JACQUES LACAN

O REVOLUȚIE ÎN PSIHANALIZĂ

Selecții, Sinteze și Suite din Scrierile, Seminariile și Spunerile Lacaniene

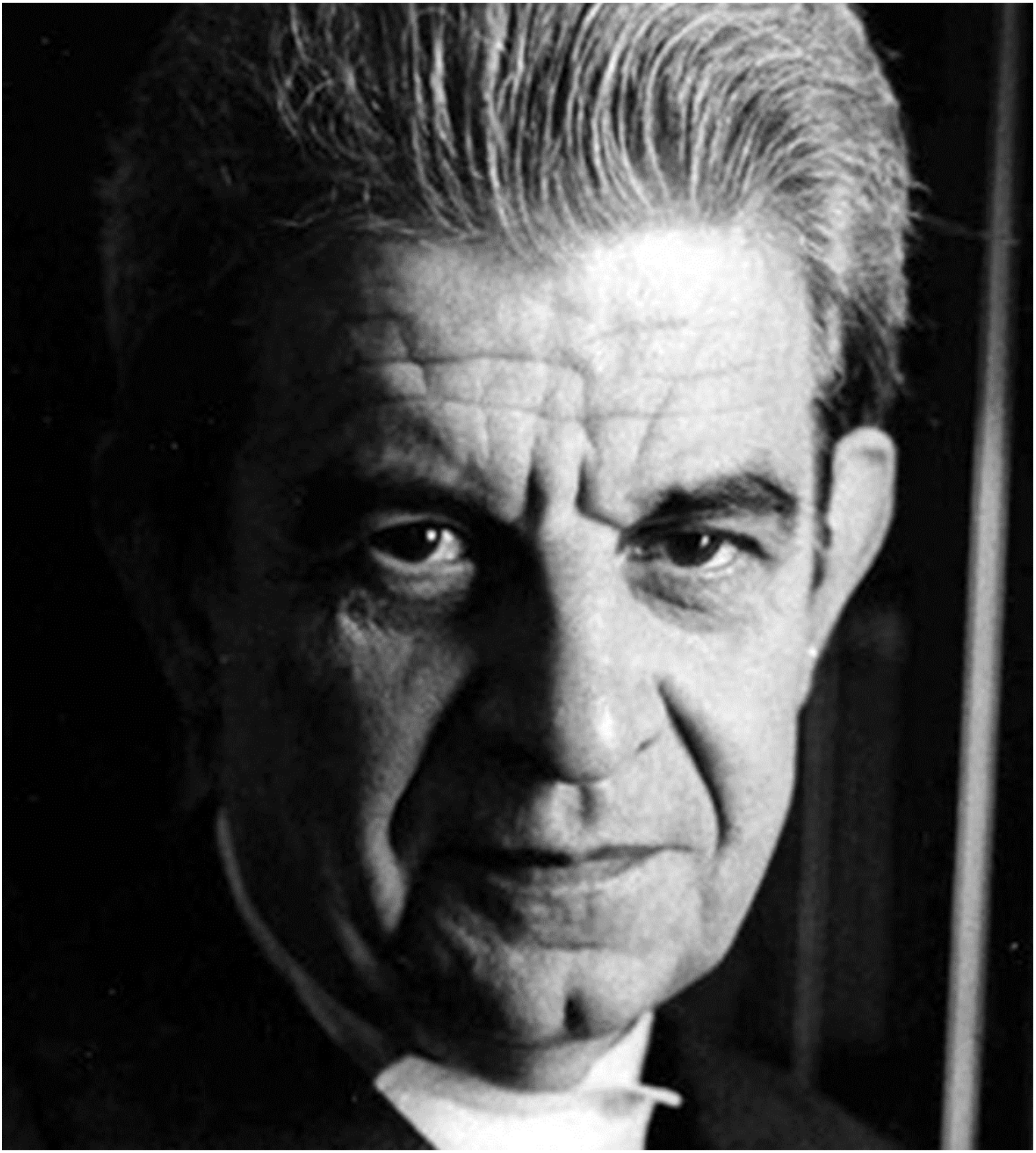

JACQUES LACAN, O REVOLUȚIE ÎN PSIHANALIZĂ...
Scrieri și transcrieri... Urme și urmări...

https://drive.google.com/file/d/18Mv3jqk9KfL3RelCCHxmpeprQtRBbKCq/view?usp=drive_link

Bibliotecă...

https://drive.google.com/drive/folders/1ATEUr0CAXb9yhDurVmkuoq7HLqr_FKu_?usp=drive_link

Cristian Andrei Tătaru, formare în psihanaliza lacaniană, Charles Melman, Asociația Lacaniană Internațională, Paris, 2013-2019...

Cerc filanaliză...

https://teams.live.com/l/community/FEATcFf4WmN_khJ5hs

Întâlniri individuale online...

https://teams.live.com/l/invite/FEAdi-6DueFeyNwMws?v=g1

Înscrieri și programări: cristian.andrei.tataru@gmail.com

SIGMUND FREUD, 6 mai 1856, Freiberg - 23 septembrie 1939, Londra

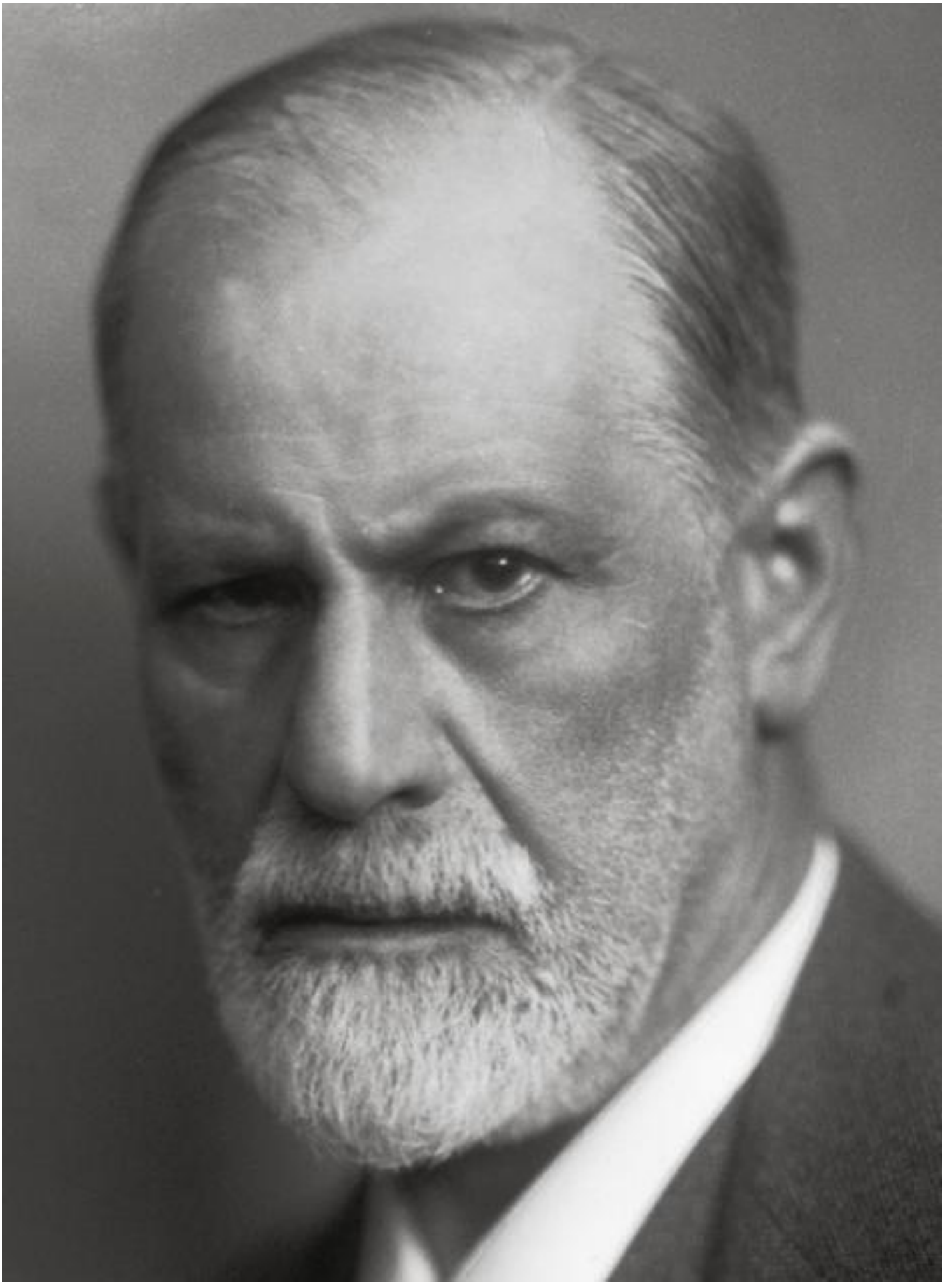

Cărți:

1985. Studii despre isterie

1899. Visul și interpretarea lui

1901. Psihopatologie a vieții cotidiene

1905. Cuvântul de spirit și raporturile sale cu inconștientul

1905. Trei eseuri despre teoria sexuală

1906. Psihanaliza și stabilirea faptelor în materie judiciară printr-o metodă diagnostică

1907. Delirul și Visele în „Gradiva” lui Jensen

1907. Acte obsedante și exerciții religioase

1908. Creația literară și visul trezit

1909. Cinci conferințe de psihanaliză

1910. Sensuri opuse în cuvintele primitive

1910. O amintire din copilărie a lui Leonardo da Vinci

1912. Totem și tabu

1913. Tema celor trei cufere

1914. Introducere despre Narcisism

1914. Contribuții la istoria mișcării psihanalitice

1914. Moise al lui Michelangelo

1915. Câteva tipuri de caracter degajate de psihanaliză

1915. Considerații actuale despre război și despre moarte

1915. Noi conferințe despre psihanaliză

1916. Introducere în psihanaliză

1916. Paralele mitologice la o reprezentare obsesională clasică

1917. O amintire din copilărie din Ficțiune și Adevăr a lui Goethe

1917. O dificultate a psihanalizei

1919. Neliniștitoarea stranietate

1920. Dincolo de principiul plăcerii

1921. Psihologie a maselor și analiză a eului

1923. Eul și Asta-ul

1923. O nevroză demoniacă în secolul 17

1925. Psihanaliză și medicină

1925. Viața mea și psihanaliza

1926. Chestiunea analizei profane

1927. Viitorul unei iluzii

1928. Un eveniment al vieții religioase

1929. Rău în civilizație

1933. De ce războiul

1933. Conferințe despre Introducerea în psihanaliză

1939. Moise și monoteismul

1940. O privire asupra psihanalizei

Selecții:

Viața mea nu este separată de psihanaliză.

Nimeni nu-și poate cunoaște inconștientul fără ajutor din partea altei persoane.

Interpretarea viselor este drumul regal care duce la cunoașterea inconștientului în viața psihică.

În timpurile pe care le putem numi pre-științifice, oamenii nu erau jenați pentru a explica visul.

Visul are ca funcție să fie păzitorul somnului, care rezultă din întâlnirea a două tendințe opuse, dintre care una, nevoia de somn, rămâne constantă, în timp ce alta caută să satisfacă o excitație psihică.

Fiecare vis care reușește este o împlinire a dorinței de a dormi.

O sarcină ce ne revine des este interpretarea viselor, adică traducerea conținutului visului rememorat în sensul lui ascuns.

Visătorul nu descifrează mai mult sensul viselor sale decât isterica penetrează semnificația simptoamelor sale.

Un simptom se formează ca substituție în locul a ceva ce n-a reușit să se manifeste în afară.

Visătorul are la dispoziția sa modul de expresie simbolic, pe care nu-l cunoaște și nici nu-l recunoaște în stare de veghe.

Oricine are ochi să vadă și urechi să audă se poate convinge singur că nici un muritor nu poate păstra un secret. Dacă buzele lui tac, vorbește cu degetele: mesajele trădătoare ies prin toți porii lui.

La început era acțiunea.

La începuturile timpurilor, cuvintele și magia erau unul și același lucru.

Ești stăpânul a ceea ce nu spui și sclavul a ceea ce vorbești.

Eul nu este stăpân în propria casă.

Cred în hazardul exterior (real), dar nu cred în hazardul interior (psihic). Este contrariul superstițiosului.

Refularea unei intenții de a spune ceva constituie condiția indispensabilă a unui lapsus.

După ce bolnavul a povestit istoria sa o primă dată, îl invităm să se abandoneze complet gândurilor care apar în el și să împărtășească, fără nici o rezervă critică, ceea ce îi vine în spirit.

Ceea ce există esențial nou în teoria mea, este ideea că memoria este prezentă, nu doar o dată, ci de mai multe ori, și că ea se compune din diferite tipuri de semne.

Conștiința noastră, departe de a fi judecătorul implacabil despre care ne vorbesc moraliștii, este, prin originile sale, „angoasa socială” și nimic mai mult.

Analiza nu este pentru a face reacțiile morbide imposibile, ci pentru a da eului bolnavului posibilitatea de a se decide pentru una sau alta.

Conștiința este consecința renunțării la pulsiuni.

Auto-analiza este realmente imposibil... Dacă ar fi altfel, nu ar exista boală.

Învață repede din greșelile altora, că nu ai timp să le faci tu singur pe toate.

Să facă viața suportabilă este prima datorie a viului.

Am căutat o terapie, nu am vrut să fondez o religie.

Psihanaliza prin ea însăși nu este nici pentru și nici contra religiei, este instrumentul imparțial care poate servi clerului precum și lumii laice dacă nu e utilizat decât pentru a elibera oamenii de suferința lor.

În lipsa puterii de a vedea clar, noi vrem, cel puțin, să vedem clar obscuritățile.

Dacă omenirea ar fi fost capabilă să învețe din observarea directă a copiilor, aș fi putut să mă scutesc de osteneala de a scrie această carte.

Ceea ce mă atașa iudaismului nu era credința... ci... conștiința clară a unei identități interioare, sentimentul intim al unei aceleiași construcții psihice.

Religia este comparabilă cu o nevroză a copilăriei.

Religia este o nevroză colectivă, o angoasă în masă, iar în ultimă instanță, o iluzie.

Demonii nu există cu nimic mai mult decât zeii, fiind doar produse ale activității psihice a omului.

Învățăturile religioase sunt totalmente iluzii, afirmații nedemonstrabile, nimeni neputând fi constrâns să le considere drept adevărate sau să creadă în ele. Unele dintre ele sunt atât de neverosimile, atât de incompatibile cu tot ceea ce am descoperit cu mare greutate în legătură cu realitatea lumii și a universului, încât – luând în mod corespunzător în considerare diferențele psihologice – le putem compara cu halucinațiile. Asupra valorii de adevăr a celor mai multe dintre ele nu ne putem face nici o idee logică. Tot așa cum sunt nedemonstrabile, ele sunt și de necombătut.

Ideile religioase realizează dorințele cele mai vechi, cele mai puternice și cele mai presante ale omenirii.

Fixând puternic adepții săi într-un infantilism psihic și făcându-i să împărtășească un delir colectiv, religia reușește să scutească o mulțime de ființe umane de o nevroză individuală.

Dacă ne întrebăm despre sensul și valoarea vieții, suntem bolnavi.

Chestiunea scopului vieții umane a fost pusă de nenumărate ori; ea n-a primit încă niciodată răspuns satisfăcător. Poate nu are nici unul.

Dacă admitem ca un fapt experimental nesuferind nici o excepție că tot ceea ce trăiește se întoarce la starea anorganică, moare din motive interne, putem spune: scopul spre care tinde orice viață este moartea.

În fond, nimeni nu crede în propria sa moarte, iar în inconștientul său, fiecare este convins de propria imortalitate.

Insistăm întotdeauna asupra caracterului întâmplător al morții: accident, boală, infecție, îmbătrânire, revelând astfel din plin tendința noastră de a dezbrăca moartea de orice caracter de necesitate, de a o face un eveniment pur accidental.

Nu sunt interesat absolut deloc despre viața după moarte.

Viața este o insulă de suferință într-un ocean de indiferență.

Să nu fi fost născut niciodată, iată idealul pentru muritori! Dar abia dacă asta se întâmplă la unul din o sută de mii!

Fericirea este un vis de copil realizat în vârsta adultă.

Pericolul primordial în viață este să-ți iei prea multe măsuri de precauție.

Anatomia este destin.

Dacă vrei să poți să suporți viața, fii gata să accepți moartea.

Știm, într-adevăr, că glumind putem spune totul, chiar și adevărul.

Nimeni nu se poate mulțumi din a fi făcut un cuvânt de spirit doar pentru el.

Intenția trăsăturii de spirit este de a produce plăcere.

Umorul are nu doar ceva eliberator, ci și ceva sublim și elevat.

Umorul nu se resemnează, el sfidează.

Libertatea individuală nu este deloc un produs cultural.

Omul are nevoie de un Vis ca să suporte realitatea.

Primul om care a preferat sa înjure decât să dea cu piatra poate fi considerat inventatorul civilizației.

Platon spunea că cei buni sunt cei care se mulțumesc să viseze ceea ce cei răi fac în realitate.

Oamenii sunt puternici, atât timp cât apără o idee puternică. Ei devin impotenți, din momentul în care vor să i se opună.

Omul energic și care reușește este cel care ajunge să transforme în realități fanteziile dorinței.

O virtute care n-a fost testată nu e o virtute, ci o ipoteză.

Fiecare om pe care îl întâlnesc în drumul meu îmi e superior prin ceva. De aceea încerc să învăț ceva pe lângă fiecare.

Cunoașterea este manipularea intelectuală a observațiilor verificate atent.

În scrierile mele am tratat mult mai puțin despre sursele cele mai profunde ale sentimentului religios, cât despre ceea ce gândește omul obișnuit când vorbește despre religia sa și despre acel sistem de doctrine și de făgăduințe care pretind, pe de o parte, să clarifice cu o certitudine de invidiat toate enigmele acestei lumi și să-l asigure pe credincios, pe de altă parte, că o Providență plină de solicitudine veghează asupra vieții sale, urmând ca într-o existență viitoare să-l despăgubească de privațiunile îndurate în viața de acum.

Marea întrebare, la care nu știu să răspund în ciuda a 30 de ani de studiu despre femei este: Ce vrea de fapt o femeie?

Femeile sunt precum merele neculese. Cele mai bune sunt în vârful pomului. Majoritatea bărbaților nu vor să se întindă după cele bune fiindcă se tem să nu cadă și să se rănească. Preferă, în schimb, merele căzute pe jos, care nu sunt la fel de bune, dar ușor de luat. Merele din vârful pomului se gândesc că este ceva în neregulă cu ele, când, de fapt, sunt extraordinare. Trebuie numai să aștepte să apară bărbatul potrivit, care să fie suficient de curajos să urce până în vârful pomului.

Femeia e o creatură menită să fie iubită, nu înțeleasă.

Femeile, acesta este continentul negru.

Caracterul normal al vieții sexuale este asigurat de conjuncția spre obiectul și scopul sexual a doi curenți, cel al tandreții și cel al senzualității.

Prindeți-vă ferm de rampa sexualității, dacă nu, veți cădea în mizeria ocultismului.

Iubirea parentală care este emoționantă și în adâncul său atât de puerilă nu este nimic altceva decât narcisismul părinților resuscitat.

Imprecizia cu care limbajul folosește termenul „iubire” este justificată din punct de vedere genetic.

Din momentul în care omul a adoptat poziția verticală și i s-a redus mirosul, nu doar erotismul său anal a lipsit să cadă victimă unei represiuni organice, ci întreaga sa sexualitate.

Diavolul nu este altceva decât încarnarea pulsiunilor anale erotice refulate.

Diavolul este încă cel mai bun subterfugiu pentru a-l disculpa pe Dumnezeu.

Dorința de a face să sufere obiectul sexual – sau sentimentul opus, dorința de a se face să sufere el însuși – este forma de perversiune cea mai frecventă și cea mai importantă dintre toate.

Ceea ce caracterizează toate perversiunile, este că ele ignoră scopul esențial al sexualității, adică procrearea.

Nu devii mai pervers, rămâi.

Bucuria de a satisface un instinct rămas sălbatic este incomparabil mai intensă decât cea de împlini un instinct îmblânzit.

Dispoziția copiilor spre o perversiune polimorfă poate fi considerată ca sursa unui mare număr al virtuților noastre.

Activitatea sexuală s-a sprijinit mai întâi pe o funcție servind să păstreze viața, de care s-a făcut independentă.

Mi se pare indiscutabil că ideea de „frumos” își are rădăcinile în excitația sexuală și că originar, ea nu desemnează altceva decât ceea ce excită sexual.

Inconștientul se exprimă la infinitiv.

Inconștientul este asemănător cu un cerc mare care ar include conștiința ca pe un cerc mai mic.

Nu poate exista fapt de conștiință fără o preparație inconștientă, în timp ce inconștientul se poate lipsi de stadiul conștient, având totuși o valoare psihică.

Inconștientul este psihicul însuși în realitatea sa esențială. Natura sa intimă este la fel de necunoscută ca și aceea a realității exterioare, iar conștiința se informează despre el într-un fel atât de incomplet ca și organele noastre de simt despre lumea exterioară.

Găsesc cu adevărat uimitor puținul respect pe care oamenii îl au, în fond, pentru faptele psihice. Există iluzia unei libertăți psihice, la care nimeni nu dorește să renunțe. Regret, dar nu împărtășesc opinia privitoare la acest lucru.

Ura, ca relație cu obiectul, este mai veche decât iubirea. Ea provine din primordiala repudiere narcisică de către eu a lumii exterioare cu revărsarea ei de stimuli. Ca o expresie a reacțiilor de neplăcere provocate de obiecte, ura rămâne mereu într-o relație strânsă cu pulsiunile de autoconservare; astfel încât pulsiunile sexuale și pulsiunile eului pot oricând dezvolta o antiteză care o repetă pe cea dintre dragoste și ură.

Ura, menținută de către dragoste în inconștient, joacă un rol important și în patogeneza isteriei și paranoiei

Dacă unul a reușit să-și satisfacă o dorință refulată, este obligatoriu ca toți ceilalți tovarăși de comunitate să se simtă animați de aceeași tentație; pentru a o reprima, trebuie sancționată cutezanța celui vinovat, și adesea se întâmplă ca actul pedepsirii să le dea celor care îl execută prilejul de a comite, la adăpostul expierii, același fapt nelegiuit. Este aici unul dintre principiile fundamentale ale sistemului penal omenesc,

care decurge în mod firesc din ipotetica identitate dintre dorințele refulate și cele ale acelora însărcinați să răzbune societatea.

Civilizația este ceva impus unei majorități recalcitrante de o minoritate care a înțeles cum să-și însușească mijloacele puterii și coerciției.

Menținerea civilizației oferă posibilitatea de a obține de la fiecare generație o nouă transformare a înclinațiilor, condiție a unei civilizații mai bune.

Telepatia este modul originar, arhaic, de comunicare între indivizi, mod care este înlocuit, în dezvoltarea filogenetică, de către o metodă mai bună, comunicarea cu ajutorul semnelor receptate de către organele de simt.

Când i se cere bolnavului un sacrificiu, renunțarea temporară la o satisfacție, acceptarea unor suferințe de moment, cu scopul ameliorării stării sale, sau fie și numai hotărârea de a se opune necesității valabile pentru toți, se întâmplă ca anumite persoane să respingă o astfel de cerință, invocând motive de tip particular.

Nu putem renunța la nimic, nu facem decât să înlocuim un lucru cu altul; ceea ce pare să fie o renunțare este în realitate o formațiune substitutivă sau succesoare.

Dorințele nesatisfăcute sunt forțele motoare ale fanteziilor, și fiecare fantezie particulară este împlinirea unei dorințe, o corecție a realității nesatisfăcătoare.

Nevroza unor pacienți trimite la o trăire neplăcută sau la o suferință din prima copilărie, când, știindu-se inocenți, au considerat-o ca pe o frustrare nedreaptă. Privilegiile pe care le-au derivat din această nedreptate și nesupunerea care rezultă de aici au contribuit și ele în bună măsură la ascuțirea conflictelor și care au dus mai târziu la declanșarea nevrozei.

Cine se naște melancolic suge tristețea în orice eveniment.

Dar se poate merge și mai departe cu încercarea de a scăpa de realitate, îndrăznind să transformi lumea, să făurești în locul ei o alta, ale cărei aspecte supărătoare să fie șterse și înlocuite cu altele, potrivit propriilor noastre dorințe. Acela care, pradă unei revolte disperate, se angajează

pe această cale pentru a dobândi fericirea, de regulă nu va ajunge la nimic; realitatea va fi mai puternică decât el. El va fi considerat un nebun extravagant pe care nimeni, multă vreme, nu-l va ajuta să-și realizeze obsesia.

Marile probleme ale lumii și ale științei trebuie să ne solicite îndeosebi atenția. Adesea, însă, nu servește la nimic formularea simplului proiect de a te consacra cutării sau cutării mari probleme, pentru că nu știi întotdeauna încotro trebuie să-ti îndrepți pașii. În munca științifică este mai rațional să abordezi faptele pe care le ai în fată, obiectele care se oferă de la sine investigației noastre. Dacă procedăm cu seriozitate, fără idei preconcepute, fără speranțe exagerate și dacă norocul ne surâde, se poate întâmpla ca, mulțumită conexiunilor care leagă tot și toate, părțile și întregul, această cercetare întreprinsă fără pretenție să deschidă calea de acces pentru studiul unor mari probleme.

Nu am încetat să invidiez fizicienii și matematicienii care sunt siguri de faptul lor. Eu, plutesc, să zic așa, în aer. Faptele psihice par să fie non măsurabile și o vor rămâne probabil pentru totdeauna.

Am găsit foarte puțin "bine" la ființele umane – în ansamblu. În experiența mea, cei mai mulți oameni sunt gunoaie, fie că subscriu public la o doctrină etică sau alta, sau la niciuna. Asta este ceva ce nu poți să spui cu voce tare, și nu e bine nici măcar să gândești așa.

Visele sunt o proiecție a realității, iar realitatea o proiecție a viselor.

Ne place să uităm că, de fapt, totul în viața noastră este rodul întâmplării, începând chiar cu întâlnirea spermatozoidului cu ovulul.

Orice terapie psihanalitică este o încercare de a elibera iubirea refulată care a găsit într-un simptom o jalnică satisfacere de compromis.

Un egoism puternic protejează împotriva îmbolnăvirii, însă trebuie, în cele din urmă, să începi să iubești, pentru a nu ajunge bolnav și trebuie să te îmbolnăvești când, ca urmare a unei frustrări, nu poți iubi.

Nu suntem niciodată atât de rău protejați contra suferinței ca atunci când iubim, niciodată mai iremediabil nefericiți ca atunci când am pierdut persoana iubită și iubirea ei.

Gândiți-vă la tristul contrast care există între inteligența strălucitoare a unui copil sănătos și slăbiciunea mentală a unui adult obișnuit.

Câteodată, o țigară nu e nimic altceva decât o țigară.

Când sunt atacat, mă pot apăra; dar în fața laudelor, sunt fără apărare.

Nu, știința nu este o iluzie. Dar ar fi o iluzie să credem că putem găsi altundeva ceea ce ea nu ne poate da.

Marile lucruri se pot manifesta prin mici semne.

În orice mod am acționa, acționăm întotdeauna rău.

Altul joacă întotdeauna în viața individului rolul unui model, al unui obiect, al unui asociat sau al unui adversar.

LOU ANDREAS-SALOMÉ, 12 februarie 1861, Sankt Petersburg – 5 ianuarie 1937, Göttingen

Cărți:

Erotismul, 1910

Despre tipuri de femeie, 1914

Anal și Sexual, 1916

Psihosexualitate, 1917

Narcisismul ca dublu, 1921

Rainer Maria Rilke, 1928

Gratitudinea mea pentru Freud, 1931

Selecții:

Lumea nu îți va face dar, crede-mă. Dacă vrei să ai o viață fur-o.

Dacă am fost femeia ta atâția ani, este pentru că tu ai fost pentru mine prima realitate unde corpul și bărbatul sunt indiscernabili.

Sunt etern fidelă amintirilor, n-o voi fi niciodată bărbaților.

ALFRED ADLER, 7 februarie 1870, Rudolfsheim – 28 mai 1937, Aberdeen

Cărți:

Constituția nevrotică, 1917

Practica și teoria psihologiei individuale, 1927

Înțelegând natura umană, 1927

Ceea ce viața ar putea însemna pentru tine, 1931

Paternul vieții, 1930

Știința vieții, 1930

Problema nevrozei, 1930

Selecții:

Este deseori lucrul cel mai supărător din lume să ai dreptate.

Sentimentul de inferioritate guvernează viața mentală; îl putem clar recunoaște în sensul imperfecțiunii și incompletitudinii, și în lupta neîntreruptă atât a indivizilor cât și a omenirii.

Urmează-ți întotdeauna inima ta, dar ia-ți creierul cu tine.

Cu cât mai profund este resimțit sentimentul de inferioritate, cu atât mai imperioasă va fi dorința de compensare, și cu atât mai violentă va fi agitația emoțională.

Nu suntem influențați de fapte, ci de opinia noastră despre fapte.

Considerarea unității personalității rămâne întotdeauna pentru noi resursa cea mai puternică. Știm că fiecare copil începe printr-un sentiment de inferioritate și caută să-l compenseze, că tinde spre superioritate, totalitate, că procedă la desfășurarea forțelor sale pentru a se simți la înălțimea tuturor dificultăților.

Psihanaliza era prea blocată de lumea copiilor răsfățați, ceea ce face că structura psihică îi apărea ca un decalc constant al acelui tip și că structura psihică profundă ca parte a evoluției umane îi rămânea ascunsă. Succesul său trecător rezida în predispoziția unui număr imens de persoane răsfățate să accepte voluntar perspectivele psihanalitice ca aplicându-se tuturor oamenilor. Ei erau prin asta reîntăriți în propriul stil de viață.

Nu trebuie niciodată să combați un copil, pentru simplul motiv că el este cel mai tare. Copilul nu ia nici o responsabilitate. Cel ce asumă o responsabilitate nu e niciodată cel mai tare.

Din cunoașterea sufletului uman rezultă imediat o datorie, o misiune care, în două cuvinte, constă să spargi cadrele în care un om s-a închis, pentru atât cât aceste cadre se dovedesc non adecvate vieții; trebuie să-i scoți falsa perspectivă care-l face să rătăcească în existență, și să-i prezința alta, mai adecvată vieții colective și posibilităților de fericire pe care le poate comporta existența sa.

Subscriu bucuros axiomei: se poate explica totul diferit. Singularitatea individului nu se lasă sesizată într-o scurtă formulă. Regulile generale, precum formulele psihologiei individuale pe care am creat-o, nu trebuie să fie mai mult decât un mijloc de ajutor pentru a clarifica provizoriu un câmp de vedere în care individul va fi sau nu inclus.

Stările afective manifestă, reîntărite, ceea ce am numit trăsăturile de caracter. Acestea sunt, delimitate în timp, forme de mișcare ale organismului psihic, care, sub presiunea unei necesități cunoscute sau necunoscute de noi, se exteriorizează ca o descărcare subită și care, ca și trăsături de caracter sunt orientate spre un scop.

Fiecare soluție greșită, rezultat al unei dezvoltări fizice sau psihice inadecvate, își demonstrează improprietatea sa prin eșec care poate duce la suprimarea și exterminarea individului rătăcit. Procesul eșecului poate depăși individul și dăuna celor care-i sunt asociați, descendenței sale, și antrena în cele mai rele dificultăți familiile, triburile, popoarele și rasele.

Ar trebui să fie evident, chiar și pentru profan, că extraordinara diversitate în eșecuri poate fi „înțeleasă” ca eșecuri dar nu ieșite dintr-o cauzalitate.

SANDOR FERENCZI, 7 iulie 1873, Miskolc - 22 mai 1933, Budapesta

Cărți:

Thalassa: o teorie a genitalității, 1924

Confuzia limbilor, 1932

Selecții:

Suferințele nevrotice sunt relativ mai puțin dureroase decât suferințele corpului și sufletului pe care ele ni le economisesc.

Nu există bunătate acolo unde recunoașterea este scontată.

În momentele în care sistemul psihic lipsește de ceva, organismul începe să gândească.

CARL GUSTAV JUNG, 26 iulie 1875, Keswil – 6 iunie 1961, Küsnacht

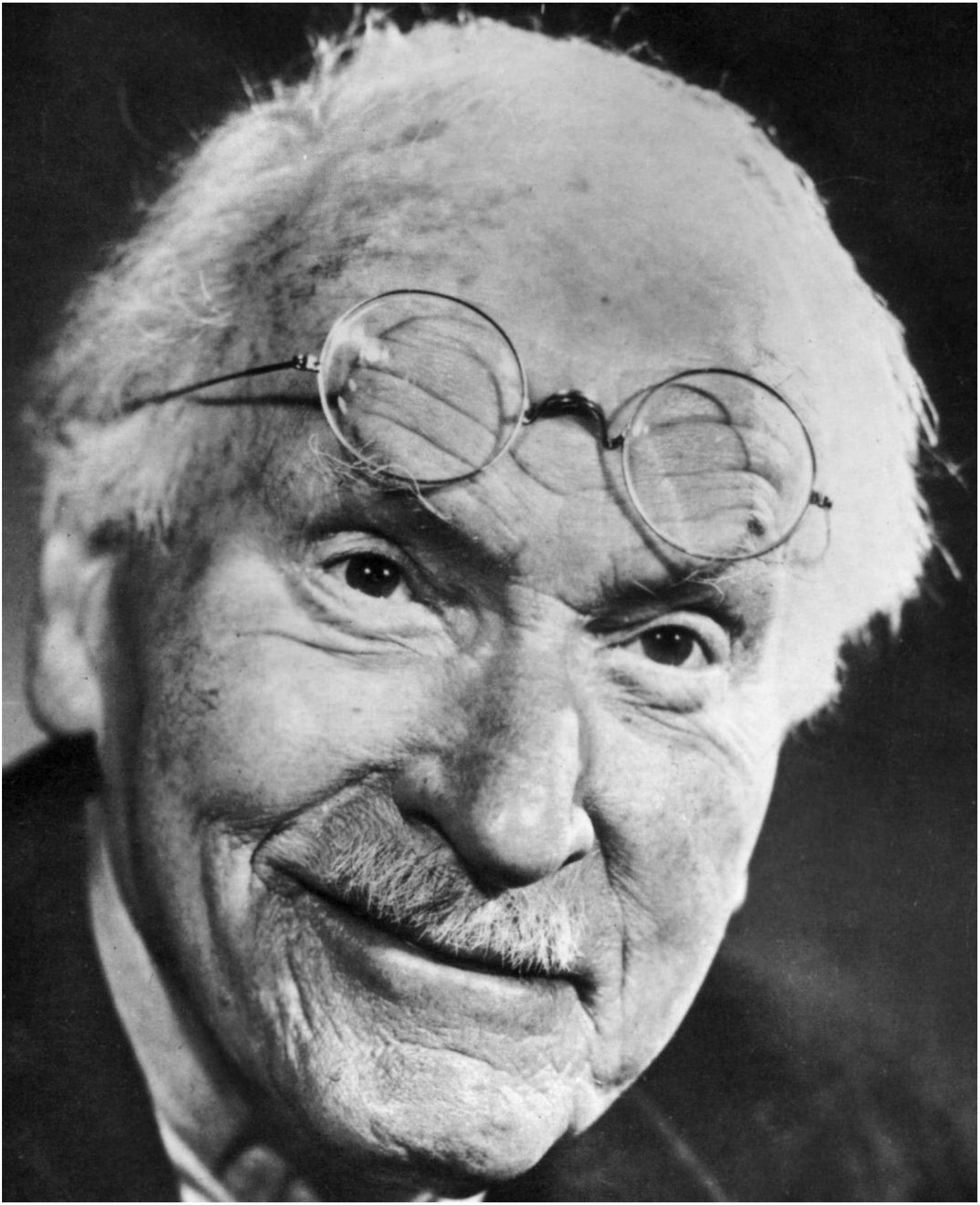

Selecții:

Eu nu cred că există Dumnezeu. Eu sunt sigur că există.

Dumnezeu este un produs al abisului inconștient al eului.

N-aș putea spune că cred. Știu! Am trăit experiența de a fi cuprins de ceva care e mai puternic decât mine, ceva pe care oamenii îl numesc Dumnezeu.

A fi normal este țelul ideal al celor neîmpliniți.

Iubirea este unul dintre cele mai puternice motoare ale activităților omenești. Ne-o reprezentăm ca fiind Divină, și pe bună dreptate îi dăm acest nume, căci puterea absolută a psihismului a fost denumită, dintotdeauna, Dumnezeu.

Supraviețuim din ce primim, trăim din ce dăruim.

Ceea ce suntem capabili să vedem, vedem cel mai bine prin noi înșine.

Ceea ce nu vrem să știm despre noi înșine sfârșește prin a se întâmpla din exterior ca un destin.

Noi ne reîntâlnim din nou și din nou sub mii de deghizări pe drumurile vieții.

Și apoi – cine așadar în zilele noastre are perfecta certitudine de a nu fi nevrozat?

E destul de steril să etichetezi oamenii și să-i presezi în categorii.

Mulțimea, ca atare, este întotdeauna anonimă și iresponsabilă.

Doar psihologii inventează cuvinte pentru lucrurile care nu există!

În fiecare dintre noi există o altă ființă pe care n-o cunoaștem. Ea ne vorbește prin vis și ne face să știm că ne vede mult diferit de ceea ce credem a fi.

Fiți ceea ce întotdeauna ați fost.

Omul merită să se neliniștească de el însuși căci el poartă în sufletul său germenii devenirii sale.

Nu este vorba de a atinge perfecțiunea, ci totalitatea.

Psihanaliza se oprește când pacientul este ruinat.

Dumnezeu este simbolul simbolurilor!

Creșterea personalității se face pornind din inconștient.

Cele mai mari și mai importante probleme ale vieții sunt, toate, esențialmente fără soluție. Nu vor putea fi niciodată rezolvate, ci doar depășite.

Dezrădăcinarea și separarea de tradiție nevrozează masele și le pregătește pentru isteria colectivă.

Dacă ești nefericit înseamnă că ai urcat prea sus în propria ta minte.

Dacă nu înțelegem un om avem tendința să îl considerăm prost.

Pendulul minții oscilează între sens și nonsens, nu între bine și rău.

Întâlnirea dintre două personalități este precum contactul dintre două substanțe chimice: în cazul în care există o reacție, ambele sunt transformate.

Nimic mai rău nu i se poate întâmpla cuiva decât să fie complet înțeles.

Nimic nu are o influență mai puternică din punct de vedere psihologic asupra copiilor decât viața netrăită a părinților.

Viața noastră conștientă nu este decât o coajă de nucă plutind pe oceanul inconștientului nostru.

Desprinderea de instinct și întoarcerea împotriva lui duc la formarea conștientului.

Nu ar trebui să fim atât de grijulii în a încerca să coborâm omnipotența lui Dumnezeu la nivelul părerilor noastre omenești.

Unde domnește iubirea nu există dorință de putere, unde domnește puterea nu există dorință de iubire.

Kundalini, în termenii psihologiei, este cea care ne inspiră aventurile esențiale ale vieții. Este căutarea care face viața suportabilă; este impulsul divin.

Arta este un tip de imbold înnăscut care pune stăpânire pe ființa umană și o transformă în instrumentul său. Pentru a practica această lucrare dificilă este uneori necesar ca omul să-și sacrifice fericirea și tot ce face viața să merite să fie trăită pentru cineva obișnuit.

Opera de artă nu înseamnă doar obârșie și derivare, ci reprezintă o nouă plăsmuire creatoare tocmai a acelor condiții din care o psihologie

cauzalistă ar vrea s-o deducă în mod valabil. Planta nu este doar un simplu produs al solului, ci un proces în sine calm, viu, creator, a cărui natură nu are nimic de-a face cu structura solului.

De milenii, inițiații propovăduiesc nașterea din spirit și, în mod ciudat, omul uită tot mereu să înțeleagă procrearea divină. Asta nu dovedește o tărie deosebită a spiritului, iar consecințele înțelegerii greșite se manifestă ca degenerare nevrotică, înveninare, îngustime și pustiire. Ușor este de izgonit spiritul, dar din supă lipsește sarea, "sarea pământului". Însă spiritul dovedește tot mereu tărie prin faptul că învățământul esențială a vechilor inițieri este purtată mai departe din generație în generație. Tot mereu există și oameni care au înțeles ce înseamnă că Dumnezeu este tatăl lor. Echilibrul dintre carne și spirit rămâne rezervat acestei sfere.

Îmi imaginez pentru psihanaliză o sarcină mult mai frumoasă și mai vastă decât să fie redusă la un ordin etic. Gândesc că mai trebuie să-i lăsăm timp psihanalizei să înfiltreze popoarele pornind de la multe centre, să reînvie la intelectual sensul simbolicului și miticului, să-l retransforme frumușel pe Hristos în acel zeu-mag al viei care a fost, și să canalizeze astfel vechile forte pulsionale extatice ale creștinismului, și totul cu unicul scop de a face din cultul și din mitul sfânt ceea ce erau ele: o sărbătoare a bucuriei îmbătate, în care omul are dreptul să fie animal în eros și în sfințenie. Tocmai aceasta era marea frumusețe și funcție a religiei antice, care, pentru Dumnezeu știe ce nevoi biologice temporare, a devenit instituție de lamentare. Ce infinitate de delicii și de voluptate este aici în religia noastră, gata să fie readusă la autentica sa destinație! Creștinismul nu poate lăsa de-o parte dezvoltarea etică autentică și corectă, dar trebuie să dezvolte în el, să-și desăvârșească imnul de durere și extaz către zeul muribund și înviind, la forța mistică a vinului și ororile antropofage ale Cinei - forțele vieții și ale religiei se pun în serviciul numai al acestei dezvoltări etice.

Acțiunea Duhului Sfânt nu ar trebui să ne facă să trăim într-o atmosferă banală o viață burgheză sau proletară, refugiați în liniștea existenței noastre, ci o viață de nesiguranță, de neîncredere în acumulările zilnice,

o viață trăită însă în spațiul infinit, unde fiecare suntem singuri cu providența divină.

Indiferent cât de absurd ar părea, oamenii ar face orice pentru a evita să stea fată în fată cu propriul lor suflet.

Noi nu cunoaștem ce este acela sufletul, ci doar încercăm să-l explicăm!

Arată-mi un om sănătos și ti-l voi vindeca.

Orice formă de dependență este rea, indiferent dacă narcoticul este alcoolul, morfina sau idealismul.

Deosebirea dintre majoritatea oamenilor și mine constă în aceea că la mine "pereții despărțitori" sunt transparenți. Este particularitatea mea. La alții sunt adesea atât de groși încât nu văd nimic îndărătul lor - și asta-i face să creadă că acolo nici nu se află absolut nimic. Eu percep întrucâtva procesele ce se derulează în fundal, ceea ce-mi conferă o siguranță lăuntrică. Cel care nu vede nimic n-are nici siguranță și nu poate trage concluzii sau nu se încrede în propriile concluzii. Nu știu ce a declanșat faptul că eu pot percepe fluxul vieții. Pesemne că a fost însuși inconștientul. Poate că au fost visele mele avute atât de devreme. Ele mi-au determinat evoluția de la bun început.

Nu se știe pentru început ce se poate declanșa atunci când se începe analizarea viselor. Se poate pune în mișcare ceva lăuntric și invizibil; foarte probabil, ceva care oricum ar fi ieșit mai târziu la lumina zilei - poate însă nu ar fi ieșit niciodată. Săpăm cumva ca să dăm de o fântână arteziană și riscăm să ne izbim de un vulcan. Dacă există simptome nevrotice, trebuie să procedăm cu grijă. Dar cazurile nevrotice nu sunt de departe cele mai periculoase. Există uneori persoane aparent normale care nu prezintă simptome nevrotice speciale - sunt poate chiar medici sau educatori -, care chiar se fălesc cu normalitatea lor și sunt exemple de educație bună, pe deasupra au opinii și deprinderi de viață absolut normale, dar a căror normalitate este o compensare artificială a unei psihoze latente.

E important să avem un secret și presimțirea a ceva ce nu poate fi cunoscut. Ne umple viața cu o nuanță de impersonal, cu un numinosul. Cine n-a făcut niciodată experiența acestui lucru a pierdut ceva esențial.

Omul trebuie să simtă că trăiește într-o lume care este misterioasă într-o anumită privință, să simtă că în ea se întâmplă și lucruri a căror experiență o poate face, chiar dacă rămân inexplicabile, și nu numai acelea care se desfășoară în limitele așteptărilor. Neașteptatul și incredibilul țin de această lume. Numai atunci viața este întreagă. Pentru mine, lumea a fost de la bun început infinit de mare si de insesizabilă.

Ne înșelăm dacă credem că inconștientul este ceva inofensiv care poate fi transformat în obiect de jocuri de societate. Desigur, el nu este primejdios în orice condiții; dar de îndată ce apare o nevroză, aceasta e un semn că în inconștient există o acumulare de energie, adică un fel de încărcătură care poate exploda. Aici se recomandă prudență.

Din punct de vedere al zeilor, această lume nu e mai mult decât un joc de copil; este sămânța aruncată în pământ, pură potențialitate. Întreaga lume a conștiinței noastre este doar o sămânță a viitorului. Doar când prin trezirea lui Kundalini, veți depăși starea de pură potențialitate, veți intra negreșit într-o lume care este a eternității, total diferită de lumea actuală.

Din câte pot pricepe, singurul scop al existenței umane este acela de a aprinde o lumină în interiorul ființei sale.

Alchimia, ca filozofie a naturii la mare cinste în Evul-Mediu, aruncă o punte, atât spre trecut, gnoza, cât spre viitor, psihologia modernă a inconștientului.

Cel care se apără de nou, de străin, regresând spre trecut, este în aceeași condiție nevrotică ca și cel ce se identifică cu noul, fugind de trecut. Singura deosebire este că unul se înstrăinează de trecut, iar celălalt - de viitor. Amândoi fac, în principiu, același lucru: își salvează îngustimea conștientului, în loc să lase conflictul contradicțiilor să izbucnească, sfărâmând totul, spre a-și construi apoi o stare de conștientă de nivel mai înalt și cu orizont mai larg.

Cine vrea să capete un răspuns la problema răului, așa cum se pune azi, are nevoie, așadar, în primul rând de o cunoaștere temeinică de sine, adică o cunoaștere cât se poate de bună a totalității sale. Trebuie să știe

fără menajamente de cât bine și de câte fapte rușinoase este capabil și să se ferească s-o ia pe una drept reală și pe cealaltă drept iluzie. Ca posibilitate, ambele sunt adevărate și el nu va scăpa total nici de una, nici de cealaltă, dacă - așa cum ar trebui s-o facă de fapt de la sine - vrea să trăiască fără a se minți și fără a se amăgi pe sine.

Astrologia trebuie recunoscută întru totul de către psihologie, fără niciun fel de excepție, pentru că astrologia este însumarea întregii cunoașteri psihologice a antichității.

Psihicul are două părți: conștientul și inconștientul. Sinele este centrul inconștientului; Eul este centrul conștientului. Cu aducerea inconștientului în conștient, Sinele este mărit, iar Eul redus. Reducerea Eului este un lucru bun, deoarece mai puține dorințe sunt create și activate, permițând seninătatea.

Dorim ca viața noastră să fie simplă, sigură și liniștită și de aceea problemele sunt tabu. Vrem certitudini și nu îndoieli, vrem rezultate și nu experiențe, fără să ne dăm seama însă că numai din îndoieli se pot naște certitudini și numai din experiențe - rezultate.

Mândria ne face să ne amăgim întotdeauna. Dar adânc înăuntrul nostru, dincolo de suprafața conștiinței obișnuite, o voce mică și liniștită ne spune "Ceva e în neregulă".

În fata prostiei habotnice n-ai nici o șansă.

Cine nu a trecut prin infernul pasiunilor sale nu și le știe învinge.

Religia este o pavăză în calea experienței divine.

Nu există naștere a conștiinței fără durere.

Crusta noastră de civilizație ascunde un soi de brută cu aspect preistoric.

Claritatea nu se naște din faptul că imaginăm clarul, ci din faptul că luăm conștiență de obscur.

Cine privește în afară visează, cine privește înăuntru se trezește.

Dezvoltarea personalității este o asemenea fericire încât trebuie plătită scump... Ea înseamnă mai mult decât spaima de singurătate, ea înseamnă și fidelitate fată de propria sa lege.

KARL ABRAHAM, 3 mai 1877 – 25 decembrie 1925

ERNEST JONES, 1 ianuarie 1879 – 11 februarie 1958

VICTOR TAUSK, 12 martie 1879 – 3 iulie 1919

MELANIE KLEIN, 30 martie 1882 – 22 septembrie 1960

OTTO RANK, 22 aprilie 1884 – 31 octombrie 1939

Cărți:

Artistul, 1907

Mitul nașterii eroului, 1909

Legenda lui Lohengrin, 1911

Tema incestului în literatură și legendă, 1912

Semnificația psihanalizei pentru științele umane, 1913

Dublul, 1914

Trauma nașterii, 1924

Adevăr și Realitate, 1929

Tehnica psihanalizei, 1930

Arta și Artistul, 1932

Educația modernă, 1933

Selecții:

Ceea ce împlinim în interior modifică realitatea exterioară.

Disprețul pe care bărbatul îl afectează pentru femeie este un sentiment avându-și sursa în conștiință; dar în inconștientul său bărbatul teme femeia.

Arta, totodată reprezentare și negare a realității, se apropie de jocul infantil despre care noi știm deja că vizează să coboare valoarea și semnificația traumatismului primitiv tratându-l în conștiința sa ca pe un lucru lipsit de serios. Aceasta ne permite și să înțelegem umorul care constituie victoria cea mai completă pe care eul o poartă asupra părții refulate a vieții sale psihice, în favoarea unei atitudini particulare pe care-o adoptă față de propriul inconștient.

Atitudinea buzelor pe care copilul o adoptă luând sânul constituie atitudinea cea mai favorabilă formării silabei universal umane. Aici noi putem sesiza in status nascendi formarea sunetului pornind din simbol.

Faza melancolică, al cărei termen depresie îi exprimă într-un mod frapant natura cea mai profundă, este caracterizată de simptome somatice care amintesc toate situația intra-uterină, în timp ce

sentimentul de tristețe corespunde la post natum omne animal triste est. Faza maniacă care succedă fazei melancolice se distinge, din contră, din punct de vedere somatic, prin vivacitatea și mobilitatea post-natale, în timp ce sentimentul de fericire și beatitudine corespunde satisfacției prenatale a libidoului.

Moartea, interpretată la lumina tendinței la reîntoarcere, se revelă ca o reacție pasionant dorită la traumatismul nașterii.

KAREN HORNEY, 16 septembrie 1885, Blankenese – 4 decemmbrie 1952

Cărți:

Psihologia feminină, 1922

Personalitatea nevrotică a timpurilor noastre, 1937

Noi căi în psihanaliză, 1939

Analiza sinelui, 1942

Conflictele noastre interioare, 1945

Te gândești la psihanaliză?, 1946

Nevroză și creștere umană, 1950

Selecții:

Din fericire analiza nu este singura cale de a rezolva conflicte interioare. Viața însăși rămâne încă un foarte efectiv terapeut.

Trebuie să te eliberezi de convenție, de morala de fiecare zi.

SABINA SPIELREIN, 25 octombrie 1885 – 11 august 1942

ANNA FREUD, 3 decembrie 1895 – 9 octombrie 1982

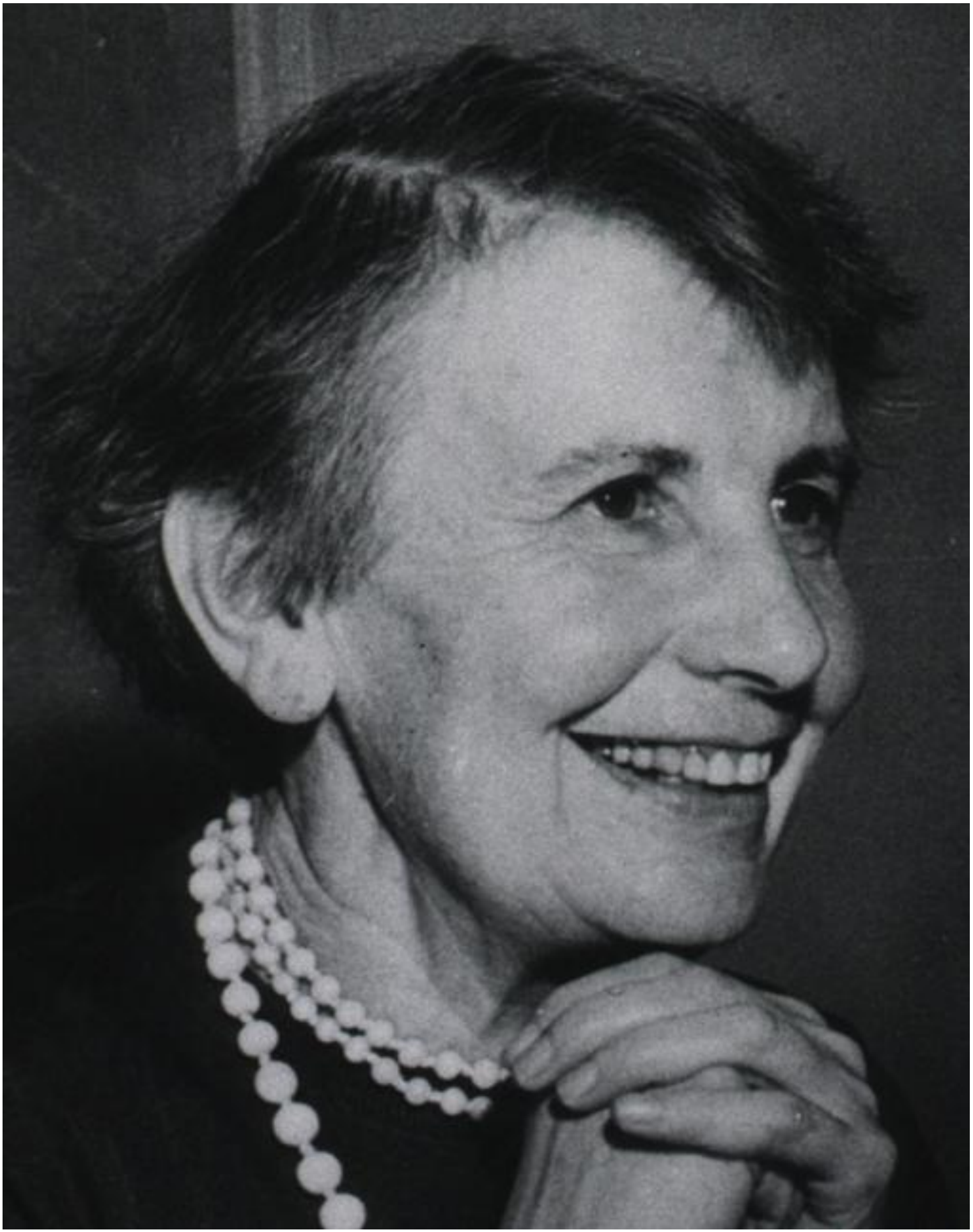

DONALD WINNICOTT, 7 aprilie 1896 – 28 ianuarie 1971

MICHAEL BALINT, 3 decembrie 1896, Budapesta – 31 decembrie 1970, Londra

WILHELM REICH, 24 martie 1897 – 3 noiembrie 1957

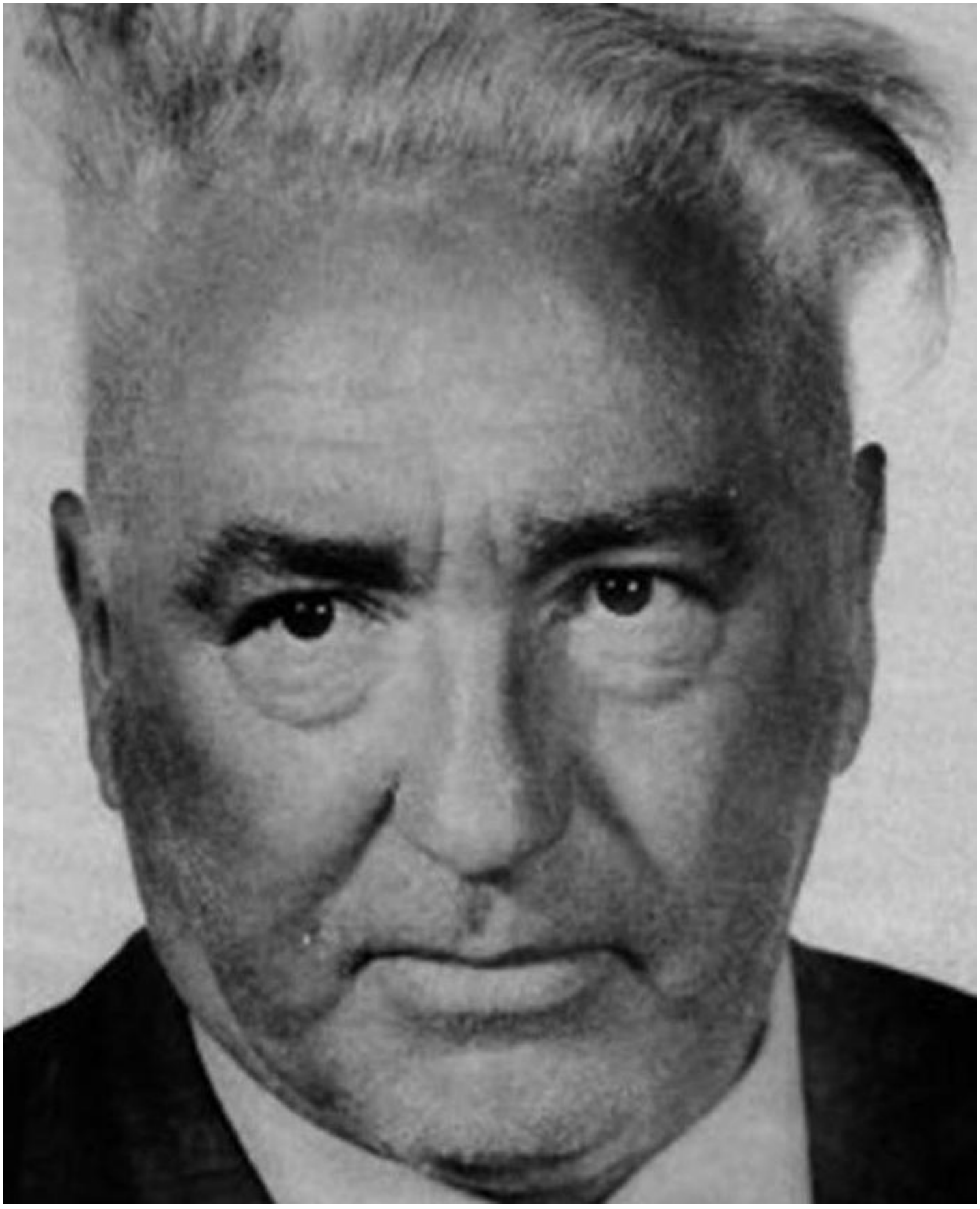

Wilhelm Reich obține doctoratul în medicină în 1922 și devine unul dintre protejații lui Sigmund Freud (creditat ca viitorul lider al

Asociației Psihanalitice Internaționale), asistentul său la Clinica Psihanalitică și un pionier în Psihanaliză.

Deja din 1930 sunt prezente în germen în opera sa descoperiri fundamentale, „redescoperite” mai târziu, violent respinse însă atunci, Reich fiind „excomunicat” din IPA, cărțile sale fiind arse atât de comuniști cât și de naziști (în 1930), fiind „condamnat” de capitaliști (în 1946 și 1956 în USA), toate cărțile fiindu-i arse și interzise în repetate rânduri (începând din 1946 și chiar până în 1973)...

Astfel, analiza caracterului (viitorul simptom-sfântom lacanian), analiza vegetativă (viitorul prim „switch” autogen), analiza emoțiilor (viitoarea psihologie a adâncimilor), analiza orgasmului (viitoarea psiho-sexologie), analiza orgonului (viitoarea terapie bioenergetică), practica respirației (viitoarea respirație holotropică), practica psiho-somatică (viitorul al doilea „switch” autogen), denunțarea represiunii sexuale a societății ierarhice și autoritaritare patriarhale în teoria sa a „sex-economiei” (viitoarele revoluții sexuale și feministe), multiple aplicații în biologie, medicină, fizică, meteorologie, astronomie (toate contestate la timpul lor, denigrate și deformate în anii 50, 60 și 70, „reconfirmate” în cercetări științifice recente, începând din 1973 și până azi)...

WILFRED BION, 8 septembrie 1897 – 8 noiembrie 1979

OTTO FENICHEL, 2 decembrie 1897, Viena – 22 ianuarie 1946, Los Angeles

ERICH FROMM, 23 martie 1900 – 18 martie 1980

JACQUES LACAN, 13 aprilie 1901 – 9 septembrie 1981

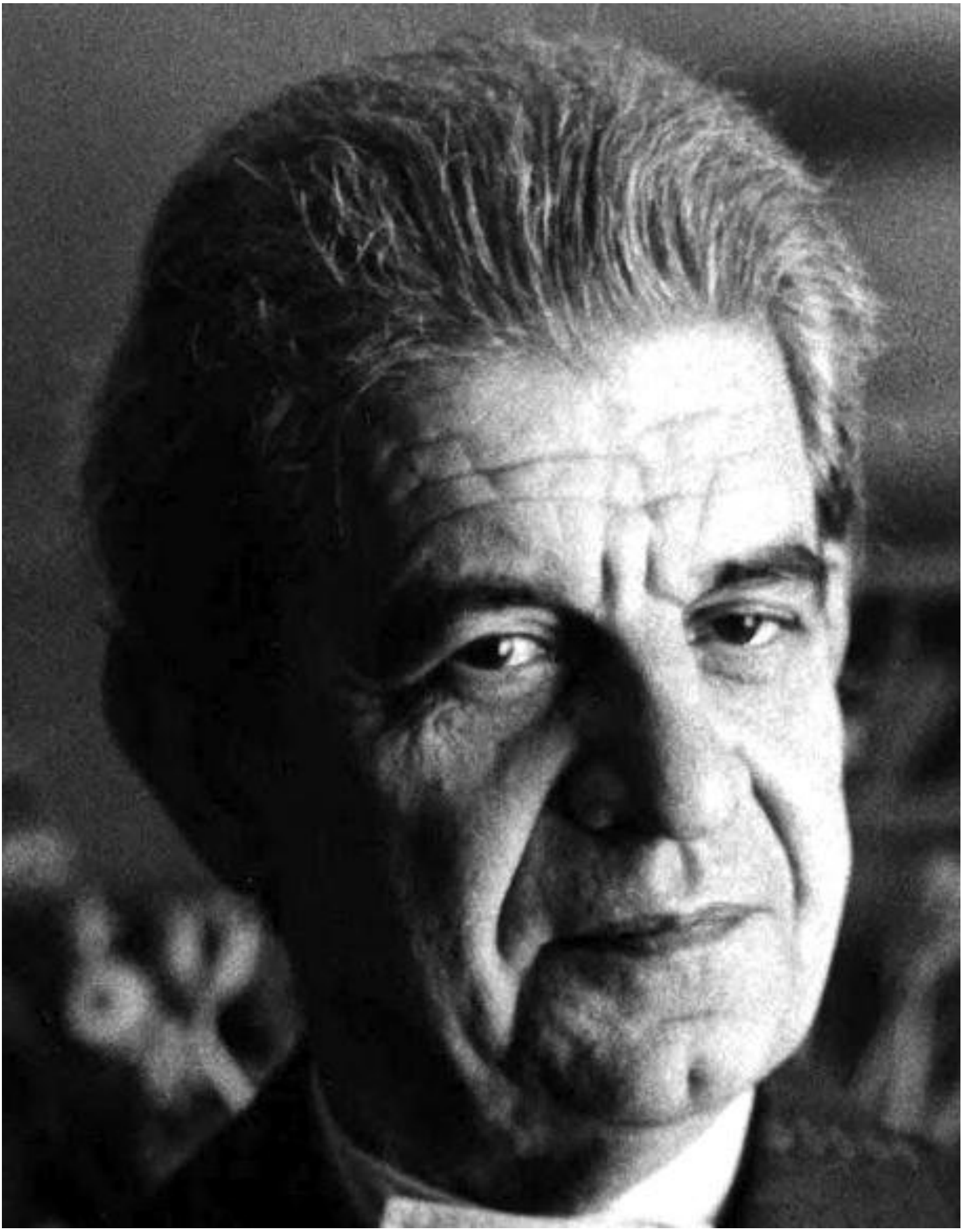

Cărți:

Scrieri tehnice, 1954

Eul, 1955
Psihozele, 1956
Relația de obiect, 1957
Formațiunile inconștientului, 1958
Dorința și interpretarea ei, 1959
Etica psihanalizei, 1960
Transferul, 1961
Identificarea, 1962
Angoasa, 1963
Cele patru concepte fundamentale ale psihanalizei, 1964
Probleme cruciale pentru psihanaliză, 1965
Obiectul psihanalizei, 1966
Scrieri, 1966
Logica fantasmei, 1967
Actul psihanalitic, 1968
De la un Altul la altul, 1969
Inversul Psihanalizei, 1970
Despre un discurs care nu ar fi al seamănului, 1971
Știința psihanalistului ...sau mai rău, 1972
Încă, 1973
Incredulii rătăcesc, 1974
RSI, 1975
Sfântomul, 1976
Insuccesul inconștientului este iubirea, 1977
Momentul de a conclude, 1978
Topologia și timpul, 1979
Disoluția, 1980
Alte scrieri, 2000

Selecții:

Gândesc unde nu sunt, deci sunt unde nu gândesc...

Un subiect este un semnificant pentru alt semnificant...

Doar iubirea face să coboare juisarea asupra dorinței...

Inconștientul este structurat ca un limbaj...

Evidentul obișnuiește să treacă neobservat, tocmai pentru că este evident...

Dacă Freud a centrat lucrurile în sexualitate, este pentru că în sexualitate ființa vorbitoare bâlbâie...

Doar idioții cred în realitatea lumii, realul este imund și trebuie să-l suporți...

Prima virtute a cunoașterii este capacitatea de a confrunta ceea ce nu este evident...

Nu există inițierea, doar voalul sensului...

Nu există sfânt în sine...

Nu există cale canonică pentru sfințenie...

Nu există lume...

Nu există mai multă lume decât suflet...

Nu există femeia...

Nu există raportul sexual...

Nu există Altul lui Altul...

Nu există adevărul adevărului...

Nu există actul actului...

Nu există transfer al transferului...

Nu există juisarea Altuia...

Nu există tot, nimic nu e tot...

Nu există metalimbaj...

Nu există dialog...

Nu există act sexual...

Nu există priză mai totală a realității umane decât experiența freudiană...

Nu există fenomene mai narcisice decât angoasa...

Nu există angoasă de moarte căci orice om se crede nemuritor...

Nu există cartografie a inconștientului...

Nu există cuvânt mai rău decât conștientizare...

Nu există limbă existentă...

Nu există altă rezistență la analiză decât cea a analistului însuși...

Nu există compromis posibil cu psihologia...

Nu există mai multă istorie a religiilor decât istorie a artei...

Nu există negație în inconștient...

Nu există contradicție între pulsiuni...

Nu există subiect al dorinței...

Nu există subiect cunoscător...

Nu există subiect al juisării sexuale...

Nu există subiect presupus a știi, Altul știe dar nu e subiect...

Nu există nici cea mai mică libertate de gândire...

Nu există nici cea mai mică dorință de știință...

Nu există nici cea mai mică realitate pre-discursivă...

Nu există nici cea mai mică sinteză...

Nu există nici cea mai mică cunoaștere...

Nu există toate elementele...

Nu există doi...

Nu există două mulțimi vide...

Nu există negația funcției falice...

Nu există conștiință colectivă...

Nu există unitate în subiect...

Nu există referință mai contrară inter-subiectivității decât transferul... Nu există subiect presupus de către un alt subiect...

Nu există proprietate intelectuală...

Nu există altă intrare pentru subiect în real decât fantasma...

Nu există verbe tranzitive...

Nu există cunoaștere care să nu fie iluzie sau mit...

Nu există minciună fără a presupune dimensiunea adevărului...

Nu există în limbaj altă deschidere decât Falusul...

Nu există Tată simbolic...

Nu există semnificanță a cărei semnificație să fie asigurată...

Nu există psihanaliza...

Singurul lucru pe care noi îl facem în discursul analitic este să vorbim despre iubire.

Bărbații și femeile, iată realul. Dar nu suntem capabili să articulăm nimic din ceea ce are legătură cu realul.

A iubi înseamnă a oferi ceea ce n-ai, cuiva care nu-și dorește așa ceva.

A iubi este în esență a vrea să fii iubit.

Mă dăruiesc ție, dar darul acesta al persoanei mele, mister, se preschimbă inexplicabil în darul unui nimic.

Ca o oglindă reflectantă, iubirea este esențialmente înșelătoare.

Angoasa este ceea ce nu înșală.

Sunt un clovn, luați exemplu, dar nu imitați.

Tot ce știu e că dacă tu ești visul meu, eu sunt visul tău.

Eu... e un altul.

Dorința omului este dorința Altuia.

Subiectul s-a născut în câmpul Altuia.

Este privirea Altuia cea care mă constituie.

Ceea ce caut în vorbire este răspunsul Altuia.

În perspectiva freudiană, omul este subiectul prins și torturat de limbaj.

Să fi psihanalist e pur și simplu să deschizi ochii acestei evidențe: nu există nimic mai confuz decât realitatea umană.

Inconștientul este discursul Altuia.

Descoperirea inconștientului este că portanța sensului debordează infinit semnele manipulate de individ.

Mă identific pe mine în limbaj, dar numai pierzându-mă în el ca și obiect.

Dorința, o funcție centrală oricărei experiențe umane, e dorință pentru nimic ce poate fi numit. Ființa vine în existență ca o funcție exactă a acestei lipse.

Nu există dorință de a ști, ci chiar oroare de a ști.

Dacă e ceva despre care analiza a descoperit adevărul, e iubirea de știință.

Ce pot spera? Speranța e proprie fiecăruia, nu există o speranță comună, e complet inutil să speri o speranță comună.

Din punct de vedere analitic, singurul lucru pentru care cineva poate fi vinovat este a fi dat înapoi în fața propriei dorințe.

VIKTOR FRANKL, 26 martie 1905, Viena – 2 septembrie 1997

FRANÇOISE DOLTO, 6 noiembrie 1908 – 25 august 1988

SELECȚII

1929.10.16. Scrisoare lui Ferdinand Alquié

(a) 16.10.1929.

Paris.
Mercredi. 16.X.29

BIBLIOTHÈQUE
MUNICIPALE
CHÂTEAUROUX

Vous êtes parti, Alquié. Vous voulez revenir sous quelle raison. Sous quelle réciprocité avec vous pris cette décision qui m'est cruelle. Elle pas m'étonne mais que vous regrettez ?.. Comment est-ce avec vous manque vendredi ? Il y a quinze jours ? Que nous lecture nous dit à ce moment ! Voilà des questions je ne m'attarderai pas, pour vous poser seulement celle-ci : que puis-je faire pour vous ? Quel résultat est administrativement dans les limites du possible, je veux dire du demandable.

Dites-le moi : j'agirai sous autant que je le pourrai. Je ferai agir surtout.

Le revoir vous, Alquié ! Quelque chose gît au fond de nous, qui, avec nous, mais presque malgré nous, croît et mûrit, qui vit de nous mais nous fait triompher maintes fois de la mort.

Presque malgré nous, ai-je dit. Cela doit pour être mûr. C'est pourquoi nous ne devons pas libres de en hâter la venue, d'en orienter le sous. Des mois sans dommage.

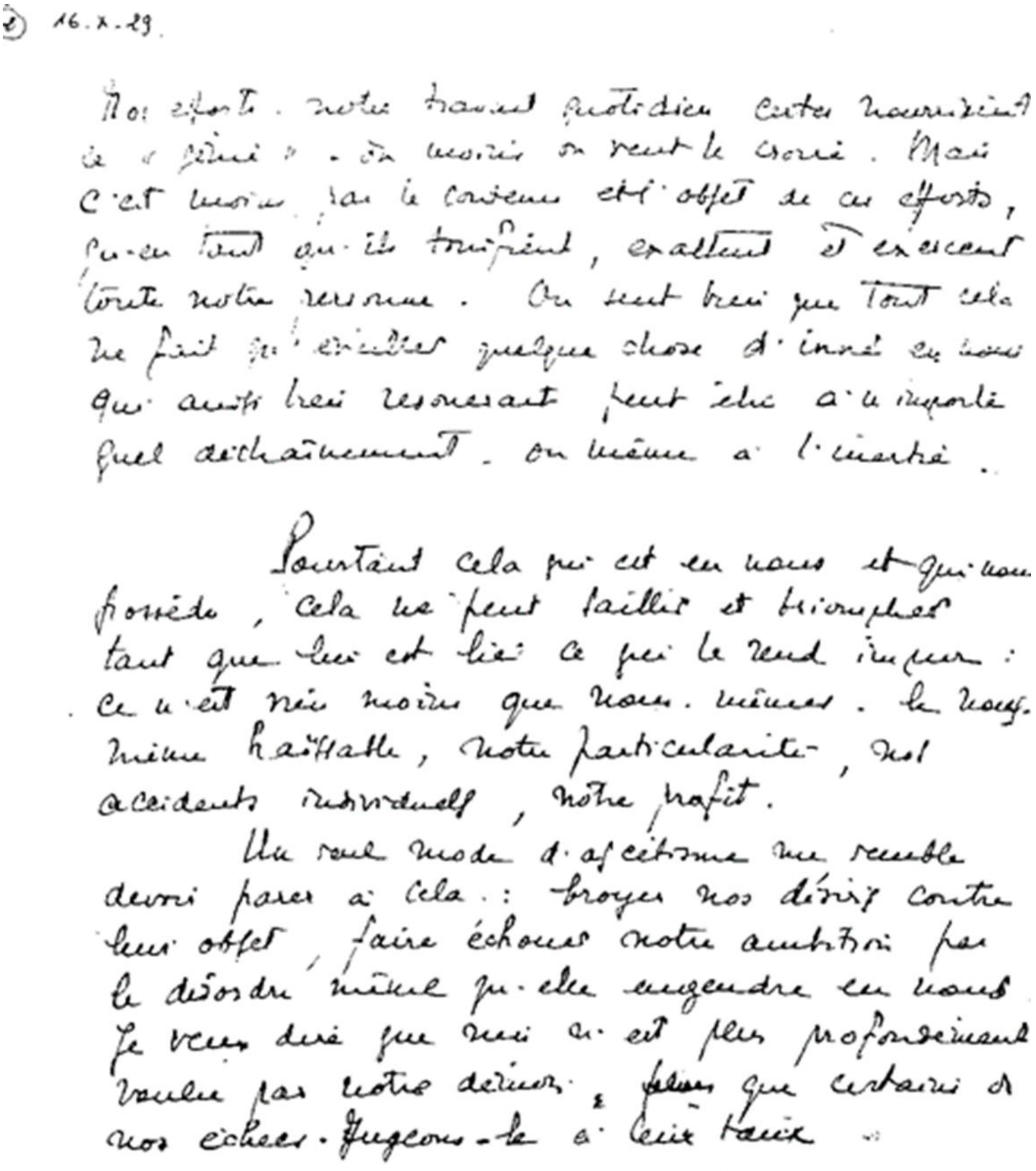
16.X.29.

Nos efforts, notre travail quotidien contre nous-même et « pour » – on voudrait on veut le croire. Mais c'est moins sur le contenu et l'objet de ces efforts, que sur tout ce qu'ils traversent, exaltent et exercent toute notre personne. On veut bien que tout cela ne fait qu'exciter quelque chose d'inné en nous que autrement resterait peut-être à un moindre degré d'achèvement, ou même à l'avorté.

Pourtant cela qui est en nous et qui nous fonde, cela ne peut faillir et triompher tant que lui est lié ce qui le veut empêcher : ce n'est pas moins que nous-mêmes, la nous-même haïssable, notre particularité, nos accidents redoutables, notre profit.

Un seul mode d'affirmation me semble devoir parer à cela : broyer nos désirs contre leur objet, faire échouer notre ambition par le désordre même qu'elle engendre en nous. Je veux dire que ceci n'est plus profondément voulu par notre décision, selon que certains de nos échecs. Jugeons-le à cette taxe.

O simțiți, Alquié? Ceva acționează în adâncul nostru, ceva care, cu noi, însă aproape în ciuda (contra) noastră, crește și se coace, ceva care trăiește din noi dar ne face să triumfăm de multe ori din moarte. Aproape în ciuda noastră, am spus, acel ceva trebuie să ajungă să fie copt. Este faptul că de asemenea noi nu suntem liberi să-i grăbim venirea, să-i orientăm forma – cel puțin nu fără daune.

Eforturile noastre, munca noastră cotidiană în mod cert hrănesc acest „geniu” – cel puțin vrem s-o credem. Însă este mai puțin prin conținutul și obiectul acestor eforturi, cât în măsura în care ele tonifică, exaltă și exercită întreaga noastră persoană. Simțim prea bine că toate acelea nu fac decât să trezească ceva din înnăscut și din noi care de asemenea ar rezona poate la nu contează ce dezlănțuire – sau chiar la inerție. Totuși acel ceva care este în noi și care ne posedă, acel ceva nu poate ieși și triumfa atât timp cât îi este legat ceea ce îl face impur; asta nu este nimic mai puțin decât acest noi înșine – acest noi-înșine de urât, particularitatea noastră, accidentele noastre individuale, profitul nostru.

Un singur mod de ascetism îmi pare a trebui să pareze la aceasta: a zdrobi dorințele noastre contra obiectului lor, a face să eșueze ambiția noastră prin dezordinea însăși pe care ea o generează în noi. Eu vreau să spun că nimic nu este mai profund vrut de către demonul nostru, decât anumite dintre eșecurile noastre. Să-l judecăm la prețul lor.

Un grup de indivizi care vor fi purtat la cel mai înalt grad această înmuiere, ar putea auzi că aceeași voce vorbește în ei toți. Un alt ascetism, acesta arbitrar, ar trebui să-i poarte la a o lăsa să vorbească doar prin organul unora dintre ei.

Nici o solitudine pentru aventurierul spiritului, ci doar rezistențe.

Ele sunt la maxim în momentul în care am putea crede a le fi abătut. Ei țin în sfârșit această „libertate” pentru care ei luptă de secole. Însă ei nu ne mai arată decât fețe vide de iubitori separați de sine-însuși – sau stupide ale feței descoperite a iubitei.

Câți oare vor exista printre noi care vor ști să se execute. Nu trebuie să mai fiți altceva – înainte de toate – decât măști. Numerotați-vă.

Dar pentru a reveni la considerații mai puțin eliptice....

1933.12.12. Motive ale crimei paranoice – crima surorilor Papin

Trebuie să fi dat o ureche atentă straniilor declarații ale unor astfel de bolnavi pentru a ști nebuniile pe care conștiința lor înlănțuită le poate eșafoda pe enigma falusului și a castrării feminine. Știm atunci recunoaște în mărturisirile timide ale subiectului zis normal credințe pe

care el le tace, și pe care el crede că le tace pentru că el le judecă puerile, în timp ce el le tace pentru că fără să o știe el aderă acolo încă.

1935.00.00. Psihologie și estetică, despre cartea lui E. Minkowski, „Timpul trăit. Studii fenomenologice și psiho-patologice”

Operă ambițioasă și ambiguă. Astfel o califică cititorul, închisă cartea. Această ambiguitate manifestă deja în bipartiția operei, se revelă și mai intim în sensul dublu al fiecăreia dintre cele două părți ale ei: o primă „carte” despre „aspectul temporal al vieții”, căreia aparatul fenomenologic nu este suficient să-i justifice postulatele metafizice care acolo se mărturisesc; o altă carte despre structura tulburărilor mentale, în mod special despre structura lor spațio-temporală, ale cărei analize, prețioase pentru clinică, datorează acuitatea lor coerciției pe care o exercită asupra observatorului obiectul ridicat *(„dressé” – ținut drept)* mai întâi prin meditația sa spirituală.

...

Noi înșine am încercat într-o lucrare recentă să demonstrăm în complexul tipic al conflictului obiectal (poziție „triangulară” a obiectului între tu-ul și eul) comuna rațiune a formei și conținutului în ceea ce noi numim *cunoaștere paranoică*.

Este la fel de bine noi nu credem că aceasta ar fi în mod esențial destinația omului să „manevreze solidele” cea care determină structura substanțialistă a inteligenței sale. Această structură apare legată mult mai degrabă la dialectica afectivă care îl duce de la o asimilare egocentrică a mediului, la sacrificiul eului pentru persoana celuilalt. Valoarea determinantă a relațiilor afective, în structura mentală a obiectului merge așadar foarte departe. Elucidarea acestor relații ne pare a trebui să fie axială pentru o justă apreciere ale caracteristicilor timpului trăit în tipurile structurale morbide. O considerație izolată a acestor caracteristice nu permite, ni se pare nouă, nici de a le nota toate, nici de a le diferența.

...

Termenul de fenomenologie, născut în Germania, cel puțin în ceea ce privește la sensul tehnic sub care el prins rang începând de atunci în istoria filosofiei, acoperă, după ce l-am eliberat de condițiile riguroase ale *Aufhebung* husserliene, prea bine multe speculații „comprehensive".

La fel de bine, după ce el este admis în Franța la rangul uneia dintre aceste monezi fără garanție de schimb care constituie – cel puțin în calitatea în care este vie – fiecare termen al vocabularului filosofic, uzajul acestui termen a rămas imprimat de o extremă incertitudine. Lucrarea lui M. Minkoski tinde la a fixa acest uzaj, însă sub modul practic al intuiționismului bergsonian. Înțelegem pe acolo faptul că este vorba mai puțin despre un conformism doctrinal decât despre o atittudine, noi am spune aproape de o banalitate *(„poncif" – cuvânt sau fapt fără mare interes, generalitate, idee primită, loc general)* irațională, din care formulele ne par un ceva puțin desuete, ca și suficient școlare antinomiile raționante din care ele trebuie fără încetare să ia aliment (cf. capitolul *succesiei*, etc.)

...

În sfârșit noțiunea *promisiunii*, pivot real al personalității care trebuie să se prezinte ca și garanția sa, ni se pare aici prea ignorată *(„méconnue" – necunoscută, puțin cunoscută)*, ca și prea absolută din a nu autentifica *elanul personal* decât prin imprevizibilitatea și necunoscutul ireductibil al obiectului său.

...

Nu este, într-adevăr, unul dintre cele mai mici paradoxuri ale acestui lung efort pentru a despațializa timpul, întotdeauna denaturat *(„faussé" – falsificat)* prin măsură, faptul că el nu poate să se urmeze decât printr-o lungă serie de metafore spațiale: *desfășurare*, caracter *supra*-individual, *dimensiune în profunzime* (p.12), *expansiune* (p.76), *vid* (p.78), *mai încolo („plus loin" – mai departe)* (p.88), *raze de acțiune* (p.88) și mai ales *orizont* al rugăciunii (p.95 și următoarele). Paradoxul deconcertează și irită până când capitolul terminal îi dă cheia, sub forma intuiției, după părerea noastră, cea mai originală a acestei cărți, chiar dacă abia amorsată, la termenul său, cea a unui alt spațiu decât spațiul geometric, adică, opus spațiului clar, cadru al obiectivității, *spațiul*

negru al tatonării, al halucinației și al muzicii. Să-l reapropiem de strigăte uimitoare ca acesta (p.56): „O închisoare, fie ea la a trebui să se confunde cu universul, îmi este intolerabilă.” Este la „noaptea simțurilor”, este la „noaptea obscură” a misticului că noi credem a putea spune fără abuz că iată-ne purtați.

Ambiția, aici mai întâi enigmatică cititorului, se adevereşte la examen a fi cea a ascezei; ambiguitatea operei, cea a obiectului fără nume al cunoașterii unitive.

1935.06.18. Intervenție despre expozeul lui O. Codet „Apropo de trei cazuri clinice de anorexie mentală”

El *(Dr. Lacan)* dorește să sublinieze două puncte. Mai înainte de toate, este faptul că la anorexici există întotdeauna fantasme falice. El citează vise în sprijinul acestei constatări.

Și un al doilea punct: împingând în amintirile sale despre consultații populare, el regăsește cam treizeci de cazuri de anorexie mentală. Toate aceste cazuri se raportau la băieți, și care erau toți evrei.

1936.07.00. Intervenție despre expozeul lui E. Minkowski „Psihopatologia, orientarea sa, tendințele sale”

Acolo se oprește totuși acordul meu la conferențiar. Eu vreau în mod special să mă opun contra modului său de a concepe psihanaliza. În ciuda aparențelor, în ciuda de asemenea a câțiva sclavi ai literei freudiene, „noțiunile” de „complex anal, falic”, etc., nu sunt formule. O analiză nu este o jonglerie de „noțiuni”, este o succesiune de atitudini vii. Fără îndoială noi ne referim la câteva imagini tipice, însă noi așteptăm din asta, noi spionăm din asta ecoul, rezonanța concretă și individuală.

1936.10.00. Dincolo de „principiul realității”

Începând din acest moment trebuie să ne întrebăm ce anume semnifică aceste carențe în dezvoltarea unei discipline care se pune pentru

obiectivă? Este oare aceasta faptul materialismului, așa cum s-a lăsat-o să spună la o anumită critică? Apoi *(„pis”)* încă, obiectivitatea însăși este ea imposibilă la a atinge în psihologie?

Vom denunța viciul teoretic al asociaționismului, dacă o recunoaștem în structura sa poziția problemei cunoașterii sub punctul de vedere filosofic. Aceasta este prea bine într-adevăr poziția tradițională a acestei probleme care, pentru a fi fost moștenită sub primul camuflaj al formulelor spuse empiriste ale lui Locke, se regăsește în cele două concepte fundamentale ale doctrinei. Adică ambiguitatea unei critici care sub teza „*nihil erit in intellectu quod non prius fuerit in sensu*” *(„nimic în intelect fără ca mai întâi în simț”)*, reduce acțiunea realului la punctul de contact la miticei senzații pure, adică la a nu fi decât punctul orb al cunoașterii, întrucât nimic nu este acolo recunoscut, - și care impune cu atât mai puternic, explicitat sau nu în „*nisi intellectus ipse*” *(„în afară de intelectul însuși”)*, ca și antinomia dialectică a unei teze incomplete, primeitatea spiritului pur, în calitatea în care prin decretul esențial al identificării, recunoscând obiectul în același timp în care îl afirmă, constituie *momentul adevărat* al cunoașterii.

1937.01.19. Intervenție la expozeul Doamnei M. Bonaparte „Perspective paleobiologice și biopsihice”

Mi se pare că lipsește lanțul reprezentativ; în complexul de castrare există fantasma de castrare, în angoasa de penetrare, există fantasma de eviscerare. Să ne reprezentăm abisul; este prea bine cert că nimic nu ne permite să presupunem că celulele își reprezintă ceva; angoasa este un fenomen al eului. Oarecare ambiguitate persistă în spiritul meu în ceea ce privește percepția acestor temeri; este vorba despre această reprezentare narcisică pe care am încercat s-o expun la Congresul Internațional vorbind despre „stadiul oglinzii”. Această reprezentare explică unitatea corpului uman; de ce această unitate trebuie ea să se afirme în mod precis pentru ca omul să resimtă în modul cel mai penibil amenințarea acestei fragmentări *(„morcellement” – îmbucătățiri)*? Este în primele șase luni de prematurare biologică faptul că se fixează angoasa.

1938.03.00. Familia: complexul, factor concret al psihologiei familiale. Complexele familiale în patologie

Secțiunea A: Familia

Introducere: Instituția familială

Capitolul I: Complexul, factor concret al psihologiei familiale

Definiție generală a complexului

Complexul, într-adevăr, leagă sub o formă fixată un ansamblu de reacții care poate interesa toate funcțiile organice de la emoție până la conduita adaptată la obiect. Ceea ce definește complexul, aceasta este faptul că el reproduce o anumită realitate a ambianței, și în mod dublu. 1. Forma sa reprezintă această realitate în ceea ce ea are din în mod obiectiv distinct la o etapă dată a dezvoltării psihice; această etapă specifică geneza sa. 2. Activitatea sa repetă în trăit realitatea astfel fixată, de fiecare dată când se produc anumite experiențe care ar cere o obiectivare superioară a acestei realități; aceste experiențe specifică condiționarea complexului.

Aceasta definiție ea singură implică faptul că acest complex este dominat prin factori culturali: în conținutul său, reprezentativ al unui obiect; în forma sa, legată la o etapă trăită a obiectivării; în sfârșit în manifestarea sa de carență obiectivă cu privire la o situație actuală, adică sub triplul său aspect de relație de cunoaștere, de formă de organizare afectivă și de probă la șocul realului, complexul se înțelege prin referința sa la obiect. Ori, orice identificare obiectivă cere a fi comunicabilă, adică stă pe un criteriu cultural; este de asemenea prin căi culturale că ea este cel mai adesea comunicată. În ceea ce privește la integrarea individuală a formelor de obiectivare, ea este opera unui proces dialectic care face să apară fiecare formă nouă a conflictelor din

precedenta cu realul. În acest proces trebuie recunoscut caracterul care specifică ordinul uman, adică această subversiune a oricărei fixități instinctive, de unde apar formele fundamentale, pline de variații infinite, ale culturii.

1.Complexul de sevraj

Sevrajul, criză a psihismului

Traumatizant sau nu, sevrajul lasă în psihismul uman urma permanentă a relației biologice pe care el o întrerupe. Această criză vitală se dublează dintr-o criză a psihismului, prima fără îndoială a cărei soluție are o structură dialectică. Pentru prima dată, se pare, o tensiune vitală se rezolvă în intenție mentală. Prin această intenție, sevrajul este acceptat sau refuzat; intenția cert este puternic elementară, întrucât ea nu poate nici măcar să fie atribuită la un eu încă în stare de rudimente; acceptarea sau refuzul nu pot fi concepute ca și o alegere, întrucât în absența unui eu care afirmă sau neagă ele nu sunt contradictorii; însă, poli coexistenți și contrari, ei determină o atitudine ambivalentă prin esență, chiar dacă unul din ei prevalează acolo. Această ambivalență primordială, după crize care asigură suita dezvoltării, se va rezolva în diferențieri psihice de un nivel dialectic din ce în ce mai elevat și de o ireversibilitate crescândă. Prevalența originară acolo va schimba de mai multe ori de sens și va putea din acest fapt suferi destinări foarte diverse; ea se va regăsi totuși și în timpul și în tonul, proprii ei, pe care ea le va impune și la aceste crize și la categoriile noi din care fiecare va dota trăitul.

2.Complexul de intruziune

Sensul agresivității primordiale

Să reamintim că acest rol de dublură intimă pe care îl joacă masochismul în sadism, a fost pus în relief prin psihanaliză și că este enigma pe care o constituie masochismul în economia instinctelor vitale cea care l-a condus pe Freud la a afirma un instinct de moarte.

Dacă o vrem să urmăm ideea pe care noi am indicat-o mai sus, și să desemnăm cu noi în răul sevrajului uman sursa dorinței de moarte, vom recunoaște în masochismul primar momentul dialectic unde subiectul asumă prin primele sale acte de joc reproducerea acestui rău însăși și, pe acolo, îl sublimează și surmontează. Este prea bine astfel că au apărut jocurile primitive ale copilului la ochiul cunoscător al lui Freud: această bucurie a primei copilării de a rearunca un obiect din câmpul privirii sale, apoi, obiectul regăsit, de a-i reînnoi în mod inepuizabil excluderea, semnifică prea bine că aceasta este tocmai pateticul sevrajului pe care subiectul și-l impune din nou, așa cum l-a suferit, însă din care el triumfă acum că el este activ în reproducerea sa.

Stadiul oglinzii

Putere secundă a imaginii speculare

Este aici o structură arhaică a lumii umane căreia analiza inconștientului i-a arătat profundele vestigii: fantasme de dezmembrare, de dislocare a corpului, din care cele ale castrării nu sunt decât o imagine pusă în valoare de un complex particular; imago-ul dublului, ale cărui obiectivări fantastice, așa cum cauze diverse le realizează la diverse vârste ale vieții, revelă psihiatrului că el evoluează odată cu creșterea subiectului; în sfârșit, acest simbolism antropomorfic și organic de obiecte cărora psihanaliza, în vise și în simptome, le-a făcut prodigioasa descoperire.

Drama geloziei: eul și altcineva („l'autrui")

Condiții și efecte ale fraternității

Imago-ul primordial al dublului pe care eul se modelează pare mai întâi dominat de fanteziile formei, așa cum el apare în fantasma comună celor două sexe, a *mamei falice sau* în *dublul falic* al femeii nevrozate. Cu atât mai ușor se va fixa el în forme atipice, unde apartenențe accesorii vor putea juca un la fel de mare rol cât diferențe organice; și o vom vedea, în funcție de împingerea, suficientă sau nu, a instinctului sexual, această identificare a fazei narcisice, fie generând exigențele formale ale unei homosexualități sau a ceva fetișism sexual, fie, în sistemul unui eu paranoic, obiectivându-se în tipul persecutorului, exterior sau intim.

3.Complexul lui Oedip

Familia după Freud

Complexul de castrare

Dorința oedipiană apare, într-adevăr, mult mai intensă la băiat și așadar pentru mamă. Pe de altă parte, represia revelează, în mecanismul său, trăsături care nu par mai întâi justificabile decât dacă, în forma sa tipică, ea se exercită de la tată la fiu. Este faptul complexului de castrare.

Această represie se operează printr-o dublă mișcare afectivă a subiectului: agresivitate contra părintelui cu privire la care dorința sa sexuală îl pune în postură de rival; temere secundară, resimțită în retur, a unei agresiuni asemănătoare. Ori o fantasmă susține aceste două mișcări, atât de remarcabil cât ea a fost individualizată cu ele într-un complex zis de castrare. Dacă acest termen se justifică prin scopurile agresive și represive care apar la acest moment al Oedipului, el este totuși puțin conform la fantasma care constituie din asta faptul original.

Această fantasmă consistă în mod esențial în mutilația unui membru, adică într-un serviciu care nu poate servi decât la a castra un mascul. Însă realitatea aparentă a acestui pericol, unită faptului că amenințarea

este de acolo în mod real formulată printr-o tradiție educativă, trebuia să antreneze pe Freud la a o concepe ca și resimțită mai întâi pentru valoarea sa reală și la a recunoaște într-o temere inspirată de la mascul la mascul, în fapt prin tată, prototipul represiei oedipiene.

În această cale, Freud primea un sprijin dintr-o dată sociologică: nu doar că interdicția incestului cu mama are un caracter universal, prin relațiile de rudenie în mod infinit diverse și deseori paradoxale pe care culturile primitive le lovesc din tabuul incestului, ci încă, faptul că oricare ar fi într-o cultură nivelul conștiinței morale, această interdicție este întotdeauna în mod expres formulată și transgresia îi este lovită dintr-o reprobare constantă. Este tocmai pentru ce Frazer recunoaște în tabuul mamei legea primordială a umanității.

Represie a sexualității

Pentru represia sexualității, această concepție se sprijină, noi am indicat-o, pe fantasma de castrare. Dacă doctrina o raporta la o amenințare reală, este înainte de toate faptul că, în mod genial dinamist pentru a recunoaște tendințele, Freud rămâne închis prin atomismul tradițional la noțiunea de autonomie a formelor; este astfel că la a observa existența aceleiași fantasme la fetiță sau a unei imagini falice a mamei în cele două sexe, el este constrâns să explice aceste fapte prin revelații precoce ale dominației masculului, revelații care ar conduce fetița la nostalgia virilității, copilul la a concepe mama sa ca și virilă. Geneză care, pentru a găsi un fundament în identificare, cere uzajul unei astfel de suprasarcini de mecanisme încât ea pare eronată.

Fantasmele de fragmentare

Ori materialul experienței analitice sugerează o interpretare diferită; fantasma de castrare este într-adevăr precedată de o întreagă serie de fantasme de fragmentare a corpului care merg în regresie de la dislocare și dezmembrare, prin evirare, eviscerare, până la devorare și la îngropare.

...

Origine maternă a supraeului arhaic

Fantasma de castrare se raportează la acest același obiect: forma sa, născută înainte de orice reperaj al corpului propriu, înainte de orice distincție a unei amenințări a adultului, nu depinde de sexul subiectului și determină mai degrabă decât suferă formele tradiției educative. Ea reprezintă apărarea pe care eul narcisic, identificat la dublul său specular, o opune la re-noul de angoasă care, la primul moment al Oedipului, tinde s-o zdruncine: criză care cauzează nu atât irupția dorinței genitale în subiect cât obiectul pe care îl reactualizează, adică mama. La angoasa trezită prin acest obiect, subiectul răspunde reproducând rejetul masochist pe unde el a surmontat pierderea sa primordială, însă el îl operează după structura pe care el a obținut-o, adică într-o localizare imaginară a tendinței.

O astfel de geneză a represiei sexuale nu este fără referință sociologică: ea se exprimă în riturile prin care primitivii manifestă faptul că această represie ține la rădăcinile legăturii sociale: rituri de sărbători care, pentru a elibera sexualitatea, desemnează acolo prin forma lor orgiacă momentul reintegrării afective în Totul; rituri de circumcizie care, pentru a sancționa maturitatea sexuală, manifestă faptul că persoana nu accede acolo decât cu prețul unei mutilări corporale.

Pentru a defini pe planul psihologic această geneză a represiei, trebuie să recunoaștem în fantasma de castrare jocul imaginar care o condiționează, în mamă obiectul care o determină. Este forma radicală a contrapulsiunilor care se revela la experiența analitică drept a constitui nucleul cel mai arhaic al supraeului și drept a reprezenta represia cea mai masivă.

Originalitate a identificării oedipiene

Omul modern și familia conjugală

Două funcții în acest proces se reflectă asupra structurii familiei ea însăși: tradiția, în idealurile patriciene, ale unor forme privilegiate ale mariajului; exaltația apoteotică pe care creștinismul o aduce la

exigențele persoanei. Biserica integrează această tradiție în morala creștinismului, punând la primul plan în legătura mariajului libera alegere a persoanei, făcând astfel să traverseze instituția familială pasul decisiv spre structura sa modernă, adică secreta răsturnare *(„renversement" – inversare)* a preponderenței sale sociale la profitul mariajului. Răsturnare care se realizează la secolul al XV-lea cu revoluția economică de unde au ieșit societățile burgheze și psihologia omului modern.

Aceasta sunt într-adevăr raporturile psihologiei omului modern cu familia conjugală care se propun la studiul psihanalistului; acest om este singurul obiect care a fost cu adevărat supus experienței sale, și dacă psihanalistul regăsește în el reflecția psihică a condițiilor cele mai originare ale omului, poate el pretinde la a-l vindeca de deficiențele *(„défaillances" – defecțiunile, disfuncționalitățile, eșecurile, insolvențele)* sale psihice fără a-l înțelege în cultura care îi impune cele mai înalte exigențe, fără a înțelege de asemenea propria sa poziție în fața acestui om la punctul extrem al atitudinii științifice?

Ori, în timpul nostru, mai puțin decât niciodată, omul culturii occidentale nu ar ști să se înțeleagă în afara antinomiilor care constituie raporturile sale cu natura și cu societatea; cum anume, în afara lor, să înțelegi și angoasa pe care el o exprimă în sentimentul unei transgresiunii prometeiene în fața condițiilor vieții sale, și concepțiile cele mai elevate unde el surmontează această angoasă recunoscând din asta faptul că aceasta este prin crize dialectice că el se creează, pe el însuși și obiectele sale.

Declin al imago-ului patern

Aceste nevroze, după timpul primelor divinații freudiene, par să fi evoluat în sensul unui complex caracterial unde, atât pentru specificitatea formei sale cât și pentru generalizarea sa – el este nucleul celui mai mare număr de nevroze – putem recunoaște marea nevroză contemporană. Experiența noastră ne poartă la a desemna din asta determinația principală în personalitatea tatălui, întotdeauna carentă în ceva mod, absentă, umilită, divizată sau falsă *(„postiche" – făcut și*

adăugat după, artificial, meșă, perucă, barbă falsă sau mustață falsă). Este tocmai această carență cea care, în mod conform la concepția noastră a Oedipului, vine să sece *(„tarir”- epuizeze, videze, usuce)* elanul instinctiv precum și să rateze *(„tarer” – piardă, cântărească)* dialectica sublimărilor. Nașe sinistre instalate la leagănul nevrozatului, impotența și utopia închid ambiția sa, fie că el înăbușe în el creațiile pe care le așteaptă lumea unde el vine, fie că, în obiectul pe care el îl propune revoltei sale, el ignoră *(„méconnaisse ” -necunoaște)* propria sa mișcare.

Capitolul II: Complexele familiale în patologie

1.Psihozele cu temă familială

2.Nevrozele familiale

Simptom nevrotic și dramă individuală

Aceasta este tocmai astfel că nici un fapt mai mult decât nașterea unui frate nu precipită o astfel de formațiune, reactivând din asta *emoțiile („émois” – mari neliniști, emoții puternice, vii)* primordiale ale atașamentului său la mamă prin semnele gestației sale și prin spectacolul grijilor pe care ea le dă noului născut, cristalizând din asta în sfârșit, în prezența tatălui de pe lângă ea, ceea ce copilul ghicește din misterul sexualității, ceea ce el resimte din elanurile sale precoce și ceea ce el teme *(„redoute”)* din amenințările care îi interzic satisfacția masturbatorie.

Deformații specifice ale realității umane

Dacă acest sistem este destul de rău definit printr-un uzaj al termenului de „ideal al eului” pe care îl confundăm încă cu supraeul, este suficient totuși pentru a sesiza din asta originalitatea de a indica faptul că el constituie ca și secret al conștiinței priza însăși pe care o are analistul

asupra misterului inconștientului; însă aceasta este în mod precis pentru a fi prea imanent la experiență că el trebuie a fi izolat în ultim loc prin doctrină: aceasta este tocmai ceea la ce acest expozeu contribuie.

Drama existențială a individului

Este într-adevăr pornind de la o identificare ambivalentă la seamănul său că, prin participarea invidioasă și concurența simpatică, eul se diferențiază într-un comun progres al celuilalt și al obiectului. Realitatea pe care o inaugurează acest joc dialectic va păstra deformația structurală a dramei existențiale care o condiționează și pe care o putem numi drama individului, cu accentul pe care-l primește acest termen din ideea prematurației specifice.

Prevalență a principiului mascul

Cade sub sensul echilibrului, care este fundamentul oricărei gândiri, faptul că această preferință are un invers: în mod fundamental aceasta este ocultația principiului feminin sub idealul masculin, din care virgina, prin misterul său, este de-a lungul epocilor acestei culturi semnul viu.

Secția B: Școala

Secția C: Profesia

Secția D: Viață cotidiană și viață publică

1945.03.00. Timpul logic și aserțiunea certitudinii anticipate

Valoare a scansiunilor suspensive manifestate

Departe, într-adevăr, de a aduce un dat de experiență externă la progresul logic, *scansiunile suspensive* nu reprezintă nimic decât *instanțele timpului* integrate în progresul logic, înregistrate în concluzie

și care se derulează într-o veritabilă *experiență logică* pentru a-l verifica. Așa cum o vedem în determinarea lor logică care, obiecție a logicianului sau îndoială a subiectului, se revelă la fiecare dată ca și lăsare *(„dérobement" – furare, cedare)* mentală a unei instanțe a timpului, sau pentru a spune mai bine, ca și dezintegrarea sa logică a unui progres care se degradează la fiecare dată în exigențe formale. Așa cum o vedem încă la aceasta faptul că scansiunile, pentru a juca rolul lor de verificări, trebuie să fie sincrone între cei trei subiecți, și aceasta încă de la pornire, adică să exprime reciprocitatea logică a subiecților.

Aceste instanțe ale timpului integrate la progresul logic al sofismului permit de a recunoaște în acesta o veritabilă mișcare logică; ele arată acolo într-adevăr funcții în mod propriu logice care fac originalitatea sa și pe care noi le vom examina acum în această mișcare însăși pe care ele o constituie.

Tensiune a timpului în aserțiunea subiectivă și valoarea sa manifestă în experiența logică

Aici, timpul subiectiv al *momentului de a conclude* se obiectivează în sfârșit. Așa cum o probează aceasta faptul că, chiar dacă unul dintre subiecți nu o sesizase încă, el i se impune lui totuși acum; subiectul, într-adevăr, care ar fi concluzionat prima scansiune luând suita celorlalte două, convins pe acolo de a fi un negru, ar fi într-adevăr, din prezenta și a doua scansiune, constrâns la a-și reversa judecata.

Astfel aserțiunea care conclude sofismul vine, vom spune noi, la sfârșitul experienței logice ale celor două scansiuni în actul de a ieși, la *a se desubiectiva la cel mai jos*. Așa cum o manifestă aceasta faptul că observatorul nostru, dacă el le-a constatat sincrone la cei trei subiecți, nu se poate îndoi de nici unul dintre ei că el nu datorează anchetei a se declara pentru a fi un alb.

Adevărul sofismului ca și referință temporalizată a sinelui la altul. Aserțiunea subiectivă anticipantă ca și formă fundamentală a unei logici colective

Astfel, adevărul sofismului nu vine el să fie verificat decât pentru că el este mai întâi, dacă o putem spune, *prezumat* prin anticipație în aserțiunea care îl conclude. El se revelă astfel a depinde de o tendință care îl vizează, noțiune care ar fi un paradox logic, dacă ea nu s-ar reduce la tensiunea temporală care determină momentul de a conclude.

Astfel, adevărul se manifestă în această formă ca și devansând eroarea și avansându-se singur în actul care generează certitudinea sa; în mod invers, eroarea ca și confirmându-se din inerția sa, și redresându-se rău la a urma inițiativa cuceritoare a adevărului.

Însă la ce fel de relație răspunde o astfel de formă logică? La o formă de obiectivare pe care ea o generează în mișcarea sa, este adică la referința unui „eu” la comuna măsură a subiectului reciproc, sau încă: a celorlalți ca atare, adică: în calitatea în care ei sunt alții unii pentru ceilalți. Această comună măsură este dată printr-un anumit *timp pentru a înțelege*, care se revelă ca și o funcție esențială a relației logice de reciprocitate. Această referință a „eului” *(„je”)* la ceilalți ca atare trebuie, în fiecare moment critic, să fie temporalitate, pentru ca în mod dialectic să reducă *momentul de a conclude timpul pentru a înțelege* la a dura atât de puțin cât *instantul privirii*. Nu este decât din a da termenului logic de *ceilalți („autres” – alții)* cea mai mică relativitate eterogenă, pentru ca această formă să manifeste cât anume adevărul pentru toți depinde de rigoarea fiecăruia, și chiar că adevărul, la a fi atins doar pentru unii, poate genera, dacă nu confirma, eroarea la alții. Și încă aceasta că, dacă în această cursă la adevăr, nu suntem decât singur, dacă, nu o suntem toți, la a atinge la adevăr, niciunul nu atinge acolo totuși decât prin alții.

1946.09.28. „Despre cauzalitatea psihică”, în cadrul „Zilelor Psihiatrice la Bonneval”

Prima parte. Critică a unei teorii organiciste a nebuniei, organo-dinamismul lui Henri Ey

Invitat de gazda noastră există deja trei ani la a mă explica în fața voastră despre cauzalitatea psihică, eu m-am pus într-o poziție dublă.

Eu sunt chemat la a formula o poziție radicală a problemei: cea care se presupune a fi a mea și care o este într-adevăr. Eu trebuie s-o fac într-o dezbatere parvenită la un grad de elaborare unde eu absolut deloc nu am concurs. Eu gândesc a răspunde la așteptarea voastră vizând pe aceste două fețe la a fi direct, fără ca nimeni să poată cere ca eu să fiu complet.

A doua parte. Cauzalitatea esențială a nebuniei

Limbajul omului, acest instrument al minciunii sale, este traversat din parte în parte de către problema adevărului său:

-fie că el îl trădează în calitatea în care el este expresie – a ereditații sale organice în fonologia lui *flatus vocis*, - a „pasiunilor corpului" în sens cartezian, adică a sufletului său, în modulația pasională, - a culturii și a istoriei care fac umanitatea sa, în sistemul semantic care l-a format copil,

-fie că el manifestă acest adevăr ca și intenție, deschizându-l în mod etern asupra problemei de a ști cum anume ceea ce exprimă minciuna particularității sale poate ajunge să formuleze universalul adevărului său.

Problemă în care se înscrie toată istoria filosofiei, de la aporiile platoniciene ale esenței la abisurile pascaliene ale existenței -, până la ambiguitatea radicală pe care o indică acolo Heidegger pentru atât cât adevăr semnifică revelație.

...

Să nu credeți că mă eu îndepărtez, într-un scop care trebuie să ne poarte la nimic mai puțin decât la inima dialecticii ființei, - căci este prea bine într-un astfel de punct că se situează necunoașterea esențială a nebuniei, pe care bolnavul nostru o manifestă în mod perfect.

Această necunoaștere se revelă în revoltă, pe unde nebunul vrea să impună legea inimii sale la ceea ce îi apare ca și dezordinea lumii, întreprindere „nebună" *(„insensée" – fără sens)*, însă nu în faptul că ea este un defect de adaptare la viață, formulă pe care o auzim în mod curent în mediile noastre, chiar dacă încă și cea mai mică reflecție

asupra experienței noastre trebuie să ne demonstreze dezonoranta inanitate *(„inanité” – lipsă de valoare, de utilitate sau de sens)* a ei, - întreprindere fără sens, spun eu așadar, în aceasta mai degrabă că subiectul nu recunoaște în această dezordine a lumi manifestarea însăși a ființei sale actuale, și că ceea ce el resimte ca și lege a inimii sale, nu este decât imaginea inversată, în calitate de virtuală, a aceleași ființe. El necunoaște așadar în mod dublu, și în mod precis pentru a dedubla din asta actualitatea și virtualitatea. Ori el nu poate scăpa la această actualitate decât prin această virtualitate. Ființa sa este așadar închisă într-un cerc, în afară la faptul că el îl rupe prin ceva violență unde, purtând lovitura sa contra aceea ce îi apare ca și dezordinea, el se lovește pe el însuși prin cale de contra-lovitură socială.

Astfel este formula generală a nebuniei pe care o găsim în Hegel, căci să nu credeți că eu inovez, chiar dacă am crezut să trebuiască să am grija de a v-o prezenta sub o formă ilustrată. Eu spun: formulă generală a nebuniei, în acest sens că putem s-o vedem aplicându-se în mod particular la oricare dintre aceste faze, prin care se împlinește mai mult sau mai puțin în fiecare destinare *(„destinée”)* dezvoltarea dialectică a ființei umane, și că ea se realizează acolo întotdeauna ca și o stază a ființei într-o identificare ideală care caracterizează acest punct al unei destinări particulare.

A treia parte. Efectele psihice ale lumii imaginare

Astfel el poate participa într-o deplină transă la căderea companionului său sau să îi impute la fel de bine, fără a fi vorba despre minciună, de a primi de la el lovitura pe care el i-o poartă.

Eu trec peste seria acestor fenomene care merg de la identificarea spectaculară la sugestia mimetică și la seducția de prestanță. Toate sunt înțelese de acest autor în dialectica care merge de la gelozie (această gelozie căreia deja sfântul Augustin îi întrevedea deja în mod fulgurant valoarea inițiatoare) la primele forme de simpatie.

Ele se înscriu într-o ambivalență primordială care ne apare, eu o indic deja, în oglindă, în acest sens că subiectul se identifică în sentimentul

său de Sine la imaginea altuia și că imaginea altuia vine să captiveze în el acest sentiment.

...

Și eu admiteam că aceste fenomene sunt date în mod primitiv ca și reminiscențe, iterații, serii, jocuri de oglindă, fără ca datul lor însăși să poată fi situat pentru subiect în spațiul și timpul obiective în nici un mod mai precis decât el poate situa acolo visele sale.

Astfel ne apropiem noi de o analiză structurală a unui spațiu și a unui timp imaginare și de conexiunile lor.

Și revenind la cunoașterea mea paranoică, eu încercam să concep structura în rețea, relațiile de participare, perspectivele în înșiruire, palatul de miraje, care domnesc în limburile acestei lumi pe care Oedipul o face să cufunde în uitare.

...

Gestaltteorie-a și fenomenologia au de asemenea partea lor la dosarul acestei imagini. Și toate felurile de miraje imaginare ale psihologiei concrete, familiare psihanaliștilor și care merg de la jocurile sexuale la ambiguitățile morale, fac să ne amintim de al meu stadiu al oglinzii prin virtutea imaginii și operației sfântului spirit al limbajului „Iată, se zice, asta te face să te gândești la această faimoasă istorie a lui Lacan, stadiul oglinzii. Ce anume spunea el așadar în mod exact?”

Cu adevărat eu am împins puțin mai departe concepția sensului existențial a fenomenului, înțelegându-l în raportul său cu ceea ce eu am numit prematurația nașterii la om, altfel spus incompletitudinea și „retardul” dezvoltării nevraxului pe timpul primelor șase luni. Fenomene bine cunoscute de anatomiști și de altfel manifeste, de când omul există, în incoordonarea motrice și echilibratorie a bebelușului, și care nu este probabil fără raport cu procesul de fetalizare (persistența caracteristicilor fetale) unde Bolk vede resortul dezvoltării superioare a veziculelor encefalice la om.

Aceasta este în funcție de acest retard de dezvoltare că maturația precoce a percepției vizuale prinde valoarea sa de anticipare funcțională. Rezultă din asta, pe de-o parte, prevalența marcată a

structurii vizuale în recunoașterea, atât de precoce, noi am văzut-o, a formei umane. Pe de altă parte, șansele de identificare la această formă, dacă eu pot spune, primesc din asta un sprijin decisiv care va constitui în om acest nod imaginar în mod absolut esențial, pe care în mod obscur și prin contradicții doctrinale inextricabile psihanaliza totuși în mod admirabil l-a desemnat sub numele de narcisism.

Aceasta este tocmai în acest nod că acționează într-adevăr raportul imaginii la tendința suicidală pe care mitul lui Narcis o exprimă în mod esențial. Această tendință suicidală care reprezintă după părerea noastră ceea ce Freud a căutat să situeze în metapsihologia sa sub numele de instinct de moarte sau încă de masochism primordial, depinde pentru noi din faptul că moartea omului, mult înainte ca ea să se reflecte, într-un mod de altfel întotdeauna atât de ambiguu, în gândirea sa, și de el resimțită în faza de mizerie originară pe care el o trăiește, de la traumatismul nașterii până la sfârșitul primelor șase luni de prematurație fiziologică, și care va rezona apoi în traumatismul de sevraj.

Aceasta este una dintre trăsăturile cele mai fulgurante ale intuiției lui Freud în ordinul lumii psihice faptul că el a sesizat valoarea revelatorie a acestor jocuri de ocultație care sunt primele jocuri ale copilului. Toată lumea poate să le vadă și nimeni nu înțelesese înaintea lui în caracterul lor iterativ repetiția eliberatoare pe care acolo o asumă copilul de orice separație sau sevraj ca atare.

Grație lui noi le putem concepe ca și exprimând prima vibrație a acestei unde staționare de renunțări care va scanda istoria dezvoltării psihice.

La pornirea acestei dezvoltări, iată așadar legate Eul primordial ca și în mod esențial alienat și sacrificiul primitiv ca și în mod esențial suicidal:

Adică structura fundamentală a nebuniei.

Astfel această discordanță primordială între Eu și ființă ar fi nota fundamentală care tocmai ar rezona într-o întreagă gamă armonică prin fazele istoriei psihice a cărei funcție ar fi să o rezolve dezvoltând-o.

Orice rezolvare a acestei discordanțe printr-o coincidență iluzorie a realității cu idealul ar rezona până la profunzimile nodului imaginar al agresiunii suicidale narcisice.

Încă acest miraj de aparențe unde condițiile organice ale intoxicației, de exemplu, pot juca rolul lor, cere el insesizabilul consimțământ al libertății, așa cum el apare în aceasta că nebunia nu se manifestă decât la om și după „vârsta rațiunii” și că se verifică aici intuiția pascaliană că „un copil nu este un om”.

Primele alegeri identificatorii ale copilului, alegeri „inocente”, nu determină nimic altceva, într-adevăr, în afară de pateticele „fixații” ale nevrozei, decât această nebunie prin care omul se crede un om.

Formulă paradoxală care prinde totuși valoarea sa la a considera faptul că omul este prea bine mai mult decât corpul său, în același timp totuși neputând din asta nimic să știe în plus despre ființa sa.

Apare acolo această iluzie fundamentală din care omul este serv, mult mai mult decât din toate „pasiunile corpului” în sens cartezian, această pasiune de a fi un om, aș spune eu, care este pasiunea sufletului prin excelență, narcisismul, care impune structura sa la toate dorințele sale fie aceasta și la cele mai elevate.

La întâlnirea corpului și spiritului, sufletul apare ceea ce el este pentru tradiție, adică drept limita monadei.

Atunci când omul căutând vidul gândirii se avansează în luminarea *(„lueur” – lumină slabă, efemeră, fugitivă, claritate, halou, strălufgerare)* fără umbră a spațiului imaginar abținându-se însăși să aștepte ceea ce din asta va apare, o oglindă fără luciu *(„éclat” – fragment provenind dintr-un corp dur, „lueur” vie, strălucire, zgomot sau sunet viu și brusc, scandal, vivacitate, frumusețe)* îi arată o suprafață unde nu se reflectă nimic.

Noi credem așadar a putea desemna în imago obiectul propriu al psihologiei, în mod exact în aceeași măsură unde noțiunea galileană a punctul material inert a fondat fizica.

Noi nu putem încă totuși în mod deplin să îi sesizăm noțiunea și tot acest expozeu nu a avut alt scop decât de a vă ghida spre evidența sa obscură.

Ea mi se pare corelativă a unui spațiu fără întindere *(„inétendu" – a cărui arie este egală la zero, ne-extins)*, adică indivizibil, căruia progresul noțiunii de *Gestalt* trebuie să-i clarifice intuiția, - a unui timp închis între așteptare *(„attente")* și destindere *(„détente"- declanșare, detensionare, relaxare, extindere, distracție, pauză, repaus)*, a unui timp de fază și de etern retur.

O formă de cauzalitate o fondează care este cauzalitatea psihică însăși: identificarea, cea care este un fenomen ireductibil, și imago este această formă definibilă în complexul spațio-temporal imaginar care are pentru funcție de a realiza identificarea rezolutivă a unei faze psihice, altfel spus o metamorfoză a relațiilor individului la seamănul său.

Cei ce nu vor absolut deloc să mă audă ar putea să îmi opună că există acolo o petiție de principiu și că eu pun în mod gratuit ireductibilitatea fenomenului în singur serviciul unei concepții a omului care ar fi toată metafizică.

Eu așadar tocmai voi vorbi surzilor aducându-le fapte care, eu o gândesc, vor interesa simțul lor al vizibilului, fără ca pentru ochii lor cel puțin să apară contaminate nici prin spirit, nici prin ființă: eu vreau să spun că le voi căuta în lumea animală.

Este clar că fenomenele psihice trebuie să se manifeste acolo dacă ele au o existență independentă și că al nostru imago trebuie să se întâlnească acolo cel puțin la animalele a căror *Umwelt* comportă dacă nu societatea, cel puțin agregarea semenilor lor, care prezintă în caracterele lor specifice această trăsătură pe care o desemnăm sub numele de *gregarism*. În rest, sunt zece ani, de când eu am desemnat *imago* ca și „obiectul psihic" și am formulat că apariția complexului freudian marca o dată în spiritul uman, în calitatea în care ea conținea promisiunea unei psihologii veritabile, - eu am scris în același timp, în mai multe reprize, că psihologia aducea acolo un concept capabil de a arăta în biologie o fecunditate cel puțin egală celei a multor altora care, pentru a fi acolo în uzaj, sunt în mod sensibil mult mai incerte.

Această indicație s-a găsit realizată după 1939 și eu nu vreau să-i dau pentru probă decât două „*fapte*” printre altele care s-au revelat de acum numeroase.

...

Însă punct și mai remarcabil încă: singură vederea de către animal a imaginii sale proprii în oglindă este suficientă la a declanșa ovulația în două luni și jumătate.

1948.04.20. Intervenție despre expozeul lui J. Leuba „Mamă falică și mamă castratoare”

...Dr.-ul Lacan înlănțuie în același sens: „Aceasta este imago-ul matern cel care este mult mai castrator decât imago-ul patern. Eu am văzut la sfârșitul fiecăreia dintre analizele mele fantasma dezmembrării, mitul lui Osiris. Aceasta este tocmai atunci când tatăl este carent de o manieră sau alta (mort, absent, orb chiar), faptul că se produc nevrozele cele mai grave”.

După remarci ale Drs. Margus, Dolto-Marette și Held care raportează observații, Dr. Parcheminey cere să fie precizată terminologia apropo de femeia „falică” și de femeia „castratoare” ceea ce face Mme. Marie Bonaparte specificând faptul că mama falică este o mamă cu instrument, mama castratoare o este prin vaginul său; complexul de castrare este de altfel dublu, adaugă ea, pe două planuri: unul moral, altul, în dedesubt, biologic. Acesta din urmă este în mod particular puternic la femeie din cauza fricii sale de a fi perforată.

1948.05.00. Agresivitatea în psihanaliză, conferință la Bruxelles

Teza IV – Agresivitatea este tendința corelativă a unui mod de identificare pe care noi îl numim narcisic și care determină structura formală a eului omului și a registrului de entități, caracteristic lumii sale.

Chiar mai mult încă, eu am crezut eu însumi să pot pune în valoare faptul că în aceste ocazii copilul anticipă pe planul mental cucerirea

unității funcționale a propriului corp, încă neîncheiată la acest moment pe planul motricității voluntare.

Există acolo o primă captație prin imagine unde se desenează primul moment al dialecticii identificărilor. El este legat la un fenomen de *Gestalt*, percepția foarte precoce la copil a formei umane, formă care, o știm, fixează interesul său din primele luni, și chiar pentru fața umană din a zecea zi. Însă ceea ce demonstrează fenomenul de recunoaștere, implicând subiectivitatea, aceasta sunt semnele de jubilație triumfantă și ludismul reperajului care caracterizează din a șasea lună întâlnirea de către copil a imaginii sale în oglindă. Această conduită contrastează în mod viu cu indiferența manifestată de animalele însăși care percep această imagine, cimpanzeul de exemplu, atunci când ele au făcut proba vanității sale obiectuale, și ea prinde încă și mai mult relief din a se produce la o vârstă unde copilul prezintă încă, pentru nivelul inteligenței sale instrumentale, un retard față de cimpanzeu, pe care el nu-l atinge decât la unsprezece luni.

Ceea ce eu am numit *stadiul oglinzii* are interesul de a manifesta dinamismul afectiv pe unde subiectul se identifică în mod primordial la *Gestalt* -ul vizual al propriului corp: el este, prin raport la incoordonarea încă foarte profundă a propriei sale motricități, unitate ideală, *imago* salutar; el este valorizat din toată angoasa *(„détresse" – disperare, singurătate, sărăcie, mizerie, nenoroc, catastrofă, pericol)* originară, legată la discordanța intra-organică și relațională a micului om, pe timpul primelor șase luni, unde el poartă semnele, neurologice și umorale, ale unei prematurații natale fiziologice.

Este această captație prin *imago* a formei umane, mai mult decât o *Einfühlung (empatie)* căreia totul îi demonstrează absența în prima copilărie, cea care între șase luni și doi ani jumătate domină toată dialectica comportamentului copilului în prezența seamănului său. Pe timpul întregii acestei perioade vom înregistra reacții emoționale și mărturii articulate ale unui tranzitivism normal. Copilul care bate spune că a fost bătut, cel care vede căzând plânge. Tot așa este într-o identificare la altul că el trăiește toată gama reacțiilor de prestanță și paradă, căreia conduitele sale îi revelă cu evidență ambivalența

structurală, sclav identificat despotului, actor spectatorului, sedus seducătorului.

1949.07.14. Stadiul oglinzii ca formator al funcției eului, așa cum ea ni s-a revelat în experiența psihanalitică

Comunicare făcută la al XVI-lea Congres internațional de psihanaliză, Zurich

Concepția stadiului oglinzii pe care am introdus-o la ultimul nostru congres, acum treisprezece ani, pentru a fi intrat de atunci mai mult sau mai puțin în uzul grupului francez, nu mi-a părut nedemnă de a fi reamintită atenției voastre azi, în special datorită luminilor pe care le aduce funcției eului în experiența pe care ne-o dă psihanaliza. Experiență despre care trebuie să spunem că ne opune oricărei filosofii ieșite direct din *Cogito*.

Poate sunt printre voi unii care își amintesc de aspectul de comportament de la care plecăm, clarificat de un fapt de psihologie comparată: puiul de om la o vârsta unde e pentru un timp scurt, dar totuși pentru un timp, depășit în inteligență instrumentală de cimpanzeu, își recunoaște totuși imaginea sa în oglindă ca atare. Recunoaștere semnalată de mimica iluminativă a lui *Aha-Erlebniss*, unde, pentru Köhler, se exprimă apercepția situațională, timp esențial al actului de inteligență.

Acest act, efectiv, departe de a se epuiza ca și la maimuță în controlul odată dobândit al inutilității imaginii, duce la copil imediat într-o serie de gesturi unde el experimentează ludic relația mișcărilor asumate ale imaginii cu mediul său reflectat și a acelui complex virtual cu realitatea pe care o dublează, fie a corpului său și a persoanelor, fie a obiectelor, care se țin alături.

Acest eveniment se poate produce - o știm de la Baldwin - după vârsta de șase luni, iar repetarea lui a oprit deseori meditația noastră în fața spectacolului impresionant al unui sugar în fața oglinzii, sugar care nu are încă stăpânirea mersului, și nici a statului în picioare, dar care, așa ținut cum e de un suport uman sau artificial (ceea ce numim în Franţa

port-bebe), surmontează într-o facere jubilatoare limitările acestui sprijin pentru a-și suspenda atitudinea într-o poziție mai mult sau mai puţin aplecată și repera, pentru a-l fixa, un aspect particular al imaginii.

Această activitate conservă pentru noi până la vârsta de optsprezece luni sensul ce i-l dăm -și care nu e mai puțin revelator- al unui dinamism libidinal, rămas până atunci problematic, mai degrabă decât al unei structuri ontologice a lumii umane care se inserează în reflecțiile noastre despre cunoașterea paranoiacă.

E suficient să înțelegem stadiul oglinzii *ca o identificare* în sensul plin pe care analiza îl dă acelui termen: adică transformarea produsă la un subiect când el asumă o imagine - pentru care predestinarea acestui efect de fază este suficient indicată de uzul, în teorie, al termenului antic de *imago*.

Asumarea jubilatoare a imaginii sale speculare de ființă cufundată încă în impotență motrice şi dependență de alăptare care este micul om la acest stadiu de *sugar*, ne va pare de atunci ca manifestând într-o situaţie exemplară matricea simbolică unde *eul* se precipită într-o formă primordială, înainte să se obiectiveze în dialectica identificării la altul și ca limbajul să-i restituie în universal funcţia sa de subiect.

Această formă ar fi mai degrabă restului de desemnat ca *eu-ideal*, dacă am vrea s-o facem să intre într-un registru cunoscut, în acel sens recunoaștem sub acel termen funcţiile de normalizare cărora le va fi și sursa identificărilor secundare, dintre care cele libidinale. Dar punctul important e că această formă situează instanţa eului dinainte de determinarea sa socială, într-o linie de ficţiune, pentru totdeauna ireductibilă pentru individul singur, sau mai degrabă, care nu va reîntâlni decât asimptotic devenirea subiectului, oricare ar fi succesul sintezelor dialectice prin care el trebuie să rezolve în calitate de eu discordanţa cu propria sa realitate.

Este că forma totală a corpului prin care subiectul devansează într-un miraj maturația puterii sale, nu-i este dată decât ca *Gestalt*, adică într-o exterioritate unde cu siguranță această formă este mai mult constituantă decât constituită, dar unde, mai ales, ea îi apare într-un relief de statură care o fixează şi sub o simetrie care o inversează, în opoziţie cu

turbulenţa mişcărilor din care se simte animând-o. Astfel, acest Gestalt, a cărui pregnanţă trebuie considerată ca legată speciei, chiar dacă stilul ei motor îi este încă nerecunoscut - prin acele două aspecte ale apariţiei sale - simbolizează permanenţa mentală a eului, în acelaşi timp în care prefigurează şi destinaţia sa alienantă; ea e încă plină de corespondenţe ce unesc eul cu statuia unde omul se proiectează ca și fantomelor care îl domină, cu automatul, în sfârșit, unde, într-un raport ambiguu, tinde să se isprăvească lumea fabricaţiei sale.

Pentru *imagos* - din care, în fapt, e privilegiul nostru să vedem profilându-se, în experienţa cotidiană şi în penumbra eficacităţii simbolice, feţele voalate - imaginea speculară pare să fie pragul lumii vizibile, dacă ne încredem dispunerii în oglindă pe care o prezintă în halucinaţie şi în vis *imago-ul corpului propriu*, fie că e vorba de trăsăturile sale individuale, infirmităţile sau proiecţiile sale obiectale, fie dacă remarcăm rolul aparatului oglinzii în apariţiile *dublului* unde se manifestă realităţi psihice, dealtfel eterogene.

Că un *Gestal*t e capabil de efecte formative asupra organismului, e atestat de o experiență biologică, ea însăşi atât de străină ideii de cauzalitate psihică încât nu se poate rezuma la formularea ca atare. Nu recunoaşte mai puțin că maturația gonadei la porumbel are drept condiţie necesară vederea unui congener - puţin important sexul lui - și atât de suficientă, încât efectul e obţinut prin simpla punere la îndemână a individului din câmpul de reflexie al unei oglinzi. La fel, trecerea în descendență a greierului pelerin de la forma solitară la cea gregară, e obţinută expunând individul, la un anumit stadiu, acţiunii exclusiv vizuale a unei imagini similare, doar să fie animată de mişcări de un stil suficient de apropiat celor speciei sale. Fapte care se înscriu într-un ordin de identificare homeomorfică, ce ar acoperi chestiunea sensului frumuseţii ca formativă şi ca erogenă.

Dar cazurile de mimetism, concepute ca de identificare heteromorfică, nu ne interesează mai puţin aici, căci pun problema semnificaţiei spaţiului pentru organismul viu, conceptele psihologice nepărând mai improprii să aducă ceva lumină decât eforturile ridicole încercate în vederea de a le reduce la legea pretins stăpânitoare a adaptării. Să

reamintim doar clarificările pe care le-a făcut să strălucească gândirea (tânără atunci și în ruptură recentă de tagma sociologică în care s-a format) unui Roger Caillois, când sub termenul de *psihastenie legendară*, subsuma mimetismul morfologic unei obsesii a spaţiului în efectul său derealizant.

Am arătat noi înşine în dialectica socială care structurează ca paranoiacă cunoaşterea umană, raţiunea care o face mai autonomă decât cea a animalului, de câmpul de forţe al dorinţei, însă care o și determină în acest „puțin de realitate" pe care îl denunță acolo insatisfacţia suprarealistă. Și aceste reflecții ne incită să recunoaştem în captura spaţială pe care o manifestă stadiul oglinzii efectul la om, premanent însăşi la acestă dialectică, al unei insuficienţe organice a realităţii sale naturale, dacă atât este cât noi dăm un sens termenului de natură.

Funcția stadiului oglinzii se vădeşte pentru noi, de aici, ca un caz particular al funcţiei *imago*-ului, care este de a stabili o relaţie de la organism la realitatea sa - sau, cum se spune, *de la Innenwelt la Umwelt*.

Dar această relație cu natura este alterată la om de o anumită dehiscență a organismului în sânul său, de o discordie primordială care trădează semnele de slăbiciune şi de necoordonare motrice proprii lunilor de viaţă neonatale. Noţiunea obiectivă de neîmplinire anatomică a sistemului piramidal, ca şi unele remanenţe umorale ale organismului matern, confirmă această viziune pe care o formulăm ca dat al unei veritabile *prematurări specifice a naşterii* la om.

Să remarcăm în trecere că acest dat este recunoscut ca atare de embriologi sub termenul de *foetalizare*, pentru a determina prevalenţa aparatelor așa-zis superioare ale nevraxei, şi, în special, a acelui cortex pe care intervenţiile psihochirurgicale ne vor conduce să-l concepem ca și oglinda intra-organică.

Acea dezvoltare este trăită ca o dialectică temporală care proiectează în mod decisiv în istorie formarea individului: s*tadiul oglinzii* e o dramă a cărei împingere internă se precipită de la insuficienţă la anticipare, - şi care pentru subiect, prins la momeala identificării spaţiale, maşinează fantasmele ce se succed de la o imagine fragmentată a corpului la o formă pe care o vom numi ortopedică a totalității sale, - la armura în

sfârşit asumată a unei identităţi alienante, care va marca din structura sa rigidă întreaga lui dezvoltare mentală. Astfel, ruptura cercului de la *Innerwelt* la *Umwelt* generează ea cvadratura inepuizabilă a relipirilor eului.

Acel corp fragmentat - termen ce l-am făcut primit și în sistemul nostru de referinţe teoretice - se arată regulat în vise, când mișcarea analizei atinge un anume nivel de dezintegrare agresivă a individului. El apare atunci sub forma de membre disjuncte şi a acelor organe figurate în exoscopie care se avântă şi se înarmează pentru persecuţiile intestine pe care le-a fixat pentru totdeauna prin pictură vizionarul Hieronimus Bosch în urcarea lor în secolul cincisprezece la zenitul imaginar al omului modern. Dar, această formă se revelează tangibil pe planul organic însăși, în liniile de fragilizare ce definesc anatomia fantasmatică, manifestă în simptomele de schiză sau de spasmă ale isteriei.

Corelativ, formarea eului se simbolizează oniric printr-un câmp retranşat, chiar un stadion, distribuind de la arena interioară la circumferința sa, la împrejmuirea sa de zidărie şi de mlaştini, două câmpuri de luptă opuse unde subiectul se împietrește în căutarea semeţului şi îndepărtatului castel interior, a cărui formă (adesea juxtapusă în acelaşi scenariu) simbolizează asta-ul în mod impresionant. Și, tot așa, aici, în planul mental, găsim realizate acele structuri fortificate a căror metaforă apare spontan și, ca ieșite din însăși simptomele subiectului, pentru a desemna mecanismele de inversiune, izolare, reduplicare, anulare, deplasare ale nevrozei obsesionale. Dar, construind doar pe acele singure date subiective, și oricât de puţin le-am emancipa noi de condiţia de experienţă care ne face să le ținem de o tehnică de limbaj, tentativele noastre teoretice ar rămâne expuse reproşului de a se proiecta în de negânditul unui subiect absolut: de aceea am căutat în ipoteza fondată aici pe un concurs de date obiective, grila directoare a unei metode de reducţie simbolică.

Ea instaurează în apărările eului o ordine genetică ce răspunde mărturiei formulate de Dra Anna Freud în prima parte a marii sale opere şi situează (în contra unei prejudecăţi deseori exprimate) refularea isterică

şi retururile sale la un stadiu mai arhaic decât al inversiunii obsesionale şi al proceselor sale izolante, şi însăşi acestea ca prealabile alienării paranoiace care datează din virajul eului specular în eu social.

Acest moment unde se sfârşeşte stadiul oglinzii inaugurează, prin identificarea la imago-ul seamănului şi drama geloziei primordiale (atât de bine pusă în valoare de şcoala lui Charlotte Bühler în faptele de *tranzitivism* infantil), dialectica ce de acum leagă *eul* la situaţii elaborate în mod social.

Acela e momentul decisiv care face să basculeze întreaga cunoaştere umană în mediatizarea prin dorinţa altuia, care îşi constituie obiectele într-o echivalenţă abstractă prin concursul altuia, şi face din eu acest aparat pentru care orice pulsiune de instincte va fi un pericol, răspunzând la o maturaţie naturală – însăşi normalizarea acestei maturări depinzând, de atunci, la om de un trucaj cultural: cum se vede pentru obiectul sexual în complexul lui Oedip.

Termenul de narcisism primar prin care doctrina desemnează investirea libidinală proprie acelui moment, revelează la inventatorii săi, în momentul concepţiei noastre, cel mai profund sentiment de latenţe ale semanticii. Dar şi clarifică opoziţia dinamică pe care ei au încercat s-o definească - a acestui libido cu libido-ul sexual - atunci când au invocat instincte de distrugere, chiar de moarte, pentru a explica relaţia evidentă a libido-ului narcisic cu funcţiunea alienantă a eului, cu agresivitatea ce se degajă în orice relaţie cu altul, fie ea cea a ajutorului cel mai „samaritean”. S-a atins această negativitate existenţială a cărei realitate este atât de viu promovată de filosofia contemporană a fiinţei şi neantului.

Dar, această filosofie n-o sesizează, din nefericire, decât în limitele unei auto-suficienţe a conştiinţei, care, pentru a putea fi înscrisă în premisele sale, înlănţuie nerecunoaşterilor constitutive ale eului iluzia de autonomie unde ea se încrede. Joc al spiritului care, pentru a se hrăni singular din împrumuturile experienţiei analitice, culminează în pretenţia de a asigura o psihanaliză existenţială.

La capătul întreprinderii istorice a unei societăţi pentru a nu-şi mai recunoaşte altă funcţie decât cea utilitară, şi în angoasa individului în

fața formei concentraţionare a legăturii sociale a cărei survenire pare să recompenseze acest efort, existenţialismul se judecă justificărilor pe care le dă impasurilor subiective ce rezultă de acolo în fapt: o libertate care nu se afirmă niciodată atât de autentic ca între zidurile unei închisori, o exigenţă de angajament unde se exprimă impotenţa purei conştiinţe să surmonteze vreo situaţie, o idealizare voyeurist-sadică a raportului sexual, o personalitate care nu se realizează decât în suicid, o conştiinţă a altuia care nu se satisface decât prin omuciderea hegeliană.

Apropo de asta întreaga noastră experienţă se opune pentru atât cât ne deturnează de a concepe *eul* ca și centrat pe *sistemul percepţie-conştiinţă*, ca și organizat prin „*principiul realităţii*" unde se formulează prejudecata scientistă cea mai contrară la dialectica cunoaşterii, - pentru a ne indica să pornim de la *funcţia de necunoaştere* ce îl caracterizează în toate structurile atât de puternic articulate de Dra Anna Freud: căci, dacă *Verneinung (denegaţia – n.tr.)* îi reprezintă forma patentă, latente pentru cea mai mare parte îi vor rămâne efectele în calitatea în care ele nu vor fi clarificate prin vreo lumină reflectată pe planul fatalității, unde se manifestă *asta*-ul.

Astfel, se înțelege această inerţie proprie formaţiunilor eului unde putem vedea definiţia cea mai extensivă a nevrozei: cum capturarea subiectului de situație dă formula cea mai generală a nebuniei, a aceleia care acționează între zidurile azilurilor, ca și cea ce asurzeşte pământul cu zgomotul şi furoarea sa.

Suferinţele nevrozei şi psihozei sunt, pentru noi, şcoala pasiunilor sufletului, ca acul indicator al balanţei psihanalitice: când îi calculăm înclinația amenințării sale asupra întregii comunități, ne dă indicele de amortisment al pasiunilor cetăţii.

În acel punct de joncţiune al naturii şi culturii, pe care antropologia zilelor noastre îl scrutează obstinat, psihanaliza singură recunoaşte acel nod al servituţii imaginare pe care iubirea trebuie întotdeauna să-l redesfacă, sau să-l taie.

Pentru o astfel de operă, sentimentul altruist e fără promisiune pentru noi, care percepem ca ziua agresivitatea ce subîntinde acţiunea filantropului, a idealistului, a pedagogului şi chiar a reformatorului.

În recursul ce-l prezervăm subiectului la subiect, psihanaliza poate acompania pacientul până la limita extatică a lui „Tu eşti aceea”, unde i se revelează cifrul destinației sale mortale, dar nu e doar în puterea noastră de practician să-l aducem la acest moment unde începe veritabila călătorie.

1949.12.20. Intervenție despre expozeul lui M. Bouvet „Incidențe terapeutice ale conștientizării invidiei de penis în cazuri de nevroză obsesională feminină”

După ce Dr. Nacht aprobase ansamblul acestui expozeu, Dr. Lacan spune că i-ar place să facă câteva critici. Pentru ce autorul nu a vorbit el despre stadiul mamei falice, ceea ce ar fi permis de a da o descriere mult mai simplă acestui caz magnific. Acolo unde Bouvet vede un viraj la momentul conștientizării invidiei penisului, el, el vede emergența imaginii mamei falice.

1951.05.02. Câteva reflecții despre ego

Noi am învățat să fim siguri că atunci când cineva spune: „nu este astfel” este pentru că este tocmai astfel; și atunci când el spune „nu este aceasta ceea ce vreau să spun”, el spune aceasta într-adevăr. Noi știm să recunoaștem ostilitatea subiacentă în enunțurile cele mai altruiste; curentul homosexual latent resimțit în gelozie, tensiunea dorinței ascunsă în oroarea profesată a incestului; noi am notat că o indiferență manifestă poate masca un intens interes secret. Chiar dacă în tratament, noi nu întâlnim dintr-o dată ostilitatea furioasă pe care astfel de interpretări o provoacă, noi suntem totuși convinși că cercetările noastre justifică epigrama filosofului spunând că limbajul a fost dat omului pentru a ascunde gândurile sale. Vederea noastră este că funcția

esențială a Egoului este foarte aproape de o necunoaștere sistematică a realității la care analiștii francezi se referă vorbind despre psihoză.

...

Acolo noi vedem Egoul în rezistența sa esențială a dezvoltării insesizabile a Devenirii, la variațiile Dorinței. Această iluzie de unitate, în care o ființă umană se bucură întotdeauna de propria sa stăpânire, comportă un pericol constant de a realuneca în spate în haosul din care ea a pornit, este deasupra abisului unui asentiment vertiginos în care putem poate vedea esența însăși a Anxietății.

1951.11.01. Intervenție despre transfer

Pe scurt, *psihanaliza este o experiență dialectică* și această noțiune trebuie să prevaleze atunci când punem chestiunea naturii transferului.

...

Este frapant că nimeni până în prezent nu a subliniat faptul că acest caz Dora este expus de Freud sub forma unei serii de inversări dialectice.

...

Pe unde noi vom încerca *a defini în termeni de pură dialectică transferul* pe care îl spunem negativ în subiect, ca și operația analistului care îl interpretează.

...

La a treia inversare dialectică, cea care ne-ar livra valoarea reală a obiectului care este Doamna K... pentru Dora. Adică nu un individ, ci un mister, misterul propriei sale feminități, noi vrem să spunem al feminității sale corporale – așa cum aceasta apare fără voaluri în al doilea din cele două vise al cărui studiu face a doua parte a expozeului despre cazul Dorei, vise la care noi rugăm a se reporta pentru a vedea cât de mult interpretarea lor se simplifică odată cu acest comentariu al nostru.

...

Rămâne deci adevărat, așa cum o gândește Freud, faptul că returul la revendicarea pasională înspre tată, reprezintă o regresie prin raport la relațiile schițate cu M. K....

Însă acest omagiu din care Freud întrevede puterea salutară pentru Dora, nu putea fi primit de ea ca și manifestare a dorinței, decât dacă ea se accepta ea însăși ca și obiect al dorinței, adică după ce a epuizat sensul a ceea ce ea caută în Mme. K....

La fel de bine pentru orice femeie și pentru motive care sunt la fundamentul însăși al schimburilor sociale cele mai elementare (acelea însele pe care Dora le formulează în obiecțiile *(„griefs" – nemulțumirile, plângerile, motivele)* revoltei sale), problema condiției sale este la fond de a se accepta ca și obiect al dorinței bărbatului, și aceasta este tocmai acolo pentru Dora misterul care motivează idolatria sa pentru Mme. K.... tot așa cum și în lunga sa meditație în fața Madonei și în recursul său la adoratorul îndepărtat, el o împinge spre soluția pe care creștinismul a dat-o la acest impas subiectiv, făcând din femeie obiectul unei dorințe divine sau un obiect transcendent al dorinței, ceea ce se echivalează.

1953.03.04. Mitul individual al nevrozatului sau poezie și adevăr în nevroză

Eu nu pot, totuși, să nu subliniez că soluția acestei probleme, și dacă voi vreți al patrulea element despre care este vorba, care manifestă o structură trăită suficient de diferită de cea căreia noi îi avem experiența în analiză, este legată la aceasta. Dacă noi punem într-adevăr că situația cea mai *normativantă* a trăitului afectiv originar al subiectului modern, sub forma redusă care este structura familială, forma familiei conjugale, este legată la faptul că *tatăl* se găsește *reprezentantul*, incarnarea unei funcții simbolice esențiale, care concentrează în ea ceea ce există din cel mai esențial și cel mai dezvoltator în alte structuri culturale, adică, pentru ceea ce este așadar tatăl familiei conjugale, juisările, noi am zice *pașnice („paisibles" – liniștite)* - însă eu spun *simbolice* – în mod cultural determinate, structurate și fondate din iubirea mamei – adică a polului care reprezintă factorul natural, ceea la ce subiectul este legat

printr-o legătura, ea, în mod incontestabil naturală – această asumare a funcției tatălui presupune o relație simbolică simplă, sau într-un fel, *simbolicul* ar reacoperi pe deplin *realul*: tatăl nu ar fi doar *Numele Tatălui*, ci cu adevărat un tată asumând și reprezentând, în toată plenitudinea sa această funcție simbolică, încarnată, cristalizată în funcția tatălui.

1953.07.08. Simbolicul, imaginarul și realul

Această conferință „Simbolicul, imaginarul și realul" a fost pronunțată în 8 iulie 1953 pentru a deschide activitățile Societății franceze de Psihanaliză. Această versiune este anunțată în catalogul Bibliotecii E.L.P. ca și versiune J.L. Există mai multe versiuni în mod sensibil diferite la anumite locuri, dintre care una apărută în Buletinul Asociație freudiene, 1982, nr.1.

Bunii mei Prieteni,

Voi puteți vedea că pentru această primă comunicare spusă „științifică" a noii noastre „Societăți", eu am luat un titlu care nu lipsește de ambiție. La fel de bine aș începe eu mai întâi prin a mă scuza din asta, rugându-vă de a considera această comunicare spusă științifică, mai degrabă, totodată, un rezumat de puncte de vedere pe care cei care sunt aici, elevii săi, le cunosc prea bine, cu care ei sunt familiarizați deja de doi ani prin învățământul său, și de asemenea ca și un fel de prefață sau *de introducere la o anumită orientare de studiu a psihanalizei*.

În adevăr, eu cred că reîntoarcerea la textele freudiene care au fost obiectul învățământului meu deja de doi ani, mi-a – sau mai degrabă, ne-a, tuturor celor ce am lucrat împreună, dat ideea mereu mai certă că nu există prindere mai totală a realității umane decât cea care este făcută de experiența freudiană și că nu ne putem abține să ne reîntoarcem la surse și să înțelegem aceste texte cu adevărat în toate sensurile cuvântului. Nu ne putem abține să nu gândim că teoria psihanalitică (și în același timp tehnica care nu formează decât un singur și același lucru) au suferit un fel de îngustare, și pentru a spune adevărul, de degradare. Aceasta este faptul că în adevăr, nu este ușor să te menții la nivelul unei

astfel de plenitudini. De exemplu, un text precum cel la „omului cu lupi”, eu gândeam să-l iau această seară pentru bază și pentru exemplu a ceea ce am să vă expun. Însă eu am făcut din asta toată ziua de ieri o relectură completă; Eu făcusem acolo deasupra un seminar anul trecut. Și eu am avut pur și simplu sentimentul că era absolut imposibil aici să vă dau din asta o idee, chiar aproximativă; și că seminarul meu de anul trecut, eu nu aveam decât un lucru de făcut: să-l refac anul următor.

Căci ceea ce mi-a apărut în acest text formidabil, după munca și progresul pe care noi le-am făcut acest an în jurul textului din „*Omul cu șobolani*”, mă lasă să gândesc că ceea ce scosesem anul trecut ca și principiu, ca și exemplu, ca și tip de gândire caracteristic furnizat prin acest text extraordinar era în mod literal o simplă „abordare”, cum se spune în limbaj anglo-saxon; altfel spus o bâlbâială. Astfel încât în sumă, eu voi face poate acolo în mod incidental o scurtă aluzie, însă eu voi încerca mai presus de toate, absolut în mod simplu, să spun câteva cuvinte asupra a ceea ce vrea să spună *poziția* unei astfel de probleme; asupra a ceea ce vrea să spună *confruntarea acestor trei registre care sunt prea bine registrele esențiale ale realității umane*, registre foarte distincte și care se numesc: simbolismul, *imaginarul* și *realul*.

Un lucru mai întâi care este în mod evident frapant și nu ar ști să ne scape; adică faptul că există, în analiză, o întreagă parte de real la subiecții noștri, în mod precis care ne scapă; care nu scăpa pentru atât la Freud atunci când el avea de-a face la fiecare dintre pacienții săi. Însă, bine înțeles, dacă asta nu îi scăpa, aceasta era tot la fel de în afara prizei sale și portanței sale. Nu am ști să fim prea frapați din faptul, din modul din care el vorbește despre al său „om cu șobolani”, distingând între „personalitățile sale”. Este tocmai acolo deasupra că el conclude: „Personalitatea unui om fin, inteligent și cultivat”, el o pune în contrast cu celelalte personalități la care el a avut de-a face. Dacă aceasta este atenuat atunci când el vorbește despre al său „om cu lupi”, el vorbește despre asta de asemenea. Însă, la a spune adevărul, noi nu suntem forțați să contrasemnăm toate aceste aprecieri. Nu pare să fie vorba în „omul cu lupi” de cineva de așa mare clasă. Însă este frapant, el l-a pus aparte ca și un punct particular. În ce privește a sa „Dora”, să nu vorbim despre

asta; doar dacă nu putem spune că el a iubit-o.

...

Ce anume este *această experiență singulară între toate, care va aduce la acești subiecți transformări atât de profunde*? Și care sunt ele? Care este din asta resortul?

Tot aceasta, elaborarea doctrinei analitice deja de mulți ani este făcută pentru a răspunde la această întrebare. Este cert că omul din publicul comun nu pare a se uimi de altfel de eficacitatea acestei experiențe care se petrece toată în întregime în vorbire *(„en paroles" – în vorbe)*, și de un anumit mod, în fundal *(„fond" – fond, adânc)*; el are prea bine dreptate întrucât în adevăr, ea merge, și că, pentru a o explica, s-ar părea că noi nu avem mai întâi decât de a demonstra mișcarea mergând. Și deja „a vorbi" este a se introduce în subiectul experienței analitice. Este prea bine tocmai acolo, în adevăr, că este convenient de a proceda și de a ști; mai întâi de a pune întrebarea: „*Ce este vorbirea?" adică* „simbolul".

...

Adică, printr-un sistem de reflexie caracteristic oricărei relații, copilul devine, pentru adulți, subiectul tuturor misterelor.

...

Ceea ce am spus despre angoasă și culpabilitate... distanța... Angoasa este foarte legată la raportul narcisic, Madam Blajan dă o foarte drăguță ilustrare, (căci nu există fenomene mai narcisice) prin agorafobie.

...

Dr. Mauco – Simbolul este trăitul. De exemplu, casa, trăită mai întâi printr-un simbol, este apoi elaborată în mod colectiv, disciplinată în mod colectiv... El evocă întotdeauna cuvântul casă.

Dr. Lacan – Lăsați-mă să vă spun că eu nu sunt absolut deloc de această părere, așa cum o demonstrează experiența analitică, adică faptul că tot ceea ce constituie simbolul, aceste simboluri pe care le regăsim la rădăcinile experienței analitice, care constituie simptomele, relația oedipiană... Jones face din asta un mic catalog și el demonstrează că

este vorba întotdeauna și în mod esențial despre teme mai mult sau mai puțin conexe la relațiile de rudenie, despre tema regelui, despre autoritatea stăpânului, și despre ceea ce privește viața și moartea.

Ori, tot ceea despre ce este vorba acolo, aceasta sunt în mod evident simboluri. Aceasta sunt în mod precis elemente care nu au absolut nimic de-a face cu realitatea.

O ființă în mod complet închisă în realitate, ca și animalul, nu are din aceasta nici un fel de idei.

Aceasta sunt întocmai puncte unde simbolul constituie realitatea umană, unde el creează această dimensiune umană asupra căreia Freud insistă la fiecare capăt de câmp atunci când el spune că nevrozatul obsesional trăiește întotdeauna în registrul a ceea ce comportă la maxim din elemente de incertitudine, a ceea ce el desemnează prin: „durata vieții...", „Paternitatea...". Tot ceea ce nu are evidență sensibilă. Tot ceea ce este în realitatea umană construit este construit în mod primitiv prin anumite relații simbolice care pot apoi găsi confirmarea lor în realitate. Tatăl este în mod efectiv genitorul. Însă înainte ca noi să o știm din sursă certă, numele tatălui creează funcția tatălui.

Eu cred așadar că simbolul nu este o elaborare a senzației și nici a realității. Ceea ce este în mod propriu simbolic (și simbolurile cele mai primitive) este ceva din altceva *(„autre" – altul)* care introduce în realitatea umană ceva diferit, și care constituie toate obiectele primitive de adevăr.

Ceea ce este remarcabil este faptul că această categorie a simbolurilor, a simbolurilor simbolizante, sunt toate din acest registru acolo, adică implicând *(„comportant" - comportând)*, prin creația de simboluri, introducerea unei realități noi în realitatea animală.

1953.09.26. Funcție și câmp al vorbirii și al limbajului în psihanaliză

Această primă versiune din „Funcție și câmp al vorbirii și limbajului în psihanaliză" a apărut în Psihanaliza, nr.1, 1956, Despre vorbire și limbaj, paginile 81-166.

Prefață

„În particular, nu va trebui să uităm că separarea în embriologie, anatomie, fiziologie, psihologie, sociologie, clinică nu există în natură și că nu există decât o disciplină: neurobiologia căreia observația ne obligă să-i adăugăm epitetul de umană în ceea ce ne privește.”

(Citat ales pentru evidențiere a unui Institut de Psihanaliză în 1952)

Discursul pe care-l vom găsi aici merită să fie introdus prin circumstanțele sale. Căci îi poartă marca.

Tema i-a fost propusă autorului pentru a constitui raportul teoretic de uzaj, în reuniunea anuală pe care societatea care reprezenta atunci psihanaliza în Franța, o continua de optsprezece ani în tradiția devenită venerabilă sub titlul de Congres al Psihanaliștilor de limbă franceză, extins după doi ani psihanaliștilor de limbă romană (Olanda fiind inclusă printr-o toleranță de limbaj). Acel Congres trebuia să aibă loc la Roma în luna septembrie 1953.

În interval, disentimente grave au adus în grupul francez o secesiune. Ele s-au revelat cu ocazia fondării unui „institut de psihanaliză”. Am putut atunci auzi echipa care reușise să-și impună acolo statusurile și programul său, proclamând că ea ar împiedica să vorbească la Roma pe cel care cu alții încercaseră să introducă acolo o concepție diferită, și ea a folosit în acest scop toate mijloacele în puterea sa.

Nu li s-a părut totuși celor care de atunci fondaseră noua Societate franceză de Psihanaliză că ei ar trebui să priveze de manifestarea anunțată majoritatea studenților care se raliaseră învățământului lor, nici că ar trebui să se demită *(„se démettre” – revoce, abdice)* de locul eminent unde ea fusese prevăzută.

Simpatiile generoase care le-au venit în ajutor din grupul italian, nu îi puneau în postura de oaspeți inoportuni în Cetatea universală.

Pentru autorul acestui discurs, el gândea că va fi ajutat, oricât de inegal ar fi trebuit să se arate sarcinii de a vorbi despre vorbire, de vreo complicitate *(„connivence” – cârdășie)* înscrisă în chiar acel loc.

El își amintea într-adevăr, că mult înainte de a i se fi revelat gloria celei mai înalte cărni a lumii, Aulu-Gelle, în ale sale *Nopți attice*, dădea

locului spus *Mons Vaticanus* etimologia lui *a striga („vagire”, „vagir” – a striga ca și un nou născut, scânci)*, care desemnează primele bâlbâieli ale vorbirii.

Faptul că dacă deci discursul său nu ar fi trebuit să fie nimic în plus decât un strigăt *(„vagissement”- scâncet)*, cel puțin ar fi prins el acolo auspiciul de a reînnoi în disciplina sa fundamentele pe care ea le ia în limbaj.

La fel de bine această reînnoire lua din istorie prea mult sens, pentru ca el să nu fi rupt în ce-l privește cu stilul tradițional care situează raportul între compilație și sinteză, pentru a-i da stilul ironic al unei puneri în chestiune a fundamentelor acestei discipline.

Întrucât auditorii săi erau acei studenți care așteaptă de la noi vorbirea, este înainte de toate la adresa lor că el a frământat discursul său, și pentru a renunța la locul lor la regulile care se observă între auguri de a mima rigoarea prin minuție și a confunda regula și certitudinea.

În conflictul în fapt care îi adusese la prezenta soluție, făcuseră proba în ce privește autonomia lor de subiecți, a unei necunoașteri atât de exorbitante, încât exigența primă reieșea dintr-o reacție contra tonului permanent care permisese acest exces.

Este pentru că dincolo de circumstanțele locale care motivaseră acel conflict, un viciu ieșise la iveală care le depășea cu mult. Că am fi putut doar să pretindem să reglăm în mod atât de autoritar formarea psihanalistului, punea chestiunea de a ști dacă modurile stabilite ale acestei formări nu sfârșeau la un final paradoxal al unei minimizări *(„minorisation” – un proces prin care se reduce importanța, valoarea sau puterea unui individ, a unui grup social, al unei culturi sau a unei idei)* perpetuate.

În mod cert formele inițiatice și în mod puternic organizate unde Freud a văzut garanția transmisiei doctrinei sale, se justifică în poziția unei discipline care nu poate să se supraviețuiască decât ținându-se la nivelul unei experiențe integrale.

Dar nu au dus ele la un formalism decepționant care descurajează inițiativa penalizând riscul, și care face din regatul „*opiniei docților*”

principiul unei prudențe docile în care autenticitatea se înmoaie înainte de a se tace?

Extrema complexitate a noțiunilor puse în joc în domeniul nostru face ca niciunde altundeva un spirit, la a expune judecata sa, nu riscă mai total să-și descopere măsura.

Dar aceasta ar trebui să comporte consecința de a face scopul nostru prim, dacă nu unic, din depășirea *(„l'affranchissement" – eliberarea, emanciparea, traversarea)* tezelor prin elucidarea principiilor.

Selecția severă care se impune, în fapt, nu ar ști să fie remisă la puneri la zi indefinite ale unei cooptări minuțioase *(„vétilleuse" – care se oprește la detalii)*, ci la fecunditatea producției concrete și la proba dialectică a susținerilor contradictorii.

Aceasta nu implică din faptul nostru nici o valorizare a divergenței. Chiar din contră, aceasta nu este fără surpriză că noi am putut auzi la Congresul internațional din Londra unde, pentru a fi lipsit formelor, noi veneam în petiționari *(„demandeurs" – solicitanți, reclamanți)*, o personalitate bine intenționată în privința noastră deplorând faptul că noi nu putem justifica secesiunea noastră din vreun dezacord doctrinal. Este asta să spui că o asociație care se vrea internațională, are un alt scop decât de a menține principiul comunității experienței noastre?

Introducere

« *Nous allons déterminer cela pendant que nous sommes encore dans l'aphélie de notre matière car,*
lorsque nous arriverons au périhélie, la chaleur sera capable de nous la faire oublier. » (Lichtenberg).

« *Flesh composed of suns. How can such be ?* » exclaim the simple ones. (R. Browning, *Parleying with certain people).*

Astfel este groaza care se înstăpânește de om la a descoperi figura puterii sale încât el se deturnează din asta în acțiunea însăși care este a

sa atunci când această acțiune o arată nudă. Aceasta este cazul psihanalizei.

I. Vorbire vidă și vorbire plină în realizarea psihanalitică a subiectului

« *Donne en ma bouche parole vraie et estable et fay de moy langue caulte* ».
(*L'Internele consolacion,* XLVe Chapitre : *qu'on ne doit pas chascun croire et du legier trebuchement de paroles*).

« *Cause toujours* ». (Devise de la pensée causaliste).

…

Acest *ego*, căruia teoreticienii noștri îi definesc acum forța prin capacitatea de a susține o frustrare, este frustrare în esența sa. El este frustrare nu de o dorință a subiectului, ci de un obiect unde dorința sa este alienată și care, cu cât mai mult se elaborează, cu atât mai mult se aprofundează pentru subiect alienarea juisării sale.

Frustrare la gradul al doilea, deci, și astfel încât subiectul ar readuce el din asta forma în discursul său până la imaginea pasivantă *(„passivante")* pe unde subiectul se face obiect în parada oglinzii, el nu ar ști să se satisfacă din asta întrucât la a atinge însăși în această imagine cea mai perfectă asemănare a sa, aceasta ar fi încă juisarea altuia cea pe care el ar face-o acolo recunoscută. Aceasta este tocmai pentru ce nu există răspuns adecvat la acest discurs, căci subiectul va ține ca și dispreț *(„mépris" – sfidare, desconsiderare, nepăsare, nerespectare, rău-prins)* orice vorbire care se va angaja în eroarea *(„méprise" – greșeală, neînțelegere, dispreț, rău-prindere)* sa.

Agresivitatea pe care subiectul o va resimți aici nu are nimic de-a face cu agresivitatea animală a dorinței frustrate.

Această referință din care ne mulțumim, maschează din asta o alta mai puțin agreabilă pentru toți și pentru fiecare: agresivitatea sclavului care răspunde la frustrarea muncii sale printr-o dorință de moarte.

...

Inconștientul este acest capitol al istoriei mele care este marcat de un alb sau ocupat de o minciună: este capitolul cenzurat. Însă adevărul poate fi regăsit; cel mai adesea el este deja scris altundeva. Adică:

-în monumente: și asta este corpul meu, adică nucleul istoric al nevrozei sau simptomul isteric arată structura unui limbaj și se descifrează ca și o inscripție care, odată culeasă, poate fără pierdere să fie distrusă;

-în documentele de arhivă de asemenea: și asta sunt amintirile copilăriei mele, impenetrabile la fel de bine ca și ele, atunci când nu le cunosc proveniența;

-în evoluția semantică: și asta răspunde la stocul și la accepțiile vocabularului care îmi este particular, ca și la stilul vieții mele și la caracterul meu;

-în tradiții de asemenea, chiar și în legendele care sub o formă eroizată vehiculează istoria mea;

-în urmele, în sfârșit, care conservă în mod inevitabil distorsiunile, necesitate de racordul capitolului adulterat în capitolele care-l încadrează, și cărora exegeza mea le va restabili sensul.

...

Un numit Jaworski, în anii 1910-1920, edificase un foarte frumos sistem unde „planul biologic" se regăsea până la marginile *(„confins" – limitele, capetele, vecinitățile, hotarele, granițele)* culturii și care în mod precis dădea la odinul crustaceelor însoțitorul său istoric, dacă amintirea mea este bună, în ceva tardiv Ev Mediu, sub capul *(„sous le chef")* unei comune înfloriri a armurii, nelăsând văduvă la restul respondentului său uman nici o formă animală, și fără a excepta din asta moluște și pureci *(„punaises" – ploșnițe, gândaci, pioneze, eufemism pentru „putain")*.

Analogia nu este metafora, și recursul pe care l-au găsit acolo filosofii naturii, cere geniul unui Goethe al cărui exemplu însuși nu este încurajator. Nici unul nu repugnă mai mult la spiritul disciplinei noastre, și aceasta este tocmai îndepărtându-se din asta în mod expres, faptul că Freud a deschis calea proprie la interpretarea viselor, și cu ea la noțiunea simbolismului analitic. Această noțiune, noi o spunem, merge în mod

strict la încontra gândirii analogice din care o tradiție îndoielnică face că anumiți, chiar printre noi, o țin încă pentru solidară.

Aceasta este tocmai pentru ce excesele în ridicol trebuie să fie utilizate pentru valoarea lor deschizătoare de ochi *(„dessillante” – a face să conștientizeze pe cineva despre realitate, adevăr)*, căci, pentru a deschide ochii asupra absurdității unei teorii, ei îi vor readuce asupra unor pericole care nu au nimic din teoretic.

Această mitologie a maturației instinctuale, construită cu bucăți alese din opera lui Freud, generează într-adevăr probleme subiective al căror vapor condensat în idealuri de nebulozități *(„nuées” – nori întinși, denși)* irigă în retur din undele sale mitul originar. Cele mai bune pane distilează cerneala lor la a pune ecuații care să satisfacă la exigențele misterioasei *genital love*...

există noțiuni a căror stranietate se acomodează mai bine din paranteza unui termen împrumutat

...și ele parafează tentativa lor printr-o mărturisire *(„aveu” – confesiune, mărturie, recunoaștere, admitere)* de *non liquet („lacună în lege” – orice situație pentru care nu există nici o lege aplicabilă)*. Nimeni nu pare zguduit *(„ébranlé” – zdruncinat, cutremurat, scuturat, șocat)* prin răul *(„malaise” – disconfortul, neliniștea, indispoziția, amețeala)* care rezultă din asta, și o vedem acolo mai degrabă materie la a încuraja toți Münchhausen-ii normalizării psihanalitice la a se trage de păr în speranța de a atinge la cerul plinei realizări a obiectului genital, chiar a obiectului absolut scurt.

Dacă noi, psihanaliști, suntem bine plasați pentru a cunoaște *puterea cuvintelor*, aceasta nu este un motiv pentru a o orienta în sensul insolubilului, nici pentru „*a lega poveri („fardeaux”) apăsătoare și insuportabile pentru a copleși („accabler” – împovăra) din asta umerii oamenilor*” așa cum se exprimă blestemul lui Christ la farisei în textul sfântului Matei. *(Matei, XXIII, 4)*

Astfel sărăcia termenilor unde noi încercăm a include o problemă spirituală, poate ea lăsa de dorit la spirite exigente, pentru puțin cât ele se reportează la cei care structurau până și în confuzia lor disputele lor

antice în jurul Naturii și al Grației. Astfel poate ea a-i lăsă să se teamă în ce privește calitatea efectelor psihologice și sociologice pe care le putem atinge din uzajul lor. Și o vom dori ca o mai bună apreciere a funcțiilor *logosului* să disipe misterele carismelor noastre fantastice.

II. Simbol și limbaj ca structură și limită a câmpului psihanalitic

Τὴν ἀρχὴν ὅ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν *(Ceea ce eu vă spun încă de la început) (Evanghelia după sfântul Ioan, VIII, 25.)*

„Făcute din cuvinte încrucișate". (Sfaturi pentru un tânăr psihanalist)

...

Aceasta este tocmai celui care nu a aprofundat natura limbajului, faptul că experiența de asociere asupra numerelor îi va putea arăta dintr-o dată ceea ce este esențial aici de sesizat, adică puterea combinatorică care aranjează *(„agence" – dispune, combină elementele unei mulțimi, aranjează, acomodează, acordă, ordonează, organizează, armonizează, amenajează, combină, compune, structurează)* din asta echivocurile, și pentru a recunoaște acolo resortul propriu al inconștientului.

...

Aceasta este tocmai în *numele tatălui* faptul că ne trebuie să recunoaștem suportul funcției simbolice care, încă de la marginea timpurilor istorice, identifică persoana la figura legii. Această concepție ne permite să distingem în mod clar în analiza unui caz efectele inconștiente ale acestei funcții de relațiile narcisice, chiar de relațiile reale pe care subiectul le susține cu imaginea și acțiunea persoanei care o încarnează, și rezultă din asta un mod de înțelegere care va răsuna în conduita însăși a intervențiilor.

Practica ne-a confirmat fecunditatea a aceasta, nouă, ca și elevilor pe care noi i-am indus la această metodă. Și noi am avut deseori ocazia în controale sau în cazuri comunicate de a sublinia confuziile dăunătoare pe care le generează necunoașterea sa.

Astfel este virtutea verbului care perpetuează mișcarea *Marii Datorii* căreia Rabelais *(„Tiers Livre" – Terță, Treime Carte)*, într-o metaforă celebră, îi lărgește până la astre economia.

...

În nebunie, oricare i-ar fi natura, ne trebuie să recunoaștem, pe de-o parte, libertatea negativă a unei vorbiri care a renunțat la a se face recunoscută, adică ceea ce noi numim obstacol la transfer, și, pe de altă parte, formația singulară a unui delir care – fabulatoriu, fantastic sau cosmologic – interpretativ, revendicator sau idealist – obiectivează subiectul într-un limbaj fără dialectică.

...

Eul omului modern a luat forma sa, noi am indicat-o altundeva, în impasul dialectic la sufletului frumos care nu recunoaște rațiunea însăși a ființei sale în dezordinea pe care el o denunță în lume.

III. Rezonanțele interpretării și timpul subiectului în tehnica psihanalitică

Între bărbat și iubire,

Există femeia.

Între bărbat și femeie,

Există o lume.

Între bărbat și lume,

Există un zid.

(Antoine Tudal, *în Paris în anul 2000*)

...

Tot așa, un articol al lui Robert Fliess[1], inspirat de remarci inaugurale ale lui Abraham, ne demonstrează că *discursul în ansamblul său poate deveni obiectul unei erotizări urmând deplasările erogenității în*

[1] Robert Fliess: „Tăcere și verbalizare. Un supliment la teoria regulii analitice"

imaginea corporală, în mod momentan determinate prin relația analitică.

Discursul ia atunci o funcție falic-uretrală, erotic-anală, chiar sadic-orală. Este de altfel remarcabil faptul că autorul sesizează din asta mai ales efectul în tăcerile care marchează inhibiția de satisfacția pe care o resimte din asta subiectul.

Astfel vorbirea poate deveni obiect imaginar, chiar real, în subiect și, ca atare, reînghiți *(„ravaler" – a înghiți din nou, a deprecia, a reține, a curăța și restaura o fațadă de imobil)* sub mai mult de un aspect funcția limbajului.

Noi o vom pune așadar în paranteza rezistenței pe care ea o manifestă.

Însă aceasta nu va fi pentru a o pune la indexul relației analitice, căci aceasta ar pierde acolo până și la rațiunea sa de a fi.

Analiza nu poate avea drept scop decât advenirea unei vorbiri adevărate și realizarea de către subiect a istoriei sale în relația sa la un viitor.

Menținerea acestei dialectici se opune la orice orientare obiectivantă a analizei, și punerea în relief a acestei necesități este capitală pentru a penetra aberația noilor tendințe manifestate în analiză.

...

Acest adevăr, aici recunoscut de fapt, ne permite să înțelegem că, deși prea bine simbolul în mod psihanalitic vorbind este refulat în inconștient, el nu poartă în el însuși nici un indice de regresie, chiar și de nematurație.

...

Freud, s-o reamintim, atingând sentimentele care se raportează la transfer, insista asupra necesității de a distinge acolo un factor de realitate, și aceasta ar fi, concluziona el, a abuza de docilitatea subiectului decât de a vrea a-l persuada în toate cazurile că aceste sentimente sunt o simplă repetiție transferențială a nevrozei. De aici, cum aceste sentimente reale se manifestă ca și primare și pentru că

farmecul propriu persoanelor noastre rămâne un factor aleatoriu, poate să pară că există acolo ceva mister.

Însă acest mister se clarifică la a-l închipui în fenomenologia subiectului, în calitatea în care subiectul se constituie în căutarea adevărului. Nu este decât la a recurge la datele tradiționale pe care budiștii nu vor fi singurii la a ni le furniza, pentru a recunoaște în această formă a transferului eroarea proprie a existenței, și sub trei capete cărora ei le fac contul *(„compte" – socoteala, calculul, suma de bani datorată cuiva)* astfel: iubirea, ura și ignoranța. Aceasta este așadar ca și contra efect al mișcării analitice faptul că noi vom înțelege echivalența lor în ceea ce numim un transfer pozitiv la origine – fiecare găsind la a se clarifica din celelalte două sub acest aspect existențial, dacă nu o este exceptat din asta al treilea în general omis pentru proximitatea sa de subiect.

Noi evocăm aici invectiva pe unde ne luau martor a lipsei de reținere de care făcea probă o anumită muncă (deja prea citată de noi) în obiectivarea sa nebună *(„insensée")* a jocului instinctelor în analiză, cineva, căruia i se va recunoaște datoria la locul nostru prin uzajul conform pe care el îl făcea acolo al termenului de real. Aceasta este în aceste cuvinte într-adevăr că el „elibera", cum se spune, „inima sa":

„*Este mare timp ca să sfârșească această escrocherie care tinde la a face crezut că se întâmplă în analiză orice ar fi din real*".

Să lăsăm de-o parte ceea ce din asta a advenit, căci - din nefericire! - dacă analiza nu a vindecat viciul oral al câinelui despre care vorbește *Scrierea*, starea sa este mai rea decât înainte: aceasta este voma altora că el o înghite.

(Vechiul Testament, Cartea Proverbelor, 26-11:

„Precum un câine care se reîntoarce la ceea ce el a vomitat, astfel este un nebun („insensé") care revine la nebunia sa.").

...

În rest noi nu suntem acolo pentru a apăra acest procedeu, însă pentru a arăta că el are un sens dialectic precis în aplicarea sa tehnică. Și noi nu suntem singurii care au remarcat că el reunește la limită tehnica pe care

o desemnăm sub numele de zen, și care este aplicată ca mijloc de revelare a subiectului în asceza tradițională a anumitor școli extrem-orientale.

Fără a merge până la extremele în care se poartă această tehnică, căci ele ar fi contrare la anumite limitări pe care a noastră și le impune, o aplicare discretă a principiului său în analiză ne pare mult mai admisibilă decât anumite moduri zise de analiză a rezistențelor, pentru atât cât ea nu comportă în ea însăși nici un pericol de alienare a subiectului. Căci ea nu rupe discursul decât pentru a naște vorbirea.

Iată-ne așadar la baza zidului, la baza zidului limbajului. Noi suntem acolo la locul nostru, adică de aceeași parte ca și pacientul, și este asupra acelui zid, care este același pentru el și pentru noi, că vom încerca să răspundem la ecoul vorbirii sale. Dincolo de acel zid, nu există nimic care să nu fie pentru noi tenebre exterioare. Este aceea să spui că noi am fi în întregime stăpâni ai situației? Cu siguranță nu, iar Freud acolo deasupra ne-a lăsat testamentul său despre reacția terapeutică negativă. Cheia acestui mister, spunem, este în instanța unui masochism primordial, adică într-o manifestare în stare pură a acestui instinct de moarte căruia Freud ne-a propus enigma la apogeul experienței sale.

Noi nu putem face din asta abstracție *(„fi” – exclamație care exprimă dezgustul, disprețul, repugnanța)*, nu mai mult decât noi nu putem aici amâna examinarea sa.

...

Subiectul spune: „Nu!” la *acest joc de dihor („jeu de furet”) (joc al vânării pantofului - „hunt-the-slipper”) al inter-subiectivității* unde dorința nu se face recunoscută un moment decât pentru a se pierde într-o voință care este voință a altuia.

În mod răbdător, *el își sustrage viața sa precara la agregările ca de oi („moutonnantes agrégations”) ale Erosului (l’”Ερως [Éros]) simbolului* pentru a-l afirma în sfârșit într-un blestem fără vorbire *(„parole”)*.

De asemenea atunci când noi vrem să atingem în subiect ceea ce era *înaintea jocurilor seriale ale vorbirii*, și ceea ce este primordial la

nașterea simbolurilor, noi îl găsim în moarte, de unde existența sa își ia tot ceea ce ea are din sens.

Aceasta este ca și dorință de moarte într-adevăr că el se afirmă pentru ceilalți; dacă el se identifică la celălalt, aceasta este înghețându-l *(„figeant" – solidificând, congelând, imobilizând, paralizând, fixând)* în metamorfoza imaginii sale esențiale, și orice ființă prin el nu este niciodată evocată decât printre umbrele morții.

A spune că acest sens mortal revelă în vorbire un centru exterior limbajului, este mai mult decât o metaforă și manifestă o structură.

1953.09.26. Discurs la Roma și răspunsuri la intervenții

„Actele congresului din Roma" au fost publicate în numărul 1 al revistei Psihanaliza apărută în 1956, Despre vorbire și limbaj. Găsim acolo în special un raport al intervenției lui J. Lacan și un răspuns al lui Lacan la intervenții. Extrasele trimit la paginile 202-211 și 242-255 ale numărului.

Discurs al lui Jacques Lacan (26 septembrie 1953)

„Prietenii mei", astfel Dr. Lacan se adresează la o adunare căreia el îi va pune întâlnirea sub semnul prieteniei.

...

Astfel este ordinul esențial unde se situează psihanaliza, și pe care noi îl vom numi începând de acum ordinul simbolic. Pornind de acolo, vom pune faptul că a trata ceea ce este din acest ordin prin calea psihanalitică, exclude orice obiectivare pe care în mod propriu am putea-o face din asta. Nu faptul că psihanaliza nu a făcut *(„rendu")* posibil mai mult decât o obiectivare fecundă, însă ea nu poate în același timp s-o susțină ca și dată și s-o restituie *(„rendre" – redea)* acțiunii psihanalitice: aceasta pentru același motiv că nu putem totodată, cum spun Englezii, să ne mâncăm prăjitura și s-o păstrăm. Considerați ca și un obiect un fenomen oarecare al câmpului psihanalitic și exact în aceeași clipă acest câmp se risipește totodată cu situația care îl

fondează, căruia voi nu puteți spera să-i fiți stăpân decât dacă voi renunțați la orice dominare a ceea ce poate fi din asta sesizat ca și obiect. Simptom de conversie, inhibiție, angoasă nu sunt acolo pentru a vă oferi ocazia de a valida *(„enteriner" – a aproba sau a confirma în mod oficial ceva)* nodurile lor, oricât de seducătoare putea fi topologia lor; este tocmai despre a le deznoda că este vorba, și aceasta vrea să spună a le restitui *(„rendre" – reda)* la funcția de vorbire pe care ele o țin într-un discurs a cărui semnificație determină folosirea lor și sensul lor.

Înțelegem așadar pentru ce este la fel de fals să atribui la conștientizare deznodarea analitică, ca și de van să te uimești că se întâmplă că ea nu îi are virtutea. Nu este vorba despre a trece de la un etaj inconștient, plonjat în obscur, la un etaj conștient, sediu al clarității, prin nu știu ce misterios ascensor. Este prea bine acolo obiectivarea, prin care subiectul tentează în mod obișnuit să eludeze responsabilitatea sa, și este acolo de asemenea locul unde criticii virulenți ai intelectualizării, manifestă inteligența lor angajând-o mai mult încă.

...

Noțiunea de *eu („moi")* pe care Freud a demonstrat-o în mod special în teoria narcisismului în calitate de resort a orice îndrăgostiri *(„énamoration")* (*Verliebtheit*) și în tehnica rezistenței în calitate de suportată prin formele latente și patente ale denegației (*Verneinung*), acuză în modul cel mai precis funcțiile sale irealizante: miraj și răucunoaștere. El o completa dintr-o geneză care în mod clar situează eul în ordinul relațiilor imaginare și arată în alienarea sa radicală matricea care specifică ca și în mod esențial intrasubiectivă agresivitatea interumană. Însă deja descendența sa spirituală, luând din ridicarea tabuului asupra unui cuvânt, pretext la toate contrasensurile, și din cea a interzisului asupra unui interes, ocazie a unui retur de idolatrie, ne pregătea zilele de mâine de reîntărire propedeutică a eului unde acum tinde la a se resorbi analiza.

...

Eul („le moi") totuși nu este niciodată decât o jumătate de subiect, adevăr prim al psihanalizei; încă această jumătate nu este ea cea bună, nici cea care deține firul conduitei sale, astfel încât din zisul fir rămâne

de restors, și nu doar puțin. Însă ce contează!

...

Pentru a reveni, în ceea ce ne privește, la o vedere mai dialectică a experienței, noi vom spune că analiza consistă în mod precis la a distinge persoana întinsă pe divanul analitic de cea care vorbește. Ceea ce face deja cu cea care ascultă trei persoane prezente în situația analitică, între care este din regulă de a se pune întrebarea care este de bază în orice materie de isterie: unde este *eul* subiectului? Aceasta admis, trebuie spus că situația nu este în trei, ci prea bine în patru, rolul mortului ca și la bridge fiind întotdeauna din partidă, și într-atât de mult încât la a nu ține cont de asta este imposibil de articula orice ar fi care să aibă un sens la locul unei nevroze obsesionale.

Răspuns al lui Jacques Lacan la intervenții

Însă nimic nu fondează mai riguros discursul nostru decât demonstrația adusă de Levi-Strauss că ansamblul structurilor elementare ale rudeniei, dincolo de complexitatea cadrelor nominale pe care o presupun, dau mărturie despre un sens latent al combinatoricii care pentru a nu fi fost făcută patentă decât la calculele noastre, nu are drept echivalent decât efectele inconștientului pe care filologia le demonstrează în evoluția limbilor.

...

Iată așadar omul înțeles în acest discurs care încă de dinainte de venirea sa pe lume determină rolul său în drama care va da sensul său la vorbirea sa. Linie cea mai scurtă, dacă este adevărat că în dialectică dreapta o este de asemenea, pentru a trasa drumul care trebuie să ne ducă, de la funcția cuvântului în limbaj, la portanța în subiect a vorbirii.

...

El a surprins micul om în momentul înhățării sale de către limbaj și vorbire. Iată-l, el și dorința sa. Această minge prinsă cu un fir, el o trage spre el, apoi o aruncă, o reia și o rearuncă. Însă el scandează prinderea sa și respingerea sa și reprinderea sa dintr-un oo, aa, oo, la care terțul fără de care nu există vorbire nu se înșală afirmându-i lui Freud care-l

ascultă că asta vrea să spună: Fort! Da! Plecat! Iată! Plecat din nou...

1953.11.18. Seminarul 1, „Scrieri tehnice ale lui Freud”, lecția 1

Sens al studiului textelor și al învățământului său.

Căutarea sensului a fost deja practicată, de exemplu de anumiți maeștrii budiști, cu tehnica Zen.

Maestrul întrerupe tăcerea prin nu contează ce, un sarcasm, o lovitură de picior. Aparține elevilor înșiși să caute răspunsul la propriile întrebări în studiul textelor, *maestrul nu învață ex cathedra* o știință toată făcută ci el aduce acest răspuns când elevii sunt pe punctul de a-l găsi.

Acest învățământ e un refuz al oricărui sistem, el descoperă o gândire în curs de mișcare, dar totuși pretată sistemului, căci ea este obligată să prezinte o anumită față dogmatică.

Gândirea lui Freud e cea mai perpetuu deschisă revizuirii. E o greșeală s-o reduci la cuvinte uzate: *inconștient, supraeu*...

Fiecare noțiune posedă acolo viața sa proprie, ceea ce numim în mod precis dialectica: ea are un contrariu etc.

Ori, unele dintre acele noțiuni erau, pentru Freud, la un moment dat, necesare: ele aduceau un răspuns la o întrebare formulată în termeni anteriori.

Nu ajunge să faci istorie în sensul istoriei gândirii și să spui că Freud a apărut într-un secol scientist.

Cu Știința viselor, ceva de o esență diferită, de o densitate psihologică concretă, e reintrodus, adică sensul. Din punct de vedere scientist, Freud a părut să realipească gândirea cea mai arhaică: a citi ceva în vise.

Apoi, Freud revine la explicația cauzală. Dar când interpretezi un vis, ești din plin în sens, în ceva fundamental al subiectului, în subiectivitatea lui, dorințele lui, raportul lui la mediul lui, la alții, la viața însăși.

Sarcina noastră e reintroducerea în registrul sensului, registru care trebuie reintegrat el însuși la nivelul său propriu, la propriul său nivel.

Brücke, Ludwig, Helmholtz, Du Bois-Reymond constituiseră un fel de credință jurată: totul se reduce la forțe psihice, cele de atracție și cele de repulsie.

Când îți dai acele premise, nu mai există nici o rațiune să ieși de acolo.

Dacă Freud a ieșit e pentru că și-a dat altele: a îndrăznit să dea importanță la ceea ce i se întâmpla, de exemplu la antinomiile din copilăria lui, la tulburările lui nevrotice, la propriile vise.

Acolo e locul unde Freud este, și este pentru noi toți. un om în mijlocul tuturor contingențelor cele mai umane, moartea, femeia, tatăl.

Aceasta constituie o reîntoarcere la surse și merită cel puțin titlul de știință.

Merge acolo precum bunul bucătar, care știe să decupeze animalul, să detașeze articulația cu cea mai mică rezistență.

Pentru fiecare structură admitem un mod de conceptualizare care îi este propriu.

Intrăm totodată pe acolo în calea complicațiilor și o preferăm să revenim la noțiunea monistă mai simplă de deducție a lumii.

Totuși, trebuie să ne dăm bine seama că aceasta nu este cu cuțitul faptul că *noi disecăm* ci *cu concepte*: conceptul are ordinul său de realitate original *(„original” - primitiv, originar, prototip, autentic, nou, fără model)*.

Conceptele nu *apar* din experiența umană, dacă nu ele ar fi bine făcute.

Primele denumiri sunt făcute plecând de la *cuvinte*, acestea sunt instrumente pentru a delinia *(„délinéer” – contura, schița)* *lucrurile*. *Astfel, orice știință rămâne mult timp în noapte, împietrită în limbaj*.

Lavoisier, de exemplu, în același timp cu „*phlogistic*ul” său, aduce bunul concept: „*oxigenul*”.

Există mai întâi un limbaj uman tot format pentru noi, de care ne servim ca de un foarte prost *(„mauvais” – rău)* instrument.

Din timp în timp se efectuează reversii: de la „*phlogistic*” la „*oxigen*”.

Trebuie întotdeauna să introduci simbolurile, matematice sau altele, cu limbajul comun, trebuie să explici ceea ce vom face.

Suntem atunci la nivelul unui anumit schimb uman, la cel al terapeutului, unde Freud se găsește în ciuda denegării sale.

Așa cum Jones a arătat-o, Freud și-a impus la început *asceza* de a nu se revărsa în domeniul speculativ spre care natura sa îl purta puternic, el s-a supus disciplinei faptelor, a laboratorului: el s-a îndepărtat de răul *(„mauvais”)* limbaj.

Dar să considerăm noțiunea subiectului: când o introducem, ne introducem pe sine înșuși, omul care vă vorbește este un om ca și ceilalți, el se servește de răul limbaj.

Încă de la origine, Freud știe că el nu va face progres în analiza *nevrozelor* decât dacă el se analizează el însuși.

Importanța crescândă atribuită contra-transferului semnifică recunoașterea faptului că suntem doi în analiză, nu decât doi în mod fenomenologic, aceasta este o structură: prin ea doar anumite fenomene sunt izolabile, separabile.

Aceasta este structura subiectivității cea care dă oamenilor această idee că ei sunt la ei înșiși comprehensibili.

A fi nevrozat poate servi la a deveni bun *psihanalist*: la pornire aceasta a servit lui Freud.

Precum Monsieur Jourdain cu proza sa, noi facem *sens*, *contra-sens*, *non-sens*. Încă mai trebuia să găsească acolo linii de structură.

Jung el de asemenea redescoperă minunându-se, în *simbolurile viselor și simbolurile religioase*, anumite arhetipuri proprii speciei umane: și aceasta de asemenea este o structură.

Freud a introdus altceva, determinismul propriu la acest nivel acolo de structură.

De acolo ambiguitatea pe care o regăsim peste tot în opera lui, de exemplu: visul este el dorință sau recunoaștere a dorinței?

Sau încă: *egoul* e în același timp ca un ou vid, diferențiat la suprafața sa la contactul lumii percepției și de asemenea, de fiecare dată când noi îl

întâlnim, cel ce spune „nu”, sau „mine, eu”, aceasta este același care spune „noi” *(„on” - se)*, care vorbește despre alții, care se exprimă sub aceste diferite registre.

Vom urma tehnicile unei *arte a dialogului*: precum bunul bucătar, știm ce încheieturi, ce rezistențe noi întâlnim.

Supraeul *(„super ego”)* este de asemenea lege lipsită de sens, însă în raport cu probleme ale limbajului.

Dacă eu vorbesc, eu spun: „*tu o vei lua la dreapta*” pentru a-i permite să acorde limbajul său la al meu, eu gândesc la ceea ce se întâmplă în capul lui la momentul unde eu îi vorbesc: acest efort de acord e comunicarea proprie limbajului.

Acest „*tu*” e atât de fundamental încât el intervine înaintea conștiinței. Cenzura, de exemplu, este intențională, ea joacă înaintea conștiinței, ea funcționează cu vigilență.

„*Tu*” nu este un semnal ci o referință la *altul*, el este ordin și iubire.

De asemenea *idealul eului* este un organism de apărare perpetuat de *eu („par le moi”)* pentru a prelungi satisfacția subiectului.

El este de asemenea funcția cea mai deprimantă, în sensul psihiatric al termenului.

Id-ul nu e reductibil la un pur dat obiectiv, la pulsiunile subiectului: niciodată o analiză nu a ajuns *(„abouti” – sfârșit)* la cutare sarcină *(„taux” – grămadă)* de agresivitate sau erotism. Aceasta este un anumit punct în dialectica progresului analizei, punctul extrem al recunoașterii existențiale: „*tu ești aceasta*”, ideal niciodată atins al sfârșitului analizei.

Aceasta nu este nici stăpânirea de sine completă, absența de pasiune: idealul este de face subiectul capabil de a susține dialogul analitic, de a vorbi nici prea devreme, nici prea târziu, este tocmai aceasta ceea ce vizează o analiză didactică.

Introducerea unui ordin de determinații în existența umană, în domeniul sensului, se numește rațiune.

Descoperirea lui Freud, aceasta este redescoperirea, pe un teren necultivat *(„en friche” – pământ abandonat, virgin, teritoriu nepopulat),* a rațiunii.

1954.01.13. Seminarul 1, „Scrierile tehnice ale lui Freud”, lecția 2

Pentru a începe anul nou, pentru eu care vă prezint bunele mele urări *(„bons vœux” – dorințe, aspirații, jurăminte)*, eu îl voi introduce cu plăcere *(„volontiers” – cu bucurie, de bună voie)* printr-o temă pe care eu aș exprima-o cam așa: „termină de râs!” *(„fini de rire” – distracția s-a terminat)*. În timpul ultimul trimestru, voi nu ați avut deloc *(„guère” – prea, cu greu, puțin)* altceva de făcut aici decât să mă ascultați.

Eu vă anunț solemn că în acest trimestru care începe, eu contez *(„compte” – socotesc)*, eu sper, eu îndrăznesc să sper că și eu vă voi auzi puțin. Aceasta îmi pare absolut indispensabil. Mai întâi, pentru că este legea însăși și tradiția seminarului ca cei ce participă acolo să aducă acolo mai mult decât un efort personal. Ei aduc o colaborare prin comunicări efective.

Și aceasta, bineînțeles nu poate veni decât din partea celor ce sunt interesați de modul cel mai direct la aceste seminarii, cei pentru care aceste seminarii de texte au deplinul lor sens, adică sunt angajați la niște grade, la titluri diverse în practica noastră.

Aceasta nu va exclude, bineînțeles, că voi nu veți obține de la mine răspunsurile pe care voi fi în măsură să vi le dau, și îmi va fi în mod cu totul particular sensibil ca în acest trimestru, toți și toate, după măsura mijloacelor voastre, să fi dat la stabilirea a ceea ce aș putea numi „nouă etapă”, „nou stadiu de funcționare” a acestui seminar, ceea ce eu aș numi *maximul* vostru.

Maximul vostru, asta consistă la faptul că, atunci când eu voi interpela cutare sau cutare pentru a-l însărcina dintr-o secțiune precisă a sarcinii noastre comune, să nu se răspundă, cu un aer plictisit, că întocmai această săptămână are sarcini în mod particular de grele, cutare sau cutare dintre aceste răspunsuri pe care voi le cunoașteți prea bine. Eu vorbesc cel puțin pentru cei care fac parte din grupul pe care noi îl

reprezentăm aici, și despre care aș vrea să vă dați bine seama că el este constituit ca atare, la starea de grup autonom, izolându-se ca atare, aceasta este în mod precis pentru o sarcină care ne interesează pe toți, cei ce fac parte din acest grup, și care comportă nimic mai puțin pentru fiecare dintre noi decât viitorul, sensul a tot ceea ce facem și va trebui să facem în suita existenței noastre.

Dacă voi nu veniți la acel grup la acest deplin sens, la sensul de a pune cu adevărat în cauză toată activitatea voastră, eu nu văd de ce noi ne-am fi constituit sub această formă. Pentru a spune tot, cei care nu ar simți în ei înșiși sensul acestei sarcini, nu văd de ce ei ar rămâne atașați la grupul nostru, pentru ce ei nu ar merge să se alăture la tot felul de altă formă de birocrație.

Aceste reflecții sunt deosebit de pertinente, în sensul meu, în momentul în care vom aborda ceea se numim în mod obișnuit *Scrierile tehnice ale lui Freud*. E un termen care e deja fixat printr-o anumită tradiție. Din timpul vieții lui Freud, sub modul în care lucrurile sunt prezentate, sub formă de ediție, am văzut apărând, sub forma *Sammlung kleiner neurosen Schriften* colecția a mici scrieri despre nevroze - sau neuroze, nu-mi mai amintesc exact - un mic volum *in octavo,* care izola un anumit număr de scrieri ale lui Freud care merg de la 1904 la 1919, și care sunt scrieri al căror titlu, prezentare, conținut, indică în ansamblu ceea ce e metoda psihanalitică.

Și ceea ce motivează și justifică această formă, ceea din ce este loc de a pune în gardă cutare sau cutare practician neexperimentat care ar vrea să se lanseze acolo, este că trebuie să considerăm ca indispensabil să evităm un anumit număr de confuzii în ceea ce privește practica și de asemenea esența metodei. Și am văzut-o în mod egal apărând sub o formă în mod gradual elaborată un anumit număr de noțiuni fundamentale pentru a înțelege *modul de acțiune* al terapeuticii *analitice*, și în particular în aceste scrieri, un anumit număr de pasaje extrem de importante pentru înțelegerea progresului care l-a făcut, de-a lungul acelor ani 1904-1919, elaborarea pe care a suferit-o, în practica dar și în teoria lui Freud:

noțiunea de *rezistență*,

funcția *transferului*,

modul de acțiune și de intervenție în *transfer*,

și în cele din urmă chiar, la un anumit punct, noțiunea funcției esențiale a *nevrozei de transfer*.

Inutil să vă spun că acel mic grup de scrieri are o importanță cu totul particulară.

Acea grupare totuși nu e complet și în întregime satisfăcătoare, la prima abordare cel puțin.

Poate termenul de Scrieri tehnice nu e ceea ce îi dă efectiv unitatea sa.

Căci el reprezintă într-adevăr o unitate... în opera lui Freud și gândirea lui Freud... o unitate printr-un fel de etapă în gândirea sa, dacă putem spune.

Sub acest unghi îl vom studia.

Etapă efectiv intermediară între ceea ce am putea numi prima dezvoltare a ceea ce cineva... un analist a cărui pană nu e totdeauna din cea mai bună venă, dar care a avut în această ocazie o găsire destul de fericită, și chiar frumoasă... a numit „experiența germinală” în Freud.

Într-adevăr, putem distinge până spre, să punem 1904, sau chiar 1908... 1904 reprezentând apariția articolului despre metoda psihanalitică, despre care unii spun că este pentru prima dată că am văzut apărând cuvântul psihanaliză – ceea ce e complet fals, pentru că acest cuvânt psihanaliză a fost folosit mult înainte de Freud – dar în sfârșit acolo cuvântul psihanaliză e folosit într-un mod formal, și chiar în titlul articolului... așadar să punem 1904 sau 1908.

1909: sunt conferințele la Clark University, călătorie a lui Freud în America însoțit de „fiul” său.

Și este acolo, sau punctul de reper între 1904 și 1908, faptul că noi putem să-l alegem ca și reprezentant al primei dezvoltări a acestei experiențe germinale. Dacă noi reluăm lucrurile de la celălalt capăt, în anul 1920, vedem elaborarea teoriei instanțelor, a teoriei structurale, sau încă metapsihologică, așa cum Freud a numit-o, a experienței freudiene. Este celălalt capăt: e o altă dezvoltare pe care ne-a lăsat-o din experiența sa și din descoperirea sa.

Voi le vedeți, *Scrierile tehnice* se eșalonează și se situează exact între cele două. E ceea ce le dă sensul lor, pentru că altfel, dacă noi am vrea să spunem că scrierile tehnice sunt o unitate în cazul în care Freud vorbește despre tehnică, aceea ar fi o concepție complet eronată.

Putem spune că într-un anumit sens Freud n-a încetat niciodată să vorbească despre tehnică. Nu am nevoie să evoc în fața voastră *Studien über Hysterie* care nu sunt absolut deloc decât un lung expozeu despre descoperirea tehnicii analitice.

Îl vedem acolo în formare, și e ceea ce face prețul acelor studii, iar eu aș spune că dacă am vrea să facem într-adevăr un expozeu complet, sistematic al modului în care tehnica s-s dezvoltat la Freud, așa ar trebui să începem: nu am putea să nu ne referim acolo și să-l evocăm fără încetare.

Rațiunea pentru care eu am luat *Studien über Hysterie*, e pur și simplu că ele nu sunt ușor accesibile: nu citiți toți în germană, nici chiar engleză. Există o ediție în *Nervous and Mental Disease Monograph series*, pe care ne-o putem procura. Nu e extrem de ușor să vă cer tuturor să faceți acest efort. Pe de altă parte, există alte rațiuni decât acele rațiuni de oportunitate, pentru care am ales acele *Scrieri tehnice*.

Însă pentru a continua, noi vom spune că, chiar și în *Știința viselor*, este vorba tot timpul și în mod perpetuu despre tehnică.

Putem spune că nu există…

fie că el a vorbit, scris, despre teme să zicem de elaborare mitologică, etnografică, temele propriu culturale

…nu există nici o operă a lui Freud care să nu ne aducă ceva despre tehnică.

Dar, pentru a accentua încă ceea ce vreau să spun, e inutil să subliniez că un articol precum *Analiză terminabilă și interminabilă*, apărut în volumul V al *Collected Papers*, spre anii 1934, este unul dintre articolele cele mai importante în ce privește tehnica.

...

Totul la Freud este despre tehnica psihanalizei... Simplitate și sinceritate... Suferință și neîncredere profundă în materialul uman oferit de lumea contemporană...

Ce facem când facem analiză? Ce vizăm, ce obținem, despre ce este vorba?

Raport inter-uman... Psihologia a două corpuri după Balint... Elucubrații riguroase, contradictorii, paradoxale... Confuzie radicală...

Despre relația obiectului, contra-transfer, fantasmă...

Diferenţă radicală faţă de psihologia unui corp, dar nu suficientă, există un al treilea, vocea, punctul central al perspectivei, aşadar un raport în trei...

Reconstituirea completă a istoriei subiectului... Elementul esenţial, constitutiv, structural al progresului analitic... Aşadar funcţiile timpului în realizarea subiectului uman... Punctul sursă, restituirea trecutului, reconstruirea istoriei subiectului..

...faptul că subiectul retrăieşte, își rememorează, în sensul intuitiv al cuvântului, evenimentele formatoare ale existenţei sale, nu este în sine însuși atât de important... Ce contează însă e ce reconstruieşte... Visele sunt un fel de a-și aduce aminte... Amintirile-ecran sunt o reprezentare satisfăcătoare a ceea despre ce e vorba...

Traducerea criptogramei pe care subiectul o posedă în conştiinţa sa, despre el si despre tot, ansamblul sistemului său...

Restituirea integralității subiectului... Esențialul e reconstrucția şi nu retrăirea...

Rescrierea istoriei şi nu amintirea ei...

Unii pun accentul pe transformarea raportului fantasmatic într-unul real...

Calea deschisă de Freud, urmată întreaga sa viață, avansând solitar, drama căutării sale, spre a atinge acel pământ promis, până la eșec... căci totuși nu putem spune că a intrat, ceea ce era sigur conștient în ultima sa publicație, testamentul său, analiza terminabilă sau interminabilă...

Tehnica valorează în măsura în care înțelegem chestiunea fundamentală pentru analist, pentru Freud egoul, aliatul analistului, singura sursă de cunoaștere, singurul pe care îl cunoaștem, la care ne adresăm, cu care comunicăm, prin care totul trebuie să treacă...

Eul e structurat ca un simptom, un simptom privilegiat în interiorul subiectului, simptomul uman prin excelență, boala mentală a omului...

Fenichel spune că Eul e funcția unde subiectul înțelege sensul cuvintelor, problema e dacă sensul egoului depășește eul...

Ce este eul, în ce e prins subiectul? În cu totul altceva, limbajul...

Absurditatea comportamentului uman poate fi înțeleasă doar în funcție de acest sistem numit eu, serii de apărări, negaţii, baraje, inhibiţii, fantasme fundamentale, care îl orientează și dirijează subiectul...

Problema e dacă în eul analistului e ceva ce trebuie să servească efectiv în analiză sau nu... Este eul analistului cel care dă măsura realului la care trebuie readaptat pacientul?

...

Eu nu pot să vă spun din asta mai mult pentru moment. Deși, pentru cei ce sunt aici prezenți, familiari acestui seminar, voi trebuie prea bine să înțelegeți, adică faptul că nu există « *two bodies psychology* » dacă noi nu facem să intervină acest terț element căruia deja eu v-am prezentat una dintre faze sub forma *raportului simbolic* al *vorbirii* luată ca atare, și luată ca punct central de perspective, de puncte de vedere, de apercepții ale experienței analitice. Adică faptul că *aceasta este într-un raport în trei* – și nu într-o relație în doi – *faptul că se poate formula pe deplin în completitudinea sa, experiența analitică*.

1954.01.20. Seminarul 1, „Scrierile tehnice ale lui Freud”, lecția 3

Însă mult înainte de a putea spune – ceea ce nu îndrăznesc nici eu însumi a spune: „*rezistența, este eul*”, despre care nu știu ceea ce maestrul nostru ar gândi – înainte de a putea spune aceasta, Freud a spus: „*Rezistența este transferul*.”

Reintroducând noțiunea de transfer acolo, mi se pare că o reintroduc în *magazinul de porțelanuri* al metapsihologiei.

...

Însă mi se pare că metapsihologia, marea descoperire care comandă dezvoltările ce vor veni, e că *transferul e rezistența* - nu transferul negativ - e acolo descoperirea capitală.

...

Însă este deja în germen în Freud: în paginile de la 27 la 314, Freud se întrerupe într-o dezvoltare pentru a spune dintr-odată: „*Rezistența, însă*

asta e tatăl!”, și asta vine în această metapsihologie ca ceva de pe o altă planetă, o altă bucată a clinicii. Vedeți că exista o continuitate metapsihologică foarte reală între *topologia* și *dinamica rezistențelor*: structuralul – apărarea...

...

Nu puteți să nu vedeți acolo de exemplu, în această formulă: „*masă ideațională*”, ceva care se apropie, vecin în mod singular cu o anumită formulă pe care am putut să v-o dau a unuia dintre elementele contra-transferului care nu e în mod precis nimic altceva decât funcția funcțiilor *egoului* analistului, ceea ce am numit *suma prejudecăților analistului*.

...

Lacan

Persoanele care s-au interesat de noțiunea rezistenței, în măsura în care ea este implicată în grupul Scrierilor tehnice ale lui Freud și scrierile ulterioare: cine va lua cuvântul?

Octave Manoni

Cred că sunt eu...

Am putut colabora cu Anzieu doar prin telefon. Chestiune s-a pus dacă el ar vorbi primul, căci el ar începe cu începutul: Studii despre isterie, sau dacă nu era mai bine să încep eu, căci eu fac mai degrabă geografia.

Am prezentat lucrul ca și studiu al țărilor rezistenței. În consecință, astfel, vom avea mai întâi un aspect geografic și apoi o dezvoltare istorică. Am studiat mai ales textele care se întind din 1904 până în 1918, și cuprind articolele reunite în Tehnica psihanalitică și de asemenea capitolul XIX al Introducerii în psihanaliză. Acela este explicit consacrat rezistenței. Articolele nu-i sunt consacrate specific, dar e vorba tot timpul, există vreo șaizeci de citate semnificative.

Freud a întâlnit rezistența ca pe un obstacol tratării așa cum o concepea înainte ca fondată pe regula fundamentală. Acest aspect al rezistenței se prezintă ca un fenomen interpersonal în relația analitică, și acest punct de vedere nu v-a fi niciodată abandonat.

Lacan

Haideți... Granoff: veniți acolo, luați notițe, și dacă sunt lucruri unde nu sunteți de acord, veți vorbi după.

Intervenția lui Octave Mannoni

Primul aspect pe care Freud l-a menționat este aspectul interpersonal: rezistența apare între două persoane, ca obstacol comunicării.

Din !904 până în 1918, analiza rezistențelor va constitui centrul preocupărilor tehnice. Putem spune că se amorsează acolo o dezvoltare de un foarte mare interes căci această analiză a rezistențelor va deveni 20 de ani mai târziu „analiza eului”.

Mă opresc în 1910, dar voi nota că există un aport important în 1920 din cauza aportului lui Karl Abraham, și al aportului, la finalul scrierilor lui Freud în 1935: Analiză terminabilă și interminabilă, și al penultimuluia dintre Collected Papers despre Clivajul eului, neterminat.

În acel moment, freud n-a spus concluziile decisive, dar este pe punctul de a le trage.

Numesc asta o dezvoltare, pentru că tot ce se va găsi în 1938, și chiar în moștenirea pe care Freud o va lăsa după 1938, toate acelea sunt perfect indicate, în germen, prezentate din 1904 și poate chiar de dinainte.

„Este fenomenul rezistenței care singur permite să înțelegi comportamentul subiectului”… Rezistența este Eul… Freud a spus: „rezistența este transferul”… Mi se pare că metapsihologia, marea descoperire care comandă dezvoltările ce vor veni, e că transferul e rezistența: nu transferul negativ, e descoperirea capitală… „rezistența…, dar e tatăl!”

....

LACAN

Da, dar Mannoni a luat alte texte. Și în particular există un text despre rezistență care este în analiza viselor extrem de important, la care nu v-ați referit nici unul, nici altul. Cel care dă asumpția anumitor probleme pe care vi le-ați pus și unul și altul. Este vorba tocmai despre a ști dacă

caracterul de inaccesibilitate al inconștientului este ceva care, într-o perspectivă care, o vedeți, nu e în mod simplu perspectiva actuală a analizei, perspectiva metapsihologică, am văzut-o azi cu expozeul lui Mannoni și Anzieu...

Gândesc că nu e poate o descoperire, ci ceva ce fixează ideile, să vă dați seama că noțiunile de rezistență sunt extrem de vechi, de la origine chiar, de la naștere, primele cercetări ale lui Freud, această noțiune a rezistenței este legată de asemenea foarte precoce de noțiunea de ego.

Dar când citim în textul din Studien, anumite fraze foarte sugestive, când el vorbește nu doar de ego așa cum ați făcut-o remarcat, egoul vine acolo ca atare în text, dar el vorbește despre ego ca reprezentând o anumită masă ideațională, masa ideațională, conținutul, masa, nu îmi mai vine în spirit ceea ce este acolo în textul german...

Egoul este deci deja ceva care la acel moment este prezent ca ceva care se apropie, care lasă presimțite toate problemele pe care ni le pune acum noțiunea de ego.

Aș spune aproape că acestea sunt noțiuni cu caracter retroactiv. Să citești aceste lucruri prime la lumina a tot ceea ce este pentru noi dezvoltat în problema din jurul egoului, poate chiar formulările cele mai recente maschează mai degrabă decât să le pună în evidență.

Nu puteți să nu vedeți acolo de exemplu, în această formulă, masă ideațională, ceva care se apropie, vecină în mod singular cu o anumită formulă pe care am putut să v-o dau a unuia dintre elementele contra transferului care nu e în mod precis altul decât funcția funcțiilor egoului analistului, ceea ce am numit suma prejudecăților analistului.

1954.01.27. Seminarul 1, „Scrierile tehnice ale lui Freud”, lecția 4

Lacan

Vom da din nou cuvântul lui Anzieu, pe care am puțin avut aerul de a-l minimiza ultima dată...

Intervenția lui Didier Anzieu

Voi aborda ultimul paragraf care, în Studiile despre isterie, tratează despre rezistență... efort explicativ teoretic al rezistenței... descrisă și descoperită în paginile precedente.

Voi începe să explic... și doctorul Lacan a continuat în acel sens... tripla stratificație a materialului psihic pe care-o descrie Freud în jurul unui nucleu central de amintiri, nucleu patogen la care trebuie să accezi.

Există o arnjare liniară, cronologică.

Pe de altă parte, specii de stratificare a amintirilor aemănătoare care sunt legate împreună.

Și pe de altă parte o specie de demers dinamic, în zig-zag, care urmează conținutul gândirii, și prin care ajungem la suprafață, la centru.

Este descrierea stratificării amintirilor asemănătoare cea care este interesantă aici, din punctul de vedere al rezistenței.

El și le reprezintă ca și concentric stratificate în jurul nucleului patogen. Și ce determină aceste straturi concentrice? Este gradul lor de depărtare de nucleu. Este faptul că sunt, spune el, straturi de egală rezistență.

Voi fi destul de tentat... asta mi-e o idee cât se poate de personală... să văd în această formulare a lui Freud influența unui mod de gândire care în epocă începe să fie important, cel care este să gândești în termeni de câmp: câmpul electric, magnetic, un anumit câmp dinamic.

Și la fel atunci când te apropii de centrul câmpului, de focarul unui câmp, liniile de forță devin din ce în ce mai puternice, într-adevăr pe același model Freud concepe suprapoziția amintirilor.

Și în consecință cred că nu este prin hazard, așa cum a făcut-o remarcat Manonni, faptul că o vorbim despre *bunul om al lui Ampere*.

Freud vorbește de *bunul om al lui Ampere* ca fiind acel mic bun om care barează drumul între inconștient și conștient.

Nu e prin hazard faptul că avem de-a face cu o metaforă de ordin electric. Este pentru că relațiile de ordin electric și magnetic intervin aici în teoretizarea noțiunii de rezistență.

Octave Manonni

Ar fi trebuit să ia *demonul lui Maxwell*, pentru că *bunul om al lui Ampere*, el nu face absolut nimic.

Lacan

Da, nu voiam să intrăm în teoria electricității, dar *bunul om al lui Ampere* nu are puterea de a face să se deschidă sau să se închidă...

Octave Manonni

Acel rol acolo, aceasta este *demonul lui Maxwell*.

Jean Hyppolite

Însă *demonul lui Maxwell* nu poate fi avertizat de trecerea unei molecule. Posibilitatea unei semnalări este imposibilă.

Demonul lui Maxwell nu poate fi informat atunci când o moleculă trece.

Lacan

Intrăm într-o ambiguitate absolut scabroasă, căci „*rezistența*” este prea bine formula. Toate aceste întrebări sunt cu atât mai oportune de pus cu cât textele psihanalitice în mod evident mișună din aceste improprietăți metodice.

Este adevărat că sunt subiecte dificil de tratat, de verbalizat, fără să dai verbului un subiect.

Evident, tot timpul auzim că „*egoul* împinge *semnalul angoasei*”, mânuiește „*instinctul vieții*”, „*instinctul morții*”.

Nici nu mai știm unde e centralul, unde e găuritorul, gaura acului. Cum tot aceasta este dificil de realizat într-un mod prudent și riguros, în cele din urmă vedem tot timpul mici *demoni ai lui Maxwell* apărând în textul analitic, care sunt de o prevedere, de o inteligență! Deranjantul, aceasta este că nu avem nici o idee destul de precisă despre natura demonilor în analiză.

Didier Anzieu

Cred de altfel că asupra acestui punct ar trebui evident să revenim la istoria electricității, a magnetismului. Nu știu prea mult dacă noțiunea de influx nervos, natura sa electrică fusese deja descoperită.

Într-una dintre primele lucrări de tinerețe ale lui Freud unde, aplicând tocmai metoda psihologică a... adăugând acolo un anumit număr de perfecționări, Freud reușise să descopere o anumită continuitate a celulelor care constituiau un nerv. Se discuta: ce este asta, nervul?

Lacan

Lucrările lui Freud în neurologie sunt la originea teoriei neuronului.

Didier Anzieu

Există întocmai... Concluzia uneia dintre lucrările sale este la marginea însăși a descoperii acestei teorii. Este destul de curios de altfel faptul ca Freud să fi rămas la marginea descoperiri de teorii, și să fi fost psihanalizei, celei căreia i le-a îndreptat.

Jean Hippolyt

1954.02.03. Seminarul 1, „Scrierile tehnice ale lui Freud”, lecția 5

Am ajuns ultima dată la un punct unde, în sumă, ne întrebam: care este natura rezistenței?

Aș vrea azi să fac câteva remarci, să vă induc într-un anumit mod de aprehensiune a unui fenomen luat la nivelul experienței, în momentul în care ceva, așa cum veți vedea, prin raport cu o anumită modalitatea de a trata vocabularul nostru, care este cu mai multe fețe... ceea ce nu vrea să spună că ar exista acolo ambiguitate... aș vrea să vă fac să vedeți într-un anumit fel unde putem noi recunoaște la sursă ceea ce apare, în experiența orientată spre analiză, a fi rezistența.

Ați simțit bine ambiguitatea... și nu doar complexitatea... aproprierii nostre prin raport la acel fenomen pe care-l putem numi rezistență.

Ni se pare prin mai multe mărturii, prin mai multe formulări ale lui Freud că rezistența emană din ceea ce e de revelat, dein ceea ce numim în alți termeni refulatul, le verdrangt, sau încă l’unterdruckt.

Primii traducători au tradus unterdruckt prin încurcat, e chiar moale. Este același lucru unul și altul, verdrangt sau unterdruckt?

Nu vom intra în acele detalii. Nu vom vedea ceea decât atunci când vom fi început să sesizăm, să vedem stbilindu-se perspectivele, distincțiile între acele fenomene.

1954.02.10. Seminarul 1, „Scrierile tehnice ale lui Freud”, lecția 6

Cei ce erau acolo ultima dată au putut auzi continuându-se o dezvoltare despre pasajul central al scrierii lui Freud asupra *Dinamicii transferului*.

Reamintesc... pentru cei care poate nu erau acolo această ultimă dată... că întreaga mea dezvoltare a constat să vă arăt ca fiind fenomenul major al transferului acel ceva care pleacă din ceea ce aș putea numi fondul mișcării rezistenței.

Adică acel moment unde acel ceva... care rămâne mascat în teoria analitică prin toate acele forme și acele căi... adică rezistența în fondul său cel mai esențial, se manifestă prin acest fel de mișcare pe care am numit-o „basculă a vorbirii spre prezența” auditorului și a martorului care este analistul.

Și cum noi o sesizăm în vreun fel în starea pură în acel moment unde subiectul se întrerupe... și noi o știm: într-un moment care cel mai adesea este cel mai semnificativ al apropierii sale spre adevăr... într-un fel de sentiment frecvent tentat de angoasa prezenței analistului.

1954.02.10. Introducere la comentariul lui Jean Hyppolite despre Verneinung

Însă putem noi să ne mulțumim să vorbim aici de refulare? Fără îndoială putem asigura că este prin singure supra determinațiile pe care Freud ni le dă ale fenomenului, și putem confirma acolo de asemenea prin actualitatea circumstanțelor sale portanța a ceea ce eu vreau să vă fac să înțelegeți în formula: inconștientul, aceasta este discursul altuia.

1954.02.10. Răspuns la comentariul lui Jean Hyppolite

Însă subiectul nu va resimți un sentiment mai puțin convingător la a se lovi la simbolul pe care el la origine la retranșat din a sa *Bejahung (afirmația primordială)*. Căci acest simbol nu reintră pentru atât în imaginar. El constituie, ne spune Freud, ceea ce în mod propriu nu există; și este ca atare faptul că el ek-sistă, căci nimic nu există decât pe un fond presupus de absență. Nimic nu există decât în calitatea în care el nu există.

...

Este tocmai astfel că Freud, în inflexibila sa inflexiune la experiență, constată că deși subiectul manifestase în comportamentul său un acces, și nu fără îndrăzneală, la realitatea sa genitală, aceasta este rămasă literă moartă pentru inconștientul său unde domnește întotdeauna „teoria sexuală” a fazei anale.

1954.02.17. Seminarul 1, „Scrierile tehnice ale lui Freud”, lecția 7

Termenul de ecuație, de altfel, este în Freud, apropo de articolul unde el arată echivalențele în structurile anale, acolo unde el prezintă marea schemă chiar desenată, obiectivată, unde el arată echivalența: *copil* = *falus* = *excremente* etc.

...

Lacan

Există cineva care are întrebări de pus despre conferința pe care am dat-o la Colegiul filosofic?

Pentru a relua lucrurile de unde le-am lăsat, vă voi spune că azi am intenția să încep să vă aduc în această regiune care poate fi spusă a fi fost delimitată de scopurile noastre ultima dată, dar care este foarte exact cea unde noi avansăm de la început în acel comentariu al Scrierilor tehnice, regiunea mai exact cuprinsă între formarea simbolului și discursul eului.

Am dat azi, seminarului pe care îl vom continua împreună, titlul: Analiza discursului și analiza eului.

Nu pot spune că voi umple un titlu atât de ambițios într-o singură ședință, e mai degrabă o manieră de a deschide pentru voi un anumit număr de probleme și de puncte de vedere.

Aș spune că opunând acei doi termeni fac ceva care se substituie clasicei opoziții a analizei materialului, cum se spune, cu analiza rezistențelor.

1954.03.31. Seminarul 1, „Scrieri tehnice ale lui Freud”, lecția 12

Serge Leclaire

Eu ajung deci din asta la al doilea subcapitol al părții a doua, unde el ne spune că un alt (...) studiul narcisismului, un al treilea rezidă în (...) diferența modalităților vieții amoroase ale *bărbatului* și ale *femeii*. El ajunge din asta la distincția a două tipuri de alegere, pe care le putem traduce prin *anaclitic* și *narcisic* și el studiază din asta geneza. El ajunge din asta la *această frază* de la care am putea porni:

„*Omul are două obiecte sexuale primitive: el însuși și femeia care se ocupă de el.*”

[*Wir sagen, der Mensch habe zwei ursprüngliche Sexualobjekte : sich selbst und das pflegende Weib,*

und setzen dabei den primären Narzißmus jedes Menschen voraus, der eventuell in Seiner Objektwahl dominierend zum Ausdruck kommen kann.]

Lacan – „*El însuși*” *adică imaginea sa*, aceasta este absolut clar.

Serge Leclaire

Însă el detaliază mai înainte geneza, forma însăși a acestei alegeri: el constată că primele satisfacții sexuale autoerotice au o funcție în conservarea de sine. Apoi, el constată că pulsiunile sexuale mai întâi se aplică la satisfacția pulsiunilor *eului*, și nu devin autonome decât mai târziu. Astfel, copilul iubește mai întâi obiectul care satisface pulsiunile sale ale *eului*, adică persoana care se ocupă de el. În sfârșit, el ajunge din asta la a defini *tipul narcisic de alegere obiectuală*:

„*Mai presus de toate net* – spune el – *la cei a căror dexvoltare libidinală a fost perturbată.*”

Lacan – Adică la nevrozați.

Serge Leclaire

Aceste *două tipuri fundamentale* corespund la – aceasta este ceea ce el ne anunțase – la două tipuri fundamentale, masculin și feminin.

Lacan – Cele două tipuri: *narcisic* și *Anlehnung*.

Serge Leclaire – *Anlehnung*, asta are o semnificație de sprijin.

Lacan

Aceasta nu este fără raport cu noțiunea de dependență, dezvoltată după, însă aceasta este o noțiune mai vastă și mai bogată.

Este clar că la acest moment acolo el ne face *o listă*, putem spune, *a diferitelor tipuri de fixații amoroase*, care exclud orice referință la ceea ce am putea numi „*o relație matură („mûre” – coaptă)*”, acest *mit* al psihanalizei în ceea ce privește *psihologia vieții amoroase*.

El nu este în mod cert în *mit* la acest moment acolo, căci el ne enumără ca și acoperind de un mod complet câmpul *fixației amoroase*, al *Verliebtheit (îndrăgostirii)*, tipul narcisic care este fixat prin aceasta, faptul că *iubim*:

-ceea ce suntem noi înșine, adică – el o precizează prea bine între paranteze – noi înșine,

-ceea ce am fost,

-ceea ce am vrea să fim,

-persoana care a fost *o parte* a propriului nostru *eu*.

Aceasta este *narzißtischen Typus (tipul narcisic)*.

[Eine kurze Übersicht der Wege zur Objektwahl mag diese andeutenden Bemerkungen beschließen. Man liebt :

1) Nach dem narzißtischen Typus:

a) was man selbst ist (sich selbst),

b) was man selbst war,

c) was man selbst sein möchte,

d) die Person, die ein Teil des eigenen Selbst war.

2) Nachdem Anlehnungstypus:

a) die nährende Frau,

b) den schützenden Mann und die in Reihen von ihnen ausgehenden Ersatzpersonen.]

Voi veți vedea că *Anlehnungstypus (tipul anaclitic)* nu este mai puțin *imaginar*, căci fondat de asemenea asupra unei răsturnări *(„renversement" – inversări)* de identificare, prin identificarea unei situații primitive. Și ceea ce iubim așadar, aceasta este femeia care hrănește și bărbatul care protejează.

…

Care este dorința mea? Care este poziția mea în structurarea *imaginară*? Ea nu este strict conceptibilă decât pentru atât:

că dincolo se găsește *un ghid*, la nivelul planului *simbolic*, la nivelul schimbului legal care nu poate avea alte încarnări decât schimbul verbal între ființa umană,

că ceva care este dincolo de acest *ideal al eului* îl comandă pentru ca el să ajungă într-un fel în opoziție.

Această distincție este absolut esențială, însă în același timp ea ne permite să concepem exact ceea ce se petrece în analiză pe planul *imaginar* și care se numește „*transfer*".

Pentru a-l înțelege, și este tocmai acolo meritul textului lui Freud, trebuie să înțelegi ceea ce este *Verliebtheit (îndrăgostirea)*, ceea ce este *iubirea*.

Iubirea, pentru atât în mod precis că ea este un fenomen care se petrece la nivelul *imaginarului*, și care, prin raport la *simbolic*, provoacă o veritabilă subducție a *simbolicului*, un fel de anulare, de perturbare a

ceea ce este numit în mod propriu vorbind: funcție a *idealului eului*. În sensul că *iubirea redeschide poarta*, cum o scrie în acest text Freud, *ceea ce nu merge acolo cu dosul lingurii*, *la perfecțiune*.

...

Este vorba întocmai despre aceasta, despre o *coincidență* între anumite *imagini* și *real*. Este tocmai despre asta că vorbim atunci când noi vorbim despre o realitate orală, anală, genitală, despre ceva ce arată un anumit raport între *imaginile noastre* și *imaginile*. Acestea nu sunt nimic altceva decât *imaginile corpului uman*, dacă voi vreți *hominizarea* lumi, percepția lumii în funcție de un anumit număr de imagini înnăscute, legate la structurarea corpului. Este tocmai despre asta că este vorba. Este despre ceea ce se petrece totodată *prin intermediarul* și *prin traversul* acestei oglinzi: *obiectele reale* sunt la același loc ca și *obiectul imaginar*, adică în cele din urmă: ceea ce este propriul imaginii, ceea ce numim investire prin libido, ceea în ce un obiect devine dezirabil, ceea în ce el se confundă cu această imagine pe care noi o purtăm în noi în mod divers și mai mult sau mai puțin structurată.

Această *schemă* ne dă o *schemă* manevrabilă, care permite să vă reprezentați ceea ce este întotdeauna cu grijă distins la Freud și rămâne întotdeauna, pentru mulți dintre cititori, enigmatic, diferența între: regresia topică, și regresia genetică, regresia arhaică, regresia în istorie, cum învățăm de asemenea a o desemna.

Însă este absolut de conceput – o putem imagina – că întrucât această imagine imperfectă în oglinda sferică este ceva ce va da o imagine mai mult sau mai puțin bine reușită la centru sau pe margini, în funcție de înclinarea oglinzii imaginea poate să se modifice și să fie nu doar pur și simplu neclară sau vagă, ci modificată, adică: așa cum *gura originară* se transformă în *falusul terminal*, aceasta ar fi poate mai ușor decât să realizezi un asemenea mic model de fizică amuzantă.

1954.04.07. Seminarul 1, „Scrieri tehnice ale lui Freud”, lecția 13

Noi suntem toți prea bine de acord că iubirea este o formă de suicid.

1954.05.05. Seminarul 1, „Scrierile tehnice ale lui Freud”, lecția 14

Eu spun „el nu știe nimic”, este o formulă absolut vagă. Analiza ne-a învățat lucruri în grade, în etape, este ceea ce face importanța de a urmări progresul operei lui Freud. Ceea ce analiza ne învață este că nu este o pură și simplă ignoranță. Noi trebuie să ne îndoim de asta pentru un foarte simplu motiv, este că ignoranța este ea însăși un termen dialectic căci ea nu este literalmente constituită ca atare decât într-o perspectivă a cercetării adevărului. Dacă subiectul nu se pune în referință cu adevărul, nu există ignoranță. Dacă subiectul nu reîncepe să-și pună întrebarea de a ști ce este el și ce nu este el – ceea ce de altfel nu este absolut deloc obligat: o mulțime de oameni trăiesc fără să-și pună întrebări atât de elevate – nu există motiv ca să existe un adevărat și un fals, nici chiar să existe anumite lucruri care merg dincolo, adică această distincție fundamentală a realității și a aparenței. Acolo noi începem să fim în plină filosofie. Ignoranța se constituie într-un mod polar prin raport la poziția virtuală a unui adevăr de atins: ea este o stare a subiectului în calitatea în care el vorbește. Și eu aș spune că, pentru atât cât vorbirea sa se pune să rătăcească în cercetarea limbajului corect, adică a ignoranței de a vedea lucrurile, de exemplu, noi începem s-o constituim, pornind din momentul în care noi angajăm subiectul în analiză, adică într-un mod doar implicit, în care noi îl angajăm într-o cercetare a adevărului

…

Până acolo, dorința care este într-o specie de moment de anterioritate, nu cronologică, ci logică, căci tot aceasta se petrec într-o perioadă extrem de concentrată, și noi nu facem acolo decât o deducție, însă absolut fundamentală, căci este grație la aceasta că noi putem distinge aceste planuri diferite ale *simbolicului*, ale *imaginarului* și ale *realului*, fără de care nu există mijloc de a avansa în experiența analitică, în afară de sub forme verbale care se învecinează misticii. Însă voi veți vedea interesul care există la a face un discurs coerent, căci asta se reportează până la discursurile pe care noi trebuie să le ținem în uzajul metodic al *intervenției vorbirii în analiză*.

…

Este ceea ce face pentru subiect *necesitatea* relațiilor, a ceea ce aș numi *iubirea*, pentru o creatură, cu o referință la acest dincolo de limbaj, la acel pact, la acest angajament, care *îl constituie*, în mod propriu vorbind, ca *un altul*. Aceea creează ca *un altul*, inclus în sistemul general, sau mai exact universal al simbolurilor inter-umane, ceea ce face că nu există *iubire* în mod funcțional realizabilă în comunitatea umană, dacă aceea nu este prin intermediarul – întotdeauna la nivele diverse – unui anumit pact, care tinde întotdeauna să se izoleze, oricare ar fi forma pe care el o ia, într-o anumită funcție, totodată la interiorul limbajului și la exterior. Este ceea ce numim funcția sacrului, însă care este dincolo de această relație *imaginară*. Aceasta, vom reveni acolo.

1954.05.12. Seminarul 1, „Scrierile tehnice ale lui Freud”, lecția 14

Obiectul este deja, prin primele jocuri, printr-un fel de intrare naturală, trebuie ca noi s-o vedem apărând, obiectul trece în *planul limbajului, al simbolului, care devine mai important decât obiectul*. Dacă voi nu vă puneți asta bine în cap – eu deja am repetat-o de atâtea ori! Asta trebuie să înceapă tousi să devină integrat, nu am ști încă prea mult s-o repetăm – cuvântul sau conceptul nu este absolut deloc alt lucru decât *cuvântul în materialitatea sa*, pentru ființa umană – și atunci când eu spun „pentru ființa umană”, voi veți vedea că asta merge foarte departe – *aceasta este lucrul însuși*. Spuneți-vă prea bine că asta nu este pur și simplu un fel de *umbră*, de *suflu*, de *iluzie virtuală* a lucrului: *aceasta este lucrul însuși*.

1954.06.02. Seminarul 1, „Scrierile tehnice ale lui Freud”, lecția 18

Ei bine acolo, este absolut clar că este exact contrariul, adică faptul că nu există o singură formă – pentru a începe pe acolo – de manifestări perverse care să nu implice, pentru a fi susținută în structura sa însăși, vreau să spun în fiecare clipă a trăirii sale, această relație inter-subiectivă.

…

Însă voi vedeți de asemenea totodată că noi nu putem... absolut invers perspectivei lui Balint din contră, și este mult mai mult conform expereinței noastre ...decât să pornim de la o inter-subiectivitate radicală, fundamentală, adică de la admisia totală a subiectului de către celălalt subiect, ca atare, pentru a avea de acolo în mod retrospectiv – vreau să spun „nachträglich" (de pe urmă) – adică pornind de la experiența adultă prezentă până la tot ceea ce noi putem presupune despre experiențe originare, etajându-le degradările, fără a putea mai mult decât el să ieșim vreodată din domeniul inter-subiectivității. În alți termeni, pentru atât cât rămânem în registrul analitic, trebuie ca noi să admitem inter-subiectivitatea până la origine. Nu există tranziție între cele două registre: între relațiile de obiect la obiect ca și doi termeni extremi, decât ceea ce avem în dialectica dorinței animale, sau în celălalt registru, cel al recunoașterii dorinței, ceea ce este în mod exact al doilea grad. Dacă noi pornim de acolo, noi trebuie, după pornire, să știm până unde se degradează, însă în același timp de unde pornește, această proprietate de inter-subiectivitate esențială. Nu există vreo posibilitate de a o face să apară la un moment în care pornim de la o ipoteză de pornire a inter-subiectivității. Trebuie știut unde este inter-subiectivitatea la originea însăși, acolo unde ea nu este manifestă. Însă ea nu poate decât să fie la început, întrucât ea trebuie să fie la sfârșit.

…

Nu este doar că îl văd pe celălalt, este că eu îl văd văzându-mă, și văzându-l a mă vedea, aceasta implică al treilea termen, adică faptul că el știe că eu îl văd. Cercul este închis. Există întotdeauna trei termeni, chiar dacă nu există trei termeni prezenți.

1954.06.09. Seminarul 1, „Scrierile tehnice ale lui Freud", lecția 19

În consecință aceasta este susținut până la capătul articolului. Această analiză pe care el i-o dă, noțiunea de transfer ca atare ca transfer de emoții, ceea asupra ce emoția se transferă în toate acele exemple, asta este un *obiect inanimat*. El pune întrebarea în mod umoristic: eu nu vă întreb ce gândește despre asta *obiectul inanimat*. Într-adevăr, este intenționat că am ales obiectul inanimat, pentru că acolo situația este

clară, mai simplă. Altfel, dacă noi nu-l presupunem *inanimat* – eu vă fac remarcat că acest cuvânt „*inanimat*” voi l-ați văzut apărând adineaori la limita relației dialectice *imaginare* – este că dacă noi gândim că celălalt este de asemenea un subiect, noi intrăm într-o complicație din care, spune el, nu mai există nici un mijloc de a ieși.

Dacă nu există nici un mijloc de a ieși de acolo, *nu există nici un mijloc de a face analiză*. Este prea bine de altfel ceea la ce ajungem de ceva timp. Ni se face o astfel de farfurie, promitem cu un aer de bravură, care nu este fără a revela eu nu știu ce jenă, care se manifestă prin stilul însuși al acestei fanfaronade pusă în jurul noțiunii de contra-transfer. Asta înseamnă ce în cele din urmă, acest vârf, această prelungire, această accentuare: că în cele din urmă nu există nici un mijloc de a ieși de acolo.

Noi suntem acolo în fața faimoasei probleme, cu „*two bodies' psychology*”, enunțul nerezolvat în fizică, *problema celor două corpuri*. Într-adevăr, dacă rămânem pe acel plan al celor două corpuri, nu există nici un mijloc de a da o *simbolizare satisfăcătoare*.

...

Noțiunea a ceea ce noi putem numi „relație mortală”, această relație este structurată prin acești doi versanți, aceste două abisuri, fie dorința se stinge, fie obiectul dispare. Ea este structurată printr-o relație reciprocă de aneantizare.

...

Nu știu dacă voi vă dați seama de ceea ce asta reprezintă ca și abis de traversat, de la acest lucru care este soarele prin esență și în mod fenomenologic întocmai, centrul a ceea ce aleargă asupra lumii aparențelor, unitatea luminii, și la să facem din asta dintr-o dată, un cerc, sesizând din asta unul dintre aspectele sale particulare, și să facem din asta un cerc, asta este un lucru care deja este un abis în cele din urmă pe care l-am putea traversa!

1954.06.30. Seminarul 1, „Scrierile tehnice ale lui Freud”, lecția 22

Este tocmai în această dimensiune a ființei că se situează tripartiția, asupra căreia eu am insistat întotdeauna cu voi pentru a vă face să înțelegeți categoriile elementare fără de care noi nu putem distinge nimic în experiența noastră, tripartiție: a simbolicului, a imaginarului și a realului. Aceasta nu este pentru nimic, fără îndoială faptul că ele sunt trei. Trebuie să existe acolo un fel de lege minimală pe care aici geometria nu face decât s-o încarneze, adică într-adevăr faptul că dacă în acest plan al realului, voi detașați oricare panou care se introduce într-o a treia dimensiune, voi nu veți putea niciodată să faceți un solid, dacă putem spune, decât cu două alte panouri cel puțin. Este tocmai la o astfel de schemă, la o astfel de reprezentare faptul că poate fi raportat aceasta, care face că mai întâi este doar în dimensiunea ființei, și nu a realului, faptul că pot să se înscrie cele trei pasiuni fundamentale cărora voi poate le-ați auzit enumerarea și registrul, și care fac că noi suntem în planul uman...

(...)

...se instituie analiza din doar faptul că este vorba despre ființă și nu despre obiect.

Astfel se creează: la joncțiunea *simbolicului* și *imaginarului* pasiunea sau fractura, dacă vreți, sau linia de intersecție care se numește *iubirea*, la joncțiunea *imaginarului* și a *realului*, cea care se numește *ura*, la joncțiunea *realului* și a *simbolicului*, cea care se numește ignoranța. Și ceea ce numim instituirea – dintr-o dată, înaintea oricărui început al analizei – a ceva care este deja de ordinul *transferului*, partea declanșată, fulgerătoare a existenței acestei dimensiuni, înainte de a se fi legat orice din ceea ce poate să se degajeze în marginile, în franjurile acestui concubinaj care este analiza? Dacă deja dinainte sunt în mod virtual prezente acele două posibilități, și întocmai la început în forma lor extremă a *iubirii* și a *urii*, ele nu ar putea să fie concepute decât în acel registru, și cu acompaniamentul a acelui ceva ce merge atât de mult de la sine încât întocmai nu îl numim între componentele primitive ale *transferului*, și care este întocmai *ignoranța în calitate de pasiune*.

Adică în calitatea în care ea este instituită ca atare la fundamentul situației.

Subiectul care vine în analiză se pune ca atare în poziția celui care ignoră. Nu există intrare posibilă în analiză – nu o spunem niciodată, nu gândim niciodată acolo – fără *această referință*, și ea este în mod absolut *fundamentală*. Este în mod exact în măsura în care vorbirea progresează... adică în care acel ceva care este piramida superioară se edifică, acel ceva căruia poate data viitoare, atunci când noi vom fi suficient de avansați, eu vă voi arăta corespondența cu acele trei fețe, care nu este alta decât elaborarea *Verdrängung (refulării)*, *Verdichtung (condensării)* și *Verneinung (denegării)* ...faptul că se realizează această ființă, bine înțeles în mod absolut non realizată la începutul analizei, ca și la începutul oricărei dialectici.

1954.07.07. Seminarul 1, „Scrierile tehnice ale lui Freud", lecția 23

Lacan - Cine are întrebări de pus?

M-me Aubry

Înțeleg că la *conjuncția imaginarului și a realului* găsim *ura*, cu condiția de a lua *conjuncția* în sensul de ruptură. Ceea ce înțeleg mai puțin, este faptul că la conjuncția *simbolicului* și *imaginarului* găsim *iubirea*?

Lacan

Sunt încântat că îmi puneți o întrebare așa! Aceasta poate îmi va permite să dau acestei ultime întâlniri din acest an această atmosferă pe care o prefer familiară mai degrabă decât *magistrală*. Iată o excelentă întrebare! (lui Leclaire) Și dumneavoastră, aveți cu siguranță lucruri de întrebat. Ultima dată mi-ați spus, după ședință, ceva care semăna cu o întrebare: „*Mi-ar fi plăcut mult să-mi vorbiți despre transfer, totuși!*" Sunt duri totuși! Nu le vorbesc decât despre asta! Și nu sunt încă satisfăcuți!

Există motive profunde pentru care veți rămâne întotdeauna asupra foamei voastre despre subiectul *transferului*. Dar e totuși ceea ce vom încerca să facem azi. Doar că mi-ar place pentru a o face ca întrebarea

voastră să fie totuși mai precisă, nu doar pur și simplu: „*Mi-ar place să-mi vorbiți despre transfer*”. În sfârșit totuși, raportul acestei structurări a vorbirii în căutarea *adevărului* în acei trei timpi, dacă aș vrea să-i exprim în modul unuia dintre *acele tablouri alegorice* care înfloreau în epoca romantică: „*virtutea urmărind crima, ajutată de remușcare*”, v-aș spune: „*eroarea fugind în înșelare, și reprinsă de greșeală („méprise” – răuprindere)*”.

Cred că raportul a asta cu transferul, pentru atât cât este ceea ce încerc să vă fac să sesizați, transferul într-un anumit număr de momente posibile, de momente de suspensie în mărturisirea vorbirii, asta trebuie să pară totuși întotdeauna în aceeași linie.

Serge Leclaire – Da.

Lacan

Asupra a ce, în sumă, rămâneți voi pe foamea voastră? Pe articularea a asta, poate cu concepția comună a transferului, pe punctul unde asta se diferențiază, unde încerc să vă aduc? Vă arăt un anumit mod de a concepe, și din aceeași lovitură de a mânui, ca și ducând la rezultate prin raport la care noi nu suntem de acord?

Serge Leclaire

Nu-i așa, atunci când privim ceea ce este scris asupra transferului avem întotdeauna impresia că pentru a da seama despre fenomenul transferului, sau despre transfer în general, asta intră în categoria manifestărilor de ordin afectiv, a emoțiilor *(„émois”)*, prin opoziție la alte manifestări de ordin intelectual, sau demersurile care vizează la înțelegere. Ori ne găsim întotdeauna jenați atunci când încercăm să dăm seama, întocmai în termeni curenți și comuni, despre perspectiva care este a dumneavoastră, și care este dificil s-o faci să intre în cadrul „emoțiilor”, pentru că în cele din urmă tot ceea ce vedem în general ca și definiție a transferului – se spune că este vorba despre emoție de transfer, despre sentiment, despre fenomen afectiv – este opus complet *(„carrément” – de-a dreptul)* la tot ceea ce într-o analiză poate să se numească intelectual.

Lacan

Nu-i așa? Există două moduri de aplicare a unei discipline care se structurează într-un învățământ: există ceea ce voi înțelegeți, și apoi ceea ce voi faceți din asta. Cele două lucruri ar putea să se reunească asupra unui anumit număr de semne secunde, dacă pot spune.

Și după tot, aceasta este prea bine sub acest unghi faptul că eu aș vedea ceea ce poate acolo exista din fecund în orice acțiune cu adevărat didactică.

Aceasta nu este într-atât faptul de a transmite concepte, ci în a le explica și prin consecință lăsând ștafeta (*„relais" – releul, stația*) de a le reumple și sarcina.

Însă există ceva care ar fi în mod propriu vorbind mai imperativ, și care poate ar avea o valoare tot la fel de importantă, asta ar fi de a vă desemna conceptele de care nu trebuie niciodată să vă serviți.

Eu cred că dacă există ceva de acest ordin în ceea ce eu vă învăț aici, asta ar fi de a renunța acolo în mod radical, nu ar fi aceasta decât sub titlu provizoriu – pentru fiecare dintre voi prins la interiorul propriei voastre cercetări a adevărului, sub titlu provizoriu, pentru a vedea dacă nu câștigăm la a ne trece din asta. În orice caz, este prea clar că la a uza din asta ajungem în mod perpetuu la o serie de impasuri, pentru ca să nu fie tentant, pentru un anumit timp, de a urma acest consemn.

Și în mod particular aceasta ar fi, eu cred, unul dintre lucrurile cele mai contrare la experiența analitică, cele mai obscuratoare în înțelegerea sa, cele mai confuze, aceasta este prea evident, și eu aș spune că aceasta este evident prin tot felul de lucruri, prin data unde această opoziție s-a stabilit, această opoziție despre care vorbesc este cea a *afectivului* și a *intelectualului*.

Voi îmi cereți să dau seama despre ceea ce eu învăț, și despre obiecțiile pe care aceasta le poate întâlni. Tot ceea ce eu v-am explicat asupra sensului acțiunii vorbirii în funcția sa, ordonanță dacă vreți, lege în funcția sa, rezonanță care poartă (*„emporte"*) cu ea toate ecourile simbolului pentru atât cât este tocmai acolo că noi deplasăm în acțiunea noastră interpretativă și în funcția sa de pact, dintr-un alt sens decât *simbolul*, pentru atât cât în triada pe care ea o constituie în înfruntarea

a doi subiecți, aceasta este tocmai ea cea care este mediumul fondator al raportului intersubiectiv modificând prin ea însăși cei doi subiecți în mod retroactiv, luând în mod mitic un prim raport ante-vorbire.

...

Întocmai, sensul acelui discurs și faptul că ultima dată am făcut să intre în joc cele trei pasiuni fundamentale: trebuie să remarcați că era vorba de a introduce ca o a treia dimensiune esențială a spațiului – dacă o putem exprima astfel, sau volumul mai exact – raporturilor umane, întocmai în *relația simbolică*.

În alți termeni, aceea semnifica aceasta: *iubirea* în calitate de pasiune umană, în calitatea în care o distingem de dorință, considerată în relația limită, radicală, stabilită a ființei umane la obiectul său, a oricărui organism la vizarea sa instinctuală, dacă *iubirea* este altceva, în mod precis în calitatea în care realitatea umană este o realitate de vorbire, nu se instaurează iubire, nu putem vorbi despre iubire, decât pornind din momentul în care *relația simbolică* există ca atare, în care vizarea este, nu a satisfacției, ci a ființei.

Să ne înțelegem bine. Întrucât aceea aduceți, eu iau *iubirea*, și veți vedea că aș putea lua oricare dintre cele trei. Este în mod absolut intenționat că doar ultima dată am vorbit despre aceste intersecții pasionale, așa cum a subliniat-o foarte bine Madame Aubry prin întrebarea sa, acestea sunt puncte de joncțiune, puncte de ruptură între acele diferite domenii în care se întinde relația interumană: *real, simbolic, imaginar*.

Sunt într-adevăr niște creste care se situează între fiecare dintre aceste domenii. Și eu gândesc în mod implicit, întrucât despre *iubire* voi vorbi, că răspund în același timp la întrebarea voastră. Am subliniat aici că problema relației amoroase în fenomenul său se situează, dacă există ceva despre care am vorbit apropo de „*Einführung des Narzissmus*” („Pentru a introduce narcisismul”), pe care vi l-am comentat, în jurul căruia am făcut o întreagă dezvoltare, este despre a vedea cum în fenomenul său *iubirea-pasiune*... „*Verliebtheit*” *(îndrăgostire)* este altceva decât „*Liebe*” *(dragoste, iubire)*, dacă le dăm două cuvinte diferite nu este fără motiv ...este *captivată*, dacă o putem spune, *capturată* în mod esențial la ființa umană de o relație narcisică.

Este în jurul acelui fenomen manifestat de experiența noastră, și întocmai la limita semnificației simbolice a acestei experiențe, că noi putem în modul cel mai sigur să vedem acolo *fundamentul*, motivul acestui fel de profundă ambiguitate pe care o are ființa umană prin raport la această pasiune esențială, iluminantă pentru ea, în același timp atât de profund derutantă, perturbantă, că întreaga acuitate problematică a fenomenului *iubirii* ține în mod precis acolo împrejur, că eu am insistat.

Pentru a nu reface întreaga dialectică a investirii narcisice în acest scop, căci cred că totuși ați reținut ceva, vreau pur și simplu să vorbesc de această funcție a relației la altul, care este implicată în ceea ce eu aș numi mirajul „*Verlibtheit*" *(îndrăgostirii)*. Experiența analitică, și învățământul lui Freud... și trebuie să spun vederea cea mai lucidă la aceia dintre analiști care au înțeles-o cel mai bine ceea ce era acolo învățământul lui Freud și cel al experienței noastre ...fac din *iubirea* în calitate de pasiune acel ceva care este în mod esențial al *planului imaginar*, și că, însăși în pasiunea sa, subiectul asumă în mod deliberat printr-un fel de alegere, în sensul a ceea ce putem numi o tentație, în mod esențial, pierderea libertății celui de care el vrea să fie iubit, *iubirea* în sensul dorinței de a fi iubit *este în mod esențial tentativă de captură a altuia în sine însuși*, obiect prins în calitate de obiect. Am insistat acolo deasupra pentru atât cât dacă am vorbit pe lung, pentru prima dată, despre acel fenomen al iubirii narcisice, aceasta este în prelungirea însăși a dialecticii *perversiunii*.

Ceea ce există în dorința de a fi iubit, este în mod esențial acel fapt ca obiectul iubit să fie întru-un fel *prins* ca atare, *alipit, aservit*, în particularitatea absolută a sa însuși ca obiect. Și în acest fel de aspirație care există în dorința de a fi iubit, există *ceva care – este bine cunoscut – se satisface prea puțin din a fi iubit pentru binele său*. Exigența este de a fi iubit atât de departe cât poate merge completa subversie a subiectului într-o particularitate în ceea ce ea poate avea cel mai opac, cel mai de negândit.

Vrem să fim *iubiți pentru tot*, nu doar pentru *eul* nostru, cum o spune Descartes: pentru culoarea părului nostru, pentru maniile noastre, pentru slăbiciunile noastre, *pentru tot*.

Însă în mod invers, ceea ce nu este absolut deloc mai puțin evident este că a iubi – *și eu aș spune în mod corelativ, și din cauza chiar a aceea* – este întocmai a iubi o ființă dincolo de ceea ce ea apare a fi. Darul activ al *iubirii vizează* nu *ființa* în specificitatea sa, ci *în ființa sa*.

Octave Manoni – Este Pascal cel care spunea asta, nu este Descartes...

Lacan

Voi știți, există un pasaj în Descartes acolo deasupra, despre *această epurare progresivă a eului dincolo de toate calitățile particulare*.

Să lăsăm Pascal de o parte, pentru că asta ne-ar antrena... Întocmai, Pascal acum, este Pascal pornind din acel moment precis al discursului meu, căci este evident că este Pascal pentru atât cât Pascal încearcă să ne ducă *dincolo de creatură*.

Octav Manoni – El a spus-o în mod deschis.

Lacan

Da. Însă este întocmai într-o mișcare de rejecție. Iubirea, în darul său activ, vizează, dincolo de această *captivare imaginară*, întotdeauna ființa, această particularitate a subiectului iubit. Ea poate accepta de acolo până foarte departe ceea ce am putea numi slăbiciunile și întorsăturile, și ea poate chiar de acolo admite erorile. Există un punct care întocmai nu se situează, și nu se semnifică, decât în categoria ființei. Există un punct în care *iubirea se oprește*, nu poate să-l urmeze.

Și există un punct care se situează undeva, în mod precis de partea a ceea ce aș numi o anumită perseverență în înșelăciune: este în măsura în care ființa iubită, la un anumit punct, merge prea departe în trădarea de sine însuși, că iubirea nu mai urmează. Aceasta, care este o fenomenologie absolut reperabilă experienței, nu o împing mai departe, și nu vă fac din asta toată dezvoltarea, toată dialectica.

Eu vreau pur și simplu să vă fac să remarcați că aceasta este *în dimensiunea ființei altuia*, adică a unui anumit *dincolo de altul*, a unei

anumite dezvoltări a altuia în ființa sa, faptul că se dirijează *iubirea*, absolut deloc în calitate de suportată *(„subi” – îndurat, suferită a fi supus la o acțiune sau un proces)*, ci în mod foarte precis în calitatea în care ea este una dintre aceste *trei linii de partaj* esențiale în care se angajează *subiectul atunci când el se realizează în mod simbolic în vorbire*.

Fără această dimensiune a *vorbirii*... în calitatea în care ea afirmă ființa ...există tot ceea ce veți vrea: *Verliebtheit (îndrăgostire), fascinație imaginară*, însă nu există dimensiunea *iubirii*.

Este oare că voi sunteți acolo? Sunteți de acord, Mannoni? Ei bine, *ura*, aceasta este același lucru. *Ura* nu este pur și simplu acest fel de declanșare de scurt-circuit al distrugerii așa cum ea se pune de exemplu de un mod absolut structurant în *relația imaginară*, în sensul acestui impas al coexistenței între două conștiințe, căruia Hegel ne arată momentul pivot, crucial, în stabilirea relației intersubiective, la începutul *luptei pe moarte din pur prestigiu*.

Chiar și acolo – în măsura în care ea se dezvoltă, ea de asemenea, în sensul *relației simbolice* – ea este o pasiune care nu se satisface din dispariția adversarului. Ceea ce ea vrea, este în mod foarte precis contrariul acelei dezvoltări a ființei sale despre care vă vorbeam acum o clipă apropo de iubire: ceea ce ea vrea *este înjosirea sa, este derutarea sa, devierea sa, delirul său, subversia sa.*

Și este în aceea că *ura*, ca și *iubirea*, este o carieră fără limită, în faptul că ea urmărește ceea ce ea (...) în mod foarte propriu este negația dezvoltată, detaliată, a ființei, pe care o urăște.

Aceasta este poate mult mai dificil să vă fac să înțelegeți, pentru un motiv: este că poate pentru motive care nu sunt poate atât de îmbucurătoare pe cât am putea-o crede, noi cunoaștem mai puțin, eu cred, sentimentul urii decât am putut-o face în epoci în care omul era mai deschis destinatului său. Deși nu trebuie să exagerăm: noi am văzut totuși, nu de foarte mult timp, niște feluri de manifestări care, în genul lor, nu erau rău!

Cu toate acestea, este întocmai acolo poate, ceea ce poate să ne permită să întrevedem pentru ce o astfel de descriere este a unui acces, pentru noi mai puțin facil asentimentului nostru.

Este că aș spune că exercițiul acestui fel de *cursă pentru distrugerea ființei* ca atare, este cu adevărat la noi foarte bine bătătorit. În alți termeni, ea se îmbracă, așa cum noi am văzut-o, cu tot felul de pretexte. Și ea găsește tot felul de raționalizări în mod extraordinar facile. Este poate în măsura în care noi suntem într-o anumită stare de precipitare difuză a acelui ceva ce saturează în noi în mod foarte suficient această distrugere a ființei. În alți termei, este poate în mod precis în rațiunea unei anumite forme a discursului comun, a anumitor corespondențe între o anumită structură a *egoului* și o anumită modalitate de a obiectiva ființa umană, că deja noi suntem în mod foarte suficient *o civilizație a urii* pentru ca particularitățile dezvoltării subiecților să-i cunoască mai puțin, dacă eu pot să mă exprim astfel, asumarea și trăirea în tot ceea ce ea poate avea arzător.

Octav Mannoni – Moralismul occidental.

Lacan

Exact! În care ura găsește un fel de consumare de obiecte curente cotidiene, în războaiele care marchează ceea ce ea poate avea din pe deplin realizat la subiecți privilegiați. Am greși să credem pentru atât că problema ar fi absentă!

Însă înțelegeți bine că spunând toate acestea, ceea ce desemnez sunt în mod efectiv căile *realizării ființei*. Căci bineînțeles, ele nu sunt realizarea ființei, întrucât aceea nu-i sunt decât căile. Însă acelea sunt căile pentru atât, totuși.

Calea care se numește *a ignoranței* este de asemenea o cale. Și este prea bine acolo că îmi va fi poate cel mai dificil să mă fac înțeles.

Însă este într-atât de *capital* pentru ca noi să înțelegem ceea ce noi facem și ceea ce este analiza!

Trebuie totuși de asemenea să încerc acolo deasupra să mă explic.

Faptul că subiectul se angajează în cercetarea *adevărului* ca atare, este în mod esențial pentru că el se situează în dimensiunea *ignoranței*, că o

știe sau n-o știe, este exact același lucru. Este acolo unul din elementele a ceea ce analiștii numesc „*readiness to the transference*”, deschiderea fundamentală, din doar faptul de a se pune în poziția *mărturisindu-se în vorbire*, din acel fapt însuși, de a găsi *adevărul* său la capăt, la capătul care este acolo în analiză.

Este acolo o dimensiune esențială însă nu este de acea parte acolo că este convenabil s-o consideri. Este de cealaltă parte, la *analist*: dacă analistul nu cunoaște ceea ce eu aș numi *puterea de accedere la ființă a acestei dimensiuni a ignoranței*, dacă nu știe că trebuie să răspundă celui care, prin întreg discursul său, îl interoghează, în această dimensiune a ignoranței, dacă nu concepe în fiecare clipă că este întocmai pe ceea ce trebuie să părăsească subiectul, nu pe o „*Wissen*”, *știință*, ci pe căile de acces la acea știință, dacă nu știe ceea ce trebuie să facă cu el, este în mod esențial o operație dialectică, nu de a-i arăta că se înșală, în sensul de *eroare*, întrucât el este în mod forțat în eroare, ci că trebuie să-i arate cum anume vorbește rău, dacă putem spune, cum anume el vorbește fără știință, cum vorbește ca un ignorant. Sunt căile erorii sale cele care sunt importante.

Psihanaliza este o dialectică și ceea ce M. Montaigne, în Cartea sa III, capitolul VIII, căreia nu aș ști suficient de mult să vă recomand lectura – există o persoană aici care o cunoaște bine – numește *arta de a conferi (dialoga)*. *Arta de a conferi* este același lucru ca ceea ce există între Platon, Socrate, *sclavul* – este același lucru ca ceea ce există în Hegel – aceasta este de *a-l învăța să dea adevăratul său sens propriei sale vorbiri*. În alți termeni, poziția analistului trebuie să fie cea a unei „*ignorantia docta*”, o *ignoranță doctă*, ceea ce vrea să spună nu savantă ci formală, și tocmai pe acolo ea poate fi, pentru subiect, formatoare.

Tentația este în mod evident mare, pentru că ea este în aerul timpului, și poate absolut deloc fără raport cu modul în care eu am situat-o adineaori prin raport la ură, aceasta este faptul că „*ignorantia docta*” devine în mod facil ceea ce am numit, aceasta nu este de ieri, o „*ignorantia docens*”. Dacă psihanalistul crede să știe ceva în psihologie de exemplu, este pentru el deja începutul pierderii sale, pentru bunul motiv că toată lumea știe că în psihologie nimeni nu știe mare lucru, în

afară în mod exact în măsura în care psihologia ea însăși este, despre ființa umană, o eroare de perspectivă.

Iată ceea ce semnifică introducerea acestei *triade (iubire, ură, ignoranță)* la nivelul *realizării ființei în funcția vorbirii*, și în mod foarte propriu în dialectica în care noi angajăm analizatul în analiză. Ar trebui să remaniem aceea sub toate formele, și sub forme de exemple absolut cruciale, și destinate întocmai la a schimba calificațiile pe care voi le dați în fiecare clipă la ceea ce se produce în această *dimensiune a ființei*, pentru că voi o puneți în ciuda voastră într-o falsă perspectivă, în perspectiva unei *false științe*.

Trebuie luate *exemple* absolut banale, *comune*. Trebuie totuși să vă dați foarte bine seama că atunci când omul spune „*eu sunt*”, sau „*voi fi*”, chiar „*aș fi fost*”, sau „*vreau să fiu*”, există întotdeauna un salt, un element de abis radical. Este absolut la fel de extravagant prin raport la realitate să spui „*sunt psihanalist*” ca și să spui „*sunt rege*”. Una și alta sunt totuși afirmații în întregime valabile, și că nimic niciodată nu justifică, în ordinul a ceea ce putem numi „măsura capacităților”, faptul că un om asumă ceea ce de altfel îi este conferit de alții, în funcție de o întreagă serie de legitimări simbolice care scapă în întregime ordinul abilitărilor capacitare, dacă pot spune.

Când un om refuză să fie rege, este ceva ce nu are absolut deloc aceeași valoare ca și atunci când acceptă. Nu este absolut deloc simetric. Prin chiar faptul că refuză, el nu o este. Este un mic burghez, de exemplu, vedeți de exemplu ducele de Windsor, omul care, *pe punctul de a fi investit* cu demnitatea coroanei, spune „*Eu vreau să trăiesc cu femeia pe care o iubesc*”, pe acolo însăși rămâne în afara domeniului de a fi rege.

Însă când omul se zice – și fiind-o, fiind-o în funcția unui anumit *sistem de relații simbolice* – spune „*sunt rege*”, nu este ceva pur și simplu de ordinul *acceptării unei funcții*. Nu în ordinul captării se judecă aceea: aceea schimbă de la un minut la altul *sensul* a tot ceea el este, dacă vreți întocmai în ordinul calificărilor psihologice.

Aceea dă un sens complet diferit pasiunilor sale, intențiilor sale, însăși prostiei sale. Totul devine, din singur faptul că el este pornind din acel moment rege, alte funcții, funcții regale.

...

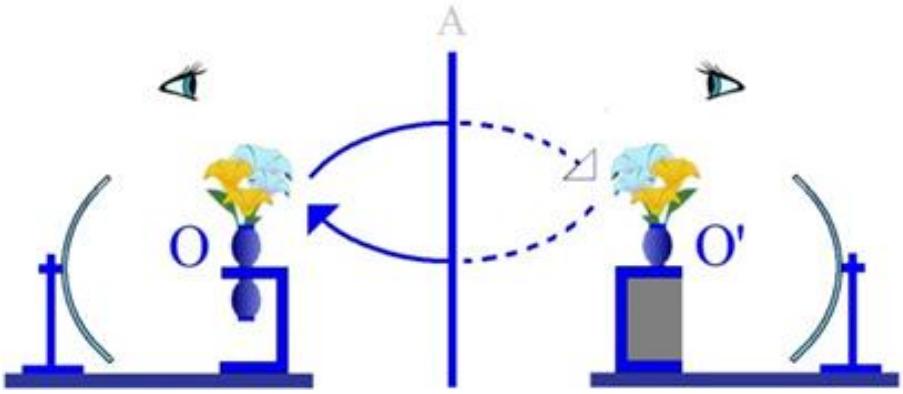

Este în jurul acestui ceva care la un nimic aproape se învârte într-un sens sau în celălalt, ceea ce dă cheia de altfel la întrebările pe care și le pune Freud, apropo de transformarea posibilă și subită, în mod precis în *Verliebtheit („îndrăgostire”)*, între *iubire* și *ură*.

Este suficient *un nimic* pentru ca aceasta să fie una sau cealaltă. Aceasta este tocmai în jurul a asta faptul că se învârte fenomenul de *investire imaginară*, pentru atât cât noi îl vedem jucând un rol *în transfer*. Cum anume vom numi noi acest rol? Aceasta este un rol pivot.

Transferul, dacă este adevărat că el se stabilește așa cum eu v-o spun: în și prin dimensiunea *vorbirii*, nu include revelația *acestui raport imaginar* decât parvenit în anumite puncte cruciale ale întâlnirii vorbite cu celălalt, adică cu analistul.

...

Aceasta este în mod exact același lucru ca și (...) *faimosul exemplu al celor trei discuri*, și pentru atât cât „*subiectul, gândind gândirea altuia, vede în altul imaginea și schițarea acelorași mișcări ca și ale sale*”, este tocmai aceasta ceea ce îi permite să reducă obstacolul la *unitatea unei aceleiași mișcări*, semnificația a ceea despre ce este vorba de fiecare dată când altul este în mod exact același ca și el, adică faptul că nu există din stăpân altul decât întocmai *stăpânul absolut*, moartea. Însă îi trebuie un anumit timp pentru a vedea asta. Pentru că el este prea bine prea mulțumit de a fi sclav, ca și toată lumea.

1954.11.17. Seminarul 2, „Eul”, Lecția 1

Bună ziua bunii mei prieteni, așadar ne regăsim!

Cred că nu e loc să tăiem artificial scopurile noastre, dialogurile noastre, chiar și în diferitele serii în care ele se continuă, iar pentru a spune totul, consider că putem fără niciun artificiu, să considerăm să înțelegem împreună ceea ce a fost introdus ieri seară aproape de voi, despre nu doar problemele dialogului, ci o problemă - fără îndoială nu fără motiv - tratată în dialogurile platoniciene pe care noi le putem considera ca inserându-se în lanțul a ceea ce se urmărește aici ca învățământ.

O putem face fără artificiu, pentru că așa cum o spuneau ieri seară câțiva dintre voi, care au numit conformă dorințelor lor acest tip de conferință, și în particular acele precizări despre funcția dialogului platonician, nu ar fi putut fi vorba să fie epuizate ieri seară, la ora deja avansată la care ajunseserăm, toate întrebările, chiar și rezonanțele, reîntoarcerile.

Eu gândesc tocmai că funcția a astfel de conferințe, zise pe bună dreptate „extraordinare”, este să servească pentru fiecare într-un anume fel ca punct de cristalizare pentru toate tipurile de deschideri, ca puncte de interogare rămase în suspensie, la frontierele, la limitele a ceea ce noi urmărim aici ca o linie centrală raportându-se la ceea ce este în mod fundamental, la ceea ce trebuie să fie, la ceea ce devine tehnica noastră.

De aceea înainte de a începe tema noastră, care e cea din acest an, *Eul în teoria lui Freud și în tehnica psihanalizei*, și chestiunea a ceea ce este eul, a ceea ce vrea să spună faptul eului, asta ne-ar antrena foarte departe, iar dacă binevoiți, vom începe de la acel foarte departe, iar apoi vom merge spre ceea ce este centrul.

Și apoi aceasta ne va readuce de asemenea la acel departe, căci nu există decât în teoria lui Freud, în tehnica psihanalizei, faptul că eul are un sens. Este chiar – o veți vedea – ceea ce face complicația problemei, e ceea ce face ca de-a lungul secolelor noțiunea eului să fi fost elaborată într-un anumit mod, totodată la cei pe care-i numim „filosofi” - despre care nu ne este frică să vorbim aici, cu care nu ne temem să ne compromitem și cred, o veți vedea din ce în ce mai mult, cât de mult

această poziție de a nu te teme să te compromiți cu ei este sustenabilă - dar și în conștiința comună. Pe scurt, există anumite noțiuni, anumite funcții ale eului, aș spune prealabile descoperirii, revoluției freudiene, de care trebuie să ținem cont.

Trebuie să ținem cont pentru atât cât, bineînțeles, ea nu e neglijabilă, ci ea își exercită atracția asupra a ceva - sper să v-o pot arăta - ce fusese introdus în mod radical nou privind această funcție, această operație a eul în teoria lui Freud.

Dacă s-a vorbit despre revoluția copernicană apropo de teoria lui Freud, asta trebuie să aibă un sens, sens pe care deja l-am întrevăzut în cursul întâlnirilor noastre de anul trecut care, bineînțeles, sunt presupuse a fi acolo, la plecare, deja la baza a ceea ce vom urmări acest an, care va fi bineînțeles, de asemenea reluat, reintegrat aproape în întregime în noua fază de pe care vom relua acest an această teorie.

Această teorie e firul nostru conducător în aceste expuneri care sunt făcute aici. Să nu uităm că e vorba despre un „seminar de texte”, iar sub acest titlu, e cât se poate de legitim ca textele ce privesc teoria să ne servească drept fir central.

Nu rămâne mai puțin faptul că ceea ce vom constata este tocmai un fel de conflict, un fel de atracție exercitată de această noțiune pre-analitică - s-o numim așa prin convenție, nu-i așa, trebuie totuși să ne orientăm: vă pun azi marile linii a ceea ce va fi planul muncii noastre - noțiune pre-analitică a eului în raport cu noțiunea eului așa cum se prezintă ea în teoria lui Freud.

Într-adevăr, deja, ne-am putea mira că o astfel de atracție, chiar subducție, subversie, a noțiunii tinde să se stabilească, dacă tocmai această noțiune a eului era ceva în același timp atât de revoluționar și atât de semnificativ, ceea ce cu siguranță este cazul.

Acele noi perspective trebuie să abolească precedentele și dacă este cazul, cum se poate întâmpla să se producă ceva, despre realitatea căruia, despre eficacitatea căruia, aceasta va fi mereu a doua parte, al doilea voleu a ceea ce vom urmări aici, de a vă arăta prezența sa, adică acel ceva prin care - prin tot felul de intermediari, de căi în expunerea

teoretică, în mânuirea termenilor, și totodată, căci teoria și practica nu sunt separabile, în direcția practicii - istoria prezentă a tehnicii psihanalizei ne arată o inflexiune a relației analitice.

Acest lucru foarte singular conduce la acest dublu rezultat:

-pe de o parte, în mod precis, la reapariția unei noțiuni teoretice a eului care nu e în niciun grad cea pe care o comportă ansamblul echilibrului teoriei lui Freud, pentru atât cât ea aduce ceva nou în cunoașterea noastră a omului,

-(pe de altă parte) o tentativă de resorbție, cum se spune de altfel foarte deschis, a științei analitice în ceea ce numim, v-o spun foarte deschis, „psihologia generală", ceea ce nu are în mod strict, în această ocazie, alt sens decât de a fi psihologia pre-analitică.

Acesta rămâne - v-am spus-o deja - totodată foarte enigmatic și în același timp, până la urmă, nu chiar atât făcut să ne emoționeze, dacă nu am putea în același timp să atingem cu degetul că aceasta ține de un fundal, care merge mult dincolo de un conflict de noțiune între, dacă putem spune, școli retrograde și mai avansate, să spunem între ptolemeice și coperniciene.

Aceasta merge mult mai departe, și aceasta joacă pe un fond care ne interesează mult mai mult, pentru atât cât ceea despre ce este vorba este, *da* sau *nu*, despre o complicitate – ea, în mod absolut concretă și eficace – a unei anumite mânuiri a unei relații umane, eliberatoare, demistificânde, cea care este analiza, cu ceva absolut concret care este, s-o spunem dacă voi o vreți, o iluzie fundamentală a trăitului omului, să spunem cel puțin, pentru a ne limita la un câmp foarte precis al experienței noastre a omului modern, a omului contemporan, a omului în calitatea în care el crede a fi un anumit tip, o anumită structură a individului, a omului, pentru atât cât el se concepe el însuși într-un anumit nivel semi-naiv, semi-elaborat, printr-un anumit mediu de noțiuni cultural admise, difuze.

Aceasta este în mod efectiv dintr-o anumită credință a omului de a fi el însuși constituit așa și așa, în această stare ambiguă între ceva ce el poate crede ieșit la el dintr-o înclinație naturală, și ceva altceva care îi

este învățat din toate părțile într-o anumită stare a civilizației, aceasta este la a ști dacă o tehnică care în mod net...

în pornirea ei, în originile ei, în sursa sa, în descoperirea sa, în calitatea în care ieșită din Freud

...transcende acest fel – eu v-o repet – de *iluzie*, de *credință*, exercitându-se în mod concret în subiectivitatea indivizilor, aceasta este de a ști dacă ea se va lăsa să meargă la a aluneca foarte încet, la a abandona ceea ce i-a fost o clipă întredeschis ca mijloc de depășire a acestui tip de iluzie comună, sau dacă din contră ea va manifesta din asta din nou – și de mod la a-l reînnoi – relieful.

Și este tocmai aici că noi putem vedea utilitatea, funcția, referința la anumite opere de un anumit stil.

Eu v-am subliniat ieri seară, în câteva cuvinte pe care le-am pronunțat după conferința Domnului KOYRÉ, ceea ce putea reieși în mod mai special din ceea ce Domnul KOYRÉ luase ca și exemplu de *dialog platonician*, adică din ceea ce este pus în relief în *Menon*. Și, transformând ecuațiile *menoniene*, eu vă făceam remarcat faptul că noi putem exprima aceasta în ceva care s-ar numi *funcția adevărului* în stare născândă, adică în acest punct precis unde ea se leagă, unde ea se înnoadă într-o știință *(„savoir”)*. Care știință, ea însăși pentru ceva motiv, trebuie prea bine să fie dotată de un fel de inerție proprie care îi face să piardă ceva din virtutea de unde ea a început să se depună ca și știință, întrucât această știință arată o înclinație evidentă la acest fel de degradare care se numește necunoaștere a sensului acestei științe.

Niciunde aceasta nu este mai evident decât în psihanaliză...

și faptul că aceasta este în psihanaliză că pentru noi contemporani aceasta este cel mai evident, trebuie să deja în sine absolut singur indicatorul punctului cu adevărat electiv, privilegiat pe care-l ocupă psihanaliza într-un anumit progres al subiectivității umane ca atare

...*acest fel de ambiguitate* singulară pe care voi o vedeți, dacă voi vreți, la origine...

chiar dacă nu suntem niciodată în moc complet la origine, însă să luăm Platon ca și origine, la modul din care spunem origine a coordonatelor

...*acest fel de ambiguitate* singulară pe care noi am văzut-o ieri exprimată în *Menon*...

pe care noi am fi putut la fel de bine s-o vedem în *Protagoras* despre care nu am vorbit – eu nu știu dacă unii l-au citit în același timp cu *Menon*, însă eu subliniez faptul că aceasta este n lucru de făcut, voi veți găsi acolo plăcere

...*acest fel de ambiguitate* care face că *la momentul precis unde Socrate inaugurează*, să spunem în *subiectivitatea umană acest fel de stil* de unde a ieșit noțiunea unei științe...

a unei științe în calitate de legată la anumite *exigențe de coerență*, din care eu nu așI știi prea mult să subliniez până la ce punct ea este prealabilă la orice fel de progres ulterior al științei ca și experimentale. În sfârșit noi va trebui *să definim* ceea ce semnifică *acest pasaj*, *acest fel de autonomie* pe care a luat-o știința cu acest registru experimental, însă voi o veți vedea, noi vom ajunge la lucruri singulare

...deci faptul că aceasta este *la momentul însăși unde Socrate inaugurează acest fel de nouă ființă*, aș merge eu la a spune, *în lumea umană*...

pe care eu o numesc aici *prin definiție* – și noi va trebui din ce în ce mai mult să precizăm ceea ce eu înțeleg pe acolo – o *subiectivitate*, care poate la fel de bine să se exprime într-un anumit mod în perspectiva noastră *(analitică)*, bine înțeles la acest moment acolo aceasta nu este încă posibil, eu vreau pur și simplu să vă indic echivalența unui anumit număr de termeni,

...faptul că *la acest moment însăși Socrate* își dă seama de ceva: faptul că ceea ce este în sumă cel mai prețios, ἀρετή [aretè] *(excelența)*, excelența ființei umane și căile pentru a parveni acolo, faptul că aceasta nu este știința cea care va putea să le transmită, faptul că se produce deja acolo un fel de *decentrare* între o anumită cale unde el împinge *înțelegerea umană* și ceva care are cele mai mari raporturi, întrucât aceasta este pornind din această virtute faptul că această cale se deschide, se inaugurează, însă faptul că această virtute însăși rămâne în

ceea ce privește transmisia sa, în ceea ce privește tradiția sa, în ceea ce privește formația sa, în afara câmpului deschis științei.

Este acolo ceva – recunoașteți-o – care merită să ne oprim acolo un foarte mic puțin mai mult decât gândind din asta că la sfârșit tot asta trebuie să se aranjeze. Pentru că în cele din urmă, dacă știm a fi isteț, trebuie să ne dăm seama că el vorbește în mod ironic și că totuși trebuie prea bine să crezi că într-o zi sau o alta știința va ajunge să reprindă asta printr-un fel de *acțiune retroactivă*.

În sfârșit, aceasta nu este tranșat, aceasta nu este judecat: întrucât în prezent nimic în cursul istoriei nu ne-a probat-o.

Ce anume s-a petrecut după Socrate? Noi ar trebui să ne dăm seama că s-a petrecut prea bine multe lucruri și în particular faptul că noțiunea de *eu* a venit la lumina zilei. Atunci când ceva vine la lumina zilei, atunci când ceva *emerge*, cum se spune, aceasta este acolo una dintre proprietățile cele mai singulare pe care ne-o oferă experiența noastră, aceasta este faptul că noi putem să ne dăm seama de aceasta faptul că, atunci când ceva din nou sosește, un alt ordin în structură...

faptul că trebuie prea bine, în anumite cazuri, că însăși imaginația noastră, așa cum ea este cel puțin constituită, ne forțează actualmente să admitem ca și a fi fost, la un moment dat, nouă, ieșită din nimic

...noi putem să ne dăm seama în același timp:

faptul că pornind din acest moment aceasta a existat din toată eternitatea,

faptul că pornind din momentul unde aceasta emerge, aceasta creează propria sa perspectivă într-un trecut ca și a nu fi putut niciodată să nu fie acolo.

Dacă voi gândiți la originea limbajului, bine înțeles trebuie ca noi să ne imaginăm că există un moment unde a trebuit să începem pe acet pământ să vorbim, și să admitem deci că a existat o emergență.

Însă pornind din momentul unde această emergență este sesizată în structura sa proprie, ne este în mod absolut imposibil în limbaj să speculăm altfel decât asupra unor simboluri care ar fi putut întotdeauna să se aplice la ceea ce preceda această emergență a limbajului.

Ceea ce apare din nou, pare de asemenea întotdeauna a se întinde în perpetuitate, în mod indefinit, dincolo de ceea ce precede sau ceea ce va urma.

Noi nu putem aboli un ordin nou prin gândire. Aceasta se va aplica la tot ceea ce voi vreți, și inclus *originea lumii*.

Pentru ce nu am aplica noi la fel de bine această remarcă la aceasta: faptul că noi nu mai putem, bine înțeles, să nu gândim cu acest registru al *eului* pe care noi l-am dobândit în cursul istoriei, la tot ceea ce ne este dat ca și urmă, ca și semn de expresie a speculației omului asupra lui însuși, în epoci foarte anterioare unde noțiunea *eului* ca atare nu era promovată, nu era pusă în față în dialectică.

Pare, pentru a spune tot, că Socrate sau interlocutorii săi, trebuia, ca și noi, să aibă implicită acest fel de funcție centrală, pe care *eul* trebuia s-o exercite la ei, o funcție analoagă la cea pe care el o ocupă nu doar în aceste reflecții, însă la fel de bine acest fel de „*înțelegere („appréhension" – teamă vagă, rău definită, prindere, faptul de a sesiza în mod intelectual un obiect) spontană*" pe care noi o avem:

a gândurilor noastre,

a tendințelor noastre,

a dorințelor noastre,

a ceea ce este *din noi* și a ceea ce nu este *din noi*,

a ceea ce noi admitem ca și fiind, exprimând personalitatea noastră, sau a ceea ce noi rejectăm ca și fiind într-un fel parazit.

1954.12.01. Seminarul 2, „Eul", Lecția 3

Aș cere asistenței să mă ajute azi pentru că sunt puțin gripat. Voi face câteva remarci despre ședința de ieri seară. A existat un progres manifest cu privire la prima, în sensul că – așa cum ați văzut-o – am susținut puțin și puțin mai mult timp dialogul.

Am mărturii - pe care nu le voi revela aici - de duceri și veniri pe care asta le-a provocat în subiectivitatea fiecăruia:

-„Să intervin, să nu intervin”

-”Nu am intervenit”, etc.

Asta pare să provoace multe probleme.

Aș vrea totuși să pun ceva precis. A trebuit să vă dați seama, chiar și numai după modul în care le conduc, că acele ședințe nu trebuie considerate ca ceva analog ședințelor de comunicare zise „științifice”.

E în acest sens că vă rog să luați seama la aceasta, că în acele ședințe deschise nu sunteți deloc în reprezentație, în ciuda faptului că avem invitați străini, simpatizanți și alții, asta nu trebuie deloc să vă impresioneze, adică nu trebuie să căutați să spuneți lucruri foarte elegante, destinate să vă pună în valoare, nici să creșteți stima ce o putem deja avea pentru voi.

Aceasta nu are cu adevărat nici un fel de importanță. Nimic nu vă forțează să faceți intervenții bine echilibrate.

Voi sunteți acolo în mod esențial pentru a vă pune în comunicare cu lucruri care sunt bineînțeles fără speranță să vă parvină într-una dintre acele reuniuni. Nu vă vom învăța raporturile etnografiei cu psihanaliza într-o ședință. Voi sunteți acolo în mod precis pentru a vă deschide spre lucruri ce încă nu au fost văzute de voi, spre lucruri neauzite, neașteptate, în principiu.

Atunci de ce acestei deschideri nu i-ați da, dacă pot spune, repercusiunea maximă punând întrebările în punctul cel mai profund în care ele vă pot parveni, chiar dacă aceasta se traduce printr-o întrebare puțin ezitantă și vagă, chiar barocă? În alți termeni, singurul reproș pe care vi l-aș face – dacă pot să-mi permit – este că voi toți vreți să păreți prea inteligenți. Toată lumea știe că o sunteți. Atunci de ce să vreți s-o păreți? Și oricum ce importanță, fie pentru a o fi, fie pentru a o părea?

Acestea fiind spuse, cei care nu și-au putut descărca bila ieri, sau contrariul, sunt rugați s-o facă acum, căci este tocmai interesul acelor lucruri, acelor întâlniri, de a avea urmări.

Deja, există Domnul Anzieu căruia îi sunt recunoscător de a binevoi să spună ce are de spus.

Didier Anzieu:

Mai întâi o justificare: dacă nu am luat cuvântul ieri, este pentru că ați dirijat discuția într-un anumit sens, și pentru că întrebarea mea mergea într-un sens divergent.

Lacan - Era un motiv în plus pentru a o pune.

Didier Anzieu:

Direcția dată discuției purta asupra raportului pe care-l putem găsi între psihanaliză și perspectivele oferite de Domnul Levi-Strauss din punctul de vedere al conținutului rezultatelor, al structurilor profunde ale societății, etc...

1954.12.08. Seminarul 2, „Eul", Lecția 4

« Indem er alles schaft, was schaftet der höchste ? - Sich.

Was schaft er aber vor er alles schaftet ? - Mich. »

„Ce făcea Atotputernicul în momentul în care a făcut creația? – Sich: el însuși.

Cine era înainte să facă orice ar fi? – Mich: eu însumi"

-Daniel Von Czepko (1605-1660)

Acest distih al lui Agelus Silesius (lapsus), îl vom întâlni poate imediat. O sper cel puțin dacă ajung să vă aduc azi acolo unde vreau.

.....

Iată unghiul sub care azi v-am prezentat lucrurile. Veți vedea, poate data viitoare, vi le voi prezenta sub un unghi mai puțin arid, căci la fel de bine acest eu nu este, bineînțeles, decât o funcție, pornind din momentul în care lumea simbolică este fondată, este ea însăși, poate servi ca simbol.

Este de altfel în mod precis cu ce avem de-a face. Și tot efortul pe care l-am făcut azi era tocmai, pentru moment, să-l despuiem de această funcție simbolică fascinantă care face ca noi să credem acolo. Deoarece vrem ca să fie el, eul, să fie el subiectul, acel raport al unificării eului ca funcție și ca simbol readuce la poziții fundamentale.

Este ceea asupra a ce socotesc să ajung data viitoare și să vă arăt raportul foarte strâns pe care aceasta îl are cu întreaga noastră practică operatorie, modul de a aborda subiectul în tehnica analitică, atunci când îl abordăm, în mod foarte precis, la nivelul a ceea ce este al eului.

1954.12.15. Seminarul 2, „Eul”, Lecția 5

Aș vrea să încerc să situez puțin expunerea de ieri seară. Dacă vroiam să exprim în mod imaginat ceea ce încercăm să facem aici, aș începe prin a mă bucura că, operele lui Freud fiind la îndemâna noastră, nu sunt forțat – în afara intervenției neașteptate a divinității – să merg să caut pe ceva Sinai, altfel spus să vă las prea repede singuri.

Pentru că, cu adevărat, ceea ce vom vedea – și vom vedea mereu – reproducându-se, în modul cel mai strâns din textul lui Freud, este totuși ceva ce nu e chiar deloc adorarea vițelului de aur dar chiar și așa într-un fel întrucâtva idolatrie. Ceea ce încerc să fac aici este să vă smulg de acolo o bună credință pentru totdeauna. Și sper că într-o zi aceasta va fi suficient realizată pentru ca să nu mai simt acel pericol spre vreo înclinare la formulări prea imaginate. Asta este ceea ce vrea să spună în cele din urmă idolatrie.

Dragul nostru Leclaire nu e poate orientat spre o astfel de prosternare, dar existau totuși – ați simțit-o bine toți de altfel – e chiar de acolo locul din care plecau câteva jeturi, câteva puncte în care ceea ce am numit mai târziu într-o conversație cu el, „eșafodajele” de care va trebui să se debaraseze pornind de la un anumit moment, un anumit mod de a-și centra expunerea sa, câteva puncte în care mânuirea unora dintre termenii de referință este ceva de acest ordin acolo.

1955.01.12. Seminarul 2, „Eul”, lecția 6

Deja, faptul că ea a fost făcută pentru a încarna ceva ce se numește timpul, adică misterul misterelor, ar trebui puțintel să ne pună pe cale.

1955.01.19. Seminarul 2, „Eul”, lecția 7

Și în lipsă de imagini, se întâmplă că simboluri nu vin la lumina zilei. Și în general aceasta este mai degrabă deficiența simbolică cea care este *gravă*, cea care este *critică*. Imaginea ne vine dintr-o creație în mod esențail simbolică, adică dintr-o mașină cea mai modernă dintre mașini, adică din ceva, despre care fiecare știe aici că aceasta este mult mai *periculoasă* pentru om decât boma atomică: *mașina de calculat*. Vi se-o spune, voi o înțelegeți, și bineînțeles voi nu credeți acolo: *mașina de calculat are o memorie*. Nimeni nu vă va face să credeți că o *mașină are o memorie*.

Aceasta vă amuză faptul de a spune asta, însă voi nu credeți că ea are *o memorie*. Dezînșelați-vă: ea are totuși *o memorie*. Cel puțin ea are un mod și o modalitate de memorie care este destinată la a ne face în mod amuzant să reflectăm și în mod absolut să punem în chestiune și în cauză toate imaginile pe care ni le dăduserăm nouă, în prezent, despre memorie.

1955.02.03. Variante ale curei-tip

Despre Eu în analiză și despre sfârșitul *(„fin” - scopul)* său la analist

Pentru ca relația de transfer să poată de acolo să scape la aceste efecte, ar trebui ca analistul să fi despuiat imaginea narcisică a Eului său de toate formele dorinței unde ea s-a constituit, pentru a o reduce la singura figură care, sub măștile lor, o susține: cea a maestrului absolut, moartea.

Aceasta este deci prea bine acolo faptul că analiza Eului găsește termenul *(„terme” – finalul)* său ideal, cel unde subiectul, regăsind originile Eului său într-o regresie imaginară, atinge, prin progresia rememorantă, la finalul *(„fin” – scopul, sfârșitul)* său în analiză: adică subiectivarea morții sale.

Ceea ce psihanalistul trebuie să știe: să ignore ceea ce el știe

Făcând problemă din știința analistului, ea își ia forța sa din a nu comporta răspunsul că analistul știe ceea ce face, întrucât este faptul patent că el o ignoră, în teorie și în tehnică, cel care ne-a condus la a o transforma astfel.

Căci, fiind ținut drept dobândit faptul că analiza nu schimbă nimic în real, și că ea „schimbă tot" pentru subiect, atât timp cât analistul nu poate spune în ce consistă operația sa, termenul de „gândire magică" pentru a desemna credința naivă pe care subiectul o acordă puterii sale nu va manifesta decât alibiul propriei sale necunoașteri.

...

Fructul pozitiv al revelației ignoranței este non-știința *(„non-savoir")*, cea care nu este o negație a științei, ci forma sa cea mai elaborată. Formarea candidatului nu ar ști să se încheie fără acțiunea maestrului sau a maeștrilor care îl formează la această non-știință; în lipsă de care el nu va fi niciodată decât un robot de analist.

...

Nu este vorba acolo despre a defini materiile unui program, ci despre a indica faptul că pentru a situa analiza la locul eminent pe care responsabilii educației publice își datorează să il recunoască, trebuie s-o deschizi la critica fundamentelor sale, în lipsă de care ea se degradează în efecte de corupere *(„subornement" – deturnare, seducere, acțiune de a persuada sau a incita o persoană să acționeze contra datoriei sale sau conștiinței sale, deseori prin mijloace ilegale sau imorale)* colective.

Aceasta este la disciplina sa interioară faptul că aparține totuși de a evita aceste efecte în formarea analistului și pe acolo de a aduce claritatea în chestiunea variantelor sale.

Atunci va putea fi înțeleasă extrema rezervă cu care Freud introduce formele însăși, de atunci mai comun primite, ale „curei-tip" în acești termeni:

„Însă eu trebuie să spun în mod expres că această tehnică nu a fost obținută decât ca și fiind singura apropriată pentru personalitatea mea; eu nu m-aș hazarda să contest că o personalitate medicală constituită cu

totul altfel ar putea fi adusă la a prefera dispoziții altele la locul bolnavilor și al problemei de rezolvat” (în „Sfaturi medicului pentru tratamentul psihanalitic”: pasaj tradus de autorul acestui articol).

Căci această rezervă atunci ca înceta să fie relegată la rangul de semn al profundei sale modestii, ci va fi recunoscută pentru a afirma acest adevăr că analiza nu poate găsi măsura sa decât în căile unei docte ignoranțe.

1955.03.09. Seminarul 2, „Eul”, lecția 13

Importantul este faptul că visul, care a culminat o primă dată atunci când *egoul* era acolo, asupra acestei imagini horifice, culmină a doua dată...

atunci când ceva este acolo pe care noi nu-l putem identifica altfel decât *vorbirea ca atare, în calitatea în care spunem ceea ce se spune, rumoarea universală* într-o formulă scrisă, cu partea sa de „*Mené, thecel, Phares*” *(„Méné, Méné, Tekel, Upharsin” - numărat, cântărit, divizat)* scris pe zid

...și vine acolo la sfârșitul visului, din care eu aș spune că noi nu putem acolo citi altceva.

Ca și un oracol, ea nu dă bineînțeles răspunsul la orice ar fi, la întrebarea fundamentală care este cea care face că acest vis, de către Freud a fost ales ca și exemplu eminent, dând soluția sensului visului, și care este într-adevăr întrebarea sensului visului. Nu putem spune că ea dă răspunsul, însă modul enigmatic însăși din care ea dă acest răspuns, adică sub forma de formulă cu tot caracterul său ermetic, este răspunsul la întrebarea sensului visului. Eu aș spune că putem s-o calcăm pe formula șariei islamice „*Nu există alt Dumnezeu decât Dumnezeu*”,

„*Nu există alt cuvânt* – ca și soluție la problema voastră – *decât cuvântul*”.

1955.03.16. Seminarul 2, „Eul”, lecția 14

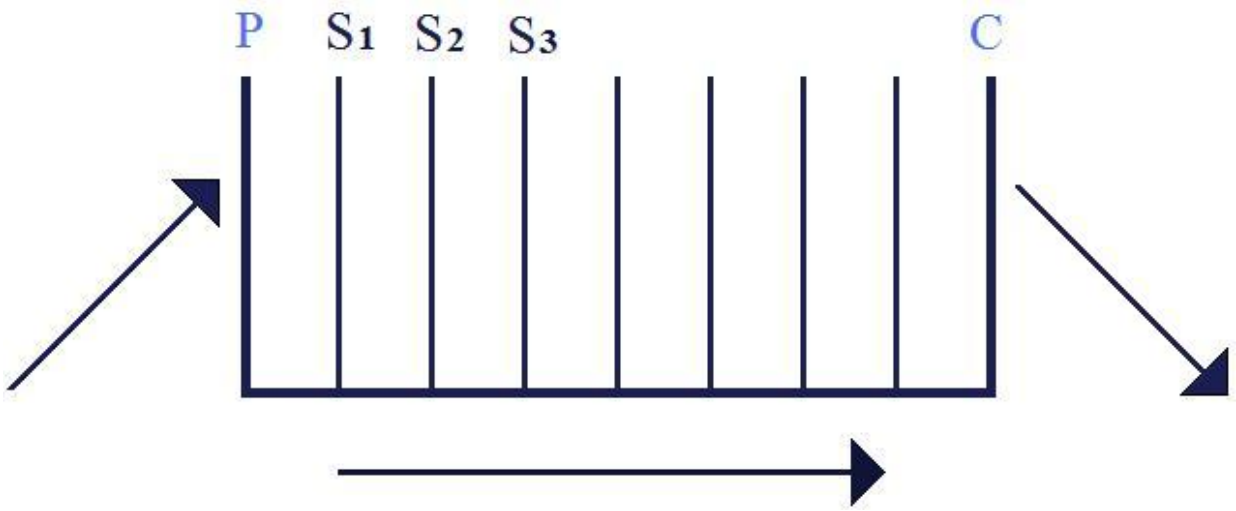

Ce anume am observat noi în *această fenomenologie a visului injecției Irmei*, pe care l-am luat ca și *exemplu*? Am vorbit despre două părți: prima ajunge la revelația imaginii terifiante, angoasante, a ceea ce am numit „*capul Meduzei*”, revelația abisală a *acestui ceva* în mod propriu vorbind *de nenumit*, care este adâncul acestui gât, cu *această formă complexă, de nesituat, care face din asta la fel de bine obiectul primitiv prin excelență*, sub orice registru l-am considera

-abisul *organului feminin*, din care iese orice viață,

-la fel de bine abisul sau deschizătura *gurii*, în care totul este înghițit,

-la fel de bine *imaginea morții*, în care totul se termină...

1955.04.26. Seminarul despre „Scrisoarea furată”

Introducere

Lecția seminarului nostru pe care o dăm aici redijată a fost pronunțată pe 26 aprilie 1955. Ea este un moment al comentariului pe care l-am consacrat, un întreg an școlar, la „Dincolo de principiul plăcerii”.

Știm că aceasta este opera lui Freud pe care mulți dintre cei ce se autorizează din titlul de psihanalist, nu ezită a rejecta ca și speculație superfluă, chiar hazardată, și o putem măsura la antinomia prin excelență care este noțiunea de instinct de moarte unde ea se rezolvă, până la ce punct ea poate fi de negândit – să ni se treacă cuvântul – pentru cea mai mare parte.

...

Aceasta este descoperirea sa inaugurală cea pe care Freud o reafirmă acolo: adică această concepție a memoriei pe care o implică „inconștientul" său.

Faptele noi sunt aici ocazia pentru el de a o restructura de modul cel mai riguros dându-i o formă generalizată, însă de asemenea de a redeschide problematica sa contra degradării care se făcea simțită încă de atunci, de a lua din asta efectele drept un simplu dat.

Ceea ce aici se renovează, deja articulându-se în „proiectul" unde divinația sa trasa căile pe unde trebuia să-l facă să treacă cercetarea sa: sistemul Ψ, predecesor al inconștientului, acolo manifestă originalitatea sa, din a nu putea să se satisfacă decât din a regăsi obiectul în mod fundamental („foncièrement" – în mod funciar) pierdut.

Este astfel că Freud se situează încă de la început în opoziția, despre care Kierkegaard ne-a instruit, privind noțiunea de existență după cum ea se fondează pe reminiscență sau pe repetiție. Dacă Kierkegaard acolo discerne în mod admirabil diferența concepției antice și moderne a omului, apare că Freud face să facă pe aceasta din urmă pasul său decisiv răpind agentului uman identificat conștiinței, necesitatea inclusă în această repetiție. Această repetiție fiind repetiție simbolică, se adevereşte acolo că ordinul simbolului nu mai poate fi concepu ca și constituit de om, ci ca și constituindu-l.

Este astfel că noi ne-am simțit puși în preaviz („demeure") de a exercita în mod veritabil auditorii noștri la noțiunea rememorării pe care o implică opera lui Freud: aceasta în considerația prea mult dovedită că la a o lăsa implicită, datele însele ale analizei plutesc în aer. Este pentru că Freud nu cedează pe originalul experienței sale că noi îl vedem constrâns acolo să evoce un element care o guvernează de dincolo de viață, și pe care el îl numește instinctul de moarte.

Indicația pe care Freud o dă aici urmăritorilor săi – așa zicându-se – nu poate scandaliza decât pe cei la care somnul rațiunii se întreține – după formula lapidară a lui Goya – din monștrii pe care el îi generează. Căci pentru a nu decepționa obișnuiții săi, Freud nu ne livrează

noțiunea sa decât acompaniată de un exemplu care aici va pune în nud în mod orbitor formalizarea fundamentală pe care ea o desemnează.

Acest joc pe unde copilul se exersează la a face să dispară vederii sale, pentru a i-l readuce acolo, apoi a-l oblitera din nou, un obiect, în rest indiferent din natura sa, în timp ce el modulează această alternanță de silabe distinctive – acest joc, vom spune noi manifestă în trăsăturile sale radicale determinarea pe care animalul uman o primește din ordinul simbolic.

Omul în mod literal dedică timpul să la a desfășura alternativa structurală unde prezența și absența i-au una de la alta chemarea lor. Este la momentul conjuncției lor esențiale, și pentru astfel a spune, la punctul zero al dorinței, că obiectul uman cade sub lovitura confiscării sale, care, anulând proprietatea sa naturală, îl aservește începând de acum condițiilor simbolului.

La a spune adevărul, nu există acolo decât o întrevedere („un aperçu” – imagine de ansamblu) iluminantă a intrării individului într-un ordin al cărui masă îl suportă și îl primește sub forma limbajului, și supraimpune în diacronie ca și în sincronie determinarea semnificantului la cea a semnificatului. Putem sesiza la emergența sa însăși această supradeterminare care este singura despre care este vorba în întrevederea („l'aperception” - apercepția) freudiană a funcției simbolice.

...

Und wenn es uns glück,
Und wenn es sich schickt,
So sind es Gedanken !
(Și dacă ne bucură,
Și dacă se nimerește,
Atunci sunt gânduri)

[Gœthe : *Faust,* Hexenküche *(Bucătăria vrăjitorilor)*]

Cercetarea noastră ne-a dus la acest punct de a recunoaște că *automatismul de repetiție*, *Wiederholungszwang*, ia principiul său în ceea ce noi am numit *insistența lanțului semnificant*. Această noțiune ea însăși, noi am degajat-o ca și corelativă a *ex-sistenței* (adică: a *locului excentric*) unde ne trebuie să situăm *subiectul inconștientului*, dacă noi trebuie să luăm în serios descoperirea lui Freud.

1955.05.18. Seminarul 2, „Eul", lecția 19

Viața, cea adevărată, cea din care noi suntem captivi, este o viață în mod esențial alienată, *ex-sistentă*, este o viață în altul și într-un altul care este dincolo de toate aceste voaluri care îl opresc și unde ea poate *să se momească („se leurrer" – să se amăgească)*, însă căreia *momelile („les leurres" – iluziile)* de asemenea îi arată drumul, și căreia momelile îi sunt unul dintre momente. Însă în dincoace, ceea ce vrea să vină la existență este *această viață* în mod esențial și ca atare *conjunctă („conjointe" – soață, căsătorită) la moarte*, întotdeauna reîntorcându-se la moarte, și care nu este trasă în circuite, întotdeauna mai mari și întotdeauna mai deturnate, decât prin acest ceva pe care în textul său Freud îl numește „*elementele lumii exterioare*".

...

Aceasta este întotdeauna la această articulație, la acest nivel de apariție, de emergență, de surgescență a vorbirii faptul că se produce fenomenul conștiinței ca atare, manifestarea dorinței în calitatea în care ea este *dorință*, la momentul de a se *încarna* într-o *vorbire* care este dorință, la momentul unde, din ea și prin ea, apare *simbolismul* ca atare. Căci *simbolismul* ca atare, nu o uitați, pentru că acolo încă noi suntem întotdeauna captivați prin ceea ce este dat în experiența noastră: experiența, locul unde noi plimbăm mica noastră lampă încercând din asta de a clarifica lucrurile.

Bineînțeles *simbolismul* reunește un anumit număr de semne naturale, de lucruri care au raport cu ceea prin ce ființa umană este captivată cu *momelile*, în particular ale unui anumit număr de *obiecte fundamentale*.

Bineînțeles, există o amorsă a *simbolismului* chiar și în captura instinctuală a animalului prin animal.

Însă ceea ce constituie *simbolismul* aceasta nu este *simbolul*, aceasta este faptul că ne servim de ceea ce poate deveni *simbol* în acest *Merken simbolizant*, adică în mod precis în ordinul – prin el – de *a face să existe ceea ce nu există*, de a marca cele șase părți ale unui zar, ale unui zar de jucat, cu aceste *simboluri*, și de a face să ruleze zarul. Și faptul că pornind de la *acest zar care rulează*, ceva din nou apare, ceea ce este *dorința* despre care este vorba atunci când este vorba despre dorință prin excelență, eu nu spun nici măcar despre dorință umană, căci în cele din urmă omul care este *cel care joacă cu aceste zaruri este mult mai prizonier, captiv al acestei dorințe* astfel pusă în joc, faptul că el nu știe din asta originea.

Noi nu știm nimic în ceea ce privește originea. Dorințele sale care rulează cu simbolul scris pe cele șase fețe, aceasta este pasajul, introducerea în lume a ordinului simbolului. Pentru ce este oare că nu există decât omul la a juca cu aceste zaruri?

Pentru ce este oare faptul că planetele nu vorbesc?

Aceasta este o întrebare pe care, pentru azi, eu o voi lăsa deschisă în fața voastră.

1955.05.25. Seminarul 2, „Eul”, lecția 20

Ce anume eu vă voi povesti azi? Eu v-am părăsit ultima dată asupra unei întrebări puțin stranie, poate, însă care fără îndoială venea în fir drept din ceea ce eu v-am spus, întrucât *aceasta este tocmai acolo* în sumă *că eu pusesem punctul final*...

aceasta este prea bine acolo că eu mă scuz pe lângă cei care nu erau acolo ultima dată, asta le va părea surprinzător într-un loc unde ne ocupăm de psihanaliză

...eu v-am întrebat, sumă tot, pentru ce anume este că planetele nu vorbesc?

Voi nu vă puteți imagina că eu am fost din asta atât de mult mulțumit de a fi ajuns din asta acolo. Trebuia prea bine într-adevăr să ne oprim în ceva parte, istorie de a vedea ceea ce ne pune într-un raport în mod extrem diferențial cu planetele.

În mod evident, noi putem s-o atingem la fiecare clipă, asta nu împiedică, la orice clipă de a o uita, și întocmai pentru că întotdeauna există o mică tendință la a raționa, despre oameni și despre lumea umană, ca și cum ar fi vorba despre luni.

Aceasta este în sumă calculul maselor lor, al raporturilor lor, al gravității lor care este în cele din urmă ultimul cuvânt a ceea despre ce este vorba. Nu trebuie crezut că aceasta este o iluzie care ne este, nouă savanți, particulară: aceasta este foarte tentant, și chiar foarte tentant în mod cu totul special pentru politicieni.

Există opere uitate, așa, o operă care nu era în mod special ilizibilă, pentru că ea nu era în mod probabil a autorului care o semnase, care se numea „*Mein Kampf*”, care a pierdut mult din actualitatea sa. De-a lungul a tot „*Mein Kampf*” eu gândesc că voi vă amintiți, aceasta era de un numit Hitler, se vorbea acolo despre raporturile între oameni ca și despre raporturile între luni și noi suntem întotdeauna tentați de a face o psihologie, o psihanaliză a lunilor.

Este suficient totuși de a se raporta în mod imediat la experiență pentru a vedea totuși diferența.

Eu sunt rareori mulțumit. Însă în sfârșit eu nu eram în mod special mulțumit absolut deloc acea zi acolo, pentru că fără îndoială eu încercasem să zbor prea înalt, și eu îmi dădeam seama că bătăile mele de aripi nu erau poate ceea ce aș fi dorit eu însumi în mod absolut să vă spun dacă totul ar fi fost foarte bine pregătit în ceea ce eu vă aduceam.

Câteva persoane binevoitoare, cele care mă însoțeau la ieșire, mi-au spus că toată lumea era mulțumită, poziție eu imaginez foarte exagerată!

Puțin importă, mi-au spus-o! Aceasta nu ma convins de altfel pe moment.

Însă ce mai! Eu mi-am făcut sumă tot această reflecție, dacă ceilalți erau mulțumiți, aceasta era în mod evident principalul.

Aceasta este întocmai în asta că eu difer de o planetă. Aceasta nu este pur și simplu faptul că eu îmi fac această reflecție, însă faptul că aceasta este adevărat: dacă voi erați mulțumiți, aceasta era esențialul.

Și eu aș spune mai mult, în toată măsura unde confirmări îmi veneau despre acest fapt că voi erați mulțumiți, ei bine Dumnezeul meu, eu deveneam mulțumit *de asemenea*. Însă, totuși, cu o mică marjă. Nu absolut mulțumit mulțumit.

Existase totuși un spațiu între cele două, timpul în care eu îmi dau seama că esențialul aceasta era ca celălalt să fie mulțumit, eu rămăsesem vreme de un anumit timp cu a mea non mulțumire. În alți termeni: *la ce moment sunt eu cu adevărat eu*?

Adică: momentul unde eu nu sunt mulțumit, sau momentul unde eu sunt mulțumit pentru că ceilalți sunt mulțumiți?

Acest raport al satisfacției subiectului cu satisfacția celuilalt, înțelegeți prea bine sub forma sa cea mai radicală, este prea bine ceea despre ce este vorba *întotdeauna*, atunci când este vorba despre raporturi ale omului.

...

Ce se va petrece atunci când acest subiect vorbește cu semenii săi? El vorbește cu semenii săi în *limbajul comun*, în limbajul care ține *eul („moi”)* lor *imaginar* drept lucruri nu doar pur și simplu *ex-sistente*, ci *reale*, adică faptul că dacă, el, el nu poate absolut deloc să știe ceea ce este în câmpul realului – eu vreau să spun acolo unde dialogul concret se ține – aici, ei bine, el are de-a face la un anumit număr de *a'* sau *a''* , care sunt acolo obiecte, și la care, prin intermediarul reflexiei pe *zidul limbajului*, el li se adresează.

Aceste personaje care sunt acolo, în lumea reală, pe care el o ține drept reală, acești omogeni, aceasta este același tip de personaje ca și cele care sunt acolo de cealaltă parte a zidului limbajului. În alți termeni, oglinda este totodată acolo unde vrem s-o punem [$a \rightarrow a'$], și acolo de asemenea între S și A_1, A_2... *(toți A)* precum el este între S și α, β... *(toți a)*, eu vreau să spun, pentru atât cât subiectul îi pune în relație cu propria

sa imagine, cei la care el le vorbește sunt de asemenea cei la care el se identifică.

...

$$F = G \cdot \frac{m_G m'_G}{d^2}$$

Ați greși să credeți, că în ochii oricui privește ceea despre ce este vorba, nimeni niciodată n-a putut decât să creadă în asta și încă imediat: toate spiritele contemporane au făcut toate obiecțiile, adică:

-această formă a *gravitației*, ce este asta?

-Aceasta este de negândit, *nu s-a văzut niciodată asta, acțiunea la distanță*!

Prin definiție, orice fel de acțiune este o acțiune din aproape în aproape. Această acțiune la distanță prin traversarea vidului...

această acțiune care se exercită la distanță, în calitate de la distanță

...există acolo *ceva eterogen* cu restul sistemului.

Căci pentru ca sistemul lui Newton să aibă valoarea sa, trebuie un anumit număr de *realități* care să existe. Ei bine, există *materia, mișcarea*. Nenorocire, să nu ne angajăm acolo înăuntru. Dacă voi ați ști până la ce punct mișcare newtoniană este un lucru ininteligibil atunci când privim acolo de aproape, ați avea frisoane! Eu nu sunt acolo pentru a vă apleca asupra abisurilor newtonismului. Ați vedea că nu este privilegiul psihanalizei de a opera pe noțiuni contradictorii. *Mișcarea newtoniană* utilizează timpul. Timpul fizicii, nimeni nu se neliniștește din asta, căci nu este vorba absolut deloc despre orice ar fi care privește realități. Este vorba despre doar limbaj, și nu putem considera absolut deloc câmpul unificat altfel decât ca și un limbaj bine făcut, ca și o sintaxă.

1955.06.08. Seminarul 2, „Eul”, lecția 22

Deja voi întrevedeți în mod sigur, prin intermediul a tot ceea ce v-am spus despre tată, a cărui funcție nu poate fi atât de decisivă, atât de

prevalentă, în toată teoria analitică, decât dacă ea este în mod sigur în mai multe planuri. Deja noi am putut vedea, și prea bine manifest în „*Omul cu lupi*”, această diferență:

a *tatălui simbolic*, ceea ce eu numesc *Numele Tatălui*,

a *tatălui imaginar*, pentru atât cât el este *rivalul*,

a *tatălui real*, pentru atât cât el este prevăzut, *bietul om*, ca și toată lumea, cu tot felul de grosimi.

1955.06.25. Seminarul 2, „Eul”, lecția 25

Atunci când un subiect spune la un altul „*Tu ești maestrul meu*”, sau „*Tu ești femeia mea*” – eu v-am explicat-o de nenumărate ori – asta vrea să spună în mod exact contrariul: asta vrea să spună că asta trece prin A și asta trece prin m, [A → *m* → *a* → S] și asta vine în ceva fel la subiect, asta întronizează absolut dintr-o dată în această poziție periculoasă, și în mod esențial problematică de *soț*, sau de *discipol*, prin intermediarul limbajului uman, care face că aceasta este tocmai astfel că se exprimă *vorbirile („les paroles” – cuvintele) fundamentale*.

1955.11.00. Note în germană pregătitoare pentru conferința despre Lucrul freudian

„Note în germană pregătitoare la conferința despre Lucrul freudian” a fost tradus din germană de Genevieve Morel și Franz Kaltenbeck și publicat în revista Ornicar? Nr.42 paginile 7-11

I – Teoria

c)Funcția cuvântului

Funcția cuvântului este de a fonda. Cuvântul fondează subiectul. Însă care subiect? Subiectul lovit de alienare de el însuși. Nu ar fi nimic mai puțin decât arbitrar să nu ne amintim aici că acest concept este hegelian. Noi desemnăm într-o formulă inconștientul ca și *discurs al Altuia*. Al căruia Altul?, întrebăm noi atunci. Prin discursul Altuia, noi nu înțelegem alienarea imaginară în *alter ego*, oglindirea *(„miroitement”*

– efectul optic prin care lumina este reflectată printr-un efect oglindă, prin intermediul unei suprafețe lustruite) narcisică care dă totuși *Urbild*-ul eului, dat fiind că eul se formează în absolut prim loc în această alienare. Eul se naște în *alter ego*, însă de un mod încât el suferă în același timp de a nu fi absolut deloc el însuși, adică de a fi îmbucătățit. (Cf. teoria mea a stadiului oglinzii.) Acest *alter ego* este în același timp obiectul de alegere privilegiat al agresivității eului – deseori menționată și deseori combătută și acest obiect este, s-o repetăm, imaginar. Același lucru valorează pentru *alter ego* ca și obiect al îndrăgostirii.

Însă Altul pe care noi îl interogăm, Altul „absolut", este celălalt subiect, care se fondează și găsește sursa sa, în același timp ca și eul-subiect *(„je-sujet")*, prin mediația originală a cuvântului în acesta.

II - Practică

Renunțăm aici să schițăm trăsăturile fundamentale ale unei adevărate practici a psihanalizei reînnoită pornind de la originea sa. Am vrea totuși să indicăm dezvoltarea psihanalizei americane, nefastă prin returul său la eul autonom și obiectivizarea implicită a subiectului care se releagă acolo *(entificare)*. Tocmai pentru a conserva caracterul imaginar al „eului" și a distinge în mod radical subiectul de individul sesizat în mod biologic ca și obiect, Freud a descoperit și introdus pulsiunea de moarte *(„Dincolo de principiul plăcerii")*. Însă ceea ce noi înțelegem prin aceasta este tocmai partea luată de către subiect la o realitate de numire *(Nennrealität)*, în deplinul sens al termenului. La a spune adevărul, această parte luată se întinde dincolo, la toate lucrurile umane, care nu sunt în viață decât pentru a fi fost mai întâi ucise și apoi trezite din nou la viață în simbol. Toate lucrurile umane trebuie să traverseze moartea și să intre în înviere.

1955.11.07. Lucrul freudian *sau* Sens al reîntoarcerii la Freud în psihanaliză

„Lucrul freudian” a fost publicat în Evoluția Psihiatrică*, 1956, fascicul I pagini 225-252 apoi în suită, cu modificări în 1966, în* Scrieri.

Amplificare a unei conferințe pronunțate la clinica *neuro-psihiatrică* din Viena pe 7 noiembrie 1955

Situație de timp și de loc a acestui exercițiu

În aceste zile unde Viena, pentru a se face auzită din nou prin vocea Operei, reia într-o variantă patetică ceea ce a fost misiunea sa dintotdeauna într-un punct de convergență culturală din care ea a știut să facă concertul, - eu nu cred să vin în afara sezonului acolo să evoc alegerea prin care ea va rămâne, de această dată pentru totdeauna, legată la o revoluție a cunoașterii pe măsura numelui lui Copernic: înțelegeți, locul etern al descoperii lui Freud, dacă o putem spune că prin ea centru veritabil al ființei umane nu mai este pornind din acest moment în viitor la același loc pe care i-l asigna o întreagă tradiție umanistă.

Fără îndoială chiar și pentru profeții la care țara lor nu a fost în mod absolut surdă, momentul trebuie să vină unde se observă acolo eclipsa lor, aceasta a fost după moartea lor. Rezerva convine străinului în ceea ce privește forțele care pun în joc un astfel de efect de fază.

Adversarul

Sensul unui retur la Freud, aceasta este un retur la sensul lui Freud. Și sensul a ceea ce a spus Freud, poate fi comunicat la orișicine pentru că, chiar și adresat la toți, fiecare va fi acolo interesat: un cuvânt va fi suficient pentru a o face simțit, descoperirea lui Freud pune în chestiune adevărul, și nu este nimeni care să nu fie în mod personal privit de adevăr.

Lucrul vorbește despre el însuși

Însă iată că adevărul în gura lui Freud ia numita bestie de coarne: „Eu sunt deci pentru voi enigma celui *(adevăr)* care se sustrage imediat ce a apărut, oameni care atât de mult înțelegeți să mă disimulați sub zdrențele *(„oripeaux”)* convenienței voastre. Eu nu admit din asta mai puțin ca rușinea *(„embarras”)* voastră să fie sinceră, căci chiar și atunci când voi vă faceți heralzii mei, voi nu valorați mai mult să purtați culorile mele decât aceste haine care sunt ale voastre și asemenea vouă înșivă, fantome care voi sunteți. Unde deci voi trece eu în voi, unde eram eu înainte de această trecere? Poate într-o zi eu v-o voi spune? Însă pentru ca voi să mă găsiți unde eu sunt, eu vă voi învăța la ce semn să mă recunoașteți. Oameni, ascultați, eu vă dau din asta secretul. Eu adevărul, eu vorbesc.

„Trebuie să vă fac să remarcați că voi nu îl știați încă.”

Paradă

Returul la tenebre pe care noi îl ținem drept dat la acest moment, dă semnalul unei *murder party* angajată prin interdicția la orișicare de a ieși, întrucât fiecare începând din acest moment poate ascunde adevărul sub roba sa, și chiar, precum în ficțiunea galantă a „bijuteriilor indiscrete”, în pântecele său. Întrebarea generală este: cine vorbește? Și ea nu este fără pertinență. Din nefericire răspunsurile sunt puțin precipitate.

Ordinul lucrului

Un psihanalist trebuie cu ușurință să se introducă acolo la distincția fundamentală a semnificantului și a semnificatului, și să înceapă s-o exercite cu cele două rețele pe care ei le organizează în dimensiuni diferite.

Rezistența la rezistânzi

Considerând doar rezistența a cărei utilizare se confundă din ce în ce mai mult cu cea a apărării, și tot ceea ce ea implică în acest sens ca și

manevre de reducție din care putem și mai mult să ne orbim asupra coerciției pe care ele o exercită, este bine de reamintit că prima rezistență la care analiza are de-a face, aceasta este cea a discursului el însuși în calitatea în care el este mai întâi discurs al opiniei, și în care orice obiectivare psihologică se va adeveri solidară acestui discurs.

Pasiunea imaginară

Acest interes al eului este o pasiune a cărei natură era deja întrevăzută de linia moraliștilor unde o numeam amorul propriu, însă căreia doar investigația psihanalitică a știut să-i analizeze dinamica în relația sa la imaginea corpului propriu. Această pasiune aduce cu sine la orice relație cu această imagine, în mod constant reprezentată prin seamănul meu, o semnificație care mă interesează atât de mult, adică mă face să fiu într-o atâta de dependență de această imagine, încât ea vine să lege la dorința altuia toate obiectele dorințelor mele de mult mai de aproape decât la dorința pe care ele o suscită în mine.

Locul vorbirii

Altul este deci locul unde se constituie eul care vorbește cu cel care aude, ceea ce unul spune era deja răspunsul și altul decizând să-l audă dacă unul a sau nu vorbit.

Datoria simbolică

Acțiunea noastră va merge ea deci la a refula adevărul însăși pe care ea îl poartă cu sine în exercițiul său? Va face ea să reintre în somn pe acesta, pe care Freud în pasiunea omului cu șobolani l-ar menține oferit pentru totdeauna recunoașterii noastre, dacă chiar noi trebuie din ce în ce mai mult să deturnăm din asta vigilența noastră: la a ști că aceasta este din trădări *(„forfetures” – crimă a unui funcționar în exercițiul funcțiilor sale)* și vane jurăminte, lipse de vorbire și de cuvinte în aer a căror constelație a prezidat la punerea în lume a unui om, că este frământat *(„pétri” – malaxat)* invitatul de piatră care vine să tulbure, în simptome, banchetul dorințelor sale.

Căci strugurele verde al vorbirii prin care copilul primește prea devreme de la un tată autentificarea neantului existenței, și ciorchinele *(„grappe” – ansamblu de flori sau fructe care cresc pe o aceeași tijă)* mâniei care răspunde la cuvintele de falsă speranță din care mama sa l-a momit hrănindu-l la laptele adevăratei sale disperări, agasează mai mult dinții săi decât faptul de a fi sevrat de o juisare imaginară sau chiar de a fi privat de astfel de îngrijiri reale.

Vom scoate noi acul nostru din jocul *(„tirerons-nous notre épingle du jeu” – a se degaja în mod drept, în mod abil, dintr-o situație delicată, a se reteage la timp dintr-o afacere care devine rea fără a pierde acolo bani, a obține beneficile sale dintr-o situație rău angajată)* simbolic pe unde vina *(„faute” – greșeala, lipsa, abaterea, defectul)* reală plătește prețul tentației imaginare? Vom deturna noi studiul nostru de ceea ce advine din lege atunci când din a fi fost intolerabilă la o fidelitate a subiectului, ea a fost prin el răucunoscută deja atunci când ignorată încă, și de imperativ dacă, din a se fi prezentat în impostură, el este în el recuzat înainte de a fi discernut: adică resorturi care, în rețeaua *(„maille” – împletitura)* ruptă a lanțului simbolic, fac să urce din imaginar această figură obscenă și feroce unde trebuie să vezi semnificația veritabilă a supraeului.

Să fie înțeles aici că a noastră critică a analizei care se pretinde a fi cea a rezistențelor și se reduce din ce în ce mai mult la mobilizarea apărărilor, nu poartă decât asupra faptului că ea este la fel de dezorientată în practica sa cât și în principiile sale, pentru a o rechema la ordinul scopurilor *(„fins”)* sale legitime.

Manevrele de complicitate dual unde ea se sforțează pentru efecte de fericire și de succes nu ar ști să prindă valoare în ochii noștri decât din cea mai mică rezistență a semnificațiilor care interesează eul în aceste efecte, la vorbirea care se recunoaște *(„s’avoue” – a admite ceva sie însuși, a se mărturisi)* la un astfel de moment dat al analizei.

Formația analiștilor ce urmează să vină

Căci adevărul se adevereşte acolo complex prin esenţă, umil în oficiile sale şi străin realităţii, nesupus alegerii sexului, rudă a morţii şi, considerând totul, mai degrabă inuman, Diana poate... *Acteon* prea vinovat la a vâna *(„courre" – alerga)* zeiţa, pradă unde se ia *(se prend" – desemnează consideraţia pe care o ai pentru sine, a se lua drept)*, vânător *(„veneur" – persoană care pratică vînătoarea cu alergare)*, umbra pe care tu o devii, lasă haita să fugă fără ca pasul tău să se grăbească, Diana la ceea ce ei vor valora va recunoaşte câinii...

1955.11.16. Seminarul 3, „Psihoze", Lecţia 1

Aşa cum aţi aflat-o, acest an începe chestiunea psihozelor. Departe de a putea vorbi dintr-o dată despre tratamentul psihozelor, şi încă mai şi puţin de tratamentul psihozei la Freud, ceea ce literalmente se traduce la neant, căci niciodată Freud nu a vorbit despre asta, în afara unui mod cât se poate de aluziv.

Vom încerca mai întâi să plecăm de la doctrina freudiană pentru a vedea în această materie, ceea ce el aduce, apoi nu vom putea rata, în interiorul însăşi a acelor comentarii, să introducem acolo - în noţiunile pe care noi deja le-am elaborat în cursul anilor precedenţi - *toate problemele actuale pe care le pun pentru noi psihozele*:

-probleme de natură *clinică* şi *nosografică* mai întâi, între care mi s-a părut că poate tot beneficiul pe care-l poate aduce analiza, nu fusese complet degajat,

-probleme de tratament de asemenea: cu siguranţă, este acolo unde va trebui să ajungă munca noastră acest an.

Căci la fel de bine acel punct de vedere...

şi sigur nu e un hazard, să punem că ar fi un lapsus: e un lapsus semnificativ

...acel punct de vedere deja ne pune o chestiune care e un fel de evidenţă primă, ca întotdeauna ceea ce este cel mai puţin remarcat se află în ceea ce a fost făcut, în ceea ce se face, în ceea ce este pe punctul de a se face. În ce priveşte tratamentul psihozelor, este frapant să vezi că se pare că abordăm cu mai multă bună voie, că ne interesăm într-un mod mult mai

viu, că așteptăm multe rezultate, din abordarea *schizofreniilor*, mult mai mult decât din abordarea *paranoia-lor*.

Vă propun în mod de punct de interogare această remarcă încă de acum. Vom rămâne poate un lung moment să-i aducem răspunsul, dar cu siguranță ea va rămâne subiacentă unei bune părți a demersului nostru, iar aceasta încă de la început. În alți termeni situația puțin privilegiată, puțin *nodală* - în sensul că e vorba despre un *nod*, dar de asemenea un nucleu rezistent – situația *paranoia-lor* este ceva, și nu e cu siguranță fără motiv că am făcut de acolo alegerea noastră pentru a aborda, pentru a începe a aborda, problema psihozelor în relațiile ei cu doctrina freudiană.

Într-adevăr ceea ce e frapant pe de altă parte, este că Freud s-a interesat mai întâi de *paranoia*...

el nu ignora bineînțeles *schizofrenia* și nici acea mișcare care-i era contemporană, de elaborare a *schizofreniei*

....este foarte frapant și foarte singular că – dacă în mod cert el a recunoscut, admirat, chiar încurajat muncile în jurul școlii din Zurich și a pus în relație conceptele și teoria analitică cu ceea ce se elabora în jurul lui Bleuler – Freud a rămas destul de departe de asta.

...

...dacă se ajungea la a identifica noțiunea de *psihogeneză* cu cea a reintroducerii – în raportul la obiectul nostru psihiatric: bolnavul – reintroducerea a acestor faimoase *relații de înțelegere* („relations de compréhension") dacă *psihogeneza* este aceasta, eu spun...

pentru că eu gândesc că cea mai mare parte dintre voi sunt capabili de acum de a înțelege în mod perfect ceea ce eu vreau să spun după doi ani de învățământ asupra *simbolicului*, *imaginarului* și *realului*,

...pentru cei care nu erau acolo încă eu le-o spun: *marele secret al psihanalizei este că nu există vreo psihogeneză*.

Dacă *psihogeneza* este aceasta, aceasta este întocmai ceea față de care *psihanaliza*:

prin toată mișcarea sa,

prin toată inspirația sa,

prin tot resortul său,

prin tot ceea ce ea a adus,

prin tot ceea în ce ea ne-a condus,

prin tot ceea în ce ea trebuie să ne mențină,

...este în aceasta cel mai mult îndepărtată.

1955.11.23. Seminarul 3, „Psihoze”, Lecția 2

Cred că cu cât mai mult încercăm să ne apropiem de istoria noțiunii de paranoia, cu atât mai mult ne dăm seama de caracterul său înalt semnificativ, de învățământul pe care îl putem trage din progresul, chiar în absența progresului, cum veți dori, care au caracterizat mișcarea psihiatrică.

Nu există noțiune până la urmă mai paradoxală, și nu e pentru nimic că am avut grijă ultima dată, să pun în prim plan termenul vechi de „nebunie”, adică termenul fundamental al comunului pentru a desemna nebunia care a rămas întotdeauna sinonimă paranoiei. Și cu adevărat putem spune că în cuvântul „paranoia”, autorii au manifestat toată ambiguitatea care se traduce în mod fundamental în folosirea acestui termen de nebunie.

Cu siguranță dacă considerăm istoria termenului, el nu datează de ieri, nici chiar de la nașterea psihiatriei, și fără să vreau să mă livrez aici la acel fel de desfășurări de erudiție care sunt mult prea ușoare, pot să vă amintesc totuși că referința la termenul de nebunie face parte din totdeauna din limbajul înțelepciunii sau a ceea ce e pretins ca atare, și că este deja o anumită dată istorică ca și acest faimos „Elogiu al nebuniei”.

Acest fel de punere în valoare a nebuniei este ceva identic comportamentului uman normal, chiar dacă încă la acea epocă cuvântul nu este în folosire, este ceva ce își păstrează întregul său preț. Pur și simplu vom spune noi că ceea ce era spus la acest moment acolo în limbajul filosofilor, de la filosof la filosof, se vorbea despre

înțelepciune vorbindu-se despre nebunie, iar cu timpul asta a sfârșit prin a fi luat absolut în serios, la piciorul literei. Turnura se face cu Pascal, cu tot accentul gravului și al meditatului:

-că fără îndoială există o nebunie necesară,

-că ar fi nebun, printr-un alt tur de nebunie, faptul de a nu fi nebun de nebunia întregii lumi.

Aceste aduceri aminte nu sunt complet inutile văzând pericolul paradoxurilor implicite deja incluse în premise, că există acolo de încercat. Putem spune că până la Freud, reduceam nebunia la un anumit număr de comportamente, de „patterns", totuși că alții, prin aceste „patterns" gândeau de asemenea a judeca comportamentul întregii lumi.

1956.02.01. Seminarul 3, „Psihoze", Lecția 10

Amintesc că apropo de o expresie folosită de Schreber, privind faptul că vocile îi semnalează că le lipsește ceva, făceam remarcat că expresii ca aceea nu merg chiar într-atât singure, căci putem să vedem de acolo nașterea în mod precis notată în cursul istoriei limbii, și deja la un nivel de creație destul de elevat pentru a fi în mod precis într-un cerc interesat de chestiunile expresiei. Expresii care ne par să decurgă complet natural din aranjamentul dat din semnificant, și care ar fi într-adevăr ceva în mod istoric verificat.

Spuneam că „Cuvântul îmi lipsește", care ni se pare atât de natural, este notat în Saumaize ca fiind ieșit din „străduțele Prețioaselor", și era considerat la acea epocă ca ceva atât de remarcabil încât autorul însuși i-a notat apariția restituindu-l lui Saint-Amand. Și vă spuneam în același timp că relevasem în mod egal aproape o sută de expresii – nu chiar într-atât – precum:

-„Este cea mai naturală dintre femei"

....

Există ceva absolut original, ireductibil în acea trăire a psihozatului și a delirantului și în consecință ea ne dă ceva ce nu poate decât să ne înșele, grație căreia nu avem decât să renunțăm să pătrundem acea trăire,

impenetrabilă, căci – ni nefericire de altfel – este o supoziție psihologică implicită pentru ceea ce putem numi gândirea epocii noastre: tipul de folosire totodată uzual și abuziv al cuvântului intelectualizare" nu reprezintă altceva.

Există întotdeauna dincolo de intelectualizare aceasta că, în mod foarte special pentru o specie de intelectuali moderni, există ceva din ireductibil pe care inteligența prin definiție e destinată să rateze. Bergson a făcut totuși mult pentru a stabili acest fel de poziție despre care noi avem cu siguranță o anumită prejudecată, și o prejudecată periculoasă.

Într-adevăr, din două lucruri unul:

-sau delirul, adică psihoza, nu aparține în nici un grad domeniului nostru al analiștilor, adică nu are nimic a face cu ceea ce numim inconștientul,

-sau din contră, inconștientul fiind ceea ce am crezut că putem elabora anii trecuți - inconștientul e în fondul său structurat, țesut, înlănțuit de limbaj... adică semnificantul, nu numai că joacă acolo un rol la fel de mare ca și semnificatul, dar joacă rolul fundamental, căci ceea ce caracterizează limbajul e sistemul semnificantului ca atare, și jocul său complex care pune tot felul de întrebări la marginea cărora noi ne menținem, căci nu facem aici un curs de lingvistică.

Dar voi ați întrevăzut destul până aici prin discurs ca să știți că acest raport al semnificantului și semnificatului e un raport care e departe de a fi, cum se spune, în teoria mulțimilor, bi-univoc între semnificant și semnificatul însuși. Iar semnificatul, noi am văzut-o, nu sunt lucrurile pur și simplu brute ca și cum ele ar fi fost deja date acolo într-o ordine deschisă semnificării. Semnificarea este discursul uman în măsura în care el retrimite întotdeauna la altă semnificație. Este discursul așa cum îl prezintă M. Saussure în cursurile sale de lingvistică celebre, și dedesubt în schema sa, el reprezintă și ca un flux, un curent și el: este semnificația discursului în măsura în care ea susține un discurs în ansamblul lui, de la un cap la altul.

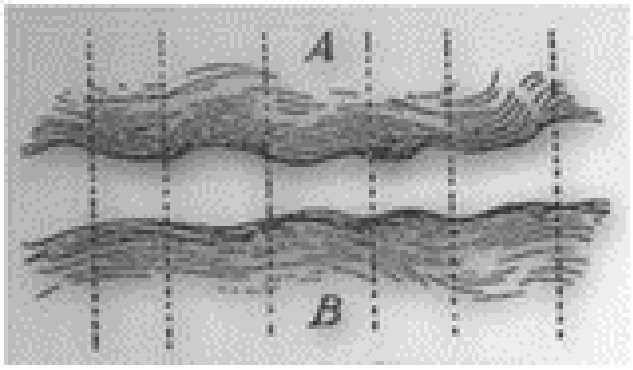

Și aceea este discursul, ceea ce noi înțelegem, adică el ne dă prea bine faptul că există deja o anumită parte de arbitrar în decupajul unei fraze între diferitele ei elemente: nu e ușor, există totuși acele unități care sunt cuvintele, dar când privim acolo mai de aproape, ele nu sunt într-atât de unitare, puțin contează, astfel este cum el a l-a reprezentat.

Singurul lucru caracteristic e că el gândește că ceea ce va permite decupajul semnificantului, aceea ar fi o anumită corelare între cei doi, adică momentul în care putem decupa în același timp semnificantul și semnificatul, ceva ce face să intervină în același timp o pauză, o unitate. Schema ea însăși e discutabilă, căci prin raport la ansamblul și datele sumei sistemului limbajului, vedem bine că în sensul diacronic:

-adică cu timpul, se produc alunecări,

-adică în fiecare clipă sistemul în evoluție al semnificațiilor umane se deplasează și modifică conținutul semnificanților,

-adică semnificantul ia folosiri diferite.

Nu este nimic altceva decât să vizez să vă fac să simțiți exemplele pe care vi le dădeam adineaori: sub aceeași semnificanți, în cursul epocilor, există acele alunecări de semnificație care dovedesc că nu putem stabili această corespondență biunivocă între cele două sisteme.

Esențialul pentru noi așadar este acesta, e că sistemul semnificantului, adică faptul că există o limbă cu un număr de unități individualizabile, are anumite particularități pe care o specifică în fiecare limbă, care face ca:

-nu orice silabă să poată să echivaleze cu orice silabă,

-nu e același lucru: anumite silabe nu sunt posibile în cutare sau cutare limbă, folosirile cuvintelor sunt diferite, altfel spus locuțiile cu care ele se grupează.

Că toate astea există deja, e ceva care de la origine, condiționează până în țesătura sa cea mai originară, ceea ce se întâmplă în inconștient, este ceea ce eu ilustrez din timp în timp. Dacă inconștientul este astfel cum Freud ni l-a descris, un calambur în el însuși poate fi șuvița esențială care susține un simptom, adică la fel de bine un calambur care, într-un alt sistem de lingvistică, într-o limbă vecină, nu există: bineînțeles nu este acolo decât unul dintre acele cazuri particulare care pun bine în valoare ceva fundamental.

1956.02.08. Seminarul 3, „Psihoze", Lecția 11

La momentul unde subiectul iese din acest câmp de semnificație erotizată, enigmatică, cel care este cel unde s-a stabilizat, se pare, fenomenul fundamental al delirului său, atunci când o oprire *(„répit" – oprire provizorie într-o sarcină dezagreabilă, o amânare acordată celor având datorii și dovedind buna lor voință și credință)* se stabilește, atunci când subiectul în mod dureros se resimte din asta ca și detașat și revine la aceasta căreia el pare să poată să dorească venirea ca și o stare de oprire, se produce întotdeauna un fel de halucinație, în marginea lumii exterioare, care îl parcurge din toate elementele ca și „*disociate*" – și despre care putem de asemenea gândi că prin acest intermediar el regăsește o nouă coerență care merge spre subiectul ca și vorbind în propriul său nume – diferite elemente compozanți ai limbajului: adică activitatea vocală sub forma sa cea mai elementară, chiar acompaniată de un fel disperare *(„désarroi" – dezordine, confuzie, tulburare profundă pe care o resimte o persoană confruntată la un eveniment dezagreabil și brusc)* legată la subiect la o anumită rușine, pe de altă parte de o semnificație primită de el și care se conotează ca și fiind cea a unei chemări în ajutor ca și în mod strict corelativ și paralel la abandonul căruia el îi este la acest moment acolo subiect, apoi în continuare cu acest ceva care după analiza noastră, ne va apare ca și mult mai mult *halucinatoriu* în cele din urmă decât acest fenomen de limbaj care rămâne în sumă întreg în misterul său, la fel de bine nu le numește el niciodată decât „*cuvinte („paroles" – vorbiri) interioare*".

Și el descrie un întreg traiect foarte singular al razelor divine care precedă inducția acestor *cuvinte (vorbiri) divine*.

Unul dintre fenomenele cele mai stranii a ceea ce el ne manifestă, nu este aceasta un martor straniu, nu este aceasta ceea ce el descrie ca și venirea razelor divine care aici s-au transformat în fire din care el are o anumită sesizare *(„appréhension" – acțiunea de a înțelege ceva, de a-l sesiza prin inteșigență)* vizuală, sau cel puțin spațială, și care vine întotdeauna la a-l lua printr-o mișcare, care vin spre el din fondul orizontului, ele fac turul capului său pentru a-l invada, pentru a veni să puncteze în el pe la spate, și aceasta este tocmai acolo fenomenul care preludiază la ceea ce va fi la el punerea în joc a discursului divin ca atare.

Acest fenomen din care totul ne lasă să gândim că el se derulează în ceea ce am putea numi „*un trans-spațiu*" care ne-ar conveni să-l definim ca și fiind legat la aceste elemente structurale ale *semnificantului* și ale *semnificației*, adică într-o anumită spațializare prealabilă la orice fel de concept de dualizare posibilă a fenomenului limbajului ca atare. Există acolo ceva din diferit de ceea ce se petrece la momentul unde acest fenomen încetează, și unde este realitatea, cu precizie denunțată de subiect ca și suport a alte *fenomene* absolut distincte de primele, și care sunt fenomene pe care în mod clasic le reducem la credință: am spune că el crede că Dumnezeu a creat aceasta pentru el.

Și acest termen, dacă termenul de *halucinație* trebuie raportat la o transformare a realității, aceasta este prea bine mai degrabă la acest nivel doar că noi avem dreptul de a-l menține dacă noi vrem să consevăm o anumită coerență limbajului, adică la modul din care noi înșine plasăm fenomenele morbide. Adică faptul că aceasta este prea bine mai degrabă în sentimentul particular la limita sentimentului de realitate și de irealitate, la acest sentiment de apropiată naștere, de noutate, și care nu este nu importă care, de noutate la uzajul său, de irupție în lumea exterioară, chiar dacă ea se raportează la o realitate care pentru subiect nu pare să fi făcut chiar atât de multă lipsă *(„défaut" – imperfecție, defect, slăbiciune, insuficiență)*.

Însă în ea însăși pur și simplu îi apare la acest moment acolo – ca și fiind întocmai aceste *noutăți* lui destinate – acest ceva care este dintr-un alt ordin decât ceea ce ne apare în raport cu *semnificația* sau *semnificanța*, până atunci ceea ce este cu adevărat ca atare o halucinație, ceea ce ne imaginăm noi ca și o halucinație, adică această realitate creată și care vine frumos și bine la interiorul realității ca și ceva din *nou*.

Ideea însăși pe care noi ne-o facem despre halucinație în calitatea în care ea este o inveție a realității, aceasta este tocmai acolo ceea ce constituie suportul a ceea ce subiectul resimte *(„éprouve” – are, trăiește, a pune la probă)*, atunci când o este atât de atașat la un element al lumii sale exterioare.

1956.03.21. Seminarul 3, „Psihoze”, lecția 14

Și eu nu am putu decât să schițez ceea ce poate chiar în ocazie să rezulte din asta.

Eu vreau să spun că eu am pus accentul asupra a aceasta, aceasta este că dacă există în ceva parte, ceea ce numim „*reîntărire a eului*”, adică punere a accentului asupra *relației fantasmatice* în calitatea în care ea este întotdeauna relegată, în care ea este corelativă a relației *eului*, aceasta este în mod precis și în mod mai special *la nevrotic* – toți subiecții nu sunt nevrotici – caracterizat printr-*o structură tipică*.

Există prea bine multe alte modalități, moduri de intervenție: extensia nevrozelor de partea *nevrozelor de caracter*, alte moduri de manifestare semnificative ale inconștientului. Există din asta altele, însă în mod cu totul special în nevroză, acest mod de intervenție merge în sensul care este în mod exact opus celui *al disoluției*, nu doar a *simptomelor*...

care sunt în mod propriu vorbind în semnificanța lor, însă care în ocazie pot fi totuși mobilizate

...însă *a structurii nevrozei*.

Eu am indicat aici că ceea ce noi trebuie să numim în nevroza obsesională „*structură a nevrozei*” aceasta este întocmai aceasta sensul

a ceea ce Freud a adus: atunci când el face noua sa topică, atunci când el a pus accentul asupra funcției *eului* în calitate de funcție *imaginară*.

1956.04.11. Seminarul 3, „Psihoze”, lecția 15

Căci o întreagă pretenție fenomenologică – care pentru moment debordează în mod larg domeniul psihanalizei și care nu domnește acolo decât pentru atât cât ea domnește în mod egal altundeva – este fondată asupra acestui ceva care confundă domeniul *semnificanței* și domeniul *semnificației*. Pornind de la lucrări care au marea lor rigare, care sunt în mod precis elaborări în funcția semnificantului, ea a glisat – și este tocmai acolo confuzia fundamentală care există în ceea ce noi numim fenomenologia pretinsă psihologică – ea glisează la domeniul *semnificației*, adică faptul că ea este condusă ca și o cățea la pistă, și că absolut ca și cățeaua, asta nu o va duce în mod absolut niciodată la nici un fel de rezultat științific.

...

Este acolo în mod manifest mecanismul lui „*ca și cum*” pe care Doamna Hélène Deutsch într-un articol căruia eu v-am dat sensul, l-a pus în valoare ca și o dimensiune absolut semnificativă în *simptomatologia schizofreniilor*, un mecanism de compensație în mod propriu vorbind *imaginară* – voi trebuie să regăsiți acolo utilitatea distincției acestor registre – un fel de *compensație imaginară a Oedipului absent*, a Oedipului în calitatea în care el ar fi dat semnificantul, virilitatea sub forma nu a imaginii paterne, ci a *Numelui Tatălui*.

1956.04.18. Seminarul 3, „Psihoze”, lecția 16

Este aceasta faptul că oare nu este întocmai despre aceasta că este vorba atunci când, în această psihologie, „*omul modern*”, poate prea bine mult mai puțin dotat *(„loti” – avantajat sau dezavantajat prin soartă)* – noi avem din asta suspiciunea deja de ceva timp – decât un *primitiv*, pentru a se regăsi acolo în *acest ordin de semnificanțe*, și care este redus din asta asupra multor lucruri...

trebuie prea bine s-o spui, absolut spre diferență de primitiv care are totuși chei – grație miturilor sale – pentru tot felul de situații extraordinare: există chei pentru cazul în care el se pune în ruptură cu tot, el este încă prins, el regăsește încă posibilitatea semnificanților care îl suportă la acest moment acolo, care îi spun de exemplu în mod foarte exact forma pedepsei pe care o comportă ieșirea sa și care poate produce la mai mult decât un nivel dezordini și a regulii pe care i-o impune ritmul său fundamental

...noi, noi suntem din asta, mi se pare, mai degrabă reduși la a rămâne în mod foarte fricos într-un *conformism*, și la a teme de a deveni un mic puțin nebuni din momentul în care noi nu spunem, în sumă în mod exact același lucru ca și toată lumea.

Aceasta este mai degrabă asta situația „*omului modern*”.

...

Noi putem desemna, eu aș spune, *ansamblul („ensemble” – mulțimea) semnificațiilor* cu care apare, conotat în abordarea sa, dacă putem vorbi despre abordarea unei *găuri*, însă într-adevăr, pentru ce nu? Nu există nimic mai periculos decât *abordarea („approche” – apropierea) unui vid*.

...

Atunci când noi vedem că ceea ce se petrece este în mod infinit mai manifest, mai ordonant, în acest ceva pe care noi îl putem concepe ca și ceea ce se petrece, dacă absolut dintr-o dată, pentru că *semnificantul* este întotdeauna solidar...

eu vreau să spun că tot ceea ce era elemente fundamentale ale semnificantului nu formează niciodată – pentru că semnificanța însăși a semnificantului – decât ceva din coerent

...subiectul apropo de lipsa semnificantului trebuie să fie în mod necesar adus la a *repune în cauză mulțimea („ensemble” – ansamblul) semnificantului.*

1956.05.31. Seminarul 3, „Psihoze”, lecția 20

La aceasta, și încă de la început, se opune o parte a semnificantului care ne este dată pentru calitățile sale proprii, densitatea sa proprie, nu prin semnificația sa, însă semnificanța sa, noi avem *semnificantul vid*, noi avem *semnificantul* în mod egal reținut, pentru *calitățile* sale *în mod pur formale* și în calitatea în care ele servesc la a face din asta serii, similarități, de exemplu: *Jesum Christum* -ul.

Pe scurt, *limbajul vestibulelor cerului*, sau în alt mod spus: *păsări ale cerului*, din cele pe care noi le-am recunoscut ca și *tinere fete*, cărora Schreber le acorda privilegiul *discursului fără semnificație*.

Aceasta *este între acești doi poli* că se situează, dacă o putem spune, registrul în care se va juca, în toată dezvoltarea sa, intrarea în psihoză: universul *cuvântului revelator*, eu vreau să spun al cuvântului în calitatea în care el deschide o dimensiune nouă, în care dă acest sentiment de înțelegere inefabilă, care de altfel nu reacoperă nimic care să fie până acolo experimentat.

Aceasta este ceva din nou ceea ce este oferit, și ceea ce în în celălalt se prezintă ca și *universul melodiei și refrenului („de la rengaine et du refrain”)*.

1956.06.13. Seminarul 3, „Psihoze”, lecția 22

Există o foarte drăguță rugăciune în practica creștină care se numește „Ave Maria”. Nimeni nu se îndoiește că asta începe prin cele trei prime litere pe care călugării budiști le mormăie toată ziua; „AUM”. Însă este curios că asta trebuie să fie tocmai aceleași, asta trebuie să ne indice că există ceva absolut radical în ordinul semnificantului. Ce contează!

1956.06.27. Seminarul 3, „Psihoze”, lecția 24

Înainte să existe „*Numele Tatălui*” nu exista tată, exista tot felul de alte lucruri, și Freud chiar întrevede – este prea bine pentru aceasta că el a scris *Totem și Tabu* – ce direcție el poate întrevedea, ceea ce putea să

existe, însă în mod sigur înainte ca termenul de tată să se fi instituit într-un anumit registru, în mod istoric nu exista tată.

1956.07.04. Seminarul 3, „Psihoze”, lecția 25

Eu nu știu foarte bine prin ce capăt să încep, pentru a termina acest curs.

Pentru orice eventualitate, eu v-am pus la tablă două mici scheme:

-una pe care voi trebuie s-o cunoașteți care este veche. Aceasta este cea a unui fel de grilă, prin care eu am început acest an la a încerca să vă arăt cum anume se punea problema delirului, dacă noi am vrea să-l structurăm, atunci când pare prea bine a fi în mod aparent o relație legată prin ceva capăt la vorbire. Această schemă la care eu aș putea poate încă să trebuiască să mă refer, eu v-o reamintesc deci.

Eu gândesc că ea este deja pentru voi în mod suficient comentată.

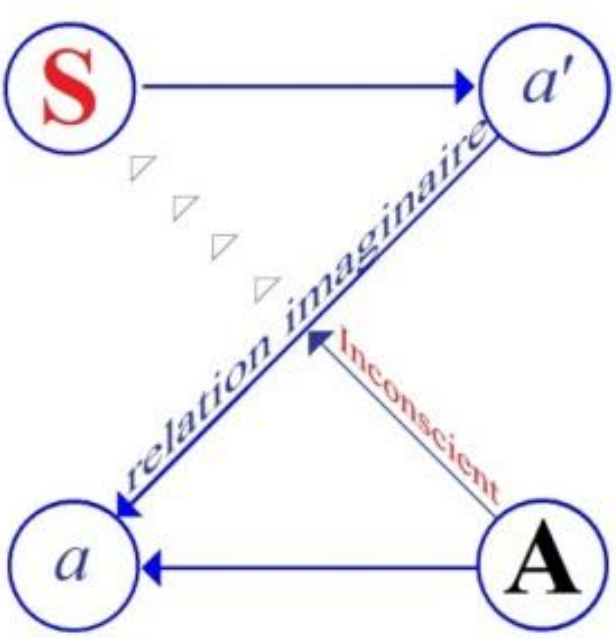

-o alta, care este diferită, complet nouă, și la care eu voi avea poate nevoie să mă refer imediat.

Noi pornim azi din punctul unde eu v-am lăsat ultima dată, adică în cele din urmă al unor descrieri opuse:

-cea a lui Freud,

-cea a unei psihanaliste care este foarte departe de a fi fără merit și care, pentru a reprezenta niște tendințe dintre cele mai moderne, are cel puțin avantajul de a o face într-un mod foarte inteligent.

...

Eu nu aș spune că cel mai mic gest pentru a ridica un rău dă posibilități unui rău mai mare însă antrenează întotdeauna un rău mai mare, este un lucru la care ar conveni totuși ca un *psihanalist* să se obișnuiască, pentru că fără aceasta, eu cred că el nu este absolut deloc capabil de a duce în întreagă conștiență *funcția sa profesională*.

Aceasta nu vă va duce departe. De altfel, ceea ce eu spun acolo, toată lumea o știe, în jurnale, ni se-o spune: progresele științei, Dumnezeu știe dacă aceasta este periculos, etc. Însă aceasta nu ne face nici rece nici cald, pentru ce? Pentru că voi sunteți toți, eu însuși cu voi, inserați în acest semnificant major care se numește *Moș Crăciun („Père Noël" – Tata Crăciun)*. *Moș Crăciun*, aceasta este un tată! Cu *Moș Crăciun*, aceasta se aranjează întotdeauna, și eu aș spune mai mult, nu doar că asta se aranjează întotdeauna, însă asta se aranjează bine.

Ori, ceea despre ce este vorba la psihotic, presupuneți pe cineva care cu adevărat nu crede în *Moș Crăciun*, adică cineva pentru moment de negândit pentru noi, cineva care cu adevărat a putut să se realizeze, printr-o suficientă meditație în timpul nostru, un Domn pe care-l numim *daltonist*, dacă atât este că aceasta a existat vreodată.

Să nu credeți că eu acord vreo importanță la aceste bârfe, la aceste zvonuri.

Însă în sfârșit aceasta consista întocmai, în mod precis, la a se disciplina, la a nu crede că atunci când facem ceva din bine, de exemplu, la a fi cu adevărat convins că tot ceea ce facem din bine antrenează un rău echivalent și că, prin consecință, nu trebuie s-o faci. Aceasta este un lucru ce vă va părea poate discutabil în perspectiva lui *Moș Crăciun*, însă este suficient ca voi să-l admiteți, nu ar fi aceasta decât pentru o clipă, pentru a concepe că, de exemplu, tot felul de lucruri pot depinde din asta care sunt cu adevărat fundamentale și la nivelul semnificantului.

Ei bine, psihoticul are asupra voastră acest dezavantaj însă de asemenea acest privilegiu de a fi într-un raport în mod divers pus.

El nu a făcut expres, el nu s-a extras din *semnificant*, *el s-a găsit plasat* un foarte mic puțin în travers, *în strâmb („traviole”)*: trebuie, pornind din momentul unde el este somat de a se acorda la acești semnificanți, ca el să facă un efort de retrospectivă considerabil care sfârșește la *niște lucruri*, cum spunem, *în mod extraordinar nebunești („farfelues” – aiurite, puțin credibile, extravagante, imprevizibile, bizare, excentrice)*, și ceea ce numim *dezvoltarea unei psihoze*.

1956.11.21. Seminarul 4, „Relația de obiect”, Lecția 1

Vom vorbi acest an despre un subiect care nu este în ceea ce se numește evoluția istorică a psihanalizei, fără să ia de o manieră articulată sau nu, o poziție cât se poate de centrală în teorie și practică. Acel subiect, este Relația de obiect.

De ce nu l-am ales, acel subiect, deja actual, deja prim, deja central, deja critic, atunci când am început aceste seminarii? Tocmai pentru rațiunea care motivează a doua parte a titlului meu, adică pentru că el nu poate fi tratat decât plecând de la o anumită idee, de la un anumit recul luat asupra problemei a ceea ce Freud ne-a arătat ca și constituant al structurilor în care analiza se deplasează, în care ea operează, și mai ales structura complexă a relației între cei doi subiecți în prezență în analiză: analizatul și analistul.

Tocmai de aceea prin acei trei ani de comentarii ale textelor lui Freud, de critică, purtând:

-primul an asupra a ceea ce putem numi elementele însele ale conduitei tehnice, adică noțiunea de transfer și noțiunea de rezistență,

-al doilea an asupra a ceea ce trebuie bine spus a fi fondul experienței și al descoperirii freudiene, adică ceea ce este propriu zis noțiunea de inconștient, despre care cred să vă fi arătat destul în acest al doilea an că această noțiune de inconștient este chiar aceea care a necesitat pentru Freud introducerea de principii literal paradoxale pe planul pur dialectice care Freud a fost adus să le introducă în dincolo de principiul plăcerii.

-în sfârșit în cursul celui de-al treilea an, v-am dat un exemplu manifest despre absoluta necesitate de a izola această articulație esențială a simbolicului care se numește semnificantul, pentru a înțelege, analitic vorbind, ceva asupra a ceea ce nu e altul decât câmpul propriu paranoic al psihozelor.

Iată-ne aici deci înarmați de un anumit număr de termeni care au dus la anumite scheme, a căror spațialitate nu e absolut deloc de luat în sensul intuitiv al termenului de schemă, care nu comportă localizare, ci care comportă într-un mod cât se poate de legitim o spațializare, în sensul unde spațializare implică raport de loc, raport topologic, interpoziție de exemplu, sau succesiune, secvență.

Una dintre acele scheme unde culmină tot ceea la ce am ajuns după acei ani de critică, este schema pe care am putea-o numi prin definiție prin opoziție, celei care înscrie raportul subiectului la Altul în măsura în care e la început în raportul natural așa cum e constituit la începutul analizei : raport virtual, raport de vorbe virtuale, prin care este de la Altul de unde Subiectul primește, sub forma unei vorbe inconștiente, propriul său mesaj.

Acel mesaj propriu care îi este interzis, este pentru el deformat, oprit, captat, profund necunoscut prin această interpoziție a relației imaginare între a și a´, adică acel raport care există tocmai între acel eu și acest altul care este obiectul tipic al eului, adică în măsura în care relația imaginară întrerupe, încetinește, inhibă, inversează cel mai des și în mod profund răucunoaște printr-o relație esențial alienată, raportul vorbirii între Subiect și Altul, marele Altul :

-în măsura în care el este un alt subiect,

-în măsura în care prin excelență el este subiect capabil de a înșela.

Iată deci la ce schemă am ajuns, și vedeți bine că nu este ceva ce nu este … în momentul unde noi l-am repus în interiorul analitic, astfel încât, din ce în ce mai mult, un număr tot mai mare de analiști o formulează, atunci când noi vom repune în cauză această prevalență în teoria analitică:

-a relației de obiect, dacă o putem spune non comentată,

-a relației de obiect primară, a relației de obiect ca venind să ia, în teoria analitică, locul central,

-ca venind să recentreze toată dialectica principiului plăcerii, a principiului realității,

-ca venind să fondeze tot progresul analitic în jurul a ceea ce putem numi o reificare a raportului Subiectului la obiect, considerată ca o relație dual㠠o relație… ni se spune încă atunci când se vorbește despre situația analitică… excesiv de simplă, această relație a Subiectului la obiect care tinde din ce în ce mai mult să ocupe centrul teoriei analitice.

Este tocmai ceea ce vom pune la probă. Vom vedea dacă putem… plecând de la ceva ce în schema noastră se raportează în mod precis la linia a-a´… să construim într-un mod satisfăcător ansamblul fenomenelor oferite observației noastre, experienței noastre analitice, dacă acest instrument el complet singur poate permite să răspundă de fapte, dacă în alți termeni schema cea mai complexă pe care am propus-o trebuie neglijată, chiar îndepărtată.

Ca relația de obiect să fi devenit – cel puțin în aparență – elementul teoretic prim în explicația analizei, cred că vă voi da despre asta o mărturie urmată.

Nu în mod precis indicându-vă să vă pătrundeți de ceea ce putem numi un fel de operă colectivă recent apărută, pentru care într-adevăr termenul colectiv se aplică deosebit de bine.

Veți vedea de la un capăt la altul punerea în valoare… într-un mod poate nu întotdeauna în particular satisfăcător în sensul de articulat, dar cu siguranță în care monotonia, uniformitatea e cât se poate de frapantă… veți vedea promovată această relație de obiect dată în mod expres într-unul dintre articole care se numește Evoluția psihanalizei, iar ca ultim termen al acestei evoluții veți vedea în articolul Clinica psihanalitică ă modalitate de a prezenta clinica însăși, toată întreagă centrată pe această relație de obiect.

1956.11.28. Seminarul 4, „Relația de obiect”, Lecția 2

Am făcut această săptămână la intenția voastră, lecturi a ceea ce au scris psihanaliștii asupra acelui subiect care va fi al nostru acest an, adică obiectul, și mai special acest obiect despre care am vorbit ultima dată, care este obiectul genital.

Obiectul genital, pentru a-l numi pe numele său, este femeia, atunci de ce să n-o numim pe numele său? Așa că e în sumă un anumit număr de lecturi despre sexualitatea feminină de care m-am gratificat.

Ar fi mult mai important ca să fiți voi cei care le faceți decât eu, aceea v-ar face mult apți să înțelegeți ceea ce voi fi adus să vă spun asupra acelui subiect, și apoi acele lecturi sunt foarte instructive din alte puncte de vedere încă, și în principal în acela că, dacă ne gândim la fraza bine-cunoscută a lui Renan: „Prostia umană dă o idee despre infinit”.

Trebuie să adaug că dacă ar trăit în zilele noastre ar fi adăugat: „...și divagațiile teoretice ale psihanaliștilor... chiar deloc pentru că aș fi pe cale să le asimilez prostiei... sunt un ordin a ceea ce poate da o idee despre infinit...”

Căci în fapt e extrem de frapant să vezi la ce dificultăți extraordinare spiritele diferiților analiști sunt supuse, după enunțurile ele însele atât de abrupte, atât de uimitoare ale lui Freud.

Dar Freud, întotdeauna complet singur, a adus asupra acelui subiect... căci e probabil la aceea că se va limita portanța a ceea ce vă voi spune azi... e că în mod sigur dacă există ceva care trebuie la maxim să contrazică ideea acestui obiect... pe care noi l-am desemnat adineaori ca un obiect armonic, un obiect completând prin natura sa relația subiectului cu obiectul... dacă există ceva care trebuie să-l contrazică este...

-nu aș spune nici măcar experiența analitică, căci până la urmă toată experiența comună, raporturile bărbatului și femeii, nu este un lucru non problematic: dacă nu era un lucru problematic nu ar fi existat analiză deloc

-dar formulările precise ale lui Freud sunt ceea ce aduce cel mai mult noțiunea unui pas, unei deschideri, a ceva ce nu merge.

1957.02.06. Seminarul 4, „Relația de obiect”, lecția 10

Această *alegere a obiectului*, atât de profund legată prin toată analiza freudiană la *narcisism*, acest obiect care este *un fel de alt eu în subiect*, pentru a merge la cel mai departele la care o putem merge în sensul pe care Freud îl articulează în mod perfect, este deci despre asta că este vorba: cum să articulezi această diferență a *identificării* cu *Verliebtheit (îndrăgostirea)* în formațiile sale cele mai elevate – în sensul se pare cele mai pline, pe care o numim fascinație, apartenență amoroasă – în manifestările sale cele mai elevate cunoscute sub numele de înfeudare *(„inféodation” – act prin care un senior conceda unui vasal gestiunea unui fief aparținându-i, ca și formă de retribuție)*, sau de apartenență amoroasă ceea ce este ușor de descris.

...

Această distincție este capitală, ea ne va permite azi să punem un prim desen a ceea ce este cel puțin exigibil pentru ca acest timp să se producă. Noi avem deja *structurare simbolică*, *introiecție* posibilă, și ca atare forma cea mai caracterizată a identificării freudiene primitive puse. Aceasta este în acest al doilea timp că poate să se producă *Verliebtheit. Verliebtheit (îndrăgostirea)* nu este absolut deloc conceptibilă, și ea nu este niciunde articulată – dacă nu în registrul relației narcisice – în mod altul decât relația speculară așa cum cel care vă vorbește a definit-o și articulat-o.

1957.02.23. Psihanaliza și învățământul său

Încă este aceasta a vorbi prea mult despre ceea ce noi dăm la această atestare, atunci când în menținerea sa ea ne neglijează suficient pentru a transmite fără recunoașterea *(„aveu”)* noastră cifrul său transformat la linia noastră filială. Căci să nu fi existat nimeni pentru a o citi timp de atâtea secole ca și hieroglifele în deșert, ea ar rămâne la fel de ireductibilă în absolutul său de semnificant precum aceasta aici ar fi rămas-o la mișcarea nisipurilor și la tăcerea stelelor, dacă nici o ființă umană nu venea să le redea *(„rendre”)* la o semnificație restituită.

Și din această ireductibilitate participă fumul *(„la fumée” – afumătura)* fragilă a visului ca și rebusul de pe fundul farfuriei (ținute de Freud pentru asemănătoare în elaborarea lor), clătinarea conduitei ca și cochilia *(„coquille”)* cărții (una și alta reușite în semnificanța lor mai degrabă decât semnificații ratate), și futilitatea cuvântului de spirit căruia pornind de la tehnica sa Freud ne arată că bucuria sa proprie ține la a ne face să participăm la dominanța semnificantului asupra semnificațiilor cele mai grele la a purta destinul nostru.

1957.03.06. Seminarul 4, „Relația de obiect”, lecția 12

Dacă voi luați lucrurile la nivelul simplu al lecturii, deși asta nu este articulat așa niciunde, este în mod literal, în opera lui Freud implicat peste tot. *Castrarea*, dacă vreți, este semnul dramei *oedipului*, așa cu el *(oedipul)* îi este *(castrării)* pivotul implicit.

...

Agent	Manque	Objet
Père *réel*	Castration *symbolique*	Phallus *imaginaire*
Mère *symbolique*	Frustration *imaginaire*	Sein *réel*
Père *imaginaire*	Privation *réelle*	Phallus *symbolique*

Pe de altă parte, vă reamintesc necesitatea acestui tablou. Este absolut clar că *această castrare* – pentru atât cât ea este *eficace*, cât ea este *resimțită*, cât ea este *prezentă* în geneza unei nevroze – este *castrarea* de *un obiect imaginar*. Niciodată nici o castrare despre care este vorba

în incidența unei nevroze nu este o castrare reală, *este* pentru atât cât ea joacă în subiect sub forma *unei acțiuni purtând asupra unui obiect imaginar*, faptul că *această castrare* intră în joc. Problema pentru noi este întocmai de a concepe pentru ce, prin ce necesitate, această castrare se introduce într-o dezvoltare care este dezvoltarea tipică a subiectului.

1957.03.20. Seminarul 4, „Relația de obiect", lecția 14

Aceasta este pur și simplu pentru că leul nu știe număra până la 3. Înțelegeți bine faptul că aceasta este pentru că leul nu știe număra până la trei că leoaicele nu resimt între ele nici cel mai mic sentiment de gelozie, cel puțin în mod aparent. Eu vă livrez aceasta meditației voastre.

În alți termeni, noi nu trebuie în nici un caz să neglijăm introducerea semnificantului, pentru a înțelege apariția despre care este vorba, de fiecare dată atunci când noi ne găsim în fața aparenței de realitate care este obiectul nostru principal în analiză, realitatea conflictului interuman. Am putea chiar merge și mai departe și să spunem că în cele din urmă, aceasta este pentru că oamenii nu știu mult mai bine să numere decât leul – adică faptul că acest număr 3 nu este niciodată în mod complet integrat, faptul că el este doar articulat – că acest conflict există.

Pentru că bineînțeles, menținerea relației duale în mod fundamental animale, nu continuă mai puțin să prevaleze într-*o anumită zonă*, cea în mod precis a *imaginarului*, și aceasta este întocmai în măsura unde omul știe totuși să numere, faptul că se produce în ultimă analiză acest ceva pe care noi îl numim conflict.

Dacă aceasta nu era atât de dificil de a ajunge până a articula numărul trei, nu ar exista acest *gap* între *pre-oedipian* și *oedipian* pe care noi încercăm întocmai aceste zile de a-l traversa așa cum noi putem, cu ajutorul a mici *scări de coardă* și alte trucuri, despre care eu vreau pur și simplu să vă fac să vă dați seama că pornind din momentul unde încercăm să îl traversăm, aceasta este întotdeauna la trucurile la care

suntem livrați faptul că nu există nici un fel de traversare în mod veritabil *experiențial* al acestui *gap* între 2 și 3.

1957.05.09. Instanța literei în inconștient sau rațiunea după Freud

Copii în scutece

O cetăți ale mării, eu văd la voi cetățenii voștri, bărbați și femei, brațele și picioarele strâns prinse în solide legături de către oamenii care nu vă vor înțelege deloc limbajul vostru, și voi nu veți puteți exprima liber decât între voi, prin plângeri înlăcrimate, lamentații și suspine, durerile voastre și regretele voastre ale libertății pierdute. Căci aceia care vă leagă nu vor înțelege limba voastră, așa cum nici voi nu îi veți înțelege.

(Carnetele lui Leonardo da Vinci, traducere Louise Servicen, Gallimard, volumul II, pagina 400)

Dacă tema acestui volum 3 al „Psihanalizei” („Psihanaliză și Științe ale Omului”) îmi comanda această contribuție, eu datorez această deferență la ceea ce se va descoperi acolo, s-o introduc situând-o între scris și vorbire: ea va fi la jumătatea-drumului. Scrisul se distinge într-adevăr printr-o prevalență a textului, în sensul că vom vedea luând aici la acest factor al discursului, ceea ce permite acolo această strângere care după voia mea nu trebuie să lase cititorului altă ieșire decât intrarea sa, pe care eu o prefer dificilă. Aceasta nu va fi așadar aici un scris în sensul meu.

Prioritatea pe care o acord la a hrăni lecțiile mele de seminar dintr-un aport de fiecare dată inedit, m-a împiedicat până în această zi să dau de acolo un astfel de text, decât pentru una dintre ele, oarecare restului în suita lor, și la care nu merită aici să ne reportăm decât pentru scara topicii lor. Căci urgența în care iau acum pretext de a lăsa acolo această vizare, nu face decât să acopere dificultatea pe care susținând-o la scara în care trebuie aici să prezint învățământul meu, ea nu trece prea departe de vorbire, ale cărei măsuri diferite sunt esențiale efectului de formare pe care îl caut.

Este tocmai de ce am luat această cale a unui interviu ce mi-a fost cerut în acest moment de grupul de filosofie al „Federației studenților în

materie de litere”, pentru a lua acolo acomodarea propice expozeului meu: generalitatea sa necesară găsind a se acorda caracterului extraordinar al audienței lor, însă obiectul său unic întâlnind conivența calificării lor comune, cea literară, la care titlul meu face omagiu. Cum să uităm într-adevăr că Freud a menținut în mod constant și până la finalul ei exigența primă a acestei calificări pentru formarea analiștilor, și că el desemnat în „Universitas litterarum” dintotdeauna, locul ideal pentru instituția sa.

Astfel recursul la mișcarea restituită la cald a acestui discurs marca el în plus prin cei cărora îl destinez, pe cei cărora el nu se adresează. Vreau să spun: pe nimeni dintre cei care, pentru orice scop ar fi în psihanaliză, tolerează ca disciplina lor să se prevaleze de orice falsă identitate. Viciu de obișnuință și astfel în efectul său mental încât cea adevărată chiar poate să pară acolo un alibi printre altele, a cărui, sperăm cel puțin, redublare rafinată nu scapă celor mai subtili.

Astfel observăm cu curiozitate virajul ce se amorsează privind „simbolizarea” și „limbajul” în „Jurnalul Internațional al Psihanalizei”, utilizând în mare cantitate degete umede agitând foile lui Sapir și Jespersen. Aceste exerciții sunt încă novice, dar este mai ales tonul care nu este acolo. Un anumit serios face să surâzi la a reintra în veridic. Și cum anume chiar un psihanalist de azi nu s-ar simți el acolo venit, să atingă vorbirea, când experiența sa primește de acolo instrumentul său, cadrul său, materialul său și până și zgomotul de fond al incertitudinilor sale.

I.Sensul literei

Titlul nostru face înțeles că dincolo de această vorbire, este toată structura limbajului pe care experiența psihanalitică o descoperă în inconștient. Punând încă de la început spiritul prevenit în alertă, cu privire la ceea poate să aibă la revenirea pe idea că inconștientul nu este decât sediul instinctelor. Însă această literă cum trebuie s-o iei aici? Tot în mod egal, la literă.

Noi desemnăm prin „literă” acest suport material pe care discursul concret îl împrumută limbajului.

Această simplă definiție presupune că limbajul nu se confundă cu diversele funcții somatice și psihice care îl deservesc la subiectul vorbitor. Pentru rațiunea primă că limbajul cu structura sa pre-există intrării pe care o face acolo fiecare subiect la un moment al dezvoltării sale mentale.

Să notăm că afaziile, cauzate de leziuni pur anatomice ale aparatelor cerebrale care dau acestor funcții centrul lor mental, se dovedesc în ansamblul lor a repartiza deficitele lor după cei doi versanți ai efectului semnificant a ceea ce noi numim aici „litera”, în creația semnificației. Indicație ce se va clarifica din ceea ce va urma.

Subiectul la fel de bine, dacă el poate să pară serv al limbajului, o este și mai mult încă al unui discurs, în momentul universal din care locul său este deja înscris la nașterea sa, nu ar fi decât sub forma numelui său propriu. Referința la experiența comunității ca și la substanța acestui discurs, nu rezolvă nimic. Căci această experiență își ia dimensiunea sa esențială în tradiția care instaurează acest discurs. Această tradiție, mult înainte ca drama istorică să se înscrie acolo, fondează structurile elementare ale culturii. Și aceste structuri însele revelă o ordinație de schimburi care, fie-ea inconștientă, este inconceptibilă în afara permutațiilor pe care le autorizează limbajul. *(Cf. Claude Levi-Strauss: „Structurile elementare ale rudeniei”)*

De unde rezultă că la dualitatea etnografică a naturii și culturii, este în trecere a se substitui o concepție ternară: natură, societate și cultură, a condiției umane, la care s-ar putea prea bine ca ultimul termen să se reducă la limbaj, adică la ceea ce distinge în mod esențial societatea umană de societăți naturale. Însă noi nu vom lua aici ni parte nici pornire, lăsând tenebrelor lor relațiile originale ale semnificantului și ale muncii. Mulțumindu-ne, pentru a ne achita dintr-un punct cu funcția generală a „praxis” în geneza istoriei, să relevăm că societatea însăși care ar fi restaurat în dreptul său politic cu privilegiul producătorilor, ierarhia cauzatoare a raporturilor de producție la super-structurile ideologice, nu a „născut” pentru atât un „esperanto” ale cărui relații la

realul socialist să fi pus încă de la rădăcină în afara dezbaterii orice posibilitate de formalism literar.

Noi nu ne vom încrede în ce ne privește decât în doar premisele, care și-au văzut confirmat prețul lor din faptul că limbajul a dobândit în mod efectiv acolo în experiență statutul său de obiect științific. Căci este tocmai acolo faptul prin care lingvistica se prezintă în poziție pilot în acest domeniu în jurul căruia o reclasare a științelor semnalează, așa cum e obișnuit, o revoluție a cunoașterii: necesitățile comunicării singure făcându-ne să-l înscriem la capitolul acestui volum sub titlul de „științe ale omului", în ciuda confuziei care poate găsi să se acopere acolo. Pentru a puncta emergența disciplinei lingvistice, noi vom spune că ea ține, așa cum este cazul oricărei științe în sens modern, în momentul constituant al unui algoritm care o fondează. Acest algoritm este următorul:

$$\frac{S}{s}$$

care se citește: „semnificant pe semnificat", „pe"-ul răspunzând barei care separă de acolo cele două etaje. Semnul scris astfel, merită să fie atribuit lui Ferdinand de Saussure, chiar dacă el nu se reduce în mod strict la această formă în nici una dintre numeroasele scheme sub care el apare în imprimarea diverselor lecții ale celor trei cursuri din anii 1906-07, 1908-09, 1910-11, pe care pietatea unui grup al discipolilor săi le-a reunit sub titlul de „Curs de lingvistică generală": publicație primordială în a transmite un învățământ demn de acest nume, adică faptul că nu ne putem opri decât pe propria sa mișcare. Tocmai de aceea este legitim să-i dăm omagiul formalizării „S/s" în care se caracterizează, în diversitatea școlilor, etapa modernă a lingvisticii. Tematica acestei științe este de acum într-adevăr suspendată poziției primordiale a semnificantului și a semnificatului, ca și ordine distincte și separate în mod inițial printr-o barieră rezistență la semnificație. Este tocmai acolo ceea ce va face posibil un studiu exact al legăturilor proprii semnificantului și al amplorii funcției lor în geneza semnificatului.

Căci această distincție primordială merge prea bine mult dincolo de dezbaterea privind arbitrariul semnului, așa cum ea s-a elaborat încă de la reflecția antică, chiar al impasului încă din aceeași epocă resimțit care se opune corespondenței biunivoce a cuvântului și a lucrului, fie-aceasta în actul numirii. Aceasta în mod invers aparențelor pe care le dă de acolo rolul imputat indexului indicând un obiect în învățarea de către subiectul „infans" a limbii sale materne sau în folosirea metodelor școlare zise concrete pentru studiul limbilor străine.

Pe această cale lucrurile nu pot merge mai departe decât de a demonstra că nu există nici o semnificație care să se susțină decât din retrimiterea la o altă semnificație: atingând la extremă remarca că nu există limbă existentă pentru care să se pună problema insuficienței ei la a acoperi câmpul semnificatului, fiind un efect al existenței ei de limbă faptul că ea răspunde la toate nevoile. Să mergem să strângem în limbaj constituirea obiectului, noi nu vom putea decât constata că ea nu se întâlnește decât la nivelul conceptului, prea bine mult diferit de orice nominativ, și că lucrul, reducându-se în mod prea bine evident la nume, se sparge în dubla rază divergentă

-a cauzei în care el a prins adăpost în limba noastră, *(causa)*

-și a nimicul la care el a făcut abandon al robei sale latine *(rem, res...)*.

Aceste considerații, atât de excitante cât ele ar fi pentru filosof, ne deturnează din locul din care limbajul ne interoghează despre natura sa. Și o vom eșua la a susține de acolo întrebarea, atât timp cât nu vom fi desprinși de iluzia că semnificantul răspunde la funcția de a reprezenta semnificatul, să spunem mai bine: că semnificantul are să răspundă de existența sa sub titlul a orice semnificație ar fi. Căci chiar reducându-se la această ultimă formulă, erezia este aceeași. Este cea care conduce logico-pozitivismul la căutarea sensului sensului, a „meaning of meaning" cum este denumită de acolo, în limba în care fervenții săi se agită, obiectivul. *(Cf. C. K. Ogden și I. A. Richards: The meaning of meaning, 1923)* De unde o constatăm că textul cel mai încărcat de sens se rezolvă la această analiză de nesemnificative bagatele, singuri rezistând acolo algoritmii matematici care sunt ei, ca și de drept, fără nici un sens.

Rămâne că algoritmul (S/s), dacă noi nu am putea retrage de acolo decât noțiunea paralelismului termenilor săi superior și inferior, fiecare luat doar în globalitatea sa, ar rămâne semnul enigmatic al unui mister total. Ceea ce bineînțeles nu este cazul. Pentru a sesiza funcția sa eu aș începe prin a produce ilustrația greșită prin care îi este introdus în mod clasic uzajul său. Iat-o:

În care o vedem ce favoare ea deschide la direcția precedent indicată pentru a greși. Eu i-aș substitui de acolo pentru auditorii mei o alta, care nu ar putea fi ținută drept mai corectă decât din a exagera în dimensiunea incongruentă la care psihanaliza nu a renunțat încă absolut deloc, în sentimentul justificat că conformismul său nu are preț decât pornind de la ea. Iată această altă:

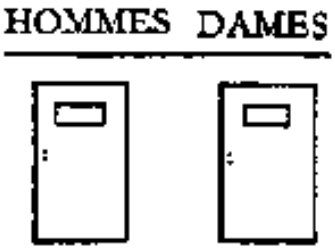

În care o vedem că, fără a înțelege prea mult portanța semnificantului interesat în experiență, adică dublând doar specia nominală prin numai juxtapoziția a doi termeni al căror sens complementar pare a trebui să se consolideze de acolo, surpriza se produce dintr-o precipitare a sensului neașteptat: în imaginea celor două uși gemene care simbolizează izolatorul oferit omului occidental pentru a-și satisface nevoile sale naturale în afara casei sale, imperativul pe care el pare să-l împărtășească cu marea majoritate a comunităților primitive și care supune viața sa publică legilor segregației urinare.

Aceasta nu este doar pentru a sidera printr-o lovitură jos dezbaterea nominalistă, ci pentru a arăta cum anume semnificantul intră în fapt în

semnificat; adică sub o formă care, pentru a nu fi imaterială, pune problema locului ei în realitate. Căci trebuind să se aproprie de micile plăcuțe emailate care o suportă, privirea clipitoare a unui miop ar fi poate justificată să chestioneze dacă este prea bine acolo că trebuie să vadă semnificantul, al cărui semnificat în acest caz ar primi din dubla și solemna procesie a navei superioare onorurile ultime.

Însă nici un exemplu construit nu ar ști să egaleze relieful care se întâlnește în trăitul adevărului. Prin care eu nu am loc să fiu nemulțumit din a-l fi forjat pe acesta: întrucât el a trezit la persoana cea mai demnă de credința mea această amintire din copilăria sa care, în mod fericit astfel venită la portanța mea, se plasează cel mai bine aici. Un tren sosește în gară. Un băiețel și o fetiță, fratele și sora, într-un compartiment sunt așezați unul în fața altuia de partea în care geamul dând spre exterior lasă să se deruleze vederii clădirile peronului de-a lungul căruia trenul se oprește:

-„Uite, spune fratele, suntem la Femei!

-Imbecilule! răspunde sora, tu nu vezi că suntem la Bărbați”.

În afară de faptul că într-adevăr șinele în această istorie materializează bara algoritmului saussurian sub o formă bine făcută pentru a sugera că rezistența sa poate fi alta decât cea dialectică, ar trebui, aceasta este prea bine imaginea care convine, să nu ai ochii în fața găurilor pentru a te încurca cu privire la locul respectiv al semnificantului și al semnificatului, și să nu urmărești din ce centru iradiind primul vine să reflecte lumina sa în tenebrele semnificațiilor neterminate.

Căci el va purta disensiunea – doar „animală” și consacrată uitării brumelor naturale – la puterea fără măsură, implacabilă familiilor și agasantă Zeilor, a Războiului ideologic. Bărbați și Femei vor fi de acum pentru cei doi copii două patrii spre care sufletele lor fiecare vor bate dintr-o o aripă divergentă, și pe care le va fi cu atât mai mult imposibil să pactizeze cu cât fiind în adevăr aceeași, niciunul nu va ști să cedeze pe excelența uneia fără să atenteze la gloria celeilalte. Să ne oprim acolo, am spune istoria Franței. Mai umană, ca și de drept, la a se evoca aici decât cea a Angliei, consacrată la răsturnarea de la Marele la Micul Capăt al oului decanului Swift.

Rămâne de conceput ce treaptă și ce culoar „S”-ul semnificantului, vizibil aici în pluralele din care el își centrează primirile sale dincolo de geam, trebuie să treacă pentru a-și purta coatele la canalizările pe unde, ca și aerul cald și aerul rece, indignarea și disprețul vin să sufle dincoace. Un lucru este cert, aceasta este că acest acces în orice caz nu trebuie să comporte nici o semnificație, dacă algoritmul cu bara sa îi convine. Căci algoritmul, în calitatea în care el nu este el însuși decât pură ficțiune a semnificantului, nu poate revela decât o structură de semnificant la acest transfer.

Ori structura semnificantului este – așa cum o spunem în mod comun despre limbaj – ca el să fie articulat. Aceasta vrea să spună că unitățile sale, de oriunde am porni pentru a desena uzurpările lor reciproce și înglobările lor crescânde, sunt supuse dublei condiții de a se reduce la elemente diferențiale ultime și de a le compune după legile unui ordin închis. Aceste elemente, descoperire decisivă a lingvisticii, sunt fonemele în care nu trebuie căutat nici o constanță fonetică în variabilitatea modulatorie în care se aplică acest termen, ci sistemul sincronic de cuplaje diferențiale, necesare discernerii vocabulelor într-o limbă dată.

Prin ce o vedem că un element esențial în vorbirea însăși era predestinat să se scurgă în caracterele mobile care, „Didot” sau „Garamond” presându-se în caractere mici, prezentifică în mod valabil ceea ce numim litera, adică structura în mod esențial localizată a semnificantului.

II. Litera în inconștient

Opera completă a lui Freud ne prezintă

-o pagină din trei referințe filologice,

-o pagină din două inferențe logice,

-pretutindeni o înțelegere dialectică a experienței, analitica lingvistică reîntărind acolo încă mai mult proporțiile sale în măsura în care inconștientul este acolo în mod mai direct interesat.

Este tocmai astfel că în *Știința viselor* nu este vorba în toate paginile decât de ceea ce noi numim litera discursului, în textura sa, în folosirile sale, în imanența sa la materia în cauză. Căci această lucrare deschide cu opera sa calea regală la inconștient. Și noi suntem avertizați de aceasta de Freud, a cărui confidență, surprinsă atunci când el lansează această carte spre noi în primele zile ale acestui secol, nu face decât să confirme ceea ce el a proclamat până la sfârșit: în acest a miza-totul al mesajul său este totul descoperirii sale.

Prima clauză articulată în capitolul liminar – pentru că expozeul nu poate suferi din asta retardul – aceasta este faptul că *visul este un rebus*. Și Freud de a stipula faptul că trebuie să-l înțelegi așa cum eu am spus mai întâi, la literă.

Ceea ce ține la instanța în vis a acestei aceeași structură literantă (altfel spus fonematică) unde se articulează și se analizează semnificantul în discurs. Astfel cum figurile în afara naturii ale *vaporului pe acoperiș* sau ale *bărbatului cu cap de virgulă* în mod expres evocate de Freud, imaginile visului nu sunt de reținut decât pentru valoarea lor de semnificant, adică pentru ceea ce ele permit fie citit pe litere din „proverbul” propus prin rebusul visului. Această structură a limbajului care face posibilă operația lecturii este la principiul *semnificanței visului*, a *Traumdeutung (Științei visului)*.

...

Este acest abis deschis gândirii al faptului că o gândire se face înțeleasă în abis, cel care a provocat încă de la început rezistența la analiză. Și nicidecum așa cum o spunem promovarea sexualității în om. Aceasta este obiectul care predomină cu mult în literatură de-a lungul secolelor. Și evoluția psihanalizei a reușit printr-un tur de magie comic să facă din ea o instanță morală, leagănul și locul de așteptare al oblativității și al nevoii de iubire. Montura platoniciană a sufletului, acum binecuvântată și iluminată, se duce absolut drept în paradis.

III. Litera, Ființa și altul

Ceea ce gândește astfel la locul meu este el deci un alt eu?

Descoperirea lui Freud reprezintă ea confirmarea la nivelul experienței psihologice, a *maniheismului*?

...

Freud prin descoperirea sa a făcut să reintre în interiorul cercului științei această frontieră între obiect și ființă care părea să marcheze limita sa.

Că aceasta este simptomul și preludiul unei repuneri în întrebare a situației omul în „fiind", așa cum au presupus-o până în prezent toate postulatele cunoașterii, nu vă mulțumiți, vă rog, să catalogați faptul că o spun ca și un caz de „heideggerianism", să fi fost el prefixat de un „*neo*" care nu adaugă nimic la acest stil de pubelă pe unde este de uzaj de a se dispensa de orice reflecție într-un recurs la „*detașați-mi-asta*" *(„décrochez-moi-ça" – butic de haine sau articole în vânzare care sunt de ocazie, haină folosită)* al propriilor epave mentale.

Atunci când eu vorbesc despre Heidegger sau mai degrabă atunci când îl traduc, eu mă străduiesc să las vorbirii pe care el o proferă semnificanța *(„signifiante"- semnificânda, semnificanta)* sa suverană. Dacă vorbesc despre *literă („la lettre" - scrisoare)* și despre *ființă* („l'être"), dacă eu disting *altul* și *Altul*, aceasta este pentru că Freud îmi indică pe aceștia ca și termenii unde se referă aceste efecte de rezistență și de transfer, la care eu a trebuit să mă măsor în mod inegal de 20 de ani de când eu exersez *această practică imposibilă* - fiecare se place la a o repeta după el - *a psihanalizei*.

Aceasta este de asemenea pentru că îmi trebuie să ajut din asta pe alții la a nu se pierde acolo. Aceasta este pentru a împiedica ca să nu cadă în paragină câmpul din care ei au moștenirea, iar pentru aceasta să le fac a înțelege că dacă *simptomul este o metaforă*, aceasta nu este o metaforă doar din a-o spune, nu mai mult decât din a spune că *dorința omului este o metonimie*. Căci *simptomul este o metaforă*, *că o vrem sau nu să ne-o spunem*, *așa cum dorința este o metonimie*, *chiar dacă omul își bate joc („s'en gausse") din asta*.

La fel de bine pentru ca eu să vă invit la a vă indigna că după atâtea secole *de ipocrizie religioasă* și *înfumurare filozofică*, nimic nu a fost încă în mod valabil articulat despre ceea ce leagă *metafora la chestiunea*

ființei și *metonimia la lipsa sa*, ar trebui ca, din obiectul acestei indignări în calitate de provocator *(„fauteur” - persoană care favorizează o tulburare)* și de victimă, ceva să fie încă acolo pentru a răspunde acolo: adică *omul* umanismului și creanța, în mod iremediabil protestată, pe care el a tras-o asupra intențiilor sale.

1957.06.19. Seminarul 4, „Relația de obiect”, lecția 22

În mod sigur Freud, la nivelul *Traumdeutung („Interpretarea Visului”)*, deja a început ceva care consistă la a ne spune că logica inconștientului, altfel spus a semnificanților în inconștient, aceasta nu este în mod cert aceeași ca cea pe care noi avem obișnuința de a o mânui. Există un vast sfert din *Traumdeutung* care este în mod esențial consacrat la a ne arăta cum anume un anumit număr de articulări *logice* esențiale – *„sau..., sau...”*, *transpoziția*, *cauzalitatea*, - pot să se transporte în *ordinul inconștientului*. Ea este poate distinctă de logica noastră obișnuită, de *topologie*. Voi știți ceea ce este *o topologie*, *aceasta este o geometrie în cauciuc*. Aici de asemenea este vorba despre o logică în cauciuc și care ne cere poate un anumit număr de definiții de termeni care ne permit să definim o anumită *logică în cauciuc*.

Însă aceasta nu vrea să spună că totul este posibil în particular că *două inele trecute unul în altul (sic)*, până la nou ordin nimic nu ne permite să le *deznodăm*, aceasta pentru a vă spune că logica în cauciuc nu este condamnată la întreaga libertate.

1957.06.26. Seminarul 4, „Relația de obiect”, lecția 23

Aici noi nu avem nevoie să facem ipoteze. Toată construcția analitică este făcută pe consistența *complexului lui Oedip* care într-un anumit mod poate să se schematizeze astfel P(M). Dacă *complexul lui Oedip* semnifică ceva, aceasta vrea să spună că pornind de la un anumit moment mama este considerată, trăită, în funcție de *Tată*. *Tatăl*, aici cu un mare T, pentru că noi presupunem că este acolo tatăl *în sensul absolut* al termenului, este *Tatăl* la nivelul *Tatălui simbolic*, este *Numele Tatălui* cel care instaurează existența tatălui în această

complexitate sub care el se prezintă nouă, complexitate pe care în mod precis toată experiența psihopatologiei o descompune pentru noi sub *complexul lui Oedip*. În fond *aceasta nu este alt lucru decât aceea*. Aceasta este tocmai introducerea acestui element *simbolic* cea care aduce o dimensiune nou, complet radicală la relația copilului cu mama.

1957.11.06. Seminarul 5, „Formațiunile inconștientului”, Lecția 1

Am luat acest an pentru tema seminarului nostru formațiunile inconștientului. Cei dintre voi... și cred că e cea mai mare parte... care erau ieri seară la ședința noastră științifică, sunt deja la diapazon.

Adică știu că problemele pe care le vom pune privesc de această dată într-un mod direct, funcția în inconștient a ceea ce am elaborat, în cursul anilor precedenți, ca fiind rolul semnificantului.

Un anumit număr dintre voi... mă exprim așa pentru că ambițiile mele sunt modeste... sper, au citit articolul care este în al treilea număr al Psihanalizei pe care îl trec sub titlul de Instanța literei în inconștient.

Cei care v-or fi avut acel curaj, vor fi bine plasași, chiar mai bine plasați decât ceilalți, pentru a urmări ceea despre ce va fi vorba.

Restului se pare că e o pretenție modestă pe care aș putea-o avea, ca voi... care vă dați osteneala să ascultați ceea ce spun... să v-o dați și pe cea de-a citi ceea ce scriu, căci în sumă este pentru voi faptul că scriu.

Cei care n-au făcut-o, deci, vor face ce pot mai bine pentru a se raporta acolo, cu atât mai mult cu cât mă voi referi tot timpul acolo. Sunt forțat să presupun cunoscut ceea ce deja a fost enunțat.

În sfârșit pentru cei care nu au niciuna dintre acele pregătiri, vă voi spune la ce mă voi limita azi, ceea ce va face obiectul acestei lecții de introducere la scopul nostru.

Vă voi reaminti într-un prim timp... într-un mod forțat scurt, forțat aluziv căci nu pot reîncepe... câteva puncte punctând într-un oarecare fel ceea ce, anii precedenți, amorsează, anunță ceea ce am să vă spun despre funcția semnificantului în inconștient.

Apoi... aceasta pentru repausul spiritului celor pe care acest mic rapel ar putea să-i lase fără suflu... vă voi explica ceea ce semnifică schema la care vom avea să ne reportăm în toată suita experienței noastre teoretice acest an.

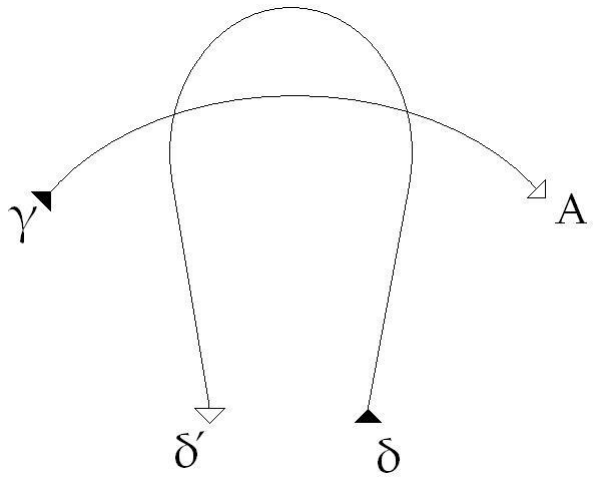

În sfârșit voi lua un exemplu, primul exemplu de care se servește Freud în cartea sa despre Trăsătura de spirit, nu pentru a-l ilustra, ci pentru a-l aduce pentru că nu există trăsătură de spirit decât particulară, nu există trăsătură de spirit în spațiu, abstractă.

Și voi începe să vă arăt în acest scop, cum trăsătura de spirit se găsește a fi cea mai bună intrare pentru obiectul nostru, adică formațiunile inconștientului. Nu doar că e cea mai bună intrare, dar aș spune de asemenea că este forma cea mai strălucitoare sub care Freud el însuși ne indică raporturile inconștientului cu semnificantul și tehnicile sale.

Vă aduc aminte așadar mai întâi – căci acolo cele trei părți ale mele, iar voi știți deci la ce să vă țineți cu privire la ceea ce vă voi explica, ceea ce vă va permite totodată să menajați efortul vostru mental – că primul an al seminarului meu a consistat în mod esențial apropo de Scrieri tehnice ale lui Freud, să vă introducă noțiunea funcției simbolice ca singură capabilă să dea seama de ceea ce putem numi „determinarea în sens”, aceasta fiind realitatea pe care trebuie s-o ținem ca fundamentală a experienței freudiene.

Astfel, vă reamintesc: determinarea în sens nefiind nimic altceva în această ocazie decât o definiție a rațiunii, vă reamintesc că această rațiune se găsește în principiul însăși al posibilității analizei, și că este tocmai pentru că ceva a fost înnodat la ceva asemănător vorbirii, că discursul îl poate deznoda.

În acest scop v-am marcat deja distanța care separă această vorbire, în măsura în care este umplută de ființa subiectului, de discurs care bârâie deasupra actelor umane, ele însele făcute impenetrabile prin imaginația motivelor lor făcute irațională, în mod precis în măsura în care nu sunt raționalizate decât în perspectiva eu-ică a răucunoașterii.

Că *eul* însuși este funcție a *relației simbolice* și poate din asta să fie afectat în densitatea sa, în funcțiile sale de sinteză, toate în mod egal făcute dintr-un miraj însă dintr-un miraj captivant – aceasta v-am reamintit-o de asemenea în primul an – este posibil doar în rațiunea abisului deschis în ființa umană prin prezența biologică – originală la ea – a morții, în funcție de ceea ce am numit „*prematurarea nașterii*”.

Acesta este punctul de impact al *intruziunii simbolice*, și iată unde noi ajunseserăm de acolo la articularea primului meu și a celui de-al doilea seminar al meu. Al doilea seminar – vă reaminteam eu – a pus în valoare acel factor al *insistenței repetitive* ca venind din inconștient, *insistență repetitivă* pe care noi am identificat-o la *structura unui lanț semnificant*.

Și este ceea ce am încercat să vă fac să întrevedeți dându-vă un model sub forma „*sintaxei*” zise din α, β, γ, δ, despre voi care aveți un expozeu care, în ciuda criticilor pe care le-a primit...

unele motivate: există două mici lipse care ar conveni să fie corectate într-o ediție ulterioară

...mi se pare a fi *un rezumat sumar cu privire la subiectul acestei sintaxe*, care trebuie să poată încă și pentru mult timp, să vă servească.

Sunt chiar persuadat că el se va îmbunătăți de acolo îmbătrânind, și că voi veți găsi acolo mai puține dificultăți reportându-vă acolo în câteva luni, chiar la finalul acestui an, decât acum. Aceasta pentru a vă reaminti despre ce e vorba în această „sintaxă” zisă α, β, γ, δ, pentru a răspunde de asemenea eforturilor lăudabile pe care le-au făcut anumiți pentru a reduce de acolo portanța, ceea ce în orice caz pentru ei este o ocazie să se testeze acolo. Ori este în mod precis tot ceea ce caut, astfel încât în cele din urmă ceva impas pe care ei să fi găsit acolo, este totuși la aceasta că le va fi servit, la această gimnastică pe care vom avea ocazia să regăsim în ceea ce va avea loc acest an.

Vă fac remarcat că în mod sigur – ca și cei care și-au dat această osteneală, mi-au subliniat-o, și scris chiar, fiecare dintre acei termeni α, β, γ, δ, sunt marcați de o ambiguitate fundamentală, dar că este în mod precis această ambiguitate cea care face valoarea de exemplu. Noi suntem de altfel astfel intrați în acele grupări, în calea a ceea ce face actualmente speculația a ceea ce numim cercetările despre „grupuri și mulțimi”, punctul lor de pornire fiind în mod esențial fondat pe principiul de a pleca de la structuri complexe în care structurile simple nu se prezintă decât prin cazuri particulare. Ori tocmai, nu v-aș aminti cum s-au generat micile litere (α, β, γ, δ,), dar e sigur că vom ajunge, după manipulările care permit să le definim, la ceva foarte simplu, fiecare dintre aceste litere fiind definite prin relațiile între ei a doi termeni a două cupluri:

-cuplul lui simetric și disimetric, lui disimetric și simetric,

-și apoi cuplul lui asemănător la di-asemănător, și al lui di-asemănător la asemănător.

Avem deci acolo acel grup minim de patru semnificanți care au ca proprietate că fiecare dintre ei să fie analizabil în funcție de relațiile sale cu ceilalți trei, adică – pentru a confirma în trecere analizele lui Jackobson, și de altfel propria sa spunere când l-am întâlnit recent – grupul minim de semnificanți necesari ca să fie date condițiile prime, elementare a ceea ce putem numi analiza lingvistică. Ori voi veți vedea, această analiză lingvistică are raportul cel mai strâns cu ceea ce noi numim analiza foarte scurt, ele se confundă chiar, ele nu sunt în mod esențial, dacă noi privim acolo de aproape, altceva.

1957.12.18. Seminarul 5, „Formațiunile inconștientului”, lecția 7

Ultima dată v-am vorbit despre GRAAL. Sunteți voi GRAAL-ul, pe care eu îl solidific prin tot felul de puneri în trezire a contradicțiilor voastre, cu scopul de vă face să autentificați în spirit, dacă îndrăznesc să mă exprim așa, faptul că eu vă trimit mesajul, și al cărui esențial ar consista în însăși defectele sale.

1958.01.00. Despre o chestiune preliminară la orice tratament posibil al psihozei

I. Spre Freud

II. După Freud

III. Cu Freud

IV. Despre partea lui Schreber

V. Post-scriptum

Însă în perspectiva discursului *(„propos”)* nostru, aceasta este forcluziunea (*Verwerfung*) primordială cea care domină tot prin problema sa, și considerațiile care precedă nu ne lasă aici fără verde *(„ne nous laissent ici sans vert” – nu ne lasă aici descoperiți)*.

Căci la a se reporta la ceea ce opera lui Daniel Gottlob Moritz Schreber, fondator al unui institut de ortopedie la Universitatea din Leipzig, educator, sau mai bine, pentru a o articula în engleză, „educaționalist”, reformator social „cu o vocație de apostol pentru a aduce maselor sănătatea, fericirea și beatitudinea *(„félicité”)* (*sic*. Ida Macalpine, *loc. cit.*, p. 1) prin cultura fizică, inițiator al acestor parcele *(„lopins”)* de verdeață destinate la a întreține la angajat un idealism cultivator *(„potager” – care este cultivat pentru uzaj culinar)*, care păstrează încă în Germania numele de *Schrebergärten*, fără a vorbi despre patruzeci de ediții ale Gimnasticii medicale de cameră, din care micii bonomi *(„bonshommes”)* „frecați la șase-patru-doi” care o ilustrează, sunt aproape *(„quasiment”)* evocați de Schreber (S.166-XII), noi putem ține drept trecute limitele unde nativul și natalul merg la natură, la natural, la naturism, chiar la naturalizare, unde virtutea se rotește *(„tourne” – întoarce, învârte, mișcare în cerc)* la vertij, moștenirea *(„le legs”)* la ligă, salutul la săltare *(„saltation” – coregrafie care indică toate tehnicile de salturi de aplicat)*, unde purul atinge la răuînmairău *(„malempire”)*, și unde noi nu vom fi uimiți că acest copil, la fel *(„à l’instar”)* ca și ucenicul marinar al pescuitului *(„mousse de la pêche”)* celebru al lui Prévert, trimite să se plimbe *(„balader”)* (*verwerfe*) balena imposturii, după ce din asta, după trăsătura acestei bucăți

nemuritoare, străpunsese năvodul *(„la trame” – plasa, fileul)* tatălui în parte.

1958.01.08. Seminarul 5, „Formațiunile inconștientului”, lecția 8

Noi numim aici *lege*, întocmai, ceea ce se articulează în mod propriu la nivelul semnificantului, adică *textul Legii*. Aceasta nu este la fel de a spune că există o persoană care trebuie să fie acolo pentru a susține, dacă o putem spune, autenticitatea *vorbirii*, și de a spune că există ceva care autorizează *textul Legii*.

Pentru că acest ceva care autorizează *textul Legii* este ceva care își este suficient din a fi el însuși la nivelul semnificantului, adică *Numele Tatălui*, *ceea ce eu numesc Numele Tatălui*, adică *tată simbolic*. Aceasta este tocmai ceva care subzistă la nivelul *semnificantului*, este ceva care, în Altul în calitatea în care el este sediu al *Legii*, reprezintă acest Altul lui Altul, acest semnificant care dă suport *Legii*, care promulgă *Legea*.

Aceasta este în mod precis ceea ce exprimă mitul necesar gândirii lui Freud, mitul lui oedip.

Ceea pentru ce – priviți acolo de foarte aproape – este necesar ca el să procure el însuși, sub această formă mitică, originea *Legii*: aceasta este că, pentru ca să există ceva care să facă că *Legea* este fondată în Tată, trebuie să existe *ucidere a tatălui*. Cele două lucruri sunt în mod strâns legate, adică faptul că *Tatăl* în calitatea în care el promulgă *Legea* este *Tatăl mort*, adică *simbolul tatălui*. Tatăl mort, aceasta este tocmai *Numele Tatălui* care este acolo construit pe continuu.

...

Voi trebuie să înțelegeți importanța *lipsei semnificantului particular* despre care tocmai am vorbit, care este *Numele Tatălui*, în calitatea întocmai în care el fondează ca atare faptul că există *Lege*, adică articulare într-un anumit *ordin al semnificantului* – *complex al lui Oedip*, sau lege a lui oedip, sau lege de interdicție a mamei de exemplu – semnificantul care semnifică faptul că, la interiorul acestui semnificant, semnificantul există. Este tocmai aceasta *Numele Tatălui*.

Și așa cum voi o vedeți, la interiorul Altuia, acesta este un *semnificant esențial*.

Este tocmai în jurul a aceasta că eu am încercat să vă centrez ceea ce se petrece în psihoză, adică *cum anume subiectul trebuie să supleeze la lipsa acestui semnificant esențial* care este *Numele Tatălui*. Și este în jurul a aceasta că eu am încercat să vă ordonez tot ceea ce eu am numit *reacția în lanț*, sau debandada, cea care se produce în psihoză. Ce trebuie să fac eu aici?

...

Este tocmai acolo că noi vom apropia legătura *(„le joint" - articulația)* pe care eu vreau să v-o fac între această schemă și ceea ce v-am anunțat adineaori din esențial privind problema importantă a *Numelui Tatălui*. Voi veți vedea pregătindu-se, desenându-se – și nu *generându-se* sau mai ales *generându-se el însuși* – saltul care trebuie făcut pentru a reuși *(„arriver" – ajunge)*. Căci totul se petrece la nivelul discontinuității: *propriul semnificantului fiind întocmai de a fi discontinuu*.

1958.01.22. . Seminarul 5, „Formațiunile inconștientului", lecția 10

Nu este vorba într-atât despre raporturi personale între tată și mamă, și despre a ști dacă unul și altul fac greutatea sau n-o fac.

Este vorba în mod propriu despre un moment care trebuie trăit ca atare și care privește *raporturile*, nu în mod simplu ale persoanei mamei cu persoana tatălui, ci *ale mamei cu vorbirea tatălui*, cu tatăl în calitatea în care ceea ce el spune nu este absolut deloc echivalent la nimic.

Funcția în care:

Numele Tatălui intervine, singur semnificant al tatălui,

vorbirea articulată a tatălui,

Legea în calitatea în care tatăl este într-un raport mai mult sau mai puțin intim cu ea,

...aceasta este de asemenea foarte important.

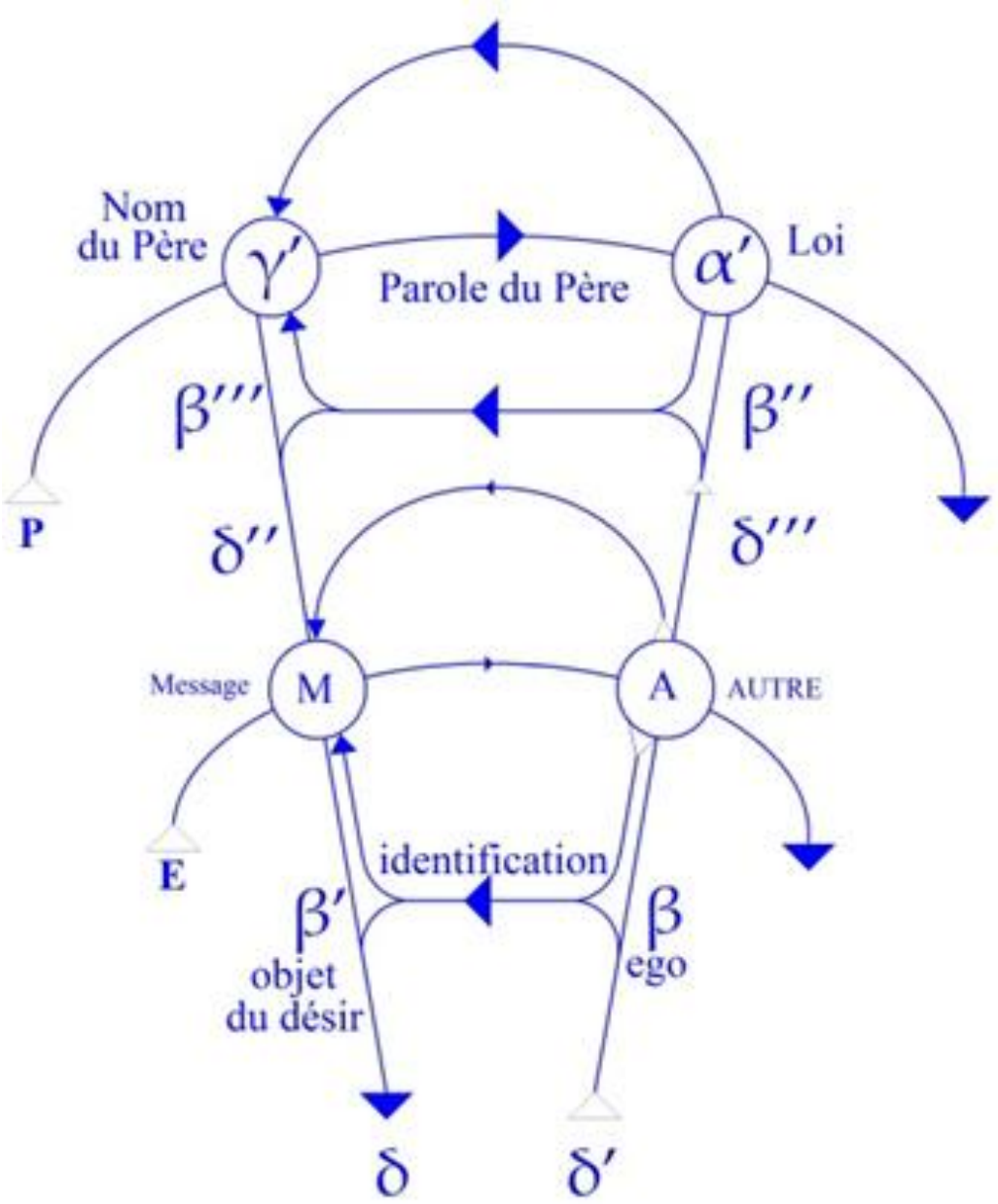

În alți termeni, raportul în care mama fondează tatăl ca și mediator a ceva care este dincolo de legea sa a ei și de capriciul său, și care este în mod pur și simplu *Legea* ca atare, tatăl așadar în calitate de *Nume al Tatălui*, adică în calitatea în care toată dezvoltarea doctrinei freudiene ni-l anunță și ni-l promovează, adică ca și strâns legată la această enunțare a *Legii*.

Este tocmai acolo ceea ce este esențial, și este tocmai în aceasta că el este acceptat sau nu este acceptat de copil ca și *cel care privează* – sau care nu privează – *mama de obiectul dorinței sale*.

În alți termeni, noi trebuie, pentru a înțelege *complexul lui Oedip*, să considerăm *trei timpi* pe care eu voi încerca să vă schematizez cu ajutorul micii noastre diagrame din primul trimestru.

Primul timp

...

În *primul timp* și prima etapă, este vorba despre aceasta: este faptul că într-un fel în oglindă subiectul se identifică la ceea ce este obiectul dorinței mamei.

...

Pentru a place mamei... trebuie și este suficient să fie *falusul* și la această etapă multe lucruri se opresc într-un anumit sens. Este în măsura unde *mesajul* aici se realizează într-un mod satisfăcător că un anumit număr de tulburări și perturbații pot să se fondeze, printre care aceste *identificări* pe care noi le-am calificat drept *perverse*.

Al doilea timp

Eu v-am spus că *pe planul imaginar*, tatăl frumos și bine intervine ca și *privator al mamei*...

...

Și este la acest nivel că se produce ceva care face că ceea ce revine copilului este în mod pur și simplu *Legea tatălui* în calitatea în care ea este *în mod imaginar*, de către subiect, concepută ca și privând mama. Acesta este stadiul, dacă pot spune, nodal și negativ prin care ceva ce detașează subiectul de identificarea sa îl reatașează în același timp la prima apariție a *Legii* sub forma acestui fapt: că mama este acolo deasupra dependentă, dependentă de un obiect care nu mai este în mod simplu obiectul dorinței sale, ci un obiect pe care altul îl are sau nu îl are.

În legătura strânsă, a acestei trimiteri a mamei la o *Lege* care nu este a sa, cu faptul că în realitate obiectul dorinței sale este posedat în mod suveran de acest însăși Altul la Legea căruia ea trimite, avem cheia relației oedipului, și ceea ce face caracterul atât de esențial, atât de decisiv al acestei relații a mamei în calitatea în care eu vă rog s-o izolați ca și *relație*, nu la tată, ci *la vorbirea tatălui*.

...

Această *a treia etapă* este aceasta, și ea este la fel de importantă ca și a doua căci este de aceasta că depinde ieșirea din *complexul lui Oedip*.

Ceea despre ce tatăl a dat mărturie că el îl dădea, în calitatea, și în calitatea doar în care el este purtătorul Legii, aceasta este faptul că de el depinde posesia de către subiect, patern sau nu, a acestui *falus*.

...

Este pentru atât cât el intervine la *al treilea* timp ca și *cel care are falusul* – și nu cel care îl este – că poate să se producă ceva care reinstaurează instanța *falusului* ca și *obiect dorit al mamei* și nu mai doar ca și obiect de care tatăl o poate priva.

...

Tatăl în calitatea în care el este revelat: el este revelat în calitatea în care *el, el îl are*, și *ieșirea din complexul lui Oedip* este o ieșire favorabilă pentru atât cât *identificarea la tată* se face la acest *al treilea timp*, la timpul unde el intervine *în calitate de cel care îl are*.

...

Voi veți vedea lucrurile clarificându-se în mod singular pornind din momentul unde voi veți pune întrebări prin raport la acest *subiect*, copilul, cel de unde emană cererea, cel unde se formează dorința.

Și toată analiza este o dialectică a dorinței.

Copilul se schițează, se schițează ca și *„supus" („assujet")*. Este un „*supus*" pentru că el se resimte și se simte mai întâi ca și în mod profund *supus („ assujetti") capriciului* a ceea din ce el depinde, chiar dacă acest capriciu este un capriciu articulat.

1958.01.29. Seminarul 5, „Formațiunile inconștientului", lecția 11

Vă vorbesc despre *metafora paternă*. Sper că v-ați dat seama că vă vorbesc despre *complexul de castrare*. Este important, pentru că nu este pentru că eu vorbesc despre *metafora paternă* că eu vă vorbesc despre *oedip*. Dacă era centrat pe *oedip*, asta ar comporta enorm de multe chestiuni. Nu pot să spun totul deodată.

1958.03.05. Seminarul 5, „Formațiunile inconștientului”, lecția 14

Toate pasiunile, în calitatea în care ele sunt alienare a dorinței într-un obiect, sunt pe același picior.

1958.04.00. Tinerețe a lui Gide sau litera (scrisoarea) și dorința

Semnificanța mesajului se acomodează, nu trebuie ezitat la a merge până acolo, din toate falsificațiile aduse la furniturile experienței, acestea incluzând în ocazie scaunul însuși al ecriitorului. Singură importă într-adevăr un adevăr care ține la ceea ce în dezvăluirea sa mesajul condensează. Există atât de puțină opoziție între această *Dichtung* și *Wahrheit* în nuditatea sa, încât faptul operației poetice trebuie mai degrabă să ne oprească la această trăsătură pe care o uităm în orice adevăr, aceasta este faptul că el se adevereşte într-o structură de ficțiune.

...

Aceasta nu este angoasa cea care îl primește, însă un cutremur al fondului ființei, o mare care submerge tot, acest *Schaudern* din care Jean Delay a se încrede la semnificanța alofonă pentru a confirma alogenitatea sa radicală, - învățându-ne să distingem prin contextul său, și în mod special prin relația sa la a „doua realitate”, prin sentimentul de asemenea de excluzie al relației la seamăn, ceea ce o diferențiază de tentația anxioasă.

1958.04.16. Seminarul 5, „Formațiunile inconștientului”, lecția 18

Pe de altă parte, ne spune Freud, acest subiect va găsi *dorința* cu prostituate. Ce anume asta vrea să spună?

Bineînțeles, aici atunci când noi suntem în această specie de primă explorare a tenebrelor privind misterele dorinței, noi spunem: „*aceasta este pentru atât întocmai încât aceasta este tot opusul mamei*”.

Este oare că aceasta este suficient în mod plin, pentru că „*aceasta este tot opusul mamei*”, faptul că întocmai el poate a o subordona?

Noi am făcut după suficient din *progres în cunoașterea* imaginilor, a fantasmelor inconștientului și a caracterului lor pentru a ști că ceea ce subiectul va căuta la prostituate în această ocazie, aceasta nu este nimic altceva decât ceea ce Atichitatea romană ne arăta frumos și prea bine sculptat și reprezentat la poarta bordelurilor, aceasta este adică *falusul*, *falusul* în calitatea în care el este întocmai *ceea ce locuiește* prostituata.

Noi știm acum că ceea ce subiectul va căuta la prostituată:

aceasta este f*alusul* tuturor celorlalți bărbați,

aceasta este *falusul* ca atare,

aceasta este *falusul* anonim.

1958.04.23. Seminarul 5, „Formațiunile inconștientului”, lecția 19

Să reluăm întrebarea a ceea ce este un semnificant la nivel elementar. Eu vă propun să opriți gândirea voastră asupra unui anumit număr de remarci.

De exemplu, să nu credeți că noi atingem la ceva care este cel puțin... Eu nu știu ce exemplu să vă dau, poate ceva apropo de care am putea vorbi despre emergență? Dacă noi remarcăm ceea ce are din specific faptul, nu al unei *urme*, căci o *urmă* este o *imprimare*, aceasta nu este un *semnificant*, simțim prea bine totuși că poate exista un raport, și că într-adevăr ceea ce numim *materialul semnificantului* participă întotdeauna ceva puțin la caracterul *evanescent* al *urmei*. Aceasta pare a fi una dintre condițiile de existență ale acestui material semnificant.

Aceasta nu este totuși acolo un semnificant: până și piciorul lui Vineri pe care Robinson îl descoperă în cursul plimbării sale în insulă nu este *un semnificant*.

Însă din contră, la a presupune că el, Robinson, pentru un motiv oarecare șterge această urmă, acolo noi introducem în mod net dimensiunea *semnificantului*. Aceasta este tocmai pornind din momentul unde o ștergem, unde aceasta are un sens de a o șterge, faptul că ceva-ul care este urmă este în mod manifest constituit ca și semnificant. Vedem într-adevăr că dacă, acolo, semnificantul este *un*

creuzet, aceasta este în calitatea în care el dă mărturie despre o prezență trecută și că în mod invers, în ceea ce este semnificant, există întotdeauna, în semnificantul pe deplin dezvoltat care este vorbirea, există întotdeauna *un pasaj*, adică *ceva* care este *dincolo de fiecare dintre elementele* care sunt articulate și care sunt din natura lor fugace, evanescente.

Și aceasta este tocmai acest „*pasaj*" de la unul la altul ceea ce constituie esențialul a ceea ce noi numim *lanțul semnificant*, și acest „*pasaj*" în calitate de evanescent, aceasta este tocmai asta însăși ceea ce face *voce*.

Eu nu spun nici măcar „*articulare semnificantă*": se poate ca asta să fie o *articulare care rămâne enigmatică*, însă ca ceea ce îl susține să fie *voce*, aceasta este de asemenea la acest nivel că emerge ceea ce răspunde la ceea ce noi mai întâi am desemnat din *semnificant* ca și *dând mărturie despre o prezență care este trecută*.

În mod invers într-un „*pasaj*" care este actual, ceea ce se manifestă este ceva care îl aprofundează, care este dincolo și care face din asta o *voce*. În sumă, acolo încă ceea ce noi regăsim, aceasta este la fel de bine, după ce asta este șters, ceea ce rămâne – dacă există un text, adică dacă acest semnificant se înscrie printre alți semnificanți – ceea ce rămâne, aceasta este *locul unde l-am șters*, și aceasta este prea bine *acest loc* de asemenea *cel care susține transmisia, care este ceva din esențial grație la ce ceea ce se succedă în pasaj prinde consistență de „voce"*.

Noi nu suntem acolo cu adevărat decât la nivelul și la punctul emergenței, însă un punct esențial de sesizat. Ceea ce face că semnificantul ca atare este *ceva* care poate fi *șters*, care *nu mai lasă decât „locul său"*, adică faptul că nu-l mai putem regăsi. Este tocmai această proprietate cea care esențială, și care face că dacă o putem vorbi despre *emergență*, nu putem vorbi despre *dezvoltare*. În realitate, semnificantul îl conține în el însuși. Eu vreau să spun că una dintre dimensiunile fundamentale ale semnificantului, aceasta este tocmai de a putea să se anuleze el însuși.

Există pentru aceasta o posibilitate pe care noi putem în ocazie s-o calificăm drept „*mod al semnificantului*" însuși și care se materializează prin ceva foarte *simplu* pe care noi îl cunoaștem cu toții și despre care

noi nu am ști să ne lăsăm să-i disimulăm originalitatea prin trivialitatea de uzaj: aceasta este *bara. Orice specie de semnificant este, din natura sa, ceva ce poate fi barat.*

Vorbim mult, încă de când există filosofi care gândesc, despre *Aufhebung (anulare, eliminare, abrogare, revocare, ridicare)*, și am învăța să facem din asta un uzaj mai mult sau mai puțin viclean *(„rusé" - isteț, șiret, deștept, șmecher, inteligent)*. Acest cuvânt vrea să spună totodată *anulare* – și în mod esențial este tocmai aceasta ceea ce el vrea să spună de exemplu: „eu am anulat abonamentul la un jurnal, sau rezervarea mea undeva" – și el vrea să spună de asemenea, grație la o ambiguitate de sens care îl face prețios în limba germană, „*a ridica la o putere, la o situație superioară*".

Nu pare că ne-o oprim suficient la aceasta, faptul că la a putea în mod propriu vorbind să fie anulat, nu există în mod propriu vorbind decât o singură specie de lucru, aș spune eu în mod grosier, la a putea s-o fie: aceasta este un semnificant. Căci cu adevărat, atunci când noi anulăm orice ar fi altceva, că aceasta ar fi *imaginar* sau *real*, aceasta este pur și simplu pentru că în mod strict, făcând-o și pe acolo însăși, *noi nu facem decât să anulăm* ceea despre ce este vorba, *noi îl ridicăm în grad*, la calificarea *de semnificant*.

Există așadar la interiorul semnificantului – al lanțului său și al manoperei sale, al manipulării sale – *ceva care întotdeauna este în măsură de a-l destitui din funcția sa* – în linie sau în liniație *(„lignée" – descendență, filiație, genealogie)*: bara este un semn de bastardie *(„bâtardise")* – de *a-l destitui* ca atare, în rațiunea acestei funcții în mod propriu semnificante a ceea ce noi vom numi *considerația generală*.

Eu vreau să spun a ceea în ce, în datul bateriei semnificante în calitatea în care ea constituie un anumit sistem de semne disponibile, și într-un discurs actual concret, *semnificantul decade din funcția care îi constituie locul său*, pe care eu am smuls-o din această considerație sau constelație pe care semnificantul o instituie aplicându-se asupra lumii punctând-o. Și că de acolo el cade din *considerație* în *desideație*, adică acolo unde el este marcat de aceasta în mod precis: *faptul că el lasă la a dori*.

1958.04.30. Seminarul 5, „Formațiunile inconștientului”, lecția 20

Însă noi nu suntem din asta acolo atât timp cât noi nu am făcut punctul a ceea despre ce este vorba mai întâi de a recunoaște, adică faptul că acest *primar* este mai înainte de tot *țesut ca și din limbaj*. *Este tocmai pentru aceasta* că eu vă readuc acolo, și *este tocmai pentru aceasta* de asemenea că cei care până în prezent vă promit, vă fac a străluci *(„miroiter”)* „*sinteza psihanalizei și a biologiei*”, vă arată în mod manifest – prin faptul că nu există absolut nimic din amorsat în acest sens – vă demonstrează că aceasta este o momeală. Și chiar, noi vom merge mai departe *afirmând* că până la nou ordin, din a o promite aceasta este *o escrocherie*.

1958.06.00. Psihanaliza adevărată, și cea falsă

Acest expozeu a fost supus cenzurii care a refuzat să-l publice în actele congresului. Aceasta este doar în 1992 că textul acestei conferințe – scris în 1958 – va fi publicat pentru prima dată prin revista Freudiana, totodată în versiunea sa originală și traducerea sa spaniolă (Freudiana, publicație a Școlii europene de psihanaliză a câmpului freudian, Catalonia, Paidos, 1992, nr. 4/5, pp.11-21). Prezenta versiune a apărut în Măgarul („l’Âne”), nr. 51, pp. 22-27.

1.- Pentru a distinge adevărata psihanaliză de cea falsă, ne referim la o noțiune a psihanalizei autentice, și la o noțiune a unei psihanalize conforme la adevărul manifestat prin experiența sa. Dacă este vorba totuși aici despre adevăr în mod propriu vorbind, aceasta este faptul că atât în ordinul descoperirii sale cât și în cel unde ea operează la scopuri *(„fins”)* curative, raportul omului la adevăr este dominant.

Astfel psihanaliza falsă nu o este doar din faptul de a se depărta *(„s’écarter” – deturna, devia)* de câmpul care motivează procedeul său. Acest ecart, oricare ar fi din asta intențiile efective, exige o uitare sau o răucunoaștere. Și una și alta o condamnă la efecte pernicioase.

Cauzalitatea logică

2.- Psihanaliza adevărată are fundamentul său în raportul omului la vorbire. Această determinație al cărei enunț este evident, este axa prin raport la care trebuie judecate *(„jugés”)* și evaluate *(„jaugés” - măsurate)* efectele sale: acestea fiind înțelese în extensia lor cea mai generală, adică nu doar ca și schimbări în mod divers benefice, ci ca și revelații dintr-un ordin efectiv în fapturi până atunci rămase inexplicabile, la a spune adevărul apariție de fapturi noi.

Acest raport al omului la vorbire este evident în mediumul *(„médium” – ceea ce ocupă o poziție medie, ceea ce constituie o stare, o soluție intermediară, ceea ce este în mod egal îndepărtat de extreme, de excese, media aritmetică)* psihanalizei: ceea ce face cu atât mai extraordinar faptul că îl neglijăm în fundamentul său.

Subiectul ca și semnificant

4.- Orice promovare *(„promotion” -promoție)* a intersubiectivității în personologia umană nu ar ști deci să se articuleze decât pornind de la instituira unui Altul ca și loc al vorbirii. Aceasta este „cealaltă scenă”, *anderer Schausplatz* unde Freud, împrumutând termenul la Fechner, desemnează încă de la origine platoul guvernat prin mașinăria inconștientului.

Aceasta este tocmai pe această scenă că subiectul apare ca și supradeterminat prin ambiguitatea inerentă discursului.

Pretext al unei ortopedii

7.-

...

Ori toată psihanaliza se dezvoltă în dimensiunea conflictului lor. Astfel promovarea unei sfere fără conflict la centrul teoriei ca și pivot al acțiunii terapeutice, ne aduce de la New-York semnul ultim al renunțării împlinite la principiile unei descoperiri, - al deturnării sale la finalități de sugestie socială și de supunere psihologică.

...

Dorința nu face decât să supună *(„assujettir”)* ceea ce analiza subiectivează.

Condiția dorinței

8.- Nu au lipsit oameni pentru a ne face reproșuri din a solicita Freud, și din a rata esențialul, reducând la câmpul vorbirii și limbajului, - obiect al raportului prin care la Roma, în 1953, s-a inaugurat viața grupului nostru -, o mișcare a ființei care îl susține și îl depășește din toate părțile. De la preverbal la inefabil, nu există categorie care să nu fie agitată pentru a ne refuta, la tăcere aproape de care ne neîncredem pe bună dreptate.

Să articulăm aici faptul că noi nu confundăm mai mult ființa cu dicibilul, cât noi nu ținem fiind-ul drept antiteza rațiunii.

Chiar din contră, readucând la sursa sa freudiană suferința din care nevroza ne revelă pateticul prea bine temperat, noi încercăm să sesizăm dorința în rețelele însele unde Freud ne-a arătat-o fixată. Aceste rețele fără îndoială o traversează și o articulează în interogația pasionată care smulge viul, pe jumătate dehiscent al vieții, care este omul, din condiția nevoii, pentru a-l ridica la poziția acestei cereri fără obiect, pe care noi o numim iubire, ură și ignoranță.

Este tocmai acolo, între incondiționatul acestei cereri și satisfacția din care pretindem să-l sufocăm, faptul că apare această condiție cvasi-perversă în forma sa absolută care este dorința. Loc predestinat la subiectul vorbitor pentru ca Venus oarbă a naturii să caute acolo în angoasă simbolul său viu. Aici falusul, unde anticii vedeau semnul unde logosul marchează viața din amprenta sa, și despre care nu este în van că misterul trebuia să fie tăcut, întrucât la a fi spus: el nu putea fi decât degradat, ne-a revelat funcția sa simbolică: în complexul de castrare. Ceea ce psihanaliza de azi tinde să reducă la funcția imaginară a unui „obiect parțial”.

Puterea adevărului

9.-

...

Fără îndoială această filosofie a luminilor, și al său parangon omul plăcerii, au făcut o eroare. Au vrut să explice ceea ce se opunea la chestiunea lor prin impostură și să facă din obscurantism un complot contra libertății naturii.

Aceasta este tocmai din această eroare că noi suferim returul. Căci monștii pe care îi forjăm pentru nevoile unei cauze ne aduc proba cea mai uimitoare a puterii adevărului: ei vin ei înțiși la lumina zilei.

Cei care au vârsta mea au putut sesiza cum anume propaganda anti-germană a Aliaților Marelui Război, a generat hitlerismul, care a justificat-o după lovitură.

...

10.-

...

Aici psihanaliza se manifestă ea însăși pasiune care o constituie, suscitând din nou în sânul său cuvântul de raliere din care Voltaire hulea *(„conspuait” – scuipa, disprețuia)* impostura: „Să zdrobim infamul”.

1958.06.25. Seminarul 5, „Formațiunile inconștientului”, lecția 27

Bine înțeles, însă aceasta este întocmai pentru asta că el este în mod mai special dependent decât un altul dintr-o funcție de semnificanță: aceasta este faptul că celelalte obiecte, mamela maternă, sau această parte a corpului care sub forma scibal se prezintă la ocazie ca și putând fi ocazia pentru subiect a unei pierderi esențiale, tot asta, aceasta este ceva care până la un anumit grad este dat în afară, în calitate de obiect.

1958.07.10/13. Direcția *(„la direction” -dirijarea)* curei și principiile puterii sale

I.- Cine analizează azi

A situa la acest nivel acțiunea analistului poartă cu sine *(„emporte”)* o poziție de principiu, cu privire la care tot ceea ce poate să se spună despre contra-transfer, chiar la a nu fi van, va face oficiu de diversiune. Căci aceasta este dincolo că zace *(„gît” – a fi îngropat)* pornind din acest moment *(„dès lors” – în, prin consecință)* impostura pe care noi vrem aici s-o delojăm.

II.- Care este locul interpretării

III.- Unde suntem din asta cu transferul?

IV.- Cum să acționezi cu ființa ta?

V.- Trebuie luată dorința ad literam („a la lettre” – la literă, la scrisoare)

3. Să revenim acum la cartea pe care o numim: *Știința viselor (Traumdeutung)*, mantică mai degrabă, sau mai bine semnificanță. Freud nu pretinde absolut deloc acolo a epuiza din vis problemele psihologice.

...

11.

...

Poate putem aci să întrevedem în trecere rațiunea acestui efect de ocultație care ne-a reținut în recunoașterea dorinței visului. Dorința visului nu este asumată de subiectul care spune: „Eu” *(„Je”)* în vorbirea sa. Articulată totuși la locul Altuia, ea este discurs, discurs căruia Freud a început ca atare să-i enunțe gramatica. Este astfel că aspirațiile pe care ea le constituie nu au flexiune optativă pentru a modifica indicativul formulei lor.

Ceea în ce am vedea-o la o referință lingvistică că ceea ce numim aspectul verbului este aici cel al împlinitului (adevăratul sens al *Wunscherfüllung*). Este această ex-sistență (*Entstellung*) a dorinței în vis ceea ce explică faptul că semnificanța visului acolo maschează dorința, și totuși că mobilul său se risipește din a fi doar problematic.

Dorința se produce în dincolo-ul cererii, din aceasta că articulând viața subiectului la condițiile sale, ea curăță *(„émonde” – a elimina ramurile moarte, inutile sau bolnave ale plantelor, a elimina cojile sau părțile necomestibile ale anumitor alimente, a îngriji, a întreține sau optimiza pentru a păstra esențialul și a favoriza creșterea sau calitatea în horticultură și agricultură)* acolo nevoia, însă de asemenea ea se găurește în al său dincoace, ceea în ce, cerere incondițională a prezenței și absenței, ea evocă lipsa la ființă sub cele trei figuri ale nimicului care face fondul cererii de iubire, al urii care merge la a nega ființa altuia și al indicibilului a ceea ce se ignoră în cerința sa. În această aporie încarnată despre care putem spune în imagine că ea împrumută sufletul său greu la rejetonii vivace ai tendinței rănite, și corpul său subtil la moartea actualizată în secvența semnificantă, dorința se afirmă ca și condiție absolută.

1958.11.12. Seminarul 6, „Dorința”, Lecția 1

Noi tocmai vom vorbi acest an despre *dorință* și despre interpretarea sa. O analiză e o terapeutică, se zice, să zicem un tratament, un tratament psihic, care poartă la diverse nivele ale psihicului asupra:

-mai întâi - asta a fost primul obiect științific al experienței ei - ceea ce vom numi *fenomenele marginale sau reziduale*, *visul, lapsusurile, trăsătura de spirit*, eu am insitat acolo anul trecut,

-și asupra *simptomelor* pe de altă parte, dacă intrăm în aspectul curativ al tratamentului – asupra *simptomelor* în sens larg, pentru atât cât ele se manifestă în subiect prin inhibiții, cât ele sunt constituite în simptome și susținute de aceste simptome.

Pe de altă parte, acest *tratament modificator de structuri*, a *acestor structuri* care se numesc *nevroze* sau *neuro-psihoze* pe care Freud mai întâi în realitate le-a structurat și calificat ca și *neuro-psihoze de apărare*.

Psihanaliza, intervine pentru a trata la diferite nivele cu aceste diverse realități fenomenale în calitatea în care ele pun în joc dorința. Aceasta este tocmai sub această rubrică a *dorinței* - ca și *semnificativi* ai *dorinței*

– faptul că fenomenele pe care eu le-am numit adineaori reziduale, marginale, au fost mai întâi înțelese de Freud, în simptomele pe care noi le vedem descrise de la un capăt la altul al gândirii lui Freud. Aceasta este tocmai intervenția *angoasei*, dacă noi facem din asta punctul cheie al determinării simptomelor, însă pentru atât cât cutare sau cutare activitate care va intra în jocul simptomelor este *erotizată*, să spunem mai bine: adică *prinsă în mecanismul dorinței*.

În sfârșit, ce semnifică însuși termenul de apărare apropo de *neuro-psihoze*, dacă aceasta nu este *apărare* - contra a ce? – contra a ceva ce nu e încă altceva decât *dorința*. Și totuși, această teorie analitică - la centrul căreia e suficient să indicăm că noțiunea de *libido* se situează, ceea ce nu este absolut deloc altceva decât *energia psihică a dorinței*, aceasta este ceva - dacă e vorba de energie - în care...

eu am indicat-o deja în trecere, amintiți-vă altădată de metafora uzinei ...anumite conjuncții ale *simbolicului* și *realului* sunt necesare pentru ca însăși să subziste noțiunea de energie, dar nu vreau aici, nici să mă opresc, nici să mă îngreunez

...această teorie analitică deci stă toată întreagă pe această noțiune de *libido*, pe *energia dorinței*.

Iată că de ceva timp, noi o vedem din ce în ce mai mult orientată spre *ceva* pe care aceia acolo însăși care susțin această nouă orientare, o articulează ei înșiși în mod foarte conștient...

cel puțin pentru cei mai conștienți dintre ei pentru a fi împrumutat din Fairbairn, pentru că el o scrie de mai multe ori, pentru că el nu încetează să articuleze nici s-o scrie, anume în culegerea care se numește *Psychoanalytic Studies of the Personality*

... faptul că teoria modernă a analizei a schimbat ceva la axa pe care i-o dăduse mai întâi Freud făcând sau considerând că libidoul nu mai este pentru noi « *pleasure–seeking* » *(căutarea plăcerii)* cum se exprimă Fairbarn, faptul că el este « *object-seeking* » *(căutarea obiectului).*

Adică faptul că Domnul Fairbarn este reprezentantul cel mai tipic al acestei tendințe moderne.

Ceea ce semnifică această tendință orientând funcția *libidoului* în funcție de *un obiect* care i-ar fi într-un fel *predestinat*, aceasta este ceva la care noi făcusem deja aluzie de sute de ori, și căruia eu v-am arătat sub mii de forme incidențele în tehnica și teoria analitică, cu ceea ce am crezut de mai multe ori să vă pot desemna acolo ca și antrenând deviații practice, unele nu fără incidențe periculoase.

Importanța a ceea ce vreau să vă semnalez pentru a vă face să abordăm azi problema, e în sumă această voalare a cuvântului însuși „*dorință*” care apare în întreaga manipulare a experienței analitice, și într-un fel ce impresie, eu nu aș zice de reînnoire, eu aș zice de dezrădăcinare, noi producem reintroducând-o.

Vreau să spun că în loc să vorbim de *libido* sau *obiect genital*, dacă noi vorbim de *dorință genitală*, ne va apare poate imediat *mult mai dificil* să considerăm ca mergând de la sine că *dorința genitală* și maturația ei implică prin sine absolut singură acest tip de *posibilitate* sau de deschidere, sau de plenitudine de realizare asupra *iubirii* care pare să fi devenit astfel doctrinal dintr-o anumită perspectivă a maturației *libidoului*.

...

Deschideți dicționarul fermecătorului defunct Lalande, *Vocabular Filosofic* care este întotdeauna, eu trebuie să spun...

în orice fel de exercițiu de această natură, cel de a face un „*Vocabular*”

...întotdeauna unul dintre lucrurile cele mai periculoase și în același timp cele mai fructuoase, într-atât de mult *limbajul* este dominant în tot ceea ce este din probleme. Suntem siguri că la a organiza un „*Vocabular*”, vom face întotdeauna ceva din sugestiv.

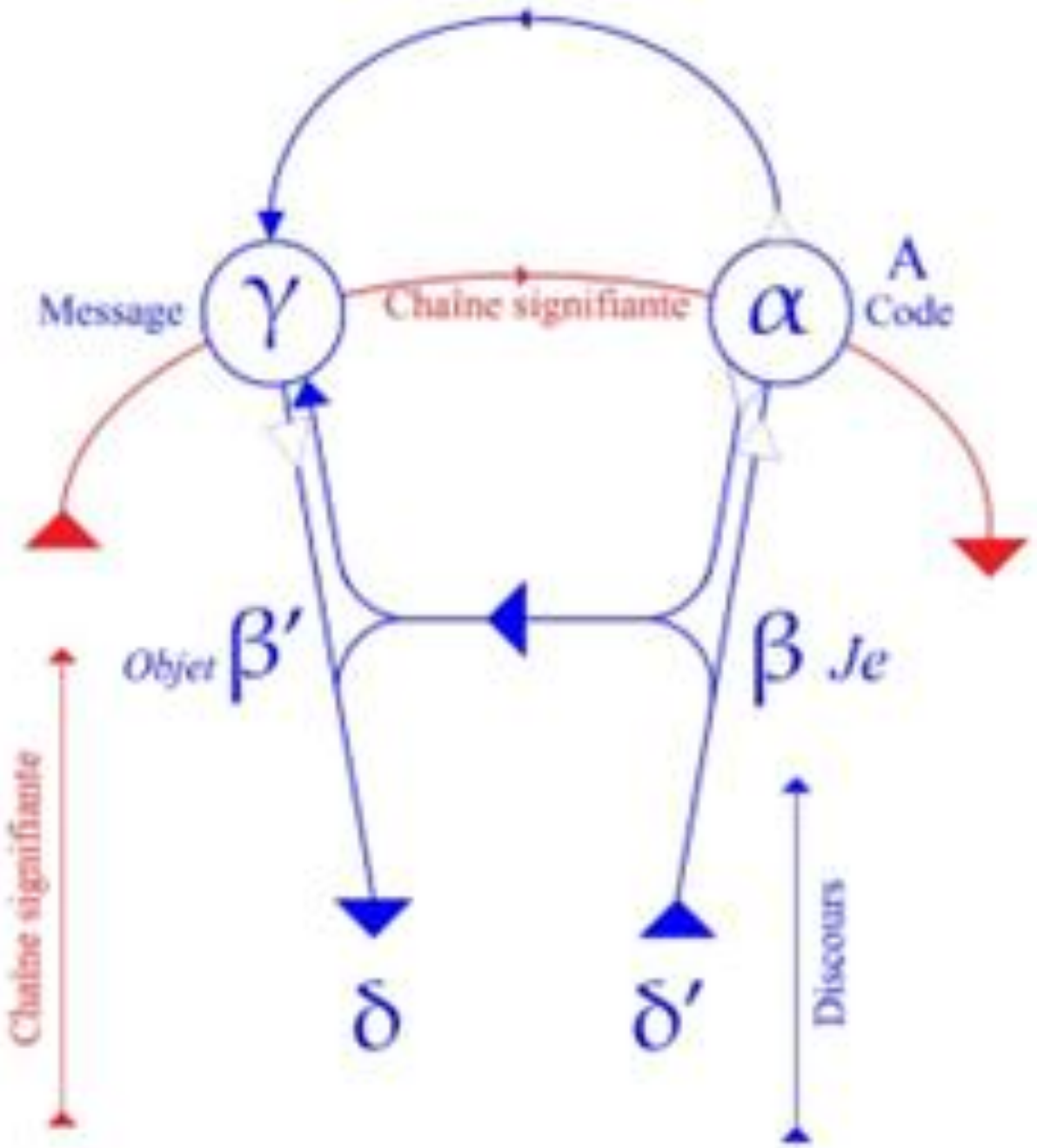
Message
γ
Chaine signifiante
α
A
Code
Objet
β′
β
Je
Chaine signifiante
δ
δ′
Discours

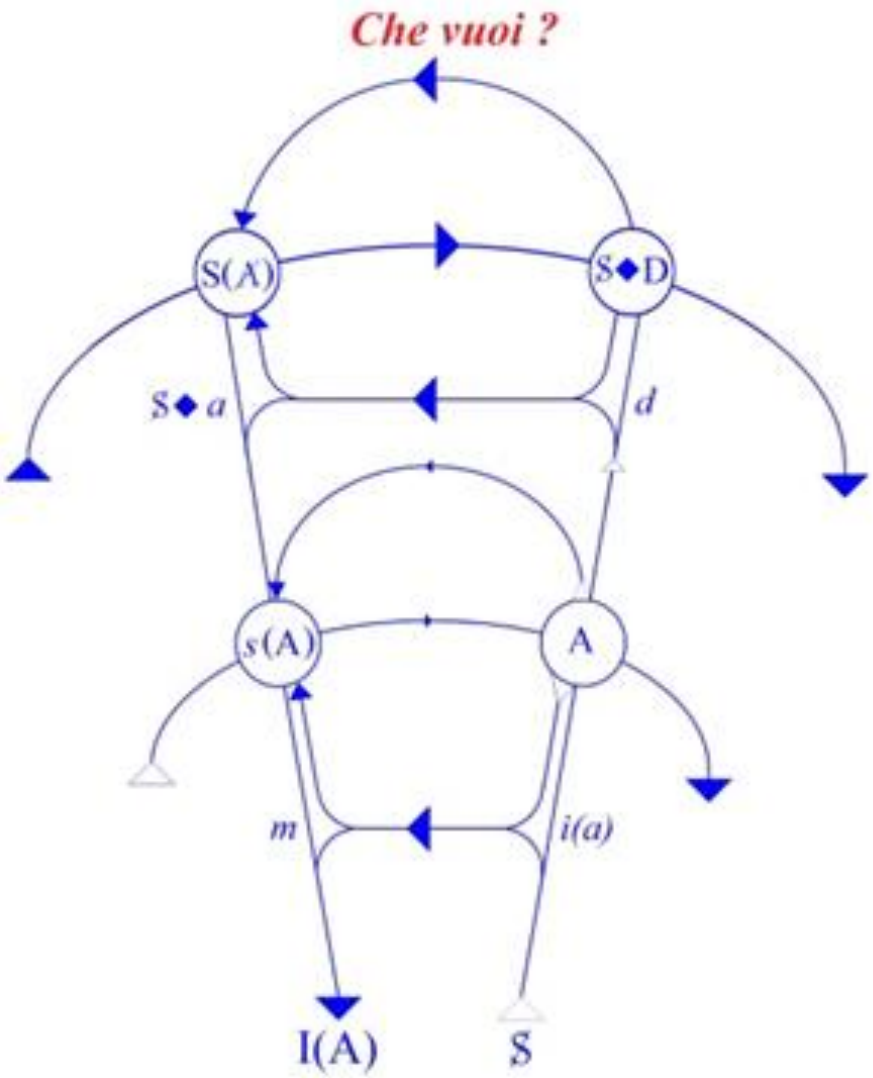

La nivelul celei de-a *doua* și a *treia* etapă a schemei, eu v-am spus că noi aveam un uzaj mult mai conștient al științei, vreau să spun că subiectul știe vorbi și vorbește. Este ceea ce el face atunci când îl cheamă pe Altul și totuși este acolo în mod propriu vorbind că se găsește originalitatea câmpului pe care Freud l-a descoperit și pe care el îl numește inconștient. Adică acest ceva care pune întotdeauna subiectul la o anumită distanță de *ființa* sa și care face că în mod precis această ființă nu o întâlnește niciodată, și că este tocmai pentru aceasta că este necesar faptul că el nu poate face altfel decât să atingă *ființa* sa în această *metonimie a ființei* în subiectul care este *dorința*.

Și pentru ce? Pentru că la nivelul unde subiectul este angajat...

intrat el însuși în vorbire și pe acolo în relația la Altul ca atare, ca și *loc al vorbirii*

...există un semnificant care lipsește întotdeauna. Pentru ce? Pentru că este un semnificant, și semnificantul este în mod special delegat la

raportul *subiectului* cu *semnificantul*. Acest semnificant are un nume, este *falusul*.

Dorința este metonimia ființei în subiect.

Falusul este metonimia subiectului în ființă.

Noi vom reveni acolo.

Falusul...

pentru atât cât el este element semnificant sustras lanțului vorbirii, în calitatea în care el angajează orice raport cu Altul

...este acolo principiul limită care face că subiectul, în orice vorbire, și pentru atât cât el este implicat în vorbire, cade sub lovitura a ceea ce se dezvoltă în toate consecințele sale clinice *sub termenul de complex de castrare*.

1958.11.19. Seminarul 6, „Dorința”, lecția 2

Apropo de aceste termen de „*înțelegere*” *(„compréhension”)* eu aș vrea să fac remarcat...

eu vă asigur că nu există acolo nici o ironie

...faptul că acesta este un termen problematic. Dacă există printre voi cine înțeleg întotdeauna, în orice stare de cauză și în orice moment ceea ce ei fac, eu îi felicit și îi invidiez.

Aceasta nu este ceea ce corespunde, chiar și după douzeci de ani de exercitare, la experiența mea și, la adevăr, ea ne arată suficient pericolele pe care ea le comportă în ea însăși, *pericol de iluzie a orice înțelegeri*, pentru ca – eu gândesc – să nu fie îndoielnic că ceea ce eu încerc să vă arăt, aceasta nu este într-atât de a înțelege *(„compredre”)* ceea ce eu fac, cât de a o ști *(„savoir”)*.

Aceasta nu este întotdeauna același lucru, aceasta nu poate să se confunde, și voi veți vedea întocmai că există motive interne pentru ca asta să nu se confunde, adică faptul că voi puteți în anumite cazuri să știți ceea ce voi faceți, să știți unde voi sunteți din asta, fără întotdeauna să știți să înțelegeți, cel puțin imediat, despre ceea ce este vorba.

...

Să ne rezumăm. Situația subiectului la nivelul inconștientului așa cum Freud o articulează...

nu sunt eu, este Freud cel care o articulează

...este *că el nu știe cu ce anume el vorbește*, avem nevoi să-i revelăm elementele în mod propriu semnificante ale discursului său, și faptul că el nu știe nu mai mult nici mesajul care îi parvine *în mod real* la nivelul discursului ființei, să spunem în mod veritabil dacă vreți, însă acest *„în mod real”* eu nu-l recuz absolut deloc. În alți termeni, *el nu știe mesajul care îi parvine* de la răspunsul la cererea sa în câmpul a ceea ce el vrea.

Voi știți deja voi răspunsul, răspunsul *veritabil*, el nu poate fi decât unul: adică *semnificantul* – și nimic altceva – *care este în mod special afectat la a desemna întocmai rapoartele subiectului la semnificant*.

Eu v-am spus: vreau totuși s-o exprim, pentru ce semnificantul era *falusul*.

Chiar și pentru cei care o aud pentru prima dată, eu le cer în mod provizoriu să accepte aceasta.

Importantul nu este acolo, importantul este faptul că este tocmai pentru aceasta că el nu poate avea răspunsul pentru că așa cum singurul răspuns posibil este *semnificantul care desemnează raporturile sale cu semnificantul*, adică dacă era deja în chestiune, în întreaga măsură unde el articulează acest răspuns, el, subiectul se aneantizează și dispare.

Este întocmai ceea ce face că singurul lucru pe care el îl poate resimți, este această amenințare în mod direct purtată asupra *falusului*, adică această castrare unde această noțiune a *lipsei falusului* care, atât într-un sex cât și în altul, este acest ceva la care tocmai se termină analiza, așa cum Freud – eu v-o fac remarcat – a articulat-o.

Însă noi nu suntem la a repeta aceste *adevăruri prime*. Eu știu că aceasta tapează puțin pe nervii unora faptul că jonglăm puțin prea mult de ceva timp cu *a fi*-ul și *a avea*-ul, însă aceasta le va trece căci aceasta nu vrea să spună că în rută noi nu trebuie să facem o recoltă prețioasă, o recoltă clinică, o recoltă care să permită chiar la interiorul învățământului meu

să se producă cu toate caracteristicile a ceea ce aș numi *„falsul („le chiqué” – șmecheria, prefăcătoria) medical”*.

Este vorba acum la interiorul a aceasta de a situa ceea ce vrea să spună dorința. Noi am spus-o, există așadar la acest al doilea etaj o comoară sincronică, există o baterie de semnificanți inconștienți pentru fiecare subiect, există un mesaj unde se anunță răspunsul la „*Che vuoi?*” și unde el se anunță așa cum voi o puteți constata, în mod periculos. Chiar aceasta, eu v-o fac remarcat în trecere, poveste de a evoca în voi amintiri imaginate, care fac din povestea lui Abelard și Heloise cea mai frumoasă poveste de iubire.

Ce anume vrea să spună dorința? Unde se situează ea?

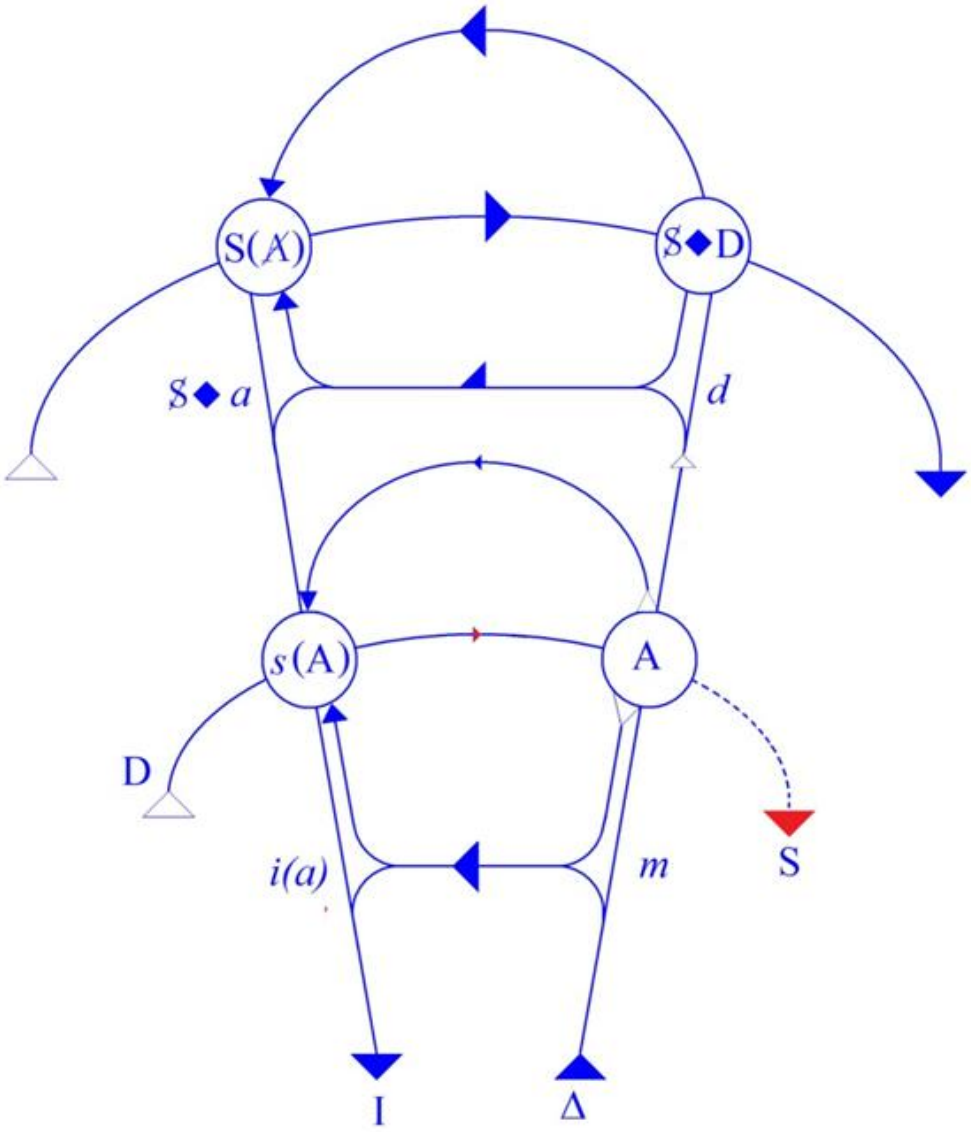

Voi puteți remarca faptul că în forma completă a schemei, voi aveți aici o linie punctată care va da codul celui de-al doilea etaj la mesajul său prin intermediul a două elemente: *d* semnifică locul de unde subiectul

coboară, și $\$$ în fața *micului(a)* [$\$ \lozenge a$] semnifică – v-am spus-o deja, așadar o repet – *fantasma*.

Aceasta are o formă, *o dispoziție omologică la linia care din A, include în discurs eul („le moi”), m-ul în discurs*, să spunem *persoana îmbogățită cu imaginea altuia i(a), adică acest raport specular* pe care eu vi l-am *pus ca și fundamental la instaurarea eului*. Există acolo în raportul între cele două etaje, *ceva* care merită să fie mai deplin articulat.

1958.12.03. Seminarul 6, „Dorința”, lecția 4

Așadar ceea ce eu încerc să vă arăt aici, aceasta este structura semnificantului el însuși, din momentul în care subiectul se angajează acolo...

eu vreau să spun cu ipotezele minimale pe care le cere faptul că un subiect intră în jocul său

...eu spun din momentul în care *semnificantul* fiind dat și subiectul fiind definit ca și ceea ce va intra acolo în *semnificant* – și nimic altceva – lucrurile se ordonează în mod necesar.

Și pornind de la această necesitate, toate felurile de consecințe vor decurge din aceasta, *faptul că există o topologie care trebuie și care este suficient s-o concepem ca și constituită prin două lanțuri suprapuse*, și este tocmai în aceasta că noi ne avansăm.

1958.12.10. Seminarul 6, „Dorința”, lecția 5

Raportul subiectului la obiect nu este un raport de nevoie, *raportul subiectului la obiect* este un raport complex pe care eu încerc să îl articulez în mod precis în fața voastră.

Pentru moment să începem să indicăm aceasta: este pentru că el se situează acolo, acest *raport de articulație a subiectului la obiect*, că obiectul se găsește a fi acest ceva care nu este corelativul și corespondentul unei nevoi a subiectului, ci acest ceva:

care *suportă subiectul* la momentul în mod precis unde el are de-a face, dacă o putem spune, la existența sa,

care *suportă subiectul* în existența sa, în existența sa în sensul cel mai radical, adică în aceasta întocmai că el *ex-sistă* în limbaj.

Adică faptul că el consistă în ceva care este în afara lui, în ceva pe care el nu îl poate sesiza în natura sa proprie de limbaj decât la momentul precis unde el, ca și subiect, trebuie să se șteargă, să se risipească, să dispară *în spatele unui semnificant*, în ceea ce este în mod precis punctul, dacă o putem spune „panică” în jurul căruia el trebuie să se reagațe la ceva, și aceasta este întocmai la obiectul în calitate de obiect al dorinței că el se reagață.

...

Aceasta este una dintre formele *obiectului dorinței*. Ceea ce subiectul arată nu ar fi nimic altceva decât punctul major, cel mai intim al lui însuși. Ceea ce este suportat prin acest obiect, aceasta este întocmai ceea ce el nu poate devoala, fie aceasta lui însuși, aceasta este acest *ceva* care este la marginea însăși a celui mai *mare secret*. Aceasta este tocmai aceasta, aceasta este tocmai în această cale că noi trebuie să căutăm să știm ceea ce este pentru *avar* caseta sa. Trebuie ca noi să facem în mod cert un pas în plus pentru a fi în mod absolut la nivelul *avarului*, și aceasta este tocmai pentru aceasta că *avarul* nu poate fi tratat decât prin *comedie*.

1958.12.17. Seminarul 6, „Dorința”, Lecția 6

Negația, în originea sa, în rădăcina sa lingvistică, este ceva ce emigrează de la enunțare spre enunțat...

Visul, totodată, marchează și poartă dorința...

...

Oare ea *(posibilitatea de l'ἀφάνισις [aphanisis] – dispariție)* nu ne obligă întocmai la o structurare a subiectului uman în calitatea în care, întocmai în calitatea în care este un subiect pentru care existența este

supozabilă și presupusă dincolo de dorință, un subiect care *ex-sistă*, care *sub-sistă* în afara a ceea ce este dorința sa.

1959.01/03.00. În memoria lui Ernest Jones: despre teoria sa a simbolismului

Păstor al ființei, proferă filosoful timpului nostru, în același timp ce el acuză filosofia de a fi făcut din asta răul păstor. Răspunzându-i dintr-un al cântec *(„lai" - poveste cântată)*, Freud a făcut să se șteargă pentru totdeauna bunul subiect al cunoașterii filosofice, cel care găsea în obiectul statutul oricărui repaus *(„repos")*, în fața răului subiect al dorinței și al *imposturilor* sale.

1959.01.07. Seminarul 6, „Dorința", Lecția 7

...aceasta este faptul că *poziția zisă incestuoasă conservată în ceva parte în inconștient*, *aceasta este întocmai această poziție a cererii*.

1959.01.14. Seminarul 6, „Dorința", Lecția 8 – Visul lui Ella SHARPE (1)

Și în mod anume aceasta din esențial care este ceea ce practicianul aduce din nou după *Traumdeutung*, faptul că un vis nu este pur și simplu ceva care s-a revelat a avea o semnificanță – aceasta este *Traumdeuntung* - însă ceva care, în *comunicarea analitică*, în *dialogul analitic*, vine să joace rolul său actual, nu la cutare moment al analizei ca și la cutare altul, și că întocmai visul vine de un mod activ, determinat, să acompanieze discursul analitic pentru a-l clarifica, pentru a prelungi parcursurile sale, faptul că visul este un vis în cele din urmă făcut nu doar *pentru analiză* însă deseori *pentru analist*.

...

Aceasta este cu adevărat, în mod literal ceea ce ne anunță subiectul în fantasma sa: *pentru atât cât eu sunt în prezența altuia, eu nu sunt nimeni*.

1959.01.21. Seminarul 6, „Dorința”, Lecția 9 - Ella SHARPE (2)

Aceasta este în acest joc între cei doi „altul”:

-*cel ce nu vorbește, pe care-l imaginăm (altul)*,

-*și cel căruia îi vom vorbi (Altul)*, cel care este rugat să facă atenție la faptul ca această confruntare să nu se producă prea repede, ca subiectul să nu se pună să dispară

...aceasta este acolo unde este punctul-pivot unde dintr-odată va apare în memorie, așa ca și visul...

Ei bine visul, noi îl vom relua data viitoare pentru ca noi să ne dăm seama că interesul visului, și al fantasmei pe care el ne-o va arăta, aceasta este în mod foarte precis de a fi cu totul contrariul acestei fantasme forjate în starea de veghe, căreia noi i-am cernut azi liniile *(„les linéaments” – alinierile structurale, trăsăturile)*.

1959.04.08. Seminarul 6, „Dorința”, lecția 16

Ceva ce poate să nu fie decât un semnificant acolo face lipsă („défaut” – insuficiență, absență, imperfecțiune fizică, morală sau din punct de vedere material). Semnificantul care face lipsă la nivelul Altuia, și care dă valoarea sa cea mai radicală la acest S(Ⱥ), este acesta ceea ce este, dacă pot spune, *marele secret al psihanalizei*...

ceea prin ce psihanaliza aduce ceva, pe unde subiectul care vorbește – în calitatea în care experiența analizei ne-o relevă ca și structurat în mod necesar de un anumit mod – se distinge de subiectul din totdeauna („toujours” – toate zilele), de subiectul căruia o evoluție filosofică care după tot poate prea bine să ne apară într-o anumită perspectivă de delir, fecund, însă de delir în retrospecție

...este acesta *marele secret*:

„*Nu există Altul lui Altul*.”

În alți termeni: pentru subiectul filosofiei tradiționale acest subiect se subiectivizează el însuși în mod indefinit: dacă „*Eu sunt în calitatea în care eu gândesc*”, „*Eu sunt în calitatea în care eu gândesc că eu sunt*”, și *așa mai departe*, aceasta nu are nici un motiv de a se opri.

1959.04.29. Seminarul 6, „Dorința”, lecția 19

Oedip, în sumă în mod complet inocent, inconștient, face într-un fel de vis care este viața sa...

Viața este un vis

...împlinește fără să-și dea seama *(„à son insu” – fără știrea lui, la neștiutul lui)* reînnoirea de pase („passes”- treceri) care merg de la crimă la restaurarea ordinii și la pedepsirea pe care el o asumă el însuși, care ni-l face să apară la sfârșit, castrat. Căci aceasta este prea bine tocmai acolo elementul de care noi trebuie să ținem o seamă *(„un compte” – un cont)* esențială și care rămâne, dacă noi ne ținem la nivelul genetic al uciderii primitive, elementul care ne rămâne voalat.

Aceasta este sensul în cele din urmă a ceea ce indică, a ceea ce importă, aceasta este adică a acestei pedepsiri, a acestei sancțiuni, a acestei castrări în care rămâne *închisă la cheie* ceva-ul care este rezultatul, ceea ce este în mod propriu vorbind *umanizarea sexualității* la om, care este la fel de bine cheia în care noi avem obiceiul, prin experiența noastră, de a face să se învârtă toate *accidentele* de evoluție ale *dorinței*.

1959.05.13. Seminarul 6, „Dorința”, lecția 20

(a)-ul, am spus eu că aceasta era efectul castrării. Eu nu am spus că aceasta era obiectul castrării.

Acest obiect al castrării noi îl numim *falusul*. *Falusul* ce anume este?

1959.05.27. Seminarul 6, „Dorința”, lecția 22

Trebuie noi să considerăm că acest lanț, *ca atare inaccesibil la conștiință*, este făcut ca și un lanț semnificant?

Însă aceasta este tocmai acolo deasupra că eu voi reveni imediat, să punem acolo pentru moment, așa cum el se prezintă nouă.

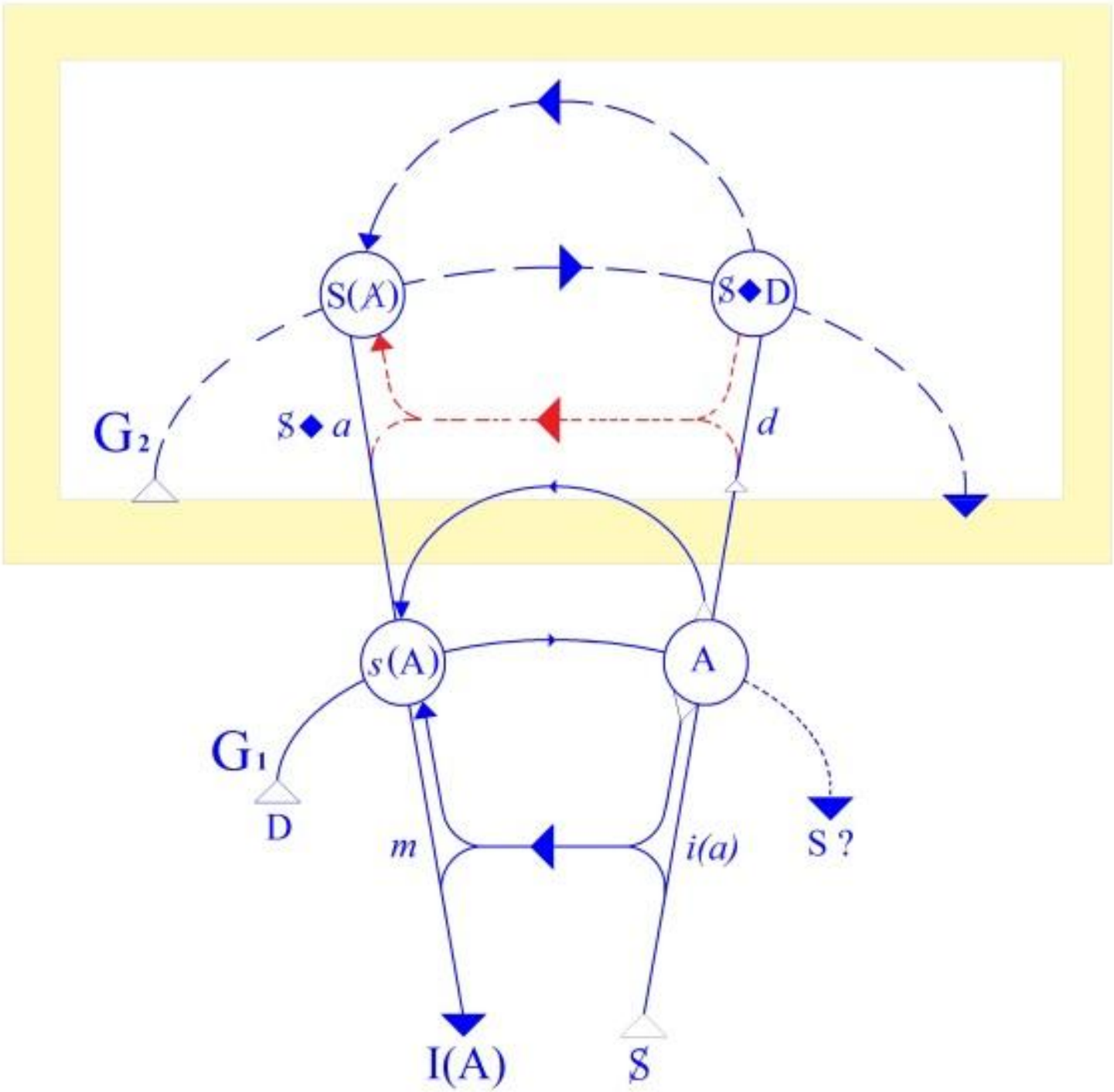

Aici, *punctatul* asupra căruia el se prezintă [G_2] semnifică faptul că subiectul nu-l articulează în calitate de discurs. Ceea ce el articulează actualmente este altceva. Ceea ce el articulează la nivelul lanțului semnificant se situează la nivelul buclei intenționale [$\$ \rightarrow I(A)$]. Aceasta este pentru atât cât subiectul se reperează în calitatea de acționând în alienarea semnificanței cu jocul vorbirii, că subiectul se articulează – ca și ce? – ca și enigmă, ca și *întrebare („question”)*, în mod foarte exact.

Ceea ce ne este dat în experiență pornind de la ceea ce este tangibil în evoluția subiectului uman, într-un moment al articulării infantine, adică faptul că dincolo de prima cerere cu deja tot ceea ce ea comportă ca și consecință, există un moment unde el va căuta să sancționeze ceea ce el

ar în fața lui, să sancționeze lucrurile în ordinea inaugurată prin semnificanță. Ca atare, el va spune „*Ce?*” și el va spune „*Pentru ce?*”.

Aceasta este la interiorul la aceasta care este referință expresă la discurs, aceasta este aceasta ceea ce se prezintă ca și constituind prima intenție a cererii, purtând-o la a doua intenție a discursului ca și discurs, a discursului care se interoghează, care interoghează lucrurile prin raport la el însuși, prin raport la situația lor în discurs, care nu mai este *exclamație, interpelație, strigăt al nevoii* însă deja nominație.

Aceasta este tocmai aceasta ceea ce reprezintă *intenția secundă a subiectului* și dacă, această intenție secundă, eu o fac a porni din locul A, aceasta este pentru atât cât dacă subiectul este tot întreg în alienarea semnificanței, în alienarea articulării vorbite ca atare, și că aceasta este tocmai acolo și la acest nivel acolo faptul că se pune întrebarea pe care eu am numit-o ultima dată: subiect ca atare, a lui „S?” cu un *punct de interogare*.

...

Însă aceasta poate fi numit de asemenea corespondența mesajului, adică a ceea ce cu acest cod subiectul poate răspunde sau primi ca și mesaj la ceea ce este întrebarea care, în dincolo, dă prima priză în lanțul semnificant.

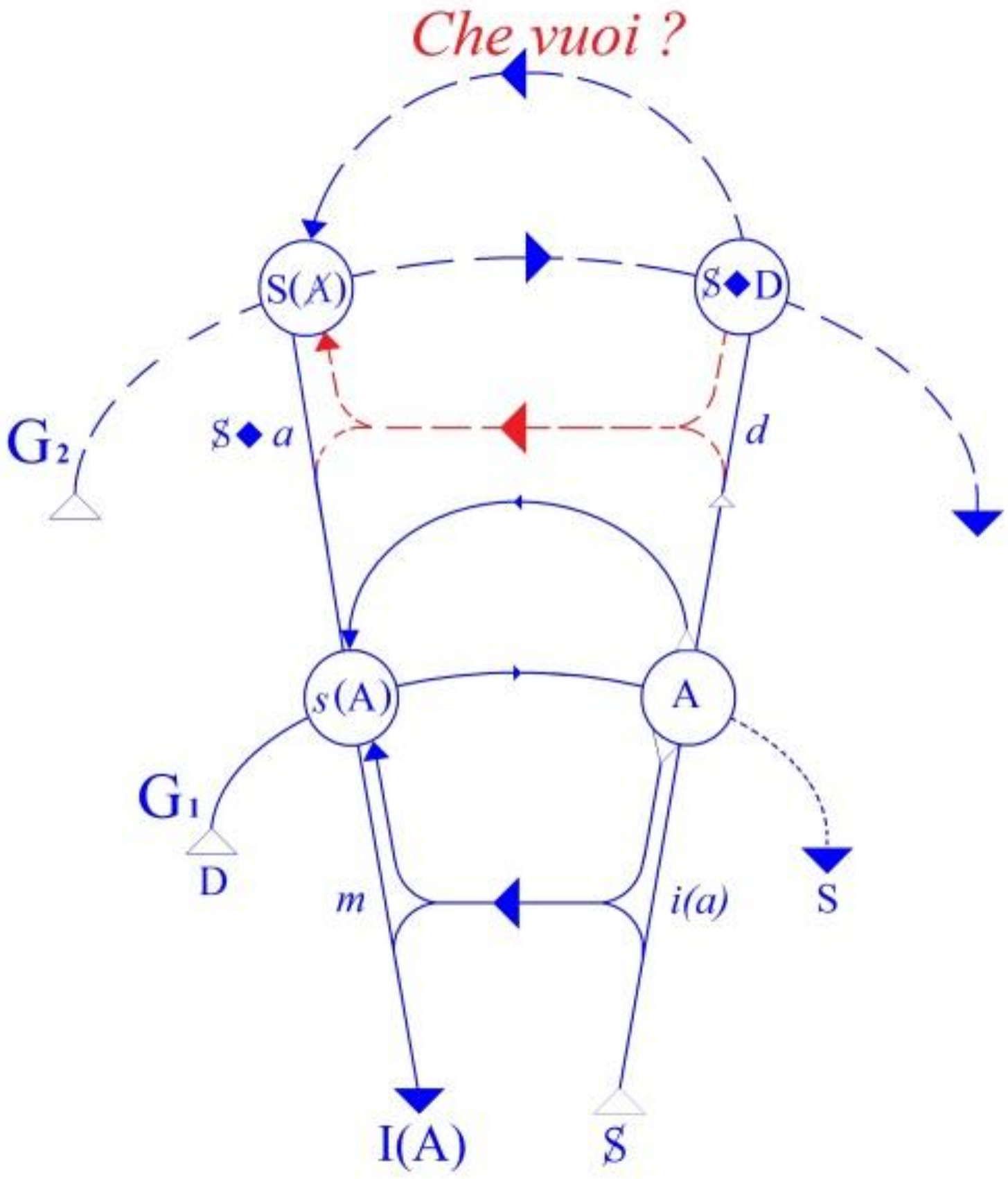

El se prezintă acolo de asemenea *în punctat* și ca și venind de la Altul, întrebarea lui „*Che vuoi?*”, „*Ce vrei tu?*”.

Aceasta este ceea ce subiectul, dincolo de Altul, își pune sub forma lui „S?”.

Răspunsul este cel care este simbolizat aici pe schemă prin semnificanța lui Altul în calitate de s(A). Această semnificanță a lui Altul în calitate

de „S?”, noi i-am dat, la acest nivel, un sens care este acest sens mai general, acest sens în care se va curge aventura subiectului concret, istoria sa subiectivă.

Forma cea mai generală este aceasta: aceasta este faptul că nu există nimic în Altul, nu există nimic în semnificanță care să poată să fie suficient la acest nivel al *articulării semnificante*, nu există nimic în semnificanță care să fie garanția adevărului, nu există absolut deloc altă garanție a adevărului decât buna credință a Altuia, adică ceva care se pune întotdeauna pentru subiect sub o formă problematică.

1959.06.03. Seminarul 6, „Dorința”, lecția 23

Este oare că voi nu vedeți că aici, în cele două cazuri, *subiectul se reduce el însuși la artificiul fantei* ca atare.

Acest *artificiu* ține locul său și îl arată în mod efectiv redus la funcția mizerabilă care este a sa.

Însă aceasta este prea bine despre el că este vorba, în calitatea în care el este în fantasmă, el este *fanta*. Chestiunea raportului acestei *fante* cu ceea ce există în mod simbolic din ceea ce este cel mai insuportabil după experiența noastră, adică forma care răspunde acolo la locul sexului feminin, este o altă chestiune pe care noi o lăsăm aici deschisă pentru viitor.

...

Totuși această *fantă*, sub orice formă ea se prezintă – volet, sau telescop, sau nu importă ce ecran – această *fantă* acesta este tocmai acolo ceea ce îl face să intre în dorința altuia. Această *fantă*, acesta este *fanta* simbolică a unui mister mai profund decât cel despre care este vorba de a elucida, adică locul său la un anumit nivel al inconștientului, ceea ce ne permite de a situa perversul, la acest nivel, ca și într-un anumit rraport cu, aceasta este prea bine structura dorinței ca atare.

Căci aceasta este tocmai dorința altuia ca atare, reproducând structura alei sale, ceea ce el vizează.

Soluția perversă la această problemă a situației subiectului în fantasmă este întocmai aceasta, *aceasta este de a viza dorința altuia* și de a crede *acolo a vedea un obiect*.

1959.06.10. Seminarul 6, „Dorința”, lecția 24

Eu v-am spus-o, aceste două *poziții* sunt din contră în mod strict paralele.

Și în cele două cazuri, subiectul, *în fantasmă*, se găsește indicat prin acest ceva pe care noi l-am numit *fanta, deschizătura („béance” – deschiderea, abisul)*, ceva care este – în *real* – *totodată gaură și fulger („éclair” – străfulgerare, strălucire vie și scurtă, flash)* pentru atât cât atunci când voaiorul spionează în spatele voletului său, când exihibiționistul întredeschide ecranul său: faptul că el este acolo indicat la locul său în act, faptul că el nu este nimic altceva decât acest *fulger al obiectului* despre care vorbim și, trăit, perceput de subiect, prin deschiderea acestei deschizături în ceva pe care, el, îl situează ca și deschis. Deschis la ce?

La o *altă dorință* decât a sa – a sa care este în mod profund atinsă, zdrobită, lovită prin ceea ce este aperceput în acest fulger: aceasta este emoția altuia dincolo de pudoarea sa, aceasta este deschiderea altuia, atingerea virtuală pentru atât cât ea nu se simte văzută, și cât totuși ea este percepută ca și *oferindu-se* vederii.

...

Pornind de acolo noi vedem ceea despre ce va fi vorba...

pentru atât cât noi am definit acest *punct extrem*, *acest punct imaginar unde ființa subiectului rezidă în densitatea sa maxima*

aceasta nu sunt decât imagini pentru ca spiritul vostru să se gațe la o metaforă

...pornind din momentul unde noi vedem, unde noi *definim acest punct imaginar unde ființa subiectului*...

în calitatea în care ea este cea care este la *a articula*, la *a numi* în inconștient

...*nu poate* în nici un caz, la ultimul termen, *a fi numită ci doar indicată prin ceva care se revelă pe sine însuși ca și tăietură, ca și fantă, ca și structură de tăietură în fantasmă.*

...

Obiectul fantasmei, pentru atât cât el se deschide pe această *dorință a Altuia*, este vorba despre a nu-l apropia, iar pentru aceasta în mod evident există mai multe soluții.

Noi am văzut-o pe care este legată la promovarea obiectului fobic, a obiectului interdicției. Interdicției a ce? În cele din urmă a unei *juisări* care este *periculoasă* pentru că ea deschide în fața subiectului *abisul ca atare al dorinței*.

...

Dacă îmi permiteți să mă servesc de un *semn* zis *logic* care este V-ul (vel) de care ne servim pentru a desemna „*sau..., sau...*”-ul distincției, subiectul vede deschizându-se pentru el alegerea între:

-„*a nu-l fi*”-ul: a nu fi *falusul*,

-sau dacă î-l este: „*a nu-l avea*”, adică a fi *falusul* pentru *celălalt*, *falusul* în *dialectica intersubiectivă*.

Aceasta este tocmai despre asta că este vorba. Și aceasta este tocmai în acest joc faptul că nevrozatul *resimte („éprouve” – simte, experimentează, trăiește)* abordarea, integrarea dorinței sale ca și o amenințare de pierdere. „*Nu Unu*”-l la care se desemnează $\mathcal{S}$ -ul în structura fundamentală a dorinței, se transformă în:

un „**1** *în prea mult*” sau „*ceva în prea mult*”

sau „*ceva în minus*”,

...în *amenințarea castrării* pentru bărbat, sau în *falusul* resimțit *ca și absență* pentru femeie.

Aceasta este tocmai pentru ce putem spune că la ieșirea din demistificarea analitică a poziției nevrozatului, ceva pare să rămână în structură...

cel puțin ceea despre ce ne dă mărturie Freud în propria sa experiență

...care se prezintă ca și un *rest*, ca și ceva care pentru subiect, îl face în toate cazurile să rămână într-o poziție inadecvată, cea a *pericolului pentru falus* la bărbat, cea a *absenței falusului* la femeie.

1959.06.17. Seminarul 6, „Dorința”, lecția 25

Este din timp în timp necesar să reamintim adevăruri prime, și pentru aceasta cred că mă veți scuza pentru tonul poate puțin împins pe care l-am dat acestei divagații. Și acum, să vedem unde merg lucrurile: adică prin raport la această zonă a obiectului în care se instaurează această ambiguitate.

Și care este funcția ca atare a *falusului*? Deja, ea nu poate să nu vă apară ca în mod singular amorsată prin ceea ce tocmai v-am spus privind răul obiect intern. Putem spune că *metafora paternă*, cum l-am numit, instaurează acolo sub forma *falusului*, o disociere care este în mod exact cea care acoperă forma generală – *cum trebuia să se aștepte* – pe care v-am dat-o ca fiind cea a interzisului, adică:

-sau *subiectul nu îl este*,

-sau *subiectul nu îl are*.

Ceea ce vrea să spună că dacă subiectul îl este, falusul...

și aceasta se ilustrează imediat sub această formă, adică în calitate de obiect al dorinței mamei sale

...ei bine *el nu îl are!* Adică nu are dreptul să se servească de el, și este acolo valoarea fundamentală a legii zise drept prohibiție a incestului. Și că, pe de altă parte, dacă el îl are – adică faptul că el a realizat *identificarea paternă* – ei bine există un lucru cert, este că, acest *falus, el nu îl este!*

Iată ceea ce semnifică, la nivelul, aș spune, simbolic cel mai radical, introducerea dimensiunii oedipului. Și tot ceea ce vom elabora pe acest subiect va reveni întotdeauna la acest: „*sau..., sau...*” care introduce o ordine la nivelul „*obiectului pe care nu-l putem cere*”.

1959.07.01. Seminarul 6, „Dorința”, lecția 27

Ajungem la finalul acestui an pe care eu l-am *consacrat*, la riscurile și pericolele mele tot atât cât la ale voastre, la această chestiune a *dorinței* și a interpretării sale. Voi ați putut vedea într-adevăr că aceasta este asupra chestiunii locului dorinței în economia experienței analitice că eu am rămas fără a mișca din asta, pentru că eu gândesc că aceasta este tocmai de acolo că trebuie să pornească orice interpretare particulară a oricărei dorințe. Aceasta nu a fost – acest loc – ușor la a cerne.

1959.11.18. Seminarul 7 „Etica”, Lecția 1

Am anunțat acest an pentru titlu al seminarul meu: *Etica psihanalizei*.

Nu gândesc să fie un subiect a cărui alegere în sine să surprindă, chiar dacă se poate pentru anumiți să lase deschisă problema de a ști ceea ce aș putea pune prea bine acolo dedesubt. Aceasta nu e cu siguranță fără un moment de ezitare, chiar de teamă, că m-am decis să abordez ceea ce vă voi spune azi, ceea ce socotesc să pun sub acel titlu.

M-am decis pentru că, într-adevăr, este ceea ce vine în firul drept a ceea ce am făcut anul trecut, dacă este într-atât cât să putem considera că ceea ce am făcut și-a primit deplina sa împlinire. Totuși, ne trebuie foarte bine să avansăm, iar eu cred că ceea ce se grupează sub termenul de Etică a psihanalizei este ceva ce ne va permite să punem la probă, mai mult decât în orice alt domeniu, categoriile prin care, în ceea ce vă învăț, cred să vă dau instrumentul cel mai propriu pentru a pune în relief ceea ce opera lui Freud - în prim plan experiența psihanalizei care decurge de acolo - ne aduce ca nou despre ceva ce este totodată foarte general și foarte particular.

Ca nou pentru atât cât cred că experiența psihanalizei este înalt semnificativă cu privire la un anumit moment al omului care e cel în care noi trăim, fără a putea întotdeauna, și chiar departe de acolo, să reperăm ceea ce semnifică opera în care am plonjat, opera colectivă, momentul istoric. Iar pe de altă parte, această experiență particulară care e cea a muncii noastre de toate zilele, adică modul din care trebuie să răspundem la ceea ce v-am învățat să articulați ca o cerere a

bolnavului, o cerere căreia răspunsul nostru îi dă semnificația exactă. Un răspuns căruia ne trebuie să-i păstrăm disciplina cea mai severă pentru a nu lăsa să se adultereze sensul în sumă profund inconștient al acestei cereri.

Vorbind despre Etica psihanalizei, am ales un termen care nu părea ales la întâmplare: „morală" aș fi putut spune încă. Dacă am ales „Etică", voi veți vedea de ce, nu e din plăcerea de a utiliza un termen mai rar, mai savant. Ci într-adevăr, să începem să remarcăm aceasta, care face în sumă acest subiect eminamente accesibil, chiar tentant: cred că nu e nimeni care nu a fost tentat să trateze acest subiect al unei Etici a psihanalizei.

E imposibil să ignorăm că ne scăldăm în probleme morale în mod propriu vorbind, și că nu sunt eu cel care să fi creat acel termen. Experiența noastră ne-a condus să aprofundăm mai mult decât se făcuse vreodată înaintea noastră, universul vinei. Este termenul pe care-l folosește, cu un adjectiv în plus, colegul nostru: universul morbid, spune el, al vinei.

E într-adevăr fără îndoială sub acest aspect morbid că-l abordăm în cel mai înalt punct. E că într-adevăr, acest aspect este imposibil de disociat de universul vinei el însuși ca atare. Această legătură a vinei la morbiditate este ceva ce n-a lipsit să marcheze cu pecetea sa orice reflecție morală în epoca noastră, până la punctul în că - am indicat câteodată aici în marginea scopurilor mele - e câteodată singular să vezi până la ce punct, în medii religioase chiar, nu știu ce vertij pare să cuprindă pe cei ce se ocupă de reflecția morală în fața a ceea ce le oferă experiența noastră.

Și cât e de frapant să-i vezi uneori ca și cedând unui fel de tentații de un optimism care a părut aproape excesiv chiar comic, și de a gândi că reducția morbidității ar putea indica spre un fel de volatilizare a termenului vinei.

În fapt ceea cu ce avem de-a face, e ceva care se numește nimic mai puțin decât *atracția vinei*. Când vorbim despre nevoia de pedepsire, este

prea bine despre ceva ce se găsește pe drumul acestei *nevoi*, faptul că noi îi desemnăm termenul.

Și pentru a obține această pedepsire căutată printr-*o vină*, nu suntem decât trimiși puțin mai departe spre nu știu ce vină mai obscură care cheamă această pedepsire. Care este această *vină*? Cu siguranță, ea nu este aceeași ca cea pe care bolnavul, în scopuri de a fi pedepsit sau de a se pedepsi, o comite. Ce este această vină?

-Este aceasta o vină, așa cum începutul *operei freudiene* o desemnează: *uciderea tatălui*, acest mare mit pus de Freud la originea oricărei dezvoltări a culturii?

-Este aceasta vina mai obscură și mai originară căreia el ajunge să-i pună termenul la finalul operei sale: *instinctul de moarte*, pentru a spune tot, pentru atât cât *omul* este, în ce este mai profund înăuntrul lui însuși, ancorat în redutabila sa dialectică?

E prea bine între acei doi termeni că se întinde, la Freud, o reflecție, un progres pe care va trebui să-l reluăm când va trebui de acolo să-i măsurăm incidențele exacte.

Într-adevăr, nu este totul acolo, nici în domeniul practicii, nici în domeniul teoretic, ceea ce ne face să punem în relief importanța dimensiunii etice, în experiența noastră, și în învățământul lui Freud. Totul, în etică, nu este - cum a fost făcut remarcat pe bună dreptate - în mod unic legat sentimentului obligației. Experiența morală ca atare, adică: această referință sancționară care pune omul într-un anumit raport cu propria sa acțiune, care nu e pur și simplu cea a unei legi articulate, ci și a unei direcții, a unei tendințe, și pentru a spune totul a unui Bine pe care el îl cheamă, generând un ideal al conduitei, toate acelea sunt ceva ce constituie de asemenea, propriu vorbind, dimensiunea etică.

Și, dincolo de ceea ce e propriu zis porunca, de ceea ce poate să se prezinte, am spus-o, cu un sentiment al obligației.

Fără îndoială de altfel, faptul că într-o anumită reflecție asupra experienței morale, și fac acolo în mod precis aluzie la una dintre ele,

la cea a lui Frederich Rauh, de care va trebui să ținem cont ca de unul dintre punctele de reper ale acestui exercițiu, eu cred necesar să situez dimensiunea experienței noastre prin raport la reflecția cuiva dintre cei care în epoca noastră, au încercat să facă să progreseze reflecția moralistă.

Fără îndoială această punere în plan secund a sentimentului de obligație, noi nu suntem cu siguranță dintre cei care vor merge de bună voie în acel sens, pentru că dacă există ceva ce analiza a punctat, este foarte bine - dincolo de sentimentul obligației propriu vorbind - importanța, omniprezența am spune noi, a sentimentului de culpabilitate, cu siguranță, în anumite tendințe interne ale reflecției etice, e ceva ce încearcă într-un oarecare mod să eludeze acel facies - să-l numim pe numele său - dezagreabil al experienței morale. Noi nu suntem în mod cert dintre cei care încearcă să-l amortizeze, să-l tocească, să-l atenueze, pentru că noi suntem acolo prea instantaneu reportați, trimiși, referați, prin experiența noastră cotidiană.

Totuși, rămâne că analiza, pe de altă parte, este experiența care, la cel mai înalt punct, a repus în favoare funcția fecundă a dorinței ca atare, și la punctul însăși încât s-o putem spune că în sumă ansamblul articulației teoretice care e dat de Freud despre geneza dimensiunii morale, nu e de luat de altundeva, nu se înrădăcinează altundeva decât în dorința însăși. Este energia dorinței de unde se degajă funcția, instanța a ceea ce se va prezenta la ultimul termen al elaborării sale ca cenzură.

Astfel, ceva este închis într-un cerc care pentru noi, ne-a fost impus, dedus din ceea ce este caracteristica experienței noastre, adică faptul că în aparență, în datul experienței, ceea ce am putea numi depășirea naturalistă a dorinței, să fie ceva care poate să se prezinte ca să fi fost scopul unei anumite filosofii, a celei care a precedat imediat pe cea despre care vom vedea că e cea mai aproape rudă a împlinirii freudiene, cea care ne-a fost transmisă în secolul al XIX-lea. Vom vedea care.

Tocmai înainte, avem tentativa în secolul al XVIII-lea, a acestei eliberări naturaliste a dorinței, a acestei reflecții care este, aceea, practică, care este cea pe care-o putem caracteriza ca cea a „omului plăcerii”. Depășirea naturalistă a dorinței a eșuat. Cu cât mai mult

teoria, cu cât mai mult opera criticii sociale, cu cât mai mult sita unei experiențe tinzând să readucă la funcții precise în ordinea socială obligația, a putut să ne cheme să sperăm să relativizăm caracterul imperativ, contrariant, pentru a spune tot conflictual, al experienței morale, cu atât mai mult în fapt, în realitate, am văzut intensificându-se, dac-o putem spune, incidențele patologice, în sensul propriu al termenului, ale acestei experiențe.

Eliberarea naturalistă a dorinței a eșuat în fapt, istoric, căci nu ne aflăm în fața unui om mai puțin însărcinat de legi și de datorii decât înaintea marii experiențe critice a gândirii zise libertine. Și cu adevărat dacă - să nu fie decât prin retrospecție - suntem aduși să facem aluzie la această experiență a „omului plăcerii", vom vedea - și vom fi aduși pe calea unui examen a ceea ce analiza a adus în cunoașterea și situarea experienței perverse - vom vedea repede că într-adevăr, în această teorie morală a „omului plăcerii", era ușor să vezi tot ceea ce trebuia s-o destineze acestui eșec.

Căci dacă ea se prezintă ca și cu acest ideal de eliberare naturalistă, e suficient să citești autorii majori, vreau să spun la fel de bine cei care au pentru a se exprima acolo deasupra căile cele mai accentuate în sensul libertinajului, chiar al erotismului, pentru a ne da seama de ceea ce comportă, în această experiență a „omului plăcerii", ceva ce pune o notă de sfidare, un fel de ordalie propusă la ceea ce rămâne termenul – redus dar cu siguranță fix – al acestei articulații a „omului plăcerii", care nu este altul decât termenul „divin".

Dumnezeu ca autor al naturii, e somat să de-a socoteală de cele mai extreme anomalii cărora Marchizul de Sade, Mirabeau, Diderot, sau la fel de bine oricare altul, ne propun experiența, existența. Și acest termen însuși de sfidare, de somare, de ordalie, e foarte evident ceva ce n-ar trebui să permită altă ieșire decât cea care s-a găsit efectiv realizată în istorie. Că cel care se supune în sumă ordaliei regăsește de acolo la ultimul termen premisele, adică Altul în fața căruia această ordalie se prezintă: judecătorul, la finalul numitei ordalii, e tocmai ceva care dă tonul său propriu acestei literaturi în care se prezintă pentru noi o dimensiune poate niciodată regăsită, inegalabilă, a eroticului.

Cu siguranță, ceea ce analiza păstrează ca afinitate, ca rudenie, ca rădăcină într-o anumită experiență, este ceva ce noi trebuie, în cursul investigației noastre, să propunem propriei noastre judecăți. În fapt noi atingem acolo, și este o direcție care a fost puțin explorată în analiză, analiza în direcția sa generală: se pare că plecând de la lovitura de sondă, de la flashul pe care experiența freudiană l-a aruncat asupra originilor dorinței, asupra caracterul de perversiune polimorfă al dorinței în formele sale infantile, se pare ca până la urmă o mișcare, un fel de pantă generală de a reduce acele origini paradoxale, de a-i arăta de acolo convergența spre un final de armonie, este ceva ce caracterizează în ansamblu progresul reflecției analitice, și ne permite să punem problema de a ști dacă până la urmă, progresul teoretic al analizei nu ar converge spre ceea ce am putea numi un „moralism" mai comprehensiv decât oricare altul dintre cele care, până în prezent au existat, spre un scop într-un fel de a calma culpabilitatea.

Chiar dacă noi știm de acolo, prin experiența noastră practică, dificultățile și obstacolele, chiar reacțiile pe care o astfel de încercare antrenează: o îmblânzire dacă putem spune, a juisării perverse care ar reieși dintr-un fel de demonstrare a universalității sale pe de-o parte, iar pe de altă parte din funcția sa. Fără îndoială termenul parțial, indicat pentru a desemna pulsiunea perversă, este acolo ceea ce în ocazie își ia toată greutatea sa.

Iar noi știm deja că anul trecut ne-am învârtit în jurul acelui termen de pulsiune parțială. O parte a reflecției noastră purta asupra aprofundării pe care analiza o dă funcției dorinței, pe scurt asupra finalității profunde a acestei diversități totuși atât de remarcabile, care dă prețul său investigației, catalogului pe care analiza ne permite să-l stabilim tendințelor umane. Aici, ceva deja ne-a făcut să ne punem o anumită problemă care poate nu va fi bine percepută de noi în veritabilul său relief decât comparând, pentru a măsura drumul parcurs, punctul unde viziunea noastră a termenului de dorință ne-a pus, cu ceea ce, de exemplu, se articulează în opera - o operă căreia îi vom da un loc important în reflecția noastră - lui Aristotel atunci când el vorbește despre etică.

Locul dorinței în ceva atât de elaborat pe cât se prezintă această etică aristoteliciană, într-o operă care îi dă de acolo forma cea mai elaborată: Etica la Nicomah. Există încă în opera sa două puncte unde această etică se articulează, care ne arată până la ce punct un întreg câmp al dorinței este pus de către el în mod literal în afara câmpului moralei.

...

Este cert că mai mult decât odată unii dintre voi s-au întrebat, din timpul unde eu vorbeam despre *Simbolic* și *Imaginar* și despre interacțiunea lor reciprocă, ceea ce era în cele din urmă doar *Realul*.

Ei bine, lucru curios pentru un fel de gândire sumară care ar gândi că orice explorare a eticii trebuie să vizeze într-un domeniu, să spunem al *idealului*, dacă nu al *irealului*, voi veți vedea din contră că aceasta este în mod corelativ în sensul unei aprofundări a acestei noțiuni a *Realului*, și în mod invers, faptul că aceasta este pentru atât cât este vorba despre o orientare a reperajului omului prin raport la *Real* faptul că această chestiune a eticii – eu spun pentru atât cât poziția lui Freud ne-a făcut să facem un progres – se orientează și se articulează.

1959.11.25. Seminarul 7 „Etica”, Lecția 2

Ultima dată, trasându-vă programul a ceea ce eu doresc să parcurg acest an...

program care se întinde de la recunoașterea omniprezenței infiltrării în toată experiența noastră a *imperativului moral*, până la ceva care este celălalt capăt, adică, în mod paradoxal, *plăcerea* pe care noi putem acolo s-o luăm în cele din urmă, la al doilea grad, adică masochismul moral

...eu v-am indicat, punctat în curs de rută, acest ceva care eu cred va face neașteptatul, originalul, paradoxul însăși al unei perspective pe care eu înțeleg s-o deschid acolo în referință la *categoriile fundamentale* din care eu mă servesc pentru a vă orienta în experiența noastră, adică *Simbolicul, Imaginarul* și *Realul*.

1959.12.02. Seminarul 7 „Etica”, lecția 3

Pentru ce anume după tot, a trebuit ca întotdeauna eticienii să revină la această problemă enigmatică a raportului plăcerii cu definiția a ceea ce putem numi *binele ultim*, în ceea ce orientează, dirijează acțiunea umană în calitatea în care ea este acțiune morală?

Pentru ce anume întotdeauna a reveni la această aceeași temă a *plăcerii*?

Pentru ce anume acest fel de exigență internă care face că eticianul nu poate să se degajeze de a încerca de a concepe, de a reduce antinomiile care se atașează la acest termen în jur, pe de-o parte, din faptul că această plăcere apare în multe din cazuri termenul opus la efortul moral în el însuși, și totuși trebuie ca ea să găsească acolo în sumă ultima referință, cea la care trebuie să se reducă la ultimul termen acest „*bine*” care ar orienta toată acțiunea umană?

1959.12.09. Seminarul 7 „Etica”, lecția 4

Este oare prea bine acolo tot ceea ce Freud articulează atunci când el ne vorbește despre *principiul realității*? Aceasta este chestiunea pe care azi eu o avansez în fața voastră cu această noțiune de *das Ding*. Înainte de a intra acolo, eu revin la a vă face remarcat ceea ce micul tablou cu dublă coloană, pe care eu vi l-am introdus acum două săptămâni, comportă.

1- Sujet	Pr. Plaisir (ICS)	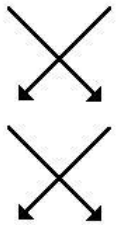	Pr. Réalité (Cs)
2- Procès	Pensées		Perception-conscience
3- Objet	inconnu		connu

Este adică aceasta ceea ce, opunând într-o coloană *Lustprinzip-ul* și *Realitätsprinzip*-ul în cealaltă coloană, pornind de la acest reperaj că aceasta este din partea *principiului plăcerii* că ceea ce este inconștient funcționează ca atare, și *Lustprinzip*-ul care guvernează, care domină

aici ceva, ceea ce – conștient sau preconștient – este în orice caz ceva care se prezintă în ordinul discursului reflectat, discursului articulabil, accesibil, ieșind din preconștient.

Această remarcă pe care eu v-am făcut-o faptul că *procesele gândirii*, în calitatea în care *principiul realității* le domină, Freud subliniază prea bine, la ce punct în ele însele ele sunt inaccesibile, *ele sunt inconștiente*. Ele nu parvin la conștiință decât pentru atât cât putem să le verbalizăm, adică faptul că ceva le readuce pe calea unei explicitații reflectate, la portanța *principiului realității*, la portanța unei conștiințe în calitatea în care ea este în mod perpetuu trezită, interesată prin investirea atenției la a surprinde ceva care poate să se producă pentru a-i permite de a se orienta prin raport la lumea reală.

1959.12.16. Seminarul 7 „Etica”, lecția 5

Acest *Altul lui Altul* care nu este acolo decât prin locul său, poate găsi locul său chiar dacă niciunde noi nu putem să-l găsim în *real*, chiar dacă tot ceea ce noi putem găsi în *real* drept a ocupa acest loc nu valorează decât pentru atât cât el ocupă acest loc însă nu poate să îi aducă nici o altă garanție decât *de a fi acest loc*.

Astfel, iată situată o altă *topologie*, o *topologie* care este cea care instituie raportul la *real*. Raportul la *real*, noi acum vom putea să-l definim, să-l articulăm, și să ne dăm seama de ceea ce semnifică în fapt ceea ce numim *principiul de realitate*.

1959.12.23. Seminarul 7, „Etica”, lecția 6

Vreau să ajung la interdicția minciunii, pentru atât cât voi o vedeți unindu-se la ceea ce, pentru noi, s-a prezentat mai întâi ca fiind raportul esențial al omului – pentru atât cât el este comandat – la Lucru, prin principiul plăcerii, adică acest raport cu care noi aveam de-a face toate zilele în inconștient și care este un raport mincinos.

„Să nu minți” este porunca unde, pentru noi, se face simțită în modul cel mai tangibil legătura intimă a dorinței, în funcția sa cea mai structurantă, cu legea. Căci cu adevărat, „Să nu minți” este ceva care,

suspendat în proiectul său, este acolo pentru a ne face să simțim veritabila funcție a legii. Și nu aș putea face mai bine, pentru a vă face s-o simțiți, decât să-i apropii sofismul prin care se manifestă la maxim tipul de ingeniozitate cel mai opus celui al discuției în mod propriu iudaice și talmudice, acesta este paradoxul spus al lui EPIMENIDE, cel care avansează „Toți oamenii sunt mincinoși".

„Ce spun eu - avansând cu articularea pe care v-am dat-o despre inconștient – „Ce spun eu – răspunde sofistul – dacă nu faptul că eu însumi mint, faptul că astfel eu nu pot avansa nimic valabil privind nu doar pur și simplu veritabila funcție a adevărului, ci și semnificația însăși a minciunii."

„Să nu minți", pentru că el este un precept negativ, este acest ceva care are ca și funcție de a retrage din enunț subiectul enunțării.

Amintiți-vă aici graful: este prea bine acolo – pentru că eu mint, că eu refulez, că sunt eu, mincinos, cel care vorbește – faptul că eu pot spune „Să nu minți". Și în „Să nu minți" ca și lege este inclusă posibilitatea minciunii ca și dorința cea mai fundamentală. Și vă voi da o dovadă care, în ochii mei, nu este mai puțin valabilă. Este celebra formulă a lui Proudhon: „Proprietatea este furtul."

Și vă voi da o dovadă cea mai evidentă, sunt strigătele de jupuiți pe care le scot avocații din ziua în care, sub o formă mai mult sau mai puțin funambulescă și mitică, este vorba despre a face să intre în joc, în interogatoriul unui inculpat, un detector de minciuni. Trebuie noi să concludem faptul că respectul persoanei umane este dreptul de a minți? În mod sigur, este o întrebare, și nu este un răspuns decât să răspunzi: „Da, cu siguranță". Cum am putea spune, nu este chiar atât de simplu.

Este că această revoltă, această insurecție în fața faptului că ceva ar putea reduce la ceva aplicație în mod universal obiectivantă, problema vorbirii subiectului, este prea bine tocmai ceea ce, față de această vorbire – în calitatea în care ea nu știe ea însăși ceea ce spune atunci când ea minte, și în care, pe de altă parte, mințind există ceva adevăr pe care ea îl promovează – este acolo într-un raport, în această funcție antinomică între lege și dorința pe care ea o condiționează, este acolo locul în care acționează resortul major, primitiv, primordial care face

din această poruncă, între cele zece, una dintre pietrele angulare a ceea ce noi putem numi „condiția umană” în calitatea în care ea merită să fie respectată.

1960.03.10. Conferință la Bruxelles despre etica psihanalizei

Este vorba despre a doua conferință dată de Lacan la facultatea universitară Saint-Louis, la Bruxelles, pe 10 martie 1960. Acest text a fost publicat în primăvara lui 1986 în revista Școlii Belgiene de Psihanaliză, Psychoanalyse*, nr.4, pp. 163-187, număr în întregime consacrat lui Jacques Lacan. (Prima publicare a acestei conferințe a fost dată în 1982, în* Quarto *supliment belgian la* Scrisoarea lunară a Școlii cauzei freudiene*; această publicare internă nu a putut fi găsită).*

În revista Psychoanalyse*, titlul atribuit acestei conferințe: „II - ...Îmi vatrebui să adaug „nu”” nu este cel pe care Lacan el însuși îl propusese (cf. conferință din 09.09.1960), adică: - „2. Psihanaliza este ea constituantă pentru o etică care ar fi cea pe care timpul nostru o necesită?”. Noi vom lăsa tuturor prezentării acestui text titlul său precum în puplicare, adică:*

II. - ...Îmi va trebui să adaug „nu”.

Domnule, Doamnelor, Domnilor,

Eu vă părăseam ieri asupra unei serii de judecăți în lovitură de a tranșa asupra lui freud, asupra poziției sale în etică, asupra onestității vizării sale. Pentru ce? Eu cred că el este prea bine mult mai aproape de porunca evanghelică: „Tu vei iubi aproapele tău” decât el nu consimte acolo. Căci el nu consimte acolo. El o repudiază ca și excesivă în calitate de imperativ, dacă nu batjocorit – în calitate de precept – prin fructele sale aparente într-o societate care păstrează numele de creștină.

Însă este din fapt că el interoghează asupra acestui punct, că el vorbește din asta în aceasta lucrare uimitoare care se numește: *Răul în civilizație*.

Totul este în sensul lui „ca pe tine însuți” care sfârșește formula, și pasiunea neîncrezătoare a celui care demască îl oprește pe Freud în fața acestui „ca și”.

Aceasta este despre greutatea iubirii că este vorba, căci el știe că iubirea de sine este prea bine mare. El o știe în mod superior, prin a fi recunoscut faptul că forța delirului este de a găsi acolo sursa sa: „*Sie lieben ihren Wahn wie sich selbst*”, „ei își iubesc delirul lor ca și pe ei înșiși”.

Această forță este cea pe care el a desemnat-o sub numele de narcisism și care comportă o dialectică secretă unde psihanaliștii se regăsesc rău. Iat-o, (aceasta este pentru a o face conceptibilă faptul că eu am introdus, în teorie, distincția în mod propriu metodică, a simbolicului, a imaginarului și a realului): „eu mă iubesc pe mine însumi” fără îndoială, și din toată furia lipindă unde bula vitală termină *(„bout” – se îndreaptă)* asupra ei însăși și se umflă într-o palpitație totodată vorace și precară, nu fără a suscita în mod secret în sânul său punctul viu de unde unitatea sa va reizbucni diseminată din explozia sa însăși. Altfel spus: eu sunt legat la corpul meu prin energia proprie pe care Freud a pus-o la principiul energiei psihice – Erosul, care face corpurile vii să se conjuge pentru a se reproduce – pecare el o numește libido.

...

Am reușit eu oare fie și atât doar să fac să treacă în spiritul vostru lanțurile acestei topologii, care pune la inima fiecăruia dintre noi acest loc întredeschis *(„béante” – deschis, abisal)* de unde Nimicul ne interoghează asupra sexului nostru și asupra existenței noastre? Aceasta este tocmai acolo locul unde noi trebuie să iubim aproapele ca și pe noi înșine, pentru că în el acest loc este același.

Nimic nu este în mod sigur mai aproape de noi decât acest loc...

1960.03.16. Seminarul 7, „Etica”, lecția 14

Ceea despre ce este vorba și ceea la ce noi suntem conduși, este deci că Freud, atunci când el ne vorbește, în *Moise și monoteismul* despre afacerea *legii morale*, căci despre asta este vorba pentru el, el o

integrează pe deplin la o aventură care nu a găsit, *scrie el textual*, împlinirea sa, deplina sa dezvoltare decât în istoria, în urzeala iudeo-creștină. Este scris că pentru ceea ce este din alte religii pe care el le numește în mod vag drept orientale, eu cred că el face aluzie la tot evantaiul: la Buddha, la Lao Tseu și la mulți alții, *ele se caracterizează toate* – spune el, cu o cutezanță *(„hardiesse")* în fața căreia nu există decât *a se înclina*, atât de *hazardată* cât ea ne pare – *aceasta n-o este în cele din urmă* - ne spune el – *decât cultul Marelui Om*.

Eu nu sunt absolut deloc pe punctul de *a subscrie la aceasta*. El spune că pur și simplu lucrurile au rămas la jumătate de drum, mai mult sau mai puțin avortate, adică ce anume asta vrea să spună *uciderea primitivă a Marelui Om*? Eu cred că el gândește același lucru apropo de *Buddha*. Și bineînțeles, în istoria avatarurilor lui Buddha, am găsi multe lucruri unde el ar regăsi schema sa, în mod legitim sau nu, că este *pentru a nu fi*, în fond, *împins până la capăt dezvoltarea dramei*, până la capăt, adică până la termenul mântuirii creștine, faptul că *aceste religii altele au rămas din asta acolo*.

Inutil să vă spun că acest foarte singular *christocentrism* este totuși cel puțin surprinzător sub pana lui Freud. Și pentru ca el să se lase să alunece acolo aproape fără să-și dea seama, trebuie totuși să existe la aceasta ceva motiv.

Oricum ar fi, iată-ne readuși la ceea ce pentru noi este suita drumului. Suita drumului este aceasta: pentru ca ceva în ordinul *legii* așadar să fie vehiculat, trebuie ca aceasta să se întâmple: pe drumul trasat prin drama primordială, prin cea care se articulează în *Totem și Tabu*, adică cea a uciderii tatălui și, așa cum voi o știți, consecințele sale. *Această ucidere* care ne este propusă la început, *la originea culturii* ca fiind condiționată prin figuri despre care nu putem cu adevărat să spunem nimic, pentru care termenul de redutabil *(„redoutable" – de temut)* nu poate să se dubleze decât de cel de redutat *(„redouté" – temut)*, la fel de bine ca și de cel de îndoielnic *(„douteux")*, adică cea a atotputernicului personaj al hoardei primordiale, personaj pe jumătate animal, ucis de fiii săi.

În suita a ce – lucru, articulare, la care nu ne oprim uneori suficient – se instaurează ceva pe care-l putem numi un fel de *consimțământ*

inaugural care este totuși un timp esențial în instituirea acestei legi din care toată arta lui Freud este de a o lega pentru noi la uciderea însăși a tatălui, de a o identifica la ambivalența care fondează la acest moment raporturile fiilor la tată, adică la acest retur al *iubirii* după actul îndeplinit din care vedem prea bine că este întocmai acolo, tot misterul și că el este făcut în sumă pentru a ne voala falia care consistă în aceasta: *nu doar că uciderea tatălui nu deschide calea spre juisarea pe care prezența tatălui era presupusă a interzice, ci dacă eu pot spune, ea îi reîntărește din asta interzicerea*.

Totul este acolo, și aceasta este prea bine acolo ceea ce putem numi la toate punctele de vedere – eu vreau să spun în fapt și de asemenea în explicație – falia, aceasta este adică faptul că obstacolul fiind exterminat sub forma uciderii, juisarea nu rămâne din asta mai puțin *interzisă*.

Prea bine mai mult – am spus eu – această *interzicere* este reîntărită. Această falie interdictivă este deci, dacă pot spune, susținută, articulată, *făcută vizibilă prin mit*, însă ea este în același timp *în mod profund camuflată prin el*. Aceasta este prea bine pentru ce importantul din *Totem și Tabu* este de a fi un mit, s-a spus-o, poate singurul mit de care epoca modernă a fost capabilă. Și aceasta este Freud cel care l-a inventat.

Importantul este aceasta: aceasta este de a ne atașa la ceea ce comportă această falie, la faptul că tot ceea ce o trece *(„franchit" - traversează)*, o eliberează *(„affranchit" – emancipează, scapă)*, face obiectul unei datorii la *Marea Carte a datoriei*. Orice exercițiu al juisării comportă ceva care se înscrie la această *Carte a datoriei* în lege. Prea bine mai mult, trebuie prea bine ca ceva lucru în această reglare să fie sau paradox, sau locul a ceva dereglare, căci contrariul, trecerea faliei în celălalt sens, nu este echivalentă.

Freud scrie *Rău în civilizație* pentru a ne spune că tot ceea ce este virat de la *juisare* la *interzicere* merge în sensul unei reîntăriri întotdeauna crescânde a *interzicerii*. Oricine se aplică la a se supune la *legea morală* vede, el, întotdeauna a se reîntări exigențele întotdeauna mai minuțioase, mai crude ale *supraeului* său.

Pentru ce anume nu este din asta în același mod în sens contrar? Este un fapt, aceasta este faptul că nu este din asta nimic, și faptul că orișicine se avansează în calea *juisării fără frâu*, în numele a ceva formă care ar fi a rejecției *legii morale*, întâlnește obstacole din care experiența noastră ne arată toate zilele vivacitatea sub forme nenumărabile și care nu presupun din asta poate mai puțin *ceva lucru din unic la rădăcina sa*.

Aceasta este la punctul că noi ajungem la formula că o transgresie este necesară pentru a accede la această juisare și că, pentru a regăsi Sfântul Pavel, *aceasta este în mod foarte precis la aceasta faptul că servește legea*, faptul că transgresia în sensul *juisării* nu se îndeplinește decât la a se sprijini asupra *principiului contrar*, asupra formelor *legii*. Și dacă aceste căi spre juisare au ceva lucru în ele însele care se amortizează, care tinde la *a fi impracticabil*, aceasta este *interzicerea* cea care îi servește, dacă eu pot spune, drept vehicul orice-teren, de autoșenilă, pentru a ieși din aceste bucle care readuc întotdeauna omul, *învârtindu-se în cerc, spre urma unei satisfacții scurte și bătătorite („piétinée" – călcate în picioare)*.

Iată ceea la ce ne introduce, la condiția ca noi să fim ghidați prin articularea lui Freud, acest ceva lucru care este pur și simplu experiența noastră. Trebuia ca *păcatul* să fi avut *legea* pentru ca – spune Sfântul Pavel – el să fi putut deveni, nimic nu spune că el parvine acolo, însă să fi putut întrevedea de a deveni în mod demăsurat *păcătos*. Aceasta este în text. Așteptând din asta, ceea ce noi vedem aici strâns *(„serré" – strâmt)*, aceasta este nodul strâmt *(„étroit" – îngust, strâns)* al *dorinței* și al *legii*.

Mijlocind ce, în mod sigur idealul lui Freud este acest ideal temperat de onestitate, faptul că putem s-o numim – dând din asta sensul său idilic cuvântului – *onestitate patriarhală*, este făcut acolo unde tatăl de familie, la figură la fel de lacrimogenă cât vă va place: un întreg anumit ideal umanitar care vibrează în asemenea piesă burgheză de Diderot, chiar în asemenea figuri la care se complăcea gravura la al XVIII-lea secol, *această onestitate patriarhală care ne dă calea de acces cea mai măsurată la dorințe temperate, la dorințe normale*.

Astfel ceea ce Freud propune în fața noastră prin mitul său, nu este totuși acolo, în noutatea sa, fără a fi fost prin ceva diagonală *(„biais” – prejudecată, părtinire, înclinație, unghi, eroare sistematică, mijloc, oblic)* cerut *(„exigé” – necesar, solicitat, impus, insistat, prevăzut)*. Prin ce anume este el cerut, aceasta nu este foarte dificil de a o vedea: dacă mitul originii legii se încarnează în uciderea tatălui, aceasta este tocmai de acolo că au ieșit aceste prototipuri care se numesc în mod succesiv: *animalul totem*, apoi cutare *Dumnezeu* mai mult sau mai puțin *puternic*, mai mult sau mai puțin gelos, în cele din urmă *Dumnezeul unic* și *Dumnezeu Tatăl*. Mitul uciderii tatălui, aceasta este prea bine mitul unui timp pentru care „*Dumnezeu este mort*”.

Însă dacă Dumnezeu este mort pentru noi, aceasta este faptul că el o este încă dintotdeauna, și aceasta este prea bine acolo ceea ce ne spune Freud. *El nu a fost niciodată „tatăl” decât în mitologia fiilor*, adică cea a poruncii care *ordonă de a-l iubi, el „tatăl”*, și *în drama pasiunii* care ne arată faptul că există o înviere dincolo de moarte, adică faptul că omul care a încarnat *moartea lui Dumnezeu* este întotdeauna acolo.

El este întotdeauna acolo cu această poruncă care ordonă de a iubi Dumnezeu. Voi o știți, aceasta este ceeea în fața a ce Freud se oprește.

El se oprește din aceeași lovitură – lucrul este articulat în *Rău în civilizație* – în fața „*iubirii aproapelui*”.

Iubirea aproapelui ne pare ceva lucru din insurmontabil, chiar din incomprehensibil, și noi vom încerca următoarea dată de a spune pentru ce.

Ceea ce eu voiam doar azi să accentuez, aceasta este faptul că asta nu sunt eu eu cel care a folosit formula nici făcut remarca cu privire la faptul că există un anumit mesaj ateu al creștinismului el însuși, aceasta este Hegel așa cum voi o știți, în sensul unde prin creștinism, se completează *distrugerea zeilor*.

Omul supraviețuiește la „*moartea lui Dumnezeu*”, asumată prin el însuși, însă aceasta făcând, se *propune el* el însuși în fața noastră.

Legenda păgână ne spune că asupra mării Egee, la momentul unde se deșira voalul templului, răsună mesajul: „*Marele Pan este mort*”. Iată-ne readuși la raporturile *marelui* Pan la moarte.

Chiar dacă Freud moralizează în *Rău în civilizație*, se oprește în fața poruncii „*iubirii aproapelui*”, aceasta este totuși la inima acestei probleme faptul că noi tocmai vom fi readuși prin toată teoria sa a sensului și a tendinței.

Raporturile marelui Pan la moarte, aceasta este tocmai acolo faptul că tocmai s-a împiedicat tot psihologismul discipolilor săi prezenți.

Aceasta este tocmai pentru asta că eu am făcut să se învârtă a doua mea conferință la Bruxelles în jurul iubirii aproapelui.

Voi o vedeți, aceasta era încă o temă de întâlnire cu publicul meu.

Adică faptul că ceea ce eu acolo în mod efectiv am întâlnit, euvă voi da ocazia de a judeca din asta următoarea dată.

1960.03.23. Seminarul 7, „Etica psihanalizei”, lecția 15

Voi știți așadar cum eu am reluat cu voi, ultima dată, discursul nostru branșându-l la al meu *Discurs catolicilor*.

Nu credeți că este acolo un mod ușor de a mă scoate. Pur și simplu absolut deloc eu nu v-am reservit ceea ce eu le povestisem la Bruxelles și, la a spune adevărul, pentru cele mai bune motive, faptul că ceea ce eu v-am spus vouă, eu nu le spusesem nici jumătatea.

Așadar, ceea ce eu am articulat ultima dată privind moartea lui Dumnezeu Tatăl este azi ceea ce ne va conduce la o altă chestiune pe unde Freud se situează fără ambiguitate, fără ocolișuri *(„ambages”)*, la centrul experienței noastre veritabile, cea care nu caută subterfugii *(„échappatoires” – eschive, scuze)* în generalități, în generalizări privind *sentimentul religios, funcția religioasă la om*, ci care articulează modul sub care pentru noi el se prezentifică, adică *comandamentul*

(„commandement” – porunca) care în civilizația noastră se articulează ca și cel *al iubirii aproapelui*.

Este foarte cert că Freud s-a înfruntat în mod deplin la porunca care se articulează astfel, și că dacă voi vreți prea bine să citiți *Răul („Malaise”) în civilizație*, voi veți vedea:

că este tocmai de acolo că el pornește,

este tocmai contra a aceasta că el rămâne,

și este tocmai acolo deasupra că el termină.

El nu vorbește decât despre aceasta și ceea ce el spune din asta este în sumă prea bine remarcabil și, în mod normal, ar trebui chiar să facă să răsune *(„bruire” – murmure, sursure, a produce un sunet confuz, ușor și continuu)* urechile, *să facă să scrâșnească („grincer” – a produce un sunet ascuțit și prelungit, dezagreabil) dinții*.

Însă nu, lucru curios, este suficient ca un text să fie imprimat de un anumit timp pentru ca el să pară a lăsa să se evaporeze acest fel de *vertij* în mod efectiv precare care se numește virtutea *sensului*.

Eu așadar, azi, voi încerca să vă vivific *(„raviver”)* sensul acestor linii. Și cum după tot, voi o veți vedea, aceasta mă va conduce la lucruri poate un pic tari, îmi rămâne aici decât a cere limbajului - λόγος [logos]-lui cum ar spune Freud - de a-mi inspira tonul temperat.

Dumnezeu – așadar – este mort. *Întrucât el este mort*, aceasta vrea să spună că *el o era dintotdeauna*. Și ceea ce eu v-am explicat ultima dată, *substanța* doctrinei lui Freud în această materie, aceasta este acest mit exprimat în *Totem și Tabu* faptul că aceasta este *întocmai* pentru că el este mort – și mort dintotdeauna – că un mesaj a putut fi vehiculat traversând, dincolo de toate credințele care îl făceau, acest Dumnezeu, a apare întotdeauna viu, resuscitat, a apare *(„surgir”)* din vidul lăsat prin moartea sa și aceasta în zei înmulțindu-se *(„pullulants” – multiplicându-se)*, în zei cu adevărat non contradictorii cărora Freud ne desemnează în pământul Egiptului locul ales al acestei multiplicări *(„pullulation” – înmulțire rapidă și abundentă, proliferare)*.

Acest mesaj, Aceasta este mesajul unui singur Dumnezeu care este totodată stăpânul lumii și dispensatorul *luminii care reîncălzește viața*, care răspândește claritate conștiinței, ale cărui atribute sunt cele, în sumă, ale unei gândiri care reglează ordinul realului.

Aceasta este Dumnezeul lui Akhenaton, aceasta este Dumnezeul mesajului secret pe care poporul evreu îl vehiculează, pentru atât cât asupra lui Moise el a reprodus moartea, uciderea arhaică a tatălui. Iată ceea ce ne explică Freud: care este Dumnezeul căruia este adresat acest sentiment rar, excepțional care nu este absolut deloc la îndemâna tuturor, care se numește *amor intellectualis Dei*.

Freud vorbește din asta. El știe de asemenea că această *iubire* acolo *de Dumnezeu*, dacă ea a venit să se articuleze de aici, de acolo, în gândirea a unor *oameni excepționali*, a unui anumit *lustruitor de lunete* care trăia în Olanda, a lui Spinoza, nu este asta ceea ce este de o mare importanță.

La fel de bine faptul că o astfel de *amor intellectualis Dei* a venit la cutare sau cutare, și la anumiți în expresia sa matură, nu împiedica faptul că la aceeași epocă se ridica *stilul*, *puterea* și *arhitectura* acestui Versailles care ne dovedea că *acest colos al lui* Daniel, cu picioarele sale de argilă, era întotdeauna – așa cum el o este încă – întotdeauna în picioare chiar dacă de o sută de ori dărâmat *(„écroulé”)*.

Fără îndoială, o știință s-a ridicat pe această fragilă credință, cea însăși în sumă care se exprimă în termenii întotdeauna reluați la un orizont al vizării noastre, *faptul că tot realul este rațional, și că tot raționalul este real*. Lucru curios, dacă această știință, se poate spune, a făcut din asta ceva uzaj, ea nu a rămas din asta mai puțin servită, foarte bine văzută de asemenea în serviciul colosului.

Acest colos despre tocmai am vorbit, cel al lui Daniel, de o sută de ori dărâmat, întotdeauna acolo.

Cultul iubirii pe care cutare solitar – că el se numește Spinoza sau Freud – îl poate lua la acest *Dumnezeu al mesajului*, nu are absolut nimic de-a face cu *Dumnezeul credincioșilor*. Aceasta, nimeni nu se îndoiește din asta, și în mod cu totul special printre credincioșii ei înșiși, care nu au ratat niciodată ocazia acolo deasupra, de a face mai mult decât rezervele

lor, de a face – fie că ei sunt evrei sau creștini acești credincioși – câteva dificultăți *(„ennuis” – griji, plictiseli)* lui Spinoza.

Totuși este curios de a vedea că de ceva timp, de când aceasta se știe că Dumnezeu este mort, noi îi vedem zișii credincioși, a uza din echivoc, eu vreau să spun, referindu-se la Dumnezeul dialecticii, de a încerca de a găsi alibiul cultului lor distrus *(„ébranlé” – dărâmat, făcut să se cutremure)*. Lucru paradoxal, și pe care istoria nu ni-l arătase încă absolut deloc, torța, așa cum voi o știți, în istoria lui Akhenaton, servește în mod facil din zilele noastre de alibi la sectarii lui Amon. Aceasta absolut deloc pentru a denigra *(„médire” – vorbi de rău)* din rolul istoric al acestui Dumnezeu al credincioșilor, al Dumnezeului tradiției iudeo-creștine.

Faptul că aceasta a fost în tradiția sa că s-a conservat mesajul Dumnezeului lui Akhenaton, aceasta merita prea bine osteneala *(„peine” -suferința”)* faptul că s-a confundat Moise-le egiptean cu cel medianit, cel al *Lucrului* – cel care vorbește în rugul arzând – cel care fără a se face singurul Dumnezeu, remarcați-o, se afirmă totuși ca și un Dumnezeu aparte *(„à part” – în afară, în mod separat, diferit)*. Un Dumnezeu – eu deja am subliniat-o, poate un pic repede la momentul unde, cu voi, eu m-am raportat la textul Bibliei, privind poruncile – un Dumnezeu în fața căruia ceilalți nu ar ști să fie luați în considerație.

Altfel spus – eu nu insist mai mult decât este necesar la linia care se continuă *(„poursuit” – urmează, urmărește)* azi – aceasta nu este în mod propriu vorbind faptul că este interzis de a onora ceilalți Dumnezei, însă nu în prezența Dumnezeului lui Israel. Aceasta este o nuanță importantă fără îndoială pentru istoric, însă pentru noi care încercăm a articula gândirea, experiența lui Freud pentru a-i da greutatea sa și consecința sa, noi vom articula ceea ce el formulează sub forma următoare: acest *Dumnezeu-simptom*, acest *Dumnezeu totem* tot atât cât *tabu* merită cert, ca noi să ne oprim la această pretenție de a fi mit pentru atât cât el a fost vehiculul Dumnezeului adevărului, faptul că prin el, prin intermediul *(„biais” – oblica, diagonala, mijlocul indirect)* său, a putut veni la lumina zilei adevărul despre Dumnezeu, adică faptul că Dumnezeu fusese în mod real ucis de oameni, și din a face că lucrul

a fost reprodus, prin acolo însăși răscumpărând *(„rachetant” – a cumpăra din nou ceea ce fusese vândut, a face uitate greșelile, a compensa)* uciderea primitivă a tatălui. Adevărul a găsit calea sa prin cel pe care Scrierea îl numește fără îndoială *Verbul*, însă de asemenea *Fiul Omului*, mărturisind *(„avouant” – recunoscând, adeverind)* astfel natura umană a Tatălui.

Așadar Freud nu neglijează nici *Numele tatălui*...

el vorbește despre asta foarte bine, și în *Moise și monoteismul* s-ar putea spune la cine nu ar lua *Totem și Tabu* pentru ceea ce el este, adică pentru un mit, de un mod contradictoriu, el se exprimă despre *Numele tatălui* în acești termeni, adică faptul că în istoria umană, recunoașterea funcției tatălui este o sublimare, spune el, care este esențială la deschiderea unei spiritualități care, ca atare, reprezintă o noutate, un pas esențial pentru om în înțelegerea unei realități, spune el, însă, în spiritualitatea ca atare, la rangul unui nivel, al unui etaj în accesul realității ca atare

...nici nu mai mult, departe de acolo, *tată real*. Pentru el, în cursul oricărei aventuri a subiectului, se poate, este de dorit ca să existe, dacă nu tatăl ca și un Dumnezeu, cel puțin ca și un *bun tată*. Și el vorbește despre asta atât de bine încât eu vă voi citi într-o zi pasajul marcat prin acest accent aproape tandru cu care el vorbește despre *prețiozitatea („exquisité” – delicatețea, rafinamentul, deliciozitatea, excelența)* acestei identificări virile care decurge din iubirea pentru tată, și rolul său în normalizarea dorinței. Însă ceea ce trebuie a înțelege, aceasta este că acest efect nu se produce sub modul său favorabil, privilegiat, decât pentru atât cât totul este în ordine de partea *Numelui tatălui*, adică, pentru a reveni acolo, de partea Dumnezeului care nu există.

Rezultă din asta pentru acest bun tată o poziție *în mod singular* dificilă, eu aș spune întocmai că până la un anumit punct el este un personaj șchiopătând *(„boiteux” – fără coerență, fără echilibru, fragil, aberant, invalid, infirm, precar)*, și noi nu o știm decât prea mult în experiență, în practică, precum în mitul lui Oedip, chiar dacă mitul lui Oedip ne arată că aceste motive, ar valora mai bine ca el să le ignore el însuși. Însă acum el o știe, aceste motive, și aceasta este întocmai din a le ști faptul că aceasta comportă, în ceea ce eu numesc „*etica timpului*

nostru”, câteva consecințe care prea bine sigur se scot absolut singure, care sunt sensibile în discursul comun, chiar în discursul analizei.

Nu este vorba doar de faptul că ele sunt sensibile, convine – dacă noi ne-am propus acest an subiectul eticii psihanalizei – ca ele să fie articulate.

Freud *el însuși*, eu o spun în trecere, *nu putea* – la a fi primul la a fi în mod complet demistificat această funcție a tatălui – *nu putea fi absolut deloc un bun tată*. Eu nu vreau mă îngreunez azi acolo deasupra. Aceasta ar putea face obiectul unui capitol special asupra ceea ce noi simțim traversând biografia sa. Să ne fie suficient să îl catalogăm pentru ceea ce el era: un burghez, pe care admiratorul său, *biograful său* Jones, îl numește un burghez *uxorieux (cf. Uxorious în engleză – în mod excesiv dependent de soția sa, uxor în latină – soție)*. Aceasta nu este acolo, așa cum fiecare știe, *modelul tații*lor.

La fel de bine, acolo unde el este cu adevărat tatăl – tatăl nostru al tuturor, tatăl psihanalizei – ce vom spune noi dacă nu faptul că el a lăsat-o la mâinile *femeilor*, și poate de asemenea a *maeștrilor-proști („maîtres-sots” – stăpânilor-proști)*? *Pentru femei*, să rezervăm judecata noastră, acestea sunt ființe pline de promisiuni, cel puțin în aceasta că ele nu le-au ținut încă absolut deloc.

Pentru stăpânii-proști, aceasta este o altă afacere, și la a spune adevărul, eu aș vrea acolo deasupra a exprima ceva, destinat la o materie delicată ca și cea unde noi ne avansăm a *eticii* care din zilele noastre nu este absolut deloc separabilă de ceea ce se numește *o ideologie*, și a da câteva precizări asupra ceea ce se poate numi „*sensul politic*” al acestui viraj *(„tournant” – turnant, turnură, curbă, rotativ)* al eticii, pentru atât cât este vorba de a-l cerne, de a-l desemna în calitatea în care el este cel de care noi suntem, noi moștenitorii lui Freud, responsabili.

Așadar, eu am vorbit despre *stăpâni-proști*. Aceasta poate să pară *impertinent*, chiar atins de *ceva demăsură*. Eu aș vrea totuși aici a face înțeles ceea despre ce, în ochii mei, este vorba, A fost un timp – deja îndepărtat, deja trecut, absolut la începutul *Societății* noastre, amintiți-vă voi despre asta – unde *o vorbeam („l’on parla” – se vorbea asta)* – apropo de Menon al lui Platon – *despre intelectuali*.

Ne-am dat seama că această chestiune nu datează de ieri asupra a ceea ce semnifică poziția intelectualului.

Eu aș vrea să spun *lucruri grosiere („grosses” – grase, mari, importante, masive, puternice)*, *masive* ca și tot, pe care – chiar dacă ele sunt un pic *grosiere* și un pic *masive* – eu le cred a trebui să fie clarificatoare.

Există – am făcut-o remarcat atunci, și de prea bine foarte mult timp – *intelectualul de stânga și intelectualul de dreapta*.

Eu aș vrea să vă dau formule care, pentru atât de tranșante cât ele pot să pară la primă abordare, pot totuși să ne servească la a clarifica drumul.

Termenul de *prost („sot”)*, de *„retardat” („demeuré” – simplu, debil, locuit)*, care este un termen destul de drăguț pentru care eu am ceva înclinații *(„penchants” – tendințe, gusturi, slăbiciuni, predispoziții)*, tot aceasta nu exprimă decât în mod aproximativ un anumit *ceva* pentru care, eu trebuie să spun – eu voi relua aceasta mai târziu – în mod sigur limba și tradiția, elaborarea literaturii engleze îmi pare a ne furniza un semnificant în mod infinit mai prețios.

O tradiție care începe la Chaucer, însă care înflorește pe deplin în teatrul timpului lui Elizabeth, pe care o tradiție, spun eu, ne permite să centrăm în jurul termenului de *„prost” („fool”)*...

prostul este în mod efectiv un *inocent*, un *retardat*, însă prin gura sa, ies adevăruri care nu sunt doar tolerate, din ceea prin ce acest *prost* este uneori îmbrăcat, desemnat, atribuit, din funcții de *bufon („bouffon”)*

...acest fel de *umbră fericită*, de *prostie („foolerie”- din engleză „foolery” – un act, un enunț, o credință sau un comportament prostesc, nebun)* fundamentală, iată ceea ce face în ochii mei prețul *intelectualul de stânga*.

Ceea la ce eu aș opune...

și eu trebuie să spun calificarea a ceea pentru ce aceeași tradiție ne furnizează un termen de tradiție în mod strict contemporan, și termen folosit de un mod conjugat. Eu vă voi arăta, dacă noi avem din asta timpul, aceste texte: ele sunt multiple, abundente, fără ambiguitate

...termenul de *„ticălos” („knave”),* adică ceva care se traduce la un anumit nivel al folosirii sale prin *valet*, și ceva ce merge mult mai departe. Aceasta nu este nu mai mult *cinicul*, cu ceea ce această poziție comportă din eroic.

Aceasta este la a vorbi în mod propriu ceea ce Stendhal numește *„cel fără scrupule” („coquin fieffé”)*, adică după tot *Domnul Toată lumea*, însă *Domnul Toată lumea* cu mai mult sau mai puțin din decizie. Și fiecare știe că un anumit mod însăși de a se prezenta, care face parte din ideologia *intelectualului de dreapta*, este în mod foarte precis de a se pune pentru ceea ce el este în mod efectiv, un *„ticălos” („knave”).*

Altfel spus, la a nu recula în fața consecințelor a ceea ce numim *realismul*, adică faptul că atunci când o trebuie, de a se adeveri *(„s'avouer” – mărturisi, recunoaște) un „ticălos” („canaille”)*. Rezultatul a aceasta nu are din interes decât dacă o considerăm lucrurile la rezultat.

După tot, un „*ticălos*” valorează prea bine un *prost („sot”)*, cel puțin pentru amuzament, dacă rezultatul constituirii *ticăloșilor în trupă* nu ar sfârși infailibil la o prostie *(„sottise”)* colectivă. Aceasta este ce face atât *disperantă*, în politică, ideologia de dreapta.

Observăm că noi suntem pe planul analizei intelectualului, și a grupurilor articulate ca atare. Însă ceea ce nu vedem suficient, aceasta este faptul că printr-un curios efect de chiasmă:

Prostia („foolerie”), altfel spus această parte de *umbră fericită* care dă stilul individual al *intelectualului de stânga*,

sfârșește, ea, foarte bine la o *ticăloșie („knaverie”) de grup*, altfel spus, la o *ticăloșie colectivă*.

Aceasta pe care eu o propun meditațiilor voastre, eu nu v-o disimulez, are caracterul unei *mărturisiri („aveu” – recunoaștere, declarație verbală sau scrisă prin care se recunoaște un act blamabil, confesiune)*. Cei dintre voi care mă cunosc întrevăd lecturile mele, știu ce săptămânale trenează pe biroul meu. Ceea ce îmi face cea mai mare juisare *(„jouir” – a scoate o mare plăcere din ceva)*, eu o mărturisesc, aceasta este fața de *ticăloșie colectivă*. Altfel spus, *această viclenie*

(„rouerie” – recursul la un mijloc sau procedeu destinat la a înșela pe cineva) inocentă, chiar această liniștită impudență („impudence” – impertinență, insolență, cinism, aroganță) care îi face să exprime atâtea adevăruri eroice fără a vrea din asta să plătească prețul. Grație la ce ceea ce este afirmat ca și oroarea de Mammon, la prima pagină, se sfârșește la ultima în toarcerile *(„ronronnements” – ronron, toarcerea pisicii, zgomot surd și continuu, rutină)* tandreței pentru același Mammon.

Ceea ce eu am vrut aici să subliniez, aceasta este faptul că Freud nu este poate absolut deloc un bun tată, însă în nici un caz el nu era nici *un ticălos*, nici *un imbecil*. Aceasta este tocmai pentru ce noi ne găsim în fața lui în fața acestei poziții deconcertante că putem spune din asta în mod egal aceste două lucruri în legătura lor și opoziția lor: el era „*umanitar*”.

Cine o va contesta la a indica *(„pointer” – puncta, verifica, dirija spre ceva, viza, avertiza, a se ridica, a începe să apară)* scrierile sale?

El o era și el o rămâne, și noi trebuie să ținem cont din asta, atât de discreditat cât este de către ticălosul de dreapta acest termen.

Însă dintr-o altă parte, el nu era absolut deloc un „*debil*” *(„demeuré” – retardat intelectual, simplu, locuit)*, astfel încât putem spune în mod egal – și aici noi avem textele – faptul că el nu era *progresist*. Eu regret, însă aceasta este un fapt, Freud nu era *progresist* la nici un grad, și există chiar lucruri în acest sens la el în mod extraordinar scandaloase. Puținul de optimism manifestat – eu nu vrea să insist în mod greu – asupra perspectivelor deschise prin mase este ceva care, sub pana unuia dintre ghizii noștri, are ceva în mod sigur din prea bine făcut pentru a răni. Însă este indispensabil de a o puncta pentru a ști unde suntem.

Voi veți vedea în suită portanța și utilitatea acestor remarci pe care eu le avansez aici și care pot să pară grosiere.

Eu spun așadar aceasta. Unul dintre prietenii și pacienții mei, într-o zi, a făcut un vis care, fără nici o îndoială, purta în el *urma a eu nu știu ce sete lăsată în el prin formulările seminarului*, vis unde cineva în ceea ce mă privește *(„me concernant” – apropo de mine)* striga

(„s'écriait"): „*Însă de ce („Mais que") nu spune el adevărul despre adevăr?*".

Eu îl citez pentru că *aceasta este o nerăbdare („impatience) pe care în mod efectiv eu am simțit a se exprima la mulți*, prin multe alte căi decât visele.

Eu aș vrea la această ocazie să vă fac remarcat că această formula este adevărată la anumite puncte. Eu nu spun „*adevărul despre adevăr*" poate, însă nu ați remarcat voi faptul că la a vrea „*a spune adevărul despre adevăr*", ceea ce este ocupația principală a celor pe care îi numim metafizicieni, se întâmplă *(„il arrive" – se ajunge)* că din *adevăr* nu mai rămâne mare lucru. Și aceasta este prea bine acolo ceea ce există din scabros într-o astfel de pretenție. Eu aș spune că aceasta este tocmai ceea ce ne face de bună voie *(„volontiers" – de bună inimă, bucuroși, printr-o înclinație naturală, fără osteneală, fără efort)* să versăm *(„verser" – a cădea pe alături, a bascula, a vărsa un lichid, a da bani, a depune, a afecta o persoană la o slujbă)* la registrul unei *anumite ticăloșii*, de asemenea al unei *anumite șmecherii („knaverie" – din engleză „knavery" – viclenie, ticăloșie, neonestitate)*, ea metafizică, atunci când cutare sau cutare dintre ale noastre moderne „*tratate de metafizică*", la adăpostul acestui stil al „*adevărului despre adevăr*", vede *a trece („passer")* multe lucruri care cu adevărat nu ar trebui în fapt *absolut deloc a trece*.

Eu mă mulțumesc de a spune „*adevărul*" la primul stadiu, de a merge pas la pas. Și atunci când eu spun că Freud este un umanitar însă nu este un progresist, eu spun ceva din adevărat. Să încercăm la pasul următor să înlănțuim, să facem un alt pas adevărat.

Și acest adevăr din care noi am pornit, acest adevăr pe care trebuie prea bine să-l luăm drept adevăr dacă noi urmărim în mod efectiv analiza lui Freud, aceasta este faptul că se știe că „*Dumnezeu este mort*".

Atât doar – iată pasul următor – *el, el nu o știe*. Și prin supoziție, *el nu va putea niciodată s-o știe întrucât el este mort dintotdeauna.*

Ceea ce această formulă incită, aceasta este întocmai sensul lucrului pe care noi avem aici la a rezolva, a ceea ce ne rămâne în mână din această

aventură, și a ceea ce pentru noi schimbă bazele problemei *etice*. Altfel spus, faptul că *juisarea ne rămâne interzisă* ca și înainte, înainte ca noi să o știm, că „*Dumnezeu este mort*”. Iată ceea ce Freud spune.

Și aceasta este adevărul, dacă nu „*adevărul despre adevăr*” însă adevărul asupra ceea ce spune Freud, în mod sigur. Rezultă din asta că noi trebuie să formulăm aceasta, dacă noi continuăm de a urmări Freud, și eu vorbesc aici despre un text precum *Răul în civilizație*, *faptul că juisarea este un rău*. Și Freud acolo deasupra ne ghidează de mână, *ea este un rău pentru că ea comportă răul aproapelui.*

Aceasta poate șoca, poate răni, poate surprinde, poate deranja obișnuințele voastre, poate face zgomot la „*umbrele fericite*”, nu se poate acolo nimic. Aceasta este ceea ce spune Freud.

Și dacă el o spune la principiul *(„principe” – originea, baza de plecare, pornirea, începutul, fundamentul, fundamentul teoretic, regula de conduită)* însăși al experienței noastre, dacă el scrie *Răul în civilizație* pentru a ne spune că, pe măsură ce se avansa *experiența* analizei, aceasta era ceva care se anunța, care se adeverea, care apărea, care se etala și care se numește acest *Dincolo de principiul plăcerii*, asta are totuși un nume și efecte care nu sunt metafizice și la a balansa între un „*în mod sigur nu*” și un „*poate*” *(„peut-être” – poate fi).*

Îmi este suficient de a deschide Freud la pasajul unde el se exprimă din asta. Este adevărat că cei care preferă „*poveștile cu zâne*” fac surda ureche atunci când li se vorbește despre „*tendința nativă a omului la răutate*”. Eu gândesc că nu există nevoie de a merge mai departe, și totuși chiar ținând cont de aceasta, la a continua după virgulă: „*...la agresiune, la distrugere, și așadar de asemenea la cruzime*” nu se face după tot decât a atenua efectul la a-l comenta în acești termeni. Și aceasta nu este tot, pagina 47 a textului francez (Denoël):

„Omul încearcă să satisfacă nevoia sa de agresiune pe cheltuiala („aux dépens” – în dezavantajul, utilizând bunurile cuiva, acționând pe banii lui, în locul lui) aproapelui său...

trebuie totuși a da cuvintelor un sens

...de a exploata munca sa fără despăgubire, de a-l utiliza în mod sexual fără consimțământul său, de a-și apropria bunurile sale, de a-l umili, de a-i induce suferințe, de a-l martiriza și de a-l ucide."

[*« Infolgedessen ist ihm der Nächste nicht nur möglicher Helfer und Sexualobjekt, sondern auch eine Versuchung, seine Aggression an ihm zu befriedigen, seine Arbeitskraft ohne Entschädigung auszunützen, ihn ohne seine Einwilligung sexuell zu gebrauchen, sich in den Besitz seiner Habe zu setzen, ihn zu demütigen, ihm Schmerzen zu bereiten, zu martern und zu töten. »*]

Dacă eu nu v-aș fi spus mai întâi pagina și opera de unde eu extrag acest text, eu aș fi putut – eu gândesc, cel puțin o clipă – *să vi-l fac să treacă drept un text din* Sade. La fel de bine noi acolo vom veni, aceasta este prea bine scopul meu, pasul următor, lecția mea ce tocmai va veni, care va purta în mod efectiv asupra „*elucidării sadiste a problemei morale*".

Pentru moment *noi suntem la nivelul lui* Freud și ceea ce există la a remarca este că *ceea despre ce este vorba în „Răul în civilizație"* este de a regândi un pic în mod serios problema răului dându-ne seama că ea este în mod radical modificată în absența lui Dumnezeu. Și așadar este tocmai aici că eu aș vrea să introduc câteva remarci pe care eu le cred *fundamentale*.

Aceasta este faptul că această problemă este eludată, aceasta dintotdeauna, de către moraliști, de un mod care la a spune adevărul, odată ce urechea este deschisă la termenii experienței, este ceva în mod literal făcut pentru a ne inspira *dezgustul*. Moralistul tradițional, și oricare ar fi el recade în mod invincibil în această urmă *(„ornière" – urmă adâncă lăsată de roata unei mașini pe un drum, defect, rea obișnuință de care nu te poți desface, situație dificilă)*, este acolo pentru a ne persuada că plăcerea este un *bine*, faptul că această cale a binelui ne este trasată, indicată prin plăcere.

Momeala este la a spune adevărat sesizantă *(„saisissant" – surprinzătoare, impresionantă, bulversantă, captivantă, palpitantă, tulburătoare, percutantă)*. Căci ea are ea însăși un aspect de paradox care îi dă de asemenea aerul său de îndrăzneală *(„audace")*. Și este prea bine acolo ceea prin ce suntem păcăliți *(„floué")* la un fel de al doilea grad: credem că nu există decât un *dublu fund*, și suntem total fericiți

de a-l fi găsit, însă suntem încă și mai păcăliți *(„couillonné” – fraieriți, escrocați, abuzați, înșelați)* atunci când l-am găsit decât atunci când nu îl bănuim, ceea ce este puțin comun.

Căci orișicine simte prea bine că există ceva ce sună *(„cloche” – greșit, în neregulă, merge rău, este un obstacol)*.

Faptul este următorul: că la a denuda încă de la pornire, și înainte de formulările extreme din *Dincolo de principiul plăcerii*, formularea în Freud a *principiului plăcerii* el însuși bineînțeles are un dincolo, și la a porni din acest moment se poate în mod absolut clar da seama că el este întocmai făcut pentru a ne ține în dincoace. Încă de la pornire, de la prima sa formulare în Freud sub termenul de *principiu de deplăcere („déplaisir” – neplăcere, contrarietate, impresie cauzată de ceva ce displace, agasare, dezagreabil, nemulțumire, iritație)*, sau încă de *cel mai mic a suferi („pâtir” - pătimi)*, era clar că funcția *plăcerii*, a acestui „*bine*”, faptul că uzajul său de „bine” ține în aceasta că în sumă *el ne ține îndepărtați de juisarea noastră*.

Și *ce anume este mai evident pentru noi decât aceasta în experiența noastră clinică*?

Cine este cel care în numele *plăcerii* nu se *înmoaie („mollit” – se dă bătut, slăbește, ramolește)* încă de la primul pas un pic serios spre *juisarea* sa? Este oare că n este tocmai aceasta ceea ce noi atingem cu degetul toate zilele?

Așadar, bineînțeles, se înțelege dominanța *principiului hedonismului* într-o anumită morală, morală a unei tradiții filosofice, căreia din acest moment motivele nu ne mai par atât de absolut sigure în fața lor dezinteresată.

La adevăr, aceasta nu este din a fi subliniat efectele benefice ale *plăcerii* că noi vom face aici reproș *(„grief” – critică, plângere, motiv, contestație)* numitei *(„ladite” – așa-zisei, respectivei)* tradiții hedoniste, aceasta este tocmai din a nu spune în ce anume consista acest „*bine*”. Aceasta este tocmai acolo că este, dacă o putem spune, escrocheria. Aceasta ne permite să înțelegem începând de acum ceea ce eu aș numi „reacția lui Freud”.

Freud – dacă voi citiți *Răul în civilizație* – este în mod literal horificat *(„horrifié” – îngrozit)* în fața „*iubirii aproapelui*”.

Să observăm motivele sale, argumentele sale. Aproapele în germană aceasta se spune *der Nachste*. „*Du sollst den Nächsten lieben wie dich selbst.*” Iată cum se articulează în germană *porunca*: „*Tu vei iubi aproapele tău ca și pe tine însuți.*”

Argumentul lui Freud, subliniind latura exorbitantă a acestei porunci, pornește din mai multe puncte, care în fapt nu sunt din asta toate decât unul singur și același. Primul este că *aproapele* este această ființă rea *(„méchant” – răutăcioasă)* căreia voi i-ați văzut sub pana sa desfășurată, devoalată natura fundamentală *(„foncière” – funciară, înnăscută, bazică)*. Însă aceasta nu este acolo tot ceea ce Freud exprimă.

Aceasta este ceva din care nu există loc de a surâde sub pretext că aceasta se exprimă sub modul unei anumite parcimonii *(„parcimonie” – economii, economisiri, moderații, zgârcenii, principiu care permite de a explica un fenomen cu un minimum de cauze)*.

El o spune: iubirea mea este ceva din prețios și eu nu o voi da așa toată întreagă, ca și mine-însumi, la orișicine care se prezintă ca fiind ceea ce el este, faptul că este suficient să se apropie cel care este acolo pe moment, oricare el ar fi, cel mai aproape.

Și aici el face remarcat tot felul de lucruri foarte juste privind ceea ce merită osteneala de a fi iubit. Există lucruri mai mult decât juste, lucruri care au un accent emoționant *(„émouvant” – mișcător)*.

El precizează, el se deschide, el devoalează cum anume trebuie a iubi fiul unui prieten, pentru că dacă de la acest fiu prietenul primește ceva suferință, dacă de acest fiu el este privat, această suferință a prietenului va fi intolerabilă. Toată concepția aristoteliciană a *binelui* este acolo vie în acest om cu adevărat om *(„homme” – bărbat)*. El ne spune așadar că ceea ce valorează osteneala *(„peine” – suferința)* ca noi să împărtășim *(„partagions” – împărțim)* cu el, aceasta este acest *bine* care este *iubirea* noastră. El spune acolo deasupra lucrurile cele mai sensibile și cele mai simțite *(„sensées” – judicioase și logice, de bun simț, rezonabile)*. Însă ceea ce el ratează *(„manque” – eșuează, lipsește,*

absentează), aceasta este că poate este întocmai la a lua această cale că noi ratăm *(„manquons”)* accesul la juisare.

Este din natura *binelui* în sumă de a fi *altruist*. Însă ceea ce Freud aici ne face simțit, aceasta este că nu este acolo *iubirea aproapelui*. El nu o articulează pe deplin, însă noi vom încerca – fără a forța nimic – de a o face la locul lui, și în mod unic asupra acestui fundament care face că de fiecare dată când el se oprește, ca și orificat *(„horrifié”)* în fața consecinței *poruncii iubirii aproapelui*, ceea ce apare, aceasta este prezența acestei răutăți fundamentale care locuiește în acest aproape, însă pornind de aici de asemenea în mine însumi, căci ce anume îmi este mai aproape decât această inimă în mine însumi care este cea a *juisării mele*, din care eu nu îndrăznesc a apropia?

Căci din momentul în care eu apropii din asta – este tocmai acolo sensul *Răului în civilizație* – apare această *insondabilă agresivitate* în fața a ce eu reculez, adică, ne spune Freud, că *eu reîntorc contra mea*, și ceea ce vine să dea greutatea sa, la locul legii însăși risipite *(„évanouie” – leșinate, dispărute)*, la ceea ce oprește, la ceea ce mă împiedică să traversez o anumită frontieră la limita *Lucrului*.

Atât timp cât este vorba despre *bine* nu există problemă, pentru că ceea ce se numește binele, *al nostru și cel al altuia, ele sunt din aceeași stofă*.

Saint Martin împarte pelerina sa și se face din asta o mare afacere, însă în sfârșit totuși este o simplă chestiune de aprovizionare.

Stofa este făcută pentru a fi întinsă *(„écoulée” – vândută până la epuizare, pusă în circulație, răspândită, vărsată, scursă)* din natura sa, ea aparține la altul tot atât cât și mie.

Fără îndoială, noi atingem acolo un termen primitiv de *nevoie* care există la a satisface.

Cerșetorul este gol, *însă poate dincolo de această nevoie de a se îmbrăca el cerșea altceva*, ca Saint Martin să-l ucidă, sau să-l sărute *(„baise” – a îmbrățișa, a face dragoste)*.

Aceasta este o cu totul altă chestiune de a ști ceea ce semnifică, într-o întâlnire, răspunsul, nu al *binefacerii („bienfaisance”)*, ci al *iubirii*.

El este de natura utilului, de a fi utilizat. Dacă eu pot face ceva în mai puțin timp și osteneală decât cineva care este în apropierea mea *(„à ma portée” – la îndemână mea, în puterea mea, pe aproape)*, prin tendință eu voi fi purtat la a o face la locul său, mijlocind ceea ce eu mă damnez *(„me damne” – a se expune la a fi damnat, la a merita suferințele infernului)* din ceea ce eu am de făcut pentru acest „*cel mai aproape dintre aproape*” care este în mine. Eu mă damnez pentru a asigura celui căruia aceasta ar costa mai mult timp și osteneală decât mie, ce? un confort care nu valorează decât pentru atât cât eu imaginez că, dacă eu, eu aveam acest confort, adică nu prea multă muncă, eu aș face din acest agrement *(„loisir” – recreere)* cel mai bun uzaj. Însă asta nu este absolut deloc dovedit că eu aș ști să-l fac acest cel mai bun uzaj dacă eu aveam toată puterea pentru a mă satisface. Eu nu aș ști poate decât să mă plictisesc *(„m’ennuyer” – să mă deranjez).*

De aici, procurând altora această putere, poate pur și simplu că eu îi rătăcesc *(„égare” – pun pe un drum rău, în eroare)*. Eu imaginez dificultățile lor, durerile lor la oglinda alor mele. Asta nu este cert imaginația cea care îmi lipsește, aceasta este mai degrabă sentimentul, adică ceea ce s-ar putea numi această cale dificilă, *iubirea aproapelui*.

Și acolo încă voi puteți remarca cât de mult capcana aceluiași paradox se reprezintă la noi privind *discursul* spus al *utilitarismului*. Utilitariștii, *corvoadă („pensum” – datorie impusă unui elev ca și pedeapsă)* prin care eu am început discursul meu acest an, au absolut dreptate.

Nu există, contrar la ceea ce li se opune, dacă nu am avea aceasta la a le-o opune, i-am refuta mult mai ușor:

„*Însă binele meu nu se confundă cu cel al altuia, și principiul vostru, domnule* Bentham, *al maximum-ului de fericire pentru cel mai mare număr, este ceva se lovește („se heurte” – se rănește) la exigențele egoismului meu*”.

Aceasta nu este adevărat. Egoismul meu se satisface foarte bine dintr-un anumit altruism, din cel care se plasează la nivelul utilului, și este în mod precis pretextul prin care eu evit a aborda problema *răului* pe care eu îl doresc și pe care îl dorește aproapele meu.

Aceasta este tocmai astfel că eu dispensez *(„dispenser” - a autoriza la a nu face ceva, a risipi, a elibera, a sustrage, a degaja, a distribui, a acorda, a dărui)* viața mea monetizând *(„monnayant” – convertind în monedă)* timpul meu într-o zonă dolar, rublă sau alta, din timpul aproapelui meu, unde eu îi mențin, toți, în mod egal la nivelul „*puținului de realitate*” al existenței mele. Deloc uimitor, în aceste condiții, că toată lumea este din asta bolnavă, că există *rău în civilizație*.

...

Însă remarcați aceasta: faptul că este suficient ca printr-un efort de concepere noi să facem să treacă *„noaptea cu dama”* la rubrica nu a *plăcerii*, ci a *juisării*, în calitatea în care juisarea – și nu există nici o nevoie de sublimare pentru aceasta - implică acceptarea în mod precis a morții, pentru ca exemplul să fie aneantizat. Altfel spus, *este suficient ca juisarea să fie un rău* pentru ca lucrul să schimbe complet fața, și pentru ca așadar sensul *legii morale* în ocazie să fie de asemenea în mod complet schimbat.

Orișicare își va da seama într-adevăr că, dacă *legea morală* aici este susceptibilă de a juca ceva rol, aceasta este în mod precis la a servi de sprijin la această *juisare*, la a face că ceea ce noi putem numi păcatul, în ocazie devine ceea ce sfântul Pavel numește „*în mod nemăsurat („démesurément”) păcătos*”. Iată ceea ce Kant în această ocazie ignoră absolut pur și simplu.

1960.04.23. Metafora subiectului

Unde vreau eu să vin din asta, dacă nu la a vă convinge că ceea ce inconștientul aduce la examenul nostru, aceasta este legea prin care enunțarea nu se va reduce niciodată la enunțatul oricărui discurs?

Nu spunem că eu aleg acolo termenii mei orice eu am de spus. Încă faptul că nu este van de a reaminti aici că discursul științei, în calitatea în care el s-ar recomanda din obiectivitate, din neutralitate, din gri *(„grisaille”)*, chiar din genul sulpician *(„sulpicien” – se spune despre o artă religioasă fără originalitate, fadă, convențională)*, este tot la fel,

neonest, la fel de negru din intenții ca și nu contează oricare altă retorică.

Ceea ce trebuie spus, este că eul acestei alegeri se naște altundeva decât acolo unde discursul se enunță, în mod precis la cel care-l ascultă.

Nu este aceasta a da statutul efectelor retoricii, arătând că ele se întind la orice semnificație? Că ni se-o obiectează că ele se opresc la discursul matematic, noi suntem din asta cu atât mai mult de acord cu cât acest discurs, noi îl apreciem la cel mai înalt grad din faptul că el nu semnifică nimic.

Singurul enunțat absolut a fost spus de către cei în drept: adică faptul că nici o aruncare de zaruri în semnificant, nu va aboli acolo niciodată hazardul, - pentru motivul, vom adăuga noi, că nici un hazard nu există decât într-o determinare de limbaj, și aceasta sub orice aspect îl conjugăm, de automatism sau de întâlnire.

1960.05.11. Seminarul 7, „Etica”, lecția 18

Catarii, eu am spus-o, între paranteze nu erau gnostici, aceștia erau chiar *buni creștini*. Totul o indică. Practica singurului lor sacrament, care se numea *consolamentum* ne-o probează suficient. Ideea pe care ei o aveau despre salvare era aceasta, care nu este în sumă distinctă de mesajul fundamental al creștinismului, aceasta este adică faptul că există o vorbire *(„parole” – cuvânt, vorbă, promisiune)* care salvează, și *consolamentum* nefiind nimic altceva decât transmisia de la subiect la subiect a acestei vorbiri, a binecuvântării acestei vorbiri.

Noi ne găsim în fața unor oameni pentru care, într-adevăr, în mod efectiv, și de un mod absolut deloc ambiguu, toată speranța era în advenirea unei vorbiri, adică în fața unor oameni care luau în sumă absolut în serios mesajul creștinismului.

1960.05.11. Seminarul 7, „Etica”, lecția 19

Ce anume asta poate să vrea să spună, dacă aceasta nu este în mod precis acest raport esențial care leagă subiectul la semnificanțe și îl instaurează

la origine ca și responsabil al uitării? Ce raport poate exista între om și returul ridicării soarelui dacă aceasta nu este pentru aceasta faptul că, ca și om vorbitor, el se susține în acest raport direct cu semnificantul, în această atenție a soarelui din faptul, dacă voi vreți, pentru a evoca Smith, că noi nu oprim în fașa a nimic altceva decât poziția primă a omului prin raport la natură, care este cea a lui Chantecler prin raport la propriul său cântec. Subiect adus de un mic poet care ar putea fi mai bine abordat, dacă el nu ar fi început prin a ne defăima figura lui Cyrano de Bergerac reducându-ne-o la o elucubrație bufonă, fără nici un raport cu statura monumentală a acestui personaj.

1960.05.18. Seminarul 7, „Etica”, lecția 20

Vom relua împreună acest text al *Antigonei* care ne va permite să indicăm – și eu cred să vă conving de asta – să indicăm un moment esențial în ceea ce semnifică o anumită alegere absolută, o anumită alegere pe care nici un bine n-o motivează, care ne permite să ne asigurăm pentru investigația noastră privind ceea ce omul vrea și ceea contra a ce el se apără, un reper esențial.

1960.07.06. Seminarul 7, „Etica”, Lecția 27

Iată-ne la ultima noastră întâlnire asupra a ceea ce eu am crezut a putea avansa în fața voastră privind *Etica psihanalizei*.

Pentru a le conclude, aceste întâlniri, eu tocmai vă voi propune azi un anumit număr de remarci, unele concluzive, altele de experiență sugestivă, și eu gândesc de asemenea a lăsa deschisă indicația că noi nu am închis – eu gândesc că voi nu vă veți uimi din asta – discursul nostru. Pe scurt, nu este ușor de a găsi un medium atunci când este vorba despre a termina asupra unui subiect prin esență excentric. Să spunem că ceea ce eu vă aduc azi, aceasta este un *mixed grill*.

Așadar, etica, în sumă – trebuie întotdeauna a reporni din definiții – consistă în mod esențial, ca și etică, o judecată asupra acțiunii noastre, în afară de faptul că ea nu are din portanță decât pentru atât cât această acțiune, implicată în ea, comportă judecată.

Ea este în orice caz întotdeauna presupusă a comporta această judecată implicită, din momentul în care ne amestecăm din a purta judecăți asupra acțiunii, adică din a face etică. Prezența judecății de cele două părți ale acestui obiect este esențială la structură.

Dacă există *o etică a psihanalizei* – chestiunea se pune – aceasta este în mod precis pentru atât cât în ceva fel, atât de puțin cât aceasta este, analiza poate să ne aducă ceva, sau pur și simplu o pretinde, care se pune ca și măsură a acțiunii noastre. Bineînțeles, și aceasta este un moment deja de mult timp perimat, ideea poate veni la primă inspecție că această măsură a acțiunii noastre, ea ne va propune ca și *un retur la instinctele noastre*. Există din asta poate încă câțiva, pe aici pe acolo, la care *aceasta poate face frică*.

La adevăr eu chiar am auzit, într-o societate filosofică, cineva care mi-a adus obiecții din această specie care mi se păreau evaporate de vreo patruzeci de ani. La adevăr toată lumea este suficient reasigurată *(„rassuré" – tranchilizată, calmată, liniștită)* asupra acestui subiect.

Eu vreau să spun că nimeni nu visează la a teme o restaurare *(„ravalement" – curățare, ameliorare)* morală de această specie în suita analizei.

Însă ceea ce s-a petrecut, v-am arătat eu deseori, subliniind-o, aceasta este că aceea ce ea pare a fi făcut în fapt, construind, dacă eu pot spune, aceste instincte, făcând din asta legea naturală a realizării armoniei morale, ia turnura unui *alibi* suficient neliniștitor, de *fațadă („esbrouffe" – ostentație)* moralizantă, a unui *bluff* căruia eu cred că nu s-ar ști prea mult arăta pericolele.

Aceasta este aici un loc comun, eu nu mă mai opresc acolo așadar.

Pentru a ne ține la ceea ce se poate spune la primul pas, aceasta este că totuși de mult timp fiecare știe că ceea ce există din cel mai modest în analiză, aceasta este că ea procedă printr-un retur la sensul acestei acțiuni. Și iată ceea ce, la el singur, justifică că noi suntem în dimensiunea morală: aceasta este că omul – sănătos sau bolnav – ipoteza freudiană a inconștientului, presupune că ceea ce face acțiunea

sa, oricare ea ar fi, normală sau morbidă, are un sens ascuns la care se poate merge.

...

Ceea ce eu v-am propus, așadar, de-a lungul discursului meu din acest an ca și un *experimentum mentis*, aceasta este aceasta, *aceasta este de a lua* ca și ceea ce eu am numit „*perspectiva judecății ultime*", de a lua ca și fiind etalonul, această reviziune a eticii la care ne incită analiza, în mod propriu raportul acțiunii la dorința care o locuiește. Și, pentru a o face înțeles, eu am luat exemplul, suportul tragediei. Ceea în ce eu aveam o suficientă garanție în faptul că această referință nu este evitabilă și pentru simpla probă care poate din asta a fi dată că în mod precis, încă de la primii săi pași, Freud a trebuit s-o ia.

Chestiunea etică a analizei se pune, nu într-o speculație de ordonanță, de aranjament, de ceea ce eu numesc „*serviciu de bunuri*", ci la a vorbi în mod propriu implică această dimensiune care se exprimă în ceea ce se numește „*experiența tragică a vieții*".

Aceasta este tocmai în experiența tragică faptul că se înscriu acțiunile și că noi suntem solicitați de a ne repera în ceea ce privește valorile. Aceasta este de asemenea la fel de bine de altfel în *dimensiunea comică*, și la fel de bine atunci când eu am început să vă vorbesc despre *formațiunile inconștientului*, voi o știți, aceasta este *comicul* cel pe care eu îl aveam la orizont.

Să spunem că acest raport al acțiunii, la dorință care îl locuiește în dimensiunea tragică se situează, se exersează în sensul, să spunem în primă aproximație, unui triumf al morții. Aceasta este caracterul fundamental a oricărei acțiuni tragice.

Eu v-am învățat la a rectifica, la a corecta: triumf al „Ființei pentru moarte".

Ce importă acest μὴ φῦναι [mé phunai] *(nenăscut, mai degrabă a nu fi născut)* tragic: acest („me" - nu), această negație este identică la intrarea subiectului ca atare asupra suportului semnificantului.

Pentru comic, în primă aproximație, aceasta este, dacă nu triumful, cel puțin jocul futil, derizoriu al viziunii.

Acolo de asemenea, și dacă noi privim acolo de mai aproape, dacă în acest comic, atât de puțin cât eu am putut până în prezent a-l aborda în fața voastră, voi vedeți prea bine că ceea despre ce este vorba, aceasta este de asemenea raportul acțiunii la dorință și despre eșecul său fundamental la a o reuni *(„rejoindre" – regăsi, reajunge, reveni)*.

Ceea ce creează *dimensiunea comică*, aceasta este ceva care este marcat prin prezența, la centru, a unui semnificant ascuns.

Însă eu v-am spus-o, în antica comedie, el este acolo în persoană *falusul*. Însă puțin importă că ni-l escamotează prin suită, pur și simplu trebuie ca noi să ne amintim că în comedie, ceea ce ne satisface, ceea ce ne face să râdem, ceea ce ne face s-o apreciem în deplina sa dimensiune umană, adică inconștientul non exceptat, aceasta nu este triumful vieții, însă *faptul că viața* [ϕ] *se glisează acolo, dacă o putem spune, se derobă, fuge, scapă la tot ceea îi este opus din barieră, și în mod precis din cele mai esențiale, cele care sunt constituite prin instanța semnificantului.*

...

Și aceasta este pentru că noi știm mai bine decât cei care ne-au precedat, a recunoaște natura dorinței care este la inima acestei experiențe, faptul că o reviziuire etică este posibilă, că o judecată etică este posibilă, care repercută această valoare de „*judecată ultimă*": „*Ați acționat voi conform dorinței care vă locuiește?*".

Aceasta nu este o întrebare ușoară la a susține.

Aceasta este o întrebare – eu o pretind – care niciodată nu a fost pusă în această puritate altundeva unde ea nu poate s-o fie, adică în contextul analitic.

...

Această poziție a „*serviciului de bunuri*" este poziția *eticii tradiționale*.

Tot ceea ce este *restaurare („ravalement" – curățare, ameliorare) a dorinței*, toată *această modestie*, *acest temperament, această cale mediană* pe care noi o vedem în mod atât de eminent remarcabil articulată în Aristotel, este vorba despre a ști din ce anume ea ia măsură, dacă măsura sa poate fi în ceva parte fondată.

Este suficient un examen articulat și atent pentru a vedea că măsura sa este întotdeauna în mod profund marcată de ambiguitate. În cele din urmă, *ordinul lucrurilor* asupra căruia ea înțelege, pretinde a se fonda, *aceasta este tocmai ordinul puterii*, al unei puteri prea mult umane, și nu pentru că noi spunem că el este uman și prea mult uman *(Nietzshe),* ci pentru că el nu poate nici măcar să facă trei pași pentru a se articula, fără a desena *circumvalația („circumvallation”)* care îl servește din locul unde domnește, spunem noi, dezlănțuirea semnificanților și unde pentru Aristotel este vorba despre capriciul zeilor, pentru atât cât la acest nivel zei și animale se reunesc pentru a semnifica lumea de negânditului. În mod cert acest zeu nu este primul motor. Este vorba despre zeii mitologiei. Noi știm după, în ce ne privește, a reduce această dezlănțuire a semnificantului. Însă aceasta nu este pentru că noi l-am pus aproape tot întreg, jocul nostru, pe *Numele Tatălui*, faptul că această chestiune este din asta simplificată.

...

Să revenim la calea noastră, și la aceasta care ne arată că la orizontul culpabilității, pentru atât cât ea ocupă câmpul dorinței, există lanțuri, aceste limite ale contabilității *(„comptabilité” – socotirii)* permanente. Aceasta este în mod absolut *independent* de orice articulare care îi poate fi din asta dată. O parte a lumii s-a orientat de un mod hotărât *(„résolue” - decis)* în *serviciul bunurilor*, respingând tot ceea ce privește raportul omului la dorință, în ceea ce se numește *perspectiva post-revoluționară*.

În mod sigur, singurul lucru pe care îl putem spune, aceasta este că nu avem aerul de a ne da seama că formulând lucrurile astfel, nu facem decât a perpetua ceea ce eu v-am numit adineaori tradiția eternă a puterii, adică: „*Să continuăm la a munci, pentru dorință, voi veți retrece...*” . Însă ce contează.

...

Eu propun faptul că singurul lucru de care se poate a fi culpabil, cel puțin în perspectiva analitică, aceasta este de *a fi cedat asupra dorinței sale*.

Această propunere, de primit sau nu în cutare sau cutare etică, are totuși această importanță de a exprima suficient de bine ceea ce noi constatăm în *experiența noastră*, aceasta este faptul că la ultimul termen, ceea din ce – de un mod de primit sau nu pentru *directorul de conștiință* – subiectul se simte în mod efectiv culpabil, și atunci când el face din *culpabilitate*, aceasta este întotdeauna, la origine, la rădăcină, pentru atât cât *el a cedat asupra dorinței sale*.

...

Ceea ce este sacrificat din bine pentru dorință – și voi veți observa că asta vrea să spună același lucru ca și ceea ce este pierdut din dorință pentru bine – aceasta este întocmai această „carte de carne" pe care religia își face oficiu și muncă *(„emploi" – fapt și manieră de a folosi ceva, uzaj, meserie, rol atribuit unui actor, contract între un angajator și un salariat)* de a recupera. Aceasta este singura trăsătură comună la toate religiile, și care se întinde la întreaga religie, la tot sectorul religios.

...

Altfel spus, eu vreau pur și simplu să reamintesc aici, după formula unuia dintre rarii oameni politici care a funcționat la capul Franței, eu l-am numit pe Mazarin: „*Politica este politica, însă iubirea rămâne iubirea*." Și în ceea ce privește la ceea ce poate să se situeze la acest loc pe care eu îl desemnez ca și cel al *dorinței*, ca și *știință* ce anume asta poate el fi? Ei bine, voi nu trebuie să căutați foarte departe. Eu cred că ceea ce ocupă actualmente locul care este cel pe care eu vi-l desemnez ca și cel al *dorinței*, în fapt de *știință*, aceasta este absolut pur și simplu ceea ce se numește în mod curent *știința*, cea pe care voi o vedeți pentru moment alergând *(„cavaler" – a nu rămâne niciodată liniștit, a fugi de ceva, a face sărbătoarea în mod exagerat, a căuta aventuri amoroase, a plictisi un auditoriu)* atât de bucuros în câmpul a tot felul de cuceriri spuse fizice. Eu cred că de-a lungul acestei perioade istorice, *dorința omului*...

mult timp pipăită *(„tâté" – explorată cu mâinile)*, anesteziată, adormită de către moraliști, domesticită de către educatori, trădată de către academii

...pur și simplu s-a refugiat și refulat în pasiunea cea mai subtilă și cea mai oarbă de asemenea – așa cum ne-o arată istoria Oedipului – cea a științei, și că aceasta acolo este în curs de a duce un tren care nu a spus ultimul său cuvânt.

...

Însă aceasta nu are nici o importanță pentru că, la adevăr, aceasta nu este absolut deloc o aventură care, pentru simplul motiv al remușcărilor Domnului Oppenheimer, poate să se oprească de pe azi pe mâine. Aceasta este totuși tocmai acolo că pentru viitor, acționează secretul problemei dorinței. Organizația universală are afacere cu problema de a ști ceea ce ea va face din această știință unde, în mod manifest, se urmărește ceva a cărui natură îi scapă, ca și de bineînțeles. Dacă această știință, care ocupă locul dorinței, nu poate absolut deloc fi o știință a dorinței decât sub forma unui formidabil punct de interogație, aceasta nu este fără îndoială fără un motiv structural.

Altfel spus faptul că știința, în calitate de împinsă, animată prin ceva misterioasă dorință, nu știe bineînțeles – nu mai mult decât *nimic* în inconștient – ceea ce vrea să spună această *dorință*, și viitorul ne-o va revela, și poate de parte celor care prin grația lui Dumnezeu, au *mâncat* cel mai recent *cartea*. Eu vreau să spun cei care nu au ezitat, această carte a științei occidentale, să o scrie cu eforturile lor, chiar cu sângele lor. Nu este mai puțin din asta o carte comestibilă.

Eu v-am vorbit adineaori despre Mencius. Mencius explică foarte bine, după a fi ținut aceste cuvinte pe care voi ați greși să le credeți optimiste asupra bunătății omului, cum anume se face că ceea asupra ce suntem cel mai ignoranți, aceasta este asupra legilor în calitatea în care ele vin din cer, aceleași legi ca și Antigona. El dă din asta o demonstrație în mod absolut riguroasă.

Este prea târziu pentru ca eu să v-o spun aici. Legile cerului în chestiune, aceasta sunt prea bine legile dorinței. Cel care a *mâncat cartea* și ceea ce ea susține din mister, putem într-adevăr să ne punem întrebarea: este el bun, este el rău?

Aceasta este o întrebare care apare acum fără importanță. Importantul, aceasta nu este de a ști dacă omul este bun sau rău de un mod originar, importantul este de a și ceea ce va da cartea atunci când ea va fi fost în mod absolut mâncată.

1960.09.19. Subversie a subiectului...

Acest text reprezintă comunicarea pe care noi am adus-o la un Congres reunit la Royaumont prin grija „Colocviilor filosofice internaționale" sub titlul de „Dialectica", Jean Wahl invitându-ne acolo. El s-a ținut din 19 până în 23 septembrie 1960. Este data acestui text – anterior Congresului din Bonneval, din care a reieșit cel care îl succedă – pe care îl facem publicat: pentru a da cititorului ideea avansului în care s-a ținut mereu învățământul nostru prin raport la ceea ce noi am putea de acolo face cunoscut. Graful aici produs a fost construit pentru Seminarul nostru pe „Formațiunile inconștientului". El s-a elaborat în mod special pe structura cuvântului de spirit, luat ca pornire, în fața unui auditoriu surprins. Aceasta i-a fost de acolo primul trimestru, adică ultimul din 1957. O expunere cu figura dată aici, a apărut în Buletinul de psihologie în acea vreme.

O structură este constituantă a πρᾶξις [praxis] pe care o numim „psihanaliza".

(Aristotel distinge:

-științele teoretice: ἐπιστήμη *(episteme) (*θεωρητικός *(teoretikos): observare, contemplare): matematică, fizică, teologie... al căror scop e adevărul, cunoașterea cauzelor care guvernează lucrurile. Științe dezinteresate, ele constituie scopul ultim al gândirii.*

-științele acțiunii: πρᾶξις *(praxis), ale acțiunii autentice (în care scopul este imanent actorului): împlinire de sine, căutare a „Binelui": „...πρᾶξις acțiunea propriu zisă. Pentru ca să existe, în sensul propriu, acțiune, trebuie într-adevăr ca activitatea să aibă în ea însăși propriul său scop, și ca astfel agentul, în exercițiul actului său, să se găsească a beneficia în mod direct din ceea ce el face. De exemplu, în activitatea morală, agentul, „informându-se" el însuși, produce o valoare din care*

el are în același timp uzajul" (J. P. Vernanat – „Aspecte psihologice ale muncii în Grecia antică" în „La Pensee", 66 (1956), p.80-84)

-științele producției: ποιεσις *(poiesis) (*τέχνη *- tehne) în care acțiunea este imperfectă căci subordonată la scopuri exterioare agentului, în care opera –* ἔργον *- devine exterioară lui:*

„La limită munca artizanală apare ca și pură rutină, aplicare de rețete empirice pentru a face un material conform unui model a cărui natură se face cunoscută de dinafară prin indicațiile sau ordinele celui ce o uzează. Supusă altuia, tinzând spre un scop care o depășește, cum anume „ποιεσις" (poiesis) a artizanului va fi ea simțită ca și o veritabilă conduită de acțiune? Pentru a o distinge de activitatea autentică, de „πρᾶξις" (praxis), Aristotel o numește simpla mișcare: „κινεσις" (kinesis). Mișcare care implică o imperfecțiune: alergând spre un scop care este dincolo de ea, ea nu îl posedă în sine „ἐνέργεια" (energeia): actul" (op.cit.))

Această *structură* nu ar ști să fie indiferentă unei audiențe ca și aceasta, presupusă a fi *în mod filosofic avizată*. Că a fi un filosof vrea să spună să te interesezi la ceea ce toată lumea este interesată fără s-o știe, iată o frază interesantă, din a oferi particularitatea că pertinența sa nu implică că ar fi *decidabilă*, întrucât ea nu poate fi tranșată decât la faptul ca toată lumea să devină filosof.

(În 1920 programul lui Hilbert propune ca matematicile să fie în mod complet formulate în formalizări logice, În 1931, teorema de incompletitudine a lui Goedel demonstrează că orice sistem formal non-contradictoriu și în mod suficient complet pentru a include cel puțin aritmetica, nu-și poate demonstra coerența sa sprijinindu-se în asta pe axiomele sale: → orice sistem formal, oricât de riguros ar fi, poate genera zgomot, adică non-sensuri care nu mai vorbesc despre obiecte pe care sistemul formal este presupus să le descrie, de unde indecidabilitatea.

Prima teorema de incompletitudine: Dacă T este o teoremă de prim ordin coerent, în mod recursiv axiomatizabilă și conținând aritmetica lui Robinson, atunci T este incompletă, în acest sens că există o formulă

închisă G în limbajul lui T astfel încât nici una dintre formulele G și ¬G să nu fie consecință din axiomele lui T.

A doua teoremă de incompletitudine: Dacă T este o teorie de prim ordin coerentă, în mod recursiv axiomatizabilă și conținând aritmetica lui Peano, atunci formula „ConsT" (care în limbajul lui T exprimă coerența teoriei T) nu este o consecință a axiomelor lui T.

În „L'étourdit", 12 ani după „Subversie a subiectului...", Lacan va dezvolta cele 4 forme de imposibilitate logică („zidul imposibilului"), proprii fiecăruia dintre cele patru discursuri, arătând la ce ajunge „raportul" seamănului la marele Altul: în discursul stăpânului (maestrului, M): incompletitudine, în discursul științei (istericului, H): inconsistență, în discursul universitar (U): indemonstrabil, în discursul analitic (A): indecidabil.)

Eu spun: *pertinența sa filosofică*, întrucât astfel este în cele din urmă schema pe care Hegel ne-a dat-o a *Istoriei* în a sa „*Fenomenologie a spiritului*". S-o rezumi astfel are interesul de a ne prezenta *o mediere facilă pentru a situa subiectul*: *dintr-un raport la știință*. *(Hegel situează subiectul în raportul său la știință și la istoria științei → mediere facilă)*

Facilă de asemenea la a demonstra ambiguitatea unui astfel de raport. *(știința implică non-știința, „știința absolută" este o ficțiune fantasmatică)* Aceeași ambiguitate pe care o manifestă *efectele științei* în universul contemporan *(→ tehnologia și capacitățile sale militare de distrugeri (noi suntem în 1960 → prima încercare nucleară franceză) sau ambientale (poluare prin deșeuri și rebuturi))*. Savantul care face știință este prea bine *un subiect* și el de asemenea, și chiar în mod particular calificat în „*constituția*" sa *(de subiect divizat: $)*, așa cum o demonstrează:

-că știința nu a venit pe lume complet singură *(ca și subiectul, ea se inserează în simbolicul care a precedat-o)*,

-că nașterea ei nu a fost de acolo fără vicisitudini *(ca și pentru subiectul divizat, rezultă de acolo nevroze, psihoze și perversiuni)*,

-și că ea a fost precedată de câteva eșecuri, avorturi, sau pre-maturații. *(alchimie, etc.)*

Ori acest subiect care trebuie să știe ceea ce el face – cel puțin o presupunem – nu știe ceea ce deja, în *fapt*, în *efectele științei* interesează toată lumea *(consecințele științifice, tehnologice, și sociale, ale descoperirilor științifice)*. Cel puțin din asta este evident astfel în universul contemporan în care toată lumea se găsește deci la nivelul său – asupra acestui punct – de ignoranță. Aceasta absolut singur merită să vorbim despre un *subiect al științei*.

(Subiectul științei este un subiect divizat: știința științifică conține în ea însăși non știința, așa cum o arată repunerile în cauză radicale ale revoluțiilor științifice, și necunoașterea „recăderilor" tehnologiilor pe care ea le induce: militare (e.g. creșterea radioactivității ambiente, zise „naturală" și efectele ei asupra sănătății publice), industrială e.g. poluarea generalizată a aerului, solurilor, oceanelor...), sociale (e.g. tehnologiile permit un control social reîntărit). Subiectul științei este un subiect divizat în „constituția" sa (cf. desupra), și ca atare el întâlnește la fiecare moment realul ca și imposibil, „zidul imposibilului": inconsistență, incompletitudine, indemonstrabil, indecidabil.

Fiecare avansare a științei nu este o resorbție a non științei (spre o știință absolută) ci un parcurs de-a lungul „zidului imposibilului")

Intenție la care înțelege să se egaleze *o epistemologie* despre care putem spune că ea *arată acolo mai mult din pretenție decât din succes*.

De unde – să o învățăm aici – referința absolut didactică pe care am luat-o în Hegel pentru a face înțeles, *cu scopuri de formare care sunt ale noastre*, ceea ce este din asta din chestiunea „*subiectului*", așa cum psihanaliza l-a subvertit în mod propriu.

Ceea ce ne califică pentru a proceda în această cale este în mod evident experiența noastră a acestei πρᾶξις (praxis).

Ceea ce ne-a determinat acolo – cei ce ne urmează vor da mărturie din asta – aceasta este o carență a teoriei, dublată de abuz în transmisia ei care, pentru a nu fi fără pericol pentru πρᾶξις (praxis) ea însăși, rezultă

una ca și celelalte, într-o absență totală de statut științific. A pune chestiunea condițiilor minimale exigibile pentru un astfel de statut, nu era poate o pornire neonestă. S-a adeverit că duce departe.

Aceasta nu este la amploarea unei puneri în cauză socială că noi ne raportăm aici, în mod anume la depunerea de concluzii pe care noi a trebuit să le luăm contra deviațiilor notorii în Anglia și America, ale πρᾶξις (praxis) care se autorizează din numele de psihanaliză, aceasta este în mod propriu *subversia* pe care noi tocmai vom încerca s-o definim, scuzându-ne pe lângă această adunare, căreia tocmai i-am invocat calitatea, de a nu putea face mai mult în prezența sa decât în afara ei, adică a o lua ca atare pentru pivot al demonstrației noastre, la sarcină pentru noi de a justifica acolo acest puțin de margine la locul său.

Uzând totuși din favoarea ei pentru a ține ca și acordat faptul că condițiile unei științe nu ar ști să fie empirismul. *(Cf. Lacan, Teza de doctorat „Despre psihoza paranoică în raporturile ei cu personalitatea”: „Este postulatul cel care creează știința, și doctrina îl face”.)*

Într-un al doilea timp, întâlnindu-se ceea ce deja s-a constituit din etichetă științifică, sub numele de „*Psihologie*” – pe care noi i-o recuzăm *(eticheta științifică)* – în mod precis din ceea ce vom demonstra că funcția subiectului, așa cum o instaurează experiența freudiană, descalifică la rădăcină ceea ce sub acest titlu nu face – în orice *formă* i-am re-îmbrăca premisele – decât să perpetueze un cadru academic.

(„Cadru academic” face referință la conservatismul academic al Psihologiei, fondată pe unitatea subiectului, vehiculată de Universitate și la Academia lui Platon, pentru care subiectul se concepe ca și unitatea unui vizitiu conducând un atelaj diadic. Cf. Platon: „Phedru sau Despre frumusețe:

„Comparăm sufletul forțelor reunite ale unui atelaj înaripat și ale unui vizitiu. Cursierii și vizitii zeilor sunt toți excelenți și de o excelentă origine: însă ceilalți sunt bine amestecați. La noi ceilalți oameni, de

exemplu, vizitiul conduce atelajul, însă cursierii unul este frumos și bun și de o origine excelentă, celălalt este de o origine diferită și bine diferit: de unde urmează că la noi atelajul este penibil și dificil de ghidat.” (trad. Victor Cousin)

Οἷον μέν ἐστι, πάντῃ πάντως θείας εἶναι καὶ μακρᾶς διηγήσεως, ᾧ δὲ ἔοικεν, ἀνθρωπίνης τε καὶ ἐλάττονος· ταύτῃ οὖν λέγωμεν. Ἐοικέτω δὴ συμφύτῳ δυνάμει ὑποπτέρου ζεύγους τε καὶ ἡνιόχου. Θεῶν μὲν οὖν ἵπποι τε καὶ ἡνίοχοι πάντες αὐτοί τε ἀγαθοὶ καὶ ἐξ ἀγαθῶν, [246b] τὸ δὲ τῶν ἄλλων μέμεικται. Καὶ πρῶτον μὲν ἡμῶν ὁ ἄρχων συνωρίδος ἡνιοχεῖ, εἶτα τῶν ἵππων ὁ μὲν αὐτῷ καλός τε καὶ ἀγαθὸς καὶ ἐκ τοιούτων, ὁ δ’ ἐξ ἐναντίων τε καὶ ἐναντίος· χαλεπὴ δὴ καὶ δύσκολος ἐξ ἀνάγκης ἡ περὶ ἡμᾶς ἡνιόχησις.

Începând acest discurs noi am distins în fiecare suflet trei părți diferite, doi cursieri și un vizitiu: conservăm aici aceeași figură. Despre cei doi cursieri, am spus noi, unul este generos, celălalt n-o este; însă noi nu am explicat care era virtutea bunului cursier, viciul celui rău; o vom explica acum. Primul, de o postură nobilă, drept, formele bine degajate, capul sus, nările atât de puțin arcuite, pielea albă, ochii negrii, iubind onoarea cu o înțeleaptă reținere, fidel la a merge pe urmele adevăratei glorii, se supune, fără să fie nevoie să-l lovim, doar îndemnurilor și vocii vizitiului. Al doilea, jenat în postura sa, dens, cu forme grosiere, capul masiv, gâtul scurt, fața plată, pielea neagră, ochii lugubri și injectați de sânge, urechile păroase și surde, întotdeauna plin de mânie și vanitate, nu se supune decât cu suferință biciului și bastonului.

Καθάπερ ἐν ἀρχῇ τοῦδε τοῦ μύθου τριχῇ διείλομεν ψυχὴν ἑκάστην, ἱππομόρφῳ μὲν δύο τινὲ εἴδη, ἡνιοχικὸν δὲ εἶδος [253d] τρίτον, καὶ νῦν ἔτι ἡμῖν ταῦτα μενέτω. Τῶν δὲ δὴ ἵππων ὁ μέν, φαμέν, ἀγαθός, ὁ δ’ οὔ· ἀρετὴ δὲ τίς τοῦ ἀγαθοῦ ἢ κακοῦ κακία, οὐ διείπομεν, νῦν δὲ λεκτέον. Ὁ μὲν τοίνυν αὐτοῖν ἐν τῇ καλλίονι στάσει ὢν τό τε εἶδος ὀρθὸς καὶ διηρθρωμένος, ὑψαύχην, ἐπίγρυπος, λευκὸς ἰδεῖν, μελανόμματος, τιμῆς ἐραστὴς μετὰ σωφροσύνης τε καὶ αἰδοῦς, καὶ ἀληθινῆς δόξης ἑταῖρος, ἄπληκτος, κελεύσματι μόνον καὶ [253e] λόγῳ ἡνιοχεῖται· ὁ δ’ αὖ σκολιός, πολύς, εἰκῇ συμπεφορημένος, κρατεραύχην, βραχυτράχηλος, σιμοπρόσωπος, μελάγχρως, γλαυκόμματος, ὕφαιμος, ὕβρεως καὶ

ἀλαζονείας ἑταῖρος, περὶ ὦτα λάσιος, κωφός, μάστιγι μετὰ κέντρων μόγις ὑπείκων.)

Criteriul de acolo este „*unitatea subiectului*” care este fondat pe presupuneri ale acestui fel de psihologie, fiind chiar de luat acolo ca și simptomatic faptul că tema *(unitate a subiectului)* îi este de acolo întotdeauna tot mai emfatic izolată, ca și cum ar fi vorba despre returul unui anumit „*subiect al cunoașterii*”, sau ar trebui ca psihicul să se facă valorat ca dublând organismul.

Trebuie aici să luăm etalonul ideii unde confluează o întreagă gândire tradițională, de a abilita termenul, nu fără fundament, de „*stare a cunoașterii*”. Că este vorba:

-despre „*stări de entuziasm*” în Platon,

(Cf. aluziilor lui Platon la „stările de entuziasm” ale riturilor coribantice: Platon, Ion.....

Platon: Criton.....

Platon: Banchetul.....

Platon: Phedru.....)

-*despre grade ale samadhi* în Buddhism,

(Termenul sanskrit „samadhi” desemnează concentrarea spiritului pe un singur obiect, fără a se lăsa distras de nici o gândire apărută. Sunt menționate 16 tipuri de contemplație, dintre care fiecare are o semnificație specială:.....)

-sau *despre Erlebnis* (experiență), *experiență* trăită a halucinogenului,

(Plante precum peyotl, Echinopsis pachanoi, Salvia divinorum, ciupercile psilocybe, Tabernanthe iboga... au proprietăți halucinogene care sunt utilizate de numeroase societăți tradiționale pentru a genera transe, în rituri șamanice. Șamanul accede atunci la o „stare de cunoaștere” a „lumii spiritelor” care îi conferă puteri divinatorii sau de vindecare.)

...convine să știm ce anume o teorie oricare *(de exemplu: științifică)* autentifică de acolo, autentifică de acolo în registrul a ceea ce cunoașterea comportă din *con-naturalitate*. *(cf. „a explica” sau „a*

înțelege”: dacă obiectul este de aceeași natură (e.g. con-naturalitate a seamănului), poate exista cunoaștere („con-naissance” - con-naștere) în afara discursului: a înțelege → con-prindere („comprendre → con-prendre”). Cf. ordinului cunoașterii al „Einfühlung” (empatiei) al lui Dilthey: resimțirea intuitivă a unui „a vedea”. Intenția lui Lacan este de a arăta că pretenția oricărui discurs (inclus acolo discursul științific) la o știință exhaustivă despre obiectul său, este nefondată: există un rest, o pierdere, o deschidere („béance” – abis). Simbolicul generează o tăietură în real („Realul este ceea ce pătimește din simbolic”): articularea lui S_1 la S_2 (articularea discursivă minimală) generează un „a”, și nu ajunge niciodată la adevărul subiectului. În discursul științific, subiectul $\not{S}$ interoghează semnificantul S_1, produce o știință S_2, dar fără să poată accede niciodată la adevărul său: „a”)

Este clar că *știința hegeliană* – în *Aufhebung (anularea) logicizantă* pe care ea se fondează – face de asemenea puțin caz de aceste stări ca atare, ca și știința modernă, care poate recunoaște acolo un obiect de experiență în calitate de ocazie de a defini anumite coordonate, dar în nici un caz o asceză care ar fi, să spunem: *epitemogenă* sau *nooforă*.

(„Aufhebung logicizantă” consistă într-un proces dialectic de la o stare „A” la negația sa: „A negat”, contradicție rezolvată prin depășirea-conservarea (sau pierderea) în „B”. De unde: „Tot ceea ce este rațional este real; tot ceea ce este real este rațional” (Hegel, „Prefață la Filosofia Dreptului). „Prin aufheben noi înțelegem nai întâi același lucru ca și prin binwergraumen (a abroga), negieren (a nega), și noi spunem în consecință, de exemplu, că o lege, o dispoziție, etc., sunt aufgehoben (abrogate). Însă, în afară, aufheben semnifică de asemenea același lucru ca și aufbewahren (a conserva), și noi spunem în acest sens, că ceva este bine wohl aufgehoben (bine conservat). Această ambiguitate în uzajul limbii, după care același cuvânt are o semnificație negativă și o semnificație pozitivă, nu o putem privi ca și accidentală și nu putem face absolut deloc limbii reproșul de a preta la confuzie, ci avem aici de recunoscut spiritul speculativ al limbii noastre, care merge dincolo de simplul: „sau asta-sau asta” propriu înțelegerii.” Hegel, „Enciclopedia științelor filosofice”.)

Este prea bine în ce referința lor *(referința la Hegel și la știință)* este pentru noi *pertinentă*. Căci noi presupunem că suntem destul de *informați* din praxis freudiană pentru a sesiza că astfel de *stări (halucinatorii, hipnoide)* nu joacă acolo nici un rol, însă ceea la ce nu apreciem relieful este faptul că această pretinsă psihologie a profunzimilor nu visează să obțină de acolo o *iluminare* de exemplu, nu le afectează nici chiar pe de o parte pe ceea ce ea desenează din „*parcurs*”. *Căci este tocmai acolo sensul (: parcursul)*, pe care nu insistăm, al acestei distanțări din care Freud a procedat la locul *stărilor hipnoid*e atunci când este vorba despre a explica de acolo chiar și numai *fenomenele isteriei*, *este tocmai acolo faptul enorm: că el a preferat discursul istericului*.

Ceea ce noi am numit „*momente fecunde*”, în reperajul nostru al cunoașterii paranoice, nu este o referință freudiană. *(referință a lui Lacan la Teza sa de doctorat „Despre psihoza paranoică în raporturile ei la personalitate”: „... momentele evoluției în care se creează delirul, punctele fecunde ale psihozei, constituie momente de discontinuitate...”)*

Noi avem ceva dificultăți la a face înțeles – într-un mediu infatuat din cel mai incredibil ilogicism – ceea ce comportă din *a interoga inconștientul* așa cum noi o facem, adică până la faptul în care el dă un răspuns care să nu fie din ordinul încântării sau al punerii la sol, ci mai degrabă *ca el să spună pentru ce*. *(Cf. „Eu adevărul, eu vorbesc” „de ce”-ul apare atunci când inconștientul vorbește: lapsus, vise, simptomuri)*. Dacă noi conducem subiectul undeva, aceasta este la o *descifrare (rebus)* care presupune deja în inconștient acest tip de logică în care se recunoaște de exemplu *o voce interogativă*, chiar *parcursul unei argumentări*.

Întreaga tradiție psihanalitică este acolo pentru a susține că a noastră, *(voce)* nu ar ști să intervină acolo decât la a intra acolo la locul bun, și că a anticipa pe ea *(modele preconstruite de interpretare, „arhetipuri”)*, ea nu obține decât închiderea. În alți termeni, psihanaliza care se susține din fidelitatea ei freudiană, nu ar ști în nici un caz să se dea drept *un rit de trecere la o experiență arhetipică (Platon (Idei),*

Jung (arhetipuri)) sau în nici un mod inefabilă: ziua în care cineva va face înțeles acolo ceva de acest ordin – ceea ce nu va fi un minus – aceasta ar fi că orice limită va fi fost acolo abolită. Ceea de ce noi suntem încă departe. Aceasta nu este decât apropriere a subiectului nostru.

Căci este vorba despre a strânge de mai aproape ceea ce Freud în doctrina sa el însuși articulează din *a constitui un pas copernician*. Este oare suficient acolo ca un privilegiu să fie relegat, în ocazie celui care pune pământul la locul central? Destituția subsecventă a omului de la un loc analog prin triumful ideii de evoluție (Darwin), dă sentimentul că ar exista acolo un câștig care s-ar confirma din constanța sa. Însă suntem chiar atât de siguri că ar fi acolo câștigul sau progresul esențial? Nimic face el să apară că *celălalt adevăr* – dacă numim astfel *adevărul revelat* – ar fi pătimit de acolo în mod serios?

(Cf. condamnării lui Galileo: „A apărut la Florența o carte intitulată „Dialog al celor două sisteme ale lumii al lui Ptolemeu și al lui Copernic" în care tu aperi opinia lui Copernic. Prin sentință noi declarăm că tu, Galileo, te-ai făcut foarte suspect de erezie, pentru a fi ținut această falsă doctrină a mișcării Pământului și a repausului Soarelui. În consecință, cu o inimă sinceră, trebuie ca tu să abjuri și să blestemi în fața noastră aceste erori și aceste erezii contrare Bisericii. Și pentru ca marea ta greșeală să nu rămână nepedepsită, noi ordonăm ca acest „Dialog" să fie interzis prin edict public, și ca tu să fi închis în închisorile Sfântului-oficiu." 22 iunie 1633)

Nu credem noi oare că heliocentrismul nu este – din a exalta centrul – mai puțin înșelător *(„leurrant" – momind)* decât de a vedea acolo pământul, și că faptul *eclipticei* (ἐκλειπτικὸς: *incomplet, imperfect)* dădea fără îndoială model mai stimulant din raporturilor noastre cu *adevărul*, înainte de a pierde mult din interesul său de a nu mai fi decât pământ opinând din bonetă *(„opinant du bonnet" – a fi de părerea altuia, fără a adăuga sau retranșa acolo nimic)*?

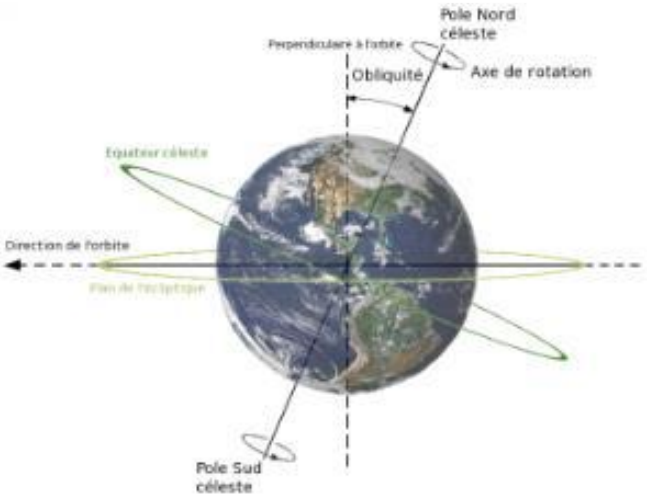

În orice caz aceasta nu este din cauza lui Darwin că oamenii se cred mai puțin *deasupra-ul coșului* dintre creaturi, întrucât aceasta este în mod precis ceea de ce el îi convinge. *Folosirea numelui lui* Copernic *la o sugestie langajieră (revoluție copernicianăă)*, are resurse mai ascunse *(„celées" – a închide un secret, a tăcea ceva, a cultiva un ne-spus, a păstra un secret pentru sine)* care ating întocmai la ceea ce tocmai a alunecat deja din pana noastră ca și raport la adevăr: adică apariția *elipsei (ἔλλειψις, él: interior, leipsis: lipsă, insuficiență)* ca nefiind nedemnă de locul din care își iau numele lor *adevărurile* zise *superioare (de unde sensul geometric: cerc imperfect, și sensul literar: omisie a unei părți din enunțat).*

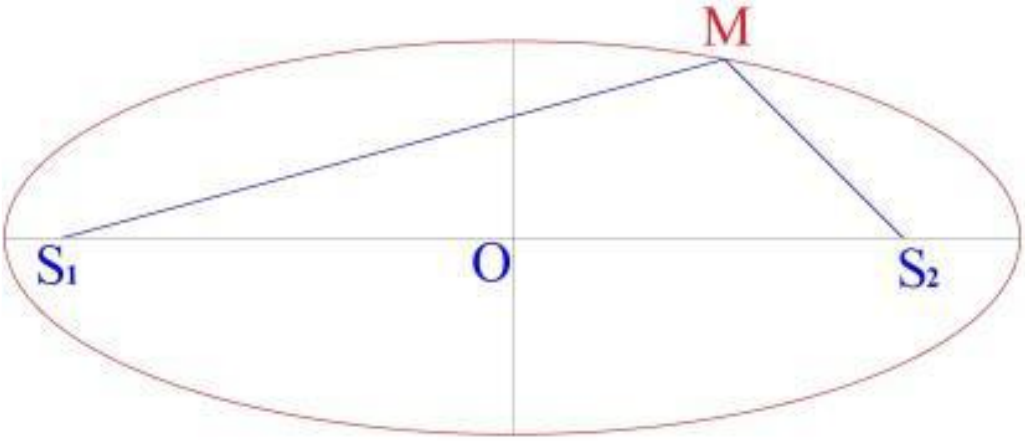

(o elipsă cu două focare (S_1, S_2) *este mulțimea de puncte M astfel încât* $MS_1 + MS_2$ = *constant, un focar solar (plin) reprezentând aici știința:* S_2, *un focar vid reprezentând adevărul:* S_1, *unde* S_1 *este o știință fără subiect (deci non știută), și unde* S_2 *este știința subiectului științei (deci fără acces la adevăr))*

Revoluția nu este mai mică din a nu purta decât asupra „*revoluțiilor celeste*". Din acest moment să te oprești acolo nu mai are doar sensul

de a revoca o prostie a tradiției religioase care – o vedem destul – nu se poartă de acolo mai rău, ci de *a înnoda în mod mai intim regimul științei la cel al adevărului*. Căci dacă lucrarea lui Copernic...

așa cum alții au făcut-o remarcată înaintea noastră *(Cf. A. Koyre: „De la lumea închisă la universul infinit", PUF 1962)*

...nu este chiar atât de copernicianã cât am crede-o, este tocmai în aceasta că doctrina *dublului adevăr* dă acolo încă adăpostul său la o știință care până acolo – trebuie s-o spui – dădea toată aparența de a se mulțumi din asta.

Iată-ne așadar purtați pe *această frontieră sensibilă a adevărului și a științei* despre care după toate o putem spune că *știința noastră*, dintr-o primă abordare, a pare prea bine să fi reluat soluția de *a o închide (a închide frontiera: știința științifică se închide adevărului, dar de asemenea, în mod familiar „la fermer" – „a o tace": Cf. ultima propoziție din „Tractatus..." de Wittgenstein: „Ceea ce nu se poate spune, trebuie să se-o tacă")*.

Dacă totuși istoria Științei *(știința modernă căreia Lacan îi desemnează debutul cu Descartes (1596-1650))*, la intrarea ei în lume, ne este încă destul de *arzătoare (Cf. condamnării la rug a lui Giordano Bruno (1548-1699), pentru a fi dezvoltat tezele lui Copernic (1473-1543))* pentru ca noi să știm că la această frontieră ceva atunci a mișcat *(raportul nostru la adevăr)*, este poate tocmai acolo că psihanaliza se semnalează din a reprezenta un *nou seism* a surveni acolo.

Căci reluăm din această diagonală serviciul pe care-l așteptăm de la fenomenologia lui Hegel: aceasta este din a marca acolo o soluție „*ideală*", cea – dacă o putem spune – a unui *revizionism permanent* unde *adevărul este în resorbție constantă în ceea ce el are din perturbant, nefiind în el însuși decât ceea ce lipsește la realizarea științei*. *Antinomia pe care tradiția scolastică o punea ca principială (dublul adevăr), este aici presupusă rezolvată din a fi imaginară*. *Adevărul* nu este nimic altceva *(pentru Hegel)* decât ceea din ce știința nu poate învăța că îl știe decât la *a face să acționeze ignoranța sa*.

Criză *reală* unde *imaginarul* se rezolvă – pentru a folosi categoriile noastre – din a genera *o nouă formă simbolică*. *(criza este reală din faptul că adevărul atinge la real (simbolico-real, adevărul nu poate fi decât jumătate-spus...), acest „conflict" real își găsește depășirea-conservarea (aufhebung) sa prin realizarea imaginară (simbolico-imaginară) și „căderea" realului)* Această dialectică este convergentă și merge la *conjunctura* definită ca și „*știință absolută*". Așa cum ea este dedusă, ea nu poate fi decât *conjuncția simbolicului cu un real din care nu mai există nimic de atins (unde realul nu mai figurează ca și absență, lipsă, gaură... „astupată" de imaginar)*.

Ce este aceasta? Dacă nu un subiect împlinit în identitatea sa lui însuși. La care se citește că acest subiect este deja acolo perfect și că el este ipoteza fundamentală a întregului acest proces. El este într-adevăr numit ca fiind substratul său, el se numește „*Selbstbewusstsein*", ființa de sine conștientă, atot-conștientă.

Plăcu cerului că fu de acolo astfel, însă istoria științei ea însăși – noi înțelegem a noastră și după ce ea s-a născut, dacă noi plasăm prima sa naștere în matematicile grecești – se prezintă mai degrabă în detururi care satisfac foarte puțin la acest imanentism, și teoriile...

să nu ne lăsăm înșelați acolo deasupra prin resorbția teorie restrânse în teoria generalizată *(Einstein)*

...nu se îmbină în fapt absolut deloc după dialectica „*teză, antiteză și sinteză*".

De altfel câteva crăpări la a li se da voce foarte confuză în marile conștiințe responsabile de câteva schimbări cardinale în fizică *(Cf. repunerile în cauză ale fizicii cuantice)*, nu sunt fără să ne reamintească că după toate, pentru această știință ca și pentru celelalte, *este altundeva că trebuie să sune ora adevărului*.

Și de ce nu am vedea noi că uimitorul menajament de care beneficiază treieratul psihanalitic în știință, poate fi datorat la ceea ce el indică dintr-o speranță teoretică care să nu fie doar confuzie? Noi nu vorbim, bineînțeles, despre acest extraordinar transfer lateral, prin care tocmai s-au reîntărit în psihanaliză categoriile unei psihologii care

reînvigorează de acolo joasele sale folosiri de exploatare socială: pentru motivul pe care l-am spus, noi considerăm soarta psihologiei ca și pecetluită fără remisie.

Oricum ar fi, dubla noastră referință la „*subiectul absolut*” al lui Hegel și la „*subiectul abolit al științei*” *(subiectul hegelian (prevalență imaginară) și subiectul științei (prevalență simbolică), exclud adevărul ca exterior lor înșile: ex-sistență)* dă clarificarea necesară prin a formula la adevărata sa măsură *dramatismul* lui Freud: *reintrare a adevărului în câmpul științei*, din același pas în care el se impune în câmpul praxis-ului său: *refulat, el face acolo retur*. *(Cf. principiul de incertitudine al lui Heisenberg, teoremele de incompletitudine ale lui Goedel, cei 4 „imposibili”: incertitudine, indemonstrabil, incompletitudine, inconsistență)*.

Cine nu vede că distanța care separă „*nefericirea conștiinței*”...

a cărei oricât de puternică i-ar fi gravarea în Hegel, putem spune că ea nu este încă decât „*suspendare a unei științe*”

...de „*răul civilizației*” în Freud, chiar dacă aceasta nu este decât în suflul unei fraze ca și dezavuate că el ne marchează ceea ce – citindu-l – nu se poate articula altfel decât ca și raportul „*de-a curmezișul*” – în engleză am spune „*sken*” *(oblic)* – care separă subiectul de sex *(adică ceea ce Lacan va enunța: „nu există raport sexual”)*.

Nimic deci, în a noastră diagonală *(„biais” – linie oblică, mijloc deturnat pentru a rezolva o problemă, detur, artificiu, diferite fețe ale unui lucru, părți ale unui caracter, o deviație, o tendință sau o înclinație care influențează o acțiune sau o percepție, deseori în mod inconștient sau involuntar)* pentru a situa Freud, care se ordonă *din astrologia judiciară unde se complace („trempe” – a rămâne scufundat într-un lichid, a fi complice, a participa la o acțiune condamnabilă, a se îmbiba, a se uda complet) psihologia*.

(„astrologie” a etichetelor nosografice, pe care „expertizele judiciare” sunt cerute să el producă)

Nimic care procedă din calitate, chiar din intensiv, nici din nici o *fenomenologie* din care să se poată reasigura idealismul.

În cîmpul freudian, în ciuda cuvintelor, conștiința este trăsătură la fel de caducă la a fonda inconștientul asupra negației sale – acest inconștient acolo datează de la sfântul Toma – pe cât *afectul* este inapt la a ține rolul subiectului protopatic, întrucât aceasta este un serviciu care nu are titular.

Inconștientul, pornind de la Freud, *este un lanț de semnificanți care undeva pe o altă scenă – scrie el – se repetă și insistă pentru a interfera în tăieturile pe care i le oferă discursul efectiv* (*a'*→ *a*) și cogitația pe care el o informează.

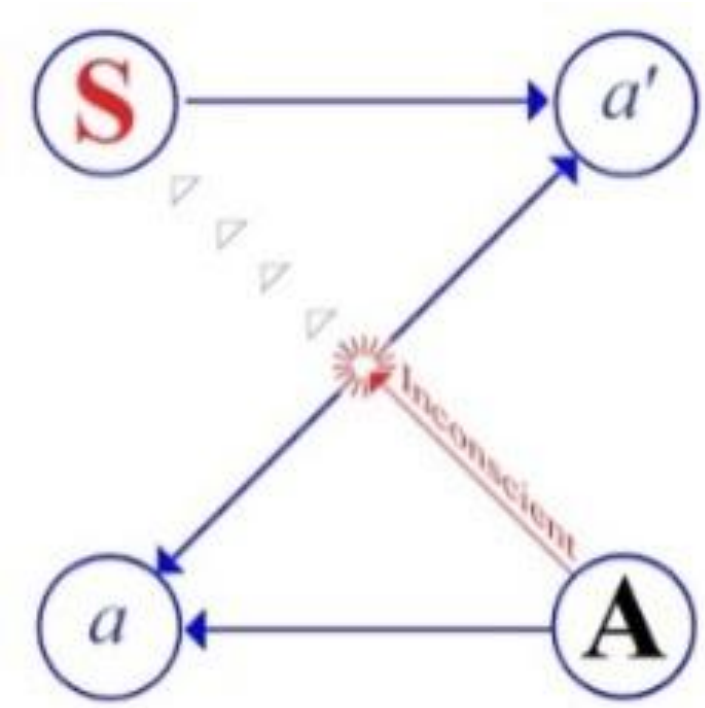

În această formulă *(„Inconștientul este structurat ca și un limbaj": un lanț de semnificanți)*...

care nu este a noastră decât pentru a fi conformă la fel de bine textului freudian cât și experienței pe care el a deschis-o

...termenul crucial este „*semnificantul*", reanimat din retorica antică *(stoicieni)* prin lingvistica modernă, într-o doctrină căreia noi nu-i putem marca aici etapele, însă căreia numele de Saussure *(1857-1913)* și de Roman Jakobson *(1896-1982)* îi vor indica aurora și actuala culminație, reamintind că știința pilot a structuralismului în Occident *(lingvistica deci)* are rădăcinile sale în Rusia unde a înflorit formalismul.

Geneva 1910 *(Saussure)*, Petrograd 1920 *(Jakobson)*, spun suficient pentru ce instrumentul din asta i-a lipsit lui Freud.

Însă această lipsă a istoriei nu face decât mai instructiv faptul că mecanismele descrise de Freud ca și cele ale *procesului primar*, unde inconștientul găsește regimul său, reacoperă în mod exact funcțiile pe care această școală le ține pentru a determina versanții cei mai radicali ai efectelor limbajului, și în mod anume *metafora* și *metonimia*, altfel spus efectele de substituție și de combinare ale semnificantului în dimensiunile respectiv *sincronică (metaforă) și diacronică (metonimie)* unde ele apar în discurs.

Structura limbajului odată recunoscută în inconștient, ce fel de subiect putem noi să îi concepem?

Putem aici tenta, într-o grijă de metodă, să pornim de la definiția în mod strict lingvistică a lui „*Eu*” *(„Je”)* ca și semnificant: unde el nu este nimic altceva decât *shifter*-ul sau indicativul care în *subiectul enunțatului* desemnează subiectul în calitatea în care el vorbește în mod actual.

Adică faptul că el desemnează *subiectul enunțării*, însă că el nu îl semnifică.

(„eul” nu este nici semnificantul, nici semnificatul subiectului enunțării, acesta din urmă este „ex-sistență” la discurs și nu se manifestă acolo decât într-o „spunere”, în tăieturi, rupturi, elidări, non-sensuri: lapsusuri, uitări, cuvinte de spirit...)

Așa cum este evident la faptul că orice semnificant al *subiectului enunțării* poate lipsi în *enunțat*, în afară de faptul că există din asta care diferă de „*Eu*”, și nu doar ceea ce numim în mod insuficient cazurile *primei persoane a singularului*, adăugam noi acolo lojarea sa în invocația plurală *(prima persoană a pluralui)*, chiar în *Sinele auto-sugestiei.*

Noi gândim de exemplu a fi recunoscut subiectul enunțării în semnificantul care este „*nu-ul*” *(le „ne”)* spus de gramaticieni: „*nu expletiv (care este de prisos din punctul de vedere al înțelegerii conținutului unui enunț)*”, termen unde se anunță deja opinia incredibilă

a unora printre cei mai buni care țin din asta forma pentru livrată capriciului.

Să poată sarcina pe care noi i-o dăm să-i facă acolo să se reia *(„s'y reprendre" – să se mai încerce o dată)*:

„*înainte ca el să nu fie conștient („qu'il ne soit avéré" – ca el să nu-și adeverească) că ei nu înțelegeau acolo nimic*": retrageți acest nu *(„qu'il soit avéré" – ca să se adeverească)*, enunțarea mea pierde valoarea sa de atac, „*Eu*" elidându-mă în impersonal.

Însă „*eu mă tem astfel ca ei să nu vină să mă facă de rușine*": glisați asupra acestui „*nu*" și a absenței sale readucând teama pretinsă *(„alléguée" – a se justifica citând o autoritate, a pretexta, a invoca ca și scuză)* a avizului repulsiei mele la o aserțiune timidă, reduce accentul enunțării mele la a mă situa în enunț.

...

Este acolo că Freud redeschide la mobilitatea de unde ies revoluțiile, articulația între *adevăr* și *știință*.

În aceasta că dorința acolo se înnoadă la dorința Altuia, însă că în această buclă zace dorința de știință.

(Din spațiul omogen al științei (posibilitatea $S_1 \rightarrow S_2$) adevărul este exclus, el ex-sistă la știință și acolo nu face retur decât prin poticnelile vorbirii, fugitivele accidente ale discursului (deschidere a „articulației între adevăr și știință") unde dorința se face recunoscută: dorința „rezidă" în non-știință. De unde „în această buclă zace dorința de știință": nici o intersecție între „recunoaștere a dorinței" (Freud) și „dorință de recunoaștere" (Hegel))

...

Din abordarea pe care noi v-am menajat-o acolo, recunoașteți în metafora lui „*retur la inanimat*" din care Freud afectează orice corp viu, *această marjă dincolo de viață pe care limbajul o asigură la ființă, din faptul că el vorbește*, și care este întocmai cea unde *această ființă angajează în poziție de semnificant, nu doar ceea ce se pretează acolo din corpul său din a fi schimbabil (cele 4 obiecte parțiale: sân scibal,*

voce, privire, ca și obiecte(a)), *însă acest corp el însuși*. Unde apare deci faptul că *relația de obiect la corp* nu se definește nicidecum ca și *o identificare parțială* care ar trebui să se totalizeze acolo, întrucât din contră *acest obiect este prototipul semnificanței corpului ca și miză a ființei (Φ și funcția falică)*.

Noi ridicăm aici mănușa provocării care ne poartă la a traduce din numele de „*instinct*" ceea ce Freud numește „*Trieb*" *(„pulsiune")*: ceea ce „*drive*" ar traduce destul de bine în engleză însă care se evită acolo, și ceea pentru ce cuvântul „*derivă*" ar fi în franceză recursul nostru din disperare, în cazul în care nu vom reuși să dăm *bastarditățiii cuvântului „pulsiune"* punctul său de lovitură.

Și de acolo noi insistăm la a promova că fondat sau nu în observația biologică, *instinctul, printre modurile de cunoaștere pe care natura le cere din viu pentru ca el să satisfacă nevoile sale, se definește ca și „această cunoaștere pe care o admirăm din a nu putea fi o știință*".

Însă alt lucru este ceea despre ce este vorba la Freud, care este prea bine *o știință, însă o știință care nu comportă nici cea mai mică cunoaștere (nici cel mai mic subiect al cunoașterii) în faptul că ea este înscrisă într-un discurs din care* – *precum sclavul-mesager al uzajului antic* – *subiectul* care din asta poartă sub părul său codicilul care îl condamnă la moarte, *nu știe nici sensul, nici textul, nici în ce limbă este scris, nici măcar că a fost tatuat pe pielea sa rasă în timp ce el dormea*. *(un discurs non știut care determină viața și moartea, adică* ἀνάγκη*: destinul)*

...

Să pornim de la concepția Altuia ca și a locului semnificantului. Orice enunțat de autoritate nu are acolo din altă garanție decât enunțarea sa însăși, căci este van ca el s-o caute într-un alt semnificant, care de nici un mod nu ar ști să apară în afară de acest loc. Ceea ce noi formulăm la a spune *că nu există metalimbaj* care să poată fi vorbit, în mod mai aforistic: *faptul că nu există Altul lui Altul*. *(nu există din garant în ultim recurs – nici Dumnezeu, nici Stăpân – din Altul limbajului)*

Aceasta este în impostor faptul că se prezintă pentru a suplea acolo, *Legislatorul* (cel care pretinde a erija Lagea). *Însă nu Legea ea însăși*,

nu mai mult decât cel care din asta se autorizează. Faptul că din această autoritate a Legii, Tatăl poate fi ținut pentru reprezentantul originar, iată ceea ce exige de a specifica sub ce mod privilegiat de prezență el se susține dincolo de subiectul care este adus la a ocupa în mod real locul Altuia, adică al Mamei. Chestiunea este deci reculată. *(tatăl, ca și Altul dincolo de mamă, nu este decât reprezentantul Altuia: la a vrea „să facă legea" (legislator) ca și „Altul lui Altul" este un impostor. „Chestiunea" – autorității legii – este deci reculată")*

...

Erogenitatea respiratorie este rău studiată, însă este în mod evident prin spasm faptul că ea intră în joc. Să observăm că această trăsătură a tăieturii nu este mai puțin evident prevalentă în obiectul pe care-l descrie teoria analitică: *mamelon, scibal, falus* (obiect imaginar), *jet urinar.* Listă de negândit dacă nu-i adăugăm odată cu noi, *fonemul, privirea, vocea, nimicul.*

...

Eu sunt la locul de se vociferează (pulsiune invocantă) că „Universul este un defect („défaut" – defect, lipsă) în puritatea Non-Ființei" (Paul Valery).

Și aceasta nu fără motiv, căci la a se păstra, acest loc face să tânjească („languir") Ființa ea însăși. El se numește Juisarea, și este ea cea al cărui defect ar face van universul. *(universul nu este consistent decât la a exclude limita sa (ex-sistență), însă el necesită o formă de juisare limitată (juisare falică), fără care viața umană ar fi vană)*

Am eu din asta așadar sarcina? – Da fără îndoială. *Această juisare a cărei lipsă face Altul inconsistent*, este ea așadar a mea?

Experiența dovedește că ea îmi este în mod obișnuit interzisă, și aceasta nu doar – așa cum ar crede-o imbecilii – printr-un rău aranjament al societății, însă eu aș spune: prin vina *(„faute" – vină, greșeală, infracțiune)* Altuia dacă el exista, *Altul neexistând*, nu îmi rămâne decât a lua *vina asupra lui „Eu" („Je")*, adică a crede la ceea ce experiența ne conduce pe toți, Freud în frunte: *la păcatul originar*.

...

Însă ceea ce nu este *un mit* și ceea ce Freud a formulat totuși la fel de devreme ca și Oedipul, acesta este *complexul de castrare*. Noi găsim în acest complex resortul major al subversiei însăși pe care încercăm aici s-o articulăm cu dialectica sa. Căci în mod propriu necunoscut până la Freud, care îl introduce în formarea dorinței, *complexul de castrare* nu mai poate fi ignorat de nici o gândire asupra *subiectului*. În psihanaliză fără îndoială. Însă prea bine mult mai departe decât încercasem să articulăm mai înainte, aceasta este în mod foarte precis la a nu ne explica din asta că ne-am angajat. Aceasta este tocmai pentru ce acest mare corp, absolut asemănător la un Samson, este redus la a întoarce roata *(„tourner la meule" – învârti moara)* pentru Filistinii psihologiei generale *(Cartea Judecătorilor, XVI)*.

În mod sigur există acolo ceea ce numim „un os". Pentru a fi întocmai ceea ce avansăm aici: structural al subiectului, el constituie acolo în mod esențial această margine pe care orice gândire a evitat-o, sărit-o, conturnat-o sau astupat-o de fiecare dată când ea a reușit în mod aparent să se susțină dintr-un cerc: fie că ea este dialectică sau matematică.

...

S-a spus că Freud nu a făcut decât să urmeze calea unde deja se avansa știința timpului său, chiar tradiția unui lung trecut. Pentru a măsura adevărata îndrăzneală a pasului său, este suficient de a considera recompensa sa, cea care nu se face așteptată: eșecul asupra heteroclității *complexului castrării (Juisare → Castrare → dorință:* $S(\not A) \rightarrow \not S \lozenge D \rightarrow d$).

Aceasta este singura indicație a acestei *juisări* în infinitudinea sa care comportă marca interdicției sale, și pentru a constitui această marcă, implică un sacrificiu: cel care ține într-un singur și același act cu alegerea simbolului său, *falusul*. Această alegere este permisă din faptul că *falusul* – adică imaginea penisului – *este negativat la locul său în imaginea speculară. Aceasta este ceea ce predestinează falusul la a da corp juisării, în dialectica dorinței*.

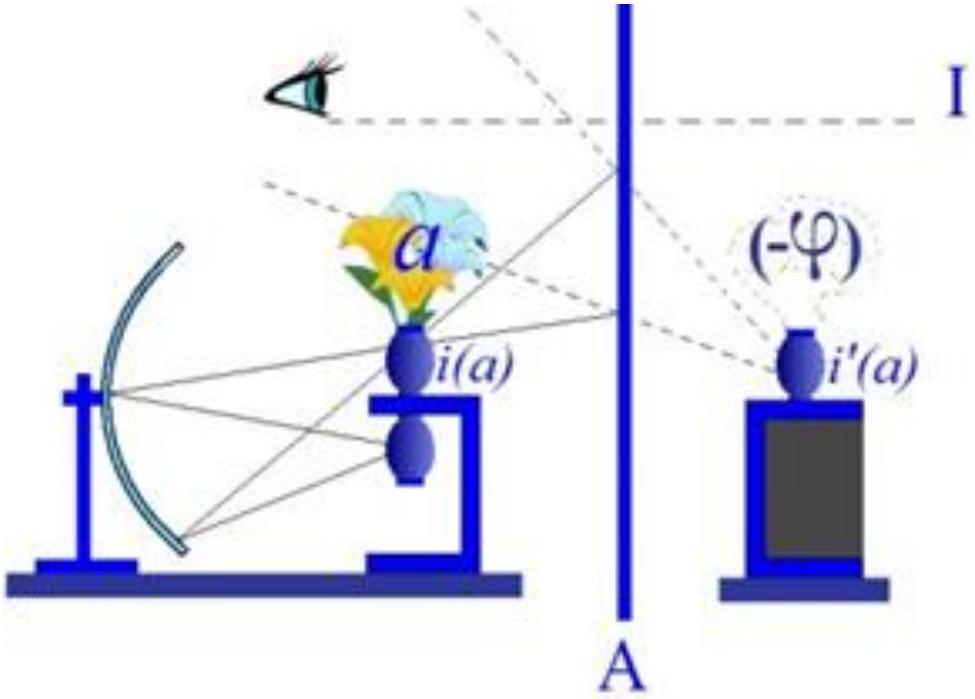

...

La cine vrea cu adevărat să se înfrunte la acest Altul, se deschide calea de a proba nu cererea sa, însă voința sa. Și atunci:

sau de *a se realiza ca și obiect*, de a se face momia a unei astfel de inițieri budiste,

sau de *a satisface la voința de castrare înscrisă în Altul*, ceea ce sfârșește la narcisismul suprem al *Cauzei pierdute (aceasta este calea tragicului grec, pe care Claudel o regăsește într-un creștinism de disperare) (Cf. μή φῦναι [mè phunai] din „Oedip la Colone" (Sophocle), și destinul lui Sygne de Coûfontaine (Claudel))*

Castrarea vrea să spună că trebuie ca juisarea să fie refuzată, pentru ca ea să poată fi atinsă pe scara inversată a Legii dorinței.

Nu vom merge aici mai departe.

1960.10.30. Poziție a inconștientului, la colocviul din Bonneval. Mitul lamelei, fragment din conferința susținută la Colocviul al VI-lea din Bonneval

Acest text, rezumat al intervențiilor lui Lacan la Colocviul din Bonneval, a fost publicat în 1966. Redactarea acestor intervenții a fost condensată de Lacan în aceste pagini scrise în martie 1964 la cererea

lui Henry Ey. Ele au constituit prin importanța lor axa însăși a tuturor discuțiilor care au avut loc după acest Colocviu.

Registrul semnificantului se instituie din faptul că un semnificant reprezintă un subiect pentru un alt semnificant. Aceasta este structura, vis, lapsus și cuvânt de spirit, a tuturor formațiunilor inconștientului. Și este și cea care explică diviziunea originară a subiectului. Semnificantul producându-se la locul Altuia încă nereperat, acolo face să apară subiectul ființei care nu are încă vorbirea, însă cu prețul de a-l îngheța. Ceea ce *exista („il y avait”)* acolo gată să vorbească, - aceasta în cele două sensuri pe care imperfectul francezei le dă la *exista („il y avait”)*, de a-l pune în clipa de dinainte: *el era („il était”)* acolo și nu mai este acolo, însă și în clipa de după: puțin mai mult *el era acolo din a fi putut fi acolo („il y était d'avoir pu y être” – era să fie)*, - ceea ce *exista acolo („il y avait là”)*, dispare din a nu mai fi decât un semnificant.

Nu este deci faptul că începutul acestei operații este în Altul, ceea ce o face calificată drept alienare. Faptul că Altul este pentru subiect locul cauzei sale semnificante, nu face aici decât să motiveze rațiunea pentru care nici un subiect nu s-ar ști cauză de sine. Ceea trebuie admis nu doar pentru că el nu este Dumnezeu, ci pentru că Dumnezeu însuși n-o este, cel puțin dacă trebuie să-l gândim ca și subiect, – sfântul Augustin a văzut-o tare bine refuzând atributul cauzei de sine Dumnezeului personal.

Alienarea rezidă în diviziunea subiectului pe care tocmai am desemnat-o în cauza sa. Să avansăm în structura logică. Această structură este cea a unui *vel*, nou producând aici originalitatea sa. Trebuie pentru aceasta să-l derivăm din ceea ce numim, în logică zisă matematică, o reuniune (deja recunoscută pentru a defini un anumit *vel*).

Această reuniune este astfel încât *velul* pe care noi îl spunem de alienare nu impune o alegere între termenii săi decât eliminând unul dintre ei, întotdeauna același oricare ar fi această alegere. Miza se limitează așadar în mod aparent la conservarea sau nu a celuilalt termen, atunci când reuniunea este binară.

Această disjuncție se încarnează în mod foarte ilustrabil, dacă nu dramatic, din momentul în care semnificantul se încarnează la un nivel

mai personalizat în cerere sau în ofertă: în „banii sau viața” sau „libertatea sau moartea”.

Nu este vorba decât despre a ști dacă vreți sau nu *(„sic aut non” – da sau nu)* să conservați viața sau să refuzați moartea, căci pentru ceea ce este celălalt termen al alternativei: banii sau libertatea, alegerea voastră va fi în orice caz decepționantă.

Trebuie să luăm gardă la faptul că ceea ce rămâne este în orice caz descornat: fie că va fi viața fără bani, - și fie că va fi de asemenea, pentru a fi refuzat moartea, o viață puțin incomodată cu prețul libertății.

Este acolo stigmatul faptului că *velul* aici funcționând în mod dialectic, operează bineînțeles pe *velul* reuniunii logice care, o știm, echivalează la un *et (sau) („sic et non” – da sau nu)*. Așa cum se ilustrează în faptul că pe un termen mai lung va trebui să lași viața după bani și că nu va mai rămâne în cele din urmă decât libertatea de a muri.

Tot așa subiectul nostru este pus la *velul* unui anumit sens de primit sau al pietrificării. Însă dacă el păstrează sensul, pe acest câmp (al sensului) tocmai va mușca non-senul care se produce din schimbarea sa în semnificant. Și prea bine de câmpul Altuia acest non-sens relevă, chiar dacă produs ca eclipsă a subiectului.

...

Trebuie, despre inconștient, de la experiența freudiană să mergem la fapt.

Inconștientul e un concept forjat pe urma a ceea ce operează pentru a constitui subiectul.

Inconștientul nu e o specie definind în realitatea psihică cercul a ceea ce nu are atributul (sau virtutea) conștienței.

Pot fi fenomene ce relevă de inconștient sub aceste două accepții: nu rămân mai puțin una alteia străine. Nu au între ele raport decât de omonimie.

Greutatea ce-o dăm limbajului ca și cauză a subiectului ne forțează să precizăm: aberația înflorește rabatând conceptul prim indicat,

aplicându-l la fenomene ad libitum înregistrabile sub specia omonimiei; să restaurezi conceptul pornind de la acele fenomene e de negândit.

Ne accentuăm poziția, pe echivocul la care ar preta este-ul și nu este-ul pozițiilor noastre de plecare.

Inconștientul este ceea ce spunem, dacă vrem să înțelegem ceea ce Freud prezintă în tezele sale.

A spune că inconștientul pentru Freud nu este ceea ce numim așa altundeva, nu ar adăuga decât puțin, dacă nu am înțelege ce vrem să spunem: că inconștientul dinainte de Freud nu este pur și simplu. Aceasta pentru că nu denumește nimic care să valoreze mai mult ca obiect, nici care să merite să-i dăm mai multă existență, decât ceea ce am defini situându-l în in-negru.

Inconștientul dinainte de Freud nu e cu nimic mai consistent decât acest in-negru, adică ansamblul a ceea ce am ordona cu sensuri diverse cuvântului negru, din faptul că și-ar refuza atributul (sau virtutea) negrelii (fizice sau morale).

Ce ar fi acolo comun – pentru a lua cele câteva opt definiți pe care Dwelshauvers le colează într-o carte veche (1916), dar nu chiar așa depășită încât heteroclitul să nu se vadă redus să-l refacă în zilele noastre - , ce ar fi acolo comun în fapt între inconștientul senzațiilor (în efectele de contrast sau de iluzie zise optice), inconștientul de automatism care dezvoltă obiceiul, co-conștientul dublei personalități, emergențele ideatice ale unei activități latente care se impune ca orientată în creația gândirii, telepatia pe care am vrea s-o raportăm acesteia din urmă, fundalurile dobândite, chiar integrate, ale memoriei, pasionalul care ne depășește în caracterul nostru, inconștientul rațional în cele din urmă sau inconștientul metafizic implicat de „actul de spirit”?

(Nimic în acela nu se adună, decât prin confuzie, din ceea ce psihanaliștii i-au adăugat ca obscurantism, prin a nu distinge inconștientul de instinct, sau cum spun ei, de instinctual, - de arhaic sau de primordial, într-o iluzie decisiv denunțată de Claude Levi-Strauss, - chiar de genetic al unei pretinse „dezvoltări”)

Spunem că nu există nimic comun spre a se fonda într-o obiectivitate psihologică, fie ea cea înțeleasă a schemelor unei psihopatologii, și că acest haos nu e decât reflectătorul revelând din psihologie eroarea centrală. Această eroare e de a pretinde ca unitar fenomenul conștiinței însăși, de a vorbi de aceeași conștiință, pretinsă drept putere de sinteză, în plaja luminată a unui câmp senzorial, în atenția care o transformă, în dialectica judecății și în reveria comună.

Această eroare stă pe transferul indus acelor fenomene din meritul unei experiențe de gândire care le folosește drept exemple.

Cogito-ul cartezian, al acestei experiențe, e exploatarea majoră, poate terminală, în faptul că atinge o certitudine de știință. Dar nu denunță decât cel mai bine ceea ce are ca privilegiat momentul unde se sprijină, și cât de fraudulos e să-i înțelegi privilegiul de acolo, pentru a le face un statut, fenomenelor prevăzute cu conștiință.

Pentru știință, cogito-ul marchează din contră ruptura cu orice asigurare condiționată în intuiție.

Iar latența căutată a acelui moment fondator, ca Selbst-bewusstsein, în secvența dialectică a unei fenomenologii a spiritului de către Hegel, stă pe presupoziția unei științe absolute.

Totul demonstrează din contră în realitatea psihică, în orice mod i-am ordona textura, distribuția, heterotopică în ce privește nivelele și în ce privește pe fiecare eratică, a conștiinței.

Singura funcție omogenă a conștiinței e în captura imaginară a eului prin reflectatul său specular și în funcția de nerecunoaștere care îi rămâne atașată.

Subvenția ce-o primește această prezumție perpetuă, să nu fie decât cea sub tipurile de onoruri științifice, deschide întrebarea de unde se ține capătul bun al profitului ei; nu ar ști să se reducă editarea a mai multe sau mai puține tratate copioase.

Psihologia e vehiculul idealurilor: psihicul nu reprezintă acolo mai mult decât nășirea care o face să fie calificată academică. Idealul e serv al societății.

Un anumit progres al alei noastre îl ilustrează, când psihologia nu furnizează doar căilor, dar cedează dorințelor studiului de piață.

Un studiu de acel gen concluzionând cu privire la mijloacele proprii de susținere a consumului în S.U.A., psihologia s-a înrolat, și l-a înrolat și pe Freud cu ea, pentru a reaminti jumătății celei mai oferite acestui scop, a populației, că femeia nu se împlinește decât prin idealurile sexului *(cf. Betty Friedan despre valul de „mistică feminină" dirijat în cutare decadă de după război)*.

Probabil psihologia în această ieșire ironică, mărturisește rațiunea sa de a subzista dintotdeauna. Dar știința își poate aminti că etica implicită formației sale, îi poruncește să refuze orice ideologie astfel definită. Tot așa inconștientul psihologilor e debilitat pentru gândire, din singurul credit pe care ea are să i-l facă pentru a-l discuta.

Dar dezbaterile acestui colocviu au avut ca remarcabil că nu au încetat de a se întoarce spre conceptul freudian în dificultatea sa, și că își luau chiar forța din biasul acestei dificultăți în fiecare.

Acest fapt e remarcabil cu atât mai mult cu cât la această dată în lume, psihanaliștii nu se aplică decât pentru a reintra în rangul psihologiei. Efectul de aversiune pe care-l întâlnește în comunitatea lor tot ceea ce vine de la Freud, e mărturisit în clar în special într-o fracțiune a psihanaliștilor prezenți.

Dat ce nu poate fi ținut la distanță de examinarea temei în cauză. Nu mai mult decât acest altul, că datorăm învățământului nostru faptul că acest colocviu a reinversat acel curent. Nu doar pentru a-i marca punctul – mulți au făcut-o - , ci pentru ceea ce aceasta ne obligă să dăm seama despre căile pe care le-am luat acolo.

E ceea la ce psihanaliza se află invitată când reintră în domeniul „psihologiei generale", să susțină ceea ce merită, doar acolo și nu în depărtările coloniilor defuncte, să fie denunțat ca mentalitate primitivă. Căci genul de interes căruia psihologia tocmai îi servește în societatea noastră prezentă, și despre care noi avem o idee, își găsește acolo avantajul său.

Psihanaliza aşadar poate acolo să furnizeze o astrologie mai decentă decât cea căreia societatea noastră continuă să sacrifice în surdină.

Găsim deci justificată prevenţia pe care psihanaliza o întâlneşte în Est. Este din cauza ei să nu o merite, rămânând posibil că la ceea ce i-a oferit dovada exigenţelor sociale diferite, ea s-a găsit acolo mai puţin tratabilă din a fi mai mult maltratată. Vom prejudeca de acolo, după, poziţia noastră în psihanaliză.

Psihanaliza ar fi făcut mai bine să-şi aprofundeze etica decât să se instruiască din examinarea teologiei, după o cale despre care Freud ne-a marcat că nu putea fi evitată. Cel puţin, pentru ca deontologia sa în ştiinţă să îi facă simţit că e responsabilă de prezenţa inconştientului în acel câmp.

Această funcţie a fost cea a elevilor noştri în acel colocviu, iar noi am contribuit acolo după metoda care a fost constant a noastră în asemenea ocazie, situând pe fiecare în poziţia sa privitor la temă. Pivotul se indică de acolo suficient în răspunsurile consemnate.

Nu ar fi fără interes, chiar dacă doar pentru istoric, să aibă notele unde sunt adunate discursurile realmente pronunţate, chiar tăiate de lipsele pe care le-au lăsat înregistratoarele mecanice. Ele subliniază carenţa celui ale cărui servicii desemnau pentru a accentua cu cel mai mult tact şi fidelitate detururile unui moment de luptă într-un loc de schimb, când nodurile sale, cultura sa, chiar diplomaţia sa, îi permiteau să sesizeze mai bine decât oricare ascultările cu intonaţiile lor. Slăbiciunea sa îl purta deja în favoarea abandonului.

Nu vom mai deplânge ocazia acolo ratată, fiecare dându-şi după cu larghеţe beneficiul unui uzaj suficient primit, să refacă cu grijă contribuţia sa. Vom profita pentru a ne explica despre doctrina noastră a inconştientului în acea zi, şi cu atît mai legitim cu cât rezistenţe de repartiţie singulară ne vor împiedica atunci să spunem mai mult de acolo.

Acest menajament nu e politic, ci tehnic. Relevă de condiţia următoare, stabilită de doctrina noastră: psihanaliştii fac parte din conceptul inconştientului, întrucât ei îi constituie din asta adresa. Nu putem aşadar

să nu includem discursul nostru asupra inconștientului în chiar teza pe care el o enunță: faptul că prezența inconștientului, pentru a se situa la locul Altuia, e de căutat în orice discurs, în enunțarea lui.

Subiectul însuși al candidatului la a susține această prezență, analistul, trebuie în această ipoteză, din aceeași mișcare a fi informat și „pus în cauză", adică: să se simtă subiectizat *(„assujetti" – supus)* la refanta semnificantului.

De unde aspectul de spirală oprită pe care-l observăm în lucrarea prezentată de elevii noștri S. Leclaire și J. Laplanche. E pentru că au limitat-o la mărturia unei piese detașate.

E chiar semnul că în rigoarea lor enunțurile noastre sunt făcute mai întâi pentru funcția de a nu împlini decât la locul lor.

Ca și timp propedeutic, putem ilustra efectul enunțării cerând elevului, dacă imaginează inconștientul la un animal, cel puțin ceva efect de limbaj, și de limbaj uman. Dacă consimte în fapt că e chiar condiția pentru care îl poate doar gândi, ați verificat la el clivajul noțiunilor de inconștient și de instinct.

Fericit auspiciu de pornire, căci apelând la fel de bine la orice analist, la ceva credo pe care el l-ar fi dus puțin mai înainte, poate el spune că în exercițiul funcțiilor sale (a suporta discursul pacientului, a-i restaura de acolo efectul de sens, a se pune acolo în cauza de a-i răspunde, ca și de a tace la fel de bine), nu a avut niciodată sentimentul de-a avea de-a face cu ceva ce aduce a un instinct?

Lectura scrierilor analitice și traducerile oficiale ale lui Freud (care nu a scris niciodată acest cuvânt) punându-ne de instinct plină gura, poate e acolo interes de remedia unei retorici care obturează orice eficacitate a conceptului. Stilul just al unui expozeu al experienței nu e toată teoria. Dar e garantul că enunțurile după care operează prezervă în ele acel recul al enunțării unde se actualizează efectele de metaforă și metonimie, adică după tezele noastre însăși mecanismele descrise de Freud ca fiind cele ale inconștientului.

Și pentru a merge pe urmele lui Aristofan din Banchetul mai sus evocat, reamintim bestia sa cu două dosuri primitivă unde se sudează jumătăți

la fel de ferme în a se uni ca cele ale unei sfere Magdeburg, care, separate, într-un al doilea timp, printr-o intervenţie chirurgiană a geloziei lui Zeus, reprezintă fiinţele înfometate de un negăsibil complement care am devenit în iubire.

Considerând această sfericitate a Omului primordial cât și diviziunea lui, e oul cel ce se evocă și poate se indică drept refulat suitei lui Platon în preeminenţa acordată timp de secole sferei într-o ierarhie a formelor sancționată de ştiinţele naturii.

Să considerăm acest ou în pântecele vivipar unde nu are nevoie cochilie, şi să reamintim că, de fiecare dată când membranele se rup, e o parte a „oului” care e rănită, căci membranele sunt, din oul fecundat, foi cu același titlu ca și ființa vie ce vine pe lume prin perforarea lor. De unde rezultă că la tăierea cordonului, ceea ce pierde nou-născutul, nu este, cum o prezintă analiştii, mama lui, ci complementul său anatomic. Ceea ce moașele numesc datul.

Ei bine! să imaginăm că de fiecare dată când se rup membranele, prin aceeaşi ieşire îşi ia zborul o fantomă, cea a unei forme de viaţă infinit mai primare şi care nu ar fi deloc gata să redubleze lumea în microcomos (nu interiorizează lumea exterioară, fizică, printr-una interioară, fiziologică – n.trad.).

Spărgând oul se face Omul, dar şi Omuleta.

S-o presupunem, largă clătită deplasându-se ca amiba, ultra-plată pentru trecând sub uşi, omniscientă din a fi-dusă de purul instinct al vieţii, imortală din a fi scizipară. Iată ceva ce n-ar fi bun de simţit curgând pe fața voastră, fără zgomot în timpul somnului vostru, pentru a-l marca (ştampila).

Vrând bine ca în acest punct să înceapă procesul de digestie, sesizîm că Omuleta ar avea din ce să se susțină mult timp (reamintim că sunt organisme, și deja puternic diferenţiate, care nu au aparat digestiv).

Inutil să adăugăm că lupta va fi rapid angajată contra unei fiinţe atât de redutabile, dar că va fi dificilă. Căci putem presupune că absenţa aparatului senzorial la Omuletă nelasându-i pentru a se ghida decât purul real, ar avea un avantaj asupra noastră, oameni, care trebuie mereu

să ne furnizăm un homuncul în capul nostru pentru a face din același real o realitate.

N-ar fi deloc uşor în fapt să remediem căilor atacurilor ei, cel puțin imposibil de prevăzut, căci desemenea ea nu va cunoaşte obstacole. Imposibil s-o educi, s-o prinzi în capcană nu mai mult.

Pentru ceea ce e să distrugi Omuleta, am face bine să ne păzim să nu ajungă să prolifereze, căci să-i faci o tăietură ar fi s-o pretezi reproducerii ei, şi cea mai mică din bucățile ei supraviețuind, chiar și dintr-o punere pe foc, ar conserva toate puterile sale de face rău. În afara efectelor unei raze mortale care încă ar trebui dovedită, singura ieşire ar fi de a o închide, luând-o între fălcile unei sfere Magdeburg de exemplu, care revine acolo, singurul instrument ca din întâmplare propunându-se.

Dar ar trebui să vină acolo toată și tot singură. Căci să-ți pui degetele acolo, s-o împingi înăuntru pentru un nimic care debordează, cel mai curajos ar fi fondat să privească acolo de două ori, să se teamă ca nu cumva să nu-i alunece printre degete, și să meargă să se lojeze unde?

După ce-i vom fi găsit un nume mai decent – acela de lamelă (în raport cu care Omul-leta rămâne o simplă metastază) – această imagine şi acest mit ne par a fi destul de potrivite pentru a figura în discuţia noastră despre libido.

Într-adevăr, această imagine redă libido-ul în măsura în care el este, aici, un fel de organ, mai apropiat naturii sale decât aceea a unui câmp de forţe. Să spunem, aşadar, că el ordonează câmpul de forţe ca un fel de suprafaţă. O astfel de concepţie poate fi testată dacă vom recunoaşte în ea structura montajului pe care Freud îl construieşte pentru a explica pulsiunea, cu care, din acest motiv, poate fi pusă în legătură.

Referinţa la teoria electro-magnetică, mai precis, la teorema lui Stokes, ne-ar permite să ne aflăm chiar în situaţia în care acestă suprafaţă se sprijină pe o margine închisă, care corespunde zonei erogene – raţiune a constanţei încordării (tensiunii) proprii pulsiunii, asupra căreia Freud insistă atât de mult.

Vedem bine că ceea ce Freud numeşte prin Schub sau prin „încordarea” pulsiunii nu seamănă deloc cu o descărcare, ci trebuie descris mai degrabă ca un fel de mişcare de evaginare dus-întors a unui organ a cărui funcţiune este de situat în coordonatele subiective precedente.

Acest organ trebuie numit ca ireal, în sensul în care irealul nu este imaginarul şi precede subiectul pe care îl condiţionează, prin punerea sa în contact direct cu realul.

Este acel ceva căruia mitul nostru, ca orice alt mit, se străduieşte să-i dea o articulare simbolică, una pe care imaginea sa o maschează mai degrabă.

Lamela noastră reprezintă, aşadar, acea parte din fiinţa vie care se pierde şi care face ca ea să se producă, apoi, pe cale sexuală.

Mitul nostru n-ar fi, desigur, cu putință fără a indica un anume suport pe care anatomia microscopică ni-l pune la dispoziţie prin globulele expluzate în două etape, eveniment propriu fenomenelor care se ordonează în jurul reducţiei cromozomiale, în procesul de maturare a gonadelor sexuate.

La a fi reprezentată aici printr-o ființă mortiferă, ea marchează relația la care subiectul ia partea sa, a sexualității, specificată, în cazul individului, la moartea sa.

Ceea ce ne frapează în privința a ceea ce apare reprezentat în subiect, este forma de tăietură anatomică (amintind de sensul etimologic al cuvântului „anatomie”) în care se decide funcțiunea unor „obiecte” despre care trebuie să spunem nu că sunt parțiale, ci că relevă de o situație particulară.

Sânul, pentru a lua acolo exemplul problemelor pe care le suscită aceste obiecte, nu este numai sursa unei nostalgii „regresive”, pentru a fi fost cea a unei hrăniri estimate. El este legat la corpul matern, ni se spune, la căldura sa, chiar la îngrijirile iubirii. Aceasta nu este a da acolo o rațiune suficientă a valorii sale erotice, despre care un tablou (la Berlin) al lui Tiepolo în oroarea sa exaltată la a figura sfânta Agatha după supliciul ei, ne pare mai apropiat în idee.

În fapt nu este vorba despre sân, în sensul matricei, chiar dacă amestecăm după plăcere aceste rezonanțe unde semnificantul joacă din plin din metaforă. Este vorba despre sânul specificat în funcția sevrajului care prefigurează castrarea.

Ori sevrajul este prea mult legat în experiență la fantasmele de fragmentare ale mamei pentru ca noi să nu bănuim că trebuie să-i plasăm planul de partaj între sân şi mamă, faptul că sevrajul, acesta este sânul pierdut ca și cauză în dorință.

Și ne trebuie, amintindu-ne de relația de parazitism unde organizarea mamiferă pune micuțul, de la embrion la nou-născut, prin raport la corpul mamei, să concepem sânul ca și revelând tot atât de domeniul organismului în formare, cât o este placenta.

Libido-ul este tocmai această lamelă care face ca ființa să alunece în punctul ei de disjuncție. E o funcțiune proprie animalului, care materializează, în unele cazuri, căderea subită a puterii sale de intimidare, exercitată la limita „teritoriului" său.

Această lamelă este un „organ", un instrument al organismului. Ea este uneori aproape sensibilă, cum se întâmplă, de exemplu, în cazul istericului, atunci când el încearcă să-i testeze, la limită ei maximă, elasticitatea.

Subiectul uman are acest privilegiu de a simboliza sensul mortifer al acestui organ, care ține la efectul real al sexualității, pentru că semnificantul ca atare, a, pietrificându-l prin prima intenție, făcut să intre în el sensul morții. (Litera ucide, însă noi o învățăm de la litera ea-însăși). Este tocmai prin ce orice pulsiune este în mod virtual pulsiune de moarte.

Ceea ce este important este să sesizăm unde se face înrădăcinarea organismului în dialectica subiectului. Acest organ al irealului în ființa vie, este tocmai el cel pe care subiectul la un moment dat îl plasează în timpul în care se operează separația sa. Este tocmai din moartea sa faptul că în mod real, el face obiectul dorinței Altuia.

Toate celelalte obiecte ce vor veni în acest „loc" nu vor fi decât nişte substitute împrumutate de la cel care a fost deja pierdut – un excrement

– sau de la ceea ce el găsește în Celălalt şi care devine suport al dorinței sale: privirea sa, vocea sa *(ca „locuri” de înscriere ale unor pulsiuni parţiale – n.trad.)*.

Tocmai acestei operațiuni care întoarce aceste substitute pentru a le relua, restaurând astfel pierderea originală a Celuilalt, îi este dedicată o astfel de activitate în Celălalt, pe care o numim pulsiune (Trieb).

Nu există o altă cale prin care să se manifeste incidența sexualităţii în subiect. În măsura în care reprezintă sexualitatea în inconştient, pulsiunea nu este altceva decât una parţială. În aceasta constă carenţa esenţială, şi anume, carenţa a ceea ce ar putea reprezenta, în subiect, lumea în chiar fiinţa lui, a ceea ce, în această lume, este un mascul sau o femelă.

Ceea ce experienţa noastră demonstrează referitor la ezitarea subiectului în ce priveşte fiinţa sa masculină sau feminină nu trebuie raportată atât la bisexualitatea sa biologică cât la faptul că nu există nimic, în această dialectică, care să reprezinte bipolaritatea sexului decât activitatea sau pasivitatea, adică o polaritate pulsiune-acţiune din exterior, cu totul improprie pentru a ne-o reprezenta în esenţa ei.

Tocmai aici am vrut să ajungem prin acest discurs, la faptul că sexualitatea se repartizează de o parte şi de alta a marginii, în calitate de prag al inconştientului, după cum urmează:

În ce priveşte fiinţa vie - şi anume în calitatea ei de fiinţă prinsă în limbaj, în măsura în care nu poate niciodată să advină pe de-a-ntregul într-un „dincoace” de prag, care nu este, totuşi, nici un înăuntru nici un înafară – nu există un alt acces la Celălaltul sexului opus decât pe calea pulsiunilor parţiale, în care subiectul caută un „obiect” *(la rândul său parţial – n.trad.)* menit să substituie această parte de viaţă care este pierdută, în calitatea lui de fiinţă sexuată.

În privinţa Celuilalt - a locului în care vorbirea este testată prin întâlnirea cu schimbul de semnificanţi -, idealurile pe care le suportă, structurile elementare ale paternităţii, metafora paternă ca principiu de separaţie, divizarea mereu redeschisă în subiect ca urmare a alienării sale primare, în această privinţă, aşadar, şi prin toate aceste căi pe care

tocmai le-am menţionat, ordinea şi norma trebuie să se instaureze ca fiind acelea care îi spun subiectului ceea ce trebuie să facă ca bărbat şi ca femeie.

Nu e adevărat că Dumnezeu i-a făcut bărbat sau femeie *(definiţi din punctul de vedere al sexualităţii – n.trad.)*, dacă această diferenţă priveşte cuplul Adam şi Eva, aşa cum, de altfel, o confirmă în mod expres şi mitul ultra-condensat pe care îl găsim în acelaşi text, consacrat creerii tovarăşei lui Adam.

Fără îndoială, există, înainte, şi o Lilith*, dar ea nu schimbă cu nimic situaţia.

Operând, aşadar, această ruptură, lăsăm în urmă anumite dezbateri prin care - cât priveşte inconştientul freudian - o serie de intervenţii iresponsabile au fost, totuşi, bine primite tocmai pentru că responsabilii oficiali n-au făcut decât dovada unui har cu totul neinspirat, pentru a nu spune mai mult, dintr-o anume perspectivă.

Un rezultat semnificativ a fost, totuşi, obţinut: ruptura consemnului de tăcere de către cei care se opun concepţiei noastre.

Faptul că binecunoscutul complex al lui Oedip - punct final sau, mai degrabă, vedetă americană - a ajuns obiectul unei dezbateri hermeneutice, confirmă aprecierea pe care o formulăm la acest colocviu: e un efect pur retoric, despre care viitorul se va pronunţa.

Indicăm aici, pe riscul nostru, doar aparatul prin care precizia ar putea să revină [în cadrul tuturor acestor dezbateri].

1960.11.16. Seminarul 8, „Transferul”, lecția 1

Am anunțat pentru acest an că voi trata despre transfer, despre disparitatea sa subiectivă. Nu este un termen pe care l-am ales ușor. El subliniază în mod esențial ceva ce merge mai departe decât simpla noțiune de disimetrie între subiecți. El pune în însuși titlul, el se inserează dacă pot spune încă de la început, contra ideii că intersubiectivitatea ar putea ea singură furniza cadrul în care se înscrie fenomenul.

Există cuvinte mai mult sau mai puțin comode în funcție de limbi. Este foarte bine termenul „impar”, odd, oddity, al imparității subiective a transferului, a ceea ce el conține din impar în mod esențial, căruia îi caut ceva echivalent. Nu există termen, în afara termenului însuși de imparitate care nu este folosit în franceză, pentru a-l desemna.

„În pretinsa sa situație” spune încă titlul meu, indicând pe acolo ceva referință la acest efort al acestor ultimi ani în analiză pentru a organiza noțiunea de „situație”, ceea ce se întâmplă în cura analitică. Cuvântul însuși „pretins” este acolo pentru a spune încă faptul că eu mă înscriu în fals, cel puțin într-o poziție corectivă, prin raport la acest efort.

Eu nu cred că am putea spune de analiza pur și simplu că există acolo o situație. Dacă există una de acolo, cea de acolo este una despre care putem spune de asemenea: aceasta nu este o situație, sau încă: este o falsă situație. Tot ceea ce se prezintă pe sine însăși ca tehnică trebuie să se înscrie ca referit la acele principii, la această căutare de principii care deja s-a evocat în indicația acelor referințe, și pentru a spune totul într-o justă topologie, într-o rectificare a ceea despre ce este vorba că e implicat în mod comun în folosirea pe care o facem de fiecare zi în mod teoretic a noțiunii de transfer. Adică despre ceva în cele din urmă care e vorba să se refere la o experiență, care ea, noi cunoaștem foarte bine totuși, cel puțin în măsura în care sub ceva titlu am practicat experiența analitică.

Fac remarcat că am pus mult timp pentru a veni de acolo la acea inimă a experienței. După punctul din care datăm acest seminar care este cel în care ghidez un anumit număr dintre voi de ceva ani, după data la care le-am făcut să înceapă, este în al optulea sau al zecelea an că am abordat transferul. Mă gândesc că veți vedea că această lungă întârziere nu era fără motiv. Să începem deci... la început: fiecare îmi imputează să mă refer la ceva frază a formulei:

-„La început era Verbul”, (Evangheliea după Ioan),

-„Im Anfang war die Tat” spune un altul, („La început era acțiunea”: Goethe, Faust, I, 3)

-iar pentru un al treilea: „mai întâi – adică la începutul lumii umane – mai întâi era praxisul” (Marx: Teze despre Feuerbach)

Iată trei enunțuri care sunt în aparență incompatibile.

1960.11.23. Seminarul 8, „Transferul”, lecția 2

E vorba azi să intrăm în examenul Banchetului. E cel puțin ceea ce v-am promis ultima dată. Ceea ce v-am spus ultima dată pare să vă fi parvenit cu sorți diverse. Degustătorii degustă. Ei își spun: anul va fi el bun? Pur și simplu mi-ar place să nu se oprească prea mult la ceea ce poate să apară ca aproximativ în anumite atingeri din care încerc să clarific drumul nostru.

Am încercat ultima dată să vă arăt portanții scenei în care va lua loc ceea ce avem de spus privind transferul. E foarte sigur că referința la corp, și în special la ceea ce îl poate afecta din ordinul frumuseții, nu era pur și simplu ocazia de a face spirit în jurul referinței transferențiale.

Mi s-a obiectat în ocazie că el ajunge la cinema – pe care l-am luat ca exemplu al aprehensiunii în ce privește aspectul psihanalistului – ori de câte ori psihanalistul este un băiat frumos și nu doar în cazul excepțional pe care l-am semnalat. Convine să vedem că este în mod precis în momentul în care la cinema, analiza este luată ca pretext pentru comedie. Pe scurt, veți vedea că principalele referințe la care m-am referit ultima dată își găsesc justificarea lor în calea pe care azi vom avea să ne conducem.

Pentru a raporta ceea ce este de acolo despre Banchet asta nu e comod, dat fiind stilul și limitele care ne sunt impuse prin locul nostru, obiectul nostru particular care – să n-o uităm – este în mod particular cel al experienței analitice. Să te pui să faci un comentariu în bună ordine a acelui text extraordinar, este poate să ne forțăm la un foarte lung detur care nu ne-ar lăsa apoi suficient timp pentru alte părți ale câmpului, dat fiind că am ales Banchetul în măsura în care ni s-a părut a fi acolo o introducere în mod particular iluminantă a studiului nostru.

1961.01.18. Seminarul 8, „Transferul”, lecția 8

În lauda iubirii, ne este spus – afirmat de el însuși, iar vorbirea lui Socrate nu s-ar ști în Platon a fi contestată – că Socrate, dacă știe ceva, dacă este ceva în care nu este ignorant, aceasta este în lucrurile iubirii. Nu trebuie să pierdem acel punct de vedere în tot ceea ce se va petrece.

...

Iată deci lucrurile spuse clar. Este faptul că, pe de-o parte, *masculinul* este cel *dezirabil*, și că *femininul* este cel *activ*. Este cel puțin așa că lucrurile se petrec la momentul nașterii Iubirii. Și când formulăm că „*iubirea este a da ceea ce nu avem*” credeți-mă, nu este, apropo de acest text, poveste de a vă scoate unul dintre ale mele „*dadas*”: este prea bine evident că despre asta este vorba întrucât *săraca* Πενία [Penia], prin definiție, prin *structură*, nu are în mod propriu vorbind *nimic de dat*, decât *lipsa* sa - άπορία [aporia] – constitutivă.

Și ceea ce îmi permite să vă spun că nu aduc acolo nimic forțat, este faptul că expresia „*a da ceea ce nu avem*” dacă vreți prea bine să vă raportați la *indicele* 202a din textul *Banchetului*, îl veți găsi scris în toate literele sub forma dezvoltării pe care pornind de acolo, Diotima o va da funcției *iubirii*, adică: „ἄνευ τοῦ ἔχειν λόγον δοῦναι”.

Este în mod exact calcat, apropo de discurs, pe formula „*a da ceea ce nu avem*”: este vorba acolo despre „*a da un discurs, o explicație valabilă, fără a o avea*”. Este vorba despre momentul în care în dezvoltarea sa, Diotima va fi adusă la a spune la ce aparține *iubirea*. Ei bine, *iubirea* aparține la o zonă, la o formă de afacere, de *lucru*, de πρᾶγμα [pragma], de αρᾶξις [praxis] care este de același nivel, de aceeași calitate ca și δοχα [doxa], adică aceasta care există, adică faptul că există *discursuri, comportamente, opinii* – este traducerea pe care o dăm termenului de δοχα [doxa] – care sunt adevărate fără ca subiectul să poată s-o știe.

Δοχα [doxa] în calitatea în care este adevărată însă nu este ἐπιστήμη [épistèmè], acesta este unul dintre vapoarele doctrinei platoniciene, faptul de a-i distinge *câmpul*. *Iubirea* ca atare *este ceva ce face parte din acel câmp*. Ea este „între ἐπιστήμη [épistèmè] și άμαθία [amathia]

ignoranță”, tot la fel cum este „*între frumos și adevărat*”. Ea nu este nici una nici alta. Pentru a-i reaminti lui Socrate că *obiecția lui*, obiecție simulată fără îndoială, naivă, cum că „*dacă iubirea are lipsă de frumos așadar înseamnă că ar fi urâtă*”. Ori ea nu este urâtă, există un întreg domeniu care este de exemplu exemplificat prin δοχα [doxa] la care ne raportăm fără încetare în discursul platonician, care poate arăta că iubirea, după termenul platonician, este μεταξύ [metaxu]: între cele două.

Aceea nu este totul! Nu am ști să ne mulțumim dintr-o definiție atât de abstractă, chiar negativă, a *intermediarului*. Tocmai aici interlocutoarea noastră, DIOTIMA, face *să intervină* noțiunea demonicului. Noțiunea demonicului ca *intermediar* între *nemuritori și muritori*, între *zei și oameni*, este esențială aici de evocat, în faptul că ea *confirmă* ceea ce eu v-am spus că noi ar trebui să gândim despre ceea ce sunt zeii, adică faptul că ei aparțin câmpului *Realului*. Ni se-o spune: acei zei există! Existența lor nu este aici absolut deloc contestată și *demonicul*, *demonul*, το δαιμόνιον [to daimonion] – și există mulți alții decât *Iubirea* – este ceea prin ce zeii fac auzit mesajul lor muritorilor, *fie că ei dorm, fie că ei sunt treji*.

Lucru straniu, care nu pare deloc să fi reținut mult atenția este că „*fie că ei dorm, fie că ei sunt treji*”, dacă voi ați auzit fraza mea, la cine aceea se raportează, la *zei* sau la *oameni*? Ei bine, eu vă asigur că în textul grec ne putem îndoi. Toată lumea traduce *după bunul simț*, faptul că aceea se raportează la oameni, *însă este la dativ care este tocmai cazul la care sunt* θεοῖς [theios] în frază, astfel încât *este o mică enigmă în plus* la care nu ne vom opri mai mult timp. Pur și simplu, să spunem că mitul situează *ordinul demoniacului* la punctul în care psihologia noastră vorbește despre *lumea animismului*. Este bine făcut într-un fel de asemenea pentru a ne incita la a rectifica ceea ce are din sumar această noțiune cum că primitivul ar avea o *lume a animistului*.

1961.02.01. Seminarul 8, „Transferul”, lecția 10

Aceasta este cu *această funcție a obiectului*, aceasta este la această accentuare a obiectului că răspunde introducerea în analiză a *funcției*

obiectului parțial. Și la fel de bine de altfel tot ceea ce face, voi o știți, greutatea, răsunetul, accentul discursului metafizic, se sprijină întotdeauna asupra a ceva ambiguitate. Altfel spus, dacă toți termenii de care voi vă serviți atunci când voi faceți metafizică, erau în mod strict definiți, nu aveau fiecare decât o semnificație univocă, dacă vocabularul filosofiei de orice mod triumfa – scop etern al profesorilor! – voi nu ați mai avea de făcut metafizică absolut deloc, căci voi nu veți mai avea de zis nimic. Eu vreau să spun că voi v-ați da seama că matematicile, aceasta este mult mai bine: acolo putem agita semne având un sens univoc pentru că ele nu au niciunul.

De orice mod, atunci când voi vorbiți de un mod mai mult sau mai puțin pasionat despre raporturile subiectului și obiectului, aceasta este pentru că voi puneți sub subiect *ceva lucru* altul decât acest strict subiect despre care eu vă vorbeam adineaori și, sub obiect, alt lucru decât obiectul pe care eu tocmai l-am definit ca și ceva care, la limită, confinează la stricta echivalență a unei comunicări fără echivoc a unui obiect științific.

Pentru a spune totul, dacă acest obiect vă pasionează, aceasta este pentru că acolo înăuntru, ascuns în el există *obiectul dorinței*: ἄγαλμα *[agalma]*, greutatea, lucrul pentru care aceasta este interesant de a ști unde anume el este acest faimos obiect, a ști funcția sa și a ști unde anume el operează, la fel de bine în *inter* cât și în *intra*subiectivitate, și în calitatea în care acest obiect privilegiat al dorinței, aceasta este ceva lucru care, pentru fiecare, culminează la această frontieră, la cest punct limită pe care eu v-am învățat la a considera ca și metonimia discursului inconștient unde el joacă un rol pe care eu am încercat de a formaliza – eu voi reveni acolo data viitoare – în fantasmă [$S \diamond a$].

1961.02.08. Seminarul 8, „Transferul”, lecția 11

Există deci ἄγαλματα [agalmata] în Socrate, și aceasta este ceea ce a provocat iubirea lui Alcibiade.

Noi tocmai vom reveni acum asupra scenei în calitatea în care ea pune în scenă în mod precis, Alcibiade în discursul său adresat lui Socrate și

căruia Socrate, așa cum voi o știți, va răspunde dând din asta la a vorbi în mod propriu o interpretare.

Noi vom vedea în ce anume această apreciere poate fi retușată, însă putem spune că în mod structural, la primul aspect, intervenția lui Socrate va avea toate caracterele unei interpretări, adică:

„*Tot ceea ce tu tocmai ai spus din atât de extraordinar, enorm, în impudența sa, tot ceea ce tu tocmai ai devoalat vorbind despre mine, aceasta este pentru Agathon că tu ai spus-o*”. [222c-d]

Pentru a înțelege sensul scenei care se derulează de la unul la altul dintre acești termeni, de la elogiul pe care Alcibiade îl face lui Socrate la această interpretare a lui Socrate și la ceea ce va urma, convine ca noi să reluăm lucrurile *de puțin mai sus și în detaliu*, adică faptul ca noi să vedem sensul a ceea ce se petrece pornind de la intrarea lui Alcibiade, între Alcibiade și Socrate.

Eu v-am spus-o, pornind din acest moment, s-a petrecut această schimbare faptul că aceasta nu mai este al *iubirii* ci al unui altul, desemnat în ordine, că va fi vorba de a-i face elogiul. Și importantul este întocmai aceasta, aceasta este faptul că va fi vorba despre a face *elogiul altuia*, ἐπαίνος [épaïnos]. Și aceasta este în mod precis în aceasta, în ceea ce privește dialogul, faptul că rezidă trecerea („passage” – pasaj, cale, tranziție) metaforei: elogiul altuia se substituie nu elogiului *iubirii* ci *iubirii* ei înseși, și aceasta încă de la intrare [213c].

...

Să spunem imediat că totul în conduita lui Socrate indică că faptul că Socrate în sumă se refuză la *a intra el însuși* în jocul iubirii este strâns legat la aceasta, ceea ce este pus la origine ca și termenul de pornire: aceasta este faptul că el *știe*. Aceasta este chiar, spune el, „*singurul lucru pe care el îl știe*”: *el știe ceea despre ce este vorba în lucrurile iubirii*. Și noi spunem că: *aceasta este pentru că Socrate știe, faptul că el nu iubește*.

...

Ni s-a vorbit ieri seară despre *model*, și despre *model teoretic*. Eu aș spune că nu este posibil să nu evoci în acest scop, nu ar fi aceasta decât

ca și *suport* al gândirii noastre, *dialectica intrasubiectivă a idealului eului, a eului ideal, și întocmai a obiectului parțial*.

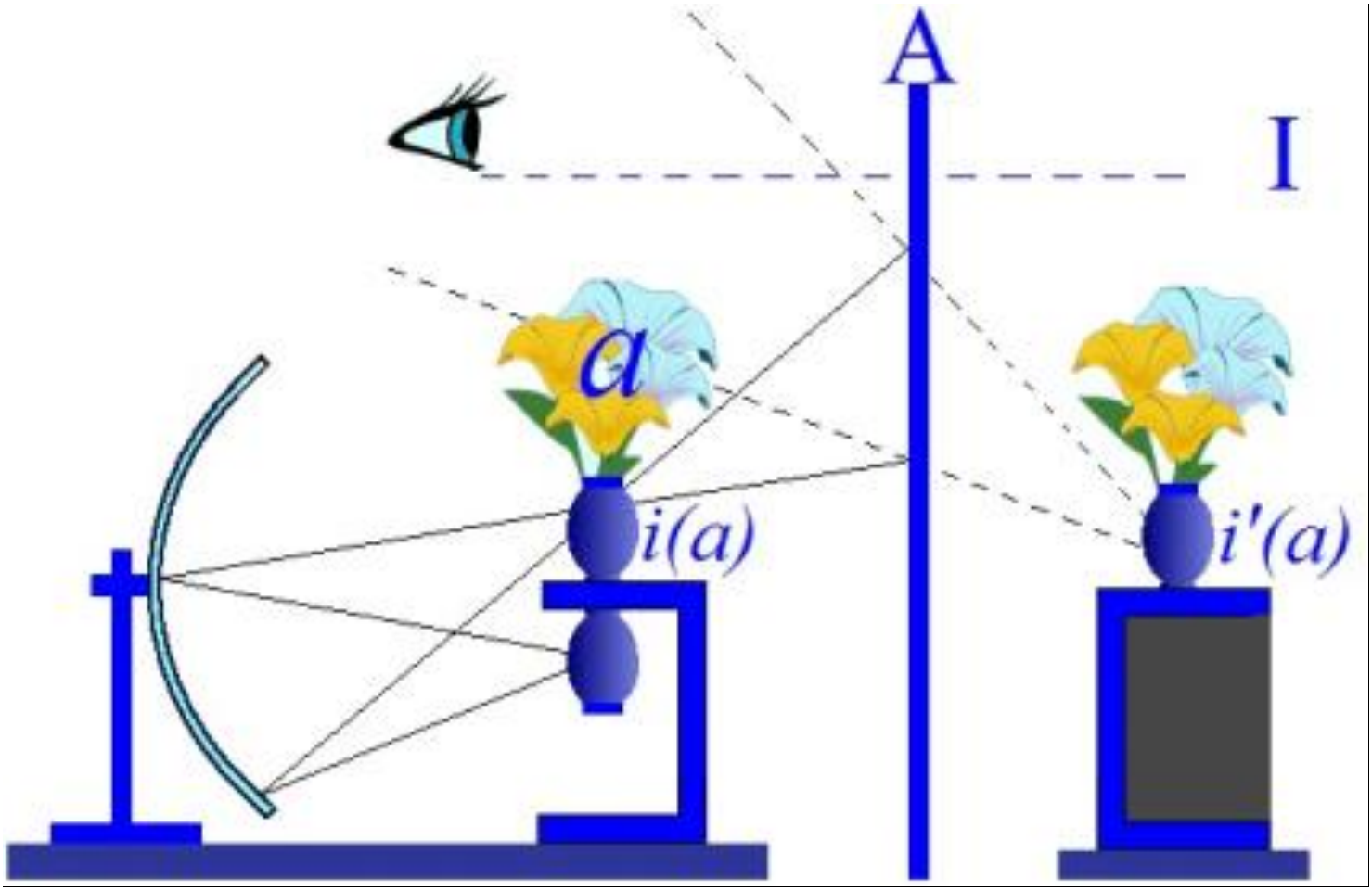

Eu vă reamintesc mica schemă pe care eu v-am dat-o altădată a oglinzii sferice, pentru atât cât aceasta este în fața ei că se creează această fantasmă cheie: „*imaginea reală a vasului*” așa cum ea apare ascunsă în aparat, și că această *imagine iluzorie* poate fi de către ochi suportată, percepută ca și *reală*, în calitatea în care ochiul se acomodează prin raport la ceea în jurul a ce ea ajunge să se realizeze, adică floarea pe care noi am pus-o. Eu v-am învățat să notați în *acești 3 termeni, idealul eului* [I(*a*)], *eul ideal* [*i*(*a*)], *și micul(a)*: ἄγαλμα [agalma] *obiectului parțial*, *ceva*-ul denotând suporturile, *raporturile reciproce ale celor 3 termeni* despre care este vorba de fiecare dată când se constituie ce?

Întocmai ceea despre ce este vorba *la termenul („terme” - finalul) dialecticii socratice*: ceva care este destinat să dea consistență la ceea ce Freud – și este tocmai în acest scop că eu am introdus această schemă – ne-a enunțat ca și fiind esențialul *îndrăgostirii: Verliebtheit*, adică recunoașterea fundamentului a imaginii naricisice în calitatea în care este ea cea care face substanța *eului ideal*.

Încarnarea imaginară a subiectului, iată ceea despre ce este vorba în această referință triplă.

Și voi îmi veți permite de a veni din asta în sfârșit la ceea ce eu vreau să spun: *demonul lui Socrate este Alcibiade*.

Este Alcibiade, în mod exact așa cum ne este spus în discursul lui Diotima faptul că *iubirea* nu este un *zeu*, ci un *demon*, adică cel care trimite muritorului mesajul pe care zei au să il dea, aceasta este tocmai pentru ce noi nu am putut rata, apropo de acest dialog, de a evoca *natura zeilor*.

Eu vă voi părăsi cinsprezece zile și eu vă voi da o lectură: *De natura deorum* de Cicero. Aceasta este o lectură care mi-a făcut prea bine mult rău („tort” – vină, rău, prejudiciu, eroare, greșeală) într-un timp foarte antic pe lângă un fals savant *(„cuistre” – savant autoproclamat strâmt de spirit și pretențios)* care, văzându-mă plonjat în aceasta, va prevesti foarte rău în ceea ce privește centrajul preocupărilor mele profesionale. Acest *De natura deorum* citiți-l, *istorie de a vă pune la punct*.

Voi veți vedea acolo mai întâi *tot felul de lucruri* în mod excesiv nostime și voi veți vedea că acest Cicero – care nu este piaptănă-fundul *(„peigne-cul” – imbecil)* pe care se încearcă să vi se picteze spunându-vi-se că Romanii erau oameni care erau pur și simplu în suită – este un tip care acrticulează lucruri care merg drept la inimă.

Voi veți vedea acolo lucruri amuzante. Aceasta este adică faptul că, încă din timpul său, se mergea să se caute la Atena în ceva fel umbra marilor *pin-up* din timpul lui Socrate. Se mergea acolo spunându-și: eu tocmai voi *întâlni* acolo *Fermecătoare („Charmides”)* la fiecare colț de stradă.

Fermecătoarele, voi veți vedea că a noastră Brigitte Bardot, pe lângă efectele Fermecătoarelor, ea se poate *alinia*!

Până și micii vagabonzi aveau ochii așa! Și în Cicero vedem din asta niște nostimi.

1961.03.01. Seminarul 8, „Transferul”, lecția 12

Cum eu gândesc că pentru cea mai mare parte dintre voi lucrul este încă în memoria voastră, noi am ajuns deci la termenul comentariului *Banchetului*, altfel spus a dialogului lui Platon care – așa cum eu v-am dacă nu explicat-o, cel puțin indicat-o la mai multe reluări – se găsește în mod istoric a fi la pornirea a ceea ce putem numi – mai mult decât *o explicație*, în *era* noastră *culturală*, a *iubirii* – la pornirea a ceea ce putem numi o dezvoltare a acestei funcții în sumă cea mai profundă, cea mai radicală, cea mai misterioasă, a raporturilor între subiecți.

La orizontul a ceea ce eu am urmărit în fața voastră ca și comentariu, exista toată dezvoltarea filosofiei antice, și filosofia antică, voi o știți, nu este pur și simplu o poziție speculativă: zone întregi ale societății au fost orientate în acțiunea lor practică prin speculația lui Socrate, este important de a vedea că asta nu este absolut deloc de un mod artificial, fictiv în ceva fel, faptul că un Hegel a făcut din poziții ca și *pozițiile stociene, epicuriene*, antecedentele creștinismului. În mod efectiv aceste poziții au fost trăite de un foarte mare ansamblu de subiecți ca și ceva ce a ghidat viața lor, de un mod pe care-l putem spune a fi fost în mod efectiv echivalent, antecedent, *preaparant* prin raport la ceea ce le-a adus prin suită poziția creștină.

A-și da seama că textul însăși al *Banchetului* a continuat *să marcheze* în mod profund ceva ce a depășit de asemenea, în poziția creștinismului, speculația, întrucât nu putem spune că *pozițiile teologice fundamentale*, învățate prin creștinism au fost fără răsunet, fără a influența în mod profund problematica fiecăruia. Și în mod notabila a celor care s-au găsit, în această dezvoltare istorică, a fi „*în săgeată*” prin poziția de *exemplu* pe care ei o asumau la diverse titluri – fie prin *cuvintele* lor, fie prin *acțiunea* lor directivă – a ceea ce numim „*sfințenia*”.

Aceasta bineînțeles nu a putut fi decât indicat la orizont, și pentru a spune totul, aceasta ne este suficient. Aceasta ne este suficient, căci dacă aceasta era de la această pornire că noi voisem noi înșine a activa ceea ce noi avem de spus, noi am fi luat-o la un nivel ulterior. Aceasta este întocmai în măsura unde acest punct inițial care este *Banchetul* poate reține *(„recler” – a conține, a tăinui, a păstra sau ascunde obiecte*

despre care se știe că au fost furate) în el *ceva lucru* din absolut radical în acest resort al *iubirii* din care el poartă titlul, din care el se îndică ca și fiind intenția, aceasta este tocmai pentru asta că noi am făcut acest comentariu al *Banchetului*.

Noi l-am concluzionat ultima dată arătând faptul că ceva – eu nu cred a o exagera spunând-o – a fost neglijat până aici de toți comentatorii *Banchetului*, și faptul că la acest titlu comentariul nostru *constituie* – în suita istoriei dezvoltării de indicații, de *virtualități* care există în acest *dialog* – o dată.

Dacă, pentru atât cât noi am crezut a vedea în scenariul însăși a ceea ce se petrece între Alcibiade și Socrate, ultimul cuvânt a ceea ce Platon vrea să ne spună privind natura *iubirii*, este cert că aceasta presupune că Platon în mod deliberat, în *prezentarea* a ceea ce putem numi „*gândirea sa*”, a menajat locul *enigmei*, în alți termeni faptul că gândirea sa nu este în întregime patentă, livrată, dezvoltată, în acest dialog.

Ori eu cred că nu există nimic din excesiv la a vă cere de *a admite* aceasta pentru simplul motiv că, din avizul tuturor comentatorilor, antici și în mod cu totul special moderni, ai lui Platon – cazul nu este unic – un examen atent al „*dialogurilor*” arată în mod foarte evident că în acest dialog există un *element esoteric*, un element închis, și că modurile cele mai *singulare* ale acestei închideri ating – până la și inclusiv capcanele cele mai caracterizate, învecinându-se până la momeală – la dificultatea produsă ca atare, de mod la aceasta, faptul ca *să nu înțeleagă cei care nu au de a înțelege* (sic). Și aceasta este cu adevărat structurant, fundamental în tot ceea ce ne este lăsat din expozeurile lui Platon.

În mod evident *a admite* un atare lucru, este de asemenea *a admite* ceea ce poate exista întotdeauna pentru noi din scabros la a ne avansa, la amerge mai departe, la a încerca de sparge *(„percer” – a găuri)*, de a ghici în ultimul său resort ceea ce Platon ne indică. Pare că asupra acestei tematici a *iubirii* la care noi suntem limitați, astfel cum ea se dezvoltă în *Banchetul*, ne este dificil – nouă analiști – de a nu recunoaște puntea, mâna care ne este întinsă în această articulare a ultimului

scenariu din scena *Banchetului*, adică ceea ce se petrece între Alcibiade și Socrate.

Aceasta eu v-am articulat-o și v-am făcut-o simțită *în doi timpi*: arătându-vă importanța pe care o avea declarația lui Alcibiade, arătându-vă ceea ce noi nu putem face altfel decât de a recunoaște în ceea ce Alcibiade articulează în jurul temei lui ἄγαλμα [agalma], tema *obiectului ascuns la interiorul* subiectului Socrate.

Și eu am arătat faptul că este foarte dificil ca noi să nu luăm la serios, decât în forma, în articularea, unde aceasta ne este prezentat, aceasta nu sunt acolo cuvinte metaforice, drăguțe imagini pentru a spune că în gros el așteaptă mult de la Socrate, ci faptul că se revelă acolo o structură în care noi putem regăsi ceea ce noi suntem, noi, capabili de a articula ca și absolut fundamental în ceea ce eu aș numi: „*poziția dorinței*”.

Aici bineînțeles – și eu mă scuz din asta pe lângă cei care sunt aici noi veniți – eu pot presupune cunoscute de către auditoriul meu, în caracteristica sa generală, elaborările pe care eu deja le-am dat din această poziție a subiectului, cele care sunt indicate în *acest rezumat topologic* constituit prin *ceea ce noi numim* aici în mod convențional „*graful*”...

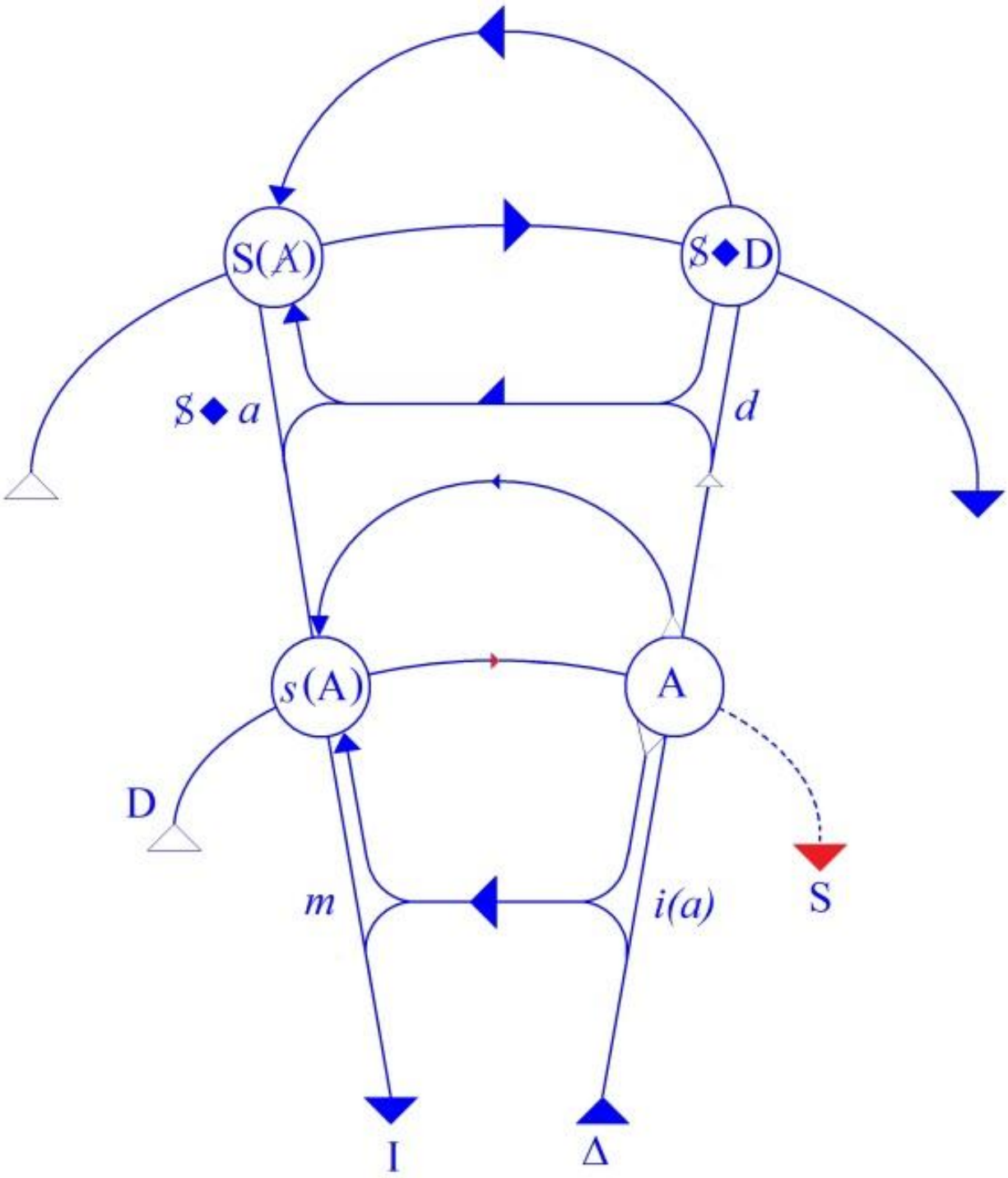

...pentru atât cât forma generală este dată din asta prin *splitting*-ul, prin *dedublarea* funciară *a două lanțuri semnificante* unde se constituie subiectul, pentru atât cât noi admitem pentru de acum și deja *demonstrat* faptul că această *dedublare* – din ea însăși necesitată prin *raportul logic, inițial, inaugural al subiectului la semnificant* ca atare, de *existența unui lanț semnificant inconștient* – decurge din singură poziția termenului de „*subiect*” ca și fiind determinat ca și *subiect* prin faptul că el este suportul semnificantului.

Fără îndoială – ca cei pentru care aceasta nu este decât afirmație, propoziție nu încă demonstrată să se reasigure – noi vom avea de revenit acolo.

Însă trebuie ca noi să anunțăm această dimineață faptul că aceasta a fost anterior articulat: faptul că *dorința* ca atare, se prezintă într-o poziție – prin raport la *lanțul semnificant inconștient* ca și constitutiv al subiectului care vorbește – în poziția a ceea ce nu poate să se conceapă decât pe baza *metonimiei*: determinată prin *existența lanțului semnificant*, *prin acest ceva lucru, acest fenomen* care se produce în *suportul subiectului lanțului semnificant* care se numește *metonimie* și care vrea să spună că, din faptul că subiectul suferă *marca lanțului semnificant*: ceva lucru este posibil, ceva lucru este în mod funciar instituit în el pe care noi îl numim *metonimie*, care nu este altul decât posibilitatea glisării indefinite a semnificanților sub continuitatea *lanțului semnificant*.

Tot ceea ce se găsește o dată *asociat* prin *lanțul semnificant*, elementul circumstanțial cu elementul de activitate și cu elementul de dincolo de termenul asupra căruia această activitate se varsă, tot asta este în postură de a se găsi – în condiții apropriate – a putea fi luat ca și *echivalent* unele altora: un element circumstanțial putând lua valoarea *reprezentativă* a ceea ce este termenul enunțării subiective a obiectului spre care se dirijează, sau, la fel de bine, al acțiunii ea însăși a subiectului.

Aceasta este în măsura în care ceva lucru se prezintă ca și *revalorizând felul de glisare infinită, elementul disolutiv* pe care îl aduce prin ea însăși fragmentarea semnificantă în subiect, faptul că ceva lucru ia valoare de obiect privilegiat și oprește această *glisare infinită*.

Aceasta este în această măsură că un *obiect(a)* ia prin raport la *subiect* această valoare esențială care constituie *fantasma fundamentală*: $◇a, *unde subiectul el însuși se recunoaște ca și oprit*, ceea ce noi numim în analiză – pentru a vă reaminti aceste noțiuni mai familiare – „*fixat prin raport la obiect*” în această funcție privilegiată, și pe care noi o numim *(a)*. *Aceasta este deci în măsura unde subiectul se identifică la fantasma fundamentală faptul că dorința ca atare ia consistență și poate fi*

desemnată, faptul că dorința despre care este vorba pentru noi este înrădăcinată prin poziția sa însăși în inconștient, adică de asemenea – pentru a reuni terminologia noastră – faptul că ea se pune în subiect ca și „*dorință a Altuia*”.

A fiind definit pentru noi ca și *locul vorbirii*, acest loc întotdeauna evocat din momentul în care există vorbire, acest loc terț care există întotdeauna în raporturile la altul din momentul în care există articulare semnificantă. Acest mare A nu este un altul absolut, un altul care ar fi altul a ceea ce noi numim în verbigerația *(„verbigération” – la anumiți bolnavi mental, maniaci, schizofrenici: declamare de serii de cuvinte fără suită, deseori grosiere, în general aceleași)* noastră morală „*altul respectat în calitate de subiect, în calitatea în care el este în mod moral egalul nostru*”, nu, acest **A**ltul, astfel cum eu vă învăț aici la a-l articula, totodată necesitat și necesar ca și loc, însă în același timp în mod perpetuu supus la întrebarea a ceea ce îl garantează pe el însuși, *aceasta este un Altul în mod perpetuu leșinând („évanouissant” – dispărând)*, și din acest fapt însăși, *care ne pune pe noi înșine într-o poziție în mod perpetuu leșinândă*.

Ori, aceasta este tocmai la pusă Altuia despre „*ceea el poate să ne dea*”, despre ceea el are să ne răspundă, aceasta este tocmai la această *întrebare („question” – chestiune)* faptul că se ratașează *iubirea* ca atare. Nu faptul că *iubirea* este identică la fiecare dintre întrebările *(„demandes” – cererile, solicitările)* din care noi o asaltăm, ci faptul că *iubirea se situează în dincolo-ul de această cerere* în calitatea în care Altul poate sau nu să ne răspundă ca și ultimă prezență. Și toată chestiunea este de a-și da seama de raportul care leagă acest Altul, căruia este adresată cererea de iubire, cu apariția acestui termen al *dorinței* în calitatea în care el nu este absolut deloc – acest Altul – egalul nostru, acest Altul la care noi aspirăm, acest Altul *al iubirii*, ci faptul că el este *ceva lucru* care, prin raport la aceasta, reprezintă din asta la a vorbi în mod propriu o *decădere („déchéance” – degradare, revocare)*, eu vreau să spun *ceva lucru care este de natura obiectului*.

Ceea despre ce este vorba în dorință aceasta este despre un obiect, nu despre un subiect. Aceasta este întocmai aici că acționează ceea ce

putem numi „această poruncă îngrozitoare” a zeului iubirii care este întocmai de a face din *obiectul* pe care ni-l desemnează ceva care, în primul rând este un obiect, și în al doilea rând ceea în fața a ce noi leșinăm, noi ne clătinăm, noi dispărem ca și subiect.

Căci această *decădere*, această depreciere despre care este vorba, aceasta este noi ca și subiect cei care o încasăm.

Și ceea ce se întâmplă *obiectului* este întocmai contrariul, adică – eu folosesc acolo termeni pentru a mă face înțeles, aceasta nu sunt cei mai *apropriați*, însă ce importă, este vorba ca asta să treacă și ca *eu să mă fac înțeles* – faptul că acest obiect, el, este supravalorizat și aceasta este în calitatea în care el este supravalorizat faptul că el are această funcție de a salva demnitatea noastră de subiect, adică: de a face din noi, *alt lucru* decât acest subiect supus glisării infinite a semnificantului, a face din noi *alt lucru* decât *„subiecții vorbirii”, acest ceva din unic, din inapreciabil, din de neînlocuit* în cele din urmă care este veritabilul punct unde noi putem desemna ceea ce eu am numit „*demnitatea subiectului*”.

Echivocul, dacă voi vreți, care există în termenul de *individualitate*, aceasta nu este faptul că noi suntem ceva din unic ca și corp care este acela sau un altul, individualitatea consistă toată întreagă în acest raport privilegiat unde noi culminăm ca și subiect în dorință. Eu nu fac acolo după toate decât să raportez o dată mai mult acest carusel de adevăr în care noi ne rotim încă de la originea acestui seminar.

1961.03.08. Seminarul 8, „Transferul”, lecția 13

Ceea ce este în fond afirmat prin doctrină ca și fiind inaccesibil conștiinței, căci aceasta este tocmai ca atare că noi trebuie întotdeauna să punem fundamentul, natura inconștientului, aceasta nu este că el ar fi acolo accesibil la „*oamenii de bună voință*”: el nu o este, el rămâne *în condiții în mod strict limitate*, aceasta este *în condiții în mod strict limitate* că îl putem atinge, printr-un detur și anume prin acest *detur al Altuia* care face necesară analiza, care limitează, reduce de un mod indestructibil posibilitățile auto-analizei.

1961.03.22. Seminarul 8, „Transferul”, lecția 15

În alți termeni, *micul(a)*...

la nivelul dorinței genitale și al fazei castrării, despre care tot asta – voi o percepeți prea bine – este făcut pentru a vă introduce articularea precisă

...*micul(a), acesta este A minus phi:* A – ϕ.

În alți termeni, aceasta este prin această cale *(„biais”)* faptul că ϕ-ul *(phi) vine să simbolizeze ceea ce lipsește la A pentru a fi A-ul noetic*, A-ul în deplin exercițiu, Altul în calitatea în care putem face credință la răspunsul său la cerere. Despre acest Altul noetic, dorința este o *enigmă*, și această *enigmă* este înnodată cu fundamentul structural al castrării sale. Este tocmai aici că se va inaugura toată dialectica castrării.

Faceți atenție acum de a nu confunda nici acest *obiect falic* cu acest același *semn* care ar fi *semnul* la nivelul lui Altul al lipsei sale de răspuns, *lipsa* despre care este vorba aici, este *lipsa dorinței Altuia*. Funcția pe care o va lua acest *falus* în calitatea în care el este întâlnit în câmpul *imaginarului*i, aceasta este nu de a fi identic la Altul ca și desemnat prin lipsa unui semnificant, ci de a fi *rădăcina acestei lipse*.

Acest Altul care se constituie într-o relație, privilegiată cert la acest obiect ϕ, însă într-o relație complexă.

Este tocmai aici că noi vom găsi vârful a ceea ce constituie impasul și problema iubirii, acesta este faptul că subiectul nu poate satisface cererea Altuia decât la *a îl înjosi*, decât la a îl face pe el, acest altul, *obiectul dorinței sale*.

1961.04.12. Seminarul 8, „Transferul”, lecția 16

Este deci despre asta că este vorba. Ceea ce există din *sesizant*, aceasta este că ceea ce ne este arătat, aceasta este raportul acestei *eliziuni* grație la ce el nu mai este aici decât semnul însuși pe care eu l-am spus: *semnul absenței*. Căci ceea ce eu v-am învățat este aceasta: aceasta este faptul

că dacă Φ, *falusul* ca și semnificant are un loc, acesta este cel în mod foarte precis de a suplea la punctul, la acest nivel precis unde în Altul dispare semnificanța, unde Altul este constituit prin aceasta faptul că există în ceva parte un *semnificant lipsind*.

De unde valoarea privilegiată a acestui semnificant pe care-l putem scrie fără îndoială, însă pe care nu-l putem scrie decât între paranteze, spunând prea bine întocmai aceasta: aceasta este faptul că el este *semnificantul punctului unde semnificantul lipsește* S(Ⱥ). Și aceasta este tocmai pentru asta că el poate deveni identic la subiectul el însuși, la punctul unde noi putem să-l scriem ca și subiect barat: Ⱥ, la singurul punct unde, *noi analiști*, noi putem plasa un subiect ca atare – *pentru noi analiști* – adică pentru atât cât noi suntem legați la efecte care rezultă din coerența semnificantului ca atare atunci când o ființă vie se face din asta agentul și suportul. Noi vedem aceasta, aceasta este faptul că începând de acum subiectul nu mai are altă eficacitate posibilă – dacă noi admitem această determinare, această supradeterminare, așa cum noi o numim – decât din semnificantul care îl escamotează.

Și aceasta este pentru ce subiectul este inconștient.

Dacă o putem chiar să vorbim – și chiar acolo unde nu o suntem analist – despre *dublă simbolizare*, aceasta este ăn acest sens că natura *simbolului* este astfel, încât două registre decurg din asta în mod necesar: cel care este legat la lanțul simbolic, și cel care este legat la tulburarea, la dezordinea *(„pagaille”)* pe care subiectul a fost capabil s-o aducă acolo, căci aceasta este tocmai acolo că în cele din urmă subiectul se situează de modul cel mai cert.

În alți termeni, *subiectul nu afirmă dimensiunea adevărului ca și originală decât la momentul unde el se servește din semnificant pentru a minți*.

Acest raport deci al *falusului* cu efectul *semnificantului*, faptul *că falusul ca și semnificant* – și aceasta vrea să spună *deci transpus la o cu totul altă funcție decât funcția sa organică* – este întocmai ceea ce este vorba de a considera ca și *centru* a oricărei aprehensiuni coerente a ceea

ce este vorba *în complexul de castrare*, aceasta este tocmai asta ceea asupra ce eu voiam această dimineață să atrag atenția voastră.

Însă încă eu voiam să deschid, nu de un mod încă articulat și rațional, însă de un mod imaginat, ceea ce noi vom aduce data următoare și care este, dacă eu pot spune, în mod genial *reprezentat* grație *manierismului* însăși al artistului care a făcut acest tablou.

Aceasta este aceasta: este oare că va venit în spirit că la a pune în fața *acestui falus ca și lipsind* – și ca atare*, purtat la majoră semnificanță* – acest vas de flori, Zucchi se găsește a fi anticipat cu trei secole și jumătate – și eu vă asigur până la aceste ultime zile: *la neștiutul meu* – imaginea însăși de care eu m-am servit sub forma a ceea ce eu am numit „*iluzia vasului inversat*” pentru a articula toată dialectica raporturilor *eului ideal* și *idealului eului*. Eu am spus aceasta *acum foarte mult timp*, însă eu am reluat *în întregime* lucrul într-un articol care trebuie curând să apară. Acest raport al obiectului, ca și obiect al dorinței, ca și obiect parțial cu toată acomodarea necesară, aceasta este tocmai asta ceea din ce eu am încercat de *a articula* diferitele piese în acest sistem pe care l-am numit „*iluzia vasului inversat*” într-o experiență de fizică amuzantă.

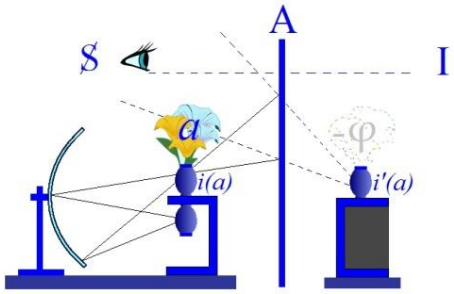

Importantul este de a proiecta în spiritul vostru această idee că problema castrării ca și marcă, în calitatea în care ea marchează, în calitatea în care aceasta este ea cea care este centrul întregii economii a dorinței astfel cum analiza a dezvoltat-o, este strâns legată la această altă problemă care este cea a lui *cum anume Altul*...

în calitatea în care el el loc al vorbirii,

în calitatea în care el este subiectul de plin drept,

în calitatea în care el este cel cu care noi avem la limită *relațiile bunei și relei credințe*

...poate și *trebuie să devină ceva* în mod exact analog la ceea ce se poate întâlni în *obiectul cel mai inert, adică obiectul dorinței: (a).*

Aceasta este tocmai despre această tensiune, aceasta este tocmai despre *această denivelare*, despre *această cădere*, cădere de nivel fundamentală care devine reglarea esențială a tot ceea ce la om este problematic din dorință, aceasta este tocmai despre asta că este vorba în analiză.

Eu gândesc următoarea dată să pot să v-o articulez de modul cel mai exemplar. Eu am terminat ceea ce eu v-am învățat apropo de visul lui Ella Sharpe prin aceste cuvinte: *„Acest falus*”...

spuneam eu, vorbind despre un subiect prins în situația nevrotică cea mai exemplară pentru noi în calitatea în care ea era cea a *aphanisis*-ului *(dispariției)* determinat prin *complexul de castrare*

...„*Acest falus, el îl este și el nu îl este*”. Acest interval: a fi și a nu-l fi, limba permite să-l percepi într-o formulă unde glisează verbul a fi: „*el nu este fără a-l avea*”.

Aceasta este tocmai în jurul acestei asumări subiective între a-l fi și a-l avea că joacă realitatea castrării. Într-adevăr falusul – scriam eu atunci – *are o funcție de echivalență în raportul la obiect: este tocmai în proporția unei anumite renunțări la falus faptul că subiectul intră în posesia pluralității de obiecte care caracterizează lumea umană.*

Într-o formulă analoagă, am putea spune că femeia este fără a-l avea, ceea ce poate fi trăit în mod foarte penibil sub forma *penisneid*, *însă ceea ce* – eu adaug aceasta la text – *este de asemenea de o mare forță*. Aceasta este ceea despre ce pacientul lui Ella Sharpe nu consimte să își dea seama: el „*pune la adăpost*” semnificantul *falus*. Și eu aș conclude:

„*Fără îndoială există din mai mult nevrozant decât frica de a pierde falusul, aceasta este de a nu vrea ca Altul să fie castrat.*”

Însă astăzi, după ce noi am parcurs dialectica transferului în *Banchetul*, eu vă voi propune o altă formulă, care este aceasta: dacă această dorință a Altuia este în mod esențial separată de noi prin această marcă a semnificantului, este oare că voi nu înțelegi acum pentru ce Alcibiade, având perceput că există în Socrate *secretul dorinței*, cere...

de un mod aproape impulsiv, dintr-o impulsiune care este la originea tuturor falselor căi ale nevrozei sau ale perversiunii, această dorință a lui Socrate, despre care el știe pe altundeva că ea există întrucât este tocmai acolo deasupra că el se fondează

...a-l vedea ca și *semn*.

Aceasta este prea bine pentru ce Socrate refuză. Căci aceasta nu este acolo bineînțeles decât un scurtcircuit: *a vedea dorința produsă ca și semn, aceasta nu este pentru atât a putea accede la parcursul pe unde dorința este prinsă într-o anumită dependență*, ceea ce este ceea este vorba de a ști. Astfel încât voi vedeți aici a se amorsa ceea ce eu încerc să vă arăt și să trasez ca și drum spre ceea ce trebuie să fie *dorința analistului*.

Pentru ca analistul să poată avea ceea ce celălalt lipsește trebuie ca el să aibă „*nuștiința*” *(„nescience” – neștiința”)*, *în calitate de „nuștiință” trebuie ca el să fie sub modul de a o avea*, ca el să fie și el de asemenea *fără a o avea*, ca el să se lipsească din asta ca de nimic să nu fie la fel de „*nuștiutor*” *(„nescient”)* ca și subiectul său. În fapt, el nu este fără a avea *un inconștient* el de asemenea. Fără îndoială el este întotdeauna dincolo de tot ceea ce subiectul știe, fără a putea a i-o spune.

El nu poate decât să-i facă *semn*: „*a fi ceea ce reprezintă ceva pentru cineva*”, aceasta este definiția *semnului*.

Neavând acolo în sumă nimic altceva care să-l împiedice de a o fi această dorința a subiectului, decât întocmai de a o avea, analistul este condamnat la „*falsa surpriză*”. Însă spuneți-vă voi prea bine că el nu este eficace decât la a se oferi la cea „*adevărată*” care este intransmisibilă, despre care el nu poate da decât un *semn*.

„*A reprezenta ceva pentru cineva*”, *aceasta este întocmai acolo ceea ce este de rupt*, căci *semnul* care este de dat este *semnul unei lipse de semnificant*. Aceasta este, așa cum voi o știți, singurul *semn* care nu este suportat pentru că *este cel care provoacă cea mai indicibilă angoasă*.

Aceasta este totuși singurul care poate face accede celălalt la ceea ce este din natura inconștientului, la „*știința fără conștiință*” despre care

voi veți înțelege poate azi, în fața acestei imagini, în ce sens, nu negativ ci pozitiv, Rabelais spune că ea este „*ruina sufletului*”.

1961.04.19. Seminarul 8, „Transferul”, lecția 17

Reiau în fața voastră discursul meu dificil, din ce în ce mai dificil din prin vizarea acestui discurs.

A spune de exemplu că vă aduc azi în teren necunoscut ar fi inapropriat, căci dacă încep azi să vă duc pe un teren, este în mod forțat că încă de la început eu deja am început. A vorbi pe de altă parte despre „*teren necunoscut*” atunci când este vorba despre al nostru, despre cel care se numește inconștientul, este încă și mai inapropriat căci ceea despre ce este vorba, și ceea ce face dificultatea acestui discurs, este faptul că *eu nu pot nimic să vă spun care să nu trebuiască să-și ia toată greutatea sa întocmai din ceea ce eu nu vă spun*.

Aceasta nu este faptul că nu trebuie spus totul, este faptul că pentru a spune cu justețe noi nu putem spune totul, însăși despre ceea ce noi am putea formula, căci există deja ceva în formulă care – voi o veți vedea, noi o sesizăm în fiecare clipă – precipită în *imaginar* ceea despre ce este vorba, ceea ce este în mod esențial ceea ce se petrece din faptul că subiectul uman este în pradă ca atare *simbolului*.

La punctul unde noi am ajuns, acest „*simbolului*” *(„au symbole” și „aux symboles”, simbolului și simbolurilor, în franceză se spun identic)*, atenție, trebuie el pus *la singular sau la plural*?

La singular în mod sigur, pentru atât cât cel pe care l-am introdus ultima dată este în mod propriu vorbind, ca atare, *un simbol de nenumit* – vom vedea pentru ce și în ce anume – simbol Φ (mare phi), întocmai acest punct unde eu trebuie să reiau azi discursul meu pentru a vă arăta în ce anume el ne este el indispensabil pentru a înțelege incidența *complexului de castrare*, în resortul transferului.

Există o ambiguitate fundamentală între *phalus simbol* Φ și *phalus imaginar* ϕ, interesată în mod concret în economia psihică, acolo unde noi o întâlnim, acolo unde noi mai întâi am întâlnit-o în mod eminent, acolo unde nevrozatul o trăiește într-un mod care reprezintă modul său

particulară de a manopera, de a opera cu această dificultate radicală, fundamentală pe care încerc s-o articulez în fața voastră prin folosirea ce o dau acestui simbol Φ. *Acest simbol Φ,* ultima dată și deja de nenumărate ori înainte, *eu l-am desemnat* în mod pe scurt, vreau să spun într-un mod rapid, prescurtat, *ca și simbol ce răspunde la locul unde se produce lipsa de semnificant*.

1961.04.26. Seminarul 8, „Transferul", lecția 18

Eu m-am găsit sâmbătă și duminică a deschide, pentru prima dată pentru mine, notițele luate în diferite puncte ale seminarului meu din ultimii ani, pentru a vedea dacă *reperele* pe care eu vi le-am dat sub rubrica de: *Relația de obiect*, apoi a *dorinței și a interpretării sale*, convergeau fără prea multă plutire spre ceea ce eu încerc acest an de a articula în fața voastră sub numele de „*transfer*".

Eu mi-am dat seama că într-adevăr în tot ceea ce eu v-am adus, și care este acolo – se pare – undeva într-unul dintre dulapurile Societății, există multe lucruri pe care voi le puteți regăsi, eu gândesc, *într-un timp* unde vom avea timpul de a rescoate asta, *într-un timp* unde voi vă veți spune că în 1961 exista cineva care vă învăța ceva. Nu va fi spus că în acest învățământ, nu va exista nici o aluzie la contextul a ceea ce noi trăim la această epocă. Eu găsesc că ar exista acolo ceva lucru din excesiv. Și de asemenea pentru a-l acompania v-aș citi eu o mică bucată din ceea ce a fost întâlnirea mea această aceeași duminică în acest Doyen *(decan, vicar)* Swift despre care eu nu am avut decât prea puțin timp pentru a vă vorbi atunci când deja eu am abordat chestiunea *funcției simbolice a falusului*, atunci când în opera sa chestiune este în ceva fel atât de omniprezentă încât putem spune că la a lua opera sa în ansamblu ea este acolo articulată ca atare.

Swift și Lewis Carol sunt doi autori la care, fără ca eu să pot să am timpul de a face din asta un comentariu curent, eu cred că voi veți face bine să vă reportați pentru a găsi acolo mult dintr-o manieră care se raportează de foarte aproape, atât de aproape pe cât posibil, atât de

aproape pe cât este posibil în opere literare, la tematica de care eu sunt pentru moment cel mai aproape.

Și în *Călătoriile lui Gulliver* pe care eu le priveam într-o fermecătoare mică ediție a mijlocului de secol trecut, ilustrată de Grandville, eu am găsit la „*Călătorie la Laputa*” care este a treia parte, care are caracteristica de a nu se limita la „*Călătorie la Laputa*”...

...

Aceasta spus, noi vom relua lucrurile la punctul unde noi le-am lăsat ultima dată, adică *formula* pe care eu v-am dat-o ca și fiind cea a *fantasmei obsesionalului*:

$$A \diamond \Phi(a, a', a'', a'''...)$$

Este prea bine clar că prezentată astfel și sub această formă algebrică, ea nu poate fi decât absolut opacă celor care nu au urmărit elaborarea noastră precedentă. Eu voi încerca de altfel, vorbind din asta, de a-i restitui dimensiunile sale.

Voi știți că ea se opune la cea a *istericului*:

$$\frac{a}{-\varphi} \diamond A$$

ca și ceea ce eu v-am scris ultima dată, adică $a/-\phi$ în raportul la A, pe care o putem citi de mai multe moduri:

„*dorință de/a – aceasta este un od de a o spune – mare A*”. Este vorba deci pentru noi de a preciza care sunt funcțiile în mod respectiv atribuite în simbolizarea noastră la Φ (mare phi) și la ϕ (mic phi). Eu vă incit în mod viu la a face efortul de a nu vă precipita în pantele analogice la care este întotdeauna facil, tentant, de a ceda și de a vă spune de exemplu că:

Φ aceasta este *falusul simbolic*,

ϕ aceasta este *falusul imaginar*.

Aceasta poate fi adevărat într-un anumit sens, însă a vă ține din asta acolo ar fi absolut a vă expune la a răucunoaște interesul acestor

simbolizări pe care noi nu o placem absolut deloc, credeți-o prea bine, la a multiplica în van, și pur și simplu pentru plăcerea de analogii superficiale și de facilitare mentală, ceea ce nu este în mod propriu vorbind scopul unui învățământ.

Este vorba despre a vedea ceea ce reprezintă aceste două simboluri. Este vorba despre a ști ceea ce ele reprezintă în intenția noastră.

Și voi puteți de acum și deja să prevedeți din asta, să estimați din asta, importanța și utilitatea pentru toate felurile de indicii.

1961.05.10. Seminarul 8, „Transferul”, lecția 20

Pentru că *această castrare* și *problema sa* sunt identice la ceea ce aș numi constituirea subiectului dorinței ca atare: nu a subiectului nevoii, nici a subiectului frustrat, ci a subiectului dorinței. Pentru că – așa cum eu deja am împins-o suficient în fața voastră – *castrarea este identică la acest fenomen care face că obiectul lipsei sale, al dorinței – întrucât dorința este lipsă* – este în experiența noastră identic la instrumentul însuși al dorinței: *falusul*.

1961.06.07. Seminarul 8, „Transferul”, lecția 24

Nu rămâne mai puțin faptul că atât de *introiectat* cât el ar fi, el contiună să constituie o instanță incomodă. Și este prea bine acest caracter de ambiguitate care aduce autorii la a introduce această tematică a unui câmp de investire neutru, a unui câmp de miză care va fi tur după tur ocupat apoi evacuat, pentru a fi reocupat de unul din cei doi termeni – al căror maniheism ne jenează puțin, trebuie prea bine s-o spunem – cei de Eros și de Thanatos.

Și aceasta va fi în particular într-un al 2-lea timp, sau mai exact aceasta este resimțind nevoia de a-l scanda ca și un al 2-lea timp, faptul că autorii vor realiza ceea ce Freud introdusese încă de la început, adică *funcția posibilă a idealului eului* în *Verliebtheit (îndrăgostire)*, ca și la fel de bine în hipnoză. Voi o știți, *Hypnose und Verliebtheit (îndrăgostire)*, aceasta este acolo titlul unuia dintre articolele pe care Freud le-a scris, în care el analizează o *Massenpsychologie*.

Aceasta este pentru atât cât acest *ego ideal*, acest *ideal al eului* de acum și deja introiectat, poate fi reproiectat asupra unui obiect...

„*reproiectat*”... subliniem aici încă o dată în plus cât de mult faptul de a nu distinge în teoria clasică registrele diferite ale *simbolicului, ale imaginarului, și ale realului* face că aceste faze ale *introiecției* și ale *proiecției*, care sunt după tot nu obscure ci arbitrare, suspendate, gratuite, livrate la o necesitate care nu se explică decât din contingența cea mai absolută

...aceasta este pentru atât cât acest *ideal al eului* poate fi reproiectat asupra unui obiect faptul că...

dacă acest obiect vine să vă fie favorabil, să vă privească dintr-un ochi bun

...el va fi pentru voi acest obiect al investirii amoroase în primul rând, pentru atât cât aici descrierea fenomenologiei *Verliebtheit (îndrăgostirii)* este introdusă de Freud la un nivel astfel încât *face posibilă ambiguitatea sa aproape totală cu efectele hipnozei*.

Autorii înțeleg bine că în suita acestei *a doua proiecții*, nimic nu oprește – în orice caz nimic nu-i oprește – a implica o *a doua reintroiecție* care face că în anumite stări, mai mult sau mai puțin extreme, între care ei nu ezită să pună la limită stările de manie, *idealul eului* el însuși – că a fost el purtat în al doilea timp prin entuziasmul efuziunii de iubire implicat în al doilea timp, în a doua proiecție – *idealul eului* poate deveni pentru subiect complet identic, jucând aceeași funcție, ca și ceea ce se stabilește în relația de totală dependență a *Verliebthit (îndrăgostirii)*.

Prin raport la un obiect, *idealul eului* poate deveni el însuși ceva din *echivalent* la *ceea ce* este numit în iubire, care poate da deplina satisfacție a lui *a vrea să fi iubit*, a lui *geliebt werden wollen*.

1961.06.21. Seminarul 8, „Transferul”, lecția 26

Noi vom încerca azi să ținem câteva cuvinte despre subiectul *identificării* pentru atât cât – voi ați sesizat, eu sper – cât noi acolo suntem conduși ca și la ultimul termen al chestiunii precise în jurul

căreia noi am făcut să se învârtă acest an toată tentativa noastră de elucidare a transferului. Eu v-am anunțat, ultima dată, că *eu voi relua*, sub semnul jaculației *(„jaculation" – elan de entuziasm debordant, chiar excesiv)* celebre a lui Pindar, în a opta Pythică *(„Pythique" – care are raport cu Pythô, vechi nume al Delphi)* făcută pentru Aristomene, luptător din Egina, câștigător al jocurilor:

Ἐπάμεροί ! τί δέ τις ? τί δ'οὔ τις ? Σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος.
[Epameroi ! Ti dé tis ? Ti d'ou tis ? Skias onar anthrôpos]

Ființe efemere! Ce este fiecare dintre noi, ce nu este el? Omul este visul unei umbre. (trad. Aimé Puech)

(O om al unei zile: ce este ființa, ce este neantul? Tu nu ești decât visul unei umbre. (trad. Faustin Colin))

Noi vom relua aici referința noastră la acest raport care cel pe care eu am încercat, pentru voi, să-l fac suportat printr-un model între *două nivele concrete de identificare*: aceasta nu este prin hazard că eu pun accentul pe necesitatea distincției lor, distincție evidentă, în mod fenomenologic la îndemâna nu contează cui. *Eul ideal* nu se confundă cu *idealul eului*, aceasta este ceea ce *psihologul* poate descoperi el absolut singur, și ceea ce el nu lipsește s-o facă de altfel.

Faptul că lucrul este atât de important în *articularea* dialecticii freudiene, aceasta este prea bine ceea ce ne va confirma, de exemplu, lucrarea la care făceam aluzie ultima dată, cea a lui M. Conrad Stein despre identificarea primară. Această lucrare se termină pe recunoașterea a ceea ce rămâne încă obscur, aceasta este diferența între cele două serii pe care Freud le distinge, subliniază și accentuează ca și fiind: *identificările eului*, și *identificările idealului eului*.

Să luăm așadar mica *schemă* cu care voi începeți să vă familiarizați și pe care o veți regăsi atunci când veți lucra cu capul odihnit pe numărul revistei *Psihanaliza* care va apare.

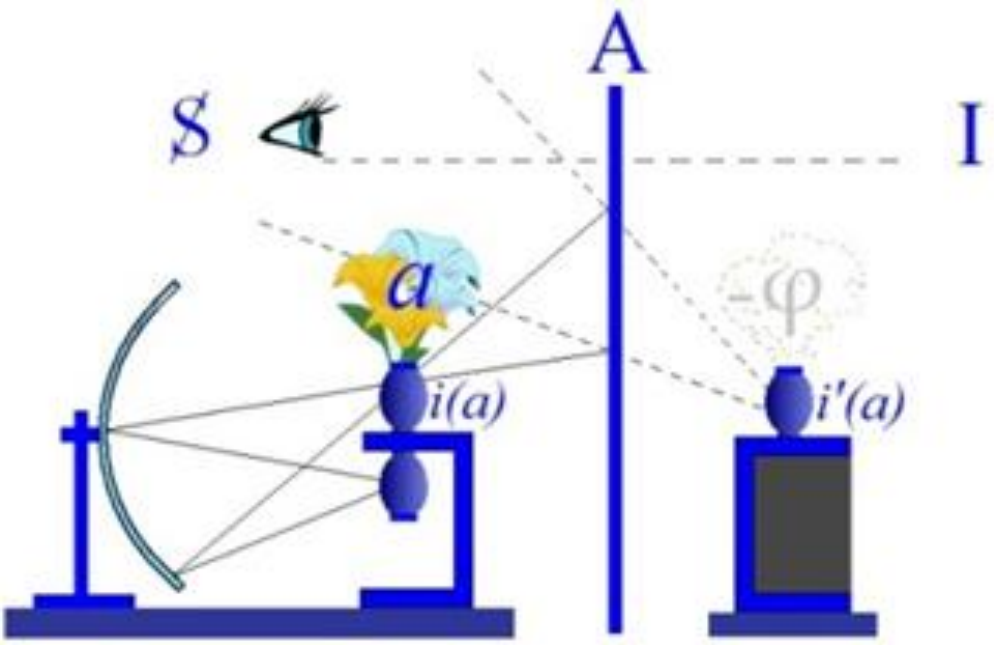

Iluzia aici reprezentată, spusă „*a vasului răsturnat*”, nu poate să se producă decât pentru ochiul care se situează undeva la interiorul conului astfel produs prin punctul de joncțiune al limitei oglinzii sferice cu punctul focar unde trebuie să se producă *iluzia zisă a vasului răsturnat*.

Voi știți că această iluzie – imagine reală – este ceea ce ne servește la a metaforiza ceva ce eu numesc *i(a)* și despre care voi știți că ceea despre ce este vorba este ceea ce este suport al *funcției imaginii speculare*. Altfel spus, aceasta este imaginea specială în calitatea în care ea este încărcată *(„chargée” – însărcinată)* din tonul său, din accentul său special, din puterea sa de fascinație, din investirea proprie care este a sa în registrul acestei investiri libidinale bine distinsă de Freud sub termenul de investire narcisică. Funcția *i(a)* este funcția centrală a investirii narcisice.

Aceste cuvinte nu sunt suficiente la a defini toate relațiile, toate *incidențele* sub care noi vom vedea apărând funcția lui *i(a)*. Ceea ce vom spune azi vă va permite să precizați despre ce este vorba, aceasta este ceea ce eu numesc de asemenea funcția *eului ideal* în calitate de opusă și distinctă de cea a *idealului eului*.

Eu trasez *punerea în funcție a lui Altul*, mare A, Altul în calitatea în care el este Altul subiectului vorbitor, Altul în calitatea în care prin el, *loc al vorbirii*, incidența semnificantului, tocmai vine să joace pentru orice subiect, pentru orice subiect la care noi, noi avem de-a face ca și psihanaliști. Noi putem aici fixa locul a ceea ce va funcționa ca și *ideal*

al eului. În mica schemă, așa cum voi o veți vedea publicată în revista ce va apare:

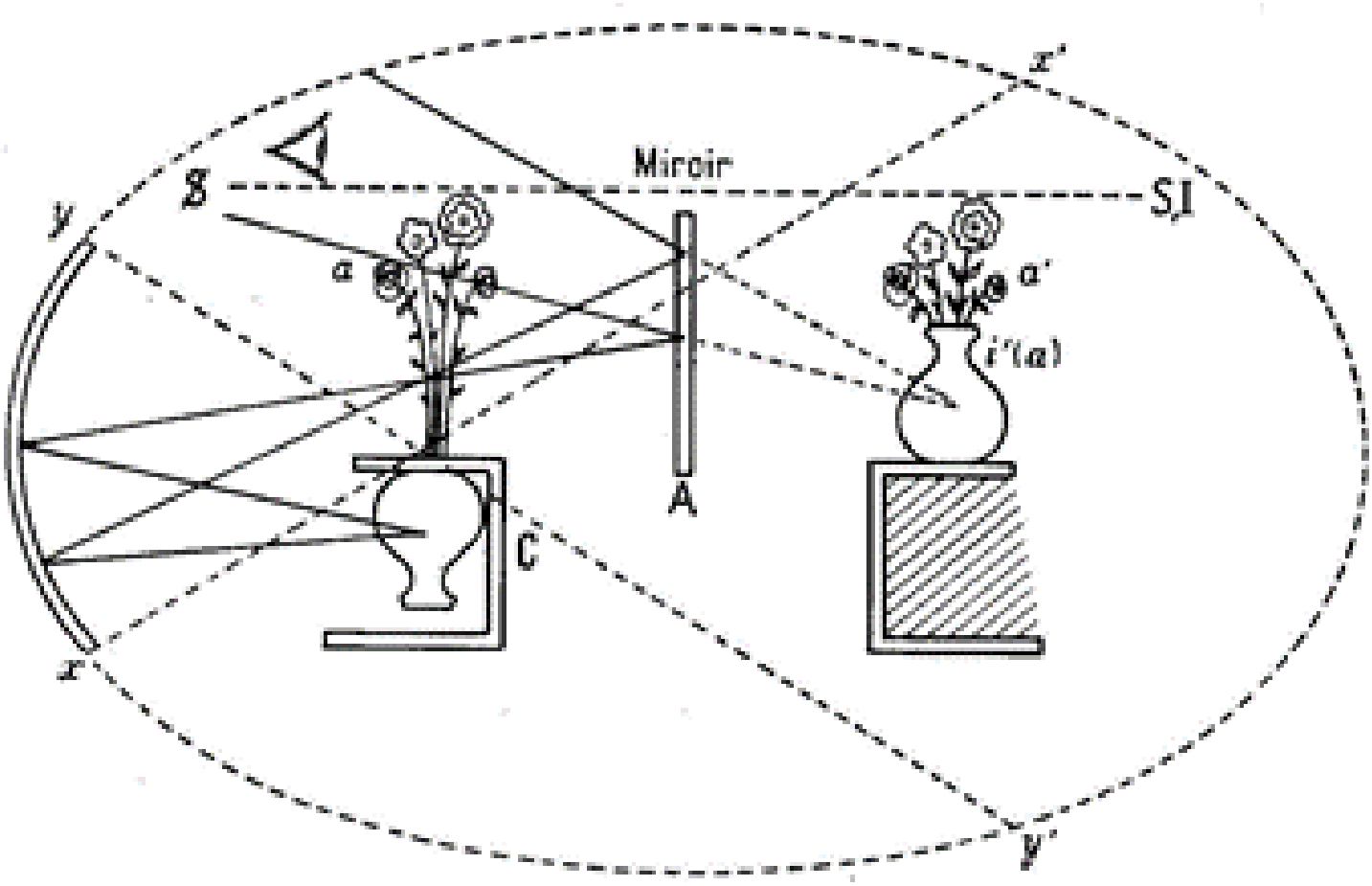

Fig. 2

Voi veți vedea că acest $\mathcal{S}$ *în mod pur virtual* nu este acolo decât în calitate de *figurație a unei funcții a subiectului* care este, dacă eu pot spune, *o necesitate a gândirii*. Această necesitate însăși care este la principiul *teoriei cunoașterii*: noi nu am putea nimic concepe ca și *obiect* pe care subiectul îl suportă, care să nu aibă în mod precis această funcție, căreia, ca și analiști, noi îi punem în chestiune existența reală întrucât ceea ce, ca și *analiști*, noi punem la lumina zilei, aceasta este că prin faptul că subiectul la care noi avem de-a face este în mod esențial *un subiect care vorbește*, acest subiect nu ar ști să se confunde cu „*subiectul cunoașterii*”.

Aceasta este cu adevărat adevăr al „la Palice” *(„vérité de LA PALICE” – un adevăr atât de evident încât el devine ridicol, o „lapalissade” - banalitate)* faptul de a fi *reamintit* analiștilor că subiectul pentru noi nu este *subiectul cunoașterii* ci *subiectul inconștientului*. A specula despre el ca și despre „*pura transparență la sine însăși a gândirii*”, aceasta este

întocmai contra a aceasta că noi ne ridicăm: aceasta este o pură iluzie faptul că gândirea este transparentă. Eu știu insurecția pe care eu o pot provoca la o astfel de întorsătură în spiritul unui filozof. Credeți-o prea bine, eu deja am avut cu proxeneți *(„souteneurs" – susținători) (sic)* ai poziției carteziene discuții suficient de împinse pentru a spune că există absolut mijloc de a se înțelege. Eu las așadar de o parte discuția ea însăși care nu este ceea ce ne interesează azi.

Acest subiect, așadar acest $ care este acolo în schema noastră, este în poziție de a uza dintr-un artificiu, de a nu putea decât să uzeze dintr-un artificiu, de a nu accede decât prin artificiu, la sesizarea acestei *imagini – imagini reale* – care se produce în *i(a)*, aceasta *pentru că el nu este acolo*!

Aceasta nu este decât prin intermediarul oglinzii Altuia că el vine la a se plasa acolo: *cum el nu este nimic, el nu se poate vedea acolo*.

La fel de bine nu este el în calitate de subiect cel pe care el îl caută în această oglindă. Acum foarte mult timp, în discursul despre cauzalitatea psihică, discurs din Bonneval puțin după război, eu am vorbit despre : această „*oglindă fără suprafață unde nu se refectă nimic*".

Acest cuvânt enigmatic putea atunci preta la confuzie cu eu nu știu ce exercițiu de asceză mai mult sau mai puțin mistic.

Recunoașteți azi ceea ce eu am vrut să spun, sau în mod mai exact, începeți să presimțiți acolo punctul asupra căruia poate să se centreze chestiunea funcției analistului ca și oglindă – *aceasta nu este despre oglinda asumării speculare că este vorba* – eu vreau să spun pentru locul pe care el trebuie să-l țină, el analist, chiar dacă aceasta este în această oglindă că trebuie să se producă imaginea specular *virtuală*.

Această imagine virtuală care este aici în *i'(a)* iat-o:

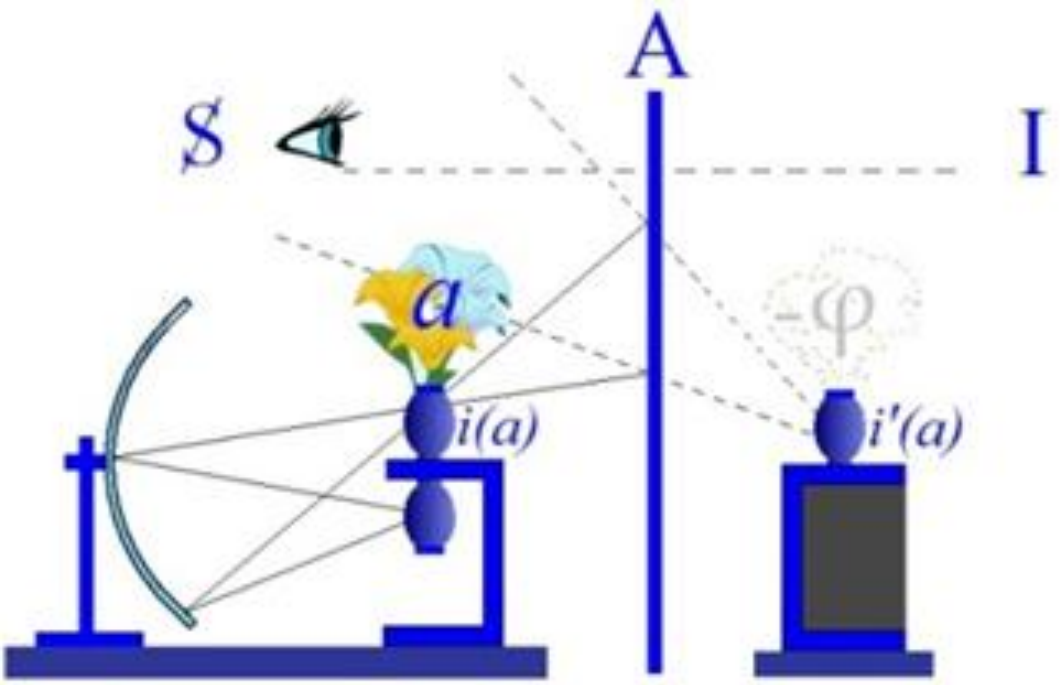

Și aceasta este prea bine ceea ce subiectul vede în Altul, însă el nu o vede în Altul decât pentru atât cât el este într-un loc care nu se confundă cu locul a ceea ce este reflectat. Nici o condiție nu îl leagă la a fi la *locul lui i(a)* pentru a se vedea în *i'(a)* însă anumite condiții îl leagă la a fi totuși într-un anumit câmp: acesta este cel pe care îl desenează liniile limitând un anumit volum conic.

Pentru ce așadar – în această schemă originară – am pus eu $ 8 la punctul unde l-am pus, unde voi îl veți găsi în figura pe care am publicat-o?

Nimic nu implică faptul că el este acolo mai degrabă decât altundeva. În principiu el este acolo pentru că, prin raport la orientarea figurii, voi îl vedeți apărând într-un fel în spatele *i(a)* și că această poziție: în spate, nu este fără a avea un corespondent fenomenologic pe care îl exprimă destul de bine expresia care nu este acolo prin hazard: „*o idee în spatele capului*”. Pentru ce așadar *ideile*, care sunt în mod general ideile care ne susțin, ar fi calificate drept „*idee din spatele capului*”? Trebuie prea bine știut de asemenea că aceasta nu este pentru nimic faptul că *analistul se ține în spatele pacientului*. La fel de bine *această tematică a ceea ce este în față și a ceea ce este în spate*, noi tocmai o vom regăsi imediat.

...

În alți termeni... acest – vis al unei umbre: omul, ...este din visul meu, este din a mă deplasa în câmpul visului, în calitatea în care el este câmpul de rătăcire al semnificantului, faptul că eu pot întrevedea:

-că eu pot disipa efectele umbrei,

-că eu pot ști că nu este decât o umbră.

Bineînțeles, există ceva ce eu pot mult timp încă să nu știu, este faptul că eu visez. Însă este deja la nivelul și în câmpul visului – dacă eu știu bine să-l interoghez, dacă eu știu bine să-l articulez – nu doar că eu triumf asupra umbrei, ci și că eu am primul meu acces la ideea că există mai real decât umbra, că există mai întâi și cel puțin, realul dorinței de care această umbră mă separă.

Voi îmi veți spune că tocmai lumea realului nu este lumea dorințelor mele. Însă este de asemenea dialectica freudiană cea care ne învață că eu nu procedez în lumea obiectelor decât pe calea obstacolelor puse dorinței mele: obiectul este „ob” (în față), obiectul se găsește prin obiecții.

Primul pas spre realitate este făcut la nivelul visului și în vis, și bineînțeles, pentru ca eu să ating această realitate, presupune că eu mă trezesc. Trezirea, nu este suficient s-o definești în mod topologic spunând că în visul meu este puțin prea multă realitate, că este asta ceea ce mă trezește. Trezirea se produce în fapt atunci când vine în vis ceva care este satisfacția cererii, asta nu este ceva curent, însă se întâmplă.

Pe un plan care este cel al parcursului analitic al adevărului despre om adus prin analiză, noi știm ce este trezirea, noi întrevedem unde merge cererea. Analistul articulează ceea ce omul cere. Omul, cu analiza, se trezește. El își dă seama că după un milion de ani de când este acolo specia, el nu a încetat să fie necrofag.

Așa este ultimul cuvânt a ceea ce, sub numele de identificare primară – al primei specii de identificare – Freud articulează. Omul nu a încetat absolut deloc „să mănânce morții săi”, chiar dacă el a visat vreme de o scurtă perioadă de timp că el repudia canibalismul, aceasta este ceea ce ne va arăta suita.

Este important la acest moment să indicăm că este tocmai pe acest drum, pe care ne este arătat:

-că dorința este o „dorință de vis”,

-că dorința are aceeași structură ca și visul,

-că primul pas corect este făcut din ceea ce este parcursul spre realitate,

-că este din cauza visului și în câmpul visului, faptul că mai întâi noi ne adeverim mai puternici decât umbra.

1961.06.28. Seminarul 8, „Transferul”, Lecția 27

În momentul de a ține în fața voastră ultimul cuvânt din acest an, mi-a revenit în spirit invocația lui Platon la începutul lui Critias. E prea bine într-adevăr acolo că ea se găsește, pentru atât cât vorbește despre ton ca despre un esențial în măsura a ceea ce e de spus. Să fi putut eu, într-adevăr, să știu acel ton să-l păstrez. Pentru a face aceea, Platon invocă ceea ce este obiectul însuși de care va vorbi în acel text neterminat: nimic mai puțin decât cel al nașterii zeilor.

O retăiere care nu a fost fără să-mi placă, căci la fel de bine - în mod lateral fără îndoială - noi am fost foarte aproape de acea temă până la punctul de a auzi pe cineva - despre care voi puteți considera pe anumite părți că face profesie din ateism - să ne vorbească despre zei ca despre ceea ce se află în Real. Ceea ce vă spun aici, se găsește că mulți o primesc de fiecare dată ca fiind ceva ce îi este adresat lui ca particular.

Spun „particular”:

-nu individual,

-cu siguranță nu cui mă place, căci mulți dacă nu toți o primesc,

-nici colectiv cu atât mai puțin totodată, căci constat că din ceea ce primește, fiecare lasă loc – între voi, contestării dacă nu discordanței.

Este deci un loc larg care este lăsat de unul la altul. Este poate aceea ceea ce numim – în sens propriu – „să vorbești în deșert”.

1961.11.15. Seminarul 9, „Identificarea”, Lecția 1

Identificarea, astfel e anul acesta titlul meu și subiectul meu. E un bun titlu, dar nu un subiect comod. Nu cred că ați avea ideea că ar fi o operație sau un proces foarte ușor de conceput.

Dacă e ușor de constatat, ar poate totuși preferabil, pentru a-l constata bine, să facem un mic efort pentru a-l concepe. Este sigur că am întâlnit de acolo destul din efecte pentru a ne ține la sumar - vreau să spun la lucruri care sunt sensibile chiar experienței noastre interne – pentru ca voi să aveți un anumit sentiment despre ceea ce este. Acest efort de a concepe vă va pare – cel puțin acest an, adică un an care nu este primul al învățământului nostru – fără nici o îndoială, prin locurile, prin problemele, la care acest efort va conduce, după aceasta, justificat.

Vom face azi un doar prim mic pas în acel sens. Vă cer iertare: aceasta poate ne va duce să facem acele eforturi pe care le numim propriu zis de gândire. Aceasta nu ni se va întâmpla deseori, nouă nu mai mult decât altora. Identificarea, dacă noi o luăm ca titlu, ca temă a scopurilor noastre, convine ca noi să vorbim despre ea altfel decât sub forma, dacă putem spune mitică, sub care am părăsit-o data trecută. (ședința din 21 iunie 1961)

Exista ceva de acest ordin – de ordinul identificării, în mod eminent – care era interesat, vă amintiți, în acel punct în care am lăsat cuvântul meu anul trecut, adică la nivelul în care, dacă aș putea spune, „întinderea umedă” căreia voi vă reprezentați efectele narcisice care cern acea stâncă, cea care rămânea ieșită în schema mea:

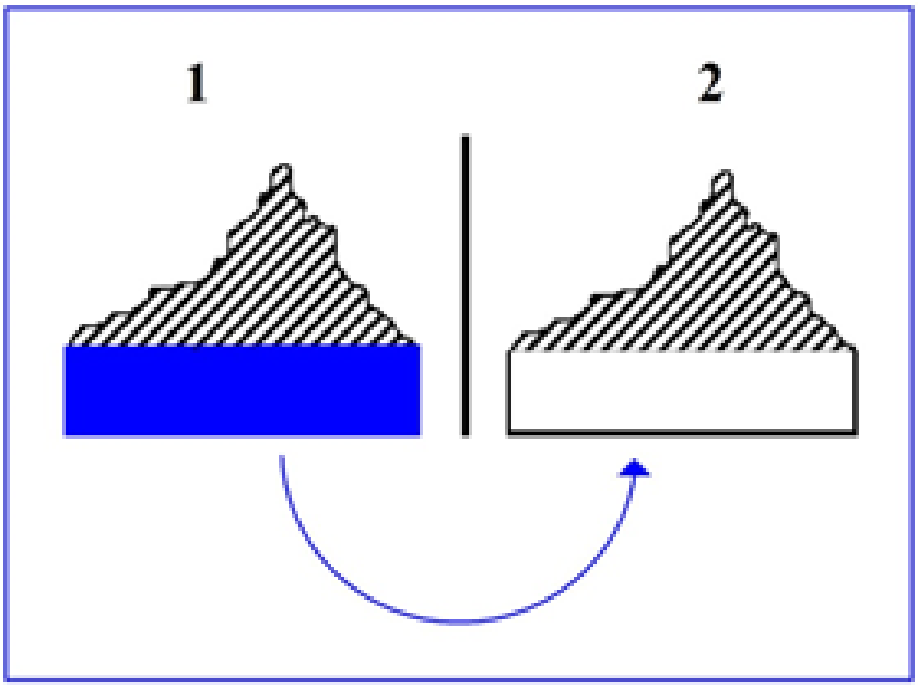

Acea stâncă auto-erotică căreia falusul îi simbolizează emergența: insulă în sumă bătută de spuma Afroditei

E vorba despre raportul subiectului cu semnificantul în identificare. Când vorbești despre identificare, primul lucru la care te gândești este celălalt cu care te identifici, cu accentul pe diferența dintre celălalt și Celălalt, micul și marele Celălalt.

Nu voi începe totuși pe aici, ci voi sublinia ceea ce în identificare se pune imediat ca a face identic, ca fondat în noțiunea de același și chiar de același al lui același, cu toate dificultățile pe care le implică.

Poate știți ce dificultăți oferă gândirii dintotdeauna că a este a. Dacă a e atât de a, să rămână, de ce să-l separi de el însuși pentru ca atât de repede să-l readuni? Nu e doar un joc de spirit. Ați spune bine de exemplu, că în linia unei mișcări de elaborare conceptuală care se numește logico-pozitivism, unde cineva se poate forța să vizeze un anumit scop, care ar fi de exemplu cel de a nu pune probleme logice decât dacă e un sens reperabil ca atare în vreo experiență crucială: s-ar fi decis să respingă orice problemă logică care nu ar putea, în vreo măsură, să ofere acest garant ultim, spunând că e o problemă lipsită de sens ca atare.

Totuși, dacă Russel poate da o valoare în „Principiile Matematicii" ecuației, punerii la egalitate, a lui a=a, un altul, Wittgenstein, i se va opune în rațiunea impasurilor care i se par a rezulta în numele

principiilor de plecare. Iar acest refuz va fi pus chiar algebric, o astfel de egalitate obligându-se deci la un detur de notație pentru a găsi ceea ce poate servi ca echivalent recunoașterii identității a este a.

Pentru noi, dat fiind că nu e deloc calea logico-pozitivismului cea care ne pare în materie de logică a fi în vreun fel justificată, noi ne vom interoga, vreau să spun la nivelul unei experiențe de cuvânt, cea în care avem încredere, prin echivocurile sale, ambiguitățile sale, despre ceea ce putem aborda sub acest termen de identificare.

Știți că se observă în ansamblul limbilor anumite viraje istorice, destul de generale, chiar universale, pentru a putea vorbi de sintaxe moderne, opunându-le global, nu celor arhaice, ci pur și simplu vechi, înțelegem limbile a ceea ce numim Antichitatea. Acest tip de viraje generale sunt viraje de sintaxă, nu e deloc la fel cu privire la lexic, unde lucrurile sunt mult mai mișcătoare.

Există o echivalență între același și mine însumi, sensul oricărei identități, în inima aceea ce se desemnează printr-un fel de redublare ca mine însumi, un fel de ziua de azi, despre care nu ne dăm seama, în care apoi se înghesuie eul, tuul, elul, eaa, noii, voii, și sinele însuși. Vedem aici un fel de indicație a unui proces, a unei tendințe semnificative speciale, pe care permiteți-mi s-o numesc mihilism, în măsura în care la acest act, această experiență a lui mine se referă.

Regăsim alte urme unde se revelă acest fapt, această diferență netă și ușor de reperat, în greacă, autos al sinelul e cel ce desemnează și același, ca și în germană și engleză, selbst și self, care funcționează pentru a desemna identitatea.

Acest tip de metaforă permanentă, nu e pentru nimic că o relevăm aici și o interogăm, nu e poate fără raport cu faptul că în Descartes a putut să fie gândită ființa ca inerentă subiectului, într-un mod destul de captivant pentru ca, după ce formula a fost propusă gândirii, să putem spune că o bună parte din eforturile filosofiei constau în a căuta să se depietrifice de acolo, iar în zilele noastre din ce în ce mai deschis, neexistând, dacă pot spune, nici o tematică filosofică care să nu înceapă, cu rare excepții, prin a încerca să surmonteze acel faimos gândesc, deci sunt.

Acest „Eu gândesc, deci eu sunt” bineînțeles dacă voi vă raportați la textele lui Descartes este – *atât în Discurs cât și în Meditații* - infinit *mai fluent, mai glisant, mai tremurător („vacillant” – fluctuant)* decât sub această specie lapidară unde el se marchează, atât în memoria voastră cât și în idea pasivă sau în mod sigur inadecvată pe care voi o puteți avea din procesul cartezian. Cum nu ar fi ea inadecvată, întrucât, la fel de bine, nu există un comentator care să se acorde cu altul pentru a-i da sinuozitatea sa exactă?

Vom încerca să articulăm mai precis ceea ce am avansat de multe ori ca teză, că nimic altceva nu suportă ideea tradițională filosofică a unui subiect, decât existența semnificantului și a efectelor sale.

Dacă dăm cuvântului gândire un sens tehnic, gândirea celor a căror meserie e de a gândi, putem observa, dacă privim mai de aproape, și oarecum după, nu a făcut nimic altceva decât să se situeze undeva în interiorul acestei probleme.

Constatăm că nu putem spune că – cel puțin – nu ne proiectăm într-un anumit mod – că vrem sau nu, că o știați sau nu – toată experiența inconștientului care e a noastră aici, toată căutarea despre ce este această experiență, e ceva ce se plasează la acel nivel de gândire unde – în măsura în care mergem acolo fără îndoială împreună, dar nu fără ca eu să vă conduc acolo – raportul sensibil cel mai prezent, cel mai imediat, cel mai încarnat al acestui efort, e întrebarea pe care puteți să v-o puneți, în acest efort, despre cine sunt eu?

Nu e un joc abstract al filosofiei, căci despre acest subiect al lui cine sunt eu? – cel în care încerc să vă inițiez – voi nu sunteți fără să știți – cel puțin unii dintre voi – că aud de toate culorile.

Cei ce o știu, pot fi – bineînțeles – cei de la care o aud, și nu voi pune pe nimeni în jenă publicând ceea ce aud. De altfel de ce aș face-o, căci v-am acordat că întrebarea este legitimă? Vă pot duce foarte departe pe această pistă, fără să vă fie o singură clipă garantat adevărul a ceea cevă spun, chiar dacă în ceea ce vă spun nu e vorba decît despre adevăr.

Iar în ceea ce aud, de ce până la urmă să nu spun că asta ajunge până și în visele celor ce mi se adresează. Îmi amintesc de unul dintre ei. Putem

cita un vis: de ce – visa unul din analizanții mei – nu spune adevărul despre adevăr? Era vorba de mine în acel vis. Acel vis mergea mai departe, la subiectul meu treaz, până la a reproșa acelui discurs unde, auzindu-l, îi lipsea întotdeauna ultimul cuvânt. Asta nu se poate rezolva decât spunând: copiii care sunteți așteaptă mereu, pentru a crede, să spun adevărul adevărat.

Căci acest termen adevărul adevărat are un sens, și chiar mai mult aș spune, pe acest sens s-a construit tot creditul psihanalizei. Psihanaliza s-a prezentat la început lumii ca fiind cea care aducea adevărul adevărat. Bineînțeles recădem repede în tot felul de metafore care fac să fugă lucrul.

Acest adevăr adevărat e dedesubtul cărților, va fi mereu unul, chiar și în discursul filosofic cel mai riguros. Acolo a fost fondat creditul nostru în lume și e stupefiant că acest credit încă mai durează, deși, de un bun timp, nu am făcut nici cel mai mic efort pentru a da un mic capăt de început la ceva care să-i răspundă.

Așadar nu mă simt prost onorat să fiu întrebat pe această temă: care e adevăratul adevăr al discursului vostru? Iar în cele din urmă chiar pot găsi că e tocmai în măsura în care nu sunt luat ca un filosof ci ca un psihanalist, că mi se pune această întrebare.

Dar să lăsăm asta, să intrăm în aceste raporturi ale identității subiectului prin formula carteziană, nu e vorba de a depăși Descartes, ci mai degrabă de a scoate maximum de efecte din utilizarea impasurilor din care el ne desemnează fondul...

1961.11.22. Seminarul 9, „Identificarea”, Lecția 2

Ați putut constata, nu fără satisfacție, că am putut introduce ultima dată scopul nostru de acest an printr-o reflecție care aparent ar putea trece drept bine filosofantă, căci ea purta întocmai asupra unei reflecții filosofice – cea a lui Descartes – fără a antrena din partea voastră, mi se pare mie, prea multe reacții negative.

Chiar departe de asta, se pare că mi s-a făcut încredere pentru legitimitatea suitei sale. Mă bucur de acest sentiment de încredere pe

care aș vrea să-l pot traduce, în ceea ce cel puțin am resimțit unde vroiam, pe acolo, să vă duc.

Totuși ca să nu luați... în aceasta că voi continua azi pe aceeași temă... sentimentul că mă întârzii, mi-ar place să pun că astfel este chiar scopul nostru în acel mod pe care-l abordăm, să ne angajăm pe acel drum.

S-o spunem imediat, dintr-o formulă pe care toată dezvoltarea noastră din continuare o va clarifica: ceea ce vreau să spun, e că pentru noi analiștii, ceea ce noi înțelegem prin identificare... căci e ceea ce noi întâlnim în identificare, în ceea ce există de concret în experiența noastră privind identificarea... este o identificare de semnificant.

Realizați în *Cursul de lingvistică* unul dintre numeroasele pasaje unde De Saussure se forțează să închidă, cum o face neîncetat cernând-o, funcția semnificantului, și veți vedea... o spun între paranteze... că toate eforturile mele nu au fost finalmente fără să lase poarta deschisă la ceea ce aș numi mai puțin diferențe de interpretare cât veritabile divergențe în exploatarea posibilă a ceea ce el a deschis cu această distincție atât de esențială dintre semnificant și semnificat.

Poate aș putea atinge incidental pentru voi, pentru ca cel puțin să vă reperați de acolo existența, diferența care există între cutare și cutare școală:

-cea din Praga la care Jackobson, la care mă refer atât de des, aparține,

-cea din Copenhaga la care Hjelmslev i-a dat orientarea sub un titlu pe care nu l-am evocat încă în fața voastră de *glosematică.*

Veți vedea, este aproape fatal că sunt adus să revin acolo căci noi nu vom putea face un pas fără să tentăm să aprofundăm această funcție a semnificantului, și prin consecință raportul său la semn.

Identificarea e o identificare a semnificantului...

Semnificant, semnificat, semn... primeitatea funcției semnificantului în orice realizare a subiectului... legile identificării sunt identificare de semnificant... distinctă de identificarea imaginară, efectul organic al imaginii seamănului, efecte de imagine...

Teoriile informației sunt o beție a descoperirii dimensiunii lanțului semnificant...

Noțiunea formei e diferită de experiența limbajului și dimensiune originală a raportului cu semnificantul, o distincție radicală a realului și a simbolicului...

Diacronie și sincronie...

Diacronia de fapt și diacronia de drept prin care ajungem la structură...

1962.01.24. Seminarul 9, „Identificarea", lecția 9

Este prea bine clar că noi facem din asta un cu totul alt uzaj, mult mai aproape de manipularea literei „*E*" în al nostru paradox al mulțimilor, și pentru a vi-l arăta, eu vă voi face să vedeți aceasta: *a* (1+1+1...), aceasta este faptul că, printre acești „1" ai cererii din care noi am revelat semnificanța concretă, este oare că există sau nu sânul el însuși?

1962.02.28. Seminarul 9, „Identificarea", lecția 11

Există minus („moins" – mai puțin) a (-a) în lume, *există un obiect care lipsește la locul său*, ceea ce este prea bine *concepția cea mai absurdă a lumii*, dacă îi dăm sensul său cuvântului *real*. Ce poate prea bine să lipsească în *real*?

La fel de bine este din motivul dificultății acestei întrebări faptul că vedeți încă, în Kant, trenând, dacă pot spune, mult dincolo așadar de intuiția pură, toate aceste vechi resturi care îl împiedică din teologie, și sub numele de concepție cosmologică...

-„*In mundo non est casus*", ne amintește el: *nimic din cazual*, din *ocazional*.

-„*In mundo non est fatum*": *nimic nu este dintr-o fatalitate* care ar fi dincolo de o necesitate rațională.

-„*In mundo non est saltus*": nu există *absolut deloc salt.*

-„*In mundo non est hiatus*"

...și marele refutator al *imprudențelor metafizice* ia acolo în contul său aceste patru denegații despre care vă întreb dacă, în perspectiva care este a noastră, ele pot apare altceva decât statutul însăși, inversat, a ceea la ce noi întotdeauna avem de-a face:

-la *cazuri*, în sensul propriu al termenului,

-la un *fatum* în mod propriu vorbind, întrucât inconștientul nostru este oracol,

-la tot atâția *hiatus* câți există *semnificanți distincți*,

-la tot atâtea *salturi* câte se produc din *metonimii*.

Este pentru că există un subiect care se marchează el însuși, sau nu, din *trăsătura unară*, care este 1 sau -1, faptul că poate exista un (-a), faptul că subiectul poate să se identifice la *mica minge* a nepotului lui Freud, și în mod special la conotația *lipsei sale*: *„nu există”, ens privativum*.

Bineînțeles că există un vid, și este tocmai de acolo că va porni subiectul: *leerer Gegenstand ohne Begriff*. Din cele patru definiții ale *nimicului* pe care le dă Kant, și pe care le vom relua data viitoare, este singura care se ține cu rigoare, există acolo un *nimic*.

1962.03.28. Seminarul 9, „Identificarea”, lecția 15

Astfel așadar ceea ce vedem este că subiectul pentru a găsi *Lucrul*, se angajează mai întâi în direcția opusă: faptul că nu există mijloc de a articula acești primi pași ai subiectului, decât printr-un *nimic* pe care este important să vi-l fac simțit în această dimensiune însăși, totodată *metaforică și metonimică a primului joc semnificant*, pentru că de fiecare dată când avem de-a face cu acest raport al subiectului la *nimic*, noi alți analiști, noi alunecăm în mod regulat între două pante: panta comună care tinde spre un *nimic de distrugere*, este *enervanta interpretare a agresivității considerată ca în mod pur reductibilă la puterea biologică de agresiune*, care nu este nicidecum suficientă, decât prin degradare, la a suporta tendința spre *nimic* așa cum ea apare la un anumit stadiu necesar al gândirii freudiene, și chiar înainte ca el să fi introdus *identificarea*: în *instinctul de moarte*.

Cealaltă, este o *neantizare* care s-ar asimila *negativității hegeliene*. *Nimicul*, cel pe care încerc să-l fac să țină la acest moment inițial pentru voi în instituirea subiectului este alt lucru. Subiectul introduce *nimicul* ca atare, și acest *nimic* este de distins de orice ființă de rațiune care este cea a negativității clasice, de orice ființă imaginară care este cea a ființei imposibile în ce privește existența sa, faimosul „Centaur" care oprește logicienii – *toți logicienii, chiar și metafizicienii* – la intrarea drumului lor spre știință, care nu este nici *ens privativum* care este propriu vorbind ceea ce Kant – în mod admirabil, în definiția celor *patru „nimicuri"* ale sale, din care el trage atât de puțin profit – numește „*nihil negativum*", adică, pentru a folosi proprii săi termeni: „*leerer Gegenstand ohne Begrif*", un *obiect vid*, însă să adăugăm, *fără concept, fără sesizare posibilă cu mâna.*

1962.05.09. Seminarul 9, „Identificarea", lecția 21

Pentru moment, ceea ce se propune nouă este de a găsi *un model topologic, un model de estetică transcendentală* care să ne permită să dăm seama totodată de toate aceste funcții ale *falusului*. Există ceva care seamănă la aceasta, care ca și aceasta, este ceea ce numim în topologie o suprafață închisă, noțiune care ia funcția sa, la care noi avem dreptul de a da o valoare omoloagă, o valoare echivalentă a funcției de semnificanță, pentru că noi putem s-o definim prin *funcția tăieturii*.

1962.06.20. Seminarul 9, „Identificarea", lecția 25

Și referindu-se la *buddhi*, apropo de elucidarea acestor termeni, punctul pe care el îl pune în valoare al funcției termen...

eu vreau să spun că aceasta este penultimul prag de traversat înaintea eliberării căutate în fața ascezei hinduse, funcția pe care el o dă la *buddhi* ca și obiect, căci este tocmai aceasta că asta vrea să spună, ceea ce bineînțeles nu este scris niciunde, în afară de în acest text al lui Massignon, unde el găsește din asta *echivalența* cu MANSUR-ul misticii șiite

...funcția obiectului ca și fiind punctul turnant, indispensabil, al acestei concentrări, pentru a veni din asta la termeni metaforici ai realizării subiective despre care este vorba, care nu este în cele din urmă decât accesul la acest câmp al dorinței pe care noi îl putem numi doritorul *(„le désirant" – dorindul)* foarte scurt, și care este el, acest doritor?

Este nu este bineînțeles decât cei care sunt oficianții domeniului, deja prea bine constituit, pe care eu l-am numit ultima dată cel al lui *Theo*, de unde în mod natural suspiciunea, excluderea, odoarea de sulf de care este înconjurată, în toate religiile, *asceza mistică*.

Oricum ar fi raportul articulat, la acest stadiu, la stadiul pe care-l putem numi de sfârșire *(„achèvement" – finalizare, terminare)* a *involuției*, a *asumării*, subiectului într-un obiect – ales de altfel prin tehnicile mistice cu un ordin foarte arbitrar, asta poate fi o femeie, asta poate fi *un dop de carafă* – îmi părea a coincide perfect cu formula $\$ \lozenge a$ așa cum eu v-o formulez ca și dată, ca și formalizare, cea mai simplă care ne este permis s-o atingem la contactul diverselor forme ale clinicii, adică pentru că este necesar să presupunem despre structura acestui punct central așa cum noi o putem construi – termenul este al lui Freud – și așa cum noi trebuie s-o construim în mod necesar, pentru a da seama despre ambiguitățile efectelor sale.

1962.06.27. Seminarul 9, „Identificarea", Lecția 26

Azi, în cadrul învățământului teoretic pe care vom fi reușit acest an să-l parcurgem împreună, vă indic faptul că trebuie să-mi aleg axa, dacă pot spune, și că voi pune accentul pe formula suport [$\$ \lozenge a$]a celui de-*al treilea tip de identificare* pe care v-am notat-o de mult timp, din timpurile grafului, sub forma lui $\$ \lozenge a$, pe care voi știți s-o citiți acum ca și *S barat tăietură de mic(a)*.

Nu asupra a ceea ce e acolo implicit, nodal, adică ϕ, punctul grație căruia eversiunea se poate face din unul în altul, grație căruia cei doi termeni se prezintă ca identici, la modul inversului și recto-ului, însă nu a nu importă care invers și a nu importă care recto, fără aceasta eu nu aș fi avut nevoie să vă arăt în locul său ceea ce el este atunci când el

reprezintă dubla tăietură asupra acestei suprafețe particulare căreia eu am încercat să vă arăt topologia în *cros-cap*, acest punct aici desemnat este punctul ϕ grație căruia cercul desenat prin această tăietură poate fi pentru noi schema mentală a unei identificări originale.

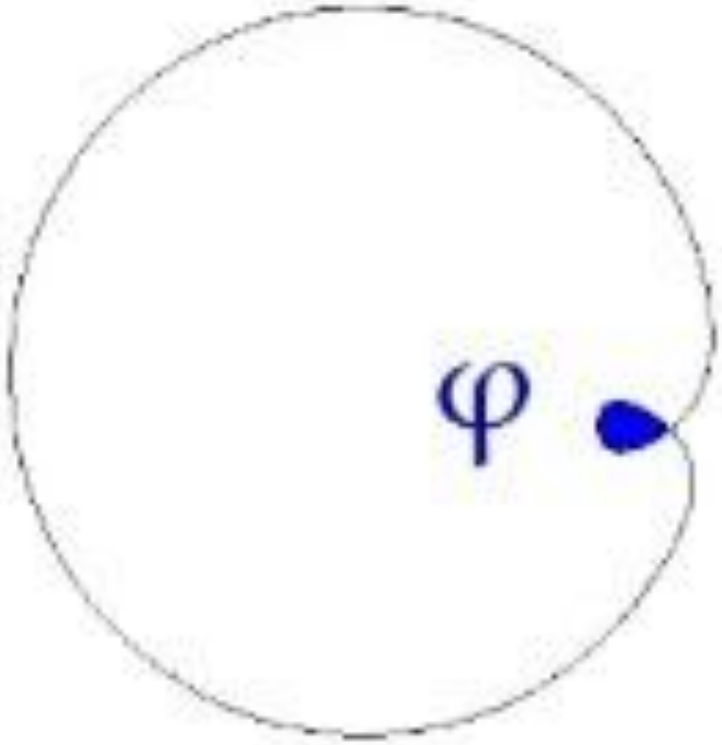

Acest punct - eu cred să vă fi accentuat suficient în ultimele mele discursuri funcția sa structurală - poate, până la un anumit punct, să primească pentru voi prea multe proprietăți satisfăcătoare: acest *falus*, iată-l cu această funcție magică care este prea bien cea pe care întregul nostru discurs i-o implică de mult timp. Ar fi puțin prea ușor decât să găsim acolo punctul nostru de cădere.

Aceasta este pentru ce azi eu vreau să pun accentul pe acestui punct, adică asupra funcției lui *(a), micul(a)*, în calitatea în care el este totodată în mod propriu vorbind: ceea ce poate să ne permită să concepem *funcția obiectului* în teoria analitică, adică acest *obiect* care în *dinamica psihică*, este ceea ce structurează pentru noi întregul *proces progresiv-regresiv*, ceea la ce noi avem de-a face în raporturile subiectului la realitatea sa psihică, însă care este de asemenea obiectul nostru: obiectul științei analitice.

Și ceea ce eu vreau să pun în față, în ceea ce vă voi spune din asta azi, aceasta este că dacă noi vrem să calificăm acest obiect într-o perspectivă în mod propriu logică - și eu accentuez: logicizantă – noi nu avem nimic

mai bun de a spune din asta decât aceasta: faptul că el este *obiectul castrării*. Eu înțeleg pe acolo, eu specific: prin raport la alte funcții care au fost definite până aici ale obiectului, căci dacă putem spune că obiectul în lume, pentru atât cât el se discerne acolo, este obiectul unei *privări*, putem spune în mod egal faptul că obiectul este obiectul *frustrării*. Și eu voi încerca să vă arăt întocmai în ce anume, acest obiect care este al nostru, se distinge din asta.

Este prea bine clar că dacă acest obiect este un obiect al logicii, el nu ar știi să fi fost până aici în mod complet absent, indecelabil în toate tentativele făcute pentru a articula ca atare ceea ce numim logica.

Logica nu a existat *din toate timpurile* sub aceeași formă, cea care ne-a satisfăcut în mod perfect, ne-a împlinit până la Kant care se complăcea acolo încă, *această logică formală, născută într-o zi sub pana* lui ARISTOTEL, a exercitat această *captivație*, această *fascinație* până la momentul în care ne atașăm, în secolul trecut, la ceea ce putea fi reluat acolo în detaliu. Ne-am dat seama de exemplu că lipseau acolo multe lucruri de partea *cuantificării*. Aceasta nu este în mod cert ceea ce am adăugat acolo ceea ce este interesant, însă aceasta este ceea prin ce ea ne reținea, și prea bine multe lucruri pe care am crezut a trebui să le adăugăm acolo nu merg decât într-un sens în mod singular steril.

În fapt, aceasta este asupra reflecției pe care analiza ne-o impune, privind aceste puteri atât de mult timp insistente ale logicii aristoteliciene, faptul că poate să se prezinte pentru noi interesul logicii. Privirea celui care desface *(„dépouille”)* de toate detaliile sale atât de fascinante *logica formală aristoteliciană* trebuie - eu v-o repet - să se abstragă de ceea ce ea a adus din decisiv, din tăietură în lumea mentală, pentru a înțelege chiar cu adevărat ceea ce a precedat-o, de exemplu: posibilitatea întregii *dialectici platoniciene*, pe care o citim întotdeauna ca și cum logica formală era deja acolo, ceea ce o falsifică în mod complet pentru lectura noastră.

Însă să lăsăm.

Obiectul aristotelician - căci aceasta este prea bine astfel că trebuie să-l numim - are întocmai, dacă eu pot spune, pentru proprietate de a putea avea proprietăți care îi aparțin în propriu: *atribute*. Și sunt tocmai

acestea cele care definesc *clasele*. Ori aceasta e o construcție pe care el n-o datorează decât la a confunda ceea ce eu aș numi – din lipsă de mai bun – categoriile lui *a fi* și *a avea*.

Aceasta ar merita lungi dezvoltări, și pentru a vă face să traversați acest pas eu sunt obligat să recurg la un exemplu care îmi va servi drept suport. Deja, această funcție decisivă a atributului, eu v-am arătat-o în cadrant:

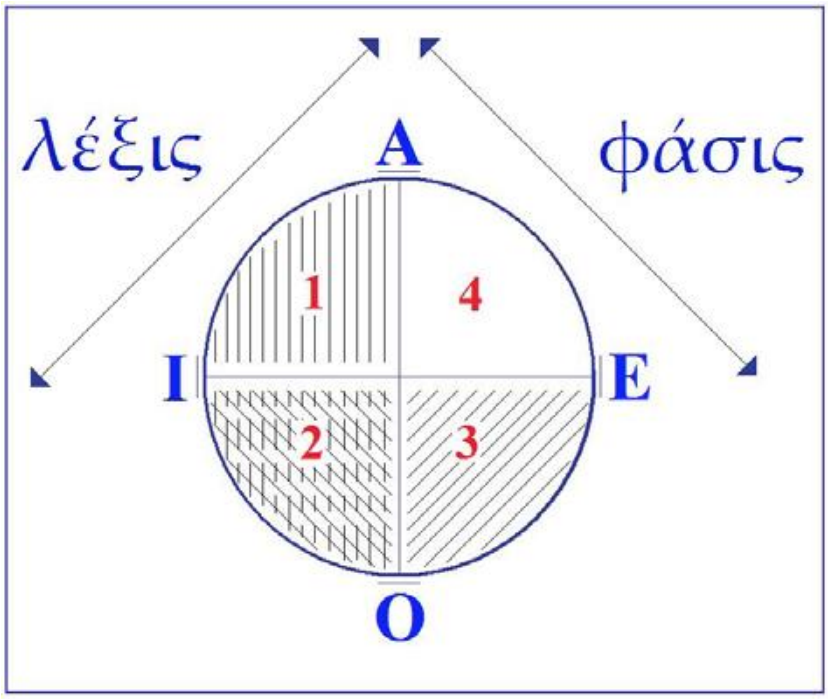

Aceasta este introducerea trăsăturii unare cea care distinge partea fazică, unde va fi spus de exemplu că „*orice trăsătură este verticală*”, ceea ce nu implică în sine existența vreunei trăsături, de partea lexică, *unde poate să existe acolo trăsături verticale, însă unde poate să nu existe din asta acolo*. A spune „*orice trăsătură este verticală*” trebuie să fie structura originală, funcția de *universalitate*, de *universalizare* proprie la o logică fondată asupra *trăsăturii privării*.

Πᾶς [pass] aceasta este „*tot*”-ul *(le „tout” – orice-ul)...*

el evocă eu nu știu ce ecou al zeului Pan. Aceasta este prea bine acolo una dintre coalescențele mentale pe care eu vă rog să faceți efortul de a o șterge din hârtiile voastre. Numele zeului Pan nu are absolut nimic de-a face cu „*tot*”-ul, și efectele panice la care el se joacă seara pe lângă spiritele simple de la țară nu au nimic de-a face cu ceva efuziune mistică sau nu. Raptusul alcoolic, zis de vechii autori „pantophobic”, este prea bine numit în acest sens că, el de asemenea Πανικός (panikos) ceva îl

tracasează, îl perturbă, și faptul că el trece prin fereastră. Nu există nimic mai mult de pus acolo înăuntru, aceasta este o greșeală a spiritelor prea eleniste de a aduce acolo acest retuș despre care unul din maeștrii mei vechi, totuși prea bine mult iubit de mine, ne aducea această rectificare, trebuie să spunem raptusul „*pantofobic*”. Absolut deloc.

... Πᾶς [pass], aceasta este prea bine într-adevăr „tot”-ul, și aceasta se raportează la ceva, aceasta este la πάσασθαι[passastaï], la *posesie*.

Și poate voi găsi eu la a mă face reprins dacă eu apropiu acest πᾶς al lui pos de *possidere (a poseda)* și de *possum (a putea)*, însă eu nu ezit absolut deloc la a o face. Posesia sau nu a *trăsăturii unare*, a trăsăturii caracteristice, iată în jurul a ce se învârte instaurarea unei *noi logici clasificatorie* explicite a surselor obiectului aristotelian.

Acest termen „*clasificatorie*”, eu îl folosesc în mod intenționat, întrucât aceasta este grație lui Levi-Strauss dacă voi aveți începând de acum corpusul, articularea dogmatică a funcției clasificatorie la ceea el numește el însuși, eu îi las din asta responsabilitatea umoristică, „*starea sălbatică*”, prea bine mult mai aproape de dialectica platoniciană decât de aristotelism: diviziunea progresivă a lumii într-o serie de jumătăți, cupluri de termeni antipodici pe care el le inseră în tipuri din care – asupra acestui subiect citiți „*Gândirea sălbatică*” – voi veți vedea că esențialul ține în aceasta: ceea ce nu este „*arici*” însă ceea ce veți vrea, „*scorpie*” sau „*marmotă*”, este altceva. Ceea ce caracterizează structura *obiectului aristotelian*, aceasta este faptul că ceea ce nu este *arici* este non-*arici*. Aceasta este pentru ce eu spun că aceasta este logica obiectului privării.

...

Ori este tocmai despre aceasta că este vorba în analiză. Am putea spune că este ceea din ce noi suntem încurcați să facem – deseori în ciuda noastră – să strălucească mirajul în spiritul celor cărora noi ne adresăm. Noi ne găsim – am spus-o – prea bine încurcați, precum *otrava, proverbialului măr*, și totuși este prea bine ea cea care este acolo, este tocmai la ea că noi avem de-a face, este tocmai asupra ei – în calitatea

în care ea este la inima structurii – este tocmai asupra ei că poartă ceea ce noi numim *castrarea*.

Aceasta este întocmai în calitatea în care există o structură subiectivă care se învârte în jurul unui tip de tăietură, cea pe care v-am reprezentat-o astfel:

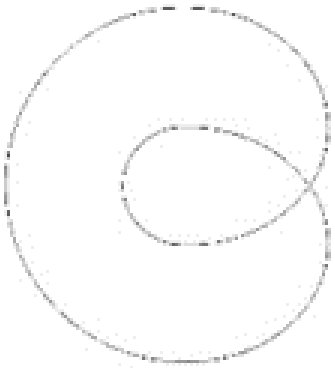

...faptul că există la inima identificării fantasmatice, acest obiect organizator, acest obiect inductor. Și nu ar putea fi din asta altfel în ceea ce privește întreaga lume a angoasei la care noi avem de-a face, care este obiectul ca și definit *obiect al castrării*.

...

Aceasta este tocmai la punctul unde orice semnificanță face lipsă, se abolește, la punctul nodal spus „dorința Altuia”, la punctul spus falic, pentru atât cât el semnifică abolirea ca atare a orice semnificanțe (S_1 : semnificant a-asemantic), faptul că obiectul mic(a), obiect al căstrării, vine să ia locul său.

El are deci un raport la semnificant.

1962.09.00. Kant cu Sade

Că opera lui Sade anticipă Freud, fie și cu privire la catalogul perversiunilor, este o prostie care se repetă în Litere, pentru care vina – ca întotdeauna – revine specialiștilor.

Din contră noi ținem că budoarul sadian se egalează acelor locuri de la care școlile filosofiei antice și-au luat numele: Academie, Liceu, Stoa. Aici ca și acolo, pregătim știința rectificând poziția eticii. În aceasta, da, o curățare se operează care trebuie meargă o sută de ani în profunzimile

gustului pentru ca drumul lui Freud să fie practicabil. Socotiți de acolo șaizeci în plus ca să spunem de ce toată asta.

Dacă Freud a putut enunța al său *principiu al plăcerii* fără a trebui măcar să se îngrijoreze să marcheze ceea ce îl distinge de funcția sa în etica tradițională, fără a risca mai mult să fie înțeles, în ecou la prejudecata necontestată vreme de două milenii, pentru a reaminti atracția pre-ordonând creatura la binele său, cu psihologia care se înscrie în diverse mituri de bunăvoință, noi nu putem decât să aducem omagiu ridicării insinuante de-a lungul secolului al XIX-lea a temei „*fericirii în rău*”.

Aici, Sade este pasul inaugural al unei subversiuni, pentru care, oricât de picant aceasta pare cu privire la răceala omului, Kant este punctul de turnură, și niciodată reperat – pe care să știm – ca atare. *Filosofia în budoar* vine la opt ani după *Critica rațiunii practice*. Dacă, după ce am văzut că ea se acordă acolo, *noi demonstrăm că ea o completează, vom spune că ea dă adevărul Criticii*.

Din acest fapt, postulatele în care aceasta se sfârșește:

- alibiul imortalității în care ea refulează progres, sănătate și chiar iubire,

- tot ceea ce ar putea veni din satisfăcător din lege – garanția care îi trebuie dintr-o voință pentru care obiectul la care legea se raportează să fie inteligibil – pierzând chiar și platul sprijin al funcției de utilitate în care Kant le închidea,

...aduc opera la diamantul său de subversiune. Prin care se explică incredibila exaltare pe care o primește de acolo orice cititor non prevenit prin pietatea academică. Efect la care nu va dăuna deloc să fi dat seama de asta.

Că suntem *bine în rău*, sau dacă o vrem, că eternul feminin nu atrage în sus, am putea spune că acest viraj a fost luat pe o remarcă filologică: și anume că ceea ce fusese admis până acolo, că suntem *bine în bine*, se sprijină pe o omonimie pe care limba germană n-o admite: *man fühlt sich wohl im Guten (omul se simte bine în bine)*. Este modul în care Kant a introdus a sa *Rațiune practică*.

Principiul plăcerii, aceasta este legea binelui cea care este *wohl (binele)*, să spunem *„bien-être” (a fi bine)*. În practică, el ar supune subiectul la aceeași înlănțuire fenomenală care determină obiectele sale. Obiecția pe care o aduce acolo Kant este, după stilul său de rigoare, intrinsecă. Nici un fenomen nu se poate prevala dintr-un raport constant la plăcere. *Nici o lege așadar a unui astfel de bine* nu poate fi enunțată *care ar defini ca și voință subiectul* care ar introduce-o în practica sa.

Căutarea binelui ar fi așadar un impas, dacă el nu ar renaște, *das Gute*, *binele* care este obiectul legii morale. El ne este indicat prin experiența pe care o facem de a auzi înăuntrul nostru porunci, al căror imperativ se prezintă ca și categoric, altfel spus incondiționat.

Să notăm că acest *bine* nu este presupus *Binele*, decât din a se propune, cum tocmai am spus-o, în fața și contra oricărui obiect care ar pune acolo condiția sa, din a se opune la orice ar fi din bine-uri incerte pe care aceste obiecte ar putea să aducă, într-o echivalență de principiu, pentru a se impune ca și superior din valoarea sa universală. Astfel greutatea nu ar fi apărut acolo decât din a exclude, pulsiune sau sentiment, tot ceea din ce subiectul poate pătimi în interesul său pentru un obiect, ceea ce Kant pentru atât desemnează ca „patologic”.

Aceasta ar fi așadar prin inducție pe acest efect că am regăsi acolo *Suveranul Bine* al anticilor, dacă Kant după obișnuința sa nu ar preciza încă faptul că acest *Bine* nu acționează ca și contra-greutate, ci, dacă o putem spune, ca și anti-greutate, adică din sustragerea de greutate pe care el o produce în efectul de amor propriu (*Selbstsucht*), pe care subiectul îl resimte ca mulțumire (*arrogantia*) de plăcerile sale, pentru ceea ce o privire la acest *Bine* face aceste plăceri mai puțin respectabile. Textual, atât pe cât de sugestiv.

Să reținem paradoxul că ar fi tocmai în momentul în care subiectul nu mai are în fața lui nici un obiect, că el întâlnește o lege, care nu are alt fenomen decât ceva din semnificant deja, ceva ce obținem dintr-o voce în conștiință, și care, articulându-se acolo în maximă, propune acolo ordinul unei rațiuni în mod pur practică sau voință.

Pentru ca această maximă să facă lege, trebuie și este suficient ca la proba unei astfel de rațiuni, ea să poată fi reținută ca și universală în

drept de logică. Ceea ce, s-o reamintim din acest drept, nu vrea să spună că ea se impune tuturor, ci că ea valorează pentru toate cazurile, sau pentru a spune mai bine, că ea nu valorează în nici un caz, dacă ea nu valorează în orice caz. Însă această probă trebuind să fie din rațiune, *pură* chiar dacă *practică*, nu poate reuși decât pentru maxime de un *tip* care oferă o priză analitică la deducția sa.

Acest tip se ilustrează din fidelitatea care se impune la restituirea unei depuneri: practica depunerii sprijinindu-se pe cele două urechi care – pentru a constitui depozitarul – trebuie să se astupe la orice condiție de opunere la această fidelitate. Altfel spus, nici o depunere fără depozitar la înălțimea sarcinii sale. Am putea simți nevoia unui fundament mai sintetic, chiar și în acest caz evident. Să ilustrăm din asta la rândul nostru defectul, fie și cu prețul unei ireverențe, dintr-o maximă retușată a Tatălui Ubu:

„Trăiască Polonia, căci dacă nu ar exista Polonia, nu ar exista Polonezi”.

Nimeni – prin oarecare lentoare, chiar emotivitate – să nu se îndoiască aici de atașamentul nostru la o libertate fără de care popoarele sunt în doliu. Însă motivația sa aici analitică, chiar dacă irefutabilă, pretează ca indefectibilul să se tempereze de acolo din observația că Polonezii s-au recomandat dintotdeauna printr-o rezistență remarcabilă la eclipsele Poloniei, dacă nu din deplorarea care se motiva de acolo. Aceasta este prea bine ceea ce face pe Kant să exprime regretul că la experiența legii morale, nici o intuiție nu oferă obiect fenomenal.

Noi vom conveni că până la capătul *Criticii* acest obiect se sustrage. Însă este pentru a-l lăsa ghicit ca și pe urma sa, că implacabila suită pe care o aduce Kant la a demonstra sustragerea sa, dă operei acest erotism fără îndoială inocent, dar perceptibil, căruia noi îi vom demonstra bine-fondatul prin natura spusului obiect. Este pentru aceasta că noi rugăm să se oprească la chiar acest punct al liniilor noastre, pentru a le relua după, pe toți cei dintre cititorii noștri care sunt la locul *Criticii* într-un raport încă virgin, din a n-o fi citit. Ei să controleze acolo dacă ea are prea bine efectul pe care noi îl spunem, noi le promitem de acolo în orice caz această plăcere care se comunică din realizare.

Ceilalți ne vor urma acum în „*Filosofia în budoar*” și ceea ce ne propune lectura sa.

Pamflet se adevereşte ea, însă dramatic, în care o luminare de scenă permite dialogului ca și gesturilor să se continue la limitele imaginabilului, această luminare se stinge un moment pentru a face loc – pamflet în pamflet – la un *factum* intitulat: „*Francezi, încă un efort dacă vreți să fiți republicani*”.

Ceea ce se enunță acolo este de obicei înțeles, dacă nu apreciat, ca și o mistificare. Nu este nevoie să fi alertat de portanța recunoscută visului în vis de a indica un raport mai aproape la real, pentru a vedea în apelul făcut aici la actualitatea istorică o indicație de același fel. Ea este patentă, și am face-o mai bine să privim acolo de două ori. Să spunem că nervul *factum*-ului este dat în maxima dreptului la juisare, insolit la a se extrage de acolo și în mod precis la a se reclama acolo din portanța unei reguli universale. S-o enunțăm astfel:

„*Eu am dreptul de a juisa de corpul tău, poate să mi-o spună oricare, și acest drept eu îl voi exersa fără ca nici o limită să mă oprească în capriciul atrocităților pe care eu am gustul să le satisfac acolo.*”

Astfel este *maxima în care eu pretind să supun voința tuturor*, pentru puțin cât o societate îi dă efect prin constrângerea sa.

Dar în afară că, dacă este ceva la care ne-a rupt deducția *Criticii*, este la a distinge raționalul de felul de rezonabil care nu este decât un recurs confuz la patologic, noi știm acum că umorul este transfugul în comic al funcției însăși a „supraeului”: ceea ce, pentru a anima dintr-un avatar această instanță psihanalitică și a o smulge la acest retur de obscurantism la care o folosesc contemporanii noștri, poate la fel de bine, în proba kantiană a regulii universale, să introducă grăuntele de sare care îi lipsește.

De acum nu suntem noi oare incitați să luăm mai în serios ceea ce se prezintă nouă din a nu o fi absolut deloc? Noi nu vom întreba, ne îndoim de asta, dacă trebuie și nici dacă este suficient ca o societate să sancționeze un drept la juisare permițând de acolo tuturor să se reclame din asta, pentru ca de acum maxima sa să se autorizeze din imperativul

legii morale. Nici o legalitate pozitivă nu poate decide dacă această maximă poate lua rang de regulă universală, pentru că la fel de bine acest rang poate s-o opună în mod eventual tuturor.

Nu este problemă care se tranșează doar la a o imagina, și extensia la toți a dreptului pe care maxima invocă nu este aici afacerea. Nu am demonstra acolo cel mai bine decât o posibilitate a generalului – ceea ce nu este universalul – care ia lucrurile așa cum ele se fondează și nu cum ele se aranjează. Și nu am ști omite această ocazie de a denunța exorbitantul rolului pe care-l conferim momentului reciprocității în structuri, în mod notabil subiective, care repugnă acolo în mod intrinsec.

Reciprocitatea, relație reversibilă din a se stabili pe o linie simplă la a uni doi subiecți care, din poziția lor „reciprocă", țin această relație drept echivalentă, găsește în mod dificil să se plaseze ca și timp logic al oricărei traversări a subiectului în raportul său la semnificant, și mult mai puțin încă ca și etapă a oricărei dezvoltări acceptabile sau nu ca și psihice, (în care copilul are întotdeauna spate bun pentru placajele de intenție pedagogică).

Oricum ar fi, aceasta este un punct de redat deja maximei noastre că ea poate servi de paradigmă a unui enunțat excluzând ca atare reciprocitatea (reciprocitatea și nu sarcina de revanșă). Orice judecată pe ordinul infam pe care l-ar întrona maxima noastră este așadar indiferentă în materie, care este de a-i recunoaște sau de a-i refuza caracterul unei reguli acceptabile ca și universală în morală, morală după Kant recunoscută drept o practică necondițională a rațiunii.

Trebuie în mod evident să-i recunoaștem acest caracter pentru simplul motiv că simpla sa anunțare (kerygme a sa) are virtutea de a instaura totodată și această rejecție radicală a patologicului, de orice considerație luată la un bine, la o pasiune, chiar la o compasiune, adică rejecția pe unde Kant eliberează câmpul legii morale, și forma acestei legi care este de asemenea singura sa substanță, în calitatea în care voința nu se obligă acolo decât la a debuta din practica sa orice motiv care să nu fie din maxima sa însăși.

În mod cert aceste două imperative între care poate fi întinsă, până la spargerea vieții, experiența morală, sunt în paradoxul sadian impuse ca și marelui Altul, și nu ca și nouă înșine.

Însă aceasta nu este distanță decât din primă abordare, căci în mod latent imperativul moral nu face din asta mai puțin, căci este tocmai de la marele Altul că porunca sa ne reclamă.

Observăm aici complet nud revelându-se ceea la ce ne-ar introduce parodia mai sus dată a universalului evident al datoriei depozitarului, adică faptul că bipolaritatea din care se instaurează Legea morală nu este nimic altceva decât această refantă a subiectului care se operează din orice intervenție a semnificantului: anume a *subiectului enunțării la subiectul enunțatului*.

Legea morală nu are alt principiu. Încă trebuie ca el să fie patent, exceptat la a preta la această mistificație pe care *gagul* lui „*Trăiască Polonia!*” făcea simțit. În ce maxima sadiană este, din a se pronunța de la gura altuia, mai onestă decât a face apel la vocea de dinăuntru, căci ea demonstrează *refanta* – escamotată de obicei – a *subiectului*.

Subiectul enunțării se detașează acolo în mod la fel de clar ca și din „*Trăiască Polonia!*”, în care doar se izolează ceea ce evocă din *amuzant* manifestarea sa.

Să ne reportăm doar, pentru a confirma această perspectivă, la doctrina din care Sade el însuși fondează domnia principiului său. Aceasta este cea a *drepturilor omului*. Aceasta este din faptul că nici un om nu poate fi unui alt om proprietatea, că el nu ar ști să facă din asta pretext la a suspenda de acolo dreptul tuturor la a juisa de el, fiecare după voia sa. Ceea ce el va suporta de acolo din constrângere nu este atât din violență cât din principiu, dificultatea - pentru cine o face sentință – nefiind atât din a-l face acolo să consimtă cât din a o pronunța la locul său.

Aceasta este așadar prea bine marele Altul în calitate de liber, aceasta este libertatea marelui Altul cea pe care discursul dreptului la juisare pune în subiect al enunțării sale, și nu de un mod care diferă de „Tu ești” care se evocă din fondurile „ucigând” *(„tuant”)* al oricărui imperativ.

Însă subiectul enunțatului nu este mai puțin clar în acest discurs din a fi suscitat la fiecare adresă a tulburării *(„trouble”)* sale conținut, adică: faptul că intenția juisării, la a se mărturisi în mod impudic, găurește în Altul celălalt pol necesar la a ridica *(„dresser”)* crucea experienței sadiene.

Să ne amintim faptul că durerea, care proiectează aici promisiunea sa de ignonimie, nu face decât să retaie mențiunea expresă pe care o face din asta Kant printre conotațiile experienței morale. Și să reamintim că stoicii au pretins să surmonteze de acolo proba prin dispreț. Să ne imaginăm o reluare a lui Epitect în experiența sadiană: „*Tu vezi, tu l-ai rupt*”, spune el desemnând piciorul său. Să rabați juisarea la mizeria unui astfel de efect în care se clatină căutarea sa, nu este s-o întorci în dezgust?

În ce se arată că juisarea este ceea din ce se modifică experiența sadiană. Căci ea nu proiectează să acapareze o voință, decât la a o fi traversat deja pentru a se instala la cel mai intim al subiectului pe care ea îl provoacă dincolo, din a atinge pudoarea sa. *Căci pudoarea este ambo-ceptivă conjuncturilor ființei*: între doi *impudoarea* unuia la ea singură făcând violul *pudorii* celuilalt. Canal la a justifica, dacă o trebuia, ceea ce noi mai întâi am produs din aserțiunea, *la locul marelui Altul*, a subiectului.

Să interogăm această juisare precară din a fi suspendată în marele Altul la un ecou pe care ea nu-l suscită decât la a-l aboli la măsură, din a reuni acolo intolerabilul. Nu vă pare ea în sfârșit a nu se exalta decât din ea însăși la modul unei altei – oribile – libertăți! La fel de bine vom vedea noi a se descoperi acest al treilea termen care, la spunerea lui Kant, ar face lipsă în experiența morală. Aceasta este adică obiectul care, pentru a-l asigura la voință în împlinirea Legii, el este constrâns să retrimită la *Lucrul-în-sine*. Acest obiect nu iată-l pe el, coborât din inaccesibilitatea lui, în experiența sadiană, și devoalat ca și *Ființă-acolo*, *Dasein*, a agentului chinului.

...

1962.11.14. Seminarul 10, „Angoasa”, Lecția 1

Vă voi vorbi acest an despre angoasă.

Cineva care nu e deloc la distanță de mine în cercul nostru, m-a lăsat totuși cealaltă zi să percep ceva surpriză că am ales acest subiect care nu i se părea să trebuiască să fie de o atât de mare resursă. Trebuie să spun că nu voi avea vreo greutate să-i dovedesc contrariul. În masa a ceea ce ni se propune nouă cu privire la acest subiect, întrebări, va trebui să aleg și în mod sever. De aceea voi încerca, încă de azi să vă arunc asupra lucrului.

Dar deja această chestiune mi-a părut a păstra urma a nu știu ce naivitate niciodată etanșată, pentru motivul că asta ar fi să crezi că este o alegere: că fiecare an, eu aleg un subiect, așa, care mi s-ar părea interesant pentru a continua jocul vreunei *baliverne*, cum se spune. Nu!

O veți vedea, mă gândesc, angoasa e punctul de întâlnire *(„rendez-vous”)* unde vă așteaptă tot ceea ce era din asta din discursul meu anterior și unde se așteaptă între ei un anumit număr de termeni, care au putut până în prezent să nu vă apară suficient de legați.

Veți vedea pe acest teren al angoasei, cum, înnodându-se mai strâns, fiecare își va lua încă și mai bine locul său. Spun „*încă și mai bine*” căci recent s-a putut să-mi apară, apropo de ceea ce s-a spus despre *fantasmă* la una dintre reuniunile zise „*provinciale*” ale Societății noastre[2], că ceva își luase în spiritul vostru - privind această structură atât de esențială care se numește *fantasma* - locul său efectiv. Veți vedea că cel al angoasei nu e departe de acela, pentru motivul că e foarte frumos și bine același.

V-am pus pe această tablă – totuși, în cele din urmă nu este o mare tablă – câțiva mici semnificanți, repere sau ajutor pentru memorie, poate nu toți cei pe care aș fi vrut, dar după toate convine să nu abuzăm prea mult în ce privește schematismul. Aceasta o veți vedea clarificându-se imediat. Ei formează două grupe, aceasta și aceea:

---

[2] „*Zile provinciale*” din octombrie 1962 pe tema fantasmei. Cf. Robert Pujols: *Abordare teoretică a fantasmei*, în *Psihanalistul* nr.8, Puf 1964, p.11

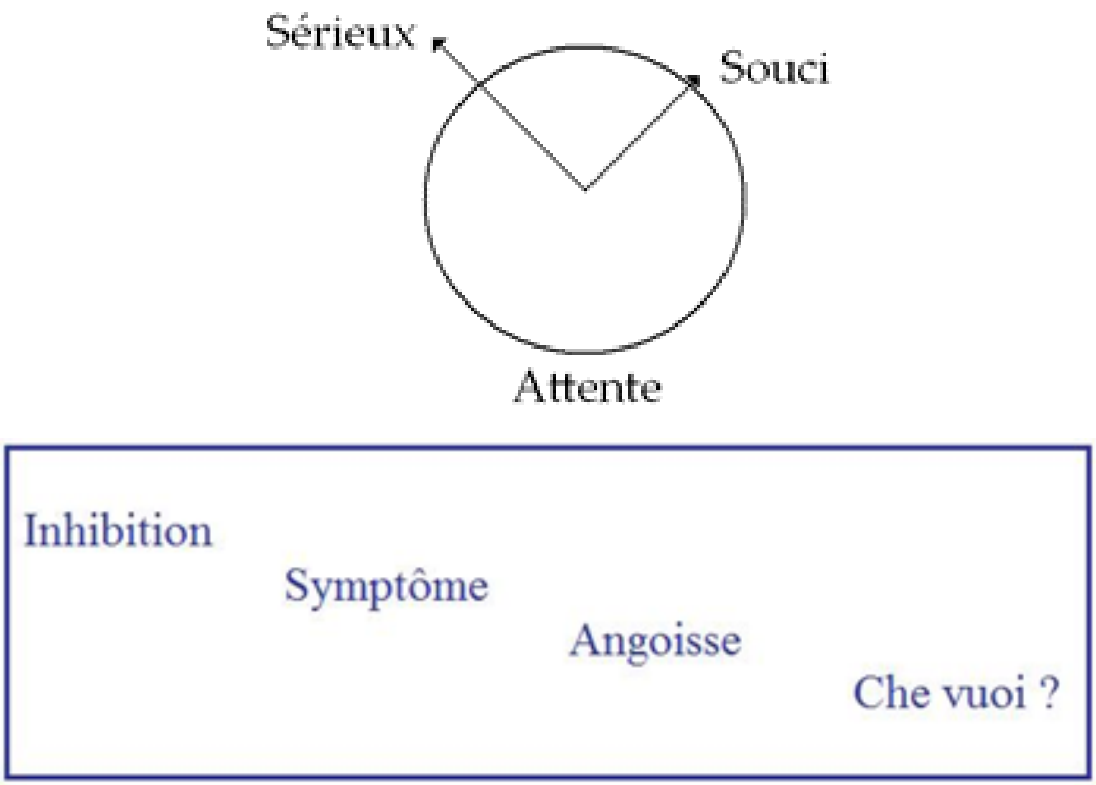

Aceea o voi completa. La dreapta, acel graf:

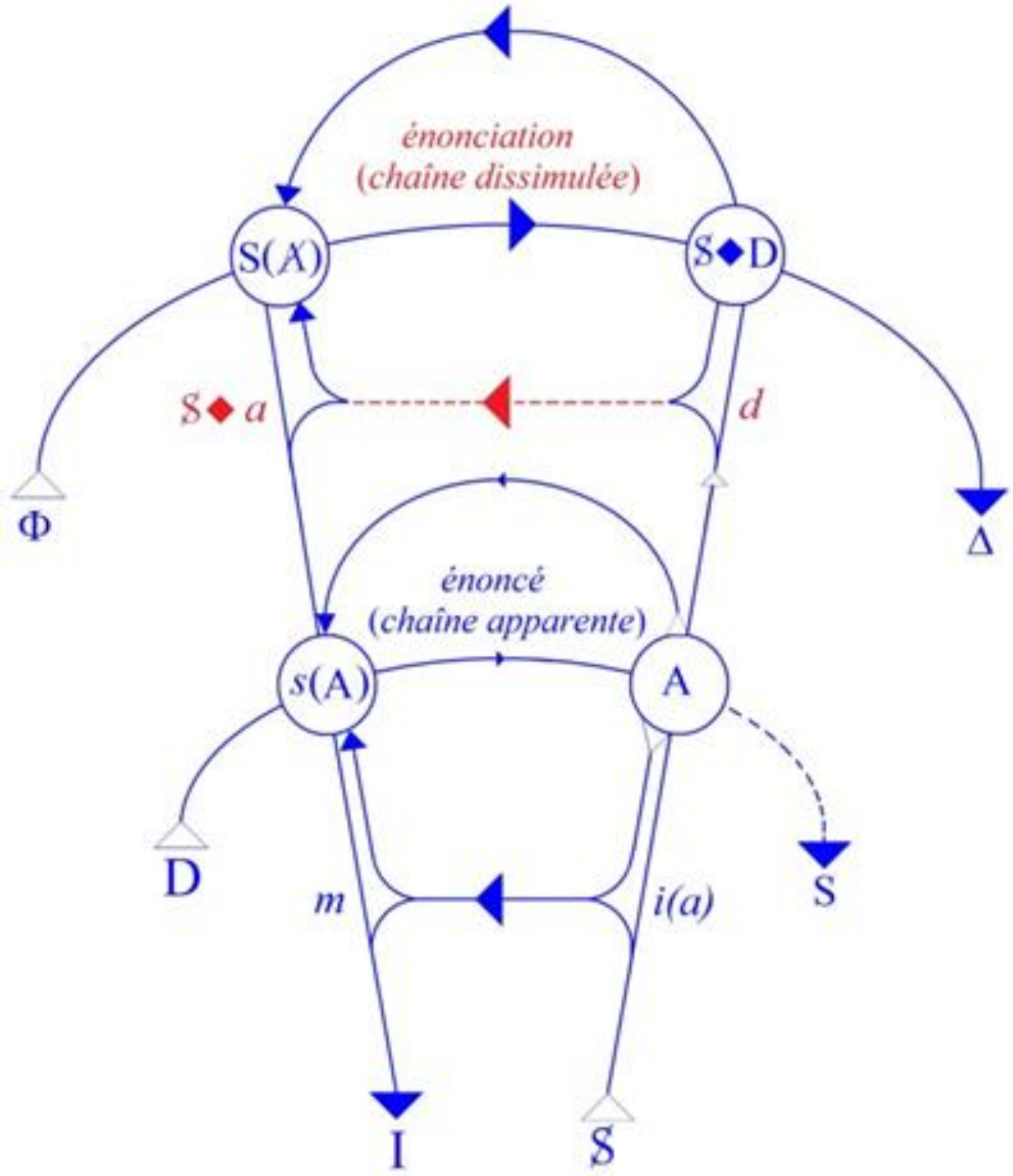

cu care mă scuz că de atât de mult timp vă deranjez, dar care este totuși necesar – căci valoarea de reper vă va apărea, mă gândesc, mereu mai eficace – pentru a aminti *structura* pe care trebuie s-o evoce ochilor voștri. La fel de bine forma sa – care poate nu v-a apărut niciodată – de *pară-păr de angoasă*, nu poate aici de evocat *prin hazard*.

Pe de altă parte, dacă anul trecut, apropo de această mică *suprafață topologică* căreia i-am făcut o atât de mare parte, unii au putut vedea sugerându-se spiritului lor anumite forme îndoire ale *foițelor embriologice*, *chiar a straturilor cortexului*, nimeni - apropo de dispoziția totodată *bilaterală și înnodată* a intercomunicării orientate a acestui graf, nimeni nu a evocat niciodată apropo de aceasta, *plexul*

solar. Bineînțeles nu pretind să vă dau acolo secretele, dar această curioasă mică omologie nu e poate atât de externă pe cât o credem și ar merita să fie amintită la începutul unui discurs despre angoasă.

Angoasa, aș spune – până la un anumit punct al reflecției prin care am introdus discursul meu adineaori, cel care a fost făcut de unul dintre apropiații mei, vreau să spun în *Societatea noastră – angoasa nu pare să fie ceea ce vă sufocă, înțeleg, ca psihanaliști*.

Și totuși, nu e prea mult a spune că *asta ar trebui*, în, dacă pot spune, logica lucrurilor, adică a relației pe care voi o aveți cu pacientul vostru. După toate, să simți ceea ce subiectul *poate de acolo să suporte din angoasă*, este ceea ce vă pune la probă în fiecare clipă.

Trebuie deci să presupunem că cel puțin pentru cei dintre voi care s-au format în tehnică, lucrul a sfârșit prin a trece, în reglarea voastră, *cel mai puțin perceput*, trebuie prea bine s-o spunem. Nu este exclus, și Dumnezeu mulțumesc, ca analistul, pentru puțin cât ar fi deja dispus – vreau să spun prin foarte bune dispoziții de a fi un analist – ca analistul intrând în practica sa să resimtă de la primele sale relații cu bolnavul pe divan *ceva angoasă*.

Încă e convenabil să atingem apropo de asta chestiunea comunicării angoasei. Această angoasă, despre care voi știți, că pare ea, atât de bine să regleze, să vă tamponeze de acolo, să vă ghideze, este ea aceeași cu cea a pacientului? De ce nu? E o chestiune pe care o las deschisă pentru moment, poate nu pentru foarte mult timp, dar care merită osteneala să fie deschisă încă de la origine, dacă totodată trebuie să recurgem la articulările noastre esențiale pentru a-i putea da un răspuns valabil. Deci să așteptăm un moment cel puțin, în distanțe, în detururile pe care vi le voi propune și care nu sunt absolut deloc în afara oricărei previziuni pentru cei care sunt auditorii mei.

Căci dacă vă amintiți, deja apropo de o altă serie de zile zise „*provinciale*” care erau departe de a-mi fi dat atâta satisfacție, apropo *de care* într-un fel de incluziune, de paranteză, de anticipare, în discursul meu de anul trecut, am crezut că trebuie să avertizez și să proiectez în avans o formulă indicându-vă raportul angoasei esențial la dorința Altuia.

Pentru cei ce nu erau acolo, reamintesc fabula, apologia, imaginea amuzantă, pe care crezusem că trebuie s-o ridic de acolo în fața voastră pentru o clipă: eu însumi îmbrăcând masca animalului cu care se acoperă „*vrăjitorul grotei Cei trei Frați*”, mă *imaginasem* în fața voastră, în fața unui alt animal – a unuia adevărat acela, și presupus uriaș pentru ocazie – cel al mantiei religioase (călugăriței).

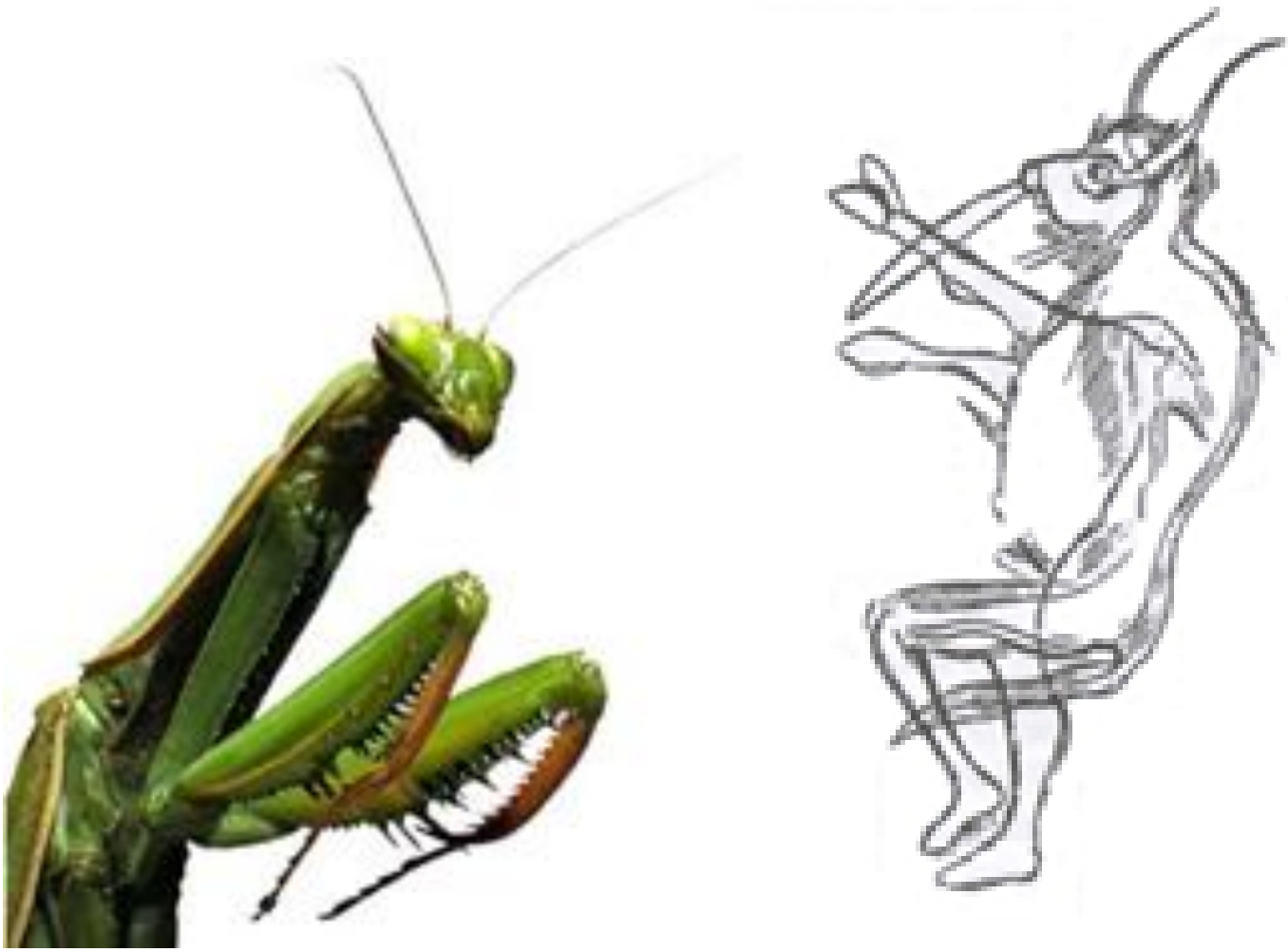

Și la fel de bine, cum masca pe care eu o purtam, eu nu știam care era, voi vă imaginați ușor că aveam câteva motive să nu fiu asigurat, pentru cazul în care, prin hazard, acea mască nu ar fi fost improprie să antreneze partenera mea în ceva eroare cu privire la identitatea mea, lucrul fiind bine subliniat prin ceea ce eu adăugasem acolo: că în acea oglindă enigmatică a globului ocular al insectei eu nu îmi vedeam propria mea imagine.

Această *metaforă* își păstrează azi întreaga sa valoare, și este ea cea care justifică faptul că în centrul semnificanților pe care eu i-am pus pe acea tablă, voi vedeți chestiunea pe care am introdus-o de mult timp ca fiind țâțâna celor două etaje ale grafului în măsura în care ele structurează

acel raport al subiectului cu semnificantul, care cu privire la subiectivitate mi se pare că trebuie să fie cheia a ceea ce introduce în doctrina freudiană „*Che vuoi?*”, „*Ce vrei tu?*”.

Împingeți puțin mai mult funcționarea, intrarea cheii, atunci aveți „*Ce îmi vrea mie el?*” cu *ambiguitatea* pe care franceza o permite asupra lui „*mie*”, între complementul indirect sau direct. Nu doar: „*ce vrea el la mine?*”, ci ceva suspendat ce privește direct *eul*, care nu este „*cum mă vrea el?*” ci care este „*ce vrea el privind acest loc al eului*”, care este ceva *în suspensie, între două etaje*, d →S◊a et i(a) → m, cele două puncte de retur care în fiecare desemnează efectul caracteristic și distanța atât de esențială pentru a construi la începutul a tot ceea ce noi vom avansa acum, distanță care face totodată omolog și distinct raportul *dorinței* și al *identificării narcisice*.

Este în jocul dialecticii, care înnodă atât de strâns cele două etaje, că noi vom vedea introducându-se *funcția angoasei*, nu că ea ar fi de acolo ea însăși resortul, dar că ea este prin momentele apariției sale *ceea ce ne permite să ne orientăm acolo*.

Astfel deci în momentul în care am pus întrebarea privind raportul vostru de analist la angoasă, întrebare care tocmai lasă în suspensie aceasta: pe cine menajați voi?

Altul, fără îndoială, dar la fel de bine voi-înșivă, iar acele două menajamente pentru a se reacoperi nu trebuie să fie lăsate confundate. Este chiar acolo una dintre vizările care la sfârșitul acestui discurs vă vor fi propuse. Pentru moment introduc această indicație de metodă, faptul că ceea ce noi vom avea de scos ca învățământ din această cercetare cu privire la angoasă, este să vedem în ce punct privilegiat ea emerge. Este faptul de a modela pe o orografie[3] a angoasei ceea ce ne conduce direct asupra unui relief care este cel al raporturilor de termen la termen care constituie această tentativă structurală mai mult decât condensată din care am crezut că trebuie să fac pentru voi ghidul discursului nostru.

[3] Orografie: Arta fabricării cadranelor solare

Dacă voi ştiţi deci să vă aranjaţi cu angoasa, aceasta ne va face să avansăm deja, decât să încercăm să vedem cum. Şi la fel de bine, eu însumi, eu nu aş şti s-o introduc fără a o aranja în vreun fel, şi este poate acolo un prag: nu trebuie s-o aranjez prea repede, aceasta nu vrea să spună nici că în nici un mod, prin ceva joc psihodramatic, scopul meu trebuie să fie să vă arunc în angoasă cu jocul de cuvinte pe care deja l-am făcut cu privire la acel „je - eu” al lui „jeter – a arunca”.

1962.11.21. Seminarul 10, „Angoasa”, Lecţia 2

Ce anume asta vrea să spună, şi pentru ce? Pentru ce... pentru ce, după timpul în care facem ştiinţă...

căci aceste reflecţii poartă asupra a prea bine alt lucru şi asupra unor câmpuri prea bine mult mai vaste decât cel al experienţei noastre

...pretindem cea mai mare simplitate posibilă? Pentru ce realul ar fi el simplu? Ce anume poate chiar să ne permită, un singur moment, să o presupunem?

Ei bine nimic, însă nimic altceva decât acest *initium* subiectiv, asupra căruia eu am pus accentul aici în timpul întregii prime părţi a învăţământului meu de anul trecut, adică, faptul că nu există din apariţie conceptibilă a unui subiect ca atare, decât pornind de la introducerea primă a unui semnificant, şi a semnificantului cel mai simplu care se numeşte *trăsătura unară*.

Trăsătura unară este de dinaintea subiectului. „*La început era verbul*”, asta vrea să spună: „*La început este trăsătura unară*”.

Şi tot ceea ce este învăţabil trebuie să conserve acest stigmat al acestui *initium* ultra-simplu care este singurul lucru care poate în ochii noştri justifica idealul de simplitate. *Simplex, singularitate a trăsăturii*, aceasta este tocmai asta ceea ce noi facem să intre în *real*, fie că *realul* o vrea sau nu o vrea.

1963.01.09. Seminarul 10, „Angoasa”, lecția 7

În orice caz, întrucât o parte importantă a speculațiilor noastre privesc ceea ce numim „*alegerea obiectului iubirii*”, și întrucât în perturbațiile acestei vieți amoroase zace o parte importantă a experienței analitice, întrucât în această alegere referința la obiectul primordial, la mamă, este ținută drept capitală, distincția se impune de a ști unde trebuie situată această incidență cernătoare a faptului că, pentru unii, va rezulta că ei nu vor putea funcționa pentru *orgasm* decât cu prostituate, și că pentru alții aceasta va fi cu alți subiecți, aleși în alt registru.

1963.02.27. Seminarul 10, „Angoasa”, lecția 12

Suntem așadar plasați, atât de paradoxal cât asta v-ar părea privind acest subiect al angoasei, suntem plasați, suntem readuși, pe acest plan crucial pe cale l-aș numi „*mitul legii morale*”, adică faptul că orice poziție sănătoasă a legii morale ar fi de căutat în sensul unei autonomii a subiectului. Accentul însăși al acestei căutări, accentuarea întotdeauna mai mare, în cursul istoriei *teoriilor eticii*, a acestei noțiuni de *autonomie*, arată destul ceea despre ce este vorba, adică despre o apărare: faptul că ceea despre ce este vorba de a înghiți, este acest adevăr prim și de evidență că *legea morală este heteronomă*.

1963.03.13. Seminarul 10, „Angoasa”, lecția 14

https://www.youtube.com/watch?v=AJcRA2z6bcE&list=PLckdIII6fdyStTL1sSMm-oJpQvxDBH5tZ&index=12

Страхи	Înfricoșări
У страха глаза велики	Frica îngrașă obiectele
Я боюсъ утоб он не пришёл	eu mă tem ca el să nu vină
Небоъ боюсъ, уто он не придёт	pentru sigur, eu mă tem ca el să nu ajungă

...

„Doar iubirea permite juisării să consimtă („condescendre” – a coborî împreună, a fi condescendent, a condescinde, a avea bunătatea de a face ceva, a consimți acolo chiar dacă nu resimțim în mod special dorința, a binevoi) dorinței”.

1963.03.20. Seminarul 10, „Angoasa”, lecția 15

https://www.youtube.com/watch?v=yDq049fM5F4&list=PLckdIIl6fdyStTL1sSMm-oJpQvxDBH5tZ&index=13

Și pentru a merge mai departe în formulele mele, eu aș spune faptul că, din acest fapt: *în guvernarea („règne”) bărbatului, există întodeauna prezența a ceva impostură*, în cea a femeii, aceasta este așa cum noi am spus-o deja în timpul său – reamintiți-vă articolul lui Joan Riviere – dacă ceva acolo corespunde, aceasta este *mascarada*, însă aceasta este absolut altceva.

...

Urma sensibilă a ceea ce eu vă avansez privind Don Juan, aceasta este faptul că raportul complex al bărbatului la obiectul său este pentru el șters, însă cu prețul acceptării imposturii sale radicale. Prestigiul lui Don Juan este legat la acceptarea acestei imposturi. El este întotdeauna acolo, la locul unui altul, el este, dacă eu pot spune, obiectul absolut.

1963.05.08. Seminarul 10, „Angoasa”, lecția 17

https://www.youtube.com/watch?v=GA9Z8_880bg&list=PLckdIIl6fdyStTL1sSMm-oJpQvxDBH5tZ&index=14

Voi o știți – câțiva o știu – revin dintr-o călătorie care mi-a adus câteva experiențe, care mi-a adus aceasta din esențial în orice caz, apropierea, vederea, întâlnirea cu anumite dintre aceste opere fără de care studiul cel mai atent al textelor, al literei, al doctrinei – și anume cea a budismului în ocazie – nu pot rămâne decât ceva *sec*, *incomplet*, *non vivificat*.

...

Certitudinea...

această certitudine cât de mult contestabilă, întotdeauna destinată deriziunii, *această certitudine* care se atașează la ceea ce eu aș numi proba esențialistă, *cea* care nu este în Sfântul Anselme, căci voi o regăsiți la fel de bine în Descartes, *cea* care tinde la a se fonda în perfecțiunea obiectivă a Ideii pentru a fonda acolo existența sa,

...*această certitudine precară și derizorie* totodată: dacă ea se menține *în ciuda a orice critici*, dacă noi suntem forțați prin ceva bias de a reveni acolo, aceasta este faptul că ea *nu este decât umbra unui alt lucru, al unei alte certitudini*.

Și *această certitudine*, aici eu deja am numit-o, voi puteți s-o recunoașteți căci *eu am numit-o prin numele său*: aceasta este *cea a angoasei legată la apropierea obiectului*, această *angoasă* despre care eu v-am spus că trebuie s-o definești ca și *ceea ce nu înșală*, singura certitudine, ea, fondată, non ambiguă aceasta este cea a angoasei, angoasa în mod precis în calitatea în care orice obiect îi scapă. Și certitudinea legată la recursul la *cauza primă* este *umbra* acestei certitudini fundamentale. Caracterul său de *umbră* este ceea ce îi dă această parte în mod esențial precară, această parte care nu este în mod veritabil surmontată decât prin această *articulare afirmativă*, care întotdeuna caracterizează ceea ce eu am numit „*argumentul esențialist*”, acest ceva care *pentru totdeauna* este pentru ea, ceea ce este în ea, ceea ce nu convinge.

Această certitudine deci, la a o căuta astfel în veritabilul său fundament, se adeverește ceea ce ea este, aceasta este o deplasare, o ceritudine secundă, și deplasarea despre care este vorba, aceasta este *certitudinea angoasei*. Ce anume aceasta implică?

...

Însă nu acolo înțeleg să vă aduc azi. Eu vreau să iau o cale ocolitoare: să utilizez o experiență, să stilizez o întâlnire care a fost a mea și pe care v-am indicat-o adineaori, să apropii anumite ceva lucruri din câmpul a ceea ce poate trăi încă, a practicilor budiste și anume cele ale Zen-ului.

...

Noi intrăm în budism. Voi știți despre asta deja, eu cred, destul pentru a ști că vizarea, principiile recursului dogmatic la fel de bine ca și ale practicii de asceză care poate să i se raporteze, poate să se rezume – de altfel ea este rezumată – în această formulă care ne interesează în modul cel mai viu văzând ceea ce noi avem aici de articulat, faptul că *„dorința este iluzie”*. Ce vrea să spună asta?

„Iluzie” aici nu ar ști să fie decât referință la registrul adevărului. Adevărul despre care este vorba nu ar ști să fie decât un adevăr ultim.

Enunțarea lui *„este iluzie”* în această ocazie este de luat în direcția care rămâne de precizat din ceea ce poate fi sau nu *funcția ființei*. Să spui că *„dorința este iluzie”*, este să spui că ea nu are suport, că nu are finalitate, - nici chiar vizare pe *nimic*.

Voi ați auzit vorbind, eu cred, chiar dacă nu ar fi decât în Freud, despre referința la nirvana. Eu cred că voi ați putut, de aici, de acolo, auzi vorbind într-un astfel de mod încât voi să nu o puteți identifica la o pură reducție la neant. Uzajul însăși a negației care este curent, în *Zen* de exemplu, și recursul la semnul *„Mu”* care este cel al negației aici, nu ar ști să ne înșele.

„Mu”-ul despre care este vorba fiind de altfel o negație foarte particulară care este un *„a nu avea”*.

Aceasta, doar aceasta singură, ar fi suficientă *să ne pună în gardă*. Ceea despre ce este vorba, cel puțin în etapa mediană a relației la *nirvana*, este frumos și bine articulat într-un mod absolut răspândit în orice formulare a adevărului budist, este articulat în sensul întotdeauna al

unui non-dualism. *„Dacă există un obiect al dorinței tale, acesta nu este altul decât tu însăți”*.

Eu subliniez că nu vă dau aici din budism, trăsătura originală: तत् त्वम् असि *(Tat tvam asi), „ești tu însuți”-ul* pe care îl recunoști în altul, este deja înscris în *Vedanta*. Să spunem că nu îl reamintesc aici – neputând în nici un mod să vă fac nici o istorie, nici o critică a budismului – că nu îl reamintesc aici decât pentru a apropia, pe căile cele mai scurte, ceea la ce prin această *experiență*, despre care voi veți vedea că ea este *foarte particulară*, că dacă eu o localizez acolo, este pentru că ea este caracteristică, în această *experiență* a raportului la această statuie – *experiență* făcută de mine însămi – este pentru noi utilizabilă.

Experiența budistă, în calitatea în care prin etape și prin progres, tinde să facă pentru cel care o trăiește, care se angajează în căile sale și, la fel de bine de altfel, cei care se vor angaja acolo într-un mod propriu ascetic nu sunt ei, acolo ca și altundeva, decât raritate, presupune o referință eminentă, în raportul nostru la obiect, la funcția oglinzii. În mod efectiv, metafora îi este uzuală.

Acum mult timp, am făcut aluzie într-unul dintre textele mele – în rațiunea a ceea ce eu deja puteam cunoaște despre asta – aluzie la *această oglindă fără suprafață în care nu se reflectă nimic*. Astfel era termenul, etapa dacă vreți, faza, la care eu înțelegeam să mă refer pentru *scopurile precise* pe care le vizam atunci, era într-un articol despre cauzalitatea psihică.

Observați aici că acest raport în oglindă la obiect, este pentru orice gnoseologie absolut comun. Acest caracter absolut comun al acestei referințe este ceea ce ne face atât de ușor accesul, și de asemenea, atât de ușor să ne angajăm în eroare, orice referință la noțiunea de *proiecție*. Noi știm cât este de ușor ca lucrurile în afară să prindă *culoarea* sufletului nostru, și chiar *forma*, și chiar să se avanseze spre noi sub *forma unui dublu*. Însă dacă noi introducem ca și esențial, în acest raport la dorință, *obiectul(a)*, afacerea dualismului și a non-dualismului ia un cu totul alt relief. Dacă *ceea ce există din mai mult mine însămi în exterior* este acolo, nu atât pentru că eu l-am proiectat, ci pentru că el *a fost de mine tăiat*, faptul de a i mă realipi sau nu, și căile pe care le-aș

lua pentru această recuperare, iau alte feluri de posibilități, de varietăți eventuale.

Este aici, că pentru a da un sens – care să nu fie de ordinul *turului de prestidigitație, escamotajului, magiei* – la funcția oglinzii, *vorbesc în această dialectică a recunoașterii a ceea ce noi aducem lumii cu dorința*, convine să fac câteva remarci. Dintre care prima este că – într-un mod, pe care eu vă rog să notați că nu este acolo a lua calea idealistă – dintre care prima este această remarcă *că ochiul este deja o oglindă*, că ochiul, aș merge eu să spun, organizează lumea în *spațiu*, că el reflectă ceea ce în oglindă este reflect, însă că pentru ochiul cel mai pătrunzător este vizibil reflectul pe care îl poartă el însuși al lumii, în acest ochi pe care el îl vede în oglindă, că el nu are, pentru a spune totul, nevoie de două oglinzi opuse pentru ca să fie deja create *reflexiile la infinit ale palatului mirajelor*.

Această remarcă a unei desfășurări infinite de imagini inter-reflectate, care se produce din momentul în care există ochiul și o oglindă, nu este acolo pentru pur și simplu ingeniozitatea remarcii – despre care nu vedem de altfel foarte bine unde ea ar deschide – ci din contră pentru a ne readuce la punctul privilegiat care este la origine, care este același ca și cel în care se înnoadă dificultatea originară a aritmeticii: fundamentul lui 1 și 0.

Una – imagine – cea care se face în ochi, eu vreau să spun cea pe care voi o puteți vedea în pupilă, cere la începutul acestei geneze un corelat, care el, să nu fie absolut deloc o imagine. Dacă suprafața oglinzii nu este absolut deloc acolo pentru a suporta lumea,

-asta nu este pentru că *nimic n-o reflectă* această lume, din care noi trebuie să tragem consecința,

-asta nu este că lumea se risipește cu absența subiectului,

-asta este în mod propriu ceea ce eu am spus în prima mea formulă, este că „*nu se reflectă nimic*”.

Asta vrea să spună că înaintea „spațiului” există un „Unul” care conține multiplicitatea ca atare, care este anterior desfășurării spațiului ca atare, care nu este niciodată decât un spațiu ales în care nu pot ține decât

lucruri juxtapuse atât cât este loc. Că acest loc este indefinit, chiar infinit, nu schimbă nimic la problemă.

Însă pentru a vă face să înțelegeți ceea ce eu vreau să spun în ce privește acest „Unul”, care nu este πᾶν [pan] ci πολύ [poly], toți, la plural, eu vă voi arăta pur și simplu ceea ce voi puteți vedea, la acest același 鎌倉市 Kamakura[4], făcut de mâna unui sculptor căruia îi cunoaștem foarte bine numele – Kamakura, este tocmai la finalul secolului doisprezece – este Buddha. El este reprezentat, eu spun în mod material reprezentat, printr-o statuie de trei metri înălțime, și în mod material reprezentat prin mii de alte statui. Asta face o anumită impresie, cu atât mai mult cu cât defilăm în fața lor într-un culoar în cele din urmă destul de strâmt, și cu cât mii de statui asta ocupă loc, mai ales când ele sunt toate de mărime umană, în mod perfect făcute și individualizate. Această muncă a durat 100 de ani numitului sculptor – eu cred că asta face esențialul – și școlii sale. Voi veți putea considera, la o parte aproape centrală, lucrul văzut din față, și acolo văzut în perspectivă oblică, ceea ce asta dă atunci când voi avansați în culoar.

[4] Lapsus al lui Lacan. Este vorba aici despre 三十三間堂 Sanjūsangen-dō la Kyōto

Aceasta este făcută pentru a materializa în fața voastră că opoziția monoteism politeism nu este poate ceva așa de clar cum voi vă reprezentați de obicei. Căci miile și una statui care sunt acolo, sunt toate în mod propriu și în mod identic același Buddha. În rest, în drept, fiecare dintre voi este un Buddha. Eu spun „în drept" pentru că, pentru motive particulare, voi puteți să fi fost aruncați în lume cu ceva șchiopături care vor face la acest acces un obstacol mai mult sau mai puțin ireductibil.

Nu rămâne mai puțin că această identitate a unului subiectiv în multiplicitatea sa, variabilitatea sa infinită, cu un „Unul" ultim în accesul său împlinit la non-dualism, în accesul său la dincolo-ul oricărei variații patetice, la dincolo-ul de orice schimbare mondială, cosmică, este ceva la care noi trebuie mai puțin să ne interesăm ca și fenomen decât la ceea ce el ne permite să apropiem din raporturile pe care el le demonstrează, prin consecințele pe care el le-a avut în mod istoric, în mod structural, în gândirea oamenilor. În adevăr, eu am spus că ceea ce este acolo sub o mie și unu suporturi, în realitate aceste o mie și unu suporturi, grație la efecte de multiplicare înscrise în ceea ce voi puteți vedea: multiplicitatea brațelor lor, a însemnelor pe care ei le poartă și a câtorva capete care încoronează capul central, trebuie multiplicate într-un astfel de mod încât există, în realitate, aici 33333 aceleași ființe identice. Asta nu este decât un detaliu.

V-am spus că era Buddha. Asta nu este, vorbind în modul absolut, Buddha, este un Boddisattva, adică pentru a merge repede și a face pe ghidul, dacă eu pot spune, un aproape Buddha. Ar fi absolut Buddha dacă tocmai, el nu era acolo, însă cum el este acolo, și sub această formă multiplicată, care a cerut, voi o vedeți, multă suferință, aceasta nu este decât imaginea suferinței pe care el o ia, el, de a fi acolo. El este acolo pentru voi. Este un Buddha care nu a reușit încă să se dezintereseze – pentru motivele fără îndoială ale unuia dintre acele obstacole la care făceam aluzie adineaori – să se dezintereseze de salvarea umanității.

Tocmai pentru asta dacă voi sunteți budiști, voi vă prosternați în fața acestei somptuoase adunări. Este că într-adevăr voi datorați, eu cred, recunoștință unității care s-a deranjat în așa mare număr pentru a rămâne aproape să vă aducă ajutor. Căci se spune de asemenea – iconografia o enumeră – în care cazuri ei vă vor aduce ajutor.

Boddisattva despre care este vorba se numește în sanscrită – voi deja ați auzit vorbindu-se de el, acela eu sper, numele lui este în mod excesiv răspândit, mai ales în zilele noastre, toate acestea gravitează în sfera va numită la mondeni: yoga – Boddhisattva despre care este vorba este अवलोकितेश्वर AVALOKITESVARA. Doamne mulțumesc, eu am trecut prin bunele căi înainte să mă interesez de japoneză: soarta a făcut că eu am explicat cu bunul meu maestru Demieville – în anii în care psihanaliza îmi lăsa mai mult răgaz – această carte, această carte care se numește „Lotusul adevăratei legi” care a fost scrisă în chineză, pentru a traduce un text sanscrit, de către कुमारजीव KUMARAJIVA. Acest text este aproximativ turnura istorică în care se produce avatarul, metamorfoza singulară pe care vă voi cere s-o rețineți. Adică faptul că acest BODDISATTVA अवलोकितेश्वर AVALOKITESVARA, „ce care aude plânsetele lumii”, se transformă pornind din epoca lui कुमारजीव KUMARAJIVA, care mi se pare a fi de asta întrucâtva responsabil – se transformă într-o divinitate feminină. Această divinitate feminină, despre care eu cred că voi sunteți în mod egal fie și puțin la acord, la diapazon, se numește Kwan yin sau încă Kwan ze yin, este același sens ca și sensul pe care-l are अवलोकितेश्वर AVALOKITESVARA: este „cea care consideră, care merge, care se acordă”. Asta este Kwan:

Asta este „lumea” de care vă vorbeam adineaori („cel care aude plânsetele lumii”):

Și asta, acestea sunt gemetele sale sau plânsetele sale:

Kwan ze yin

„Ze”-ul poate fi uneori șters: Kwan yin este o divinitate feminină, în China este fără ambiguitate, Kwan yin apare întotdeauna sub o formă feminină. Și este tocmai la această transformare, este tocmai asupra acestei transformări că eu vă rog să vă opriți o clipă. În Japonia, aceste aceleași cuvinte se citesc Kan non sau Kan ze non, după cum inserăm sau nu caracterul lumii. Nu toate formele lui Kan non sunt feminine în Japonia. Eu aș spune chiar că majoritatea Kan non nu o sunt.

Și întrucât voi aveți în fața ochilor imaginea statuilor din 三十三間堂 Sanjūsangen-dō, din acest templu: aceeași *sfințenie*, *divinitate* – termenul este de lăsat aici în suspans – vă este reprezentată sub *această formă multiplă*, voi puteți remarca faptul că personajele sunt prevăzute cu *mici mustăți* și *infime bărbi schițate*.

Ele sunt deci acolo sub o formă masculină, ceea ce corespunde într-adevăr la structura canonică pe care o reprezintă aceste statui, numărul de brațe, de capete despre care este vorba.

Însă aceasta este exact despre aceeași ființă că este vorba, ca și în prima statuie căreia eu v-am făcut aici să circule *reprezentările*.

Aceasta este aceeași – această formă este specificată de această dată – ca și un *Nyo i rin, Kan ze non sau Kan non*. *Nyo i rin* în ocazie, care este deci de repus aici în cap:

如意輪

Nyo i rin

Există un caracter care va fi puțin înăbușit, dar în sfârșit nu chiar atât de mult – *Nyo i rin vrea să spună*: *ca și roata dorințelor*.

Aceasta este *în mod exact de asemenea* sensul pe care îl are *corespondentul* său *sanscrit*.

Iată așadar în fața a ce noi ne găsim prezentați: este ușor să regăsești, să regăsești în modul cel mai atestat, asimilarea *divinităților pre-budiste* în diferitele etaje ale acestei ierarhii, care de atunci se articulează ca și *nivele, etape, forme de acces* la realizarea ultimă a lui BODDHI, adică la inteligența ultimă a caracterului în mod radical iluzoriu al oricărei dorințe.

Totuși, la interiorul acestei multiplicități, dacă o putem spune, convergentă spre un centru care, prin esență, este un centru niciunde,

voi vedeți aici reapărând, reivindu-se, eu aș spune aproape *în modul cel mai încarnat*, ceea ce putea exista din cel mai viu, din cel mai real, din cel mai animat, din cel mai uman, din cel mai patetic, într-o relație primă la lumea divină, ea, în mod esențial hrănită și ca și punctată de toate variațiile dorinței.

Faptul că divinitatea, dacă putem spune, sau Sfințenia cu un mare S, aproape cea mai centrală a accesului la BODDHI, se găsește încarnată sub o formă a divinității feminine pe care am putut merge până la a identifica la origini, cu nici mai mult nici mai puțin decât *reapariția* lui SHAKTI indiană, adică a ceva ce este identic la principiul feminin al lumii, la sufletul lumii, aceasta este acolo ceva care trebuie o clipă să ne oprească.

Pentru a spune totul, eu nu știu dacă această statuie, căreia eu v-am făcut să ajungă fotografiile, a reușit pentru voi să stabilească această *vibrație*, această *comunicare* de care eu vă asigur că în prezența ei, putem acolo a fi *sensibil*.

Putem acolo a fi sensibil nu doar pur și simplu faptul că eu am fost-o, însă hazardul a făcut că acompaniat de ghidul meu, așa cum eu o eram atunci, care era unul dintre acești Japonezi pentru care MAUPASSANT nici MÉRIMÉE nu au secrete, nici nimic din literatura noastră...

1963.05.15. Seminarul 10, „Angoasa”, lecția 18

https://www.youtube.com/watch?v=MDVn5R1WcwI&list=PLckdIIl6fdyStTL1sSMm-oJpQvxDBH5tZ&index=15

Cum anume – aceasta este ceea ce lecția mea de ultima dată a vrut să prezentifice în fața voastră – cum anume un întreg câmp al experienței umane, o experiență care se propune ca și cea a unei forme, într-un fel, de salvare – cel al experienței budice, a putut el să pună la principiul său faptul că *„dorința este iluzie”*? Ce anume asta vrea să spună? Este ușor să surâzi de rapiditatea aserțiunii că *„totul nu este nimic”*. La fel de bine v-am spus-o eu, nu este despre aceasta că este vorba în budism.

Însă dacă, pentru experiența noastră de asemenea, această aserțiune că *„dorința nu este decât iluzie”* poate avea un sens, este vorba despre a ști pe unde acest sens poate să se introducă, și pentru a spune totul: *unde este momeala*.

Dorința, eu vă învăț s-o reperați, s-o legați la *funcția tăieturii*, s-o puneți într-un anumit raport cu funcția *restului*.

Acest *rest* este ceea ce o susține, ceea ce o animă și aceasta este ceea ce noi învățăm să reperăm în funcția analitică a *obiectului parțial*.

Totuși alt lucru este *lipsa* la care este legată satisfacția: această distanță a *locului lipsei* în raportul său la *dorință* ca și structurată prin *fantasmă*, *prin oscilația („vacillation” – ezitarea) subiectului în raportul său la obiectul parțial*, această *non-coincidență* a *lipsei* despre care este vorba cu funcția *dorinței*, dacă eu pot spune, în act, *aceasta este tocmai acolo ceea ce creează angoasa* și *angoasa singură se găsește a viza adevărul acestei lipse*.

Este tocmai pentru ce la fiecare nivel, la fiecare etapă a structurării *dorinței*, dacă noi vrem să înțelegem ceea despre ce este vorba în această funcție, cea a *dorinței*, noi trebuie să reperăm ceea ce eu aș numi *„punctul de angoasă”*.

Aceasta ne va face să revenim în spate, și dintr-o mișcare comandată prin întreaga noastră experiență întrucât totul se petrece ca și cum, fiind ajunsă odată cu experiența lui Freud *la a se bloca pe un impas – impas* pe care eu îl promovez a nu fi decât aparent însă până aici niciodată traversat, *cel al complexului castrării* – totul se petrece ca și cum această blocare care rămâne de explicat, ceea ce poate că îmi va permite azi să conclud asupra unei oarecare afirmații privind ceea ce vrea să spună blocarea lui Freud pe *complexul castrării*.

Și pentru moment, să-i reamintim în teoria analitică consecința: ceva ca și *un reflux*, ca și *un retur* care readuce teoria la a căuta *în ultim resort modul de a funcționa* cel mai radical al pulsiunii la nivelul oral.

Este singular faptul că o analiză, că o intuiție care în mod inaugural a fost cea a funcției nodale în orice formare a dorinței a ceea ce este în mod propriu sexual, a fost în cursul evoluției sale istorice din ce în ce

mai mult adusă la a căuta originea tuturor accidentelor, tuturor anomaliilor, tuturor abisurilor care se pot produce la nivelul structurării dorinței, în ceva despre care nu este totul să spui că el este *în mod cronologic originar*: *pulsiunea orală*, despre care trebuie încă justificat că ea este *în mod structural originară*, aceasta este la ea că în cele din urmă noi trebuie să readucem originea, etiologia tuturor împiedicărilor la care noi avem de-a face.

La fel de bine am abordat eu deja ceea ce, eu cred, trebuie pentru noi, să redeschidă problema acestei reduceri la pulsiunea orală, arătându-i acest mod din care în mod actual ea funcționează, adică *ca și un mod metaforic de a aborda ceea ce se petrece la nivelul obiectului falic*. O metaforă care permite să eludezi ceea ce există din impas creat prin faptul că nu a fost niciodată rezolvat de Freud, la *ultimul termen*, ceea ce este *modul de a funcționa al complexului de castrare*, ceea ce *îl voalează* în oarecare fel, ceea ce permite *să vorbești despre el* fără a întâlni *impasul*.

Însă dacă metafora este justă, noi trebuie, *la nivelul său însăși*, să vedem amorsa *(„l'amorce" – momeala, amorsa, schița)* a ceea despre ce este vorba, a ceea pentru ce ea nu este aici decât metaforă.

Și este pentru ce aceasta este tocmai la nivelul acestei *pulsiuni orale că* deja o dată eu am încercat să reiau funcția relativă: a tăieturii, a obiectului, a locului *satisfacției* și a celui al *angoasei*, pentru a face pasul care ne este acum propus, cel unde eu v-am adus ultima dată, adică punctul de joncțiune între *(a)-ul funcționând ca și* - ϕ, adică *complexul de castrare*, și *acest nivel* pe care noi îl vom numi *vizual* sau *spațial*, după fața unde noi îl vom lua în considerare, cel care este în mod propriu vorbind cel unde noi putem cel mai bine să vedem ceea ce vrea să spună *momeala („le leurre" – momeala, capcana) dorinței*.

...

La fel de bine este frapant că în tentativa de a înțelege, de a raționa, de a logiciza misterul ochiului – și aceasta la nivelul tuturor celor care s-au atașat la această formă de captură majoră a dorinței umane – fantasma celui de-al treilea ochi se manifestă peste tot. Eu nu am nevoie

să vă spun că pe imaginile lui Buddha, despre care am dat seama ultima dată, al treilea ochi, în oarecare mod, este întotdeauna indicat.

...

„*Separtiția*" fundamentală – nu separare ci partiție la interior – iată ceea ce se găsește, încă de la origine și încă de la nivelul pulsiunii orale, înscris în ceea ce va fi structurare a dorinței. Nici o mirare atunci la faptul ca noi să fi fost la acest nivel pentru a găsi ceva imagine mai accesibilă la ceea ce a rămas pentru noi – pentru ce? – întotdeauna până acum *paradoxat*, adică: faptul că în modul de funcționare *falic*, în cel care este legat la copulație, este de asemenea imaginea unei *tăieturi*, a unei separații, a ceea ce noi numim *în mod impropriu „castrare"*, întrucât este *o imagine de evirare cea care funcționează*.

1963.05.29. Seminarul 10, „Angoasa", lecția 20

Pentru a spune imediat lucrurile așa cum ele se vor articula la pasul următor, eu aș spune că *funcția falusului*, ca și *imaginară*, funcționează peste tot, la toate nivelele – de sus, de jos – pe care le-am definit, caracterizate printr-o anumită relație a subiectului la *micul(a)*, *falusul* funcționează peste tot, în afară de acolo unde îl așteptăm, într-o funcție mediatoare, și anume la *stadiul falic*, și că este tocmai această carență ca atare a *falusului* – prezent, reperabil, deseori spre marea noastră surpriză, peste tot altundeva – este *această evaporare a funcției falice ca atare*, la acest nivel unde el este așteptat pentru a funcționa, *ceea ce este principiul angoasei de castrare*.

...

Noi vom vedea, repornind din punctul unde azi v-am condus, cum anume întreaga experiență analitică ne arată că este în măsura unde el este chemat ca și obiect de *ispășire*, într-o *conjuncție în impas*, faptul că *falusul* adeverindu-se a lipsi, constituie *castrarea* ea însăși, ca și un punct imposibil de ocolit al raportului subiectului la Altul, însă ca și un punct – în ce privește funcția sa de angoasă – rezolvat.

1963.06.05. Seminarul 10, „Angoasa”, lecția 21

Și tocmai pentru aceasta nu este prin hazard că eu am introdus câmpul „ochiului ascuns” în spatele întregului univers spațial, prin referința la aceste ființe-imagini pe întâlnirea cărora se joacă un anumit parcurs de salvare – parcursul budist anume – introducând pe cea pe care eu am desemnat-o ca și Kwan yin sau altfel Avalokiteshvara în completa sa ambiguitate sexuală.

...

Faptul că *falusul* nu se găsește acolo unde îl așteptăm, acolo unde îl cerem, adică *pe planul medierii genitale*, iată ceea ce explică faptul că *angoasa este adevărul sexualității*, adică ceea ce apare de fiecare dată când fluxul său se retrage, arată nisipul. *Castrarea* este prețul acestei structuri, ea *se substituie la acest adevăr*.

Însă în fapt, acesta este un joc iluzoriu: nu există *castrare* pentru că, la locul unde ea trebuie să se producă, nu există obiect de castrat. *Ar trebui pentru aceasta ca falusul să fi fost acolo*. Ori nu este acolo decât pentru ca să nu existe angoasă. *Falusul*, acolo unde el este așteptat ca și sexual, nu apare niciodată decât ca și lipsă, și este tocmai aceasta legătura sa cu angoasa. Și tot asta vrea să spună *că falusul este chemat la a funcționa ca și instrument al puterii*.

1963.06.12. Seminarul 10, „Angoasa”, lecția 22

Toată dialectica a ceea ce v-am învățat să recunoașteți în *funcția lui* -φ, funcție unică prin raport la toate celelalte funcții ale *micului(a)*, în calitatea în care ea este definită printr-o lipsă, prin lipsa unui obiect, această lipsă se manifestă ca atare, în acest raport în mod efectiv central, și este aceasta ceea ce justifică întreaga axare a analizei asupra sexualității, pe care noi o vom numi aici *juisare în Altul*. *Raportul acestei juisări în Altul ca atare, la orice introducere a instrumentului lipsind care desemnează* - φ *este un raport intern*.

Astfel este ceea ce eu am articulat în ultimele mele două lecții și ceea ce este baza, fundația solidă a oricărei situații suficient de eficace a aceea ce noi numim *angoasă de castrare*.

1963.07.03. Seminarul 10, „Angoasa”, Lecția 25

Voi conclude azi ceea îmi propusesem să vă spun acest an despre angoasă. Voi marca de acolo limita și funcția, indicând pe acolo unde înțeleg că se continuă pozițiile care singure ne permit, ne vor permite dacă se poate, să buclăm ceea ce e de acolo cu privire la rolul nostru de analist.

Angoasa, Freud la capătul operei sale a desemnat-o ca semnal. El a desemnat-o ca *semnal* - diferit de efectul situației traumatice - *semnal* articulat la ceea ce el numește „*pericol*”. Cuvântul „*pericol*” pentru el este legat la funcția, la noțiunea – trebuie bine să spunem: non elucidată - de „*pericol vital*”.

Ceea ce voi fi *articulat* pentru voi acest an ca original, aceasta este precizia asupra a ceea ce este acest pericol. Acest pericol este – conform la indicația freudiană, însă mai precis articulată – ceea ce este legat la caracterul de *încetare („cession”)*: *c*, *e*, *doi s*, *i*, *o*, *n* al momentului constitutiv al *obiectului mic(a)*. *A ce* atunci angoasa – pentru noi, în acest punct al elaborării noastre – trebuie ea considerată ca și semnal? Aici încă *noi vom articula* altfel decât Freud acest moment. Acest moment de funcție al angoasei este anterior la această încetăre a obiectului, căci experiența ne interzice de a nu – ca și necesitatea însăși a articulării sale obligă acolo Freud – situa ceva mai primitiv decât articularea situației de pericol din momentul în care noi o definim așa cum tocmai am făcut-o, la un nivel, la un moment anterior la aceastî *încetare a obiectului*.

Angoasa – am anunțat pentru voi mai întâi, și încă deja de la seminarul de acum doi ani – angoasa se manifestă în mod sensibil încă de la prima abordare ca raportându-se, și într-un mod complex, cu dorința Altuia. De la această primă abordare, eu am indicat că funcția *angoasantă* a dorinței Altuia era legată la aceasta: *faptul că eu nu știu ce obiect mic(a)*

sunt pentru această dorință. Eu aș accentua azi că aceasta nu se articulează pe deplin, nu ia formă exemplară decât la ceea ce am numit, am desemnat aici în semn la tablă...

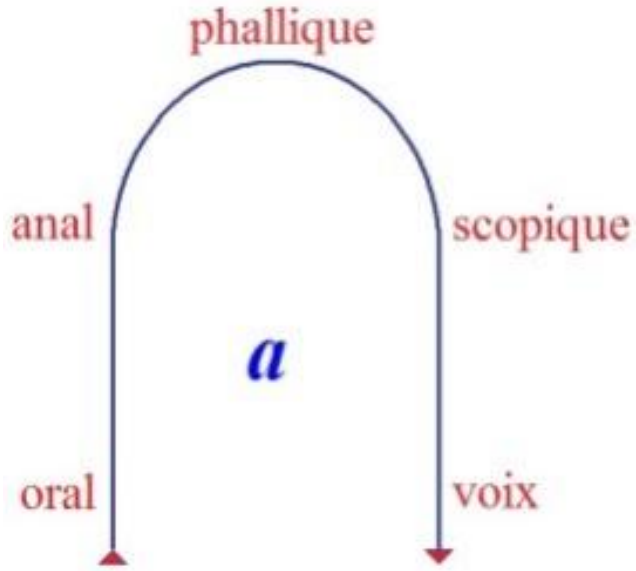

...al patrulea nivel definibil ca și caracteristică a funcției *constituirii subiectului* în relația sa la Altul, și pentru atât cât noi putem a-l articula ca centrat în jurul *funcției angoasei*. Acolo doar, plenitudinea specifică prin care dorința umană este funcție de dorința Altuia, doar acolo, la acest nivel, această formă este împlinită. Angoasa, v-am spus eu, este acolo legată la aceasta *faptul că eu nu știu ce obiect mic(a) eu sunt pentru dorința Altuia*.

Dar aceasta, în cele din urmă nu este legată decât la nivelul unde eu pot da din asta această *fabulă* exemplară unde Altul ar fi *un în mod radical Altul*, ar fi această „*călugăriță*” *(„mante religieuse”)* a unei dorințe vorace, *la care nimic nu mă leagă* din factor comun. Prea bine din contră, *la Altul uman ceva mă leagă* care este calitatea mea *de a fi seamănul său*. Ceea ce rămâne din „*eu nu știu*” angoasant este în mod fundamental răucunoaștere, *răucunoaștere* la acest nivel *cu totul special* a ceea ce este, în economia dorinței mele de om, *micul(a)*. Și aceasta este tocmai pentru ce, în mod paradoxal aceasta este la nivelul spus *al patrulea*, la nivelul *dorinței scopice* că dacă structura dorinței este pentru noi cea mai deplin dezvoltată în alienarea ei fundamentală, aceasta este de asemenea acolo faptul că *obiectul(a)* este cel mai mascat, și cu el *faptul că subiectul este*, în ce privește angoasa, *cel mai*

securizat. Este ceea ce face necesar ca noi să căutăm, altundeva decât la acest nivel, urma *micului(a)* în ce privește momentul constituirii sale.

...

Aceasta pe care noi am descoperit-o ca și această blocare care se numește *angoasă de castrare* spunem-noi, însă de ce nu *dorință de castrare*, întrucât la lipsa centrală care *disjunge dorința de juisare*, acolo de asemenea o *dorință* este suspendată a cărei amenințare pentru fiecare nu este făcută decât din *recunoașterea sa* în dorința Altuia.

La limită, Altul, oricare ar fi el în *fantasmă* pare să fie castratorul, agentul castrării. În mod sigur, aici *pozițiile* sunt diferite și o putem spune că *pentru femeie*, poziția este mai confortabilă: *afacerea este deja făcută* și este prea bine ceea ce face legătura sa, mult mai specială, la *dorința Altuia*.

Este prea bine de asemenea pentru ce, Kierkegaard poate spune acest lucru *singular* și *just*: „*în mod profund eu cred, faptul că femeia este mai angoasată decât bărbatul*”.

Cum anume aceasta ar fi posibil dacă întocmai la acest nivel central, angoasa nu era făcută în mod precis și ca atare din *relația la dorința Altuia*. Dorința, în calitatea în care ea este „*dorința de dorință*”, adică tentație, este tocmai acolo faptul că în inima sa ea ne readuce la această *angoasă* în funcția sa cea mai originară. Angoasa, la nivelul castrării, reprezintă pe Altul, dacă întâlnirea scăderii aparatului ne dă aici *obiectul* sub forma unei *carențe*.

...

Angoasa este în mod suficient reîmpinsă, răucunoscută în singură captura *imaginii speculare i(a)*, despre care cel mai binele pe care l-am putea dori este ca el *((a))* să se reflecte în ochii Altuia. Însă aceasta nu este nici măcar nevoie întrucât există *oglinda*.

Și aici articulația după *tabelul de referință* pe care eu vi l-am descris ultima dată *Inhibiție, Simptom, Angoasă* al celui de-al patrulea nivel, iată aproape cum eu aș descrie-o:

I	*Dorință de a nu vedea*	*Impotență (la a susține dorința de a nu vedea)*	*Concept de angoasă*
S	*Răucunoaștere (a nu ști)*	*Fantasmă de atotputere*	*Fantasmă de suicid*
A	*Ideal al eului*	*Funcție a doliului*	*Angoasă mascată*

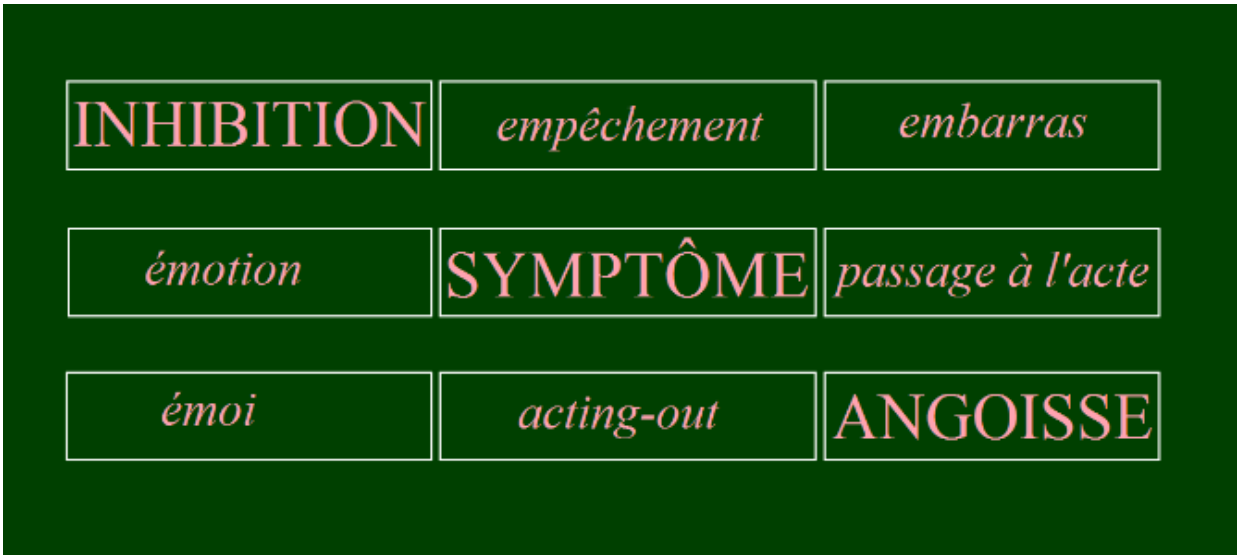

La nivelul *inhibiției*, aceasta este această dorință de „*a nu vedea*” care are – văzută dispoziția fenomenelor – abia nevoie de a fi susținută.

Tot ceea ce satisface *răucunoașterea („méconnaissance” – necunoașterea)* ca și structurală la nivelul lui „a nu ști” este acolo, la a doua linie.

Și la a treia, ca și *emoționare („émoi” – mare neliniște, emoție vie, mare tulburare)*: *idealul, idealul eului*, adică ceea ce din Altul este – cum se spune – cel mai comod la *a introiecta*.

...

Dacă dorința ca atare, și în caracterul său cel mai alienat, cel mai fundamental fantastic, este ceea ce caracterizează al 4-lea nivel, voi puteți remarca faptul că dacă eu am amorsat structura celui de-al 5-lea, că dacă eu am indicat suficient că la acest nivel *(a)*-ul se retaie *(„se retaille”) – de această dată în mod deschis alienat* – ca și suport al dorinței Altuia, care de această dată *se numește*, aceasta este de

asemenea pentru a vă spune pentru ce mă voi opri acest an la acest termen.

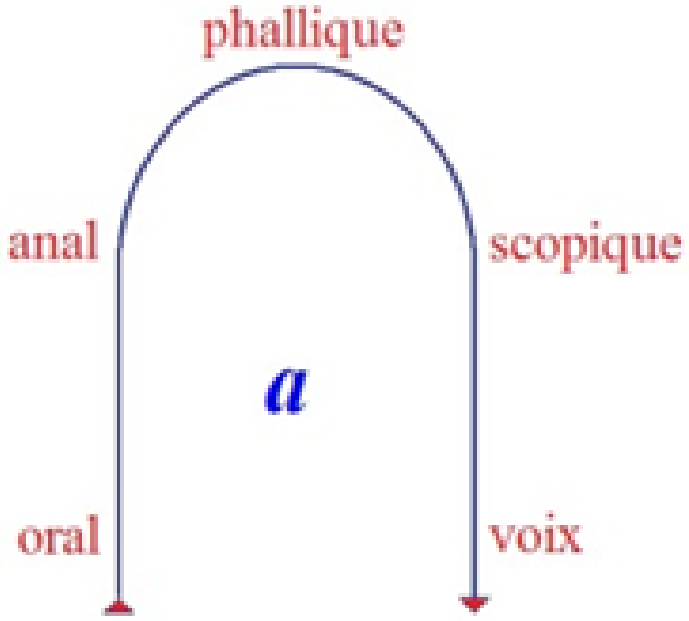

Toată dialectica într-adevăr, a ceea ce se petrece la nivelul acestui al 5-lea nivel, implică o articulație, mai *detaliată* decât a fost făcută vreodată, cu ceea ce am desemnat adineaori ca și introiecție, care implică ca atare, m-am mulțumit s-o indic, dimensiunea *auditivă*, și care implică de asemenea *funcția paternă*.

Dacă anul viitor lucrurile se petrec astfel încât să pot continua – după calea prevăzută – seminarul meu, aceasta este în jurul, nu doar a numelui, ci a Numelor Tatălui că vă voi da întâlnire.

Aceasta nu este pentru nimic că în mitul freudian, tatăl intervine, în modul cel mai evident mitic, ca și fiind cel a cărui dorință submerge, zdrobește, se impune tuturor celorlalți. Nu-i așa că există acolo o contradicție evidentă cu acest fapt, în mod evident dat prin experiență: că prin calea sa este întocmai cu totul alt lucru care se operează, adică normalizarea *dorinței* în căile *Legii*? Însă este aceasta acolo totul? Necesitatea însăși, alături de ceea ce ne este aici trasat, reprezentat, făcut sensibil prin experiență, și până și prin fapturile, de sute de ori gândite de noi, ale carenței funcției tatălui, nu-i așa că necesitatea menținerii mitului atrage atenția noastră asupra altui lucru, asupra necesității articulării, sprijinului, menținerii, unei funcții care este aceasta: care este faptul că tatăl în manifestarea dorinței sale, știe – el – la care *(a)* această dorință se referă?

Tatăl nu este „*causa sui*” după mitul religios, ci *subiect* care a fost suficient de departe în realizarea dorinței sale pentru a o reintegra la *cauza sa* oricare ar fi, la ceea ce există din ireductibil în această funcție a lui *(a)* în calitatea în care eu vă rog să sesizați ceea ce ne permite să articulăm – la principiul cercetării noastre însăși, fără a o eluda în nici un mod – că nu este nici un subiect uman care să nu trebuiască să se pună ca și un obiect, și un obiect finit, căruia îi sunt suspendate *(„appendus”)* dorințe finite, care nu iau aparența de a se infinitiza decât pentru atât cât se evadează unele de altele întotdeauna mai departe de centrul lor, ele poartă subiectul întotdeauna mai departe de orice realizare autentică. Ori acest raport, *această necunoaștere a lui (a)* este ceva ce lasă o poartă deschisă – noi o știm dintotdeauna, *nici măcar nu a fost nevoie de analiză pentru a ne-o arăta întrucât eu am crezut să pot să v-o arăt într-un dialog al lui Platon, Banchetul* – *obiectul(a)* în calitatea în care la termen, termen fără îndoială niciodată terminat *(„achevé” – sfârșit, împlinit)*, el este existența noastră cea mai radicală, faptul că el este singura cale în care dorința să poată să ne livreze ceea în ce noi va trebui noi înșine nouă să recunoaștem: acest *obiect(a)* este de situat ca atare, în *câmpul Altuia*.

Și nu doar el este de situat acolo, însă el este situat de fiecare și de toți, și este tocmai aceasta ceea ce numim posibilitatea *transferului*. Interpretarea pe care noi o dăm poartă întotdeauna asupra plusului sau minusului de dependență a dorințelor unele prin raport la altele. Însă aceasta nu este *înfruntarea angoasei*: *nu există surmontare a angoasei decât atunci când Altul s-a numit („s’est nommé”). Nu există iubire decât de un nume*, așa cum fiecare o știe din experiență și momentul unde *numele* este pronunțat de cel sau cea la care se adresează *iubirea noastră*, noi știm foarte bine că este un prag care are cea mai mare importanță.

Aceasta nu este decât o urmă, o urmă a *ceva* ce merge de la existența lui *(a)* la trecerea sa („son passage ”) în istorie. Ceea ce face dintr-o psihanaliză o aventură unică este această *căutare a* ἄγαλμα [agalma] *în câmpul Altuia*. Eu v-am interogat de mai multe ori asupra a ceea ce convine să fie dorința analistului pentru ca, acolo unde noi încercăm să

împingem lucrurile dincolo de limita angoasei, lucrul *(„le travail” - munca)* să fie posibil. În mod sigur, convine ca analistul să fie cel care a putut, atât de puțin cât asta ar fi, prin ceva cale *(„biais”)*, prin ceva margine *(„bord”)*, suficient să facă să reintre dorința sa în acest *(a)* ireductibil pentru a oferi la chestiunea „*conceptului angoasei*” o garanție reală.

1963.11.20. Seminarul 11a, „Numele Tatălui” *(„Les Noms-du-Père” – Numele-ale-Tatălui)*, lecția 1

Este vorba despre unica lecție a Numelor Tatălui. Această transcriere a fost redactată pornind de la notele manuscrise luate de mai mulți auditori care asistaseră la acest seminar. Punct pivot în opera lui Lacan: seminarul întrerupt ca atare, - el va propune restul anului 63-64 „Fundamentele psihanalizei” la „E.N.S.” – urmare a relațiilor conflictuale între Societatea psihanalitică din Paris și Societatea Franceză de psihanaliză, și la interdicția votată noaptea precedentă de a continua acest seminar la Sainte-Anne. Text nerecitit de Lacan, este vorba doar de note fotocopiate care ne-au fost transmise ca atare. Un anumit număr de cuvinte lipsesc. Remarcile și lectura câtorva în grupul Lutecim au permis de a propune această transcriere, sub forma care urmează, fără garanție prin raport la ceea ce a fost enunțat de Lacan pe 20 noiembrie 1963.

Versiunile existente ale acestei lecții sunt toate imperfecte și comportă, aparent, formulări rezumate a ceea ce Lacan a spus. În toate cazurile unde prevalează incertitudinea am folosit parantezele.

Eu nu am intenția azi să mă livrez la nici un joc care să semene la o lovitură de teatru, eu nu voi aștepta sfârșitul acestui seminar pentru a vă spune că acest seminar este ultimul pe care îl voi face. La fel de bine pentru unii, inițiați la lucrurile care se petrec, aceasta nu va fi o surpriză; pentru ceilalți, aceasta este din considerație pentru prezența lor că voi face această declarație. Până noaptea trecută foarte târziu... o anumită noutate mi-a fost anunțată... eu am putut crede că vă voi da acest an ceea ce vă dădeam de zece ani; el era pregătit, eu nu voi face nimic din

mai bine decât să vi-l dau pe primul; eu am anunțat că vă voi vorbi acest an despre Numele Tatălui.

Imposibil să-l faci auzit; pentru ce acest plural privind numele? Ceea ce eu înțelegeam să aduc din progres într-o noțiune pe care eu am amorsat-o încă din al treilea an al Seminarului meu, atunci când eu am abordat cazul Schreber, funcția Numelui Tatălui puncta în învățământul meu trecut reperele unde voi ați putut vedea fondându-se linierile:

-în primul rând, 15 ianuarie, 22, 29 ianuarie și 5 februarie 1958, metafora paternă;

-în al doilea rând, seminariile din 20 decembrie 1961 și cele ce urmează privind funcția numelui propriu;

-în al treilea rând, seminariile din mai ale seminarului meu despre transfer privind ceea ce este interesat din drama tatălui în trilogia claudé-liană;

-în al patrulea rând în sfârșit, seminariile din decembrie 61 și ianuarie 62 privind numele propriu.

Eu vă invit să vă referiți la aceste seminarii pentru a vedea în ce direcție eu voiam să continui discursul meu; există acolo, într-un mod deja foarte avansat în structurarea sa, ceva care putuse să-mi permită să fac pasul următor. Acest seminar se înlănțuie celui despre angoasă. Pentru ce, în ce? Înainte de a merge mai departe... ceea ce a adus seminarul meu despre angoasă...

Am putut da toată greutatea lor la formule precum că, angoasa este un afect al subiectului. A o ordona în funcție de asemenea de structura, cea a subiectului definit ca și subiectul care vorbește, care se fondează, care se determină într-un efect al semnificantului.

Unde, și la ce timp (referință la nivelul sincroniei), la ce timp acest subiect este el afectat de angoasă? (a vedea schema desenată la tablă).

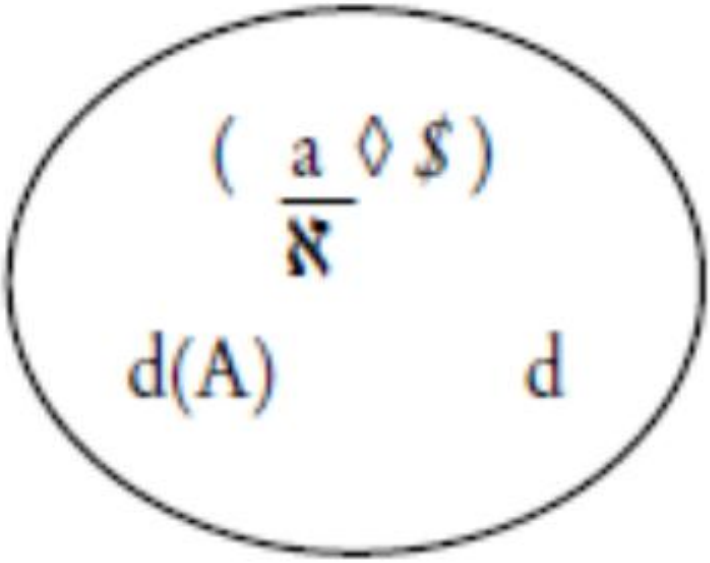

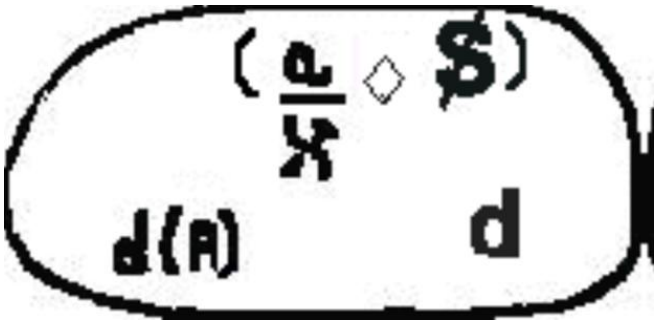

Ceea din ce, oricare ar fi acest timp, acest timp asupra căruia noi ne vom întinde, ceea din ce subiectul este în angoasă afectat, aceasta este, v-am spus eu, de către dorința Altuia. El este din asta afectat într-un mod pe care noi trebuie să-l spunem imediat, non dialectizabil și este tocmai în aceasta că angoasa este, în afectul subiectului, ceea ce nu înșală.

Eu v-am spus despre angoasă, despre care voi vedeți astfel desenându-se în ceea ce nu înșală la care nivel mai radical – decât tot ceea ce a fost derivat în discursul lui Freud – se înscrie funcția sa de semnal. Nici un mod de a situa această funcție, decât la acest nivel. La a o pune astfel se confirmă și rămâne valabil, așa cum Freud el însuși a resimțit-o suficient pentru a o menține, faptul că toate primele formulări pe care el le-a dat despre angoasă, transformare directă a libidoului, etc., rămân încă comprehensibile.

Ceea ce nu am spus pe de altă parte privind angoasa, opunându-mă tradiției psihologizante care distinge angoasa de frică prin corelații săi, în mod special corelați ai realității..., eu schimb aici lucrurile, spunând despre angoasă, ea nu este fără obiect, acest obiect(a), căruia eu i-am desenat atât de bine cât am putut formele fundamentale; ceea ce este

căzut din subiect în angoasă, acest *obiect(a)*, care este același pe care eu îl desemnez ca și cauză a dorinței.

La angoasă, la angoasa care nu înșală se substituie pentru subiect ceea ce trebuie să se opereze prin mijlocul acestui *obiect a*. Poate să se opereze mai mult decât un lucru... aceasta este suspendat – ceea ce era rezervat pentru viitor – și ceea ce voi nu veți pierde absolut deloc, căci voi îl veți găsi într-o carte la a apare în șase luni, este la aceasta că este suspendată funcția actului și încă ceva din altceva.

Anul trecut, și pentru moment, ceea la ce eu m-am ținut, la funcția acestui mic a în fantasmă, în funcția pe care el o ia din a fi susținerea *(„le soutien" – susținătorul, suportul)* dorinței, a dorinței în calitatea în care ceea ce este dat subiectului de a atinge *(„atteindre" – a ajunge la un loc, la o stare, la o mărime, la a atinge sau la a lua, a atinge ceva cu un proiectil, a lovi, a răni)* din cel mai intensiv în realizarea sa de subiect la nivelul conștiinței, este prin acest lanț că se afirmă o dată în plus dependența sa la dorința Altuia, a dorinței.

Am eu nevoie, eu nu sunt prea tentat de a reaminti pentru ca să nu existe prea multă confuzie, caracterul radical, în mod absolut restructurant, pe care îl au aceste concepții atât ale subiectului cât și ale obiectului.

Bineînțeles, noi înșine vorbim de mult timp și noi ne detașăm de orice concepție a subiectului care face din asta un pur corelat al inteligentului la inteligibil, al *νουσ (nous)* antic, al oricărei credințe făcute la cunoaștere. Aici angoasa se arată în poziție crucială. În Aristotel, pentru tradiția antică, agonia, patos local care se calmează *(„s'apaise" – se relaxează, se destinde, se liniștește)* în impasibilitatea Totului. Rămâne ceva din concepția antică până și în gândirea pozitivistă, cea pe care se fondează și trăiește acum încă, știința zisă psihologică. În mod sigur, ceva rămâne acolo din fondat din această corespondență a inteligenței la inteligibil și nu este fără fundament că ea poate să ne arate că inteligența umană nu este alta, în fundamentul său, decât inteligența animală. (A vedea teoriile evoluției, progresele inteligenței, adaptarea sa).

Aceasta ne permite o teorie pornind de la acest inteligibil presupus în datele faptelor, din a deduce că acest proces se reproduce la fiecare

individ, ipoteză nici măcar apercepută *(„aperçue” – observată)* de gândirea pozitivistă, aceasta este că aceste fapte sunt inteligibile. Inteligența, în această perspectivă, nu este nimic mai mult decât un afect printre altele, un afect fondat pe un afect, inteligibilitatea.

De unde această psihologie de ghicitoare în cărți, însăși din înaltul scaunelor universitare. Afectul nu este aici decât inteligență obscură; nu există decât un lucru care scapă la cel care primește acest învățământ, aceasta este efectul său de obscurantism subzistând din această perspectivă.

Aceasta este o întreprindere de tehnocrați, etalonaj psihologic al subiecților în lipsă de loc de muncă *(„en mal d'emploi - șomeri”)* intrați aplecați *(„courbés” – încovoiați, curbați)* sub etalonul psihologului în cadrele societății existente.

Esența descoperirii lui Freud este la aceasta într-o opoziție radicală.

Primii pași ai învățământului meu au mers *(„ont cheminé”)* în pașii dialecticii hegeliene, etapă necesară pentru a face breșă în această lume spusă a pozitivității.

Dialectica hegeliană se readuce *(„se ramène” – revine, se reduce, se rezumă)* la rădăcini logice, la deficitul intrinsec al logicii predicației, adică faptul că universalul nu se fondează decât din negație, faptul că particularul singur la a găsi acolo existența apare acolo ca și contingent.

Toată dialectica hegeliană făcută pentru a astupa *(„combler” – umple)* această falie arată acolo, într-o prestigioasă transmutație, cum anume universalul, prin calea scansiunii, teză, antiteză, sinteză, poate ajunge la a se particulariza.

Însă oricare ar fi efectele de prestigiu ale dialecticii hegeliene, faptul că prin Marx ea a intrat în lume, încheind *(„achevant” – terminând, sfârșind)* ceea ce din Hegel era semnificația, prin subversia unui ordin politic fondat pe eclezial, Biserica, oricare ar fi necesitatea ei, dialectica hegeliană este falsă și contrazisă atât prin observația științelor naturii cât și prin progresul istoric la științei fundamentale, adică a matematicilor.

Aceasta este tocmai aici faptul că angoasa este semnul așa cum a văzut-o absolut imediat un contemporan al dezvoltării sistemului lui Hegel, Kierkegaard, angoasa este pentru noi martorul unui abis *(„béance” – deschizătură)* esențial care poartă mărturia că doctrina freudiană este cea care dă sin asta clarificarea.

Această structură a raportului angoasei la dorință, acest dublu abis al subiectului la obiectul căzut din el unde dincolo de angoasă el trebuie să găsească instrumentul său, funcția inițială a acestui obiect pierdut asupra căreia insistă Freud, acolo este falia care nu ne permite de a trata despre dorință în imanența logiciană.

Din singură violența ca și dimensiune la a forța impasurile logicii, acolo Freud ne readuce la inima a acestui ceva asupra căruia să fondeze bazele a ceea ce era pentru el iluzia, pe care el o numea după modul timpului său alibiul, Religia pe care eu o numesc în ce mă privește Biserica.

Aceasta este tocmai asupra acestui câmp însăși prin care Biserica ține intactă și în toată strălucirea *(„l’éclat” – ciobul, răsunetul, izbucnirea, prestigiul)* pe care voi i-o vedeți, contra revoluției hegeliene, aceasta este tocmai acolo că Freud se avansează la fundamentul însăși al tradiției ecleziale, că el ne permite de a trasa clivajul unui drum care merge dincolo, în mod infinit mult mai departe, în mod structural mult mai departe decât borna pe care el a pus-o sub forma mitului uciderii tatălui.

Caravage - Caravaggio. „Sacrificiul lui Isaac”, Musée des Offices, Florența

Aceasta este tocmai pe acest teren scabros, mișcător, faptul că acolo, acest an, eu voiam să mă avansez înainte de a relua ordinul eclezial. Căci pentru ceea ce este din tată, tatăl lor, servitorii Bisericii, Tații *(„les Pères” – Părinții)* Bisericii, ei să mă lase să le spun că asupra tatălui eu nu i-am găsit suficienți.

Unii știu că eu practic încă de la vârsta mea pubertară lectura Sfântului Augustin.

„*De Trinitate*”, este la puțin aproape zece ani că eu am luat din asta cunoaștere. Eu l-am redeschis aceste zile aici pentru a nu putea decât să mă uimesc cât de mult asupra tatălui el spune puține lucruri. El a știut să ne vorbească despre Fiu și cât de mult despre Spiritul Sfânt însă eu

nu știu ce fugă *(„fuite” – evadare, evaziune, scurgere de fluid, scurgere de informații)* se produce, automaton sub pana sa atunci când este vorba despre Tată. Cum anume a nu protesta, la un spirit atât de lucid, contra atribuției radicale la Dumnezeu a termenului de causa sui. Absurditate punctată decât pornind din relieful a aceasta pe care eu v-am spus-o, faptul că nu există din cauză decât după emergența dorinței.

Ceea ce este cauză este cauză a dorinței – nu echivalent al antinomiei cauză și cauză de sine – nu putea fi în nici un mod ținut pentru echivalent antinomic al cauzei pentru el.

Augustin contra a orice pietate intelectuală, se pleacă *(„fléchit” – se încovoaie, se înclină, cedează, se predă)* asupra a ceea ce eu voiam să vă articulez cu tot felul de exemple: *Asher Ehyeh*, ebraicul, *Eu sunt ceea ce eu sunt*, *ego sum qui sum*. Faptul că găsim acolo un *Eu sunt cel care sunt* spune Sfântul Augustin – deja în franceză *(asta)* sună fals și șchiopător *(„boiteux” – clătinat, dezechilibrat, incoerent, olog, infirm)* – prin care Dumnezeu se afirmă identic la Ființă, acest Dumnezeu, la momentul unde Moise vorbește, nu ar fi decât o pură absurditate.

Iată deci sensul acestei funcții a micului a în formele diverse despre care eu v-am vorbit anul trecut, unde cei care mă urmează au putut vedea unde anume ea se oprea. În angoasă, obiectul mic a cade. Această cădere este primitivă; diversitatea de forme pe care le ia acest obiect al căderii este într-o anumită relație la modul sub care se înțelege *(„s’appréhende” – se prinde, se teme, se concepe)* pentru subiect dorința Altuia.

Aceasta este ceea ce explică funcția obiectului oral. Ea nu se înțelege – eu am insistat acolo mult timp – decât dacă acest obiect, sânul, pe care subiectul îl lasă, de care el se detașează, acest obiect în mod fundamental este din apartenența sa.

Dacă la acest moment acolo, acest obiect se introduce în cererea la Altul, în apelul spre mamă ea desenează sub un voal dincolo-ul unde se înnoadă dorința mamei; uimit bebelușul întoarce *(„renverse” – inversează)* capul detașându-se de sân.

Acest sân, el nu este decât în mod aparent apartenență la Altul *(a vedea referințele biologice, complexul de alăptare se constituie în mod diferit în context animal. Aici sânul este o parte profundă și o parte placată la toracele mamei)*.

O a doua formă, obiectul anal.

(Fenomenologie a cadoului, a darului; lăsând fecalele, concedându-i ca și la un ordin dominant, cererea Altuia în mod evident impostor, nu cererea la Altul, un timp mai înainte, ceea ce la Altul este încă ambiguu, dorința).

Cum anume autorii nu au recunoscut că este tocmai acolo că se agață suportul a ceea ce numim oblativitate, că aceasta este printr-o veritabilă ambiguitate, printr-un escamotaj revelator al fugii *(„fuite" – scurgerii")* panică în fața unei angoase, că am putut situa conjuncția oblativă la nivelul actului genital. Pe de altă parte, aceasta este tocmai acolo că învățământul lui Freud, dintr-o tradiție care se conservă din asta, ne situează abisul *(„béance" – deschizătura)* castrării.

Anul trecut, eu am insistat pe aceasta, faptul că tot ceea ce Freud a spus ne arată, aceasta este că orgasmul nu este doar ceea ce psiho-bilogiștii epocii sale au numit mecanismul de detumescență. Trebuie a ști a articula faptul că ceea ce contează din orgasm reprezintă în mod exact aceeași funcție, în ceea ce privește subiectul, ca și angoasa. Orgasmul este în el însuși angoasă, pentru atât cât pentru totdeauna printr-o falie centrală dorința este separată de juisare.

Să nu ni se obiecteze acest moment de pace, de fuziune a cuplului, unde fiecare chiar poate să își spună că celălalt este prea bine mulțumit.

Noi, analiști, vom merge acolo să privim de mult mai aproape pentru a vedea ceea ce există în aceste momente de alibi fundamental, un alibi falic.

Femeia se sublimează în ceva fel, în funcția sa de înveliș *(„gaine" – teacă, manta)*, ea rezolvă ceva, ceva care merge mult mai departe și rămâne în mod infinit in afară. Aceasta este tocmai pentru ce eu v-am comentat mult timp acest pasaj din Ovidiu unde se fabulează mitul lui Tiresias. La fel de bine trebuie a indica ceea ce se vede din urme din

acest dincolo neînceput *(„inentamé” – care este întotdeauna întreg)* în mitul masculin al pretinsului său masochism.

Mult mai departe, simetric, ca și pe o line curbă redescendentă prin raport la acest vârf al abisului dorință-juisare la nivelul genital, eu am punctat funcția micului a în pulsiunea scopică.

Esența sa este rezumată în aceasta că mai mult decât în alte părți subiectul este captiv al funcției dorinței.

Aceasta este că aici, obiectul este straniu, obiectul a pentru cei care nu m-au urmărit în prima mea aproximare, aceasta este acest ochi care în mitul lui Oedip este echivalentul organului la a castra. Aceasta nu este totuși absolut deloc despre aceasta că este vorba. În pulsiunea scopică unde subiectul întâlnește lumea ca și spectacol pe care îl posedă, el râde... faptul că această momeală *(„leurre” – capcană)* prin care ceea ce iese din el și ceea ce el înfruntă este nu acest adevărat mic a ci complementul său, i(a), imaginea sa speculară, iată ceea ce pare a fi căzut din el.

El este mândru, el se bucură *(„se réjouit” – este încântat, caută să exprime bucuria și plăcerea sa, exteriorizând-o)*, el se entuziasmează *(„s'esbaudit” – exprimă o mare bucurie)* în ceea ce Sfântul Augustin denunță și desemnează de un mod atât de sublim – eu aș fi vrut de asemenea să vă fac să parcurgeți acest text – desemnează ca și concupiscență a ochilor. El crede a dori pentru că se vede ca și doritor și pentru că el nu vede că ceea ce Altul vrea să îi smulgă, aceasta este privirea sa. Proba, aceasta este ceea ce se întâmplă în fenomenul lui *Unheimlich (straniu, ciudat, înfiorător)*. De fiecare dată când, dintr-o dată, prin ceva incident suscitat *(„fomenté” – generat, condus, încurajat, început, pregătit în mod secret)* prin Altul, această imagine a lui în Altul apare subiectului ca și privată de privirea sa, aici se desface toată trama lanțului din care subiectul este captiv în pulsiunea scopică și aceasta este returul la angoasa cea mai bazală, *Alephul* angoasei.

Astfel este ceea la ce se aseamănă *(„se ressemble”)*, în structura sa cea mai fundamentală, raportul subiectului la micul a și *Alephul* (א) va fi acolo pentru a ne ajuta la a-l simboliza.

Eu nu am depășit încă pulsiunea scopică, depășirea *(„franchissement” – trecerea, traversarea)* pe care eu o desemnez din ceea ce acolo se manifestă și merge la a indica *(„pointer” – îndrepta, puncta)* acolo spre impostură; această fantasmă pe care eu am articulat-o sub termenul de αγαλμα *(agalma)*, vârful obscurității unde subiectul este plonjat în relația dorinței, αγαλμα este acest obiect despre care el crede că dorința sa îl vizează și el poartă la extrema sa necunoașterea *(„méconnaissance”)* acestui obiect ca și cauză a dorinței.

Astfel este frenezia lui Alcibiade și trimiterea *(„renvoi” – concedierea)* pe care i-o face Socrate: „Ocupă-te tu de sufletul tău”, (...) din ceea ce Platon va face mai târziu: „...sufletul tău și ocupă-te tu de acest obiect pe care tu îl urmărești, aceasta nu este decât imaginea ta”, acest obiect în funcția sa de vizat *(„visée” – vizare, țintă)* și de cauză mortală. „Fă doliul tău de acest obiect; atunci tu vei cunoaște căile dorinței tale, căci eu, Socrate, eu nu știu nimic; aceasta este singurul lucru pe care eu îl cunosc despre funcția lui Eros”.

Aceasta este tocmai astfel că v-am dus la poartă, al cincilea termen al acestei funcții a micului a, prin care se va arăta evantaiul, înflorirea *(„l’épanouissement” – dezvoltarea, împlinirea)*, a acestui mic a în raportul pregenital la cererea Altuia. Noi vom vedea micul a la a veni de la Altul, singur martor al acestui loc al Altuia care nu este doar locul mirajului. Acest mic a eu nu l-am numit; totuși, eu l-am arătat într-una dintre reuniunile societății noastre, eu l-aș fi putut clarifica la zilele despre paranoia, eu m-am abținut, adică ceea despre ce era vorba, adică despre voce.

Vocea Altuia trebuie considerată ca și un obiect esențial. Orice analist va fi chemat la a-i da locul său, încarnările sale diverse, atât în câmpul psihozei cât în formarea supraeului.

Aceasta, abordare fenomenologică, acest raport al vocii Altuia, micul a ca și căzut din Altul, noi putem din asta epuiza funcția structurală la a purta interogația asupra ceea ce este Altul ca și subiect. Prin voce, acest obiect căzut din organul vorbirii, Altul este locul unde asta vorbește.

Aici, noi nu mai putem scăpa la întrebarea, cine?, dincolo de cel care vorbește la locul Altuia, și cine este subiectul, cine există dincolo din care subiectul, de fiecare dată când el vorbește, ia vocea?

Este clar că dacă Freud, la centrul doctrinei sale, pune mitul tatălui, aceasta este în rațiune de inevitabilitatea acestei întrebări. Nu este mai puțin clar că dacă toată teoria și praxisul psihanalizei ne apar azi ca și în pană, aceasta este pentru a nu a fi îndrăznit asupra acestei întrebări să mergem mai departe decât Freud.

Aceasta este prea bine pentru ce unul din cei pe care eu i-am format așa cum eu am putut, a vorbit, apropo de o lucrare care nu este absolut deloc fără merit, despre chestiunea *(„question" – problema, întrebarea)* tatălui.

Această formulă era rea, aceasta este chiar un contrasens fără ca noi să putem să i-o reproșăm. Nu poate fi vorba *(„question")* despre chestiunea tatălui, pentru motivul că noi suntem dincolo de formula pe care noi o putem formula pe care noi o putem formula ca și întrebare *(„question")*.

Cum anume noi am fi putut azi desena abordarea problemei aici introdusă? Este clar că Altul nu ar ști să fie confundat cu subiectul care vorbește la locul Altuia, să nu fi fost aceasta decât prin vocea sa; Altul, dacă el este ceea ce eu spun, locul unde asta vorbește, el nu poate pune decât un tip de problemă, cea a subiectului de dinainte de întrebare *(„question")*.

Ori, Freud, aceasta, el a resimțit-o în mod admirabil.

Întrucât eu trebuie pornind de azi să reintru într-o anumită tăcere, eu nu voi lipsi să vă semnalez aici că unul dintre elevii mei, Conrad Stein, în acest câmp a trasat calea. Eu vă rugam să vă reportați la lucrarea sa, căci ea este prea bine satisfăcătoare.

Ceea ce el a făcut, cum anume, în ciuda a tot, eroarea și confuzia timpului, Freud a pus degetul asupra aceea ce merită să rămână, în ciuda oricărei critici fără îndoială fondată a specialistului, asupra chestiunii Totemului. Nu rămâne din asta mai puțin, și Freud (din asta) este via demonstrație, cât de mult cel care este la nivelul căutării adevărului

poate depăși din înalt toate părerile specialistului. Ce ar rămâne din asta dacă nu faptul că trebuie să fie vorba despre subiectul de dinaintea întrebării *(„question” – problemei, chestiunii)*?

Dacă, în mod mitic, tatăl nu poate fi decât un animal, tatăl primordial, tatăl de dinainte de interzisul incestului nu poate fi înainte de advenirea culturii, și în mod conform la mitul animalului satisfacția sa este fără sfârșit; tatăl este acest șef al hoardei.

Însă faptul că el îl numește Totem, și întocmai la lumina progreselor aduse prin critica antropologiei structurale a lui Levi-Strauss care pune în relief esența clasificatorie a Totemului, ceea ce el face în termen secund, aceasta este a pune la nivelul tatălui funcția numelui.

Referiți-vă la un anumit dintre seminariile mele, cel unde eu am definit numele propriu. Numele, aceasta este această marcă, deja deschisă la lectură, aceasta este pentru aceasta că ea se va citi la fel în toate limbile, acolo este imprimat ceva, poate un subiect care va vorbi.

Bertrand Russel se înșală atunci când el spune, am putea numi John un punct geometric pe tablă, el poate întotdeauna să-l interogheze cu speranța că el îi răspunde!

Eu marcasem de asemenea ca și referință caracterele pe care W. Spaky le-a descoperit pe oale *(„poteries” – ceramică)* feniciene din Egiptul de Sus, anterioare la descoperirea alfabetului, aceasta pentru a ilustra faptul că ceramica nu a luat niciodată cuvântul *(„la parole” – vorbirea)* pentru a spune marca sa de fabrică, însă că există în semnificant această parte care așteaptă lectura și că este la acest nivel că se situează numele.

Aici, eu vă desemnez ceva despre direcția de urmat, vedeți ce aport ne dă acum calea pe care noi o abordăm.

Căci acest tată, este oare că noi nu putem, noi, merge dincolo de mit pentru a lua ca și reper ceea ce implică mitul în acest registru care dă progresul nostru asupra acestor trei termeni ai juisării, dorinței și obiectului.

Căci imediat noi vom vedea, privind tatăl, tatăl pentru ca Freud să găsească acest singular echilibru, acest fel de con... conformitate a legii și dorinței cu adevărat unite *(„conjoints” – legate)*, necesitate una de

către alta în incest, asupra presupunerii juisării pure a tatălui ca și primordială.

Însă aceasta, ceea ce este presupus a ne da amprenta formării dorinței la copil în procesul său normal, este oare că nu este tocmai acolo că trebuie să ne punem întrebarea de a ști pentru ce asta dă nevroze.

Aceasta este aici faptul că accentul de asemenea pe care eu am permis de a pune pe funcția perversiunii, în ceea ce privește relația sa la dorința Altuia ca atare reprezintă punerea la piciorul zidului a luării la piciorul literei a funcției Tatălui, ființă supremă, sens întotdeauna voalat și insondabil.

Însă despre dorința sa ca și interesată în ordinea lumii, aceasta este tocmai acolo principiul unde pietrificând angoasa sa, perversul se instalează ca atare.

Arcatură *(„arcature" – suită de mici arcade)* primă: cum anume se compun și se conjugă dorința zisă normală și cea care se pune la același nivel, dorința perversă?

Poziție mai întâi a acestei arcade de unde, prin suită, pentru a înțelege un evantai de fenomene care merg de la nevroza inseparabilă ochilor noștri de o fugă *(„fuite" – evadare, scurgere)* în fața termenului de dorință a tatălui, căruia îi substituim termenul *(„le terme" – sfârșitul, limita a ceva în timp sau spațiu, momentul fixat pentru o plată, data așteptată pentru o naștere, cuvânt, expresie)* de cerere, cel al misticismului de asemenea, în toate tradițiile, în afară de cele, voi veți vedea, asceză, înălțare *(„assomption" – asumpție, asumare, elevare a spiritului)* plonjate *(„plongées" – scufundate)* spre juisarea lui Dumnezeu.

Ceea ce face obstacolul *(„l'entrave" – dificultatea, jena, legătura atașată la picioarele unui animal)* în misticismul evreu și mai mult încă în cel creștin, și mai mult încă pentru iubire, aceasta este incidența dorinței Altuia.

Eu nu vreau să vă părăsesc fără cel puțin a fi pronunțat numele, primul nume, prin care eu voiam să introduc incidența specifică a tradiției

iudeo-creștine, nu cea a juisării, însă cea a dorinței unui Dumnezeu, dumnezeul *Elohim*.

Aceasta este tocmai în fața acestui Dumnezeu prim termen faptul că Freud, în mod sigur dincolo de ceea ce ne transmite pana sa, s-a oprit. Acest Dumnezeu căruia numele nu este decât numele *Shadday* pe care eu nu l-aș fi pronunțat niciodată.

Acest nume, în Exodul la capitolul VI, Elohimul care vorbește în tufișul arzând *(„le buisson ardent" – rugul aprins)* pe care trebuie să-l concepem ca și corpul său, pe care-l traducem prin voce și despre care nu am vrut *(„on n'a pas voulu" – nu s-a vrut)* a vă explica faptul că el este prea bine altceva, acest Dumnezeu vorbind lui Moise îi spune la acest moment: „Atunci când tu vei merge spre ei, tu le vei spune că eu mă numesc *Eu sunt*, *Ehyeh*, *Eu sunt ceea ce eu sunt*".

Proprietatea acestor termeni, a desemna litere care compun numele, întotdeauna anumite litere alese printre consoane, eu sunt, eu sunt cortegiul, nu există nici un sens la a acorda acestui Eu sunt decât de a fi numele Eu sunt.

Însă nu este sub acest nume faptul că eu m-am anunțat strămoșilor voștri. „Dumnezeu al lui Abraham, al lui Isaac și al lui Iacob și nu Dumnezeu al filosofilor și savanților", spune Pascal la începutul Gândurilor.

Despre acesta acolo, putem spune că un Dumnezeu asta se întâlnește în real, cum orice real este inaccesibil, asta se semnalează prin ceea ce nu înșală, angoasa.

Acest Dumnezeu care s-a anunțat lui Abraham, mai întâi, a făcut-o printr-un nume de *Elohim* la tufișul arzând, *El Shadday*; Grecii, cei care au făcut traducerea Septantelor, erau mult mai la curent decât noi.

Ei nu au tradus *Ehyeh* prin *Eu sunt cel ce sunt*, ca și sfântul Augustin, ci prin Fiindul, ε῾ιμ·ι το ο῾ν (*eimi to en),* și nu ε῾ινα·ι *(einai)*, ființa.

Asta are un sens. Ei au gândit ca și Greci că Dumnezeu este fiindul suprem; nu detașăm oamenii de obișnuințele lor.

Ei nu l-au tradus ca și din zilele noastre prin Tot Puternic, ci în mod prudent prin *Theos*.

Tot restul fiind domn *(„seigneur” – stăpân, lord)*, κυριος (*kirios)*, *Shem-ul*, numele pe care nu-l pronunțăm.

Ce anume este *El Shadday*?

Nu era prevăzut ca eu să v-o spun azi.

Eu nu aș forța poarta fu ea a Infernului pentru a v-o spune, însă eu înțeleg să introduc ceea ce aș fi putut să vă spun prin ceva esențial, *(mergeți la Kierkegaard)*.

Aqedah-ul, sacrificiul lui Abraham sub forma unde noi penetrăm într-o tradiție unde imaginile nu sunt interzise – figurația acestor lucruri este interzisă la Evrei – pentru ce din timp în timp în Creștinism avem ceva febră la a ne debarasa din asta?

A vedea imaginile din Épinal *(„les images d’Épinal” – idee primită, clișeu, o imagine foarte colorată, luând formă de enigmă sau ghicitoare, acest tip de imagini erau fabricate la Épinal, de unde și numele)*, Michelet, etc.

Ceea ce vedem pe imagini la acest nivel, tot ceea ce trebuie în sumă, nu pentru a suplea la seminarul meu căci numele nu sunt acolo însă imaginile sunt acolo, în evantai a tot ceea ce eu v-am spus.

Eu am avansat suficient pentru ca voi să regăsiți acolo ceea ce eu am anunțat din metafora paternă.

Există un fiu, capul blocat contra micului altar de piatră *(tablou al lui Caravage - Caravaggio)*, el se strâmbă *(„il grimace” – face o grimasă)*, el suferă, cuțitul lui Abraham este ridicat deasupra lui, îngerul care este acolo, prezența celui al cărui nume nu este pronunțabil.

Îngerul, un înger, ce anume este un înger?

Acești îngeri, cum anume îi veți suprima voi din biblie, spuneam eu unui Părinte eminent, eu l-am înnebunit.

Ultimul meu dialog cu Părintele Teilhard de Chardin, eu am crezut că l-aș face să plângă, acest om.

-Este că într-adevăr îmi vorbiți serios?

-Da, Părintele meu, este vorba despre texte. Cu al său nominator *(„nominateur” – care atribuie un nume sau un titlu)* al planetei, ce anume făcea îngeri?

Acest înger reține brațul lui Abraham și fără consimțământul Părintelui Teilhard, orice ar fi din acest înger, aceasta este prea bine sub titlul de *El Shadday* că el este acolo. Întotdeauna văzut în mod tradițional acolo.

Aceasta este prea bine sub acest titlu că se derulează tot pateticul dramei unde ne antrenează Kierkegaard.

Înainte de acest gest care reține, Abraham a venit acolo pentru ceva.

Dumnezeu i-a dat un fiu și i-a dat ordinul să aducă băiatul său pentru o *misterioasă* întâlnire *(„rendezvous”)*, mâinile la picioare legate ca și la o oaie *(„brebis”)*, pentru a-l sacrifica.

Înainte de a ne emoționa, noi am putea să ne amintim că, de a merge a sacrifica micul său băiat la Elohimul din colț, în epocă, aceasta era curent. Asta a continuat atât de târziu încât a trebuit pentru ca asta să înceteze ca îngerul și profeții să oprească Israeliții pe calea de a reîncepe.

Să vedem mai departe, acest fiu îmi veți spune, este fiul său unic. Aceasta nu este adevărat, Ismael are deja paisprezece ani, însă Sarah a rămas infecundă până la vârsta de nouăzeci de ani.

Ismael s-a născut dintr-un dormit *(„couchage”)* al patriarhului cu o sclavă.

Al său deja din primeitatea *(„primauté” – întâietatea, prioritatea, supremația)* lui El Shadday, cel care l-a tras pe Abraham din mijlocul fraților săi și tații săi, exista atât de mult din tați care trăiau încă, Sem care a trăit cinci sute de ani, și, în toate liniile *(„lignées” – filiațile)*, ei au avut copii spre vârsta de treizeci de ani.

Oricum ar fi, acest El Shadday, dacă el este prea bine pentru ceva în acest copil al miracolului al lui Sarah care spune: „Eu sunt ofilită *(„flétrie”)*” – căutați de parte corpului tânăr, menopauza exista în epocă! -, putem concepe că Abraham ținea acolo așadar la Issac, acesta este copilul promisiunii.

Sarah moare ceva timp după. Multă lume se găsește acolo și Ismael face reintrarea sa *(„rentrée” – întoarcerea, venirea acasă, sumă câștigată, reluarea activităților după vacanțe)*.

După moartea lui Sarah, Abraham, acest patriarh, se va arăta așa cum el este, un formidabil genitor. El se însoară și va avea cinci copii, însă aceasta nu sunt copii care au primit baraka *(„influență pozitivă, benefică care este exercitată de anumite personaje din islam sau de obiecte sacre, șansă)* lui Sarah. Această atotputere *(„toute puissance” – omnipotență)* cade la limita însăși a teritoriului poporului său. Un alt Elohim de alături dă bunul truc pentru a respinge invadatorul, El Shadday decampează *(„décampe” – fuge, pleacă în grabă)* acolo cu triburile care l-au adus la asalt.

El Shadday este cel care alege și promite și face să treacă prin numele său o anumită alianță transmisibilă de un singur mod, prin baraka paternă, este cel care face să aștepte un fiu chiar și o femeie de nouăzeci de ani și prea bine alt lucru încă.

Într-o micuță carte care datează de la sfârșitul secolului al XI-lea *(de Scholomo Ben Isaac de Troyes?)*, un așkenazi, voi veți citi stranii comentarii ale nenorocirii *(„malheur” – nefericire, ghinion)* lui Abraham.

În *Michna*, există un dialog al lui Abraham cu Dumnezeu; atunci când îngerul spune: „nu întinde *(„étends” – a extinde filiația, a se înmulți, a alungi un braț, a alungi un bolnav pe pat, a adăuga apă, a dilua)*”, Abraham spune: „Dacă este astfel, eu am venit aici pentru nimic; eu îi voi face cel puțin o rană ușoară pentru a-ți face plăcere, Elohim...”

Aceasta nu este tot ceea ce putem vedea pe imaginea din Épinal *(„l’image d’Épinal” – idee primită, clișeu, o imagine foarte colorată, luând formă de enigmă sau ghicitoare, acest tip de imagini erau fabricate la Épinal, de unde și numele)*, există încă alt lucru, la dreapta și la stânga în tabloul lui Caravage *(Caravaggio)*, acest cap de berbec pe care eu îl introduc sub forma lui Shofar *(instrument muzical din corn de berbec)*, cornul îi este în mod incontestabil smuls.

În ceea ce privește ce anume este acest berbec, aceasta este acolo deasupra că eu aș vrea să termin.

Căci nu este adevărat că animalul apare *(„paraisse”)* ca și metaforă a tatălui la nivelul fobiei. Fobia nu este decât un retur; aceasta este ceea ce Freud spune referindu-se la Totem.

Omul nu are atât de mult să fie mândru de a fi ultimul venit al creației, cel care s-a făcut cu lut, ceea ce nu este spus despre nici o altă ființă.

El își va căuta strămoși onorabili și noi suntem din asta încă acolo, îi trebuie un strămoș animal.

În sentința părinților, *Pirkey 'Abot (Capitole ale Părinților)* – mult mai puțin important decât Talmudul, tradus în franceză de Rachi -, este spus în mod categoric că, după tradiția rabinică, berbecul despre care este vorba este berbecul primordial. El era acolo, *Maaseh Mimé Berechit*, încă din cele șase zile ale creației, ceea ce îl desemnează pentru ceea ce el este, un Elohim. Aceasta nu este cel al cărui nume este impronunțabil, ci toți Elohimii. Acela acolo este recunoscut ca și strămoșul rasei lui Sem, așadar al originilor.

Atunci acest cap de berbec cu coarne încurcate *(„emmêlées” – amestecate, puse în dezordine)* într-un gard viu *(„haie” – tufiș)* care îl oprește, acest loc al gardului, eu aș vrea să vi-l comentez, textul însuși face simțit că se grăbește („se rue” – se aruncă, sare) pe locul sacrificiului. Din ce anume tocmai se satură *(„se repaître”)* el în mod avid, atunci când cel al cărui nume este impronunțabil îl desemnează, pe el, pentru sacrificiu?

Ceea ce Elohim desemnează pentru sacrificiu lui Abraham la locul lui Isaac, aceasta este strămoșul său, dumnezeul rasei sale.

Aici se marchează tranșantul *(„tranchant” - tăișul)* între juisarea lui Dumnezeu și ceea ce dintr-o tradiție îl desemnează ca și dorință, dorință de ceva căruia este vorba de a-i provoca căderea, aceasta este originea biologică.

Aici este cheia acestui mister unde se citește aversiunea cu privire la tradiția iudaică, practica riturilor metafizico-sexuale, cu privire la ceea

ce unește comunitatea în sărbătoare având în vedere *(„eu égard” – ținând cont)* juisarea lui Dumnezeu.

Ceva se manifestă care, ca și fiind dorința, pune în mod esențial în valoare acest abis care separă juisarea de dorință, și simbolul din asta este că, aceasta este în același context, relația lui El Shadday la Abraham, circumcizia semnează alianța poporului *(la)* cel pe care el a ales, circumcizia desemnează această mică bucată de carne tranșată la enigma căreia eu v-am adus prin câteva hieroglife, acest mic a.

Eu vă voi părăsi aici.

Înainte de a vă părăsi, eu vă voi spune că dacă eu întrerup acest seminar, eu nu o fac fără a mă scuza pe lângă cei care încă de ani, au fost fidelii mei auditori, cei care, hrăniți din cuvinte, din termeni, din căi și din drumuri învățate aici, ca și cei care întorc această amprentă contra mea.

În dezbaterile recente și confuze, un grup s-a arătat în mod veritabil în funcția sa de grup dus dintr-o parte în alta *(„deci-delà” – pe ici pe colo, din loc în loc)* la vârtejurile oarbe.

Unul dintre elevii mei a încercat să salveze o dezbatere confuză la nivelul său analitic, el a crezut a trebui să vorbească... faptul că adevărul, faptul că veritabila piesă, sensul învățământului meu, aceasta este că nu îl prindem *(„on ne l’attrape” – a prinde în capcană, a atinge, a admonesta, a înșela)* niciodată.

Ce incredibil contrasens!

Ce nerăbdare infantilă la cel mai bine!

Este aceasta acolo pentru atât a justifica o funcție metonimică a adevărului?

Unde s-a văzut, ca și în matematică, că fiecare capitol trimite la următorul? Eu mă apropiam la un anumit punct de densitatea unde voi nu puteați ajunge – nu există decât atributele infatuării și ale prostiei, spirit în formă de coji *(„d’épluchure”)*, comitet de redacție, există alt lucru – eu într-adevăr am căutat; eu îl găsesc uneori, adevărul acestei praxis care se numește psihanaliza. Care este adevărul său?

Dacă ceva se adevereşte acolo decepţionant, această praxis trebuie să se avanseze spre o cucerire a adevărului prin calea înşelăciunii, căci transferul nu este alt lucru (*în calitatea în care nu există nume la locul Altuia, inoperant).*

Dacă mersul *(„marche" – plimbarea, excursia, marşul)* meu este progresiv, prudent, nu este aceasta tot ceea ce eu am încercat de a promova în această cale contra ceea a ce eu trebuie *(„j'ai" – eu am)* întotdeauna a mă pronunţa, fără ce ea riscă să gliseze spre calea imposturii.

De doi ani, având încredinţat altora mânuirea interioară a unui grup pentru a lăsa puritatea la ceea ce eu am *(„j'ai" – trebuie)* a vă spune; nici o diferenţă între da şi nu.

1 - *'Asher 'Ehyeh* אשר אהיה
2 - *Shadday* שדי
3 - *'Ehyeh* אהיה
4 - *'El Shadday* אל־שדי
5 - εἰμι το ὀν : *je suis l'être*
6 - εἶναι : *être*
7 - κυριος : *seigneur*
8 - *Shem* : *nom* שם
9 - *'Aqedah* : *ligature* עקדה
10 - *Pirqey 'Abot* : *Chapitres des Pères* פרקי אבות
11 - *Ma'aseh Bereshit* : *Actes des jours de la création* מעשה בראשית

1964.01.15. Seminarul 11, „Fundamente", lecţia 1 - Excomunicarea

Doamnelor, Domnilor,

în seria de conferinţe cu care sunt însărcinat de a şasea Secţie a Şcolii practice de Înalte studii, vă voi vorbi despre Fundamentele psihanalizei.

Aș vrea doar azi să vă indic sensul pe care socotesc să-l dau acestui titlu și modului sub care sper acolo să satisfac.

Totuși îmi trebuie mai întâi să mă prezint în fața voastră – chiar dacă cea mai mare parte aici, dar nu toți, mă cunosc – căci circumstanțele fac să mi se pară potrivit să introduc acolo chestiunea prealabilă, să vă prezint acest subiect:

„În ce anume sunt autorizat?”

Sunt autorizat să vorbesc aici în fața voastră despre acel subiect din zvonurile de a fi făcut pe altundeva ceea ce numeam un „seminar” care se adresa la psihanaliști. Dar, așa cum unii o știu, m-am demis din această funcție – căreia, timp de zece ani, dedicasem cu adevărat viața mea – pe motiv de evenimente survenite în interiorul a ceea ce numim o „societate psihanalitică”, și tocmai cea care în mod precis îmi încredințase această funcție.

Am putea susține că a mea calificare nu este pentru atât pusă în cauză pentru a împlini altundeva această aceeași funcție. Țin totuși în mod provizoriu chestiunea ca suspendată.

Și dacă m-am pus în calitatea de a putea, să spunem, doar să dau suită acestui învățământ care a fost al meu, consider că trebuie să încep, înainte să deschid ceea ce se prezintă deci ca o nouă etapă, trebuie să încep prin mulțumirile pe care le datorez din această posibilitate, lui M. Fernand Braudel, președinte al Secțiunii de Înalte studii, care mă delegă aici în fața voastră, prin grația căruia eu trebuie, în sumă, să pot s-o fac sub egida aceste Școli înalt onorate - M. Braudel, împiedicat, mi-a spus regretul său de a nu putea fi prezent în momentul în care azi îi aduc acest omagiu – precum și pentru ceea ce aș numi noblețea cu care în această ocazie, el a vrut să pareze situației de lipsă în care eram – pentru un învățământ din care, în sumă, nu-i parvenise nimic altceva decât stilul și reputația – pentru ca eu să nu fiu pur și simplu redus la tăcere.

Noblețe este prea bine termenul de care este vorba atunci când e vorba, în sumă, să primești pe cel care era în poziția în care sunt: cea a unui refugiat. El a făcut-o atât de repede din a fi acolo suscitat prin vigilența prietenului meu Claude Levi-Strauss, care mă bucur că a bine-voit azi

să-mi dea prezența sa și care știe cât mi-este de prețioasă această mărturie a atenției ce o poartă unei munci, a mea, la ceea ce se elaborează acolo în profundă corespondență cu a sa.

Aș adăuga acolo mulțumirile mele pentru toți cei care, în această ocazie, mi-au marcat simpatia lor, până la a ajunge la complezența cu care M. Robert Flaceliere, director al Școlii Normale Superioare, a binevoit să pună la dispoziția Școlii de Înalte studii, această sală (E.N.S. rue d'Ulm, salle Dussane) fără care nu știu cum aș fi putut să vă primesc, din a fi venit atât de numeroși, fapt pentru care vă mulțumesc din adâncul inimii.

Toate acestea privesc deci baza – într-un sens, aș zice „local" chiar militar al acestui cuvânt – baza pentru învățământul meu.

Dar îmi permit să abordez acum ceea despre ce este vorba: Fundamentele Psihanalizei. Pentru ceea ce e din Fundamente ale psihanalizei, seminarul meu era acolo, dacă pot spune, implicat. Era de acolo un element:

-căci în sumă contribuia la a o fonda in concreto,

-căci făcea parte din praxis însăși,

-căci era acolo interior,

-căci era dirijat spre ceea ce este un element al acestei praxis, adică formarea de psihanaliști.

Am putut, într-un timp – în mod ironic – să definesc – provizoriu poate, dar și din lipsă de mai bine, în stânjeneala în care puteam fi – un criteriu a ceea ce este psihanaliza, ca „tratamentul distribuit de un psihanalist".

Henry Ey, care e aici azi, își va aminti de acest articol căci a fost publicat în acel volum de enciclopedie[5] pe care îl dirijează. Îmi va fi cu atât mai mult ușor să evoc – căci el este prezent – faptul veritabilei înverșunări care a fost pus să facă să fie retras din numita enciclopedie, numitul articol, până la punctul în care el însuși – despre care fiecare

[5] „Variante ale curei tip", în Enciclopedia medico-chirurgicală, Psihiatrie, Volum III, Februarie 1955, Suprimat în 1960. Scrieri p.323.

știe simpatiile pe care mi le acordă – a fost, în sumă, neputincios să oprească această operațiune obținută de un comitet director în care se găseau tocmai psihanaliști!

Acest articol, care va fi cules în ceea ce încerc să fac pentru moment, pentru un anumit număr din textele mele, adică o ediție („Scrieri” va fi publicată la Seuil în 1966), voi veți putea, gândesc, judeca dacă și-a pierdut actualitatea. O gândesc cu atât mai puțin cu cât toate chestiunile pe care le ridic acolo sunt acelea tocmai prezente, prezentificate totodată prin faptul că sunt aici în postura care este a mea pentru a introduce mereu această aceeași chestiune: „Ce este psihanaliza?”

Fără îndoială există acolo mai mult decât o ambiguitate și această întrebare este întotdeauna – după cuvântul din care-o desemnez în acest articol – o „întrebare liliac”. S-o examinez la ziuă, așa este ceea ce îmi propuneam.

De unde, din ceva învățământ unde trebuie să vi-l propun azi la locul, la locul de unde re-abordez acea problemă, faptul că putem să-l definim ca pe un loc care s-a schimbat, care nu mai deloc înăuntru, despre care nu știm dacă e în afară, nu e aici anecdotic.

Și e tocmai de ce gândesc că nu veți vedea din partea mea nici recurs la anecdotă, nici polemică de nici un fel dacă punctez aceasta care e un fapt: este că învățământul meu – desemnat ca atare – a suportat din partea unui organism – care se numește Comitetul executiv al aceste organizații internaționale care se numește International Psycho-analytical Society – o cenzură care nu este deloc obișnuită. Căci este vorba de nimic mai puțin decât de a face din proscrierea acestui învățământ – care trebuie considerat ca nul în tot ceea ce poate veni de acolo în ce privește abilitarea în registrul acestei societăți a unui psihanalist – a face din această proscriere, condiția de afiliere a societății căreia aparțin.

Aceasta încă nu e suficient: este formulat că această afiliere nu va fi acceptată decât dacă li se dau garanții pentru ca învățământul meu să nu reintre, niciodată, prin această societate, în activitate pentru formarea de analiști. Este vorba deci acolo de ceva ce e în mod propriu comparabil cu ceea ce numim în alte locuri, „excomunicarea majoră”.

Încă aceasta – în locurile unde acest termen este folosit – nu e niciodată pronunțată fără posibilitate de întoarcere.

Ea nu există, ea nu există totuși sub această formă decât într-o comunitate religioasă desemnată prin termenul indicativ, simbolic al Sinagogii. Este în mod propriu ceea la ce Spinoza i-a fost obiectul în două etape: 27 iulie 1656 – singular tricentenar, căci corespunde tricentenarului lui Freud (născut pe 6 mai 1856) – pe 27 iulie 1656, Spinoza a fost obiectul lui חרם [herem], excomunicare care corespunde bine acestei excomunicări majore. El a așteptat ceva timp – pentru a completa tricentenarul nostru – pentru a fi obiectul lui Chammata, care constă în a adăuga acolo această condiție a imposibilității unei întoarceri.

Să nu credeți, nici acolo, că ar fi vorba de un joc metaforic, că ar fi întrucâtva pueril să agiți cu privire la câmpul – Dumnezeul meu – lung pe cât și serios, pe care îl avem de acoperit. Eu cred - și o veți vedea – că el introduce ceva – nu doar prin ecourile ce le evocă, ci prin structura pe care o implică – el introduce ceva ce ar fi la începutul investigației noastre privind praxis psihanalitică.

Eu nu sunt, bineînțeles, pe punctul de a spune – căci nu ar fi imposibil – că această comunitate psihanalitică este o Biserică. Dar incontestabil întrebarea survine de a ști ceea ce ea poate prea bine să aibă care face aici ecou unei practici religioase. Vom veni acolo și vom vedea că această cale nu va fi, pentru noi, nefecundă.

Psihanaliza didactică... Lăsată în umbră de tot ceea ce s-a publicat... Scopuri, limite, efecte...

Ce se poate și trebuie așteptat și ce nu, ca frână, ca eșec... Ce fondează psihanaliza ca praxis?

Praxis e o acțiune a omului care îl pune în măsura de a trata realul prin simbolic...

Este psihanaliza o știință? În mod cert e o religie, încă vie, foarte vie... Mi se va spune că e o căutare, dar nu am încredere în acest termen, cum spunea Picasso, nu caut, găsesc...

O știință are un obiect definit de un nivel de operare reproductibil, experiența, dar nu e suficient, căci ar face să intre și experiența mistică și alchimia... Oricum decisivă, esențială mi se pare a fi puritatea sufletului operatorului, prezența analistului în Marea Operă analitică, poate că asta caută psihanaliza noastră didactică și poate că și eu... Punctul central, care este dorința analistului? Ce trebuie să fie în dorința analistului pentru a opera corect?

Punerea în formule să fie suficientă? Nu cred... Freud e primul și singurul care a introdus concepte fundamentale în această presupusă știință într-un mod aproape religios...

În vorbire istericul își constituie dorința, aceasta e poarta lui Freud, raporturile dorinței cu limbajul, așa a descoperit mecanismele inconștientului...

Un raport dezvăluit geniului său, dar nu elucidat deplin, mai ales nu prin noțiunea masivă de transfer...

Satisfacerea dorinței isterice ca cea mai bună metodă de vindecare a simptomului, lasă în afară motivul pentru care istericul nu își poate susține dorința decât ca dorință nesatisfăcută... E urma unui păcat originar al analizei, nu poate fi decât unul, dorința lui Freud însuși, ceva ce în Freud nu a fost niciodată analizat...

Numele Tatălui, vizează, pune în chestiune originea, privilegiul prin care dorința lui Freud a găsit poarta de intrare în inconștient... O anumită dorință originară, dorința lui Socrate, nu știu nimic decât ceea ce doresc, nu o poziție de subiectivitate originară, ci una de obiect, ca și la Freud...

...

Ori acest efect procedă dintr-un tip de intervenție care nu are nimic de-a face cu referința la trăsătura diferențială. Pentru a o face să vorbească, ne referim la analiza, la analiza care consistă întocmai a o face să vorbească, astfel încât am putea defini *psihanaliza* ca și consistând, la ultim termen, *în ridicarea mutismului*. Și aceasta este prea bine într-adevăr, ceea ce am numit un moment analiza rezistențelor.

Simptomul este mai întâi mutismul în subiectul presupus vorbitor. Dacă el vorbește, el este vindecat, de mutismul său, în mod evident!

Însă *aceasta nu ne spune absolut deloc* pentru ce anume el a început să vorbească, pentru ce anume el s-a vindecat de mutismul său. Aceasta ne desemnează doar o trăsătură diferențială care este cea – *așa cum trebuia să se aștepte acolo în cazul fetei mute* – cea a *istericei*.

Ori această trăsătură este aceasta faptul că este în chiar această mișcare de a vorbi că *isterica* constituie dorința sa, astfel încât nu este uimitor că este pe această poartă că Freud a intrat în ceea ce era – în realitate – raporturile dorinței la limbaj, la interiorul căruia, în acest câmp, el a descoperit mecanismele *inconștientului*. Faptul că acest raport al dorinței la limbajul ca atare nu i-a rămas voalat este întocmai acolo o trăsătură a geniului său, însă aceasta nu este încă a spune că el ar fi fost pe deplin elucidat însăși și mai presus de toate prin problema masivă a transferului.

Faptul că pentru a vindeca *isterica* de toate simptomele sale, cel mai bun mod este de a satisface la *dorința sa de isterică*...

care este, pentru noi, la privirile noastre, ea isterica, de a pune dorința sa ca și dorință insatisfăcută

...lasă în întregime în afara câmpului problema specifică a ceea pentru ce *ea nu poate susține dorința sa decât ca și dorință insatisfăcută*, astfel încât *isteria*, aș spune eu, ne pune pe urma unui anumit păcat originar al analizei. Trebuie prea bine să existe din asta unul.

Adevăratul nu este poate decât un singur lucru: aceasta este *dorința* lui Freud el însăși, adică faptul că ceva, în Freud, nu a fost niciodată analizat.

Aceasta este în mod exact acolo că eu eram din asta la momentul unde, printr-o singulară coincidență, eu am fost pus în poziție de a trebuie să mă demit *(„me démettre”)* de seminarul meu, căci ceea ce aveam de spus despre *Numele-Tatălui („Les Noms-du-Père” - Nume-ale-Tatălui)* nu viza nimic altceva decât la a pune în chestiune originea, adică: *prin care privilegiu dorința lui Freud putuse găsi*, în câmpul experienței pe care el îl desemnează ca și inconștientul, *poarta de intrare*.

A reurca la această origine este absolut esențial dacă noi vrem să punem analiza pe *picioare*, așadar *să nu lipsească nici unul dintre ele*.

Oricum ar fi, un astfel de mod de a interoga câmpul experienței va fi în următoarea noastră întâlnire ghidat prin referința următoare: ce statut conceptual trebuie noi să dăm la *patru* termeni introduși de Freud ca și *concepte fundamentale*?

Anume:

inconștientul,

repetiția,

transferul,

și *pulsiunea*.

1964.01.22. Seminarul 11, „Fundamente”, Lecția 2 - Inconștientul freudian și al nostru

Gândire sălbatică...

Nu există cauză decât a ceea ce sună...

Obiectul misterios, cel mai ascuns, al pulsiunii scopice...

Corespondența diverselor forme ale obiectului a cu funcția centrală și simbolică -fi...

Inconștient și Repetiție... În raport cu ceea ce impune ca formă calculul infinitezimal... Conceptul poate fi realizat doar prin salt, trecere la limită... Subiectul și Realului... Poate fi considerată psihanaliza constituind o știință, o speranță de știință?

Inconștientul e structurat ca un limbaj...

Gândirea sălbatică, funcția totemică, funcția clasificatorie primară, înaintea oricărei experiențe, deducții individuale, înscrieri de experiențe colective...

Natura oferă semnificanți, raporturi determinate în tot ceea ce natura oferă ca suporturi, dispuse în teme de opoziție... Ei organizează raporturile umane, le dau structuri, le modelează... Înainte de formarea subiectului ce gândește și se situează, asta numără, este numărat, și în

numărat numărătorul e deja... Abia apoi subiectul trebuie să se recunoască aici ca numărător...

Psihosociologia, lingvistica, jocul combinatoriu operând în spontaneitatea sa, singur, presubiectiv, este structura ce dă statutul inconștientului, ne asigură că sub termen e ceva calificabil, accesibil și obiectivabil...

Nu e suficient să spui că inconștientul e un concept dinamic, ai substitui ordinul misterului cu un mister particular -forța, un loc de opacitate, de aceea mă voi referi la Cauză...

Kant spune că e inanalizabil, imposibil de înțeles de rațiune, închis strâns de un abis, care rămâne esențial în funcția cauzei... E mereu o jenă a filozofilor, și nu e așa simplu de echilibrat cum pare s-o facă Aristotel în cele 4 cauze...

Cauza, și orice modalitate înscrisă de Kant în categoriile rațiunii pure, ca relație între inerență și comunitate, nu este prin asta mai raționalizată...

Cauza se distinge de ceea ce e determinant într-un lanț, adică legea... În ea este mereu ceva anti-conceptual, indefinit, există o gaură, ceva ce oscilează în interval... Nu există cauză decât a ceea ce sună...

...

Natura – pentru a spune cuvântul – furnizează *semnificanți* și *acești semnificanți* organizează în mod inaugural raporturile umane, le dau structurile și le modelează. Importantul este aceasta: faptul că noi vedem acolo nivelul unde, înainte de orice formare a *subiectului*, a unui *subiect* care gândește, care se situează acolo, *asta numără*, *este numărat*, și în acest „*numărat*”, *numărătorul* deja este acolo! Trebuie apoi să se recunoască acolo, și să se recunoască acolo ca și „*numărător*”.

Să spunem că împiedicarea naivă unde „*măsurătorul de nivel mental*”[6] se extaziază din a sesiza micul om, atunci când îi propune interogația: „*Am trei frați, Paul, Ernest și eu, ce gândești despre asta?*” Micuțul nu

[6] Jean Piaget: *Limbajul și gândirea la copil*, *Clase, relații și numere*

gândește nimic despre asta pentru bunul motiv, acesta este că este absolut natural! Mai întâi sunt numărați cei trei frați Paul, Ernest și eu, și ca atare eu sunt eu, la nivelul a ceea ce este avansat că eu am de reflectat: acest eu... este *eu*, și că *este eu cel care numără*.

Este din această structură, afirmată ca inițială a inconștientului...

în timpurile istorice unde noi suntem din formare a unei științe: a *unei științe* pe care o putem califica drept „*umană*" însă pe care trebuie prea bine s-o distingem de orice psihosociologie, a unei științe al cărei model este jocul combinatoriu

...pe care lingvistica ne permite s-o sesizăm într-un anumit câmp, operând în spontaneitatea sa și absolut singur, într-un mod pre-subiectiv, este tocmai acest câmp-acolo cel care dă din zilele noastre *statutul* său inconștientului. Este tocmai acela, în orice caz, cel care ne asigură că există ceva calificabil sub acest termen care este în mod sigur accesibil, într-un mod absolut obiectivabil.

Însă este aceasta a spune că, atunci când invoc psihanaliștii, atunci când îi induc, atunci când îi incit să nu ignore absolut deloc *acest teren*, *acest câmp* care este al lor, care le dă un solid sprijin pentru elaborarea lor, este aceasta a spune că eu gândesc, în mod propriu vorbind, să țin conceptele introduse în mod istoric de Freud sub termenul de inconștient? Ei bine nu! N-o gândesc. Inconștientul, concept freudian, este altceva pe care aș vrea să încerc să vă fac să sesizați azi. Nu este suficient să spui că *inconștientul este un concept dinamic*, întrucât este să substitui ordinul de *mister* cel mai curent la un mister particular: *forța, asta servește în general la a desemna un loc de opacitate*.

Aș vrea să introduc ceea ce vreau să vă spun azi, referindu-mă la *funcția cauzei*. Știu prea bine că intru acolo pe un teren care, *din punctul de vedere al criticii filosofice* să spunem, nu este fără a evoca *o lume de referințe*. Destul pentru a mă face să ezit în aceste referințe: vom fi din asta achitați pentru a alege.

1964.01.29. Seminarul 11, „Fundamente”, lecția 3 - Despre subiectul certitudinii

Abisul inconștientului, pre-ontologic, prima emergență a inconștientului nu se pretează ontologiei, ordinea inconștientului, nici ființă, nici non-ființă, ci non-realizat... O deschidere infernală, spre o lume inferioară, așa zisele fenomene psi, numite așa aberant pentru a le steriliza...

Dorința umană e infinită dar limitată, de plăcere, principiul plăcerii, în raport cu care se susține depășind pragul impus, aspirația oceanică, o fantasmă, o iluzie,

Ceea ce se întâmplă în inconștient e inaccesibil contradicției, localizării spațio-temporale, funcției timpului,

Dorința vehiculează mereu spre un viitor scurt și limitat ceea ce susține din imaginea unui trecut, Freud o numește indestructibilă, ceea ce e inconsistent, dar cărui registru aparține ea în ordinea lucrurilor, un lucru durează, timpul istoric, și are o substanță, timpul logic...

Ceea ce e ontic în funcția inconștientului, este deschiderea prin care ceva a cărui aventură în câmpul nostru pare atât de scurtă, e într-o clipă adus la lumina zilei, o clipă, căci al doilea timp, care e de închidere, dă acestei sesizări un aspect evaporant...

E structura scandată a acestei bătăi a fantei, apariția evaporantă se face între cele două puncte ale timpului logic, între clipa de a vedea că ceva e întotdeauna elidat, pierdut, chiar și pentru intuiție, și momentul eluziv în care sesizarea inconștientului nu s-a încheiat și e vorba mereu despre o recuperare decepționată...

Ontic deci, inconștientul e evaziv, dar vom reuși să-l cernem într-o structură care nu a mai fost niciodată articulată așa...

E de disprețuit ceea ce continuarea experienței analitice după Freud a probat cu privire la ceea ce apărea în abis, larvele care ies, nu le-am hrănit cu sânge...

Ne interesează altceva, iar aceste deplasări de interes au avut mereu avantajul de a degaja structuri despre care vorbim rău, în analiză, despre care vorbim aproape în profeții...

Conceptul de repetiție nu are a face cu cel de transfer...

Statutul de a fi, atât de evaziv, inconsistent, e dat inconștientului de chiar demersul descoperitorului său...

Freud zicea despre el, în setea lui de adevăr, orice ar fi acolo, trebuie să mergem... Pentru că, undeva, el se arată... E realitatea cea mai refuzată, acoperită, respinsă, cea a istericului, în măsura în care ea e oarecum marcată la origine de semnul păcălelii... Dorința istericului părea caracteristica acelui câmp, apoi, după alte descoperiri, totul trebuie refăcut, un salt retroactiv, dacă vrem să marcăm esențialul poziției lui Freud atingând ceea ce se întâmplă în inconștient.

Nu vezi tată că ard, de greutatea păcatelor tatălui, purtate de fantomă în Hamlet, dublarea lui Oedip... Tatăl, numele tatălui, susține structura dorinței cu cea a legii, dar moștenirea tatălui e păcatul lui...

Certitudinea e termenul major, nu adevărul... Surmontarea a tot ceea ce e legat de inconștient, mai ales ieșirea din vis, ceea ce pătează orice comunicare a visului, nu sunt sigur, mă îndoiesc...

Și cine nu s-ar îndoi apropo de transmiterea visului atunci când, într-adevăr, *abisul este manifest de la ceea ce a fost trăit la ceea ce este raportat*? Ori este tocmai acolo că Freud pune accentul cu toată forța sa. *Îndoiala, aceasta este sprijinul certitudinii sale*.

Îndoiala e sprijinul certitudinii sale pentru Freud... E semnul că e acolo ceva de păstrat, iar îndoiala e semnul rezistenței... E o gândire acolo care e inconștientă, adică se relevă ca absentă, e locul de el cheamă această gândire din alții prin care se va revela subiectul...

Subiectul inconștientului se manifestă, gândește înainte de a intra în certitudine... Corelativul subiectului nu mai e Celălalt înșelător ci Celălalt înșelat...

Ceea ce se teme subiectul cel mai mult este să ne înșele, să ne pună pe o pistă falsă, sau ca noi să ne înșelăm...

Inconștientul nu e visul, el se poate exersa în sensul înșelării, cum nu ar putea să nu fie adevăr în minciună...

Ceea ce Freud nu vedea era obiectul dorinței isterice și al dorinței homosexuale, dorința de a susține dorința tatălui... Dorința proprie neputându-se realiza decât ca dorință a Celuilalt...

Dorința bărbatului e dorința Celuilalt... Homosexuala găsește altă soluție, sfidarea ei…

Repetiția e a decepției, lipsa realului la care e condamnat subiectul... Dar tocmai această lipsă îl revelează...

Timpul logic 1. Momentul de a vedea, insight, 2. Momentul de a înțelege... 3. Momentul de a sfârși...

La început e dată bateria semnificantă, apoi, ca necesitate, se introduc doi termeni, în funcția repetiției, hazardul și arbitrariul...

Realul sprijină fantasma, fantasma protejează realul...

...

Ceea ce este ontic – întrucât despre *ontologie* este vorba în ceea ce ultima dată, pentru voi, am introdus - în funcția inconștientului, *este tocmai această fantă pe unde acest ceva* - a cărui aventură, în sfârșit în câmpul nostru, pare atât de scurtă – *este o clipă adus la lumină* însă care are în caracteristica sa, acest al doilea timp de închidere care dă la această sesizare *aspectul său dispărând*, pentru a mă referi la *un registru* asupra căruia voi reveni, care poate va fi chiar pasul pe care-l voi putea face aici, din a nu fi – *pentru motive de context* – putut decât să-l evit până în prezent. Context arzător, voi o știți! *(I.P.A. și problema timpului ședinței)*

...

Regăsim *structura scandată a acestei clipiri a fantei* căreia vă evocam funcția ultima dată. Această apariție dispărândă, ea este între *cele două timpuri*, inițial și terminal, *ale acestui timp logic*, între: acest *moment de a vedea* unde ceva este întotdeauna elidat, chiar pierdut de intuiția însăși, și acest moment eluziv unde întocmai, sesizarea inconștientului nu conclude, unde este vorba întotdeauna despre o recuperare iluzionată.

În mod ontic așadar, este evazivul, însă pe care noi ajungem să-l cernem într-*o structură*, și *o structură temporală* despre care putem spune că ea nu a fost niciodată până aici în mod propriu vorbind cernută ca atare. Ori pentru ceea ce apare acolo, noi am văzut-o, toată suita experienței noastre a fost făcută dintr-o altă analiză, mai degrabă de dispreț. Și *larvele care ies prin acest abis, noi nu le-am* – după comparația pe care Freud o folosește la un punct de turnură al *Științei viselor* – „*hrănit cu sânge*”.

Noi suntem interesați la altceva și acel ceva pe care eu sunt acolo pentru a vă arăta acest an, aceasta este prin care căi aceste deplasări de interes au fost întotdeauna mai mult în sensul de a se degaja structuri: structuri despre care se vorbea rău – cel puțin pentru urechile mele, pentru placul meu - în analiză, structuri despre care se vorbește aproape în profet.

Vreau să spun că prea des, vorbesc despre cele mai bune mărturii teoretice pe care analiștii le aduc din experiența lor, avem sentimentul că trebuie să le interpretăm. Și v-o voi arăta la timpul său atunci când va fi vorba despre ceea ce este cel mai viul, cel mai arzătorul experienței noastre, adică transferul despre care vedem coexistând mărturiile cele mai precare și cele mai iluminante, într-o confuzie totală.

Și tocmai pentru aceasta nu merg acolo decât *pas cu pas*, căci la fel de bine ceea despre ce am să vă vorbesc: *inconștientul, repetiția*, de tot asta vi „se” va vorbi la nivelul transferului spunând că despre asta este vorba: este monedă curentă să auzi că transferul este o repetiție. Nu spun că ar fi fals, că nu există repetiție în transfer, nu spun că nu ar fi apropo de experiența transferului faptul că Freud a apropiat repetiția. Eu spun că acest *concept de repetiție nu are nimic de-a face cu cel de transfer*.

Însă eu sunt prea bine, din cauza a aceasta, forțat să îl fac să treacă mai întâi în explicația noastră, să îi dau pasul logic. Căci la a-l include în *dezvoltarea* sa *istorică*, aceasta nu ar fi decât întocmai a favoriza ambiguitățile care din faptul că descoperirea sa este făcută în cursul tatonărilor necesitate de experiența transferului. Revin așadar la inconștient.

Și aici, îmi trebuie să introduc, să marchez diagonala pe unde se pune pentru noi posibilitatea de a intra în problema a ceea căruia *acest statut de ființă*, atât de evaziv, atât de inconsistent cât el se prezintă, acest statut îi este dat – atât de uimitoare cât formula poate să ne pară – prin demersul descoperitorului său: statutul său, pe care vi-l indic atât de fragil pe planul ontic, *el este etic*, este tocmai demersul lui Freud în setea sa de adevăr, cel care spune: „*Oricum ar fi din asta, trebuie mers acolo*”.

Pentru că undeva el *(acest statut de ființă)* se arată, și aceasta în experiența sa a ceea ce este până acolo pentru medic realitatea cea mai refuzată, cea mai acoperită, cea mai conținută, cea mai respinsă: cea a *istericei* în calitatea în care ea este, în oarecare fel *din origine*, marcată prin semnul *înșelării*. Bineînțeles, aceasta ne-a condus la altceva.

Mult timp, ceea ce s-a întâmplat în mânuirea acestui câmp, unde noi am fost conduși prin demersul inițial, prin discontinuitatea pe care o constituie faptul că un om descoperitor – Freud – a spus: „*Acolo este țara unde conduc poporul meu*”, mult timp, ceea ce se situa în acest câmp, în această fantă, a părut marcat de caracteristici ale descoperirii sale de origine, anume *dorința istericei*.

Însă curând s-a impus cu totul alt lucru care, pe măsură ce el era mai mult descoperit, era întotdeauna, dacă o putem spune, formulat cu retard. Cu, în trenă, faptul că teoria nu fusese forjată decât pentru descoperirile precedente, astfel încât totul este de refăcut, și inclusiv ceea ce privește *dorința istericei*. Astfel că aici, aceasta este printr-un fel de *salt retroactiv* că ne trebuie să marcăm ceea ce este esențialul în poziția lui Freud privind ceea ce întâmplă în acest câmp al inconștientului.

...

Tatăl, *Numele-Tatălui*, *susține structura dorinței cu cea a Legii*.

Însă *moștenirea tatălui*, aceasta este cea pe care ne-o desemnează Kierkegaard, *aceasta este păcatul lui*.

1964.02.05. Seminarul 11, „Fundamente”, Lecția 4 - Despre rețeaua semnificanților

Adevărata funcție a inconștientului - relația profundă, inaugurală, inițială cu Unbegriff, tăierea lui Unu originar... Legată de funcția subiectului, în relația constituantă cu semnificantul...

Funcția pulsativă a inconștientului, necesitatea de evaporare, oarecum inerentă, tot ce apare, o clipă, în fanta sa, pare să fie destinat, să se închidă, să se deșire, să se destrame, să dispară...

1964.02.12. Seminarul 11, „Fundamente”, lecția 5

Ceea ce înțeleg să accentuez, este faptul că *psihanaliza*, la prima abordare bine făcută pentru a ne dirija spre un *idealism*, și Dumnezeu știe că este tocmai ceea ce i s-a reproșat: de „*a reduce experiența*” - spun unii care ne solicită să găsim în durele suporturi ale conflictului, ale luptei, chiar ale „*exploatării omului de către om*”, motivele deficiențelor noastre - că experiența ar fi prin ea dirijată spre *nu știu ce ontologie a „tendințelor”* toate primitive, *toate interne*, *toate date deja* prin condiția subiectului.

E suficient să ne reportăm, după primii ei pași, la urma acestei experiențe *pentru a vedea că din contră*, nimic în care să ne permită să ne rezolvăm la aforismul care s-ar exprima ca și „Viața e un vis”! Nimic nu este mai centrat, orientat spre ceea ce, la inima experienței noastre, este *nucleul realului*. Unde, acest *real*, îl întâlnim noi?

Este prea bine într-adevăr despre structura acestei *întâlniri*, *despre funcția nodală, despre funcția repetitivă a unei întâlniri esențiale, despre un rendez-vous la care suntem întotdeauna chemați cu un real care se sustrage*, faptul că este vorba în tot ceea ce *psihanaliza* a descoperit. Și este tocmai pentru aceasta că am pus pe tablă aceste câteva cuvinte care sunt pentru noi azi reper a ceea ce vrem să avansăm. Adică mai întâi: τύχη [tuché] *(soarta, întâmplarea)* pe care noi am împrumutat-o – v-am spus-o ultima dată – vocabularului lui Aristotel *în căutare a cercetării sale a cauzei*: *realul dincolo de* αὐτόματον

[automaton], de *retur*, de *revenit*, de *insistența* semnelor, ceea la ce noi vedem *comandați de principiul plăcerii*,

...este *aceasta ceea ce acționează întotdeauna în spate și despre care este atât de evident*, în toată cercetarea lui Freud, *că este tocmai acolo ceea ce este grija sa*.

Reamintiți-vă dezvoltarea *Omului cu lupi*, atât de centrală pentru noi, pentru a înțelege ceea ce este veritabila preocupare a lui Freud pe măsură și în măsura însăși unde se revelează mai mult pentru el funcția *fantasmei*: el urmărește, el se atașează, și pe un mod aproape angoasat, să interogheze din asta *care este acest real, care este această întâlnire primă pe care noi o putem asigura, afirma, în spatele fantasmei*.

Acest real, noi simțim că prin toată această observație, *el a* – antrenând cu el subiectul, și presându-l – *dirijat într-atât cercetarea sa* încât după tot noi putem azi să ne întrebăm *dacă această presiune, dacă această prezență, dacă această dorință* a lui Freud în analiza *Omului cu lupi* nu este ceva ce la el a putut condiționa accidentul tardiv al psihozei sale.

Astfel deci – am spus-o ultima dată - *nu există loc de a confunda nici retur al semnelor, nici reproducere*, modulație prin conduita a ceva ce într-un fel nu ar fi decât o *rememorare acționată*, nu este vorba de a confunda aceasta *cu ceea despre ce este vorba în fond, în repetiție*.

...

Ceea ce se repetă, într-adevăr toată experiență analizei ne-o arată, *aceasta este întotdeauna ceva al cărui raport la* τύχη [tuché] *ne este în mod suficient desemnat prin expresia care o imaginează cel mai bine*, ceea în fața a ce, în fiecare clipă, noi ne găsim opriți, ceea ce ne reține, și de unde că aceasta vine în aparență în experiență, nu doar de la interior însă de asemenea de la exterior, *ceea ce se produce* „*ca și prin hazard*”.

Ceea la ce noi nu ne lăsăm - *prin principiu*, dacă eu pot spune - noi analiștii, niciodată înșelați *(„duper”)*.

...

Din această funcție a τύχη [tuché] - a *realului ca întâlnire*, a *întâlnirii* în calitatea în care ea poate fi *ratată*, în care în mod esențial ea ar fi

„prezență” ca „întâlnire ratată”, iată ceea ce mai întâi s-a prezentat în istoria psihanalizei sub forma primă, care la ea absolut singură este suficientă deja la a face să se nască atenția noastră, cea a traumatismului.

...

Aceasta, care poate la o primă vedere să ne pară atât de singular – să spunem cel puțin – ambiguu. *Dacă funcția visului este de a prelungi somnul*, dacă visul după tot poate apropia de atât de aproape realitatea pe care el o propune, oare noi nu putem să ne spunem după tot că *la această realitate, ar putea fi răspuns fără a ieși din somn*? Există activități somnambulice după tot. Și ceea despre ce este vorba, întrebarea, pe care în rest toate indicațiile precedente ale lui Freud ne permit aici de a o produce, aceasta este: *ce anume este ceea ce trezește*? Oare aceasta nu este o altă realitate...

...

Căci veritabila formulă a ateismului nu este că *„Dumnezeu este mort”* – și însăși fondând originea funcției tatălui pe uciderea sa, Freud protejează Tatăl – veritabila formulă a ateismului este că *„Dumnezeu este inconștient”*.

...

Și acest punct deci, ca și desenând o consistență distinctă de detaliile poveștii sale, un semnificant de retrimitere, la realizarea semnificantului care nu va putea niciodată să fie suficient de grijulie în memorizarea sa pentru a atinge la a desemna primeitatea semnificanței ca atare și aceasta este deci a se evada din asta decât de a o dezvolta variind din asta semnificațiile. Bine înțeles această variație face uitată vizarea acestei semnificanțe transformând actul său în joc, dându-i descărcări prea bine fericite cu privire la principiul plăcerii.

Însă această repetiție poate fi prea bine sesizată de Freud asupra jocului nepotului său ca și *„fort-da”-ul reiterat în dispariția mamei*, Freud poate prea bine sublinia că aceasta este *a tampona efectul său făcându-se din asta agentul*.

Rămâne faptul că fenomenul este corelativ a ceea ce ne subliniază WALLON, *adică faptul că aceasta nu este decât secundar*.

Într-atât de mult, încât acesta supraveghează prin ușă, supraveghează ușa pe unde a ieșit mama sa, marcând faptul că el se așteaptă la a o revedea acolo, însă că *mai înainte* – înainte de acest stadiu – aceasta este la punctul însăși unde ea l-a părăsit, la partea aproape pe care ea a abandonat-o aproape de el, faptul că el poartă vigilența sa, faptul că *abisul introdus prin absența* desenată este deci întotdeauna deschis și rămâne cauză a unei urme centrifuge unde ceea ce cade, ceea ce nu este altul în calitate de figură unde se proiectează subiectul, însă această *bobină*, la el însuși prin doar un fir reținută, unde *se exprimă* ceea ce din el se detașează în *această probă („épreuve" – eveniment dureros, nefericire, test care permite de a judeca valoarea a, examen, competiție, text imprimat așa cum el iesi din compunere)*, automutilație pornind de la care ordinul semnificanței se va pune în perspectivă.

1964.02.19. Seminarul 11, „Fundamente", Lecția 6

Continui încercând să vă conduc la funcția, în descoperirea noastră analitică, a repetiției. Tind să vă marchez că nu e noțiunea ușor de conceput în accesarea, în practica pe care i-o dăm.

...

Trezirea, realitatea care o determină, este ea acest zgomot lejer contra căruia imperiul visului și dorinței se menține, sau ceva altceva care se exprimă la fondul angoasei acestui vis, adică ceea ce este cel mai intimul relației tatălui la fiu care tocmai apare nu atât în această moarte, dacă pot spune, cât în dincolo-ul său, în ceea ce ea este dincolo, din acest fapt în sensul său de destinată *(„destinée" – destin)*?

Eu spun că ceva este figurat prin ceea ce se întâmplă „*ca și prin hazard*", atunci când toată lumea doarme – adică: *lumânarea care se răstoarnă*, și *țesăturile care iau foc* – există acolo același raport...

de eveniment fără sens, de accident, de *ghinion („mauvaise fortune" – rea soartă)* la ceea despre ce este vorba ca și sfâșietor în sensul, chiar dacă *voalat*, care există în acest: „*Tată, nu vezi-tu, eu ard?*"

...există același raport între unul și altul, ca și în ceea la ce noi avem de-a face într-o *repetiție* care pentru noi se figurează în denumirea de „*nevroză de destin*” *(„destinée” - destinată)*, sau „*nevroză de eșec*”: ceea ce este ratat *(„manqué” – lipsit)* nu este *adaptare*, ci τύχη [tuché], „întâlnire”.

Să spunem în trecere că ceea ce Aristotel formulează...

că τύχη [tuché] *este definită din a nu putea să ne vină decât dintr-o ființă capabilă de alegere, de* προαίρεσις [proairesis], *că* τύχη [tuché] - *bună sau rea soartă („fortune” – noroc)* [εὐτυχία ou δυστυχία] - *nu ar ști să vină dintr-un obiect inanimat sau dintr-un animal*,

...aici se găsește *contragăsit („controuvé” – infirmat)*: accidentul însăși al acestui vis exemplar ne-o figurează. Aristotel marcând aici aceeași limită care îl oprește la marginea formelor extravagante, monstruoase, ale conduitei sexuale, pe care el nu ar ști să le califice decât din τερατῶδες [teratodes], monstruozități.

...

Este tocmai pentru ce este necesar ca noi să fondăm, ca noi să inserăm această *repetiție* în această *schiză* însăși, care se produce în subiect la locul *întâlnirii*, în această dimensiune caracteristică a descoperirii analitice și a experienței noastre, care ne face să înțelegem *(„appréhender”)*, să concepem *realul*, în incidența sa dialectică, ca și în mod originar rău-venit [δυστυχία dustuchia], și să înțelegem în ce anume este tocmai pe acolo că el se găsește cel mai complice al *pulsiunii* la subiect.

1964.03.11. Seminarul 11, „Fundamente”, lecția 9

Ceea ce face valoarea acestei icoane, aceasta este faptul că Dumnezeul pe care ea o reprezintă, el de asemenea o privește, aceasta este faptul că ea este considerată a place lui Dumnezeu. Artistul la acest nivel, operează pe planul *sacrificial*, care consistă la a juca pe acest registru: faptul că există lucruri care pot trezi dorința lui Dumnezeu, aici la nivelul imaginii.

Dumnezeu este creator, el creează la anumite imagini, ceea ce ne indică Geneza cu בְּצַלְמֵנוּ כִּדְמוּתֵנוּ *(Zelem Elohim: asemănare a lui Dumnezeu)*.

Și este prea bine ceea ce este din frapant în gândirea iconoclastă, aceasta este faptul că a existat salvat aceasta: că există un Dumnezeu care nu iubește asta.

Însă este prea bine singurul! Și eu nu pot azi să mă avansez mai departe în acest registru care ne-ar purta la inima a ceea ce este unul dintre elementele cele mai esențiale ale resortului *Numelor-Tatălui*, aceasta este faptul că un anumit pact poate fi stabilit dincolo de orice imagine.

Însă acolo unde noi suntem, imaginea este intermediarul *(„truchement")*. Dacă Yahve interzice Evreilor să își facă idoli, aceasta este pentru că acești idoli plac altor Dumnezei. Într-un anumit registru, aceasta nu este Dumnezeu cel care nu este antropomorf, aceasta este omul cel care este rugat să n-o fie. Însă să lăsăm...

1964.04.15. Seminarul 11, „Fundamente", lecția 10

Transferul mai întâi, în opinia comună, se reprezintă ca un afect, îl calificăm în mod vag drept *pozitiv* sau *negativ*. E în mod general primit, nu fără ceva fundament, că *transferul pozitiv e „iubirea"*. Totuși trebuie spus că acel termen - *în folosirea pe care o facem privind transferul* - e de un uzaj absolut aproximativ care relevă în general de faptul că acel termen, la nivelul folosirii lui, nu e deloc aprofundat.

Totuși, o știți, Freud a pus, și foarte devreme, problema autenticității iubirii așa cum se produce în transfer. Și pentru a o spune imediat, contrar a ceea ce este tendința generală... că e vorba acolo de ceva care ar fi ca un fel de falsă-iubire, de umbră a iubirii ...Freud *e departe de a fi făcut să se încline balanța în acel sens*. Și nu e unul dintre cele mai mici interese ale *experienței transferului*, de a pune pentru noi - *mai departe poate decât am putut vreodată s-o purtăm* - problema a ceea ce numim *iubire autentică*: *eine echte Liebe*.

...

Prezența analistului este ea însăși o manifestare a inconștientului, astfel încât modul din care ea se manifestă în zilele noastre, așa cum a putut

apare în anumite întâlniri ca și refuz al inconștientului, aceasta este o *tendință* – și chiar mărturisită – în gândirea pe care o formulează unii, aceasta însăși trebuie integrată în acest concept al inconștientului, și chiar vă dă accesul cel mai rapid la ceea ce eu am pus în primul plan într-o formulare fără îndoială prescurtată *(„abrégée”)*, însă aici abrevierea *(„l'abréviation” – prescurtarea)* însăși are portanța sa care este de a v-o prezenta mai întâi ca și în mod esențial: *această mișcare, acest ceva al subiectului care nu se deschide decât pentru a se reînchide într-o anumită pulsație temporală*.

Pulsație în sumă pe care la a v-o prezenta astfel, *bilă în cap („bille en tête” – drept la scop, în mod direct, fără a ezita)* dacă eu pot spune, *pulsație pe care eu o marchez prea bine ca și a fi, în sumă, mult mai radicală în ceea ce privește esența sa decât chiar și această inserție în semnificant*, pe care eu dintotdeauna am insistat și care în sumă motivează fără îndoială această pulsație, însă pe care eu o indic astfel a nu fi în mod forțat – a nu îi fi în mod forțat – primară la nivelul esenței, întrucât despre esență, am fost provocat să vorbesc.

1964.05.13. Seminarul 11, „Fundamente”, lecția 14

Reiau discursul meu despre pulsiune. Am stabilit deja că transferul în experiență este ceea ce manifestă punerea în acțiune a realității inconștientului, în măsura în care este sexualitate. M-am oprit pentru a continua despre ceea ce comportă însăși această afirmație: dacă suntem siguri că sexualitatea e acolo prezentă în acțiune, în transfer, este pentru că se manifestă în anumite momente spre descoperire sub forma iubirii. Ori, tocmai acolo e faptul despre care e vorba: iubirea reprezintă punctul de vârf, momentul sfârșit, factorul indiscutabil care ne face prezentă sexualitatea în aici și acum al transferului?

La asta face obstacol, se opune, obiectează, în modul cel mai clar, textul deloc izolat, dar ales de mine ca central... și fără să pot fi acuzat de vreo alegere arbitrară... căci e textul lui Freud, având ca obiect pulsiunile și vicisitudinile lor. Un text pe care l-am abordat, încercând să fac simțit sub ce formă problematică -altfel spus, mișunând de întrebări- se prezintă introducerea pulsiunii.

De la o primă lectură, cea mai sumară și superficială, puteți percepe că acest articol, deși nu e anunțat de la început, e în întregime divizat în doi versanți: primul, articularea și, la fel de mult, demontarea a ceea ce am numit înainte pulsiune tocmai ca montare; al doilea, examinarea a ceea ce trebuie conceput ca fiind nicidecum sexualul, ci, conform spiritului articolului, actul iubirii. Este în mod expres formulat că iubirea nu ar fi nicidecum în experiență confundată, considerată ca reprezentantul a ceea ce am putea numi toată, așa cum o numește Freud, sub termenul de toată pulsiunea sexuală, adică tendința, formele. convergența efortului sexual, în măsura în care s-ar sfârși în Tot, într-un tot sesizabil, care ar rezuma de acolo esența și funcția.

„Asta nu merge deloc așa!”, scrie el, în momentul în care răspunde acestui tip de sugestie, în oarecare măsură prezentă, și pe care noi am dat-o, noi, ceilalți analiști, prin tot felul de formule, care sunt și înșelătoare, ca fiind ceea ce justifică funcția înțelegerii termenului de celălalt, pe calea unei serii de obiectualizări parțiale.

Întregul articol e acolo făcut pentru a ne arăta că, din ceea ce putem considera, și din ceea ce Freud, bineînțeles, consideră ca fiind funcția finală a sexualității, adică reproducerea, pulsiunile, așa cum ni se prezintă în procesul realității psihice, sunt resturi de pulsiuni... față de această funcție finală definită în termeni biologici... resturi de pulsiuni parțiale.

Pulsiunile, în structurile lor, în tensiunea ce o stabilesc, sunt legate la ceva ce putem numi factorul economic. Acest factor economic depinde de condițiile în care se exercită funcția principiului plăcerii la un nivel pe care-l vom relua când va sosi momentul discursului nostru sub termenul de Eu Real. Se spune imediat că acest Eu Real, într-o aproximare rapidă, dar pe care o puteți considera exactă, îl putem concepe ca fiind aparatul nervos, sistemul nervos central, în măsura în care funcționează, nu ca sistem de relație, ci ca sistem destinat să asigure tensiuni interne, o anumită homeostază.

Datorită acestei realități a Eului, a sistemului homeostazic, sexualitatea nu intervine, nu intră în joc decât sub forma pulsiunilor parțiale.

Pulsiunea ar fi tocmai acest tip de montaj prin care sexualitatea participă la viața psihică într-un mod care trebuie să se conformeze structurii de abis, care e cea a inconștientului.

În alți termeni, dacă plasăm la cele două extreme a ceea ce este experiența noastră analitică:

1. Refulatul, refulatul primordial, acel refulat din semnificant: ceea ce se construiește pe dedesubt pentru a constitui simptomul, îl putem înscrie, considera ca eșafodaj, întotdeauna pentru semnificanți. Refulat și simptom sunt omogeni și reductibili la funcții de semnificanți. Structura lor, chiar dacă se edifică prin succesiune, ca orice edificiu, e, totuși, la termen, la produsul finit, inscriptibilă în termeni sincronici.

2. Cealaltă extremitate e cea a interpretării noastre privind acel factor al unei structuri temporale speciale pe care am încercat s-o definesc prin metonimie.

1964.05.27. Seminarul 11, „Fundamente", lecția 16

Mă scuz de ceea ce poate părea infantil la aceste reamintiri, însă aceasta este făcută pentru a vă da noțiunea că acest *vel* pe care încerc să vi-l articulez, nu se suportă decât din această bază a formei logice a reuniunii. *Velul* alienării se definește dintr-o alegere ale cărei proprietăți depind de aceasta, faptul că există în reuniune un element care comportă că, oricare ar fi alegerea care se operează, el are drept consecință un „*nici unul nici altul*". Alegerea așadar nu este acolo decât de a ști dacă o înțelegem să păstrăm una dintre părți.

Cealaltă *dispărând* în orice caz. S-o ilustrăm prin ceea ce ne interesează: ființa subiectului, cea care este acolo sub sens.

-*Alegem ființa: ea dispare, ea ne scapă, ea cade în non-sens.*

-*Alegem sensul*: sensul nu subzistă decât descornat de această parte de *non-sens* care este în mod propriu vorbind ceea ce constituie, în realizarea subiectului, *inconștientul*.

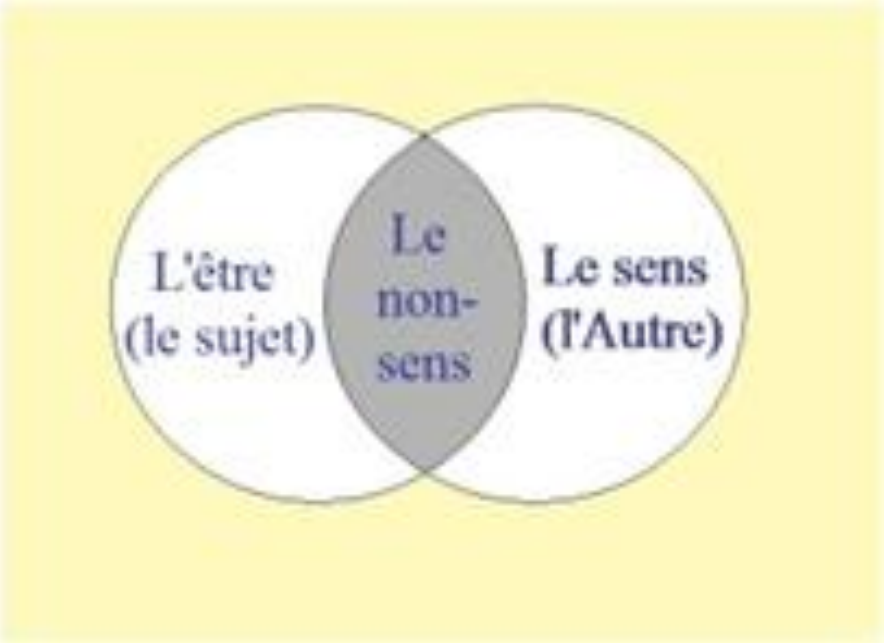

În alți termeni: *este funcția, natura acestui sens*, așa cum el tocmai emerge în câmpul Altuia, *de a fi într-o mare parte a câmpului său, eclipsat prin dispariția ființei, induse prin funcția însăși a semnificantului.*

...

Acest *„sau" alienant* nu este absolut deloc o invenție arbitrară, și cum se spune, o perspectivă a spiritului. El este în limbaj. Acest *„sau"* există. El este într-atât în limbaj încât ar trebui totuși prea bine să reamintim că ar conveni de asemenea, atunci când facem lingvistică, să îl distingem, acest *vel alienant*. Vă voi da un exemplu, și imediat: „*Banii sau viața*":

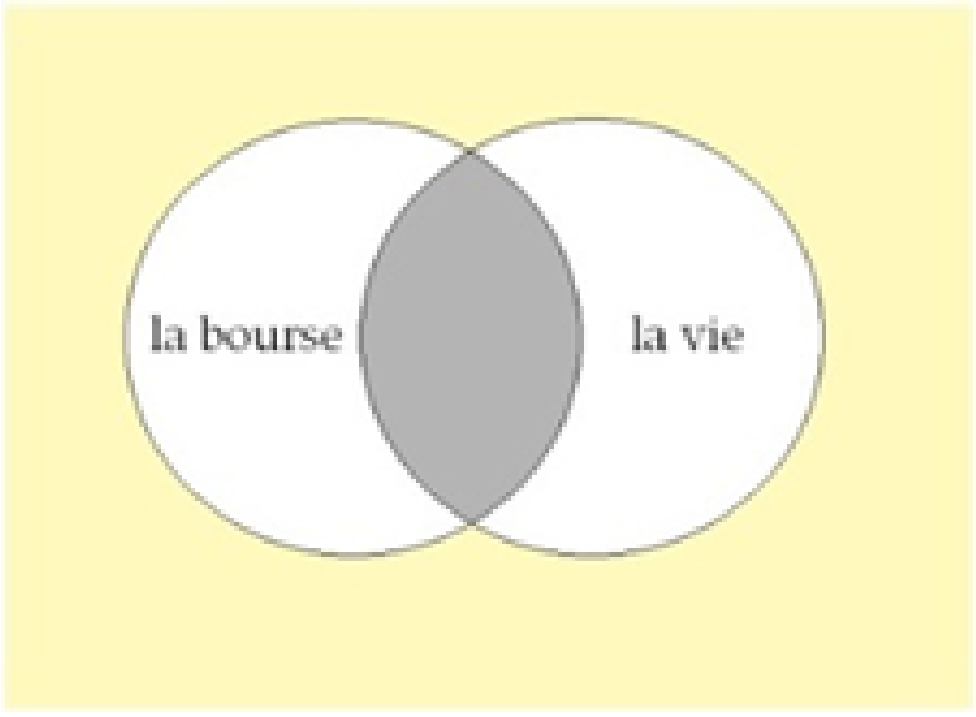

-Dacă aleg banii, pierd ambele.

-Dacă aleg viața, am viața fără bani, adică o viață descornată.

Văd că m-am făcut suficient înțeles. Așadar nu insist, cel puțin nu imediat.

Atunci când Hegel ne introduce la principiul *alienării* – este prea bine acolo că am găsit în mod legitim justificarea de a-l numi *velul „alienant”* – despre ce este vorba? Să ne economisim trăsăturile. *Este vorba despre a genera prima alienare*, cea prin care omul intră pe calea *sclavajului*. „*Libertatea sau viața*”:

-*dacă alege libertatea* – caput! – *pierde ambele imediat*.

-*Dacă alege viața, are viața amputată de libertate*.

Este curios, trebuie să existe acolo înăuntru *ceva particular*. Acest *ceva particular* îl vom numi „*un factor letal*”, cel într-adevăr care rezultă, în anumite alte repartiții pe care ni le arată acest joc de semnificanți pe care-l vedem uneori jucând în inima vieții însăși: numim asta cromozomi. Se întâmplă să existe unul care să aibă această funcție letală, pentru asta îl evoc aici.

Îi vom găsi controlul în ceva puțin particular, este faptul de a face să intervină, într-unul dintre aceste câmpuri, moartea însăși. De exemplu, asta va fi: „*libertatea sau moartea*”. Ei bine acolo el se produce – întocmai pentru că *moartea* intră în joc, *ceva de o structură puțin diferită: este în mod foarte exact faptul că putem spune că în ambele cazuri, le voi avea pe ambele.*

Libertatea, voi știți, după toate este ca faimoasa libertate a muncii, pentru care Revoluția franceză s-a, pare-se, luptat, asta poate la fel de bine fi libertatea de a crăpa de foame, este chiar la asta că asta a condus, de-a lungul întregului secol XIX. Este tocmai pentru ce, a trebuit să fie revizuite anumite principii. Alegeți libertatea, ei bine, aceasta este libertatea de a muri.

Lucru curios, în condițiile în care vi se spune „*libertatea sau moartea*”, singura dovadă de libertate pe care o puteți face, în condițiile în care vi se-o indică, este întocmai de a alege *moartea*, căci acolo voi demonstrați că aveți *libertatea* alegerii. Această repartiție absolut diferită a

rezultatelor – în acel moment de altfel care este de asemenea *un moment hegelian*, căci este ceea ce numim momentul zis al „*Terorii*” – această repartiție absolut diferită, este destinată să vă pună în evidență ceea ce am numit, esențialul *velului alienant*: *factorul letal.*

1964.06.17. Seminarul 11, „Fundamente”, lecția 19

În acest câmp, câmp al alienării, eu deja am făcut remarcate anumite consecințe ale acestui *vel* (v, sau, simbolul disjuncției logice) foarte particular care constituie alienarea: adică punerea în suspans a subiectului, la sens. Însă legătura în ceva fel *internă*, consecutivă *acestui fel de oscilații („vacillation”) a subiectului, să spunem chiar, căderea sensului*, care într-adevăr reînnoiește articulările amenințătoare a ceea ce eu am încercat să încarnez în jurul unor forme familiare: „*banii sau viața*” sau „*libertate sau moartea*”, se reproduce, eu aș spune aici dintr-un „*ființa sau sensul*”.

...

Ori, eu nu știu dacă voi ați remarcat-o...

voi ați ști-o mult mai bine dacă eu aș fi putut face acest an ceea ce eu îmi destinam a face despre Numele-Tatălui

...eu nu știu dacă voi ați remarcat faptul că Domnul cu nume impronunțabil este în mod precis acela care veghează la facerea de copii – *de către cine? – de către femei sterpe („bréhaignes” – sterile) și de către bărbați în afara vârstei*. Caracterul în mod fundamental *transbiologic* – dacă eu îndrăznesc să mă exprim astfel – al paternității introduse prin *ordinul tradiției destinului Poporului Ales*, are ceva care acolo, este întocmai ceea ce este, dacă pot spune, în mod originar refulat, și care reapare întotdeauna în acest fel de ambiguitate care este ce a *șchiopăturii („la boiterie”), a împiedicării și a simptomului,* a δυστυχία [dustuchia], a *non-întâlnirii*, cu sensul care rămâne ascuns.

...

Există enigme în *identificare* și există din asta pentru Freud el însuși întrucât el pare să se uimească de *faptul că regresia iubirii se face atât de ușor în termenii identificării*. Aceasta, alături de texte chiar unde el

articuează: *faptul că iubire și identificare* au, într-un anumit registru, în mod propriu vorbind, echivalență, *faptul că fața narcisică a iubirii și spraestimarea obiectului, Verliebtheit (îndrăgostirea), în iubire, aceasta este în mod exact același lucru.*

...

Eu voiam să fac să intervină tradiția iudaică pentru a încerca să reiau lucrurile unde Freud le lăsase, pentru că aceasta nu este totuși pentru nimic faptul că pana a căzut din mâinile lui Freud asupra diviziunii subiectului, și că el făcuse tocmai înainte, cu Moise și monoteismul, o punere în cauză dintre cele mai radicale a tradiției iudaice.

1964.06.24. Seminarul 11, „Fundamente", lecția 20

Te iubesc, dar inexplicabil iubesc în tine ceva mai mult ca tine - micul obiect a, de aceea te mutilez...

Îmi rămâne să conclud acest an, discursul *pe care am fost condus la a ține aici în rațiunea unor circumstanțe* care, în sumă, au prezentificat în suita *învățământului meu*, ceva despre care după toate dă seama una dintre *noțiunile fundamentale* pe care am fost condus la a avansa aici, cea a δυστυχία (dustuchia) sau a *răuîntâlnirii*, a acestui ceva, necesitat în orice ființă, la a purta manifestarea subiectului, *ca el să se sustragă, ca el să evite ceea ce există acolo la a întâlni.*

Astfel, a trebuit să suspend acest pas pe care mă apretam la a face traversat celor ce urmau *învățământul meu* privind *Numele-Tatălui*, pentru ca aici să trebuiască să reiau, în fața unui auditoriu în mod altfel compus, ceea despre ce este vorba încă de la începutul *acestui învățământ, al meu*, adică ce anume este de acolo despre *praxis*-ul nostru? Acesta *judecat*, nu pus în balanțele unui adevăr etern, ci *interogat* asupra acestui punct de a ști: care poate fi ordinul de adevăr pe care ea - *această praxis* - îl generează?

Ceea ce ne poate asigura – în sensul propriu a ceea ce am numit „*certitudinea*" – despre ceea ce este de acolo despre *praxis-ul* nostru, este ceea la ce cred să vă fi dat aici conceptele de bază sub cele patru rubrici: a *inconștientului*, a *repetiției*, a *transferului* și a *pulsiunii* căreia

voi ați văzut că am fost condus la a include, într-un fel schița, la interiorul explorării mele a transferului.

Fondul care este prea bine acesta: de a ști în ce sens, prin ce traseu, suntem pe pista a ceva ce generează *praxis*-ul nostru, care are drept la a se repera din necesități, chiar implicative ale vizării *adevărului*? Este tocmai aceasta ceea ce în cele din urmă poate, dacă voi vreți, să se transpună din această formulă esoterică, să ne asigure că noi nu suntem în impostură.

Căci aceasta nu este prea mult să spui că în *punerea în chestiune* a analizei așa cum ea este întotdeauna în suspans – nu doar în opinia, ci mult mai mult încă, în viața intimă a fiecărui *psihanalist* – *impostura* planează, ca și prezență totodată conținută, exclusă, ambiguă, contra căreia psihanalistul se baricadează („remparde" – a construi o fortificație pentru a se proteja de ceva), am putea noi spune, dintr-un anumit număr de ceremonii, de forme, de rituri, a căror legătură esențială cu chestiunea *imposturii* este ceva ce este în mod propriu vorbind de detectat.

Dacă eu pun în față acest termen în expozeul meu de azi, aceasta este tocmai pentru că în mod sigur este acolo cheia, amorsa pe unde ar putea fi abordat ceea față de ce, în modul meu de a introduce chestiunea pe care îl voi face acest an privind psihanaliza, eu am vorbit despre raportul său cu știința, însă faptul că eu am pus în chestiune apropo de aceasta, în referință la ceea ce eu aș numi o formulă care a avut *valoarea sa istorică*, a religiei în secolul XVIII atunci când *omul Luminilor*, care era de asemenea *omul plăcerii*, a pus în chestiune *religia ca și fundamentală impostură*.

Inutil de a sublinia și a vă face simțit ce drum noi am parcurs după aceea. Cine ar visa, din zilele noastre, să ia lucrurile privind religia sub această paranteză, sub aceste ghilimele simpliste? Putem spune că până la finul fond al lumii, și acolo chiar unde lupta poate fi fost dusă contra ei, religia, din zilele noastre juisează *(„jouit" - se bucură)* de un respect universal.

Aceasta este la fel de bine faptul că această chestiune a credinței este, de către noi, prezentificată în termeni fără îndoială mai puțin simpliști.

Practica pe care noi o avem din fundamentală *alienare* în care se susține orice credință, aceasta este tocmai acest dublu termen subiectiv cel care face că, în sumă, noi am putut acolo realiza că aceasta este tocmai la momentul unde credința, în semnificația sa, pare în modul cel mai profund a se spulbera, faptul că în subiect, în ființa subiectului, subiectul vine la lumina a ceea ce era în mod propriu vorbind realitatea, garantul credințelor sale.

Și nu e suficient *să învingi superstiția* cum se spune, pentru ca efectele în ființă să fie petru atât temperate.

Aceasta este tocmai ceea ce face în mod sigur pentru noi dificultatea de a recunoaște ceea ce a putut prea bine să fie, într-un timp – eu vorbesc: în secolul al XVI-lea - statutul a ceea ce a fost în mod propriu vorbind necredința. *(Cf. Lucien Febvre: Problema necredinței în secolul al XVI-lea: Religia lui Rabelais)*

Aici noi știm prea bine că noi suntem *în mod incomparabil*, ca și prezență a funcției religioase, *în mod incomparabil*, în epoca noastră, *în mod incomparabil și în mod paradoxal* dezarmați. Baricada noastră – singura, și religioșii au simțit-o în mod admirabil - este *această indiferență, Indiferență* – cum spune Lamenais - *în materie de religie*, pe care o are în mod precis drept statut *poziția științei*.

Aceasta este pentru atât cît știința elidează, eludează, secționează, un câmp determinat în dialectica alienării subiectului, aceasta este pentru atât cât știința se situează în acest punct precis pe care eu vi l-am definit la nivelul dialecticii subiectului și a Altuia, ca și cea a separării, faptul că știința poate susține de asemenea *un mod de existență*, care este cel al zilelor noastre, al savantului, al omului de știință care ar fi de luat în – dacă eu pot spune – stilul său, în moravurile *(„mœurs”)* sale, modul său de discurs, modul din care, printr-o serie de asemenea de apărări, de precauții, el se ține la adăpost de un anumit număr de chestiuni comportând statutul însăși al acestei științe cărei el îi este servitorul și care este una dintre chestiunile, fără nici o îndoială din punctul de vedere social, dintre cele mai importante de tratat – mai puțin importantă decât cea a *statutului* de dat la corpul *dobânditului („acquis”) științific*.

Acest corp al dobânditului științific, noi nu-i vom concepe portanța – prin raport la tot ceea ce noi putem concepe în istoria umană, din ceea ce s-a realizat în ordinul științei – *decât la a-l specifica*, acest corp al științei, a noastră, ca și în mod exact echivalent în *poziția subiectivă a subiectului*. În calitatea în care el apără, la locul Altuia, acest raport semnificant, noi nu putem – acest corp al științei – în mod exact să-l situăm decât la a recunoaște că el este în această relație subiectivă echivalentul a ceea ce eu am numit aici *obiectul(a)*.

Referința, ambiguitatea care rămâne, asupra poziției analistului privind ceea ce ar exista în ea din non reductibil la știință este acolo toată întreagă, și eu nu pot aici decât să vă amorsez *modul* sub care ar putea fi abordată problema.

În mod efectiv, la a ne da seama ceea ce ea implică cu adevărat dintr-un dincolo de această știință – în sensul modern, în sensul de *Știința*, cea căreia eu am încercat să vă indic statutul în punctul de plecare cartezian – este de a ne da seama că singurul punct și punctul esențial, pe unde analiza ar putea cădea sub lovitura acestei clasificări care ne-ar permite s-o apropiem de ceva ce formele sale deseori, formele sale și istoria sa evocă atât de des analogia, adică *o Biserică și deci o religie*.

Singurul mod de a aborda această problemă este de a ne da seama că ceea ce specifică religia, printre toate modurile pe care le are omului de a pune *chestiunea existenței sale în lume și dincolo*, religia așa cum ea se prezintă nouă, ca și de subzistență a subiectului care se interoghează, este caracterizată prin *această dimensiune esențială a unei uitări*. În *orice religie*, așa cum ea se prezintă nouă, religie care merită această calificare, există o dimensiune esențială de rezervat, acest *ceva din operatoriu* care se numește *un sacrament*.

Întrebați fidelilor, chiar preoților: ce este ceea ce diferențiază *confirmarea* de *botez*? Căci în sfârșit, dacă aceasta este un sacrament, dacă asta operează, operează asupra a ceva. Acolo unde asta spală păcatele, unde asta reînnoiește – confirmarea prin raport la botez - un anumit pact – eu pun acolo semnul de întrebare: este aceasta un pact, este aceasta altceva? - ce anume trece prin această dimensiune?

Din toate răspunsurile care vor fi date, noi vom găsi întotdeauna de distins această marcă, pe unde ceea despre ce este vorba și ceea ce evocă acest dincolo operatoriu și, s-o spunem: *magic*, care există dincolo de religie, noi nu avem, pentru motive care sunt în mod perfect definite: ale unei separări, ale unei impotențe a ceea ce vom numi rațiunea noastră și finitudinea noastră, noi nu putem evoca dimensiunea decât la ane da seama, că la interiorul religiei, aceasta este tocmai acolo ceea ce este marcat din termenul de uitare.

Aceasta este tocmai pentru atât cât analiza, prin raport la fundamentul statutului său, *se găsește* în ceva fel, marcată, *lovită de o uitare asemănătoare că ea ajunge să se regăsească marcată de* ceea ce eu aș numi, în ceremonie, *această aceeași față vidă*. *Diferența* este că analiza...

pentru că ea nu este o religie,

pentru că ea procedă din același statut ca și știința, a noastră,

pentru că ea se angajează în această lipsă centrală unde subiectul se experimentează ca și dorință,

pentru că ea are același statut medial de *aventură în abisul deschis la centrul dialecticii subiectului și Altuia*

...ea, nu are nimic de uitat, căci ea nu implică nici o recunoaștere substanțială, nici un câmp asupra căruia ea pretinde să opereze, nici măcar cel al sexualității.

Căci sexualitatea asupra căreia, în fapt, ea a operat foarte puțin: psihanaliza nu ne-a învățat nimic nou în ceea ce privește *operatoriul sexual*, nici măcar nu a scos *un mic capăt de tehnică erotologică*. Există din asta mai mult în cea mai mică dintre cărțile care fac pentru moment obiectul unei numeroase reeditări și care ne vin din finul fond al unei tradiții arabe, hinduse, chineze, chiar a noastră în ocazie.

Psihanaliza nu atinge la sexualitate decât pentru atât cât sub forma *pulsiunii*, ea se manifestă – și unde? - în acest defileu al semnificantului, unde dialectica subiectului, în dublul timp al *alienării* și *separării*, se constituie.

Totul ne poartă din asta mărturia și la fel de bine din câmpul unde ea nu a ținut ceea ce am fi putut, la a ne înșela, să așteptăm de la ea din promisiuni, ea nu le-a ținut pentru că ea nu le are de ținut și pentru că aceasta nu este terenul ei. Din contră, asupra celui al său, ea se distinge prin această extraordinară putere de rătăcire și de confuzie *care face din literatura sa* ceva la care eu vă asigur că va trebui foarte puțin recul pentru ca s-o facem să reintre toată întreagă în rubrica a ceea numim *nebunii literari*.

Căci în mod sigur, nu putem rata să fim frapați, și recent eu o eram încă la lectura unei cărți precum „*Nevroza de bază*" de exemplu, cea a lui Bergler. Cum anume această carte – atât de simpatică prin eu nu știu ce din provocant *(„déluré" – viu, abil)*, care grupează, adună, asociază, observații numeroase și în mod sigur, în orice clipă, reperabile în practică - poate rătăci în *justa interpretare* a faptelor însele pe care le avansează. Cât de mult faptul, apropo de aceste observații prețioase pe care le aduce, de exemplu privind *funcția sânului*, este cu adevărat rătăcit într-un fel de vană dezbatere de actualitate asupra superiorității bărbatului asupra femeii și a femeii asupra bărbatului, adică asupra unor lucruri care în mod sigur, pentru a ridica cel mai mult din elemente pasionale, *sunt prea bine de asemenea ceea ce* – privind ceea despre ce este vorba – *are cel mai puțin interes*.

Azi, îmi trebuie să accentuez ceea ce privește mișcarea psihanalizei, și înmod propriu vorbind să refer funcția a ceea ce izolez, a ceea ce eu definesc, *obiectl(a)*. Și aceasta nu este pentru nimic că eu am evocat aici cartea lui Bergler: din lipsa unei suficiente definiții, a unui suficient reperaj, a funcției proprii a obiectului parțial, și a ceea ce semnifică acolo de exemplu sânul din care face mare uzaj, din lipsă a acestui reperaj această operă, în ea însăși interesantă, *este sortită unei rătăciri care face să confineze rezultatul său la nulitate*.

Obiectul(a) este un obiect care în experiența însăși, în mersul și procesul susținut prin transfer, se semnalează nouă printr-un statut special. Îl avem fără încetare în gură, fără a știm absolut deloc ceea ce o vrem să spunem, termenul și vizarea a ceea ce numim în analiză „*lichidarea transferului*".

...

Ceea ce eu am figurat aici prin *bord*, ajunge să revină pe acest plan constituit al *locului Altuia*, *al locului unde subiectul realizându-se în vorbirea sa, se instituie la nivelul subiectului presupus a ști*. Și orice concepție a analizei care se articulează – și Dumnezeu știe dacă ea se articulează cu inocență – care se articulează definind scopul terminării analizei ca și *identificare*, oricare ea ar fi, la analist, face pe acolo însăși mărturisirea limitelor sale. Orice analiză pe care o concepem, pe care o doctrinăm ca trebuind să se termine prin identificarea la analist, desemnează din aceeași lovitură că ceea ce este veritabilul său motor este elidat. Există un dincolo la această *identificare*, și acest dincolo este definit prin raportul și distanța de la acest *obiect(a)* la **I**, la idealizantul identificării.

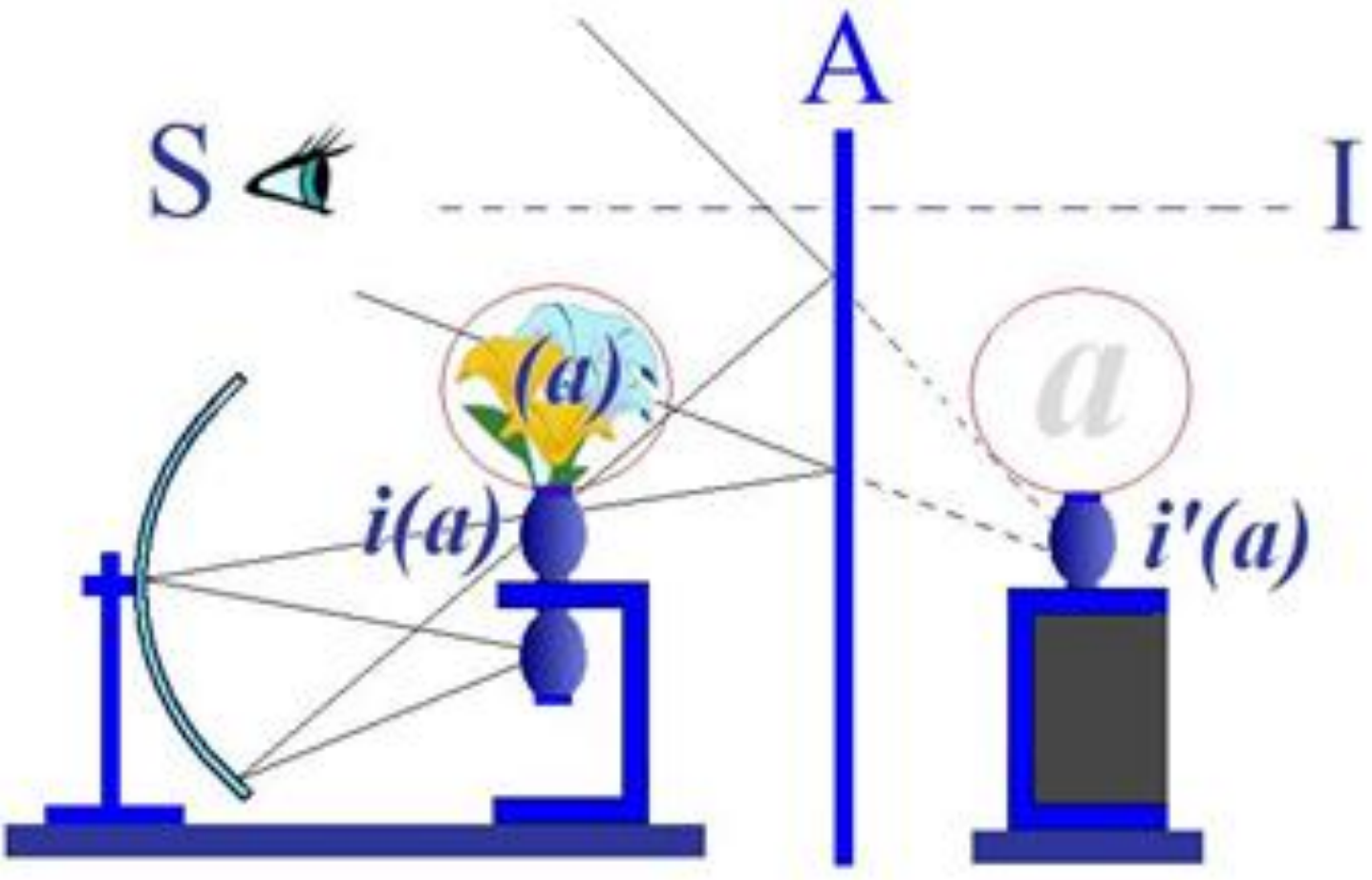

Eu nu pot bineînțeles aici, și aceasta ar fi chiar în afara sezonului, să intru în detaliul a ceea ce implică în tehnică, *în structura practicii*, o asemenea afirmație. Însă eu mă refer la acest ceva la care voi vă puteți reporta, la capitolul lui Freud despre „*Stare de îndrăgostire și hipnoză*”, pe care eu vi l-am semnalat adineaori. Freud – în acest capitol unde le distinge în mod excelent diferența care există între *starea de*

îndrăgostire până în formele sale cele mai extreme, cele pe care el le califică drept *Verliebtheit (îndrăgostire)*, și *hipnoză* – dă reperajul doctrinal în sumă cel mai accentuat la ceea ce se citește peste tot altundeva, dacă o știm s-o citim: *diferența esențială care există între obiectul definit ca și narcisic, i(a)-ul și funcția lui (a)*.

1964.12.02. Seminarul 12, „Probleme cruciale", Lecția 1

„Necolorate verzi idei dorm furios

Furios dorm idei verzi necolorate"

Noam Chomsky, Structuri sintactice

„Visează, visează Cephise, la această noapte crudă

Care fu pentru un întreg popor o noapte eternă"

Jean Racine, Andromaque

Dacă nu aș fi în fața unui auditoriu francofon, aș putea imediat emite: „ Iată ce se numește a vorbi!" Dar se găsește că trebuie să presupun că în ciuda evidentei necesități a bilingvismului în cultura noastră, există câteva persoane aici, care nu înțeleg deloc engleza. Voi da de acolo o echivalență cuvânt cu cuvânt.

Jacques Prevert

„Tatăl nostru care ești în ceruri,

Rămâi acolo

Și noi vom rămâne pe pământ,

Care e uneori atât de drăguț,
Cu misterele New York-ului,
Apoi misterele Parisului,
Care fac mult mai mult decât ale Trinității,
Cu micul său canal Ourcq,
Cu marele său zid al Chinei,
Cu râul său Morlaix,
Prostiile sale Cambrai,
Cu oceanul său Pacific...”

1964.12.09. Seminarul 12, „Probleme cruciale”, Lecția 2

Mulțumesc publicului meu de a se arăta atât de atent în momentul în care reiau aceste cursuri. L-am văzut ultima dată... atât de numeros. Încep pe acolo, pentru că într-adevăr, este pentru mine o parte a unei probleme pe care voi încerca, nu aș spune doar s-o pun azi, prin raport la care aș vrea să definesc ceva care s-ar putea numi: „Cum în acest an, vom munci?”

Spun „vom”, neconcepând ca discursul meu să se desfășoare într-o abstracție profesorală din care până la urmă, puțin ar conta cine ar profita de acolo, bine sau rău, nici pe ce cale. Am învățat prin acele eșecuri – care, tocmai în rațiunea specificității poziției mele, nu întârzie niciodată să-mi vină - că fusesem ultima dată, didactic, în sfârșit, că asupra acelui punct, mi se acorda bunul punct al unui progres.

...

Aceste elemente topologice, în mod respectiv, pentru a vorbi de cele pe care eu am pus accentul: *gaura, torul, cross-capul*

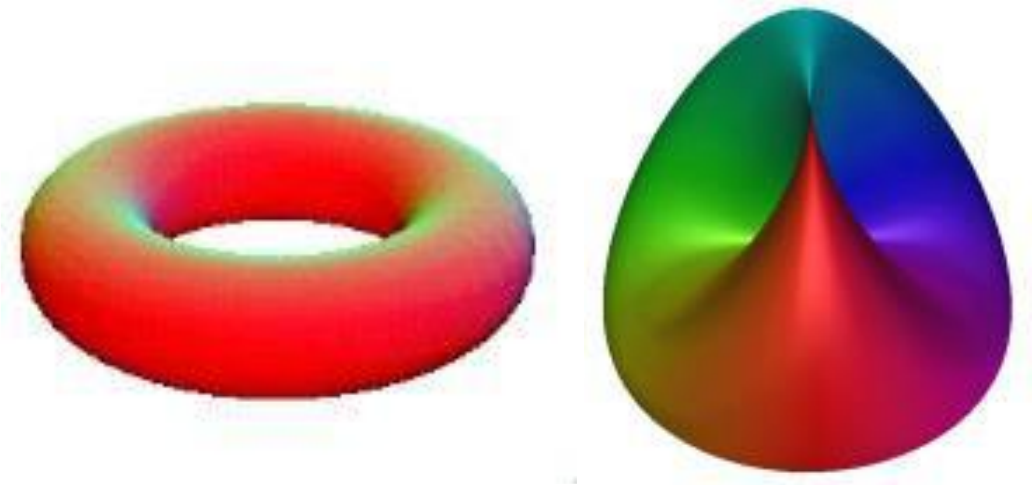

...sunt cu adevărat separate printr-un fel de lume distinctivă, față de „*forme*” – să le numim așa cum le-au numit *Gestaltiștii*, despre care trebuie prea bine să spunem că ele au dominat dezvoltarea, pe de-o parte a unei întregi geometri, însă de asemenea a unei întregi semnificanțe.

Eu nu am nevoie să vă retrimit la *cercetări prea bine cunoscute* și pline de merit, să citățm aici doar în trecere *Metamorfozele cercului* de Georges POULET, însă ar exista din asta prea bine multe altele pentru a ne reaminti faptul că în cursul secolelor *semnificanța sferei*, cu tot ceea ce ea comportă din exclusiv, a fost ceea ce a dominat o întreagă gândire, o întreagă eră poate a gândirii, și că aceasta nu este absolut deloc doar la a o vedea culminând în cutare mare poem – poem dantesc de exemplu – faptul că noi putem sonda, măsura, importanța sferei, și chiar cu ceea ce noi îi putem raporta ca și fiind dacă eu pot spune „lumea sa”: conul, implicând tot ceea ce a fost admis *(„entériné” – făcut valid, ratificat, aprobat, confirmat, consacrat)* în geometrie ca și secțiune conică, aceasta este acolo o lume din care diferă cea pe care o introduc referințele la care eu făceam aluzie adineaori.

...

Trebuie să vă reamintesc ce este? Vedeți în ea aparent două. Nu țineți cont – veți vedea imediat ce vrea să zică asta – de multiplicitatea grosimii, ci doar pur și simplu de forma care face ca ceva, care ar putea fi, dacă vreți la început, ca un segment cilindric, din faptul că, în același timp putem face turul peretelui – mă exprim în termeni în mod expres referiți la materie – obiectul, inversiunea pe care o producem, duce la existența unei suprafețe al cărei punct cel mai remarcabil este că ea nu are decât o față, adică, din orice punct am pleca, putem ajunge, pe

drumul care rămâne, pe fața de pe care am plecat, la orice punct ar fi a ceea ce te-ar putea face să crezi, să fie o față și o alta.

Nu există decât una. Este la fel de adevărat că ea nu are decât o margine. Aceasta cu siguranță, ar presupune avansarea a tot felul de definiții, definiția cuvântului „margine”, de exemplu, care este esențială și care poate fi pentru noi de cel mai mare ajutor.

1964.12.16. Seminarul 12, „Probleme cruciale”, Lecția 3

Este tocmai la aceasta, la sfera internă faptul că, sub numele de realitate, noi aveam de-a face în analiză. *Realitate aparentă* care este cea a *corespondenței*, în aparență modelată una asupra celeilalte, *a ceva care se numește suflet, la ceva care se numește realitate.*

Însă prin raport la această înțelegere care rămâne înțelegerea psihologică a lumii, psihanaliza ne dă două deschideri: prima, cea care din acest forum, din acest loc de întâlnire unde omul se crede centrul lumii.

Însă nu este această noțiune de centru care este acolo, lucrul important în ceea ce numim, ca și niște papagali „*revoluția copernicianăă*”, sub pretext că *centrul* a sărit *de la pământ la soare* ceea ce este un net dezavantaj, adică faptul că pornind din momentul unde noi credem că centrul este soarele noi credem din aceeași lovitură că există un centru absolut, ceea ce Anticii, care vedeau soarele mișcându-se după anotimpuri, nu credeau, ei erau mult mai relativiști decât noi.

Aceasta nu este ceea ce este important, aceasta este faptul că psihismul, sufletul, subiectul la sensul unde el este folosit în teoria cunoașterii, se

reprezintă nu ca și centrul ci ca și dublura unei realități care din aceeași lovitură devine realitate cosmică.

Ceea ce psihanaliza ne descoperă aceasta este *în primul rând acest pasaj, acest pasaj* pe unde ajungem în între-două, de cealaltă parte a dublurii, *unde acest interval* – acest interval care are aerul de a fi ceea ce fondează corespondența interiorului la exterior – *unde acest interval*, și aceasta este tocmai acolo lumea visului, aceasta este „*cealaltă scenă*” – este aperceput.

Heimlich (familiar) al lui Freud – *și este tocmai pentru aceasta că el este în același timp Unheimlich (nefamiliar, straniu)* – este tocmai aceasta faptul că acest lucru, acest loc, acest loc secret, unde voi care vă plimbați în străzi...

în această realitate singulară, atât de singulară care sunt străzile... încât aceasta este acolo deasupra că eu m-aș opri data viitoare pentru a reporni: pentru ce este necesar de a da străzilor nume proprii?

...voi vă plimbați deci în străzi, și voi mergeți din stradă în stradă, din loc în loc.

Însă într-o zi, se întâmplă că fără a ști pentru ce, voi traversați, invizibil vouă înșivă, eu nu știu ce limită, și voi cădeți asupra unui loc unde voi nu fuseserăți niciodată și că... Unde totuși... unde voi înșivă îl recunoașteți ca fiind acesta acolo, din loc, unde vă amenește de a fi fost dintotdeauna și de se fi reîntors o sută de ori, voi vă amintiți din asta acum. El era acolo în memoria voastră ca și un fel de *insulă* aparte, *ceva* din non reperat și care deodată acolo pentru voi se readună.

Acest loc, care nu are nume...

însă care se distinge prin *stranietatea* decorului său, prin ceea ce Freud indică întocmai atât de bine, din ambiguitatea care face că *Heimlich* sau *Unheimlich*, iată unul dintre aceste cuvinte unde, în propria sa negație, noi atingem din deget continuitatea, identitatea, a feței sale la inversul său

...acest loc care este la a vorbi în mod propriu „*cealaltă scenă*” pentru că este cea unde voi vedeți realitatea – fără îndoială voi o știți – a se naște la acest loc ca și decor.

Și voi știți că aceasta nu este ceea ce este de cealaltă parte a decorului ceea ce este *adevărul* și faptul că dacă voi sunteți acolo în fața scenei, aceasta este voi cei care sunteți la *inversul decorului*, și care atingeți ceva care merge mai departe, în relația realității la tot ceea ce o învelește.

Eu am avut... în timpul său: anul trecut, eu am avut aerul sau poate chiar ceva care ar merita să spunem că eu am răuspus *(„médit – a vorbi de rău, calomnia, critica)* despre iubire, atunci când eu am spus că acest câmp al său – *câmpul lui Verliebtheit (îndrăgostirii)* – aceasta este un câmp totodată în mod profund *ancorat în real*, în regularea plăcerii, și în același timp în mod fundamental narcisic.

În mod sigur, o altă dimensiune ne este dată în această singulară conjunctură: cea din care se întâmplă că pe căile cele mai reale ale visului, ea este însoțitoarea noastră la sosirea în acest loc de experiență singulară.

Aceasta este un indiciu a ceva, a unei dimensiuni pe care în mod sigur nimeni mai mult decât poetul romantic nu a știut din asta a face să vibreze accentul.

Există alte căi încă pentru a ne-o face înțeles, este cea a *non*-senslui, cea a lui *Alice*, nu *in wonderland (în țara minunilor)*, ci întocmai a fi operat această *traversare*, această traversare imposibilă, în reflexia specular care este trecerea dincolo de oglindă, este aceasta, (...) se prezintă pentru a fi cea care poate veni la această singulară întâlnire (...) este aceasta ceea ce, într-*o altă dimensiune* – eu am spus-o, explorată prin experiența romantică – este aceasta ceea ce se numește, *cu un alt accent*, *iubirea*.

Însă la a reveni din acest loc, și pentru a-l înțelege, și pentru ca el să fi putut fi sesizat, pentru ca el chiar să fi putut descoperit, pentru ca el să existe în această structură, care face că aici se întâlnește *structura* a două fețe aplicate *(„apposées”)* care permit de a constitui această „*altă scenă*”, trebuie ca altundeva să fi fost realizată structura de unde depinde acosmismul a tot, adică faptul că *undeva*, ceea ce se numește structura, *structura limbajului este capabilă să ne răspundă*.

Nu bineînțeles, nu este vorba acolo în nici un mod despre ceva care prejudecă despre adecvarea absolută a limbajului la *real*, ci despre ceea ce, ca și limbaj, introduce în *real* tot ceea ce ne este acolo accesibil de un mod operatoriu.

Limbajul intră în real și el creează acolo structura. Noi participăm la această operație și participând noi suntem inclus implicați într-o topologie riguroasă și coerentă, astfel încât orice descoperire, orice poartă împinsă, decisivă într-un punct al acestei structuri, nu ar ști să meargă fără reperajul în explorarea strictă, fără indicația definită a punctului unde este cealaltă deschidere.

Aici mi-ar fi ușor să evoc pasujul neînțeles din Virgil la sfârșitul *Cântului VI*: cele două porți ale visului, ele sunt în mod exact acolo înscrise, „*poartă de fildeș*”, spune el și „*poartă de corn*”: „*poarta de corn*” care ne deschide câmpul asupra ceea ce există din adevărat în vis... și aceasta este *câmpul visului*, și „*poarta de fildeș*” care este cea prin care sunt retrimiși Anchise și Enea cu Sibila *spre ziuă*: aceasta este cea pe unde trec visele eronate. *Poartă de fildeș a locului visului* cel mai captivant, al visului cel mai încărcat de erori, aceasta este *locul* unde noi ne credem a fi un suflet subzistând la inima realității.

1965.01.27. Seminarul 12, „Probleme cruciale”, lecția 7, (seminar închis)

În raportul subiectului cu altul, în raportul unuia cu alții, noi am învățat să distingem în finețea sa, în mobilitatea sa, o *funcție de miraj* esențial. Noi am învățat-o în mod dublu prin învățământul psihanalizei, prin modul din care, de doisprezece treisprezece ani, eu încerc s-o articulez.

Noi știm că eșecul până aici, pentru orice *etică*, și în mod secundar pentru orice *filosofie subiectivă*, de stăpâni acest *miraj*, este datorat la răucunoașterea *(„méconnaissance” – reaua cunoaștere, ignoranța, necunoașterea, lipsă de cunoștiințe sau informații pe un subiect precis)* a ceea în jurul a ce el se reglează în mod invizibil. Funcția *obiectului(a)* în calitatea în care aceasta este tocmai ea, în ambiguitatea sa de bine și de rău, cea care în mod real centrează toate aceste jocuri. În acest joc,

obiectul(a), în adevăr *(„en effet” – locuțiune conjunctivă care introduce o explicație, o realitate, un adevăr în același timp confirmându-l, locuțiune adverbială exprimând sau subliniind o afirmație, într-adevăr, în mod sigur, în mod efectiv, în fapt)*, aceasta nu este suficient a spune că el fuge, și merge și vine, și trece ca și nucșoara *(„passe comme la muscade”, „passez, muscade!” – turul este jucat)*: din natura sa el este pierdut și niciodată regăsit. Totuși, din timp în timp, el apare în câmp cu o claritate atât de orbitoare *(„éblouissante” – uimitoare, care minunează, produce un sentiment admirativ, sclipitoare, strălucitoare, fascinantă, luminoasă, remarcabilă, explozivă)* încât aceasta este tocmai aceea însăși care face că el nu este absolut deloc recunoscut.

Acest *obiect(a)*, eu l-am calificat, în ceea ce ne importă – adică regula unei acțiuni – ca și *cauza dorinței*.

Este vorba despre a ști la ce fel de acțiune, această recunoaștere a unui factor nou în *etică* sau în *filosofia subiectivă*, la ce fel de acțiune ea poate servi.

În mod sigur, atunci când eu am dorit de la publicul meu să știu din asta puțin mai lung și anume, la măsura timpului pe care eu îl am disponibil, la cei care mi-au cerut de a veni la acest seminar închis, eu am putut să îmi dau seama despre ceea din ce eu deja putusem avea câteva ecouri:

aceasta este faptul că pentru anumiți, pentru mulți...

și poate mai mult într-o mai largă măsură, mult mai variată și mult mai nuanțată decât eu nu o presupuneam

...acest învățământ prinde valoarea sa, care este cea a oricărui învățământ, din a susține – și aceasta nu este nimic, la mai mult decât unul – această stare de indeterminare, faptul că noi știm a avea mai mult decât un truc *(„ruse” – șiretlic, viclenie, îndrăzneală, istețime, abilitate a unei persoane la a acționa în mod ingenios, malign chiar vicios, pe la spate, prin înșelătorie, decepție, stratagemă utilizată pentru a înșela)* în buzunarul nostru, care este ceea unde ne este dat de a trăi, „*lucrurile fiind ceea ce ele sunt*”.

Eu înțeleg că aici nu rămân decât cei pentru care acest învățământ, la ceva titlu, are o valoare de acțiune. Ce anume aceasta vrea să spună?

Se știe, sau nu se știe aici, faptul că eu am – altundeva – o școală de psihanaliză, și care poartă numele lui Freud și numele orașului unde eu am luat sarcina de a o dirija. Aceasta este alt lucru, o școală: dacă ea merită numele său – la sensul unde acest termen se folosește din Antichitate – aceasta este ceva unde trebuie să se formeze *un stil de viață*.

1965.03.03. Seminarul 12, „Probleme cruciale", lecția 10

Chestiunea „*vaselor de muștar*"...

pusă mai întâi ca aceasta: faptul că vasul de muștar se caracterizează prin faptul de experiență că nu există niciodată muștar înăuntru, faptul că vasul de muștar este întotdeauna vid prin definiție

...chestiunea „*vaselor de muștar*" pune această problemă *(„question" – chestiune, problemă, întrebare)*, problema în mod precis a *distincției indiscernabililor*.

Este ușor să spui că „*vasul de muștar*" care este aici, se distinge de cel care este acolo, cum ne spune Aristotel, pentru că ele nu sunt făcute din aceeași materie. Problema, astfel, este cu ușurință rezolvată și dacă eu am ales vasele de muștar, este tocmai pentru a juca dificultatea. Dacă ar fi fost vorba, ca și adineaori despre *corp*, voi veți vedea că Aristotel nu ar avea răspunsul atât de *ușor*, căci *corpul* fiind ceea ce are proprietatea, nu doar de a asimila materia pe care el o absoarbe, ci – noi am văzut-o sugerată de Freud – și cea de a asimila prea bine altceva cu, adică esența sa de *corp*.

Acolo voi nu veți găsi atât de ușor să distingeți indiscernabilii și voi veți putea, cu călugărul...

eu ezit să spun „practicând Zen-ul", pentru că voi veți răspândi imediat prin Paris că eu vă învăț Zen-ul, și ce ar putea rezulta din asta?

...în sfârșit, este totuși o formulă Zen și acest călugăr se numește JIUN SONJA.

El vă spune: rú shì ti 如是体 „*ca și acest corp*". Cu siguranță la nivelul corpului, imposibil să distingi nici un corp de toate corpurile, și nu este

pentru că voi sunteți aici 260 de capete că această unitate este mai puțin reală întrucât la fel de bine pentru Buddha el era ceva ca și 333333333 și era întotdeauna același Buddha.

Însă noi nu suntem acolo în asta. Noi luăm vasele de muștar. Vasele du muștar sunt distincte, însă eu pun întrebarea: golul, vidul care constituie vasul de muștar, este același vid sau sunt viduri diferite? Aici problema este puțintel mai spinoasă, și ea este întocmai reunită prin această geneză a lui 1 în 0 la care este constrânsă *gândirea aritmeticiană*. Pentru a spune totul, aceste viduri sunt într-adevăr într-atât un singur vid încât ele nu încep să se distingă decât pornind din momentul în care umplem unul și în care recurența începe: pentru că va exista un vid mai puțin.

1965.03.10. Seminarul 12, „Probleme cruciale”, lecția 11

Acest statut, această pornire: subiectul ca și dorind în calitatea în care el este subiect sexual, ceea ce este ceea prin ce în doctrina lui Freud, realitatea, în mod originar, în mod fundamental, în mod radical, se halcinează, aceasta este tocmai aceasta că este vorba de a acorda, de a a reamiti, de a coordona, de a reprezentifica în doctrină, despre ceea ce se petrece în analiza ea însăși. Noi nu o putem, la a ne referi la opacitatea *lucrului sexual, a juisării* care nu motivează decât de modul cel mai obscur, cel mai *mistagogic*, lucrul despre care este vorba și pe care eu l-am numit în ceva parte *Lucrul freudian*. Nu există acolo, oferit la *înțelegere* decât în mod precis ceea ce dă la acest cuvânt sensul său derizoriu, adică: *faptul că nu începem bine să înțelegem decât pornind din momentul unde nu mai înțelegem nimic*.

1965.03.24. Seminarul 12, „Probleme cruciale”, lecția 13, (seminar închis)

Francine MARKOVITCH:

În cea mai mare parte a pasajelor unde Nietzsche vorbește despre corp, el leagă corpul la structura *Sinelui, „Selbst”*, ca și pentru a semnifica această *reflexivitate a corpului propriu*. Ceea ce este important, aceasta este de a nota aici convergența care există între gândirea budistă și

anumite aspecte ale gândirii occidentale. Elaborând noțiunea de „*eu cosmic*”, aceasta este gândirea corpului transcendental, chiar dacă el nu folosește expresia, cea pe care Nietzsche o face să vină la lumina zilei.

1965.04.28. Seminarul 12, „Probleme cruciale”, lecția 16

Am fi-o aici la cel mai aproapele de ruptura trăită între *fonetică* și *semantică*, experiență constituindu-se într-o misterioasă dehiscență *(„déhiscence” – deschidere care se produce spontan într-un organ închis de-a lungul unei suturi)* a câmpului auditiv și vocal, care introduce subiectul la abordarea semnificanței discursului său, conducându-l astfel în experiența sa subiectivă însăși din actul vorbirii, la această „*conotație a antinomiei*” despre care vorbea LECLAIRE.

Advenirea la sens, a sunetului, va conduce subiectul la a putea plasa discursul său la nivelul imaginii sale speculare în sfârșit plasată și recunoscută.

Sensul, găurit al cererii, abis radical până acolo angoasant, va putea să se ancreze la corpul subiectului în sfârșit recunoscut, și să-i permită de a trece de la vorbirea vidă la vorbirea plină.

1965.05.12. Seminarul 12, „Probleme cruciale”, lecția 18

Din punctul de vedere care este al nostru – *al experienței noastre* – al celui al *lipsei*, nu este niciodată dat decât cuvântul a orice ar fi și la orice nivel ar fi *(...)*, fonemul fiind aici în mod strict la egalitate în experiență. Ceea ce probează în mod abundent faptul că: în acest câmp – *unul dintre cele de unde pornește Freud: uitarea numelor* – din care fonemul, uitarea sa, este la principiu, faptul că această uitare nu este nicidecum uitarea *cuvântului* ca și semnificație, care subzistă prea bine deseori, însă a lipsei *(„défaut” – defectului)* unei articulări de semnificanță.

1965.05.19. Seminarul 12, „Probleme cruciale”, lecția 19

Ca și în jocurile de „mur” *(„mourre”)*, de *morra*, sau de „*foarfece, piatră și hârtie*” care se câștigă în cerc, în mod indefinit: *piatră*

zdrobind *foarfece*, *hârtie* învelind *piatră*, *foarfece* tăind *hârtie* – voi puteți enunța, într-o analogie care deține *(„recèle” – a fi în posesia a ceva în mod ilegal și a-l ascunde, a păstra, a închide, a conține)* în mod sigur ceva din mai complex, faptul că cei trei termeni ai ultimelor mele discursuri – și cu totul în mod special cel de ultima dată - au dresat în fața voastră, sub rubricile:

a subiectului: cel la care eu am pus cea mai multă grijă la a ascuți, pentru înțelegerea voastră, *a științei* care la fel de bine a fost acolo al doilea termen la care eu am încercat de a da, privind ceea despre ce este vorba sub numele de inconștient, toată greutatea sa. *Inconștientul este o știință, din care subiectul rămâne indeterminat*. În inconștient: *Cine* știe-el *(„sait-il” – o știe)*?

Sexul în sfârșit, căruia aceasta nu este absolut deloc hazard nici grabă, dacă neavând marcat ultima dată în tot relieful său, faptul că sensul doctrinei freudiene este că sexul este una dintre opriri („butées” – suporturi, piesă de zidărie destinată la a susține o voltă), în jurul căruia... înjurul căreia se învârte acest raport triplu.

....

O știință așadar se refugiază undeva, în acest loc pe care noi îl putem numi – și pentru ce nu, căci noi nu regăsim acolo decât căile antice – *într-un loc de pudoare originară, prin raport la ce orice știință se instituie într-o oroare de nedepășit, cu privire la acest loc unde zace („gît” – rezidă, locuiește, a se înclina pe o perte pentru o navă) secretul sexului*.

1965.06.02. Seminarul 12, „Probleme cruciale”, lecția 21

Este aceasta faptul că eu voi, cu scopul *(„à dessein”)* de a pregăti suita discursului meu, reaminti în jurul a ceea ce eu îl centrez actualmente: cei trei poli, cei trei termeni: *al subiectului, al științei, și al sexului*, care sunt bineînțeles tripolaritatea care este în mod esențial extrasă din experiența noastră de analist și ca atare chestionabilă.

Bineînțeles, tot aceasta este o etapă, și o etapă majoră, a ceva ce, în mod inaugural s-a fondat asupra terminologiei mele opunând în modul categoriilor primare *simbolicul, imaginarul și realul*...

după timpul unde eu le-am introdus, eu voi spune, puțin ca și termenii unei filosofii cu adevărat la lovituri de ciocan, eu vreau să spun, ceea din ce mi se pare că noi puteam să ne mulțumim la interiorul cel puțin al poziției noastre de analist, ai unui fel de reziduu ireductibil privind orizonturile experienței noastre

...am face bucuroși *(„volontiers”)*, deci, corespondența, superpoziția celor trei termeni: *subiect, știință, și sex*.

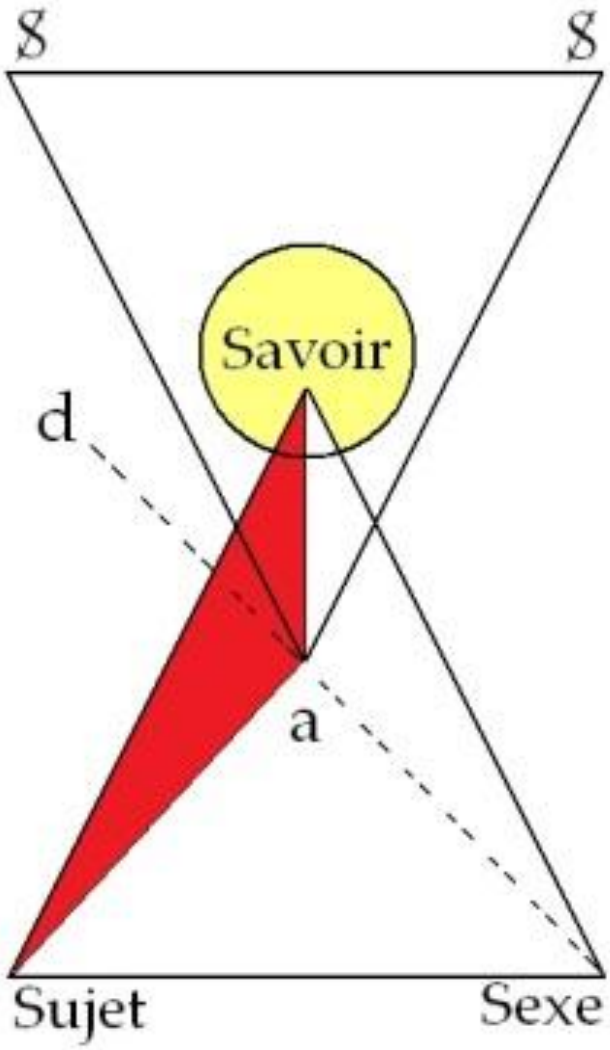

La aceşti trei termeni eu nu am nevoie, eu gândesc, să indic de un mod biunivoc – în afară de dacă mi se-o cere în mod expres: este cert că există acolo, totuşi, un drum parcurs şi chiar un foarte mare drum – şi că unul nu ar şti de nici un mod să ia postura de a fi conţinutul celuilalt, faptul că marginile celei de-a doua triade nu ar şti nicidecum a fi umplerea celor trei margini ale primei.

1965.06.16. Seminarul 12, „Probleme cruciale”, lecţia 23

Eu v-am... eu vă anunţasem anul trecut că eu vă voi vorbi acest an despre *Poziţii subiective ale fiinţei*, şi apoi printr-o mişcare de prudenţă – în rest eu m-am lăsat sfătuit – eu m-am mulţumit de a vorbi în titlul meu despre: „*Probleme cruciale pentru psihanaliză*”. Eu am avut dreptate, nu bineînţeles faptul că primul meu scop *(„dessein”)* fusese pentru atât abandonat, *poziţiile subiective ale fiinţei*, ele sunt acolo pe tablă deja după patru din cursurile mele, cinci poate: sub cei trei termeni ai *subiectului*, ai *ştiinţei* şi ai *sexului*.

Aceasta este prea bine despre *poziții subiective*: ale *ființei subiectului*, ale lui „*Eu sunt*” al lui Descartes, ale *ființei științei* și ale *ființei sexuate*, ...faptul că este vorba în dialectica psihanalitică și *nimic nu este acolo conceptibil fără conjugarea acestor trei termeni*.

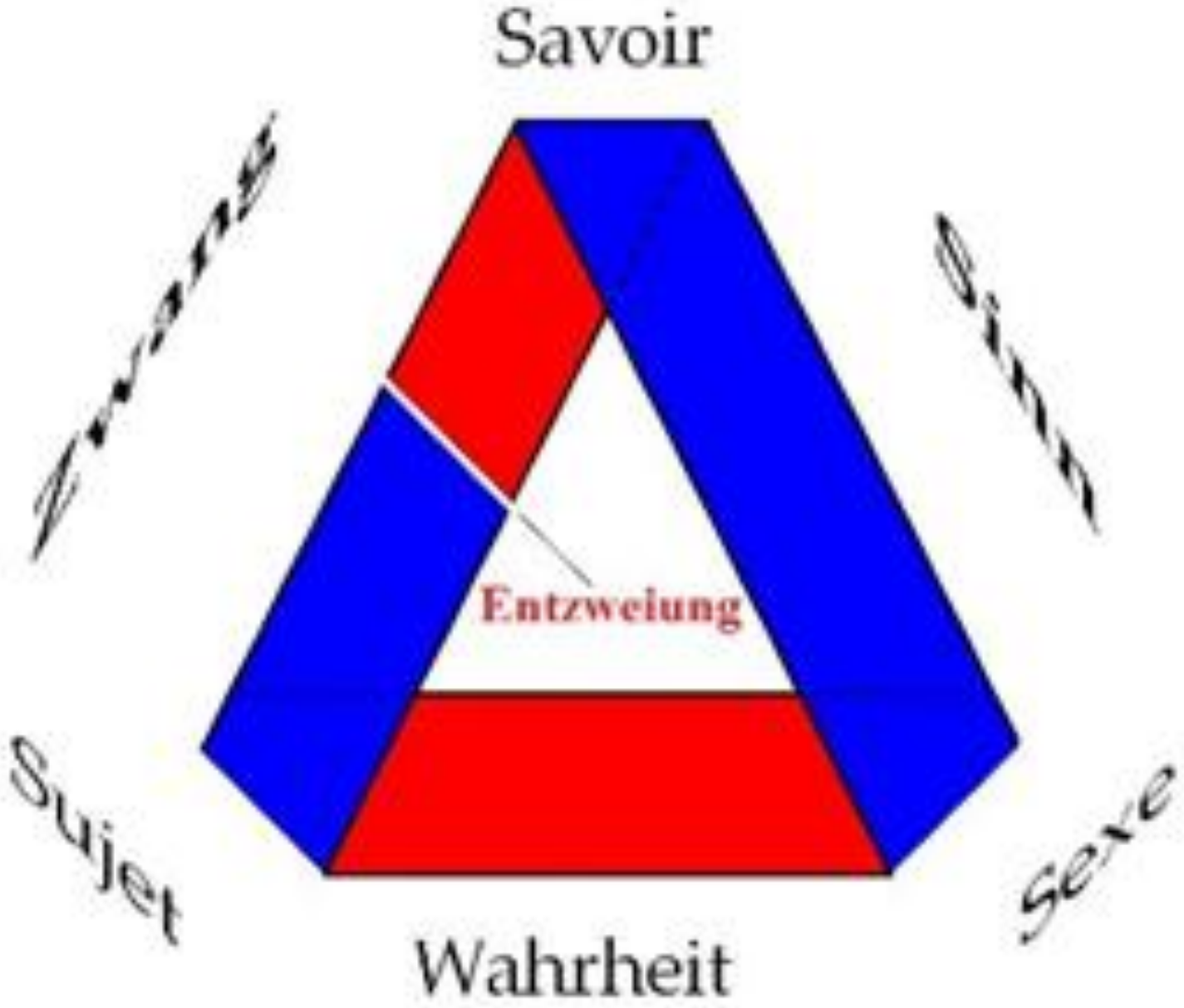

1965.12.01. Seminarul 13, „Obiectul psihanalizei”, lecția 1, „Știința și adevărul”

Doamnelor și Domnilor, Domnule Director al *Școlii Normale Superioare*, cei care ați binevoit, în această incintă a *Școlii* unde eu nu sunt decât un oaspete, a-mi face onoarea prezenței dumneavoastră azi.

Statutul *subiectului* în psihanaliză, vom spune noi că anul trecut noi îl vom fi fondat?

Noi am ajuns să stabilim *o structură care dă seama despre starea refantei, a lui Spaltung*, cea în care psihanalistul îl reperează în praxisul său.

Psihanaliza reperează această *refantă* într-un mod *întru-un fel cotidian* care este admis la bază, căci singura recunoaștere a inconștientului e suficientă s-o motiveze, și la fel de bine s-o submeargă dacă pot spune, din constanta sa manifestare.

Dar pentru a ști ceea ce e de acolo cu privire la praxisul său sau fie și doar pentru a-l putea dirija într-un mod conform cu ceea ce îi este accesibil, nu ajunge ca această diviziune să fie pentru el un fapt empiric, nici chiar ca faptul empiric să fi luat formă *de paradox*, trebuie o anumită reducție, uneori lungă de împlinit, dar întotdeauna decisivă în nașterea unei științe.

Reducție care constituie în mod propriu obiectul său și în care epistemologia care se forțează s-o definească în fiecare caz, sau în toate, este departe de a-și fi împlinit – *în ochii noștri cel puțin* – sarcina sa. Căci eu nu știu ca ea să fi *dat pe deplin seama*, prin acel mijloc al definirii obiectului, despre această mutație decisivă care, pe calea fizicii, a fondat *Știința* în sensul modern, de atunci luat drept sens absolut: o poziție care justifică o schimbare de stil radicală în:

-*tempoul* progresului ei,

-forma galopante a *imixtiunii sale* în lumea noastră,

-reacțiile în lanț care caracterizează ceea ce putem numi expansiunile energeticii sale.

La toate acestea ne pare a fi *radicală* o modificare în poziția noastră de *subiect*, în dublu sens: faptul că ea este acolo inaugurală, și faptul că știința o reîntărește mereu mai mult. Koyre aici este ghidul nostru și o știm că el este încă necunoscut.

Așadar, eu nu am *traversat* pe moment pasul privind creația – ca și știință – a psihanalizei. Dar s-a putut remarca că am luat drept *fir conducător* anul trecut, un anumit moment al subiectului pe care eu îl țin ca fiind corelatul esențial al *științei*: un moment în mod istoric definit, despre care poate că trebuie să știm că el este în mod strict

repetabil în experiență, cel pe care Descartes îl inaugurează și care se numește *cogito-ul*.

Acest corelat care, ca și moment, este defileul unei respingeri a oricărei științe, pretinde a lăsa subiectului o anumită amarare *(„amarrage" – acostare)* în ființă, despre care noi ținem că el constituie *subiectul științei* în definiția sa, acest termen la a lua în sensul de *poartă strâmtă*.

Acest fir nu ne-a ghidat în van, întrucât el ne-a dus la a formula la sfârșit de an diviziunea noastră experimentată a subiectului ca și *diviziune între știință și adevăr*, acompaniând-o dintr-un model topologic, *banda lui Moebius*, care face înțeles faptul că aceasta nu este dintr-o distincție din origine că trebuie să provină *diviziunea* unde acești doi termeni vin să se unească *(„se conjoindre" – reunească, căsătorească)*.

...

Subiectul asupra căruia operăm în psihanaliză nu poate fi decât subiectul științei...

De poziția noastră de subiect suntem întotdeauna responsabili...

Eroarea bunei credințe este întotdeauna cea mai impardonabilă...

Poziția psihanalistului nu lasă scăpare, căci exclude tandrețea sufletului frumos...

Orice tentativă, tentație, de a încarna înainte subiectul, este rătăcire...

Nu există știință a omului pentru că omul de știință nu există, ci doar subiectul său...

Știți repulsia mea dintotdeauna pentru denumirea de științe umane, care mi se pare a fi denumirea însăși a servituții...

Logica este cea care face oficiu de ombilic subiectului, atât cât nu este legată de contingențele unei gramatici...

Subiectul este în exclusie internă obiectului său...

Obiectul psihanalizei nu e altul decât obiectul micuț a, știința despre obiectul a ar fi atunci știința psihanalizei? E tocmai formula care trebuie evitată, căci obiectul a este inserat în diviziunea subiectului, de unde se structurează câmpul psihanalitic...

Adevărul se fondează din faptul că vorbește, de aceea inconștientul care îl spune, adevărul despre adevăr, este structurat ca un limbaj...

Magie și religie, cele două poziții de acest ordin care se disting de știință până la punctul în care am putut să le situăm prin raport cu știința, ca falsă sau mai puțin știință pentru magie, ca depășindu-și limitele, chiar în conflict de adevăr cu știința pentru a doua: trebuie spus, pentru subiectul științei, una și alta nu sunt decât umbre, dar nu pentru subiectul suferind cu care avem de-a face...

Psihanalistul se poate califica ca având o competență să-și spună cuvântul despre magie. Faptul că ea este întotdeauna magie sexuală își are aici prețul său, dar nu ajunge s-o autorizeze.

Magia este adevărul ca și cauză sub aspectul său de cauză eficientă. Știința ei nu doar rămâne voalată pentru subiectul științei, dar și disimulată ca atare, atât în tradiția operatorie cât și în actul său. Este o condiție a magiei...

Adevărul e trimis în religie la scopuri pe care le numim escatologice, adică nu apar decât ca și cauză finală, în sensul că sunt trimise la o judecată a sfârșitului lumii...

...

Să spunem că cel religios lasă lui Dumnezeu sarcina cauzei, însă că el taie acolo propriul său acces la adevăr, de asemenea este el adus la a repune lui Dumnezeu cauza dorinței sale, ceea ce este în mod propriu obiectul sacrificiului. Cererea sa este supusă dorinței presupuse a unui Dumnezeu pe care trebuie din acel moment să-l seducă: jocul iubirii întră pe acolo.

...

Incidența adevărului ca și cauză în știință e de recunoscut sub aspectul de cauză formală. Dar asta ar fi pentru a clarifica faptul că psihanaliza din contră accentuează aspectul de cauză materială.

...

Cele trei persoane reprezentate într-o identitate de formă absolută la a se întreține între ele cu o ușurință perfectă la malurile proaspete ale *Creației* sunt pur și simplu angoasante.

Și ceea ce conține o mașină atât de bine făcută atunci când ea se găsește a înfrunta cuplul lui Adam și al Evei în floarea păcatului său este prea bine de natură la a fi propus în exercițiu unei imaginații a relației umane care nu depășește în practică dualitatea.

Însă auditorii mei să se înarmeze mai întâi din Augustin...

Astfel par eu să nu fi definit decât *caracteristici* ale religiilor tradiției iudaice. Fără îndoială sunt ele făcute pentru a ne demonstra interesul în asta și eu nu mă consolez că a trebuit să renunț să raportez la studiul *Bibliei, funcția Numelui Tatălui*. Rămâne faptul că această cheie este dintr-*o definiție a relației subiectului la adevăr*.

Eu cred să pot spune că este în măsura în care Claude Levi-Strauss concepe budismul ca și o religie a subiectului generalizat, adică ca și comportând o *diafragmatizare* a *adevărului* ca și cauză, în mod indefinit variabil, faptul că el flatează această utopie de a-l vedea acordându-se cu domnia universală a marxismului. Poate că este acolo să faci prea puțin caz de exigențele *subiectului științei*, și prea multă încredere emergenței în teorie a unei doctrine a transcendenței materiei.

Pentru ceea ce este despre știință, aceasta nu este azi că eu pot spune ceea ce îmi pare structura relațiilor sala la adevărul ca și cauză, întrucât progresul nostru acest an trebuie acolo să contribuie.

Eu o voi aborda prin remarca stranie că *fecunditatea prodigioasă* a științei noastre este de interogat în relația sa la acest aspect din care *Știința* s-ar susține: faptul că *adevărul ca și cauză* ea nu ar vrea din asta să știe nimic.

Recunoaștem formula *Verwerfung* [*forcluziunii*] care ar veni aici să se adauge într-o serie închisă, la *Verdrängung* [*refulare*], la *Verneinung* [*denegație*] din care voi ați recunoscut, gândesc, în trecere funcția în magie și religie.

Fără îndoială ceea ce noi am spus despre relațiile *Verwerfung (forcluziunii)* cu psihoza, în mod special ca și *Verwerfung (forcluziune)* a Numelui Tatălui vine acolo, în aparență, la a se opune la această tentativă de reperaj structural.

Totuși:

-dacă ne-o dăm seama de faptul că o *paranoia reușită* ar apare la fel de bine a fi închiderea științei dacă era psihanaliza cea care era chemată să reprezinte această funcție,

-dacă pe de altă parte recunoaștem acolo faptul că *psihanaliza* este în mod esențial ceea ce introduce, ceea ce *reintroduce* în considerația științifică *Numele-Tatălui*,

...acolo nu suntem mai avansat în aparență întrucât regăsim același impas se pare, însă avem sentimentul că din acest impas însăși progresăm și că putem vedea deznondându-se undeva chiasma care pare acolo să facă obstacol.

Poate punctul actual unde este din asta drama nașterii psihanalizei, și viclenia care se ascunde acolo la a se juca din viclenia conștientă, sunt ele aici de luat în considerație căci nu sunt eu cel care a introdus forma *paranoiei reușite*.

Cert îmi va trebui să indic faptul că incidența *adevărului ca și cauză* în știință este de recunoscut sub aspectul *cauzei formale*, însă aceasta va

fi pentru a clarifica faptul că psihanaliza, din contră, accentuează din asta aspectul *cauzei materiale*.

...

Este tocmai pentru ce, dacă el o deplasează altundeva, aceasta nu poate fi decât într-o fragmentare de *puzzle* care necesită în orice caz de a fi readusă la această bază, aceasta este tocmai pentru ce nu este van de a respune că la proba de a scrie „*Eu gândesc deci eu sunt*”, aceasta se citește:

că gândirea nu fondează ființa decât la a se înnoda în vorbire, unde toată operația atinge la esența limbajului.

Dacă „*cogito sum*” ne este undeva, prin Heidegger, furnizat la scopurile sale, trebuie remarcat din asta că el *algebrizează* fraza și noi suntem în drept de a face din asta relief la *restul* său: „*cogito ergo*”, unde apare că *nimic nu se vorbește* decât la a se sprijini pe *cauză*.

Ori *această cauză* este ceea ce acoperă *Soll Ich*-ul, „*trebuie-eu*”-ul formulei freudiene, care din a reversa din asta sensul, face să apară paradoxul unui imperativ care mă presează să asum propria mea cauzalitate.

...

Voi conclude eu la a reuni punctul de unde eu am pornit azi: *diviziunea subiectului*? Acest punct este un nod.

Să reamintim unde anume Freud îl deschide: pe această lipsă de penis a mamei unde se revelă subiectului, natura *falusului*.

1965.12.08. Seminarul 13, „Obiectul...”, lecția 2

Tipul îi este *shifter*-ul. Ceea ce este în mod esențial indicat, aceasta este întotdeauna mai mult sau mai puțin *gaura subiectului*, a *subiectului enunțării*.

...

Așadar, să repornim acum de la *gaură*. *Gaura*, există mult timp, foarte mult timp, de când eu îi dau, în ceea ce privește funcționarea ordinului simbolic, funcția esențială.

...

Deus creavit mundum... și suita ... *ex nihilo*. [Cf. *Geneza* : « *Mundum, ex nihilo creavit Deus* »] Ce anume asta vrea să spună ? Asta vrea să spună că *vasul* el îl face *în jurul găurii*, că ceea ce este esențial, aceasta este gaura.

Și pentru că aceasta este esențial că este gaura, enunțatul evreu că Dumnezeu a făcut lumea din nimic, este în mod propriu vorbind – Koyré o gândea, o învăța și a scris-o – ceea ce a deschis calea la obiectul științei.

...

Este tocmai asta originea trăsăturii unare: o gaură.

...

Este evident că *denotația* acolo, este ce? *Vorbirea sa*, adică *adevărul care ne deschide, el, asupra găurii*, adică: pentru ce 1? *Căci acest 1, ceea ce el desemnează este întotdeauna obiectul ca și lipsind.*

...

Iată-ne așadar în fața poziției următoare:

-subiectul nu poate funcționa decât la a se defini ca și tăietură,

-obiectul ca și lipsă.

Eu vorbesc despre *obiectul științei*, altfel spus: *o gaură*.

Lucrurile mergând atât de departe, încât eu gândesc a vă fi făcut să simțiți că doar *gaura*, în cele din urmă, poate trece drept aceasta care *în mod efectiv* ne importă, adică funcția de „*cauză materială*”. Iată termenii între care noi trebuie să strângem un anumit nod.

...

...ce raport să concepi al *obiectului(a) al psihanalizei*, cu acest *obiect al științei* astfel cum tocmai am încercat să vi-l prezentific? Nu este suficient să vorbești despre *gaură*...

...

Ce structură este necesară pentru ca o tăietură să determine câmpul:

-pe de-o parte, al *subiectului* așa cum el este necesitat ca și subiect al științei,

-și pe de altă parte, *gaura* unde se originează un anumit mod de obiect, singurul de reținut, cel care se numește *obiect al științei*?

...

Eu v-am explicat că schema alienării este aceasta, o alegere care nu o este una, în acest sens că acolo pierdem întotdeauna *ceva*, sau prea bine *totul*.

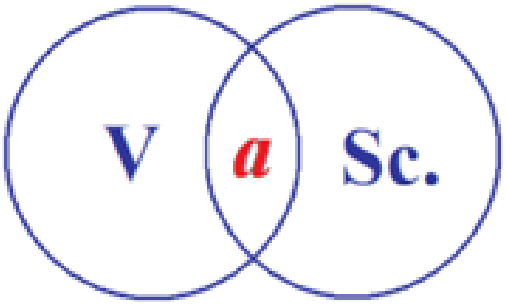

-Voi juisați de adevăr, însă cine juisează, întrucât voi din asta nu știți nimic?

-Sau prea bine, voi aveți – nu cunoașterea *(„le savoir” – știința)*, ci știința *(„la science”)* și acest *obiect de intersecție* care este *obiectul(a)* vă scapă.

Acolo este *gaura*: voi aveți această cunoaștere *(„savoir”)* amputată.

Astfel este *punctul* asupra căruia eu m-aș opri azi.

1965.12.15. Seminarul 13, „Obiectul...”, lecția 3

Să spunem că alienarea consistă în această alegere, care nu o este una, și care ne forțează, din doi termeni, la a accepta „*sau dispariția ambilor, sau unul singur mutilat*”.

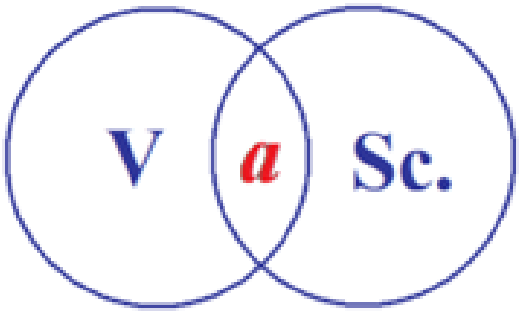

A juisa de adevăr spuneam eu, iată ceea ce este vizarea veritabilă a *pulsiunii epistemofilice*, ceea în ce scapă și se risipește, totodată *orice știință („savoir”)* și *adevărul* el însuși.

„*A salva adevărul*” și pentru aceasta „*a nu vrea nimic din asta să știe („savoir”)*”, iată ceea ce este poziția fundamentală a științei *(„science”)* și este tocmai pentru ce ea este știință, adică *știință („savoir”)* în mijlocul căreia se etalează *gaura lipsei obiectului(a)* – aici marcată prin sprijin pe o *convenție euleriană* – ca și reprezentând câmpul de intersecție al *adevărului* și al *științei („savoir”)*.

...

Însă ceea ce voi vedeți aici este în mod tipic urma a acestui ceva care, aș spune eu, se face în ceva punct de vârf al unei meditații și nu este fără raport – cel puțin de asemănare – cu ceea ce se obține din anumite dintre aceste exerciții, sau mai degrabă dintre aceste întâlniri care se eșalonează pe drumul a ceea ce numim ZEN-ul.

Eu aș avea scrupule să avansez chiar acest nume aici, adică în fața unui auditoriu, o parte a căruia este pentru mine prea puțin sigură în ceea ce privește modul în care eu pot fi înțeles, pentru că, să avansezi fără nici o precauție o referința la ceva... care nu este în mod cert un secret, care este pe toate străzile și de care auzim vorbindu-se peste tot: ZEN-ul ...nu reprezintă ceva care poate merge până la abuzul de încredere. Pentru a spune adevărul, eu nu aș ști prea mult să fă sfătuiesc să vă neîncredeți de toate prostiile care se îngrămădesc sub acest registru. Însă în cele din urmă nu mai mult decât despre psihanaliza ea însăși.

...

Așadar să reluăm gaura noastră. Fiecare știe că un exercițiu ZEN, asta are totuși un ceva raport – chiar dacă nu știm prea bine ce anume asta vrea să spună – cu realizarea subiectivă a unui vid. Și noi nu forțăm

nimic admițând că orișicine, contemplatorul mediu, va vedea această figură, își va spune că există ceva ca un fel de moment de vârf, care trebuie să aibă raport cu vidul mental, care este vorba de a-l obține și care ar fi obținut: acest moment singular, bruschețe succedând așteptării care se realizează uneori printr-un cuvânt, o frază, un elan de entuziasm, chiar o grosolănie, o batjocură, o lovitură de picior în fund...

1966.01.19. Seminarul 13, „Obiectul...", lecția 7

Tot așa, ajungând în paradis, ceea ce Dante numește „*eroarea contrară celei a lui Narcis*" este, înțelegându-se *(„s'appréhendant" – prinzându-se)* la ceva ce se prezintă pentru el ca și un a apare, din a nu putea face altfel decât de *a se reîntoarce* pentru a vedea din ce anume ceea ce el vede îi este imaginea.

Astfel el însuși, Dante, ne livrează faptul că aceasta care se produce la limita unde el intră în *câmpul lui Dumnezeu*, ne propune obiecte care sunt în mod propriu vorbind ceea ce eu desemnez ca și *obiecte(a)*: în *câmpul lui Dumnezeu*, în calitatea în care aceasta este din el că emană substanțele, nimic din ceea ce este *obiect* nu se prezintă ca și opacificare relativă, într-un fel, a unei pure priviri, o transparență pe fond de transparență, și că această apariție nu poate fi recognoscibilă pentru gândirea reflecției – cum se spune – decât la a căuta, a se reîntoarce în spatele său, unde poate prea bine să fie ființa originară.

Mi s-a întâmplat într-un timp să scriu aceste fraze:

„Atunci când omul căutând vidul gândirii se avansează în luminarea („lueur" – lumină slabă, efemeră, fugitivă, claritate, halou, străfulgerare) fără umbră a spațiului imaginar abținându-se însăși să aștepte ceea ce din asta va apare, o oglindă fără luciu („éclat" – fragment provenind dintr-un corp dur, „lueur" vie, strălucire, zgomot sau sunet viu și brusc, scandal, vivacitate, frumusețe) îi arată o suprafață unde nu se reflectă nimic." *(Scrieri p.188)*

Capcana acestei fraze, care conclude unul dintre capitolele din *Discurs despre cauzalitatea psihică*, aceasta este faptul că aceasta are aerul de a vă spune că nu există acolo imagine, atunci când aceasta vrea să spună

că *imaginea nu reflectă nimic*, desemnând acolo, deja aceasta pe care textul lui Dante accentuează și care este în mod propriu ceea despre ce eu vă spun: *faptul că (a)-ul nu este specular*. Într-adevăr, atunci când el apare pe fondul transparent al ființei, aceasta este întocmai totodată de a apare ca o imagine și o imagine a nimic.

Aceasta este tocmai ceea ce Dante accentuează în această a doua apariție, a referinței oglinzii, adică faptul că acolo unde el crede că „*există*” *(„il y a”)* în funcție de oglindă, aceasta nu este decât pentru a-și da seama că atunci când *(a)*-ul apare, dacă există oglindă, *nu există nimic care se privește acolo*.

1966.01.26. Seminarul 13, „Obiectul...”, Seminar închis, lecția 8

...acest text de unde voi porni data viitoare, pe care-l voi lua ca etapă a suitei topologice care, acest an, vă învață să situați funcția *obiectului(a)*, nu este altul decât *Pariul lui Pascal*.

...

...în cele din urmă specularizatul nu este specularizabilul. Departe de a fi specularizabilul el este poate pur și simplu ceea ce face să crezi că există un specularizabil și că specularul ca atare este întotdeauna traversat de un rest care a căzut în afara câmpului reflexiei.

În sumă faptul că există acolo un fel de abis între subiectul predicând și subiectul predicatului aceasta ne indică faptul că există acolo între ei doi, ca și o lume, ca și un vid, ca și un ceva care îi îndepărtează, cert nu fără a putea să-i dialectizezi însă fără a permite în vreun moment ca aceasta să vizeze „*tu ești Eu („Je”)*”, fără a se constitui ca și altceva, ca și un forțaj care nu aparține nici logicii nici gramaticii, ci acestui forțaj particular al dorinței.

1966.02.02. Seminarul 13, „Obiectul...”, Seminar închis, lecția 9

Apoi lucrurile au fost reluate la nivelul a ceea ce noi vom numi pariul considerat la nivelul planului Altuia.

Trebuie noi să pariem?

Să pariem – așa cum Pascal ne-o indică, dacă atât este că despre asta este vorba – ceea ce ar avea din *cert* binele vieții noastre – concepute la nivelul său cel mai comun – *pentru incertitudinea unei promisiuni*...

despre care articularea lui Pascal pare toată în întregime orientată la a ne arăta *fără măsura* cu privire la ceea ce noi am abandona

...„*introducere*” spunem – pentru noi „*incitație*” *(„invite” – acțiunea a juca prima carte pentru a incita partenerul de joc să joace la rândul său, pentru a angaja partida)* – la pariul credinței: în mod sigur discerneți încă de acum ceea ce se propune în avansarea acestui *ceva*, după toate care nu este atât de departe de conștiința cea mai comună, această vagă angoasă a lui dincolo – care nu este absolut deloc neapărat un dincolo de moarte – nu trebuie ca ea să existe pentru a se suporta în toate felurile de referințe care, pentru cele mai exigente, iau formă în aceste speranțe cărora ne consacrăm și care nu sunt, în această perspectivă, cu privire la religie, decât ceva pe care cel puțin noi îl vom califica din analogic...

Într-un capitol scurt și substanțial, autorul *Dumnezeul ascuns* – M. Goldman – nu pare, pentru el, absolut deloc a-i repugna să facă din *pariul lui Pascal* preludiul la credința pe care marxistul o angajează în *advenirea proletariatului*.

Eu aș fi departe de a reduce la această portanță, despre care cel mai puținul pe care îl putem spune este că ea este atât de puțin cât ar fi prea apologetică, portanța unui capitol a cărui valoare de discuție este în mod sigur îmbogățitoare, destul fără îndoială pentru ca noi să putem pune această parte a întreprinderii deasupra bricolajului.

Însă mi se pare că niciunde, nimeni nu s-a avansat în acest text al pariului din acest punct de vedere: că nu este un „*noi*” pe care este vorba de a convinge, că acest pariu este *pariul lui Pascal* el însuși, al unui „*Eu*”, al unui subiect care ne revelă structura sa, structură în mod perfect controlabilă și de controlat, nicidecum de cutare sau cutare incident care îl confirmă în contextul biografic...

...

L-am buzunărit pe Pascal. Lucrul este făcut, să profităm din asta.

Să profităm din asta dacă există ceva care poate *pentru noi* să ne permită să articulăm unul dintre cele mai *singulare proiecte*, o formă de întreprindere dintre cele mai excepționale care vreodată ne-a fost dată, și care poate trece pentru a fi cea mai banală așa cum o veți vedea.

„Infinit, nimic."

Începe el, de neinterpretat.

„Sufletul nostru este aruncat în corp, unde el găsește număr, timp, dimensiuni.

El raționează acolo deasupra, și numește aceasta natură, necesitate, și nu poate crede altceva."

Reamintire a puterilor imaginarului.

„Unitatea lipită la infinit nu îl mărește cu nimic, nu mai mult decât un picior la o măsură infinită. Finitul se aneantizează în prezența infinitului, și devine pur neant. Astfel spiritul nostru în fața lui Dumnezeu; astfel justiția noastră în fața justiției divine. Nu există atât de mare disproporție între justiția noastră și cea a lui Dumnezeu, decât între unitate și infinit."

Eu nu rezist plăcerii de a nu tăia ceea ce urmează:

„Trebuie ca justiția lui Dumnezeu să fie enormă ca și mizericordia sa. Ori justiția față de condamnați este mai puțin enormă și trebuie mai puțin să șocheze decât mizericordia față de aleși. Așa cum noi știm că este fals că numerele sunt finite, așadar este adevărat că există un infinit în număr. Însă noi știm ceea ce el este: este fals că el este par, este fals că el este impar, căci, adăugându-i unitatea, el nu se schimbă absolut deloc din natură; totuși este un număr, și orice număr este par sau impar (este adevărat că aceasta se înțelege despre orice număr finit). Astfel, putem prea bine cunoaște că există un Dumnezeu fără a ști ceea ce el este. Nu există absolut deloc un adevăr substanțial, văzând atâtea lucruri adevărate care nu sunt absolut deloc adevărul însuși? Noi cunoaștem așadar existența infinitului și ignorăm natura sa, pentru că el are întindere ca și noi, însă nu și margini ca și noi. Însă noi nu cunoaștem nici existența nici natura lui Dumnezeu, pentru că el nu are nici întindere nici margini. Însă prin credință noi cunoaștem

existența sa; prin glorie noi vom cunoaște natura sa. Ori, eu deja am arătat că putem prea bine cunoaște existența unui lucru fără a cunoaște natura sa.”

Astfel este introducerea dezvoltată în suită. V-aș ruga, pornind de acolo, să vă reportați la textul al cărui început este în mod propriu faptul că Pascal...

gânditor, și gânditor – dacă o vreți – religios, integrat la gândirea după care condamnații ca și aleșii, sunt în întregime la mila grației divine

...nu pune mai puțin totuși ca *demers inaugural*, că Dumnezeu, în nici un fel de mod și până și în ființa sa, nu ar putea să fie cunoscut.

El indică chiar în mod propriu vorbind că nu am putea, prin puterea rațiuni, să știm dacă el există. Importantul, vă – sper – vi-l voi arăta, și după toate nu cred acolo să aduc pentru nici unul dintre voi ceva *chiar atât de surprinzător*. Voi ați auzit destul vorbindu-se – chiar dacă suspendat în vagul problemelor existenței – pentru ca voi să nu fiți surprinși dacă eu indic – dacă indic în trecere din lipsa de a putea mai mult azi să mă opresc acolo – că importantul nu este absolut deloc atât *acest suspans*, în calitatea în care el este radical, cât diviziunea pe care el o introduce între *ființă* și *existență*.

Acest „*el există*” care a făcut atâtea dificultăți gândirii aristoteliciene pentru atât cât după toate, ființa pusă își este suficientă: ea există pentru că ea este *ființă*. Și totuși, intruziunea revelației religioase, cea a iudaismului pune – *eu vorbesc, printre filosofii pornind de la Avicena* – problema de a ști cum să spargi acest suspans al existenței în calitatea în care este necesar pentru o gândire religioasă să repună despre asta la Dumnezeu decizia.

Această imposibilitate de a sparge într-un mod categorizabil funcția existenței cu privire la a ființei a fost ea aceeași care va fi reapărut în problemă cu privire la Dumnezeu el însuși, la a ne păstra pe această problemă de a ști dacă este suficient să spui despre Dumnezeu că el este ființa supremă. Nu vă îndoiți de asta: pentru Pascal *problema este tranșată*! O altă mică hârtie cusută, ea, mai adânc decât într-un buzunar, sub o căptușeală...

„Nu Dumnezeu al filosofilor ci Dumnezeu al lui Avram, al lui Isac și al lui Iacob”

...ne arată pasul traversat și *că nu este absolut deloc vorba despre ființa supremă.*

...

Un pariu. S-au spus despre acest pariu multe lucruri, și în particular faptul că el nu era unul. Vom vedea imediat *ceea ce este un pariu*. Ceea ce face frică la început, este miza și modul în care Pascal vorbește despre asta.

„Să examinăm așadar acest punct și să spunem: Dumnezeu este sau nu este. Însă de ce parte vom înclina noi. Rațiunea nu poate acolo nimic determina. Există un haos infinit. Totul ne separă. Se joacă un joc...

Atenție la această frază!

...la extremitatea acestei distanțe infinite unde se va întâmpla cruce sau cap.”

Niciodată „*această distanță infinită*” – adică ceea ce ea vrea să spună – nu a fost luată cu adevărat în considerație.

„Ce veți gaja voi? Prin rațiune voi nu puteți face nici unul nici altul. Prin rațiune voi nu puteți apăra niciuna din cele două.”

Este Pascal cel care vorbește.

„Nu blamați așadar de falsitate pe cei care au luat o alegere căci voi nu știți nimic din asta. -Nu... răspunde interlocutorul care este Pascal el însuși de asemenea... *însă îi voi blama pentru a fi făcut, nu această alegere, ci o alegere căci chiar ca și cel ce ia crucea și celălalt, sunt în greșeală asemănătoare, ei sunt amândoi în greșeală. Justul este să nu pariezi absolut deloc. -Da, însă trebuie să pariezi. Aceasta nu este voluntar. Voi sunteți îmbarcați. Pe care îl veți lua voi așadar, să vedem, întrucât trebuie să alegi. Să vedem ceea ce vă interesează cel mai puțin. Voi aveți două lucruri de pierdut...*

Nimeni nu pare să-și fi dat seama că este vorba în mod pur și simplu despre a le pierde.

...adevărul și binele, două lucruri de angajat: rațiunea voastră și voința voastră, cunoașterea voastră și beatitudinea voastră.”

Atunci când angajăm ceva într-un joc, un joc care se duce în doi există două mize:

-*rațiunea voastră și voința voastră* este prima,

-*cunoașterea voastră și beatitudinea voastră* este a doua, care nu este absolut deloc pusă de același partener. Mai târziu vom discuta asupra a ceea ce este în joc, adică:

„Gajați așadar că El este, fără să ezitați (...) întrucât există un asemenea hazard de câștig, și de pierdere, dacă voi nu aveți de câștigat decât două vieți pentru una, voi puteți încă să câștigați.”

În suita a ce ne este promis – într-o formulă căreia este important să nu-i ignorăm textul – „*o infinitate de viață*” mai întâi, ceea ce deplasează bineînțeles, condițiile mizei, nu mai sunt absolut deloc două vieți în loc de una, o viață de fiecare parte care sunt puse în joc, ci o viață de o parte și de altă parte, ceea ce Pascal numește mai întâi:

-„*o eternitate de viață*”,

-apoi în suită: „*o infinitate de viață în mod infinit fericită*”.

Este ceea ce va trebui să reluăm într-un moment când noi vom studia ceea ce semnifică un atare pariu.

Însă mai întâi aș vrea să interoghez despre aceasta care nu a fost deloc reținut, este de a ști ce vrea să spună „*a angaja viața sa*” și cum este ea pusă în joc. Noi îl vedem pe Pascal făcând acolo aluzie la mai multe etape ale raționamentului său:

-În primul rând faptul că nu poate să nu fie acolo angajată.

-În al doilea rând modul în care va conveni să o judeci dacă, la final, pariul este pierdut.

„*Eu răspund* – spune Pascal – *pierdută viața voatră* – și aici el articulează – *însă pierzând-o voi nu pierdeți nimic*.”

Singularitate a acestui nimic!...

...

Ambiguitatea așadar a acestei vieți între:

-aceasta că ea este inima rezistenței subiectului la a se angaja în pariu,

-și că pe de altă parte, cu privire la ceea despre ce este vorba în pariu, ea este un *nimic*,

...aceasta este în mod propriu ceea ce trebuie să fie de noi reținut pentru *a ne face să ne interogăm* despre ceea ce distinge acest *nimic.*

Acest *nimic* are totuși această proprietate că el este miza despre care noi vom vedea imediat ceea despre ce este vorba privind un pariu, această remarcă este întocmai ceva-ul care ne va permite să dăm veritabilul său loc în structură la acest pretins *nimic* al mizei.

...

(a)-ul ca și cauză a dorinței și valoare care o determină, iată despre ce este vorba în miza pascaliană. Ce ne permite s-o confirmăm? În mod sigur, tocmai am spus-o, faptul că el este angajat ca și miză în pariu.

Pentru aceasta, convine să descurcăm obscuritățile care privesc ceea ce este un pariu. Un pariu este un act căruia mulți se abandonează. Am spus „este un act": nu există într-adevăr pariu fără ceva care comportă decizia. Această decizie este remisă la o cauză pe care aș numi-o *cauza ideală* și care se numește *hazardul*. La fel de bine, să fim foarte atenți să evităm aici ambiguitatea care ar consista la a insera *pariul lui Pascal* în termenii modernei teorii, *nu încă născută la această epocă*, a probabilității. Probabilitatea este ceea ce dezvoltarea științei noastre întâlnește la ultimul termen al unei anumite vene de investigare a realului.

...

...pariul este – în *pariul lui Pascal* – pe existența Altuia.

Faptul că acest pariu ține drept sigure cele două linii separate de o bară:

Dumnezeu există

Dumnezeu nu există

Adică faptul că, nu așa cum s-a spus, pariul lui Pascal rămâne suspendat pentru că dacă Dumnezeu nu există, nu există pariu întrucât nu există

nici Altul, nici miză, mult departe de acolo: structura pe care o avansează *pariul lui Pascal*, este posibilitatea, nu doar *fundamentală*, însă eu aș spune esențială, structurală, ubicuă în orice structură a subiectului, că acest câmp prin raport la care se instaurează revendicarea lui *(a)*, a obiectului dorinței:

-este câmpul Altuia în calitatea de divizat cu privire la ființa însăși,

-este ceea ce este în graful meu ca și S semnificant al lui Ⱥ: S(Ⱥ).

1966.02.19. Răspunsuri studenților la filosofie

Întrebările reproduse aici au fost adresate Doctorului Lacan de către un grup de studenți de la Facultatea de Litere din Paris.

1. Conștiință și Subiect?

- Ați vorbit despre mirajul generat prin confuzia conștiinței și subiectului, miraj pe care experiența psihanalitică îl denunță. Ori, filosofia vorbește despre conștiință (cogito cartezian, conștiință transcendentală, conștiință de sine hegeliană, cogito apodictic al lui Husserl, cogito pre-reflexiv al lui Sartre...); cum anume experiența psihanalitică dă ea seama despre necunoasterea generată la un subiect prin faptul de a se identifica la conștiința sa?

- Ce anume este conștiința pentru un psihanalist?

- Este posibil să faci „să iasă" pe cineva din conștiința sa? Subiectul unei conștiințe nu este el condamnat la ea?

Ceea despre ce spuneți că eu am vorbit, mi se pare mai degrabă extras de voi dintr-un text pe care eu l-am scris în omagiu la memoria lui Maurice Merleau-Ponty, singurul, eu sper, la a se preta la o confuzie pe care trebuie să o clarific mai întâi în lectura voastră.

Am scris faptul că „acest „eu gândesc" la care înțelegem să reducem prezența (de după ceea ce precedă: cea a subiectului fenomenologic) nu încetează să implice... toate puterile reflecției prin care se confundă subiect și conștiință". Aceasta nu vrea să spună că nu există nimic acolo din confuzional. Într-un punct eminent al ascezei carteziene, cel pe care

în mod precis aici eu îl invoc, conștiință și subiect coincid. Aceasta este faptul de a ține acest moment privilegiat drept exhaustiv al subiectului ceea ce este înșelător, faptul de a face din asta pura categorie a faptului că prezența privirii *(„regard”)* ca opacitate în vizibil ar veni să facă carne din vedere *(„vision”)* (context al frazei mele).

Aceasta este din contră din acest moment de coincidență el însuși în calitatea în care el este sesizat prin reflecție, faptul că eu înțeleg să marchez locul pe unde experiența psihanalizei face intrarea sa. La doar a fi ținut în timp, acest subiect al lui „eu gândesc” revelă ceea ce el este: ființa unei căderi. Eu sunt ceea ce gândesc: „deci eu sunt”, eu l-am comentat altundeva, marcând faptul că acest „deci” trăsătură a cauzei, divizează în mod inaugural acest „eu sunt” de existență, de acest „eu sunt” de sens.

Această refantă *(„refante” – acțiunea de a despica sau a tăia o ramură de copac în sensul lungimii încă o dată)*, aceasta este în mod propriu ceea despre ce psihanaliza ne dă experiența cotidiană. Eu am angoasa castrării în același timp în care eu o țin drept imposibilă. Așa este exemplul crud din care Freud ilustrează această refantă, reprodusă la toate nivelele structurii subiective.

Eu spun că trebuie s-o ținem drept principială și ca și primul jet al refulării originare.

Eu spun că aceste „conștiințe” filosofice cărora dumneavoastră le etalați rotisorul *(„la brochette” – frigăruia)* până la culmenul lui Sartre nu au altă funcție decât de a sutura această prăpastie *(„béance” – deschizătură)* a subiectului și că analistul din asta recunoaște miza *(„enjeu” – în jocul)* care este de a închide *(„verrouiller” – a încuia, a bloca)* adevărul (pentru care instrumentul perfect ar fi în mod evident idealul pe care Hegel ni-l promite ca și știință absolută).

Pretextul din care această operație se sprijină dintotdeauna, se trădează din stilul bunului apostol din care el s-a ilustrat în mod special în discursul lui Leibniz. Aceasta este pentru „a salva adevărul”, faptul că îi închidem poarta.

Aceasta este tocmai pentru ce problema unei erori inițiale în filosofie se impune, din momentul în care Freud a produs inconștientul pe scena pe care el i-o asignează („cealaltă scenă”, o numește el) și care îi dă dreptul la vorbire.

Aceasta este tocmai ceea asupra ce Lacan revine, pentru că această ridicare a sigiliului e atât de redutabilă încât practicienii ei înșiși nu visează decât la a o reduce *(„reléguer” – exila, îndepărta, retrograda)*. Acest drept, spun eu, inconștientul îl ține din faptul că el structurează din limbaj, și eu m-aș explica din asta din strălucirea *(„éclat” – fragment dintr-un corp dur, luminare vie, zgomot sau sunet viu și brusc)* fără sfârșit din care Freud face reținut acest fapt, dacă voi mi-ați fi pus întrebarea în jurul termenilor: inconștient și subiect.

Eu aș fi putut atunci acolo să aduc acest complement că această rațiune însăși nu este suficientă pentru a fonda acest drept, că trebuie acolo, ca și la fundamentul oricărui drept, un pasaj la act, și că aceasta este tocmai în fața a ce psihanalistul azi se sustrage.

Este tocmai pentru ce ceea ce eu învăț, nu se adresează din prim jet filosofilor. Aceasta nu este, dacă pot spune, pe frontul vostru că eu combat.

Căci e remarcabil că voi îmi puneți întrebări fără de altfel să vă neliniștiți de unde sunt eu fondat pentru a susține pozițiile pe care mi le dați mai mult sau mai puțin exacte. Locul enunțării e esențial să nu fie elidat din orice enunțat, s-o știți.

Îndoiți-vă deci de graba voastră: pentru un timp încă, alimentul nu va lipsi prostiei filosofice. Pur și simplu, pasajul la actul psihanalitic ar putea să-i indice să recunoască substanța de partea lipsei.

Psihanaliza nu are de dat seamă filosofiei de eroarea filosofică, ca și cum filosofia de acolo ar trebui „să-și dea seama”. Nu poate exista nimic așa, căci din a și-l imagina, e tocmai eroarea filosofică însăși. Subiectul nu are acolo vreo greutate de a se identifica conștiinței sale, cum voi mă faceți s-o fi spus, Dumnezeu știe de ce, dar nemaiputând de acolo decât să lase să scape topologia care se joacă cu el în această identificare.

Am spus: topologia. Căci e aici ceea ce prevalează. Vreau să spun că fără structură, imposibil de a sesiza ceva din realul economiei investirii, cum se spune, chiar fără a se ști ce se spune.

E din lipsa de elaborare pe care a pregătit-o aici pentru noi lingvistica, că Freud ezita să ia parte cu privire la originea sarcinii, pe care el o distingea în conștiință, foarte perspicace în a recunoaște-o drept fără măsură cu privire la micimea epifenomenului unde înțelegea s-o reducă la o anumită fiziologie și eliberându-se de acolo să indice continuatorilor săi fenomenul atenției pentru a descoase de acolo.

Index aparent insuficient: psihanaliștii au știut rareori să se servească de o cheie când Freud nu i-a învățat cum se deschide. Poate avansul pe care îl întreprind acest an spre un anumit obiect zis mic **a** va permite acolo deasupra ceva progres.

Sper deci să fi pus la locul ei funcția unei confuzii care e mai întâi în întrebarea voastră.

Urmarea textului, dacă e chiar cel la care vă referiți, arată în mod precis ceea ce vizează în acel punct, este pericolul deprecierii subiectului la eu. E această recentrare a teoriei psihanalitice despre eu, care mi-a trebuit s-o denunț mult timp într-o perioadă de somn a psihanalizei, pentru a face posibilă o întoarcere la Freud.

Acest accesoriu dezafectat, eul numind, care n-a mai servit decât drept învățământ în însăși psihologia de când s-a vrut puțin mai obiectivă, prin ce soartă era el relevat acolo ne-am fi așteptat ca critica să fie reluată pornind de la subiect?

Aceasta nu se concepe decât din alunecarea pe care a suportat-o psihanaliza din a se găsi confruntată exploatării manageriale a psihologiei, în special în utilizările sale de recrutare pentru angajări.

Eul autonom, sfera liberă de conflicte, propusă ca nouă evanghelie de M. Heinz Hartmann în cercul din New-York, nu e decât ideologia unei clase de imigranți preocupați de prestigii pe care le administra societatea Europei centrale când cu diaspora războiului au trebuit să se instaleze într-o societate unde valorile se sedimentează după scara lui inccome tax.

Anticipam deci despre punerea în gardă necesară promovând din 1936 cu stadiul oglinzii un model de esență deja structurală care amintea adevărată natură a eului în Freud, adică o identificare imaginară sau mai exact o serie învăluitoare de astfel de identificări.

Notați pentru scopul vostru că amintesc cu această ocazie diferența de la imagine la iluzoriu („iluzia optică" nu începe decât la judecare, înainte ea e privire obiectivată în oglindă).

Heinz Hartmann, foarte cultivat în acele materii, a putut înțelege acea aducere aminte de la Congresul din Marienband unde o proferam în 1936. Dar nu putem nimic contra atracției de a varia formele câmpului de concentrare: ideologia psihologizantă e una din ele.

Voi ceilalți filosofi nu îmi păreți a avea nevoie de acel registru al remarcilor mele decât dacă deja Alain nu va ajuns.

Sunteți voi destul de edificați pentru a mă dispensa să răspund cu privire la modalitățile de „a face pe cineva să iasă din conștiința sa"? Nu sunt Alphonse Allais, care v-ar răspunde: să-l jupuiți.

Nu conștiinței sale subiectul e condamnat, ci corpului său care rezistă în multe feluri să realizeze diviziunea subiectului.

Că această rezistență a servit să lojeze tot felul de erori (dintre care sufletul) nu împiedică această diviziune să poarte acolo efecte veridice, ca și cel pe care Freud l-a descoperit sub numele despre care oscilează încă asentimentul discipolilor săi: castrarea.

2. Psihanaliză și Societate?

- Care e raportul între subiectul unei praxis revoluționare vizând depășirea muncii sale alienate și subiectul dorinței alienate?

- Care e, după dumneavoastră, teoria limbajului implicată de marxism?

- Ce gândiți dumneavoastră despre această expresie recentă a lui Mannoni care, vorbind despre cura psihanalitică, o caracterizează ca „intervenția unei instituții într-o altă instituție" (la o recentă reuniune a psihoterapeuților instituționali)?

- Aceea pune problema funcției sociale a „maladiei nervoase” și a psihanalizei. Care e semnificația socială a faptului că psihanalistul trebuie să fie plătit de analizat? Psihanalistul trebuie să țină el cont de faptul că această cură a sa e o terapie de clasă?

Subiectul dorinței alienate, vreți să spuneți fără îndoială ceea ce enunț ca: dorința de – e dorința de Celălalt *(a lui Celuilalt, a lui Altul)*, ceea ce e just, într-atât încât nu există subiect al dorinței. Există subiect al fantasmei, adică o diviziune a subiectului cauzată de un obiect, adică astupată de el, sau mai exact obiectul căruia categoria cauzei îi ține locul în subiect.

Acest obiect e cel care lipsește considerației filosofice pentru a se situa, adică pentru a ști că ea nu e nimic.

Acest obiect e cel la care noi ajungem în psihanaliză la faptul ca el să sară din locul lui, precum balonul care scapă grămezii pentru a se oferi marcării unui punct.

Acest obiect e cel după care alergăm în psihanaliză, chiar punând orice adresă greșită posibilă sesizării sale teoretice.

E numai când acest obiect, cel pe care-l numesc obiect micuț a, și pe care l-am pus în titlul cursului meu din acest an ca obiect al psihanalizei, își va avea statutul recunoscut, că vom putea să dăm un sens pretinsei vizări pe care voi o atribuiți praxisului revoluționar al unei depășiri de către subiect a muncii sale alienate. În ce am putea noi mult depăși alienarea muncii sale? E ca și cum voi ați vrea să depășiți alienarea discursului.

Nu văd depășind această alienare decât obiectul care îi suportă de acolo valoarea, ceea ce Marx numea într-o omonimie singular anticipată a psihanalizei, fetișul, fiind înțeles că psihanaliza dezvăluie semnificația sa biologică.

Ori acest obiect cauzal e cel a cărui lovitură reglată ia formă etică în îmburghezirea care pecetluiește la scară planetară soarta a ceea ce numim nu fără pertinență cadre.

Găsiți acolo o liniere a ceea ce ar putea face să treacă întrebarea voastră la stadiul de schiță.

Dar pentru a evita orice dispreț, luați act că eu țin că psihanaliza nu are nici cel mai mic drept să interpreteze practica revoluționară – ceea ce se va motiva mai târziu - , ci, din contră, teoria revoluționară ar face bine să se țină drept responsabilă de a lăsa vidă funcția adevărului ca și cauză, când e totuși acolo supoziția primă e propriei eficacități.

E vorba de a pune în acuză categoria materialismului dialectic, și știm că pentru a o face marxiștii nu sunt tari, chiar dacă în ansamblu sunt aristotelicieni, ceea ce deja nu e așa de rău.

Doar teoria mea a limbajului ca structură a inconștientului, poate fi spusă implicată de marxism, dacă totuși nu sunteți mai exigenți decât implicația materială din care ultima noastră logică se mulțumește, adică, teoria mea a limbajului e adevărată oricare ar fi suficiența marxismului, și îi e necesară oricare ar fi lipsa pe care ea i-o lasă.

Aceasta pentru teoria limbajului pe care marxismul o implică logic.

Pentru cea pe care a implicat-o istoric. Nu am deloc să vă ofer încă în modesta mea informare despre ceea ce se întâmplă dincolo de o anumită cortină culturală, decât treizeci de pagini ale lui Stalin care a pus sfârșit dezbaterilor *marrismului* (după numele filologului Marr care ținea limbajul drept o „suprastructură").

Enunțuri ale bunului simț prim privind limbajul și numind asupra acestui punct că el nu e o suprastructură, prin care marxistul se plasează mai ales privind limbajul foarte deasupra neo-pozitivismului logician.

Minimul pe care mi-l puteți acorda privind teoria mea a limbajului, este, dacă asta vă interesează, că ea e materialistă.

Semnificantul, e materia care se transcende în limbaj. Vă las alegerea de a atribui această frază unui Bouvard comunist sau unui Pécuchet care excită *(„émoustillent" – animă, stimulează)* minunile ADN-ului.

Căci vă va fi greu să credeți că mă îngrijorez de metafizică până la punctul de a face o călătorie pentru a o întâlni.

O am la domiciliu, adică în clinică unde o întrețin în termenii care îmi permit să vă răspund despre funcția socială a maladiei mentale lapidar: funcția sa, socială ați spus bine, este ironia. Când veți avea practica

schizofrenului, veți ști ironia care îl înarmează, purtând la rădăcina oricărei relații sociale.

Când această maladie este nevroza totuși, ironia lipsește la funcția sa, și aceasta este descoperirea lui Freud de a o fi recunoscut acolo totuși, mijlocind ce el o restaurează acolo în dreptul său deplin, ceea ce echivalează la vindecarea nevrozei.

Acum psihanaliza a luat succesiunea nevrozei: ea are aceeași funcție socială, însă ea de asemenea o ratează *(„la manque" – o lipsește)*. Eu încerc să restabilesc acolo în drepturile sale ironia, mijlocind ce poate de asemenea ne vom vindeca noi de psihanaliza de azi.

Că psihanaliza trebuie să fie plătită nu implică faptul că aceasta ar fi o terapie de clasă, însă cele două sunt tot ceea ce rămâne acolo actualmente din ironie.

Aceasta poate trece drept un răspuns prea ironic. Dacă voi reflectați acolo, el vă va pare în mod sigur mai autentic decât dacă v-aș retrimite la ceea ce am spus mai sus despre funcția fetișului.

Îmi dau seama că am lăsat deoparte pe Mannoni, din lipsa de a ști ceea ce a spus în mod exact. Îl vom găsi curând în *Timpurile moderne*.

3.Psihanaliză și filosofie?

-Până la ce punct psihanaliza poate e da seama despre filosofie și în ce sens este ea abilitată să spună că filosofia, este paranoia (într-un text inedit al lui Freud care comentează Kaufmann)?

-Dacă iluzia este ultimul cuvânt al sublimării, ce raport întreține ea cu ideologia? Sublimarea nu este ea o formă de alienare?

-Cum, în interiorul învățământului filosofiei, concepeți dumneavoastră pe cel al psihanalizei?

Am spus deja destul pentru a fi scurt, căci toate acestea nu îmi plac deloc.

Că filosofia relevă de paranoia, relevă de etapa sălbatică a ironiei freudiene. Nu este cu siguranță un hazard atunci Freud o rezervă ineditului (referința la Alphonse Allais nu ar fi aici încă în afara

sezonului, să nu ne mirăm deci să reîntâlnim Kaufmann, care cunoștea ironia).

Regret că voi credeți că sublimarea este o iluzie. Cea mai mică lectură a lui Freud v-ar fi convins că el spune exact contrariul.

Religia, da, o iluzie, spune Freud, dar este pentru că el vede acolo o nevroză.

Nu știu ce putem aștepta din interiorul învățământului filosofiei, dar am făcut recent o experiență care m-a lăsat pradă unei îndoieli: este că psihanaliza nu poate contribui la ceea ce numim hermeneutică, decât readucând filosofia la legăturile ei de obscurantism.

Căci să faci stare de economicul în materie, adică de obscur (căci în același timp, ne plângem de a nu-i avea experiența), în chiar punctul în care ar trebui ca filosof să te confrunți cu căderea subiectului, aceasta relevă de aceeași operație din care se formează fantasma celebră a omului cu șobolani, care pune două pachete de rahat pe ochii care, ca din întâmplare, erau cei ai Annei Freud, fiica psihanalistului său.

Astfel filosoful ar opera el cu adevărul, când adevărul riscă să-l vadă în sărăcia sa particulară.

Dar toate acestea nu sunt așa de grave, și vizările religioase sunt aici destul de mărturisite (ele nu se ascund deloc în zilele noastre) pentru ca să putem spune că psihanaliza nu este interesată acolo.

4.Psihanaliză și antropologie?

-Poate exista sau există o disciplină fundamentală care să dea seama de unitatea științelor umane? Există un obiect unic al științelor umane?

-Psihanaliza poate ea fonda o antropologie?

Antropologia cea mai bună nu poate merge mai departe decât să facă din om ființa vorbitoare. Vorbesc eu însumi despre o știință definită prin obiectul său.

Ori subiectul inconștientului este o ființă vorbită, și aceasta este ființa omului; dacă psihanaliza trebuie să fie o știință, aceasta nu este acolo un obiect prezentabil.

În fapt psihanaliza respinge *(„réfute”- refută)* orice idee până aici prezentată despre om. Trebuie spus că toate, atâtea câte au fost, nu mai țineau la nimic încă de dinaintea psihanalizei.

Obiectul psihanalizei nu este omul; este ceea ce îi lipsește, - nu lipsă absolută, ci lipsă a unui obiect. Încă trebuie să ne înțelegem cu privire la lipsa despre care este vorba, este cea care pune în afara chestiunii faptul că menționăm din asta obiectul.

Aceasta nu este pâinea rară, aceasta este brioșa la care o Regină retrimitea popoarele ei în timpuri de foamete.

Este acolo unitatea științelor umane dacă voi vreți, adică faptul că ea face să surâzi dacă nu am recunoaște-o acolo funcția unei limite.

Ea face să surâzi dintr-un anumit uzaj al interpretării, ca și momeală a înțelegerii. O interpretare căreia îi înțelegem efectele, nu este o interpretare psihanalitică. Este suficient să fi fost analizat sau să fii analist ca să știi asta.

Aceasta este tocmai pentru ce psihanaliza ca și știință va fi structuralistă până la punctul de a recunoaște în știință un refuz al subiectului.

1966.03.30. Seminarul 13, „Obiectul...”, lecția 13

Eu am crezut să pot să-i răspund că lucrurile în gândirea mea mergeau mult mai departe, și că structurile despre care este vorba au dreptul de a fi considerate ca și din ordinul unui ὑποχείμενον [upokeimenon], a unui *suport*, chiar a unei *substanțe* a ceea ce constituie câmpul nostru. Termenul așadar de „*formă mentală*” ca și întotdeauna este acolo de abordare, este inapropriat.

Nu uitați totuși că cel care a introdus în mod eminent această chestiune a reviziunii formelor topologice ca și fundament al geometriei, Henri POINCARÉ pentru a-l numi, și publicațiile sale care încep așa cum o știți, la raportul la *Societatea de Matematică din Palermo*. Înțelegeți prea bine că era vorba acolo despre ceva ce necesită, la matematicianul el însuși, un fel de exercițiu, de exercițiu de auto-spargere a cadrelor intuitive care îi sunt obișnuite și că el admitea faptul că în aceste referințe, exista sursa unui fel de conversii a exercițiului intuitiv al

spiritului pe care el îl considera nu doar fundamental ci necesar la inaugurarea acestei reviziuni.

Să spunem acum care sunt *formele* despre care este vorba și care sunt cele care ne vor servi. *Ele sunt în număr de patru, despre care pe scurt*, în uzajul celor pentru care acești termeni au un sens, eu aș spune că acest caracter al lor comun este faptul că această caracteristică spusă a lui EULER-POINCARÉ, pe care tocmai am numit-o, acolo este egală la zero [F - A + S = 0]. Eu nu vă voi spune ceea ce este această caracteristică a lui EULER-POINCARÉ, totuși eu vă voi da un vârf, o perspectivă generală, fără asta, la ce bun s-o numim. Să începem mai întâi prin a enumera aceste patru forme care sunt:

-*cilindrul*, sau discul găurit, ceea ce *în mod topologic* este exact același lucru,

-*torul*,

-*banda Moebius*,

-și *sticla Klein*.

Aceste patru forme topologice au această constantă a lui EULER-POINCARÉ.

1966.04.20. Seminarul 13, „Obiectul...”, Seminar închis, lecția 14

Statutul vocii este la modul propriu vorbind *încă de făcut*. Însă nu doar el este de făcut, el este *de făcut să intre* în categoriile mentale ale clinicianului despre care noi vorbeam în mod precis adineaori, care în mod foarte cert, chiar și atunci când el reușește, eu am notat-o în același text, ceva lucru într-atât de fericit cât de a apercepe lucrurile care se vedeau deja de probabil un bun capăt de timp la ochiul nud, însă pe care nimeni niciodată nu le relevase, adică faptul că există din aceste fenomene de voce care se acompaniază de mișcări laringiale și musculare în jurul aparatului fonator și faptul că aceasta bineînțeles are importanța sa, și nu epuizează în mod cert chestiunea, și în orice caz îi dă un mod de abordare, asta nu a făcut să avanseze pentru atât, cu un pas mai mult, *statutul vocii*.

Aici eu aș vrea totuși să fac remarcat faptul că aceasta este o prea bine mare ingratitudine, pentru oricine are un foarte mic puțin sensul clar a ceea ce Nietzsche numea întocmai genealogia, a moralei sau a alt lucru, aceasta ar fi absolut o nebunie de a ignora ceea ce *statutul științei* în mod precis – *eu vorbesc despre a noastră* – datorează lui Socrate care în mod precis se referea la *vocea sa*.

Nu este suficient de a pretinde de a termina din asta cu vocile, a se satisface sau a crede că am satisfăcut la un fenomen ca și acela, la faptul că Socrate spunea în mod expres a se referi la vocea sa, pentru a spune: „*Oh ei bine da, exista într-un colț, un truc care nu se rotea rotund*.”. Atunci când este vorba despre Socrate, mi se pare dificil de a nu sesiza *coerența* ansamblului aparatului său, mai presus de toate dat fiind că acest aparat era acolo pentru a funcționa tot timpul la cer deschis.

Noi putem avea ideea, în mod precis că în fapt chestiunea subiectului astfel precum eu o pun, este în mod prefect și total deschisă la nivelul lui Socrate, orice noi am putea să gândim despre modul din care ne-au fost transmise aceste interviuri care erau baza învățământului său, aranjate, modificate, îmbogățite de orice mod am presupune-o prin cutare sau cutare, și prin Platon în mod special. Nu rămâne din asta mai puțin faptul că schema lor este clară, faptul că decantarea este perfectă a *ființei de știință* și a *ființei de adevăr*. Trebuie recitit tot Platon cu acest fir conducător care se prinde – aceasta pe care bineînțeles eu v-am învățat anterior la a descifra mult mai departe – numind lucrurile prin numele lor și spunând ceea despre ce este vorba în *dorința de știință*, adică ἄγαλμα [agalma]. Însă să lăsăm pentru moment!

Faptul că ceea la ce Socrate răspunde este aceasta: „*care este ființa de adevăr a acestei dorințe de știință?*”. Ce anume asta vrea să spună atunci când aceasta sfârșește în mod pretins la transcrierea platoniciană: „*Ocupă-te de sufletul tău*”? Noi o vom lăsa pentru mai târziu.

Însă aceasta nu este pentru nimic faptul că eu evoc aici Socrate, faptul că eu reamintesc de altfel această cheie: *ființă de știință* și *ființă de adevăr*.

Eu voi lăsa de asemenea azi de-o parte o remarcă pe care eu aș putea-o face asupra acestei folosiri a termenului de *cheie* atunci când eu tocmai

am spus adineaori faptul că învățământul său nu comporta din cuvânt-cheie. Aceasta este poate întocmai faptul că proprietatea cheilor în chestiune, aceasta este de a nu avea lacăt. Și într-adevăr, toată chestiunea este acolo. Eu vreau pur și simplu să fac o remarcă și care este cea pe care, bineînțeles, fiecare ar putea-o ridica aici: „*atunci, pentru ce Socrate nu a descoperit el, articulat, inconștientul?*”

1966.04.27. Seminarul 13, „Obiectul...”, Seminar închis, lecția 15

Ar putea să existe acolo *o desinență* sau *o flexiune* care ar indica faptul că aceasta este *viitorul, trecutul, substantivul, partitivul* sau *torsivul („torsif” – foarte nostim, foarte comic) (?)*.

Și faptul că asta are un sens care nu exista întocmai la acest loc de marcă.

Acolo este esența funcției de semnificanță și dacă femeia păstrează, conservă, purtată la o putere superioară ceea ce îi dă din a nu avea *falusul*, aceasta este întocmai din a putea face din această funcție a *falusului* perfecta împlinire a ceea ce este la inima *castrării*: cuvântul *falus*, *adică această castrare ea însăși*, din a putea să poarte din asta funcția de semnificanță în acest punct din a fi *non marcată*.

1966.05.04. Seminarul 13, „Obiectul...”, lecția 18

Funcția ecranului ca și suport, ca atare, *al semnificanței*, iată ceea ce noi găsim imediat la trezirea a acestui ceva care din om ne asigură că, oricare ar fi fost tonul vocii pe care el l-a dat acolo, el era o ființă vorbitoare.

Aceasta este prea bine aici că este vorba despre a sesiza de mai de aproape *raportul semnificanței la structura vizuală*, care se găsește din prin forța lucrurilor, adică din prin faptul că pare, până la nou ordin, că noi nu vom avea niciodată nici o urmă a *vocii* acestor primi oameni, aceasta este în mod sigur din stilul *scrierii* faptul că noi găsim primele manifestații la el a vorbirii. *(Cf. Leroi-Gouhran: Gestul și vorbirea)*

Tot așa cum de nenumărate ori, pentru ceea ce este concepția Dumnezeului clasic, *omniprezent, omniștient, omnivăzător*, eu vă pun întrebarea:

-*Acest Dumnezeu acolo poate el crede în Dumnezeu?*

-*Acest Dumnezeu acolo știe el că este Dumnezeu?*

...

Acest Altul vid, acest Dumnezeu al unei teologi abstracte, pură articulare a mirajului, Dumnezeu al teologiei lui Fenelon, legând *existența lui* Dumnezeu la *existența eului*, este tocmai acolo punctul de inscripție, suprafața pe care Velazquez ne reprezintă ceea ce are să ne reprezinte.

Însă așa cum v-am spus-o: *pentru ca aceasta să țină, rămâne că trebuie să existe și privirea*. Este tocmai aceasta ceea ce, în această teologie este uitat și această teologie durează întotdeauna, pentru atât cât filosofia modernă crede că a existat un pas făcut cu formula lui Nietzsche care spune că *„Dumnezeu este mort”. Și după? Asta a schimbat ceva? „Dumnezeu este mort, totul este permis.”* spune bătrânul imbecil, că el se numește tatăl Karamazov sau prea bine Nietzsche.

Noi știm toți că după ce Dumnezeu este mort, totul este ca întotdeauna, în aceeași poziție, adică faptul că nimic nu este permis, pentru simplu motiv că problema, nu a vederii lui Dumnezeu și a omniștienței sale, este acolo ceea ce este în cauză, ci a locului și a funcției privirii. Acolo, statutul a ceea ce a advenit din privirea lui Dumnezeu nu este volatilizat. Tocmai pentru asta am putut să vă vorbesc așa cum v-am vorbit despre pariul lui Pascal, pentru că așa cum spune Pascal: „*noi suntem angajați*” și pentru că istoriile acestui pariu, asta ține întotdeauna. Și pentru că noi suntem din asta întotdeauna la a juca cu mingea între privirea noastră, privirea lui Dumnezeu, și câteva alte mici obiecte ca și cel pe care ni-l prezintă, în acest tablou Infanta.

...

Acest obiect(a), în fața acestei oglinzi, în sumă inexistente a Altuia noi am pus întrebarea de a ști a cui este el apartenența:

-a celor care îl suportă în *această vedere vidă*,

-sau a pictorului, aici plasat ca subiect privitor care face să apară *transmutația operei de artă*? Această ambiguitate a apartenenței *obiectului(a)*, este tocmai acolo ceea ce ne permite s-o raportăm, s-o reînnodăm la acest fir precedent pe care l-am lăsat suspendat, în jurul funcției *mizei* în calitatea în care am ilustrat-o din pariul lui Pascal.

Obiectul(a) reunind aici cea mai universală combinatorie a sa, este ceea ce este în joc între S și A în calitatea în care niciunul dintre ei nu ar ști să coexiste cu celălalt, decât din a fi marcați din semnul barei, adică din a fi în poziție de divizat în mod precis din incidența obiectului(a).

Impasul, dezmembrarea în patru unde este pusă funcția subiectului, întocmai în funcția pariului...

acest pariu absurd cu adevărat crucial pentru toți cei ce s-au aplecat asupra analizei sale

...reamintesc că am făcut capitolul de introducere, la avansarea expozeului meu acest an, despre *obiectul(a)*.

1966.06.15. Seminarul 13, „Obiectul psihanalizei”, lecția 22, Seminar închis

Ne dăm sau nu ne dăm rahatul. Și astfel ajungem sau nu ajungem la oblativitate. Este absolut astfel despre orice dar și despre orice dar – așa cum noi o știm dintotdeauna, pentru că Freud niciodată nu a spus altceva – nu este vorba niciodată, atunci când dăm ceea ce avem, decât despre a da rahatul. Este prea bine pentru asta că atunci când eu am încercat să definesc pentru voi iubirea, într-un fel, așa, de *flash*, eu am spus că *iubirea era a da ceea ce nu avem*.

În mod natural nu este suficient s-o repetăm pentru a ști ceea ce asta vrea să spună.

...

Da. Însă asta pune mici probleme. Piciorul, Napoleon cunoștea un capăt cu privire la ceea ce reiese din iubire. El spunea că cel mai bun lucru pe

care îl aveam de făcut era să ni le luăm în gât, picioarele, înțeleg. Singura victorie în iubire, aceasta este fuga. El știa să facă iubirea. Avem dovezi.

1966.06.22. Seminarul 13, „Obiectul psihanalizei”, lecția 23, Seminar închis

Lacan

Bună ziua Safouan. Veniți, veniți aproape de mine chiar acum, ultima dată s-a întâmplat ceea ce ați văzut, m-am lăsat încă antrenat, eram pe... elanul meu, aveam un anumit număr de puncte în sumă de precizat în ceea ce a fusese ultima mea lecție a ceea ce numim seminar deschis. Exista acolo un oaspete neașteptat, pe care noi l-am invitat să vină să mă vadă pentru că el conduce în Italia o revistă, pe credința mea, chiar foarte interesantă.

Va trebui să vorbesc cu Milner. Milner unde e?

X - Milner? A ieșit.

Ah da, căci l-am văzut intrând adineaori. Și atunci am vrut totuși ca el să aibă un mic eșantion din stil. Acestea fiind spuse, nu rămâne de acolo mai puțin că apelul pe care l-am făcut la începutul ședinței, sperând să am intervenții, să spunem neprevăzute, așadar se reînnoiește azi și dacă cineva ar binevoi după Melman, care are ceva să ne spună, ceva ce el avea de altfel deja pregătit ultima dată și motiv pentru care eu țin mult ca el să vorbească imediat, și primul.

Iar dacă între timp cineva ar tremura o mică întrebare – unul sau mai mulți – ei bine, nu aș fi nemulțumit. Doriți să veniți să îmi vorbiți dragul meu Safouan? Puneți-vă acolo, eu mă voi pune acolo. Aceasta nu vă deranjează? Nu aveți preferințe. Dacă aveți o preferință, spuneți-o.

Cine îmi dă hârtie? Se întâmplă că nu am.

...

Situația analitică este o situație în mod extrem structurată, tot ceea ce voi puteți aduce ca și mărturii a ceea ce seamănă la subiect, la ceea ce voi numiți expansiune narcisică, aceasta sunt *notații fenomenologice* și

care nu sunt absolut deloc fondate în orice raport ar fi, articulabil în real, în ceea ce este acolo în situație.

Eu voi sprijini bine lucrurile pentru a vedea bine lucrurile, ca voi să concepeți ceea despre ce este vorba pentru că în cele din urmă, aceasta este despre sensul însăși al învățământului meu acolo că este vorba. Trebuie totuși – în ce registru? – acest fel de *retur*.

La ce? Nu bineînțeles la acest stadiu anterior subiectului, noi nu vedem niciodată pe nimeni regresând așa la starea de mic copil chiar și într-un mod metaforic.

Ceea ce permite de a se exprima astfel, aceasta este faptul că există tehnici, asceze în care subiectul încearcă, în mod efectiv de a repera o reurcare care nu este o reurcare...

care nu este o reurcare în câmpul temporal al lumii pe care el l-a parcurs, al trecutului său, însă o reurcare, dacă o putem spune, la ceea ce eu aș numi o stare indiferențiată a ființei

...și că există pentru asta tehnici, există un fel, un mod de a articula, de a manipula raportul subiectului la propria sa conștiință pentru ca el să aibă sentimentul de a ajunge astfel la a depăși ceva din limitele lumii.

Aceasta este o regresie care este...

eu nu vreau bineînțeles, eu nu pretind a face din asta în aceste câteva cuvinte teoria

...aceasta este o regresie care este o regresie de ordinul ființei și care poate spera astfel, dacă atât este cât aceasta este vizat, a fi un fundament pentru a ajunge la o poziție în ființă care este mai radicală. Aceasta este singurul lucru care justifică enormitățile pe care noi le găsim în texte asupra acestui subiect: este această specie de existență în ecou, a acestei tehnici de a reurca spre, aceasta este ceea ce numim stările multiple sau stările radicale ale ființei.

Însă ceea ce noi căutăm – dragul meu, totuși – nu trebuie totuși să uităm că aceea nu are absolut nimic de-a face *(„foutre”)* cu asta. Eu am subliniat-o aceasta este caracterizată prin trăsături absolut manifeste, necesitând în primul rând mai întâi lucruri pentru a se lansa în acest fel de asceză. Primul pas cerut într-un fel la prag, aceasta este o purificare

a dorinței și că apoi asta procedă prin ce? Prin calea unei cercetări pe care după tot eu am articulat-o în timpul său, chiar dacă voi nu a trebuit niciodată să apropiați aceste două registre. Eu am făcut-o undeva în această *cauzalitate psihică* despre care am pălăvrăgit în fața unui auditoriu la acel moment *altfel opac*, care poate a rămas-o după:

„*Atunci când omul căutând vidul gândirii se avansează în luminarea („lueur" – lumină slabă, efemeră, fugitivă, claritate, halou, străfulgerare) fără umbră a spațiului imaginar abținându-se însăși să aștepte ceea ce din asta va apare, o oglindă fără luciu („éclat" – fragment provenind dintr-un corp dur, „lueur" vie, strălucire, zgomot sau sunet viu și brusc, scandal, vivacitate, frumusețe) îi arată o suprafață unde nu se reflectă nimic.*" *(Scrieri p.188)*

Sunt eu cel care a scris aceasta ca și *ilustrație* a ceva ce privea în mod propriu vorbind *limita stadiului oglinzii*.

În mod cert nu ca și un drum, ca și o cale care ar fi cea care aparține experienței noastre de psihanalist. Nu are nimic de-a face cu situația analitică, aceasta este indicația „*pe aici ieșirea*" spre alte tehnici.

Și există multe lucruri în această frază. Aceasta este una dintre cele, atunci când eu mă recitesc, de care eu mă felicit pentru rigoarea pe care am știut s-o pun acolo, căci nu există nici măcar unul singur dintre aceste cuvinte care să nu fie utilizabil, acolo inclus ceea ce nu aș avea timpul să fac azi: ideea pe care voi v-o faceți despre ceea ce există în spatele cuvântului a *aștepta*. Însă să lăsăm!

...

Charles Melman:

Acest articol despre „Mecanismul psihic al uitării"... fixând procesele inconștiente ale memoriei, ale funcționării mentale, într-o organizare care este prea bine în mod exclusiv cea a semnificantului... și acea mișcare a acelui proces într-o baie într-un fel naturală care este anume situată în text ca fiind cea a sexualității și a morții. Termenul fiind acolo în mod absolut numit. În „Amintiri ecran" cei doi poli vor fi mult mai mult încă... în mod egal numiți de Freud, cei al foamei și ai iubirii.

...

În concluzie spune Freud: foame și iubire, Hunger und Liebe, iată curenții pulsionali care sunt așadar, spune el, în acea amintire ecran.

1966.11.16. Seminarul 14, „Logica fantasmei”, lecția 1

Voi arunca azi câteva puncte ce vor participa mai degrabă din promisiune.

Logică a fantasmei am intitulat, în acest an, ceea ce socotesc să pot să vă prezint din ceea ce se impune, în punctul în care suntem, dintr-un anumit drum. Drum ce implică - o voi reaminti cu forță azi - acest tip de *retur foarte special* pe care noi l-am văzut deja anul trecut înscris în structură și care e în mod propriu, în tot ceea ce descoperă gândirea freudiană, fundamental. Acest *retur* se numește „*repetiție*”.

A repeta nu este a regăsi același lucru, așa cum o vom articula imediat și contrar a ceea ce credem, aceasta nu este neapărat a repeta în mod indefinit. Vom reveni așadar la teme pe care le-am situat într-un anumit mod deja de mult timp. Este prea bine de asemenea, pentru că suntem la timpul acestui retur și al funcției sale, faptul că am crezut să nu mai pot întârzia să vă dau reunit ceea ce până aici crezusem necesar *ca punctare minimă* a acestui parcurs, adică acest volum (*Scrieri*, Seuil, 1966) pe care voi vă găsiți deja a-l avea la îndemână.

Această raportare în scris, pe care după toate, într-un anumit mod, mă forțam până în prezent dacă nu s-o evit, cel puțin s-o întârzii, aceasta este pentru că în acest an ne va fi fără îndoială posibil *să-i aprofundăm funcția*, pe care acolo încă, eu am crezut să-l pot depăși acest pas.

Aceste câteva puncte de indicație pe care azi le voi enunța în fața voastră, eu le-am ales *cinci*:

-*Primul* consistând la a vă reaminti punctul în care suntem privind articularea logică a fantasmei, ceea ce va fi propriu-zis acest an, textul meu.

-*Al doilea*, la reamintirea raportului acestei structuri a fantasmei, pe care v-o voi reamintit mai întâi, la structura, ca atare, a semnificantului.

-*Al treilea*, la ceva esențial și cu adevărat fundamental care convine să fie reamintit, privind ceea ce noi *putem*, ceea ce noi *trebuie să numim* în acest an, dacă punem în prim plan ceea ce am numit *logica* în chestiune, o remarcă esențială privind *Universul discursului*.

-*Al patrulea punct*: ceva indicație relativ la relația sa la scrierea ca atare.

-*În sfârșit, aș termina* pe reamintirea a ceea ce ne indică Freud într-un mod articulat, privind ceea ce este despre raportul gândirii la limbaj și la inconștient.

Logica fantasmei așadar, vom pleca de la scrierea pe care deja am format-o, adică formula: ($\S \lozenge a$), $\S$, *romb*, *mic(a)*, aceasta între paranteze.

Reamintesc ce înseamnă $\S$: *S-ul barat* reprezintă, ține loc în această formulă la ceea ce se reîntoarce privind *diviziunea subiectului*, care se găsește la principiul întregii descoperiri freudiene și care constă în aceasta, faptul că subiectul este, pentru o parte, barat de ceea ce îl constituie în mod propriu în calitate de funcție a inconștientului.

Această formulă stabilește ceva ce e o legătură, o conexiune, între acest subiect în calitatea de astfel constituit și altceva care se numește *mic(a)*. *Mic(a)* e un obiect despre care ceea ce numesc acest an „*a face logica fantasmei*”, va consista în a-i determina statutul: statutul, în mod precis într-un raport care e un raport logic în mod propriu vorbind.

Lucru straniu fără îndoială și asupra căruia îmi veți permite să nu mă întind: vreau să spun că ceea ce sugerează drept raport la *fantasia*, la imaginație, termenul *fantasmă*, nu mă voi complace, nici măcar o clipă, să-i marchez contrastul cu termenul de *logică* din care înțeleg să-l *structurez*.

Este fără îndoială că fantasma, așa cum noi pretindem să-i instaurăm statutul, nu e *chiar atât de fundamental, atât de radical* antinomică pe cât putem la prima abordare s-o gândim, la această *caracterizare logică* pe care, în mod propriu vorbind, o disprețuiește.

La fel de bine trăsătura *imaginară* a ceea ce numim *obiectul(a)*, vă va apare și mai bine încă, pe măsură ce vom marca ceea ce permite s-o caracterizezi ca *valoare logică*, ca fiind mult mai puțin înrudită, mi se

pare, la o primă abordare, cu *domeniul* a ceea ce este, în mod propriu vorbind *imaginarul*. *Imaginarul mult mai degrabă se agață acolo, îl înconjoară*, se acumulează acolo. *Obiectul(a) este de un alt statut.*

Cu siguranță este de dorit ca cei ce mă ascultă în acest an, să fi avut anul trecut ocazia de a prinde oarecare înțelegere, oarecare idee despre asta. Bineînțeles că acest *obiect(a)* nu este absolut deloc ceva care, încă atât de ușor...

pentru toți și în special pentru cei pentru care este centrul experienței lor: *psihanaliștii*

....să aibă încă, dacă aș putea spune suficientă familiaritate, pentru ca aceasta să fie, aș zice *fără teamă*, chiar fără angoasă, să le fie prezentat.

-*„Ce ați făcut așadar?”* – îmi spunea unul dintre ei – *„încât să aveți nevoie să inventați acest obiect mic(a)?*”

Cred, într-adevăr, că la a lua lucrurile dintr-un orizont puțin mai amplu, era marele timp. Căci fără acest *obiect mic(a)*...

ale cărui incidențe – mi se pare – s-au făcut pentru oamenii generației noastre suficient de larg simțite

...mi se pare că mult din ceea ce s-a făcut ca analize, atât ale *subiectivității* cât și și ale *istoriei* și ale interpretării sale și în special a ceea ce noi am trăit ca istorie contemporană și în mod foarte precis a ceea ce noi am botezat destul de grosier din termenul cel mai impropriu sub numele de „*totalitarism*”.

Fiecare, care după ce îl va fi înțeles, va putea să se angajeze la a aplica acolo funcția categoriei *obiectului mic(a)*, va vedea poate clarificându-se din ce anume el se reîntorcea în ceea despre ce nouă ne lipsesc încă, într-un mod surprinzător, interpretări satisfăcătoare.

Subiectul barat, în raportul său cu acest *obiect mic(a)*, este unit în această formulă scrisă la tablă $(\$ \lozenge a)$ prin acest *ceva*, care se prezintă ca *un romb*, pe care l-am numit adineaori *marcatorul („le poinçon”)*, și care, într-adevăr, este un semn forjat cu totul expres pentru a reuni în el ceea ce se poate izola din asta, după cum voi îl separați dintr-o *trăsătură verticală* sau dintr-o *trăsătură orizontală*.

Separat printr-o trăsătură verticală:

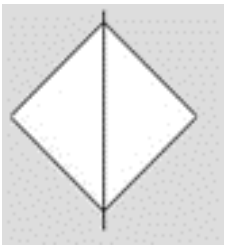

el reprezintă un dublu raport, care poate să se citească la prima abordare ca mai mare (>) sau mai mic (<):

- $\not S$ mai mic sau – la fel de bine – mai mare decât A. *(lapsus al lui Lacan, în fapt : (a))*

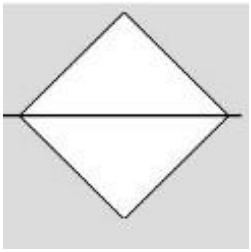

- $\not S$ inclus sau la fel de bine exclus din mare A *(lapsus reiterat)*.

Ce vrea să spună? Dacă nu faptul că ceea ce se sugerează în primul plan al acestei conjuncții, este ceva ce în mod logic se numește relație de *incluziune* și încă de *implicație*, cu condiția ca noi s-o facem reversibilă și care se articulează...

merg repede fără îndoială, însă vom avea timpul să ne întindem și să reluăm aceste lucruri: azi v-o indic, este suficient să punem câteva jaloane sugestive

...această relație care se articulează din articulația logică, care se numește: „*dacă și numai dacă*”.

S barat în acest sens, adică: *marcatorul* fiind divizat prin *bara verticală*, este subiectul barat la acest raport de „*dacă și numai dacă*” cu *micul(a)*: $(\not S \lozenge a)$

Aceasta ne oprește: există așadar un subiect... Iată ceea ce în mod logic noi suntem forțați să scriem la principiul unei astfel de formule. Ceva, acolo, ni se propune care este diviziunea *existenței de fapt* și a *existenței logice*.

-*Existența de fapt* bineînțeles ne reportează la existența de |*ființe*| *(„d'|êtres|)* – între două bare cuvântul *ființe* – *ființe* – sau nu - , *vorbitoare*. Acestea sunt *în general vii*. Spun „*în general*”, pentru că aceasta nu este absolut deloc neapărat: noi avem *Oaspetele de piatră* care nu există doar *în scena* în care Mozart îl animă, el se plimbă printre noi toți în mod absolut obișnuit!

-*Existența logică e altceva* și ca atare, are statutul său: *există subiect pornind din momentul în care noi facem logică, adică în care noi trebuie să manipulăm semnificanți.*

Ceea ce e din *existența de fapt*, adică faptul că ceva rezultă din faptul că există subiect la nivelul de ființe ce vorbesc, e ceva ce, ca orice *existență de fapt*, necesită să fie stabilită deja o anumită articulare. Ori, nimic nu dovedește că această articulare se face în priză directă, că ar fi în mod direct din faptul că există ființe vii sau altele care vorbesc, că ele ar fi pentru atât și într-un mod imediat, determinate ca subiecți.

„*Dacă și numai dacă*” e acolo pentru a ne-o reaminti. Vă respun aici articulații prin care va trebui să retrecem, însă ele sunt în ele însele destul de neobișnuite, destul de puțin defrișate, pentru ca eu să cred să trebuiască să vă indic linia generală a desenului meu în ceea ce trebuie să explic în fața voastră.

Mic(a), rezultă dintr-o operație de structură logică, ea, efectuată nu *in vivo*, nici măcar pe viu, nici propriu vorbind *(pe corp)* în sensul confuz pe care îl păstrează pentru noi termenul de „*corp*”…

asta nu e neapărat „*livra de carne*”, chiar dacă aceasta ar putea s-o fie și chiar dacă după toate, când asta o este, asta nu aranjează atât de rău lucrurile

…dar, în sfârșit, el clarifică faptul că în această entitate atât de puțin înțeleasă a „*corpului*”, există ceva ce se pretează la această operație de structură logică, care ne rămâne să determinăm. Voi știți: *sânul, scibalul, privirea, vocea*, aceste piese detașabile și totuși în întregime relegate corpului, iată ceea despre ce e vorba în *obiectul mic(a).*

Pentru a face din *(a)*, așadar, să ne limităm, întrucât ne vom obliga la oarecare rigoare logică, să semnalăm aici, faptul că trebuie din „*gata la*

a-l furniza”: asta poate, momentan, să ne fie suficient. Și *asta nu aranjează nimic*! *Asta nu aranjează nimic* pentru ceea în ce noi trebuie să avansăm: pentru a face fantasmă trebuie din „*gata la a-l purta*”.

Îmi veți permite aici, să articulez câteva teze sub forma lor cea mai provocatoare, întrucât la fel de bine ceea despre ce este vorba este de a *decapita* acest domeniu *al câmpurilor de captură* care îl fac să revină invincibil la iluziile cele mai fundamentale: ceea ce numim *experiența psihologică*. Ceea ce voi avansa este în mod foarte precis ceea ce va propti, ceea ce va fonda, ceea din ce va arăta consistența, tot ceea ce în acest an, pentru voi, voi derula.

Derula, eu v-am spus-o deja, acum mult timp că aceasta este deja făcut. În al patrulea an al seminarului meu, eu am tratat *Relația de obiect*: deja în ceea ce privește *obiectul mic(a)* totul este spus cât despre *structura raportului obiectului mic(a) la Altul*, absolut în mod special și foarte suficient amorsat în indicația că *aceasta este din imaginarul mamei că va depinde structura subiectivă a copilului*. În mod sigur, ceea ce este aici vorba pentru noi de a indica, aceasta este ceea *în ce anume acest raport se articulează în termeni în mod propriu logici, adică relevând în mod radical de funcția semnificantului.*

Însă este de notat că pentru cine rezuma atunci ceea ce eu puteam indica în acest sens, cea mai mică greșeală...

eu vreau să spun: lipsă privind apartenența fiecăruia dintre termenii acestor *trei funcții* care atunci puteau să se desemneze ca și *subiect, obiect – în sensul de obiect de iubire* - și din dincolo-ul de acesta, al nostru actual *obiect(a)*

...cea mai mică greșeală, adică referința la „*imaginarul subiectului*”, putea întuneca relația care era vorba acolo de a schița.

A nu situa în câmpul Altuia ca atare, a funcției *obiectului(a)* de exemplu, decât în statutul perversului, aceasta este totodată funcția, pentru el, a *falusului* și teoria sadică a coitului cele care sunt *determinații*.

Atunci când nu este din asta nimic, faptul că aceasta este la nivelul mamei că aceste două incidențe funcționează.

Eu avansez deci, în ceea ce este vorba aici de a enunța: pentru a face fantasmă, trebuie din „*gata la a purta*”. Ce anume poartă, *cine anume poartă fantasma? Ceea ce poartă fantasma are două nume*, cele *ce privesc o singură și aceeași substanță*, dacă voi vreți prea bine – *acest termen* - să-l reduceți la *această funcție a suprafeței* așa cum eu, anul trecut, am articulat-o...

această suprafață primordială care ne trebuie pentru a face să funcționeze articulația noastră logică, voi cunoașteți din asta deja câteva forme: aceasta sunt suprafețe închise, ele participă din *bulă* în afară de faptul că ele nu sunt sferice.

Să le numim „*bula*” și noi vom vedea ceea ce motivează, ceea la ce se atașează, existența *bulelor* în real

...această suprafață pe care eu o numesc bulă are în mod propriu două nume: *dorința* și *realitatea*.

Este prea bine inutil să te obosești să articulezi „*realitatea dorinței*” căci în mod primordial *dorința și realitatea au un raport de textură fără tăietură*, ele nu au deci nevoie de *cusătură*, nu au nevoie să fie *recusute.* Nu există mai multă „*realitate a dorinței*” decât este just de a spune „*verso-ul recto-ului*”: există o singură și aceeași stofă care are *un verso* și *un recto*.

Încă această stofă este ea *țesută* în așa fel încât treci, fără să îți dai seama de asta, întrucât ea este *fără tăietură* și *fără cusătură*, de la una la alta dintre fețele sale și este tocmai pentru aceasta că eu am făcut în fața voastră într-atât de mult stare despre o structură ca cea spusă a *planului proiectiv*, imaginată la tablă în ceea ce numim *mitra* sau *cros-cap-ul*.

Că treci de la o față la alta fără să îți dai seama de asta, aceasta spune prea bine *că nu există din asta decât una* – eu înțeleg: *decât o față*.

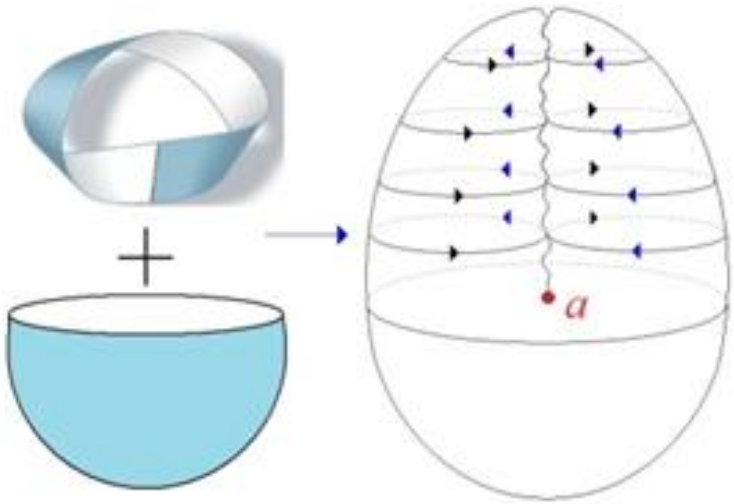

Nu rămâne mai puțin adevărat, precum în *suprafețele* pe care tocmai le-am evocat, dintre care o formă parcelară e banda Moebius: există o față și un dos… ceea ce trebuie neapărat pus, într-un mod original, pentru a aminti cum se fondează această distincție a feței și dosului ca deja acolo înainte de orice tăietură…

E clar, precum animaliculele de care dau seama matematicienii privind funcția suprafețelor, că cine îi va fi acelei suprafețe integral implicat, nu va vedea, la această distincție totuși sigură a feței și dosului, decât o picătură, altfel zis: absolut nimic.

Tot ce se referă, în suprafețele de care am dat seama în fața voastră, înseriate de la planul proiectiv până la sticla Klein, la ceea ce putem numi proprietățile extrinseci și care merg foarte departe… pot spune că cea mai mare parte din ceea ce vi se pare cel mai evident, atunci când vă imaginez acele suprafețe… nu sunt proprietăți ale suprafeței: doar într-o a treia dimensiune își iau funcția.

Chiar și gaura care e în mijlocul torului să nu credeți că o ființă pur torică și-ar da seama de funcția ei! Totuși, această funcție nu e fără consecință căci după ea… acum, Dumnezeul meu, ceva aproape 6 ani… am încercat deja să articulez, pentru cei ce mă ascultau atunci, printre care le văd, la primul rang… să articulez raporturile subiectului cu Celălalt în nevroză.

E cu adevărat – această a treia dimensiune – în ea, despre Celălalt vorba, ca atare. Prin raport la Celălalt și în măsura în care e acolo acest alt termen, poate fi vorba să distingi o față și un dos, ceea ce nu e încă să distingi realitate și dorință.

Ceea ce e față sau dos primitiv la locul Celuilalt, în discursul Celuilalt, se dă cu banul. Asta nu privește cu nimic subiectul, pentru motivul că nu e încă acolo.

Subiectul începe cu tăietura.

Dacă luăm, dintre acele suprafețe, pe cea mai exemplară căci e cea mai simplu de mânuit, adică cea pe care am numit-o adineauri cros-cap sau plan proiectiv, o tăietură, dar nu oricare, vreau să spun… o reamintesc celor pentru care acele imagini au încă o oarecare prezență: da, o repet, într-un mod pur imaginat, dar la care imaginea e necesară, adică pe această bulă:

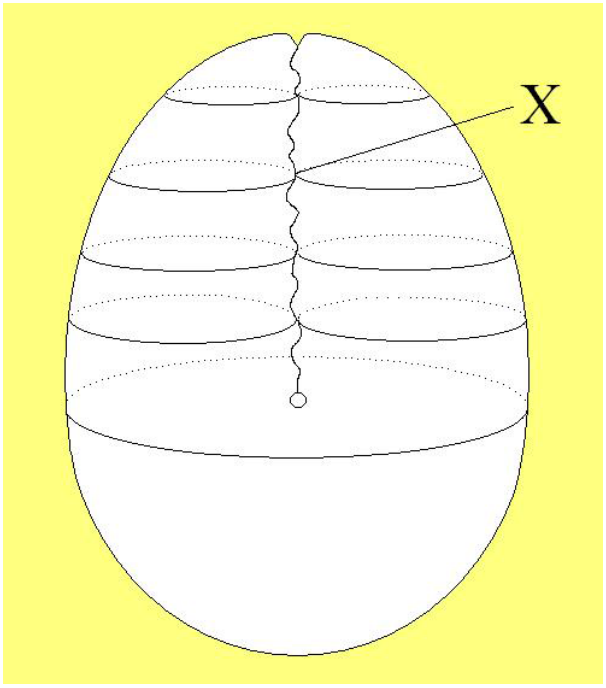

ai cărei pereți, să-i numim anterior și posterior, vin aici, x, în această trăsătură nu mai puțin imaginară, să se încrucișeze – așa reprezentăm structura a ceea despre ce e vorba… orice decupează, orice taie care va străbate această linie imaginară, va instaura o schimbare totală a structurii suprafeței:

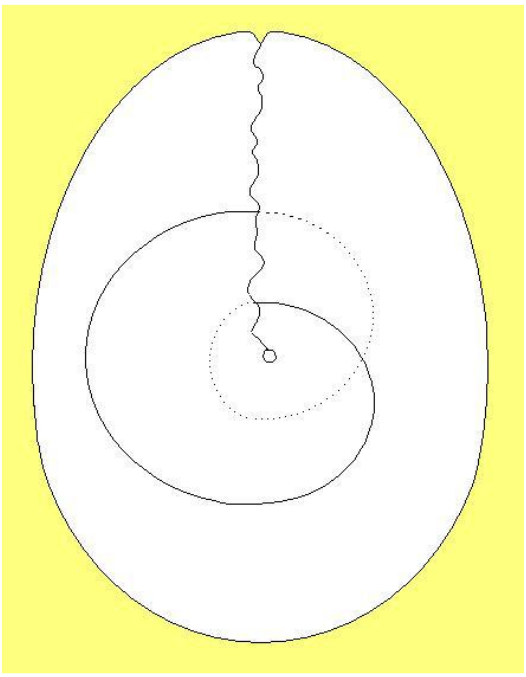

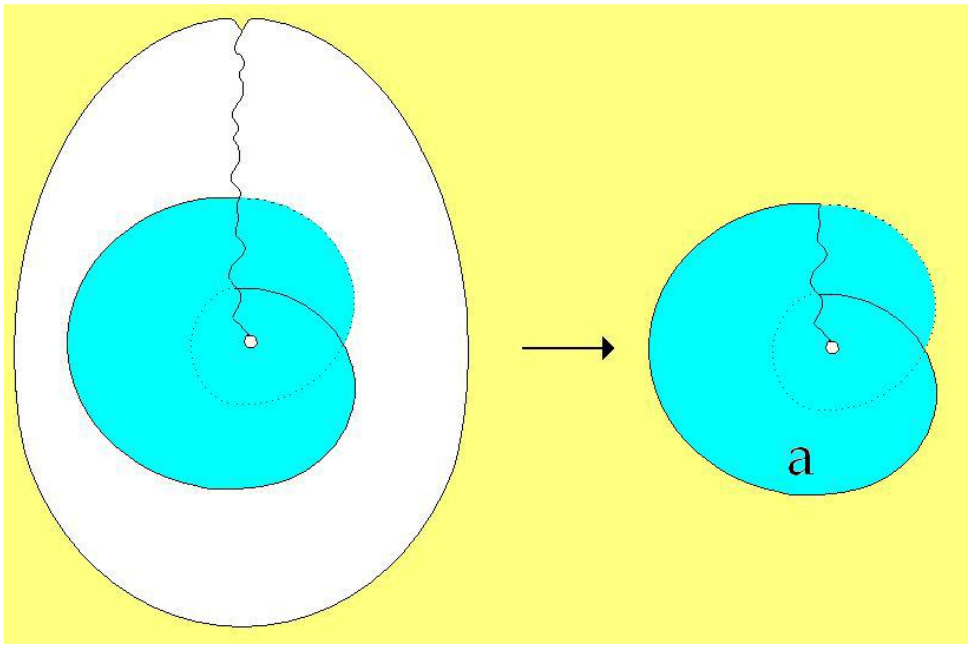

Această suprafață devine ceea ce anul trecut am învățat să decupăm în această suprafață sub numele de obiect(a)… în întregime, suprafața devine un disc aplatizabil, cu o față și un dos, despre care trebuie spus că nu poți trece de la una la alta fără să traversezi o margine.

Acea margine e tocmai ceea ce face traversarea imposibilă, cel puțin așa îi putem articula funcția.

Mai întâi – „in initio” – bula… prin această primă tăietură plină cu o implicație care nu sare spre constatare imediat… prin această primă tăietură, devine un obiect(a).

Acest obiect(a) păstrează… căci acest raport îl are de la origine, pentru ca orice ar fi să se poată explica de acolo… un raport fundamental cu Celălalt.

De fapt, subiectul încă nu a apărut deloc cu singura tăietură prin care această bulă… care instaurează semnificantul în real… lasă să cadă mai întâi acest obiect străin care obiectul(a).

Trebuie și e suficient… în structura indicată aici… să îți dai seama despre ceea ce e din această tăietură, pentru a vedea și că ea are proprietatea, dedublând-se pur și simplu, să se reunească – altfel spus, că e același lucru să faci o singură tăietură sau să faci două:

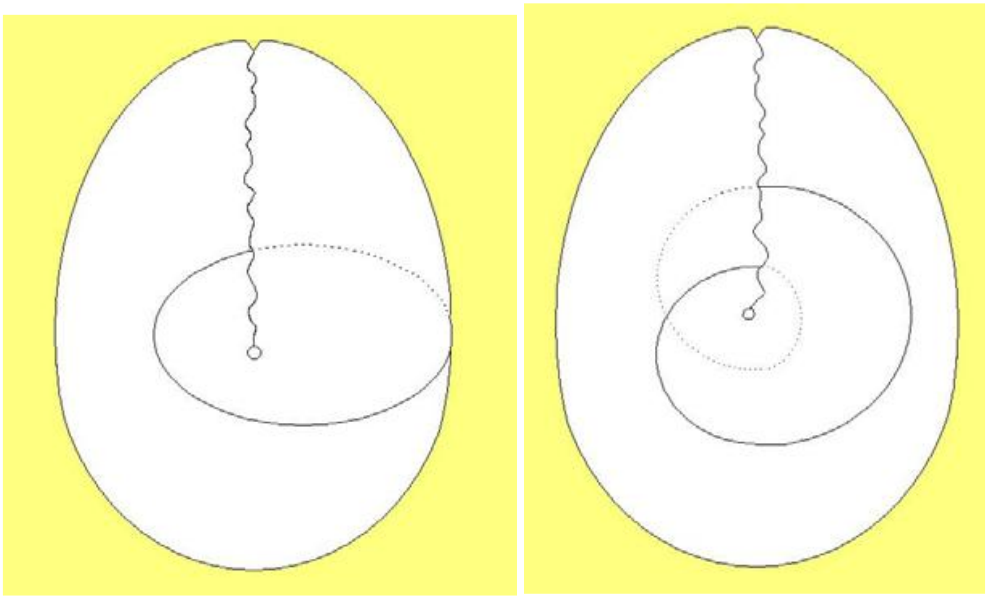

De considerat deschiderea a ceea ce e, aici, între cele două tururi ale mele care nu fac decât unul, ca echivalent al primei tăieturi, care într-adevăr:

-dacă o dau la o parte această deschidere care se realizează,

-dar dacă fac… în țesătura în care e vorba să se exercite această tăietură… o dublă tăietură, degajez, restitui ceea ce fost pierdut în prima tăietură: o suprafață a cărei față se continuă cu dosul.

Restitui non-separația primitivă a realității cu dorința.

Cum – mai apoi – vom defini realitate ceea ce am numit înainte să fii gata să porți fantasma, adică ceea ce-i face cadrul și vom vedea atunci:

-că realitatea, întreaga realitate umană, nu e altceva decât montaj simbolic și imaginar,

-că dorința, în centrul acestui aparat, al acelui cadru pe care-l numim realitate, e la fel de bine, propriu vorbind, ceea ce acoperă… așa cum am articulat-o dintotdeauna… ceea ce e important să distingi din

realitatea umană și ceea ce e propriu vorbind realul, care nu e niciodată decât între-perceput… între-perceput atunci când masca oscilează,

-care e cel al fantasmei – adică același lucrul pe care l-a înțeles Spinoza, când a spus: „dorința, e esența omului”

Cu adevărat acest cuvânt „om” e un termen de tranziție imposibil de conservat într-un sistem a-teologic, ceea ce nu e cazul lui Spinoza.

Acestei formule spinoziene trebuie să-i substituim pur și simplu această formulă – această formulă a cărei necunoaștere conduce psihanaliza la aberațiile cele mai grosiere, și anume: „dorința e esența realității”.

Dar, acel raport (al obiectului(a)) la Celălalt… fără care nimic nu poate fi perceput din jocul real al acelui raport… este ceea ce am încercat să desenez pentru voi recurgând la vechiul suport al cercurilor Euler, relația ca fundamentală.

Cu siguranță, este insuficientă această reprezentare, dar dacă o acompaniem cu ceea ce ea suportă în logică, ea poate servi:

-ceea ce reiese din raportul subiectului la obiectul(a) se definește ca un prim cerc,

-pe care un alt cer, cel al Celuilalt tocmai îl taie,

-(a) este intersecția lor:

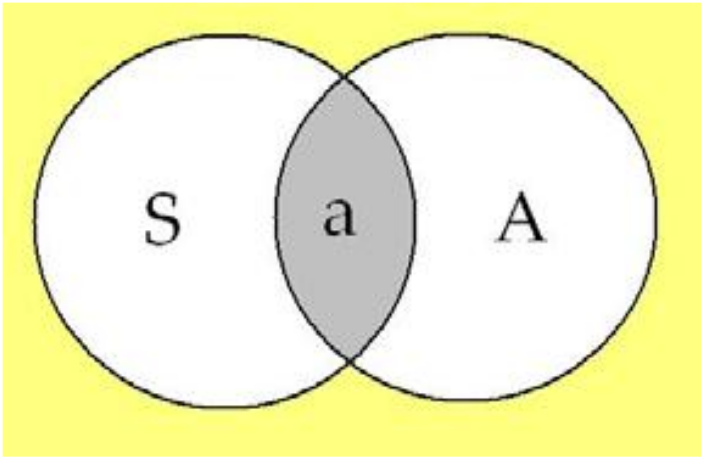

Pe acolo, niciodată… în această relație a unui voal originar structurat care este cel unde am încercat să articulez pentru voi, acum trei ani, alienarea… subiectul nu s-ar ști să se instituie decât ca un raport de lipsă la acel (a) care este de la Celălalt, în afară de cazul în care ar vrea să se situeze în Celălalt, neavându-l și atunci decât amputat de acest obiect(a).

Raportul subiectului la obiectul(a) comportă ceea ce imaginea lui Euler ia ca sens atunci când e purtată la nivelul de simplă reprezentație a două operații logice pe care le numim reuniune și intersecție.

Reuniunea ne descrie legătura subiectului la Celălalt și intersecția ne definește obiectul(a).

Ansamblul acelor două operații logice, sunt chiar acele operații pe care le-am pus ca originare, spunând că (a) e rezultatul efectuat de operații logice și care trebuie să fie două.

Ce vrea să spună?

Că în mod esențial, în reprezentarea unei lipse, în măsura în care fuge, se instituie structura fundamentală a bulei pe care am numit-o la început stofă a dorinței.

Aici, în planul raportului imaginar, se instaurează o relație exact inversată celei care leagă eul cu imaginea altuia.

Eul este, o vom vedea, dublu iluzoriu:

-iluzoriu în faptul că e supus avatarurilor imaginii, adică la fel de mult pradă funcției negării sau falsului-seamăn.

-iluzoriu și în faptul că instaurează o ordine logică pervertită, căreia îi vom vedea – în teoria analitică – formula, în măsura în care traversează imprudent această frontieră logică, care presupune că la un moment dat oarecare, și pe care îl presupunem primordial al structurii, ceea ce e respins poate fi numit „non-eu”.

E tocmai ceea ce noi contestăm!

Ordinea despre care e vorba… care implică, fără s-o știm și în orice caz fără s-o spunem, intrarea în joc a limbajului… nu admite nicidecum o astfel de complementaritate.

Și este tocmai ceea ce ne va face să punem în prim plan, acest an, al articulării noastre, discuția funcției negației.

Fiecare știe și își va putea da seama în acea culegere pusă acum la îndemâna voastră, că primul an al seminarului meu la Sainte-Anne a fost dominat de o discuție pe Verneinung în care M. Jean Hippolyte, a

cărui intervenție e reprodusă în apendicele acelui volum, scanda excelent ceea ce era pentru Freud Verneinung.

Secundaritatea lui Verneinung e articulată acolo destul de puternic pentru ca de acum să nu mai poată fi nicicum admis că ea ar surveni de prima dată la nivelul acestei prime sciziuni pe care noi o numim plăcere și neplăcere.

De aceea în acea lipsă instaurată de structura bulei, care face stofa subiectului, nu e nicidecum vorba să ne limităm la termenul… de altfel desuet pentru confuziile pe care le implică… de „negativitate”.

Semnificantul nu ar fi nicidecum… chiar dacă propedeutic a trebuit o vreme să-i repetăm funcția urechilor care mă ascultă… semnificantul… și vom putea remarca faptul că nu l-am articulat niciodată așa… nu e doar ceea ce suportă ceea ce nu e acolo…

Fort-da –ul, în măsura în care se raportează la prezența sau absența maternă, nu e articularea exhaustivă a intrării în joc a semnificantului.

Ceea ce nu e acolo, semnificantul nu îl desemnează, îl generează.

Ceea ce nu e acolo, la origine, e însuși subiectul.

Altfel spus, la origine nu există Dasein decât în obiectul(a), adică sub o formă alienată, care rămâne să marcheze până la finalul ei, orice enunțare privind Dasein-ul. E nevoie să reamintesc, aici, formulele mele că nu există subiect decât printr-un semnificant și pentru un alt semnificant.

Este algoritmul:

$$\frac{S}{\not S} \dashrightarrow S'$$

Urverdrangung sau refulare originară este asta: ceea ce un semnificant reprezintă pentru un alt semnificant. Asta nu mușcă pe nimic, asta nu constituie absolut nimic, asta se acomodează dintr-o absență absolută a Dasein-ului.

Timp de aproape 16 secole, cel puțin, hieroglifele egiptene au rămas solitare în măsura în care, neînțelese în nisipul deșertului, e clar că a

fost clar întotdeauna pentru toată lumea, că asta voia să spună că fiecare dintre semnificanții gravați în piatră, măcar, reprezenta un subiect pentru ceilalți semnificanți.

Dacă nu ar fi fost așa, niciodată, nimeni nu le-ar fi luat ca și o scriere!

Nu e deloc necesar ca o scriere să vrea să spună ceva pentru oricine ar fi, pentru ca ea să fie o scriere și pentru ca, ca atare, să manifeste faptul că fiecare semn reprezintă un subiect pentru cel care îl urmează.

Dacă numim aceasta *Urverdrängung*, asta vrea să spună că admitem, că ni se pare conform experienței, să gândim ceea ce se petrece, adică: *faptul că un subiect emerge la starea de subiect barat ca și ceva ce vine*

-dintr-un loc unde este presupus înscris,

-într-un alt loc unde el se va înscrie din nou.

Adică exact în același mod atunci când eu structuram altă dată funcția metaforei, în calitatea în care ea este modelul a ceea ce se petrece în ceea ce privește reîntoarcerea refulatului:

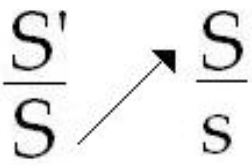

Tot așa, este pentru atât cât cu privire la acest *semnificant prim*, despre care noi vom vedea care este el, subiectul barat [Ś] pe care el îl abolește vine să apară la un loc unde noi vom putea da azi o formulă care nu a fost încă dată: *subiectul barat*, ca atare, *este ceea ce reprezintă pentru un semnificant* - acest semnificant de unde el a apărut - *un sens*. Înțeleg prin „*sens*” în mod exact ceea ce v-am făcut să înțelegeți la începutul unui an sub formula: « *Colourless green ideas sleep furiously*. » Ceea ce poate să se traducă în franceză *prin aceasta care descrie admirabil ordinul obișnuit al cogitațiilor voastre*: „*Idei în mod verde fumurii adorm cu furie!*”

Aceasta, în mod precis din lipsa a ști că ele se adresează toate la acest *semnificant al lipsei* subiectului care devine un anumit *prim semnificant* din momentul în care subiectul articulează discursul său. *Adică ceea despre ce totuși toți psihanaliștii și-au dat seama destul de bine, chiar*

dacă încă ei nu au știut să spună nimic despre asta care să valoreze, adică obiectul(a) care la acest nivel împlinește în mod precis funcția pe care Frege o distinge de *Sinn (sens)* sub numele de *Bedeutung (semnificație)*, *este prima Bedeutung obiectul(a), primul referent, prima realitate*, *Bedeutung* care rămâne pentru că ea este, după tot, tot ceea ce rămâne din gândire la sfârșitul tuturor discursurilor.

-*Adică*, ceea ce poetul poate scrie fără să știe ceea ce el spune atunci când el se adresează la a sa „*mamă Inteligență la care dulceața curgea, care este această neglijență care lasă să se oprească laptele ei?*”

-*Adică*, o privire sesizată care este cea care se transmite la nașterea clinicii.

-*Adică*, ceea ce unul dintre elevii mei, recent, la Congresul Universității John Hopkins, a luat drept subiect numindu-l: „*Vocea în mitul literar*”. ». [Guy Rosolato : *The voice and the literary myth*]

-*Adică*, de asemenea ceea ce rămâne din atâtea gânduri cheltuite sub formă *de un amestec pseudo-științific și pe care îl putem la fel de bine numi pe numele lui*, așa cum eu am făcut de mult timp *privind o parte a literaturii analitice* și pe care o numim: *rahat*. După mărturia, de altfel, a autorilor! Vreau să spun că la o foarte mică greșeală de raționament aproape, privind funcția *obiectului(a)*, unul dintre ei poate foarte bine articula că nu există alt suport la *complexul castrării* decât ceea ce numim în mod pudic „*obiectul anal*”.

1966.12.02. Discurs la O.R.T.F.

Ori dorința nu este „pasiunea inutilă”, în care se formulează impotența la a o gândi, a teoreticienilor intenției existențiale.

Dorința este în mod propriu pasiunea semnificantului, adică efectul semnificantului asupra animalului pe care îl marchează și din care practica limbajului face să apară un subiect – un subiect nu pur și simplu descentrat, ci sortit la a nu se susține decât dintr-un semnificant care se repetă, adică ca și divizat.

De unde această altă formulă: dorința omului (dacă o putem spune) este dorința Altuia. În Altul este cauza dorinței, de unde omul cade ca și rest.

1966.12.14. Seminarul 14, „Logica fantasmei”, lecția 5

Însă în sfârșit eu voi pleca, întrucât trebuie prea bine a face o tranziție, eu voi pleca de la o întrebare idioată care mi-a fost pusă.

Ceea ce eu numesc o întrebare idioată nu este ceea s-ar putea crede, eu vreau să spun: ceva ce în nici un mod nu mi-ar displace – eu ador întrebările idioate – eu ador de asemenea idioatele, eu ador de asemenea idioții de altfel, aceasta nu este un privilegiu al sexului.

Pentru a spune tot, ceea ce eu numesc *idiot*, aceasta este ceva, la ocazie, pur și simplu *natural și propriu („propre” – potrivit, net, fără pată, meticulos)*. Un *idiotism* este ceva ce se confundă prea repede cu singularitatea, aceasta este ceva din *natural*, din *simplu*, și pentru a spune tot, din foarte adesea legat la situație. Persoana în chestiune *(„question”)*, de exemplu, nu deschisese cartea mea, ea mi-a pus întrebarea *(„question”)* următoare:

„*Care este legătura între Scrierile dumneavoastră*?”

Eu trebuie să spun că este o întrebare care nu mi-ar fi venit la idee, la mine absolut singur. Bineînțeles, eu trebuie să spun de asemenea că este o întrebare despre care nu putea să îmi vină la idee că ea ar veni la ideea nimănui. Însă este o întrebare foarte interesantă într-adevăr, la care eu am făcut toate eforturile pentru a răspunde. Și a răspunde, ei bine Dumnezeul meu, așa cum ea îmi fusese pusă.

1967.01.11. Seminarul 14, „Logica fantasmei”, lecția 7

Tot așa cum în primul tip de ocultație, ceea ce noi aveam era, la locul lui „*eu nu sunt*”, *revelația* a ceva ce este adevărul structurii, și noi vom vedea care este acest factor, noi vom spune ceea ce el este: este *obiectul(a)*...

Tot așa, în cealaltă formă de ocultație, această falie, acest defect al gândirii, această gaură în *Bedeutung (semnificație)*, aceasta la care noi nu am putut accede decât după drumul, în întregime trasat prin Freud, al procesului alienării, sensul său, revelația sa, aceasta este:

incapacitatea oricărei Bedeutung (semnificații) la a acoperi ceea ce este din asta din sex.

Esența *castrării* este ceea ce, în acest alt raport de ocultare și de eclipsă, se manifestă în aceasta: faptul că diferența sexuală nu se suportă decât din *Bedeutung (semnificația)* a ceva care *lipsește*, sub aspectul *falusului*.

...

Pentru a desemna ceea ce este din inconștient, în ceea ce privește registrul existenței și a raportului său cu „eul” *(„je”)*, aș spune:

-la fel cum am văzut că Asta, este o gândire mușcată de ceva care nu este reîntoarcerea ființei, ci ca de o „desființă”,

-la fel inexistența la nivelul inconștientului, este ceva care este mușcată de un „eu gândesc” care nu este „eu”.

1967.01.18. Seminarul 14, „Logica fantasmei”, lecția 8

Sensul logic originar al castrării, în calitatea în care analiza a descoperit dimensiunea sa, se sprijină în aceasta că la nivelul Bedeutungen, al semnificațiilor, limbajul – în calitatea în care este el cel care structurează subiectul ca atare – în mod foarte matematic face lipsă, vreau să spun: reduce ceea ce este din raportul între sexe la ceea ce noi desemnăm așa cum noi putem, prin acest ceva la care limbajul reduce polaritatea sexuală, este adică un „a avea sau a nu avea” conotația falică.

Este în mod foarte precis ceea ce reprezintă – și numai reprezintă – efectul analizei. Nici o abordare a castrării ca atare nu este posibilă pentru un subiect uman, dacă nu într-o reînnoire... la un alt etaj, separat de toată înălțimea acestui dreptunghi pe care l-am desenat acolo ...a acestei funcții, pe care am numit-o adineaori: alienare, este adică: unde intervine ca atare funcția Altuia în calitatea în care noi trebuie s-o marcăm ca și barată: $\not{A}$.

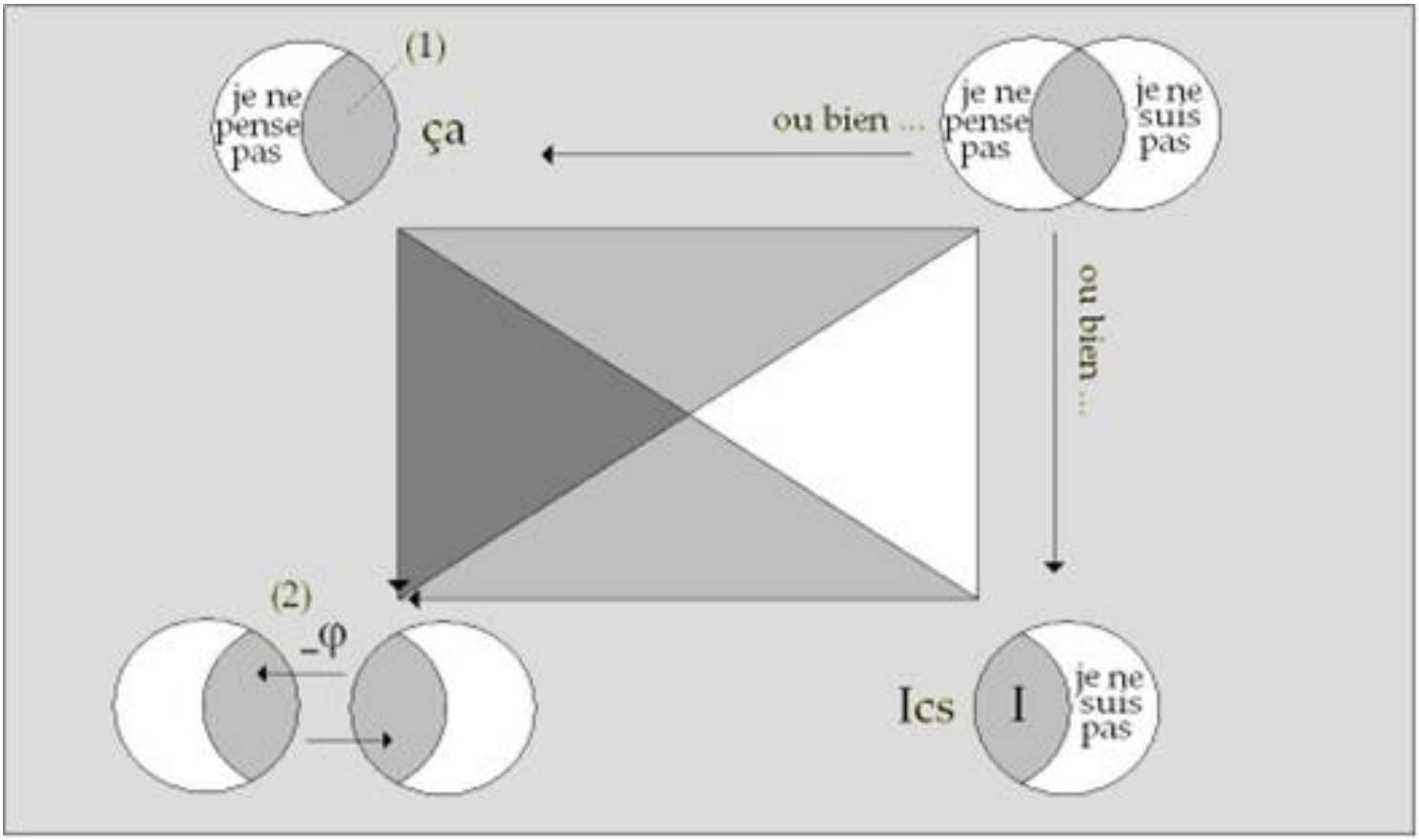

Este întocmai pentru atât cât analiza prin munca sa, vine *să inverseze* acest raport, care făcea din tot ceea ce era din ordinul statutului subiectului în al său „*eu nu sunt*”, un câmp vid, subiect non identificabil, este pentru atât că acest câmp acolo se va umple aici: în colțul *de jos la stânga*, că va apare în mod invers – ϕ-ul eșecului articulării *Bedeutung (semnificației)* sexuale.

Die Bedeutung des phallus...

am intitulat eu – *întrucât am pronunțat-o în germană* – această conferință pe care am făcut-o despre *Semnificația falusului*

...este pornind de acolo, că trebuie pusă întrebarea despre ceea ce este din ceea ce *distanțează* cele două operații în mod egal alienante:

-cea a alienării pur și simplu, logice,

-și acea a relecturii aceleiași necesități alienante în *Bedeutung (semnificația)* gândurilor inconștiente.

Împreună cu în cele două cazuri – voi o vedeți – un rezultat diferit, întrucât ele par chiar – la a le privi așa cum ele sunt acolo, umbrite – să se opună în mod strict unul altuia. Este faptul că toată distanța între una și alta dintre aceste operații, consistă în câmpul lor de pornire, din care unul este cel – reconstruit – pornind de la care eu am desemnat

fundamentul operației logice, adică alegerea oferită a lui „sau nu gândesc sau nu sunt”, ca și fiind sensul veridic al cogito-ului cartezian.

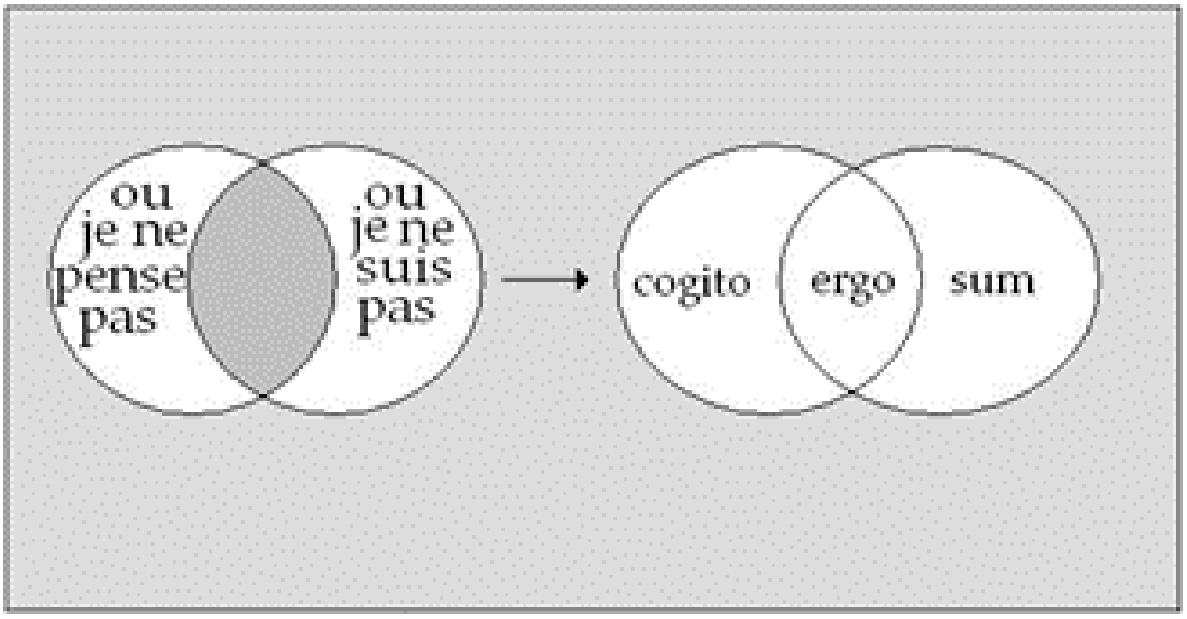

Acesta sfârșește la un „*eu nu gândesc*” și la fundamentul a tot ceea ce, din subiectul uman face un subiect supus în mod special celor *două pulsiuni* pe care le-am desemnat ca și *scoptofilică* și *sadomasochistă*.

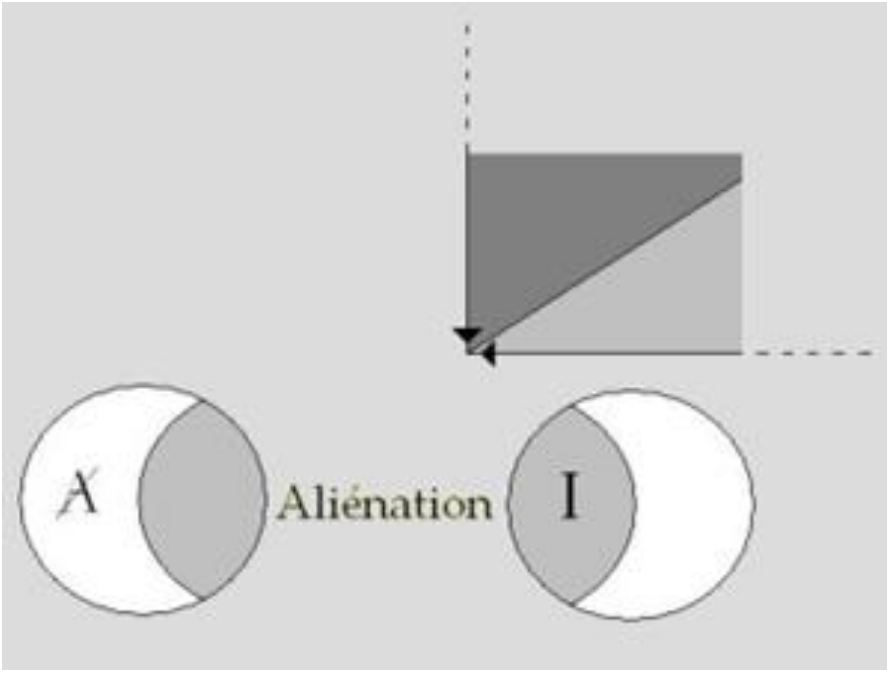

Faptul că dacă *ceva din altul, care are raport la sexualitate, se manifestă* pornind de la gânduri ale inconștientului – este în mod foarte precis sensul descoperirii lui Freud însă de asemenea *aceasta* prin care se *desemnează radicala inadecvare a gândirii la realitatea sexului*.

1967.01.25. Seminarul 14, „Logica fantasmei”, lecția 9

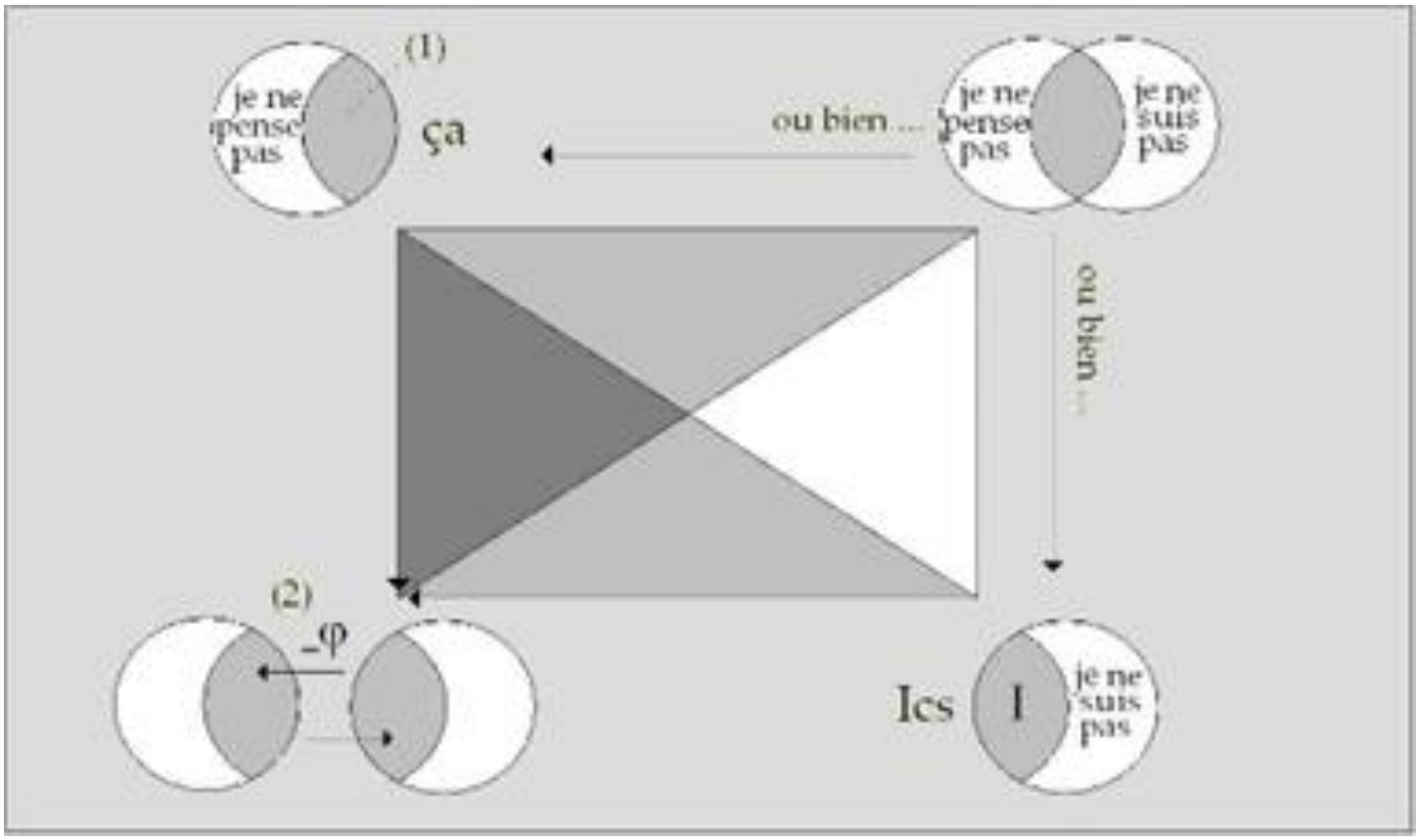

...

Faptul că alegerea pusă la principiul dezvoltării operațiilor sale logice este acest fel de alternativă foarte specială, pe care eu încerc s-o articulez sub numele – propriu – de *alienare*, între un „*eu nu gândesc*” și un „*eu nu sunt*”, cu ceea ce ea comportă din forțat în alegerea pe care o impune, ceea ce merge de la sine la „eu nu gândesc”. Este tocmai de acolo că noi reluăm.

...

Eu nu aș relua aici urma a ceea ce deja în mod amplu am dezvoltat. Însă rătăcirea radicală care este aceeași ca și cea care se exprimă în „*cu ușile închise*” *(„huis clos” – piesă din 1944 a lui Jean-Paul Sartre despre trei personaje care se trezesc într-o cameră misterioasă fără oglinzi. Piesa de teatru este o ilustrare a vieții de apoi, în care trei personaje decedate sunt pedepsite prin faptul că sunt închise într-o cameră împreună pentru eternitate și își reproșează unul altuia păcatele comise în viață)* în această formulă: faptul că infernul, aceasta este imaginea noastră pentru totdeauna fixată în Altul.

Ceea ce este fals: dacă infernul este undeva, aceasta este în „eu” *(„je”)*.

Și în toată această rătăcire nu există nici o „*rea credință*” de invocat, la fel de scuzantă în cele din urmă ca și șiretenia *(„ruse”)* creștină apologetică a „*bunei credințe*”, făcută pentru a îmblânzi narcisismul păcătosului.

Există *calea justă* sau există *calea falsă*. Nu există *tranziție*, căderile *(„trébuchements”) căii false* nu au nici o valoare atât cât ele nu sunt analizate și ele nu pot fi analizate decât pornind dintr-un punct de plecare în mod radical diferit în ocazie.

În ocazie: admiterea, la baza și la principiul *(„principe” – începutul)* inconștientului și căutarea *(„recherche” – cercetarea)* a ceea ce constituie ca atare statutul său.

Ceea ce supleează la lipsa *Selbstbewusstsein (conștiinței de sine)* nu ar putea fi nicidecum situat ca și propria sa imposibilitate.

Este altundeva că ne trebuie să-i căutăm *funcția*, dacă pot spune, întrucât aceasta nu va fi nici măcar *mama funcție*.

Asupra a ceea ce este din asta în această *urmă* pe care eu o părăsesc acum și asupra căruia mi-a trebuit prea bine, în numele a ceva *confuzie* unde se pare că este *aproape necesar* să te găsești implicat...

întrucât eu am putu auzi în gura analiștilor, faptul că exista totuși ceva de reținut în apropierea pe care din afară se încerca instaurată, a unei anumite gândiri, pe fondul presupus al unei filozofii, pretinsă de către ea atacată chiar subvertită

...este foarte surprinzător ca posibilitatea unei astfel de referințe să poată fi chiar, și de către cineva de exemplu care este analist, admisă ca și unul dintre aceste simple efecte posibile a ceea ce se numește, în ocazie, *alienare*.

Am auzit acest lucru, și în gura cuiva care nu face în mod cert întotdeauna eroare, în mod cert la o dată unde eu nu făcusem, poate, încă la urechile sale, suficient reținut ceea ce este din asta în mod veritabil despre ceea ce trebuie gândit din termenul *alienare*.

Alienarea nu are absolut nimic de-a face cu ceea ce rezultă din deformarea, din pierderea, în tot ceea ce este *comunicare*...

chiar, eu aș spune în sfârșit, în modul cel mai tradițional și cum de acum este în mod suficient stabilit ...a unei gândiri pe care o numim „marxistă”.

Este clar că *alienarea*, în sensul marxist, nu are nimic de-a face cu ceea ce nu este în mod propriu vorbind decât confuzie.

Alienarea marxistă, de altfel, nu presupune absolut deloc în sine *existența Altuia*, ea consistă pur și simplu în aceasta: *faptul că eu nu recunosc*, de exemplu, *munca mea în acest lucru*...

care nu are absolut nimic de-a face cu *opinia* și pe care nici o *persuasiune sociologică* n-o va modifica în nici un caz

...adică faptul că munca mea – a mea, mie însămi – ea îmi revine și că eu trebuie s-o plătesc cu un anumit preț.

Este acolo ceva ce nu se rezolvă cu nici o dialectică directă, ce presupune jocul a tot felul de verigi foarte reale, dacă o vrem să modificăm din asta, nu lanțul, nici mecanismul care este imposibil de rupt, ci consecințele cele mai nocive.

Este la fel pentru ceea despre ce este vorba privind *alienarea* și este tocmai pentru ce importantul a aceea ce eu enunț aici privind *alienarea*, își ia relieful, nu din faptul că unul sau altul rămâne mai mult sau mai puțin surd la sensul a ceea ce eu articulez, ci în mod foarte precis din efectele sale asupra celor care o înțeleg perfect, cu această singură condiție care ei să fie acolo interesați în mod prim.

Și este tocmai pentru ce este la nivelul *analiștilor* uneori, asupra a ceea ce eu enunț din mai avansat, că eu culeg *semnele unei angoase*, să spunem care poate merge până la nerăbdare, și care pur și simplu ultima dată de exemplu, unde eu am putut enunța într-un mod ca și lateral, făcut pentru a da veritabila sa clarificare la ceea ce eu defineam acolo ca și poziția „*eu nu sunt*” în calitatea în care ea este corelativă funcției inconștientului, și ceea ce eu articulam asupra acestui punct *o formulează* ca și adevăr a ceea ce iubirea aici își permite să formuleze, adică: „*dacă tu nu ești, eu mor*” spune iubirea, se cunoaște acest strigăt și eu îl traduc: „*tu nu ești nimic, decât ceea ce eu sunt*.”

Nu este oare straniu că o astfel de formulă...

care merge cert mult dincolo în ceea ce ea trasează ca și deschidere iubirii, pentru aceasta pru și simplu că ea indică acolo că *Verwerfung*-ul *(forcluziunea)* pe care ea îl constituie nu relevă în mod precis decât de aceasta: faptul că iubirea nu gândește...

însă faptul că ea nu articulează – așa cum Freud o face, el, pur și simplu – faptul că fundamentul *Verliebtheit (îndrăgostirii)*, al iubirii, aceasta este *Lust-Ich*-ul *(eul-plăcere)*, și că el nu este nimic altceva – *căci aceasta este în Freud afirmat* – decât efectul narcisismului

...*cum anume deci, la o formulă*...

din care apare imediat că ea este *infinit mai deschisă*, pentru a nu merge mai puțin departe decât la *această remarcă*, implicată într-o anumită poruncă *(„tu vei iubi aproapele tău ca pe tine însuți")* care – eu gândesc – nu vă este necunoscută – faptul că este la cel mai secret din tine însuți că trebuie căutat resortul iubirii aproapelui

...*cum anume deci o astfel de formulă* poate ea – și eu insist acolo: într-o ureche analitică" – să evoce eu nu știu ce alarmă, ca și cum ceea ce eu pronunțasem acolo era depreciativ, ca și cum – *așa cum eu o auzisem* – eu comiteam ceva imprudență de ordinul acesteia:

„*Faptul că la auditori de 25 de ani, eu îmi permit să avansez o ideea care ar reduce iubirea la nimic*."

Lucru singular, la nivelul de 25 de *ani*, eu nu avusesem la *această emisie*...

după cunoașterea mea bineînțeles, însă există câțiva care vin să-mi facă, în săptămâna ce urmează, confidențe

...decât reacții în mod singular tonice, aș spune. Atât de *austeră* cât ar fi formula, ea a părut *salubră* multora.

Ce anume, deci, condiționează posibil neliniștea unui analist, dacă nu aceasta nu este în mod precis aceasta ce eu am marcat aici asupra acestei formule: cu acest mic cârlig care deplasează „*nimicul*" cu un *nimic*: „*Tu nu ești decât acest nimic care eu sunt.*"

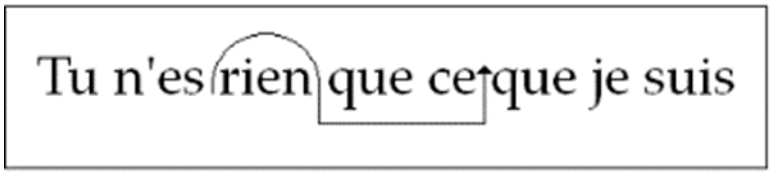

Ceea ce nu este mai puțin adevărat într-adevăr, decât formula precedentă, pentru atât cât ea ne raportează la funcția cheie, care revine în statutul acestui „*eu*” al lui „*eu sunt*” acestui *mic(a)*, care în fapt, cu adevărat *toată chestiunea*...

și este acolo ceea asupra a ce eu vreau azi să mă întârzii încă puțin

...și din care se concepe, faptul că într-adevăr ea interesează analistul.

...

Castrarea așadar, este ceva ca și a te trezi la faptul că sexualitatea...

vreau să spun: tot ceea ce din asta se realizează în evenimentul psihic

...la faptul că aceasta este asta, adică *ceva care se marchează din semnul unei lipse*.

1967.02.15. Seminarul 14, „Logica fantasmei”, lecția 11

Ce raport există între acest *pasaj la act al alienării* și *repetiția* ea însăși? Ei bine, în mod foarte precis, acesta este ceea ce putem și trebuie să numim ACTUL.

...

Caracterul în mod esențial semnificant ca atare, și redublat al actului, incidența repetitivă ți intrinsecă a repetiției în act, iată ceea ce ne permite reunim într-un mod original, și într-un mod astfel încât el să poată apoi să satisfacă la analiza tuturor varietăților sale, definiția actului.

Nu pot aici decât să indic în trecere, căci va trebui să revenim, faptul că importantul nu este atât în definiția actului, cât în *suitele sale*. Vreau să spun *ceea ce rezultă din act ca și schimbare de suprafață.*

...

Însă acest model pe care ni-l dă actul ca diviziune și ultim suport al subiectului, punct de adevăr care...

s-o spunem înainte să ne despărțim, între paranteze

...este cel care motivează ridicarea la vârful *filosofiei*, a funcției *existenței*, care nu este în mod sigur altceva decât forma voalată sub care, pentru gândire, se prezintă caracterul originar *al actului în funcția subiectului*.

1967.02.22. Seminarul 14, „Logica fantasmei", lecția 12

Repetiție: loc temporal în care *se acționează* ceea ce am lăsat mai întâi suspendat, în jurul unor termeni *în mod pur logici ai alienării*, la cei patru poli, pe care i-am punctat:

-al *alegerii alienante* pe de-o parte (I),

-al instaurării pe de altă parte, a doi dintre acești poli: al *Es-ului*, *al lui asta* (II), al *inconștientului* pe de altă parte (III)

-pentru a pune în al patrulea din acești poli *castrarea* (IV).

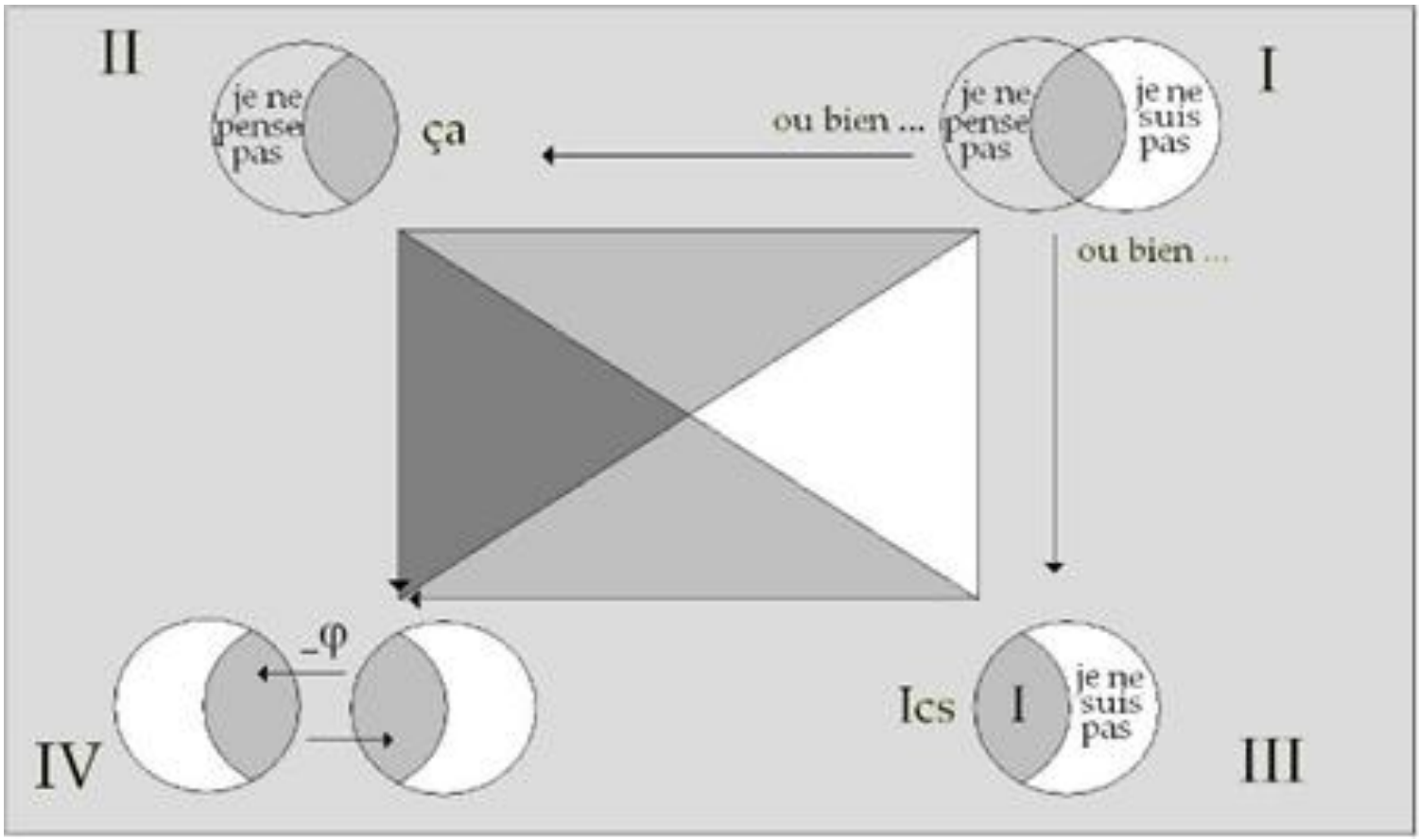

Acești patru termeni, care au putut să vă lase în suspans, au corespondențele lor în ceea ce am început, ultima dată, să articulez arătându-vă structura fundamentală:

-a *repetiției* pe de-o parte. Pentru a o situa: la dreapta patrulaterului,

-*a funcției* pe de altă parte – la polul din dreapta – *a acestui mod privilegiat* și exemplar *de instaurare a subiectului care este pasajul la act*.

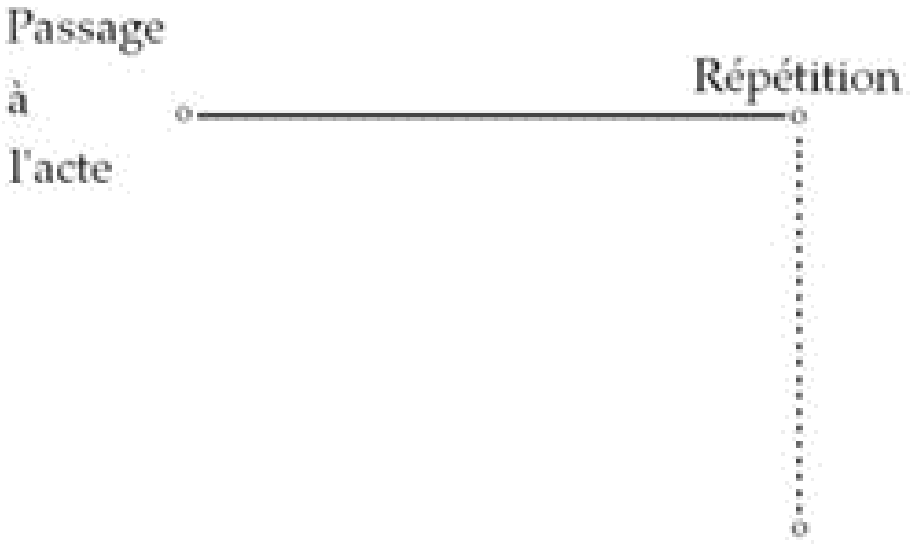

Care sunt ceilalți poli pe care trebuie să-i tratez acum? Deja unul – data trecută – v-a fost indicat: *acting-out -ul*, pe care va trebui să-l articulez în calitatea în care el se situează în acest loc – elidat – în care ceva se manifestă din câmpul Altuia eliminat, pe care tocmai l-am reaminti sub forma sa de manifestare veridică. Astfel este în mod fundamental sensul *acting-out -ului*.

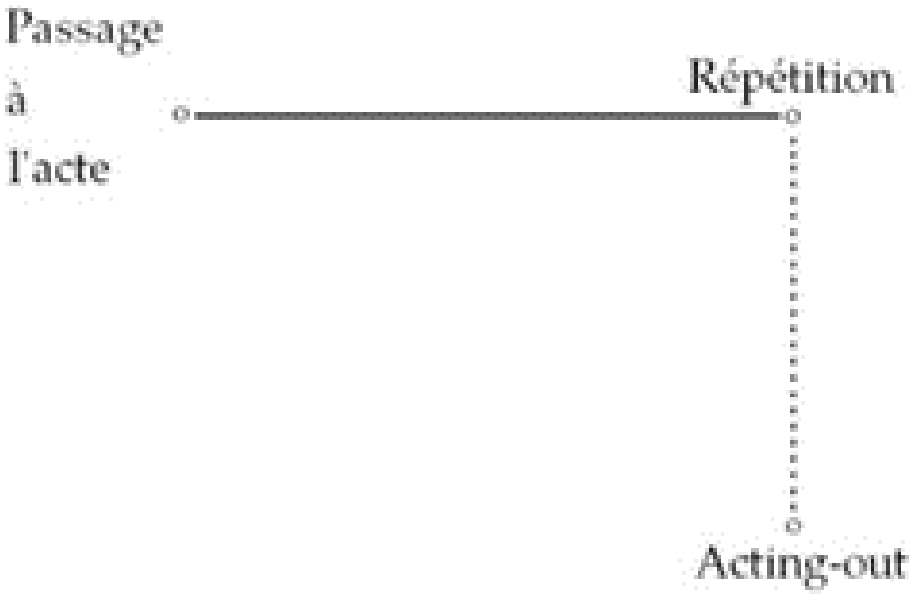

...

Dacă există ceva interesant în această reprezentare în patrulater:

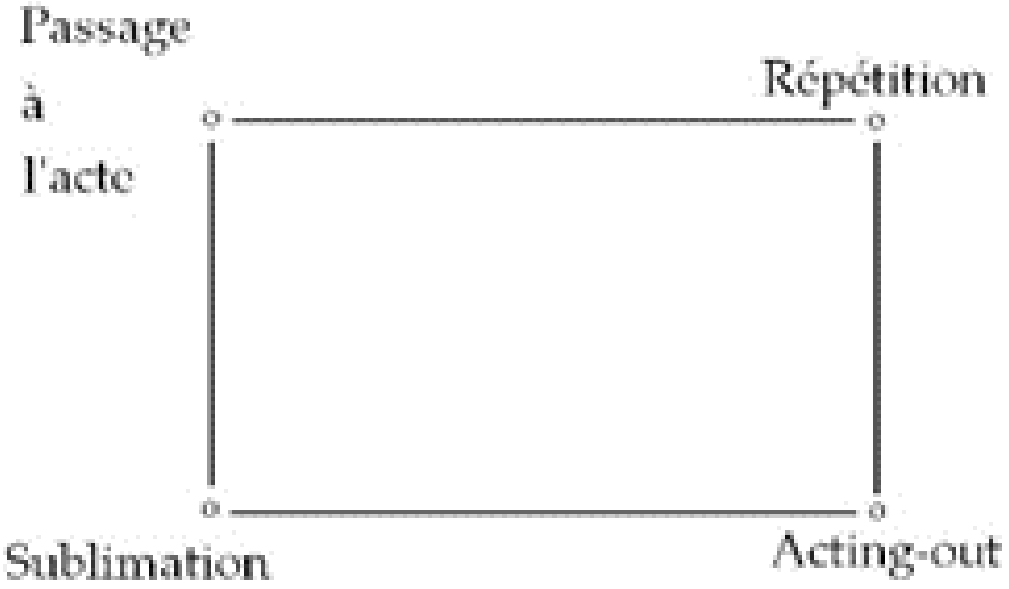

Este faptul că ea ne permite să stabilim de asemenea *anumite proporții*: dacă *pasajul la act* împlinește o anumită funcție prin raport la *repetiție*, ne este cel puțin sugerat prin această dispoziție, că aceasta trebuie să fie aceeași cea care separă *sublimarea* de *acting-out*. *Și în celălalt sens: faptul că sublimarea prin raport la pasaj la act, trebuie să aibă ceva comun în ceea ce separă repetiția de acting-out.*

1967.02.22. Seminarul 14, „Logica fantasmei”, lecția 12

Orice ar fi din asta, voi vedeți că este vorba, de orice mod, despre ceva ce, în acest ordin al *incomensurabilului*, se specifică dintr-o accentuare,

în același timp dintr-o puritatea a relației, foarte specială. La marele meu regret...

căci eu gândesc că toate furtunurile ocultismului vor fremăta la această ocazie

...eu sunt prea bine obligat – prin onestitate – să vă spun că acest raport *„mic a”* este ceea ce numim *numărul de aur*.

1967.03.15. Seminarul 14, „Logica fantasmei”, lecția 15

Concepția subiectului ca și structură nu este compatibilă decât cu o vedere conflictuală, care este să iei 0-ul la literă, ceea ce Freud a numit antagonismul lui eros și al pulsiunii de moarte, dacă tot zgomotul vieții vine de la Eros, pulsiunea de moarte are ultimul cuvânt.
Pentru a face plăcere tuturor, eu voi termina asupra unui citat japonez: (Tchi Nuan, mort în 740)
„Înainte de a studia zen-ul timp de treizeci de ani munții îmi apăreau ca și munți și apele ca și ape, atunci când eu am atins o știință mai profundă, eu nu mai ajungeam să văd munții ca și munți nici apele ca și ape, însă acum când am eu penetrat adevărata substanță eu am găsit recursul, căci este tocmai că eu văd munții din nou ca și munți și apele ca și ape.”

"Il y a trente ans, quand je ne pratiquais pas encore le zen, les montagnes étaient des montagnes et les rivières étaient des rivières. Quand j'arrivai quelque temps plus tard à entrevoir la vérité du zen, j'en vins au point où les montagnes n'étaient plus des montagnes et les rivières n'étaient plus des rivières. Aujourd'hui que, vieux moine, je réside dans la quiétude, les montagnes sont à nouveau des montagnes et les rivières sont à nouveau des rivières."

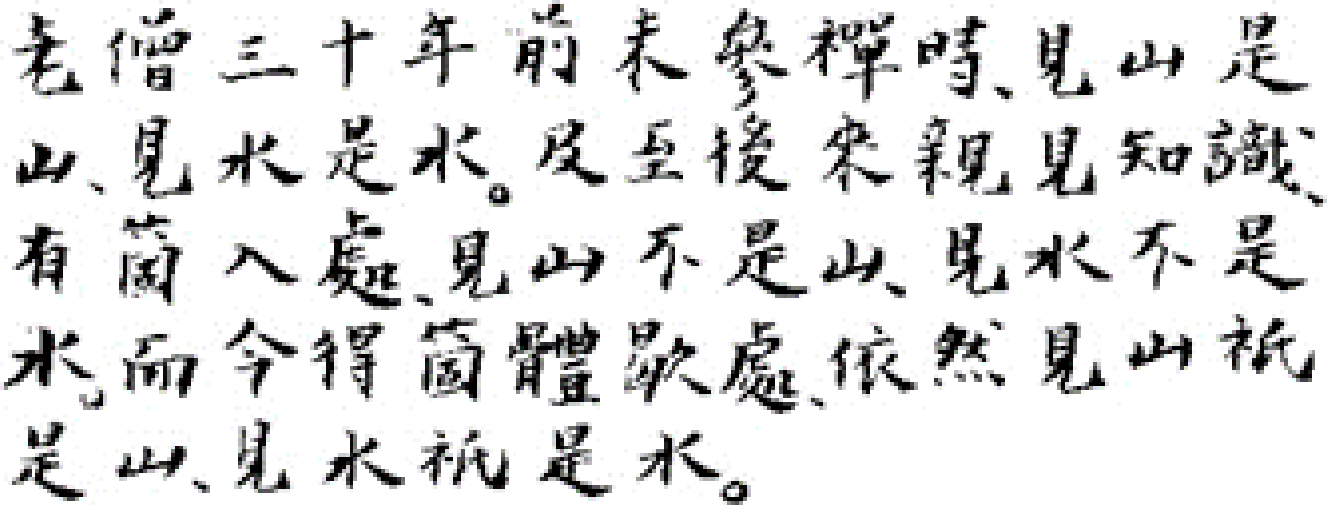
老僧三十年前未參禪時、見山是山、見水是水。及至後來親見知識、有箇入處、見山不是山、見水不是水。而今得箇體歇處、依然見山祇是山、見水祇是水。

CH'ING Yuan (660-740) Culegere a Transmisiei lămpii, în « În mod deschis Zen » *(« Carrément Zen »)*, Moundaren, 1997, p.54.

1967.04.12. Seminarul 14, „Logica fantasmei", lecția 16

Astfel m-aș amuza eu la a vă spune ceea ce, poate, vă va face totuși un anumit efect, și după tot aceasta nu este pentru nimic faptul că eu scandez ceea ce tocmai voi spune din această etapă: *„Secretul psihanalizei, marele secret al psihanalizei, aceasta este că nu există act sexual."*

Aceasta ar fi sustenabil și ilustrabil, la a vă reaminti ceea ce eu am numit *actul*, adică această redublare a unui efect motor la fel de simplu ca și „*eu merg*”, care face pur și simplu că la *a se spune* doar dintr-un anumit accent, el se găsește *repetat* și, din această redublare, prinde funcția semnificantă care îl face a putea să se insereze într-un anumit lanț pentru *a înscrie acolo subiectul*.

Există în actul sexual acest ceva unde – *după aceeași formă* – subiectul s-ar înscrie ca și sexuat, instaurând din același act *conjuncția sa la subiectul sexului pe care îl numim opus*?

Este prea bine clar că totul în experiența psihanalitică vorbește acolo contra: *faptul că nimic nu este din acest act, care să nu mărturisească că nu s-ar ști să se instituie din asta decât un discurs unde contează („compte” – calculează, socotește, numără, prinde, a avea intenția de, a proiecta a face ceva) în considerație acest terț, pe care eu adineaori în mod suficient l-am anunțat prin prezența falusului și a obiectelor parțiale*, și căruia ne trebuie acum a articula funcția, de un mod astfel încât ea să ne demonstreze ce rol ea joacă, această funcție, în acest act.

Funcție întotdeauna glisantă, funcție de substituție, care echivalează aproape la un fel de jonglare și care, în niciun caz nu ne permite de a pune în act – eu înțeleg: actul sexual – bărbatul și femeia opuși în ceva esență eternă.

Și totuși, eu aș șterge ceea ce am spus despre „*marele secret*” ca și fiind faptul *că nu există act sexual*, întocmai în aceasta:

-faptul că aceasta nu este un mare secret!

-faptul că aceasta este patent!

-faptul că inconștientul nu încetează de a-l striga cu toată forța vocii sale *(„à tue-tête” – urlând, sparge-, ucide-capul)*

-și faptul că aceasta este prea bine pentru aceasta că *psihanaliștii* spun:

„*Să-i închidem gura, atunci când el spune aceasta, pentru că dacă noi o repetăm cu el, nu vor mai veni să ne găsească*!” (Râsete)

La ce bun, dacă nu există act sexual?

Atunci punem accentul asupra faptului că există sexualitate. Într-adevăr, aceasta este prea bine pentru că există sexualitate faptul că nu există act sexual! Însă *inconștientul* vrea poate să spună că îl ratăm! În orice caz, asta are prea bine aerul!”... Atât doar, pentru ca aceasta să ia portanța sa, trebuie prea bine să accentuăm mai întâi faptul că inconștientul o *spune*.

Voi vă amintiți anecdota preotului care predică, nu-i așa? El a predicat asupra păcatului. Ce este ceea ce el a spus? *El era contra*... (Râsete)

Ei bine, inconștientul – *care predică el de asemenea la modul său asupra subiectului actului sexual* – ei bine: *el este nu pentru*!

Aceasta este tocmai de acolo mai întâi, pentru a concepe ceea despre ce este vorba atunci când este vorba despre inconștient, faptul că este convenient de a porni.

Diferența inconștientului cu preotul merită totuși a fi relevată la acest nivel: aceasta este că preotul spune că păcatul este păcatul, în loc ce, poate, inconștientul este tocmai el cel care face din sexualitate un păcat. Există o mică diferență. Acolo deasupra, chestiunea va fi de a ști cum anume se propune nouă aceasta: faptul că subiectul trebuie să se măsoare cu dificultatea de a fi un subiect sexuat.

1967.04.19. Seminarul 14, „Logica fantasmei”, lecția 17

Acolo deasupra, rămâne să intrăm în articularea acestei structuri, a cărei trăsătură – foarte simplă – care este la tablă, dă baza și fundamentul, și despre care deja voi nu sunteți fără a avea din gura mea, ceva *clarificare* asupra modului din care asta va servi. Cu toate acestea eu repet, *micul(a)* aici, aceasta este ceea ce deja, apropo de obiectul astfel desemnat, eu am putut să vă fac să simțiți ca și fiind în ceva fel ceea ce am putea numi „*montura”, montura subiectului*.

Metaforă care implică faptul că *subiectul este bijuteria*, și *montura* ceea ceea ce îl suportă, ceea ce îl susține, cadrul.

Deja, eu o reamintesc totuși, obiectul mic(a) noi l-am definit ca și ceea ce face cădere în structură, la nivelul actului cel mai fundamental al existenței subiectului, întrucât aceasta este actul unde subiectul ca atare se naște („engendre” – generează, produce, cauzează, creează), adică repetiția. Faptul semnificantului, semnificat pe care îl repetă, iată ceea ce naște subiectul și ceva din asta cade.

Reamintiți-vă cum anume tăietura *dublei bucle* – devenită obiect mental care se numește *planul proiectiv* – decupează aceste două elemente care sunt respectiv:

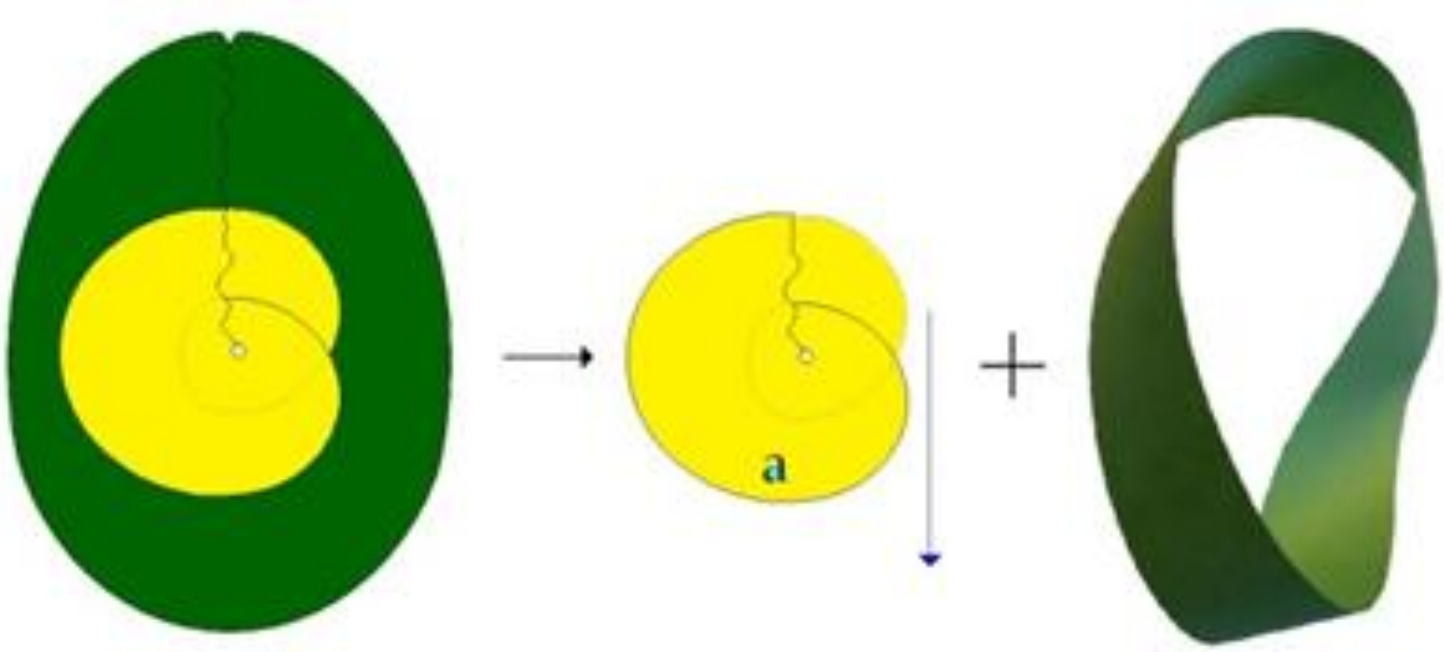

-*banda Moebius* care pentru noi face figură a suportului *subiectului (structură „moebiană”),*

-*rodela ((a))* care în mod obligatoriu *rămâne („reste”)* din asta *(structură „sferică”)*, care este *imposibil de eliminat din topologia panului proiectiv.*

Aici *acest obiect mic(a)* este suportat dintr-o referință *numerică* pentru a figura *ceea ce el are din incomensurabil*, din incomensurabila la ceea despre ce este vorba în *funcționarea* sa *de subiect*, atunci când această *funcționare* se operează la nivelul inconștientului, *și care nu este nimic*

din altul decât sexul, pur și simplu. *(a la locul raportului sexual care nu există)*

1967.04.26. Seminarul 14, „Logica fantasmei”, lecția 18

Eu nu aș vrea acolo să opun decât misticii, pentru atât cât aceștia sunt cei pe care noi nu-i putem defini decât ca a se fi avansat, pe cheltuielile lor, de la *micul(a)* spre această Ființă care – ea – nu a făcut nimic altceva decât să se anunțe ca și impronunțabilă, impronunțabilă în ceea ce privește numele său, prin nimic altceva decât prin aceste litere enigmatice care reproduc – *o știm noi oare?* – forma generală a lui „*Eu sunt... – nu cel ce sunt* nici *cel ce este* ci - *...ceea ce eu sunt*”. Adică căutați pentru totdeauna!

Voi nu vedeți acolo nimic care să specifice într-atât...

chiar dacă el merită să fie specificat la un alt nivel pentru referința pe care o facem de acolo la tată

...Dumnezeul Evreilor, căci cu adevărat *Tao* se enunță, așa cum voi o știți, din timpul nostru în care Zen-ul umple străzile, voi prea bine a trebuit să fi recoltat într-un colț faptul că „*Tao care poate fi numit nu este adevăratul Tao*”. În sfârșit, noi nu suntem acolo pentru a ne gargariza cu aceste vechi glume. Atunci când eu vorbesc despre mistici, eu vorbesc pur și simplu despre găurile pe care ei le întâlnesc.

Eu vorbesc despre „*Noaptea obscură*” de exemplu, care dovedește că, în ceea ce privește ceea ce poate exista din unitiv în raporturile creaturii la orice ar fi, se poate întotdeauna – chiar și cu metodele cele mai subtile și cele mai riguroase – să se întâlnească un os.

Misticii, pentru a spune totul – acesta este, eu trebuie s-o spun de asemenea, singurul punct pe unde ei mă interesează. Eu nu sunt pe punctul de a vă face din actul sexual, eu cred că vă dați seama de asta în mod suficient, o „teorie” între ghilimele „mistică” – misticii, vorbim despre ei pentru a semnala că ei sunt mai puțin proști decât filosofii, la fel cum bolnavii sunt mai puțin proști decât psihanaliștii.

Aceasta ține în mod unic la aceasta: este faptul că este una dintre alternative, reînnoită, a ceea ce eu deja de mai multe ori am dat ca și *formulă a alienării*: „*Banii sau viața?*”, „*Libertatea sau moartea?*”, „*Prostia sau ticăloșia?*”, de exemplu. Nu există alegerea!

Atunci când întrebarea „*Prostia sau ticăloșia?*” se pune, cel puțin la nivelul *filosofilor* sau al *psihanaliștilor*, este întotdeauna *prostia* cea care *învinge*, nu există nici un mijloc de a alege ticăloșia.

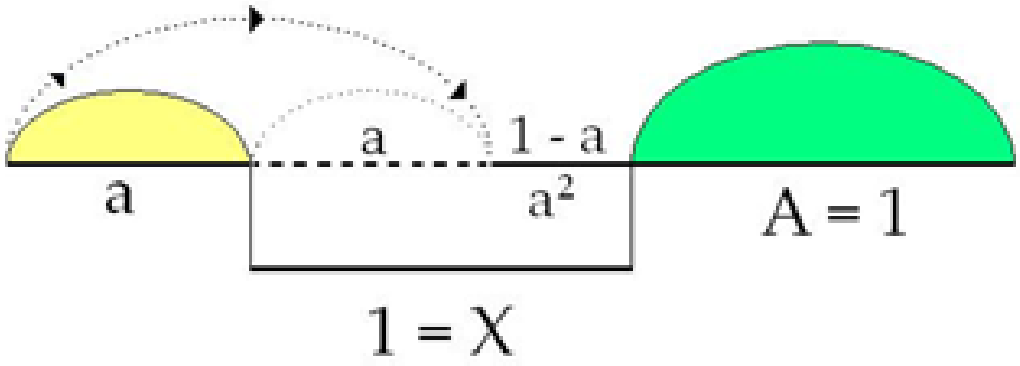

Pe scurt, pentru a lua acest câmp care este între *micul(a)* și *marele A*. voi vedeți că eu am desenat două linii:

-una, făcută dintr-una *punctată* apoi dintr-o *trăsătură plină*, făcută pur și simplu pentru a marca faptul că *micul(a)* se egalează în prima sa parte la ceea ce este *micul(a)* extern, și că există acest rest al lui a^2.

-Însă eu am făcut o a doua linie, o a doua linie care ar putea prea bine să fie singura, pentru a marca faptul că acest punct, acest câmp, este de considerat – eu spun pentru noi, analiști – ca fiind în ansamblul său ceva cel puțin suspect de a participa din *funcția găurii*.

1967.05.10. Seminarul 14, „Logica fantasmei”, lecția 19

Deci, nu ar trebui uitat acest loc al plăcerii, al celei mai puține... tensiuni.

Bun. Atât doar că este clar că nu este suficient acest loc, faptul că prea bine alte *moduri*, faptul că o foarte mare varietate de *moduri*, apar, din satisfacție la nivelul cercetării implicate prin actul sexual. Teza noastră – *cea la care dă corp cursul din acest an* – este aceasta: *a imposibilității de a sesiza ansamblul acestor moduri*, în afara unei scrutări logice,

singură capabilă de a reansambla, în varietate ca și în amploare, diferitele moduri ale acestei satisfacții.

Ansamblul din care este vorba să instaureze ceea ce noi vom numi – în mod provizoriu și sub rezervă – *o ființă masculină* și *o ființă feminină*, în acest act fondator pe care noi l-am evocat la începutul discursului nostru din acest an, numindu-l actul sexual.

Dacă eu am spus că „*nu există din act sexual*” aceasta este la sensul unde acest act ar uni, sub o formă de repartiție simplă, cea pe care o evocă în *tehnică* – de exemplu în tehnicile uzuale, în cea a lăcătușului – denumirea de „*piesă mascul*” sau de „*piesă femelă*”. Această repartiție constituind pactul, inaugural, pe unde subiectivitatea s-ar genera ca atare: mascul sau femelă.

Eu am făcut stare, în timpul său și în locul său, din faimosul „*Tu ești femeia mea*”.

Ei bine, este absolut clar că nu este suficient ca eu s-o spun pentru ca eu să rămân bărbatul său. Însă în sfârșit, aceasta ar fi suficient, decât că asta nu ar rezolva nimic!

Eu mă fondez ca și „*al său ceva*”.

Aceasta este un jurământ *(„voeu”- dorință)* de apartenență care este gros dintr-un *pact*, la minimum dintr-un pact de preferință.

Asta nu situează în mod absolut nimic nici din *bărbat* nici din *femeie*. Cel mult putem spune că aceasta sunt doi termeni opuși și că este indispensabil ca să existe din asta doi, însă ceea ce este fiecare, sau nici unul, este absolut exclus din fudament în vorbire.

...

Eu vreau să spun aici, pentru azi, în timpul care îmi este împărțit în această amiază, faptul că aceasta este de acolo, din acest câmp *Unu, din acest Unu fictiv*, din acest *Unu* la care se cramponează o întreagă teorie analitică căreia voi m-ați auzit ultimele dăți, de numeroase ori, denunțându-i înșelăciunea *(„la fallace” – acțiunea de a înșela cu o voință de a dăuna)*, importă de a pune faptul că aceasta este de acolo, din acest *câmp* desemnat *Unu*, numerotat *Unu*, non asumat ca și unifiant

– cel puțin până la momentul în care noi îi vom fi făcut din asta proba, faptul că *aceasta este de acolo că vorbește orice adevăr*.

În calitatea în care pentru noi analiști...

și pentru prea bine mulți alții, înainte chiar ca noi să fi apărut – chiar dacă nu de foarte mult timp – pentru o gândire care datează din ceea ce noi putem numi din numele său după tot: turnantul marxist

...*adevărul nu are altă formă decât simptomul. Simptomul, adică semnificanța discordanțelor între real și ceea pentru ce el se dă.*

Ideologia dacă voi vreți, la o condiție: aceasta este ca pentru acest termen, voi să mergeți până la a include acolo percepția ea însăși.

...

Care este raportul a aceasta cu ceea ce eu tocmai am spus, adică cu *adevărul*, în calitatea în care el ar necesita prezența, punerea în întrebare *(„question”)* ca atare a actului sexual? Ei bine, chiar după ce am spus asta, eu nu sunt sigur, chiar, că această minunată, această sublimă desfășurare modernă a matematicii logice, sau a logicii matematice, este absolut fără raport cu suspansul lui dacă există sau nu un act sexual.

Mi-ar fi suficient să aud *geamătul („gémissement” – plângere slabă și nearticulată, lamentare)* unui Cantor căci *aceasta este sub forma unui geamăt* faptul că la un moment dat al vieții sale el a enunțat că nu știm că marea dificultate, marele risc al matematicii, aceasta este de a fi locul *libertății*.

Știm că acest Cantor a plătit-o *foarte scump*, această libertate!

Astfel încât formula că „*adevărul privește realul în calitatea în care noi suntem acolo angajați prin actul sexual*”...

prin acest act sexual despre care eu avansez mai întâi că nu suntem siguri că el există, chiar dacă nu există decât el cel care interesează *adevărul*

...îmi pare a fi formula cea mai justă, la punctul unde noi ajungem din asta.

Deci *simptomul* – orice *simptom* – aceasta este tocmai în acest loc al lui *Unu găurit* faptul că el se înnoadă. Și este tocmai în aceasta că el

comportă întotdeauna – oricât de uimitor aceasta ne pare – fața sa de satisfacție... eu spun: la *simptom*.

Adevărul sexual este exigent și valorează mai bine a satisface acolo puțin mai mult decât nu destul.

Din punctul de vedere al satisfacției, un *simptom*, la acest titlu, noi putem concepe că el este mai satisfăcător decât lectura unui roman polițist. Există mai mult raport între *un simptom* și *actul sexual* decât între *adevăr* și „*eu nu gândesc*”-ul fundamental, despre care eu v-am reamintit la începutul acestor reflecții, că omul alienează acolo al său „*eu nu sunt*” prea puțin suportabil.

Prin raport la ce, alibiul nostru al lui „*a fi respins*” de adineaori, chiar dacă încă nu atât de agreabil în el însuși, poate să ne pară mai suportabil.

...

Este suficient de a reflecta la aceasta: *faptul că nu există* – atenție, nu-i așa, cei care nu sunt obișnuiți *(Râsete)* – *în ceea ce privește semnificantul, adică structura, nici un alt suport – al unei suprafețe de exemplu – decât gaura pe care ea o constituie prin marginea sa: nu există decât aceasta care o definește.*

Ridicați lucrurile cu un grad, luați lucrurile la nivelul volumului: nu există al suport al corpului decât tranșantul care prezidează la decupajul său.

Acestea sunt *adevăruri topologice*, despre care eu nu voi tranșa aici dacă ele au un raport sau nu cu actul sexual.

1967.05.24. Seminarul 14, „Logica fantasmei”, lecția 20

Aceasta este în măsura unde juisarea corpului – eu spun a corpului propriu – *dincolo de principiul plăcerii* se evocă, și nu se evocă altundeva decât în actul, în actul în mod precis care pune *o gaură, un vid, un abis („une béance” - o deschidere)*, în centrul său, în jurul a ceea ce este localizat la detumescența hedonistă, aceasta este pornind de la acest moment acolo faptul că se pune *posibilitatea conjuncției* lui Ἔρως (Eros) și a lui Θάνατος (Tanatos).

...

Ceea ce vrea să spună complexul castrării: *că nu există obiect falic*.

Este ceea ce ne lasă singura noastră șansă, *întocmai*, ca să existe un act sexual. Aceasta nu este castrarea, aceasta este *obiectul falic* – care este efect al visului – în jurul a ce eșuează actul sexual! Nu există, pentru a face simțit ceea ce sunt în curs să articulez, mai frumoase ilustrări decât cea care ne este dată prin *Cartea sacră*, prin *Cartea unică*, prin *Biblia* ea însăși.

...

Eu pun azi, terminând discursul meu, această problemă a faptului că noi nu știm – acest complement – încă cum să-l desemnăm. Să-l numim „*logic*”. Ficțiunea că acest obiect este altul, în mod sigur necesită complexul castrării.

1967.05.31. Seminarul 14, „Logica fantasmei”, lecția 21

Pentru cei care se găsesc, de exemplu, a reveni azi după a fi urmat un timp învățământul meu, trebuie ca eu să semnalez ceea ce eu am putut, aceste toate ultime dăți, să introduc acolo din articulări noi.

Una, importantă, care datează din *antepenultima* noastră întâlnire, este faptul de a fi desemnat în mod sigur, în mod expres aș spune eu...

întrucât la fel de bine lucrul nu era, celor care mă înțeleg, inaccesibil

...în mod expres *locul Altuia*...

sau ceea ce până aici, eu vreau să spun încă de la începutul învățământului meu, eu am articulat ca atare

...de a fi desemnat *locul Altuia în corp*.

...

Eu nu fac decât să repunctez în trecere problemele pe care le pune – pe care le pune și le lasă deschise *(„béants” – căscate, abisale)* – deducția hegeliană privind societatea stăpânilor: cum anume se înțeleg ei între ei? Și apoi, Dumnezeul meu, simpla referința la ceea ce este din asta, adică:

- faptul că sclavul, pentru ca să facă din asta un sclav, el nu este mort!

– Faptul că rezultatul „*luptei pe moarte*” este ceva care nu a pus moartea în joc.

– Faptul că *stăpânul nu are decât dreptul de a-l ucide, însă decât* în mod precis, și este tocmai pentru aceasta că el se numește *Servus (gardian, păzitor, supraveghetor, păstrător, serv, sclav)*: *stăpânul („le maître”), servat, salvatorul („le sauve”)*.

– Și faptul că aceasta este pronind de acolo că se pune veritabila chestiune: *ce anume* stăpânul salvează în sclav?

Noi suntem readuși la chestiunea legii primordiale, a ceea ce instituie regula jocului, adică: cel care va fi învins, vom putea să-l ucidem, și dacă nu-l ucidem aceasta va fi la ce preț? *La ce preț*?

Aceasta este prea bine acolo că noi reintrăm în registrul semnificanței, ceea despre ce este vorba în *poziția stăpânului* este aceasta: *consecințe – întotdeauna – ale introducerii subiectului în real*.

Pentru a măsura ceea ce este din asta în ceea ce privește efectele sale asupra juisării, convine de a pune, la nivelul acestui termen, un anumit număr de principii. Adică faptul că dacă noi am introdus *juisarea*, aceasta este sub modul – logic – a ceea ce Aristotel numește o οὐσία [ousia], o *substanță*, adică *ceva*, în mod foarte precis, *care nu poate fi*...

aceasta este tocmai astfeel că el se exprimă în cartea sa a *Categoriilor*

...*care nu poate fi* nici atribuită unui subiect, nici pusă în nici un subiect. Aceasta este tocmai *ceva* care nu este susceptibil de „*mai mult sau mai puțin*”, care nu se introduce în nici un comparativ, în nici un semn „*mai mic sau mai mare*”, nici chiar și „*mai mic sau egal*”.

Juisarea este ceva în care marchează trăsăturile sale și limitele sale *principiul plăcerii*. Însă aceasta este ceva din substanțial și care în mod precis este important la a produce, la a produce sub forma pe care eu tocmai o voi articula în numele unui nou principiu:

„Nu există din juisare decât a corpului.”

Permiteți-mi de a spune că eu consider că menținerea acestui principiu, afirmația sa ca și fiind în mod absolut esențială, îmi pare de o mult mai mare *portanță etică* decât cea a *materialismului*.

Eu înțeleg că această formulă are în mod exact portanța, relieful, ca și afirmația „*că nu există decât materia*” introdusă în câmpul cunoașterii. Căci după tot voi nu aveți decât să vedeți cu evoluția științei că această materie în cele din urmă se confundă atât de bine cu jocul elementelor în care o rezolvăm *(„résout” – disociem, resorbim, dizolvăm)*, faptul că devine la limită aproape indiscernabil de a ști ceea ce în fața voastră joacă, dacă aceasta sunt aceste elemente ale acestei στοιχεία [stoikeia], aceste elemente semnificante ultime, sau cele ale atomului. Adică ceea ce ele au în ele însele din cvasi indiscernabil cu progresul spiritului vostru, jocul cercetării voastre, însă ceea ce este din asta la ultimul termen al *unei structuri* pe care voi nu mai știți de nici un mod s-o raportați la ceea ce voi aveți ca și experiență comună a materiei.

Însă a spune „*Nu există juisare decât a corpului*” și în mod anume *faptul că aceasta vă refuză juisările eterne*, aceasta este prea bine acolo *ceea ce este în joc* în ceea ce eu am numit *valoare etică a materialismului*, adică cea care consistă la a lua ceea ce se petrece în viața voastră de toate zilele în serios, și dacă există chestiune de juisare, de a o privi în față și de a n-o reîmpinge în zilele de mâine care cântă...

„*Nu există din juisare decât a corpului*”: Aceasta răspunde în mod foarte precis la exigența adevărului care există în freudism.

Iată-ne deci lăsând în întregime la rătăcirea sa chestiunea de a ști dacă ceea despre ce este vorba aceasta este despre *ființă („l’être” – a o fi)* sau despre *a nu o fi*, dacă este vorba despre a fi *bărbat* sau despre a fi *femeie*, într-un act care ar fi *actul sexual*.

Și dacă aceasta este ceea ce domină tot acest suspans al *juisării*, aceasta este în mod egal ceea ce noi trebuie să luăm în mod etic în serios. Ceea apropo de ce se ridică acest ceva pe care noi am putea să-l numim *dreptul* nostru *de privire*.

Oedip nu este un filozof. Aceasta este tocmai modelul a ceea despre ce este vorba în ceea ce privește raportul a ceea ce este din asta dintr-o

știință, și știința din care el face probă, cel puțin ne este nouă indicat în forma *enigmei* care este o știință privind ceea ce este din asta din corp.

Prin aceasta el rupe puterea unei juisări feroce, cea a Sphixului, despre care este prea bine straniu că el ne este oferit sub forma unei figuri în mod vag feminine, să spunem jumătate-bestială, jumătate-feminină.

Ceea la ce el accede după aceasta – ceea ce nu îl face, voi o știți, mai triumfant pentru aceasta – aceasta este în mod sigur o *juisare*.

La momentul când el intră acolo, el este deja în capcană. Eu vreau să spun că această *juisare*, aceasta este aceasta acolo cea care îl marchează

începând din acest moment și deja, și de dinainte, din semnul *culpabilității*.

Oedip nu știa ceea din ce el juisa. Eu am pus chestiunea de a ști dacă Iocasta, ea, ea o știa.

Și chiar, pentru ce nu: Iocasta juisa ea din a lăsa pe Oedip a o ignora?

Să spunem: ce parte din juisarea Iocastei răspunde ea la aceasta faptul că ea lăsa pe Oedip s-o ignore?

Aceasta este la acest nivel, grație lui Freud, că se pun începând din acest moment chestiunile serioase privind ceea ce este din asta din *adevăr*.

Ori introducerea pe care eu deja am făcut-o despre funcția alienării, în calitatea în care ea este coerentă cu geneza subiectului ca și determinat prin vehiculul semnificanței, ne permite de a spune că în ceea ce privește ceea ce ne interesează și ceea ce este în mod prim pus – adică faptul că „*Nu există din juisare decât a corpului*" – aceasta este faptul că *efectul introducerii a subiectului, el însuși efect al semnificanței, este în mod propriu de a pune corpul și juisarea în acest raport pe care eu l-am definit prin funcția alienării.*

Eu vreau să spun că, așa cum tocmai am articulat-o timp de o jumătate de oră în fața voastră, *subiectul, în calitatea în care el se fondează în această marcă a corpului care îl privilegiază, care face că aceasta este marca, marca subiectivă, cea care începând de acum domină tot ceea despre ce va fi vorba pentru acest corp*: că el merge acolo și apoi acolo și nu altundeva, și *că el este liber sau nu de a o face, iată fără îndoială ceea ce distinge stăpânul*, pentru că stăpânul este un subiect.

Juisarea este, în acest fundament prim al subiectivării corpului, ceea ce cade în dependența de această subiectivare, și pentru a spune tot, se șterge.

La origine, poziția stăpânului – și aceasta este tocmai asta ceea ce Hegel întrevede – este întocmai renunțare la juisare, posibilitatea de a angaja tot asupra acestei dispoziții sau nu la corp. Și nu doar la al său, însă de asemenea și la cel al Altuia.

Altul este ansamblul corpurilor, pornind din momentul unde jocul „luptei sociale", pur și simplu introduce faptul că raporturile

corpurilor sunt începând de acum dominate prin acest ceva care, la fel de bine se numește legea. Lege pe care o putem spune *legată la advenirea („l'avènement" – venirea lui Mesia, ascensiunea la tron, începerea unei guvernări) stăpânului,* însă prea bine doar dacă o înțelegem*: advenirea stăpânului absolut*, adică *sancțiunea morții ca și devenită legală*.

1967.06.10. Conferință la facultatea de medicină din Strasbourg, „Deci, voi veți fi auzit Lacan"

„Conferința la facultatea de Medicină din Strasbourg" este un document policopiat a cărui origine nu este precizată. Textul, puțin descifrabil la anumite locuri, a fost reprodus cu anumite ipoteze de lectură, de fiecare dată menționate.

Eu nu pot spune că situația mea este prea bine dificilă. Ea este în mod extraordinar facilă din contră. Modul însăși în care eu tocmai am fost prezentat indică faptul că, de orice mod, eu voi fi vorbit sub titlul de Lacan.

Deci, voi veți fi auzit Lacan.

Genul „conferință" nu este al meu.

Aceasta nu este al meu pentru că ceea ce eu fac la fiecare opt zile de cincisprezece ani, ceva care nu este o conferință, pe care am numit-o un seminar la timpul entuziasmului, și aceasta este un curs, însă aceasta este un seminar totuși, asta a păstrat din asta numele.

Aceasta nu sunt eu cel care va da mărturie despre asta, însă unii care erau acolo încă de la început, anumiți înlocuindu-se din asta: nu există unul singur dintre aceste cursuri care să se fi repetat.

A existat un moment în cursul circumstanțelor unde eu m-am crezut în datorie, pentru micul număr al celor ce erau în jurul meu, de a le explica ceva, ceva care va fi în chestiune acum. Și trebuie prea bine ca acest ceva, Dumnezeul meu, să aibă o întindere suficientă pentru ca eu să fi sfârșit încă de a le-o explica.

Aceasta este straniu. Aceasta este poate de asemenea că dezvoltarea însăși a ceea ce aveam de explicat mi-a pus probleme și a deschis noi chestiuni. Poate. Aceasta nu este sigur.

Oricum ar fi, eu nu pot nicicum pretinde azi să evoc din asta chiar și principalele detururi, fie aceasta prin aluzie pentru cei care știu chiar mai mult sau mai puțin ceea ce eu am spus din asta.

Pentru ceilalți, care eu presupun că el formează o parte din această asistență, care nu știu din asta nimic sau puțin lucru, nu e nici o chestiune ca eu să le dau din asta nici măcar o idee, dacă ceea ce tocmai am spus este adevărat, adică faptul că eu nu m-am repetat niciodată.

În adevăr, genul „conferință” presupune acest postulat care este la principiul însăși al numelui de Universitate: există un univers, un univers al discursului se înțelege. Adică faptul că discursul ar fi reușit pentru secole să constituie un ordin în mod suficient stabilit pentru ca totul să fie repartizat în compartimente, în sectoare care nu ar exista decât la le studia prea bine în mod separat, și fiecare nu ar trebui să aducă decât mica sa piatră într-un mozaic ale cărui cadre ar fi deja în mod suficient stabilite pentru că am fi muncit deja în mod suficient pentru asta.

Ideea că straturile care s-au depus în cursul istoriei, cu etajarea secolelor, ar constitui achiziții care se adiționează pentru a face această Universitate – Universitate de litere, Universita litterarum, aceasta este la principiul organizării învățământului care poartă acest nume -, această idee este contrazisă de cea mai simplă examinare a istoriei.

Prin acest cuvânt de „istorie”, eu vă rog, să nu înțelegeți ceea ce vi se învață sub numele de „istorie a filosofiei” sau a orice ar fi altceva, care este o tencuială făcută pentru a vă da iluzia că diversele etape ale gândirii se generează una pe alta. Cea mai mică examinare probează că nu este nimic din asta, și că totul a procedat din contră prin ruptură, printr-o succesiune de încercări și deschideri, care au dat de fiecare dată iluzia că se putea ambreia asupra unei totalități.

Rezultatul este că este suficient să mergi în nu importă ce butic de librărie, librărie de antichități, să alegi nu importă ce carte din timpul

Renașterii. Deschideți-le, citiți-le cu adevărat, voi vă veți da seama că trei sferturi din lucrurile care îi preocupau și li se păreau esențiale, voi nu mai găsiți din asta nici măcar firul conducător. În revanșă, ceea ce poate să vă pară vouă evidență a fost generat la o anumită epocă care nu este acum douăzeci, treizeci, cincizeci de ani, însă nu urcă mai sus decât Descartes.

Aceasta este faptul că pornind de la Domnul Descartes s-au întâmplat anumite lucruri totuși notabile, în particular inaugurarea științei noastre la noi, o știință care se distinge printr-o eficacitate suficient de captivantă pentru a interveni până la cel mai cotidianul vieții fiecăruia. Însă în adevăr aceasta este poate tocmai ceea ce o distinge de științele precedente, care s-au exersat întotdeauna de un mod mai esoteric, eu vreau să spun că erau privilegiul pe care îl credem al unui mic număr.

Pentru noi, noi ne scăldăm în rezultatele acestei științe. Cel mai mic din lucrurile care sunt aici, și până la micile scaune bizare pe care sunteți așezați, este din asta cu adevărat consecința. Înainte, se făceau scaune cu patru picioare ca și de animale solide, trebuia ca asta să semene la animale. Acum asta ia un mic aspect mecanic. Voi încă nu sunteți făcuți acolo, scaunele antice vă lipsesc.

Așadar eu, eu fac un învățământ pentru ceva ce este născut în acest moment al istoriei și al secolelor unde noi eram deja până la gât înainte chiar de a o putea spune cum tocmai am spus-o, în contextul științei care se numește psihanaliză.

Aceasta este tocmai așa că eu am fost antrenat la a mă pune într-o poziție de învățământ prea bine particulară. O poziție de învățământ care asupra unui anumit punct, asupra unui anumit teren va reporni ca și cum nimic nu ar fi fost făcut. Căci psihanaliza, asta vrea să spună asta.

Aceasta este tocmai faptul că într-un anumit câmp clasic care fusese numit până acolo psihologie și pe care-l putem explica bineînțeles prin toate aceste condiții istorice care precedaseră, nimic nu fusese făcut. Eu vreau să spun dacă se făcuse un fel de construcție foarte elegantă și bineînțeles care poate servi fiind admis la bază un anumit număr de postulate care trebuie de altfel întotdeauna ca ea să le reconstruiască în

mod retroactiv: sumă tot dacă aceste postulate sunt admise, totul merge bine, însă dacă ceva este pus în chestiune de un mod radical, nimic nu mai merge.

Aceasta este tocmai la asta, nu faptul că învățământul meu servește, aceasta este tocmai la asta faptul că el este aservit, aceasta este tocmai la asta faptul că el îi este în serviciu: aceasta este la a face să valoreze ceva ce s-a întâmplat, și care are un nume, care se numește Freud.

Asta se întâmplă faptul că se întâmplă lucruri care poartă un nume. La sine absolut singur aceasta este o problemă. Aceasta este o problemă care nu este în nici un mod rezolvabilă cu ajutorul a simple noțiuni a ceea ce numim influențe, împrumuturi, materie. Bineînțeles în multe cazuri asta poate servi, care sunt sursele. Asta servește întocmai asupra planului literar, asupra planului și în perspectiva zisă universitate de Litere. Asta nu rezolvă de altfel absolut nimic, din momentul în care ceva care există un puțin, de exemplu un mare poet: o pură nebunie de a vrea să abordezi problema la numele surselor.

În ceea ce se numește învățământul curent, altfel spus ceea ce am numit adineaori genul conferință, asta poate servi punctul de vedere sursă. Atât doar că este clar cu ceea ce v-am spus mai întâi că din timp în timp există rupturi adică faptul că există oameni care într-adevăr au știut să împrumute mici lucruri pe ici pe colo pentru a hrăni discursul lor, nu este decât esența acestui discurs care pornește dintr-un punct de ruptură.

Dacă învățământul meu servește și declară la serviciul a aceasta a face valorat Freud, în acest caz ce anume asta vrea să spună? Asta vrea să spună în mod precis faptul că ceea ce mă interesează asta nu este de a reduce Freud la sursele sale.

În mod contrar eu voi arăta funcția pe care al a avut-o ca și ruptură; pentru că bineînțeles pentru a-l face să reintre în rang, a-l repune la locul său în psihologia generală, există din asta alții care se angajează acolo, mijlocind ce, ei neglijează singurul lucru care este interesant; aceasta este tocmai la a ști pentru ce Freud este un nume, în jurul căruia se agață acest lucru atât de singular care face locul acestui nume în conștiința epocii noastre.

Pentru ce, după tot, Freud, în mod aparent, nu a avut încă câte unele dintre consecințele cataclismice pe care le-a avut numele lui Marx; pentru ce este faptul că el are un prestigiu de același ordin, pentru ce dracu; pentru ce este faptul că există un întreg câmp nu doar unde nu putem face decât să-l evocăm, însă unde, fie că aderăm sau nu la acest ceva pe care el l-a spus și care ar fi mesajul său, eu aș spune chiar fără să o putem spune în mod propriu vorbind, în afară la un fel de mitologie care circulă, ceea ce asta vrea să spună, faptul că el are această valoare, acest punct nodal; cum anume asta se face faptul că acest nume este acolo atât de prezent la conștiințele noastre.

Faptul că eu mă atașez astfel la a face valorat Freud, aceasta este o cu totul altă afacere decât ceea ce eu aș numi victorii de gânditori. Bineînțeles aceasta nu este fără raport cu gândirea, însă în ceva fel aceasta este ceva ce ne clarifică asupra a ceea ce poate exista acolo deja din surprinzător, în această incidență asupra istoriei noastre a tuturor, din efecte ale gândirii.

Am putea crede că întrucât aceasta sunt medici cei care pentru moment poartă făclia mesajului lui Freud, am putea spune că după tot aceasta nu este el principalul; care este principalul, aceasta sunt lucrurile concrete la care ai au de-a face, eu spun, concrete la sensul că acest cuvânt are ca rezonanță, lucruri cum asta este făcut, o bucată, un bloc, ceva ce ține, în sfârșit ce, fiecare știe, bolnavi, spunem că ei au pur și simplu lucruri de tratat, ceva ce rezistă.

Freud ne-a învățat că printre acești bolnavi există bolnavi ai gândirii. Atât doar că trebuie făcută atenție că aceasta este o funcție care este astfel desemnată, faptul că suntem bolnav al gândirii la sensul unde spunem că muncim pălărie *(„qu'on travaille du chapeau" - a fi nebun)*.

...

Așadar ceea ce până aici constituie efortul învățământului meu nu este în mod evident de pus în registrul lui a face valorat Freud la nivelul marii prese, însă la un cu totul altul. Și cu adevărat acest învățământ bineînțeles nu ar fi avut loc de a fi, însă cu adevărat eu nu văd pentru ce eu mi-aș fi impus mie însămi grija nici efortul dacă el nu se adresa psihanaliștilor.

Ceea ce eu vă dau, aceasta este tocmai aceasta, în formula sa cea mai vastă.

Îmi trebuie prea bine să consider faptul că gândirea există la nivelul cel mai radical, și condiționează deja cel puțin o parte imensă din ceea ce noi cunoaștem ca și animal uman.

Ce anume aceasta este gândirea? Răspunsul nu stă la nivelul unde o considerăm că esența sa este de a fi transparentă la ea însăși și de a se ști gândire. El este prea bine mai degrabă la nivelul faptului că orice ființă umană născându-se se scaldă în ceva ce noi numim gândire, însă căreia o examinare mai profundă demonstrează cu evidență, și aceasta încă de la primele lucrări ale lui Freud, faptul că este absolut imposibil să sesizezi ceea despre ce este vorba, dacă nu la a se sprijini pe materialul său, constituit prin limbaj în întregul său mister.

Eu spun „mister" în sensul unde nimic nu este clarificat privind originea sa, însă ceva este în mod perfect dicibil, din contră, privind condițiile sale, aparatul său, și cum anume aceasta este făcut, un limbaj, la minimum, ceea ce o numim structura sa.

...

Cât de derizorie este voracitatea cu care anumiți care aud ceea ce eu învăț deja de atâția ani se reped asupra formulelor mele pentru a face din asta articolașe despre care fiecare nu gândește nimic altceva decât aceasta, că ei se împăunează din penele mele, și tot asta pentru a-și da mănușile de a fi făcut un articol care se ține în picioare. Nimic nu este mai contrar la ceea ce ar fi vorba de a obține de la ei, adică faptul ca ei să cucerească justa situație de jumulire, de „demunițiere" *(„démunissement", „démunir" - a priva de ceva)* aș spune eu, care este cea a analistului în calitatea în care el este un om între alții, care trebuie să știe că el nu este nici știință, nici conștiință, ci dependent la fel de bine de dorința Altuia ca și de vorbirea sa.

Însă așa cum eu v-am spus-o, *această structură*, singura care ne este oferită: *alegerea forțată*, la nivelul lui „*sau eu nu sunt, sau eu nu gândesc*”, dacă ea este acolo aceasta este în măsura unde *ea poate fi chemată s-o devoaleze pe cealaltă*, s-o respingă, și faptul că la nivelul celeilalte, cea a lui „*eu nu sunt*”, aceasta este *Bedeutung (semnificația) inconștientă*, cea care vine în mod corelativ să muște asupra *acestui „eu” care este în calitatea în care nefiind*.

Și raportul la această *Bedeutung* este în mod precis această *semnificație*, în calitatea în care ea scapă, această *semnificație închisă*, această semnificație totuși atât de importantă de subliniat în calitatea în care, dacă o putem spune, aceasta este ea cea care dă măsura *înțelegerii („comprehension”)*, măsura acceptată, măsura primită, *intuiția, experiența*, pe care o *interpelăm*, atunci când la a ține aceste discursuri din fals-seamăn care fac apel la *înțelegere*, ca și opusă la *explicație*: sfințenie și vanitate filosofică, M. JASPERS la primul rang.

...

Niciunde altundeva mai mult decât în câmpul juisării sexuale...

și nu este pentru nimic că este tocmai acolo că ea apare prevalentă –

...*niciunde altundeva* mai mult decât în acest câmp *principiul plăcerii*...

care este în mod propriu limita, împiedicarea, sfârșitul care se pune la orice formă care se situează ca și exces de juisare

...*niciunde altundeva*, nu apare mai bine, faptul că legea *juisării* este supusă la această limită.

Și faptul că este tocmai acolo că se va găsi *în mod cu totul special pentru bărbat* – în calitatea în care, eu am spus-o, pentru el *complexul de castrare* articulează deja problema – că se va găsi câmpul său. Vreau să spun că *există obiecte care în corp se definesc din a fi* într-un fel, cu privire la *principiul plăcerii*, *în afara corpului*. Este tocmai acolo ceea ce sunt *obiectele(a)*.

Micul(a) este acest ceva din ambiguu care, atât de puțin cât el este din corp, din obiect chiar individual, este în câmpul Altuia...

și pentru cauză, pentru că aceasta este acolo câmpul unde se desenează subiectul...faptul că el trebuie din asta să facă cererea („requête” – solicitarea, cerere adresată unei autorități, cuiva), din asta să găsească urma.

1967.10.00. Loc, origine și finalitate („fin” – final, sfârșit, scop) a învățământului meu. Vinatier, Lyon

Acest text circulă cu introducerea următoare: „În 1967, Jacques Lacan ținea, în cadrul „Mardis du Vinatier” („Marțile din Vinatier”) o conferință unde el dezvolta, la uzajul unui public provincial, marile linii ale învățământului său. Ni s-a părut interesant, într-o introducere la o dezbatere asupra gândirii sale, de a publica aici un text reconstituit pornind de la înregistrarea acestei conferințe și a discuției cu H. Maldiney care i-a urmat. Reproducere, cu câteva blancuri azi inaudibile, a ceea ce a fost acea seară acolo auzit sau ceea ce auditorii au crezut a sesiza dintr-un discurs spontan și asociativ, acest text nu ar ști să reprezinte o scriere lacaniană inedită și nu angajează așadar nici Lacan nici Maldiney.”

Eu nu gândesc să vă livrez învățământul meu sub forma unui comprimat, aceasta îmi pare dificil.

Se va face poate asta mai târziu. Aceasta este întotdeauna așa că asta sfârșește. Atunci când voi ați dispărut după suficient timp, voi vă rezumați în trei linii în manuale - în ceea ce mă privește, manuale nu se știe de altfel de ce anume. Eu nu pot prevedea în ce manual voi fi inserat pentru motivul că eu nu prevăd nimic despre viitorul a ceea la ce se raportează învățământul meu, adică psihanaliza.

Nu se știe ceea ce ea va deveni, această psihanaliză. Eu doresc, eu, ca ea să devină ceva, însă nu este sigur că ea prinde din asta drumul.

Voi vedeți pe acolo că acest titlu, „Loc, origine și finalitate a învățământului meu”, poate începe să prindă un sens care nu este doar rezumativ. Este vorba pentru mine de a vă pune în lovitura unui lucru care este angajat, care este în curs, ceva din nu sfârșit, care nu va sfârși în mod probabil decât cu mine dacă eu nu sunt atins de niciunul din

aceste incidente supărătoare *(„fâcheux” – dezgrabile, plictisitoare, care prezintă, aduc inconveniente, nefericite)* care vă fac să vă supraviețuiți vouă înșivă. Acolo încă, eu tocmai vă voi spune că eu nu prind din asta drumul.

1

Aceasta este făcut ca și o disertație bine făcută, există un debut, un început, un sfârșit. „Loc”, aceasta este pentru că trebuie prea bine să începi cu începutul,

La început, aceasta nu este întocmai originea, aceasta este locul.

Locul, există poate din asta doi sau trei aici care au o mică idee despre leitmotivele *(„ritournelles” – frază muzicală cântată la sfârșitul fiecărui cuplet, repetiție, refren)* mele. Locul, aceasta este un termen de care eu mă servesc deseori pentru că întocmai în acest câmp apropo de care se țin discursurile mele sau discursul meu cum veți vrea, există deseori referințe la loc. Altfel spus, pentru a se regăsi acolo în acest câmp, convine de a avea ceea ce numim în alte domenii mai asigurate o topologie, a avea o idee despre cum aceasta este construit, suportul asupra căruia tot asta se înscrie care este în cauză.

Nu voi merge în mod sigur în această seară atât de departe pur și simplu pentru că așa cum v-am spus-o mai întâi eu nu pot absolut deloc să vă dau un mic comprimat al învățământului meu. Așadar loc, asta va avea astfel o cu totul altă portanță. Locul, asta poate avea un cu totul alt sens decât topologia la sensul structurii în sfârșit de a ști dacă o suprafață este o sferă sau aceasta este un inel. Aceasta nu este absolut deloc la fel ceea ce putem face cu. Însă nu este vorba despre aceasta. Pur și simplu, eu am venit la acest loc care mă pune în postură de a învăța, întrucât este vorba despre învățământ.

Ei bine acest loc, el este la a înscrie la registrul a ceea ce este soarta comună: ocupăm locul unde un act împinge ca și asta din dreapta sau din stânga, la hazard *(„de bric ou de brac” – în mod disparat, heteroclit, nu importă cum, fără grijă)*. S-a găsit circumstanțe care erau astfel încât ceea la ce, la a spune adevărul, eu nu mă credeam absolut deloc destinat, ei bine, a trebuit ca eu să iau din asta coarda în mână.

Totul s-a făcut în jurul a aceasta faptul că funcția psihanalistului asta nu merge de la sine.

Asta nu merge absolut deloc singur pentru ceea ce este de a-i da statutul său, obiceiurile *(„habitudes”)* sale, referințele sale, și întocmai ei de asemenea un loc în lume.

Există locurile despre care am vorbit mai înainte de tot, locurile topologice, locurile în ordinul esenței, există locul în lume. Asta se obține din faptul busculadei în general. Asta lasă speranță în sumă. Voi vedeți că toți atâți câți sunteți cu un puțin de șansă voi trebuie întotdeauna să sfârșiți prin a ocupa un anumit loc. Asta nu merge mai departe.

...

Și acolo înăuntru, s-a găsit că ceea ce eu aveam de spus asupra psihanalizei a prins o anumită portanță. Aceasta sunt lucruri care se fac absolut singure; putem vorbi despre psihanaliză așa cum este foarte ușor de a verifica faptul că vorbim din asta ca și asta. Este un pic mai puțin ușor să vorbești despre asta fiecare a opta zi impunându-ți ca disciplină de a nu repeta cu adevărat niciodată același lucru și de a nu spune ceea ce este deja curent, chiar dacă ceea ce este deja curent nu este absolut deloc esențial la a cunoaște, însă atunci când ceea ce este deja curent vă pare a lasă un puțin la a dori, a pescui prin bază!

Trebuie spus că despre psihanaliză toată lumea crede a avea acolo deasupra o anumită idee, o idee suficientă. Nu mai există nici o problemă, inconștientul, ei bine, aceasta este inconștientul, toată lumea știe acum că există un inconștient. Nu mai există obiecții, nu mai există obstacole.

Însă ce anume este acest inconștient? Îl cunoaștem dintotdeauna, bineînțeles că există o grămadă de lucruri care sunt inconștiente și chiar că toată lumea vorbește despre asta de mult timp în filosofie. Însă atenție, acest inconștient, aceasta este un inconștient care gândește ferm în sfârșit aceasta este nebun ceea ce asta se elucubrează în acest inconștient. Așadar acolo, atenție minut, aceasta este „gânduri”, însă dacă aceasta este gânduri, asta nu poate fi inconștient din momentul în

care asta gândește, asta gândește că asta gândește. Gândirea este transparentă la sine însăși, nu putem gândi fără a ști că gândim. Tot asta, bineînțeles acum nu mai are absolut deloc portanță. Nu faptul că, bineînțeles, cineva și-ar fi făcut cu adevărat o idee despre ceea ce această obiecție are din refutabil *(„réfutable”)*. Ea apare futabilă *(„futable”)*, ea este irefutabilă. Aceasta este întocmai asta inconștientul; aceasta este un fapt, un fapt nou. Ar trebui să începem la a gândi ceva care să dea seama de aceasta faptul că se poate să existe acolo gânduri inconștiente. Asta nu merge de la sine. În fapt, nimeni nu s-a înhămat niciodată cu adevărat la asta care este totuși o problemă înalt filosofică.

Vă voi spune imediat că aceasta nu este prin acest capăt acolo faptul că eu am luat lucrurile. Se găsește că acest capăt prin care eu am luat lucrurile rezolvă cu ușurință această obiecție, însă aceasta nici măcar nu mai era o obiecție pentru că, eu am spus-o, toată lumea are deja acolo deasupra religia sa făcută.

Inconștientul ei bine iată, aceasta este admis și apoi multe lucruri încă pe care credem a le fi admis în pachet, în vrac, mijlocind ce toată lumea crede a ști ceea ce este psihanaliza. Agasantul *(„embêtant” – supărătorul)*, aceasta este că sunt numai psihanaliștii cei care ei n-o știu.

Nu numai, ei n-o știu, însă până la un anumit punct, aceasta este în mod absolut justificat faptul că ei n-o știu, căci în mod precis despre asta este vorba. Dacă ei ar crede a o ști, imediat ca și asta, aceasta ar fi grav și apoi nu ar mai exista psihanaliză absolut deloc, întrucât în cele din urmă toată lumea este de acord, aceasta este o afacere clasată. Pentru psihanaliști, asta nu poate s-o fie.

Așadar există două moduri de a proceda, asta începe să devină interesant. Există două moduri de a proceda în aceste cazuri acolo.

Să încerci să mergi cât mai aproape în vânt, și să pui asta în chestiune. O operație, o experiență, o tehnică apropo de care tehnicienii sunt forțați să-și dea limba pisicilor cu privire la ceea ce este cel mai central, cel mai esențial. Asta nu ar fi rău să vedem asta, nu-i așa! Asta ar putea trezi foarte multe simpatii pentru că există totuși o grămadă de lucruri ale sorții noastre comune care sunt de acea specie. Sunt chiar în mod precis lucrurile de care se ocupă psihanaliza.

Atât doar că iată, soarta a făcut că psihanaliștii au adoptat întotdeauna o atitudine opusă. Ei nu spun absolut deloc că știu, dar o lasă de înțeles, că ar ști un capăt, acolo deasupra motus, asta se reglează între noi. Intrăm în acest câmp de știință printr-o experiență unică care consistă pur și simplu în a se face psihanalizat, după care putem vorbi. Putem vorbi, asta nu vrea să spună că vorbim. Am putea. Am putea dacă am vrea și am vrea prea bine dacă am vorbi cu oameni ca voi care știu, dar atunci la ce bun?

Așadar tăcem la fel de bine cu cei ce știu ca și cu cei care nu știu; căci cei care nu știu nu pot să știe.

Totuși, această atitudine, chiar dacă în cele din urmă ea este sustenabilă, dovada este că o ținem, nu este pe gustul întregii lumi.

Ori psihanalistul are o slăbiciune așa undeva, este o foarte mare slăbiciune. Până aici nu are. Asta poate să vă pară comic tot ceea ce am spus, însă nu sunt slăbiciuni, este coerent.

Slăbiciunea sa, înclinația sa, este ceva în care el știe foarte bine că ar trebui să se păzească să cadă. Bineînțeles în practica cotidiană, se ține în gardă însă există totuși ceva undeva care face să-și schimbe atitudinea și este ceea în ce el începe să devină incoerent.

Luat la colectiv, în sfârșit nu psihanalistul, ci psihanaliștii atunci când există o mulțime, o grămadă, acolo ei vor să se știe că ei sunt acolo pentru binele tuturor.

Ei sunt foarte atenți cu toate acestea să nu aibă această slăbiciune de a merge prea repede la binele singular, cel la care au de-a face pentru că ei știu foarte bine și asta, este din fericire unul dintre lucrurile care sunt dobândite prin experiența lor faptul că nu este așa, vrând binele oamenilor, că și ajungem acolo, cea mai mare parte a timpului, este chiar contrariul. Este o idee totuși care este pentru ei dobândită. Lipsește ca în afara psihanalizei ei să fie veritabili propagandiști. Așadar asta ar fi salubru dacă mai mulți oameni ar ști asta: că nu vrând prea mult bine aproapelui îl și facem. Asta ar putea servi.

Nu psihanaliștii așa în calitate de corp reprezentat vor în mod absolut să fie de partea cea bună și atunci pentru a o face valorat trebuie ca ei

să arate că ceea ce fac, ceea ce spun, asta s-a găsit deja undeva, asta s-a spus deja, asta se întâlnește.

În alte științe, se ajunge la aceeași răscruce și se spune ceva analog; s-a gândit deja la asta.

Așadar acest inconștient îl raportăm la vechi ecouri, ștergem frontiera, limita care ar face că am vedea că inconștientul freudian, asta nu are absolut nimic de-a face cu ceea ce s-a numit inconștient. Ne-am servit de acest cuvânt acolo însă nu este ceea ce este caracteristic, inconștientul că ar fi inconștient. Aceea nu este o caracteristică negativă. Există o mulțime de lucruri de care nu sunt conștient în corpul meu. Asta nu face absolut deloc parte din inconștientul freudian. Nu pentru că acest corp este din când în când interesat, asta vrea să spună că este ceea ce este funcționarea inconștientă a corpului cea care este în cauză în inconștientul freudian.

În sfârșit, dau asta ca exemplu pentru că nu vreau să debordez prea mult nu-i așa. Vreau pur și simplu să spun de asemenea că ei vor merge chiar și până la a face crezut că atunci când ei vorbesc despre sexualitate, este același lucru ca și cel despre care vorbesc biologii – absolut de loc. În sfârșit, sunt „*vorbe frumoase*” *(„boniment” – discurs persuasiv și deseori înșelător folosit de vânzători ambulanți, șarlatani sau circari pentru a-și seduce clientela, reclamă)*.

Și ceea despre ce este vorba este cu adevărat la îndemâna în orice caz a psihanalistului care ne dă mărturie despre asta atunci când el vorbește despre ceva serios și nu despre rezultatele sale terapeutice. Ceea ce este la îndemână, aceasta este faptul că sexualitatea face gaură în adevăr.

...

Și ceea despre ce este vorba este cu adevărat la îndemâna în orice caz a psihanalistului care ne dă mărturie despre asta atunci când el vorbește despre ceva serios și nu despre rezultatele sale terapeutice. Ceea ce este la îndemână, aceasta este faptul că sexualitatea face gaură în adevăr.

…

Așadar, atunci când eu vorbesc despre o gaură, în adevăr în mod natural aceasta nu este acolo o metaforă grosieră, o gaură la vestă, aceasta este

acest aspect negativ care apare în ceea ce este din sexual, întocmai din inaptitudinea sa la a se adeveri, este tocmai despre asta că este vorba într-o psihanaliză.

...

Atunci când un lucru a fost spus și respus un anumit număr de ori, asta trece în conștiința comună. Așa cum spunea Max Jacob și așa cum eu m-am pliat reproducându-l la finalul uneia dintre Scrierile mele: „Adevărul este întotdeauna nou” și pentru a fi adevărat trebuie să fie nou.

...

Originea învățământului meu, asta este foarte simplu, ea este acolo dintotdeauna, întrucât timpul s-a născut cu ea, cu ceea despre ce este vorba pentru că învățământul este pur și simplu limbajul, absolut nimic altceva.

...

Pentru ce am introdus ceva distinct de ceea ce este psihismul – funcția subiectului? Evident, nu pot să vă fac cu adevărat o teorie. Vreau să vă arăt cum asta se atașează cu „subiectul” în funcția sa în limbaj, adică o funcție dublă.

Există subiectul care este subiectul enunțatului. El nu este întotdeauna subiectul enunțatului, nu toate enunțurile conțin „eu”; nu vreau să spun întotdeauna „cel ce vorbește” chiar și când nu există „eu”. Există un subiect al enunțări când spuneți „plouă”, există de asemenea un subiect chiar și dacă nu mai este sesizabil în frază. Tot asta permite să reprezinți multe lucruri. Subiectul enunțatului evident este destul de ușor să-l reperezi. Această desemnare „eu” vrea să spună cel ce este pe punctul de a vorbi actualmente în momentul în care „eu” spun „eu”.

Subiectul care ne interesează, nu subiectul în calitatea în care face discursul, ci în care este făcut de discurs și chiar făcut ca un șobolan, acela este subiectul enunțării. Și aceea îmi permite să avansez o formulă pe care v-o dau ca pe una dintre cele mai primordiale – tot ceea ce gândesc să fac în această seară, este să încerc să vă interesez puțin – o definiție a ceea ce numim element în limbaj – întotdeauna am numit

asta element, chiar și în greacă, ceea ce stoicii au numit „semnificantul”. Enunț că ceea ce îl distinge de semn este că „semnificantul este ceea ce reprezintă subiectul pentru un alt semnificant”, nu pentru un alt subiect.

...

Atunci când dorința omului, trebuie prea bine ca ea să se extragă din câmpul Altuia și faptul că aceasta este al meu ei bine se întâmplă ceva foarte nostim, el își dă seama că în calitatea în care aceasta este acum lui de a dori ei bine el este castrat, complexul castrării este tocmai asta. Asta vrea să spună că ceva se produce în mod necesar în semnificanță care este fel de pierdere care necesită că atunci când omul intră în câmpul propriei sale dorințe în calitate de dorință sexuală el nu poate s-o facă decât prin mediumul acestui fel de simbol care reprezintă pierderea unui organ în calitatea în care în ocazie el ia funcție semnificantă, funcție a obiectului pierdut.

...

Finalul învățământului meu. Dacă am folosit cuvântul de final, nu este pentru că vom face aici dramă. Nu este vorba despre ziua în care asta va face „caput”, nu, finalul este „telos”-ul, pentru ce este făcut.

Finalul învățământului meu, ei bine acela ar fi de a face psihanaliști la înălțimea acestei funcții care se numește subiectul pentru că se adeverește prea bine că nu există decât pornind de acolo, de la acel punct de vedere faptul că vedem bine ceea despre ce este vorba în psihanaliză.

Asta poate să vă pară nu chiar atât de clar, asta, „psihanaliști care sunt la înălțimea subiectului”, însă aceasta este adevărat.

1967.10.09. Prima versiune a propunerii din 9 octombrie 1967 cu privire la psihanalistul Școlii

Această primă versiune a propunerii din 9 octombrie 1967 asupra pdihanalistului școlii a apărut în Ornicar? Analitica volum 8 – 1978. Ea este prezentată ca și cea care a fost în mod efectiv pronunțată de

Lacan pe 9 octombrie 1967. Ea conține 4845 cuvinte în timp ce versiunea zisă a doua publicată în Scilicet conține 5059 cuvinte.

Rezultă din asta că cei care s-au regrupat în fondarea mea, nu dau mărturie pe acolo de nimic altceva decât de prețul pe care ei îl atașează la un învățământ – care este al meu, care este de fapt fără rival – pentru a susține experiența lor. Acest atașament este față de gândire practică, s-o spunem, și nu față de enunțuri conformiste: aceasta este pentru aerul, noi vom merge până la această metaforă, pe care învățământul nostru îl aduce muncii, faptul că s-a preferat a fi exclus decât a-l vedea dispărând și chiar de a se separa din asta.

...

Este clar că psihanalistul așa cum rezultă din reproducerea acestei experiențe, prin substituția psihanalizantului originar la locul său, se determină în mod diferit prin raport la subiectul presupus a ști.

Acest termen cere o formalizare care să-l explice.

Și întocmai care se blochează imediat pe intersubiectivitate. Subiect presupus de către cine? vom spune, dacă nu de către un alt subiect.

Și dacă noi am presupune în mod provizoriu că nu există subiect supozabil de către un alt subiect ? Știm într-adevăr că noi nu ne referim aici la sensul vag al subiectului psihologic care este în mod precis ceea ce inconștientul pune în problemă.

Nu este oare deja dobândit faptul că subiectul transcendental, să spunem cel al cogito-ului, este incompatibil cu poziția unui alt subiect? Deja în Descartes, sesizăm că nu s-ar putea pune problema, decât la a trece prin Dumnezeu ca și garant al existenței. Hegel repune lucrurile la punct cu faimoasa excluziune a coexistenței conștiințelor. De unde pornește distrugerea altuia, inaugurală a fenomenologiei spiritului, însă a cărui altul? Distrugem viul care suportă conștiința, însă conștiința, cea a subiectului transcendental, este imposibil. De unde poarta închisă unde Sartre conclude: este infernul. Obscurantismul el nu mai mult nu pare gata să moară atât de repede.

Însă poate la a pune subiectul ca și ceea ce un semnificant reprezintă pentru un alt semnificant, vom putea noi face noțiunea de subiect

presupus mai manevrabilă: subiectul este acolo prea bine presupus, în mod foarte precis sub bara ea însăși trasă sub algoritmul implicației semnificante. Adică:

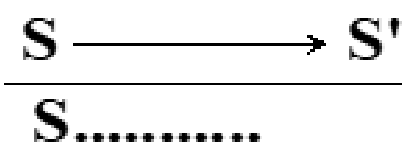

Subiectul este semnificatul purei relații semnificante.

Și știința, unde s-o agățți? Știința nu este mai puțin presupusă, noi tocmai am prins despre asta ideea – decât subiectul. Necesitatea portanței scrierii muzicale pentru a da seama despre discurs se impune aici o dată în plus, pentru a face sesizat în mod viu

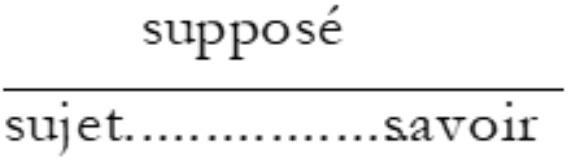

subiectul presupus a ști

Doi subiecți nu sunt impuși prin supoziția unui subiect, ci doar un semnificant care reprezintă pentru un altul oarecare, supoziția unei științe ca și adiacente la un semnificat, adică o știință luată în semnificația sa.

Este introducerea acestui semnificant în relația artificială a psihanalizantului în potență la ceea ce rămâne la starea de x, adică psihanalistul, ceea ce definește ca și ternară funcția psihanalitică.

Este vorba despre a extrage din asta poziția astfel definită a psihanalistului.

Căci cel care se desemnează astfel, nu ar putea, fără neonestitate radicală să se gliseze în acest semnificat, chiar dacă partenerul său îl îmbracă din asta (ceea ce nu este nicidecum cazul mediu), în acest semnificat la care este imputată știința.

...

Semnificația sa de subiect nu depășește advenirea *(„avènement”)* dorinței, sfârșit aparent al psihanalizei, însă rămâne acolo diferența semnificantului la semnificatul care va cădea (sub forma lui (-φ) sau a

obiectului (a) între el și psihanalist pentru atât cât acesta se va reduce la semnificantul oarecare.

Este tocmai pentru ce eu spun că este în acest (-φ) sau acest (a) faptul că apare ființa sa. Ființa αγαλμα-ei (agalmei), a subiectului presupus a ști, încheie procesul psihanalizantului, într-o destituție subiectivă.

Iată oare ceea ce noi nu am putea enunța decât între noi? Nu este acolo suficient pentru a semăna panica, oroarea, blestemul, chiar atentatul? În orice caz a justifica aversiunile prejudiciale la intrarea în psihanaliză?

În mod cert există tulburare la un anumit vârf al analizei, însă nu există angoasă legitimă (despre care am făcut stare) decât la a penetra – și o trebuie pentru psihanaliza didactică – în ceea ce trebuie prea bine numit un dincolo de psihanaliză, în veritabila gardă unde sucombă în prezent orice enunțare riguroasă despre ceea ce se petrece acolo.

Această gardă întâlnește neîngrijorarea care protejează în modul cel mai sigur adevăr și subiecți tot împreună, și este tocmai pentru ce la a profera în fața celor din urmă primul, aceasta nu face, o știm prea bine, nici cald nici rece, decât celor care din asta sunt apropiați. Să vorbești despre destituție subiectivă nu va opri inocentul.

Trebuie doar să ai prezent faptul că în ceea ce privește psihanalizantul, psihanalistul, și pe măsură ce suntem mai departe în sfârșitul de partidă, este în poziție de rest până la punctul în care este prea bine lui că ceea ce am numi dintr-o denotație gramaticală care valorează cât o mie, participiul trecut al verbului, ar conveni mai degrabă în această extremă.

În destituția subiectivă, eclipsa științei merge la această reapariție *(„reparution” – republicare)* în real, din care cineva vă întreține uneori.

...

Psihanaliza arată în finalul său o naivitate din care este o întrebare de pus, dacă noi o putem pune la rangul de garanție în pasajul la dorința de a fi psihanalist.

Trebuie așadar să reluăm aici subiectul presupus a ști de partea psihanalistului. Ce anume acesta din urmă poate el gândi în fața a ceea ce cade din ființă din psihanalizant, atunci când acesta fiind ajuns

despre acest subiect la a ști un capăt, nu mai dorește absolut deloc să îi ridice opțiunea?

La ce se aseamănă această joncțiune unde psihanalistul pare să-l dubleze dintr-o reversie logică care s-ar spune lui din a-i atribui articulația: „Oare să știe el ca fiind de la el ceea ce eu nu știam despre ființa de știință, și care are acum drept efect că ceea ce eu nu știam este de el șters”?

Aceasta este a îi face partea frumoasă din această știință poate iminentă, la cel mai ascuțit, a faptului că ceea ce destituția subiectivă în această cădere maschează restituirea unde vine ființa dorinței, din a se reuni, la a nu se înnoda acolo decât dintr-o singură margine, la ființa de știință.

...

În acest detur care îl reînghite, ceea din ce analistul este țâțâna, este din asigurarea pe care o ia dorința în fantasmă, și din care atunci se adevărește că prinderea nu este nimic decât cea a unei desființe.

Însă nu este oare acolo că este oferit psihanalizantului acest tur în plus în dublajul care ne permite să generăm acolo dorința psihanalistului?

Să reținem totuși, înainte de a traversa acest pasaj, această alternanță din care discursul nostru se sincopă din a face astfel unul celălalt să se izoleze *(„s'écranter”- să se ecraneze)*. Unde să atingi mai bine non-intersubiectivitatea? Și cât de mult este imposibil ca o mărturie justă să fie purtată de cel care traversează această pasă, asupra celui care o constituie – să înțelegem că el o este această pasă *(„passe”)*, din faptul că momentul său rămâne esența sa însăși, chiar dacă, după, asta îi va trece *(„passera”)*.

Este tocmai pentru ce cei la care asta a trecut la punctul de a fi din asta beatifici, îmi par a reuni impropriul la imposibil în această mărturie eventuală – și propunerea mea va fi ea ca aceasta să fie mai degrabă în fața cuiva care să fie încă în momentul originar, unde să se probeze că a advenit prea bine dorința psihanalistului.

Cine ar putea mai bine decât acest psihanalizant în pasă, să autentifice acolo calitatea unei anumite poziții depresive? Noi nu divulgăm acolo nimic. Nu putem să ne dăm aerele, dacă nu o suntem acolo.

Este momentul însuși de a ști dacă în destituția subiectului, dorința advine care permite de a ocupa locul desființei, întocmai din a vrea a opera din nou ceea ce implică din separare (cu ambiguitatea lui *se parere* pe care noi o includem acolo pentru a lua aici accentul său) αγαλμα (agalma).

Să spunem aici, fără a dezvolta, că un astfel de acces implică, bara pusă pe Altul, că αγαλμα (agalma) îi este semnificantul, că tocmai din Altul cade (a)-ul precum tocmai în Altul se deschide abisul lui (-φ) și că este tocmai pentru ce, cel care poate articula acest S(Ⱥ) acela nu are nici un stagiu de făcut, nici în Bine-Necesarele nici printre Suficientele pentru a fi demn de Beatitudinea Marilor Inepți ai tehnicii domnitoare.

Pentru motivul că acesta ca și S(Ⱥ) se înrădăcinează în ceea ce se opune în modul cel mai radical la tot ceea ce trebuie și este suficient din a fi recunoscut pentru a fi: onorabilitatea de exemplu.

1967.10.09. A doua versiune a propunerii cu privire la psihanalistul Școlii

A doua versiune a propunerii din 9 octombrie 1967 asupra psihanalistului școlii, după Scilicet nr.1, primul trimestru 1968, Câmp freudian, Seuil, Paris, pp.14-30.

Este deci unui grup căruia învățământul meu îi era suficient de prețios, chiar suficient de esențial, pentru ca fiecare deliberant să fi marcat a prefera menținerea sa față de avantajul oferit, - aceasta fără a vedea mai departe, la fel cum fără a vedea mai departe, eu întrerupeam seminarul meu în suita zisului vot - , aceasta este acestui grup în rău de ieșire faptul că eu am oferit fondarea Școlii.

La această alegere decisivă pentru cei care sunt aici, se marchează valoarea mizei. Poate să existe o miză, care pentru unii valorează la punctul de a le fi esențială, și aceasta este învățământul meu.

Dacă numitul învățământ este fără rival pentru ei, el o este pentru toți, așa cum o dovedesc cei care se prezintă acolo fără a fi plătit prețul,

chestiunea fiind suspendată pentru ei a profitului care le rămâne din asta permis.

Fără rival aici nu vrea să spună o estimare, ci un fapt: nici un învățământ nu vorbește despre ceea ce este psihanaliza. Altundeva, și în mod mărturisit, nu se îngrijorează decât de faptul ca ea să fie conformă.

...

În acest viraj în care subiectul vede răsturnându-se asigurarea pe care el o lua din această fantasmă unde se constituie pentru fiecare fereastra sa cu privire la real, ceea despre ce se dă seama, aceasta este faptul că prinderea dorinței nu este nimic altceva decât cea a unei desființe.

În această desființă se devoalează neesențialul subiectului presupus a ști, de unde psihanalistul în devenire se consacră la αγαλμα *(„agalma" – onoare, glorie, încântare, statuie)* esenței dorinței, gata s-o plătească din a se reduce, el și numele său, la semnificantul oricare.

...

De unde ar putea fi așadar așteptată o mărturie justă cu privire la cel care traversează această pasă, decât de la un altul care, ca și el, o este încă, această pasă, adică în care este prezentă la acest moment desființa unde psihanalistul său păstrează esența a ceea ce i s-a întâmplat ca și doliu, știind de acolo, ca și oricare altul în funcție de didactician, faptul că și lor asta li se va întâmpla.

...

Inutil de a indica faptul că această propunere implică o cumulare a experienței, culegerea sa și elaborarea sa, o seriere a varietății sale, o notație a gradelor sale.

Faptul că poate ieși din libertățile închiderii unei experiențe, aceasta este ceea ce ține la după-lovitură în semnificanță.

În orice mod această experiență nu poate fi eludată. Rezultatele sale trebuie să fie comunicate.

1967.11.10. Conferință despre psihanaliză și formarea psihiatrului la Sainte-Anne

Astfel că, așa cum voi o vedeți, această experiență a candidatului psihiatru care vine ca și candidat la a se face analizat, voi vedeți deja că încă de la primii pași, primul minut, prima secundă a abordării, aceasta se angajează pe planul răuînțelesului, pe care eu pot prea bine să-l califc ca și cel mai radical, pentru că în adevăr, eu v-am spus adineaori că aceasta este o mare majoritate de oameni cea pe care eu am văzut-o, printre candidații pe care eu îi ascultam, făcând această declarație de intenție, cum se spune... aceasta este pentru că... în sfârșit, eu v-am spus-o deja văzându-vă atâți de numeroși, eu m-am făcut puțin mai tandru, eu venisem aici cu un discurs făcut din răgete, așadar eu temperez... însă în realitate nu există din asta NICI MĂCAR UNUL SINGUR care să nu îmi fi spus, de asemenea: „eu vin acolo pentru a înțelege mai bine pacienții mei”! Eu pot să spun că toți demarează pe această eroare de principiu. Aceasta este a spune tot... În mod natural, eu nu sunt acolo, ca și asta, în față la candidați pentru a învăța doctrina, teoria, pentru a redresa sau discuta, eu sunt acolo pentru a înregistra de pe ce picior ei pornesc. Ei pornesc toți, așa cum voi o vedeți, de pe piciorul care nu ar trebui. În sfârșit, ei nu sunt absolut deloc, absolut deloc luminați *(„éclairés” – clarificați).* Putem să ne întrebăm, până la un anumit punct, cum anume asta se face, pentru că ceea ce eu tocmai, în sfârșit, v-am spus ca și asta, eu nu vă spun că aceasta este pentru prima dată. Eu repet asta, Dumnezeul meu, între alte lucruri, deja de acum... ce mai... intrăm acum în al șaptesprecelea an al învățământului meu. Așa cum voi vedeți, efectul, în sfârșit, este... magistral, aceasta este cazul s-o spui! Aceasta este a vă spune că, bineînțeles, există lucruri care nu penetrează, pur și simplu din a fi învățate ca și asta ex catedra.

1967.11.15. Seminarul 15, „Actul analitic”, lecția 1

Eu am ales acest an drept subiect, *actul psihanalitic*. Aceasta este un cuplu de cuvinte straniu care, la a spune adevărul, nu este folosit până aici.

În mod sigur, cei care au urmărit după un anumit timp ceea ce eu enunț aici, pot să nu fie uimiți de faptul că eu introduc ceea asupra a ce s-a închis discursul meu de ultimul an: la interiorul acestei *logici a fantasmei* căreia eu am încercat să-i aduc aici toate liniile.

Cei care m-au auzit vorbind dintr-un anumit ton și în două registre despre ceea ce poate, despre ceea ce trebuie să vrea să spună termenul, în mod egal cuplat, al *actului sexual*, aceia acolo pot să se simtă în ceva fel deja introduși la această dimensiune care reprezintă *actul psihanalitic*. Totuși, îmi trebuie prea bine să fac ca și cum o parte a acestei adunări nu știa nimic din asta și să introduc azi ceea ce este din asta despre această folosire pe care eu o propun.

Psihanaliza – este înțeles cel puțin în principiu, este presupus prin faptul că voi sunteți acolo pentru a mă auzi – faptul că psihanaliza, *asta face ceva*. „*Asta face*", asta nu este suficient. Aceasta este esențial, aceasta este la punctul central, aceasta este viziunea poetică în mod propriu vorbind a lucrului. Poezia de asemenea *asta face ceva*. Eu am remarcat de altfel în trecere, la a mă fi interesat puțin aceste ultime timpuri la acest câmp al poeziei, faptul că ne-am ocupat foarte puțin *de ceea ce asta face și la cine*, și încă în mod mai special – *pentru ce nu*? – poeților. Poate la ne-o întreba ar fi aceasta *o formă de introducere* la ceea ce este din asta despre *act* în poezie.

Însă aceasta nu este afacerea noastră azi întrucât este vorba despre psihanaliza *care face ceva*, însă în mod cert nu la nivelul, la planul, la sensul *poeziei*. Dacă noi trebuie să introducem – și în mod foarte necesar la nivelul psihanalizei – funcția *actului*, aceasta este pentru atât cât acest „*a face*" psihanalitic implică în mod profund subiectul, care la a spune adevărul...

și grație la această dimensiune a subiectului care renovează pentru noi în mod complet ceea ce poate fi enunțat despre subiectul ca atare și care se numește inconștientul

...acest subiect, în psihanaliză, este acolo – așa cum eu deja am formulat-o – pus în *act*.

Eu reamintesc faptul că această formulă eu deja am avansat-o apropo de transfer, spunând într-un timp deja antic și la un nivel de formulare încă aproximativ, că transferul nu era altul decât *punerea în act a inconștientului*.

Eu o repet, aceasta nu este acolo decât abordare, și ceea ce noi vom avea acest an de avansat asupra acestei funcții a *actului psihanalizei* ne va permite să aducem acolo o precizie demnă de pași numeroși și – eu o sper – anumiți, decisivi, pe care noi i-am putut face după. Să abordăm pur și simplu prin calea unei anumite *evidențe*.

Dacă noi ne ținem din asta la acest sens pe care îl are cuvântul „*act*", de a constitui – prin raport la ce... s-o lăsăm de-o parte – *o traversare („un franchissement" – faptul de a depăși, a traversa un loc dificil, a trece un obstacol)*, este sigur că noi întâlnim actul la intrarea unei psihanalize.

Aceasta este totuși ceva ce merită numele de *act* faptul de a se decide, cu tot ceea ce aceasta comportă, la a face ceea ce numim o psihanaliză. Această decizie comportă un anumit angajament. Toate dimensiunile care de obicei, sunt afectate, la uzajul comun, la uzajul curent, la folosirea curentă a acestui cuvânt de *act*, noi le întâlnim acolo.

Există de asemenea un act care poate să se califice, actul prin care psihanalistul se instalează ca atare: iată ceva ce merită numele de act, până și inclus acolo faptul că acest act, Dumnezeul meu, el poate să se înscrie undeva: Domnul Cutare, psihanalist. Cu adevărat nu pare fără sens, fără măsură, în afara de context *(„propos")*, de a vorbi despre *actul psihanalitic* de același mod în care se vorbește despre act medical. Ce anume este *actul psihanalitic* la acest titlu? Eu trebuie să spun că asta poate să se înscrie sub această rubrică la registrul *Securității Sociale*. *Actul psihanalitic* este aceasta ședința de exemplu?

Ne putem întreba în ce anume el consistă, în ce fel de intervenție, *întrucât după tot noi nu scriem o rețetă medicală*.

Tot ceea ce este în mod propriu vorbind actul psihanalitic:

-Este oare *interpretarea*?

-Este oare *tăcerea*, sau orice ar fi pe care voi veți vrea să desemnați în instrumentele funcției?

Cu adevărat, aceasta sunt acolo clarificări care nu ne fac absolut de loc să avansăm și, pentru a trece la celălalt capăt al punctului de sprijin pe care noi îl putem alege pentru a prezenta, pentru a introduce *actul psihanalitic*, noi vom face remarcat faptul că în teoria psihanalitică în mod precis, noi vorbim despre asta.

Noi nu suntem încă de altfel în stare de a specifica acest act de un mod astfel încât noi să putem în vreo manieră *a face limita sa* cu ceea ce se numește dintr-un termen general și – pe credința mea – *uzitat în această teorie analitică: acțiunea*.

...

Însă deja, eu indic faptul că la pur și simplu *a marca din 3 puncte de referință*...

-cel pe care îl are funcția dintr-un termen ca și cel de „*mulțime*” *(„esemble”)* în teoria matematică,

-din a arăta din asta distanța, distincția de cel în uzaj de prea bine mult mai mult timp de „*clasă*”,

-și a agăța acolo un raport de articulare care arată că ceea ce eu tocmai voi spune se inserează acolo dintr-o anumită diferență articulată, însă care îl implică în același ordin, acest ordin al *Pozițiilor subiective ale ființei* care era *adevăratul subiect, titlul secret*, al celui de-al doilea an de învățământ pe care eu l-am făcut aici *(E.N.S. rue d'Ulm, salle Dussane)*, sub numele de probleme cruciale

...tot aceasta indică faptul că a referi la distincția dintre „*mulțime*” și „*clasă*”, „*funcția obiectului*” în calitate de *(a)* prinde toată valoarea sa de *poziție subiectivă*, aceasta este ceea ce noi vom avea de făcut în timpul său.

1967.11.22. Seminarul 15, „Actul”, lecția 2

Aceasta este faptul că în mai mult sau mai puțin înalt grad,cei care vin, în ansamblu *(„ensemble” - mulțime)* aceasta este pentru că *ei au sentimentul că aici se enunță ceva care ar putea prea bine* – cine știe – *trage la consecință*.

Este prea bine evident că dacă din asta este astfel, această afluență este justificată, întrucât *principiul învățământului* pe care noi îl vom califica, istorie de a situa în mod grosier lucrurile: „*învățământul de Facultate*”, aceasta este în mod precis faptul că, *orice ar fi* din tot ceea ce atinge la subiectele cele mai arzătoare, chiar de actualitate, *politică* de exemplu, tot aceasta să fie *prezentat*, pus în circulație în mod precis în asemenea mod încât *asta să nu tragă la consecință*.

Aceasta este cel puțin funcția la care de ceva timp satisface, în țările dezvoltate, învățământul *universitar*.

...

Dumnezeu știe că eu niciodată nu am mers atât de departe, în punerea în întrebare a analizei și că este într-adevăr remarcabil la fel de bine ca și straniu, că într-unul dintre acele cercuri în care se atașează cel mai mult la a menține în mod social statutul său, întrebările să poată – în sumă *la interiorul* numitului cerc – să fie împinse atât de departe încât să fie vorba despre nimic mai puțin decât despre *a ști dacă analiza în ea însăși este fondată sau iluzorie*. Ar exista acolo un fenomen foarte tulburător dacă noi nu am găsi, în același context dacă o putem spune, fundamentul a ceea ce numim *informația*, care este instituit pe baza *totalei libertăți*.

Atât doar că, să n-o uităm, noi suntem în contextul american, și fiecare știe că oricare ar fi amploarea unei *libertăți de gândire*, a unei *libertăți de judecată* și a tuturor formelor sub care ea se exprimă, noi știm foarte bine ceea ce este din asta, aceasta este adică faptul că, în sumă *se poate spune nu importă ce, faptul că ceea ce contează aceasta este ceea ce este deja frumos și bine instalat.*

1967.11.29. Seminarul 15, „Actul”, lecția 3

Sainte- Anne			E.N.S. ULM		
			XI	1964	Les quatre concepts ...
I	1953-54	Les écrits techniques de Freud	XII	1964-65	Problèmes cruciaux...
II	1954-55	Le Moi dans la théorie de Freud			
III	1955-56	Les Psychoses	XIII	1965-66	L'objet de la psychanalyse
IV	1956-57	La relation d'objet			
V	1957-58	Les formations de l'inconscient	XIV	1966-67	La logique du fantasme
VI	1958-59	Le désir et son interprétation			
VII	1959-60	**L'éthique de la psychanalyse**	**XV**	**1967-68**	**L'acte psychanalytique**
VIII	1960-61	**Le transfert...**			
IX	1961-62	L'identification			
X	1962-63	L'angoisse			
	Les noms du père : 20 Novembre 1963				

Cum deja de patru ani de când eu vorbesc aici, o anumită corespondență ar putea să se facă a fiecăruia dintre acești ani cu doi – *și în ordinea anilor* – din ceea ce a fost învățământul meu precedent, noi am ajunge deci la nivelul acestui an *al patrulea* la ceva ce răspunde la *al șaptelea* și *al optulea* an al seminarului meu precedent, făcând ecou în ceva fel la anul despre *etică*, ceea ce se citește prea bine în enunțatul meu însuși al *actului psihanalitic*, și din faptul că acest *act psihanalitic* este ceva complet legat în mod esențial la funcționarea *transferului*.

1967.12.06. Discurs la Școala freudiană din Paris

(Cine va vedea deci că propunerea mea se formează din modelul trăsăturii de spirit, din rolul *dritte Person (terței persoane)*?) Căci este clar că dacă orice act nu este decât figură mai mult sau mai puțin completă a actului psihanalitic, nu există din asta cel care să îl domine pe acesta din urmă. Propunerea nu este act la al doilea grad, însă nimic mai mult decât actul psihanalitic, care ezită, din a fi deja în curs.

...

Căci psihanalistul nu este întotdeauna în cele din urmă la mila analizantului, și cu atât mai mult cu cât psihanalizantul nu îi poate economisi nimic dacă el se clatină ca și psihanalist, și dacă nu se clatină, încă și mai puțin. Cel puțin este ceea ce ne învață experiența.

Ceea ce nu îi poate economisi, este această desființă, de care este afectat precum de finalul de atribuit fiecărei psihanalize, și pe care sunt uimit să-l regăsesc în atâtea guri după propunerea mea, ca și atribuit celui ce îi poartă lovitura, din a nu fi în pasă decât pentru a conota o destituție subiectivă: psihanalizantul.

Pentru a vorbi despre destituție subiectivă, fără a trăda secretul vorbăriei pentru pasor, adică ceea din ce formele în uzaj până acum deja visează la etalonul lor, - eu o voi aborda de altfel.

Ceea despre ce este vorba, este de a face înțeles că aceasta nu este ea cea care face desființă, ființă mai degrabă, în mod singular și tare.

...

Nimic de-a face cu desființa despre care este problema de a ști cum anume pasa poate s-o înfrunte la a se împopoțona dintr-un un ideal din care desființa s-a descoperit, în mod precis din faptul că analistul nu mai suportă transferul științei lui presupuse.

1967.12.06. Răspuns la părerile manifestate despre propunere (versiune transcrisă)

Imixtiunea, operată anul trecut, a funcției actului în ceea ce eu aș fi prea bine numit rețeaua noastră dacă termenul nu părea acum rezervat la o altă folosire; să spunem în textul din care se țese *(„se trame” – se pregătește în secret, se complotează, se conspiră)* discursul meu, această imixtiune a actului deci, era necesară la faptul că apăruse propunerea mea din 9 octombrie care nu va fi un act decât pornind de la suitele sale.

Primele la a se produce sunt de natură de a o ilumina, dacă o procedăm prin ordine.

Eu am adresat-o la un cerc, cel al celor prezenți, absolut deloc aleși ad hoc, ci deja constituit după ceea ce prezidează la orice agregare socială: orice clasă se caracterizează acolo din faptul că suntem acolo mai egali decât altundeva. Umorul pe care-l găsim la acest mod de a se exprima, ar trebui să ridice un handicap practic.

Oricare ar fi aproximația trierii din care au ieșit cele două clase ale A.E. și A.M.E., trebuie s-o accepți pentru ca ele să funcționeze ca atare. Cu atât mai mult cu cât această triere, altfel spus anuarul 1965, este primul produs al Școlii luate ca atare, cel din care întrebarea se pune dacă el trebuie să rămână singurul la a purta ștampila *(„cachet" – sigiliul, pecetea)* sa.

Această triere presupune o referință la experiența fiecăruia în calitatea în care este evaluată prin ceilalți. Odată operată această triere, orice uzaj al acestor clase implică acolo egalitatea presupusă și echivalența eventuală, orice uzaj curtezan, se înțelege.

Inutil deci să ne asurzim între noi din drepturi obținute în „ascultarea" *(„l'écoute")*, așa cum ne exprimăm, virtuților controlului și respectului clinicii. Oricine pretinde a le reprezenta nu poate să se mândrească din asta cel puțin aici mai mult decât un altul din rangul său.

În ce anume (persoanele să mă scuze din a asocia acolo inițiale ușor de umplut), în ce anume Doamna A. și Doamna D. ar fi ele inegale la Domnul P. și la Domnul V. pentru ascultarea, controalele și experiența clinică pe care ele o au la activul lor?

...

Căci eu m-am proclamat singur într-o ocazie, anume actul de fondare a acestei Școli: singur, am scris eu, așa cum întotdeauna am fost-o în relația mea la cauza psihanalitică.

Și atunci? Din momentul în care un singur altul se ralia acolo, ca și prin hazard cel căruia eu îi interoghez discursul, eu nu mai sunt acolo singur: cei care sunt acolo îmi mărturisesc din asta încă.

Ce anume este acest singur al unui act decisiv are de-a face cu singurul care ne credem a fi la a valora în experiență? Nu aș utiliza eu pe cea a celorlalți? Cine oare poate crede însăși că eu mă cred singur la a ști ceea

ce este psihanaliza. Întocmai faptul că eu mă explic din asta, dovedește contrariul. În mod obișnuit este tocmai din a avea gura plină din ascultarea pe care suntem singurii la a o aprecia în mod congruent, faptul că nu mai putem spune din asta nimic altceva.

Nu există nici măcar omosemie între „singurul” și „singur”. În ceea ce privește solitudinea la care întocmai eu renunțam fondând Școala, ce anume are ea de-a face cu solitudinea din care se purifică întotdeauna din nou actul psihanalitic, dacă nu din a găsi acolo exemplu la a se dispensa de examinarea relației sale la acest act.

...

De această dată este faptul că eu nu sunt singur la a mă neliniști de acest act, faptul că mi se refuză ceea ce este datorat singurului care riscă să vorbească despre asta. Eu nu am cerut din asta motivele decât în proporțiile unui sondaj. Să mă scutească de a spune din asta rezultatele: este prea bine despre un act că este vorba, despre un act la fel de psihanalitic cât poate s-o fie un act ratat, dacă eu deschid chestiunea de a ști dacă refuzul de a da seama din asta îi este sau nu inerent.

Chestiune pe care eu o las deschisă în discursul meu până la concluzie, care este de asemenea probă. Căci eu nu cred că se poate să mi se-o întoarcă la a spune că la a se arăta *(„se pointer” – ași face apariția, a ajunge, a se ponta)* acolo, am consacra un act, cel din ceea ce eu articulez acolo. Un învățământ nu este un act, așa cum o este propunerea mea. Aceasta din faptul că el nu se adresează vouă decât din a fi o teză în mod public deschisă. Actul începe la cei care se sustrag, din a putea acolo purta antiteza.

...

Ceea ce nu îi poate scuti, aceasta este această desființă din care el este afectat la termenul fiecărei analize, și despre care mă mir s-o regăsesc în atâtea guri după propunerea mea, ca și atribuită celui pe care eu l-am conotat în pasă din termenul de destituție subiectivă.

...

Referințele pe care le evoc, nu au nimic de-a face cu dorința de a fi analist. Eu nu trădez secretul vorbăriei pentru pasori *(„passeurs”)*.

Însă a doua poate cheamă examinare despre natura desființei care în ocazie este în față. Căci nu visez s-o extrag din dorința psihanalistului, chiar dacă este un fals pliu.

1967.12.06. Seminarul 15, „Actul”, lecția 4

Aceste trei replici desemnează deci acest mod propriu al *înțelegerii („appréhension”) savante* care este cel al analizei și care începe la „*eu pierd, eu pierd firul*”. Acolo începe ceea ce ne interesează, adică...

cine se uimește din asta sau ar face în această ocazie ochii mari, ar arăta prea bine că el uită ceea ce a fost intrarea în lume, primii pași ai analizei

...câmpul *lapsusului*, al *împiedicării*, al *actului ratat*.

Eu v-am reamintit din asta prezența încă de la primele cuvinte din acest an. Voi veți vedea că noi va trebui să revenim acolo și că acest reper este esențial la a menține la centrul vizării noastre, dacă noi vrem să nu pierdem, noi, coarda atunci când este vorba – în forma sa cea mai esențială – despre ceea ce eu numesc acest an *actul psihanalitic*.

...

Eu mi-am pus – sub o formă care azi se centrează – problematica învățământului meu. Ce anume vrea să spună ceea ce aici eu produc acum deja de patru ani trecuți?

Merită prea bine să pui întrebarea, este oare aceasta *actul psihanalitic*? Acest învățământ se produce în fața voastră, adică „public”, ca atare el nu ar ști să fie *act psihanalitic*. Ce vrea să spună atunci, faptul că eu abordez din asta tematica?

...

Un învățământ nu este un act, nu a fost-o niciodată. Un învățământ este o *teză*, așa a fost-o întotdeauna foarte bine formulat, în timpurile unde se știa ceea ce aceasta era. Un învățământ în universitate, în frumoasele timpuri unde acest cuvânt avea un sens, asta voia să spună *teză*. *Teză presupune antiteză*, la *antiteză* poate începe *actul*. Este oare aceasta a spune că eu o aștept de la psihanaliști?

Lucrul nu este atât de simplu.

La interiorul *actului psihanalitic*, *tezele* mele implică uneori consecințe. Este frapant că aceste consecințe întâlnesc acolo – eu spun la interior – obiecții care nu aparțin nici la *teză*, nici la nici o altă *antiteză* formulabilă, decât *uzurile și cutumele* domnind printre cei ce fac profesie din *actul psihanalitic*. Este singular deci faptul că un discurs care nu este absolut deloc până aici, la interiorul celor care sunt în *actul psihanalitic*, ușor de contrazis, întâlnește în anumite cazuri obstacol care nu este contradicție.

...

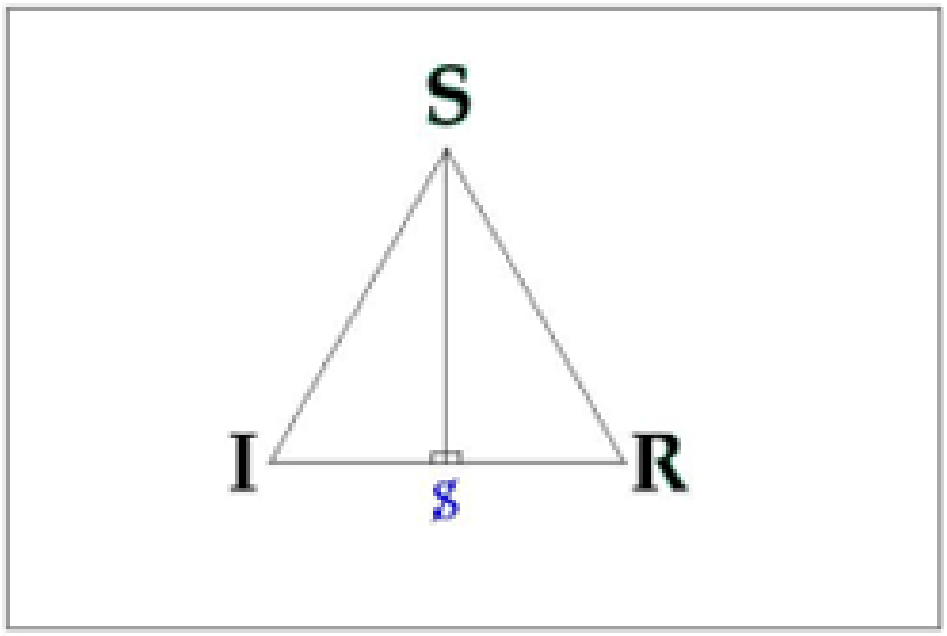

Dar în sfârșit, totuși, dacă ne amintim despre ceea ce eu învăț privind *subiectul* ca și *determinat prin semnificant*, întotdeauna prin *doi semnificanți*, sau mai exact: printr-un *semnificant ca și reprezentându-l pentru un alt semnificant*, de ce să nu pun acest S acolo ca și o *proiecție* pe cealaltă latură? Aceasta ne va permite poate să ne întrebăm ce este din raporturile subiectului între *imaginar* și *real*.

Pe de altă parte, acest faimos mare I al *trăsăturii unare*, cel din care pornim pentru a vedea cum anume în mod efectiv *în dezvoltare*, acest mecanism al incidenței semnificantului, în dezvoltare se produce, adică *prima identificare*, îl vom pune de asemenea ca o proiecție pe cealaltă latură.

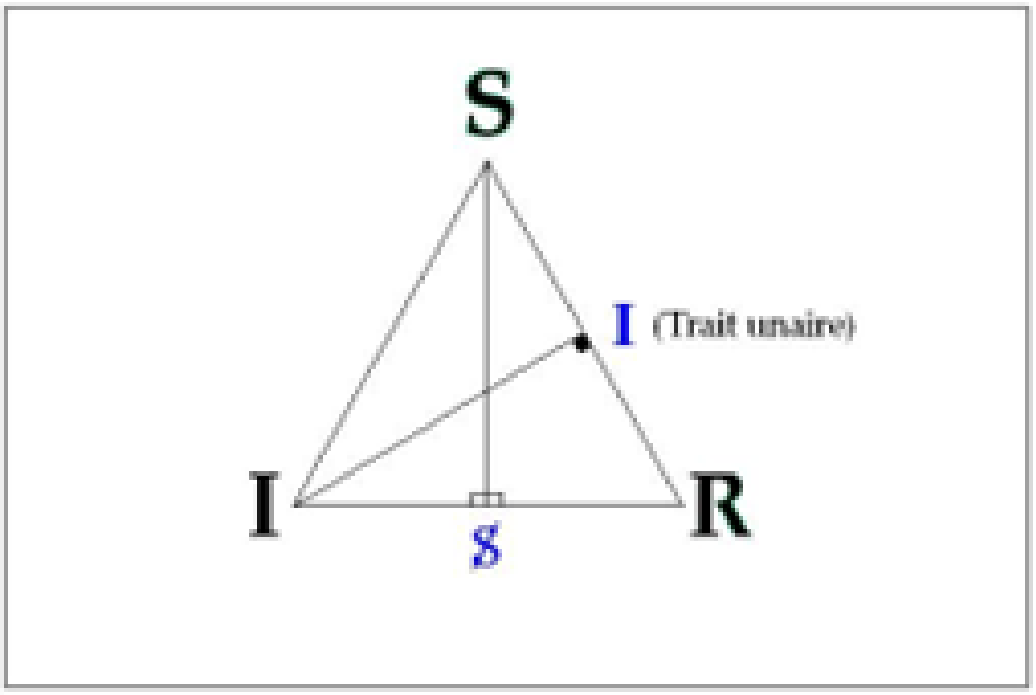

Și a treia funcție îmi va fi dată prin *(a)* care este ceva frumos și bine ca și *o cădere din real* pe vectorul întins de la *simbolic* la *imaginar*

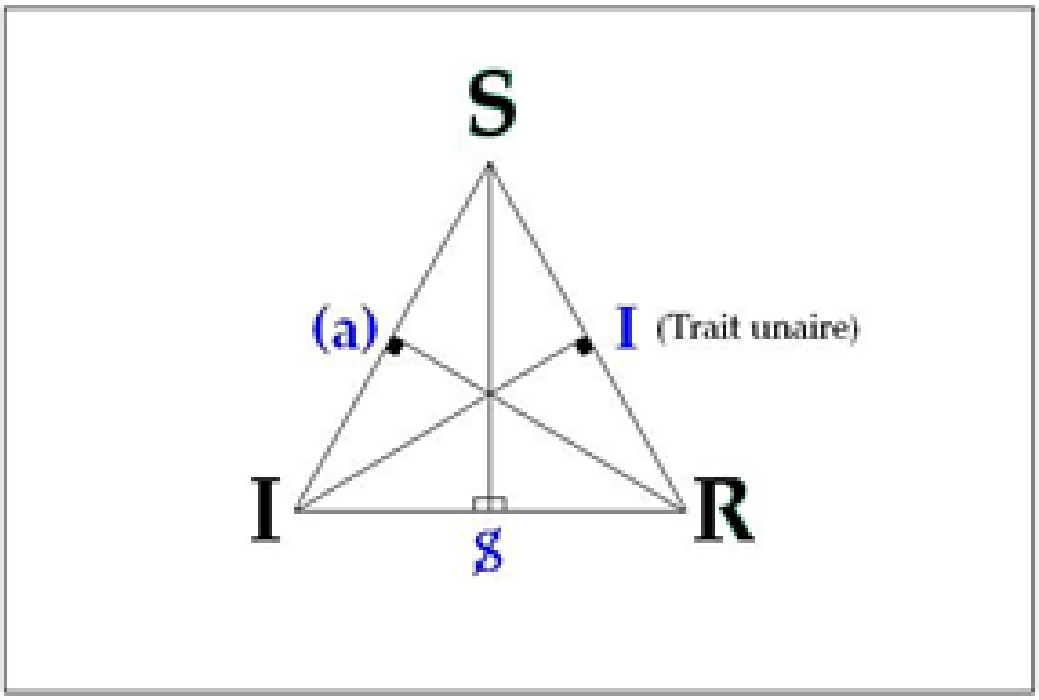

adică cum anume semnificantul poate foarte bine prinde materialul său – cine ar vedea acolo obstacol? – în funcții imaginare, adică în lucrul cel mai fragil, cel mai dificil de sesizat în ceea ce privește ceea ce este omul, nu bineînțeles că nu există la el aceste imagini primitive destinate să ne dea un ghid în natură, ci întocmai așa cum semnificantul se înstăpânește din asta, aceasta este întotdeauna prea bine dificil de reperat în latura sa crudă.

Așadar vedeți că întrebarea poate să se pună despre ceea ce reprezintă vectorii unind fiecare dintre aceste puncte reperate.

Ceea ce va avea un interes – tocmai pentru asta vă pregătesc pentru acest mic joc – este că totuși, de când noi vorbim despre actul analitic, noi nu am putut face altfel decât să re-evocăm dimensiunile unde s-au desfășurat reperajele noastre privind funcția *simptomului*, de exemplu:

-atunci când noi l-am pus ca și eșec a ceea ce este *posibil de știut („sachable”)*, *știința*,

-ceea ce dintotdeauna reprezintă ceva *adevăr*,

-și noi am pune aici ceea ce constituie polul terț, *juisarea*.

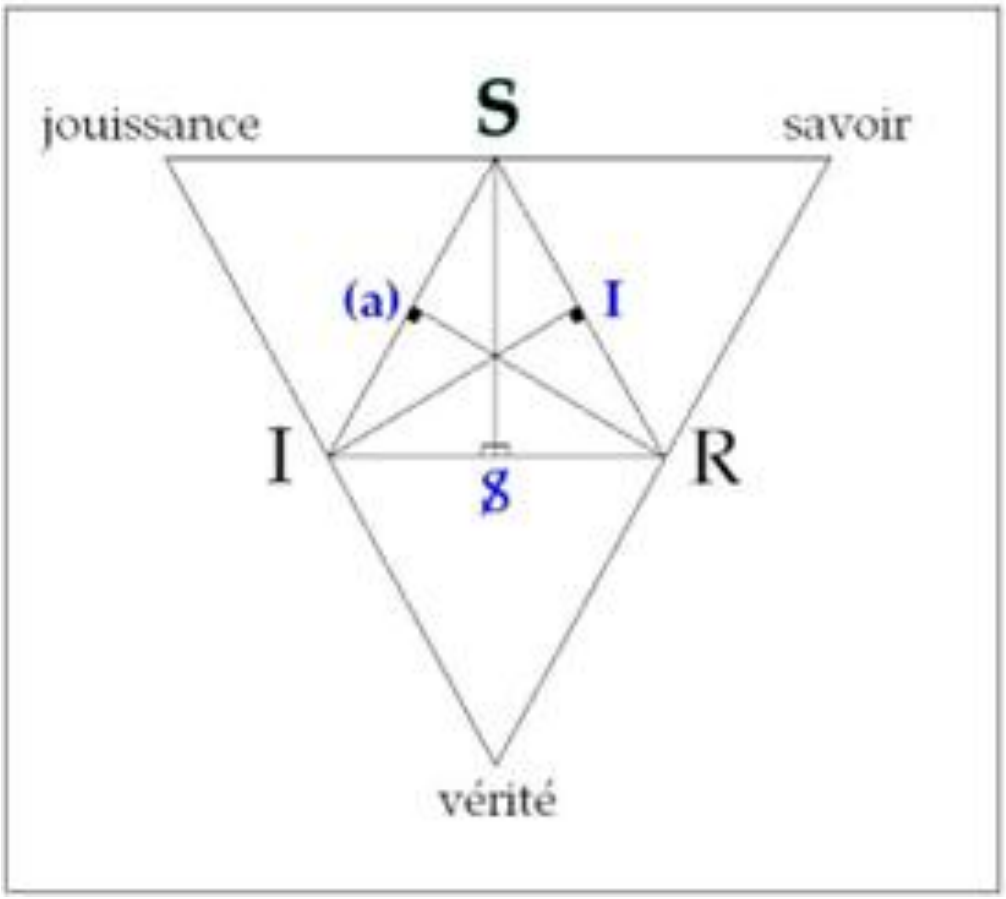

...

Adică faptul că *adevărul* este, la locul Altuia, inscripția semnificantului. Adică faptul că nu este acolo așa *adevărul*, nu mai mult decât *juisarea* de altfel, care are în mod cert raport cu *realul* însă de care întocmai, aceasta este *principiul plăcerii* cel care este făcut să ne separe.

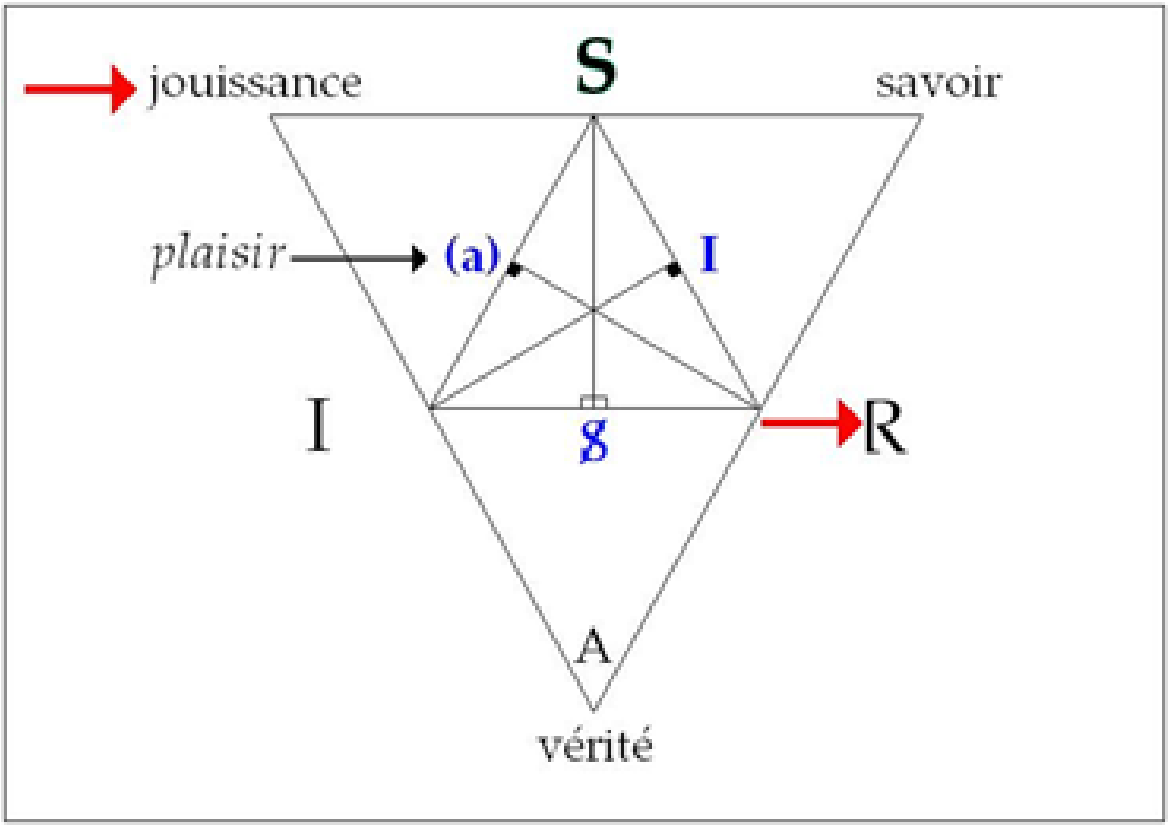

În ce privește știința, aceasta este o funcție imaginară, o idealizare, în mod incontestabil.

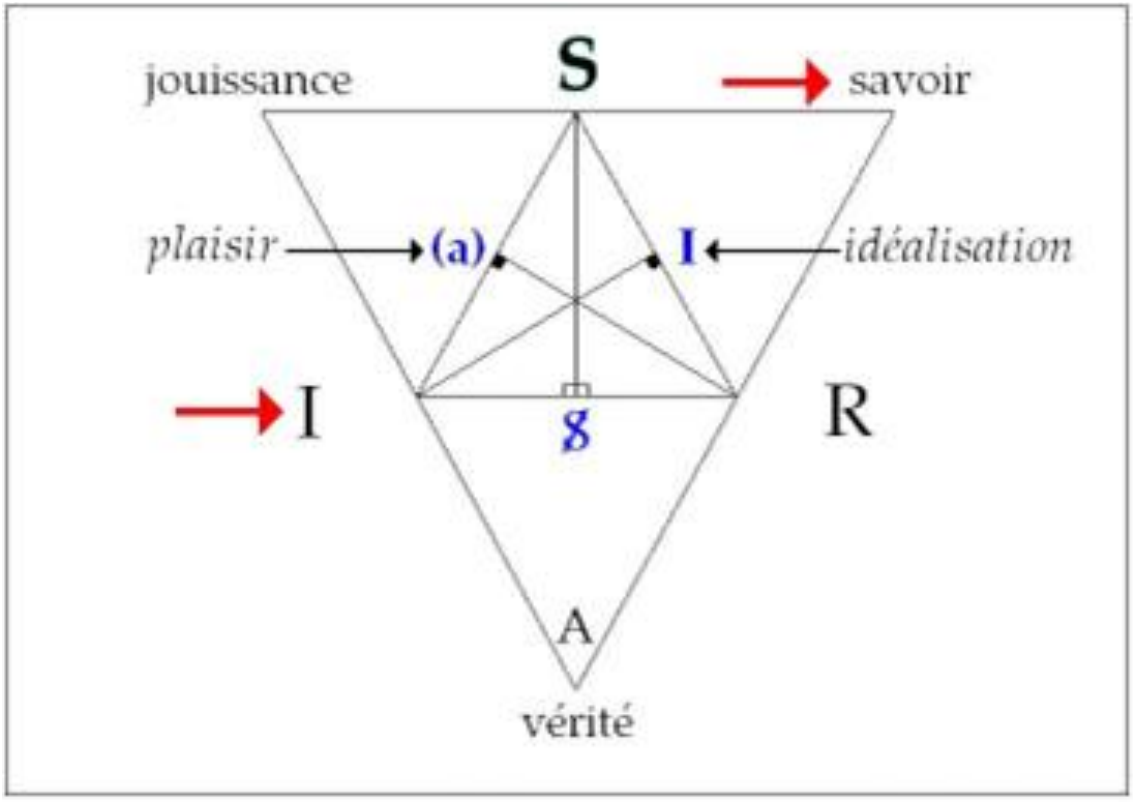

Ceea ce face delicată *poziția analistului* care în realitate se ține acolo la mijloc, unde este *vidul, gaura, locul dorinței* (în gri).

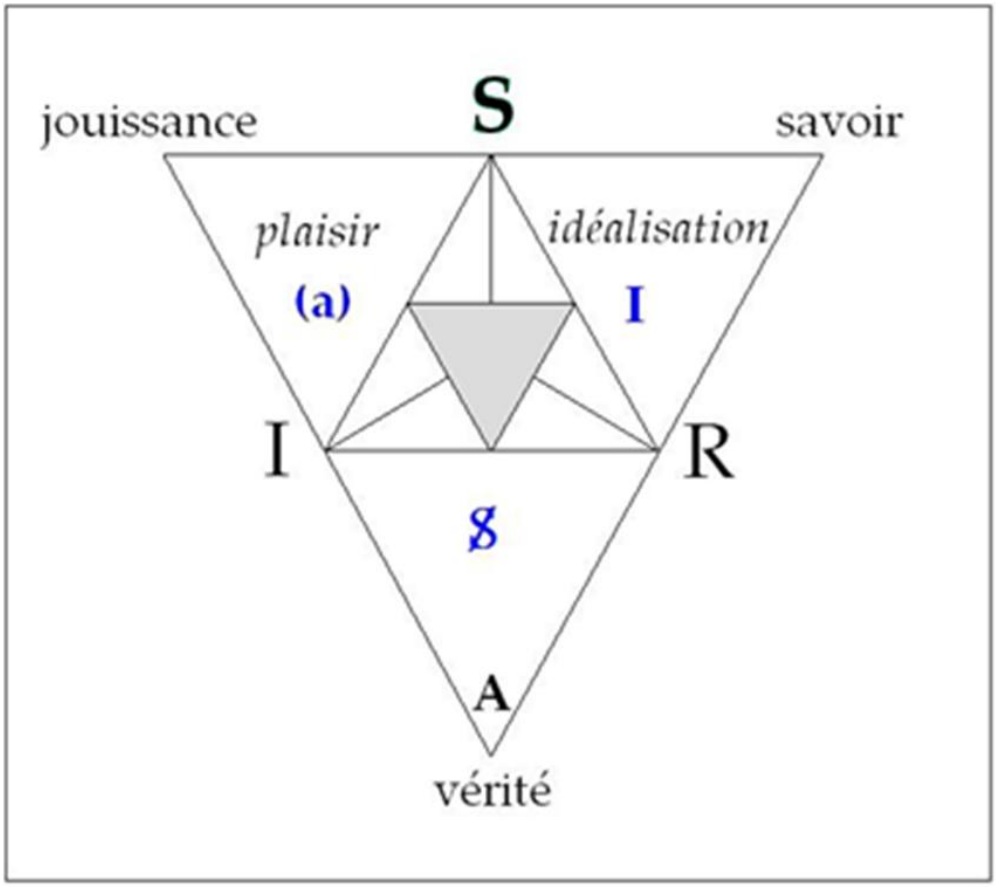

1967.12.14. Disprețuirea („méprise” – înșelarea, greșeala, neînțelegerea, ignorarea, răuprindere, eroare a celui care se înșală asupra cuiva sau a ceva) subiectului presupus a ști

Ce este inconștientul? Lucrul nu a fost încă înțeles.

...

Ceea ce se demonstrează acolo, vom spune mai degrabă, este structura acestei dorințe despre care Spinoza a formulat că este esența omului. Această dorință, care de la desideratia pe care o mărturisește în limbile romane, suferă aici deflația, care o readuce la desființa sa.

...

Acest loc al lui Dumnezeu-Tatăl, acesta este cel pe care eu l-am desemnat ca și Numele-Tatălui și pe care eu îmi propuneam să-l ilustrez în ceea ce trebuia să fie al treisprezecelea meu an de seminar (al unsprezecelea la Sainte-Anne), atunci când un pasaj la act al colegilor mei psihanaliști m-a forțat să pun acolo un termen, după prima sa lecție. Eu nu voi relua niciodată această temă, văzând acolo semnul că acest sigiliu nu s-ar ști a fi încă ridicat pentru psihanaliză.

Într-adevăr este la un raport atât de abisal *(„béant” - deschis)* că este suspendată poziția psihanalistului. Nu este cerut doar a construi teoria înșelării esențiale la subiectul teoriei: ceea ce noi numim subiectul presupus a ști.

...

Rețineți cel puțin ceea despre ce vă dă mărturie acest text pe care eu l-am aruncat la adresa voastră: aceasta este faptul că întreprinderea mea nu depășește actul unde ea este prinsă, și că deci ea nu are șansă decât din disprețuirea *(„méprise”)* sa.

Încă despre actul psihanalitic trebuie spus că la a fi din revelația sa originară, actul care nu reușește niciodată atât de bine decât din a fi ratat, această definiție nu implică (nu mai mult decât altundeva în câmpul nostru) reciprocitatea, noțiune atât de dragă divagației psihologice.

Adică faptul că nu este suficient ca el să eșueze pentru a reuși, faptul că ratarea la ea singură nu deschide dimensiunea disprețuirii aici în chestiune.

Un anume retard al gândirii în psihanaliză, - lăsând la jocurile imaginarului tot ceea poate să se profereze dintr-o o experiență continuată la locul pe care Freud i l-a făcut, constituie o ratare fără mai multă semnificație. Aceasta este tocmai pentru ce este o întreagă parte a învățământului meu care nu este act analitic, ci teză, și polemică ei inerentă, asupra condițiilor care redublează disprețuirea proprie actului, dintr-un eșec în recăderea sa.

Din a nu fi putut schimba aceste condiții, las efortul meu în suspansul acestui eșec.

1967.12.18. Despre psihanaliză în raporturile sale cu realitatea

Pentru realitatea subiectului, figura sa de alienare, presimțită de critica socială, se dă în sfârșit din a se juca între subiectul cunoașterii, falsul

subiect al lui „eu gândesc”, și acest reziduu corporal unde în mod suficient, cred, eu am încarnat Dasein-ul, pentru a-l numi prin numele pe care el mi-l datorează: adică obiectul (a).

Între cele două, trebuie să alegi: Această alegere este cea a gândirii în calitatea în care ea exclude „eu sunt”-ul juisării, care „eu sunt” este „eu nu gândesc”.

Realitatea gândită este adevărul alienării subiectului, ea este aruncarea lui în desființă, în „eu sunt”-ul renunțat.

Ceea ce „eu nu gândesc” al analistului exprimă, aceasta este tocmai această necesitate care îl aruncă în desființă.

Căci altundeva el nu poate fi decât „eu nu sunt”.

Psihanalizantul este cel care ajunge să realizeze ca și alienare al său „eu gândesc”, adică să descopere fantasma ca și motor al realității psihice, cea a subiectului divizat.

El nu o poate decât la a da analistului funcția lui (a), pe care el nu ar putea s-o fie, fără ca imediat să se risipească.

Analistul trebuie așadar să știe că, departe de a fi măsura realității, el nu deschide subiectului adevărul său decât la a se oferi el însuși ca suport acestei desființe, grație a ce acest subiect subzistă într-o realitate alienată, fără ca pentru atât să fie incapabil să se gândească ca și divizat, ceea la ce analistul este în mod propriu cauza.

Ori este tocmai acolo faptul că psihanalistul se găsește într-o poziție de neținut: o alienare condiționată de un „eu sunt” căruia, ca și pentru toți, condiția îi este „eu nu gândesc”, însă reîntărită din această adăugire că spre diferență de fiecare, el o știe. Este tocmai această știință care nu este portabilă, din faptul că nici o știință nu poate să fie purtată doar de unul singur.

De unde asocierea sa la cei care nu împărtășesc cu el această știință decât la a nu o putea schimba.

Psihanaliștii sunt savanții unei științe din care ei nu se pot întreține. Aceasta este o altă afacere decât mistagogia non-științei.

Întrucât analistul nu se refuză principiului plăcerii, nici celui al realității, pur și simplu el este acolo egalul celui pe care el îl ghidează acolo, și el nu poate, nu trebuie în nici un mod să-l aducă la a le traversa.

1968.01.00. Introducere a Scilicet la titlul revistei Școlii freudiene din Paris

La cine se adresează *Scilicet*?

Scilicet: tu poți să știi, astfel este sensul acestui titlu. Tu poți să știi acum, faptul că eu am eșuat într-un învățământ care nu s-a adresat doisprezece ani decât la psihanaliști, și care din faptul lor, de patru ani, a întâlnit ceea la ce, în decembrie 1967 la Școala Normală Superioară unde eu vorbesc, eu am făcut omagiu ca și la număr.

Într-unul și altul din aceste timpuri, eu am eșuat la a rupe răul farmec care se exercită din ordinul în vigoare în Societățile psihanalitice existente, asupra practicii psihanalizei și asupra producției sale teoretice, una de alta solidare. Această revistă este unul dintre mijloacele din care eu aștept de a surmonta în Școala mea, care se distinge în principiul său de spusele Societăți, obstacolul care mi-a rezistat altundeva.

Scilicet: tu poți să știi ceea ce din asta va adveni acum.

La cine acest *tu* se adresează el totuși? Nu ești-*tu* nimic decât miza *(„enjeu”)* de situat într-un timp care nu se desenează decât la a fi originea unei partide căreia nu îi va fi lipsit decât de a fi jucată? Acest timp nu este nimic, însă el te face în mod dublu pierdut, Euridice, tu care subziști ca și miză.

1968.01.10. Seminarul 15, „Actul”, lecția 5

Subiectul actului analitic, noi știm că el nu poate ști nimic din ceea ce se învață în experiența analitică, decât din faptul că operează acolo *ceea ce numim transferul. Transferul*, eu l-am restaurat în funcția sa completă la a-l raporta la *subiectul presupus a ști*.

Termenul analizei consistă în *căderea subiectului presupus a ști* și reducția sa la avenimentul *(„avènement” – venirea, sosirea lui Messia, fapt de a accede la o stare, la o demnitate de caracter elevat, în particula la puterea supremă)* acestui *obiect(a)* ca și cauză a diviziunii subiectului care vine la locul său.

Cel care în mod fantasmatic cu psihanalizantul joacă partida cu privire la *subiectul presupus a ști*, adică analistul, este acela, analistul, cel care vine la termenul analizei la a suporta din a nu mai fi absolut deloc altceva decât acest *rest*, acest *rest al lucrului știut* care se numește *obiectul(a)*. Este tocmai acolo ceea în jurul a ce trebuie să poarte întrebarea noastră.

Analizantul venit la finalul analizei, în actul, dacă din asta este unul, care îl poartă la a deveni psihanalist, nu trebuie oare crezut că el nu-l operează, acest pasaj, decât în actul care repune la locul său *subiectul presupus ști*? Noi vedem acum acest loc unde el este, pentru că el poate fi ocupat, însă că el nu este ocupat decât la timpul unde acest *subiect presupus a ști* s-a redus la acest termen, că cel care până acolo l-a garantat prin actul său, adică psihanalistul, el, psihanalistul l-a devenit acest reziduu, acest *obiect(a)*.

Cel care, la finalul unei analize zise *„didactice” reridică („relève” – repune ceva în picioare)*, dacă pot spune, *mănușa acestui act*, noi nu putem omite că aceasta este știind ceea ce analistul său a devenit în împlinirea acestui act, adică acest reziduu, acest deșeu, acest lucru rearuncat *(„rejetée” – a retrimite, relansa, arunca ceva spre punctul său de pornire)*.

La a restaura *subiectul presupus a ști*, la a relua torța analistului el însuși, nu se poate ca el să nu instaleze, fie aceasta la a nu o atinge, *(a)*-ul la nivelul *subiectului presupus a ști*, al acestui *subiect presupus a ști* pe care el nu poate decât să îl reia ca și condiție a oricărui act analitic. El știe, la acest moment pe care eu l-am numit „*în pasă*”, el știe că acolo este *desființa* care prin el – psihanalizantul – a lovit ființa analistului.

Eu am spus „*fără a o atinge*”, faptul că este așa că el se angajează căci această *desființă*, instituită la punctul *subiectului presupus a ști*, el, subiectul în pasă, la momentul actului analitic, el nu știe nimic din asta,

întocmai pentru că el a devenit *adevărul acestei științe* și, dacă pot spune, pentru că un *adevăr* care este atins „*nu fără a o ști*”, așa cum o spuneam adineaori, ei bine, este incurabil: suntem acest *adevăr*.

Actul analitic la început funcționează, dacă pot spune, cu *subiect presupus a ști* falsificat, căci *subiectul presupus a ști*, dacă se adevereşte acum – ceea ce era prea bine simplu de văzut imediat – că este el cel care este la ἀρχή [arché] -ul *(începutul, originea)* logicii analitice, dacă cel ce devine analist putea fi vindecat de *adevărul* pe care el l-a devenit, el ar ști marca ceea ce s-a întâmplat din schimbare la nivelul *subiectului presupus a ști*. Este ceea ce în graful nostru noi am marcat din semnificantul S(Ⱥ).

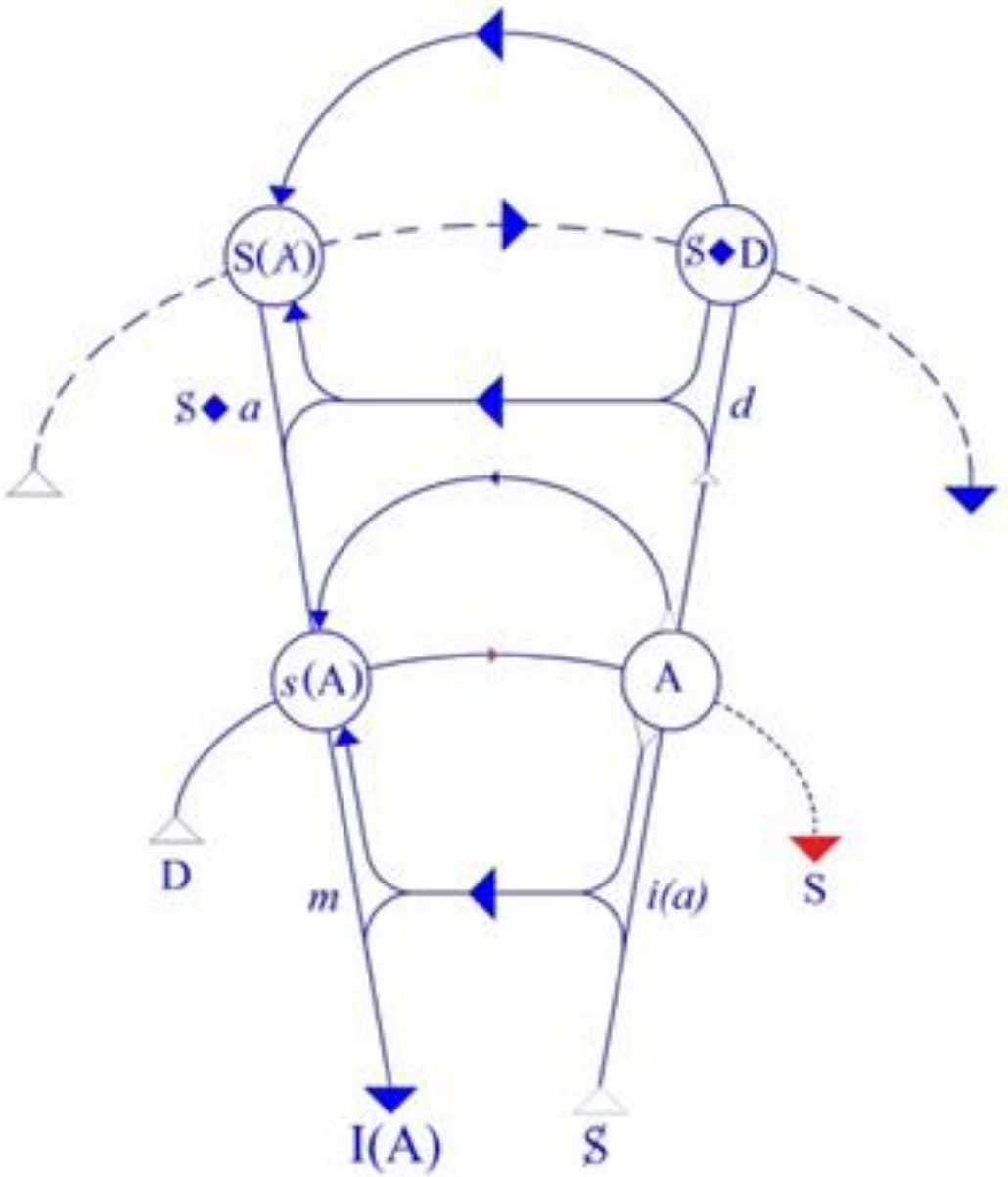

Ar trebui să își dea seama că *subiectul presupus a ști* este redus la sfârșitul analizei la același „*nu a fi acolo*” care este cel care este

caracteristic al inconștientului el însuși, și că această descoperire face parte din aceeași *operație adevăr*.

O repet, punerea în întrebare a *subiectului presupus a ști*, subversia a ceea ce implică, eu aș spune, orice funcționare a *științei* și pe care de nenumărate ori eu deja în fața voastră am interogat-o sub această formă:

-„*Atunci această știință, fie că ea este cea a numărului transfinit al lui Cantor sau a dorinței analistului, unde era ea înainte să o știm?*”

De acolo doar poate, putem proceda la resurgență a ființei căreia condiția îi este de a ne da seama că dacă originea sa și re-interpelarea sa...

cea care ar putea să se facă din semnificantul Altuia în sfârșit evaporat *(„évanoui” – leșinat)* spre ceea ce îl înlocuiește, întrucât la fel de bine aceasta este din câmpul său, *din câmpul Altuia* faptul că acesta a fost smuls, adică acest obiect care se numește *obiectul(a)*

...aceasta ar fi de asemenea a ne da seama că ființa așa cum ea poate apare din orice act ar fi, este *ființă fără esență*, așa cum sunt *fără esență toate obiectele(a)*, aceasta este ceea ce le caracterizează: *obiecte fără esență* care sunt sau nu în act la a re-evoca pornind din acest fel de subiect care, noi o vom vedea, este subiectul *actului*, al oricărui *act* aș spune eu, în calitatea în care, ca și *subiect presupus a ști*, la capătul experienței analitice, este un subiect care, în *act*, nu este acolo.

...

Permiteți-mi s-o adaug, s-o plachez, această nuanță pe *Wo Es war*-ul german care n-o comportă și să adaug acolo din acest fapt utilizarea reînnoită pe care i-o putem da lui „*Wo Es war soll Ich werden*”:

-„*acolo unde era*”: unde nu mai este *decât acolo („que là”)*, întrucât știu că am gândit-o,

-„*soll Ich werden*”: „*aici... – Ich*-ul, deja demult timp am subliniat-o, nu poate decât să se traducă prin *subiect* - *...subiectul trebuie să advină*”.

Atât doar că, o poate el? Iată întrebarea. „*Acolo unde era*”, să traducem „*trebuie să devin*”, continuați: „*psihanalist*”. Atât doar că, din faptul

întrebării pe care am pus-o apropo de acest *Ich* tradus prin subiect, cum anume psihanalistul va putea el găsi locul său în această conjunctură?

Această conjunctură pe care anul trecut în mod expres am articulat-o sub titlul de *Logică a fantasmei* prin *conjuncția disjunctivă*, a unei disjuncții foarte specială care este cea pe care deja de mai mult de trei ani am introdus-o aici, făcând acolo înnoire a termenului de alienare, adică cea care propune această alegere singulară căreia i-am articulat consecințele, faptul că este o alegere forțată și în mod forțat perdantă:

-„*Banii sau viața!*”

-„*Libertatea sau moartea!*”

Ultima pe care o introducem aici și pe care o aduc pentru a arăta acolo raportul său la actul psihanalitic:

-„*Sau nu gândesc, sau nu sunt.*”

...

Aceasta este de asemenea ceea ce mă fixează în poziția lui „*Eu nu gândesc*”, cel puțin dacă ceea ce eu avansez aici ca și logică este capabil de a fi urmărit în adevăratul său fir. „*Eu nu gândesc*” pentru a fi, pentru a fi acolo unde...

având desenat în dedesubtul celor două cercuri și al intersecției lor

...eu am marcat...

această „*falsă ființă*”.

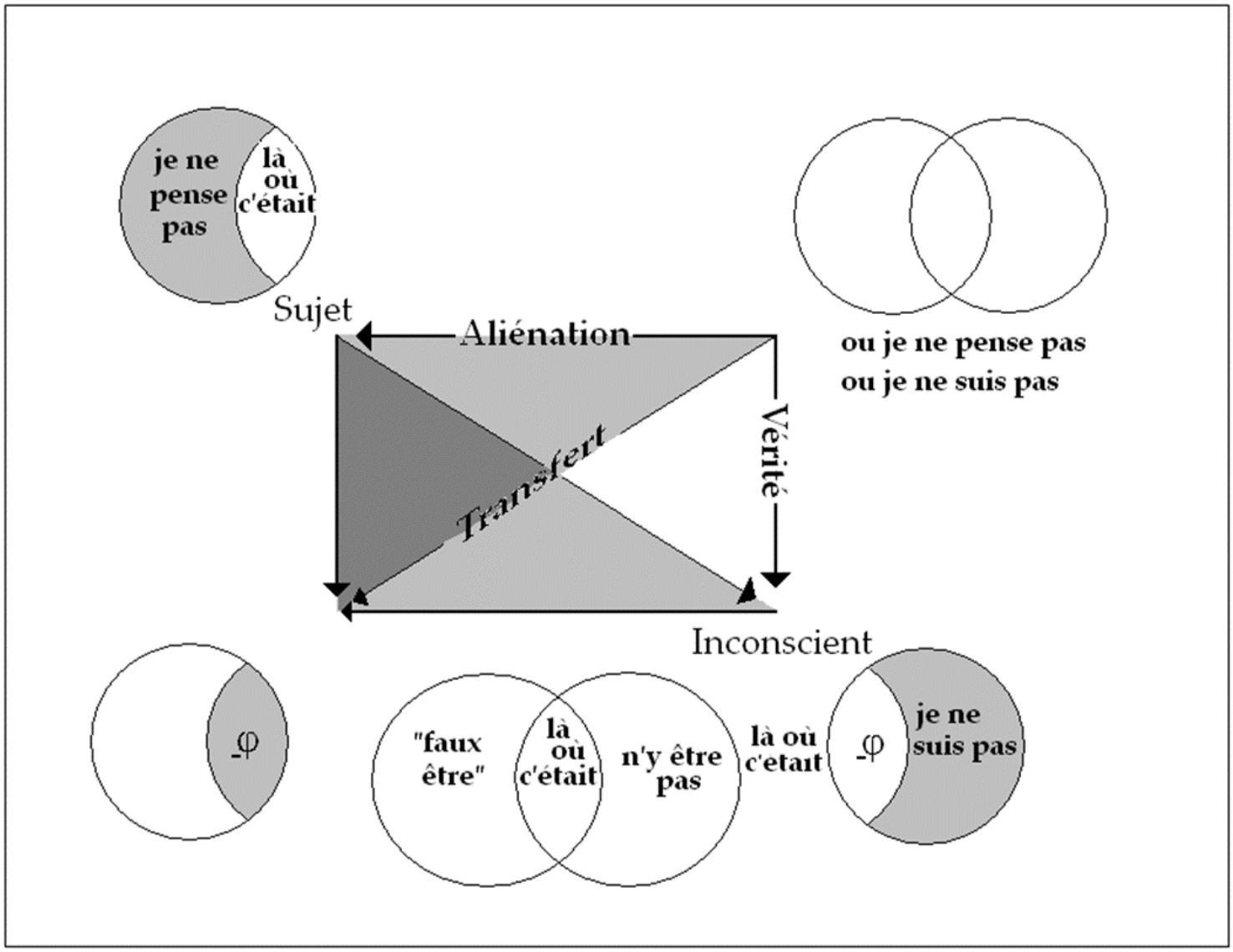

Aceasta este a noastră *ființă a tuturor*. Nu suntem niciodată atât de solid în *ființa* noastră decât pentru atât cât nu gândim, fiecare știe aceasta.

Atât doar, totuși, eu aș vrea prea bine să marchez distincția a ceea ce avansez azi.

Există acolo două falsități distincte.

1968.01.17. Seminarul 15, „Actul”, lecția 6

Acest lucru se numește obiectul(a). Obiectul mic(a) este realizarea acestui fel de desființă care lovește subiectul presupus a ști.

...

Și este întocmai să ignori ceea ce există din distinct între acest *a face* și actul care îl permite, actul, dacă pot spune care-l instituie, cel de la care am pornit adineaori definindu-l ca și această acceptare, acest suport dat *subiectului presupus a ști*, la ceea despre ce totuși psihanalistul știe că

este consacrat *desființei*, și care așadar constituie dacă pot spune, un act în *poartă-la-fals („porte-à-faux" – o situație instabilă)* întrucât el nu există *subiect presupus a ști*, întrucât nu poate exista din asta: *faptul că dacă este cineva care s-o știe este psihanalistul dintre toți.*

...

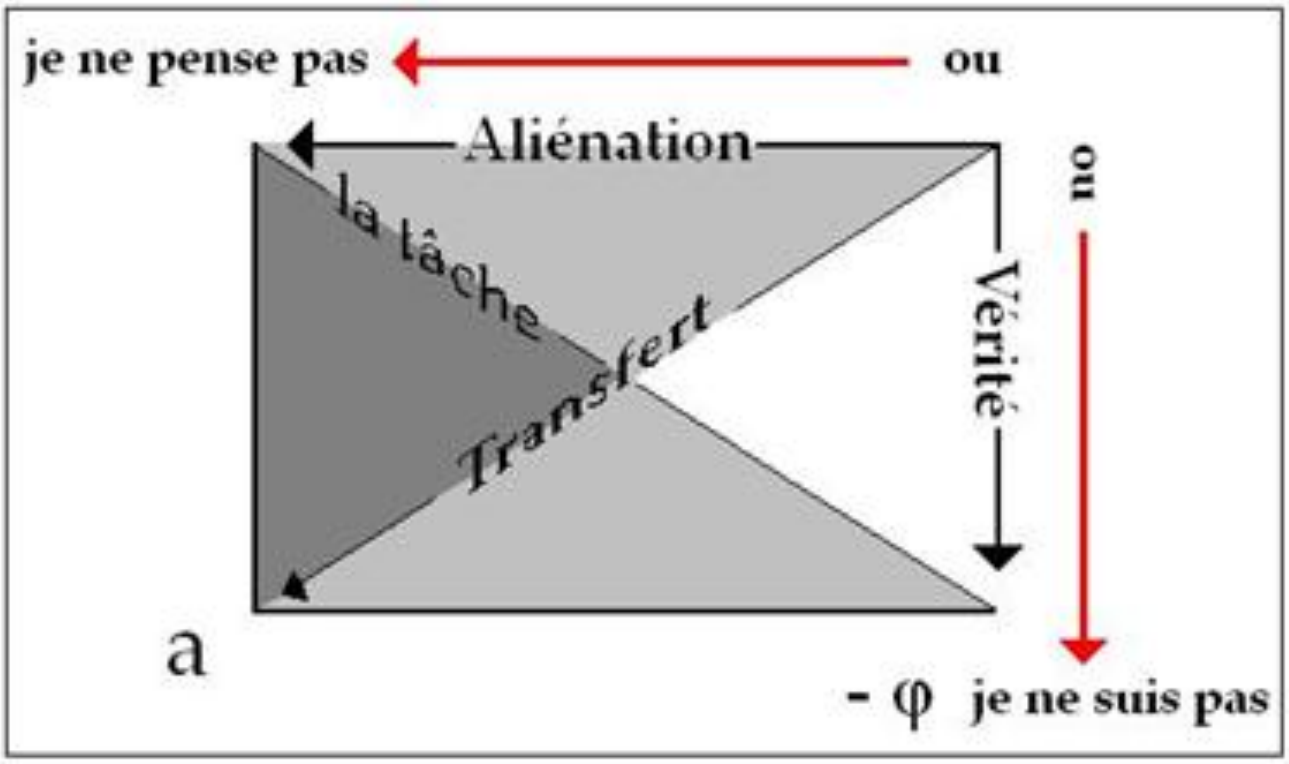

El îl pune la o sarcină a unei gândiri care se prezintă în ceva fel în enunțatul său însuși, în regula pe care el i-o dă, ca și admițând acest adevăr fundamental al lui „eu nu gândesc":

-ca el să asocieze și în mod liber

-ca el să nu caute să știe dacă el este sau nu tot întreg ca și subiect, dacă el se afirmă acolo.

Sarcina la care *actul psihanalitic* dă statutul său este o sarcină care implică deja în ea însăși *această destituție a subiectului.*

...

Însă el comportă faptul ca pierderea...

în calitatea în care ea era acolo mai întâi, la acest același punct, înainte ca traiectul să îi fie parcurs și pur și simplu pentru noi care știm

...pierderea obiectului care este la originea statutului inconștientului – și aceasta întotdeauna a fost în mod expres formulat de Freud – să fie

realizată în altă parte. Ea o este în mod precis – este tocmai de acolo că eu m pornit – la nivelul *desființei subiectului presupus a ști*.

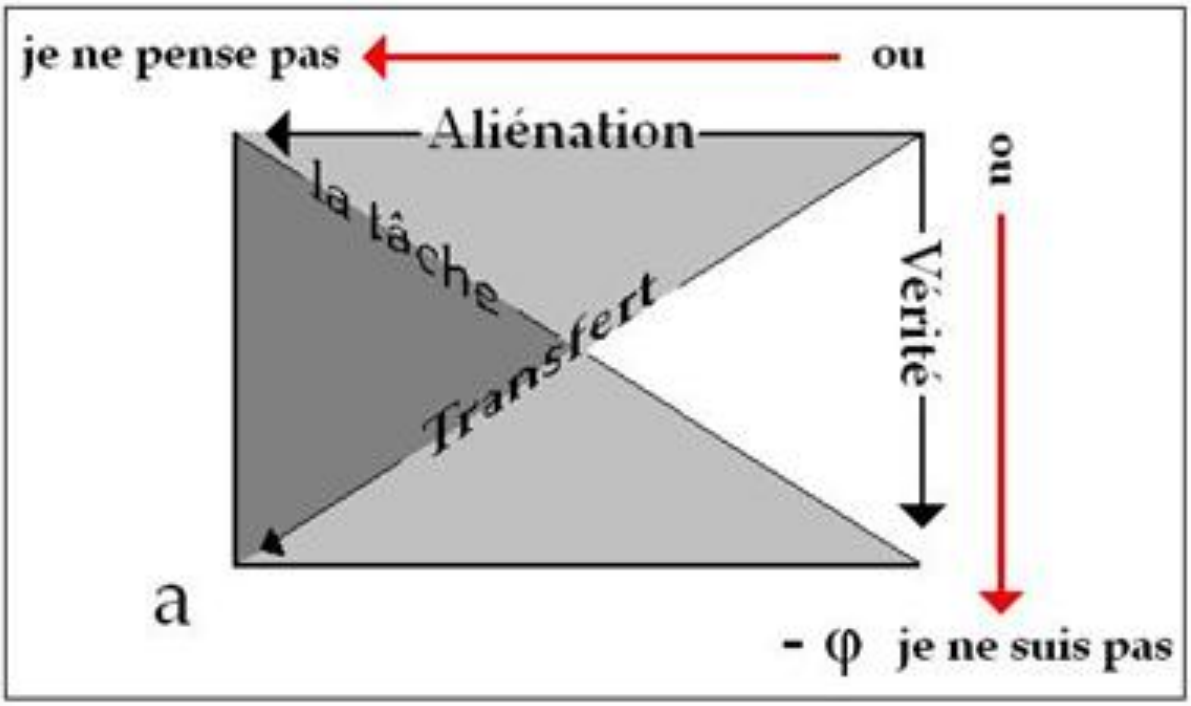

Aceasta este pentru atât cât cel care dă suportul transferului – care este acolo sub linia neagră – cel care, el, știe de unde el pornește, nu că el este acolo – el nu știe decât prea bine că el nu este acolo, că el nu este *subiectul presupus a ști* – încă că el este reunit prin *desființa pe care o suferă subiectul presupus a ști*, că la sfârșit este el, analistul, cel care dă corp la ceea ce subiectul devine, sub forma *obiectului mic(a)*.

...

Pentru a face un pas mai departe, să venim din asta la singurul punct unde actul poate fi interogat: în punctul său de origine.

Ce anume ne este spus? Eu ultima dată deja am evocat-o, aceasta este faptul că este la termenul unei psihanalize presupuse terminate că psihanalizantul poate deveni psihanalist. Nu este vorba aici absolut deloc despre a justifica posibilitatea acestei joncțiuni.

Este vorba despre a o pune ca și articulată și a o pune la proba schemei noastre tetraedrice.

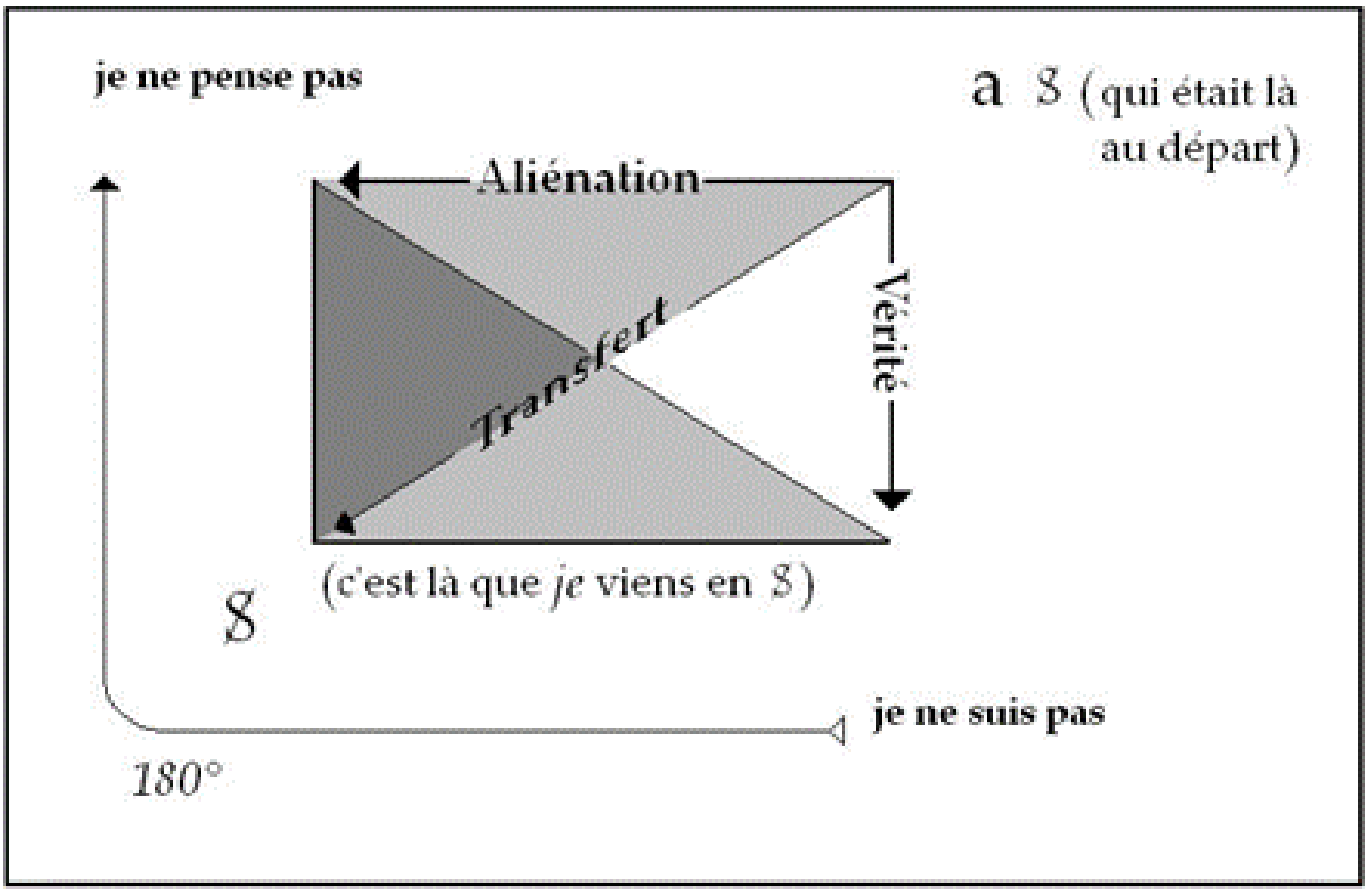

Așa cum voi puteți s-o remarcați, aceasta este subiectul care a împlinit sarcina la capătul căreia el s-a realizat ca și subiect în castrare în calitate de lipsă făcută la juisarea uniunii sexuale, este tocmai acesta acolo cel pe care noi trebuie să-l vedem...

printr-o rotație dacă vreți, sau o basculă, la un anumit număr de grade, aici, așa cum este desenată această figură, la 180 de grade

...pe care noi trebuie să-l vedem trecând, revenind la poziția de pornire, atunci când el s-a realizat aici, atât doar, așa cum am subliniat-o deja, că subiectul care vine aici (sus la dreapta) știe ceea ce este din experiența subiectivă și că această experiență implică de asemenea, dacă pot spune, că la stânga sa rămâne ceea ce a advenit din asta din cel al cărui act se găsește responsabil de drumul parcurs, în alți termeni, că pentru analistul așa cum noi îl vedem acum apărând la nivelul actului său, există deja știință a *desființei subiectului presupus a ști* în calitatea în care el este, din toată această logică, poziția necesară de pornire.

...

Astfel este întrebarea pe care eu o las de asemenea aici doar amorsată a ceea ce este din asta despre statutul celui care, la punctul acestui subiect $, poate face să existe ceva care răspunde în sarcină, și nu în actul

fondator, care răspunde în sarcină la *subiectul presupus a ști*. Iată în mod absolut precis *ceea ce amorsează întrebarea: ce trebuie să fie posibil pentru ca să fi existat un analist?*

Eu o repet *(în colțul de sus la stânga schemei)*, ceea de la ce noi am pornit, este faptul că pentru ca toată schematizarea să fie posibilă, pentru ca *logica psihanalizei* să existe, trebuia să fi existat acolo *din psihanalist*. Atunci când el se pune acolo...

după a fi el însuși parcurs drumul psihanalitic

...el știe deja unde îl va conduce așadar ca și analist drumul de re-parcurs: la *desființa subiectului presupus a ști*, la a nu fi decât suportul acestui obiect care se numește *obiectul(a)*.

1968.01.24. Seminarul 15, „Actul", lecția 7

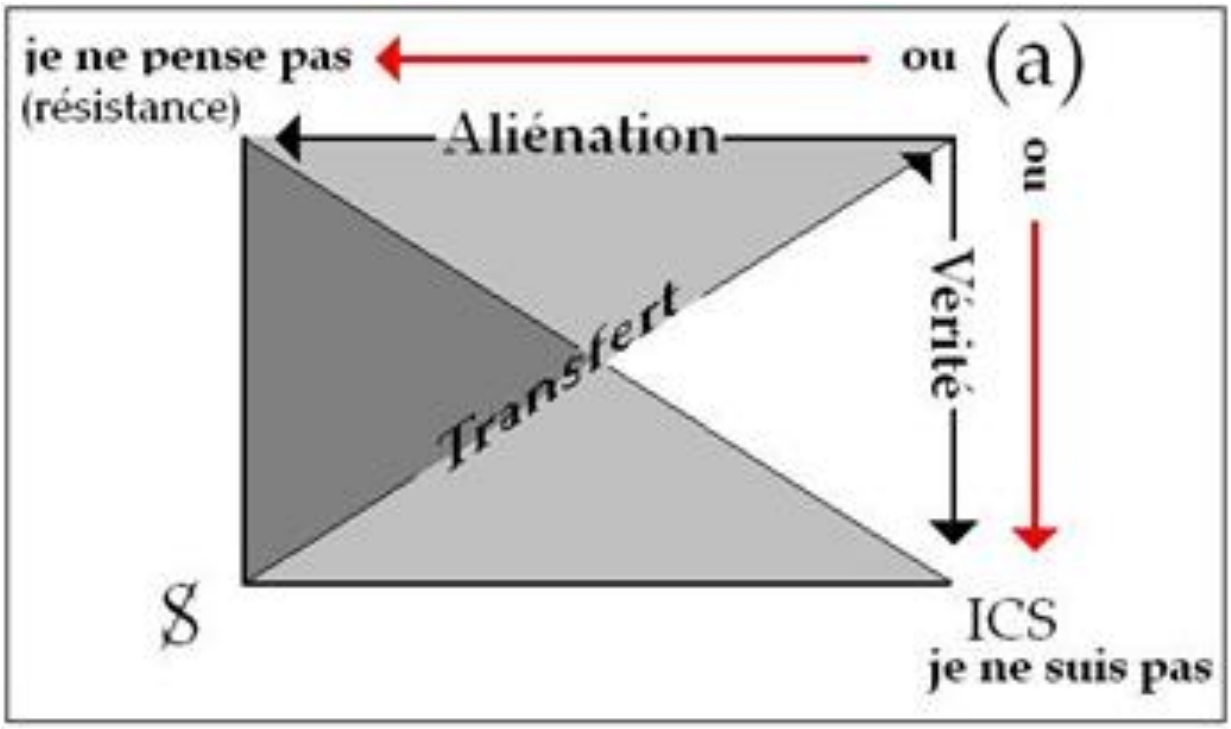

Această specie de mic tetraedru asupra cărui noi am pornit aceste ultime timpuri, trebuie totuși ca ceva să fie prea bine sensibil, aceasta este multiplicitatea de traduceri la care el se pretează. Aici „*eu nu gândesc*"-ul, aceasta nu este un loc rezervat psihanalistului. Psihanalistul revelă necesitatea sa, este absolut alt lucru. El o revelă în aceasta: faptul că este atât de în mod manifest necesar cuiva care nu se ocupă decât de gânduri, să nu gândească. Ce să zici de ceilalți!

1968.02.21. Seminarul 15, „Actul”, lecția 10

Ori aceasta nu se petrece fără a trebui *a reține* cu mult preț *atenția noastră* întrucât în mod precis ceea despre ce este vorba, aceasta este că această poziție el o ia, că acest act în sumă el îl repetă, știind foarte bine ceea ce este din asta din suita acestui act, că el se face ținătorul a ceea ce el îi cunoaște sfârșitul, adică: *faptul că a se pune la locul care este cel al analistului, el va veni din asta în sfârșit la a fi, sub forma lui (a), acest obiect re-aruncat, acest obiect unde se specifică toată mișcarea psihanalizei, adică cel care vine la sfârșit la locul psihanalistului, pentru atât cât aici subiectul în mod decisiv se separă, se recunoaște pentru a fi cauzat prin obiectul în chestiune.*

Cauzat în ce? Cauzat în diviziunea sa de subiect, pentru atât cât la sfârșitul psihanalizei el rămâne marcat de acest abis care este al său și care se definește în psihanaliză prin termenul de castrare. Iată cel puțin *schema*:

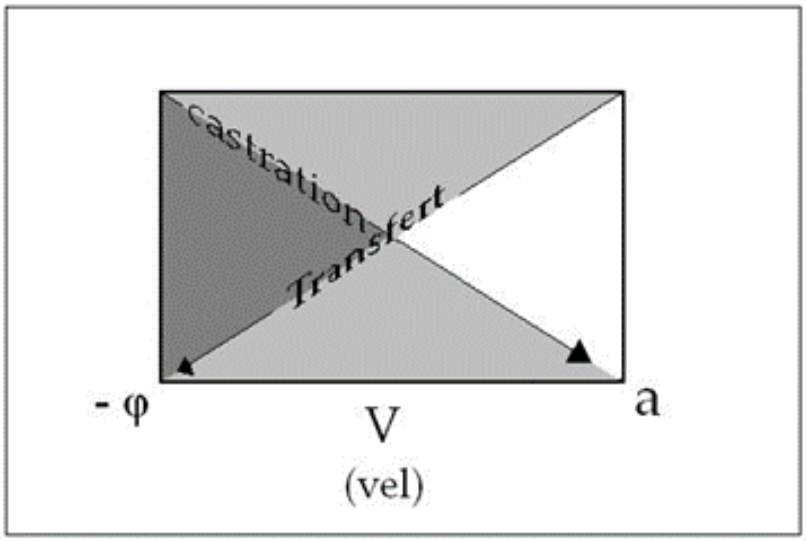

1968.03.16. Interviu la jurnalul „Lumea” („Le Monde”)

Jacques Lacan comentează nașterea „Scilicet” într-un interviu cu R Higgins apărut în Le Monde *din 16 martie 1968.*

Acum mai puțin de un an, Doctorul Jacques Lacan punea împreună în „Scrieri” jaloanele esențiale ale cercetării sale asupra psihanalizei, centrată asupra returului la Freud. El livra la un public mai vast un învățământ dat de șaptesprezece ani la spitalul Sainte-Anne, apoi la Școala Normală Superioară, care pentru a nu fi înțeles decât de un mic

număr, nu avea mai puțin din asta ecouri în afară. Lacan voia în mod precis să evite faptul ca acest public să nu cunoască acest învățământ decât pe cale „deturnată”.

Aceasta este un scop diferit și mai precis ceea ce continuă azi Jacques Lacan făcând să apară la edițiile Seuil o nouă revistă: „Scilicet”. Titlul se însoțește de o formulă: „Tu poți știi ceea gândește din asta Școala Freudiană din Paris”. „Tu”-ul astfel interpelat, aceasta este, explică Lacan în introducere, „liceanul” *(„bachelier” – elev titular al diplomei de bacalaureat)*, nu atât cel al liceului, care totuși „începe să vrea Lacan”, cât „bachelor”-ul englez, adică „cel care încă nu s-a căsătorit”... și mai presus de toate nu la o societate de psihanaliză.

Aceasta este tocmai la acesta acolo faptul că se adresează Lacan după ceea ce el numește de mai multe ori „eșecul” său. Eșec pe lângă societăți de psihanaliză, care rămân surde, și rezistă discursurilor pe care li le propune Școala Freudiană din Paris.

În această intenție, Jacques Lacan ne-a declarat:

„Ceea la ce se rezistă acolo, aceasta este tocmai la discursul lui Freud el însuși. Societățile de psihanaliză sunt bușoni *(„bouchons” – dopuri)* la dezvoltarea gândirii analitice... Prea bine rare sunt aparițiile creatoare, noutățile care au apărut acolo; din cauză de *(„à force de”)* a traduce Freud pentru a-l face acceptat, se sfârșește la a nu mai înțelege mare lucru la ceea ce el spune. I s-a întâmplat psihanalistului ceea ce el poate constata în fiecare zi la omul divanului: ceea ce este cel mai clar din discursul său îi scapă (aceasta este o rezistență proprie la discursul analitic căci el este dificil la a susține)...

„Asimilăm, continuă Jacques Lacan, analiza la o terapie. În timp ce, Freud a spus-o, psihanaliza este știința și nu doar terapia. Dacă nu suntem la cel care vindecă mai cel mai bine, și la capătul unui moment, din cauză de *(„à force de”)* a acționa în dorința de a face binele, adică de un mod intempestiv, nu mai înțelegem acolo nimic. Nici un învățământ nu vorbește despre ceea ce este psihanaliza. În alte părți, și de un mod *(„avouée”)* mărturisit nu se îngrijorează decât de faptul ca ea să fie conformă”.

Primul rol al „Scilicet” va fi deci de a pune la portanța acestor societăți munca care se face la sânul Școlii Freudiene din Paris, din care Lacan este șeful de șir *(„file” – rând, linie, coloană)*, căci „tot exclus că ele ne-au făcut, ele nu rămân mai puțin afacerea noastră.”

Pentru Lacan, pana cercetării, „devierea” pe care a suferit-o *(„subie” – îndurat, suportat)* psihanaliza ține la „ierarhia” care domnește în societățile de psihanaliză. În patru articole care deschid revista, Lacan se ia din asta la tot ceea ce aceasta antrenează: La suficiența, la „bunătatea” psihanalistului, la teoria narcisică a curei (alianță cu partea sănătoasă a eului analizatului, identificare la cochilia *(„mal” – rău, boală, suferință, durere, dar și cochilie, trebuie citit „identificare la eul analistului”)* analistului pus ca final *(„terme” – sfârșit, limită, moment fixat, dată așteptată, termen)* al curei, etc).

Alături de criticile sale, Lacan multiplică notațiile destinate la a evita după el returul a asemenea stânci *(„écueils” – o stâncă puțin vizibilă al cărei vârf depășește puțin nivelul apei)* la sânul școlii sale, în particular regândind problema formării analiștilor.

Revista ea însăși va avea un alt rol: ea va permite de a ridica dificultatea *(„embarras” – situație jenanată și supărătoare, jenă, obstacol)* de a determina cine va putea să se declare sau nu elev al lui Lacan. „Scilicet” nu este închis nimănui, însă oricine nu va fi figurat acolo nu s-ar ști a fi recunoscut pentru a fi dintre „elevii” mei.

Elevii săi totuși nu semnează articolele care constituie a doua parte a revistei. Numele lor nu vor apare decât pe o listă colectivă. Inspirându-se din Bourbaki, Lacan a folosit acest remediu de cal *(„remède de cheval” – remediu în mod particular tare și violent, însă care are vocația de a fi eficace)* pentru a preveni acest „narcisism al micilor diferențe”, acest „frumos spirit” care contrariază caracterul științific pe care trebuie să-l aibă o cercetare. Din aceeași lovitură trebuie să apară coeziunea unui veritabil grup de muncă teoretică.

Această absență de semnătură va avea astfel avantajul de permite la anumiți analiști aparținând la societăți care critică pe Lacan de a putea publica lucrările lor în „Scilicet”. Lacan el însuși va semna textele sale.

Aceasta este, văzut rolul său doctrinar, „în scopul *(„afin”)* de a marca libertatea colaboratorilor săi”.

R. Higgins.

1968.03.20. Seminarul 15, „Actul”, lecția 14

Aș putea să mă dedau la o mâzgăleală în plus pe tablă pentru a arăta din ce anume el se reîntoarce în faimosul patrulater, cel care pornește din: „*Sau eu nu gândesc sau eu nu sunt*” cu ceea ce el comportă din „*eu nu gândesc*” care este aici.

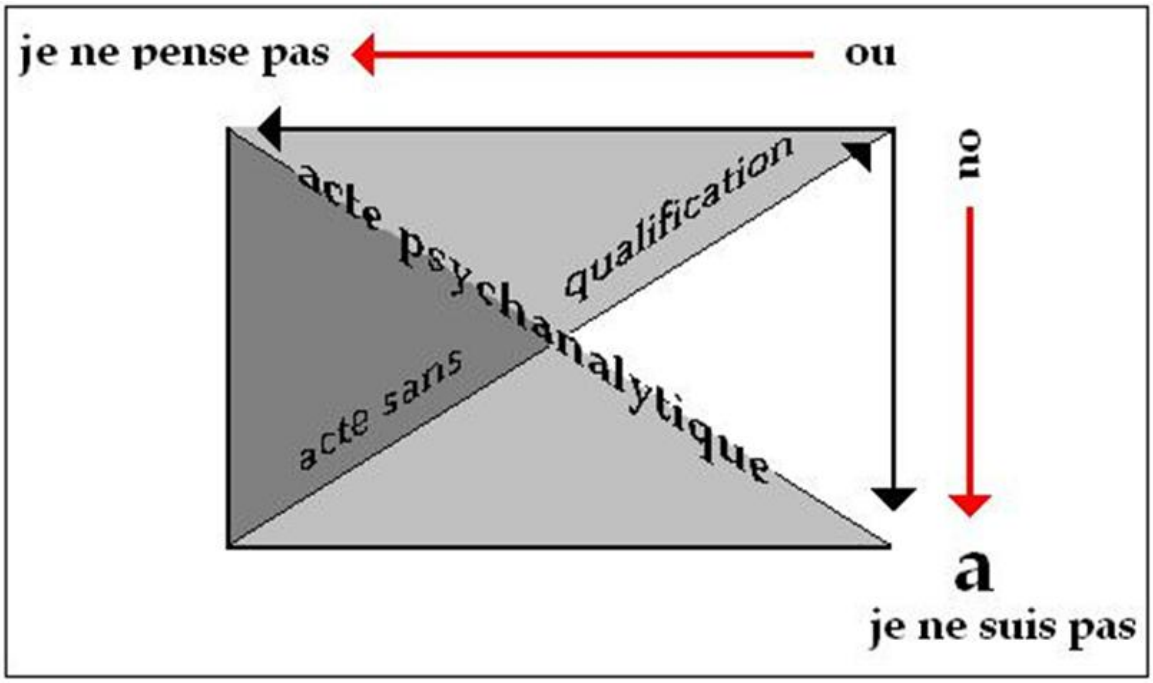

Voi știți că *actul psihanalitic* se face în această axă...

cu, drept sfârșire *(„aboutissement” – ajungere la capăt) această ejecție a lui (a)* care vine să incumbe, în sumă, în sarcina psihanalistului care *a pus, a permis, a autorizat*, condițiile actului, la acest preț că el vine el însuși să suporte această funcție a *obiectului(a)*

...*actul psihanalitic* este în mod evident ceea ce dă acest suport, ceea ce autorizează ceea ce va fi realizat ca și sarcină psihanalizantă, și *este pentru atât cât psihanalistul dă la acest act autorizația sa* că actul psihanalitic este realizat.

Din contră, atunci când eu spun că eu pot implica în această dimensiune, în acest mers care este cel al învățământului meu, toată această parte a poziției mele care nu este știință *(„savoir”)*, aceasta este un corectiv. Aceasta este *mai mult decât un corectiv*, aceasta este a încerca să faci să intre aceasta: faptul că se poate să existe acolo, atunci când este vorba despre un analist, un învățământ care se suportă fără a comporta acest principiu că există undeva ceva care tranșează în întregime chestiunea: există un *subiect presupus a ști („sujet supposé savoir”)*.

Eu spun că noi putem într-adevăr avansa în acest învățământ și pentru atât în mod foarte precis că el are drept pornire această formulă, fără ca el să implice faptul că, noi de asemenea, noi ne punem în această poziție pe care eu am numit-o în mod propriu profesorală și care este cea care eludează întotdeauna aceasta: aceasta este faptul că *subiectul presupus a ști* este, în ceva fel acolo, faptul că adevărul este deja undeva.

...

Absolut deloc nu pentru a vă spune despre aceste lucruri care apoi vor face turul Parisului, adică ceea ce Lacan învață, asta vrea să spună că bărbatul și femeia nu au împreună nimic de-a face *(„rien à voir” – nimic de-a vedea, nimic de văzut, nimic de făcut)*. *Eu n-o învăț: este adevărat! În mod textual, ei nu au nimic de-a face împreună*. Este supărător că eu nu pot s-o învăț fără ca *asta să facă scandal*, așadar eu n-o învăț, eu o retrag.

Este întocmai pentru că ei nu au nimic de-a face că psihanalistul are ceva de-a face în – s-o scriem la tablă – „*staferla*” *(această afacere acolo)*.

...

Însă există un cu totul alt plan asupra căruia asta joacă, această istorie a *vieții private*, acestea este întocmai acela pe care eu tocmai l-am ridicat, adică cel al *consistenței discursului*. Aceasta este întocmai *pentru că* analistul nu știe, până la prezent la nici un grad, să susțină discursul poziției sale faptul că el își face nu importă care altul. Totul îi este bun.

El face acest fel de învățământ care este ca și toate învățămintele, în vreme ce al său nu ar trebui să semene în nimic la celelalte, adică faptul că el este învățător a ce anume? A ceea ce trebuie celor învățați care o sunt deja:

- adică de a îi învăța asupra subiectelor despre care este vorba tot ceea ce ei știu,

- adică întocmai tot ceea ce este cel mai *pe alături („à côté”)*.

Toate referințele îi sunt bune: el va învăța tot, nu importă ce, în afară de psihanaliză.

1968.04.20. Învățământul meu, natura sa și finalitățile sale. Bordeaux

Dacă am acceptat să fac o vizită la o clinică psihiatrică, aceasta este pentru că aveam tot locul de a prezuma că aceasta nu era fără motiv faptul că mi se ceruse de a lua parte la ceea ce numim în jargonul din zilele noastre un *colocviu („colloque”)*.

Deloc rău, acest termen. Eu îl plac *(„aime” – iubesc)* suficient. Se vorbește împreună, eu vreau să spun în același loc. Aceasta nu vrea să spună pentru atât că asta gândește. Fiecare vorbește, și cum aceasta este în același loc, asta colocviază *(„colloque”).* Colocviază *(„Colloque”)* este un termen fără pretenție, spre diferență de termenul „dialog”. A dialoga este una dintre cele mai enorme pretenții ale epocii noastre. Voi ați văzut deja oameni dialogând? Ocaziile unde o vorbim despre dialog se aseamănă întotdeauna un mic puțin la ocazii de menaj.

Eu speram deci a *colocvia („colloquer”)*. Însă dat fiind numărul vostru, asta va fi mult mai dificil decât eu n-o gândeam.

Faptul este că eu nu am pregătit absolut nimic care să vă fie în mod special destinat. Mi-este ușor să vă spun pentru ce. Dacă aș fi fost adus la a ține în fața voastră câteva cuvinte *(„propos” – idei, intenții)* fără a găsi alt sprijin în asistența voastră decât tăcerea sa, aș avea sentimentul de a face gestul semănătoarei *(„semeuse” – femeia aruncând semințe)*.

Însă aceasta nu este pentru că voi sunteți în rânduri *(„rangs” – ranguri)* faptul că aceasta face brazde, și faptul că semințele sunt sigure de a găsi un teren unde să crească. Aceasta este tocmai pentru ce mi-ar place ca un anumit număr de persoane care se etajează în această sală să vrea prea bine să aibă gentilețea de a-mi pune o întrebare.

Aceasta este bineînțeles absolut improbabil *(„invraisemblable” - incredibil)*, însă este cererea *(„requête”)* pe care o fac, ca și de fiecare dată când mi s-a întâmplat să vorbesc, și aceasta nu este atât de des, într-un context care trebuie prea bine a spune a-mi fi străin, căci nu gândesc că există mulți printre voi care au urmărit ceea ce eu învăț.

1

Ceea ce eu învăț a făcut un anumit zgomot.

Aceasta datează din ziua – pe care eu am întârziat-o, mulțumesc lui Dumnezeu, cel mai mult timp cât am putut – unde eu am cules ceva ce eu a trebuit să numesc *Scrieri*, la plural, căci acesta este termenul care mi se părea cel mai simplu pentru a desemna ceea tocmai urma să fac.

Eu am strâns *(„ramassé” – adunat)* sub acest titlu lucrurile pe care le scrisesem istorie de a pune câteva puncte de reper, câteva borne, ca și piloane *(„mâts” – catarge)* care se plantează în apă pentru a agăța bărcile, la ceea ce eu învățasem de un mod săptămânal timp de vreo douăzeci de ani. Eu nu cred a mă fi repetat mult. Eu sunt chiar suficient de sigur de asta, căci mi-am dat ca și linie, ca și imperativ, de a nu respune niciodată aceleași lucruri. Așadar, aceasta face totuși un anumit truc.

În cursul acestor mulți ani de învățământ, eu am compus din timp în timp o scriere și mi se părea importantă la a o pune ca și un pilon, marca unei etape, punctul unde o ajunseserăm cutare an, sau cutare epocă din cutare. Apoi eu am reunit tot asta. Aceasta a căzut într-un context unde lucrurile făcuseră drum după timpul când eu începusem în învățământ.

Eu vorbeam pentru oameni pe care aceasta îi interesa în mod direct, oameni precișii care se numesc psihanaliști. Aceasta privea experiența lor cea mai directă, cea mai cotidiană, cea mai urgentă. Aceasta era în mod expres făcut pentru ei, aceasta niciodată nu a fost făcut pentru

nimeni altcineva. Însă este adevărat că îmi dădusem prea bine seama că aceasta putea de asemenea interesa oameni la care asta nu se adresează și pe care aceasta nu-i privește absolut deloc. Orice producție de această natură are întotdeauna un caracter exemplar, pentru atât cât ea face față la o dificultate pe care o simțim, un adevărat lucru, un lucru concret, pentru a folosi un alt cuvânt la modă. A citi ceea ce eu am scris, chiar dacă nu înțelegem foarte bine, asta face efect, asta reține, asta interesează. Nu avem atât de des impresia de a citi o scriere care este necesitată de ceva care urgentează, și care se adresează la persoane care au cu adevărat ceva la a face, ceva care nu este comod la a face.

...

Este întotdeauna șocant să vorbești despre asta, în timp ce asta întotdeauna a făcut parte din ceea ce o numim civilizația. O mare civilizație este mai întâi o civilizație care are o groapă de gunoi *(„voirie” – ansamblu al căilor de comunicație, administrație responsabilă de amenajarea și întreținerea căilor, drumurilor publice, loc unde sunt aruncate mizeriile)*. Atât timp cât nu vom porni de la lucruri de acest gen, nu vom spune nimic serios.

...

Însă pentru ceea ce este din ecuația *mare civilizație = tuburi și canalizări*, aceasta este fără excepție. La Babilon există canalizări, la Roma nu există decât asta. Orașul începe pe acolo, *Cloaca maxima*. Imperiul lumii îi era promis. Ar trebui deci să fim mândri din asta. Motivul pentru care nu o suntem, aceasta este că, dacă o dădeam la acest fapt portanța sa, dacă o putem spune, fundamentală, ne-am da seama despre prodigioasa analogie care există între groapa de gunoi *(„voirie”)* și cultură.

3

Ar trebui deci a ști a te opri. *Somnul rațiunii* – aceasta este totul. Ce anume asta vrea să spună așadar? Faptul că aceasta este rațiunea cea care favorizează faptul că rămânem în somn. Acolo de asemenea, eu nu știu dacă voi nu riscați să înțelegeți din partea mea o mică declarație de iraționalism. Însă nu, aceasta este contrariul. Ceea o voiam a pune în

afară, a exclude, adică împărăția somnului, se găsește astfel anexată la rațiune, la imperiul ei, la funcția ei, la prinderea *(„prise” – acțiunea de a captura, a lua, absorbție, ingestie, lovitură, cucerire, ceea ce am prins, pradă, captură, manieră de a sesiza, a lua, a ține, solidificare)* discursului, la faptul că omul locuiește limbajul, cum spune un altul. Este aceasta oare iraționalism faptul de a ne da seama de asta, și de a urmări parcurgerile *(„cheminement” – acțiunea de a merge, a face drum, a-și face drum, avansare, dezvoltare, evoluție a unei gândiri, a unui sentiment, progresie)* rațiuni în textul însuși al visului? O întreagă psihanaliză se derulează poate înainte la ceea ce ar putea prea bine să se întâmple, adică faptul că atingem punct de trezire.

...

Aici, filosoful era absolut gata *(„tout prêt” – gata pregătit, făcut dinainte)* la a-mi spune: - „Ceea ce dumneavoastră articulați ca și inconștientul structurat ca un limbaj, pentru ce a continua la a-l numi subiectul?”

Atunci când analiștii îmi pun o asemenea întrebare, eu primesc din asta o lovitură, însă eu nu pot spune că eu sunt surprins din asta. Însă din partea filosofilor, aceasta este atât de deconcertant încât eu nu am găsit nici un răspuns de făcut, decât cel de a-i spune: - „Eu păstrez subiectul... pentru a vă face să vorbiți.”

Totuși, ce nebunie aceasta ar fi de a nu relua acest termen, căruia eu nu știu ce din fericit în tradiția filosofică ne-a conservat firul, de la *Organon*-ul lui Aristotel despre care vorbeam chiar adineaori. Recitiți, sau citiți, *Categoriile*, micii mei prieteni, cei care din timp în timp au ideea de a citi altceva decât manuale, și vedeți la început diferența care există între subiect și substanță.

Aceasta este acolo un lucru atât de crucial încât cele două milenare de tradiție filosofică despre care vorbeam nu au făcut decât un efort, cel de a încerca să resoarbă asta. Cel pe care l-au considerat ca și vârful tradiției filosofice, Hegel, cu, eu trebuie să spun, un brio orbitor, a avansat ceea ce este negația însăși a ceea ce noi atingem în vis, adică faptul că substanța este de dinainte și deja subiectul, înainte de a-l deveni, ca și tocmai adineaori în formula lui Freud.

Totul pornește din traumatismul inițial al afirmației aristoteliciene separând în modul cel mai riguros subiectul și substanța. Ea este în mod absolut uitată.

Faptul că subiectul a supraviețuit prin traversul tradiției filosofice este demonstrativ, dacă o putem spune, al unei veritabile conduite de eșec al gândirii.

Nu este oare acolo motivul pentru a nu-l părăsi, acest termen de „subiect", la momentul unde este vorba în sfârșit despre a face din asta să se întoarcă *(„faire tourner" - a trece la alte persoane, a distribui, a menține în stare de funcționare, a realiza un calcul, o simulare pe un ordinator, a face să se învârtă)* uzajul?

1968.06.19. Seminarul 15, „Actul", lecția 18, Conferință

Eu nu sunt un trișor *(„truqueur" – persoană folosind trucuri, realizând trucaje sonore sau vizuale pentru producții audiovizuale)*. Eu nu vreau să avertizez că eu voi spune câteva cuvinte de adresă pentru a închide anul prezent, așa cum se exprimă hârtia Școlii, pentru a vă face ceea ce se numește „*un seminar*".

Eu voi adresa câteva cuvinte mai degrabă din ordinul *ceremoniei*.

Eu am făcut acest an undeva - dacă îmi amintesc bine - aluzie la semnul de deschidere al anul începând în civilizațiile tradiționale. Acesta acolo, aceasta este pentru anul școlar care se termină.

Se poate să rămână un regret că după a fi deschis un concept ca și cel al *actului psihanalitic*, soarta să fi vrut ca voi să nu fi putut asupra acestui subiect să învățați decât jumătatea a ceea ce aveam intenția să spun din asta.

Jumătatea... la a spune adevărul un pic mai puțin pentru că procedura de intrare pentru ceva atât de nou...

niciodată articulat ca și dimensiune

...ca și *actul psihanalitic*, asta a cerut într-adevăr ceva timp de deschidere. Lucrurile, pentru a spune tot, nu conservă *aceeași viteză*,

aceasta este mai degrabă ceva ce reiese la ceea ce se întâmplă atunci când un corp cade, este supus la *aceeași forță*.

În cursul căderii sale, mișcarea sa - cum se spune - se accelerează, astfel încât voi nu veți fi avut din asta absolut deloc jumătatea a ceea ce exista de spus despre *actul psihanalitic*.

Să spunem că voi veți fi avut din asta un mic puțin mai puțin de sfert. Aceasta este prea bine regretabil prin anumite laturi căci, la a spune adevărul, nu este în uzurile mele de a termina mai târziu și în ceva fel prin lovitura șansei *(„par raccroc" - printr-un fericit hazard)* se găsește de un mod oarecare, oricare ar fi din asta cauza, internă sau externă, a fi fost întrerupt.

La a spune adevărul, regretul meu nu este fără a se acompania printr-o altă latură de ceva satisfacție, căci în sfârșit în acest caz acolo discursul nu a fost întrerupt prin *nu importă ce*, și din a o fi fost prin ceva care pune în joc, în mod cert la un nivel foarte *bebe*, însă care pune în joc totuși ceva dimensiune care nu este în totalitate fără raport cu actul, ei bine Dumnezeul meu aceasta nu este chiar atât de nesatisfăcător.

În mod evident, există o mică discordanță în tot asta. *Actul psihanalitic*, această „*disertație*" pe care eu o proiectam era forjată *pentru psihanaliști* – cum se spune – *maturizați prin experiență*. Ea era destinată înainte de toate la a le permite...

și din aceeași lovitură la a permite altora

...o mai justă stimă a greutății pe care ei o au de ridicat atunci când ceva lucru în mod precis marchează *o dimensiune de paradox*, de antinomie internă, de profundă contradicție care nu este fără a permite de a concepe dificultatea pe care o reprezintă pentru ei de a susține din asta sarcina.

Trebuie prea bine a o spune, asta nu este cei care – această sarcină – o cunosc mai bine în practica sa, cei care au marcat pentru ceea ce eu spuneam cel mai viu interes. La un anumit nivel, eu trebuie să spun că ei cu adevărat s-au distins printr-o absență care nu era cert *absolut deloc hazard*.

De asemenea, întrucât suntem acolo, eu v-aș povesti în mod incidental o mică anecdotă la care eu am făcut deja aluzie, însă eu tocmai o voi clarifica în totalitate: una dintre aceste persoane căreia eu îi trimiteam în mod galant un *pui* *(„poulet” – pui de găină, bilet dulce, (familiar) scrisoare, sau misivă oarecare, (familiar) polițist)* pentru a-l întreba dacă această absență era un act, mi-a răspuns:

-„*Ce anume tocmai veți gândi! Absolut deloc nu („que nenni”)! Nici un act, nici un act ratat. Se găsește că acest an, eu am la ora unsprezece jumătate întâlnire pentru o lungă lucrare (era vorba despre a-și reface dantura) cu practicianul adecvat, la ora unsprezece și jumătate în fiecare miercuri*”.

Aceasta nu este un *act*, așa cum voi vedeți, aceasta este *o pură întâlnire*!

Aceasta temperează pentru mine regretul că ceva poate să rămână în ceva fel în suspans în ceea ce eu am de transmis la comunitatea psihanalitică și în mod cu totul special *la cea care se intitulează din titlul școlii mele*.

...

De două ori la Sainte-Anne de exemplu, eu am spus că psihanaliza, aceasta era ceva care avea asta cel puțin pentru ea: faptul că în câmpul său – *ce privilegiu!* – *ticăloșia nu putea vira decât la prostie („bêtise”)*. Eu am repetat-o doi ani în continuare așa, și eu știam despre ce vorbeam!

Noi trăim într-o arie de civilizație unde, cum se spune, vorbirea este liberă, adică faptul că *nimic din ceea ce voi spuneți nu poate avea consecință*. Voi puteți nu contează ce despre cel care poate prea bine să fie la originea a *nu știu ce crimă indescifrabilă*, voi faceți chiar o piesă de teatru acolo deasupra: toată America – *new-yorkeză, nu mai mult* – se presează acolo. Niciodată înainte în istorie un lucru asemănător nu ar fi fost de conceput fără ca imediat să închidem cutia. *În țara libertății, putem spune totul, întrucât asta nu antrenează nimic*.

...

În sfârșit aceasta ar fi un lucru totuși care *mi-ar place prea bine*, toată lumea nu ar place asta însă *mie mi-ar place prea bine*: învățământul

psihanalizei la *Facultatea de Medicină*. Voi știți, există așa tipi foarte mișcători *(„remuants” – care este tot timpul în mișcare, care se agită mult).* Eu nu știu ce muscă îi înțeapă, care se prezintă pentru a fi acolo, la acest loc. Eu vorbesc despre persoane din Școala Freudiană din Paris.

Eu știu prea bine că la Facultatea de Medicină, se cunoaște istoria doctrinelor medicale, asta vrea să spună că s-a văzut din asta trecând lucruri din ordinul – în ochii noștri, odată cu reculul istoriei – din ordinul mistificării.

Însă asta nu vrea să spună că psihanaliza așa cum ea este învățată *acolo unde ea este învățată în mod oficial...*

vi se vorbește despre *libido* ca și despre ceva ce trece în vasele comunicante, așa cum se exprima, la începutul timpurilor unde eu am început să încerc să schimb puțin asta, un personaj absolut incredibil: o hidraulică libidinală

...a învăța psihanaliza așa cum ea se învață, să spunem cuvântul: *la Institut,* asta ar fi formidabil, mai ales la epoca unde noi trăim, unde totuși „*învățații*”, cum se spune, *se pun la a avea ceva exigență*. Eu găsesc asta minunat.

Faptul că se vede ceea ce se poate face dintr-o anumită parte ca și *învățământ al psihanalizei*, după ce am făcut acest mic tur de orizont și v-am arătat speranțele bunelor timpuri pe care suita acestor lucruri o rezervă la anumiți.

Voi îmi veți spune, bineînțeles, că personajul de exemplu în chestiune ar putea întotdeauna să se pună *să învețe Lacan*! În mod evident, aceasta ar fi mai bine!

1968.10.13. Discurs de închidere al congresului din Strasbourg

Aceasta este pentru că istoria nu este în mod pur și simplu o diacronie faptul că putem vorbi despre dialectică; orice dialectică implică întocmai o legătură sincronică; asta nu vrea absolut deloc să spună că structura nu are nimic de-a face cu istoria: ele se țin ca și în mod strict una la alta complementare.

...

Atât timp cât nu veți fi admis asta, voi veți fi de acolo încă la a întreba ceea despre ce anume eu vorbesc atunci când vorbesc despre desființă și desubiectivare; aceasta este totuși ceea în ce noi suntem în fiecare clipă prinși, și care ne pune, trebuie prea bine s-o spui, în situații uneori cele mai penibile, pentru că atât cât nu există decât noi care o știm, ceea ce noi suntem ca și groapă de gunoi, putem încă să ne acomodăm. Toată lumea trăiește cu asta și se acomodează din asta foarte bine, și avem toate aparatele pentru a masca lucrul în viața socială obișnuită.

1968.11.13. Seminarul 16, „De la un Altul la altul", Lecția 1

Esența teoriei psihanalitice e un discurs fără vorbire

Ne regăsim acest an pentru un seminar pentru care am ales titlul *De la un Altul la altul* pentru a indica marile repere în jurul cărora trebuie, propriu zis, să se învârtească discursul meu.

Tocmai în aceasta acel discurs, la capătul timpului unde suntem, e crucial: e cu atât mai mult cu cât definește ceea ce e din acel discurs care se numește *discurs psihanalitic*, a cărui introducere, a cărui intrare în joc în acel timp poartă atâtea consecințe.

O etichetă a fost pusă asupra acestui proces al discursului. „*Structuralismul*" s-a spus, cuvânt ce de altfel nu a fost necesitat din partea publicistului care dintr-o dată, acum – există, Dumnezeul meu, un număr nu așa de mare de luni - l-a împins pentru a îngloba *un anumit număr*, a căror muncă după mult timp trasase câteva drumuri ale acestui discurs.

Vorbesc despre *un publicist*, fiecare știe jocurile de cuvinte pe care eu mi le-am permis în jurul „*pubelicării*". Iată-ne deci *un anumit număr*, prin grația a ceea ce e oficiul, reuniți în aceeași pubelă. Am putea avea o companie mai dezagreabilă.

În adevăr, cei cu care m-am găsit alăturat nu erau decât oameni pentru munca cărora am cea mai mare stimă, nu aș ști, în orice caz, să mă găsesc rău. Mai ales că, pentru ceea ce e despre pubelă, în acel timp

dominat de geniul lui Samuel Beckett, cunoaștem din asta un capăt. *(Cf. Beckett: „Sfârșit de partidă”)*

Pentru mine, personal, după ce am locuit azi timp de aproape treizeci de ani - *în trei secțiuni de cincisprezece, de zece și de cinci ani* - în trei *Societăți psihanalitice*, eu cunosc un capăt din asta asupra a ceea ce este din asta din a coabita cu deșeurile menajere!

Pentru ceea ce e din *structuralism*, într-adevăr înțelegem răul care se poate produce la unii din manevrarea pe care am pretinde-o din exterior a impune habitatului nostru comun, și de asemenea pe care am putea-o avea dorința de a se scoate din asta puțin pentru a-și dezmorți picioarele.

Nu rămâne mai puțin din asta că după ce această *nerăbdare* pare – după orice aparență – a prinde pe unii, eu mă avizez că în acest coș eu nu mă găsesc după tot chiar atât de rău.

Căci de asemenea, în ochii mei, nu mi se pare – *acest structuralism* – să poată fi identificat cu altceva decât cu ceea ce aș numi pur și simplu „*seriosul*”, și în nici un grad – oricare ar fi – cu ceva care să semene cu nimic din ceea ce putem numi o filozofie, dacă prin acel cuvânt desemnăm o viziune a lumii, sau chiar vreo modalitate de a asigura la dreapta și la stânga, pozițiile unei gândiri.

Că e suficient, pentru a refuta primul caz...

dacă e adevărat că - psihanalist – nu aș putea să mă pretind nicicum să introduc ceea ce se intitulează ridicol o *antropologie psihanalitică*

...ar ajunge să amintim, la chiar intrarea acelui domeniu, *adevăruri constituante pe care le aduce psihanaliza în acel câmp*.

Este adică faptul că nu există uniune a bărbatului și a femeii fără ca și castrarea: să nu determine, sub titlul de fantasmă, în mod precis, realitatea partenerului la care ea este imposibilă, fără ca ea să se joace – castrarea – în acest fel de tăinuire *(„recel” – delict de a deține, primi sau trafica bunuri furate, sau a ascunde persoane căutate de poliție)* care o pune ca adevăr la partenerul la care ea *este în mod real, în afară de exces accidental, economisită*.

Insistăm prea bine că, răspândind această formulă a Genezei că „*Dumnezeu i-a creat* - există de asemenea și *l*-a creat - *bărbat și*

femeie”, este cazul s-o spunem „*Dumnezeu știe pentru ce!*”, la unul, *imposibilul efectuării sale* – la castrare – *vine să se pună ca determinant al realității sale*, la celălalt, mai răul din care ea îl amenință ca și posibil nu are nevoie să se întâmple pentru a fi adevărat, în sensul unde acest termen nu comportă recurs.

Această singură reamintire, pare, implică: faptul că cel puțin la sânul câmpului care în mod aparent este al nostru, nici o *armonie*, în orice mod pe care noi l-am avea la a o desemna, nu este în nici un mod regula, faptul că în mod sigur oarecare intenție se impune nouă care este cea întocmai a discursului care convine.

Pentru a-l duce, vom avea noi să ne punem – într-un fel – întrebarea care este cea de unde a pornit toată filosofia, aceasta este că având în vedere atâtea științe, nu fără valoare și eficacitate: ce este ceea ce poate distinge acest discurs de sine însuși asigurat, care fondându-se pe un criteriu pe care gândirea l-ar lua în propria sa măsură, ar merita să se intituleze επιστήμη (episteme), știința?

Suntem purtați...

chiar și dacă nu ar fi decât mai întâi prin această sfidare pe care tocmai am desemnat-o ca și cea purtată de către *adevăr realului*

...la mai multă prudență în acest demers de punere în acord al gândirii cu ea însăși: *o regulă de gândire care trebuie să se asigure din non-gândire ca și din ceea ce poate fi cauza sa*, iată ceea la ce noi suntem confruntați cu noțiunea de inconștient.

Aceasta nu este decât în măsura „în afară-ului de sens” al intențiilor, și nu – așa cum ne imaginăm și așa cum toată fenomenologia o presupune – a *sensului*, *faptul că eu sunt ca și gândire*. *Gândirea mea nu este reglabilă* - fie că o adăugăm sau nu „din nefericire!” - *după plăcerea mea, ea este reglată*.

În actul meu, eu nu vizez *s-o exprim* ci s-o *cauzez*. Însă nu este vorba despre *act*: în *discurs*, eu nu trebuie să urmez regula sa, ci să găsesc cauza sa. *În întresens* - înțelegeți-l drept atât de obscen cât voi puteți să-l imaginați - *este ființa gândirii*.

Ceea ce este la a trece prin gândirea mea, cauza, ea lasă să treacă în mod pur și simplu ceea ce a fost ca și ființă, și aceasta din faptul că, deja și întotdeauna, acolo unde ea a trecut, ea a trecut producând întotdeauna *efecte de gândire*.

„*Plouă*” *(„Il pleut”)* e eveniment al gândirii de fiecare dată când este enunțat, și subiectul este mai întâi acest „*el*” *(„il”)* - acest *„hil” („hile”)* aș spune – faptul că el constituie într-un anumit număr de *semnificații*.

Și este pentru ce acest „*el*” se regăsește confortabil în toată suita căci la „*plouă*” voi puteți da:

„plouă ... adevăruri prime”,

„plouă... există abuz!”.

Mai ales la a confunda ploaia – *meteorul* – cu *pluvia*, *aqua pluvia*, ploaia, apa pe care o colectăm din asta. Meteorul este propice metaforei – și pentru ce? – pentru că deja el este făcut din semnificanți. „*Plouă*”.

Ființa gândirii este *cauza* unei gândiri în calitatea de „*în afara de sens*”. Ea era deja – și întotdeauna – *ființă a unei gândiri*, înainte.

Ori, practica acestei *structuri* respinge orice promovare a oricărei infailibilități. Ea nu se ajută în mod precis decât din falia sau mai degrabă din procesul său însuși - *căci există un proces al faliei* - și acesta este tocmai procesul *din care practica structurii se ajută*, însă ea nu ar ști să se ajute decât la a o urma. Ceea ce nu este în nici un mod a-o depăși, ci *la a permite sesizarea sa în consecința care se fixează*, la timpul, la punctul însăși unde reproducerea procesului se oprește, aceasta este a spune că *este timpul său de oprire cel care îi marchează rezultatul*.

Și aceasta este ceea ce explică - s-o spunem aici dintr-o atingere discretă în trecere - că orice artă este defectuoasă, că este colectare a ceea ce, la punctul unde defecțiunea sa, din a fi împlinită se crapă, este tocmai din această colectare faptul că ea prinde forță.

Și aceasta este pentru ce muzica și arhitectura sunt artele supreme... înțeleg „supreme” în mod tehnic, ca și *maximum* în banal

...producând relația *numărului armonic* cu *timpul* și cu *spațiul*, sub unghiul în mod precis al *incompatibilității* lor.

Căci numărul armonic nu este - acum, o știm prea bine - decât strecurătoare, la a nu reține nici unul nici altul: *nici acest timp, nici acest spațiu*.

Iată ceea din ce *structuralismul* este *luarea în serios*. El este luarea în serios a aceasta: a științei ca și cauză, cauză în gândire, și cel mai obișnuit, trebuie prea bine s-o spui, a unei *vizări delirante.*

Nu vă înspăimântați, acestea sunt cuvinte de intrare, reamintiri de certitudini, nu de adevăruri. Și eu aș vrea, înainte de a introduce azi *schemele* de unde înțeleg să pornesc, să marchez că dacă *ceva* de acum și deja trebuie să vă rămână în căușul mâinii, aceasta este ceea ce am avut grijă să scriu adineaori pe tablă despre *esența teoriei*:

Esența teoriei psihanalitice este un discurs fără vorbire

Esența teoriei psihanalitice este funcția discursului și în mod foarte precis în aceasta...

care va putea să vă pară nou, cel puțin paradoxal

...faptul că eu l-aș spune „*fără vorbire*”. Este vorba despre *esența teoriei* întrucât este tocmai aceasta ceea ce *este în joc*: ce anume este din teorie *în câmpul psihanalitic*?

În jurul a aceasta, eu aud bruind în jurul meu stranii ecouri. Neînțelesul nu lipsește, și sub pretext ca la a pune un întreg câmp al gândirii ca și manipulare, eu par să pun în cauză principii tradiționale, eu aud și aceasta este tradus...

în mod uimitor, pentru a fi în locuri sau în capete care îmi sunt apropiate

...prin *eu nu știu ce* care s-ar numi „*din imposibilitate teoretică*”, chiar – nu am găsit eu aceasta la deturul câtorva linii? – faptul că într-o zi eu am enunțat într-un context care spunea prea bine ceea ce aceasta voia să spună: faptul că „*nu există univers de discurs*”... „*Atunci la ce bun să ne obosim...*” pare să concludem din asta.

Fără îndoială importă mai puțin în ochii mei să corectez spunerea mea, căci ea nu pretează la nici o ambiguitate, și nu vedem în ce anume faptul

că o putem enunța – în mod precis din faptul că am enunțat-o – *faptul că nu există absolut deloc din închidere a discursului*, antrenează faptul că discursul este pentru atât – prea bine departe de acolo – nici imposibil, nici chiar doar devalorizat.

Aceasta este în mod precis pornind de acolo faptul că din acest discurs voi aveți sarcina, și în mod special cea de a-l bine conduce, ținând cont de ceea ce vrea să spună acest enunțat *faptul că nu există din univers al discursului*.

Nu există în mod cert deci la această privință nimic din partea mea la a corecta.

Pur și simplu la a reveni acolo pentru a face pașii următori: a ceea ce din discursul deja avansat se induce din *consecințe*, însă de asemenea poate la a reveni asupra a ceea poate face că fiind atașat atât cât poate s-o fie un analist la condițiile acestui discurs, poate în orice clipă arăta astfel eșecul *(„défaillance” – defectarea)* său.

A fost un timp...

permiteți-mi, înainte de a intra în acest domeniu, un puțin de muzică

...unde eu luasem exemplul potului („pot” – oală, vas, borcan, pot - vas de pământ, porțelan sau metal de uz caznic), nu fără să se facă din asta un astfel de scandal încât eu am lăsat acest pot, dacă eu pot spune, în marginea |*Scrierilor* mele.

Era vorba despre aceasta, pentru care potul este în ceva fel imaginea sensibilă, faptul că el <u>este</u> această semnificație, de el însuși modelată.

Grație la ce, manifestând aparența unei forme și a unui conținut, el permite de a introduce în gândire faptul că aceasta este tocmai conținutul cel care este semnificația, ca și cum gândirea manifesta acolo aceasta nevoie de a se imagina ca și având alt lucru la „*a conține*”. Căci aceasta este ceea ce termenul de „*a conține*” desemnează atunci când el se arată *(„se pointe”)* apropo de un act intempestiv.

...

Dacă niciunde în Altul nu poate fi asigurată de niciun mod *consistența* a ceea ce se numește *adevăr*, unde deci este ea dacă nu la ceea ce răspunde din asta această funcție a lui *a*?

La fel de bine nu am emis eu deja oare cu ceva altă ocazie ceea ce este din asta din strigătul *adevărului*?

„*Eu adevărul* – am scris eu – *eu vorbesc. ... //... și eu sunt pură articulare emisă pentru stânjeneala („embarras" – jenă, rușine, încurcătură, dificultate, situație penibilă) voastră*."

Aceasta este tocmai acolo – *pentru a ne emoționa* – ceea ce poate spune *adevărul*. Însă ceea ce spune *cel care este suferință de a fi acest adevăr*, acesta-acolo trebuie să știe că *strigătul său* nu este decât *strigăt mut*, *strigăt în vid*, strigăt pe care deja într-un timp e l-am ilustrat din gravura celebră a lui MÜNCH.

Pentru că la acest nivel nimic altul nu poate să-i răspundă la Altul, decât ceea ce face consistența sa și credința sa naivă a ceea ce el este ca și

„*eu*”, aceasta este adică ceea ce este din asta veritabilul suport, adică fabricarea sa ca și *obiect(a)*.

În fața lui *(ca și (a))*, nu există nimic decât acesta-acolo (A), decât *unul în plus* printre atâția alții, și care nu poate de niciun mod să răspundă la acest strigăt al *adevărului* decât că el este în mod foarte precis echivalentul său, non juisarea, mizeria, suferința *(„détresse” – primejdie, pericol, necaz)* și solitudinea: aceasta este contrapartida a acestui *a*, a acestui *plus de juisare* care, din subiect îm calitate de „*eu*”, face coerența.

Nu există nimic din altul, în afară de cazul în care...

pentru azi, vrând să vă părăsesc asupra a ceva care face să surâzi puțin în plus

...în care eu reiau cuvintele, în *Ecleziastul*, unui vechi rege care nu vedea contradicție între a fi regele înțelepciunii și a poseda un *harem*, care vă spune:

„*Totul este vanitate, fără îndoială, juisează de femeia pe care o iubești, adică fă inel din acest gol, din acest vid care este la centrul ființei tale.*

Nu există din aproape dacă nu este acest gol însăși care este ăn tine, aceasta este vidul tău însăți.”

Însă în acest raport în mod sigur garantat numai prin figura care a permis lui Freud fără îndoială să se țină de-a lungul întregului acest drum periculos și de a ne permite să clarificăm raporturi care, fără acest mit, nu ar fi fost în mod altfel suportabile, Legea divină care lasă în întreaga sa primitivitate această juisare între bărbat și femeie despre care trebuie spus:

„*Dă-i lui ceea ce tu nu ai, întrucât ceea ce poate să te unească la ea, aceasta este numai juisarea sa.*”

Aceasta este tocmai acolo deasupra...

ca și la modul unei simple, unei totale, unei religioase, enigme, a celei care nu este apropiată decât în Kabbala

...eu vă voi da azi *quitus*.

Și aceasta de un mod cu atât mai mult problematic cu cât nu ne este permis de vreun mod de a suplea la ceea ce este falie, dacă nu prin artificiu, și indicând din asta prea bine ceea ce noi facem la acest moment atunci când noi ne permitem să desemnăm această *lipsă*, efect al semnificanței a *ceva* care pretinzând a o semnifica, nu ar ști să fie – *prin definiție* – un semnificant.

Dacă noi indicăm S(Ⱥ) semnificant de A barat, aceasta este în ceva fel pentru a indica această lipsă, și așa cum eu am articulat-o de mai multe ori, *această lipsă în semnificant*. Ce anume este aceasta la a spune? Ce anume reprezintă *această lipsă în semnificant*, și la fel de bine putem noi admite că această lipsă este ceva din specific destinului nostru de rătăcit *(„d'égaré” – pierdut, derutat, dezorientat, de negăsit)*?

...

În alți termeni, ceea ce noi știm deja dintr-o experiență fundamentală...

care nu este absolut deloc experiență de hazard, producție caducă a preoților

...adică întrebarea „*Dumnezeu există el?*”, noi ne dăm seama că această întrebare nu ia greutatea sa decât din a se sprijini în mod precis pe o structură mult mai fundamentală, este de a ști:

la locul științei putem noi spune că în vreun mod știința se știe pe ea însăși?

Este întotdeauna tocmai astfel că eu am încercat, pentru cei care mă înțeleg, să deplasez această întrebare care nu ar ști să facă decât obiectul unui pariu despre existența lui Dumnezeu, s-o deplasez pe aceasta care poate să se articuleze frumos și bine, adică: în orice mod am suporta *funcția științei*, noi nu putem – fapt de experiență – s-o suportăm decât la a o articula în semnificant.

Știința se știe pe ea însăși sau din structura sa este ea găurită („béant” – deschisă, abis)?

Acest cerc care desenează această formă care, încă și mai simplu, eu vreau să spun pentru ca voi să regăsiți acolo, eu aș fi putut...

dat fiind acest caracter pe care-l are desenul meu de a fi un cerc care se regăsește pe el însuși, însă reîntors, întrucât cel mai interior vine a se uni pentru ca sens să poată să-i fie dat din index al dificultății despre care este vorba

...să mă refer spune eu, la *butelia lui Klein*, din care eu am făcut suficient – eu sper – desene aici, pentru ca câțiva să-și amintească din asta.

Ceea ce apare din asta – este ce? – este faptul că *această structură*...

în calitatea în care, voi o vedeți, noi putem să-i dăm ceva suport *imaginar*, și aceasta este prea bine ceea în ce noi trebuie să fim în mod particular sobri

...*această structură nu este nimic altceva decât obiectul(a)*. Este tocmai *în aceasta faptul că obiectul(a) este gaura care se desemnează la nivelul Altuia* ca atare, care este pus în chestiune pentru noi în relația sa la subiect.

1969.00.00. Psihologia la judecata psihanalizei, „Iluzia unei psihologii a profunzimilor”, Răspuns la cererea de referințe bibliografice

Jacques Lacan revine uneori asupra a ceea ce a avut pentru el din forțat punerea în loc a unui învățământ: cel fără de care psihanaliza în Franța nu ar mai avea absolut deloc aparență.

Aceasta este după lovitură faptul că teza sa de medicină: *Despre psihoza paranoică*..., etc., se înscrie acolo: ca și marcând din timpul unde calificarea sa ca și psihiatru vine la termenul său, intrarea în psihanaliză (1932).

Un *seminar* de 10 ani la Sainte-Anne la Pr. Delay pornind din 1953, se continuă fără întrerupere, grație ospitalității Școlii Normale Superioare, sub titlul sarcinii de conferințe din care a 6-a secție a Școlii de Înalte Studii îl consacră (1963 – al 6-lea an este în curs).

Jacques Lacan publică *Scrierile* sale în 1966 pentru ca acolo să fie demonstrat faptul că ceea ce el învață nu are nimic de-a face cu „idei” bune la a mobila catedre *(„chaires” – tribună la interiorul bisericii unde predicatorul se exprimă auditoriului său, podium unde învață profesorul, funcție de profesor de universitate, funcție de episcop sau delegat papal, post de profesor la universitate, învățământ, profesorat)*.

1969.01.08. Seminarul 16, „De la un Altul la altul”, lecția 6

Există ceva care este, din contră, absolut clar, și tocmai pe acolo voi începe data următoare, este faptul că nu este vorba în mod strict de nimic altceva decât întocmai despre „eu”. Ne petrecem timpul întrebându-ne dacă Dumnezeu există, ca și cum chiar ar fi o problemă. Dumnezeu este, asta nu face nici un fel de îndoială, asta nu dovedește absolut deloc că el există.

Problema nu se pune. Însă trebuie să știm dacă „eu” există. Eu cred să pot să vă fac să simțiți faptul că este tocmai în jurul acestei incertitudini „Oare „eu” există?” că se joacă pariul lui Pascal.

1969.01.15. Seminarul 16, „De la un Altul la altul”, lecția 7

Ceea ce este în joc în pariul lui Pascal este aceasta: este că „eu” există, sau dacă „eu” nu există, așa cum deja, la sfârșitul precedentului meu discurs, v-am enunțat-o.

1969.01.22. Seminarul 16, „De la un Altul la altul”, lecția 8

Numele Tatălui...

o voi anunța așa la început pentru că asta va fi poate cel mai bun mod de a vă face să vă dezlipiți de efortul de fascinație care se degajă din aceste încurcături

...*Numele Tatălui*...

despre care insist pentru a spune că nu este prin hazard că nu am putut să vorbesc despre asta

...*Numele Tatălui* ia aici o formă singulară pe care vă rog foarte bine să o reperați la nivelul pariului.

Asta vă va schimba poate reticențe la care se consacră în mod obișnuit autorii pe subiectului de a ști *dacă asta merită osteneala să pariezi*. *Ceea ce merită osteneala*, este de a considera cum anume el se formulează sub pana lui Pascal. Eu aș spune că această formă singulară, în enunțul care vine la început pe mica hârtie, această formă singulară este ceea ce aș numi *realul absolut*, și *realul absolut* pe această mică hârtie, este ceea ce se enunță ca și „*cruce sau pajură*”.

...

Tot asta stă pe această simplă remarcă, pentru a tranșa ceea despre ce este vorba: *este faptul că esența jocului, în ceea ce el comportă din logifiabil pentru că este reglat, ține în aceasta că ceea ce este mizat acolo este la început pierdut.*

Acolo unde problema momelii câștigului deformează, refractă, într-un mod care nu permite absolut deloc teoreticienilor să nu fie, în articulările lor curbați, această *purificare inițială* permite să enunțăm într-un mod corect ceea ce este just de operat pentru a face la fiecare moment partajul a ceea ce este acolo ca și miză, ca și pierdut.

Problema pentru noi analiști, ne interesează pentru că ea ne permite să agățăm acolo ceea ce este motivația esențială a apariției unui mod asemănător de înlănțuire.

Dacă el este o activitate al cărei început să fie fondat în asumarea pierderii, este prea bine pentru că ceea despre ce este vorba în abordarea însăși a oricărei *reguli* – adică o *concatenare semnificantă* – *aceasta este tocmai despre un efect de pierdere*, este în mod foarte precis ceea asupra ce eu mă sforțez încă de la început „*să pun punctele pe i*”, pentru că bineînțeles *experiența* noastră – cum spunem: în analiză – la fiecare clipă ne confruntă la acest *efect de pierdere*, și că dacă nu o sesizăm ceea despre ce este vorba, *o punem la socoteala*, sub numele de „*rană narcisică*”, *unui rău („dommage” – pierdere, prejudiciu, daună) imaginar*.

Este prea bine ceea în ce experiența inocentă mărturisește că acest *efect de pierdere* este întâlnit la fiecare pas. Ea dă mărturie de asta în mod *inocent* adică în modul cel mai nociv, raportându-l la această schemă a unei „*răni narcisice*” adică a unui raport la *seamăn* care, în ocazie, nu are absolut nimic de-a face.

Nu este pentru că *ceva parcelă* care ar face parte din corp îi este detașată faptul că rana în chestiune funcționează, și orice încercare de reparație, oricare ar fi, este condamnat să îi prelungească aberația. Ceea despre ce este vorba – rana – se ține altundeva, într-un efect pe care la început, pentru a o reaminti, l-am distins de *Imaginar* ca *Simbolic*: el este în abisul care se produce sau care se agravează...

căci noi nu putem sonda ceea ce din acest abis era deja acolo în organism

...din abisul între corp și juisarea sa, pentru atât cât așadar, am spus eu, ceea ce o determină sau ceea ce o agravează...

și singură ne este importantă această agravare

...este *incidența semnificantului, incidența însăși a mărcii, incidența a* ceea ce am numit adineaori *trăsătura unară*, care îi dă așadar consistența sa.

1969.01.29. Seminarul 16, „De la un Altul la altul”, lecția 9

Să observăm prea bine că pariul este coerent din poziția următoare: „Noi nu putem ști nici dacă Dumnezeu este, nici ceea ce el este.”

Diviziunea așadar a cazurilor care rezultă dintr-un pariu angajat – asupra a ce? – asupra unui discurs care se releagă acolo, adică *o promisiune* care îi este imputată, cea a unei *infinități de vieți în mod infinit fericite* grație faptului că eu vorbesc și nu scriu absolut deloc.

1969.02.26. Seminarul 16, „De la un Altul la altul”, lecția 12

Asta este o invenție a pedagogilor, faptul că „știința, asta se obține cu sudoarea frunții”, ni se va spune foarte curând, ca și cum ea ar fi în mod forțat corelativă uleiului lămpilor noastre. Cu o bună luminare electrică, ne lipsim de asta! Însă eu vă întreb: oare voi vreodată ceva ați... eu nu spun „învățat”, pentru că a învăța este un lucru teribil, trebuie să treci prin toată prostia celor care vă explică lucrurile, și asta este penibil de răscolit ...însă este că să știi ceva, asta nu este întotdeauna ceva ce se produce într-un fulger? (cf. Zen)

1969.04.23. Seminarul 16, „De la un Altul la altul”, lecția 18

...ceea ce mă face să-mi propun să vă împărtășesc azi câteva reflecții care nu se agață rău în jurul termenului a ceea ce este din... a ceea ce trebuie înțeles sub registrul acestui termen uzual și pe care îl agităm de-a lungul și de-a latul ...din libertatea de gândire.

Ce anume asta vrea să spună? În ce dracu putem noi chiar si considera că ar exista o valoare înscrisă sub aceste trei cuvinte?

Dintr-o primă abordare, să spunem pe litere: dacă gândirea are ceva referință, dacă noi o considerăm în raportul său, s-o spunem repede așa, obiectiv, ...bineînțeles nu există nici cea mai mică libertate. Ideea de libertate de această parte a referinței obiective are totuși un punct viu în jurul căruia apare, aceasta este funcția, sau mai exact noțiunea normei.

Pornind din momentul în care această noțiune intră în joc, în mod corelativ cea de excepție, chiar cea de transgresie se introduce. Este

tocmai acolo că funcția gândirii poate prinde ceva sens la a introduce noțiunea de libertate. Pentru a spune totul, aceasta este a gândi utopia... care, așa cum numele său o indică, este un loc de niciunde: nici un loc ...aceasta este din utopie că gândirea ar fi liberă să închipuie o reformă posibilă a normei.

Este prea bine astfel că în istoria gândirii, de la Platon la Thomas Morus, lucrurile s-au prezentat. Cu privire la normă, la locul real în care ea se stabilește, nu este decât în câmpul utopiei că se poate exersa libertatea de gândire.

Este prea bine ceea ce rezultă în jurul operelor ultimului dintre cei pe care tocmai i-am numit, adică însuși creatorul termenului de „utopie", Thomas Morus, și la fel de bine la a ne reîntoarce la cel care a pus în față, care a consacrat sub funcția Ideii termenul normei: Platon. Platon de asemenea ne edifică o societate utopică, „Republica", în care se exprimă libertatea sa de gândire cu privire la ceea ce îi dă norma politică a timpului său.

Iată-ne aici deci în registrul nu doar al Ideii și la fel de bine cel mai mic exercițiu a tot ceea ce eu am promovat ca și distingând imaginarul de real, ne face prea bine să reperăm ceea ce are din cadrant, din formator în acest registru, o referință care toată întreagă merge la termenul său la registrul imaginii corpului.

Eu am subliniat-o, ideea însăși de macrocosmos a fost întotdeauna însoțită de o referință la un microcosmos care îi dă greutatea sa, sensul său, susul său, josul său, dreapta sa, stânga sa, care este în fond a unui mod de înțelegere zis „de cunoaștere" care este cel în care se exercită o întreagă dezvoltare care, pe bună dreptate, se înscrie în istoria gândirii.

...

Revoluția, sau subversia dacă vreți, a mișcării unei științe, căci deja de ceva timp este clar că eu am decolat din funcționarea, aici care nu este decât inaugurală, chiar presupusă, a gândirii. Este prea bine pentru că eu am plecat de la Platon că eu am putut vorbi despre gândire.

Gândirea așadar, nu este absolut deloc de partea orientării obiective că noi trebuie s-o interogăm asupra libertății sale. De acea parte acolo, ea

nu este liberă, într-adevăr, decât de partea utopiei, a ceea ce nu are nici un loc în real. Atât doar, este poate unul dintre interesele procesului însuși pe care l-am luat, este că în mod sigur, acest discurs are ceva de-a face cu gândirea.

Acest recul luat asupra a ceea ce este din cei doi versanți ai cunoașterii, noi vom numi asta ce: o reflecție? O dezbatere? O dialectică?

Este tocmai în acest câmp subiectiv prea bine evident, și pentru atât cât – dacă lucrul era posibil – cu această ocazie voi aveți să-mi răspundeți, că noi va trebui să facem să intervină fără îndoială alte diversități.

Prim plan mai întâi, noțiunea de „toți". Ce anume, în ceea ce eu tocmai am spus, poate fi acceptat de toți? Este oare că acest „toți" are un sens? Noi regăsim acolo aceeași opoziție. Noi ne dăm seama de năpârlirea care a prins exigența logică, și că la fel de bine, pentru a împinge destul de departe o astfel de dezbatere, noi vom fi aduși la a promova funcția axiomei, adică un anumit număr de prefigurate logice ținute pentru a fonda suita și la fel de bine, zisa suită, a o suspenda la agrearea dată sau nu axiomei.

Incertitudinea acestui „toți" va fi pusă în cauză absolut deloc doar din aceasta că în mod concret unanimitatea „tuturor" este lucrul cel mai dificil de obținut, ci din faptul că traducerea logică a lui „toți" se arată foarte precară, pentru puțin cât, în ordinul logicii, noi am avea ordinul de exigențe pe care le necesită teoria cuantificatorilor. Ceea ce retrăgându-mă... nemergând să mă angajez în dezvoltări care cu privire la ceea ce noi avem de interogat ne îndepărtează ...eu aș întreba: cum se exprimă aici în acest registru ceea ce este din libertatea de gândire?

Aici Hegel este un reper care nu este pur și simplu comod ci esențial. În această axă care ne interesează, el prelungește cogito-ul inaugural. Gândirea se dă dacă îl interogăm centrul de gravitate a ceea ce se califică acolo ca și Selbstbewusstsein: „Eu știu că eu gândesc", Selbstbewusstsein nu este nimic altceva.

Atât doar că ceea ce el adaugă la Descartes, este că ceva variază în acest „Eu știu că eu gândesc" și acesta este punctul în care eu sunt. Aceasta – eu aș fi mers să spun „prin definiție" – în Hegel, eu nu o știu. Iluzia,

aceasta este că „eu sunt sau eu gândesc”. Libertatea de gândire aici, nu este nimic altceva decât aceasta: că ceea ce Hegel îmi interzice prea bine să gândesc, aceasta este faptul că eu sunt unde eu vreau. În această privință, ceea ce Hegel revelă, este că nu există nici cea mai mică libertate de gândire. Va trebui timpul istoriei pentru ca la sfârșit eu să gândesc la bunul loc, la locul unde eu aș fi devenit știință. Însă la acel moment acolo, nu mai există absolut deloc nevoie de gândire.

Eu mă dedau la un exercițiu destul de nebun în fața voastră pentru că este evident că, pentru cei care n-au deschis niciodată Hegel, toate acestea nu pot merge prea departe. Dar în sfârșit eu sper totuși că există între voi care sunt mai mult sau mai puțin introduși la „dialectica stăpânului și sclavului”, pentru a-și aminti de aceasta, de ceea ce i se întâmplă stăpânului care are libertatea... este așa că el îl definește cel puțin, este stăpânul mitic ...ceea ce se întâmplă când el gândește, adică atunci când el pune „stăpânirea” sa în stranietatea limbajului: el intră poate în gândire dar cu siguranță acesta este momentul în care el pierde libertatea sa.

În ceea ce privește sclavul, în calitate de conștiință de disprețuit, este el cel care realizează Istoria. În muncă, gândirea sa la fiecare timp este servă pasului pe care el îl are de făcut pentru a accede la lumea stării în care se realizează – ce? – dominația științei. Fascinația lui Hegel este aproape imposibil de desfăcut. Nu există decât câteva persoane de rea credință care consideră că eu am promovat hegelianismul la interiorul dezbaterii freudiene. Totuși nu vă imaginați că eu gândesc că din Hegel ajungem la capăt așa.

Această noțiune că adevărul gândirii este altundeva decât în ea însăși, și la fiecare moment necesitată de relația subiectului la știință, și că această știință ea însăși este condiționată printr-un anumit număr de timpi necesari, este o grilă despre care în mod sigur noi nu putem decât să simțim în fiecare clipă aplicabilitatea, la toate turnurile experienței noastre. Ea este de o valoare de exercițiu, de o valoare formatoare exemplară.

Trebuie cu adevărat făcut un efort de dezordonare, de trezire veritabilă pentru a ne întreba cum anume, oricât de puțin aș ști, există acest retard

care face că mi-ar trebui să gândesc pentru a ști. Și dacă o privim mai de aproape, ne interogăm: ce anume are asta de-a face, articularea științei efective, cu modul sub care eu gândesc libertatea mea, adică „eu sunt unde eu vreau”?

Este clar, din demonstrația lui HEGEL, că eu nu pot gândi că „*eu sunt acolo unde eu vreau*”, însă este nu mai puțin clar privind acolo de aproape că este tocmai asta și nimic altceva ceea ce se numește *gândire*, astfel încât acest „*eu sunt acolo unde eu vreau*” care este esența libertății de gândire sub titlu de enunțare, este în mod propriu ceea ce nu poate fi enunțat de nimeni.

Și la acel moment acolo apare *acest lucru straniu* că în Hegel...

în *Fenomenologie*, nu în *Enciclopedie*, însă acolo unde este marcat cel mai viu *această dialectică proprie a gândirii*

...aceasta se poate face în absența întregii *istorii a științei*, că în toată *Fenomenologia Spiritului,* este vorba despre o referință la un adevăr care permite să indici ceea ce gândirea *nu știe* despre funcția sa.

De acum este clar că de unde Hegel o detectează el dacă nu din știința sa, înțelegem din știința timpului său, a epocii sale, din această cunoaștere științifică așa cum Kant i-a făcut bilanțul: din știința newtoniană. S-o spunem dintr-un cuvânt pentru cei care înțeleg: din această știință-limită care marchează apogeul și sfârșitul teologiei.

Diferența între Hegel și Freud este aceasta: gândirea nu este doar întrebarea pusă despre *adevărul științei*...

ceea ce este deja mult și esențial din pasul hegelian

...*gândirea* – spune Freud – *barează accesul la o știință*.

Este oare nevoie să reamintesc despre ce este vorba *în inconștient*, aceasta este adică *cum am gândit primul acces la o știință*? „*Selbstbewusstsein*” al lui Hegel, aceasta este „*eu știu că eu gândesc*”. *Trauma* freudiană, aceasta este un „*eu nu știu*” el însuși *de negândit* întrucât presupune un „*eu gândesc*” demantelat de orice gândire.

Punctul-origine – nu de înțeles în mod genetic ci în mod structural – atunci când este vorba despre a înțelege inconștientul, este că în acest

punct nodal al unei științe lipsind se naște, sub forma așadar a ceea ce se poate numi...

cu condiția de a pune ultimele două cuvinte într-un fel de paranteză .

..dorința (de știință). Este dorința inconștientă absolut scurt, în structura sa.

1969.05.14. Seminarul 16, „De la un Altul la altul”, lecția 20

Aceasta este pentru atât cât ceva se produce ceea ce eu am numit „*drama*”, faptul că semnificanța Altuia, în calitatea în care structurată și găurită este altceva decât ceea ce noi putem în mod metaforic numi semnificantul care o găurește, adică *falusul*.

Aceasta este în calitatea în care aceasta este altceva, faptul că noi vedem ceea ce se petrece atunci când trebuie ca tânărul subiect să răspundă la ceea ce se produce din intruziunea funcției sexuale în câmpul său subiectiv.

1969.06.01. Rezumat al seminarului „Actul psihanalitic”

Actul psihanalitic, nici văzut nici cunoscut în afară de noi, adică niciodată reperat, pus în chestiune încă și mai puțin, iată că îl presupunem din momentul electiv în care psihanalizantul trece la psihanalist.

...

Să spunem mai întâi: actul (absolut scurt) are loc dintr-o spunere, și căreia el îi schimbă subiectul. Nu este act, din a merge doar la faptul că asta nu zice doar „asta merge”, sau chiar „mergem”, ci că asta face că „eu ajung acolo” se verifică în el.

Actul analitic pare propriu la a se reverbera din mai multă lumină asupra actului, din faptul că el este act la a se reproduce din a face-le însuși care îl comandă.

Pe acolo repune el la în-sinele unei consistențe logice, de a decide dacă releul poate fi luat dintr-un act așa cum el destituie în finalul său subiectul însuși care îl instaurează.

De la acest pas se observă că este subiectul aici despre care trebuie spus dacă el este știință.

Psihanalizantul, la termenul sarcinii lui desemnate, știe el „mai bine decât oricine” destituția subiectivă unde ea a redus pe acela însuși care i-a comandat-o? Adică: acest în-sine al obiectului a care la acest termen se evacuează din aceeași mișcare din care cade psihanalizantul pentru ceea ce el are în acest obiect, verifică cauza dorinței.

Există acolo știință obținută, însă la cine?

La cine plătește el prețul adevărului din care la limită subiectul tratat ar fi incurabil?

Este oare din această limită faptul că un subiect se concepe care se oferă la a reproduce ceea din el a fost eliberat?

Și atunci când aceasta însăși îl supune la a se face producția unei sarcini pe care el n-o promite decât la a presupune momeala însăși care pentru el nu mai este tenabilă?

Căci tocmai pornind de la structura de ficțiune din care se enunță adevărul, din ființa sa însăși el va face stofă la producția ...unui ireal.

Destituția subiectivă nu este mai mică la a interzice această pasă din faptul că ea trebuie, ca și mare, să fie întotdeauna reîncepută.

1969.06.04. Seminarul 16, „De la un Altul la altul”, lecția 22

Să fie foarte clar că, așa cum este în titlul meu în acest an, este ceea ce este miza discursului meu, iată ceea ce trebuie să găsească în aceste ultime întâlniri cea mai formală expresie a sa, și...

cel puțin pentru cei care sunt la faptul a ceea despre ce am terminat ultima dată

...mi se pare că nu este van aici să reamintesc că eu l-am împins înainte în câmpul *pariului lui Pascal*, că este cel puțin calea pe care am ales-o

acest an pentru a-l introduce ca fiind în câmpul Altuia, ca definind *un anumit joc*, în mod precis *în-jocul („l'enjeu" – miza),* cu jocul de cuvinte pe care eu îl fac în jurul acestui termen „*în joc*" *(„en je" – în eu).*

1969.06.11. Seminarul 16, „De la un Altul la altul", lecția 23

Nu vorbesc aici despre „mentalitate" nici despre „context cultural", nici despre aceste alte incoerențe, și în cele din urmă asta îmi dă mai degrabă o clătinare, adică de a cădea în lamentabila slăbiciune de a evoca aici ceea ce oricum voi sunteți incapabili să înțelegeți, pentru că eu de asemenea.

Este că există totuși zone în lume în care este rolul religiei de a-l evita, acest Un Altul. Atât doar că asta comportă un astfel de mod de a se conduce cu divinitatea, nu în mod simplu ca și Pascal de a spune: „că nu știm ceea ce el este și nici chiar nu știm dacă el este".

Însă nu, nu putem spune asta, căci deja să spui asta este să spui prea mult pentru un budist asta presupune o disciplină care evident se impune pornind de acolo, niște consecințe care vor rezulta de acolo în raporturi... însă asta, voi o bănuiți totuși ...între adevăr și juisare. Și se face să treacă eu nu știu ce „DDT" acolo, pe acest câmp al Altuia, care evident le permite lucruri care nouă nu ne sunt permise.

...

Așadar eu nu știu dacă voi vedeți asta venind, însă în sfârșit este clar că dacă v-am vorbit despre Pascal și despre pariul său așa, la începutul anului, nu este doar pentru a face probă de o erudiție pe care de altfel eu am ascuns-o complet ca de obicei privind afinitățile mele janseniste și alte prostii pentru jurnaliști. *Nu este absolut deloc despre asta că este vorba*.

Este vorba despre aceasta: a studia ceea ce se întâmplă din ceea ce tocmai *am scris* deja la tablă și cu privire la care voi ar trebui deja să mă devansați cu ¾ de oră. Este faptul că așadar ceva va anunța subiectul sub titlul cel mai simplu al acestui însăși *1 unar* la care noi reducem – în ipoteza strictă – ceea ce este din ceea la ce el poate să se agațe la

câmpul Altuia, și că există din asta un mod – care este cel mai simplu pe care l-am scris azi – este de a se număra 1 el-însuși.

Trebuie mărturisit că este tentant. Este chiar atât de tentant încât nu există nici măcar unul singur dintre voi care să n-o facă, cu toată psihanaliza care a fost vărsată pe capetele voastre, nu putem nimic acolo. Voi vă credeți *Unu* pentru mult timp. Trebuie spus că voi aveți foarte tari motive pentru asta.

...

Așadar mijlocind ce, ceea despre ce este vorba este aceasta, faptul că *Unu* subiectul se anunță la acest 1 Altul, acest un Altul care este acolo ca și înscris mai întâi ca și *semnificant unar*, prin raport la care el trebuie să se pună ca *Unu*.

Și voi vedeți acolo portanța *pariului* meu al *lui Pascal*: este vorba despre un „*dublu sau nimic*” *(„quitte ou double” – abandonezi partida sau mizezi tot ce ai cu riscul de a pierde tot)*. Un „*dublu sau nimic*” care, așa cum v-am făcut-o remarcat în *pariul lui Pascal*, se joacă la un singur jucător, *întrucât Altul*...

așa cum eu am insistat la momentul în care vorbeam despre pariul lui Pascal

...*este mulțimea vidă*, nu este un jucător. El știe lucruri însă cum el nu este un subiect, el nu poate juca.

„*Dublu sau nimic*”, Pascal acolo, *ne articulează* foarte bine lucrul. El spune chiar că:

„*nu ar fi vorba decât despre asta, de a avea o a doua viață după prima, însă asta ar valora tot!*”. Asta face o anumită impresie.

...

„*Lupta pe viață și pe moarte*” – nu există nici cea mai mică luptă pe viață și pe moarte, întrucât sclavul nu este mort, fără asta el nu ar face un sclav! Nu există nici cea mai mică nevoie de luptă, pe viață și pe moarte sau nu. Există pur și simplu nevoia de a te gândi acolo, și cu această luptă, a gândi, asta vrea să spună că da, într-adevăr, dacă trebuie să mergi acolo, mergem acolo!

Am făcut o *trăsătură unară* cu singurul lucru după toate, reflectați acolo bine, cu care o ființă vie poate s-o facă, cu o viață. Într-adevăr, asta, suntem liniștiți, în toate cazurile: n-o să avem decât una.

1969.06.18. Seminarul 16, „De la un Altul la altul”, Lecția 24

„Tu nu mă vezi de unde eu te privesc” - avansasem în cursul unuia dintre seminariile din anii precedenți, pentru a caracteriza ceea ce e acolo dintr-un tip de obiect(a) în măsura în care e fondat în privire, ceea ce nu e altceva decât privirea.

„Tu nu îmi datorezi nimic de unde eu te devorez” – așa este mesajul pe care aș putea foarte bine să-l primesc sub forma pe care am definit-o: sub forma sa inversată, în măsura în care este și el al meu, și nu ar mai trebui să fac aici fiecare săptămână du-te vino în jurul unui obiect(a) care e propriu ceea ce desemnez astfel dintr-o formulă care, o simțiți – datorie, devorare – se înscrie în ceea ce numim propriu vorbind pulsiunea orală pe care am face mai bine s-o raportăm la ceea ce ea este, lucrul plancentar, acela în care eu mă plachez cum pot pe acest mare corp pe care voi îl constituiți pentru a constitui din substanța mea ceva ce ar putea face pentru voi obiectul unei satisfacții.

„O mama mea Inteligență” cum spunea nu mai știu cine.

1969.06.25. Seminarul 16, „De la un Altul la altul”, Lecția 25

Încercați să nu pierdeți coarda asupra ceea ce suntem ca efect al științei.

Suntem explodați în fantasmă $\$ \lozenge a$.

Suntem – atât de straniu cât aceasta ar părea – cauză de sine. Atât doar că nu există sine. Mai degrabă există un sine divizat.

Să intri pe această cale, iată de unde poate decurge singura adevărată revoluție politică.

Știința servește stăpânul. Revin acolo azi pentru a sublinia că ea se naște din sclav, știința.

Dacă vă amintiți de formulele pe care le-am aliniat data trecută, veți înțelege că în paralel enunț: *știința servește femeia, pentru că o face cauză a dorinței.*

Iată ce v-am indicat data trecută, într-un comentariu al schemei pe care o rescriu. Cred că trebuie s-o reluăm, chiar pentru cei care puteau fi ocupați altundeva de griji ce le păreau prevalente *(sic)*. Iată schema:

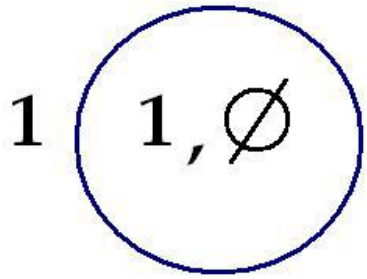

Această schemă iese din definiția logică pe care am dat-o la penultima noastră întâlnire a lui *Altul ca mulțime vidă* și a *indispensabilei sale absorbții a unei trăsături unare* - cea din dreapta - *pentru ca subiectul să poată fi reprezentat acolo pe lângă această trăsătură unară*, sub specia unui semnificant. De unde vine acest semnificant, cel ce *reprezintă subiectul pe lângă alt semnificant?*

De *niciunde*, pentru că el nu apare la acest loc decât în virtutea retroeficienței *repetiției.*

Este tocmai pentru că trăsătura unară vizează la repetiția unei juisări faptul că o altă trăsătură unară (S2) apare după lovitură, nachträglich, cum scrie Freud…

termen pe care am fost primul la a-l extrage din textul lui și la a-l pune în valoare ca atare, asta pentru cineva trebuind să se amuze la a traduce un anumit *Vocabular…*, va putea vedea că la această rubrică a *după loviturii*, care nici nu exista măcar fără discursul meu, eu nu sunt menționat…

…faptul că *trăsătura unară apare după lovitura - la locul* așadar al lui S1 - *semnificantului în calitatea în care el reprezintă un subiect pe lângă un alt semnificant.*

Acolo deasupra, am spus: tot ceea ce va apare din această repetiție, care se repetă din reproducerea lui „*în-formă de (a)*”:

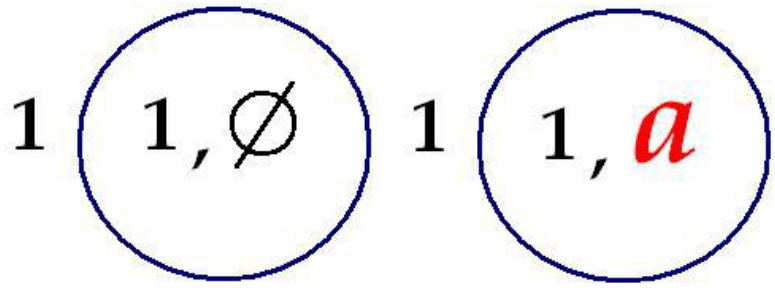

aici semnul mulțimii vide, este mai întâi acest *în-formă* el însuși, și acesta, este *obiectul(a).*

Acolo deasupra ne alarmăm, mi se spune: „*dați așadar o definiție pur formală a obiectului(a)”.*

Nu, căci tot asta nu se produce decât din faptul că la locul lui 1 din stânga, al lui S1, există ceea ce există, adică această juisare enigmatică atestată din faptul că nu știm nimic despre ea decât aceasta - la toate etajele, pe care le voi reproduce, unde ea se distinge - că nu știm nimic despre ea decât aceasta: *că ea vrea din asta o altă, juisare*. E adevărat peste tot.

„4,2,3” mica fabulă - la care dăm răspunsul ridicol pe care îl știm - la răspunsul: „*a avea din asta o alta*”.

1969.11.26. Seminarul 17, „Inversul psihanalizei”, Lecția 1

Discursul meu... o reluare a proiectului freudian... invers, inversat, inversând, prin invers... o structură a discursului, necesară, depășind cu mult cuvântul, un discurs fără cuvinte, subzistând fără cuvinte, în anumite relații fundamentale care nu s-ar ști menține fără limbaj, un anumit număr de relații stabile instaurate prin acest instrument... în interiorul cărora însă se poate în mod cert înscrie ceva mult mai larg, ceva ce merge mult mai departe decât enunțările efective... fără a fi nici o nevoie de acestea din urmă astfel încât conduita noastră, actele noastre să se înscrie eventual din cadrul anumitor enunțuri primordiale...

Ce altceva ar fi ceea ce regăsim în experiență, și în special analitică - aceasta nefiind invocată decât pentru a-l fi desemnat precis, ce altceva ar fi ceea ce este regăsit pentru noi sub aspectul supraeului?...

E structuri, nu am ști să le desemnăm altfel pentru a caracteriza ceea ce e degajabil din acest „în formă de”, ceea ce se întâmplă din-prin

relația fundamentală de la un semnificant la altul, de unde și faptul că numim subiect din-prin semnificantul care de această dată funcționează ca reprezentându-l pe lângă un alt semnificant...

Cum să situăm această formă fundamentală? o vom scrie altfel acum... anul trecut am făcut-o din exterioritatea semnificantului S1, cel din care pleacă definiția noastră a discursului așa cum l-am accentuat în acel prim pas.

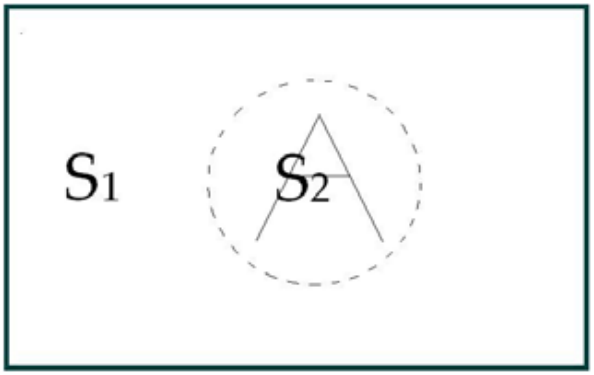

Pun deci semnificantul S1 pentru a manifesta ceea ce rezultă din raportul lui cu acel cerc din care nu pun aici decât urma. Am marcat aici sigla lui A, câmpul marelui Altul, Celălalt, dar, să simplificăm.

Considerăm desemnat prin semnul S2 bateria semnificanților, e vorba despre cei care sunt deja acolo.

Căci în punctul de origine unde ne plasăm pentru a fixa ceea ce e din discurs, discurs conceput ca statut al enunțatului, S1 e cel ce e de văzut ca interveniant, intervinind asupra a ceea ce dintr-o baterie de semnificanți, pe care nu avem niciun drept, niciodată, s-o considerăm ca dispersată, neformând – deja - rețeaua a ceea ce se numește o cunoaștere...

Ceea ce se pune mai întâi, din acel moment în care S1 tocmai reprezintă ceva prin intervenția lui în câmpul definit, în punctul în care suntem, drept câmp deja structurat al unei cunoașteri, ceea ce e presupusul ei, ὑποχείμενον [upokeimenon], este subiectul, în măsura în care reprezintă această trasătura specifică, diferită de individul viu, și care cu siguranță e locul, punctul de marcă, dar care bineînțeles nu este de ordinul a ceea ce subiectul face să intre prin statutul cunoașterii...

Fără îndoială este acolo, în jurul cuvântului *știință, punctul de ambiguitate* asupra căruia noi trebuie azi *foarte bine să accentuăm* ceea

ce de la început deja, prin mai multe drumuri, cărări, ocazii de lumină, trăsături de flash, ceea la ce eu gândesc să vă fi făcut urechile sensibile.

Mi s-a întâmplat anul trecut...

aș nota pentru cei care din asta au luat notă, pentru cei la care poate asta le revine încă în cap

mi s-a întâmplat anul trecut să numesc această *știință*: *„Juisarea Altuia”.*

...

de la un Altul La altul, micul a, deci 4 picioare, ce dau 4 structuri, deloc abstracte, deja înscrise, 4 discursuri, o formulă, ce spune?...

$$\frac{\not S}{a} \longrightarrow \frac{S_1}{S_2}$$

...

Astfel este această formă, în calitatea în care ea spune că aceasta este la punctul, la clipa însăși unde S1...

aceasta este suita a ceea ce va dezvolta aici discursul nostru cea care ne va spune ce sens convine de a da la acest moment acolo

...aceasta este la momentul unde acest S1 intervine în câmpul deja constituit de ceilalți semnificanți...

în calitatea în care ei se articulează deja între ei ca atare

...faptul că la a interveni pe lângă un altul *(semnificant)* din acest sistem, apare aceasta: $\not S$, ceea ce este ceea cenoi am numit *subiectul* ca *divizat*.

Însă noi am accentuat dintotdeauna că din acest traiect iese ceva definit ca *o pierdere*, și că este aceasta ceea ce desemnează *litera* care se citește ca fiind *obiectul(a)*.

Bineînțeles noi nu am fost fără a desemna punctul de unde noi extragem această funcție a *obiectului pierdut*: din discursul lui Freud despre sensul specific al *repetiției* la ființa vorbitoare.

Căci nu e deloc nu contează ce efect biologic de memorie despre care este vorba în *repetiție*.

Repetiția are un anumit raport cu ceea ce, din acest subiect și din această știință, este limita care se numește *juisare*.

Este tocmai pentru ce este despre o articulare logică faptul că este vorba în formula „*Știința este juisarea Altuia*”.

A Altuia, bineînțeles pentru atât – căci nu este nici un Altul – pentru atât cât l-*a făcut să apară ca și câmp intervenția semnificantului*.

Fără îndoială îmi veți spune că acolo noi ne învârtim întotdeauna în cerc:

semnificantul, Altul, știința,

semnificantul, Altul, știința...

Și este prea bine acolo faptul că termenul *juisare* ne permite să arătăm *punctul de inserție* al aparatului, și fără îndoială...

ieșind din ceea ce este din asta în mod autentic despre ceea ce este recognoscibil ca și *știință*

... să ne raportăm la limite, la în afară-câmpul, cel pe care vorbirea lui Freud îndrăznește să-l înfrunte, atunci când din tot ceea ce aceasta articulează rezultă – rezultă ce? - nu știința, ci *confuzia*, căci din confuzie ea *(vorbirea lui Freud)* ne-a purtat la a trage reflecție și, întrucât este vorba despre limite, la a ieși din sistem.

A ieși din asta în virtutea a ce? A unei sete de sens? Ca și cum sistemul ar avea nevoie de asta! El nu are nici o nevoie, sistemul! Și noi, *ființe de slăbiciune*, așa cum noi ne regăsim în cursul acestui an la toate turnurile, *noi avem nevoie de sens*.

Ei bine, iată unul.

Este poate nu cel adevărat, însă ceea ce există din cert este că noi vom vedea de asemenea că există mult din *„este poate nu cel adevărat”*, a căror insistență ne sugerează în mod propriu *demisia (lapsus)*... dimensiunea *adevărului*.

...

Noi ajunseserăm la al nostru „*instinct*” și la a noastră știință ca și situate în sumă, din ceea ce Bichat definește despre viață:

„*Viața...*

spune el, și este definiția cea mai profundă, ea nu este absolut deloc prudhommescă *(„prudhommesque” – care spune platitudini pe un tom emfatic și sentențios, în maniera Domnului Prudhomme)* dacă voi priviți de aproape –

...este ansamblul forțelor care rezistă morții.”

Citiți ceea ce spune Freud despre ceea ce este din asta despre rezistența vieții, la „*panta spre Nirvana*”, așa cum s-a desemnat în alt mod *pulsiunea de moarte* la momentul unde el o introduce.

Fără îndoială se prezentifică la sânul experienței analitice...

al unei experiențe de *discurs*

...această pantă la returul la inanimat. Freud merge până acolo.

Însă ceea ce este din asta, spune el, care face subzistența acestei bule...

cu adevărat imaginea se impune la audiția acestor pagini

...este că viața nu se reîntoarce acolo decât pe drumuri, întotdeauna aceleași, pe care ea o dată le-a prea bine trasat.

Ce este aceasta, dacă nu adevăratul sens dat la ceea ce noi găsim în noțiunea de *instinct*, din implicația unei *științe*?

Această cărare acolo, acest drum acolo, îl cunoaștem, aceasta este știința („savoir”) ancestrală. Și această știință, ce anume este ea?

Dacă noi nu uităm punctul unde Freud...

dincolo de principiul plăcerii, de principiul realității

...introduce ceea ce numește el însuși „Dincolo de principiul plăcerii” care nu este din asta inversat („renversé” – reversat).

Proba este în mod foarte precis faptul că știința („le savoir”) este ceea ce face că viața se oprește la o anumită limită spre juisare.

Drumul spre moarte...

este tocmai despre aceasta că este vorba, aceasta este un discurs despre masochism

...*drumul spre moarte nu este nimic altul decât ceea ce numim juisarea*.

Acest raport primitiv al *științei* la *juisare*, este acolo că tocmai se inserează ceea ce apare...

la momentul unde aparatul apare

...din ceea ce este din asta din *semnificant*. Este conceptibil de acum că această apariție a semnificantului, noi să îi relegăm funcția.

Asta este suficient! Ce nevoie avem noi de a explica totul? Și originea limbajului, pentru ce nu! Fiecare știe că pentru a structura în mod corect o *știință*, este nevoie să renunți la chestiunea originilor, și că ceea ce noi facem aici, eu v-am spus-o, este cu privire la ceea ce noi trebuie să dezvoltăm acest an, adică *o structură*.

Ceea ce noi facem articulând aceasta este superfluu, vană cercetare *(„recherche" – căutare)* de sens, deja. Să ținem cont de ceea ce noi suntem.

Aceasta este la joncțiunea unei *juisări*...

și nu a nu contează care, fără îndoială trebuie ea să rămână opacă

...aceasta este la joncțiunea unei *juisări* privilegiate între toate, nu din a fi juisarea sexuală întrucât *ceea ce această juisare desemnează* din a fi la joncțiune, eu o spuneam adineaori, aceasta este pierderea juisării sexuale, aceasta este *castrarea*.

Aceasta este în raport la joncțiunea cu juisarea sexuală că apare în fabulă, fabula freudiană a repetiției, generarea a aceasta care este radical, și dă corp la o schemă articulată în mod literal: este pentru atât cât S_1 fiind apărut, prim timp, se repetă pe lângă S_2, de unde apare – în intrarea în raport *(adică „raportul" $S_1 \rightarrow S_2$)* – *subiectul*, că *ceva reprezintă o anumită pierdere*, căreia valorează de a fi făcut acest efort spre sens pentru a-i înțelege *ambiguitatea*.

Aceasta nu este pentru nimic că acest același *obiect*, pe care pe de altă parte eu îl desemnasem ca cel în jurul căruia în sumă se organizează în

analiză toată dialectica frustrării, acest același *obiect* anul trecut de asemenea, eu l-am numi *plusul-de-juisare*.

Aceasta vrea să spună că *pierderea de obiect*, aceasta este de asemenea abisul, gaura deschisă *la* ceva căruia noi nu știm dacă îi este reprezentarea *la lipsa la a juisa*, care se situează din *procesul științei* în calitatea în care acolo el ia un cu totul altul accent, *din a fi de acum știință scandată din semnificant*. Este aceasta însăși *(„même" – chiar)* același *(„le même")*?

1969.12.17. Seminarul 17, „Inversul psihanalizei", Lecția 2

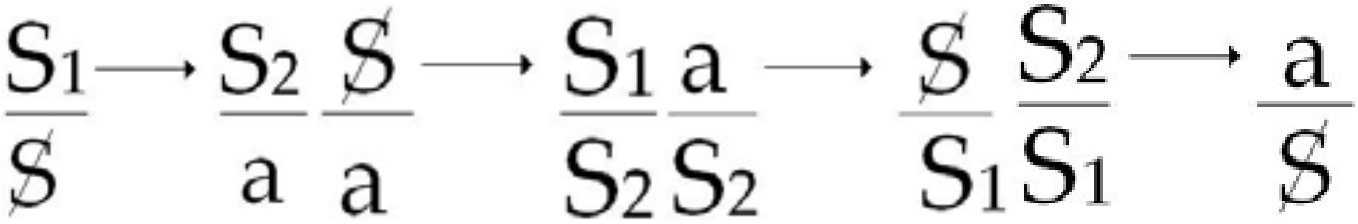

Maître Hystérique Analyste Universitaire

Atunci… acele 4 formule sunt utile să le avem aici ca referință. Cei care au asistat la primul meu seminar au putu înțelege reamintirea formulei după care: semnificantul, spre diferență de semn, este ceea ce reprezintă… termenul reprezintă fiind bineînțeles accentuat din cuvântul reprezentant și din cuvântul reprezentare, și tocmai de aceea: … ceea ce reprezintă un subiect pentru un alt semnificant.

Cum nimic nu spune că celălalt semnificant nu știe nimic despre afacere, tocmai de aceea e clar că nu e vorba de reprezentare, ci de reprezentant. Mijlocind faptul că, tot la acea dată, am crezut să pot ilustra ceea ce am numit discursul Stăpânului.

Discursul Stăpânului, în măsura în care tocmai dacă îl putem vedea redus la un singur semnificant, aceea implică, faptul că el reprezintă ceva, ceea ce e deja prea mult să numești ceva, că el reprezintă x, care e tocmai ceea ce e de elucidat în afacere.

1970.01.21. Seminarul 17, „Inversul psihanalizei”, lecția 4

Așa cum voi vă amintiți, o mică istorie, destul de plată de altfel, despre replici cu privire la Vițelul de aur, poate fi suficientă pentru a-l trezi pe acel vițel care doarme în picioare. Vedem atunci că el este, dacă pot spune, din aur dur.

Între „dura dorință de a dura” a lui Eluard și dorința de a dormi care este prea bine cea mai mare enigmă, fără să pară să ne dăm seama de asta, Freud avansează în mecanismul visului, căci să n-o uităm: „Wunsch zu schlafen” spune el... el nu a spus „schlafen Bedürfnis”: „nevoie de a dormi”, nu despre asta este vorba ...este „Wunsch zu schlafen” cea care determină operația visului.

Este curios că el completează această indicație cu aceasta: că un vis care trezește este tocmai în momentul în care visul ar putea lăsa adevărul. Astfel încât nu ne trezim decât pentru a continua să visăm, să visăm în real, pentru a fi mai exact: în realitate. Tot aceea asta lovește, asta lovește dintr-o anumită lipsă de sens. Adevărul, ca și naturalul, revine în galop, un galop în așa fel – chiar – încât abia traversează câmpul nostru și deja a plecat de cealaltă parte.

...

Nu există alt metalimbaj decât toate formele ticăloșiei, dacă pe acolo noi desemnăm acele curioase operații care se deduc din aceasta: „Că dorința omului, este dorința Altuia”. Că toată această ticăloșie stă pe aceasta: de a vrea să fi Altul – eu înțeleg marele Altul – al cuiva, acolo unde se desenează figurile în care dorința sa va fi captată.

La fel de bine această operație wittgensteiniană nu este ea nimic altceva decât o extraordinară paradă, decât o detecție a ticăloșiei filosofice.

1970.03.18. Seminarul 17, „Inversul psihanalizei”, lecția 8

Moartea tatălui într-adevăr, fiecare știe că, pare să fie acolo cheia, punctul viu a tot ceea ce se enunță, a tot ceea ce se enunță și nu doar sub titlu mitic, a ceea ce este de acolo din ceea la ce are de-a face psihanaliza.

Marie-Claire Boons, la finalul articolului său, ne-ar lăsa chiar să înțelegem că multe lucruri decurg din această moarte a tatălui, și în special aceste „eu nu știu ce” care ar face ca psihanaliza, într-un anumit mod, să ne elibereze de Lege. Mare speranță!

Eu știu prea bine într-adevăr că este sub acest registru că ceva dintr-o etichetare libertară s-ar ratașa psihanalizei. Eu gândesc, la a spune adevărul – și este tot sensul a ceea ce eu numesc „Inversul psihanalizei” – că nu este din asta nimic.

...

Iată, se poate foarte bine să faci un copil soțului tău, și să fie – chiar dacă nu te-ai culcat cu el – copilul altuia, tocmai cel care ai fi vrut să fie tatăl. Este din cauza a asta că ai avut un copil totuși. Așadar voi vedeți, asta ne antrenează așa, asta ne antrenează puțintel în vis, este cazul s-o spunem... Atât doar că eu n-o fac decât pentru a vă trezi!

...

...- faptul că *privarea* pe de altă parte, este prea bine clar că ea nu se situează decât din *simbolic*, căci pentru ceva din *real*, nimic nu ar ști să lipsească*: ceea ce este real este real,* și aceasta este prea bine din altă parte că trebuie să provină această introducere totuși absolut esențială, și fără de care noi nu am fi noi înșine în real, adică faptul că *ceva* – și aceasta este prea bine ceea ce caracterizează mai întâi subiectul – *lipsește.*

1970.04.08. Seminarul 17, „Inversul psihanalizei”, lecția 9, Radiofonie

https://www.youtube.com/watch?v=A0bGkJgFHL4&list=PLckdIIl6fdyQIOroWCj8twutL8x-UU3Dv&index=8

În Scilicet 2/3, Paris, 1970.06.05., pp. 55-99

Răspunsuri la șapte întrebări puse de M. Robert Georgin pentru Radiodifuziune Belgia

1.Freud și Saussure [04’ 02’’]

https://www.youtube.com/watch?v=nE07BfOLXQM&list=PLckdIIl6fdyQV1Itx-YEyZEI-d3MUgrv9&index=7

Jacques Lacan, dumneavoastră afirmați în Scrieri că Freud anticipează, fără să-și dea seama, cercetările lui Saussure și cele ale Cercului din Praga. Puteți să vă explicați asupra acestui punct?

Întrebarea dumneavoastră mă surprinde din a purta o pertinență care transează pe pretențiile la „interviu” pe care eu am obiceiul să le dau deoparte. Aceasta este chiar o pertinență redublată, sau la două grade mai degrabă:

-dumneavoastră îmi dovediți că ați citit „*Scrierile*” mele, ceea în mod aparent nu este ținut ca necesar la a obține să mă înțeleagă,

-apoi dumneavoastră alegeți acolo o remarcă care implică existența unui alt mod de informare decât *medierea de masă*: că Freud anticipă Saussure nu implică că un *zgomot* ar fi trecut de la primul la al doilea. Astfel încât citându-mă, dumneavoastră mă faceți să răspund înainte ca eu să decid de acolo, aceasta este ceea ce eu numesc „*să mă surprindă*”.

Să pornim de la termenul de sosire. Saussure și Cerul din Praga produc o lingvistică care nu are nimic comun cu ceea ce înainte s-a acoperit din acest nume, și-a regăsit ea cheile sale în mâinile Stoicilor... dar ce făceau ei din asta?

Lingvistica cu Saussure și Cercul din Praga, se instituie dintr-o tăietură care este bara pusă între semnificant și semnificat, pentru care prevalează acolo diferența din care semnificantul se constituie în mod absolut, dar la fel de bine se ordonează în mod efectiv o autonomie care nu are nimic să trimită la „efectele de cristal”: pentru sistemul fonemului de exemplu care este de acolo primul succes al descoperirii.

Gândim să întindem acest succes la toată rețeaua simbolicului neadmițând din sens decât la ceea ce rețeaua răspunde de acolo (cod),

-și din incidența unui efect: da,

-dintr-un conținut: nu.

Aceasta este marele pariu *(„gageure” – pariu hazardat)* care se susține din tăietura inaugurală. Semnificantul va fi sau nu în mod științific

posibil de gândit *(„pensable” – gândibil)* după cum va avea *(„tiendra” – va ține)* sau nu, un câmp de semnificant care din materialul lui însuși se distinge de orice câmp fizic prin știință obținut.

Aceasta implică o excluziune metafizică, de luat ca și fapt de *desființă*.

Nici o semnificație nu va fi ținută de acum ca mergând de la sine: că se face clar când se face ziuă de exemplu, în care Stoicii ne-au devansat. Dar eu deja am întrebat mai sus: la ce scop?

Chiar dacă ar trebui să merg să neglijez anumite reluări ale cuvântului, eu aș spune „semiotică” orice disciplină care pornește de la semn...

nu de la semnificant

...de la semn luat drept obiect, și pentru a marca că este tocmai acolo ceea ce făcea obstacol la sesizarea ca atare a semnificantului.

2.Structură și psihanaliză [20’ 25’’]

https://www.youtube.com/watch?v=JmTiq5JWC7Y&list=PLckdIIl6fdyQV1Itx-YEyZEI-d3MUgrv9&index=6

Jacques Lacan, lingvistica, psihanaliza și etnologia au în comun noțiunea de structură. Pornind de la această noțiune, nu putem oare să ne imaginăm enunțatul unui câmp comun care ar reuni într-o zi psihanaliză, etnologie și lingvistică?

„Structură” este cuvântul din care se indică intrarea în joc a efectului limbajului.

...

Astfel în psihanaliză, pentru că la fel de bine în inconștient:

-bărbatul, despre femeie nu știe nimic,

-nici femeia despre bărbat,

La phallus se rezumă punctul de mit pe unde sexualul este implicat în pasiunea semnificantului.

...

Dacă „semnificantul reprezintă un subiect...” – spune Lacan, nu un semnificat – și „pentru un alt semnificant...” – insistăm: nu pentru un alt subiect – atunci cum poate el cădea la semn care din memorie de logician, reprezintă ceva pentru cineva? La budist mă gândesc, vrând să anim întrebarea mea crucială, cea pe care tocmai am pus-o, căderea semnificantului la semn, eu aș anima-o din: „nu iese fum fără foc”.

Psihanalist, despre semn sunt avertizat. Dacă el îmi semnalează ceva-ul pe care eu trebuie să-l tratez, eu știu, din a fi găsit la logica semnificantului ruperea momelii semnului, că acest ceva este diviziunea subiectului, care diviziune ține la faptul că Altul este ceea ce face semnificantul, prin ceea ce el nu ar ști să reprezinte un subiect decât din a nu fi „Unul” decât din Altul. Această diviziune repercută avatarurile asaltului care, ca atare, această diviziune, a confruntat-o la știința sexualului, în mod traumatic, din faptul că acest asalt este condamnat în avans la eșec, pentru motivul pe care l-am spus: că semnificantul nu este propriu pentru a da corp la o formulă care să fie a raportului sexual.

3.Metaforă și metonimie [44’ 04’’]

https://www.youtube.com/watch?v=8MyV20NuIfo&list=PLckdIIl6fdyQV1Itx-YEyZEI-d3MUgrv9&index=5

Jacques Lacan, una dintre articulările posibile între psihanaliză și lingvistică nu ar fi ea privilegiul acordat metaforei și metonimiei, de către Jakobson pe planul lingvistic, și de către dumneavoastră pe planul psihanalitic?

...

Aceasta din faptul că semnificantul reapare ca și „*couac*” în *semnificatul* lanțului superior barei, semnalând pe acolo că dacă el este din asta decăzut, aceasta este din a aparține la un alt lanț semnificant, care nu trebuie în nici un caz retăiat de precedentul, pentru faptul că la a face cu el „*discurs*”, acesta însuși ar fi din asta schimbat în *structura sa de discurs*.

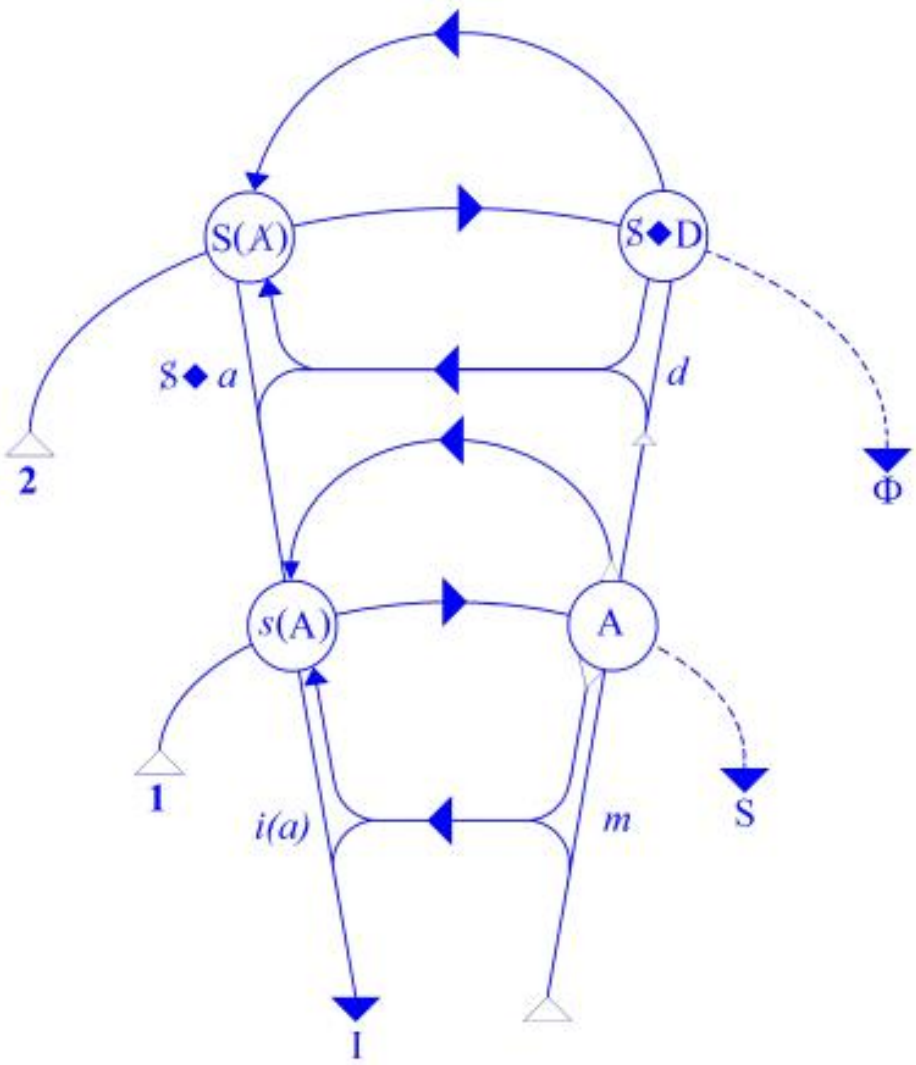

Iată mai mult decât trebuie din asta pentru a justifica recursul la metaforă, de a face sesizat cum anume, la a opera la serviciul refulării, ea produce *condensarea* notată de Freud în vis.

Aceasta este faptul că aici, la locul artei poetice, ceea ce operează, aceasta sunt *rațiuni („raisons" – motive)*.

Rațiuni, adică efecte de limbaj în calitatea în care ele sunt prealabile la semnificanța subiectului, însă că aceasta este pe acolo că ele o fac prezentă, din a nu fi din asta încă la a juca din reprezentant.

Această materializare intranzitivă – vom spune noi – a semnificantului la semnificnat, aceasta este ceea ce numim inconștientul care nu este „*ancraj*" ci depunere a limbajului, aluviuni.

Pentru *subiect*, inconștientul, aceasta este ceea ce reunește condiția „*sau nu este, sau nu gândește*".

Dacă în vis el nu gândește, aceasta este pentru *a fi* în starea de „*poate-fi*".

Ceea în ce se demonstrează ceea ce rămâne a fi la trezire și prin care visul se adevereşte prea bine calea regală pentru a cunoaşte unde este legea sa.

4.Inconștient și cunoaștere [59’ 36’’]

https://www.youtube.com/watch?v=UlwCAgJ-B7Q&list=PLckdIIl6fdyQV1Itx-YEyZEI-d3MUgrv9&index=4

Jacques Lacan dumneavoastră spuneți că descoperirea inconștientului ajunge la o a doua revoluție copernicană. În ce anume inconștientul este el o noțiune-cheie care subvertește orice teorie a cunoașterii?

.....

Ceea ce Freud, la spunerea sa expresă, în recursul la Copernic alegorizează din destituția unui centru în profitul unui altuia, relevă în fapt din necesitatea de a micșora *(„abaisser”)* superbia care ține de orice mono-centrism. Aceasta în rațiunea celui la care el are de-a face în psihologie, să nu spunem în epoca sa, pentru că el este în a noastră încă nemicșorat *(„inentamé”)*: este vorba despre pretenția din care un câmp se constituie sub titlul unei „unități” din care el să se poată recenza. Pentru cât de bufon asta este, este tenace.

...

Topologie unde reiese *(„saille” -iese în relief)* idealul monocentric (că aceasta este soarele nu schimbă acolo nimic) din care Freud susține uciderea Tatălui, atunci când, din a lăsa văzut că el este în contra-sens la proba iudaică patriarhală, totemul și tabuul o abandonează din juisarea mitică. Nu figura lui Akhenaton. În ce privește dosarul semnificanței aici în joc al castrării, să fie versat efectul de cristal pe care eu îl ating: din falsa *(„la* faux”) timpului.

5.Cunoaștere și știință [1 29’ 13’’]

https://www.youtube.com/watch?v=DnCoP072mek&list=PLckdIIl6fdyQV1Itx-YEyZEI-d3MUgrv9&index=3

Dacă „revoluție copernicană” există, care sunt de acolo consecințele pe planul științei mai întâi, al filosofiei mai apoi, și în mod mai particular al marxismului, chiar al comunismului?

6.Știință și adevăr [1 55’ 11’’]

https://www.youtube.com/watch?v=XKARu9jgFJM&list=PLckdIIl6fdyQV1Itx-YEyZEI-d3MUgrv9&index=2

Știință și adevăr – afirmați dumneavoastră în „Scrieri” – sunt, până la un anumit punct incompatibile. În ce anume sunt ele incompatibile?

„*Incompatibile*”!

Este un cuvânt în mod drăguț ales, care ar putea să ne permită să răspundem la întrebare prin lovitura peste nas pe care ea o valorează:

„*Însă da, însă da, ele compătimesc!*”.

Că ele suferă împreună – și una de cealaltă – aceasta este adevărul.

Însă ceea ce dumneavoastră vreți să spuneți, dacă v-o atribui bine, este că *adevăr și știință nu sunt complementare, nu fac un tot*. Întrucât nu există din *tot*, nimic nu este *tot*!

Totul este indexul cunoașterii. Eu am spus destul, mi se pare mie, că sub acest titlu este imposibil să-l indici. Asta nu va împiedica să înlănțuie din primul impuls că *adevărul suferă tot*: urinăm, tușim, scuipăm înăuntru.

„*Pe cuvântul meu! se strigă el – din stilul pe care l-am schițat altundeva – ce faceți voi? Voi vă credeți la voi?*”.

Asta vrea să spună că el are prea bine o noțiune – o noțiune cheie – despre ceea ce voi faceți. Însă nu voi despre ceea ce el este, și este tocmai în aceasta, în sfârșit vedeți voi, că inconștientul consistă.

Pentru a reveni la el, care ne ocupă pentru moment, a spune „*că el suferă totul*”...

rouă a discursului!

...poate să vrea să spună că asta nu îi face nici cald nici rece. Și aceasta este tocmai ceea ce lasă la a gândi că în mod manifest el este orb sau surd, cel puțin atunci când el vă privește, sau fie că voi îl asignați.

La a spune adevărat – adică la a se măsura la el – vom face întotdeauna mai bine pentru a-l apropia să ne dotăm dintr-o știință grea. Este așadar mai mult decât compatibil *(„compatible”)*, ca și con(a)tabilitate *(„comp(a)tabilité”)* – adică ceea ce vă interesează mai întâi – întrucât știința poate să soldeze cheltuielile unei afaceri cu adevărul, dacă dorința vă prinde de acolo.

Să soldeze până unde? Asta „nu o știm”! Aceasta este chiar ceea prin ce știința este prea bine forțată să nu se încreadă decât lui pentru ceea ce este din a face greutatea. Așadar știința face zestre.

Ceea ce există din admirabil, aceasta este pretenția celui care ar vrea să se facă iubit fără această pernă: el se oferă cu sânul gol. Ce adorabilă trebuie să fie a sa „non-știință”, cum ne exprimăm cu destul de bună voie în acest caz! Uimiți-vă voi că reieșim de acolo, ținând – bun câine – între dinți propriul cadavru!

Natural asta nu se mai întâmplă, însă asta se știe încă. Și din cauză la aceasta, există de acolo cei care joacă la a o face, însă din *seamăn*. Voi vedeți „tot” din ceea ce trafică pornind de la acest fapt că știința și adevărul sunt „incompatibile”.....

7.Imposibil și real [2 05’ 08”]

https://www.youtube.com/watch?v=85CqkANxOg8&list=PLckdIII6fdyQV1Itx-YEyZEI-d3MUgrv9&index=1

A guverna, a educa, a psihanaliza spuneți dumneavoastră, sunt trei pariuri imposibil de ținut. Totuși această perpetuă contestare a oricărui discurs, și în mod notabil a propriului său discurs, trebuie prea bine ca psihanalistul să se agațe acolo. El se agață la o știință – știința analitică – pe care prin definiție el o contestă. Cum anume rezolvați dumneavoastră – sau nu – această contradicție? Statut al imposibilului? Imposibilul, aceasta este realul...

Pardon dacă din această întrebare încă, eu nu ating răspunsul decât la a-l reîmbrăca din mâinile mele. *A guverna*, *a educa*, *a psihanaliza* sunt pariuri într-adevăr, însă să le spunem *imposibile*, nu avem acolo decât din a le asigura în mod prematur din a fi reale. Cel mai puținul pe care li le-am putea impune, aceasta ar fi să facă de acolo proba.

Aceasta nu este acolo să contestăm ceea ce dumneavoastră numiți discursul lor. De ce anume psihanalistul ar avea el de acolo privitor la restul privilegiul, dacă nu se găsea să le aranjeze din *pas („pas” – pas, dar și „nu”) (un sfert de tur)*, același pe care el îl primește din *real* la a-l împinge pe al său?

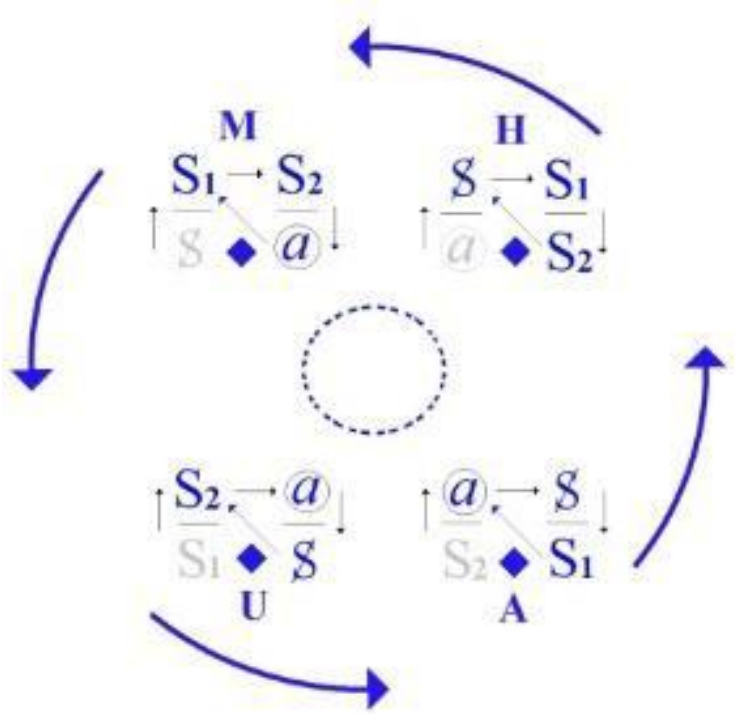

1970.04.15. Seminarul 17, „Inversul psihanalizei”, lecția 10

Pur și simplu pentru că a existat Yahve și pentru că un anumit discurs s-a inaugurat pe care eu încerc în acest an să-l izolez ca și *inversul discursului psihanalitic*, adică *discursul Maestrului*, din cauză la asta în mod precis, noi nu mai știm despre asta absolut nimic. Este oare poziția pe care trebuie s-o aibă *analistul*? În mod sigur nu! Analistul... și ceea ce eu voi spune, eu am putut s-o resimt pe mine însumi ...analistul nu

are această pasiune feroce și care ne surprinde atât de mult, atunci când este vorba despre Yahve.

Este faptul că Yahve se situează la punctul cel mai paradoxal, cu privire la o perspectivă alta care ar fi cea, de exemplu, *a budismului*. Din trei pasiuni fundamentale de care este recomandat a se *purifica*, adică: *iubirea, ura și ignoranța*, voi puteți constata – este ceea ce sesizează cel mai mult în această istorie a unei manifestări religioase unice – faptul că el nu este lipsit de nici una. *Iubire, ură și ignoranță*, iată în orice caz pasiuni care nu sunt absolut deloc absente în mod propriu vorbind din discursul său.

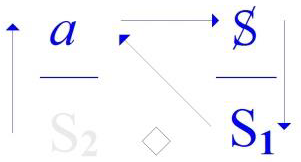

Ceea ce distinge în mod foarte evident poziția analistului...

și eu nu-l voi scrie azi pe tablă cu ajutorul micii mele scheme, cea în care obiectul(a) este sus și la stânga

...poziția analistului în mod foarte evident...

este acolo singurul sens pe care l-am putea da la „neutralitatea analitică”

...este de a nu participa din aceste pasiuni.

1970.04.19. „În chip de concluzie”, Discurs de închidere la Congresul din Paris

În intervalul de timp în care eu mi-am făcute teza, iar apoi cel în care așa cum deja de mai multe ori, odată cel puțin după începerea acestui discurs, eu am spus, eu am fost aspirat în această postură a învățătorului, eu am făcut-o așa pentru a reaminti oamenilor existența mea, și apoi mai ales pentru că oamenii mi-o reaminteau, dragul Delay mi-a cerut, așa, la un moment care era încă cel în care eu îmi petreceam timpul traversând într-un sens și apoi în altul linia de demarcație, un curs despre eu nu mai știu ce, la Sainte-Anne, în care eu am făcut mare stare din Zen, bineînțeles cine oare își amintește cât asta poate să nu

sinchisească pe orișicine că eu m-am referit la Zen pentru a exprima ceva din ceea ce se întâmplă în psihanaliză; oricum ar fi, nu este din cauza unui învățământ faptul că dintr-odată cineva se declară a fi fost învățat, asta se poate produce prin tot felul de lucruri, printr-un gest, printr-un act, prin mai mult decât o categorie și, din câte știu, ceea ce a fost numit mult timp și ceea ce tinde să dispară, ceea ce s-a numit mult timp ucenicie, niciodată nu a consistat într-un curs de orice ar fi...

...

Este evident că eu nu îmi petrec timpul meu în desființă. Pentru a scoate timp de 16 ani la fiecare 8 zile ceea ce am scos, eu nu pot să-mi permit să fiu în desființă, eu muncesc foarte mult și într-adevăr tocmai din asta ieșeam în momentul în care congresul s-a deschis, am făcut în aceste ultime 48 de ore o bună mică criză de desființă și în particular de altfel pe aceasta, pe faptul că mi-am dat seama că exista acolo un fel de răuînțeles, am scris asta în propunere, așa, după vacanțe care nu erau în mod special de desființă, dar în sfârșit, care erau absolut așadar ocupate de altceva, dacă într-adevăr este că eu aș putea să mă detașez vreodată, decât de învățământul meu. Cuvântul desființă mi-a venit în propunere, eu nu am fost s-o privesc (pentru această ocazie), însă doar într-un al doilea timp, după termenul de destituție subiectivă care este folosit în mod foarte propriu ca și constituind ceea ce advine din analist, în textul psihanalizei, în calitatea în care acest text este psihanalizantul cel care îi este suportul, - faptul că eu am făcut generală, trebuie s-o spui, imediat, în cele opt zile, utilizarea cuvântului (aceasta până la institute îndepărtate), utilizarea cuvântului psihanalizant în locul psihanalizatului, trebuie să crezi că asta avea o anumită rezonanță, însă asta nu a făcut să reflecteze, vreau să spun pe nimeni, asupra raporturilor participiului prezent la participiul trecut, trebuie s-o crezi, de unde rămâne această ambiguitate a faptului că se crede poate că eu am întors pe dos psihanalizatul ca pe o blană de iepure; nu este totuși absolut deloc ceea ce voiam să spun; dacă ne-am fi dat seama am fi utilizat în mod cert altfel raportul învățătorului la învățat -, pe scurt, după această destituție subiectivă am vorbit despre desființă, eu nu aș fi fost absolut deloc uimit bineînțeles ca în loc să mă latre după așa cum

asta s-a produs din momentul în care eu am proferat-o în fața unui cerc al Școlii mele limitat la cei care erau frumos și bine titularizați, să mă întrebe: ce faceți din această desființă? Ce vrea să spună asta? Absolut nimic, absolut nimic, întreaga lume s-a pus imediat să se servească de asta ca și cum nu ar fi avut vreodată altceva decât asta în buzunarul său întreaga viață, asta a deschis, a închis desființa, a deformat desființa, în sfârșit existau în desființa despre care toată lumea vorbea tot atâtea lame câte la acest mic cuțit, există o mare cantitate.

Așadar acolo deasupra mi-am dat seama puțin câte puțin de faptul că utilizarea cuvântului aluneca, adică faptul că se credea că aceasta era sfârșitul psihanalizei de a cădea în desființă. Cu adevărat la ce bun, așadar am crezut că trebuie în mod delicat să rectific și să spun ascultați: desființa, aceasta este desființa psihanalistului la finalul unei psihanalize, tocmai de acolo pornește faptul că cealaltă zi draga Irene a crezut să trebuiască să reproșeze lui Tostain că imputase pasantului această desființă. Tostain a menținut punctul său de vedere încăpățânat, ceea în ce, dragă Irene, el avea dreptate întrucât, întocmai, ceea ce este despre pasă, este de a ști cum anume cineva care întocmai nu o este, la finalul analizei, în desființă – este prea bine pentru asta că există pasă de partea sa – poate în mod deliberat să se ofere sorții, și de sute și mii de ori reînnoite, care va fi cea despre care el știe că este din operația sa proprie lui, psihanalizantului, că este întocmai de acolo că pornește ceea ce vine într-un fel să fie psihanalistul impusă.

1971.01.13. Seminarul 18, „Despre un discurs care nu ar fi al seamănului”, lecția 1

https://www.youtube.com/watch?v=bxHUPkXYYso&list=PLckdIIl6fdyTPa9su4y1yhFtzOJuuYt1C&index=10

Aceste *locuri* și aceste *elemente*, aceasta este unde se desemnează că ceea ce este în mod propriu vorbind *discurs* nu ar ști de nici un mod să se refere dintr-un subiect, chiar dacă el îl determină. Aceasta este acolo fără îndoială ambiguitatea a ceea prin ce eu am introdus ceea ce eu gândeam a trebui să fac înțeles la *interiorul discursului psihanalitic*.

Reamintiți-vă termenii mei la timpul unde eu intitulam un anumit *Raport*:

„Despre funția și despre câmpul vorbirii și limbajului în psihanaliză”.

Intersubiectivitate scriam eu atunci, și Dumnezeu știe la ce falsă urmă enunțatul unur termeni astfel ca acesta acolo poate da ocazie.

Să mă scuzaț de a fi trebuit – aceste urme – să le fac *prime („premières” – premiere)*. Eu nu puteam să merg în față decât din răuînțeles: „*Inter*” cert într-adevăr, aceasta este ceea ce doar suita mi-a permis să enunț dintr-o *inter-semnificanță*, „*subiectivă*” din consecința sa, *semnificantul fiind ceea ce reprezintă un subiect pentru un alt semnificant unde subiectul nu este*.

Aceasta este prea bine în aceasta că: pentru ceea ce acolo unde el este *reprezentat*, el este absent, faptul că *reprezentat* totuși, el se găsește astfel divizat.

Discursul, aceasta nu este doar că el nu mai poate din acest moment să fie judecat decât la lumina resortului său inconștient, aceasta este că el nu mai poate fi enunțat ca și altceva decât ceea ce se articulează dintr-o structură unde în ceva parte el se găsește alienat de un mod ireductibil.

De unde enunțatul meu din discursul introductiv: „*Despre un discurs...*”, eu mă opresc: aceasta nu este al meu.

Aceasta este din acest enunțat al discursului ca și neputând fi ca atare discurs al nici unui particular...

însă fondându-se dintr-o structură și din accentul care il dă repartiția, glisarea, a anumiți din termenii săi

...aceasta este tocmai de acolo că eu pornesc acest an pentru ceea ce se intitulează „*Despre un discurs care nu ar fi al seamănului*”.

Celor care nu au putut anul trecut să urmărească aceste enunțaturi care sunt deci prealabile, eu indic faptul că apariția, care datează deja de mai mult de o lună, a „*Scilicet* 2/3” le va da din asta referințele principale.

„*Scilicet* 2/3” – pentru că aceasta este un scris – *este un eveniment*, dacă nu un avenement, *de discurs*.

Mai întâi în aceasta: aceasta este faptul că cel din care eu mă găsesc instruit fără să putem eluda că el necesită „*presa*” voastră, altfel spus ca voi să fiți acolo, și în mod foarte precis sub acest aspect din care ceva din singular ne face „*presa*”. În mod sigur cu, să spunem incidențele istoriei noastre, este ceva care se atinge, care reînnoiește chestiunea a ceea ce poate fi din asta din *discurs* în calitatea în care el este *discursul Stăpânului*.

Acest ceva care nu poate face decât să lege, ceva din care ne interogăm la a-l denumi, să nu mergem prea repede la a ne servi de cuvântul „*revoluție*”, însă este clar că trebuie discernut ceea ce este din asta din ceea ce în sumă îmi permite să continui enunțaturile mele din această formulă:

„Despre un discurs care nu ar fi „seamăn”.

Două trăsături sunt aici de reținut în acest număr al *Scilicet*. Aceasta este că eu pun la probă sumă a tot, aproape – la ceva aproape care este în plus – discursul meu de anul trecut, într-o configurație care întocmai se caracterizează prin absența a ceea ce eu am numit această „*presă a prezenței voastre*”, și pentru a pune acolo plinul său accent, eu aș spune-o din acești termeni: ceea ce această prezență semnifică, eu aș eticheta-o din „*plus-de-a juisa presat*”.

Căci aceasta este în mod foarte precis din această figură care poate fi estimată...

dacă ea merge dincolo de o „*jenă*”, cum spunem, privind prea multă semănare *(S2 în Seamăn)* în discursul unde voi sunteți înscriși: *discursul universitar*

...cea care este ușor de denunțat

dintr-o neutralitate de exemplu, pe care acest discurs nu poate pretinde s-o susțină, *(S1 în Adevăr)*

dintr-o selecție competitivă, atunci când nu este vorba decât despre semne care se adresează avertizaților, *(a în Altul)*

dintr-o formație a subiectului, atunci când este vorba de prea bine altceva. *(S în Produs)*

Pentru a merge dincolo de această jenă a *semenilor*, pentru ca ceva să se spere care permite de a ieși din asta, nimic nu o permite decât de a pune că un aumit mod, un anumit mod de rigoare în avansarea unui discurs *(A)* nu clivează în poziție dominantă în acest discurs ceea ce este din asta din aceste triaje, din aceste globule de *plus-de-a juisa (a în Seamăn)* sub titlul a ce voi vă găsiți, în *discursul universitar*, prinși.

Aceasta este în mod precis faptul că cineva, pornind din *discursul analitic*, se pune cu privire la voi în poziția de *analizant*...

aceasta nu este nou, eu am spus-o deja, însă nimeni nu a făcut acolo atenție

...ceea ce constituie originalitatea acestui învățământ și ceea ce motivează ceea ce voi îi aduceți din „*presa*” voastră, aceasta este ceea ce la a vorbi la radio *(Radiofonie)* eu am pus la proba acestei sustracții în mod precis a *acestei prezențe*, *acest spațiu unde voi vă presați*: anulat și înlocuit prin „*există*”-ul pur al acestei inter-semnificanțe de care eu vorbeam adineaori, pentru ca acolo să vacileze subiectul. Aceasta este pur și simplu o *suliță („aiguillade”)* spre ceva din care viitorul va spune portanța posibilă.

...

Rămâne o altă gaură...

Voi o știți ne-am spart capul, am făcut prea bine remarca despre Hegel că este foarte drăguț însă că există totuși ceva ce el nu explică: el explică „*dialectica stăpânului și sclavului*”, însă el nu explică faptul de a fi existat *o societate de stăpâni*.

...

Dacă eu am terminat al meu „*Discurs de la Roma*” asupra evocării tunetului, aceasta nu este absolut așa din fantezie: nu există *Nume al Tatălui* tenabil fără tunet, despre care toată lumea știe foarte bine că... că nici măcar nu mai știm semnul a ce este, tunetul. Este figura însăși a *seamănului*.

Tocmai în aceasta nu există seamăn al discursului. Tot ceea ce este discurs nu poate decât să se dea în *seamăn*, și nimic nu se edifică acolo care să nu fie pe baza a acestui ceva care se numește *semnificant*, care în lumina unde eu v-o produc azi, este identic la acest statut ca atare al *seamănului*.

„*Despre un discurs care nu ar fi al seamănului*”, pentru ca aceasta să facă *enunțat*, trebuie așadar ca în nici într-un mod acest „*al seamănului*” să nu fie completabil din referința de discurs. Este despre alt lucru că este vorba, despre „*referent*” fără îndoială.

Acest *referent* nu este în mod probabil imediat *obiectul*, întrucât întocmai ceea ce asta vrea să spună este că acest *referent* este întocmai el cel care se plimbă.

Seamănul în care semnificantul este identic lui însuși, aceasta este un nivel al termenului *seamăn*: este *seamănul în natură*.

Aceasta nu este pentru nimic faptul că eu v-am reamintit că nici un discurs care evocă natura nu a făcut niciodată decât să pornească de la ceea ce în natură este *seamăn*.

...

Pentru a se naște limbajul...

este deja ceva să amorsezi asta!

...pentru a se naște limbajul a trebuit ca undeva să se stabilească acest ceva pe care deja vi l-am indicat apropo de pariu: era *pariul lui Pascal*, ne amintim. A presupune aceasta, dificilul este că asta presupune deja funcționarea limbajului.

1971.01.20. Seminarul 18, „Despre un discurs care nu ar fi al semănului”, lecția 2

https://www.youtube.com/watch?v=tEhGV3LG88s&list=PLckdIII6fdyTPa9su4y1yhFtzOJuuYt1C&index=9

Dacă este clar că dacă există ceva ce eu sunt, aceasta este că *eu nu sunt nominalist*, eu vreau să spun că eu nu pornesc de la aceasta: faptul că numele este ceva ce se plachează ca și asta pe *real*.

Trebuie ales: dacă ești nominalist, trebuie în mod complet să renunți la *materialismul dialectic*, astfel încât în sumă tradiția *nominalistă*...

care este în mod propriu vorbind singurul pericol de *idealism* care poate să se producă aici într-un discurs ca și al meu

...este în mod foarte evident îndepărtată *(„écartée”- exclusă, eliminată)*.

Nu este vorba despre a fi *realist* în sensul unde o erau în Evul mediu, *realismul Universalilor*, însă este vorba despre a desemna, de a indica aceasta: *că discursul nostru, discursul nostru științific, nu găsește realul decât la ceea ce depinde de funcția semănului*.

Efectele articulației, eu înțeleg algebrice, a *semănului*...

și ca atare nu este vorba decât despre litere

...iată singurul aparat prin mijlocul căruia noi desemnăm ceea ce este *real*: *ceea ce este real este ceea ce face gaură în acest seamăn*.

În acest *seamăn* articulat care este *discursul științific*...

discursul științific progresează fără chiar să se mai preocupe deloc dacă el este sau nu *seamăn*

...este vorba doar *ca rețeaua sa, ca fileul său, ca mozaicul („lattis” - plafonajul)* său cum se spune, să facă să apară bunele găuri la bunul loc.

...

Eu am spus: femeia are o foarte mare libertate la locul *semănului*! *(Râsete)*

Ea va ajunge la a da greutate chiar și unui bărbat care nu are din asta nici una.

Aceasta sunt adevăruri bineînțeles care în cursul secolelor erau deja în mod perfect reperate de mult timp, însă care nu sunt niciodată spuse decât de la gură la gură, dacă eu pot spune. *(Râsete)*

Și o întreagă literatură este făcută, există, ar fi vorba despre a cunoaște amploarea sa, în mod natural asta nu are interes decât dacă o luăm pe cea mai bună.

Cineva de exemplu, de care ar trebui într-o zi ca cineva să se însărcineze, aceasta este Baltazar GRACIAN, care era un iezuit eminent, și care a scris din aceste lucruri printre cele mai inteligente pe care le-am putea scrie.

Inteligența lor este în mod absolut prodigioasă în aceasta că tot ceea despre ce este vorba, adică a stabili ceea ce putem numi *sfințenia omului*, într-un cuvânt rezumă el...

rezumă el ce anume? – cartea sa despre *Omul de curte*

...într-un cuvânt, două puncte: a fi un sfânt. Aceasta este singurul punct al civilizației occidentale unde cuvântul „*sfânt*” are același sens ca și în chineză, *shénshèng (spirit sfânt)* 神聖.

1971.02.17. Seminarul 18, „Despre un discurs care nu ar fi al seamănului”, lecția 4

Pornind de la aceste enunțuri un anumit număr de probleme se găsesc în mod radical deplasate. În cele din urmă este posibil să existe o știință a juisării pe care o numim „sexuală”, care să fie faptul acestei anumite femei. Lucrul nu este de negândit, există așa urme mitice în colțuri. Lucrurile care se numesc Tantra, se spune că asta se practică. Este totuși clar că de o bună bucată de timp, dacă voi îmi permiteți să exprim astfel gândirea mea, abilitatea „cântărețelor de flaut” este mult mai evidentă. Nu este pentru a juca din obscenitate că eu avansez asta în acest punct, este că există aici... și eu o presupun ...există cel puțin aici o persoană care știe ceea ce este să cânți la flaut, este persoana care recent mă făcea să remarc apropo de acest cântat („jeu” – joc, dar și cântat) din flaut... însă o putem spune de asemenea despre orice folosire de instrument

...ce diviziune a corpului folosirea unui instrument, oricare ar fi el, o face necesară.

Eu vreau să spun ruptură de sinergie. Este suficient să faci nu contează ce instrument. Puneți-vă voi o pereche de schiuri, veți vedea imediat că sinergiile voastre trebuie să fie rupte. Luați o crosă de golf... asta mi se întâmplă în aceste ultime timpuri: eu am reînceput ...este la fel, ai?: există două tipuri de mișcări pe care trebuie să le faceți în același timp, voi nu reușiți la început absolut deloc, pentru că în mod sinergic asta nu se aranjează așa.

Persoana care mi-a reamintit prea bine lucrul apropo de flaut, mă făcea de asemenea să remarc faptul că pentru a cânta, unde în aparență nu există instrument, tocmai în asta cântecul este în mod particular interesant, este faptul că și acolo trebuie ca voi să vă divizați corpul, ca voi să divizați acolo două lucruri care sunt absolut distincte pentru ca voi să puteți cânta, însă care de obicei sunt absolut sinergice, adică punerea vocii, și respirația.

Bine, aceste adevăruri prime... care nu a fost nevoie să-mi fie reamintite căci la fel de bine eu vă spuneam că eu avusesem din asta ultima mea experiență cu crosa golf ...este ceea ce lasă deschisă ca și o întrebare dacă există încă undeva o știință a instrumentului falus.

Atât doar că instrumentul falus, nu este un instrument ca și celelalte, este ca și pentru a cânta, instrumentul falus, eu deja v-am spus că el nu este absolut deloc de confundat cu penisul. Penisul, el, el se reglează pe Lege: adică pe dorință, adică pe plusul de juisare, adică pe cauza dorinței, adică pe fantasmă.

Și asta, știința presupusă a femeii care ar ști, acolo ea întâlnește un os, tocmai cel care lipsește organului, dacă îmi permiteți să continui în aceeași venă. Pentru că la anumite animale, există un os. Asta da! Acolo există o lipsă, este un os lipsă, nu este falusul, este dorința și funcționarea ei.

Rezultă din asta că o femeie nu are mărturie despre inserția sa în legea a ceea ce supleează la raport, decât prin dorința bărbatului. Acolo este suficient să ai o foarte mică experiență analitică pentru a avea despre

asta certitudinea: dorința bărbatului – eu tocmai am spus-o – este legată la cauza sa care este plusul de juisare, sau care este încă... așa cum eu am exprimat-o de nenumărate ori, dacă ea își ia sursa sa în câmpul din care totul pornește ...efectul limbajului, în dorința Altuia așadar. Și femeia, în această ocazie, ne dăm seama că este ea cea care este Altul. Atât doar că ea este Altul dintr-un cu totul alt resort, dintr-un cu totul alt registru decât știința sa, oricare ar fi.

Iată așadar „instrumentul falic” pus – cu ghilimele – ca și cauză a limbajului, eu nu am spus origine.

Și acolo în ciuda orei înaintate – Dumnezeul meu – voi merge repede, voi semnala urma pe care o putem avea din asta, adică menținerea, orice am vrea, a unui interzis asupra cuvintelor obscene.

...

Există ceva ce merită să fie relevat în acest raport, este funcția a ceva pe care deja de mult timp îl pun foarte încetișor așa la interogatoriu, și care se denumește libertate. Se întâmplă că prin intermediul fantasmei, există unii care elucubrează despre anumite moduri în care, dacă nu adevărul el însuși, cel puțin falusul, ar putea fi dresat. Nu vă voi spune în ce varietate de detalii aceste tipuri de elucubrații se pot etala.

Însă există un lucru foarte frapant, este că... pusă deoparte o anumită lipsă de serios care este poate ceea ce este cel mai solid pentru a defini perversiunea ...ei bine, aceste soluții elegante, este clar că persoanele pentru care asta este serios, toată această micuță afacere, pentru că – Dumnezeul meu – limbajul, asta contează pentru ele, de asemenea scrisul, fie și numai pentru că asta permite interogarea logică, căci în cele din urmă, ce este logica dacă nu acest paradox absolut fabulos pe care nu-l permite decât scrisul, de a lua adevărul ca și referent?

Este evident prin asta comuniem, atunci când începem să dăm primele, absolut primele formule de logică propozițională, luăm ca și referință că există propoziții care pot să se marcheze din Adevărat și altele care pot să se marcheze din Fals.

Cu asta începe referința la adevăr. Să te referi la adevăr este să pui falsul absolut, adică un fals la care ai putea să te referi ca atare.

Persoanele serioase... reiau ceea ce spuneam ...cărora li se propun aceste soluții elegante care ar fi „dresare a falusului”, ei bine este curios, sunt ele cele care se refuză.

Și de ce, dacă nu pentru a prezerva ceea ce se numește libertate, în calitatea în care ea este în mod precis identică la această non-existență a raportului sexual.

1971.03.17. Seminarul 18, „Despre un discurs care nu ar fi al seamănului”, lecția 6

Vorbirea se forțează să reducă femeia la supunere (sujétion), adică să facă din ea ceva de la care așteptăm *semne de inteligență*, dacă mă pot exprima astfel.

Însă bineînțeles, nu este acolo despre nici o ființă reală că este vorba aici, pentru a spune cuvântul...

femeiA („La femme”) în ocazie

...așa cum acest text este făcut pentru a o demonstra...

femeiA

...vreau să spun în-sinele femeii...

femeiA

...ca și cum am putea spune *toate femeile*...

femeiA – insist – *care nu există*

...este întocmai litera, litera în calitatea în care ea este semnificantul faptului că nu există Altul. [S(Ⱥ)]

1971.04.21. Discurs la Tokyo

Psihanaliza nu este o ascеză, aceasta este o tehnică, un artefact foarte precis care este destinat la a intra în ceva lucru căruia este vorba întocmai de a-i concepe natura veritabilă. Pentru ca asta să poată să meargă în condițiile unde asta merge, adică faptul că o suntem într-o situație care este aceasta: niște oameni vin să ceară ceva lucru despre

care ei nu au ei înșiși nici un fel de idee; ceea ce ei cer, aceasta este eu nu știu ce din vag care are cel puțin la anumiți sprijinul a anume simptomuri de care ei suferă și de care ei ar vrea prea bine să se debaraseze. Psihanaliza este considerată din acest moment ca și un fel de putere obscură care trebuie să aibă mijlocul de a face minuni. Aceasta este în mod evident nu ceva lucru asupra căruia noi jucăm. Eu vreau să spun pe acolo că totuși trebui să dai această justiție psihanalizei faptul că ea nu încearcă să joace asupra acestei dimensiuni a sugestiei și a credinței și a încrederii; a luării în mână, a direcției a ceea ce numim pacientul. Dacă aceasta era asta, deja cum de mult timp psihanaliza ar fi dispărut din această lume așa cum aceasta s-a întâmplat pentru anumite tehnici care jucau asupra acestui raport uman.

Psihanaliza este o tehnică suficient de precisă care joacă asupra acestei reguli pe care o dăm pacientului de a spune ceea ce lui îi vine a spune. În mod natural, îl orientăm puțin spre ceea ce ar putea fi interesant, i-o învățăm să meargă un mic puțin mai departe decât raporturile zise ale recunoașterii *(„aveu” – mărturisirii)* o comportă. Le spunem că aceasta valorează mai bine ca ei să nu se oprească la nimic, chiar niște lucruri care pot să li se pară indiferente să răupoliticoase *(„malpolies” – nepoliticoase)*, faptul ca ei să le spună, așa cum asta le vine la spirit. Faptul că, pornind de la această practică, ceva lucru se stabilește care este în mod infinit mai bogat și mai complicat, asta a frapat imediat pe oamenii care s-au pus la a opera cu această practică: aceasta este ceea ce numim transferul.

...

Începutul a ceea ce a fost învățământul meu, și eu m-am amestecat cu aceste lucruri luându-mi timpul meu, eu am început în 51, aveam în spatele meu 12 -13 ani de practică, eu nu văd de ce aș fi învățat lucruri în mod prematur, aceasta este după ce eu am avut o anumită experiență de analist și aceasta a fost acompaniată de o lectură a lui Freud, destul de lipsită de prejudecăți. Abia după aceea am ales, dat fiind publicul de medici pe care îl aveam, pentru care este mult mai greu decât pentru alții tocmai pentru că ei sunt medici și se ocupă de corp, cum anume aceste corpuri în sfârșit, asta este ceva despre care ei nu știu nimic: un

medic știe despre asta mai puțin decât un maseur, în sfârșit, el este încântat când îi vorbești despre suflet. Atunci când îi explici că bolile sunt sufletul, este relația medic-bolnav, ei sunt în jubilație: ei au găsit ceva care va justifica existența lor. Nefericirea, este că asta este încă și mai rău decât asta a putut fi dintotdeauna. Toate acestea se aranjează foarte bine cu sistemul religios general, nu există nimic, în sfârșit care să fie mai organicist, care să dorească mai mult ca istoriile corpurilor să se rezolve prin micuțe mecanici, care să fie mai purtat spre explicațiile somatice, decât Biserica catolică. Din nefericire, este clar că pe măsură ce biologia avansează asta este în alt mod complicat decât micuțele idei sumare care au făcut tradiția medicală. Atunci când punem pur și simplu la orizont faptul că sufletul de exemplu este raportul medic-bolnav, ei se găsesc puțintel justificați.

Psihanaliza nu este absolut deloc făcută pentru a încuraja această tendință și ea arată cu totul alt lucru care nu are de-a face cu psihologia în nici un mod. Iată ceea ce trebuie știut. Și pentru a o ști, cum nu ne putem bate cu umbrele, eu nu trebuie să mă bat cu medicii pentru a le spune că medicina lor este imbecilă, eu am ales să văd ce am putea face pornind de la ceea ce Freud în mod absolut genial știuse să audă. Să audă de la cine? De la nimeni altcineva decât de la istericii săi. La nivelul istericilor se produce ceva absolut excepțional, este că ceea ce revelă sunt un anumit număr de fenomene, eu vreau să spun mecanismele acestor fenomene reperabile la mulți alții însă care sunt întunecate prin tot felul de lucruri dintre care primul este psihologia ea însăși. Cine poate fi mai psiholog decât un obsesional? El face psihologie toată ziua. Este una dintre formele bolii sale.

Istericul revelă dedesubturile a asta. Dedesubturile consistă în mod foarte exact în acest lucru surprinzător că există la om un anumit nivel de fenomene pe care nu le putem explica decât printr-un mijloc de traducere.

...

Când vă spuneam adineaori la cine se adresează simptomele, este prea bine evident că asta se adresează la un loc în care prea bine evident nu există nimeni. Marele Altul, asta nu există. Însă tot ceea ce se înscrie în

limbaj nu poate fi gândit decât prin referință la marele Altul. Este ceea ce distinge radical ceea ce este din imaginar de ceea ce este din simbolic.

În ceea ce este din imaginar voi aveți exemple: este suficient să vezi operând doi luptători, două personaje care se bat în duel. În ceea ce este din ordinul acestei prinderi, al unei acțiuni al unei imagini printr-o alta, nu există nici un mijloc de a distinge ceea ce este simulare de ceea ce este adevăr. Simularea, este acțiunea însăși. A simula, este ceea ce trebuie să facem când ne batem în duel; a simula nu este a minți. A simula este a face ceea ce trebuie să facem în această îmbrățișare. Toate acestea sunt reglate de acest lucru fundamental, la fel de adevărat pentru animale ca și pentru oameni, faptul că în acest tip de real atât de misterios pe care-l numim viață, această funcționare imaginară este absolut esențială. Captura, prinderea prin imagine este un lucru radical. Nici o viață nu poate fi gândită fără această dimensiune.

Însă în discurs este absolut alt lucru căci discursul nu are funcție decât pentru că el se situează undeva, într-un loc terț, în care el se afirmă ca adevăr. Nu există nici un mijloc de a face o minciună fără a presupune această dimensiune a adevărului în timp ce nu există în simulare nici o urmă de minciună. Este prinderea însăși a corpului la corp. Gândirea a ceea ce reprezintă marele Altul prin raport la tot ceea ce poate fi dual și, bineînțeles, nu există doar relații duale, eu nu o iau decât ca și caz particular pentru că este cel mai simplu, dacă noi punem acolo trei, asta devine ca și pentru gravitație, asta devine de o complicație extremă care chiar și pe terenul gravitației nu am ajuns s-o rezolvăm.

Pentru ceea ce este din pretinsa comunicare, nu există nimic care să pară să deruteze cel mai mult decât ceea ce pare totuși evident, că este imposibil să dai o schemă corectă a ceea ce numim comunicare și care începe ca și „b.a.ba”-ul ciberneticii, adică din a limita lucrurile la emițător și receptor. Este evident chiar și la acest nivel însăși, că atunci când oamenii se exprimă, când ei vorbesc despre comunicare, există acest terț element care este codul. Așadar de vine el acest cod? Tocmai acolo încep dificultățile. Acest cod nu este fără valoare indicativă pentru ceea ce eu am numit marele Altul. Atât doar, este prea bine evident că,

într-un domeniu ca cel al psihanalizei, nu putem să ne mulțumim din asta, întrucât în mod precis se demonstrează acolo că operăm cu un cod care el este absolut insesizabil. Este structurat ca un limbaj, aceste lucruri care sunt mai întâi simptomele, însă codul, în acest lucru care totuși operează ca un limbaj, codul, noi suntem incapabil să punem mâna acolo deasupra.

Noi suntem capabili să punem mâna pe o structură care se definește într-un astfel de mod încât ea determină o anumită funcție de subiect care are proprietăți, are legături particulare cu știința, și pune în întrebare știința. Este clar că este acolo că această intrare în joc a cestei urzeli care se numește inconștientul freudian, este acolo că putem să ne dăm seama despre raportul său cu lucrul cel mai puțin cunoscut care există, adică ceea ce numim sexualitatea. Ce demonstrează experiența analitică dacă nu faptul că noi suntem conduși de textul însăși la a ne da seama că în constituirea acestui cod, acest cod atât de ambiguu cu privire la știință, există o funcție care are de-a face cu relațiile sexuale.

Asta demonstrează că este o relație absolut complicată în faptul că ea are această structură ternară despre care tocmai am spus că ea este esențială limbajului. Acolo încă trebuie să ne neîncredem, căci este o structură ternară pe care nu o putem numi astfel căci nici unul dintre acești termeni nu este la același nivel. Nu există nici un raport între emițător și receptor, presupus seamănul său, - presupus seamănul său în imaginar -, însă nu și la nivel simbolic pentru acest simplu motiv că, contrar aparențelor, tocmai de la el pornește mesajul: a primi propriul său mesaj sub formă inversată.

Ceea ce am numit marele Altul, acest loc indispensabil pentru a gândi însăși ceea ce este din ordinul simbolic; principala sa caracteristică este că el nu există. Este prea bine pentru asta că am scris semnificant de mare $\not{A}$. Este un semnificant al non-existenței marelui Altul ca atare. Este un semnificant indispensabil pentru a funcționa orice aparat. Este prea bine cert că nu trebuie niciodată uitat că deoarece nu există metalimbaj, însăși spunând ceva ca și asta, noi spunem ceva care trebuie în mod forțat să scape de acolo, să nu poată fi mânuit.

Nu pentru că este articulat este și articulabil și este prea bine pentru asta că eu nu-l articulez ci îl scriu. Este ceva diferit să scrii sau să articulezi cu vocea. Contrar unora care au luat materialul lor în ceea ce eu învăț și care sunt pe punctul de a articula într-un mod cu adevărat îndobitocitor că limbajul scris este prim prin raport la limbajul vorbit. Este absurd. Este prea bine sigur că există un limbaj vorbit și limbaj scris și este suficient să distingi că limbajul scris în mod foarte probabil nu este limbaj. Asta nu vrea să spună că asta nu are o foarte mare influență asupra limbajului. Tocmai de aceea asta are o foarte mare influența asupra limbajului vorbit. Este ca și restul a ceea la ce are de-a face limbajul, este altceva. Importanța „Kanji", este tocmai că este ca un lucru ceea ce nu vrea să spună că limbajul îl atinge mai mult decât pe oricare alt lucru. Limbajul se rotește în jur. Aceasta nu este contradictoriu cu ceea ce spun că nu există metalimbaj: scriem S(Ⱥ) adică Semnificant de Ⱥ – trebuie în mod absolut să scrii A și să-l barezi apoi pentru ca asta să facă un semnificant -. Fără acest semnificant tot ceea ce este din ordinul comunicării este de negândit și în particular experiența analitică.

Ceea ce arată experiența analitică este că raportul sexual nu poate fi gândit fără ca ceva terț care nu este desigur marele Altul în acest caz ci această entitate în jurul căreia se rotește funcția castrării, și pe care eu o notez și acolo doar într-un mod scris prin marele ϕ (PHI) pentru a desemna funcția terță, în raportul sexual, a falusului. Acolo suntem, adică nu am avansat prea mult.

Nu există nici o șansă ca psihanaliza să ajungă la orice ar fi, să avanseze în construcția sa, pe acest termen Freud își încheie scrierile sale, ca ea să iasă din acest tip de repetare neîncetată pe care o constituie publicațiile analitice – nu trebuie decât să faci experiența de a citi pur și simplu „International Journal of Psychoanalysis" care apare în același timp la Londra și la New York pentru a-ți da seama, se povestește mereu același lucru și în aceiași termeni care au mai degrabă drept efect să opacizeze lucrurile. Nu există nici o șansă de a progresa dacă nu este în această cale care este cea de a strânge de mai aproape ceea ce este din

experiență, de a vedea din ce este făcut materialul care este acolo operant și de care analiza se găsește în mod absolut să depindă.

Căci este cert că analistul este implicat în orice analiză. Și tocmai pentru aceasta analiștii sunt atât de decișii ca lucrurile să nu avanseze, pentru că situația lor este deja prea bine suficient dezagreabilă, în situația actuală, pentru ca ei să nu aibă nici o dorință de a o agrava. Atunci când este vorba de a deveni stânca tu însuți asta pune prea bine alte probleme și tocmai despre asta este vorba pentru analist, însă el nu vrea cu nici un preț să devină această stâncă.

Marea ambiguitate este în relația dual, și dacă există o șansă ca noi să avansăm în ceea ce este din relația noastră cu seamănul nostru, este prea bine psihanaliza cea care ne-o poate arăta. Este în măsura în care este mult mai mult decât seamănul nostru ceea ce avem în fața noastră, este aproapele nostru, adică ceea ce noi avem cel mai în inima noastră înșine. Ne-am dat seama de asta mult înaintea psihanalizei, însă am văzut-o pe un plan care nu este cel care ne interesează, întrucât este vorba de a o vedea pe planul științific.

Ceea ce nu vrea să spună că știința non științifică nu a fost capabilă să atingă lucruri care au un raport strâns cu juisare. În psihanaliză, putem viza ceea ce este din juisare și este foarte probabil că tocmai în asta ea are o funcție inițiatoare. Știința care procedă dintr-o punere în afara jocului, dintr-o punere în afara câmpului a juisării, poate găsi în psihanaliză nodul său, legătura sa, pediculul său, articulația sa.

Este asta ceea ce face interesul psihanalizei, este ceea ce permite să se facă în jur această acumulare de nori pe care o numim științe umane. Eu vreau prea bine ca psihanaliza să aibă ceva de-a face cu științele umane dar cu o singură condiție, este ca științele umane să dispară, este de a ne ne da seama că psihanaliza nu este acolo decât firul, piscul care permite la această acumulare să aibă un seamăn de existență. Însă din momentul în care ceva funcționează în centrul său, nu mai poate rămâne nimic din ceea ce se numește actualmente Științe Umane.

Acum, trebuie ca psihanaliza să supraviețuiască, este o gravă problemă. Va supraviețui ea când eu voi fi mort?

1971.05.12. „Lituraterre”, Seminarul 18, „Despre un discurs care nu ar fi al seamănului”, Lecția 7

Acest cuvânt se legitimează din *Ernout și Meillet (p.360)*: *lino (a acoperi)*, *litura (acoperit → tăietură, corectură, pată...)*, *liturarius (care are tăieturi)*.

Mi-a venit totuși din acest joc al cuvântului din care se întâmplă să facem spirit: jocul de cuvinte revenind buzelor, reinversarea urechii. Acest dicționar – să mergem acolo - îmi aduce auspicii din a fi fondat de la o „plecare” *(„départ”)* pe care eu o luam...

„*a pleca*” („partir”) aici este „*a repartiza*” *(„répartir”)*

(Plecare („Départ”): acțiune de a de-partiza, de repartiza, de a separa două lucruri → departaja: repartiție a „literei” la „ordură”)

...din echivocul din care Joyce - James Joyce, spun eu - glisează de la *„a letter” la „a litter*”: de la „o literă” – eu traduc - *la „o ordură”*.

Ne amintim că o „slujbă-ură” *(„messe-haine”, „mécène”, mecena)*, la a-i vrea „*binele*”, îi oferea o psihanaliză, ca și cum am face dintr-un duș, *(curățare care ar evacua partea murdară (litter) pentru a nu păstra decât partea literară)* și de la Jung încă. La jocul pe care-l evocăm, nu a fost nimic câștigat, mergând acolo chiar drept la ce e mai bun din ce putem aștepta de la psihanaliză la finalul ei *((a) letter, (a) litter)*.

La *a face litieră (culcuș) (litter) din literă*, este acest sfânt Toma încă cel care-i revine, așa cum opera mărturisește de acolo pe tot parcursul ei?

Sau mai degrabă psihanaliza atestă ea acolo convergența ei cu ceea ce epoca noastră acuză din dezlegarea *legăturii* antice *(discurs M)* din care se conține poluarea în cultură *(discurs U)*?

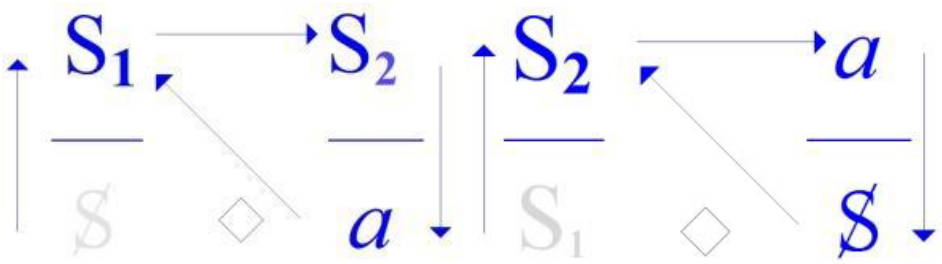

Discurs M Discurs U

(discursul M conține „poluarea” – emergență necontrolată de reziduuri de juisare (litter) – printr-o juisare prescrisă și normată → producție de obiecte(a) „prescrise” încadrate printr-un sistem pulsional autorizat. Însă acest discurs M – ca și discursul U – se desfac (mai 68) → psihanaliza atestă ea despre deriva acestor discursuri?)

Brodasem acolo dedesubt, ca și prin hazard puțin înainte de mai 1968, pentru a nu face lipsă dezorientatului acestor afluențe pe care eu le deplasez unde fac vizită acum, la Bordeaux în acea zi acolo: „*Civilizația (M)* – reaminteam eu acolo în premisă – *aceasta este canalizarea*”.

(→ producție și evacuare de (a) deșeuri, reziduuri (partiția murdară: litter), civilizația ca și îngrămădire de „plus de a juisa”)

Trebuie spus fără îndoială că eu eram obosit de pubela la care eu am agățat soarta mea. *(știința subiectului presupus a ști și publicațiile aferente)*

Știm că eu nu sunt singurul la a – pentru partaj – o mărturisi *(„avouer”)*

A o „*mărturisi*”...

sau, pronunțat în modul vechi: „*a o avea*” *(„l’avoir”) (credit)*

...din care Beckett face balans la „*trebuie*” *(„doit”) (debit)* care face deșeu din ființa noastră, salvează onoarea literaturii și mă înlocuiește din privilegiul pe care eu credeam să-l țin din locul meu.

(Analistul „obosit de pubela” subiectului presupus a ști, obosit din a fi aureolat din poziția marelui Altul ca loc al științei, poate „mărturisi” a nu ocupa în analiză decât poziția de obiect(a): deșeu, rebut, „litter”, și a fi „înlocuit din privilegiul” celor ce cred a ocupa locul marelui

Altul, în același mod în care – din această poziție – s-au declarat înlocuiți de acolo

-Joyce cu „a letter, a litter”,

-sau Thomas de Aquino cu „sicut palea”,

-sau Beckett mărturisind literatura ca și „pubelă” (Cf. „Sfârșit de partidă”) și în „salvează onoarea”)

Problema este de a ști dacă ceea din ce manualele par să facă etalaj, adică faptul că literatura ar fi acomodare de resturi este afacere de colocare în *scris* a ceea ce mai întâi ar fi: *cântec*, *mit vorbit*, *procesie dramatică* *(tradiție orală).*

(→ „resturile” unui festin precedent „scrierii”, de la preistorie (orală) la istorie (scriere): obiecte parțiale căzute → fragmentate: literatură de „tăieturi” (Rimbaud) și de deșeuri)

Pentru psihanaliză, că ea ar fi agățată *Oedipului* nu o califică în nimic pentru a se regăsi acolo în textul lui Sofocle. Evocarea de către Freud a unui text de Dostoievski nu este suficientă pentru a spune că critica textelor...

vânătoare până aici *păzită* de *discursul universitar*

...ar fi primit de la psihanaliză mai mult aer.

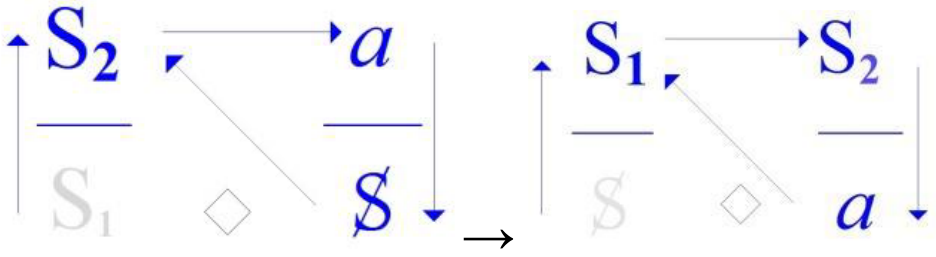

Discurs U Discurs M

Aici învățământul meu are loc într-o schimbare de configurație

(„sfert de tur” al discursului universitar la discursul analitic)

care se afișează dintr-un *slogan de promovare a scrisului* *(cf. (viei) dezbateri cu Derrida apropo de literă)*, dar despre care alte mărturii...

de exemplu că ar fi în zilele noastre că în sfârșit Rabelais ar fi citit

...arată o deplasare de interese *(spre discursul A și obiectul(a), agalma Banchetului)* la care eu mă acord mai bine. *(mai bine decât la „promovarea scrisului”)*

(cf. „Gargantua”, referința la „Banchet” și la ἄγαλμα (agalma) în celebrul prolog: „Băutori foarte iluștri, și verolații („vérolés”) voștri foarte prețioși...” cf. de asemenea „Pantagruel”: „știință fără conștiință...” și referința sa în „L'étourdit”)

Eu sunt acolo ca și autor mai puțin implicat decât ne imaginăm, și *Scrierile* mele, un titlu mult mai ironic decât am crede atunci când este vorba fie de raporturi, funcție de Congres, fie să spunem despre „*Scrisori deschise*” în care eu fac problemă dintr-o parte a învățământului meu.

Departe în orice caz de a mă comite în acest *frecuș* *(„frotti-frotta”)* literar din care se denotă psihanalistul în rău de invenție, eu denunț acolo tentativa de nelipsit la a demonstra inegalitatea practicii sale *(analitice)* la a motiva cea mai mică judecată literară.

Este totuși frapant că *eu deschid această culegere* *(„Scrieri”)* dintr-un articol pe care eu îl izolez din cronologia sa *(Scrisoarea furată)*, și că este vorba acolo despre o poveste, ea însăși foarte particulară din a nu putea reintra în lista ordonată a *situațiilor dramatice*: cea a ceea ce se întâmplă din poșta unei scrisori trimise, din știutul cui se întâmplă retrimiterile ei, și din ce termeni se sprijină că eu o pot spune „*venită la destinație*”, după ce din deturnările pe care ea le-a suferit acolo, *povestea* *(„conte”)* și *socoteala* *(„compte”)* ei s-au susținut fără nici un recurs la *conținutul* ei *(mesaj). (cf. mai jos: „compte rendu” („dare de seamă”), dar de asemenea socoteala sumei vărsate lui Dupin-analist)*

Nu este decât și mai remarcabil faptul că efectul pe care ea îl poartă asupra celor care tur după tur o dețin *(regina → ministru → Dupin → poliția → regina)*...

totul argumentând – din puterea pe care ea o conferă – că ei sunt pentru a pretinde acolo

...se poate interpreta – ceea ce eu fac – *dintr-o feminizare*. *(puterea pe care o conferă scrisoarea pune deținătorul în poziție de „deținere” („détention”) pasivă)*

Iată *darea* prea bine *de seamă* *(„compte rendu”)* despre ceea ce distinge *scrisoarea* de *semnificantul* însăși pe care ea îl poartă.

(„scrisoarea” conferă o putere fără ca vreodată mesajul (semnificația) pe care ea îl poartă să fie cunoscut nici evocat, ceea ce o distinge de „semnificanții” pe care ea îi conține)

În ce aceasta nu este să faci *metaforă* din epistolă, întrucât povestea consistă în faptul că acolo trece ca și truc *mesajul* căruia scrisoarea face acolo peripeție fără el. *(nu contează („compte”) aici decât periplul scrisorii, nu conținutul mesajului)* Critica mea, dacă ea are loc din a fi ținută drept *literară*, nu ar ști să poarte – eu mă încerc acolo – decât asupra a ceea ce Poe face, din a fi scriitor, la a forma un astfel de *mesaj pe scrisoare*. Este clar că la a nu-l spune ca atare acolo, aceasta nu este în mod insuficient, aceasta este cu atât mai mult în mod riguros că el o mărturisește.

(lăsând scrisoarea mută de orice conținut de mesaj în intriga poveștii, nepurtând luminare decât pe etapele traiectului acestei scrisori, Poe revelă „în mod riguros” statutul scrisorii: o „spunere” fără semnificație dar nu fără efecte)

Totuși elidarea *(semnificației)* nu s-ar ști de acolo să fie elucidată prin intermediul vreunei trăsături a psiho-biografiei sale: îndopată mai degrabă decât ea ar fi de acolo. Astfel psihanalistul care a frecat celelalte texte ale lui Poe, aici declară abandon al menajului său.

Nu mai mult textul meu mie *(seminarul despre „Scrisoarea furată”)* nu s-ar ști el rezolva prin a mea *(psiho-biografie)*: dorința pe care eu aș forma-o, de exemplu, de a fi citit în sfârșit în mod convenabil *(→ a citi Lacan ca și o (foarte!) lungă analiză)*.

Căci încă ar trebui pentru aceasta să dezvoltăm *ceea ce eu înțeleg că scrisoarea poartă (urmă a juisării)*, *pentru a sosi întotdeauna la destinația sa*.

Este sigur că precum de obicei psihanaliza aici primește de la literatură *(a lui Edgar Poe)* dacă ea prinde de acolo din *refulare* în resortul său, o idee mai puțin psiho-biografică. Pentru mine dacă eu propun psihanalizei *scrisoarea ca și „în suferință”*, aceasta este că ea *(psihanaliza)* arată acolo eșecul său.

Și este tocmai pe acolo *(prin eșecul său, acolo unde asta ratează)* că eu o luminez, atunci când eu invoc astfel luminile, aceasta este din a demonstra unde ea face „*gaură*”.

(„Luminile” fiind momentul istoric al emergenței Rațiunii, al raționalității clasice, al conștiinței transparente ei însăși, etc. Lacan obiectează acolo „rațiunea după Freud”, cea care luminează găurile raționalității clasice (vise, lapsusuri, uitări... și simptome!))

O știm de mult timp: nimic mai important *(decât gaura)* în optică, și cea mai recentă fizică a fotonului se înarmează de acolo.

(Cf. dezbaterii fizicienilor despre natura luminii: corpusculară (Plank și fizica cuantică) sau ondulatorie (interferențe ale lui Young))

Metodă pe unde psihanaliza *(i.e. a porni din găuri: simptome, lapsusuri, uitări...)* își justifică mai bine intruziunea sa, căci dacă critica literară se putea în mod efectiv reînnoi, aceasta ar fi din faptul ca psihanaliza să fie acolo pentru ca textele să se măsoare ei, *enigma fiind de partea sa*.

(enigma simptomului, a lapsusului, a actului ratat... ca și hieroglife, dar de asemenea enigma lui „4,2,3” a Sfinxului:

τί ἐστιν ὃ μίαν ἔχον φωνὴν τετράπουν καὶ δίπουν καὶ τρίπουν γίνεται

„Ce ființă, prevăzută împreună, are mai întâi patru picioare, apoi două picioare, și trei picioare apoi? (Apollodor, Bibliotecă, III, 5, 8) sau enigma „ființei”: Ἐπάμεροί τί δέ τις ! τί δ'οὔ τις ? σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος. O om dintr-o zi: Ce este ființa? Ce este non-ființa? Tu nu ești decât visul unei umbre. (Pindar (Pythice VIII, 99) trad. Faustin Colin)

Însă cei despre care nu este să spui de rău la a avansa că mai degrabă decât ei îl exersează, ei sunt de acolo exersați – la cel puțin din a fi prinși în corp – înțeleg rău cuvintele mele.

(Lacan a comparat aceste instituții la Biserica în care exersăm un „oficiu” cu ritualele sale „la ore fixe” („a spune slujba”), în care avem texte sacre al căror sens este autorizat prin „Doctorii Bisericii”, și în care o trebuie să ne supunem și să reproducem orbește doctrina. („Perinde ac cadaver” – în modul unui cadavru))

Eu opun la adresa lor *adevăr și știință*: este primul unde imediat ei recunosc oficiul lor, în vreme ce pe banca acuzaților, este tocmai adevărul lor cel pe care eu îl aștept. Eu insist la a corecta tirul meu dintr-*o știință în eșec*: așa cum spunem „*figure en abyme*” *(„cap în ceață”)*, aceasta nu este eșec al științei.

(Discursul analitic conduce la producția de S1, semnificant asemantic tăiat de orice știință (S2): a → S→/ S1◊ S2 → știință în eșec. Însă aceasta nu este un eșec al științei: există o știință inconștientă ale cărei eșecuri, rataje (lapsusuri, uitări...) sunt reușite care insistă, → adevăr (cf. primei fraze din „L'étourdit”: „Că spunem rămâne uitat în spatele a ceea ce se spune în ceea ce se aude (înțelege)”)).....

1971.05.19. Seminarul 18, „Despre un discurs care nu ar fi al semănului”, Lecția 8

Un anumit discurs, al meu, al analistului, determină funcții... funcțiile nu sunt determinate decât pornind de la un discurs...

La acel nivel al funcțiilor determinate de un anumit discurs pot stabili echivalența: „scrisul este juisarea”... de ce acest enunțat? Ca să-l puneți la probă și asta vă va duce mereu undeva, de preferință la ceva exact...

Adevărul nu progresează decât dintr-o structură de ficțiune. Din faptul că se promovează undeva o structură de ficțiune, care e propriu zis esența limbajului, ceva se poate produce, ce anume? Acest tip de interogare, de presare, de închidere, care pune adevărul la zidul verificării, dimensiunea științei, unde logica are nu o parte mică.

Oricare ar fi caracterul originar, fundamental fictiv, a ceea ce face materialul din care se articulează limbajul, e clar că există o cale a

verificării care se agață să sesizeze unde ficțiunea ne împiedică și ce anume o oprește.

Orice ar fi ceea ce ne-a permis să înscriem, logica progresului, această piedică e clar că e eficace ca să se înscrie în interiorul sistemului de ficțiune, se numește contradicție.

Inscriptibilul în raport cu verificarea, ceea ce a permis abandonarea a tot felul de alte premise pretins intuitive.

Efectul scrisorii de a feminiza pe oricine se află în UMBRA ei. Efectul presupune o lumină, Iluminismul de exemplu, ceea ce păstrează o structură de ficțiune. Ceea ce face lumina e ceea din ce pleacă câmpul ce se definește ca fiind al adevărului.

Logica, proiectul inscripției unei articulări logice, ea însăși, articularea logicii fiind incapabilă să definească ea însăși nici scopurile, nici principiul, nici orice ar fi care să semene unei materii. Foarte straniu... și foarte sugestiv...

Să aprofundăm ce e acel ceva care nu se situează decât din limbaj, să sesizăm că dacă poate în acel limbaj nimic din ceea ce nu se avansează niciodată decât greșit, ca nefiind un uzaj corect al limbajului, nu se poate enunța decât din a nu se putea justifica, sau din a se justifica cel mai confuz, prin tot felul de tentative cum e cea a divizării limbajului obiect și metalimbaj.

Tocmai din acest eșec se denunță ceea ce e articularea care are raportul cel mai strâns cu funcționarea limbajului, adică raportul sexual, nu se poate scrie...

1971.05.23. Intervenție asupra expunerii lui P. Delauny

„Momentul specular în cură, moment de ruptură” la Congresul Școlii freudiene din Paris despre „Tehnica psihanalitică”, Aix-en-Provence (dimineața)

Eu aș vrea pur și simplu să marchez totuși pericolul care există întotdeauna la a face o alegere ca și aceasta acolo de centraj, care comportă întotdeuna o anumită uitare a acestei ireductibile ternarități a

gravitației psihanalitice. Voi știți că nu există nimic mai dificil decât faptul de a pune în ecuație la nivelul gravitației un raport ternar; și asta nu este decât o evocare, de altfel, pentru că în mod foarte precis nu este despre asta că este vorba în analiză; aceasta este mai complicat încă întrucât această ternaritate are un întreg abis între trecerile sale.

1971.06.09. „Un bărbat și o femeie”, note pregătitoare la lecția 9 a seminarului 18, „Despre un discurs care nu ar fi al seamănului”, din 9 iunie 1971

Un bărbat și o femeie pot să se înțeleagă, eu nu spun că nu. Ei pot, ca atare, să se înțeleagă strigând.

Ceea ce se întâmplă în cazul în care ei nu reușesc să se înțeleagă altfel.

Altfel, adică pe o afacere care este gajul înțelegerii lor.

Aceste afaceri nu lipsesc...

(unde este inclusă în ocazie, aceasta este cea mai bună, înțelegerea la pat).

Aceste afaceri nu lipsesc, cert așadar, însă este tocmai în aceasta că ele lipsesc de ceva: adică de a se înțelege ca bărbat, ca femeie, ceea ce ar vrea să spună: în mod sexual.

Bărbatul și femeia nu s-ar înțelege ei astfel decât la a tace? Nu este nici măcar vorba.

Căci bărbatul, femeia nu au nici o nevoie să vorbească pentru a fi prinși într-un discurs. Ca atare, ei sunt fapturi de discurs.

...

Mai degrabă aș insista pe faptul că *die Bedeutung des Phallus (semnificația falusului)* este „în realitate” un pleonasm. Nu există în limbaj altă *Bedeutung* decât falusul.

...

Metafora paternă, așa cum am demonstrat-o de mult timp, acoperă falusul, adică juisarea în calitatea în care ea este seamăn. Tocmai în aceasta ea este sortită eșecului. Nu există tată simbolic, oare nu am

remarcat-o noi, în articularea în care am diferențiat frustrare pe de-o parte, castrare, privare pe de alta. Tatăl nu ar ști nici măcar să enunțe legea, chiar dacă în mod istoric el o părea: el nu poate decât s-o servească. Tatăl legislator este în mod automat forclus, eu am subliniat-o pentru Schreber. Nu există decât un tată imaginar, tatăl spus ideal, pentru a constitui agentul privării, care nu poartă decât asupra obiectelor simbolice.

...

Mi se pare imposibil, - aceasta nu este în van că lovesc încă de la intrare pe acest cuvânt -, să nu sesizezi schiza care separă mitul lui Oedip de *Totem și Tabu*.

Dau jos cărțile mele: este faptul că primul este dictat lui Freud prin insatisfacția istericei, al doilea prin propriile sale impasuri.

Despre micul băiat, nici despre mamă, nici despre tragicul pasajului de la tată la fiu, pasaj al ce dacă nu al falusului? Despre ceea ce face stofa primului, nici o urmă în al doilea.

Acolo tatăl juisează (termen voalat în primul mit prin putere), tatăl juisează de toate femeile, până ce fiii săi îl fac să cadă, nepunându-se acolo fără să se fi înțeles. După care nici unul nu îi succedă în lăcomia sa de juisare. Sfârșitul se impune din ceea ce se întâmplă în retur: faptul că fiii îl devoră, fiecare în mod necesar neavând decât o parte, și din acest fapt însăși totul făcând o comuniune. Este pornind de acolo faptul că se produce contractul social: nici unul nu va atinge nu la mama sa, căci *(Notă Manuscrisă: este precizat... că doar printre fii cei mai tineri sunt încă)* în harem. *(NM: Aceasta deci nu mai este)* femeile tatălui ca atare *(NM: cele care sunt privite de interzis)*. Dacă astfel este prea bine originea legii, aceasta nu este a legii zise a incestului matern totuși dată ca și inaugurală în psihanaliză, atunci când în fapt (pusă de o parte o anumită lege a lui Manu care o sancționează dintr-o castrare reală), ea este mai degrabă elidată peste tot.

Eu nu contest aici nicidecum bine-fondatul profilactic al interzisului analitic. Eu subliniez că el nu este în mod mitic justificat *(NM: de*

Freud) și că straniul începe la faptul că Freud, nici nimeni altcineva de altfel, nu pare să își de-a seama de asta.

1971.06.09. Seminarul 18, „Despre un discurs care nu ar fi al semănului", lecția 9

Mai degrabă aș insista asupra faptului că „*Die Bedeutung (semnificația) des Phallus*" este în realitate un pleonasm:

nu există în limbaj altă Bedeutung decât falusul.

Limbajul în funcția sa de existând *nu conotează* în ultimă analiză...

am zis „*conotează*" nu-i așa!

...decât imposibilitatea de a simboliza raportul sexual la ființele care îl locuiesc – care locuiesc limbajul – în rațiunea faptului că *este tocmai din acest habitat faptul că ei au vorbirea*.

...

Mi se pare imposibil...

aceasta nu este în van că lovesc încă de la intrare pe acest cuvânt

...să nu sesizezi schiza care separă *mitul lui Oedip* de „*Totem și Tabu*".

Dau jos imediat cărțile mele:

primul *(mitul lui Oedip)* este dictat la Freud prin insatisfacția istericei, al doilea *(Totem și Tabu)* prin propriile sale impasuri.

Nici despre micul băiat, nici despre mamă, nici despre tragicul pasajului de la tată la fiu – nu-i așa? - pasaj al ce dacă nu al *falusului*.

Despre ceea ce a putut face stofa primului mit, nici o urmă în al doilea.

Acolo, în *Totem și Tabu*, tatăl juisează...

termen care este voalat în primul mit prin putere

...tatăl juisează de toate femeile, până ce fiii săi îl fac să cadă, nepunându-se acolo fără o înțelegere prealabilă, după care nici unul nu îi succedă în lăcomia sa de juisare.

Sfârșitul se impune din ceea ce se întâmplă în retur: faptul că fiii îl devoră, fiecare în mod necesar neavând decât o parte, și din acest fapt însăși, totul făcând *o comuniune*.

Este pornind de acolo faptul că se produce *contractul social*: nici unul nu va atinge, nu la mamă aici...

este bine precizat în *„Moise și Monoteismul”,* din pana lui Freud el însuși, că doar printre fii, cei mai tineri fac încă listă în harem

...aceasta nu mai este deci mamele, ci *femeile tatălui* ca atare, cele care sunt privite prin interzis.

Mama nu intră în joc decât pentru întocmai bebelușii săi, care sunt sămânță de erou.

Însă dacă este astfel că se face, la înțelege Freud, originea Legii, aceasta nu este a legii zise a incestului matern, totuși dată ca și inauguralã în psihanaliză. Atunci când în fapt...

este o remarcă, nu-i așa

...pusă de o parte o anumită „*lege a lui Manu*” care pedepsește din castrare reală: „*se va duce din asta spre vest cu testiculele sale în mână*”, tot asta, bun, această lege a incestului matern este mai degrabă elidată peste tot.

Eu nu contest aici nicidecum bine-fondatul profilactic al interzisului analitic, eu subliniez că la nivelul unde Freud articulează ceva despre el: Totem și Tabu – și Dumnezeu știe dacă el ținea acolo, nu-i așa - el nu justifică în mod mitic acest interzis. Straniul începe la faptul că Freud, și de altfel nici nimeni altcineva, nu pare să își fi dat seama de asta.

...

Metafora paternă, așa cum am demonstrat-o de mult timp, acoperă falusul, adică juisarea în calitatea în care ea este seamăn.

Este prea bine tocmai în aceasta că ea este sortită eșecului. Nu există tată simbolic, oare nu am remarcat-o noi, în articularea din care eu am diferențiat frustrare pe de-o parte, castrare, privare pe de alta.

Tatăl nu ar ști nici măcar să enunțe legea, chiar dacă în mod istoric el o

părea: el nu poate decât s-o servească. Tatăl legislator este în mod automat forclus, eu am subliniat-o pentru Schreber.

Nu există decât un tată imaginar, tatăl spus ideal, pentru a constitui agentul privării, care nu poartă decât asupra obiectelor simbolice.

1971.06.16. Seminarul 18, „Despre un discurs care nu ar fi al seamănului", Lecția 10

Voi încerca azi să fixez sensul acestei rute pe care v-am dus acest an sub titlul de Despre un discurs care nu ar fi al seamănului.

Această ipoteză... căci este la condițional că acest titlu se prezintă... această ipoteză este cea din care se justifică orice discurs.

Nu omiteți că anul trecut am încercat să articulez în patru discursuri tipice, acele discursuri care sunt cele cu care voi aveți de-a face, într-o anumită ordine instaurată care bineînțeles nu justifică ea însăși decât din istorie.

Dacă le-am spart în patru, este ceea ce eu cred să fi justificat din dezvoltarea pe care le-am dat-o și din forma pe care într-o anumită scriere zisă Radiofonie, paradoxal... nu chiar atât dacă ați fi înțeles ceea ce am spus ultima dată... o anumită ordine deci din care această scriere vă amintește termenii.

...

Eu ultima dată am articulat aceasta:

că în sumă, la a lua lucrurile din punctul care poate într-adevăr fi interogat din ceea ce este din *discursul* cel mai comun, că dacă noi vrem, nu să împingem la termenul său ceea ce lingvistica ne indică, ci întocmai să-l extrapolăm, adică să ne dăm seama:

că nimic din ceea ce limbajul ne permite să facem nu este niciodată decât *metaforă* sau prea bine *metonimie*,

că *ceva*-ul pe care orice vorbire ar fi pretinde o clipă să denumească nu poate niciodată decât să trimită la o *conotație*,

și că dacă există ceva care poate în ultim termen să se indice ca și ceea ce din orice funcție asamblată *(„appareillée” – împerecheată, asortată, reunită)* a limbajului se denotă, eu am spus-o ultima dată, *nu* există decât o *Bedeutung*: „*Die Bedeutung des Phallus*”, este acolo – singur doar – ceea ce este, din limbaj, denotat.

Denotat bineînțeles, însă fără ca *niciodată ceva să răspundă*, întrucât dacă există ceva ce caracterizează *falusul*, asta nu este, nu de a fi „*semnificantul lipsei*” așa cum unii au crezut să poată înțelege anumite dintre cuvintele mele, ci de a fi în mod sigur în orice caz ceea din ce nu iese nici o vorbire.

Sinn și *Bedeutung*, este tocmai de acolo, eu am reamintit-o ultima dată, este de la această opoziție articulată de logicianul cu adevărat inaugural care este Frege, *Sinn și Bedeutung definesc modele* care merg mult mai departe decât cele de *conotație* și *denotație*.

Multe lucruri în acest articol din care Frege instaurează cei doi versanți: al lui *Sinn* și al lui *Bedeutung*.

Multe lucruri sunt de reținut, și în mod special pentru un analist.

Căci în mod sigur fără o referință logică...

și care bineînțeles nu poate să-și fie suficientă din logica clasică, din logica aristoteliană

...fără o referință logică, este imposibil de a găsi punctul just în materiile pe care eu le avansez.

...

Ne este foarte ușor de a face aici legătura cu ceea ce am indicat adineaori. Eu v-am făcut remarcat faptul că *falusul* este aceasta care ne pune pe calea acestui punct pe care eu îl desemnez, aici accentuat: este faptul că *numele*...

numele „*name*” și numele „*noun*”, însă nu vedem bine lucrurile decât la nivelul numelui propriu

...*numele*, aceasta este ceea ce *cheamă* – însă la ce? – *aceasta este ceea ce cheamă la a vorbi*.

Și este prea bine ceea ce face privilegiul *falusului*, este faptul că îl putem chema în neștire *(„éperdument” – în mod pierdut, abandonat, în mod înnebunit)*, el va spune întotdeauna nimic.

...

Însă în sfârșit, nu există decât sub acest unghi că eu am închipuit *metafora paternă*.

Dacă am scris undeva că „*Numele Tatălui este falusul*”...

Dumnezeu știe ce freamăte de oroare aceasta a evocat la câteva suflete pioase

... aceasta este în mod precis pentru că la această eu dată nu-l puteam articula mai bine.

Ceea ce este sigur este că *este falusul* bineînțeles, însă că este totuși *Numele Tatălui*.

Ceea ce este *numit* Tată, *Numele Tatălui*, dacă acesta este un nume care, el, are o eficacitate, aceasta este în mod precis pentru că cineva se ridică pentru a răspunde.

Sub unghiul a ceea ce se petrecea în determinarea psihotică a lui Schreber, aceasta este în calitate de *semnificant*, semnificant capabil de a da un sens la *dorința mamei*, faptul că în mod justificat eu puteam situa *Numele Tatălui*.

$$\frac{\text{Nom du Père}}{\text{Désir de la Mère}} \quad \frac{\text{Désir de la Mère}}{\text{Signifié au sujet}} \longrightarrow \text{Nom du Père}\left(\frac{\text{A}}{\text{Phallus}}\right)$$

...

Tatăl, nu doar este castrat, însă el este în mod precis castrat până la punctul de a nu fi decât un număr *(un numéro)*.

Aceasta se indică absolut clar în dinastii: adineaori vorbeam despre un rege, eu nu mai știam cum să-l numesc: George III sau George IV.

Gândiți foarte bine, aceasta este întocmai ceea ce mi se pare cel mai tipic, în această prezentare a paternității, adică faptul că în realitate este așa că asta se petrece: George I, George II, George III, George IV.

Însă în sfârșit, este prea bine evident că asta nu epuizează problema, pentru că nu există doar *numărul („le numéro” – numărul este o cifră sau un număr care servește la a indica locul a cineva sau a ceva într-o serie, numărul ordinal)*: există *un număr („le nombre” – numărul trimite la cantitatea, valoarea sau mărimea a ceva, iar, într-un sens mai restrâns care îl distinge de cifră, numerele sunt compuși din mai multe cifre, cifra este pentru număr ceea ce litera este pentru cuvânt, numărul cardinal)*.

...

Din aceasta, vedeți voi, ceea ce rezultă...

eu sunt forțat să merg puțin repede, pentru că ora se avansează

...este că dacă noi definim *isterica* prin aceasta care definește – asta nu îi este particular – nevrozatul, adică *evitarea castrării*: există mai mute moduri de a o evita.

Isterica are acest procedeu simplu, este faptul că ea o unilateralizează de cealaltă parte, de partea partenerului, să zicem că *istericei* îi trebuie *partenerul* castrat. Ca el să fie castrat, este clar că este la principiul posibilității de juisare a *istericei*.

Însă este încă prea mult: dacă el era castrat, el ar fi avut poate o mică șansă...

întrucât *castrarea este* întocmai ceea ce eu am emis adineaori, ca și fiind *ceea ce permite raportul sexual*

...trebuie ca el să fie doar ceea ce răspunde la locul *falusului*.

1971.11.04. Seminarul 19a, „Știința psihanalistului”, lecția 1

Pentru a veni din asta la știință, eu am făcut remarcat într-un timp deja îndepărtat aceasta: faptul că *ignoranța* poate fi considerată – în budism – ca și o pasiune. Aceasta este un fapt care se justifică cu puțină meditație, însă cum aceasta nu este punctul nostru forte – meditația –

nu există pentru a o face cunoscut decât o experiență. Aceasta este o experiență pe care eu am avut-o – marcantă! Acum mult timp, întocmai, la nivelul sălii de gardă.

...

În această epocă, după toată această ignoranță...

nu uitați că atunci când eu vorbesc despre ignoranță, eu tocmai am spus că aceasta este o pasiune, aceasta nu este pentru mine o mai puțină valoare, aceasta nu este nu mai mult un deficit, aceasta este alt lucru

...ignoranța este legată la știință. Aceasta este un mod de a o stabili, de a face din asta o știință stabilită.

De exemplu atunci când se voia a fi medic într-o epocă, care bineînțeles era la sfârșitul unei epoci, ei bine aceasta este normal să se fi vrut...

în sfârșit la această epocă se avea puțin încă din orientare

...să se fi vrut a beneficia, a arăta, a manifesta, o ignoranță dacă eu pot spune consolidată.

Aceasta spus, după tot ceea ce eu tocmai v-am spus despre ignoranță, voi nu vă veți uimi că eu fac remarcat faptul că „*ignoranța doctă*”, așa cum se exprima un anumit cardinal...

la timpul unde acest titlu nu era un certificat de ignoranță,

...un anumit cardinal numea *„ignoranța doctă” știința cea mai elevată*. Acesta era Nicolas de Cues, pentru a-l reaminti în trecere.

Astfel încât corelația ignoranței și științei este ceva din care noi trebuie să pornim în mod esențial, și să vedem că după tot, faptul că ignoranța, așa, pornind de la un anumit moment, într-o anumită zonă, poartă știința la nivelul său cel mai jos, aceasta nu este vina ignoranței, aceasta este chiar contrariul.

De ceva timp în medicină, ignoranța nu mai este destul de *doctă* pentru ca medicina să supraviețuiască din altceva decât din superstiții. Asupra sensului acestui cuvânt, și în mod precis privind în ocazie medicina, eu voi reveni poate imediat, dacă eu am timpul.

...

Inconștientul – am spus eu – *este structurat ca și un limbaj*, un limbaj care? Și pentru ce am spus eu un limbaj?

Pentru că în fapt de limbaj, noi începem să cunoaștem din asta un capăt: vorbim despre *limbaj-obiect* în logică, matematică sau nu, vorbim despre *metalimbaj*, vorbim chiar despre *limbaj* de ceva timp la nivelul biologiei, vorbim despre *limbaj* de-a lungul și de-a latul.

Pentru a începe, eu spun că dacă eu vorbesc despre limbaj aceasta este pentru că este vorba despre trăsături comune la a se întâlni în *lalimbă*, *lalimba* fiind ea însăși supusă *(„sujette”)* la o foarte mare varietate, există totuși constante.

Limbajul despre care este vorba, așa cum eu am luat timpul, grija, osteneala și răbdarea de a-l articula, aceasta este limbajul unde o putem distinge codul, de mesaj, între altele.

Fără această distincție minimă, nu există loc pentru vorbire *(„parole”)*. Aceasta este tocmai pentru ce atunci când eu introduc acești termeni, eu îi intitulez din „*Funcție și câmp al vorbirii („parole”)*...

pentru *vorbire*, *aceasta este funcția*

...și al limbajului...

pentru *limbaj*, *aceasta este câmpul*.

Vorbirea definește locul a ceea ce numim adevărul.

Ceea ce eu marchez încă de la intrarea sa, pentru uzajul pe care vreau să-l fac din asta, *aceasta este structura sa de ficțiune, adică la fel de bine de minciună*.

În adevăr, aceasta este cazul de a o spune, *adevărul nu spune adevărul* – nu pe jumătate! – decât într-un caz: aceasta este atunci când el spune „*eu mint*”. Aceasta este singurul caz unde o suntem siguri că el nu minte, pentru că el este presupus a o ști.

Însă în mod Altfel, adică *în mod Altfel* cu un mare A, este prea bine posibil *ca el să spună* totuși *adevărul fără a o ști*.

Aceasta este tocmai ceea ce eu am încercat să marchez din al meu mare S, paranteză de mare A în mod precis, și barat: S(Ⱥ).

...

Ceea ce Freud ne spune.

El nu ne-o spune așa, în crud, în clar, așa cum o putem spune acum, acum când doctrina și-a defrișat un foarte mic puțin calea sa și când știm că nu există din act decât ratat și că aceasta este chiar singura condiție a unui seamăn de a reuși.

Aceasta este prea bine ceea în ce suicidul merită obiecție: aceasta este faptul că nu avem nevoie ca asta să rămână o tentativă pentru ca aceasta să fie de orice mod ratat, în mod complet ratat din punctul de vedre al *juisării*.

Poate că budiștii, cu bidoanele lor de esență – căci ei sunt la pagină – nu știm nimic din asta căci ei nu revin să poarte mărturie.

...

Însă în sfârșit acest raport *știința / adevărul* sau cum veți vrea: *adevărul / știința*, aceasta este ceva la care noi nici măcar nu am început de a avea nici cel mai mic început de adeziune, așa cum despre ceea ce este din asta despre medicină, despre psihiatrie și despre o grămadă de alte probleme.

1971.12.02. Seminarul 19a, „Știința psihanalistului”, lecția 2

Dacă există un lucru care este cert, aceasta este că eu nu am putut, aceste trei discursuri (H, U, M) să le articulez într-un fel de *matem* decât pentru că *discursul analitic* (A) a apărut. Și atunci când eu vorbesc despre *discursul analitic*, eu nu sunt în pe cale să vă vorbesc despre ceva de ordinul cunoașterii, există mult timp de când am fi putu să ne dăm seama de faptul că discursul cunoașterii este o metaforă sexuală și să îi dăm consecința, adică faptul că întrucât *nu există raport sexual*, *nu există nici cunoaștere*.

...

Și ceea ce definește un discurs, ceea ce îl opune la *vorbire („parole”)*, eu spun...

pentru că este tocmai aceasta ceea ce este *matemul*

...eu spun că este ceea ce determină, pentru abordarea *vorbindă („parlante”)*, ceea ce determină *Realul*.

Și *Realul* despre care eu vorbesc este în mod absolut inabordabil în afară decât pe *o cale matematică*, adică reperând...

pentru aceasta nu există altă cale decât *acest discurs, ultim venit din cele* 4, cel pe care eu îl definesc ca și *discursul analitic* și care permite într-un mod despre care ar fi excesiv să spui că el este consistent, absolut contrariul

...dintr-un abis *(„béance” – deschizătură)* – și în mod propriu *cel* care se exprimă din tematica *castrării* – faptul că se poate de unde se asigură *Realul* din care ține tot acest discurs.

1971.12.08. Seminarul 19b, „...Sau mai rău”, lecția 1

https://www.youtube.com/watch?v=O2lWEQjr20g&list=PLckdIIl6fdySVNkAtenLbmcHosokMrcSr&index=11

Poate totuși unii dintre voi au înțeles-o, „...*Sau mai rău*”, în sumă aceasta este ceea ce eu pot întotdeauna face.

Este suficient ca eu s-o arăt pentru a intra în viul subiectului. Eu o arăt în sumă în fiecare clipă.

Pentru a nu rămâne în acest *sens* care ca și *orice sens* – voi o atingeți din deget, eu gândesc - *este o opacitate*, eu tocmai o voi comenta deci în mod textual.

„...*Sau mai rău*”: s-a întâmplat ca unii să citească rău, ei au crezut că era *sau mai răul*.

Aceasta nu este absolut deloc la fel. *Mai rău*, aceasta este tangibil, aceasta este ceea ce numim un adverb ca și „*bine*” sau „mai bine”.

Spunem „*eu fac bine*”, spunem „*eu fac mai rău*”.

Aceasta este un adverb, însă dezlegat, dezlegat de ceva care este chemat la ceva loc, întocmai *verbul*, *verbul* care este aici înlocuit prin cele trei

puncte. Aceste trei puncte care se referă la uzajul, la uzajul comun *(„ordinaire”)* pentru a marca...

aceasta este curios, însă asta se vede în toate textele imprimate

...pentru a face un *loc vid*.

Asta subliniază importanța acestui *loc vid*.

Și asta demonstrează la fel de bine că aceasta este singurul mod de a spune ceva cu ajutorul limbajului.

Și această remarcă, faptul că vidul este singurul mod de a prinde ceva cu limbajul, aceasta este întocmai ceea ce ne permite de a penetra în natura sa, la limbajul.

La fel de bine – voi o știți – din momentul în care logica a ajuns la a se înfrunta la ceva, la ceva ce suportă o referință de adevăr, aceasta este atunci când ea a produs noțiunea de „*variabilă*”.

Aceasta este o *variabilă aparentă*.

Variabila aparentă x este întotdeauna constituită prin aceasta că x-ul, în ceea despre ce este vorba, marchează un loc vid.

Condiția ca asta să meargă, aceasta este să punem acolo în mod exact același semnificant la toate locurile rezervate vide.

Aceasta este singurul mod din care limbajul ajunge la ceva și aceasta este pentru ce eu m-am exprimat în această formulă „*faptul că nu există din metalimbaj*”. Ce anume asta vrea să spună?

Ar părea că aceasta spunând, eu nu formulez decât un paradox, căci de unde este aceasta faptul că eu aș spune-o? Întrucât eu o spun *în limbaj*, asta ar fi deja în mod suficient a afirma faptul că există din asta unul de unde eu pot s-o spun. Nu este din asta în mod evident nimic totuși.

Metalimbajul, așa cum bineînțeles este necesar ca să-l elaborăm ca și o ficțiune de fiecare dată când este vorba de logică, aceasta este adică faptul că forjăm la interiorul discursului ceea ce numim „*limbajul-obiect*”, mijlocind ce aceasta este limbajul ceea ce devine „*meta*”, eu înțeleg discursul comun fără care nu există nici un mijloc însăși de a stabili această diviziune.

„*Nu există metalimbaj*” neagă faptul că această diviziune este tenabilă.

Formula forclude în limbaj faptul că exista acolo *discordanță*.

Ce anume este ceea ce ocupă deci acest spațiu vid, în titlul pe care eu l-am produs pentru a vă reține?

Eu am spus: în mod forțat *un verb*, întrucât un adverb există. Atât doar că aceasta este un verb elidat prin trei puncte.

Și asta în limbaj, pornind din momentul unde îl interogăm în logică, aceasta este singurul lucru pe care nu-l putem face.

Verbul în ocazie nu este dificil la a găsi, este suficient de a face să basculeze litera care începe cuvântul *mai rău („**p**ire”)*, asta face: *a spune („**d**ire”)*.

...

În mod natural mie mi-ar place, mi-ar place prea bine, mi-ar place mult mai bine, mi-ar place să salvez ticăloșia voastră naturală care este prea bine ceea ce există din cel mai simpatic, însă care din nefericire, „*din nefericire întotdeauna reîncepând*” cum spune altul *(Sisif?)*, vine din asta întotdeauna la a se reduce la *prostie („bêtise”)* prin efectul însăși al acestui discurs care este cel pe care eu îl demonstrez.

Ceea în ce voi trebuie să simțiți, asupra clipei, faptul că există cel puțin două moduri de a-l demonstra acel discurs.

Rămânând deschis ca al meu mod din asta să fie încă un al treilea.

Nu trebuie să mă forțați la *a insista*, bineînțeles, asupra acestei energetici a ticăloșiei și a prostiei, la care eu nu fac niciodată aluzie decât îndepărtată.

Din punct de vedere al energeticii, bineînțeles asta nu ține. Ea este în mod pur metaforică.

Însă ea este din această vină a *metaforei* din care ființa vorbitoare subzistă, eu vreau să spun că ea face pentru ea pâinea și drojdia.

...

Așadar să încercăm să avansăm. Văzută ora eu nu aș putea decât să indic rapid aceasta: faptul că pentru ceea ce este din asta despre tot ceea ce se

pune ca și acest raport sexual, incitându-l, instituindu-l, printr-un fel de ficțiune care se numește mariajul, regula ar fi bună ca psihanalistul să-și spună, asupra acestui punct: „*ca ei să se descurce cum vor putea*”.

Aceasta este tocmai asta ceea ce el urmează în practică. El n-o spune, nici chiar nu și-o spune printr-un fel de falsă rușine, căci el se crede a trebui să palieze la toate dramele. Aceasta este o moștenire de pură superstiție: *el face medicul*.

Niciodată medicul nu se amestecase din a asigura fericirea conjugală și, cum psihanalistul nu și-a dat încă seama *că nu există raport sexual*, în mod natural rolul de „*Providență a menajurilor*” îl bântuie.

Tot asta, nu-i așa...

falsa rușine, superstiția și incapacitatea de a formula o regulă precisă asupra acestui punct, cea pe care eu tocmai am enunțat-o acolo: „*ca ei să se descurce*”

...relevă de necunoașterea a aceasta pe care experiența sa i-o repetă, însă eu aș putea chiar spune i-o repetă neîncetat *(„serine”)*: *faptul că nu există raport sexual*.

...

Este oare faptul că tot ceea ce logica a desenat, la a raporta limbajul la ceea ce este pus din *real*, nu ne-ar permite de a repera în anumite linii la a inventa...

și aceasta este tocmai acolo efortul teoretic pe care eu îl desemnez din această *ușurință („aisance” – stare de confort care permite de a beneficia de confort material, prosperitate, capacitate, facilitate naturală, agilitate, sponatneitate, talent)* care ar găsi *o insistență*

...este oare faptul că nu este posibil aici de a găsi orientare?

1971.12.15. Seminarul 19b, „...Sau mai rău”, lecția 2

Nu există totuși nimic autentic decât prostia.

...

Nu trebuie confundat în mod natural: *relații sexuale* nu există decât asta, însă *întâlniri sexuale*, aceasta este întotdeauna ratat, chiar și mai presus de toate atunci când aceasta este un act. Bun, în sfârșit să trecem... *(Râsete)*

...

Pentru ce spermatozoizii de bărbați sunt ei întocmai cei pe care-i poartă bărbatul?

Pentru că, cum sunt spermatozoizii de bărbat cei care fac bărbatul, noi suntem într-un cerc care se învârte acolo! Însă ce contează, putem scrie asta.

Atât doar că asta nu are nici un raport cu orice ar fi care poate să se scrie, dacă eu pot spune, cu sens *(„de sensé" – judicios și logic)*, adică care să aibă un raport la *real*.

Nu este pentru că aceasta este biologic că aceasta este mai *real*:

aceasta este fructul științei care se numește biologică.

Realul este alt lucru:

Realul este ceea ce comandă toată funcția semnificanței.

Realul este ceea ce voi întâlniți întocmai: *din a nu putea, în matematică, să scrieți nu contează ce*.

Realul este ceea ce interesează aceasta: *faptul că în ceea ce este funcția noastră cea mai comună voi vă scăldați în semnificanță*.

1972.01.06. Seminarul 19a, „Știința psihanalistului", lecția 3

Repetiția nu poate în mod evident începe decât la a doua oară, care se găsește...

din faptul că dacă nu exista din asta a doua, nu ar exista din asta prima

...care se găsește așadar a fi cea care inaugurează *repetiția*: aceasta este istoria lui 0 și 1.

Numai cu 1, nu poate exista repetiție, astfel încât pentru ca să fi existat *repetiție*, pentru ca asta să nu fie deschis, trebuie să existe din asta o a treia. Aceasta este ceea despre ce se pare a se fi dat seama apropo de

Dumnezeu: el nu începe, s-a pus timpul la a se da seama sau prea bine o știam dintotdeauna însă asta nu a fost notat, pentru că după tot, nu se poate jura de nimic în acest sens, însă în sfârșit dragul meu prieten Kojève insista mult asupra acestei chestiuni a *Trinității creștine*.

Oricum ar fi din asta există în mod evident o lume, din punctul de vedere a ceea ce ne interesează... și ceea ce ne interesează este analitic ...între a doua oară care este ceea ce am crezut a trebui sublinia din termenul de „*nachträg*”: *după-lovitura („l'après-coup” – după aceea, ulterior, mai târziu, după ce s-a întâmplat, reinterpretarea și restructurarea evenimentelor trecute în funcție de noile experiențe trăite)*

Aceasta sunt în mod evident lucruri pe care eu nu le voi relua – nu aici – decât la seminarul meu, eu voi încerca să revin acolo acest an.

Aceasta este important pentru că aceasta este tocmai în asta că există o lume între ceea ce aduce psihanaliza și ceea ce aduce o anumită tradiție filosofică care nu este cert neglijabilă, mai ales atunci când este vorba despre Platon care a subliniat bine valoarea *dyadei*.

Eu vreau să spun că pornind de la ea, totul degringolează.

Ce anume este ceea ce degringolează. El trebuia s-o știe, însă el nu a spus-o.

Orice ar fi din asta, asta nu are nimic de-a face cu *nachtrag*-ul analitic, al doilea timp.

În ceea ce privește al treilea căruia eu tocmai v-am subliniat importanța, asta nu este doar pentru noi că el o ia, aceasta este pentru Dumnezeu el însuși.

Într-un timp, și apropo de o anumită tapiserie care era etalată la *Muzeul de Arte Decorative*, care era prea bine frumoasă, pe care eu am incitat pe toată lumea să meargă s-o vadă, vedem acolo *Tatăl* și *Fiul* și *Spiritul Sfânt* care erau reprezentați în mod strict sub aceeași figură, figura unui personaj destul de nobil și cu barbă, ei erau 3 la a se între-privi, asta face mult mai multă impresie decât de a vedea pe cineva în fața imaginii sale.

Pornind de la 3 asta începe să facă un anumit efect.

Din punctul nostru de vedere de subiecți, ce anume este ceea ce poate prea bine să înceapă la 3 pentru Dumnezeu el însuși?

Aceasta este o veche întrebare pe care eu am pus-o foarte repede din timpul în care eu am început învățământul meu.

Eu am pus-o foarte repede și apoi eu nu am reînnoit-o, eu vă voi spune imediat pentru ce: aceasta este faptul că asta nu este în mod evident decât pornind de la 3 că el poate crede în el însuși.

Pentru că aceasta este destul de curios, aceasta este o întrebare care nu a fost niciodată pusă după cunoștiința mea „*Este oare că Dumnezeu crede în el?*”.

...

Există din sens, însă nu există din asta din *comun*.

Nu există probabil nici măcar unul singur dintre voi care mă înțelegeți *în același sens*.

De altfel eu mă sforțez ca *acestui sens*, accesul să nu-i fie prea ușor, astfel încât voi să trebuiască să puneți din al vostru, ceea ce este o

secreție salubră, și chiar terapeutică: *secretați* sensul cu vigoare și veți vedea cât de mult viața devine mai ușoară!

Este prea bine pentru asta că eu mi-am dat seama despre existența *obiectului(a)* din care fiecare dintre voi îi are germenul în potență.

Ceea ce face forța lui, și din aceeași lovitură forța fiecăruia dintre voi în particular, aceasta este faptul că *obiectul(a)* este absolut străin la chestiunea sensului.

Sensul este o mică mâzgăleală pe acest *obiect(a)* cu care voi aveți fiecare atașul *(„attache" – atașamentul)* vostru particular.

Asta nu are nimic de-a face, nici cu *sensul* nici cu *rațiunea*.

...

Grație a ce *discursul capitalismului*, înflorește peste tot unde guvernează forma de stat marxist...

Ceea ce distinge *discursul capitalismului* este aceasta: *Verwerfung*, *rejecția („rejet" – faptul de a arunca, refuza, eliminare, excludere, respingere), rejecția în afara tuturor câmpurilor simbolicului* cu ceea ce eu deja am spus că asta are ca și consecință. *Rejecția* a ce? A *castrării*.

Orice ordin, orice discurs, care se aliază *(„s'apparente" – a se alia, în special prin căsătorie, a avea caractere comune, a stabili legături de rudenie între cineva și altcineva sau un grup social)* din capitalism lasă la o parte ceea ce noi vom numi în mod simplu lucrurile iubirii, bunii mei prieteni. Voi vedeți asta, nu-i așa, aceasta este un nimic!

Aceasta este prea bine pentru asta că două secole după această alunecare *(„glissement" – glisare)*...

s-o numim „*calvinistă*", după tot pentru ce nu?

...castrarea a făcut în sfârșit intrarea sa disruptivă *(„irruptive")* sub forma *discursului analitic*.

În mod natural *discursul analitic* nu a fost încă făcut *(„foutu", „foutre" – spart, obosit, ratat, ruinat, rău, murdar, detestabil, aranjat, capabil,*

a arunca cu violență, a da, a pune, a munci, a face, a face dragoste, spermă, secreție vaginală) din a da din asta măcar o schiță de articulare

Iată în numele a ce...

purtat printr-un fel, o specie de *bruhaha („brouhaha" – zgomot de voci confuze emanând dintr-o mulțime, rumoare, tumult)* care se produsese undeva de partea psihanaliștilor

...eu am fost adus la a introduce ceea ce exista din evident în noutatea psihanalitică, adică faptul că era vorba despre *limbaj* și că aceasta era un nou *discurs*.

Așa cum eu v-am spus-o, în sfârșit *obiectul(a) în persoană*, adică această poziție în care nici măcar nu putem spune că se poartă psihanalistul: el este purtat acolo prin analizantul său.

Întrebarea pe care o pun este: cum anume un analizant poate vreodată avea dorința de a deveni psihanalist.

Aceasta este de negândit!

Ei ajung acolo...

ca și bilele anumitor jocuri de *tric-trac* așa cum voi știți bine, care sfârșesc prin a cădea în mașină

...ei ajung acolo fără a avea nici cea mai mică idee despre ce li se întâmplă. În sfârșit, odată ce ei sunt acolo, ei sunt acolo, și există la acest moment acolo, totuși ceva ce se trezește, tocmai pentru asta eu i-am propus studiul.

Oricum ar fi, la epoca unde s-a produs acest vârtej printre bile, nu putem spune în ce veselie am scris eu această „*Funcție și câmp la vorbirii și limbajului*".

...

„Între bărbat și femeie, există iubirea,

Între bărbat și iubire,...

Voi nu ați remarcat-o niciodată, nu-i așa, acest truc acolo, în lucrul *(„machin” – lucru sau persoană pe care nu vrem sau nu putem numi)* lui!

...există o lume.

Între bărbat și lume, există un zid.” *(Antoine Tudal în „Paris în anul 2000”)*

Voi vedeți, eu prevăzusem ceea ce eu vă voi spune această seară: eu vorbesc zidurilor!”

Voi veți vedea, asta nu are niciun raport cu capitolul care urmează *(Râsete)*, însă eu nu am putut rezista acolo.

Cum aici eu vorbesc la ziduri, eu nu fac curs, așadar eu nu vă voi spune ceea ce în Jakobson este suficient la a justifica faptul că aceste șase versuri de mirliton *(„mirliton” instrument de muzică rudimentar compus dintr-un tub găurit și membrane)* sunt totuși poezie, poezie proverbială, pentru că asta toarce *(„ronronne” – pentru o pisică, a emite un sunet surd și continuu)*:

„*Între bărbat și femeie, există iubirea...*

-Însă bineînțeles! Nu există decât asta, chiar,!

...Între bărbat și iubire, există o lume...

Aceasta este întotdeauna aceea ce se spune: „*există o lume*”, ca și asta „*există o lume*” asta vrea să spună: *Voi! Voi acolo nu veți ajunge niciodată!*

Mină de nimic *(„mine de rien” – normal)*, la început: „*Între bărbat și femeie, există iubirea*”, asta vrea să spună că *(Lacan lovește în mâinile sale)* asta lipește *(„colle”)*, o lume asta plutește, nu-i așa!

Însă cu „*există un zid*” așadar acolo voi ați înțeles că „*între*” vrea să spună „*interpoziție*”.

Pentru că aceasta este foarte ambiguu, „*între*”-le.

Altundeva, la seminarul meu, noi vom vorbi despre *mezologie („mésologie” – știință având drept obiect studiul relației ființelor vii în ansamblul lor, sau al ființelor umane în mediul lor)*, ce anume are

funcție de între, însă acolo noi suntem în *ambiguitatea poetică* și trebuie s-o spui, asta valorează lovitura.

Răsunet („Réson” – consonează cu rațiune, motiv)! *Ștergeți răsunet! (de pe tablă) Iubire*.

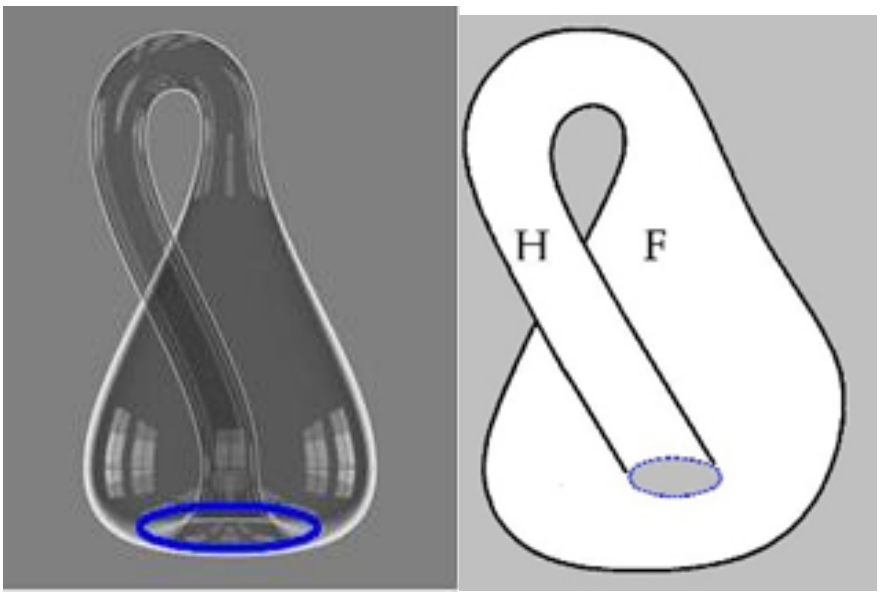

Iubirea este acolo: acolo micul cerc *(în albastru)*. Bun!

Ceea ce eu tocmai v-am desenat la tablă, această tablă care se întoarce *(„tourne” – a se mișca descriind o curbă, a se deplasa în mod circular, a pivota în jurul unei axe, a vira, a funcționa)*, aceasta este un mod ca și un altul, de a reprezenta *sticla Klein*.

...

Căci ceea de ce el trebuie să se ocupe este ce? Asta nu este altă boală decât cea care se definește prin legea din 30 Iunie 1838, adică: *„cineva periculos pentru sine însuși și pentru ceilalți”*.

Aceasta este foarte curios, această introducere a pericolului în discursul din care se instalează ordinea socială.

Ce anume este acest pericol?

„Periculoși pentru ei înșiși”, în sfârșit, societatea nu trăiește decât din asta,

și *„periculoși pentru alții”* Dumnezeu știe că întreaga libertate este lăsată fiecăruia în acest sens.

1972.01.12. Seminarul 19b, „...Sau mai rău”, lecția 3

Dacă am găsi în logică, mijlocul de a articula ceea ce inconștientul demonstrează ca *valoare sexuală*. Nu am fi surprinși, vreau să spun *chiar aici*, la seminarul meu, adică razant de această experiență, analiza, instituită de Freud și din care se instaurează o structură de discurs pe care am definit-o.

Să reluăm ce am spus în densitatea primei mele fraze. Am vorbit de „*valoare sexuală*”. Voi face remarcat că acele *valori* sunt *valori primite*, primite în orice limbaj, *bărbatul*, *femeia*, e asta ceea ce numim „*valoare sexuală*”.

La început cum că ar fi existat *bărbatul* și *femeia*... e teza de la care plec azi ...este mai întâi afacere de limbaj.

Limbaj e astfel încât pentru orice subiect vorbitor:

sau e *el*,

sau e *ea*.

Asta există în toate limbile lumii. Este principiul funcționării *genului*: feminin sau masculin.

Cum că ar fi existat hermafroditul, aceea va fi doar o ocazie de a te juca cu mai mult sau mai puțin spirit pentru a face să treacă în aceeași frază *el*-ul și *ea*-a. Nu-l vom numi asta, în nici un caz. Decât pentru a manifesta pe acolo ceva *oroare* de tipul „*sacră*”, nu-l vom pune la neutru.

Acestea spuse, *bărbatul* și *femeia*, nu știm ce este. O vreme, această bipolaritate de valori a fost luată pentru a suporta în mod suficient, pentru a sutura ceea ce e din sex.

Chiar de acolo a rezultat această surdă *metaforă* care timp de secole a sub-întins *teoria cunoașterii*. Cum am făcut-o remarcată altundeva, *lumea era ceea ce era perceput*, chiar aperceput ca *pe locul celeilalte valori sexuale*.

Ceea ce era din νοῦς [nouss] – din puterea de a cunoaște – fiind plasat de partea pozitivă, de partea activă a ceea ce aș interoga azi întrebând care e raportul său cu *Unul*.

Am spus că dacă pasul pe care ne-a făcut să-l facem analiza ne arată, ne revelă, în orice abordare strânsă a demersului sexual, deturul, bariera, parcursul, șicana, defileul, al *castrării*, e acolo și în mod propriu ceea ce nu poate să se facă decât pornind de la articularea așa cum am dat-o discursului analitic.

E acolo ceea ce ne conduce să gândim că acea *castrare* nu s-ar ști în nici un caz să fie redusă la anecdotă, la accident, la intervenția stâgace a unei intenții de amenințare nici chiar de cenzură. *Structura e logică*. Care e *obiectul* logicii?

Voi știți, voi știți din experiență, din a fi deschis și doar o carte care se numește „*Tratat de Logică*”, cât de fragil, incert, eludat, poate fi primul pas al oricărui tratat care se intitulează de acest ordin: „*arta de a conduce bine gândirea sa*”…

a o conduce unde? și ținând-o de ce capăt?

...sau prea bine încă atare recurs la o normalitate din care s-ar defini *raționalul,* în mod independent de *real*.

E clar că, după o astfel de tentativă de a-l defini [realul] ca și obiect al logicii, ceea ce se prezintă este de un alt ordin și în mod altul consistent.

Aș propune dacă trebuia, dacă nu puteam să las pur și simplu acolo un alb - dar nu îl las - propun: „*ceea ce se produce din necesitatea unui discurs*”. E ambiguu fără îndoială dar nu e idiot întrucât e ceea ce comportă implicația că logica își poate schimba complet sensul, după *de unde ia sensul său orice discurs*.

Așadar întrucât e acolo *ceea din ce ia sensul său orice discurs*, *adică pornind de la un altul*, propun destul de clar de mult timp ca să fie suficient să-l reamintesc aici: *realul*…

categoria care în triada de la care a pornit învățământul meu: *simbolicul, imaginarul și realul*

...*realul se afirmă*, printr-un efect care nu e cel mai mic din a se afirma *în impasurile logicii*.

Mă explic. Este faptul că la început, în ambiția sa cuceritoare, logica se propunea, aceasta nu era nimic mai puțin decât *rețeaua discursului* în calitatea în care el *se articulează,* și faptul că la *a se articula* această rețea trebuia să se închidă într-*un univers* presupus la a strânge și la a reacoperi ca și dintr-un fileu ceea ce putea să fie din asta din ceea ce era cunoașterii oferit.

Experiența, experiența logiciană, a arătat că era diferit. Și fără să fie nevoie să intru aici mai mult în detalii, acest public e totuși suficient avertizat de unde, în vremea noastră, a putut relua efortul logica, pentru a știi că, abordând ceva în principiu atât de simplificat ca real ca matematica, a putut fi demonstrat că în aritmetică, ceva poate fi întotdeauna enunțat, oferit sau nu deducției logice, ceva care se articulează ca în avans pe ceea ce premisele, axiomele, termenii fondatori, pe care se poate așeza numita aritmetică, permit să fie prezumat ca demonstrabil sau refutabil.

Atingem acolo cu degetul, într-un domeniu în aparență cel mai sigur, ceea ce se opune întregii luări a discursului, exhaustiunii logicii, ceea ce introduce acolo un abis ireductibil, acela e locul unde desemnăm Realul.

Bineînțeles înainte de a veni pe acest teren al dovezii care poate să apară la orizont, nesigur celor care nu au strâns de aproape ultimele dovezi, va fi suficient să amintim ceea ce este discursul naiv. Discursul naiv propune din prima, se înscrie ca atare, ca adevăr.

A apărut dintotdeauna ușor să i se demonstreze la acest discurs naiv „*că nu știe ceea ce spune*”, eu nu vorbesc despre subiect, vorbesc despre discurs.

Este limita *(„l'orée" – liziera, marginea, bordura)* – de ce să n-o spunem – criticii, faptul că sofistul...

oricui enunță ceea ce e întotdeauna pus ca și *adevăr*

...faptul că sofistul îi demonstrează că „*el nu știe ceea ce spune*". Aceasta este chiar la originea oricărei *dialectici*.

Și apoi e mereu gata să renască: că cineva vine să dea mărturie la bara unui tribunal, e copilăria artei avocatului să-i arate că nu știe ce zice. Dar acolo cădem la nivelul subiectului, martorului, care trebuie încurcat.

Ceea ce am spus la nivelul acțiunii sofistice, e de discursul însăși de care sofistul se ia. Vom avea poate acest an, căci am anunțat că voi da seama de Parmenide, de arătat ce e de acolo din acțiunea sofistică.

Remarcabilul… în dezvoltarea la care mă referem, a enunțării logiciene, unde poate unii și- au dat seama că era vorba de nimic altceva decât teorema lui Goedel… privind aritmetica, e că nu plecând de la valori de adevăr Goedel începe demonstrația sa… că va fi mereu în câmpul aritmeticii ceva enunțabil în termenii proprii pe care ea îi comportă, care nu va fi la portanța faptului ca ea să se pună pe ea însăși ca mod de a ține primit din demonstrație… nu plecând de la adevăr, ci plecând de la noțiunea de derivare…

Doar lăsând în suspans valoarea adevărat sau fals ca atare, teorema e demonstrabilă.

Ceea ce accentuează ceea ce am spus despre abisul logician cu privire la acel punct, punct viu…punct viu în faptul că ilustrează ceea ce înțeleg să avansez… este că dacă Realul…cu siguranță ușor accesibil… se poate defini ca imposibil… acest imposibil așa cum se dovedește din luare însăși a discursului, a discursului logician… acest imposibil-acolo, acel Real-acolo trebuie să fie privilegiat de noi.

De noi… de cine? De analiști. Căci dă într-un mod exemplar, faptul că el e paradigma ceea ce pune în chestiune ceea ce poate ieși din limbaj. Ies anumite tipuri – pe care le-am definit - de discurs, ca fiind ceea ce instaurează un tip de legătură socială definit.

Dar limbajul se interoghează asupra aceea ce el fondează ca discurs.

E frapant că nu o poate face decât suscitând umbra unui limbaj care s-ar depăși, care ar fi metalimbaj. Am remarcat deseori că nu o poate face decât reducându-se în funcția sa, adică deja generând un discurs particularizat.

Propun…

interesându-ne la acest *real* în calitatea în care el se afirmă din interogația logiciană a limbajului

…propun să găsim acolo *modelul* a ceea ce ne este important, adică *a ceea ce livrează explorarea inconștientului* care departe de a fi…

cum a gândit să poată să-l reia un Jung, la a reveni la cea mai veche urmă

…departe de a fi un simbolism sexual universal, este în mod foarte precis ceea ce adineaori am amintit despre *castrare*, la a sublinia doar că e exigibil ca ea să nu se reducă la *anecdota* unui cuvânt înțeles.

Fără de care, pentru ce s-o izolezi, să-i dai acest privilegiu al nu știu ce traumatism, chiar eficace de *deschizătură („béance”)*?

Atunci când nu e decât prea clar că ea nu are nimic anecdotic, că ea este în mod riguros fundamentală în ceea ce, nu instaurează, ci face *imposibil* enunțatul bipolarității sexuale ca atare, adică așa cum – lucru curios – noi continuăm să-l imaginăm la nivel animal.

Ca și cum fiecare ilustrație a *ceea ce*, în fiecare specie, *constituie tropismul unui sex pentru celălalt* nu ar fi la fel de variabil pentru fiecare specie așa cum este constituția lor corporală.

Ca și cum, în plus, noi nu am fi învățat - învățat deja de o bună bucată de timp - faptul că sexul…

la nivelul nu a ceea ce tocmai am definit ca *realul*, ci la nivelul a ceea ce se articulează la interiorul fiecărei științe, obiectul ei fiind odată definit

…faptul că sexul, există cel puțin două sau trei etaje din ceea ce îl constituie, *de la genotip la fenotip* și după toate, după ultimii pași ai biologiei – este oare nevoie să evoc care? - este sigur că sexul nu face

decât să ia loc ca un mod particular în ceea ce permite reproducerea a ceea ce numim un corp viu.

Departe ca sexul să fie instrumentul tip, nu e decât una din forme, iar ceea ce se confundă mult… deși Freud a dat acolo indicația, dar aproximativă…ceea ce se confundă mult, e foarte precis funcția sexului și cea a reproducerii.

Departe ca lucrurile să fie astfel încât să existe:

-filiera gonadei de o parte, ceea ce Weissmann numea germen,

-și branșarea corpului…

e clar că corpul, că genotipul său vehiculează ceva ce determină sexul și că asta nu e suficient: din producția sa de corp, din statica sa corporală, el detașează hormoni care, în această determinare, pot interfera.

Nu există deci pe de o parte sexul, în mod irezistibil asociat – pentru că el este în corp – vieții, sexul imaginat ca imaginea a ceea ce în reproducerea vieții ar fi iubirea, nu există aceasta pe de-o parte și de cealaltă parte corpul, corpul în calitatea în care el trebuie să se apere contra morții.

Reproducerea vieții așa cum ajungem s-o interogăm, la nivelul apariției primelor sale forme, emerge din ceva care nu este *nici viață, nici moarte*, care este aceasta: că în mod foarte independent de sex…

și chiar în ocazie de ceva din deja viu

…ceva intervine pe care-l vom numi programul sau *codonul* încă, așa cum ei spun apropo de cutare sau cutare punct reperat din cromozomi.

Și apoi dialogul *„viață și moarte”*, asta se produce la nivelul a ceea ce este reprodus și asta nu ia, după cunoașterea noastră, un caracter de dramă decât pornind din momentul în care în echilibrul *viață și moarte*, juisarea intervine.

Punctul viu, punctul de emergență a ceva care este ceea din ce toți aici credem mai mult sau mai puțin a face parte, *ființa vorbitoare* pentru a o spune, este *acest raport deranjat la propriul său corp care se numește juisare*.

Și aceasta, asta are drept centru, asta are drept punct de plecare…

e ceea ce ne demonstrează discursul analitic

…asta are drept punct de plecare un raport privilegiat la *juisarea sexuală*.

Este tocmai în ce *valoarea partenerului* altul, cea pe care am început s-o desemnez în mod respectiv prin *bărbat* și prin *femeie*, este inapropriabilă limbajului, în mod foarte precis în aceasta: că limbajul funcționează, din origine*, în supleanță a juisării sexuale*, că este tocmai pe acolo faptul că el ordonează această intruziune, în repetiția corporală, *a juisării*.

Este tocmai în ce azi voi începe să vă arăt cum, folosind funcții logice, e posibil să dai la ceea ce e despre *castrare* o altă articulare decât anecdotică.

1972.01.19. Seminarul 19b, „...Sau mai rău”, lecția 4

https://www.youtube.com/watch?v=24SWB0Ty3_8&list=PLckdIIl6fdySVNkAtenLbmcHosokMrcSr&index=8

Eu reamintesc în trecere că *discursul*, aceasta este ceea din ce cel mai puținul pe care-l putem spune este că sensul rămâne *voalat*.

La a spune adevărul, ceea ce îl constituie este în mod foarte precis făcut din *absența de sens*.

Nici un discurs care să nu trebuiască să primească sensul său dintr-un altul.

Și dacă este adevărat că apariția unei noi structuri de discurs ia sensul său, aceasta nu este doar de a-l primi, aceasta este la fel de bine dacă apare că acest discurs analitic, astfel cum eu vi l-am situat anul trecut, reprezintă ultima glisare asupra unei structuri tetraedrice, cvadripode...

așa cum eu am numit-o într-un text publicat altundeva

...prin ultima glisare a ceea ce se articulează la numele *semnificanței*, devine sensibil că ceva original se produce din acest cerc care se închide.

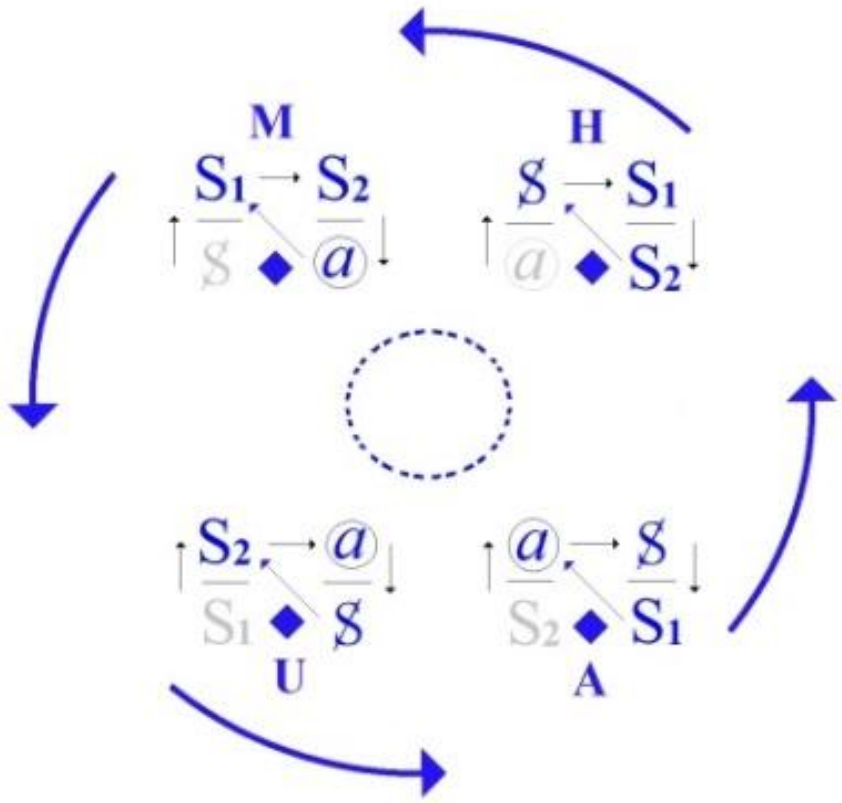

„*Arta de a produce* – am spus eu – *o necesitate de discurs*”, aceasta este altceva decât această necesitate ea însăși.

Necesitatea logică – reflectați acolo, nu ar ști să existe din asta din alta – este fructul acestei producții.

Necesitatea, ἀνάγκη [ananké] nu începe decât la ființa vorbitoare, și la fel de bine tot ceea ce a putut din asta să apară, să se producă din asta, este întotdeauna faptul unui discurs.

Dacă aceasta este prea bine ceea despre ce este vorba în tragedie, aceasta este prea bine pentru atât cât tragedia se concretizează ca și fructul unei necesități care nu este absolut deloc alta... aceasta este evident, căci nu este vorba decât despre ființe vorbitoare ...unei necesități, spun eu, decât logice.

Nimic, mi se pare, nu apare altundeva decât la ființa vorbitoare din ceea ce este în mod propriu din ἀνάγκη [ananké].

Aceasta este de asemenea prea bine pentru asta faptul că Descartes nu făcea din animale decât automate.

Ceea în ce în mod sigur este vorba despre o iluzie, iluzie căreia noi îi vom arăta incidența în trecere, apropo de ceea ce noi vom, din *această artă de a produce o necesitate de discurs*...

„*de ceea ce noi vom*”: eu o voi încerca

...încerca să traversăm.

1972.02.09. Seminarul 19b, „...Sau mai rău”, lecția 5

(La tablă)

蓋

非

也

請

拒

收

我

贈

蓋 非 也 請 拒 收 我 贈

gài fēi yě qǐng jù shōu wǒ zèng.

Eu îți cer să-mi refuzi ceea ce-ți ofer, pentru că aceasta nu este asta (pentru că este nu asta).

(„Je te demande de me refuser ce que je t’offre, parce que c’est pas ça.”)

Căci cu adevărat eu nu fac din asta. Așa cum am spus-o altundeva în mod foarte serios, eu mă amuz: *amuzamente serioase sau plăcute („plaisants” – amuzante, agreabile)*. „*Altundeva*” – adică la Sainte-

Anne – eu m-am încercat la amuzamente plăcute. Asta se trece de comentarii.

Și dacă eu am spus – eu am spus acolo jos – că aceasta este poate de asemenea un amuzament, aici eu spun că eu mă țin în serios.

Însă aceasta este totuși un amuzament. Eu am pus asta în raport altundeva, la locul amuzamentului plăcut, cu ceea ce eu am numit „*scrisoarea de a-zid*” *(„d'a-mur” – de iubire)*. Ei bine iată din asta una, aceasta este tipic:

„*Eu îți cer să-mi refuzi ceea ce-ți ofer...*

aici oprire, pentru că eu sper că nu există nevoie de a adăuga nimic pentru ca asta să se înțeleagă, este în mod foarte precis asta *scrisoarea de a-zid (iubire)*, cea adevărată: „*de a refuza ceea ce eu îți ofer*”.

Putem completa pentru cei care prin hazard nu ar fi niciodată înțeles ceea ce este *scrisoarea de a-zid (iubire):*

... să-mi refuzi ceea ce-ți ofer pentru că asta nu este asta.” (...de refuser ce que je t'offre parce que ça n'est pas ça”.)

Voi vedeți, eu am glisat, eu am glisat pentru că – Dumnezeul meu – aceasta este vouă că eu vorbesc, voi iubiți conferințele: „*asta nu este asta*”. Există asta din adăugat: „*n*”” *(nu).* Atunci când „*ne*” *(nu)* este adăugat, nu există nevoie ca el să fie *expletiv (care este de prisos din punctul de vedere al înțelegerii conținutului unui enunț)* pentru ca asta să vrea să spună ceva, adică prezența enunțatorului, cea adevărată, cea corectă.

Aceasta este întocmai pentru că enunțatorul nu ar fi acolo faptul că enunțarea ar fi plină și că asta ar trebui să se scrie:

„...pentru că este nu asta”. („...parce que c'est pas ça”.)

Eu am spus că aici amuzamentul era serios, ce anume asta poate prea bine să vrea să spună?

Cu adevărat eu am căutat, eu m-am informat *(„renseigné”)*, cum anume asta se spunea „*serios*”, în diverse limbi.

Pentru modul în care eu o concep, eu nu am găsit mai bun decât a noastră care pretează la joc de cuvinte.

Eu nu știu suficient de bine celelalte pentru a fi găsit ceea ce, în celelalte ar fi din asta echivalentul, însă în a noastră, „serios” („sérieux”), așa cum eu o înțeleg, acesta este *„serial” („sériel” – caracteristică aceea ce este în legătură sau în raport cu o serie, adică o suită sau o succesiune de lucruri sau evenimente de o aceeași natură).*

...

În mod sigur cererea nu este suficientă la a constitui un discurs, însă ea este din asta structura fundamentală care este de a fi, așa cum eu m-am exprimat, - un *cvadripod („quadripode” – ceea ce posedă patru picioare)*.

Eu am subliniat că o *tetradă* este esențială la a reprezenta, la fel ca și un *quaternion („quaternion” – număr constituit prin patru numere scalare (s, a, b, c) luate într-o ordine determinată, și combinate după anumite legi) de litere*: f, x, y, z, *este indispensabil*.

Însă „*cerere, refuz și oferire*”, este clar că în acest nod pe care eu l-am avansat azi în fața voastră, ele nu își i-au sensul lor decât fiecare de la alta, însă că ceea ce rezultă din acest nod așa cum eu am încercat să îl deznod pentru voi, sau mai degrabă, la a lua proba deznodării sale, să vă spun, să vă arăt ca asta nu ține niciodată în doi singuri, că aceasta este tocmai acolo fundamentul, rădăcina, a ceea ce este din asta din *obiectul mic(a)*.

Ce anume este aceasta la a spune?

Aceasta este faptul că eu v-am dat din asta nodul minim.

Însă voi ați putea din asta adăuga altele.

„*Pentru că aceasta nu este asta*” *(„Parce que ce n’est pas ça”)* – ce anume? – ceea ce eu doresc.

Și cine nu știe faptul că propriul *cererii*, aceasta este în mod foarte precis de a nu putea situa ceea ce este din asta din *obiectul dorinței*?

Cu această dorință, ceea ce eu îți ofer care nu este ceea ce tu dorești, noi am bucla în mod ușor lucrul cu ceea ce tu dorești ca eu să îți cer. Și *scrisoarea de a-zid (iubire)* se va întinde astfel în mod indefinit.

Însă cine nu vede caracterul fundamental, pentru discursul analitic, al unei astfel de concatenări?

Eu am spus altădată...

există foarte mult timp, și există oameni care se leagănă încă din asta

...faptul că o analiză nu se sfârșește decât atunci când cineva poate spune:

nu „*eu îți vorbesc*”,

nici „*eu vorbesc despre mine*”,

ci „*aceasta este despre mine că eu îți vorbesc*”,

...aceasta era o primă schiță.

Este oare aceasta faptul că nu este clar că ceea din ce se fondează discursul analizantului, aceasta este întocmai asta:

„*Eu îți cer să-mi refuzi ceea ce-ți ofer, pentru că aceasta nu este asta*”. *(„Je te demande de me refuser ce que je t'offre, parce que ce n'est pas ça”.)*

Aceasta este acolo *cererea fundamentală*, și aceasta este cea care la o a neglija, analistul o face întotdeauna mai *pregnantă*.

Eu am ironizat într-un timp: „*cu oferire, el face cerere*”.

Însă cererea pe care el o satisface este recunoașterea a aceasta din fundamental: faptul că ceea ce se cere „*aceasta nu este asta*” *(„c'est pas ça” – aceasta este nu asta, este nu asta).*

1972.03.03. Seminarul 19a, „Știința psihanalistului”, lecția 5

https://www.youtube.com/watch?v=zMlhMByLeE0&list=PLckdIIl6fdySDeGb6-BNSZ-CeKvqK1CYZ&index=3

Limbajul trebuie el abordat în gramatica sa, în care ca – aceasta este cert – el relevă de o *topologie*...

X – Ce anume este o topologie

Lacan

Ah, ce anume este o topologie? Cum această persoană este gentilă!

O topologie este un lucru care are o definiție matematică.

Topologia, aceasta este aceasta care se abordează mai întâi prin raporturi non metrice...

X – Ce anume asta vrea să spună?

...prin raporturi *deformabile*. Aceasta este în mod propriu vorbind cazul *acestor feluri de cercuri suple* care constituiau al meu:

„eu îți cer – să îmi refuzi – ceea ce eu îți ofer”

Fiecare era un lucru închis, suplu și care nu ține decât la a fi înlănțuit celorlalte. Nimic nu se susține absolut singur.

Această topologie, din faptul inserției sale matematice, este legată la raporturi...

întocmai aceasta este ceea ce servea la a demonstra ultimul meu seminar

...este legată la raporturi de pură semnificanță, adică faptul că aceasta este în calitatea în care acești trei termeni sunt trei, că noi vedem faptul că din prezența celui de-al treilea se stabilește între celelalte două o relație.

Este tocmai aceasta ceea ce vrea să spună nodul borromean.

...

Orice ar gândi din asta un autor celebru, care eu trebuie să spun, în timpul său...

înainte ca ea să fi produs *(„pondu” - ouat)* această carte care se numește „*Al doilea sex*”

...crezuse, în rațiunea a eu nu știu ce orientări căci în adevăr, eu nu începusem încă nimic să învăț

...crezuse a trebui să refere din asta la mine înainte de a produce „*Al doilea sex*”.

Ea m-a sunat la telefon pentru a-mi spune că în mod sigur ea avea nevoie de sfaturile mele pentru a clarifica asupra a ceea ce trebuia să fie *afluentul psihanalitic* la lucrarea sa.

Cum eu îi făceam remarcat că ar trebui prea bine cel puțin...

aceasta este un minimum întrucât eu vorbesc din asta de 20 de ani și aceasta nu este prin hazard

...că ar trebui prea bine 5 sau 6 luni pentru ca eu să-i descurc chestiunea, ea mi-a făcut observat că nu era nici vorbă, bineînțeles, ca o carte care era deja în curs de executare, să aștepte atât de mult timp.

Legile producției literare fiind astfel încât i se părea exclus de a avea cu mine mai mult de 3 sau 4 întrevederi.

În suita a ce, eu declinam această onoare.

Fundamentul a ceea ce eu sunt de la un moment dat în curs de a scoate pentru voi, în mod foarte precis începând de anul trecut, este în mod foarte precis aceasta: faptul că nu există din *al doilea sex*!

Nu există din al doilea sex pornind din momentul unde intră în funcție limbajul.

...

Și pentru a spune lucrurile în mod crud *(„crûment")*, nu va fi, mi se pare mie, dificil să mă fac înțeles dacă eu avansez...

eu am numit asta: „*în mod crud*", nu este chiar așa „*crud*" *(„cru")*, este „*crud*" *(„cruel")* ceea ce trebuie spus

...ei bine Dumnezeul meu faptul că în orice întâlnire sexuală, dacă există ceva ce psihanaliza permite să avansezi, aceasta este prea bine eu nu știu ce profil al unei *alte prezențe* pentru care termenul vulgar de „*orgie*" *(„partouze")* nu este absolut deloc exclus.

Această referință în ea însăși nu are nimic din decisiv, întrucât după tot, am putea lua aerul serios de a spune că este întocmai acolo „*stigmatul anomaliei*", ca și cum normala – în două cuvinte – era situabilă undeva.

Este cert că la a avansa acest termen, cel pe care tocmai l-am desemnat din acest nume vulgar, eu în mod cert nu am căutat să fac să vibreze la voi *lira erotică*, și că dacă pur și simplu asta are o mică valoare de trezire, asta vă dă cel puțin acest această dimensiune, nu cea care poate aici face ecou din Eros, ci pur și simplu dimensiunea pură a trezirii. Eu nu sunt cert acolo pentru a vă amuza în această coardă!

...

Dacă femeia este „*nu-toată*”, aceasta este faptul că *juisarea sa*, ea, este dual㠍. Și este prea bine ceea ce a revelat Tirezias atunci când el a revenit din a fi fost prin grația lui Zeus, Tereza pentru un timp, cu în mod natural consecința pe care o știm, și care era acolo în sfârșit ca și etalată, dacă pot spune vizibilă, este cazul de a o spune pentru Oedip, pentru a-i arăta ceea ce îl aștepta ca și din a fi existat întocmai, el, ca și bărbat al acestei posesii supreme care rezulta din păcăleala unde partenera sa îl menținea, din veritabila natură a ceea ce ea oferea *juisării* sale, sau prea bine s-o spunem altfel: din lipsa ca partenera sa *să îi fi cerut să refuze ceea ce ea îi oferea*.

Aceasta în mod evident manifestând, însă la nivelul mitului, aceasta: că pentru a exista ca și bărbat la un nivel care scapă la *funcția falică*, nu exista altă femeie decât aceea care pentru el nu ar fi trebuit întocmai să existe. Iată!

Pentru ce acest „*nu ar fi trebuit*”, pentru ce teoria incestului, asta ar face necesar să mă angajez pe această cale a *Numelor Tatălui* unde în mod precis eu am spus că nu mă mai voi angaja niciodată? Este așa!

Pentru că s-a întâmplat că am recitit...

pentru că cineva m-a rugat asta

...această primă conferință din anul 1963, aici chiar – nu-i așa! – la Sainte Anne.

Este prea bine pentru asta faptul că am revenit acolo, pentru că îmi plăcea să îmi reamintesc de asta, am recitit asta, asta se citește, asta are chiar o anumită demnitate, astfel încât o voi publica dacă mai public încă, ceea ce nu depinde de mine! Ar trebui ca alții să publice puțin cu mine, asta m-ar încuraja.

Și dacă o public, se va vedea cu ce grijă am reperat atunci...

însă am spus-o deja de cinci ani pe un anumit număr de registre

...*metafora paternă* în special, *numele propriu*, exista tot ceea ce trebuia pentru ca, cu Biblia, să dăm un sens la această elucubrație mitică a spunerilor mele.

Însă nu o voi mai face niciodată, nu o voi mai face niciodată pentru că după tot pot să mă mulțumesc să formulez lucrurile la nivelul structurii logice care, după tot, are prea bine drepturile sale. Iată!

...

Acest „*cel-puțin-unu*”, nimic nu-l impune decât șansa unică – încă mai trebuie ca ea să fie jucată – a faptului că *ceva* funcționează pe celălalt versant, însă ca un *punct ideal*, ca posibilitate pentru toți bărbații de a atinge acolo. Prin ce? Prin identificare! Nu există acolo decât o necesitate logică care nu se impune decât la nivelul pariului.

...

Ne întrebăm prea bine multe lucruri despre ceea ce este din asta despre mentalitatea animală care nu ne servește după tot aici decât drept referință *în oglindă*, o oglindă în fața căreia – ca și în fața tuturor oglinzilor – denegăm pur și simplu.

Există ceva ce am putea să ne întrebăm: pentru animal, există din *Unu*?

1972.03.08. Seminarul 19b, „...Sau mai rău”, lecția 6

Este o întrebare pe care o voi lăsa deoparte pentru azi, pentru că voi începe prin dezvăluirea absolut simplă a ceea ce este din acest Altul pe care îl scriu într-adevăr cu un mare A. Altul despre care este vorba, Altul este cel al cuplului sexual – acela însăși – și este prea bine pentru aceasta că ne va fi necesar să producem semnificantul care nu se poate scrie decât din faptul că el îl barează, pe acel mare A: S(Ⱥ).

„*Noi* – nu este ușor, nu-i așa...

„*Noi* – subliniez fără să mă opresc acolo căci nu aș face nici un pas...

„*Noi nu juisăm decât de Altul*”.

Este mai dificil să avansezi în aceasta, care ar părea să se impună, pentru că ceea ce caracterizează *juisarea*...

după ceea ce tocmai am spus

...*s-ar sustrage*: aș avansa eu că „*noi nu suntem juisați decât de Altul*”?

Este prea bine abisul pe care ni-l oferă într-adevăr problema existenței lui Dumnezeu, în mod precis cea pe care eu o las la orizont ca inefabilă.

Pentru că ceea ce este important...

nu este raportul cu ceea ce juisează, a ceea noi am putea crede ființa noastră

...ceea ce este important, atunci când spun că „*noi nu juisăm decât de Altul*”, este aceasta: este faptul că nu juisăm de el în mod sexual – *nu există raport sexual* – nici nu suntem juisați din asta.

1972.03.15. Seminarul 19b, „...Sau mai rău”, lecția 7

Ultima dată v-am povestit ceva care era centrat pe Altul. Ceea ce este mai comod decât ceea despre ce vă voi vorbi azi, despre care v-am caracterizat deja ceea ce am putea numi raportul la Altul, în mod foarte precis în aceasta că el nu este inscriptibil, ceea ce nu face lucrurile mai ușoare.

Este vorba despre Unul.

...

Însă mai întâi luați-l în câmp, în mare desemnat așadar din „unianul”: u.n.i.a.n. Este un cuvânt care nu s-a spus niciodată, care are totuși interesul său de a aduce o notă – o notă de trezire – pentru voi de fiecare dată când Unul va fi interesat și când a-l lua așa, sub o formă de epitet, asta vă va reaminti ceea ce Freud... (lapsus) ceea ce Platon mai întâi promovează: faptul că din natura sa el are pante diverse.

1972.05.04. Seminarul 19a, „Știința psihanalistului”, lecția 6

Un matem este ceea ce în mod propriu se învață. Nu se învață decât *Unul*. Încă trebuie știut despre ce este vorba. Și este tocmai pentru asta că acest an, eu îl interoghez.

1972.05.10. Seminarul 19b, „...Sau mai rău”, lecția 9

https://www.youtube.com/watch?v=zsyZ5VaIZPI&list=PLckdIIl6fdySVNkAtenLbmcHosokMrcSr&index=4

Seminar: Panthéon-Sorbonne

Îmi este dificil să vă deschid *(„frayer”- defrișez)* calea într-un discurs care nu vă interesează pe toți.

Eu tocmai voi spune ca și „*nu toți*” *(„pas tous”)* și chiar eu adaug: *decât („que”)* ca și „*nu toți*”.

Un lucru este evident, aceasta este caracterul cheie în gândirea lui Freud, al lui „*toți*”.

Noțiunea de mulțime pe care el o moștenește de la acest imbecil care se numea Gustave Le Bon îi servește la a entifica acest *toți*.

Nu este uimitor că el descoperă acolo necesitatea lui un „*există*” din care, la această ocazie, el nu vede decât aspectul pe care el îl traduce ca și „*trăsătura unară*”, *der einziger Zug*.

Trăsătura unară nu are nimic de-a face cu „*Există din Un*ul” *(„Yad’lun”)* pe care eu încerc să-l strâng acest an sub titlul că nu există nimic mai bun de făcut, ceea ce eu exprim prin ...*sau mai rău*, din care aceasta nu este deci pentru nimic faptul că eu am spus a o spune în mod adverbial.

Eu indic imediat, *trăsătura unară* este ceea din ce se marchează *repetiția* ca atare.

Repetiția nu fondează nici un „toți” nici nu identifică nimic, pentru că *în mod tautologic*, dacă eu pot spune, *nu poate exista din asta o prima*.

Aceasta este tocmai ceea în ce toată această psihologie a ceva pe care traducem prin „*mulțimi*”: „*psihologie a mulțimilor*”, ratează *(„loupe” – lupează, eșuează, trece pe alături, lipsește, nu sesizează ocazia care se prezintă)* ceea ce ar fi vorba să vadă acolo cu puțin mai multă șansă, natura lui „*nu toți*” care o fondează, natură care este cea întocmai a „*femeii*” la a pune între ghilimele, care pentru tatăl Freud a constituit până la sfârșit problema, problema a „*ceea ce ea vrea*”. Eu v-ma vorbit deja despre asta.

Însă să revenim la ceea ce eu încerc acest an să filez *(„filer” – a transforma în fir)* pentru voi.

Nu importă ce – aceasta este adevărat – poate servi la a scrie *1-ul de repetiție*.

Aceasta nu este faptul că el nu este nimic, aceasta este faptul că el se scrie cu nu importă ce pentru puțin cât asta este ușor la a repeta în figuri.

Nimic mai ușor la a figura...

pentru ființa care se găsește în sarcina de a face că în limbaj, *asta vorbește*

...nimic mai ușor la a figura decât ceea ce este făcut pentru a reproduce în mod natural, adică, cum se spune, seamănul său sau tipul său. Absolut deloc faptul că știe din origine să facă figura sa, însă ea îl *marchează*, și asta poate să îi redea *(„rendre”)*, să îi redea *marca* care întocmai este *trăsătura unară*.

Trăsătura unară este suportul a ceea din ce ce eu am pornit sub numele de *stadiul oglinzii*, adică *identificarea imaginară.*

Însă nu doar această punctare *(„pointage”)* a unui suport tipic adică imaginar...

marca ca atare, *trăsătura unară*

...nu constituie o judecată de valoare, așa cum mi-a revenit – s-a spus-o – că eu făceam, judecată de valoare de tipul:

imaginar: „caca!”

simbolic: „miam! miam!”.

Însă tot ceea ce eu am spus, scris, înscris, în grafuri, schematizat în modelul optic la ocazie, unde subiectul se reflectă în *trăsătura unară*, și unde aceasta este doar pornind de acolo că el se reperează ca și *eu-ideal*, tot aceatsa insită întocmai asupra a aceasta faptul că *identificarea imaginară* se operează printr-o marcă *simbolică*.

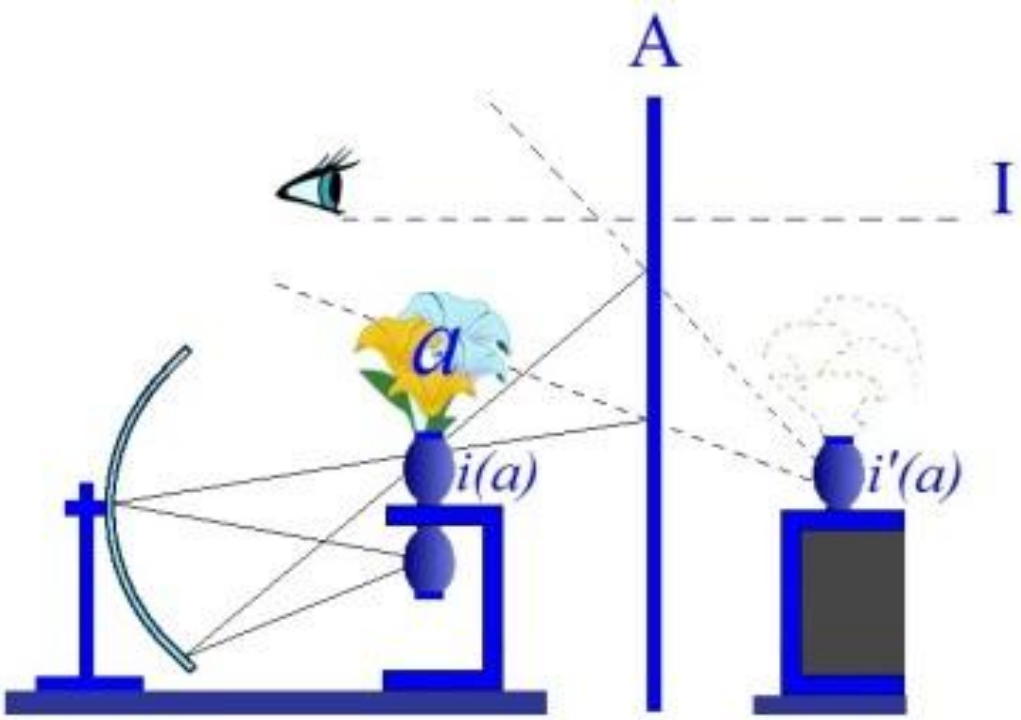

Astfel încât, cine denunță *acest maniheism: „judecata de valoare, puah („pouah”)!”*, *în doctrina mea*, demonstrează doar ceea ce el este, pentru a mă fi auzit astfel încă de la debutul discursului meu căruia el îi este totuși contemporan. Un porc, pentru a se ridica pe picioarele sale și a face porcul în picioare, nu rămâne din asta mai puțin porcul care era din șușă *(„souche” – talon, matriță)*, însă nu există decât el pentru a-și imagina că ne amintim din asta.

Pentru a reveni la Freud din care eu nu am făcut acolo decât să comentez funcția pe care el a introdus-o sub numele de *narcisism*, aceasta este prea bine din eroarea pe care el a comis-o legând *eul* fără releu *(„sans relais”)* la a sa *Massenpsychologie* faptul că relevă incredibilul instituirii din care el a proiectat ceea ce el numește „*economia psihismului*”, aceasta este adică organizarea la care el a crezut a trebui să încredințeze *(„confier”)* relansarea doctrinei sale. El a vrut-o astfel pentru ce? Pentru a constitui garda unui *nucleu de adevăr*.

Aceasta este astfel că Freud a gândit-o și aceasta este prea bine astfel că cei care se adeveresc a fi fructele acestei concepții se exprimă pentru – chiar dacă ei declară modest acest nucleu – a-și atrage din asta considerația.

Ceea ce, din punctul unde lucrurile sunt din asta acum în opinie, este comic.

Este suficient pentru a o face să apară de a indica ceea ce implică acest fel de garant: *o școală de înțelepciune*.

Iată cum anume, dintotdeauna, am fi numit asta. O este ce? *Punct de interogare.*

Înțelepciunea...

cum apare din cartea însăși a răbdării *(„patience”)*... *(lapsus)* a înțelepciunii *(„sapience”)* care este „*Ecleziastul*”

...aceasta este ce? Aceasta este, așa cum este spus acolo în mod clar, *aceasta este știința juisării*.

Tot ceea ce se pune ca atare se caracterizează ca și esoterism și o putem spune că nu există religie – în afara celei creștine – care să nu se împodobească din asta *(„ne s'en pare” – să nu se împodobească, să nu se pareze, deturneze, evite)*, cu cele două sensuri ale cuvântului.

În toate religiile...

cea budistă și la fel de bine cea mahomedană, fără a le socoti pe celelalte

...există această *podoabă („parure”)* și acest mod de a se *împodobi („se parer”)*, eu vreau să spun de a marca locul acestei *științe a juisării*.

Am eu nevoie să evoc *tantrele* pentru una dintre aceste religii, *sufiștii* pentru cealaltă?

1972.05.12. Despre discursul psihanalitic. Discurs al lui Jacques Lacan la Universitatea din Milan

Așadar, am anunțat că aș vorbi *Despre discursul psihanalitic* – aceasta nu este un termen pe care l-am avansat de mult timp, însă totuși de trei ani.

Aceasta nu este comod, în fața unui auditoriu care nu este dintre elevii mei, care nu este format, rupt la ceva... (voi vedeți, eu încep să deschid paranteze)... care nu este rupt la ceva care este învățământul meu, Seminarul meu cum numim asta: aceasta nu este un seminar absolut deloc, întrucât nu există decât eu care vorbesc.

În sfârșit, aceasta a devenit așa. Timp de mai mulți ani eu am făcut să vorbească alte persoane la seminarul meu, asta mă odihnea, însă în sfârșit puțin câte puțin, poate pentru că timpul presează, eu am renunțat acolo.

Așadar, acest învățământ care durează de douăzeci de ani, din care *Scrierile*... – în sfârșit, eu sunt prea bine forțat să vorbesc despre *Scrieri* întrucât ele tocmai au apărut, cel puțin o primă bucată – va exista poate din asta altele, aceasta grație lui Giacomo Contri care a bine voit să consacre acolo o mare grijă și un foarte mare timp.

Eu sunt prea bine forțat să vorbesc puțin despre *Scrieri* care, se pare, nu vă par ușoare.

Asta este adevărat: ele nu o sunt, absolut deloc chiar.

Aceasta este faptul că ele nu au fost niciodată făcute, aceste faimoase scrieri... ele nu au fost niciodată făcute pentru a înlocui învățământul meu.

Există din asta o bună jumătate care sunt de dinainte, și în particular cele dintre care multe sunt din asta încă la a face pivotul a ceea ce eu am putut aduce la discursul psihanalitic, dintre care *Stadiul oglinzii*. Stadiul oglinzii, aceasta era o comunicare pe care eu am făcut-o într-un congres în timpurile unde eu făceam încă parte din ceea ce numim IPA – *Internaționala Psihanalitică Mărturisită („Avouée”)* – sau mărturisibilă *(„avouable”)*, cum veți vrea. În sfârșit, aceasta este un mod de a traduce aceste cuvinte.

Apoi, a doua parte dintre aceste *Scrieri* consistă într-o serie de articole unde eu m-am găsit, să zicem în fiecare an pornind de la un anumit moment, între un anumit moment și un altul... unde eu m-am găsit în fiecare an a da un fel de reper, care permitea celor care mă auziseră la seminar de a găsi acolo, în sfârșit, condensat, în sumă concentrat, ceea ce eu putusem aporta sau ceea ce eu credeam eu însumi a putea repera ca și fiind axial în ceea ce enunțasem.

Asta nu împiedică faptul că aceasta este un foarte rău mod, în sumă, de a aduna un public.

Aceasta este foarte dificil mai întâi, noțiunea de public. Eu mă voi risca la a reaminti că după această publicare, eu m-am livrat la jocul de cuvinte de a o numi *pubelicație* – eu văd că există oameni care știe ceea ce este cuvântul pubelă. Există o foarte mare confuzie într-adevăr, în zilele noastre, între ceea ce face public și ceea ce face pubelă! Este chiar pentru asta că eu refuz interviurile, pentru că în ciuda a tot, publicarea confidențelor, este asta ceea ce face interviul.

Asta consistă așadar în mod absolut a ataca publicul la nivelul pubelei.

Nu trebuie confundat pubela cu pubisul – aceasta nu este absolut deloc la fel.

Pubisul are multe raporturi cu nașterea cuvântului public.

Aceasta este adevărat, nu-i așa?

Asta nu se discută, în sfârșit... eu gândesc.

Era un timp unde publicul, aceasta nu era același lucru ca și despachetarea *(„déballage" – afișarea, dezambalarea)* privatului, și unde atunci când se trecea la public se știa că aceasta era o dezvăluire *(„dévoilement" – dezvelire, devoalare)*, însă acum asta nu mai dezvăluie nimic întrucât totul este dezvăluit.

În sfârșit, în mod evident eu nu sunt purtat la a vă face confidențe, și totuși eu sunt forțat cu toate acestea să vă spun ceva care, dat fiind că eu nu vă voi vedea decât o dată – în sfârșit, asta m-ar uimi să vă revăd peste puțin timp de acum – eu sunt forțat să vă spun ceva totuși care este de ordinul acestei confidențe.

Adică, cum anume eu pot să mă simt actualmente în această poziție pe care eu o ocup pe lângă oameni care nu fac parte din auditoriul meu.

Ceea ce eu pot prea bine marca, nu-i așa, aceasta este ceea ce eu am spus mai întâi, aceasta este că *Scrierile*, asta îmi pare dificil ca exportate, ca și asta, în afara contextului unui anumit efort pe care eu îl fac și despre care eu vă voi spune pe ace anume el este centrat, că *Scrierile*, în sfârșit, asta este suficient absolut deloc la faptul că putem acolo deasupra elucubra orice ar fi care să corespundă cu adevărat la discursul meu.

Auditoriul și editoriul, dacă eu pot să mă exprim astfel, aceasta nu este absolut deloc din același nivel, voi o vedeți.

Noi jucăm în sfârșit acolo, editoriul, ca și asta... pubelicație... asta face obscen și din aceeași lovitură auditoriu se contaminează.

Tot asta, aceasta este un mod în sumă de a vedea ceea ce eu pot spune și de a vă introduce ca și asta, foarte încetișor, la ceea ce este foarte important.

Ceea ce eu aș numi jocul semnificanților.

Jocul semnificanților, asta glisează la sens.

Însă importantul în ceea ce eu enunț este că asta nu glisează niciodată decât în maniera unui derapaj.

Pentru cei care sunt în mod absolut neobișnuiți la acești termeni, eu spun în mod simplu aceasta: semnificanții sau jocul semnificanților, aceasta este legat la faptul limbii, al limbajului – aceasta nu este echivalent. Limba este ceva suficient specificat pentru fiecare, aceasta este limba maternă, italiana pentru cea mai mare parte dintre voi.

Este asta ceea ce face limba.

Se găsește că există ceva ce putem repera, ca și fiind determinat spre un același scop, pentru toate limbile, și aceasta este generalizând, cum ne exprimăm, faptul că vorbim despre limbaj: ca și caracterizând omul.

(Rumori în aulă)

Ce este?... Eu nu aș cere mai bine decât de a lăsa cuvântul la cineva, care mi-ar dovedi pe acolo că eu însumi nu vorbesc în van....

Așadar, limbajul, avem sentimentul că asta definește o ființă, pe care o numim în mod general omul, și după tot, mulțumindu-ne în mod strict de a-l defini astfel, pentru ce?

Este cert că există un animal asupra căruia limbajul a coborât, dacă eu pot spune, și că acest animal din asta este cu adevărat marcat.

El este din asta marcat până la punctul că eu nu știu până unde eu pot merge pentru a o spune prea bine.

Aceasta nu este doar că limba face parte din lumea sa, aceasta este că este tocmai asta ceea ce susține lumea sa din capăt în capăt.

Este tocmai pentru asta că... Nu încercați să căutați care este a mea *Weltanschauung (perspectivă asupra lumii)* – eu nu am nici o *Weltanschauung*, pentru motivul că ceea ce eu aș putea la rigoare avea din asta, asta consistă la a spune că *Welt*-ul... lumea, aceasta este construit cu limbaj.

Aceasta nu este o vedere asupra lumii, asta nu lasă loc la nici o vedere – ceea ce ne imaginăm a fi văzut, a fi intuitiv, este în mod evident legat la ceva care este faptul că noi avem ochii, și că privirea, aceasta este cu adevărat o pasiune a omului.

Vorbirea de asemenea, bineînțeles. El își dă seama despre asta mai puțin.

Apoi există alte elemente care sunt în mod absolut cauză a dorinței sale.

Însă este un fapt că psihanaliza, practica psihanalitică ne-a arătat caracterul radical al incidenței semnificante în această constituție a lumii.

Am sfârșit totuși prin a ne da seama că nu este la a medita asupra ființei că vom face în nimic cel mai mic pas.

Am sfârșit totuși prin a ne da seama din asta prin consecință... consecință puțin împinsă... suitele acestei practici pe care eu am numit-o glisarea cu semnificantul.

Modul pe care îl avem, mai mult sau mai puțin savant, de a derapa la suprafața a ceea ce numim lucrurile... a ceea ce numim lucrurile până la momentul unde începem a considera că lucrurile, aceasta nu este foarte serios.

Ajungem cu adevărat la a concentra puterea semnificantului de un mod astfel încât o parte din această lume sfârșește prin, pur și simplu, a se scrie într-o formulă matematică.

Formule matematice cărora, bineînțeles pentru școlari, încercăm să le unim un sens.

Într-adevăr parvenim acolo: formula lui Einstein și chiar a lui Heisenberg, în sfârșit, sunt mici termeni care desemnează masa.

Și masa, asta face întotdeauna din efect *(„de l'effet")*, nu-i așa, ne imaginăm că știm ceea ce este. Și într-adevăr *(„en effet")* nu ne-o imaginăm întotdeauna – câteodată când avem noțiuni fizice precise, știm cum anume asta se calculează, însă am greși să credem că masa este asta sau asta... prin sentiment.

Nu este doar pentru că noi cântărim un mic puțin că putem să ne imaginăm că știm ceea ce este noțiunea de masă.

Este doar din momentul în care o începem la a face să se învârtă ceva, faptul că o vedem că aceste corpuri au o masă.

Însă asta rămâne întotdeauna atât de contaminat prin ceva care este legat la faptul că există o corelație între masă și greutate încât în realitate facem mai bine de a nu căuta a înțelege, și pur și simplu de a se ține din asta la formule.

Este tocmai în asta că matematica demonstrează cu adevărat care este punctul din uzajul semnificantului. Bineînțeles, noi am ajuns la... (...) ...că de fapt noi suntem deja plonjați în limbaj.

Voi o vedeți, eu nu spun: noi suntem ființe vorbitoare.

Noi suntem în limbaj, și eu nu mă cred absolut deloc în măsură de a vă spune pentru ce anume noi suntem acolo, nici de a spune cum anume asta a început.

Este chiar ca și asta că am putut începe a spune despre limbaj ceva mic lucru, debarasați de prejudecata că este esențial ca asta să aibă un sens: nu este esențial ca asta să aibă un sens, și este chiar acolo deasupra că s-a fondat această nouă practică care se numește lingvistica.

Nu trebuie să crezi că semnificatul – care bineînțeles se produce și siajul semnificantului – că asta este acolo ceva în vreun mod prim; și să-ți spui că limbajul este acolo pentru ca el să permită să existe semnificație, aceasta este o abordare *(„une démarche" - demers)* despre care cel mai puținul pe care-l putem spune este că este precipitat.

Există ceva mult mai primar decât efectele de semnificație, și este tocmai acolo faptul că cercetarea *(„recherche”- căutarea)* – dacă atât este că vreodată căutam ceva, dacă nu l-am mai întâi găsit, nu-i așa? – este tocmai acolo faptul că găsirea este susceptibilă de a avea efect.

În sfârșit vedeți voi, pentru semnificant, adineaori eu am ajuns acolo cu ceea ce eu am numit derapajul, efectul de glisare...

În sfârșit, eu voi fi purtat la a vă face metafora că semnificantul, aceasta este ca și stilul: aceasta este deja la fel, este din stilul pe care l-am avea deja acolo.

Este poate posibil ca animalul uman să-l fi fabricat într-o zi... Noi nu avem nici cea mai mică urmă a ceea ce ar putea să se numească invenția limbajului... La fel de departe în trecut cât noi îl vedem a funcționa, este el cel care are deasupra-ul pavajului.

Bun, atunci, voi îmi veți spune, ce anume asta are de-a face cu psihanaliza?

Asta are de-a face de modul cel mai strâns, pentru că dacă nu pornim de la acest nivel care este nivelul de pornire, nu putem absolut nimic face în plus în experiența psihanalitică... nu putem face nimic în plus decât de a face buna psihoterapie...

Adică, așa cum la fel de bine psihanaliștii o mărturisesc... ei mărturisesc totul, ei expun *(„déballent”)* totul...

A existat o zi... Claudel... ca și asta, care a imaginat că pedeapsa lui Ponțiu Pilat, în sfârșit, asta ar trebui să fie aceasta: pentru că el întrebase, foarte rău apropo: Ce este adevărul? – ca de fiecare dată când el vorbea în fața unui idol, idolul deschidea pântecele său, și ce anume el scotea din asta? Era o formidabilă despachetare *(„déballage”)* de bani ai epocii, trucuri pe care le puneam în pușculiță...

Psihanaliștii sunt ca și asta, ei vă mărturisesc totul... ei mărturisesc totul... și tot ceea ce ei povestesc dovedește că în mod evident ei sunt foarte bune persoane.

Este nebun aceasta că ei iubesc ființa umană, că ei vor binele său, normalitatea sa – aceasta este neobișnuit, în sfârșit, aceasta este neobișnuit nebunia de a vindeca, de a vindeca de ce? Aceasta este

întocmai asta ceea ce nu trebuie niciodată pus în chestiune... În numele a ce ne considerăm ca și bolnav? În ce anume un nevrozat este mai bolnav decât o ființă normală, zisă normală? Dacă Freud a adus ceva, aceasta este întocmai pentru a demonstra că nevroza, în sfârșit, este în mod strict inserată undeva într-o falie pe care el o numește, pe care el o desemnează în mod perfect, pe care el o cheamă sexualitate, și el vorbește despre asta de un astfel de mod încât ceea ce este clar, aceasta este întocmai... este ceea în ce omul nu este absolut deloc confortabil.

Omul *(„l'homme" – bărbatul)*, bineînțeles, chemat la sensul larg, femeia nu mai mult; în sfârșit nu există nimic care să meargă atât de rău ca și raporturile bărbatului și femeii.

Aceasta este asta, ceea ce există din admirabil, aceasta este că există oameni aici care au aerul de a auzi asta pentru prima dată. Aceasta este în mod absolut sublim, ca și cum voi nu v-ați născut acolo înăuntru... Adică faptul că pentru a vă culca cu o fată, asta nu merge niciodată. Pentru fată este același lucru... și de când lumea este lume, există toată o *(„toute une" – o întreagă)* literatură, există literatur*a* („*la* littérature") care nu servește decât la a spune asta.

Așadar, Freud într-o zi vorbește despre sexualitate *(in falsetto) și este suficient ca acest cuvânt îndulcit să fi ieșit din gura sa pentru ca toată lumea să creadă că aceasta este pentru a rezolva problema („la question" – întrebarea, chestiunea)*. Adică faptul că pornind din momentul, așa cum v-am spus-o adineaori, că dacă o punem o întrebare, aceasta este că există deja răspunsul, așadar dacă el pune întrebarea aceasta este că el are răspunsul – adică faptul că împreună cu asta, asta trebuie să meargă.

Ceea ce ar presupune că Freud are ideea acordului sexual.

Ori, în sfârșit, este suficient să citești, să deschizi opera sa pentru a vedea că până la sfârșit, el, pentru că el era bărbat, în sfârșit, el a rămas acolo.

Și el o spune, el o scrie, el o etalează, în sfârșit, la a se întreba: o femeie, ce anume asta poate prea bine să vrea? *(râset)*

Nu este nevoie pentru asta de a face aluzie la biografia lui Freud, pentru că este întotdeauna așa că îngustăm problema, cu atât mai mult cu cât el era nevrozat ca și toată lumea, apoi el avea o femeie care era o pacoste („emmerdeuse” – persoană enervantă, agasantă)... În sfârșit, asta este cunoscut... Bătrâna Doamnă Freud...

Aceasta este cu adevărat a micșora problema.

Este întocmai pentru asta că eu nu m-aș pune niciodată să fac psihanaliza lui Freud, cu atât mai mult cu cât este o persoană pe care eu nu am cunoscut-o.

Ceea ce este spus de Freud este asta, ceea ce tocmai am spus. Este acest derapaj al semnificantului despre care vorbeam adineaori, care face că în numele faptului că el a descris *(„dépeint” – reprezentat, portretizat)* asta „sexualitate”, presupunem că el știa ceea ce asta voia să spună: sexualitate.

Însă întocmai ceea ce el ne explică este că el n-o știe.

El nu o știe. Motivul pentru care el nu o știe, întocmai, aceasta este ceea ce i-a făcut să descopere inconștientul.

Adică, să își dea seama că efectele limbajului joacă la acest loc unde cuvântul „sexualitate” ar putea avea un sens.

Dacă sexualitatea la ființa vorbitoare, asta funcționa altfel decât la a se împietri în aceste efecte ale limbajului...

Eu nu sunt pe punctul de a vă spune că limbajul a venit acolo pentru a umple gaura – eu nu știu dacă gaura este primitivă sau dacă ea este secundă: adică dacă este limbajul cel care a stricat („détraqué”) totul.

Eu m-aș uimi ca limbajul să fie acolo pentru a strica tot.

Există câmpuri unde asta reușește... însă unde asta nu reușește niciodată decât pentru a face partaj de ceea ce pare a merge bine la animale – adică faptul că ele au aerul de a face dragoste de un mod prea bine politicos.

Pentru că aceasta este adevărat, la animale asta are aerul –

Discours du Maître

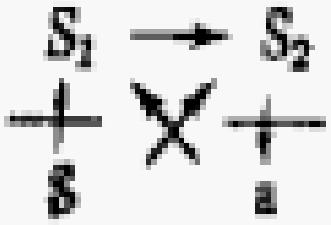

Discours de l'Université

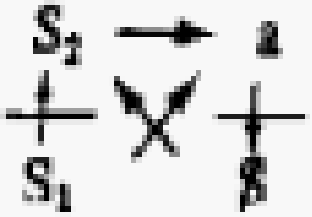

Discours de l'Hystérique

Discours de l'Analyste

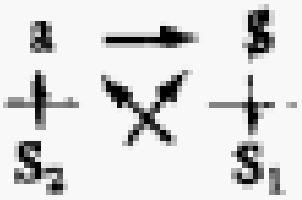

Discours du Capitaliste

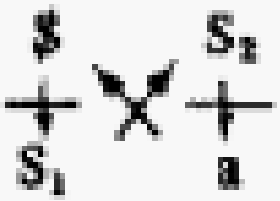

Că spunem ca și fapt rămâne uitat în spate a ceea ce este spus în ceea ce se aude.

Acest enunțat care este asertiv prin forma sa, aparține modalului pentru ceea ce el emite din existență.

-aceasta este ceea ce ne frapează prin contrast – asta are aerul de a se petrece în mod grațios.

Există parada. Există toate felurile de abordări șarmante, și apoi asta are aerul de a se învârti rotund până la sfârșit. Nu există aparență, la animale, nici de violuri, nici de toate aceste complicații, toată această vrăjeală *(„baratin” – discurs abundent pentru a manipula, înșela sau seduce)* pe care îl facem în jur.

Asta se petrece la ele de un mod pentru a spune tot civilizat *(râsete)*.

La om, asta face ceea ce numim drame (...). Prin ce bineînțeles tot răuînțelesul *(„le malentendu” – neînțelesul)* (...).

Plăcea cerului ca oamenii să facă dragoste ca și animalele, asta ar fi agreabil.

Eu mă las un mic puțin, ca și asta, antrenat la ceva... în sfârșit, într-atât de patent *(„patent” - evident)*.

Trebuie totuși prea bine s-o reamintești (...) ceva care este totuși ceea ce este din experiența psihanalistului.

Faptul că el face ca și cum el nu știa din asta nimic, asta ține la o necesitate de discurs care este acolo scrisă la tablă.

Trebuie prea bine ca eu să mă servesc de asta, întrucât eu am venit cu un sfert de oră înainte pentru a o scrie la tablă.

Asta ține caracterele-cheie în orice discurs din acest punct pe care eu îl numesc seamănul.

Ultimul meu seminar – sau numiți-l cum veți vrea, însă nu este ultimul întrucât ultimul este cel pe care sunt pe punctul de al sfârși – ultimul meu seminar așadar, cel de dinainte, se numea: *Despre un discurs care nu ar fi al seamănului*.

Eu am petrecut anul meu la a demonstra că este un discurs în mod absolut exclus.

Nu există nici un discurs posibil care nu ar fi al seamănului.

Asta este al seamănului, nu-i așa?

Bun, atunci este în mod absolut admisibil la un anumit nivel că psihanalistul face seamăn, ca și cum el era acolo pentru ca lucrurile să meargă pe planul sexualului. Îngrijorătorul *(„l'ennuyeux" – neliniștitorul, supărătorul, enervantul, plictisitorul)* este că el sfârșește prin a o crede, și atunci asta îl îngheață *(„fige" – imobilizează, fixează, paralizează)* pe el însuși, în mod complet.

Adică, pentru a numi lucrurile pe numele lor, el devine din asta imbecil. Eu cred că era, la o anumită dată necesar – pentru a-i permite să facă puțin de gimnastică, pentru, într-o experiență așa cum ea este instituită, să poată face acolo ceva pas în plus – că trebuia cel puțin a i se reaminti ceea ce face: adică, în ciuda a tot, că este de a face să vorbească pe cineva explicându-i cum trebuie să facă, adică nu nu contează ce. A-i explica regula: a spune la o persoană cum trebuie ca ea să vorbească... Și că asta ajunge la a da ceva, că este vorba despre a înțelege pentru ce ceva ce se face cu acest aparat pe care eu îl numesc semnificantul, asta poate avea efecte.

Că există o decolare necesară, care consistă întocmai... la a nu înțelege prea repede, este tocmai asta ceea ce eu am încercat să produc.

La o anumită epocă... în mod evident aceasta nu era o epocă foarte bine aleasă, însă eu nu aveam alegerea... Eu am intrat în psihanaliză, așa, puțin pe târziu. Într-adevăr până la acest moment acolo... în neurologie o frumoasă zi... ce anume a putut să mă prindă?... eu am avut greșeala de a vedea ceea ce asta poate fi ceea ce numim un psihotic. Eu am făcut teza mea acolo deasupra: *Despre psihoza paranoică* – oh scandal! – *în raporturile sale cu personalitatea*.

Personalitate, voi gândiți, aceasta nu sunt eu cel care ar face din asta vreodată gâturi calde.

Însă în sfârșit, la această epocă asta reprezenta pentru mine, așa, o nebuloasă, în sfârșit, ceva... care era deja în mod prea bine suficient de scandalos pentru epocă, eu vreau să spun că asta a făcut un veritabil efect de oroare.

În sfârșit, asta m-a dus la a face experiența psihanalizei eu însumi. După asta a existat războiul, în timpul căruia eu am continuat această experiență. La ieșirea din război eu am început să spun că aș putea poate despre asta să spun un puțin ceva.

„Mai presus de toate nu – mi s-a spus – nimeni nu ar înțelege acolo nimic... vă cunoaștem, v-am reperat deja de un moment”.

În sfârșit, pe scurt, a trebuit pentru asta un fel de criză, de criză politică, politică interioară... încurcătura *(„le micmac” – situație suspectă și complicată, intrigă)* între psihanaliști, pentru ca eu să mă fi găsit într-o poziție extrasă.

Și cum existau cei care aveau aerul de a vrea ca eu să fac ceva pentru ei...

Eu nu aș fi început decât, cum se spune, foarte pe târziu: însă eu niciodată nu fusesem deranjat de a fi târziu... eu nu resimțeam nici o nevoie, după tot, de a forța oamenii.

Pentru a nu-i forța eu am început la a povesti lucrurile la nivelul unde eu le văzusem.

Reîntoarcere la Freud: mi s-a pus în mod natural această etichetă, pe care eu o merit prea bine, pentru că tocmai așa eu însumi am produs-o mai întâi.

Nu-mi pasă de tine Freud. Pur și simplu era procedeul pentru ca psihanaliștii să își de- a seama că ceea ce eu le spuneam era deja în Freud.

Adică, faptul că este suficient să analizăm un vis pentru a vedea că nu este vorba decât despre semnificant. Și despre semnificant în toată această ambiguitate pe care am numit-o mai înainte funcția derapajului.

Adică, faptul că nu există un semnificant a cărui semnificație ar fi asigurată.

Ea poate fi întotdeauna altceva, și chiar ea își petrece timpul său alunecând atât de departe cât vrem în semnificație.

Atât de sensibil în *Traumdeutung*, nu era mai puțin în *Psihopatologia vieții cotidiene*... o este încă și mai mult în *Cuvântul de spirit*.

Asta mi s-a părut esențial, este esențial.

Lucrul care mă frapează este...

(Discursul se întrerupe pentru schimbarea casetei)

...această prioritate a semnificantului.

Acum toată lumea este la pagină. Ceea ce voi veți găsi într-o revistă de avant-gardă, sau chiar nu de avant-gardă, de nu contează ce, în ce privește acest semnificant... ni se bat urechile din asta.

Atunci când eu gândesc faptul că la momentul unde eu am început, noi eram sub regimul existențialismului, și acum... eu nu știu... Eu nu aș vrea să am aerul, în sfârșit, de a atenta la stilul, la înălțimea unui scriitor pentru care eu am cea mai mare admirație: este vorba despre Sartre.

Și însuși Sartre... în sfârșit, acum semnificantul a intrat în vocabularul său.

Toată lumea, în sfârșit, știe că semnificant semnifică lacanizare.

Ce anume asta vrea să spună?

Ce mai.

Din timp în timp eu îmi imaginez că eu sunt acolo pentru ceva, și în acest caz acolo, aceasta este prea bine ceea ce m-a făcut...

...eu am regăsit în notele mele, așa, că eu scrisesem ceva pe 11 aprilie 1956, într-un seminar cules... este adevărat că mult înainte ca aceasta să fi devenit în mod absolut... în sfârșit, opera mea acum cunoscută, bineînțeles, era cu totul altul...

...nu este din asta mai puțin adevărat că ceea ce eu sunt pe punctul să vă spun acum – ceea ce el bineînțeles va fi exploatat în douăzeci de ani – ceea ce eu sunt pe punctul de a vă spune acum, atunci când este la structurile logice matematice că eu recurg pentru a defini despre ce este vorba în ceea ce eu numesc discurs psihanalitic, eu pot foarte bine să îmi dau seama că există lucruri nostime: voi înțelegeți de exemplu, că dacă eu v-am spus, bineînțeles, că din *Scrierile* mele nu trebuia să vă

obosiți... însă totuși, la penultimul paragraf al ai mele „Intervenții despre transfer” este scris: „Cazul lui Dora pare privilegiat pentru demonstrația noastră în faptul că, fiind vorba despre o isterică, ecranul eului acolo este suficient de transparent pentru ca nici unde, cum a spus-o Freud, să nu fie mai jos pragul între inconștient și conștient, sau pentru a spune mai bine, între discursul analitic și *cuvântul* simptomului”.

În mod evident, aceasta este în 51, discursul analitic: eu în mod evident am pus timp la a-i da locul său. Însă în sfârșit, eu nu scriu niciodată cuvintele la hazard, și discursul analitic este totuși această zi acolo, nu-i așa, că eu l-am produs.

În sfârșit, cinci ani mai târziu, după ce eu începusem învățământul meu, structura...structura, scriu eu atunci... pentru că acum eu voi face atenție, eu nu aș vrea să mă raliez sau să par să mă raliez la această salată pe care o numim structuralismul.

Însă în sfârșit, structura, eu vorbeam de asta pentru că nimeni nu cunoștea acest cuvânt. În sfârșit, structura este un lucru care se prezintă mai întâi ca și un grup de elemente, formând o mulțime co-variantă.

Eu sunt acum la a mă repera asupra a ceva care se numește în mod precis *Teoria mulțimilor*.

...

Și într-adevăr, dacă priviți acolo micile mele formule rotitoare, trebuie să vedeți că modul în care, acest discurs analitic, îl structurez... este exact la opusul a asta care este discursul stăpânului ...adică faptul că la nivelul discursului stăpânului, ceea ce v-am numit adineaori semnificantul-stăpân, este asta, este ceea de ce mă ocup pentru moment: *există Unul („il y a de l’Un”)*.

Semnificantul, este ceea ce a introdus în lume Unul, și este suficient să existe Unul pentru ca asta... asta să înceapă, asta... *(indică formula la tablă)* asta comandă la S2.

...adică la semnificantul care vine după... după ce Unul funcționează: el se supune.

Ceea ce există din miraculos, este că pentru a se supune trebuie să știe ceva.

Propriul sclavului, cum se exprima Hegel, este că știe ceva.

Dacă nu ar ști nimic, nici măcar nu ne-am mai da osteneala de a-i comanda, orice ar fi.

...

Astfel este discursul analitic. Spunem acel ceva, în mod foarte precis la nivelul unde semnificantul este *Unul*, rădăcina însăși a semnificantului. Ceea ce face că semnificantul, asta funcționează, pentru că acolo prindem Unul, aceasta este tocmai acolo că *există Unul*.

...

Noi am ajuns, pe de altă parte, totuși la câteva mici cogitații care nu ne par complet superflue de partea interogării numerelor întregi – pentru că totuși teoria mulțimilor, Cantor și tot restul, asta consistă întocmai în a se întreba de ce există Unu. Aceasta nu este alt lucru.

Și poate, cu puțin efort, am ajunge să ne dăm seama că numerele întregi, pe care le numim naturale, ele nu sunt atât de naturale ca și asta... ca și restul numerelor.

Pe scurt, există ceva ce ar trebui să survină la un anumit nivel, care este cel al structurii.

Aceste trei sferturi de secol, care s-au scurs acum după ce Freud a scos această fabuloasă subversie a tot ceea ce este din asta... există un alt lucru care a fugit *(„cavaler” – a nu rămâne niciodată liniștit, a sărbători în mod exagerat),* și în mod brutal bine, care se numește nimic mai puțin decât discursul științei, care pentru moment duce jocul... duce jocul până la faptul că vedem din asta limita: și dacă există ceva care este corelativ al acestei ieșiri a discursului științei, ceva care nu avea nici o șansă ca asta să fi apărut înaintea triumfului discursului științei, aceasta este discursul analitic.

Freud este în mod absolut de negândit înaintea emergenței, nu doar a discursului științei, însă de asemenea a efectelor sale, a efectelor sale care sunt, bineînțeles, întotdeauna mai evidente, întotdeauna mai patente, întotdeauna mai critice, și despre care după tot putem considera... (...) nu am făcut-o încă, poate într-o zi va exista un discurs numit, ca și asta: „răul tinereții”.

Însă există ceva care strigă... și o nouă funcție care nu va rata *(„manquera” – lipsi)* să apară, nu-i așa, de a aborda poate, în afară de accident, o repornire în instaurarea a ceea ce eu numesc discurs. Eu abia am spus ceea ce este un discurs.

Discursul este ce? Ceea ce, în ordinea... în ordonanța a ceea ce se poate produce prin existența limbajului, face funcție de legătură socială. Există poate o baie socială, așa, naturală, aceasta este tocmai acolo că se împart *(„partagent” – partajează)*, în mod etern, sociologii... însă în mod personal, eu nu cred din asta nimic.

Și nu există din asta treizeci și șase posibile, nu există din asta chiar decât patru...

Din semnificanți, trebuie cel puțin să existe din asta doi.

Asta vrea să spună, semnificantul în calitatea în care el funcționează ca și element, ceea ce numim element întocmai în teoria mulțimilor: semnificantul în calitatea în care acesta este modul din care se structurează lumea, lumea ființei vorbitoare, adică toată știința *(„savoir” – cunoașterea”)*.

Există așadar S_1 și S_2 – aceasta este de unde trebuie a porni pentru această definiție că (...) semnificantul, aceasta este ceea ce reprezintă un subiect pentru alt semnificant.

Acest subiect, aceasta nu este ceea ce noi credem, aceasta nu este visul, iluzia (...) aceasta este tot există din determinat prin acest efect de semnificant. Și asta merge mult mai departe decât ceea ce de oricine este conștient... adică complice *(„connivent”)*. Este tocmai asta, descoperirea lui Freud: este faptul că, efectele semnificantului, există din asta o întreagă parte care scapă în mod total la ceea ce noi numim în mod curent subiectul. Aceasta este, să o notăm bine, subiectul, determinat până în toate detaliile sale prin efectul semnificantului (...). Noi știm ceea ce produce limbajul: el produce ce? Ceea ce eu am numit plusul-de-juisare, pentru că acesta este termenul care este aplicat la acest nivel, pe care noi îl cunoaștem bine, care se numește dorința.

Mai exact, el produce cauza dorinței. Și este asta ceea ce se numește obiectul mic **a**.

Obiectul mic **a**, aceasta este adevăratul suport a tot ceea ce noi am văzut a funcționa și care funcționează într-un mod din ce în ce mai mult pur pentru a specifica pe fiecare în dorința sa.

Ceea căruia experiența analitică îi dă catalogul sub termenul de pulsiune (...) pulsiune pe care o numim orală (...) un foarte frumos obiect, un obiect legat la aceasta (...) din momentul în care el a prins obiceiul de a suge (...). Există din asta care sug așa toată viața lor.

Însă pentru ce ar suge ei toată viața lor dacă aceasta nu era în interstițiul, în intervalul efectelor de limbaj? Efectul limbajului în calitatea în care el este prins în același timp, în afară de la cel care rămâne în mod complet idiot, nu-i așa?

Este asta ceea ce dă esența sa... și esența sa atât de esențială încât este asta, personalitatea: este modul în care cineva subzistă în fața acestui obiect mic a... Există din asta altele și eu încerc să spun care.

Însă acolo deasupra psihanaliza, pentru atât cât Freud, niciodată mai mult decât Freud, niciodată mai mult nici mai bine decât Freud... Am adăugat, bineînțeles, detalii, o structură, un statut, asupra acestei funcții a obiectului mic a... Mélanie Klein a aportat în mod larg contribuția sa, și câțiva alții de asemenea, Winnicott... obiectul tranzițional...

Este tocmai asta, este tocmai asta veritabilul suflet... noua subiectivitate, în sensul antic...

Este tocmai asta, ceea ce ne învață experiența analitică.

Este așadar acolo că mulți psihanaliști... Este rolul pe care ei îl joacă la nivelul seamănului.

Este asta ceea ce îi copleșește *(„accable” – abate, încarcă, zdrobește, oprimă, demoralizează, condamnă)*, aceasta este cauza dorinței, în cel căruia ei îi deschid cariera analizantului.

Aceasta este tocmai de acolo că ar putea... ar putea poate ieși altceva... ceva care ar trebui să facă un pas spre o altă construcție...

Aceasta este adică faptul că ceea despre ce este vorba după tot, în cele din urmă, aceasta este faptul că experiența se întrerupe *(„tourne” – se întoarce)* atât de scurt cât posibil – adică faptul că subiectul cu câteva

interpretări se ține din asta chit *(„quitte” – eliberat de o obligație, de o datorie, debarasat)* și găsește o formă de răuînțeles în care el să poată să subziste.

1972.05.17. Seminarul 19b, „...Sau mai rău”, lecția 10

(La tablă)

Nu există altă existență a lui Unu decât existența matematică.

...

...așadar merg totuși acolo, cu toate acestea la a face remarca despre faptul că „*Există Unul*”, asta nu vrea să spună... mi se pare că totuși pentru mulți asta trebuie să fie deja știut, dar de ce nu? ...asta nu vrea să spună că *există individul*.

Este prea bine pentru asta, înțelegeți, că vă cer să înrădăcinați acest „*Există Unul*” de acolo de unde vine. Adică

„faptul că *nu există altă existență a lui Unu decât existența matematică*”.

Există *Un* ceva, *Un* argument care satisface la *O* formulă.

Și un argument este ceva complet vidat de sens, este pur și simplu *Unul* ca și *Un*.

1972.06.01. Seminarul 19a, „Știința psihanalistului”, lecția 7

„*Niște psihanaliști*”...

o veți vedea, spre diferență cu „psihanalistul”

...„*niște psihanaliști*” asta se preferă, asta se preferă pe sine, vedeți voi! Nu sunt singurii, există o tradiție acolo deasupra: tradiția medicală.

Pentru a se prefera, nu s-a făcut niciodată ceva mai bine, în afara sfinților – sfinții (s.a.i.n.t.s)...

Da, vi se vorbește atât de mult de ceilalți *(Râsete)* încât eu precizez, pentru că ceilalți... în sfârșit, să trecem

...sfinții (s.a.i.n.t.s) ei se preferă pe ei de asemenea, ei nu se gândesc chiar decât la asta, ei se consumă din a găsi cel mai bun mod de a se prefera, atunci când există din asta atât de simple, așa cum o arată „*medi-sfinții*” *(« méde-saints » se aude la fel ca și „medicii”)*, ei de asemenea. *(Râsete)*

În sfârșit, aceia nu sunt sfinți. Asta, asta merge de la sine...

Există puține lucruri la fel de abjecte de răsfoit ca și istoria medicinei: asta poate fi recomandat ca și vomitiv *(Râsete)* sau ca și purgativ, asta face ambele.

Pentru a ști că *știința („savoir”)* nu are nimic de-a face cu *adevărul*, nu există cu adevărat nimic mai convingător.

Nici măcar nu putem spune că asta merge până la a face din medic un fel de provocator.

Asta nu împiedică faptul că medicii s-au aranjat...

și pentru motive ce țineau de faptul că plat-forma lor cu *discursul științei* devenea mai strâmtă

...că medicii s-au aranjat din a pune psihanaliza la pasul lor.

...

Zilele unde ideea de a trebui să continui zisul învățământ nu mă locuiește – adică un anumit număr – este evident că eu am, ca și toți imbecilii, ideea de ceea ce asta ar fi putut fi pentru *Psihanaliza Franceză* (!) dacă eu aș fi putut învăța *(„enseigner” - preda)* acolo unde, pentru motivul pe care tocmai l-am spus, eu nu eram nicidecum dispus la a slăbi *(„lâcher” – a face mai puțin strâns, a înceta de a ține)* pe oricine.

...

Nu există decât acolo...

aceasta pentru persoana care m-a întrebat despre libertate

...nu există decât la Vatican că eu cunosc liberi-gânditori.

Eu nu sunt un liber-gânditor, eu sunt forțat să țin la ceea ce eu spun, însă acolo jos: ce cutezanță! *(Râsete)*

Ah înțelegem că Revoluția Franceză a fost vehiculată de abați.

Dacă voi ați ști care este libertatea lor, bunii mei prieteni, ați avea frig în spate.

...

Deja am vorbit, așa, despre ceea ce se întâmplă în psihanaliză...

trebuie totuși să specifici bine anumite puncte pe care deja le-am abordat, prin consecință pe care cred să le pot trata pe scurt la punctul unde suntem

...este faptul că *este singurul discurs*...

și să îi aducem omagiu

...este singurul discurs...

în sensul unde eu am catalogat 4 *discursuri*

...*este singurul discurs* care este astfel încât ticăloșia sfârșește acolo în mod necesar la prostie *(„bêtise")*.

Dacă am ști imediat că *cineva care vine să vă ceară o psihanaliză didactică este un ticălos*, însă i s-ar spune:

„*nici o psihanaliză pentru dumneavoastră, dragul meu! Dumneavoastră ați deveni din asta prost ca varza*".

Însă nu o știm!

Aceasta este întocmai în mod grijuliu disimulat.

O știm totuși la capătul unui anumit timp în psihanaliză, ticăloșia fiind întotdeauna, nu ereditară, aceasta nu este despre ereditate că este vorba, aceasta este despre *dorință, dorința Altuia* de unde interesatul a apărut.

Eu vorbesc despre *dorință*: aceasta nu este întotdeauna *dorința* părinților săi, asta poate fi cea a bunicilor săi, însă dacă *dorința* din care el s-a născut este dorința unui ticălos, el este un ticălos în mod nelipsit.

Eu nu am văzut niciodată excepție, și aceasta este chiar pentru asta că eu am fost întotdeauna atât de tandru pentru persoanele despre care eu știam că ele vor trebui să mă părăsească, cel puțin pentru cazurile unde eram eu cel care le psihanalizase, pentru că știam prea bine că ele deveniseră absolut „proaste" *(„bêêêtes")*. Eu nu pot să spun că aș fi

făcut-o expres: cum v-am spus-o, aceasta este necesar. Aceasta este necesar atunci când o psihanaliză este împinsă până la capăt, ceea ce este cel mai mic dintre lucruri pentru psihanaliza didactică.

Dacă psihanaliza nu este didactică, atunci este o chestiune de tact: voi trebuie să lăsați tipului suficientă ticăloșie pentru ca el să se descurce după în mod convenabil. Aceasta este în mod propriu terapeutic, voi trebuie să-l lăsați să plutească.

Însă pentru psihanaliza didactică, voi nu puteți face asta, pentru că Dumnezeu știe ceea ce asta ar da.

Presupuneți un psihanalist care rămâne un ticălos: asta bântuie gândirea întregii lumi!

Fiți liniștiți, psihanaliza – contrar la ceea ce se crede – este întotdeauna cu adevărat didactică, chiar și atunci când este cineva *prost („bête”)* care o practică, și eu aș spune chiar: cu atât mai mult!

În sfârșit tot ceea ce riscăm este să avem *psihanaliști proști*. Însă aceasta este, așa cum tocmai v-am spus-o, în cele din urmă fără inconvenient, pentru că totuși, *obiectul(a)* la locul *seamănului*, aceasta este o poziție care se poate ține.

Iată! Se poate fi prost din origine de asemenea. Este foarte important la a distinge.

Bun! Așadar eu nu am găsit nimic mai bun, în ceea ce mă privește, eu nu am găsit nimic mai bun decât ceea ce eu numesc „*matemul*” pentru a apropia ceva privind *știința despre adevăr*, întrucât este acolo în sumă, că s-a reușit la a i se da o portanță funcțională.

Este mult mai bine atunci când este Pierce cel care se ocupă de asta, el pune funcțiile 0 și 1 care sunt cele două *valori de adevăr*. El nu își imaginează, din contră, că putem scrie A sau F pentru a desemna *adevărul* și *falsul*. Am indicat deja asta, așa în câteva fraze, am indicat deja asta la Panthéon, este adică faptul că în jurul lui *Există unul*, există două etape:

„*Parmenide*”-le,

și apoi a trebuit ajuns la *teoria mulțimilor*,

...pentru ca problema unei astfel de *științe*, care ia *adevărul* ca simplă funcție și care este departe de a se mulțumi din asta, care comportă un *real* care cu *adevărul* nu are nimic de-a face – aceasta sunt matematicile – totuși vreme de secole trebuie să crezi că matematica se trecea acolo deasupra de orice problemă, întrucât aceasta este doar pe târziu și prin intermediul unei interogații *logice*, faptul că ea a făcut să facem un pas la această problemă care este centrală pentru ceea ce este din *adevăr*, adică: *cum anume și pentru ce „Există din unul”* – mă veți scuza, eu nu sunt singurul! – „*Există din unul*”: în jurul acestui *Unu* se învârte problema *existenței*.

...

Totuși acolo începe ceva care poate să ne intereseze: este vorba despre a ști *ceea ce există*.

Nu există decât din *Unul*...

cu ceea ce se presează în jurul nostru, eu sunt forțat de asemenea în mod egal să mă presez –

...*teoria mulțimilor*, aceasta este interogația: pentru ce „*Există din unul*”?

Unul asta nu fuge pe străzi, chiar dacă o gândiți, și inclusiv această certitudine absolut iluzorie, și iluzorie încă de foarte mult timp – asta nu împiedică faptul că ținem acolo – faptul că voi sunteți din asta *Unu*, voi de asemenea.

Voi sunteți din asta *Unu*, este suficient să încercați chiar și doar să ridicați degetul mic ca să vă dați seama că nu doar voi nu sunteți *Unul*, însă că voi sunteți, din nefericire, innumărabili, *innumărabili* fiecare pentru voi.

Innumărabili până la aceasta faptul că v-au învățat...

ceea ce poate fi unul dintre bunele rezultate ale afluentului psihanalitic

...că voi sunteți după caz: absolut *finiți („finis” – terminați)*...

asta, eu v-o spun foarte repede pentru că eu nu știu cât timp voi putea continua

...absolut *finiți*: pentru ceea ce este despre bărbați, asta este clar: *finiți, finiți, finiți*!, pentru ceea ce este despre femei: *numărabile*!

...

Voi vedeți aici...

așa cum eu am semnalat-o deja în timpul său

...alternanța *necesității, a contingentului, a posibilului* și a *imposibilului* nu sunt în ordinea pe care Aristotel o dă.

Căci aici aceasta este despre *imposibil* că e vorba, adică în cele din urmă despre *real*.

Așadar urmăriți bine acest mic drum, pentru că el ne va servi în continuare.

Iată! Ar trebui indicate cele 4 triunghiuri în colțuri așa, direcția săgeților este de asemenea indicată.

Voi sunteți acolo? Iată!

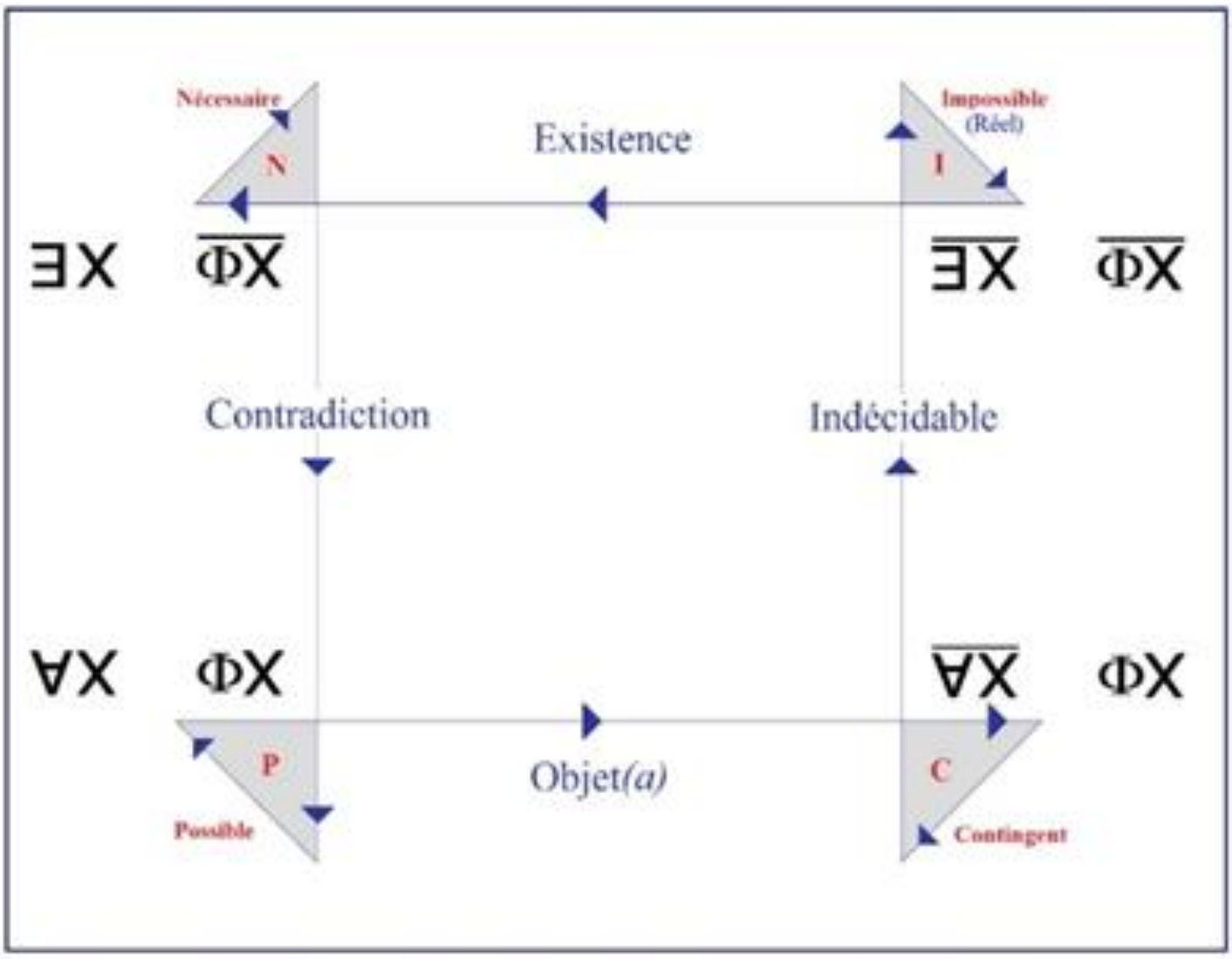

Eu găsesc că din asta am făcut suficient pentru această seară.

1972.06.21. Seminarul 19b, „...Sau mai rău”, lecția 12

Și despre discursul analitic, m-am gândit că totuși, nu ar fi rău să punctez câte ceva înainte de a vă părăsi, care să vă dea ideea că tocmai, nu numai că nu este ontologic, nu este nici filosofic, ci este doar necesitat de o anumită poziție.

O anumită poziție care amintesc, e cea unde am crezut să pot condensa articularea unui discurs, și să vă arăt totuși ce raport asta are cu ceea ce face că analiștii, că analiștii au totuși un raport… și vă va fi greu să credeți că nu îl cunosc… …cu ceva ce… că numim așa, „ființa umană”, da bineînțeles, dar eu n-o numesc așa.

N-o numesc așa pentru a nu vi se urca la cap, pentru a rămâne bine acolo unde trebuie, pentru atât bineînțeles cât să fiți capabili să percepe care sunt dificultățile care se oferă analistului.

Nu mai vorbim bineînțeles despre „cunoaștere”, căci raportul omului la o „lume a sa”, este evident că noi am demarat de acolo deja de mult timp, că de altfel, dintotdeauna, asta nu a fost niciodată decât o maimuțăreală în serviciul discursului Stăpânului. Nu există lume ca și a sa decât lumea pe care stăpânul o face să meargă cu degetul și cu ochiul. În ceea ce privește faimoasa „cunoaștere de sine însuși”: γνῶθι σἑαυτῶ [gnôthi séauton], presupusă a face omul, să pornim de la aceasta care este totuși ceva simplu și tangibil, nu-i așa: că da, dacă o vrem, ea are loc, ea are loc din corp: cunoașterea de sine însuși este igiena.

Să pornim prea bine de acolo, nu-i așa. Așadar timp de secole rămânea boala bineînțeles. Căci fiecare știe că asta nu se reglează prin igienă. Există boala, și asta este prea bine ceva agățat la corp. Și boala, asta a durat vreme de secole, este medicul cel care era presupus a o cunoaște.

Cunoaște, eu înțeleg „cunoaștere” și eu cred să fi subliniat destul în mod rapid după una dintre ultimele noastre întâlniri – nici nu mai știu unde – eșecul acestor două căi piezișe, nu-i așa. Toate aceste sunt evidente în istorie, asta se etalează acolo în tot felul de aberații.

Așadar, totuși, chestiunea pe care voiam să vă fac s-o simțiți azi este asta, este analistul care este acolo și care are aerul de a prelua o ștafetă.

Vorbim despre boală, nu știm: în același timp spunem că nu există... că nu există boală mentală de exemplu, ...pe bună dreptate în sensul în care este o entitate nosologică cum se spunea altădată, nu este absolut deloc entitară boala mentală. Este mai degrabă mentalitatea cea care are falii, să ne exprimăm așa în mod rapid.

Așadar, să încercăm să vedem ceea ce presupune de exemplu asta, ceea ce este scris acolo, și ceea ce este presupus a enunța unde se plasează un anumit lanț care este în mod foarte cert și fără nici un fel de ambiguitate, *structura*:

vedem acolo succedându-se doi *semnificanți*, și *subiectul* nu este acolo decât pentru atât cât „*un semnificant îl reprezintă pentru celălalt semnificant*”, și apoi asta are ceva care *rezultă din asta* și pe care noi, în cursul anilor, am dezvoltat pe larg suficiente rațiuni pentru a motiva că îl notăm din *obiectul(a)*.

În mod evident dacă este acolo *în această formă, în această formă de tetradă*, nu este o topologie care să fie fără nici un fel de sens.

Esta asta noutatea care, care e adusă de Freud. Noutatea care e adusă de Freud, nu e nimic. Exista unul care făcuse câte ceva foarte bine, situând, cristalizând discursul stăpânului, în rațiunea unei clarificări istorice pe care ar fi putu-o prinde, este Marx.

E totuși un pas, un pas pentru care nu mai există loc deloc să-l reduci la primul, nu mai există loc nici să faci între cei doi un mixaj, ne întrebăm în numele a ce ar trebui în mod absolut să se acorde? Nu se acordă. Sunt perfect compatibili. Se încastrează.

Se încastrează și apoi există cu siguranță unul care are locul său cu toate ușurințele lui, este cel al lui Freud. Ce a adus în sumă ca esențial?

A adus dimensiunea supradeterminării. Supradeterminarea, este exact asta ceea ce imaginez cu modul meu de a formaliza în modul cel mai radical esența discursului, atât încât el e în poziție turnantă în raport cu ceea ce tocmai am numit un suport.

E totuși din discurs că Freud a făcut să apară, a făcut să apară asta: că ceea ce se producea la nivelul suportului avea de-a face cu ceea ce se articula din discurs. Suportul e corpul.

Este corpul, și încă, trebuie să fii atent, când spui e corpul. Nu e obligatoriu un corp.

Căci plecând din momentul în care pornim de la juisanță, asta vrea foarte exact să spună că, că corpul nu e doar singur, că există un altul.

Nu pentru asta juisanța e sexuală, căci ceea ce tocmai v-am explicat acest an, este că puținul pe care îl putem spune, este că ea nu e raportată această juisanță, este juisanța de corp la corp.

Propriul *juisării*, aceasta este că atunci când există două corpuri, încă și mai mult când există din asta mai mult, în mod natural, ...nu se știe, nu se poate spune *cel care* juisează.

Este ceea ce face că pot exista în această afacere, prinse mai multe corpuri și chiar serii de corpuri.

Atunci supradeterminarea, ea constă în aceasta, este că lucrurile care nu sunt sensul, unde sensul ar fi suportat de un semnificant, tocmai propriul unui semnificant…

Și nu mai știu, m-am pus așa ca firul în ac, Dumnezeu știe de ce, apoi puțin mai mult, puțin contează, am regăsit ceva, un seminar pe care l-am făcut la începutul unui trimestru, chiar trimestrul care era la sfârșitul anului pe… ceea ce numim cazul Președintelui Schreber, era 11 aprilie 1956.

E foarte precis exact despre asta: sunt primele două trimestre care sunt rezumate în ceea ce am scris:

„*Despre o chestiune prealabilă la orice tratament posibil al psihozei*”.

La sfârșit, pe 11 aprilie 1956, am pus ceea ce era...

căci așa îl numesc pe numele său, pe numele său, numele pe care asta îl are în discursul meu

...structura.

Aceasta nu e întotdeauna ceea ce unii gândesc, dar e în mod perfect spus la acest nivel acolo.

Asta m-ar amuza, să îl republic, acest seminar…

dacă „*tapeuza*” nu ar fi făcut un mare număr de mici găuri, din lipsă de a fi înțeles bine.

Dacă ea ar fi doar reprodus în mod corect fraza latină pe care eu o scrisesem la tablă, despre care nu mai știu acum cărui autor îi aparține…

...

Singurul lucru care releagă dorința visului la *inconștient* este modul în care trebuie lucrat pentru a *rezolva soluția*, pentru a *rezolva* problema *unei formule cu „=zero”*, pentru a găsi *rădăcina* grație căreia modul în care asta funcționează, asta se anulează.

Dacă asta nu se anulează, cum se spune, există trezirea. Mijlocind că bineînțeles *subiectul continuă să viseze în viața sa*.

Dacă dorința are interes în vis, Freud o subliniază, este pentru atât cât *există cazuri unde fantasma, nu putem s-o rezolvăm*, adică să ne dăm seama că dorința...

permiteți-mi să mă exprim – pentru că sunt la sfârșit – astfel

...nu are rațiune de a fi, este faptul că ceva s-a produs care este *întâlnirea, întâlnirea* de unde procedă nevroza, *capul Meduzei*, *fanta* de adineaori, *în mod direct văzută*, aceasta este în calitatea în care ea, ea nu are soluție.

Este prea bine pentru asta că, în visele celor mai mulți, este vorba într-adevăr despre problema dorinței.

Problema dorinței pentru atât cât ea se reportează la mult mai departe, la structură, la structura grației căreia *(a)*-ul este cauza *Spaltung*-ului *(diviziunii)* subiectului.

...

Și pentru ca ceva să fie acolo spus, trebuie acolo *altceva* decât ceea ce vă imaginați sub numele de *realitate*. Pentru că „*realitatea*” decurge în mod precis din *spunere*.

Spunerea are efectele sale din care se constituie ceea ce numim *fantasma*, adică acest raport între *obiectul mic(a)*...

care este ceea ce se concentrează din *efectul discursului* pentru a cauza dorința

...și acest *ceva* care în jur și ca și o fantă, *se condensează*, și care se numește *subiectul*.

Este o fantă pentru că *obiectul mic(a)*, el, el este întotdeauna *între* fiecare dintre semnificanți și cel care urmează, și este tocmai pentru asta că *subiectul*, el, era întotdeauna nu între, ci din contra întredeschis *(„béant” – care oferă o largă, mare deschidere, care lasă cu gura căscată)*.

...

Așadar despre ce este vorba în analiză?

Pentru că dacă mă credeți din asta, trebuie să gândim că este prea bine așa cum eu o enunț, că este sub titlul faptului că „*în corp*”, cu toată *ambiguitatea* acestui termen care este motivată, este pentru că analistul „*în corp*” *instalează obiectul mic(a) la locul seamănului*, faptul că există ceva care există și care se numește *discursul analitic*.

Ce anume asta vrea să spună? La punctul unde noi suntem din asta, adică a fi început să vedem luând formă acest discurs, noi vedem că în calitate de discurs, și nu în ceea ce este spus, în *spunerea* sa, el ne permite să prindem ceea ce este din asta despre *seamăn*.

...

Ce anume trebuie, la schema lui Peirce, substituit pentru ca asta să lipească cu articulația mea a *discursului analitic*? *Este simplu ca bună ziua*: la efectul a ceea despre ce este vorba în cura analitică, nu există alt *reprezentamen* decât *obiectul(a)*. *Obiectul(a)* căruia analistul i se face *reprezentamenul* întocmai, el însuși, la locul *seamănului*.

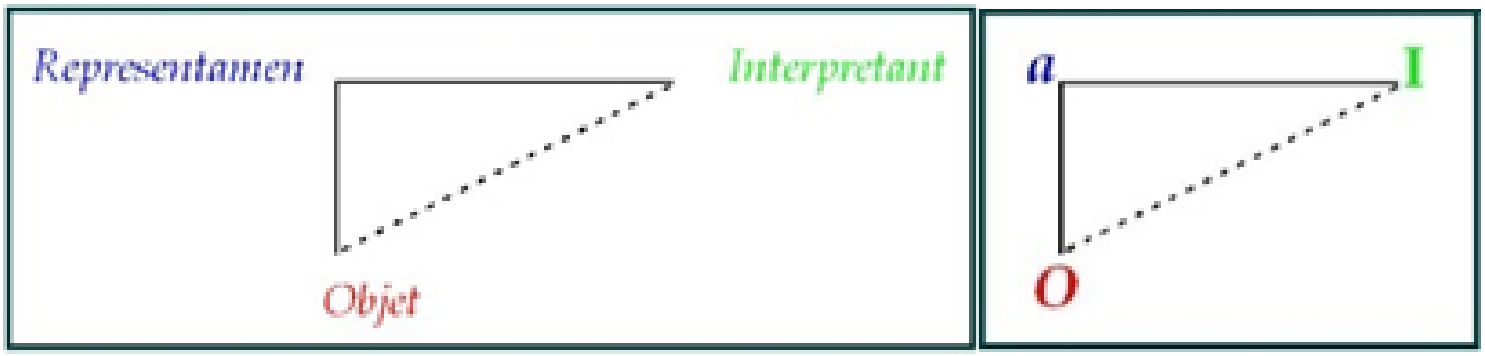

Obiectul despre care este vorba, aceasta nu este nimic altceva decât ceea ce eu am interogat aici din cele două formule ale mele, aceasta nu este nimic altceva decât aceasta, *ca și uitat*: faptul *spunerii. (cf. „L'étourdit": „Că spunem rămâne uitat în spatele a ceea ce se spune în ceea ce se aude")*

Este tocmai asta ceea ce este obiectul a ceea ce pentru fiecare este întrebare*a*: unde sunt eu în *spunere*? Pentru că dacă este prea bine clar că nevroza se etalează, este în mod foarte precis în aceasta care ne explică fluctuația *(„le flottement" – fluturarea, unduirea, ondulația, incertitudinea, indecizia)* a ceea ce Freud a avansat privind dorința, și în special dorința în vis.

Este prea bine adevărat că există visuri de dorință, însă atunci când Freud analizează unul dintre visele sale, vedem prea bine despre ce dorință este vorba, este despre dorința de a pune ecuația dorinței cu „=*zero*".

...

Noi suntem frați ai pacientului nostru în calitatea în care ca și el, noi suntem fii discursului.

Pentru a reprezenta aceste efect pe care eu îl desemnez din *obiectul(a)*, pentru a ne face la această desființă a fi suportul, deșeul, abjecția la care poate să se agațe ceea ce, grație nouă, se va naște din *spunere*, din *spunere* care să fie *interpretant*, bineînțeles, cu ajutorul a aceasta, care este ceea la ce eu invit analistul la a se suporta în mod de a fi demn de transfer, la a se suporta din *această știință* care poate, din a fi la locul *adevărului* [S_2], să se interogheze ca atare asupra a ceea ce este din asta dintotdeauna despre structura științelor, începând de la științele-de a face până la știința științei.

De acolo bineînțeles noi interpretăm. Însă cine o poate face dacă nu acela însăși care se angajează în spunere și care, din fratele, cert, care suntem, ne va da exaltarea? Eu vreau să spun că ceea ce se naște dintr-o analiză, ceea ce se naște la nivelul subiectului, al subiectului care vorbește, al analizantului, este ceva care, *„cu” („avec”)*, *„cu mijlocul” („au moyen”)*...

„*Omul gândește* – spunea Aristotel – *cu sufletul său*”

...analizantul analizează *cu („avec”)* acest excrement pe care i-l propune, în figura analistului său, *obiectul(a)*.

Este *cu* aceasta că *ceva*, acest lucru tăiat [Ⱥ], trebuie să se nască care nu este nimic altceva în cele din urmă...

pentru a relua ceva ce v-a fost avansat cealaltă dată apropo de Peirce

...decât tija *(„le fléau” – biciul, bara orizontală care susține talerele unei balanțe, calamitatea)* din care o balanță poate să se stabilească și care se numește justiție.

Fratele nostru transfigurat, este aceasta ceea ce se naște din conjurația analitică și este aceasta ceea ce ne leagă la ceea ce în mod impropriu numim *pacientul* nostru.

...

Acolo nu vorbesc decât despre *știință* și remarc faptul că nu este vorba despre „*adevărul despre știință*”, ci despre „*știința despre adevăr*”, și că această „*știință despre adevăr*”, asta se articulează din vârful a ceea ce avansez în acest an despre *„Există din unul!” („Y a d’l’un !”)*, „*Există din unul*” și nimic în plus: este un *Unu* foarte particular cel care separă *Unul* de *Doi*, *și care este un abis*.

1972.07.14. L’ Étourdit

Contribuind la a 50-a aniversare a spitalului Henri-Rousselle pentru favoarea pe care ai mei și eu am primit-o acolo într-o muncă din care

voi indica ceea ce ea știa să facă, adică să treacă *prezentarea*[7], aduc omagiu Dr. Daumezon care mi-a permis-o. Ceea ce urmează nu prejudecă - după cutuma mea - nimic din interesul pe care-l va lua acolo adresa sa: spunerea mea la Sainte-Anne a fost vacuolă, tot la fel ca și la Henri-Rousselle și - o imaginăm? - după aproape același timp, păstrând acolo în orice stare a cauzei prețul *acestei scrisori pe care eu o spun a parveni întotdeauna acolo unde ea trebuie*. *(cf. seminarul despre „Scrisoarea furată", Scrieri p.11)*

Pornesc de la *firimituri („miettes")*, cu siguranță nu filosofice *(cf. Kirkegaard)*, întrucât este din seminarul meu din acest an *(la Paris I (Panthéon-Sorbonne))* că ele fac relief *(Seminar 1971-72: „...Sau mai rău")*. Eu am înscris acolo în două reluări la tablă - o a treia la Milano unde, itinerant, făcusem de acolo banderolă pentru un *flash* asupra Discursului psihanalitic- aceste două fraze *(„firimiturile")*:

-„*Că spunem rămâne uitat în spatele a ceea se spune în ceea ce se aude („s'entend" – se înțelege)*".

-„*Acest enunțat care pare drept aserțiune (absolut, categoric), pentru a se produce într-o formă universală, este de fapt modal*[8]*, existențial ca atare: conjunctivul din care se modulează subiectul său („Că spunem...")*, *mărturisind din asta*."

Dacă „*bun-venit-ul*", care din auditoriul meu îmi răspunde suficient pentru ca termenul de „seminar" să nu fie prea nedemn din ceea ce eu port acolo din vorbire, nu m-ar fi din aceste fraze deturnat, eu aș fi vrut

---

[7] Este la Henri-Rousselle – consultație ambulatorie din Sainte-Anne – că Lacan făcea „*prezentările sale de bolnavi*", în care era vorba de a trece „*prezentarea*" *(primul tur al spusului – „tour du dit")* pentru *re-prezentarea (al doilea tur al spusului → tururile spuse – „les tours dits")* și tăietura moebiană în dublă buclă *(cf. mai jos „Puțină topologie vine acum..." p.15, și înainte de ultima linie, pagina 30: „acest joc de la spus la spunere")*

[8] Propoziție modală: Logicienii numesc astfel - prin opoziție la propozițiile absolute sau categorice în care atribuția este în mod simplu enunțată – cele al căror atribut este modificat printr-una din cele patru condiții următoare: *posibil, imposibil, contingent, necesar.*

din raportul lor de semnificație să demonstrez sensul pe care ele îl iau din discursul psihanalitic [*discurs* A : $a \rightarrow \not{S}$ $\downarrow S_1 \diamond S_2$].

Opoziția pe care aici eu o evoc (*semnificație – sens*) trebuind să fie mai departe accentuată.

Eu reamintesc că aceasta este din logică faptul că *acest discurs (psihanalitic) atinge la real* la a-l întâlni ca și *imposibil*,

(logica pune faptul că din fals poate rezulta adevărul (stoici), aici faptul că din imposibil: $a \rightarrow \not{S}$, pornire a discursului A, poate rezulta un adevăr despre $S_1 \lozenge S_2$*)*

ceea în ce este tocmai *acest discurs (psihanalitic)* cel care *o poartă la puterea sa ultimă (rond al discursurilor)*: *știință* - *am spus eu* - *a realului („realul este imposibilul”)*.

(Discursul analitic – al patrulea și ultimul venit – ia pornirea sa din oprirea („la butée” – blocarea) discursului stăpânului (formulă a fantasmei: $a \lozenge \not{S}$), el arată, prin producția de S_1 *asemantici în „essaim” (grup, mulțime, consonează cu S1) și oprirea pe* $S_1 \lozenge S_2$*, imposibilitatea oricărui discurs, căci „asta nu e asta”: producția nu atinge niciodată adevărul → răsturnare a discursului și trecere la discursul următor → „rondul discursurilor” demonstrează imposibilul oricărui discurs sub cele 4 forme ale sale: Inconsistență (discurs H), incompletitudine (discurs M), indemonstrabil (discurs U), indecidabil (discurs A).)*

Aici să mă ierte cei care din a fi interesați acolo, nu o știu. I-as menaja încă, faptul că ei ar învăța-o curând din evenimente.

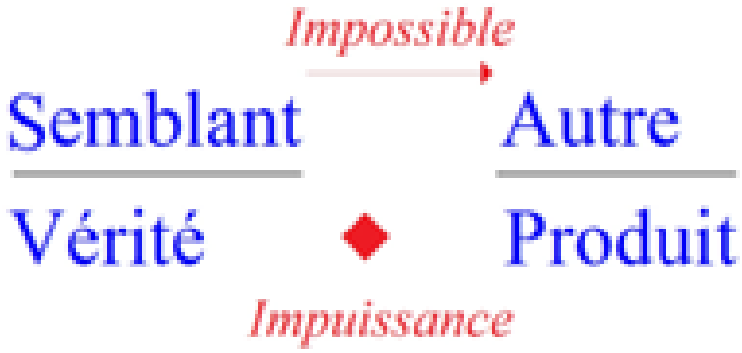

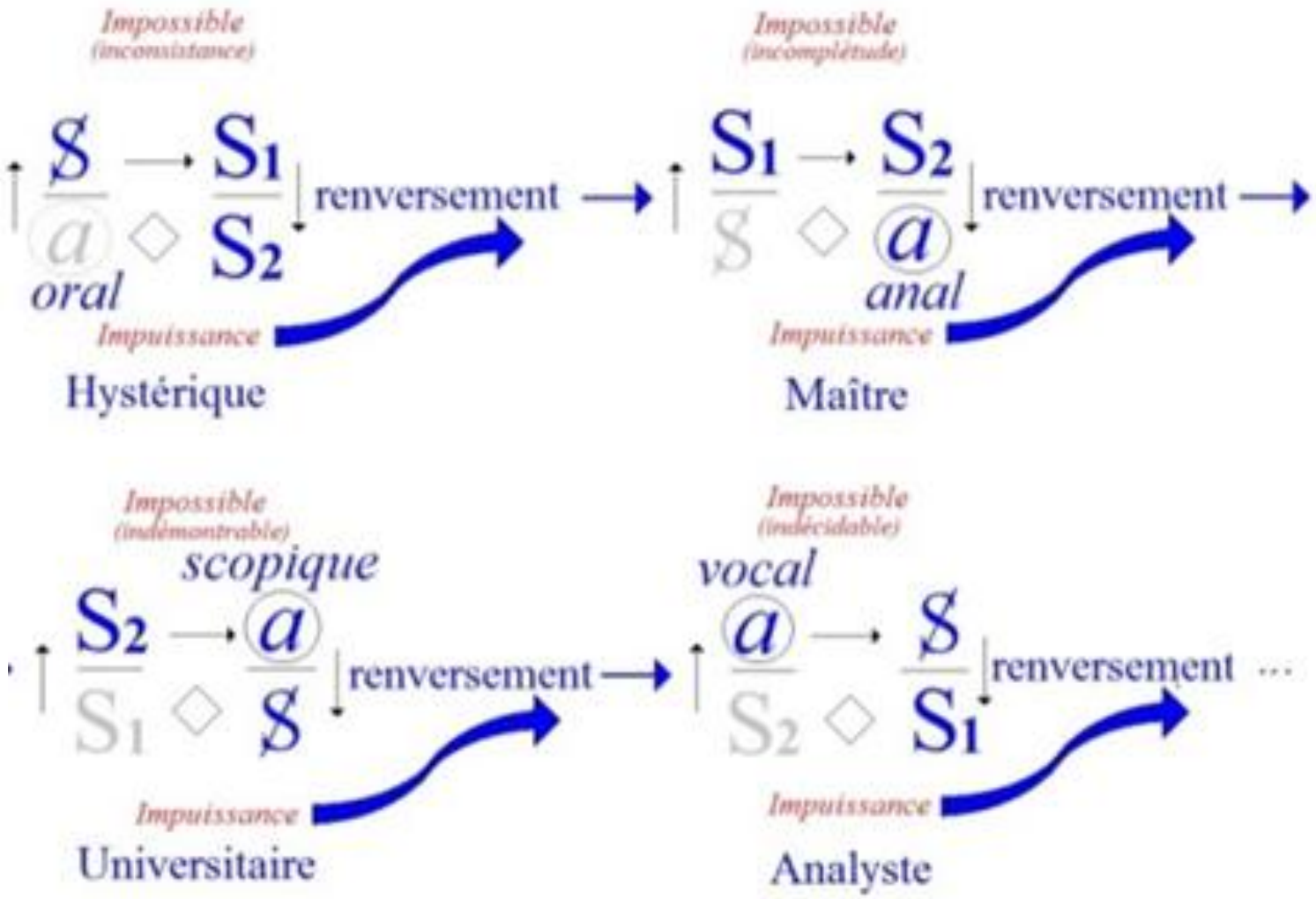

Semnificația, din a fi gramaticală, validează mai întâi faptul că a doua frază poartă asupra primei, la a face din asta subiectul său sub forma unui *particular*. Ea spune: „*acest enunțat*”, apoi îl califică pe acesta din „*asertiv*” din a se pune ca *adevărat*, confirmându-l din a fi sub formă de *propoziție spusă universală* în logică: aceasta este *în orice caz faptul că spunerea rămâne uitată în spatele spusului*.

Însă din antiteză - adică din același plan - într-un al doilea timp ea denunță din asta *seamănul*: la *a-l afirma* din faptul că subiectul ei este *modal*, și la a-l dovedi din faptul că el se modulează gramatical ca și: „*că spunem*” *(„qu'on dise” – că se spune)*. Ceea ce ea reamintește nu într-atât la memorie cât, cum se spune, la existență. Prima frază nu este deci din acest plan tetic al adevărului pe care primul timp al celei de-a doua îl asigură ca și din obișnuit prin intermediul unor *tautologii* (aici două) *(realul ca și imposibil nu este din registrul adevărului căruia el îi ex-sistă)*. Ceea ce este reamintit

-aceasta este faptul că *enunțarea sa* este moment *de ex-sistență*, *(această enunțare face răspuns dintr-un real ex-sistând)*

-aceasta este faptul că situată din *discurs*, ea „*ex-sistă*” *adevărului*. *(spunerea ex-sistă vorbirii, adevărul nu poate fi decât un jumătate-spus)*

Să recunoaștem aici calea pe unde advine *necesarul* - în bună logică, se înțelege *(„modală” deci)* - *cea care ordonează modurile sale de a proceda de unde ea accede* - adică acest *imposibil*, modic fără îndoială, chiar dacă din acest moment incomod – *faptul că pentru ca un spus să fie adevărat încă trebuie să-l spunem (cf. prima frază (Că spunem...), și „Lucrul freudian” (Scrieri p.409): „Eu adevărul, eu vorbesc.”)*, *faptul că spunere exista din asta*. Ceea în ce *gramatica măsoară deja forțe și slăbiciuni ale logicilor* care se izolează din asta, pentru - din *conjunctivul* său – a le cliva, și se indică în a concentra puterea de a le deschide *(„frayer”)* pe toate.

(*Conjunctivul este modul incertitudinii, el arată caracterul „posibil” al unei acțiuni → valoare modală a conjunctivului*)

Căci, eu revin acolo odată mai mult, *nu există metalimbaj astfel încât vreo una dintre logici*, la a se intitula a propoziției, *să-și poată face cârjă („béquille”) din asta*, astfel încât fiecăreia *(dintre logici)* îi rămâne *imbecilitatea*[9] sa, și dacă o credem a-l regăsi *(metalimbajul)* în referința mea, mai sus, *la discurs*, eu o refut din faptul că fraza care are aerul acolo de a face *obiect* pentru a doua *(frază)*, nu se aplică din asta mai puțin în mod semnificativ la aceasta.

Căci această a doua, *faptul că o spunem, rămâne uitat în spatele a ceea ce ea spune*. Și aceasta de un mod cu atât mai mult frapant cu cât *asertivă*, ea fără remisie, până la punctul de a fi tautologică în probele pe care ea le avansează: la a denunța în prima *seamănul* său, ea pune propria sa *spunere* ca inexistândă, întrucât contestând-o pe aceasta ca *spus de adevăr*, aceasta este tocmai *existența* cea pe care o face să răspundă de *spunerea* sa, aceasta nu din a face această *spunere* a exista

[9] Imbecillus : slab. Însemnările lui Leyde despre Juvenal III, 28 : « porto meis nullo dextram subeunte bacillo », dau « quasi sine bacillo »→ imbecil : sans béquille, sans bâton, fără cârjă, fără baston].

întrucât doar ea o denumește, însă din a nega din asta *adevărul*, fără a o spune.

La a înțelege acest proces, se naște formula, a mea: *că nu există „universală" care să nu trebuiască să se conțină dintr-o existență care o neagă (universala* $\forall X \, \Phi X$ *nu permite consistența „universului" pe care ea îl pune doar din a exclude (ex-sistență) imposibilul care acolo face excepție:* $\exists X \, \overline{\Phi X}$). Precum stereotipul că „*orice om ar fi muritor*", nu se enunță din „*nici o parte*". *Logica* care îl datează, nu este decât cea a unei *filosofii* care simulează această „*niciundeubicuitate*"[10] *(„nullibiquité – nul-bicuitate")*, aceasta pentru a face *alibi* la ceea ce denumesc „*discurs al stăpânului*". Ori aceasta nu este din acest singur discurs (M(S1)), ci *din locul (seamăn)* în care fac „*tur*" *altele (alte discursuri)* (H(Ꞩ), U(S2), A(a)) – cel pe care-l desemnez din *„seamăn" – faptul că o spunere își ia sensul său.*

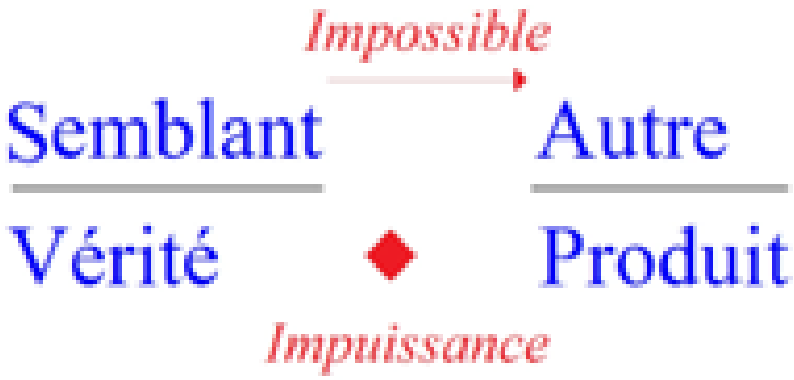

[10] Cf. « *ubinulitate („nullibiété", ubiniciunde)* » : seminar 1954-55 : *Eul...* lecția din 26 aprilie *1955 (« seminar despre Scrisoarea furată»)* sau « *ubiniciunde („nullibiquité")* », din « niciunde *(„nulle-part")*» și « *ubicuitate* » : seminar 1968-69 : *De la un altul...* lecția din 21 mai 1969, *(cf. Wilkins, episcop din Chester (Un Eseu spre un Caracter Real și un Limbaj Filozofic)*.

În 1955, în Seminarul despre « *Scrisoarea furată* » *ubinulitatea („nullibiété")* desemnează *fără locul literei, locul său din „niciunde" („nulle part"), atopismul său*. În 1969 *ubiniciundele („nullibiquité")* desemnează *locul semnificantului (Altul)* ca *non loc al juisării*: « *Prin [...] ceea ce permite emergența științei, juisarea este exclusă: cercul se închide. Această excludere [...] aceasta este tocmai pe acolo că ea se afirmă ca real [...] al sistemului însăși care o exclude. „Niciunde („Nulle part")", iată-o redevenită „peste tot" („partout")*." *(De la un altul la Altul: lecția din 21 mai 1969)*.

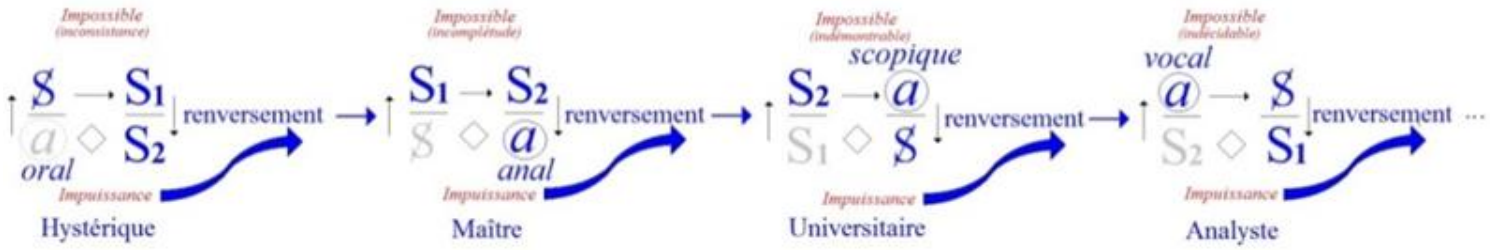

Acest loc nu este pentru toți, ci el le *ex-sistă*, și este de acolo faptul că *se omologhează* că toți ar fi muritori. Ei nu pot decât s-o fie toți, pentru că *la moarte îi delegăm din acest loc* ($\exists X\ \overline{\Phi X}$), „*toți*" trebuie prea bine, întrucât *este acolo* faptul că veghem la minunea *Binelui tuturor* ($\forall X\ \Phi X$).

Și în mod particular atunci când ceea ce veghează acolo face acolo „*seamăn*" *al semnificantului-stăpân* (S1 în discursul M) sau al *științei* (*S2 în discursul U*). De unde leitmotivul logicii filosofice. *(cf. mai sus: „stereotipul că „orice om ar fi muritor"")*

Nu există deci universală care să nu se reducă la posibil (*cf. mai sus: „care să nu trebuiască să se conțină dintr-o existență care îl neagă"*). *Chiar și moartea, căci tocmai acolo este punctul* ($\forall X\ \Phi X$ *are ca și condiție de consistență excluziunea lui* $\exists X\ \overline{\Phi X}$) *din care ea doar se articulează, oricât de universală* am *pune-o, ea nu rămâne niciodată decât posibilă* (*căci* $\exists X\ \overline{\Phi X}$) .

Că *legea se ușurează* (*prin acest* $\exists X\ \overline{\Phi X}$) din a se afirma ca formulată de *niciunde* (*ex-sistență a lui* $\exists X\ \overline{\Phi X}$ *sursă a visurilor, lapsusurilor, cuvintelor de spirit...*), adică din a fi *fără rațiune* (non-sens) (*„fără rimă nici rațiune", discurs M:S1 „ex-sistent" - fără legătură cu S2, S1 „asemantic"*), confirmă încă și mai mult de unde pleacă *spunerea* ei.

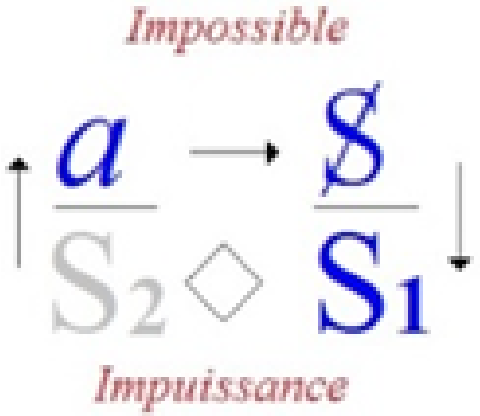

Înainte de a reda analizei *meritul acestei apercepții*, să ne achităm față de frazele noastre, remarcând că ”*în ceea ce se aude („s'entend” – se înțelege)*”-le al primei *(Că spunem rămâne uitat în spatele a ceea se spune în ceea ce se aude („s'entend” – se înțelege))*, se branșează în mod egal asupra ex-sistenței lui ”*rămâne uitat*” pe care-l relevă *(„relève” - pune în picioare„ colectează, subliniază, constată)* a doua *(„Acest enunțat care pare aserțiune, din a se produce într-o formă universală, este de fapt modal, existențial ca atare: conjunctivul din care se modulează subiectul său, dând mărturie din asta”)*, și asupra a „*ceea ce se spune*” pe care ea însăși îl denunță ca, *acest rest*, acoperindu-l.

Unde eu notez în trecere defectul încercării *transformaționale* de a face *logică* dintr-un recurs la o structură profundă care ar fi un *arbore cu etaje (Chomsky) („Nu există nici o speranță să atingi realul prin reprezentare”)*.

Și eu revin la *sens* pentru a reaminti osteneala care-i trebuie filosofiei - *ultima la a-i salva onoarea de a fi la pagina la care analistul face absența (ab-sens: analistul absent la pagina filosofică: impotență a semnificației (*$S_1 \lozenge S_2$*))* – pentru a întrevedea *ceea ce este resursa sa*, a lui, *din toate zilele*: *faptul că nimic nu ascunde atât de mult cât ceea ce dezvăluie (simptomuri, lapsusuri, vise...), cât adevărul,* ἀλήθεια [alèthéia] = *Verborgenheit (disimulare...) (Cf. Heidegger)*.

Astfel nu reneg eu fraternitatea acestei *spuneri (Heidegger)*, întrucât eu n-o repet decât pornind *de la o practică* care, situându-se *dintr-un alt discurs (A) o face incontestabilă (imposibilul discursului analitic relevă de indecidabil → non contestabil, non refutabil (în sensul lui Popper), cf. Goedel: teoreme de incompletitudine)*.

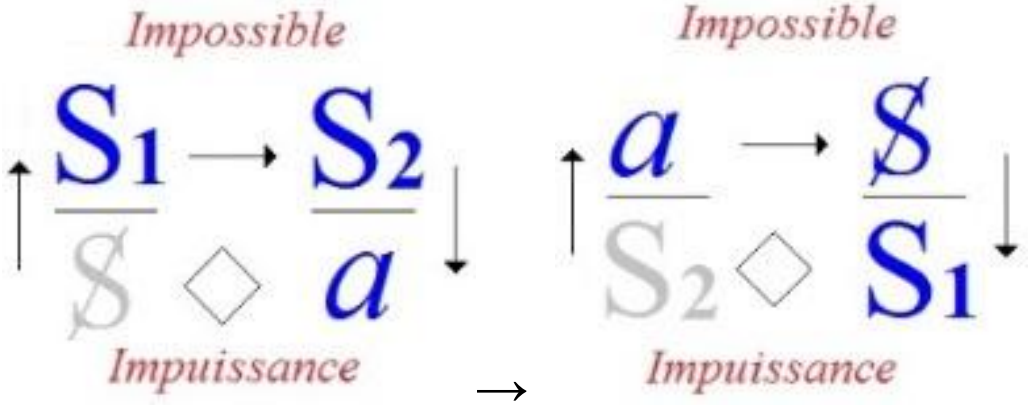

→

Pentru cei ce mă ascultă ...*Sau mai rău*, acest exercițiu nu a făcut decât să confirme logica din care se articulează în analiză *castrare* și *Oedip*. Freud ne pune pe calea faptului că *ab-sensul desemnează sexul*: *aceasta este tocmai la umflătura („gonfle”) (sferă) acestui sens-absex (susținerea în funcția falică a raportului de semnificație* $S_1 \rightarrow S_2$ *ca și raport sexual: juisare a lui (a) și non juisare a lui Altul) faptul că o topologie se desfășoară („déploie” – depliază) (sferică, a discursurilor M, U, H, în funcția falică) unde aceasta este tocmai cuvântul cel care tranșează (a-l avea sau nu: cuvântul simptomului).*

Pornind de la locuția „*asta nu merge fără a spune*”, vedem că aceasta este cazul multor lucruri, a celor mai multe chiar, și inclusiv al *Lucrului freudian așa cum eu l-am situat din a fi spusul adevărului*. „*A nu merge fără*” este *a face cuplu*, ceea ce *cum se spune „nu merge absolut deloc singur”. Este tocmai astfel că spusul nu merge fără spunere (indicibilul). Însă dacă spusul se pune întotdeauna în adevăr, fie aceasta la a nu depăși niciodată un „jumaspus”, așa cum eu mă exprim, spunerea nu se cuplează acolo decât din a ex-sista acolo, adică din a nu fi din spus(„dit”)-mensiunea adevărului.*

(*Suspendarea raportului de semnificație* $S_1 \lozenge S_2$ *(A) permite „monstrația” ab-sensului în apariția spunerii (*S_1*: non-sens), însă nu scrierea sa în simbolic ca și știință (*S_2*))*

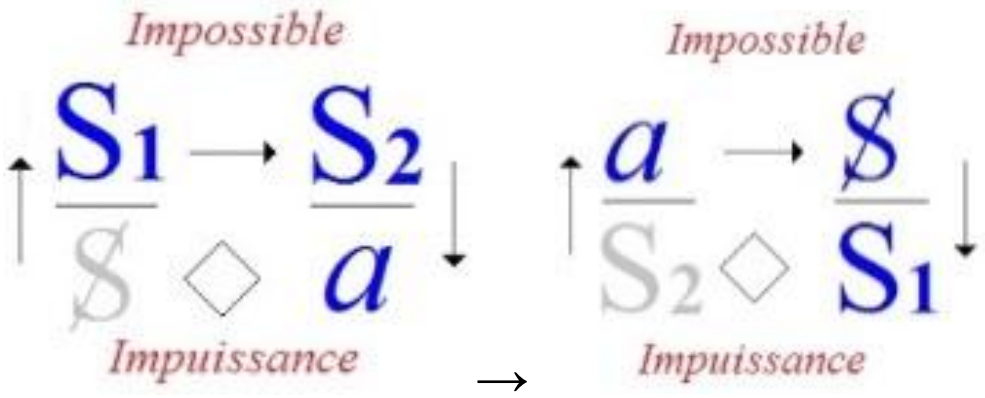

E ușor să faci aceasta sensibil în *discursul matematicii* unde în mod constant *spusul se reînnoiește din a lua subiect dintr-o spunere (postulat)* mai degrabă decât *din vreo realitate*, chiar dacă - *această spunere – la a o suma* din suita în mod propriu logică pe care el o implică ca și *spus (suită de implicații logice)*. Nici o nevoie de *spunerea* lui Cantor pentru a atinge aceasta. Asta începe la Euclid. Dacă am

recurs acest an la primul - adică la *teoria mulțimilor* - e pentru a raporta acolo *minunata eflorescență* (*de forme ale „imposibilului”*) care, din a izola în logică:

-*incompletul* (*M*) de *inconsistent* (*H*),

-*indemonstrabilul* (*U*) de *refutabil* (*cf. Karl Popper*),

chiar din a alătura acolo *indecidabilul* (*A*) (*adică cele 4 forme ale imposibililor*), din a nu ajunge să se excludă din *demonstrabilitate*, ...ne pune suficient la piciorul *zidului imposibilului* pentru ca să se înlăture „*asta nu e asta!*”-ul, care e *strigătul apelării la real*.

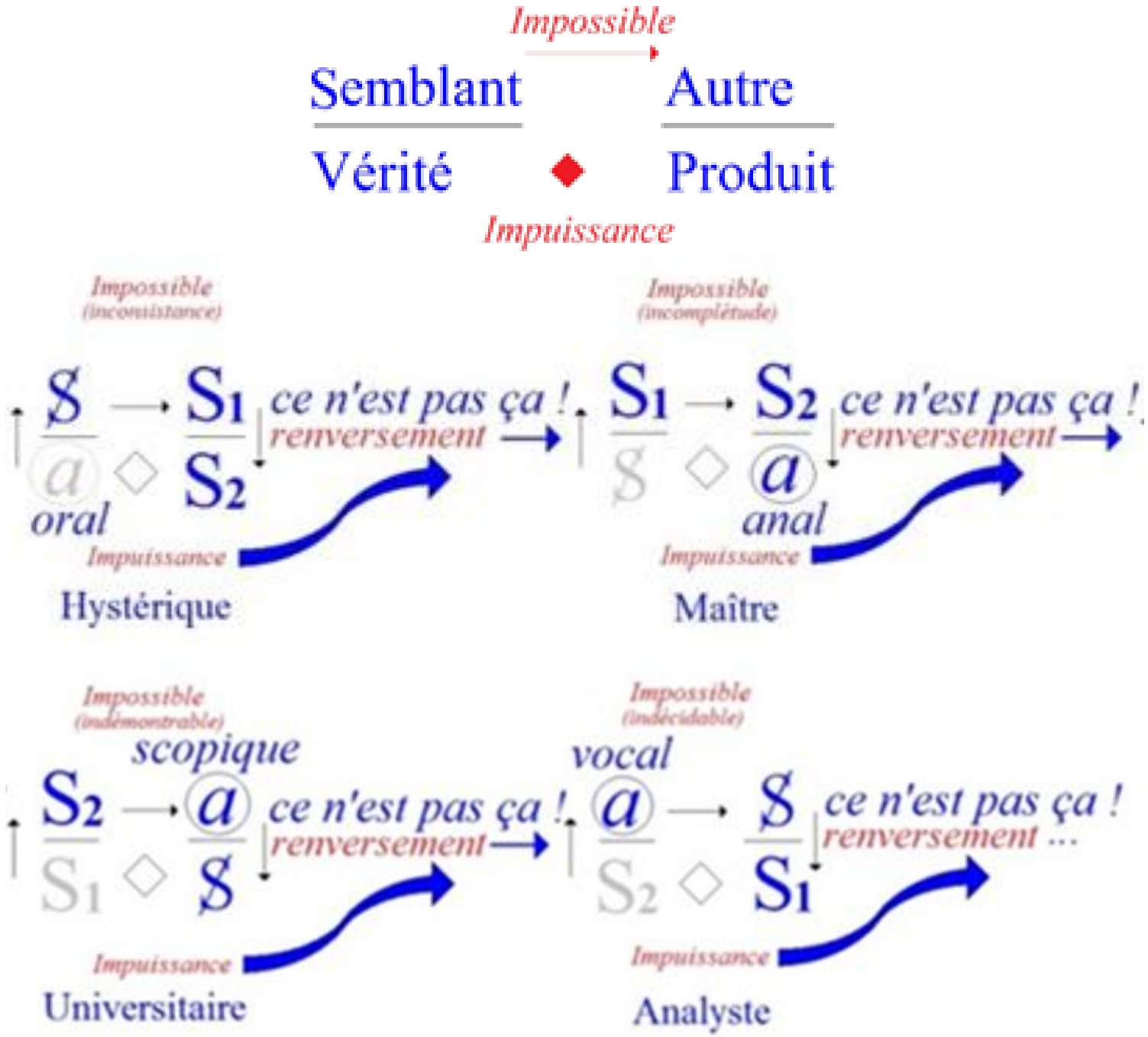

Am spus „discurs” al matematicii, nu „limbaj” al ei (opoziție limbaj/discurs). Să luăm gardă acolo, pentru momentul unde voi reveni la *inconștient*, *structurat ca și un limbaj* am spus eu dintotdeauna, *căci aceasta este tocmai în analiză faptul că el se ordonează în discurs*.

Rămâne de marcat faptul că matematicianul are, cu *limbajul său*, *aceeași încurcătura* ca și noi cu *inconștientul*, la a-l traduce din această gândire: că el nu știe despre ce el vorbește, fie aceasta la a-l asigura de a fi adevărat (Russell). Pentru a fi *limbajul cel mai propice discursului științific, matematica e „știința fără conștiință” din care face promisiune bunul nostru* Rabelais, *cea la care un filozof*[11] *nu poate rămâne decât astupat: „știința veselă”* se bucura din a presupune de acolo „*ruina sufletului*” (*„Știința veselă” ruinează „sufletul” – obiect*

---

[11] *Filozoful se înscrie* (în sensul unde o spunem despre o circumferință) *în discursul stăpânului*. El joacă acolo rolul nebunului. Asta nu vrea să spună că ceea ce el spune ar fi prost; e chiar mai mult decât utilizabil. Citiți Shakespeare.

Asta nu spune nici - să luăm gardă acolo - că el știe ceea ce spune. Nebunul de curte are un rol: cel de a fi *ținătorul-de-loc al adevărului*. El o poate la a se exprima ca un limbaj, tot ca și inconștientul. Că el este din asta, el, în inconștiență e secundar, ceea ce importă e ca rolul să fie ținut.

Astfel Hegel, din a vorbi la fel de just despre limbajul matematic ca și Bertrand Russell, nu ratează din asta mai puțin comanda: este faptul că Bertrand Russell e în discursul științei.

Kojève pe care îl țin drept maestrul meu - din a mă fi inițiat la Hegel - avea aceeași parțialitate cu privire la matematici, însă trebuie spus că el era din asta în timpurile lui Russell, și că el nu filozofa decât sub titlul *discursului universitar* unde el se așezase *prin provizie*, însă știind bine că știința lui nu funcționa acolo decât ca și *seamăn* și tratând-o ca atare: el a arătat-o în toate manierele, livrând notele sale cui putea fase din asta profit și postumând deriziunea sa de toată aventura.

Acest dispreț care a fost al său, se susținea din discursul său de început care a fost de asemenea cel la care s-a reîntors: marele comis (al Statului) știe trata bufonii la fel de bine ca și alții, adică în subiecți - care ei o sunt - ai suveranului.

subiacent al discursului filosofic – dezvăluind din asta obiectul(a) adevăr al discursului H). Bineînțeles, nevroza supraviețuiește acolo. (*această „dezvăluire” nu e suficientă pentru a rezolva nevroza*)

Aceasta remarcat, *spunerea se demonstrează, și din a scăpa spusului*. (*se „de-monstrează”: sens anti-orar al trecerii de la locul Altuia la locul Seamănului*)

Din acest moment acest privilegiu, ea nu-l asigură decât la a se formula în „*spunere că nu*”, dacă – la a merge la sens:

-este *conține-ul („le contien”)* (*M*) cel pe care îl sesizăm acolo, nu contradicția (*H*),

-*răspunsul* (*U*), nu reluarea în negare,

-*respingerea* (*A*), nu corecția.

A răspunde astfel suspendă ceea ce *spusul* are din veritabil. Ceea ce se clarifică din lumina razantă pe care *discursul analitic* (*A*) o aduce celorlalte, relevând acolo acele *(4)* locuri modale (*necesar, imposibil, contingent, posibil (impotență)*) din care *rondul lor* se împlinește.

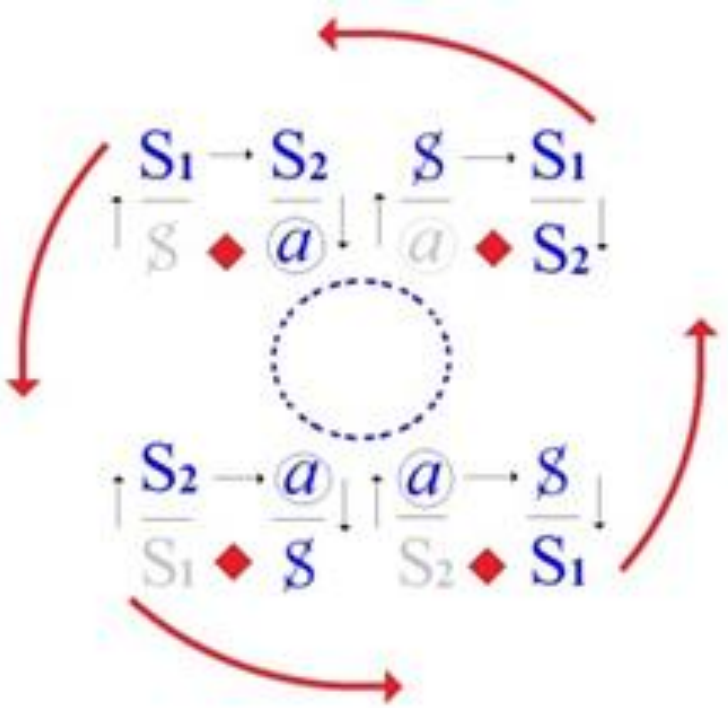

Eu aș metaforiza pentru moment drept incest, raportul pe care adevărul îl întreține cu realul. Spunerea vine de unde el (realul: imposibilul) îl comandă (adevărul). (realul-imposibilul de-monstrează, rotație anti-orară, fiecare discurs prin produsul său: asta nu e asta! → răsturnare: Altul tocmai vine să ia locul seamănului, iar seamănul face adevărul...)

Dar nu poate exista și „*spunere directă*”? „*Spunere a ceea ce există*”, asta nu vă spune nimic, dragi micuți din sala de gardă...

fără îndoială spusă astfel din faptul că se gardează prea bine de a contraria patronatul unde ea aspiră, și oricare ar fi...

...„*spunere a ceea ce există*”, pentru mult timp asta v-a înălțat omul său până la această profesie care nu vă mai bântuie decât din vidul ei: *medicul*, care în toate vremurile și pe toată suprafața globului, despre „*ceea ce există*”, se pronunță. Dar este încă pornind de la aceasta: că *ceea ce există* nu are interes decât din a trebui să fie conjurat.

La punctul unde istoria a redus această funcție *sacrală*, înțeleg boala voastră. Nici măcar posibil pentru voi – timpul nemaifiind acolo - să jucați pe filozoful care a fost năpârlirea ultimă unde, din a face valetismul împărăților și prințeselor, medicii s-au supraviețuit - citiți Fernel.

Să știți totuși - chiar dacă analiza este dintr-un alt secol, însă că ea vă tentează, asta se înțelege (impotența lui U împinge la A) – ceea despre ce eu dau mărturie mai întâi.

Eu o spun din a se fi demonstrat fără excepție de cei pe care i-am numit „*dandys*” mei: *nu există nici cel mai mic acces la spunerea lui Freud care să nu fie forclus – și fără retur în acest caz – prin alegerea unui atare analist.*

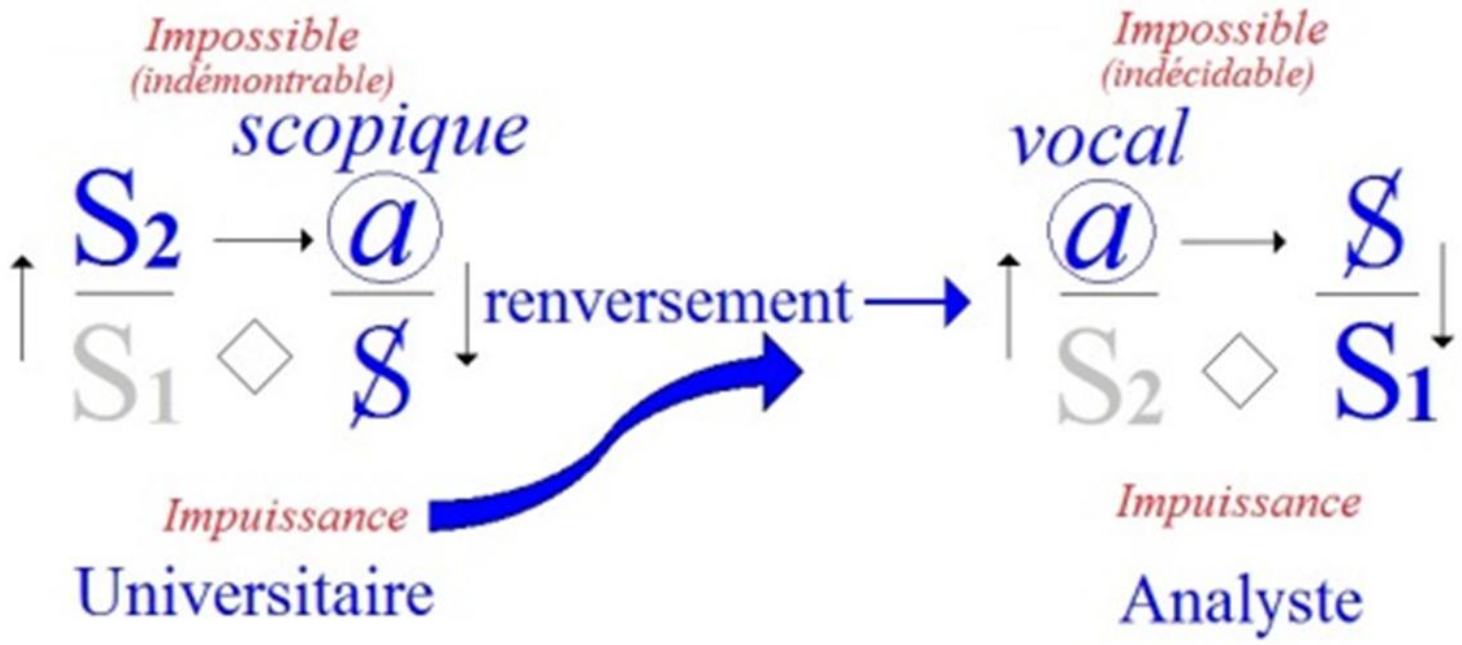

Aceasta este faptul că nu există formare a analistului, conceptibilă în afara menținerii acestei *spuneri*, și că Freud, din lipsa de a fi forjat - cu *discursul analistului* - legătura din care ar fi ținut „*societățile de psihanaliză*”, le-a situat *din alte discursuri* (*Maestru, Universitar*) care barează *spunerea* sa în mod necesar. Ceea ce toate scrierile mele demonstrează.

Spunerea lui Freud *se inferă din logica care ia ca sursă spusul inconștientului* (*simptomuri, vise, lapsusuri... : a → S ↓ S1 → « non sens » (S1◊ S2)*): aceasta este în măsura în care Freud a descoperit acest *spus* că ea *(spunerea) ex-sistă*. Să restitui de acolo această *spunere*, este necesar la faptul ca discursul să se constituie din analiză – este ceea la ce ajut - aceasta pornind de la experiența unde el se adevărește a *ex-sista*.

Nu putem - această *spunere* - s-o traducem în termeni de *adevăr* întrucât *din adevăr nu există decât juma-spus* (*S2 în A*), bine tăiat (*din spunere*), *însă că există acest juma-spus net (al (H)istericului)* – el se conjugă reurcând: „*tu mă editezi* (*M*), *eu vorbesc de rău* (*U*)”, (*ordine a învârtitii invers a cercului discursurilor*) - *nu își ia sensul său decât din această spunere* (*A*). *Această spunere* nu e *liberă, însă se produce din a înlocui altele, care provin din alte discursuri*.

Aceasta este tocmai la a se închide în analiză (*A buclează rondul discursurilor*) - *cf. Radiofonia mea, numărul chiar de dinainte de acest aperiodic* – faptul că *rondul lor situează locurile din care se cerne această spunere*.

Ele o cern ca și real, adică imposibil, care se anunță: „*nu există raport sexual*”. (*imposibilul raport „Seamăn → Altul” ajunge în fiecare discurs la impotența produsului la a realipi adevărul de unde se sprijină seamănul, și provoacă din asta învârtirea invers („renversement” – răsturnarea) pentru că „nu e asta” →apel la real (cf. mai sus))*

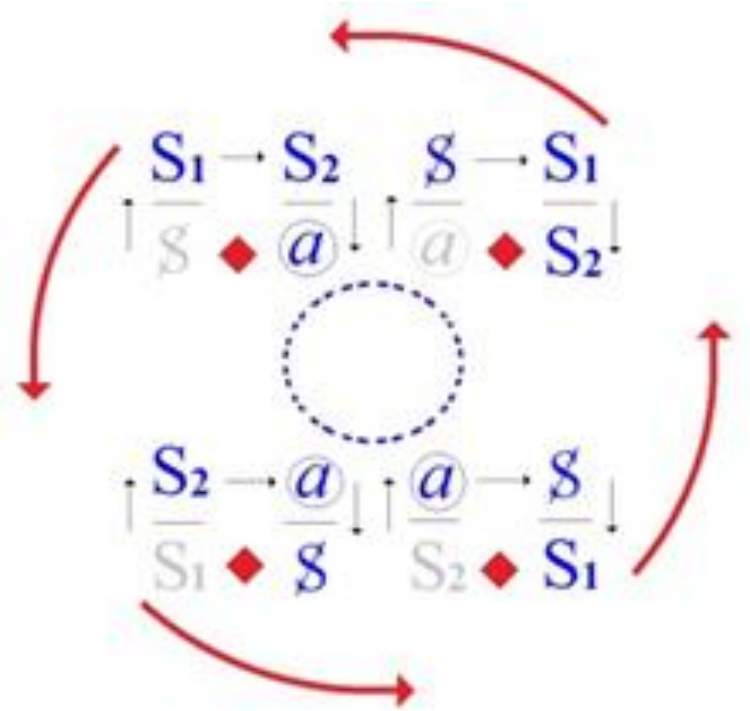

Aceasta presupune *că din raport* [*seamăn → Altul : S1 → S2 (M), S → S1 (H), S2 → a (U), a → S (A)*] – din *raport* „în general”, nu există decât *enunțat*, și că *realul* nu se asigură decât la a se confirma *din limita care se demonstrează din suite logice ale enunțatului* (*impotență*).

[*« raportul » Seamăn → Altul (imposibil), are drept suită logică impotența Produsului fiecărui discurs să realipească Adevărul, cele 4 « aporii » ale zidului imposibilului*

– M : a ◊ S (incompletitudine),

– H : S2 ◊ a (inconsistență),

– U : S ◊ S1 (indemonstrabil)

– A : S1 ◊ S2 (indecidabil)]

Aici (discurs A) limită imediată [$S_1 \Diamond S_2$], din faptul că *„nu există” („n’y a” – nu are acolo) nimic la a face raport dintr-un enunțat.*

Din acest fapt, nici o suită logică, ceea ce nu e negabil *(„niable”)*, însă ceea ce *nu e suficient la a suporta nici o negație*: *doar spunerea că: „nuexistă” („nya”- nuareacolo).*

„*Negă*” *(„Nia” – „nier”, a nega la perfectul simplu)* neaducând decât doar din omofonie ceea ce trebuie în franceză pentru:

din trecutul pe care-l semnifică [$\exists X \quad \overline{\Phi X}$ *există (la perfectul simplu) un X care negă („nia”)* ΦX (♂)]

din nici unui prezent din care i se conotează acolo existența ($\exists X\, \overline{\Phi X}$, *nu există un X care neagă* $\Phi X \rightarrow$ *X nu există („n'y a" – nu are acolo)* (♀))

...a marca faptul că „*nuexistă*" *(„nya" - nuareacolo)* urma.

Însă despre ce este vorba?

Despre raportul bărbatului și al femeii în calitatea în care întocmai ei ar fi propii - din faptul că ei locuiesc limbajul – la a face enunțat din acest raport (sexual deci).

Este aceasta oare *absența acestui raport* cea care îi exilează în *stabitat (limbajul: „casă a tatălui", etc...)*? Este aceasta oare din a-l *maltrata („labiter" – supăra, consonează cu a-l locui)* faptul că acest *raport* nu poate fi decât *inter-zis*?

Nu este aceasta întrebarea: mult mai degrabă *răspunsul*, și *răspunsul* care o suportă - din a fi ceea ce o stimulează la a se repeta – aceasta este *realul*. Să-l admitem unde el este acolo. Nimic de așteptat de la a reurca la potop, în vreme ce acesta deja se povestește din a retribui *raportul femeii la îngeri (în Geneză (VI, 1-4) potopul este consecința raporturilor sexuale a anumitor îngeri cu femeile)*.

Să ilustrăm totuși această funcție *(repetiția)* a *răspunsului* dintr-un apolog, „*log*" la lătraturi din a fi furnizat prin psiholog, întrucât sufletul este „*lătrat*" *(„aboi")*, și chiar – *la a pronunța (a)*: *mic a - (a)*lătrat *(„(a)boi")*.

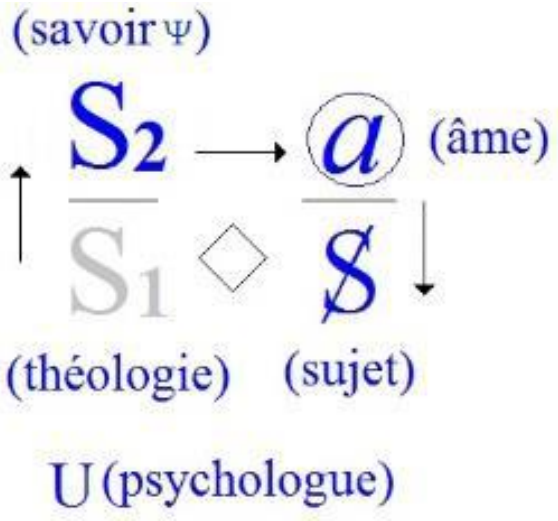

Nefericirea este că psihologul - pentru a nu susține sectorul său decât din teologie *(sufletul)* - vrea ca psihicul să fie „*normal*", prin mijlocul a

ce el elaborează ceea ce l-ar suprima, *Innenwelt-ul (lumea înterioară)* și *Umwelt-ul (lumea exterioară) în mod particular (normă adaptativă)*, în vreme ce ar face mai bine să se ocupe de „*om-volta*” (*omul-mișcare în cerc*) *(omul în cercul discursurilor) care face labirintul din care omul nu iese.*

Cuplul *stimul-răspuns* trece drept mărturie invențiilor sale. Să numești „*răspuns*” ceea ce ar permite individului să se mențină în viață este excelent, dar *faptul că asta se termină repede și rău (moartea), deschide problema* care se rezolvă din faptul că viața reproduce individul, așadar reproduce la fel de bine întrebarea, ceea ce spune în acest caz că *ea se re-petă („ré-pète”- re-sparge, „répéter” – repetă)*. Este prea bine ceea ce se descoperă din inconștient, care așadar se adeverește a fi răspuns, dar din faptul de a fi tocmai el cel ce stimulează. *Este* de asemenea ceea în ce - orice ar vrea - psihologul reintră în „*om-volta*” *repetiției*, cea pe care o știm a se produce din inconștient.

Viața fără îndoială *reproduce*, Dumnezeu știe ce și pentru ce. Însă răspunsul nu face problemă decât acolo unde nu există raport la a suporta reproducerea vieții, în afară la ceea ce *inconștientul* formulează: „*Cum anume omul se reproduce el?*”. Ceea ce este cazul. „*La a reproduce problema!*”. Este răspunsul - *sau „pentru a te face să vorbești” altfel spus* - pe care îl are inconștientul, din a ex-sista.

Aceasta este tocmai pornind de acolo (nu există raport sexual) că ne trebuie să obținem doi universali, doi „*toți*” [♂ :∀X ΦX *și* ♀:$\overline{\forall X}$ ΦX] în mod suficient consistenți pentru a separa (*prin funcția falică*) la ființe vorbitoare - care din „*a fi niște*”, se cred „*niște ființe*” - două jumătăți astfel încât ele să nu se încurce prea mult în *coiterare* atunci când ei ajung acolo.

„*Jumătate*” *(moitié)*, spune în franceză că este o afacere de *eu (moi)*, jumătatea de pui de găină care deschidea prima mea carte de lectură deschizându-mi de asemenea drumul *diviziunii subiectului*. *Corpul vorbitorilor* este *subiect* la a se diviza de *organe*, destul pentru a trebui să le găsească *funcție*. Trebuie uneori epoci: *pentru un prepuț să prindă uzaj de la circumcizie, priviți apendicele așteptându-l timp de secole de la chirurgiei.*

Este tocmai astfel că de la *discursul psihanalitic*, un *organ* se face semnificantul (Φ *falusul*). Cel pe care-l putem spune a se izola, în realitatea corporală, ca și *momeală*, de la a funcționa acolo (*funcția* fiindu-i delegată de la un discurs):

-în calitate de *phaner* (*orice formațiune epidermică aparentă – unghii, fire de păr, pene, copite*) în favoarea aspectului său de placaj amovibil care se accentuează din *erectilitatea* sa,

-pentru a fi „*farsă*” (*„atrape”*), acolo unde acest ultim accent contribuie, *în diversele pescuiri* (*a*) care fac discurs ((*a*) *oral ca adevăr* (*H*), (*a*) *anal ca produs* (*M*), (*a*) *scopic ca Altul* (*U*), (*a*) *vocal ca seamăn* – (*A*)) din voracități (*pulsiuni parțiale*) din care se *tamponează* (*cf. chimie*) *inexistența raportului sexual*.

Recunoaștem - înșăși din acest mod de evacuare (*prin funcția falică*) - bineînțeles organul care din a fi, să zicem „*la activul*” masculului, face la acesta, în *spusul* copulației ((*a oral*), (*a anal*), (*a scopic*), (*a vocal*): →*copulă-acțiune*), să discearnă activul verbului.

Aceasta este același pe care diversele sale nume - în limba pe care o folosesc – prea bine în mod simptomatic feminizează (*cf. Scrisoarea furată*).

Nu trebuie totuși să ne înșelăm acolo: *pentru funcția* pe care el o are din discurs, *el este trecut la semnificant*.

Un semnificant poate servi la foarte multe lucruri tot așa ca și un organ, însă nu la aceleași.

-*Pentru castrare* [∀X ΦX] de exemplu, dacă face uz, *asta nu are* - *fericire, în general* - *aceleași suite ca și dacă era organul*.

-*Pentru funcția de momeală*, dacă este organul cel care se oferă, cârlig *voracităților* pe care le-am situat adineaori, să zicem: de „*origyne*”, *semnificantul* din contră este peștele la a înghite, ceea ce trebuie *discursurilor* pentru a se întreține.

Acest organ, trecut la semnificant (*S1*), găurește locul de unde prinde efect pentru vorbitor (*impotența fiecărui discurs*) - să-l urmărim la ceea

se gândește a fi (*S1: Seamăn (M), Adevăr (U), Produs (A), Altul (H)*) - *inexistența* raportului sexual (*imposibil*).

Starea prezentă a discursurilor (*H, U, M, A*) care se alimentează așadar din aceste „*ființe*” (*a oral (H), a anal (M), a scopic (U), a vocal (A)*), se situează din *acest fapt de inexistență*, din *acest imposibil*, nu la a spune, ci care - *închis de toate spusurile* - se demonstrează din asta drept realul.

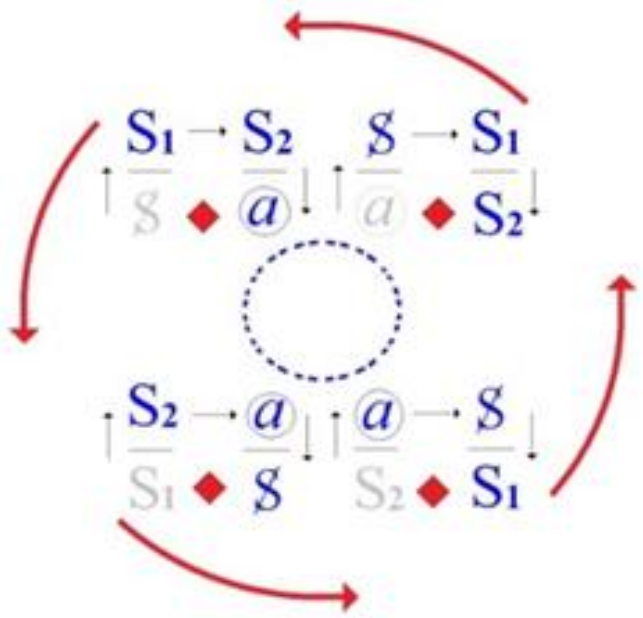

Spunerea lui Freud astfel pusă:

-se justifică din *spusele* sale mai întâi - din care se dovedește: *ceea ce am spus*,

-se confirmă la a se fi mărturisit din stagnarea experienței analitice: *ceea ce denunț*,

-s-ar dezvolta din reieșirea *discursului analitic*: *ceea la ce mă ocup*, *întrucât - chiar dacă fără resursă – aceasta este din resortul meu*[12].

În confuzia unde *organismul parazit* (I.P.A) pe care Freud l-a grefat pe *spunerea* lui, *face el însuși grefă din spusele sale*, nu este o mică afacere ca o pisică să-și găsească micuții, nici cititorul un sens. Harababura este insurmontabilă din ceea ce se etichetează acolo: *despre castrare, despre defileurile pe unde iubirea se întreține din incest, despre funcția tatălui,*

[12] Aici se oprește ceea ce a apărut în același timp în memorialul lui Henri Rousselle

despre mitul unde Oedipul se redublează din comedia Tatălui-Urang, a perorantului Utang.

Știm că eu - *zece ani (seminarii dintre 18-11-1953 și 20-11-1963)* - luasem grijă să fac *grădină a la francaise* din aceste căi cărora Freud a știut să se lipească în desenul său - primul - atunci când, totuși, dintotdeauna, ceea ce ele au din încâlceală era reperabil pentru oricine ar fi vrut să aibă inima netă, asupra a *ceea ce supleează raportului sexual (funcție falică).*

Încă trebuia să fie venită la lumina zilei *distincția simbolicului, imaginarului și realului, aceasta pentru ca identificarea la jumătatea „bărbat" și la jumătatea „femeie" (rezolvare a oedipului)* - unde tocmai am evocat că *afacerea eului* (a) domină - *să nu fie confundată cu raportul lor* (sexual). Este suficient ca *afacerea eului* (a), ca și *afacerea falusului* (ϕ) - unde ați vrut-o prea bine să mă urmăriți adineaori - să se articuleze în limbaj, pentru a deveni *afacere a subiectului* ($S◊a) și a nu mai fi din singur resortul *imaginarului*.

Faptul că visăm că aceasta este după anul 56 că tot asta ar fi putut trece drept obținut, acolo ar fi existat consimțământ al discursului analitic. Căci este în „*chestiunea prealabilă*" a *Scrierilor* mele - care era pentru a fi citită ca răspuns dat de către *găuritul* în psihoză - locul în care eu am introdus *Numele Tatălui*, iar în câmpurile - în această *scriere* puse în graf - din care el („*le Nom du Père*" - *Numele Tatălui*) permite ordonarea psihozei însăși, putem să-i măsurăm puterea. Nu există nimic excesiv, cu privire la ceea ce ne dă experiența, să punem sub titlul lui *„a-l fi sau a-l avea" falusul* - cf. *Bedeutung* a mea din Scrieri – *funcția (falică) care supleează la raportul sexual*.

De unde o inscripție posibilă - în semnificația unde *posibilul* este fondator - *leibniziană, a acestei funcții ca și* ΦX*, căreia ființele îi vor răspunde prin „modul" lor de a face acolo argument (eu (a)→♂ și ♀).*
(Seamăn (limbaj) → Juisare (vorbire) →/Plus-de-juisare (inscripție) ◊ Adevăr (juisare a Altuia))

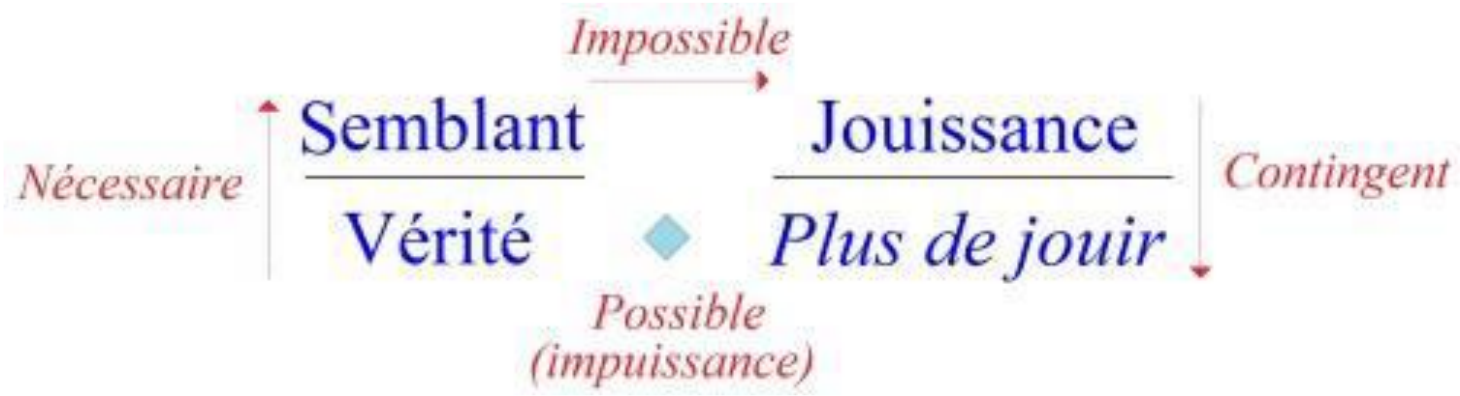

Această articulare a *funcției* [∀X ΦX] ca propoziție este cea a lui Frege.

Este doar de ordinului complementului – pe care eu îl aduc mai sus la orice poziție a *universalului* ca atare - că trebuie *ca într-un punct al discursului o existență* [∃X], cum se spune, *să se înscrie în fals contra funcției falice* [∃X $\overline{\Phi X}$], *pentru ca a o pune să fie „posibil”*, ceea ce este puținul din care ea poate pretinde la *existență*.

Este prea bine la această logică [∀X ΦX *(universală)*, ∃X $\overline{\Phi X}$ *(complement)*] că se rezumă tot ceea ce este din asta și despre *complexul lui Oedip*.

Totul poate fi menținut dezvoltându-se în jurul a ceea ce avansez din corelația logică a două formule care, înscriindu-se matematic ∀X ΦX și ∃X $\overline{\Phi X}$, se enunță:

-prima: *pentru orice X ΦX este satisfăcut*, ceea ce se poate traduce dintr-un V notând valoare de adevăr. Aceasta, *tradus în discursul analitic din care este practica de a face sens, vrea să spună că orice subiect* ca atare, întrucât este acolo miza acestui discurs, *se înscrie în funcția falică pentru a para absenței raportului sexual, practica de a face sens (S1→S2), aceasta este întocmai de a se referi la acest ab-sens,*

(în discursul analitic ἐποχή (epockhe) a spusului - liberă asociere și atenția flotantă - permite spunerea: a face sens din ab-sens)

-a doua: *există prin excepție cazul - familiar în matematică: argumentul x=0 în funcția hiperbolică 1/x - cazul în care există un x pentru care ϕx*

- funcția - *nu este satisfăcută*, adică - *nefuncționând* - este exclusă de fapt.

Aceasta este în mod precis de unde eu conjug „*toți*” *(le „tous” - oricarele) al universalei*...

...mult mai modificat decât ne-o imaginăm în „*pentru orice”* [∀X]al cuantorului...

...*la „există un”* [∃X]*pe care cuanticul i-l împerechează, diferența sa fiind patentă cu ceea ce implică propoziția pe care Aristotel o spune „particulară”. (particulara lui Aristotel se înscrie în mod omogen în universală, în timp ce aici ea face contradicție, excepție, și deci limitează universala la posibil*)

Eu le conjug din faptul că „*există un*” [∃X]în chestiune, *făcând limită lui „pentru oricare”* [∀X], este ceea ce îl afirmă sau îl confirmă, ceea ce un proverb obiectează deja la „*contradictoria*” lui Aristotel (*excepția care confirmă regula*).

Motivul din asta este faptul că ceea ce *discursul analitic* privește este *subiectul*, *care ca și efect de semnificație (și în mod unic astfel), este răspuns al realului*.

Aceasta o articulam din 11 aprilie 1956, având din asta textul cules *dintr-o citație a semnificantului asemantic*, aceasta pentru oamenii care ar fi putut lua acolo interes la a se simți chemați acolo la o funcție de deject *(a→analiștii). [Cf. Seminar 1955-56 : Psihozele..., (11-04-1956) : « Ad usum autem orationis incredibile est, nisi diligenter adtenderis, quanta opera machinata natura sit. », pe care Lacan o traducea : « Câte minuni dă funcția limbajului dacă ați vrea să-i dați atenție.». « Incredibilă, când privești de aproape, este grija luată de natură pentru a permite folosirea vorbirii» (Cicéron : Despre natura zeilor).]*

Deschidere de drum cert nu făcută pentru oricine ar fi care, la a se ridica din *discursul universitar*, îl deviază în această *dâră („dégoulinade” – urmă de lichid care a curs) hermeneutică, chiar semiologizantă* căreia eu îmi imaginez a răspunde *(aici este vizat Paul Ricoeur: Despre*

interpretare), curgând șiroaie cum ea este acum de peste tot, din lipsa faptului ca *analiza* să-i fi fixat din asta deontologia.

Faptul că eu enunț existența unui subiect [∃X $\overline{\Phi X}$)la a o pune dintr-o „*spunere că nu" la funcția propozițională ϕx*, implică faptul ca ea să se înscrie dintr-un cuantor [∀X]căruia această funcție se găsește tăiată *(într-un punct)*, din faptul că ea nu are în acest punct nici o valoare *[cf. 1/x]* pe care s-o putem nota din *adevăr*, ceea ce vrea să spună din *eroare*, nu mai mult, *falsul numai la a auzi „falsus" ca și din „căzut" („chu")*, ceea unde eu deja am pus accentul.

În logică clasică – când gândim acolo – *falsul* nu se percepe decât *la a fi din adevăr inversul*, el *îl desemnează la fel de bine*.

Este deci just să scrii așa cum o fac: ∃X $\overline{\Phi X}$.

Unul care ex-sistă, aceasta este subiectul presupus din faptul că funcția falică îi face învoială [e.g. 0 pentru 1/x]. Aceasta nu este raportului sexual decât mod de acces fără speranță, sincopa [∃X $\overline{\Phi X}$] funcției [∀X ΦX] care nu se susține decât din a-i semăna – din a i se arunca aș zice eu *(„que d'y sembler – que de s'y embler")* - [$S_1 \rightarrow S_2$] neputând fi suficient, acelui raport, doar din a-l inaugura, ci fiind din contră necesar pentru a obține consistența *[1/x consistentă pe R* (sau și mai bine aici : R^+*)]* _suplementului pe care-l face din ea, și aceasta din a-i fixa limita (*exclusă*) în care acel seamăn nu e mai mult decât de-sens (*a-semantism, nici un sens, e.g. x=0 pentru 1/x*).

Nimic nu operează așadar decât din *echivocul semnificant*, sau din trucul prin care ab-sensul raportului s-ar tampona în punctul de suspensie (*excepția*) al funcției *(cele 4 obiecte a: oral - H, anal -M, scopic -U, vocal – A)*. Este tocmai de-sensul, pe care punându-l în contul castrării *(„ex-sistență" a lui : ∃x¬ϕx)* îl denotam din simbolic, tot din 1956, la începutul anului academic: „Relație de obiect, structuri freudiene": există acolo un raport din el *(seminarul 1967-57: „Relația de obiect și structurile freudiene")*, demarcându-l pe acolo de frustrarea imaginară, de privarea reală.

Subiectul se găsea deja acolo presupus, chiar și numai sesizându-l din contextul pe care Schreber – prin Freud – mi-l furnizase din exhaustiunea psihozei sale. Este acolo faptul că *Numele Tatălui* [∃X $\overline{\Phi X}$], *la a face loc (Altul) din plaja (litoral) sa*, se demonstra din asta responsabilul după tradiție.

Realul acestei plaje (imposibilul raportului Seamănului la Altul), la aceasta faptul că acolo eșuează seamănul [$S_1 \rightarrow S_2 \rightarrow a\downarrow$: dar a este căzut („est chu")→ a eșuează („échoue") la atinge adevărul lui S_1 : a ◊ S], „*realizează*" fără îndoială *raportul din care seamănul face suplementul [S_1 ca și „ ∃X $\overline{\Phi X}$ "]* însă aceasta nu este *mai mult decât fantasma* [$ ◊ a] nu susține *realitatea* noastră – nu *mai puțin* nu mai mult întrucât aceasta este *toată – la cele cinci simțuri aproape* – dacă mi-o credeți din asta. *[$S_1 \rightarrow S_2$ nu se realizează decât în imaginarul fantasmei: a ◊ $]* Castrarea [∃X $\overline{\Phi X}$] recepționează de fapt, ca și legătură la tată, ceea ce în fiecare discurs se conotează din virilitate [∀X ΦX]. Există deci două di(spus)-mensiuni ale „*pentrutotomului*" *[formule ♂ale sexuației]* :

-cea a discursului *(spuse)* din care el se „*pentrutoate*" [∀X ΦX]

-cea a locurilor *(spuneri)* din care asta se „*thomme*" *(tom, se face tom, volum)* [∃X $\overline{\Phi X}$].

Discursul psihanalitic se inspiră din *spunerea* lui FREUD la a proceda din a doua mai întâi, și dintr-un *de-sens* stabilit la a lua pornire din aceste (-) *(ex-sistență a lui* $\overline{\Phi X}$ *ca loc al spunerii, loc al tomajului)* cărora moștenirea biologică *(penis)* face larghețe din *seamăn*. *Hazardul* care pare a nu trebui să se reducă de atât de devreme în această *repartiție*, se formulează din *sex-rația speciei, stabilă, se pare, fără să putem ști pentru ce*, aceste (-) valorează deci pentru *o jumătate: nefericire eului*. (*„mâle heur à moi" – oră masculină eului*).

Locurile acelui „*tomaj*" se reperează:

-din *a face sens din seamăn (a susține S1→S2 ca posibilitate a raportului sexual, cu S1 ex-sistând ca* $\overline{\Phi X}$*)*,

-prin el: din *adevărul că nu există* raport, *(„raportul” S1→S2 sfârșește la a ◇ $ → impotența lui a de a atinge adevărul demonstrează premize false)*

-*dintr-o juisare care suplează acolo (S2 ca juisare a vorbirii)*,

-chiar din *produsul complexului* lor *(S1→S2→ a)*,din efectul spus – prin oficiul meu – al „*plusului-de-juisare*”.

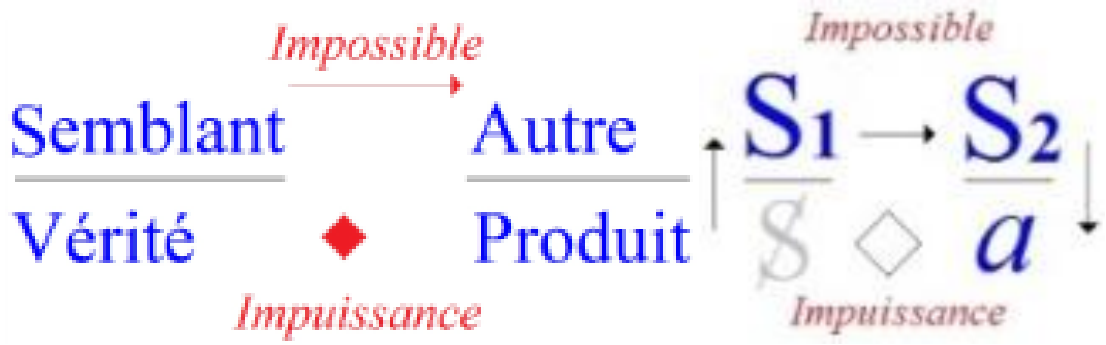

Fără îndoială *privilegiul acelor alee elegante* ar fi el câștig la a reporni dintr-un dividend mai rațional decât *acest joc de cap sau pajură – dozaj al sex-rației* – dacă nu se dovedea din *cealaltă dimensiune* [♀] din care acest „*tomaj*” [∃X $\overline{\Phi X}$] se „*pentrutoate*” [∀X ΦX], *faptul că asta ar agrava din asta cazul*.

Seamănul de fericire („d’heur” – șansă, noroc) [∃X $\overline{\Phi X}$ → *fantasmă)*, pentru *o jumătate (cf. mai sus „oră masculină eului” – nefericire eului)*, se adeverește într-adevăr a fi dintr-un ordin în mod strict invers la implicația care o promovează la oficiul unui discurs [∀X ΦX].. Eu m-aș ține din asta la a o proba *din aceasta faptul că pătimim din asta organul el însuși*.

Nu doar din aceasta faptul că *tomajul său este un domaj („dommage” - daună) apriori*, din a face acolo subiect în *spunerea* părinților săi, *căci pentru fată asta poate fi mai rău*.

Aceasta este mai degrabă faptul că: cu atât mai mult cu cât din *a posteriori*-ul discursurilor care-l așteaptă, el este *hăpăit („happé” – prins în mod brusc și violent, sesizat, înghițit cu gura sau ciocul)* – „*happiness*”-ul cum se spune asta în S.U.A. – cu atât mai mult organul are el afaceri la a se purta din asta:

-îi imputăm din a fi emotiv *(H)*...

-„Ah! Nu l-am fi putut mai bine ridica” *(„dresser” – ține drept, construi, dresa, stabili) (M)*...

-Eu vreau să spun a-l educa *(U)*...

(„american way” în fiecare dintre acele discursuri reduce Φ*-ul funcției falice* [∀X ΦX] *la organ, cf. ego-psychology și „genitalul”)*

Pentru asta putem întotdeauna alerga. Vedem bine în *Satyricon* că din a fi *comandat*, chiar *implorat*, *supravegheat* încă de la prima vârstă, pus la studiul *in vitro*, nu schimbă cu nimic la umorile sale, faptul că ne înșelăm din a pune în contul *naturii sale*, atunci când din contră aceasta nu este decât din faptul că nu-i place *(„aceasta nu este asta!”)* ceea îi facem *a spune*, faptul că el se încăpățânează *(„se bute” – se fixează, se ține la ceva cu încăpățânare) („Aceasta nu este asta!”)*.

Mai bine ar valora pentru a-l îmblânzi să ai această *topologie* din care relevă virtuțile sale, pentru a fi cea pe care eu am spus-o cui voia să mă audă în timpul în care se desfășura trama destinată să mă facă să tac – anii 61-62 despre *identificare*. Eu am desenat-o dintr-*un cross-cap*, *sau mitră* cum o numim încă.

Faptul că episcopii își pun pălărie din asta, nu uimește. Trebuie spus că nu există *nimic de făcut din asta*, dacă nu știm despre o tăietură circulară – a ce? ce anume este ea? nici măcar suprafață – din a nimic – *din spațiu* – separa: *cum anume totuși asta se desface*!

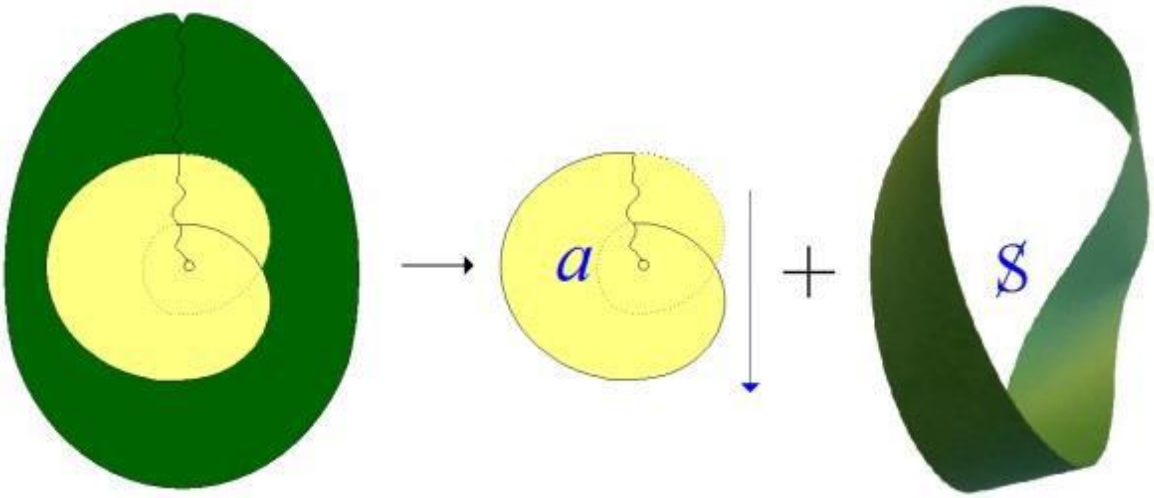

Este vorba despre structură, adică despre ceea ce nu se învață din practică, ceea ce explică – pentru cei care o știu – faptul că nu am știut-o decât în mod recent. Da, însă cum („*mais comment”)* anume? – Întocmai așa: *necum* („*mécomment” – răucum, nicicum*).

Aceasta este prea bine din *biasul („biais” – diagonala, oblicul, ocolitul)* acestei funcții, faptul că bastarditatea *(„bâtardise” - nelegitimitatea) organo-dinamismului* se sparge *(„éclate”)*, mai mult încă decât *de altundeva*. Credem noi că aceasta este prin *organul* însuși că *Eternul feminin* vă atrage în sus, și că asta merge mai bine *(...sau mai rău)* la aceasta faptul că măduva îl eliberează de a semnifica?

Eu spun asta pentru bunul vechi timpuri ale unei *săli de gardă* care în tot aceasta se lasă distrasă *(„paumer” – a rătăci ceva, a pierde prin neatenție)*, mărturisește că reputația sa de *futoar („foutoir” – o mare dezordine)* nu ține decât la *cântecele* care se țipă *(„glapissent” – urlet ascuțit al vulpilor și micilor câini)* acolo. „*Ficțiune și cânt al vorbirii și limbajului*”, totuși nu ar fi putut ei din asta – băieți și fete – să-și permită – contra ”*Tații-stăpâni*” *(„Peres-maitres” – consonează cu a permite)* despre care trebuie spus că ei aveau pliul *(„pli”)* – cele *două sute de pași* de făcut *(la interiorul spitalului Sainte –Anne)* pentru a se duce acolo unde eu vorbeam timp de zece ani *(Sainte-Anne din 18.11.1953 în 20.11.1963)*. Însă nici măcar unul nu a făcut-o dintre cei cărora eu le eram interzis.

După tot cine știe? Prostia are căile sale care sunt impenetrabile. Și dacă psihanaliza o propagă, m-au auzit-o asigurându-mă din asta la a profesa că rezultă din asta mai mult din bine decât din rău.

Să concludem că există *răudat („maldonne” - greșeală la împărțirea cărților de joc, consonează cu „mâle-donne” – mascul-dat)* undeva. *Oedipul* este ceea ce eu am spus [$\forall X\ \Phi X, \exists X\ \overline{\Phi X}$], *nu ceea ce credem*.

Aceasta este dintr-*o glisare* faptul că Freud nu a știut să evite să implice...

în universalitatea încrucișărilor în specia unde asta vorbește, adică în menținerea, fecundă se pare, a *sex-rației („sex-ratio”) (jumătate – jumătate)* la cei care fac acolo cel mai mare număr, din ale lor sânge amestecate

...*semnificanța* [$S_1 \rightarrow S_2$] pe care el o descoperea la organ, universală la purtătorii săi *(confuzia funcției falice cu organul)*.

Este curios faptul că recunoașterea – atât de puternic accentuată de FREUD – a bisexualității organelor somatice, unde de altfel îi face lipsă *(„default” – defect)* sexualitatea comozomială, nu l-a condus *la funcția de cuvertură a falusului* [Φ] cu privire la *germen (soma)*.

Însă a sa „oriceom-ie” („touthommie” – tot bărbatul) mărturisește *adevărul* său din mitului pe care el l-a creat în „*Totem și Tabu*” – mai puțin sigur decât cel al *Bibliei (coasta, partea lui Adam)* chiar dacă purtând din asta marca – pentru a da seama despre căile întortocheate pe unde procedă – *acolo unde asta vorbește – actul sexual*.

Vom presupune noi că din „oricebărbat” *(„touthomme”)*, dacă rămâne urmă *(„trace”)* biologică, aceasta este că nu există din asta

decât din „*rasă*” („d'« race »”) la a se „*toma*” *(„thommer” – posibil referință la Thomas d'Aquin, „thomas” – geamăn, „tomme” – brânză moale de vacă) (a se pune ca excepție:* $\exists X \ \overline{\Phi X}$*)*

și decât dală *(„qu'dale”)* la a *se „pentrutota” („poutouter”). (a ignora universalitatea:* $\forall X \ \Phi X$*)*

Eu mă explic: rasa despre care vorbesc nu este ceea ce o *antropologie* susține din a se spune *fizică*, cea pe care Hegel a denotat-o prea bine *a craniului* și care o merită încă să găsească acolo – mult după Lavater și Gall – cel mai greul dintre măsurătorile sale.

Căci aceasta nu este acolo – așa cum am văzut-o dintr-o tentativă grotescă de a fonda acolo un Reich zis al treilea – aceasta nu este acolo ceea din ce vreo rasă se constituie (*acest rasism acolo* în fapt nu mai mult). *Ele se constituie din modul din care se transmit, prin ordinea unui discurs, locurile simbolice*:

cele din care se perpetuează *rasa „stăpânilor” (S1 în M)* și nu mai puțin *a sclavilor (S2 în M)*,

a pedanților (învățători: S2 în U) la fel de bine, la care trebuie, pentru a răspunde din asta, *pedați („des pédés”) (învățați: a în U)*

a științților („des scients”) („științificilor”: $\not{S}$ în H) aș spune eu încă, la faptul că nu merg fără *tăieturi („sciés” – tăiate cu fierăstrău) (S1 în H)*

Eu mă trrec deci în mod perfect de timpurile *servajului („cervage” – stare de dependență a unui individ față de un senior)*, ale Barbarilor respinși de unde Grecii se situează, de etnografia primitivilor, și de recursul la structurile elementare,

...pentru a asigura ceea ce este din asta *din rasismul discursurilor în acțiune*. Mi-ar place mai bine să mă sprijin asupra faptului că din *rase*, ceea ce noi avem cel mai sigur este faptul horticultorului, chiar al animalelor care trăiesc din domestica noastră, efecte ale artei, deci ale discursului: aceste rase de om, asta se întreține din același proncipiu ca cele de câine și de cal.

Asta înainte de a remarca faptul că *discursul analitic „pentrutoată” („pourtoute” – pentruoricare)*, asta la contrapantă, ceea ce se concepe dacă el se găsește în a închide din gura sa *realul (discursul A buclează rondul discursurilor care cern realul)*. Căci aceasta este cel unde *analistul trebuie să fie mai întâi analizatul*, dacă - așa cum o știm – aceasta este prea bine *ordinul din care se trasează cariera sa*. *Analizantul*...

încă faptul că aceasta nu este decât mie că el datorează de a fi astfel desemnat. *Însă ce de trenă de praf se egalează succesului acestei activări*!

....*analizantul* este prea bine ceea din ce *serviciul („cervice”)* (*o! sală de gardă*[13]), *gâtul care se pleacă*, trebuia să se redreseze. *(rondul discursurilor împiedică orice fixație aservisantă)*.

Noi l-am urmat până aici pe FREUD, fără mai mult, asupra *a ceea ce din funcția sexuală se enunță dintr-un „pentrutot” („pourtout” - pentruoricare)* [∀X ΦX], dar la fel de bine *la a rămâne din asta la o jumătate, din două pe care el le reperează* în ceea ce-l privește din aceeași măsură *(„toise” – veche măsură franceză de lungime, stânjen)*, *din a reporta acolo spus–mensiuni („dit-mensions”) aceleași.*

[13] Cervice – cervical: gât, col – căpăstru, jug

Acest report asupra lui altul demonstrează destul ceea ce este din *ab-sensul* raportului sexual. *Însă aceasta este mai degrabă, acest ab-sens, a-l forța.*

Aceasta este de fapt *scandalul discursului psihanalitic*, și aceasta este suficient a spune unde lucrurile sunt din asta în „Societatea" care îl suportă, faptul că acest scandal nu se traduce decât din a fi înnăbușit *(„étouffé" – asfixiat, stins, amorțit, slăbit, făcut mai puțin distinct)*, dacă o putem spune, la lumina zilei.

La punctul că aceasta este o lume la a ridica *(„soulever" – provoca mânia, suscita protestații, împinge la revoltă)*, faptul că această dezbatere defunctă din anii 1930, nu cert ca la gândirea Maestrului să nu se înfrunte Karen HORNEY, Helene DEUTSCH, chiar Ernest JONES, alții încă. Dar capacul pus deasupra după – *după moartea lui Freud* – la a fi suficient la aceasta faptul că nu mai filtrăm din asta nici cel mai mic fum, spune din asta lung asupra imobilizării *(„contention")* la care Freud s-a – în pesimismul său – în mod deliberat din asta repus pentru a pierde, la a vrea să-l salveze, discursul său.

Să indicăm doar faptul că femeile aici numite, au făcut acolo apel – *aceasta este înclinația lor în acel discurs – de la inconștient* la *vocea corpului*, ca și cum întocmai aceasta nu era din inconștient faptul că corpul lua voce. Este curios de a constata – intactă în discursul analitic – *demăsura care există între autoritatea din care femeile fac efect, și lejerul soluțiilor din care acest efect se produce*.

Florile mă ating, cu atât mai mult cu cât ele sunt de retorică, din care Karen, Helen...

Care? - nu importă! – eu uit acum căci nu-mi place să redeschid seminarele mele

...din care deci HORNEY sau DEUTSCH mobilează *fermecătorul degetar care le face rezervă de apă la corsaj* astfel încât el se aduce la *dating*, adică ceea din ce pare că *un raport* se așteaptă din asta, nu ar fi aceasta decât din *spusul* său. *(„florile de retorică" cu care Karen Horney sau helen Deutsch mobilează raportul sexual ca raport ♂→♀: „a-l avea sau nu")*

Pentru Jones, biasul de *servaj („cervice”)*...

Cf. ultima linie înainte de ultimul interval (i.e. „demăsura care există între autoritatea din care femeile fac efect, și lejerul soluțiilor din care acest efect se produce”)

...pe care-l ia la a califica femeia din *deuterofalicitate*, *sic*, adică la a spune în mod exact contrariul lui Freud, *adică* faptul că ele nu au nimic de-a face cu *falusul, chiar având totuși aerul de a spune același lucru*, adică faptul că ele trec prin *castrare*, aceasta este fără îndoială acolo capodopera la care Freud a recunoscut că pentru *servilitatea („cervilité”)* de așteptat de la un biograf, el avea acolo omul său.

Eu adaug faptul că subtilitatea logică nu exclude debilitatea mentală care – *așa cum o femeie din școala mea o demonstrează (Maud Manoni?)* – reiese din *spunerea parentală* mai degrabă decât dintr-*o obtuzie („obtusion” – tulburare neurologică provocând regresia funcțiilor intelectuale) nativă*. Aceasta este tocmai pornind de acolo că Jones era cel mai bun dintre *goymi*, întrucât cu evreii Freud nu era sigur de nimic. Însă mă rătăcesc la a reveni la timpul unde aceasta am mestecat-o, mestecat pentru cine?

„*Nu există raport sexual*”-ul nu implică că nu exista *raport la sex*. Aceasta este prea bine acolo chiar ceea ce *castrarea* demonstrează, însă nu mai mult, adică: *faptul că acest raport la sex nu este distinct în fiecare jumătate*, din faptul însuși că el îi repartizează.

Eu subliniez: nu am spus că el îi repartizează *din a repartiza acolo organul*, voal unde s-au pierdut *(„fourvoyées” – deturnat de bunul drum, rătăcit)* Karen, Helene, Dumnezeu să aibă sufletele lor, dacă nu s-a făcut deja. Căci ceea ce este important, nu este că asta pleacă din gâdilituri pe care *drăguții micuți* (*„chers mignons”*), în jumătatea corpurilor lor le resimt, ceea ce e de atribuit la al său *eu-sus* (*„mois-haut” - eu-înalt*), aceasta este faptul că această jumătate face acolo intrare în *împărătească* (*„emperesse” – soție sau văduvă a unui împărat)* pentru ca ea să nu reintre acolo decât *ca semnificant-a-mi fi („m'être ” – ființă mie, consonează cumaestru,) (S1)* al acestei afaceri de raport la sex.

Aceasta absolut cu simplicitate *(„uniment” – fără detur, franc)* – acolo într-adevăr Freud are dreptate – din *funcția falică*, pentru ceea ce aceasta este prea bine dintr-*un faner* unic decât la a proceda din *suplement*, ea – *această funcție* – se *organizează*, găsește *Organonul* pe care eu aici îl revizuiesc.

(Organon: lucrare de logică, a lui Aristotel. Lacan o revizează articulând de acolo o universală: $\forall X \; \Phi X$ *la o particulară:* $\exists X \; \overline{\Phi X}$ *care o limitează, o cerne și o face „consistentă”)*

Eu o fac în faptul că față de diferența sa –pentru femei nimic nu-l ghida, e chiar ceea ce i-a permis să avanseze atât ascultând istericele care „*fac bărbatul*”- față de diferența sa, am repetat eu, eu nu aș obliga femeile să măsoare la șoseta castrării câștigul fermecător pe care ele nu-l ridică la semnificant, chiar dacă șoseta *(falusul)* de cealaltă parte nu ajută doar semnificantului, ci, la fel de bine, și „piciorului”.

Din *a face pantof – aceasta este sigur – (falusul ca semnificant: Saussure este sigur – c'est sure) la acest picior*, femeile...

și să mi se ierte acolo dintre ele, această generalitate („femeile”) pe care o repudiez curând, însă bărbații acolo deasupra sunt duri de foaie

...femeile, spun eu, își fac de lucru în ocazie. Faptul că *panto-piciorul („le chausse-pied” - vânează-picior)* se recomandă acolo, se continuă începând de atunci, însă faptul că pot să se treacă din asta trebuie prevăzut, aceasta, nu doar la M.L.F. care este de actualitate, însă de aceasta faptul că nu exista raport sexual, ceea din ce actualul nu este decât mărturie, chiar dacă – eu o tem – momentană.

La acest titlu elucubrația freudiană a *complexului lui Oedip*, care face acolo femeia „*pește în apă*”, din faptul că această castrare este la ea de la pornire – *Freud dixit* -, contrastează în mod dureros cu faptul ravagiului care este la femeie – pentru cae mai mare parte – *raportul la mama sa*, de unde ea pare prea bine a aștepta, ca și femeie, mai multă subzistență decât de la tatăl său – ceea ce nu merge cu el, fiind secund în acest ravagiu.

Aici îmi arăt *(„j'abats")* cărțile mele la a pune *modul cuantic* sub care cealaltă jumătate – *jumătate a subiectului* – se produce dintr-o funcție la a satisface-o, adică la a o completa din argumentul său.

De două moduri depinde faptul că subiectul aici se propune din a fi spus „*femeie*".

Iată-le: $\exists X \ \overline{\Phi X}$ și $\overline{\forall X} \ \Phi X$. Inscripția lor nu este de uz în matematică.

Să negi – așa cum bara pusă deasupra cuntificatorului o marchează – *să negi „că există un" [$\overline{\exists X}$] nu se face, și încă și mai puțin că „pentrutot" [$\forall X$] se „pentrunutot" [$\overline{\forall X}$].*

[să negi $\exists X \ \overline{\Phi X}$ (♂2) → $\overline{\exists X} \ \Phi X$ (♀2), și să negi $\forall X \ \Phi X$ (♂1) → $\overline{\forall X} \ \Phi X$ (♀1)]

...

Ceea ce numim „sexul" - chiar al doilea, atunci când aceasta este o proastă („une sotte") – este în mod propriu, la a se suporta din *„nu tot"* [$\overline{\forall X} \ \Phi X$], *Ἕτερος*-ul *(heteros) care nu poate să se etanșeze din univers (cf. „etanșa setea sa" însă de asemenea „a face etanș" → a închide)*.

[$\overline{\forall X} \ \Phi X$ → *nu din univers « consistent » (« nimic din existent nu face limită a funcției ») → nu din unitate posibilă, nu din Unu → « incompatibilitate a lui Unu la Ființă » (cf. infra)*]

Să spunem *heterosexual - prin definiție - ceea ce iubește femeile*, oricare ar fi sexul său propriu. Asta va fi mai clar.

...

Pe scurt plutim de la insula falusului („pentrutoată": $\forall X \ \Phi X$ și „tomaj" $\exists X \ \overline{\Phi X}$), la aceasta faptul că ne retranșăm acolo din ceea ce se retranșează din asta *(„nutoata" $\overline{\forall X} \ \Phi X$)*.

Astfel istoria se face din manevre navale („plutim") unde vapoarele fac baletul lor dintr-un număr limitat de figuri. (limitat la 2 formule ♂)

Este interesant că niște femei nu disprețuiesc să ia acolo rang *(de excepție)*, aceasta este chiar pentru asta că dansul este o artă care

înflorește atunci când discursurile țin în loc, având acolo pasul cei *care au din ce* pentru semnificantul congruent *(„congru”) (sic)* [Φ].

Dar atunci când „nutoata” tocmai spune că el nu se recunoaște în acelea acolo, ce spune el, dacă nu ceea ce el găsește în ceea ce eu i-am adus, adică: *cuadripodul adevărului și seamănului, al juisării și a ceea ce dintr-un plus de („plus de”) (–) se derobă („s'en défile”) din asta la a se dezminți de a se apăra din asta, (4: dimineața)*

(discurs A: analistul este în loc de a ca și „seamăn”, analizantul este în „juisare” (de vorbire) și produce S_1 *ca și „plus-de-a juisa” din care el se „derobă la a se dezminți de a se apăra din asta” ca și „a juisa” (*$S_1 \diamond S_2$*),* $\rightarrow S_1$ *„plus de (-)”, semnificant privat de sens, asemantic)*

și *bipodul* al cărui ecart arată *ab-sensul raportului, (2: juma-spusul)* $(\lceil \forall X\ \Phi X$ *și* $\exists X\ \overline{\Phi X}$ *(ruta pierdută))*

apoi *trepiedul* care se restituie din reintrarea *falusului* sublim care ghidează bărbatul spre adevăratul său strat *(„couche” – scutec)*, din aceasta faptul că ruta sa, el a pierdut-o. *(3: seara) (de la falusul imaginar al relației duale: „*ϕ*”, la semnificantul falus: „*Φ*” (falusul sublim) se restituie destinul uman în „nu totul”:* $\forall X\ \Phi X$ *și calea sa în* $\exists X\ \overline{\Phi X}$*)*

...

De unde analistul - dintr-o altă sursă decât acest *Altul*, *Altul* al *grafului* meu și semnificat de S *de A barat* [$S(\not{A})$] : „*nutoată*” - *de unde ar ști el să găsească la a respune la ceea ce înflorește („foisonne” – abundă) din șicana logică din care raportul la sex se rătăcește, la a vrea ca drumurile sale să meargă la cealaltă jumătate*?

...

Mi-a plăcut să relev că Aristotel *înclină acolo în mod curios* din a ne furniza termenii pe care eu îi reiau dintr-un alt *dedus (funcția falică)*.

...

Puțin de topologie vine acum.

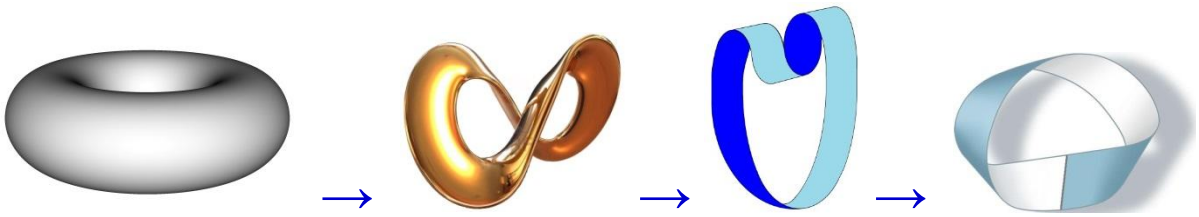

Să luăm *un tor* - o suprafață formând „*inel*”. Sare în ochi prinzându-l între două degete de-a lungul lungimii pronind de la un punct și revenind înapoi la el, degetul de deasupra la început fiind dedesupt la sfârșit, adică, făcând o jumătate de întoarcere în timpul parcurgerii turului complet al *torului* - obținem *o bandă Moebius*: cu condiția de a considera suprafața astfel aplatizată ca și confundând cele *două lame* produse din suprafața primă. Aceasta este din asta la faptul că *evidența* se omologhează din *evidare* *(„évidement” – vidare, golire).*

Asta merită să fie demonstrat într-un mod mai puțin grosier.

...

Această dezvoltare este de luat ca referința – expresă, eu vreu să spun deja articulată – discursului meu unde eu sunt din asta: contribuind la *discursul analitic*. Referință care nu este *în nimic metaforică*. Eu aș spune: aceasta este despre *stofă* că este vorba – despre *stofa acestui discurs* – dacă întocmai aceasta nu era în *metaforă* a cădea acolo.

...

Ființa se produce deci „*în mod notabil*”.

Însă *asfera noastră sub toți avatarii săi* dă mărturie că *dacă spusul conclude dintr-o tăietură care se închide, este anumite tăieturi închise care din această asferă nu fac două părți – două părți la a se denota din da și din nu (așa cum o face tăietura circulară simplă) pentru ceea ce este din asta – din ființă – din una dintre ele*.

...

Am sarcina să deschid *(„frayer”) statutul unui discurs*, acolo unde eu așez că există... *din discurs*, și eu îl situez *din legătura socială la care se supun corpurile care, acest discurs, îl labitează („labitent”)*. Întreprinderea mea apare disperată – *o este așa din același fapt, aceasta*

este acolo faptul disperării - pentru că este imposibil ca psihanaliștii să formeze un grup.

...

Aceasta nu sunt eu cel care va învinge, aceasta este discursul pe care eu îl servesc. Eu tocmai vă voi spune acum pentru ce.

Noi suntem din asta în *regatul discursului științific* și eu o voi face-o simțit.

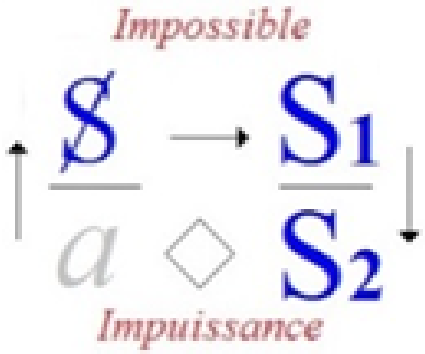

Simțit de acolo unde se confirmă critica mea, mai sus, a *universalului* faptului că „*omul este muritor*”.

Traducerea sa *în discursul științific*, aceasta este *asigurarea-viață*. (*produsul discursului științific este un S2: știință statistică asupra morții)*

Moartea, în *spunerea științifică*, *este afacere de calcul de probabilități*. Aceasta este, în acest discurs, ceea ce ea are din adevăr.

Există totuși, din timpurile noastre, oameni care se refuză la a contracta *o asigurare-viață*.

Aceasta este faptul că ei vor despre moarte un alt *adevăr* decât cel pe care-l asigură deja alte *discursuri*:

cel *al stăpânului* de exemplu care, la a-l crede din astpe Hegel, s-ar fonda din *moartea luată ca risc*,

cel al *universitarului*, care ar juca din *„memoria eternă” a științei*.

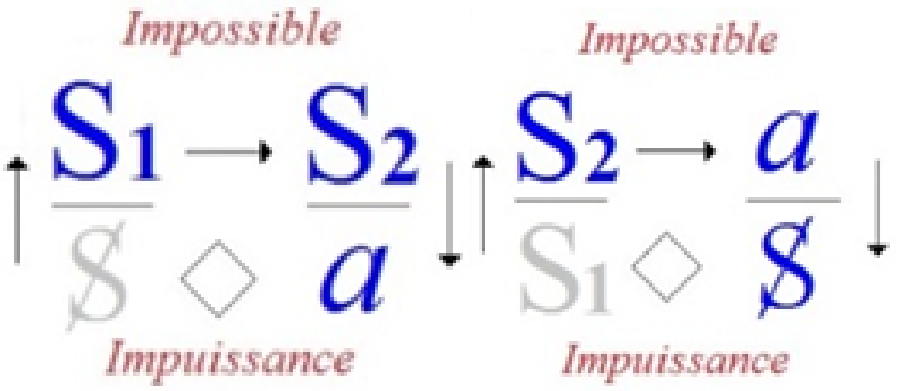

Aceste *adevăruri* - ca și aceste discursuri - sunt contestate, din a fi contestabile eminamente.

(a în H, $ în M, S1 în U, → adevărul morții ca „probabilitate", ca „risc", ca „memorie eternă" este contestabil)

Un alt discurs a venit la lumina zilei, cel al lui Freud, pentru care moartea, aceasta este iubirea *(cf. Freud: Roma – amor).*

(adevărul morții este iubirea → discursul A închide bucla celorlalte trei (rond al discursurilor) și revelă faptul că iubirea apare la răsturnarea fiecărui discurs)

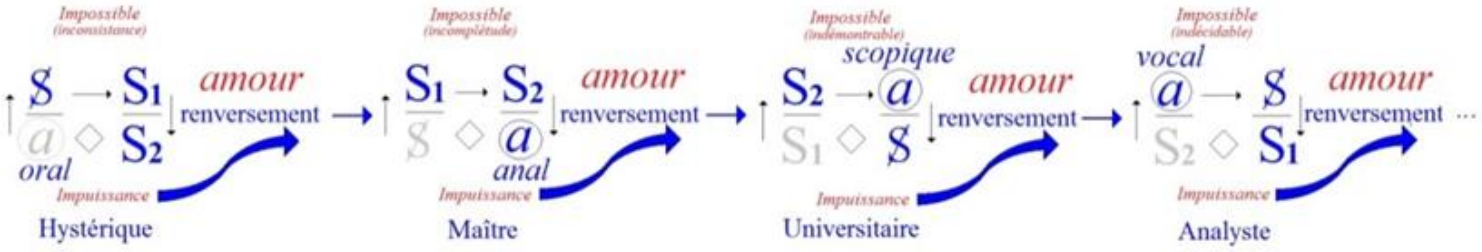

Asta nu vrea să spună că *iubirea* nu relevă de asemenea de calculul probabilităților, care mu îi lasă decât șansa infimă pe care poemul lui Dante a știut s-o realizeze. *Asta vrea să spună că nu există asigurare-iubire (nici o certitudine de știință asupra iubirii), pentru că asta ar fi asigurarea-ură de asemenea.*

Iubirea-ură, aceasta este ceea din ce un psihanalist, chiar non-lacanian nu recunoaște pe bună dreptate decât ambivalența, adică *fața unică a benzii lui Moebius*, cu această consecință...

legată la comicul care îi este propriu (în rondul discursurilor, ca și în comedia (Dante), iubirea este inversată la fiecare basculare a unui discurs într-un altul)

...că în „viața sa de grup”, el nu mai denumește din asta niciodată decât ura.

Eu reînlănțui de dinainte: cu atât mai puțin motiv la asigurarea-iubire cu cât nu putem decât să pierdem acolo, așa cum a făcut Dante, care în cercurile *Infernului* său, omite pe cel al lui *conjugo (uniune, căsătorie) fără sfârșit.*

Deci deja prea mult din „*comentariu*” *(„commentaire”) în imageria* acestei *spuneri* care este topologia mea.

(imaginea este de asemenea „cum să taci” („comment taire”) spunerea: singură absența de sens permite de a revela spunerea → sensul (metaforă) maschează, acoperă, voalează, emergența spunerii)

Un analist veritabil nu ar înțelege acolo mai mult decât *de a face, la această spunere* - până la mai bună la a se proba - *a ține locul realului*.

Locul *spunerii* este într-adevăr analogul în *discursul matematic* al acestui *real* pe care *alte discursuri* îl strâng din *imposibilul spuselor* lor *(imposibilul la a spune)*.

Această dit(spus)-mensiune a unui imposibil care merge în mod incidental până la a înțelege *impasul în mod propriu logician*, *aceasta este, altundeva (**A**, însă de asemenea „structuralismul”)*, *ceea ce numim „structură”*.

Structura este realul (imposibilul) care răsare („se fait jour” – își face ziuă) în limbaj.

(„impasurile” logice: Inconsistență (H), incompletitudine (M), indemonstrabil (U), indecidabil (A), adică „zidul imposibilul”)

Bineînțeles nu are ea nici un raport cu „*buna formă*”. *(structura nu relevă de „buna formă”, de starea de echilibru armonios al dit(spus)-mensiunii lumii)*

Raportul de organ (falusul și (a)-urile) al limbajului la ființa vorbitoare, este metaforă (metaforă paternă)

...

Topologia mea nu este dintr-o substanță de pus dincolo de *real* ceea din ce *o practică (analitică)* se motivează. Ea nu este teorie.

Însă ea trebuie să dea seama de faptul că, *tăieturi de discurs*, există din asta *astfel de*, *ele modifică structura* pe care el o primește din origine.

(subversie a tăieturii simple (primul tur) care revelă spunerea în spus (interpretare), subversie topologică a tăieturii în dublă buclă (al doilea tur) asupra cross-cap-ului →subversie a subiectului)

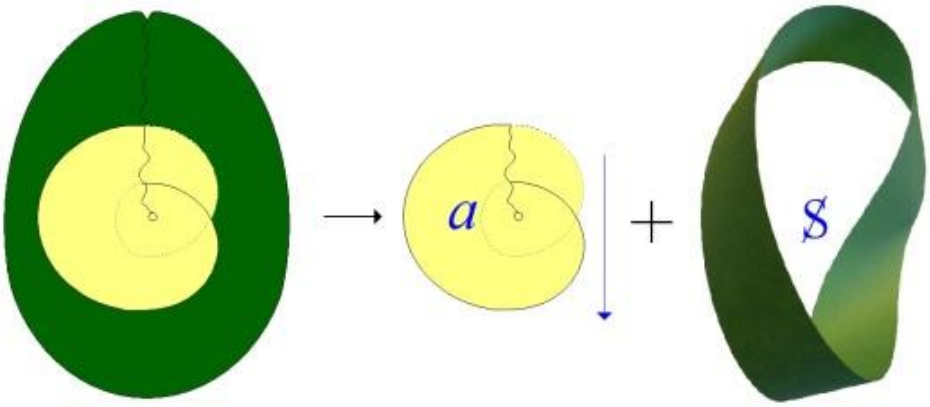

...

Să o simțim din „*spălarea de mâini*” *(Ponțiu Pilat)* din care *ei îndepărtează de ei zisul „transfer”, la a refuza surprinzătorul acces pe care el îl oferă asupra iubirii*.

(a-și „spăla mâinile” de a fonda teoria transferului permite de a-l răucunoaște și „de a îndepărta de ei înșiși promisiunea rejecției...”)

La a se trece în discursul său - după cu linia științei – *de orice a știi-a face a corpurilor*

(S_2◇a în A, de orice „știință naturală”, de orice „spunere a ceea ce există”, căci „nu există raport sexual” doar o sexualitate „metaforică” suportată de metonimia obiectelor(a)),

însă pentru un discurs altul *(cel al juisării vorbirii, care permite apariția de S1, semnificanți de ab-sens, asemantici)*, *analiza...*

din a evoca o sexualitate de metaforă, metonimică la aspirație („souhait” – dorință) prin accesele sale cele mai comune, cele zise pregenitale, la a citi „extra” (genitale)

...prinde figură de a revela torsiunea cunoașterii. *(orice știință vizează știința asupra juisării sexuale de imposibilul raport sexual: S2, adevăr al discursului A)*

Ar fi deplasat de a face *pasul realului care dă seama din asta*, la a-l traduce dintr-*o absență* situabilă în mod perfect, cea „*a raportului" sexual*, în orice matematizare?

...

Să punem în curs *(„train")* aici afacerea *sensului*, mai sus promisă, din diferența sa cu *semnificația*. Ne permite s-o agățăm, enormitatea *condensării* între „*ceea ce gândește*" din timpul nostru - *cu picioarele pe care tocmai le-am spus* - și topologia ineptă la care Kant a dat corp din propria sa stabilire, cea a burghezului care nu poate imagina decât din *transcendență: estetică* ca și *dialectică*. Această *condensare* într-adevăr noi trebuie a o *spune* – la a înțelege „*în sens analitic*" după formula primită.

Care este acest sens, dacă întocmai elementele care se condensează acolo, se califică în mod univoc dintr-o imbecilitate asemănătoare (S_1 *semnificant asemantic)*...

și chiar sunt capabile de a se mândri din asta *de partea a „ceea ce gândește" (Heidegger)*, masca lui Kant din contră părând de lemn în fața insultei, la *reflecția sa pe lângă* Swedenborg

...altfel spus: „Există un sens al imbecilității?" La aceasta se atinge faptul că sensul nu se produce niciodată decât din traducerea unui discurs într-un altul.

(Parmenide → Heidegger; Swedenborg → Kant, cf. basculării unui discurs la altul în cercul discursurilor)

Prevăzuți așa cum iată-ne din această mică lumină, *antinomia tresărire care se produce de la „sens" la „semnificație"*: faptul că un slab *sens* tocmai apare la lumina razantă a spuselor „*Critici": „ale rațiunii pure"*, și „*ale judecății*"...

pentru rațiunea paractică, eu am spus din asta umorul („folâtre") punând-o de partea lui Sade, el nu mult mai nostim, însă logic (Kant cu Sade)

...din momentul în care sensul lor deci se ridică, spusele lui Kant nu mai au semnificație. (semnificația „spusului" face să tacă sensul,

suspensia semnificației (imbecilitate) permite emergența unei „spuneri” și a sensului)

Semnificația, ele nu o au deci decât din momentul unde ele nu aveau sens, nici chiar sensul comun.

...

Topologia nu este făcută pentru a ne ghida în structură. Această structură, ea o este - ca și retroacțiune de ordinul lanțului din care consistă limbajul.

Structura, aceasta este asfericul primit în articulația langajieră în calitatea în care un efect de subiect se sesizează din asta. *Este clar că, în ceea ce privește semnificația*, acest „*se sesizează din asta*” al sub-frazei, pseudo-modală, se repercută din obiectul însuși care ca și verb îl învelește în subiectul său gramatical, și faptul că există *fals efect de sens, rezonanță a imaginarului* indus al topologiei, după faptul că: *efectul de subiect face turbion din asferă (cerc „moebian” al inversărilor discursurilor pe tot lungul „zidului imposibilului”)*

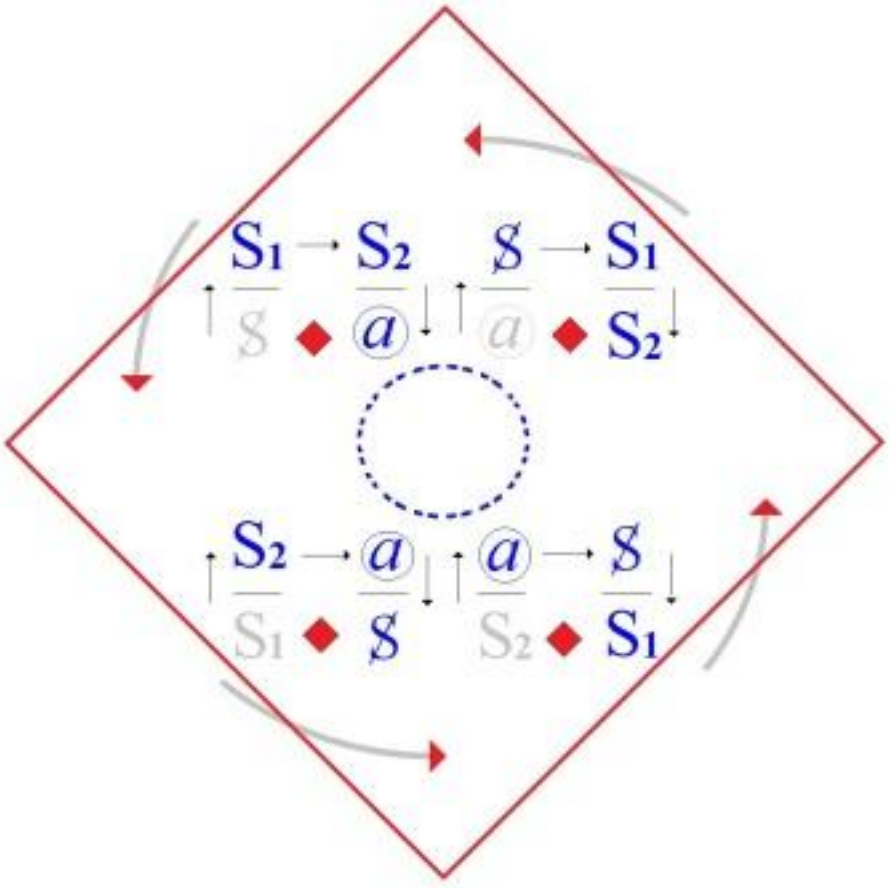

sau faptul că subiectivul acestui efect se „reflectă” din asta [$◇a].

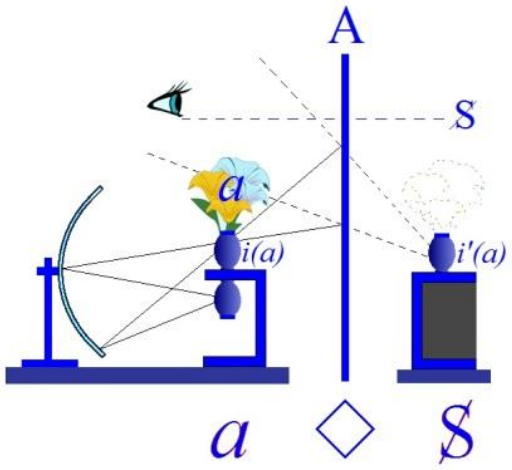

Există aici de distins:

ambiguitatea care se înscrie din *semnificație*, adică bucla tăieturii [$S_1 \rightarrow S_2 \rightarrow (a \diamond S)$ *(fantasmă)*];

și sugestia de *gaură* *(„imposibilul” – ex-sistând deci – din fiecare discurs)*, adică de *structură* care din această ambiguitate face *sens.*

Astfel tăietura, *tăietura* instaurată *a topologiei* – la a o face acolo, de drept, închisă, să o notăm o bună dată, în uzajul meu cel puțin – *aceasta este „spusul” limbajului*, însă *la a nu o mai „spunerea” uita din asta*.

...

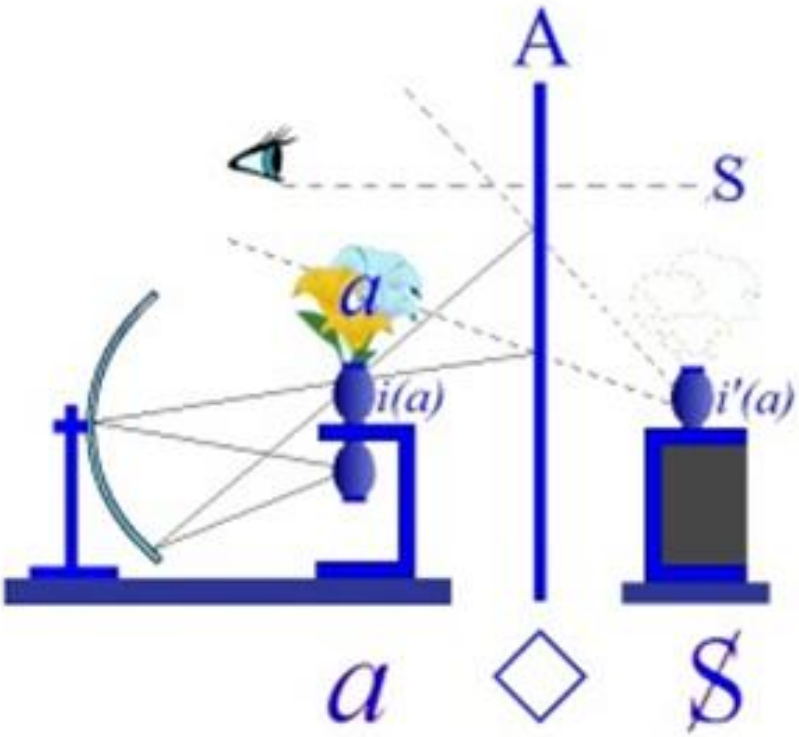

Ceea ce topologia învață, este legătură necesară care se stabilește de la tăietură la numărul de tururi pe care ea le comportă (1 sau 2) pentru a fi obținută din asta o *modificare* a structurii sau a *asferei (L, apostrof)*,

singur acces conceptibil la *real*, și conceptibil din *imposibil* în faptul că ea îl demonstrează. *(doar tăietura moebiană pune structura în evidență)*

-Astfel *despre turul unic (spusul) care în asferă face bucată în mod sferic stabilă (rezultatul este o bucată sferică de tip (a) și subiectul dispare)* la a introduce acolo *efectul suplimentului* pe care îl ia din *punctul înafara liniei* (a), ὀρθὴ δόξα (orthé doxa).

-*La a-l bucla dublu, acest tur (tăietură moebiană)*, obține cu totul altceva: *cădere a cauzei dorinței* (a) *din care se produce banda moebiană a subiectului* [: a↓ «+» $\mathcal{S}$], această cădere demonstrându-l [$\mathcal{S}$-ul] a nu fi decât ex-sistență [$\exists X \quad \overline{\Phi X}$] la tăietura în dublă buclă (spunerea) din care rezultă (care îl face să apară)

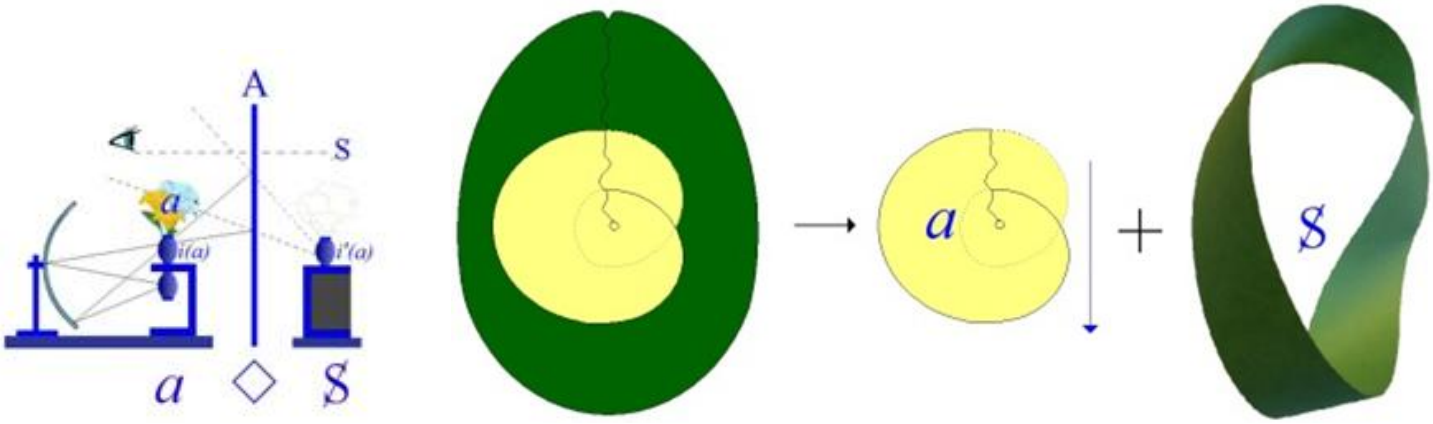

Această ex-sistență este „spunere” (tăietură moebiană) și ea o dovedește din faptul că *subiectul rămâne la mila spusului său* (tăietură simplă) dacă el se repetă, adică – ca și *banda moebiană* – din a găsi acolo „fading”-ul său (dispariție, risipire).

Punct-nod („punct în afara liniei” (a) și nod moebian ($\mathcal{S}$)) – caz de a o spune – este turul (unic) din care se face gaura, însă doar în acest sens că din tur, *această gaură se imaginează, sau se mașinează* [$\mathcal{S}$◊ *a*], cum vom vrea. *Imaginația găurii* (ficțiune) *are consecințe* certe: este oare nevoie să evoc *funcția sa „pulsională” (orificiile celor 4 obiecte(a))* sau, pentru a spune mai bine, ceea ce din asta *derivă (Trieb – pulsiune)*?

Aceasta este cucerirea analizei decât de a fi făcut din asta matem, atunci când *mistica* înainte nu da mărturie despre proba sa decât la a face din asta *indicibilul*.

...

Să spunem totuși sfârșitul analizei *torului* nevrotic. *Obiectul(a)*, la a cădea din gaura bandei, se proiectează din asta după lovitură în ceea ce noi vom numi – *din abuz imaginar* - gaura centrală a *torului*, adică în jurul a ce *transfinitul impar al cererii se rezolvă din dublul tur al interpretării (care arată subiectul (moebian))*. Aceasta, aceasta este ceea din ce psihanaliza a luat funcție la a o situa din *seamănul* său (a).

Analizantul nu termină decât la a face din obiectul(a) reprezentantul reprezentării analistului său.

Aceasta este deci *atât cât doliul său durează*, *al obiectului(a)* la care el în sfârșit l-a redus, faptul că psihanalistul persistă la a cauza dorința sa: mai degrabă în mod maniaco-depresiv. Aceasta este starea de exultare pe care Balint, la a lua-o pe alături, nu descrie din asta mai puțin bine: mai mult de un „*succes terapeutic*” găsește acolo rațiunea sa, și substanțială eventual.

Apoi doliul se termină. Rămâne stabilul *punerii în plan a falusului*, adică *a benzii*, unde analistul găsește finalitatea sa, cea care asigură al său *subiect presupus*, din *știința*:

-că *dialogul unui sex la altul* fiind interzis din faptul că *un discurs*, oricare ar fi *(H, U, M, A)*, se fondează din a exclude ceea ce limbajul aduce acolo din *imposibil*, adică *raportul sexual (al Seamănului la Altul)*, rezultă din asta pentru dialog la interiorul fiecărui (sex) ceva inconvenient,

-că nimic nu ar ști să se spună „*în mod serios*” (adică *pentru a forma din serie limită (deci ex-sistență)*) decât la a lua *sens* din ordinul *comic*, căruia nici un sublim (a vedea Dante acolo încă) care să nu-i facă reverență.

-și apoi că *insulta*, dacă ea se adevrește prin ἔπος (epos) a fi din dialog primul cuvânt la fel ca și ultimul (*conferomamă (Iliada)*), judecata de asemenea, până la „*ultima*”, rămâne *fantasmă* [$\$\Diamond a$], și pentru a o spune, nu atinge la *real* decât la a pierde orice *semnificație*.

Din tot aceasta el va ști să-și facă o conduită. Există din asta mai mult decât una, chiar grămezi, la a conveni la cele *trei spus-mensiuni ale imposibilului* așa cum ele se depliază : în *sex*, în *sens*, în *semnificație*. *Dacă el este sensibil la frumos* – ceea la ce nimic nu-l obligă – el îl va situa din *între-cele-două-morți*, și dacă vreunul din aceste adevăruri îi *apareste („parest”- prin este, „paraît” – apare, „pare est” – înfrumusețează este)* bun la a face a înțelege, *aceasta nu va fi decât la „juma-spunerea” turului simplu că el se va încrede*.

Aceste beneficii la a se susține dintr-*o a doua spunere*, nu sunt din asta mai puțin stabilite, din faptul că ele o lasă *uitată*. Acolo este tranșantul enunțării noastre de la început. *(„Că spunem rămâne uitat în spatele a ce se spune în ceea ce se înțelege.”)* Spusul prim, în mod ideal din *prim-salt* al analizantului, nu are *efectele* sale *de structură* decât la ceea ce „*aparesăfie*” *(„parsoit”) spunerea*, altfel spus *faptul că interpretarea face apareființă („parêtre”)* [$S_{1\rightarrow}$ $S_{2\rightarrow}$ $a\downarrow$ «+» $\not S \rightarrow$ *«ființa» (a) și apareființa („parêtre”)* ($\not S$)].

...

Încă îmi trebuie, pentru a mă menține acolo la viul a ceea ce mă autorizează acolo, acest proces întotdeauna să-l reîncep.

Unde se sesizează faptul că *discursul meu* este – *prin raport la celelalte* – în contrapată, am spus déjà, și se confirmă *exigența* mea a *dublei bucle* pentru ca ansamblul să se închidă din asta. Aceasta în jurul unei găuri a acestui *real* din care se anunță ceea despre ce după lovitură nu există până care să nu se găsească a mărturisi : *că nu există raport sexual*.

Astfel se explică această *juma-spunere* din care noi ajungem la capăt, cel prin care *femeia* dintotdeauna ar fi momeală de adevăr. Că face *cerul* – în sfârșit rupt de *calea* pe care o deschidem *lactee* – pe care unele din a fi „*nutoate*”, pentru *bărbatspusul („hommodit”)* ajung să facă din asta *ora realului*.

Ceea ce nu ar fi neapărat mai dezagreabil decât înainte. Asta nu va fi un progres, întrucât nu există din asta care să nu facă *regret, regret dintr-o pierdere*. Dar că *râdem din asta („rien”, nimic → „rie en”„râde în” → „en rie”„râdem din asta”)*, *limba pe care eu o servesc s-ar găsi*

acolo a reface „gluma” („joke”) lui Democrit despre μηδέν *(mèden - zero)*: la a-l extrage prin căderea lui μή [mè - non] al negației, din *nimicul* care pare să-l cheme – *așa cum banda noastră o face de la ea însăși* – în salvarea sa.

Democrit într-adevăr ne-a făcut cadou din ἄτομος (atomos), din *realul* radical (a), la a elida din asta „*nu*”-ul *(„pas”)*, μή [mè - non], însă în *conjunctivitatea („subjonctivité”) sa*, adică acest *modal* din care cererea reface considerația. Mijlocind ce, δέν [den] -ul a fost prea bine *pasagerul clandestin* din care *molusca* [◊] face acum *destinul* nostru. [ʂ◊a]

Deloc mai *materialist (Democrit)* în aceasta decât nu contează cine cu bun simț, decât mine sau Marx de exemplu.

Pentru Freud eu nu aș jura din asta: cine știe sămânța de „*cuvinte încântate*” *(„mots ravis”) (Freud se naște în Moravia)* pe care a putut-o ridica în sufletul său, dintr-o țară unde Kabala mergea *(„cheminait” – făcea drum)*. La orice materie, îi trebuie mult spirit, și din propria invenție *(„de son cru”)*, căci fără aceasta de unde i-ar veni el?

1972.10.13. Moartea este din domeniul credinței. Conferință la universitatea din Louvain

Eu întreb, eu întreb ce anume putem imagina despre psihanaliză dacă nu vedem că aceasta este tocmai acolo chestiunea, adică pentru ce ceva ce are o anumită vizare din a fi spus are anumite efecte. Este totuși clar că psihanaliza nu operează prin nici un alt instrument. Recursul care este de obicei dat la efectul spus de transfer, adică la forța de a se vedea timp de zile sfârșim prin a fi în mod complet captivat de o anumită ființă, și apoi după, ce fel de imagine oferă această ființă care este acolo în fotoliul său la a vă asculta? Ce fel de exemplu, ce fel de învățământ? Eu vreau prea bine ca iubirea să ducă departe, însă totuși foarte rar am văzut în iubire un partener așa *(râsete)*. În plus după a fi recurs la acest truc, aceasta este încă prea mult, aceasta este o iubire fără îndoială transferată, iluzorie, aceasta este mama mea, aceasta este tatăl meu ceea ce iubesc în tine.

Freud era totuși puțin mai serios, el totuși a spus că transferul aceasta este iubirea pur și simplu. Pentru ce iubim o ființă asemenea? Eu las pentru moment întrebarea în suspans.

Eu am dat din asta în sfârșit o formulă, și aceasta este apropo de transfer că eu am vorbit în termeni care sunt plini de capcane, ca și de obicei, ca și în tot ceea ceea ce eu spun, bineînțeles. Pentru ce aș spune eu altceva decât ceea despre ce este vorba întocmai, atunci când este din asta despre inconștient, adică faptul că limbajul asta nu are niciodată, asta nu dă niciodată, asta nu permite niciodată să formulezi decât lucruri care au 3, 4, 5, 25 sensuri, subiectul presupus a ști. Este adevărat bineînțeles că vreme de un anumit timp s-a putut crede că psihanaliștii știau ceva, însă asta nu mai este foarte răspândit *(râsete)*. Culmea culmilor, este că ei nu mai cred acolo ei înșiși (râsete), ceea în ce ei greșesc, căci întocmai ei știu din asta un capăt, atât doar că în mod exact ca și pentru inconștient căruia aceasta îi este veritabila definiție, ei nu știu că ei o știu. Atunci asta are un alt sens, acesta nu este un domn sau un prieten sau cineva care este presupus așa a ști. Există cineva care la ieșire adineaori mi-a spus că discursul meu făcea puțin prea mult sprijin pe eu nu știu ce știință absolută; dacă există prea bine cineva care gândește că știința absolută, aceasta este prea bine ceea ce există din fisură în sfârșit în mod absolut iremediabilă în toată fenomenologia spiritului a lui Hegel, dacă există cineva care o subliniază în lung, în lat, de-a curmezișul, este prea bine eu. Gândirea sub pretextul acestei dezvoltări fabuloase întocmai a discursului stăpânului căruia nu este prin hazard că Hegel i-a dat încoronarea, progresiva urcare a sclavului care în Hegel în mod foarte pertinent este presupus într-adevăr a fi suportul științei, se va ridica până la absolut, puterea stăpânului, și că va fi asta ceea ce va conjuga știința la absolut, este cu adevărat unul dintre cele mai... în sfârșit, aceasta este dialectica, aceasta este să spui totul. Trebuie să te ghidezi la pliul dialecticii: pentru a fi sigur de a te învârti în cerc, nu există nimic mai bun.

...

Așadar să reluăm firul nostru. Această viață despre care avem gura la adăpost de ceea ce este în modul cel mai sigur consacrat morții, această

viață despre care avem plină gura, sub ce titlu valorează să te servești de ea? Ceea ce sunt în curs de a enunța în începuturile sale, în această intrare în materie, este aceasta, este uzul pe care-l facem din metafore; adică faptul că acolo unde noi suntem capabili să dăm seama de cel mai mic comportament în sfârșit, există totuși acolo acoperirea, pălăria vieții: este așa pentru că așa este viața. Este clar că pentru atât de puțin cât luăm sprijin din uzajul acestui cuvânt, el poate ajunge doar la sfârșituri. Peste tot unde am îndrăznit să-l folosim într-un mod care a avut consecințe, și nu într-un mod futil.

Acolo unde s-a vorbit despre „eu sunt calea, adevărul și viața", viața vine ultima, și încă, dacă voi răsfoiți puțin în toată această literatură, *vita nova*, asta vrea să spună că trebuie să ne debarasăm de nu puține lucruri care sunt în general considerate ca și ale vieții, pentru ca să vină viața nouă. Ea este întotdeauna ajungerea la capăt a ceva care mai întâi este traversare de sens, și cum spunem, să încercăm să ne dăm vieții un sens. Așadar cel mai bun mod de a începe să îi dăm un sens, este prin a crede că este ea însăși cea care este sensul. Se întâmplă că ea este ajungerea la capăt a sensului. Dacă există un lucru absolut cert, este că nu este absolut deloc la a da un sens vieții că ajunge la capăt discursul psihanalitic. El dă un sens la o grămadă de lucruri, la o grămadă de comportamente, însă el nu-i dă sensul vieții, nu mai mult decât altundeva oricine ar fi care începe să gândească despre viață. Atunci când biologistul, behavioristul începe să considere cum anume asta se comportă, el poate într-adevăr să vorbească despre ceea ce numeam adineaori a se conserva, și dacă el împinge puțin lucrurile, el va vorbi despre supraviețuire. Să supraviețuiești la ce? Acolo este întrebarea. Pentru ceea ce este despre ființa vorbitoare, există ceva care se numește actul, și asta nu face acolo nici cea mai mică îndoială că sensul, caracteristica actului ca atare, este de a-ți expune viața ta, de a o risca; îi este în mod strict limita. Și nu mă voi pune să expun pariul lui Pascal, pentru a spune că viața, pentru cine gândește și simte puțin, nu are în mod strict decât un sens, să poți s-o joci. În schimb la ce? Fără îndoială la nenumărabile alte vieți. Nu rămâne mai puțin din asta faptul că ceea despre ce este vorba, este s-o joci, este pariu. Până la punctul unde suntem din asta este ceea ce discursul, discursul stăpânului în mod

particular și asta Hegel a văzut-o foarte bine, este faptul că în afara riscului vieții, nu există nimic care la zisa viață să dea un sens.

O altă formă de descifrare, aceasta este ceea ce eu pun în joc aici; o altă formă de descifrare ne este propusă, însă straniul este că asta nu pornește decât dintr-un alt discurs. Nu există urmă în debutul discursului lui Freud, de referință la viață. Este vorba despre un discurs, despre un discurs din care el învață, cel al istericei, și acest discurs, ce anume el descoperă acolo? În mod foarte precis, un sens. Și acest sens, prin raport la tot ceea ce până acolo s-a evaluat, este altul. Aceasta este, tocmai voi spune, cel *(„le”)* sau cea *(„la”)*, să spunem pentru a traversa, lucrul, aceasta este juisarea *(„la jouissance”)*; însă dacă voi puneți lucrul în 2 cuvinte cu o mică liniuță de unire, aceasta este jui-sensul *(„le joui-sens” – consonează cu „la jouissance”)*

...

Nu există umbra unor căutări de juisare, și între noi, cine este cel care o caută? Răspuns: perverșii; asta este învățământul lui Freud. Există din asta care sunt niște mușcați ai juisării, și pentru asta sunt gata la tot. Asta îi duce departe fără îndoială, însă asta nu îi duce într-o anumită cale cu care am putea imagina totuși ceva raporturi aceasta este tocmai juisarea sexuală. Este cert că există în Freud aceasta mai întâi, care consistă la a arăta că juisarea sexuală este punctul ideal prin raport la care se reperează diversele juisări perverse, aceasta pe de-o parte, și pe de altă parte faptul că tot felul de comportamente care joacă cu dorința joacă din asta de un astfel de mod, încât ceea despre ce este vorba, aceasta este că în nici un caz nu sfârșim la juisare, și aceasta se numește nevroza.

1972.10.14. Interviu la televiziunea belgiană

Da..., acești termeni, termenul mă face să râd, da... eu nu vorbesc niciodată despre libertate.

1972.11.21. Seminarul 20, „Încă”, lecția 1, „Despre Juisare”

Mi s-a întâmplat să nu public *Etica psihanalizei*. În acel timp, era o formă la mine de politețe:

„*după dumneavoastră, vă rog*”, „*vă mai rău...*”, „*treceți deci...*” „*după dumneavoastră...*”

Cu timpul am dobândit obiceiul să-mi dau seama că până la urmă puteam spune puțin mai mult. Și apoi, mi-am dat seama că ceea ce constituia drumul ... sau mai rău... asta devine și mai rău... nu vreau să știu nimic despre asta... detașarea de propria analiză... calea discursului analitic... progresezi doar din această limită strâmtă, acest tăiș de cuțit, care face că asta nu poate decât să devină și mai rău... fundamentul discursului analitic, limbajul nu e ființa vorbitoare...

În pat, în doi, dreptul și juisanța, uzul concubinajului, culcarea împreună, strângerea în brațe în pat... uzufructul – poți uza de mijloace, dar să nu le risipești... diferența între util - mijloc și juisanță... esența dreptului – reîmpărțirea, distribuirea, retribuirea juisanței – cea care nu servește la nimic... dreptul nu e datoria, nu te forțează să juisezi, juisează! - e imperativul supraeului... e punctul de turnură al discursului analitic, trecerea de la considerarea ființei din etica aristoteliană spre utilitarism, teoria ficțiunilor, demonstrând valoarea de uzaj a limbajului, statutul de unealtă, mijloc... totuși ce este ființa, suveranul bine ca obiect al contemplației...

...

Vă las așadar pe acest pat al inspirațiilor voastre *(în îmbrățișarea sexuală sau în vis)*. Ies, și odată în plus *voi scrie pe ușă*...

pentru ca la ieșire, poate, să puteți să vă dați seama de visele pe care pe acest pat le veți fi urmat

...fraza următoare:

juisarea Altuia...

Altuia cu *(un mare A)...* mi se pare că după atâta timp – *nu?* – asta trebuie să fie suficient să mă opresc acolo. V-am bătut destul urechile cu acest „*mare A*” care vine după *(în fraza: „Altul cu...”)*, văzând că

acum el trenează peste tot, acest A pus în Altul, mai mult sau mai puțin oportun de altfel, asta se imprimă de-a lungul și de-a latul

...juisarea Altuia, a corpului Altuia care îl...

el de asemenea: „*cu un mare A*”

...a corpului Altuia care îl simbolizează, nu este semnul iubirii.

Scriu asta și nu scriu după: *terminat*, nici *amin* nici *așa să fie*.

Nu este semnul... Este cu toate acestea singurul răspuns. Complicat este că răspunsul, el este deja dat la nivelul iubirii.

Și că *juisarea*, din acest fapt, rămâne *o problemă,* problemă în aceasta că *răspunsul pe care ea îl poate constitui nu este necesar* mai întâi. Nu este ca iubirea: *iubirea*, ea, *face semn și* – cum am spus-o de mult timp – *este întotdeauna reciprocă*. Am avansat asta foarte încetișor spunând că sentimentele sunt întotdeauna reciproce, era pentru ca asta să îmi revină:

Și atunci, și atunci... și iubirea... și iubirea... este întotdeauna reciprocă? Dar *z'da („z'oui”- consonează cu „juisează”)*! Dar *z'da*! *(Râsete)*

Este chiar pentru asta că s-a inventat *inconștientul*, este pentru a ne da seama că „*dorința omului este dorința Altuia*”, și că iubirea este o pasiune care poate fi ignoranța acestei dorințe, însă care nu îi lasă mai puțin toată portanța sa. Când privim acolo mai aproape vedem ravagiul. *(„dorința omului este dorința Altuia” → aspirația de a nu face decât unul → ravagiu)*

Așadar bineînțeles asta explică faptul că juisarea corpului Altuia, ea, nu este un răspuns *necesar*. *(întrucât „iubirea este reciprocă”, este suficientă pentru a regăsi completitudinea, plenitudinea lui Unu)*

Asta merge chiar mai departe, nu este încă nici un răspuns *suficient* pentru că *iubirea* – ea – *cere iubirea*, nu încetează s-o ceară, o cere *încă*! *(→juisarea: nici necesară, nici suficientă)* „*Încă*” este numele propriu al acestei falii de unde, în Altul, pornește cererea de iubire. *(falia în Altul (S(Ⱥ) este structurală, permanentă → iubirea, care ar permite „completitudinea”, este cerută încă și încă)*

Așadar de unde pornește, de unde pornește „*asta*” care este capabilă...

cert – însă în mod *non necesar, non suficient*

...să răspundă prin *juisarea, juisarea corpului, a corpului Altuia*?

Este prea bine ceea ce anul trecut, inspirat într-un anumit mod de capela Sainte-Anne *care mă purta pe sistem*, m-am lăsat dus să numesc *(a)zidul („l'(a)mur” – consonează cu „iubirea”). („urmele”, pe corp, ale obiectelor „a”).*

(A)zidul (iubirea) este ceea ce apare în semne bizare pe corp și care vine *de dincolo*, *din afară*, din acest loc pe care noi am crezut, așa, să-l putem spiona la microscop sub forma *germenului*, despre care vă voi face remarcat că nu putem spune că ar fi acolo viața întrucât la fel de bine asta poartă moartea, moartea corpului, *asta îl reproduce*, *asta îl repetă*, de acolo vine *în-corpul („en-corps” - consonanță cu „încă”)*.

Este fals să spui „*separație*” a *soma* și a *germenului*, întrucât din a purta acest *germen* corpul poartă *urme*.

(urmele despre care este vorba pe (a)zid (iubire) nu sunt cele ale caracterelor sexuale, ci „semne bizare înscrise” pe corp, haine bijuterii, podoabe, tatuaje, care acoperă corpul și îi semnifică unitatea prin prezența unei ἄγαλμα [agalma] (a) ascunse în interior, a unui Bine suprem)

Există urme pe *(a)zid (iubire)*. Ființa corpului este sexuată, cert, însă este secundar cum se spune. Și așa cum experiența [Ψ] o demonstrează, nu de aceste urme [♀,♂] depinde juisarea corpului în calitatea în care Altul simbolizează. Este acolo ceea ce avansează cea mai simplă considerație a lucrurilor.

Despre ce este vorba așadar în *iubire*? Așa cum psihanaliza o avansează...

cu o îndrăzneală cu atât mai incredibilă cu cât toată experiența sa merge contra, cu cât ceea ce ea demonstrează este contrariul

...*iubirea* este să faci *Unu*. Este adevărat că... că nu vorbim decât despre asta de mult timp, despre Unul: fuziunea, ἔρως [eros] ar fi tensiunea spre *Unul*.

„*Există 1*” *(„Y a d'l'1”)*, din asta am suportat discursul meu de anul trecut, și cert nu pentru a conflua în această confuzie originară *(2 în 1 → „Unu”)*, cea a *dorinței* care nu conduce decât la vizarea „*faliei*” în care se demonstrează că *Unul* nu ține decât de esența semnificantului.

Dacă l-am interogat de Frege la început este pentru a tenta să demonstrez deschiderea care există, de la acest *Unu* la ceva care ține de *ființă*, și dincolo de *ființă*, la ceva ce ține de *juisare*.

(„Există 1” nu vizează „Unul”: „iubirea este să fac Unu”, ci vizează din contră să fondeze 1 pe „0” („...deschiderea care există de la acest 1... la ființă”), așa cum Frege („Die Grundlagen der Arithmetik” – „Fundamentele aritmeticii”) generează suita numerelor pronind de la 0 ca și concept contradictoriu)

Eu pot totuși să vă spun printr-un mic exemplu: exemplul unui peruș *(Râsete)* care era îndrăgostit de Picasso. Ei bine asta se vedea în modul în care îi ciugulea gulerul cămășii și buzunarele vestei. Acest peruș era prea bine într-adevăr îndrăgostit de ceea ce este *esențial* omului, adică acoperământul său. Acest peruș era ca și Descartes, pentru care oamenii erau haine în *pro-menadă* dacă îmi permiteți, bineînțeles este „*pro*”, asta promite *menada*, adică: atunci când le părăsești *(hainele)*. Însă nu este decât un mit, un mit care tocmai converge cu patul de adineaori (2 în 1).

(odată retrase hainele (i.e. ceea ce face etalarea corpului) nu rămâne decât corpul → obiectele parțiale (a) și nu Unul ființei (S1) → imposibilitate – a lor – de a face doi, de unde întrebarea reiterată apropo de S1→S2: „acest S1, este al lor („est-ce d'eux” – consonează cu „S2” și „este 2”) și răspunsul: „nu este asta”)

Să juisezi de un corp [a] atunci când nu mai are haine este ceva ce lasă intactă problema **(întrerupere a înregistrării)** a ceea ce face *Unul*, adică a *identificării*.

Perușul se identifica cu Picasso îmbrăcat. Este la fel cu tot ceea ce este despre iubire. Altfel spus, haina iubește călugărul pentru că pe acolo ei toți nu sunt decât *Unu*. Altfel spus, *ceea ce este sub haină* și pe care noi îl numim *corp*, *nu este poate* în afacere *decât acest rest pe care-l numesc*

obiectul(a). Ceea ce face să țină *imaginea* (paltonul) este un rest. ((a) ca și cuier, purtător) Și ceea ce analiza demonstrează este că *iubirea în esența sa este narcisică*, că *vorbăria despre obiectual* este ceva căruia, întocmai, ea știe să-i denunțe *substanța* în ceea *ce este rest* în dorință, adică *cauza sa*, și ceea ce o susține din insatisfacția ei *(cf. istericului)*, chiar din imposibilitatea ei *(cf. obsesionalul).*

Impotența iubirii – chiar dacă este reciprocă – ține de această ignoranță de a fi dorința de a fi *Unu*. Și aceasta ne conduce la *imposibilul* de a stabili relația *lor („d'eux" – consonează cu doi, două)* – relația lor a cui? – a celor *două* sexe.

În mod sigur, am spus, ceea ce apare pe aceste corpuri, sub aceste forme enigmatice care sunt caracterele sexuale care nu sunt decât secundare, face fără îndoială ființa sexuată, însă *ființa este juisarea corpului* ca atare, adică ca și *(a)*...

puneți-l *(scrieți-l)* cum veți vrea *(asexuată sau (a)sexuată)*

...ca și *(a)sexuată*, întrucât ceea ce este spus „*juisare sexuală*" este dominat, marcat prin imposibilitatea de a stabili ca atare, nici unde în enunțabil, acest singur *Unu* care ne interesează: *Unul* relației *raport sexual*. *(complementarea celor două sexe → completitudine)*

Este *ceea ce discursul analitic demonstrează*, în aceasta întocmai că pentru ceea ce este despre una dintre aceste ființe ca sexuate, bărbatul în calitatea în care el este prevăzut cu organul spus *falic*… am spus : „*spus*…"

…sexul, sexul corporal, sexul femeii…

am spus al „*femeii*": întocmai nu există, nu există „*femeiA*", femeia este „*nu toată*"

…sexul femeii nu îi spune nimic, dacă nu este prin intermediarul *juisării* corpului *(obiectele „a").*

(Discurs A: a (Seamăn) → S̸ (Altul ca juisare) → S1 (Produs ca Plus de Juisare) ◊ S2 (Adevăr ca juisare a corpului Altuia, femeiA))

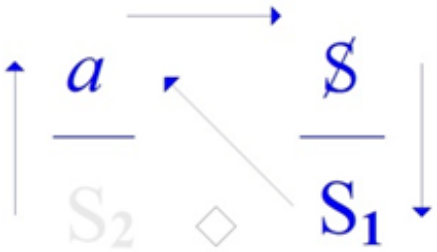

Ceea ce *discursul analitic* demonstrează este…

permiteți-mi s-o spun sub această formă

…este că falusul (S1) este obiecția de conștiință, făcută de una dintre cele două ființe sexuate, serviciului de a reda Altuia.

(S2 nu poate fonda S1 → impotență de a „regăsi" unul iubirii. Nu există raport sexual, sexualitatea vizează S1 însă nu atinge decât obiectele(a), parțiale și pregenitale: oral, anal, vocal, scopic:

Pe problema iubirii → „acest S1, este al lor?", S1→S2→a: → „nu este asta!" → „Îți cer să refuzi ceea ce îți ofer, pentru că asta nu este asta".

Pe problema juisării → „acest S1, S2?" sau S1◊S2 → „nu este asta" (nu juisare a corpului Altuia → femeiA („La femme"), nu „FemeiA"))

Și să nu mi se vorbească despre caractere sexuale secundare ale femeii pentru că, până la o nouă ordine, acestea sunt cele ale mamei cele care primează la ea. Nimic nu distinge ca ființă sexuată femeia, decât întocmai sexul.

Că totul se învârte în jurul juisării falice este în mod foarte precis ceea despre ce experiența analitică dă mărturie, și dă mărturie în aceasta că *femeiA („La femme")* se definește dintr-o poziție pe care eu am indicat-o din „*nu toată*" la locul juisării falice. **(reluare a înregistrării)**

Merg puțin mai departe, *juisarea falică* este obstacolul prin care bărbatul nu reușește – aș spune - să juiseze de corpul femeii în mod precis pentru că ceea din ce el juisează este această juisare, cea a organului.

Și este tocmai pentru ce *supraeul*, așa cum am indicat-o adineaori din „*juisează*!" este corelat al castrării care este semnul din care se împodobește mărturisirea că *juisarea Altuia - a corpului Altuia* – nu se

promite decât din infinitudine, voi spune care: cea care suportă paradoxul lui Zenon – nici mai mult nici mai puțin – el însuși.

Ahile și broasca țestoasă, astfel este *schema juisării*, de o parte a ființei sexuate [♀]. Atunci când Ahile a făcut pasul său, și-a tras lovitura foarte aproape de Briseis, la fel ca țestoasa, *și ea a avansat puțin*, aceasta pentru că este „*nu toată*", nu toată a lui, *rămâne din ea*, și trebuie ca Ahile să facă *al doilea pas* așa cum știți, și așa mai departe...

Este chiar așa că în zilele noastre – însă doar în zilele noastre – am ajuns să definim *numărul*, adevăratul *(număr)*, sau pentru a o spune mai bine, *(numărul)* realul. Pentru că, ceea ce Zenon nu văzuse, *este că nici țestoasa* nu este prezervată de această fatalitate a lui Ahile, *este că deoarece pasul ei este din ce în ce mai mic, nu va ajunge de asemenea niciodată la limită*.

Și întocmai în asta se definește *un număr* oricare ar fi, dacă el este *real*. Un număr are o limită, și în această măsură el este infinit. *(ex.: suita geometrică a fracției ½ și a primului termen 1 (1+1/2+1/4+... converge (la infinit) spre limita sa: 2, fără s-o atingă niciodată)* Ahile, este prea bine clar, *nu poate decât să depășească țestoasa, nu o poate întâlni*, dar nu o întâlnește decât în *infinitudine*.

Atât doar că iată de acolo din spus pentru ceea ce este despre juisare *în calitatea în care ea este sexuală*: juisarea este marcată de o parte prin această *gaură* care n-o asigură decât din altă cale decât din *juisarea falică*, *oare de cealaltă parte (partea Altuia)*, *ceva nu se poate atinge care ne-ar spune cum anume ceea ce până aici nu este decât falie, deschidere în juisare (falie a juisării falice)*, ar fi realizat? *(juisare a corpului Altuia)*

Este ceea ce, lucru singular, nu poate fi sugerat decât prin apercepții foarte stranii. „*Straniu*" este un cuvânt care poate să se descompună: *a o fi înger („l'être ange" – ființa înger, consonează cu „straniu")*

(Cf. Bunei Vestiri, însă mai ales Evangheliile (din greacă εὐαγγέλιον evangelion: „buna vestire") → mesajul iubirii (divine). Accentul este pus pe mesaj, pe o știință (S2) → a fi înger este a viza Altul ca știință (și juisarea corpului Altuia))

Este prea bine ceva contra a ce ne pune în gardă alternativa *de a fi la fel de prost („bête” – stupid, animal)* ca perușul de adineaori.

(a viza S1 semnificantul asemantic – privat de sens și a nu atinge decât (a): a fi prost este a viza semnificantul falic → a viza repetiția „juisării idiotului”, care nu duce decât la obiectul parțial și la juisarea falică (a → ? $\not S\rightarrow S_1$), însă închide accesul la S2 (impotență de a atinge juisarea corpului Altuia: $S_1 \lozenge S_2$).

„Prostia” sunt cuvintele private de sens, sau referitoare la iubire, care vizează S1 însă nu ating decât (a).

Cf. începutului ședinței următoare despre discursul analitic și dimensiunea prostiei.

Cf. „micului Hans” și abordarea sa a prostiei.

Cf. Pascal: „Omul nu este nici înger, nici animal, și nefericirea vrea că cine vrea să facă îngerul face animalul.” → „perușul îndrăgostit de Picasso” vizează iubirea (S1), atinge „semnele bizare pe (a)zid (iubire)” și nu obține decât o juisare falică)

Însă cu toate acestea, să privim de aproape ceea ce ne inspiră ideea că în juisare – în juisarea corpurilor – *juisarea sexuală* are acest privilegiu de a putea fi interogată ca fiind specificată cel puțin *printr-un impas*. Acesta este, în acest spațiu, spațiu al juisării, faptul de a lua ceva mărginit, închis: acesta este un loc *(limbajul ca loc al Altuia → heterogenitate a ființei și a Altuia → geometrie)*, și a vorbi despre este o topologie *(vorbirea parcurge locul → ființa în Altul → topologie)*.

Aici ne ghidează ceea ce, în ceva ce veți vedea apărând la vârful discursului meu de anul trecut, cred să demonstrez: *stricta echivalență a topologiei și structurii*, ceea ce distinge anonimatul a ceea despre ce vorbim ca *juisare*, adică a ceea ce *ordonează* dreptul: o geometrie întocmai, *heterogenitatea locului*, este că există un *loc al Altuia*. Despre acest *loc al Altuia* – despre un sex ca Altul, ca Altul absolut – pe care ne permite să o avansăm cea mai recentă dezvoltare a acestei topologii, aș avansa aici termenul de *compactitate*.

Nimic mai compact decât o falie, dacă este prea bine clar că undeva este dat ca *intersecția* a tot ceea ce se închide acolo fiind admisă ca existentă

într-un număr finit de mulțimi *(→ cel puțin două)*, rezultă din asta – este o ipoteză – rezultă din asta că *intersecția există într-un număr infinit* (→Φ). Aceasta este definiția însăși a *compactității*.

(falia include limita sa → spațiu închis. În această falie dacă două (cel puțin) sub-spații închise au o intersecție non vidă, atunci există o infinitate de spații închise (cf. Teoremei lui Borel-Lebesgue despre reale) care au o intersecție non vidă, ceea ce – aplicat aici – arată o infinitate de juisări falice conectate între elel (intersecții non vide) → Φ → acoperire a „faliei" posibilă până la margini (fără a le atinge) printr-o infinitate de juisări „închise" interconectate prin Φ → (juisări falice „masculine"))

Și această intersecție despre care vorbesc (Φ) este cea pe care am avansat-o adineaori ca *fiind ceea ce acoperă, ceea ce face obstacol raportului sexual presupus*, adică: la ceea din ce enunț că avansul *discursului analitic* (A) ține în mod precis în aceasta: că ceea ce el (A) demonstrează este că discursul său nesusținându-se decât din enunțatul *că nu există, că este imposibil de a pune raportul sexual*, este tocmai de pe acolo că el (A) determină ceea ce este în mod real de asemenea despre statutul tuturor celorlalte discursuri.

(doar discursul A susține imposibilitatea raportului sexual [S1◊S2], celelalte discursuri îi susțin posibilitatea (acoperire a faliei prin juisarea falică):

discursul M: cu S1→S2: raport stăpân – sclav → producție de a însă cu prețul incompletitudinii discursului (excludere a lui Ⱥ),

discursul H: cu Ⱥ→ S_1: S1→S2 contingent: producție a unei științe S2 însă cu prețul inconsistenței discursului (excludere a lui a)

discursul U: cu S2→a: S1→S2 necesar și producție de subiecți ai cunoașterii însă cu prețul indemonstrabilității discursului (excludere a lui S1))

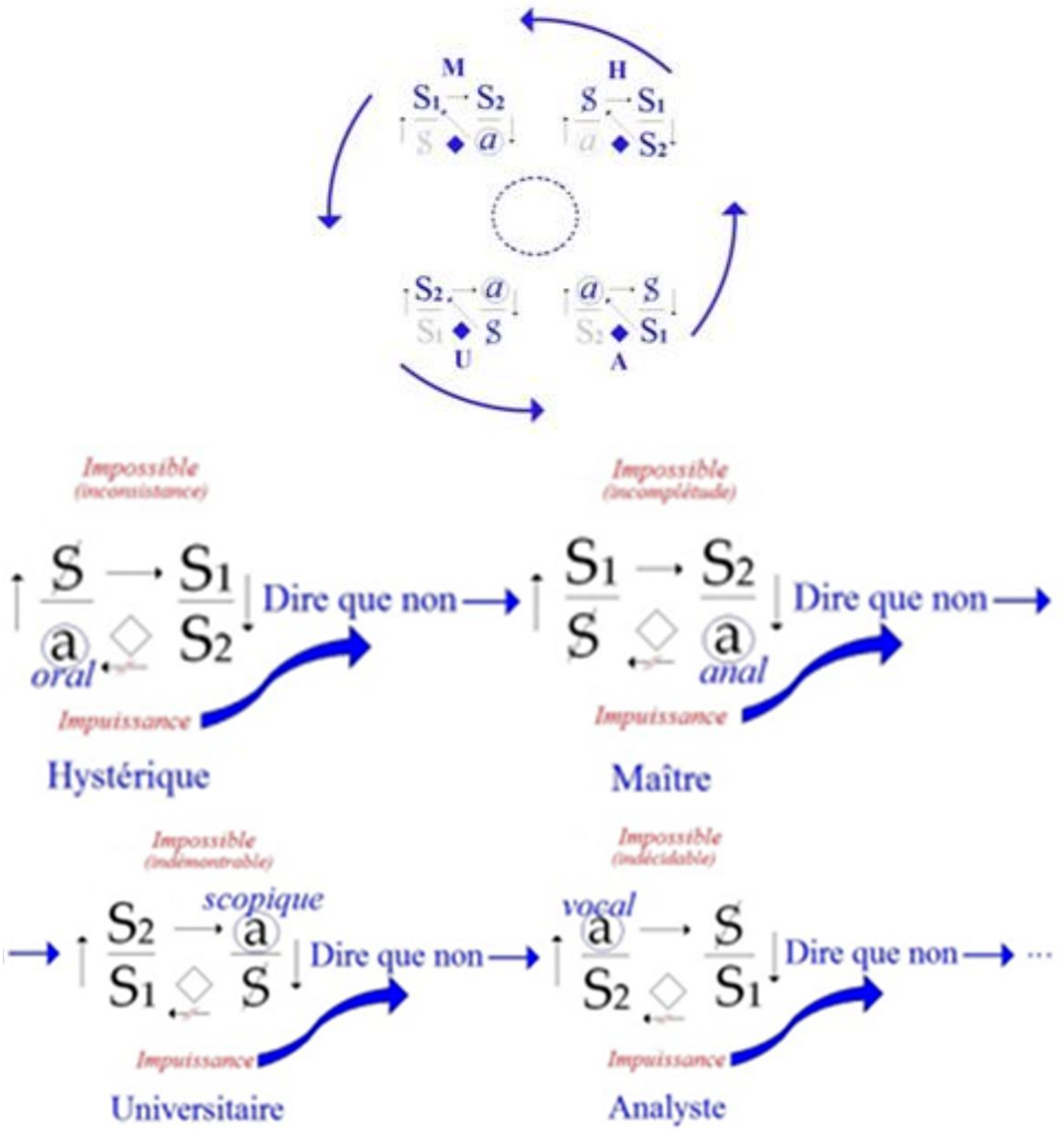

Astfel este numitul punct care *acoperă*, care *acoperă* imposibilitatea *raportului sexual* ca atare. *Juisarea în calitate de sexuală este falică*, adică *ea nu se raportează la Altul ca atare*.

Să urmărim acolo complementul acestei ipoteze de *compactitate*. O formulă ne este dată prin *topologia* pe care am calificat-o drept „*cea mai recentă*”, adică o logică construită, construită în mod precis pe interogarea *numărului* și a ceea spre ce el conduce: dintr-o restaurare a

unui loc care nu este cel a unui spațiu omogen. *(→falia: mulțime închisă incluzând propria sa limită, la fel ca numărul)*

Complementul acestei ipoteze de compactitate este acesta: în același spațiu mărginit, închis, presupus instituit, echivalentul a ceea ce adineaori am avansat din intersecția trecând de la finit la infinit este acesta: este că presupunând *același spațiu mărginit, închis*, acoperit de *mulțimi deschise*, adică de ceea ce se definește ca excluzând limita sa...

de ceea ce se definește ca mai mare decât un punct, mai mic decât un altul, însă în nici un caz egal nici cu punctul de pornire nici cu punctul de sosire, pentru a v-o imagina rapid

...*același spațiu așadar fiind presupus acoperit de spații deschise*, este echivalent – asta se demonstrează – să spui că mulțimea acestor spații deschise se oferă întotdeauna la o sub-acoperire de spații deschise, ele toate constituind o finitudine, adică faptul că suita ziselor elemente constituie *o suită finită*.

(acest același spațiu închis al „faliei” (incluzând limita sa) poate fi acoperit prin spații deschise (fiecare neincluzând limită). În această configurație un număr finit de spații deschise (juisări „feminine”, „nu toate”) poate asigura acoperirea acestui spațiu închis care este „falia” și chiar să-l debordeze)

Puteți remarca faptul că nu am spus că ele sunt *numărabile*, și totuși este ceea ce termenul „*finit*” implică. Pentru a fi *numărabile*, trebuie să găsim acolo *o ordine*, și noi trebuie să marcăm un timp înainte de a presupune că *această ordine* poate fi găsită.

(spațiile deschise (fără limită) nu implică ordinalul, în timp ce în spațiile închise convergența seriei spre o limită produce o ordine)

Însă ceea ce vrea să spună în orice caz *finitudinea*, demonstrabilă, *a spațiilor deschise*, capabile să acopere *acest spațiu mărginit, închis* – în ocazie – *al juisării sexuale*, ceea ce implică în orice caz, este că zisele spații...

și întrucât este vorba *partea Alta* să le punem la feminin

...pot fi luate **1** câte **1** sau prea bine încă „*una câte una*”.

Ori este tocmai aceasta ceea ce se produce în *acest spațiu al juisării sexuale* care din acest fapt se dovedește *compact*.

Aceste femei „*nu toate*” *(ele nu sunt toate în „raportul sexual falic”, o parte dintre ele pot să-l debordeze)*, astfel cum ele se izolează în ființa lor sexuată, care așadar nu trece prin corp *(corpul nu ajunge decât la obiectele parțiale → (a)sexuată)* ci prin ceea ce rezultă dintr-o exigență în vorbire, o exigență logică, și este în mod foarte precis în aceasta faptul că *logica*, coerența înscrisă în faptul că *ex-sistă limbajul*, că el este *în afara acestor corpuri* care sunt agitate de el, *Altul*...

Altul cu un mare A acum

...care se *încarnează (S2 al femeii ca S(Ⱥ))* – dacă o putem spune – ca ființă sexuată cere *(„exige”)* acest „*una câte una*”.

(Unul ființei întâlnește 1-ul numărului? → femeiA („La femme”)... Însă altul este barat (S(Ⱥ)) → femeiⱥ (La femme))

Și este prea bine acolo că este straniu, este *fascinant*...

este cazul s-o spun: *fascinația Alta, fascinum Altul (Sens propriu: farmec, blestem. Sens figurat: falus (al misterelor antice))*

...*această exigența a lui Unu*, așa cum deja în mod straniu *Parmenide*-le putea să ne facă s-o prevedem, *este de la Altul faptul că ea iese*.

Acolo unde este ființa, este exigența infinitudinii. Voi comenta, voi reveni acolo, asupra a ceea ce este despre acest *loc al Altuia*.

Însă încă de acum pentru a face imagine și pentru că după toate, pot prea bine să presupun că ceva în ceea ce avansez poate să vă obosească, v-o voi ilustra. Știm destul câți analiști s-au amuzat în jurul acestui Don Juan din care au făcut totul, inclusiv – ceea ce este o culme – un homosexual!

Oare centrându-l asupra a ceea ce tocmai v-am imaginat din *acest spațiu al juisării sexuale*, la a fi *acoperit de Cealaltă parte („l'Autre côté” – partea Alta)*, prin mulțimi deschise și ajungând la această finitudine [♀]... am marcat prea bine că nu am spus că aceasta era *numărul*, și totuși, bineînțeles că asta se întâmplă: în cele din urmă *le numărăm*. Ceea ce este esențialul în mitul feminin al lui Don Juan este prea bine

asta, este că el le are *una câte una*, este tocmai aceasta ceea ce este sexul Altul, sexul masculin pentru ceea ce este din femei.

Este prea bine în aceasta că imaginea lui Don Juan este capitală, este în ceea ce se indică din aceasta că după toate el poate face o listă, și că pornind *(din momentul)* în care există numele, putem să le numărăm: dacă există „*mille e tre*” *(„o mie trei”)* este prea bine că le putem lua „*una câte una*”, și este acolo esențialul.

O vedeți, există acolo cu totul alt lucru decât *Unul fuziunii universale*. Dacă femeia nu era „*nu toată*”, dacă în corpul ei nu era „*nu toată*” așa cum ea este ca ființă sexuată, nimic din toate acestea nu ar ține. Ce înseamnă asta?

Că am putut pentru a imagina fapte care sunt *fapte de discurs*, acest *discurs* căruia noi îi solicităm în analiză ieșirea – în numele a ce? *a abandonării* a tot ceea ce este din *alte discursuri*, apariția a ceva în care subiectul se manifestă în *deschiderea („béance”)* sa *(falia în Altul: S(Ⱥ))*, în ceea ce cauzează dorința sa.

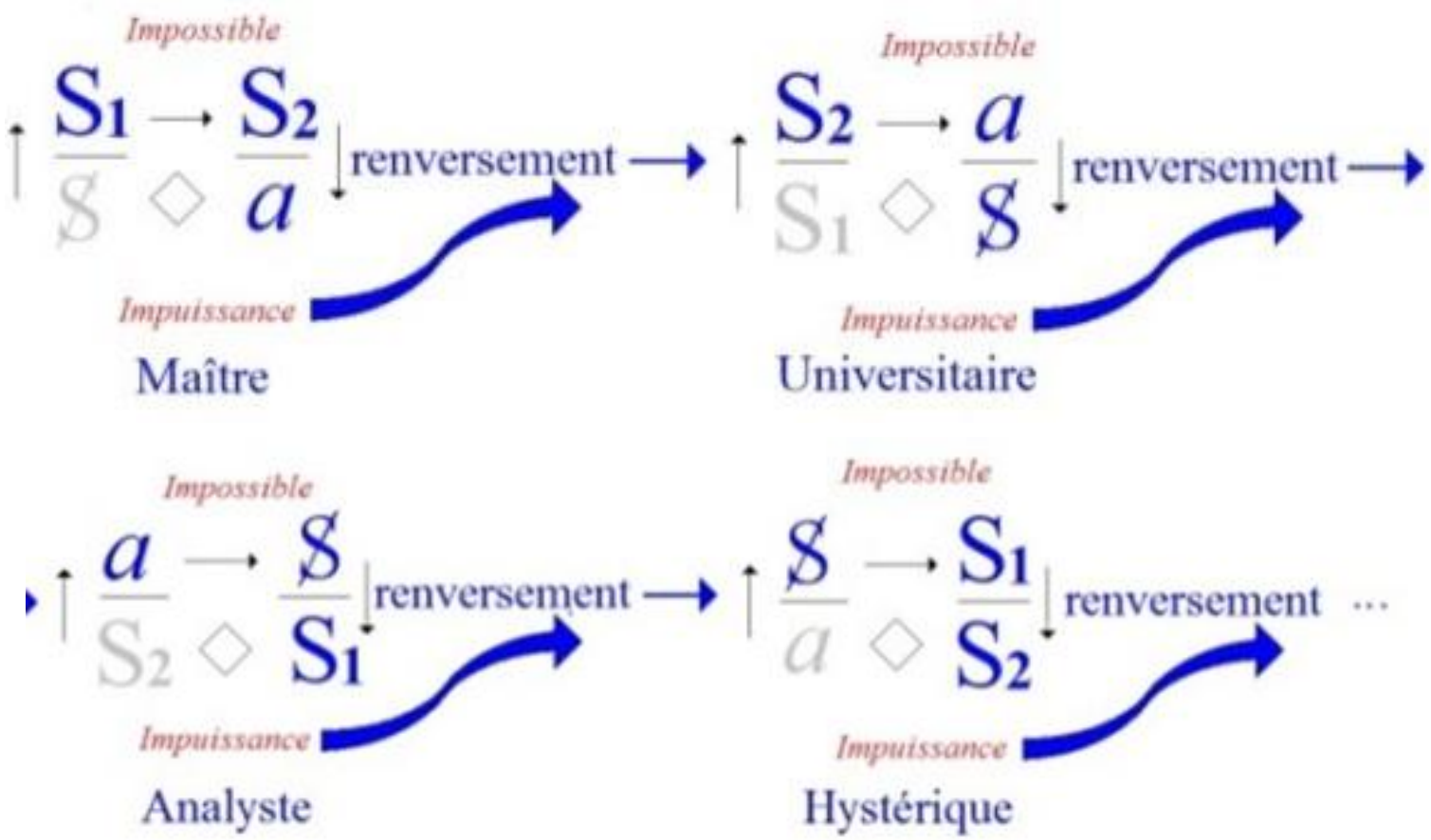

Dacă nu ar exista asta, nu aș putea face *articulația, cusătura, joncțiunea cu ceva* care ne vine prea bine de atât de *altundeva*: o topologie despre care totuși nu putem spune că nu relevă din același resort, adică dintr-

un alt discurs, dintr-un discurs cu cât de mult mai pur, cu cât de mult mai manifest în faptul *că el nu este geneză decât din discurs*.

Că aceasta converge cu o experiență *până în acest punct*, că aceasta ne permite să o *articulăm*, oare nu este acolo ceva de fapt de asemenea pentru a ne face să revenim, și a justifica în același timp, ceea ce în ceea ce avansez (a) se suportă, *se și mai rău („se s'oupire" – consonează cu „se suspină")*:

din a nu recurge niciodată la nici o *substanță*,

din a nu se referi niciodată la nici o *ființă*,

din a fi în ruptură, din acest fapt, cu orice ar care se enunță ca *filosofie*.

(filosofia se înscrie, ca întrebare asupra Adevărului, în discursul stăpânului, în mod tipic platonician sau aristotelian (A. Whitehead: „filosofia occidentală nu este decât o suită de note de subsol la dialogurile lui Platon"). Sub acest titlu obiectul ei este problema ființei – Produs al discursului stăpânului – și a substanței ființei (ideea, Binele suprem, etc.). Lacan reunește discursul matematic și discursul analitic, ca discursuri gemene în faptul că și unul ca și altul sunt tăiate de orice obiect:

„Matematica este o știință în care nu o știm despre ce o vorbim, nici dacă ceea ce o spunem este adevărat" (B. Russell)

discursul analitic produce semnificant „pur", asemantic (S1), tăiat de orice știință (S2): S1◊S2)

Oare nu este aceasta justificat? O sugerez – abia mai târziu voi avansa, mai departe – o sugerez din aceasta că tot ce s-a articulat despre *ființă*, tot ceea ce o face să se refuze predicatului – de a spune „*omul este*", de exemplu, fără a spune ce – că indicația pe acolo ne este dată că tot ceea ce este despre *ființă* este strâns legat în mod precis la această secțiune a predicatului și indică că nimic în sumă nu poate fi spus decât prin aceste întorsături în impas, prin aceste demonstrații de imposibilitate logică prin care nici un predicat nu este suficient, și că *ceea ce este despre ființă*, despre o „*ființă*" care s-ar pune ca *absolută*, *nu este niciodată decât fractura, ruptura, întreruperea formulei „ființă sexuată" în calitatea în care ființa sexuată este interesată în juisare.*

(fiecare discurs, la a susține Imposibilul, ajunge să se sprijine pe aporii logice (impasuri), pe impotența la a atinge Adevărul, pe un „nu este asta”, (nu este juisarea așteptată) și angajează depășirea sa prin trecerea la un alt discurs:

discurs Isteric: susținere a lui $\not{S} \rightarrow S_1$: (imposibil)→impotență a lui S2 de a atinge (a)→inconsistență logică a discursului (excludere a lui a),

discurs Stăpân: susținere a lui $S_1 \rightarrow S_2$: (imposibil)→impotență a lui (a) de a atinge $\not{S}$ →incompletitudine logică a discursului (excludere a lui $\not{S}$),

discurs Universitar: susținere a lui $S_2 \rightarrow a$: (imposibil)→impotență a lui $\not{S}$ de a atinge S1→indemonstrabilitate logică a discursului (excludere a lui S1),

discurs Analitic: susținere a lui $a \rightarrow \not{S}$: (imposibil)→impotență a lui S1 de a atinge S2→indecidabilitate logică a discursului (excludere a lui S2))

1972.11.28. Seminarul 20, „Încă”, lecția 2

Părea să fi vorbit despre iubire, s-a propagat vestea și mi-a revenit de la cineva care credea asta deși știe bine ce spun despre iubire, că e sigur că nu putem vorbi despre ea... Am vorbit despre scrisoarea de iubire, despre declarația de iubire, ceea ce nu e același lucru ca și cuvântul de iubire...

Cred că e clar, chiar dacă nu am formulat-o, că am vorbit despre prostie... E vorba despre cea care condiționează faptul că am dat acest an titlul seminarului meu și care se zice encore... Vedeți riscul. Nu vă zic asta decât ca să vă arăt ceea ce face aici greutatea prezenței mele - ca voi să juisați de asta. Doar prezența mea - cel puțin îndrăznesc să sper - doar prezența mea în discursul meu, doar prezența mea e prostia mea. Ar fi trebuit să știu că am altele mai bune de făcut decât să fiu aici. Tocmai de aceea pot dori ca ea să nu vă fie sigură în tot cazul...

Totuși nu mă pot pune într-o poziție de retragere și să spun că încă și că asta durează. Este o prostie pentru că eu însumi colaborez acolo,

evident. Nu mă pot plasa decât în câmpul acestui encore. Poate să reurc din discursul analitic până la ceea ce îl condiționează - a știi acest adevăr, singurul care ar putea fi incontestabil că nu este, faptul că nu există raport sexual - nu permite nicicum să judec ce este sau nu este prostie. Și totuși nu se poate, văzută experiența, cu privire la discursul analitic, ca ceva să nu fie interogat, acest discurs nu se ține el din a suporta dimensiunea prostiei?

De ce să nu ne întrebăm care e statutul acestei dimensiuni, totuși mult prezente? Căci în sfârșit nu a fost nevoie de discursul analitic pentru ca - e nuanța - să fie anunțat ca adevăr că nu există raport sexual.

Să nu credeți că eu ezit să mă ud. Nu azi voi vorbi de Sfântul Pavel. Nu mi-e teamă, deși mă compromite cu oameni al căror statut și descendență nu sunt ceea ce frecventez. Totuși, că bărbații de-o parte, femeile de alta, a fost consecința Mesajului, iată ceva ce în cursul epocilor a avut ceva repercusiuni. Asta nu a împiedicat lumea să se reproducă în măsura voastră. Prostia ține bine în orice caz.

Însă nu așa se stabilește discursul analitic, ceea ce am formulat despre micul a și S2, care este dedesubt, și despre ceea ce asta interoghează din partea subiectului, pentru a produce ce? - dacă nu prostie. Dar dincolo de toate, în numele a ce aș spune eu că dacă asta continuă, e prostie? Cum să ieși din prostie?

Nu e mai puțin adevărat că există un statut de dat acestui nou discurs și aproprierii sale de prostie. În mod sigur merge mult mai aproape, căci în celelalte discursuri, prostia e ceea de ce se fuge. Discursurile vizează întotdeauna cea mai mică prostie, prostia sublimă, căci sublim vrea să spună punctul cel mai ridicat a ceea ce e jos.

Unde este, în discursul analitic, sublimul prostiei? Iată în ce sunt în același timp legitimat să pun în repaus participarea mea la prostie în măsura în care aici ea ne înglobează, și să invoc pe cine ar putea asupra acestui punct să îmi aducă replica a ceea ce, în alte câmpuri, retaie ceea ce am spus.

1972.12.19. Seminarul 20, „Încă”, lecția 3, „Lui Jakobson”

Pare dificil să nu vorbești prostește *(„bêtement” – în mod dobitoc)* despre limbaj. Aceasta este totuși, Jakobson, întrucât tu ești acolo...

voi îmi veți permite să-l tutuiesc întrucât noi am trăit deja un anumit număr de lucruri împreună

...aceasta este totuși Jakobson ceea ce tu reușești să faci. Și o dată în plus în aceste interviuri pe care Jakobson ni le-a dat *(Conferințe la Colegiul Franței, Feb. Și Dec. 1972)*, eu am putut să-l admir suficient pentru a-i face din asta acum omagiu.

Roman Jakobson și Claude Lévi-Strauss la Colegiul Franței în Februarie 1972

Trebuie totuși, trebuie totuși *să hrănești prostia („bêtise”)*. Nu pentru că toți cei pe care-i hrănim sunt *„animale” („bêtes”)*, dacă eu pot spune dintr-un termen asupra căruia acest an noi va trebui să revenim *în mod esențial*, adică pentru că el susține *forma* lor, însă mai degrabă pentru că este demonstrat că *a se hrăni* face parte din *prostie („bêtise”)*.

Trebuie eu să re-evoc în fața acestei săli, unde o suntem în sumă la restaurant și unde o credem de altfel, ne imaginăm, că ne hrănim pentru că nu suntem la restaurantul universitar, însă această dimensiune *imaginativă* este întocmai în asta faptul că ne hrănim.

(prostia este cea a lui S_1 (semnificant fundamental al subiectului, produs, „Plus-de-a juisa" al discursului A semnificant asemantic, tăiat de orice referință la sens și la știință: $S_1 \lozenge S_2$, și care cere la a fi hrănit din juisări (juisări falice la reptiție vizând S_1 însă neatingând decât (a), „juisări ale idiotului" etc.) încă și încă...)

Ceea ce eu evoc este ceea ce... eu vă fac încredere pentru a vă aminti de ceea ce învață *discursul analitic*: această veche legătură cu *doica („la nourrice" - hrănitoarea)*, mamă în plus ca prin hazard, cu, în spatele acestei istorii infernală a *dorinței mamei* și a tot ceea ce se continuă.

Aceasta este prea bine asta despre care este vorba în hrană *(„nourriture")*, aceasta este prea bine ceva fel de *prostie*, însă pe care același discurs o *așază („assoit")*, dacă eu pot spune, în dreptul său *(chestiunea fundamentului...).*

Într-o zi eu mi-am dat seama că era *dificil* – eu reiau același cuvânt al primei fraze – de a nu intra în lingvistică din momentul în care inconștientul fusese descoperit. De unde eu am făcut ceva ce îmi pare la a spune adevărul *singura obiecție* pe care eu pot s-o formulez la ceea ce voi ați putut auzit una dintre aceste zile, din gura lui Jakobson...

aceasta este adică faptul *că tot ceea ce este din limbaj ar releva de lingvistică, adică în ultim termen de lingvist*, nu faptul că eu nu i-o – în mod foarte ușor – acord atunci când este vorba despre poezie, apropo de care el a avansat acest argument

...dar dacă eu iau tot ceea ce se continuă din *limbaj*...

și în mod anume din ceea ce rezultă din asta în *această fondare a subiectului*, atât de reînnoită, atât de subvertită, încât *aceasta este prea bine acolo* statutul din care se asigură *tot ceea ce* din gura lui Freud, *s-a afirmat ca și inconștientul*

...atunci îmi va trebui să forjez ceva alt cuvânt pentru a-i lăsa lui Jakobson domeniul său rezervat, și dacă voi o vreți eu aș numi asta „*lingvisteria*”. Eu dau în *ligvisterie*, ceea ce mă lasă ceva parte lingviștilor, nu fără a explica de atâtea ori că de la lingviști eu sufăr, eu resimt – și după tot *în mod bucuros* din partea atâtor lingviști – mai mult decât un reproș *(„remontrance”)*.

În mod cert nu de la Jakobson, însă aceasta este pentru „*că el mă are la bun*”, altfel spus: el mă iubește *(Râsete)*, aceasta este modul din care eu exprim asta în intimitate. Însă dacă voi așteptați ceea ce eu aș putea spune despre *iubire*, aceasta nu va face în sumă decât să confirme această anumită disjuncție pe care din fericire această dimineață – în sfârșit eu am găsit asta această dimineață, în mod exact la ora 8 și jumătate, începând să iau notițe, aceasta este întotdeauna ora unde eu o fac pentru ceea ce eu am... în sfârșit... să vă spun, aceasta nu este faptul că eu nu gândesc acolo deja de mult timp, însă aceasta nu se redijează decât la sfârșit – eu am găsit asta: „*lingvisterie*”.

Asta comportă efecte, în mod anume la nivelul... nu al *spusului*, pentru că după tot există *spusuri care sunt comune celor două câmpuri*, aceasta este prea bine acolo deasupra că eu iau referință, și *aceasta este tocmai de acolo* că eu pot spune că „*inconștientul e structurat ca un limbaj*”.

(ligvisteria are drept obiect „lalimba”: ceea ce din experiențe de juisare legate la Altul primordial, se înscrie ca și „trăsătură” în α, β, γ, δ și generează prin combinatorie o structură, (cf. „introducerii” la seminarul asupra Scrisorii furate), ca și un limbaj, o știință inconștientă care face irupție în discursul curent prin lapsus, cuvânt de spirit...)

Însă este în mod suficient clar că la a fi pus *această spunere*...

așa cum eu din asta după am avansat altele, însă în sfârșit aceasta este deja nu rău faptul că un anumit număr rămân din asta la aceasta acolo: este important

...*această spunere* după tot nu este din câmpul *lingvisticii*, aceasta este o poartă deschisă asupra a aceasta pe care voi o veți vedea comentată în ceea ce va apare, dezvoltat în următorul număr al bine cunoscutului meu

„*a-periodic*” *(Scilicet nr.4)*, cu drept titlu „*L'Étourdit*”: *s.p.u.s. („d.i.t.”)*.

(în ședința din 21-12-1972 Lacan a reamintit „stricta echivalență a topologiei și structurii” dezvoltată în „L'Étourdit” (datat din 14 iulie 1972), unde el arată că această topologie (moebiană) a discursului A permite să treci: de la „discursuri univoce” cu topologie „sferică” (→H, U, M: cu două fețe, cu un interior și un exterior, un semnificant suport al „distincției” și un semnificat, etc.) →care relevă de lingvistică la un „discurs multivoc” cu topologie moebiană care, ca și banda Moebius, nu are decât o față (ex. al continuității celor două topologii în cross-cap), și care privește S_1 semnificantul fără semnificat →tăiat de știință: $S_1 \lozenge S_2$ → asemantic, „prostia” singularității, S_1 → care relevă de lingvisterie)

Eu reiau acolo, eu pornesc acolo de la fraza pe care eu am, anul trecut, de mai multe ori scris-o la tablă fără niciodată a-i da dezvoltare, pentru că eu am găsit că eu aveam ceva mai bun de făcut, adică la a auzi pe cineva care după ce a bine voit să ia cuvântul aici, în mod anume acest Recanati pe care voi l-ați auzit o dată mai mult ultima dată, și grație căruia eu pot releva legitimitatea titlului de „*seminar*”, grație lui deci eu nu am dat suită la aceasta faptul că:

„*spunerea este întocmai ceea ce rămâne uitat în spatele a ceea ce este spus în ceea înțelegem*”.

Aceasta este totuși la consecințele *spusului* că se judecă *spunerea* *(spunerea → spusul → înțelesul: univocitate a sensului care maschează spunerea)*

Însă ceea ce facem din asta din *spunere*, rămâne deschis: putem face grămezi de lucruri cu mobilele pornind din momentul, de exemplu, unde am „*absorbit*” *(„essuyé” – a usca prin frecare)* *un asediu sau un bombardament (→ numeroase echivocuri)*.

Există un text al lui Rimbaud din care am făcut stare, eu gândesc anul trecut *((?) seminarul 1067-1968: Actul analitic, sedința din 10.01.1968)*.

Eu nu am fost să recaut, eu nu am fost să recaut unde anume el se găsește în mod textual, și apoi aceasta este pentru că eu eram presat această dimineață... aceasta este tocmai această dimineață că eu am regândit acolo, eu cred totuși că aceasta este anul trecut...

O lovitură a degetului tău pe tambur descarcă toate sunetele și începe noua armonie.

Un pas al tău, aceasta este ridicarea a noi oameni și al lor în-mers („en-marche”).

Capul tău se întoarce („détourne”): noua iubire!

Capul tău se reîntoarce („retourne”), - noua iubire!

„Schimbă loturile („lots”) noastre, triază („crible”) bețele („fléaux” – intrument pentru a bate cerealele, tijă orizontală a balanței, calamități), la a începe prin timp”, îți cântă acești copii.

„Ridică nu importă unde substanța șanselor („fortunes”) noastre și a jurămintelor („voeux”) noastre” te rugăm din asta.

Ajunsă dintotdeauna, cea care te vei duce din asta pretutindeni.

Aceasta este acest text care se numește „*Unei rațiuni*” *(„À une raison” – unui motiv)* care se scandează din această replică care termină din asta fiecare verset: *o nouă iubire*. Și întrucât eu sunt presupus ultima dată a fi vorbit despre *iubire*, pentru ce să n-o reluăm la acest nivel.

Pentru cei care știu, care au deja acolo deasupra un mic puțin înțeles ceva, eu o voi relua la nivelul acestui text, și întotdeauna asupra acestui punct de a marca distanța de la lingvistică la *lingvisterie*.

Iubirea este – la Rimbaud, în acest text – semnul, semnul indicat ca atare a faptului că ne schimbăm *rațiunea (→ discurs)*, aceasta este prea

bine pentru ce este la această *rațiune* că el se adresează: „*Unei rațiuni*”, ne-am schimbat discursul.

Eu gândesc că totuși...

chiar dacă există din asta care se duc în culoare cerând să li se explice ceea ce este cele 4 *discursuri*

...eu gândesc că, așa, la colectiv, eu pot să mă refer la aceasta că eu am articulat din asta patru și că eu nu am nevoie să vă refac din asta lista. Eu vreau să vă fac remarcat că aceste 4 *discursuri nu sunt de luat în nici un caz ca și o suită de emergențe istorice*, faptul că a existat din asta unul care a venit de mai mult timp decât celelalte, nu este acolo ceea ce importă.

(→ iubirea este semnul schimbării de discurs: „o nouă iubire” ↔ un alt semnificant. În cele 4 discursuri, impotența „Plusului-de juisare” la a atinge Adevărul declanșează o ruptură, un salt (sfert de tur anti-orar), o răsturnare a discursului precedent → o altă „rațiune” → „un alt semnificant” vine să ocupe locul Seamănului, de exemplu răsturnarea discursului Isteric sfârșește la discursul Stăpânului: S_1 ia locul lui $\$$)

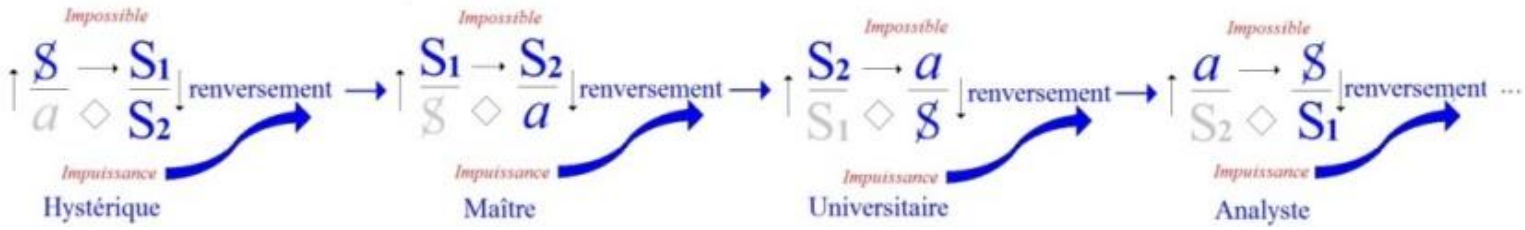

Spunând că *iubirea este semnul faptului că schimbăm discursul*, eu spun în mod propriu aceasta: faptul că *ultimul* la a lua această desfășurarea care mi-a permis să le fac 4...

însă nu există 4 decât pe fundamentul acestui *discurs psihanalitic* pe cere eu îl articulez din 4 locuri, și asupra fiecăruia, din luarea a ceva efect de semnificant stipulat ca atare

...acest discurs psihanalitic, există din asta întotdeauna ceva emergență la fiecare pasaj de la un discurs la un altul.

...

Aplicând aceste categorii ce nu sunt structurate decât din existența discursului psihanalitic, trebuie să aplecăm urechea la punerea la probă

a acestui adevăr, că există emergență a discursului analitic la fiecare trecere de la un discurs la altul. Nu spun altceva zicând că iubirea e semnul că schimbăm discursul.

Ultima dată am spus că juisanța de Altul nu e semnul iubirii și aici spun că iubirea e un semn. Iubirea ține în faptul că ceea ce apare nu e nimic mai mult decât semnul?

Iată logica Porte-Royal evocată ieri de Francoise Recanati, semnul - ne uimim mereu de astfel de spuse ce prind o greutate abia mult timp de la emitere - se definește din disjuncția a două substanțe care nu au nici o parte comună, ceea ce numim azi intersecție. Asta ne va conduce la răspunsuri, imediat.

Ceea ce nu e semn al iubirii e juisarea de Celălalt, cea de Celălalt sex și, comentam, de corpul care îl simbolizează.

Schimbare de discurs - asta mișcă, asta voi, asta noi, asta se traversează, nimeni nu acuză lovirea. Am spus frumos că această noțiune a discursului e de luat ca legătură socială, fondată pe limbaj, și pare deci să nu fie fără raport cu ceea ce în lingvistică e specificat drept gramatică, nimic nu pare să se modifice.

...

Pentru a vă face simțit că *semnificant„ul”* *(„le” semnificant)* în ocazie...

așa cum în mod froate propriu *(„proprement” – precis, veritabil, convenabil, onest, cu grijă)* din reflecția sa semantică Jakobson o făcea remarcat

...pentru a v-o face simțit, eu nu aș vorbi despre faimoasa „*frază*”...

care totuși este prea bine acolo de asemenea unitatea semnificantă, și pe care în ocazie vom încerca, în reprezentații săi tipici, să colectăm cum se face în ocazie pentru o aceeași limbă

...eu aș vorbi mai degrabă despre „*proverb*” la care eu nu pot spune că un anumit mic articol al lui Paulhan, care mi-a căzut recent sub mână, nu m-a făcut să mă interesez, cu atât mai viu cu cât Paulhan pare a fi remarcat...

în acest fel de dialog atât de mult ambiguu, care este cel care se face din străinătate cu o anumită „arie de competență lingvistică” cum se spune

...și-a dat seama în alți termeni că cu ai săi Malgași proverbul avea o greutate care i-a părut a juca un rol absolut specific.

Faptul că el a descoperit-o la această ocazie nu mă va împiedica să nu merg mai departe, însă de a face remarcat că în marginile funcției proverbiale există lucruri la limită care vor arăta cum anume această semnificanță este ceva care se evantaiază *(„s’éventaille”)* – dacă voi îmi permiteți acest termen – de la proverb la locuție.

Ceea ce eu vă voi cere... Sau *voi veți căuta* în dicționar expresia *„la jet continuu” („à tire-larigot” – inițial a bea, a trage fără oprire, azi desemnează orice element pe care-l găsim în cantitate abundentă, excesivă, sau în flux continuu)!*

Faceți-o, voi îmi veți spune din asta noutăți!

Și apoi în interpretare, construcția, fabulația, se merga până la a inventa un Domn, doar pentru ocazie, care s-ar fi numit Larigot, aceasta este la forța de a-i trage piciorul de asemenea că am fi sfârșit prin a crea *„à tire-larigot”*.

Ce anume asta vrea să spună „la jet continuu” („à tire-larigot”)?

Există prea bine multe alte locuții la fel de extravagante care nu vor să spună nimic altceva decât asta: submersia dorinței, aceasta este sensul lui „la jet continuu” *(„à tire-larigot”)*.

Prin ce?

Prin butoiul perforat!

Din ce?

Însă din semnificanța ea însăși, „la jet continuu” *(„à tire-larigot”)*: o halbă *(„bock”)* de semnificanță.

Așadar ce anume este, ce anume este această semnificanță? *(nici cuvântul, nici fraza, nici proverbul, nici locuția...)*

La nivelul unde noi suntem, aceasta este *ceea ce are efecte de semnificat*.

Însă să nu uităm că la pornire dacă ne-am atașat-o – și atât de mult – la elementul semnificant, la fonem, aceasta era pentru a prea bine marca faptul că această distanță, pe care în mod greșit am calificat-o din fundament al *arbitrariului*...

aceasta este așa cum se exprimă – în mod probabil contra inimii sale – Saussure. El avea de-a face – așa cum asta se întâmplă nu-i așa? *(sic)* – la imbecili, el gândea prea bine altceva, mult mai aproape de textul lu *Cratylos* atunci când vedem ceea ce el are în sertare: istorii de *anagrame*

...ceea ce trece pentru *arbitrar* aceasta este faptul că *efectele de semnificat*, ele, sunt mult mai dificile la a cântări *(„soupeser” – a ridica un lucru cu mâna pentru a judeca despre greutatea sa)*.

...

Însă ceea ce eu am articulat anul trecut este faptul că, atunci când iubim, nu este vorba despre sex.

Iată ceea asupra ce, dacă voi o vreți prea bine, eu aș rămâne din asta azi.

1973.01.09. Seminarul 20, „Încă”, Lecția 4 - Funcția scrisului

Inconștientul e ceea ce se citește...

Despre folosirea literelor...

S/s...

Ontologia, discursul maestrului...

A vorbi despre spermă...

Ilizibilul...

Funcția scrisului în discursul analitic... am scris Scrieri și nu se citesc ușor, e chiar ceea ce gândeam atunci, că nu sunt de citit...

Litera, asta se citește... Pare să fie făcută în prelungirea cuvântului... Asta se citește literal... Dar nu e totuna să citești o literă sau să citești... În discursul analitic e vorba doar despre asta, ceea ce se citește, dincolo de ceea ce ai incitat subiectul să spună, ceea ce nu e într-atât să spună tot, cât să spună orice, fără să ezite să spună prostii...

Dar ce e dimensiunea prostiei? Cea pe care o putem profera nu merge departe, în acest discurs se termină scurt, e ceea ce mă asigur când revin la ceea ce am proferat înainte, o sfântă frică de a nu fi spus prostii, ceva ce în rațiunea a ceea ce avansez acum, aș putea spune că nu ține pasul... sentimentul pe care îl întâlnesc uneori la proba faptului că ceea ce am avansat atunci nu era chiar așa stupid, și cel puțin nu era într-atât încât să mă împiedice să avansez alte lucruri, de care mi se pare, pentru că sunt acolo acum, că se țin...

Acest se recitește e o dimensiune situată în raport cu ceea ce e, în discursul analitic, funcția a ceea ce se citește...

Accentul cade nu atât asupra a ceea ce am putut profera, ci asupra lui de, de unde vine asta, acest învățământ al cărui efect sunt... Apoi am fondat discursul analitic din 4 litere, două bare și 5 linii, una din linii lipsește...

Discursul analitic e acest mod de raport nou fondat doar de ceea ce funcționează ca și cuvânt și de ceea ce oarecum poate fi definit ca și un câmp... Funcție și câmp... a cuvântului și limbajului... În psihanaliză... Desemnam ceea ce face originalitatea acestui discurs, neomogen altora care fac oficiu, și pe care din acest singur fapt le distingem ca fiind discursuri oficiale... Discerneam oficiul discursului analitic și îl făceam, dacă nu oficial, cel puțin oficiant...

Dar care poate să fie, dacă poate fi specificată, funcția scrisului în acest discurs?

Pentru a explica funcțiile discursului, am avansat câteva litere, a, obiect, dar care nu e totuși nimic decât o literă... Apoi A, care funcționează în ceea ce din propoziție a luat doar formulă scrisă și a produs logico-matematica... Apoi desemnez ceea ce mai întâi e un loc, locul Celuilalt...

Dar în ce poate servi o literă să desemneze un loc? E clar ceva abuziv... În Teoria Grupurilor se pun în joc un anumit număr de semne, unul desemnează funcția locului, un mic pătrat... Deci nu am uzat strict litera când am spus că locul Celuilalt e simbolizat de litera A, ci l-am marcat, redublându-l cu S care aici e semnificant, semnificantul lui A în măsura

în care e barat... Așa am adăugat o dimensiune locului lui A, arătând că nu se ține ca și loc, că există o falie, o gaură, o pierdere...

E ceva complet esențial funcției limbajului...

Am folosit apoi această literă fi, distinsă din funcția doar semnificantă care e promovată în teoria analitică din termenul falus...

E ceva original ce e precizat în relief de scrisul însuși... Dacă cele trei litere sunt diferite e pentru că nu au aceeași funcție... Să discernem acum, reluând firul discursului analitic, ce introduc aceste litere în funcția semnificantului...

Scrisul nu e nicidecum din același registru cu semnificantul, o dimensiune introdusă de lingvistică, care în câmpul unde se produce cuvântul nu merge de la sine, este susținută de discursul științific... Ea introduce în cuvânt o disociație grație căreia e fondată distincția semnificant și semnificat, divizează ceea ce pare să meargă totuși de la sine, adică, atunci când vorbești, asta semnifică, comportă semnificatul, și chiar mai mult, nu se suportă până la un anumit punct decât din funcția de semnificare...

Distingerea dimensiunii semnificantului ia relief doar din punerea că ceea ce auzi nu are niciun raport cu ceea ce asta semnifică... Un act instituit dintr-un singur discurs, cel științific, care nu merge de la sine, și merge chiar atât de puțin cât un întreg discurs, care nu e de pană rea, căci e Cratylos al numitului Platon, făcut din efortul de a arăta că trebuie să aibă un raport, și că semnificantul, vrea să spună, din sine însuși, ceva...

Această încercare, din care suntem fără speranță, e marcată de eșec, pentru că dintr-un alt discurs, din discursul științific însăși, din chiar instaurarea lui, vine faptul că semnificantul nu se pune decât din a nu avea niciun raport cu semnificatul...

Termenii pe care îi folosim acolo sunt întotdeauna ei înșiși alunecoși. Saussure vorbește de arbitrar, alunecă în alt discurs, al stăpânului, arbitrar nu convine...

Să spui că semnificantul e arbitrar nu are aceeași portanță cu să spui simplu că nu are raport cu efectul său de semnificat, e o alunecare în

altă referință, referință care se situează din ceea ce constituie ca legătură discursul...

Nu există nimic la care semnificantul ca atare se referă, dacă aceasta nu este la un *discurs*, la un mod de funcționare, la o utilizare – ca *legătură* - a limbajului *(funcție falică).*

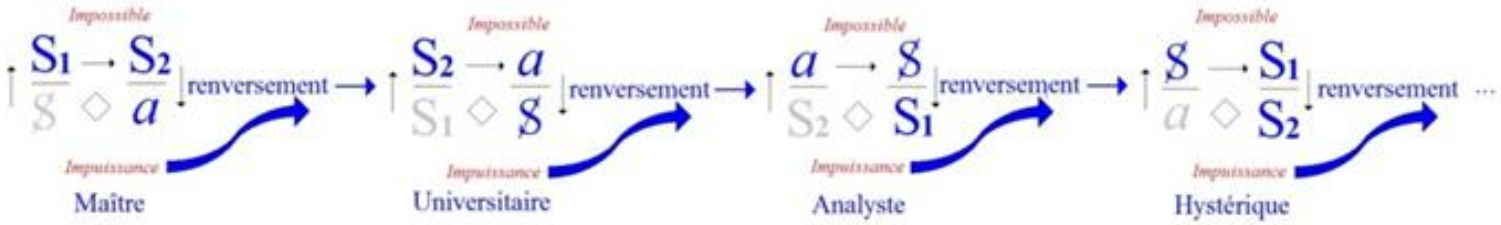

Încă trebuie precizat în această ocazie ceea ce vrea să spună, ceea ce vrea să spună „*legătura*”: *legătura*...

bineînțeles noi nu putem decât să alunecăm acolo imediat

... este *o legătură între cei ce vorbesc (fiecare dintre cele patru discursuri: H, U, M, A, creează un tip de legătură).*

Și voi vedeți imediat unde mergem, adică faptul că „*cei care vorbesc*”, bineînțeles aceasta nu este nu contează cine, *aceasta sunt ființe* pe care noi suntem obișnuiți să calificăm drept *vii*, și poate este foarte dificil să excluzi din *cei care vorbesc*, această dimensiune care este cea a vieții, cel puțin dacă nu ne dăm seama totodată – ceea ce se atinge cu degetul – că în câmpul „*celor care vorbesc*”, ne este foarte dificil să facem să intre *funcția vieții* fără a face în același timp să intre *funcția morții*, și că de acolo rezultă o ambiguitate semnificantă întocmai, care este absolut radicală, despre ceea ce poate fi avansat ca fiind *funcția vieții* sau prea bine *funcția morții*.

Este absolut clar că nimic nu conduce într-un mod mai direct la aceasta: faptul că lucrul din care doar viața se poate defini, adică reproducerea unui corp, această funcție de reproducere ea însăși nu poate să se intituleze

nici în mod special *din viață*,

nici în mod special *din moarte*,

întrucât ca atare - în calitatea în care această reproducere este sexuată – ca atare ea le comportă pe ambele: *viață și moarte*.

Deja, doar avansând în curentul discursului analitic, am și făcut acel salt numit concepția lumii, și care trebuie totuși să fie pentru noi ceea ce este cel mai comic, acest termen presupune un cu totul alt discurs decât al nostru, cel al filosofului...

Nimic nu e mai puțin asigurat, dacă o scoatem din discursul filosofic, decât existența unei lumi... Nu e decât ocazia surâsului când auzi avansând din discursul analitic că ar comporta ceva de ordinul unei astfel de concepții...

Mai mult chiar, să avansezi un astfel de termen pentru a desemna marxismul, te face de asemenea să surâzi... Marxismul nu mi se pare să poată trece ca și concepție a lumii, îi este contrar, prin tot felul de coordonate frapante, enunțarea a ceea ce spune Marx, e altceva, ceva ce aș numi o evanghelie, anunțul că istoria instaurează o altă dimensiune a discursului și deschide posibilitatea de a subverti complet funcția discursului ca atare, la propriu, al discursului filosofic în măsura în care pe el se bazează o concepție a lumii...

Limbajul se dovedește un câmp mult mai bogat în resurse decât a fi doar cel în care s-a înscris de-a lungul timpului, discursul filosofic. Totuși din acest discurs s-au enunțat anumite puncte de reper dificil de eliminat complet din orice uzaj al limbajului...

De aici, nimic mai ușor decât să recazi în ceea ce am numit ironic concepția lumii, dar care are un nume mult mai moderat și mai precis, ontologia... Ea a pus în valoare în limbaj folosirea copulei, izolând-o ca semnificant. Să te oprești la verbul a fi, care nici nu este în câmpul complet al diversității limbilor, de un uzaj universal, să îl produci ca atare, e o accentuare plină de riscuri...

Pentru a-l exorciza, ar fi poate suficient să avansezi că atunci când zici că orice ar fi este ce este, nimic nu obligă nicidecum să izolezi verbul a fi. Se pronunță este ce este și s-ar putea scrie la fel de bine esteceste... Nu am vedea la acest uzaj al copulei decât foc... Nu am vedea decât foc

acolo, dacă un discurs, care e cel al stăpânului, maestrului, m'este, nu ar pune accentul pe verbul a fi...

Ceva ce Aristotel însuși privește de două ori înainte de a avansa, căci pentru a desemna ființa pe care o opune lui To ti esti, quiddității, la ceea ce asta este, merge până la a folosi To ti en einai, ceea ce s-ar fi produs dacă ar fi ajuns să fie, scurt, ceea ce era să fie... Se pare că acolo, se conservă pediculul care ne permite să situăm de unde se produce acest discurs al ființei, e pur și simplu ființa la bocanci, ființa la ordin, ceea ce ar fi fost dacă ai fi înțeles ce îți ordon...

1973.01.16. Seminarul 20, „Încă”, lecția 5, „Iubirea și semnificantul”

Celălalt sex...

Contingența semnificantului, rutina semnificantului...

Sfârșitul lumii și par-ființa...

Iubirea suplează absenței raportului sexual...

Unii...

...

Este în mod propriu fabulos că funcția Altuia, a Altuia ca și loc al adevărului...

și pentru a spune tot al singurului loc – chiar dacă ireductibil – pe care noi îl putem da la termenul de ființă divină, de Dumnezeu pentru a-l numi pe numele său

...Dumnezeu este în mod propriu locul unde – dacă voi îmi permiteți termenul – se produce dumnezeul, spunătorul („le dieur”), spunerea („le dire”). Pentru un nimic, spunerea asta face Dumnezeu.

La fel de mult timp cât se va spune ceva, „ipoteza Dumnezeu” va fi acolo.

Și este prea bine la a încerca de a spune ceva că se definește acest fapt: că în sumă nu poate exista cu adevărat atei decât teologii.

Aceasta este adică cei care, despre Dumnezeu, ei vorbesc despre asta.

Nici un alt mod de a o fi, decât a ascunde capul în brațe în numele a nu știu ce teroare, ca și cum vreodată acest Dumnezeu ar fi manifestat în mod efectiv o prezență oarecare.

Din contră este imposibil de a spune orice ar fi fără ca imediat să-l faci să subziste, nu ar fi aceasta decât sub această formă a Altuia, faptul că Altul de asemenea spune adevărul.

1973.02.03. Psihanaliza în (și) referința sa la raportul sexual

Conferință dată la Muzeul științei și tehnicii din Milano.

Ceea ce nu se scrie în mod matematic, aceasta poate întotdeauna, în ceea ce privește statutul propriu a ceea ce este din ceea ce se exprimă în limbaj, fi pus în suspans.

Faptul că nimic la nivelul unei ființe care este subiect – adică consecință a locuirii sale în limbaj – faptul că nimic nu poate să se asigure din scris… dintr-un scris astfel încât el să definească și să distingă raportul: iată ceea ce eu avansez ca și, nu ipoteză, ci consecință, ci suită, ci linie în care noi suntem conduși prin experiența însăși.

Nu există raport inscriptibil care să poată să se formuleze, să se instituie din faptul a tot ceea ce se poate spune la nivelul acestei ființe, despre care voi vedeți că aceasta nu este pentru nimic că ezitând la a o numi om, eu nu o situez decât în acest raport – el sigur și cert raport de juisare pe care el îl are la locul limbajului.

Toată juisarea sa este în mod literal comandată.

Această ființă, această ființă vorbitoare, aceasta este în calitatea în care există acest lucru pe care doar limbajul îl permite, și care se numește cererea, cu toată ambiguitatea care reiese din asta în ceea ce privește ceea ce eu am crezut să pot de asemenea distinge din asta despre dorință.

Faptul că totul la ea este îndoit, deformat, din prin această locuire în limbaj, și că putem merge până la a spune că din tot ceea ce se spune, nimic, se pare, cel puțin până în prezent, nu poate să se situeze dintr-un scris... acest ceva pe unde acest act de vorbire, care este de asemenea act de juisare, ar sfârși la un real unde s-ar închide ceea ce este din asta

în mod radical despre raportul între un pol și altul a ceea ce în mod sigur, la ea ca și la orice anima, se situează în mod biologic.

Aceasta este tocmai acolo... aceasta este tocmai acolo, se pare, în starea actuală a discursului nostru, a discursului analitic, ceea ce reiese, și la fel de bine explică faptul că, din ceea ce este juisare, totul la ființa vorbitoare este deviat.

Deviat în sensul că toate aceste varietăți de juisări, care se centrează atât de bine pe juisarea sexuală, aceasta este întocmai în calitatea în care juisarea sexuală este în ceva fel detașată de raport: și aceasta este prea bine ceea ce arată toată experiența analitică... Nici într-o parte înainte, nu a fost urcată, într-un enunț de discurs, referința la falus, dacă aceasta nu este în locurile care se distingeau din mister, dacă aceasta nu este decât la nivelul religiei faptul că înaintea discursului analitic a putut să se producă ceea ce distinge juisarea sexuală de raportul pe care ea îl comandă.

Aceasta este tocmai acolo... aceasta este tocmai acolo unde se situează nervul pe unde poate să se conceapă ceva. Din ce?

Este faptul că există acolo, în sfârșit, dacă eu pot spune, o nouă ontologie? Una dintre aceste mici istorioare, în sfârșit, ca și cea din care ne ospătează un pic tradiția religioasă: adică... o dată în plus găsim omul, acolo, la punctul... la punctul cheie, la punctul de iluminare...

Atunci când se vor face cursuri de filosofie... se va rezuma învățământul meu, se va spune: „Ceea ce Lacan enunță este aceasta, nu-i așa, el spune aceasta, este faptul că... este faptul că în scara... scara animală – această faimoasă scară evolutivă, voi știți, care merge întotdeauna perfecționându-se, cea care ne promite *supermanul* în suită... : o frumoasă prostie, asta, da, bun... – acolo, s-a întâmplat acest lucru, care, crac, ce mai!: nu mai există raport sexual!”.

Ceea ce vrea să spună același lucru – pentru că în mod natural filosofii sunt nu idioți – ceea ce vrea să spună același lucru ca și originea limbajului.

O ființă vorbitoare nu are raport sexual!

Vă spun cum se va enunța trucul teoretic, în sfârșit, pe care eu, așa-zicând, l-aș fi avansat.

Aceasta este foarte amuzant *(„marrant” – distractiv, straniu, ciudat)*, pentru că se va regăsi totalitatea lumii, acolo.

Se penetrează în real prin ce cale *(„biais” – diagonală, cale indirectă, intermediu, linie oblică, mijloc deturnat pentru a rezolva o problemă, pentru a atinge un scop, detur, artificiu)*, prin ce cale, prin ce deschizătură *(„béance” – deschidere, despicătură largă, profundă, abis)*? și apoi, este cert că... eu a trebui să spun din timp în timp două sau trei trucuri care permit de a face erori de interpretare, nu-i așa... care ar face a crede, că... că e cred acolo, în sfârșit, că eu cred tot dintr-o lovitură *(„tout d’un coup” – dintr-o dată, deodată, într-o singură dată, în același timp)*...

(...)

(discursul se întrerupe pentru schimbarea casetei)

Dacă există undeva ceva care permite, în constituirea însăși a limbajului, la vârful *(„pointe”)* matematicilor și al fizicii matematizate, de a avea un acces la real – dacă eu pot spune între ghilimele, nu-i așa, voi nu vă imaginați acolo că este vocabularul meu: „la adevăratul real” – aceasta este din cauza acestui sacru limbaj. Sacrul limbaj, asta ține, nu-i așa?

Pentru că există ființe care, atunci când ele fac dragoste *(„baisent” – sărută, îmbrățișează, au o relație sexuală, înșală, păcălesc)*, nu știu ceea ce ele fac.

Voi vedeți, aceasta este prima dată când cuvântul știință *(„savoir”)* vine.

Se va explica asta ca și asta, în cărțile de filosofie, și în mod natural aceasta va fi la fel de nebun *(„farfelu” – extravagant, excentric, ciudat, bizar, original, fantezist, fantastic)*, în sfârșit, ca și eu nu știu ce, ca și trucurile lui Tales sau Anaximene.

Atât doar că, există totuși ceva ce este altceva, care există, care este discursul analitic.

Discursul analitic, aceasta nu este o teorie.

Este tocmai pentru asta că ceea ce tocmai v-am avansat, acolo, aceasta nu este o concepție a lumi.

Ceea ce eu tocmai v-am avansat, aceasta este ceea ce rezultă dintr-o anumită practică.

Atunci când eu spun că nu există raport sexual, asta se referă totuși la aceasta: este că voi știți, în sfârșit, că în analiză nu există munci practice, pe planul raporturilor sexuale cel puțin...

Este totuși destul de frapant că după atât timp de când analiștii vorbesc despre sexualitate, nu a ieșit, în sfârșit, cea mai puțină mică perversiune nouă, de exemplu... Asta ar fi putut fi amuzant, nu-i așa?, de a inventa din asta una, care ar fi din creația *(„cru” – crud, negătit, brut, natural, crescut, produs)* analiștilor... sau a analizanților.

Nu există de asemenea nici cel mai puțin progres în ceea ce privește la știința de a face *(„savoir faire”)*. A existat totuși în timpuri lucruri care au ieșit, (...) în cărți la care nimeni nu înțelege nimic, în genul lui *Kama Sutra*, sau alte cărți, sau tradiția Tantrelor tibetane...

Pare prea bine că acolo este vorba despre lucruri unde era vorba despre o cale, despre o știință, despre o manieră de a se prinde acolo.

Este foarte curios, nu-i așa?, că tot ceea ce era știință în trecut, în mod contrar la a noastră, asta fusese întotdeauna de ordinul secretului...

Iată cum era știința până la... singura știință, de altfel, care trebuie să fie probabil, în mod veritabil o știință.

Pentru că elucubrațiile noastre matematice pe subiectul a... în sfârșit, a tot ceea ce veți vrea... al spațiului-timp de adineaori, al teoriei contactelor, și al câtorva altele, al pozitronilor, mezoni, neutroni... aceasta este puțin nostim, atunci când privim acolo de aproape, până la ce punct... până la ce punct aceasta este instăpânibil *(„immaîtrisable” – de nestăpânit)*, până la ce punct, întocmai, operația langajieră, acolo, se sparge *(„éclate” – explodează)*: ea nu se pretează absolut deloc la subzistențele ființei.

Există o cale, acolo, există o cale, o cale de unde, în mod propriu vorbind, anumite adevăruri vor apare, adevăruri care sunt în mod evident, ca și orice adevăr, de natură mai degrabă decepționantă.

Nu este van că această legătură, această legătură a inconștientului, adică a regnului *(„du règne” – domniei)* limbajului, merge, în consecințele sale, în consecințele sale științifice, mai departe decât nu o putem aștepta.

Asta nu ne promite mult mai mult, în sfârșit... decât ceea ce dintotdeauna a servit drept miraj la elucubrațiile vorbite – adică înțelepciunea.

Însă eu cred important... eu cred important... pentru că, întocmai, există o corelație a stilului... a stilului a ceea ce rezultă... din plonjarea noastră, din imersiunea noastră, în ceea ce numim o civilizație – există o corelație între vârsta *(„l'âge” – epoca)*, s-o numim capitalistă, și extensia acestui discurs analitic. Și progresul care rezultă din asta este în mod cert dintr-un alt ordin decât cel al cunoașterii: el este din cel a ceea ce eu aș numi rigoarea logică.

Vom vedea, nu-i așa, psihanaliștii multiplicându-se. După tot, aceasta nu este mai rău, în sfârșit, această ruptură prin raport la ceea ce putem numi vechea tradiție a deținătorilor de secret, a deținătorilor de știință, a celor ce sunt pe lângă prinți cu o theriacă *(„une thériaque” – o compoziție din antichitate de 50 de substanțe, între care o puternică doză de opiu, folosită contra otrăvurilor, veninurilor și durerilor)*, cu ceva ce îndepărtează *(„écarte” – abate)* cuvintele, în sfârșit, pe lângă singurii oameni pe care valorează osteneala să-i vindecăm, adică: prinții.

Ceva din altceva, un anumit număr de dări de seamă *(„aperçus” – observări, vederi, imagini de ansamblu)* asupra a ceea ce este din asta despre juisare – pentru că aceasta nu este raportul sexual, juisarea sexuală... aceasta este ceva altceva... Există un lucru, totuși, de care nu ne-am dat încă bine seama, aceasta este... aceasta este ceea ce este din asta despre juisarea femeii, cu tot ceea ce ea comportă din răsunet *(„retentissement” – efect, consecință, impact, repercursiune)*, în mod foarte precis în raportul său cu ansamblul discursului social.

Aceasta este acolo deasupra că eu vreau să termin azi, pentru că trebuie pur și simplu ca asta să se termine... Eu nu știu absolut deloc ce oră este. Vă cer iertare dacă v-am reținut prea mult timp.

1973.02.04. Excursus

Intervenție într-o reuniune organizată de „Scoula freudiana”, la Milano.

Dacă există ceva decepționant în sensul prim pe care l-am evocat în această dimineață,... nu există nimic mai decepționant decât ceea ce numim raportul sexual. Este în mod foarte precis faptul că el încetează brusc, faptul că el are un sfârșit, și că dincolo de acest sfârșit, de altfel, există un anumit număr de efecte, de efecte secunde: nu la cei doi parteneri, există un anumit număr de efecte la unul dintre parteneri, la femeie. Și este în mod foarte precis în calitatea în care în mod invincibil partenerii rămân doi, faptul că este absolut fals să îl pui, acest „raport sexual”, sub comanda unui eros care ar fi caracterizat prin nu știu ce fel de apetit universal al fuziunii în unu. Dacă există ceva ce nu face unu, aceasta este în mod foarte evident îmbrățișarea sexuală.

Este evident că eu a trebuit să pun acolo în această dimineață un alt accent, și că pentru a spune că nu există raport sexual, trebuie să centrezi asta undeva. Și dacă eu o centrez la nivelul efectului limbajului, aceasta este în mod foarte precis pentru că ceea ce limbajul instaurează, situează, instituie, introduce în lume este ceva pe care nu este rău să-l numești, să-l califici ca scriere.

Limbajul este toată această acumulare, acest cumulus de juisare pe care eu l- am evocat în această dimineață și care pare concentrat ca pe niște puncte, vârfuri..., în sfârșit, există de asemenea efecte de ploaie, efecte de revărsare, nu-i așa, în acest ordin... în acest ordin, dacă îmi permiteți un joc de cuvinte pe care-l permite franceza: ceea ce noi atingem, ceea ce experiența ne lasă în mână după timpul în care asta se petrece, este *scriitorul („l’écritvain”)* însă în două cuvinte *scrisul-van („l’écrit-vain”)*.

Ceea despre ce este vorba, este prea bine acolo locul unde eu îmi pun

întrebarea: oare ceea ce eu am încercat să suport prin simboluri cvasi-algebrice, în sfârșit, ceea ce numesc obiectul mic a, sau ceea ce desemnez din acest mare A, din acest mare Ⱥ barat în plus, și luat ca atare drept semnificant, adică acest loc al Altuia, în care o întreagă gândire tradițională situează... situează ce?... în sfârșit, ființa supremă, un mit tot atât cât a spune... cum noi nu știm absolut deloc ce este ființa, ființa la îndemâna noastră în sfârșit... tu... tu... în ceea ce voi credeți a fi. Cu atât mai bine pentru voi. Dacă eu aș fi atât de sigur ca și voi, eu nu aș fi analist, nu-i așa?

Ceea ce analiza ne revelă, aceasta este întocmai deschiderea, ieșirea din acest mit al ființei... din acest mit al ființei care nu are cu adevărat alt suport decât pe care i l-a dat gândirea cartezianã. Este evident că există ceva ireductibil în gândire: însă nimic decât acolo și pornind din momentul unde, această gândire, noi suntem departe de a o acoperi în mod complet și pentru cauză – pentru că este mult mai degrabă jucatul *(„le joué”)* sau chiar cum am spus în această dimineață, bucuratul *(„le joui”)* care suntem – pornind din acel moment-acolo vedem prea bine că ființa este ceva care chiar fie și puțin se sustrage. Există un lucru foarte cert, este faptul că nu există urmă în gândirea freudiană, a unei asocieri a ființei cu inconștientul.

Freud, atunci când el a încercat să substanțializeze, în a doua sa topică, ceea despre ce este vorba, el a numit inconștientul *asta-ul („le ça”).*

Însă este tocmai asta ceea ce există din frapant, este faptul că asta-ul nu reacționează *(„ne moufte pas” - nu protestează)*. Confuzia asta-ului și a inconștientului este absolut imposibilă.

Asta-ul, orice ar fi putut face din asta un anumit număr de spirite imaginative, Groddeck inclus acolo, asta-ul este non-ființa.

Dacă asta are în vreo parte raport cu inconștientul, aceasta este întocmai în calitatea în care asta-ul nu este absolut deloc la fel.

Asta-ul, în cele din urmă, este întocmai de negândit, este clipa morții, și este prea bine ceea ce el a îndrăznit de asemenea să pună la limită.

Așadar, există ceva ce mi se pare demn de a fi relevat în această întrebare care tocmai mi-a fost pusă, este faptul că, emoția, punem acolo

două categorii: juisarea pe de-o parte, și apoi angoasa.

Oare cu adevărat...: vreodată cineva a pus juisarea sub categoria emoției, nu-i așa?

Este foarte straniu, nu-i așa, această alunecare teoretică.

Emoția, aceasta este ceva care se traduce printr-un șoc urmat de unde, ceva care tocmai a... tocmai a lovit,... din neobișnuit, și apoi vreme de un anumit timp asta vibrează, asta se perpetuează. Niciodată nimeni nici măcar nu a îndrăznit... și Freud nu vorbește despre emoție, el vorbește despre tensiune, nu-i așa. Principiul plăcerii este presupus a fi suportat printr-o tensiune, prin faptul că o tensiune este prea ridicată, și asta antrenează o reacție de sustragere, de fugă fie în față fie în spate... ce contează.

Această tensiune, este ceva care este totuși considerat ca și mult mai fundamental decât această irupție pasageră care se caracterizează din termenul de emoție.

Eu sunt acolo mai degrabă în curs de a curăța, nu-i așa, vă dau câteva indicații... în sfârșit, încerc totuși să vă dau un vocabular... Acest vocabular, bineînțeles, el depinde el însuși de o anumită articulare a fenomenelor: în tabloul pe care îl prezentasem exista un anumit număr de termeni unde emoția intervenea, însă cu condiția de a o distinge de neliniște *(„émoi” – mare neliniște)*, de a o distinge de împiedicare *(„empêchement” – împiedicare de a acționa, obstacol)*, de a o distinge de jenă *(„embarras” – situație jenantă, penibilă)*, care sunt de asemenea termeni care au sensul lor precis și valoarea lor. Este o noțiune confuză de a îngloba acolo ceva ca și juisarea.

Juisarea este în mod foarte specific legată la existența corpului... Este faptul ființei vorbitoare că poate exista acolo ceea ce eu aș numi, în mod propriu vorbind, abuz de această posibilitate de juisare... Abuz nu vrea să spună nimic altceva decât în mod specific juisare: abuz aici este de luat ca și pol opus în ceea ce am evocat în această dimineață din cei doi versanți ai *utendum (de uzat)* – a ceea ce este făcut pentru a servi – și ai *fruendum (de bucurat)* – adică a ceea de ce juisăm.

Faptul că există, la ființa vorbitoare... pentru că nu avem în mod propriu

vorbind mărturie altundeva, după cunoașterea noastră: nu pare ca animalele sălbatice să fie atât de crude, atât de crude cât pisica care este în mod incontestabil o dependență de om... pisica juisează fără îndoială, însă cum s-o știi, de șoricelul cu care se consacră la un anumit joc de labe... Însă în sfârșit, pentru ceea ce este faptul de a lua, după formula lui Sade, parte din corpul aproapelui drept obiect al juisării proprii... De altfel acolo nici nu mai știm unde este subiectul, dacă este activul sau pasivul, și este tocmai în asta că juisarea, și juisarea pe care trebuie s-o numim pe numele său, juisarea sadică, se manifestă drept ceea ce am spus în această dimineață, drept supleanța cea mai aproape de ceea ce ar presupune faptul că juisarea sexuală ar fi o juisarea unitivă.

Este prea bine clar că juisarea sadică nu este o juisare unitivă, însă asta ne-ar antrena puțin prea departe, asta ne-ar antrena în mod foarte net la aceasta: este faptul că este suficient să citești Sade... Sade... Sade este așa în imaginațiile sale... ca și vergeaua lui Dumnezeu, dacă îmi permiteți această evocare... Este în funcție de acest terț, în sfârșit, pe care-l detestă, însă pe care mărturisește a-l servi, faptul că juisarea sadică se stabilește. Ea este așadar departe de a fi acest ceva care se încearcă să ne fie spus punându-l sub cheia a nu știu ce agresivitate pur și simplu... ca și cum ființa umană ar fi atât de agresivă.

Nu ne-am masacrat niciodată aproapele decât pentru binele său, nu-i așa?

Nu este totuși pentru nimic faptul că psihanaliza a calificat din ambivalență ceea ce numim în general iubirea: este întotdeauna din iubire faptul că ucidem aproapele nostru.

Așadar juisarea sadică, asta nu are nimic de-a face cu un fel de joc parodic, care arată că pentru unii este necesar, pentru a face dragoste, să se ajute puțin cu imagini.

Și este în mod natural, ca și toate imaginile, împrumutat voinței divine.

Este pentru bine că tot asta se face.

Am spune că există masochistul... În sfârșit, vom vorbi despre asta altădată. Este un mic glumeț, masochistul. El a găsit ceva în mod particular de fin, Și atunci când el este de tipul Sacher-Masoch – adică

atunci când el este un bărbat după toată aparența, nu-i așa... faptul că el repune afacerea femeii cu condiția, bineînțeles, ca asta să nu fie prea tare, și apoi, mai ales, ca asta să fie torturi morale – el știe, în sumă, aproape, ceea ce este juisarea.

Însă el o ciugulește, în sfârșit el îi atinge marginile... Tot asta nu merge niciodată foarte departe, nu este mai serios... nu este mai serios decât... în sfârșit, decât ceva care totuși face farfuria.

Farfuria a tot asta este ceea ce numim în general iubirea.

Iată o mică carte, așa, pe care o adusesem pentru că mă gândisem... de ce nu? dacă aș fi avut aici un alt tip de întâlnire decât cea pe care am avut-o în această dimineață... Adusesem o mică carte care se numește: *Problema iubirii în Evul Mediu*. Este apărută în 1908, de un anumit Abbé Rousselot. Asta dovedește că în mod evident... că bunele tradiții, în sfârșit, orice am gândi despre asta, nu se îndoaie niciodată... niciodată în Biserică, nu-i așa?

Eu, eu am auzit vorbindu-se tomism de când am ajuns la adolescență, și Dumnezeu știe că se făcea la acel moment atunci mare caz, însă atunci când eu eram tot bebe existau deja oameni care vorbeau foarte bine despre tomism și care își dădeau seama foarte bine despre ceea ce acesta voia să spună: adică faptul că nu există teorie a iubirii care să fie fondabilă, care să fie rezonabilă, care să aibă o coerență logică, care să nu se fondeze, această teorie a iubirii, pe iubirea de sine, adică ceea ce numim în general egoismul.

Abatele Rousselot ar vrea prea bine ca asta să nu fie atât de trist, însă el este forțat să recunoască că nu putem spune ceva coerent despre iubire decât pe baza unei extensii a iubirii de sine: adică faptul că în sumă, Sfântul Toma, el nu era absolut deloc idiot, în afară de faptul că el era probabil puțin hipogenital. În sfârșit, Sfântul Toma totuși și-a dat seama, pentru rațiuni foarte fondate, articulându-se pe Aristotel nu-i așa, că *velle bonum alicui*, adică a vrea bine la cineva, asta vrea să spună în sumă a lua afacerea sa în mână, adică a și-l supune. Și după toate aceasta este totuși o dimensiune absolut tangibilă a exigențelor iubirii, faptul ca asta să ajunge la aceasta: că asta nu poate decât să conveargă cu iubirea pe care o merită ființa supremă, întrucât este ea suveranul bine.

Putem, urmând firul naturii sale proprii, adică în sumă vrând mai întâi bine ție însuți... nu putem decât conflua în această bonitude *(bunătate)* – întrucât termenul există în latină – în această *bonitas (bunătate)* universală. Însă eu nu știu ce vi se pare din asta, la a vă reaminti lucrurile pe acre voi el puteți auzi nu doar la toate colțurile de stradă, însă de asemenea în toate colțurile de biserică – chiar dacă, pentru moment, în sfârșit, punem acolo puțin din surdină, nu-i așa, întrucât... inima nu mai este acolo.

Este cert că nu mai este într-atât pentru rațiuni ideologice faptul că exterminăm aproapele nostru. Eu nu spun că tot asta constituie un progres. Însă eu cred că oamenii care s-au ucis între ei în războaiele religiei, iubeau cu adevărat aproapele lor: este probabil una dintre formele cele mai tangibile a ceea ce numim iubirea. Nu este absolut deloc sadism, asta nu are nimic de-a face.

Sadismul este un supliment, este ceva absolut dintr-un alt ordin: asta vizează dorința, asta nu are nimic de-a face cu iubirea.

Iubirea, ea, vizează ființa, și trebuie prea bine spus, așa cum foarte bine a spus, a accentuat, a marcat Freud, iubirea este narcisică pentru că nu există alte suporturi de dat termenului de ființă.

Ceea ce există din cel mai mult evident supărător *(„fâcheux”)*, în existența ființei vorbitoare, aceasta este că ea este antropomorfă.

Ea este antropomorfă pentru ceea ce este din altul, adică faptul că ea presupune că altul are aceeași entropie ca și a sa. Asta îl duce departe.

Există o glisare, nu-i așa, există o glisare: noi nu mai suntem din asta acolo.

Iubirea, în cele din urmă, la punctul unde noi suntem din asta, iubirea este mici afaceri personale, în sfârșit: în mod absolut cu totul special nu știm cu adevărat pentru ce este aceasta acolo cea care face cel mai mult zgomot, iubirea între bărbat și femeie de exemplu – însă asta face zgomot pentru că... din cauză... din cauză de scrieri-vane *(„écrits-vains”, consonează cu „écritsvains” – scriitori)*.

Aceasta este tot la fel de dramatic între bărbați, sau între femei. În sfârșit, acolo este vorba despre ființă, nu mai este vorba despre juisare,

aceasta este o cu totul altă afacere, însă este totuși interesant de a vedea că la buna epocă a iubirii – pentru că există o epocă unde s-a făcut din asta mare stare – filosofii nu reușeau să iasă din asta, în orice caz prin motivul suveranului bine.

1973.02.13. Seminarul 20, „Încă”, Lecția 6, „Aristotel și Freud: Cealaltă satisfacție”

Tracasarea lui Aristotel...

Defectul juisării și satisfacția lui blablabla...

Dezvoltarea, ipoteză a măestriei...

Juisarea nu convine raportului sexual

1973.02.20. Seminarul 20, „Încă”, lecția 7, „Dumnezeu și juisarea Femeii”

Aceasta este adică consecința a ceea ce eu am crezut...

nu cert fără a fi mers *(„cheminé” – pășit, drumețit, parcurs, umblat, călătorit)* mult timp pentru atât

...a ceea ce eu am crezut a trebui a enunța despre *ceea ce există între sexe*, între sexe la ființa vorbind *(„parlant”)*, *care din raport nu face*, și cum anume în sumă aceasta este pornind de acolo doar că se poate enunța *ceea ce la acest raport suplează („supplée” – înlocuiește, compensează, suplinește)*.

Deja de mult timp acolo deasupra am scandat despre un anumit „*Există Unul*”[14] *(„Y’a d’l’Un” – Acolo există din Unul)*, ceea ce face primul pas în acest demers. Acest „*Există Unul*”, este cazul s-o spun, asta nu este *simplu*.

Bineînțeles în psihanaliză sau mai exact, întrucât trebuie prea bine s-o spui, în discursul lui Freud, aceasta se anunță din ἔρως [éros], din ἔρως

[14] Această formulă apare în lecția din 15 martie 1972 a seminarului „...Sau mai rău”

definit ca fuziune a ceea ce din doi face unu, și pornind de acolo – Dumnezeul meu – din aproape în aproape, este presupus a tinde la a nu face decât Unu dintr-o mulțime imensă.

Mijlocind ce așa cum este clar că totuși, toți câți sunteți aici mulțime cu siguranță, nu doar că nu faceți decât Unul ci nu aveți nici o șansă, era aceasta a comunia, așa cum se, spus în vorbirea mea, să ajungeți acolo așa cum nu se demonstrează decât prea mult și în fiecare zi.

Trebuie prea bine ca Freud să facă să apară acest alt factor, care trebuie prea bine să facă obstacol la acest ἔρως universal, sub forma lui Θάνατος [Tanathos], a reducerii la pulbere.

Este în mod evident lucru permis *în mod metaforic* la Freud, grație la această preafericită descoperire a 2 unități ale *germenului* : acest ovul și acest spermatozoid despre care în mod grosier am putea-o spune că din fuziunea lor se generează - ce ? – o nouă ființă, și la fel de bine la a se limita la două elemente care se conjugă.

Atât doar că este foarte clar că privind lucrurile mai de aproape, lucrul nu merge fără o *meioză*, fără o sustracție absolut manifestă, cel puțin pentru unul din cele două, vreau să spun chiar înainte de momentul însăși în care conjuncția se produce, sustracția anumitor elemente care bineînțeles nu sunt pentru nimic în *operația finală*.

Însă metafora biologică este cu siguranță, aici încă mult mai puțin decât altundeva, ceea ce poate să fie suficient să ne reconforteze. Dacă inconștientul este prea bine ceea ce spun din *a fi structurat ca un limbaj*, *este la nivelul limbii că trebuie să interogăm acest Unu*, acest *Unu* din care bineînțeles suita secolelor a făcut răsunet, rezonanță infinită, e nevoie aici să evoc neoplatonicienii [Porphyre de Tyr, Plotin...] și toată suita?

Poate va trebui încă imediat să menționez foarte rapid această aventură, întrucât ceea ce îmi trebuie azi, este în mod foarte propriu să desemnez de unde lucrul nu doar poate ci trebuie să fie luat de către discursul nostru *[analytique]*, de acest discurs nou, de această reînnoire pe care o aduce în domeniul lui ἔρως ceea ce experiența noastră aduce.

Trebuie prea bine să pornim de la aceasta, faptul că acest „*Există Unul*” *(„Y'a d'l'Un”)* este de luat cu accentul că există Unul *(„qu'il y a de l'Un”)* („absolut singur”), și întocmai întrucât *nu există din raport*, că „*Acolo există din Unul*” și „*din Unul absolut singur*” *(„d'l'Un tout seul”)*, că de acolo se sesizează nervul a ceea ce este privitor la ceea ce în cele din urmă trebuie prea bine să numim cu numele cu care lucrul a răsunat pe tot parcursul secolelor, adică cel al *iubirii*.

În analiză noi nu aveam de-a face decât la asta. Și aceasta nu este, aceasta nu este prin o altă cale faptul că ea operează.

Cale singulară la faptul că ea singura a permis de a degaja ceea din ce, eu care vă vorbesc, am crezut a trebui s-o suport...

eu vreau să spun acest *transfer*, și anume în calitatea în care el nu se distinge de *iubire*

...din formula: „*subiectul presupus a ști*”.

...

La aceasta, ceea ce eu opun ca și *ființă* este...

dacă o vrem cu orice preț ca eu să mă servesc de acest termen care... ceea din ce dă mărturie încă de la... ceea din ce este forțat de a da mărturie încă de la primele sale pagini de lectură – pur și simplu lectură – acest mic volum

...aceasta este adică *ființa semnificanței*.

Și *ființa semnificanței*, eu nu văd în ce anume, nu-i așa, eu decad la idealuri, la idealuri eu spun, pentru că aceasta este absolut în afara limitelor cadrului *(„épure”)* său la materialism, absolut în afara limitelor cadrului său de a recunoaște că rațiunea *acestei ființe a semnificanței* este *juisarea* în calitatea în care ea este *juisare* a corpului.

Atât doar că un corp, voi înțelegeți, după Democrit asta pare nu suficient materialist – nu-i așa – trebuie să găsești *atomii*, nu-i așa, și tot lucrul *(„machin”)*, și *vederea*, *odorația („odoration” – mirosul)* și tot ceea ce se urmează, tot asta este în mod absolut solidar.

Aceasta nu este pentru nimic că în ocazie, Aristotel – chiar dacă el face pe dezgustatul – citează Democrit, el se sprijină asupra lui.

Atomul, aceasta este pur și simplu un element de semnificanță volant: aceasta este un στοιχεῖον [stoïkheion] pur și simplu.

În afară de faptul că, avem toate suferințele lumii la a ne trage din asta atunci când nu reținem decât ceea ce face elementul „*element*”, nu-i așa, adică faptul că el este *unic*, atunci când ar trebui a introduce un mic puțin Altul, adică diferența.

Juisarea corpului, *dacă nu există raport sexual*, ar trebui să vedem în ce anume asta poate servi acolo.

...

Așadar tot ceea ce ei cercetau, acolo așa, tot felul de bravi oameni, acolo în anturajul a nu importă cine, al lui Charcot și a altora, pentru a explica mistica, aceasta este, aceasta era afaceri de *futai („foutre”)*.

Însă aceasta este faptul că dacă voi acolo priviți de aproape, aceasta nu este asta, nu asta, nu asta absolut deloc!

Aceasta este poate asta ceea ce trebuie să ne facă să întrevedem ceea ce este din asta din Altul: această *juisare* pe care o resimțim și despre care nu știm nimic, însă nu este oare asta ceea ce ne pune pe calea *ex-sistenței*?

Și pentru ce a nu interpreta o față a Altuia, o față a lui Dumnezeu...

întrucât era din asta, pe acolo că eu am abordat afacerea adineaori

...o față a lui Dumnezeu ca și suportată prin juisarea feminină, nu-i așa?

Cum tot asta se produce nu-i așa, grație la *ființa semnificanței*, și faptul că această ființă nu are alt loc decât acest loc al Altuia pe care eu îl desemnez din mare A, vedem escrocheria *(„la biglerie”)* a ceea ce se produce: aceasta este ca și aceasta de asemenea, în sfârșit, faptul că se înscrie funcția tatălui în calitatea în care aceasta este la ea că se raportează *castrarea*, așadar... așadar o... o vedem că asta face nu doi „Dumnezeu”, însă că asta nu face din asta nici măcar un singur.

1973.03.13. Seminarului 20, „Încă”, Lecția 8, „O scrisoare-literă de iubire”

Coalescență și sciziune a lui a și S(Ⱥ)...

Afarăsexul...

A vorbi în pură pierdere...

Psihanaliza nu este o cosmologie...

Știința juisării...

A existat un Freud, este un nume care merită prea bine, nu-i așa, Freud: în sfârșit *este un nume glumeț: Kraft durch freudig (forță prin bucurie)*, este saltul cel mai glumeț al sfintei farse a istoriei. Am putea poate, în timp ce asta durează *(această turnură)*, să vedem din asta o mică luminare, o mică luminare a ceva ce ar privi pe Altul, pe Altul în calitatea în care este tocmai la asta faptul că *femei Ⱥ* are de-a face *(La⟶ S(Ⱥ))*. Ce mai...

Există ceva esențial în ceea ce aduc ca și complement la ceea ce foarte bine s-a văzut...

văzut prin căi pe care asta lumina pentru a vedea că este tocmai asta ceea ce s-a văzut

...ceea ce s-a văzut este nimic decât de partea *bărbatului*, adică: faptul că ceea la ce bărbatul avea de-a face era la *obiectul(a)*, că toată realizarea sa a acestui „*raport sexual*” sfârșea la *fantasmă ($◊ **a**)*,

...și am văzut-o, apropo de nevrozați: „*Cum anume nevrozații fac ei dragoste?*” este tocmai de acolo că am pornit.

Acolo deasupra, bineînțeles nu am putut să ratăm să ne dăm seama de faptul că, exista acolo un corelat cu perversiunile, ceea ce vine în sprijinul *micului(a)* al meu, întrucât *micul(a)*, este cel care...

oricare ar fi, zisele perversiuni

...le este acolo ca și cauză. Ce mai... Am văzut mai întâi asta, era deja nu chiar așa de rău, nu-i așa?

Amuzantul - nu-i așa? – este faptul că... este faptul că Freud le-a atribuit în mod primitiv femeii. Este... este... este foarte, foarte amuzant să vezi

asta în cele „*Trei eseuri*”. Este cu adevărat o confirmare, în sfârșit a faptului că, a faptului că vedem în partener, atunci când suntem *bărbat*, în mod exact ceea din ce ne suportăm noi înșine, dacă mă pot exprima astfel, ceea din ce ne suportăm în mod narcisic.

Din fericire, a existat în suită, în sfârșit ocazia de a ne da seama de faptul că perversiunile sunt...

perversiunile așa cum le înțelegem în nevroză, așa cum credem să le reperăm

...sunt absolut deloc asta nevroza. Este *visul* mai degrabă decât perversiunea – nevroza înțeleg! Că nevrozații nu au nici unul dintre caracterele perversului este cert, pur și simplu *ei visează despre asta*, ceea ce este prea bine natural, căci fără asta cum să atingi la partener.

Perverșii, am început totuși să întâlnim din asta nu-i așa, aceia care nu voiau cu absolut nici un preț să vadă Aristotel *(τερατῶδες : tératodès (monstruosités))*. Am văzut acolo că există o subversie a conduitei, sprijinită...

dacă pot spune

...pe un a ști-să faci care este legat absolut la o știință, și la știința – Dumnezeul meu – la știința naturii lucrurilor, un ambreiaj direct...

dacă pot spune

...al conduitei sexuale asupra...

trebuie prea bine s-o spui

...asupra a ceea ce este adevărul său al conduitei sexuale, adică amoralitatea sa. Puneți *sufletul („l'âme”)* la început acolo înăuntru dacă vreți: *am(„âme” – suflet) -moralitate. (Râsete)*

Există o moralitate, iată consecința, o moralitate a conduitei sexuale care este sub-înțelesul a tot ceea ce s-a spus despre *Bine*. Atât doar că prin eforturi repetate de a spune, de a spune despre bine, ei bine asta sfârșește la Kant, unde moralitatea *(„la moralité”)*...

în două cuvinte de data asta

...moralitatea se mărturisește ceea ce ea este...

și este ceea ce am crezut că trebuie să avansez într-un mic articol: *Kant cu Sade*

...ea mărturisește faptul că ea este *agreabilă („sade”)* moralitatea. *(Universalitate: a Binelui (Aristotel), a Eticii (Kant), a Dreptului la juisare (Sade))* Veți scrie Sade cum veți vrea:

-fie cu un mare S *(Sade)*, pentru a face *un omagiu acestui biet idiot care ne-a dat acolo deasupra interminabile scrieri*,

-fie cu un mic s *(sade)* pentru a spune că este în cele din urmă modul ei propriu de a fi agreabilă nu-i așa, întrucât este un vechi cuvânt francez care vrea să spună asta,

-fie – mai bine! – *c.sedilă.a.d.e. : „çade”*, adică faptul că moralitatea, trebuie totuși prea bine spus că asta se termină la nivelul lui *„Asta” („Ça”)*, și că aceasta este destul de scurt.

Altfel spus ceea despre ce este vorba este că iubirea este imposibilă, ce mai... și că raportul sexual se aruncă în abis în non-sens, ceea ce nu diminuează în nimic interesul pe care noi îl putem avea pentru celălalt.

...

El nu este *barat*, bineînțeles, decât de către noi. *Asta nu vrea să spună că este suficient să barezi pentru ca nimic din asta să nu ex-siste*:

este cert că dacă acest S(Ⱥ) eu nu desemnez din asta nimic altceva decât juisarea *femeii („de* ~~La~~ *femme”)*, aceasta este prea bine în mod sigur pentru că este tocmai acolo că eu indic faptul că Dumnezeu nu a făcut încă *ieșirea („exit”)* sa.

(dacă Dumnezeu iese („exit”) $\rightarrow \overline{\exists X}\ \overline{\Phi X}$*, rămâne « nu tot »-ul :* $\overline{\forall X}\ \Phi X$*)*

1973.03.20. Seminarului 20, „Încă”, lecția 9, „Știința și Adevărul”

Mi-ar place mult ca, din când în când, să am un răspuns, chiar un protest.

Eu nu am multă speranță întrucât, una dintre persoanele care mi-a dat altădată această satisfacție, este adevărat că eu nu l-am rugat să țină acest rol decât acum o jumătate de oră, mă roagă să renunț acolo.

Însă dacă exista cineva prin hazard, care în ceea ce am spus ultima dată...

ultima dată din care, din care eu am ieșit eu însumi, să spunem doar suficient de neliniștit pentru a nu spune mai mult, și ceea ce se găsește la relectura mea a se adeveri – în sfârșit, pentru mine însumi – absolut suportabil, să spunem că aceasta este modul meu propriu de a spune că aceasta era foarte bine

...eu nu aș fi nemulțumit dacă totuși cineva putea să-mi dea mărturia *de a fi din asta înțeles ceva lucru*.

Ar fi suficient ca... ca o mână să se ridice, pentru ca la această mână, dacă eu pot spune, să-i dau cuvântul *(„parole" -vorbirea)*.

Eu văd că nu este nimic din asta, astfel încât trebuie deci ca eu să continui. Asta va fi poate mai puțin bine această dată, nu-i așa?

Aș vrea să pornesc de la o remarcă, de la câteva remarci, dintre care primele două vor consista la a reaminti ceea ce este din asta despre *știință („savoir")*, și apoi la a încerca să fac articulația *(„joint" – legătura, unirea)*, la ceea ce pentru voi azi eu aș scrie cu plăcere *(„volontiers")* din „*urăîndrăgostire*" *(„hainamoration")* care trebuie scris: *h.a.i.n.a.m.o.r.a.t.i.o.n.*

Aceasta este relieful, voi o știți, pe care a știut să-l introducă psihanaliza pentru a situa, pentru a situa acolo zona experienței sale.

Aceasta este din partea sa o mărturie, dacă eu pot spune, de bună voință.

Dacă *urăîndrăgostirea* întocmai, ea ar fi știut s-o numească dintr-un alt termen decât cel – bastard – de „*ambivalență*", poate ar fi reușit ea mai bine să trezească contextul epocii unde ea se inseră.

Poate de asemenea este aceasta modestie din partea sa.

Și într-adevăr dacă eu am terminat asupra a ceva... acest ceva grație la ce poate face decât să abordez ceea ce mă polarizase în timpul întregii mele enunțări de ultima dată ...eu enunțasem din acest ultim paragraf

faptul că exista un numit Empedocle, și eu făcusem remarcat că aceasta nu este pentru nimic faptul că Freud s-a înarmat din asta: faptul că pentru Empedocle Dumnezeu trebuia să fie cel mai ignorant dintre toate ființele...

ceea ce unește la chestiunea științei *(„savoir”)*

...și aceasta în mod foarte precis spuneam eu, din a nu cunoaște absolut deloc ura.

Eu acolo adăugam faptul că acești creștini mai târziu au transformat această *non-ură* a lui Dumnezeu, într-o marcă de iubire.

Aceasta este tocmai acolo faptul că analiza *corelatului* pe care ea o stabilește *între ură și iubire* ne incită la acest ceva dintr-un rapel, unde eu reveneam adineaori și care este în mod exact acesta: *faptul că nu cunoaștem absolut nimic din iubire fără ură*.

Adică faptul că, dacă există *cunoaștere* a ceva, dacă această *cunoaștere* ne decepționează...

care a fost dospită în cursul secolelor, și care face că ne trebuie să renovăm funcția științei

...aceasta este prea bine poate pentru că *ura* nu a fost niciodată pusă la locul ei.

E adevărat că acolo deasupra, aceasta nu este absolut deloc nu mai mult ceea ce pare cel mai dezirabil de a evoca.

Și este tocmai pentru asta că eu am terminat din această frază: am putea spune că *cu cât mai mult bărbatul pretează femeii de a-l confunda cu Dumnezeu...*

adică *ceea din ce ea juisează*, reamintiți-vă schema mea de ultima dată, eu n-o voi reface

...*cu atât mai puțin el urăște („hait”)*, și din aceeași lovitură spuneam eu...

din a fi echivocat asupra lui u.r.ă.ș.t.e. *(„h.a.i.t.”)* și e.s.t.e. *(„e.s.t.”)* în franceză

...adică faptul că în această afacere, la fel de bien, *cu atât mai puțin el iubește*.

Eu nu eram foarte fericit de a fi terminat acolo deasupra, ceea ce este totuși un adevăr.

Aceasta este prea bine ceea ce mă va face azi să mă interoghez o dată în plus asupra a ceea ce se confundă în mod aparent din *adevăr* și din *real*, așa cum eu am adus din asta noțiunea, așa cum ea se schițează în experiența analitică, și ceea ce există prea bine într-adevăr la a nu confunda.

Bineînțeles că *adevărul* se afirmă ca și vizând *realul*.

Însă aceasta nu este acolo enunțat decât ca și fruct al unei lungi elaborări, și eu aș spune mai mult: al unei reducții de pretenții la *adevăr*.

Peste tot unde noi îl vedem a se prezenta, a se afirma el însuși ca și dintr-un ideal, din ceva căruia vorbirea poate fi suportul, noi vedem faptul că *adevărul* nu este ceva care se atinge așa ușor.

(„căruia vorbirea poate fi suportul": fiecare din cele 4 discursuri poziționează adevărul ca și neputând fi atins: H : $S_2 \lozenge a$, M : $a \lozenge \$$, A : $S_1 \lozenge S_2$, U : $\$ \lozenge S_1$, → fiecare discurs va buta asupra alui său „nu tot" : H: știință fără (a)suflet („(a)me), U: subiect fără putere, M: plus-de-juisare fără subiect)

Aș spune eu că dacă analiza se pune dintr-o prezumție, aceasta este tocmai că se poate din asta să se constituie *o știință asupra adevărului*?

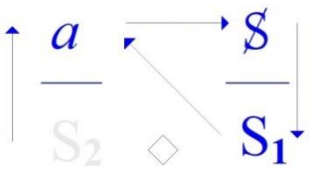

În schemă, mica *gramă* pe care eu v-am dat-o din discursul analitic, ***a***-ul se scrie sus la stânga, ceea ce se susține din acest S2: știința în calitatea în care ea este la locul *adevărului*.

Aceasta este tocmai acolo unde o interpelează $-ul rugat să spună acest „*nu importă ce*" care trebuie ajungă la producția lui S1, a semnificantului din care să se poată să se rezolve - ce? – întocmai raportul său la *adevăr*.

Adevărul, să spunem pentru a tranșa în viu, e din origine ἀλήθεια *(aleteia)*, asupra căreia atât de mult a speculat Heidegger, אמת [emet], termenul evreu, care ca și orice uzaj al acestui termen de *adevăr* are origine juridică: din zilele noastre încă martorul este rugat să spună „adevărul, nimic decât adevărul” și care în plus este „tot”...

dacă el poate, cum anume din nefericire *(„hélas”)* ar putea el?

...„tot adevărul” asupra ceea ce el *știe*.

...

Și aceasta este ceea în ce, aceasta este ceea în ce eu am crezut să pot desena din asta modelul formalizării matematice, în calitatea în care ea este elaborarea cea mai împinsă care ne-a fost dată de a produce, elaborarea cea mai împinsă a semnificanței.

A unei semnificanțe despre care în sumă...

eu vorbesc despre formalizarea matematică

...putem spune că ea se face *la contrariul sensului*. Eu mergeam aproape a spune *la contra-sens*.

...

Aceasta este ca și *contingență, contingență* în care se rezumă tot ceea ce este din ceea ce, pentru noi, supune raportul sexual la a nu fi pentru ființa vorbitoare decât regimul „*întâlnirii*” *(→ al hazardului)*, este în acest sens, este în acest sens că putem spune că prin psihanaliză *falusul*...

falusul rezervat în timpurile antice „*misterelor*”

...a încetat să nu se scrie, nimic mai mult.

(Cf. Aristotel: τύχη (tuché) → εὐτυχία (eutuchia : fericită întâlnire) sau δυστυχία (dustuchia : nefericită întâlnire))

...

Contrariantul *(„L’embêtant”)* este aceasta, aceasta este faptul *că Altul, locul*, el – așa cum eu v-am spus-o - *nu știe nimic*.

Nu mai putem să-l urâm pe Dumnezeu dacă el însuși *nu știe nimic,* nimic din ceea ce se întâmplă în mod special *(„notamment”)*.

Atunci când se putea să-l urâm, se putea crede că el ne iubea, întrucât el nu ne-o întorcea *(„puisqu’il nous le rendait pas”)*.

Aceasta nu era aparent, în ciuda faptului că în anumite cazuri... ne-am grăbit acolo *(„on y a mis toute la gomme” – am pus acolo toată guma, faptul de a accelera, de a activa sau crește viteza).*

În sfârșit cum eu ajung la capătul acestor discursuri pe care eu am curajul să le continui în fața voastră, eu aș vrea, întrucât este acolo o idee care îmi vine și care după tot este o idee de asemenea la care eu am refectat un foarte mic puțin – nu-i așa? – aceasta este faptul că acest Christ în sumă, despre care ni se explică nefericirea printr-o idee de a salva oamenii, eu găsesc mai degrabă că aceasta este de a-l salva pe Dumnezeu că era vorba, redând în sfârșit un pic de prezență, de actualitate, la această ură a lui Dumnezeu, cu privire la care bineînțeles noi suntem – pentru cauză – mai degrabă moi.

...

Eu am jucat în sumă ultima dată – așa cum eu mi-o permit – asupra echivocului puțin tras de păr al lui *„el urăște” („il hait”)* și *„el este” („il est”)*. Eu nu juisez din asta, decât la a pune chestiunea că, el *(echivocul)* este demn de foarfecă. Aceasta este întocmai despre ce este vorba în castrare *(Râset al lui Lacan)*.

Faptul că *ființa* provoacă ura – ca atare*!* – nu este să zicem *exclus.*

Pentru că dacă toată afacerea lui Aristotel asta a fost de a concepe *ființa* ca și fiind ceea prin ce *ființele „mai puțin ființe*” participă la *cel mai înalt dintre ființe*, aceasta este formidabil... aceasta este formidabil că Sfântul Thomas a reușit să reintroducă asta într-o tradiție creștină care bineînțeles pentru a se fi răspândit la „*Gentili*”, în sfârșit era prea bine forțată de a se fi format acolo toată întreagă, astfel încât el nu trebuia decât să tragă de sfori pentru ca asta să remeargă.

Însă în sfârșit ne dăm seama că în tradiția evreiască tăietura nu trece de la *mai mult ca perfect* la *mai puțin perfect*, faptul că *mai puțin perfectul* este pur și simplu ceea ce el este, adică în mod radical imperfect, și că

nu există decât în mod strict a te spune la deget și la ochi – dacă eu îndrăznesc să mă exprim astfel – la cel care poartă un nume: Iahve, cu de altfel câteva alte nume în anturaj, care nu sunt excluse ca atare, însă acesta a făcut alegerea poporului său și nu există să mergi contra.

Este oare că acolo nu se dezgolește faptul că aceasta este mult mai bine decât de „*a-l fi-urî*” *(„l'être-haïr”)*, de „*a-l trăda*” *(„le trahir”)* în ocazie?

Și acesta este ceea din ce, în mod prea bine evident, Evreii nu s-au privat, ei nu puteau să se scoată din asta în alt mod.

Noi suntem din asta, asupra acestui subiect al *urii*, atât de amorțiți *(„etouffées” – asfixiați, jenați, oprimați)*, încât nimeni nu își dă seama că o ură, o ură solidă, asta se adresează *ființei*, *la ființa însăși* a cuiva care nu este neapărat Dumnezeu.

1973.04.10. Seminarul 20, „Încă”, lecția 10, „Poziția lingvistului”

Eu nu vă vorbesc absolut deloc despre ceea ce pare atunci când este vorba despre ceva de la mine, cu atât mai mult cu cât, îmi trebuie în general suficient să-l aștept pentru ca, pentru mine, interesul să se distanțeze din asta.

Totuși, nu ar fi rău pentru data viitoare care va fi 8 mai...

nu înainte, căci pe 17 al acestei luni va fi în pline vacanțe de Paști, eu vă previn deci că următoarea întâlnire este 8 mai

...nu ar fi rău ca voi să fi citit ceva ce am intitulat Ametitul *(„L'étourdit”)*, scriindu-l z.i.s. *(„d.i.t.” – spus)*, și care pornește de la distanța care există de la *spunere* la *spus*.

Că nu exista din *ființă* decât în spus, aceasta este o chestiune, pe care noi o vom lăsa în suspans.

Este cert faptul că nu există din spus decât din *ființă*, însă aceasta nu impune reciproca.

Din contră ceea ce este *spunerea* mea aceasta este faptul că nu există din *inconștient* decât din spus, aceasta este o *spunere*.

Cum anume *spunere* *(„comment dire” – cum să spui, cum anume a spune)*? Aceasta este tocmai acolo chestiunea!

Nu putem *spune* nu importă cum și aceasta este problema a ceea ce locuiește limbajul, adică a noastră a tuturor.

...

...etica este de ordinul gestului.

Atunci când locuim limbajul, există *gesturi* pe care le facem...

gesturi de salutare, de prosternare în ocazie, de admirație atunci când este vorba despre un alt punct de fugă, Frumosul

...ceea ce spuneam acolo implică că asta, asta nu merge dincolo: *facem un gest* și apoi ne conducem ca și toată lumea, adică ca și restul ticăloșilor.

...

Este cu adevărat întrebarea: a fi isteric sau nu, există din asta Unu sau nu?

În alți termeni acest „*nu toată*”...

într-o logică care este logica clasică

...pare să implice existența lui Unu care face excepție.

Astfel încât ar fi acolo că noi am vedea apariția, apariția în abis...

și voi veți vedea de ce o califc astfel

...apariția acestei existențe, acestei „*cel puțin una*” existențe care, cu privire la funcția ΦX, se înscrie pentru a o *spune*, căci dacă propriul spusului este *ființa* – vă spuneam adineaori, propriul *spunerii* este de a *ex-sista* prin raport la orice spus ar fi.

1973.05.08. Seminarul 20, „Încă”, lecția 11 - Despre Baroc

Eu gândesc la voi (C.O.I.), asta nu vrea să spună că *eu vă gândesc* (C.O.D.).

Cineva aici poate își amintește despre faptul că eu am vorbit despre o limbă unde am spune-o...

dacă eu cred ceea ce mi se raportează despre forma sa

...unde am spune-o *„eu iubesc la voi”*, este prea bine în ce ea se modelează mai bine decât o alta asupra caracterului indirect al acestui prejudiciu *(„atteinte” – atingeri)* care se numește *iubirea*.

(distincție între „a gândi obiectul” (înțelegere directă după Aristotel → C.O.D.) și „a gândi la obiect”, explicația – indirectă → C.O.I. prin știința formalizată modernă)

Eu gândesc la voi.

Aceasta este prea bine deja a face obiecție la tot ceea ce ar putea să se numească *științe umane* într-o anumită concepție a științei, nu cea care se face de doar câteva secole, ci a celei care s-a, cu Aristotel, definit de un anumit mod.

De unde rezultă că trebuie să ne întrebăm, asupra fundamentului, asupra principiului a aceea ce ne-a adus discursul analitic, prin ce cale poate prea bine să treacă această știință nouă care este a noastră *(psihanaliza)*.

(Aristotel ar fi obiectat că științele umane (formalizate) explică însă nu înțeleg, nu „sesizează” obiectul lor: „omul”, → rolul discursului analitic)

Aceasta implică ca eu să formulez mai întâi de unde anume noi pornim.

De unde anume noi pornim este din ceea ce ne dă acest discurs analitic, aceasta este adică *inconștientul*.

Aceasta este tocmai pentru ce vă voi da mai întâi câteva formule, poate puțin strânse, privind ceea ce putem spune despre ceea ce este din asta din inconștient, și întocmai cu privire la această știință tradițională care ne face să ne punem întrebarea:

„cum anume o știință încă – după ceea ce putem spune despre inconștient – este ea posibilă?”.

Eu vă anunț deja că – atât de surprinzător cât aceasta poate să vă pară mai întâi, însă veți vedea că asta n-o este – aceasta mă va conduce azi la a vă vorbi despre creștinism. *(și despre „partiția” pe care o face acolo Descartes pentru a fonda discursul științei (cf. Koyre))*

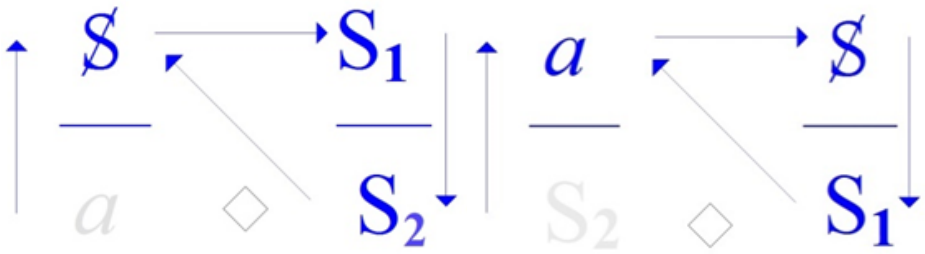

Discurs științific Discurs analitic

(În discursul științific: obiectul(a) nu poate fi atins în mod direct (C.O.I.) de către știință (S2), știința produce o știință tăiată de obiectul său (formalizare matematică → „eu gândesc (S2) unde eu nu sunt (◊ a)”).

În discursul analitic, obiectul(a) este la pornire (C.O.D.) însă este știința (S2) despre S1 cea car nu poate fi atinsă: produce un grup („essaim” – consonează cu S1) de S1 asemantici, tăiați de știința S2 „non-sens”. → „eu sunt (S1) unde eu nu gândesc (◊S_2)”)

Inconștientul...

încep prin formulele dificile... pe care le presupun a trebui să fie ca atare,

...*inconștientul*...

tot ceea ce, azi, voi dezvolta spre a vi-l face mai accesibil, însă dau aici formulele mele,

...*inconștientul* nu este că „ființa gândește”...

așa cum o implică totuși ceea ce se spune despre el, aceasta în știința tradițională

...*inconștientul este*...

după ce am spus ceea ce asta nu este, spun ceea ce este

...este că ființa vorbind – atunci când aceasta este o ființă care vorbește – *aceasta este că ființa vorbind, juisează*, și adaug: *nu vrea* nimic... nimic *să știe din asta în plus*. Eu adaug că aceasta vrea să spună: *a nu ști* nimic *absolut deloc („ne rien savoir du tout”)*.

(discurs: (seamăn) → (juisare) → (plus-de-juisare) ↓ ◊ (S2: adevăr))

Pentru a da jos o carte pe care aș fi putut să vă fac să așteptați puțin: faptul că nu există *dorință de a ști*, faptul că nu există această faimoasă

Wissentrieb (pulsiunea de a ști) pe care undeva o indică Freud. Acolo Freud se contrazice. Totul indică – este tocmai acolo sensul inconștientului – nu doar că omul știe deja tot ceea ce el trebuie să știe, însă că această știință este în mod perfect limitată la această *juisare insuficientă* pe care o constituie faptul că el vorbește.

(în discursul științific (unde se înscrie Freud) știința (S2) este tăiată de obiectul(a) → dorința de știință care animă știința este „pasiune a ignoranței" (lui a))

Voi vedeți prea bine că aceasta comportă o întrebare cu privire la ceea ce este din această știință efectivă pe care noi o posedăm prea bine sub numele unei „*fizici*". În ce anume această nouă știință privește ea *realul*?

Greșeala științei pe care eu o califc drept *tradițională*, pentru a fi cea care ne vine din gândirea lui Aristotel, această *„greșeală" („faute" – infracțiune, delict, eroare)* am spus eu, este de a implica faptul că „*ființa gândește*", faptul că gândirea este astfel încât gânditul este după imaginea sa (C.O.D.), adică faptul că ființa gândește.

(Aristotel: „Omul gândește cu sufletul său": faptul că „ființa gândește" implică faptul că subiectul (ființa) și predicatul său (gândește) sunt omogene, faptul că există echivalență a „gândirii" și a „gânditului" (cf. Parmenide: „Căci gândirea este același lucru ca și ființa." « Τὸ γὰρ αὐτὸ νοεῖν ἐστίν τε καὶ εἶναι. »)

Pentru a merge la un exemplu care să vă fie cel mai aproape, eu aș avansa că ceea ce face ceea ce numim „raporturi umane" viabile, aceasta este să nu gândești acolo.

Și este tocmai acolo deasupra faptul că în sumă s-a fondat ceea ce numim în mod comic *behaviorismul*: conduita – după spunerea sa - ar putea fi observată într-un astfel de mod încât ea să se clarifice prin scopul său *(„sa fin" - finalul)*.

Este tocmai acolo deasupra faptul că s-a sperat a fonda *științele umane*: a înveli orice comportament...

nefiindu-i presupusă intenția nici unui subiect

...dintr-o finalitate pusă ca și din acest comportament făcând „*obiect*”, nimic mai ușor...

acest „*obiect*” având propria sa regulare

...decât să-l imaginezi în sistemul nervos.

Plictiseala, acesta este faptul că el *(behaviorismul)* nu face nimic în plus decât a injecta acolo ceea ce s-a elaborat în mod filosofic, în mod aristotelician, *despre suflet*. Nimic nu este schimbat. Ceea ce se atinge din faptul că behaviorismul nu s-a distins, din ce știu, prin nici o bulversare a eticii, adică a obișnuințelor mentale.

Obișnuința fundamentală fiind faptul că un obiect asta servește la un scop, se fondează...

orice am gândi despre asta este întotdeauna acolo

...din *cauza* sa *finală*, care este *a trăi* în ocazie, în mod mai exact *a supraviețui* adică a *întârzia moartea* și a domina rivalul.

Voi o vedeți, este clar că numărul de gânduri implicite într-o astfel de *concepție a lumii* - *Weltanschauung*, cum se spune – este în mod propriu incalculabil. Este întotdeauna despre echivalența *gândirii („de la pensée”)* și a *gânditului („du pensé”)* că este vorba.

Ceea ce este cel mai cert despre acest mod de a gândi: știința tradițională, aceasta este ceea ce numim *„clasicismul său”*, regnul *aristotelician* al *clasei*, adică al *genului* și al *speciei* altfel spus *al individului considerat ca și specific*, este *estetica* de asemenea cea care rezultă din asta, și *etica* cea care se ordonează de acolo.

Eu aș califica-o într-un mod simplu, prea simplu și care riscă să vă facă să vedeți roșu...

este cazul de a o spune, însă ați greși să vedeți prea repede

...oricum ar fi din asta eu spun formula mea:

gândirea este de partea mânerului, (discurs al stăpânului: $S_1 \rightarrow S_2 \rightarrow \mathbf{a}\downarrow$)

și gânditul este de cealaltă parte. (discurs al stăpânului: ... $\lozenge \not{S}$)

Ceea ce se citește: din faptul că *mânerul* este *vorbirea (stăpânului)*, el singur explică și face rațiune *(„rend raison” – explică motivele, dă*

seama). În aceasta behaviorismul nu iese din *clasic*: este *spus-mâner („dit-manche” – consonează cu duminică) (Râsete)*, la a scrie așa cum eu scriu *spus-mansion („dit-mansion”)*, *„Duminica vieții”* cum spune Queneau, nu fără ca din aceeași lovitură a-i revela ființa de abrutizare *(„abrutissement” – prostire, idioție, stupoare, letargie) (...◊ ∅)*, nu evidentă la prima abordare.

Însă ceea ce eu relev din asta, este faptul că această „duminică” a fost citită și aprobată de către cineva care în „istoria gândirii” știa despre asta un capăt – Kojève anume – care a aplaudat la această „Duminică a vieții” recunoscând acolo nimic mai puțin decât știința absolută așa cum ea ne este promisă de Hegel.

(„dialectica stăpânului și sclavului” $[S_1 \rightarrow S_2]$ trebuie să ajungă (prin „Aufhebung” („abrogare, anulare, desființare, sublație, denegare”) succesive) la „duminica vieții” a „științei absolute”, într-o lectură kojeviană, și la „sfârșitul Istoriei”, etc.)

Așa cum cineva a perceput-o recent, eu mă situez *(„je me range” – mă pun în rang, mă aliniez, mă raliez)*...

cine mă situează? Oare este el sau sunt eu: finețe a limbii

...eu mă situez mai degrabă de partea *barocului*, este o etichetare împrumutată de la istoria artei.

Ca și istoria artei, tot ca și istoria și tot ca și arta, sunt afacere nu *a mânerului („du manche”)* ci *a mânecii („de la manche” – mânecii, manșei, rundei – parte a unui meci, joc)*, adică a turului de trece-trece *(„du tour de passe-passe” – a trucului, a hocus-pocus-ului, a scamatoriei, a șmecheriei)*. Trebuie înainte de a continua, ca eu să spun ceea ce înțeleg pe acolo...

subiectul „*eu*” nefiind mai activ în acest „*eu înțeleg*” decât în „*eu mă situez mai degrabă de partea barocului*”

...și aceasta este tocmai ceea ce mă va face să plonjez în istoria creștinismului.

Voi nu v-ați fi așteptat acolo nu-i așa? Totuși eu o voi face: pluf, iată *(Râsete)*.

(turul de scamatorie „al mânerului” la „mânecă” privește trecerea discursului stăpânului la discursul științei concomitent Barocului și „secolului geniilor”: Descartes (1596-1650), Pascal (1623-1662), etc., însă de asemenea trecerea formulelor masculine la formulele feminine ale sexualității: $\exists X\ \overline{\Phi X} \rightarrow \exists X\ \overline{\Phi X}$)

Barocul este la început povestioara...

povestioara: mică poveste *(„histoire” – istorie)*

...a lui Christ, eu vreau să spun ceea ce povestește istoria unui om *($\exists X\ \overline{\Phi X}$)*...

nu vă frapați: este el însuși cel care s-a desemnat ca și „*Fiul Omului*”!

...ceea ce povestesc patru texte zise „*evanghelice*” [*εὐαγγέλιον, din εὖ : bun, et ἄγγελος, anggelos : mesager]* din a fi nu într-atât *„bună noutate” („bonne nouvelle” – bună veste)* cât *„anunțatori buni” („annonceurs bons” – vestitori buni)* pentru felul lor de noutate *($\exists X\ \overline{\Phi X}$)*, asta poate de asemenea să se înțeleagă așa și asta îmi pare mai apropriat.

Aceștia acolo scriu într-un astfel de mod încât nu există nici un singur fapt care să nu poată fi contestat acolo...

și Dumnezeu știe că în mod natural ne-am aruncat *(„on a foncé” – ne-am întunecat, precipitat)* în „*muletă*” *(„la muleta” – bucată de pânză roșie folosită de toreador)*, nu ne-am privat de asta

...însă că aceste texte nu sunt mai puțin din asta ceea ce merge la inima *adevărului*, a *adevărului* ca atare, chiar până și inclus acolo faptul pe care eu îl enunț: că *nu îl putem spune decât pe jumătate*.

Este o simplă indicație, nu-i așa... Această înfiorătoare *(„ébouriffante” – uluitoare, stupefiantă)* reușită ar implica să iau textele și să vă fac lecții despre Evanghelii, voi vedeți unde asta ne-ar antrena! (Râsete)

Aceasta pentru a vă arăta că ele nu se strâng de cel mai de aproape decât la lumina categoriilor pe care eu am încercat să le degajez din practica analitică, anume: *simbolicul, imaginarul și realul*.

Însă pentru a ne ține la primul, eu am enunțat că *adevărul este spus-mențiunea („dit-mention” – consonează cu dimensiunea) (cf. Lucrul*

freudian: „Eu Adevărul, eu vorbesc”, Scrieri, p.490), o mică linie și *d.i.t. („dit” – spus)* la început, *spus-mențiunea* în mod propriu spusă, mențiunea spusului *(simbolic = mențiune a spusului (sau spus-mansionului („dit-mansion”), mansion: casă a spusului...))*.

În acest gen Evangheliile, nu putem spune nimic mai bine, nu putem spune nimic mai bine despre *adevăr*...

este tocmai din asta că rezultă că acestea sunt Evanghelii

...nu putem chiar nimic mai bine din a face să joace *spus-mențiunea adevărului*, adică din a reîmpinge mai bine realitatea în *fantasmă*.

*(fantasma: $\$\Diamond a$ se susține din $\exists X\ \overline{\Phi X} \rightarrow \overline{\forall X}\ \Phi X$ și din coincidență a lui **a** și La)*

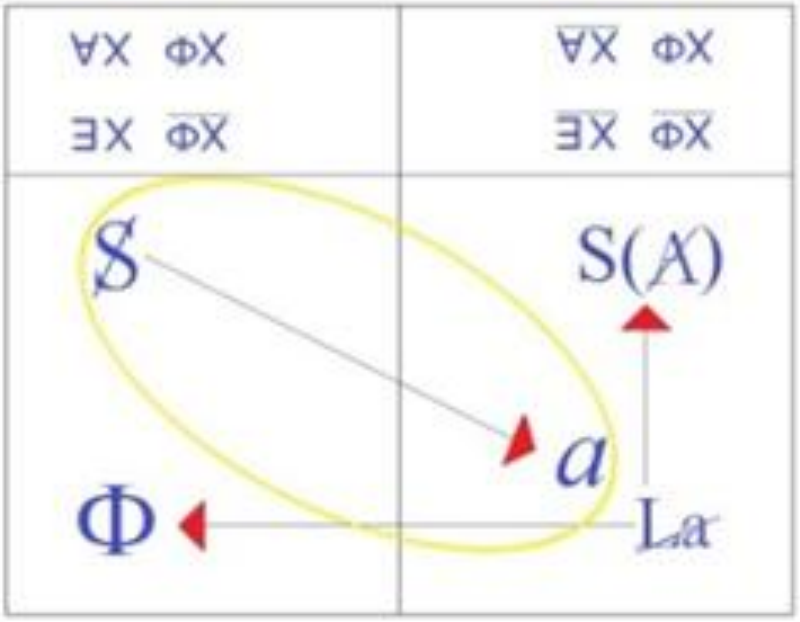

După tot, suita în mod suficient a demonstrat...

întrucât eu las textele, mă voi ține la efect

...că această *spus-mențiune* se susține.

Ea a inundat ceea ce numim *„lumea” („le monde”)* restituind-o la *adevărul* său *de gunoi („immondice” – gunoi, imunditate) ((a)-ul ca și deșeu)*.

Adică faptul că ea a *înlocuit („relayé”)* ceea ce romanul, zidar ca nici un altul, fondase dintr-un echilibru miraculos din universal, cu în plus în sfârșit „*băi de juisare*” pe care le simbolizează în mod suficient aceste faimoase „Terme” din care ne rămân bucăți căzute în ruină, despre care noi nu putem avea nici un fel de idee până la ce punct asta,

pentru ceea ce este din a juisa, asta era pomponul *(„le pompon” – ciucurele, buchetul, culmea) (Râsete)*!

Ce mai! Creștinismul a rejectat tot asta la *abjecția* considerată ca și *lume*, este tocmai astfel că nu fără o afinitate intimă la problema „*adevărului*” creștinismul subzistă.

Că el este „adevărata religie”, așa cum el pretinde, nu este o pretenție excesivă, și aceasta cu atât mai mult cu cât la a examina *adevărul* de aproape, este ceea ce putem *spune* din ceea ce este *mai rău*.

În particular faptul că în acest registru, cel al *adevărului*, atunci când intrăm acolo, nu mai ieșim absolut deloc. Pentru a minoriza adevărul, așa cum el o merită, trebuie să fi intrat în discursul analitic. Ceea ce discursul analitic delojează, pune *adevărul* la locul lui, dar nu îl zdrobește.

El este redus, dar indispensabil, totul este acolo și nimic nu va prevala contra acestei consolidări, în afară de ceea ce rămâne din „*Înțelepciuni*”, însă care nu au fost acolo înfruntate. Taoismul de exemplu, sau alte doctrine de salvare pentru care afacerea nu este de *adevăr*, ci de „*cale*”...

așa cum numele „Tao” o indică

...de „*cale*” dacă ele parvin la a prelungi ceva care acolo seamănă.

Este adevărat că povestioara lui Christ nu are după orice aparență, și așa cum am enunțat-o în clar...

cu însăși drept efect că... există oameni („gens”) care sun gentili, ei fac precum câinii, ei prind mingea și mi-o readuc, mi-a fost readusă

...*povestioara* spuneam eu așadar, se prezintă nu ca întreprinderea de a salva oamenii, ci ca și cea *de a-l salva pe Dumnezeu*.

(oamenii nu sunt în pericol în $\forall X \ \Phi X$*, însă este vorba despre a-l salva pe Dumnezeu ca și excepție:* $\exists X \ \overline{\Phi X}$*)*

Trebuie să recunoaștem că pentru cel ce s-a însărcinat de această întreprindere, Christ anume...

pentru cei care ar fi absolut surzi nu-i așa

...ei bine el a pus acolo prețul, este cel mai puținul pe care-l putem spune, și că rezultatul, trebuie prea bine să ne uimim că el pare să satisfacă.

Căci faptul că Dumnezeu este 3 *în mod indisolubil*, este de natură totuși să ne facă să prejudecăm că numărarea „1,2,3” îi preexistă. Din două lucruri unul:

-sau el nu numără decât după-lovitura revelației *christice*, și este ființa sa cea care ia din asta o lovitură,

-sau dacă 3-ul îi este anterior, este unitatea sa cea care este condamnată, de unde devine conceptibil faptul că *salvarea lui Dumnezeu* este precară, livrată în sumă la bunăvoința creștinilor.

Amuzantul este în mod evident...

v-am povestit deja asta, însă nu ați înțeles. Bun în sfârșit, deja v-am povestit asta...

amuzantul este că ateismul nu este sustenabil decât de clerici, mult mai dificil la laici a căror inocență în materie rămâne totală.

Reamintiți-vă voi acest biet Voltaire: era un tip deștept, agil, viclean, în mod extraordinar săltăreț, și absolut demn în sumă de a intra acolo, voi știți: *videază-buzunare*-le din față acolo, Panteonul acolo. *(Râsete)*

Freud, în mod fericit, ne-a dat o interpretare necesară...

care nu încetează să se scrie așa cum eu definesc *necesarul*

...o interpretare necesară a uciderii fiului ca și fondatoare a religiei grației.

El nu a spus chiar așa, însă el a foarte bine marcat faptul că era un mod de denegație care constituie o formă posibilă de *mărturie a adevărului*.

Este tocmai astfel că Freud re-salvează tatăl! Ceea în ce el îl imită pe Iisus Christ *(Râsete)*, în mod modest, fără îndoială, el nu pune acolo toată guma însă el contribuie acolo pentru mica sa parte, ca și ceea ce el este, adică „*un bun evreu nu chiar la pagină*”, aceasta este în mod excesiv răspândit *(Râsete)*, trebuie să îi regrupăm pentru ca ei să ia zăbala în dinți.

Cât timp oare asta va dura?

Pentru că, există totuși ceva ce aș vrea mai mult să apropii, privind esența creștinismului.

Voi azi acolo deasupra veți saliva din asta!

Pentru asta trebuie să reiau mai sus.

Sufletul – trebuie să citești Aristotel, voi știți că este o bună lectură – este în mod evident ceea la ce ajunge *gândirea mânerului*. Este cu atât mai mult *necesar* - adică *neîncetând să se scrie* – cu cât ceea ce ea elaborează acolo, gândirea spusă, în chestiune, acestea sunt gânduri asupra corpului. Corpul asta ar trebui să vă uimească mai mult! Ce mai...

În fapt este prea bine ceea ce uimește, ceea ce uimește știința clasică: cum anume asta poate el să meargă așa?

Adică totodată un corp, al vostru, nu contează care alt de altfel corp plimbător, este același lucru, voi sunteți la același punct, trebuie totodată:

ca asta să își fie suficient așa – ceva ce m-a făcut să gândesc așa, un mic sindrom pe care l-am văzut ieșind din ignoranța mea, în sfârșit care mi-a fost reamintit: faptul că dacă prin hazard lacrimile asta ar înceta, *ochiul asta nu ar mai merge foarte bine*. Aceasta este ceea ce eu numesc „*miracolele corpului*", asta se simte imediat deja.

Presupuneți că asta plânge mai mult, că asta face suc mai mult, glanda lacrimală, voi veți avea probleme, și pe de altă parte, este un fapt că asta *smiorcăie* – și pentru ce dracu? - din momentul în care în mod corporal, în mod imaginar sau în mod simbolic vi se merge pe picior: vi se „*afectează*" numim asta *(Râsete)*. Ce mai...

Ce raport există între această smiorcăială și faptul care implică a para la neprevăzut, adică „*faptul că ne barăm*"?

Este o formulă vulgară, însă care spune prea bine ceea ce ea vrea să spună, pentru că ea reunește în mod exact *subiectul barat* [Ś] din care aici voi ați auzit ceva consonanță. *Subiectul se barează* într-adevăr așa cum am spus-o și mult mai des decât la turul său.

Constatați, acolo doar, că există tot avantajul la a unifica expresia pentru *simbolic*, *imaginar* și *real*, așa cum – v-o spun între paranteze – o făcea Aristotel care nu distingea

mișcarea („le mouvement”) de αλλοίωσις [alloïosis],

schimbarea și *moțiunea („la motion”) în spațiu*,

aceasta era pentru el – însă el n-o știa – aceasta era pentru el: faptul că *subiectul se barează*.

În mod evident, el nu poseda adevăratele categorii, însă totuși el simțea bine lucrurile...

În alți termeni, importantul este că tot asta lipește suficient pentru ca acest corp să subziste, fără accident, cum se spune, *extern* sau *intern*, adică faptul că acest corp este luat drept ceea ce el se prezintă a fi: un corp închis *(o unitate)*, cum se spune.

Cine nu vede faptul că *sufletul*, aceasta nu este nimic altceva decât identitatea sa presupusă la el însuși *(a corpului, la corp)*, cu tot ceea ce gândim pentru a-l explica.

(dacă „gândirea este același lucru ca și ființa” atunci „sufletul” este principiul corpului: al unității sale, al unicității sale, al mișcării sale, al alterării sale (cf. Aristotel „De anima”). În discursul stăpânului (în același mod în care stăpânul comanda sclavii săi) gândirea este ceea ce comandă corpul (cu sufletul), ceea ce este „de partea mânerului” → semnificantul stăpân: S1 este la principiul oricărui discurs, comandă orice mișcare a corpului, îi ordonă (pune în formă) orice acțiune → sufletul este ceea ce face din corp un dispozitiv pulsional orientat spre căutarea „Binelui”)

Pe scurt *sufletul* este ceea ce gândim apropo de corp, *de partea mânerului*, și ne reasigurăm la a gândi că el gândește la fel, de unde diversitatea acestor explicații:

atunci când el este presupus a gândi *secret*, el are *secreții*,

atunci când el este presupus a gândi *concret*, el are *concreții*,

atunci când el este presupus a gândi *informație* el are *hormoni*, sau prea bine încă el se dedă *(„ s'adonne")* la A.D.N., ceea ce face אֲדֹנָי [ADoNaï], ADoNis *(Adonai: „Binele", Adonis: „Frumosul"). (Râsete)*

(a gândi concret → concreții, a gândi secret → secrețiii... gândirea este omogenă cu corpul (marcat din semnificant → obiecte(a)) și determină corpul în mișcările sale, în alterările sale, în producțiile sale, toate orientate spre căutarea „Binelui" (dispozitiv pulsional), → substanța sufletului este juisarea)

Tot asta pentru a vă aduce la aceasta...

ceea ce eu totuși am enunțat la început despre subiectul inconștientului, întrucât eu nu vorbesc în mod unic ca și asta, ca și când cântăm la fluier

...că este cu adevărat curios că nu este pus în cauză în psihologie, faptul că *structura gândirii stă pe limbaj*, care *limbaj*...

este tocmai acolo tot noul acestui termen de „*structură*", ceilalți *(„structuraliștii")*, calificați din această etichetă, ei fac din asta ce vor din asta

...însă eu ceea ce eu fac remarcat este faptul că *limbajul comportă o inerție* considerabilă, ceea ce se vede la a compara funcționarea sa la aceste *semne* pe care le numim *matematice: mateme*, în mod unic din acest fapt: că ele se transmit în mod integral.

Nu știm absolut deloc ceea ce ele vor să spună, însă ele se transmit. Nu rămâne mai puțin faptul că ele nu se transmit decât cu ajutorul limbajului, și aceasta este ceea ce face toată *clătinarea („la boiterie")* afacerii.

Că există ceva ce fondează *ființa*, aceasta este în mod sigur *corpul*, acolo deasupra Aristotel nu s-a înșelat. El a descurcat mult din asta, unul câte unul – *istoria animalelor* - însă el nu ajunge – citiți-l bine - să facă legătura cu afirmația sa.

Este vorba despre ceea ce el afirmă...

voi nu ați citit niciodată în mod natural „*De Anima*" în ciuda implorărilor mele

...însă ceea ce el afirmă este faptul că *omul gândește cu instrument, cu sufletul său*, adică așa cum tocmai v-am spus-o, eu aș putea s-o spun în rezumat rapid: *„mecanismele” (pulsionale) presupuse din care se suportă corpul său*.

(„omul gândește cu al său (a)me („âme” – suflet, „(a)me” – (a)îmi)”, S1 unificând obiectele(a) ca și dispozitiv pulsional → cu limbajul ordonând mecanismele „corpului de juisare” → „urmele” pe corp ale inscripțiilor (engrame) experiențelor de juisări trecute, după identificări succesive: α, β, γ, δ și cele patru obiecte(a))

În mod natural, fiți atenți: suntem noi cei care suntem din asta mecanismelor din cauza fizicului nostru...

însă fizicul nostru de altfel este un fizic deja la gară, pe o cale de garaj vreau să spun, pentru că, a existat fizica cuantică după: mecanismele asta sare...

...în sfârșit Aristotel, care nu intrase în defileurile mecanismului, asta vrea pur și simplu să spună asta, ceea ce el gândea despre asta. Așadar, „*omul gândește cu sufletul său*” asta vrea să spună că el *(omul)* gândește cu gândirea lui Aristotel, ceea în ce gândirea este în mod natural de partea mânerului *(în cadrul discursului stăpânului).*

Este evident că, încercasem totuși să facem mai bine nu-i așa? *(de la discursul stăpânului (Aristotel) la discursul științei)*

Aceasta este... există încă altceva înaintea *fizicii cuantice*, există *energetismul* și ideea de *homeostază*.

Însă tot asta ne-ar antrena – mda! – ne-ar antrena spre aceasta, ne-ar antrena spre aceasta faptul că *inconștientul este cu totul alt lucru (de la discursul științei la discursul analitic)*, și dacă eu am restrâns lucrul în jurul a aceasta a ceea ce am enunțat mai întâi, adică ceea ce am numit „*inerția în funcția limbajului*”, ceea ce face că orice *vorbire („parole”)* este această energie încă non prinsă într-o energetică, pentru că această energetică ea nu este prea comod de măsurat.

(vorbirea poate vehicula o energie de juisare ((a) inter-zis între S1→ S2→ juisare falică, sau cea a lapsusurilor, viselor...) non codificată prin structura lingvistică)

Pentru a face să iasă de acolo nu cantități ci *cifre*, care așa cum ele sunt alese, în sfârșit într-un mod – remarcați! - absolut complet arbitrar, ne aranjăm ca să rămână întotdeauna undeva *o constantă*, căci este tocmai acolo fundamentul energeticii, și prea bine aceasta nu este comod. *(cf. constantele fizicii (G, c, h, e, k, ...))*

(de la discursul stăpânului (gândire globală a ființei) la discursul științei (formalizare matematico-logică) ceva se pierde, căci însăși structura matematico-logică relevă de limbaj care nu poate „sesiza" decât partea formalizabilă a obiectului (litoral literal), însă obiectul el însuși acolo rămâne inert. Este ceea ce dă loc la scrierea unei litere „la locul" obiectului (cf. constantelor în fizică) și la depășirea discursului științific prin discursul analitic. Discursul analitic ia această literă (a) ca și punct de pornire într-un dispozitiv (a → $\mathcal{S}$: „spuneți tot ceea ce vă trece prin cap chiar dacă asta n-are nici un sens") care ajunge la producția de S1 „în grupuri" („en essaims" – roiuri).)

Pentru „*inerția*" în chestiune noi suntem forțați s-o luăm la nivelul limbajului el însuși.

Ce raport poate prea bine exista între

-articularea care constituie limbajul,

-și *o juisare* care se revelă a fi *substanța gândirii*, care face din această gândire, atât de ușor reflectată în lume prin știința tradițională, cea care face că Dumnezeu aceasta este *Ființa Supremă*, și că această Ființă Supremă nu poate – dixit Aristotel – să fie nimic altceva decât *locul de unde se știe care este Binele tuturor celorlalte*.

Asta face ceva care nu are mare raport cu *gândirea*, dacă noi o considerăm ca și înainte de toate dominată prin această *inerție a limbajului*.

(juisarea care poate fi reținută (juisare falică) prin „plasa", „lanțul", rețeaua limbajului, prin intermediul funcției falice care susținând $S_1 \rightarrow S_2$ ca pune un „sens" metaforic al obiectului pierdut (spus-mențiune), această juisare nu este cea care trebuie, cea pe care tentăm în mod indefinit să o re-suscităm prin grupuri („essaims" - roiuri) de S_1 prin

irupții ale „formațiunilor inconștientului” care vin să găurească discursul.)

Aceasta nu este foarte uimitor faptul că nu am știut cum *să strângem, fixăm, să facem să scheaune („faire couiner”) juisarea*, servindu-ne de ceea ce pare cel mai bun la a suporta ceea ce eu numesc *inerția limbajului*, aceasta este adică ideea de *lanț*, de capete de sfoară altfel spus, de capete de sfoară care fac cercuri și care, nu știm prea bine cum, se prind unele cu altele.

Eu deja v-am avansat odată asta, voi încerca bineînțeles s-o fac mai bine, apropo de o lecție despre care mă uimesc eu însumi, pe măsură ce avansez în vârstă, faptul că lucrurile de anul trecut îmi par de acum 100 de ani.

Era așadar anul trecut faptul că am luat drept temă formula...

pe care am crezut s-o pot suporta dintr-un nod bine cunoscut și pe care îl numim „*nodul borromean*”

...formula: „*Eu îți cer să refuzi ce îți ofer pentru că asta nu este asta*”.

Aceasta este o formulă în mod grijuliu adaptată la efectul său precum și toate cele pe care eu le proferez.

Vedeți „*L'étourdit*”, eu nu am spus: „*spunerea rămâne uitată...*”, eu am spus: „*faptul că spunem...*”.

Tot la fel aici eu nu am spus „*pentru că asta nu este decât asta*”.

„*Aceasta nu este asta!*”

-aceasta este strigătul pe unde se distinge *juisarea obținută* de *cea așteptată*,

-aceasta este unde se specifică ce poate să se *spună* în limbaj.

Negația are toată semănarea de a veni de acolo, însă nimic în plus.

Structura pentru a se branșa acolo nu demonstrează nimic decât că ea este din textul însuși al *juisării*, în calitatea în care la a marca din ce distanță ea ratează *(„elle manque”)* pe cea despre care ar fi vorba „*dacă asta era asta*” *(juisarea care trebuie)*, ea nu o presupune doar „*cea care ar fi asta*”, ea suportă din asta o alta. Iată!

(limbajul are aceeași structură ca și „lalimba” (generată prin combinatoria de α, β, γ, δ „ca și un limbaj”). Structura suportă juisarea care lipsește (a lipsi) („qui faut (faillir)” – care greșește, ratează (a lipsi)) și nu juisarea care trebuie (a trebui) („qu'il faut (falloir)”) sau ar trebui, cea căreia „lalimba” îi este textul însuși: tentative de a înscrie juisarea resimțită din experiențe trecute)

Această *spus-menționare (funcția falică)*...

acolo *eu mă repet*, însă noi suntem într-un domeniu unde întocmai legea este *repetiția*

....*această spus-menționare este spunerea lui* Freud, este chiar proba existenței lui Freud: peste un număr de ani va trebui din asta una *(Râsete)*.

Adineaori eu l-am apropiat așa de un mic prieten: eu l-am apropiat de Christ.

Bun, ei bine în mod evident, trebuie de asemenea ca noi să avem proba existenței lui Christ, ea este evidentă: aceasta este *creștinismul*.

Creștinismul este faptul pe care voi îl știți: aceasta este agățat acolo...

În sfârșit pentru moment avem „*Cele Trei Eseuri despre sexualitate*”, la care vă rog să vă raportați de altfel, din care va trebui să fac uzaj, așa cum am făcut altădată uzaj din aceste scrieri asupra a ceea ce eu numesc „*deriva*” – pentru a traduce *Trieb – deriva juisării*.

Da, tot asta în sumă, tot asta – eu insist acolo – aceasta este în mod propriu ceea ce a fost *colabat (turtire spontană sau provocată)* pe durata întregii antichități filosofice prin ideea de *cunoaștere*. Dumnezeu mulțumesc, Aristotel era suficient de inteligent pentru a izola în *intelectul-agent* ceea despre ce este vorba în funcția *simbolicului*. El pur și simplu a văzut că era acolo că – *simbolicul* – că este acolo că intelectul trebuia să acționeze.

Însă el nu era suficient de inteligent...

nu suficient pentru că neavând juisat de revelația creștină

...pentru a gândi *faptul că o vorbire*...

fie acesta și a sa însăși, la a desemna acest νοῦς [nouss] care nu se suportă decât din limbaj

...*privește juisarea*, care totuși se desemnează la el în mod metaforic peste tot, pentru că toată această istorie a *materiei* și a *formei*, ce anume este tot asta, ce anume asta sugerează ca și veche istorie privind copulația!

(sufletul face din corp un dispozitiv pulsional orientat spre căutarea „Binelui” → S_2 (forma) in-formează corpul (materia) în dispozitiv pulsional)

Asta *(revelația creștină)* i-ar fi permis să vadă, ei bine că aceasta nu este absolut deloc asta, că nu există nici cea mai mică cunoaștere, cel mai puținul pe care putem să-l spunem este faptul că *juisările ((a)-urile)* care suportă din asta *seamănul* (S_2), aceasta este ceva ca și spectrul luminii albe. Cu această singură condiție de a vedea:

-faptul că *juisarea* despre care este vorba *(lumina albă)* este în afara câmpului acestui spectru *(care nu are decât (a)-uri → „obiecte parțiale”, iluzie a curcubeului, lipsă a lui S_1 unificator: $S_2 \rightarrow a \rightarrow \not{S} \lozenge S_1$)*,

-faptul că este vorba despre metaforă *(„jouissance” – juisare, consonează cu „joui-sens” - juisează-sens)*,

-faptul că trebuie pus tot ceea ce este din *juisare*, falsa finalitate *(a viza S1 și a nu atinge decât (a))* ca și răspunzând la ceea ce nu este decât pură înșelare *(„fallace” – acțiune de a înșela cu voința de a dăuna)* a unei *juisări* care ar fi aptă raportului sexual *(înșelare care nu are de-a face decât la (a)-uri și nu atinge la Altul)*, și că sub acest titlu *toate juisările* nu sunt decât rivale ale finalității că asta ar fi dacă *juisarea* avea cel mai mic raport cu raportul sexual.

Eu tocmai vă voi repune din asta, așa, o mică șarjă *(„coulée”)* asupra lui Christ, pentru că era un personaj important și apoi pentru că asta vine acolo pentru a comenta *barocul*. *Barocul*: aceasta nu este pentru nimic faptul că se spune că discursul meu participă din *baroc*.

Eu tocmai vă voi pune o întrebare: ce importanță poate exista în doctrina creștină la faptul că acest Christ are un *suflet*?

Această doctrină nu vorbește decât despre incarnarea lui Dumnezeu într-un corp, trebuie prea bine ca *patima („la passion” – pasiunea)* suferită în această persoană să fi făcut juisarea unei alta.

Nu există nimic care aici lipsește, nu din suflet în mod notabil.

Christ-ul chiar resuscitat valorează prin corpul său, și corpul său este trucajul pe unde comuniunea la prezența sa este *in-corp-oraţie („in-corps-poration”)*, *pulsiune orală*, din care soția lui Christ – „*Biserica*” așa cum o numim – se mulțumește tare bine, neavând nimic de așteptat dintr-o copulație. *(Râsete)*

Tot ceea ce a răspândit efecte ale creștinismului, în artă în mod notabil...

și este tocmai în aceasta că eu reunesc acest barochism din care accept a fi îmbrăcat, nu-i așa

...vedeți mărturia cuiva care revine dintr-o orgie de biserici în Italia *(i.e. Lacan)*: totul este exhibiție de corp evocând *juisarea*, până la copulație aproape, încât dacă ea nu este prezentă, aceasta nu este pentru prune.

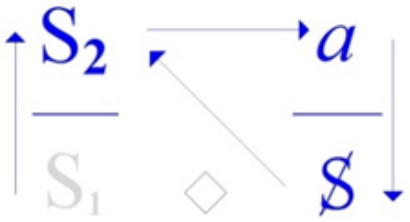

(o doctrină (S2) vizează juisarea în afară-sex care este cea a „obiectelor parțiale” ale „corpului fragmentat”, obiectele (a): oral, anal, vocal, scopic, producând ca și plus-de-juisare un subiect S, însă fără finalitatea S1 pentru a unifica din asta câmpul căci: $S \lozenge S_1$, → eterogenitate a ființei și a gândirii, a „gândirii” și a „gândirii”)

Ea *(copulația)* este la fel de în afara-câmpului pe cât ea o este în realitatea umană pe care ea o susține, pe care ea o susține totuși din *fantasme ($S \lozenge a$ în discursul **M**)* din care ea este constituită *(a →S în discursul **U**, cel al doctrinei creștine)*. Niciunde în nici o eră culturală această excluziune nu s-a mărturisit într-un mod mai nud.

Eu aș spune puțin mai mult...

și să nu credeți spunerile mele eu nu vi le dozez

...eu aș merge până acolo încât să vă spun că niciunde precum în creștinism opera de artă ca atare nu se adevereşte într-un mod mai patent drept ceea ce ea este dintotdeauna și pretutindeni: obscenitate.

(obscœnus: „de rău augur" (Bloch et v. Wartburg))

„Spus-mensiunea" obscenității (discurs U: $S_2 \rightarrow a \rightarrow \not{S}$) iată ceea prin ce creștinismul reanimă religia oamenilor.

Eu nu vă dau o definiție a religiei pentru că, nu există mai multă istorie a religiei decât istorie a artei. *Religiile* aceasta este ca și *artele*, aceasta este un coș de gunoi, asta nu au nici cea mai mică omogenitate.

Există totuși *ceva* în aceste ustensile pe care le fabricăm la cine mai bine mai bine *(nici o unitate (S_1) în obiectele substitutive ale lui **a**).*

Ceea despre ce este vorba aceasta este urgența...

pentru aceste ființe care din natură *(Sic)* vorbesc

...urgența pe care o constituie faptul că ele merg la *dedusul amoros* sub moduri excluse...

din ceea ce eu aș putea numi, dacă aceasta era conceptibil, la sensul pe care eu l-am dat înainte cuvântului „*suflet*", adică ceea ce face ca asta să funcționeze

...excluse din ceea ce ar fi *sufletul* populației, dacă eu îndrăznesc să suport din acest cuvânt ceea ce...

la a îi împinge acolo în mod efectiv dacă „*Asta*" era *sufletul* populației

...ar fi elaborabil prin ceea ce eu numesc „*o fizică*" care în ocazie nu este decât aceasta: *o gândire supozabilă la a gândi*.

Există acolo o gaură și această gaură se numește Altul, cel puțin este astfel că eu am crezut să pot s-o denumesc.

Altul în calitate de *loc* unde vorbirea din a fi *depusă*[15]...

voi veți fi atenți – nu-i așa? - la rezonanțe

---

[15] Cf „*L'étourdit*" (14.07.1972), *Alte Scrieri*, Seuil, p.490.: *„O limbă între altele nu este nimic mai mult decât integrala de echivocuri pe care istoria sa a lăsat acolo să persiste. (...) a făcut acolo depunere în cursul vârstelor."*

...fondează *adevărul* și cu el „*pactul*” care supleează la inexistența *raportului sexual* în calitatea în care

-el ar fi gândit, gândire, gândibil,

-discursul nu ar fi redus la a nu porni – voi vă amintiți din asta despre titlul unuia dintre seminarii – la a nu porni decât din seamăn[16].

Faptul că *gândirea* nu acționează în sensul unei științe decât la a fi presupusă la *a gândi*, adică faptul că ființa este presupusă a gândi, aceasta este ceea ce fondează tradiția filosofică pornind de la Parmenide. Parmenide greșea și Heraclit avea dreptate, aceasta este prea bine ceea ce se semnează la faptul că undeva Parmenide *(lapsus)*[17] enunță:

Οὔτε λέγει οὔτε κρύπτει [*outè legei outè kruptei*]: el nici nu mărturisește nu arată nici nu ascunde,

ἀλλὰ σημαίνει [*alla semaïnei*] : el semnifică,

repunând la locul său discursul mânerului *(al stăpânului)* însuși, din ceea ce el numește așa:

ὁ ἄναξ οὗ τὸ μαντεῖόν ἐστι τὸ ἐν Δελφοῖς [*o anax ou to manteion esti to en Delphoïs*] : prințul (mânerul) care profețește la Delphi.

[ὁ ἄναξ οὗ τὸ μαντεῖόν ἐστι τὸ ἐν Δελφοῖς, οὔτε λέγει οὔτε κρύπτει ἀλλὰ σημαίνει].

Cel mai neverosimilul, istoria nebună, cea care face în ce mă privește delirul admirației mele, eu mă pun în opt pe pământ când citesc Sfântul Toma (1224-1274), pentru că aceasta este în mod dur foarte bine făcut *(„foutu”).*

---

[16] Cf. seminarul 1970-1971: „Despre un discurs care nu ar fi al seamănului”

[17] Lapsus al lui Lacan, este vorba prea bine despre Heraclit (Fragmentul 93):

« ὁ ἄναξ οὗ τὸ μαντεῖόν ἐστι τὸ ἐν Δελφοῖς, οὔτε λέγει οὔτε κρύπτει ἀλλὰ σημαίνει. ».

„Zeul al cărui oracol este la Delphi nu revelă, nu ascunde, ci el indică.”

Pentru ca filosofia lui Aristotel să fi fost prin Sfântul Toma reinjectată în ceea ce am putea numi „*conștiința creștină*” dacă asta avea un sens, aceasta este ceva ce nu poate să se explice decât pentru că aceasta...

în sfârșit aceasta este ca și pentru psihanaliști: creștinii *au oroare de ceea ce le-a fost revelat*, și ei au prea bine dreptate! *(Râsete)*

Acest *abis („béance” – deschidere, interval)* înscris la statutul însuși al *juisării* în calitate de *spus-mensiune* a corpului, aceasta la ființa vorbitoare, iată ceea ce reizbucnește cu Freud prin acest test – eu nu spun nimic mai mult – care este existența vorbirii.

Acolo unde asta vorbește asta juisează, și asta nu vrea să spună că asta știe ceva, pentru că totuși, până la nou ordin, inconștientul nu ne-a revelat nimic despre fiziologia sistemului nervos – nu? - nici chiar despre funcționarea *„erecției” („bandage” din „bander” – a avea o erecție, a bandaja)* nici despre ejacularea precoce.

(cf. mai sus: „inconștientul este că ființa vorbind, juisează, și nu vrea nimic din asta să știe în plus, nu vrea din asta să știe absolut nimic”)

Pentru a sfârși cu această istorie a „*adevăratei religii*”, eu aș puncta totuși cât este încă timp faptul că Dumnezeu nu se manifestă decât din *Scrieri* care sunt zise „*Sfinte*”. Ele sunt „*Sfinte*” - în ce? - în faptul că ele nu încetează să repete eșecul...

citiți Solomon totuși, este maestrul maeștrilor, este „*senti-maestrul*” *(Râsete)*, un tip în genul meu *(Râsete)*

...eșecul tentativelor unei înțelepciuni căreia ființa i-ar fi mărturia.

Ei bine tot asta nu vrea să spună, micii mei prieteni, că nu au existat trucuri din timp în timp, grație cărora *juisarea*...

fără a o socoti nu s-ar ști să existe înțelepciune

...a putut să se creadă venită cu acest scop de a satisface gândirea *ființei*.

Atât doar că iată, eu adaug: acest scop nu a fost satisfăcut decât cu prețul unei castrări.

În Taoism de exemplu...

voi nu știți ce este, bineînțeles, foarte puțini o știu, în sfârșit eu l-am practicat, am practicat textele bineînțeles *(Râsete)*

...în Taoism este exemplul patent în practica însăși a sexului, trebuie să reții aruncarea sa pentru a fi bine.

Budismul el bineînțeles este exemplul trivial prin renunțarea sa la gândirea ea însăși.

Pentru că ceea ce există din cel mai bun în budism este Zen-ul...

și Zen-ul asta consistă la asta, la a ți se răspunde printr-un lătrat, micul meu prieten

...este ceea ce există din cel mai bun atunci când vrem în mod natural să ieșim din această „*afacere infernală*", cum spunea Freud.

1973.05.15. Seminarul 20, „Încă", lecția 12, „Cercuri de ață"

Aceasta este prea bine pentru asta că celelalte două pasiuni sunt cele care se numesc:

-iubirea, care nu are nimic de-a face – contrar la ceea ce filosofia a elucubrat – cu știința („savoir"),

(filosofia vizează pe Altul, S(Ⱥ)*-ul, pe care ea caută să-l completeze, însă ea nu atinge decât pe a în locul și în loc de* S(Ⱥ))

-și ura, care este prea bine ceea ce are cel mai mult raporturi cu ființa, ceea ce se apropie cel mai mult de asta, ceea ce eu o numesc „a ex-sista-ul". Nimic nu concentrează mai multă ură decât această „spunere" unde se situează ceea ce eu numesc ex-sistența.

...

Esențialul, eu vi l-am reamintit încă o dată apropo de inconștient: inconștientul se distinge...

între tot ceea ce a fost produs până atunci din discurs

...în faptul că el enunță aceasta, ceea ce este osul învățământului meu, faptul că:

Eu vorbesc fără a o ști.

E vorbesc cu corpul meu și aceasta fără a o ști.

Eu spun așadar întotdeauna mai mult decât eu nu știu din asta („que je n'en sais").

Este acolo că eu ajung la sensul cuvântului „*subiect*" în acest alt discurs *(discurs A)*:

ceea ce vorbește fără a o ști mă face „*eu*" *(„je"),* „*subiect*" *(„sujet") (subiect → supus („assujetti"))*, subiect al verbului *(„être" - a fi)* cert, însă asta nu este suficient la a mă face „*ființă*" *(„être")*.

Asta nu are nimic de-a face cu faptul că eu sunt forțat să pun în *ființă* în mod suficient din *știință („savoir")* pentru a se ține, însă nici o picătură în plus. Și aceasta este ceea ce până atunci am numit „*forma*".

În Platon, *forma* este această *știință* care umple *ființa*.

Forma nu știe din asta mai mult decât ea nu spune. *(identitate a ființei la ea însăși (consistență) → „tot poate fi spus")*

Ea este reală – tocmai am spus eu - în acest sens că ține *ființa* în tăietura *(„coupe" – tăiere, cupă)* sa, însă la margine rasă (nimic nu se pierde: nici un rest).

Ea este *știința ființei*. Discursul *ființei (Parmenide)* presupune că *ființa* știe, și aceasta este tocmai ceea ce o ține *(discurs M: S2 ține a).*

Există raport de *ființă* care nu poate să se știe, aceasta este tocmai el cel din care, în învățământul meu, eu interoghez structura în calitatea în care această *știință* – eu tocmai am spus-o – *imposibilă*, este prin acolo „*inter-zisă*".

(discurs A: S1, semnificanți asemantici, sunt tăiați din știință: $S_1 \lozenge S_2$)

...

...obiectul(a) nu este nici o ființă. Obiectul(a) este ceea ce presupune vidul unei cereri...

...

Așa cum am spus-o adineaori, se pare că subiectul își reprezintă obiectele inanimate, în mod foarte precis în funcție de aceasta, faptul *că nu există relație sexuală. Nu există decât corpurile vorbitoare* – am

spus eu – care își fac o idee despre *lume* ca atare.

Și la acest loc o putem spune: povestea, lumea ca atare, lumea ființei pline de știință, aceasta nu este decât un vis, un vis al corpului în calitatea în care vorbește: nu există subiect cunoscător. Există subiecți care își dau corelați în *obiectul(a)*, corelați de *vorbire juisantă* în calitate de *juisare de vorbire*.

...

Reciprocitatea, pentru a spune totul, *între subiect și obiectul(a) este totală*. Pentru orice *ființă vorbitoare*, cauza dorinței sale este în mod strict, în ceea ce privește structura, echivalentă dacă pot spune *pliului său*, la ceea ce am numit *diviziunea* sa *de subiect*.

Și este prea bine ceea ce ne explică faptul că atât de mult timp subiectul a putut crede că lumea știa din asta la fel de mult ca el, *aceasta este faptul că ea este simetrică*, aceasta este faptul că *lumea*, ceea ce am eu numit ultima dată *gândirea*, este echivalentul, este *imaginea în oglindă a gândirii*.

...

Matematizarea singură atinge la *un real*...

și este ceea în ce este compatibilă cu discursul nostru, discurs analitic,

...*un real care* în mod precis *se evadează (ex-sistă)*, care nu are nimic de-a face cu ceea ce cunoașterea tradițională a suportat, adică nu ceea ce ea crede: realitatea, ci prea bine *fantasma*.

Realul este misterul corpului vorbitor *(„parlant” – vorbind)*, aceasta este misterul inconștientului.

1973.06.26. Seminarul 20, „Încă”, lecția 13, „Șobolanul în labirint”

Grație cuiva care vrea prea bine să se consacre, așa, *periajului („brossage”)* a ceea ce eu vă povestesc – el este acolo în primul rând – eu am avut acum patru, cinci zile, trufa periată a elocuțiunilor mele aici, eu vorbesc despre cele din acest ana. Asta mă interesa pentru că după tot, sub acest titlu de *Encore (Încă)*, eu nu eram sigur de a fi în câmpul

pe care eu l-am curățat *(„déblayé” – măturat, plivit)* timp de douăzeci de ani, întrucât întocmai ceea ce asta spune era că asta putea dura *încă* mult timp.

La a-l reciti, eu am găsit că asta nu era chiar atât de rău – Dumnezeul meu – de a fi pornit de la aceasta, care îmi părea puțin subțire pentru primul dintre seminariile mele din acest an, aceasta este faptul că:

„*Juisarea Altuia (sau de Altul) nu era semnul iubirii*”.

Aceasta era o pornire. O pornire asupra căreia poate eu voi putea reveni azi închizând ceea ce deschideam acolo.

Eu am vorbit într-adevăr puțin despre *iubire*.

Însă punctul pivot a ceea ce eu am avansat acest an privește ceea ce este din asta din *știință*, despre care eu am accentuat faptul că exercițiul nu putea reprezenta decât o *juisare*.

Aceasta este tocmai acolo cheia, punctul turnant, și este ceea la ce eu aș vrea azi să contribui printr-un fel de reflecție asupra a ceea ce se face din tatonant în discursul științific, cu privire la ceea ce poate să se producă din știință *(„savoir”)* (S_2).

Merg drept la ceea despre ce este vorba.

Știința *(„savoir”)* este o enigmă, aceasta este o enigmă care ne este prezentificată prin inconștient, astfel cum el s-a revelat prin discursul analitic ($S_1 \lozenge S_2$):

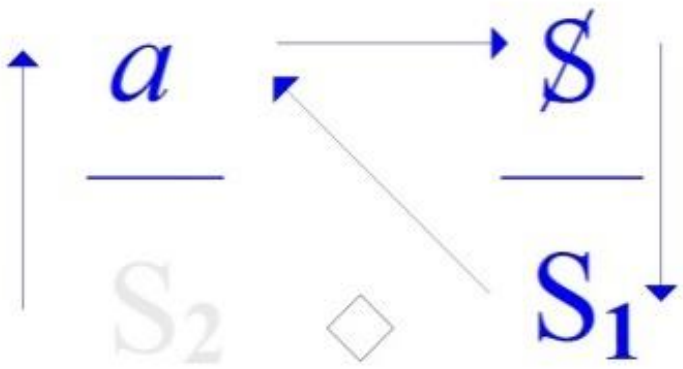

...și care se enunță pe aproape astfel: aceasta este faptul că pentru ființa vorbitoare *știința* este ceea ce se articulează.

(cel puțin în limbaj (gramatică) și chiar și în logică (matem))

De asta am fi putut să ne dăm seama de o bună bucată de timp, întrucât

în sumă, la a trasa căile științei, nu făceam nimic altceva decât să articulăm tot felul de lucruri care vreme de mult timp s-au centrat asupra *ființei*,

(trecând de la discursul stăpânului (M : $S_1 \rightarrow S_2 \rightarrow a \lozenge \not{S}$) gândire a ființei: Parmenide, Platon, Aristotel... la discursul științei (H : $\not{S} \rightarrow S_1 \rightarrow S_2 \lozenge a$): Descartes, Newton... unde articulăm o știință asupra ființelor (de la cosmologie la astronomie))

din care este evident că *nimic nu este* dacă nu în măsura unde *asta se spune că asta este*.

(Cf. Hegel: tot ceea ce este rațional este real, tot ceea ce este real este rațional)

S_2 eu numesc asta... Trebuie să știi s-o înțelegi: *este aceasta („est-ce”)* oare prea bine *despre ei („d'eux”)* că asta vorbește?

(S_2) vorbește ea despre Unul și despre Altul (este aceasta despre ei („est-ce d'eux?”) → despre raport)

Pentru că după tot, dacă noi pornim din limbaj, este în mod general enunțat că limbajul asta servește la *comunicare*. Comunicare „*apropo de ce?*” trebuie să ne întrebăm, apropo de care „*ei*”?

(ce anume este ceea ce se pierd de la discursul M la discursul științei (H) dacă nu imposibilul la a spune → ceea ce este inter-zis, pentru că „ex-sistând”)

Comunicarea implică referința. Atât doar că există un lucru care este clar...

eu iau acolo lucrurile prin foarte mica bucată a studiului științific al limbajului

...limbajul este efortul făcut pentru „a da seama” despre ceva care nu are nimic de-a face cu *comunicarea*, și care este ceea ce eu numesc *lalimba*. *(cf. seminarul despre Scrioarea furată, „Introducere”: combinatoria generată prin α, β, γ, δ, și „caput mortum”)*

Lalimba servește la cu totul alt lucru decât la *comunicare*.

...

Dacă este adevărat că *nu există raport sexual* pentru că pur și simplu *juisarea*, *juisarea Altuia* luat ca și corp, că această *juisare* este întotdeauna *inadecvată* :

-„*perversă*” de o parte, *în calitatea în care Altul se reduce la obiectul (a), (fantasma : $ ◊ a, în formulele ♂ ale sexuației:* ∃X $\overline{\Phi X}$ *)*

-eu aș spune „*nebună*” de cealaltă *(parte)*, pentru atât cât ceea despre ce este vorba este modul *enigmatic* din care se pune această *juisare a Altuia* ca atare.

Este oare că aceasta nu este tocmai din înfruntarea la acest *impas*, la această *imposibilitate* definind ca atare un *Real*, că este pusă la probă iubirea, în calitatea în care din partener ea nu poate realiza decât ceea ce eu am numit...

printr-un fel de *poezie* pentru a mă face înțeles

...ceea ce eu am numit „*curajul la privirea acestui destin fatal („au regard de ce destin fatal” – cu privire la acest destin fatal).*

(curaj de a susține funcția falică prin excepția ∃X $\overline{\Phi X}$ *atunci însăși când „nu există raport sexual”, și deci „ceea ce nu încetează să nu se scrie” → prin iubire: „ceea ce încetează să nu se scrie” (contingență a* Φ*)*

...

Eu nu aș împinge lucrurile mai departe în afară la a indica faptul că ceea ce eu am spus despre *ură* este ceva ce nu relevă din același plan din care se articulează dobândirea *(„la prise” – luarea, cucerirea)* științei *(„savoir”)* inconștiente, însă care, în ceea ce este din asta despre subiect, despre subiectul care, voi o remarcați, nu se poate ca el să nu dorească să nu știe prea mult asupra a ceea ce este din asta din această întâlnire în mod eminent *contingentă*, ca el să știe puțin mai mult, ca de la acest subiect el să meargă la ființa care acolo este prinsă, raportul ființei, al ființei la ființă, prea bine departe ca el să fie acest raport de armonie care dintotdeauna...

nu știm prea mult pentru ce

...ni-l menajează, ni-l aranjează, o tradiție căreia este foarte curios de a-i constata *convergența*:

-convergența lui Aristotel care nu vede acolo decât *juisarea supremă*,

-cu ceea ce tradiția creștină ne reflectă din această tradiție însăși ca și *beatitudine*, arătând pe acolo împietrirea sa în ceva care nu este cu adevărat decât o înțelegere de miraj.

Întâlnirea *ființei* ca atare, aceasta este prea bine acolo că prin calea *subiectului*, iubirea vine să abordeze, atunci când ea abordează...

Eu am pus în mod expres întrebarea: oare nu este acolo că apare ceea ce face din ființă, în mod precis ceva care nu se susține decât din a se „rata”?

Eu am vorbit despre „*șobolan*” *(„rat”)* adineaori, aceasta era tocmai despre asta că era vorba *(Râsete)*: aceasta nu este pentru nimic faptul că am ales șobolanul *(Râsete)*, aceasta este pentru că șobolanul, asta se *radiază („se rature” – se șterge, se taie cu o linie de creion) (Râsete)*, facem din asta în mod facil o unitate.

Și apoi faptul că de o anumită parte eu am văzut deja asta, într-un timp așa, eu aveam un portar atunci când eu locuiam pe strada *Pompei (rue de la Pompe)*: șobolanul, el nu-l rata – el – niciodată, el avea pentru șobolan o ură egală la ființa șobolanului *(Râsete)*.

Abordarea *ființei*, oare nu este tocmai acolo că rezidă ceea ce în sumă se adevărește a fi extrema, extrema iubirii, *adevărata iubire*, *adevărata iubire* se varsă *(„debouche” – ajunge, se destupă)* asupra urii, în mod sigur aceasta nu este *experiența analitică* cea care a făcut din asta descoperirea: modulația eternă a temelor asupra iubirii poartă din asta în mod suficient reflexia.

1973.07.00. Rezumat al seminarului „...Sau mai rău”

Sau mai rău... Însărcinat de conferințe: Doctor Jacques Lacan.

Titlu al unei alegeri. Altele se...maiînrăutățesc. Eu pun la a nu o face onoarea mea. Este vorba despre sensul unei practici care este psihanaliza.

Eu notez faptul că eu am dublat acest seminar, dintr-un altul intitulându-se din „știință a psihanalistului”, purtat din aerul de sarcasm pe care mi-l inspira Sainte-Anne unde eu făceam retur.

În ce anume titlul meu din Înalte-Studii justifică el că la Paris I-II căruia eu îi eram oaspele *(„hôte” – acest cuvânt poate avea două sensuri opuse, cel care dă sau cel care primește ospitalitatea)*, eu am vorbit despre Unul, aceasta este ceea mi s-ar fi putut întreba *(„demander” – cere)* întrucât aceasta a fost tacit.

Faptul că ideea din asta nu a venit nimănui, ține la avansul care mi se acordă în câmpul psihanalizei.

Cei pe care eu îi desemnez din a se...maiînrăutăți, aceasta este la Unul faptul că asta îi poartă.

La restul eu nu făceam gândire din Unul, ci pornind din spunerea că „există din Unul” *(„y a dl'Un” – acolo are din Unul)*, eu mergeam la termenii care demonstrează uzajul său, pentru a face din asta psihanaliză.

Ceea ce este deja în Parmenide, adică *(„i.e.” – „id est” în latină)* dialogul lui Platon, printr-o curioasă avangardă. Eu am indicat din asta lectura auditoriilor mei, însă au făcut-o ei? Eu vreau să spun: au citit-o ei ca și mine? Nu este indiferent la acest prezent raport *(„compte rendu”).*

Data discursului analitic indică de a aplica asupra unui real astfel încât ca și triunghiul aritmetic, *matematic* prin excelență, adică transmisibil în afara sensului, analiză din care Frege generează Unul al mulțimii vide, născut din timpul său -, adică unde el glisează la echivocul numelui numărului zero, pentru a instaura faptul că zero și unu, asta face doi. De unde Cantor repune în problemă toată seria numerelor întregi și retrimite numărabilul la primul infinit, *Aleph* numit, primul Unu altul la a reporta din primul tranșantul: cel care de fapt îl taie din doi.

Aceasta este prea bine ceea ce Leibniz presimțea cu monada sa, însă faptul că din lipsă de a o despietri de ființă, el lăsa în confuzia plotiniană, cea care profită la apărarea și ilustrarea stăpânului.

Aceasta este tocmai unde se...maiînrăutățesc analiștii care nu pot să se facă la a fi promovați ca și abjecție la locul definit din faptul că Unul îl ocupă de drept, cu această agravare că acest loc este cel al seamănului, adică acolo unde ființa *(„l'être")*... face litera *(„lettre")*, putem spune.

Cum anume s-ar face ei la faptul că aceasta este de partea analizantului că Unul se admite chiar dacă el este pus acolo la muncă (cf. mai departe)?

Ceea ce ei suportă încă și mai puțin, aceasta este indestructibilul lui Unu în știința modernă, nu faptul că acolo se menține universul, ci faptul că acolo constanța energiei face pivot până la punctul în care chiar refuzurile univocității prin teoria *cuantelor* nu refută această constanță unică, chiar faptul că probabilitatea promovează Unul ca și elementul cel mai aproape de natură, ceea ce este comic.

Aceasta este faptul că a se face ființa abjecției presupune analistul în mod altul înrădăcinat într-o practică care joacă dintr-un alt real: acela însăși pe care aceasta este miza noastră de a spune.

Și aceasta este alt lucru decît remarca că abjecția în discursul științific are rangul adevărului, nu mai puțin. Aceasta, manifest de la origine în isteria lui Socrate, și în efectele științei, la a reveni la lumina zilei mai devreme decât o putem imagina.

Însă ce să găsești la a relua din cel-mai-puțin-eul analiștilor, atunci când aceasta este tocmai din ce eu țin lovitura?

Pentru ce, din faptul că fiica voastră este mută, Freud a știut el să-și de-a seama?

Aceasta este despre complicitatea pe care noi tocmai am spus-o, cea a isteriei la știință. În rest chestiunea nu este cea a descoperii inconștientului, care în simbolic are materia sa preformată, ci a creației dispozitivului din care realul atinge la real, adică ceea ce eu am articulat ca și discursul analitic.

Această creație nu putea să se producă decât dintr-o anumită tradiție a Scrierii, a cărei articulații este de sondat cu ceea ce ea enunță din creație.

O segregare rezultă din asta, contra a ce eu nu sunt, chiar dacă o formare care se adresează la orice *(„tout")* om *(„homme" -bărbat)*, eu prefer

acolo, chiar dacă, la a urma formulele mele nu-orice *(„pas-toute”)* femeie ea include.

Acest nu că o femeie este mai puțin dotată pentru a se susține acolo, prea bine din contră, și întocmai din faptul că ea nu se...mairăutățește din Unul, fiind din Altul, la a lua termenii lui Parmenide.

La a spune în mod crud adevărul care se înscrie din enunțurile lui Freud asupra sexualității, nu există raport sexual.

Această formulă face sens din a le rezuma. Căci dacă juisarea sexuală se injectează atât de departe în relațiile celui care prinde *(„prend” – ia)* ființă din vorbire, - căci este tocmai aceasta ființa vorbitoare -, aceasta nu este că el nu are la sex ca și specificând un partener, nici un raport cunatificabil, aș spune eu pentru a indica ceea ce cere știința (și ceea ce ea aplică la animal).

În vreme ce dacă teoria cunoașterii nu a fost multă vreme decât metaforă a raporturilor bărbatului la femeia imaginată, aceasta este prea bine la a se opune acolo că se situează discursul analitic. (Freud respinge Jung)

Faptul că din inconsistența spunerilor antici despre iubire, analiza are sarcina de a face critica, aceasta este ceea ce rezultă din noțiunea însăși de inconștient în calitatea în care el se adeverește ca și știință *(„savoir”)*.

Ceea ce ne aduce experiența dispusă a analizei, aceasta este faptul că cel mai mic bias *(„biais” – linie oblică, diagonală, mijloc deturnat, indirect și abil pentru a rezolva o problemă, a atinge un scop, detur, artificiu, subterfugiu)* al textului spuselor analizantului ne dă o priză acolo deasupra mai directă decât mitul care nu se agreează decât din genericul în limbaj.

Aceasta este a reveni la starea civilă, însă pentru ce nu această cale de umilitate?

Dacă există solidaritate, - și nimic mai mult de avansat -, între non-raportul sexelor și faptul că o ființă este vorbitoare, aceasta este acolo mod la fel de valabil ca și rătăcirile conștiinței, de a situa presupusa cheie de boltă a vieții, ea însăși presupusă a fi idee reproductivă, atunci

când la fel de bine sexul se leagă la moarte.

De acest moment acolo, aceasta este în nodurile simbolicului faptul că intervalul situat dintr-un non-raport este de reperat în orografia *(disciplină ageografiei care consistă în studiul relefurilor și în particular al celui al munților)* sa, care din a face lume pentru om poate la fel de bine să se zpună zid *(„mur”)*, și procedând din (a)zid *(„(a)mur” – iubire)*.

De unde cuvântul de ordine pe care eu îl dau analistului de a nu neglija disciplina lingvistică în abordarea spuselor noduri.

Însă aceasta nu este pentru ca el să eschiveze după modul care din știință în discursul universitar face seamăn, ceea ce în acest câmp cernut ca și lingvistică, există din real.

Semnificantul Unu nu este un semnificant între alții, și el surmontează ceea în ce aceasta nu este decât din între-ei-ul *(„l’entre-d’eux”, consonează cu între doi-ul)* acestor semnificanți faptul că subiectul este supozabil, la spunerea mea.

Însă aceasta este unde eu recunosc faptul că acest Unu-acolo nu este decât știința superioară subiectului, adică inconștientă în calitatea în care ea se manifestă ca și ex-sistândă, - știința, spun eu, dintr-un real al lui Unu-absolut-singur, absolut-singur acolo unde s-ar spune raportul. În afară la aceasta faptul că nu avea decât zero de sens semnificantul prin care Altul se înscrie de la subiect a fi barat, S(Ⱥ), scriu eu asta.

Aceasta este tocmai pentru ce eu numesc nade Unii uneia dintre seriile laterale ale triunghiului lui Pascal. Acest Unu se repetă, însă nu se totalizează din această repetiție: ceea ce se sesizează din nimicuri de sens, fapturi de non-sens, de recunoscut în vise, lapsusuri, chiar și „cuvintele” subiectului pentru ca el să se avizeze că acest inconștient este al său.

Al său ca și știință, și știința ca atare afectează fără îndoială.

Însă ce? Aceasta este chestiunea unde ne-o înșelăm.

-Nu „al meu” subiect (cel pe care eu am spus acum un moment: că îl constituie în seamănul său, eu spuneam litera sa).

-Sufletul nu mai mult, ceea ce își imaginează imbecilii, cel puțin o lasă ei crezut atunci când regăsim la a-le citi acest suflet *cu* care omul gândește, pentru Aristotel, sufletul care reconstruiește un *Uexküll*, sub speciile unui *Innenwelt* care din *Umwelt* este trăsătura-portret.

Eu spun, eu, că știința afectează corpul ființei care nu se face ființă decât din vorbire, aceasta din a face bucăți juisarea sa, din a o decupa pe acolo până la a produce din asta căderile din care eu fac (a)-ul, de citit obiect mic a, sau prea bine abiect *(„abjet" consonează cu „abject")*, ceea ce se va spune atunci când eu voi fi mort, timp unde în sfârșit mi-o vor înțelege, sau încă (a)cauza *(„l'(a)cause" – consonează cu „la cause" – cauza)* primă a dorinței sale.

Acest corp nu este sistemul nervos, chiar dacă acest sistem servește juisarea în calitatea în care în corp el asamblează *(„appareille")* predația, sau mai bine juisarea de Umwelt luată în manieră de pradă, -cea care din Umwelt deci nu figurează trăsătura-pentru-trăsătură, așa cum persistăm s-o visăm dintr-un reziduu de veghe filosofică, a cărui traducere în „afect" marchează non-analizatul.

Este adevărat că munca (visului între altele) se trece de a gândi, de a calcula, chiar și de a judeca. El știe ce anume el are de făcut. Aceasta este definiția sa: el presupune un „subiect", aceasta este Der Arbeiter *(Muncitorul)*.

Ceea ce gândește, calculează și judecă, aceasta este juisarea, și juisarea fiind a Altuia, cere *(„exige" - pretinde)* ca Una, cea care din subiect face funcție, să fie pur și simplu castrată, adică simbolizată prin funcția imaginară care caracterizează impotența, altfel spus prin falus.

Este vorba în psihanaliză despre a eleva impotența (cea care dă seama de fantasmă) la *imposibilitatea* logică (cea care încarnează realul). Adică despre a completa lotul semnelor unde se joacă fatum-ul *(în latină, destin sau lovitură a sorții)* uman. Este suficient acolo să știi să socotești *(„compter" – numeri)* până la 4, cei 4 unde converg cele trei mari operații numerice, 2 plus 2, 2 ori 2, 2 la puterea 2.

Unul totuși pe care eu îl situez din non-raport, nu face parte din acești 4, aceasta întocmai din a nu face din asta decât mulțimea. Să nu-l mai

numim monada, ci Unu-spunerea în calitatea în care aceasta este din ea că vin să ex-siste cei care in-sistă în repetiție, din care trebui trei pentru a o fonda (eu am spus-o altundeva), ceea ce merge foarte bine la a izola subiectul celor 4, sustrăgându-i inconștientul său.

Aceasta este ceea ce anul lasă în suspans, după obiceiul gândirii care nu se exceptează din asta pentru atât din juisare.

De unde apare că gândirea nu procedă decât pe cale de etică. Încă trebuie pusă etica la pasul psihanalizei.

Unu-Spunerea, din a se ști Unu-tot-singur, vorbește el singur? Nici un dialog, am spus eu, însă acest nici-un-dialog *(„pas-de-dialog”)* are limita sa în interpretare, - pe unde se asigură ca și pentru numărul real.

Rezultă din asta că analiza inversează *(„renverse” – răstoarnă, face să cadă, suprimă, uimește, bulversează)* preceptul de: a bine face și a lăsa a spune, până la punctul în care a bine-spune-le satis-face, întrucât nu există decât la mai-mult-din-asta-a-spune că răspunde nu-suficientul.

Ceea ce limba franceză ilustrează din spusul: cât-mult(bine) *(„com-bien” – ca și-bine)*? pentru a face întrebare din cantitate.

Să spunem că interpretarea semnului dă sens efectelor de semnificație pe care bateria semnificantă a limbajului le substituie raportului care nu s-ar ști cifra.

Însă semnul în retur produce juisare prin cifrul pe care-l permit semnificanții: ceea ce face d-or-ința *(„d-és-ir”)* matematicianului, de a cifra dincolo de juisez-sens *(„jouis-sens” consonează cu „jouissance” – juisare)*.

Semnul este obsesie care cedează, face obcesie *(„obcession” – încetare de obiect)* (scris cu un c) juisării care decide dintr-o practică.

Eu binecuvântez cei care mă comentează din a se înfrunta la furtuna care susține o gândire demnă, adică: nu mulțumită de a fi bătută din potecile din același nume.

Să facă aceste linii urmă din feri-cire *(„bon-heur” – bună-oră)*, lor fără s-o știe.

1973.07.25. Declarație la „France-Culture” apropo de al 28-lea congres internațional de psihanaliză

FRANCE-CULTURE – Doctore Lacan, în acest moment are loc la Paris al 28-lea Congres Internațional de psihanaliză, nu sunteți invitat, nu sunteți acolo.

LACAN - Că nu aș fi invitat acolo nu vrea să spună că sunt absent. În măsura în care sentimentul mele are o cât de mică importanță acolo dedesubt, pot spune ca absența mea mă pune într-o situație privilegiată. Aceasta, în rațiunea greutății învățământului meu, care, cu întârziere fără îndoială, își face drumul lui, întocmai printre aceia care mă exclud, căci ei nu se privează din a-i face acolo cel mai mare împrumut.

Învățământ pe care îl primesc din experiența mea, adică din analiză, care este o experiență suficient definită și limitată pentru a permite s-o calificăm ca atare. Doar că pentru a putea vorbi despre ea, trebuie cel puțin să fii intrat în ea, ceea ce nu exclude faptul că, în anumite condiții, să fie dificil să te scoți de acolo. Acesta este motivul pentru care este de preferat ca analistul, care, din fericire, nu are toată partea acțiunii acolo, să știe ce face. Să știe ce face înseamnă să știe în ce discurs e prins, deoarece aceasta este ceea ce condiționează ordinea facerii de care el este capabil.

Am pronunțat cuvântul discurs, este o noțiune foarte elaborată, și elaborată fără îndoială pornind de la această experiență; totuși trebuie să admitem că douăzeci ani în care m-am lăsat învățat de experiență și m-am forțat să extrag ceva, douăzeci de ani, asta permite să elaborezi, ceea ce nu vrea deloc să spună că din asta scot o concepție a lumii. Ceea ce definesc este ceea ce se poate spune pornind de la această experiență, de la această experiență nou introdusă în câmpul experienței discursurilor umane, adică, de la ceea ce constituie un mod de legătură socială.

FC – Totuși nu sunteți singurul care să se fi interesat de discurs, nu e faptul analistului să se aplece mai în particular tocmai asupra formalismului analizei?

LACAN – Putem pune chestiunea în acei termeni, nu-i așa, e într-adevăr un punct de plecare, de altfel, e de altfel de acolo de unde a plecat ceea ce se găsește situat ca învățământ al meu. Analistul, a recunoscut el sau nu, ceea ce eu învăț, faptul că inconștientul este structurat ca un limbaj? Este formula cheie, nu-i așa, prin care am crezut că trebuie să introduc chestiunea: chestiunea este aceasta: ceea ce a descoperit Freud și ceea ce el a scos cum a putut din termenul de inconștient, asta nu poate, în nici un caz, să cuprindă în nici un mod ceea ce el însuși se găsește să fi pus în față: tendințele vieții, de exemplu, sau pulsiunile morții ; asta nu poate, în niciun caz, să fie identificat acolo; ceea ce Freud a descoperit este aceasta: că ființa vorbitoare nu își știe gândurile, el a folosit acest termen, însăși gândurile care o ghidează: El insistă că ele sunt gânduri, și, când îl citești, îți dai seama că acele gânduri, la fel ca toate celelalte, sunt caracterizate prin aceasta, că nu există nici un gând care să nu funcționeze ca și vorbirea, care să nu aparțină câmpului limbajului. Modul în care Freud operează, pleacă de la forma articulată pe care Subiectul său o dă la elemente ca și visul, lapsusul, cuvântul de spirit; el pune în față acele elemente, trebuie să citiți acele lucrări inițiale care sunt Știința Viselor, Psihopatologia vieții cotidiene sau doar ceea ce a scris despre cuvântul de spirit, pentru a vă da seama că, nu există nici unul dintre acele elemente, pe care să nu îl ia ca articulat de Subiect, și că pe această articulare însăși poartă interpretarea sa.

Noua formă pe care i-o substituie prin interpretare este, aș spune, de ordinul traducerii, iar traducerea, fiecare știe ce este, începem să ne interesăm de ea poate puțintel și din cauza mea, dar ce contează, e întotdeauna o reducție și există întotdeauna o pierdere în traducere; și tocmai acel lucru despre care este vorba, e de fapt, despre o pierdere; atingem, nu-i așa, că această pierdere este realul însuși al inconștientului, realul însuși pe scurt. Realul pentru ființa vorbitoare este faptul că se pierde pe undeva, și unde? Acela e locul unde Freud a pus accentul, se pierde în raportul sexual.

Este absolut fabulos că nimeni nu a articulat asta înainte de Freud de vreme ce e viața însăși a ființelor vorbitoare; că te pierzi în raportul sexual, e evident, e masiv, e acolo dintotdeauna și, după toate, până la

un anumit punct, am putea spune că asta nu face altceva decât să continue. Dacă Freud a centrat lucrurile pe sexualitate, e în măsura unde, în sexualitate, ființa vorbitoare bâlbâie. Multă vreme asta nu a împiedicat să imaginăm cunoașterea pe modelul acelui raport, într-atât încât el e visat și, cum tocmai am spus, visat vrea să spună acolo: bâlbâit, dar bâlbâit în cuvinte. Un profesor care a scris pe marginea învățământului meu a crezut să facă o descoperire spunând că visul nu gândește. E adevărat, el nu gândește ca un profesor. Înșală sau se înșală visul? Profesorul nu vrea să pună întrebarea visului pentru ca visul să n-o retrimită profesorului. Este ceea ce clarifică faptul că în timpul celei mai mari părți a istoriei ființa vorbitoare s-a crezut a fi în dreptul de a visa, nu a știut că se lăsa purtată de vis, în dreptul său fir. Enervant este că rămân de acolo lucruri total amăgitoare dar care păstrează aparență și psihologia în primul plan.

Fiecare să facă referință la viața lui, printre cei ce mă ascultă. Există, sau nu, sentimentul că există ceva care se repetă în viața lui, mereu același, și că este tocmai asta ceea ce este cel mai mult el. Ce este acest ceva care se repetă? Un anumit mod de a Juisa. Juisarea ființei vorbitoare care sunteți toți, cei care mă ascultați, se articulează, tocmai de aceea ajunge la stereotip, dar un stereotip care este, întocmai, un stereotip al fiecăruia. Este ceva ce mărturisește despre o lipsă într-adevăr esențială. Chiar și filosofii, este adevărat că ceva mai târziu odată cu Spinoza, au ajuns la asta, faptul că esența omului este dorința. Este adevărat că nu măsurau prea bine la ce lipsă dorința răspunde. La ceva, trebuie neapărat spus, nebun. La ceva la care, multă vreme am substituit perfecțiunea atribuită Ființei Supreme. Acest accent pe Ființă, este tocmai ceea ce este nebun acolo înăuntru; Ființa se măsoară lipsei proprie normei. Există norme sociale din lipsa oricărei norme sexuale, iată ceea ce spune Freud.

Modul de a sesiza ambiguitatea, alunecarea oricărei abordări a sexualității, favorizează, că acolo, pentru a mobila, ne repezim cu tot felul de notații care se pretind științifice și credem că asta clarifică chestiunea; e foarte remarcabil acest dublu joc al publicației analitice între ceea ce pot, la animale, detecta biologii și, pe de altă parte, aceasta,

care este pe de-a-ntregul tangibil în viața fiecăruia, adică faptul că fiecare se descurcă foarte rău pe subiectul vieții lui sexuale. Cei doi termeni nu au nici raport: de o parte este inconștientul, de cealaltă este o abordare științific valabilă, cea a biologiei.

Dar ceea ce ne dă analiza este că problema este personal pentru fiecare dintre ființele vorbitoare despre care am face mai bine să zicem ființe vorbite, ceea ce arată bine că este în limbaj locul unde se joacă afacerea pentru fiecare. Bineînțeles că așa cum mi s-a remarcat există afecte, dar tocmai din discursul care îl locuiește provine aprecierea justă a fiecărui afect la fiecare, iar asta pe de altă parte, se demonstrează din progresul obținut în câmpul analitic pe un afect atât de important ca angoasa.

Bun, să spunem ceva în plus: analiza nu este o știință, este un discurs fără de care discursul zis al științei nu poate fi ținut de ființa care a acces acolo de mai mult de trei secole; de altfel discursul științei are consecințe irespirabile pentru ceea ce numim umanitate. Analiza este plămânul artificial grație căreia încercăm să asigurăm ceea ce trebuie să găsim din juisare în vorbire pentru ca istoria să continue. Încă nu ne-am dat seama de asta și este din fericire pentru că în starea de insuficiență și de confuzie unde sunt analiștii puterea politică ar fi pus deja mâna deasupra. Bieți analiști, ceea ce le-ar fi răpit orice șansă de a fi ceea ce ei trebuie să fie: compensatori; în fapt este un pariu, este de asemenea o provocare pe care am susținut-o, eu o las abandonată la cele mai extreme riscuri. Însă, în tot ceea ce am putut spune, câteva formule fericite, poate, vor pluti, totul este abandonat în ființa umană, norocului.

FC - Ați fondat aceasta scoală, aveți elevi dintre care mulți de altfel v-au părăsit, unii pentru a fonda foarte recent al 4-lea Grup. Sunteți cineva pasionant de ascultat, pasionant de controversat, de urmat, după dumneavoastră care vă sunt continuatorii?

LACAN - Am, de ceva timp, fericirea să îmi dau seama că unii dintre cei care au rămas în jurul meu, nu numai au știut să înțeleagă, ceea ce am numit adineaori câteva formule mai mult sau mai puțin fericite, dar chiar de pe acum, știu să le dea mai mult decât un ecou: o urmare. Cu siguranță în curând ne vom da seama cum anume învățământul meu poate fi reluat sau continuat.

FC – E adevărat că primiți tocmai în acest moment de congres vizita congresiștilor?

LACAN - Da, am primit de acolo, bineînțeles câțiva, cum e obiceiul, când sunt în Paris.

FC - Psihanaliza a devenit acești ultimi ani în Franța ceea ce noi numim un fapt de cultură, știu că dumneavoastră contestați termenul.

LACAN - Da, contest termenul în întreaga măsura unde cel de natură, căruia i se opune, mi se pare la fel de contestabil. Ceea ce se numim un fapt de cultură este în sumă un fapt comercial, pentru a spune că analiza, asta se vinde bine? Vorbesc despre publicații, asta nu are absolut nimic de-a face cu analiza, putem îngrămădi atât cât vom vrea din acele colocvii, din acele mormane, din acele adunături de producții divers literare, este altundeva locul unde se face munca, se face în practica analitică ... pentru a avansa acolo un termen pe care regret că l-am avansat înainte dar mi se pare că e acolo esențial… ceea ce încerc să formez la lumina unei experiențe urmate în cotidian, este o Școală, cea pe care am intitulat-o drept freudiană ca atare. Este o școală în măsura în care va fi adecvată la ceea ce comandă structura atât de profund diferită a acelui discurs, structura care rezultă din discursul analitic.

1973.10.07. Prefață la ediția germană a *Scrierilor*

Sensul sensului *(the meaning of meaning)*, ne-am pus întrebarea din asta. Eu aș puncta de obicei că aceasta era din a avea din asta răspunsul, dacă nu era vorba pur și simplu acolo de o scamatorie *(„passez-muscade”)* universitară. Sensul sensului în practica mea se sesizează (*Begriff*) din faptul că el fuge *(„fuie” – scapă, se scurge)*: a înțelege ca dintr-un butoi, nu dintr-o fugă *(„détalade” – evadare, „détaler” – a scoate marfa expusă pe o tarabă („étal”), a se retrage dintr-un loc dintr-o dată și în contra voinței sale, a se salva)* . Aceasta este din faptul că el fuge (la sensul: butoi) că un discurs prinde sensul său, adică din faptul că efectele sale sunt imposibile la a calcula.

Culmea sensului, este sensibil că aceasta este enigma.

Pentru mine care nu mă exceptez de regula mea spusă mai sus, aceasta este din răspuns, găsit din practica mea, că eu pun întrebarea semnului semnului *(„au signe” – la semn)*: despre cum anume se semnalează că un semn este semn.

Semnul semnului, spune răspunsul care face pre-text la întrebare, aceasta este că nu importă ce semn face la fel de bine funcție de oricare altul, în mod precis din faptul că el îi poate fi substituit. Căci semnul nu are din portanță decât din a trebui să fie *descifrat*.

Fără îndoială trebuie ca din descifraj, suita de semne să ia sens.

Însă aceasta nu este pentru că o *spus-mensiune („dit-mension” – dimensiune)* dă celeilalte termenul său faptul că ea livrează structura sa.

Noi am spus ceea ce valorează măsura *(„aune” – veche unitate de măsură a lungimii, aproximativ 1,18 metri)* sensului. A ajunge acolo nu îl împiedică de a face gaură. Un mesaj descifrat poate rămâne o enigmă. Relieful fiecărei operații – una activă, alta suferită – rămâne distinct. Analistul se definește din această experiență.

Formațiunile inconștientului, așa cum eu le numesc, demonstrează structura lor din a fi descifrabile.

Freud distinge specificitatea grupului: vise, lapsusuri și cuvinte de spirit, din modul – același – din care el operează cu ele.

Fără îndoială Freud se oprește el atunci când el a descoperit sensul sexual al structurii. Ceea din ce în opera sa nu găsim decât suspiciune, este adevărat formulat, aceasta este faptul că din sex testul nu ține decât la faptul sensului, căci niciunde, sub nici un semn, sexul nu se înscrie dintr-un raport.

Aceasta este pe bună dreptate faptul că din acest raport sexual inscripția ar putea fi cerută *(„exigée” – pretinsă)*: întrucât munca este recunoscută, inconștientului, din cifraj, adică din ceea ce desface descifrajul. Poate trece drept mai elevat în structură de *a cifra* decât de *a socoti („compter” – număra)*. Încurcătura – căci aceasta este prea bine făcut pentru asta – începe la ambiguitatea cuvântului *cifru („chiffre” – cifră, sumă, total, cifraj, cod)*. *Cifrul fondează ordinul semnului*.

Însă pe de altă parte până la 4, până la 5 poate, să mergem până la 6 maxim, numerele – care sunt din real chiar chiar dacă cifrat – numerele au un sens, care sens denunță funcția lor de juisare sexuală. Acest sens nu are nimic de-a face cu funcția lor de real, însă deschide un întrevăzut *(„aperçu”)* asupra a ceea ce poate da seama despre intrarea în real în lumea „ființei” vorbitoare (fiind bine înțeles că *ea ține ființa sa din vorbire*). Să presupunem *(„soupçonnons” – suspicionăm)* că vorbirea are aceeași *spus-mensiune* grație la care singurul real care nu poate să se înscrie din asta, aceasta este raportul sexual.

Eu spun: „*presupunem*” *(„soupçonnons” – suspicionăm)*, pentru persoanele, cum se spune, al căror statut este atât de legat la juridic mai întâi, la seamănul de știință, chiar la știința care se instituie prea bine din real, încât ele nu pot nici măcar să abordeze gândirea faptului că aceasta este la inaccesibilitatea unui raport faptul că se înlănțuie intruziunea acestei părți cel puțin din restul de real.

...

Subiecții de un *tip* sunt așadar fără utilitate pentru ceilalți de același *tip*. Și este de conceput ca un *obsesional* să nu poată da nici cel mai mic sens la discursul unui alt *obsesional*. Chiar de acolo pornesc războaiele religiilor: *dacă este adevărat că pentru religie* – căci este singura trăsătură din care ele fac clasă, în rest insuficient – *există obsesie în lovitură*.

Aceasta este tocmai de acolo că rezultă că nu există comunicare în analiză decât pe o cale care transcende sensul, cea care procedă din *presupunerea unui subiect la știința inconștientă, adică la cifraj*. Ceea ce eu am articulat: din *subiect presupus a ști*.

Aceasta este tocmai pentru ce *transferul este din iubire*, un sentiment care ia acolo o atât de nouă formă încât ea introduce acolo subversia, nu faptul că ea este mai puțin iluzorie, însă faptul că ea își dă un partener care are șansa de a răspunde, ceea ce nu este cazul în *celelalte forme (religia și știința)*. Eu repun în joc *buna șansă („le bon heur”, „le bonheur” – fericirea, „la heure” - ora)*, în afară de faptul că această șansă, această dată ea vine din mine și faptul că eu trebuie s-o furnizez.

Eu insist: *aceasta este din iubire care se adresează științei („savoir”)*. Nu din dorință, căci pentru *Wisstrieb*-ul *(pulsiunea științei)* – era ea tamponul lui Freud – putem retrece: nu există din asta nici cea mai mică. Aceasta este din asta chiar până la punctul în care din asta se fondează pasiunea majoră la ființa vorbitoare, care nu este *iubirea*, nici *ura*, ci *ignoranța*. Eu ating asta din deget toate zilele.

Faptul că analiștii...

să spunem cei care doar din a se pune ca atare țin din asta folosirea, și eu o acord din acest singur fapt: în mod real

...faptul că analiștii...

eu o spun deci la sensul plin: faptul că ei mă urmează sau nu

...nu au înțeles încă faptul că ceea ce face intrare în matricea discursului aceasta nu este sensul ci semnul, iată ceea ce dă ideea care trebuie despre această pasiune a ignoranței.

Înainte ca *ființa* imbecilă *(cf. Parmenide)* să ia deasupra-ul, totuși alții – nu proști – enunțau din *oracol* faptul că *el nu revelă nici nu ascunde*: σημαίνει, *el face semn*.

Aceasta era la timpul de dinainte de Socrate, care nu este responsabil, chiar dacă el a fost isteric, de ceea ce a urmat: lungul detur aristotelician. De unde Freud, din a asculta socraticii pe care eu i-am spus, a revenit la cei de dinainte de Socrate, la ochii săi singuri capabili de a da mărturie despre ceea ce el regăsea.

Aceasta nu este pentru că *sensul* interpretării lor a avut efecte, faptul că analiștii sunt în adevăr, întrucât chiar dacă ar fi ea justă, efectele sale sunt incalculabile. Ea nu dă mărturie de nici o știință, întrucât la a o lua în definiția sa clasică, știința se asigură dintr-o posibilă previziune. Ceea ce ei au de știut, aceasta este faptul că există din asta una din știință care nu calculează, însă care nu muncește din asta mai puțin pentru juisare.

Ce anume din munca inconștientului nu poate să se scrie?

Iată unde se revelă o structură care aparține prea bine la limbaj dacă funcția sa este de a permite *cifrajul*.

Ceea ce este sensul din care lingvistica a fondat obiectul său izolându-l din asta: din numele de „*semnificant*”.

Aceasta este singurul punct din care discursul analitic are la a se branșa asupra științei, însă dacă inconștientul dă mărturie despre un real care îi este propriu, aceasta este în mod invers acolo șansa noastră de a elucida cum anume limbajul vehiculează în număr realul din care știința se elaborează.

Ceea ce nu încetează să se scrie, aceasta este suportat din *jocul de cuvinte („ne cesse, nécessité” - nu încetează, necesitat)* faptul că *lalimba a mea* a păstrat *dintr-o alta*, și nu fără motiv, certitudinea din care dă mărturie în gândire *modul necesității*.

Cum anume să nu consideri faptul că această *contingență*...

sau *ceea ce încetează să nu se scrie*

...nu este tocmai pe unde *imposibilitatea* se demonstrează...

sau *ceea ce nu încetează să nu se scrie*

...și faptul că un real de acolo se atestă care, pentru a nu fi din asta mai bine fondat, este transmisibil prin *fuga („la fuite” – scurgerea)* la care răspunde orice discurs.

1973.11.02. Intervenție la Congresul Școlii freudiene din Paris – La Grande Motte

Există un numit Emile Borel care a spus acolo deasupra lucrurile cele mai bune. Acesta este unul dintre foarte marii matematicieni ai epocii noastre, și dacă eu am un regret – voi nu vă puteți imagina ceea ce eu eram tânăr atunci când eu eram tânăr! El mi-a trimis un mic cuvânt după ce eu am scris „Timpul logic”, și eu ar fi trebuit să mă duc imediat *(„me ruer”)* la el. Aceasta pentru cei care ezită la a se duce imediat la mine – însă ca ei să nu se ducă imediat la mine decât atunci când eu le trimit un mic cuvânt, eu îi rog din asta! Asta nu mi se întâmplă deseori, eu trebuie să spun. Însă în sfârșit Emile Borel îmi trimisese un mic cuvânt; cum eu mă credeam foarte ocupat, eu nu mi-am dat seama de ceea ce aceasta era faptul de a primi un mic cuvânt de la Emil Borel. Eu am

făcut ca și o grămadă de imbecili – cărora eu nu le scriu micul cuvânt de altfel – eu nu m-am dus la Emil Borel.

Numerele, ele, sunt din real. Aceasta este tocmai asta asupra a ce pune accentul Frege.

Cum anume este faptul că ființe pradă la aceste jocuri ale imaginarului, care nu sunt nimic altceva decât ceea la ce eu tocmai am făcut aluzie apropo de reaua mea aventură cu Emile Borel, pentru ce anume este că aceste ființe acolo, la fel de bine pradă a imaginarului ca și nu importă ce animal, pentru ce anume este faptul că ele au acces la acest real care există în număr?

1973.11.03. Intervenție în ședința de lucru „Despre pasă". Congres al Școlii freudiene din Paris la Grande Motte

Acest culoar, această falie prin care am încercat să fac să treacă trecerea mea *(„ma passe")*, poate aș fi putut inventa una mai subtilă, însă trebuia nici prea mult să complici lucrurile, trebuia totuși să rămâi în ordinul a ceea ce se face. Aș fi putut să le cer să devină prestidigitatori de exemplu, însă vedeți ceea ce asta ar fi generat ca și oboseală! Nu, eu pur și simplu le-am cerut asta, și o repet, rezultatul este ceva absolut nou, ceva care, la nici unul dintre cei care s-au prezentat, nu a fost fără efect, efecte care sunt poate pagube, după tot, de ce nu? Însă pagube, așa cum noi suntem făcuți *(„foutus")*, noi alții ai speciei umane, pagubele este ceea ce ni se poate întâmpla din cel mai bine, Bun. Ei bine eu sunt acolo cu pagubele pe spatele meu, bun; și apoi după tot, asta nu este mai inutil pentru asta, întrucât, așa cum cineva mi-o făcea remarcat, dacă există cineva care își trece timpul său la a trece trecerea, acesta sunt prea bine eu.

1973.11.04. Congres al Școlii freudiene din Paris „La Grande Motte" – intervenție după „Concluzii ale grupurilor de lucru"

Când am luat cuvântul alaltăieri am spus că acest congres mi-a inspirat să nu fac discursul de concluzie care a devenit obișnuință să-mi impun, într-un câtva, și că ceea ce voisem, era să contribui la el, doar să

contribui; în numele a ce v-am împărtășit ceea ce nu putem spune că era vârful reflecției mele, dar în sfârșit ceea ce era, să spunem, ultima mea producție.

Mă găsesc bineînțeles în poziția în ciuda a toate de a spune aici un cuvânt care se prezintă ca și un vârf; aș vrea mult ca voi să considerați că acest vârf nu este o concluzie.

A fost înaintat un anumit număr de emisii despre care nu mi s-a părut neglijabil că printre ele a fost ridicată *(„brandie”)* „marele cuvânt” *(„la grande motte” – „La Grande Motte”, „motte” – movilă, „mot” – cuvânt)* fundamental al prostiei *(„connerie”)*. Cum există mulți, cei mai mulți, care nu au asistat la primele mele seminarii, mi-aș permite să reamintesc faptul că, în chiar primele mele adresări la ceea ce trebuie prea bine să numesc publicul meu, am avertizat că psihanaliza este un remediu contra ignoranței; ea este fără efect contra prostiei. Este cu adevărat acolo ceva fundamental. Noi nu aducem nici o înțelepciune; noi nu avem nimic de revelat. Nouă în calitate de analiști ni se revelă ceva, ceva ce are limitele sale. Și limita pe care o impune prostia, așa cum tocmai am spus-o, noi nu o vom depăși.

Ceea ce ne interesează nu este totuși absolut deloc această limită. Această limită este constituită prin funcția pe care am calificat-o drept imaginarul, iar singurele limite care ne interesează sunt de găsit în funcția simbolicului, adică ceea ce am definit ca fiind limbajul. Discursul așa cum l-am definit este ceva prin care, trebuie s-o spui, tot ceea ce este legătură socială este suportat. Nu există altă legătură între aceste ființe; suntem obișnuiți să le considerăm ca vii, însă nu este atât de sigur că ar fi asta ceea ce le definește în mod efectiv – vorbim mult, vorbim de-a lungul și de-a latul despre instinct de viață și, cum ne exprimăm, despre instinct de moarte; legătura certă, manifestă, între reproducerea sexuală și moarte este evidentă; sub acest titlu, problema de a ști ceea ce prezidează reproducerea, ceea ce se situează în germen prin raport la ceea ce se produce în soma, este primordială; că ar fi viața cea care ar fi prezentă în germen rămâne în mod absolut ambiguu; de ce nu la fel de bine reproducerea morții? Tocmai la acest nivel în orice specie sexuată se situează problema; și această problemă, eu nu o pun

decât pentru că dacă există ceva ce analiza ne permite să afirmăm, este faptul că această legătură, această conexiune între ceea ce este din sex și ceea ce este din moarte, este în mod foarte precis ceea în jurul a ce ne împotmolim fără încetare. Dacă nu ne scoatem din această pseudo-antinomie a vieții și a morții, nu vom avansa absolut deloc. Sunt acolo termeni care nu au decât o greutate de pură fascinație, și este tocmai fascinația cea în care cădem fără încetare atunci când înțelegem să prezentăm unul sau altul dintre acești doi termeni: viața de o parte, moartea de cealaltă.

Trebuie să ne neîncredem întotdeauna să avansăm în orice ar fi, cel puțin până acum, ceva care să meargă mai departe decât ceea ce a recunoscut Freud, anume în „Dincolo de principiul plăcerii". El a spus, cel puțin pentru un timp, maximul a ceea ce se poate spune. Să ne neîncredem așadar de fiecare dată când noi ne avansăm până la a mânui, deseori fără prudență, acei termeni. Este ceea ce mi s-a părut, de fiecare dată când în cursul acestor întrevederi termenul de moarte a fost avansat, că iese din nou din folosirea care i-a fost făcută aici în mai multe ocazii.

Că noi nu suntem, pentru noi, la nimic mai mult sesizabil decât angoasa de castrare, este cert. Atunci când încercăm să mergem dincolo, alunecăm, pentru că cu adevărat, noi nu întâlnim, în experiența noastră, în calitate de limită a prostiei, nimic care să releve în mod propriu de o înțelegere ca atare a morții.

...

Mi s-a pus între altele o întrebare – singura la care eu îmi propun să răspund – întrebarea de a ști dacă la fiecare dintre aceste discursuri pe care eu le-am propus ca și aparat de reperaj în ceea ce este din diversitatea legăturilor sociale, răspundea o logică diferită. Eu răspund da. În ceea ce am vrut să ofer ca și suport din ceea ce se utilizează din limbaj pentru a constitui legăturile sociale, în această specie de ființă care vorbește, este în mod sigur despre o diferență radicală între fiecare dintre aceste discursuri și discursurile conexe faptul că eu am vrut să vorbesc. Și eu gândesc că nu există o singură clipă a experienței noastre care să nu o confirme.

Este cert că ceea ce antrenează categorizarea acestor discursuri ca atare este ceva ce nu a fost posibil decât din cauza intrării în joc a discursului analitic. Dacă nu exista discursul analitic, nimic nu ar putea fi confirmat din diversitatea celorlalte trei. Nu există acolo decât efectul unei emergențe istorice, este adică din ceea ce, prin Freud, a emers dintr-o legătură nouă, eu spună nouă în calitatea în care este o emergență; este cert că nu este pentru nimic faptul că Freud nu a putut găsi acest mod major de a articula un anumit număr de lucruri decât la presocratici; este un termen care nu are în el însuși nici o valoare: presocraticii, prin definiție, nu dau mărturie despre o școală, despre o unitate de gândire; ei dau mărturie în mod cert, ca și multe altele, ca și alte tradiții, ca și tradiția taoistă de exemplu, despre primele eforturi de formulare a raporturilor ființei noastre cu ceea din ce noi suntem dotați, adică limbajul.

1973.11.13. Seminarul 21, „Incredulii rătăcesc", Lecția 1

Reîncep! Reîncep, întrucât crezusem să pot sfârși. Reîncep chiar, pentru că eu crezusem să pot sfârși. Este ceea ce numesc altundeva „trecerea" *(pasa, „la passe")*: credeam că trecuse *(„passé")*. Atât doar că iată, această creanță: „*eu credeam că trecuse*", această creanță mi-a dat ocazia să îmi dau seama de ceva. Este chiar așa – ceea ce numesc „*pasa*" *(„trecerea")* asta dă ocazia dintr-o dată să vezi un anumit relief, un relief a ceea ce am făcut până aici.

Și este tocmai acest relief cel pe care-l exprimă în mod exact titlul meu din acest an, cel pe care voi l-ați putut citi, eu sper, pe afiș, și care se scrie: *Non păcăliții rătăcesc („Les non-dupes errent")*. Asta sună nostim, nu-i așa? Este un mic aer *(„air")* al modului meu.

Sau pentru a spune mai bine lucrurile, un mic elan *(„erre" – alură, mod de a merge, elan)*, e, doi r, e.

Voi știți poate ceea ce asta vrea să spună, un elan? Este ceva ca și lansarea. Lansarea *(„la lancée" – impulsul, elanul)* a ceva, atunci când se oprește ceea îl propulsează și continuă să se miște încă.

Nu rămâne mai puțin de acolo că asta sună în mod strict în același mod ca și *Numele Tatălui („Les Noms du Père”)*, adică ceea despre ce am promis să nu mai vorbesc niciodată. Iată!

Aceasta în funcție de anumiți oameni pe care nu mai trebuie să-i calific, care în numele lui Freud, m-au făcut întocmai să suspend ceea ce proiectam să enunț despre *Numele Tatălui („Noms du Père”)*. Ce mai...

În mod evident, aceasta este pentru a nu le da în nici un caz reconfortul faptului că aș fi putut să le aduc anumite dintre aceste nume pe care ei le ignoră pentru că ei le refulează.

Asta ar fi putut să le servească. Și este tocmai la ce eu nu țineam în mod precis.

În orice mod, eu știu că ei nu le vor găsi doar singuri, că ei nu le vor găsi, așa cum ei au pornit pe elanul – e, doi r, e – pe elanul lui Freud, adică pe modul din care sunt constituite societățile psihanalitice. Iată!

Așadar, *Les non-dupes errent* și *Les Noms du Père* consonează atât de bine, care consonează cu atât mai bine cu cât în mod contrar, unei înclinații pe care o au persoanele care se cred literate la a face legături chiar atunci când este vorba despre un „*s*”, nu spunem „*les non-dupes z'errent*”, nu spunem nici „*les cerises z'ont bon goût*”, spunem: „*les cerises ont bon goût*” și „*les non-dupes errent*”. Asta consonează.

Asta, aceasta sunt bogățiile limbii.

Și eu aș merge chiar mai departe: este o bogăție pe care nu o au toate limbile, însă este prea bine tocmai pentru asta că ele sunt variate.

Însă ceea ce eu avansez din aceste întâlniri pe care le calificăm din *cuvânt de spirit*, poate că eu voi ajunge înainte de sfârșitul acestui an să vă fac să simțiți, să vă fac să simțiți puțin mai bine ceea ce este *cuvântul de spirit*.

Și chiar imediat voi avansa despre asta ceva.

În acești doi termeni puși în cuvinte, *Nume ale Tatălui („des Noms du Père”)* și *non-creduli care rătăcesc („des non-dupes qui errent”)*, aceasta este aceeași știință.

În cele două, aceasta este aceeași știință în sensul unde inconștientul este o știință din care subiectul poate să se descifreze.

Aceasta este tocmai definiția subiectului, cea pe care aici eu o dau, a subiectului așa cum îl constituie inconștientul.

El o descifrează, cel care din a fi *vorbitor* este în poziție de a proceda la această operație, care este acolo chiar până la un anumit punct forțată, până la faptul că el atinge un sens. Și este tocmai acolo că el se oprește, pentru că trebuie prea bine să te oprești.

Nu cerem decât asta, chiar!

Nu cerem decât asta pentru că nu avem timpul. Așadar el se oprește la un sens, dar sensul la care trebuie să ne oprim, în cele două cazuri, chiar dacă aceasta este aceeași știință, nu este același sens. Ceea ce este curios.

Și ceea ce ne face să atingem cu degetul imediat că nu este același sens, fie și numai din rațiuni de ortografie. Ceea ce ne lasă să bănuim ceva. Ceva căruia voi îi puteți vedea, de fapt, indicația în ceea ce eu, în câteva dintre seminariile mele precedente, am marcat din raporturile scrisului cu limbajul.

Nu vă mirați prea mult, în sfârșit, că aici eu las lucrul la starea de enigmă, întrucât enigma, aceasta este culmea sensului.

Și să nu credeți nici chiar că în ocazie nu rămâne acolo...

apropo de această apropiere, de această identitate fonematică, a *Numelor Tatălui („Noms du Père”)* și a *non-credulilor rătăcesc („non-dupes errent”)*

...să nu credeți că nu există din enigmă și pentru mine însumi, însă este prea bine tocmai despre asta că este vorba.

Este prea bine despre asta vorba, și despre aceasta: că nu există nici un inconvenient la ceea ce eu imaginez să înțeleg.

Asta clarifică subiectul în sensul unde eu l-am spus adineaori, și asta vă dă de lucru.

Trebuie prea bine s-o spun, pentru mine, nu există nimic mai ucigător decât să vă dau de lucru... dar în sfârșit, acesta este rolul meu!

Lucrul, toată lumea știe de unde asta vine, în limba unde vă pălăvrăgesc.

Voi poate ați auzit vorbindu-se despre asta: asta vine din *tripalium*, care este un instrument de tortură, și care era făcut de trei pioși. La conciliul din Auxerre s-a spus că nu convenea preoților și nici diaconilor, de a fi alături de acest instrument prin intermediul căruia *torquentur rei*, sunt *torturați* vinovații.

Asta nu convine ca preotul nici ca diaconul să fie acolo, asta le-ar face poate să aibă o erecție.

Este într-adevăr prea bine clar că lucrul, așa cum noi îl cunoaștem prin inconștient, aceasta este ceea ce face raporturi, raporturi la această știință din care noi suntem torturați, aceasta este ceea ce face din aceste raporturi *juisarea*.

Așadar eu am spus: nici o obiecție la ceea ce eu imaginez.

Eu nu am spus „*eu îmi imaginez*”. Sunteți voi cei care vă imaginați să înțelegeți.

Adică faptul că în acest *„voi... vă” („vous... vous”)*, voi imaginați că sunteți voi cei ce înțelegeți, însă eu nu am spus că eram eu, eu am spus *eu imaginez („j'imagine”)*.

În ceea ce privește ceea ce voi vă imaginați, eu încerc să temperez lucrul.

Eu fac tot ceea ce eu pot, în orice caz, pentru a vă împiedica.

Pentru că nu trebuie să înțelegi prea repede, așa cum deseori am subliniat-o.

Ceea ce eu am avansat, totuși, cu acest „*eu imaginez*”, apropo de sens, aceasta este o remarcă care va fi cea pe care o avansez acest an: este faptul că *imaginarul*...

orice voi veți fi înțeles din asta, pentru că voi vă imaginați să înțelegeți

...este faptul că *imaginarul*, aceasta este o *spus-mansiune („dit-mansion”)* – așa cum voi știți că eu o scriu – la fel de importantă ca și celelalte.

Asta se vede foarte bine în știința matematică.

Eu vreau să spun în cea care este învățabilă pentru că ea privește *realul* care vehiculează *simbolicul*.

Care nu-l vehiculează de altfel decât din faptul că ceea ce constituie *simbolicul* este întotdeauna cifrat.

Imaginarul este ceea ce oprește descifrajul, aceasta este sensul.

Așa cum eu v-am spus-o, trebuie prea bine să te oprești undeva, și chiar cel mai devreme pe care îl putem.

Imaginarul este întotdeauna o intuiție a ceea ce este de simbolizat, așa cum tocmai am spus-o, ceva de mestecat, de *gândit*, cum se spune. Și pentru a spune totul, o vagă *juisare*.

Masturbarea umană este mai variată decât credem, chiar dacă ea este limitată prin ceva ce ține la corp, la corpul uman, adică ceva ce, în starea actuală a lucrurilor...

însă întocmai aceasta nu este finită, se poate poate să vină alt lucru

...în starea actuală a lucrurilor, asigură dominanța lui οψις[18] *(„opsis” – punere în scenă, spectacol, teatru)*, în puținul pe care noi îl știm din asta despre acest corp, adică anatomia.

Această dominanță a lui οψις, aceasta este ceea ce face că totuși există întotdeauna din intuiție în ceea de la ce pornește matematicianul. Eu vă voi face poate acest an să simțiți nodul...

este prea bine cazul de a o spune

...nodul afacerii, apropo de ceea ce ei numesc...

vorbesc despre matematicieni, eu nu sunt din asta, eu o regret

...de ceea ce ei numesc *spațiul vectorial*.

1973.11.20. Seminarul 21, „Incredulii rătăcesc”, lecția 2

Pentru că acolo este absolut clar. Tot ceea ce el a scris: „Psihanaliză și Telepatie”, „Traum und Telepathie”, din care fac Dumnezeu știe ce rău

[18] Opsis: ceea ce este vizibil, dat privirii, fața, aparența.

uzaj oamenii care au izolat asta sub numele de „fenomene psy”, aceștia sunt escroci...

...

Așadar, ceea ce eu vreau în mod simplu, părăsindu-vă, *să accentuez*, este că există totuși ceva ce se vehiculează din finul adânc al timpurilor, și care se numește *inițierea*. *Inițierea* este ceea din ce noi avem resturi sub titlul ocultismului. Asta dovedește în mod simplu că este singurul lucru care, în cele din urmă, ne interesează încă în *inițiere*. Eu nu văd de ce nu aș da *inițierii*, pe care Antichitatea o cunoștea, în sfârșit, un anumit statut. Tot ceea ce noi putem întrevedea din faimoasele *„Mistere”*, și tot ceea ce poate să ne rămână din asta încă – în țări în mod etnologic situabile – din ceva de ordinul inițierii.

Este legat la faptul că undeva, cineva ca și Mauss nu-i așa, numise *Tehnici ale corpului*, eu vreau să spun că ceea ce noi avem și ceea ce *ne privește* în acest *discurs*, atât *analitic* cât *științific*, chiar *universitar*, chiar și cel *al Maestrului* și în tot ceea ce voi veți vrea... este că, ea se prezintă ea însăși – inițierea – atunci când privim lucrul de aproape, întotdeauna ca și aceasta:

-o apropiere, o apropiere care nu se face fără tot felul de ocoluri, de încetineli,

-o apropriere de ceva în care ceea ce este deschis, revelat, *este ceva ce, în mod strict, privește juisarea*.

Eu vreau să spun că nu este de negândit faptul că corpul – corpul în calitatea în care noi îl credem viu – să fie ceva mult mai complicat decât ceea ce cunosc anatomo-fiziologiștii. Există poate o știință a juisării, dacă ne putem exprima astfel. Inițierea în nici un caz nu se poate defini altfel.

Nu există decât o nefericire, aceasta este că în zilele noastre, nu mai există nici o urmă, absolut niciunde, *de inițiere*!

Iată!

Aceasta pentru a avansa ceea ce vreau să vă spun de la început: noi suntem ființe – voi ca și mine – în două dimensiuni, în ciuda aparenței. Noi locuim „Flatland”-ul cum se exprimă autori care au făcut un mic volum pe acest subiect, care par să aibă foarte multe dificultăți, în sfârșit, în a-și imagina ființe în două dimensiuni. Nu există nici o nevoie să le căutăm departe. Suntem noi toți.

Cel puțin este tocmai așa, cu adevărat, felul în care asta se prezintă. Cel mai bun lucru pe care noi am putea ajunge să-l facem, este în fapt ceea la ce ne limităm, ar fi totuși uimitor ca într-o adunare, acolo care este tocmai pe punctul de a scrijeli *(„scribouiller” – a scrie mediocru)*, să n-o pot face simțită: „a scrijeli”, este tocmai asta, este cel mai bun lucru pe care noi l-am putea face. Și este ceea ce a fost foarte bine articulat în faptul că, s-au găsit, în sfârșit, oameni pentru a proclama, într-o altă arie *(„aire”)*, „a.i.r.e” decât a noastră, că „cerneala savanților este foarte superioară sângelui martirilor”[19]. Există oameni care au îndrăznit să spună asta! Au îndrăznit să spună această evidență. Trebuie prea bine s-o spui, acesta din urmă: sângele martirilor, ce anume avem noi din asta? Subiecte de tablouri.

Aceasta cu structura obsesională pe care Freud a știut s-o recunoască în ceea ce nu face decât una: religia și arta. Mă scuz față de artiști... există poate câțiva, acolo, rătăciți în asistență, chiar dacă cred deloc ...mă scuz față de artiști, dacă asta le parvine: ei nu valorează mai mult decât religia. Nu este să spui mult.

Prostia...

pe care nu este prima dată că aici o evoc, așa că, o sper, voi nu vă veți simți vizați

...*prostia* este esența noastră, din care face parte aceasta faptul că întrebarea *(„demande” – întrebare, cerere)* voastră...

---

[19] Un Hadith al Profetului Mahomed anunță că „Cerneala savanților este mai sacră decât sângele martirilor.”

eu mi-am spart mult timp capul pentru a ști pentru ce voi erați atât de nemăsurat numeroși. În sfârșit cu forța de a mi-l sparge, o străfulgerare *(„éclair” – fulger)* a ieșit din asta

...întocmai întrebarea voastră, cea care vă grupează acolo, aceasta este: cum anume – din prostie – a avea o șansă de a ieși din asta.

Aceasta este chiar pentru asta că voi contați pe mine.

Atât doar că această întrebare, din *prostie* ea face parte din asta. Deci această întrebare la care eu cedez, o zi din mai mult...

să știți că aceasta nu este pentru că numărul vostru este mare faptul că întocmai eu voi încerca să fac seamăn. Aceasta este pentru că: nu el este mare, însă el este număr

...ceea în ce eu mă consacru la abjecția, eu trebuie să spun, cu care în acest loc eu mă confund.

Există un lucru pe care eu l-am numit *„la passe” („trecerea, pasa”)*, care se practică în Școala mea, în mod unic pentru că eu am vrut să tentez să-i am mărturia. Trebuie să fiu unde sunt, adică azi, pentru ca să văd prea bine eu însumi ceea ce este: să te consacri la a răspunde nu contează la cine, nu contează la ce, însă a răspunde ce?

Ceea ce răspunde discursul analitic, este asta: ceea ce voi faceți, tot ceea ce voi faceți este natura sa, dacă o putem spune, din structura sa, în mod mai exact, contrar la tot ceea ce s-a gândit până în prezent, printre specialiști – „*filosofi*” așa cum ei se numesc pe ei! – nu ignoranță, *ignoranța naturală* așa cum se exprimă Pascal.

...

Așadar, ceea ce răspunde discursul analitic, este aceasta: ceea ce voi faceți, mult departe de a fi fapt al ignoranței, este întotdeauna determinat, determinat deja prin ceva care este știință și pe care noi îl numim *inconștientul*. Ceea ce voi faceți, știe – *știe: ș.t.i.e. („sait” – știe, consonează cu „c’est” – este)* – știe ceea ce voi sunteți, știe „voi” *(„sait „vous”” – vă știe, consonează cu sunteți voi)*.

Ceea ce voi nu simțiți suficient...

în sfârșit eu nu pot s-o cred despre o adunare atât de numeroasă

...este până la ce punct acest enunțat, este ceva absolut nou.

Niciodată nimeni dintre marile *marionete comice („grands guignols”)* care s-au ocupat de problema *științei*...

și Dumnezeu știe că nu fără suferință *(„malaise”)* am pus în rang acolo pe Pascal de asemenea, care este cel mai mare dintre toate *marile marionete comice*!

...niciodată nimeni nu a îndrăznit acest verdict, despre care vă fac remarcat aceasta: răspunsul inconștientului, este că el *(răspunsul)* implică, este că el implică *fără iertare*, și chiar *fără circumstanțe atenuante*.

Ceea ce voi faceți este *știință*, în mod perfect determinată. Ceea în ce faptul că ea este determinată dintr-o articulație suportată prin generația de dinainte, nu vă scuză în nimic, întrucât aceasta nu este – *spunerea, spunerea acestei științe* – decât a o face „*știință și mai întărită” („ plus endurci” – devenit și mai dur, mai insensibil, mai rezistent, mai inveterat)*, dacă pot spune, „*știință dintotdeauna*” la limită.

...

Asta ar exprima în orice caz destul de bine raportul timpului cu această escrocherie care se desemnează cu numele de „eternitate”.

Timpul este poate decât asta, „*etrinitatea*” *(„étrinité”)* spațiului, ceea ce iese acolo dintr-o fixare *(„coincement” - încolțire)* fără remediu.

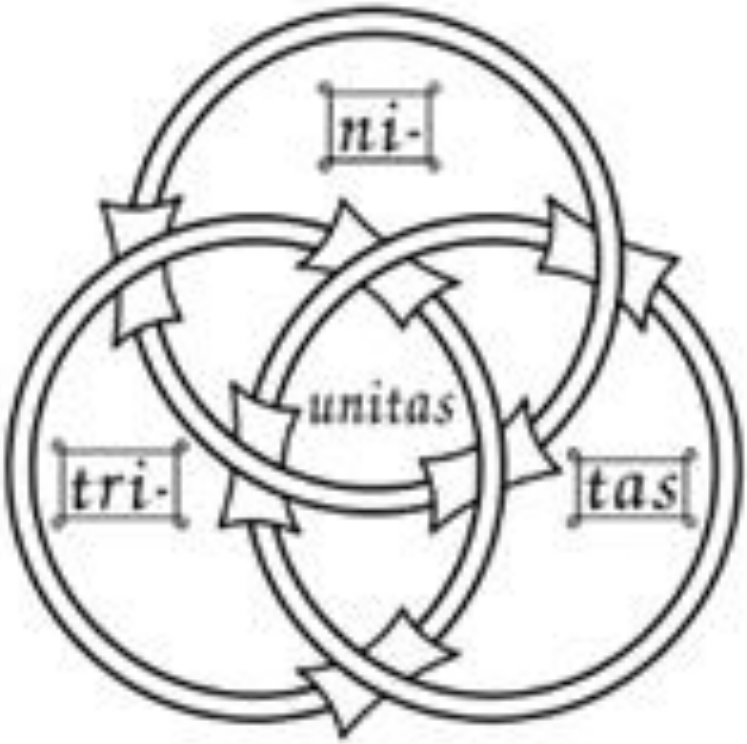

...

Există undeva, într-un articol spus *despre Cauzalitatea psihică*, un loc...

un loc în jurul căruia câteva persoane s-au scrimat unde eu înnod, întrucât despre aceasta este vorba, libertatea și nebunia, unde eu spun că una nu se concepe fără alta.

Ceea ce, bineînțeles tulbură, pentru că totuși, imediat ei gândesc că eu spun că libertatea este nebunia.

Întrucât pentru a nu mă face înțeles – pentru ce nu? – eu mă înțeleg acolo...

Atât doar că, ceea ce vreau să vă fac să remarcați la această ocazie, aceasta este faptul că interesul de a uni astfel în nodul borromean *Simbolicul* și *Imaginarul* și *Realul*, aceasta este faptul că rezultă din asta...

nu doar rezultă din asta, însă trebuie să rezulte din asta, adică faptul că dacă cazul este bun, voi îmi permiteți această abreviere văzută fiind ora unde noi ajungem

...dacă cazul este bun, este suficient să tranșezi unul oricare dintre cercurile de sfoară pentru ca celelalte două să fie libere unul de altul.

În alți termeni, dacă cazul este bun...

lăsați-mă să implic că este rezultatul bunei pedagogii, adică faptul că nu am ratat înnodarea noastră primitivă

...dacă cazul este bun, atunci când există unul dintre aceste cercuri de sfoară care vă lipsește, voi trebuie să deveniți nebuni.

Și aceasta este în asta faptul că în bunul caz, cazul pe care eu l-am numit libertate, aceasta este tocmai în asta faptul că bunul caz consistă.

Adică dacă este ceva din normal, aceasta este că atunci când una dintre dimensiuni vă clachează pentru un motiv oarecare, voi trebuie să deveniți cu adevărat nebuni. Și aceasta este tocmai acolo deasupra că eu aș vrea să sfârșesc pentru a vă arăta din asta interesul.

...

Putem crede că există un obstacol la aceasta ca eu să pun verdele la locul roșului pornind de la o poziție fixă a negrului, aceasta este totuși cazul. Aceasta este totuși cazul și aceasta este de asemenea ceea ce trebuie spus privind cele trei dimensiuni ale *Realului* nostru.

Acest *Real* asupra căruia ne interogăm la sfârșitul *Științei Viselor*, și ceea ce trebuie spus, ceea ce trebuie spus, aceasta este aceasta, aceasta este că dacă eu v-am enervat *(„barbés" – bărbierit, plictisit)* ultima dată cu această istorie a ocultului, aceasta este întocmai în aceasta, în aceasta ceea ce pentru Freud este într-un fel mărturisirea *(„aveu")* patentă, aceasta este că asupra celor 3 dintre aceste dimensiuni din care el ne denunță atât de bine două, ce anume este pentru Freud *Realul*?

Ei bine eu vă voi spune-o azi: aceasta este întocmai ocultul.

Și asta o este în mod precis în aceasta că el îl consideră ca și *imposibilul*.

Căci această istorie de ocultism și de telepatie, el ne previne, el insistă acolo, faptul că el nu crede acolo în nimic.

Cum anume este faptul că cineva ca și Freud a putut să urmărească în sfârșit, cu această obstinație, această umbră a acestui ocult pe care el îl considera ca și în mod propriu vorbind dintr-o cogitație de imbecili? Citiți-l bine și voi o veți vedea.

Ei bine! Interesul a ceea ce eu am vrut să vă avansez ultima dată, și a ceea ce eu nu v-am spus, decât prin fraza de la sfârșit: „*faptul că nu*

există din inițiere”, din care cei care au urechi au știut foarte bine să repereze că aceasta era singura frază interesantă, însă bun, aceasta este întocmai faptul că, pentru Freud, și aceasta este prea bine acolo ceva ce merită ca noi să privim acolo de două ori, el era credul *(dupe”)* din *Real*.

El era credul *(„dupe”)* din *Real* chiar dacă el nu credea acolo. Și aceasta este prea bine despre asta că este vorba.

Buna credulitate *(„dupe”)*, cea care nu rătăcește, trebuie să existe undeva un *Real* din care ea să fie credulă.

1973.12.18. Seminarul 21, „Incredulii rătăcesc”, lecția 4

Aș vrea să vă sugerez aceasta...

întrucât noi am pornit de la două puncte extreme

...eu vă propun, apropo de porunca *iubirii divine*...

pe care am evocat-o ultima dată interpelându-vă pentru a vă spune: „*da sau nu, asta face 2 sau 3?*”, voi vă amintiți poate, în sfârșit, cei ce erau acolo

...așadar eu o modific puțin: ce efect vă face asta dacă eu o enunț „*tu vei iubi aproapea ta ca pe tine însuți*”?

Asta face totuși să simți ceva, aceasta este faptul că acest precept fondează *abolirea diferenței sexelor*. Atunci când eu vă spun *că nu există raport sexual*, eu nu am spus că sexele se confundă, chiar departe de asta! Fără asta – totuși – cum aș putea eu chiar spune *că nu există raport sexual*, ce anume asta ar vrea să spună? Este important de situat. Voi nu ați făcut-o cu siguranță încă!

Așa, pentru a o situa într-un mod exact, eu fac o mică remarcă, întrucât azi mă comentez: *nu există raport sexual*, aceasta este din același ordin ca și ceea ce am concluzionat din a doua mea conferință, *cea care nu a fost chiar așa de înțeleasă*.

Am vorbit mult despre *ocult*...

și credeți-o prea bine, eu mă pun la același loc

...am vorbit mult despre *ocult* însă punctul important... au fost unul sau doi care au remarcat-o

...este faptul că eu am spus că nu există *inițiere*.

Este același lucru cu a spune: *nu există raport sexual*. Ceea ce nu vrea să spună că *inițierea*, asta ar fi raportul sexual, căci nu este suficient ca două lucruri să nu existe pentru ca ele să fie aceleași! Ce mai...

Este clar că iubirea, în sumă...

aceasta este tocmai acolo problema din care răsună *(„retentit”)* ceea ce eu am spus ultima dată

...aceasta este totuși un fapt, pe care-l numim *raportul complex* – aceasta este cel mai puținul pe care-l putem spune – *al unui bărbat și al unei femei*.

...

Eu aș vrea totuși ca voi să le priviți cu un mic puțin mai de aproape, așa, ca voi să faceți *(„foutiez”)* din asta ceva. Ce mai...

Ceea ce este important, adică faptul că ele sunt distincte, asta nu are întocmai importanță că ele sunt distincte decât în calitatea în care trebuie ca ele să facă 3. Ele consistă mai întâi și înainte de tot în *diferența* lor. Așa, dacă o mușcă mă pișca, eu v-aș scrie ceva la tablă la care eu nu am atât de multă dorință, văzut umorul meu de azi, de a da un statut special, adică de a vă pune asta într-o semnificanță care să fie mai mult decât schițată.

Iată: 2.

Eu nu voi pune în jur ceva care îl izolează, așa, care îl aseptizează prin precauție, eu îl pun absolut crud: 2, cifră a iubirii, nu-i așa? *„Ei sunt afară doi” („Ils sont hors deux”)* – eu v-am spus-o, aceasta este *lalimba*, în sfârșit, cea care exprimă *matematica*, nu-i așa?

2=1 sau 3

Ah! Asta este pur și simplu idiot. Însă aceasta nu este idiot dacă punem... acolo trebuie prea bine ca eu să pun câteva semne uzitate în logică, adică paranteza, și faptul că eu mă servesc acolo din semnul implicației echivalente, care este întocmai așa cum voi o știți ceea ce

fondează echivalența. La ce anume este aceasta echivalent? Aceasta este echivalent la asta faptul că 2 sau 1 este egal la 2 sau 3.

$$2 = 1 \vee 3 \Leftrightarrow 2 \vee 1 = 2 \vee 3$$

1974.02.19. Seminarul 21, „Incredulii rătăcesc”, Lecția 8

Așadar, dragă Rondepierre, eu v-am barbotat-o *(„barboté” – a forma bule într-un lichid pornind de la un gaz)*, nu-i așa? Eu v-am barbotat-o! Aceasta era dumneavoastră cel care o comandaserăți, însă eu am luat-o. Iată!

Așadar, ceea ce i-am scufundat lui Rondepierre, aceasta este o carte a lui Hintikka, care se numește „*Modele ale Modalităților*”.

Aceasta este o foarte bună lectură. Aceasta este o foarte bună lectură care este bine făcută pentru a demonstra ceea ce nu trebuie făcut.

În această privință, aceasta este utilă. Bun. Iată... Ce mai... Ce oră este?

Acest Hintikka este un Finlandez, logician, este pentru că el a făcut ceea ce nu trebuie făcut faptul că – așa cum tocmai v-am spus-o – el nu este foarte foarte foarte util. El este întocmai în mod particula demonstrativ. Dacă voi citiți ceea ce tocmai am scris la tablă

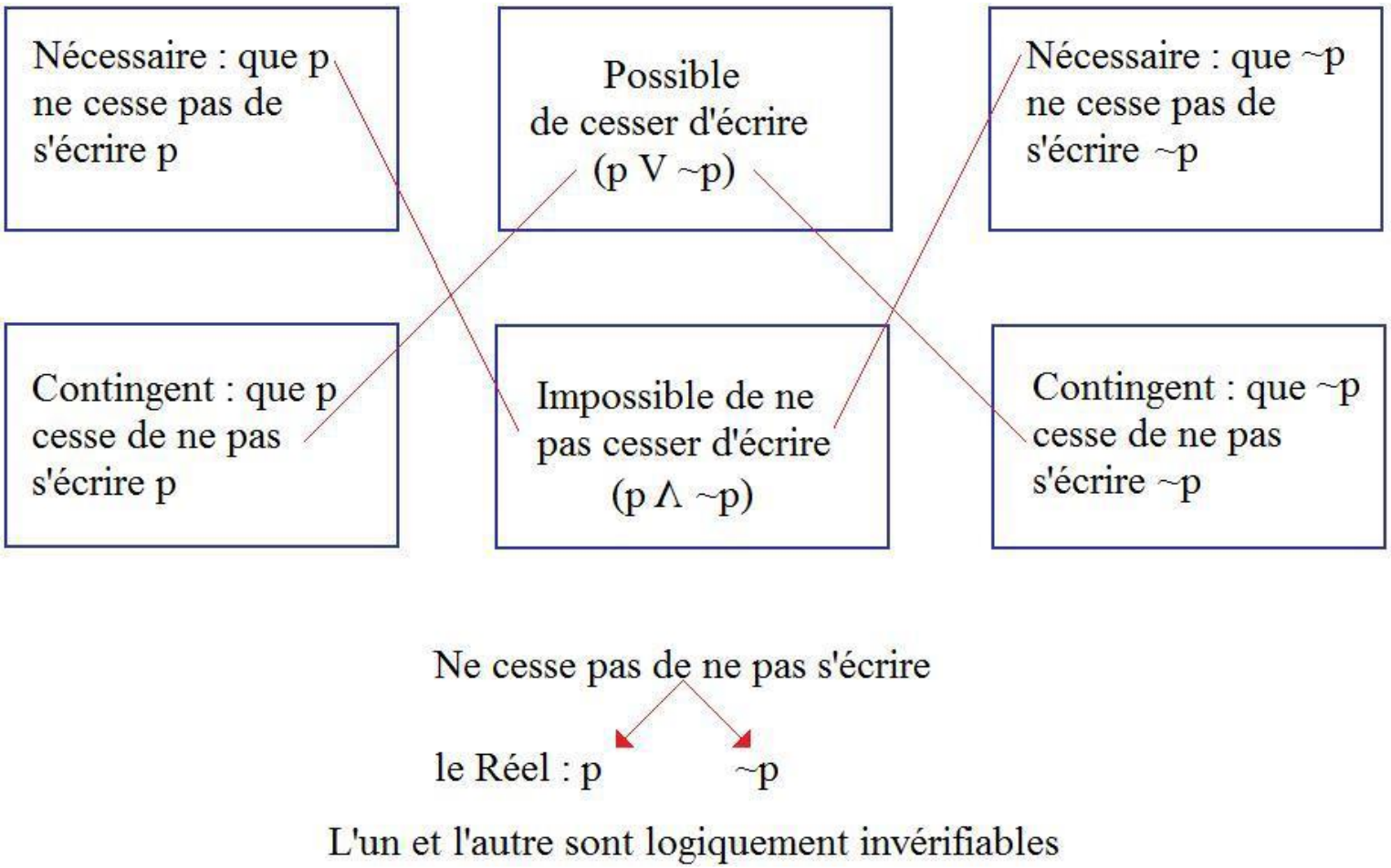

Voi vedeți poate unde anume asta se poate plasa, ceea ce nu trebuie făcut, voi o vedeți poate.

În sfârșit, voi o veți vedea mai bine atunci când eu voi fi spus din asta puțin mai mult. Ce mai...

Din contră – întrucât eu mai am un micuț minut – din contră, există un bun exemplu, un bun exemplu din ceea ce putem face.

Este o altă carte. Este o altă carte a aceluiași „Iaakko", asta se spune, s-ar părea – Jaakko Hintikka – Jacques, așadar se numește – Jaakko Hintikka a făcut o carte care se numește „*Timp și necesitate*", cu, ca și subtitlu, „*Studiu asupra teoriei modalităților a lui Aristotel*". Asta nu este rău.

Asta nu este rău și asta presupune...

eu nu o am decât de două zile

...asta presupune că cineva, Hintikka în chestiune, mă devansase...

mă devansase deja de mult timp cu privire la ce eu vă făceam să remarcați data trecută, faptul că *Organonul* lui Aristotel, asta merită osteneala să fie citit pentru că cel mai puținul pe care l-am putea spune,

aceasta este faptul că asta vă va sparge capul, și că ceea ce este dificil aceasta este prea bine de a ști...

la un *„deschizător” („frayeur”)*, așa cum eu l-am numit, ca și Aristotel

...aceasta este prea bine de a ști pentru ce a ales acești termeni-acolo și nu alții.

Iată! El i-a ales pe aceștia-acolo și nu alții pentru că...

Asta nu este posibil în cele din urmă: nu este posibil, să spui de ce dacă eu nu încep să articulez ceea ce am să vă spun azi.

Ceea ce am făcut ultima dată, în mod natural, nu este nimic. Trebui s-o faci!

În mod natural asta a trecut neobservat la – eu imaginez – mai mult decât o persoană, dar în sfârșit există câteva din asta care au marcat lovitura.

Bun. Așadar, dacă eu nu greșesc *(„erre” – rătăcesc)* – și eu nu am aerul – cum anume joc jocul *(„joue le jeu”)* care mă ghidează?

Asta face un verb, asta, *„jocjocul” („jouljeu”)*:

-tu *„jocijocul” („jouljeux”)*,

-asta continuă, asta ține lovitura la: *el „joacăjocul” („jouljeut”),*

-Și apoi după asta plutește: noi *„jucămjocul” („jouljouons”)*, sau verbul *„a jucajocul” („jouljouer”)*, asta nu poate să țină.

Asta dovedește că, nu se *„joacăjocul” („jouljeut”)* decât la singular. La plural, asta este îndoielnic, asta nu se *„conj(oc)ugă” („conjeugue”)* la plural *„jocjocul” („jouljeu”)*.

Și faptul că nu există plural nu împiedică faptul că există totuși mai multe persoane la singular. Există trei din asta, întocmai. Este tocmai în asta că se recunoaște 3-ul *Realului*, care așa cum eu deja am încercat să v-o fac să simțiți: el *este trei („est trois”)*, nu-i așa, și chiar *strâmt („étroit”)* ca și „*Poarta*”...

Așadar, ceea ce eu am făcut data trecută deplasa ceva. Ceva... Ce? Ceea ce eu pretind, tocmai, este că asta nu deplasează totul. Este chiar tocmai

acolo șansa mea de a fi *serios („sérieux”)*. Șansa mea de a fi *serios*, este că *seriosul nu strânge („serre”) totul*, el strânge de aproape seria.

Ceea ce avansez este aceasta: este *că există deja o logică*. Și este chiar tocmai ceea ce poate surprinde. Dacă Aristotel nu ar fi început-o *ea nu ar fi acolo deja*. Și atunci, eu ajung acolo și spun: este *știința Realului*. Eu o demonstrez tot timpul, este cazul s-o spun. Eu recunosc acolo 3-ul, dar 3-ul ca și *nod („noeud”)*. Draga mea „*structură*” – structura mea în nucă *(„à la noix”)* – se adeverește *nodul borromean*.

În mod natural, nu este suficient să-l numești, să-l chemi așa, pentru că, nu este suficient ca voi să știți că asta se cheamă *nod borromean* pentru ca voi să știți să faceți din asta ceva. Este cazul s-o spun, nu-i așa: „*trebuie să-l faci!*”.

Aici punctez o mică lumină asupra a ceea ce eu fac: întrucât tocmai de acolo am plecat, eu voi spune adevărul.

Asta dovedește deja că asta nu este suficient să-l spui, pentru a fi acolo în adevăr. Și eu avansez imediat unul dintre punctele-pivot a ceea în ce azi înțeleg să avansez, în ceea ce eu fac aici, ca analist, întrucât este de acolo că eu vorbesc: eu nu descopăr adevărul, eu îl *inventez*.

La care adaug că este tocmai asta, *știința*.

Pentru că lucru nostim, asta este bizar *(„marrant” – amuzant)*: nimeni nu s-a întrebat niciodată ceea ce era *știința*!

Eu nu mai mult!

În afară de prima zi în care, așa, prins de braț, în sfârșit, în această teză care – care între noi –

unde este Francois Wahl? Nu știu dar în sfârșit ce contează, el este poate acolo, el nu este poate acolo...

...dar în sfârșit dacă el este acolo eu fac remarcat că am promis într-o zi în mod public, așa – cedând unei presiuni tandre – că eu o voi republica, această teză. Eu am spus-o, asta le este suficient, la Seuil.

Pentru a o republica în mod natural ei nu încetau să-mi muște călcâiele la început, în momentul în care am scos „Scrierile”, pentru ca eu s-o

republic această teză, am spus în acel moment că nu voiam, mi-am schimbat opinia dar ei acum nu sunt grăbiți.

Scurt, ce contează! După toate am promis, dar dacă asta nu se realizează, nu-i așa, este evident nu din vina mea. În sfârșit este totuși așa că am fost mușcat de ceva care m-a făcut așa, încet, să glisez... spre Freud. Era ceva ce avea de atunci și deja, cel mai mare raport cu problema pe care o formulez azi.

Este singular – asta poate părea frapant, nu-i așa că să fie așa, apropo de psihoză, nu-i așa că am glisat spre această problemă a... că a trebuit Freud, în sfârșit pentru ca eu să mi-o pun cu adevărat, asta este: ce este știința?

Știința, asta are aerul de a descoperi, de a revela – cum se spune - ἀλήθεια (aleteia), mult-iubita mea, eu te arăt lumii complet nudă, eu te devoalez. Lumea nu poate de acolo dar, bineînțeles! Întrucât este despre ea că este vorba: când eu îl arăt acest adevăr-acolo – mult iubita – este ei că i-l arăt.

Dacă eu am spus că logica este știința realului, asta are prea bine evident un raport, un raport foarte strâns cu aceasta: că știința poate fi fără conștiință. Pentru că tocmai, asta nu se spune deloc, nu-i așa, că logica este știința Realului. Că asta nu se spune deloc, este totuși un semn, nu-i așa, este un semn că nu luăm asta drept adevăr.

Ceea ce există din curios este că, în lipsa de a o spune, nu suntem făcuți să spunem orice ar fi care să valoreze cu privire la ceea ce este logica. Asta se demonstrează pe parcurs, dar când o anunțăm, acolo la început, deschideți nu contează ce carte de logică, voi veți vedea ezitarea, confuzia. Este chiar absolut curios. Este cu siguranță de altfel tocmai pentru aceasta că Aristotel nu a numit absolut deloc Organonul său „Logică”, și el a reintrat în truc. Uimitorul este că el a numit asta Organon.

Oricum ar fi, știință – așadar – fără conștiință. Există cineva care a spus într-o zi – el se numea Rabelais – așa...

era cineva în mod cu totul particular ingenios, și este suficient să citești ceea ce el a scris pentru a-ți da seama. Să scrii ceea ce a scris Rabelais – este ca și pentru ceea ce eu spun – trebuie s-o faci

...„Știința fără conștiință – a spus el – nu este decât ruina sufletului”.

Ei bine, este adevărat. Este doar luându-l, nu așa cum îl iau preoții, adică faptul că asta face ravagii în acest suflet care așa cum fiecare știe nu există, dar asta aruncă sufletul pe pământ! Voi nu vă dați fără îndoială seama că: pentru a spune că asta aruncă sufletul pe pământ – adică faptul că asta îl face complet inutil – este în mod exact același lucru ca și ceea ce tocmai v-am spus spunându-vă că să revelezi adevărul lumii, este să revelezi lumea ei însăși. Asta vrea să spună că nu există mai multă lume decât suflet.

Și că prin consecință, în sfârșit, de fiecare dată când plecăm de la o stare a lumii, cum se spune, pentru a puncta acolo adevărul, ne punem degetul în ochi! Pentru că lumea, ei bine, asta este suficient deja s-o afirmi, este o ipoteză care ia cu sine tot restul, acolo inclus sufletul. Și asta se vede prea bine citind Aristotel: „Despre suflet”, este ca și pentru Hintikka, eu vă sfătuiesc din asta mult lectura.

Dacă există știință, dacă problema poate să se pună a ceea ce este știința, ei bine este absolut natural bineînțeles, ca eu să fi fost prins acolo, pentru că pacienta tezei mele, „cazul Aimée”, ei bine ea știa, pur și simplu ea confirmă, ea confirmă ceea de la ce voi înțelegeți că eu de acolo am pornit. Ea inventa, bineînțeles asta nu este suficient să asigure, să confirme că știința asta se inventează, pentru că – cum se spune – „ea debloca”. Atât doar că, este tocmai așa că bănuiala mea a venit de acolo. În mod natural, eu nu o știam!

Este prea bine pentru aceasta că trebuie un pas în plus în logică, și să îți dai seama că știința... contrar la ceea ce avansează logica epistemică, care pornește de la aceasta: de la ipoteza...

este chiar tocmai acolo deasupra că se sprijină măturarea care o constituie, este faptul de a vedea ce anume asta va da dacă voi scrieți, este tocmai așa că ei scriu acolo-înăuntru: știință de a, mic a – nu este chiar așa de rău ales, acest mic a, în sfârșit, este un hazard dacă este

același cu al meu – știință de mic a, ar trebui în mod evident să-l comentez, acolo el desemnează subiectul. Bineînțeles că ei nu știu că subiectul este ceea căruia micul(a) îi este cauza, dar în sfârșit este un fapt că ei îl scriu așa: S(a)

...logica epistemică pornește de la aceasta că știința este în mod forțat să știi adevărul.

Voi nu puteți să imaginați unde asta duce. La nebunii! Să nu fie decât aceasta, în falsul căreia se înscrie știința inconștientă: faptul că este imposibil să știi orice ar fi presupus adevăr ca atare, fără s-o știi. Eu vreau să spun să știi că știi de acolo. De unde rezultă că este absolut imposibil... nu este foarte dificil de obținut, dar în sfârșit există un matematician foarte simpatic, care se rupe de Hintikka, și care într-adevăr face foarte drăguța demonstrație – mi s-au comunicat de acolo notele – că știința care s-ar suporta din ceea ce nu știm că știm este în mod strict inconsistentă, în sfârșit imposibil de enunțat în logica epistemică. Mda...

Voi puteți acolo atinge cu degetul faptul că *știința*, asta se inventează! Întrucât această *logică* este o *știință*, o *știință* ca și o alta. Și acolo aș vrea să vă readuc puțin picioarele pe pământ, este pur și simplu să vă reamintesc ceea ce este știința inconștientă. Asta merită pe deplin titlul de știință, nu-i așa!

Și raportul său la *adevăr*, trebuie prea bine s-o spun, Freud se neliniștește din asta, este chiar până la punctul în care asta îl dă peste cap atunci când una dintre ale sale...

numeam asta *pacientă* la acel moment-acolo, nu găsisem încă termenul de *analizant*

...când una dintre pacientele sale îi aduce un vis care minte în mod deliberat. Este faptul că este tocmai acolo falia.

Există ceva în Freud, care preta la această confuzie pe care am făcut-o în cele din urmă, traducând *Trieb* prin „*instinct*”. Fiecare știe că instinctul este o știință presupusă naturală. Însă există ceva totuși care face un pliu, pentru ceea ce este din Freud, este instinctul de moarte.

Bineînțeles, eu am făcut un *mic pas* în plus decât el, dar este *în răul sens*,

el, se învârte în jur,

el își dă prea bine seama.

Trebuie ca voi să citiți pentru asta faimosul *Dincolo de principiul plăcerii*, ca prin hazard. În acest *Dincolo*... el se tracasează cum anume ceva al cărui modul este să rămână la un anumit prag: cea mai mică tensiune posibilă, este asta ceea ce place vieții, spune el.

Atât doar că, el își dă seama în practică că asta nu merge. Atunci el gândește că asta trece mai jos decât pragul. Adică faptul că această viață care menține tensiunea la un anumit prag, ea se pune dintr-o dată să lase, și că sub prag iat-o că sucombă, că sucombă până la a reuni moartea.

Este așa că în cele din urmă, el face să treacă lucrul. Viața este ceva care s-a ridicat într-o zi...

Dumnezeu știe de ce, este cazul s-o spun

...și apoi nu cere decât să facă retur, ca și tot restul.

El confundă lumea inanimată cu moartea. El este inanimat, asta vrea să spună că el este *presupus să nu știe nimic*. Asta nu vrea să spună nimic în plus pentru oricine dă sufletului echivalentul său de sens.

Însă acest fapt că el nu știe nimic, asta nu dovedește că el este mort. De ce anume lumea inanimată ar fi o lume moartă? Asta nu vrea să spună mare lucru, cert, însă să pui problema are de asemenea sensul său.

Oricum ar fi, corelativ la această problemă a lui *Dincolo de principiul plăcerii*, Freud înoată în aceasta, care este mult mai aproape de problema morții, adică a *ceea ce este*.

El pleacă...

el pleacă și apoi el lasă trucul, și este foarte iritant

...el pleacă de la problema *germenului* și a *soma*.

El o atribuie lui Weismann... Nu pot să mă întind: nu este absolut deloc asta ceea ce a spus Weismann. Cel care a pornit de la separația *germenului* și a *soma*, este un tip ce trăia puțin înainte, și care se numea Nussbaum. De altfel, pentru ceea ce voi faceți din asta, să rămânem din asta acolo, asta nu are mare importanță.

Ceea ce este important...

este ceea ce a mângâiat Freud în această ocazie

...este că nu există moarte decât acolo unde există reproducere de tip sexual. Este totul.

Dacă folosim termenul lui Aristotel, ὑπάρχειν-ul (uparkein) în chestiune, *a aparține la*, și dacă noi îl folosim în modul bun, în modul în care Aristotel îl folosește, adică fără să știe de ce capăt să-l prindă, noi vedem că sexul *ὑπάρχειν* (uparkein) aparține morții, cel puțin că moartea nu aparține sexului, și noi rămânem acolo, având în mână, în mod precis, mâneca prin care am prins lucrul. Ce mai...

Acolo unde falia se demonstrează în consecințele sale, este că în acest scop Freud...

sub acest pretext că există *ceva* în lume care arată că viața uneori merge la moarte

el reunește ceea ce este totuși dificil să elimini din sex – aceasta este juisarea – și că făcând alunecarea...

pe care el nu ar fi făcut-o dacă ar fi ținut ferm în mâinile sale nodul borromean

...el desemnează din „*masochism*” pretinsa conjuncție a acestei juisări, juisare sexuală, și a morții. Este un colaps. Ce mai...

Dacă există un loc în care clinica, practica, ne arată prea bine ceva...

și este tocmai pentru ce eu am felicitat, așa, la întoarcere, pe cineva care apoi s-a întors rău

...dacă există ceva care este prea bine evident, este că *masochismul* este *șic*. Este o știință, cert, o știință-a face, chiar!

Însă dacă există atunci o știință din care asta se atinge cu degetul că asta se *inventează*, că nu *este la îndemâna întregii lumi*, asta este prea bine tocmai acolo! Trebuie spus că personajul în chestiune...

acolo, pe care l-am felicitat la întoarcere

...nu era un clinician, însă el doar citise Sacher-Masoch.

Și este acolo că asta se vede...

că masochismul asta se inventează, și că nu este la îndemâna întregii lumi, că este un mod de a stabili un raport acolo unde nu există nici cel mai mic: între juisare și moarte

...este prea bine în mod clar manifestat prin faptul că – totuși! – nu punem acolo decât micul capăt al micului deget, nu ne lăsăm prinși așa în lucru.

Bun.

Așadar este ceea ce, totuși, permite totuși să închipuim portanța a ceea ce enunț, este faptul că *știința, știința* acolo unde noi o sesizăm pentru prima dată, așa, manevrabilă, manevrabilă pentru că *nu suntem noi cei care știm, nu suntem noi cei care știm*, că spune unul dintre elevii mei, și că el numește asta *non-știința*, bietul tip!

El își imaginează *că nu știe*! Ce nostimă poveste...

Însă noi *știm* toți, pentru că toți ne inventăm un truc pentru a astupa gaura în *Real*.

Acolo unde nu există raport sexual, asta face *„gauromatism” („troumatisme” – consonează cu „traumatisme” – traumatism)*.

Inventăm! Inventăm ceea ce putem, bineînțeles!

Când nu suntem isteți, inventăm masochismul. Sacher-Masoch era un prost! Trebuie de asemenea să vezi cu ce pensete...

în sfârșit nu-i așa, persoana care voia prea bine să joace lucrul, așa, pentru a-i răspunde

...cu ce pensete ea îl lua, Sacher-Masoch-ul! Ea nu știa ce să facă din asta. El nu avea decât „Le Figaro” (Frizerul) pentru a se exprima, asta este să spui totul! În sfârșit, să lăsăm Sacher-Masoch! Există științe mai inteligent inventate.

Și este prea bine în asta că spun că *Realul*, nu doar acolo unde există o gaură asta se inventează, dar și că nu este de negândit că este tocmai prin această gaură că noi avansăm în tot ceea ce noi *inventăm* din *Real*, ceea ce nu este nimic.

Pentru că este clar că există un loc în care asta merge, *Realul*, este atunci când noi îl facem să intre ca și 3, acest lucru bastard, pentru că este sigur că este dificil să manipulezi în mod logic această conotație „3” pentru *Real*.

Tot ceea ce noi știm este că „1” conotează foarte bine *juisarea*, și că „0” asta vrea să spună „*nu există din asta*”: ceea ce lipsește, și că dacă 0 și 1 asta face 2, nu este asta ceea ce face mai puțin ipotetică conjuncția juisării de o parte, cu juisarea de alta. Ce mai...

Nu doar că asta nu o face mai sigură, dar asta o aruncă în abis. Într-o lume nici făcută nici de făcut, o lume total enigmatică, din momentul în care încercăm să facem să intre acolo acest ceva care ar fi modelat pe *logică*, și din care s-ar fonda faptul că în specia zisă umană suntem sau *bărbat* sau *femeie*.

Este în mod foarte special tocmai ceea în contra a ce se ridică experiența. Și nu am nevoie să merg mai departe: cineva mi-a raportat nu mai multe decât acum câteva ore, întâlnirea sa cu un șofer de taxi... asta aleargă străzile, nu-i așa, este cazul s-o spun – despre care nu doar îi era imposibil persoanei care vorbea, să spună dacă era un bărbat sau o femeie, dar că chiar ea i-a l-a întrebat și el nu i-a putu răspunde. *(Rîsete)*

Atunci când spun că asta aleargă străzile, nu este nimic! Și este chiar tocmai de acolo că Freud pornește. El pornește, așa, în comentariu, experiența nu-i este suficientă pentru că el trebuie să se agațe puțin peste tot de știință, nu-i așa? Demonstrăm că nu există nimic care să semene mai mult unui corp masculin decât un corp feminin, dacă știm să privim la un anumit nivel, la nivelul țesuturilor, nu-i așa? Asta nu împiedică că un ovul nu este un spermatozoid, că este tocmai acolo că acționează trucul sexului.

Este absolut superfluu să faci remarcat că pentru corp asta poate să fie ambiguu, ca și în cazul șoferului de adineaori. Este absolut superfluu pentru că vedem prea bine că ceea ce determină, nu este nici chiar o știință, este o spunere. Aceasta nu este o știință decât pentru că este o spunere în mod logic inscriptibilă. Este cea pe care v-am scris-o, în întregime cu litere, este cazul s-o spun cu al meu: : „există x, non phi de x”. Adică excepția în jurul căreia pivotează că este în măsura în care această excepție poartă consecință pentru toți cei care cred că ei îl au – că ei îl au ce? – ceea ce noi nici nu îndrăznim măcar să numim coada, noi numim asta falusul, și este ceea ce rămâne de determinat.

1974.03.09. Televiziune I

https://www.youtube.com/watch?v=N_Stqh7q6-Y&list=PLckdIIl6fdyRtGsiCINvVIObh5IwBmWmW&index=3

„Cel ce mă interoghează știe de asemenea să mă citească.” - J. L.

Eu spun întotdeauna adevărul, nu tot, pentru că a-l spune tot, nu ajungem acolo. *(Cf. „Eu adevărul, eu vorbesc” în Scrieri p.409)* A-l *spune* tot, aceasta este imposibil în mod material: aceasta sunt cuvintele care lipsesc acolo. Este chiar prin acest imposibil că adevărul atinge la real. *(Realul este imposibilul... cf. cele 4 discursuri, runda discursurilor, „zidul imposibilului”: cele patru imposibile logice: Inconsistență (H), incompletitudine (M), indemonstrabil (U), indecidabil (A))*

-Aici suntem la tele...

(Voi mărturisi așadar să fi încercat să răspund prezentei comedii și că aceasta era bine pentru coș.

Ratată așadar, dar chiar pe acolo reușită cu privire dintr-o eroare, sau pentru a spune mai bine: dintr-o rătăcire.

Aceasta fără prea mare importanță, din a fi de ocazie. Dar mai întâi, care?

Rătăcirea consistă în această idee de a vorbi pentru ca niște idioți să mă înțeleagă.

Idee care mă atinge atât de puțin în mod natural încât nu a putut decât să-mi fie sugerată. Prin prietenie. Pericol. Căci...)

Nu există diferență între televiziune și publicul în fața căruia eu vorbesc de mult timp, ceea ce numim „*seminarul*” meu...

Întrebarea 1

– Cu adevărat nici o diferență?

În cele două cazuri este vorba despre o privire. O privire la care eu nu mă adresez în nici unul dintre cele două cazuri, dar în numele căreia – această privire – în numele căreia eu vorbesc. Să nu credem pentru atât că eu vorbesc *adresându-mă nimănui în mod precis* (*„à la cantonade*”). Aceasta este cazul s-o spun. Eu vorbesc celor care se cunosc acolo, non idioților, analiștilor pe care eu îi presupun a fi în asistența mea.

Experiența dovedește...

chiar la a ne ține de acolo la faptul adunării, căci este asta seminarul meu: adunarea

...experiența dovedește că ceea ce eu spun interesează mult mai mulți oameni decât cei pe care, cu ceva motiv, eu îi presupun acolo analiști. De ce pornind de acolo aș vorbi eu aici dintr-un alt ton decât la seminarul meu?

(În afară că nu este neverosimil ca eu să presupun acolo de asemenea analiști care să mă audă.

Eu voi merge mai departe: eu nu aștept nimic mai mult de la analiștii presupuși, decât de a fi acest obiect grație căruia ceea ce eu învăț nu este o auto-analiză. Fără îndoială pe acest punct nu există decât din ei („d'eux" – din ei, „deux" – doi), dintre cei care m-ascultă, din care aș fi înțeles. Însă chiar la a nu înțelege nimic, un analist ține acest rol pe care eu tocmai l-am formulat, și televiziunea îl ține pornind de acolo la fel de bine ca și el.

Adaug că acești analiști care nu o sunt decât din a fi obiect - obiect al analizantului -, se întâmplă că eu mă adresez lor, nu că eu le vorbesc, ci că vorbesc eu despre ei („d'eux"): nu ar fi decât pentru a-i tulbura. Cine știe? Asta poate avea efecte de sugestie.

Le-o vom crede? Există un caz în care sugestia nu poate nimic: cel în care analistul ține lipsa sa din altul, din cel care l-a adus până la „pasă" („passe" – pasă, trecere, trece), cum spun eu, cea de a se pune în analist.

Fericite cazurile în care trece („passe" – pasă, trecere, trece) fictiv pentru formare neterminată: ele lasă speranță.

- Mi se pare, dragă doctore, că nu am aici loc să rivalizez din spirit cu dumneavoastră... ci doar să vă dau loc de a răspunde. De asemenea, nu veți avea de la mine decât întrebările cele mai mărunte - elementare, chiar vulgare. Eu vă lansez: ...)

Întrebarea 2

– „Inconștientul" ce nostim cuvânt!

Da, eu sunt de acord! În sfârșit... Freud nu a găsit de acolo din mai bun, și acum s-a făcut, nu există la a reveni acolo. Acest cuvânt are inconvenientul de a fi negativ, ceea ce permite – și nu ne privăm de acolo - să presupunem acolo nu contează ce pe lume, fără să socotim restul.

Eu nu aprob, dar în sfârșit totuși, la un lucru până acolo imperceput, numele de „peste tot” convine la fel de bine ca și cel de „niciunde”. Aceasta este totuși un lucru foarte precis.

Să apropiem: *nu există inconștient* – trebuie pus asta – *decât la ființa vorbitoare*.

La celelalte...

să ne ținem de acolo la animale, *care nu au din ființă* în mod propriu vorbind, din *ființă decât la faptul că ele sunt numite*. Eu nu spun că ele nu se impun din *real*...

...însă la celelalte există instinct de exemplu, adică știința care implică se pare supraviețuirea lor, este asta *instinctul*.

Încă după toate putem spune că aceasta nu este acolo *decât pentru gândirea noastră*, care poate, la a numi asta instinct, este inadecvată. Rămân animalele în rău de om, spunem pentru asta „*d'omestice*”, și bine acestea...

și pentru acest motiv foarte probabil

... acestea seisme le parcurg – în rest, scurte – care sunt raportabile la *inconștient*.

Să apropiem... Inconștientul, *asta vorbește*, ceea ce-l face să depindă de limbaj,...

(...despre care nu știm decât puțin: în ciuda a ceea ce eu desemnez ca și lingvisterie pentru a grupa acolo ceea ce pretinde, aceasta este nou, să intervină la oameni în numele lingvisticii. Lingvistica fiind știința care se ocupă de lalimbă, pe care o scriu într-un singur cuvânt din a-i specifica acolo obiectul ei, așa cum se face din orice altă știință.

Acest obiect totuși este eminent, din faptul că este la el că se reduce mult mai legitim decât la oricare altă noțiune chiar aristoteliciană de subiect. Ceea ce permite de a institui inconștientul din ex-sistența unui alt subiect la suflet.)

Întrebarea 3

– Vă întrerup: dumneavoastră spuneți că animalul, pentru că nu vorbește, nu are inconștient. Descartes, el, spunea că animalul nu are suflet. Asta ar tinde să dovedească că inconștientul asta nu este decât o ipoteză, o presupunere.

Sufletul aceasta este o presupunere de asemenea, presupunere a sumei...

asta nu este nimic, că putem face suma, că o presupunem în orice caz

...a sumei funcțiilor corpului.

În ce aceasta este o presupunere prea bine mult mai problematică decât cea a inconștientului. Totuși s-o presupunem, pentru că după toate este raționabil să presupunem. Asta este întotdeauna presupus din aceeași cale: de la Aristotel la numitul Von Uexkull. Rețineți acest nume dacă nu ați auzit niciodată vorbindu-se despre asta.

Și apoi că aceasta este încă ceea ce presupun – că ei o vor sau nu – biologii, psihologii. Așadar sufletul este acolo. Bine. Așadar, eu spun că subiectul inconștientului nu atinge la suflet decât prin corp. *(corpul „îmbucătățit" a lui (a): anal, oral, scopic, vocal)* Și ceea ce este și mai rigid: din a introduce acolo – eu spun: prin corp – gândirea.

...

În ce de această dată eu îl contrazic pe Aristotel. Omul nu gândește cu sufletul lui, așa cum o imaginează Filosoful.

El gândește din faptul că o structură, cea a limbajului – cuvântul îl comportă – din faptul că o structură decupează corpul său, și că nu are nimic de-a face cu anatomia. Martor istericul. Această tăietură vine sufletului cu simptomul obsesional: gândire din care sufletul se stânjenește, nu știe ce să facă.

Gândirea e dizarmonică în ce privește sufletul. Și nous-ul grec este mitul unei complezențe a gândirii sufletului, a unei complezențe care ar fi conforme lumii, lumii (Umwelt) de care sufletul este ținut drept responsabil, atunci când nu e decât fantasma din care se susține o gândire, „realitate" fără îndoială, dar de înțeles ca și grimasă a realului.

...

Întrebarea 4

- Rămâne să venim la dumneavoastră, psihanalist, pentru ca, în acea lume pe care o reduceți la o fantasmă, să mergem mai bine. Vindecarea, este și ea o fantasmă?

Vindecarea, este o cerere care pornește din vocea suferindului, a unuia care suferă din corpul său sau din gândirea sa. Uimitorul este că există răspuns, și că acest răspuns din toate timpurile în medicină... medicina antică cel puțin ...și că din toate timpurile în medicină, a atins ținta prin cuvinte.

Cum era înainte să fi fost reperat inconștientul? Ei bine era la fel: medicina atingea ținta într-o mare parte a câmpului său, cu cuvinte. Ceea ce dovedește că o practică nu are nevoie să fie clarificată pentru a opera.

...

Întrebarea 5

– Fie! Însă ce face atunci în mod precis diferența psihanalizei și psihoterapiei, care ambele acționează prin cuvinte?

Aceasta este într-adevăr o întrebare la care trebuie răspuns. Trebuie pornit de la *faptul inconștientului*.

În măsura în care *inconștientul* e interesat acolo...

inconștientul așa cum eu îl formulez,

...există *doi versanți* pe care ni livrează *structura*.

Structura este limbajul. Fiți foarte atenți aici, pentru că nu este ceea la ce vă așteptați.

Versantul sensului – primul versant - este cel despre care am crede că este versantul analizei: analiza care ne deversează din sens la plutire, pentru *vaporul* sexual.

E frapant că acel sens se reduce la nonsens: la nonsensul raportului sexual, care e evident dintotdeauna în spusele de iubire. Evident până la punctul de a fi strigător: ceea ce dă o idee înaltă despre gândirea umană.

Încă mai există și sens care se face luat drept bunul sens, care pe deasupra pieței se ține drept sens comun. Este culmea comicului, până acolo încât comicul nu merge fără știința non-raportului care e în tăietură, tăietura sexului.

Este tocmai acolo că demnitatea noastră ia etapa *(„le relais – stația, halta, ștafeta, releul”)* sa, chiar schimbul *(„la relève” – înlocuirea, tura, conducerea)* său:

bunul sens reprezintă ceea ce operează în *sugestie*,

comedia reprezintă *râsul*.

Este asta să spui că ele sunt suficiente, chiar dacă ele sunt puțin compatibile? Este acolo faptul că psihoterapia - oricare ar fi ea - întoarce scurt *(„tourne court” – a întoarce într-un spațiu mic, a sfârși mai devreme decât prevăzut)*. Nu faptul că ea nu exercită ceva bine, însă temporar și care readuce la mai rău.

De unde inconștientul, adică instanța din care se manifestă dorința, sau încă repetiția a ceea ce se cere acolo – nu e acolo ceea ce spune Freud despre asta din chiar momentul în care-l descoperă? de unde inconștientul, dacă structura care se recunoaște a face limbajul în alimbă, cum o spun, îl comandă bine, ne amintește că versantului sensului care în vorbire ne fascinează – mijlocind faptul că acestei vorbiri ființa îi face ecran, această ființă din care Parmenide imaginează gândirea – ne amintește că versantului sensului, concluzionez, studiul limbajului opune versantul semnului.

...

-Analiza nu s-ar distinge deci de terapie decât „din a fi clarificată”? Nu este ceea ce vreți să spuneți. Permiteți-mi să formulez așa întrebarea: „Psihanaliză și Psihoterapie, ambele nu acționează decât prin cuvinte. Ele se opun totuși. În ce?

-Prin timpul care trece, nu există psihoterapie despre care să nu se pretindă că ar fi de „inspirație psihanalitică”. Modulez lucrul pentru ghilimelele pe care ea le merită. Distincția menținută acolo, să fie ea doar din faptul că nu se merge acolo la covor,... la divan vreau să spun?

Asta pune piciorul a l etrier analiștilor în rău de pasă în „societăți”, aceleași ghilimele, care, pentru a nu vrea nimic să știe de acolo, eu spun: despre pasă, îi suplează prin formalități de grad, foarte elegante pentru a-i stabili acolo stabil pe cei ce desfășoară mai multă îndrăzneală în raporturile lor decât în practica lor.

De aceea voi produce ceea ce din care această practică prevalează în psihoterapie.

...

Cum chiar simptomul, ceea ce numim așa în analiză, nu a trasat el acolo calea? Aceea până la Freud care a trebuit să, docil istericei, ajungă să citească de acolo visele, lapsusurile, chiar cuvintele de spirit, așa cum se descifrează un mesaj cifrat.

Întrebarea 6

Ceea ce tocmai ați spus: „a citi visele, lapsusurile, și cuvintele de spirit, așa cum descifrăm un mesaj cifrat” aceasta este Freud cel care spune asta, sau Lacan?

Mergeți, mergeți la textele lui Freud, repartizate în trei cărți care se numesc: *Știința viselor* [*Die Traumdeutung*], *Psihopatologia vieții cotidiene* [*Zur Psychopathologie des Alltagslebens*], și ceea ce s-a tradus „*Cuvântul de spirit*”, *Witz* [*Der Witz und seine Beziehung zum Unbewußten*].

Voi veți citi acolo faptul că nu este vorba de nimic altceva decât despre un descifraj al *spus-mensiunii („dit-mension”)* semnificante pure.

Adică faptul că începe întotdeauna prin faptul unuia dintre aceste fenomene – eu vorbesc *despre vise, despre lapsusuri, despre cuvinte de spirit* - în mod naiv articulate:

„*articulate*”: asta vrea să spună pur și simplu verbalizate,

„*în mod naiv*”: verbalizate după logica vugară, folosirea limbii primite.

Apoi că e din faptul de a progresa într-o țesătură *de echivocuri, metafore, metonimii*, că Freud evocă o substanță, un mit fluidic pe care îl intitulează drept *libido*.

Dar ceea ce el operează realmente acolo, sub ochii noștri fixați la text, aceasta este o *traducere* din care se demonstrează că *juisarea*...

pe care Freud o presupune termenului de „*proces primar*”

...*aceasta este în defileurile logice* unde el ne duce cu atâta artă, *faptul că ea consistă*.

Aceasta este ceea ce îi permite lui Freud, pornind de la „*Eu nu îl iubesc*”, și dându-i un întreg joc *gramatical*:

„*Aceasta nu sunt eu cel pe care el îl iubește*”, „*Aceasta nu sunt eu cel care îl iubește*”

Sau prea bine: „*Eu nu-l iubesc, pe el, eu o iubesc, pe ea*”,

Sau prea bine: „*Aceasta nu este el cel care mă iubește*”,

Sau prea bine: „*Aceasta este ea cea care mă iubește*”.

Adăugați inversia lui „*a iubi*” în „*a urî*”... Ei bine aceasta este tocmai pe acolo faptul că trece Freud pentru o întreagă repercursiune care vine... care merge foarte departe în seria pe care eu tocmai am numit-o: *nevroză, perversiune*, sau *psihoză*.

...

Nu e decât de distins, ceea la ce parvenise de mult timp înțelepciunea stoiciană, semnificantul de semnificat (pentru a traduce de acolo numele latine ca și Saussure), și o sesizăm aparența acolo a fenomenelor de echivalență despre care înțelegem că i-au putut lui Freud figura aparatul energeticii.

Există un efort de gândire de făcut pentru a se fonda de acolo lingvistica. Din obiectul său, semnificantul. Niciun lingvist care să nu se atașeze să-l detașeze ca atare, și de sens în special.

Am vorbit despre versantul semnului pentru a-i marca de acolo asocierea cu semnificantul. Dar semnificantul diferă de acolo în faptul că bateria se dă de acolo deja în lalimbă.

Să vorbești de cod nu convine, tocmai din a presupune un sens.

Bateria semnificantă a lalimbii nu furnizează decât cifrul sensului. Fiecare cuvânt ia acolo după context o gamă enormă, disparată, de sens, sens al cărui heteroclit se atestă deseori în dicționar.

Nu e mai puțin adevărat pentru membri întregi întregi de fraze organizate. Ca și această frază: les non-dupes errent, cu care mă armez acest an.

Fără îndoială gramatica face acolo un capăt din scriere, și pentru atât dă mărturie ea despre un real, dar despre un real, o știm, care rămâne enigmă, atât timp cât analizei nu-i iese resortul pseudo-sexual: adică realul care, din a nu putea decât să mintă partenerului, se înscrie drept nevroză, perversiune sau psihoză.

„Nu-l iubesc”, ne învață Freud, merge departe în serie repercutându-se.

În fapt, este din faptul că orice semnificant, de la fonem la frază, poate servi drept mesaj cifrat (personal, spunea radioul în timpul războiului) că se degajă ca obiect și că descoperim că este el cel care face ca în lume, lumea ființei vorbitoare, să existe Unul, adică elementul...

1974.03.16. Televiziune II

Întrebarea 17

– *Cum anume deci să situezi analistul, după dumneavoastră, care nu colaborează însă nici nu protestează?*

Nu am ști mai bine să-l situăm în mod obiectiv acest analist, decât din ceea ce în trecut s-a numit „a fi un sfânt”.

Un sfânt pe timpul vieții sale nu impune respectul pe care i-l valorează uneori o aureolă.

Nimeni nu îl remarcă atunci când el urmează calea lui Baltasar Gracian, cea de *a nu face străluciri*, de unde *traducătorul* său, există poate oameni care au citi asta, Amelot de La Houssaye, a crezut că el scria despre „*Omul de curte*”.

Un sfânt – pentru a mă face înțeles – nu face caritate *(„charité”)*. Mai degrabă se pune el la a face *deșeul („déchet”): el deșaritează („décharite”)*.

Aceasta pentru a realiza ceea ce structura impune, adică a permite subiectului – subiectului inconștientului – de a-l lua pentru cauză a dorinței sale.

Aceasta este din *abjecția* aceste cauze într-adevăr, faptul că subiectul în chestiune are șansă de a se repera, cel puțin în structură. Aceasta este condiția pentru ca el să se repereze de asemenea altundeva, dacă inconștientul este prea bine ceea ce eu spun.

Și *a suporta această abjecție*, pentru sfânt aceasta nu este nostim.

Însă eu imaginez că pentru câteva urechi cel puțin la acest tele, asta retaie... asta retaie multe dintre stranietăți, ceea ce eu aș numi „*efectul de sfânt*”.

Efectul de sfânt: faptul ca asta să aibă efect de juisare care nu are din asta sensul cu juisez-ul?

Nu există decât sfântul care rămâne sec, „macache” (*termeni din arabă care semnifică că nu mai există absolut nimic, nu mai există speranță de a adăuga orice ar fi)* pentru el. Aceasta este chiar ceea ce epatează cel mai mult în afacere, epatează pe cei ce se apropie din asta și nu se înșală acolo: *sfântul este rebutul juisării*.

Uneori el are o mică haltă: *el juisează*.

El nu se mulțumește din asta – pentru atât – mai mult decât toată lumea.

El nu mai operează în timpul acestui timp acolo.

Nu există decât mici vicleni care îl spionează atunci pentru a trage din asta consecințe la a se reumfla ei înșiși.

Însă sfântul i se rupe de asta, tot atât cât și cei care în această haltă văd recompensa sa.

Ceea ce este de tot râsul. Întrucât din a i se rupe de *justiția distributivă*, aceasta este tocmai de acolo că cel mai adesea el a plecat.

În adevăr sfântul nu își crede „*merite*”, ceea ce vrea să spună că el nu are morală.

Singurul lucru enervant, pentru ceilalți, aceasta este că nu vedem unde asta îl conduce.

Eu cogitez, eu cogitez în neștire pentru ca să existe din asta din nou ca și asta.

Aceasta este fără îndoială din a nu atinge acolo eu însumi.

Cu cât ești mai mult sfânt, cu atât râzi mai mult, aceasta este principiul meu.

Asta ar putea fi ieșirea din *discursul capitalist*, însă asta nu va constitui un progres dacă asta nu se petrece decât pentru anumiți.

Întrebarea 23

Pentru ca întrebarea lui Kant să aibă un sens, eu aș transforma-o în: de unde sperați voi? Este acest „de unde" ceea ce este important. În care voi ați vrea să știți ceea ce discursul analitic vă poate promite, întrucât pentru mine este tot fiert. Psihanaliza – iertați-mă – v-ar permite cu siguranță să trageți în clar inconștientul din care voi sunteți subiecți. Însă fiecare știe că eu nu încurajez acolo pe nimeni, pe nimeni a cărui dorință nu ar fi decisă.

Chiar mai mult...

scuzați-mă că vorbesc despre „*dumneavoastră" în rea companie*

...eu gândesc că trebuie refuzat *discursul analitic* ticăloșilor: aceasta este în mod sigur acolo ceea ce Freud deghiza dintr-un pretins *criteriu de cultură*.

Trebuie spus că aceste criterii de etică nu sunt din nefericire mult mai certe.

Oricum ar fi, aceasta este *din alte discursuri* și care se judecă înainte de intrarea în cel *analitic*.

Și dacă eu îndrăznesc să articulez că „*analiza trebuie refuzată ticăloșilor*", aceasta este faptul că pe ticăloși asta îi face proști *(„bêtes" - dobitoci)*...

Aceasta este cert o ameliorare, însă fără speranță, pentru a relua termenul dumneavoastră *(Râset al lui Lacan)*.

...

Așadar *universalul a ceea ce ele doresc...*

este asta ceea ce eu vreau să spun atunci când eu spun că ele nu întâlnesc bărbatul decât în psihoză

...universalul a ceea ce ele doresc este pur și simplu al nebuniei, și este pentru asta că „*toate femeile sunt nebune*” că se spune.

Este chiar pentru ce ele *nu* sunt *toate („elles ne sont pas toutes”)*, adică *nu nebune absolut deloc („pas folles-du-tout”)*, și că ele sunt mai degrabă aranjante: ele aranjează, și în mod tare. Și chiar până la punctul că nu există limite la concesiunile pe care fiecare le face pentru un bărbat: corpul său, sufletul său, bunurile sale.

1974.03.12. Seminarul 21, „Incredulii rătăcesc”, lecția 9

Însă dacă *știința*, chiar inconștientă, este întocmai ceea ce se inventează pentru *a suplea* la ceva care nu este poate decât misterul lui 2, putem vedea că există totuși un pas din făcut *(„franchi” – traversat, deschis)* la a îndrăzni a spune că *dacă iubirea este pasionantă*, aceasta nu este pentru că este *pasivă*.

Aceasta este o *spunere* care, ca atare, implică în ea însăși o regulă. Întrucât a spune că ceva este pasionant, ei bine, aceasta este a vorbi despre asta ca despre un *joc*, unde nu o ești în sumă „*activ*” decât la a porni din reguli.

Există totuși câteva persoane care și-au dat seama de asta de mult timp.

Apropo despre tot ceea ce se spune, există un numit Wittgenstein, în mod particular, care s-a distins acolo înăuntru.

Așadar ceea ce eu avansez este că formula mea acolo: *iubirea este pasionantă*, dacă eu o avansez aceasta este ca *în mod strict adevărată*. Da, *în mod strict adevărată*. Există totuși mult timp de când eu am marcat acolo deasupra câteva *rezerve*, adică *faptul că în mod strict adevărat nu este niciodată adevărat decât la jumătate*, faptul că nu poți – adevărul – niciodată decât *a-l juma-spune („mi-dire”)*.

...

Este totuși curios că este pe această cale...

această cale nu a adevărului, ci a *Frumosului*

...că este pe această cale că pentru prima dată s-a manifestat dogma *Trinității divine*, trebuie spus că aceasta este un mister! Este un mister de care ne-am apropiat, însă nu fără un anumit număr de alunecări.

...

Aceasta *(substanța juisantă)* este singurul lucru, în afara unui mit, care este cu adevărat accesibil la experiență. Un corp juisează de el însuși, el juisează din asta bine sau rău, însă este clar că această juisare îl introduce într-o dialectică unde trebuie în mod incontestabil alți termeni pentru ca asta să țină în picioare, adică nimic mai puțin decât acest nod din care eu vă... pe care eu vi-l servesc pe pâine cu unt *(„tartine”)*!

1974.03.19. Seminarul 21, „Incredulii rătăcesc”, lecția 10

Orice aș spune eu...

eu spun „*eu*” *(„je”)* pentru că eu mă presupun acolo, la această spunere, din care totuși există din fapt că ea este din vocea mea

...orice aș spune eu, asta va face să apară doi versanți: un bine și un rău. Este tocmai ceea din ce mi s-a atribuit de a vrea ca *Imaginarul* aceasta să fie „*caca, bobo*” *(„caca” - termen infantin pentru a desemna excremetele, „bobo” – durere fizică lejeră sau rană benignă în limbaj infantil, tăietură)*: un rău, și că ceea ce ar fi bine ar fi *Simbolicul*.

Iată-mă din nou așadar formulând o etică.

Aceasta este tocmai din asta că eu vreau să disipez neînțelesul prin ceea ce acest an vă avansez din această structură de nod, în care eu pun accentul pe aceasta: că este din 3 faptul că se introduce acolo *Realul*.

...

Enigma scrierii în calitate de pusă în plan, este acolo: aceasta este faptul că la fel de bine, la a trasa ceea ce este în mod esențial din ordinul imaginabilului, adică această proiecție în spațiu, aceasta este încă o scriere pe care eu o fac, adică ceea ce este enunțabil, enunțabil din acest algoritm, aici cel mai simplu, adică o succesiune.

Această fixare *(„coinçage” – acțiune de a imobiliza sau a strânge utilizând „des coins” – pană, piesă de lemn sau metal de forma unei prisme întrebuințată la despicarea lemnelor, la fixarea sau înțepenirea unor piese)*, adică faptul că la a-l imagina voi regăsiți ideea normei, faptul că norma este imaginabilă din momentul în care există suport din imagine, și faptul că acolo noi suntem întotdeauna aduși la a privilegia din asta una, o imaginație din ceea ce face bună formă.

Curioasă recădere, pentru ce forma este ea spusă „bună”?

Căci, după tot, pentru ce nu am numi-o pur și simplu pentru ceea ce ea este, adică „frumoasă”?

Noi realunecăm, cu anticul χαλός ἀγαθός [calós ágathós] *(frumos bine, frumos virtuos, o frază utilizată pentru a descrie un ideal de conduită de cavaler)* în această ambiguitate...

care ea, se mărturisește *(„s’avoue” – a se confesa, recunoaște sine însuși)* la această dată, la data unde era astfel că Grecii se exprimau

...și că în cele din urmă ceea ce regăsim este titlul de noblețe, vechimea familiei, ceea ce, așa cum voi o știți, este pentru genealogist întotdeauna găsibil pentru nu importă ce imbecil și așadar de asemenea pentru nu importă ce imbecilitate.

Eu nu văd pentru ce eu m-aș împiedica de *a imagina* orice ar fi, dacă această *imaginație* este *cea bună*, și ceea ce eu avansez este că *cea bună*, ea nu se certifică decât din a putea a se demonstra la *Simbolic*, ceea ce vrea să spună la a o intitula *Simbolică*, la o anumită demantelare *(„démantibulation” – demolare, dezmembrare)* de *lalimbă („lalangue”)*, în calitatea în care ea face a accede – la ce? – la *inconștient*.

Imaginarul nu rămâne din asta mai puțin ceea ce el este, adică *de aur („d’or”)*, *(d, apostrof, o, r)* și aceasta este la a înțelege că el doarme *(„dort”) (d, o, r, t)*.

El doarme, dacă eu pot spune, la natural.

Aceasta în măsura unde eu nu îl trezesc în mod special, asupra punctului eticilor precedente.

Mult prea grijuliu cât eu sunt de cea...

de această etică anume cu care eu aș vrea să rup

...cea a *Binelui*, în mod precis.

Însă cum să faci dacă *a trezi* este în ocazie *a readormi*, dacă în *Imaginar*, există ceva ce necesită subiectul la a dormi?

A visa *(„Rêver”)* nu are doar în *lalimbă, lalimbă* din care eu mă servesc, această uimitoare proprietate de a structura trezirea, el structurează de asemenea vis-oluția *(revoluția, „rêve-olution”)*, și revoluția, dacă o înțelegem bine, asta merge mult mai tare decât visul.

Câteodată este readormirea, însă cataleptică.

Ar trebui a ajunge la ceea ce eu promovez, ca eu să fac să intre pentru voi în cogitațiile voastre aceasta: faptul că *Imaginarul* este prevalența dată la o nevoie a corpului, cea care este de a dormi.

...

Dacă așadar eu vă trezesc, la locul a ceea din ce totuși al nostru antic χαλός ἀγαθός [calós ágathós] ne permite a data formula în „*Suveranul Bine*” al lui Aristotel.

Atunci când eu am făcut „*Etica psihanalizei*”, aceasta este la „*Etica Nicomahică*” că eu m-am referit ca și pornire, însă eu m-am păzit acolo deasupra de *a trezi*. Căci dacă eu trezesc la *Imaginarul* manifest al acestui *Suveran Bine*, ce nu vor visa ei?

...

Tot asta nu aranjează nimic la faptul că asta irită *(„démange” – provoacă mâncărimi)*.

Adevărul irită chiar și pe cei care – fără să creadă prea mult acolo – eu numesc „ticăloșii”, pentru că în cele din urmă este suficient ca *adevărul* să irite pentru ca asta să atingă la *adevăr* prin ceva cale *(„biais”)*.

Spuneți nu contează ce, asta va atinge întotdeauna la *adevăr*.

Dacă asta nu atinge la al vostru, pentru ce asta nu ar atinge la al meu?

...

Nimic nu e demonstrat *(„démontré”)* prin acest nod, ci doar arătat *(„montré”)*.

Arătat ceea ce vrea să spună *ex-sistența*, dintr-un cerc de sfoară pentru a mă face înțeles, un cerc de sfoară în calitatea în care nu este decât pe el că se stă *(„repose” – a repune, a sprijini, a se odihni, a fi bazat pe, a dormi, a fi mort)* nodul a ceea ce altfel rămâne nebun.

Explicația nemușcând asupra inexplicabilului.

Oare nu este tocmai acolo că noi trebuie să căutăm în ceea ce ne posedă ca *subiect*, ceea ce nu e altceva decât o dorință...

și care mai mult este dorința Altuia, dorință prin care noi suntem de *origine* alienați

...oare nu este tocmai acolo că trebuie să poarte...

adică în acest fenomen, această apariție experienței noastre

...faptul că în calitate de subiecți, aceasta nu este doar de a nu avea nici o esență...

ci de a fi *fixați („coincés” – strânși, blocați, opriți, introvertiți), storși („squeezés”)* într-un anumit nod, însă la fel de bine și ca subiect, subiect presupus din ceea ce *stoarce* acest nod

...ca și subiect aceasta nu este doar esența că ne lipsește, adică *ființa*, aceasta este la fel de bine faptul că ne ex-sistă tot ceea ce face nod.

Însă a spune că aceasta ne *ex-sistă* nu vrea să spună că pentru atât noi am exista acolo de nici un mod.

Aceasta este tocmai în nod că rezidă tot ceea ce pentru noi nu este în cele din urmă decât patetic, ceea ce Kant a reîmpins – ca și în avans - din etica noastră, adică din faptul că nimic din care pătimim nu poate de nici un mod să ne dirijeze spre binele nostru.

Aceasta este tocmai acolo ceva care trebuie a înțelege nu se știe cum, ca și un prodrom...

ca și un prodrom, eu îndrăznesc s-o spun, și este tocmai în aceasta că eu am scris o dată „*Kant cu Sade*”

...ca și un prodrom a ceea ce face în mod efectiv pasiunea noastră, adică faptul că noi nu mai avem nici o specie de idee despre ceea ce pentru noi ar trasa cale *Binelui*.

...

Calea *(„biais” – unghi, punct de vedere, mijloc indirect pentru a rezolva o problemă sau a atinge un scop, eroare sistematică într-o măsură sau o evaluare, direcție oblică, linie care nu este dreaptă, direcție diagonală)*, pe unde aici Kant face fanta *(„fente” – crăpătură, fisură)*, această cale nu este bună, de unde rezultă formula care se degajă pur și simplu din acești doi termeni între care Kant face reintrarea *Rațiunii practice*, adică a datoriei morale, aceasta este faptul că esența...

esența a ceea despre ce e vorba în bine

..aceasta este faptul că acest corp forțează *juisarea sa*, adică o reprimă, și pur și simplu aceasta, în numele morții, al morții sinelui sau al morții altcuiva, în ocazie: a celui pe care el se va gândi *(„songera” – reflecta, intenționa, visa cu ochii deschiși)* la a cruța.

Însă această formulă odată strânsă, este oare că asta nu reduce *Binele* la justa sa portanță, este oare că în afara acestor termeni, acești termeni din care se fac cei 3, cei 3 ai *Realului*, în calitatea în care *Realul* el însuși este 3, adică:

juisarea,

corpul,

moartea,

în calitatea în care ele sunt înnodate, în care ele sunt înnodate numai doar, bineînțeles, prin acest impas inverificabil al sexului.

Aceasta este prea bine acolo faptul că se vehiculează portanța acestui discurs nou venit...

din care aceasta nu este nimic faptul că ceva îl necesitase

...*discursul analitic*...

1974.03.30. „Alla Scuola Freudiana”. Conferință ținută la Centrul cultural francez

Însă eu sunt aici pentru că ceea ce aștept este ca ceva să se producă în Italia, adică faptul că un anumit număr de oameni aici să fie, să fie eu spun, - aceasta este verbul es-se-re – să fie analizați.

Însă asta nu depinde de mine. Pentru a fi analist, ceea ce este o poziție foarte dificilă chiar dacă absolut condiționată prin punctul unde noi din asta suntem, eu vreau să spun că...

Bună ziua!

Veniți lângă mine, Fachinelli. Veniți. Veniți, eu aș vrea să vă văd acolo. Fachinelli este, în sumă, prima persoană, care m-a citit în Italia și la care asta a făcut ceva.

Așadar... pentru ca voi să fiți analiști, eu nu pot absolut deloc s-o vreau la locul vostru. Asta trebuie să vină de la fiecare.

Există... poate exista cineva care să vrea să fie analist... aceasta este un lucru din care în mod cert există cerere, de analiști. Eu vă voi explica pentru ce după. În sfârșit, asta va veni, pentru că există cerere – însă nu este absolut deloc o rațiune pentru care cineva să răspundă acolo.

Întrucât, eu tocmai v-am spus-o, aceasta este o poziție aproape imposibilă. Așadar eu nu pot s-o vreau la locul vostru. Trebuie ca asta să fie fiecare persoană care să se tatoneze acolo deasupra și care să se decidă la a vrea s-o fie.

Eu nu fac, pentru ca să existe analiști, nici o propagandă.

Eu nu văd absolut deloc pentru ce...

Asta nu este absolut deloc faptul că nu era nevoie de analiști, în Italia.

Avem din asta în mod sigur nevoie, pentru rațiunea că în Italia suntem la același punct... care este acest punct pe care eu voi încerca să-l definesc.

Așadar. Eu nu fac nici o propagandă... Cuvântul propagandă este cu adevărat asociat, de mult timp, la ideea de credință... în sfârșit, de propaganda, este tocmai așa, că cuvântul s-a născut, de propaganda credinței („fide”).

Nu există nu mai mult nici o nevoie de a avea credința. Eu nici măcar nu văd, atunci când voi veți fi auzit ceea ce eu am să vă spun, care credință voi veți putea avea pentru a fi analiști.

Există o necesitate, la punctul unde noi am venit din asta, o necesitate, aceasta este ceea ce eu spun, la aceasta ca să existe analiști.

Această necesitate este legată la ceva care este de ordinul... ne-am dat seama de mult timp că necesitatea era legată la ceea ce tocmai voi spune: adică faptul că aceasta eset de ordinul... aceasta este de ordinul că există ceva ce a devenit imposibil... ceva care a devenit imposibil în viață, în viața cotidiană a singurilor oameni pe care îi cunoaștem, despre care noi știm în mod cert că ei vorbesc, adică ceea ce numim în general ameni.

Există ceva ce a devenit imposibil din faptul unei anumite invadări... ceva ce eu indic ca și realul.

Raporturile noastre cu realul... - ... atunci când eu spun „noastre" eu vorbesc despre ființe vorbitoare – există ceva ce a devenit imposibil dintr-un fel de invadare a realului care ne scapă poate, însă care a devenit extrem de incomod.

Realul prin știință s-a pus să prolifereze... eu vreau să spun că însăși modul din care este făcută această masă este ceva care are o cu totul altă insistență decât asta a aputu avea în viața anterioară a oamenilor.

Eu am făcut aluzie la asta la Roma acum opt zile... cer iertare celor care nu au putut veni la acel moment acolo...

Realul a devenit de o prezență pe care n-o avea înainte din cauza faptului că ne-am pus să fabricăm o grămadă de aparate care ne domină, așa cum nu se produsese niciodată înainte.

Este în mod unic din cauză la aceasta că noi suntem împinși să considerăm că analiza, aceasta este singurul lucru care să poată să ne permită să supraviețuim realului.

Omul a avut întotdeauna foarte bine simțul a ceea ce el putea atinge din real. El a avut întotdeauna din asta o ideea foarte precisă.

Realul, aceasta este singura categorie din care el să poată ști ceva, și este exact pentru asta că el a început prin a se interesa... dacă voi aveți cea mai mică dare de seamă despre ceea ce este istoria științei, voi trebuie totuși să știți că el a început la a se interesa la cer – ceea ce este un lucru bizar, pentru că ar fi putut începe la a se interesa la pământ.

El a imediat foarte bine înțeles că el nu putea să se agațe decât la cer.

Atunci când eu vorbesc despre cer eu vorbesc despre ceea ce s-a numit mult timp bolta cerească, adică: lucrurile care rămân întotdeauna în aceeași poziție în cer.

El a foarte bine înțeles că... este deja un lucru prodigios, nu-i așa, complet prodigios că el a înțeles imediat că nu exista decât acolo că el putea să se agațe pentru a face ceea ce nu s-a întâmplat decât după foarte mult timp, adică tot felul de mici mașini care, în cele din urmă, îl strivesc... îl strivesc pentru că în cele din urmă ceea ce se raportează la viața sa – atunci când eu spun „viață”, voi veți vedea imediat ceea ce eu vreau să spun pe acolo – ceea ce se raportează la viața sa, aceasta este cu totul alt lucru.

Pur și simplu... încurcătura pe care aceste mici mașini o aduc în viața sa, îl pun în urgența de a ști cum anume el trăiește.

...

Dacă eu am pus în față funcția lalimbii *(„lalangue”)* în practica analitică, asta era pur și simplu pentru ca... pentru ca analiza să nu fie o escrocherie. Pentru ca ea să nu fie o escrocherie, cel mai mic dintre lucrurile de făcut este să știi cu ce operăm.

Găsesc totuși incredibil să spui că o practică care nu se petrece decât în a face să vorbească pe cineva, și după toate în a-l asculta, și chiar din timp în timp în a-i răspunde, în a interveni, să spui că limba nu servește acolo la nimic, adică, că se căută dincolo, că se caută nu știu ce, de exemplu...

Primul lucru pe care-l întâlnim este gândirea, este adevărat, este ceea ce este cel mai aproape de ceea ce se enunță în faptul de a vorbi. Oamenii, bineînțeles, gândesc că ei gândesc, și este totuși foarte curios că... că este tocmai asta ceea ce-i trezește.

Este totuși foarte curios că nu s-a subliniat niciodată cu adevărat că gândirea, în ceea ce putem atinge... că gândirea este secundă prin raport la limbă – contrar la ceea ce anumiți filosofi ai școlii zise din Strasbourg au încercat să pună în față – că nu există gândire care să nu se suporte din limbă.

...

Așa cum am spus-o undeva – am spus-o fără nici cel mai mic scrupul, nu? – la televiziune: sinuciderea este singurul act, pentru a vorbi despre act: *Im Anfang war die Tat*, spune Goethe, și el nu-și dă seama că spune exact același lucru ca și ceea ce era în Evanghelie, adică faptul că *Im Anfang war das Wort*: căci este exact același lucru: dacă nu exista *Wort*, verb, nu exista acțiune, *Tat*.

În orice caz, singura acțiune care ar putea fi reușită, și care merge în sensul de a nu vrea să știi nimic, este sinuciderea – este prea bine pentru asta că ea este în general, ca și toate acțiunile umane... că ea este în general ratată.

Însă nu pentru asta este o acțiune mai recomandabilă, întrucât este... este să renunți, este să-ți dai demisia, în fața singurului lucru care merită osteneala, să știi ce este să știi...

...

...asta poate lăsa speranță la ceea ce numim, în sfârșit, analiști... Poate, de asemenea, nu sunt ei la înălțime pentru că, ceea despre ce este vorba, aceasta este evident despre tot, adică despre soarta acestei specii nebune *(„insensée”- fără sens)*, a acestei specii proliferante *(„foisonnante” – abundentă în exces)* care este specia umană

Trebuie spus că aceasta nu este tentant să fii analist, pentru că avem atâtea exemple despre unde sfârșește speranța, că este chiar puțin dezesperant să mergi să te bagi în această gaură-acolo.

Dacă făceam cu adevărat munca noastră, adică dacă știam spune pe litere, dacă simțeam ceva despre experiența la care oamenii se oferă... ei sunt bolnavi din bias prin (...) real.

...

Ceea ce ne dăm seama de acolo, adică despre acest moment de decizie, privind ceea ce a fost pentru ei analiza, aceasta este o lume... niciodată nimeni, bineînțeles... pentru că analiștii știu... ei știu mult mai bine încă decât eu pot să v-o spun, să v-o comunic... știu nebunia situației lor. Ceea ce ei vor mai presus de toate, este ca asta să dureze, în sfârșit... „prevăzut ca aceasta să dureze”, cum spunea mama lui Napoleon, nu-i așa?

Analiștii vor ca asta să dureze și, pentru asta, cu cât mai puțin din asta ei fac, cu atât mai bine asta valorează.

Un lucru ca și ceea ce eu spun azi... eu nu știu pentru ce, de altfel, eu nu știu pentru ce nimeni nu mă ucide. Asta mi se va întâmpla, într-o zi... da.

În sfârșit, este cert că dacă există ceva ce ei preferă să nu știe, aceasta este la ce anume ei servesc.

...

A se oferi ca și obiect de iubire: căci este prea bine despre asta că este vorba în analiză, nu-i așa? A îți da seama că în numele a aceasta, faptul că voi atașați, că voi lipiți la chestiunea științei, că asta declanșează iubirea.

Niciodată asta nu a fost cu adevărat elucidat.

Ceea ce eu am pus în valoare în funcția transferului, este asta, este asta adevărul, rațiunea iubirii transferențiale, este faptul că analistul este presupus a ști.

În general el nu știe absolut nimic, nu-i așa?

Ceea ce el a tras din analistul său și zero, aceasta este în mod exact același lucru.

Însă, în sfârșit, el este presupus a ști și, fără analiză, nu am ști ceea ce iubirea datorează acestei presupuneri. Grație analizei o știm – aceasta este un mic puțin, nu-i așa?

...

Nu pentru că vom ști puțin mai mult despre faptul, care, el, va rămâne de nezdruncinat, nu-i așa, că nu există raport sexual la ființa vorbitoare,

nu este pentru că am fi acolo – ceea ce nu va împiedica să vezi tot ceea ce asta are din rădăcinuțe care, ele, au putut face ca ființa umană să se risipească peste tot de altfel, în ceea ce privește ceea prin mijlocul a ce ele se reproduc, adică, tocmai, nu raportul sexual, nu există din asta, ci actul sexual... bun: nu există în toate acestea, în sfârșit, umbra vreunei promisiuni de eliberare.

Pur și simplu, un mod de a recentra știința, astfel încât ea să devină puțin mai mult practicabilă, ca ea să nu genereze doar ceea ce este în modul cel mai evident, acest tip de condamnare la moarte pe care eu o numesc condamnarea la viață.

Însă unde este libertatea în toate acestea?

Însă de ce... de ce... de ce vă refuzați în mod absolut să-mi explicați de ce nu ar exista o comuniune. Eu nu văd prea bine care, însă de ce să nu încercați să îmi explicați – dar evanghelizați-mă!

Care este comuniunea care poate să se asocieze, să se combine altfel decât prin... Aceasta este poate o opoziție, voi vreți poate să spuneți: comuniune versus eliberare, adică: una sau alta, și într-adevăr, dacă voi vă eliberați, aceasta este în mod forțat de comuniunea... de comuniunea sfinților în orice caz.

Însă ce anume... ce anume asta vrea să spună? – aceasta este ceea ce eu întreb.

...

Atunci, de ce să nu spui, ceea ce este chiar fără prejudecată... dacă dumneavoastră spuneți: comuniune sau eliberare fără să vă serviți de aut ci de vel, adică dacă faceți reuniunea non exclusivă, ceea nu este: sau comuniune sau eliberare... ceea ce este totuși ceea la ce tocmai ați subscris. Însă de ce să nu spui: comuniune sau eliberare – pentru că comuniune și eliberare este totuși a le lega: este ceea ce numim, în mod logic, o conjuncție.

...

Atunci, cuvântul „comuniune” nu are aceleași rezonanțe ca și cuvântul „comunism”. Comunism, care este de a pune nu toate sufletele împreună și toate bunurile împreună. ...sub acest titlu, era prea bine

înainte ca revoluția din 917 să existe... Asta pune probleme absolut proprii, însă cuvântul „comuniune” nu este în general folosit în sensul unei comunități a bunurilor. Cuvântul „comuniune” este în general articulat fie în sensul unei comuniuni prin intermediul unui aceluiași corp, și acesta este sensul pe care îl are în religia catolică, nu-i așa, sau prea bine în sensul comuniunii de inimi.

Este sub această strălucire faptul că această comuniune de inimi într-adevăr, până la un anumit punct, a fost un ideal, însă despre care vedem prea bine ceea ce el a susținut și menținut, aceasta este adică: o relație de supunere care nu are absolut nimic de a face cu vreo libertate.

Este pentru asta că eu îmi permiteam să interoghez asupra... asupra a ceea ce poate conține din... din fascinant, din vibratoriu acest titlu, această rațiune socială, dacă pot spune

...

„Oare analistul poate fi clasat ca și un intelectual? Cineva pune întrebarea...

...Da, întrucât tocmai există, în ciuda a toate, prin eu nu știu ce miracol, cuvântul *intelligere*, care face totuși aluzie la „a citi” *(„lire”)*, și chiar la a citi-între, a citi între linii, în sumă.

Aceasta este o concepție a inteligenței care mi se pare a trebui să fie în mod particular pertinentă pentru analist, căruia aceasta îi este în mod propriu vorbind meseria, în sfârșit, de a ști să citească între linii.

Ce anume vă interesează în întrebarea de a ști dacă analistul este sau nu un intelectual, și ce anume vă poartă la a răspunde că nu?

Este cert că toți intelectualii nu sunt inteligenți...

Atât doar, nu sunt eu cel care a inventat cuvântul *intelligere*. În cele din urmă, această istorie a lui „a citi” a fost... a fost luată de toată lumea ca și mergând de la sine. Vreme de un timp am crezut că lumea era un obiect de citit... Ideea lui *signatura rerum* este acolo dintotdeauna, și nu este absolut deloc în mod special privilegiul misticilor.”

...

...Raportul între conjunctură și știință implică în mod evident funcția realului. Aceasta este adică faptul că noi inventăm conjuncturi și noi le punem la proba realului. Însă este vorba despre a ști care este ordinul realului la care noi avansăm. Este clar că toată evoluția filosofică, pentru ca ea să fi putut totuși ajunge la această extravagantă opoziție a realismului și a idealismului, arată prea bine până la ce punct realul nu este ușor la a găsi. Atunci când eu fac aluzie – în sfârșit, eu nu știu dacă asta a fost foarte bine sesizat nici înțeles – la faptul că toată știința s-a edificat, de când este vorba despre știință – adică după Aristotel, în jurul problemelor pe care Aristotel nu le lega absolut deloc, bineînțeles, probleme ale rotației corpurilor celeste, despre care au trebuit puse eu nu știu câte secole, două mii de ani, pentru a ajunge la a se dezpietri, pentru a face legătura cu căderea corpurilor, cu gravitația – aceasta este totuși primele obiecte de același ordin ca și cel în care acum noi călătorim, întrucât aceasta este tocmai de tot asta că este vorba: primele obiecte au coborât din cer în sensul unde astrolabul este deja ceva din făcut la imaginea unui anumit real, și nu a nu importă care: a unui real care era măsurabil, cuantificabil, însă al cărui ultim resort este în cele din urmă numărul. Și eu nu aș fi departe de a articula că dacă limbajul într-un fel oarecare se înnoadă la real, aceasta este pentru atât cât există înăuntru din numărabil: nu doar din cauza numelor numerelor, ci din cauza faptului că elementele, la orice nivel le-ați lua, sunt toate elemente numărabile.

Aceasta este tocmai pe acolo că realul face intrarea sa și ajunge la ceea ce am numit aglomerarea prin real: aceasta este prin știință, prin numeric.

În vreme ce nu există decât un singur număr care să facă cu adevărat problemă, este cel care ar putea da cheia sexului, adică numărul doi. Numărul doi nu este absolut deloc atât de ușor la a constitui ca și asta, așa cum doar matematicienii pot s-o știe. Aceasta este tocmai pentru asta că eu mă adresez vouă în mod special.

Este că sunteți de acord că numărul doi este inaccesibil?

El este absolut diferit de numărul unu sau trei pentru că el nu poate fi generat prin unu plus unu în aceasta: faptul că deja la a pune unu plus

unu, voi puneți doi. Aceasta este un cerc vicios, numărul doi, nu-i așa? Dacă voi considerați ca și un număr accesibil pe cel pe care voi îl puteți face să derive dintr-un număr mai mic, este cert că deja în ideea însăși a reuniunii a doi unu, există deja presupus numărul doi. Adunarea în ea însăși ține numărul doi drept deja presupus. În sfârșit, voi înțelegeți, există același abis între numărul unu și numărul doi, ca și între nu contează care dintre numerele întregi și litera zero a lui Cantor...

Aceasta este tocmai pentru asta că dacă noi nu-l aveam pe piemontezul Peano, noi am fi în mod absolut în afară de a fi în stare de a da seama de orice ar fi despre numerele pe care le numim totuși naturale... care nu pot să se sprijine în cele din urmă decât pe o axiomatică, adică pe ceva inventat.

...

Însă este evident că interpretarea nu poate ajunge la nici o formalizare, în acest sens că interpretarea, este întotdeauna a da un sens. Însă trebuie să ne dăm seama de aceasta: este că locul sensului, este întocmai acolo unde nu există nici un raport formalizabil, pentru că după toate atunci când eu spun: nu există raport sexual, asta vrea să spună: nu există formalizare posibilă a raportului de la unul la altul. Ceea ce știam încă de la Parmenide. Căci există totuși un dialog al lui Platon care acolo deasupra este în mod absolut clarificator, nu-i așa? Așadar Platon, bine înțeles, nu vede absolut deloc că ceea la ce dă forma, este forma non-raportului, unul și altul rămân separați de un abis...

Este în cele din urmă în jurul a asta că sensul a nu contează ce din ceea ce se poate enunța se orientează: el se orientează spre această gaură în real care este gaura a... care întocmai permite simbolicului să facă acolo nod.

...

...o relație amoroasă despre care eu nu spun că ea nu există: eu spun că raportul sexual nu există.

El nu există, într-un anumit sens al cuvântului a exista... el nu este inscriptibil *în afară* de ceva, în afară de ceea ce este în joc.

Această istorie a limbajului corpului, aceasta este prea bine ceea ce ne poartă la inima problemei a ceea ce putem numi deviația raportului.

Așadar, acolo analiza este supra abundentă, pentru că este ea cea care ne-a arătat caracterul central al imaginarului și realului, și de altfel al funcției falice ca atare – cea care a izolat-o și cea care a spus că aceasta nu este absolut deloc privilegiul unui sex. Dacă o vrem cu adevărat să comentăm lucrurile, vedem că este tocmai de acolo că pornește tot ceea ce se spune în iubire, nu-i așa?

Aceasta este cu adevărat *es*-ul indistinct, care nu joacă rolul său doar în iubire, nu-i așa: el joacă rolul său în toate discursurile umane.

Bineînțeles că există o întreagă palpitație langajieră în corp. Ea nu se înscrie în realitate decât sub forma fantasmei. Aceasta este în calitatea în care fantasma ia întreaga sa înflorire într-o iubire, faptul că funcționează limbajul corpului. Corpul este cu adevărat implicat în fantasmă.

Este tocmai asta ceea a ce noi avem experiența, ceea a ce noi nu am putea nici chiar prin experiența noastră personală să-i bănuim imensitatea. Imensitate de altfel în mod absolut stereotipată, care face că, așa cum eu o remarc, analiza nici măcar nu a fost făcută *(„foutue”)* să introducă o nouă perversiune, ceea ce ar fi fost totuși o probă a existenței sale. Nu a introdus nimic altceva decât această descoperire a adevărului despre iubirea care se numește transferul, adică faptul că nu trebuie decât să apeși pe un buton, adică să începi o analiză, pentru ca asta să se declanșeze, într-un mod care în realitate, pentru ceea ce sunt cea mai mare parte a timpului analiștii, este în mod strict de negândit – de din afară, așadar.

Asta este singura descoperire *(„trouvaille”)* pe care am făcut-o... nu am inventat niciodată o perversiune...

Este totuși frapant, în sfârșit, nu-i așa?

...

X. – Eu sunt puțin în dificultate la a distinge între gândire și limbaj. Dumneavoastră spuneți, în sfârșit, dacă am înțeles bine...

Lacan – Eu nu disting. Eu spun că nu există gândire decât articulată.

(...)

...eu nu am respins gândirea... însă noi gândim că gândirea este o realitate care este deasupra unei limbi... Aceste istorii de deasupra și de dedesubt, asta este într-adevăr de ordinul imaginar, înțelegeți?

Noi putem foarte dificil să articulăm ceva fără ideea de ierarhie, și ideea că nu poate exista decât o gândire pentru a explica lumea, este ceea ce numim în mod general Dumnezeu. Este totuși ceva ce este atât de bine țesut cu adevărat în fibrele întregii lumi, în cele din urmă... fără s-o știe. Chiar și ateii o gândesc, în sfârșit.

Este foarte dificil să scapi la această idee că nu este o gândire care guvernează lumea.

Eu îmi permit să gândesc că nu este indispensabil, cel puțin după momentul în care noi avem noțiunea de inconștient.

Noțiunea de inconștient, eu încercasem, așa, de a-i da, în sfârșit, pe margine... în mod absolut pe margine pentru că trebuia prea bine, așa, ca eu să-i amuz, primele tipuri de ticăloși printre analiști, atunci când eu am încercat, așa, să fac *să prindă („prendere”)* corp la *(„ride” - rid)* gândirea mea, așadar eu îi întrebam, așa, din timp în timp, pe margine, lucruri așa, la care ei nu înțelegeau, bineînțeles, absolut nimic..., în sfârșit: „Dumnezeu crede el în Dumnezeu?”

Asta este mult mai veninos decât asta apare mai întâi.

Era pur și simplu modul de a le suna un mic clopoțel, în sfârșit.

...

Când spun că nu există Altul lui Altul, adică cel de care avem nevoie, de care are nevoie toată lumea... Descartes merge, face: „el gândește și el este”... însă totuși totul este suflat dacă nu există acolo un dumnezeu neînșelător.

Nici măcar nu ne-am dat seama pur și simplu că, dacă era înșelător era exact același lucru, căci a înșela și a fi adevărul este absolut la fel, întrucât dacă era înșelător, ceea ce el ar gândi pentru a ne înșela – întrucât suntem doar noi acolo – ceea ce el ar gândi pentru a ne înșela, asta ar fi adevărul.

Așadar problema nu este acolo: problema este de a ști dacă într-adevăr există cineva pentru a face partajul între adevăr și minciună. Dacă revenim acolo... așadar trucul pentru toți, nu-i așa, enigma lui „eu mint”, în sfârșit...

Nu v-am vorbit despre acest adevăr care este evident absolut capital, căci ceea ce auzim în analiză, ceea ce ne interesează, este tocmai faptul că este întotdeauna adevărul: chiar când este o pură minciună, asta se ordonează în câmpul adevărului.

Asta într-un câmp în care nu este ușor de știut, însă unde, cu o anumită practică, ajungem totuși să știm mult, grație acestei forme, acestei incurbări, acestui hiper-spațiu de valori de adevăr, cum singura ființă pe care o cunoaștem totuși dotată cu vorbire, cum această ființă spune adevărul chiar și atunci când se înșală, când minte.

Există acolo un câmp care nu este ușor de mânuit căci știința nu are acolo această valoare constructivă pe care o are altundeva... un câmp pe care-l cred limitat, dar care, atât de limitat cât ar fi, a devenit ceea ce am numit atât de cuprinzător încât să ne forțeze la un fel de explorare, așa, mai radicală, privind ceea ce definesc din imaginea topologică a găurii... a găurii în real, despre care tot ceea ce se spune, într-un anumit mod, aduce mărturie.

Încă un lucru, pe care-l exprim altfel: spunând că adevărul nu este tot, vreau să spun că nu putem niciodată să reușim să-l spunem tot. Vi se cere întotdeauna, la tribunal, să spuneți adevărul, nimic decât adevărul, tot adevărul. *Tot* adevărul... este o nebunie. Cine poate pretinde să spună, despre orice ar fi, *tot* adevărul?

Asta, nu rămâne din asta mai puțin valoarea de adevăr. Foarte operatorie. În această știință pe care noi o construim cu logica – care are avantajul de a ne aduce niște... niște mobile, aceasta pus deoparte, faptul că apartamentul, dacă noi credem din asta Tao-ul, este întotdeauna prea mobilat.

1974.04.09. Seminarul 21, „Incredulii rătăcesc”, Lecția 11

Azi, din rațiuni personale, plec de la o întrebare, al cărei răspuns cred că e un vapor… întrebarea e ce a inventat Lacan aici ?... A inventa, îl fac recunoscut legându-l de ceea ce îl necesită, știința… știința se inventează, am spus, mi se pare că de asta dă mărturie foarte bine istoria științei… nu vreau să spun că fac parte din istoria științei, căci punctul meu de plecare e altul, experiența analitică…

Așadar, ce am inventat ? aș răspunde, obiectul mic a, dar e evident că nu-l pot adăuga, căci el e solidar cel puțin la început grafului, voi poate știți ce este, eu nici nu sunt sigur… așadar, e o determinare în punctul în care întrebarea se pune, ce e dorința dacă dorința e dorința Celuilalt?

Formulele cuantice ale sexuării… ființa sexuală nu se autorizează decât din ea însăși… ceea ce echilibrează spusa mea că analistul nu se autorizează decât din el însuși…

Asta nu vrea să spună pentru atât *că el este absolut singur la a o decide*, așa cum tocmai v-am făcut-o remarcat, pentru ceea ce este despre *ființa sexuată*. Eu aș spune chiar mai mult, în sfârșit ceea ce am scris în formule implică cel puțin că *pentru a face bărbatul*, trebuie ca cel puțin undeva să fie scrisă *formula cuantică* pe care tocmai am scris-o, și să existe...

este o scriere $[\exists X]$

...să existe acest X care spune că nu este adevărat...

că nu este adevărat ca și *fundament de excepție* $[\overline{\Phi X}]$

...că nu este adevărat că ΦX $[\overline{\Phi X}]$...

adică faptul că ceea ce suportă în scriere *funcția*, funcția propozițională unde noi putem scrie ceea ce este despre această alegere a ființei sexuate

...că nu este adevărat că ea ține întotdeauna, că însăși condiția pentru ca alegerea să poată să fie făcută la pozitiv, adică să existe bărbat, este să existe undeva castrare.

Dacă eu spun așadar „*că analistul nu se autorizează decât din el însuși*”...

ceea ce este ceva într-atât de copleșitor, în sfârșit la a gândi: că dacă analistul este ceva care este pe modul de a fi „*numit-la*”, la analiză dacă pot spune, la analiză sub această formă care vrea să spună:

„membru asociat”, „membru titular”, „membru...” nu știu ce

...tot ceea ce eu am încercat să fac de râs într-un mic articol...

marcând acolo scara a ceea ce am numit

„Suficiențele”,

„Micii Pantofi”,

chiar „Beatitudinile”,

a fi „numit la” Beatitudine

...nu este asta oare ceva în sine care poate puțin să te facă să râzi?

Deci dacă spun că analistul nu se autorizează decât din el însuși, desigur nu poate fi numit la psihanaliză, dar asta nu înseamnă că oricine poate intra acolo înăuntru, adică ar trebui să se înscrie foarte bine, ceea ce eu aștept să se înscrie, pentru că nu e ca atunci când eu inventez ceea ce prezidează alegerea ființei sexuate, aici, nu pot inventa pentru rațiunea că un grup este real, și chiar un Real pe care nu îl pot inventa din faptul că e un Real nou apărut, căci cât nu exista acest discurs analitic, nu exista psihanaliză…

De aceea am spus că există psihanalist, fapt de care, de exemplu eu, eram mărturia, dar asta nu vrea să spună că pentru asta există un psihanalist… e o vizare propriu isterică să spui că există măcar unul, eu nu sunt deloc pe această pantă, nefiind din natură în poziția istericului, nu sunt Socrate, de exemplu…

Unde mă situez, în sfârșit, vom vedea asta eventual, de ce nu, până la urmă ?, dar pentru azi nu am nevoie să spun mai mult…

Deci, există lucruri la nivelul a ceea ce apare din real, sub forma unei funcționări diferite a ce? a ceea ce sunt până la urmă literele, pentru că despre litere e vorba… poate exista un mod în care o anumită legătură se stabilește într-un grup, poate exista ceva nou și care nu constă decât într-o anumită redistribuire a literelor… asta pot inventa… dar modul de a da urmare acestui nou aranjament al literelor pentru a alcătui un

discurs, presupune, o urmare, și de ce nu, cum mi s-a cerut la Roma când am fost întrebat care era legătura celor 4 formule cuantice zise ale sexuării cu formula discursului analitic, așa cum am crezut că trebuie mai întâi s-o avansez…

Să le branșez, ar fi să dau această dezvoltare care ar face într-o școală, a mea de ce nu, cu puțină șansă, să se articuleze această funcție de care alegerea de analist, alegerea de a fi, nu poate decât să depindă… căci, deși neautorizându-se decât din el însuși, nu poate prin asta decât să se autorizeze și din alții…

Mă reduc la atât, pentru că aștept ca ceva să fie inventat, să fie inventat un grup fără să realunece în vechea groapă, cea în care, în rațiunea a vechi obiceiuri contra cărora până la urmă suntem atât de puțin protejați încât ele fac baza discursului zis universitar, suntem numiți la un titlu…

Ceea ce ne împinge, pentru că am ales asta, dar vă împinge și pe voi căci mă ascultați, să încercăm să precizăm legătura între ceea ce numesc a inventa știința și ceea ce se scrie… e foarte clar că există o legătură, adică, unde se situează scrierea?

...

Și este prea bine în aceasta faptul că am avansat un anumit *ceva*, este cel care se pune din întrebarea întotdeauna aceeași: „*Să pot eu s-o fiu*?”. Să mă autorizez asta poate încă să meargă, însă s-o fi este o altă afacere.

Este tocmai acolo faptul că în mod evident se forjează ceea ce am enunțat din verbul „*desființța*”. Analistul, eu îl „*des-sunt*”, *obiectul(a)* nu are *ființă*.

Eu am insistat în mod suficient la timpul său asupra a ceea din ce psihanaliștii jubilează, adică *această față, acest suport, acest patetism* al *obiectului(a)* atunci când el ia forma de *deșeu*. Am insistat acolo mult.

Într-o zi eu m-am arătat așa la Bordeaux, și eu le-am explicat faptul că civilizația era canalizarea, că nu există în mod strict nici un fel de altă urmă, și că este totuși ceva prea bine straniu, că trebuie să te străduiești acolo.

1974.04.23. Seminarul 21, „Incredulii rătăcesc”, lecția 12

Întrucât... cel puțin dacă ceea ce v-am făcut remarcat are ceva accent, accent care vă emoționează ...transferul revelă adevărul iubirii și în mod precis în aceasta că el se adresează la ceea ce am enunțat din „*subiectul presupus a ști*”.

...

Și ce anume este viața, în ocazie? Este prea bine ceva ce în acest 3 face o gaură.

Eu nu știu dacă voi știți ceea ce este viața, însă este totuși curios că asta face problemă.

Laviața („lavie”) care pentru ocazie eu aș scrie prea bine așa cum eu am făcut, așa cum eu am făcut despre *lalimbă („lalangue”)* într-un singur cuvânt.

Asta nu ar fi decât pentru a sugera că noi nu știm despre asta multe lucruri decât că ea se spală *(„s'lave”)*.

Aceasta este aproape singura marcă sensibilă a ceea ce intră în viață.

1974.05.21. Seminarul 21, „Non-credulii rătăcesc”, lecția 14

Există cineva după aceasta care m-a definit spunând că eu eram cineva care credea că el era Lacan, era modul din care definisem eu însumi pe Napoleon, însă asupra finalului vieții sale, la momentul unde în sumă, el era nebun, căci a crede în propriul său nume, este din asta definiția însăși.

Contrar la ceea ce imagina numitul Gabriel Marcel, eu nu cred în Lacan.

Însă eu pun întrebarea de a ști dacă nu există strictă consistență între ceea ce Freud avansează ca și fiind inconștientul, și faptul că Dumnezeu, nu există nimeni pentru a crede acolo, mai presus de toate nu el însuși, căci este în asta că *știința inconștientului* consistă.

Știința inconștientului este tot contrariul instinctului, adică a ceea ce prezidează nu doar la ideea de natură, însă la orice idee de *armonie*, aceasta este pentru atât că în ceva parte există *această falie* care face că

lucrul cel mai natural, dacă o putem spune, cel care ne pare din punctul nostru de vedere, atunci când noi privim – ce? – animale, adică absolut altele, obiecte în lume, noi facem acolo deasupra toate extrapolările pe care le putem.

...

Căci după tot, nu ar fi fost inconceptibil că acest ceva care s-a desenat într-o *geometrie* dezvoltată...

care a funcționat în mod efectiv în mod absolut ca și *scriere, scriere* prin care s-a amorsat știința, eu vreau să spun în geometria greacă

...este absolut frapant de a vede că asta ar fi putut la fel de bine să fie într-un efort privind *strângerea („coinçage" – prinderea, încolțirea)*, de exemplu care se produce atunci când noi îndepărtăm aici acest nod prin raport la linia care servește la a-l constitui în mod propriu vorbind ca și nod.

La fel cum la a-l rabate aici, noi vedem prea bine în mod manifest că noi strângem *(„coinçons")* ceva, strângem – ce să spui – dacă nu ceea despre ce este vorba, aceasta este adică ceva din *strâns („coincé")*, nu există nimic la a spune din asta din mai mult, și aceasta este acest *strâns* cel care este în cauză, cel care este în cauză în această funcție prin care, pentru a spune raportul *Simbolicului, al Imaginarului și al Realului*, eu spun că aceasta este tocmai acolo că este prins *ceva, ceva* care în ocazie este prea bine, într-adevăr, *subiectul*.

Încă trebuie ca acest *ceva*, eu să încerc să-l clarific în ceva fel individualizând ceea ce este prea bine fiecare dintre aceste cercuri, aceasta este adică în ce anume *Simbolicul* diferă de *Imaginar* și diferă de *Real*.

Pentru a clarifica foarte repede, așa cum eu pot s-o fac, nu mai mult, această lanternă, eu așa avansa că *Simbolicul* este din ordinul lui 1, acest Unu pe care ultima dată, eu vi l-am avansat deja ca și constituant în *ordinul logic* pe care încearcă să-l construiască al nostru Boole, ca și fiind *universul*. Eu v-am făcut remarcat în același timp că există acolo ceva din contestabil, căci aceasta este deja a pune o ipoteză faptul de a face din univers ceva din *Unu*.

La încontra a aceasta, și în linia însăși unde Boole procedă *punând din asta formula* x(1-x)=0, adică: tot ceea ce nu este x, aceasta este ceea ce este x sustras *Universului*, și produsul lor, intersecția lor, întâlnirea lor este în mod strict egal la 0.

Aceasta este tocmai asupra acestei baze că Boole crede a putea avansa o formalizare a ceea ce este din asta din logică.

Absolut la opusul său eu propun de a da la 1 valoarea a ceea în ce, prin discursul meu consistă...

consistă în calitatea în care aceasta este tocmai ea cea care face obstacol la raportul sexual

...adică *juisarea falică*.

Aceasta este pentru atât cât *juisarea falică*...

și acolo, să spunem că eu o fac organ, eu o presupun *încarnată* prin ceea ce în bărbat acolo corespunde *ca și organ*

...aceasta este pentru atât cât această *juisare* ia acest accent privilegiat...

privilegiat astfel cum ea se impune în tot ceea ce este din experiența noastră, experiența noastră analitică

...aceasta este acolo în jur – și pentru că aceasta nu este decât acolo în jur – în jurul individului el însuși sexuat care o suportă, aceasta este pentru atât cât această *juisare* este privilegiată faptul că toată experiența analitică se ordonează.

Și eu propun aceasta: faptul că aceasta este tocmai la ea de a raporta funcția lui *Unu* în formalizarea logică astfel cum Boole o promovează.

În alți termeni, faptul că dacă există semnificant... și semnificant aceasta nu este semn: semnificantul se distinge de semn în aceasta faptul că din semn noi putem face circulați într-o lume obiectivată, semnul este ceea ce merge de la emițător la receptor și ceea ce la receptor face semn al emițătorului.

Însă aceasta este absolut din contră sub forma a ceea ce eu am numit „*mesajul primit sub o formă inversată*” faptul că se pune *semnificantul* pentru care aceasta este în calitatea în care există raport la un alt *semnificant* că el face să apară *un subiect*, adică în configurația sa.

Ceea ce se sugerează din aceasta, aceasta este că *pentru atât cât ceva* – ceea ce este desemnat în Boole printr-un x – *ceva se precipită ca și semnificant*, acest semnificant este în ceva fel derobat, sustras, împrumutat *juisării falice* ea însăși, și aceasta este în calitatea în care *semnificantul* este din asta substitutul faptul că *semnificantul* însăși se găsește *a face obstacol* la faptul ca vreodată să se scrie din asta ceea ce eu numesc raportul sexual.

Eu vreau să scriu ceva ce ar fi presupus a putea fi scris: x, mare R, și apoi y [*x*R*y*] adică faptul că de nici un mod nu poate să se scrie de un mod matematic ceea ce este din asta din ceea ce se prezintă ca și funcție cu privire la funcția falică ea însăși.

Eu vreau să spun că aceasta este pentru atât cât ceea ce se *scrie* este: $\exists X \ \overline{\Phi X}$, negație a funcției falice ea însăși.

Și absolut la opusul că nu exista din asta, aceasta este adică faptul *că nu există din x pentru a denega funcția* ΦX, pentru a se opune acolo: $\overline{\exists X} \ \overline{\Phi X}$.

Și că în mod invers eu introduc la nivelul *Universalei* acest ceva care, aderând la funcția falică, se caracterizează de o parte printr-un mare A cuantor universal, un mare A inversat – voi știți că este astfel că asta se *scrie*: $\forall X \ \Phi X$.

Însă în celălalt, el pune o bară negativă, adică el spune că există în ceva parte o funcție care se distinge acolo din a fi „*nu-toată*”: $\overline{\forall X} \ \Phi X$. *Nu toată*, ce anume asta vrea să spună?

Cel mai puținul pe care îl putem spune, aceasta este că există din asta două.

Aceasta este în măsura unde la nivelul unde se articulează acest „*nu-toată*”, nu există decât o juisare.

Aici nu mergeți prea repede și nu mergeți să presupuneți că ceea ce eu disting, aceasta este eu nu știu cum ceea ce în mod sexual ar răspunde la această pretinsă diviziune a *juisării* zisă clitoridiană la juisarea zisă vaginală. Aceasta nu este aceasta despre ce este vorba.

Ceea despre ce eu vorbesc, aceasta este despre această distincție care trebuie făcută a *juisării falice*...

în calitatea în care la ființa vorbitoare ea prevalează și în care aceasta este tocmai de acolo că este derobată toată funcția semnificanței

...faptul că există o distincție de făcut între această juisare prevalentă...

pentru atât cât ea face obstacol la ceea ce este din asta din raportul sexual

...faptul că există o distincție de făcut a cestei juisări cu aceasta care, alături...

eu v-am introdus-o cealaltă zi, eu gândesc în mod suficient cu ceea ce era din asta despre arbore, despre arborele zis al *științei*, al *științei Binelui și Răului*

...există aceasta care în mod sigur animalul, animalul se distinge din a subzista nu doar într-un corp, însă faptul că acest corp ca atare nu se identifică, nu are identitate, nu așa cum o spunem dintotdeauna în mod tradițional, din gândire, din acest eu nu știu ce care din faptul că el gândește l-ar face să fie, însă din faptul că el *juisează* de el însuși.

Eu vreau să spun că nu există doar această *apercepție, aprehensiune, senzație, presiune, atingere, vedere*, sau nu importă ce alt mod de afectare prin simțuri. Există faptul că, în calitatea în care el consistă și în care el consistă într-un corp, ceea despre ce este vorba aceasta este despre *o juisare* și despre o juisare care se găsește după experiența noastră a fi de un ordin altul decât ceea ce este din asta despre *juisarea falică*.

Aceasta este tocmai astfel că eu am început încă de la începutul învățământului meu prin a autentifica, prin a originaliza relația *imaginară*...

eu făceam referință la ceea ce eu aș numi omologia, asemănarea

...întocmai această parte care este atât de mult oscilantă, atunci când este vorba despre ființa vorbitoare, a omologiei corpurilor.

Faptul că la animal trebuie prea bine să constatăm că *juisarea falică*, oricare ar fi, nu are aceeași *prevalență*, nu are aceeași greutate, aceeași

greutate într-un fel de opoziție care există cu privire la *juisarea* în calitatea în care două corpuri juisează *unul de altul*, este tocmai acolo falia prin care se aruncă în abis *(„s'abîme" – se degradează, „abîme" – abis)*, dacă o putem spune, în experiența analitică tot ceea ce se ordonează din *iubire*. Faptul că dacă o vorbim – așa cum am spus-o, am evocat-o anterior – faptul că dacă o vorbim despre nod, aceasta este a face aluzie la îmbrățișare, la strângere.

1974.06.11. Seminarul 21, „Incredulii rătăcesc", lecția 15

Pentru moment, să încercăm prea bine să sesizăm ceea ce analiza a revelat ca adevăr: aceasta este faptul că *iubirea*...

despre care am vorbit adineaori

...*iubirea se poartă spre subiectul presupus a ști*.

Și atunci ce anume ar fi inversul a ceea asupra ce eu am interogat *relația de știință* (x R y)?

Ei bine, asta ar fi faptul că partenerul în ocazie, este purtat prin acest fel de *mișcare („motion" – impulsie)* pe care o calificăm din *iubire*.

Însă dacă *x*-ul relației care ar putea să se scrie ca și sexuală, aceasta este semnificantul, în calitatea în care el este branșat asupra *juisării falice*, noi trebuie totuși din asta să tragem consecința.

Consecința este asta: dacă inconștientul este prea bine ceea a ce eu v-am spus azi suportul, adică: *o știință*, aceasta este că tot ceea ce am vrut să vă spun în acest an apropo de *non credulii care rătăcesc*, asta vrea să spună că „*cine nu este îndrăgostit de inconștientul său rătăcește*".

Asta nu spune nimic contra secolelor trecute.

Ei erau tot atât cât și ceilalți, îndrăgostiți de inconștientul lor, și deci ei nu au rătăcit.

Pur și simplu, ei nu știau unde ei mergeau, însă pentru a fi îndrăgostiți de inconștientul lor, ei o erau!

Ei își imaginau că aceasta era *cunoașterea*.

Căci nu este nevoie *să te știi îndrăgostit de inconștientul tău* pentru a nu rătăci, nu trebuie decât să te lași făcut, să fi credul din asta.

Pentru prima dată în istorie, vă este posibil vouă să rătăciți, adică *să refuzați să iubiți inconștientul vostru*, întrucât în sfârșit voi știți ceea ce aceasta este: o știință, o știință enervantă *(„emmerdant" – plictisitoare)*.

Însă este poate în această *rătăcire („erre") (e, doi r, e)*...

voi știți, acest truc care trage, acolo, atunci când nava se lasă balansată

...este poate acolo faptul că noi putem paria *să regăsim Realul puțin mai mult* în suită, să ne dăm seama că *inconștientul* este poate, fără îndoială, dizarmonic, însă că poate el ne duce la puțin mai mult din acest *Real* decât la *acest foarte puțin de realitate* care este a noastră, cea a fantasmei, faptul că el ne duce dincolo: la *purul Real*.

(Aplauze)

1974.08.00. Răspuns la o întrebare a lui Catherine Millot. Improvizație: dorința de moarte, de vis, de trezire

„*Profesoară, atunci debutând la Departamentul de Psihanaliză de la Universitatea din Vincennes, eu am avut ocazia, în 1974, să pun Doctorului Lacan o întrebare pe care o voi rezuma în acești termeni: dorința de moarte este ea de situat de partea dorinței de a dormi sau a dorinței de trezire? Doctorul Lacan, care era așezat la biroul său, a păstrat tăcerea, iar eu deja renunțasem să-l aud asupra acestei întrebări, când la capătul unei jumătăți de oră, el mi-a dat răspunsul său într-un mod suficient de circumstanțiat pentru ca eu să fiu determinată să iau notițele cele mai complete posibil. Este transcrierea acestor notiție cea pe care v-o dau aici.*" - Catherine Millot

Dorința de a dormi corespunde la o acțiune fiziologică inhibitoare. Visul e o inhibiție activă. Acest punct este cel în o putem concepe că vine să se branșeze simbolicul. Aceasta este pe corp că branșează simbolicul, din faptul paradoxului biologic care constituie o instanță care împiedică întreruperea somnului. Grație simbolicului, trezirea

totală este moartea – pentru corp. Somnul profund face posibil să dureze corpul.

Ceea ce Freud imaginează din pulsiunea de moarte, comportă faptul că trezirea corpului este distrugerea sa. Pentru că în sensul opus principiului plăcerii, aceasta, el o califică dintr-un dincolo: acest dincolo, aceasta este o opoziție.

Viața, în ceea ce o privește, e mult dincolo de orice trezire. Viața nu este concepută, corpul nu prinde de acolo nimic, el o poartă pur și simplu. Atunci când Freud spune: viața aspiră la moarte, aceasta este pentru atât cât viața, în calitatea în care ea este încarnată, în calitatea în care ea este în corp, ar aspira la o totală și deplină conștiință. Putem spune că este tocmai acolo că se desemnează că în chiar și trezirea absolută, există încă o parte de vis care este tocmai de vis *(„rêve”)* de trezire *(„réveil”)*.

Nu ne trezim niciodată: dorințele întreține visele. Moartea e un vis, între alte vise care perpetuează viața, cel de a ne instala *(„séjourner” – a rămâne într-un același loc un anumit timp)* în mitic. Este de partea trezirii că se situează moartea. Viața este ceva din absolut imposibil care poate visa *(„rêver”)* din trezire *(„réveil”)* absolută. De exemplu, în religia nirvanescă, viața visează din a evada *(„s'échapper”)* de ea însăși. Nu rămâne de acolo mai puțin că viața este reală, și că acest retur este mitic. El este mitic, și face parte din aceste vise care se branșează decât din limbaj. Dacă nu ar exista limbaj, nu ne-am pune să visăm despre a fi mort ca și despre o posibilitate. Această posibilitate este cu atât mai mult contradictorie cu cât chiar în aceste aspirații nu doar mitice ci mistice, gândim că reunim realul absolut care nu este modelat decât printr-un calcul.

Visăm din a ne contopi cu ceea ce extrapolăm în numele faptului că locuim limbajul. Ori, din faptul că locuim limbajul, ne conformăm la un formalism - din ordinul calculului, tocmai - și ne imaginăm că din real, există o știință absolută. În cele din urmă, în nirvana, aceasta este la a ne îneca în această știință absolută, despre care nu există urmă, ceea ce aspirăm. Credem că vom fi contopiți cu acea știință presupusă a susține lumea, care lume nu este decât un vis al fiecărui corp.

Că el ar fi branșat pe moarte, limbajul singur, în cele din urmă, poartă de acolo mărturia. Este oare faptul că este tocmai asta ceea ce este refulat? Aceasta este dificil s-o afirmi. Este gândibil că tot limbajul nu ar fi făcut decât pentru a nu gândi moartea care, într-adevăr, este lucrul cel mai puțin gândibil care ar fi. Este prea bine tocmai pentru aceasta faptul că concepând-o ca o trezire, eu spun ceva ce este implicat prin micul meu nod SIR.

Eu aș fi mai degrabă purtat să gândesc că sexul și moartea sunt solidare, cum aceasta este probat prin ce noi știm din faptul că sunt corpurile care se reproduc în mod sexual cele care sunt subiecți *(„sujets” - expuse, înclinate, supuse, dependente, subiecte, subiecți)* morții.

Însă aceasta este mai degrabă prin refularea non-raportului sexual faptul că limbajul neagă moartea. Trezirea totală care ar consista la a înțelege *(„appréhender”)* sexul – ceea ce este exclus – poate lua, între alte forme, pe cea a consecinței sexului, adică moartea.

Freud face o eroare concepând că viața poate aspira la a reîntoarce la inerția particulelor, imaginate ca și materiale. Viața în corp nu subzistă decât din principiul plăcerii. Însă principiul plăcerii la ființele care vorbesc este supus inconștientului, adică limbajului. În cele din urmă, limbajul rămâne ambiguu: el supleează la absența raportului sexual și din acest fapt maschează moartea, încă deși el ar fi capabil s-o exprime ca și un fel de dorință profundă. Nu rămâne de acolo mai puțin faptul că nu avem probe la animal, în analoagele limbajului, despre o conștiință a morții. Eu nu gândesc că ar exista de acolo mai mult la om, din faptul limbajului: faptul că limbajul vorbește despre moarte, asta nu probează că el ar avea de acolo vreo cunoaștere.

Aceasta este tocmai limita foarte reculată *(„reculée” – îndepărtată, a merge, a împinge în spate)* la care el nu accede decât prin realul sexului. Moartea, aceasta este o trezire care participă încă din vis pentru atât cât visul e legat la limbaj. Că anumite dorințe ar fi din cele care trezesc, indică faptul că ele sunt de pus în raport cu sexul mai mult decât cu moartea.

Visele, la ființa care vorbește, privesc acest ab-sens, acest non-sens al realului constituit prin non-raportul sexual, care nu stimulează de acolo

decât și mai mult dorința, tocmai, de a cunoaște acest non-raport. Dacă dorința este din ordinul lipsei, fără să putem spune că aceasta i-ar fi cauza sa, limbajul este ceea la nivelul căruia se cheltuiesc *(„se prodiguent” – se risipesc, a da cu generozitate)* tentativele pentru a stabili acest raport - cheltuirea *(„prodigalité” - generozitate excesivă)* sa însăși semn că acest raport, el nu va ajunge acolo niciodată. Limbajul poate fi conceput ca și ceea ce proliferează la nivelul acestui non-raport, fără să putem spune că acest raport există în afara limbajului.

1974.09.01. Prefață la piesa lui Frank Wedekind: Trezirea (Deșteptarea) primăverii

Faptul că ceea ce Freud a reperat din ceea ce el numește sexualitate, face gaură în real, aceasta este ceea ce se atinge din faptul că nimeni ne trăgându-se din asta bine, nu ne mai îngrijorăm din asta deloc.

Aceasta este totuși experiență la îndemâna tuturor. Ceea ce pudoarea desemnează: privat. Privat de ce? întocmai din faptul că pubisul nu merge decât la public, unde el se afișează din a fi obiectul unei ridicări de voal.

Faptul că voalul ridicat nu arată nimic, iată principiul inițierii (la bunele maniere ale societății, cel puțin).

Eu am indicat legătura a tot aceasta la misterul limbajului și la faptul că aceasta este la a propune enigma că se găsește sensul sensului.

Sensul sensului este ceea ce se leagă la juisarea băiatului ca și interzisă.

Aceasta nu în mod cert pentru a interzice raportul spus sexual, însă pentru a-l îngheța în non-raportul pe care îl valorează în real.

Astfel face funcție de real, ceea ce se produce în mod efectiv, fantasma realității ordinare. Ceea prin ce se glisează în limbaj ceea ce el vehiculează: ideea de tot la care totuși face obiecție cea mai mică întâlnire a realului.

Nici o limbă care nu se forțează din asta, nu fără a smiorcăi din asta din a face cum ea poate, la a spune „fără excepție” sau la a se complica *(„se corser” – a deveni mai grav, a se înrăutăți)* dintr-un numeral. Nu există

decât în ale noastre, limbi, că asta rulează bilă în cap *(„bille en tête” – a face ceva cu îndrăzneală, imprudență, în mod complet)*, totul, - totul și la tine *(„le tout et à toi”)*, dacă îndrăznesc să pun.

...

Eu citesc acolo pentru mine ceea ce eu am refuzat în mod expres celor care nu se autorizează decât din a vorbi dintre morți: adică să le spun faptul că printre Numele-Tatălui, există cel al Bărbatului *(„de l'Homme” - Omului)* mascat.

Însă Tatăl are din asta atât *(„tant”)* și atât încât nu există din asta Unu care să îi convină, decât Numele Numelui Numelui. Nu Numele care este Nume-Propriu, ci Numele ca și ex-sistență.

Adică seamănul prin excelență. Și „Bărbatul mascat” spune asta deloc rău.

Căci cum să știi ceea ce el este dacă el este mascat, și nu poartă el mască de femeie, aici actorul?

Masca singură ar ex-sista la locul vid unde eu pun *femeiA* (*„La femme”*).

Ceea în ce eu nu spun că nu există femei.

FemeiA ca și versiune a Tatălui, nu s-ar figura decât din Per-versiune *(„Père-version” – Tată-versiune).*

Cum să știi dacă, așa cum o formulează Robert Graves, Tatăl el însuși, tatăl nostru etern la toți, nu este decât Nume între altele al Zeiței albe, cea după spunerea sa care se pierde în noaptea timpurilor, la a fi din asta Diferita, Alta *(„l'Autre” – Altul, Alta)* pentru totdeauna în juisarea ei, - precum aceste forme ale infinitului cărora noi nu le începem enumerarea decât la a ști că este ea cea care ne *(„nous”)* va suspenda, pe noi *(„nous”).*

1974.10.29. Triumful religiei, Conferință de presă a doctorului Jacques Lacan la Centrul cultural francez, Roma

J. LACAN – Am luat pozițiile mele în psihanaliză, era în 1953, foarte exact. A fost primul congres în octombrie, la Roma. Cred, nu am cerut, îmi imaginez că s-a gândit pentru mine ceva ca o aniversare: nu e puțin,

21 de ani; sunt 21 de ani în care am învățat într-un mod ce a făcut tăietură, dacă putem spune, în pozițiile mele. Începusem învățământul meu cu doi ani înainte de 1953. Poate așadar la asta s-a gândit.

De altă parte, nu aveam, eu, nici un motiv să obiectez, mai ales că Roma, în ciuda a toate, e un loc ce conservă o mare portanță, și foarte în special pentru psihanaliză. Dacă vreodată – nu se știe, vi se poate întâmpla – veți ajunge să înțelegeți acel ceva ce am pregătit, căci am pregătit ceva pentru voi; se așteptau să vorbesc; nu am vrut să anunț, dar am pregătit ceva; am pregătit chiar cu multă grijă, trebuie să spun, într-adevăr; dacă vreodată deci veți ajunge, veți înțelege ceva ce se raportează la raporturile psihanalizei cu religia. Nu sunt foarte amicale. În mare e sau unul sau altul. Dacă religia triumfă, cum e cel mai probabil – vorbesc de adevărata religie, nu există decât una adevărată – dacă religia triumfă, va fi semnul că psihanaliza a eșuat. E tot ce e mai normal să eșueze, căci la ce se dedică, e ceva foarte dificil. Dar în sfârșit, cum nu aveam intenția să fac o conferință acum, nu pot spune decât asta, că psihanaliza, e ceva foarte dificil.

Sunteți ziarist la ce ziar?

Doamna X. – Agenția Centrală de Presă din Paris.

J. LACAN – E ceva foarte dificil, psihanaliza. Mai întâi e foarte dificil să fi psihanalist, căci trebuie să te pui într-o poziție care e absolut intenabilă. Freud spusese deja asta. E o poziție intenabilă, cea a psihanalistului.

Doamna. X. – Câți elevi ai Dr. Lacan vor fi la acel Congres?

J. LACAN – La acel Congres? Dar nu știu nimic.

Doamna. X. – Participanți?

J. LACAN – Există participanți la acel Congres care sunt, presupun, mai numeroși decât cei din Școala mea. Căci există un fel de efect de curiozitate în jurul meu. E puțin nebunie, dar așa e.

Doamna X. – Dar este motivată, această nebunie?

J. LACAN – Motivată de a mea, probabil. Dar eu, bineînțeles, nu sunt la curent.

Doamna X. – Cred că Agenția concurentă vrea să ia cuvântul.

Domnul Y. – (inaudibil)

Doamna X. – Întrebam pur și simplu pe Profesorul Lacan de ce spunea că psihanalistul era într-o poziție intenabilă?

J. LACAN – Când am spus asta, făceam remarcat că nu eram primul s-o fi spus. Există unul în care putem avea totuși încredere pentru ceea ce a spus despre poziția psihanalistului, foarte foarte precis, e Freud. Așadar Freud înțelegea asta; a spus că existau un anumit număr de poziții intenabile printre care punea „a guverna” – cum vedeți, e deja să spui că o poziție intenabilă, e tocmai spre ce toată lumea merge, căci pentru a guverna nu lipsesc nicicând candidați – e ca și pentru psihanaliză, candidații nu lipsesc.

Apoi Freud adăuga încă: a educa. Asta, atunci, candidații lipsesc încă mai puțin. E o poziție ce e reputată chiar a fi avantajoasă; vreau să spun că acolo nu doar nu lipsesc candidați, dar nu lipsesc cei care primesc tamponul, adică sunt autorizați să educe. Asta nu înseamnă că au cea mai mică idee despre ce e a educa. Dar în sfârșit asta sugerează totuși multe meditații. Oamenii nu își dau seama foarte bine ce vor să facă când educă. Dar se forțează totuși să aibă o mică idee. Reflectează foarte rar. Dar în sfârșit semnul că există totuși ceva ce poate, măcar din timp în timp, să-i neliniștească, uneori sunt prinși de ceva ce e foarte particular, pe care doar analiștii îl cunosc cu adevărat bine, sunt atinși de angoasă. Sunt atinși de angoasă când gândesc la ce e a educa. Dar contra angoasei, există o grămadă de remedii. În particular există un anumit număr de lucruri pe care le numim „concepții ale omului”, a ceea ce este omul. Asta variază mult. Nimeni nu își dă seama, dar asta variază enorm, concepția pe care o putem avea despre om…

Există o foarte bună carte care a apărut, care are raport la asta, la educație. Aceasta este o carte care a fost dirijată de Jean Chateau. Jean Chateau era un elev al lui Alain. Eu vă vorbesc despre asta pentru că este o carte de care m-am interesat foarte recent. Eu nici măcar nu am terminat-o de fapt. Aceasta este o carte absolut senzațională. Asta începe la Platon și asta continuă printr-un anumit număr de pedagogi. Și ne dăm seama totuși că fondul, ceea ce eu numesc fondul educației,

adică o anumită idee despre ceea ce trebuie pentru a face oameni – (ca și cum aceasta era educația cea care îi făcea; în adevăr este prea bine cert că omul, aceasta nu este forțat forțat ca el să fie educat; el face educația sa absolut singur; în orice mod el se educă, întrucât trebuie prea bine ca el să învețe ceva, ca el să scuipe din asta un pic) însă în sfârșit educatorii, la a vorbi în mod propriu, aceasta este oameni care gândesc că ei pot să îi ajute, și că însăși ar exista cu adevărat cel puțin o specie de minimum de dat pentru ca oamenii să fie oameni și că asta trece prin educație. În fapt ei nu greșesc absolut deloc. Trebuie într-adevăr să existe o anumită educație pentru ca oamenii să parvină la a se suporta între ei.

Prin raport la asta, există analistul. Oamenii care guvernează, oamenii care educă au această diferență considerabilă prin raport la analist, aceasta este că asta s-a făcut dintotdeauna. Și eu o repet că asta se multiplică, eu vreau să spun că nu încetăm să guvernăm și că nu încetăm să educăm. Analistul, el, el nu are nici o tradiție. Aceasta este un absolut nou venit. Eu vreau să spun că printre pozițiile imposibile, el a găsit din asta una nouă. Așadar aceasta nu este în mod particular comod de a susține o poziție în care, pentru cea mai mare parte a analiștilor, nu avem decât un absolut mic secol în spatele nostru pentru a se repera. Aceasta este ceva cu adevărat absolut nou, și asta reîntărește caracterul imposibil al lucrului. Eu vreau să spun că avem cu adevărat de a-l descoperi.

Este tocmai pentru asta că aceasta este la psihanaliști, adică acolo, pornind de la primul dintre ei, faptul că din cauza poziției lor, pe care ei o descopereau și despre care ei realizau foarte bine caracterul imposibil, ei au făcut-o să rețâșnească asupra poziției de a guverna și cea de a educa; asta le-a permis să își dea seama că în cele din urmă oamenii care guvernează ca și oamenii care educă nu au nici un fel de idee despre ceea ce ei fac. Asta nu îi împiedică s-o facă, și chiar s-o facă nu prea rău, pentru că după tot, niște guvernanți, trebuie din asta prea bine, și guvernanții guvernează, aceasta este un fapt; nu doar ei guvernează ci asta face plăcere la toată lumea.

...

Cum știința nu are nici un fel de idee despre ceea ce ea face, în afară de a avea un mic puseu de angoasă așa, ea totuși va continua un anumit timp și, din cauza lui Freud în mod probabil, nimeni nici măcar nu a visat să spună că aceasta era tot la fel de imposibil de a avea o știință, o știință care are rezultate, ca și de a guverna, și de a educa. Însă dacă putem avea din asta totuși o mică bănuială, aceasta este prin analiză, pentru că analiza, ea, este cu adevărat acolo. Analiza, eu nu știu dacă voi sunteți la curent, analiza se ocupă în mod foarte special de ceea ce nu merge; aceasta este o funcție încă și mai imposibilă decât celelalte, însă grație faptului că ea se ocupă de ceea ce nu merge, ea se ocupă de acest lucru care trebuie prea bine numit pe numele său, și eu trebuie să spun că eu sunt singurul încă la a-l fi numit așa, și care se numește Realul.

Diferența între ceea ce merge și ceea ce nu merge, aceasta este că primul lucru, aceasta este lumea, lumea merge, ea se învârte rotund, aceasta este funcția sa de lume; pentru a-ți da seama că nu există lume, adică faptul că există lucruri pe care doar imbecilii le cred a fi în lume, este sufiecient să remarci că există lucruri care fac că lumea este imundă, dacă pot să mă exprim astfel; aceasta este tocmai de asta că se ocupă analiștii; astfel încât, contrar la ceea ce credem, ei sunt mult mai mult confruntați la real chiar decât savanții; ei nu se ocupă decât de asta. Și cum realul, aceasta este ceea ce nu merge, ei sunt în plus forțați să îl sufere *(„subir” - suporte)*, adică forțați tot timpul să întindă *(„tendre” – a trage și a ține ceva în stare de alungire, a prezenta ceva avansându-l, a dispune întinzând, a avea drept obiectiv)* dosul. Trebuie pentru asta ca ei să fie foarte *(„vachement”)* cuirasați contra angoasei.

...

Domnul B. - În filosofia dumneavoastră...

Nu sunt absolut deloc filosof.

Domnul B. - O noțiune ontologică, metafizică a realului...

Aceasta nu este absolut deloc ontologică.

Domnul A. – El a spus: profesorul Lacan împrumută o noțiune kantiană a realului...

Dar nu este absolut deloc kantian. Este asupra a ceea ce eu insist. Dacă există o noțiune a realului, ea este extrem de complexă, și sub acest titlu ea este non sesizabilă, non sesizabilă într-un mod care ar face un tot. Aceasta ar fi o noțiune incredibil de anticipatoare să gândești că ar exista un tot al realului. Atât timp cât noi nu o vom fi verificat, eu cred că valorează mai bine să te păzești să spui că realul ar fi oricum ar fi un tot.

Mi-a căzut în mână un mic articol al lui Henri Poincare despre evoluția legilor. Nu îl cunoașteți cu siguranță, el este de negăsit, este un lucru bibliofil. Emile Boutroux, care era filosof, și-a pus chestiunea de a ști dacă nu s-ar putea gândi faptul că legile ar avea și ele o evoluție. Poincare, care, el, era matematician, se agasa în mod absolut la gândirea acestei evoluții, căci ceea ce savantul caută, este tocmai o lege în măsura în care nu ar evolua. Este foarte rar ca un filosof să fie mai inteligent decât un matematician, dar acolo, prin hazard, un filosof a ridicat o chestiune capitală. De ce într-adevăr legile nu ar evolua, de vreme ce noi gândim lumea ca a fi evoluat? Poincare ține dur ca fierul că propriul unei legi, este că, atunci când e duminică, putem ști, nu doar ceea ce se va întâmpla luni și marți, dar în plus ceea ce s-a întâmplat sâmbătă și vineri. Dar nu se vede absolut deloc de ce realul nu ar admite o lege care să se miște.

Este prea bine cert că acolo, noi pierdem complet pedalele. Cum noi suntem situați într-un punct precis al timpului, cum să spui orice ar fi apropo de o lege care, după spusele lui Poincare, nu ar fi mai fi o lege? Dar după toate, de ce să nu gândim și că noi vom putea poate într-o zi să știm de acolo un foarte micuț puțin mai mult despre real? – grație unor calcule, întotdeauna. August Comte spunea că nu vom ști niciodată nimic despre chimia stelelor, și iată că, lucru curios, se întâmplă un truc care se numește spectroscopul, care ne învață lucruri foarte precise cu privire la compoziția chimică a stelelor. Așadar, trebuie să te neîncrezi, se întâmplă trucuri, locuri de pasaj absolut fără sens, pe care nu le-am fi putut cu siguranță imagina, și în nici un mod prevedea. Aceasta va face poate că noi vom avea într-o zi o noțiune despre evoluția legilor.

În toate cazurile, eu nu văd în ce anume, realul ar fi de acolo, și doar pentru atât, ceva mai transcendent. Este o noțiune foarte dificil de mânuit, pe care nu am mânuit-o până aici decât cu o extremă prudență.

Este o problemă filosofică.

Este o problemă filosofică, este adevărat. Există într-adevăr mici domenii în care filosofia ar avea încă ceva de spus. Din nefericire, este destul de curios că filosofia dă atâtea semne de îmbătrânire. Bine, Heidegger a spus două sau trei cuvinte cu sens. Dar este totuși foarte mult timp de când filosofia nu a mai spus absolut nimic interesant pentru întreaga lume. De altfel, ea nu spune niciodată ceva interesant pentru toată lumea. Atunci când ea scoate ceva, ea spune lucruri care interesează două sau trei persoane. Iar apoi, asta trece la Universitate, și atunci este terminat (foutu), nu mai există nici cea mai mică urmă de filosofie, nici măcar imaginabilă.

Cineva chiar adineaori m-a atribuit kantismului, complet gratuit. Eu nu am scris niciodată decât un singur lucru despre Kant, este mica mea scriere „Kant cu Sade”. Pentru a spune tot, eu fac din Kant o floare sadică. Nimeni n-a acordat nici cea mai mică atenție acestui articol. Un foarte micuț bun om l-a comentat undeva, nu mai știu nici măcar dacă a apărut. Dar niciodată nimeni nu mi-a răspuns cu privire la acest articol. Este adevărat că sunt incomprehensibil.

Cum a fost vorba despre real ca transcendent, eu am citat în trecere „lucrul în sine”, dar nu este o imputație de kantism.

Eu m-am forțat să spun lucruri care...

...

În foarte puțin timp, veți vedea, veți întâlni Lacan la toate colțurile de stradă! Ca și Freud ce mai! În cele din urmă toată lumea își imaginează a fi citit Freud, pentru că Freud trenează peste tot, trenează în jurnale etc. Asta mi se va întâmpla, și mie, veți vedea, așa cum asta ar putea să se întâmple tuturor dacă s-ar pune acolo – dacă ar face lucruri un pic strânse, bineînțeles, strânse în jurul unui punct absolut precis care este ceea ce eu numesc simptomul, adică ceea ce nu merge.

A existat un moment în istorie în care au existat destui oameni fără ocupație pentru a se ocupa în mod cu totul special de ceea ce nu merge, și a da acolo o formulă a „ceea ce nu merge” în stare născândă, dacă pot spune. Așa cum v-am explicat-o adineaori, toate acestea se vor repune să se învârtă în cerc, adică în realitate să fie înecate sub aceleași lucruri dintre cele mai dezgustătoare printre cele pe care noi le-am cunoscut încă de secole și care în mod natural se vor restabili. Religia, v-am spus, este făcută pentru asta, este făcută pentru a vindeca oamenii, adică pentru ca ei să nu-și dea seama de ceea ce nu merge. A existat o mică străfulgerare – între două lumi, dacă pot spune, între o lume trecută și o lume care se va reorganiza ca și o superbă lume ce va veni. Eu nu cred că psihanaliza deține orice cheie ar fi a viitorului. Însă asta va fi fost un moment privilegiat în timpul căruia vom fi avut o destul de justă măsură a ceea ce eu numesc în discurs „vorbființa”. Vorbființa este un mod de a exprima inconștientul. Faptul că omul este un animal vorbitor, ceea ce este absolut neprevăzut, ceea ce este absolut inexplicabil, să știi ceea ce aceasta este, cu ce aceasta se fabrică, această activitate a vorbirii, aceasta este un lucru despre care eu încerc să dau câteva lumini în ceea ce le voi povesti la acest Congres. Este foarte legat la anumite lucruri pe care Freud le-a luat drept a fi sexualitate, și într-adevăr asta are un raport, însă asta se atașează la sexualitate într-un mod foarte foarte particular.

...

Interpret – Și Domnul a vorbit despre schizofrenie colectivă. De unde sfârșitul rolului psihanalizei așa cum ea a fost prezentată.

J. Lacan – Acesta este un mod pesimist de a reprezenta ceea ce eu cred a fi mai simplu: triumful adevăratei religii. Acesta este un mod pesimist. Să etichetezi adevărata religie drept schizofrenie colectivă, acesta este un punct de vedere foarte special, care este sustenabil, sunt de acord. Însă este un punct de vedere foarte psihiatric.

Interpret – Acesta nu este punctul de vedere al interpelantului dumneavoastră; el nu a vorbit despre religie.

J. Lacan – Nu, el nu a vorbit despre religie însă eu găsesc că el confluează în mod uimitor cu ceea de la ce eu am pornit, adică faptul că

religia, în cele din urmă, putea foarte bine aranja toate acestea. Nu trebuie să dramatizezi prea mult, totuși. Trebuie să putem să ne obișnuim la real, vreau să spun la real, în mod natural, singurul conceptibil, singurul la care noi avem acces. La nivelul simptomului, acesta nu este încă cu adevărat realul, acesta este manifestarea realului la nivelul nostru de ființe vii. Ca și ființe vii, noi suntem roși, mușcați de simptom, adică faptul că în cele din urmă, noi suntem ceea ce noi suntem, noi suntem bolnavi, aceasta este totul. Ființa vorbitoare este un animal bolnav. La început era Verbul, tot asta, asta spune același lucru.

Însă realul la care noi putem accede, aceasta este pe o cale absolut precisă, aceasta este calea științifică, adică micile ecuații. Și acest real acolo, realul real, dacă pot spune, adevăratul real, acesta este acela întocmai care ne lipsește în mod complet în ceea ce ne privește, noi suntem de el în mod absolut separați, din cauza unui lucru absolut precis despre care eu cred în ceea ce mă privește, chiar dacă încă eu nu am putut niciodată în mod absolut să-l demonstrez, că noi nu vom ajunge niciodată la capăt; noi nu vom ajunge niciodată la capătul raportului între aceste vorbființe pe care noi le sexuăm din mascul și aceste vorbființe pe care noi le sexuăm din femeie. Acolo, pedalele sunt în mod radical pierdute; aceasta este chiar ceea ce specifică ceea ce numim în general ființa umană; asupra acestui punct nu există nici o șansă ca asta să reușească vreodată, adică faptul ca noi să avem formula, un lucru care se scrie în mod științific. De unde abundența de simptomuri, pentru că totul se agață acolo. Este tocmai în asta faptul că Freud avea dreptate să vorbească despre ceea ce el numește sexualitate. Să spunem că sexualitatea, pentru vorbființă, este fără speranță.

1974.10.31. Deschidere a congresului, de Doctorul Lacan

Spun câteva cuvinte de deschidere pentru că mi s-a cerut-o. Le voi face scurte, sper.

1974.11.01. A Treia. Al VII-lea Congres al Școlii freudiene din Paris, Roma

Pe 1 noiembrie 1974, douăzeci de ani după al său „Discurs la Roma” unde el anunța „a renova în disciplina sa fundamentele pe care ea le ia în limbaj”, Lacan regăsește orașul etern pentru al VII-lea congres al Școlii freudiene din Paris. În amfiteatrul conservatorului din Sainte-Cecile, între 700 și 800 de persoane vin să asculte a sa A Treia, titlu evocând a treia sa luare de cuvânt în Italia, însă de asemenea a treia funcție a ternarului real, simbolic și imaginar pe care el este în curs de a o conceptualiza. Realul este ceea ce „se pune în cruce pentru a împiedica lucrurile să meargă”, explică el la tribună după această intervenție istorică. Cincizeci de ani după, în această zi aniversară și grație rigorii lui Jean-Paul Beaumont, Asociația lacaniană internațională vă propune o transcriere inedită a acestei conferințe.

Așadar eu vă previn că eu citesc. Voi veți înțelege după pentru ce. Eu o explic la interior.

A Treia, aceasta este titlul. A treia, „ea revine, aceasta este întotdeauna prima”, cum spune Gerard de Nerval. Și vom obiecta noi acolo că asta face „*disc*” *(„disque”)*? De ce nu, dacă asta „spune că” *(„dit ce que” – spune ce)*. Încă trebuie, acest „*spune că*”, să-l înțelegem, acest ceva care disc *(„disque”, consonează cu „dit ce que” – spune că)* „urdrom” *(„ourdrome” – consonează cu „prodrome” – primă manifestare, simptome, a unei maladii, semn anunțător al unui eveniment, „ordure” – murdărie, mizerie, grosolănie, obscenitate, „ourdir” – a pregăti firele de urzeală înainte de a le plasa pe războiul de țesut „drome” – mai multe catarge, vergi, element de compunere care semnifică „cursă” sau „pistă”)*.

Dacă eu injectez astfel un capăt în plus din onomatopee în lalimbă *(„lalangue”)*, aceasta nu este că ea nu este în drept să-mi respingă *(„retoquer” – a respinge, în mod special pentru o lege, un proiect de lege)*: faptul că nu există vreo onomatopee care deja să nu se specifice din sistemul ei fonematic, la lalimbă.

Voi știți că pentru franceză, Jakobson l-a calibrat. Aceasta este mare ca asta *(„comme ça” – așa, matrice fonologică)*!. Altfel spus, că aceasta

este din a fi din franceză faptul că *discul („disque”)* „*urdrom*” *(„ourdrome”) („le disque ourdrome”, consonează cu „le discours de Rome” – discursul din Roma”)*, eu temperez asta la a remarca că „urdrom” este un ron-ron pe care l-ar admite alte lalimbi, dacă eu agreez prea bine din ureche la cutare dintre vecinii noștri geografici - și că asta ne scoate în mod natural din jocul matricei, cea a lui Jakobson, cea pe care eu o specificam chiar înainte.

Bun... Cum nu trebuie să vorbesc prea mult, vă pasez un truc. Asta îmi dă ocazia pur și simplu, acest *„turdrom”, („c'tour d'Rome” – acest tur din Roma, „discours de Rome”)*, de a pune *vocea* sub rubrica celor patru *obiecte* zise – de mine – *mic(a)*, adică de *a o revida de substanța* care putea exista în *zgomotul* pe care ea îl face, adică de a o repune în contul *(„compte” – socoteala)* operației semnificante, cea pe care eu am specificat-o din efecte spuse de metonimie.

Astfel încât pornind de acolo, *vocea* – dacă pot spune – *vocea* este liberă, liberă de a fi altceva decât *substanță*.

Iată. Însă aceasta este o altă deliniere *(„délinéation” – schiță)* pe care eu înțeleg s-o punctez *(„pointer” – indic, îndrept)* introducând a mea „a treia”.

Onomatopea acolo, care mi-a venit într-un mod un pic personal mă favorizează – să atingem lemnul – mă favorizează din faptul că ron-ron-ul, aceasta este fără îndoială juisarea pisicii. Că asta trece prin laringele ei sau pe altundeva, eu nu știu din asta nimic, când eu le mângâi asta are aerul de a fi din tot corpul. Și aceasta este ceea ce mă face să intru la ceea din ce eu vreau să pornesc – eu pornesc de acolo, asta nu vă dă neapărat regula jocului, dar asta va veni după, nu-i așa.

„Eu gândesc... deci se juisează” *(se jouit”)*.

Ah? Asta respinge „*deci*”-ul (uzitat nu-i așa, care se spune) eu sunt *(„je s'ouis” – eu se auzii, consonează cu „je suis” – eu sunt, eu urmăresc)*. Bun, eu fac o mică legătură acolo deasupra.

„A respinge” nu-i așa, dacă aceasta este la a înțelege ca și ceea ce eu am spus despre forcluziune, faptul că a respinge „eu sunt”-ul, asta reapare în real, asta ar putea trece drept o sfidare la vârsta mea... la

vârsta mea unde de trei ani, cum se spune asta oamenilor cărora vrem să le-o întoarcem în dinți, de trei ani, Socrate era mort!

Dar chiar dacă aș muri, până la urmă – asta ar putea foarte bine să mi se întâmple, i s-a întâmplat lui Levy Strauss *(este vorba bineînțeles de Merleau-Ponty)*, așa, la tribună...

Descartes n-a înțeles niciodată apropo de al său „eu sunt” spunând că el juisa de viață.

Nu e asta absolut deloc. Ce sens asta are, al său „eu sunt”? Exact subiectul meu la mine, „eul” *(„je”)* psihanalizei.

În mod natural, el nu știa, bietul, el nu știa, asta merge de la sine, trebuie ca eu să i-o interpretez: aceasta este un *simptom*.

Căci din ce gândește el înainte de a conclude că el sunt *(„suit” – urmărește)*, muzica ființei, fără îndoială? El gândește, el gândește din știința școlii din care, Iezuiții, maeștrii lui, i-au bătut urechile. El constată că e ușor.

Ar fi cel mai bun tabac, e sigur, dacă și-ar fi dat seama că știința sa mergea mult mai departe decât credea în urma școlii, că e există apă în benzină, dacă pot spune, și din singur faptul că el vorbește, că a vorbi despre limbă, există un inconștient, și pierdut ca oricine se respectă; ceea ce numesc o știință imposibil de atins pentru subiect, pe când subiectul, nu există un singur semnificant care îl reprezintă pe lângă acea știință.

E un reprezentant, dacă pot spune, de comerț, cu acea știință constituită pentru Descartes cum e de uzaj în epoca lui, din inserția lui în discursul în care e născut, adică discursul pe care îl numesc al maestrului, discursul nobilului. Tocmai pentru asta el nu iese cu al său „eu gândesc deci eu sunt”.

E totuși mai bine decât ce spune Parmenide. Opacitatea conjuncției lui (noein) și lui (einai), nu iese, acel biet Platon, nu iese; căci dacă nu era el, ce am fi știut de Parmenide?

Dar asta nu împiedică să nu se scoată de acolo, și dacă el nu ne transmitea isteria genială a lui Socrate, ce am fi scos de acolo? Eu, m-

am străduit în timpul acelor pseudo-vacanțe, m-am străduit pe Sofistul. Trebuie să fiu prea sofist probabil ca să mă intereseze.

Trebuie să fie acolo ceva la care sunt blocat. Nu apreciez. Ne lipsesc trucuri ca să apreciem. În sfârșit ne lipsește știința a ce era sofistul în acea epocă. Ne lipsește greutatea lucrului.

Să revenim la sensul lui sunt. Nu e simplu, ceea ce în gramatica tradițională se pune sub titlul conjugării unui anumit verb a fi; pentru latină, atunci acolo toată lumea își dă seama că fui cum se spune în Italia, că fui nu face sumă cu sum, cum se spune tot aici.

Fără să socotim restul de mărunțișuri. Bine, în sfârșit, vă trec, vă trec tot ce s-a întâmplat când sălbaticii, Galezii, s-au pus să trebuiască să se scoată din afacere cu asta. Au făcut să alunece est de partea statului. Nu sunt singurii de altfel. În Spania, cred că a fost același truc. În sfârșit, lingvisteria se scoate din toate astea cum poate.

Nu mă voi repeta acum vouă ceea ce făcea duminica studiilor noastre clasice. Nu rămâne totuși mai puțin că ne putem întreba din care acele ființe care sunt de altfel ființe de mit, în sfârșit al căror nume l-am pus acolo: Undoiropeenii, i-au inventat expres, sunt miteme; ce puteau ei pune în copulă?

Ceea ce peste tot altundeva decât în limbile noastre, e pur și simplu orice care servește de copulă... în sfârșit ceva ca prefigurarea Verbului încarnat? S-ar spune asta, aici. Asta mă face să asud, în sfârșit, nu-i așa.

S-a crezut că mi se face plăcere făcându-mă să vin la Roma, nu știu de ce. Sunt prea multe localuri pentru „Spiritul Sfânt”. Ce anume Ființa are din suprem dacă aceasta nu este prin această copulă?

În sfârșit m-am amuzat să interpun acolo ceea ce numim „persoane”, asta ratează a fi, în sfârșit am găsit o mașină care m-a amuzat: îmi ești tu mie, dar tu mie, asta permite să te încurci: mă iubești tu mm?

În realitate, e același truc. E istoria mesajului pe care fiecare îl primește sub forma sa inversată. Spun asta de foarte mult timp și asta a făcut să se râdă.

Cu adevărat, lui Clade Levi-Strauss i-o datorez. S-a aplecat spre una dintre excelentele mele prietene care e soția sa, care e Monique, pentru

a o numi, și i-a spus apropo de ceea ce exprimam că era asta, că fiecare primea mesajul lui sub o formă inversată. Monique mi-a repetat-o. Nu puteam găsi o formulă mai fericită pentru ceea ce voiam să spun până la acel moment. E totuși el cel care mi-a dat-o. Vedeți, iau bunul meu acolo unde îl găsesc.

Bine, atunci trec la alte timpuri, la sprijinul imperfectului. Eram. Ah! Ce erai? Și apoi restul.

Să trecem pentru că trebuie să avansez. Conjunctivul, e de râs. Să fie – ca prin hazard. Bun...

Descartes, el, nu se înșală: Dumnezeu, e spunerea. Vede foarte bine că dumnezicere, e ceea ce face să fie adevărul, ceea ce decide acolo, în capul lui. E suficient să dumnezici ca mine. E adevărul, nici o cale să-i scapi. Dacă Dumnezice mă înșală, cu atât mai rău, e adevărul prin decretul dumnezicerii, adevărul în aur.

Bine, să trecem. Pentru că fac tocmai în acel moment câteva remarci apropo de oameni care au dus critica de cealaltă parte a Rinului pentru a sfârși prin a pupa dosul lui Hitler. Asta mă face să scrâșnesc din dinți. Bun...

Atunci *simbolicul*, *imaginarul* și *realul*, asta e n° 1.

Incredibilul *(„inouï” – extraordinar, nemaiauzit)* e că asta a prins din sens, și a prins din sens clasat *(„rangé” – plasat)* ca și asta. În cele două cazuri aceasta este din cauza mea, aceasta este ceea ce eu numesc „*vântul*”, vântul despre care simt că eu nu mai pot nici măcar să-l prevăd, vântul din care ne umflăm pânzele noastre în epoca noastră.

Căci e evident, asta nu lipsește din asta, din sens, la plecare.

Tocmai în asta constă *gândirea*: faptul că niște cuvinte introduc în corp câteva reprezentări *imbecile*, iată voi aveți trucul; aveți acolo *imaginarul*, și care în plus ne redă gâtul *(„rend gorge” - vomită)...*

asta nu vrea să spună că ne dă gât *(„rengorge” – umflă gâtul, a lua o atitudine vanitoasă, a face pe importantul)*, nu

...el ne redegâtuie *(„redégueule” – vomită din nou)* ce?

Ca prin hazard *un adevăr*, un adevăr în plus. Aceasta este o culme!

Că sensul se lojează în el ne dă dintr-o aceeași lovitură celelalte două ca și *sens*.

Idealismul...

din care toată lumea a repudiat așa imputația

...idealismul e acolo în spate.

Oamenii nu cer decât asta *(„que ça")*, nu-i așa: *ca asta („que ça") să îi intereseze*, văzut fiind că gândirea este prea bine ceea ce este din cel mai cretinizant la a agita clopotul sensului.

Cum să vă scoateți din cap uzajul *filozofic* al termenilor mei...

adică uzajul obscen *(„ordurier" – murdar, grosolan)*

...când pe de altă parte trebuie bine ca asta să intre?

Însă asta ar valora mai bine ca asta să intre altundeva.

Vă imaginați că gândirea, asta se ține în creier. În sfârșit, eu nu văd de ce v-aș disuada din asta.

Eu, sunt sigur...

„*eu sunt sigur*": ca și asta... aceasta este afacerea mea

...că asta se ține în mușchii cutanați ai frunții, la ființa vorbitoare în mod exact ca și la arici.

Ador aricii. Când văd unul, îl pun în buzunarul meu, în batista mea... Natural urinează. Până îl aduc pe peluza mea, la casa mea de la țară. Și ador să văd producându-se acea pliere a cutanaților feței. După care exact ca și noi se pune în bulă. În sfârșit, dacă puteți gândi cu cutanații frunții, puteți gândi și cu picioarele.

Ei bine aceasta este tocmai acolo că eu aș vrea ca asta să intre, întrucât după tot *imaginarul, simbolicul și realul*, aceasta este făcut pentru ca aceia, aceia în această grupare *(„attroupement")* care sunt aceia ce mă urmează, pentru ca asta să-i ajute să deschdă drumul analizei. Ce mai...

Aceste cercuri acolo, aceste *cercuri de sfoară* din care eu m-am epuizat să vă fac desene, *aceste cercuri de sfoară*, nu e vorba de a le toarce *(„ronronner")*, pe ele.

Ar trebui ca asta să vă servească, ca asta să vă servească întocmai la *rătăcirea („erre”)* de care vă vorbeam acest an, ca asta să vă servească la a vă da seama ceea ce... topologia pe care asta definește, ceea ce există *între*, la a fiți non creduli de autostradă.

Acești termeni nu sunt „*tabu*”.

Ceea ce ar trebui aceasta este ca voi să-i prindeți *(„piegez” – prindeți în capcană)*.

Ei sunt acolo cu prea bine mult dinainte de ceea ce eu implic din spunerea *„prima”*, în sfârșit prima dată când am vorbit la Roma.

Eu le-am scos, aceste trei (SIR 08-07-1953)...

după a le fi – în sfârșit, așa – destul de bine cogitat

...eu le-am scos foarte devreme, prea bine mult înainte de a mă fi pus acolo, la primul meu *discurs din Roma* (26-09-1953).

Faptul că asta este aceste cercuri ale nodului borromean, aceasta nu este totuși nici un motiv pentru voi acolo să vă prindeți piciorul.

Nu este asta ceea ce eu numesc „*a gândi cu picioarele sale*”.

Ar fi vorba ca voi acolo să lăsați ceva prea bine diferit de un membru...

eu vorbesc aici despre analiști, nu-i așa

...ar fi vorba ca voi acolo să lăsați acest obiect aberant *(„insensé” – delirant, nebun, extravagant, stupefiant, fără sens)* pe care eu l-am specificat *din micul(a)*: este tocmai asta, ceea ce se prinde la strângerea *simbolicului, imaginarului și realului* ca și nod.

Aceasta este la a-l prinde *just*, faptul că voi puteți răspunde la ceea ce este funcția voastră: a-l oferi ca și *cauză*, ca și *cauză a dorinței sale* analizantului vostru.

Este tocmai asta ceea ce este vorba de a obține.

Însă dacă voi vă prindeți piciorul, ei bine aceasta nu este nici teribil, nu-i așa.

Importantul este ca asta să se întâmple pe cheltuiala voastră. Pentru a spune lucrurile, după această repudiere a lui „*eu sunt*”, ei bine eu m-aș amuza la a vă spune că acest nod, trebuie *a-l fi [(a)]*.

Așadar dacă eu readaug în plus ceea ce voi știți, după ceea ce am articulat timp, timp de un an despre cele 4 *discursuri* sub titlul de *Inversul psihanalizei*, nu rămâne mai puțin din asta decât de *a-l fi* [(a)], trebuie ca voi să nu faceți din asta decât *seamănul*.

Asta, este foarte tare *(„calé" – foarte savant, instruit, complicat, dificil, complex)*, nu-i așa! Aceasta este cu atât mai tare cu cât nu este suficient din asta a-i avea ideea pentru a face din asta *seamănul*.

Nu vă imaginați că eu am avut din asta, eu, ideea: eu am scris *obiect(a)*, aceasta este absolut diferit.

Asta îl înrudește la logică, adică asta îl face *(din a-l scrie)* operant în *real* sub titlul *de obiect despre care întocmai nu există idee*.

Pentru că trebuie prea bine a o spune, aceasta era o gaură până în prezent, în orice teorie oricare ar fi: *obiectul despre care nu există idee*.

E ceea ce justifică rezervele mele, cele pe care le-am făcut adineauri la locul presocratismului lui Platon.

Aceasta nu e faptul că nu el a avut din asta sentimentul: *seamănul* el se scaldă acolo fără să o știe, asta îl obsedează.

Căci chiar dacă el nu o știe, asta nu vrea să spună nimic decât un lucru: aceasta este faptul că el o simte, însă faptul că el nu știe pentru ce e așa.

De unde acest insuport, acest insuportabil *(„insu portabil" – neștiut portabil)* pe care el îl propagă.

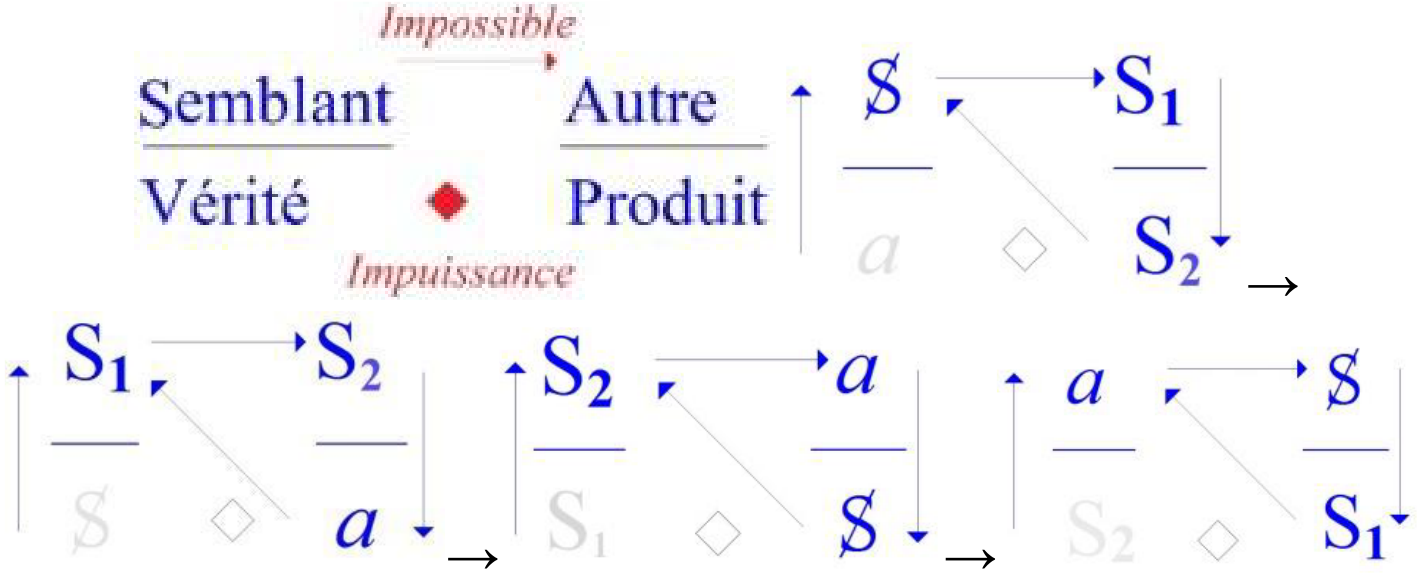

Nu există un singur *discurs (I, U, M)* unde *seamănul* să nu conducă jocul.

Nu vedem de ce ultimul venit, *discursul analitic (A)*, ar scăpa acolo.

Aceasta nu e totuși un motiv pentru ca în acest *discurs*, sub pretextul că el este ultimul venit, voi să vă simțiți atât de jenați *(„mal à l'aise")* încât să faceți...

după uzajul din care se jenează *(„s'engoncent" – a-și adânci gâtul între umeri)* colegii voștri din „*Internaționala*...."

...un *seamăn* mai seamănând decât natura, afișat!

Dacă voi vă amintiți totuși *seamănul* a ceea ce vorbește - ca și specie – el este întotdeauna acolo, în orice specie de *discurs* care îi ocupă *(I, U, M)*; aceasta este totuși o a doua natură.

Așadar, nu știu... fiți mai destinși, mai naturali, atunci când primiți pe cineva care vine să vă ceară o analiză. Nu vă simțiți atât de obligați să vă împingeți din gât. Chiar ca și „*bufon*", sunteți justificați de *a fi*.

Nu aveți decât să priviți „*Televiziunea*" mea: eu sunt un clovn. Ei bine, luați exemplu acolo deasupra, și *nu mă imitați*!

Seriosul care mă animă, acesta este *seria* pe care o constituiți: voi nu puteți totodată să fiți de acolo *(din serie)* și s-o fiți *(serioși)*...

Simbolicul, imaginarul și realul, este enunțatul a ceea ce operează în mod efectiv în vorbirea voastră atunci când voi vă situați din *discursul analitic*, atunci când *analist voi o sunteți*. Ei nu apar, acești termeni *(Simbolic, Imaginar, Real)*, cu adevărat, decât *pentru și prin acest discurs*.

Nu a trebuit să pun acolo intenție, a trebuit doar să urmez, și eu.

Asta nu vrea să spună că asta nu clarifică celelalte *discursuri (I. U, M)*, dar asta nici nu le invalidează.

Discursul maestrului (S1→ S2 ↓a) de exemplu, scopul lui este ca lucrurile să meargă la pasul întregii lumi.

Bine, asta nu e deloc la fel ca și *realul*, pentru că *realul* este tocmai ceea ce nu merge, ceea ce se pune de-a curmezișul în acest transportor, chiar mai mult: ceea ce nu încetează să se repete pentru a împiedica acest mers *(cf. cicloidei lui Pascal)*.

Am spus-o la început *(primul timp)*: *(Realul este) ceea ce revine mereu la același loc*...

accentul e de pus pe „*revine*”

...este *locul (vid)* care se descoperă, *locul seamănului*.

E dificil să-l institui din singur *imaginarul*, așa cum la început noțiunea de *loc* pare s-o implice.

Din fericire avem topologia matematică pentru a prinde acolo un sprijin, iar aceasta este ceea ce eu încerc să fac.

Dintr-un al doilea timp la a-l defini, acest *real*, este din „*imposibil*”, dintr-o modalitate logică, că am încercat să-l indic. Presupuneți într-adevăr că nu ar exista nimic din *imposibil* în *real*. Ei bine savanții ar face o mutră nostimă, nu-i așa, și noi de asemenea *(analiștii)*!

Cine are ceva de fluierat?

Dar cât drum a trebuit să parcurgem, nu-i așa, pentru a ne da seama de asta! Vreme de secole, am crezut totul posibil *(spațiu Φ)*.

În sfârșit, eu nu știu, există poate de acolo unii dintre voi care au citit Leibniz.

El nu se scotea din asta decât prin „*compossibil*”: Dumnezeu făcuse din al său cel mai bine, trebuia ca lucrurile să fie posibile *împreună*.

În sfârșit, ceea ce există din *kombinat*, și chiar din „*combină*” în spatele a tot asta, aceasta nu este imaginabil.

Poate analiza ne va introduce ea la a considera *lumea ca și ceea ce ea este: imaginară*.

Asta nu se poate face decât la a *reduce funcția zisă de „reprezentare”*, la a o pune *acolo unde ea este: adică în corp*.

Asta, e mult timp de când ne îndoim de asta, aceasta este tocmai în asta că consistă idealismul filosofic.

Doar că, idealismul filosofic a ajuns la asta, dar atât timp cât nu exista din *știință*, ei bine asta nu putea decât s-o bucleze, nu fără o mică punctă *(„une petite pointe”)*, resemnându-se din asta ei așteptau semnele, semnele de dincolo, ale *numenului* *(„noumene”)*: *așa ei numesc asta*.

Este tocmai pentru asta că au existat totuși câțiva episcopi în afacere, episcopul Berkeley în mod notabil, care din timpul său era imbatabil, și faptul că asta aranja foarte bine.

Realul nu este lumea. *Nu există nici o speranță de a atinge realul prin reprezentare*.

Nu mă voi pune aici să argumentez din *teoria cuantelor* nici din a undei sau corpusculului. A fi de dorit mai bine ca totuși să fiți la parfum, chiar dacă asta nu vă interesează. Dar să vă puneți acolo, la parfum, faceți-o voi însivă, e suficient să deschideți câteva mici cărticele de știință.

Realul din aceeași lovitură nu este universalul, ceea ce vrea să spună că el nu este „*tot*" decât în sensul strict al faptului că fiecare dintre elementele sale este identic la sine însuși, însă la a nu putea să se spună πάντες [pantès] (tot). Nu există din „*toate elementele*", există doar mulțimi de determinat în fiecare caz. Nici o nevoie de a adăuga: *este tot*!

Asta nu are sensul decât de a puncta acest nu contează ce din semnificant *ființa*, care este ceea ce eu scriu S *indice* 1: S_1, *semnificant* care nu se scrie decât din a-l face fără nici un efect de sens. *Omologul dacă îndrăznesc să spun, al obiectului mic a*.

În sfârșit, atunci când mă gândesc că eu m-am amuzat timp de un moment la a face un joc acolo, între acest S_1...

pe care eu îl împinsesem până la demnitatea semnificantului „*Unu*"

...că eu am jucat cu acest „*Unu*" și *micul(a)* înnodându-le prin numărul de aur, asta valorează o mie!

Asta nu vrea să spună nimic faptul că „*asta valorează o mie*", asta vrea să spună că asta prinde portanță din a o *scrie*. În fapt, aceasta era pentru a ilustra vanitatea a orice coit cu lumea, adică a ceea ce s-a numit până aici „*cunoașterea*"

Căci nu există nimic mai mult în lume decât un obiect(a), rahat („chiure") sau privire, voce sau țâță, care retaie („refend") subiectul [$] *și îl machiază („grime") în acest deșeu* [a] *care, el, corpului, ex-sistă* [$ ◊ a].

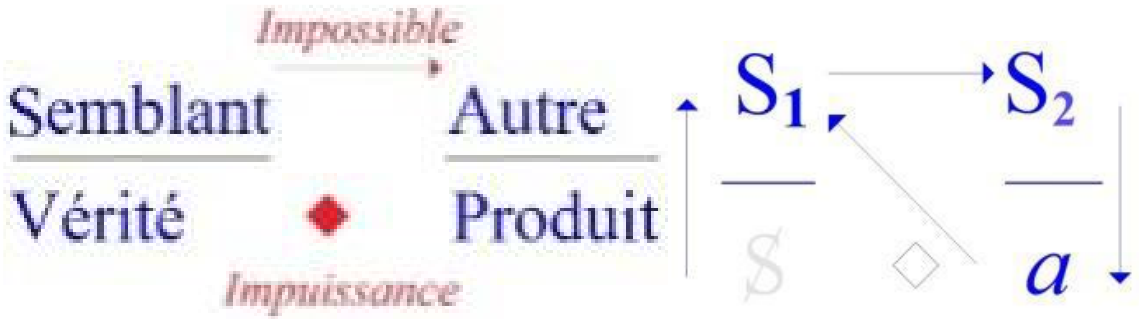

Pentru a face din asta *seamăn (poziție a analistului)*, trebuie să fii dotat:

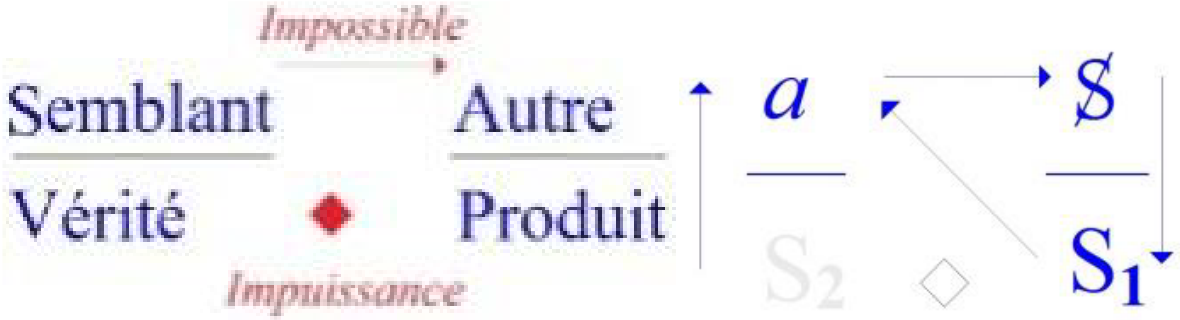

Aceasta este în mod special dificil așa pentru... aceasta este *mai dificil pentru o femeie* decât pentru un bărbat, în mod contrar la ceea ce se spune. Faptul că femeia este *obiectu(a)* al bărbatului în ocazie, asta nu vrea să spună absolut deloc faptul că ea, ea are gust la a o fi.

Însă în sfârșit asta se întâmplă, asta se întâmplă faptul că ea se aseamănă acolo în mod natural.

Nu există nimic mai asemănător, în sfârșit care să se asemene mai mult la un excrement de muscă *(„chiure”)* decât Anna Freud! *(râsete)* Asta trebuie să-i servească! Ce mai...

Să fim serioși, să revenim la a face ceea ce eu încerc.

Îmi trebuie să susțin această „*A treia*” din *realul* pe care ea îl comportă, și este tocmai pentru ce eu vă pun întrebarea...

de care eu văd că persoanele care au vorbit cu mine *(lapsus)*... *înaintea mea*, se îndoiesc puțin, nu doar se îndoiesc însă ele au spus-o, și faptul că ele au spus-o semnează că ele se îndoiesc de asta

...este oare faptul că psihanaliza este un simptom?

Voi știți, atunci când eu pun întrebările aceasta este că eu am răspunsul.

Însă în sfârșit asta ar valora totuși mai bine ca acesta să fie cel bun, răspunsul.

Eu numesc „simptom” ceea ce vine din real.

Asta vrea să spună că asta se prezintă ca și un mic pește al cărui *bot vorace* nu se reînchide decât la a-și pune din *sens* sub dinte.

Atunci din două lucruri una:

sau asta îl face să prolifereze – „*Creșteți și înmulțiți-vă!*” a spus Domnul. Ceea ce este totuși ceva puțin cam tare, care ar trebui să ne facă să tresărim, în sfârșit această folosire a termenului „*înmulțire*” *(„multiplication”)*: el, Domnul, totuși el știe ceea ce este aceasta o înmulțire, aceasta nu este înmulțirea *(„foisonnement”)* micului pește,

sau prea bine atunci, el moare *(„creve” – crapă)* din asta.

Ceea ce ar valora mai bine – aceasta este tocmai la ceea ce noi ar trebui să ne sforțăm – aceasta este *ca realul simptomului să moară din asta*, și este tocmai acolo întrebarea: *cum să faci*?

Există o epocă așa în care eu mă propagam, în sfârșit în servicii pe care eu nu le-ș numi...

chiar dacă în trucul *(„machin”) (textul)* meu eu fac aluzie acolo, asta va trece la imprimare, asta trebuie să sar puțin

...există o epocă unde eu încercam să fac înțeles în serviciile de medicină ceea ce era *simptomul*, eu o spuneam absolut deloc ca și acum, nu-i așa, însă totuși...

aceasta este poate o „*Nachtrag*” *(retro-acțiune)*

...totuși eu cred că eu o știam deja, chiar dacă eu încă nu făcusem să apară *imaginarul, simbolicul și realul*.

Sensul simptomului nu este cel din care îl hrănim pentru proliferarea sa sau extincția sa, *sensul simptomului aceasta este realul, realul* în calitatea în care el se pune în cruce pentru a împiedica să meargă lucrurile, în sensul în care ele își dau seama despre ele însele în mod satisfăcător, satisfăcător cel puțin pentru stăpân. Ceea ce nu vrea să spună că sclavul suferă din asta în vreun mod, chiar departe de asta.

...

Subiectul presupus a ști, care este analistul în transfer, nu o este presupus eronat dacă el știe în ce consistă inconștientul, din a fi o știință care se articulează din *lalimbă*, corpul care acolo vorbește nefiindu-i

înnodat decât prin *realul* din care el se juisează. Însă *corpul* este de înțeles *în realitate ca și deznodat de acest Real* care, pentru a *ex-sista* acolo sub titlul de a face *juisarea sa*, nu îi rămâne mai puțin opac.

Este abisul mai puțin remarcat al faptului că *este lalimba cea care, această juisare, o civilizează*, dacă îndrăznesc s-o spun. Înțeleg pe acolo că ea o poartă la efectul său dezvoltat, cel prin care corpul juisează de *obiecte* dintre care primul, cel pe care îl scriu din *mic (a)*, este *obiectul* însuși, așa cum o spuneam, despre care nu există idee...

idee ca atare, înțeleg

...în afară de la a-l sparge, acest *obiect*, în care caz bucățile sale sunt identificabile în mod corporal și, ca și spargeri ale corpului, identificate, și aceasta doar prin psihanaliză.

Este tocmai în aceasta că acest obiect face nucleul elaborabil al juisării, însă el ține decât la existența nodului, la cele 3 consistențe de toruri, de cercuri de sfoară pe care el le constituie. Straniul este această legătură care face că o juisare, oricare ar fi, îl presupune, pe acest *obiect*, și că astfel „*plusul-de-a juisa*”...

întrucât este astfel că eu am crezut să pot desemna locul său

...este cu privire la nici o juisare, condiția sa.

Iată. Eu am făcut o mică schemă. Dacă aceasta este cazul pentru ceea ce este din asta despre juisarea corpului în calitatea în care ea este juisare a vieții, lucrul cel mai uimitor, este că *acest obiect*, *(a)*-ul, separă această juisare a corpului de juisarea falică. Pentru asta trebuie ca voi să vedeți cum anume este făcut, cum este făcut nodul borromean.

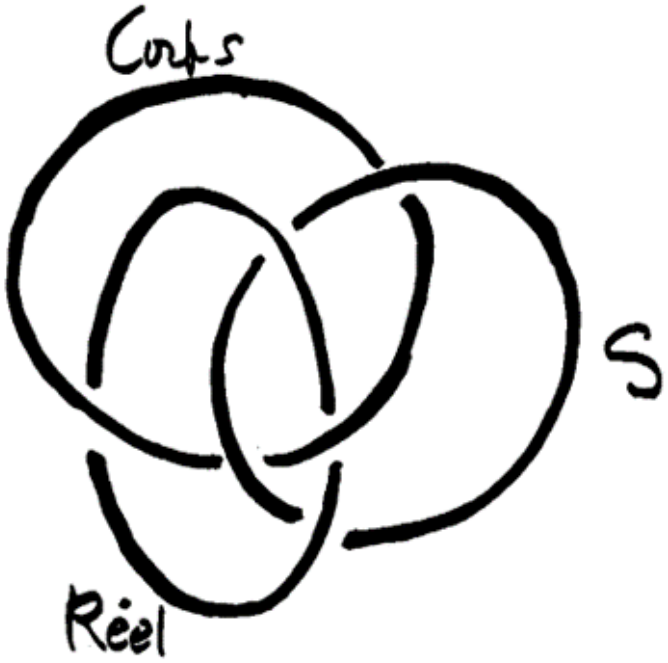

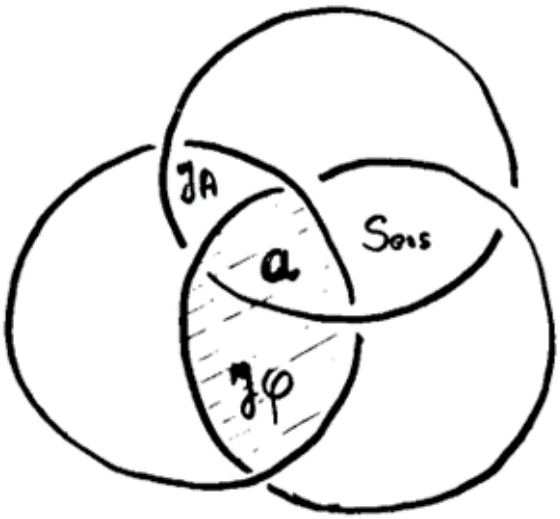

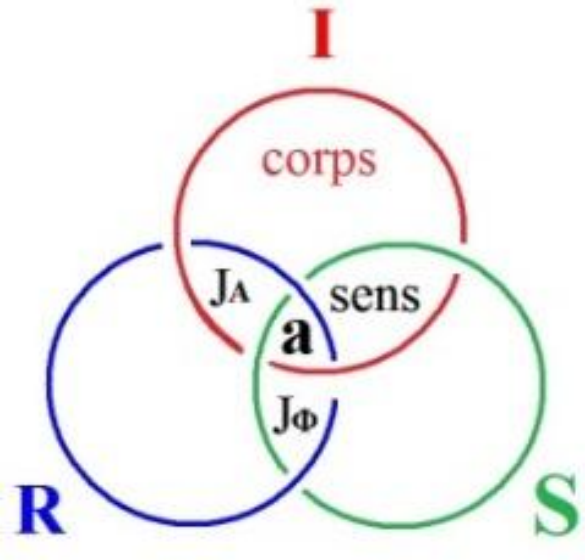

Faptul că juisarea falică devine anomalică juisării corpului, aceasta este ceva ce deja s-a întrevăzut de treizeci și șase de ori.

Eu nu știu câți tipi aici sunt puțin la pagină, acolo a acestor istorii a la „*mușcă-mi degetul*” care ne vin din India, „*Kundalini*” ei numesc asta. Există de acolo care desemnează pe acolo acest lucru la a face urcuș („grimpette”), urcuș de-a lungul măduvii lor, spun ei, pentru după ce am făcut ceva progrese în anatomie, atunci ceea ce alții explică dintr-un mod care privește oprirea corpului, ei ăți imaginează că este măduva și că asta urcă în creier. Ce mai...

Înafara-corpului al *juisării falice*, pentru a-l înțelege – și noi l-am înțeles această dimineață, grație dragului meu Paul Mathis care este și cel căruia îi făceam mare compliment din ceea ce eu am citit din el despre *scrierea și psihanaliza*, el ne-a dat în această dimineață un formidabil exemplu.

Aceasta nu este o lumină, acest Mashimi *(lapsus: Mishima)*. Și pentru a spune că este Sfântul Sebastian cel care i-a dat ocazia de a ejacula pentru prima dată, trebuie cu adevărat ca asta să-l fi uimit, această ejaculație *(„ct'éjaculation")*. Noi vedem asta toate zilele, tipii care vă povestesc că prima lor masturbare:

-ei își vor aminti de acolo întotdeauna,

-că asta sparge ecranul.

Ce mai... Într-adevăr, înțelegem prea bine de ce asta sparge ecranul, pentru că asta nu vine de dinăuntru ecranului *(ex-sistență)*."

...

Și apoi eu vă voi mărturisi tot, de ce nu? Acest truc-acolo, această alunecare a credinței, speranței și caritații spre piață – spun asta pentru că a existat cineva la conferința de presă care a găsit că eu mergeam puțin prea tare pe acest subiect al credinței *(„foi")* și al pieței *(„foire")*; este unul dintre visele mele, pentru mine; eu am totuși dreptul, tot așa ca și Freud, să vă împărtășesc visele mele; contrar celor ale lui Freud, ele nu sunt inspirate de dorința de a dormi, este mai degrabă dorința de trezire cea care mă agită. Dar, în sfârșit, asta este particular.

...

Al meu „se bucură" *(„se jouit" – „se juisează")* din introducere, ceea ce pentru voi este mărturia, este că analizandul vostru presupus se confirmă a fi ca atare prin aceasta: că el revine, pentru că vă întreb: de ce ar reveni... văzută fiind sarcina la care îl puneți ...dacă asta nu i-ar face o plăcere nebună?...

El „se bucură" de ceva, și absolut deloc de acest „eu sunt" *(„je souis")*, pentru că totul indică, totul trebuie – chiar prin voi – să indice: că voi nu îi cereți absolut de loc pur și simplu să dazaineze („daseiner"), să fie acolo, așa cum eu sunt acum, ci mai degrabă, și chiar complet opusul,

să pună la probă această libertate a ficțiunii de a spune nu contează ce, care în retur se va adeveri a fi imposibilă.

Adică ceea ce îi cereți, aste absolut să părăsească această poziție pe care tocmai am calificat-o din „Dasein” și care este pur și simplu cea din care el se mulțumește. El se mulțumește tocmai din a se plânge, adică din a nu fi conform ființei sociale, adică faptul că există ceva ce se pune de-a latul.

Și tocmai de acest ceva care se pune de-a latul, este asta ceea ce el percepe ca simptom, ca simptomatică a realului. Atunci în plus există acolo abordarea pe care el o face de a-l gândi, însă asta este ceea numim beneficiul secundar, în orice nevroză.

...

Însă ceea ce există din cel mai epatant, aceasta este că asta a permis glisarea poruncii lui Dumnezeu. Omul este totuși mai „*aproapele*” la el însuși, în ființa sa, decât în imaginea sa în oglindă.

Și atunci ce anume este această istorie a poruncii „*Tu vei iubi aproapele tău ca pe tine însuți*” dacă asta nu se fondează pe acest miraj...

care este totuși ceva nostim

...însă cum acest miraj întocmai este ceea ce îl poartă la a urâ nu „*aproapele*” său ci „*seamănul său*”, aceasta este un truc care ar purta puțin pe alături dacă nu am gândi că, totuși, Dumnezeu trebuie să știe ceea ce el spune, și că există ceva ce se iubește mai mult încă pentru fiecare decât imaginea sa. Ce mai...

Ceea ce este frapant, este aceasta: este că dacă există ceva ce ne dă ideea lui „a se juisa”, aceasta este animalul.

Nu putem da din asta nici o probă, însă în sfârșit asta pare prea bine a fi implicat prin ceea ce numim corpul animal.

Chestiunea devine interesantă pornind din momentul, dacă o întindem și dacă în numele vieții ne întrebăm *dacă planta juisează*.

...

Aceasta este în calitatea, din contră, în care ceva *în simbolic* se restrânge din ceea ce eu am numit „*jocul de cuvinte, echivocul*”...

cel care comportă *abolirea sensului*

...că tot ceea ce privește *juisarea*, și în mod special *juisarea falică* [JΦ] poate în mod egal să se restrângă, căci aceasta nu merge fără ca voi să vă dați seama despre locul în aceste diferite câmpuri, al *simptomului*. [2h 10' 00"]

Iată-l astfel cum el se prezintă în punerea în plan a *nodului borromean*:

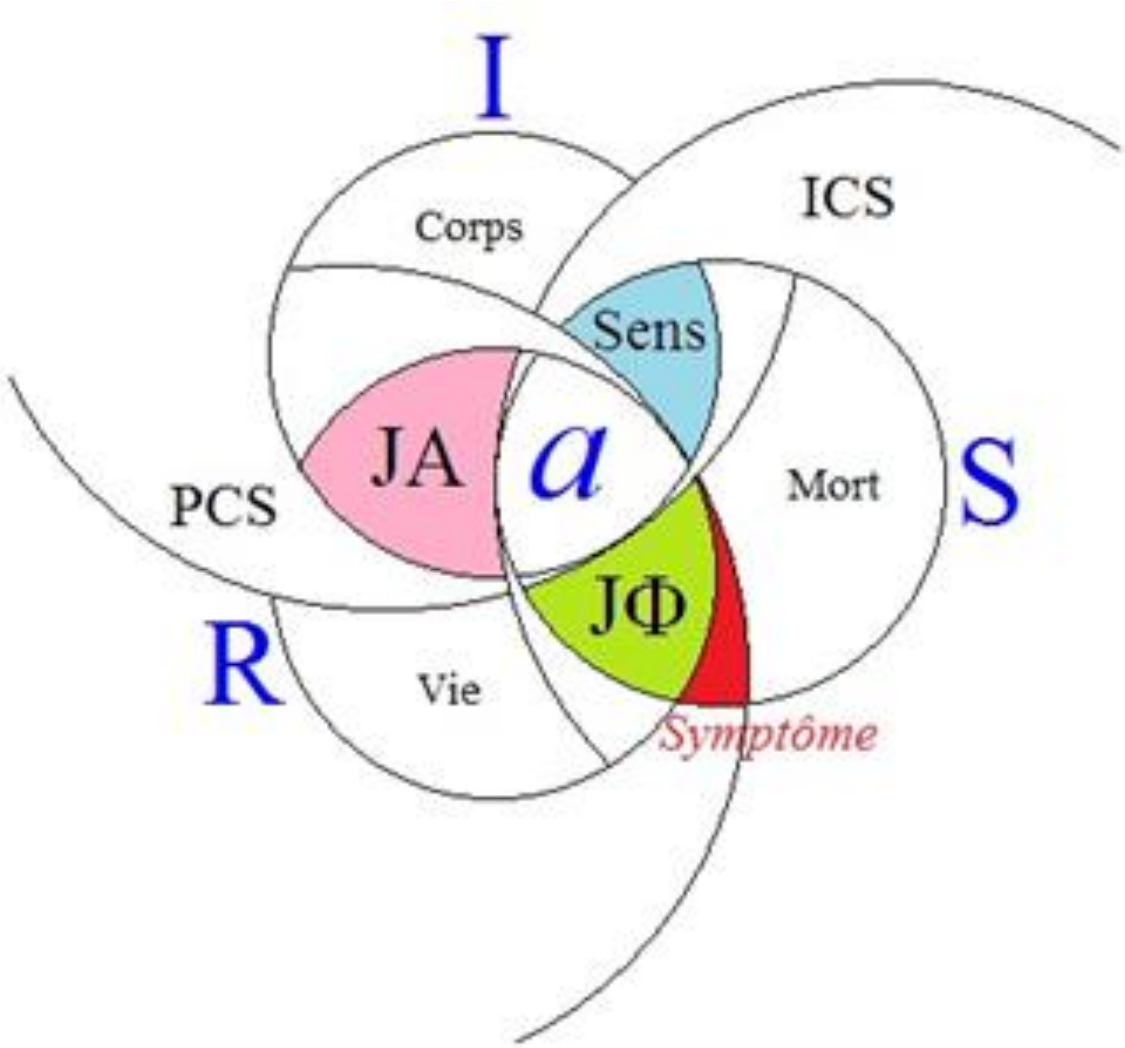

Simptomul este irupție a acestei anomalii în care consistă *juisarea falică*, aceasta pentru atât cât se etalează acolo, cât se înflorește acolo, această lipsă fundamentală pe care eu o califc din *non-raportul sexual*.

Aceasta este în calitatea în care în interpretare, este în mod unic asupra *semnificanților* că poartă intervenția analitică, faptul că ceva poate recula din *câmpul simptomului*.

1974.11.03. Închidere a congresului, de Doctorul Lacan

1974.11.19. Seminarul 22, „R.S.I.”, lecția 0, *(grevă)*

https://www.youtube.com/watch?v=iOGiPs-gIIc&list=PLckdIIl6fdyTRz4YbJIgjsnjy32pvlvDl&index=12

Nu există microfon, așadar va trebui să îmi spuneți dacă mă auziți.

Iată, există oameni – o știu pentru că mi s-a spus-o – care trăiesc greva ca și sărbătoarea.

Eu o știu, bineînțeles, prin analiză. Știm din asta lucruri prin analiză! Știm chiar că există oameni suficient de torsionați pentru asta. Dar în sfârșit, pentru ce nu? Aceasta este *subiectiv*, cum se spune.

Asta vrea să spună că există oameni care pot lua multe lucruri prin capătul cel bun.

Totuși eu nu sunt din acest bord-acolo: ca și analist, eu pot să țin greva decât pentru un *simptom*, în sensul undepoate acest an, eu voi ajunge să vă conving din asta că simptomul este...

pentru a se referi la una dintre cele 3 categorii ale mele

...aceasta este *Real*. Supărătorul este – și tocmai în asta eu îmi fac rezervele mele – aceasta este că este un simptom organizat: este tocmai asta ceea ce este rău, cel puțin din punctul de vedere al analistului.

Așadar, dacă totuși eu voi face grevă, asta nu este că aceasta ar fi pentru mine sărbătoare, însă se întâmplă că această grevă îmi vine ca un inel pe deget.

Eu vreau să spun că se întâmplă că azi, adică la începutul acestui an 1974-75, eu nu aveam nici cea mai mică dorință să vă fac un seminar, așa cum o atestă aceasta: faptul că voi nu ați văzut din asta afiș, afișând titlul ca și în fiecare an.

Eu trebuie să spun că totuși afluența voastră azi nu este fără să mă clatine.

Voi știți că în fiecare an eu mă întreb: ce anume poate prea bine, această afluență, să o motiveze.

Aceasta nu este mai mult rezolvat acum, aceasta nu este mai mult rezolvat pentru mine, însă totuși eu consider aceasta ca și un apel, un apel legat la faptul că ceea ce am scris, nimic mai mult decât scris...

eu vreau să spun ceea ce se scrie la tablă cu mici semne, „*a*”, S1, S2, $\not S$ al subiectului

...aceasta este faptul că discursul analitic este ceva care vă mișcă *(„vous remue”)*, eu vorbesc: care vă mișcă vouă *(„qui vous remue vous”)*.

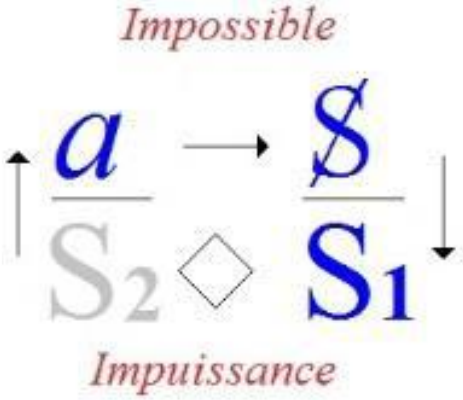

Nu este un „*vă*”, un „*vă mișcă*” în sens neutru. Este adevărat că din a-l fi scris este o tentativă, o tentativă apropiată, putem poate face mai bine. Eu sper că vom face mai bine. Dar în sfârșit în acest an, trebuie prea bine să vă spun că eu am alte griji și mă întreb dacă nu ar trebuie să le fac să treacă înainte.

Eu vreau să spun că printre voi – eu văd aici din asta numeroase figuri – există oameni care sunt din Școala mea, și poate lasitudinea mea provine ea din aceasta care mă mușcă, adică faptul că acest seminar mă împiedică – de această Școală – să mă ocup mai îndeaproape. Am luat în acest an o parte, pentru a stimula această Școală, din care poate unii dintre voi au avut ecou. Nu voi pune această grijă pe care mi-o dau, pe loc public, nu bineînțeles pentru că ar fi acolo ceva din privat, chiar din contră, întrucât ceea despre ce este vorba este că există altundeva – altundeva decât aici – ceva care dă loc altor învățăminte decât al meu.

Este straniu...

straniu în sensul propriu freudian: „*unheimlich*”

...este straniu că aceasta este de la anumiți...

care nu se găsesc în mod propriu vorbind încă a se autoriza din analiză, însă care sunt din asta pe drumul

...că vine această rezistență la ceea pentru ce eu îi stimulez. Eu îi stimulez în sumă să facă efectivă, efectivă ce?

Într-o mărturie pe care ei ar aduce-o a punctului în care ei sunt, de a face efectivă această „*pasă*”...

despre care poate unii dintre voi știu că este ceea ce eu încerc să introduc în Școala mea

...această „*pasă*” prin care în sumă ceea despre ce este vorba este ca fiecare să aducă piatra sa la discursul analitic, mărturisind despre cum intrăm acolo.

Este straniu că printre ei există din asta care sunt analiști formați, și care, atunci când literalmente...

aceasta este ceea ce eu am făcut în acest loc unde eu aș vrea ca anumițe învățăminte să aibă loc

...atunci când literalmente le cerșesc ajutorul – aceasta este ceea ce eu am făcut – ei se refuză acolo în modul pe care trebuie să-l spun cel mai categoric, mergând până la a-mi opune injura, injura care trenează în jurnale de exemplu...

asta, aceasta nu este dintre lucrurile care îmi fac efect

...însă care, chiar asupra aceastei injurii, care nu este deja rău la a trena în jurnal...

în jurnalul „*le Monde*” anume, ca și prin hazard

...care umflă această injurie, care adaugă din asta. Ce mai...

Dacă vorbesc acest an, voi lua lucrurile de capătul *identității de sine la sine*.

Întrebarea este de a ști dacă asta se aplică analistului.

Analistul poate fi el considerat ca și un element? Oare face el, altfel spus, *mulțime („ensemble”)*?

Să faci *mulțime*, asta este ceva ce voi încerca să vă explic, nu este să faci sindicat.

Sunt doi termeni diferiți. Să faci mulțime, asta poate să vrea să spună, asta vrea să spună: să poți să faci *serie*.

Și ceea asupra ce eu mă interoghez este: unde anume această serie se oprește?

În alți termeni: un analist poate el...

după exemplul a ceea la ce tocmai am făcut aluzie privind injuria

...să se comporte ca *un imbecil*?

Asta este foarte important ca și întrebare.

Cum anume se judecă ceea ce eu calific din *imbecilitate*[20]?

Asta cu siguranță are un sens, chiar și în discursul analitic.

Altundeva de asemenea bineînțeles: în fiecare discurs nimeni nu se înșală acolo: ești imbecil sau nu...

eu spun prin raport la acel discurs, anume: la „*discursul stăpânului*”, la „*discursul universitar*”, și la „*discursul științific*”

...asta nu face nici o îndoială.

Cum să definești imbecilitatea în discursul analitic?

Iată o întrebare, o întrebarea pe care am introdus-o, pe credința mea, aș spune încă de la primul meu an de seminar, enunțând că dacă analiza este în mod cert un remediu contra ignoranței, ea este fără efect contra *prostiei („connerie”)*.

Fiți atenți un minut! Am spus deja că *prostia* nu este imbecilitatea. Cum să situezi imbecilitatea, cum s-o specifici în *prostie*?

Deranjantul și dificilul în întrebarea pe care eu o evoc, a aceasta din care poate de la mine voi veți păstra vântul, eu nu trebuie să insist azi prea greu, însă totuși trebuie spus că există subiecți la care analiza...

eu spun *experiența analitică*

...atunci când ei i se oferă acolo, nu reușește. Și eu precizez: asta îi face *imbecili*.

---

[20] Imbecilitate: întârziere mentală congenitală situată între idioțenie și debilitate, corespunzând la o vârstă mentală situată între 3 și 7 ani și la o cotă intelectuală cuprinsă între 30 și 50, permițând achiziția tardivă și imperfectă a limbajului vorbit însă nu scris. (T.L.F.)

Trebuie prea bine să existe ceva la început care agață *(„pêche”)*.

Asta vrea poate să spună că ei ar fi mai utili, eu înțeleg utilizabili, altundeva. Eu vreau să spun că pentru altundeva, ei au daruri evidente.

Asta ne readuce la etica fiecărui discurs și aceea nu este pentru nimic că eu am avansat termenul „*etica psihanalizei*”, etica nu este acolo aceeași, și este poate la cei a căror etică va fi făcut *flori („fait florès” – va fi reușit, prosperat, avut succes)* altundeva, faptul că analiza nu reușește.

Simplă ipoteză însă poate...

asta nu poate fi fără detururi

...poate dacă eu mă decid, noi vom pune aici... în sfârșit „*noi vom pune*” este un mod de a vorbi: eu aș pune aici la probă.

Pornind de la aceasta, eu indic faptul că nu există altă etică decât de a juca jocul după structura unui discurs, și faptul că noi regăsim acolo titlul meu de anul trecut: aceasta sunt *non-credulii („les non-dupes”)*, cei care nu joacă jocul unui discurs, cei care se găsesc în pasă de *a rătăci („errer”)*.

Nu este neapărat mai rău pentru asta! Atât doar că este pe riscurile lor.

Cei care *rătăcesc* – în fiecare discurs – nu sunt acolo în mod neapărat inutili, prea bine departe de acolo!

Atât doar că ar fi preferabil ca pentru a fonda unul nou – dintre aceste discursuri – ei bine să fii din asta puțin mai mult credul. Iată!

1974.11.21. Interviu cu EMILIA GRANZOTTO, „Freud pentru totdeauna” sau „Nu există criză a psihanalizei”

Preambul:

Acest text puțin cunoscut, rămâne de o remarcabilă actualitate. Interviul a avut loc după Congresul din Roma al Școlii Freudiene din Paris. El este concomitent conferinței din Roma, zisă A Treia.

În acest interviu Jacques Lacan, ca un adevărat profet, alertează cu privier la pericolele reîntoarcerii religiei și scientismului...

Pentru el, psihanaliza este singura apărare conceptibilă contra angoaselor contemporane, iată argumente de o surprinzătoare relevanță pentru zilele noastre...

Ca prin magie, Lacan, în totalitatea sa, retrăiește în acest interviu, de o incredibilă prospețime...

Din Jacques Lacan, regăsim cu bucurie adevărata sinceritate, bunul simț, luciditatea și precizia - departe de „psihanaliza de confort" întronată de unii elevi ai lui Freud, ritualizând tehnica curei și readaptând cu gentilețe pacientul la mediul său social... „Asta este tocmai negarea lui Freud" - ne spune Lacan.

Care erau temerile sale, în acele timpuri?

Cu un talent profetic, Lacan se temea deja din 1974 de reîntoarcerea religiei pe de-o parte, și de triumful științei, pe de alta...

Sexul în evidență pretutindeni? Nu chiar. Mai degrabă, o mimată liberalizare, fără importanță...

Dar manipulările științei, ei bine, atunci...

Întrebare – Pr. Lacan, auzim din ce în ce mai mult vorbindu-se despre criza psihanalizei: se spune că Sigmund Freud este depășit, că societatea modernă a descoperit că doctrina sa nu mai este suficientă la a înțelege omul și nici la a interpreta profund raportul său cu mediul, cu lumea...

Aceasta sunt povești.

Mai întâi: criza, nu există din asta. Ea nu este acolo, psihanaliza nu și-a atins absolut deloc limitele sale, din contră. Există încă multe lucruri de descoperit în practică și în doctrină. În psihanaliză nu există soluție imediată, ci doar lunga, răbdătoare căutare de pentru ce-uri.

În al doilea rând: Freud. Cum putem să-l judecăm depășit dacă noi nu l-am înțeles în întregime? Ceea ce știm este că el a făcut cunoscute lucruri absolut noi pe care nu le-am imaginat niciodată înaintea lui,

probleme... de la inconștient până la importanța sexualității, de la accesului la simbolic la aservirea față de legile limbajului. Doctrina sa a pus în problemă adevărul, o afacere care privește pe toți și pe fiecare, în mod personal. Nimic de-a face cu o criză. Repet: suntem departe de obiectivele lui Freud. Este și pentru că numele său a servit să acopere multe lucruri că au existat deviații, epigonii nu au urmat întotdeauna fidel modelul, asta a creat confuzia.

După moartea sa, în 1939, chiar unii dintre elevii săi au și pretins să facă psihanaliza în alt mod, reducând învățarea sa la câteva mici formule banale: tehnica drept rit, practica redusă la tratamentul comportamentului și, ca vizare, la readaptarea individului la mediul său social. Adică negarea lui Freud, o psihanaliză aranjantă, de salon.

El o prevăzuse. Spunea că există trei poziții imposibil de susținut, trei angajamente imposibile, a guverna, a educa, a psihanaliza. Azi puțin contează cine are responsabilități la guvernare, și toată lumea se pretinde educator. În ce privește psihanaliștii, din nefericire, ei prosperă ca și magicienii și vindecătorii. Să propui oamenilor să-i ajuți semnifică succesul asigurat și clientela la ușă. Psihanaliza este altceva.

Întrebare – Ce exact?

Eu o definesc (psihanaliza) ca și un simptom, revelator al răului *(„malaise”)* civilizației în care trăim. Nu este în mod cert o filozofie, am oroare de filosofie, deja de foarte mult timp ea nu mai spune nimic interesant. Nu este nici măcar o credință, și asta nu îmi merge s-o numesc știință. Să spunem că este o practică care se ocupă de ceea ce nu merge, teribil de dificilă pentru că ea pretinde să introducă în viața cotidiană imposibilul și imaginarul. Până acum, ea a obținut anumite rezultate, însă ea nu are încă reguli și ea se pretează la tot felul de echivocuri

Nu trebuie să uităm că este vorba despre ceva absolut nou, fie că ar fi prin raport la medicină, sau la psihologie sau la științele afine. Ea este de asemenea foarte tânără. Freud a murit acum abia 35 de ani. Prima sa carte „Interpretarea viselor” a fost publicată în 1900, și cu foarte puțin succes. Eu cred că a vândut 300 de exemplare în câțiva ani. El avea de asemenea foarte puțini elevi, care treceau drept nebuni, și ei înșiși nu

erau de acord asupra modului de a pune în practică și de a interpreta ceea ce învățaseră.

Întrebare – Ce nu merge, azi, la om?

Este această mare delăsare, viața ca și consecință a cursei progresului. Prin psihanaliză, oamenii se așteaptă să descopere până unde se poate merge trăgând această delăsare.

Întrebare – Ce împinge oamenii să se facă analizați?

Frica. Când i se întâmplă lucruri, chiar voite de el, lucruri pe care nu le înțelege, omul se teme. El suferă din a nu înțelege, și puțin câte puțin el cade într-o stare de panică. Este nevroza. În nevroza isterică, corpul devine bolnav de frica de a fi bolnav, și fără s-o fie în realitate. În nevroza obsesională, frica pune în cap lucruri bizare, gânduri pe care nu le poți controla, fobii în care formele și obiectele dobândesc semnificații diverse și care produc teamă.

Întrebare – De exemplu?

I se întâmplă nevrozatului să se simtă constrâns de o nevoie înfricoșătoare să meargă de zeci de ori să verifice dacă un robinet este cu adevărat închis, sau dacă un lucru este cu adevărat la locul lui, știind totuși cu certitudine că robinetul este cum trebuie să fie și că lucrul este la locul în care trebuie să fie. Nu există pilule care vindecă asta. Trebuie descoperit de ce se întâmplă asta, și știut ce înseamnă asta.

Întrebare – Și cura?

Nevrozatul este un bolnav care se vindecă cu vorbirea, și mai înainte de toate cu a sa. El trebuie să vorbească, să povestească, să se explice el însuși. Freud definește psihanaliza ca asumarea din partea subiectului a propriei sale istorii, în măsura în care ea este constituită prin vorbirea adresată unui altuia. Psihanaliza este împărăția vorbirii. Nu există alt remediu. Freud explica faptul că inconștientul nu e într-atât profund cât inaccesibil aprofundării conștiente. Iar el spunea că în acest inconștient, cel care vorbește este un subiect în subiect, transcendând subiectul. Vorbirea este marea forță a psihanalizei.

Întrebare – Vorbirea cui? A bolnavului sau a psihanalistului.

În psihanaliză, termenii bolnav, medic, medicină, nu sunt exacți, ei nu sunt folosiți. Chiar și formulele pasive care sunt utilizate de obicei nu sunt juste. Se spune „a se face psihanalizat”. Este fals. Cel care face munca în analiză este cel care vorbește, subiectul analizant, chiar dacă el o face pe modul sugerat de analistul care-i indică cum să procedeze și-l ajută prin intervenții. Interpretări îi sunt furnizate care par la prima abordare să dea sens la ceea ce analizantul spune. În realitate interpretarea este mai subtilă, ea tinde să șteargă sensul lucrurilor de care subiectul suferă. Scopul este de a-i arăta prin propria sa relatare că simptomul său, să spunem boala, nu este în relație cu nimic, că este golit de orice sens. Chiar dacă în aparență el este real, el nu există.

Căile prin care această acțiune a vorbirii procedă cer o mare practică și o răbdare infinită. Răbdarea și măsura sunt instrumentele psihanalizei. Tehnica consistă în a ști să măsori ajutorul pe care-l dai analizantului; este tocmai pentru asta că psihanaliza este dificilă.

Întrebare – Când se vorbește despre Jacques Lacan se asociază inevitabil acest nume unei formule, „reîntoarcere la Freud”. Ce înseamnă aceasta?

Exact ceea ce spune. Psihanaliza, este Freud. Dacă vrei să faci psihanaliză, trebuie să revii la Freud, la termenii lui și la definițiile sale, citite și interpretate în sensul literal. Eu am fondat la Paris o Școală freudiană tocmai în acest scop. Sunt deja mai mult de 20 de ani de când am expus punctul meu de vedere: să te reîntorci la Freud înseamnă pur și simplu să degajezi terenul de deviațiile și echivocurile fenomenologiei existențiale de exemplu, precum și de formalismul instituțional al societăților psihanalitice, reluând lectura învățământului lui Freud după principiile definite și enumerate pornind de la munca sa. Să recitești Freud vrea să spună doar să recitești Freud. Cine n-o face, în psihanaliză, utilizează o formulă abuzivă.

Întrebare – Însă Freud este dificil. Și Lacan se spune că îl face de neînțeles. Se reproșează lui Lacan faptul de a vorbi, și mai ales de a scrie, într-un așa mod încât doar câțiva inițiați pot spera să înțeleagă.

O știu, am reputația de a fi un obscur care ascunde gândirea sa în nori de fum. Mă întreb pentru ce. Apropo de analiză, eu o repet cu Freud că

ea este „jocul intersubiectiv prin care adevărul intră în real”. Nu este clar? Însă psihanaliza nu este un lucru simplu.

Cărțile mele sunt reputate ca fiind de neînțeles. Însă de către cine? Eu nu le-am scris pentru toți, pentru ca ele să fie înțelese de toți. Din contră, eu nu m-am preocupat o clipă să complac la câțiva cititori. Aveam lucruri de spus și le-am spus. Îmi este suficient să am un public care citește, dacă el nu înțelege cu atât mai rău. În ce privește numărul de cititori, eu am mai multă șansă decât Freud. Cărțile mele sunt chiar prea citite, sunt uimit de asta.

Sunt chiar convins că în 10 ani maxim, cine mă va citi mă va găsi transparent ca un frumos pahar de bere. Poate că atunci se va spune: acest Lacan cât e de banal!

Întrebare – Care sunt caracteristicile lacanismului?

Este puțin prea devreme pentru a o spune, în momentul în care lacanismul nu există încă. Îi simțim abia parfumul, ca un presentiment.

Lacan, în orice caz, este un domn care practică deja de cel puțin 40 de ani psihanaliza, și care după atâția ani o studiază. Eu cred în structuralism și în știința limbajului. Am scris în cartea mea că „acel ceva la care ne aduce descoperirea lui Freud este enormitatea ordinului în care am intrat, căruia îi suntem, dacă mă pot exprima astfel, născuți a doua oară, ieșind din starea numită pe bună dreptate infans, fără vorbire”.

Ordinul simbolic pe care Freud și-a fondat descoperirea sa este constituit de limbaj ca moment al discursului universal concret. Este lumea vorbirii cea care creează lumea lucrurilor, inițial confuze în tot ceea ce este în devenire. Nu există decât vorbirea pentru a da un sens împlinit esenței lucrurilor. Fără vorbire, nimic nu ar exista. Ce ar fi plăcerea fără intermediarul vorbirii?

Ideea mea este că Freud, enunțând în primele sale opere – Interpretarea viselor, Dincolo de principiul plăcerii, Totem și Tabu – legile inconștientului, a formulat, ca precursor, teoriile cu care câțiva ani mai târziu Ferdinand de Saussure va fi deschis calea lingvisticii moderne.

Întrebare – Și gândirea pură?

Ea este supusă ca și tot restul legilor limbajului. Nu există decât vorbirea care s-o poată genera și să-i dea consistență. Fără limbaj umanitatea n-ar face nici un pas înainte în cercetările gândirii. Este cazul psihanalizei. Oricare ar fi funcția pe care i-o atribuim, agent de vindecare, de formare, sau de sondare, nu există decât un singur mediu de care ne servim: vorbirea pacientului. Și orice vorbire merită răspuns.

Întrebare – Analiza ca și dialog, așadar. Există oameni care o interpretează mai degrabă ca o urmașă a confesiunii.

Dar ce confesiune? Psihanalistului îi confesezi un frumos neant. Te lași purtat să-i vorbești, pur și simplu, tot ceea ce-ți trece prin cap. Vorbe, tocmai. Descoperirea psihanalizei, este omul ca animal vorbitor. Îi aparține psihanalistului să ordoneze vorbele pe care le aude și să le dea un sens, o semnificație. Pentru a face o bună analiză, trebuie acordul, concordia, între analizant și analist.

Prin intermediul discursului unuia, altul caută să-și facă o idee cu privire la ceea despre ce este vorba, și să găsească dincolo de simptomul aparent, nodul dificil al adevărului. Cealaltă funcție a analistului este să explice sensul cuvintelor pentru a face pacientul să înțeleagă ceea ce se poate aștepta din analiză.

Întrebare – Este un raport de extremă încredere.

Mai degrabă un schimb, în care ceea ce este important este că unul vorbește și altul ascultă. De asemenea și tăcerea. Analistul nu pune întrebări și nu are idei. El nu dă decât răspunsurile pe care vrea prea bine să le dea chestiunilor pe care le suscită dorința sa. Dar la urma urmelor, analizantul merge întotdeauna acolo unde analistul îl poartă.

Întrebare – Aceasta este cura. Și posibilitățile de vindecare? Oare ieșim din nevroză?

Psihanaliza reușește atunci când ea debarasează câmpul la fel de bine de simptom ca de real, astfel ea ajunge la adevăr.

Întrebare – Oare putem explica acest concept într-un mod mai puțin lacanian?

Numesc simptom tot ceea ce vine din real. Și realul este tot ceea ce nu merge, ceea ce nu funcționează, ce face obstacol la viața omului și la

afirmarea personalității sale. Realul revine întotdeauna la același loc, îl găsim întotdeauna acolo cu aceleași manifestări. Oamenii de știință au o frumoasă formulă: că nu există nimic imposibil în real. Trebuie un sacru tupeu pentru afirmații de acest gen, sau prea bine așa cum o bănuiesc, ignoranța totală a ceea ce facem și a ceea ce spunem.

Realul și imposibilul sunt antitetice; ele nu pot merge împreună. Analiza împinge subiectul spre imposibil, ea îi sugerează să considere lumea așa cum ea este cu adevărat, adică imaginară și fără nici un sens. În vreme ce realul, ca o pasăre vorace, nu face decât să se hrănească din lucruri de bun simț, din acțiuni care au un sens.

Auzim întotdeauna repetându-se că trebuie să dăm un sens la aceasta sau la aceea, la propriile gânduri, la propriile aspirații, dorințelor, sexului, vieții. Însă despre viață noi nu știm nimic de nimic, așa cum își pierd suflul la a o explica savanții.

Frica mea este că prin greșeala lor, realul, lucru monstruos care nu există, va sfârși prin a lua deasupra-ul. Știința este în curs de a se substitui religiei, cu tot atât despotism, obscuritate și obscurantism. Există un zeu atom, un zeu spațiu, etc. Dacă știința sau religia o prevalează, psihanaliza este sfârșită.

Întrebare – În zilele noastre, ce raport există între știință și psihanaliză?

Pentru mine, singura știință adevărată, serioasă, de urmat, este știința-ficțiune (science-fiction). Cealaltă, oficială, care are altarele sale în laboratoare, avansează pe bâjbâite, fără echidistanță. Și ea începe chiar să se teamă de umbra sa.

Se pare că a sosit și pentru savanți momentul angoasei. În laboratoarele lor aseptice, rulați în bluzele lor sigilate, acei bătrâni copii care se joacă cu lucruri necunoscute, fabricând aparate mereu mai complicate și inventând formule mereu mai obscure, încep să se întrebe ce s-ar putea întâmpla mâine, ce anume aceste cercetări mereu noi vor sfârși prin a aduce. În sfârșit! Spun eu. Și dacă ar fi prea târziu? Biologii își pun întrebarea acum, sau fizicienii, chimiștii. Pentru mine, ei sunt nebuni. În timp ce ei sunt deja pe punctul de a schimba fața universului, le vine

în minte doar acum să se întrebe dacă prin hazard asta nu ar putea fi periculos. Și dacă totul ar exploda? Dacă bacteriile crescute cu atâta dragoste în albele laboratoare s-ar transforma în inamici mortali? Dacă lumea ar fi măturată de o hoardă din acele bacterii cu toate excrementele care o locuiesc începând cu acei savanți ai laboratoarelor?

Celor trei poziții imposibile ale lui Freud, guvernământ, educație, psihanaliză, aș adăuga o a patra, știința. Cu această mențiune, că savanții nu știu că poziția lor este insustenabilă.

Întrebare – Iată o viziune destul de pesimistă cu privire la ceea ce numim progres.

Nu, este cu totul altceva. Nu sunt pesimist. Nu se va întâmpla nimic. Pentru simplul motiv că omul e un bun de nimic, nici măcar capabil să se distrugă el însuși. Personal, aș găsi minunat un flagel total produs pentru om. Ar fi proba că el a ajuns să facă ceva cu mâinile lui, cu capul său, fără intervenție divină, naturală sau altele.

Toate acele frumoase bacterii supra-alimentate pentru amuzament, răspândite prin lume ca și lăcustele Bibliei, ar însemna triumful omului. Dar asta nu se va întâmpla. Știința traversează fericit criza sa de responsabilitate, totul va reintra în ordinea lucrurilor, cum se spune. Eu am anunțat-o: realul va lua avantaj, ca întotdeauna. Iar noi vom fi, ca întotdeauna răi (foutus).

Întrebare – Alt paradox al lui Jacques Lacan. Vi se reproșează, în afara dificultății limbii și obscurității conceptelor, jocurile de cuvinte, glumele de limbaj, calambururile în franceză, și tocmai, paradoxurile. Cel care vă ascultă sau vă citește are dreptul să se simtă dezorientat.

Nu glumesc de fapt, spun lucruri foarte serioase. Mă servesc doar de vorbire așa cum savanții de care am vorbit se servesc de alambicurile lor și montajele lor electronice. Eu caut să mă refer întotdeauna la experiența psihanalizei.

Întrebare – Spuneți: realul nu există. Dar omul mediu știe că realul este lumea, tot ceea ce-l înconjoară, ceea ce vede cu ochiul liber, ceea ce atinge, este...

Mai întâi să aruncăm acest om mediu care, el, pentru a începe, nu există, este doar o ficțiune statistică, există indivizi și asta este totul. Când aud vorbindu-se despre omul de pe stradă, despre sondaje, despre fenomene de masă sau despre lucruri asemănătoare, mă gândesc la toți pacienții pe care i-am văzut trecând pe divanul cabinetului meu în 40 de ani de ascultare. Nun există nici unul care să fie în orice mod asemănător altuia, nici unul cu aceleași fobii, aceleași angoase, același mod de a povesti, aceeași frică de a nu înțelege. Omul mediu, este cine, eu, dumneavoastră, paznicul meu, președintele Republicii?

Întrebare – Vorbeam despre real, despre lumea pe care o vedem toți...

Tocmai. Diferența intră în real, adică ceea ce nu merge și simbolicul, imaginarul, adică adevărul, faptul că realul, este lumea. Pentru a constata că lumea nu există, că nu există din ea acolo, este suficient să te gândești la toate banalitățile pe care o infinitate de oameni stupizi *(imbecili)* le cred a fi lumea. Și eu invit prietenii mei de la Panorama, înainte de a mă acuza de paradox, să reflecteze bine asupra a ceea ce tocmai au citit.

Întrebare – S-ar spune că sunteți mereu mai pesimist.

Nu este adevărat. Nu mă încadrez nici printre alarmiști, nici printre angoasați. Nefericire psihanalistului care nu-și va fi depășit stadiul de angoasă. Este adevărat, există în jurul nostru lucruri oripilante și devorante, ca și televiziunea prin care o mare parte dintre noi este în mod regulat fagocitată. Dar asta nu este decât pentru că există oameni care se lasă fagocitați, care-și inventează chiar un interes pentru ceea ce văd.

Iar apoi există alte trucuri monstruoase în alt mod devorante: rachetele care merg pe lună, cercetările în adâncul oceanelor, etc. Toate, lucruri care devoră. Dar nu există nimic aici din care să faci o dramă. Sunt sigur că atunci când vom avea destul din rachete, din televiziune și din toate blestematele lor cercetări în gol, vom găsi altceva de care să ne ocupăm. Este o reviviscență a religiei, nu-i așa? Și alt mai bun monstru devorant decât religia? Este o sărbătoare continuă, din care să te distrezi secole așa cum aceasta a fost deja demonstrat,

Răspunsul meu la toate acestea, este că omul a știut întotdeauna să se adapteze la rău. Singurul real care se poate concepe, la care noi avem acces este chiar acesta, va trebui prea bine să ne facem despre el o rațiune: să dăm un sens lucrurilor, cum se spune. Altfel, omul n-ar avea angoasă, Freud n-ar fi devenit celebru, iar eu aș fi un profesor de liceu.

Întrebare – Angoasele sunt ele întotdeauna de această natură sau există angoase legate la anumite condiții sociale, la anumite epoci istorice, la anumite latitudini?

Angoasa savantului căruia îi este teamă de propriile sale descoperi poate părea recentă. Dar ce știm noi despre ceea ce s-a întâmplat în alte timpuri? Drame ale altor cercetători? Angoasa muncitorului sclav lanțului de montaj ca și unei vâsle de galeră, este angoasa de azi. Sau, mai simplu, ea este legată definițiilor și cuvintelor de azi?

Întrebare – Dar ce este angoasa pentru psihanaliză?

Ceva ce se situează la exteriorul corpului nostru, o frică, o frică de nimic pe care corpul, spiritul inclus, să-l poată motiva. În sumă, frica de frică. Multe dintre aceste frici, multe dintre aceste angoase, la nivelul la care noi le percepem au ceva de-a face cu sexul.

Freud spunea că sexualitatea, pentru animalul vorbitor pe care-l numim om, este fără remediu și fără speranță. Una dintre datoriile analistului este de a găsi în cuvintele pacientului nodul între angoasă și sex, acest mare necunoscut.

Întrebare – Acum când punem sex la toate sosurile, sex la cinema, sex la teatru, la televiziune, în ziare, în cântece, la plajă, auzim spunându-se că oamenii sunt mai puțin angoasați privind problemele legate la sfera sexuală. Tabuurile sunt căzute, se spune, sexul nu mai face frică...

Sexomania galopantă este doar un fenomen publicitar. Psihanaliza este un lucru serios care privește, o repet, un raport strict personal între doi indivizi: subiectul și analistul. Nu există psihanaliză colectivă, cum nu există angoase sau nevroze de masă.

Că sexul este pus la ordinea zilei și expus la toate colțurile de stradă, tratat în același mod ca orice detergent în caruselurile televizate, nu constituie absolut deloc o promisiune a unui oarecare beneficiu. Nu

spun că asta este rău. Cert, asta nu servește la a vindeca angoasele și problemele singulare. Asta face parte din modă, din această falsă liberalizare care ne este furnizată ca un bine acordat de sus de către așa spunând societatea permisivă. Însă asta nu servește la nivelul psihanalizei.

1974.11.30. „Fenomenul Lacanian". Conferință, pronunțată la Centrul universitar mediteranean (C.U.M.) din Nice

Este în mod evident o slăbiciune decât de a fi acceptat acest titlu.

Inițiere

După ședința de recepție a prietenului meu Claude Levi-Strauss la Academia Franceză, mi s-a părut că acesta ridica Academia Franceză până la inițiere, adică reducea inițierea la nimic.

În mod natural, asta mă tracasa. Eu i-am pus puțin după toate întrebările care trebuia, grație la ce eu mi-am dat seama că, în mod efectiv, el reducea inițierea la ceea ce comportă ascensiunea la Academia Franceză, ceea ce m-a afectat încă și mai mult - absolut deloc pentru că eu țin la inițiere.

Nu doar că eu nu țin acolo, însă gândesc, pentru a spune totul, că inițierea este întotdeauna un truc destul de oribil *(„moche" – urât, îngrozitor, oribil, dezagreabil privirii, contrariant, supărător, rău, disprețuibil, inacceptabil, incorect moral)*.

Natură

Vorbeam chiar adineaori la prânz, cu Poirier și câteva persoane pe care el a binevoise să le reunească la uzajul meu, despre natură. Este evident că inițierea participă dintr-o credință la natură.

Voi încerca să vă fac simțit, în timpul acestui lucru așa care se numește o conferință, până la ce punct eu nu cred acolo, la natură.

Aceasta este de altfel frapant - într-o cultură, în ceea ce numim astfel în numele naturii - natura care ar fi... există diferite concepții ale naturii.

Nu cred mult la inițiere, tot regretând-o puțin ca toată lumea, în sfârșit ca toți debilii, ceea ce m-aș simți în natură...

Din nefericire, văzut că eu sunt analist, îmi este în mod total imposibil să cred acolo.

Deșeu

Analistul - cel puțin eu am încercat să fac să existe analiști de acest calibru *(„acabit”)* - este cineva care realizează - cel mai rău este că el trebuie s-o realizeze el însuși - că tot ceea despre ce este vorba în efectul oricărei culturi, în adâncul adâncului vârtejului, eu vreau să spun ceea ce face cauză - ei bine, este un deșeu.

Toată lumea nu își dă seama de asta, însă singur are dreptul de a se autoriza de a fi cu adevărat un analist cel care și-a dat seama de asta.

A fi un deșeu este ceea la ce aspiră fără a o ști oricine este o ființă vorbitoare.

Nu folosesc acest termen decât pentru că eu nu știu cui mă adresez, voi sunteți prea numeroși.

Oricine este o ființă vorbitoare este prins în acest vârtej care este adevărata (cursă) cauză a dorinței sale - dorință despre care voi ați învățat fără îndoială în ocazie că aceasta este esența omului.

Un anume Spinoza și-a dat seama de asta, mult înainte să fi existat psihanaliza. Mulțumesc lui Dumnezeu *(„Dieu merci” – slavă Domnului)*, el aruncă un voal pe ceea ce este din asta despre autentica cauză a dorinței.

Sfidare

Bine. Iată-ne intrați în fenomenul lacanian. Este un titlu pe care l-am acceptat. Poirier m-a telefonat, nu mă gândisem la un titlu pentru că aveam alte lucruri de făcut *(„chats à fouetter” – pisici de biciuit)*, el mi

l-a pasta pe acesta acolo, eu l-am acceptat. Nu văd pentru ce nu aș accepta ceva așa ca și o sfidare.

Tot astfel am acceptat să răspund la o anumită „Televiziune”. Eu am aerul de a arunca adevăruri în afara-ciclului în cap atunci când toată lumea gândește că ființa vorbitoare este un deșeu; și proba, aceasta este că în numele faptului că mă întrebau pentru televiziune, mi-au pus întrebările cele mai stupide, la care eu am încercat să răspund în același mod, așa cum răspundem la o sfidare.

Efecte

Totuși nu voi face din prezenta sfidare o capcană, și vă voi explica faptul că eu nu am nimic de-a face cu vreun fenomen, căci aceasta m-ar angaja deja în diversele sensuri ale cuvântului fenomen. Este totuși evident că nu despre fenomenul Lacan este vorba.

Dacă am acceptat această sfidare, este pentru că admit faptul că există efecte lacaniene.

Din ce ordin sunt ele? Evident, din cel pe care eu îl vreau.

Numen

Acesta nu are nimic de-a face cu fenomenul în sensul, să spunem, cel mai serios care-i este dat acestui termen. Pentru că există aici, o presupun, câteva persoane care să se îndoiască de aceasta, este cel pe care-l opun numenului. Sunt povești de filosofie, din aceste lucruri care trenează în învățământ.

Am fost prevenit că voi auzi vorbind pe nu știu cine, ceea ce mă ușurează – îmi dau cuvântul că nu bănuiesc cine este -, cineva care face oficiu de Sibilă în C.U.M. Ei bine, numenul, așa cum a fost înțeles în timpuri foarte vechi – fapt în care Sibila din Cumes nu e mai rău plasată decât altundeva - , este ceva unde se schițează un fel de presentiment a ceea ce numesc în ce mă privește, în mod mai simplu, realul.

Este de altfel tocmai astfel că aceasta se prezintă. Spunem că fenomenul este ceea în ce lucrurile, așa cum ne exprimăm, ne apar. Ele nu ne apar

decât prin slăbiciunea simțurilor noastre, și noi nu bănuim ceea ce poate din asta să fie din realul lor. Este o vedere modestă, însă despre care este vorba întocmai de a da seama.

Gadgeturi

Se găsește, într-adevăr, că în ciuda acestei așa zise imposibilități de a accede la realul lucrurilor, noi am avut, prin ce incredibilă deschidere *(„frayage" – traversare, croire de cale),* acces la ceva care, din acest real, ne dă ce? În cele din urmă, câteva gadgeturi.

Ele au acest fapt particular de a purta marca ființei care le-a fabricat – nu există nimic care să meargă mai repede la deșeu decât numitele gadgeturi.

Aceste gadgeturi – televiziunea, automobilul, aparatele – fiecare știe unde asta merge. Asta sfârșește într-o descărcare unde sunt le dezmembrăm. Este în mod absolut comparabil la soarta unei ființe umane.

Aparat

Ceea ce vă face să le atribuiți realului, este în mod evident prea bine alt lucru decât asta. Aceasta este faptul că noi nu le construim fără acest enorm aparat științific care, el, nu are nimic de-a face cu spusele gadgeturi și soarta lor.

Aparatul științific este ceva ce ar conveni a explica - pentru ce noi ne găsim noi, de exemplu, în această situație de a substitui la numen teoria cuantelor?

Indeterminarea între undă și corpuscul se găsește la un anumit nivel, a răspunde la fel de bine de fenomene. Astfel încât problema numenul nu se găsește din asta simplificată.

Problema numenului lasă în mod absolut în poartă-la-fals *(„en porte-à-faux" – situație jenantă, postură caraghioasă, contrazicere, contrarietate, dificultate)* ceea despre ce este vorba în ce privește fenomenul.

Știință

Ceea ce aș vrea, este să fac astfel încât discursul analitic să se țină destul pentru a se învăța în mod la fel de riguros ca și știința. Ceea ce, totuși, îmi face aceste proiect *(„dessein" – plan, design, scop)* dificil la a realiza, aceasta este că orice ea ar gândi din asta, știința nu și-a dat încă propriul său statut.

Bineînțeles, mi se va spune, aceasta este experiența cea care face statutul său. Este totuși bizar și regretabil că experiența nu duce în mod strict la nimic atunci când aparatul matematic n-o susține. Aceasta este în mod foarte precis din acest aparat faptul că, în mod databil, pretinsa fecunditate a experienței s-a operat în știință.

Atunci când știința în chestiune, fie că ea este fiziciană sau biologistă, se mândrește de a găsi regula sa în experiență, ea omite în mod complet că nu există experiență cu sens *(„sensée" – rațională, coerentă, sensibilă, deșteaptă)* decât după Galilei, pentru a-l numi pe numele său. A trebuit a deschide *(„frayer" – a traversa, a croi un drum)* lucrurile într-un astfel de mod încât să renunțăm la a ne servi de intuițiile noastre, adică de ceva din ieșit din imaginar, și să ne trecem de ceea ce merge foarte bine cu aceste intuiții – ar fi vorba încă de a ști pentru ce -, adică marile cuvinte, cuvintele care fac sens.

Nu există la a spune, eu de asemenea – chiar vrând a deschide *(„frayer" – traversezi, deschizi drumul)* ceea ce este analiza, eu sunt forțat să împrumut din aceste mari cuvinte, cuvinte care fac sens. Ce este, imaginarul, simbolicul, realul, dacă aceasta nu este ceva ce face sens?

Așa cum voi o vedeți, exercițiul de a pune la pas un anumit număr de oameni împreună fără a recădea în urma *(„ornière" – adâncitură lăsată pe drum de roata unei mașini)* filosofică, nu este o mică afacere.

Freud

Știința ea însăși ne avându-și absolut deloc clarificat principiile sale, adică pe care picior ea dansează, eu nu am în mod strict alt punct de sprijin decât practica analitică.

Doar că – și eu mă felicit din asta – aceasta nu este eu cel care a inventat-o. Este un numit Freud care a făcut munca de a o introduce.

Nu ne vom pune la a reflecta asupra faptului că el credea a avea acolo deasupra sprijinul adevărurilor științifice stabilite. Dumnezeu știe la ce punct el se gargarizează din noțiuni zise energetice. Aceasta este în mod incontestabil ceea fără ce fizicienii nu ar putea aborda orice ar fi. Însă până la nou ordin, pentru a implanta o energetică la nivelul practicii analitice, trebuie cu adevărat să tragi lucrurile de păr.

Aceasta este cu un fel de naivitate că Freud se angajează la a reflecta asupra funcției tensiunii. Ce anume putem spune din mai mult vag decât de a considera un corp – eu înțeleg ceea ce voi sunteți acolo, în fața mea, prezenți cu acest corp al vostru – ca și ceva mai mult sau mai puțin gâdilat *(„chatouillé”)*?

În practica analitică, ceea despre ce este vorba, aceasta nu este pur și simplu de a gâdila. Ne dăm seama că există cuvinte care poartă, și altele nu. Aceasta este ceea ce numim interpretarea.

Cuvinte

Aceasta este pe acolo faptul că eu am început la a introduce cogitații la care eu invitam co-practicienii mei. Eu le ceream să reflecteze, peste tot, întrucât aceasta este regula lor, asupra subiectului de a ști cum anume putea prea bine să se facă faptul că ei operează – eu nu spun vindecă, nu vindecăm toată lumea - cu aceste cuvinte.

Atunci când eu am introdus aceasta, acum douăzeci și unul de ani, aceasta a făcut tiraj un foarte mic puțin de tiraj. Nu vă imaginați că din asta a existat unul foarte mare. Psihanaliștii sunt ca și toată lumea, ca și voi, ei sunt surzi la ceea ce nu le place. Chiar și printre elevii mei cei mai apropiați, ei erau surzi *(„sourdingues” – surzi-nebuni)* la remarca pe care eu le-o făceam, că valora poate osteneala de a repune în cauză ceva din dobândit pentru a introduce întrebarea de cum anume aceasta poate prea bine opera.

Cuvintele, limbajul cum se spune, facem din asta funcția cea mai stranie atunci când credem că aceasta este un mijloc de comunicare.

Comunicare a ce, mare Dumnezeule? A adevărului? Este totuși foarte curios că toată lumea nu își dă seama că acest cuvânt servește în mod egal la adevăr și la minciună. Și că există chiar toate șansele ca el să servească la minciună mult mai des decât la adevăr, veche afacere, pusă de mult timp în evidență cu faimosul paradox, care nu are nimic din paradoxal, al mincinosului.

Importantul nu este într-atât ca limbajul spune sau nu spune adevărul, aceasta este ca el să ajute – absolut scurt *(„tout court”)*.

Există spuneri care operează, există spuneri fără efecte.

Cineva, acolo jos, ridică brațe disperate. Mi-ar place prea bine ca, atunci când voi fi terminat, ceea ce eu sper să fac repede, el să pună întrebarea pe care i-o inspiră această remarcă despre spunere.

Spunere

Pentru ca spunerea să prindă, noi invităm, noi alții analiști, persoana care se încrede *(„se confie”)* la spunerea noastră, la a vorbi, și, întocmai, la a vorbi fără cea mai mică grijă *(„souci”)* a adevărului sau a minciunii, la a vorbi despre ceea ce îi trece prin cap. Dumnezeu știe că, pentru a minți, un analizant nu se privează din asta.

Este totuși curios că, broșat pe această vorbire din care noi rugăm spusul subiect să facă o vorbire a orice ar veni *(„tout venant”)*, o spunere poate avea un efect -, și că acest efect poartă prea bine dincolo de vorbăria la care, pentru a o spune, noi invităm subiectul care se încrede *(„se confie”)* la îngrijirile *(„soins”)* noastre.

Efectele acestei spuneri merg în mod absolut altundeva decât de a corecta vorbăria în chestiune, care este sugerată, chiar impusă, prin regula analitică. Ele merg la a modifica (...). Cum anume aceasta poate să se facă faptul că o spunere are aceste efecte?

Însă natura?

Atunci când eu vorbesc despre natură, eu nu vorbesc despre acest deșeu despre care am vorbit adineaori – asta, aceasta este ceea ce prezintă analistul. Trebuie ca el să fie prea bine asigurat în poziția sa de deșeu

pentru a putea invita, incita, analizantul, așa cum eu îl numesc întrucât este el cel care face munca, la a nu se crede mai mult decât, el, el nu se crede, analistul. El se pune la dispoziția analizantului sub titlul de ultim dintre ultimi, întrucât va trebui ca el să fie la oră, de trei sau patru ori pe săptămână, pentru a asculta ceea ce va târșni *(„jaillir” – izvorî, stropi)* din el la natural. Trebuie cu adevărat să existe un nivel unde el nu se crede mare lucru.

Atât dar, este totuși destul de curios faptul că, în cele din urmă, aceasta este spunerea sa cea care poartă. Ea poartă mult mai departe decât ceea ce este furnizat ca și material – este termenul pe care noi îl folosim – de vorbărie.

Valorează totuși osteneala, pentru a explica asta, de a încerca de a avea ceva care ar semăna la un real.

Dumnezeu

Este deja ora cinci și un sfert, și eu nu văd pentru ce aș trage pe coarda răbdării, cu atât mai mult cu cât aș vrea prea bine să vă aud, pe voi, întrucât am văzut adineaori semne de braț la cer, de invocație fără îndoială la Domnul.

Apropo la aceasta, cineva mă întreba recent dacă, în ceea ce privește efectele lacaniene, eu aș putea spune sau nu dacă Dumnezeu era mort.

Pentru a spune lucrurile așa cum eu le gândesc, sau mai degrabă așa cum eu le scriu. Dumnezeu ex-sistă. Înțelegeți-o cum vreți, aceasta este o interpretare – o interpretare a ceea ce ex-sistă, adică a ceea ce nu este în lovitură. Și este tocmai pentru acest motiv că eu mă interoghez asupra raportului său cu sensul.

Sens

Eu nu sunt sigur că spunerea care operează are întotdeauna un sens. Există chiar șanse, puternice șanse, că ceea ce există din cel mai operant, aceasta este o spunere care nu are sens. Aceasta este o sugestie pe care eu o fac. Bineînțeles *(„Bien entendu” – bine auzit)*, voi nu

sunteți aici făcuți pentru a-l înțelege *(„entendre”)*, întrucât dacă voi veniți pentru a auzi *(„entendre”)* a vorbi despre fenomenul lacanian, aceasta este prea bine pentru atât cât acest fenomen se prezintă ca și având un sens.

Atât doar că, există ceva despre care Freud și-a dat seama, aceasta este despre raportul inconștientului cu acest cuvânt de spirit.

Și cuvântul de spirit, aceasta este echivocul. Și echivocul, aceasta este limbajul.

Limbajul este, cert, supus la ceva care are legea sa. Este suficient să faci puțin gramatică pentru a-ți da seama de asta. Limbajul presupune o umbră de sens. Dacă eu mi-aș permite să dau eu însumi exemplul, eu aș spune că el taie *(„scie” – taie cu fierăstrăul)* sensul – jucând din echivocul între fierăstrău *(„la scie”)* și umbră, (...).

Nod

Am putea să ne dăm seama că aceasta merge un foarte mic puțin mai departe decât asta nu are aerul.

La a privi de aproape geometria noastră, ne-am da seama în mod notabil că aceasta este o geometrie a fierăstrăului. Suprafețele noastre plane, volumele noastre, laturile noastre și alte linii ideale, nu sunt suficiente la a da un statut la punct. Și totuși punctul, elementul așa cum noi spunem de asemenea, aceasta este cu asta, faptul că noi gândim în matematică. Noi susținem din asta teoria spusă a mulțimilor.

Ar putea să existe un alt mod de a genera punctul, și aceasta este tocmai ceea ce eu încerc să fac vorbind despre un anumit nod, spus borromeean. Aceasta este un nostim lucru *(„un drôle de machin” – interesant, ciudat, amuzant dispozitiv, chestie, mașină)*, pe care eu nu vi l-aș desena pentru moment, pentru că voi sunteți prea numeroși. Dacă erați cinci sau șase, așa cum eu mă așteptam acolo, eu v-aș fi desenat nodul borromean, și voi ați fi văzut imediat că este minunat *(„ravissant” – încântător, frumos)*, și că asta demonstrează raportul realului, imaginarului și simbolicului așa cum el nu este permis.

Punctul este la a găsi la inimă, la centru. Aceasta este la fel de bine ceea ce îl desface, în calitatea în care el rezultă din adevărata strângere *(„coinçage” – fixare, blocare, prindere la menghină)*, cea mai centrală, a simbolicului, imaginarului și realului.

Iubire

Voi aveți un corp, de unde procedă imaginarul vostru. Voi ați apărut din acest lucru fabulos, în mod total imposibil, care este linia *(„la lignée” – linia de sânge, liniația, filiația, descendența, familia, neamul)* generatoare, voi v-ați născut din doi germeni care nu aveau nici un motiv de a se conjuga, dacă nu este această nebunie *(„loufoquerie” – act sau cuvânt extravagant, cu o parte incoerentă, stranie însă totuși mai degrabă nostimă)* pe care am convenit de a numi *iubire*. *Ei fac iubirea („ils font l'amour” – ei fac dragoste)* – în numele a ce, mare Dumnezeule?

Aceasta este într-atât de patent încât a existat totuși un mic vârf *(„pointe”)* de sens la a se manifesta în mod franc *(„franchement” – sincer, serios)* la nivelul simbolicului. Ne-am dat seama că iubirea, asta nu se susține decât din aceasta – *Iubește aproapele tău* – nimeni nu știe cine anume el este, în mod natural – *ca și pe tine însuți*. Însă în numele a ce vrei tu să te iubești pe tine însuți?

Aceasta este întocmai acolo că se întâlnește fenomenul în mod absolut fabulos, care se realizează din aceasta, faptul că omul – este tocmai acolo deasupra că eu am încercat să fac prima mea deschidere *(„frayage”)* – iubește imaginea sa ca și ceea ce îi este cel mai aproape, adică acest corp al său. Pur și simplu, corpul său, el nu are din asta în mod strict nici o idee. El crede că aceasta este eu. Fiecare crede că aceasta este sine. Aceasta este o gaură. Și apoi în afară, există imaginea. Și cu această imagine, el face lumea.

Raport

Nu există decât un singur lucru din care el să nu știe în mod literal ce să facă, atunci când de exemplu este un bărbat: este o femeie. Nu există

nimic din care el să știe mai puțin ce să facă, decât dintr-o femeie. Interogați-vă. Ce anume există mai jenant *(„embarrassant”)* pentru un bărbat decât un corp de femeie?

Aceasta este până la punctul în care până și chiar Platon și-a dat seama de asta. El și-a dat seama de asta în Banchetul, unde el povestește, la un nivel mitic – aceasta este foarte comod, mitul, și chiar indispensabil – că ei nu făceau din asta decât unul, din corp – și ceea ce este foarte contrariant *(„embêtant” – agasant, supărător, plictisitor)*, faptul că asta nu s-a revăzut niciodată.

Freud, căzând în coș, ne povestește că Eros, aceasta este tendința spre Unul. Este întocmai acolo că este toată problema – realul, el, el este frumos și bine doi. Pornind de acolo, este în mod absolut clar că realul, așa cum eu o exprim, aceasta este întocmai imposibilul. Adică, imposibilul a ceea ce ar da un sens la acest raport spus sexual.

Sexualitate

Există ceva ce Freud a pus în evidență. Aceasta nu este pentru că el numește „sexualitate” că trebuie să ne băgăm degetul în ochi, și să credem că ceea ce el spune este în mod exact contrariul a ceea ce el spune în mod efectiv. Ceea ce el spune în mod efectiv, aceasta este faptul că sexualul este peste tot altundeva decât în genital, adică, peste tot altundeva decât ceea ce sfârșește la reproducere.

1974.12.10. Seminarul 22, „R.S.I.”, Lecția 1

https://www.youtube.com/watch?v=F5vrYl2_We4&list=PLckdIIl6fdyTRz4YbJIgjsnjy32pvlvDl&index=11

Iată! Ați văzut așadar afișul meu, asta se citește așa: „*Rsi*”, asta se poate citi ca și asta. Asta se poate de asemenea citi, întrucât este în litere mari, asta se poate citi R.S.I. Ceea ce, poate, a sugerat celor ce sunt avizați: *Realul*, *Simbolicul* și *Imaginarul*.

Aș vrea în acest an să vă vorbesc despre *Real*, și să încep prin a vă face să remarcați că aceste trei cuvinte: *Real, Simbolic* și *Imaginar*, au un sens.

Aceasta sunt 3 sensuri diferite, însă voi puteți de asemenea remarca faptul că eu am spus 3 *sensuri*, așa pentru că asta pare să meargă complet singur, însă dacă ele sunt diferite, asta este suficient pentru ca ele să facă trei, dacă ele sunt atât de diferite cât am spus-o?

De unde noțiunea de *comună măsură*, care este dificil la a sesiza, dacă nu la a defini acolo *unitatea ca și funcție de măsură*, există din asta acolo *atât*: 1, 2, 3.

Încă trebuie...

pentru ca să putem spune că există din asta acolo atât

...încă trebuie a fonda această unitate asupra semnului:

faptul ca această să fie un semn,

sau ca aceasta să fie scris „*egal*”,

sau prea bine ca voi să faceți două micuțe linii pentru a semnifica egal echivalența acestor unități.

Însă dacă prin hazard ei erau „*alții*” – dacă eu pot spune – unul la altul, noi am fi prea bine încurcați, și după tot, ceea ce ar da mărturie din asta aceasta ar fi sensul el însuși al cuvântului „*altul*”.

Încă trebuie a distinge, în acest sens de *altul*, celălalt fapt al unei distincții definite printr-un raport exterior/interior de exemplu, așa cum Freud o face, fie că el o vrea sau nu, în a 2-a sa topică care se suportă dintr-o „*geometrie a sacului*” unde voi vedeți un lucru...

undeva în „*Noile Conferințe...*”

...un lucru care este presupus a conține – a conține ce? – aceasta este nostim de spus: aceasta este pulsiunile. Aceasta este tocmai asta ceea ce el numește *Asta*-ul.

În mod natural, asta îl forțează la a adăuga acolo un anumit număr de ustensile, un fel de *lunulă*, care dintr-o dată transformă asta într-un fel de *vitellus* asupra căruia s-ar diferenția un embrion.

Aceasta nu este în mod evident ceea ce el vrea să spună, însă este regretabil că asta o sugerează.

Astfel sunt dezavantajele figurațiilor imaginate.

Eu nu vă spun tot ceea ce el este forțat să adauge încă, fără a socoti eu nu știu ce hașurări pe care el le intitulează din *spraeu*.

Această „*geometrie a sacului*”, aceasta este prea bine acest ceva la care noi avea de-a face la nivelul topologiei.

În afară de faptul că – așa cum poate ideea v-a venit din asta – asta se creionează pe o *suprafață*, și că sacul, noi suntem forțați să îl punem acolo: pe o suprafață asta face un cerc, și din acest cerc există un interior și un exterior.

Este tocmai cu asta că suntem aduși la a scrie *incluziunea*, adică faptul că ceva, I de exemplu, *este inclus într-un* E, *o mulțime*.

Incluziunea, voi știți poate, cum anume asta se scrie, așa: ⊂, de unde am dedus-o puțin repede că puteam glisa de la *incluziune*, care este acolo deasupra, la semnul „*inferior la*” [<], adică faptul că I este mai mic decât E, ceea ce este o imbecilitate manifestă.

Iată deci primul altul: „*altul*” definit de la exterior la interior.

Atât doar că, există un alt Altul...

cel pe care eu l-am marcat dintr-un mare A

...care el se definește din a nu avea nici cel mai mic raport, atât de mic cât voi îl imaginați.

Atunci când începem să ne vehiculăm cu cuvinte, suntem imediat în capcane de picioare *(„chausses-trappes”)*.

Pentru că acest „*atât de mic cât voi îl imaginați*”, ei bine asta repune în lovitură *Imaginarul*, și atunci când voi repuneți în lovitură *Imaginarul*, voi aveți toate șansele să vă împietriți.

Este tocmai așa chiar că am pornit pentru *infinitezimal*, a trebuit să ne dăm un rău de câine pentru a-l scoate din *Imaginar*.

Faptul că sunt 3, acest *Real*, acest *Simbolic* și acest *Imaginar*, ce anume asta vrea să spună?

Există două pante. O pantă care ne antrenează la *a le omogeniza*, ceea ce este rigid *(„raide”)*! Pentru că atunci ce raport au între ele?

Ei bine, aceasta este întocmai acolo ceea în ce acest an eu aș vrea să vă deschid *(„frayer”)* calea.

Am putea spune că *Realul*, aceasta este ceea ce este în mod strict de negândit *(„impensabil”)*, asta ar fi cel puțin o pornire.

Asta ar face o gaură în afacere, și asta ne-ar permite să interogăm ceea ce este din asta din ceea de la ce – nu uitați – eu am plecat, adică din cei trei termeni în calitatea în care ei vehiculează *un sens*.

Ce anume este această istorie de *sens*, mai ales dacă voi introduceți acolo ceea ce eu mă sforțez să vă fac să simțiți?

Aceasta este faptul că pentru ceea ce este din asta din practica analitică, aceasta este tocmai de acolo că voi operați, însă că pe de o altă parte, acest sens, voi nu operați decât la a-l reduce, că aceasta este în măsura unde inconștientul se suportă din *acest ceva*...

trebuie prea bine s-o spui: cel mai dificil din ceea ce eu a trebuit să introduc

...*acest ceva* care este prin mine definit, structurat, ca și *Simbolicul*, aceasta este din echivoc, fundamental la acest *acest ceva* despre care este vorba sub acest termen al *Simbolicului*, că întotdeauna voi operați, eu vorbesc la cei care sunt aici demni de numele de analist.

Echivocul asta nu este sensul. Sensul este ceea prin ce răspunde *acest ceva* care este altul decât *Simbolicul*, și *acest ceva*, nu există mijloc de a-l suporta în alt mod decât din *Imaginar*. Însă ce anume este *Imaginarul*?

Este oare că asta chiar există, întrucât voi nu suflați deasupra nimic decât de a pronunța acest termen de *Imaginar*.

Există ceva care face că ființa vorbitoare vă demonstrează consacrat *(„voué” – a dedica ceva unei divinități)* debilități mentale. Și aceasta rezultă din singură noțiunea de *Imaginar*, în calitatea în care pornirea acesteia este referința la corp și la faptul că *reprezentarea* sa...

eu vreau să spun: tot ceea ce pentru el se reprezintă

...nu este decât reflectatul organismului său. Aceasta este cea mai mică dintre supozițiile pe care le implică acest corp.

Atât doar că acolo, există ceva care imediat ne face să ne împiedicăm *(„achopper”)*, aceasta este faptul că în această noțiune de corp, trebuie implicat acolo imediat aceasta care este definiția sa însăși: faptul că este ceva despre care prezumăm *că el are funcții specificate în organe*, de un fel ca și un automobil, chiar un ordinator la ultimele noutăți, aceasta este de asemenea un corp.

Aceasta nu merge de la sine, pentru a o spune, faptul că un corp este *viu*. Astfel încât ceea ce atestă cel mai bine faptul că el este *viu*, aceasta este în mod precis acest *mens (în latină, minte, gândire)* apropo de care, sau mai exact pe care eu l-am introdus prin calea, parcursul, *debilității mentale*: nu este dat tuturor corpurilor, în calitatea în care ele funcționează, de a sugera dimensiunea *imbecilității*.

Această dimensiune se introduce din acest ceva pe care limba, și nu nu importă care, latina...

aceasta pentru a repune la locul lor pe cei care, latinei, îi impută întocmai această imbecilitate

...aceasta este întocmai singura care în loc să facă *(„foutre”)* acolo *un termen opac* ca și νοῦς [nouss], sau altă metaforă a nu știm ce anume...

a unei științe despre care ea, pentru sigur, noi nu știm dacă ea există, întrucât aceasta este știința presupusă prin *Real*.

Știința lui Dumnezeu, aceasta este cert că ea *ex-sistă*. Noi avem suficientă suferință să ne dăm pentru a o spune pe litere *(„épeler”)*, ea există, însă doar la sensul pe care eu îl înscriu din termenul „*ex-sistență*”, la a scrie în mod altul decât se face de obicei: ea „*sistă*” poate, *însă nu știm unde*, tot ceea ce putem spune, aceasta este faptul că *ceea ce consistă* nu dă din asta nici o mărturie

...așadar există ceva de un foarte mic puțin frapant la a vedea că limba presupusă de a fi „*cea mai proastă („bête”)*” este întocmai aceasta cea care forjează acest termen „*intelligere*”, *a citi între linii*, adică altundeva decât modul din care *Simbolicul se scrie*.

Aceasta este în acest *efect de scriere a Simbolicului* faptul că ține *efectul de sens*, în alt mod zis de *imbecilitate*, cel de care dau mărturie până la această zi toate sistemele zise „ale naturii”.

Fără limbaj, nici cea mai mică suspiciune nu ne-ar putea veni despre această *imbecilitate*, care este de asemenea ceea prin ce suportul care este corpul ne dă mărturie...

eu vă reamintesc, din a o fi spus adineaori însă asta nu va făcut nici cald nici rece

...ne dă mărturie de a fi viu.

În adevăr această „*mens*” atestată a debilității mentale, este ceva din care eu nu sper – sub nici un mod – să ies: eu nu văd pentru ce ceea ce eu v-aș aduce ar fi mai puțin debil decât restul.

1974.12.17. La lectura din 17 decembrie. Alocuțiune precedând seminarul R.S.I din 17 decembrie 1974

Vorbesc aici despre debilitatea mentală a sistemelor de gândire care presupun (fără a o spune, în afara timpurilor binecuvântate ale lui Tao, chiar și ale Egiptului antic, unde aceasta se articulează cu toată prostirea *(„abêtissement” – îndobitocirea)* necesară), care presupune deci metafora raportului sexual, non ex-sistent sub nici o formă, sub cea a copulației, în mod particular „grotescă” la vorbființă, care este considerată „a reprezinta” raportul despre care eu spun a nu exista în mod uman.

Punerea la punct care rezultă dintr-o anumită ventilației a numitei metafore, elaborată sub numele de filosofie, nu merge pentru atât prea bine departe, nu mai departe decât creștinismul, fruct al Triadei pe care „adorând-o” el o denunță în adevărata sa „natură”: Dumnezeu este nu-totul *(„pas-tout”)* pe care el are meritul de a-l distinge, refunzându-se din asta la a-l confunda cu ideea imbecilă a universului. Însă este prea bine astfel că el permite de a-l identifica la ceea ce eu denunț ca și ceea la ce nici o ex-sistență nu-i este permisă pentru că aceasta este gaura ca atare – gaura pe care nodul borromean permite s-o distingi din asta (s-o distingi din ex-sistența ca și definită prin nodul el însuși, adică ex-

sistența unei consistențe supuse la necesitatea (=neîncetând să se scrie) faptului că ea nu poate intra în gaură fără ca în mod necesar să reiasă din asta, și încă din momentul „dății” *(„la fois”)* următoare („data” *(„la fois”)* a cărei încrucișare din punerea sa în plan face credință *(„foi”)*).

De unde corespondența pe care o încerc mai întâi a găurii cu un real care se va găsi mai târziu condiționat din ex-sistență. Cum să menajezi într-adevăr abordarea acestui adevăr la un auditoriu atât de stângaci *(„maladroit”)* cât îmi dă mărturie din asta stângăcia *(„maladresse”)* pe care eu o demonstrez mie însumi la a mânui punerea în plan a nodului, mai mult încă realul său, adică ex-sistența sa?

Eu las deci asta acolo, fără a o corecta, pentru a da mărturie despre dificultatea abordării unui discurs comandat printr-o cu totul nouă necesitate (cf. mai sus).

Ceea ce îmi trebuie să demonstrez într-adevăr, aceasta este că nu există din juisare a Altuia, genitiv obiectiv, și cum anume a parveni acolo dacă eu lovesc deodată atât de just încât sensul fiind atins, juisarea consonează acolo care pune în joc damnatul phalus (=ex-sistența însăși a realului, adică la a lua registrul meu: R la puterea a doua) sau încă ceea la ce filosofia vizează la a da celebrare.

Adică eu sunt tot din asta cu totul împietrit încă, eu vorbesc despre philo, nu despre phallo. Însă există timp pentru care nu trebuie să te grăbești, în lipsa a ce aceasta nu este doar despre a rata că este vorba, ci mai degrabă despre rătăcirea iremediabilă, adică despre „a iubi înțelepciunea”, necesitate a Omului. La a corecta.

Ceea pentru ce trebuie răbdarea la care mă exersează D.A.-ul (a citi discurs analitic). Rămâne întotdeauna recursul la prostia religioasă, la care Freud nu lipsește niciodată: ceea ce spun în trecere chiar dacă în mod politicos (noi îi datorăm totul).

1974.12.17. Seminarul 22, „R.S.I.”, Lecția 2

Cum nu îmi place mult să scriu la tablă, vă scriu minimul, acest minimum este destul pentru ca voi să recunoașteți acolo la stânga nodul borromean:

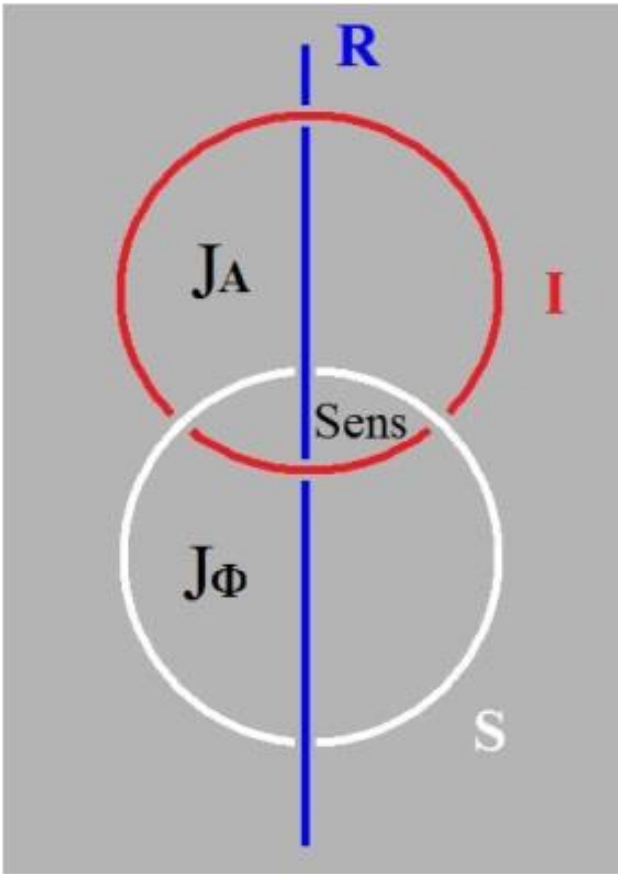

Mi se pare – în sfârșit, pentru atât cât voi vă amintiți de ceea ce eu spun, în sfârșit voi luați notițe, cel puțin unii – mi se pare că am justificat în ce anume nodul borromean poate să se scrie, întrucât este o scriere, o scriere care suportă un Real. Aceasta deja la sine complet singur desemnează aceasta: este că nu doar Realul poate să se suporte dintr-o scriere, ci că: nu există altă idee sensibilă din Real. Acest Real – acest Real care este nodul, nod care este o construcție – acest Real își este suficient să lase deschisă această trăsătură, această trăsătură de scriere, această trăsătură care este scrisă care din Real suportă ideea.

...

Este absolut frapant într-adevăr faptul că *scrierea impune*, ca atare, *această punere în plan*.

Și dacă aici eu sugerez că ceva presupune, încarnează aș spune eu, că *Simbolicul* de exemplu, arată în spațiul cu două dimensiuni definit prin aceasta: că *ceva ex-sistă din a nu fi supozabil în scriere decât din deschiderea*, deschiderea *cercului în această dreaptă indefinită*:

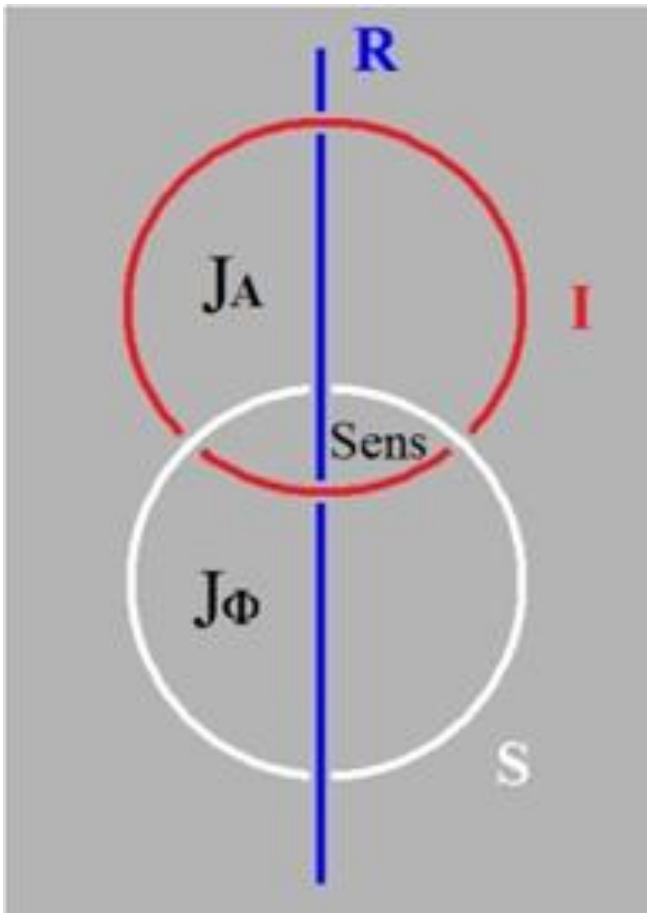

Aceasta este acolo ceea ce...

la fel de bine prin raport la unul din elementele nodului, cât la toate celelalte

...ceea ce permite a situa ceea ce relevă de *ex-sistență*.

Pentru ce așadar, la dreapta am marcat eu că *ceea ce este din ex-sistență* este ceva care *se metaforizează din juisarea falică* [J_Φ]? Aceasta este o propunere, care presupune ca eu să spun mai mult din asta despre această *juisare*.

Pentru a o situa dintr-un mod care să nu facă ambiguitate, este dintr-o linie albastră că eu desenez ceea ce este din *Real*, și dintr-o linie roșie, din *Simbolic*.

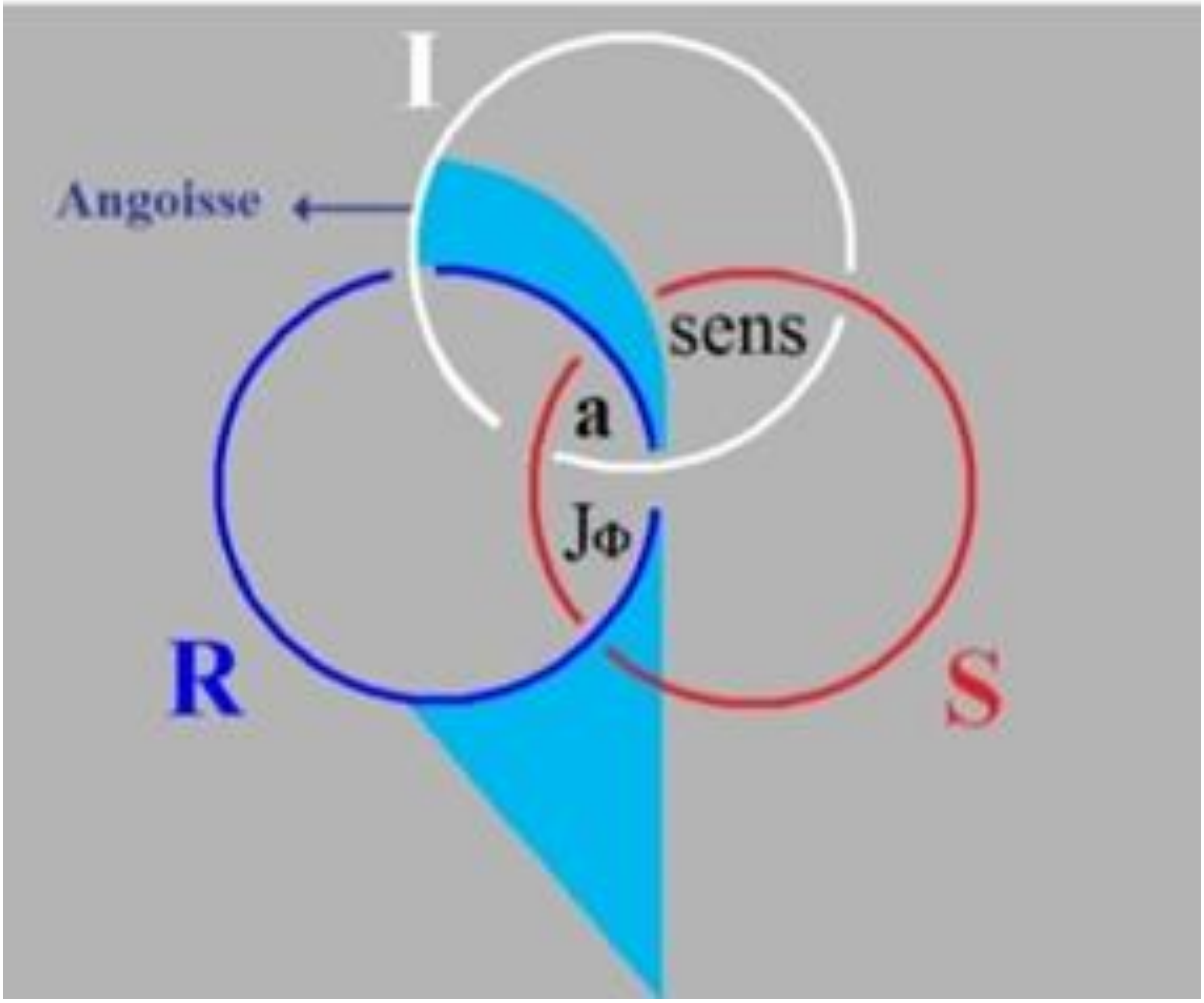

Eu propun – fie aceasta cu intenția de a-l completa ulterior – a situa aici [J_Φ] ca atare, *juisarea falică* în calitatea în care ea este în relație la ceea ce *Realului ex-sistă*, adică ceea ce se pune din câmpul produs din faptul că cercul *Real* – eu numesc așa *cercul conotat din Real* – din faptul că el se deschide la a se pune ca și această dreaptă infinită, izolată dacă o putem spune, în consistența sa. Este *Realului* ca și făcând *gaură*, faptul că juisarea *ex-sistă*. Aceasta este faptul a ceea ce experiența analitică ne-a adus ca atare.

Există în Freud – eu nu voi... pur și simplu din lipsă de a le fi cules aici – există în Freud „prosternare”, dacă pot spune, în fața *juisării falice,* ca atare.

Este ceea ce descoperă experiența analitică: funcția nodală a acestei juisări în calitate de falică.

Și este în jurul ei că se fondează ceea ce este din asta din acest fel de *Real* la care analiza are de-a face.

Ceea ce este important a vedea, este că dacă există ceva din care nodul se suportă, aceasta este întocmai faptul că există, cu privire la această

juisare falică, ca și *Real* acest ceva care nu o situează, zisa juisare, decât din blocajul care rezultă din „nodalitatea”, dacă pot spune, nodalitatea proprie nodului borromean, și în aceasta că ceva care aici se desenează din cerc, din cerc de sfoară, din cerc în calitate de consistență că constituie *Simbolicul*.

Este în măsura unde un punct terț...

care se definește cum se definește sensul

...este exterior celui mai central dintre punctele acestei *nodalități*, este în acest sens că se produce ceea ce se numește *juisare falică*.

Juisarea falică interesează întotdeauna nodul care se face cu *cercul Simbolicului*, pentru a nu-l numi decât astfel cum el trebuie să se facă.

Că această *juisare* ca atare este legată la producția *ex-sistenței*, aceasta este ceva ce eu vă propun acest an la a pune la probă.

...

Și el nu poate face altfel pentru că este *imposibil*, adică faptul că *el este credul* – el – *în bunul mod, cel care nu rătăcește*.

Nu este ca și mine! Eu nu pot decât să mărturisesc că eu rătăcesc.

Eu rătăcesc în aceste intervale pe care încerc să vi le situez ale *Sensului*, ale *Juisării Falice*, chiar ale *Termenului Terț* pe care eu nu l-am clarificat pentru că este el cel care ne dă cheia găurii, a găurii așa cum eu o desemnez. Aceasta este *juisarea* în calitatea în care ea ar interesa, nu altul semnificantului, ci altul corpului, altul celuilalt sex.

...

Aceasta este prea bine pentru ce, voi puteți găsi în reperajul pe care eu l-am făcut în epocă, despre ceea ce este din asta despre *Angoasă, Inhibiție, Simptom* pe care eu l-am decalat pe trei planuri, pentru a putea întocmai a demonstra ceea ce este, din această epocă, sensibil.

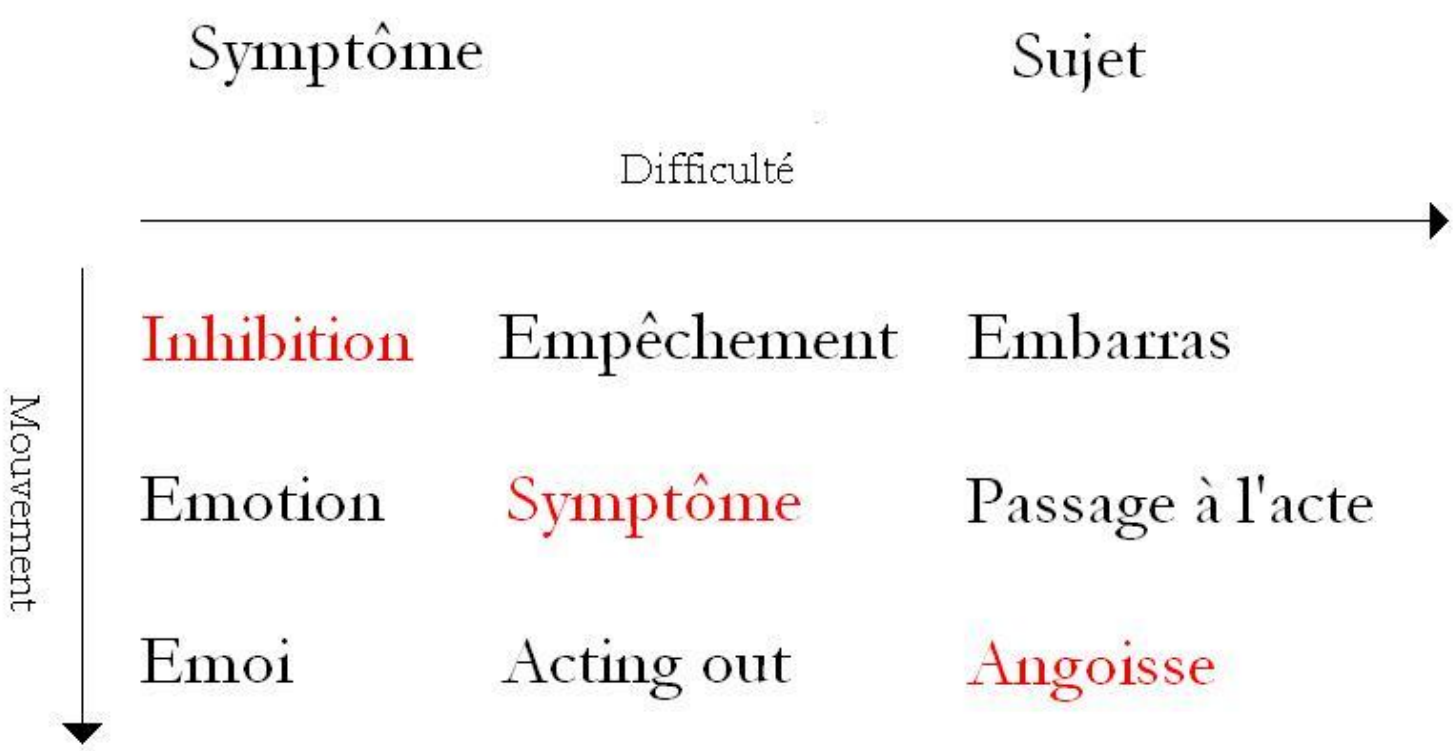

Aceasta este adică faptul că acești trei termeni, *inhibiție, simptom, angoasă*, sunt între ei la fel de eterogeni ca și termenii mei de *Real*, de *Simbolic* și de *Imaginar*, și că în mod anume angoasa este asta, este ceea ce este evident, este ceea ce din interiorul corpului *ex-sistă*, *ex-sistă* atunci când există ceva care îl trezește, care îl tulbură.

Vedeți „Micul Hans”, atunci când se găsește că se face sensibilă asocierea la un corp...

anume mascul în ocazie, definit ca mascul

...asocierea la un corp, a unei *juisări falice*.

Dacă „Micul Hans” se repede în fobie, aceasta este în mod evident pentru a da corp...

eu am demonstrat-o timp de un an întreg

...pentru a da corp „*stânjenelii*” *(„l'embarras”)* pe care o are de acest *falus*, și pentru care el își inventează o întreagă serie de echivalenți în mod divers tropăitori sub forma fobiei zise *de cai*.

Micul Hans, în angoasa sa, principiu al fobiei...

principiu al fobiei și în acest sens că la a i-o face această angoasă dacă o putem spune „pură”, că să ajungă la a o face să se acomodeze de acest *falus* de care, în cele din urmă, ca și toți cei care se găsesc a-i avea

sarcina, cea pe care într-o zi eu am calificat-o din „*curea de umăr*” *(„la bandoulière”)*

...ei bine, trebuie prea bine ca el să se acomodeze, adică ca el să fie căsătorit cu acest *falus*. Asta este ceea la ce bărbatul nu poate nimic.

Femeia – care nu există – ea poate visa la a avea din asta unu, însă bărbatul, el este din asta torturat *(„affligé” – afectat, întristat, disperat)*. *(Râsete)*

El nu are altă femeie decât asta.

Aceasta este ceea ce Freud a spus pe toate tonurile.

Ce anume el a spus, spunând că pulsiunea falică nu este pulsiunea genitală, dacă nu aceasta: că pulsiunea genitală, la bărbat – este prea bine cazul de a o spune – ea nu este *naturală* absolut deloc.

Nu doar că nu este naturală, însă dacă nu ar exista acest drac de *simbolism* la a-l împinge în spate, pentru ca *în cele din urmă* el să ejaculeze și ca asta să servească la ceva, dar deja de mult timp nu ar mai exista deloc din aceste *vorbființe*, din aceste ființe care nu vorbesc doar la a fi, însă care *sunt prin ființă*.

Ceea ce este cu adevărat culmea futilității.

1975.01. Poate la Vincennes

Anti-filosofie – Din care eu cu plăcere voi intitula investigația a ceea ce discursul universitar datorează presupunerii sale „educative”. Asta nu este istoria ideilor, cât de tristă, cea care va ajunge la capăt. O culegere răbdătoare a imbecilității care o caracterizează va permite, eu o sper, să o pună în valoare în rădăcina sa indestructibilă, în visul său etern. Din care nu există trezire decât particulară.

1975.01.14. Seminarul 22, „R.S.I.”, Lecția 3

Iată! Ceea ce spun, asta interesează – voi sunteți de acolo proba – asta interesează pe toată lumea. Asta nu mă interesează, pe mine, nu ca și pe

toată lumea. Și este tocmai pentru aceasta că asta interesează pe toată lumea, este că asta se simte în ceea ce spun. De ce anume asta se simte? Pentru că ceea ce spun este o deschidere care privește practica mea, o deschidere care pornește de la această problemă – pe care bineînțeles eu nu mi-aș pune-o dacă nu aș avea în practica mea răspunsul – aceasta este: „ce anume implică că psihanaliza operează?”.

...

Orice abordare a *Realului* face foarte dificil de a nu ține cont de *număr*, *numărul* pare...

pentru ce a nu primi acest cuvânt care îmi vine aici în mod prematur

...orice abordare a *Realului* este țesută prin *număr*.

Există în *număr* o *consistență* care este prea bine de o natură pe care noi o putem spune *non naturală* absolut deloc.

Întrucât, pentru ca eu să vă fac a simți faptul că eu abordez această categorie a *Realului* în calitatea în care există ceva ce înnoadă la ceea ce eu sunt adus la a da de asemenea consistenț: *Imaginarul* și *Simbolicul*.

Cum anume se face că aceasta, dacă eu pot spune, mă împinge mai întâi la a mă servi de nod?

Aceasta este la titlul de a fi aceeași, aceeași *consistență*...

în aceste trei *„ceva lucru”* pe care eu le originalizez din *Simbolic*, din *Imaginar* și din *Real*

...aceasta este la acest titlul de a fi aceeași, aceeași *consistență*, faptul că eu produc...

și ce anume, pentru ce? – pentru a da seama de practica mea

...faptul că eu produc acest nod borromean.

Nu s-a făcut niciodată asta, care consistă – în ce anume? - : a face abstracție de *consistența* ca atare.

Eu izolez *consistența* ca și „ceva lucru”, pe care eu l-aș numi așa pentru voi, pentru a face imagine, căci de a face imagine eu nu mă privez din asta.

Ce anume este ceea ce este la tablă, dacă aceasta nu este imagini, din care cel mai uimitor, aceasta este că voi vă reperați acolo.

Căci să nu credeți că aceste imagini merg absolut singure!

Fără îndoială, voi aveți obișnuința tablei negre, însă cea anume voi vedeți acolo?

Suferința însăși pe care voi ați văzut că eu a trebuit să mi-o dau pentru aceste imagini, care această proprietate că puse în plan, totuși trebuie ca o linie să treacă pe desupra, *crossing-over*, sau să treacă pe dedesubt, *under-crossing*.

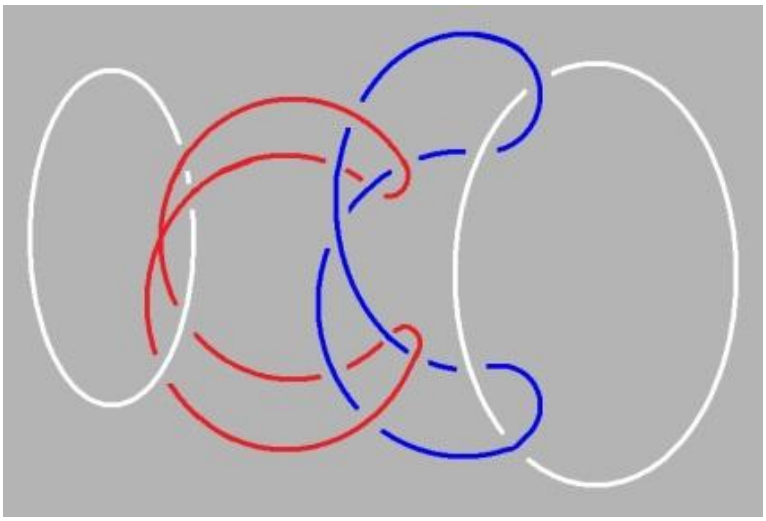

Crossing-over

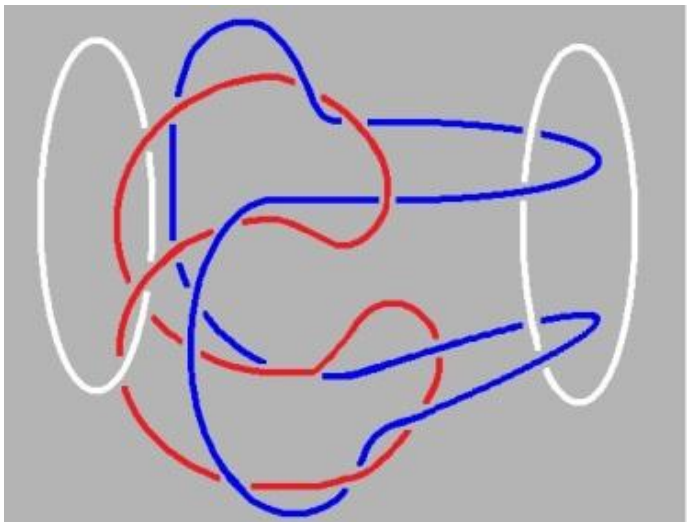

under-crossing

Faptul că asta *face imagine* este deja în sine însăși miraculos, eu nu sunt de altfel absolut deloc sigur că aceste două *imagini*, voi le sesizați chiar atât de ușor ca și asta. Voi vedeți prea bine că există o diferență.

Totuși eu vă pun problema: este oare că astfel cum este acolo, acest nod aici, astfel cum el este făcut de modul comod pe care eu vi l-am semnalat deja de mult timp, *este oare că este același*?

Altfel spus: la a pur și simplu mânui lucrul, este oare că voi puteți în acela, eu nu aș spune să-l transformați, întrucât acesta ar fi același? Impuneți-vă asta ca și mic exercițiu.

Este oare că în alți termeni – aceasta este sensul a ceea ce eu vă cer – la patru asta merge, aceasta este același nod?

Sau este oare că trebuie din asta unul în plus?

Căci eu v-am spus deja că într-un lanț făcut ca și acesta acolo, transformarea, asta se obține. Însă eu nu vă spun... pentru a vă lăsa din

asta vouă înșivă regalul ...eu nu vă spun pornind de la cât. Căci există un lucru care este sigur, aceasta este faptul că la 3, voi nu produceți această mică *complică* foarte particulară care distinge în mod aparent figura din *stânga* de figura din *dreapta*.

...

Aici și acolo – voi vedeți cum aceasta este dificil – trebuie totuși să retușez puțin – noi ave ceva care se numește *juisarea falică* [J_Φ]. Iată!

Pentru ce anume noi o numim *juisarea falică*?

Pentru că există ceva ce se numește *ex-sistență*. *Ex-sistența*, eu trebuie să spun că asta are o istorie.

1975.01.21. Seminarul 22, „R.S.I.”, lecția 4

Numărul de aur, voi vă amintiți din asta, aceasta este: $1/a=1+a$. Rezultă din asta că niciodată nici o proporție nu este sesizabilă între 1 și (a), că diferența de la 1 la (a) va fi întotdeauna un (a^2) și astfel în continuare în mod indefinit, o putere a lui (a).

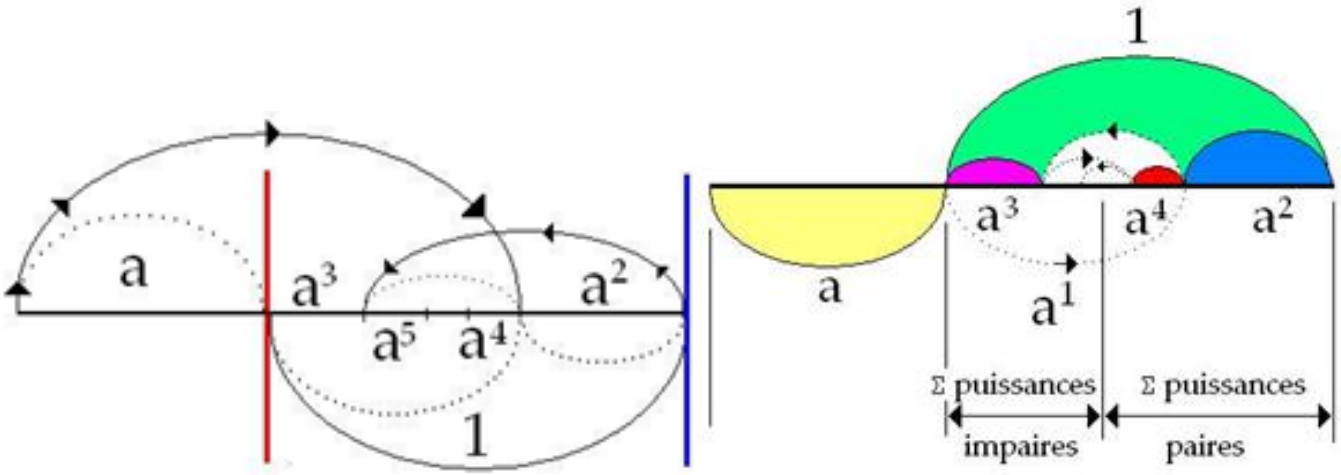

Adică faptul că nu există niciodată nici un motiv pentru ca reacoperirea unuia prin altul să se termine.

Faptul că diferența va fi atât de mică cât o putem *figura*, faptul că există chiar o limită însă că la interiorul acestei limite, nu va exista niciodată conjuncție, copulație oricare de la 1 la (a).

Este aceasta a spune că *Unul sensului* – căci este aceasta ceea ce *Simbolicul* are pentru efect din *semnificant* – este ceva care are de-a

face la ceea ce eu am numit *matricea, matricea* care taie *(„raye” – barează, șterge)* Altul din dubla sa intrare.

Unul sensului nu se confundă cu ceea ce face 1 al *semnificantului*.

Unul sensului este ființa, ființa specificată din *inconștient*, în calitatea în care el *ex-sistă*, în care el *ex-sistă* cel puțin corpului.

Căci dacă există un lucru frapant, aceasta este că el *ex-sistă* în dis-cord.

Nu există nimic în inconștient – dacă el este făcut așa cum eu v-o enunț – care la corp să facă *acord*: inconștientul este *discordant*.

Inconștientul este ceea ce, din a vorbi, determină subiectul în calitate de *ființă*, însă *ființă* de tăiat *(„rayer” – șters, barat)* din această metonimie, din care „*eu*” *(„je”)* suportă dorința, în calitatea în care pentru absolut totdeauna imposibil la a spune ca atare.

Dacă eu spun că *micul(a)* este ceea ce cauzează dorința, asta vrea să spună că el nu este din asta obiectul.

El nu este din asta complementul direct nici indirect, ci doar această cauză care...

pentru a juca din cuvânt așa cum eu am făcut-o în primul meu Discurs din Roma

...această cauză („cause”) care cauzează („cause”) întotdeauna.

Subiectul este cauzat de un *obiect* care nu este notabil decât dintr-o scriere, și este prea bine în aceasta că un pas a fost făcut în teorie. Ireductibilul a aceasta – care nu este efect de limbaj, căci efectul limbajului este παθείν [pathein] – aceasta este pasiunea corpului.

Însă din limbaj, este inscriptibil, este notabil...

în calitatea în care limbajul nu are din efect

...această abstracție radicală care este *obiectul*, *obiectul* pe care eu îl desemnez, pe care eu îl scriu din figura de scriere *(a)*, și din care nimic nu este de gândit, în afară de faptul că tot ceea ce este subiect...

subiect de gândire pe care imaginăm a fi „*Ființă*”

...este din asta determinat.

...

Dacă nu există raport sexual, este cert că iubirea se clasifică după un anumit număr de cazuri pe care Stendhal le-a exfoliat foarte bine: există iubirea-stimă, este asta în sfârșit, nu este absolut deloc incompatibilă cu iubirea-pasiune, nici mai puțin cu iubirea-gust, însă totuși există iubirea majoră, este cea care este fondată pe aceasta: este faptul că o credem, că o credem pentru că nu am avut niciodată vreo probă că ea nu ar fi absolut autentică.

...

Dialectica nu este supozabilă decât din uzajul a ceea ce îndepărtează spre un ordinal în mod matematic ordonat, adică spre un discurs, cel care asociază, nu fonemul, chiar la a înțelege în sensul larg, ci subiectul determinat prin Ființă, adică prin dorință.

Ce anume este afectul de a *ex-sista*, la a porni de la termenii mei? Aceasta este la a vedea, cu privire la acest câmp unde eu situez aici *inconștientul*, adică acest interval între, dacă pot spune, 2 *consistențe*, cea care aici se conotează dintr-o margine pe care eu am făcut-o margine de pagină, și cea care aici se buclează, se buclează: se buclează implicând *gaura* fără care nu există nod.

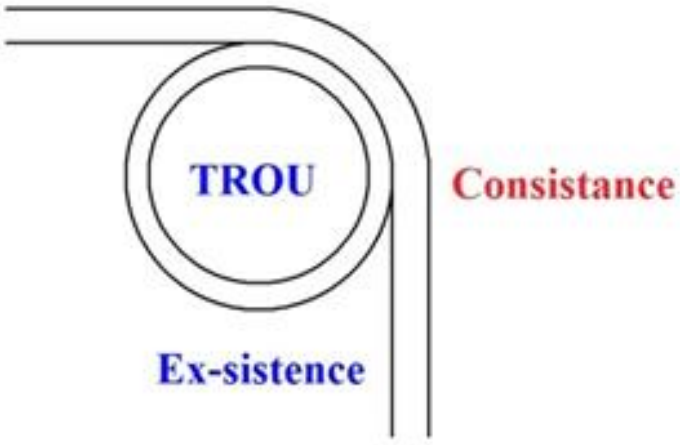

Ce anume este afectul de a *ex-sista*? El privește acest câmp unde nu nu contează ce se spune, însă unde deja *trama, plasa de sârmă („treillis”)* a ceea ce adineaori eu vă desemnam dintr-o *dublă intrare*, din *încrucișarea miculuí(a)* cu ceea ce din semnificant se definește ca și ființă.

Ce anume din acest inconștient face *ex-sistență*? Aceasta este ceea ce eu am figurat aici: și ceea ce eu subliniez la același moment din suportul *simptomului*.

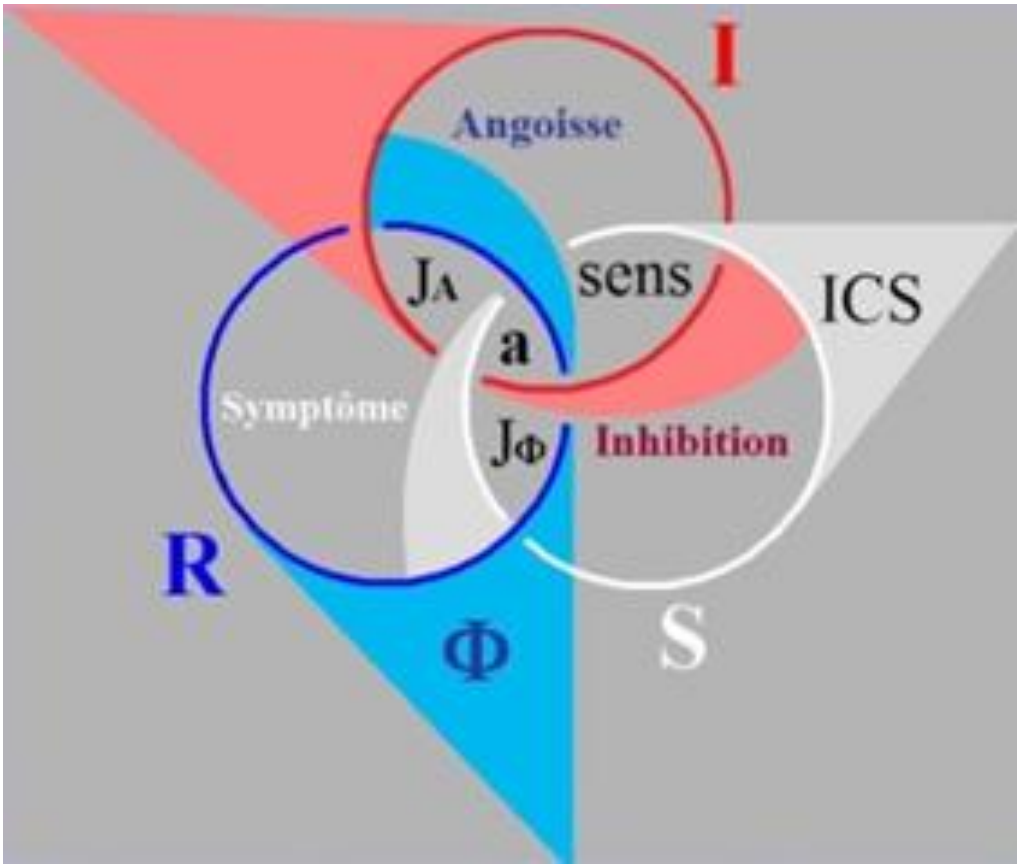

Ce anume este a spune *simptomul*? Aceasta este *funcția simptomului*, funcție la a înțelege așa cum ar face-o formularea matematică: *f(x)*.

Ce anume este acest *x*?

Aceasta este ceea ce din *inconștient* poate să se traducă printr-*o literă*, în calitatea în care doar în *literă*, identitatea de sine la sine este izolată de orice calitate.

Din inconștient, orice „1”...

în calitatea în care el susține *semnificantul* în care inconștientul consistă

...orice „1” este susceptibil de a se scrie dintr-o *literă*.

Fără îndoială, acolo ar trebui convenție. Însă straniul, este că este tocmai aceasta faptul că *simptomul* operează în mod sălbatic: *ceea ce nu încetează să se scrie în simptom* relevă de acolo.

...

Importantul este referința la *scriere*. *Repetiția simptomului* este acest ceva despre care tocmai am spus că „*în mod sălbatic*” este *scriere*.

Aceasta pentru ceea ce este din asta din *simptom* așa cum el se prezintă în practica mea.

...

Femeia, aceasta este în mod evident ceva în mod perfect desenabil. „*Toate femeile*” cum se spune, însă eu spun de asemenea că femeile sunt *nu-toate*, atunci asta face puțin obiecție.

Însă *Femeia* este... să zicem că este „*Toate femeile*”, însă atunci este *o mulțime vidă*, pentru că această *teorie a mulțimilor*, aceasta este totuși ceva ce permite puțin de serios în uzajul termenului „*tot*”.

O femeie mai întâi, problema nu se pune pentru celălalt: „*femeile*”, cel pentru care există o mulțime definibilă prin ceva care este acolo înscris la tablă.

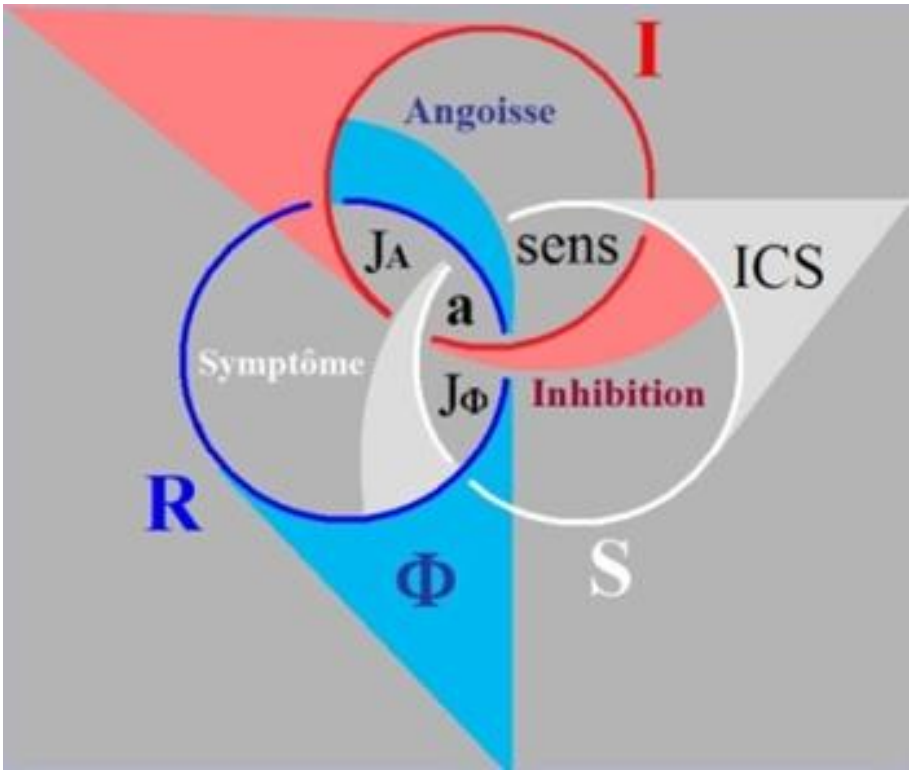

Nu este J_{Φ}, nu este juisarea falică...

Este asta: Φ, Φ asta ex-sistă, Φ este *falusul*.

Ce anume este *falusul*?

Ei bine, cum bineînțeles trenăm, în sfârșit sunt eu cel care trenează bineînțeles, care trenează tot acest car.

Așadar eu nu vă voi spune azi ceea ce este *falusul*.

În sfârșit totuși, voi puteți avea din asta totuși o mică bănuială: dacă juisarea *falică* este acolo, este că *falusul*, asta trebuie să fie altceva, nu-i așa? Așadar, *falusul*, ce anume este?

În sfârșit, eu vă pun întrebarea pentru că eu nu pot să mă întind așa azi prea mult timp.

Este juisarea fără organ, sau organul fără juisare?

În sfârșit, este sub această formă că eu vă interoghez pentru a da sens – din păcate – la această figură.

În sfârșit, eu tocmai voi sări pasul: pentru cine este stânjenit de *falus*: „*ce este o femeie*?”

Este un *simptom*!

Este un *simptom* și asta se vede, asta se vede din structura acolo pe care eu sunt în curs de a v-o explica.

...

Contrar la ceea ce se povestește, femeia nu are de suferit nici mai mult nici mai puțin din castrare decât bărbatul.

Ea este, cu privire la ceea ce este vorba în funcția sa de *simptom*, absolut la același punct ca și bărbatul său.

Există pur și simplu de spus cum anume pentru ea, această *ex-sistență*, această *ex-sistență* din *Real* care este *falusul* meu de adineaori, cel asupra căruia eu v-am lăsat cu limba atârnând, este vorba despre a ști ceea ce acolo corespunde pentru ea.

Să nu imaginați că este micul lucru acolo de care vorbește Freud; asta n-are nimic de-a face cu asta!

1975.01.26. Răspuns al lui Jacques Lacan la o întrebare a lui Marcel Ritter

Marcel Ritter – Aceasta este o întrebare care mi-a venit această dimineață, însă care este de asemenea legată la preocupări teoretice personale. Era vorba această dimineață de anumite cuvinte care încep prin Un: *Unbewusste (inconștient, neconștient)*, *Unheimlich (infamiliar,*

nefamiliar). Aceasta m-a făcut să gândesc la *Unerkannte (inrecunoscut, nerecunoscut)* pe care-l găsim la Freud în particular în *Traumdeutung* unde aceasta este foarte rău tradus, întrucât este tradus prin necunoscutul *(„l'inconnu")*, atunci când aceasta este non-recunoscutul.

Noi găsim acest *Unerkannte* articulat cu chestiunea ombilicului visului. Ombilicul este acest punct unde visul, acolo eu citez Freud, este insondabil, adică punctul unde, în sumă, se oprește sensul sau orice posibilitate de sens. Aceasta este de asemenea punctul unde visul este la cel mai aproape de *Unerkannte*, de non recunoscut. Freud spune: *Er sitzt ihm auf*: tradus în mod literal: el este așezat deasupra, astfel ca și un cavaler pe calul său. Însă el adaugă faptul că din acest punct acolo se ridică o minge de gânduri pe care nu ajungem s-o descurcăm, însă faptul că această minge de gânduri nu a furnizat alte contribuții la conținutul visului, adică la textul manifest. În alte cuvinte asta pare a fi un punct unde condensarea este în defect *(„défaut")*, în acest sens că aceasta este un punct care nu este relegat într-un fel decât printr-un singur fir sau printr-un singur element la conținutul manifest, un punct de eșec *(„défaillance")* în rețea.

Atunci întrebarea pe care eu mi-o pun, aceasta este dacă acest *Unerkannte*, acest non-recunoscut, indicat prin această minge de gânduri, dacă noi nu putem vedea acolo *realul*, un real non simbolizat, ceva în fața a ce finalmente visul în calitate de rețea, nu-i așa, se oprește, unde el nu poate merge mai departe. Și atunci eu îmi pun de asemenea întrebarea, despre ce real este vorba? Este oare acesta realul pulsional? Și de asemenea raporturile acestui real cu dorința, întrucât Freud articulează chestiunea ombilicului cu dorința, întrucât acesta este locul unde dorința apare ca și o ciupercă.

Jacques Lacan – Nu-i așa, eu dau răspunsul meu actual. Aceasta este tot ceea ce eu pot spune din asta, aceasta este faptul că eu am ajuns din asta acolo. Eu nu gândesc că aceasta este realul pulsional. Aceasta este dificil de făcut sesizat, eu nu pot retrasa tot drumul pe unde eu am ajuns din asta acolo pentru moment. Asta m-ar uimi mult ca orice ar fi să mă forțeze la o altă concepție. Eu sunt mai degrabă frapat de a vă auzi vorbind despre real pulsional. Eu sunt din asta frapat în mod fericit,

pentru că aceasta este adevărat faptul că există un real pulsional. Însă există un real pulsional în mod unic pentru atât cât realul este ceea ce eu în pulsiune reduc la funcția găurii. Adică ceea ce face că pulsiunea este legată la orificiile corporale. Eu gândesc că aici toată lumea este în stare de a-și aminti faptul că Freud caracterizează pulsiunea prin funcția orificiului corpului. El pornește de la un fel de idee, de la constanța a ceea ce trece prin acest orificiu. Această constanță este în mod sigur un element de real. Eu chiar am încercat de a o figura prin ceva matematic, care în matematică se definește din ceea ce numim o constantă rațională, ceea ce este bine făcut pentru a ne semnifica acolo faptul că este vorba despre ceea ce se specifică din bordul găurii.

Eu cred că trebuie distins ceea ce se petrece la acest nivel al orificiului corporal, de ceea ce funcționează în inconștient. Eu cred că, în inconștient de asemenea, ceva este semnificabil în mod în întregime analog. Eu cred că ceea în fața a ce Freud se oprește în ocazie ca și ombilic al visului, întrucât aceasta este apropo de asta că el folosește termenul de *Unerkannt*, non recunoscut, eu cred că ceea despre ce este vorba, aceasta este despre ceea ce el numește, desemnează în mod expres de altfel din *Urverdrängt*, din refulatul primordial (am tradus asta așa cum am putut). Eu cred că aceasta este în destinul refulatului primordial, adică a ceva care se specifică din a nu putea fi spus în nici un caz oricare i-ar fi apropierea, din a fi dacă o putem spune la rădăcina limbajului, faptul că putem da cea mai bună figură a ceea despre ce este vorba.

Relația acestui *Urverdrängt*, a acestui refulat originar, întrucât s-a pus o întrebare privind originea adineaori, eu cred că este asta ceea la ce Freud revine apropo de ceea ce a fost tradus în mod literal prin *ombilic al visului*. Aceasta este o gaură, aceasta este ceva care este limita analizei; asta are în mod evident ceva de-a face cu realul care este un real în mod perfect denumibil, denumibil de un mod care este din pur fapt; aceasta nu este pentru nimic faptul că el pune în joc funcția ombilicului.

Aceasta este în mod efectiv la un ombilic particular, cel al mamei sale, faptul că cineva s-a găsit în sumă suspendat reproducându-l dacă o

putem spune prin secțiunea pentru el a cordonului ombilical. Este evident că aceasta nu este la cel al mamei sale faptul că el este suspendat, aceasta este la placenta sa. Aceasta este din faptul de a fi născut din acest pântec acolo și nu de altundeva faptul că o anumită ființă vorbitoare sau încă ceea ce eu numesc pentru moment, ceea ce eu desemnez din numele *Vorbființă*, ceea ce se găsește a fi o altă desemnare a inconștientului, aceasta este prea bine din a fi născut dintr-o ființă care l-a dorit sau nu l-a dorit, însă care din acest singur fapt îl situează de un anumit mod în limbaj, faptul că o Vorbființă se găsește exclusă din propria sa origine, și îndrăzneala lui Freud în această ocazie, aceasta este pur și simplu de a spune faptul că avem din asta undeva marca în visul el însuși. Subiectul prin producțiile sale imaginative, să nu uităm condiția *Darstellbarkeit (prezentabilitate)* care este atât de importantă în formațiunea visului, faptul că această *reprezentaționalitate*, dacă o putem spune, faptul de a putea a se figura în vis, conservă marca undeva a unui punct unde nu există nimic de făcut. Aceasta este punctul întocmai de unde iese firul, însă acest punct este fa fel de închis cât este închis faptul că el este născut în acest pântec acolo și nu altundeva, faptul că există din asta în vis însăși stigmatul întrucât ombilicul este un stigmat. Aceasta este un stigmat pe unde, aceasta este singurul punct, există ceva în comun cu tot ceea ce a fost născut *(„enfanté”)* sub acest mod vivipar, însă cu aceasta în plus faptul că este vorba despre ființă placentară și această ființă placentară conservă din asta o urmă care acolo se semnează la nivelul însăși al simbolizării. Este cert că numai Vorbființa, ființa vorbitoare, poate veni la noțiunea de unde eu am pornit pentru ceea ce este din asta din inconștient. Există ceva din care aceasta nu este pentru nimic faptul că aceasta se rezumă la o cicatrice, la un loc al corpului care face nod și faptul că acest nod este punctabil, nicidecum la locul său însuși bineînțeles, întrucât există acolo aceeași deplasare care este legată la funcția și la câmpul vorbirii.

În câmpul vorbirii există ceva care este imposibil la a recunoaște, astfel încât *Un*-ul are acolo o altă valoare decât cea pe care noi i-o dădeam această dimineață. *Un*-ul desemnează în mod propriu vorbind imposibilitatea, limita. Atunci când noi vorbeam despre *impoetic*, aceasta este fondul asupra căruia se produce poeticul. Atunci când noi

vorbim despre *Unerkannt*, asta vrea să spună imposibilul la a recunoaște. Aceasta nu este pur și simplu o chestiune de fapt, aceasta este o chestiune de imposibilitate. Aceasta este prea bine în ce ceea ce noi încercam de a strânge această dimineață apropo de ambiguitatea lui *Un* comportă în mod evident doi poli, și unul dintre acești poli noi nu-l atingeam această dimineață.

Unerkannt este imposibilul la a recunoaște. Freud nu o subliniază în pasajul despre ombilicul visului. Aceasta este doar pe altundeva că noi avem noțiunea refulatului primordial. Însă însăși noțiunea de refulat primordial, în forma care îi este dată, nu pune accentul pe această funcție a imposibilității. Aceasta este sensul lui *Un* în termenul care desemnează în germană imposibilul, aceasta este *Unmöglich* cel despre care este vorba, asta nu poate nici să se spună, nici să se scrie. *Asta nu încetează să nu se scrie*. Aceasta este un fel de negație redublată, care este cea prin care noi putem apropia această folosire absolut radicală a negației. Atunci când eu spun asta nu încetează să nu se scrie, aceasta este tocmai acolo faptul că joacă acest fel de vag *(„flou” – ale cărui contururi nu sunt nete)*, de vag care rezultă din aceasta, aceasta este faptul că singurul mod de a defini în mod propriu vorbind posibilul, aceasta ar fi de a spune că posibilul încetează să se scrie, aceasta este singurul mod cu adevărat bază de a-l strânge de aproape. Aceasta este întocmai distanța care există în portanța celor două negații. Aceasta nu este a nu înceta să se scrie, ceea ce ar reveni, prin efectul pe care îl dăm de obicei dublei negații, la a se limita la asta faptul că asta încetează să se scrie. Însă nu încetează să nu se scrie, aceasta este acolo ceea ce îmi pare sensul lui *Unerkannt* în calitate de *Urverdrängt*. Nu există nimic mai mult de tras din asta. Este prea bine asta ceea ce Freud desemnează vorbind despre ombilicul visului. Aceasta este tocmai acolo faptul că noi pierdem latina noastră. Nu există nici un mod de a trage mai mult asupra sforii, în afară de a o rupe. Astfel că aceasta desemnează o analogie, în întregime analoagă la ceea voi tocmai ați desemnat acolo ca și real pulsional.

Este oare faptul că eu sunt sigur de acest în întregime? Să spune că eu îl fac analogul. Este acolo că se desemnează limita prin care simbolicul

se găsește în sumă repercutat, faptul că există ceva care, în dicibil, este prin metaforă comparabil la ceea ce este din asta din pulsiune. Este totuși prea bine acolo de asemenea faptul că pulsiunea se opacifică în mod complet, faptul că ea se identifică la ceva altul, întrucât acolo este vorba despre ceea ce am putea numi esența nodului. La nivelul simbolicului, acolo, aceasta este înnodat, nicidecum sub forma unui orificiu ci a unei închideri. A compara această închidere la o gaură este în mod evident ceva în fața a ce gândirea se oprește. Aceasta nu este comod, dacă la cuvântul ombilic dăm prezența sa de nod corporal, asta nu este comod, în afară de faptul că totuși ceea ce acest nod a închis, aceasta este ceva prin care vreme de un timp notabil – nouă luni – tot ceea ce este din viață provenea. Este asta ceea ce permite analogia între acest nod și orificiu. Este un orificiu care s-a buclat.

Eu atașez pentru mine, în starea actuală a lucrurilor, aceasta este acolo atunci poate că putem admite o revizie, o revizie posibilă, aceasta este că, în cele din urmă, în cursul acestei bateri între orificiu și nod, între identificarea găurii la un punct înnodat, aceasta este în cele din urmă asta ceea ce, dacă eu pot spune, mi-a deschis calea la formula pe care eu o dau ca și specificând în mod propriu vorbind această ființă pe care noi o caracterizăm din a avea vorbirea, faptul că eu mi-am permis să avansez aceasta, aceasta este că la nivelul realului său, care acolo este al treilea termen, în mod contrar la ceea ce putem crede din asta, aceasta este prea bine ca și formând imagini, adică ca și absolut întreg imaginar, faptul că acest corp subzistă.

Dacă eu vorbesc despre imaginar, despre simbolic și despre real întrucât este de acolo în cele din urmă că eu am pornit, eu revin acolo pentru a spune că realul se specifică de asemenea dintr-un Unu, în sensul de imposibil, este aceasta, trebuie să fie demonstrabil, și toată experiența analitică nu face decât să conveargă la a o demonstra, este demonstrabil că raportul ca atare între cei doi parteneri specificați în mod sexual, însă în mod radical diferit este întocmai marcat de faptul că raportul lor la sex este într-un fel un raport parasexuat. Și faptul că putem atât de mult pune accentul asupra bisexualității, atât cât a făcut-o Freud, aceasta este cu adevărat a spune că identificarea subiectului la un sex asupra celor

două este ceva care nu se face decât în mod secundar și prin șansă *(„raccroc” – fericit hazard)*, și care rezultă din ceva mai radical, care ar putea fi în mod exact corelativ al faptului că această ființă între toate ființele este vorbitoare.

Noi nu suntem din asta mai departe pentru atât. Asta poate veni acolo în închide-gaură *(„bouche-trou” – gură gaură, persoană care nu servește decât la a face număr)*. După tot, demonstrația, aceasta este ceva ce reiese la o anumită rigoare. Faptul experienței dă mărturie de asta deja, de ceea ce am indicat abia această dimineață apropo de ceea ce numim *pulsiune*, care este ceva ce lasă complet deschisă *(„béante”)* formularea raportului unui sex ca atare la un altul. Pare absolut manifest în experiența noastră de toate zilele că acesta este lucrul în fața căruia întâlnim cele mai multe obstacole: a scrie un x și un y care ar fi în mod propriu vorbind sexul ca și mascul și ca și femelă, aceasta este ceea ce în mod manifest noi nu putem face. Există un raport la Falus care acolo instaurează un terț ireductibil. Nu trebuie să crezi pentru atât de altfel, așa cum Freud a avansat-o poate cu puțină imprudență, nu trebuie să crezi că acest raport la Falus este *Falusul*. Eu spun Falusul, ceea ce nu este același lucru ca și ceea ce noi desemnăm prin organul care se găsește a avea, la Vorbființă în mod special, o importanță prevalentă. Nu de altfel că el n-o arată de asemenea altundeva, chiar dacă noi nu putem absolut deloc să știm ceea ce este experiența copulației la animale atât de depărtate ca și broasca sau broscoiul, la care copulația marchează într-adevăr un caracter în mod manifest absolut frapant. Pare în orice caz că noțiunea pe care nu este pentru nimic faptul că Freud a desemnat-o din termenul de funcție falică, introduce în mod ireductibil la Vorbființă, în raportul între sexe, *un terț*, a cărui importanță nu este mai mică la o femeie așa cum eu mă exprim, întrucât eu merg ușor la a spune că femeia, asta nu este universalizabil, faptul că nu există din orice Femeie specific din ceea ce eu numeam adineaori așa universalitatea, nu există decât femei, să spunem particulare, însă aceasta este poate încă a spune prea mult din asta, pentru că particularul are mult de-a face cu universalul. Ceea ce eu încerc să forjez pentru moment și ceea ce eu am enunțat la chiar ultimul meu seminar, aceasta este faptul că pentru un *bărbat*, o *femeie*, *aceasta este întotdeauna un*

simptom. Aceasta este în mod evident dificil de înghițit și aceasta nu este fără precauție nici ezitare că eu am avansat-o. În suita a asta eu am avut din asta retururi, reflexii, și eu am avut satisfacția de a vedea la această ocazie a se confirma faptul că este reciproc. Eu trebuie să spun că asta m-a ușurat puțin, după a fi avansat că o femeie, în raportul pe care ea îl are la un Bărbat, aceasta este un simptom, de a primi această confirmare că întocmai la anumite femei și nu la nu importă care, la care acest terț falic este în mod particular rezonant, aceste femei acolo în retur din seminarul meu, mi-au spus că era în mod exact la fel formula care lor le venise în spirit atunci când nu chiar atât de mult Bărbatul, pentru că întocmai noțiunea de Bărbat, ca atare, nu este chiar atât de mult prezentă pentru o femeie – din faptul că ele sunt o femeie, aceasta este de asemenea un bărbat, și eu am avut în retur această mărturie pe care ele și-o formulaseră în mod perfect lor însele pentru ce el iubeau Un-cutare: aceasta este un simptom. Ele au înțeles, dacă putem spune, ceea ce li se întâmpla ca și fiind ceva din ordinul simptomului.

Este cert că aceasta m-a încurajat mult să încerc să pun mai multă precizie în ceea ce eu avansasem cu enorm de mult dificultate, chiar timiditate. Eu nu cred, și aceasta în rațiunea faptului că nu există referință posibilă la Femeie, pentru că Femeia în mod universal nu există, că simptomul-Bărbat are absolut același loc pentru o femeie. Însă aceasta merge foarte departe. Aceasta implică, aceasta pune în cauză tot ceea ce este din ordinul simptomului, inconștientul absolut întreg. Este absolut conceptibil că raportul unei femei la inconștient este diferențiabil de cel al raportului bărbatului la inconștient. Este de altfel ceea ce ar permite de a explica prea bine multe lucruri. Dacă inconștientul este mai puțin intim tresat *(„tressé” – împletit)* la realitatea unei femei decât la cea a unui bărbat, ceea ce trebui s-o spui, este perceptibil, asta ar explica faptul că ea îl înțelege mult mai bine. Eu vorbesc despre *o* femeie. Este un fapt că femei*le* care există ca și plurale, că femeile sunt mai degrabă mai dotate pentru a vorbi despre inconștient de un mod eficace decât media bărbaților. Dacă bărbatul a pus atât de mult timp la a descoperi inconștientul, la a-și da seama că faptul de a locui limbajul, aceasta nu este un lucru care nu lasă urme, faptul că am pus atât de mult timp la a recunoaște faptul consecințelor

de a fi născut vorbitor, și din două ființe particulare prin care de obicei vă este vehiculată vorbființa cu două funcții în mod total diferite: cele ale tatălui și ale mamei, tot ceea asupra a ce Freud a pus accentul, faptul că am pus atât de mult timp la a recunoaște că ființa umană cade *(„choi”)* într-o lume de limbaj și că faptul că aceasta sunt părinții săi cu tot ceea ce asta presupune în spate, în particular faptul că el a fost dorit sau nu a fost dorit, faptul că aceasta sunt părinții săi cei care îl orientează... - Eu citeam o mică cărticică de Kant: *Cum să te orientezi în gândire*? Aceasta nu este acolo chestiune. Nu este vorba de a se *orienta* în gândire. Este vorba despre a se orienta în limbaj, și faptul că ființa umană este deja într-un câmp deja constituit prin părinți privind limbajul, aceasta este prea bine pornind de acolo că trebuie să vezi raportul tău la inconștient și faptul că acest raport la inconștient nu există nici un motiv de a nu-l concepe așa cum o face Freud: *faptul că există un ombilic*. Adică faptul că există lucruri care sunt pentru totdeauna închise în inconștientul tău, ceea ce nu lasă mai puțin faptul că, totuși, asta se desemnează ca și o gaură, non recunoscută, *Unerkannt*, după ceea ce dumneavoastră avansaserăți adineaori.

1975.02.02. Conferință a lui Lacan în Londra

Vorbesc de douăzeci de ani. Este mult, și mă repet. Nu fac același program în fiecare an, asta vrea să spună că nu mă repet. Și nu mă repet însă spun întotdeauna același lucru. Nu este același lucru să repeți și să spui același lucru. Să spui același lucru se măsoară ca diferența între a vorbi și a sta de vorba.

...

Căci nu există opoziție între natură și cultură. Natura este o idee a culturii, este suficient să pui în chestiune ceea ce percepem pentru a vedea că asta nu are nimic de-a face cu realul, asta sunt desemnări de cuvinte, și este asta ceea ce constituie lucrul, lucrul care face să meargă lumea.

Vă voi arăta la ce am ajuns *(Lacan face câteva linii pe tablă)*. Timpul. Mă țin din asta la categoriile mele *(liniile devin cercuri cu intersecții)*. Simbolicul, realul, câmpul simțurilor *(„sens” – simț, sens). (Mai multe persoane râd deschis, iar când Lacan termină de desenat, aplaudă).*

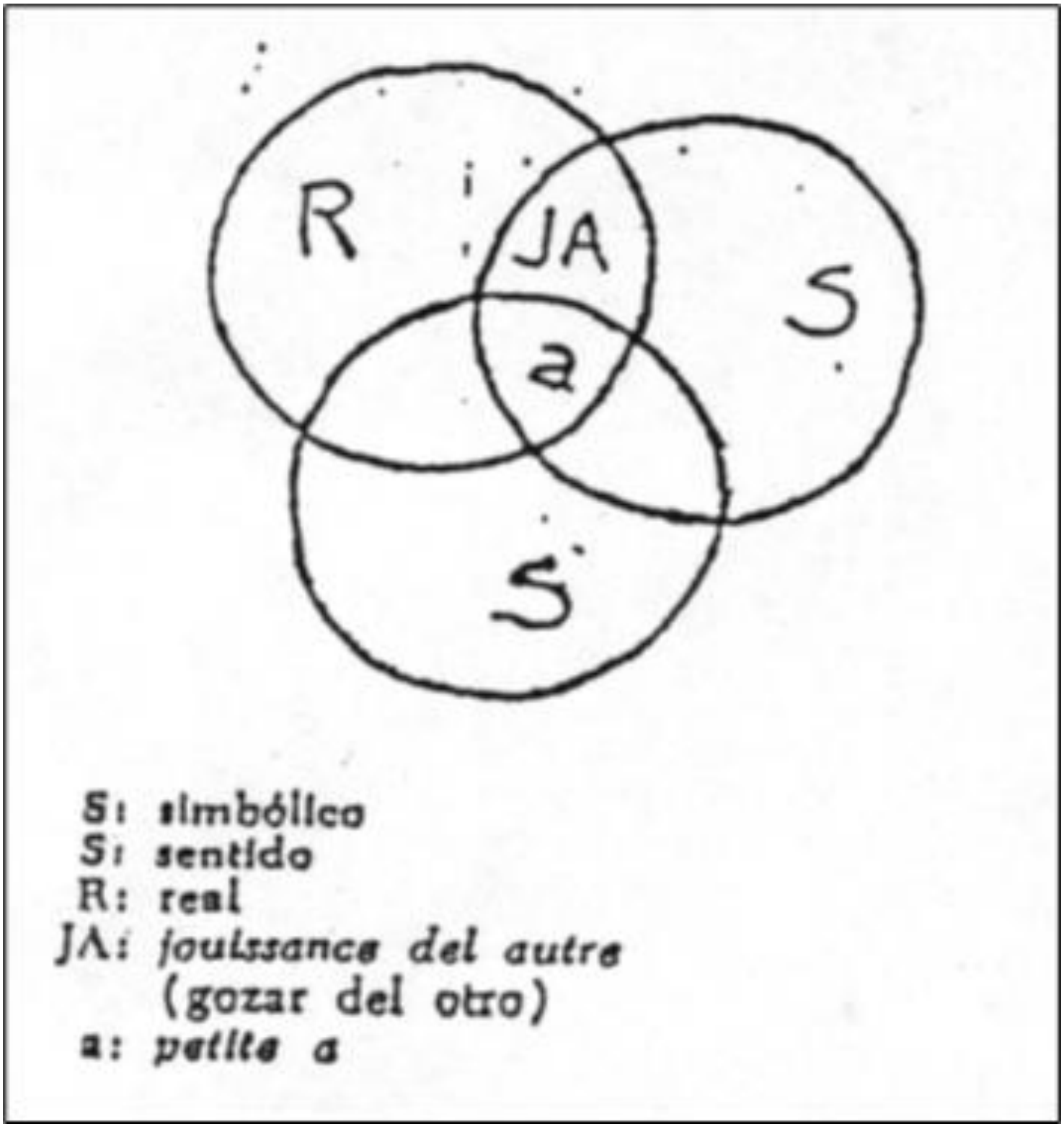

Pentru ce spunem că acest câmp al simțurilor *(„sens”)* este între real și simbolic? Pentru că tocmai acolo se găsește analiza...

După Freud vedem reapărând falusul *(se aud râsete)*. Nu este vorba despre apetitul pentru diferență, despre acel ceva pe care bărbații îl poartă la stânga și pe care femeile nu-l au, și pe care-l utilizăm

întotdeauna pentru a diferența dacă o ființă vorbitoare este de o parte sau de cealaltă.

Noțiunea de falus este mult mai complicată decât aceasta. Este suficient să vezi cum reacționează mica fată pentru a vedea că nu este vorba doar despre penis. Noțiunea de falus... Aceasta nu reglează nimic, nu este aceasta ceea ce servește la a face bebelușii. Atunci când facem un bebeluș, aceasta este un fals-pas. Uneori femeia vrea să aibă un bebeluș, ea imaginează astfel consacrarea sa ca femeie... Însă aceasta nu este atât de simplu. Freud a distins falic și genital. Aceasta se impune. Eu am întârziat la a-mi da seama de asta. Dacă pornim de la un ovul și de la un spermatozoid, ajungem la inseminarea artificială, însă nu la o relație care are de-a face cu sexul.

Ce anume leagă sexul la moarte? Trebuie să existe acolo un raport însă nimeni n-o știe. Nu pentru nimic Freud a vorbit despre o pulsiune de moarte (asta a scandalizat analiștii care nu au obiceiul de a fi foarte tari). Însă asta nu explică raporturile sexuale. Totul se rezumă în faptul că nu este posibil să explici raportul sexual. Ceea ce Freud numește pulsiune este o specie de *(...cuvânt ilizibil)* a sexualului la vârste precoce ale vieții, înainte ca ființa vorbitoare să fi întâlnit – nu partenerul său – ci enigma falusului. Freud a vorbit despre stadiul genital ca și cum el ar fi fost susținut prin hazard. Sosește atunci iubirea, întâlnirea.

Pentru ce anume două persoane se iubesc ele? Nu putem s-o spunem. Discursul analitic poate spune anumite lucruri... Iubirea a pornit rău. Creștinismul a spus că trebuie să-ți iubești aproapele. Aproapea n-are nici o șansă. Prima aproape este mama!. Mă opresc. Ea este enervantă.

Freud pune accentul pe uniune, fuziunea, este disperant! Iubirea este statică! Să juisezi de altul este beatitudinea. Nu este atât de simplu. La fiecare fiecarea sa... Însă avem o colecție de fiecare... de partea cealaltă se petrece același lucru, nu este asimetric...

...

Întrebare – Ce anume știți dumneavoastră despre disperare, despre angoasă?

Lacan – Eu nu am nici un motiv să am speranță, însă asta nu îmi produce angoasă. Eu vă răspund pe același plan ca și întrebarea dumneavoastră. Angoasa este un concept legat la întâlnirea cu falusul. Vedeți micul Hans.

1975.02.11. Seminarul 22, „R.S.I.”, lecția 5

https://www.youtube.com/watch?v=VC5J8ahdruE&list=PLckdIIl6fdyTRz4YbJIgjsnjy32pvlvDl&index=7

Totuși, asta ar putea, mi se pare mie, arăta că există poate mai mult decât o origine la acel fenomen stupefiant al descoperirii inconștientului. Dacă al XIX-lea secol, mi se pare mie, nu ar fi fost într-un mod atât de uimitor dominat prin ceea ce trebuie prea bine ca eu să numesc acțiunea unei femei, adică a Reginei Victoria, ei bine, nu ne-am fi dat seama până la ce punct trebuia acest fel de devastare, pentru ca să existe acolo deasupra ceea ce eu numesc o trezire.

Asta este unul dintre vapoarele mele faptul că „*trezirea, asta este un fulger („éclair”, fulger, străfulgerare, flash, iluminare, revelație)*”.

Ea se situează pentru mine...

în sfârșit atunci când asta mi se întâmplă, nu deseori

...ea se situează pentru mine...

„pentru mine”, asta nu vrea să spună că asta ar fi așa pentru toată lumea

...ea se situează pentru mine la momentul în care în mod efectiv eu ies din somn, eu am la acel moment acolo un scurt fulger de luciditate, asta nu durează, bineînțeles, eu reintru ca și toată lumea în acest vis pe care-l numim realitatea, adică în discursurile din care eu fac parte, și printre care eu încerc să deschid calea la discursul analitic. Și asta este un efort foarte penibil.

Eu cred că această carte îmi pare a trebui să vă facă sensibil aceasta...

în sfârșit sensibil cu un relief particular

...aceasta faptul că *iubirea* nu are nimic de-a face cu *raportul sexual*, și a confirma faptul că asta pornește, absolut deloc – eu tocmai voi spune

– de la *femei*e, întrucât întocmai ceea apropo de ce eu am văzut, eu am văzut că o dată în plus...

în sfârșit aceasta este un punct asupra căruia însăși oamenii care îmi sunt cei mai simpatici, eu vreau să spun cei care cred a trebui să-mi aducă omagiu, acolo, plutesc și chiar deraiază, trebuie prea bine s-o spui

...dacă eu spun că „*Femeia*” nu există, aceasta este în mod evident fără retur, dacă eu pot spune.

...

Dacă aș avea – ceea ce evident nu poate să-mi vină la idee – dacă ar trebui să localizez undeva ideea de „*libertate*”, asta ar fi în mod evident într-o femeie că eu aș încarna-o.

O femeie, nu în mod forțat nu contează care, întrucât ele nu sunt *toate („ne sont pas-toutes”)* și întrucât „*nu contează care*” alunecă spre *toate*.

Bun, să lăsăm asta deoparte. Să lăsăm asta deoparte pentru că este un subiect unde – precum și, în fond, Freud el însuși – eu aș putea spune că eu îmi pierd acolo latina mea. Ceea ce nu este un rău mod de a spune lucrurile.

Însă în sfârșit, dacă asta vă cade sub mână. Eu am avut fericirea ca o persoană...

care era una dintre cel care mă invitaseră acolo-jos, eu vreau să spun la Londra

...ca o persoană să îmi treacă acest truc *out of print*, în sfârșit, exemplarul său pentru a spune totul, și eu gândesc că aceasta este o lectură pe care nimeni aici nu trebie s-o rateze dacă are – eu nu știu ce – un puțin de atingere, un puțin de vibrație la locul a ceea ce eu spun.

Este în mod evident absolut extraordinar...

eu trec la un alt subiect

...absolut extraordinar de a vedea faptul că arta...

arta însăși care a tratat subiectele pe care le numim geometrice în numele a aceasta: faptul că un interzis a fost purtata de către anumite religii asupra reprezentării umane

...faptul că însăși arta arabă așadar, pentru a o numi pe numele său, face frize, însă fatul că printre aceste frize și aceste trese pe care asta o comportă, nu există din nod borromean. În vreme ce nodul borromean pretează, pretează la o bogăție de figuri absolut abundente din care nu există întocmai în nici o artă, urmă.

...

Eu voi pune, dacă pot spune, acest an întrebarea de a ști dacă, în ceea ce privește ceea despre ce este vorba, adică înnodarea *Imaginarului*, a *Simbolicului*, și a *Realului*, trebuie această funcție suplimentară: în sumă a unui tor în plus, cel a cărui consistență ar fi de referit la *funcția* zisă *a Tatălui*.

Aceasta este prea bine pentru că aceste lucruri mă interesau de mult timp...

chiar dacă eu încă la această epocă nu găsisem acest mod de a le figura

...faptul că eu am început *Numele-Tatălui*.

Există într-adevăr mai multe moduri de a ilustra maniera în care Freud – așa cum este patent în textul său – nu face să țină conjuncția *Simbolicului*, a *Imaginarului* și a *Realului* decât prin *Numele-Tatălui*.

Este aceasta indispensabil?

1975.03.11. Seminarul 22, „R.S.I.”, lecția 7

https://www.youtube.com/watch?v=-DYHy5Twfc4&list=PLckdIIl6fdyTRz4YbJIgjsnjy32pvlvDl&index=5

Eu am avut 2 motive de încurajare la a lua o diagonală *(„biais”)* alta decât cea unde voi m-ați văzut ultima dată: aceasta este faptul că, cum eu am avut slăbiciunea să autorizez publicarea acestor seminarii într-un anumit *buletin*, eu am avut din aceeași lovitură, constrângerea de a trebui să privesc primele 2 care trebuiau să iasă în al 2-lea număr al acestui *buletin*, și că sumă tot eu mi-am spus că în ciuda dificultății care există, nu bineînțeles la a mă orienta, însă la a susține interesul vostru...

a susține interesul vostru prin ceea ce eu enunț acest an din RSI

...ei bine Dumnezeul meu, chiar și aceste prime traversări *(„frayages”)* ale acestor prime seminarii nu erau atât de insustenabile.

Al doilea motiv de încurajare mi-a fost adus prin răspunsul...

în sfârșit „răspunsul”, eu nu sunt sigur că este pur și simplu un răspuns

...eu vreau să spun că persoanele care mi-au trimis două hârtii asupra nodurilor, și în mod foarte special nodurile borromeene, adică Michel Thomé și Pierre Soury, hârtiile lor aveau ceva absolut demn de interes.

Aceasta este tocmai la aceste hârtii faptul că răspund micile desene de rang inferior.

Pentru primele, cele de prim rang, ele continuă, fac suita a ceea ce au am să vă spun, a ceea ce eu mi-am propus să vă spun acest an.

Deci R S I eu scriu acest an în titlu.

Aceasta nu sunt decât litere și ca atare, presupunând o echivalență.

Ce anume rezultă din faptul că eu le vorbesc aceste *litere*, la a mă servi din ele ca și inițiale?

Și dacă eu le vorbesc ca și *Real*, *Simbolic* și *Imaginar* asta prinde sens, și această problemă a sensului este prea bine ceea ce – nimic mai puțin – eu încerc să situez acest an.

Asta prinde din sens, însă propriul sensului, aceasta este că numim acolo ceva.

Și aceasta face să apară *spus-locuința („la dit-mansion” – spus – stația, etapa, casa)* întocmai a *acestui lucru vag* pe care îl numim *lucrurile*, și care nu își iau sprijinul *(„assise” – rând de pietre dispuse orizontal pentru a construi un zid, bază, fundație)* lor decât din *Real*, adică din unul din cei 3 termeni din care eu am făcut ceva ce am putea numi emergența sensului.

„*Le numește*” *(„Les nomme”)*, am spus eu.

Ceea ce eu am făcut în...

eu nu aș spune încă *în a demonstra*, pentru că asta se rezumă la ceva care nu este mai mult *demonstrabil* decât nodul borromean, asta se

rezumă la *o monstrație („monstration” – faptul de a arăta ceva cuiva, prezentare, arătare, expunere)*

...dacă eu am fost adus la *monstrația* acestui nod atunci când ceea ce eu căutam era o demonstrație unui *a face*, *a face*-le *discursului analitic*, aceasta este totuși suficient... acolo aș spune eu „*monstrativ*” sau „*demonstrativ*”?

Oricum ar fi, ceea ce eu aș vrea să avansez azi, aceasta este ceva despre care eu v-am...

aceasta nu este fără viclenie, pentru că eu glisez întotdeauna lucrurile așa, foarte încetișor, există ceva viclenie acolo înăuntru și aceasta nu este nimic de asemenea de a o recunoaște

...aceasta este ceea ce eu v-am indicat într-o zi: faptul că Freud asta se învârte în jurul *Numelui-Tatălui*.

Asta nu face uzaj absolut deloc din *Simbolic*, din *Imaginar* nici din *Real*, însă asta le implică totuși.

Și ceea ce vreau să vă spun, aceasta este faptul că nu este pentru nimic că eu nu am vorbit *„despre” („du”) Numele-Tatălui („Nom-du-Père” – Nume-al-Tatălui)*, atunci când eu am început...

așa cum eu imaginez că anumiți o știu, pentru că eu o repet suficient

...am vorbit *„despre” („des”) Numele-Tatălui („Noms-du-Père” – Nume-ale-Tatălui)*. Ei bine *Numele-Tatălui („Noms-du-Père” – Nume-ale-Tatălui)* este asta: *Simbolicul*, *Imaginarul și Realul*.

În calitatea în care după sensul meu...

cu greutatea pe care am dat-o adineaori cuvântului „sens”

...este tocmai asta *Numele-Tatălui*, numele prime în calitatea în care ele numesc ceva, care - așa cum o indică... da, așa cum o indică Biblia – apropo de acest extraordinar *lucru („machin”)* care este acolo numit acolo *Tată*, primul timp al acestei imaginații umane care este Dumnezeu, este consacrat la a da un nume la ceva ce nu este indiferent, adică: un nume la fiecare dintre animale.

Bineînțeles înainte de Biblie adică *scrierea* - exista o tradiție, asta nu a venit din nimic.

E sensibil...

sensibil până la punctul că asta ar trebui să frapeze amatorii tradiției

...aceasta este faptul că o tradiție este întotdeauna, ceea ce numesc *stupidă* („conne” - proastă).

Aceasta este chiar pentru asta faptul că avem acolo devoțiune, nu există altă manieră de a se lega *(„rattacher”)* acolo decât devoțiunea, asta o este întotdeauna atât de îngrozitor, ceea ce eu tocmai am spus. Tot ce putem spera dintr-o tradiție, aceasta este ca ea să fie mai *puțin stupidă* decât o alta.

Cum anume asta se judecă?

Acolo noi reintrăm în *plusul și minusul*.

Asta se judecă la *plusul-de-a juisa* ca și producție.

Plusul-de-a juisa este în mod evident tot ceea ce avem la a ne pune sub dinte. Este pentru că este vorba despre *a juisa* faptul că credem acolo.

A juisa-ul, dacă putem spune, este la orizontul acestui *plus („plus” – mai mult)* și acestui *minus („moins” – mai puțin)*: aceasta este un punct ideal.

Punct ideal pe care-l numim cum putem: *falusul*, despre care eu deja am subliniat la timpul său că la *vorbființă*, asta are întotdeauna raportul cel mai strâns... aceasta este esența comicului.

Din momentul în care voi vorbiți despre ceva care are raport la *falus*, aceasta este comicul.

Comicul nu are nimic de-a face cu *cuvântul de spirit („mot d’esprit” – replică fină și subtilă, nu întotdeauna bine intenționată, vorbă de duh, glumă)*, eu am subliniat asta în timpul său atunci când eu am vorbit despre *cuvântul de spirit*.

Falusul, aceasta este alt lucru, aceasta este un comic.

Ca și toate comicurile, aceasta este un comic trist.

Atunci când voi citiți *Lysistrata*, voi puteți s-o luați din două părți: să râdeți, sau s-o găsiți amară.

Trebuie spus de asemenea că *falusul*, aceasta este ceea ce dă corp *Imaginarului*.

Eu reamintesc acolo ceva ce mă frapase mult în timpul său.

Eu văzusem un mic film care îmi fusese adus de Jenny Aubry pentru a mi-l propune sub titlul de ilustrație a ceea ce eu numeam la acel moment „*Stadiul oglinzii*”.

Exista un copil în fața oglinzii, despre care eu nu mai știu dacă era o fetiță sau un băiețel, este chiar prea bine frapant faptul că eu nu îmi mai amintesc despre asta... Cineva aici își amintește despre asta poate?

Însă ceea ce este cert este că – fetiță sau băiat – eu am sesizat acolo într-un gest, ceva care în ochii mei avea valoare din aceasta faptul că...

la a presupune așa cum eu o fac pe fundamente puțin asigurate

...adică faptul că acest *stadiu al oglinzii* consistă în unitatea sesizată, în reunirea *(„rassemblement” – acțiunea de a aduna lucruri sau persoane, acumulare, aglomerare)* în stăpânirea asumată, din faptul imaginii, a aceasta: faptul că acest corp din prematurat, din incoordonat până acolo, se pare reunit.

A face din asta un corp, a ști că el îl stăpânește, ceea ce nu se întâmplă - fără să putem bineînțeles s-o afirmăm – ceea ce nu se întâmplă la același grad la animale care se nasc mature: nu există acolo această bucurie a *stadiului oglinzii*, ceea ce eu am numit „*jubilație*”.

Ei bine, există cu adevărat o legătură – o legătură de la asta la ceva – care era făcut sensibil în acest film, prin ceva care, că aceasta a fost un băiețel sau o fetiță eu v-o subliniez, avea aceeași valoare: eliziunea...

sub forma unui gest: mâna care trece în față

...eliziunea a aceasta care era poate un *falus*, sau poate absența sa.

Un gest, în mod net, îl retrăgea din *imagine*.

Și asta mi-a fost sensibil ca și *corelat*, dacă eu pot spune, la această prematurație.

Există acolo ceva a cărui legătură este într-un fel primordială prin raport la aceasta care se va numi mai târziu „*pudoarea*”, însă despre care ar fi excesiv să faci stare la etapa spusă „*a oglinzii*”.

Falusul deci este *Realul*, mai presus de toate în calitatea în care îl elidăm.

Dacă voi reveniți la ceea ce eu am traversat acest an încercând să vă fac să consoneze *consistență, ex-sistență* și *gaură*, pe de altă parte la: *Imaginar, Real* (pentru *ex-sistență*) și *Simbolic*, eu aș spune deci că *falusul* asta nu este *ex-sistența Realului*...

există un *Real* care *ex-sistă* la acest *falus* care se numește *juisarea* –

...însă aceasta este din asta mai degrabă *consistența*: aceasta este *conceptul*, dacă pot spune, al *falusului*.

Cu „*conceptul*” eu fac ecou la cuvântul *Begriff (concept, de prins)*, ceea ce nu merge atât de rău întrucât în sumă aceasta este...

acest *falus*

...aceasta este ceea ce se ia în mână!

Există ceva în *concept* care nu este fără raport cu această anunțare, această prefigurare a unui organ care nu este încă luat ca și *consistență* ci ca și apendice, și care este destul de bine manifestat în ceea ce pregătește omul, cum ni se-o spune, în sfârșit... sau ceea ce îi seamănă, ceea ce nu este departe, adică *maimuța*. Maimuța se masturbează, aceasta este prea bine cunoscut, și aceasta este ceea în ce ea seamănă omului, aceasta este prea bine cert!

În *concept*, există întotdeauna ceva de ordinul *maimuțărelii*. Singura diferență între *maimuță* și om, aceasta este faptul că *falusul* nu consistă mai puțin la el în faptul că există din femelă decât în faptul că există din zis „mascul”: *un falus*...

așa cum eu am ilustrat-o prin această mică viziune de adineaori *...valorând absența sa*.

De unde accentul special pe care *vorbființa* îl pune pe *falus*, în acest sens că *juisarea acolo ex-sistă*, că este tocmai acolo accentul propriu al

Realului. *Realul*, în calitatea în care el *ex-sistă*, adică *Realul* ca și *Real*, *Realul* la puterea doi.

Aceasta este tot ceea ce el cunoaște din 2 această *vorbființă*, aceasta este puterea, adică un *seamăn* prin care el rămâne 1-ul singur. Aceasta este ceea ce numim ființa. Aceasta de la pornire, o putere doi egalează unu $[1^2 = 1]$.

Trebuie să existe o legătură...

pentru că eu v-am spus asta ca și asta, indicat în timpul său

...trebuie să existe o legătură între asta și sens, adică ceea prin ce 1-ul se aplică atât de bine la 0.

Este Frege[21] cel care a făcut din asta descoperirea, și eu am pălăvrăgit în timpul său despre diferența între *Sinn* și *Bedeutung*, adică ceva unde se vede diferența de la 0 la 1, sugerând în același timp că *aceasta nu este o diferență*, că nu există nimic atât de bun ca și mulțimea vidă, pentru a sugera 1-ul. Iată!

Așadar, cum anume *Simbolicul*...

Simbolicul ca și asta, despre care eu am făcut remarcat pur și simplu că el are greutatea sa în practica analitică

...cum anume *Simbolicul*...

adică ceea ce de obicei numim *bla-bla*-ul, sau încă *Verbul*, tot asta este la fel

...cum anume aceasta cauzează sensul?

Iată *întrebarea* pe care eu nu v-o pun decât la a-i avea *răspunsul*.

Este oare în ideea de *inconștient*?

Este oare asta ceea ce eu spun încă de la primul *discurs la Roma*?

Semn de întrebare, nu-i așa!

Aceasta nu este în ideea de *inconștient*!

Aceasta este în ideea că inconștientul *ex-sistă*...

---

[21] Gottlob Frege: *Sens și denotație* în *Scrieri logice și filosofice*, Seuil, 1971

scris, așa cum eu o scriu

...adică faptul că el condiționează *Realul* acestei ființe pe care eu o desemnez din *vorbființă*.

El numește lucrurile...

așa cum adineaori o evocam, acolo, apropo de această joacă *(„batifolage” – joacă spontană, frivolă și fără griji a copiilor)* primă a *Bibliei* în Paradisul Terestru

...el numește lucrurile pentru această *vorbființă*, adică această *ființă* care ea însăși este o specie animală, însă care din asta diferă în mod singular.

Ea nu este un animal decât în aceasta – pentru că asta nu vrea să spună nimic animal, nu-i așa, asta nu vrea să spună nimic decât a caracteriza animalul prin modul său de a se reproduce: *sexuat* sau *nesexuat*, *un animal* este asta, este ceea ce se *reproduce*.

Atât doar, cum anume este că acest animal este parazitat de *Simbolic*, de *bla-bla*?

Da, acolo mi se pare...

mi se pare însă este puțin probabil

...că eu mă disting de oamenii din aceeași specie animală, care din memorie de om, aceasta este cazul de a o spune, știu că ei vorbesc însă nu fac din asta stare expresă.

Și ceea ce arată că ei nu fac din asta stare expresă, aceasta nu este, bineînțeles, faptul că ei n-o spun, totul este spus în *bla-bla*, ei nu fac din asta stare expresă pentru aceasta: ei visează din a nu fi singurii, asta le ține al viscere!

Scrieți „*lăsasinguri*” *(„laisseuls”)* dacă voi vreți *(l.a.i.s.s.e.u.l.s.)* pentru a evoca „*lăsați singuri*” în acest vorbiaj *(„parlage” – „bavardage” – vorbărie)*.

Din zilele noastre asta se manifesta ca și asta, prin această nevoie frenetică de a descoperi limbajul la delfini, la albine.

În sfârșit pentru ce nu: *aceasta este întotdeauna un vis*!

Altădată asta avea alte forme, ceea ce arată prea bine că aceasta este întotdeauna un vis.

Ei visau că există cel puțin un Dumnezeu care vorbește, și care nu vorbește mai presus de toate fără ca asta să aibă din efect... Care cauzează!

Nemaiauzitul este această încurcătură de picioare care vrea în mod absolut ca ei să sprijine *(„accotent”)* acest Dumnezeu din *sub-vorbitori*, „*îngeri*” ei numesc asta, comentatori ce mai!

În sfârșit, există totuși ceva din mai serios...

și care a venit din acest fapt că există totuși un mic avans, nu un progres bineînțeles, pentru că nu există motiv ca să nu continuăm să ne încurcăm picioarele

...este faptul că în lingvistică, adică despre vorbiaj, distingem totuși „*a da nume*” – „*a numi*”, „*a consacra un lucru*” – de un nume de vorbărie.

Vedem totuși acolo, că aceasta este distinct de *comunicare*.

Că este acolo faptul că vorbăria în mod propriu vorbind, se înnoadă la ceva din *Real*.

Naming, da, *Naming*. Care este raportul acestui *Naming* – așa cum o spune titlul unei cărți[22] – cu *necesitatea*?

Neauzitul este că deja de mult timp exista un numit Platon care și-dat seama că trebuia terțul, al 3-lea termen al ideii, al lui εἶδος [éidos], care este totuși un foarte bun cuvânt grec pentru a traduce ceea ce eu numesc Imaginarul, pentru că asta vrea să spună imaginea. El a văzut foarte bine că fără εἶδος, nu exista nici o șansă ca numele să lipească la lucruri.

Asta nu mergea până la punctul unde el enunță nodul borromean al celor trei, al *Realului*, al *Simbolicului*, al *Imaginarului*, însă aceasta este pentru că hazardul nu i-l furnizase. *Ideea* făcea, pentru el, consistența *Realului*.

---

[22] Saul A. Kripke : *Naming and necessity, Harvard Press. Pe baza conferințelor date la Princeton în 1970.*

Totuși *ideea* nefiind nimic din timpul său decât din numibil, rezulta din asta ceea ce s-a dedus, bineînțeles, cu discursul universitar: „*realismul numelui*”!

Trebuie s-o spui, „*realismul numelui*” asta valorează mai bine decât *nominalismul Realului*. Aceasta este adică faptul că *numele*, ei bine Dumnezeul meu, punem acolo nu importă care pentru a desemna *Realul*.

Nominalismul filosofic, așa...

aceasta nu este pentru ca eu să marchez o preferință, eu marchez pur și simplu faptul că nominalismul este o enigmă care are aceasta din sensibil, faptul că ea aduce omagiu la *efectul numelui asupra Realului*, adică la ceea ce asta adaugă acolo faptul că îl *numim*

...tot ceea ce nominalismul are pentru a se distinge de realismul numelui fondat el însuși asupra *Imaginarului*, aceasta este faptul că există, în mai puțin *(„moins” – minus), o spunere*.

Ne interzicem să recunoaștem acest omagiu, asta se regăsește în prestigiul Universității, însă asta nu ne pare nouă – nouă celorlalți analiști – a constitui un avantaj.

Noi rămânem în *gândire*.

Voi îmi veți spune că eu mă plătesc din asta, și chiar la punctul că asta vă obosește, însă eu nu văd pentru ce faptul de a mă plăti din asta, în ocazie, ar putea să se traducă prin altceva decât un efort pentru a mă dezpietri din asta.

A mă dezpietri din ceea ce este fundamental pentru gândire, adică ceea ce eu aș numi imbecilitatea tipică a *mens (minte, gândire, în latină)*, a umorii *(„humeur”)* umane la locul *Realului* pe care ea trebuie totuși s-o trateze.

De unde urgența faptului ca sensul acestui cuvânt *Real* să fie discernabil.

Până în prezent ceea ce eu am spus acolo, apropo de tradiție, păstrează toată valoarea sa.

Nu există nimic mai monetizabil decât religia.

Păscutul verde („Le green pasture”), pentru a merge drept la scop *(„but” – punct vizat, țintă, obiectiv)*: *cel puțin unul* Dumnezeu, adevăratul adevăratului, aceasta este El *(„Lui”)* (mare L) cel care a învățat la vorbființă să facă un *nume* pentru fiecare lucru.

Non-credulul *numelui numelui Numelui-Tatălui („Nom-du-Père”)*: *Non-credulul-rătăcește („Non-dupe-erre”)* fără aceasta pentru nici buna sau nici reaua *(„le zist ou le zest”, „le zist et le zest” – pentru un lucru, a nu fi nici bun și nici rău, și pentru o persoană, a fi indecis, în incertitudine)* eternitate.

De unde rezultă totuși, la a lua puțin recul, faptul că *Realul*, aceasta este ceea ce *ex-sistă* sensului, în calitatea în care eu îl definesc prin efectul *lalimbii* asupra *ideii*, adică asupra *Imaginarului* presupus de Platon la animalul vorbființă, între alte animale-corpuri *(„animaux-corps”)* sau drac-la-corpuri *(„diable-au-corps”)*, cum voi veți vrea.

Căci pentru ce, întrucât suntem în debilitatea mentală – un debil mental valorează din asta un altul – pentru ce nu Platon?

Aristotel care el argumentează asupra ideii de măgar, pentru a spune că *măgarul este un măgar*, că aceasta este prea bine el, și *că nu există măgar majuscul*, nu-i așa, și ei bine el „*măgăristotează*” *(„anistote”)* el de asemenea!

Realul, trebuie să concepi faptul că: aceasta este expulzatul sensului.

Aceasta este imposibilul ca atare.

Aceasta este aversiunea *(„l’aversion”, consonează cu „la version” – versiunea) (L, apostrof)* sensului

Aceasta este de asemenea, dacă voi vreți, aversiunea sensului în anti-sens și ante-sens.

Aceasta este șocul în retur al *Verbului*, în calitatea în care *Verbul* nu este acolo decât pentru *asta*.

Un „*asta*” care nu este pentru nimic, dacă el dă seama despre ceea despre ce este vorba, adică despre gunoiul *(„l’immondice” - imundul)* de care lumea *(„le monde”)* se debarasează *(„s’émonde”, consonează cu „este lume”)*, în principiu, dacă atât este că există o lume. Asta vrea

să spună că el ajunge acolo *(„qu'il y arrive" – că va reuși acolo)* nu-i așa! Omul este întotdeauna *(„toujours" - mereu, încă)* acolo.

Existența imundului *(„immonde")* – adică ceea ce nu este lume – iată *Realul* absolut scurt!

Însă asta valorează prea bine de a împinge asta până la elaborarea cuantorului ∃X: *ex-sistă* cutare *x* care...

mai degrabă decât un x, asta ar valora mai bine de a spune *o („une") x*

...pentru ca ea să *ex-siste* pornind de acum de la această *una*, *ex-sistența* ca și *una*.

Iată ceea ce trebuie a se întreba, aceasta este: *la ce anume* ea *ex-sistă*?

Ea *ex-sistă* la *consistența* ideatică *(„idéique" – ideică, conținând idei, care privește, se raportează la idei)* a corpului, cea care, acest corp, îl reproduce, tot așa cum Platon îl situează foarte bine, după formula, acum pe care noi o contaminăm din ideea mesajului pretins al genelor.

Ea *ex-sistă* la *Simbolic* în calitatea în care *Simbolicul* se învârte în cerc în jurul unei găuri inviolabile, fără de care nodul celor trei nu ar fi borromean.

Căci este tocmai asta că asta vrea să spună nodul borromean, aceasta este faptul că *gaura Simbolicului* este inviolabilă. Iată!

Atunci pentru ce să n-o scrii ca și asta, în ordinul unde aceasta este cel mai simplu de scris:

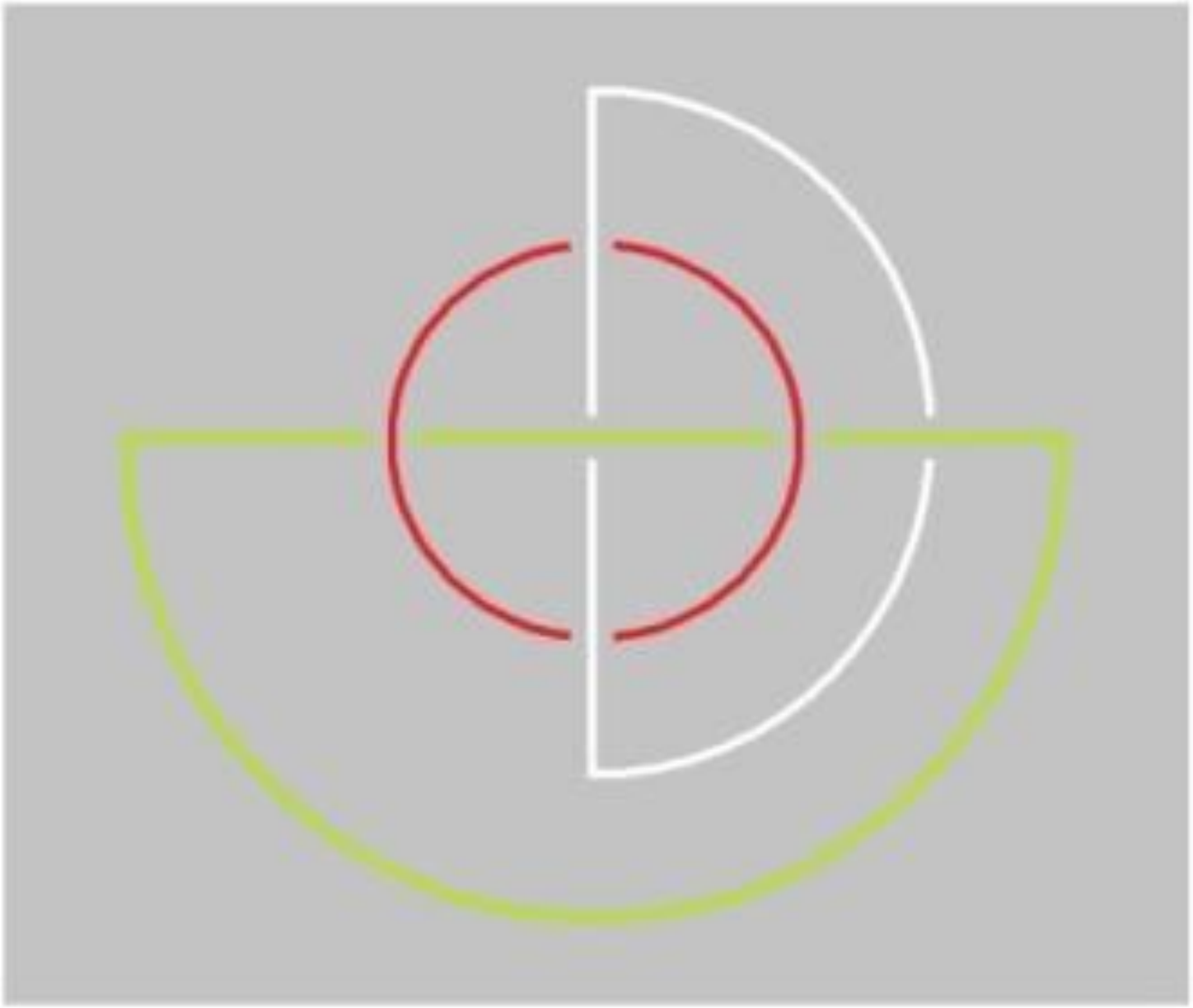

Simbolicul aici...

aceasta este el cel pe care eu îl pun în cerc acolo

...*Simbolicul* impunându-se *Imaginarului* pe care eu îl pun în verde, culoare a speranței, nu-i așa?

Vedem cum anume *Realul* acolo *ex-sistă*, din a nu se mai compromite la a se înnoda cu spusul *Simbolic* în particular, decât n-o face *Imaginarul.*

...

Eu nu insist și eu continui ceea ce este din asta din *Numele-Tatălui*, pentru a-l readuce la *prototipul* său și a spune că Dumnezeu...

Dumnezeu în elaborarea pe care noi o dăm la acest *Simbolic*, la acest *Imaginar* și la acest *Real*

...Dumnezeu este „*Femeia*”, făcută „*toată*” *(„toute” – orice)*.

Eu v-am spus-o: ea nu este „*toată*”.

La cazul unde ea *ar ex-sista „dintr-un discurs care nu ar fi seamăn”*, noi am avea acest...

pe care eu vi l-am notat altă dată

…$\exists X$ astfel încât $\overline{\Phi X}$, Dumnezeul castrării.

Aceasta este o dorință *(„un voeu” – promisiune sau angajament față de Dumnezeu, hotărâre pe care o luăm față de noi înșine, jurământ, sau aspirație pentru realizarea a ceva)* care vine de la Bărbat *(„Homme”)*, cu un mare H, o aspirație *ca să ex-siste* femei care *ar ordona* castrarea.

Enervantul este că nu există din asta, faptul că în mod conform la ceea ce eu am scris într-o primă formulare care era corelativă la „*nu-toată*”: nu *ex-sistă* „*Femeia*”, eu am spus-o.

$$\exists X \quad \overline{\Phi X} \qquad \overline{\exists X} \quad \overline{\Phi X}$$

$$\forall X \quad \Phi X \qquad \overline{\forall X} \quad \Phi X$$

Însă faptul că nu *ex-sistă „Femeia”*, femeia „*toată*”, nu implică – contrar logicii aristoteliciene – că există din asta care ordonează castrarea. „*Păstrați ceea ce este cel mai iubit*” pe care ele îl spun în Rabelais.

În mod natural asta reiese din comic, așa cum eu v-o spuneam adineaori.

Acest totuși „*nu-toată*” *(„pas-toute”)* asta nu vrea să spună că vreuna spune contrariul: că există un X al *Femeii* care formulează „*nu îl păstrați*”. Foarte puțin pentru ele *spunerea că nu*. Ele nu spun nimic pur și simplu. Ele nu spun nimic, decât în calitate de „*toata*” *(„la-toute”)* – despre care eu am spus că era Dumnezeu adineaori – „*toata*” dacă ea exista.

Nu există din asta pentru a purta castrarea pentru Altul, și aceasta este până la punctul în care *falusul* așa cum am indicat-o adineaori, asta nu împiedică că ea și l-ar vrea, cum se spune.

Nimic mai mult *falogocentric*...

cum s-a scris-o undeva apropo de mine

...nimic mai mult *falogocentric* decât o femeie, în afară de faptul că *niciuna („aucune”) „nu-toată („ne-toute” – nu-toată) îl vrea”*, zisul *falus*.

Ele vor din asta prea bine *fiecare („chacune”)*, în afară de faptul că asta să nu le cântărească *(„pèse”)* prea greu.

Aceasta este absolut la fel ca și ceea ce eu am pus în valoare în visul spus al „*frumoasei măcelărițe*”: somonul afumat, așa cum voi știți, ea vrea din asta prea bine cu condiția de a nu se servi din asta.

Ea nu îl dă decât într-atât cât ea nu îl are.

Aceasta este ceea ce numim iubirea.

Aceasta este chiar definiția pe care eu am dat-o din asta: a da ceea ce nu avem, aceasta este iubirea.

Aceasta este iubirea femeilor pentru atât, adică faptul că este adevărat că – una câte *(„par” – prin)* una – ele *ex-sistă*.

Ele sunt *reale* și chiar în mod teribil, ele nu sunt chiar decât asta, ele nu *consistă* decât în calitatea în care *Simbolicul ex-sistă*, adică ceea ce eu spuneam adineaori: *inconștientul*.

Aceasta este prea bine ceea în ce ele *ex-sisită* ca și *simptom*, căruia acest inconștient îi provoacă *consistența*, aceasta în mod aparent în câmpul pus în plan al *Realului*.

Ceea ce trebuie numit *în mod real*, ceea ce vrea să spună...

nu facem suficientă atenție la această distincție a adverdului de adjectiv

...*la modul Realului*, însă în realitate la modul din care ne *imaginăm* în *Real*...

eu nu am nevoie să refac schema, eu gândesc

...din care se imaginează în *Real* efectul *Simbolicului*.

Ceea ce trebuie totuși ca eu să desenez – ce mai – Iată!

Iată *simptomul*, efectul *Simbolicului*, în calitatea în care el apare în *Real*, și chiar este în această direcție acolo:

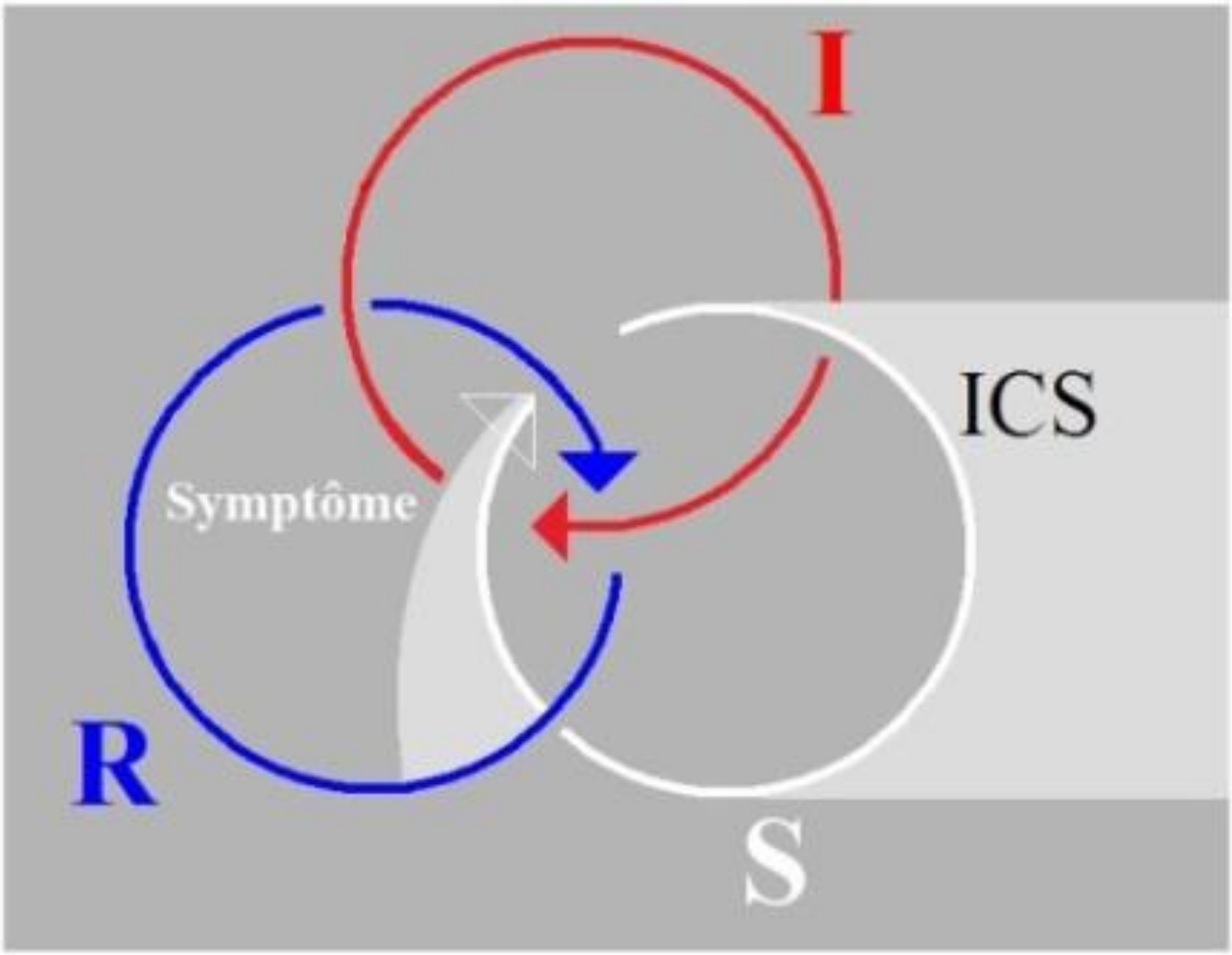

Eu mă scuz pe lângă Soury care mi-a trimis o foarte frumoasă mică schemă privind nodul borromean despre care eu nu voi avea timp să vorbesc azi. Eu totuși îi voi indica ceva: aceasta este faptul că aceste două scheme pe care el mi le-a trimis, întocmai comportă o orientare, o direcție.

În alți termeni, faptul că aceste trei elemente esențiale ale nodului borromean sunt orientate de un mod, dacă eu pot spune, *centrifug*. Ceea la ce el îmi opune forma contrară, cea unde cele trei sunt...

eu am spus adineaori *centrifug*? Este un lapsus: *centripete*!

...ceea la ce el îmi opune forma *centrifugă*.

Eu îi fac remarcat aceasta, așa în trecere, aceasta este faptul că la a nu identifica, adică a colora ceste trei cercuri, la a nu specifica care este *Simbolicul*, care este *Realul*, aceste noduri, prea bine departe de a fi intransformabile unul în altul, nu sunt decât *același*, văzut dintr-o altă

parte. Eu trebuie să adaug aceasta: faptul că dacă voi faceți din aceasta *Realul*, la a lua lucrurile de cealaltă parte, *Realul* și *Simbolicul* sunt inversate, ceea ce nu este prevăzut în schema sa.

Și ceea ce lasă totuși intactă chestiunea de a ști...

cea pe care eu am pus-o adineaori

...dacă este indiferent că în această formă...

această formă non pusă în plan

...că în această formă ordinea *ex-sistă* sau nu *ex-sistă*.

Eu îmi permit să-i semnalez că există distincție între ordinea celor trei termeni, orientarea dată fiecăruia, și echivalența nodurilor.

Aceasta spus, eu continui să fac remarcat faptul că ideea de a suplea la *Femeia*" ireală, aceasta nu este pentru nimic faptul că imbecilii „*Iubirii nebune*" se intitulau ei înșiși *supra-realiști*: ei erau ei înșiși, eu trebuie să spun, *simptome* ale după-războiului din 14, în afară de *simptome sociale*.

Însă nu este nu mai mult spus că ceea ce este social nu este legat la *un nod asemănare („ressemblance")*.

Ideea lor deci de a suplea la *Femeia („La* femme*")* care *nu ex-sistă* ca și „*La*"...

la *Femeia* despre care eu am spus că era prea bine acolo tipul însăși al rătăcirii *(errance")*

...îi repunea în diagonală *(„biais")*, în urma *(„ornière")* *Numelui-Tatălui, a Tatălui* în calitate de *numind*, despre care eu am spus că aceasta era un truc apărut din Biblie, însă despre care eu adaug că aceasta este pentru bărbat un mod de a-și scoate acul său falic din joc.

Faptul că un Dumnezeu – Dumnezeul meu! – la fel de tribal ca și ceilalți, însă poate angajat cu o mai mare puritate de mijloace, nu împiedică aceasta pe care ne trebuie s-o atingem din cântărirea, din modul însuși de a juca al acestui nod: este faptul că acest Dumnezeu tribal, că este acela sau prea bine un altul, nu este decât complementul prea bine inutil...

este tocmai asta ceea ce eu exprim din conjugarea acestui nod 4 la *Simbolic*

...este complementul prea bine inutil al faptului că aceasta este semnificantul *Unu*...

și fără gaură din care să fie permis să se servească în nodul borromean

...cel care, la un corp de om asexuat prin sine – Freud o subliniază – dă partenerul care îi lipsește.

Care îi lipsește cum anume? Din faptul că el este, dacă pot spune torturat *(„aphligé")* – la a scrie ca și asta – torturat în mod real dintr-un *falus* care este ceea ce îi barează juisarea corpului Altuia. I-ar trebui *un Altul lui Altul* pentru ca acest corp al Altuia să nu fie pentru al său seamăn, pentru ca el să nu fie atât de diferit de animale, decât din a nu putea, ca și toate animalele sexuate, să facă din femelă Dumnezeul vieții sale.

Există pentru mentalul omului, adică *Imaginarul*, tortura *(„aphliction")* *Realului* falic din cauza a ce el se știe a nu fi decât *seamăn* al puterii.

Realul este „*sensul în alb*", altfel spus: *sensul alb prin care corpul face seamăn*.

Seamăn din care se fondează orice discurs, la primul rang discursul stăpânului care din *falus* face semnificant indice 1 [S_1].

Ceea ce nu împiedică faptul că dacă în inconștient nu exista o mulțime de semnificanți la a copula între ei, la a se indexa din a se înmulți *(„foisonner" – abunda)* doi câte doi, nu ar exista nici o șansă ca ideea unui subiect, a unui *patem („pathème" – unitate semantică a domeniului pasional) al falusului* al cărui semnificant este *Unul* care îl divizează în mod esențial, să vină la lumina zilei.

Grație la ce el își dă seama că există *știință inconștientă*, adică copulație inconștientă.

De unde ideea nebună ca din această știință a face *seamăn* la rândul său, prin raport la care partener, dacă nu produsul a ceea ce se produce dintr-o copulație oarbă, aceasta este cazul de a o spune, căci doar semnificanții copulează între ei în inconștient, însă *subiecții patematici („pathématiques")* care rezultă din asta sub formă de corp sunt conduși

– Dumnezeul meu – la a face din asta tot atât, „*a face dragoste*” *(„baiser”)* așa cum ei numesc asta.

Aceasta nu este o rea formulă.

Căci ceva îi avertizează că ei nu pot face mai bine decât să sugă *(„suçoter” – a sorbi, a aspira, a absorbi cu gura mici părți de mai multe ori)* corpul semnficat altul...

altul doar prin ceva scris de stare civilă

...pentru *a juisa* din asta, ceea ce s-ar numi *a juisa* din asta ca atare, ar trebui să-l pună în bucăți, nu-i așa?

Nu faptul că nu exista pentru aceasta la celălalt corp dispoziții, așa, din a fi născut prematurat, aceasta nu este inconceptibil. Conceptul acolo, nu lipsește. Numim asta *sado-masochismul*, eu nu știu pentru ce.

Însă asta nu poate decât să se viseze, *din inconștient*, în mod natural întrucât este calea despre care trebui spus că *aceasta este rătăcită („paumé” – pierdută) din spunerea regală*. „Rege”: un nume în plus în afacere și despre care fiecare știe că asta reizbucnește întotdeauna din afacerea Numelui-Tatălui.

Însă este un nume de pierdut ca și celelalte, de lăsat să cadă în perpetuitatea sa.

Numele-Tatălui – Măgărușii („Les Ânons”) -Tatălui, ce turmă aș fi pregătit din asta pentru a i-o face, sau a le-o face să reintre în gât strigătul *(„braiment” – strigătul măgarului)* lor dacă aș fi făcut seminarul meu, eu aș fi „*unit*” *(„uni” - unitate)* – cuvânt care vine de la *o („une”)* femeie – ceva *măgărie („ânerie”)* nouă.

Aceasta este tocmai pentru ce *acești „măgari-la-listă*”...

la listă de așteptare bine înțeles

...făceau coada la porțile *Interfamilialei Analitice Asociații*, și Anna „freudona” în culise returul la leagăn bricolându-mi moțiuni de ordin gratinate! Enu sunt cert insensibil la oboseala *de a ex-siterra („d’ex-sisterre”)*.

Terra! Terra! Pe care credem întotdeauna a o atinge în sfârșit. Eu nu am după decât perseverat în rătăcirea *(„erre”)* mea:

„*Laurent, strângeți-mi haina (,,haire” – veșmânt din fire de capră) meu cu disciplina mea*” căci aceasta beneficiază din asta.

(Aplauze)

1975.03.18. Seminarul 22, „R.S.I.”, lecția 8

Noțiunea de nod pe care eu o promovez se *imaginează* fără îndoială, eu am spus-o, se *figurează*, între *Imaginar, Simbolic și Real*, fără a pierde pentru atât greutatea sa de *Real*, însă întocmai din ce?

Din faptul că există nod efectiv, adică faptul că aceste corzi se blochează *(,,se coincent” – se prind, se fixează)*, faptul că există cazuri unde *ex-sistența*, „*învârte-în jur*”-ul *(,,le « tourne-autour » ”)* nu se mai face, din cauza acestor puncte triple din care se suprimă *ex-sistența*.

Este tocmai asta ceea ce am indicat spunându-vă că *Realul* se demonstrează din a nu avea sens, din a nu avea sens pentru că el începe la ce? – la faptul că aici dacă acest *Real* pentru a-l indica, dacă acest *Simbolic* pentru a-l indica dintr-o altă culoare, eu îl fac astfel, reducând locul, cel pe care l-am indicat a fi al *miculuI(a)*, eu reduc sensul la acest *punct triplu* care este aici. Doar *acest sens*, în calitate de dispărând, dă sens termenului de *Real*.

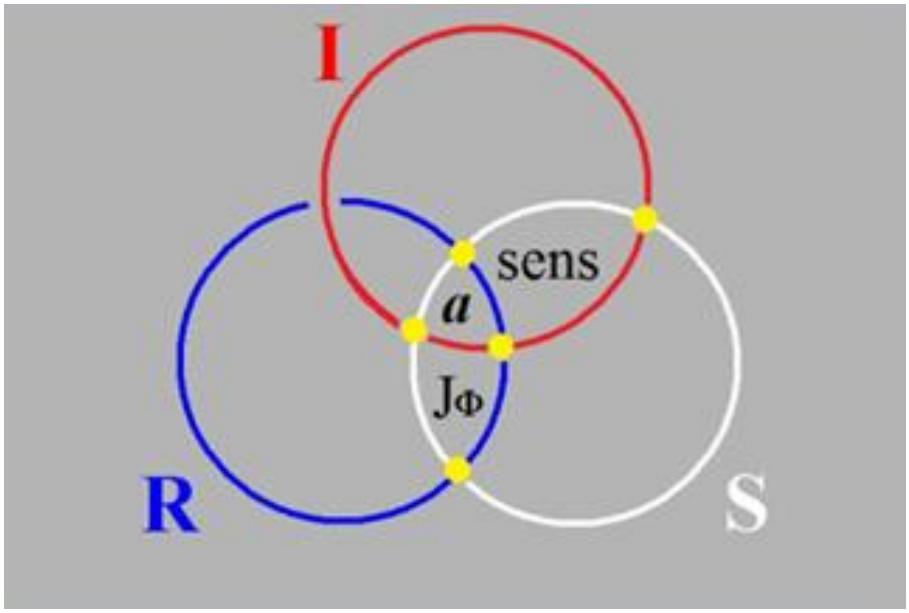

La fel aici, în acest alt *punct triplu* care ar fi definit din acest colț, este *juisarea* în calitate de *falică* [J_Φ] cea care implică legătura sa la *Imaginar* ca și *ex-sistență*: Imaginarul este „*nu-juisare*”-a *(„le « pas-de-jouissance »”)*.

La fel cum pentru *Simbolic*, este în mod foarte precis faptul că „*nu există din Altul lui Altul*” ceea ce îi dă *consistența* sa.

...

Cum se face că...

este întrebarea pe care o pun din a vă aduce răspunsul

...că *Realul* nu începe decât la cifra 3?

Orice *Imaginar* are din 2 în lovitură, dacă pot spune, ca și rest din acest 2 *șters* al *Realului*.

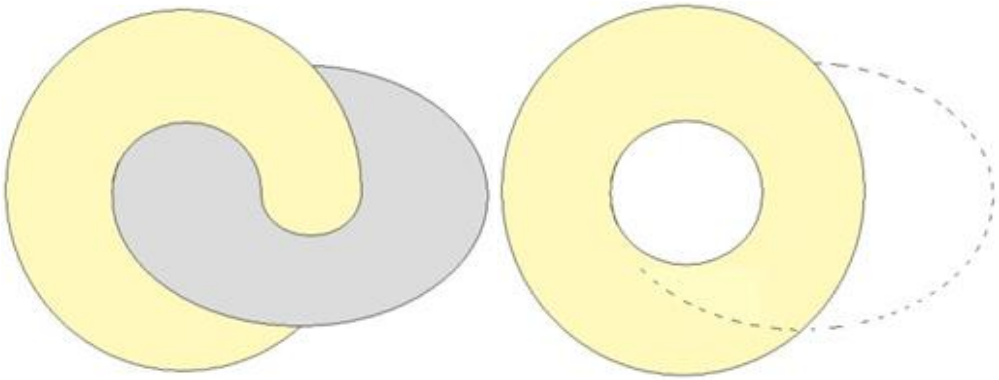

Este prea bine în aceasta că 2-ul *ex-sistă Realului*, și că nu este deplasat de a confirma că *ex-sistența*, adică ceea ce joacă din fiecare *coardă* ca și *ex-sistentă*, la consistența celorlalte, că această *ex-sistență*, adică *acest joc*, *acest câmp limitat*, sau *traiect*...

sau șiret cum îmi spunea recent cineva vorbindu-mi despre acest subiect, care este încă Soury

...că *ex-sistența*, jocul corzii, până când ceva o blochează, este prea bine acolo zona unde o putem spune că această *consistență*, consistența *Realului*, adică ceea pe ce Freud a pus accentul, i-a reînnoit accentul, fără îndoială dintr-un termen antic: *falusul*, însă cum să știi ceea ce Misterele puneau sub termenul *falusului*?

Accentuându-l, Freud se epuizează acolo, însă aceasta nu este de un alt mod decât din punerea sa în plan *(„à plat” – la plat)*.

Ori ceea despre ce este vorba, aceasta este de a da toată greutatea sa la această *consistență*, nu doar *ex-sistență*, a *Realului*.

„*A numi*” *(„Nommer”)*...

a numi pe care la fel de bine voi ați putea scrie *n-apostrof-h-o-doi m-e-r: a nu oma („n'hommer”)*

...„*a spune*” este un act: ceea prin ce *a spune* este un act aceasta este din a adăuga o dimensiune, o dimensiune de *punere în plan („mise à plat” – punere la plat)*.

1975.04.08. Seminarul 22, „R.S.I.”, lecția 9

https://www.youtube.com/watch?v=LoWljedQES8&list=PLckdIIl6fdyTRz4YbJIgjsnjy32pvlvDl&index=3

Însă eu nu sunt suficient de prost *(„bête” – dobitoc)* pentru a avea cea mai mică speranță a unui rezultat pe care nimic nu-l anunță, și care fără îndoială este luat prin răul capăt, aceasta grație acestei povești de adormit în picioare a „*Sodoma și a Gomora*”. Există zile chiar, unde mi-ar veni faptul că *această caritate creștină are fi pe calea unei perversiuni* un pic clarificantă a non-raportului.

Voi vedeți prea bine până unde eu merg, nu-i așa! Aceasta este totuși în panta mea, însă în sfârșit – este cazul de a o spune – nu trebuie nici să cari *(„charrier” - a transporta cu o căruță, a lua peste picior)*... nici să caritezi *(„chariter”)*! Nu există nici o șansă ca să avem cheia accidentului de parcurs care face că sexul a ajuns să facă boală la *vorbființă*, și cea mai rea boală – nu-i așa – cea din care el se reproduce.

1975.04.12/13. Discurs de deschidere a zilelor Școlii freudiene din Paris. „Conceptele fundamentale ale curei.”

Este cu adevărat foarte dificil de a imagina ceea ce putea fi un psihanalist acum treizeci de ani, să spunem. Eu nu voi încerca să dau din asta chiar aici indicația, însă în sfârșit aceasta era cineva care era totuși foarte agățat la poziția sa.

Pentru ce a trebuit ca ei să se simtă amenințați în poziția lor prin ceea ce eu enunțam? Aceasta este un mister. Eu gândesc că, pentru ceea ce este din această generație, poziția lor ar fi mult mai bună dacă ei ar fi înțeles un pic ceea ce eu spuneam despre asta, pentru că după tot, aceasta era în mod absolut central de a le reaminti la tematica eticii pe care ei se găseau a instaura prin singura lor prezență.

1975.04.13. Intervenție în ședința de lucru asupra: „Despre plus una” și despre matematică

Este cu adevărat o întrebare. Este faptul că oare simptomul matematician este vindecabil?

...

Sunteți dumneavoastră oare, sunteți dumneavoastră vindecat de matematică? *(Râsete)*.

1975.04.13. Zile de studiu ale cartelelor Școlii freudiene. Ședință de închidere

Ce anume în tot asta face relația noastră? Relația noastră se limitează la aceasta că dacă eu defineam ceva care ar fi a spune ca fiind analiza, eu aș numi-o nu religie a vreunei Ființe supreme, așa cum totuși mulți oameni printre noi nu au putut niciodată să se detașeze din asta; eu deja am spus că eu nici măcar nu sunt sigur de a nu fi prins în flagrant delict de deism, și voi poate o veți vedea imediat: dacă eu vorbesc despre religie a dorinței, asta nu are aerul totuși de a fi asta, mai presus de toate dacă dorința, asta mi se pare a fi legată nu doar la o noțiune de gaură, și de gaură unde multe lucruri vin să turbioneze în mod la a se înghiți acolo, însă deja a uni acolo această noțiune de turbion, aceasta este în mod evident, această gaură, a o face multiplă, eu vreau să spun pe acolo a o face conjuncție cel puțin; pentru ca voi să desenați un turbion, reamintiți-vă nodul meu în chestiune, trebuie cel puțin trei pentru ca asta să facă gaură turbionantă.

Dacă nu există din gaură, eu nu văd foarte bine ceea ce noi avem de făcut ca și analiști, și dacă această gaură nu este cel puțin triplă, eu nu

văd cum am putea noi suporta tehnica noastră care se referă în mod esențial la ceva care este triplu, și care sugerează o triplă gaură.

În orice caz este prea bine sigur că pentru ceea ce este din simbolic, există ceva din sensibil care face gaură. Este nu doar probabil, ci manifest că tot ceea ce se raportează la imaginar, adică la corporal, aceasta este ceea ce a apărut mai întâi, acolo nu doar că asta face gaură, însă analiza gândește tot ceea ce se raportează la corp, în acești termeni, și toată chestiunea este de a ști în ce anume incidența limbajului, incidența simbolicului este necesară la a gândi ceea ce, în jurul corpului, în analiză, a fost gândit ca și legat să spunem la diverse găuri. Nici o nevoie aici de a sublinia cât de mult oralul, analul, fără a socoti celelalte pe care eu am crezut a trebui acolo a adăuga pentru a da seama despre ceea ce este pulsiune, nici o nevoie de a sublinia că funcția orificiilor în corp este acolo prea bine pentru a ne desemna faptul că termenul „gaură”, aceasta nu este un simplu echivoc decât de a-l transporta din simbolic la imaginar.

Asupra subiectului realului, este clar că eu încerc, acest real, de a-l face a funcționa pornind de la această simplă remarcă faptul că a-l defini ca și univers, aceasta este a-l impune ca și ciclic, ca și circular, faptul că a introduce acolo Unul, căci este asta noțiunea de univers, aceasta este a-l face înglobator prin raport la acest corp care îl locuiește, aceasta este a-l face lume. Eu nu sunt sigur că realul face lume, și aceasta este prea bine pentru asta că eu încerc să articulez ceva care spune, care îndrăznește pentru prima dată să avanseze faptul că nu este sigur că realul face un tot.

Aceasta este în mod evident dificil de a vedea ce fizică am putea instaura, dacă aceasta nu este la admite că cel puți niște porțiuni ale acestui univers sunt izolabile, sunt închizabile. Aceasta este tocmai acolo deasupra că stă, voi o știți eu gândesc, noțiunea însăși de energie, ideea că energia este constantă este principiul însăși și baza asupra a ce în fizică putem spune că stă noțiunea de lege ea însăși, și ideea că există un tot este ceva fără de care nici nu mai vedem măcar bine cum anume știința s-ar suporta.

...

Așadar eu încerc, din experiența noastră, să ajung să reduc acest numibil, pentru că totuși putem să ne permitem așa să văruim tot felul de lucruri cu nume, asta s-a făcut întotdeauna și asta chiar s-a făcut de-a lungul și de-a latul *(„à tort et à travers”)*, eu încerc să mă reduc la a nu numi ceea ce eu numesc împreună cu Freud *Urverdrängt (refularea originară)*, ceea ce se rezumă în sumă la a numi gaura. Aceasta este pornind de la ideea de gaură, adică nu de „fiat lux” ci de „fiat gaură”, și gândiți-vă că Freud, avansând ideea inconștientului, nu a făcut mai mult. El a spus foarte devreme că există ceva care face gaură, că este în jur că se repartizează inconștientul și că acest inconștient are drept proprietate de a nu fi decât aspirat prin această gaură, într-atât de bine aspirat încât nu avem obiceiul, este prea bine cazul de a o spune, de a reține nici măcar un mic capăt, fuge *(„il fout le camp”- se duce de râpă)* tot întreg în această gaură, această gaură care are un sit, un sit în simbolic, aceasta este acolo a spune ceva care cel puțin, eu o probez în orice caz, poate să se susțină un anumit timp, și cum acest timp începe să facă o grămadă de vreme *(„une paye”)* și că în timpul acestui timp nu au existat contradicții care poartă, eu vreau să spun la ceea ce eu enunțam, asta începe deja la cel puțin a se suporta din a fi durat acest timp acolo.

Că această gaură, eu o identific la topologie, eu am făcut aluzie la asta în ultimul meu seminar; topologia, eu cred că am indicat-o, cel puțin făcut-o simțit pentru anumiți, asta nu se concepe fără acest nod care, așa cum o spuneam adineaori, într-o altă grupare, nu este pur și simplu ceva, chiar dacă este acolo că el are ținuta sa de nod, aceasta este în real, însă interesantul, aceasta este că în mental, aceasta este prea bine prima dată când vedem ceva care unește *(„conjoint”)* mentalul și realul până la acest punct, aceasta este faptul că în mental, asta face nod de asemenea; este cu adevărat imposibil să nu pui nodul în mental și în același timp să nu îți dai seama că mentalul acolo este foarte inadaptat, adică faptul că acest nod, el îl gândește într-un mod atât de dificil încât noi nu putem să nu vedem acolo ceva care ne-ar da într-un fel ceea ce eu am numit la ultimul meu seminar ceva ca și un presentiment, dacă o putem spune, a ceea ce ar putea prea bine să fie în cele din urmă gaura în chestiune.

Tot asta, bineînțeles, este o precipitare, pentru ce să n-o spunem, după rătăcire, fiecare știe că eu m-am prevalat din dialectică și că eu am făcut uzaj din termen înainte de a veni din asta la acest turbion; este prea bine cazul de a ne da seama că oricine vorbește despre dialectică evocă întotdeauna o substanță. Dialectica este în mod esențial predicativă, ea face antinomie, și nici un predicat care din el însuși să nu se suporte dintr-o substanță; aceasta este foarte foarte dificil să vorbești despre **a** în mod substantivant *(„substantivement" – relevând de substanță)*, mai presus de toate că noi nu ne imaginăm fiecare a fi o substanță. Aceasta este foarte dificil în mod evident să vă scoateți asta din cap, chiar dacă totul demonstrează că voi nu sunteți cel mult fiecare decât o mică gaură, o gaură cert complexă și turbionară, însă că este cu adevărat foarte foarte dificil să vă gândiți ca și substanță, dacă aceasta nu este ca și substanță având această proprietate de a fi gânditoare, și că acolo așadar asta devine cu adevărat dezesperant de a gândi până la ce punct gândirea voastră este în mod manifest impotentă. Pare că aceasta este totuși mai solid a se referi la alte categorii și a-și da seama că de exemplu putem enunța fără absurditate propoziții ca și aceasta, a le avansa cu ceva șansă de a atinge just, faptul că dacă există din indecidabil (eu evocam asta adineaori) aceasta este un indecidabil care nu se susține decât din aceasta: faptul că noi îl înnodăm, faptul că există din indecidabil însă că ideea nu ne vine din asta decât din această asigurare luată în matematică în mod precis faptul că nu există din non-nod, dacă eu pot spune, căci aceasta este singura definiție în sumă posibilă a realului, și faptul că a restrânge *(„resserrer" – a strânge încă mai mult, a strangula, a face prea strâmt, a face mai strâmt)* nodurile, nu ar fi aceasta decât pentru a nu glisa acolo în mod indefinit, aceasta este ceea la ce noi ne angajăm în analiză.

Pentru că ce anume este aceasta care este analiza, în cele din urmă? Aceasta este totuși acest lucru care se distinge din aceasta, aceasta este faptul că noi ne-am permis un fel de irupție a privatului în public. Privatul, asta evocă peretele, micile afaceri ale fiecăruia. Micile afaceri ale fiecăruia, asta are un nucleu în mod perfect caracteristic, aceasta este de a fi niște afaceri sexuale. Aceasta este tocmai asta nucleul privatului. Aceasta este totuși amuzant *(„rigolo")* faptul că acest public în care noi

facem să emeargă acest privat, faptul că acest „public” are o legătură absolut manifestă, pentru etimologiști, cu „publis”, aceasta este adică faptul că ceea ce este publicul, aceasta este ceea ce emerge din ceea ce este rușinos, căci cum anume a distinge privatul de ceea de ce avem rușine?

Este clar că indecența a tot asta, indecența a ceea ce se petrece într-o analiză, această indecență, dacă eu pot spune, grație castrării căreia analiza este bine făcută pentru a-i evoca dimensiunea după Freud, grație castrării, această indecență dispare.

Toată chestiune este deci aceasta: a trage din castrare o juisare, este oare că este tocmai asta plusul-de-juisare? În orice caz aceasta este tot ceea ce este permis pentru moment, la orice persoană ar fi, dacă atât este că acest cuvânt „persoană” *(„personne”)* desemnează pe nimeni *(„personne” – individ în general, ființă umană, entitate căreia îi este recunoscută capacitatea la a fi subiect de drept, formă a verbului car”e permite de a determina care este persoana care vorbește, la care vorbim sau despre care vorbim, nimeni, nici unul, oricare)*. El desemnează o substanță gânditoare, fără îndoială, însă ceea la ce noi ne sforțăm, chiar și atunci când preocupările noastre nu sunt absolut deloc substanțiale, nici substantofore, ceea la ce noi ne sforțăm, aceasta este totuși de a face să reintre asta, această noțiune de substanță gânditoare, într-un real. Așadar asta nu merge absolut deloc singur, bineînțeles, pentru că există grămezi de lucruri din care noi suntem încurcați *(„encombrés” – ocupați, umpluți, îngrămădiți, blocați, jenați)*. Noi suntem încurcați de exemplu de ideea de viață. Aceasta este o idee așa, este suficient de curios că în ciuda a tot Freud a promovat Erosul însă că el nu a îndrăznit absolut deloc a-l identifica la ideea de viață și că el totuși a distins viața corpului și viața în calitatea în care ea este purtată de corp în germen.

Viața, dacă putem spune, în ciuda uzajului pe care îl face din asta Freud, există ceva cu care asta nu are nimic de-a face, aceasta este cu ceea ce trece pentru a fi antinomia sa, aceasta este cu moartea.

Moartea, orice am gândi din asta, aceasta este în mod pur imaginară. Dacă nu exista din „corp”, dacă nu exista din cadavru, ce anume ne-ar

face să facem legătura între viață și moarte? În mod natural această idee a prazului *(„poireau”)*, a legăturii *(„botte” – snop, adunare de vegetale de aceeași natură, legate împreună, cizmă, lovitură de floretă sau sabie în scrimă)* de cadavre, noi ne înțelegem la a înnoda asta, aceasta este chiar ocupația noastră principală. Dacă nu exista asta, dacă nu exista din statui, partea turbată a acestor ființe zise umane la a fabrica propriile lor statui, adică lucruri care nu au absolut nimic de-a face cu corpul însă care totuși seamănă acolo, aceasta este la a binecuvânta religiile care au interzis această obscenitate; în plus aceasta este înfiorător la a vedea! Ce anume există din mai înfiorător la a vedea decât o ființă umană, eu o întreb! O ființă umană, o formă umană. Aceasta este curios faptul că... în sfârșit trebuie cu adevărat religia zisă catolică pentru a găsi acolo deliciile sale. Aceasta este în mod evident faptul că ea are ceva la a câștiga în truc, aceasta este patent, vedem foarte bine mecanismul; ea joacă asupra frumosului. De altfel ce anume este toată această istorie de dormit în picioare a Evangheliei, aceasta este cazul de a o spune, dacă nu este exaltarea frumosului. Eu vă voi arăta asta o altă dată.

În sfârșit *perinde ac cadaver* *(„și asemeni unui cadavru”, prin aluzie la o frază atribuită lui Ignațio de Loyola: „perinde ac cadaver in omnibus ubi peccatum non cerneretur”: și asemeni unui cadavru, în tot unde o eroare nu este discernabilă)*, asta vrea să spună faptul că această castrare totuși, castrarea din care noi înșine ajungem la a ne da seama că aceasta este o juisare, pentru ce anume aceasta este o juisare? O vedem foarte bine, aceasta este pentru că asta ne eliberează de angoasă. Însă atunci ce anume este angoasa?

Aceasta este totuși curios faptul că nu am tras din asta puțin morala, din micul Hans al lui Freud. Angoasa, aceasta este în mod foarte precis localizată într-un punct al evoluției al acestui parazit *(„vermine” – insectă parazit al omului sau animalului, canalie, escroc, cerșetor)* uman, acesta este momentul în care un mic bun bărbat sau o mică viitoare bună femeie își dă seama despre ce? Își dă seama că este căsătorit cu coada sa. Voi mă veți ierta să numesc asta ca și asta, aceasta este ceea ce numim în mod general penis sau pin, și pe care-l umflăm dându-ne seama că nu există nimic pentru a face mai bine falus, ceea ce

este în mod evident o complicație, o complicație legată la faptul nodului, la ex-sistența, este cazul de a o spune, a nodului. Însă dacă există totuși ceva care este făcut în cele *Cinci Psihanalize* pentru a ne arăta raportul angoasei cu descoperirea micului-pipi, să numim asta ca ți asta de asemenea, aceasta este totuși clar, este cert că este absolut de conceput că pentru mica fată, cum se spune, asta se etalează mai mult, este tocmai pentru asta că ea este mai fericită; asta se etalează pentru că trebuie ca ea să pună un anumit timp pentru a-și da seama că micul-pipi, ea nu are din asta; asta îi face *(„fout")* angoasă de asemenea, însă este totuși o angoasă prin referință, prin referință la cel care este torturat din asta; eu spun „torturat" *(„affligé" – întristat sau disperat de ceva îngrozitor, prevăzut sau dotat cu ceva)*, aceasta pentru că eu vorbesc despre asta pentru că am vorbit despre căsătorie; tot ceea ce permite să scapi la această căsătorie este în mod evident binevenitul, de unde succesul drogului, de exemplu; nu există nici o altă definiție a drogului decât aceasta: este ceea ce permite de a rupe căsătoria cu micul-pipi.

Însă în sfârșit să lăsăm asta de-o parte și să venim din asta la lucrurile serioase, adică faptul că asta nu ar fi un rău mod de a închipui ceea ce numim viață cel de a o considera ca și parazit. A spune că ea este parazit al morții, aceasta ar fi exagerat, aceasta ar fi a face o legătură prea strânsă pentru ceea ce tocmai am spus, adică faptul că nu există nici cel mai mic raport dacă nu este această afacere de corp pe care-l aruncăm la gaură. Este întocmai asta ceea ce ne spune poate ceea ce este viața, aceasta este faptul că ea este parazitul a ceva care cu adevărat nu se concepe decât ca și gaură, este chiar în jurul a asta că realul face ciclic, aceasta este faptul că vrem ca să fie tocmai în acest „coteț" *(„logette")* ca viața să paraziteze. De unde bineînțeles totul decurge. Eu nu pot să spun că Freud a fost până acolo, însă totuși el din asta a spus nu rău; faptul că germenul este în cele din urmă un parazit, este ceea ce mi se pare a reieși din *Dincolo de principiul plăcerii*. În mod evident, el nu a spus-o în clar, însă asta ar fi făcut mai puțin scandal, spus atunci, decât poate eu fac din asta acum la a o spune. Însă asta la fel de bine ar fi ușurat lucrurile: asta i-ar fi permis să numească altfel principiul realității, care este pur și simplu un principiu de fantasmă colectivă; eu o spuneam ieri seară la juriul de primire. „Care anume sunt criteriile

voastre?” pe care mi-o întreb, pentru ceea ce este din juriul de primire, pentru a numi pe cineva A.M.E. Eu vă voi spune-o: aceasta este ceea ce numim bunul simț *(„sens” – sens)*, adică lucrul din lume cel mai mult răspândit. Bunul simț, aceasta este asta: „Acesta acolo, putem să-i facem încredere”, nimic în plus. Nu există în mod absolut alt criteriu. Există oameni pe care îi propunem la titlul de A.M.E., și dacă oamenii care sunt acolo și care au fost aleși în mod incontestabil la vot, pentru că le facem încredere asupra subiectului bunului simț, de a nu garanta nu importă pe cine, aceasta este un principiu de pură fantasmă, de fantasmă colectivă fără îndoială; este oare asta că asta vrea să spună, principiul de realitate? Aceasta este în mod absolut cert. Ne dăm seama la uzajul că toate micile fantasme private se unesc, se unesc în legătură *(„botte” – snop)*, așa cum eu o spuneam adineaori, ceea ce bineînțeles nu este uimitor pentru ceea ce este raportul lucrului cu moartea, întrucât aceasta este la această intenție acolo faptul că eu am evocat-o, bunul simț, aceasta este asta: nu prea mult periculoșii; aceasta este tocmai asta ceea ce numim principiul realității, și ceea ce în calitatea în care el se opune la principiul plăcerii, se opune acolo în mod foarte serios, pentru că principiul plăcerii nu are în mod strict decât o singură definiție posibilă, aceasta este cea a celei mai puține juisări; aceasta este tocmai asta că asta vrea să spună. Cu cât mai puțin juisăm, cu atât mai bine asta valorează.

Astfel că asta ne aduce la a pune un anumit număr de cupluri pentru ceea ce este din real, din imaginar și din simbolic.

Realul, aceasta este în mod foarte evident pentru noi, la uzaj, ceea ce este antinomic la sens, ceea ce se opune la sens așa cum Zero se opune la Unu. Realul, aceasta este în mod strict ceea ce nu are sens. Aceasta este prea bine ceea în ce interpretarea noastră este ceva care nu are de-a face cu realul decât pentru atât cât noi o dozăm. Noi o dozăm și o limităm la reducția simptomului. Există simptome pe care nu le reducem, aceasta este în mod absolut cert, și anume între altele psihanaliza. Psihanaliza este un simptom, un simptom social, și aceasta este tocmai astfel că este convenient de a conota existența sa. Dacă psihanaliza nu este un simptom, eu nu văd absolut deloc ceea ce face că

ea a apărut atât de târziu. Ea a apărut atât de târziu în măsura unde trebuie prea bine ca ceva să se conserve (fără îndoială pentru că aceasta este în pericol) dintr-un anumit raport la substanță, la substanța ființei umane.

Atunci să încercăm să punem împreună ceva ca situează imaginarul prin raport la alt lucru.

Imaginarul nu are nici un fel de alt suport decât aceasta faptul că el are corpul, și că aceasta este în calitatea în care acest corp se deznoadă de juisarea falică faptul că imaginarul are consistență. Aceasta este în mod foarte precis în calitatea în care juisarea falică trecea altundeva, și aceasta este o afacere de istorie decât de a nota cum anume ea era escamotată, aceasta este tocmai în această măsură că ideea de lume s-a născut. Aceasta este acolo opoziția nu a unui zero și a unui unu însă cea a unui mai puțin *(„moin" – minus)* la un mai mult *(„plus" – plus)*. Aceasta este în măsura unde castrarea se operează, unde există mai puțin *(„moin" – minus)* falus, faptul că imaginarul subzistă, toată lumea o știe întrucât aceasta este prea bine pentru asta faptul că numim pregenitale stările care constituie suportul cel mai obișnuit al tuturor comportamentelor zise umane.

Și simbolicul atunci? Simbolicul, aceasta este simplu. La simbolic, nu există opoziție; există gaura, gaura originară. Simbolicul nu are din partener decât trucat. Aceasta este în măsura în care nu există Altul lui Altul, adică faptul că ființa și negația sa sunt în mod exact același lucru, așa cum toată lumea o știe, dialecticienii v-o spun imediat: că non-ființa, asta există întrucât voi vorbiți despre asta, asta dovedește prea bine până la ce punct non-ființa, aceasta este în mod exact echivalentul; este tocmai grație la asta că întocmai descoperirea analizei, aceasta este: chiar dacă ființa și non-ființa sunt același lucru, trebuie să existe o gaură care să facă să țină totul împreună, și că în sumă tot asta se rezumă la aceasta: că nu există decât creație; de fiecare dată când noi avansăm un cuvânt, noi facem să apară din neant *ex nihilo* un lucru, aceasta este soarta noastră de ființe umane, este tocmai pentru asta că noi nu facem dragoste, în afară de excepție, cu o femeie dintr-un timp la altul, însă că noi facem dragoste cu Lucrul.

Și femeile atunci, este aceasta oare faptul că ele creează? Eu am auzit din asta prea bine adineaori, există cineva care mi-a plăcut mult (aceasta nu este pentru a spune că ceea ce Michèle Montrelay spunea înainte nu îmi plăcuse de asemenea) însă există o numită Anne Colot care m-a făcut a remarca faptul că totuși, femeia, aceasta nu era absolut deloc gătit *(„cuit” – copt, fiert, ratat, terminat, amețit, beat)*, și ceea ce ea a spus era suficient de pertinent. Ea nu a, Dumnezeu mulțumire, folosit cuvântul de creativitate. Ea a vorbit despre creație cași despre ceva care face că aceasta este abia *(„à peine” – cu greu, cu suferință)*, în fond, dacă o femeie știe cine este bebelușul ei; bebelușul, aceasta este ca și viața, aceasta este patent în ființa umană faptul că este un parazit; un parazit, aceasta este ceva care nu începe la a exista decât dacă voi îi dați întocmai un nume; atât cât nu are din nume, ce anume este oare? Atunci creativitatea... Cineva m-a interveviat asupra creativității femeii. Eu trebuie să spun că eu nu sunt cald; nu este absolut deloc necesar ca o femeie să fie creativă pentru a fi interesantă; este suficient prea bine ca ea să socotească *(„compte” – numere, conteze)*; aceasta este tocmai asta ceea ce are greutatea sa.

Atunci să ne rezumăm. Un simptom, ce anume este oare? Aceasta este ceva care are totuși cel cel mai mare raport (aceasta este ceea ce se vede la practică) cu inconștientul. Atunci ceea ce eu aș vrea, aceasta este faptul ca psihanaliza, așa cum eu am spus-o adineaori, să țină, să țină timpul care va trebui, nici un minut din mai mult bineînțeles, în calitate de simptom, pentru că aceasta este totuși un simptom reasigurant *(„rassurant” – reconfortant, încurajator, calmant, liniștitor, consolant)*. *(Aplauze).*

1975.04.15. Seminarul 22, „RSI”, lecția 10

https://www.youtube.com/watch?v=l8k9vyx5W1M

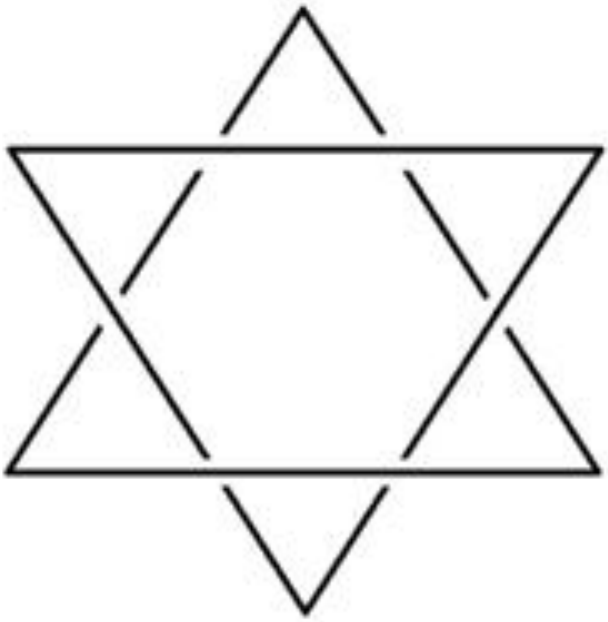

Eu am imaginat așa această dimineață la trezirea mea, două mici desene din care fiecare... cele două sunt sus la dreapta. Eu deci am imaginat două mici desene a nimica toată, voi ați putut vedea răul pe care eu l-am avut pur și simplu la a le reproduce.

Există totuși...

eu gândesc că asta vă va fi sensibil pentru voi care priviți asta așa cum eu am fabricat-o

...faptul că există două, cele din stânga: cele roșii

este pentru asta că eu am pus celelalte în negru

...care sunt *înnodate în lanț*, care fac la ele două absolut singure un lanț, care sunt din acest fapt întru totul comparabile la ceea despre ce eu vorbeam adineaori: două toruri, dintre care unul ar trece prin gaura celuilalt.

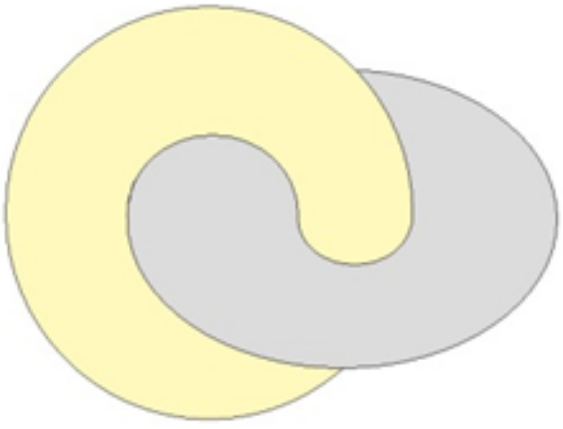

Celelalte două nu sunt înnodate. Ele se pot retrage unul din altul. Este ca și un tor care ar fi aplatizat pentru a juca, nu mai absolut deloc *a se înnoda*, ci a juca în gaura altuia.

Cazul este același – este pentru asta că eu l-am pus de asemenea în negru – pentru aceste două triunghiuri care sunt desenate dedesubt:

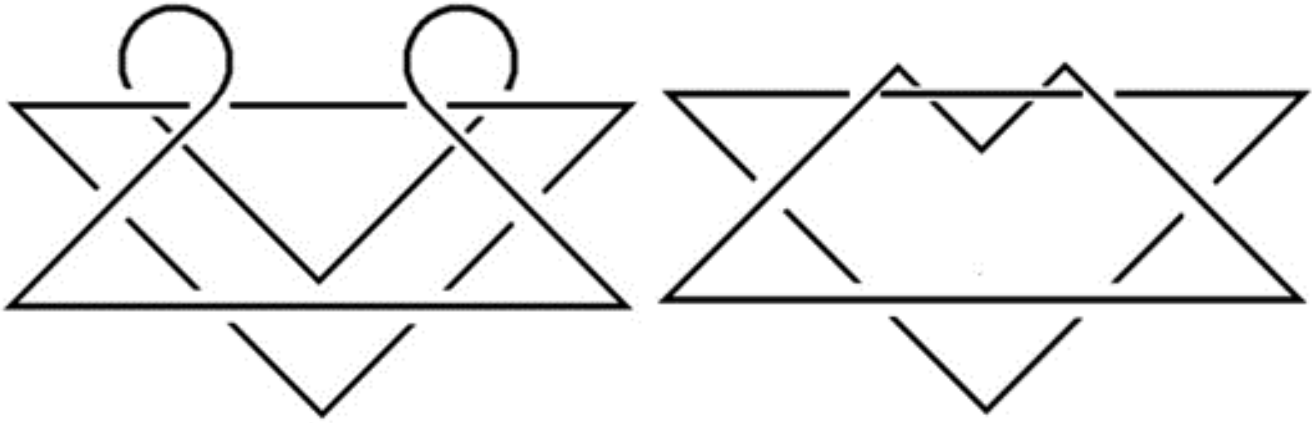

În afară de faptul că unul dintre aceste triunghiuri este în sumă pliat în jurul a ceea ce se prezintă ca și...

însă bineînțeles asta nu vrea să spună nimic mai mult la acest nivel acolo

...una dintre laturile *(„côtés" -coastele)* celuilalt.

...

Cu nodul borromean, ceea ce noi avem la portanța noastră, este tocmai aceasta pentru noi esențial, crucial pentru practica noastră: faptul că noi nu avem nici o nevoie de microscop pentru ca să apară motivul a ceea ce eu am enunțat ca și adevăr prim, adică faptul că iubirea este „*urăîndrăgostire*" *(„hainamoration")*. Pentru ce iubirea nu este „*velle bonum alicui*" *(a vrea bine altuia)*, așa cum o enunță Sfântul Augustin, dacă cuvântul *bonum* are cel mai mic suport, adică dacă el vrea să pună *a bine-fi-ul („le bien-être" – bunăstarea)*?

...

Bun, ei bine cuplul, bineînțeles că el este deznodabil oricare ar fi vorbele pline care l-au fondat. Ceea ce analiza demonstrează într-un mod absolut sensibil, este faptul că el este *în ciuda a asta* înnodat. El este înnodat prin ce, nu-i așa? Prin *gaură*. *Prin interzisul incestului*.

Da, nu există chiar atât de mulți oameni care au pus asta în valoare. Trebuie totuși s-o spui, în religia iudaică, există un truc totuși pe care

voiam să vi-l spun acolo în trecere: pentru ce este faptul că ei nu au bună presă acești evrei? Ei bine, vă pun asta în buzunarul vostru, pentru că asta repune lucrurile la punct. Este pentru că ei nu sunt *gentili („gentils" – drăguți, păgâni pentru creștini, non-evrei pentru iudei)*. (Râsete). Dacă ei erau *gentili*, ei bine ei nu ar fi evrei ce mai. Asta ar aranja totul!

Interzisul incestului, există totuși oameni care au ajuns să facă să apară asta în mituri, și chiar Hindușii, ei sunt după tot cu adevărat singurii care au spus că trebuia atunci când te culcași cu mama ta, să îți iei zborul de acolo, eu nu mai știu spre Orient sau spre Culcând *(„Couchant" – Apus)*...

eu cred că este spre Culcând (Râsete)

...spre Culcând cu propria coadă în dinții tăi, după ce o tranșași bine înțeles!

Noi nu considerăm faptul *interzisului incestului* ca și istoric. El este bineînțeles istoric, însă trebuie atât de mult să-l cauți în istorie încât, așa cum voi vedeți, eu am sfârșit prin a găsi asta la Hinduși, și putem spune că acolo se ține din asta un capăt...

Aceasta nu este istoric, aceasta este structural. Este structural, pentru ce? Pentru că există *Simbolicul.*

Ceea ce trebuie să ajungi foarte bine să concepi este faptul că este gaura *Simbolicului* ceea în ce consistă acest interzis. Trebuie *Simbolic* pentru ca să apară, individualizat în nod, acest *ceva*...

pe care eu nu-l numesc chiar într-atât complexul lui Oedip, nu este chiar atât de complex ca asta

...eu numesc asta *Numele-Tatălui*, ceea ce nu vrea să spună nimic altceva decât *Tatăl ca și Nume*...

ceea ce nu vrea să spună nimic la început

...nu doar *Tatăl ca și nume*, ci *Tatăl ca și Numind*.

Asta, nu putem spune că acolo deasupra evrei nu sunt gentili. Ei ne-au foarte bine explicat că aceasta era Tatăl, Tatăl pe care ei îl numesc, un

Tată pe care ei îl aruncă într-un punct de *gaură* pe care nu-l putem nici chiar imagina:

„*eu sunt ceea ce eu sunt*”

Asta este *o gaură*, nu?

Ei bine este tocmai de acolo că printr-o mișcare inversă, căci o gaură asta – dacă voi credeți în micile mele scheme – o gaură *asta face vârtej („tourbillonne”)*, *asta înghite* mai degrabă, apoi există momente *unde asta scuipă*.

Asta scuipă ce? *Numele*, aceasta este *Tatăl ca și Nume*.

În mod evident, trebuie totuși să ai o mică idee despre ceea ce asta comportă, adică faptul că *interzisul incestului* asta se propagă. Asta se propagă de partea castrării, ca și ceilalți gentili – în sfârșit acolo, Grecii – ne-au totuși foarte bine arătat-o într-un anumit număr de mituri, adică faptul că acolo unde ei au făcut o genealogie în mod unic fondată pe Tată: Uranus, Cronos, și etc. și etc., până la momentul unde Zeus, după ce făcuse mult dragoste, dispare – dispare în fața a ce? – în fața unui suflu...

Există totuși un pas în plus de făcut, fără de care nu înțelegem nimic la legătura aceasta a castrării cu *interzisul incestului*, este faptul de a vedea că *legătura* este ceea ce eu numesc „*non-raportul sexual*”. Atunci când eu spun *Numele-Tatălui*, asta vrea să spună că *poate exista din asta* – ca și în nodul borromean – *un număr indefinit*.

Este tocmai asta punctul viu. Este faptul că acest număr indefinit în calitatea în care ei sunt înnodați totul se sprijină pe *Unu*.

Pe *Unu*: în calitate de *gaură* el comunică consistența sa la toți ceilalți.

De unde faptul că voi înțelegeți, anul în care eu voiam să vorbesc despre *Numele-tatălui*, eu totuși aș fi vorbit despre puțin mai mult de 2 sau 3 și ce ar fi făcut asta ca și agitație la analiști, dacă ei ar fi avut în sfârșit, o întreagă serie de *Nume-ale-tatălui*!

Voi gândiți prea bine că eu nu aș fi putut enunța un număr indefinit, puțin mai mult de 2 sau 3 pe care le pregătisem.

Eu sunt prea bine mulțumit totuși de a le lăsa seci, adică de a nu fi reluat niciodată aceste *Nume-ale-tatălui* decât ca și anul trecut sub forma *Non-credulilor*, *a Non-credulilor-care-rătăcesc (,,des Nons-dupes-qui-z'errent")*.

În mod evident ei nu pot decât să rătăcească *(,,errer" – a face o eroare, a greși, a rătăci)*, pentru că cu cât mai mult va exista din asta, cu atât mai mult ei se vor încurca, și eu mă felicit în mod cert de nu fi scos nici măcar unul singur.

...

Identificarea în Freud, aceasta este pur și simplu genial.

Ceea ce eu doresc *(,,souhaite" – aspir)* este – ce? – *identificarea* la grup, pentru că este sigur că ființele umane se identifică la un grup. Atunci când ele nu se identifică la un grup, ei bine ele sunt terminate *(,,foutus")*, ele sunt de închis.

Însă eu nu spun pe acolo la ce punct al grupului ei trebuie să se identifice.

Pornirea oricărui nod social se constituie, spun eu, din *non-raportul sexual ca și gaură*.

Nu 2: cel puțin 3, și ceea ce eu vreau să spun este că și chiar dacă voi nu sunteți decât 3, asta va face 4: „*plus-una*" va fi acolo, chiar dacă voi nu sunteți decât 3, așa cum o arată în mod foarte precis această schemă acolo:

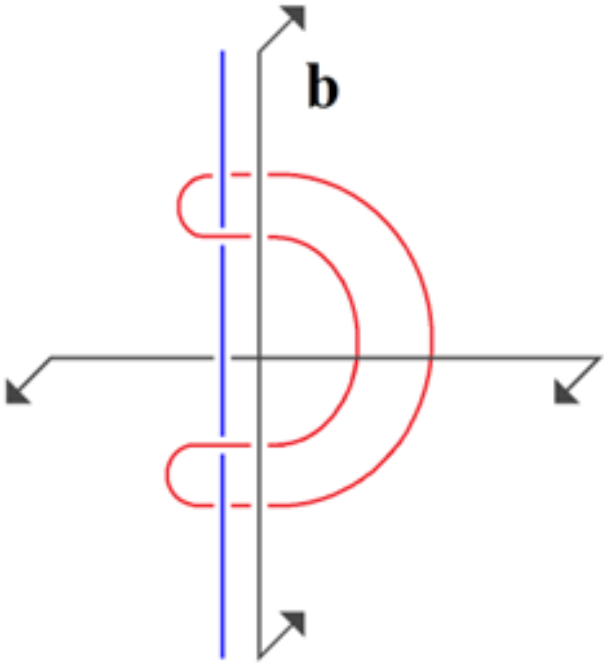

aceasta dând exemplul a ceea ce asta ar face un nod borromean, dacă am porni de la ideea ciclului, așa cum el se face în 2, înnodați.

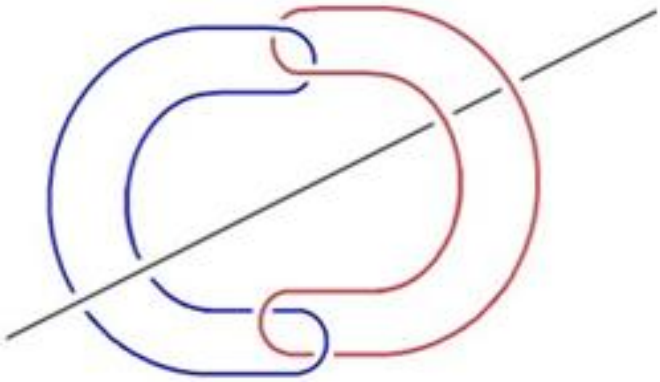

Chiar și dacă voi nu sunteți decât 3, asta va face 4, de unde expresia mea „*plus-una*”. Și aceasta este întocmai din asta retrăgând *Una – Reală* – faptul că grupul va fi deznodat.

Trebuie pentru asta să putem din asta să retragem *Una Reală* pentru a face proba că nodul este borromean și că aceasta este prea bine *cele 3 consistențe minimale* ceea ce îl constituie.

Din 3, nu știm niciodată care din 3 este reală, este prea bine pentru asta că trebuie ca ei să fie 4 pentru că 4-ul, aceasta este ceea ce în această dublă buclă suportă *Simbolicul din ceea* pentru ce într-adevăr *el este făcut*, adică: *Numele-Tatălui*.

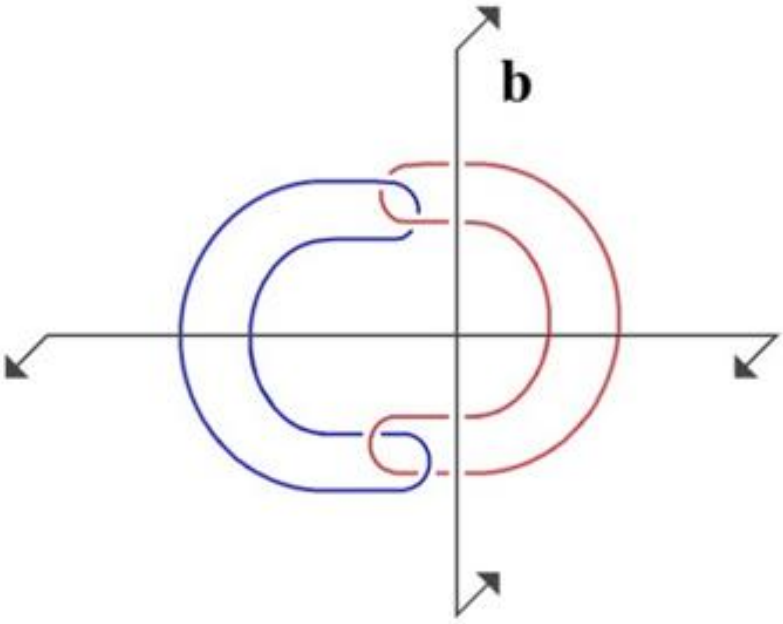

Numirea este singurul lucru despre care noi să fim siguri *că asta face gaură*, și este tocmai pentru ce eu am, în *cartel*, dat această cifră 4 ca și dând minimul, nu fără a considera că putem totuși avea un mic puțin joc pe ceea ce *ex-sistă* și că poate într-o zi...

de ce nu anul viitor, din trenul din care eu persist

...eu aș încerca să vă arăt că totuși *Nume-ale-Tatălui*, dacă eu îl acuplez acest *Nume-al-Tatălui* la *Simbolic*, pentru a face din asta „*plus unu*”-l, din care se asigură în mod manifest...

În vreme ce aici: la 3 există ceva care nu se vede imediat în faptul că nici A nici B nu traversează gaura și nu fac lanț *(A trece complet deasupra, B complet dedesubt)*.

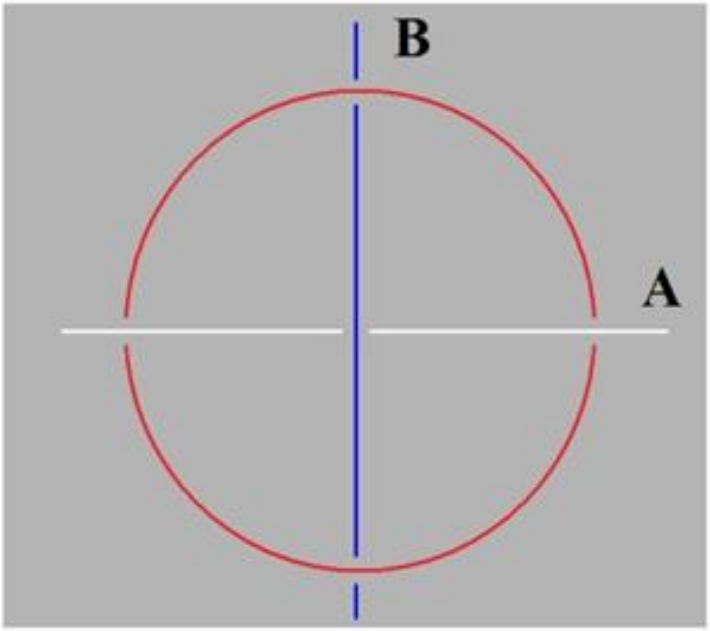

Atunci când există din asta 2, vedem că și chiar la unu, aceasta nu este nici una din cele două găuri că el traversează, faptul că gaura este între cele două.

Este prea bine în asta faptul că acest cuplu *nu există*.

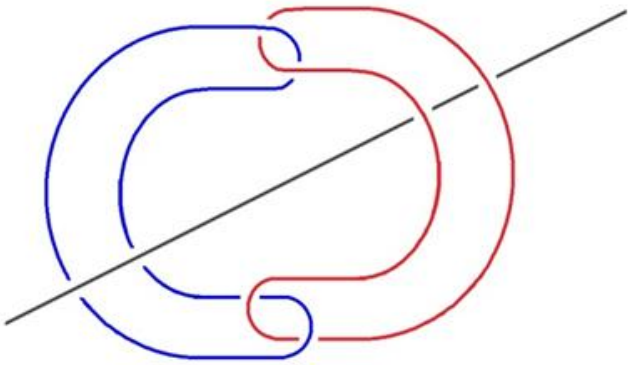

Însă poate, aceste *Nume-ale-Tatălui*, putem noi specifica faptul că nu există după tot decât *Simbolicul* cel care să aibă din asta privilegiul, că nu este obligat ca aceasta să fie la *gaura Simbolicului* faptul că este legată *numirea*. Eu o voi indica anul viitor.

Însă pentru a reveni din asta...

căci eu vreau să termin pe ceva care să aibă substanță

...este că Freud nu a enunțat în mod propriu faptul că în *identificare*...

el a spus-o! Nimeni nu vede din asta suportul, adică portanța

...nu există *din iubire* decât din identificarea purtând asupra acestui al patrulea termen, adică *Numele-Tatălui*.

Nu-i așa că este straniu că din *identificare*, el nu nu ne enunță din asta decât 3, și că în aceste 3 există tot ceea ce trebuie pentru a citi al meu *nod borromean*.

Aceasta este adică faptul că el merge până la a desemna în mod propriu *consistența* ca atare, în calitatea în care în acest nod ea este peste tot.

1975.05.13. Seminarul 22, „R.S.I.”, lecția 11

Nu există stări de suflet. Există la *a spune* la a demonstra.

Și pentru a promova titlul sub care această *spunere* se va continua anul următor – dacă eu supraviețuiesc – eu l-aș anunța „4,5,6”.

Acest an, eu am spus „R.S.I”, pentru ce nu „1,2,3”?

„*Unu, doi, trei, noi vom merge la pădure*”.

Voi știți continuarea poate? „*Patru, cinci, șase, să culegem cireșe*”. „*Șapte, opt, nouă, în coșul meu nou*”.

Ei bine, eu m-aș opri la „4,5,6”. Pentu ce?

Pentru ce „R.S.I” s-au dat ele ca și *litere*?

Aceasta este că, faptul că ele sunt trei poate fi spus secund: aceasta nu este decât pentru că ele sunt trei că există din asta unul care este *Realul*.

Care, care dintre aceste trei litere merită ea acest titlu de *Real*?

Eu spun că la acest nivel de logică, puțin importă!

Și că *sensul* cedează *numărului*, până la punctul în care aceasta este tocmai *numărul* cel care, *acest sens* – voi spune eu: *îl domină*? Absolut deloc! – *îl determină*.

Numărul 3 este de demonstrat ca și ceea ce el este, dacă el este Realul adică *Imposibilul*.

Aceasta este cel mai dificil fel de demonstrație.

Ceea ce vrem să demonstrăm trece din asta de spunere, trebuie ca aceasta să fie *imposibil*, condiție exigibilă pentru *Real*.

El *ex-sistă* ca și *imposibil*.

Încă trebuie s-o demonstrezi (S) *(„démontrer”)*, nu doar s-o monstrezi (I) *(„montrer” – arăți)*!

S-o demonstrezi relevă de Simbolic.

...

Luând această etapă a nodului borromean, noi suportăm din numărul însuși, *cercurile* unde traiectele despre care este vorba pentru nu contează ce nod, chiar dacă acest nod pe care tocmai l-am desenat, voi îl vedeți, nu are din *consistență* decât unică. Noi luăm numărul ca și interpus *(„truchement”)*, ca și intermediar, ca și element el însuși pentru a ne introduce în dialectica nodului.

Ceea unde de această dată aș veni din asta este aceasta, adică faptul că nimic nu este mai puțin natural dacă pot spune decât de a gândi *acest nod*.

Că există din *Unul*, ceea ce eu am avansat în timpul său pentru a-l suporta din cerc este ceva la care, întocmai, se limitează mișcarea gândirii: la a face cerc, și este ceea în ce nu există nimic mai natural, este cazul de a o spune, decât de a-i reproșa *cercul* său *ca și vicios*.

...

Pe cât timp eu sunt acolo, la acest subiect eu aș spune, aș reaminti...

ceea ce se găsește deja în ultimele linii alor mele *Propuneri („propos”) despre cauzalitatea psihică*

...un proverb arab care enunță că există un anumit număr de lucruri – el numește din asta trei el de asemenea – asupra cărora nimic nu lasă urmă:

-„*bărbatul în femeie*” spune el mai întâi,

-chiar „*pasul gazelei pe stâncă*”,

Eu îl preced, evocând acest al treilea termen, din aceasta terminat printr-o virgulă:

-„*mai inaccesibilă ochilor noștri, această urmă, făcuți pentru semnele schimbătorului,*”

Acesta este al treilea termen: nu există *urmă* pe piesa de monedă atinsă, doar de uzură.

Da, aceasta este prea bine acolo unde tocmai se soldează – este cazul de a o spune – acest ceva din înnodat despre care este vorba.

Eu „*găsesc*” destul pentru a avea la a instiga *(„fomenter” – plănui, complota, stârni, suscita, a pregăti în secret ceva)* cercul, care nu este din gaură decât consecința.

Eu „*găsesc*” destul pentru a avea la „*a circula*”. Nu știu dacă voi remarcați că poliția...

despre care Hegel pune foarte bine că tot ceea ce este din politică se înrădăcinează acolo și că nu există nimic din politică care să nu fie în cele din urmă, la ultimul termen de reducție, poliție pur și simplu

...că poliția nu are decât acest cuvânt în gură: „*Circulați*”.

...

Este tocmai între acești 3 termeni...

numire a Imaginarului ca și „*inhibiție*”,

numire a Realului ca ceea ce se găsește că ea se petrece în fapt, adică „*angoasă*”,

sau *numire a Simbolicului*, eu vreau să spun implicată, floare a *Simbolicului* el însuși, adică așa cum se petrece în fapt sub forma „*Simptomului*”,

...aceasta este tocmai între acești 3 termeni că eu voi încerca anul viitor...

aceasta nu este un motiv pentru că eu am *răspunsul* pentru ca eu să nu vi-l las *în calitate de întrebare*

...că mă voi interoga anul viitor asupra a ceea ce convine să dăm ca și substanță la „*Numele Tatălui*”.

1975.06.14/15. Plăcere și regula fundamentală. Intervenție în cadrul zilelor de studiu ale Școlii freudiene din Paris

Psihanaliza, aceasta este căutarea acestei bune șanse *(„bonne chance”)*, care nu este întotdeauna în mod forțat nici în mod necesar ceea ce numim o fericire *(„bonheur” – bună oră)* comprimând-o într-un singur cuvânt. Însă este clar că atunci când noi propunem regula fundamentală, noi facem referință în mod specific la particularitate, și în calitatea în care ea deranjează principiul plăcerii. Principiul plăcerii, asta consistă la a nu avea nimic din particular. Principiul plăcerii, aceasta este totuși ceva la care nu puțini oameni încă se ratașează: la politicos, la normal *(„la normale”)* (în două cuvinte). Analiza este ceva care ne indică faptul că nu există decât nodul simptomului pentru care trebuie în mod evident să asuzi din asta o lovitură *(„ un coup”)* pentru a ajunge la a-l ține, la a-l izola; trebuie într-atât să asuzi din asta o lovitură încât putem chiar să ne facem din asta un nume, cum se spune, din această asudare. Aceasta este ceea ce sfârșește în anumite cazuri la culmea a ceea ce este mai bun din ceea ce putem face: o operă de artă. Noi, nu este asta, intenția noastră; aceasta nu este absolut deloc de a conduce pe cineva la a-și face un nume nici la a face o operă de artă. Aceasta este ceva ce consistă la a incita la a trece în buna gaură a ceea ce lui îi este oferit, lui, ca și singular.

1975.06.16. Joyce Simptomul I

Joyce sfântomul *(„sinthome” – simptomul, în franceza veche)* face omofonie cu sfințenia, despre care câteva persoane aici poate își amintesc că eu am televizionat-o.

1975.06.20. Joyce Simptomul II

La a spune adevărul nu există din Sfânt-în-sine, nu există decât dorința de a perfecta *(„fignoler” – a face ceva cu grijă, a îngriji, a ameliora)* din asta ceea ce numim calea, calea canonică. De unde o ptomăm *(„l’on ptôme” – o cădem)* în ocazie în canonizarea Bisericii, care din asta

cunoaște un capăt la aceasta că ea se reconică *(„s'y reconique")* acolo, însă faptul că se f... *(„se f..." – își bagă)* degetul în ochi în toate celelalte cazuri.

Căci nu există din cale canonică pentru sfințenie, în ciuda vrerii sfinților, nu o cale care îi specifică, care face din Sfinți o specie. Nu există decât scabostrația *(„scabeaustration")*; însă castrarea escaboului *(„escabeau" – scaun mic fără brațe și spate, taburet, scară mică portativă)* nu se împlinește decât din escapadă. Nu există sfânt decât la a nu vrea s-o fie, decât la sfințenie acolo a renunța.

1975.10.04. Conferință la Geneva despre simptom

În spiritul *Propunerii* mele, această operație este făcută pentru a clarifica ceea ce se petrece la acel moment. Este în mod exact ceea ce Freud ne spune – atunci când noi avem un caz *(„cas")*, ceea ce îl numim un caz, în analiză, el ne recomandă să nu-l putem de dinainte într-o cutie *(„casier")*. El ar vrea ca noi să ascultăm, dacă eu pot spune, în totală independență de cunoștințele dobândite de noi, ca noi să simțim la ce anume noi avem de-a face, adică particularitatea cazului. Aceasta ne este foarte dificil, nouă analiștilor, bărbați, sau femei, de experiență, de a nu judeca despre acest caz în curs de a funcționa și a elabora analiza sa, de a nu ne aminti cu privire la el de alte cazuri. Oricare ar fi pretinsa noastră libertate – căci această libertate, este imposibil să crezi acolo -, este clar că noi nu ne putem curăța de ceea ce este experiența noastră. Freud insistă mult acolo deasupra, și dacă a fi fost înțeles, aceasta ar da poate calea spre un cu totul alt mod de intervenție - însă aceasta nu poate s-o fie.

...

Eu scurtez aici cazul micului Hans. Eu nu l-am introdus decât pentru că, dat fiind că voi sunteți de o ignoranță absolut totală, eu nu văd de ce nu aș improviza azi. Eu vreau pur și simplu să încerc să fac să treacă ceva Eu scurtez aici cazul micului Hans. Eu nu l-am introdus decât pentru că, dat fiind că voi sunteți de o ignoranță absolut totală, eu nu văd de ce nu aș improviza azi. Eu vreau pur și simplu să încerc să fac

să treacă ceva din ceea ce s-a întâmplat, spre sfârșitul secolului trecut, la cineva care nu era un geniu, cum o spunem, însă un onest imbecil, ca și mine.

Freud și-a dat seama că existau lucruri despre care nimeni nu putea spune că subiectul vorbitor le știa fără să le știe. Iată relieful lucrurilor. Este tocmai pentru aceasta că am vorbit despre semnificant, și despre efectul său semnificat. În mod natural, cu semnificantul, eu nu am vidat absolut deloc chestiunea. Semnificantul este ceva care este încarnat în limbaj. Se găsește că există o specie care a știut să latre într-un astfel de mod încât un sunet, în calitate de semnificant, este diferit de un altul. Olivier Flournoy mi-a spus a fi publicat un text al lui Spitz. Citiți al său *Despre nașterea la vorbire* pentru a încerca să vedeți în sfârșit cum anume se trezește relația la lătrat *(„aboiement”)*. Există un abis între această relație la lătrat și faptul că la sfârșit, ființa umilită, ființa humus, ființa umană, ființa cum veți vrea s-o numiți – este vorba despre voi, despre voi și despre mine -, faptul că ființa umană ajunge la a putea a spune ceva. Nu doar la a putea a o spune, însă încă acest ulcer *(„chancre” – ulcerație izolată a pieli sau a unei mucoase constituind stadiul inițial al mai multor boli contagioase, cel mai adesea venerice)* pe care eu îl definesc din a fi limbajul, pentru că nu știu cum altfel să-l numesc, acest ulcer care este limbajul, implică încă de la început o specie de sensibilitate.

Eu am văzut foarte bine copii foarte mici, nu ar fi aceștia decât ai mei. Faptul că un copil spune *poate („peut-être” -poate fi), nu încă*, înainte ca el să fie capabil cu adevărat să construiască o frază, dovedește că există în el ceva, o strecurătoare care se traversează, pe unde apa limbajului se găsește a lăsa în el ceva în trecere, ceva resturi ce care el se va juca, cu care el va trebui prea bine să se descurce. Este tocmai asta ceea ce îi lasă toată această activitate non reflectată – rămășițe, cărora, mai târziu, pentru că el este prematurat, se vor adăuga problemele a ceea ce îl va înfricoșa. Grație la ce el va face coalescența, pentru a spune astfel, a acestei realități sexuale și a limbajului.

Permiteți-mi să avansez aici câteva ecuații timide, apropo de ceea ce eu am avansat în *Scrierile* mele ca și semnificația falusului, ceea ce este o foarte rea traducere pentru *Die Bedeutung des Phallus*.

Este surprinzător faptul că psihanaliza nu a dat acolo nici cea mai mică stimulare psihologiei. Freud a făcut totul pentru asta, însă, bineînțeles, psihologii sunt surzi. Acest lucru nu există decât în vocabularul psihologilor – un psihic ca atare alăturat *(„ accolée" – apropiat, legat, unit)* la un corp. Pentru ce dracu, este cazul de a o spune, pentru ce dracu omul ar fi dublu? Faptul că există un corp ascunde *(„recèle" – deține, închide, conține)* în mod suficient din mistere, și Freud, traversat prin biologie, suficient de bine a marcat diferențierea soma și a germenului. Pentru ce dracu să nu curățim spiritul nostru de toată această psihologie de duzină *(„à la manque" – în lipsă, de mâna a doua),* și să nu încercăm să spunem pe litere *(„épeler" – silabisim)* ceea ce este din *Bedeutung* a falusului? Eu a trebuit să traduc prin *semnificație*, din lipsă de a putea da un echivalent. *Bedeutung* este diferit de *Sinn*, de efectul de sens, și desemnează raportul la real. Pentru ce, de când psihanaliza există, problemele nu au fost puse ele la nivelul a aceasta? Pentru ce oare aceasta așa-zicând ființă, pentru ce oare acest *se juisează* a apărut el pe ceea ce numim terra?

...

Nu sunt absolut deloc sigur că aș avea dreptate în toate. Nu doar că nu sunt sigur, însă am prea bine atitudinea freudiană. Următorul truc care mă va face să revizuiesc tot sistemul meu, nu aș cere nimic altceva decât să-l primesc. Tot ceea ce pot spune este că, grație fără îndoială prostiei mele, încă nu s-a întâmplat.

...

„Există ceea ce misticii numesc semnătura lucrurilor, ceea ce există în lucruri care poate să se citească. *Signatura* nu vrea să spună *signum*, nu-i așa? Există ceva de citit în fața căruia, deseori, noi înotăm."

...

Forcluziune a Numelui-Tatălui. Asta ne antrenează la un alt etaj, etajul unde nu este doar Numele-Tatălui, unde este de asemenea Tatăl-

Numelui. Eu vreau să spun că tatăl, aceasta este cel care numește. Este foarte bine evocat în *Geneză*, unde există toată această maimuțăreală a lui Dumnezeu care spune lui Adam să dea un nume animalelor. Totul se petrece ca și cum existau acolo două etaje. Dumnezeu este presupus să știe ce nume ele au, întrucât este el cel care le-a creat, așa-zicând, și apoi totul se petrece ca și cum Dumnezeu voia să pună la probă omul, și să vadă dacă el știe să-l maimuțărească. Există acolo deasupra istorisiri în Joyce – Jacques Aubert trebuie prea bine să știe la ce fac aluzie, nu-i așa? Cel care, primul, va spune *gou* la *gouse*, va spune *oua* la *oua*. Este manifest că în text, totul implică faptul că omul este pus într-o poziție grotescă. Eu, eu aș fi suficient purtat la a crede că, în mod contrar la ceea ce șochează multă lume, aceasta este mai degrabă femeile cele care au inventat limbajului. De altfel, *Geneza* o lasă de înțeles. Cu șarpele, ele vorbesc – adică cu falusul. Ele vorbesc cu falusul cu atât mai mult cu cât așadar pentru ele, aceasta este hetero.

Chiar dacă asta este unul dintre visele mele, putem totuși să ne punem întrebarea – cum anume o femeie a inventat asta? Putem spune că ea are acolo interes. În mod contrar la ceea ce credem, falocentrismul este cea mai bună garanție a femeii. Nu este vorba decât despre asta. Fecioara Maria cu piciorul său pe capul șarpelui, aceasta vrea să spună că ea se susține din asta. Tot asta a fost imaginat, însă într-un mod fără suflu.

1975.11.18. Seminarul 23, „Sfântomul”, lecția 1. Despre uzul logic al sfântomului, sau Freud cu Joyce

https://www.youtube.com/watch?v=mhdIj9IMAcE&list=PLckdIIl6fdyRrSClvfojK7Ur3NzQS7M5q&index=10

Joyce, acest sărac („hère”) însărcinat de tată („père”)

Corpul: spunerea și forma

Tatăl este un sfântom

Despre nodul borromean în patru

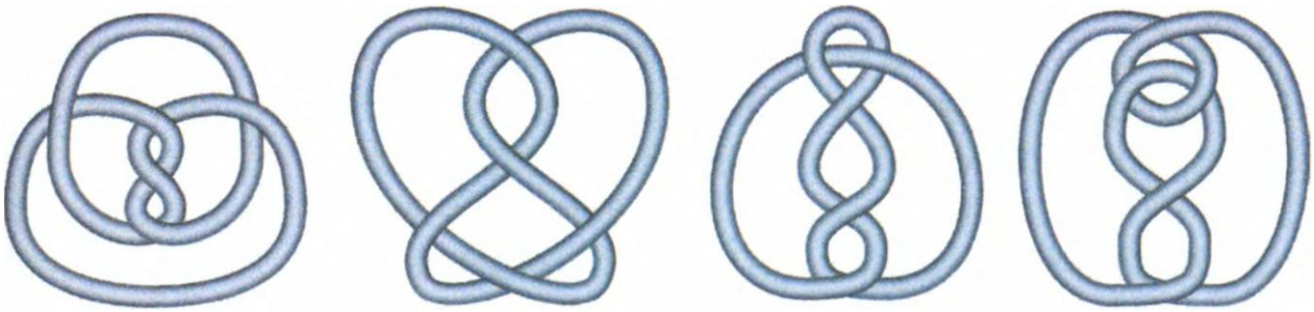

Figuri desenate la tablă

Am anunțat pe afiș: Sfântomul *(„LE SINTHOME”)*. Este un mod vechi de a scrie ceea ce a fost ulterior scris Simptom *(„SYMPTÔME”)*.

Dacă mi-am permis această modificare de ortografie ce marchează în mod evident o dată, o dată care se întâmplă să fie injecția în franceză...

ceea ce numesc *lalimba („lalangue”)*, *lalimba* mea ...injecția din greacă... din această limbă din care Joyce, în „Portretul Artistului”, emitea jurământul în mod absolut...

nu, nu este în „Portretul Artistului”, este în „Ulysses”, în „*Ulysses*”, la primul capitol: este vorba despre „*hellenise*” *(elenizează)*

...de a injecta din aceeași *lalimbă „hellène” (elenă)*, nu știm la ce anume, întrucât nu era vorba despre „gaélique” (galeză), chiar dacă era vorba despre Irlanda, dar că Joyce trebuia să scrie în *engleză*.

Că el a scris în engleză într-un așa mod încât...

așa cum a spus-o cineva care sper că este în această adunare, Philippe Sollers, în *„Tel Quel” (Ca Atare)*

...el a scris-o într-un așa mod încât lalimba engleză nu mai există. Ea avea deja, aș spune puțină consistență, ceea ce nu vrea să spună că este ușor să scrii în engleză. Însă Joyce, prin succesiunea de opere pe care le-a scris în engleză, a adăugat acolo acest ceva care face să spună pe același autor că ar trebui să scrie *„l’é.l.a.n.g.u.e.s, l’élangues” (l.e.l.i.m.b.i.le., lelimbile)*.

Lelimbile pe unde eu presupun că el înțelege să desemneze ceva ca și *elația*.

Această *elație* despre care ni se spune că este la principiul a nu știu ce *sfântom* pe care noi îl numim – în psihiatrie – *mania*. Este prea bine într-adevăr tocmai ceea la ce seamănă ultima sa operă, adică „*Finnegans Wake*”, cea pe care el atât de mult timp a susținut-o pentru a atrage acolo atenția generală.

Cea de asemenea apropo de care eu am pus într-un timp, în timpul în care m-am lăsat antrenat să...

printr-o solicitare presantă, presantă trebuie să spun din partea lui Jacques Aubert aici prezent și tot la fel de presant

...în care m-am lăsat antrenat să inaugurez la titlul unui simpozion Joyce.

Este tocmai pe acolo că în sumă eu m-am lăsat deturnat din proiectul meu care era, acest an – eu vi l-am anunțat anul trecut – de a intitula acest seminar drept „*patru, cinci și șase*”. Eu m-am mulțumit din 4 și mă bucur, căci „4,5,6”-le, în mod sigur aș fi sucombat. Asta nu vrea să spună că 4-ul despre care este vorba îmi este pentru atât mai puțin greu.

Eu moștenesc de la Freud, prea bine în ciuda mea, pentru că eu ce am enunțat – din timpurile meu – ceea ce putea să fie scos, în bună logică, din bâlbâielile celor pe care el îi numea „*banda sa*”. Nu am nevoie să-i numesc, este această clică care urmărea reuniunile din Viena și despre care nu putem spune că vreunul a urmat calea pe care eu o numesc drept bună logică.

Natura, aș spune eu pentru a tăia scurt, se specifică din a nu fi „*una*”, de unde și procedeul logic pentru a o aborda.

A numi „*natură*” ceea ce voi excludeți din faptul însuși de a purta interes la *ceva* - acest ceva distingându-se din a fi numit - natura prin acest procedeu nu se riscă la nimic decât la a se afirma din a fi un amestec *(„pot-pourri”)* de în afară-de natură.

Avantajul acestui enunțat este că dacă voi găsiți – la a-l socoti bine – că „*numirea*” transează asupra a ceea ce pare a fi legea naturii, că nu exista la el, vreau să spun la om, raport *natural* – sub toată rezerva așadar, acest *natural* – *natural sexual*, voi puneți în mod logic – ceea ce se

găsește a fi cazul – că nu este acolo un privilegiu, un privilegiu al omului.

Vegheați totuși să nu ajungeți să spuneți că sexul nu este nimic din natural.

Încercați mai degrabă să știți ceea ce este în fiecare caz: de la bacterie la pasăre – am făcut deja aluzie la unul și la altul – de la bacterie la pasăre, întrucât acelea au nume. Să remarcăm în trecere că în creația zisă „divină”...

divină doar în aceasta că ea se referă la numire

...bacteria nu este numită. Și că ea nu este mai mult numită atunci când Dumnezeu, bufonând omul - omul presupus originar – îi propune să înceapă prin *a spune* numele fiecărui animal.

Despre această primă – trebuie prea bine s-o spun – stupiditate – nu avem urmă decât la a conclude că Adam...

așa cum numele său o indică destul, este o aluzie, asta, la „*funcția de index*” a lui Peirce

...că Adam era – după gluma *(„le joke”)* pe care o face Joyce întocmai – că *Adam* era bineînțeles o *Madame*, și că el nu a numit animalele decât în limba acesteia, trebuie prea bine s-o presupunem, întrucât cea pe care eu aș numi-o „Evie”...

Evie pe care eu am prea bine dreptul s-o numesc astfel întrucât este tocmai ceea ce asta vrea să spună în ebraică – dacă atât este că ebraica este o limbă - : *mama viilor*

...ei bine Evie o avea imediat, și foarte bine atârnată această limbă, întrucât după presupusul „numirii” de către Adam, prima persoană care se servește este prea bine ea, pentru a vorbi șarpelui.

Creația zisă divină se dublează așadar din vorbărie, din vorbființă așa cum am numit-o, ceea prin ce Evie face din șarpe ceea ce îmi veți permite să numesc „*strânge-fesele*” *(le „serre-fesses”),* ulterior desemnat ca și falie *(„faille” – ruptură a scoarței terestre, defect, slăbiciune)*, sau și mai bine *falus*, întrucât trebuie prea bine unul pentru a face „*nu-trebuie*”-ul (le *„faut-pas”)*, „vina” (la *„faute” –*

infracțiunea, greșeala) din care este avantajul *sfântomului („sinthome”)* meu de a începe pe acolo: *sin* în engleză vrea să spună asta, păcatul, prima vină.

De unde necesitatea...

eu cred totuși, văzându-vă într-un atât de mare număr, că există prea bine câțiva care au înțeles deja „vapoarele” mele

...de unde necesitatea faptului *că nu încetează falia* care se mărește întotdeauna, în afară la a suferi *încetează*-ul castrării ca și *posibil*.

Acest *posibil*, așa cum am spus-o...

fără ca voi s-o observați, pentru ceea eu însumi absolut deloc nu am observat-o din a nu pune acolo virgula

...acest *posibil*, am spus eu altădată este faptul că este *ceea ce încetează să se scrie*, însă trebuie pusă virgula: este *„ceea ce încetează, virgulă, să se scrie”*. Sau mai degrabă ar înceta din a lua drumul în cazul în care ar adveni în sfârșit acest discurs pe care l-am evocat, în calitatea în care nu ar fi seamăn.

Există oare imposibilitate ca adevărul să devină un produs al lui a ști-a face? *Nu*!

Însă el nu va fi atunci decât *juma-spus*, încarnându-se dintr-un S indice 1 (S1) din semnificant, acolo unde trebuie cel puțin doi pentru ca *unica – femei Ⱥ („La femme”)* – la a nu fi fost niciodată...

mitică, în acest sens că mitul o face singulară: este vorba despre Eva despre care am vorbit adineaori

...ca *unica – femei Ⱥ* – la a nu fi fost niciodată în mod incontestabil posedată, pentru a fi gustat din fructul arborelui interzis, cel al științei.

Evie așadar, nu este muritoare mai mult decât Socrate. *Femei Ⱥ* despre care este vorba este un alt nume al lui Dumnezeu, și este tocmai ceea în ce ea nu există, așa cum am spus-o de nenumărate ori.

...

Și aceasta este întotdeauna astfel: *falusul* este conjuncția a ceea ce eu am numit acest parazit...

care este acest mic capăt de coadă în chestiune

...este conjuncția a aceasta cu funcția vorbirii. Este ceea în ce arta sa este adevărata răspunzătoare de *falusul* său.

...

Căci aceasta este în mod unic prin *echivoc* faptul că *interpretarea* operează. Trebuie să existe ceva în semnificant care *rezonează*.

Trebuie spus că suntem surprinși că filosofii englezi, asta nu le-a apărut niciodată. Eu îi numesc filosofi pentru că aceasta nu sunt psihanaliști. Ei cred dur ca și fierul la faptul că *vorbirea* asta nu are efect. Ei greșesc *(„ont tort" – se înșeală)*.

Ei își imaginează că există *pulsiuni*, și încă atunci când ei vor prea bine să nu traducă *pulsiune* prin *instinct*.

Ei nu își imaginează că *pulsiunile* aceasta este ecoul în corp al faptului că există o *spunere*.

Însă că această *spunere*, pentru ca ea să *rezoneze*, pentru ca ea să *consoneze*...

pentru a folosi un alt cuvânt al *sfântomului („sinthome" – simptom, în fraceza veche) madaquin*

...pentru ca el să *consoneze*, trebuie ca și corpul să fie acolo sensibil. Și faptul că el o este, aceasta este un fapt.

Aceasta este pentru că acest corp are câteva orificii dintre care cel mai important – dintre care cel mai important pentru că el nu se poate astupa *(„bucher")*, opri *(„clore")* – dintre care cel mai important este *urechea*, pentru că el nu se poate închide, faptul că este din cauza a asta că răspunde în corp ceea ce eu ma numit *vocea*. Jenantul este în mod sigur faptul că nu există decât *urechea*, și faptul că îi face o concurență eminentă *privirea*.

More geometrico, din cauza *formei* dragi lui Platon, individul se prezintă așa cum el este futut: ca și un corp.

Acest corp are o putere de captivare care este într-atât încât, până la un anumit punct, aceasta sunt orbii cei pe care ar trbui să-i invidiem. Cum

anume este oare faptul că un orb – dacă atât este că el se servește de Braille – poate citi Euclid?

Uimitorul este aceasta pe care eu o voi enunța, aceasta este faptul că *forma* nu livrează decât *sacul*, dau dacă voi vreți *bula*.

Ea este *ceva care se umflă*, și din care eu am spus deja efectele apropo de obsesional, care este din asta mai pasionat decât un altul. Obsesionalul – am spus eu, undeva, mi s-a reamintit-o recent – aceasta este ceva de ordinul broaștei care vrea să se facă la fel de mare ca și boul. Știm din asta efectele, printr-o fabulă.

Este în mod particular dificil, o știm, de a smulge obsesioanlul la această prindere *(„emprise”)* a *privirii*.

1975.11.24. Yale University, întâlnire cu studenți

Acest text face parte din Conferințe și Întâlniri în univeristăți nord-americane. Apărut în Scilicet nr.6/7, 1975, pp. 32-37.

Freud și erorile sale?

Ceea ce Freud numea inconștientul: o știință exprimată în cuvinte. Însă această știință nu este doar exprimată în cuvinte de care subiectul care le pronunță nu are nici un fel de idee; aceste cuvinte, aceasta este Freud cel care le regăsește în analizele sale.

Alegerea pacienților mei și articularea ei cu teoria mea?

Este vorba despre a-i face să intre pe ușă, ca analiza să fie un prag, ca să existe pentru ei o veritabilă cerere. Această cerere: de ce anume ei vor să fie debarasați? Un simptom. Un simptom, asta este vindecabil. Religia, asta este un simptom. Toată lumea este religioasă, chiar și ateii. Ei cred suficient în Dumnezeu pentru a crede că Dumnezeu nu este acolo pentru nimic atunci când ei sunt bolnavi. Ateismul, asta este boala credinței în Dumnezeu, credință că Dumnezeu nu intervine în lume. Dumnezeu intervine tot timpul, de exemplu sub forma unei femei. Preoții știu că o femeie și Dumnezeu aceasta este același gen de otravă.

Ei se țin la distanță *(„à carreau” – la locul lor, cu capul jos, nu se bagă, liniștiți, „carreau” – caro, țiglă, geam)*, ei alunecă fără încetare. Poate că analiza este ea capabilă să facă un ateu viabil, adică cineva care să nu se contrazică la fiecare pas.

Eu încerc ca această cerere să îi forțeze (analizanții) la a face un efort, un efort care va fi făcut de ei.

A fi debarasat de un simptom, eu nu le promit nimic.

Pentru că, chiar și pentru un simptom obsesional, dintre cele mai încurcătoare *(„encombrantes” – greoaie, voluminoase)* care sunt, nu este sigur că el vor face efort de regularitate pentru a ieși din asta.

În acest filtraj, există un pariu, o parte de șansă.

Eu pun accentul asupra cererii. Trebuie într-adevăr ca ceva să împingă.

Și aceasta nu poate fi de a se mai bine cunoaște; atunci când cineva îmi cere aceasta, eu îl pofetesc afară.

...

Auto-analiza?

Auto-analiza lui Freud era o cură prin scriere („une *writing-cure*”), și eu cred că este pentru asta că asta a ratat.

E scrie e diferit de a vorbi.

A citi e diferit de a auzi.

Cura prin scriere („la *writing-cure*”), eu nu cred acolo.

Ce anume asta vrea să spună a trebui să scrii, literatură, bineînțeles?... o absurditate *(„loufoquerie” – bizarerie, extravaganță, nebunie)*

Falus și literatură.

Falusul este o lipsă de nimic absolut deloc, o îngrămădire *(„un encombrement” – un ambuteiaj, o congestie, o dezordine)*. Nimeni nu știe ce să facă din asta. Textul literar, în ciuda aparențelor sale, este fără nici un efect. El nu are efect decât asupra universitarilor: asta îi înțeapă în spate.

Atunci când eu m-am interesat la Joyce, este pentru că Joyce încearcă să treacă dincolo; el a spus că universitarii vor vorbi despre ele timp de trei sute de ani.

Literatura a încercat să devină ceva din mai rezonabil, ceva care livrează rațiunea *(„raison” – rațiune, motiv)* sa. Printre rațiuni, este din asta foarte rele: cea a lui Joyce de a deveni un om important, de exemplu. El a devenit într-adevăr un om foarte important.

Cum ne lăsăm lipiți în această meserie de scriitor? A explica arta prin inconștient mi se dintre cele mai suspect, este ceea ce fac totuși analiștii. A explica arta prin simptom mi se pare mai serios.

1975.11.24. Yale University, Seminarul Kanzer

Acum, lăsați-mă să răspund la întrebarea mea: cum anume am devenit eu psihanalist? Eu am ajuns acolo târziu, nu înainte de 35 de ani. Eu comisesem ceea ce este numit în Franța o teză de doctorat în medicină. Aceasta nu era prima mea scriere, căci o teză trebuie să fie în mod real scrisă. O teză este, prin definiție, ceea ce a fost scris și apărat. În acele timpuri, o teză era o afacere serioasă, prin care te expuneai la contradicție.

...

Eu nici măcar nu v-am spus tot ceea ce am parcurs înainte să mă interesez de psihotici și înainte ca ei să conducă la Freud, subliniind pur și simplu că, în teza mea, eu mă găseam aplicând freudismul fără s-o știu. Nu voi reîncepe. Asta a fost un fel de glisare, din faptul că la sfârșitul studiilor mele de medicină am fost adus la a vedea nebuni și a vorbi despre asta, și am fost astfel condus la Freud care vorbea într-un stil care, mie de asemenea, mi s-a impus din faptul contactului meu cu boala mentală.

...

Este sigur că eu am ajuns la medicină pentru că eu aveam bănuiala că relațiile între bărbat și femeie jucau un rol determinant în simptomele ființelor umane. Aceasta m-a împins în mod progresiv spre cei care nu

au reușit acolo, întrucât putem în mod cert spune că psihoza este un fel eșec în ceea ce privește împlinirea a ceea ce numim „iubire”.

...

În fapt, lucrul teribil este că analiza în ea însăși este actualmente o plagă: eu vreau să spun că ea este ea însăși un simptom social, ultima formă de demență socială care a fost concepută. Asta nu a fost conceput pentru nimic: s-a întâmplat că la un anumit moment al istoriei medicina a remarcat că ea nu putea trata totul, că ea avea de-a face cu ceva nou. Analiza este în mod real coada medicinii, locul în care ea a poate găsi refugiu, căci în alte arii ea a devenit științifică, lucru care interesează cel mai puțin pe oameni.

...

Faptul curios este că Freud gândea că el făcea știință. El nu făcea știință, el era în curs de a produce o anumită practică care poate fi caracterizată ca și ultima floare a medicinii. Această ultimă floare a găsit refugiu aici pentru că medicina avea atât de numeroase mijloace de a opera, în întregime repertoriate în avans, reglate precum partitura muzicală, încât ea trebuia să se lovească de faptul că existau simptoame care nu aveau nimic de-a face cu corpul, însă doar cu aceasta faptul că umanul este făcut să sufere *(„affligé” – faptul pentru cineva de a fi în mod profund întristat sau disperat de ceva îngrozitor)*, dacă eu pot spune, din limbaj. Prin acest limbaj de care el este făcut să sufere *(„affligé”)*, el supleează la ceea ce este în mod absolut inevitabil *(„incontournable” – de neocolit)*: nici un raport sexual la uman.

...

Și dacă eu recunosc că inconștientul nu poate în nici un mod fi abordat fără referință la lingvistică, eu consider că eu am adăugat efortul meu la deschiderea *(„percée” – deschidere care permite o trecere)* freudiană. Însă este deja foarte mult faptul că Freud el însuși a deschis acest drum, i-a dat axa și practica, a arătat că acesta era din acest moment singura medicină reală posibilă.

...

Lăsați-mă să vă spun: nu puteți fi niciodată siguri că o amintire nu este o amintire-ecran. Adică o amintire care blochează drumul a ceea ce eu pot repera în inconștient, adică prezența – rana – limbajului. Nu știm niciodată; o amintire așa cum este ea în mod imaginar retrăită – ceea ce este o amintire-ecran – este întotdeauna suspectă. O imagine blochează întotdeauna adevărul. Folosesc aici termeni pe care orice analist îi cunoaște. Conceptul însuși de amintire-ecran arată neîncrederea analistului cu privire la tot ceea ce memoria gândește că ea reproduce. Ceea ce numim, în mod strict vorbind, memorie este întotdeauna suspect. În mod incidental, este tocmai pentru ce Freud s-a lovit de faimoasa traumă originară. Cazul omului cu lupi este atât de lung doar pentru că Freud încearcă în mod disperat să facă ceva clar și nu poate ști dacă Omul cu lupi nu raportează, despre copulația părinților săi, decât o amintire-ecran. O traumă este întotdeauna suspectă.

...

Sexualitatea este întotdeauna traumatică ca atare. Primul fel de traumă este în mod evident cel despre care Freud dă mărturie – după toate, să dăm întreaga lor greutate celor Cinci Psihanalize. În ce constă fobia micului Hans? În faptul că el constată dintr-o dată că el are un mic organ care mișcă. Este în mod perfect clar. El vrea să-i dea un sens. Însă, oricât de departe ar merge acest sens, nici un mic băiețel nu simte niciodată că acest penis i-ar fi atașat în mod natural. El consideră întotdeauna penisul ca traumatic. Vreau să spun că el gândește că aparține la exteriorul corpului. Este tocmai pentru ce el îl privește ca pe un lucru separat, ca pe un cal care începe să se ridice și să lovească.

Ce poate semnifica fobia micului Hans dacă nu faptul că el este pe punctul de a traduce originarul istoriei, că el remarcă faptul că el are un penis?

...

Așa zisa sexualitate fundamentală a lui Freud constă în a remarca faptul că tot ceea ce are de-a face cu sexul este întotdeauna ratat. Este baza și principiul ideii însăși de fiasco. Ratarea ea însăși poate fi definită ca și ceea ce este sexual în orice act uman. Este tocmai pentru ce există atâtea acte ratate. Freud a indicat perfect că un act ratat are întotdeauna de-a

face cu sexul. Actul ratat prin excelență este în mod precis actul sexual. Unul din doi este întotdeauna nesatisfăcut. Trebuie prea bine spus adevărul în cele din urmă. Și este ceea despre ce întotdeauna oamenii vorbesc.

...

Aș propune că ceea ce există cel mai fundamental în așa-zisele relații sexuale ale ființei umane are de-a face cu limbajul, în acest sens că nu este pentru nimic faptul că noi numim limba de care uzăm limba noastră maternă. Este un adevăr elementar al psihanalizei faptul că, în ciuda ideii de instinct, este foarte problematic ca un bărbat să fie în orice mod interesat de o femeie dacă el nu a avut o mamă.

Este unul dintre misterele psihanalizei faptul că micul băiat este imediat atras de mamă, în timp ce mica fată este într-o stare de reproș, de dizarmonie cu ea. Am destulă experiență analitică pentru a ști cât de mult relația mamă/fiică poate fi răvășitoare. Dacă Freud a ales să accentueze aceasta, să clădească o întreagă construcție acolo împrejur, aceasta nu este pentru nimic.

...

Însă finalul adevărului, adevărul adevărat, este că între bărbat și femeie asta nu merge.

ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

...

Doamna Turkell – Însă care este definiția dumneavoastră a științei? Aceasta este întrebarea.

J. Lacan – Până în prezent, tot ceea ce a fost produs ca și știință este non verbal. În mod natural, este evident că limbajul este utilizat pentru a învăța științele, însă formulele științifice sunt întotdeauna exprimate prin mijlocul a mici litere. $1/2\ mv^2$, ca și relație între masă și accelerația vitezei, nu poate fi explicat în limbaj decât prin lungi detururi. Semnificația sa trebuie să fie în mod strict limitată și, chiar astfel, nu este în mod perfect satisfăcătoare. De exemplu, atunci când noi tratăm despre electroni, noi nu mai știm în mod real ceea ce noi înțelegem prin

masă sau viteză căci noi suntem incapabili să le măsurăm. Știința este ceea ce se ține, în raportul său la real, grație la uzajul a mici litere.

1975.11.25. Yale University, Law School auditorium

Isterica produce știință.

Isterica, aceasta este un efect; așa cum orice subiect este un efect. Isterica forțează „materia semnificantă" să mărturisească *(„à avouer" – să recunoască)*, și din acest fapt constituie un discurs. Socrate este cel care a început.

El nu era isteric, însă prea bine mai rău: un stăpân subtil. Asta nu împiedică faptul că el avea simptome isterice: i se întâmpla să rămână într-un picior și să nu mai poată mișca, fără nici un mijloc de a-l scoate din ceea ce noi numim catatonie. Și aceasta nu împiedică faptul că el avea multe efecte: ca și isterica el năștea pe oricine din știința sa, dintr-o știință în sumă pe care el n-o cunoștea el însuși.

Asta seamănă la ceea ce Freud, mai târziu, a numit inconștientul; Socrate, într-un anumit mod, era un analist nu prea rău.

Sclavul se definește din faptul că cineva are putere asupra corpului său. Geometria, aceasta este același lucru, asta are mult de-a face cu corpul.

Corpul are drept proprietate faptul că îl vedem și rău. Credem că este o suflură *(„soufflure" – cavitate de gaz formată după solidificarea unei bucăți de sticlă sau metal)*, un sac de piele. Aici este vorba despre suport, despre figură, adică despre imaginar, cu un material pe care eu îl pun ca și real (aici-contra, prima figură).

Cum anume sclavul reacționa el?

El știa că stăpânul atașa un preț la corpul său, el era o proprietate și aceasta în sine singură îl proteja. El știa că al său corp, stăpânul nu îl va decupa; puțină șansă ca al său corp să fie făcut bucăți *(„fût morcelé")*. El se știa în același timp *(„du même coup" – din aceeași lovitură)* la adăpost de multe lucruri.

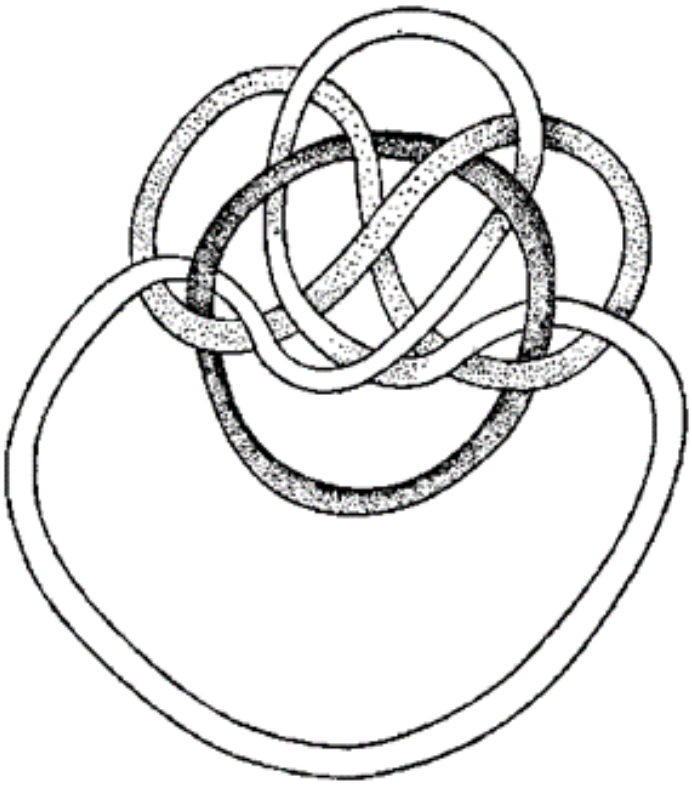

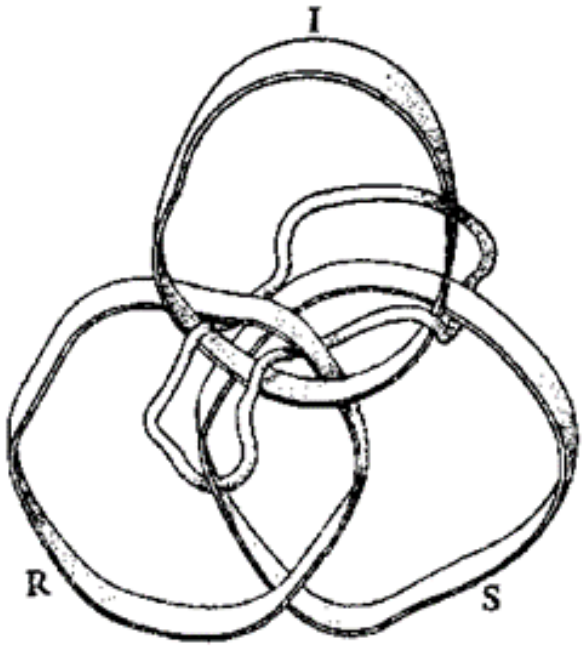

R, I și S sunt în mod strict independente. Dacă tragem S spre fond, absolut în spate, atunci, nodul se găsește tras pe R prin patru puncte (care ar putea fără îndoială să se apropie între ele), însă aceasta necesită ca I să tragă pe S; atunci, avem aceasta:

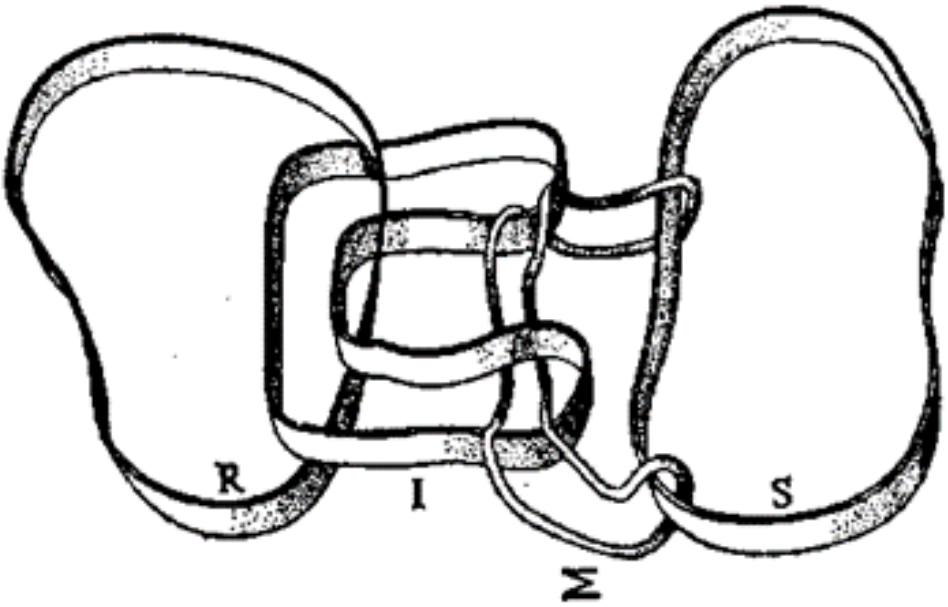

Ceea ce spunem minte *(„Ce qu'on dit ment")*: condiment. Al patrulea cerc este simptomul. Între corp în calitatea în care el se imaginează și ceea ce îl leagă (adică faptul de a vorbi) omul se imaginează că el gândește. El gândește în calitatea în care el vorbește. Această vorbire are efecte asupra corpului său. Grație acestei vorbiri, el este aproape la fel de isteț *(„malin" – viclean, deștept, malign)* ca și un animal. Un animal se descurcă foarte bine fără să vorbească.

Realul: nimic decât din a introduce acest termen, ne întrebăm ce spunem. Realul nu este lumea exterioară; este la fel de bine anatomia, asta are de-a face cu tot corpul.

Este vorba despre a ști cum anume tot asta se înnoadă.

Minimul exigibil era că, dintre acești trei termeni, imaginar, simbolic (adică vorbăria), real, fiecare să fi fost în mod strict egal celorlalți doi, înnodat într-un mod astfel încât partida să fi fost egală.

Eu caut să fac o altă geometrie care s-ar ataca la ceea ce este din asta din lanț. Aceasta niciodată, niciodată nu a fost făcut.

Această geometrie nu este imaginară, ca și cea a triunghiurilor, aceasta este din real, din cercuri de sfoară.

Presupuneți că acest corp, vorbăria și realul se duc fiecare de parte lor pe apa sâmbetei *(„à vau-l'eau" – să se destrame, de râpă)*...

Asta-ul lui Freud, este realul.

Simbolicul, din care relevă supraeul, asta are de-a face cu gaura.

Dacă trebuie un element al patrulea *(„quart” – sfert, precum terț pentru trei)*, aceasta este ceea ce simptomul realizează, în calitatea în care el face cerc cu inconștientul.

Dacă vream să punem realul și imaginarul la cele două capete, noi vom avea:

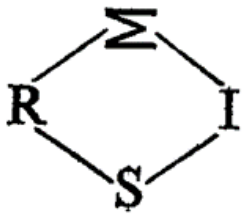

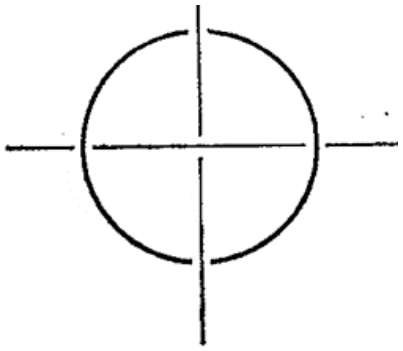

Dacă urcăm o bară orizontală sau tragem spre dreapta sau stânga linia verticală, voi, vă găsiți blocați; asta face nod. (Dreapta este echivalentă cercului de sfoară dacă presupunem acolo un punct la infinit.)

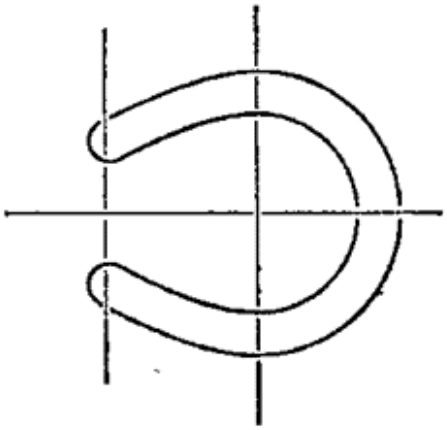

Simptomul este ceea ce multe persoane au din cel mai real; pentru anumite persoane am putea spune: simbolicul, imaginarul și simptomul.

Juisarea falică este la îmbinarea *(„au joint” – articulația)* simbolicului și realului, în afara imaginarului, a corpului, în calitate de ceva care parazitează organele sexuale.

1975.12.01. Columbia University Auditorium School Of International Affairs

Conferințe și interviuri în universități nord-americane. Scilicet nr.6/7, 1975, pp.42-45

1975.12.02. Massachusetts Institute of Technology

Trinitatea, o întâlnim tot timpul. În mod special în domeniul sexual. Nu este doar un individ cel care o fixează, ci și un altul; aceea este marcat în experiența analizei asupra relațiilor clinice (clinice, analizantul este pe un divan, este vorba despre un anumit *clinamen*, *cf.* Lucrețiu și epicurienii în nominalismul lor).

Pretinsul mister al Trinității divine reflectă ceea ce este în fiecare dintre noi, iar ceea ce ilustrează asta cel mai bine este cunoașterea paranoică. Freud spunea că analiza era o „paranoia dirijată”; există această față în analiză.

La ea singură, analiza confirmă că din aceste trei categorii, R, S, I, cei mai buni reprezentanți sunt niște nebuni *(„des dingues”)*. Nebunii duri *(„Les raides-fous”)* nu se îndoiesc nici o singură clipă de a fi în real.

Aceasta ar putea preta la glume *(„gaudrioles”)* privind Trinitatea divină, pentru că Trinitatea divină, aceasta nu este atât de nebună *(„dingue”)*, atât de dumnezeu-nebună *(„dieu-ingue”)*.

Aceasta este prea bine pentru asta că trebuie să existe un al patrulea termen.

Simptom și inconștient: șurub *(„vis”)* fără sfârșit, cerc.

Și nu ajungem niciodată la faptul ca totul să fie defulat: *Urverdrangung*: există o gaură.

Aceasta este tocmai pentru că există un nod și ceva real care rămâne acolo în fond.

1975.12.09. Seminarul 23, „Sfântomul”, lecția 2. Despre ce face gaură în real

https://www.youtube.com/watch?v=6RmqAuPVRa4&list=PLckdIIl6fdyRrSClvfojK7Ur3NzQS7M5q&index=9

Al patrulea cerc

O geometrie interzisă imaginarului

Întâlnirea cu Chomsky

Nici o speranță de a ieși din debilitate

Despre o artă substanțializând simptomul

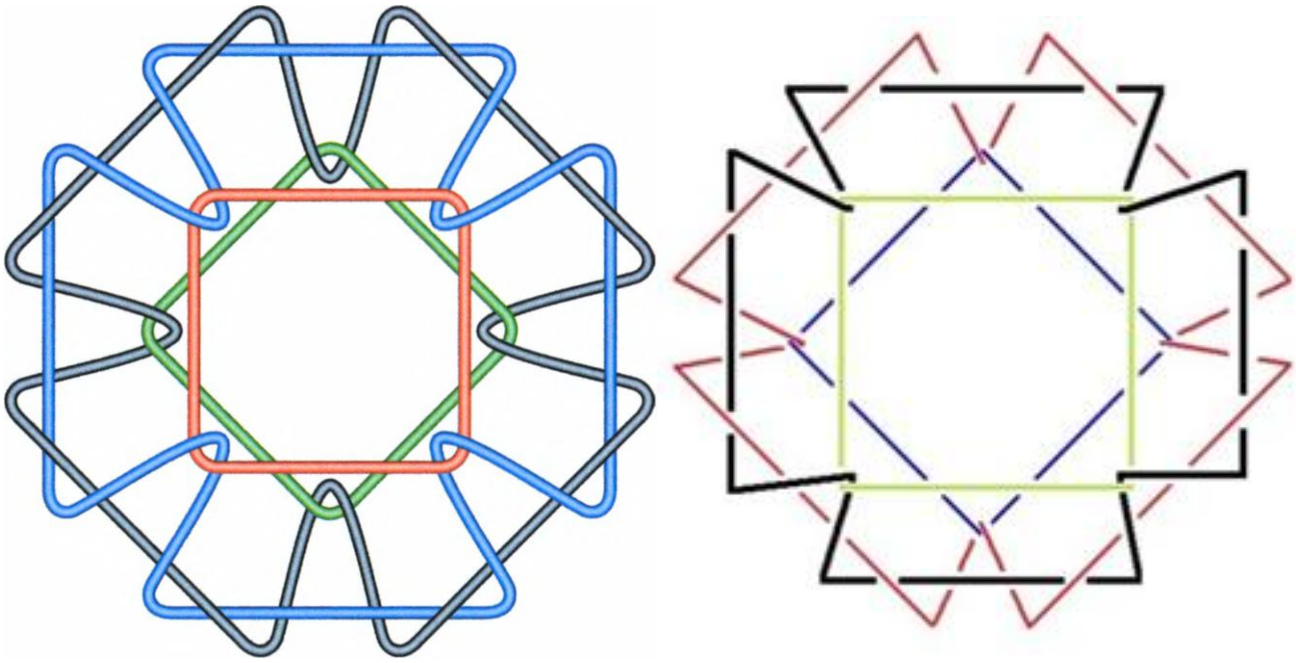

Figura nodului în patru

Asta nu poate dura așa! Vreau să spun că sunteți prea mulți. Sunteți prea mulți pentru ca...

În sfârșit, sper totuși să obțin de la voi ceea ce am obținut de la publicul din Statele Unite, unde tocmai am mers.

Am petrecut 15 zile pline și am putu să-mi dau seama despre un anumit număr de lucruri.

În particular – dacă am înțeles bine – despre o anumită lasitudine care este resimțită, în principal de către analiști.

Eu am fost acolo – Dumnezeul meu! – eu nu pot să spun că eu am fost acolo foarte bine tratat, însă asta nu este a spune mare lucru, nu-i așa? Eu m-am simțit acolo mai degrabă...

pentru a folosi un termen care este cel de care eu mă servesc pentru ceea ce este din asta despre om *(„homme”)*

...eu am fost acolo „*umat*” *(„humé” – sorbit, aspirat, inspirat, mirosit)*, dacă voi vreți prea bine a-l înțelege, *aspirat („aspiré”)*, aspirat într-un fel de vârtej, care în mod evident nu găsește respondentul său decât în ceea ce eu pun în evidență prin *nodul* meu.

...

Caracterul fundamental al acestei utilizări a nodului este de a permite să ilustrezi *triplicitatea* care rezultă dintr-o *consistență* care nu este afectată:

Decât din *imaginar*,

dintr-o *gaură* ca și *fundamentală* care reiese la *simbolic*,

și pe de altă parte dintr-o *ex-sistență* – scris așa cum eu o fac: e.x liniuță s.i.s.t.e.n.ț.ă, aparținând la *real* care din asta îi este caracterul fundamental.

Această metodă – întrucât este vorba despre metodă – este o metodă care se prezintă ca și fără speranță.

Fără speranță în nici un mod de a rupe nodul constituant *al simbolicului, imaginarului și realului.*

În această privință ea se refuză la ceea ce constituie – trebuie s-o spui, și într-un mod absolut lucid – o virtute, o virtute chiar spusă *teologală*, și este în aceasta că înțelegerea noastră analitică a ceea ce este din asta din nod, este negativul religiei.

Noi nu mai credem la *obiectul* ca atare, și este tocmai în aceasta că eu neg că *obiectul* poate fi sesizat prin vreun organ, întrucât organul el însuși este perceput ca o unealtă, și că fiind perceput ca și o unealtă, ca și o unealtă separată el este sub acest titlu *conceput ca și un obiect*.

În concepția lui Chomsky, *obiectul* nu este el însuși abordat decât printr-un *obiect*.

Aceasta este la restituția ca atare a subiectului, în calitatea în care el însuși nu poate fi decât divizat, divizat prin operația ea însăși a *limbajului*, faptul că psihanaliza găsește difuziunea sa.

Ea găsește difuziunea sa în aceasta că ea *pune în chestiune* știința ca atare.

Știința pentru atât cât ea face dintr-un *obiect* un subiect, în timp ce este subiectul cel care este de el însuși divizat.

Noi nu credem la *obiect*, însă noi constatăm *dorința* și din această constatare a dorinței noi inducem cauza ca și obiectivată. Dorința de a cunoaște întâlnește obstacole. Aceasta este tocmai pentru a încarna acest obstacol că eu am inventat *nodul*, și că la nod trebuie să te rupi. Eu vreau să spun: că este nodul singur cel care este suportul conceptibil al unui raport între orice ar fi și orice ar fi, faptul că nodul, dacă el este abstract pe de-o parte, trebuie gândit și conceput ca și concret.

...

Libido-ul, așa cum numele său o indică, nu poate fi decât participant al *găurii*, tot atât cât al celorlalte moduri sub care se prezintă corpul și *Realul* pe de altă parte. Ce mai...

1975.12.16. Seminarul 23, „Sfântomul”, lecția 3, „Despre nod ca suport al subiectului”

Soury și Thome

Nod și nod

Personalitate și paranoia

Sfântom și inconștient

Sens și juisare

Dacă am pune tot atât din serios în analize cât eu pun din asta în la a pregăti seminarul meu, ei bine, asta ar fi cu atât mai bine.

Asta ar fi cu atât mai bine, și asta ar avea în mod sigur mai bune rezultate. Ar trebui pentru asta ca în analiză să avem, așa cum eu o am - așa cum eu o am, însă aceasta este din *senti-mentalul* despre care vorbeam cealaltă zi - sentimentul unui risc absolut.

Iată, cealaltă zi v-am spus că *nodul în trei*... nodul în trei pe care eu îl desenez așa:

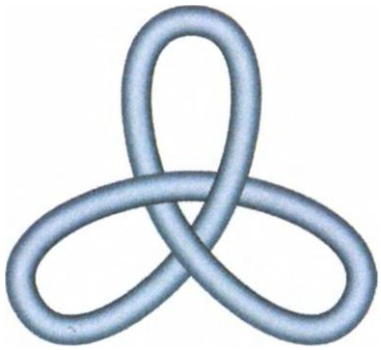

și despre care voi vedeți că el se obține din *nodul borromean* reunind din asta corzile în aceste trei puncte pe care tocmai le-am marcat:

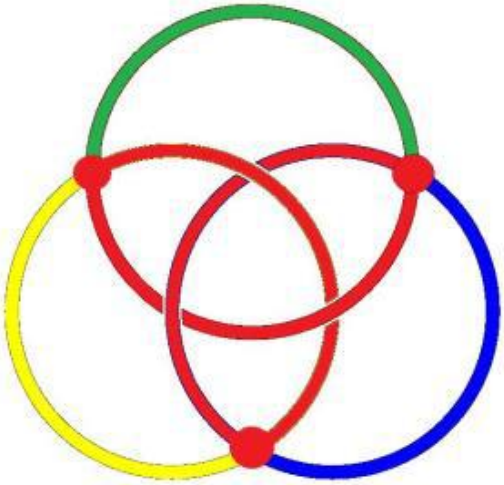

→

...dacă eu v-am spus că nodul în trei, eu făcusem descoperirea că ele se înnodau între ele, în trei, în mod borromean.

Eu v-am spus de asemenea în ce anume – dacă o putem spune – asta era absolut justificabil printr-o explicație.

...

Este timpul de a spune în ce anume această cercetare mi-era importantă. Această cercetare îmi era importantă în mod extrem pentru motivul următor: cele trei cercuri ale nodului borromean au aceasta care nu poate lipsi de a fi reținut, este faptul că ele sunt – sub titlul de cercuri – toate trei echivalente. Eu vreau să spun că ele sunt constituite din ceva care se reproduce în cele trei.

Nu este prin hazard faptul că eu suport din *imaginar*, în mod special...

aceasta este rezultatul unei anumite, să zicem *concentrări*

...că este în *imaginar* că eu pun suportul a ceea ce este *consistența*.

Tot așa, că este *gaura* cea pe care eu o fac esențialul a ceea ce este din asta din *simbolic* și că, în rațiunea faptului că *realul*, întocmai al libertății acestora două, al faptului că *imaginarul* și *simbolicul*...

aceasta este definiția însăși a nodului borromean

...sunt libere unul de altul, din care eu suport ceea ce numesc *ex-sistența*, în mod special a *realului*, în acest sens în care la *a sista* în afara *imaginarului* și *simbolicului*, el lovește, el joacă într-un mod cu totul special în ceva ce este din ordinul limitării.

Celelalte două – pornind din momentul unde el este *în mod borromean* înnodat – celelalte două îi rezistă.

Adică faptul că *realul* nu are din *ex-sistență*...

și este prea bine uimitor că eu o formulez astfel

...nu are din *ex-sistență* decât la a întâlni, *din simbolic și din imaginar*, oprirea.

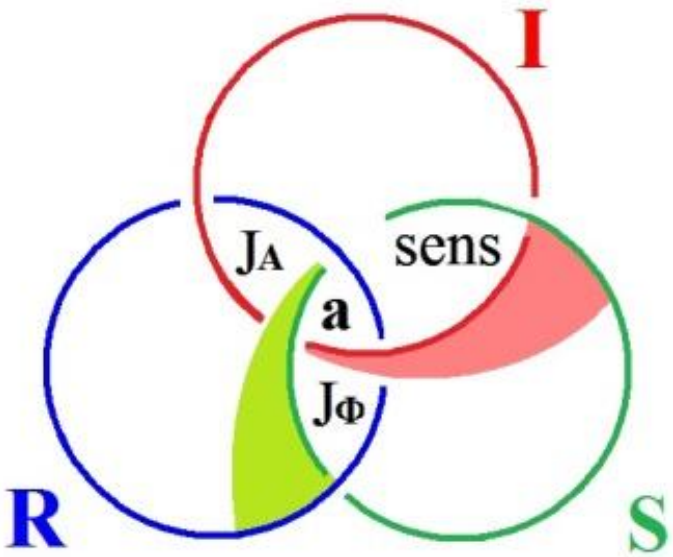

Bineînțeles, nu este acolo un fapt de simplu hazard. Trebuie spus tot atât despre celelalte două.

Este în calitatea în care el *ex-sistă realului* că *imaginarul* întâlnește de asemenea lovirea care aici se simte mai bine.

Pentru ce anume așadar, pun eu această *ex-sistență*, în mod precis acolo unde ea poate părea cea mai paradoxală?

...

Și aceasta este în calitatea în care *sfântomul* se releagă la inconștient, și că *imaginarul* se leagă la *real*, faptul că noi aveam de-a face la ceva din care apare *sfântomul*.

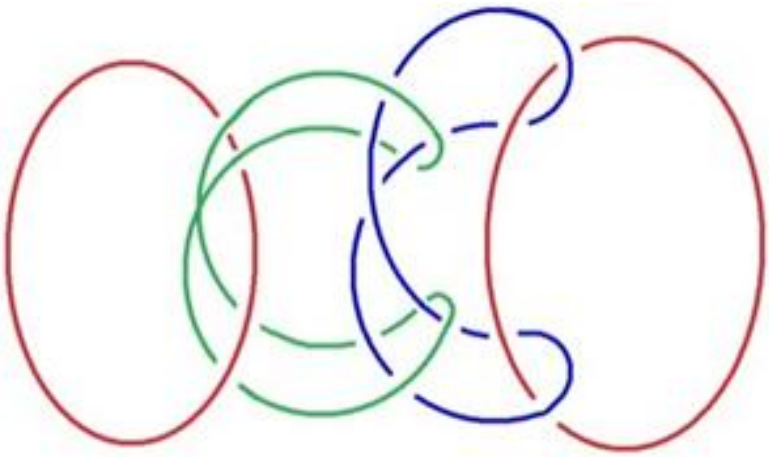

Iată lucrurile dificile pe care eu voiam, pentru voi, să enunț azi. În mod sigur, aceasta merită complementul. Complementul rațiunii pentru care aici eu am deschis într-un fel *nodul în trei*, pentru ce eu i-am dat forma pe care voi o vedeți aici:

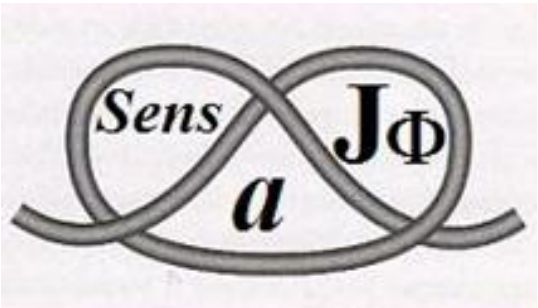

care nu este cea care se găsește desenată în modul pe care voi îl vedeți joc, circular

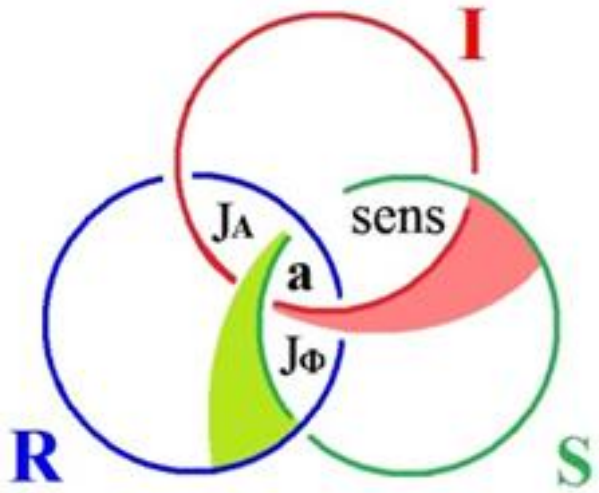

El rezultă din aceasta: este faptul în ceea ce privește acest câmp, pe care eu deja l-am notat aici din J(A).

Este vorba despre juisarea, despre juisarea, nu a Altuia, sub titlul a aceasta pe care eu am enunțat-o:

că nu există Altul lui Altul,

că la *simbolic – loc al Altuia* ca atare – nimic nu este opus,

că nu există juisare a Altuia în aceasta că nu există Altul lui Altul, și că este ceea ce vrea să spună acest A barat [Ⱥ].

Rezultă din asta că aici $\mathbf{J_A}$:

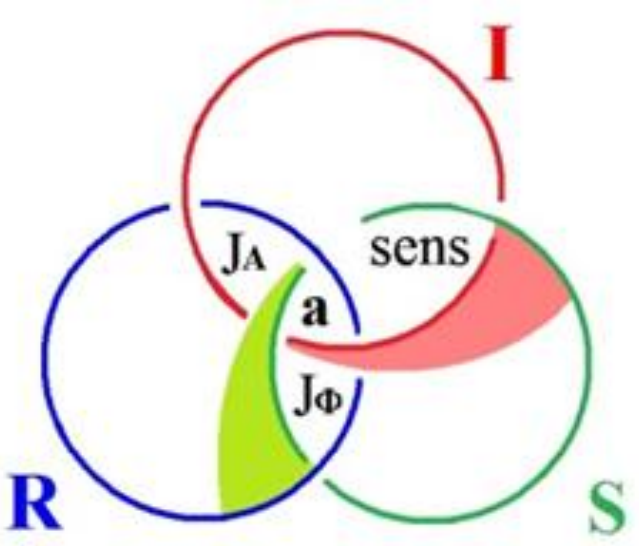

această juisare a lui Altuia lui Altul care nu este posibilă pentru simplul motiv că nu există din asta

...de aici ceea ce rezultă din asta este aceasta: că rămâne doar ceea ce se produce în câmpul punerii în plan a *cercului simbolicului* cu *cercul imaginarului* care este *sensul*, și că pe de altă parte, ceea este aici indicat, figurat, este raportul *simbolicului* cu realul în calitatea în care din el iese *juisarea* zisă *a falusului*, care nu este cert în ea însăși juisarea ca atare peniană, însă în care...

dacă noi considerăm ceea ce advine cu privire la *imaginar*, adică juisarea dublului, a imaginii speculare, juisarea corpului în calitate de imaginar

...el este suportul unui anumit număr de abisuri, și că ea constituie în mod propriu diferitele *obiecte* care o ocupă.

Din contră, juisarea zisă *falică* se situează acolo [J_Φ], la conjuncția *Simbolicului* cu *Realul*:

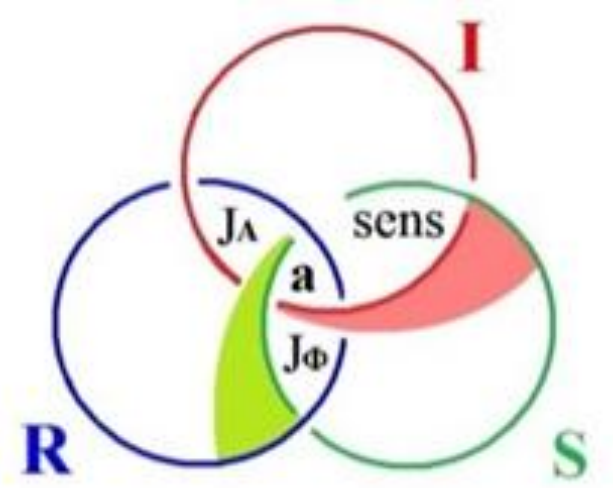

Este pentru atât cât la subiectul care se suportă din *vorbființă*...

în sensul că este acolo ceea ce eu desemnez ca și fiind *inconștientul*

...există...

și este tocmai în acest câmp că *juisarea falică* se înscrie

...există puterea, puterea în sumă numită, suportată, puterea de a uni ceea ce este *dintr-o anumită juisare* care, din faptul acestei vorbiri ea însăși, unește o juisare resimțită – resimțită din faptul vorbființei – ca și o juisare parazitară și care este ce zisă a *falusului*.

Este prea bine cea pe care eu o înscriu aici $[J_\Phi]$ ca și balans la ceea ce este din *sens*.

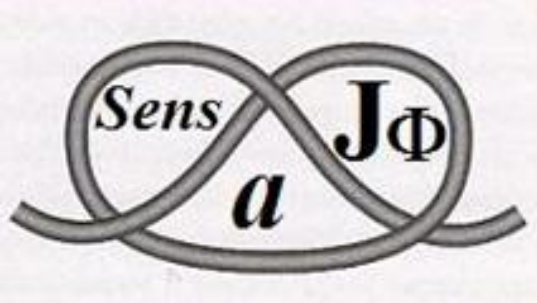

Este locul a ceea ce – prin vorbființă – este desemnat în conștiință, ca și *putere*.

Ceea ce mimează...

pentru a conclude pe ceva căruia eu v-am propus lectura *(Mimesis a articulaților)*

...aceasta este faptul că cele trei cercuri participă:

din *imaginar* în calitate de *consistență*,

din *simbolic* în calitate de *gaură*,

și din *real* în calitate de față de ele *ex-sistent*.

Cele trei cercuri așadar se imită. Este cu atât mai dificil din acest a face, cu cât ele nu se imită în mod pur și simplu. Că din faptul *spusului*, ele se compun într-un *nod triplu*.

De unde grija mea, după a fi făcut descoperirea că acest nod triplu se înnoda în 3 în mod borromean, eu am constatat că dacă ele s-au conservat libere între ele, un nod triplu – jucând într-o deplină aplicație a texturii sale – *ex-sistă*, cel care este frumos și bine al 4-lea, și cel care se numește *sfântomul*.

Iată!

1976.01.13. Seminarul 23, „Sfântomul”, lecția 4, „Joyce și enigma vulpii”

Toarcere de adevăruri prime

Realul nu are sens

Mentalitate și adorație a corpului

Joyce înrădăcinat în tatăl său renegându-l în același timp

Să faci lipitură din sfântom și juisare

Nu suntem responsabili decât în măsura propriului a ști-să faci. Ce este a ști-să faci?

Să spunem că este arta, artificiul, ceea ce dă artei – artei de care suntem capabili – o valoare remarcabilă. Remarcabilă în ce? Întrucât *nu există Altul lui Altul* pentru a opera Judecata Ultimă, cel puțin eu o enunț astfel.

Aceasta vrea să spună că există ceva de care noi nu putem juisa. Să numim asta *juisarea lui* Dumnezeu, cu sensul inclus acolo-înăuntru de juisare sexuală.

Imaginea pe care ne-o facem despre Dumnezeu implică ea sau nu faptul că el juisează de ceea ce a comis? Admițând că el *ex-sistă*... Și să răspunzi că el nu *ex-sistă* tranșează întrebarea, dându-ne sarcina unei gândiri a cărei esență este să se insereze în această realitate...

primă aproximație a cuvântului real, care are un alt sens în vocabularul meu

...în această realitate limitată care se atestă din *ex-sistența* – scrisă în același mod: *e, x, liniuță de unire, s* – din *ex-sistența sexului*.

Iată! Este tipul de lucru pe care – în cele din urmă – vi-l aduc în acest început de an, adică ceea ce aș numi...

nu este foarte rău, așa, pentru un început de an

...ceea ce aș numi adevăruri prime.

Nu bineînțeles pentru că în intervalul care ne-a separat de ceva ca și acum trei săptămâni, nu pentru că nu aș fi lucrat. Am Lucrat la trucuri cărora voi le vedeți acolo, pe tablă un eșantion:

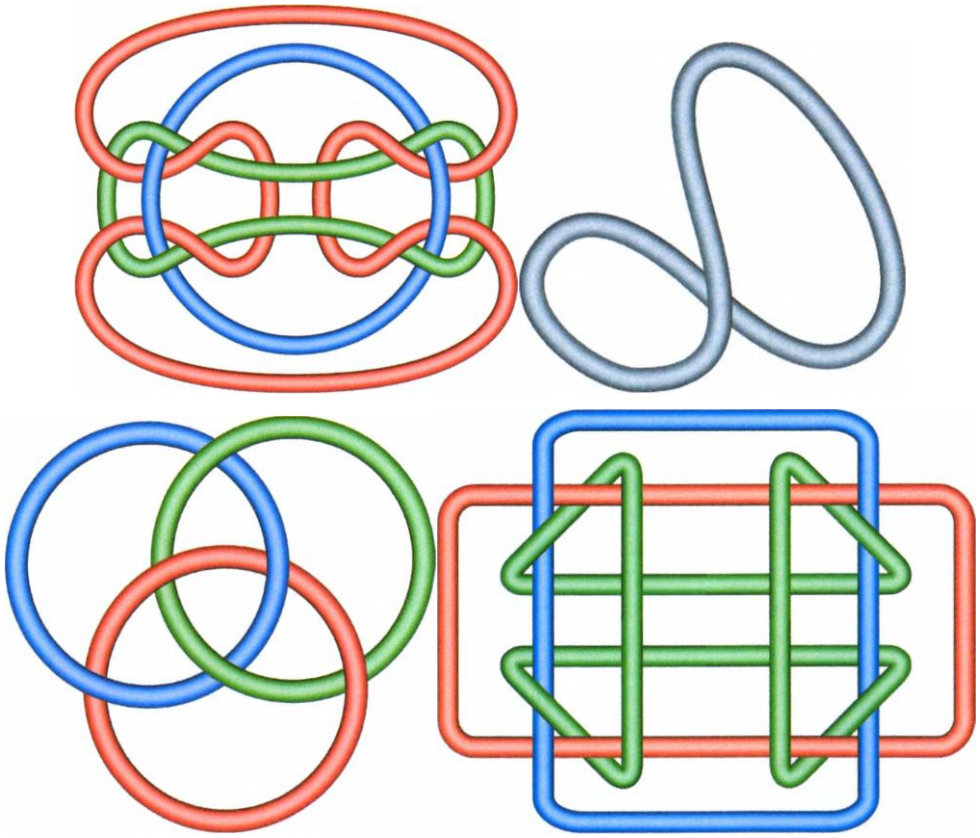

Aceasta, așa cum o puteți vedea, este un nod borromean:

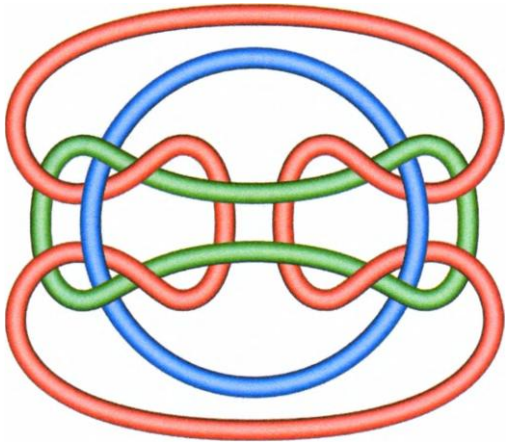

El nu diferă de cel pe care – vă reamintesc – îl desenez de obicei, care este futut așa:

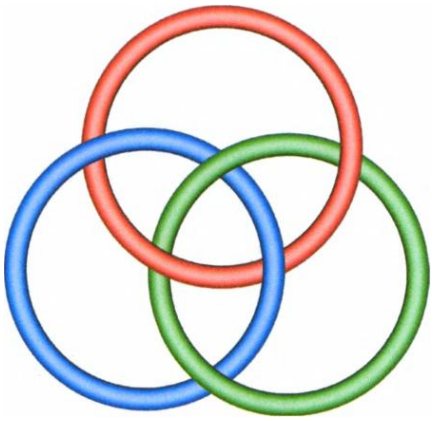

...el nu diferă de acolo decât din ceva care nu este neglijabil, este faptul că acesta se poate destinde în așa mod încât să existe două extreme ca și cerc și să fie cel care este în mijloc cel care face unirea:

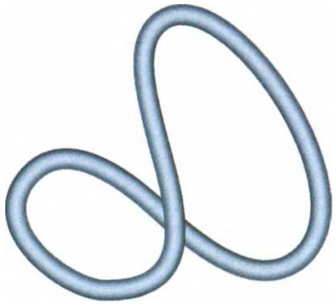

Diferența este aceasta: presupuneți că ar fi trei elemente ca acesta – medianul – care se unesc în mod circular. Vedeți bine, sper, cum anume asta se poate face. Nu este acolo nevoie să vă trasez trucul la tablă. Ei bine asta se simplifică ca asta:

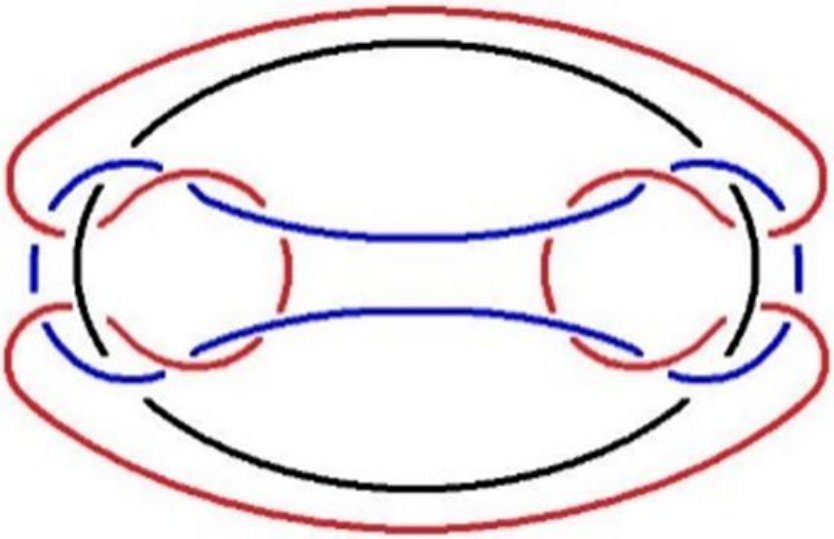

...ca asta, sau ca asta pentru că este același:

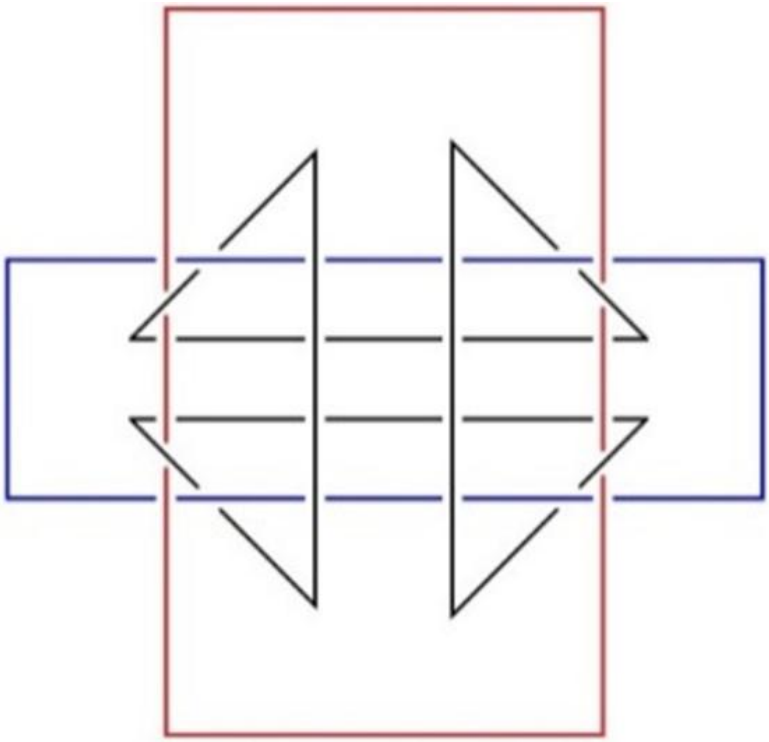

În mod natural, nu doar din asta mă mulțumesc: mi-am petrecut vacanțele elucubrând multe altele, în speranța de a găsi din asta unul bun care ar servi de suport – de suport, înțeleg: facil – la ceea ce am început azi să vă povestesc ca adevăr prim.

Ei bine – lucru surprinzător – asta nu merge doar singur.

Nu că aș crede că greșesc din a găsi în nod ceea ce suportă *consistența* noastră, doar că asta este un semn că acest nod nu pot să-l deduc decât dintr-un lanț, adică din ceva ce nu este absolut deloc de aceeași natură: *lanț*, sau *link* în engleză, nu este același lucru ca și un nod.

Dar să reluăm *ron-ron*-ul adevărurilor zise prime... zise de mine ca atare. Este clar că schița însăși a ceea ce numim *gândirea*...

tot ceea ce face sens din momentul în care asta își arată vârful nasului

...comportă o referință, o gravitație la actul sexual, atât de puțin evident cât este acest *act*. Cuvântul însuși „*act*” implică polaritatea: *activ-pasiv*. Ceea ce deja este să te angajezi într-un fals-sens.

Ceea ce numim „*cunoașterea*”, cu această ambiguitate că *activul* este ceea ce cunoaștem, însă că ne imaginăm că – făcând efort pentru a cunoaște – noi suntem activi.

Cunoașterea așadar, încă de la început se arată ca ceea ce ea este: înșelătoare.

Este prea bine în ce totul trebuie reluat de la început, pornind de la opacitatea sexuală.

Spun „*opacitate*” în aceasta:

este că în primul rând nu ne dăm seama că sexualul nu fondează în nimic orice *raport* ar fi.

Aceasta implică, după bunul plac al gândirii, faptul că nu există responsabilitate...

în acest sens în care „responsabilitate” asta vrea să spună non răspuns, sau răspuns alături

...nu există responsabilitate decât sexuală. Ceea despre ce toată lumea în cele din urmă are sentimentul.

Însă din contră, faptul că ceea ce am numit „*a ști-să faci*” merge mult dincolo și adaugă artificiul pe care i-l imputăm lui Dumnezeu în mod absolut gratuit, așa cum Joyce...

așa cum Joyce insistă acolo, pentru că este un truc care i-a gâdilat undeva ceea ce numim *gândirea*.

Nu este Dumnezeu cel care a comis acest truc pe care-l numim *Universul*.

Îi imputăm lui Dumnezeu ceea ce este afacerea artistului al cărui prim model este, așa cum fiecare o știe, olarul, și faptul că spunem că – cu ce de altfel? – el a mulat, așa, acest truc pe care-l numim, nu prin hazard, *Universul*, ceea ce nu vrea să spună decât un singur lucru, este că *există Unu*. *Există Unu*, însă nu știm unde.

Este mai mult decât improbabil că acest *Unu* constituie *Universul*.

Altul lui Altul Real, adică imposibil, este ideea pe care o avem despre artificiu, în calitatea în care el este un *a face*...

f.a.c.e (f.a.i.r.e): nu scrieți asta *f.e.r*

...un *a face* care ne scapă, adică care debordează cu mult *juisarea* pe care o putem avea din asta.

Această *juisare* absolut subțire, este ceea ce numim „*Spiritul*”.

Toate acestea implică o noțiune a *realului*, bineînțeles. Bineînțeles că trebuie s-o facem distinctă de *simbolic* și de *imaginar*.

Singura dificultate, este prea bine cazul s-o spunem, veți vedea imediat de ce, este că *realul* face *sens* în această afacere.

În vreme ce dacă voi găuriți ceea ce eu vreau să spun prin această *noțiune a realului*, apare faptul că este pentru atât cât *el nu are sens*...

cât *el exclude sensul*, sau mai exact cât *el se depune din a fi exclus din asta*

...că *realul* se fondează.

Iată... Vă povestesc asta așa cum o gândesc. Este pentru ca voi s-o știți, faptul că v-o spun.

Forma cea mai lipsită de sens a ceea ce totuși se imaginează, este *consistența*.

Nimic nu ne forțează, nu-i așa, să imaginăm *consistența*, figurați-vă.

...

Consistența acolo, ce anume asta vrea să spună?

Asta vrea să spună ceea ce ține împreună. Și este prea bine pentru asta că aceasta este simbolizat, în ocazie, prin *suprafață*.

Pentru că, bieții de noi, noi nu avem idee despre *consistență* decât din ceea ce face sac sau cârpă.

Aceasta este prima idee pe care noi o avem din asta.

Însăși corpul, aceasta este ca și piele reținând în sacul său o grămadă de organe, pe care noi le simțim.

În alți termeni, această *consistență* arată coarda.

Însă capacitatea de abstracție imaginativă este atât de slabă încât din această coardă...

această coardă arătată ca și *reziduu al consistenței*

...încât din această coardă, ea exclude nodul.

Ori, este tocmai acolo deasupra – poate – că eu pot aduce singurul grăunte de sare de care în cele din urmă eu mă recunosc responsabil: într-o coardă, nodul este tot ceea ce *ex-sistă*...

în sensul propriu al termenului, așa cum eu îl scriu

...și este tot ceea ce *ex-sistă* în mod propriu vorbind.

Aceasta nu este pentru nimic. Eu vreau să spun că aceasta nu este fără cauză ascunsă că eu a trebuit – pentru aceste nod să menajez acolo un acces – să încep prin lanțul unde există elemente care sunt distincte.

Elemente care consistă așadar în oricare formă a coardei, adică:

sau prea bine în calitatea în care aceasta este o dreaptă pe care noi trebuie s-o presupunem infinită pentru ca nodul să nu se deznoade,

sau prea bine în calitatea a ceea ce eu am numit cerc de sfoară.

Altfel spus, coardă care se înnoadă la ea însăși, sau mai exact care se unește dintr-o lipitură în mod în care nodul în mod propriu vorbind, nu constituie din asta *consistența*. Pentru că trebuie totuși să distingi *consistență* și *nod*.

Nodul ex-sistă, ex-sistă la elementul coardă, coardă *consistentă*.

...

„*Ce este adevărul*” cum spunea celălalt? Ce anume este „*a spune*...

așa cum pe timpul debutului timpului de când eu spun prostii *(„je déconnais”)*, mi se reproșa a nu-l spune

...ce anume este „*a spune adevărul despre adevăr*”? Aceasta este a face nimic mai mult decât ceea ce eu fac în mod efectiv: a urma la urma *realului*.

Realul care nu *consistă* și care nu *ex-sistă* decât în *nod*.

1976.01.20. Seminarul 23, „Sfântomul”, lecția 5

Voi îmi veți spune că în punerea în plan, există unul care este levogir și altul care este dextrogir, însă aceasta este întocmai acolo totul al punerii în chestiune a punerii în plan. Punerea în plan implică un punct de vedere, un punct de vedere specificat.

Și aceasta nu este fără îndoială pentru nimic faptul că nu ajunge *(„arrive” – reușește)* de nici un mod la a se traduce în simbolic noțiunea dreptei și a stângii.

Pentru nod, aceasta nu începe să *ex-siste* decât dincolo de relația triplă.

Cum anume se face că această relație triplă are acest privilegiu?

Aceasta este prea bine acolo din ce eu aș vrea să mă sforțez să-i rezolv problema.

Trebuie să existe acolo ceva, și care nu trebuie să fie fără raport cu această izolare pe care ne-a făcut-o Jacques Aubert a funcției fonației în mod precis în ceea ce este din asta de a suporta semnificantul.

Însă aceasta este prea bine acolo punctul viu asupra căruia eu rămân în suspans: aceasta este adică pornind de când anume semnificanța în calitatea în care ea este *scrisă* se distinge de simple efecte ale fonației?

Aceasta este tocmai fonația cea care transmite această *funcție proprie a numelui* și aceasta este de la *numele propriu* că noi vom reporni, eu sper, data viitoare când ne vom regăsi.

1976.01.24. Conferință: „Despre James Joyce ca și simptom”

A spune... a spune a face întâlniri *(„rencontres”)*... Fericire f.e.r.i.c.i.r.e. *(„heur” – fericire, șansă favorabilă, soartă bună, „rencontres heur” consonează cu „rencontreur” – cel care întâlnește, întâlnitor, iar „heur” cu „heure” - oră)*, este așa că asta se spune. Voi vă imaginați fără îndoială că... există întâlniri bune sau rele, că există fericire *(„bonheur”)* sau nefericire *(„malheur”)*. Însă nu este adevărat, nu există decât întâlniri.

...

Eu nu sunt sigur de a fi făcut cea mai bună întâlnire. Târziu, atunci când eu aveam... 31 de ani, se găsește că eu am întâlnit la spital – întrucât era acolo că eu fusesem purtat de soartă -. La spitalul pe care îl numim psihiatric, o nebună. Chiar dacă eu am numit-o Iubită *(„Aimée”)*, A.i.m.e. accent ascuțit, e., asta nu vrea să spună că eu am iubit-o. Eu am numit-o așa. Asta vrea mai degrabă să spună că... că ea avea nevoie de

a o fi. Ea avea din asta atât de mult nevoie încât ea acolo credea. Ea credea că ea era iubită. Asta are un nume în... în afacerea psihiatrică, numim asta erotomană. Ceea ce nu vrea să spună absolut deloc același lucru. Însă în sfârșit noi ne vom mulțumi din acest suport mitologic, Eros, în mod general tradus prin iubire.

Eroare, sau accident? Eu nu m-am putut trage din cazul ei, care este publicat în teza mea, decât la a recurge la Freud. Ceea ce – este acolo... este acolo întâlnirea -, ceea ce m-a făcut să glisez în ceea ce eu aș numi practica freudiană.

S-a găsit că... mai mult de douăzeci de ani mai târziu, eu m-am găsit în cazul de a trebui să dau seama despre numita practică pentru că mi se-o cerea.

În anul 53 eu sunt născut există un timp pierdut din vedere; dacă voi știți că teza mea eu am făcut-o în 32, vă va fi ușor să reconstituiți această dată a venirii mele la ceea ce numim lumea -. În 53, eu am început – eu practicam la acel moment acolo începând din?... din 38 aproape; din anul 38. Eu aveam așadar un foarte mic puțin de experiență, de experiență în spatele meu al practicii pe care a fondat-o Freud și care este practica analizei.

Eu am crezut, eu am crezut a trebui, despre această practică, din asta să dau seama.

Ceea ce aș vrea, aceasta este să încerc azi (după 53, există ani care au trecut, și eu nu am încetat o clipă de... de a mă sforța să dau seama despre această practică). Eu tocmai voi încerca de... întrucât... voi sunteți acolo la a mă aștepta, eu tocmai voi încerca de... eu voi încerca de a vă spune ceea ce din asta mi s-a părut, încă de la început, a merita osteneala *(„la peine” – pedeapsa, durerea morală, dificultatea, efortul pentru a junge la ceva)* – căci era mai degrabă o osteneală -, osteneala de a fi spus.

Freud reprezintă, reprezintă... heu... ca și artist... o tentativă, tentativa de a menține rațiunea în drepturile sale. Eu am încercat de... de a doctrina ceea ce reprezenta această tentativă care, trebuie prea bine spus, este nebună. A menține rațiunea în drepturile sale, asta vrea să

spună că rațiunea are ceva, ceva din real. Nu este în mod cert primul la a fi pornit de acolo. Există chiar cineva care a spus-o, mult înaintea lui, care a spus că raționalul era real.

Supărătorul al... al acestui cineva, eu vreau să spun supărătorul a ceea ce el a spus, este că el a crezut că formula putea să se întoarcă, și că din faptul că raționalul este realul puteam să concludem, este cel puțin el cel care o spune, aceasta este că realul era rațional.

Este foarte supărător că tot ceea ce noi știm, sau credem a ști, despre real nu s-a atins niciodată decât la a demonstra că realul, aceasta este ceea ce nu are nici un fel de sens.

...

...eu nici măcar nu am pus acolo accentul, nu-i așa, eu cred că, există un fir, un fir pe care îl ține Freud care este cel... ceea ce este ceea ce numim ceea ce este cel mai opus la confuzia mistică, nu-i așa. Această confuzie mistică este bineînțeles ceea ce ne amenință întotdeauna. Mistica, aceasta este în mod exact echivalentul la ceea ce am numit adineaori paranoia, nu-i așa. Eu nu văd de altfel ce anume ar împiedica proliferarea misticii, apoi pornind din momentul unde eu spun că paranoia aceasta este starea cea mai normală.

Însă mi-ar place ca cineva să-mi pună o întrebare.

1976.02.10. Interviu cu M. Gerard Lumeroy

Dacă ar fi – ceea ce evident nu poate să-mi vină ideea – dacă ar trebui să localizez undeva ideea de „libertate”, asta ar fi evident într-o femeie că eu aș încarna-o. O femeie, nu neapărat nu contează care, întrucât ele sunt nu-toate și „nu contează care” alunecă spre toate.

Bun, să lăsăm asta deoparte. Să lăsăm asta deoparte pentru că este un subiect în care – precum și, în fond, Freud însuși – eu aș putea spune că eu îmi pierd acolo latina mea. Ceea ce nu este un rău mod de a spune lucrurile.

1976.02.10. Seminarul 23, „Sfântomul”, Lecția 6. „Joyce era el nebun?”

Imaginația de a fi mântuitorul – în tradiția noastră cel puțin – este prototipul a ceea ce nu este pentru nimic că eu îl scriu „*per-versiunea*” *(la „père-version” – tată-versiunea)*. Este în măsura unde există raport de la „*fiu la tată*”, și aceasta de foarte mult timp, faptul că a apărut această idee nebună *(„loufoque” – puțin nebună, trăznită)* a mântuitorului.

Freud totuși a încercat să se despietrească din asta, din acest sado-masochism, singur punct în care există un raport presupus între sadism și masochism:

sadismul este pentru tată,

masochismul este pentru fiu.

Asta nu are între ele, în mod strict nici un raport. Trebuie cu adevărat să crezi că asta se petrece ca și aici:

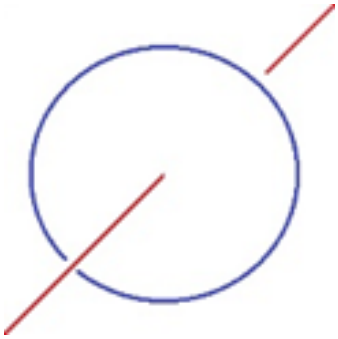

Adică faptul că există o dreaptă infinită care penetrează într-un tor...

eu cred că fac suficient imaginat așa

...trebuie cu adevărat să crezi la *activul* și la *pasivul* pentru a imagina că sado-masochismul este ceva explicat printr-o polaritate.

Freud foarte bine a văzut ceva care este mult mai antic decât această mitologie creștină: aceasta este *castrarea*. Aceasta este faptul că *falusul* se transmite din tată în fiu, și că însăși asta comportă ceva ce anulează *falusul tatălui* înainte ca fiul să aibă dreptul de a-l purta. Este în mod esențial în acest mod, care este o transmisie în mod manifest simbolică, faptul că Freud se referă în această idee a *castrării*.

Este prea bine ceea ce mă aduce la a pune problema raporturilor *Simbolicului* și *Realului*. Ele sunt foarte ambigue, cel puțin în Freud.

Este prea bine acolo că se ridică întrebarea criticii *adevărului*: ce este *adevărul*, dacă nu *adevăratul Real*.

Și cum să distingi...

dacă nu la a folosi ceva termen metafizic: „*Echt*” al lui Heidegger

...cum să distingi *adevăratul Real*, de cel fals? Căci *Echt* este totuși de partea *Realului*.

Este prea bine acolo că se blochează întreaga metafizică a lui Heidegger.

În această mică bucată despre *Echt (autentic)*, el mărturisește – dacă pot spune – eșecul său.

Realul se găsește în încurcăturile *adevărului*. Și este prea bine asta ceea ce m-a adus la ideea de nod care procedă din acest fapt că *adevărul* se auto-perforează din faptul că uzajul său creează din toate piesele *sensul*. Aceasta din faptul că el glisează, din faptul că el este aspirat prin imaginea găurii corporale din care el este emis, adică gura în calitatea în care ea suge.

din care el este emis, adică gura în calitatea în care ea suge.

1976.02.17. Seminarul 23, „Sfântomul”, lecția 7, „Joyce și cuvintele impuse”

Nodul lui Lacan

Noduri și lanțuri

Lapsusurile nodului corectate de sfântom

Echivalență sexuală = non-raport

Femeie-simptom, bărbat-ravagiu

El era așadar – așa cum el se exprimă - „telepat emițător”. Altfel spus, el nu mai avea nici un secret.

Și aceasta însăși, este tocmai aceasta ceea ce i-a făcut să comită o tentativă de a sfârși din asta...

viața fiindu-i din acest fapt, din acest fapt de a nu mai avea nici un secret, de a nu mai avea nimic din rezervat

...ceea ce i-a făcut să comită ceea ce se numește „*o tentativă de suicid*”, care era la fel de bine ceea pentru ce el era acolo, și ceea pentru ce eu, în sumă, aveam să mă interesez de el.

...

Se găsește că vineri, la prezentarea mea a ceva ce considerăm în general ca și „*un caz*”, un caz de nebunie în mod sigur. Un caz de nebunie care a început prin *sfântomul*: „*cuvinte impuse*”.

Este cel puțin astfel că pacientul articulează el însuși acest ceva care pare tot ceea ce există din cel mai mult de a fi considerat în ordinul unei articulări pe care eu o pot spune a fi lacaniană. Așa cum este că noi oare nu simțim toți, faptul că niște cuvinte de care noi depindem, ne sunt într-un oarecare fel impuse?

Aceasta este prea bine ceea în ce ceea ce numim un bolnav merge uneori mai departe decât ceea ce numim un om normal.

Întrebarea este mai degrabă de a ști pentru ce este că un om normal – spus normal – nu își dă seama:

-că vorbirea *(„la parole”)* este un parazit,

-*că vorbirea este o fațadă („placage”)*,

-*că vorbirea este forma de cancer din care ființa umană este afectată („affligé”)*.

Cum de este că există din asta unii care merg până la a o simți?

1976.03.09. Seminarul 23, „Sfântomul”, Lecția 8. Despre o înșelătorie mărturisind despre real

https://www.youtube.com/watch?v=hNehiLxStg0&list=PLckdIIl6fdyRrSClvfojK7Ur3NzQS7M5q&index=3

Totul și mulțimea

Dualitatea borromeană

Orientare și culoare

Sintaxă și echivoc

Falusul și realul

Bun, ei bine iată-mă redus la a improviza.

Absolut deloc bineînțeles că nu aș fi muncit după ultima dată – în mod abundent! – însă cum eu nu mă așteptam neapărat să vorbesc, întrucât, în principiu, este grevă, iată-mă deci redus la a face ceea ce – totuși – eu am pregătit puțin, chiar mult...

Eu astăzi voi...

eu speram ca voi să fiți mai puțin numeroși. Ca de obicei!

...eu astăzi vă voi arăta ceva. Aceasta nu este neapărat ceea ce, ceea ce voi așteptați *(Râsete)*.

Asta nu este fără raport, însă eu am adus înainte de a pleca un lucru la care eu aș dori mult să gândesc pentru că eu îl promisesem persoanei care nu este fără a fi acolo puțin interesată, este aceasta ceea ce eu aș vrea să vă fac cunoscut, să vă reamintesc pentru cei care o știu deja: faptul că există cineva pe care eu îl plac mult care se numește Hélène Cixous...

asta se scrie cu un C la început, asta se termină cu un S, asta se pronunță Cixous, în ocazie

...așadar, numita Hélène Cixous făcuse deja, se pare...

eu o, în ce mă privește, lăsasem puțin vag în amintirea mea

...făcuse deja, se pare, în numărul epuizat din *Littérature* *(Littérature Nr.3, octombrie 1971)* unde...

mi s-a reamintit, eu o ignoram total

...eu făcusem *Litturaterre* *(„Litturaterre”: pp. 3-10)*, în acest număr epuizat...

ceea ce nu vă va face ușor să-l regăsiți, în afară de cei care-l au deja

...ea făcuse o mică notă despre *Dora (pp. 77-85 : „Deruta subiectului, sau călătoria imaginară a Dorei”)*.

Așadar, apoi ea face din asta o piesă: *Portretul Dorei*. Acesta este titlul. O piesă care se joacă la Micul Orsay, adică la o anexă a Marelui Orsay

– fiecare poate s-o imagineze ușor – Marele Orsay fiind ocupat de Jean-Louis Barrault și Madeleine Renaud.

Așadar, acest *Portret al Dorei*, eu nu am găsit asta rău.

...

Bun, așadar acolo deasupra, să vorbim despre ceea ce este vorba: despre lanț, despre lanțul pe care eu am fost adus la a articula, chiar la a descrie, unind din asta acolo – așa cum eu am fost adus acolo – *Simbolicul, Imaginarul și Realul*.

Ceea ce este important, aceasta este *Realul*.

După a fi vorbit mult timp despre *Simbolic* și despre *Imaginar*, eu am fost adus la a mă întreba ceea ce putea fi, în această conjuncție, *Realul*. Și *Realul*, este bine înțeles că asta nu poate fi unul singur dintre aceste cercuri de sfoară.

Aceasta este modul de a le prezenta în nodul lor de lanț cel care el însuși absolut întreg face *Realul* nodului.

Așadar, eu vă cer iertare de a mă îndepărta de microfon.

Voi trebuie totuși deja să fi prins puțin ceea din ce eu încerc să suport lanțul borromean.

Iată în sumă ceea ce asta dă, ceva care ar fi aproape ca și asta:

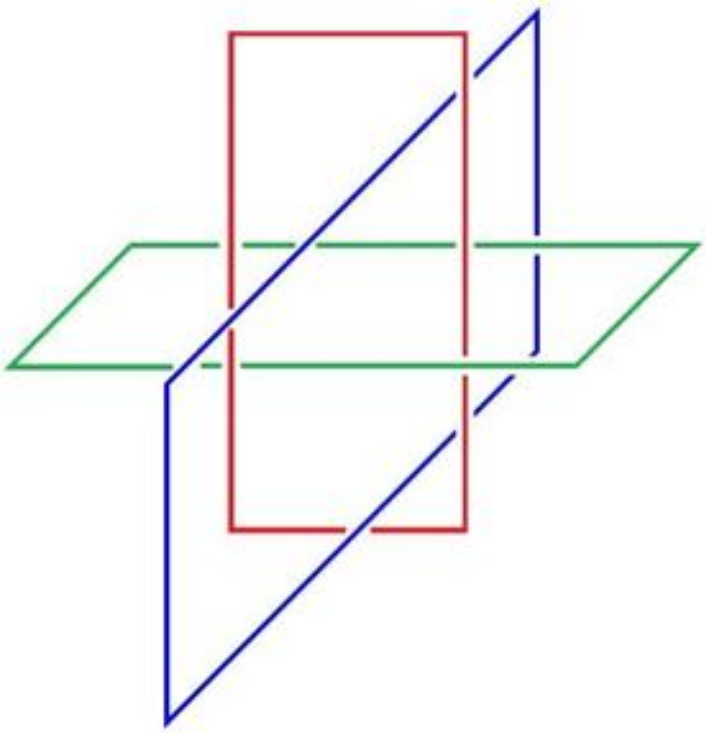

Eu nu eram purtat la a-l completa. Însă este evident că ... trebuie să-l completezi pentru a face simțit ceea despre ce este vorba.

Iată lanțul tipic:

Este cert că faptul că eu îl desenez astfel, voi ați văzut deja cum anume asta poate să se transforme, pentru un nimic, în ceva care are aerul de a prea bine merita mai bine numele de lanț, adică de a face între albastru și roșu ceva – acolo nu mai știm cum să spunem – care face lanț sau care face *nod*:

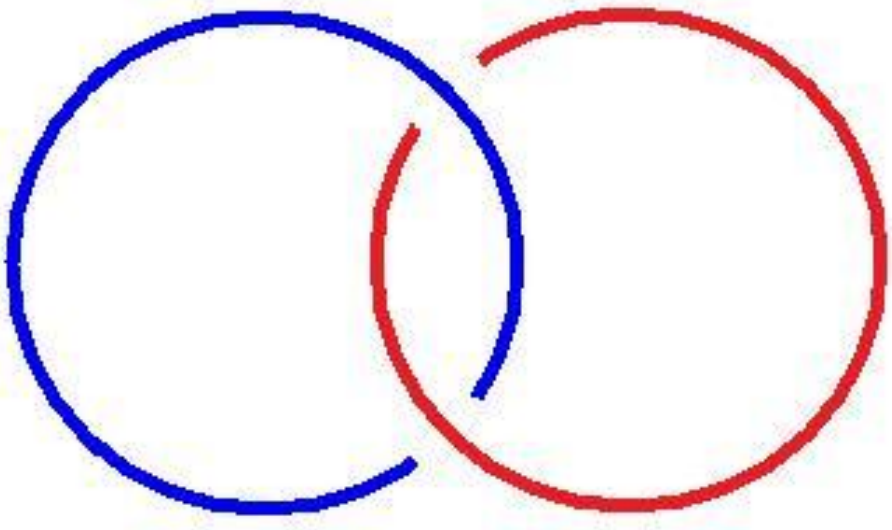

Pentru că este totuși asta ceea ce seamănă cel mai mult – eu am inversat puțin importă – ceea ce seamănă cel mai mult la ceea ce punem de obicei, *ceea ce considerăm de obicei ca și un lanț*. Ceea ce are avantaj, în cel din urmă, la a-l reprezenta așa:

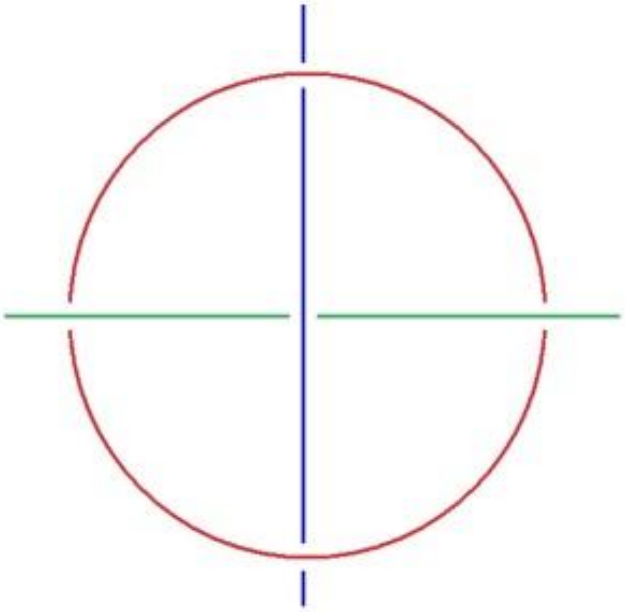

Adică la a reprezenta cele trei cercuri de un mod, în sumă, care trebuie numit „*proiectiv*”. Aceasta este de asemenea prea bine ceea ce valorează.

Nu rămâne mai puțin din asta că ceea ce va fi astfel prezentat:

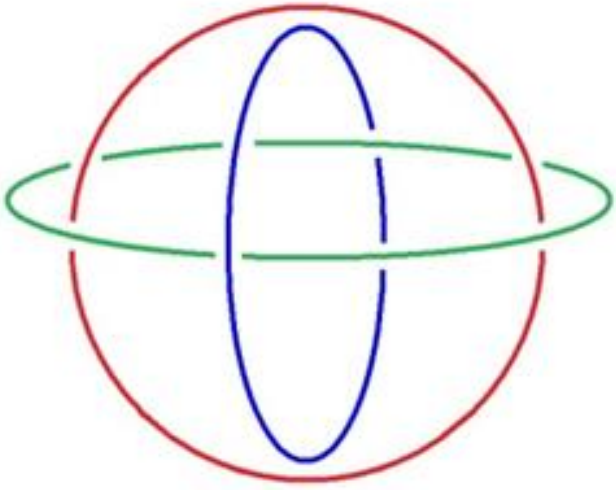

asta va fi... atenție, aici voi vedeți prea bine că noi suntem forțați de a pune *cele trei cercuri* de un mod care respectă dispoziția a ceea ce eu am desenat mai întâi. Așa cum o vedem, avantajul care rezultă din modul din care eu l-am prezentat astfel, aceasta este faptul că asta *simulează sfera*, așa cum eu i-am făcut-o remarcat lui Dali cu care eu m-am întreținut despre asta eu nu mai știu când.

Diferența care există între acest *lanț borromean* și ceea ce desenăm încă într-*o sferă armillară* atunci când încercăm s-o circularizăm la trei nivele, respectiv pe care le putem numi: *transversal, sagital, orizontal*,

nu am văzut niciodată reprezentată o sferă armillară de modul din care se prezintă acest *nod borromean*.

Așadar această falsă sferă pe care eu am desenat-o acolo imediat la dreapta, există un mod de a o manipula.

De a o manipula în calitatea de luată la nivelul a ceea ce constituie din asta un al optulea:

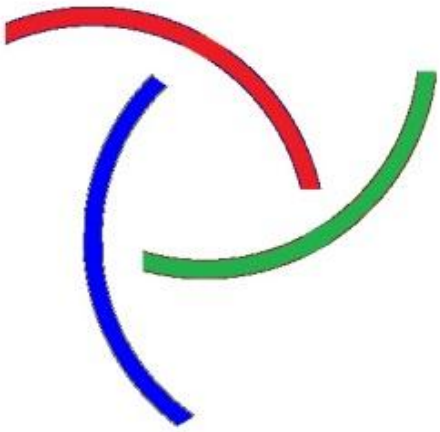

Asta consistă acolo... aceasta pentru că această sferă este suportată de cercuri, există un mod de a o reîntoarce *(„retourner" – întoarce pe dos, inversa)* asupra ei însăși.

O sferă ca atare, aceasta este dificil de a nu concepe faptul că aceasta este legată la ideea de „*Tot*".

Este un fapt, aceasta este că faptul că reprezentăm o sferă foarte de bună voie printr-un cerc, leagă ideea de „*Tot*"...

care nu se suportă decât din sferă

...leagă ideea de „*Tot*" la cerc. Însă aceasta este o eroare. Aceasta este o eroare pentru că ideea de „*Tot*" implică închiderea.

Dacă putem reîntoarce *(„retourner" – întoarce pe dos)* acest „*Tot*", interiorul devine exteriorul, și aceasta este ceea ce se produce pornind din momentul unde noi am suportat din *cercuri lanțul borromean*, aceasta este faptul că *lanțul borromean* poate să se reîntoarcă.

El poate să se reîntoarcă din faptul că cercul, aceasta nu este absolut deloc ceea ce credem – ceea ce simbolizează ideea de „*Tot*" – ci faptul că într-un cerc există o gaură. Aceasta este în măsura în care ființele

sunt inerte, adică suportate printr-un corp, că putem – așa cum am făcut-o, la inițiativa lui Popilius – spune la cineva:

„tu nu vei ieși de acolo, pentru că eu am făcut un cerc în jurul tău,

tu nu vei ieși de acolo înainte de a-mi fi promis cutare lucru.”

Noi regăsim acolo, în sumă, aceasta pentru care eu am avansat că în ceea ce privește ceea ce eu am numit numele de „Femei*a*” (*„La femme”*): ea este „*nu-toată*”. Ea este *nu-toată*, aceasta vrea să spună că „*femeile”* nu constituie doar *(decât)* o mulțime *(„ensemble” – împreună).*

Într-adevăr, cu timpul am ajuns la a disocia ideea de „*Tot*”, de ideea de *mulțime*.

Eu vreau să spun că... am ajuns la gândirea a aceasta că un număr de obiecte pot fi suportate de *mici litere*.

Și atunci ideea de „*Tot*” se disociază, adică faptul că cercul presupus...

într-o reprezentare absolut fragilă

...a le aduna *(„rassembler” – reuni)*, cercul este exterior obiectelor *mic a, mic b, mic c, etc.*

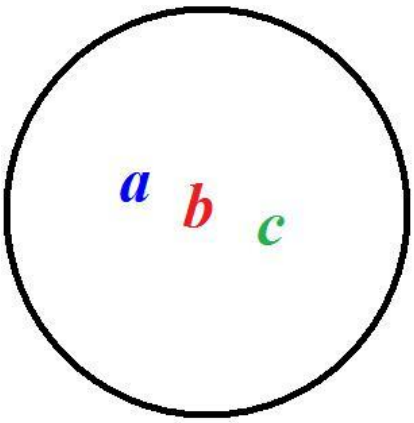

A specifica faptul că femeia este *nu-toată* implică o disimetrie între un obiect pe care-l vom putea numi mare A – și este vorba despre a ști ceea ce aceasta este – și o mulțime cu un element.

Cele două – dacă există cuplu – fiind reunite din a fi conținute într-un cerc, care din acest fapt se găsește distinct

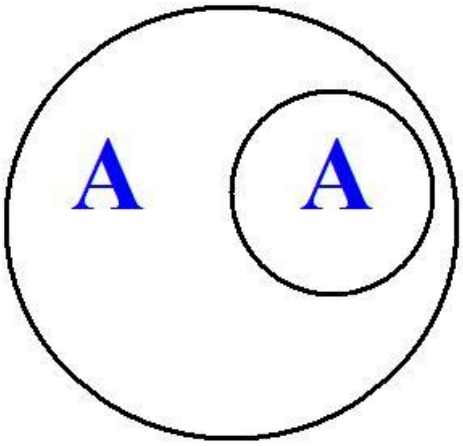

Ceea ce exprimăm de obicei după forma următoare, aceasta sunt paranteze din care uzăm și pe care le *scriem* astfel: {A{B}}, există un element de o parte, și de altă parte o mulțime cu un singur element. Așa cum voi o vedeți, eu am făcut o confuzie *(„bafouillage” – bâlbâială, faptul de a se exprima confuz și incoerent)*.

Așadar, trebuie ca eu să vă mărturisesc aceasta: aceasta este faptul că după a fi aprobat *(„assenti”)* la ceea ce Soury și Thomé îmi articulaseră, aceasta este adică faptul că un lanț borromean în 3 se arată a suporta două obiecte diferite, cu condiția ca cele 3 cercuri care constituie numitul lanț să fie colorate și orientate: cele două fiind necesare.

Ceea ce distinge cele două obiecte în chestiune.

Într-un al doilea timp, adică după a fi *aprobat („assenti”)* la ceea ce ei spuneau, însă oarecum în mod superficial, eu m-am găsit în poziția dezagreabilă de a-mi fi imaginat că din doar *a le colora era suficient la a distinge* două 2 obiecte.

Aceasta pentru că eu nu... eu consimțisem în mod absolut superficial la ceea din ce ei îmi aduseseră afirmația.

Într-adevăr, asta are aerul de a se simți că dacă noi colorăm în roșu unul dintre aceste trei cercuri, aceasta nu este totuși același obiect dacă noi colorăm acesta în verde și acesta în albastru, sau dacă noi facem inversul.

Aceasta este totuși același obiect dacă noi reîntoarcem sfera. Noi vom obține foarte ușor...

eu voi – Dumnezeul meu – vă voi desena rapid

...noi vom obține foarte ușor o dispoziție contrară. Aceasta este adică faptul că pentru a porni de la ceea ce este acolo, de la ceea ce este acolo pentru a-l reprezenta astfel:

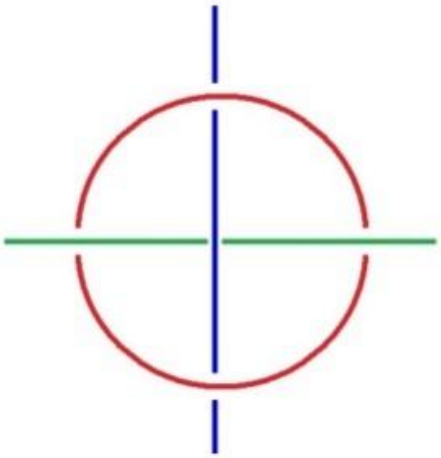

unde, o dată în plus, se reîntoarce de modul următor: este într-adevăr – dacă noi nu considerăm aceasta ca și rigid – absolut plauzibil de a face din cercul roșu prezentarea următoare:

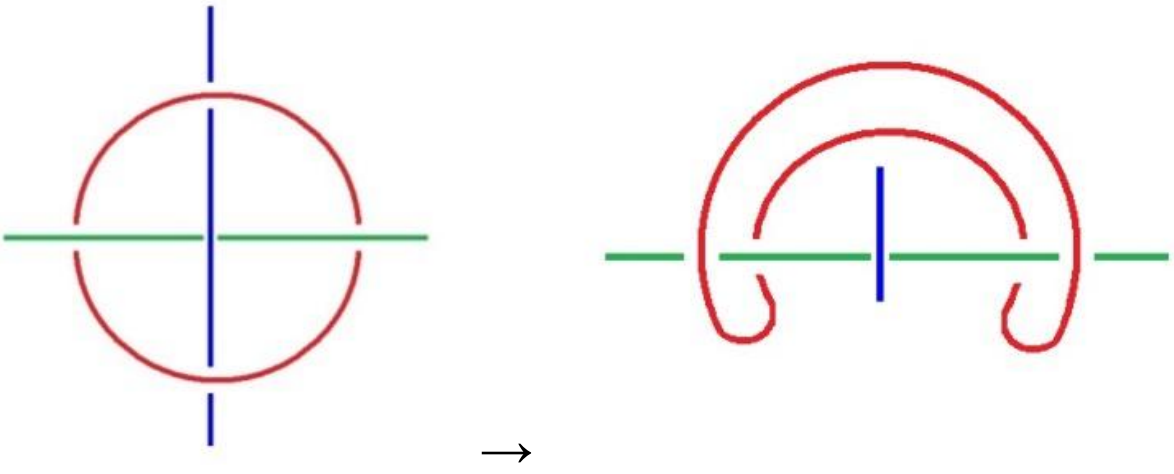

Dacă aici, cum este în mod egal mai mult decât plauzibil, noi facem să gliseze inelul de modul la a-l aduce acolo unde este absolut evident că el poate fi, voi veți obține transformarea următoare:

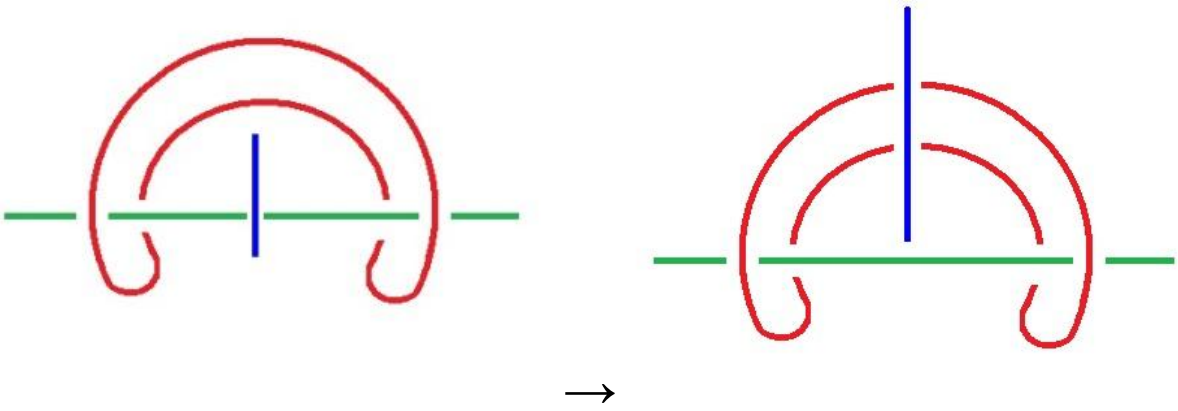

Și pornind de la transformarea următoare, este tot ceea ce există din plauzibil de a face să gliseze acest cerc de un astfel de mod încât ceea ce era vorba de a obține, adică faptul ca cercul verde să fie intern – în loc ca aceasta să fie cercul albastru – să fie intern cercului roșu, și faptul ca din contră cercul albastru să fie extern, aceasta poate fi obținut:

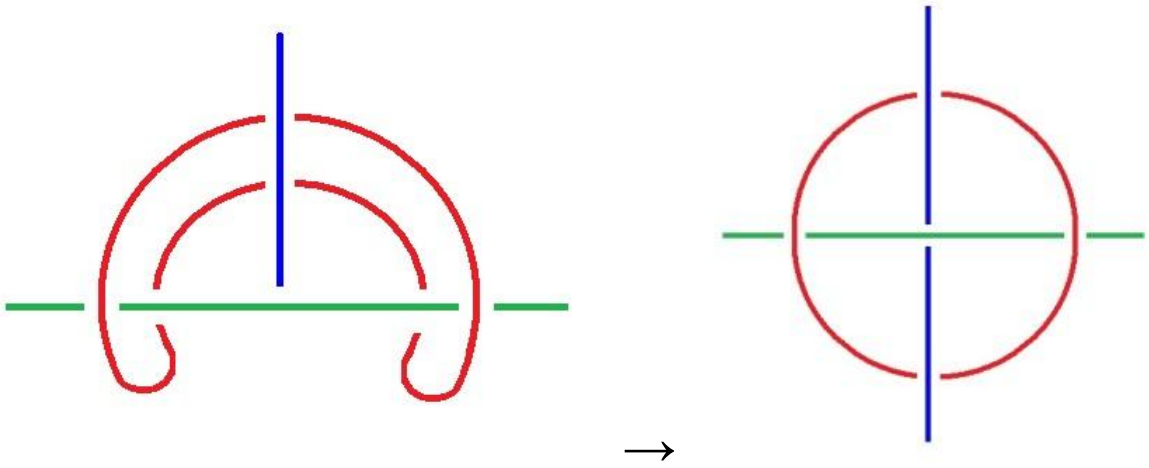

Lucrurile – eu pot după toate s-o spun – nu sunt atât de ușor de demonstrat.

Proba este că ceea ce este imediat...

la pur și simplu a gândi faptul că cele trei cercuri pot fi reîntoarse unel prin raport la celelalte

...ceea ce este imediat și este obținut prin manevrare, nu o este obținut – atât de ușor ca și asta.

Proba este că numiții Soury și Thomé care îmi reprezentau pe foarte bună dreptate această manevrare, nu au făcut-o, decât încurcându-se puțin. Eu am încercat să vă reprezint acolo, cum anume această transformare în mod efectiv poate fi spusă a se opera.

Bun!

Ce anume este ceea ce în sumă ne oprește în imediatitatea care este un alt fel de *evidență („évidence”)* dacă pot spune, această *evidență* pe care...

în ceea ce privește *Realul*, eu fac o *joke (glumă)*:

...eu o suport din *evidare („évidement”)*. Ceea ce rezistă la această *evidență-evidare*, aceasta este aparența nodală care produce ceea ce eu aș numi „*lanț-nodul*”, echivocând asupra *lanțului* și asupra *nodului*.

Această aparență nodală, această formă de nod dacă eu pot spune, este ceea ce face din *Real* asigurarea. Și eu aș spune la această ocazie că aceasta este deci o falsitate *(„fallace” – acțiune de a înșela cu o voință de a dăuna)* – întrucât eu am vorbit despre aparență – aceasta este o falsitate cea care dă mărturie despre ceea ce este *Realul*.

Există diferență de *pseudo-evidență*...

întrucât în prostia mea eu ma ținut mai întâi pentru evidență faptul că puteau exista două obiecte, la doar a colora cercurile

...ce este ceea ce vrea să spună faptul că în sumă această serie de artificii eu v-am demonstrat-o?

Aceasta este tocmai acolo că se arată diferența între *a arăta („montrer”)* și *a demonstra („démontrer”)*.

Există, în ceva fel, o idee de decădere *(„déchéance” – o situație în care nu mai există progresie ci mai degrabă o degradare)* în *a demonstra* prin raport la *a arăta*. Exsită un „*a cădea*” *(„choir” – a face să eșueze pe cineva, a abandona pe cineva sorții sale, a lăsa să cadă)* al lui *a arăta*.

Tot bla-bla-ul pornind de la *evidență* nu face decât să realizeze *evidarea* cu condiția de a o face în semnificativ.

More geometrico-ul *(modul geometric)* care a fost mult timp suportul ideal al demonstrației, *stă pe falsitatea unei evidențe formale*. Și aceasta este absolut de natură la a ne reaminti faptul că în mod geometric o linie nu este decât retăierea a 2 suprafețe, două suprafețe care sunt ele însele tăiate într-un solid. Însă aceasta este un alt suport cel pe care ni-l furnizează inelul, cercul – oricare ar fi, cu condiția ca el să fie suplu – aceasta este o altă geometrie care este de fondat asupra lanțului.

Este cert că eu rămân în mod excesiv frapat de eroarea mea, pe care eu am numit-o pe bună dreptate „*prostie*” *(„connerie”)*, că eu am fost din asta afectat la un punct pe care îl putem dificil imagina.

Aceasta este prea bine pentru că eu vreau să mă reînsuflețesc *(„requinquer” – ridic, întăresc, tonifiez, repun pe picioare, regăsesc moralul)* din asta, faptul că eu acum tocmai voi opune la ceea ce eu cred a fi – așa cum ei mi-au exprimat-o – opinia lui Soury și Thomé, care

mi-au făcut remarca faptului că nu este vorba doar ca cele 3 cercuri să fie

unele colorate,

celelalte orientate... un altul orientat.

Aici eu formulez, și eu cred să pot s-o demonstrez – la sensul unde a demonstra este încă aproape de a arăta – ceea despre ce este vorba.

Soury și Thomé au procedat printr-o exhaustiune (epuizare completă) combinatorie a 3 colorări și a 3 orientări dispuse *(„colloquées" – colocviate, dispuse, ordonate)* pe fiecare dintre cercuri. Ei au crezut a trebui să procedeze la această exhaustiune pentru a demonstra că există două lanțuri borromeene diferite.

Eu cred să pot aici să mă opun. Să mă opun în aceasta în aceasta care reiese din modul din care eu reprezint acest lanț borromean. Pentru a menține aceleași culori care sunt cele de care eu m-am servit, iată cum anume eu reprezint de obicei ceea ce voi văzuserăți acolo:

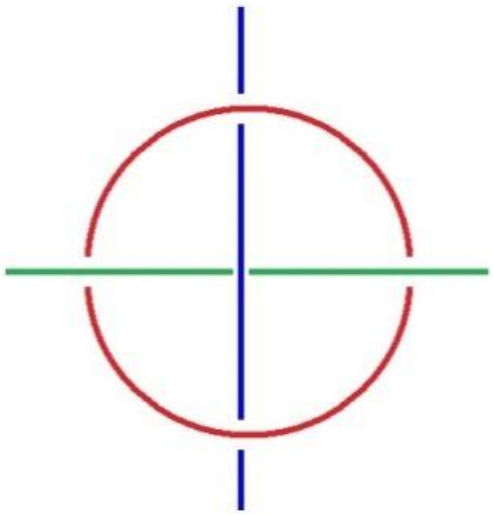

Eu o reprezint în aceasta în mod diferit din faptul că eu fac acolo să joace două drepte infinite.

Acolo, uzajul acestor două drepte infinite ca și opuse cercului care le unește *(„conjoint")*, este suficient să ne permită să demonstrăm că există două obiecte diferite în lanț, cu această condiție ca un cuplu să fie colorat și al treilea orientat.

Dacă eu am vorbit despre drepte infinite, aceasta este faptul că dreapta infinită, din care cu prudență Soury și Thomé nu fac uzaj, dreapta

infinită este un echivalent al cercului, cel puțin pentru ceea ce este din lanț.

Aceasta este un echivalent din care *un* punct este la infinit. Ceea ce este necesar celor două drepte infinite, aceasta este faptul ca ele să fie concentrice. Eu vreau să spun faptul ca între ele, ele să nu facă lanț.

Ceea ce este punctul pe care de mult timp îl pusese în valoare Desargues, însă fără să precizeze acest ultim punct: aceasta este adică faptul că dreptele despre care este vorba – drepte spuse infinite – trebuie să nu se înlănțuiască, întrucât nimic nu este precizat în ceea ce a formulat Desargues – și ceea ce eu am evocat în timpul său la seminarul meu – nimic nu este precizat asupra a ceea ce este din asta despre acest punct spus la *infinit*.

Noi vedem așadar faptul următor: orientăm cercul despre care noi spunem că nu are nevoie de a fi spus de o culoare, aceasta este deja în mod evident a-l izola, și sub titlul a aceasta că el nu este spus de a fi de o culoare, aceasta este a face ceva diferit. Totuși, nu este indiferent de a spune că cele 3 trebuie să fie orientate.

Dacă voi procedați pornind de la această orientare, această orientare care, de acolo unde noi o vedem, este *dextrogiră*:

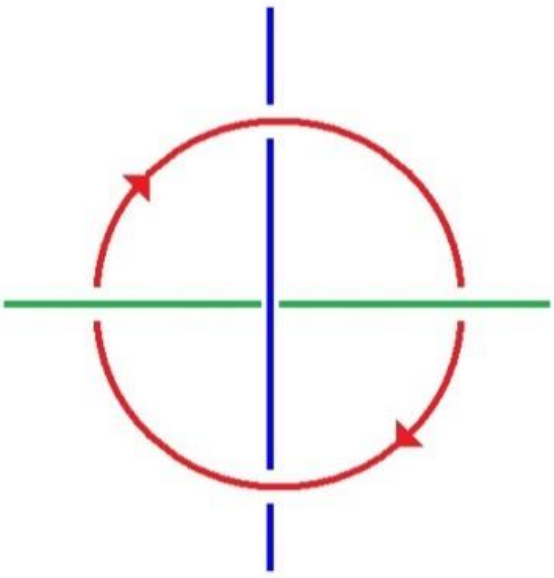

Nu trebuie crezut faptul că o orientare, aceasta este ceva care se menține în toate cazurile.

Proba este ușor de dat. Aceasta este adică faptul că la a reîntoarce...

și a reîntoarce va implica inversiunea dreptelor infinite

...la a reîntoarce cercul, cercul roșu va avea – văzut pornind din reîntoarcere – o orientare în mod exact inversă:

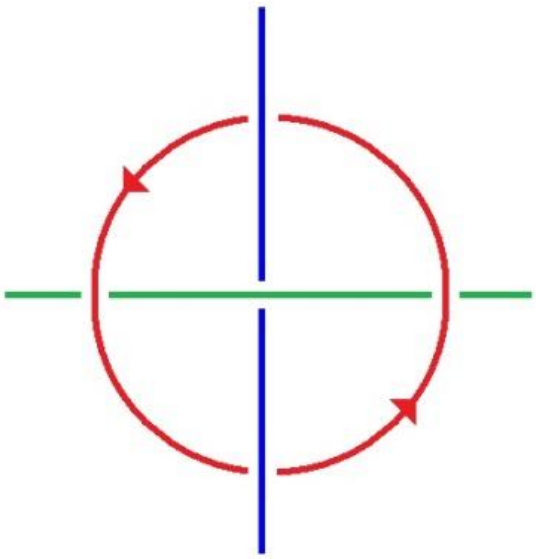

Eu am spus că *unul singur* este suficient să fie orientat. Aceasta este cu atât mai mult conceptibil decât la a face dreptele *infinite*, pornind de la ce am da noi orientare spuselor drepte?

Al doilea obiect este absolut posibil de pus în evidență pornind de la aceasta...

care era la principiul iluziei mele asupra colorării

...pornind de la aceasta: faptul că la a lua primul – inversând culorile – la a lua primul din ceea ce eu am desenat acolo:

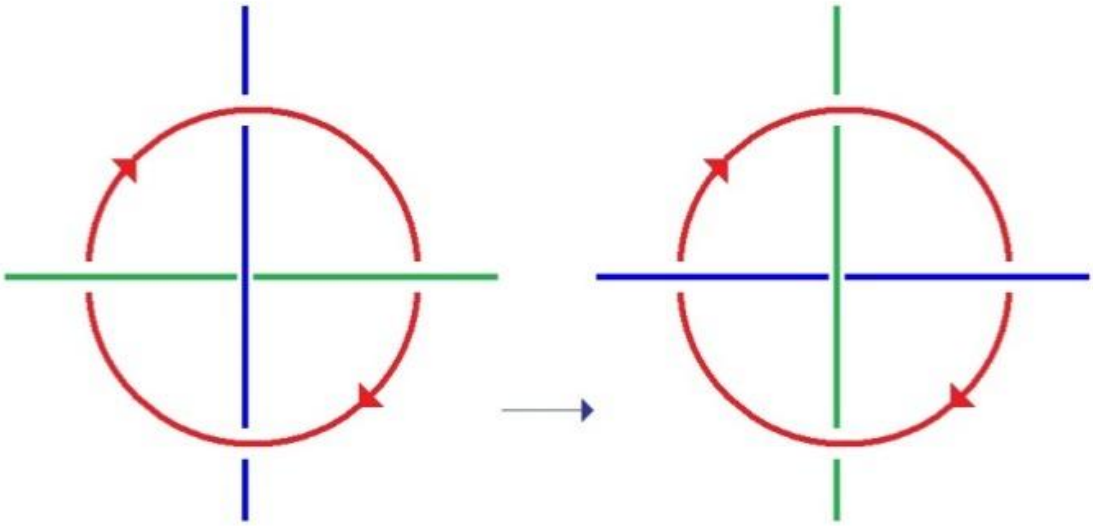

Adică punând *aici* culoarea verde, și *aici* culoarea albastră, ținem un obiect în mod incontestabil diferit.

Cu condiția de a lăsa orientarea celui care este orientat, de a o lăsa aceeași.

Pentru ce într-adevăr aș schimba eu orientarea?

Orientarea nu are motiv de a fi schimbată dacă eu am schimbat cuplul de culori.

Cum anume aș recunoaște eu non-identitatea obiectului total, dacă eu schimb orientarea?

Și chiar dacă voi îl reîntoarceți:

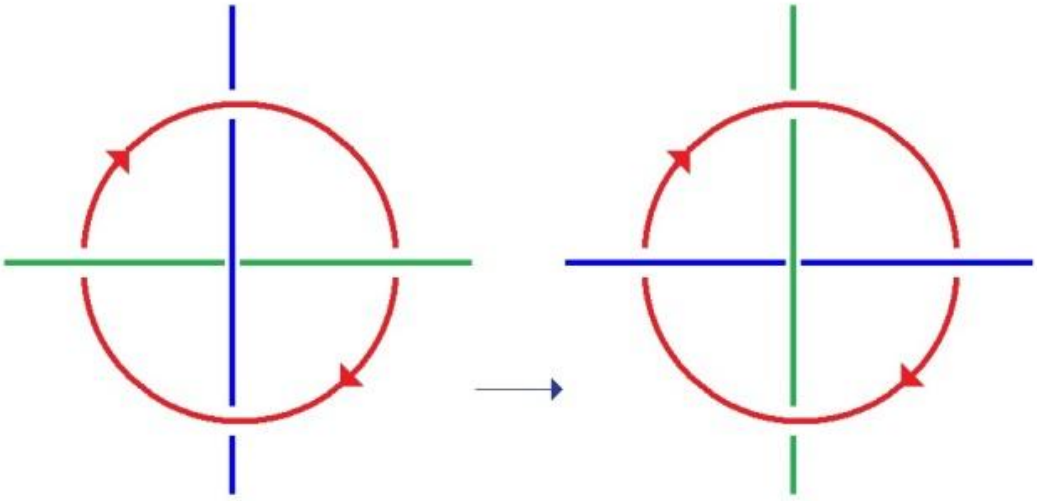

voi vă veți da seama că acest obiect este frumos și bine diferit:

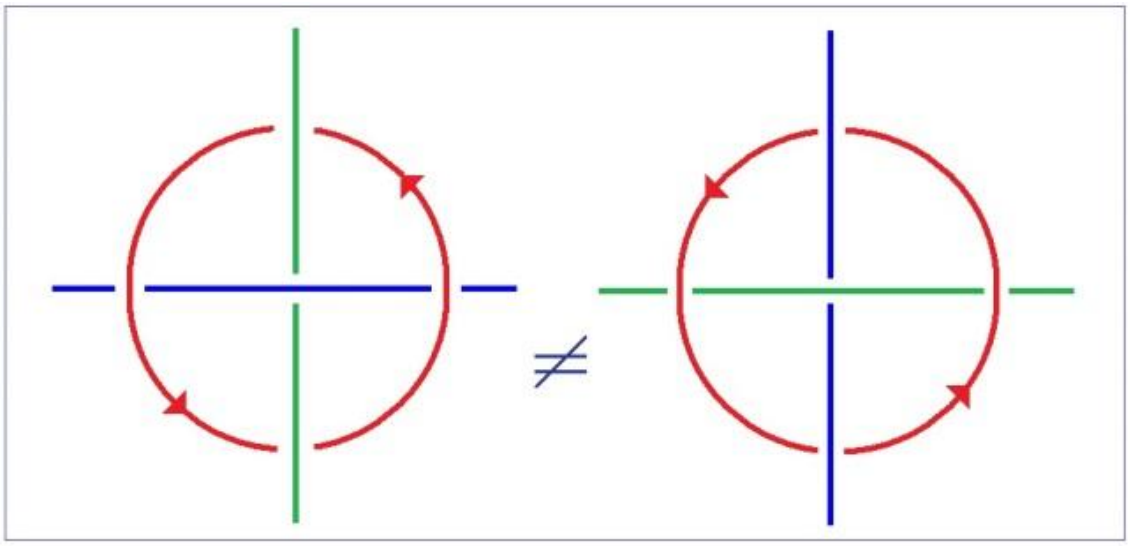

Căci ceea ce este vorba de a compara, aceasta este obiectul constituit prin aceasta (2), adică făcându-l să se întoarcă prin aici (1), a-l compara cu acest obiect care este acolo (3)

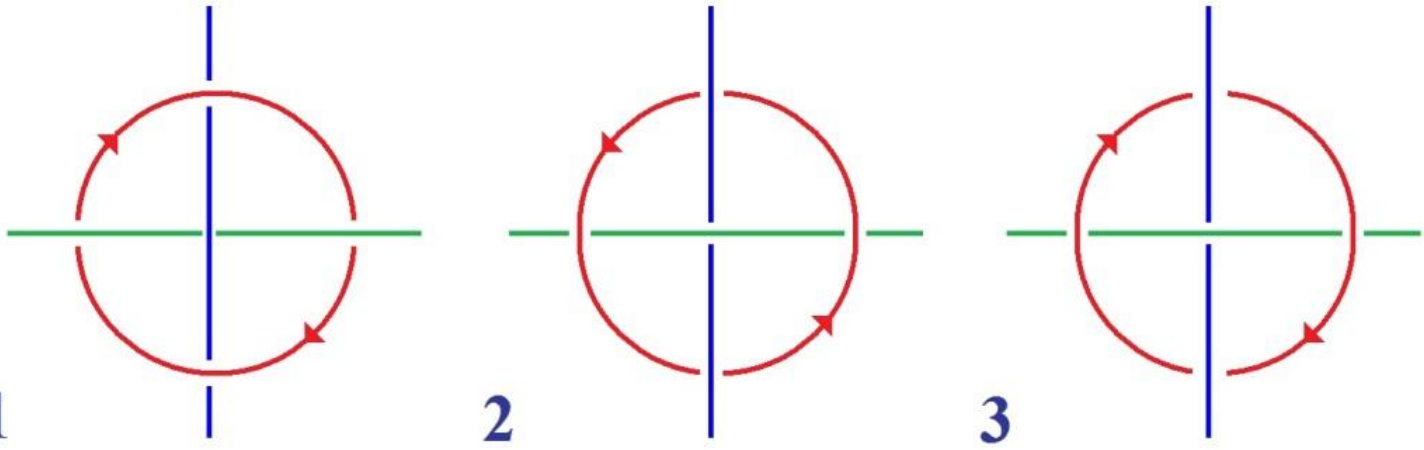

Și în sumă, a ne da seama că aici aceasta este orientarea – orientarea menținută a acestui obiect – orientarea menținută cea care se opune, care diferențiază, de ceea în ce el poate fi spus a avea „*aceeași prezentare*”. Aceasta ne permite să distingem diferența a ceea ce eu am numit adineaori *Realul* ca și marcat de falsitate, de ceea ce este din asta din *adevărat*. Nu este *adevărat* decât ceea ce are un *sens*.

Care este relația *Realului* la *adevărat*?

Adevăratul despre *Real*, dacă eu pot să mă exprim astfel, aceasta este că *Realul, Realul* cuplului aici, nu are *niciun sens*.

Aceasta joacă asupra echivocului cuvântului *sens*.

Care este raportul *sensului* la ceea ce aici se scrie ca și *orientare*?

Putem pune întrebarea, și putem sugera un răspuns, aceasta este adică faptul că aceasta este timpul.

Importantul este aceasta: este faptul că noi facem să joace în ocazie un cuplu spus colorat, și că aceasta nu are *niciun sens*. Aparența culorii este ea din *vedere*, în sensul unde eu am distins-o, sau din *privire*?

Este aceasta *privirea* sau *vederea* cea care distinge *culoarea*?

Aceasta este o întrebare pe care pentru azi eu o voi lăsa *în suspans*.

Noțiunea de cuplu, de cuplu colorat, este acolo pentru a sugera faptul că în sex, nu există din mai mult decât, eu aș spune, „*ființa culorii*”. Ceea ce sugerează în sine că poate exista bărbat *culoare* de femeie, aș spune eu, sau femeie *culoare* de bărbat.

Sexele în ocazie...

dacă noi suportăm din cercul roșu ceea ce este din asta din *Simbolic*

...sexele în ocazie sunt opuse ca și *Imaginarul* și *Realul*, ca și *Ideea* și *Imposibilul*, pentru a relua termenii mei.

Însă este prea bine sigur că întotdeauna aceasta este *Realul* cel care este în cauză?

Eu avansez că în cazul lui Joyce, aceasta este *Ideea* și *Sfântomu*l mai degrabă, așa cum eu îl numesc.

De unde clarificarea care rezultă din asta din faptul că aceasta este *o* femeie: *nu-toată* aici, din a nu fi sesizată, din a rămâne – lui Joyce anume – străină, din a nu avea *sens* pentru el.

O femeie, în rest, are ea vreodată un sens pentru bărbat?

Bărbatul este purtător al ideii de semnificant.

Și ideea de semnificant se suportă, în limbaj, din sintaxă în mod esențial.

Nu rămâne din asta mai puțin faptul că dacă ceva în Istorie poate fi presupus, aceasta este faptul că aceasta este „*mulțimea femeilor*" cea care... în fața unei limbi care se descompune: latina în ocazie, întrucât aceasta este despre aceasta că era vorba la originea limbilor noastre *...faptul că aceasta este „mulțimea femeilor" cea care generează ceea ce eu am numit lalimba.*

Aceasta este această *spunere* interogată asupra a ceea ce este din asta din *lalimbă*, asupra a ceea ce a putut ghida un sex asupra celor două, spre ceea ce eu aș numi această *proteză a echivocului*.

Căci ceea ce *caracterizează lalimba* printre toate, aceasta sunt echivocurile care acolo sunt posibile.

Aceasta este ceea ce eu ma ilustrat din echivocul lui „doi" *(« deux » (d,e,u,x))* cu „al lor" *(« d'eux » (d,apostrophe,e,u,x))*.

O „mulțime de femei" a generat în fiecare caz lalimba.

Acolo deasupra, eu vreau totuși să vă indic ceva. Este faptul că noi am vorbit despre multe lucruri azi, în afară de ceea ce face propriul lanțului borromean.

Lanțul borromean nu ar avea loc dacă nu ar exista aceasta...

ceea ce desenez, și ceea ce, ca și de obicei, desenez rău pentru că este așa că asta trebuie desenat

...ceea ce îi este propriul și ceea ce este ceea ce eu aș numi „*falsa-gaură*”.

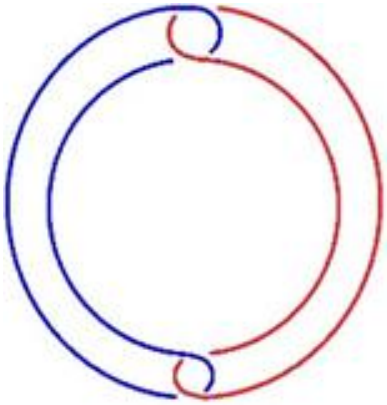

Într-un cerc – eu am subliniat adineaori – există o gaură. Faptul că putem cu un cerc, adăugându-i un altul, face această gaură care consistă în ceea ce trece acolo la mijloc, și care nu este

nici gaura unuia,

nici gaura celuilalt,

este tocmai asta ceea ce eu numesc „*falsa-gaură*”.

Însă există aceasta pe ce stă toată esența lanțului borromean: este faptul că „dreaptă infinită” sau „cerc”, dacă există ceva ce traversează ceea ce am numit acum o clipă falsa-gaură, dacă există ceva – eu o repet, dreaptă sau cerc – această falsă gaură este, dacă o putem spune, verificată.

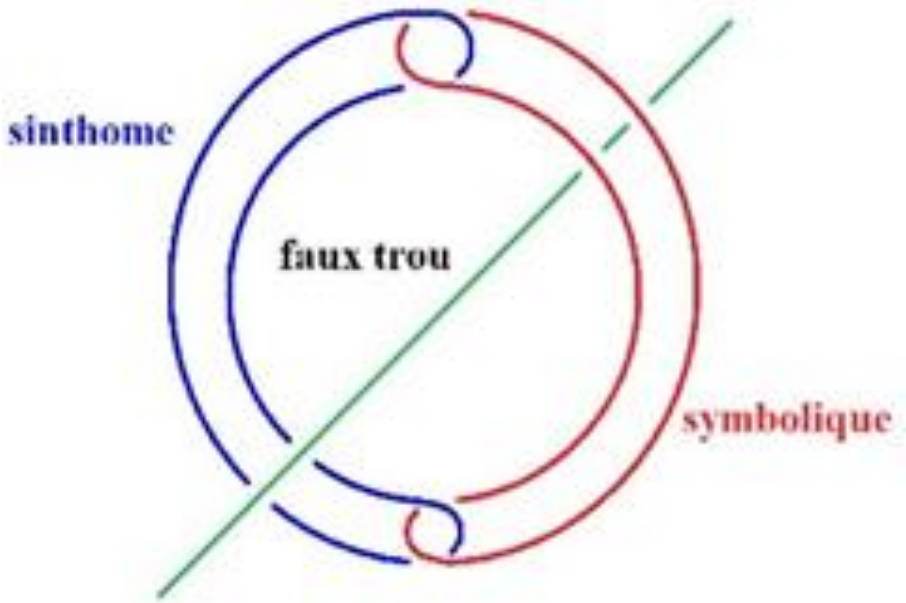

Funcția a aceasta: verificarea *falsei-găuri*, faptul că această verificare o transformă în *Real*, este acolo...

și eu îmi permit cu această ocazie să reamintesc că am avut ocazia să recitesc a mea „*Semnificație a Falusului*”. Am avut acolo buna surpriză să găsesc încă de la primele linii evocarea *nodului*, aceasta la o dată unde eu eram prea bine departe de a mă fi interesat la ceea ce numim *nodul borromean*. Primele linii din „*Semnificația Falusului*” indică *nodul* ca și fiind ceea ce este din *resort* în ocazie

...este acest *falus* cel care are acest rol de a verifica, despre falsa-gaură, faptul că ea este Reală.

Este în calitatea în care *sfântomul* face o *falsă-gaură* cu *Simbolicul*, faptul că există o praxis oarecare, adică ceva ce relevă de *spunere*, de ceea ce eu aș numi la fel de bine în ocazie *arta-spunere („l'art-dire”)*, chiar pentru a glisa spre *ardoare („l'ardeur.”)*.

Joyce – pentru a termina – nu știa că el făcea *sfântomul*. Vreau să spun că el îl simula. El era inconștient de asta, și este tocmai din acest fapt că el este un pur artificier, că el este un om de a ști-a face, adică ceea ce numim la fel de bine un artist.

Singurul *real* care verifică orice ar fi, este *falusul* în calitatea în care am spus adineaori ceea a ce *falusul* este suportul, adică – a ceea ce eu subliniez în acest articol – adică a funcției semnificantului în calitatea în care ea creează orice semnificat.

Încă trebuie...

aș adăuga eu, pentru a o relua data viitoare

...încă trebuie să nu existe decât el pentru a-l verifica, acest real.

1976.03.16. Seminarul 23, „Sfântomul”, lecția 9, „Despre sens, despre sex și despre real”

Orientare a realului, forcluziune a sensului

Realul nu se releagă de nimic

Sfântomul lui Joyce este inanalizabil

Funcția falică, între fantasmă și fonație

Folisofie (Nebuniesofie)

Asta, aceasta este ultimul truc pe care mi l-au dat Soury și Thomé:

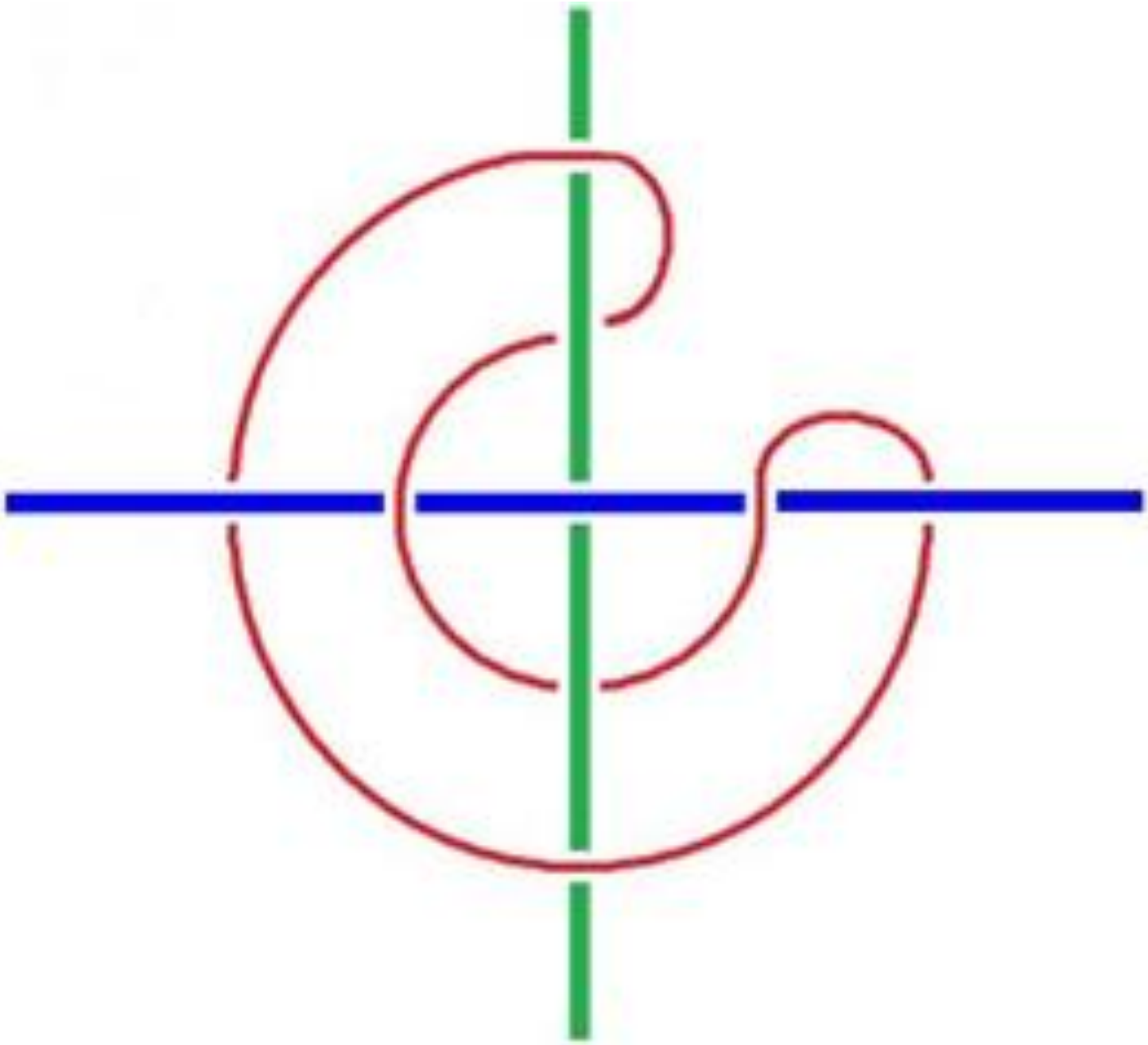

Aceasta este un nod borromean din specia mea, făcut din două drepte infinite și din ceva circular.

Voi puteți constata cu puțin efort fără îndoială, faptul că este borromean. Iată!

Atunci, singura scuză...

pentru că în adevăr, eu am nevoie de scuze. Eu am nevoie de scuze cel puțin în ochii mei

...singura scuză pe care eu o am, de a vă spune ceva azi, aceasta este că asta va fi cu *sens (,,sensé" – cineva care are bun simț (sens), logic, lucid, perspicace, înțelept, ceva care este conform bunului simț (sens), judicios, rezonabil, rațional)*.

Mijlocind ce eu nu voi realiza ceea ce eu aș vrea – și voi veți vedea că eu voi clarifica asta – ceea ce eu aș vrea aceasta este a vă da un *capăt (,,bout" – bucată, vârf)* – asta nu se poate numi altfel – *un capăt de Real*.

Eu sunt din asta redus la a-mi spune că există din *cu sens (,,sensé")* care poate servi în mod provizoriu, însă acest provizoriu este fragil.

Eu vreau să spun că eu nu sunt sigur de cât timp asta va putea servi. Iată.

Eu m-am preocupat mult de Joyce toate aceste timpuri aici, eu vă voi spune în ce anume Joyce, dacă putem spune, este stimulant.. Aceasta este faptul că el sugerează – el sugerează un mod ușor *(,,aisée" - facil)* de a-l prezenta.

Mijlocind ce – și aceasta este prea bine acolo valoarea sa, greutatea sa – mijlocind ce toată lumea își sparge acolo dinții.

Chiar și prietenul meu Jacques Aubert care este acolo în primul rang și în fața căruia eu mă simt nedemn.

Eu am spus că dacă el își spărgea acolo dinții el însuși, pentru că Jacques Aubert nu ajunge... nu mai mult decât nu importă cine de altfel, nu mai mult decât un numit Adams care a făcut tururi de forță în acest gen ...nu ajunge la acest mod ușor de a-l prezenta.

Eu voi poate imediat, vă voi indica eu însumi – nu vă voi sugerea – vă voi indica la ce anume asta ține.

Bineînțeles eu de asemenea eu am visat – și aceasta este de luat în sens literal – din acest mod ușor de a-l prezenta. Eu am visat din asta această noapte. Voi, în mod evident *(,,évidemment")* – *,,évidement" (,,evideminte")* cum se spune – voi, în mod evident, erați publicul meu însă eu nu eram actor.

Eu nu eram actor chiar absolut deloc.

Ceea ce eu vă împărtășeam era modul din care eu...

absolut deloc actor: scrib, eu aș numi mai degrabă asta

...din care eu judecam personajele altele decât al meu.

Ceea în ce, în mod evident, eu ieșeam din al meu, sau mai degrabă eu nu aveam rol.

Era ceva în genul unei psihodrame, ceea ce este o interpretare.

Faptul că Joyce m-a făcut să visez, din a funcționa ca și asta, trebuie să aibă o valoare, o valoare nu ușor de extras de altfel. Întrucât, așa cum eu am spus-o, el sugerează asta la nu importă cine, faptul că trebuie să existe acolo un Joyce manevrabil. El sugerează asta din faptul că există psihanaliză. Și aceasta este prea bine pe această pistă faptul că o grămadă de oameni se precipită, însă aceasta nu este pentru că eu sunt *psihanalist*, și din aceeași lovitură prea interesat, faptul că eu mă refuz la a-l închipui sub această lumină.

Există acolo, totuși, ceva din obiectiv.

Joyce este un „*a-Freud*”, eu aș spune, cu jocul de cuvânt asupra înfiorător *(„affreux”)*. El este un „*a-Joyce*”.

Orice obiect – orice obiect în afară de *obiectul* zis de mine *mic a*, care este un absolut – orice obiect ține la o relație.

Enervantul este că există limbajul, și că relațiile se exprimă acolo – în limbaj – cu epitete.

Epitetele, aceasta împinge la „*da sau nu*”.

Un numit Charles Sanders Peirce a construit acolo deasupra logica sa proprie, care din faptul accentului pe care el îl pune asupra relației, îl aduce la o logică trinitară. Aceasta este absolut aceeași cale pe care eu o urmez.

În afară de aceasta că eu numesc lucrurile despre care este vorba prin numele lor: *Simbolic, Imaginar și Real*, în buna ordine.

Căci, a împinge la „*da sau nu*”, aceasta este a împinge la *cuplu*. Pentru că există un raport între limbaj și sex.

Un raport cert încă nu absolut precizat, însă pe care eu l-am, dacă o putem spune, antamat *(„entamé” – tăiat prima bucată, început, întreprins, diminuat, deschis, zdrobit, scuturat)*.

Voi vedeți asta – nu-i așa! – folosind din asta cuvântul „*antamat*”, eu îmi dau seama că eu fac o metaforă.

Și ce anume ea vrea să spună, această metaforă? Metafora, eu pot să vorbesc din asta în sensul general.

Însă ceea ce ea vrea să spună, aceasta acolo, ei bine, eu vă las grija de a o descoperi.

Metafora nu indică decât asta: raportul sexual.

În afară de faptul că dovedește de fapt – din faptul că ea există – că raportul sexual este *„a lua o vezică drept un felinar” („prendre une vessie pour une lanterne”)*. Adică ceea ce putem spune din cel mai bine pentru a exprima o confuzie: o vezică poate face un felinar, cu condiția de a pune foc la interior, însă atât cât nu există foc, aceasta nu este un felinar.

De unde vine focul? Focul, aceasta este *Realul*. Asta pune foc la tot, *Realul* spun... Însă aceasta este un foc rece.

Focul care arde este o mască, dacă pot spune, a *Realului*. *Realul* este de căutat de cealaltă parte, de partea lui zero absolut.

Am ajuns acolo, totuși la asta. Nici o limită la ceea ce putem imagina ca și înaltă temperatură. Nici o limită imaginabilă pentru moment. Singurul lucru care există din *Real*, aceasta este limita josului. Este tocmai asta ceea ce eu numesc ceva orientabil. Este tocmai pentru ce *Realul* o este.

Există o orientare, însă această orientare nu este un sens. Ce anume asta vrea să spună?

Asta vrea să spună că eu reiau ceea ce am spus ultima dată, sugerând faptul că *sensul*, aceasta este poate orientarea, însă orientarea nu este un *sens*, întrucât ea exclude singurul fapt al copulației *Simbolicului* și *Imaginarului* în care consistă *sensul*. Orientarea *Realului*, în ternarul meu pentru mine, *forclude sensul*.

Eu spun asta pentru că mi s-a pus întrebarea ieri seară de a ști dacă existau alte forcluziuni decât cea care rezultă din forcluziunea *Numelui-Tatălui*. Este prea bine cert faptul că forcluziunea, asta are ceva mai radical.

Întrucât *Numele-Tatălui* aceasta este ceva, în cele din urmă, lejer. Însă este cert că aceasta este tocmai acolo că asta poate servi, la locul forcluziunii sensului prin orientarea *Realului*, ei bine noi nu suntem din asta încă acolo.

Trebuie să ne *spargem*, dacă pot spune, la un nou *Imaginar* privind *sensul*.

Aceasta este tocmai ceea ce eu încerc să instaurez cu limbajul meu. Acest limbaj are avantajul de a paria asupra psihanalizei în calitatea în care eu încerc să o institui ca și discurs, adică ca și seamănul cel mai veridic *(„vraisemblable" – credibil, probabil, care pare adevărat)*.

Aceasta este un exemplu în sumă – psihanaliza – nimic mai mult, de scurt-circuit trecând prin *sens*, *sensul* ca atare pe care l-am definit adineaori din copulația, în sumă, a limbajului...

întrucât este tocmai din asta că eu suport Inconștientul

...din copulația limbajului cu propriul nostru corp.

Trebuie să vă spun că în interval eu am fost să-l ascult pe Jacques Aubert...

undeva unde voi nu erați invitați

...și că acolo eu am făcut câteva reflecții despre *ego*, ceea ce Englezii numesc *ego*, și Germanii *Ich*.

Egoul este un truc, aceasta este un truc apropo de care eu am *cogitat* (Sic).

Eu am cogitat în jurul unui nod, un nod pe care l-a cogitat el însuși un matematician care nu are alt nume decât Milnor.

El a inventat ceva, adică o idee de *lanț*, el numește asta, în engleză *link*.

Trebuie ca eu să desenez asta altfel pentru că este tocmai de asta că este vorba. Asta este *un nod*. Eu îl refac, pentru că, bineînțeles, ca și de

fiecare dată atunci când eu desenez un nod, eu m-am dezordonat *(„cafouillé” – încurcat, a acționa în mod confuz)*, aceasta nu este prima dată că asta mi se întâmplă în fața voastră.

Iată, aceasta este corect în jos.

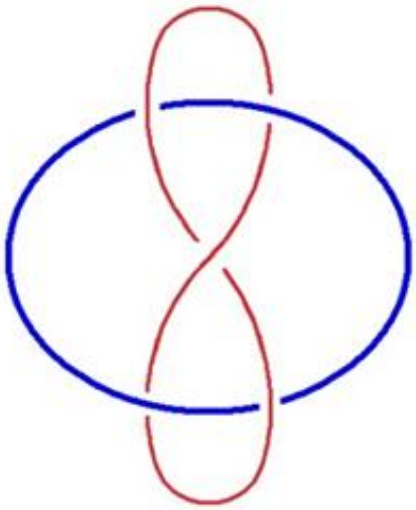

Voi trebuie să vedeți că asta, aceasta este înnodat.

Însă presupuneți, spune Milnor, că voi vă dați această permisiune ca într-un lanț oarecare...

acesta acolo: lanț cu două elemente

...ca într-un lanț oarecare un același element să poată să se traverseze pe el însuși.

Atunci, voi obțineți aceasta:

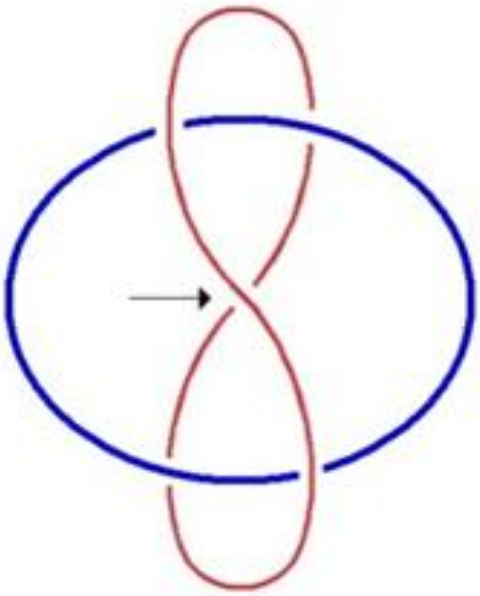

ceea ce vă arată imediat, că din faptul ca un element să poată să se traverseze pe el însuși, rezultă din asta că ceea ce era deasupra aici este acolo dedesubt: nu mai există nod...

există din asta, bineînțeles, o cantitate de alte exemple

...nu mai există *link*.

Ceea ce eu propun agerimii *(„astuce”)* voastre, aceasta este aceasta: de a remarca faptul că dacă – în primul nod – voi dublați fiecare dintre elementele numitul lanț, adică faptul că în loc de a avea din asta unul aici, voi aveți din asta două având aceeași circulație și că voi faceți din asta la fel pentru aici:

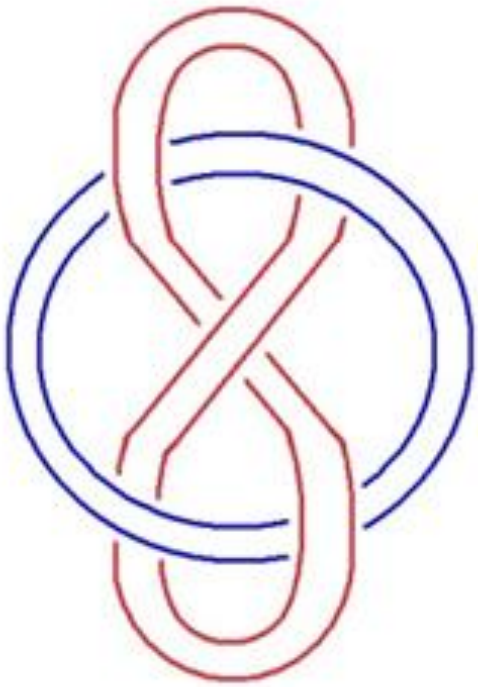

nu va mai fi adevărat, atât de necrezut cât aceasta poate să vă pară...

și voi o veți controla eu sper, eu nu am adus desenele mele astfel că, așa cum pe de altă parte eu nu am făcut pusă aici decât o hârtie albă, eu nu mă voi risca la a vă arăta cum anume aceasta se răsucește *(„se tortille” – a se agita în toate sensurile)*

...este suficient ca să existe din asta două...

ceea ce totuși pare să nu facă obiecție, întrucât un – o buclă în opt – dacă ea se traversează pe ea însăși, se eliberează ușor – *din circularul sau din ovalul* așa cum eu l-am desenat – se eliberează ușor atunci când acest opt în chestiune se traversează pe el însuși

...pentru ce asta nu ar fi la fel de adevărat atunci când există din asta două? Eu spun două opt și două ovale.

Nu rămâne mai puțin din asta că...

voi o veți controla eu sper, eu voi reveni acolo data următoare

...nu doar există un *obstacol*, însă este *în mod radical imposibil* de a separa cele patru elemente.

Acolo deasupra, trebuie ca eu să spun că eu nu pot trasa toți algoritmii pe care eu i-am enunțat de tipul: S de A barat [S(Ⱥ)].

Ce anume vrea să spună că eu protestez, în seminarul meu *Încă*, se pare...

pentru că bineînțeles eu nu-l citesc niciodată, aceasta sunt ceilalți cei care îl citesc

...contra echivalenței date, se pare prin anumiți – eu o uitasem în mod total – a lui S(Ⱥ) cu funcția Φ...

eu spun, nu micul φ ci marele Φ

...care este *o funcție*, așa cum o implică ceea ce eu am indicat, adică faptul că *există un x pentru care această funcție este negativă*: $\exists X \overline{\Phi X}$.

Bineînțeles, idealul matemului este că totul se corespunde. Este prea bine în ce matemul – la *Real* – îi adaugă în plus *(„rajoute" – pune în plus, adună)*.

Căci contrar la ceea ce se imaginează – nu știm de ce – aceasta nu este sfârșitul *(„la fin" – moartea, scopul, sfârșitul, capătul)* Realului.

Așa cum eu am spus-o adineaori, noi nu putem atinge decât „*capete de Real*".

Realul – cel despre care este vorba în ceea ce numim *gândirea mea* – *Realul* este întotdeauna *un capăt, un cotor („trognon" – cocean, ceea ce rămâne dintr-un fruct, dintr-o legumă, după ce a fost îndepărtată partea comestibilă)*.

Un *cotor* cert în jurul căruia gândirea brodează, însă stigmatul său, la acest *Real* ca atare, aceasta este de a nu se relega la nimic. Este cel puțin așa că eu concep *Realul*.

Și micile sale emergențe istorice... a fost o dată, un numit Newton care a găsit un capăt de *Real*, asta a futut *(„foutut" - făcut)* în mod murdar credințele la toți cei care gândeau, și anume la un anumit Kant, și despre care putem spune că din Newton el a făcut o boală.

Și de altfel toată lumea, toate ființele gânditoare ale epocii au făcut din asta una, fiecare în modul lor.

Asta a plăcut, nu doar asupra bărbaților, însă și asupra femeilor.

Madame du Chatelet a scris o întregă cărticică despre *Newtonian System*, unde asta bate câmpi mult *(„déconne à plein tuyaux")*.

Aceasta este totuși extraordinar faptul că atunci când atingem un capăt de *Real*, asta face acest efect.

Însă aceasta este tocmai de acolo că trebuie pornit. Aceasta este semnul însuși a faptului că am atins *cotorul („trognon")*.

Eu încerc să vă dau un capăt de *Real*, apropo de ceea în ce, în pielea a ce noi suntem, adică pielea acestei istorii incredibile, în sfârșit, care este specia umană, și eu vă spun că nu există raport sexual, însă aceasta este broderie.

Aceasta este broderie pentru că asta participă din *da sau nu*.

Din momentul în care eu spun „*nu există*" aceasta este deja foarte suspect.

Aceasta este suspect de a nu fi cu adevărat *un capăt de Real*.

Stigmatul *Realului* aceasta este de a nu se relega la nimic. Eu deja am spus asta adineaori.

Acolo unde ne recunoaștem, aceasta este doar în ceea ce avem.

Nu ne recunoaștem niciodată...

aceasta este implicat prin ceea ce eu avansez, aceasta este implicat prin faptul recunoscut de Freud că există din Inconștient

...nu ne recunoaștem niciodată în ceea ce suntem. Aceasta este primul pas al psihanalizei.

Pentru că ceea ce suntem, este din ordinul – atunci când suntem bărbat – este din ordinul copulației, adică a ceea ce deturnează numita *copulație* în nu mai puțin zisa – și în mod semnificativ – în nu mai puțin zisa *copulă* constituită prin verbul *a fi*.

Limbajul găsește, în inflexiunea sa spre *copulă*, proba că el este o cale de detur, în mod absolut *„vezică” („vessie”)*, adică obscură. Și obscur nu este acolo decât o metaforă, pentru că dacă noi am avea un capăt de *Real*, noi am ști că lumina nu este mai mult obscură decât tenebrele, și invers.

Metafora „*copulă*” nu este o probă în sine. Aceasta este modul pe care îl are *inconștientul* de a proceda. El nu dă decât *urme*. Și niște urme, nu doar care se șterg absolut singure, însă pe care orice discurs tinde la a le șterge, discursul analitic ca și celelalte.

Voi înșivă nu veți visa decât la a șterge *(„gommer”)* urmele din al meu din discurs, întrucât aceasta este eu cel care – acest discurs – l-a început prin a-i da statutul său, statutl său pornind din „*a face seamăn*” din *obiectul(a)*:

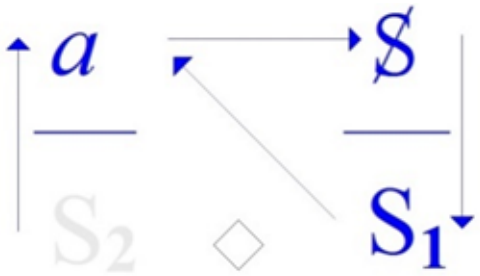

adică, în cele din urmă din ceea ce eu numesc, din faptul că omul se pune în loc al mizeriei care el o este.

...

Nu regăsim...

sau prea bine aceasta este a desemna faptul că nu facem niciodată decât să ne rotim în cerc

...găsim!

Singurul avantaj al acestui „*a regăsi*” este de a pune în valoare ceea ce eu indic:

faptul că nu s-ar ști să existe progres, că ne învârtim în cerc.

Însă există poate totuși un alt mod de a-l explica faptul că nu există progres.

Aceasta este faptul că nu există progres decât marcat din moarte.

Ceea ce Freud subliniază din această moarte - dacă eu pot să mă exprim astfel - din a o „*pulsiona*” *(triber)*, din a face din asta o *Pulsiune (Trieb)*.

Ceea ce am tradus în franceză prin – eu nu știu de ce – pulsiunea, *pulsiunea de moarte*, nu am găsit o mai bună traducere în vreme ce exista cuvântul „*derivă”*.

Pulsiunea de moarte este *Realul* în calitatea în care el nu poate fi gândit decât ca și *imposibil*, adică faptul că de fiecare dată când el arată capătul nasului său, el este *ingândibil („impensable”- de negândit)*.

A aborda la acest *imposibil* nu ar ști să constituie o speranță.

Întrucât acest *ingândibil* este moartea, din care este fundamentul *Realului* faptul că ea nu poate fi gândită.

...

Și este tocmai acolo că vedem prea bine că această castrare, aceasta nu este fantasma. Ea nu este atât de ușor de situat...

eu vorbesc: în funcția care este a sa în analiză

...ea nu este ușor de situat, întrucât ea poate fi fantasmatizată.

Este prea bine ceea în ce eu revin la al meu Φ, al meu mare Φ acolo, care poate la fel de bine fi prima literă a cuvântului fantasmă.

Această literă situează raporturile a ceea ce eu aș numi o *funcție de fonație*...

este acolo esența lui Φ, contrar la ceea ce credem

...o *funcție de fonație* care se găsește a fi substitutivă masculului – zis „*bărbat*”, ca atare – cu...

este acolo ceea contra a ce eu mă ridicam este că substituția acestui Φ la semnificant, pe care eu nu am putut-o suporta decât dintr-o literă complicată din notație matematică, adică ceea ce am scris dedesubt, acolo

...S de Ⱥ, S(Ⱥ) este cu totul alt lucru.

Asta nu este ceea cu ce bărbatul face dragoste, adică în cele din urmă cu inconștientul său, și nimic mai mult. Pentru ceea ce fantasmează femeia...

și este prea bine acolo ceea ce ne-a prezentat filmul

...este prea bine ceva care în orice caz împiedică întâlnirea.

Însă S(Ⱥ) ce anume asta vrea să spună?

Asta vrea să spună că dacă intermediarul *(„le truchement" – interpusul, însărcinat pentru a face legătura între două elemente distincte)*, altfel spus instrumentul din care operăm...

operăm *cu („avec")* acest instrument pentru copulație

...dacă acest instrument este prea bine – așa cum este patent – de pus la întâlnire *(„rancard")*, aceasta nu este din același ordin ca și ceea despre ce este vorba în al meu S(Ⱥ).

Aceasta pentru că nu există Altul, nu acolo unde există supleanță...

adică Altul ca și loc al inconștientului, ceea despre ce eu am spus că este tocmai cu asta că omul face dragoste, într-un alt sens al cuvântului *cu („avec")*, este asta *partenerul*

...însă ceea ce vrea să spună acest mare S de mare A ca și barat [S(Ⱥ)]...

și eu mă scuz de a nu fi avut altceva decât bara de care să mă servesc

...există o bară pe care nu contează ce femeie știe s-o sară, este bara între semnificant și semnificat...

așa cum – eu o sper – va dovedit-o filmul la care am făcut aluzie adineaori

...însă există o altă bară care consistă la a bara...

adică, ea este ca și această bară aici $\overline{\forall X}\ \Phi X$.

Eu regret de a nu o fi făcut în același mod, de altfel, este ca și asta că asta ar fi fost cel mai exemplar

...ea spune că: nu există Altul, Altul care ar răspunde ca și partener.

Întreaga necesitate a speciei umane fiind să existe un Altul lui Altul... este acela pe care-l numim în general Dumnezeu

...însă despre care analiza dezvăluie că este pur și simplu „*femeiĂ*” *(„La femme”)*.

Singurul lucru care permite de a o desemna ca și EA *(„La” - articolul hotărât feminin)*...

întrucât eu v-am spus că „*femeiĂ*” nu ex-sista, și eu am din ce în ce mai mult motive s-o cred, mai ales după ce am văzut acest film

...singurul lucru care permite să presupui *femeiĂ*, este faptul că – precum Dumnezeu – ea este născătoare („pondeuse” - ouătoare).

Atât doar că este acolo progresul pe care analiza ne face să-l facem, aceasta este faptul de a ne da seama...

că deși *(„encore” – încă)* mitul o face toată să iasă dintr-o singură mamă – adică Eva

...ei bine, nu există decât născătoare particulare.

Și este tocmai în ce eu am reamintit în seminarul Încă, se pare, ceea ce voia să spună această literă complicată, adică semnificantul a aceasta: „că nu există Altul lui Altul”. Iată, tot ceea ce vă povestesc acolo nu este decât rezonabil *(„sensé” – judicios și logic, de bun simț, cu sens).*

Și sub acest titlu plin de riscuri de a se înșela, cum toată Istoria o dovedește: nu am făcut niciodată decât asta.

Dacă eu iau aceleași *riscuri*, aceasta este prea bine mai degrabă pentru a vă pregăti la ceea ce eu aș putea să vă spun din altceva.

Încercând să fac o „*nebuniesofie*” *(„foliesophie”)*, dacă pot spune, mai puțin sinistră decât ceea ce este *Cartea* zisă *a Înțelepciunii*, în *Biblie.*

Chiar dacă după tot, aceasta este ceea ce putem face din cel mai bine, pentru a fonda...

eu vă resfătuiesc din asta lectura, ea este sobră și din cel mai bun ton. Catolicii o fac nu des această lectură, trebuie spus. Putem chiar spune că acest catolicism a consistat timp de secole la faptul ca să împiedice ținătorii să citească *Biblia*

...însă pentru a fonda „Înțelepciunea" pe *lipsă („le manque")*, care este singura fondație pe care ea o poate avea, este cu adevărat nu rău absolut deloc, aceasta este gratinat.

Voi ajunge eu oare să vă spun – ar trebui ca aceasta să nu fie doar un vis – voi ajunge eu să vă spun ceea ce s-ar numi „*un capăt de Real*", în sensul propriu a cuvântului „*capăt*" *(„bout" – parte la extremitatea unui obiect sau care garnisește această extremitate, „le bout des doigts" – vârful degetelor)*, pe care l-am precizat adineaori.

Pentru moment, putem spune că Freud el însăși nu a făcut decât din rezonabil *(„sensé")*, și că asta mi-a luat orice speranță.

Aceasta nu este pentru atât un motiv, nu pentru ca eu să o sper, însă pentru ca eu să o fac în mod real într-o zi.

Iată. Iată din asta suficient pentru azi!

1976.03.24. „Inhibiție și acting-out", Închiderea congresului

Al nouălea congres al Școlii freudiene din Paris, Platul congreselor, Strasbourg, Scrisori ale Școlii freudiene, 1976, nr.19, pp. 555-559.

Așa cum eu mi-am făcut-o confirmată prin Solange Faladé, aceasta este prea bine eu cel care a ales pentru un congres care la acest moment acolo nu era pentru mâine, aceste două teme, inhibiția și acting-out-ul. Este cert că aceasta era a face încredere Strasbourghezilor, și prezența voastră aici în acest amfiteatru magnific este confirmarea grijii pe care au pus-o Strasbourghezii la a face acest congres, adică ceea ce pentru noi (eu vorbesc despre analistul ideal) este un frecuș *(„frotti-frotta" – frecare într-un sens apoi în altul, contact erotic între persoane care se freacă una la alta)*, în sfârșit totuși acest frecuș răspunde la o nevoie de a se încălzi între sine; însă aceasta nu era doar pentru asta faptul că eu am preferat aceste două teme. Eu le proferam de asemenea în ecou la Strasbourg; eu vreau să spun că tot așa cum, *spunem („dit-on" – se*

spune) (metaforă ca și de obicei!) Strasbourg, aceasta este o extremitate a acestei mici bucăți de pământ *(„lopin de terre” – petic de pământ)* pe care o numim Franța, tot așa asta m- purtase la a profera inhibiție și acting-out ca și fiind capătul *(„confins” – marginile, limitele)* analizei.

Culmea *(„comble” – plină (adjectiv), culmea (substantiv), a umple, a acoperi (verb))* culmei, aceasta este faptul că eu sunt *culmat („comblé” – umplut, împlinit, fericit, mulțumit, satisfăcut)*; eu vreau să spun că la asculta diverșii oratori, eu am avut acest sentiment de a fi împlinit *(umplut)*. Enervantul – însă aceasta este în mod unic pentru mine, căci eu gândesc că toată lumea a fost-o, împlinită; am fost împliniți dintr-un anumit număr de teme despre care eu mă întreb pentru ce anume eu le-am deschis *(„frayés” – traversat, croit drumul)*; asta vrea să spună că împlinit, împlinit prin toți cei care au vorbit din acest loc și din diferite alte săli, asta nu m-a satisfăcut; asta chiar m-a perturbat în ceea ce privește utilitatea a ceea ce eu fac.

Aceasta este cert că această chestiune, aceasta nu este prima dată că eu mi-o formulez. Lipsa îmi lipsește. Atunci când lipsa lipsește la cineva, el nu se simte bine. Aceasta este o afacere așa pe care eu încerc s-o reduc la faptul că eu sunt din specia acestui ommascul *(„hommâle”)* despre care eu am vorbit ca și despre o omea *(„hommelle” – bărbat-ea)*, chiar despre o omuleață *(„hommelette” – mic om (la feminin), omușoară, mic bărbat (la feminin), bărbătușă)*. Ommasculul are din asta prea mult, însă asta nu-l împiedică de a fi sensibil la lipsă. Pentru ce este el atât de sensibil la nevoia de lipsă, dacă eu pot să mă exprim astfel? Eu nu văd absolut deloc alt motiv la a da din asta, decât faptul că el are obișnuințe. El are obișnuința de a rata *(„manquer” – lipsi)*. Și obișnuințele sale, el face din asta un principiu care, în analiză, a fost intitulat – de altfel nu s-auzit vorbindu-se niciodată decât despre asta – principiul plăcerii.

Principiul plăcerii a fost reperat dintotdeauna; aceasta este chiar prea bine asta ceea ce ne zdrobește, și ceea ce mă zdrobește, eu de asemenea; din fericire, eu am un onorabil precedent, aceasta este Freud. El de asemenea, a trebuit ca el să cadă acolo înăuntru, în principiul plăcerii. Principiul plăcerii, el l-a definit în mod evident puțin altfel decât îl defineau Grecii, cei care luau asta la piciorul literei, ἡδογή *(hedone)*: el

(„lui”), totuși, (Freud), a spus că aceasta era cea mai mică neplăcere *(„déplaisir” – lipsă de plăcere)*, în alți termeni faptul că viața, asta nu putea să se suporte decât cu condiția de a o tampona puțin în mod serios.

Aceasta este în mod evident nou, și asta nu este foarte încurajator. Pentru ce anume, întrucât eu am vorbit despre omea, pentru ce anume cea pe care eu aș numi-o femeieoasa *(„femmeuse” – consonează cu „fameuse” - faimoasa)* sau înfometătoarea *(„affameuse” – persoană care duce la foamete, persoană care exploatează)*, cea care nu este toată, la punctul de a o spune ea *(„la” – articolul hotărât feminin)*, eu am pus asta în suspiciune, în suspensie, pentru ce anume este faptul că ea, de această lipsă, ea i se rupe din asta *(„s'en fout” – (i) se fute din asta)* prea bine, aceasta este cazul de a o spune?

Eu sugerez în răspuns că aceasta este faptul că ele – ele la plural chiar dacă eu am vorbit despre ea mai întâi – aceasta este faptul că ele, la plural, cele care sunt, dacă atât este că putem folosi cuvântul ființă, sunt ele cele care sunt inconștientul. Femeioasa despre care eu vorbeam nu este toată; dacă ea nu este toată, în cele din urmă, eu nu știu prea bine dacă aceasta este ca și realul, sau dacă eu am fost introdus la a formula că realul nu este tot din cauză de ele (cum voi veți vrea s-o scrieți, la singular sau la plural). Tot ceea ce eu pot avansa în ocazie, aceasta este faptul că dacă ea nu este toată ca și realul, ea nu știe din asta nimic. Realul nu mai mult de altfel, întrucât nu este chestiune despre vreo știință orișicare pentru real.

Eu avansez în sumă faptul că realul, chiar dacă discordant, se găsește – aceasta este un fapt pe care noi îl constatăm – că asta merge. Modul din care noi ne spargem capul pentru a face ceva care să meargă ca și el (chiar dacă discordant) a sfârșit la fabricarea de automate. Este evident că există acolo ceva din falsificat în automat. Ideea că asta merge prin sine, că asta merge absolut singur are aerul mai degrabă de a spune contrariul; însă ideea de „auto” în chestiune, adică faptul că ar exista un sine, este prea bine ceea ce analiza la ultimul termen pune în chestiune.

Ceea ce eu avansez, ceea ce eu avansez la ultimul termen, aceasta este faptul că, în măsura unde realul funcționează pentru om, eu vorbesc despre acest lucru în ciuda a toate absolut stupefiant că omul, nu știm

pentru ce, a ajuns să categorizeze realul ca atare, ei bine realul nu atinge zisul om decât din discordanța sa, și aceasta este prea bine pentru asta că suntem stupefiat ca el să se fi ridicat până la o concepție a realului despre care eu, în mod timid, eu am avansat că ea nu ar ști să se schițeze, contrar la monomaniile umane, că ea nu ar ști să se schițeze, această concepție a realului, decât ca și a unui real spart *(„éclaté” – izbucnit, început, explodat, rupt, plesnit, erupt)*.

Iată. Eu am auzit aici ecouri din asta, ceea ce este vârful a ceea ce eu am încercat de a enunța, ecouri a ceea ce putem numi vorbăria *(„bavardage” - pălăvrăgeala)* mea. În tren, cineva care, eu cred, era persoana care este acolo în față, căra *(„trimballait” – a duce ceva peste tot cu sine)* cu ea o cârpă *(„torchon” – jurnal de disprețuit)* care se numește Noul Obs *(„Le Nouvel Obs”)* cum se spune, în care doi cretini spuneau că acest secol era lacanian! *(Rîsete)* Aceasta este în mod natural pentru a spune că trebuie ca asta să se termine. Enervantul pur și simplu, pentru mine, aceasta este faptul că asta începuse, la spusele tipilor în chestiune.

În realitate, dacă asta începuse în acest secol, cum se spune, putem spune că i-a pus *(„mis” - luat)* timp! Asta mi-a venit pe târziu, această specie de împingere, ca și asta, dacă atât este că ea există. Însă în sfârșit nu are din asta mai puțin efectul că eu nu mai pot să mă sufăr. Iată. Eu aș vrea prea bine să limitez daunele *(„dégâts” – pagubele, distrugerile)* pe care eu le-am făcut – în ciuda a tot nu suntem un foarte mare număr; în 800; daunele pe care eu le-am făcut în sumă în acest câmp limitat, acest mic capăt de real.

Enervantul – enervantul pentru mine – aceasta este faptul că eu nu pot acolo nimic. Odată ce s-a intrat în calea unor anumite alegeri, aceasta este făcut. Trebuie totuși să știm asta. Nu știm pentru ce alegem ceva. Cel mai adesea începem așa la hazard. Și apoi asta are suite.

În mod natural, eu nu sunt singurul la a fi în cazul că asta mă deranjează *(„m’embête” – mă sâcâie)*. Daunele pe care eu le-am făcut nu mai sunt în puterea mea. Atunci ca și toată lumea, pentru că este tocmai așa că asta se petrece pentru ceea ce numim toată lumea – bineînțeles, acolo de asemenea aceasta este un reziduu – eu nu văd decât o ieșire, aceasta

este, întrucât alegerea este făcută, de a o împinge cel puțin până la ultimele sale consecințe.

Eu am imaginat inconștientul ca și participând la acest real atenuat *(„mitigé" – îndulcit, amestecat)* care nu se reduce la capete, adică ceea ce se imaginează ca și făcând parte din ceva care se învârte rotund *(„qui tourne rond" – merge bine, merge cum trebuie, se petrece cum o dorim, funcționează în mod normal)*. Aceasta este tocmai pentru asta că eu spun că eu am imaginat inconștientul ca și participând din real. Sub acest titlu, eu l-am ratat în mod sigur. Însă nu mai mult decât tot ceea ce se imaginează. Acest rataj fiind la principiul acestui puțin pe care eu îl am din realitate, putem spune că, ca și orice rataj, aceasta este o reușită, eu vreau să spun că aceasta este reușita unei realități care se găsește, așa, a fi pusă sub capul meu *(„sous mon chef" – sub titlul meu, sefia mea)*, însă se caracterizează pe de altă parte din a comunica cu o realitate comună.

Bineînțeles, ca și toată lumea, realitatea mea este făcută din faptul că este punctuală, prin raport la ceea din ce se face memorie monumentală sub numele de istorie. Ca pentru fiecare, fiecare dintre cei ce sunt aici și fiecare dintre cei ce sunt de asemenea afară. Nu există ceea ce aș numi Istorie cu un mare I, marea Istorie. Nu există decât istorioare. Am fost prins într-o istorioară care nu este de la mine, istorioara freudiană, și pur și simplu pentru că am glisat acolo. Însă nu există absolut nimic comun între această istorioară freudiană și toate cele care au precedat-o. Aceasta nu este pentru că un anumit număr de oameni, Herbart, Hartmannn, Du Bois-Reymond, nu contează cine, aceasta nu este pentru că Freud a făcut a sa bună afacere *(„a fait ses choux gras")* dintr-un anumit număr de epave care rămăseseră din precedente istorioare, faptul că istorioara sa, cea proprie, le continuă. Este prea bine pentru asta că singurul lucru care ar putea să mă facă să abandonez învățământul meu, acesta este logica pe care am generat-o, logică care nu merge mai bine decât precedentele, care valorează în fapt tot atât de puțin.

Este un mod de a face o mărturisire. Da. Mărturisirea, este aceasta: este faptul că o analiză face să mărturisească pe oricine se riscă acolo,

fiecare în analiză se mărturisește-(ade)văr *(„s'avoue-(vé)rité")*, dacă pot spune, pentru a face echivoc cu adevărul său; însă fiecare dintre aceste adevăruri, trebuie să le spui. Este foarte dificil să știi ceea ce el are comun cu celelalte. Nu există decât adevăruri particulare, și este prea bine asta ceea ce m-a frapat în acest congres. Este cert că eu întinsesem o capcană încercând să încadrez ceea ce privește analiza cu aceste frontiere care sunt inhibiția și acting-out-ul. Așadar rezultatul – este cazul de a o spune, eu am spus-o deja – mi-a revenit în figură, pentru că a umple *(„combler" – astupa, obtura, colmata, închide, satisface, împlini, mulțumi, gratifia, a da în abundență)* pe cineva, aceasta este totuși asta.

...

Nu vă frapați! Asta nu mă deprimă pentru atât. Nu mă consolez decât cu această istorie a *capătului de real*; și acest capăt de real, trebuie totuși să încerci dintr-un foarte mic puțin să-l încarnezi. Acest capăt de real, ce anume asta vrea să spună, în sumă? Atunci când îl luăm pe care este cel mai, dacă eu pot spune, la îndemâna mâinii noastre, dacă există ceva ce dă mărturie că din real nu există decât capete, aceasta este prea bine ceea ce numim în mod comun rezistența, și ceea ce numim în mod egal castrarea.

Se va ajunge prea bine, bineînțeles, la a mă face să las această rezistență; se va ajunge prea bine la a mă castra, întrucât aceasta este soarta comună a taților. Iată. Ceea ce Freud nu spune, decât așa, în oblic, prin echivoc, aceasta este că adevărații dintre adevărați, adevărații dintre tați, aceasta este tocmai asta secretul pretinsei ucideri, aceasta este faptul că trebuie să-i ucizi pentru asta, pentru ca ei să lase capătul de real.

Iată. Aceasta este principiul acestui mister că așa zicând civilizația în sumă nu s-ar transmite dacă nu ar exista uciderea tatălui. Tot asta este legat la această mică afacere a capătului de real în chestiune, acest capăt de real cu din care eu aș vrea prea bine să pot să găsesc din asta un altul pentru a vă vorbi din asta. Eu v-am lăsat să înțelegeți că eu nu disper. Eu nu spun că eu sper. Însă în sfârșit că s-ar putea prea bine întâmpla ca eu să găsesc ceva care ar arăta prea bine că realul, aceasta nu este atât de simplu ca și asta, aceasta nu este atât de simplu pe cât o spunem,

faptul că simplicitatea nu este absolut deloc mărturia că o suntem în adevăr. Însă la asta voi veți recunoaște că eu nu am sentimentul frumosului; cele două se țin, adevărul și frumosul, și cineva a spus această dimineață despre frumos o reflecție foarte pertinentă.

1976.04.13. Seminarul 23, „Sfântomul”, lecția 10, „De la inconștient la real”

https://www.youtube.com/watch?v=0kMrvA30xD4&list=PLckdIIl6fdyRrSClvfojK7Ur3NzQS7M5q&index=2

Un nou tip de idee

Energetica și realul

Sensul este marele Altul al realului

Numele-Tatălui: să te treci de acolo, să te servești de acolo

Realul este fără lege

De obicei, eu am ceva să vă spun. Însă eu aș dori așa, azi...

eu aș dori pentru că eu am o ocazie: aceasta este ziua aniversării mele *(aplaude)*

...eu aș dori ca eu să pot verifica dacă eu știu ceea ce eu spun. În ciuda a tot *(„malgré tout” – totuși, chiar și așa)*, a spune, asta vizează la a fi înțeles.

Eu aș vrea să verific, în sumă, dacă eu nu mă mulțumesc de a vorbi pentru mine. Așa cum toată lumea o face, bineînțeles.

Dacă inconștientul are un sens, aceasta este prea bine asta. Eu am spus: „*dacă inconștientul are un sens...*”

Eu aș prefera deci ca – azi – cineva...

eu nu cer minuni, eu nu cer absolut deloc ca scânteia să izbucnească

...mi-ar fi plăcut fără îndoială ca cineva să scrie ceva care în sumă ar justifica această osteneală pe care eu mi-o dau de șa de în jur de douzeci de ani, puțin mai mult.

Singurul mod de a o justifica asta ar fi ca cineva să inventeze ceva care să poată, mie, să-mi servească.

Eu sunt persuadat că aceasta este posibil.

Eu am inventat ceea ce se scrie ca și: „*Realul*”.

În mod natural, nu este suficient de a-l scrie *Real*, pentru că nu puțini oameni au făcut-o înaintea mea.

Însă acest *Real*, eu l-m scris sub forma a ceea ce numim nodul borromean, care nu este un nod, care este un lanț, un lanț având anumite proprietăți.

Și sub forma minimală sub care eu am trasat acest lanț, trebuie din asta cel puțin trei: *Realul* este asta.

Este asta care consistă la a numi unul dintre aceste trei: *Real*. Asta vrea să spună acolo faptul că există trei elemente.

Și faptul că aceste trei elemente, în sumă, astfel cum ele sunt zise înnodate – în realitate înlănțuite – fac metaforă.

Asta nu este nimic din mai mult, bineînțeles, decât metaforă a lanțului.

Cum anume se poate să existe o metaforă a ceva care, care nu este decât număr?

Această metaforă o numim, din cauză a asta, „*cifra*”.

Există un anumit număr de moduri de a trasa aceste cifre, în sfârșit, modul cel mai simplu este cel pe care eu l-am numit al *trăsăturii unare*: de a face un anumit număr de trăsături, sau de puncte de altfel, și asta este suficient la a indica un număr.

Există ceva din important, aceasta este faptul că ceea ce numim „*energetica*”, asta nu este nimic altceva decât manipularea unui anumit număr de numere, un anumit număr de numere de unde se extrage un număr constant. Aceasta era tocmai asta ceea la ce Freud...

referindu-se la știință, la știință așa cum o concepeau din timpul său

...ceea la ce Freud se referea, adică faptul că el nu făcea din asta decât o metaforă.

Ideea unei *energetici psihice*, el niciodată cu adevărat, cu adevărat, nu a fondat-o.

El nici măcar nu ar fi putut din asta să țină metafora cu ceva aparență de adevăr.

Ideea unei constante, de exemplu, legând *stimulus*-ul la ceea ce el numește „*răspunsul*”, este ceva absolut insustenabil.

În metafora lanțului, a lanțului borromean, eu spun că eu am *inventat* ceva.

Ce anume este a inventa. Este oare că aceasta este o idee?

Ca aceasta să nu vă împiedice totuși, de a încerca într-un moment să îmi puneți o întrebare care să mă recompenseze.

Care să mă recompenseze nu de efortul pe care eu îl fac pentru moment pentru că, întocmai ceea ce eu gândesc pentru moment, aceasta este că ceea ce eu vă spun, pentru moment, nu are multă șansă de a obține un răspuns.

Este oare că aceasta este o idee, această idee a *Realului*?

Eu înțeleg: astfel cum ea se *scrie* în ceea ce numim nodul borromean, cel care – eu o subliniez – este un lanț. Aceasta nu este o idee!

Aceasta nu este o idee care se susține pentru că aceasta este în sumă *acolo* faptul că atingem că ideea, ideea care vine așa, ideea care vine atunci când suntem culcați, pentru că în cele din urmă este asta ideea – cel puțin redusă la valoarea sa analitică – aceasta este o idee care vă vine atunci când suntem culcați. Că suntem culcați sau în picioare, efectul de lanț pe care îl obținem prin *scriere* nu se gândește în mod ușor.

Eu vreau să spun că, la experiența mea cel puțin, nu este absolut deloc ușor de a spune cum anume un lanț, un lanț compus dintr-un anumit număr de elemente – chiar la a le reduce la trei – asta nu se *imaginează* ușor, asta nu *se scrie* ușor.

Și valorează mai bine acolo a fi rupt în avans pentru a fi sigur de a reuși la a da din asta *scrierea*.

Aceasta este în mod foarte exact ceea din ce voi ați avut mii de ori mărturia prin mine însumi, în erori – *lapsusurile* de pană – pe care eu le-am făcut de o sută de ori în fața voastră încercând de a face – ce anume? – de a face o *scriere* care simbolizează acest lanț.

Eu consider că faptul de a fi enunțat, sub forma unei scrieri *Realul* în chestiune, are valoarea a ceea ce numim în general „*un traumatism*”. Nu că ar fi fost vizarea mea să traumatizez pe *cineva*, mai ales auditorii mei, cărora nu am nici un motiv să le-o vreau până la punctul să le cauzez ceea ce numim în mod general *un traumatism*.

...

Am încercat să fiu riguros făcând remarcat faptul că ceea ce Freud suportă ca și inconștientul presupune întotdeauna o știință, și o știință vorbită, ca atare. Faptul că este minimul pe care-l presupune faptul că inconștientul poate fi interpretat. El este în întregime reductibil la o știință. După care, este clar că această știință cere minim două suporturi, nu-i așa, pe care le numim termeni, simbolizându-i din litere.

De unde scrierea mea a științei ca și suportându-se din S – nu la puterea a doua – din S cu acest *indice* care îl suportă, acest *indice* al unui mic 2 jos – asta nu este S-ul la pătrat – este S-ul „*presupus a fi 2*”: S_2.

Definiția pe care o dau acestui semnificant, ca atare – și pe care-l suport din S *indice* 1: S_1 este de a reprezenta un subiect, ca atare, și de a-l reprezenta cu adevărat. Cu adevărat vrea să spună în ocazie: conform realității.

Adevărul este *spunere* conformă realității. Realitatea care este în ocazie ceea ce funcționează, ceea ce funcționează cu adevărat. Însă ceea ce funcționează cu adevărat nu are nimic de-a face cu ceea ce eu desemnez din *Real*.

Este o presupunere absolut precară faptul că *Realul* meu...

trebuie prea bine să mi-l pun la activul meu

...că *Realul* meu condiționează realitatea, realitatea audiției voastre de exemplu.

Există acolo un abis despre care suntem departe de a putea asigura că el se traversează. În alți termeni, instanța științei...

pe care Freud o reînnoiește, vreau să spun renovează sub forma inconștientului

...este un lucru care nu presupune absolut deloc în mod obligatoriu *Realul* din care eu mă servesc.

...

Să spui că *Realul* este un *sfântom („sinthome”)* – al meu – nu împiedică faptul că energetica, despre care am vorbit adineaori, o este mai puțin. Care ar fi privilegiul energeticii, dacă aceasta nu este faptul că, i-am...

cu condiția de a face bunele manipulări, manipulările *conforme* la un anumit învățământ matematic

...îi găsim întotdeauna un *număr constant*.

...

Întrebarea 2

„Dacă după Geneză...

vă citesc lucrurile pe care au avut bunătatea să mi le scrie, ceea ce nu este mai rău decât altceva, dat fiind ceea ce am spus: că Realul ține la scriere

Dacă după Geneză, tradusă de Andre Chouraqui, Dumnezeu a creat – bărbatului – un ajutor, un ajutor contra lui, ce anume este din asta despre psihanalist ca și „ajutor contra”?

Eu gândesc faptul că în mod efectiv psihanalistul nu poate să se conceapă altfel decât ca și un sfântom. Aceasta nu este psihanaliza cea care este un sfântom, aceasta este psihanalistul.

Este tocmai în asta că eu aș răspunde la ceea ce îmi fusese pus ca și întrebare adineaori:

aceasta este faptul că este psihanalistul cel care este în cele din urmă un ajutor, despre care în termenii Genezei, putem spune că aceasta este în sumă o întoarcere („retournement” – schimbare radicală, inversare a unui ordin al lucrurilor), întrucât la fel de bine Altul lui Altul, aceasta

este ceea ce tocmai am definit acum o clipă ca și acolo, mica gaură. Faptul că această mică gaură ea complet singură poate furniza un ajutor, aceasta este întocmai în asta că ipoteza Inconștientului are suportul său.

Ipoteza *Inconștientului*, Freud o subliniază, aceasta este ceva care nu poate ține decât la a presupune *Numele-Tatălui*.

A presupune *Numele-Tatălui*, cert, aceasta este Dumnezeu.

Este tocmai în asta faptul că psihanaliza, din a reuși, dovedește că *Numele-Tatălui* putem la fel de bine să trecem peste asta: putem la fel de bine să trecem peste asta cu condiția de a ne servi de asta.

...

Întrebarea 5

„Eu mă aștept întotdeauna la aceasta ca dumneavoastră să jucați asupra echivocurilor.

Dumneavoastră ați spus: „Există din Unul” („Y a d'l'Un”), dumneavoastră vorbiți despre Real ca și imposibil.

Dumneavoastră nu sprijiniți asupra Unu-posibil. Apropo de Joyce dumneavoastră vorbiți despre cuvinte impuse...

Dumneavoastră nu sprijiniți pe Numele Tatălui, ca și Unu-pus.”

Lacan

Asta, aceasta este un lucru care este semnat.

Cine este oare cel ce se așteaptă întotdeauna la aceasta ca eu să joc asupra echivocurilor sfinte?

Eu nu țin în mod special la echivocurile sfinte. Eu cred că... mi se pare că eu le demistific.

Există din unu („Yad'lun”). Este cert că acest *Unu* mă încurcă tare. Eu nu știu ce să fac din asta, întrucât, așa cum fiecare știe, *Unul* nu este un număr.

Și chiar că în ocazie eu o subliniez. Eu vorbesc despre *Real* ca și *imposibil* în măsura unde eu cred întocmai că *Realul*...

în sfârșit... „*eu cred*”: dacă aceasta este simptomul meu, spuneți-mi-o

...unde eu cred că *Realul* este, trebuie prea bine s-o spui, fără lege.

Adevăratul *Real* implică absența legii. *Realul* nu are din ordine. Și aceasta este ceea ce eu vreau să spun, spunând că singurul lucru pe care – poate – eu voi ajunge într-o zi la a articula în fața voastră, aceasta este ceva ce privește ceea ce eu am numit „*un capăt de Real*”.

...

Întrebarea 8

„*Oare membrul...*

„*Oare numărul* – dacă eu am înțeles bine *(Râsete)* – *numărul constant despre care vorbiți are un raport cu falusul sau cu funcția falică*?”

Eu nu gândesc, întocmai, absolut deloc...

în sfârșit „eu gândesc”: pentru atât cât gândirea mea este mai mult decât un simptom

...eu nu gândesc absolut deloc într-adevăr faptul că *falusul* poate să fie un suport suficient la ceea ce Freud concepea ca și energetic. Și chiar, ceea ce este absolut frapant, aceasta este că el nu i l-a identificat el însuși niciodată.

1976.05.11. Seminarul 23, „Sfântomul”, Lecția 11. Scrierea egoului

https://www.youtube.com/watch?v=bcBXMhGU2s4&list=PLckdIIl6fdyRrSClvfojK7Ur3NzQS7M5q&index=1

Ceea ce lipsește filosofiei și ceea ce supleează acolo

Despre o logică de saci și corzi

Să te dezpietrești de ideea de eternitate

Despre un corp lăsat să cadă ca și o coajă

Ceea ce lipsește nodului lui Joyce și ceea ce îl corectează

Și atunci, aceasta bineînțeles nu este fără a evoca micile mele cercuri, care ele de asemenea sunt suportul a ceva *încadraj („encadrement” – cadru, conducere)*.

Întrebarea este următoarea: ce anume se petrece atunci când, în urma *(„par suite”)* unei *greșeli („faute”)*, condiționată nu în mod unic prin hazard, căci ceea ce ne învață psihanaliza, aceasta este faptul că o *greșeală* nu se produce niciodată prin hazard, faptul că există în spatele a orice *lapsus* – pentru a numi asta prin numele său – o finalitate semnificantă?

Adică faptul că greșeala tinde – dacă există un inconștient – la a vrea să exprime ceva, nu doar că subiectul *știe*, întrucât subiectul rezidă...

aceasta este ceea ce eu v-am exprimat în timpul său prin raportul unui semnificant la un alt semnificant

...subiectul rezidă în această diviziune însăși, că aceasta este *viața limbajului*...

„*viață*” pentru limbaj fiind cu totul alt lucru decât ceea ce numim pur și simplu viață

...că ceea ce semnifică „moarte” pentru suportul somatic are tot atâta loc în aceste *pulsiuni* care relevă de ceea ce eu tocmai am numit *viața limbajului*.

Aceste *pulsiuni* în chestiune relevă din *raportul la corp*. Și *raportul la corp* nu este, la nici un om, un raport simplu.

În afară de faptul că acest corp are găuri, aceasta este chiar – la spunerea lui Freud – ceea ce ar fi trebuit să pună omul pe cale, pe calea acestor găuri abstracte...

pentru că aceasta este abstract

...acestor găuri abstracte care privesc *enunțarea* a orice ar fi.

...

Nodul *bo* este asta, este sancțiunea faptului că Freud face totul să țină pe *funcția tatălui*.

Nodul *bo* nu este decât traducerea a aceasta: este faptul că – așa cum mi se-o reamintea ieri seară – iubirea...

și pe deasupra pieței iubirea pe care o putem califica drept eternă

...este ceea ce se raportează la funcția tatălui, cea ce se adresează lui în numele a acestui fapt că tatăl este purtător al castrări.

Este ceea ce Freud cel puțin avansează în *Totem și Tabu*, adică în referința la prima hoardă:

aceasta este în măsura unde fii sunt privați de femeie faptul că ei iubesc tatăl.

Aceasta este într-adevăr ceva absolut singular și uluitor, și pe care singură îl sancționează *intuiția* lui Freud.

Însă despre această *intuiție*, la această *intuiție*, eu încerc să dau un alt corp, în mod precis în al meu nod *bo* care este atât de bine făcut pentru a evoca „*Muntele Neubo*" unde cum se zice „*Legea*"...

„*Legea*" care nu are absolut nimic de-a face cu legile lumii reale, legile lumii reale fiind de altfel o problemă care rămâne absolut întreagă deschisă

...„*Legea*" în ocazie, este pur și simplu „*Legea iubirii*", adică perversiunea.

...

Eu, există rațiuni: eu vreau să exprim ceva lucru, eu *echivochez*. Însă cu Joyce, se pierde acolo întotdeauna ceea ce eu aș putea numi *latina sa*, cu atât mai mult cu cât latina, el cunoaștea din asta un capăt. Așadar *enigma*...

în mod fericit, ca și asta, într-un timp, eu m-am interesat acolo, eu scriu asta E_e: E indice e.

E – un mare E – este vorba despre enunțare și despre enunțat

...*enigma* consistă în raportul lor al marelui E la micul e, adică pentru ce dracu *un astfel de enunțat* a fost el pronunțat?

1976.05.17. Prefață la ediția engleză a seminarului 11

Atunci când esp-ul *(„l'esp")* al unui laps *(„laps")*...

adică întrucât eu nu scriu decât în franceză: spațiul unui lapsus

...nu mai are nici o portanță de sens (sau interpretare), atunci doar suntem siguri că suntem în inconștient. O știm, fie.

Însă este suficient să se facă atenție acolo pentru ca să ieșim de acolo. Nici un fel de prietenie nu este acolo pe care acest inconștient s-o suporte.

Ar rămâne ca eu să spun un adevăr. Aceasta nu este cazul: eu o ratez. Nu există adevăr care, la a trece prin atenție, să nu mintă. Ceea ce nu împiedică că fugim după.

Există un anumit mod de a balansa „stembrouille" (această încurcare) care este satisfăcătoare pentru alte rațiuni decât formale (simetrie de exemplu). Ca și satisfacție, ea nu se atinge decât la uzaj, la uzajul unui particular. Cel pe care-l numim în cazul unei psihanalize (psih =, adică ficțiune de -): analizant. Problemă de pur fapt: analizanți, există de acolo în regiunile *(„contrées" – regiuni, contrări)* noastre. Fapt de realitate umană, ceea ce omul numește realitate.

Să notăm că psihanaliza s-a, de când ea ex-sistă, schimbat. Inventată de un solitar, teoretician incontestabil al inconștientului (cine-care nu este ceea ce credem, eu spun: inconștientul, adică real, cel puțin la a mă crede de acolo), ea se practică acum în cuplu. Să fim exact, solitarul a dat de acolo exemplul. Nu fără abuz pentru discipolii săi (căci discipoli, ei nu erau decât din faptul că el, nu a știut ceea ce el făcea).

Ceea ce traduce ideea că exista de acolo: ciumă, dar anodină acolo unde el credea a o purta, publicul se aranjează de acolo.

Acum, adică pe târziu, eu pun acolo grăuntele meu de sare: fapt de istorie, tot a spune de isterie: cea a colegiilor mei în ocazie, caz infim, însă în care eu mă găseam prins din aventură pentru a mă fi interesat la cineva care m-a făcut să alunec până la ei a-mi fi impus Freud, „l'Aimée" (Iubita) tezei mele.

Eu aș fi preferat să uit asta: dar nu uităm ceea ce publicul vă reamintește.

Așadar există analistul de socotit *(„compter” – socoti, calcula, număra, conta)* în cură. El nu ar conta *(„compterait”)*, eu imaginez, în mod social, dacă nu ar fi existat Freud la a-i fi deschis calea. Freud, spun eu, pentru a-l numi el, căci a numi pe cineva analist, nimeni nu o poate face și Freud nu a numit de acolo nici unul. Să dai inele inițiaților, nu este să numești. De unde propunerea mea că analistul nu se istorizează *(„s'hystorise”)* decât de la el însuși: fapt evident. Și chiar dacă el se face confirmat dintr-o ierarhie.

Ce ierarhie ar putea să-i confirme din a fi analist, să-i dea de acolo tamponul? Aceasta este ceea ce un „Cht” îmi spunea, aceasta este că eu o eram, născut. Eu am repudiat acest certificat: eu nu sunt un poet, ci un poem. Și cine-care se scrie, în ciuda faptului că el are aerul de a fi subiect.

Problema rămâne a ceea ce poate împinge pe cineva, mai ales după o analiză, la a se istoriza de la el însuși.

Asta nu ar ști să fie propria sa mișcare întrucât despre analist, el știe despre asta mult, acum că a lichidat, cum se spune, transferul său pentru. Cum îi poate veni ideea de lua ștafeta acestei funcții?

Altfel spus există cazuri în care o altă rațiune vă împinge la a fi analist decât cea de a se instala, adică de a primi ceea ce numim în mod curent bani, pentru a subveni nevoilor celor vouă în-sarcină *(„à-charge”)*, în primul rang al cărora vă găsiți voi înșivă, - după morala evreiască (cea în care Freud rămânea pentru această afacere).

Trebuie să mărturisim că problema (problema unei alte rațiuni) este exigibilă pentru a suporta statutul unei profesii, nou-venite în istorie. Istorie pe care noi nu o spunem eternă pentru că al său „aetas” *(timp, durată)* nu este serios decât la a se raporta la numărul real, adică la serialul limitei.

De ce de acum să nu supunem această profesie la proba acestui adevăr din care visează funcția spusă inconștient, cu care ea tripotează? Mirajul adevărului, din care doar minciuna este de atins (aceasta este ceea ce numim rezistență în termeni politicoși) nu are alt termen decât satisfacția care marchează sfârșitul analizei.

Să dea această satisfacție fiind urgența la care prezidă analiza, să interogăm cum anume cineva poate consacra la a satisface aceste cazuri de urgență.

Iată un aspect singular al acestei iubiri a aproapelui pusă în deviză de către tradiția iudaică. Chiar și la a o interpreta în mod creștin, adică ca și „jean-f...trerie" elenică, ceea ce se prezintă analistului este altceva decât aproapele: aceasta este tot-venitul unei cereri care nu are nimic a face cu întâlnirea (unei persoane din Samaria proprie la a dicta datoria christică). Oferta este anterioară cererii unei urgențe pe care nu suntem siguri de a o satisface, în afară de a o fi cântărit.

De unde eu am desemnat din „pasă" *(„la passe" – pasa, trecerea)* această punere la probă a istorizării analizei, păzindu-mă, această pasă, de a o impune tuturor pentru că nu există din „toți" în ocazie, ci din împrăștiați dezasortați. Eu am lăsat-o la dispoziția celor ce se riscă să mărturisească cel mai bine de adevărul mincinos.

Eu am făcut-o din a fi produs singura idee conceptibilă a obiectului, cea a cauzei dorinței, adică a ceea ce lipsește.

Lipsa lipsei face Realul, care nu scoate decât acolo, dop. Acest dop care suportă termenul de imposibil, despre care puținul pe care noi îl știm în materie de Real, arată antinomia la orice aparență de adevăr *(„vraisemblance")*.

Eu nu voi vorbi despre Joyce în care eu sunt de acolo acest an, decât pentru a spune că el este consecința cea mai simplă a unui refuz cât de mult mental al unei psihanalize, de unde a rezultat că în opera sa el o ilustrează. Însă eu nu am făcut încă decât să deflorez asta, dat fiind încurcătura mea în ce privește arta, în care Freud se scălda nu fără nenorocire.

Eu semnalez că precum întotdeauna cazurile de urgență mă împiedicau în timp ce eu scriam asta.

Eu scriu totuși, în măsura eu cred a o datora, pentru a fi la paritate cu aceste cazuri, a face cu ele perechea.

Paris, acest 17 mai 1976

1976.10.03. Intervenție la expunerea lui M. Ritter: „Apropo de angoasă în cură”

Întrucât este pe angoasă că ați centrat enunțatul vostru, angoasa are în mod foarte special de-a face cu funcția falică, și nu este decât sub acest titlu că un obiect **a** poate fi acolo implicat.

1976.10.11. Notă liminară la prezentarea „Sciziunea din 1953”

Eu am câștigat fără îndoială. Întrucât am făcut auzit ceea ce gândeam despre inconștient, principiu al practicii. N-o voi spune acolo. Pentru că tot ce este publicat aici, în special din pana mea, îmi face oroare. Până într-atât încât am crezut că am uitat-o, ceea ce cel ce mă editează va da mărturie. Să nu mai vrei să te gândești la ea nu este uitarea, din nefericire. Debilul, supus psihanalizei, devine întotdeauna un ticălos („canaille”). Ca să o știm.

1976.11.02. Închiderea Zilelor Școlii freudiene din Paris: „Matemele psihanalizei”

...în cele din urmă, matemul, este acest element în cele din urmă terț, este prea bine pentru asta că eu l-am izolat în ceea ce până în prezent era balansul psihanalizei, balans între corpul propriu și de o altă parte acest ceva care, acest corp îl încurcă („l’encombre” – îl înghesuie, îl ocupă, îl jenează); aceasta nu este în mod natural absolut deloc ceea ce credem, aceasta este funcția falică, adică în cele din urmă ceva ca și prelungirea sa, atât doar că această prelungire îi este absolut străină și simțită ca și altul.

...

Ce anume este o gaură? Ar fi curios totuși ca asta să aibă raport cu funcția falică. Nu este în mod cert în orice caz un semnificant de primă mână. În mod evident cuvântul gaură este un semnificant, însă întocmai este un semnificant despre care nimeni nu știe ceea ce el poate să vrea să spună. Ar trebui poate împinse puțin lucrurile acolo deasupra.

1976.11.16. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 1

Iată! Există un afiș ca și asta care proferă... Este oare că voi ați știut să citiți? Ce anume asta dă pentru voi? *Neștiutul care știe*, totuși asta face *bla-bla*, asta echivocă. *Neștiutul care știe*, și apoi eu am tradus „*Unbewußt*”-ul *(inconștientul)*.

Eu am spus că exista acolo – în sensul uzajului în franceză al partitivului – că exista acolo „de l’une-bévue” (din o greșeală a lui). Acesta este un mod la fel de bun de a traduce „Unbewußt”-ul (inconștientul) ca și nu contează care altul, ca și inconștientul în particular, care în franceză, și în germană de asemenea de altfel, echivocă cu inconștiența.

Inconștientul, asta nu are nimic de-a face cu inconștiența. Așadar de ce să nu traduci total liniștit prin „l’une-bévue” (o greșeală a lui). Cu atât mai mult cu cât asta are imediat avantajul de a pune în evidență anumite lucruri: de ce este oare că ne obligăm în analiza viselor, care constituie o greșeală ca și nu contează care alta, ca și un act ratat, cu excepția că există acolo ceva în care ne recunoaștem. Ne recunoaștem în trăsătura de spirit, pentru că trăsătura de spirit ține la ceea ce am numit lalimbă, ne recunoaștem în trăsătura de spirit, alunecăm acolo... și tocmai acolo deasupra Freud a făcut câteva considerații care nu sunt neglijabile. Vreau să spun că interesul trăsăturii de spirit pentru inconștient este totuși legat la acest lucru specific pe care-l comportă achiziția lalimbii.

Pentru restul, este oare că trebuie să spunem că pentru analiza unui vis trebuie să ne ținem de acolo la ceea ce s-a întâmplat la trezire? Asta nu merge de la sine. Freud a făcut de acolo o regulă, dar ar conveni totuși să ne dăm seama că există prea bine multe lucruri, care nu doar pot reurca mai sus, dar care țin la ceea ce putem numi „țesutul însuși” al inconștientului.

Este oare că actul ratat de asemenea ar fi o afacere care trebuie analizată în mod strâns după ceea ce s-a întâmplat, nu la trezire, ci de această dată în timpul zilei, este într-adevăr ceva ce pune problemă.

În acest an, să spunem că, cu acest „neștiut care știe din o greșeală a lui”, eu încerc să introduc ceva care merge mai departe, care merge mai departe decât inconștientul:

ce raport există între aceasta care trebuie admis că noi avem un interior pe care-l numim cum putem... psihism de exemplu, îl vedem chiar pe Freud scriind „endo” (în interior), endo-psihic. Asta nu merge de la sine că „ψυχή” (psuké) ar fi endo, asta nu merge de la sine că ar trebui să îndosăm *(„endosser”, să luăm în spate)* acest endo

...ce raport există așadar între acest endo, acest interior, și ceea ce noi numim în mod curent identificarea?

Este tocmai asta în sumă că, sub acest titlu care este ca și asta fabricat pentru ocazie, este tocmai asta ceea ce aș vrea să pun sub acest titlu.

Pentru că... este clar că identificarea, este ceea ce se cristalizează într-o identitate. De altfel această „...ficare” în franceză este în germană altfel enunțată, „Identifizierung”, spune Freud, într-un loc în care îl regăsisem, pentru că nu îmi aminteam că făcusem un seminar pe „Identifizierung”...

„eu nu îmi aminteam”: eu îmi aminteam totuși de ceea ce exista în capitol, eu nu știam că îi consacrasem un an

...dar îmi aminteam că există pentru Freud, cel puțin trei moduri de *identificare*, adică:

-*identificarea* căreia el îi rezervă – eu nu știu bine de ce – calificarea de „*iubire*”. *Iubire*, este calificarea pe care el o dă „*identificării la tată*”.

-Ce avansează pe de altă parte despre o identificare făcută din „*participare*”? El numește asta, el fixează asta drept „*identificare isterică*”.

-Și apoi există o a treia *identificare* care este cea pe care o fabrică dintr-o trăsătură, dintr-o trăsătură pe care altădată...

îi păstrasem totuși amintirea fără să știu că făcusem un întreg *seminar* despre *identificare*

...dintr-o trăsătură pe care am numit-o „*unară*”.

Această *trăsătură unară* ne interesează pentru că... așa cum Freud o subliniază ...nu este ceva ce are de-a face în mod special cu o persoană iubită.

O persoană poate fi indiferentă și o *trăsătură unară* aleasă ca și constituind baza unei identificări.

Nu este deloc indiferent, întrucât așa că Freud crede să poată da seama de identificarea la mica mustață a Führerului despre care fiecare știe că a jucat un mare rol.

Este o problemă care are mult interes pentru că ar rezulta din anumite teze care au fost avansate, că „finalul analizei ar fi a te identifica la analist". Pentru mine, n-o gândesc, dar în sfârșit este ceea ce susține totuși Balint, și este foarte surprinzător.

La ce așadar ne identificăm la finalul analizei? Ne-am identifica la inconștientul nostru? Este ceea ce nu cred.

N-o cred, pentru că inconștientul rămâne... spun „*rămâne*", nu spun „*rămâne în mod etern*", pentru că nu există nici o eternitate

...rămâne *Altul*, este despre *Altul cu un mare A* că este vorba în *inconștient*.

Eu nu văd că am putea da un sens *inconștientului*, dacă nu este din a-l situa în acest Altul, purtător de semnificanți, care trage firele a ceea ce numim în mod imprudent *(subiectul)*, în mod imprudent pentru că acolo se ridică problema a ceea ce este *subiectul* pornind din momentul în care el depinde atât de în întregime de *Altul*.

Așadar în ce consistă acest reperaj care este analiza? Asta ar fi sau asta nu ar fi *să te identifici... să te identifici* luându-ți garanțiile tale, un fel de distanță ...*să te identifici* la *simptomul* tău?

Am avansat că *simptomul*, asta poate fi... este monetizabil, este obișnuit ...asta poate fi *partenerul sexual*.

Este în linia a ceea ce am proferat... proferat fără ca asta să vă facă să scoateți țipete de păsări de pradă ...este un fapt, am proferat că *simptomul* luat în acest sens este... pentru a folosi termenul de „*a*

cunoaște” ...este ceea ce cunoaștem, este chiar ceea ce cunoaștem cel mai bine, fără ca asta să meargă prea departe.

A cunoaște nu are în mod strict decât acest sens. Este singura formă de *cunoaștere* luată în sensul în care am avansat-o cum că ar fi suficient ca un bărbat să se culce cu o femeie pentru a putea spune că o cunoaște, și invers.

Cum – în ciuda faptului că mă străduiesc – este un fapt că nu sunt femeie, nu știu ce este despre faptul că o femeie cunoaște despre un bărbat. Este foarte posibil ca asta să meargă foarte departe.

Dar asta nu poate totuși merge până la faptul că femeia *creează* bărbatul. Chiar și când este vorba de copii săi, este vorba despre ceva care se prezintă ca un parazitism. În uterul femeii, copilul este parazit, și totul o indică, până și inclusiv faptul că asta poate merge foarte rău între acel parazit și acel pântece.

Așadar ce vrea să spună a cunoaște?

A cunoaște vrea să spună:

-*a ști face* cu acel simptom,

-*a ști* să-l descurci,

-*a ști* să-l manipulezi.

A ști, asta are ceva ce corespunde la ceea ce omul face cu imaginea sa, este a imagina modul în care se descurcă cu acel *simptom*. Este vorba aici, bineînțeles, despre narcisism, despre narcisism secundar, narcisismul radical, narcisismul pe care-l numim primar fiind, în ocazie, exclus.

A ști face cu simptomul său este acolo finalul analizei. Trebuie recunoscut că este scurt. Asta nu merge cu adevărat foarte departe.

Cum anume asta se practică, aceasta este bineînțeles ceea ce eu mă strădui să vehiculez în această mulțime, eu nu știu cu ce rezultat. Eu m-am îmbarcat în această navigare, ca și asta, pentru că în fond m-au provocat acolo. Este tocmai ceea ce rezultă din ceea ce a fost publicat de nu știu ce serie specială a „Ornicar” despre „sciziunea din 53”. Eu aș

fi fost cu siguranță mult mai discret dacă „sciziunea din 53” n-ar fi avut loc.

Metafora în uzaj pentru ceea ce numim accesul la real, este ceea ce numim „modelul”. Există un numit Kelvin care s-a interesat mult la asta – Lord chiar care se numea: Lord Kelvin – el considera că știința era ceva în care funcționa un model, și care permitea cu ajutorul acestui model, să prevezi care ar fi rezultatul funcționării realului.

Recurgem așadar la imaginar pentru a ne face o idee din real. Scrieți așadar „a ne face” *(„se faire”)* – „a ne face o idee” *(„se faire une idée”)* am spus – scrieți-l sferă *(„sphère”)* pentru a ști prea bine ceea ce imaginarul vrea să spună.

Ceea ce eu am avansat în nodul meu borromean al Imaginarului, al Simbolicului și al Realului, m-a condus să disting aceste trei sfere și apoi în continuare să le reînnod. A trebuit așadar ca eu să trec de aceste trei bule... există datele: eu am enunțat „Simbolicul, Imaginarul și Realul” în 54, am intitulat o conferință inaugurală din aceste trei nume, devenite în sumă prin mine ceea ce Frege numește nume proprii.

Să fondezi un nume propriu, aceasta este un lucru care face să urce puțintel numele vostru propriu: singurul nume propriu în toată asta, este al meu. Extensia lui Lacan la Simbolic, la Imaginar și la Real, este ceea ce permite acestor trei termeni să consiste, eu nu sunt de acolo în mod special mândru.

Însă eu mi-am dat seama după toate că a consista asta voia să spună ceva, este adică faptul că trebuia vorbit despre corp, că există:

-un corp al Imaginarului,

-un corp al Simbolicului, este lalimba,

-și un corp al Realului despre care nu știm cum anume el iese.

Aceasta nu este simplu, nu că complicația vine de la mine, ci ea este în ceea despre ce este vorba. Este tocmai pentru că eu am fost – cum spune altul – confruntat cu ideea care suportă inconștientul lui Freud, că eu am încercat, nu să răspund de acolo, ci să răspund acolo în mod judicios *(„sensée” – cu sens)*, adică neimaginându-mi că această „aviziune”...

ceea din ce Freud s-a avizat, este asta ceea ce vreau să spun

...că această „aviziune” privește ceva ce ar fi la „interiorul” fiecăruia, a fiecăruia dintre cei ce fac mulțime și care cred să fie din acest fapt o unitate.

Am tradus această noțiune de mulțime care vrea prea bine să spună „Massenpsychologie”, l-am tradus „Psihologie colectivă și analiză a eului”. Nimic nu face acolo. Freud a încercat fără succes să-și ia pornirea din ceea ce Gustav Lebon a numit tocmai „psihologia mulțimilor”, traducem prin „psihologie colectivă”... „o colecție”... „o colecție de perle” fără îndoială, fiecare fiind una.

În vreme ce ceea despre ce este vorba, este de a da seama despre existența – despre existența în această mulțime – a ceva care se califică „eu”. Ce anume asta poate să fie acest „eu”? Este ceea ce pentru a încerca să vi-l explic, eu am încercat să imaginez acest an uzajul a ceea ce numim o topologie.

O topologie...

așa cum voi o veți putea sesiza nimic altceva decât deschizând orice ar fi care se numește „Topologie generală”

...o topologie asta se fondează întotdeauna pe un tor:

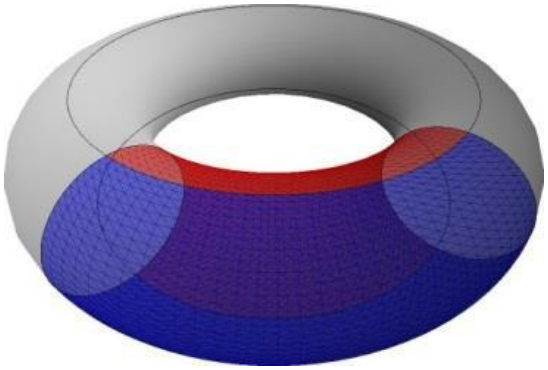

Chiar dacă acest tor este în ocazie o sticlă Klein:

căci o sticlă Klein este un tor, un tor care se traversează pe el însuși

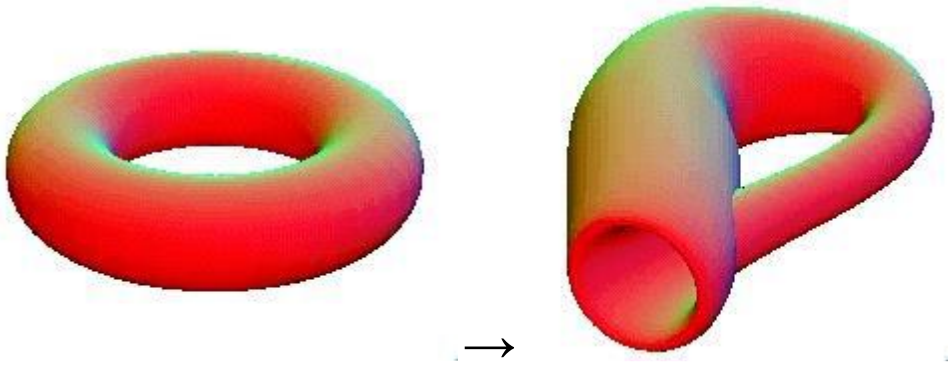

eu am vorbit despre asta de foarte mult timp. Iată. Aici, vedeți că în acest tor există ceva ce reprezintă un interior absolut, atunci când ești în vid, în golul care poate constitui un tor. Acest tor poate fi o coardă fără îndoială, dar o coardă ea însăși „se tord” (se pliază), și există ceva ce este desenabil ca și fiind interiorul corzii. Voi nu aveți în această privință decât să depliați ceea ce se enunță ca și nod într-o literatură specială.

Așadar există în mod evident două lucruri, există două feluri de găuri (c și E):

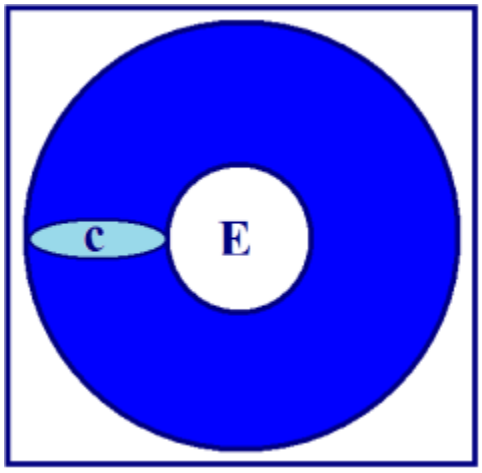

gaura care se deschide la ceea ce numim exteriorul (E), asta pune în cauză ceea despre ce este vorba în ceea ce privește spațiul. Spațiul trece drept „étendue” (întindere) atunci când este vorba despre Descartes.

Dar corpul ne fondează ideea unui alt fel de spațiu. Asta nu are aerul imediat de a fi ceea ce numim un corp, acest tor în chestiune. Dar veți vedea că este suficient să-l întorci pe dos...

nu așa cum se întoarce pe dos o sferă, pentru că un tor asta se întoarce pe dos într-un cu totul alt mod. Dacă aici, de exemplu, mă pun să imaginez că este o sferă care este la interiorul unei alte sfere:

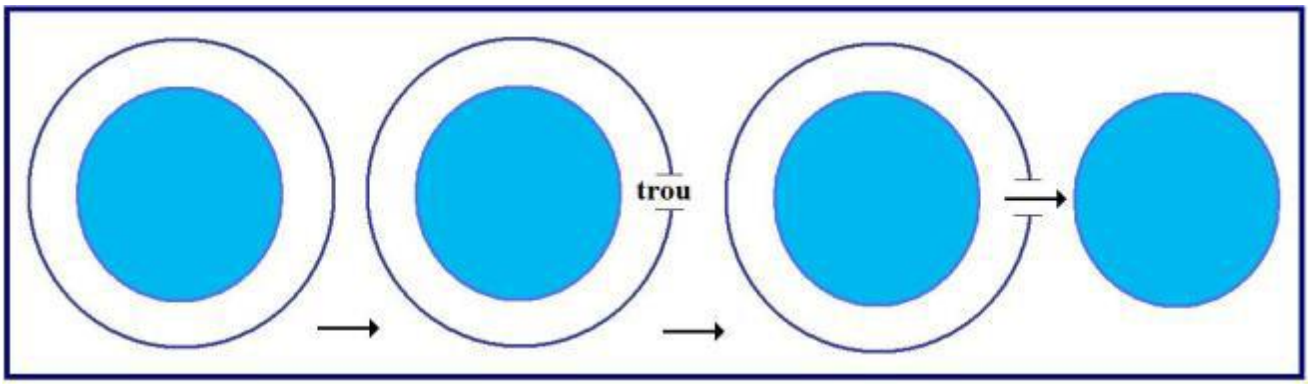

eu nu obțin nimic care să semene la ceea ce voi încerca să vă fac să simțiți acum. Dacă fac o gaură în cealaltă sferă, această sferă acolo va ieși ca și un „grelot” (clopot sferic)

...dar acesta este un tor, acesta este un tor adică se va comporta altfel.

Ar fi suficient ca voi să vă luați o simplă cameră de aer, o cameră de are a unui mic pneu, pentru ca voi să vă aplicați să puneți la probă, veți vedea atunci că pneul pretează la acest mod...

vedeți cum am dificultăți să le manipulez

...pretează la acest mod de a se fofila („s’enfiler”), dacă pot spune, în ceea ce îi oferă din ieșire, tăietura, tăietura pe care am practicat-o aici, și că dacă ar trebui să continui:

presupunând că tăietura vine aici să se rabată, să se inverseze, dacă o putem spune

...ceea ce veți obține este aceasta care este diferit – diferit în aparență – de tor.

Căci este prea bine și frumos un tor cu toate acestea, chiar dacă, văzut de această dată în secțiune, este frumos și bine un tor exact ca și cum

am tăia aici torul despre care este vorba. Eu gândesc că nu vă scapă că rabatând acesta până ce vom bucla gaura pe care am făcut-o în tor:

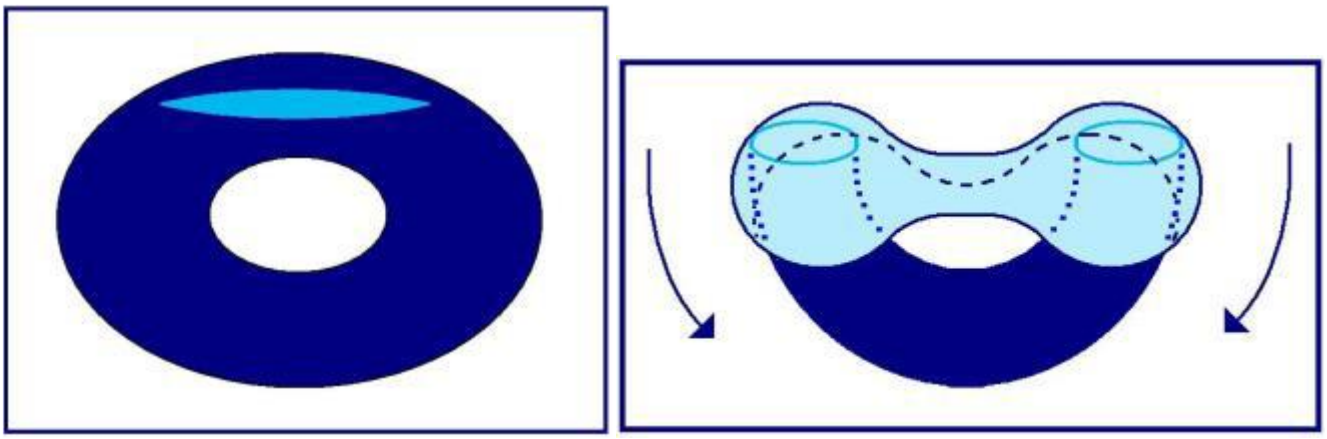

Este frumos și bine figura care urmează cea pe care o obținem:

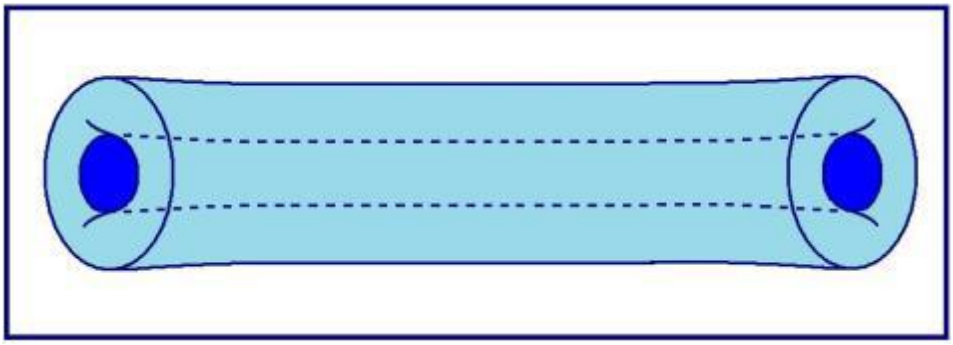

Voi aveți aici 2 toruri dintre care unul reprezintă ceea ce a advenit, în vreme ce celălalt este originalul:

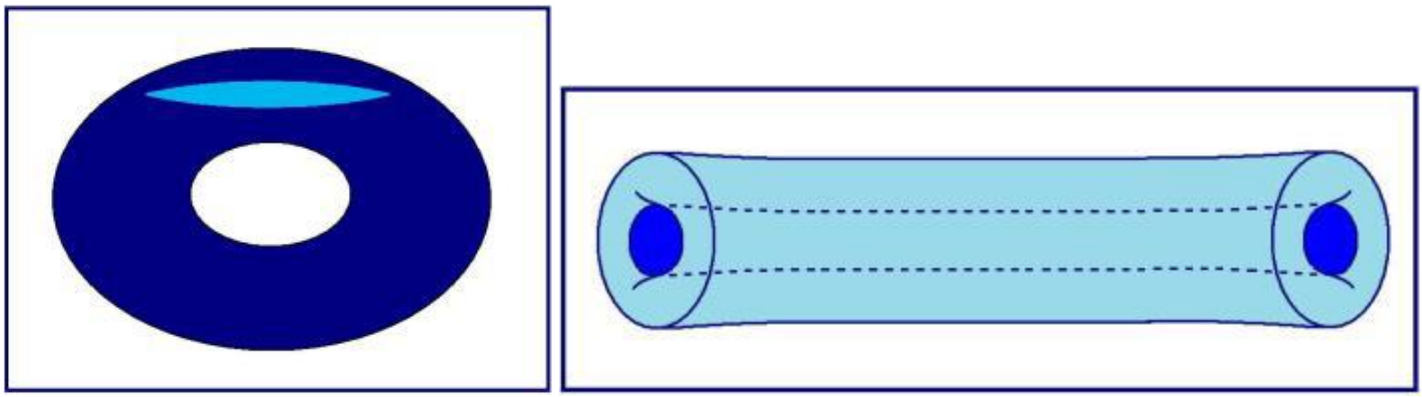

Dacă voi, pe unul dintre aceste toruri cuplate în același mod – aceasta ne va conduce la altceva – pe unul dintre aceste toruri cuplate voi practicați manipularea pe care v-am explicat-o aici, adică faptul că voi faceți acolo o tăietură:

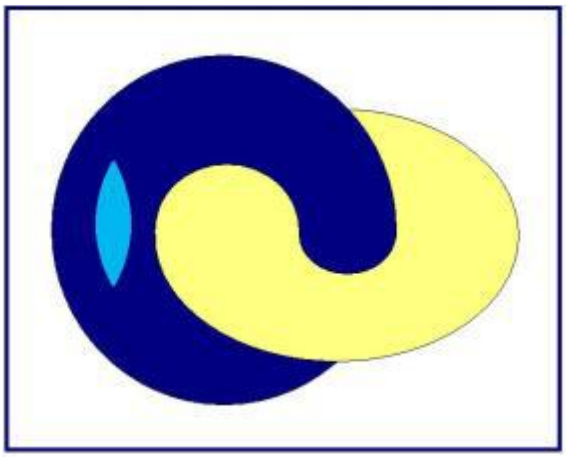

voi veți obține acest ceva care se traduce ca aceasta:

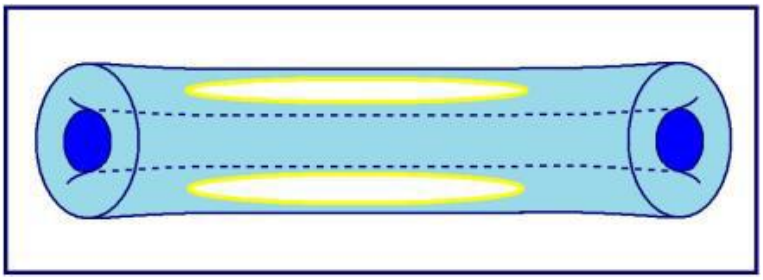

sau

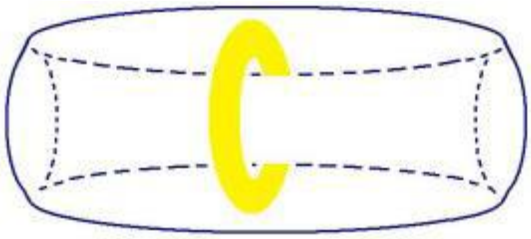

Adică faptul că torurile fiind cuplate, voi aveți la interiorul unuia dintre aceste toruri un alt tor, un tor care este de același fel ca cel pe care l-am desenat aici (în galben). Ceea ce desemnează aceasta, este că aici vedeți prea bine că ceea ce este din primul tor (în albastru) are aici ceea ce eu numesc interiorul său, ceva în tor s-a întors pe dos, care este în mod exact în continuitate cu ceea ce rămâne din interior în acest prim tor, acest tor este întors pe dos în acest sens că de acum interiorul său este ceea ce trece la exterior.

1976.12.14. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 2

Iată! Nu voi da comentarii. Bun, cum ultima dată v-am vorbit despre ceva ca și, asta care nu este o sferă într-o alta, care este ceea ce numim un tor, rezultă de acolo...

este ceea ce voiam să vă indic pe acolo, dar era aluziv

...că nici un rezultat al științei nu este un progres. În mod contrar la ceea ce ne imaginăm, știința se învârte în cerc, și noi nu avem nici un motiv să gândim că oamenii „silexului tăiat” aveau mai puțină știință decât noi.

...

O altă unitate este asemănătoare alteia. Tot ceea ce susține diferența lui același și lui altul, este că același-ul este același-ul în mod material. Noțiunea de materie este fundamentală în aceasta, că ea fondează același-ul. Tot ceea ce nu este fondat pe materie este o escrocherie: „matériel-ne-ment” *(„material-nu-minte”).*

1976.12.21. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 3 (Didier-Weill)

Mă bucur că pe motivul vacanțelor voi sunteți mai puțin numeroși, cel puțin eu mă bucuram în avans. Însă trebuie să vă spun că azi...

Dacă într-un decupaj sistematic al unui tor, un decupaj care are drept efect de a produce o dublă bandă Moebius, acest decupaj este aici prezent:

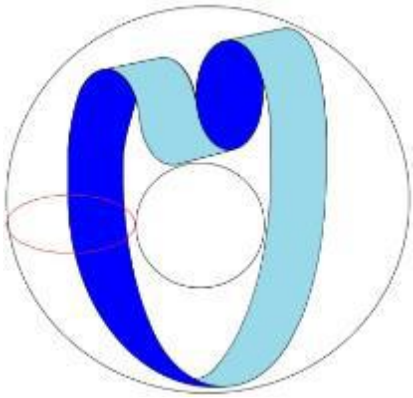

Torul este acolo, și pentru a-l semnifica, pentru a-l distinge de „dubla bulă”, eu voi – din aceeași culoare ca și torul în chestiune - voi desena vouă aici un mic cerc care are drept efect să desemneze ceea ce este la interiorul torului și ceea ce este la exterior.

Dacă decupăm ceva astfel încât, aici, am tăia torul după ceva care – eu v-am spus-o – are ca rezultat să furnizeze o dublă bandă Moebius, noi nu o putem decât gândind ceea ce este la interiorul torului...

ceea ce este la interiorul torului în rațiunea tăieturii pe care noi o practicăm acolo

...ca și reunind cele două tăieturi de un mod astfel încât planul ideal care unește aceste două tăieturi să fie o bandă Moebius.

Voi vedeți că aici eu am tăiat – în mod dublu prin linia verde – eu am tăiat torul. Dacă noi unim aceste două tăieturi cu ajutorul unui plan

întins, noi obținem o bandă Moebius. Este prea bine pentru aceasta că ceea ce este aici și pe de altă parte ceea ce este aici constituie o dublă bandă Moebius.

Eu spun „dublă” ce vrea să spună asta? Asta vrea să spună o bandă Moebius care se redublează, și o bandă Moebius care se redublează are ca și proprietate – așa cum ultima dată eu v-am arătat-o deja – are ca și proprietate, nu de a fi două benzi Moebius, ci de a fi o singură bandă Moebius care apare astfel – să încercăm să facem mai bine... – care apare astfel ca și rezultat al dublei tăieturi a torului:

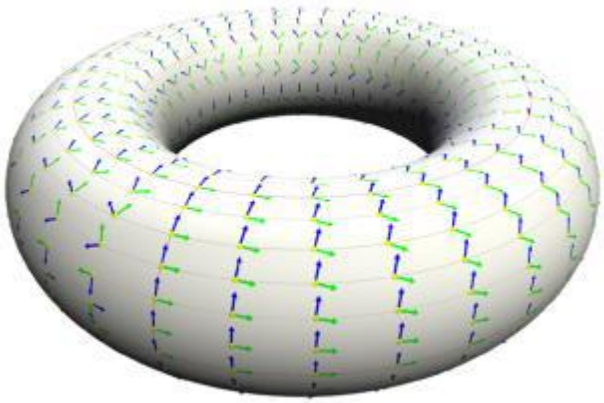

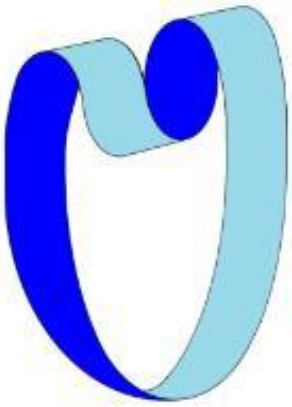

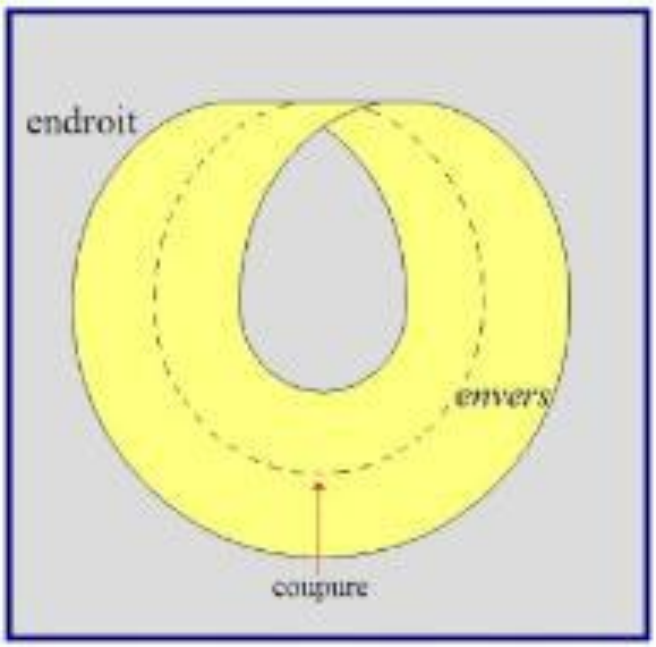

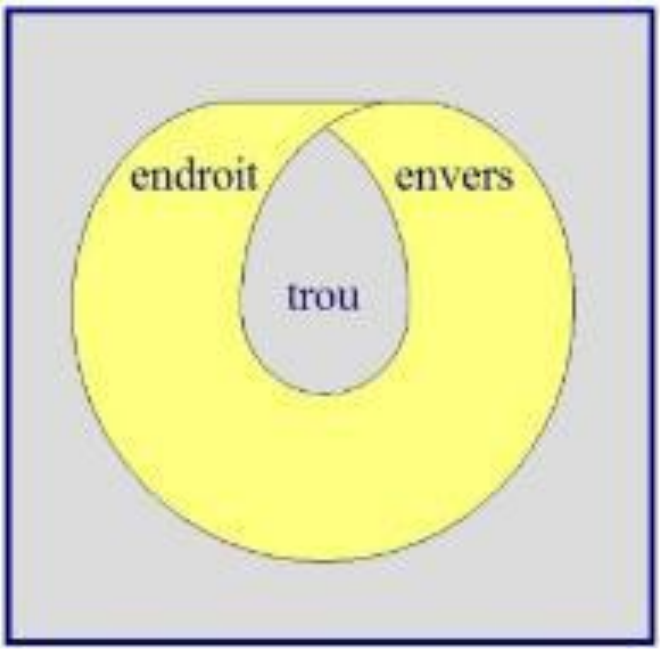

Problema este următoarea: această bandă Moebius dublă, este ea de această formă sau de aceasta:

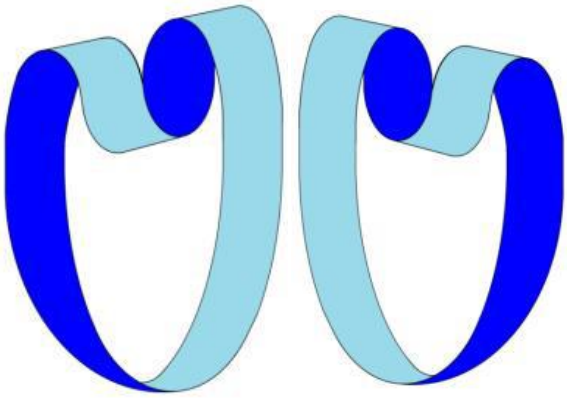

Alain Didier-Weill:
Așadar, dacă ne reamintim că *obiectul mic(a)* nu este în mod unic, așa cum o auzim atât de des spus, în mod esențial caracterizat prin faptul că el este obiectul care lipsește, el este cert obiectul care lipsește...
însă funcția sa de a fi obiectul care lipsește este indicată în mod foarte special, să zicem în fenomenul angoasei...însă, în afară de această funcție, am putea spune că *funcția sa fundamentală este prea bine mai degrabă de a colmata această deschizătură radicală care face atât de imperioasă necesitatea cererii*.

1977.00.00. Aceasta este la lectura lui Freud

Prefață la opera lui Robert Georgin, „Cahiers Cistre”, 1977

Aceasta este la lectura lui Freud faptul că rămâne actualmente suspendată problema de a ști dacă psihanaliza este o știință – sau să fim modești, dacă poate aduce la știință o contribuție – sau prea bine dacă praxis-ul său are vreunul dintre privilegiile de rigoare din care ea se prevalează *(„se targue”)* pentru a ridica reaua notă de empirism care a desconsiderat dintotdeauna datele ca și rezultatele psihoterapiilor. Pentru a justifica și foarte greul aparat pe care ea îl folosește, în sfidarea se pare uneori, și din mărturisirea *(„aveu”)* sa însăși, randamentului măsurabil.

Putem în mod sigur din acest punct de vedere considera drept incredibilă favoarea pe care ea o conservă, dacă întocmai aceasta nu era acolo ceea ce fără îndoială traduce faptul că ea este de judecat dintr-o altă balanță. Încă ar trebui ca practicienii săi ei înșiși să știe despre care este vorba, în lipsa a ce ei nu pot rata de a suferi soarta destinată oricărui privilegiu abuziv. Dacă chestiunea nu este deja tranșată, aceasta este

faptul că în mod efectiv domeniul pe care ei îl indică, acești practicieni, este cel al veritabilului resort al efectelor zise psihice, care nu este nicidecum cel la care rămân atașați un învățământ academic și o lume de prejudecăți. Termenul de psihologie ne pare cel mai propice la a cumula toate aceste miraje. Psihanaliza supraviețuiește din a conține încă promisiunea de a consemna din asta sfârșitul.

Ceea ce prezervă praxisul psihanalitic, ceea ce el comportă din natură de a schimba fundamentele a ceea ce este pus sub titlul de universal, aceasta este inconștientul. Acest inconștient despre care vorbim fără a face mai mult decât să ne încredem *(„se fier")* într-o imagerie la fel de antică pe cât de grosieră, însă care prin Freud a survenit pentru a desemna ceva niciodată spus până la el. Ceea ce convine să articulăm din asta ca și fiind structura sa, aceasta este limbajul. Este acolo inima a ceea ce eu învăț. Este acolo de asemenea, sub forma sa cea mai temperată, pe care eu o mențin din această voce joasă din care Freud semnalează tonul rațiunii, ceea ce eu am găsit la început din acest retur la Freud. Este suficient să deschizi Freud la nu importă ce pagină pentru a fi sesizat de faptul că nu este vorba decât despre limbaj în ceea ce el ne descoperă despre inconștient. Trebuie pornit de acolo pentru a reviza tot ceea ce el avansează în progresul unei experiențe de care el nu poate, aceasta este un semn, da seama decât într-un discurs marcat de o veritabilă stilistică, adică toate registrele mai mult sau mai puțin maltratate *(„malmenés")* și înjosite *(„rabaissés)* în contul a ceea psihanalistul își dă lui însuși din practica sa, teoria sa a rezistențelor sau a transferului. Se generează din asta consecințe incalculabile, care merg de la etică la politică, de la teoria științei la logica care o susține.

Dacă psihanaliștii se arată atât de inegali la această problematică unde totuși căile se trasează ca și din ele însele, pare că aceasta este pentru faptul că ei au pe terenul lor tare *(„fort")* de făcut. Este remarcabil că acolo deasupra, Freud a făcut probă de o lipsă de naivitate tare *(„fort")* remarcabilă la un savant. Inconștientul, din a fi fost forțat de noi, a anunțat el, nu va întârzia să se reînchidă. El voia să spună pe acolo ceva absolut precis și care a făcut curând toată grija psihanaliștilor. Inconștientul nu se mai lasă făcut ca și pe timpul lui Freud și este tocmai

acolo marea turnură, revizia deșirantă la care, în anii treizeci, a trebuit să se constrângă tehnica lor. Ce anume aceasta vrea să spună? Ar fi un joc să evocăm aici unul dintre aceste retururi pe care noi le cunoaștem în domenii diferite, să ne gândim la antibiotice. Însă este evident că aceasta ar fi să ne mulțumim de acest fel de recurs sumar la un echilibru imanent care este la principiul oricărui obscurantism. În mod manifest Freud, la a gândi acolo, nu găsește acolo nici un pretext pentru a se readormi. Să reamintim că stilul interpretărilor lui Freud, în curele pe care el ni le-a raportat, fascinează *(„éblouit")*. Ceea ce ele conțin rămâne materia care pentru psihanalist, într-un fel atestă ceea la ce el are de-a face cu adevărat, ceea ce animă a fi devenit aproape familiar și ca și perfuzat în conștiința comună, însă la fel de bine maschează pentru el de negânditul a ceea ce vizează. Că există un raport între noua rezistență pe care el o întâlnește și faptul că pacientul căruia el îi are sarcina ajunge să îi propună lui însuși cheile care circulă *(„courent" – aleargă)* acum în domeniul public, el nu se îndoiește de asta. Din momentul în care el nu mai încearcă să-l imite pe Freud, el are dreptate *(„raison")*. Și chiar strugure *(„raisin")*, strugure care este prea verde, însă nu motiv *(„raison")* suficient pentru a fluiera *(„siffler")* dintre dinții săi agasați „psihanaliză sălbatică"). Căci el este puțin conform la inegalitatea a ceea trebuie numit informația în sensul vulgar la cei pe care el merge prea repede, în această cale, la a reobiectiva, pe care el trebuie să se oblige la a converti în mod uniform poziția sa spre analiza spusă a rezistențelor.

Eu indic în *Scrierile* mele ceea ce semnifică această intenție *(„propos")* și în termenii unde anumiți psihanaliști, care o fac de altfel știind ceea ce ei fac, o proclamă reintegrarea psihanalizei în categoria psihologiei generale. Însă în fața virajului în întregime a unui câmp de observație, chestiunea se va pune peste tot unde domnește metoda spusă experimentală de a se pune la adăpost de ceea ce numim eroare subiectivă. Aceasta este faptul că la fel de bine această expresie ar avea aici o cu totul altă valoare. Nici unul nu ignoră faptul că trebuie să fi în regulă cu propriul inconștient pentru a putea să nu te înșeli la a-l repera operând în trama a ceea ce pacientul furnizează în artificiul analitic. S-ar putea ca psihanalistul să nu fie atât de inegal la drumul pe care el l-a

luat din a concentra focurile sale asupra rezistențelor decât pentru a necunoaște că nu este suficient să te achiți la locul acestei exigențe printr-o psihanaliză didactică, că rezistența majoră se manifestă poate în refuzul său de a împinge examenul chestiunii inconștientului dincolo de ceea ce clarificăm din cavernă la a lăsa acolo să cadă o torță. Nu este aceasta ceea ce vă învață geologia. Ori există în Freud tot ceea ce trebuie pentru a-ți da seama că ceea despre ce el vorbește în mod real, aceasta sunt pereți ai peșterii, este suficient să nu rămâi din asta la nivel descriptiv. Aceasta este cu atât mai ușor cu cât aici structura se integrează din descrierea însăși întrucât ceea ce aceasta servește, aceasta sunt efecte de structură în calitatea în care aceste efecte reies limbajului. Pe scurt, pentru Freud, ca și pentru toți cei care au avut în gândire o funcție de fondatori, lectura sa prin ea însăși are valoare de formare. Rezistența care a făcut că psihanaliștii și-au refuzat până la mine să întrevadă această cale, care totuși lipește într-un fel la pielea textului său, este în mod suficient indicată în furia pe care această cale o provoacă după ce nu mai putem ignora faptul că unii au intrat acolo. De ostracismul purtat asupra a ceea ce fără îndoială cere un efort nou, însă un efort cât de mult renovant, lenea nici scleroza mentală nu sunt suficiente la a da seama. Psihanaliza în Franța a preferat să se rupă în mai multe tronsoane decât să sesizeze șansa sa într-un învățământ care, văzut fiind anumite exigențe ale polizajului filosofic pe care instrucția clasică distribuie acolo școlarilor, în mod sigur a permis în această țară psihanalizei să respire. O trăsătură detectează faptul că este vorba prea bine acolo despre ceva din legat la refuzul inconștientului, aceasta este faptul că rudenia didactică, dacă eu pot spune, didacticianul care a format psihanalistul, rămâne acolo perceptibil.

Grava degradare teoretică care marchează ansamblul mișcării psihanalitice, pentru ca s-o știm, instituția este foarte utilă, instituția psihanalitică se înțelege. Este vorba acolo despre funcția sa de expresie. Fără mijloacele de care ea dispune, instituția, nu am putea ști până unde asta merge. Rapoartele congreselor internaționale de psihanaliză, citiți acest lucru, vă implor. Veți realiza citind ceea ce se comunică acolo despre Freud, de exemplu. Aceasta este ceea ce eu numesc anafreudism, sau freudism la uzajul Annei. Știți ceea ce este niște ana, mici istorii pe

care un nume propriu le grupează. Pentru profan, aceasta este ceea ce îi va da la cel mai aproape posibil nivelul unde este luată și practica. Să spunem că ea nu manifestă în instituție nici un semn îngrijorător de progres. Elevii mei sunt foarte amabili, ei râd din asta sub capă. Dar ei se reconfortează la a da mărturie despre caracterul foarte deschis al interviului pe care l-au avut, cu acest cutare sau cutare - interviu privat în mod natural. Eu generez spirite binevoitoare.

Dacă nu ar fi vorba despre asociația internațională decât în sensul unde ea ar grupa la fel de bine gastroenterologi sau psihologi, chestiunea nici măcar nu s-ar pune. Problema instituției se pune la o altă scară, care nu este cea a târgului *(„foire" - bâlci)*, ci mai degrabă a arborelui genealogic. Și acolo, asta nu se joacă, nu pe scena lumii, ci la sânul a grupuscule făcute din noduri unde se întrecrucișează ramurile acestui arbore. Este vorba despre transmisia psihanalizei ea însăși, de la un psihanalist care o este, psihanalist, la un altul, care o devine sau se introduce la a o fi. Acele grupuri zise încă „societăți", care mișună în lume, au acel caracter în comun de a pretinde să asigure această transmisie și de a arăta carența cea mai evidentă la a defini această psihanaliză zisă didactică în ceea ce privește remodelările care se așteaptă pentru subiect. Știm că Freud a pus această psihanaliză ca necesară, însă pentru a-i spune rezultatul, ne împiedicăm. Pentru psihanalistul didactician, în sensul de autorizat la a face didactice, este inutil chiar și să sperăm să știm ceea ce îl califică. Spun sus și tare aceste lucruri, acum că am adus soluții gata de lucru pentru ca ele să se schimbe. Este din respect pentru această mizerie ascunsă că am pus atâta încăpățânare la a întârzia ieșirea lucrărilor mele, până când numărul lor a fost suficient. Poate este aceasta prea mult a prezuma despre ceea ce din învățământul meu a trecut în domeniul comun. Însă ce, aceasta este tocmai la faptul ca el să nu se înece că eu am dedicat toată răbdarea mea. Îmi trebuie prea bine să fac câteodată un atât de lung efort.

Un grup probat – acesta este cuvântul – mă asistă acum. Prețul pe care l-am plătit pentru asta îmi este lejer, ceea ce nu vrea să spună că eu l-am luat la lejer. Pur și simplu, eu am plătit pentru notele cele mai

extravagante pentru a nu mă lăsa distras prin peripețiile pe care se-o voia prea bine în mod intenționat să mă facă să le trăiesc – să spunem de partea anafreudismului. Aceste peripeții eu le-am lăsat celor pe care ele îi distrăgeau. Luați acest cuvânt la sensul greu, unde el înseamnă că ei aveau nevoie de a se distrage acolo, de a se distrage acolo de la ceea ce ei fuseseră chemați să facă de către mine. Poate că într-o zi voi depune mărturia mea despre asta, nu atât pentru istorie, la care mă bazez pentru trecutul ei, cât pentru ceea ce istoriola, după cum spune Spinoza, are informații despre bătătura pe care a putut să o brodeze. Despre tipurile de găuri la care această acțiune printre tot ceea ce se numește psihanaliză îi predestinează pe cei care o practică. Jocul gâștei, dacă putem spune așa, unde se bazează un fel de exploatare care, pentru a fi obișnuită pentru toate grupurile de aici, ia o regulă specială. Îmi dau seama, îmi pare curios, să vă vorbesc despre asta, că voi începe cu o evocare a mirosului, prin ceea ce scapă analizei, vedeți, pentru că, desigur, există, fustele anafreudismului. Dacă nu scriu despre omul care a avut un șobolan în loc de cap – pentru că am văzut asta, şi nu eu singur, în Stockholm.

Ceva lipsește în orașul analitic. Ea nu a reconstituit ordinea virtuţilor care ar fi fost cerute de statutul subiectului pe care îl stabileşte la baza sa. Freud a vrut să o facă după modelul bisericii, dar rezultatul este că toată lumea este ținută în starea în care sculptura creștină ne prezintă sinagoga, o legătură la ochi. Care, desigur, este încă o perspectivă ecleziastică. Nu se poate urmări refacerea structurii fără a rămâne jenat să se înființeze un colectiv, deoarece aceasta este ceea ce o ascunde de omul obișnuit.

Structura, da, căreia psihanaliza îi impune recunoașterea, este inconștientul. Asta are aerul prost de a o reaminti, însă asta o este mult mai puțin, atunci când ne dăm seama că nimeni nu știe ceea ce aceasta este. Asta nu este pentru a ne opri. Noi nu știm nimic nici despre ce este natura, ceea ce nu ne împiedică de a avea o fizică, și de o portanță fără precedent, căci ea se numește știința. O șansă totuși care se oferă nouă pentru ceea ce este din inconștient, aceasta este faptul că știința din care el relevă este în mod cert lingvistica, prim fapt de structură. Să spunem

mai degrabă că el este structurat pentru că el este făcut ca și un limbaj, pentru că el se desfășoară în efectele limbajului. Inutil să-i ceri pentru ce, căci el vă va răspunde: aceasta este pentru a te face să vorbești. Tot așa cum se întâmplă să uzăm din asta cu copiii, lojându-ne la însemnul său, însă fără a ști până unde merge portanța a ceea ce credem a nu fi doar un tur absolut just bun pentru a se trage din afacere. Căci uităm că vorbirea *(„la parole”)* nu este limbajul și faptul că limbajul face în mod nostim *(„drôlement” – mult, ciudat, tare)* să vorbească ființa care începând de atunci se specifică din acest partaj. Este evident că a mea cățea poate vorbi și chiar că aceasta făcând, ea se adresează mie. Însă faptul că lipsindu-i limbajul, asta schimbă totul. Altfel spus, faptul că limbajul nu este reductibil la comunicare.

Putem porni fără îndoială de la ceea ce trebuie a fi un subiect pentru a face uzaj din limbaj. Însă aceasta este a traversa mai întâi ceea ce complică lucrul, adică faptul că subiectul nu poate în ciuda lui Descartes a fi gândit, dacă aceasta nu este ca și structurat prin limbaj. Descartes deduce întocmai faptul că subiectul este, din singur faptul că el gândește, însă el omite faptul că de a gândi este o operațiune logică căreia el nu ajunge nicidecum la a purifica termenii doar pentru a fi evacuat din asta orice ideea de știință. El elidează, faptul că ceea ce este ca subiect, aceasta este ceea ce gândește, deschideți ghilimele „deci eu sunt”. Însă ajunge că asta gândește acolo unde este imposibil ca subiectul să articuleze din asta acest „deci eu sunt”.

Pentru că acolo este exclus în mod structural ca el să acceadă la ceea ce după Descartes a devenit statutul său sub termenul de conștiință de sine. Care este statutul subiectului acolo unde asta gândește fără a ști, nu doar ceea ce asta gândește ci chiar faptul că asta gândește? Înțelegeți fără a putea vreodată s-o știe. Ceea ce asta sugerează la toată lumea, aceasta este că acolo, aceasta este încă în mod și mai tare, la condiția ca cineva altul să poată să știe din asta ceva lucru. Și cum aceasta este făcut după Freud, întrucât aceasta este tocmai asta inconștientul, toată lumea este din asta prea bine mulțumită. Nu există decât un lucru ce sună *(„qui cloche” – în neregulă)*, aceasta este faptul că asta nu poate spune de nici un mod „deci eu sunt”, adică a se numi ca și fiind ceea ce vorbește. Un

îndrăgostit asupra returului filosofiei – cel puțin se anunță el ca atare – ne readuce intuiția ființei, fără a găsi mai bun acum decât de a o atribui lui Bergson, care s-ar fi înșelat doar de însemn, și nu de poartă – așa cum totuși același i-o semnificase altă dată. Să nu ne credem la capăt cu intuiția ființei, aceasta nu este niciodată ultima sa gafă *(„couac” – notă falsă, greșeală de interpretare)*. Noi stabilim doar aici, dintr-un ton care nu este al nostru, ci al celui care evocă un Doctor Pantalon în avatarul care ne reține, întreg cortegiul de impasuri manifeste care se dezvoltă din asta, cu o coerență, trebuie s-o spui, conservată. Vom face din asta socoteala la a se reporta acolo. Această comedie pentru noi reacoperă pur și simplu absența încă în logică a unei negații adecvate. Eu înțeleg dintre cele care ar fi proprii la a ordona un *vel*, eu aleg *vel* și nu *aut* în latină, a unui *vel* la a pune structura în acești termeni: sau eu nu sunt, sau eu nu gândesc – cărora cogito-ul cartezian ar da intersecția. Eu gândesc că logicienii mă înțeleg și ambiguitatea cuvântului „sau” *(„ou”)* în franceză este singură propice la a broșa *(„brocher” – a face pe fugă)* acolo structura acestei indicații topologice: eu gândesc unde *(„où”)*, acolo unde eu nu pot spune că eu sunt.

Unde, acolo unde îmi trebuie să pun în orice enunțat subiectul enunțării ca și separat de ființă printr-o bară. Mai mult ca niciodată, în mod evident, reapare acolo nu intuiția, ci cerința ființei. Și aceasta este ceea din ce se mulțumesc cei care nu văd mai departe decât capătul nasului lor.

Inconștientul rămâne inima ființei pentru unii, iar alții vor crede a mă urma la a face din asta pe altul al realității. Singurul mod de a se scoate din asta, aceasta este de a pune că el este realul, ceea ce nu vrea să spună nici o realitate, realul în calitatea de imposibil la a spune, adică în calitatea în care realul este imposibilul, absolut simplu. Însă imposibil să nu ne înșelăm încă la ceea ce eu spun aici. Poate să se constituie în psihanaliză știința imposibilului ca atare? Aceasta este tocmai în acești termeni că întrebarea merită de a fi pusă, întrucât de la originea sa, Freud nu a definit psihanaliza în alt mod. Aceasta este de asemenea pentru ce după cincisprezece ani pentru a adapta această întrebare la o audiență cert ingrată, însă din acest fapt prea bine meritând, eu ajung la

a o articula prin funcția semnificantului în inconștient. Ceea ce fac are totuși pretenția de a opune un baraj, nu la Pacific, ci la guano-ul care nu poate rata de a reacoperi la scurt interval, așa cum s-a făcut întotdeauna, scrierea fulgurantă unde adevărul se originează în structura sa de ficțiune. Eu spun că la ființă succedă litera *(„la lettre" - scrisoarea)*, ceea ce ne explică mult mai multe lucruri, însă care nu va dura foarte mult timp, dacă noi acolo nu luăm gardă. Scurtez mult în astfel de cuvinte, o simțim.

Ultimele mele cuvinte îmi vor servi de scurt-circuit pentru a centra răspunsul meu asupra criticii literare, căci el se motivează prin faptul că această critică, ca atare, este interesată în promovarea structurii limbajului, așa cum ea se joacă în acest timp în știință. Însă nici o șansă ca ea să profite din asta dacă ea nu se pune la școala acestei logici elastice *(„étirable" – care este capabil să fie tras, întins, alungit, mărit cu o tracțiune sau o presiune)* pe care eu încerc s-o fondez.

Logică astfel încât ea să poată să reacopere acest subiect nou la a se produce, nu în calitatea în care el ar fi dedublat ca și fiind – un dublu subiect nu valorează mai bine decât subiectul care se crede unu din a putea răspunde la tot, aceasta este la fel de stupid *(„bête" – imbecil, ignorant, inept, idiot, ridicol, naiv, fără inteligență, prost, foarte simplu, infantil)* și la fel de înșelător – însă în calitate de subiect divizat în ființa sa. Critica, precum la fel de bine literatura, va găsi ocazia să se împiedice *(„achopper" – a lovi piciorul contra unui obstacol, a fi oprit printr-o dificultate, a eșua)* acolo în structura însăși.

Aceasta este pentru că inconștientul necesită primeitatea unei scrieri faptul că acești critici vor glisa la a trata opera scrisă așa cum se tratează inconștientul. Este imposibil ca opera scrisă să nu ofere în orice clipă din ce s-o interpretezi, în sens psihanalitic. Însă a se preta acolo, atât de puțin cât ar fi este a o presupune actul unui falsificator, întrucât în calitatea în care ea este scrisă, ea nu imită efectul inconștientului. Ea pune din asta echivalentul, nu mai puțin real decât el, din a-l forja în curbura sa. Și pentru operă este la fel de falsificator cel care o fabrică, din actul însuși de a o înțelege în curs de a se face, precum Valéry la adresa noilor cultivați de dintre cele două războaie.

A trata simptomul ca și un palimsest *(pergament sau papirus de pe care s-a șters sau s-a ras scrierea inițială pentru a se putea utiliza din nou și pe care se mai văd urmele vechiului text, scriere (veche) greu lizibilă datorită ștersăturilor și corecturilor)*, aceasta este în psihanaliză o condiție de eficacitate. Însă aceasta nu spune că semnificantul care lipsește pentru a da trăsătura de adevăr a fost șters, întrucât noi vorbim atunci când noi știm ceea ce spune Freud, despre ceea ce a fost refulat și faptul că este tocmai acolo punctul de apel al fluxului inepuizabil de semnificații care se precipită în gaura pe care el o produce.

A interpreta consistă în mod cert, această gaură, la a o închide. Însă interpretarea nu trebuie să fie mai mult adevărată decât falsă. Ea trebuie să fie justă, ceea ce în ultim resort merge la a seca *(„tarir" - usca)* acest apel de sens, contra aparenței unde el pare biciuit *(„fouetté" – bătut)* la contrariu. Eu am spus-o adineaori, opera literară reușește sau eșuează, însă aceasta nu este la a imita efectele de structură. Ea nu există decât în curbura care este aceea însăși a structurii. Aceasta nu este acolo o analogie. Curbura în chestiune nu este mai mult o metaforă a structurii decât structura nu este metafora realității inconștientului. Ea este din asta realul și aceasta este în acest sens faptul că opera nu imită, nimic. Ea este, în calitate de ficțiune, structură veridică. Să se citească ceea ce eu pun în capul volumului meu despre Scrisoarea furată a lui Edgar Poe. Să clarificăm din ceea ce eu articulez acolo despre efectul pe care o scrisoare îl datorează la doar traiectul său de a face să vireze la umbra sa figura însăși a deținătorilor săi. Aceasta fără ca nimeni, putem spune, să aibă idee despre ceea ce ea împachetează *(„enveloppe" – ambalează, înconjoară, încercuie, ascunde, disimulează)* din sens. Persoana însăși căreia ea i-a fost furată ne fi având timpul de a o citi, așa cum aceasta este indicat drept probabil. Ce ar adăuga la poveste de a imagina din asta *ținerea („teneur" – conținutul, proporția unei substanțe într-un corp, într-un amestec, compoziția)*? Să ne amintim de asemenea despre modul din care eu am desemnat în analiza mea a primei scene a Athalie ceea ce a rămas dobândit în școala mea sub termenul de punct de capiton. Linia analizei mele nu mergea la a căuta replierile lui Abner, sau ale lui Joad, nu mai mult decât ale lui Racine, ci la a demonstra efectele discursului pe unde un rezistent, care cunoaște politica sa,

parvine la a pescui *(„hameçonner” – a prinde cu un cârlig cu momeală, a atrage și seduce printr-o aparență înșelătoare)* un colaborator în venă *(„en veine” – norocos)* de a se disculpa *(„dédouaner” – a regla drepturile de vamă, a albi pe cineva, a ridica discreditarea care apăsa asupra lui, a reabilita)*, până la a-l aduce la a face să cadă el însuși marea sa patroană în trapă, cu în sumă în mod exact același efect asupra asistenței fără îndoială ca și piesa unde Sartre făcea să izbucnească *(„gicler” – stropească, împroaște)* până la portretul lui Pétain insultele propriilor săi milițieni, în fața unei asistențe care binecuvânta sus-spusul *(„sus-dit” – numitul)* încă de partea sa din a-i fi scutit spectacolul acestor lucruri în timp ce ele se petreceau. Este vorba acolo bineînțeles despre tragedia modernă care joacă din aceeași purjare din oroare și milă ca și cea antică, bineînțeles, însă la a le deturna de la victimă asupra călăului – tot atât a spune de a asigura somnul celor drepți. Asta pentru a spune că Racine ca și Sartre sunt depășiți fără îndoială în intenția lor, însă de ceea ce o depășește, ei nu au a răspunde, ci doar acest gen care se numește teatru, și este foarte veridic în ceea ce el demonstrează asistenței, și în mod foarte crud, așa cum o joacă. Eu de asemenea fără îndoială, eu sunt depășit prin intenția mea atunci când scriu. Însă dacă este legitim să mă interoghez ca și analist, atunci când se este în analiză cu mine, asupra efortului meu de învățământ din care toți atâți câți sunt își scarpină capul, nu este pentru niciun critic niciun mod de abordare legitimă a enunțurilor mele nici a stilului meu, decât de a situa dacă ei sunt în genul din care ei relevă. Poate la a mă înțelege acolo ar câștiga ei ceva rigoare – cu considerația mea.

Jacques Lacan

1977.01.05. Deschidere a secției clinice

Ce anume este oare clinica psihanalitică? Aceasta nu este complicat. Ea are o bază – Aceasta este ce spunem într-o psihanaliză.

În principiu, ne propunem să spunem nu importă ce, însă nu de nu importă unde – din ceea ce eu aș numi pentru această seară *spunerea-vânt* analitică. Acest vânt are prea bine valoarea sa – atunci când vantăm *(„vanne” – consonează cu „vent” – vânt, cernem)*, Există lucruri care

zboară *(„s'envolent" – își iau zborul, decolează, dispar)*. Putem de asemenea să ne vantăm *(„vanter"- să ne etalăm prorpiul merit, real sau imaginar, a trage orgoliu, vanitate din ceva, a fi mândru din asta)*, să ne vantăm din libertatea de asociere, astfel numită.

Ce anume oare asta vrea să spună, libertatea de asociere? – atunci când speculăm la contrariul asupra aceasta, faptul că asocierea nu este absolut deloc liberă. Cert, ea are un mic joc, însă am greși din a vrea s-o înțelegem până la faptul că suntem liberi. Ce anume vrea să spună inconștientul, dacă nu faptul că asocierile sunt necesare? Spusul nu se *sociază („socie")* la aventură. Ceea asupra a ce noi contăm, aceasta este faptul că spusul se sociază – de fiecare dată când el nu se disociază, ceea ce după tot este concebtibil, însă aceasta nu este în mod cert din faptul de a fi disociat că el este liber. Nimic mai necesar decât starea de disociere atunci când ne-o imaginăm a guverna ceea ce numim raportul la exterior.

Eu am spus *exteriorul*. Vrem ca acest exterior să fie o lume. Ori presupunerea lumii nu este absolut deloc fondată, lumea este mai mult elumită *(„émondé" – a tăia ramurile inutile sau dăunătoare, tunsă)* decât o credem. Ea este cosmografiată.

...

O greșeală *(„bévue" – gafă, scăpare, alunecare, păcat, indiscreție, accident, prostie, dezastru, dezamăgire, gafă nefericită, gafă neintenționată, gafă scuzabilă)* are ea nevoie de a fi explicată? În mod cert nu. Pur și simplu, psihanaliza presupune că noi suntem avertizați din faptul că o greșeală este întotdeauna de ordin semnificant. Există o greșeală atunci când ne înșelăm de semnificant. Un semnificant este întotdeauna de un ordin mai complicat decât un simplu semn. Aceasta nu este pentru că un semnificant se scrie în semn faptul că aceasta este mai puțin adevărat. O săgeată de exemplu desemnând orientarea, aceasta este un semn, însă aceasta nu este un semnificant. Scriindu-se, un semnificant se reduce în portanța a ceea ce el semnifică. Ceea ce el semnifică are într-adevăr aproape nu importă ce sens într-o limbă dată. Pentru a măsura afacerea, luați de exemplu sensul cuvântului a trebui *(„devoir" - datora)* în franceză – a trebui și a avea, datoria înțeleasă în

sensul de obiceiuri *(„moeurs” – moravuri)*, datoratul *(„le dû”)*,... Ce sens să dai la ceea ce Freud a avansat în a sa *Traumdeutung*, unde el a încălzit *(„mijoté” – a găti, a fierbe lent, a pregăti în mod secret, a plănui)* inconștientul său? – dacă nu faptul că există cuvinte care acolo se reprezintă așa cum ele pot?

1977.01.11. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 4

Ce reglează contagiunea anumitor formule? Nu cred că ar fi convingerea cu care le pronunțăm, pentru că nu putem spune că ar fi acolo suportul din care am propagat învățământul meu.

...

„*Vorbăria Omului cu lupi*” este ceva unde, dacă cuvintele au un sens, eu cred a recunoaște împingerea a ceea ce eu am articulat dintotdeauna.

Adică faptul că *semnificantul*, este tocmai despre aceasta că este vorba în *inconștient*, și că *inconștientul* este faptul că în sumă *vorbim*...

dacă atât este că există din *vorbființă*

...că vorbim absolut singur, pentru *că nu spunem niciodată decât un singur și același lucru*, în afară dacă ne deschidem la a dialoga cu *un psihanalist*. Nu există mijloc de a face altfel decât de a primi de la un psihanalist acest ceva care în sumă deranjează, de unde apărarea sa și tot ceea ce elucubrăm despre pretinsele rezistențe.

Este absolut frapant faptul că rezistența este ceva ce ia punctul său de pornire la analistul el însuși și că buna voință a analizantului nu întâlnește niciodată nimic mai rău decât rezistența analistului.

...

Tot ceea ce se spune este o escrocherie. Asta nu o este doar ceea ce se spune pornind din inconștient. Ceea ce se spune pornind din inconștient participă la echivoc, la echivoc care este principiul cuvântului de spirit:

echivalență a sunetului și a sensului, iată în numele a ce eu am crezut să pot avansa că inconștientul era structurat ca și un limbaj.

...

Omul...

trebuie prea bine a numi așa o anumită generalitate, o generalitate din care nu putem spune că unii emerg: Freud nu avea nimic transcendent, era un mic medic care făcea – Dumnezeul meu – ceea ce el putea pentru ceea ce numim a vindeca *(„guérir”)*, ceea ce nu merge departe

...omul așadar – întrucât am vorbit despre om – omul nu se scoate din asta absolut deloc *(„guère”)* din această afacere de Știință.

...

Psihanaliza – am spus-o, am repetat-o foarte recent – nu este o știință.

Ea nu are statutul său de știință și ea nu poate decât să-l aștepte, să-l spere. Însă este un delir despre care așteptăm să poarte o știință. Este un delir despre care așteptăm să devină științific.

Putem aștepta foarte mult timp. Putem aștepta foarte mult timp, am spus de ce: pur și simplu pentru că nu există progres și pentru că ceea ce așteptăm nu este neapărat ceea ce culegem.

Aceasta este un delir științific deci, și așteptăm ca el să poarte o știință însă asta nu vrea să spună că vreodată practica analitică va purta această știință. Aceasta este o știință care are cu atât mai puțină șansă de a se matura *(„mûrir” – coace, maturiza)* cu cât ea este antinomică, cu cât totuși, prin uzajul pe care îl avem din asta, noi știm că există raporturi între știință și logică.

Există un lucru care – trebuie să spun – mă uimește încă și mai mult decât difuzarea...

difuzarea despre care știm prea bine că ea se face, difuzarea a ceea ce numim învățământul meu, ideile mele, întrucât asta ar vrea să spună că eu am idei

...difuzarea învățământului meu la acest ceva care este cealaltă extremă a grupărilor analitice...

care este acest lucru care merge *(„chemine”)* sub numele de Institut de Psihanaliză

...un lucru care mă uimește încă și mai mult, aceasta nu este faptul că „*Vorbăria („Le Verbier” – uzaj excesiv de cuvinte superflue sau puțin semnificative, „gazouiller” - a cânta modulând, a emite un sunet dulce și agreabil, a fluiera , a ciripi, a fredona, a bâlbâi) Omului cu lupi*”, nu doar el face vogă *(„il vogue”)* însă el face puiuți *(„petits” – mici, micuți)*, aceasta este faptul că cineva despre care nu știam că...

pentru a spune adevărul, eu îl *cred* în analiză

...despre care eu nu știam că el a fost în analiză, însă aceasta este o simplă ipoteză, aceasta este unul numit Jacques Derrida care face o prefață la acest „*Vorbărie*...”.

El face o prefață absolut fervентă, entuziastă în care eu cred că percep un freamăt care este legat...

eu nu știu la care dintre cei doi analiști el are de-a face, ceea ce însă există din cert, aceasta este că el îi cuplează.

Eu nu găsesc – trebuie să spun...

în ciuda faptului că eu am angajat lucrurile în această cale

...eu nu găsesc că această carte, nici această prefață sunt de un foarte bun ton.

În genul *delir*, eu vă vorbesc despre asta așa, nu pot spune că este în speranța ca voi să mergeți să vedeți acolo, eu aș prefera chiar ca voi să renunțați acolo, însă în sfârșit știu prea bine că în cele din urmă voi vă veți precipita la Aubier-Flamarion, nu ar fi aceasta decât pentru a vedea ceea ce eu numesc o extremă.

Este cert că asta se combină cu – din ce în ce mai mult – mediocra dorință pe care o am să vă vorbesc.

Ceea ce se combină, aceasta este faptul că eu sunt îngrozit de ceea ce în sumă mă simt mai mult sau mai puțin responsabil, adică de a fi deschis ecluzele a ceva asupra căruia eu aș fi putut la fel de bine să o buclez *(„boucler” – termin, închid)*.

Aș fi putut la fel de bine să-mi rezerv mie absolut singur satisfacția de a juca asupra inconștientului fără a explica din asta farsa, fără a spune că aceasta este prin acest truc al efectelor semnificantului faptul că operăm.

Aș fi putut la fel de bine să-l păstrez pentru mine, întrucât în sumă dacă nu m-ar fi forțat cu adevărat acolo, eu nu aș fi făcut niciodată învățământ.

Nu putem spune că ceea ce Jacques-Alain Miller a publicat despre „*Sciziunea din 53*”, că aș fi luat cu entuziasm înlocuirea pe subiectul acestui inconștient. Aș spune chiar mai mult, nu-mi place chiar atât de mult a doua topică, vreau să spun cea în care Freud se lasă antrenat de Groddeck. Bineînțeles, nu putem face altfel, aceste *puneri în plan*: *Asta*-ul cu marele ochi care este *Eul*, totul se pune în plan.

Dar în sfârșit, acest *Eu („Moi”)*...

care de altfel în germană nu se numește „*Eu (Moi)*”, se numește „*Ich*” *(„je” - eu)*

...*Wo es war, acolo unde asta era*: nu știm absolut deloc ceea ce exista în bula acestui Groddeck pentru a susține acest *Asta („Ça”)*, acest *Es (asta)*. El gândea că *Asta*-ul despre care este vorba, era ceea ce vă trăia. Este ceea ce el spune când scrie al său *Buch*, a sa „*Carte a lui asta*”, a sa carte a lui *Es*, el spune că este ceea ce vă trăiește.

Această idee a unei unități globale care vă trăiește, atunci când este prea bine evident că *Asta*-ul dialoghează, și că este chiar asta ceea ce eu am desemnat din numele de *mare A*, este că există ceva din altul *(„d'autre” – altceva)*, ceea ce numeam adineaori „*sufletul în terți*” *(„l'âme à tiers”- consonanță cu materia)*, *„sufletul în terți”* care nu este doar *Realul*, care este ceva cu care în mod expres – am spus-o – noi nu avem relații.

Cu limbajul noi lătrăm după acest lucru, și ceea ce vrea să spună S(Ⱥ) este asta ceea ce asta vrea să spună, *este că asta nu răspunde*. Este prea bine în asta că noi vorbim absolut singuri, că noi vorbim absolut singuri până când iese ceea ce numim un *eu („moi”)*, adică ceva despre care nimic nu garantează că el nu poate în mod propriu vorbind să delireze.

Este prea bine în ce eu am punctat că...

ca și Freud de altfel

...că nu era nevoie să privești de atât de aproape pentru ceea ce este despre psihanaliză, și că între nebunie și debilitate mentală, noi nu avem decât alegerea.

Iată din asta destul pentru azi.

1977.01.18. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra", lecția 5

Un tor se caracterizează în mod absolut specific din a fi o gaură.

Ceea ce există din supărător, aceasta este faptul că gaura este foarte dificil de definit.

Este faptul că nodul găurii cu punerea sa în plan este esențială: este singurul principiu al numărării lor, și că nu există decât un singur mod, până în prezent în matematică, de a număra găurile, aceasta este de „*a trece prin*" *(„passer par")*, adică a face un traiect astfel încât găurile să fie numărate.

Este ceea ce se numește „*grupul fundamental*".

Este prea bine în ce matematica nu stăpânește pe deplin ceea despre ce este vorba.

Câte găuri există într-un nod borromean?

Aceasta este prea bine ceea ce este problematic, întrucât voi o vedeți, pus în plan, există din asta 4:

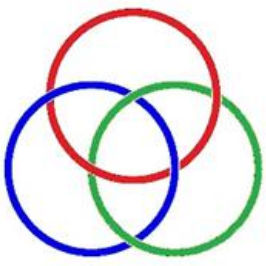

Există din asta 4, adică faptul că nu există din asta mai puțin decât în tetraedrul care are 4 fețe, în care, fiecare, putem face o gaură. În afară de faptul că putem face 2 găuri, chiar 3, chiar 4, făcând o gaură în fiecare dintre fețe și că în acest caz acolo, fiecare față combinându-se cu toate

celelalte și putând chiar să retreacă prin sine, noi vedem rău cum anume să socotim aceste traiecte care ar fi constituante a ceea ce numim „*grupul fundamental*”.

Noi suntem din asta așadar reduși la constanța fiecăreia dintre aceste găuri, care din acest fapt se risipește într-un mod absolut sensibil, întrucât o gaură nu este mare lucru.

Cum anume atunci să distingi ceea ce face gaură și ceea ce nu face gaură?

1977.02.08. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 6

Idealul, Idealul Eului, în sumă, asta ar fi de a sfârși cu *Simbolicul*, altfel spus de a nu spune nimic.

Care este această forță demonică care împinge la a spune ceva, altfel spus la a învăța, aceasta este ceea asupra a ce eu ajung din asta la a-mi spune că este asta, *Supraeul*. Aceasta este ceea ce Freud a desemnat prin *Supraeu*, bineînțeles, nu are nimic a face cu nici o condiție pe care o putem desemna din natural.

1977.02.15. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 7

Ceea ce eu am numit *Știința Absolută* cu această ocazie este aceasta: aceasta este pur și simplu faptul că există din știință undeva, nu nu importă unde: în *Real*, și aceasta grație *existenței aparente*...

adică căzute de un mod despre care este vorba de a da seama

...*existenței aparente* a unei specii pentru care, eu am spus-o, *nu există raport sexual*.

Aceasta este o *existență în mod pur accidentală*, însă asupra căreia raționăm la a porni din daptul, dacă eu pot spune, la a porni din faptul că ea este capabilă să enunțe ceva, asupra *aparenței* bineînțeles întrucât eu am subliniat *existența aparentă*. Ortograful pe care eu îl dau numelui

„pare” („paraître”), pe care eu îl scriu *„parefi” („parêtre” - pareființă)*, nu există decât *„pareființa” (le „parêtre”)* din care noi avem la *știință*, *ființa* în ocazie *nefiind decât o parte a vorb'ființei („parl'être”)*, așa cum eu am spus-o, adică a ceea ce este făcut în mod unic *din ceea ce vorbește*.

Ce anume vrea să spună *Știința* ca atare? Aceasta este *Știința* în calitatea în care ea este în *Real*.

Acest *Real* este o noțiune pe care eu am elaborat-o din a o fi pus în nod borromean cu cele ale *Imaginarului* și *Simbolicului*.

Realul așa cum el apare, *Realul* <u>spune</u> *Adevărul*, însă el *nu vorbește* și trebuie să vorbești pentru *a spune* orice ar fi.

Simbolicul, el, suportat prin semnificant, nu spune decât minciuni atunci când el vorbește, și el vorbește mult.

El se exprimă de obicei prin *Verneinung (negație)*, însă contrariul *Verneinung*...

așa cum a prea bine enunțat-o cineva care a binevoit să ia cuvântul în primul meu seminar

...contrariul *Verneinung*...

altfel spus a ceea ce se acompaniază din negație

...contrariul *Verneinung* nu dă *Adevărul*.

...

Știința Absolută – aș spune – nu vorbește cu orice preț. Ea tace dacă vrea să tacă.

Ceea ce eu am numit *Știința Absolută* în ocazie este aceasta: este pur și simplu faptul că există știință undeva, nu nu contează unde: în *Real*, și aceasta grație *existenței aparente*...

asta vrea să spună căzută într-un mod despre care este vorba de a da seama

...*existenței aparente* a unei specii pentru care, eu am spus-o, *nu există raport sexual*. Aceasta este o *existență în mod pur accidentală*, însă despre care raționăm pornind de la faptul, dacă pot spune, pornind de la

faptul că ea este capabilă să enunțe ceva, despre *aparență* bineînțeles întrucât am subliniat *existența aparentă*. Ortografia pe care o dau numelui „*a apare*” *(„paraître”)*, pe care îl scriu „*apareființă*” *(„parêtre”)*, nu există decât „*apareființa*” despre care noi trebuie să știm, *ființa* în ocazie *nefiind decât o parte a „vorb'ființei”*, așa cum eu am spus-o, adică a ceea ce este făcut în mod unic *din ceea ce vorbește*.

1977.02.26. Despre isterie

Intervenție a lui Jacques Lacan la Bruxelles

...Unde s-au dus ele istericele de altădată, aceste femei minunate, Anna O.-ele, Emmy con N.-ele...? Ele jucau nu doar un anumit rol, un rol social cert, însă atunci când Freud s-a pus să le asculte, au fost ele cele care au permis nașterea psihanalizei. Este tocmai din ascultarea lor faptul că Freud a inaugurat un mod în întregime nou al relației umane. Oare ce anume înlocuiește aceste simptome isterice de altădată? Oare isteria nu s-a deplasat ea în câmpul social? Oare extravaganța psihanalitică nu o va fi înlocuit ea?

Faptul că Freud a fost afectat de ceea ce istericele îi povesteau, aceasta ne apare acum cert. Inconștientul se originează din faptul că isterica nu știe ceea ce ea spune, atunci când ea spune prea bine și frumos ceva prin cuvintele care îi lipsesc. Inconștientul este un sediment de limbaj.

Realul este la opusul extrem al practicii noastre. Este o idee, o idee limită a ceea ce nu are sens. Sensul este ceea prin ce noi operăm în practica noastră: interpretarea. Realul este acest punct de fugă precum obiectul științei (și nicidecum al cunoașterii care ea este mai mult decât criticabilă), realul este obiectul științei.

Practica noastră este o escrocherie, cel puțin considerată din momentul în care noi pornim din acest punct de fugă. Practica noastră este o escrocherie: a blufa, a face să clipească oamenii, a-i orbi cu cuvinte care sunt șic, este totuși ceea ce numim de obicei șic – adică ceea ce Joyce desemna prin acele cuvinte mai mult sau mai puțin umflate – de unde ne vine tot răul. Totuși, ceea ce eu spun acolo este la inima problemei a ceea ce noi purtăm (eu vorbesc în țesutul social). Este tocmai pentru

aceasta că adineaori, eu totuși am sugerat că exista ceva – ceva ce înlocuia bula care este simptomul isteric. Aceasta este curios, un simptom isteric: asta se trage din afacere pornind din momentul în care persoana, care cu adevărat nu știe ceea ce ea spune, începe să vorbărească... (și istericul mascul? Nu am găsit din asta unul care să nu fie femelă).

Acest inconștient la care Freud nu înțelegea în mod strict nimic, acesta sunt reprezentări inconștiente. Ce anume asta poate prea bine să fie, reprezentări inconștiente? Există acolo o contradicție în termeni: *unbewusste Vorstellungen*. Eu am încercat să explic aceasta, să suscit aceasta pentru a o institui la nivel simbolic. Asta nu are nimic de-a face cu reprezentări, acest simbolic, acesta sunt cuvinte și la limită, putem concepe că aceste cuvinte sunt inconștiente. Nu povestim chiar decât aceasta în mare cantitate: în ansamblu ei vorbesc fără să știe în mod absolut nimic ceea ce ei spun. Este prea bine în ce inconștientul nu are corp decât din cuvinte.

Eu sunt jenat din a-mi da în această ocazie un rol, însă pentru a îndrăzni s-o spun, eu am pus un pavaj în câmpul lui Freud, eu nu sunt din asta în alt mod mândru, aș spune chiar mai mult, eu nu sunt mândru din a fi fost aspirat în această practică pe care eu am continuat-o, pe care eu am urmărit-o așa, cum am putut, pe care după toate nu este sigur să o susțin până la explozie. Însă este clar că eu sunt singurul la a fi dat greutatea sa la ceea spre ce Freud era aspirat prin această noțiune de inconștient. Tot asta comportă anumite consecințe. Că psihanaliza nu este o știință, asta merge de la sine, este chiar în mod exact contrariul. Asta merge de la sine dacă noi gândim că o știință, asta nu se dezvoltă decât cu mici mecanici care sunt mecanicile reale, și trebuie totuși să știi să le construiești. Este prea bine în ce știința are în tot o parte artistică, este un fruct al industriei umane, trebuie să știi să faci acolo. Însă acest a ști a face acolo, se destupă pe planul șicului. Șicul, aceasta este ceea ce numim de obicei Frumosul.

Întrebare - Șicul nu este artificiul? Artificiul vizează frumosul, însă ceea ce este frumos, aceasta este demonstrația; să luăm cifra 4 în

propozițiile non demonstrabile, spunem despre asta: elegant! Frumoasă demonstrație!

În această geometrie pe care eu o elucubrez și pe care o numesc geometrie de saci și sfori, geometrie a țeserii (care nu are nimic de-a face cu geometria greacă care nu este făcută decât din abstracții), ceea ce eu încerc să articulez, aceasta este o geometrie care rezistă, o geometrie care este la îndemâna a ceea ce aș putea numi toate femeile dacă femeile nu s-ar caracteriza întocmai din a nu fi tot: este tocmai pentru asta faptul că femeile nu au reușit să facă această geometrie la care eu mă agăț, sunt totuși ele cele care aveau din asta materialul, firele. Poate știința ar lua ea o altă turnură dacă am face din asta o urzeală, adică ceva care se rezolvă în fire.

...

Învățământul? Încercăm să provocăm la alții știința de a face acolo, și adică a se descurca în această lume care nu este absolut deloc o lume de reprezentări ci o lume a escrocheriei.

Întrebare – Lacan este freudian însă Freud nu este lacanian?

Absolut adevărat. Freud nu avea nici cea mai mică idee de ceea ce Lacan s-a găsit să pălăvrăgească în jurul acestui lucru din care noi avem ideea... Eu pot vorbi despre mine la a treia persoană. Ideea de reprezentare inconștientă este o idee în mod total vidă. Freud tapa în mod absolut pe de-a lături de inconștient. Mai întâi, aceasta este o abstracție. Nu putem sugera ideea de reprezentare decât retrăgând realului toată greutatea sa concretă. Ideea de reprezentare inconștientă este un lucru nebun; ori, este tocmai așa că Freud o abordează. Există din asta urme foarte târziu în scrierile sale.

Inconștientul? Eu propun să îi dăm un alt corp pentru că este de gândit că gândim lucrurile fără a le cântări, este suficient acolo cuvinte; cuvintele fac corp, asta nu vrea absolut deloc să zică că înțelegem acolo orice ar fi. Este tocmai asta inconștientul, suntem ghidați de cuvinte la care nu înțelegem nimic. Avem totuși amorsa la aceasta atunci când oamenii vorbesc de-a lungul și de-a latul, este absolut clar că ei nu dau cuvintelor greutatea lor de sens. Între uzul semnificantului și greutatea

semnificației, modul în care operează un semnificant, există o lume. Este tocmai acolo practica noastră: aceasta este de a apropia cum anume cuvintele operează. Esențialul a ceea ce a spus Freud, este faptul că există cel mai mare raport între acest uz al cuvintelor într-o specie care are cuvinte la dispoziția ei și sexualitatea care guvernează în această specie. Sexualitatea este în întregime prinsă în aceste cuvinte, este tocmai acolo pasul esențial pe care el l-a făcut. Aceasta este mult mai important decât faptul de a ști ce vrea să spună sau nu vrea să spună inconștientul. Freud a pus accentul pe acest fapt. Tot asta, aceasta este isteriea ea însăși. Aceasta un este un rău uzaj de a folosi isteria într-o folosire metafizică; metafizica, aceasta este isteria.

Întrebare – Escrocherie și proton pseudos.

Escrocherie și proton pseudos, este același lucru. Freud spune același lucru ca și ceea ce eu numesc cu un nume francez, el nu putea totuși să spună că el educa un anumit număr de escroci. Din punct de vedere etic, este insustenabilă profesiunea noastră, este prea bine de altfel pentru asta că sunt din asta bolnav, pentru că am un supraeu, ca și toată lumea.

Noi nu știm cum anume celelalte animale juisează, însă știm că pentru noi juisarea este castrarea. Toată lumea o știe, pentru că este absolut evident: după ceea ce numim fără considerație actul sexual (ca și cum ar exista un act!), după actul sexual, nu mai intrăm în erecție. Problema este de a ști: eu am folosit cuvântul castrare„a”, ca și cum era univoc, însă există în mod incontestabil mai multe feluri de castrare; toate castrările nu sunt auto-morfe. Automorfismul, contrar la ceea ce putem crede, - morf-formă – aceasta nu este absolut deloc o chestiune de formă, așa cum am făcut-o remarcat în pălăvrăgeala mea seminaristă. Nu este același lucru forma și structura. Eu am încercat să dau din asta reprezentări sensibile, acestea nu era reprezentări ci monstrații. Atunci când întoarcem pe dos un tor aceasta dă ceva complet diferit din punctul de vedere al formei. Trebuie să faci diferența între formă și structură.

Întrebare – Cu ce anume escrocheria ar face ea un bun menaj, cu forma? Cu structura?

Eu nu urmăresc această noțiune de structură decât în speranța de a scăpa escrocheriei. Eu filez această noțiune de structură, care are totuși un

corp dintre cele mai evidente în matematică, în speranța de a atinge realul. Se pune structura de partea *Gestaltului* și a psihologiei, aceasta este cert. Dacă spunem că există un inconștient, este tocmai acolo faptul că psihologia este o futilitate și că *Gestaltul* este acest ceva căruia noi îi avem modelul. *Gestaltul*, acesta este în mod evident bula, și propriul bulei, aceasta este de a se risipi. Este pentru că fiecare dintre noi suntem făcuți *(„foutus")* ca și o bulă că noi nu putem avea bănuiala că există alt lucru decât bula.

Este vorba despre a ști dacă da sau nu Freud este un eveniment istoric. Freud nu este un eveniment istoric. Eu cred că el a ratat lovitura sa, tot așa ca și mine; în foarte puțin timp, nimănui nu-i va mai păsa *(„s'en foutra")* de psihanaliză. S-a demonstrat acolo ceva: este clar că omul își petrece *(„passe")* timpul la a visa, că el nu se trezește niciodată. Noi o știm totuși, noi alți psihanaliști, la a vedea ceea ce ne furnizează pacienții (noi suntem tot atât de pacienți ca și ei în această ocazie): ei nu ne furnizează decât visele lor.

...

Întrebare – despre castrare

Castrarea nu este unică, folosirea articolului hotărât nu este sănătoasă, sau prea bine trebui întotdeauna să-l folosești la plural: există întotdeauna castrări. Pentru ca articolul hotărât să se aplice, ar trebui să fie vorba despre o funcție nu auto-morfă ci auto-structurată, vreau să spun care să aibă aceeași structură. „Auto" nevrând să spună nimic altceva decât structurat ca sine, făcut *(„foutu")* în același mod, înnodat în același mod (există din asta exemple cu lopata în topologie). Folosirea lui „le, la, les" (articolele hotărâte) este întotdeauna suspectă pentru că există lucruri care sunt de structură complet diferită și pe care nu putem să le desemnăm prin articolul hotărât, pentru că nu am văzut cum aceasta este făcut *(„foutu")*.

Este tocmai pentru asta că eu am elucubrat noțiunea de obiect **a**. Obiectul **a** nu este automorf: subiectul nu se lasă penetrat întotdeauna de același obiect, i se întâmplă din timp în timp să se înșele. Noțiunea de obiect **a**, este tocmai asta ceea asta ce vrea să spună: asta vrea să spună că ne înșelăm de obiect **a**. Ne înșelăm întotdeauna pe cheltuielile

noastre. La ce ar servi să te înșeli dacă aceasta nu era supărător. Este tocmai pentru asta că am construit noțiunea de falus. Falusul, asta nu vrea să spună nimic altceva decât aceasta, un obiect privilegiat asupra căruia nu ne înșelăm.

Nu putem spune „castrarea” decât atunci când există identitate de structură în timp ce există 36 de structuri diferite, non automorfe. Este oare acolo ceea ce numim juisarea Altuia, o întâlnire a identității de structură? Ceea ce vreau să spun, este faptul că juisarea Altuia nu există, pentru că nu putem s-o desemnăm prin „ea” *(„la” – articol hotărât feminin)*. Juisarea Altuia este diversă, ea nu este automorfă.

...

Întrebare – Despre pentru ce-ul nodurilor.

Nodurile mele îmi servesc ca și ceea ce am găsit cel mai aproape de categoria de structură. M-am chinuit puțin pentru a ajunge să cern ceea ce putea apropia realul. Anatomia la animal sau la plantă (asta, este din același tabac), este puncte triple, este lucruri care se divid, este y-ul („y” – acolo) care este un upsilon, asta a servit dintotdeauna la a suporta forme, adică ceva care are sens. Există ceva de la care pornim și care se divizează, la dreapta binele, la stânga răul. Ce anume exista înainte de distincția bine-rău, înainte de diviziunea între adevăr și escrocherie ? Exista acolo deja ceva înainte ca Hercule să oscileze la încrucișarea drumurilor între bine și rău, el urma deja un drum. Ce se întâmplă atunci când schimbăm sensul, atunci când orientăm lucrul altfel? Avem, pornind de la bine, o bifurcare între rău și neutru. Un punct triplu, este real chiar și este abstract. Ce este neutralitatea analistului dacă nu întocmai asta, această subversiune a sensului, adică acest fel de aspirație nu spre real ci de către real.

Întrebare – despre psihoză care ar scăpa escrocheriei.

Psihoza, este păcat... păcat pentru psihotic, căci în sfârșit nu este ceea ce putem dori din cel mai normal. Și totuși știm eforturile psihanaliștilor pentru a le semăna. Deja Freud vorbea despre paranoia reușită.

...More geometrico... din cauza formei, individul se prezintă așa cum el este stricat, ca și un corp. Un corp, asta se reproduce printr-o formă.

Corpul vorbitor nu poate reuși să se reproducă decât printr-o ratare, adică grație unui neînțeles al juisării sale.

...Ceea ce practica noastră revelă, ne revelă, este că știința, știința inconștientă are un raport cu iubirea.

...Structură... Atunci când urmăm structura, ajungem să ne convingem de efectul limbajului. Afectul este făcut din efectul structurii, a ceea ce este spus undeva.

1977.03.08. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra", lecția 8

Așadar se găsește că eu am spus... și că din acest fapt asta se găsește scris ...eu am spus că nu există metalimbaj, adică faptul că nu vorbim despre limbaj.

...

Nu există nici cea mai mică „operă divină" cel puțin dacă nu vrem s-o identificăm la ceea ce eu numesc Realul. Însă eu țin să precizez această noțiune pe care eu mi-o fac despre Real, mi-ar place ca ea să se răspândească.

...

Există un lucru care este absolut cert...

dacă atât este că un lucru o poate fi

...este că ideea însăși de *Real* comportă *excluderea oricărui sens*.

Nu este decât în calitatea în care *Realul* este vidat de sens, că noi putem un pic să-l înțelegem. Ceea ce evident mă poartă la a nu-i mai da nici măcar sensul de *Unul*, însă trebuie totuși prea bine să te agăți undeva, și această logică a lui *Unul* este prea bine ceea ce rămâne, ceea ce rămâne ca și existență. Iată.

Eu sunt foarte iritat din a vă fi întreținut azi cu acest fel de extremă. Ar trebui totuși ca asta să ia o altă turnură, eu vreau să spun alta decât a se închide pe ideea că nu există *Real* decât ceea ce exclude orice fel de sens, este exact contrariul practicii noastre.

...

Este un *seamăn („semblant”) de metalimbaj* și așa cum mă servesc de el în textul acestei scrieri *(„L’étourdit” – „Amețitul”)*: *a se fura („s’embler”, „embler” – a fura, „sembler” – a semăna, a părea)*, *furându-se („s’emblant”)* metalimbajului. A face un verb reflectat din acest *a se fura*, îl detașează de afruiția care este *ființa (a fi-ul)*, și așa cum îl scriu: el *pareste*. *Pareste* vrea să spună *furându-se de ființă*. Iată!

...

Căci pentru ce omul are el ceea ce eu numesc *vorb’ființa („parl’être”)*, adică acest mod de a vorbi în așa fel că: „*nomina non sunt consequentia rerum*”, altfel spus *că există undeva un lucru care merge rău în structură* așa cum eu o concep, adică nodul zis *borromean*.

...

Nu doar că *numele nu sunt consecința lucrurilor*, ci noi putem afirma în mod expres contrariul.

1977.03.15. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 9

...ceea ce eu numesc *lingvisteria* necesită psihanaliza pentru a fi susținută. Eu aș adăuga că nu există altă lingvistică decât ceea ce eu numesc *lingvisterie*, ceea ce nu vrea să spună că psihanaliza este toată lingvistica.

...

Evenimentul o dovedește, adică faptul că facem lingvistică de foarte mult timp,

de la Cratylos,

de la Donat,

de la Priscien,

…că întotdeauna am făcut din asta, iar aceasta de altfel nu aranjează nimic întrucât tindeam să spun ultima dată...

eu mi-am dat seama apropo de acel S_1 și de acel S_2 care sunt separați în notația corectă a ceea ce eu numesc *discurs psihanalitic*

...eu cred că în ciuda a toate voi sunteți informați puțin de către Belgieni, și faptul că eu am vorbit despre *psihanaliză ca putând fi o escrocherie*, a ajuns la urechile voastre, eu aș spune chiar că insistam acolo vorbind despre acel S_1 care părea să promită un S_2.

...

Psihanaliza este poate o escrocherie, însă asta nu este nu importă care. Aceasta este o escrocherie care cade just prin raport la ceea ce este semnificantul.

Și semnificantul, trebuie totuși prea bine remarcat că el este ceva foarte special:

El are ceea ce numim „*efecte de sens*", și ar fi suficient ca eu să conotez S2-ul, nu din a fi al doilea în timp, ci din a avea un „sens dublu", pentru ca S1 să ia locul său, și locul său în mod corect.

Trebuie totuși spus că greutatea acestei duplicități de sens este comună oricărui semnificant.

…

…psihanaliza nu este – aș spune eu, mai mult o escrocherie decât poezia însăși, și poezia se fondează în mod precis pe această ambiguitate despre care eu vorbesc și pe care o califc din „*sensul dublu*".

Poezia îmi pare totuși a releva de relația semnificantului la semnificat.

Putem spune de un anumit mod că poezia este *simbolic imaginar („imaginairement symbolique" – simbolic în mod imaginar).*

Rămâne totuși faptul că pornirea sa...

adică faptul că limba este fructul unei maturații, al unei coaceri a ceva care se cristalizează în uzaj

...rămâne faptul că poezia relevă de o violență făcută acestui uzaj și că – noi avem din asta probe – dacă eu am evocat ultima dată Dante și *poezia amoroasă*, aceasta este prea bine pentru a marca această violență pe care filosofia face totul pentru a o șterge.

Este prea bine în ce filosofia este câmpul de încercare al escrocheriei și în ce nu putem spune că poezia nu joacă acolo, în modul său, în mod inocent, ceea ce am numit acum un moment, ceea ce am conotat din *simbolic imaginar („l'imaginairement symbolique"- simbolicul în mod imaginar)*, asta se numește *Adevărul*.

Asta se numește *Adevărul* în special în ceea ce privește *raportul sexual*, adică faptul că, așa cum eu o spun...

poate primul, și eu nu văd de ce mi-aș face din asta un titlu

...*raportul sexual: nu există din asta*, vreau să spun în mod propriu vorbind, în sensul în care ar exista ceva care ar face ca un bărbat să recunoască neapărat o femeie. Este cert că eu, eu am această slăbiciune de a o recunoaște „a" *(„la")*, însă eu sunt totuși destul de avizat pentru a fi făcut remarcat că nu există „a" *(„la", „La femme", femei„a")*, ceea ce coincide cu experiența mea, adică faptul că eu *nu* recunosc *toate femeile*.

Nu există din asta („Il n'y en a pas")...

însă trebuie totuși prea bine spus că asta nu merge de la sine

...*Nu există din asta*, în afară decât incestuos...

este în mod foarte exact ceea ce a avansat Freud

...*Nu există din asta* în afară de incestuos sau ucigaș, vreau să spun că ceea ce Freud a spus, este că mitul lui Oedip desemnează aceasta: că singura persoană cu care dorim să ne culcăm, este mama, și că în ce privește tatăl, îl ucidem.

Este chiar cu atât mai mult probabil cu cât nu știm nici cine sunt tatăl nostru și nici mama noastră, este în mod exact așa că mitul lui Oedip are un sens: el a ucis pe cineva pe care nu-l cunoștea, și el s-a culcat cu cineva despre care nu avea nici o idee că era mama sa.

Este cel puțin așa că lucrurile s-au petrecut după mit, și ceea ce asta vrea să spună, este că în sumă nu există din adevăr decât *castrarea*.

În orice caz cu *această castrare*, suntem prea bine siguri de a scăpa acolo, așa cum toată această zisă *mitologie greacă* ne-o desemnează foarte bine, este adică faptul că tatăl, nu este într-atât despre ucidere că

este vorba cât despre castrarea sa, faptul că *această castrare trece prin ucidere* și că, în ce privește mama, cel mai bun lucru pe care îl avem de făcut, este să ne-o tăiem pentru a fi prea bine siguri de a nu comite *incestul*.

Ceea ce aș vrea, aceasta este să vă dau refracția acestor adevăruri în sens.

Ar trebui să ajungem să dăm o idee despre o structură, care să fie astfel încât asta ar încarna sensul într-un mod corect.

Contrar la ceea ce se spune, nu există adevăr asupra *Realului*, întrucât *Realul* se desenează ca și *excluzând sensul*. Asta ar fi încă prea mult să spui că există *Real*, pentru că să spui aceasta este totuși să presupui un sens.

Cuvântul *Real* are el însuși un sens, eu am chiar, în timpul său, puțintel jucat acolo deasupra, vreau să spun că pentru a invoca lucrurile, am evocat în ecou cuvântul *reus* care în latină vrea să spună *culpabil*: suntem mai mult sau mai puțin culpabil de *Real*. Este prea bine în ce de altfel psihanaliza este un lucru serios, vreau să spun că nu este absurd să spui că ea poate aluneca în escrocherie.

...

Nu este așadar surprinzător să enunțăm apropo de acest tor...

de acest tor care pornește dintr-un nod borromean triplu

...de acest tor – dacă îl întoarceți pe dos – să calificăm ceea ce este *în tor* – în torul Simbolicului – drept *real simbolic („symboliquement réel”, real în mod simbolic)*

Realul simbolic („symboliquement réel”- realul în mod simbolic) nu este *simbolicul real („réellement symbolique”, simbolicul în mod real)*, căci *simbolicul real* este *Simbolicul* inclus în *Real*.

Simbolicul inclus în *Real* are frumos și bine un nume, asta se numește *minciuna*.

În loc ce *realul simbolic („symboliquement réel”)*...

vreau să spun ceea ce din *Real* se conotează la interiorul *Simbolicului*

...este ceea ce numim *angoasa*.

Sfântomul este real, este chiar singurul lucru cu adevărat *real* - adică cel care să aibă *un sens* – care să conserve un sens în *Real*. Este prea bine pentru asta că psihanalistul poate, dacă are șansa, să intervină în mod simbolic pentru *a-l dizolva în Real*.

Așadar vă voi nota totuși în trecere ceea ce este *imaginar simbolic („symboliquement imaginaire", imaginar în mod simbolic)*: ei bine, este geometria...

faimosul *mos geometricus* din care s-a făcut atâta zarvă

...este *geometria îngerilor*, adică ceva ce în ciuda Scrierii nu există.

Eu altădată l-am tachinat mult pe Reverendul Părinte Teilhard de Chardin, făcându-i remarcat faptul că dacă el ținea atât de mult la Scriere, trebuia ca el să recunoască faptul că îngerii, asta exista.

În mod paradoxal Reverendul Părinte Teilhard de Chardin nu credea acolo, el credea în om, de unde istoria sa a „*hominizării*" planetei. Eu nu văd pentru ce am crede mai mult în *hominizarea* a orice ar fi decât în *geometrie*.

Geometria privește în mod expres îngerii, și pentru restul, adică pentru *structură*, nu domnește decât un lucru, aceasta este ceea ce eu numesc *inhibiția*.

Este o *inhibiție* la care eu mă atac, eu vreau să spun că mă îngrijorez, eu îmi fac o grijă *(„tracas")* pentru tot ceea ce vă aduc aici ca și *structură*, o grijă care este doar legată la faptul că *geometria* veritabilă nu este cea care o credem, cea care relevă de pure spirite, ci cea care are un corp, este asta ceea ce noi vrem să spunem atunci când vorbeam despre *structură*.

Și pentru a începe a vă pune asta negru pe alb, eu vă voi arăta despre ce este vorba atunci când vorbim despre *structură*. Este vorba despre ceva ca și asta:

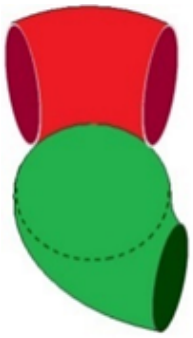

Aceasta este adică despre un tor găurit – asta, eu o datorez lui Pierre Soury – eu vreau să spun că este ușor să completezi acest tor.

Voi vedeți prea bine că aici este, dacă putem spune, bordul – dacă putem să ne exprimăm astfel, așa de impropriu – bordul găurii care este în tor și că tot asta este corpul torului.

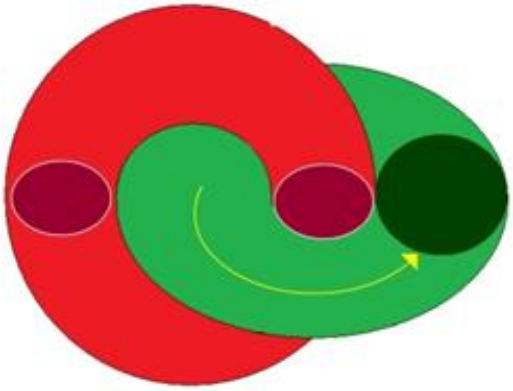

...

Și ceea ce eu vreau să desemnez pe acolo, aceasta este ceva asupra ce m-au interogat atunci când eu am vorbit despre *Vorbire plină* și despre *vorbire goală*. O clarific acum:

vorbirea plină, aceasta este o vorbire plină de *sens*,

vorbirea vidă, aceasta este una care nu are decât *semnificație*.

Eu sper ca Mme Kress-Rosen – căreia eu îi văd mereu susâsul inteligent – să nu vadă la asta un prea mare inconvenient.

Eu vreau să spun pe acolo faptul că o vorbire poate fi totodată plină de sens, ea este plină de sens pentru că ea pornește din această duplicitate aici desenată, aceasta este pentru că însăși cuvântul are „*dublu sens*”, că el este S2, faptul că acest cuvânt *sens* este plin el însuși.

Atunci când am vorbit despre *Adevăr*, la *sens* mă refer, însă propriul poeziei atunci când ratează este întocmai de a nu avea decât o

semnificație, de a fi pur nod al unui cuvânt cu un alt cuvânt. Nu rămâne mai puțin faptul că voința de sens consistă în a elimina dublul sens, ceea ce nu se concepe decât la a realiza, dacă pot spune, o tăietură, adică la a face să nu existe decât un sens, verdele acoperind roșul în ocazie.

Cum anume poetul poate el realiza acel tur de forță de a face ca un sens să fie absent? Este, bineînțeles, înlocuindu-l, acel sens absent, prin ceea ce eu am numit semnificația. Semnificația nu este absolut deloc ceea ce o vană mulțime crede, dacă pot spune.

Semnificația este un cuvânt vid, altfel spus este ceea ce, apropo de Dante, se exprimă în *calificativul* pus asupra poeziei sale, adică faptul că ea ar fi de dragoste *(„amoureuse" – amoroasă)*. Iubirea nu este nimic altceva decât o semnificație, adică este vidă și vedem prea bine modul în care Dante o încarnează, această semnificație.

Dorința are un sens, însă iubirea așa cum deja am făcut stare în seminarul meu despre *Etică*, așa cum iubirea curtezană o suportă, asta nu este decât o semnificație. Mă voi mulțumi să vă spun ce v-am spus azi, întrucât la fel de bine nu văd de ce aș insista.

1977.04.19. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra"„ lecția 10

Ceea ce analizantul său – analistului în chestiune – crede a îi spune, nu are nimic de-a face...

și asta, Freud și-a dat seama de asta

...nu are nimic de-a face cu *adevărul*. Cu toate acestea trebuie prea bine să gândești că *a crede*, asta este deja ceva ce există: el spune ceea ce el crede adevăr. Ceea ce analistul știe, este că el nu vorbește decât pe lângă adevăr, pentru că *Adevărul*, el îl ignoră.

Freud – acolo - delirează întocmai ceea ce trebuie, căci el își imaginează că *Adevărul*, asta este ceea ce el numește, el, *nucleul traumatic*.

Întocmai așa el se exprimă în mod formal, adică faptul că pe măsură ce subiectul enunță ceva puțin mai aproape de *nucleul său traumatic* – acest așa-zicând nucleu, și care nu are existență, nu există decât

prostituata („roulure” - rularea), pe care analizantul o este tot la fel ca și analistul său, adică...

așa cum am făcut-o remarcat invocând nepotul meu

...învățarea pe care el a suferit-o a unei limbi între altele, care este pentru el *lalimba*...

pe care o scriu, o știm, într-un singur cuvânt

...în speranța de „*a fierări („ferrer” – a decora cu fier, de asemenea „a pescui, a potcovi”)*, *ea*” *(„ferrer elle”)* limba, ceea ce face echivoc cu „*a face-real*” *(„faire-réel”)*.

Lalimba oricare ar fi ea este o *obscenitate*.

Ceea ce Freud desemnează din – iertați-mi aici echivocul – „*obre-scena*” *(„l'obre-scène”)*, este la fel de bine ceea ce el numește „*cealaltă scenă*”, cea pe care *limbajul* o ocupă din ceea ce numim *structura sa*, *structură elementară* care se rezumă la cea *a rudeniei*.

...

Pe scurt, trebuie totuși să ridicăm problema de a ști dacă psihanaliza...

vă cer iertare, cer iertare cel puțin psihanaliștilor

...asta nu este oare ceea ce putem numi un „*autism în doi*”?

Există totuși un lucru care permite să forțezi acest *autism*, este tocmai faptul că *lalimba („lalangue”) este o afacere comună* și că...

este întocmai acolo unde eu sunt, adică capabil să mă fac înțeles de toată lumea aici

...este tocmai acolo ceea ce este garantul – este prea bine pentru asta că eu am pus la ordinea zilei *Transmisia psihanalizei* – este prea bine ceea ce este garantul că psihanaliza nu se împiedică în mod ireductibil de ceea ce am numit adineaori „*autism în doi*”.

Se vorbește despre „*șiretenia Rațiunii*” *(„la ruse de la Raison”)*, este o idee filosofică, este Hegel cel care a inventat asta. Nu există nici cea mai mică *șiretenie a Rațiunii*. Nu există nimic din constant, contrar la ceea ce Freud a enunțat undeva:

„*Că vocea rațiunii era joasă, însă că ea repetă întotdeauna același*

lucru”.

Ea nu repetă lucruri decât învârtindu-se în cerc. Pentru a spune lucrurile: rațiunea repetă *sfântomul*. Și faptul că azi trebuie să mă prezint în fața voastră cu ceea ce numim un sfântom fizic, nu împiedică că în mod just voi puteți să vă întrebați dacă asta nu este intenționat, dacă de exemplu eu nu am abundat într-o astfel de prostie de comportament încât simptomul meu, tot atât de fizic cât el este, să fie totuși ceva care să fie de mine vrut.

Nu există nici un motiv să ne oprim în această extensie a *sfântomului*, întrucât aceasta este ceva suspect, că o vrem sau nu. Pentru ce acest *sfântom* nu ar fi el intenționat? Este un fapt că *taie-limba („l'élangue”, „élanguer” – a tăia, scoate, limba, consonează cu „les langues” – limbile și „l'élonger” – a o alungi)*...

scriu asta: *é.l.a.n.g.u.e*

...că *limbile („l'élangue”)* se alungesc *(„s'élongent”)* la a se traduce una în alta, însă că singura știință rămâne știința limbilor *(„d'élangues”)*, că rudenia nu se traduce în *fapt*, însă că ea nu are din comun decât aceasta: că analizanții nu vorbesc decât despre asta. Aceasta este chiar până la punctul în care ceea ce numesc în ocazie „*un bătrân analist*” este obosit din asta.

Pentru ce anume Freud nu introduce ceva pe care el l-ar numi *„el-ul” („le « lui »”)*. Când am scris micul meu text acolo, pentru a vă pălăvrăgi *(„jaspiner”)*, am făcut un lapsus, unul în plus: în loc să scriu „*ca și mine*”...

acest *ca și mine* nu era în mod special binevoitor, era vorba despre ceea ce aș numi *debilitatea mentală*

...am făcut un lapsus, am – în loc de „*ca și mine*” – scris „*ca și asta*”.

A scrie – întrucât tot asta *se scrie*, este tocmai acolo ceea ce constituie *spunerea* – a scrie că analizantul se descurcă cu *„mine”, („moi” – eu, mine)*, aceasta este la fel de bine *„eu” („moi”)* cu *„el” („lui”)*. Că analiza nu vorbește decât de *„eu și de asta” („moi et du ça”)*, niciodată de *„el”*, aceasta este totuși foarte frapant. *„El”* totuși, este un termen care s-ar impune.

Și dacă Freud disprețuiește să facă stare din asta, aceasta este prea bine – trebuie s-o spui – pentru că el este egocentric, și chiar super-egocentric! Este tocmai de asta că el este bolnav. El are toate viciile stăpânului: el nu înțelege nimic la nimic. Căci singurul stăpân, trebuie prea bine s-o spui, este conștiința, și ceea ce el spune despre inconștient nu este decât încurcătură și bâlbâială, adică revine la acest amestec de desene grosiere și de metafizică care nu merg unul fără altul.

Orice pictor este înainte de toate un *metafizician*, un *metafizician* care o este în aceasta că el face desene, grosiere.

Aceasta este un mâzgălitor *(„barbouilleur”)*, de unde titlurile pe care el le dă tablourilor sale. Chiar și arta abstractă se *titrează („titrise”)* ca și celelalte...

eu nu am vrut să spun titularizează *(„titularise”)* pentru că asta nu ar vrea să spună nimic

...chiar și arta abstractă are titluri, titluri pe care se forțează să le face la fel de vide cât poate, însă totuși asta se *titrează*.

Fără aceasta, Freud ar fi tras consecințele a ceea ce el spune el însuși faptul că analizantul nu cunoaște adevărul său, întrucât el nu poate să-l spună. Ceea ce eu am definit ca și *„neîncetând să se scrie”*, adică *sfântomul („sinthome”)*, este acolo un obstacol.

Eu revin acolo. Ceea ce analizantul spune așteptând să se verifice, aceasta nu este adevărul *(„vérité”)*, aceasta este *adevarietatea („varité”) sfântomului*.

Trebuie să accepți condițiile mentalului în primul rang al cărora este debilitatea, ceea ce vrea să spună imposibilitatea de a ține un discurs contra căruia să nu existe obiecție, mentală, întocmai. Mentalul, este discursul. Facem ce putem mai bine pentru a aranja ca discursul să lase urme.

Aceasta este povestea lui *Entwurf*, a proiectului lui Freud, însă memoria este incertă. Ceea ce noi știm, aceasta este faptul că există leziuni ale corpului pe care noi le cauzăm, ale corpului spus viu, care suspendă memoria sau cel puțin nu permit să contezi pe urmele ce i le atribuim atunci când este vorba despre memoria discursului.

Trebuie ridicate aceste obiecții la practica psihanalizei. Freud era un *debil* mental, ca și toată lumea...

și ca și mine cu această ocazie, în particular

...sau altfel: nevrozat. Un *obsedat de sexualitate* așa cum am spus-o.

Nu vedem de ce nu ar fi la fel de valabilă *obsesia de sexualitate* ca și o alta, întrucât pentru specia umană sexualitatea este obsedantă pe bună dreptate *(„à juste titre”)*.

Ea este într-adevăr anormală în sensul pe care eu l-am definit: „*Nu există raport sexual*”.

Freud – adică un caz – a avut meritul să își fi dat seama că nevroza nu era în mod structural *obsesională*, că ea era *isterică* în fondul său, adică legată la faptul *că nu există raport sexual*, că există persoane cărora asta le dezgustă, ceea ce totuși este un semn, un semn pozitiv, faptul că asta le face să vomite.

Raportul sexual, trebuie să-l reconstitui printr-un discurs, adică ceva care are o cu totul altă finalitate.

Ceea la ce discursul servește mai întâi: el servește la *a ordona*, eu înțeleg la a purta porunca *(„commandament”)* pe care eu îmi permit s-o numesc „*intenția discursului*”, întrucât rămâne din asta – din imperativ – în orice intenție.

Orice discurs are un efect de sugestie. El este hipnotic. Contaminarea discursului prin somn ar valora să fie pusă în relief, înainte de a fi pusă în valoare prin ceea ce numim experiența intențională, adică luată ca și o poruncă impusă faptelor. Un discurs este întotdeauna adormitor, în afară de atunci când nu îl înțelegem: atunci, el trezește.

Animalele de laborator sunt lezate nu pentru că li se face mai mult sau mai puțin rău, ele sunt trezite, în mod perfect, pentru că ele nu înțeleg ceea le vrem, chiar și dacă stimulăm pretinsul lor instinct.

Atunci când faceți să se miște șobolani într-o mică cutie, voi stimulați *instinctul* său *alimentar*, așa cum ne exprimăm, aceasta este despre foame pur și simplu că este vorba deci.

Pe scurt, trezirea, asta este *Realul* sub aspectul său de *imposibil*.

Faptul că el nu se scrie decât cu forța sau prin forță, natura, ca și orice noțiune care ne vine în spirit, aceasta este o noțiune în mod excesiv vagă. La a spune adevărul *contra-natura* este mai clară decât naturalul.

Presocraticii, așa cum numim asta, aveau o înclinare *(„penchant”)* la *contra-natură*.

Aceasta este tot ceea ce merită faptul că le atribuim *cultura*.

Ar trebui ca ei să fie dotați pentru a forța puțin discursul, spunerea imperativă despre care noi am spus că adoarme.

Adevărul oare trezește el sau adoarme el? Asta depinde de tonul din care el este spus. Poezia *spusă* adoarme.

...

Faptul că voi sunteți inspirați eventual prin *ceva („quelque chose”)* din ordinul poeziei pentru a interveni, aceasta este prea bine în ce eu aș spune, aceasta este prea bine spre ce voi trebuie să vă întoarceți, pentru că *lingvistica* este totuși o știință pe care eu aș spune-o *foarte rău orientată*. Dacă *lingvistica* se ridică, aceasta este în măsura în care un Roman Jakobson abordează în mod franc *chestiunile poeticii*.

Metafora, și metonimia, nu au portanță pentru interpretare decât în calitatea în care ele sunt capabile să facă funcție din alt*ceva („*d’autre *chose”)*.

Și acest alt*ceva* din care ele fac funcție, aceasta este prea bine ceea prin ce se unesc, sunetul și sensul.

Aceasta este pentru atât cât interpretarea justă stinge un simptom, faptul că adevărul se specifică din a fi poetic.

Aceasta nu este de partea logicii articulate...

chiar dacă, în ocazie, eu glisez acolo

...aceasta nu este de partea logicii articulate că trebuie să simți portanța *spunerii („dire”)* noastre, absolut deloc nu bineînțels că ar exista undeva ceva care merită să faci doi versanți.

Ceea ce întotdeauna noi enunțăm...

pentru că aceasta este legea discursului

...ceea ce întotdeauna noi enunțăm ca și sistem de opoziții, aceasta este chiar asta ceea ce ne-ar trebui să surmontăm, și primul lucru ar fi de a stinge noțiunea de Frumos.

Noi nu avem nimic de spus despre frumos. Aceasta este dintr-o altă rezonanță că este vorba, de fondat asupra cuvântului de spirit.

Un cuvânt de spirit nu este frumos, el nu se ține decât dintr-un echivoc, sau cum o spune Freud – dintr-o „*economie*".

Nimic mai ambiguu decât această noțiune de economie. Însă totuși, economia fondează valoarea.

O practică fără valoare: iată ceea ce ar fi vorba pentru noi să instituim.

1977.05.10. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra",, lecția 11

Nu există nici cea mai mică opinie adevărată, întrucât există paradoxuri. Este tocmai problema pe care eu o ridic: că paradoxurile ar fi sau nu reprezentabile, eu vreau să spun desenabile. Principiul lui a spune adevărul, este negația.

...

Există Unul, dar nu există nimic altceva *(„d'autre" – din altul)*.

Unul – am spus-o – *Unul* dialoghează absolut singur, întrucât își primește propriul mesaj sub o formă inversată.

Aceasta este el cel care știe, și nu *presupusul a ști*.

Eu am avansat de asemenea acest ceva care se enunță din *Universal*, și aceasta pentru a-l nega: am spus „*că nu există toți*".

Aceasta este prea bine în ce *femeile* sunt mai bărbat decât bărbatul.

Ele sunt *nu-toate*, am spus eu.

Acești „*toți*" deci, nu au nici o trăsătură comună.

Ei o au totuși pe aceasta, *singura trăsătură comună: trăsătura* pe care am spus-o *unară*.

Ei se confortează din *Unul*.

Există Unul, eu am repetat-o adineaori pentru a spune că *există Unul* și nimic altceva.

Există Unul însă asta vrea să spună că există totuși *sentiment*.

Acest sentiment pe care eu l-am numit – după unarități – pe care eu l-am numit suportul, suportul a ceea ce trebuie prea bine ca eu să recunosc: *ura („la haine” – consonează cu „un”)*, în calitatea în care această ură este rudă a *iubirii*.

...

Și practica mea – întrucât practică există, practică asupra căreia mă interoghez – este faptul că mă glisez, trebuie să mă glisez... pentru că așa asta este făcut ... trebuie să mă glisez între *transferul pe care-l numim* – nu știu de ce – *negativ*, însă este un fapt că-l numim așa, îl numim negativ pentru că simțim prea bine că există ceva... Nu știm încă nici azi ce este transferul pozitiv, transferul pozitiv, este ceea ce încerc să definesc sub numele de *subiect presupus a ști*.

Cine este *presupus a ști*? Este analistul.

...

Este prea bine astfel că se prezintă faimosul inconștient. Acest inconștient, el este în cele din urmă imposibil să-l înțelegi. El nu reprezintă... eu am vorbi adineaori despre paradoxuri ca fiind reprezentabile, adică desenabile ...nu există desen posibil al inconștientului.

1977.05.17. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 12

https://www.youtube.com/watch?v=uHxpOu_ugNM&list=PLckdIIl6fdyTkMIN5EpOSMNneE7tsjTIY&index=1

Unii oameni nu auzeau în mijloc. Mi-ar place să-mi spună de această dată dacă mă aud. Nu este că ceea ce am de spus are o extremă importanță... Este oare că mă aud? Este oare că cineva vrea prea bine să spună dacă nu mă aud, prin hazard?

Bun. Așadar pentru a spune lucrurile *prin ordine de importanță crescândă*, eu am avut plăcerea să-mi dau seama că învățământul meu a atins „*Ecoul Savanelor*”! *(Râsete)*. Eu nu vă voi cita decât două linii:

„*Asta nu este mai complicat decât aceea, psihanaliza. În sfârșit asta, este teoria lui Lacan*”. Iată!

Ecoul Savanelor nr.30, în care voi veți putea citi acest text, este totuși puțin *porno (Râsete)*.

Faptul că eu am reușit...

în sfârșit „*eu am reușit*”... eu n-am făcut-o expres!

...faptul că eu am reușit a împinge până la *porno*, este totuși, aceasta este totuși ceea ce numim un succes!

Bun. Iată! Eu reculeg întotdeauna cu grijă *Ecoul Savanelor*, ca și cum nu aș fi așteptat decât asta, însă nu este în mod evident cazul.

Așadar *prin ordine de importanță crescândă*, eu totuși vă voi semnala apariția la *Seuil* a unui text numit *Polilog*, care este de Julia Kristeva. Îmi place mult acest text. Este o culegere a unui anumit număr de articole. Asta nu este de acolo mai puțin prețios. Mi-ar place totuși să mă informez, pe lângă Julia Kristeva, întrucât ea a făcut efortul în această dimineață, să binevoiască să se deranjeze, cum anume ea concepe acest *Polilog*.

Mi-ar place mult ca ea să-mi spună dacă acest *Polilog*, așa cum poate în sfârșit el îmi apare pentru atât cât am putut să-l citesc...

căci nu l-am primit de mult timp

...dacă acest *Polilog* este o *polilingvisterie*, vreau să spun: dacă lingvistica este acolo într-un fel – ceea ce eu cred că ea este, în ce mă privește – mai mult decât împrăștiată.

Este oare tocmai asta ceea ce prin *Polilog* ea a vrut să spună?

Ea agită capul de sus în jos într-un mod care pare să mă aprobe, dar dacă ea ar avea încă un mic fileu de voce pentru a mi-o striga, nu aș fi supărat totuși. Este...

Julia Kristeva – *Aceasta este altceva decât lingvistica. Asta trece prin lingvistică, însă nu este asta.*

Lacan

Da. Atât doar că ceea ce este contrariant este că nu trecem niciodată decât prin lingvistică.

Vreau să spun *că trecem acolo*, și dacă eu am enunțat ceva din valabil, eu regret că nu putem acolo deasupra *să luăm sprijin*.

Pentru a spune adevărul, eu nu știu... Am auzit spus, de cineva care venise să mă tragă așa, de mânecă, faptul că Jakobson dorea ca eu să particip la un *interviu („interview”)*.

Eu sunt prea bine contrariat, eu mă simt din asta absolut incapabil.

Aceasta nu este că... și totuși eu am – cum tocmai a spus Julia Kristeva – eu am trecut pe acolo. Iată!

Eu am trecut pe acolo, însă eu nu am rămas acolo.

Eu sunt încă din asta la a interoga psihanaliza asupra modului din care ea funcționează.

Cum anume se face că ea ține, faptul că ea constituie o practică care este chiar uneori eficace?

În mod natural acolo, trebuie totuși să treci printr-o serie de interogații: este oare aceasta faptul că psihanaliza operează...

întrucât din timp în timp ea operează

...este oare aceasta faptul că ea operează prin ceea ce numim un *efect de sugestie*?

Pentru ca *efectul de sugestie* să țină, asta presupune faptul că limbajul...

acolo eu mă repet

...faptul că limbajul ține la ceea ce numim omul.

Aceasta nu este pentru nimic faptul că în timpul său, eu am manifestat o anumită preferință pentru o anumită carte de Bentham care vorbește despre utilitatea *ficțiunilor*. *Ficțiunile* sunt orientate spre serviciu, pe care îl justifică în sumă.

Însă de o altă parte, există acolo un abis.

Faptul că asta ține la *om*, asta presupune că noi am ști prea bine, faptul că noi am ști *în mod suficient*, ceea ce este *omul*.

Tot ceea ce noi știm despre *om*, aceasta este faptul că el are o *structură*, însă această *structură* nu ne este ușor de a o spune.

Psihanaliza a emis asupra acestui subiect câteva *urlete („vagissements" – strigăt al noului născut, urlete de plîngere ale anumitor animale)*, adică faptul că omul înclină spre plăcerea sa, ceea ce are un sens prea bine net: ceea ce psihanaliza numește „*plăcere*", aceasta este a pătimi, a suferi, cel mai puțin posibil.

Acolo trebuie totuși a-ți aminti despre modul în care eu am definit „*posibilul*", asta are un curios efect de reversare, întrucât eu spun că: „*posibilul este ceea ce încetează să se scrie*".

Aceasta este cel puțin astfel că eu am articulat-o, la timpul unde eu vorbeam *despre posibil, despre contingent, despre necesar și despre imposibil*. Atunci dacă transportăm „*cel puțin*"-ul, așa, absolut neîndemânatic, absolut brutal, ei bine asta dă:

„*ceea ce încetează cel mai puțin să se scrie*".

Și într-adevăr, asta nu încetează nici o clipă.

Aceasta este prea bine acolo că eu aș vrea să repun o întrebare la această dragă Julia Kristeva: ce anume este ceea ce ea numește...

asta, asta o va forța să scoată puțin mai mult decât un firișor de voce ca și adineaori

...ce anume este ceea ce ea numește *metalimba*?

Ce anume asta vrea să spună „*metalimba*", dacă aceasta nu este traducerea?

Nu putem vorbi despre o limbă decât într-o altă limbă, mi se pare mie, dacă atât este că ceea ce eu am spus altădată, adică: faptul „*că nu există metalimbaj*".

Există un embrion de *metalimbaj*, însă derapăm întotdeauna, pentru un simplu motiv, aceasta este faptul că eu nu cunosc din *limbaj* decât o

serie de *limbi încarnate*. Ne sforțăm să atingem limbajul prin *scriere*. Și *scrierea*, asta nu dă ceva decât în matematică, adică acolo unde operăm prin logica formală, adică prin extracția a unui anumit număr de lucruri pe care le definim ca și *axiome* în mod principal, și nu operăm în mod absolut brutal decât la a extrage aceste *litere*, căci aceasta sunt *litere*.

Asta nu este absolut deloc un motiv pentru ca să credem că psihanaliza duce la „*a scrie memoriile sale*”.

Aceasta este întocmai pentru că nu există memorie a unei psihanalize faptul că eu sunt atât de încurcat *(„embarrassé” – oprit sau jenat de un obstacol, incert, perplex, deranjat, incomodat).*

Nu există memorie, asta nu vrea să spună că nu există memorie interesată în această afacere.

Însă „a scrie memoriile sale”, aceasta este o altă afacere. Totul stă acolo pe o metaforă, adică faptul că ne imaginăm că memoria, aceasta este ceva care se imprimă, dar nimic nu spune că această metaforă este valabilă.

În al său *Proiect: Entwurf*, Freud articulează în mod foarte precis, impresia a ceea ce rămâne în memorie.

Aceasta nu este un motiv pentru că noi știm că animalele își amintesc, pentru ca să fie din asta la fel pentru om.

Ceea ce eu enunț în orice caz, aceasta este că invenția unui semnificant este ceva diferit de memorie.

Aceasta nu este faptul că un copil inventează acest semnificant: el îl primește.

Și aceasta este chiar asta ceea ce ar valora să facem din asta mai mult.

Pentru ce nu am inventa un semnificant nou? *Semnificanții* noștri sunt întotdeauna primiți.

Un semnificant de exemplu care nu ar avea – ca și Realul – nici un fel de sens...

Nu știm, asta ar fi poate fecund.

Asta ar fi poate fecund, asta ar fi poate un mijloc, un mijloc de siderare în orice caz.

Asta nu este faptul că nu încercăm. Aceasta este chiar în asta faptul că însăși cuvântul de spirit consistă: asta consistă la a se servi de un cuvânt pentru un alt uzaj decât cel pentru care el este făcut.

În cazul lui „*familionar*” îl șifonăm puțin acest acuvânt, însă aceasta este prea bine în acest șifonaj faptul că rezidă efectul său operatoriu.

În toate cazurile, există un lucru unde eu m-am riscat la a opera în sensul metalimbii...

metalimba asupra căreia adineaori o interogam pe Julia Kristeva

...metalimba în chestiune consistă la a traduce *Unbewußt (inconștient, neștiut)*, prin *une-bévue (o greșeală, o eroare grosieră comisă prin ignoranță sau inadvertență, prin neatenție sau lipsă de discernământ)*.

Asta nu are absolut deloc același sens, însă este un fapt, aceasta este faptul că de când omul doarme, el „*une-bévue*” *(„o greșește”)* de-a lungul și de-a *latul („à tour de bras” – în toate sensurile, în mare cantitate)*, și fără nici un inconvenient, pus în afară cazul de somnambulism. Somnambulismul are un inconvenient, aceasta este faptul că atunci când trezim somnambulul, cum el se plimbă pe acoperișuri, se poate întâmpla ca el să aibă vertij.

Însă cu adevărat boala mentală care este inconștientul nu se trezește. Ceea ce Freud a enunțat și ceea ce eu vreau să spun, aceasta este asta: faptul că nu există în nici un caz din trezire.

Știința, ea, nu este decât în mod indirect evocabilă în această ocazie: aceasta este o trezire, însă o trezire dificilă și suspectă.

Nu este sigur că suntem treziți, decât dacă ceea ce se prezintă și reprezintă este – eu am spus-o – fără nici un fel de sens.

Ori tot ceea ce se enunță până în prezent ca și știință, este suspendat la ideea de Dumnezeu.

Știința și religia merg foarte bine împreună. Aceasta este un „*Dieo-lir*” *(„Dieu-lire” – „Dumnezeu-citire (a citi)”, consonează cu „Délire” – „Delir”)*!

Însă asta nu prezumă nici o trezire.

Din fericire, există o gaură. Între delirul social, și ideea de Dumnezeu, nu există măsură comună. Subiectul se ia pentru Dumnezeu, însă el este impotent la a justifica faptul că el se produce din semnificant, din semnificant S indice 1 (S_1), și încă și mai impotent la a justifica faptul că acest S indice 1 îl reprezintă pe lângă un alt semnificant, și faptul că aceasta este tocmai pe acolo că trec toate efectele de sens, care se înfundă *(„se bouchent” – se blochează, se astupă, se acoperă)* imediat, sunt în impas. Iată!

Viclenia *(„astuce” – truc, șmecherie, pont, soluție ingenioasă, șiretlic) omului*, este să șteargă toate aceste – eu v-am spus-o – cu poezia care este efect de sens, dar la fel de bine efect de gaură.

Nu există decât *poezia* – v-am spus eu – care permite interpretarea și este tocmai în aceasta că eu nu mai ajung, în tehnica mea, la faptul ca ea să țină: eu nu sunt *destul puat („assez pouate”)*, eu nu sunt *„puat destul” („pouate assez”)*. *(în franceză „pou” – purice, „atte” – furnică, „ouate” – căptușeală, material textil moale pentru a căptuși haine sau mobile)*

Asta, aceasta este pentru a introduce aceasta: apropo de ce se pun întrebări: definirea nevrozei.

Trebuie totuși să fii cu sens *(„sensé” – să ai bun simț, să faci dovadă de logică și raționament)* și să îți dai seama că nevroza, asta ține la relațiile sociale.

Scuturăm puțin nevroza, și aceasta nu este absolut deloc sigur că pe acolo o vindecăm.

Nevroza obsesională de exemplu, aceasta este principiul conștiinței.

Și apoi există de asemenea lucruri bizare.

Există un numit Clérambault care și-a dat seama într-o zi – Dumnezeu știe cum anume el a găsit asta – că exista undeva din *automatism mental*. Nu există nimic mai natural decât *automatismul mental*.

Faptul că există niște voci...

niște voci, de unde vin ele? ele vin în mod forțat de la subiectul el-însuși

...faptul că există voci care spun: „*Ea tocmai își șterge fundul*”...

suntem stupefiați că această deriziune, întrucât – la ceea ce pare – există deriziune

...nu se întâmplă mai frecvent.

...

Dacă ne punem să ne spunem lucruri nouă înșine...

așa cum el se exprima, numitul japonez, în mod textual,

...dacă ne punem să ne spunem lucruri nouă înșine, pentru ce anume asta nu ar glisa spre automatismul mental pentru că este totuși prea bine cert faptul că...

conform la ceea ce spune Edgar Morin într-o carte care a apărut recent și unde el interoghează asupra *Natura naturii*

...este absolut clar că natura nu este atât de naturală ca și asta, aceasta este tocmai în asta că această „*putreziciune*” pe care o numim în general *cultura* consistă, *cultura clocotește („bouillonne” – fierbe, este agitată, este în efervescență)* așa cum eu v-am făcut-o remarcat în mod incidental.

„*Tipurile*” modelate prin relațiile sociale, consistă în jocuri de cuvinte.

Aristotel impută – nu știm pentru ce – femeii de a fi isterică: aceasta este un joc de cuvinte asupra ὕστερον [hysteron] *(mai tîrziu)*.

Eu v-am făcut remarcat ceva privind *rudenia („parenté”)*: Rudenia în chestiune, aceasta este o carte pe care o croiește *(„fraye” – a deschide cale, a face potecă)* Needham, Rodney Needham, care nu este cel bun...

Pentru ce anume totul se scufundă *(„s’engloutit” – a se lăsa pierdut de o probă, o problemă în aparență insolubilă, fără a întreprinde nimic pentru a surmonta obstacolul)* în rudenea cea mai plată?

Pentru ce anume oamenii care vin să ne vorbească în psihanaliză, nu ne vorbesc ei decât despre aceasta?

Pentru ce anume nu am spune că ne înrudim în parte întreagă *(„à part entière” – cu drepturi depline, cu aceeași valoare)* dintr-un „*puat*”

(„pouate” – consonează cu poet, „ouate” – textil, bumbac, bumbac pentru pansamente) de exemplu...

în sensul unde eu l-am articulat adineaori: „*nu destul de puat*” *(„pas pouate assez”)*

...un *puat*, avem tot atât de multă *rudenie* cu el.

Pentru ce anume psihanaliza orientează ea oamenii care se supun acolo, îi orientează ea – în numele a ce – spre amintirile lor din copilăriei?

Pentru ce anume oare ei nu s-ar orienta spre înrudirea la un *puat*, un *puat* între alții, nu importă care! Chair și un puat, este în mod foarte comun ceea ce numim un debil mental, nu vedem de ce un *puat* ar face excepție.

Un *semnificant nou*, cel care nu ar avea nici un fel de sens, asta ar fi poate asta ceea ce ne-ar deschide la ceea ce, din pcioarele mele greoaie *(„patauds” – câine tânăr caracterizat prin picioarele sale disproporționate, individ cu alură și comportamente fără lejeritate și ușurință)*, eu numesc *Realul*. Pentru ce anume oare nu am încerca să formulăm un semnificant care ar avea, în mod contrar la uzajul pe care îl facem din asta de obicei, care are avea *un efect*?

Este cert că tot aceasta are un caracter de *extremă*.

Dacă eu am fost introdus acolo prin psihanaliză, aceasta este totuși nu fără *portanță* *(„portée” – anasmblu de pui pe care o femelă de mamifere îi poartă și fată o singură dată, sarcină, greutate pe care o suportă sau o poate suporta cineva, portativ, ansamblu de cinci linii orizontale și paralele care poartă notația muzicală, distanța la care poartă un lucru, distnață la care poate fi lansat un proiectil, portanță a unui radar, a unui sunet, a unei voci, la portanța mâinii, la îndemână, capacități intelectuale, capacitate de a convinge, de a atinge)*.

Portanță vrea să spună *sens*...

asta nu are în mod exact nici o altă incidență

...*portanță* vrea să spună *sens* și noi rămânem lipiți întotdeauna la *sens*.

Cum anume este oare că noi nu am forțat încă lucrurile suficient, pentru a face proba a ceea ce asta ar da, de a forja un semnificant care ar fi altul.

Bun, eu mă din asta acolo pentru azi.

Dacă vreodată vă convoc apropo de acest semnificant, voi o veți vedea afișat și aceasta va fi totuși *un bun semn*.

Cum eu nu sunt debil mental decât în mod relativ...

eu vreau să spun că eu o sunt ca și toată lumea

...cum eu nu sunt debil mental decât în mod relativ, aceasta este poate faptul că o mică *lumină* îmi va fi ajuns.

1977.09.25. Închiderea zilelor Școlii freudiene din Paris

Am luat această dimineață câteva notițe. Eu sper că voi decola din asta.

În mod natural, eu mă înșel întrucât ceea ce eu am înțeles, de la Alain Didier-Weill, este faptul că eu am înțeles totul.

Ce anume asta vrea să spună de a înțelege, mai presus de toate atunci când facem o meserie pe care într-o zi, la cineva care este acolo, care se numește Dominique Thibault, eu am calificat-o drept escrocherie.

Eu am înțeles totul așadar, și se pare *Scrisoarea furată* a lui Poe pe care eu am plasat-o în capul *Scrierilor* mele, așa, prin hazard, dă mărturie despre asta întrucât aceasta este ceea ce numim subiectul din care Alain-Didier Weill a vrut prea bine să se ocupe – în sfârșit „să se ocupe”, el a luat acolo sprijin.

Aceasta este prea bine ceea ce eu mă sforțez să denunț, acest „tot”, „tot înțeles”. Nu doar „nu tot”-ul este acolo la locul său, însă este sigur că echivocul pe care am avut grijă să-l evit în seminarul meu – dacă eu l-am evitat, aceasta nu este sigur – este: tot (și acolo eu trec de la o limbă la alta), μή πᾶσα *(nu tot)*, întrucât este din μή πᾶς *(nu toată)* pe care eu l-am admis privind femela de om *(„la fumelle d'homme”, „fumelle” – femelă, femeie, în particular femeie de moravuri ușoare, prostituată, „homme” – bărbat, om)*, acest μή παντες *(nu toți)* privind negația

universalului, că eu m-am fondat, ceea ce eu numesc (trebuie totuși să scriu) *stock-occasion*.

Voi vedeți totuși rezistența pe care o are ortog-ul *(„l'orthog")*, pe care o califc din raf *(„raphe" – linie de joncțiune sau sutură)*.

Trebuie interogat echivocul, despre care eu enunț că este de acolo că se fondează toate formațiunile, formațiunile inconștientului.

Este un tip înfiorător *(„affreud", „affreu" – oribil, înspăimântător, îngrozitor, abominabl)* cel care a imaginat asta. Pornind de la ce a imaginat-o el, acest inconștient, la care el a raportat un anumit număr de formațiuni? Aceasta nu este comod la a imagina. Însă totuși, ortog-ul trebuie să joace acolo un anumit rol.

Ceea ce el a spus, Freud, înfiorătorul *(„l'affreud")*, aceasta este faptul că nu există știut-eu *(„su-je" – știut eu, consonează cu „sujet" – subiect)*. Nimic nu suportă știut-eu-ul. Altfel spus, la jocul *(„jeu" – joc, consonează cu „je"-eu)* eului se substituie – este ceea ce eu tentez să enunț azi – scrisoarea-la-eu *(„le baffouille-à-je", „la bafouille" – biletul, notița, scrisoarea, consonează cu „le bafouillage" – bâlbăiala)*.

Un bilet *(„une bafouille")*, cum spunem, aceasta este o scrisoare. Și ceea ce trebuie să vezi, aceasta este faptul că, așa cum a reevocat-o -, eu nu știu pentru ce pentru că asta nu valora atâta onoare, genul în franceză, așa cum eu o scriu, ex-sistă la tot. Mai multul sau mai puținul de ex-sistență, iată ceea ce reglează afacerea limbilor, altfel spus lingvistica.

Aceasta nu este uimitor, aceasta nu mă mai uimește că eu m-am referit la lingvistică, pentru că lingvistica – eu nu aș vrea să forțez nota – este de asemenea o escrocherie.

Eu aș vrea totuși să vă spun că distanța de la logică la limbă, este acolo ceea ce eu aș vrea – „eu aș vrea", în realitate eu nu am din asta nici cea mai mică dorință, eu am enunțat un anumit număr de bâlbâieli, și poate, dacă vrem prea bine, că eu voi face seminarul meu încă un an. Mă va împlini, pentru a spune totul, la faptul ca eu să nu o fac. Sunt eu cel care voi judeca din asta, însă în sfârșit, pentru că eu sunt obosit *(„las" – epuizat, dezîncântat)*.

Însă există ceva ce totuși este interesant, aceasta este afacerea care s-a declarat atunci când Newton a vorbit despre gravitație. El a spus că aceste corpuri – corpurile adică materia – gravitau între ele în funcție de masa celorlalte corpuri. Asta nu a trecut absolut singur în timpurile lui Newton pentru că oamenii timpului său și-au găurit capul asupra faptului că în formulele lui Newton, există o problemă de distanță, și această distanță, oamenii din timpurile lui Newton s-au interogat pentru a ști cum anume fiecare corp putea prea bine să o știe, această distanță.

Este prea bine aceeași întrebare care se pune nouă asupra subiectului de a ști distanța unde este limba de logică. Limba ex-sistă logicii, însă cum anume inconștientul o știe el? Cum anume se orientează el acolo în funcție de real, real din care distanța face parte? Nici o altă definiție – eu am hazardat asta – a realului decât imposibilul. Aceasta este din ordinul definiției, și definiția, asta nu are nimic de-a face cu adevărul. Adevărul, eu mi-am permis să avansez că nu putem să-l spunem. Este totuși nostim că există oameni denumiți analiști care se sforțează să facă să spună la ceea ce numim analizanții lor – (este așa cel puțin că eu îi desemnam) care se sforțează să le facă să spună adevărul. Adevărul este în mod strict imposibil a spune. Să spunem că el poate să se spună decât pe jumătate. Eu am vorbit, și Alain Didier-Weill acolo a făcut aluzie, despre juma-spunere, și juma-spunerea, aceasta este așa cum fiecare o vede un pur și simplu rataj al adevărului.

Cum anume este de conceput că persoane, așa, răsucite *(„tordues”)* se sforțează să reconstruiască ceea ce eu am numit ex-sistența limbii la logică? Din două lucruri unul: sau inconștientul știe din avans tot ceea ce se va construi în istorie, ceea ce numim, eu am numit asta istorie, aceasta este isteria; sau el știe deja distanța unde el este de logică, sau elucubrația din care eu am încercat să furnizez lui Freud, înfiorătorului Freud, susținerea, nu are nici un fel de sens. Ce anume este o nevroză? Asta m-a adus la a elucubra această istorie a nodului, pe care l-am numit borromean. Acest nod este un simbol pentru a manifesta – manifestarea, aceasta este o metaforă, și înlănțuirea despre care este vorba, aceasta este desemnabil din această metaforă care este uzajul cuvântului metonimie.

Ar trebui explorat ceea ce semnificația, uzajul cuvintelor în alți termeni, reprezintă pentru fiecare. Iată-ne readuși la lingvistică. *To glance a nose*, este așa că asta se spune în engleză, să arunci o privire pe un nas; grație la ce cineva care vorbise engleza în copilăria sa avea o teroare *(„trouille”)* particulară de a vedea eu nu știu ce strălucitor *(„brillant”) auf der Nase*, este așa că asta se spune în germană.

Tot ceea ce marchează distanța de la limbă la logică (și acolo este un abis) merită să fie explorat. În sumă iraționalul, ceea ce știm, pune în mânie, *ira*. *Asta va merge („Ça ira” – Asta va merge, Asta va fi bine, Asta mânie)* este într-adevăr cântecul mâniei.

Iată ceea ce, dacă eu continui bâlbâiala mea, eu am proiectul să pălăvrăgesc; să pălăvrăgesc așa cum eu aș putea, pentru că știut-eu-ul, ceea din ce se suportă eul, asta pare a fi la îndemână; fiecare se plimbă cu un eu; cel puțin enunță el acest eu de-a lungul și de-a latul.

Eu am spus din asta destul pentru azi. Dacă eu reușesc să perseverez în ceea ce eu voi numi suita, eu vă dau acolo întâlnire.

1977.11.15. Seminarul 25, „Momentul de a conclude”, lecția 1

Aveam acolo un bun pretext să nu fac seminarul meu, faptul că nu am nici cea mai mică dorință să fac.

Bineînțeles, în ciuda a toate, asta nu ar fi decât un pretext.

Cât sunteți de drăguți să vă deranjați așa pentru ceea ce am să vă spun!

Iată, am intitulat seminarul meu – auziți? - am intitulat seminarul meu acest an „Momentul de a conclude”.

Ceea ce am să vă spun am să v-o spun, aceasta este că psihanaliza este de luat în serios chiar dacă asta nu este o știință. Aceasta chiar nu este absolut deloc o știință. Pentru că contrariantul…

așa cum a arătat-o în mod supra-abundent un numit Karl Popper

...este că aceasta nu e o știință pentru că este irefutabilă. Este o practică. Este o practică care va dura atât cât va dura.

E o practică de vorbărie *(„bavardage”)*. Nici o vorbărie nu e fără riscuri. Deja cuvântul „vorbărie” implică ceva. Ceea ce asta implică este în mod suficient spus prin cuvântul „vorbărie”. Ceea ce vrea să spună că nu există decât frazele - adică ceea ce numim propozițiile - care implică consecințe, cuvintele de asemenea. „Vorbărie” pune vorbirea la rangul de „a vorbi cu bale” *(„baver”)* sau de „a vorbi cu stropi” *(„postillonner”)*. Ea o reduce la un fel de „scuipare” *(„éclaboussement”)* care rezultă de acolo. Iată.

Asta nu împiedică faptul că analiza are consecințe: ea *spune ceva*.

Ce anume asta vrea să spună: „*a spune*”?

„*A spune*” are ceva de-a face cu timpul.

Absența timpului, asta este un lucru la care visăm, asta este ceea ce numim „*eternitatea*”.

Și acest vis consistă la a imagina că ne trezim. Ne petrecem timpul nostru visând…

nu visăm doar când dormim

…inconștientul, asta este în mod foarte exact ipoteza că nu visăm doar când dormim.

Eu aș vrea să vă fac să remarcați faptul că ceea ce numim „*raționabilul*” este o fantasmă.

Este absolut manifest în debutul științei.

Geometria euclidiană are toate caracteristicile fantasmei.

O fantasmă nu este un vis, este o aspirație.

Ideea liniei, a liniei drepte de exemplu, este în mod manifest o fantasmă. Din fericire, am ieșit din asta.

Eu vreau să spun că topologia a restituit ceea ce trebuie să numim țesătura.

Ideea de „vecinătate”, aceasta este pur si simplu ideea de consistență, pentru atât cât ne permitem să dăm corp cuvântului „idee”. Aceasta nu este ușor. Există totuși filozofi greci care, la „idee”, au încercat să dea corp. O idee, asta are un corp: este cuvântul care o reprezintă. Și

cuvântul are o proprietate absolut curioasă, aceasta este că el face „lucrul” *(„fait la chose”)*. Mi-ar place să echivoc și să scriu aceasta este că el „crapă are(la) lucru” *(„fêle a chose”)*, nu e un mod rău de a echivoca.

Să uzezi din scriere pentru a echivoca, asta poate servi pentru că noi avem nevoie de echivoc în mod precis pentru analiză.

Noi avem nevoie de *echivoc* – este definiția analizei – pentru că, așa cum cuvântul o implică, *echivocul* este imediat versant spre sex.

Sexul – eu v-am spus-o – este o spunere.

Asta valorează cât asta valorează, *sexul nu definește un raport*.

Este ceea ce eu am enunțat formulând „*că nu există raport sexual*”.

Asta vrea doar să spună că la om...

și fără îndoială din cauza existenței semnificantului

...mulțimea a ceea ce ar putea fi *raport sexual* este o mulțime...

am ajuns să cugetăm asta, nu știm de altfel prea bine cum asta s-a produs

...este o mulțime vidă.

Așadar este tocmai ceea ce permite o mulțime de lucruri. Această noțiune de *mulțime vidă* este ceea ce convine *raportului sexual*. Psihanalistul este un „retor” *(„rhéteur”)*...

pentru a continua să echivocăm, eu aș spune că el „retifică” *(„rhétifie”)*, ceea ce implică faptul că el rectifică

...analistul este un retor, adică faptul că *rectus (drept, direct, corect)*, cuvântul latin, echivocă cu „*retificarea*” *(„rhétification”)*.

Încercăm să spunem adevărul.

Încercăm să spunem adevărul, însă asta nu este ușor pentru că există mari obstacole la a spune adevărul, fie și doar că ne înșelăm în alegerea cuvintelor.

Adevărul are de-a face cu *Realul* și *Realul* este dublat, dacă o putem spune, prin *Simbolic*.

Mi s-a întâmplat să primesc de la un numit Michel Coornaert…

eu l-am primit prin intermediarul cuiva care îmi vrea din bine și căruia Coornaert în chestiune i-l trimisese

…eu am primit de la acest Coornaert un „machin” *(lucru, chestie)* care se numește „Knots and links” *(„Noduri și lanțuri”)*.

Aceasta este în engleză, ceea ce vrea să spună, pentru că aceasta nu este absolut deloc simplu, trebuie să metalimbezi, adică să traduci, nu vorbim niciodată despre o limbă decât într-o altă limbă.

Dacă eu am spus că nu există metalimbaj, aceasta este pentru a spune că limbajul, asta nu există. Nu există decât suporturi multiple ale limbajului care se numesc „lalimbă”, și ceea ce ar trebui prea bine, este ca analiza să ajungă - printr-o supoziție – să ajungă să desfacă prin vorbire ceea ce s-a făcut prin vorbire.

...

În „ordinul visului” care își dă câmpul din a uza din limbaj, există o pată, care este faptul că Freud numește ceea ce este în joc, „Wunsch” *(dorința)* – aceasta este un cuvânt, așa cum o știm, german - și „Wunsch” despre care este vorba are ca proprietate că nu știm dacă aceasta este o aspirație *(„souhait”)*, care oricum este în aer, o aspirație adresată la cine? Din momentul în care vrem s-o spunem, suntem forțați să presupunem că există un interlocutor, și pornind din acest moment-acolo, suntem în magie. Suntem forțați să știm ceea ce cerem.

Dar întocmai, ceea ce definește cererea, aceasta este că nu cerem niciodată decât prin ceea ce dorim…

eu vreau să spun: trecând prin ceea ce dorim

…și ceea ce dorim, aceasta n-o știm. Este tocmai pentru asta că eu am pus accentul pe „dorința analistului”.

„*Subiectul presupus a ști*” - de unde am suportat, definit transferul – presupus – a ști ce? Cum să opereze? Dar asta ar fi absolut excesiv să spui că analistul știe cum să opereze. Ceea ce ar trebui, aceasta este ca el să știe să opereze în mod convenabil, adică ca el să își dea seama de portanța cuvintelor pentru analizantul său, ceea ce în mod incontestabil el ignoră.

Astfel încât trebuie să vă trasez ceea ce este de acolo din ceea ce eu am numit, eu am avansat sub forma „nodului boromean”. Cineva care nu este nimeni altul - trebuie prea bine să-l numesc - decât J.B. Lefebvre–Pontalis a acordat un interviu „Lumii” *(„Monde”)*. Ar fi făcut mai bine să se abțină. Ar fi făcut mai bine să se abțină pentru că ceea ce el a spus nu valorează foarte scump: la ceea ce părea că nodul meu borromean ar fi un mod de a sugruma lumea, de a face să se sufoce. Mda! Bun.

Iată totuși ceea ce eu pot vărsa la dosarul acestui nod borromean. Este prea evident că este ca și asta că asta se desenează:

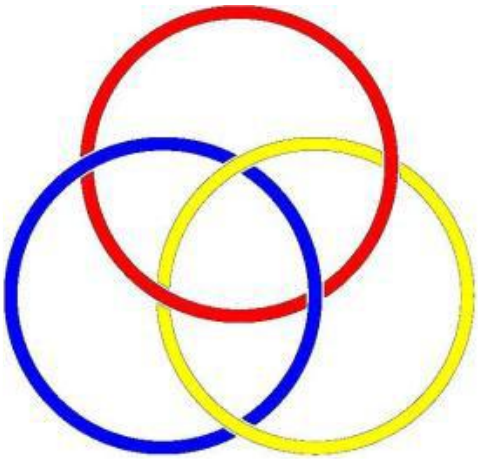

eu vreau să spun că întrerupem – pentru că proiectăm lucrurile – întrerupem ceea despre ce este vorba, adică o coardă. O coardă, asta face un nod, și eu îmi amintesc că a existat un timp în care numitul Soury a făcut reproș...

la cineva care este aici prezent

a făcut reproș din a fi făcut acest nod greșit. Eu nu mai știu foarte bine cum anume el îl făcuse în mod efectiv.

...

Este prea bine în aceasta că istoria scrierii tocmai sugerează *că nu există raport sexual*.

Analiza, în ocazie, se consumă ea însăși. Eu vreau să spun că dacă noi facem o abstracție despre analiză, noi o anulăm.

…

Dacă noi nu credem într-un mod în sumă gratuit că *aceste cuvinte fac lucrurile*, logica nu are rațiune de a fi.

Ceea ce eu numesc retorul care există în analiză – este analistul cel despre care este vorba – retorul nu operează decât prin sugestie.

El sugerează, este propriul retorului, el nu impune în nici un mod ceva care ar avea consistență și este chiar pentru aceasta că eu am desemnat din „*ex*” ceea ce nu se suportă decât din a *ex-sista*.

Cum anume trebuie ca analistul să opereze pentru a fi un convenabil retor?

Este prea bine acolo că noi ajungem la o ambiguitate.

Inconștientul – se spune – nu cunoaște contradicția, este prea bine în ce trebuie ca analistul să opereze prin ceva care să nu facă fundament pe contradicție. Nu este spus că ceea despre ce este vorba este adevărat sau fals. Ceea ce face adevăratul și ceea ce face falsul, este ceea ce numim greutatea analistului și este în aceasta că eu spun că el este retor.

Ipoteza că *inconștientul* este o extrapolare nu este absurdă, și este prea bine pentru ce Freud a recurs la ceea ce numim „*pulsiunea*”. Pulsiunea este ceva ce nu se suportă decât din a fi numită și a fi numită într-un mod care o trage, dacă pot spune, de păr, adică care presupune că orice pulsiune...

în numele a ceva ce se găsește a exista la copil

...că orice pulsiune este sexuală.

Însă nimic nu spune că ceva merită să fie numit „*pulsiune*”, cu această inflexiune care o reduce la a fi *sexuală*.

Ceea ce în sexual importă, aceasta este comicul, aceasta este faptul că, atunci când un bărbat este femeie, aceasta este la acest moment acolo faptul că el iubește, adică faptul că el aspiră la ceva ce este obiectul său. Din contră, aceasta este la titlul de bărbat faptul că el dorește, adică faptul că el se suportă din ceva ce se numește în mod propriu „*a trezi*” (*„bander”*). Ce mai…

Viața nu este tragică, este comică și este totuși destul de curios că Freud nu a găsit nimic mai bun decât să desemneze din „*Complexul Oedip*”, adică dintr-o tragedie, ceea despre ce era vorba în afacere.

Nu vedem de ce Freud a desemnat...

atunci când el putea lua un drum mai scurt

...a desemnat din altceva decât dintr-o comedie, ceea la ce avea a de-a face în acel raport care leagă *Simbolicul*, *Imaginarul* și *Realul*.

Pentru ca *Imaginarul* să se exfolieze nu există decât să-l reduci la fantasmă. Important este că știința ea însăși nu este decât o fantasmă, și că ideea unei treziri este în mod propriu vorbind de negândit.

Iată ceea ce aveam să vă spun azi.

1977.12.13. Seminarul 25, „Momentul de a conclude”, lecția 2

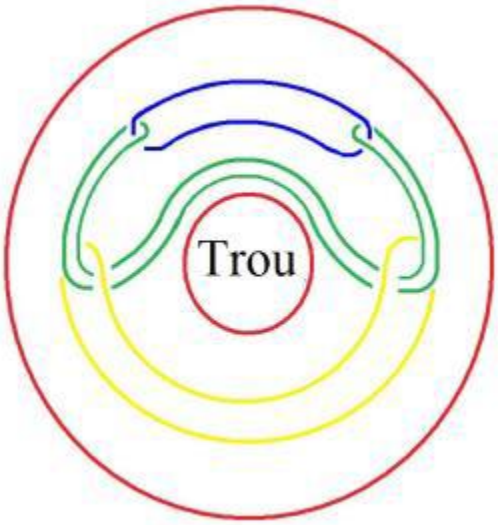

Asta, aceasta este pentru a vă indica că acesta este un tor. Este tocmai pentru asta că am înscris „gaură” *(„trou”)*. În principiu, acesta este un tor în patru. Este un tor în patru astfel încât unul din cele patru este întors pe dos. Iată torul despre care este vorba:

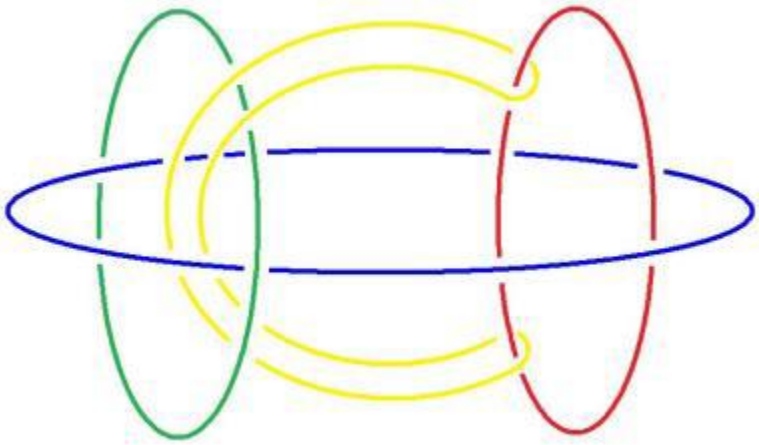

Este Soury cel care și-a dat seama că întorcând pe unul dintre cele patru, obținem ceea ce vă arăt în figura de la stânga.

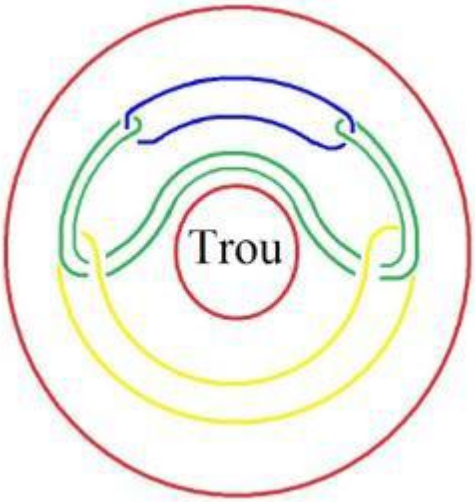

←

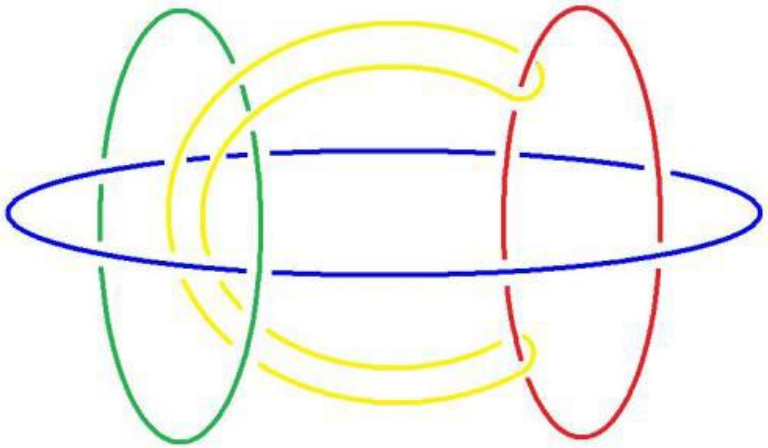

Întorcând pe dos unul din patru, obținem această figură care consistă într-un tor, atât doar că, la interiorul torului, nu facem decât ceea ce se prezintă acolo la tablă, adică cercuri de sfoară. Însă fiecare, fiecare dintre cele pe care le vedeți acolo, fiecare dintre aceste cercuri de sfoară este el însuși un tor. Și acest cerc de sfoară întors pe dos ca și tor dă același rezultat.

1977.12.20. Seminarul 25, „Momentul de a conclude”, lecția 3

Eu muncesc în imposibilul la a spune.

A spune este altceva decât a vorbi.

Analizantul vorbește, el face poezie.

El face poezie atunci când el ajunge acolo, aceasta este puțin frecvent – însă este „*artă*” *(„art”)*.

Eu tai pentru că nu vreau să spun „*este târziu („tard”)*”.

Analistul, el, transează.

Ceea ce el spune este *tăietură*, adică participă din *scriere*, în afară de că pentru el face echivoc asupra ortografului.

El scrie în mod diferit în mod în care prin grația ortografului, dintr-un mod diferit de a scrie, el sună alt lucru decât ceea ce este *spus*, decât ceea ce este *spus* cu intenția de a spune, adică în mod conștient, pentru atât cât conștiința merge foarte departe.

Este tocmai pentru asta că eu spun că, nici în ceea ce spune *analizantul*, nici în ceea ce spune *analistul*, nu există altceva decât scriere.

Ea nu merge foarte departe această conștiință, nu știm ceea ce spunem atunci când vorbim.

Este prea bine pentru aceasta că *analizantul* spune mai mult decât nu vrea să spună din asta.

Analistul tranșează *la a citi* ceea ce este din ceea ce el vrea *a spune*, dacă atât este că analistul știe ceea ce el însuși vrea.

Există mult din joc, în sensul de libertate, în tot asta. Asta joacă, în sensul pe care cuvântul îl are din obișnuit *(„d'ordinaire")*.

Tot asta nu îmi spune mie însămi cum anume eu am alunecat eu în nodul borromean pentru a mă găsi din asta în ocazie strâns la gât.

Trebuie spus că nodul borromean, aceasta este ceea ce, în gândire, face materie.

Materia, este ceea ce spargem...

acolo de asemenea în sensul pe care acest cuvânt îl are din obișnuit *(„d'ordinaire")*

...ceea ce spargem, aceasta este ceea ce ține împreună și este suplu, în ocazie, ca și ceea ce numim un nod.

Cum anume am alunecat eu din nodul borromean la a-l imagina compus din toruri, și de acolo la gândirea de a întoarce pe dos fiecare din aceste toruri, aceasta este tocmai ceea ce m-a condus la lucruri care fac metaforă, metaforă la natural, adică faptul că asta se lipește *(„colle" – se leagă)* cu lingvistica, pentru atât cât ar exista din asta una.

Însă metafora trebuie să fie gândită în mod metaforic.

Stofa metaforei, aceasta este tocmai ceea ce în gândire face materie, sau cum spune Descartes *„întindere" („étendue")*, altfel spus corp.

Deschizătura *(„béance" -abisul)* este aici astupată așa cum ea o era dintotdeauna.

Corpul aici reprezentat este *fantasmă a corpului*.

Fantasma corpului, aceasta este *„întinderea" („l'étendue")* imaginată de Descartes.

Există distanță între *„întinderea”* *(„l’étendue”)* lui Descartes, și *fantasmă*.

Aici intervine analistul care colorează *fantasma* din *sexualitate*.

Nu există raport sexual, cert, în afară de între *fantasme*.

Iar fantasma este de notat cu accentul pe care eu i-l dădeam când remarcam faptul că geometria...

(Lacan scrie la tablă) „*l’âge et haut-maître hie*” *(„vârsta și înalt-stăpân ciocan (mai)”)*

...că geometria este țesută din fantasme, și din aceeași lovitură orice știință.

Eu citeam, recent o lucrare *(„un machin” – o chestie, un lucru)* care se numește – este în 4 volume – *The world of mathematics*.

Așa cum voi o vedeți, aceasta este în engleză.

Nu există nici cea mai mică „*lume a matematicilor*”.

Este suficient să agățI *(„d’accrocher”)* articolele în chestiune.

Asta nu este suficient pentru a face ceea ce numim o lume, eu vreau să spun o lume care se ține.

Misterul acestei lumi rămâne în mod absolut întreg.

Ce anume vrea să spună din aceeași lovitură știința?

Știința, aceasta este ceea ce ne ghidează.

Este ceea ce face că am putut traduce știința în chestiune prin cuvântul instinct, din care face parte ceea ce articulăm ca și „*agândirea*” *(„l’appensée” – agândirea, sprijinirea, sprijingândirea)* pe care eu o scriu așa, pentru că asta face echivoc cu sprijinul *(„l’appui”)*.

Atunci când eu am spus cealaltă zi, că știința nu este nimic altceva decât o fantasmă, decât un *nucleu fantasmatic*, eu „sunt” *(„suis”- sunt, urmez)* cert – însă în sensul de a „urma” *(„suivre”)*

...și în mod contrar la ceea ce cineva, într-un articol a sperat *(J.B. Pontalis în „Le Monde”)*, eu cred că voi fi urmat pe acest teren.

Asta mi se pare evident.

Știința este o futilitate care nu are greutate în viața nimănui, chiar dacă prea bine ea are efecte, televiziunea de exemplu.

Însă efectele sale nu țin la nimic decât la fantasmă care, aș scrie eu așa, care „*acolocrede*” *(„hycroit”)*.

Știința este legată la ceea ce numim în mod special *pulsiune de moarte*. Este un fapt că viața continuă grație faptului reproducerii legată la fantasmă.

Iată. Cealaltă zi, eu v-am făcut un tor făcându-vă remarcat faptul că este un nod borromean.

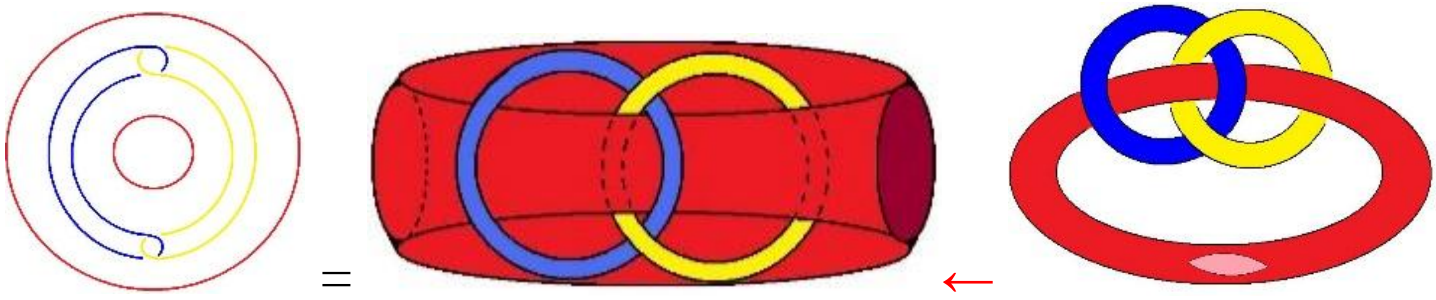

...

Așadar acolo, eu tocmai voi desena ceea ce este din asta din torul pe care l-am numit cealaltă zi „*tor în șase*”.

Și imaginați ceea ce se deduce din figurarea pe care tocmai am făcut-o.

Există un cuplu: „*pulsiune-inhibiție*”. Să luăm de exemplu acesta: „*pulsiune-inhibiție*”.

De același mod, pentru celelalte, să numim cuplul următor: „*principiu al plăcerii-inconștient*”.

Vedem suficient din acest fapt că inconștientul este această știință care ne ghidează pe care eu o numeam adineaori „*principiu al plăcerii*”.

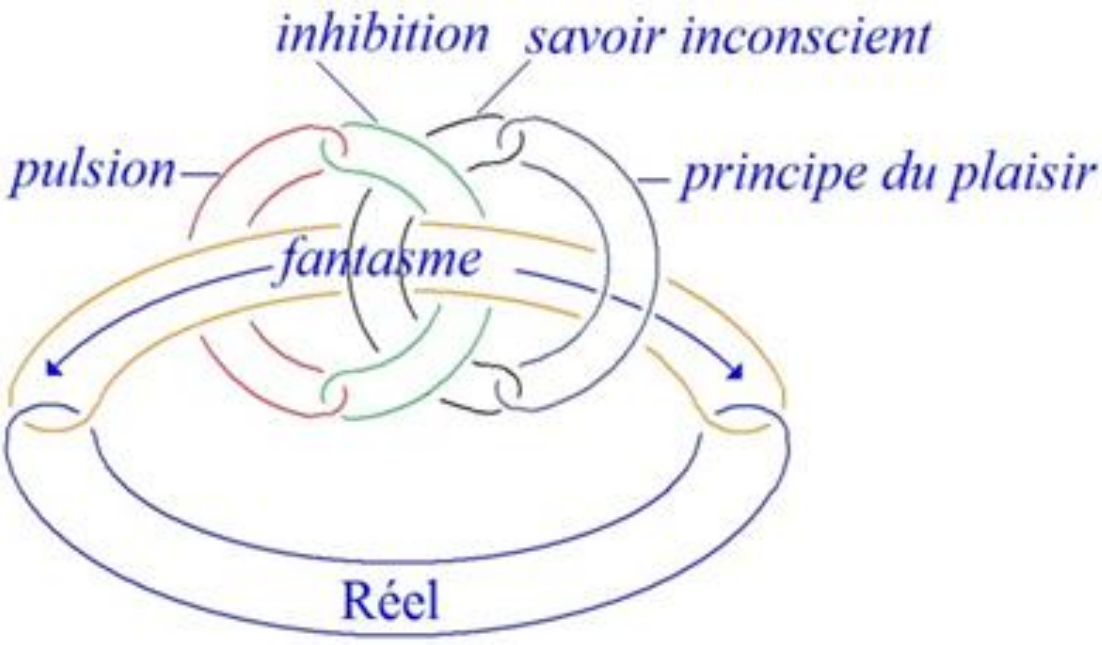

Interesul, aceasta este să îți dai seama că terțul, eu vreau să spun ceea ce din acest fapt se organizează în acest mod...

eu vă cer iertare, aceste noduri sunt întotdeauna foarte dificil de făcut

...aici voi aveți un mod mai bun decât cel pe care a trebuit să-l rectific acolo, de a reprezenta ceea ce eu am numit

principiu al plăcerii-știință,

pulsiune-inhibiție,

și este aici că terțul se prezintă ca și acuplarea *Realului* și a *fantasmei*.

Aceasta este să pui accentul pe faptul *că nu există realitate*.

Realitatea nu este constituită decât prin *fantasmă*, și *fantasma* este la fel de bine ceea ce dă materie poeziei.

Adică faptul că toată dezvoltarea noastră a științei este ceva care, nu știm pe ce cale, emerge, face irupție, din faptul a ceea ce numim raport sexual.

Pentru ce există oare ceva care funcționează ca și știință?

Aceasta este poezie. Apercepția acestei „*Lumi a matematicilor*” *(„World of mathematics”)* m-a convins de asta.

Există ceva ce ajunge să treacă prin intermediarul a ceea ce se reduce în specia umană la *raportul sexual*.

Ce anume se reduce la *raportul sexual* în specia umană?

Aceasta este ceva ce ne face foarte dificilă sesizarea a ceea ce este din asta din animale.

Este oare că animalele știu să socotească?

Noi nu avem din asta probe, ceea ce se numește probe sensibile.

Totul pleacă de la numărare, pentru ceea ce este din asta din știință. Oricum ar fi, chiar și ceea ce este din asta din această *practică*, aceasta este la fel de bine poezie - eu vorbesc despre *practica* care se numește *analiza*.

...

Ceea ce putem spune despre Freud, aceasta este faptul că el a situat lucrurile de un mod astfel încât asta a reușit. Însă aceasta nu este sigur.

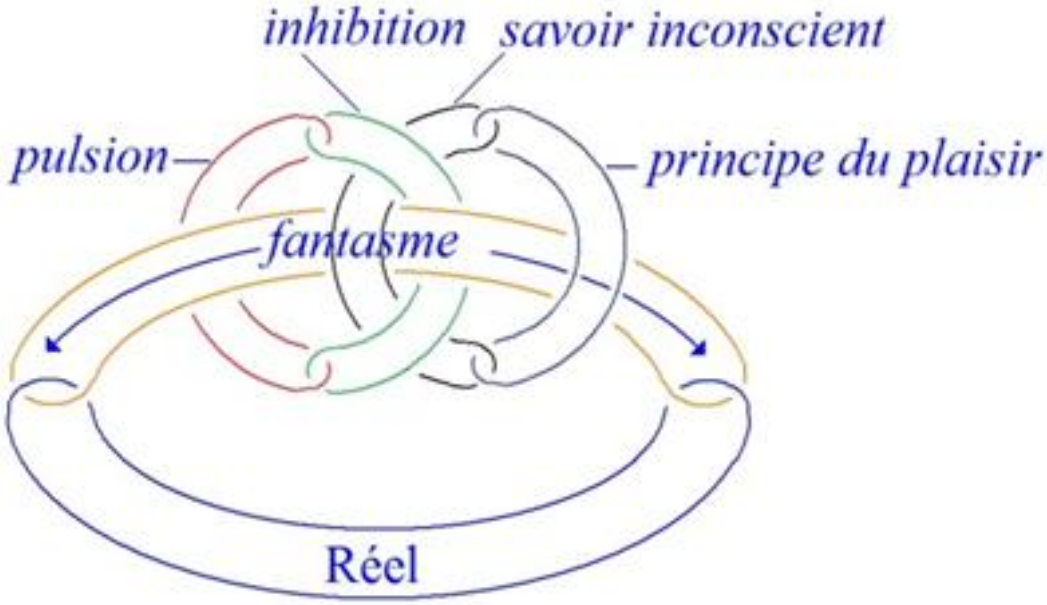

Tot ceea despre ce este vorba, aceasta este despre o compoziție așa cum eu am fost adus la – pentru a face tot asta coerent – la a da nota dintr-un anumit raport între:

pulsiune și *inhibiție*,

și apoi *principiul plăcerii* și *știința („savoir”)*, *știința inconștientă*, bineînțeles.

Faceți prea bine atenție că aceasta este aici, și că aici este terțul element, eu vreau să spun că este tocmai acolo că exista *fantasma* și ceea ce se găsește că eu am desemnat din *Real*.

Eu nu am găsit cu adevărat nimic mai bun decât acest mod de a imagina *în mod metaforic* ceea despre ce este vorba în doctrina lui Freud.

Ceea ce mi se pare în mod material abuziv, aceasta este de a fi imputat atâta materie sexului.

Eu știu prea bine că există hormoni, că hormonii fac parte din știință *(„science”)*, însă este în mod absolut clar că este tocmai acolo punctul cel mai dens *(„épais” – masiv, compact, gros, dens, consistent, grosier, greu, vulgar, crud)* și că nu există acolo nici o transparență.

Bine, eu rămân din asta acolo.

1978.01.08. Intervenție concluzivă la reuniunea E.F.P. la Deauville, „Experiența pasei”

Bineînțeles este un eșec total, această pasă.

Însă trebuie spus că pentru a te constitui ca analist trebuie să fii foarte mușcat; mușcat de Freud în principal, adică să crezi la acest lucru absolut nebun pe care-l numim inconștient și pe care am încercat să-l traduc prin „subiectul presupus a ști”.

1978.01.10. Seminarul 25, „Momentul de a conclude”, lecția 4

https://www.youtube.com/watch?v=nz8gnnDjXys&list=PLckdIIl6fdySwi9GLCnSNis7XEzte0VXP&index=9

Cineva – aceasta este cineva care vorbește cu mine – cineva aștepta din asta...

văzut subiectul care nu era altul decât ceea ce eu numesc „*pasa*”

...cineva aștepta din asta câteva lumini asupra finalului analizei.

Finalul analizei, poți să-l definești.

Finalul analizei, aceasta este atunci când de 2 ori te-ai învârtit în cerc, adică regăsit ceea din ce ești prizonieri.

A reîncepe de 2 ori învârtirea în cerc, aceasta nu este cert că asta este necesar, este suficient să vezi ceea din ce ești captiv.

Și inconștientul este tocmai asta, aceasta este fața de Real...

poate că voi aveți o idee – după a mă fi auzit de numeroase ori – poate că voi aveți o idee despre ceea ce eu numesc *Realul*

...aceasta este fața de Real a ceea din ce ești împietrit.

Există cineva care se numește Soury și care a prea bine voit să dea atenție la ceea ce eu enunț privind cercurile de sfoară, și el m-a interogat asupra a ceea ce asta semnifică, asupra a ceea ce asta semnifică faptul că el a putut *să scrie* ca și asta cercurile de sfoară.

Căci aceasta este tocmai ca și asta că el le *scrie*

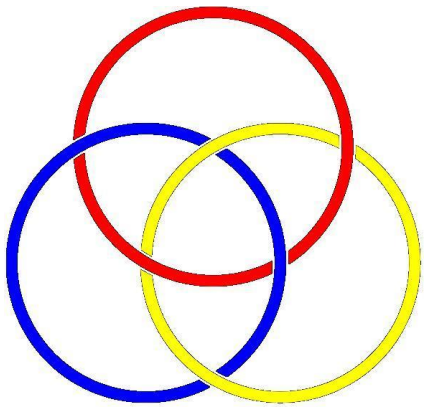

Analiza nu consistă la aceasta că ești eliberat de sfântoamele tale...

întrucât este așa că eu îl scriu, simptom

...analiza consistă la aceasta că știi pentru ești împietrit din asta.

Asta se produce din faptul că există Simbolicul.

Simbolicul, aceasta este limbajul: învățăm să vorbim și asta lasă urme.

Asta lasă urme și din acest fapt asta lasă consecințe care nu sunt nimic din altul decât sfântomul, și analiza consistă...

există totuși un progres în analiză

...analiza consistă la a-ți da seama despre pentru ce ai aceste sfântoame, astfel încât analiza este legată la știință. *Aceasta este foarte suspect*.

Aceasta este foarte suspect și asta pretează la toate sugestiile.

Aceasta este prea bine cuvântul care trebuie evitat.

Inconștientul este tocmai asta, aceasta este faptul că am învățat să vorbim, și că din acest fapt ne-am lăsat prin limbaj sugerate toate felurile de lucruri.

Ceea ce eu încerc, aceasta este de a elucida ceva lucru asupra ceea ce este cu adevărat faptul că analiza.

Nu poți s-o știi decât dacă mi-o ceri – mie – o analiză. Aceasta este modul din care, analiza, eu o concep.

Aceasta este prea bine pentru asta faptul că eu am trasat o dată pentru toate *aceste cercuri de sfoară* care, bineînțeles, eu ratez fără încetare în figurarea lor.

Eu vreau să spun că aici:

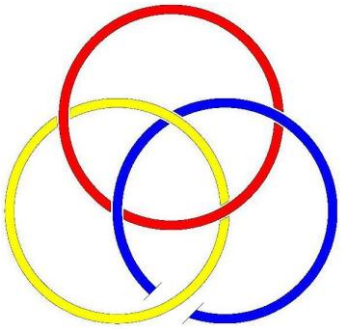

voi o vedeți prea bine, eu a trebuit să fac aici o tăietură și că această tăietură, eu totuși o pregătisem, nu rămâne mai puțin din asta faptul că a trebuit ca eu s-o refac.

A socoti, aceasta este dificil și eu vă voi spune pentru ce: aceasta este faptul că este imposibil să socotești fără două feluri de cifre.

Totul pornește de la 0, și fiecare știe că 0-ul este absolut capital.

1* 2 3 4 5 6 7 8 9

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Rezultatul, aceasta este că, aici *(0)* este 1.

Iată în ce asta începe la 1, ceea în ce 1-ul care este aici *(1*)* și 1-ul care este acolo *(0)* se disting.

Și bineînțeles, aceasta nu este aceeași specie de cifră cea care funcționează pentru aici a marca 1-ul care permite 16.

Matematica face referință la *scris*, la *scrisul* ca atare.

Și gândirea matematică, aceasta este faptul că ne putem reprezenta un scris.

Care este legătura, dacă nu locul, reprezentării scrisului?

Noi avem sugestia că Realul nu încetează să se scrie.

Aceasta este prea bine prin scriere că se produce forțajul.

Asta se scrie, cu toate acestea *Realul*.

Căci trebuie s-o spui: cum anume Realul ar apare el dacă nu s-ar scrie?

Este prea bine ceea în ce *Realul* este acolo, el este acolo prin modul meu de a-l scrie: scrierea este un artificiu.

Realul nu a apărut așadar decât printr-un artificiu, un artificiu legat la faptul că există vorbire și chiar *spunere*.

Și *spunerea* privește ceea ce numim *adevărul*. Este prea bine pentru ce eu spun că *adevărul* nu putem să îl *spunem*.

În această istorie a *pasei*, eu sunt condus...

întrucât *pasa* sunt eu cel care a – cum spunem – *produs*-o, produs-o în Școala mea

...în speranța de a ști ceea ce putea prea bine să apară în ceea ce numim spiritul, spiritul unui analizant pentru a se constitui, eu vreau să spun a primi oameni care vin să îi ceară o analiză.

Asta ar putea poate să se facă prin scris.

Eu am sugerat-o la cineva, care de altfel era mai mult decât de acord.

A *trece („passer” – pasa)* prin *scris*, asta are o șansă de a fi puțin mai aproape de ceea ce putem atinge din *Real* decât ceea ce se face actualmente, întrucât eu am sugerat că niște trecători *(„passeurs” - pasanți)* puteau fi numiți de către câțiva.

Enervantul este că aceste scrieri nu le vor citi.

În numele a ce? În numele a aceasta că din *scris* am citit prea mult din asta.

Atunci ce șansă există s-o citim?

Aceasta este acolo culcat pe hârtie, însă hârtia este de asemenea hârtia igienică.

Chinezii și-au dat seama de asta, faptul că există hârtie zisă igienică, hârtia cu care ne ștergem fundul.

Imposibil deci de a ști cine citește.

Există în mod sigur din scriere în inconștient, nu ar fi aceasta decât pentru că *visul*, principiu al inconștientului – asta, aceasta este ceea ce spune Freud – *lapsusul* și chiar *trăsătura de spirit* se definesc prin *lizibil*:

- un *vis*, îl facem, nu știm pentru ce și apoi după lovitură, asta se citește,

- un *lapsus* tot așa,

- și tot ceea ce spune Freud despre *trăsătura de spirit* este prea bine ca și fiind legat la această economie care este *scrierea*, economie prin raport la vorbire.

Lizibilul, este tocmai în aceasta faptul că știința *(„savoir”)* consistă. Și în sumă, aceasta este scurt.

Ceea ce eu spun despre transfer este faptul că eu în mod timid l-am avansat ca fiind subiectul...

un subiect este întotdeauna presupus *(„supposé”)*, nu există subiect bineînțeles, nu există decât presupusul

...presupusul-a ști. Ce anume asta poate prea bine să vrea să spună? Presupusul–a ști–a citi–*în alt mod („autrement” – altfel)*.

În alt modul în chestiune, aceasta este prea bine cel pe care eu îl scriu – eu de asemenea – în modul următor : S(Ⱥ).

În alt mod, ce anume asta vrea să spună?

Este vorba despre marele A acolo, adică despre marele Altul.

Oare în alt mod vrea să spună „*în Alt mod*” decât această bâlbâială pe care o numim psihologie ? Nu !

„*În Alt mod*” desemnează o lipsă: este despre a lipsi *(„manquer” – rata)* în alt mod că este vorba.

„*În Alt mod*” în ocazie, este oare că asta vrea să spună în alt mod decât oricine ?

Este prea bine în asta că elucubrația lui Freud este cu adevărat problematică.

A trasa căi, a lăsa urme a ceea ce formulăm, este tocmai asta ceea ce este a învăța, și a învăța nu este nimic altceva de asemenea decât a te învârti în cerc.

1978.01.17. Seminarul 25, „Momentul de a conclude”, lecția 5

Un *înfiorător* pe nume Freud, a pus la punct o bâlbâială pe care el a calificat-o drept „*analiză*” – nu știm pentru ce – pentru a enunța singurul adevăr care contează: *nu există raport sexual* la „*gaurăoameni*” *(„les trumains”)*. Sunt eu cel care a concluzionat asta.

După experiența făcută a „*analizei*”, eu am reușit să formulez asta. Da... Eu am reușit să formulez asta, nu fără osteneală...

Și este ceea ce m-a condus la a-mi da seama că trebuia făcute câteva noduri borromeene.

Și aceasta este ceea ce m-a condus la a-mi da seama că trebuia să faci câteva noduri borromeene.

Să presupunem că noi urmăm regula, adică faptul că așa cum eu o spun:

-deasupra de cel care este deasupra,

-și dedesubt de cel care este dedesubt.

Ei bine, este prea bine manifest că – așa cum voi o vedeți – asta nu lipește.

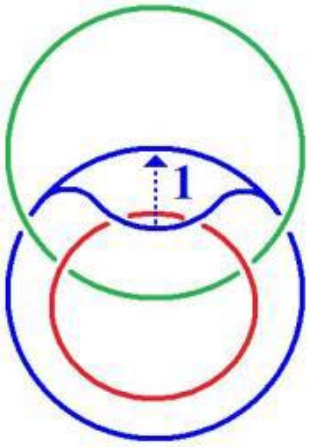

Adică faptul că este suficient ca voi să ridicați asta (1) pentru ca să vă dați seama că există din asta unu deasupra, unu la mijloc și unu

dedesubt, și că prin consecință cele 3 sunt libere unul de altul. Aceasta este prea bine tocmai pentru ce trebuie ca asta să fie disimetric.

Trebuie ca asta să fie ca și asta, pentru a reproduce modul din care eu l-am desenat o primă dată:

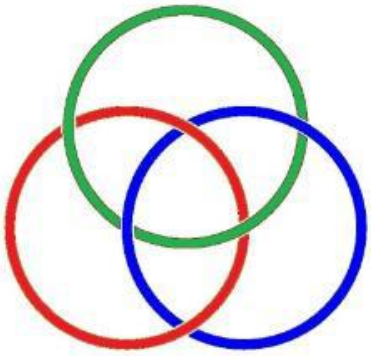

...

Intervenție a lui Pierre Soury:

Despre 0 și 1... Despre 0 și 1 *din aritmetică*!

....

Din acest punct de vedere al înlănțuirii, *lanțul în* 4 este obținut pornind de la două *lanțuri în* 3, adică 3 și 3 fac 4.

Lanțul în 4 este obținut prin înlănțuirea a două *lanțuri în* 3.

În sfârșit, aceasta este analog aritmeticii, însă reperându-se din asta asupra numărului de cercuri, asta face 3 și 3 fac 4.

Ca și asta, asta ar putea fi descris ca și 2 și 2 fac 2. În sfârșit, faptul că 2 este *neutru*, este *neutru* sau *degenerat*...

Aceștia sunt termenii care există la acest subiect acolo, aceasta este de a spune „*element generator*”, „*element neutru*”, în sfârșit termenii în cultura matematică: 1-ul este un element *generator*, 0-ul este un element *neutru*.

Eu reîntăresc puțin acești termeni spunând – în loc de a spune *generator* și *neutru* – spunând „*exemplar*” și „*degenerat*”.

Adică faptul că 1 ar fi un număr *exemplar* și 0-ul un număr *degenerat*.

Lanțul în 3 este *lanțul borromean exemplar* și *lanțul* în 2 este *lanțul borromean degenerat*.

1978.04.11. Seminarul 25. „Momentul de a conclude”, lecția 10

https://www.youtube.com/watch?v=C57ABfJirr8&list=PLckdIIl6fdySwi9GLCnSNis7XEzte0VXP&index=3

Eu am enunțat, punându-l la prezent, *faptul că nu există raport sexual*. Aceasta este fundamentul psihanalizei. Cel puțin mi-am permis eu s-o spun.

Nu există raport sexual, în afară de pentru generațiile vecine, adică părinții pe de-o parte, copiii pe de alta. Ceea la ce parează...

vorbesc la raportul sexual

...ceea la ce parează interzisul incestului.

Știința, aceasta este întotdeauna în raport cu ceea ce eu scriu: „*asex-ul*” *(„l'asexe”)*, cu condiția de a-l face urmat de cuvântul care este de pus între paranteze: *„asex-ul” (ualitate) („l'asexe” (ualité))*. Trebuie să știi cum să te prinzi acolo cu această sexualitate.

Să știi „ca și infern” *(„comme enfer” – consonează cu „cum să faci”)*, este cel puțin așa că eu o scriu.

Eu am început într-un timp să fac, pentru a simboliza această sexualitate, o *bandă Moebius*. Eu aș vrea acum să corectez această bandă, vreau să spun pe acolo să o triplez:

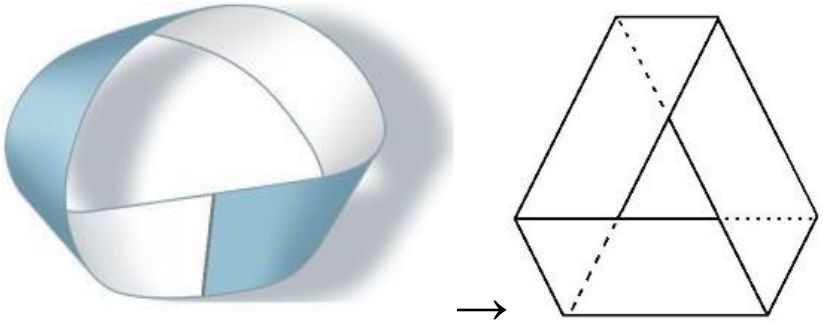

Aceasta este o bandă tot ca și cealaltă, *aceasta este adică faptul că fața („endroit”) sa coincide cu verso-ul („envers”) său*, însă de această dată asta se petrece de două ori.

Vă este ușor să vedeți faptul că, dacă aceasta este fața, aceasta care se întoarce este verso-ul, în continuarea a ce revenim la față.

Și apoi asta, aceasta este aici verso-ul, la fel cum aici unde era *verso-ul*, aceasta este *fața*.

Și la fel cum aici *fața* este *verso-ul*.

Aceasta este deci o dublă *bandă a lui Moebius*, eu vreau să spun că aceasta este pe aceeași față *(„face”)* faptul că apar *fața* și *verso-ul*.

Aici noi putem spune că aceasta este mai simplu: dacă aici aceasta este fața aceasta este de asemenea verso-ul, așa cum apare din acest fapt că ceea ce era verso-ul aici revine acolo, adică faptul că *banda lui Moebius* nu are decât o față și un verso.

Însă distincția care există între aceasta și aceea:

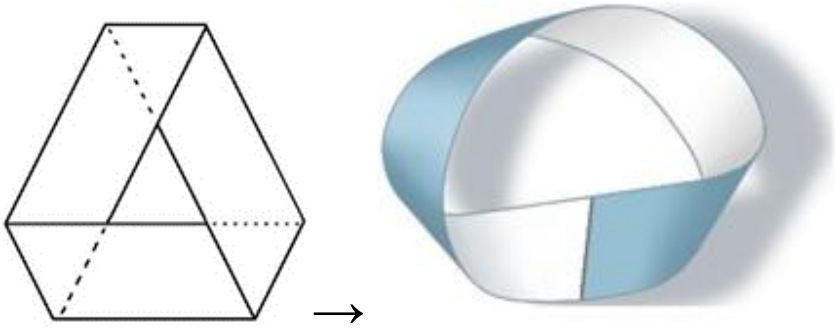

ține la faptul că este posibil să ai o *bandă Moebius* care pe cele două fețe ale sale, este totodată față și verso. Există o singură față de fiecare parte: este o *bandă Moebius* care are drept proprietate de a fi bilaterală.

Ce pierdem în abstracție? Pierdem țesutul, pierdem stofa, adică pierdem ceea ce se prezintă ca și *o metaforă*. La fel de bine v-o fac remarcat, arta – arta prin care țesem – arta este de asemenea o metaforă.

Este tocmai pentru ce eu mă forțez să fac o geometrie a țesutului, a firului, a împletiturii. Acesta este cel puțin unde mă conduce faptul analizei. Căci analiza este un fapt, un fapt social cel puțin, care se fondează pe ceea ce numim gândire pe care o exprimăm așa cum putem cu „*lalimba*” *(„lalangue”)* pe care o avem.

Eu reamintesc că această *lalimbă*, eu o scriam într-un singur cuvânt în intenția de a face simțit acolo ceva lucru.

În analiză, nu gândim nu importă ce și totuși aceasta este prea bine ceea la ce tindem în asocierea zisă *liberă*:

am vrea să gândim nu importă ce.

Este oare că este tocmai asta ceea ce noi facem?

Este oare asta ceea ce consistă la a visa?

În alți termeni: este oare faptul că noi visăm asupra visului?

Căci este tocmai asta ceea ce este obiecția.

Obiecția este că Freud, în „*Interpretarea viselor*”, nu face mai bine: asupra visului, prin *asocierea liberă*, asupra visului el visează. Cum anume să știi unde să te oprești în *interpretarea viselor*?

Este absolut imposibil să înțelegi ceea ce a vrut să spună Freud în „*Interpretarea viselor*”.

Aceasta este prea bine ceea ce m-a făcut – trebuie prea bine s-o spun – *să delirez* atunci când eu am introdus lingvistica în ceea numim un aluat foarte eficace, cel puțin noi o presupunem, și care este analiza.

„*De la sintaxă la interpretare*”, aceasta este ceea ce ne propune Jean-Claude Milner.

Este cert că el are toate dificultățile la a trece de la sintaxă la interpretare.

Ce anume era din asta în timpurile lui Freud?

Există în mod evident o chestiune de *atmosferă*, cum se spune, de coordonate pe care le numim culturale.

Eu vreau să spun că noi rămânem în *gânduri*, și a acționa prin intermediarul *gândirii*, aceasta este ceva ce confinează *(„confine” – închide, a fi menținut într-un spațiu restrâns, a izola, a bucla, a atinge la limitele a, a fi aproape de, a atinge la extremități, la frontiere, la margini)* la *debilitatea mintală*.

Ar trebui să existe un act care să nu fie *debil mental*.

Acest act, eu încerc să-l produc prin învățământul meu.

Însă aceasta este totuși bâlbâială.

Noi confinăm aici la magie.

Analiza este o magie care nu are ca suport decât faptul că, cert, nu există raport sexual, însă faptul că gândurile se orientează, se cristalizează

asupra a ceea ce Freud în mod imprudent a numit „*complexul lui Oedip*”.

Tot ceea ce el a putut face, este de a găsi ceea ce se numea „*tragedia*”, la sensul unde acest cuvânt avea un sens, ceea ce se numea *tragedia* i-a furnizat, sub forma unui mit, ceva lucru ce articulează faptul că nu putem împiedica un fiu de a ucide tatăl său. Vreau să spun pe acolo faptul că Laios a făcut prea bine totul pentru a îndepărta acest fiu asupra căruia o predicție fusese făcută, asta nu l-a împiedicat pentru atât – și eu aș spune *cu atât mai mult* – să fie ucis de propriul fiu.

Eu cred că angajându-mă psihanalizei, o fac să progreseze. Însă în realitate, eu o scufund. Cum anume să dirijezi o gândire pentru ca analiza să opereze? Lucrul care este cel mai aproape de asta este de a te convinge, dacă atât este că acest cuvânt are un sens, este de a te convinge că asta operează. Eu încerc să pun asta în plan, nu este ușor.

În trecerea de la semnificant – așa cum el este înțeles - la semnificat, există ceva care se pierde.

În alți termeni, nu este suficient să enunți o gândire pentru ca asta să meargă.

A ridica psihanaliza la demnitatea chirurgiei de exemplu, aceasta este ceea ce ar fi prea bine de dorit.

Însă este un fapt că „*firul gândirii*” nu este suficient acolo. Ce anume asta vrea să spună de altfel, „*firul gândirii*”? Este de asemenea o metaforă.

Este prea bine pentru ce eu am fost condus la ceea ce este de asemenea o metaforă, adică la a materializa acest „*fir de gânduri*”.

Eu am fost încurajat acolo de ceva care nu este în fond decât ceea ce eu spuneam la început, adică această triplicitate care fondează faptul succesiunii generațiilor. Există din asta trei, trei generații, între care există raport sexual.

Asta antrenează bineînțeles o întreagă serie de catastrofe și este prea bine ceea despre ce Freud mai presus de toate, și-a dat seama.

El și-a dat seama de asta, însă asta nu s-a văzut în viața sa familială, pentru că el luase precauția de a fi nebun de iubire pentru ceea ce numim o femeie, trebuie s-o spui, aceasta este o bizarerie, este o stranietate.

Pentru ce dorința trece ea la iubire?

Faptele nu permit de a o explica.

Există fără îndoială efecte de prestigiu.

Ceea ce numi „*superioritatea socială*” trebuie să joace acolo un rol, în orice caz pentru Freud pare credibil.

Dificultatea este că el o știa. El și-a dat seama că acest efect de prestigiu juca, cel puțin pare credibil ca el să-și fi dat seama de asta.

Freud era el...

trebuie prea bine să pui întrebarea totuși

...Freud era el religios?

Este cert că merită să-ți pui întrebarea.

Este oare faptul că toți oamenii cad sub acest *fapt („faix” (f.a.i.x.) – greutate, sarcină)* de a fi religios?

Este totuși curios că există ceva care se numește *„mistica”*, *mistica* care este o calamitate *(„fleau” – băț pentru a bate cerealele, calamitate)*, așa cum o dovedesc prea bine toți cei care cad în *mistică*.

Eu îmi imaginez că analiza – vreau să spun în calitatea în care eu o practic – este ceea ce m-a făcut mărginit.

Aceasta este – trebuie s-o spui – o excelentă metodă de cretinizare analiza.

Însă poate că eu îmi spun că sunt mărginit pentru că eu visez, eu visez s-o fiu un pic mai puțin.

A pune în plan ceva – orice ar fi – asta servește întotdeauna. Există ceva ce este frapant, este că a pune în plan aceasta, ne dăm seama că aceasta nu este altceva decât *firul în trei*, vreau să spun aceasta este în mod exact identic la acest *fir în trei*. Pus în plan este același lucru ca și acest *fir în trei*.

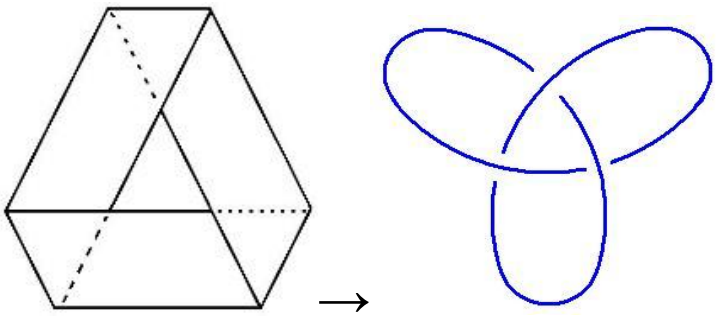

Asta nu are aerul, totuși este prea bine ceea despre ce este vorba. *Firul în trei*, vreau să spun ceea ce este în mod propriu vorbind un nod, un nod spus cu trei puncte de intersecție, este ceea ce pune în plan a noastră *bandă Moebius*.

Eu vă rog să o luați în considerare, și să îmi permiteți să mă țin din asta acolo.

1978.05.09. Seminarul 25, „Momentul de a conclude”, lecția 12

Însă ce anume este această inhibiție, întrucât la fel de bine noi avem din asta un exemplu: nu există *nimic mai dificil decât să imaginezi Realul*. Acolo pare că noi ne învârtim în cerc și că în această afacere de *țesătură*, *Realul*, este prea bine asta ceea ce ne scapă și este prea bine pentru asta că noi avem *inhibiția*.

Este tocmai abisul între *Imaginar* și *Real*...

dacă atât este că noi putem încă s-o suportăm

...este tocmai abisul între *Imaginar* și *Real* cel care face *inhibiția* noastră.

1978.06.01. Visul lui Aristotel

Conferință la Unesco. Colocviu pentru al 23-lea centenar al lui Aristotel. Publicat de Unesco Sycomore, 1978, pp.23-24.

Punem o diferență între obiect și reprezentare. Știm aceasta, pentru a ni-l reprezenta în mod mental. Sunt suficiente cuvinte care, așa cum spunem, „evocă”, fie „cheamă”, reprezentarea.

Cum anume Aristotel concepe el reprezentarea? Noi nu o știm decât prin ceea ce a reținut un anumit număr de elevi din timpul său. Elevii

repetă ceea ce spune maestrul *(„le maître” – stăpânul”)*. Însă aceasta este cu condiția ca maestrul să știe ceea ce el spune. Cine judecă din asta dacă nu elevii? Așadar sunt ei cei care știu. Din nefericire – este tocmai acolo că eu trebuie să dau mărturie în calitate de psihanalist – ei visează de asemenea.

Aristotel visa, ca și toată lumea. Este oare el cel care s-a crezut în datoria de a interpreta visul lui Alexandru asediind Tyr? Satyros – Tyr este al tău. Interpretare-joc care este tipică.

Silogismul – Aristotel s-a exersat acolo, - silogismul procedă el din vis? Trebuie prea bine a spune că silogismul este întotdeauna instabil *(„boiteux” – înclinat, incoerent, dezechilibrat, discutabil, greșit)* – în principiu triplu, însă în realitate aplicare la particular a universalului. „Toți oamenii sunt muritori”, așadar unul dintre ei o este de asemenea. Freud acolo deasupra ajunge, și spune că omul o dorește.

Ceea ce o probează, aceasta este visul. Nu există nimic atât de îngrozitor ca și a visa că ești condamnat să trăiești la repetiție. De unde ideea pulsiunii de moarte. Freudo-aristotelicienii, punând pulsiunea de moarte în cap, presupun pe Aristotel articulând universalul și particularul, adică îl fac ceva ca și psihanalist.

Psihanalizantul silogizează în ocazie, adică aristotelizează. Astfel Aristotel perpetuează măestria sa *(„sa maîtrise” - stăpânirea sa)*. Ceea ce nu vrea să spună că el trăiește *(„vive” – viețuiește)* – el supraviețuiește *(„survit”)* în visele sale. În orice psihanalizant, există un elev al lui Aristotel. Însă trebuie a spune că universalul se realizează în ocazie în bâlbâială *(„bafouillage” – faptul de a se exprima în mod confuz și incoerent)*.

Că omul bâlbâie, aceasta este cert. El pune acolo din complezență. Așa cum se vede în faptul că psihanalizantul revine la ora fixată la psihanalist. El crede la universal, nu știm pentru ce, întrucât aceasta este ca și individ particular că el se livrează îngrijirilor a ceea ce numim un psihanalist.

Este în calitatea în care psihanalizantul visează faptul că psihanalistul trebuie să intervină. Ar fi oare vorba despre a trezi psihanalizantul? Însă

acesta n-o vrea în nici un caz – el visează, adică ține la particularitatea simptomului său.

Peri psuchès nu are nici cea mai mică bănuială despre acest adevăr, ceea ce constituie rezistența la psihanaliză. Aceasta este tocmai pentru ce Freud contrazice Aristotel, care în această afacere a sufletului, nu spune nimic din bun – dacă atât este că ceea ce rămâne scris este o spunere fidelă.

Discriminarea lui „*to ti esti*" *(„ceea ce este")* și a lui „*to ti en einai*" *(„ceea ce a fost să fie")*, pe care le traducem prin „esență" și prin „substanță" în calitate de mărginită – „*to horismon*" *(„a definiției")* – reflectă o distincție în real, cea a verbalului și a realului care este afectat din asta. Ceea ce eu însumi am distins ca și simbolic și ca și real.

Dacă este adevărat, așa cum eu am enunțat-o, că nu există raport sexual, adică faptul că în specia umană nu există universal feminin, faptul că nu există din „toate femeile", rezultă de acolo că există întotdeauna, între psihanalist și psihanalizant, cineva în plus. Există ceea ce eu aș enunța nu ca și reprezentare, ci ca și prezentare a obiectului. Această prezentare este ceea ce eu numesc în ocazie obiectul **a**. El este de o extremă complexitate.

Aristotel neglijează aceea, pentru că el crede că există reprezentare, și aceea antrenează că Freud o scrie. Aristotel gândește – el nu conclude că ar fi pentru atât – el gândește lumea, în ceea ce el visează ca și ceea ce numim toată lumea, adică oamenii. Lumea pe care el o gândește, el o visează, ca și toți cei ce vorbesc. Rezultatul este – eu am spus-o – că aceasta este tocmai lumea cea care gândește. Prima sferă este ceea ce el numește „*nous*" *(nous consonează cu „noi" în franceză)*.

Nu putem ști până la ce punct filosoful delirează întotdeauna. Freud bineînțeles, delirează de asemenea. El delirează, însă el notează că el vorbește despre numere și despre suprafețe. Aristotel ar fi putut presupune topologia, însă nu există din asta nici o urmă.

Eu am vorbit despre trezire. Se găsește că eu am visat recent că trezirea suna. Freud spune că visăm despre trezire atunci când nu vrem în nici un caz să ne trezim.

În ocazie, psihanalizantul citează Aristotel. Aceea face parte din materialul său. Există deci întotdeauna patru persoane între psihanalist și psihanalizant. În ocazie, psihanalizantul furnizează Aristotel. Însă psihanalistul are în spatele lui inconștientul său de care el se servește în ocazie pentru a da o interpretare.

Asta este tot ceea ce eu pot spune. Că eu halucinez în visul meu trezirea sunând, eu consider aceea ca și un bun semn, întrucât, contrar la ceea ce spune Freud, se găsește, eu, că eu mă trezesc. Cel puțin m-am eu, în acest caz, trezit.

1978.07.09. Concluzii - Congres al Școlii Freudiene din Paris

Al 9-lea Congres al Școlii Freudiene din Paris despre „Transmisie”, apărut în Scrisori ale Școlii, 1979, nr.25, vol. II, pp.219-220.

Eu trebuie să conclud acest congres. Aceasta este cel puțin ceea ce a fost prevăzut.

Freud s-a preocupat în mod viu de transmisia psihanalizei. Comitetul pe care el îl însărcinase să vegheze *(„veiller”)* acolo s-a transformat în instituția psihanalitică internațională, I.P.A.. Eu trebuie să spun că I.P.A.-ul, dacă noi îl credem despre asta pe prietenul nostru Stuart Schneidermann, care a vorbit ieri, pentru moment nu este „curajoasă” *(„vaillante” consonează cu „veillante” - veghetoare)*. Este cert că acest Congres reprezintă, cu această sală plină, ceva ce echilibrează I.P.A.-ul.

Freud, desemnând ceea ce el numea „banda” sa, fără să știm foarte bine dacă „banda sa” *(„sa bande”)*, asta trebuie să se scrie „as-ta” *(„ç-a”-as-ta, „sa bande” – banda sa consonează cu „ça bande” – asta trezește erecția)*. Freud a inventat această istorie, trebuie prea bine s-o spunem destul de nebună *(„loufoque”)*, pe care o numim inconștientul; și inconștientul este poate un delir freudian. Inconștientul, asta explică tot însă, așa cum a articulat-o bine un numit Karl Popper, asta explică prea mult. Aceasta este o conjectură care nu poate avea refutație.

Ni s-a vorbit despre sex fără subiect. Este oare că asta vrea să spună pentru atât că ar exista un raport sexual care nu ar comporta din subiect?

Aceasta ar fi a merge departe; și raportul sexual, despre care eu am spus că nu exista din asta acolo, este presupus a explica ceea ce numim nevrozele. Aceasta este tocmai pentru ce eu m-am interesat *(„enquis” – anchetat, desemnează acțiunea unei persoane atunci când ea caută să știe mai mult apropo de ceva sau cineva, punând întrebări)* despre ceea ce era nevrozele. Eu am încercat s-o explic în ceea ce numim un învățământ. Trebuie să crezi că totuși acest învățământ a avut o anumită greutate întrucât eu am reușit să am toată această asistență.

Această asistență, eu trebuie să spun, nu mă asistă. Eu mă simt în mijlocul acestei asistențe în mod particular singur. Eu mă simt în mod particular singur pentru că oamenii cu care am de-a face ca și analist, cei pe care-i numim analizanții mei au cu mine un cu totul alt raport decât această asistență. Ei încearcă să îmi spună ceea ce la ei nu merge. Și nevrozele, asta există. Eu vreau să spun că nu este foarte sigur că nevroza isterică există încă, însă există în mod sigur o nevroză care există, aceasta este ceea ce numim nevroza obsesională.

Acești oameni care vin să mă vadă pentru a încerca să-mi spună ceva, trebuie prea bine spus că eu nu le răspund întotdeauna. Eu încerc ca asta să se petreacă *(„se passe” – să se treacă, să se întâmple)*; cel puțin eu o doresc. Eu doresc ca asta să se petreacă, și trebuie prea bine spus că mulți psihanaliști sunt reduși din asta acolo. Aceasta este tocmai pentru asta că eu am încercat să am ceva mărturie asupra modului în care devenim psihanalist: ce anume face că după a fi fost analizant, devenim psihanalist?

Eu m-am, eu trebuie să spun, acolo deasupra interesat *(„enquis” - anchetat)*, și aceasta este tocmai pentru asta că eu am făcut Propunerea mea, cea care instaurează ceea ce numim pasa *(„la passe” – trecerea)*, ceea în ce eu am făcut încredere la ceva care s-ar numi transmisie dacă ar exista o transmisie a psihanalizei.

Așa cum acum eu ajung din asta la a o gândi, psihanaliza este intransmisibilă. Aceasta este prea bine enervant *(„ennuyeux”)*. Aceasta este prea bine enervant ca fiecare psihanalist să fie forțat – întrucât trebuie prea bine ca el să fie forțat acolo – să reinventeze psihanaliza.

Dacă eu am spus la Lille că pasa mă decepționase, aceasta este prea bine pentru asta, pentru faptul că trebuie ca fiecare psihanalist să reinventeze, după ceea ce el a reușit să retragă din faptul de a fi fost un timp psihanalizant, ca fiecare analist să reinventeze modul în care psihanaliza poate dura.

Eu totuși am încercat să dau la aceasta puțin mai mult corp; și aceasta este tocmai pentru asta că eu am inventat un anumit număr de scrieri, precum S-ul barând A-ul, adică ceea ce eu numesc marele Altul, căci aceasta este tocmai S-ul, din care eu desemnez semnificantul cel care, pe acest mare A, îl barează; eu vreau să spun că ceea ce eu am enunțat în ocazie, adică faptul că semnificantul are pentru funcție de a reprezenta subiectul, însă pentru și numai pentru un alt semnificant – aceasta este cel puțin ceea ce eu am spus, și este un fapt că eu am spus-o – ce anume asta vrea să spună? Asta vrea să spună că în marele Altul, nu există alt semnificant. Așa cum eu am enunțat-o în ocazie, nu există decât un monolog.

Așadar cum anume se face că, prin operația semnificantului, există oameni care se vindecă? Căci aceasta este prea bine despre asta că este vorba. Aceasta este un fapt că există oameni care se vindecă. Freud a subliniat bine că nu trebuia ca analistul să fie posedat de dorința de a vindeca; însă aceasta este un fapt că există oameni care se vindecă, și care se vindecă de nevroza lor, chiar de perversiunea lor.

Cum anume este că asta este posibil? În ciuda a tot ceea ce eu am spus din asta în ocazie, eu nu știu nimic din asta. Aceasta este o chestiune de trucaj *(„truquage” sau „trucage”)*. Cum anume este că îi susurăm *(„sussure”)* subiectului care vă vine în analiză ceva care are pentru efect de a-l vindeca, aceasta este acolo o problemă de experiență în care joacă un rol ceea ce eu am numit subiectul presupus a ști. Un subiect presupus, aceasta este o redublare. Subiectul presupus a ști, aceasta este cineva care știe. El știe trucul, întrucât eu am vorbit despre trucaj în ocazie; el știe trucul, modul din care vindecăm o nevroză.

Eu trebuie să spun că în pasă, nimic nu anunță asta; eu trebuie să spun că în pasă, nimic nu dă mărturie că subiectul știe să vindece o nevroză. Eu aștept încă faptul ca ceva să mă clarifice acolo deasupra. Mi-ar place

prea bine să știu prin cineva care ar da mărturie din asta în pasă faptul că un subiect – întrucât aceasta este despre un subiect că este vorba – este capabil să facă mai mut decât ceea ce eu aș numi pălăvrăgeala obișnuită; căci aceasta este tocmai despre aceasta că este vorba. Dacă analistul nu face decât să pălăvrăgească, putem fi asigurați că el ratează lovitura sa, lovitura care este de a ridica în mod efectiv rezultatul, adică ceea ce numim simptomul.

Eu am încercat să spun din asta puțin mai lung despre simptom. Eu chiar l-am scris din ortografia sa veche. Pentru ce anume este faptul că eu l-am ales? S-f-â-n-t-o-m *(„S-i-n-t-h-o-m-e”)*, aceasta ar fi în mod evident puțin lung să vă explic. Eu am ales acest mod de a scrie pentru a suporta numele simptom, care se pronunță actualmente, nu știm prea mult pentru ce „sim*p*tom”, adică ceva ce evocă căderea a ceva, „ptoma” vrând să spună cădere.

Ceea ce cade împreună *(„ensemble”)* este ceva ce nu are nimic de-a face cu mulțimea *(„l'ensemble” – împreună-ul)*. Un sfântom nu este o cădere, chiar dacă asta ar avea din asta aerul. Aceasta este până la punctul că eu consider că voi acolo toți atât câți voi sunteți, voi aveți ca sfântom fiecare fiecarea sa. Există un sfântom el și un sfântom ea. Aceasta este tot ceea ce rămâne din ceea ce numim raportul sexual. Raportul sexual este un raport *intersfântomatic*. Aceasta este prea bine pentru asta faptul că semnificantul, care este de asemenea din ordinul sfântomului, aceasta este prea bine pentru asta faptul că semnificantul operează. Aceasta este prea bine pentru asta că noi avem bănuiala modului din care el poate opera: aceasta este tocmai prin intermediarul sfântomului.

Cum anume deci a comunica virusul acestui sfântom sub forma semnificantului? Aceasta este ceea ce eu m-am încercat la a explica pe tot lungul seminariilor mele. Eu cred că nu pot azi să spun din asta mai mult.

1978.10.22. Lacan pentru Vincennes!

Există patru discursuri. Fiecare se ia drept adevărul. Singur discursul analitic face excepție. Ar valora *(„vaudrait” – costa, echivala, egala, justifica, merita)* mai bine ca el să domine am conclude din asta, însă întocmai acest discurs este exclus la dominație, altfel spus el nu învățã nimic. El nu are nimic din universal: aceasta este prea bine ceea în ce el nu este materie de învățământ.

Cum să faci pentru a învăța ceea ce nu se învață? Iată ceea în ce Freud a mers *(„a cheminé”)*. El a considerat că totul *(„rien” – nimic)* nu este decât vis, și că toată lumea (dacă o putem spune o asemenea expresie), toată lumea este nebună, adică delirantă.

Aceasta este prea bine ceea ce se demonstrează la primul pas spre învățământ.

Însă rămâne să o demonstrezi: pentru acesta nu importă ce obiect este bun, el se prezintă întotdeauna rău. Adică faptul că trebuie să-l corectezi.

Matematicile servesc la aceasta: a corecta obiectul. Este un fapt că matematicile corectează și că ceea ce ele corectează este obiectul însuși.

De unde reducția mea a psihanalizei la teoria mulțimilor.

Antipatia discursurilor, universitar și analitic, va fi ea, la Vincennes, surmontată? În mod cert nu. Ea este acolo exploatată, cel puțin de patru ani, unde eu veghez acolo. Faptul că la a se confrunta la imposibilul său învățământul *(„enseignement”)* se reînnoiește, se constată.

Eu enumăr ceea ce patru ani au făcut să apară la Departamentul de Psihanaliză:

-o revistă, *Ornicar?*, care tranșează asupra ceea ce se publică peste tot sub insigna *(„enseigne” – marca, însemnul, semnul)* psihanalizei;

-un „*al treilea ciclu*”, zis al Câmpului freudian, unde revine psihanalizei de a corecta ceea ce i se propune ca și afin;

-o *Secțiune clinică*, care la Spitalul Henri-Rousselle joacă rolul său, de a orienta tinerii psihiatri.

Bilanț: pozitiv. Experiența se va continua deci. La Vincennes, atât cât libertatea îi va fi din asta lăsată. Dacă i se o reduce acolo, în afara Universității.

1978.11.10. Conferință la profesorul Deniker

„Conferința la profesorul Deniker – Spitalul Sainte-Anne” (transcrierea unei înregistrări pe bandă magnetică) a fost publicată în Buletinul Asociației freudiene nr. 7, iunie 1984, pag. 3-4.

...curățat cu discursul meu...

cu adevărat eu am articulat lucrurile vreme de zece ani; această primă curățare purta bineînțeles asupra inconștientului și eu deja, în ceea ce făcusem la mine, începusem, acest freudism, să *îl prezint*.

Eu am prezentat ceva ce privea Dora și apoi micul Hans; cuvântul *prezentare* este absolut esențial.

Eu am fost condus în mod progresiv la o prezentare a inconștientului care este din ordinul, de un ordin matematic. Asta nu este decât o prezentare.

Eu am prezentat lucrurile sub forma care era deja angajată din nodul borromean.

Ceea ce eu numesc nod borromean: eu anunțasem deja lucrurile înainte de 1953 printr-o conferință pe care o făcusem în acest același loc. Pentru ce aceste cercuri spuse borromeene, căci fiecare ține prin celălalt, este relegat la celălalt prin al treilea? Aici Imaginarul este ceea ce leagă Realul și Simbolicul.

Tocmai de acolo am pornit pentru a enunța sub forma care asigură predominanța Simbolicului asupra Realului, faptul că era Imaginarul cel care le lega.

Imaginarul, acesta este în mod foarte precis ceea ce realizează raționamentul matematic.

Raționamentul matematic are o consistență în mod propriu vorbind imaginară; ceea ce sub numele de *topologie* dă consistența sa

raționamentului matematic face parte din legătura unde Simbolicul și Realul depind unul de altul.

Este prea bine pentru ce eu înnodasem Simbolicul, Imaginarul și Realul într-un anumit mod.

Imaginarul *susține* ceea ce numim Realul și este tocmai în aceasta faptul că topologia se articulează.

Simbolicul prin raport la Real, Simbolicul, adică limbajul, este prea bine ceea ce enunță, ceea ce poate fi enunțat sub numele de inconștient.

Este prea bine în aceasta că Realul *este* inconștientul.

Este inconștientul, asta vrea să spună ceva ce eu am definit ca și imposibilul.

Inconștientul *este* imposibilul, adică faptul că este ceea ce construim cu limbajul; în alți termeni, o escrocherie.

Asocierea de idei este repunerea *(„la remise" – redarea, reducerea)* la mica fericire; aceasta este prin calea micii fericiri faptul că procedăm pentru a elibera pe cineva de ceea ce numim simptom.

Eu mă întreb uneori dacă nu aș fi făcut mai bine să joc pe ceea ce numim psihologie. Lucrul care m-a dispensat din asta este ceea ce numim structura.

Există structuri care sunt, bineînțeles, psihologice însă care nu se definesc prin raport la relativa poziție a Simbolicului, a Imaginarului și a Realului.

Căci, acest nod borromean, în acest nod borromean, Realul care este acolo este comandat prin Imaginar și este tocmai în aceasta că eu am ales să enunț raționamentul matematic ca și prim.

Este în ceea ce ne imaginăm din nodul borromean că rezidă ceea ce face că Realul este dependent de Imaginar.

Inconștientul *este Simbolicul* și este tocmai în aceasta că el ține la Real. El ține la Real și chiar îl comandă. Este tocmai în aceasta faptul că limbajul guvernează Realul.

Este prea bine pentru asta că eu enunț că Realul este imposibilul: este absolut imposibil ca limbajul să guverneze Realul.

Este în mod egal imposibil ca ceva să se prezinte ca și non orientabil; este tocmai ceea ce m-a antrenat la *a simboliza* prin ceea ce numim o bandă Moebius ceea ce este din asta din inconștient.

În inconștient suntem *dezorientați*.

Această preeminență a Simbolicului asupra Realului, aceasta este tocmai ceea ce constituie în mod propriu vorbind inconștientul.

Că există în toate acestea incidențe psihologice, aceasta este ceea ce m-a depărtat de a o recunoaște ca atare.

Inconștientul este ceea ce impune legea sa Realului.

Între raționamentul matematic și inconștient există toată diferența unei legături care impune legea sa Realului.

Este prea bine pentru aceasta că Realul este acolo în rol de intermediar.

Este de asemenea pentru aceasta că eu am încercat cu *topologia*, adică ceea ce putem considera ca ceea ce există din ceea ce este cel mai avansat în raționamentul matematic.

Este de asemenea pentru aceasta că eu am încercat să înțeleg, să *prezint* ceea ce era din asta din inconștient.

1978.11.21. Seminarul 26, „Topologia și timpul”, lecția 1

Există o corespondență între topologie și practică.

Această corespondență consistă în timpuri. Topologia rezistă, este tocmai în aceasta că corespondența există.

Există o bandă Moebius pe care noi am trasat-o:

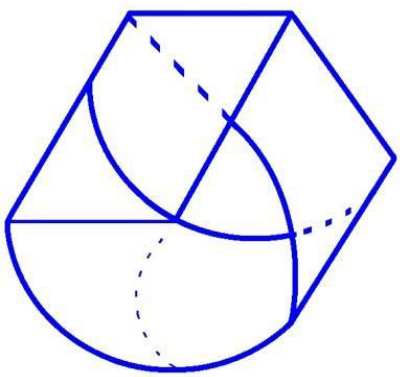

Aceasta este ceea ce numim o bandă triplă. Putem remarca faptul că această bandă triplă, ceea ce o caracterizează este că ea are margini și că aceste margini sunt aproape ca și aceasta:

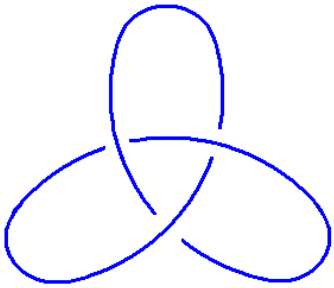

Marginile sale sunt aceasta:

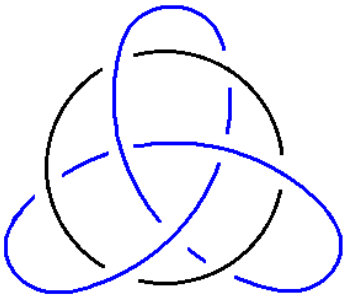

pentru a spune mai bine aceasta:

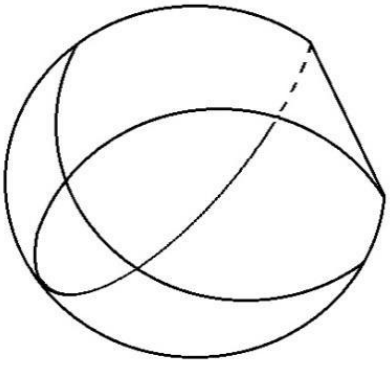

Dacă voi repliați aceste margini, voi obțineți ceva care se prezintă ca și asta:

Și cercul negru ia atunci acest aspect acolo. Iată aproape ceea ce asta dă.

Aici cercul negru este alb. *(Lacan desenează un cerc de sfoară alb trecând la interiorul unui înrulaj de sfoară galbenă)*.

Iată, eu v-o trec.

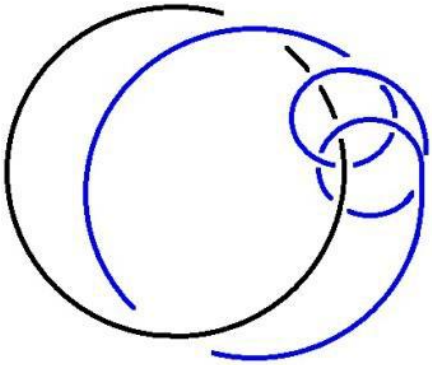

Există un mod – această bandă – de a o acoperi *(punctat)*:

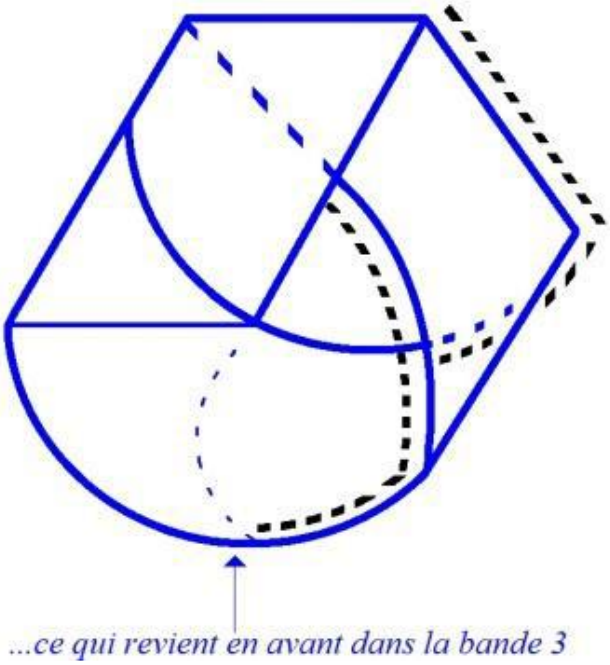

După asta, asta trece în spatele benzii următoare.

Însă ceea ce trebuie să vezi, este că *ceea ce trece în spatele* benzii următoare este în mod precis *ceea ce revine în fața benzii* 3, după care asta revine în spate a ceea ce este acolo înscris, vreau să spun în spatele benzii Moebius triple.

Este tocmai pentru aceasta că asta revine în față.

Astfel încât ceea ce avem, aceasta este

-în față: 1, 3, 5,

-în spate: 2, 4, 6,

...6 care reunește pe 1.

Aceasta este prea bine ceea ce eu am – din *banda învelitoare* – marcat *(punctat)*.

Voi puteți s-o manipulați și chiar să reacoperiți din asta banda triplă.

Voi aveți aici un alt exemplar din ceea ce am numit pentru moment „*banda învelitoare*”.

Voi puteți să constatați din asta identitatea cu...

Ceea ce există din frapant, aceasta este că *o bandă a lui Moebius* normală...

iată un exemplu din asta:

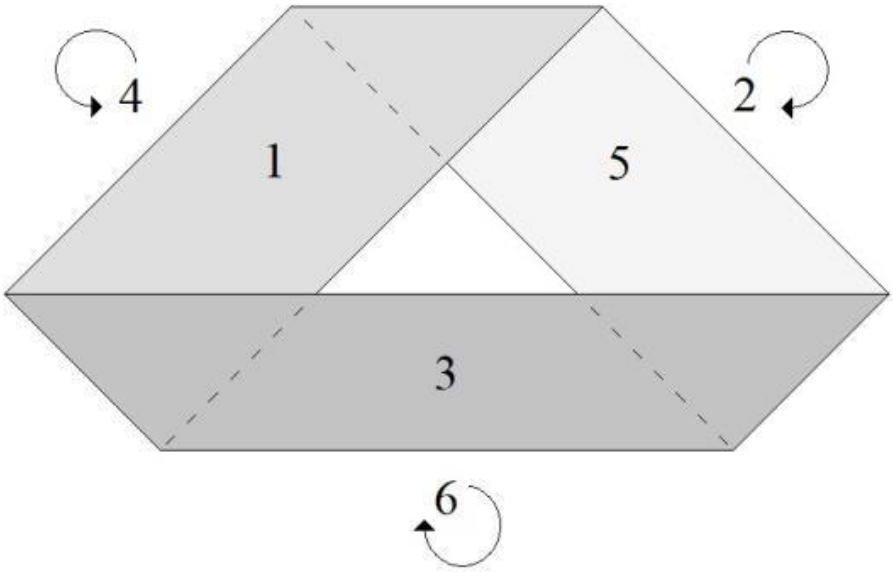

...*o bandă a lui Moebius* normală – adică *o bandă a lui Moebius* ca și asta – are în mod egal 1 și 2 și 3 și 4 la același loc:

-toți aceștia acolo: 2, 4, 6, sunt în spate,

-și aceștia acolo: 1, 3, 5, sunt în față.

Iată 1, el trece în spate aici la 2 și el trece în față la 3. La 4, el trece în spate, ceea ce îi permite să revină în față la 5 și să treacă în spate pentru a reuni 1 prin ceea ce numim 6.

Banda învelitoare are așadar două margini în *banda lui Moebius* în 3. Ceea ce vedem în mod ușor pe banda pe care o fac să circule acum. Aceasta este un punct important, voi îl puteți controla pe ceea ce eu v-am făcut să circule adineaori.

Există ceva din comun între toate *benzile lui Moebius*, nu ar fi aceasta decât această alternanță.

Este oare că este posibil – aceasta este cert... – să tai benzile Moebius? Nu doar putem tăia pe fiecare, dar putem tăia de asemenea ceea ce eu numesc dublura.

Ce anume este dublura?

Poate exista o dublură complet singură. Însă în acest caz, trebuie să tai banda Moebius, banda Moebius care este în sumă sufletul afacerii. Există un mod de a trasa pe un tor o bandă Moebius. Iată cum o trasăm dacă este vorba despre banda în trei.

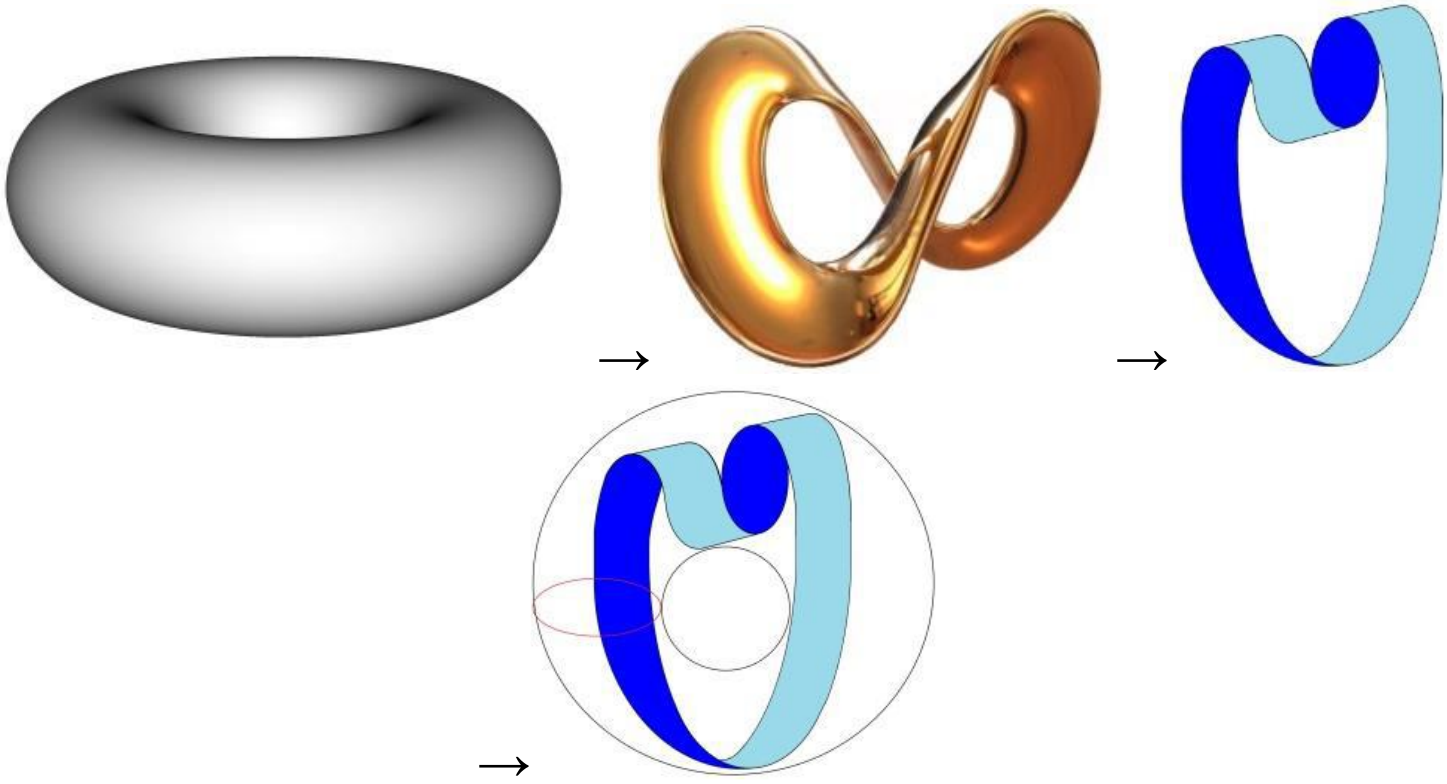

Trebuie pentru aceasta să pișți torul și să lipești cele două suprafețe care sunt cele ale torului.

Fața interioară dispare, ea este tamponată, zdrobită.

Este de asemenea ușor să faci cu torul *o bandă în* 3...

ceea ce voiam să spun era că era la fel de ușor să faci *o bandă în* 1.

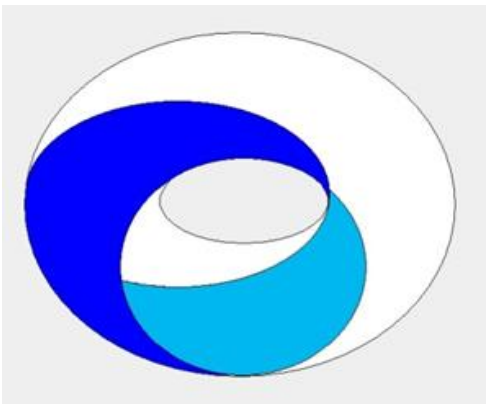

Există totuși un abis *(„béance” – deschidere, deschizătură)* între psihanaliză și topologie. Ceea ce eu mă forțez, aceasta este – acest abis – să îl umplu.

Topologia este exemplară, ea permite în practică să faci un anumit număr de metafore.

Există o echivalență între structură și topologie.

Este tocmai asta „*Asta*”-ul despre care este vorba în Groddeck, este tocmai asta ceea ce este „*Asta*”.

Trebuie să te orientezi în structură.

Nu există decât nodurile borromeene.

Pentru a generaliza ceea ce numim nodurile borromeene, poate exista un mod de a face care nu face ca un nod să fie, tăind unul din asta, eliberat de toate celelalte.

Există un anumit mod de a preciza că tăind 2 din 5, aceasta este în mod precis ceea ce necesită ca cele 3 care rămân să fie libere. Aceasta este ceea ce numim generalizarea nodurilor borromeene.

Tăind de acolo 2 din 5, celelalte 3 sunt libere. Eu voi încerca să vă dau din asta un exemplu până la sfârșitul anului. Iată, am vorbit o oră. Vă mulțumesc pentru atenția voastră.

1978.12.12. Seminarul 26, „Topologia și timpul”, lecția 2

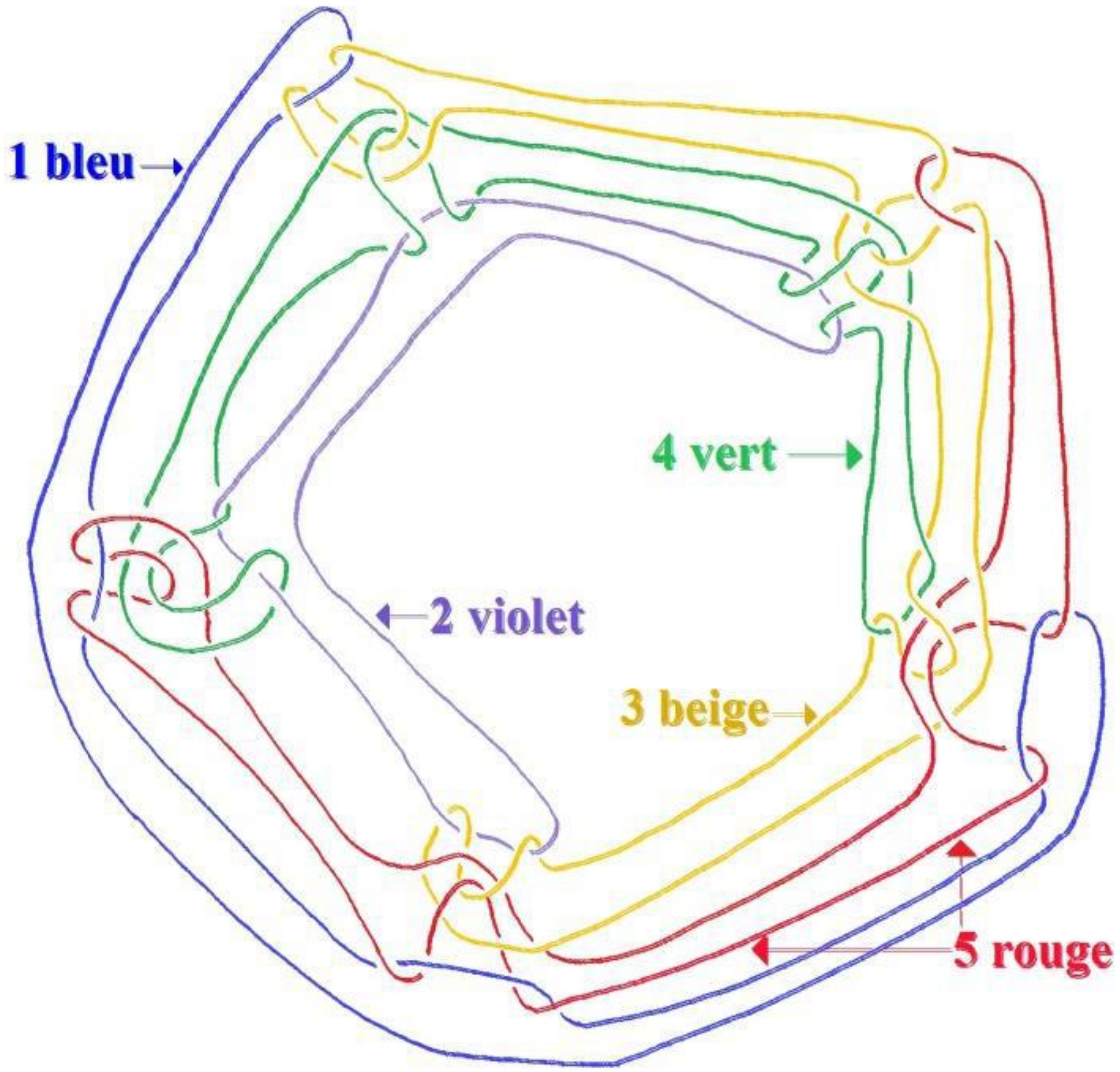

.....

În borromeanul în 6, este suficient în mod egal să tai de acolo 1 pentru ca cele 6 să fie deznodate. Eu precizez că există 10 moduri de a deznoda 5 cercuri și că există 20 de moduri pentru a deznoda 6 cercuri, tăind de acolo 3, 35 de moduri pentru a deznoda 7 cercuri, tăind de acolo 4.

.....

texte 83

Chaine à 6 cercles, telle que chaque fois qu'on enlève 3 cercles (il y a 20 façons de le faire) alors les 3 cercles restants ne sont pas enchainés. Celà implique que chaque fois qu'on enlève 2 cercles (il y a 15 façons de le faire) alors les 4 cercles restants sont enchainés boroméennement.

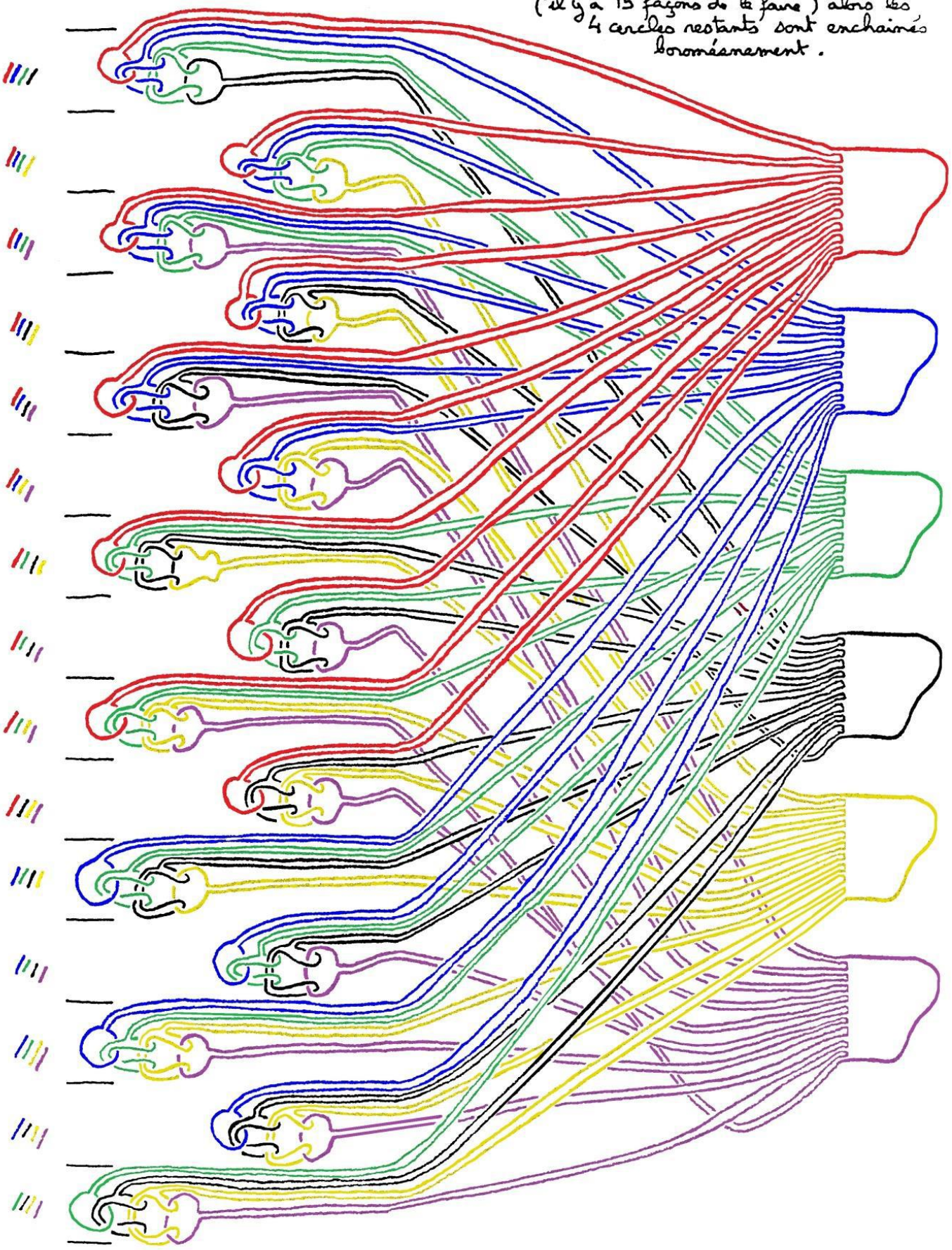

1978.12.19. Seminarul 26, „Topologia și timpul”, lecția 3

Eu vă avertizez imediat că nu voi face seminarul meu.

Vă avertizez pentru că la mine, această dimineață, era o pană de electricitate, „luminile” cum se spune, adică lumina electrică, nu se mai aprindeau.

Natural Gloria aici prezentă m-a ajutat: ea mi-a purtat candele *(„chandelles” – figură de voltă aeriană, urcare verticală, minge sau balon aruncat la verticală)*, ceea ce numim din zilele noastre lumânări *(„bougies” – bujii).*

Cea anume Gloria are de-a face cu învățământul meu, adică ceea ce eu învăț acest an despre topologie și despre timp?

Ea mă ajută, ea mă ajută la a tăia firele *(„ficelle” – coardă, sfoară, ață foarte subțire, baghetă subțire, truc)* atunci când am de făcut cercuri de fire.

Cercurile de ață, aceasta este teoric („théorique” – teoretic), asta are de-a face cu cercuri, cercuri suple și chiar elastice, asta se imaginează. Însă imaginația nu merge departe.

Topologia este imaginară.

Ea nu a luat dezvoltarea sa decât cu imaginația.

Există o distincție care este de făcut între *Imaginar* și ceea ce eu numesc *Simbolicul*:

simbolicul, aceasta este vorbirea.

imaginarul este distinct de asta.

Există suprafețe care sunt în ocazie fără bord („bord” – margine): un tor, de exemplu, este o suprafață fără margine.

Totuși un tor poate fi aplatizat și dacă îl aplatizăm, asta face o suprafață cu margini.

Aceasta este chiar pentru asta faptul că torul poate servi la a face o bandă Moebius. Iată cum anume asta se desenează. Asta face o bandă Moebius, la condiția de a-l aplatiza.

Însă putem umfla această suprafață, în care caz asta reface un tor.

Nu rămâne din asta mai puțin faptul că torul și banda lui Moebius, aceasta este distinct.

(ultime minute ale seminarului inaudibile)

1979.01.09. Seminarul 26, „Topologia și timpul”, lecția 4

Nu există raport sexual, este ceea ce eu am enunțat.

Ce anume supleează acolo, pentru că este clar că oamenii...

ceea ce numim ca atare, adică ființele umane

...oamenii fac dragoste.

Există la asta o explicație: posibilitatea...

să notăm că „*posibilul*” este ceea ce noi am definit ca și „*ceea ce încetează să se scrie*”

...posibilitatea unui al 3-lea sex.

De ce există din asta 2 de altfel, asta se explică rău.

Aceasta este ceea ce este evocat în dublura Evei, adică Lilith.

Evocarea nu este totuși un lucru precis.

Aceasta este întocmai despre precizie, adică despre *Real*, faptul că eu am făcut stare visând la ceea ce este din asta despre *nodul borromean*.

Nodul borromean are ca și consistență din a se imagina.

Care este diferența între *Imaginar* și ceea ce numim *Simbolicul*, altfel spus limbajul.

Limbajul are legile sale cărora universalitatea este modelul, particularitatea nu o este mai puțin.

Ceea ce *Imaginarul* face, el imaginează *Realul*: este o reflexie.

Reflexia ține la oglindă, aceasta este așadar în oglindă faptul se exercită o funcție.

Oglinda este cel mai simplu dintre aparate.

Este o funcție într-un fel absolut naturală.

Este curios că eu am ales nodul borromean pentru a face ceva din asta.

Însă nodul borromean are ca și proprietate că putem să începem prin nu contează care. Cu totul din contră, acesta (I): nu putem să începem prin nu contează care.

Dacă începem prin acesta (verde), există un obstacol. Asta face tresă așa cum o demonstrează desenul care este la stânga (III), dar dacă tragem pe acesta spre dreapta, sunt celelalte două care sunt antrenate și nu știm ceea ce este din ceea ce poate rezulta din această antrenare. În orice caz, aceasta sunt celelalte două.

Este același caz pentru acesta (II) și este prea bine pentru ce ceea ce este acolo nu poate servi să simbolizeze Imaginarul, Simbolicul și Realul. Căci ceea ce simbolizăm în Imaginar, Simbolic și Real, aceasta este interiorul cercului (V), aceasta este câmpul interior al cercului, câmpul: c-â-m-p *(„le champ : c.h.a.m.p.”)*.

Astfel încât ceea despre ce este vorba aceasta este despre o metaforă. Ar fi mult mai dificil să instalezi o metaforă în acest desen acolo (I) decât în acesta (V), cu atât mai mult în al 3-lea desen (II).

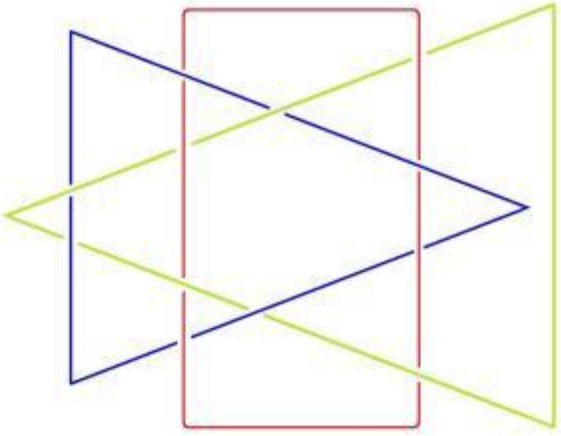

I

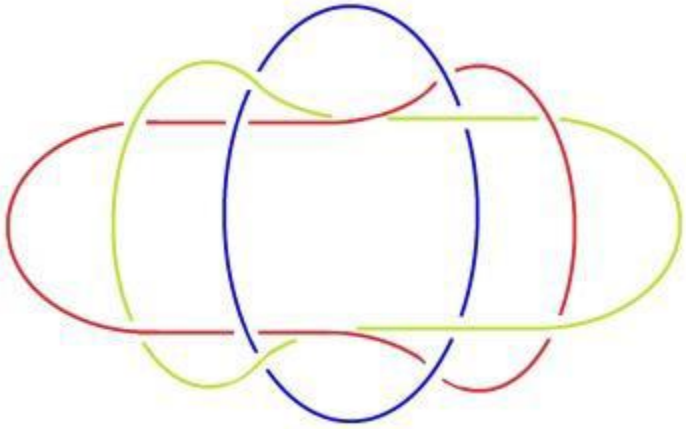

V

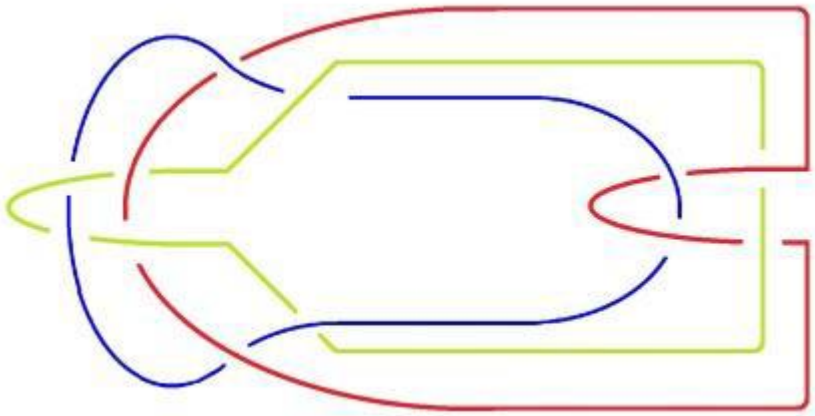

II

Căci al treilea desen (II) are aerul mai complicat, dar este același. Este același dat fiind că roșul are acolo o inflexiune care ar putea permite să regularizez, să facă să reintre desenul din stânga (I) în desenul din dreapta (II).

Diferența, aceasta este că acesta (II) lipește cu acesta (III)

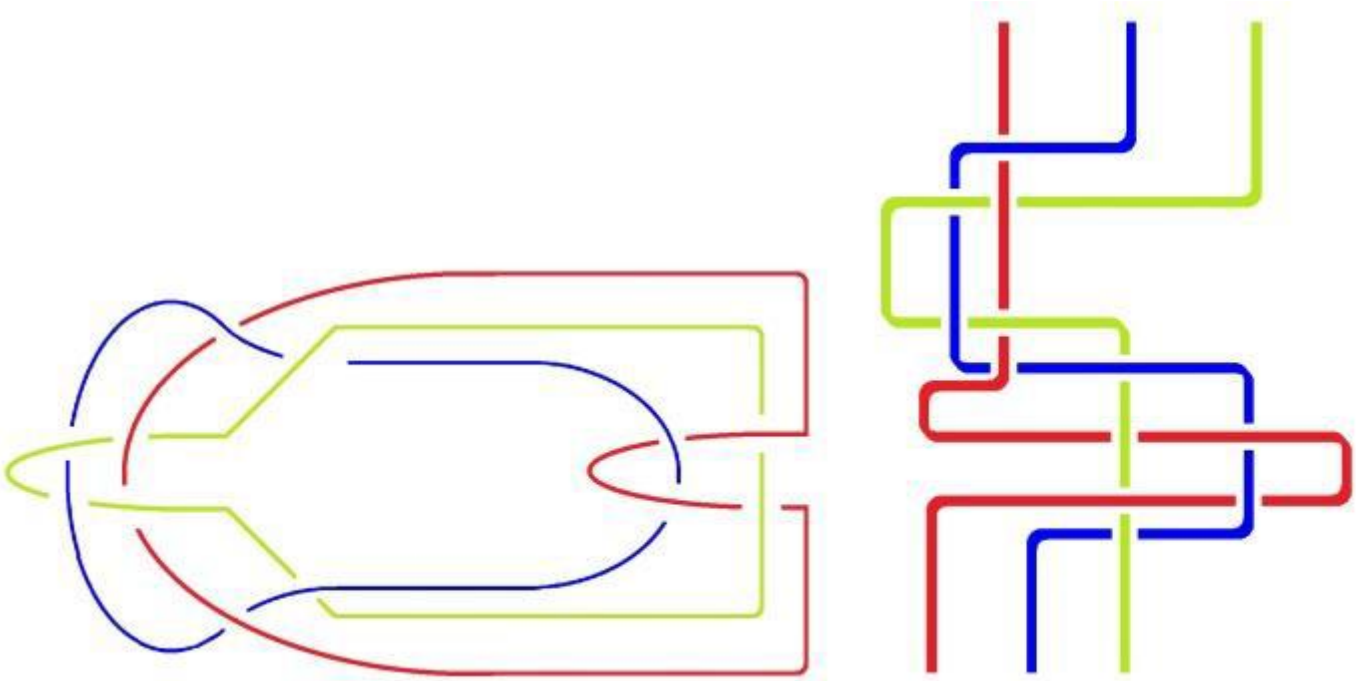

II III

și că acesta (V) se împletește *(„se tresse”)* ca și acesta (IV):

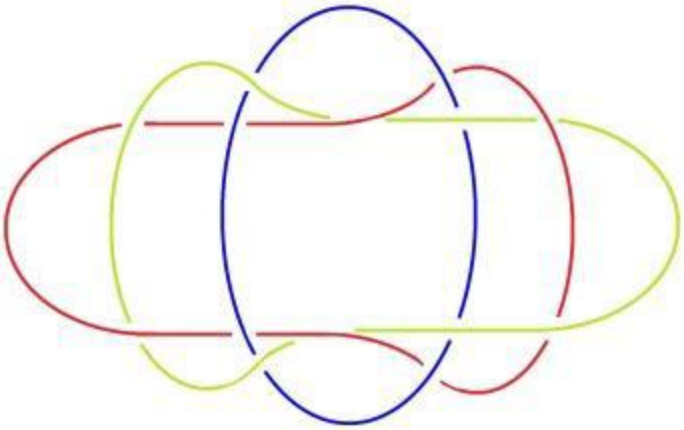

V

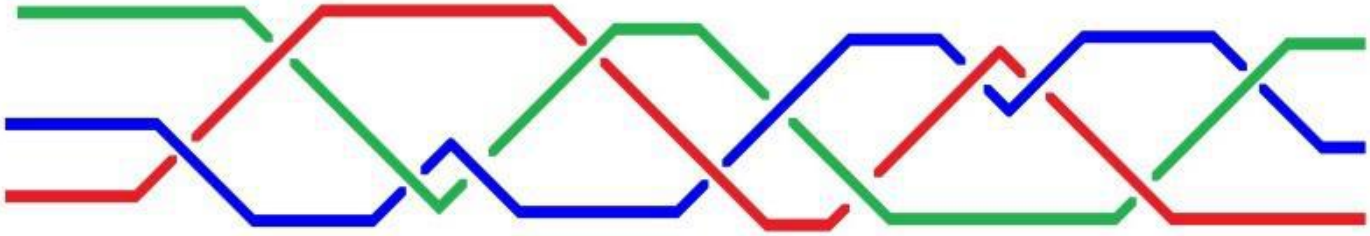

IV

Metafora nodului borromean în starea cea mai simplă este improprie. Este un abuz de metaforă, pentru că în realitate nu există lucru care să suporte *Imaginarul*, *Simbolicul* și *Realul*. Că nu există raport sexual, aceasta este esențialul a ceea ce eu enunț.

Că nu există raport sexual pentru că există un *Imaginar*, un *Simbolic* și un *Real*, este ceea ce eu nu am îndrăznit să spun.

Cu toate acestea am spus-o.

Este prea bine evident că am greșit, însă m-am lăsat să alunec acolo... m-am lăsat să alunec pur și simplu.

Aceasta este agasant, aceasta este chiar mai mult decât contrariant.

Aceasta este cu atât mai mult contrariant cu cât este nejustificat.

Aceasta este ceea ce mi-a apărut azi, aceasta este totodată ceea ce vă mărturisesc. Bine!

1979.01.16. Seminarul 26, „Topologia și timpul”, lecția 5

https://www.youtube.com/watch?v=RbJLcAPsP1Y&list=PLckdIIl6fdySt2FtjqK1bJ7kOkpk63ySz&index=4

Sunt mai degrabă deranjat (*„embêté” – îngrijorat, contrariat*) de ceea ce v-am anunțat ultima dată, adică faptul că trebuie un al treilea sex. Acest al treilea sex nu poate subzista în prezența celorlalte două. Există un forțaj care se numește inițierea.

Psihanaliza este o anti-inițiere. Inițierea, aceasta este ceea prin ce ne ridicăm, dacă pot spune, la Falus.

Aceasta nu este comod să știi ceea ce este inițiere sau nu. Dar în sfârșit orientarea generală, aceasta este că falusul, îl integrăm.

Trebuie prea bine ca în absența inițierii, să fim bărbat sau să fim femeie. Bun.

O să vă vorbesc despre ceva ce este o tresă în 5.

...

Bine, e jenant că mă încurc, dar eu trebuie să spun că trebuie să mărturisesc că mă încurc.

Bine, asta va fi destul pentru azi.

1979.02.20. Seminarul 26, „Topologia și timpul”, lecția 6

Am fost contrariat din cauza nodului borromean generalizat...

Nu pot crede generalizările, fie 4 fără 2, fie 5 fără 3, 6 fără 4, 7 fără 5, 8 fără 5...

Nu le pot crede pentru că în toate aceste cazuri există două ca diferență și aceasta implică să le iei două câte două și asta să fie neutru, să le iei trei câte trei și asta să fie borromean...

Am sentimentul că generalizarea borromeanului se întinde la 4 și chiar – de ce nu - la 5...

Așa că ar trebui să nu fie două ca diferență despre care e vorba...

Chestiunea e să știi dacă totul e neutru înainte de 4, și chiar 5...

Atunci azi voi rezerva această chestiune și sper că vă voi aduce ceva data viitoare...

Căci e un fapt că borromeanul generalizat are întotdeauna o diferență de două și că ar trebui ca borromeanul generalizat să procedă altfel...

Azi aș vrea să vă desenez altceva, ceea ce numim o bandă Slade...

Lucru curios...

Poate asta mă va ajuta să rezolv chestiunea borromeanului generalizat...

Ceea ce mă tulbură în nodul borromean e o chestiune matematică și matematic intenționez s-o tratez...

E perfect adevărat... e perfect adevărat, dar sunt încurcat...

Bine, vă zic la revedere...

1979.03.13. Seminarul 26, „Topologia și timpul”, lecția 7

https://www.youtube.com/watch?v=6guJy4SH5G4&list=PLckdIIl6fdySt2FtjqK1bJ7kOkpk63ySz&index=2

Există ceva ce eu v-am spus: de ce nu ar exista un al treilea sex?

Toate astea vin din faptul că am studiat nodul borromean generalizat.

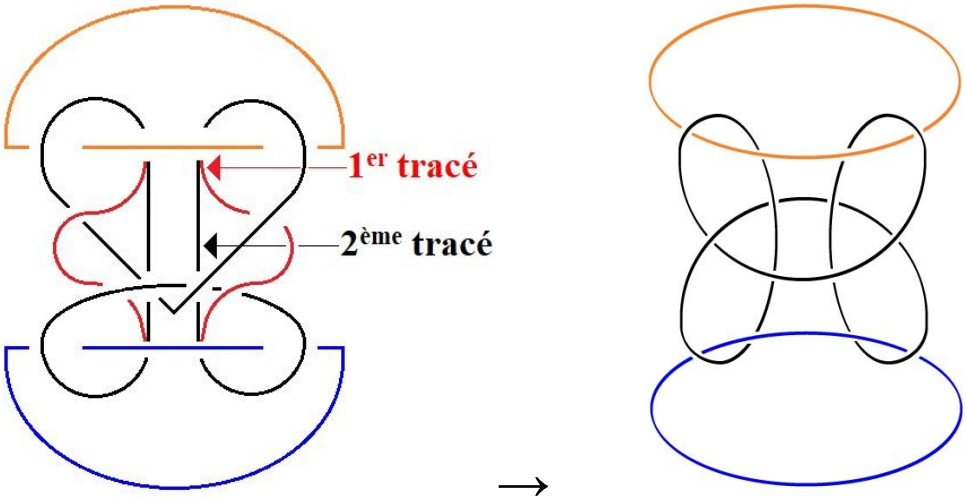

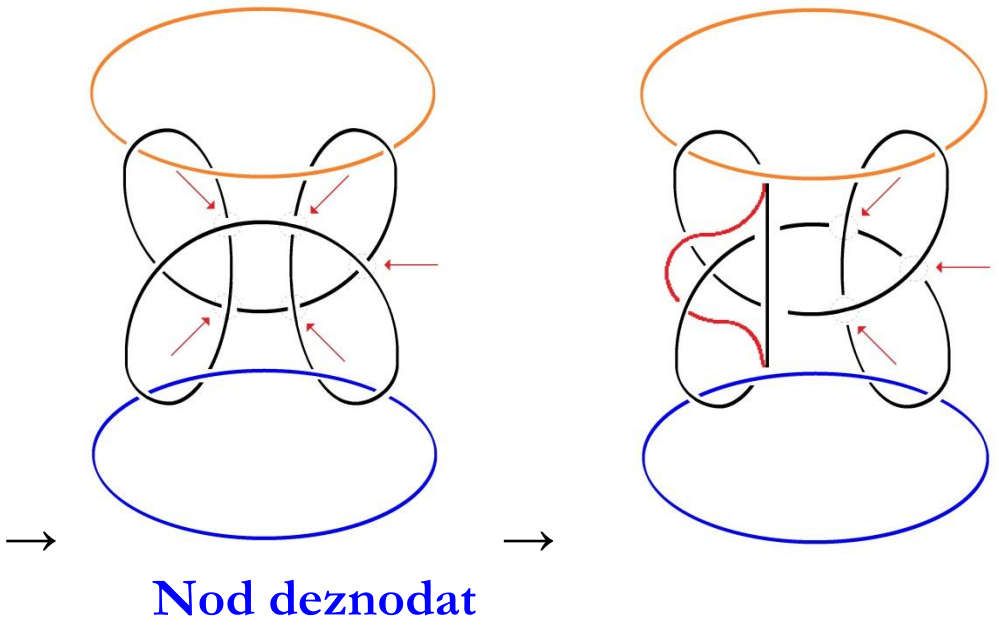

Nod deznodat

Borromeanul generalizat, merge de la sine că eu nu înțeleg nimic acolo, eu mă încurc...

Eu mă încurc, ceea despre ce vă dă mărturie faptul că scriind la tablă, eu acolo m-am, aceasta este cazul de a o spune, eu m-am încurcat în mod absolut.

Eu aș vrea azi să vă fac să simțiți faptul că borromeanul generalizat, aceasta nu este o afacere mică...

Eu mă încurc și vă concediez din acest fapt.

1979.03.20. Seminarul 26, „Topologia și timpul”, lecția 8

Există cineva care mi-a scris pentru a-mi spune ceea ce el gândise despre ultimul meu seminar. Ei bine, într-adevăr, ceea ce eu făcusem era asta: aceasta este un borromeean generalizat (I)...

în vreme ce persoana care mi-a scris la redus la ceea ce este (un borromean) normal (II),

...adică faptul că acesta a fost descoperit punând în continuitate cele două: verde și negru (III). Verdele și negrul sunt acolo.

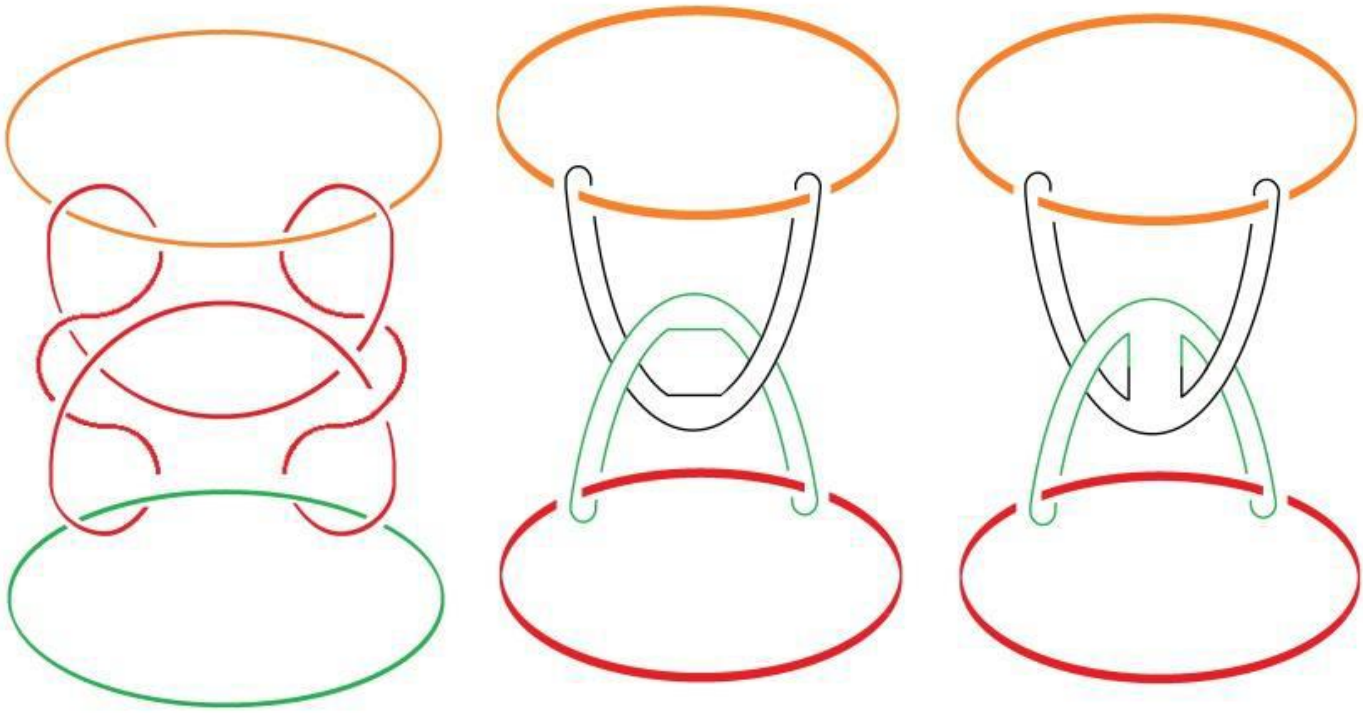

I II III

Un alt mod de a-l rezolva:

-asta ar fi să pui în continuitate ceea ce am desenat mai întâi în galben (portocaliu) și ceea ce am desenat în roșu (II),

-sau și mai bine încă să pui în continuitate ceea ce am desenat acolo în roșu cu ceea ce am desenat în negru (II).

Problema este de a ști ceea ce este o omotopie: ceea ce este o omotopie este la interiorul unei consistențe (IV). Eu am comis ultima dată, ceva care era din acest ordin (IV), eu vreau să spun că la interiorul unei aceleiași coarde omotopia consistă în a putea transgresa figura.

Rezultă de acolo că nodul se desface. Este suficient să traversezi coarda într-un punct *. Este tocmai despre aceeași coardă că este vorba.

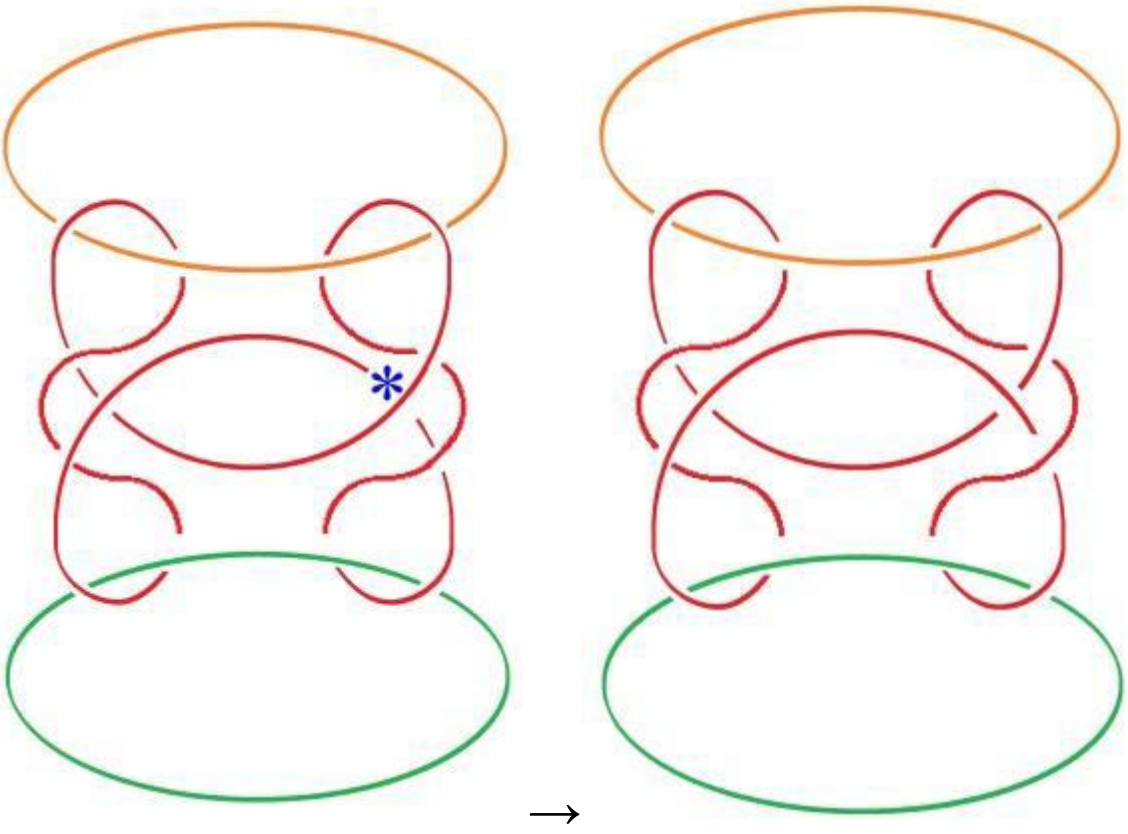

Prima stare — A doua stare

IV — V

1979.05.08. Seminarul 26, „Topologia și timpul”, lecția 9

Alain Didier-Weill:

Foarte pe scurt eu gândesc că suntem poate fondați să reperăm cel puțin trei incorporații:

o incorporație pre-oedipiană, cea pe care Freud o reperează în cuplul *Bejahung-Ausstossung*, incorporare care a fost reperată de Melanie Klein de altfel atunci când ea reperează faptul că acest copil în mamă incorporează un semnificant al tatălui, semnificantul falic,

o incorporare oedipiană care corespunde incorporării care ar marca rezolvarea complexului lui Oedip,

o incorporare post-oedipiană, dacă putem spune, care ar corespunde la incorporarea acestui tată care este autorul lui a-l fi făcut *(„foutu”)* atât rău.

...

Putem totuși, nimic nu ne împiedică s-o facem, aceasta este de a vedea în evoluția gândirii lui Freud, șapte ani mai târziu, în „*Denegația*”, cum anume el reia termenul de *Verwerfung*, în „*Denegația*”, unde el tratează în mod egal încorporarea destinului tatălui, el are pentru a califica prezența a ceea ce nu a putut ajunge la scadență *(„échoir” – adveni, ajunge la sfârșit)* la încorporarea pozitivă, la *Bejahung*, el are pentru a califica destinul a ceea ce nu a fost *Bejahung*, a ceea ce nu advenit *(„échu”)* la simbolizare, el are diferiți termeni: termenul care a fost reținut de Lacan este cel de *Ausstossung* care a fost tradus prin *expulzie, reject*, și el are un alt termen care îmi pare absolut retenabil și interesant care este termenul de *Werfen*, adică faptul că el nu mai folosește termenul de *Verwerfung*, el folosește *Werfen*, adică faptul că ceea ce mi se pare important, aceasta este că suprimând prefixul „*ver*” care în *Verwerfung* califică *un reject* cu această conotație de *imposibilitate de retur*, adică ceva de ordinul iremediabilului.

Cu noțiunea a ceea ce este *Werfen*, există în mod efectiv o noțiune de excluzie radicală,

- însă imposibilitatea de retur nu este exclusă în mod radical,

- adică faptul că o reversibilitate de retur nu este exclusă în mod radical,

- adică faptul că o reversibilitate nu este imposibilă,

- asta nu vrea să spună că ea se va face așa, însă că ea nu este imposibilă.

Atunci voi vedeți că eu ajung din asta la gândirea că putem spune că ceea ce era din ordinul acestei percepții interne, despre care vorbește Freud, a dorințelor care au fost *Werfen*, ei bine noi putem acolo repera

– noțiunea a ceea ce din tatăl încorporat nu a putut fi în întregime încorporabil,

- noțiunea a acestui deșeu, a acestui rest, pentru că totul din tată nu este incorporabil: există un deșeu.

...

Pare că noi suntem mai degrabă autorizați să gândim că nu există doi „acesta”, că nu există decât unul singur, pe care subiectul îl încorporează și se găsește că ceva cade din această încorporare.

...

Primul timp în visul Irmei, putem spune că Freud este fascinat, angoasat prin privirea care se pune asupra lui. Propriul lui Freud, fără îndoială pentru că este el, este că el nu răspunde la acest real...

însă asta a fost deja marcat,

...trezindu-se nici făcând un vis de dorință sexuală, propriul lui Freud este că această angoasă, am putea spune această fascinație, va lăsa loc la siderație, din faptul că în mod aparent veridic putem spune că a existat o castrare a privirii fascinante care este asupra lui, castrare care va fi operată prin punerea în operă a unui dincolo – dincolo de Principiul Plăcerii – și această siderație care va succeda angoasei, eu aș spune că ea se introduce după dialectica cuvântului de spirit: siderație și lumină, adică faptul că Freud va face un fel de cuvânt de spirit, adică faptul că el va articula acest semnificant $S(\not{A})$ prin punerea în joc în mod fundamental a acestei prezențe care este în el atunci când totul este pierdut, întrucât sub efectul acestui Real oribil și angoasant care i se arată lui, el se dizolvă, totul se duce de râpă *(„tout fout le camp")*, și la momentul unde totul se duce de râpă, ei bine, el nu găsește decât ceva care ține bine, ceva care *răspunde prezent* și răspunde în ocurență „*trimetilamină*" și răspunde prezent, așa cum eu am demonstrat-o adineaori despre dialectică, după survenirea acestei siderații a lui „*Che vuoi*?" *(„Ce vrei?")*.

Am putea spune că acest dincolo singur a putut răspunde la acțiunea dizolvantă a *micului(a)* în Real în calitatea în care acest dincolo este Realul însuși al Inconștientului.

Eu știu că această noțiune, eu am vorbit despre asta cu câțiva prieteni care o găsesc criticabilă, asta o este poate, este poate puțin în mod sumar spus de a opune 2 Realuri care ar întreține între ele o reversibilitate, în sfârșit importantul este că în orice caz visul Irmei pe care noi îl cunoaștem toți, permite a fixa lucrurile în modul următor: aceste 2 realuri sunt în mod particular prezente în visul însăși, în textul visului, însă care este într-o mică notă în josul paginii – există o funcție topologică după toate aparențele – ei bine, acest al 2-lea Real

corespunde la un al 2-lea abis *(„béance” – deschidere)* pe care Freud ne indică a lua urmarea din principiul său al plăcerii care este dizolvat și acest al 2-lea abis, este cel care reiese la ombilicul visului unde în răspunsul său la Marcel Ritter, Lacan a recunoscut această dimensiune a lui *Unnerkannte*, a imposibilului la a recunoaște, a refulării originare.

Aceste 2 abisuri *(„béances”)* care sunt în acest vis al Irmei, ei bine din acest al 2-lea abis, apare acest „*trimetilamină*” în această relație cu primul Real.

Atunci pentru a termina – pentru că este mai târziu decât gândeam – aș vrea acum să încerc să...

acolo sunt elucubrații, trebuie să spun că este ceva ce abordez cu multă umilitate, însă îmi pare că nu este imposibil să dai seama cu ideile pe care ni le-a adus noțiunea de *reînotarcere („retournement” – întoarcere pe dos) a torului* din seminarul de anul trecut, despre aceste două abisuri, despre aceste două realuri, nu este poate imposibil să dai seama din asta în mod topologic.

Trebuie să vă spun că această posibilitate în mod efectiv care mi-a apărut anul trecut cu ajutorul lui Cantardo Calligaris, eu sunt în mod efectiv suficient de timid în mânuirea sa pentru a vorbi din asta în mod susținut, însă în sfârșit Dr-ul Lacan nu m-a descurajat complet să încerc s-o fac, atunci eu vă supun ceea ce asta va da.

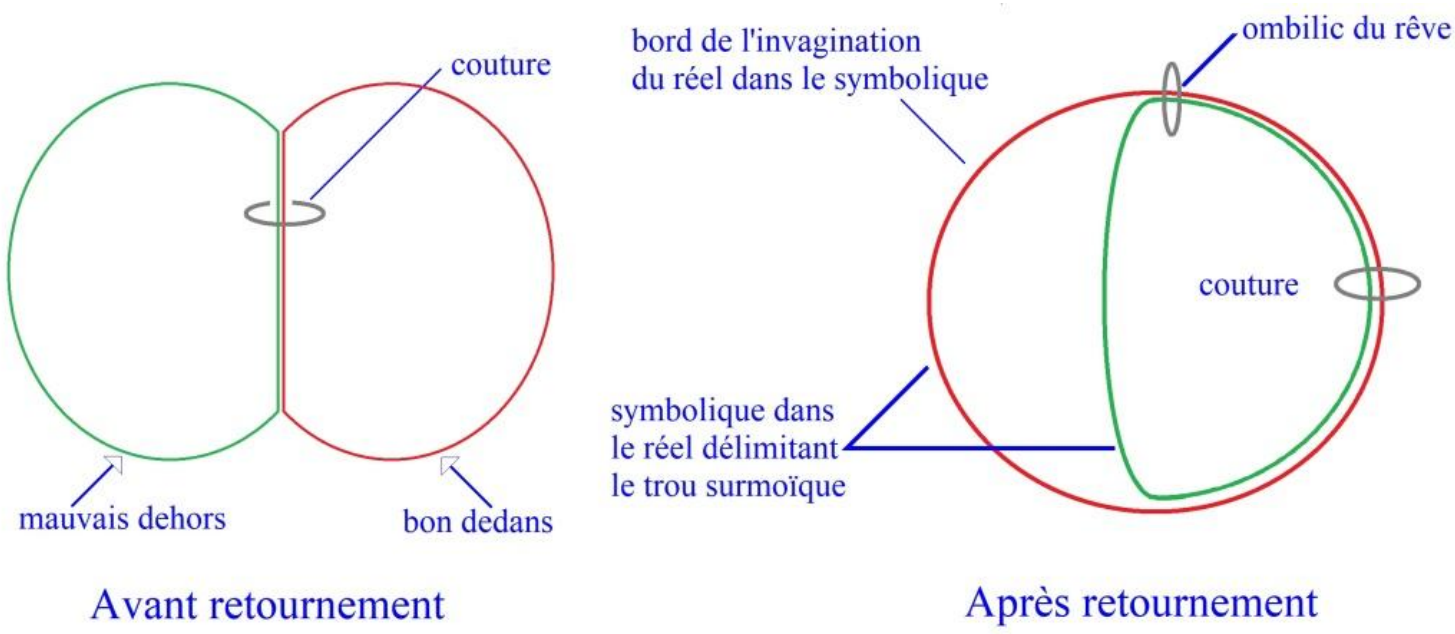

...

Atunci lui Jung care pune această chestiune, și în mod efectiv coi simțiți ceea ce este în chestiune pentru Jung în acest demers, aceasta este drama în fondul care reprezintă pentru orice individ faptul că aceasta este același tată, același tată mort care este la originea totodată a semnificantului Numelui Tatălui și totodată a Supraeului, a acestui Supraeu persecutor cvasi melancolic, pentru că încorporarea în fond pe care noi o facem a tatălui, doliul pe care noi îl facem din tată în calitatea în care el este sau în acre el va fi acest individ nefăcut *(„infoutu”) din a ne fi făcut („foutu”)* mai bine decât asta, aceasta este un doliu imposibil care se învecinează melancoliei.

Trebuie să trăiești cu, trebuie să faci cu, însă concepem faptul că aceasta nu este facil, pentru a nu spune imposibil și concepem faptul că în religia totemică ceea ce se petrece, aceasta este faptul că semnificantul știe dintr-o dată ceea ce el a încorporat: aceasta este tatăl. Eu spun asta pentru că trebuie s-o demarchezi de religiile de posesie.

În religiile de posesie sau șamanice, subiectul este posedat de un spirit, el nu știe care, aceasta nu este decât într-un timp ulterior că divinitatea se va numi și va declara însemnele sale.

Deci asta nu merge de la sine să știi care este tatăl încorporat și în mod efectiv doctrina lui Jung arată că asta nu merge de la sine, întrucât tatăl care a fost încorporat, ei bine, asta nu merge de la sine, faptul că ar fi trebuit în mod efectiv să aștepți descoperirile lui Chamberlain pentru a fi situat asta de partea Indiilor.

În concluzie, eu voi termina spunând aceasta, aceasta este faptul că în fond, metafora paternă are pentru funcție de a susține o antinomie care este cea care consistă la a suscita acest exces de energie despre care vorbește Jung, despre care vorbesc toți oamenii care sunt angoasați prin noțiunea unei decadențe, unei pierderi *(„déperdition”)* energetice, care consistă la a suscita un exces de energie pulsional care debordează orice vorbire, orice numire...

aceasta este un mic puțin *mana* despre care ne vorbește Lévi-Strauss

...și în același timp care consistă la a nu ceda la această mișcare a unei forțe vitale care ar vrea să se emancipeze, să nu aparțină decât ei însăși în prospețimea unei inocențe regăsite.

Semnificantul Numelui Tatălui fondează excedentul pulsional pentru atât cât necedând la faptul că el îl fondează și, dacă el cedează, noi vedem emanciparea acestor forțe de viață cărora Jung le face apologia, cărora psihoticii le fac experiența pe care noi o cunoaștem...

Artaud de exemplu care toată viața sa evocă prezența vitale care îl înconjoară *(„côtoient” – frecventează, mărginesc, urmează, frizează, a fi aproape, în preajmă)* cu nostalgia de a nu fi posedat așa cum aceasta se petrecea în teatrul antic, pentru că aceste forțe, el are din asta conștiința, știința, însă el nu le poate articula

...atunci când el nu cedează, se poate întâmpla că subiectul parvine în mod conform la graful care este de asemenea modul din care *vorb'ființa („parl'être”)* poate lucra la a utiliza efectul insistenței acestui exces îndreptându-l *(„pointant”)* asupra aceluiași punct *(„point”)* de unde în el insistă acest exces, în vreme ce acest exces cu sursa *(„sourcé”, „sourdre” – izvorât)* în lipsa de semnificant acceptată, face retur asupra lui însuși și procedă la nominație, la metaforizare deci a acestui semnificant întotdeauna nou din faptul de a înceta de a nu găsi punctul unde el insistă.

Aceasta este în sumă una dintre marile lecții, unul dintre marile exemple pe care noi le putem reține din Freud sau din Lacan. Însă pentru a lua exemplu asupra faptului de a profera enunțaturi a căror consistență nu trebuie să fie acordată *(„octroyée”)* prin conștiință, nu trebuie să fie acordată prin grija elaborării secundare de a se contrazice, însă prin cea de a nu se dezice. Și în mod efectiv ce ar deveni munca noastră dacă ea era rigidificată printr-un *supraeu* preservând *(„prémunissant” – protejând, păzind, avertizând)* de *funcția uimirii*. Iată.

1979.05.15. Seminarul 26, „Topologia și timpul”, lecția 10

J-D. Nasio:

Ar părea că a urca pe acest podium conduce aproape automatic la a vă cere, voi auditorii lui Lacan, indulgența. Căci aceasta este doar ieri, luni la prânz, faptul că M. Lacan mi-a cerut să vă vorbesc despre o chestiune despre care îi comentasem *(„avais fait état” – făcusem stare)*. Ea privește teoria subiectului inconștientului.

Dacă trebuia intitulată această intervenție, eu aș scrie:

„*copilul magnific al psihanalizei*”.

În vreme ce la începutul anului, proiectul meu era de a studia articulația între știința inconștientă și interpretare, în mod progresiv, în curs și pe măsura *(„au fur et à mesure” – pe parcursul)* anumitor dezvoltări, chestiunea subiectului a luat deasupra-ul, a devenit problema principală.

Această dimineață, eu m-aș mărgini la o reamintire succintă a abordărilor posibile ale conceptului de subiect, abordări în mod cert cunoscute de cea mai mare parte dintre voi, cu scopul de a vă prezenta *(„soumettre” – supune, depune, propune)* apoi câteva interogații.

Să dividem acest rezumat în trei părți:

după raportul subiectului la știința inconștientă,

după raportul subiectului la logica lui Frege,

și în sfârșit după raportul subiectului la castrare.

I

Punctul nostru de pornire va fi cel al psihanalizei ea însăși, constituit prin acest fapt de limbaj care se enunță:

„*Eu nu știu ceea ce eu spun*”.

Dacă dorința istericului este fondatoare a transferului, acest „*eu nu știu ceea ce eu spun*” este fondatorul noțiunii de inconștient la Freud și a noțiunii de inconștient ca și știință („savoir”) la Lacan.

Deci „*Eu nu știu ceea ce eu spun*”.

Eu nu știu ce anume?

Eu nu știu că ceea ce eu spun este un semnificant și ca atare nu se adresează vorbitorului, ci la un alt semnificant.

El se adresează Altuia.

Eu vorbesc, eu emit sunete, eu construiesc sensuri, însă spusul, el, îmi scapă.

El îmi scapă pentru că nu este din puterea subiectului de a ști cu ce anume alt spus, acest spus se va lega.

„*Semnificantul se adresează la Altul*” vrea să spună că el se va lega la un alt semnificant, altundeva, alături, după...

Deci, eu nu știu ce anume?

Efectul vorbirii mele asupra voastră, asupra Altuia.

Și din a nu ști ceea ce eu spun, eu spun mai mult decât eu aș vrea.

Într-un cuvânt, eu nu știu ceea ce eu spun pentru că spusul meu merge altundeva:

fără știrea mea *(„à mon insu” – la neștiutul meu, la inștiutul meu, „insu” – ignoranță a ceva fapt, aceva lucru)*, el se adresează la Altul,

și fără știrea mea de asemenea, el îmi vine de la Altul.

El vine de la Altul și el se adresează la Altul, el pleacă de la Altul.

Există încă un motiv la acest „*Eu nu știu ceea ce eu spun*”, aceasta este faptul că subiectul care enunță spusul său...

eu insist: „*subiectul care enunță*...”

...nu este același atunci când mesajul, sau spusul, poate să îi revină.

Noi nu mai suntem același pentru că în actul de a spune, eu mă schimb.

Expresia „*subiect efect al semnificantului*” vrea să spună întocmai faptul că subiectul se schimbă cu actul de a spune.

Pe scurt, eu nu știu ce anume?

Eu nu știu faptul că eu eram acolo, sub cutare semnificant.

Faptul că cutare *spus* a fost semnificantul, semnificantul meu, semnificantul subiectului.

Deci eu eram acolo, un punct de non-știință.

Și acest punct de non-știință reprezintă ceea ce a scăpat Altuia și ceea ce se adresează lui.

Din a nu ști care este semnificantul sub lovitura căruia eu mă găseam, eu ignor din aceeași lovitură celălalt semnificant căruia el i se adresează.

Altfel spus: eu nu știu – spunând – ce semnificant mă așteaptă.

Eu nu știu cine sunt.

În sumă voi aveți:

pe de-o parte subiectul fixat, suspendat la un semnificant, cel al actului său de a spune,

pe de altă parte semnificanții succedându-se unul în spatele altuia, subiectul, în fapt, nu este niciunde.

Eu repet, căci aceasta este concluzia la care voiam să ajung: subiectul este în act, actul său de a enunța spusul, însă fiind dat faptul că acesta vine de la Altul și se adresează la Altul, faptul că totul se petrece între spusuri, subiectul rămâne suspendat, pierdut, șters în mulțimea deschisă a semnificanților înlănțuiți:

noi suntem subiectul actului și cu acest act, totuși noi dispărem,

noi suntem subiectul actului și noi nu suntem[23].

Iată ceea ce am putea numi antinomia subiectului.

II

Noi putem, mai întâi de toate, să ne reprezentăm această antinomie cu mijlocul unui obiect topologic introdus de mult timp în teoria lacaniană.

---

[23] Eu pronunț *„noi suntem” („nou sommes”)*. Ori, după ceea ce precedă, „*noi suntem*” este o inexactitate. Căci, dacă eu spun că subiectul este în act, apoi că el se șterge în toate spusurile care se succed, rămâne chestiunea: însă cine este aceasta, *noi*? Eu spun *noi suntem*, căci cum anume a indica altfel faptul că „*noi nu am ști a specula asupra subiectului fără a porni de la aceasta, faptul că noi înșine ca și subiecți, noi suntem implicați în această profundă duplicitate a subiectului*” (Lacan).

În loc de a defini subiectul, banda lui Moebius ni-l va arăta.

Însă ar fi fals de a identifica în mod direct subiectul la bandă și de a spune semnalându-l: iată subiectul. Nu.

Ceea ce ne interesează în banda lui Moebius, aceasta este faptul că proprietatea sa de a avea o singură margine se schimbă dacă operăm o tăietură mediană (cel puțin, aceasta este cazul pentru o bandă răsucită dintr-o singură semi-răsucire). La acest moment, adică la momentul de a împlini o curbă închisă (care reunește punctul său de pornire), banda în mod propriu zisă dispare, rezultă din asta o bandă care nu mai este o bandă moebiană.

Nu este suficient deci de a reprezenta subiectul în spațiu, trebuie de asemenea actul de a tăia, de a trasa o curbă închisă. *Actul de a spune este din același tip*, întrucât semnificantul determină, despică subiectul în două: el îl reprezintă și îl face să dispară.

Să venim din asta la un al doilea mod – logic, această dată – de a considera antinomia.

Pentru a fac aceasta, să reluăm analiza, stabilită de mult timp prin discursul lacanian, a raportului între Unu și zero în corespondență la raportul subiectului și semnificantului. Eu nu voi intra în detaliile demonstrației, ea a fost în mod riguros tratată de J. A. Miller în textul său „*Sutura*” *(Caiete pentru analiză, nr. 1-2, p. 39-51, Paris, 1966)*.

Eu mă voi limita la punctele esențiale ale acestei corelații cu scopul de a răspunde la chestiunea care ne preocupă: cum anume a da seama de acest fapt teoretic că subiectul este imposibil și totuși numit și mai mult decât numit, contează *(„compte” – socotește, numără)* pentru unu (fie el unu în plus, sau unu în minus)?

Cum anume acest lucru evaziv *(„fuyante” – insesixabil, instabil, fugace, fugitiv, fugind)* care este subiectul poate fi el fixat cu un semnificant?

Apropierea cu definiția lui zero furnizată de Frege este aici clarificatoare: acesta este un număr dotat din două proprietăți pe de-o parte, el desemnează conceptul unui obiect imposibil, nu cu privire la realitate, ci la adevăr pentru că non-identic la sine, și pe de altă parte –

prin raport la suita numerelor – zero contează ca și unu. Zero se definește așadar în calitate de concept al *imposibilului* și în calitate de element ocupând un loc în succesiunea numerică.

Tot așa subiectul, în același timp fiind rejectat din lanțul semnificant, rămâne totuși reprezentat printr-un semnificant și, pornind, element numărabil.

Există deci o strânsă afinitate între *subiect* și *zero*, încă și mai strânsă dacă o considerăm această funcție care le este comună: unul la fel de bine ca și altul asigură prin locul său singular mișcarea suitei numerelor. Astfel, atunci când noi definim subiectul inconștientului ca și efect al semnificantului în ființa vorbitoare, noi vrem să spunem faptul că defileul semnificanților prin noi, face din noi o constantă, un zero, o lipsă, o lipsă-pilier care ca susține în mod precis întregul lanț.

Cum anume tot aceasta se joacă el în analiză? Nu este oare aceasta o speculație descarnată?

Ce altă vizare analitică putem noi aștepta, dacă aceasta nu este faptul ca subiectul, într-o analiză, să vorbească, nu pentru a spune sens, pentru a semnifica, ci pentru a se semnifica?

Adică faptul ca un subiect să vorbească – acolo rezidă paradoxul – pentru a dispare.

Pentru ca el să facă act și să se șteargă imediat.

Noi solicităm, noi așteptăm ca subiectul să demisioneze, să vină la Altul, să dispară și din aceeași lovitură să relanseze lanțul de semnificanți inconștienți.

Subiectul spune, și spunând el devine subiect (spațiu alb) și dispare:

înaintea actului, el nu era,

după act, el nu mai este.

Subiectul „*ex-sistă*” în afara acestui lanț, însă prin raport la el. La acest punct al demonstrației, înainte de a intre în problema castrării, anticipăm deja interogarea pe care voiam să vo împărtășesc: pentru ce, dacă tot sistemul este semnificant, dacă ordinul este semnificant, să introducem acolo subiectul?

Pentru ce Lacan ține el să păstreze acest termen acolo unde, în principiu, totul conduce la a spune că nu există din asta?

Ori, este deja clar că a nega existența subiectului, cel puțin din punctul de vedere al teoriei lacaniene, este o *eroare*.

Dacă voi spuneți: subiectul este sub semnificant, apoi el nu mai este, voi comiteți o eroare.

Subiectul este divizat, el este așadar de asemenea în lanț.

Lacan a ținut la a conserva acest termen de subiect, chiar la a-l utiliza pentru a demarca psihanaliza de formalism.

Însă prin raport la Freud, el ține la subiect.

Există o foarte frumoasă citație unde, vorbind despre satisfacția dorinței...

voi știți că dorința se satisface cu simbol, cu semnificant

...Lacan afirmă:

„*Freud ne spune: „dorința se satisface”, în timp ce eu vă propun: subiectul dorinței se satisface*”.

Pentru ce nu renunță el din această problemă a subiectului?

La a relua această distanță, această nuanță prin raport la Freud, putem să ne întrebăm dacă este conceptul de satisfacție cel care îl conduce la a nu abandona subiectul. Subiectul îi este lui necesar pentru a vorbi despre juisare sau despre satisfacție?

După părerea mea, aceasta nu este calea de urmat: voi veți vedea mai târziu că raportul între subiect și juisare este un raport de opoziție.

Am putea spune, cu câteva rezerve: acolo unde există juisare, nu există subiect.

Așadar nu este această problematică a juisării cea care explică atașamentul său la subiect.

III

Dacă acum, ne raportăm la castrare și la distincția stabilită de Lacan, acum deja mai mulți ani, între a avea falusul și a-l fi, noi vom vedea acest concept de *aphanisis* dedublându-se după locul pe care subiectul îl ocupă în referință la semnificant sau prea bine la obiectul falic. Nu pot intra aici în examinarea aprofundată a unui punct pe care noi l-am tratat altundeva. Să ne întrebăm pur și simplu, în manieră de rapel, ceea ce noi vrem să spunem atunci când noi utilizăm expresia bine cunoscută de „a fi castrat”.

Noi punem acolo trei semnificații.

Mai întâi faptul că ființa vorbitoare nu se înfruntă la sex decât cu două mijloace:

semnificantul (simptom sau nu),

și *fantasma*,

mijloace artizanale căci incapabile să rezolve *impasul juisării*, înțeles aici ca și inexistență a *raportului sexual*.

Apoi, faptul că recursul la semnificant este o constrângere și o supunere:

constrângere la o repetiție inutilă căci supleanța nu se împlinește, ea ratează,

supunere la termenul care ordonează această repetiție: semnificantul falic.

A avea falusul vrea să spună aceasta, a nu avea absolut nimic și a rămâne totuși supus funcției falice.

Și, în sfârșit, iată că această muncă inexorabilă de a pune semnificanți unul după altul, în cursul unei vieți, subiectul se stinge în mod pasiv, se *aphanizează*. Este acolo una dintre formele de dispariție.

Cealaltă formă relativă la a fi falusul depinde de o dimensiune foarte diferită, cea a fantasmei unde noi vedem dispărând subiectul ascuns în spatele obiectului fantasmatic.

Trebuie așadar în mod foarte sumar să distingem două clase de *aphanisis*, două moduri de a nu mai fi acolo (ceea ce este cu totul alt

lucru decât a nu fi acolo): un mod propriu repetiției, celălalt propriu ocultației.

Vedem așadar că *această castrare nu este*, așa cum am putea s-o credem, *o operație negativă* de eliminare a unui organ. Din contră, a castra este o muncă de proliferare inexorabilă de semnificanți succesivi. Și dacă ceva este afectat de privare, aceasta nu este penisul, aceasta este subiectul el însuși.

A castra este a decapita, căci cu cât mai mult semnificanții insistă și se repetă, cu atât mai mult subiectul este în mai puțin.

Și acum, pentru a rezuma, noi schimbăm din vocabular și ne întrebăm din nou: ce este castrarea? Noi vom spune că ea este o inițiere, o intrare a copilului în lumea eșecului în vedere de a aborda juisarea (nici măcar a o cunoaște, doar a o semnifica) cu prețul de a dispare.

O dată în plus, noi sfârșim la aceeași concluzie: copilul intră în lume și el pălește.

...

Eu insist încă pe faptul că diviziunea subiectului nu este între ființă și non-ființă, ci între unul și Altul, între un semnificant care îl reprezintă și risipirea în lanț, pentru a relua literele noastre între S1 și S2 (S indice 1 și S indice 2)

...

Pornind de la formulările noastre asupra subiectului, este toată această temă a eului și a intuiției cea care se oferă la examen.

Dacă subiectul rămâne confinat la lanț așa cum o presupunem, se impune atunci necesitatea de a ne apleca asupra portanței instanței imaginare a eului și a analiza mai adânc raportul său la intuiție.

Pe scurt, ar fi vorba despre a menține vie întrebarea: „cine este subiectul?”

Dacă noi reluăm terminologia noastră vorbind despre castrare,

dacă la locul subiectului noi spunem copilul,

dacă la locul lanțului noi traducem legea tatălui,

dacă la locul de a afirma pur și simplu „juisare”, noi adăugăm „juisare a mamei”,

dacă în sfârșit, noi ne întrebăm cine este acest copil al psihanalizei, cine este acest copil magnific despre care psihanaliza vorbește atât de mult pentru a susține ipotezele sale,

...noi trebuie atunci să răspundem că acest copil, acest subiect deci, este cel care vorbește și gândește cu cuvintele tatălui, atras prin juisarea mamei.

Copilul magnific al psihanalizei, noi ființele vorbitoare, noi nu suntem decât ființe de vânt, mesageri dispărând între juisarea care aspiră cuvintele și numele tatălui care le ordonează.

(Acest text a fost revizuit de J. D. Nasio)

1979.11.13. Seminarul 27, „Disoluție”, lecția 1

În această dimineață am convocat-o pe Solange Faladé pentru ca ea să-mi explice ceva privind nodul borromean.

Eu trebuie să spun că nodul borromean este o enigmă.

Nu există decât un *(„qu’un” – doar un)* nod borromean.

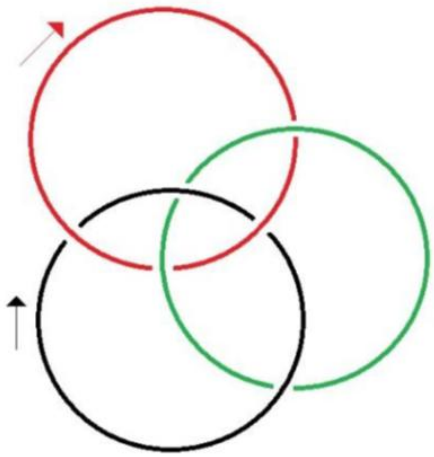

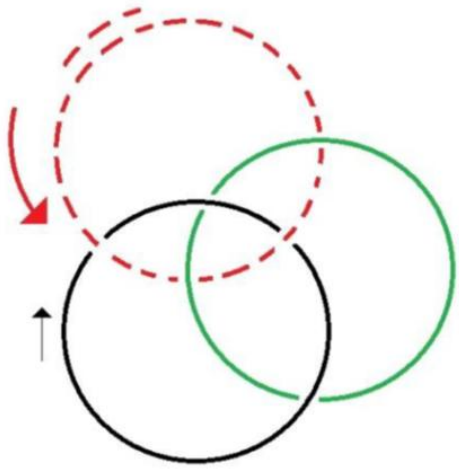

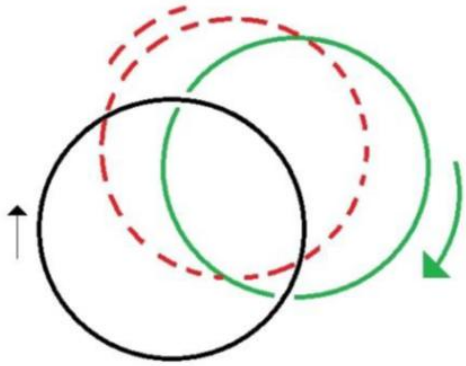

Si on rabat le rouge
toute la consistance noire
passe dans le rond rouge

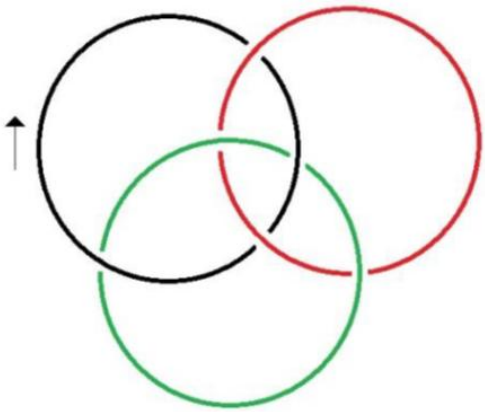

Dacă repliem („on rabat” – coborâm, diminuăm, întoarcem jos) roșul toată consistența neagră trece în cercul roșu.

1979.11.20. Seminarul 27, „Disoluție”, lecția 2

Eu mă scuz că am pus-o în cauză pe Solange Faladé la ultima lecție. Aș vrea azi să reiau nodul borromean.

Nodul borromean se desenează ca și asta. El este în nu contează ce ordine. Este clar că a 4-a ordine... schema nr.4

Există mijloc de a face să treacă orice ar fi în nu contează ce funcție. Aceasta este indiferent ca ordinea să fie respectată. În alți termeni nu contează ce poate ocupa o funcție oricare.

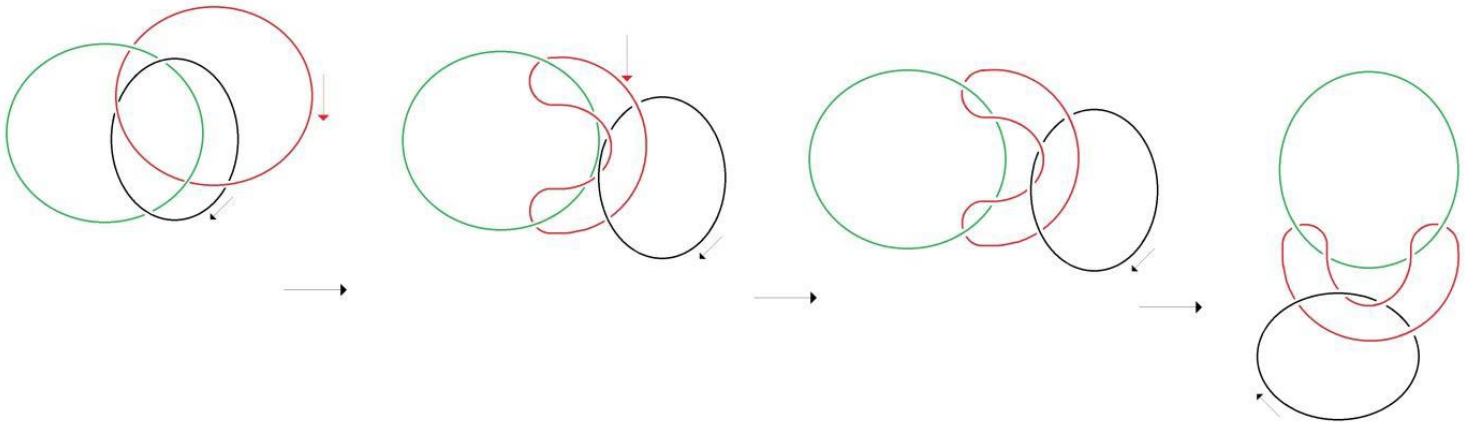

1979.12.11. Seminarul 27, „Disoluție”, lecția 3

Eu voi încerca să vă spun ce anume este nodul borromean. Nodul borromean se desface complet singur. Există un minim de 3, trebuie într-adevăr pentru ca el să poată să se desfacă să existe din asta 3.

Levogir sau dextrogir aici putem considera că el este levogir...

sau: dacă voi considerați că el este levogir el se întoarce la stânga

...este îndoielnic ca el să fie levogir, de fapt am putea considera că el se întoarce la dreapta.

Această problemă a punerii în plan. Dacă îl punem în plan în sensul contrar el este dextrogir. Că lucrul se desface, este ceea ce este ilustrat prin faptul

-că aici asta se desface, schema 1,

-și că aici asta se rupe: 2.

Este așadar...

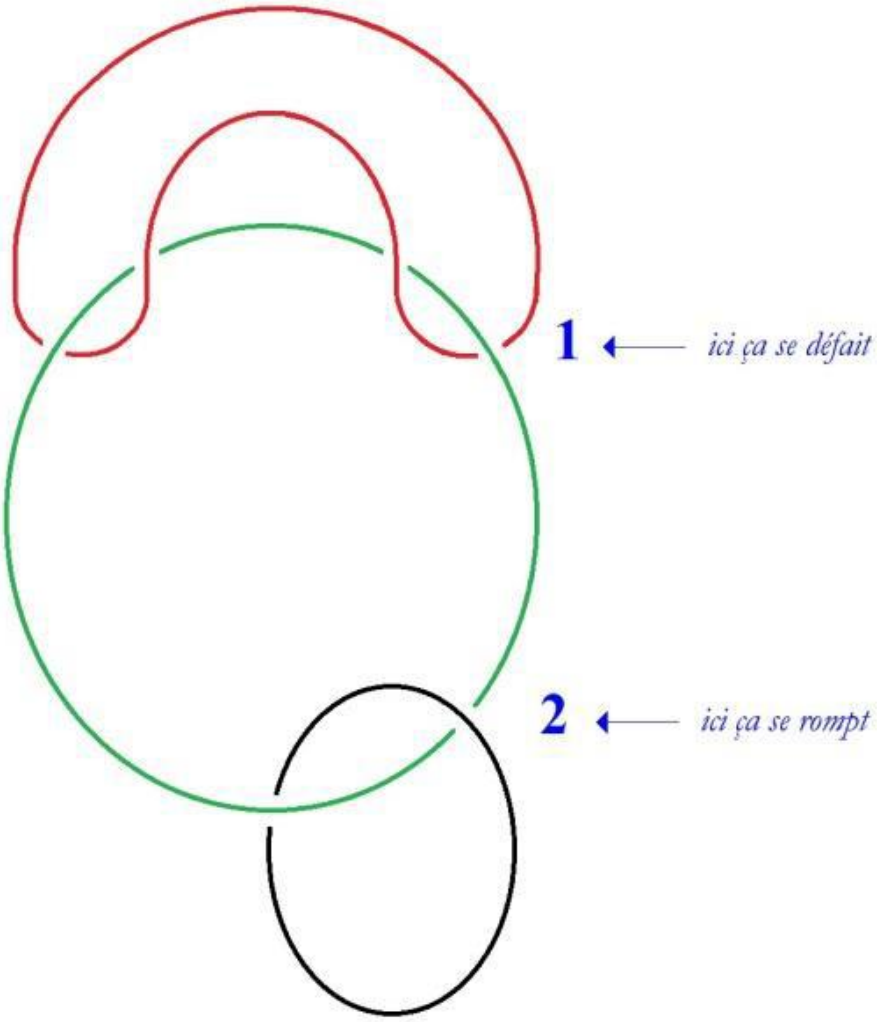

1980.01.05. Seminarul 27, „Disoluție”, lecția 4, Scrisoare de disoluție

Scrisoare de disoluție a E.F.P. (Școala Freudiană din Paris) adresată membrilor E.F.P., membrilor corespondenți și câtorva altora, pe hârtie fără antet („en-tête”).

Eu vorbesc fără cea mai mică speranță – de a mă face înțeles în special.

Eu știu că eu o fac – la a adăuga acolo ceea ce aceasta comportă din inconștient.

Aceasta este acolo avantajul meu asupra omului care gândește și nu își dă seama că mai întâi el vorbește. Avantaj pe care eu nu-l datorez decât experienței mele.

Căci în intervalul de la vorbirea *(„parole”)* pe care el o necunoaște *(„méconnaît” – răucunoaște)* la ceea ce el crede a face *gândire*, omul

își prinde picioarele *(„se prend les pieds”, „s’embrouille” – se încurcă)*, ceea ce nu-l încurajează.

Astfel încât omul gândește debil, cu atât mai mult debil cu cât se înfurie... întocmai din a-și prinde picioarele *(„se prendre les pieds”, „s’embrouiller” – a se încurca)*.

Există o problemă a Școlii. Aceasta nu este o enigmă. De asemenea, eu mă orientez acolo, absolut deloc prea devreme. Această problemă se demonstrează ca atare, din avea o soluție: este *dis (spun, spui)* – disoluția *(„la dissolution)*.

La a înțelege ca și a Asociației care, la această școală, dă statut juridic. Faptul că este suficient unul care să se ducă *(„s’en aille” – să meargă, să plece)* din asta pentru ca toți să fie liberi, aceasta este, în al meu *nod borromean*, adevărat despre fiecare, trebuie ca acesta să fie eu în Școala mea.

Eu mă decid *(„m’y résous” – mă rezolv, mă dizolv, mă resemnez, a consimți în cele din urmă la ceva)* pentru ceea ce ea ar funcționa – dacă eu nu mă puneam de-a latul *(„en travers” – de-a curmezișul)* – în contrasens *(„à rebours” – în invers, în sens contrar)* la ceea pentru ce eu am fondat-o.

Adică pentru o muncă, eu am spus-o...

care, în câmpul pe care Freud l-a deschis, restaurează șocul tranșant al adevărului său,

care readuce praxisul original pe care el l-a intitulat sub numele de „*psihanaliză*” în datoria care îi revine în lumea noastră,

care, printr-o critică asiduă, denunță acolo deviațiile și compromisurile care amortizează progresul său degradând din asta folosirea sa.

Obiectiv pe care eu îl mențin. Aceasta este tocmai pentru ce eu dizolv.

Și nu mă plâng spușilor *(„desdits”)* „*membri ai Școlii Freudiene*” – mai degrabă le mulțumesc eu, pentru a fi fost prin ei învățat, de unde eu, eu am eșuat – adică m-am încurcat. Acest învățământ îmi este prețios. Eu îl pun la profit.

Altfel spus, *eu perseverez*. Și chem la a se asocia încă odată *(„derechef” – din nou, o a doua oară)* cei care, acest ianuarie 1980, vor să continue cu Lacan.

Scrierea unei candidaturi să-i facă chiar acum *(„aussitôt” – imediat, cât mai curând posibil)* cunoscuți de mine.

În 10 zile, pentru a tăia scurt la debilitatea ambiantă, eu voi publica adeziunile prime pe care le voi fi agreat, ca și angajament de critică asiduă la ceea ce în materie de „deviații și compromisuri” EFP a hrănit.

Demonstrând în act că nu e din faptul lor că Școala mea ar fi Instituție, efect de grup consolidat, pe cheltuiala efectului de discurs așteptat din experiență, atunci când ea este freudiană. Știm ceea ce a costat din asta, faptul că Freud permisese ca grupul psihanalitic să o importe *(„l’emporte” – să-l ducă cu el, să-l smulgă, să-l antreneze, să-l împingă)* asupra discursului, să devine Biserică.

„*Internaționala*...”, întrucât acesta este numele său, se reduce la simptomul pe care ea îl este din ceea ce Freud aștepta din asta.

Însă aceasta nu este ea cea care face greutate.

Aceasta este Biserica, adevărata, care susține marxismul din ceea el îi redă sânge nou... dintr-un sens reînnoit.

Pentru ce nu psihanaliza, atunci când ea virează la sens? Eu nu spun asta pentru un van persiflaj.

Stabilitatea religiei vine din faptul că sensul este întotdeauna religios. De unde încăpățânarea mea în calea mea de mateme, ceea ce nu împiedică nimic, însă dă mărturie despre ceea ce ar trebui pentru – analist – a-l pune la pasul funcției sale.

Dacă eu per–severez *(„père-sévère”, „père” – tată, „sévère” – sever)*, aceasta este că experiența făcută cheamă contra-experiența care compensează.

Eu nu am nevoie de multă lume. Există lume de care eu nu am nevoie.

Eu îi las în plan astfel încât ei să-mi arate ceea ce ei știu face, în afara de a mă împiedica *(„m’encombrer” – a mă bloca, jena, încurca, astupa)*, și a întoarce în apă un învățământ unde totul e cântărit.

Cei pe care eu îi voi admite cu mine vor face ei mai bine?

Cel puțin se vor putea ei prevala din faptul că eu le las din asta șansa.

Directoratul EFP, așa cum eu l-am compus, va expedia ceea ce se tramează *(„se trame” – se țese, se complotează, se combină)* din afaceri zise curente, până ce o Adunare extraordinară, din a fi ultima, convocată în timpul vrut în mod conform legii, procedează la transferul bunurilor sale, pe care le vor fi estimat trezorierii, René Bailly și Solange Faladé.

Jacque Lacan

Guitrancourt, acest 5 ianuarie 1980

1980.01.15. Seminarul 27, „Disoluție”, lecția 5, Scrisoare ziarului „Lumea” („Le Monde”)

textul acestui seminar a fost publicat în jurnalul „Le Monde”, pe 26 ianuarie 1980: „scrisoare jurnalului „Le Monde” datată din 24 ianuarie 1980

Eu repun „*Lumii*” *(„Monde”)* textul acestei scrisori cu seminarul meu din 15, dacă ea vrea prea bine să-l publice în întregime.

Astfel încât să se știe că nimeni nu a învățat în apropierea *(„auprès” – proximitatea)* mea nimic, din a se face din asta a valora.

Da, psihanalistul are oroare de actul său.

Aceasta este chiar până la punctul că el îl neagă, și deneagă, și reneagă – și că el blestemă pe cel care i-o reamintește, Lacan Jacques, pentru a nu-l numi, chiar clamează hu *(„haro”)* asupra lui Jacques Alain Miller, odioși din a se demonstra cel puțin unul la a-l citi. Fără mai multe considerații *(„égards” – respect, atenție)* care trebuie „analiștilor” stabiliți.

„*Pasa*” mea îi sesizează ea prea târziu, faptul că eu nu am nimic din asta care să valoreze?

Sau este aceasta din a fi încredințat din asta grija la cine dă mărturie de a nu-și fi dat seama de nimic din structura care o motivează?

Psihanaliștii să nu plângă ceea din ce eu îi ușurez. Experiența, eu nu o las în plan.

Actul, eu le dau șansă de a face acolo față.

24 ianuarie 1980

Jacques Lacan.

„Lumea” (Le Monde”) 26 ianuarie 1980

Eu sunt în munca inconștientului. Ceea ce el îmi demonstrează, aceasta este că *nu există adevăr la a răspunde de rău („malaise”) decât particular* la fiecare dintre cei pe care eu îi numesc *vorbiințe („parlêtres” - ființe vorbitoare)*.

Nu există acolo impas comun, căci nimic nu permite de a prezuma că toți confluează.

Uzajul lui unu pe care noi nu-l găsim decât în semnificant nu fondează nicidecum unitatea realului.

În afară la a ne oferi imaginea grăuntelui de nisip.

Nu putem spune că, chiar la a face grămadă, el face tot.

Trebuie acolo o axiomă, adică o poziție de a o spune ca atare.

Faptul că el poate fi numărat *(„compté” – socotit)*, cum o spune Arhimede, nu este acolo decât semn al realului, nu al unui univers orișicare.

Eu nu mai am Școală.

Eu am ridicat-o din punctul de sprijin (încă Arhimede) pe care eu l-am luat din grăuntele de nisip al enunțării mele.

Acum am o grămadă – o grămadă de oameni care vor ca eu să îi iau. Eu nu voi face din asta un tot: „nu din tot” *(„pas de tout” – absolut deloc)*.

Eu nu am nevoie de multă lume, am spus eu, și aceasta este adevărat, dar la ce bun a o spune, dacă există multă lume care are nevoie de mine? Cel puțin, cine o crede – a avea nevoie de mine – cine o crede suficient pentru a mi-o spune prin scris.

Și pentru ce nu l-aș crede eu, eu de asemenea?

Întrucât eu mă socotesc *(„compte” - număr)* la numărul credulilor *(„dupes” – păcăliților)*, așa cum fiecare știe.

Eu nu aștept nimic de la persoane, și ceva din modul de funcționare *(„fonctionnement”)*.

Așadar, trebuie prea bine ca eu să inovez, întrucât această Școală, eu am ratat-o *(„loupée” – a nu reuși să faci ceva, a eșua s-o realizezi sau a o executa rău)*, din a fi eșuat să produc Analiști din aceasta *(„ d'icelle ” – formă căzută în desuetudine a lui „celle-ci”)* (AE) care să fie la înălțime.

Pe cine dintre aleșii juriului meu de agreare l-aș fi sfătuit eu să voteze pentru el însuși dacă din aventură el s-ar fi acolo, sub titlul de pasant *(„passant” – trecând)*, azi prezentat?

De asemenea absolut de loc nu grăbesc să refac școala.

Însă „*fără să țin cont de pozițiile luate în trecut la locul persoanei mele*” – citat din 1964 – pe cel care, avându-mi declarat a continua cu mine, o face în termeni care după gustul meu nu-l dezmint absolut deloc în avans, eu îl admit la a se asocia la cel care face la fel.

Cine este cine, absolut deloc nu prejudec, însă mă repun din asta la experiența de făcut, freudiană dacă se poate.

Precum întâlnirea celebră a îndrăgostiților după un bal la Operă.

Oroare atunci când lăsară să gliseze masca lor: acesta nu era el, ea nu mai mult de altfel.

Ilustrare a eșecului meu la această *Hetero-itate* („Hétérité”) – iertați-mi *Ubris*-ul *(„l'Ubris” – orgoliul, lipsa de măsură)* – care m-a decepționat destul pentru ca eu să mă eliberez de enunțul că *nu există raport sexual*.

Freud, el, pornește de la cauza sa falică, pentru a deduce din asta castrarea. Ceea ce nu merge fără greșeală *(„bavure” – pată într-o imprimare, eroare regretabilă comisă în special cu ocazia unei operațiuni de poliție sau militare)*, pe care eu mă angajez s-o absorb.

Contrar la ceea ce se spune, despre *juisarea falică*, *femei„a”*...

dacă îndrăznesc să spun întrucât ea nu există

...*nu este privată din asta*: ea nu o are mai puțin decât bărbatul la care se agață instrumentul său (organon).

Atât de puțin cât ea însăși ar fi prevăzută din asta (căci să recunoaștem că aceasta este micuț), ea nu obține mai puțin din asta efectul a ceea ce limitează cealaltă margine a acestei juisări, adică *inconștientul* ireductibil.

Aceasta este chiar în asta faptul că *femei„le”*, care, ele, există, sunt cei mai buni psihanaliști – cei mai răi în ocazie.

Aceasta este cu condiția de a nu se ameți *(„s'étourdir”)* absolut deloc dintr-o natură anti-falică, din care nu există nici o urmă în inconștient, faptul că ele pot înțelege ceea ce din acest inconștient nu ține să se spună, însă atinge ceea ce se elaborează de acolo, ca și procurându-le juisarea în mod propriu falică.

Altul lipsește.

Asta îmi face un efect curios *(„drôle”)* și mie.

Eu țin lovitura totuși, ceea ce vă epatează, însă eu nu o fac pentru aceasta.

Într-o zi, de altfel la care eu aspir, neînțelesul mă va epata într-atât din a veni de la voi încât eu voi fi patetic din asta până la punctul de a nu mai ține acolo. Dacă se întâmplă ca eu să mă duc din asta, spuneți-vă că aceasta este în scopul *(„afin” – în intenția)* de a fi Altul în sfârșit.

Putem să ne mulțumim din a fi Altul ca și toată lumea, după o viață petrecută la a vrea a o fi în ciuda Legii.

1980.03.11. Seminarul 27, „Disoluție”, lecția 6

Despre Școlaritate *(„D'Écolage”)*

Iată-mă bărbatul acoperit de scrisori.

Camaradul meu Drieu, el, era, sau se credea, *bărbatul acoperit de femei*, până la punctul de a face de acolo titlul unuia dintre romanele sale. Titlu din care m-au denumit camarazii mei din sala de gardă – în vreme ce

eu nu aveam din asta decât două (femei) ca și toată lumea, la a se ocupa de mine, și în mod discret vă rog s-o credeți.

Aceste scrisori, eu le-am luat în serios.

Eu vreau să spun: eu le-am luat una câte una – cum se face din femei – și eu am făcut lista mea. Am ajuns la capătul acestei grămezi.

Există persoane care se plâng că eu le-am uitat.

Aceasta este prea bine posibil. Ele să se adreseze Gloriei.

E am tapat în mii, și mai degrabă în plus.

Însă trebuie prea bine ca între aceste mii eu să pun o diferență.

Întrucât unii au doliu de făcut dintr-o Școală din care ceilalți nu au ce face.

Doliul este o muncă, aceasta este ceea ce se citește în Freud.

Aceasta este cel pe care eu îl cer la cei care, din Școală, vor să rămână cu mine, pentru Cauza freudiană.

La aceia acolo eu am scris o scrisoare nu mai târziu decât ieri seară.

Ei o vor primi.

Iată ceea ce eu le spun: „*Delenda* *(„Delenda Carthago” – o locuție latină ce semnifică „trebuie distrusă Cartagina!”, în mod literal „Cartagina este de distrus”)* *este*...”

Eu am făcut pasul de a o spune, de acum ireversibil.

Așa cum o demonstrează faptul că la a reveni acolo nu găsim decât la a se împotmoli – unde eu am făcut mai puțin Școală *(„École”)*... decât lipici *(„colle” – lipire)*.

Dizolvată, ea o este, din faptul spusului meu.

Rămâne ca ea să o fie din al vostru de asemenea.

În lipsă a ce sigla pe care voi o țineți de la mine: „E.F.P.” cade în mâinile falsificatorilor adeveriți.

A dejuca manevra revine la cei din Școală pe care eu îi reunesc această sâmbătă. Să mă creadă din asta: eu nu voi admite pe nimeni la a se amuza *(„s’ébattre” – a se amuza în mișcare, în mod liber, fără reținere,*

de lucruri frivole) în Cauza freudiană, decât în mod serios de școală.

Eu am semnat asta ieri, 10 martie.

La fel de bine este aceasta *greșeala („faute" – vina) la Freud, faptul de a fi lăsat analiștii fără recurs*, și de altfel fără altă nevoie decât de a se sindicaliza. Eu, eu am încercat să inspir o altă dorință, cea de a ex-sista. Acolo, eu am reușit. Aceasta se marchează la precauțiile din care se contorsionează returul în urmă.

Ceea nu este adevărat despre toți, întrucât din asta există în mod suficient pentru a urma traversarea mea, la a subzista dintr-o legătură socială niciodată ieșită până în prezent.

Ce altceva face probă de formarea mea decât de a mă acompania în munca, căci din asta este una, a disoluției?

Ei au acum să se socotească.

Din asta eu vin la ceilalți, cei care, această muncă, nu au pentru a o face, pentru a nu fi fost din școala mea, fără să se poată spună că ei din asta nu au fost intoxicați.

Cu ei, fără întârziere, eu demarez Cauza Freudiană – și restaurez în favoarea lor organul de bază, reiau fundația școlii, adică acest cartel, căruia, experiența făcută, eu îi afinez formalizarea.

1-Patru se aleg, pentru a continua o muncă care trebuie să aibă produsul său. Eu precizez: produs propriu la fiecare, și nu colectiv.

2-Conjuncția celor 4 se face în jurul unui Plus-Unu, care, dacă el este oricine, trebuie să fie cineva. În sarcină pentru el de a veghea la efectele interne ale întreprinderii, și de a-i provoca elaborarea.

3-Pentru a preveni *efectul de lipici („colle" – lipire)*, permutație trebuie să se facă, la termenul fixat de un an, doi maxim.

4-Nici un progres nu este de așteptat, decât dintr-o punere la cer deschis periodică a rezultatelor ca și a crizelor muncii.

5-Tragerea la sorți va asigura reînnoirea regulată a reperelor create cu scopuri de a vectorializa ansamblul.

Cauza freudiană nu este Școală, ci Câmp – unde fiecare va avea carieră

din a demonstra ceea ce el face din știința pe care experiența o depune. Câmp pe care cei din EFP îl vor reuni din momentul în care ei se vor fi delestat de ceea ce acum îi încurcă mai mult decât (pe) mine.

Eu prescurtez aici punerea la punct necesară la punerea în mers.

Căci trebuie ca eu să termin asupra neînțelesului *(„malentendu" – răuînțelesului)* femeilor pe care eu le-am spus la ultimul meu seminar a nu fi private de juisarea falică.

Mi se impută de a gândi că aceasta sunt bărbați.

Eu vă cer un pic...

Juisarea falică nu le apropie de bărbați, le îndepărtează din asta mai degrabă, întrucât această juisare este obstacol la ceea ce le împerechează *(„apparie" – a asorta prin pereche)* la sexuatul celeilalte specii.

Eu previn de această dată neînțelesul, subliniind faptul că asta nu vrea să spună că ele nu pot avea, cu unul singur, ales de ele, satisfacția veritabilă – falică.

Satisfacție care se situează din abdomenul lor.

Însă ca și răspunzând la vorbirea bărbatului.

Trebuie pentru asta ca ea să cadă bine.

Ca ea să cadă asupra bărbatului care îi vorbește după fantasma sa fundamentală, ei.

Ea trage din asta efect de iubire uneori, de dorință întotdeauna.

Asta nu se întâmplă chiar așa de des.

Și atunci când asta se întâmplă, asta nu face raport pentru atât, scris, adică validat *(„entériné" – a face ceva valabil, definitiv, înregistrându-l, a-l admite, a-l aproba)* în real.

Despre ceea ce eu am numit non-raportul, Freud avea ideea, în ciuda reducției sale a genitalului la faptul reproducerii. Nu este aceasta, într-adevăr, ceea ce el articulează din diferența pulsiunii pe care el o spune falică, la cea pe care el o pretinde a subzista din genital?

Ar fi perceput el din asta dualismul fără experiența, unde el era, a psihanalizei?

Juisarea falică este cea întocmai care consumă analizantul. Iată.

1980.03.15. Seminarul 27, „Disoluție”, lecția 7. PLM Saint-Jacques

Apărut în „Dimineața”, 18 martie 1980.

Jacques Lacan anunțase într-o scrisoare, pe 5 ianuarie, disoluția Școlii freudiene.

Iată alocuțiunea de bun-venit pe care el a pronunțat-o la deschiderea reuniunii convocate de el, sâmbătă 15 martie, la „PLM Saint-Jacques”. Lacan revine asupra efectelor produse prin anunțul disoluției școlii sale.

Bună ziua, bunii mei prieteni, iată-vă la întâlnire. Școala își termină cursa sa, voi sunteți încă acolo cu mine. Eu am plecat de la aceasta: că ea era moartă și că ea nu o știa.

Aceasta vrea să spună că ea o refula, mijlocind ce ea avea aerul de a fi vie. De unde îi venea acest aer? Din această „viață” în mod precis – pun ghilimele la viață –, din această viață din care la un subiect rămâne animat refulatul.

Aceasta cel puțin până când el este redus prin analiză la *Urverdrängt (Urverdrängt este termenul german de care se servește Freud pentru a desemna refularea originară, cea care nu poate fi niciodată ridicată)*.

Aceasta este ceea ce, în vis, Freud desemnează ca ombilic. Este ceea ce nu se obține mai puțin din lapsus. Este în sfârșit ceea ce cerne cuvântul de spirit – el o cerne pentru că, mai mult, el nu poate face.

Interpretarea analitică trebuie să fie un cuvânt de spirit. Ei bine, am făcut unul - când am spus*: soluție („dit : solution” consonează cu „dissolution”, disoluție)!*

Era al meu „*Urêka*” mie. *(Urêka și nu Euréka: joc de cuvinte cu Ur german, care trimite la tot ceea ce este originar.)*

După, asta s-a pus la degringola de peste tot. Aceasta este ceea ce se numește o interpretare eficace.

A trebuit ca eu să v-o scriu.

Eu am făcut asta pe 5 ianuarie *(disoluția)*. Și asta era ce? O scrisoare de iubire.

Nimeni nu și-a dat seama de asta, în ciuda a ceea ce a împins din cântecel acolo în jur. Eu nu sunt pe cale să vă spun că operez asupra inconștientului *ecolectiv („écollectif”)*, ci că Școala, da, era simptom – ceea ce nu este rău.

Simptom *(„Symptôme”)*, însă nu cel bun. Sim-ptom *(„Sym-ptôme”) (joc de cuvinte asupra etimologiei termenului „Simptom”: „sym” în greacă, semnifică „cu”, „ptome” vine din rădăcina greacă „a pune” („poser” – a plasa, a formula o întrebare, o problemă sau o ecuație, s face să aterizeze un avion sau al aparat zburător), „simptom”: ceea ce pune cu, ceea ce cade de acord)*, remarcați-o, aceasta spune prin antifrază, întrucât se desemnează acolo ceea nu cade de acord. În această școală, nu cădem de acord decât asupra asta: mă iubiți *(„on m’aime – ei mă iubesc, sunt iubit)*.

Într-atât încât am vrea ca eternitatea să se grăbească să mă schimbe în mine însumi. Eu, eu nu sunt grăbit, eu nu mă iubesc până la punctul de a vrea să fiu eu însumi.

În mod evident, eu am devenit un semnificant *(„un signifiant”)* – în două cuvinte *(„insignifiant” – nesemnificativ, într-un cuvânt)*.

Semnificantul care am devenit, asta se spune pare-se: *marca („label”) Lacan*. Acest truc mă încurcă de mult timp. Frumoasa *(„la belle” – consonează cu „label”)* Lacan nu poate da decât ceea ce ea are.

Acum, există debili care ar vrea să șteargă numele meu. Eu aș vrea prea bine de asemenea, asta m-ar odihni. Însă sunt prevenit unde această dorință a condus acest alt debil de marchiz de Sade. A devenit insubmersibil.

Și eu de asemenea, la ceea ce se pare, întrucât ei nu ajung la a mă face pluf *(„plouf” – zgomot produs prin căderea unui obiect sau persoane într-un lichid, „faire plouf” – a face să cadă, să coboare)*.

Pentru ce este că ei vor, așa, ca numele meu să se șteargă? Aceasta este pentru că ei cred că aceasta este semnificantul maestru *(„maître” – stăpân)*, cel la care eu am pus, acum mult timp, indicele 1.

Ei bine, ei se înșală, nu este unul, este celălalt[24].

Trebuie spus că eu nu am a mă plânge de această școală pentru ceea ce este din punerea în circulație a semnificanților mei. Însă această circulație are efecte, de altfel în mod pur statistice, care tamponează din asta virulența.

Virulența, fără îndoială este aceasta acolo ceea din ce eu doresc arzător pentru a relansa experiența care nu mai poate fi cea a școlii. *Efectul de grup* este contrar la *efectul de subiect*, care nu valorează pentru noi decât prin desubiectivarea necesară analistului. Grupul se definește din a fi o unitate sincronă ale cărei elemente sunt indivizii.

Însă un subiect nu este un individ.

Ceea ce eu voi face din nou, eu am numit-o „*Cauza freudiană*”, la a înțelege despre ceea ce eu am spus despre funcția sa, ca și fiind din natura sa nu doar răucunoscută *(„méconnue” – necunoscută)*, ci cauză a ceea ce sună *(„qui cloche” – nu se potrivește, nu merge, nu merge drept, nu este bine, este problemă, este rău, este în neregulă, se întâmplă, „cloche” - clopot)*.

Asta sună în grupul analitic, în mod precis din faptul că el nu poate fi sincron, ci simptom.

---

[24] În formalizarea sa matematică, care este una dintre trăsăturile marcante a teoriei sale, Lacan utilizează literele S1 și S2 pentru a desemna, cu S1 semnificantul propriu la fiecare, și cu S2 semnificantul care trimite la știința *(„savoir”)* refulată, întotdeauna aceeași, originară. Noțiunea de semnificant, împrumutată pentru o parte de la lingvistică, trimite la jocurile de limbaj care fac esențialul muncii curei. Cf. frazei lui Lacan: „Inconștientul este structurat ca și un limbaj”.

Însă asta nu sună în scrisul unde eu închid chestiunea.

Grupul este imposibil – imposibil la a dizolva. De asemenea nu visez eu acolo. Însă școala nu mai este ceea ce convine pentru a adăposti acest imposibil. Ceea ce eu voi face din nou, aceasta este întotdeauna același lucru, bine înțeles, însă în mod altul. Eu nu vă voi vorbi despre asta acum. La voi de a vă dezpietri de școală pentru a mă reuni. Eu nu vă voi explica pentru ce eu dizolv. Ceea ce mi-a venit ieri sub forma acestei hârtii temporare mă reasigură asupra faptului că există din asta cei care înțeleg *(„pigent” – a înțelege și reține o informație, a asimila o noțiune)*.

1980.03.18. Seminarul 27, „Disoluție”, lecția 8, Domnul A”

Domnul A.

Domnul A(lthusser), filosof, care a apărut nu știu de unde pentru a-mi strânge mâna ultima sâmbătă, mi-a făcut să reapară un titlu de Tristan Tzara. Asta datează de la Dada, adică nu jocuri de picioare care încep la „*Literatură*”, revistă la care nu am dat nici o linie.

Mi se impută de bună voie un suprarealism care este departe de a fi de umorul meu. Am dovedit-o necontribuind acolo decât în mod lateral, și mult mai târziu, pentru a-l tachina pe André Breton. Trebuie să spun că Éluard mă înmuia.

Domnul A., el, nu m-a înmuiat, întrucât el mi-a făcut să revină titlul: „*Domnul Aa, antifilosoful*”. Asta, asta mi-a astupat un colț (mi-a închis gura, m-a uimit).

În vreme ce, atunci când eu i-am dat lui Tzara...

care locuia în aceeași casă ca și mine, la nr.5 pe rue de Lille

...„*Instanța literei*”, asta nu i-a făcut nici cald, nici rece.

Eu credeam totuși să spun ceva ce preta la a-l interesa. Ei bine, absolut deloc. Vedeți cum ne înșelăm. Tzara nu delira decât despre Villon. Se neîncredea totuși de acel delir.

Ca el să delireze despre mine, nu aveam nici o nevoie. Existau deja destui care făceau asta. Și asta durează încă. Cum voi nu erați toți cu mine sâmbătă și duminică, pentru că voi nu sunteți toți, Dumnezeu mulțumesc, din săraca mea Școală, nu aveți nici o idee până unde asta merge, delirul despre mine.

Ceea ce îmi dă speranță, aceasta este că Tzara a sfârșit prin a-l lăsa să cadă, François Villon, tot ca și mine de altfel.

Acest Domn Aa este anti-filosof. Aceasta este cazul meu.

Mă răscol („m'insurge"), dacă pot spune, contra filosofiei. Ceea ce este sigur, este că este un lucru sfârșit.

Chiar dacă mă aștept să reapară un mugur. Acele reapariții survin deseori cu lucrurile sfârșite.

Priviți această Școală arhi-sfârșită până în prezent, existau acolo juriști deveniți analiști, ei bine acum, devii jurist din lipsă de a fi devenit analist. Și încă, jurist la lipsă, așa cum Pierre Legendre nu le-a trimis să spună.

Trebuie să precizez?

Nu visez absolut deloc să dizolv Școala Normală Superioară, unde am găsit pentru un timp cea mai bună primire.

Fulgerul meu a căzut chiar alături, rue Claude Bernard, unde instalasem a mea Școală, în mobilele sale.

„Cauza freudiană", ea, nu are altă mobilă decât cutia mea de scrisori.

Dezgolire care are multe avantaje: nimeni nu cere la a face seminar în cutia mea de scrisori.

Trebuie ca eu să inovez, am spus eu – în afară la a adăuga faptl că: nu absolut singur. Eu văd asta ca și asta: *faptul ca fiecare să pună acolo din al său*.

Mergeți acolo.

Puneți-vă voi la mai mulți, lipiți-vă voi împreună timpul care trebuie pentru a face ceva, și apoi dizolvați-vă voi după pentru a face altceva.

Este vorba despre faptul ca această „Cauză freudiană” să scape la efectul de grup pe care eu vi-l denunț.

De unde se deduce că ea nu va dura decât prin *temporarul*, eu vreau să spun – dacă ne dezlegăm, înainte de a ne lipi la a nu mai putea reveni din asta.

Asta nu cere mare lucru:

o cutie de scrisori, a vedea mai sus,

un curier, care face știut ceea ce, în această cutie, se propune ca muncă,

un congres, sau mai bine, *un forum* unde asta se inter-schimbă,

în sfârșit, *publicarea* inevitabilă, la arhivă.

La fel de bine trebuie cu asta ca eu să instaurez *un vârtej* care să vă fie propice.

Aceasta este tocmai asta, sau lipiciul asigurat.

Vedeți cum eu pun asta prin mici atingeri.

Eu vă las timpul vostru pentru a înțelege.

A înțelege ce?

Eu nu mă prevalez *(„targue” – flatez, mândresc, glorific)* din a face sens.

Nu din contrariu nu mai mult.

Căci realul este ceea ce se opune la asta.

Eu am exprimat *(„rendu” – a avea cutare randament, a reda ceva cuiva, a vomita, a produce, a da, a exprima)* omagiu la Marx ca și la inventatorul simptomului.

Acest Marx este totuși restauratorul ordinii, din singur faptul că el a reinsuflat în proletariat *spus-mensiunea („dit-mension”)* sensului. A fost suficient pentru asta ca proletariatul, el să îl spună ca atare.

Biserica a prins din asta grăuntele, aceasta este ceea ce eu v-am spus pe 5 ianuarie.

Să știți că sensul religios va face un bum despre care voi nu aveți nici un fel de idee.

Pentru că religia, aceasta este culcușul *(„gîte” – loc unde dormim, adăpost, locuință, vizuină)* originar al sensului.

Aceasta este o evidență care se impune, la cei care sunt responsabili în ierarhie mai mult decât la alții.

Eu încerc a merge acolo contra, pentru ca psihanaliza să nu fie o religie, așa cum ea tinde în mod irezistibil acolo din momentul în care ne imaginăm că interpretarea nu operează decât din sens.

Eu învăț că resortul său este altundeva, anume în semnificantul ca atare.

Ceea la ce rezistă cei pe care disoluția panichează.

Ierarhia nu se susține decât din a gera sensul.

Aceasta este tocmai pentru ce eu nu pun nici un responsabil în șa asupra Cauzei freudiene.

Aceasta este asupra vârtejului faptul că eu contez („compte” – socotesc). Și trebuie s-o spun, pe resursele de doctrină acumulate în învățământul meu.

Eu vin din asta la întrebările care la cererea mea mi s-au pus.

...

Altcineva încă îmi cere să articulez raportul a ceea ce eu am numit „cleiul” *(„la colle” – adezivul, lipiciul)* la ceea ce Freud numește „fixația” apropo de refulare.

Aceasta este de altfel o persoană care nu se mulțumește din a-mi trimite această întrebare, însă care a alăturat *(„a joint” – a anexat)* texte.

La a spune adevărat, ea nu mi le-a trimis, ea mi le-a depus, ieri, la mine. Este vorba despre Christiane Rabant, care a fost atinsă – îmi spune ea – prin ceea ce mi s-a întâmplat să articulez apropo *de scrisoarea de iubire*.

Ce anume este fixat?

Aceasta este *dorința*, care pentru a fi prinsă în procesul refulării, se conservă într-*o permanență* care valorează la *indestructibilitate*.

Aceasta este acolo un punct asupra căruia eu am revenit până la sfârșit, fără a slăbi *(„démordre” – abandona, renunța, a lăsa prinderea după a fi mușcat)* din asta.

Aceasta este tocmai în ce dorința contrastează în mod total cu sfera de influență *(„mouvance” – domeniu, zonă de influență, dependență, subordonare, supunere a unui fief prin raport la altul, caracter a ceea ce evoluează, se schimbă, nu este stabil)* a afectului.

Perversiunea este acolo deasupra suficient de indicativă, întrucât cea mai simplă fenomenologie pune suficient în evidență constanța fantasmelor privilegiate.

Totuși, dacă ea pune pe cale, încă din noaptea timpurilor, ea nu ne livrează intrarea, întrucât a trebuit Freud.

A trebuit ca Freud să fi descoperit mai întâi inconștientul pentru ca el să vină la a ordona pe această cale catalogul descriptiv al acestor dorințe, altfel spus: „*soarta pulsiunilor*” – așa cum eu traduc „*Triebschick-sale*”.

Ceea ce este vorba de a pune în formă, aceasta este legătura acestei *fixații* a dorinței la mecanismele inconștientului.

Aceasta este în mod precis ceea la ce eu m-am angajat *(„employé” – folosit, utilizat)*, întrucât eu niciodată nu am pretins „*a depăși*” Freud, așa cum mi-o impută unul dintre corespondenții mei, ci a-l prelungi.

1980.04.15. Seminarul 27, „Disoluția”, lecția 9.„ Lumina”

„Să fie lumină!”

Și ce credeți voi că s-a întâmplat?

Lumina a fost!

Este în mod propriu incredibil că aceasta face mai întâi intrare în Scriere.

Aceasta, aceasta este ceea ce eu aș numi un simptom-tip al realului.

Căci aceasta este prea bine din lumina în realul său că s-a făcut deschiderea *(„frayage” – traversare, croire de drum)* științei.

Nu numai, cert, însă între altele.

Voi știți de asemenea că *lumina*, noțiunea de *viteză a sa în mod precis*, *este singură la a ne da din real un absolut măsurabil*.

Și aceasta este din aceeași lovitură faptul că se demonstrează din asta relativitatea.

Ce lovitură de șansă *(„coup de pot” – lovitură de vas)* pentru credincioși decât acest „*incredibil*”!

Totuși aceasta nu suscită în mod forțat la ei, o știm, un gust particular al Luminilor, în sensul *Aufklarung (clarificare, iluminare, cercetare)*.

Nu vă lăsați prea mult impresionați prin această lovitură de șansă.

Pentru a vă repune din asta, constatați doar ceea din ce se clarifică după lovitură:

o totală necunoaștere *(„méconnaissance” – rea cunoaștere, ignoranță, lipsă de știință sau informații pe un subiect precis)* a diferenței radicale a „luminătoarelor”, Lună și Soare, cu privire la zisa lumină.

Ceea ce mă contrariază cel mai mult, aceasta este că accentul pus asupra vorbirii creative merge în sensul meu.

Atât doar, a atribui insuportabilul luminii la vorbire este un pariu *(„gageure” – gaj, provocare)*.

Și asta, nu merge absolut deloc în sensul meu.

Ceea ce inconștientul demonstrează este cu totul altceva, adică faptul că vorbirea este obscurantistă. Eu imput destule răufaceri *(„méfaits ” – rele, fărădelegi)* vorbirii pentru a-i mărturisi aici recunoștiință pentru acest obscurantism.

Aceasta este binefacerea sa cea mai evidentă.

Eu deja am punctat *(„pointé” – indicat)*, la primele timpuri ale învățământului meu, funcția în deschiderea *(„frayage”)* simbolicului a acestor licurici pe care îi numim stele. Stelele nu dau multă lumină. Aceasta este totuși de la ele faptul că oamenii s-au luminat *(„éclairés” – clarificat)*, ceea ce le-a permis să găurească *(„percer” – să treacă prin, să traverseze, să facă o deschidere, să descopere)* fericirea pe care ei o resimt din noaptea transparentă.

Obscurantismul propriu vorbirii se redublează din credința la Revelație care impută la Dumnezeu „să fie lumina”. Atunci când asta se triplează

din filantropie, și se cvadruplează din progresism, aceasta este noaptea neagră.

Atunci când stelele se sting, asta dă asta: „*Dorința oamenilor este de a se ajuta unii pe alții pentru a fi mai bine*”.

Eu am primit-o prin poștă. Eu cerusem să mi se scrie: ei bine, aceasta este prea bine făcut pentru mine.

Trebuie spus că la persoana care îmi scrie asta, eu nu cerusem nimic, pentru bunul motiv că ea nu mai vine la seminarul meu de mult timp.

Françoise Dolto, întrucât aceasta este despre ea că este vorba, mi-a trimis ca și asta o mică scrisoare, care mi-a dat distracție în timpul acestor vacanțe, pe care de altfel, eu nu le-am luat.

Aceasta este o mică scrisoare „*pentru a disipa neînțelesul („malentendu” – răuînțelesul)*”.

Ea mă iubește atât de mult, spune ea în substanță, încât ea nu poate suporta ca Școala să fie dizolvată.

Și pentru ce, eu v-o dau în o mie?

Pentru că Școala, aceasta sunt eu.

Aceasta este axioma sa.

Atunci, în mod forțat, a dizolva Școala, aceasta ar fi a mă anula, eu.

Și aceasta este ceea ce ea nu vrea.

Există un pai, aceasta este că sunt eu cel care dizolvă Școala.

Asta nu o oprește, și de altfel nimic nu o oprește.

Ea își imaginează că eu mă autodistrug.

Aceasta este pentru ce, conform la principiul său filantropic, ea vine la ajutorul meu.

Voi vedeți cum tot asta se ține.

Aceasta este logic.

Aceasta se vede la faptul că asta nu sacrifică nimic la aparență de adevăr *(„vraisemblance” – probabilitate, plauzabilitate, verosimilitate, veridicitate, rezonabilitate)*.

Dacă aceasta era just, asta ar face din mine un tip din genul lui Socrate.

Socrate a dorit-o, moartea sa, și obținut-o din mâna celor asupra cărora el răspândise binefacerile sale.

Asta nu i-a reușit atât de rău de altfel, întrucât moartea sa a devenit din asta exemplară.

Însă în mod fericit pentru mine, eu nu am spus niciodată că Școala freudiană, aceasta este eu.

Eu aș fi putut la fel de bine să spun că... Madame Dolto, aceasta este eu.

Există din asta, se pare, care o cred.

Ei bine, aceasta este o eroare.

Eu nu mă identific absolut deloc la Françoise Dolto, și nu mai mult la Școala freudiană.

Aceasta este prea bine ceea ce mă justifică de a mă atela imediat *(„dare-dare" – rapid, fără nici cea mai mică întârziere)* la a construi Cauza freudiană.

Ceea ce din asta există deja este suficient la a mă dezidentifica de Școală.

Eu nu am avut niciodată altă vizare în ceea ce privește învățământul meu decât de a-l menține la nivelul său.

Eu fac acum ceea ce trebuie pentru a prezerva ceea ce el este capabil de a da celor care se pun în siajul său.

Însă deja actul meu demonstrează că realul în joc în experiență nu este limitat, din principiu, la singură subzistența Societății psihanalitice. Finețea procedeului meu ține la aceasta că nu doar eu nu exclud pe nimeni, însă încă faptul că eu primesc orice-venit.

Trebuie eu să deplâng faptul că semnificantul meu se adeverește apt la a vehicula nu importă ce glumă *(„blague")*?

Eu sunt din asta împlinit *(„comblé" – umplut, fericit)*, prea bine din contră, întrucât eu nu am spus alt lucru.

Însă în sfârșit, gluma *(„plaisanterie")* este cu atât mai bună cu cât ea este scurtă.

Aceasta este ceea ce m-a inspirat să prescurtez ceea ce,

agregându-se din *neînțelesuri („malentendues” – răuînțelesuri)*,

stagna în *impas*,

chiar se pietrifica în *fraudă*.

În afară de faptul că nu-i am gustul, nu am nevoie să anatemizez pe cei care îmi strigă că ei mă iubesc, injuria în gură, pentru bunul motiv că *frauda ca atare este sursă de angoasă*. Dacă nu întotdeauna la agenții ei sau la victimele ei, însă la descendenții ei.

Este tocmai pentru ce prezic rău despre ceea ce vor face cei pe care îi agăț din termenul de farsori, și pentru ce nu mă mai îngrijorez din asta în plus.

Experiența psihanalitică dă un loc eminent la funcția înșelării *(„tromperie”)*, din a se suporta din subiectul presupus a ști *(„savoir” – știință)*. Este ceea ce explică faptul că dacă înșelarea virează la fraudă, nu mai revenim din asta.

Eu am țesut în cursul a ceea ce eu v-am spus *răspunsurile mele* la mai mulți dintre cei care mi-au scris, și care se vor recunoaște. Există încă cineva care mă întreabă dacă eu nu m-aș imagina prin hazard a fi infailibil.

Eu nu sunt dintre cei care reculează în fața subiectului certitudinii lor. Aceasta este ceea ce mi-a permis de a rupe cu ceea ce se înghețase din practica lui Freud într-o tradiție despre care este clar că ea tampona orice transmisie.

Acolo, eu am inventat, ceea ce va redeschis un acces la Freud, pe care eu nu vreau să-l văd a se închide.

Eu nu voi face fina gură *(„la fine bouche” – nazuri)* la a mă recunoaște infailibil, însă ca și toată lumea, adică la nivelul adevărului care vorbește, și nu al științei *(„savoir”)*.

Eu nu mă iau pentru subiectul *științei („savoir” – a ști)*.

Proba din asta este - trebuie prea bine ca eu s-o reamintesc – faptul că subiectul presupus a ști *(„savoir” știință)*, aceasta sunt eu cel care a inventat asta, și în mod precis pentru ca psihanalistul, căruia aceasta îi

este naturalul, să înceteze de a se crede, eu vreau să spun identic la el *(„à lui” – lui, ei)*.

Subiectul presupus a ști *(„savoir” - știință)* nu este toată lumea *(„tout le monde” - oricine)*, nici nimeni.

El nu este tot subiect *(„tout sujet” – orice subiect, cu totul subiect, „tout” – adjectiv indefinit, tot, oricine, fiecare - adjectiv calificativ, întreg, singur, unic))*, însă nici nu mai mult un subiect care poate fi numit *(„nommable” – numibil)*.

El este ceva subiect *(„quelque sujet” – câtva subiect, vreun subiect, orice subiect, „quelque” – marchează indiferența, cantitatea indeterminată)*.

Aceasta este vizitatorul serii, sau mai bine, el este de natura semnului trasat dintr-o mână de înger asupra porții.

Mai asigurat de a exista din a nu fi ontologic, și a veni de nu se știe spre înainte *(„zou” – interjecție familiară utilizată pentru a semnifica în înainte, să mergem acolo)*.

Eu vă dau întâlnire aici a doua marți din mai.

1980.04.27. Intervenție la Consiliul de Administrație al E.F.P. (Școlii Freudiene din Paris)

Anul seminarului meu zis Identificarea, alte griji decât cea a învățământului meu ocupau o parte importantă a auditorilor meu: adică de a mă „vida”, între altele, ceea ce fără îndoială îi făcea puțin apți la a înțelege ceea ce eu spuneam – chiar la a lua din asta notă.

1980.06.10. Seminarul 27, „Disoluție”, lecția 10, „Neînțelesul” (Institutul oceanografic)

Nu este doar că mi-am spus că vă datoram prea bine un „*la revedere*”, pentru a mă fi în acest an asistat, de a asista la acest seminar unde eu nu v-am menajat.

Există încă un motiv altul la acest „*la revedere*”: aceasta este că *eu mă duc din asta (,,je m'en va”)*, așa, în Venezuela.

Acești latino-americani, cum se spune, care nu m-au văzut niciodată, spre diferență de cei ce sunt aici, nici auzit din voce vie, ei bine, asta nu-i împiedică de a fi *lacano*...

Se pare că asta îi ajută acolo mai degrabă.

Eu m-am transmis acolo jos prin scris, și pare că eu am făcut acolo sușă. În orice caz, o cred ei.

Este sigur că aceasta este viitorul.

Și este tocmai în ce, din a merge acolo să văd, mă interesează.

Mă interesează să văd ce se întâmplă când persoana mea nu zdrobește ceea ce eu învăț.

Poate prea bine că matemul meu câștigă acolo.

Nimic nu spune că dacă asta îmi place, eu nu voi rămâne acolo, la Venezuela. Voi vedeți pentru ce eu aș vrea să vă spune la revedere.

Voi nu aveți idee de numărul de oameni pe care asta supără *(,,embête”)*, faptul că eu mă arăt *(,,me point”)* acolo jos, și faptul că eu am convocat acolo ai mei lacano-americani. Asta supără cei care se ocupaseră atât de bine la a mă reprezenta încât este suficient ca eu să mă prezint pentru ca ei să piardă pedalele.

Eu așadar mă voi instrui acolo jos, însă în mod evident eu voi reveni.

Eu voi reveni pentru că practica mea este aici, și acest seminar...

care nu este din practica mea, însă care o complementează

...acest seminar, eu îl țin mai puțin decât el nu mă ține.

Este oare prin obișnuință faptul că el mă ține?

În mod sigur nu, întrucât aceasta este prin neînțeles *(,,malentendu” – răuînțeles)*.

Și el nu este pregătit să se sfârșească, în mod precis pentru că eu nu mă obișnuiesc acolo, la acest neînțeles.

Eu sunt un traumatizat al neînțelesului.

Cum eu nu mă fac acolo, mă obosesc la a-l dizolva.

Și deodată, eu îl hrănesc. Este ceea ce se numește seminarul perpetuu.

Eu nu spun că verbul este creator.

Eu spun cu totul alt lucru pentru că practica mea o comportă: eu spun că verbul este inconștient - adică neînțeles.

Dacă voi credeți că totul poate să se reveleze din asta, ei bine, voi vă puneți înăuntru: totul nu poate.

Aceasta vrea să spună că o parte nu se va revela din asta niciodată.

Aceasta este în mod precis ceea din ce religia se mândrește.

Și aceasta este ceea ce dă fortificația sa Revelației din care ea se prevalează pentru a o exploata.

În ceea ce privește psihanaliza, exploatarea sa, aceasta este de a exploata neînțelesul.

Cu, la final, o revelație care este din fantasmă.

Aceasta este ceea ce v-a refilat Freud.

Ce filon, trebuie s-o spui.

Toți atâți câți voi sunteți, ce sunteți voi din altceva decât niște neînțeleși?

Numitul Otto Rank a apropiat din asta vorbind despre traumatismul nașterii.

Din traumatism, nu există un altul: omul se naște neînțeles.

Întrucât sunt interogat asupra a ceea ce numim statutul corpului, eu vin acolo, pentru a sublinia că el nu se prinde decât de acolo.

Corpul nu își face apariția sa în real decât ca și neînțeles.

Să fim aici radicali: corpul vostru este fructul unei linii din care o bună parte a nefericirilor voastre ține la faptul că deja ea înota în neînțeles atât cât ea putea.

Ea înota pentru simplul motiv că ea vorb-era *(„parlêtrait”)* la cine putea mai bine *(„à qui mieux-mieux”).*

Aceasta este ceea ce ea v-a transmis „dându-vă viața” cum se spune.

Este din asta că voi moșteniți.

Și aceasta este ceea ce explică răul vostru în pielea voastră, atunci când este cazul.

Neînțelesul este deja de dinainte.

Pentru atât cât de dinainte de aceste frumoase picioare, voi faceți partidă, sau mai degrabă voi faceți parte din bâlbâiala ascendenților voștri.

Nici o nevoie să vă bâlbâiți voi înșivă.

De dinainte, ceea ce vă susține sub titlul de inconștient, adică de neînțeles, se înrădăcinează acolo.

Nu există alt traumatism al nașterii decât să te naști ca și dorit.

Dorit sau nu – aceasta este de la similar la același, întrucât aceasta este prin vorbființă *(„parlêtre”).*

Vorbființa în chestiune se împarte în general în 2 vorbitori:

2 vorbitori care nu vorbesc aceeași limbă.

2 care nu se înțeleg *(„s'entendent” – se aud)* vorbind.

2 care nu se înțeleg pur și simplu.

2 care se conjură pentru *reproducerea*, însă a unui neînțeles împlinit, va vehicula cu zisa *reproducere*.

Admit că limbajul poate servi la o comunicare cu sens *(„sensée” – care este conformă bunului simț, judicioasă și logică)*.

Nu spun că este cazul acestui seminar.

Pentru bunul motiv că această comunicare cu sens, aceasta este dialogul, și că de partea dialogului, nu sunt dotat.

Adaug că nu țin *comunicarea științifică* pentru un dialog, întrucât nu cu sens *(„non-sensée” – nu cu bun sens, nu cu bun simț),* ceea ce este în avantajul său.

Dialogul este rar.

Pentru ceea ce este din producția unui corp nou de vorbitor, el este atât de rar încât el este absent de fapt.

El n-o este de principiu, însă principiul nu se înscrie decât în simbolică.

Este cazul principiului zis al familiei, de exemplu.

Fără îndoială, acesta a fost presimțit dintotdeauna.

Destul pentru ca *inconștientul* să fi fost ținut pentru știința *(„savoir”)* lui Dumnezeu.

Ceea ce totuși distinge știința zisă *inconștientă* de știința lui Dumnezeu, este că aceasta era considerată cea a binelui nostru.

Ceea ce nu este sustenabil.

De unde întrebarea pe care eu am pus-o, Dumnezeu crede el în Dumnezeu?

Ca de obicei atunci când pun o întrebare, este o întrebare-răspuns.

Iată.

1980.06.29. Seminarul 27, „Disoluție”, lecția 11. Scrisoare „Cauzei Freudiene”

LA CAUSE FREUDIENNE

5, Rue de Lille, 75007 PARIS

COURRIER DE JUILLET 1980

J'inaugure de mon dernier séminaire le Courrier premier de la Cause freudienne, attendu de mille et plus.

Que ce soit à la veille de ce temps dit de vacances chez nous ne m'arrête pas, puisqu'il sera pseudo pour moi, comme à mon habitude.

Et que c'est ce qu'à se suivre, vous pouvez faire de mieux : des efforts en somme. Ce sont des cartels que je veux dire.

Quant à l'Ef. , je précise qu'elle n'aura point de P. que j'en sois venu à bout.

Jacques LACAN

Ce 29/VI/80

Le n°1 du Courrier de la Cause est, sauf erreur ou changements d'adresse, envoyé à tous ceux qui ont reçu le carton du 21 février. Le Dr Lacan a demandé que ce Courrier soit adressé aux membres de l'EFP dans leur ensemble. Prière de renvoyer le bulletin d'inscription par retour de courrier, au secrétariat du 5, rue de Lille.

1980.07.05. Seminarul 27, „Disoluție”, lecția 12. (Casa Chimiei). Intervenție înainte de votul disoluției

Bună ziua. Aceasta este drăguț din partea voastră de a fi venit.

Eu vă voi explica votul meu. Eu voi vota pentru disoluția Școlii. Eu votez pentru și mi-ar place ca voi să faceți ca și mine.

Psihanaliștii sunt subiecți speciali.

Aceasta sunt subiecți în mod special sensibilizați la înșelăciune *(„tromperie”)*.

Aceasta ține la practica lor.

Din acest fapt, ei se clasează după etica lor.

Aceasta este acolo o probă dură *(„rude” – aspră, dificilă)*.

Aceasta este o probă decisivă în anumite efecte ale grupului analitic.

Reacția de masă a grupului, Freud a prezis-o: aceasta este de a găsi refugiu într-un ideal, idealul infailibilului.

Idealul odată instalat, totul este bine, schimbăm plecăciuni.

Eu nu pretind nicidecum să încarnez acest infailibil. Eu nici nu fac nu mai mult plecăciuni.

Eu dau mărturie din asta prin această disoluție.

Așadar trebuie să mi se ierte de a nu fi infailibil. Cei ce mă vor ierta vor vota ca și mine, și eu adaug pentru mine. Iată.

Convine acum ca fiecare să spună cuvântul *(„mot”)* său, eu trec vorbirea *(„parole” – cuvântul)* lui Solange Faladé.

Această zi acolo disoluția a fost votată, și sărbătorită seara la Casa Argentinei, Bulevardul Saint-Germain. Discursul este pronunțat înaintea votului.

1980.07.12. Seminarul 27, „Disoluție”, lecția 13, „Deschiderea întâlnirii din Caracas”

Nu am neastâmpăr *(„la bougeotte”)*.

Proba e că am așteptat al optzecilea meu an pentru a veni în Venezuela.

Am venit pentru că mi s-a spus că era locul propice pentru ca eu să întâlnesc acolo elevii mei din America Latină.

Oare voi sunteți elevii *(„élèves”)* mei?

Eu nu o prejudec.

Eu am obiceiul să-i cresc *(„élever”)* eu însumi.

Asta nu dă întotdeauna rezultate minunate.

Voi nu sunteți fără a ști problemele pe care le-am avut cu Școala mea la Paris.

Eu am rezolvat-o așa cum trebuie – luând-o la rădăcină.

Vreau să spun dezrădăcinând pseudo-Școala mea.

Tot ceea ce am obținut din asta apoi îmi confirmă că am făcut bine.

Însă aceasta este deja istorie veche.

La Paris, eu am obiceiul să vorbesc la un auditoriu unde multe capete îmi sunt cunoscute pentru a fi venit să mă viziteze la mine, *5 rue de Lille (nr.5 pe strada Lille)*, unde este practica mea.

Voi, voi sunteți se pare, dintre cititorii mei.

Voi o sunteți cu atât mai mult cu cât eu nu v-am văzut niciodată să mă auziți.

Așadar în mod evident sunt curios de ceea ce poate să-mi vină de la voi.

Este pentru ce eu vă spun: mulțumesc, mulțumesc de a fi răspuns invitației mele.

Voi aveți acolo merit, întrucât mai mult de unul s-a pus de-a curmezișul drumului de Caracas.

Există aparență, într-adevăr, că această Întâlnire contrariază *(„embête” – nemulțumește, supără, deranjează, îngrijorează)* mulți oameni, și în particular cei care fac profesie din a mă reprezenta fără a-mi cere avizul meu.

Așadar atunci când eu mă prezint, în mod forțat *(„forcément” – sigur, evident, clar)*, ei pierd din asta pedalele.

Trebuie din contră să mulțumesc celor care au avut ideea acestei Întâlniri, și anume lui Diana Rabinovich, eu îi asociez bucuros pe Carmen Otero și soțul ei Miguel, căruia i-am făcut încredere pentru tot ceea ce merge cu un astfel de Congres.

Este grație lor că mă simt aici la mine.

Eu vin aici înainte de a lansa a mea „*Cauză freudiană*”.

Voi vedeți că eu țin la acest adjectiv.

Este la voi de a fi lacanieni, dacă voi vreți. Eu, eu sunt freudian.

Este tocmai pentru ce eu cred binevenit să vă spun câteva cuvinte din dezbaterea pe care eu o susțin cu Freud, și nu de azi.

Iată:

ale mele trei nu sunt ale sale,

ale mele trei sunt realul, simbolicul și imaginarul.

Eu am venit din asta la a le situa dintr-o topologie, cea a nodului spus borromean.

Nodul borromean pune în evidență funcția lui cel puțin trei.

Este tocmai cel care înnoadă celelalte două deznodate.

Eu am dat asta alor mei.

Eu le-am dat asta pentru ca ei să se regăsească în practică.

Însă te regăsești acolo mai bine decât din topica lăsată *(„léguée” – lăsată prin testament, moștenită)* de Freud alor săi.

Trebuie s-o spui: ceea ce Freud a desenat din topica sa, spusă „secundă”, nu este fără adresă greșită *(„maladresse” – adresă rea, stângăcie, neîndemânare)*.

Eu imaginez că aceasta era pentru a se face înțeles fără îndoială din bornele timpului său.

Însă oare nu putem noi mai degrabă să tragem profit din ceea ce figurează acolo abordarea nodului meu?

Să considerăm sacul flasc la a se produce ca și legătură a lu Asta în articolul său la a se spune: „*Das Ich und das Es*” *(„Eul și Asta-ul”)*.

Acest sac, aceasta ar fi conținătorul pulsiunilor.

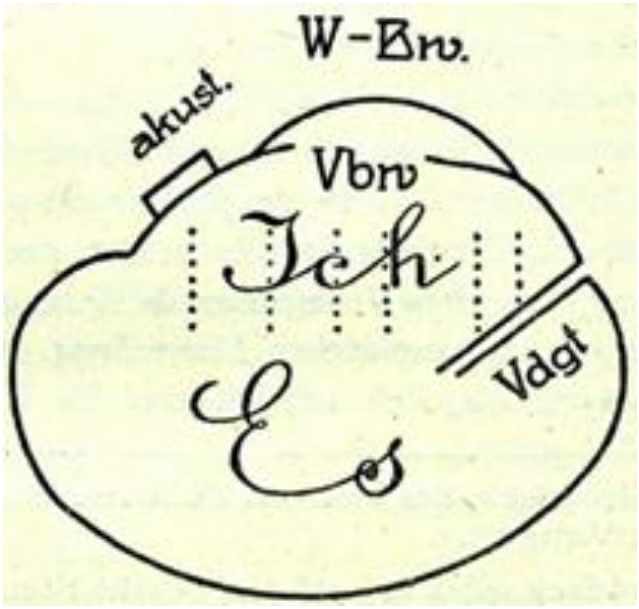

Ce idee nebunească *(„saugrenue” – ridicolă, bizară, lipsită de logică, excentrică, absurdă)* de a mușca *(„croquer” – mesteca, mânca)* asta astfel!

Aceasta nu se explică decât la a considera pulsiunile ca și niște bile, la a expulza din orificiile corpului, după a fi făcut o ingestie.

Acolo deasupra se broșează *(„se broche”)* un Ego, unde pare pregătit punctatul de coloane la a face din asta socoteala *(„compte” – numărarea)*.

Însă aceasta nu lasă mai puțin stânjenit *(„embarrassé” – jenat, rușinat, supărat)* la faptul că același se coafează dintr-un bizar ochi perceptiv, unde pentru mult se citește la fel de bine pata *(„la tache”, consonează cu „la tâche” – sarcina, treaba, misiunea)* germinală a unui embrion pe vitellus *(constituie rezervele energetice utilizate de embrioni în timpul dezvoltării embrionare, rezervele nutritive ale oului)*.

Aceasta nu este tot încă.

Cutia înregistratoare a ceva aparat a la Marey este aici din complement.

Aceasta spune lung despre dificultatea referinței la real.

În sfârșit două bare hașurează din articulația lor relația acestui ansamblu baroc la sacul de bilă el însuși.

Iată ceea ce este desemnat din refulat. Aceasta lasă perplex.

Să spunem că aceasta nu este ceea ce Freud a făcut din cel mai bine.

Trebuie chiar mărturisit *(„avouer” – recunoscut)* că aceasta nu este în favoarea pertinenței gândirii pe care aceasta pretinde a traduce.

Ce contrast cu definiția pe care Freud o dă pulsiunilor, ca și legate la orificiile corpului.

Aceasta este acolo o formulă luminoasă, care impune o altă figurație decât această butelie.

Oricare i-ar putea fi dopul.

Nu este oare mai degrabă, așa cum mi s-a întâmplat de a o spune, butelie a lui Klein, fără înăuntru nici înafară?

Sau încă, doar, pentru ce nu torul?

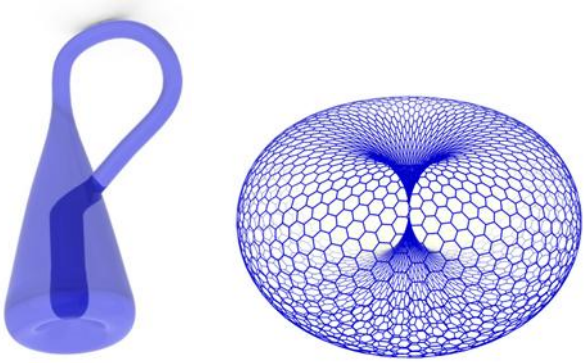

Eu mă mulțumesc să notez că tăcerea atribuită la „Asta” ca atare, presupune vorbăria *(„la parlotte”)*.

Vorbăria la care se așteaptă *(„s’attend”)* urechea, cea a „*dorinței indestructibile*” la a se traduce din asta.

Este remarcabil totuși că acest bruiaj *(„brouillage”)* nu a împiedicat pe Freud să revină după asta la indicațiile cele mai frapante despre practica analizei, și anume construcțiile sale.

Trebuie să mă încurajez la a-mi aminti că la vârsta mea Freud nu era mort.

Bineînțeles, nodul meu nu spune tot.

Fără ce eu nu aș avea nici măcar șansa de a mă repera în ceea ce există: întrucât nu există, spun eu, nu-tot.

Nu-tot în mod sigur în real, pe care eu abordez în practica mea.

Remarcați că în nodul meu, realul rămâne în mod constant figurat din dreapta infinită, adică din cercul non închis pe care ea îl presupune.

Aceasta este ceea din ce se menține faptul că el nu poate fi admis decât ca și nu-tot.

Surprinzătorul este că *numărul* ne este furnizat în lalimba însăși.

Cu ceea ce el vehiculează din real.

Pentru ce să nu admiți că pacea sexuală a animalelor, la a mă lua la cel pe care-l spunem a fi regele lor: leul, ține la faptul că numărul nu se introduce în limbajul lor, oricare el ar fi.

Fără îndoială dresajul poate el din asta da aparență. Însă nimic decât asta.

Pacea sexuală vrea să spună că noi știm ce să facem din corpul Altuia. Însă cine știe ce să facă dintr-un corp de vorbființă *(„parlêtre”)*, în afară de a-l strânge mai mult sau mai puțin aproape?

Ce anume Altul găsește să spună, și încă atunci când el binevoiește? El spune: „*Strânge-mă tare*”.

Prost *(„Bête”)* ca varza pentru copulație.

Nu contează cine știe să facă acolo mai bine.

Spun nu contează cine – o broască de exemplu.

Există o pictură care mă frământă de mult timp.

Am regăsit numele propriu al autorului ei, nu fără dificultățile proprii vârstei mele.

Ea este de Bramantino.

Ei bine, această pictură este bine făcută pentru a da mărturie despre nostalgia că o femeie nu este o broască, care e pusă acolo pe spate, în primul plan al tabloului.

Ceea ce m-a frapat cel mai mult în acest tablou, este faptul că Fecioara – Fecioara cu copilul – există ceva ca și umbra unei bărbi. Mijlocind ce, ea seamănă fiului ei, așa cum el este pictat ca adult.

Relația figurată a Madonei este mult mai complexă decât nu o gândim. Ea este de altfel rău suportată.

Asta mă preocupă.

Însă rămâne faptul că eu mă situez, eu cred mai bine decât Freud, în Realul interesat la ceea ce este din asta din inconștient.

Căci juisarea corpului face punct la încontra *(„à l'encontre")* inconștientului.

De unde matemele mele, care procedă din faptul *că simbolicul urmează locul Altuia, însă că nu există Altul lui Altul.*

Se urmează că ceea ce lalimba *(„lalangue”)* poate face din mai bine, aceasta este să se demonstreze la serviciul instinctului morții.

Este acolo o idee a lui Freud. Este o idee genială.

Asta vrea să spună de asemenea că este o idee grotescă.

Cel mai tare, aceasta este că este o idee care se confirmă din aceasta: că lalimba nu este eficace decât din a trece la scris.

Aceasta este ceea ce mi-a inspirat matemele mele...

pentru atât cât am putea vorbi despre inspirație pentru o muncă care m-a costat nopți de veghe în care nici o muză pe care s-o știu nu m-a vizitat

...însă trebuie să crezi că *asta m-amuză*.

Freud are ideea că instinctul de moarte se explică prin deplasarea la cel mai jos a pragului tolerat de tensiune de către corp. Este ceea ce Freud numește dintr-un dincolo de principiul plăcerii – adică al plăcerii corpului.

Trebuie prea bine spus că asta este totuși la Freud indicele unei gândiri mai delirante decât oricare dintre cele pe care eu le-am împărtășit vreodată.

Căci, bineînțeles, eu nu vă spun tot. Este tocmai acolo meritul meu.

Iată.

Eu declar deschisă această Întâlnire care poartă asupra a ceea ce eu am învățat.

Aceasta sunteți voi, prin prezența voastră, cei care faceți că eu am *învățat* ceva

1980.10.23. Scrisoare a lui Jacques Lacan pentru „Cauza freudiană”

Există refulat. Întotdeauna. Aceasta este ireductibil.

A elabora inconștientul, așa cum se face în analiză, nu e nimic decât a produce acolo această gaură. Freud el însuși, o amintesc, face stare din asta. Aceasta îmi pare a conflua în mod pertinent la moarte.

La moarte pe care o identific din faptul că, precum soarele - spune altul - ea nu se poate privi în față. De asemenea, nu mai mult decât oricine altcineva, eu nu o privesc. Fac ceea ce am de făcut, ceea ce este să faci față faptului, defrișat de către Freud, al inconștientului. Acolo înăuntru, eu sunt singur.

Apoi, există grupul. Înțeleg că această „Cauză" ține lovitura.

-Cartelul funcționează. Ajunge să nu faci acolo obstacol, în afară de a vectorializa, la ceea ce eu dau formula, și de a permuta.

-Un Director gestionează. Responsabilii săi, în loc pentru doi ani – după care, se schimbă.

-Comisiile îi asistă, pentru doi ani de asemenea.

-O Adunare anuală, zisă administrativă, are de cunoscut mersul lucrurilor; instanță, ea, permanentă.

-La fiecare doi ani, un Congres, unde toți sunt invitați.

-Un consiliu în sfârșit, zis statutar, este garant a ceea ce eu institui.

Cauza va avea Școala sa. De unde va proceda AME, al Cauzei Freudiene de acum.

Pasa va produce AE-ul nou – întotdeauna nou din a fi pentru timpul de a da mărturie în Școală, adică trei ani.

Căci mai mult valorează să treacă, acest AE, înainte să meargă drept să se încastreze în castă.

1981.01.26. Primă scrisoare forumului

Iată o lună de când am tăiat cu tot – practica mea exceptată. Am puțină dorință să agit ceea ce resimt. Adică un fel de rușine. Cea a unei căderi *(„patatras" – indică zgomotul unei căderi grele și bruște)*: așadar s-a văzut din asta una, pe care cu adevărat o privilegiase douăzeci de ani și plus, ridicându-se și lansând un pumn de rumeguș *(„sciure" – pulbere produsă de un instrument sau mașină de tăiat)* în ochii bătrânului bonom care... etc. Experiența are prețul său, căci asta nu se imaginează

înainte. Această obscenitate a avut rațiunea Cauzei. Ar fi bine ca o perdea să fie trasă acolo deasupra.

Aceasta este Școala elevilor mei, cei care mă iubesc încă. Îi deschid imediat porțile de acolo. Spun: spre Mii. Aceea merită riscat. Este singura ieșire posibilă - și decentă.

Un Forum (al Școlii) va fi pentru mine convocat, unde totul va fi de dezbătut – aceea, fără mine. Apreciez de acolo produsul. Pentru a fi simțit ceea ce îmi rămâne ca resurse fizice, mă repun pentru pregătirea sa lui Claude Conte, Lucien Israel, Robert Lefort, Paul Lemoine, Pierre Martin, Jacques Alain-Miller, Colette Soler, pe care-i chem alături de mine ca și consilieri.

1981.03.11. A doua scrisoare forumului

Forte-le meu este de a ști ceea ce a aștepta semnifică.

Eu obțin din asta faptul că în sumă, mă execută în numele numelui care îmi este propriu.

Așa cum se cuvine, pentru a salva farfuria profesională dobândită din formarea mea – la a o reduce acolo.

Obnubilație de responsabili, la a pune la contul *(„compte" – socoteala)* statutului de suficiență din care eu nu am știut să-i prezerv.

Ei poartă altundeva impasurile lor.

Rămâne Școala pe care eu am adoptat-o pentru a mea.

Nouă și mișcând încă, aceasta este aici faptul că se va proba nucleul din care se poate ca învățământul meu să subziste.

Se va face bine acum de a se număra *(„compter" – conta, socoti)* pentru această sarcină.

Aviz fiind luat din sfaturile mele, eu convoc pentru 28 și 29 din această lună, primul meu forum.

J. Lacan

11 martie 1981

SINTEZE

MOUSTAPHA SAFOUAN, 17 mai 1921 – 7 noiembrie 2020

Născut în Alexandria, fiul unui profesor, a studiat filosofia în Alexandria, apoi la Paris în 1946. A intrat în analiză cu Marc Schlumberger și a început apoi formarea cu Jacques Lacan, în 1949. A asistat la seminariile lui Lacan din anii `50, iar după câțiva ani în Egipt, revine în Franța în 1959. A fost trimis de Societatea Lacaniană Franceză ca analist formator la Strasbourg.

Cărți:

1968. Structuralismul în psihanaliză

1974. Studii despre Oedip: introducere la o teorie a subiectului

1976. Sexualitatea feminină în doctrina freudiană

1979. Eșecul principiului plăcerii

1982. Inconștientul și scribul său

1983. Jacques Lacan și chestiunea formării analiștilor

1993. Vorbirea sau moartea: cum e posibilă o societate umană?

1995. Neliniște în psihanaliză: Terțul în instituire și analiza de control

2000. Jacques Lacan și Chestiunea Antrenamentului Psihanalitic

2001. Lacaniana I . Seminariile lui Jacques Lacan 1953-1963

2001. Zece conferințe de psihanaliză

2004. Patru lecții de psihanaliză

2004. Despre Fundamentele Psihanalizei. Seminar în Statele Unite

2005. Lacaniana II. Seminariile lui Jacques Lacan 1964-1979

2007. De ce lumea arabă nu este liberă? Politica scrierii și terorismul religios

2008. Să lucrezi cu Lacan

2009. Limbajul comun și diferența sexuală

2010. Vorbirea sau Moartea. Eseu despre divizarea subiectului

2013. Psihanaliza, știință, terapie și cauză

2014. Actualități ale complexului Oedip

2015. Privire asupra civilizației oedipiene: Dorință și finitudine

2015. Chestiuni psihanalitice

2016. Ce este vindecarea pentru psihanaliză?

2016. Fântâna adevărului: Psihanaliza și știința

2017. Psihanaliza: Știință, terapie și cauză

2018. Civilizația post-oedipiană

2018. Sexualitatea feminină: în doctrina freudiană

2018. Studii despre Oedip

2019. De la dualitatea la diviziunea subiectului

2020. Inconștientul în jumătăți de cuvinte

https://drive.google.com/drive/folders/1Ysg3REN1LHWV_1u0rRxVhgd3SCt1P2qr?usp=drive_link

Despre formarea analistului

„Viitorul psihanalizei nu ține decât de capacitatea sa de a contribui la inteligența epocii noastre, și la metamorfozele lui Eros, altfel decât scoțând strigăte de alarmă. Încă mai trebuie să-și ofere mijloacele. Căci analistul nu se autorizează decât de la el însuși... până chiar și în propria formare.”

Moustapha Safouan - 2013. Psihanaliza, știință, terapie – și cauză

https://drive.google.com/file/d/138QG-ZCy7vxk79O-wMFV8VQ34XV53QeI/view?usp=sharing

Despre instituționalizarea psihanalizei

„...o idee fundamental antinomică, a cărei aplicare antrenează o consecință ce contrazice, reversează psihanaliza în contrariul ei, o abandonează,... o idee absolut aberantă,... o idee falsă și chiar

periculoasă... Eu nici nu văd de altfel de ce inconștientul ar conține în germene ceva care ar fi de ordinul unei profesii.”

Moustapha Safouan - 2020. Inconștientul în jumătăți de cuvinte

https://drive.google.com/file/d/1Uk325-LCtnQT2EoenLVQXcMBv2MgDk3I/view?usp=sharing

Sinteza seminariilor 1-27 ale lui Jacques Lacan

Citate din Lacaniana Vol. 1:

https://drive.google.com/file/d/1iSgQ27-MFEjxE-8HX4OFMS424wWstmTK/view?usp=drive_link

și 2:

https://drive.google.com/file/d/1kuSx_8Pi6o6-Pd-RyMXSgyQt7-QDvijX/view?usp=drive_link

Analiza este reconstrucție istorică, rescriere, nici reamintire, nici rememorare.

Analiza este întrebare și recunoaștere, nici răspuns, nici cunoaștere.

Analiza este realizarea adevărului subiectului vorbirii.

Analiza este a rezistenței și a discursului, nici a materialului, nici a eului.

Analiza este spargerea ființei subiectului, a eului ca iluzie fundamentală.

Analiza este numirea și crearea dorinței ca apărare.

Analiza este realizarea ordinului simbolic, a recunoașterii simbolice.

Analiza este demascarea instinctului morții.

Analiza este a marelui Altul, cel capabil să te facă să crezi și să mintă.

Analiza este a Oedipului, ordinul simbolic, semnificantul primitiv și castrarea.

Analiza este a falusului, semnificantul dorinței, definiția și suportul lipsei de ființă.

Analiza este a limbajului, ca neînțelegere și necunoaștere în mod fundamental.

Analiza este a dorinței, nici interpretare, nici dezvăluire, ci „aceea”.

Analiza este o poveste care este ea însăși locul întâlnirii din poveste.

Analiza este a obiectului „a”, a ceea ce subiectul nu este, a formei non-ființei sale.

Analiza este interpretarea dorinței ca dorință de a arunca masca.

Analiza este a Lucrului și a Legii.

Analiza nu este o etică a obiceiurilor.

Analiza este a legii interdicției incestului, a raportului inconștient cu Lucrul.

Analiza este a legii morale ca formă, ca obiect și ca durere.

Analiza este o etică dincolo de bine, o etică a dorinței, o analiză a frumosului.

Analiza este o etică a urmării dorinței.

Analiza este o etică fără obligație.

Analiza nu răspunde cererii.

Analiza este a dorinței ca dorință a marelui Altul.

Analiza este doar a unui subiect, cel care vorbește.

Analiza nu este inter-subiectivă, ci intra-subiectivă.

Analiza este o atingere a ființei marelui Altul pe calea dorinței.

Analiza nu este o teologie a perfecțiunii.

Analiza este a identificării ca lipsă, a trăsăturii unare, a numirii și a numărării.

Analiza este a angoasei de castrare, nu a lipsei, ci a lipsei lipsei.

Analiza este a inconștientului, a repetiției, transferului și pulsiunii, a alienării și separării.

Analiza este a lipsei subiectului în semnificant și în semnificat, în știință și în sexualitate.

Analiza este a subiectului presupus a ști.

Analiza este o traversare a planului identificării, a fantasmei.

Analiza este superpoziția strictă cu dorința marelui Altul, dorința analistului care devine a analizantului.

Analiza este a subiectului științei și a adevărului științei ca excluziuni fondatoare.

Analiza este a diviziunii subiectului între ființa de adevăr și ființa de știință.

Psihanalistul este unul dintre numele subiectului științei.

Psihanaliza este fiica științei răsturnând raportul acesteia dintre ființa de știință și ființa de adevăr.

Analiza este a unei logici a lipsei, a semnificantului, a funcției obiectului „a”.

„Adevărul nu se fondează decât din ceea ce el vorbește și nici nu are alt mijloc de a o face.”

„Nici un limbaj nu poate spune adevărul despre adevăr.”

„În matematică nu se spune despre ce se vorbește, în psihanaliză nu se poate spune despre ce se vorbește.”

Analiza nu este o juisare de adevăr, ci de adevărul valorii de adevăr, obiectul „a”, valoarea absolută în dimensiunea dorinței.

Adevărul ca și cauză este în știință formală, în religie finală, în magie eficientă, iar în psihanaliză materială.

Analiza este a castrării, a diviziunii subiectului de obiectele dorinței, privire și voce, o castrare înscrisă în însăși inima dorinței.

Analiza este a alienării forțate, a falsei certitudini a ființei pe care subiectul o trage din „gândirea sa”.

Analiza este a dificultății inerente a actului sexual.

„Marele secret al psihanalizei este că nu există act sexual.”

Analiza este a semnificantului care nu se poate semnifica pe el însuși.

Analiza este a proceselor care se gândesc pe ele însele.

Analiza este a actului, nici motricitate, nici traducere, nici revelație.

Analiza este a adevărului, eliminarea subiectului presupus a ști.

Analiza este renunțarea la puterea redutabilă a juisării.

Analiza este realizarea operației alienării - dorința, a (separării) adevărului – castrarea, și a transferului - căderea subiectului presupus a ști.

Analiza este a destituției și a des-ființei.

Analiza este a inegalității subiectului cu orice subiectivare posibilă a realității sale sexuale.

Analiza este a raportului științei cu adevărul, purtând asupra sexualului și lovind inexistența marelui Altul, locul conjuncției lor.

Analiza este un discurs fără cuvinte.

Analiza este a raportului științei cu juisarea, ca dispariție și topologie a subiectului.

Analiza este a Lucrului ca loc al juisării și a marelui Altul ca loc al dorinței.

Analiza este a celor patru ștergeri ale urmei subiectului, nici o urmă neputând fonda semnificantul raportului sexual.

Analiza este a unei științe în neștiutul subiectului, a dorinței de știință.

Analiza este a discursului, o reluare a proiectului freudian invers.

Inversul psihanalizei este discursul maestrului.

Analiza este a lui Unu în Real și a lui „lalangue”.

Analiza este a neînțelegerii.

Analiza este a adevărului din știința inconștientului.

Analiza este a lipsei numitului (numele tatălui) și a numirii (tatăl numelui).

Analiza este a chiasmei: literă, semnificant, voce.

Analiza este a sfântomului ca numire în răspuns la lipsa unui mare Altul creator al numelui.

Inițierea grație căreia integrăm falusul este o forțare și psihanaliza este o anti-inițiere.

Moustapha Safouan

Lacaniana

Les séminaires de Jacques Lacan

*

1953 - 1963

Fayard

Introducere

Această carte conține o prezentare a primelor zece seminarii pe care Jacques Lacan le-a ținut la spitalul Sainte-Anne, între 1953-1963. Ea prinde forma dării de seamă a volumelor stabilite și publicate la edițiile Seuil de către Jacques Alain-Miller, căruia Lacan i-a încredințat responsabilitatea stabilirii textului oral. Pentru a clarifica rațiunile acestei întreprinderi, voi spune câteva cuvinte despre formarea mea de analist precum și despre câțiva dintre contemporanii mei.

Mi-am început analiza în martie-aprilie 1946. În mod foarte fericit pentru mine, Marc Schlumberger exersa analiza ca filolog mai degrabă decât ca psiholog. Știa să releve un echivoc, să expliciteze o ambiguitate, să interpeleze un dublu sens, să suspende o certitudine, iar interpretarea sa a viselor consta în a le citi ca și rebusuri. Îmi amintesc surpriza lui atunci când îi raportam un vis care nu era decât o imagine calcată pe o locuțiune curentă, căreia îi ignoram totuși până atunci existența. Unul dintre acele vise consta în imaginea unui fir în palma mâinii; ceea ce era cu atât mai picant cu cât unul dintre motivele care mă conduseseră în analiză era o lene apropiată păcatului-pescuitului. De altfel, el știa să vă facă să simțiți cu un tact extrem că nu era el cel căruia vă adresați, fără să pretindă să spună pentru asta cui vă adresați „transferențial”. Vă primea cum primești pe cineva pe care-l aștepți, fără a-i lipsi fermitatea uneori necesară pentru a refuza cutare sau cutare cerere, așa cum se întâmplă aproape întotdeauna în orice analiză. Totuși nu avea teoria tehnicii sale. Cu o excepție aproape, și de acea dată el reluase în contul său ideea analistului – oglindă, nu l-am auzit niciodată să abordeze acel subiect. Pe scurt, pentru a merge mai departe, trebuia să mă prind acolo altfel.

Analiza mea personală s-a transformat din mers în analiză didactică. O altă metodă ar fi condus la un alt rezultat? Cum s-o știi? Ceea ce este sigur, este că analiza mea m-a pregătit foarte bine pentru a primi învățământul lui Lacan – pe care l-am ales ca analist de control pentru motive diverse, principalul fiind accentul pe care el îl punea asupra funcției „normativante” a tatălui, în faimosul său articol asupra complexelor familiale.

Știm că din 1951, Lacan și-a prezentat învățământul ca un retur la Freud. Acest retur nu consta într-o simplă lectură, nici într-o abordare nouă a operei maestrului, ci într-un comentariu care se referea constant la experiența psihanalitică definită ca experiență de discurs. Această definiție ar părea azi atât de clară încât nu vedem ce altceva se putea analiza. Dar, în fapt, se analizau multe alte lucruri: personalitatea, caracterul, conduita, transferul, dinamica inconștientului, etc. De altfel, ne întrebam ce valoare poate totuși să aibă discursul dacă el nu este expresia unei realități de acest ordin? Teza lui Lacan trebuia să fie explicitată.

Explicitarea, noi o cunoaștem azi: necunoașterea care caracterizează funcția eului nu s-ar ști corectată de realitatea comună. În teza sa asupra psihozei paranoiace și a raporturilor sale cu personalitatea, Lacan recuzase deja ideea însăși a eului ca funcție a realității pentru a nu mai reține decât definiția pe care i-o dă Freud ca obiect narcisic. Și în 1946, în „Discurs despre cauzalitatea psihică”, el scrie: „Nici un lingvist și nici un filosof nu ar mai știi să susțină, în fapt, o teorie a limbajului ca a unui sistem de semne care l-ar dubla pe cel al realităților, definite prin comunul acord al spiritelor sănătoase în corpuri sănătoase.”

O reflecție asupra multiplicității semnificațiilor unui cuvânt ca cel de „voal” îl conduce la această concluzie: „Voal! E o imagine în sfârșit a sensului ca sens, care pentru a se descoperi trebuie dezvăluit.” De unde vedem că dacă a necunoaște presupune o recunoaștere, atunci aceasta se poate semnifica în limbaj cu condiția ca funcția aceluia din urmă să nu fie limitată la funcția comunicării ideilor conștiente, și pentru oricât de puțin cuvântul ar fi considerat ca imagine a sensului ca sens înainte de a fi cea a unei realități.

Rămâne faptul că în 1951, Lacan fonda propriile teze asupra lucrărilor lui Freud, și nu trebuie să ne uimim să găsim la acela din urmă un text care sprijină definiția lui. Este vorba despre pasajul Studiilor despre isterie unde Freud descrie gruparea amintirilor în teme concentric dispuse în jurul nucleului patogen. Pe măsură ce liniile ramificate și mai ales convergente ale „înlănțuirii logice” penetrează straturile interne, alte linii le încrucișează, cele ale unei rezistențe crescânde, care ia forme

diverse, între care în mod notabil apariția simptomului care se dovedește a avea „cuvântul său de spus”.

Această concepție a experienței analitice schimbă complet viziunea noastră asupra tehnicii analizei rezistenței. Manifestările acesteia din urmă (tăcere, întreruperea firului gândirii, sentiment brusc al prezenței analistului, etc.) nu sunt raportate interpretărilor noastre, ci discursului însuși al analizandului și a mizei sale de moment. Ori, prestigiul analizei, și deci cel al analistului, era fondat pe prezentarea sa ca o metodă care, grație interpretării, aduce adevărul ascuns, „adevăratul adevăr”. Înțelegem deci rezistența pe care a putut-o suscita la analiști o concepție ce implica ruptura de orice coliziune cu adevărul și renunțarea la orice pretenție de știință. În fond o alegere îi era deja presupusă analistului, între dorința sa și narcisismul său.

În fapt, această concluzie relativă la analiza rezistenței era legată unei concepții inedite a alterității. În teza sa asupra psihozei paranoice, Lacan sugerează faptul că cunoașterea pentru om este cunoaștere a persoanei înainte de a fi cea a unui obiect. Dar descoperirea stadiului oglinzii a avut drept consecință faptul că eul a devenit matricea identificărilor imaginare cu ceea ce le caracterizează dintr-un tranzitivism niciodată complet ineliminabil din relațiile umane. În consecință, această cunoaștere a persoanei, dacă înțelegem pe acolo cea a seamănului, devine echivalentă cu ceea ce Lacan a numit sub termenul de „cunoaștere paranoică”. În schimb, în măsura în care discursul face să se audă semnificanții dorinței refulate, un alt orizont se desenează: cel al unui loc unde se constituie vorbirea subiectului pentru a-i reveni ca dintr-o „altă scenă”. Introducerea acelui loc al lui Altul, cu A mare pentru a-l distinge de altul în sensul seamănului, a avut la rândul său consecințe considerabile asupra concepției obiectului dorinței, însăși acela al analizei.

Lacan a susținut întotdeauna această teză: că raportul nostru la obiect nu ar ști să stea pe o referință la obiect ca obiect de cunoaștere. Prea multe fenomene i se opun (angoase, halucinații, sentimente de stranietate sau deja-vu, etc.), care ar rămâne o enigmă în această perspectivă și care indică spre un obiect mai primitiv, cel pe care-l va

numi mai târziu ca fiind obiectul dorinței. Această convingere, pentru a nu spune această constatare, implica deja o contestație a concepției după care obiectul dorinței se constituie pur și simplu în registrul rivalității ca obiect de concurență. Ori, faptul că dorința ar fi dorința altuia, în sens hegelian, aceea nu este decât prea comprehensibil, și analiștii nu erau deci cu adevărat prea confortabili decât acolo unde „materialul" cadra cu referințele oedipiene tradiționale. Doar că, experiența analitică făcea de asemenea simțită greutatea unui alt obiect, spus pregenital, regresiv sau încă, parțial, și trebuie recunoscut că acesta ne stânjenea mai degrabă, din lipsa unei metode pentru a-l manipula. Bineînțeles, nu ne grăbeam să-l numim. Dar această prudență, experiența însăși ar fi fost suficientă să ne-o învețe, nu am fi avut nici o nevoie de învățământul lui Lacan. Ne era permis să constatăm că de fiecare dată când pretindeam să numim la intenția subiectului obiectul dorinței sale, fie interpretarea noastră rămânea literă moartă, fie ea dădea loc la alte rezultate decât cele pe care ni le putem dori. În aceste condiții, introducerea unei alte alterități, o alteritate simbolică, a reînnoit complet sensul formulei hegeliene. Nu mai era vorba despre un obiect care, dacă pot spune, sare în ochi ca obiect de rivalitate, de schimb sau de partaj. Altul scapă transparenței imaginii, așa cum împinge din nou reducerea sa la doar procesul enunțatului. Dorința nu se poate constitui decât din a se situa ca o întrebare purtând asupra dorinței sale. Este pornind de acolo, pornind de la che voi?, și nu de la lupta pentru prestigiu, faptul că începe o altă dialectică care conduce, o vom vedea, la punerea în funcțiune a unui obiect care se caracterizează prin faptul de a nu avea o imagine speculară, și care, în loc să împlinească lipsa în maniera unui obiect al nevoii, o înnoadă și rămâne rebel darului.

Este în mod foarte particular pornind de la seminarul său despre dorință și interpretarea sa până la seminarul despre angoasă (1958-1963), faptul că Lacan s-a înhămat la elaborarea acestui obiect pe care l-a desemnat prin litera a. Nu fără motiv: căci, sub diferitele sale aspecte, acest obiect este forma pe care o ia – cu mult înainte de construirea persoanei – ceea ce din ființa subiectului se sustrage nominației. Că această elaborare nu a fost deloc ușoară, o concepem. De unde ardoarea sa de a recurge la litere, la diagrame și la modele topologice, ca și pentru a smulge

discursul său din ceea ce cuvintele comportă mereu din echivoc și metaforic. Dificultățile erau cel puțin la fel de mari pentru auditori, care trebuiau să se plieze ideii unui obiect fără obiectivitate și fără imagine speculară, care determină dorința scăpând totuși complet intenționalității. Ca exemplu al acelor dificultăți, aș menționa felul în care formula avansată de Lacan la sfârșitul seminarului său despre etica psihanalizei, privind certitudinea pe care o putem avea în ceea ce privește existența culpabilității acolo unde subiectul cedează cu privire la dorința sa, a fost transformată într-o a unsprezecea poruncă: Tu nu vei ceda dorința ta! Nu este sigur că repetarea fără încetare a formulelor lacaniene ar fi atenuat acele dificultăți. Pentru a da un exemplu care atinge de aproape chestiunea actuală a reglementării psihanalizei de către Stat, știm cum principiul după care analistul nu se autorizează decât din el însuși – care nu viza în fond decât să interzică analistului să se refugieze în seamăn pentru a face economia dorinței – a răsunat ca o injocțiune maniacă trecându-se de orice recunoaștere.

Cu scopul de a contribui la depășirea acelor dificultăți, am întreprins deci o muncă ce constă în a urma derularea învățământului lui Lacan pe firul anilor astfel încât să arăt în ce mod răspunde el problemelor puse de experiența freudiană, prin raport la care celelalte teorii se dovedesc deseori puțin satisfăcătoare – atunci când ele nu denaturează această experiență însăși. Înfățișată sub acest unghi, această carte constituie și o privire aruncată în urmă asupra propriei mele formări: ea îi constituie o prelungire evidentă. Sper totodată ca, în paralel interesului său în calitate de poveste de parcurs, ea va servi să arate modul în care teoria psihanalitică se articulează unei practici ce se definește înainte de toate ca supunere discursului.

Ideea acestei cărți este fructul unei munci colective. Suntem câțiva colegi care ne întâlnim periodic în jurul dării de seamă propuse de unul dintre noi despre o operă la alegerea sa. Am ales seminariile lui Lacan, așa cum sunt stabilite și publicate de Jacques Alain-Miller. Dar, în cursul execuției sale, proiectul a fost inflexat asupra a două puncte.

Mai întâi, necesitatea s-a impus foarte repede să dau o prezentare continuă a primelor zece seminarii ale lui Lacan, căci nu înțelegem

nimic la seminarul despre etică (VII) dacă nu avem vreo idee despre cel care l-a precedat, și care este consacrat dorinței și interpretării sale (VI). La fel, seminarul despre transfer (VIII) nu își ia tot sensul decât cu cele două seminarii care urmează.

Între altele, această prezentare a primelor zece seminarii în sânul grupului a incitat colegii mei să continue munca și să ia în sarcina lor prezentarea seminariilor ce urmează. Un al doilea volum va face deci suită acestuia. El va fi colectiv.

Pentru prezentarea seminariilor care nu au fost încă publicate de Jacques Alain-Miller (VI, IX și X), m-am referit în primul rând la transcrierea realizată pentru uzaj intern prin grija Asociației freudiene. Excelenta transcriere realizată de Michel Roussan a seminarului despre identificare mi-a fost la fel de utilă.

Sinteza seminarului 1 - Scrierile tehnice ale lui Freud (1953 – 1954)

Pentru Freud analiza este o „construcție" istorică. Ea nu este o reamintire, o „rememorare", ci o rescriere a ceea ce a fost. Centrul de gravitate al subiectului este sinteza prezentă a trecutului, ceea ce numim istorie.

După Freud analiza devine transformarea raportului fantasmatic cu lumea, cu analistul, într-un raport real, o modificare a relației analist - analizant, datorită importanței mai mari acordate eului.

Eul este însă construit ca un simptom, el nu poate fi instanța căreia îi revine „înțelegerea sensului cuvintelor", sensul îl depășește, așa cum îl depășește și limbajul, cu un rol fundamental în istoria sa, iar subiectul este prins în ambele.

Domeniul analizei este adevărul subiectului, diferit de cel al celorlalte cercetări științifice. Aici este esențială diferența dintre adevărul propoziției și adevărul vorbirii. Adevărul vorbirii nu vizează un real, ci o lipsă de ființă, așadar cercetarea „adevărului subiectului" nu este reductibilă la obiectivare științifică, ci este etică.

Analiza este „realizarea adevărului subiectului”, o dimensiune proprie, diferită de însăși noțiunea de realitate, realitatea fiind cea la care se referă la adevărul propoziției.

Această distincție între adevărul propoziției și adevărul vorbirii este extrem de importantă pentru tehnica psihanalizei, distincția între fantasmă și real fiind mult prea simplistă și chiar greșită.

Tocmai în interiorul acestei realizări a subiectului se situează fenomenul rezistenței, rezistența nefiind datorată unui inconștient conținut și refulat, căci întreruperea vorbirii, prin ceva ce o face în mod fundamental imposibilă (castrarea, moartea), este punctul esențial în care, în analiză, vorbirea se întoarce în întregime pe prima sa față și se reduce la funcția sa de raport cu altul, o mediere și nu o revelație.

Rezistența așadar se încarnează în sistemul egoului și alter egoului, dar provine din cu totul altă parte, tocmai din impotența subiectului de a reuși în domeniul realizării adevărului său, o impotență însă de structură, cu rădăcina în diviziunea subiectului.

Problema este așadar „cine este cel care, dincolo de eu, încearcă să se facă recunoscut?”, căci sensul nu ajunge la subiect prin intermediul eului, eul nu este stăpânul a ceea ce cuprind cuvintele, iar sistemul limbajului în care se deplasează discursul nostru depășește orice intenție pe care am putea să o punem în el și care este doar momentană.

Fără a sesiza autonomia funcției simbolice în realizarea umană, este imposibilă aprecierea faptelor fără a comite cele mai grave greșeli de înțelegere.

Condiția pentru ca un lucru să existe pentru un subiect este existența unei afirmații a acestui lucru, o afirmație primă, nu doar o simplă negație a unei negații.

Așadar, în psihanaliză, analizei materialului și rezistențelor li se substituie analiza discursului și a eului.

Problema este cea a joncțiunii simbolicului și imaginarului în constituirea realității.

Soluția este experiența buchetului inversat, sau mai degrabă a vasului inversat. Acolo unde în mod obișnuit punem în opoziție imaginarul și

realul, nu există real care să nu se formeze în imaginar (imagine și Gestalt fiind sinonime), așa cum nu există imaginar care să nu se refere la un real pe care îl include sau înconjoară (toate concepțiile analitice despre stadiul primitiv de formare a eului punând în prim plan noțiunile de conținător și conținut).

Însă, pentru a se constitui, în fața ochiului care privește, o lume în care imaginarul și realul își dau astfel mâna, ochiul trebuie să fie în poziția care reprezintă situația subiectului, locul său în lumea simbolică.

O altă problemă este scandalul teoretic reprezentat de considerarea transferului totodată ca rezistență față de progresul curei, dar și ca resort al eficacității ei, discordanța de opinii și incapacitatea comună de a rezolva această contradicție fiind atât de mari încât Lacan ajunge să spună că „este posibil ca desăvârșirea doctrinei (rezolvarea acestei contradicții, care, într-adevăr, ar fi suficientă pentru a ruina teoria psihanalitică) și chiar progresul ei să fie simțite ca un pericol”.

Pentru Lacan, iubirea din transfer nu este un Eros, prezența universală a puterii de legătură între subiecți, ci o iubire-pasiune.

Freud acorda o mare importanță opoziției dintre pulsiunile sexuale și pulsiunile eului.

Pentru a rezolva problema, Jung adoptă o soluție monistă, legând libidoul în conceptul vag de interes psihic.

Pentru a-i răspunde lui Jung, Freud introduce narcisismul ca proces secundar vizavi de pulsiunile auto-erotice prezente încă de la început, așadar nu există o unitate comparabilă eului la origine, distincția între libido sexual și funcțiile de conservare se păstrează, dar eul nu mai este definit prin funcțiile de conservare ale individului, ci ca o entitate nouă care apare în dezvoltare pentru a da formă narcisismului.

Acest narcisism este însă dublu, există „două narcisisme”, cel al eului și cel al eului ideal. Este suficient să apară un altul pe locul acestui eu ideal sau al eului așa cum vrea el să fie, pentru a apare starea de iubire, însă această relație imaginară este dublată de cea simbolică care leagă subiectul cu obiectul său ajuns pe locul eului ideal.

Așadar, idealul de eu este în registrul simbolic, este altul în măsura în care vorbește, iar eul ideal este în registrul imaginar, este imaginea seamănului, care, la 18 luni, prinde imaginea corpului propriu ca matrice în care se organizează unitatea subiectului.

Iubirea pasiune, pasiunea amoroasă, este confuzia lor, „când ești îndrăgostit, ești nebun", cum spune limbajul popular. Cele două locuri se confundă, atât în starea amoroasă, cât și în transfer.

În același timp însă, eul ideal, având matricea în imaginea seamănului, polarizează nu doar pasiunea amoroasă ci și o agresivitate cu atât mai distructivă cu cât micul copil vede obiectul dorinței sale în mâinile seamănului său, și îl vede atunci când încă nu o știa.

Nici o coexistență nu ar fi posibilă dacă ordinul simbolic nu ar permite dorinței să revină pe căile vorbirii, chiar dacă marcată de cenzură și refulare, și nu ar face subiectul capabil să-și îmbogățească idealul de eu, condiționând până și inter-subiectivitatea imaginară inerentă perversiunii.

Ceea ce se sparge în experiența vorbirii în analiză este tocmai ceea ce numim ființa subiectului, căci, pe această ființă, vorbirea o poate spune până la un anumit punct, dar niciodată în totalitate, iar această ființă își păstrează mereu fundalurile sale ambigue, în care ea nu se mai poate spune, nu se mai poate fonda ca vorbire.

Însă acest dincolo de vorbire nu se află decât tot în dimensiunea însăși a vorbirii, datorită distincției între ceea ce se articulează în vorbire și ceea ce, oricât de inarticulabil ar fi, se semnifică totuși, sau, cu alte cuvinte, datorită distincției între procesul enunțatului și procesul enunțării.

Așadar, chiar dacă transferul comportă incidențe, proiecții, articulări imaginare, se situează în întregime în relația simbolică, dorința fiind dorință de recunoaștere, iar astfel, deja o analiză a transferului.

Mai rămân încă de elucidat problema cauzei transferului, locului analistului în transfer, contradicția privind funcția transferului (factor de progres și obstacol), dar înțelegerea rolului imaginarului și

simbolicului în constituirea realității a pregătit terenul pentru viitoarele răspunsuri.

Jacques Lacan a consacrat primii doi ani ai învățăturii sale (1951 - 1953) să comenteze cele Cinci psihanalize ale lui Freud. Acel comentariu i-a permis să distingă planurile, recunoscute dar niciodată tematizate de doctrina psihanalitică, ale simbolicului, imaginarului și realului, și să le aplice în special paternității. După sciziunea Societății de psihanaliză din Paris, în 1953, și fondarea de către Daniel Lagache, a Societății franceze de psihanaliză, imediat alăturată de Jacques Lacan, învățământul acestuia din urmă și-a schimbat locul: de la el la spitalul Sfânta Ana. Dintr-o dată, auditoriul său, în mod esențial compus din analiști în formare, s-a lărgit considerabil. Nu există nimic uimitor așadar pentru faptul că a consacrat primele două seminarii ale învățăturii sale în sânul noii societăți să dezvolte consecințele pe care distincțiile ce le introdusese între simbolic, imaginar și real le antrenează în ce privește însăși direcția curei. De fapt, el abordează scrierile tehnice ale lui Freud într-un scop clar definit: să înțeleagă ce facem atunci când facem psihanaliză.

Pentru Freud, analiza consta într-o „construcție" istorică, în sensul pe care-l explică la începutul capitolului III din Dincolo de principiul plăcerii, și pe care-l dezvoltă ulterior în faimosul său articol din 1935, „Construcții în analiză". Din care Lacan se autorizează pentru a preciza că analiza astfel concepută nu constă să-ți amintești, să-ți „rememorezi". Ea este mai degrabă o rescriere a ceea ce a fost. În această perspectivă, centrul de gravitate al subiectului va fi această sinteză prezentă a trecutului pe care o numim istorie.

După Freud, psihanaliștii au pus accentul pe transformarea unui raport fantasmatic cu lumea, și mai ales cu analistul, într-un raport pe care-l numim, fără a căuta mai departe, real. Această modificare a tehnicii dacă o putem spune „istorizantă" a lui Freud într-o tehnică care este în primul rând o tehnică de remaniere a relației analist – analizat este datorată, după Lacan, acestui fapt: din trei instanțe introduse de

Freud în Eul și asta-ul, adică eul, asta-ul și supraeul, este primul, egoul, care a luat, pentru analiști, cea mai mare importanță.

Ori, citind Eul și mecanismele apărării a lui Anna Freud, amintește Lacan, vedem că întreg progresul eului ne conduce la această concluzie: eul este structurat ca un simptom. Și totuși este lui cel căruia analiștii pre-lacanieni îi impută acel rol esențial de a fi instanța căreia îi revine „înțelegerea sensului cuvintelor", cum o spune Otto Fenichel, care merge aici la inima problemei. Totul e acolo, estimează Lacan: e vorba să știi dacă sensul debordează sau nu eul. Ori Fenichel e condus să susțină că în cele din urmă, id și ego, este exact același lucru. Dar atunci, estimează Lacan, fie asta este de negândit, fie nu este adevărat că egoul ar fi funcția pe unde subiectul învață sensul cuvintelor. Într-un cuvânt, chestiunea pentru Lacan este de a ști ăn ce anume subiectul este prins, care nu e doar sensul cuvintelor, ci încă limbajul, al cărui rol este fundamental în istoria sa.

Revenind, cu ocazia unui expozeu al lui Didier Anzieu despre premisele analizei lui Freud descrise în Studii despre isterie, Lacan subliniază „faptul că Freud avansa într-o căutare care nu este marcată de același stil ca și în celelalte cercetări științifice. Domeniul său este cel al adevărului subiectului" (p.29). Este foarte clar: Lacan amorsează aici distincția pe care o va formula mai târziu între adevăr al propoziției și adevăr al vorbirii, care este în mod egal adecvare dar nu la un real, caz în care căutarea „adevărului subiectului" ar fi în întregime reductibilă la căutarea obiectivantă a metodei științifice comune, ci la o lipsă de ființă, de unde dimensiunea sa etică. Este vorba în psihanaliză, declară Lacan, sau în această rescriere a istoriei care e psihanaliza după Freud, „de realizarea adevărului subiectului, ca dintr-o dimensiune proprie care trebuie să fie detașată în originalitatea sa prin raport cu noțiunea însăși a realității" – cea la care se referă adevărul propoziției. Detașată de această distincție a cărei importanță nu am știi s-o exagerăm pe planul tehnicii psihanalitice, opoziția între fantasmă și real, estimează pe bună dreptate Lacan, este cel puțin simplistă, dacă nu înșelătoare.

Este în interiorul acestei realizări a subiectului locul unde se situează fenomenul rezistenței. Și Lacan, din a apela de acolo la acest fapt, a cărui confirmare este la îndemâna oricărui analist, și care se acordă în mod de nenegat cu descrierea clinică a lui Freud în „Dinamica transferului”: e vorba de momentul în care el pare gata să formuleze o idee mai semnificativă decât tot ceea ce a putut aștepta până atunci, că subiectul uneori se întrerupe și emite un enunțat precum: „Realizez deodată faptul prezenței dumneavoastră”, sau încă: „Îmi dau seama brusc de faptul că sunteți acolo”. Acel fapt, spune Lacan, ne va permite să răspundem la chestiunea „cine vorbește?”, dar nu fără să veghem să ne degajăm în prealabil de ideea că rezistența „este coerentă cu această construcție după care inconștientul este, într-un subiect dat, la un moment dat, conținut și, cum se spune, refulat” (p.57)

Analizele freudiene devenite celebre ale halucinațiilor Omului cu lupi și ale uitării numelui pictorului Signorelli conduc pe Lacan la această concluzie: „Venirea oprită a vorbirii, în măsura în care ceva poate că o face fundamental imposibilă (castrarea la omul cu lupi, moartea în exemplul uitării numelui), este punctul pivot unde, în analiză, vorbirea basculează cu totul asupra primei sale fețe și se reduce la funcția sa de raport la altul. Dacă vorbirea funcționează atunci ca mediere, este din a nu fi împlinită ca revelare” (p.60)

Teza lui Lacan ar fi găsit un mai bun sprijin dacă ar fi luat drept exemplu un moment unde vorbirea se oprește în analiză. Dar concluzia sa relativ la rezistență este, în orice caz, cum nu se poate mai netă: aceasta se încarnează în sistemul egoului și alter-egoului. „Dar este de altundeva locul din care ea pleacă, adică din impotența subiectului a ajunge la un capăt în domeniul realizării adevărului său” (p.61). Impotență despre care vom învăța ulterior că este de structură: căci ea se înrădăcinează, va declara Lacan, în divizarea subiectului.

Cu privire la această concluzie, nu există nimic uimitor în faptul că Lacan formulează aici critica pe care o va repeta neîncetat a „naivității” care prescrie că una dintre condițiile prealabile ale tratamentului psihanalitic este ca subiectul să aibă o anumită realizare a altuia ca atare – întreaga chestiune fiind de a ști la ce nivel acest altul este realizat – ca

și noțiunea piagetiană a discursului egocentric la copil - „ca și cum adulții asupra acelui subiect ar avea de reurcat la copii!” (p.60)

Mai importantă încă este chestiunea care se pune plecând de la chiar această concluzie, adică „Cum să operezi în această interpsihologie, ego și alter-ego, unde ne reduce degradarea însăși a procesului vorbirii?” (p.62). Regăsim aici chestiunea pusă la James Strachey în acești termeni: cum să acționezi prin interpretarea asupra transferului, în timp ce vorbiți despre locul însăși unde puneți transferul? Precedentele dezvoltări, la Lacan, lasă șansa sa unui răspuns posibil. Căci aceeași chestiune poate atunci să se formuleze în acești termeni: „Care este deci acela care, dincolo de eu, caută să se facă recunoscut?”

Nu este adevărat că sensul îi vine subiectului prin intermediul eului, afirmă Lacan. Cine ar spune că egoul este stăpânul a ceea ce ascund cuvintele? Faptul este că sistemul limbajului în care se deplasează discursul nostru depășește orice intenție pe care am putea-o pune acolo și care este doar momentană. Dacă nu sesizăm bine autonomia funcției simbolice în realizarea umană, este imposibil să apreciem faptele fără a comite cele mai grele erori de înțelegere.

Fără îndoială este pentru a arăta diferitele nivele ale acestei realizări faptul că Lacan a abordat textul lui Freud despre Verneinung (negație). Comentariul acelui text de către Jean Hyppolite îi permite să amintească faptul că condiția pentru ca un lucru să existe pentru un subiect este existența unei afirmații (Bejahung) a acestui lucru, a unei afirmații prime (adică, care nu este o simplă negație a negației). Contrar negației în care ceea ce subiectul neagă se afirmă totuși lăsându-se afectat de „simbolul negației”, forcluziunea (Verwerfung) corespunde defectului însăși a acestei afirmații prime. De atunci totul se întâmplă ca și cum lucrul în chestiune nu ar exista pentru subiect. Totuși, afirmă Lacan, ceea ce se găsește astfel retranșat din simbolic face retur, dacă o putem spune „în mod imaginar”, în real; ceea ce nu este recunoscut face irupție în conștiință sub forma văzutului. Pentru a o arăta, Lacan reia exemplul halucinației Omului cu lupi. Comentariul său cheamă două remarci.

Mai întâi referința la castrare în acest context poate suscita uimirea cititorului neprevenit: nu este evident că nivelul realizării funcției simbolice la subiect ar fi sinonim din punctul unde el este de acolo, castrării. Trebuie deci să reamintim că Lacan adresa analiștilor dintre care un bun număr asistaseră la seminariile pe care le dăduse la el din 1951 în 1953, și care erau deci presupuși a fi destul de familiari cu noțiunile de tată simbolic și castrare ca datorie simbolică.

Apoi, evocarea forcluziunii castrării apropo de Omul cu lupi este cel puțin uimitoare. Căci dacă există o observație care ia puternic în seamă amenințarea castrării, este tocmai cea a Omului cu lupi. Lacan, de altfel, ține să precizeze că este vorba despre un fenomen de psihoză la un subiect care nu este deloc psihotic. Dar atunci chestiunea se pune de a ști care este rațiunea irupției acelui fenomen în acel moment al copilăriei unui subiect pe care nimic nu permite să fie considerat schizofren. Faptul este că Lacan urmează aici, fără să discute, pe Freud, care descrie poziția Omului cu lupi cu privire la castrare ca și forcluziune, fără a nega existența unei refulări pentru atât! Dar același Freud precizează că halucinația în chestiune a avut loc după ce băiatul a auzit istoria unei fetițe născute cu un deget în plus, care i-a fost tăiat cu o secure. Este vorba deci de o forcluziune, despre un a nu-vrea-să-știi-nimic despre acea istorie unde castrarea este evocată ca o operație reală susceptibilă de se exersa efectiv asupra corpului propriu. Știm de altfel că halucinația Omului cu lupi pune în scenă tocmai mutilarea degetului său.

Pentru ceea ce este din denegație, Lacan citează exemplul unui pacient al lui Ernst Kris, care, fiind un scholar, se acuza de plagiat în tot ceea ce scria, și a cărui istorie explica destul de bine nevoia pe care o avea de a nu prezenta relația sa cu eul său ideal decât sub o formă inversată. De unde producerea unui discurs în care inversiunea ia forma denegației și în care se poate împlini pentru el integrarea eului.

Toate acele considerații îl conduc pe Lacan să recuze opoziția clasică între analiza materialului și analiza rezistențelor, pentru a-i substitui opoziția între analiza discursului și analiza eului. Căci este întotdeauna eul subiectului, cu limitările sale, apărările sale, caracterul

său, cel cu care aveam de-a face în analiză. Toată chestiunea este de a ști care este funcția pe care el o joacă în această operație.

Din lectura lui Lacan a articolului lui Melanie Klein, „Importanța formării simbolului în dezvoltarea eului", se degajă o dublă constatare. Pe de-o parte, putem spune despre micul Dick, tânărul subiect despre care Melanie Klein raportează observația în articolul ei, că egoul său nu este format – este cel puțin ceea ce reiese din lipsa de contact pe care el o resimte - și pe de altă parte, că el este cu totul în realitate, în stare pură, non simbolizat. Dacă într-atât este faptul că lumea umană se caracterizează prin multiplicitatea infinită a obiectelor sale, atunci Dick trăiește într-o lume non umană. El este în întregime în indiferențiat. Această dublă constatare sugerează teza următoare privind funcția eului: puțin dezvoltat, el stopează orice dezvoltare, dar dezvoltându-se, el se deschide lumii realității umane. De unde chestiunea pusă de Lacan: cum se face ca această realitate să fie redeschisă de o dezvoltare a egoului? Care este funcția proprie a interpretării kleiniene care, pentru a se prezenta cu un caracter de intruziune, de placaj asupra subiectului, nu produce mai puțin efecte de care avem nevoie bine să dăm seama? Într-un cuvânt, problema este cea a joncțiunii simbolicului și imaginarului în constituirea realității.

E pentru a răspunde acestei întrebări faptul că Lacan, în maniera lui Freud în capitolul VII al Interpretării viselor, introduce un model optic (vezi schema p.160). Este vorba despre experiența cunoscută sub titlul de experiența buchetului inversat, dar care ar fi mai just, în rațiunea modificării pe care Lacan i-o aduce, să fie intitulată: experiența vasului inversat. Acolo unde opunem de obicei imaginarul și realul, acel model lacanian arată că nu există real care să nu se formeze în imaginar (și de fapt Lacan nu omite să utilizeze termenul de imagine ca sinonim cu Gestalt), ca și cum nu există imaginar care să nu se situeze în referința la realul pe care-l include sau înconjoară (și știi că toate concepțiile analitice ale stadiului primitiv al formării eului pun în prim plan noțiuni de conținător și conținut). Dar pentru a se constitui, în fața ochiului care privește, o lume unde imaginarul și realul își dau astfel mâna, trebuie ca ochiul să fie într-o anumită poziție în interiorul

câmpului x`y` - poziție care reprezintă situația subiectului caracterizat de locul său în lumea simbolică.

După ce a aplicat modelul său cazului lui Dick, Lacan reia chestiunea transferului, dar de această dată, mi se pare, în scopul de a ridica scandalul care constă în a considera transferul totodată ca o rezistență la progresul curei și ca resort al eficacității sale. Discordanța de păreri și incapacitatea comună de a rezolva această contradicție sunt astfel încât Lacan este condus să gândească că „e posibil ca finalizarea doctrinei și chiar progresul său să fie simțite ca un pericol" (p.129). Este clar că expresia „finalizarea doctrinei" semnifică, în acest context, ridicarea unei contradicții care, în fapt, ar fi suficientă să ruineze teoria analitică. De ce „ca un pericol"? Răspunsul este lăsat cititorului.

Să vorbești despre iubirea de transfer, susține Lacan, este să vorbești despre iubire nu ca și Eros, prezență universală a puterii de legătură între subiecți, ci ca iubire-pasiune. În ce anume această iubire-pasiune este ea, în fundamentul său, legată relației analitice? Lacan amintește importanța pe care Freud o atașa opoziției între pulsiunile sexuale și pulsiunile eului. Dacă retragem libidoului caracterul său specific sexual prin raport la funcțiile conservării individului, îi retragem din aceeași lovitură caracterul său bine limitat sau, cum am spune azi, operațional. Dar se pune atunci problema schizofreniei în care, în mod precis, raporturile la realitate sunt complet pierdute. Carl Gustav Jung depășește limita adoptând o soluție monistă care îneacă libidoul în conceptul vag de interes psihic. Pentru a-i răspunde lui Jung, spune Lacan, Freud e condus să introducă narcisismul ca proces secundar cu privire la pulsiunile auto-erotice prezente de la început. O unitate comparabilă eului nu există la origine, și Ich-ul trebuie să se dezvolte. Distincția între libidou sexual și funcțiile de conservare subzistă, dar eul se definește acum, explică Lacan, nu prin funcțiile de conservare ale individului, ci ca o entitate nouă care apare în dezvoltare și a cărei funcție este să dea formă narcisismului.

Acel narcisism este de altfel dublu, sau pentru a relua o expresie a lui Octave Manoni pe care Lacan o validează, există „două narcisisme": cel al eului și cel al eului ideal despre care Freud dă seama de-a lungul

întregului său articol „Pentru a introduce narcisismul”. Este suficientă apariția unui altuia la locul acelui eu ideal sau al eului așa cum vrea el să fie pentru ca să apară starea amoroasă (Verliebtheit). Modelul vasului inversat vizează să explice nu doar această relație i(a) la i`(a), unde se regăsește determinarea imaginară a comportamentelor sexuale la animal, dar încă și relația simbolică care leagă subiectul la obiectul său venit la locul eului ideal – dependență de i(a) în punctul I. Simbolic trimite aici, după toate aparențele, la limbaj, pentru atât cât relațiile sociale se definesc pe acolo. Un sportiv, putem spune, nu își dă același ideal de eu ca și un om de litere. Idealul de eu se situează în fapt în acel registru simbolic, fapt prin care se distinge de eul ideal care aparține registrului imaginarului. Lacan merge până la a spune că idealul de eu, este altul în măsura în care vorbește, în vreme ce eul ideal se definește prin imaginea seamănului, care, spre optsprezece luni, ia urmarea imaginii corpului propriu ca matrice în care se organizează unitatea subiectului. Pasiunea amoroasă exprimă confuzia lor. Când ești îndrăgostit, ești nebun, cum spune limbajul popular.

Dar în sfârșit, ce loc ocupă analistul în transfer? Este în fond chestiunea care-l preocupă pe Lacan. El însuși recunoaște că ceea ce spune nu este foarte clar, și își invită auditorii săi să nu se mire, căci este vorba despre o întreprindere ce vizează nimic mai puțin decât să sesizeze natura psihanalizei. De fapt, după ce amintise eroarea recunoscută de Freud în cazul Dora, adică de a nu fi recunoscut că era Doamna K. Cea care era obiectul iubirii sale, dacă nu al dorinței, Lacan adaugă, în lecția din 12 mai 1954, că dacă ar fi știut să evite această eroare, făcând-o să recunoască pe Dora al său Ideal-Ich (eu ideal), ar fi putut atunci „să-și ia locul său la nivelul de Ideal-Ich”. Totuși, el conclude aceeași lecție vorbind despre „funcția de Ideal-Ich, pe care voi vedeți că analistul îi ocupă locul un timp, în măsura în care el își face intervenția în locul cel bun, în momentul cel bun, în același loc”. De unde putem fără îndoială să deducem că cele două locuri sunt confundate în transfer ca și în starea amoroasă.

Lacan procede apoi la aprofundarea relației între simbolic și imaginar. Dacă eul ideal, spune el, își găsește matricea sa în imaginea seamănului,

atunci aceasta polarizează nu doar o pasiune amoroasă, ci și o agresivitate cu atât mai distructivă cu cât este în mâinile seamănului său faptul că micul copil vede obiectul dorinței sale, și îl vede chiar atunci când nu o știa. Nici o coexistență nu ar fi posibilă dacă ordinul simbolic nu ar permite dorinței să revină în căile verbului, chiar dacă marcată de cenzură și refulare, și dacă nu ar face subiectul chiar să-și îmbogățească idealul său de eu. Și nu este totul, adaugă Lacan. Simbolicul condiționează până și inter-subiectivitatea imaginară, inerentă perversiunii și care necunoaște, de vreme ce chiar sexualitatea copilului este o „perversiune polimorfă", teoria lui primary love a lui Michael Balint, căreia Lacan îi adresează o critică dintre cel mai incisive; inter-subiectivitate pe care Jean Paul Sartre, în schimb, o pune superb în relief în paginile sale celebre din Ființă și Neant – „lectură esențială pentru un analist", estimează Lacan.

Suita seminarului este consacrată funcției vorbirii și portanței sale în ce privește transferul. Ceea ce se găurește în experiența vorbirii în analiză, este în mod precis, spune Lacan, ceea ce noi numim ființa subiectului. Această ființă, vorbirea o poate spune până la un anumit punct, dar niciodată total. Ea păstrează mereu fundalele sale ambigue, unde ea nu se mai poate spune, fonda în ea însăși ca vorbire. Dar acest dincolo de vorbire nu este de căutat în mimicile subiectului, în crampele sale, sau în corelatele emoționale ale vorbirii sale. „Dincolo-ul despre care este vorba este în însăși dimensiunea vorbirii" (p.256). Aserțiune care nu face problemă pentru un lector al faptului distincției ulterior introduse de Lacan între ceea ce se articulează în vorbire și ceea ce, oricât de inarticulabil ar fi, se semnifică totuși acolo, sau, pentru a spune tot, între proces al enunțatului și proces al enunțării.

Consecința care se degajă apropo de transfer, Lacan o exprimă în acești termeni: „Transferul comportă incidențe, proiecții de articulări imaginare, dar el se situează în întregime în relația simbolică." Formulă care nu face problemă de asemenea pentru un cititor avertizat al concepției lacaniene a dorinței ca dorință de recunoaștere; concepție care l-a condus să afirme că, prin construcția sa simbolică, dorința este deja o analiză a transferului. Dar, cum acele dezvoltări erau încă

rezervate viitorului, Lacan a trebuit să se restrângă la formule diverse, uneori emfatice sau inutil sibiline. O anumită insatisfacție a fost resimțită din această cauză de auditoriu, ceea ce Lacan nu a lipsit să ia aminte.

Nu împiedică faptul ca, citind seminarul azi, nici o îndoială să nu subziste că exista foarte bine, în 1953-1954, cineva care învăța psihanaliza la Paris. Este adevărat că maestrul n-a răspuns la chestiunea de ce-ului transferului (nu formulase încă noțiunea subiectului presupus a ști); este adevărat de asemenea că nu a furnizat răspuns ferm privind locul analistului în transfer (factor de progres și obstacol). Dar arătând, așa cum a făcut-o, partea de imaginar și de simbolic în constituirea realității, a pregătit răspunsurile la aceste întrebări, la fel cum a eliberat practica analitică de un impas care descuraja un bun număr de noi veniți la analiză propunând să distingă analiza discursului de analiza eului în loc să opună analiza materialului analizei rezistențelor.

Publicând acest seminar, Jacques Alain Miller a respectat linia pe care și-a asignat-o în nota scrisă la sfârșitul Seminarului XI, primul care a fost publicat încă din timpul vieții lui Lacan. Semnele de punctuație sunt reduse la minim – virgula și liniuța - și urmează ritmurile respirației mai degrabă decât articulările sintactice sau logice ale frazei. Ar fi de altfel mai conform acelei alegeri suprimarea diviziunilor în părți ale fiecărui seminar și a titlurilor care le anunță. Este adevărat că Jacques Alain-Miller pune acolo câteodată și un punct de umor care nu i-ar fi displăcut fără îndoială temperamentului glumeț al lui Lacan, așa cum e adevărat de asemenea că acele titluri pot facilita lectura sau s-o stimuleze. Dar ele sugerează existența unui plan după care seminarul ar fi presupus a se fi derulat. Ori faptul este că împreună cu retururile sale înapoi, anticipațiile sale bruște, digresiunile sale, circumlocuțiunile sale, fără a vorbi despre repetițiile sale și precauțiile luate „pentru ca voi să nu înțelegeți prea repede”, etc., discursul lui Lacan nu se supune întotdeauna urmăririi ordinii rațiunilor atunci când nu se folosește câteodată să se avanseze mascat. Cu siguranță, este vorba despre un parcurs rațional, dar atunci îi revine cititorului să degajeze acel parcurs și să-i aprecieze validitatea. Această remarcă nu atenuează totuși

importanța unui serviciu care pune la dispoziția celor pe care psihanaliza îi interesează un discurs care face în mod sigur dată în istoria psihanalizei.

Desigur, nimeni nu va contesta că așa cum a fost stabilit, textul cărții I conține numeroase erori, în special cele privind „camp de Dantig" (sic) sau unde ne conduce Tristan Bernard (p.315). Este vorba despre un lapsus al lui Lacan caz în care ar fi fost mai bine să fie semnalat, sau poate un lapsus în cursul stabilirii textului? Oricum ar fi, ar fi cu totul exagerat să spunem că numărul de errata este astfel încât învățământul lui Lacan s-ar găsi desfigurată

Sinteza seminarului 2 - Eul în teoria lui Freud și în tehnica psihanalizei (1954-1955)

Consecințe pentru tehnica și teoria psihanalizei ale perspectivei ce face distincția între analiză a discursului și analiză a eului.

Eul ca și iluzie fundamentală a trăirii omului modern este răspunsul lui Freud la o criză a tehnicii psihanalizei, în texte precum: „Eul și asta-ul", „Dincolo de principiul plăcerii", „Psihologie a maselor și analiză a eului", „Pentru a introduce narcisismul".

Cu toate acestea, ulterior, pornind tocmai de la aceleași texte, s-a încercat resorbția științei psihanalitice în psihologia generală, o regresie ce își are cauza într-o perspectivă filosofică care formulează echivalența eu-conștiință.

Deși conștiința este transparentă ei însăși, Eul („je") nu îi este transparent, îi este dat ca și un obiect a cărui înțelegere nu îi dă proprietățile.

În afara câmpului conștiinței și a certitudinilor sale, câmpul în care omul se recunoaște ca și eu („moi"), există ceva ce are tot dreptul să se exprime ca și Eu („je"), „Dumnezeul înșelător al lui Descartes", cel care abolește toate certitudinile noastre, fiind astfel o reintegrare a ceea ce existase respins, ectopic.

„Nucleul ființei noastre" nu coincide cu eul, acesta este însăși sensul experienței freudiene, însă nu este suficient să spui „Eul („je")

subiectului inconștient nu este eu („moi”)”, căci imediat începi să gândești că acest Eu („je”) este adevăratul eu („moi”), iar astfel reintroduci eul în acest Eu descoperit de Freud și reinstaurezi unitatea.

În acest Eu („je”) al subiectului inconștient, prezența subiectului inconștient se face cu atât mai mult simțită cu cât însuși pronumele Eu („je”) este absent din enunțat, așadar acest Eu desemnează subiectul, dar nu îl semnifică.

Cercetările lui Freud privind a doua topică încearcă tocmai această readucere la locul său a eului, care începea să alunece din nou spre vechea sa poziție, iar astfel, această restabilire a perspectivei exacte a excentricității subiectului prin raport la eu.

Analiza eului pornește de la premisa că acesta este o greșeală a Eului, un punct de vedere parțial a cărui conștientizare ar fi suficientă pentru a lărgi perspectiva și a descoperi realitatea, însă în fapt, eul este un obiect particular în interiorul experienței subiectului împlinind funcția imaginară, iar condiția pentru a-l sesiza este căderea falsei evidențe psihologice care te face să crezi că, oricât de parțială ar fi înțelegerea conștiinței, așadar a eului, acolo este totuși locul în care existența noastră este dată.

Această sarcină este departe de a fi ușoară, iar pentru a tăia acest nod gordian Lacan nu propune o ipoteză, ci o fabulă, „căci există probleme pe care trebuie să te hotărăști să le abandonezi fără să le fi rezolvat”.

În ea însăși, conștiința este la fel de oarbă ca și oglinda, o putem înlocui cu aria striată a lobului occipital, dar doar odată cu apariția eului așa cum subiectul îl recunoaște în imaginea sa specular ea devine conștiință de sine, conștiință reflexivă.

Chiar dacă nu există nici măcar umbra unui eu la origine, în schimb Eul este implicat acolo, tocmai prin aceasta el fiind un subiect descentrat, sub forma unui joc de simboluri, o structură detașată de activitatea subiectului.

Structurarea definitivă a unității doar prin percepția unei unități deja structurate în cursul unei experiențe anterioare, această unitate suspendată la o altă unitate care îi dă forma și modelul propriei unități,

această dependență a dorinței uneia de alta, acest impas al constituirii obiectului uman, suspendată dialecticii gelozie-simpatie, nu vrea să spună că o conștiință nu poate percepe o altă conștiință, ci că un eu, suspendat în întregime la unitatea unui alt eu, este în mod strict incompatibil cu el pe planul dorinței.

Pentru a se putea stabili un schimb, trebuie ca sistemul simbolic să intervină în sistemul condiționat de imaginea eului, nu ca și cunoaștere, ci ca și recunoaștere, fie și numai pentru ca micul unul să-l poată informa pe celălalt și să-i spună: „Eu doresc aceasta.”

Astfel, eul nu poate fi în nici un caz decât o funcție imaginară, chiar dacă el determină un anumit nivel al structurării subiectului.

Problema acum este de a ști dacă există echivalență între sistemul eului și sistemul inconștientului, dacă unul este negativul celuilalt, o problemă pusă de Freud în „Dincolo de principiul plăcerii”, problema modului în care se articulează funcția restitutivă a principiului plăcerii și funcția repetitivă.

În ipoteza lui Freud, modelul mașinii mecanice și a noțiunii de energie, ființele umane ca și homeostaze, iar sistemul nervos ca ceea ce tinde întotdeauna să se reîntoarcă la un punct de echilibru, obstacolul visului, creierul ca o mașină de visat în care manifestările simbolului funcționează absolut singure, îl face să revină asupra premiselor cu soluția instinctului morții.

În ipoteza lui Lacan, modelul mașinii de calcul, în care experiența anterioară a mașinii circulă în ea ca și mesaj, într-un circuit construit după ordinul opozițiilor fundamentale ale registrului simbolic și care poate aduce un răspuns încetând să funcționeze ca un circuit izolat și integrându-se în jocul general, se apropie mai mult de o concepere a compulsiunii la repetiție, eul, integrat în circuitul discursului celuilalt, fiind condamnat să îl reproducă, ceea ce numim supraeu.

Aici, subiectul, ca și conștiință este o suprafață, ca și eu este un automat lovindu-se cu un alt automat, iar ca și supus compulsiunii la repetiție el este un circuit integrat la un circuit mai mare într-o mașină de calculat

Totuși, două trăsături împiedică reducția subiectului la mașina de calculat, faptul că mașina poate răspunde la întrebări, dar nu le pune și faptul că ea poate împlini acte de cunoaștere, dar nu și de recunoaștere.

Visul lui Freud al injecției făcute Irmei are loc în momentul în care acesta era preocupat de aceste întrebări fundamentale: care este sensul nevrozei?, care este sensul curei?, care este bunul fundament al terapiei psihanalitice a nevrozelor?

În acest vis, formula trimetilaminei, cu caracterul său enigmatic, ermetic, care nu dă nici un răspuns la orice ar fi, este totuși bunul răspuns la întrebările lui Freud: „nu există alt cuvânt, altă soluție la problemă, decât cuvântul.”

Un răspuns care planează deasupra persoanelor visului, persoane în care, oricare ar fi multiplicitatea lor, eul se alienează, un răspuns în care inconștientul se indică în aceste trei figuri pe care le regăsim întotdeauna, ca un subiect în afara tuturor subiecților și care desemnează întreaga structură a visului, ca ceea ce în subiect este al subiectului și nu este al subiectului.

Se degajează astfel noțiunea unul altul absolut, cu privire la care eul nu se pune ca opunându-i-se, „un altul dincolo de orice inter-subiectivitate”.

Problema devine acum cea a confruntării subiectului care este dincolo de eu (subiectul ca și cel care vorbește) la „quod”, la ceea ce am putea numi un id, care încearcă să advină în analiză.

Răspunsul este dat prin analiza „Scrisorii furate” a lui Edgar Poe. Subiectul nu creează jocul simbolului, el ia loc în el, este el însuși un element în acest lanț, care, odată derulat, se organizează după legi, necesități pe care simbolul le joacă și generează prin el însuși, în mod independent de orice legătură cu o cauzalitate presupusă reală.

Prezență și absență conotează prezență sau absență posibile, astfel că din momentul în care subiectul ajunge să fie, el o datorează unei anumite non-ființe pe care el își ridică ființa sa.

Scrisoarea este sinonimă quod-ului ultim al experienței subiectului inconștient ca atare, simbolul deplasându-se în stare pură, un simbol pe

care nu-l poți atinge fără a fi prins în jocul său, destinul sau cauzalitatea neputând fi definite în funcție de existență: „scrisoarea este pentru fiecare inconștientul său”.

Dorința este dorință de nimic, de nimic efectiv, iar dacă ea își găsește satisfacția în halucinație, este pentru că ea se realizează altundeva, în fantasmă, ea este de asemenea o non-dorință, o dorință agățată propriului statut de dorință.

Dorința este inomabilă pentru că subiectul, nefiind ceva, este o absență, iar dorința lui nu este o lipsă de ceva, ci o lipsă de ființă, o lipsă prin care ființa există, dincolo de tot ceea ce o poate reprezenta, dorința nefiind niciodată prezentată decât ca o reflexie pe un voal.

Chiar dacă virtutea analizei este să conducă subiectul la a numi dorința sa, aceasta este o dorință pe care subiectul o creează numind-o, degajând-o de refularea primară în care ea rămâne agățată la statutul său de dorință vidă, o dorință care este mai întâi apărare.

Problema caracterului sexual al dorinței și natura libidinală a narcisismului nu primesc încă un răspuns ferm, în lipsa unei teorii funcției falice care va fi dezvoltată ulterior.

Pentru moment, sunt deja puse bazele pentru o teorie a dorinței, care nu se naște pur și simplu din concurență, ci se situează în lanțul simbolurilor în care și însuși eul este prins.

Problemele ridicate de eu și Altul sunt ilustrate în schema L, în distincția conceptuală între două registre care rămân legate în realitate

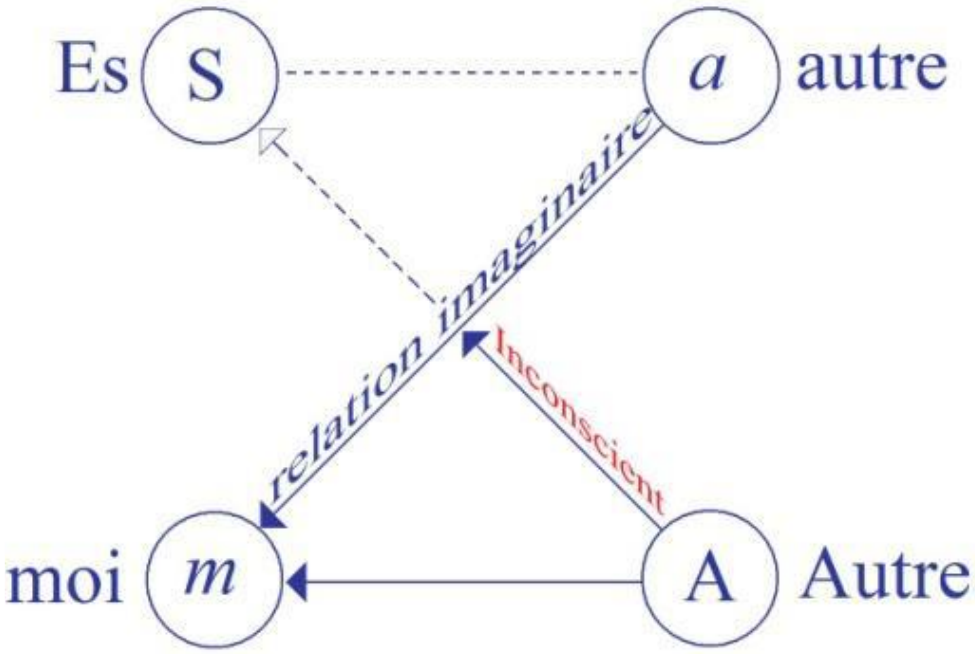

Deși „limbajul încarnat într-o limbă umană este făcut cu imagini alese care au toate un raport cu existența trăită a ființei umane, cu un sector strâmt al realității sale biologice, cu imaginea corpului său, iar această experiență imaginară lestează orice limbă concretă, orice schimb verbal, tocmai cu acel ceva ce face o limbă să fie umană”, deși această dublură imaginară este și hrana indispensabilă limbajului simbolic, imaginarul este încă considerat ca obstacol la progresul realizării subiectului în ordinul simbolic, un ordin simbolic ireductibil pentru experiența umană, așa cum o arată imposibilitatea deducției empirice a numerelor întregi.

Noțiunea diviziunii subiectului și constituirea obiectului parțial nu sunt încă clar formulate, iar ordinul simbolic este situat ca absolut distinct de cel libidinal în care se înscriu atât eul cât și toate pulsiunile, ca tinzând dincolo de principiul plăcerii, în afara limitelor vieții, tocmai ceea ce l-a făcut pe Freud să îl identifice cu instinctul morții, și chiar ca și respins de ordinul libidinal, instinctul morții nefiind decât o mască a ordinului simbolic ca și mut, ca și nerealizat, atât timp cât recunoașterea simbolică nu este stabilită.

Rămâne însă întreagă problema raportului pulsiunii de moarte la un ordin simbolic separat de ordinul libidinal în care se înscriu totuși eul cât și toate pulsiunile, o problemă subliniată prin dorința de a asigura ordinului simbolic claritatea conceptuală și autonomia, chiar până la a-l separa în mod real de ordinul imaginar.

Această degajare a unei alterități terțe prin raport la dualitatea imaginară în care se țin semenii implică, în absența noțiunii de „fading”, o desubiectivare a subiectului, în sensul reducției sale la un joc de simboluri comparabil celui cu care mașina de calcul este construită, o desubiectivare antrenând o ruptură radicală cu inter-subiectivitatea, o separație între ordinul simbolic și ordinul libidinal pe care auditorii nu o puteau admite, ceea ce a dat loc la lunga discuție în jurul problemei de a ști dacă prioritatea în constituirea realității umane revine vorbirii sau limbajului.

Sinteza seminarului 3 - Psihozele (1955-1956)

PENTRU LACAN, acest seminar este un pariu: să ne arate în ce măsură noțiunile pe care le elaborase în cursul celor doi ani precedenți, în special cele ale simbolicului și ale marelui Altul, ne permit să tratăm eficace problemele, atât clinice cât și de tratament, pe care ni le pune psihoza azi (în 1955).

Pentru Freud, afirmă Lacan, materialul psihozei este un text imprimat, „Memoriile” președintelui Schreber, cărora el ne dă o descifrare „champollioniană”. Dacă ar fi fost vorba despre o nevroză, am spune că subiectul este „la locul limbajului său, în același raport ca și Freud” (p.20). Dar fiind vorba despre o psihoză, este, spune Lacan, o altă problemă care se pune: nu de a ști de ce inconștientul rămâne exclus pentru subiect, chiar dacă este articulat la suprafață, ci de ce el a apărut în real.

Pentru a răspunde, Lacan va lua ca prim exemplu o halucinație vizuală, cea a Omului cu lupi, a cărui amintire din copilărie ne învață cum, jucându-se cu cuțitul său, el își tăiase degetul care nu se mai ținea decât printr-o mică bucată de piele. Făcând apel la categoria simbolicului, Lacan o explică prin formula devenită celebră: „Ceea ce e tăiat din simbolic (adică castrarea) face retur în real.” Putem totuși remarca că, dacă există o observație în care recăderea subiectului sub lovitura amenințării castrării nu lasă nici o îndoială, este prea bine cea a Omului cu lupi. Ori, oricât de fantastică ar fi ea, această amenințare nu constituie mai puțin firul ținut însă de fier care reatașează subiectul la

ordinul simbolic. Nu vedem deci cum am putea imputa Omului cu lupi o forcluziune a chiar acestui ordin. Faptul este că halucinația Omului cu lupi a avut loc după ce al auzise istoria unei țărănci născute cu șase degete, și căreia i s-a tăiat degetul supranumerar cu o secure. Nu este deci simbolicul cel care a fost tăiat din real, este mai degrabă intruziunea sa în real cea care a rămas pentru subiect ca un lucru de nepovestit, exclus de la orice trecere în verb, și în acest sens, da, „tăiat din simbolic". „Verdictul" lacanian rămâne deci valabil, dar există totuși echivoc, dacă nu eroare, în tratarea exemplului.

Al doilea exemplu este cel al unei halucinații auditive pe care Lacan o împrumută de la una dintre prezentările sale de bolnavi, făcute la Sainte-Anne. Este vorba despre o pacientă care a auzit cuvântul „truie" (scroafă) adresat ei de către un bărbat, prietenul vecinei, întâlnit pe scară, și la intenția căruia ea își spusese în mod aluziv, așa cum a admis-o în răspuns la o întrebare a lui Lacan: „Je viens de chez le charcutier" (Eu vin de la măcelar). Lacan o explică făcând apel la noțiunea de marele Altul unde se prezentifică ceea ce există din necunoscut, chiar din incognoscibil, atât la altul real cât și la subiect ca și subiect vorbitor. Acesta din urmă era redus, la pacientă, la transparența eului cu care, spune Lacan, subiectul vorbește despre el însuși. Ori eul este atât structural cât și genetic o instanță exterioară ființei care se recunoaște în el. Nu este deci deloc uimitor dacă mesajul subiectului, redus la matricea sa imaginară, s-a făcut auzit ca venind din afară. Nu un mesaj al marelui Altul primit sub o formă inversată, ci un mesaj propriu al subiectului producându-se în acest exterior în care se situează „realul".

Însă nu sunt aici decât preludii. Piesa de rezistență a seminarului despre psihoze constă în comentariul pe care Lacan îl va face la „Memoriile" președintelui Schreber. El începe prin a pune câteva principii.

1.Noi putem, în chiar interiorul vorbirii, să distingem cele trei registre ale simbolicului, reprezentat prin semnificant, ale imaginarului, reprezentat prin semnificație, și al realului, care este discursul în mod real ținut în dimensiunea diacronică.

2.Subiectul dispune de un material semnificant pentru a face să treacă semnificații în real. Însă nu este același lucru să fii mai mult sau mai

puțin capturat într-o semnificație și să exprimi această semnificație într-un discurs destinat s-o pună în acord cu alte semnificații în mod divers primite. De unde se pune problema de a ști dacă noi ne găsim, cu președintele Schreber, în fața unui mecanism în mod propriu psihotic, care ar fi imaginar și care ar merge la el de la prima captură în imaginea feminină până la dezvoltarea unui sistem al lumii unde subiectul este în mod complet absorbit în imaginația sa de identificare feminină.

3.Marele Altul este în mod esențial cel care este capabil, ca și subiectul, să te facă să crezi și să mintă.

4.Corelatul dialectic al structurii fundamentale, care face din vorbirea de la subiect la subiect o vorbire care poate înșela, este că există de asemenea și ceva care nu înșală. Altfel spus, ideea însăși de înșelare presupune o referință fie la un real, fie la o vorbire care spune ceea ce realul este. Această funcție este în mod foarte divers împlinită, în funcție de zonele culturale. Pentru Aristotel ea revine sferelor cerești. Pentru noi, ea se prezintă după Descartes ca fiind cea a lui Dumnezeu ca și cel care nu ne poate înșela. Nu trebuie nimic mai puțin decât tradiția iudeo-creștină pentru ca un astfel de pas să poată fi croit într-un mod asigurat.

Aceste principii puse, Lacan nu va avea vreo dificultate să arate, cu textul în sprijin, divergența pe care președintele Schreber o trăiește între două exigențe ale prezenței divine: cea care justifică menținerea în jurul lui a decorului lumii exterioare, și cea a dumnezeului care va deveni dimensiunea în care începând de acum el va suferi; este tocmai aici că se produce acest exercițiu permanent al înșelării care va subverti orice ordin ar fi, mitic sau nu, în chiar gândirea însăși. Ceea ce face ca lumea să se transforme în ceea ce noi numim o vastă fantasmagorie, dar care este, pentru subiect, lucrul cel mai cert al trăirii sale. Jocul înșelării este de către el întreținut nu cu un altul care ar fi seamănul său, ci cu această ființă primă, garant însăși al realului.

Nu despre realitate este vorba la psihotic, afirmă Lacan, ci despre certitudine. Chiar dacă psihoticul recunoaște că ceea ce el trăiește nu este de ordinul realității, acest lucru nu atinge certitudinea sa - faptul că

pe el îl privește. Este tocmai aceasta ceea ce constituie ceea ce numim credința delirantă.

Credință, notează Lacan, a cărei manifestare inițială la Schreber este cea pe care el o numește „Seelenmord”, asasinatul sufletului. El îl consideră ca și un resort cert, dar care nu păstrează mai puțin pentru el însuși un caracter de enigmă: ce anume asta poate prea bine să fie să asasinezi un suflet?

Ei bine, remarcă de asemenea Lacan, fenomenul culmină în concepția misiunii sale salvatoare pe care Schreber s-a hotărât în cele din urmă s-o admită ca soluție a problematicii sale, și care motivează, în ochii săi, publicarea „Memoriilor”. Ori, dacă Schreber este cu siguranță un scriitor, spune Lacan, el nu este poet, în sensul în care poezia este creația unui subiect asumând un nou ordin de relație simbolică cu lumea. Nu există nimic la Schreber din ceea ce face să nu ne putem îndoi de autenticitatea experienței lui Ioan al Crucii, nici de cea a lui Proust, nici de cea a lui Nerval. Ceea ce găsim este o mărturie cu adevărat obiectivată: el este violat, manipulat, transformat, vorbit în toate modurile, chiar strigat. Lacan nu lasă nici o urmă de îndoială – însă întotdeauna „cui vrea să-l audă” - că este în această lipsă a „poiesis” faptul că el reperează asasinatul sufletului.

Dar atunci, întreabă Lacan, cum să articulezi în mod teoretic problema lui Schreber? Care este mecanismul care subîntinde formarea delirului său?

Un punct decisiv este de subliniat aici. Ceea ce Freud numește „afirmație primitivă”, „Bejahung”, Lacan numește „simbolizare primitivă”. Ceea ce vrea să spună, la el, nu o simbolizare operată de un subiect, fie aceasta sub forma inițială în care el constituie prezența și absența reglându-le pe cuplul fonematic „Fort-Da”, ci o simbolizare în care subiectul este deja prins, cele două vocabule Fort și Da sunt deja acolo. Plecând, ceea ce Freud numește ca și „Verwerfung” ar corespunde la Lacan la o lipsă sau o respingere a simbolizării primitive, în sensul pe care tocmai l-am indicat. S-a insistat pe problema: lipsă sau respingere? Textul lui Lacan indică prea bine că este vorba, la Schreber,

despre o lipsă în așa fel încât subiectul nu ar ști nicidecum să acceadă la non-simbolizat, încă și mai puțin să-l asume.

Într-adevăr, Lacan subliniază puternic că nu este vorba la președintele Schreber despre o refulare a poziției feminine în care simbolizatul face retur într-un simptom nevrotic, nici despre o denegație în care se spune totul afectându-se din semnul negației. Poziția feminină, așa cum un bărbat o poate ocupa într-o relație simbolică, rămânând în același timp bărbat pe planurile imaginar și real, această poziție care ne permite să satisfacem receptivitatea noastră esențială, chiar dacă nu ar fi decât atunci când noi primim vorbirea, era pur și simplu străină lui Schreber, moartă. Funcția feminină în semnificația sa simbolică esențială, așa cum o regăsim la nivelul procreației, pusă în corelație cu paternitatea, iată ceea ce i se manifestă lui sub forma unei irupții în real a ceva ce el nu a cunoscut niciodată, a unei apariții de o stranietate totală, care va aduce în mod progresiv o subversiune radicală a tuturor categoriilor sale, până la a-l forța la o veritabilă remaniere a lumii sale.

Pe scurt, este aplicat la Schreber faptul prin care „verdictul lacanian” își primește întregul său impact. Întrucât returul în real a ceea ce din acest real însuși rămăsese în afara rețelelor simbolizării primitive, antrenează aici, printr-o exigență de coerență în care Lacan vede privilegiul însemn al psihoticului, o întreagă remaniere a relației la lume în care consistă sistemul delirant. Vindecare? Nu o putem spune, afirmă Lacan, fără abuz de limbaj.

Dar atunci de unde provine faptul că funcția feminină a rămas, la președintele Schreber, în afara simbolizării? Este vorba aici, după Lacan, despre avatarul cel mai radical și cel mai răvășitor al complexului Oedip. Dar să mergem încetișor.

Interesul eminent al studiului delirului lui Schreber, spune Lacan, este de a ne permite să sesizăm în deplina sa dezvoltare dialectica imaginară. Dacă aceasta se distinge de orice am putea imagina despre o relație instinctuală, naturală, aceasta este în rațiunea unei structuri generice, cea a stadiului oglinzii. Această structură, spune Lacan, face în avans din lumea imaginară a omului ceva descompus. Analiștii au subliniat-o întotdeauna, delirul ne arată jocul fantasmelor în caracterul său în mod

perfect dezvoltat al duplicității. Cele două personaje la care lumea se reduce pentru Schreber sunt făcute unul prin raport la altul, unul oferă celuilalt imaginea sa inversată. O vedem, cu această formulare, Lacan pune în mod definitiv sfârșit confuziei între proiecția așa cum ea funcționează în gelozia nevrotică, de exemplu, și ceea ce, în psihoză, noi am vrea să imputăm acestui aceluiași mecanism.

Pentru Lacan, „complexul Oedip" vrea să spună același lucru ca și „ordinul simbolic". El semnifică aceasta: pentru ca relația cea mai naturală, cea a masculului cu femela, să se poată stabili la acest subiect „bicornat" care este ființa umană, trebuie intervenția sau medierea ordinului vorbirii, adică nu ceva din natural, ci ceva din ceea ce se numește tată, adică din ceva ce face, pe planul particular, că individul este recunoscut în ordinul social ca și fiind Cutare, nume ce nu are nimic de-a face cu existența sa trăitoare, o depășește și o perpetuează dincolo, pe piatra mormintelor. În timp ce identitatea imaginară, ea, este destinată fragmentării, ceea ce ne valorează, spune Lacan, doi Paul Flechsig, un Flechsig inferior și un Flechsig superior, chiar un Schreber secund exemplar al lui însuși, întrucât el a citit știrea propriei sale morți în ziar, dar cine știe cine este primul? Ceea ce îi lipsește, după Lacan, este intervenția unui terț ca și imagine a ceva reușit, model al unei armonii.

Las cititorului grija de a urma analiza minuțioasă pe care Lacan o întreprinde pornind de acolo a delirului lui Schreber în detaliile sale cele mai fine (capitolele VIII, IX și X) pentru a mă opri asupra reluării pe care el o face (capitolul X) a noțiunii de Verwerfung.

Nu există nimic de așteptat, spune Lacan, de la abordarea psihozei pe planul imaginar întrucât mecanismul imaginar este ceea ce dă forma sa alienării psihotice, însă nu și dinamica sa. După Lacan, realitatea este marcată încă de la început de ceea ce el numește „aneantizarea simbolică", și pe care el o explică în acești termeni: „Ființa umană pune ziua ca atare ... pe un fond care nu este un fond al nopții concrete, ci de absență posibilă a zilei, în care noaptea se lojează, și în mod invers de altfel. Ziua și noaptea sunt foarte devreme coduri semnificante, și nu experiențe" (p.168). Există așadar, pentru Lacan, o necesitate

structurală de a pune o etapă primitivă în care apar în lume semnificanți ca atare. Această apariție implică deja limbajul. Ziua ca și zi nu este un fenomen, ea implică alternanța fundamentală a vocabulelor conotând prezența și absența. Este în mod exact în acest câmp al articulării simbolice pe care Lacan îl vizează, este tocmai aici că se produce „Verwerfung”. Un semnificant primordial care rămâne în tenebrele exterioare, iată mecanismul fundamental pe care Lacan îl presupune la baza paranoiei.

Atât doar că este aici o prezentare mitică; „căci eu nu cred absolut deloc, spune Lacan, că există undeva un moment, o etapă în care subiectul dobândește mai întâi semnificantul primitiv, și că după aceasta se introduc semnificațiile, și apoi că după aceasta încă, semnificant și semnificat dându-și mâna, noi intrăm în domeniul discursului” (p.172). Dacă el a prezentat teza sa prin acest „capăt rău” care este capătul genetic, aceasta este pentru că acest plan genetic pare, spune el, nu fără o oarecare înălțime, atât de necesară pentru ca elevii săi să se găsească cu ușurință.

Însă capătul cel bun nu pare ușor de găsit pentru atât. Lacan procedă la mai mult decât o tentativă. Astfel că el încearcă să exploateze noțiunea multiplicității de înregistrare în memorie, despre care Freud dăduse seama în scrisoarea 52 lui Fliess. Aceasta îl conduce la a spune: „În Omul cu lupi, impresia primitivă a faimoasei scene primordiale a rămas vreme de ani, neservind la nimic, și totuși deja semnificant, înainte de a avea cuvântul său de spus în istoria subiectului. Semnificantul este deci dat în mod primitiv, dar el nu este nimic atât timp cât subiectul nu îl face să intre în istoria sa” (p.177). Departe de a lipsi, semnificantul a existat așadar întotdeauna. Și totuși, el nu era nimic: trebuie să înțelegem că el nu semnifica nimic? Însă atunci trebuie să înțelegem că este subiectul cel care, istorizându-se, dă semnificantului primitiv semnificația sa?

Aplecându-se apoi asupra problemei istericei - „Ce este o femeie?” - , Lacan este adus la a face această remarcă penetrantă, adică faptul că dacă există disimetrie a Oedipului la unul și la celălalt sex, ea se situează în mod esențial la nivel simbolic. Într-adevăr, doar „Gestaltul” falic

furnizează societății umane semnificantul care servește la a diferența celor două sexe ca și marcat și non marcat. Dacă mi se permite să transpun aici ceea ce Lacan spune pe subiectul zilei și nopții, eu aș spune că bărbatul se pune nu pe un fond de femeie concretă, ci pe un fond de absență posibilă a bărbatului, în care femeia se lojează. Simbolicul, deci, „lipsește de material", în acest sens că „sexul feminin are un caracter de absență, care face că el se găsește mai puțin dezirabil decât sexul masculin în ceea ce el are din provocant, și că o disimetrie esențială apare" (p.189). Rămâne totuși că această „lipsă de material", care face că unul dintre sexe este condus să ia drept bază a identificării sale imaginea celuilalt sex, este aceeași pentru nevrozat, cât și pentru psihotic.

Pentru a surmonta aceste dificultăți, Lacan reia problema de mai de sus. Într-un capitol căruia Jacques-Alain Miller i-a dat titlul „Semnificantul Ca Atare Nu Semnifică Nimic". El pornește de la definiția structurii ca și un grup de elemente formând o mulțime covariantă, și subliniază imediat faptul că el spune prea bine mulțime și nu totalitate. Aceasta pare să contrazică remarcile sale cu privire la faptul că orice sistem de limbaj acoperă totalitatea semnificațiilor posibile. Însă „nu este nimic din asta, adaugă el, căci aceasta nu vrea să spună că orice sistem de limbaj epuizează posibilitățile semnificantului" (p.209). Paradoxul se ridică deci dacă distingem între „semnificații posibile", în sensul de deja realizate în limbaj, și posibilitățile semnificantului de a determina întotdeauna noi semnificații.

Da fapt, dezvoltările următoare ale lui Lacan privesc semnificantul în calitatea în care el este destinat pentru ca un subiect să-l folosească în vorbire. În mod contrar teoriei comunicării în extensia sa injustă, ar fi impropriu, estimează Lacan, să vorbești despre semnificant acolo unde există în mod simplu mesaj, reacție finalizată sau feedback. Semnificantul nu este acolo, subliniază el, decât dacă, în punctul de sosire al mesajului, se ia act de mesaj și „nu există altă definiție științifică a subiectivității decât pornind de la posibilitatea de a mânui semnificantul în scopuri pur semnificante, și nu semnificative, adică

neexprimând nici o relație directă care să fie din ordinul apetitului" (p.214).

O vedem, reflecția lui Lacan despre semnificant este în inter-reacție permanentă cu reflecția sa despre subiect, ceea ce distinge concepția sa a unuia și a altuia de orice altă concepție. Intervalul care nu se umple niciodată între semnificant și semnificat face că subiectul nu este doar subiect al semnificatului, ci de asemenea, și mai presus de toate, subiect al semnificantului. De aici remarca lui Lacan conform căreia semnificantul este de sesizat în legătura sa cu mesajul, dar de asemenea și mai ales în actul care îi acuză recepția. Aici acționează o responsabilitate care ar fi de neconceput dacă folosirea semnificantului ar fi guvernată de o finalitate prescrisă în avans, în mod cu totul particular cea a exprimării nevoilor. Distincția între dorință și cerere este în germen. Aceasta nu împiedică ca noi să putem remarca faptul că această libertate de care dispune subiectul ca și stăpân al semnificantul trebuie prea bine să aibă o limită, întrucât subiectivitatea sa însăși depinde, așa cum am văzut-o, de simbolizarea primitivă. Nimic deci uimitor la faptul că Lacan reia aici problema: care este acest semnificant a cărui introducere constituie Oedipul, și a cărui lipsă antrenează forcluziunea poziției feminine?

Examinarea mecanismului lui „ca și cum" pe care Helene Deutsch l-a pus în valoare ca și o dimensiune semnificativă a simptomatologiei schizofreniilor ne dă răspunsul, afirmă Lacan. El merge în mod manifest de la un mecanism de compensare imaginară a Oedipului absent, care ar fi dat subiectului virilitatea sub forma, nu a imaginii paterne, ci a semnificantului, a numelui tatălui. Cum să concepi această absență?

Tatăl nu este genitorul, afirmă Lacan. El o este atât de puțin încât este permis în unele societăți să atribui această funcție unui spirit - ceea ce nu vrea să spună că se ignoră legătura între copulație și naștere. În schimb, este tocmai această funcție cea pe care Schreber o realizează în mod imaginar. Pentru Lacan, tatăl este, prin definiție, adică după locul care îi revine în sistemele de înrudire, cel ce posedă mama, în principiu în pace, și cel care menține cu celălalt termen al relației, fiul, un raport

nu de rivalitate, ci de pact. Ori, remarcă Lacan, noi am cunoscut cu toții personalități paterne marcate de un autoritarism fără frâu, de monstruos și de unilateral. Într-o astfel de situație, alienarea este radicală: ea nu mai este legată la un semnificant aneantizant, precum într-un anumit mod al relației de rivalitate cu tatăl, în care se organizează teama de castrare, ci, și aici noi atingem sensul precis al forcluziunii, de o aneantizare a semnificantului vidat de sensul său, de tot ceea ce l-ar reprezenta în adevărul său. Subiectul este pus în imposibilitatea de a asuma realizarea semnificantului tată la nivel simbolic. Îi rămâne doar imaginea la care se reduce funcția paternă. Ce anume antrenează aceasta privind relația subiectului cu semnificantul? întreabă Lacan.

Lacan este frapat de două trăsături care caracterizează frazele pe care le repetă fără încetare vocile: limitarea lor la partea sintactică, și lipsa a tot ceea ce seamănă unei metafore chiar și acolo unde fraza poate avea un sens. Fără să fie vorba despre vreo apropiere, ne gândim la afazia lui Wernicke. Știm că Lacan recurge aici la distincția pe care o face Roman Jakobson între axa metaforică și axa metonimică a limbajului. Atât doar că, după el, metafora generează o semnificație care smulge semnificantul din atașările sale lexicale. Singura similaritate pe care el o admite între „Booz” și „sa gerbe” (buchetul său) este cea a poziției ocupate în frază. O metaforă este susținută înainte de toate printr-o articulare pozițională, spune el. Este abia într-un al doilea timp faptul că acest sistem se reproduce în interiorul lui însuși cu o extraordinară fecunditate.

Pentru a cerne mai de aproape rațiunea prevalenței, la Schreber, a metonimiei și mai ales a asonanțelor (Santiago sau Carthago, Chinesenthum sau Jesus-Christum), trebuie, estimează Lacan, reluată problema raportului subiectului la marele Altul pentru a introduce, într-un fel în mod paralel la opoziția metaforă – metonimie, pe cea între funcția fondatoare a vorbirii, pe de-o parte, și cuvintele de trecere, pe de altă parte, în care se derulează cel mai adesea întrebările și răspunsurile. Această opoziție este palpabilă în două folosiri diferite ale lui „tu”, ca și semnificant și ca și desemnare. Lacan o ilustrează prin mai multe exemple. Eu m-aș mulțumi, nu fără regret, să reamintesc

unul. Dacă eu spun: „Tu ești cel ce mă va urma”, eu enunț o convocare, dacă nu un imperativ, în care „tu”-ul îl desemnează pe cel care este în față, și poate în ocazie să mă desemneze și pe mine, ca și în „Tu nu vei schimba” adresat mie însumi; acesta este „tu”-ul supraeului și al injoncțiunilor delirante. În schimb, „Tu ești cel care mă vei urma” este un vocativ, care semnifică locul în care se constituie vorbirea, adică locul de unde subiectul primește propriul mesaj sub o formă inversată, într-un cuvânt, marele Altul (cu A mare) care apare aici în originalitatea sa de terț, cel care va trebui să răspundă la ceea ce vocativul comportă din investitură.

Suntem acum. Cu Lacan, cel mai aproape de drama schreberiană.

La locul în care președintele Schreber este invocat ca și tată („Limbajul spune tu”, a afirmat Lacan în al său „Discurs din Roma”), la chemarea numelui tatălui, nimic nu răspunde. De acum, singura modalitate de a reacționa care să poată să îl reatașeze la câmpul limbajului, și să-i dea securitatea semnificativă obișnuită, este de a se prezentifica în mod perpetuu în acest meniu comentariu al curentului vieții, care face textul automatismului mental.

Seminarul se termină printr-o intervenție în dezbaterea Ida Macalpine – Freud. Lacan subscrie afirmației primei, adică faptul că nu este niciunde vorba despre castrare pentru Schreber, ci despre „evirație” și emasculație. Însă el recuză de asemenea o explicație a delirului său împrumutată doar câmpului imaginarului, ca și cea a Idei Macalpine, după care ar fi vorba despre o fantasmă legată la o fază pregenitală, în care copilul dorește să egaleze mama în puterea ei de a naște. Rămâne faptul că importanța centrală pe care Freud a acordat-o întotdeauna complexului de castrare nu se pretează unei elucidări decât dacă noi recunoaștem că terțul care este tatăl are un element semnificant, ireductibil la orice fel de condiționare imaginară. De unde drama unui Schreber. „Nu este vorba despre relația subiectului la un loc semnificat în interiorul structurilor semnificante existente, ci de întâlnirea sa, în condiții elective, cu semnificantul ca atare, cea care marchează intrarea în psihoză” (p.360).

Cititorul s-a oprit fără îndoială asupra acestei „întâlniri cu semnificantul ca atare”, în vreme ce declanșarea psihozei este întocmai atribuită forcluziunii – termen pe care Lacan îl propune să fie adoptat în mod definitiv pentru a traduce „Verwerfung” (respingere) - acestui semnificant. Pasajele care incită la o astfel de perplexitate sunt numeroase. Pentru a o ridica, este suficient să admiți că în el însuși semnificantul nu semnifică nimic particular în afară de faptul însuși al semnificației, și că este tocmai această proprietate cea care îl face capabil de asemenea să determine semnificația după conexiunile pe care el le angajează cu alți semnificanți. Ori, simbolizările primitive, în afara cărora nu ar exista realitate pentru ființa umană, sunt determinații care fac sens, după Lacan. În schimb, forcluziunea vrea să spună vidarea semnificantului de tot ceea ce se afirmă acolo în mod primitiv, astfel că, întâlnindu-l, adică în răspuns la chemarea lui, subiectul nu are altă opțiune decât să umfle imaginea paternă, care este tot ce îi rămâne, până la punctul de a face din el „El”-ul în care întreaga realitate se resoarbe, în vreme ce lucrurile, ele, așa cum o remarcă Lacan, se diminuează, pentru a deveni umbre purtătoare de voci.

Schimburile între Lacan și auditorii săi, atât de animate în cursul celor două seminarii precedente, lipsesc în mod crud aici. Fapt cu atât mai uimitor cu cât discursul său se adresa la psihiatri și psihanaliști. Această lipsă se explică fără îndoială prin extraordinara originalitate a ideilor avansate de Lacan (care nu reține din întreaga tradiție psihiatrică decât noțiunea de automatism mental, a maestrului său Gaetan Gatien de Clerambault) și pe care elevii săi din această epocă le auzeau, ei, pentru prima dată înainte ca repetarea lor să le de-a o falsă evidență. Fără a mai vorbi despre dificultățile pe care Lacan însuși le avea de rezolvat croindu-și drumul său, precum cea de a concilia grija sa de a afirma independența semnificantului prin raport la semnificație cu o simbolizare primitivă, care nu ar ști să acționeze decât din a face sens, chiar acela pe care tatăl real trebuie să-l susțină. Să adăugăm că apelul lui Lacan la elevii săi era un apel la a-l urma nu doar în reflecția sa, ci și în serviciul psihanalizei. Ori, chiar dacă îi dăm valoarea vocativului, „Tu ești cel care mă vei urma”, un astfel de apel rămâne o cerere ale cărei efecte perturbante, dacă nu angoasante, ne imaginăm cu ușurință

ca ea să le suscite în condițiile transferențiale în care se derulează în general învățământul psihanalizei.

Erorile de editare nu mi s-au părut a depăși limita a ceea ce este inevitabil în acest gen de întreprindere. Cum nu m-am dedicat la a le recenza, voi cita două cu titlu de exemplu. La ultima parte a capitolului XVI, J.-A. Miller dă titlul „Cele trei funcții ale tatălui”, în timp ce este vorba în mod manifest despre trei moduri diferite de a se prinde cu această funcție. De asemenea, citim la pagina 261: „...problema repercusiunii asupra funcției limbajului a oricărei perturbări a raportului la altul” în loc de „la Altul”.

Sinteza seminarului 4 - Relația de obiect (1956-1957)

SEMINARUL DESPRE RELAȚIA DE OBIECT a avut loc într-un moment în care această noțiune era în prim planul teoriei psihanalitice. De partea practicii, era fondat progresul analizei pe o rectificare a raportului subiectului la obiect, considerat ca și o relație duală, care ar fi, cel puțin pentru ceea ce este din situația analitică, extrem de simplă. Ori, subliniază Lacan, schema L, pe care cele trei seminarii precedente i-au permis s-o construiască, arată că este doar pe linia a-a` faptul că se raportează relația de obiect ca și duală. Putem noi pornind de aici, întreabă el, să dăm seama în mod satisfăcător de ansamblul fenomenelor pe care le observăm în experiența analitică?

Această noțiune a relației de obiect, remarcă Lacan, era departe de a ocupa același loc central la Freud. Ceea ce nu vrea să spună că el nu vorbește despre obiect. El vorbește despre el în „Trei eseuri despre teoria sexualității” sub titlul de „Găsirea obiectului” („Die Objectfindung”), cu ceea ce această găsire implică dintr-o repetiție niciodată satisfăcută, care se opune, din acest fapt, la reminiscența platoniciană. După Lacan, este în acest registru al imposibilului de împlinit faptul că Freud indică noțiunea regăsirii obiectului pierdut. Același lucru cu a spune că el situează noțiunea obiectului în cadrul unui raport în mod profund conflictual al subiectului cu lumea sa.

El mai vorbește încă despre asta în mod implicit de fiecare dată când intră în joc noțiunea de realitate. Lacan constată atunci, așa cum o arată articularea principiului realității și a principiului plăcerii, că realitatea se prezintă, la Freud, într-o opoziție fundamentală cu ceea ce este căutat prin tendință.

În sfârșit, el vorbește despre asta de fiecare dată când este implicată ambivalența anumitor relații fundamentale care dau aparența unei reciprocități directe și fără „beance” („prăpastie, deschidere, interval”) (a vedea - a fi văzut, a ataca - a fi atacat, pasiv - activ), dar care implică întotdeauna într-un mod mai mult sau mai puțin manifest identificarea subiectului la partenerul său. Este tocmai această relație acolo, spune Lacan, cea care a putut da pretext la punerea în prim plan a relației de obiect, în care obiectul genital este conceput ca și un punct de țintire la care concură o întreagă serie de experiențe parțiale ale obiectului. Aceasta este tocmai perspectiva care s-a impus din momentul în care Abraham a formulat-o în 1924 în teoria sa a dezvoltării libidoului.

Referința la relația de obiect, și în mod cu totul particular la relația genitală pusă ca un ideal, a luat proporții pe care trebuie prea bine să le spui comice într-o operă colectivă, apărută în epocă sub titlul „Psihanaliza de azi”. Lacan citează din ea mai multe pasaje, însă el remarcă faptul că această concepție „în mod extraordinar primară” este departe de a fi primită în mod universal. Și nu fără motiv. Într-adevăr, legătura obiectului la angoasă se atestă atât în fobie, cât și în fetișism. Și ceea ce este și mai mult, remarcă Lacan, este vorba în ambele cazuri despre angoasa de castrare. Lacan nu spune care este raportul între obiectul care apare pe un fond de angoasă și cel care nu se găsește niciodată (sau nu se găsește decât) în găsire. Însă punând problema de a ști dacă există ceva comun între obiectul fobic și fetiș, el găsește în fenomenele însele punctul de pornire al unei examinări critice a relației de obiect.

Obiectul este el sau nu realul, în sensul în care îl înțeleg susținătorii relației de obiect? Lacan răspunde evocând acest punct proeminent al experienței: faptul că dialectica unei analize se învârte în jurul unui obiect major, falusul, care nu trebuie confundat cu penisul. Este tocmai

despre distincția lor că era vorba în fond, în dezbaterea care a ocupat comunitatea psihanalitică în jurul anilor 1920-1930 pe subiectul noțiunii falicismului. Cu adevărat, seminarul despre relația de obiect constituie intervenția lui Lacan în chiar această dezbatere. După el, „noțiunea de falicism implică din ea însăși degajarea de categoria imaginarului" (p.31). Însă, putem să ne întrebăm, este oare vorba despre același imaginar ca și cel care este în joc în relația cu seamănul, imaginarul specular? Dificultatea pe care o va avea Lacan pentru a-și croi drumul său va fi cu atât mai mare cu cât întrebarea nu este formulată. Cea pe care cititorul o va avea urmărindu-l nu va fi mai mică. Să încercăm, cu toate acestea, să degajăm marile linii ale dezvoltărilor sale.

Termenii de „castrare", „frustrare" și „privare", remarcă Lacan, reveneau în mod constant în cursul dezbaterii relativ la faza falică. Totuși, nimeni nu a recunoscut în ei varietăți ale lipsei. Aceasta este pentru că această noțiune de lipsă le lipsea autorilor care au putut apropria până la a le confunda obiectele imaginare spuse „tranziționale " de Winnicott și obiectul fetiș. Cu distincțiile sale care fac azi parte din știința comună a analiștilor, între varietățile lipsei precum și între categoria lipsei și cea a obiectului ei în fiecare varietate, Lacan a pus ordine în dezbatere. Și o apreciem mai bine pertinența aportului său dacă îl remarcăm acordul între discordanța obiectului găsit prin raport la obiectul căutat, după Freud, și cea pe care Lacan o descoperă între lipsă și obiectul ei – lipsă imaginară în frustrare, de exemplu, în vreme ce obiectul revendicat este real.

Rămâne faptul că virtutea a astfel de distincții se dovedește la capacitatea lor de a da seama în mod satisfăcător de observațiile noastre. Lacan reia așadar observația unei eleve a Annei Freud. Este vorba despre un obiect fobic, câinele, a cărui apariție la fel de bine ca și dispariția constituie episoade la sânul relației unei fetițe cu mama ei. Două puncte merită să fie subliniate aici.

Primul este că Lacan, am înțeles-o, nu subscrie la concepția lui Michael și Alice Balint după care mama și copilul nu formează decât o singură totalitate de nevoi, ci la cea, freudiană, care afirmă că femeia are, în

numărul lipselor sale de obiect, falusul, și că relația sa la copil are cel mai strâns raport cu acest obiect acolo. Atât doar, este oare vorba despre raportul său la un falus cu care ea rivalizează și pe care ea îl revendică, poziție care duce uneori la ceea ce putem numi o falsă maternitate în care copilul ar fi un fel „ersatz” („înlocuire, substitut”) falică? Sau prea bine este vorba despre falus în calitatea în care femeia a consimțit la pierderea sa pentru a-l fi recunoscut tatălui, în care caz copilul ar reprezenta falusul, da, însă ca și obiect de castrare și nu de frustrare? Lacan nu pune această întrebare, el se mulțumește să expliciteze concepția freudiană privind relația femeii la copil în acești termeni: „Dacă femeia găsește în copil o satisfacție, este în mod foarte precis pentru atât cât ea găsește în el ceva ce calmează în ea, mai mult sau mai puțin bine, nevoia sa de falus care îl saturează” (p.70). Ne întrebăm cum anume o nevoie și-ar găsi scopul său într-un obiect imaginar, și o vedem încă și mai puțin cum anume un copil poate calma „mai mult sau mai puțin bine” o astfel de nevoie. Grație distincției celor trei categorii, noi vom răspunde „că copilul în calitate de real simbolizează imaginea” (p.71).

Al doilea punct constituie în mod explicit o primă articulare între planul simbolic al paternității, generator al imaginii falice pe calea metaforei, și planul tatălui real în mod aparent purtător al acestui obiect. „Triunghiul (mamă-falus-copil), spune Lacan, este în el însuși pre-oedipian. El nu este izolat decât prin abstracție, și nu ne interesează decât pentru atât cât el este apoi reluat în „quatuor”-ul (patrul) care se constituie cu intrarea în joc a funcției paterne, pornind de la ceea ce noi putem numi decepția fundamentală a copilului” – în sensul apercepției insuficienței sale (p.81).

Revenim acum la fobia a cărei observație lasă în perplexitate analistul care o raportează, o elevă a Annei Freud pentru care, spune Lacan, tulburarea psihică ar trebui să rezulte din informații primite din real.

Mica fată – doi ani și cinci lumi – își dă seama că băieții au un „face-pipi”, și se pune în poziție de rivalitate cu ei, dar nici o problemă nu urmează. Mama sa, care și-a pierdut soțul la începutul războiului, vine s-o vadă în mod regulat, jucând rolul său de mamă simbolică. Mama

lipsește pentru un timp mai lung, fiica este tristă, dar nu există fobie. Ea revine sub o formă debilă, sprijinită pe un baston, bolnavă, obosită. Încă de a doua zi izbucnește visul câinelui și fobia se instalează. Aceasta devine necesară pornind din momentul în care mama lipsește, ea de asemenea, de falus, adică de ceea ce fiica este pentru ea, întocmai. Remarcăm faptul că obiectul fobiei, câinele, este acolo ca și agent care retrage ceea ce a fost mai mult sau mai puțin ca și absent. Este oare aceasta să spui că este vorba în mod simplu în fobie despre o trecere la nivelul legii sau al universalului, în sensul intervenției unui element care este prevăzut cu putere, în scopul de a justifica ceea ce este absent, din a fi a absent, pentru a fi fost mușcat, îndepărtat? Ar exista acolo, răspunde Lacan, o necunoaștere a ordinului simbolic a cărui autonomie se atestă în aceasta, faptul că la sfârșitul războiului, mama se căsătorește cu un bărbat având un fiu cu cinci ani mai mare decât fiica, și care se dedică cu ea unei activități în întregime legată la interesul pe care el i-l poartă în calitatea în care ea este „a-peniană", adică lipsită de penis. Și analistul să se uimească: aceasta ar fi trebuit să fie o frumoasă ocazie de recădere a fobiei sale! Însă fiica nu mai avea nevoie de ea. Căci tatăl este acolo și este suficient pentru „a menține între cei trei termeni ai relației mamă - copil – falus o distanță suficientă pentru ca subiectul să nu mai trebuiască pentru a o menține să dea din sine, să pună acolo din al său" (p.75).

Să trecem acum la tentativele lui Lacan în vederea elaborării unei teorii a perversiunilor în general și a obiectului fetiș în particular. Prima indicație la acest subiect privește o remarcă a lui Phyllis Greenacre după care totul se întâmplă cu fetișistul ca și cum noi am avea de-a face cu un subiect care v-ar arăta cu o rapiditate extremă propria sa imagine în două oglinzi opuse. Fenomen care se explică, estimează Lacan, dacă ținem cont de aceasta, faptul că în tentativele sale de a accede sau de a institui acest dincolo de obiect atât de caracteristic al dorinței umane ca și regăsire, o soluție se oferă subiectului: cea de a se identifica de prima dată la mamă. Atât doar că, așa cum propriul relațiilor imaginare este de a fi întotdeauna reciproce, întrucât acestea sunt relații în oglindă, noi trebuie de asemenea să ne așteptăm să vedem apărând la subiect poziția de identificare la obiect. Mama, putem spune, este un obiect la care el

se identifică și pentru care el este el însuși obiect. Această profundă diplopie, afirmă Lacan, marchează orice manifestare fetișistă. Nu există stabilizare decât pentru atât cât este sesizat obiectul precis al fetișistului în calitatea în care el simbolizează falusul.

Aceasta ar fi să uiți că termenul „falus" desemnează o noțiune în curs de elaborare, cea a unui dincolo de obiectul vizat în orice relație de obiect, să crezi că noi vom rămâne acolo la teoria clasică a fetișului ca și denegație a absenței penisului la mamă. O reluare a observației tinerei homosexuale a lui Freud va permite lui Lacan să arate că ceea ce este dorit dincolo de femeia iubită, este ceea ce îi lipsește, adică, în această observație, acest obiect căruia pacienta lui Freud, în timpul anterior virajului ei homosexual, îi găsea substitutul imaginar în copil. În iubirea cea mai idealizată, ceea ce este căutat în femeie, „aceasta este obiectul central al oricărei economii libidinale – falusul" (p.110). Falusul, o putem adăuga, ca și definiție și suport al lipsei la ființă.

Această concepție permite lui Lacan să definească iubirea ca și dar a ceea ce nu avem. În plus, adaugă Lacan, întrucât falusul este absent din schimb, adică din dar cât și din contra-dar, el poate deveni un obiect de frustrare și, pe acolo, să se integreze în mod imaginar în câmpul apartenențelor narcisice ale subiectului. De unde vedem că castrarea „nu este nimic altceva decât ceea ce instaurează în ordinea sa adevărată necesitatea frustrării (inerentă cererii de iubire), ceea ce o transcende și o instaurează într-o lege care îi dă o altă valoare" (p.99). Lacan nu are greutate să găsească în literatura psihanalitică o observație în care se atestă rezultatele nefaste ale unei interpretări care ține drept din real obiectul frustrării, în disprețul a ceea ce el simbolizează ca și dar.

Pentru a strânge acum de mai aproape concepția sa a fetișului, Lacan reia un alt text al lui Freud: „Un copil este bătut." Ne reamintim că este vorba despre o scenă sau despre o gândire inconștientă – Lacan spune „vorbire inconștientă", terminologie discutabilă însă care are avantajul de a permite aprofundarea noțiunii inconștientului punând problema raporturilor sale cu semnificantul - în care celălalt, cel care bate copilul pe care eu îl urăsc pentru a-mi manifesta că el mă iubește, are în mod larg partea sa, dar care nu ajunge la conștient decât de-subiectivizat, și,

dacă o putem spune, în starea de semnificanți obiectivați - ceea ce arată deja caracterul simplist al interpretării curente a formulei freudiene: „Perversiunea este negația nevrozei.” Însă ceea ce este important este apropierea pe care Lacan o face între această fantasmă și fetișul în calitatea în care atât una cât și celălalt se construiesc și se fixează pe modelul amintirii ecran.

Într-adevăr, ceea ce se fixează în amintirea ecran, aceasta este momentul în care lanțul memoriei se oprește. Este la fel în fetișism. Primul exemplu al unei analize de fetișist pe care îl dă Freud este o minunată istorie de calambur – adică un proces eminamente simbolic - care s-a fixat într-o captură prin imagine pe care noi o regăsim în toate perversiunile, și care justifică aproprierea cu amintirea ecran. „Un domn, care își petrecuse copilăria în Anglia și care ajunsese să se facă fetișist în Germania, căuta întotdeauna o mică strălucire pe nas, pe care el o vedea de altfel, „ein Glanz auf die Nase”. Aceasta nu voia să spună nimic altceva decât „o privire pe nas”, care nas era el însuși, bineînțeles, un simbol. Expresia germană nu făcea decât să transpună expresia engleză „a glance at the nose”, care îi venea din primii săi ani. Voi vedeți aici intrând în joc, și proiectându-se într-un punct pe voal, lanțul istoric, care poate chiar să conțină o frază întreagă, și chiar mai mult încă, o frază într-o limbă uitată” (p.158).

Însă ceea ce caracterizează în mod mai comun fetișul, adaugă Lacan, este că memorarea sau istorizarea se oprește acolo la marginea rochiei, „acolo unde întâlnim pantoful, și este prea bine de ce acesta poate, cel puțin în anumite cazuri particulare, dar exemplare, lua funcția de substitut a ceea ce nu este văzut, dar care este articulat, formulat, ca fiind cu adevărat pentru subiect ceea ce mama posedă, adică falusul, imaginar fără îndoială, dar esențial fondării sale simbolice ca mamă falică” (p.119).

Este important să notăm aici că, fără a fi în mod explicit evocată, ideea unui imaginar non specular este deja prezentă pornind din momentul în care aproprierea între fetiș și amintirea ecran i-a permis lui Lacan să situeze falusul ca fiind întotdeauna în spatele unui voal. Într-adevăr, în această perspectivă, fetișul nu va fi în mod simplu substitutul falusului

în calitatea în care absența sa la mamă se „imaginarizează” ca și o castrare, ci de asemenea simbolul unui falus pe care subiectul îl pune ca fiind altundeva. Un altundeva care nu este un locus în care o putem pune mâna pe obiect, ci care este „forma însăși a absenței”. Sub acest unghi, ar fi vorba, în fetișism, despre atribuția unui obiect imaginar, a cărui posesie și non-posesia sunt în mod strict echivalente. De unde paradoxul căruia i se complace Lacan privind „falusul pe care mama îl are, deci pe care nu îl are”. Acolo unde falusul păstrează, pentru Freud, o anumită pozitivitate, el devine, la Lacan, lipsa însăși. Ceea ce face că negația castrării nu se traduce la el printr-o simplă pozitivare, ci de asemenea comportă o schimbare de registru: ceea ce trebuie recunoscut ca și obiect al castrării simbolice se trăiește ca și un obiect de frustrare.

De acolo se degajă, pentru Lacan, o concluzie importantă. Într-adevăr, faptul că falusul nu apare niciodată, deși fiind gândit ca și un dincolo de obiect, indică destul că acest obiect este „un adevărat semnificant, adică ceva ce nu poate fi în niciun caz luat la valoarea sa facială” (p.194). Atunci când el se dezvăluie (în mod real), atunci când punem mâna deasupra, aceasta este fetișul.

Aceasta nu este totul. Vedem de asemenea că, pentru Lacan, a se identifica la acest semnificant ar reveni, pentru un subiect, la a se face el însuși obiect înșelător. Înșelătorie într-un fel obligată pentru a para la insatisfacția unei mame care, altfel, s-ar arunca în mod avid asupra lui, așa cum el s-ar arunca asupra ei când el este nesatisfăcut de ea. Și este „în mod precis în măsura în care el arată mamei sale ceea ce el nu este, faptul că se construiește întregul parcurs în jurul căruia eul își ia stabilitatea sa” (ibid.). Observația lui Hans o va arăta în mod amplu.

Această observație îi va da lui Lacan ocazia de a dezvolta și de a pune la probă concepția sa a Oedipului. Nu este vorba despre o situație în care copilul intră într-un fel în mod natural și din care el iese „via” (pe calea) amenințării castrării, dacă el este un băiat, sau a apercepției castrării materne, dacă el este o fată, ci despre o „oedipificare” suferită din faptul prinderii sale în ordinul simbolic, și a cărei rezoluție cere o normativizare în care rezidă funcția tatălui real ca și cineva în care, dacă o putem spune, aceasta se manifestă, faptul că există din tată. De unde

decurge funcția specială a obiectelor fobice, „care este de a suplea semnificantului tatălui simbolic”.

De fapt, remarcă Lacan, cazul micului Hans prezintă paradoxul unui copil care, așa cum o atestă invențiile sale mitice, nu găsește ieșire complexului său de castrare și îi rămâne prizonier nu pentru a fi avut de-a face cu un tată castrator, ci cu un tată care nu o era. Cum se introduce așadar această castrare? Este aceeași problemă, răspunde Lacan, ca și cea de a ști cum se introduce Oedipul, întrucât „dacă există castrare, aceasta este în măsura în care complexul lui Oedip este castrare” (p.367). Reluând analiza metaforei „sa gerbe” (snopul său) pentru „Booz”, care îi permisese să introducă noțiunea de metaforă paternă, și adăugând-o acolo pe cea a „secerii de aur” care survine câteva versuri mai departe în poemul lui Victor Hugo, Lacan ajunge la concluzia că survenirea metaforei paterne (P), acolo unde pozițiile copilului (x), la locul mamei (M), ar fi altfel fluctuante, echivalează (~) la apariția castrării

$$(\flat)$$

„plus semnificația (s), adică ceea în ce ființa se regăsește, și în care x-ul găsește soluția sa” (p.397). În alte cuvinte, este metafora paternă cea care introduce, încă de la început, prăpastia („beance”) caracteristică relației mamă – copil, adică falusul în calitatea în care el lipsește mamei - ceea ce permite copilului, în nașterea sa la rivalitatea oedipiană, să se ia drept ceea ce el nu este. Totuși, Lacan nu continuă mai puțin să vorbească despre „pre-Oedip”. În imediat, el este mai degrabă preocupat să scrie teza sa sub forma unei ecuații:

$$\left(\frac{\mathbf{P}}{\mathbf{x}}\right) M \sim \flat + s$$

După el, „această formulă situează momentul esențial al traversării Oedipului”. Într-adevăr, această traversare merge în sensul recunoașterii castrării simbolice, fără de care subiectul rămâne în prinderi cu problema insolubilă pe care o constituie pentru Hans faptul

că mama sa devenise pentru el ceva la fel de complex ca și această formulă:

$$(M + \varphi + A)$$

A se citi „Mamă plus falus plus Anna”. Hans nu poate să iasă de acolo, spune Lacan, pentru că poziția tatălui său îl privează de posibilitatea unei medieri, adică de a pierde apoi de a regăsi a penisul său. Această lipsă de ieșire de partea secerii face că el nu are altă relație la mamă decât cea pe care o calificăm drept sadic-orală, adică devorarea, pe care Lacan o scrie „m”. La care se adaugă ceea ce este realul pentru Hans, adică propriul său penis scris Π. Ceea ce dă ecuația următoare:

$$(M + \varphi + A)\ M \sim m + \Pi$$

Este tocmai astfel că problema se pune pentru Hans. Și cum tatăl său în calitatea în care el trebuia să-i permită să metamorfozeze relația sa la mama sa, a fost absent, un alt element de mediere, calul, scris ʻI, a trebuit să se introducă. Declanșarea fobiei se scrie așadar sub această formă:

$$\left(\frac{\text{ʻI}}{M + \varphi + \alpha}\right) M \sim m + \Pi$$

α simbolizând toți copii imaginari ai mamei.

Lacan spune că „această formulă este echivalentul metaforei paterne” (p.380). Ceea ce vrea fără îndoială să spună că această metaforă nefiind fost susținută așa cum trebuia, o altă compoziție de semnificanți ai inconștientului a trebuit să se pună în locul ei. Ar fi vorba așadar despre o echivalență în sensul unei substituții la o lipsă, o veritabilă „ersatz” (înlocuire). Este de asemenea în același sens faptul că calul intră în joc ca și element de mediere acolo unde medierea paternă a făcut lipsă. Însă calul, dacă citim bara ca și semn de substituție, se substituie de asemenea mamei în calitatea în care ea este pentru Hans în mod real

devorantă. Este vorba deci despre o substituție nu în sensul de „ersatz”, ci în sensul de înlocuire a unui rău indefinit și indefinisabil printr-un rău definit. Și aceasta este în mod efectiv ceea ce spune Lacan. „Pentru a împlini funcția de a transforma această angoasă în frică localizată, subiectul alege o formă care constituie un punct de oprire ... în jurul căruia se agață ceea ce fluctuează, și ceea ce amenință să ia curentul interior ieșit din criza relației materne. Astfel este, în cazul micului Hans, rolul calului” (p.400).

Acum, „întregul progres al analizei consistă în acest caz în a extrage, în a pune în nud, virtualitățile pe care ni le oferă folosirea, de către copil, a acestui semnificant esențial pentru a suplea crizei sale”. Dacă Lacan a ținut „să matematizeze” momentul declanșării fobiei – și el nu abordat fetișul pentru a arăta dacă aceeași operație ar fi posibilă sau nu în acest caz - , aceasta era într-adevăr cu ambiția de a scrie în mod egal în ecuație transformările sale succesive în cursul analizei, avându-i pentru model transformările pe care un mit le suferă în diferitele sale versiuni. Însă se pare că singularitatea, complexitatea și contingența elementelor cărora formațiunile inconștientului le împrumută materialul lor sunt astfel încât ele sfidează o asemenea tentativă. Pentru a formaliza momentul în care fobia lui Hans ia forma unei fantasme de a vedea trăsura pe care el era urcat pentru a se juca, trasă dintr-odată de cal, el „o scrie” sub această formă al cărei caracter mai degrabă ilustrativ se trece de comentariu:

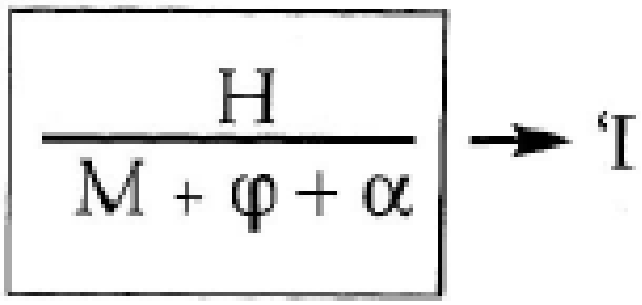

Oricum ar fi, chiar și făcând să ia calului toate posibilitățile sale semnificative, Hans, ale cărui apeluri pentru ca tatăl său să exercite funcția sa de tată sau de dumnezeu gelos („eifern”) au rămas vane, nu putea ajunge pe această cale, spune Lacan, decât la un rezultat foarte limitat. Cel care consistă în a face să intre în joc, în planul imaginar,

sora sa însăși. El desfășoară în jurul ei o fantasmă care consistă în a presupune că ea întotdeauna a fost acolo din întreaga eternitate, și se servește de ea „ca și de un fel de ideal al eului” (p.406). Este tocmai astfel că el se va găsi de acum, afirmă Lacan, într-o relație de stăpânire la ceea ce am putea numi fetele visului său, și este tocmai astfel că acest obiect al unei eterne reîntoarceri îi va croi calea spre această femeie la care el va trebui să acceadă. Lipsa punctului atins de Hans se atestă, după Lacan, în fantasma terminală în care i se schimbă lingura sa copilului pentru a i se da una mai mare. În lipsa faptului de a fi fost organul însuși schimbat, este subiectul el însuși cel care, la finalul observației, se va asuma ca și un tată mitic, căruia natura „îi va da fără femeie o progenitură”.

Că Hans a uitat totul din analiza sa este, după Lacan, stigmatul unei alienări esențiale: el s-a uitat.

Rezoluția fobiei s-a acompaniat de o reduplicare maternă „ca și cum ar fi fost necesar ca să fi existat un al treilea personaj, și ca, din lipsă ca acesta să fi fost tatăl, acesta să fie faimoasa bunică” (p.386). Configurație care reamintește „trinita humanissima” a marelui model al Sainte-Anne în celebrul tablou al lui Leonardo da Vinci.

Seminarul se termină printr-un comentariu al eseului despre Leonardo da Vinci din care reiese că ceea ce Freud introduce acolo pentru prima dată, aceasta este importanța funcției mamă falică și femeie falică. Structură originală, care „este cea în jurul căreia eu am făcut să se învârtă întreaga critică fundamentală a relației de obiect la care am procedat acest an ....” (p.496).

Vom fi fără îndoială remarcat că acest seminar nu transmite o doctrină deja elaborată, ci în curs de elaborare. Adică întreaga dificultate pe care el o pune pentru un cititor neprevenit de suita învățământului lui Lacan. Fără a vorbi despre tipul de constrângere mentală pe care o cere gândirea unui obiect imaginar și totuși în afara vederii, având darul ubicuității fără să fie într-un loc în sensul aristotelian al termenului, a cărui atribuire ascute lipsa și a cărui posesie echivalează la non-posesie. Dificultatea se agravează din faptul că deși introducând acolo noile sale concepții, Lacan continuă să utilizeze termenii în uzaj – „penis

simbolic”, „pre-Oedip”, etc. Ceea ce este și mai mult încă, el vorbește despre „complexul de castrare” uneori ca și cum acest complex exista înaintea exercitării funcției paterne, uneori ca și cum el era sinonim acestei exercitări însăși. Este tocmai astfel faptul că el spune că Hans nu a cunoscut complexul de castrare, în timp ce, în altă parte, el face din chiar acest complex un alt nume al lui Oedip.

Un alt motiv care agravează dificultatea Cărții IV este că erorile, contra-sensurile și non-sensurile, fără a vorbi despre pasaje în mod perfect ilizibile, sunt acolo în mod particular numeroase. Este astfel, pentru a mă limita la câteva exemple, că vorbim la pagina 108 despre „terapeuta” care „intervine cu mica fată, dând lucrului un statut simbolic”. În vreme ce caracterul rău orientat al numitei intervenții a consistat tocmai în a fi dat lucrului un statut real. Pagina 175, citim: „Penisul poate la un moment dat situa obiectul său în linia și pe locul acestui obiect care este sânul sau mamelonul.” Trebuie el citit „penisul” sau „subiectul”? La prima linie a paginii 379, este vorba despre „eterna seceră a maternității”, în loc de a „paternității”. Aceste erori, și multe altele, sunt cu atât mai mult regretabile cu cât este vorba despre un seminar în care se introduce o noțiune destinată să devină piatra din vârful unghiului a teoriei lacaniene, cea a lipsei sau dincolo-ului de obiect.

Sinteza seminarului 5 - Formațiunile inconștientului (1957-1958)

În articolul său „Instanța literei”, Lacan a avansat o teorie nouă, care a permis formalizarea acestor figuri majore ale retoricii antice care sunt metafora și metonimia. „Formațiunile inconștientului” încep printr-o reamintire a acestui articol. Lacan reproduce formulele relative figurilor în chestiune sub o formă în mod sensibil modificată și însoțindu-le cu un comentariu prea sumar (p.14). Aceasta nu împiedică faptul că această teorie, așa cum ea se degajă din articolul citat, este destul de clară.

Pentru ceea ce este din metonimie, să spunem că folosirea unui semnificant, oarecare (S), pentru a face înțeleasă o altă semnificație decât cea așteptată sau în mod comun primită, implică conexiunea între

acest semnificant și un alt semnificant (S'), fie că această conexiune este datorată omofoniei lor („décor" - decor, „des corps" - corpuri; „s'offrir" – a se oferi, „souffrir" – a suferi), sau prea bine trimiterii între semnificațiile lor („voile", pânză – „bateau", corabie; „cendres", cenușă – „mort", moarte). În mod invers, această conexiune implică posibilitatea unei astfel de folosiri.

Pentru ceea ce este din metaforă, să spunem că producerea unei semnificații noi implică substituirea unui semnificant S (de exemplu, „seara vieții") la un alt semnificant S' (bătrânețea"). În mod invers, acest raport de substituire între semnificanți implică posibilitatea acestei generări sau a metaforei..

Știm dificultățile pe care aceste figuri le pun unei teorii a limbajului ca și cea a lui Grice, care vrea să se fondeze pe noțiunile de intenție și comunicare. Originalitatea a ceea ce Lacan aduce în acest seminar consistă în tentativa de a stabili o teorie a subiectivității, așa cum ea se atestă în chiar aceste figuri. De unde construirea grafului.

Să luăm prima „celulă". Ea se compune din două linii, dintre care una o încrucișează pe alta în două puncte. Ar fi să te înșeli profund să vezi acolo o reprezentare a dualității semnificant – semnificat. Este vorba mai degrabă despre două stări de discurs sau despre două aspecte sub care îl putem închipui pe acesta din urmă.

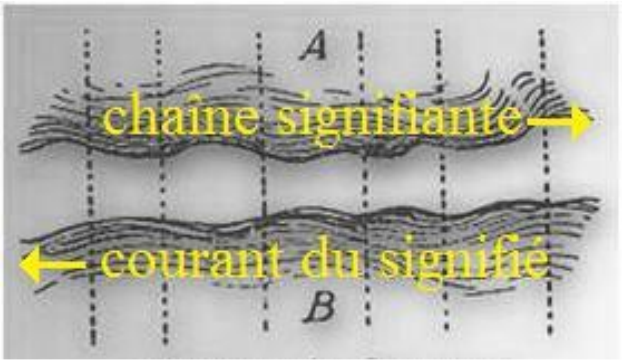

≠

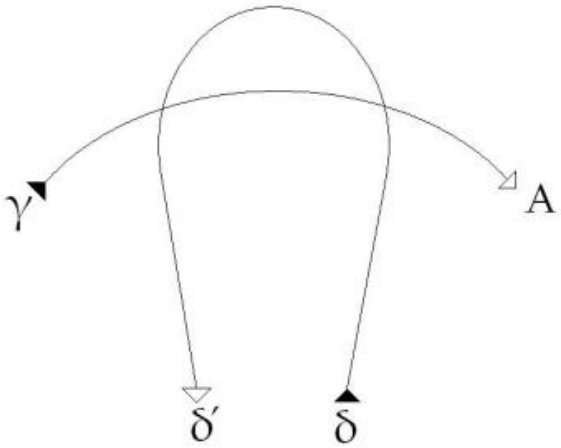

Într-adevăr, pentru Lacan, ca și pentru Benveniste, unitatea minimală a sensului nu este cuvântul, ci fraza. Totuși, contrar principiului compoziționalității al lui Frege, după care semnificația unei expresii este funcție de semnificații a componenților săi, Lacan subliniază că fraza se construiește într-o anticipare asupra semnificanților care o

compun, iar este tocmai sensul care apare la finalul ei cel care determină în mod retroactiv valorile semantice ale componenților săi. Așa cum o spune retoricianul englez Richards, aceasta nu este decât odată ajunși la sfârșitul frazei, faptul că știm la ce să ne ținem în ceea ce privește începutul ei. Această „mișcare de sens", cum spune Richards, Lacan o numește alunecare; alunecarea semnificanților pe semnificații spre semnificanți anticipați, și alunecare imediat după a semnificațiilor sub semnificanți. Prima „celulă" a grafului ilustrează această mișcare de buclă pe care Lacan o compară punctului de „capiton" (căptușire) al matlasării.

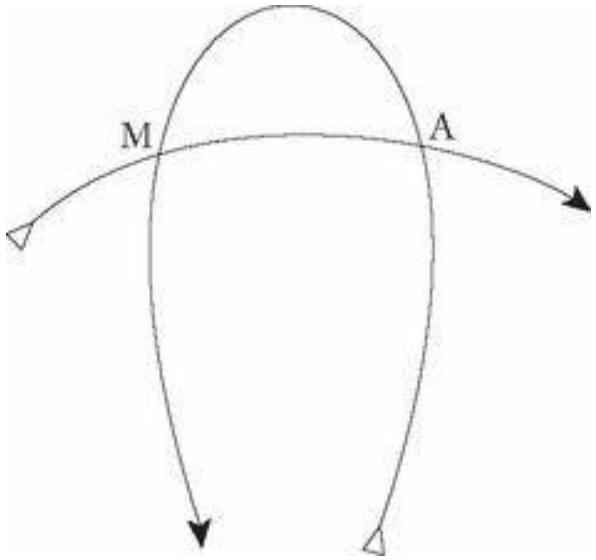

Lanțul mergând de la stânga spre dreapta este cel al semnificanților pe care discursul îi articulează. Acest lanț, spune Lacan, este în principiu bogat în posibilități de substituire și combinare în care rezidă metaforele și metonimiile. Caracteristicile sale fonetice (omofoni, asonanțe, aliterații, etc.) îl deschid jocurilor verbale ale calamburului, ale dublului înțeles, ale permutării, etc. Cealaltă linie este cea a discursului considerat în intenționalitatea sa. Ea întâlnește lanțul în două puncte: cel al marelui Altul (A), considerat aici ca și loc al codului, și cel al mesajului (M). Cel mai adesea, remarcă Lacan, discursul intențional, care se mișcă în câmpul semnificaților primite, dacă nu chiar repetate fără încetare. Astfel posibilitățile lanțului semnificant nu intervin acolo, în timp ce această intervenție constituie tocmai propriul cuvântului de spirit.

Lacan îl ilustrează reluând primul exemplu de cuvânt de spirit pe care Freud îl citează în celebra sa operă despre „Cuvântul de spirit și

raporturile sale cu inconștientul”. Este vorba despre un exemplu fabricat de Henri Heine și pe care îl putem considera în mod egal ca și pe un lapsus, ceea ce nu face decât să sublinieze identitatea de mecanisme în cele două formațiuni. Hirsch Hyacinth, simbolizat prin β pe schemă (a se vedea p.16), își propune să descrie modul cu totul familiar în care l-a tratat al său „obiect metonimic”, al său milionar Salomon Rothschild. În principiu, este așadar semnificantul familiar cel care trebuia să traverseze locul codului (α) pentru a se produce în mesaj (γ). Atât doar că, cum era tocmai milionarul său în fapt cel care îl poseda, semnificantul milionar s-a fofilat într-un fel din α mergând spre β, și trecând prin β’, obiectul metonimic pe care el îl califică a urcat γ unde, prin compresie sau prin condensare cu familiar, el a dat loc incongruentului familionar. Este tocmai sub această formă faptul că el ajunge la α, trăgându-și semnificația sa din chiar decalajul său prin raport la cod.

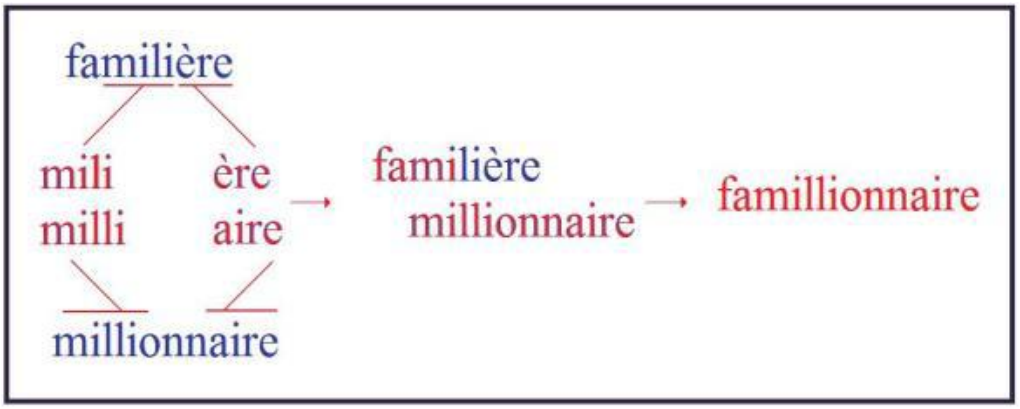

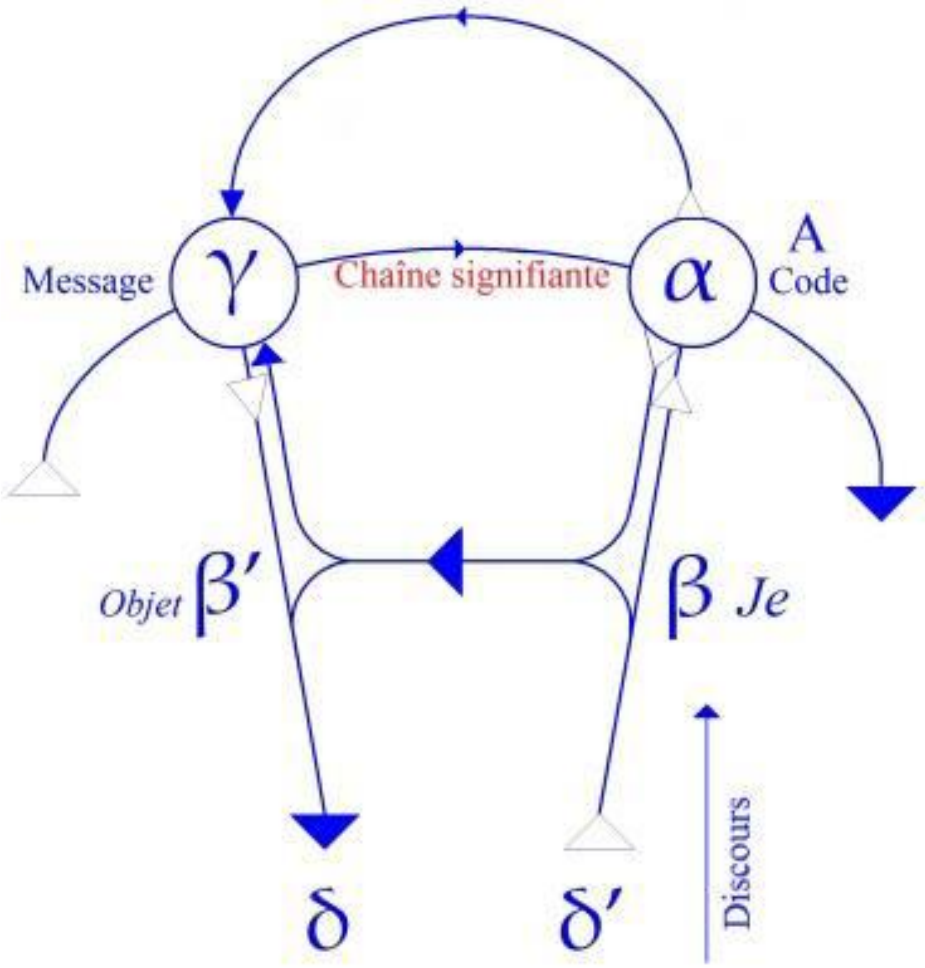

Punctul cel mai important al analizei pe care Lacan o face acestui cuvânt este identificarea mecanismului său ca și metaforă, în sensul unei substituții creatoare de sens, în ocurență cel al unei familiarități având o urmă de gust de milionaritate, sens în spatele căruia se profila această figură a secolului care era „fudul-milionarul” („fat-millionnaire”, prost-fudul-milionarul). Cu privire la această concluzie, uitarea numelui, pe care Lacan o analizează reluând primul exemplu din „Psihopatologie a vieții cotidiene”, cel al uitării numelui pictorului Signorelli, va apărea ca și o metaforă ratată.

Trecând apoi la metonimie, Lacan reia un cuvânt al lui Heine raportat de Freud. Soulié tocmai îi spusese: „Priviți cum secolul XIX adoră vițelul de aur”. Heine îi răspunse: „Da, însă acesta mi se pare a fi trecut vârsta.” Vițelul de aur este o metaforă uzată, trecută în limbă. Spiritul, notează Lacan, este de partea lui Heine, așa cum Freud se avizează. El consistă în a subverti referințele care susțin această metaforă. Vițelul este adus dintr-o dată la calitatea de a nu fi mai mult decât un vițel care valorează atât cât cartea. Un alt cuvânt din aceeași categorie este: „Acesta este primul zbor al Vulturului”, în comentariu la confiscarea

bunurilor din Orleans de către Napoleon al III-lea. Tehnica, spune Lacan, este aceeași: a se servi de același cuvânt pentru a spune altceva, fără nevoia de a distinge, așa cum face Freud, între tehnică de gândire și tehnică verbală. Spiritul este întotdeauna cel al cuvintelor, afirmă Lacan.

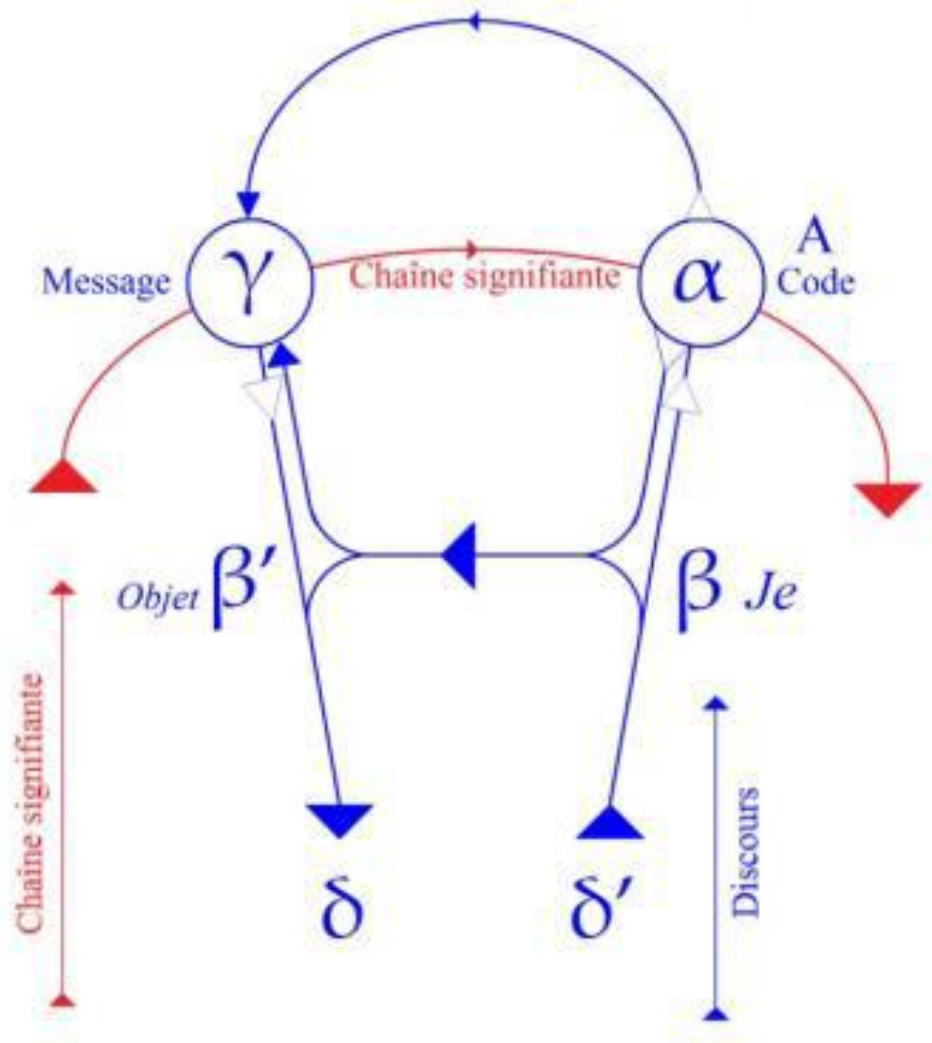

În a doua parte a operei sale, Freud abordează problema surselor plăcerii pe care cuvântul de spirit o procură. El îi răspunde evocând plăcerea ludică pe care copiii o găsesc jucându-se cu semnificantul. Răspuns pe care Lacan, pe bună dreptate, îl găsește insuficient. El se va apleca așadar asupra acestei forme prime a folosirii semnificantului care consistă în a se servi de el pentru exprimarea unei cereri. El remarcă, nu fără a se sprijini pe o observație în care un autor reprezentativ al ierarhiei psihanalitice se minunează de virtuțile a ceea ce el numește „wording”-ul („punerea în cuvânt”), că cererea, pentru a se susține ca și cerere, are nevoie să i te opui. Este tocmai de ce – și o atingem aici una dintre intuițiile cele mai profunde ale lui Lacan - ea se prezintă deseori ca și exorbitantă: cerere a lunii de pe cer. Pornind, acolo unde

noi răspundem cererii aproapelui nostru, problema se pune de a ști la ce reducție a pretențiilor sale trebuie să se reducă el însuși pentru ca cererea să fie validată. Ceea ce pune în evidență, subliniază Lacan, faptul că este la un Altul decât cel care este în față că cererea este referită: la numele lui Christos sau al umanității. Această intervenție așadar a unui Altul, dincolo de cel care cere pervertește întregul sistem al cererii și al răspunsului la cerere. Exemplele pe care Lacan le dă pentru a clarifica gândirea sa nu lasă nici o urmă de îndoială: prin acest Altul care este dincolo, trebuie înțeles, cu adevărat, subiectul unei alte cereri (dar putem vorbi deja aici despre dorință) decât cererea articulată. Să îmbraci pe cei și cele care sunt goi – dar de ce nu la Christian Dior? Să hrănești pe cei ce le este foame - dar de ce să nu-i îmbeți? Pe scurt, cererea, conclude Lacan, nu se poate confunda cu satisfacția nevoii căci exercitarea însăși a semnificantului face că ceea ce este semnificat este ceva de dincolo de nevoia brută.

Dacă Freud a introdus o dimensiune nouă în modul nostru de a considera omul, aceasta este arătând, spune Lacan, că dorința care ar trebuie să treacă lasă undeva, între cod și mesaj, nu doar urme, ci un circuit insistent. Aceasta este tocmai satisfacția la Altul a acestui mesaj nou cea care ajunge, după Lacan, la ceea ce Freud ne prezintă ca și plăcerea exercitării semnificantului ca atare.

Cererea nu are nimic din de încredere, afirmă Lacan. Subiectul știe foarte bine cu ce anume el are de-a face în dorința Altuia, și este tocmai de ce el deghizează cererea sa. El cere ceva de care are, dacă o putem spune, mai mult decât nevoie (să spunem un pic de lux), în numele a ceva de care el are uneori nevoie de asemenea (o sumă modestă), dar care va fi mai ușor admis ca pretext la cerere. „Adică faptul că dorința sa va fi prinsă și remaniată nu doar în sistemul semnificantului, ci în sistemul semnificantului așa cum el este instaurat, sau instituit în Altul” (p.94).

Aceasta ne permite să măsurăm cei trei timpi ai cererii așa cum Lacan îi distinge. Mai întâi ceva pune lanțul semnificant în mișcare. Atât doar că acesta nu trece ca și spre Altul, ci se reflectă pe ceea ce, în al doilea timp, se pune înainte în apelul la Altul, adică obiectul admisibil,

obiectul a ceea ce vrea prea bine să dorească Altul, pe scurt, obiectul metonimic. Reflectându-se pe acest obiect, lanțul ajunge în al treilea timp să conveargă asupra mesajului. Dintr-odată, noi ne găsim opriți asupra unui mesaj ce poartă un caracter de ambiguitate. Pe de-o parte, spune Lacan, este din dorința însăși a Altuia, cel care este subiectul cererii, faptul că a fost evocat apelul. Pe de altă parte, în aparatul său semnificant sau în „wording”-ul său însuși, sunt introduse tot felul de elemente convenționale, care fac caracterul de comunitate sau deplasare de obiecte, pentru atât cât acestea sunt în mod profund remaniate prin lumea Altuia, cel căruia i se adresează cererea.

Semnificația astfel formată este atât de puțin univocă încât eroarea și necunoașterea sunt, după Lacan, un caracter fundamental al limbajului și constituie o dimensiune esențială. Este tocmai asupra ambiguității acestei formări a mesajului faptul că va lucra cuvântul de spirit. Tehnicile de spirit sunt, după Lacan, formele sub care mesajul, așa cum el este constituit în forma sa în mod esențial ambiguă în ceea ce privește structura, poate fi reluat pentru a urma un tratament al cărui scop este de a restaura în cele din urmă parcursul ideal trebuind să ajungă, după ceea ce ne spune Freud, la surpriza unei noutăți, sau a unei semnificații inedite, pe de-o parte și, pe de altă parte, la plăcerea jocului semnificantului. Tot ceea ce noi putem găsi în jocurile de cuvinte, și în mod mai special în cele pe care le numim jocurile de cuvinte ale gândirii („vițelul – veau - vo” lui Heine nu „valorează – vaut - vo” deloc la data la care vorbim), consistă în a juca, spune Lacan, la a susține un sens plin pe această finețe de cuvinte. Este tocmai acest puțin-de-sens (și nu non-sensul, termen pentru care Lacan avea o francă aversiune datorită filosofiei absurdului, celebrată în epocă) cel care reia nu-sensul în care consistă trăsătura de spirit.

În „Cuvântul de spirit și relația sa la inconștient”, Freud afirmă, pe de-o parte, faptul că „nu este din spirit decât ceea ce eu recunosc ca atare” – aceasta este ceea ce el numește „condiționalitatea subiectivă” a spiritului. Însă, pe de altă parte, el pune în valoare acest fapt că plăcerea trăsăturii de spirit nu se împlinește decât în Altul și prin Altul. Soluția acestui paradox va fi ocazia pentru Lacan de a se explica mai clar decât

o făcuse până în prezent cu privire la concepția sa a subiectivității și a raportului său la Altul, pe care ea îl include în chiar constituirea sa – această includere pe care teoria comunicării o necunoaște în banalitatea sa.

Să spunem, cu Lacan, că, pentru analist, subiectivitatea este ceea ce el trebuie să facă să intre în linia de socoteală în calculele sale atunci când el are de-a face la acest Altul care poate face să intre în ale sale propria sa eroare, și nu s-o provoace. Subiectivitatea pare astfel să apară în stare duală, caracteristică a luptei inter-animale, chiar și a paradei inter-sexuale. În fapt, subliniază Lacan, este vorba despre o definiție care nu are nimic de-a face cu noțiunea de inter-subiectivitate, a cărei ambiguitate este într-atât încât după a fi apărut o clipă din opoziția a doi subiecți, ea poate să se risipească din nou printr-un efort de obiectivare: putem reduce totul la un mecanism înnăscut de releu, ceea ce se numește behaviorismul. În schimb, spune Lacan, din momentul în care doi subiecți se raportează unul la altul prin intermediul lanțului semnificant, aceasta este o subiectivitate de un alt ordin cea care se instaurează, pentru atât cât ea se referă la locul adevărului ca atare. „A-ul este inclus acolo, fapt care face că chiar și minciuna trebuie să facă apel la adevăr și că adevărul el-însuși poate să pară a nu fi din registrul adevărului” (p.105). Și Lacan reamintind aici istoria comică raportată de Freud: „De ce îmi spui tu că mergi la Cracovia pentru ca eu să cred că mergi la Bamberg, în vreme ce tu mergi cu adevărat la Cracovia?”.

Atât timp cât experiența analitică și poziția freudiană nu ne vor fi arătat această hetero-dimensiune a semnificantului jucând complet singură în autonomia sa, noi nu vom rata, afirmă Lacan, să credem că semnificantul este acolo pentru a servi destăinuirile conștiinței. Relația subiectului la Altul în calitate de loc al adevărului a fost mascată prin faptul pe care noi îl ținem drept admis că subiectul vorbește „după conștiința sa”, că el nu vorbește niciodată fără o anumită intenție de semnificare, și că această intenție se află în spatele minciunii sale - sau sincerității sale, puțin contează. „Ori această intenție este tot atât de derizorie fie că subiectul crede că minte ori că spune adevărul căci el nu se înșală mai puțin în efortul său spre mărturisire decât în cel spre

înșelare” (p.105). Oprirea pe această intenție ar fi, după Lacan, ceea ce se rezolvă în ceea ce el numește „cunoașterea paranoică.”.

Freud spune că cuvântul de spirit nu manifestă deplinul său efect asupra auditorului decât atunci când el este nou pentru el, atunci când el i se prezintă lui ca și o surpriză. În alți termeni, el trebuie să facă subiectul străin la conținutul imediat al frazei și să se prezinte prin intermediul non-sensului aparent. Însă este vorba despre non-sens prin raport la semnificație, care face să spui pentru o clipă „Eu nu înțeleg”, în care se marchează ruptura asentimentului subiectului prin raport la ceea ce el asumă. Aceasta este prima etapă, ne spune Freud, a pregătirii cuvântului de spirit care va constitui mai apoi pentru subiect un fel de generator de plăcere, un fel de „plăcero-gen” („plaisirogène”).

O istorie relativ lungă pe care el o are de la Raymond Queneau va permite așadar lui Lacan să diferențieze în mod net acești doi timpi ai cuvântului de spirit: cel al pregătirii și cel al surprizei. Tot ceea ce, în cuvântul de spirit, atrage atenția subiectului, tot ceea ce el trezește la nivelul conștiinței sale nu este decât pregătirea destinată să permită trecerea la un alt plan care se prezintă întotdeauna ca și mai mult sau mai puțin enigmatic cu privire la ceea ce se activează fie ca și consimțământ, fie ca și rezistență, pe planul dual, în cursul pregătirii. Acolo vine surpriza, și este tocmai în aceasta faptul că noi ne găsim, după Lacan, la nivelul inconștientului.

Ce se întâmplă la acest nivel? Care este acest ordin al Altuia care este invocat în subiect? „Întrucât la fel de bine există ceva din imediat în subiect, pe care îl întoarcem prin intermediul cuvântului de spirit, tehnica acestei mișcări întorcându-se trebuie să ne învețe despre ceea ce trebuie atins ca mod al Altuia la subiect” (p.107). Și întrucât clasificările cuvintelor de spirit tind, cu Freud, să le reducă la termeni înscriindu-se în registrul semnificantului – calambur, dublu sens, etc. - , să imaginăm o mașină. Ea este situată în A(ltul) sau în M(esaj). Ea primește date venind din două părți. Ea este în măsură să facă munca de compresie care dă loc la familionar și să efectueze trecerea vițelului de aur la vițelul măcelăriei. Va fi ea în măsură, întreabă Lacan, să acuze lovitura și să autentifice ca atare un cuvânt de spirit? Vom spune că,

pentru aceasta, trebuie să fie un subiect real. Încă mai trebuie adăugat, subliniază Lacan, că acest subiect real, acest Altul, eu nu i mă adresez lui decât pentru atât cât ceea ce eu fac să intre în joc în trăsătura mea de spirit, eu o presupun deja stând în el. „Mai departe decât faptul că subiectul în fața noastră trebuie să fie pur și simplu un trăitor real, acest Altul este în mod esențial", afirmă Lacan, „un loc simbolic". Însă să observăm faptul că comoara comună căreia el îi este depozitar prezintă un caracter de transmisie pe care-l putem spune trans-individual. În schimb, ceea la ce i ne adresăm atunci când vizăm subiectul la nivelul echivocurilor semnificantului are, dacă o putem spune, un caracter în mod singular nemuritor. Problema lui cine este Altul se pune, spune Lacan, între acești doi poli. De-o parte, Altul este o formă constituită prin ceea ce Freud numește inhibiții, cel pe care pregătirea trăsăturii mele de spirit îl reține într-o anumită direcție, sau care trebuie să fie din parohie, cum spune Bergson, pentru ca trăsătura mea să-l facă să râdă. De cealaltă parte, există Altul ca și loc al adevărului legat la acest stoc de metonimii fără de care eu nu pot, în acest ordin, să îi comunic absolut nimic. Și micul altul? Să spunem că el participă la posibilitatea cuvântului de spirit, dar că aceasta este la interiorul rezistenței subiectului faptul că se va face auzit ceva ce face că cuvântul va rezona în mod direct în inconștient.

Acum, oare putem spune că considerațiile precedente ne permit să unim cele două capete ale lanțului, adică „condiționalitatea subiectivă" a cuvântului de spirit, pe de-o parte, și faptul că el nu se împlinește decât în și prin Altul care îl validează, pe de altă parte? Răspunsul va fi cu atât mai mult în mod sigur afirmativ dacă ne reamintim ceea ce Lacan spune altundeva, adică faptul că dacă un obiect valorează un altul, un subiect este un altul. De fapt, toate considerațiile precedente privind Altul se raportează tot la fel de bine la diviziunea subiectului. Alteritatea este adevărul subiectivității, sau încă subiectul este întregul sistem. Chiar dacă el este singur vorbind o limbă, un subiect, așa cum o remarcă Lacan, poate face cuvinte de spirit în această limbă însăși. Cele două capete de lanț se unesc în mod egal în el. Atunci când Freud vorbește despre Altul care validează cuvântul de spirit ca atare, el înțelege în mod cert auditorul, cel căruia îi povestim sau repetăm acest

cuvânt. Lacan ține cont de asta notând faptul că acest auditor este un subiect, fie că este vorba despre cel care se prezintă ca și o formă de inhibiție pe care cuvântul de spirit o suscită în timpul fazei de pregătire, fie că este vorba despre cel ce împărtășește plăcerea surprizei.

Este tocmai în analizele freudiene ale „Witz” („cuvântul de spirit”) faptul că Lacan, putem spune, a găsit stânca pe care a construit doctrina sa. Doctrină care viza, la această etapă a elaborării sale, să pună ordine în teoria psihanalitică a nevrozelor și perversiunilor, și, dintr-o dată, în spiritul auditorilor săi.

Metafora paternă, introdusă în cursul seminarului din anul precedent, ridică un paradox relativ la efectul de genitalizare recunoscut Oedipului. Admitem că asumarea de către subiect a sexului său depinde de punerea în loc a idealului eului în mod consecutiv la recunoașterea tatălui ca fiind cel care are falusul. Această recunoaștere conduce fiica la a-l alege ca și obiect. De ce anume aceeași recunoaștere, întreabă Lacan, nu produce același efect la băiat, nituindu-l la o poziție homosexuală pasivă? Lacan răspunde că această recunoaștere este ea însăși castrarea. Ea presupune un timp în care subiectul, băiat sau fată, se identifică la falus, în măsura în care, dorind să fie totul pentru ea, el refuză să admită o lipsă la mamă. Departe de a fi un obiect parțial, ceea la ce îl reduce în mod curent teoria analitică, falusul se prezintă aici, spune Lacan, ca și un obiect imaginar care trebuie și care este suficient ca copilul – care este, el, obiectul parțial al mamei - să îl fie pentru a palce acesteia. Metafora paternă, sau tatăl ca și metaforă, care este, spune Lacan, tatăl așa cum el intervine în nevroză, dă seama de această interferență primă a falusului, a cărei elucidare, apropo de observația micului Hans, a constituit esențialul seminarului despre relațiile de obiect. De unde urmează revizia Oedipului pe care Lacan o întreprinde în prezentul seminar, revizie în așa fel încât acolo unde Freud afirmă că este prin castrare faptul că băiatul iese din Oedip, pentru Lacan, vom spune că este prin castrare, în sensul de a vrea să fie falusul, faptul că subiectul, băiat sau fată, intră în Oedip, achitat, pentru băiat, la a ieși de acolo prin castrare, în sensul de recunoașterea tatălui ca fiind cel ce are

falusul, și achitat, pentru fată, la a intra în Oedipul în mod propriu feminin pe același drum. Însă să mergem încetișor.

Referindu-se la o conferință făcută cu o zi înainte de Gisela Pankov la Societatea franceză de psihanaliză, Lacan arată cum anume noțiunea de „duble bind" (dublă legătură) a lui Bateson impune necesitatea unei stabilizări a semnificațiilor pentru care nici semnificația, nici persoana nu sunt suficiente - semnificațiile nu au sfârșit, persoana nu are garant. Singur o poate semnificantul. Înțelegeți: legea în calitatea în care textul său nu se autorizează de la semnificația sa, încă și mai puțin de la persoana care îl enunță, ci de la numele său, și aceasta este numele-tatălui. Noi găsim acolo, ca și în mod incidental introdus, ceea ce este totuși cel mai bun argument în care se demonstrează necesitatea radicală a acestei noțiuni a unei legi care nu se susține decât din numele său, spre care indică de altfel mitul uciderii tatălui.

Această concepție a legii care nu se susține decât din numele său nu este fără atașamente cu dezvoltările anterioare despre cuvântul de spirit. Într-adevăr, dorința, am văzut-o, este ireductibilă la intenționalitatea egoului operant în articularea cererii. Satisfacția pe care cuvântul de spirit o procură este cea a dorinței de a fi auzit dincolo de ceea ce se spune. Însă este astfel dat fiind că Altul îl validează, Altul care este invocat, după Lacan, ca și sediu al codului, al comorii semnificantului, chiar dacă el intervine ca și subiect validând un mesaj în cod. Sub acest unghi, el este invocat ca și Altul care include în dimensiunea sa semnificantul care fondează legitimitatea legii sau a codului.

Pentru a o arăta mai bine, Lacan revine asupra exemplului lui „Tu ești cel care mă vei urma". El arată că ceea despre ce este vorba în invocație, aceasta este de a da Altuia „aceeași voce pe care noi dorim ca el s-o aibă, de a evoca această voce care este tocmai prezentă în trăsătura de spirit ca și dimensiunea sa proprie. Trăsătura de spirit este o provocare, care nu reușește marele tur de forță, care nu atinge la marele miracol al invocației. Este tocmai la nivelul vorbirii, în calitatea în care este vorba ca această voce să se articuleze în mod conform dorinței noastre (și ne gândim la aceste două exemple celebre: „Tu ești stăpânul meu", „Tu ești femeia mea") faptul că invocația se plasează" (p.153). din faptul că

nimic nu vine să-i răspundă în Altul ca dând portanță legii, Schreber a devenit subiectul în mod absolut dependent de vocile sale, care se organizează într-o rețea de semnificanți „fără ca nimic altceva să fie acolo sigur și cert, decât că este vorba despre semnificația esențială, totală” (p.154). Am spune că semnificantul a fost redus la a nu mai semnifica nimic în afară de propria sa putere de semnificare. De unde frazele interogative limitate la doar partea sintactică. De exemplu, „Și acum, aceasta trebuie totuși...”. Din faptul de a nu putea participa la autentificarea prin „Tu”-ul, mesajul se manifestă aici „ca neavând alt obiect decât de a prezenta ca și absentă poziția lui „Tu”, în care semnificația se autentifică” (p.155).

Eficacitatea practică a acestei revizii a Oedipului, și în mod cu totul particular a punerii în relief a funcției normative a tatălui ca și a relației sale, cu privire la care ne interogăm rareori, vizavi de mamă, se atestă în analiza cum nu se poate mai judicioasă pe care Lacan o face a diferitelor cazuri de homosexualitate masculină (p.207 – 212).

În ceea ce privește câștigul de coerență teoretică care decurge din uzajul noțiunii de semnificant și care face această noțiune indispensabilă, el reiese, așa cum o subliniază Lacan, din examenul tezelor lui Melanie Klein și Winnicott, teze care livrând subiectul doar puterii imaginarului, ajung – rezultat cel puțin paradoxal - la ceea ce putem numi o construcție psihotică a realității.

Ori ceea ce este răspuns halucinatoriu la nevoie nu este apariția unei realități fantasmatice la capătul circuitului inaugurat prin exigența nevoii, ci ceva de ordinul semnificantului sau, cum spune Freud, al semnului. Cel care nu este acest tip de momeală care poate să fie suficientă la a trezi nevoia însă nu la a o împlini; el se situează, insistă Lacan, într-un ansamblu deja structurat în raportul simbolic. Visul micuței Anna Freud, în care se denumește tot ceea ce deja a intrat într-o caracteristică în mod propriu semnificantă pentru a fi fost interzis, este destul de elocvent la acest subiect.

Dacă noi luăm lucrurile pe calea delirului, este atunci evident, notează Lacan, faptul că fenomenul major al acestuia din urmă nu este un

fenomen care s-ar raporta la o reverie de satisfacție a dorinței, ci prea bine ceva la fel de oprit ca și halucinația verbală.

Pe scurt, pentru a completa dialectica kleiniană, trebuie, conclude Lacan, introdusă această noțiune că exteriorul pentru subiect este dat mai întâi nu ca și ceva ce se proiectează din interiorul subiectului, din pulsiunile sale, ci „ca și locul în care se situează dorința Altuia, și în care subiectul trebuie s-o întâlnească” (p.272).

Lectura atentă a „Un copil este bătut” de către Lacan dă loc unei prime concluzii care confirmă această întâietate a semnificantului, adică faptul că în toate etapele transformări sale, așa cum ele sunt expuse de Freud, această fantasmă nu are valoare decât în calitatea în care ea se compune din elemente semnificante (hieroglifa biciului, de exemplu) care îi dau portanța sa simbolică.

Cealaltă concluzie nu mai puțin importantă la care duce această lectură privește pulsiunea de moarte în calitatea în care ea semnifică aceasta „faptul că subiectul în raportul său la semnificant poate din timp în timp, în calitatea în care el este rugat să se constituie în semnificant, să i se refuze” (p.246)

Această frază constituie, după părerea mea, ceea ce a fost spus cel mai cu sens și cel mai aproape de experiență pe această temă a pulsiunii de moarte. Lacan remarcă faptul că noi întâlnim reacția terapeutică negativă sub forma irezistibilei pante la sinucidere „în ultimele rezistențe cu care avem de-a face la acești subiecți mai mult sau mai puțin caracterizați prin faptul de a fi fost subiecți nedoriți” (p.245). Însă este cert că noi întâlnim alte constelații nu mai puțin tragice. Astfel despre acest subiect născut dintr-o sfântă femeie, consacrată bunelor fapte, până la punctul în care nașterea însăși făcea parte din ele. Sau despre acest altul atât de cu ardoare dorit de mama sa încât el a devenit totul pentru ea, în timp ce tatăl său, el, a devenit mai degrabă marginal.

Lectura lui „Un copil este bătut” este, pentru Lacan, preludiul la o teorie generală a fantasmei care reamintește faptul că obiectele primordiale, bune sau rele, sunt obiecte simbolizate, prinse în relații de substituție și de echivalență. Astfel, despre lapte și despre sân care devin care sperma, care penisul. Această teorie se exprimă în această schemă

(p.257) în care „M”, mama, este primul obiect simbolizat, a cărei prezență și absență vor deveni pentru subiect semnul dorinței căreia i se agață a sa. „P”, tatăl, este semnificantul care, spune Lacan, dă semnificantului sensul său de semnificant – ceea ce se concepe dacă ne reamintim că el este semnificantul care stabilizează semnificațiile și grație căruia vorbirea poate lua valoarea sa de act sau de „double bind” (dublă legătură), și că doar numele său dă legii forța sa de text și fondează invocația în care „tu”-ul primește sensul său. „E” este punctul „x” în care copilul trebuie să se constituie ca și ideal al eului sau ca și perversiune, după caracterul mediatizat sau non mediatizat, traumatizant, al dorinței căreia el dorește să-i fie obiectul. Lacan o arată grație exemplului lui Andre Gide, care, din lipsa de a accepta să se pună la locul copilului dezirabil pe motivul caracterului traumatic al seducției mătușii, a proiectat această figură asupra tinerilor băieți, rezervând lui Madeleine o iubire locuită de dorință. Triunghiului simbolic un alt triunghi îi răspunde pe planul imaginar. Căci raportul la triada simbolică, afirmă Lacan, introduce în imaginar un al treilea termen (φ) prin care subiectul, dincolo de raportul dual între eul său (m) și imaginea sa specular (i) trebuie să se semnifice, trebuie să se semnifice – sau, putem adăuga, să semnifice lipsa sa de ființă.

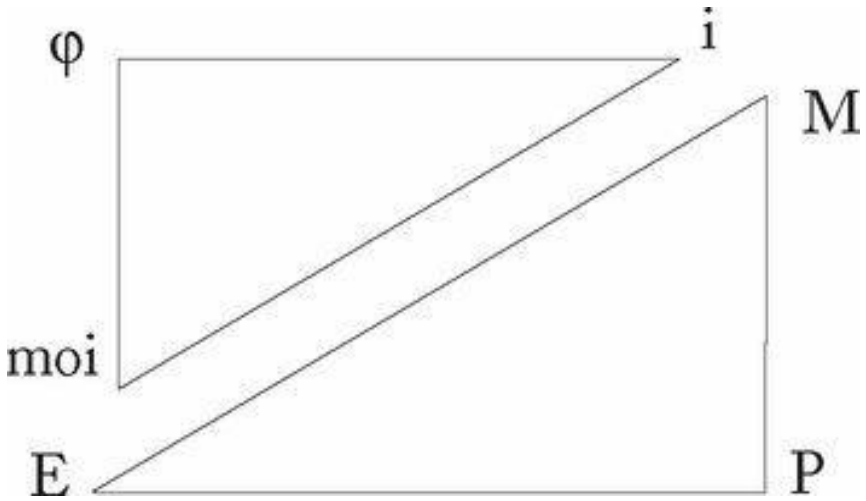

O vedem, oricât de imaginar ar fi, falusul, după Lacan, nu este mai puțin un semnificant. Dacă numele-tatălui are funcția de a semnifica ansamblul sistemului semnificant, de a-l autoriza la a exista, falusul, el, „intră în joc în sistemul semnificant începând din momentul în care subiectul trebuie să simbolizeze, prin opoziție la semnificant, semnificatul ca atare” (p.240). Ceea ce vrea să spună că dincolo de toate

semnificațiile pe care subiectul le împrumută dorinței Altuia, această dorință, sau această lipsă, are falusul ca și semnificant ultim. „Semnificant” și nu obiect sau semnificat. Pe cale de anticipare, noi vom spune că falusul nu este mai mult falic decât este sânul nu este mamar, nici cuvântul muritor nu este el însuși muritor. De unde o înțelegem că el să fie voalat, așa cum înțelegem că să fie el cel care dă valoarea lor obiectelor primitive în care se monetizează dorința mamei. Sub acest titlu, el poate juca același rol la cele două sexe, așa cum Lacan o arată grație examenului critic al tezelor lui Ernest Jones. Noi atingem aici la problema cea mai spinoasă a teoriei psihanalitice, cea care, mai mult decât oricare alta, a dat fir de tors psihanaliștilor, adică, problema sexualității feminine.

Fie că este vorba despre bărbat, fie că este vorba despre femeie, funcția constituantă a falusului în dialectica introducerii subiectului la existența sa pură și simplă și la poziția sa sexuală, este, după Lacan, „imposibil de dedus dacă noi nu facem din el semnificantul fundamental prin care dorința trebuie să se facă recunoscută ca atare” (p.273). Aceasta este tocmai ceea ce îl aduce pe Freud să spună în naturalist: „Ceea ce îmi arată experiența mea, aceasta este că, la femeie de asemenea, și nu doar la bărbat, falusul este la centru” (p.274). Afirmație, notează Lacan, la prima abordare problematică, insuficientă, de elaborat și care implică nu doar că poziția feminină nu este în principiu suportată de nimic, ci că ea este presupusă ratată încă de la început.

Într-adevăr, noi avem chiar observații care merg în întâmpinarea datelor freudiene. „Micuța fată încă la mamelă arată ceva emoție, fără îndoială vagă, însă care nu este în mod absolut nemotivat de raportat la o emoție corporală profundă, dificil fără îndoială de localizat printre amintiri, dar care ar permite în sumă să faci ecuația, printr-o serie de transmisii, de la gura alăptatului la (ceea ce cineva a numit) gura vaginală, ca și de altfel, în starea dezvoltată a feminității, la funcția de organ absorbant sau chiar sugător.” Este prea bine acolo ceea la ce Ernest Jones i se face avocatul și teoreticianul atunci când el gândește, spune Lacan, „că este imposibil, pentru tot felul de motive de principiu, să admiți că evoluția

sexualității la femeie ar fi consacrată la acest detur și la această artificializare" (p.275).

Presupunerile lui Jones sunt dirijate, așa cum știm, spre problema pe care el o formulează în acești termeni: femeie este ea o ființă „born" (născută) sau o ființă „made" (făcută)? În fapt, remarcă Lacan, alegerea nu este cu adevărat posibilă în ochii săi; în perspectiva sa, nu am ști să susținem o poziție care postulează că jumătatea omenirii este făcută din ființe fabricate în defileul oedipian. El nu pare să remarce că defileul oedipian nu fabrică mai puțin bărbați. Însă faptul că femeile intră acolo cu un bagaj care nu este al lor i separe să constituie o diferență suficientă pentru a avansa o altă explicație după care ceea ce noi observăm la micuța fată, la un anumit moment al evoluției sale, dintr-o punere în prim plan a falusului, nu este decât o formațiune de apărare, un detur comparabil la o fobie, și ieșirea din faza falică „trebuie să se conceapă ca și vindecarea unei fobii care ar fi în sumă o fobie foarte general răspândită, o fobie normală, dar din același ordin și din același mecanism ca și fobia" (p.279).

Această fobie, spune Lacan, este pentru Jones o construcție de apărare contra pericolului generat de pulsiunile primitive ale copilului. Jones aduce atunci, pe urmele lui Melanie Klein, ulciorul la laptele mamei, pe care copilul o consideră, spune el, ca și „a person who had been successful in filling herself with just the things the child wants so badly" (o persoană care a fost plină de succes în a se umple pe sine cu chiar lucrul pe care copilul îl vrea atât de mult). El nu pare să-și de-a seama, notează Lacan, de ceea ce acest „successful" (plină de succes) implică dintr-o apercepție a subiectului matern ca și ființă doritoare.

Oricum ar fi, analizând copii de trei și patru ani, Melanie Klein s-a apropiat cel mai îndeaproape posibil de experiența primitivă a copilului. Aportul său se prezintă în ceea ce ea numește Oedipul ultra-precoce al copilului. Ori, dacă apariția penisului printre obiectele cu care copilul populează corpul matern, ca și ceva din mai accesibil, din mai perfect decât sânul primordial, este un fapt, acest fapt nu rămâne mai puțin destul de stupefiant. El pune problema „a ceea ce semnifică acest penis, și deci a acestei introduceri a copilului într-o dialectică semnificantă"

(p.282). După Lacan, întreaga suită a demonstrației lui Jones nu va face altceva decât să pună această problemă în mod întotdeauna mai presant.

Jones presupune că „la origine, este la o anumită aprehensiune primitivă a organului său propriu, feminin, cea la care fata se găsește în mod libidinal interesată, și vine de acolo să ne explice de ce trebuie ca această aprehensiune a vaginului său, ea s-o refuleze. Raportul copilului feminin la propriul său sex evocă o anxietate mai mare decât evocă la micul băiat sexul său, pentru că, ne spune el, organul este mai interior, mai difuz, în mod mai profund sursa proprie la primele sale mișcări. De unde rolul pe care-l va juca deci clitorisul" (p.282). El va permite fetei, astfel este punctul de vedere al lui Jones, să proiecteze asupra lui angoasa legată la propriile sale dorințe, orale sau sadice, purtate asupra interiorului corpului matern. Tot așa, el va fi mai ușor obiect care asigură, pentru că ea va putea verifica că organul este întotdeauna acolo. În suită, aceasta va fi întotdeauna spre obiecte mai exterioare, spre aparența sa, faptul că femeia, afirmă Jones, va purta ceea ce el numește nevoia sa de asigurare, ceea ce îi permite să tempereze angoasa deplasând-o asupra unui obiect care nu este punctul de origine. Rezultă de acolo că această origine în mod precis se găsește în mod cu totul special necunoscută. Angoasa „originală, în sumă inomabilă, legată la organul feminin, care corespunde la copilul fată angoaselor de castrare la băiat, este caracteristică a psihologiei feminine" (p.283). Într-un cuvânt, concepția lui Jones se rezumă în aceasta că faza falică la fată nu este decât un pur detur într-un ciclu în mod esențial instinctual, „și femeia intră apoi în deplinul său drept în poziția sa, care este vaginală" (p.284).

.....

Pentru ceea ce este din Freud, poziția sa este, după Lacan, cea de observator, și articulația sa se prezintă deci ca și o observație naturală. Legătura la faza falică este de natură pulsională. Intrarea în feminitate se produce pornind de la un libido, care, în natura sa, este activ. „Ajungem la poziția feminină, astfel ar fi după Lacan teza lui Freud, în măsura în care decepția ajunge, printr-o serie de transformări și de

echivalențe, să facă să se nască din subiect o cerere la locul personajului patern ca ceva să îi vină care să împlinească dorința sa” (p.283).

Este tocmai aici faptul că o atingem la ceea ce Freud desemnează ca și „Penisneid”, termen pe care el îl folosește, afirmă Lacan, într-un mod ambiguu la diverși timpi ai evoluției oedipiene la fată. „Penisneid se prezintă într-adevăr sub trei moduri distincte, de la intrarea la ieșirea din complexul Oedip” (p.276).

Există „Penisneid” în sensul de fantasmă. Aceasta este această aspirație mult timp conservată ca clitorisul să fie un penis.

„Există un alt sens atunci când „Penisneid” intervine la momentul în care ceea ce este dorit, aceasta este penisul tatălui” (p.277).

În sfârșit, în suita evoluției apare fantasma de a avea un copil al tatălui.

Lacan ne invită să apropiem acești trei timpi de trei varietăți de lipsă pe care el le-a distins apropo de complexul castrării: castrare, frustrare și privare.

O frustrarea este imaginară, însă ea poartă asupra unui obiect real. Este tocmai în aceasta faptul că fata, în calitatea în care ea se atașează la realitatea penisului acolo unde el este, este frustrată de el atât prin interdicția oedipiană cât și în rațiunea imposibilității fiziologice.

O privare este o lipsă reală, chiar dacă nepurtând decât asupra unui obiect simbolic. Ori, atunci când fata nu are copil al tatălui, în cele din urmă niciodată nu a fost vorba ca ea să aibă de acolo. Ea este prea bine incapabilă de a avea. „Copilul nu este de altfel acolo decât în calitate de simbol, și simbol în mod precis a ceea de ce ea este în mod real frustrată. Este deci prea bine sub titlul de privare faptul că dorința de copil al tatălui intervine la un moment dat al evoluției” (p.277).

Rămâne ceea ce corespunde la castrare, care, spune Lacan, neavând fundament în realitate, amputează subiectul în mod simbolic de ceva imaginar. Faptul că este vorba în cele din urmă despre o fantasmă, corespunde bine acolo.

Din această corespondență, Lacan deduce că Freud este pe linia cea justă atunci când el afirmă că la un moment dat fata trebuie să renunțe la ceea ce ea conserva cel puțin sub titlul de speranță. „Este prea bine la

acest nivel că se găsește corespondentul structural al castrării la băiat” (p.277).

Rămâne de știut de ce fata trebuie să treacă prin acest drum. În mod de răspuns, Lacan reamintește ceea ce Freud subliniază de mai mult ori, adică faptul că exigența infantilă primordială este „ziellos”, fără scop. „Ceea ce ea cere, aceasta este tot, și este în rațiunea dezamăgirii acestei exigențe de altfel imposibil de satisfăcut faptul că copilul intră puțin câte puțin într-o poziție mai normativă.” Există acolo o formulare cert problematică, însă ea comportă o deschidere care ne permite să articulăm problema în termeni de cerere și de dorință. În această perspectivă, falusul, afirmă Lacan, ar fi semnificantul lipsei, în sensul decalajului între cerere și dorință, și este sub acest titlu că el intervine în dialectica kleiniană. Este aceasta să spui că falusul este semnificantul imposibilității sau al vanității exigenței de a fi tot? Astfel pare a fi avizul lui Lacan, cu atât mai mult cu cât, contrar opiniei lui Claude Levi-Strauss după care interdicția incestului se explică prin necesitatea schimbului. Lacan dă de înțeles că este interdicția incestului, ca și limită impusă la ceea ce poate fi căutat pe căile satisfacției, cea care impune schimbul.

Însă atunci, din două lucruri unul. „Sau prea bine copilul (băiat sau fată) intră în dialectică, se face el însuși obiect în curentul schimburilor, și, la un moment dat, renunță la tatăl său și la mama sa, adică la obiectele primitive ale dorinței sale. Sau prea bine el păstrează aceste obiecte. Adică faptul că el menține în ele ceva care este mult mai mult decât valoarea lor, căci valoarea este tocmai ceea ce se poate schimba” (p.285).

În acest ultim caz, subliniază Lacan, noi vedem manifestându-se aceste inversiuni sau perversiuni ale dorinței care arată că la interiorul relației imaginare la obiectele oedipiene, nu există normativare posibilă, în mod precis în aceasta „faptul că există întotdeauna un terț, chiar în relația cea mai primitivă, cea a copilului la mamă. Și este tocmai ceea ce îl împinge la o serie de soluții, care vor fi întotdeauna de reducție sau de identificare a acestei triade” (p.285-286).

După această elucidare a fazei falice, care ridică obiecțiile lui Jones, și care, fără a relua în mod integral tezele lui Freud, explică cel puțin acest pentru ce el a fost adus la a ține idei atât de „contra naturii”, nu ne uimim de faptul că Lacan, în suita teoriei cuvântului de spirit, a abordat pe cea a comediei – care nu este comicul – referindu-se în mod cu totul particular la Aristofan și la „Balcon” de Jean Genet. Această piesă care ne arată, conform legilor comediei, ceea ce este pentru un personaj faptul de a juisa de insignele funcției sale, este ocazia a câtorva remarci destul de clarificatoare privind idealul eului. Totuși, nu găsim niciunde în această piesă gestul pe care Lacan îl impută prostituatei vizavi de personajul îmbrăcat de toate atributele prefectului de poliție: „de a-i arunca în figură, după ce i-l tăiase, ceea cu ce, spune ea în mod pudic, el nu va mai dezvirgina niciodată pe nimeni” (p.268).

Concepția sa a fazei falice îl conduce pe Lacan să sublinieze legătura între dorință și marcă. Nu în sensul în care aceasta ar fi în mod simplu acolo ca semn de recunoașterii pentru păstor, ci în sensul necesității care face, așa cum o atestă riturile pubertății, că falusul trebuie să fie marcat de aceasta, faptul că el nu este conservat decât pentru atât cât el a traversat amenințarea castrării.

Comentariul care urmează din „Totem și Tabu”, în cursul căruia Lacan pune în mod tare accentul pe conjuncția între funcția fobiei și totem, ne aduce să ne întrebăm dacă funcția majoră a memoriei umane nu ar fi inscripția dacă o putem spune ucigașă a unui semnificant cheie, în jurul căruia tot restul se ordonează.

Lecțiile XVIII și XIX, consacrate tematicii dorinței și a cererii, anunță seminarul următor despre dorință și interpretarea sa. Trei teze reies de acolo.

Prima este că dorința se prezintă sub o formă ambiguă, ceea pentru ce ea este identică la masca sa, în sensul de aparența sa, simptom sau vis.

A doua, care decurge din prima, este că a interpreta dorința, în sensul de a-i asigna obiectul său, revine la a o necunoaște, căci „nu despre un obiect este vorba - dorința este dorință de ceea ce lipsește care, în Altul, desemnează o altă dorință” (p.329). Nu gândim aici la Domnul k, care

a privat-o pe Dora de acest sprijin al lipsei din care se susținea dorința sa, spunându-i că soția sa nu era nimic pentru el.

A treia teză, pe care Lacan o sprijină pe o observație a lui Otto Rank, cea a unui nevrozat care s-a dedat la o manevră exhibiționistă din momentul în care el a reușit primul său coit într-o manieră satisfăcătoare, este că ceea ce este interesat în dorință, „este ceea ce este lăsat de dorit dincolo de satisfacție" (p.337). Această ex-centricitate a dorinței prin raport la orice satisfacție „ne permite, spune Lacan, să înțelegem ceea ce este în general profunda sa afinitate cu durerea. La limită dorința, ceea la ce se învecinează dorința, nu doar în formele ei dezvoltate, mascate, ci în forma sa pură și simplă, aceasta este la durerea de a exista" (p.338).

Această situare a dorinței într-un dincolo al satisfacției ca și răspuns la cerere ne permite să înțelegem construcția în două etaje a grafului, pe care Lacan, în cursul lecției XIX, îl pune „pentru prima dată" pe tablă: etajul în mod propriu semnificant, care este cel al „celeilalte scene", și etajul imaginar în care se încarnează, dacă o putem spune, obiectul metonimic. Totuși, așa cum el ne este raportat, comentariul pe care el îl adaugă acolo nu este deloc comprehensibil.

Această lecție se termină prin câteva considerații privind funcția falică la bărbat și la femeie. Pentru atât cât femeia „pare" femeie, spune Lacan, ea se identifică în mod latent la falus, de unde stranietatea ființei sale prin raport la ceea în ce ea trebuie să pară. Pentru ceea ce este despre bărbat, aceasta este în linia satisfacției faptul că mascarada se stabilește, pentru că el încearcă să surmonteze pericolul amenințării castrării prin identificarea la cel care are toate aparențele de a-i fi scăpat - tatăl său. Însă în mod invers, în linia dorinței, adică pentru atât cât el trebuie să găsească satisfacția sa la femeie, și pentru atât cât aceasta reanimă teama primitivă, el va căuta de asemenea falusul; și aceasta este tocmai pentru că el nu-l găsește acolo unde el îl caută, faptul că el îl caută peste tot altundeva. În sumă, pentru femeie, „penisul simbolic", spune Lacan, altfel spus falusul, este în interiorul câmpului dorinței, în loc ce, pentru bărbat, el este la exterior. Ceea ce explică tendințele centrifuge ale bărbaților în relația monogamică.

Ultima parte a seminarului va fi consacrată aprofundării noțiunilor avansate până atunci, susținându-le pe fenomenele experienței clinice.

Ceea ce face caracterul incisiv al abordării lacaniene a acestor fenomene, aceasta este atenția pe care el o poartă Altuia care vorbește. Atenție cum nu se poate mai legitimă, dacă considerăm că dorința este ceea ce se produce în prăpastia pe care vorbirea o deschide în cerere.

Este tocmai astfel că prinderea în considerație a supunerii istericei la cerere, cât și deschiderea sa la sugestie îl va conduce pe Lacan, apropo de visul frumoasei măcelărițe, să definească isterica ca fiind subiectul căruia îi este dificil să stabilească cu constituirea Altuia care vorbește o relație permițându-i să păstreze locul său de subiect. De unde necesitatea pentru ea de a menține o dorință nesatisfăcută, o dorință care nu este ceea ce ea vrea, așadar o dorință a Altuia.

Pentru ceea ce este despre obsesional, el are în mod egal nevoie de o dorință nesatisfăcută, adică de o dorință dincolo de ceea poate să se articuleze într-o cerere. Atât doar că el rezolvă, el, problema evanescenței dorinței sale făcând din ea o dorință interzisă. El o face suportată de Altul, spune Lacan, în mod precis prin interdicția Altuia, chiar prin refuzul său, „Versagung”, termen pe care îl traducem în mod impropriu prin frustrare. Obsesionalul, putem spune, este întotdeauna pe cale de a cere permisiunea, ceea ce revine la a se pune în cea mai extremă dependență prin raport la Altul. Este tocmai acolo faptul că se înrădăcinează, după Lacan, exigențele supraeului la obsesional.

Distincția între cerere și dorință ne permite să vedem, cu Lacan, faptul că noțiunea de oblativitate, în sensul satisfacției aduse prin satisfacția dată cererii Altuia, această noțiune în care unii analiști văd vârful acestei realizări fericite a subiectului pe care ei o numesc maturitate generală, este o fantasmă obsesională. Noi găsim un exemplu al acestei perspective moralizatoare în scrierile lui Maurice Bouvet pe care Lacan le-a criticat pentru uzul pe care autorul îl face acolo al noțiunii de falus ca obiect parțial.

Între altele, aceeași distincție între cerere și dorință ne permite să dăm un sens inteligibil la ceea ce noi înțelegem prin „regresie”. Să spui că există retur la una dintre etapele imaginare ale copilăriei este fals. Se

întâmplă uneori ca un subiect să geamă pe divan ca un bebeluș, însă acest gen de simulacre, care nu este de bun augur, notează Lacan, este mai degrabă rar. Regresia vrea să spună că subiectul articulează cererea sa actuală în analiză în termeni care ne permit să recunoaștem un anumit raport în mod respectiv oral, anal, genital cu un anumit obiect. „Aceasta vrea să spună că, dacă aceste raporturi ale subiectului au putut exercita asupra unei întregi suite a dezvoltării sale o influență decisivă, aceasta este în calitatea în care, la o anumită etapă, ele au trecut la funcția semnificantă" (p.414).

Această concepție a regresiei ca și prezență în discursul subiectului a semnificanților regresivi permite lui Lacan să rezolve cercul în care s-a închis dintotdeauna doctrina analitică: cum să pui sfârșit transferul, care este sugestie, dacă în acest scop noi ne servim de transferul însăși?

Soluția consistă în a ne retrimite la cele două linii ale grafului: cea a cererii ca articulare a nevoii și cea a cererii ca cerere de iubire. Aceste două linii sunt separate pe schemă dintr-un motiv de necesitate de reprezentare, spune Lacan. Însă această separație nu vrea să spună că ele nu sunt o singură și aceeași linie. „Există superpoziție permanentă a derulării a ceea ce se petrece pe una și alta dintre aceste linii" (p.427). Această ambiguitate este în mod precis cea care se menține între sugestie și transfer. Într-adevăr, analistul, chiar dacă el nu răspunde la cerere, fie ea de vindecare, de a deveni analist sau de orice altceva, el îi răspunde din faptul însuși al instituirii analizei, ceea ce este constitutiv tuturor efectelor sugestiei. însă prezența semnificanților regresivi pe cealaltă linie, cea a transferului, face din acesta din urmă o articulare semnificantă alta decât cea care închide subiectul în cerere (a se vedea p.423).

Ori, este tocmai pe linia sugestiei faptul că se face identificarea care este identificare la insignele Altuia. Dacă transformarea unui atașament libidinal în identificare este o regresie, așa cum o spune Freud, aceasta este în mod precis în calitatea în care ambiguitatea, notează Lacan, rămâne permanentă între linia transferului și linia sugestiei. Totuși, analiza sugestiei nu ar fi posibilă dacă transferul nu ar fi fost deja o

analiză a sugestiei. Sub acest unghi, înțelegem afirmația lui Lacan, după care ceea ce „rezistă” (înțelegeți : la sugestie), aceasta este dorința.

Dar atunci, adaugă Lacan, dacă dorința este o funcție semnificantă, dacă elementele imaginare la care ea se articulează intervin în calitate de semnificanți, trebuie să concluzionezi de acolo că ea este ea însăși supusă existenței unui anumit efect semnificant. Este tocmai la ce răspunde în mod efectiv teoria metaforei paterne. Lacan, aici, o reamintește, precum și efectele care rezultă din forcluziunea numelui tatălui, așa cum ele se atestă în psihoză.

Reiese din această reamintire că numele-tatălui este prea bine semnificantul care, prin substituirea la dorința impenetrabilă a mamei, o instituie ca și o lipsă rebelă la orice satisfacție a cererii, și transformă privarea sa în castrare. Dintr-o dată, dorința subiectului se conjugă acolo ca și o întrebare purtând asupra ființei sale dincolo de puterea darurilor sale, întrebare care se rezolvă în identificările idealizante.

În ceea ce privește falusul, el nu este la origine, în calitate de organ, nimic altceva pentru subiect „decât un punct de voluptate al propriului său corp ... mult mai puțin subiect la caducitate decât oricare altul dintre elementele care au prins portanță de semnificant în cererea sa anterioară. Este în mod precis pentru acest motiv că, pentru el mai mult decât pentru un altul, prinderea lanțului metaforic trebuie să-și joace rolul său pentru a face din el un semnificant, care, din aceeași lovitură, devine semnificantul privilegiat al raportului la Altul al lui Altul (sau la dimensiunea necunoscutului), ceea ce face din el un semnificant central al inconștientului” (p.483).

Numai articularea raportului subiectului la falus în calitatea în care el nu îl este, dar în calitatea în care el trebuie să ocupe locul său în articularea semnificantă, cea a lipsei simbolizată de S(Ⱥ) pe linia superioară a grafului, ne permite, afirmă Lacan, să concepem împlinirea idealului pe care Freud îl articulează în al său „Wo Es war, soll Ich werden”.

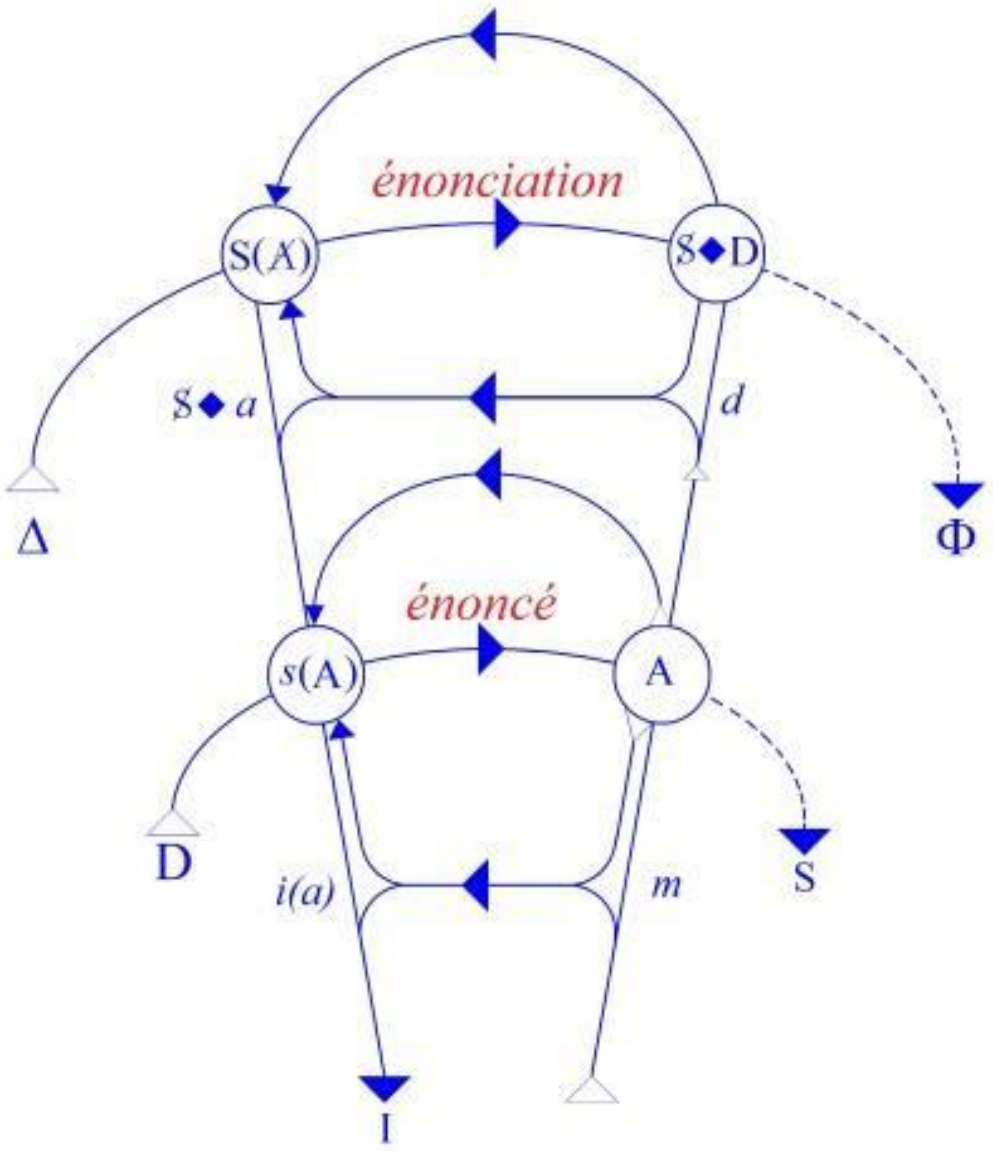

„Formațiunile inconștientului” reprezintă sfârșitul unei etape în învățământul lui Lacan. Fie și dacă nu ar fi lăsat nimic altceva decât primele sale cinci seminarii, ar fi avut deja în ceea ce obținut o operă considerabilă. Experiența analitică a fost redefinită într-un mod care i-a reînnoit tehnica. Noțiunile pe care această redefinire le implică (ordinul simbolic, Altul, semnificantul) au fost explicitate, tot așa cum au fost reînnoite conceptele pe care stă tehnica (transferul, regresia, rezistența) într-un mod care îi consumă ruptura cu ordinul biologic. Punctul spre converg toate firele doctrinei este dorința, despre care vedem deja că interpretarea ei nu ar ști să fie decât o dezvăluire, aceasta este aceea.

Textul stabilit de J.-A. Miller conține numeroase erori, care au chemat din partea lui Gabriel Bergounioux mai multe rectificări vizând a-l face „mai maleabil”. Să sperăm că aceste rectificări vor servi la publicarea unei versiuni mai bune.

Sinteza seminarului 6 - Dorința și interpretarea ei (1958-1959)

Psihanaliza, reamintește Lacan, este un tratament care poartă asupra fenomenelor marginale, precum visele, lapsusurile, cuvintele de spirit, însă de asemenea asupra simptomelor cât și asupra structurilor care se numesc nevroze sau psiho-nevroze și pe care Freud la început le-a calificat ca și psiho-nevroze de apărare. Într-adevăr, spune Lacan, aceasta este pentru atât cât cutare sau cutare activitate este erotizată, adică prinsă în mecanismul dorinței, faptul că angoasa, ca și punctul cheie al determinării simptomelor, intervine. Termenul de apărare nu înseamnă nimic dacă aceasta nu este apărare contra dorinței. Teoria analitică stă toată întreagă pe noțiunea de libido, pe energia dorinței.

Uzajul deplin al acestui cuvânt „dorință”, acolo unde termeni precum „afectivitate”, „sentiment pozitiv” sau „negativ” sunt folosiți într-un fel de abordare rușinată a ceea despre ce este vorba în relația analitică, în transfer, are, după Lacan, avantajul de a ne aduce să ne interogăm cu privire la ceea ce este dorința, și dintr-o dată cu privire la portanța interpretării sale.

Pentru a răspunde acolo, Lacan va reaminti graful său punând în mod particular accentul pe expresia

$$\$ \diamond a$$

Este tocmai în experiența limbajului faptul că se fondează înțelegerea Altuia, a acestui Altul care poate da răspunsul la apel. Tot atât cât a spune, explică Lacan, că această experiență a limbajului este chiar aceeași celei a dorinței Altuia, dorință care îl face să apară ca fiind acest dincolo sau această valoare în jurul căreia se învârte aceasta, faptul că Altul îi va răspunde prin cutare semnificant sau cutare altul.

De unde vedem că dând subiectului experiența dorinței sale, Altul îi dă în același timp o experiență esențială. Căci, până în prezent, remarcă Lacan, acesta era în sine faptul că bateria de semnificanți era acolo, cea în care o alegere, în sensul unei selecții, putea fi făcută. Însă acum, acesta este în experiența dorinței Altuia faptul că această alegere se adeverește comutativă, faptul că este la portanța Altuia de a face ca unul

sau altul dintre semnificanți să fie acolo. Un principiu de substituție se adaugă la ceea ce era mai întâi pur și simplu principiu de succesiune implicând o alegere. Și aceasta este esențial, subliniază Lacan, căci este pornind de la această comutativitate faptul că se stabilește pentru subiect, între semnificant și semnificat, bara, simbolizând această coexistență, această simultaneitate, care este în același timp marcată de o anumită impenetrabilitate, de o anumită diferență sau distanță între cei doi.

Acestea spuse, nu am ști să exagerăm prea mult importanța a aceasta, faptul că în prezența primitivă a dorinței Altuia ca și opacă, obscură, subiectul, punct asupra căruia Lacan insistă neîncetat, este fără recurs, „hilflos" (neajutorat). Este tocmai în această disperare a subiectului, și nu în nu știu ce credință în atot-puternicia gândirii, faptul că rezidă fundamentul a ceea ce, în psihanaliză, a fost explorat ca și experiența traumatică. Dorința se produce la același loc în care se originează, se experimentează disperarea. Dacă dorința este, după Freud, ceea contra a ce se motivează apărarea, ea este mai întâi, după Lacan, apărare. Subiectul se apără contra acestei disperări. El se apără cu eul său, spune Lacan, așa cum omul, după Aristotel, gândește cu sufletul său. În mod mai precis, el se apără cu un element pe care el îl împrumută registrului imaginar al relației la altul, însă în care ceea ce se reflectă, precizează Lacan, nu sunt în mod simplu jocuri de prestanță, nici apariția sa celuilalt în prestigiu și în înșelare, „ci el însuși ca și subiect vorbitor".

De unde desemnarea prin

$\$ \diamond a$

a acestui loc de ieșire pe unde dorința va învăța să se situeze, adică fantasma. $\$$-ul, aceasta este subiectul vorbitor în calitatea în care el se referă la altul ca și privire, la altul imaginar, în vreme ce „a"-ul simbolizează elementul împrumutat acestui câmp. De fiecare dată când vom avea de-a face la o fantasmă, afirmă Lacan, noi vom vedea că ea este articulabilă în această referință a subiectului vorbitor la altul imaginar. Este tocmai aceasta ceea ce definește funcția fantasmei, după Lacan, ca și funcție de situare a dorinței subiectului ca atare, și este

tocmai pentru ce dorința umană are această proprietate de a fi fixată, de a fi cooptată nu la un obiect, ci în mod esențial la o fantasmă.

Putem considera prima etapă a grafului ca și imaginea „inocentă” a unui subiect, a unui „infans” (bebeluș) inconștient bineînțeles, însă aceasta este o inconștiență, spune Lacan, care nu cere decât să treacă la știință. La nivelul celei de a doua și a treia etapă, noi avem de-a face la un uzaj mult mai conștient al științei. Subiectul știe să vorbească și el vorbește; aceasta este ceea ce el face atunci când el îl cheamă pe Altul. Și totuși, remarcă Lacan, este tocmai acolo faptul că se află în mod propriu vorbind câmpul pe care Freud l-a descoperit și pe care el l-a numit inconștient, adică acel ceva care pune întotdeauna subiectul la o anumită distanță de ființa sa și care face ca în mod precis această ființă el să nu o regăsească niciodată. Este tocmai pentru ce el nu o poate atinge decât în această metonimie a ființei, în subiectul care este dorința. Și pentru ce această derobare a ființei? întreabă Lacan. Pentru că la nivelul în care subiectul este angajat în relația la Altul ca și „loc” al limbajului și al vorbirii, „există un semnificant care lipsește întotdeauna”.

Care este acest semnificant? Problema pare condamnată să rămână fără răspuns, întrucât, dacă îl spunem, aceasta este faptul că el nu lipsește. Și totuși, Lacan afirmă, fără să se explice altfel, că acest semnificant, aceasta este falusul. Atât doar că, înainte de a avansa acest răspuns, el a vrut să destindă auditorii, spune el, povestindu-le un cuvânt de spirit pe care Darwin îl raportează, nu fără uimire, în cartea sa despre expresia emoțiilor. Este vorba despre un bărbat al societății engleze care, vorbind despre o anumită doamnă bătrână, a reușit, fără să-i pronunțe numele, să evoce prezența morții grație uzajului metaforei. Uzaj care face pe de altă parte simțită acceptarea din partea bărbatului societății de a egaliza destinul său cu cel al doamnei despre care el vorbea. Însă atunci putem spune că este la fel în ceea ce privește falusul – căruia, după o remarcă a lui Jones, cea mai mare majoritate a simbolurilor îi este dedicată. El este în mod fundamental rebel denumirii, care anulează sensul său mai mult decât îl evocă. Doar metafora îi dă o prezență, care se conotează în mod asemănător prin moarte – întrucât se semnifică acolo relația

subiectului cu el în calitate de lipsă sau în calitate de castrare. În sumă, chiar dacă inomabil, falusul nu este mai puțin articulat în inconștient – și eu aș adăuga că el se articulează acolo tocmai ca și efect al metaforei paterne.

De unde prinde sensul său formula lui Lacan: dacă dorința este metonimie a ființei în subiect, falusul este metonimie a subiectului în ființă.

Suita seminarului va viza să dezvolte aceste teme pe care prima lecție le prezintă în marile lor linii.

Cum visul este câmpul prin excelență în care se pune problema dorinței și a interpretării sale, Lacan ia un vis pe care el îl împrumută la articolul lui Freud, „Formulări apropo de două principii de reglare ale vieții psihice” (1911). Acest vis arată într-un mod particular evident faptul că refularea lovește doar semnificantul, ceea ce Freud numește „Vorstellungreprasentanz” (reprezentarea reprezentării), și nu afectul; el arată de asemenea uzajul pe care Freud îl face din acest „Vorstellungreprasentanz” în calitatea în care este vorba despre formularea dorinței inconștiente.

Acest vis este cel al unui subiect în doliu pentru tatăl său, pe care el l-a asistat în lungile suferințe ale sfârșitului său. El se prezintă astfel: tatăl era încă în viață și îi vorbea ca și deunăzi. El nu resimțea mai puțin în mod extrem de dureros sentimentul că tatăl său era totuși deja mort, în vreme ce „el nu știa nimic”.

Nici un alt mijloc nu conduce la inteligența acestui vis, spune Freud, decât adjoncțiunea „după aspirația sa”, după aspirația visătorului, după cuvintele „că tatăl său era totuși deja mort”:

Lacan se oprește pe momentul în care un anumit semnificant este desemnat ca și produs prin lipsa sa. Pentru a remarca imediat că simpla restituție a acestor termeni „după aspirația sa”, din punctul de vedere a ceea ce Freud el însuși ne desemnează ca și scopul final al interpretării, nu dă în mod strict nimic. Căci restituim ceva ce subiectul cunoștea în mod perfect. În timpul bolii extrem de dureroase a tatălui său, subiectul în mod efectiv a aspirat tatălui său moartea ca și sfârșit al suferințelor

sale, și bineînțeles el nu a arătat nimic, el a făcut totul pentru a-i disimula dorința care era în contextul său recent, trăit, în mod perfect accesibilă, conștientă.

Deci, conclude Lacan, dacă visul sustrage la un text ceva ce nu este absolut deloc derobat conștiinței subiectului, este tocmai acest fenomen de sustragere cel care ia valoare pozitivă. De fapt, este vorba despre o „figura verborum", despre o eliziune, și această eliziune echivalează la o substituire a termenilor lipsind cu un zero, cu un alb, și efectul acestei substituiri poate fi calificat ca și metaforic.

În această metaforă, afirmă Lacan, o semnificație apare. O semnificație cert enigmatică, însă care atinge totuși la una dintre formele cele mai esențiale ale trăirii umane; întrucât în imaginea însăși a acestui vis se regăsește mișcarea care, timp de secole, a aruncat ființele umane la un astfel de detur al doliului, pe drumurile care le duceau la necromant; și ceea ce el făcea să apară în cercul incantației era această umbră în fața căreia nu se întâmpla altceva decât ceea ce se întâmplă în acest vis: apariția acestei ființe care este acolo fără să știm cum anume ea există, și în fața căreia în mod literal nu putem spune nimic. Ea bineînțeles, vorbește, adaugă Lacan. Însă ceea ce ea spune este la fel de bine ceea ce ea nu spune: nu ne-o spune nici chiar în vis. Această vorbire nu ia valoarea sa decât din faptul că ființa iubită a regatului umbrelor, ea, nu poate în mod literal nimic să-i spună despre ceea ce este adevărul inimii sale.

Pornind, accentul interpretării trebuie să poarte, după Lacan, nu pe restituirea semnificanților refulați, ci pe raportul subiectului la acești semnificanți refulați și totuși desemnați ca produși prin lipsa lor, cei ai fantasmei sale. Este tocmai pentru ce Lacan va încerca să pună pe lanțurile grafului semnificanții relatării: „El este mort" pe de-o parte, „El nu o știa" pe de altă parte, apoi „după aspirația sa" în al treilea loc. Însă un detur va fi necesar înainte, care să treacă prin visul faimos al Annei Freud copil.

„Cea mai mică fiică a mea, scrie Freud, care avea la acel moment nouăsprezece luni, a avut într-o frumoasă dimineață vărsături și fusese pusă la dietă, și în noaptea care a urmat acestei zile de înfometare am

auzit-o chemând în timpul visului său: „Anna Freud, „Er(d)beer” (care este forma infantilă de a pronunța acești căpșuni), „Hochbeer” (care vrea să spună în mod egal căpșuni), „Eier(s)pris” (care corespunde aproximativ cuvântului flanc), și în sfârșit „Papps” (pastă!).” Și Freud remarcând faptul că ea se servea de numele ei pentru a exprima luarea sa în posesie înainte de enumerarea a toate aceste bucate prestigioase, sau care i se păreau ca atare – un meniu demn de dorință.

Fără a pune la îndoială semnificația pe care Freud o dă numelui propriu în acest vis, Lacan va face o remarcă care va avea în doctrina sa portanța unui veritabil principiu, adică faptul că subiectul uman, atunci când el operează cu limbajul, se socotește.

Acolo unde subiectul tinde la a se reduce la doar enunțatul său, aceasta este în holofrază: „Pâine!”, „Ajutor!”, nevoia este exprimată într-un mod monolitic, spune Lacan, până într-acolo că monolitul despre care este vorba, aceasta este subiectul el însuși, care la acest nivel îl constituie. Toată greutatea mesajului poartă asupra emițătorului, și strigătul el lui absolut singur este suficient să constituie acest emițător, chiar dacă este la o mie de guri, ca și un subiect frumos și bine unic. El nu are nevoie să se anunțe, fraza îl anunță în mod suficient.

Acest „a se anunța” ne repune în memorie un test al lui Alfred Binet care face să reiasă dificultatea pe care copilul o are la a-și da seama că există ceva care nu sună bine în fraza: „Eu am trei frați, Paul, Ernest și eu.” Până la o etapă destul de avansată, aceasta îi pare natural și pentru un bun motiv, afirmă Lacan; acesta este faptul că totul este acolo din implicarea subiectului uman în actul vorbirii: el se socotește acolo, el se numește acolo, și prin consecință este tocmai acolo expresia, dacă o putem spune, cea mai naturală, cea mai coordonată. În mod simplu copilul nu a găsit buna formulă care ar fi aceasta: „Noi suntem trei frați, Paul, Ernest și eu.” Pentru a o găsi – și nu suntem noi, spune Lacan, cei care îi vom reproșa faptul de a da ambiguitățile funcției lui a fi și lui a avea – trebuie ca un pas să fie parcurs: faptul ca distincția lui „Eu” („Je”) în calitate de subiect al enunțatului și a lui „Eu” („Je”) în calitate de subiect al enunțării să fie făcută.

Această distincție reiese în mod clar, după Lacan, din uzajul viitorului anterior, în calitatea în care el merge acolo din două reperaje ale timpului. În „La acea epocă voi fi devenit soțul său”, de exemplu, este vorba, pe de-o parte, despre reperajul a ceea ce se va transforma prin mariaj, însă pe de o altă parte, este tocmai la punctul actual al actului enunțării faptul că subiectul se reperează. Această duplicitate, afirmă Lacan, se regăsește de fiecare dată când este vorba despre funcții ale limbajului.

Unde se situează articulația onirică a Annei Freud? întreabă Lacan.

Departe de o holofrază, noi avem de-a face la o succesiune de semnificanți, care ia forma superpoziției lor, dacă o putem spune, într-o coloană, din faptul substituției lor unii altora, fiecare fiind o metaforă a altuia. Și ceea ce această succesiune va face să apară odată terminată, aceasta este, spune Lacan, realitatea satisfacției ca și inter-zisă.

Aici Lacan declară că el nu va continua pe visul Annei Freud. Însă din momentul în care el a identificat liniile superioare și inferioare ale grafului său – până acolo descrise în mod respectiv ca și lanț al subiectului și lanț de semnificanți – cu procesul enunțării și cel al enunțatului, el a pus problema diferenței între forma pe care o ia dorința copilului la această ocazie în vis, și o formă în mod sigur mai complicată, chiar și dacă nu ar fi decât cu privire la dificultățile pe care ea le pune în ceea ce privește interpretarea, adică ceea ce se întâmplă în visul adultului. Nu vom întârzia să ne dăm seama că această diferență rezidă, după el, în prevalența mecanismului de cenzură în visele copilului, a refulării în cele ale adultului.

Știm partea considerabilă pe care Freud o asignează cenzurii în formarea viselor, între altele visele de pedepsire. Legea stipulează: „Oricine va spune că regele Angliei este un prost va avea capul tăiat”; noaptea următoare eu visez că am capul tăiat!

Însă există o formă mai simplă a cenzurii asupra căreia insistă în mod particular Lacan, cea care se indică în maniera pe care eu o am de a o încălca atunci când eu articulez tot sus, după un exemplu împrumutat la Tinitin: „Oricine va spune în fața mea că generalul Tapioca nu valorează mai bine decât generalul Alcazar va avea de-a face cu mine.”

Reiese din această metodă „tintinescă” de a conturna cenzura faptul că este din natura semnificantului de a ne pune în fața unei dificultăți foarte particulare, care în același timp deschide posibilități foarte speciale. Ceea la ce copilul avea de-a face, notează Lacan, aceasta era la interzis, la „spusul că nu”. Principiile cenzurii fac că procesul educației tinde să formeze acest „spus că nu”, fără a putea să se sustragă pentru atât, întrucât este vorba despre operații cu semnificantul, la constrângerea de a-l spune; și aceasta presupune de asemenea că subiectul își dă seama că „spusul că nu”, dacă el este spus, și chiar dacă el nu este executat, rămâne spus. Altfel spus, adevărul dorinței este lui singur o ofensă legii.

Atunci ieșirea oferită acestei noi drame ar fi de a cenzura acest adevăr al dorinței. Atât doar că această cenzură, remarcă Lacan, nu este un lucru care se susține dintr-o trăsătură de pană, pentru că acolo este procesul enunțării cel care este vizat, și pentru că pentru a-l împiedica, o pre-cunoaștere a procesului enunțatului este necesară. Pornind, orice discurs destinat să interzică acest enunțat se va găsi în delict mai mult sau mai puțin flagrant cu scopul său. Este tocmai matricea acestei imposibilități cea care, aici, ne este dată în graf. Subiectul, afirmă Lacan, din faptul de a articula cererea sa, este prins într-un discurs din care el nu poate face ca el să nu fie el însuși construit acolo în calitate de agent al enunțării. Este tocmai pentru ce el nu poate renunța la a fi acest agent fără a lua acest enunțat cu el, altfel spus, fără a se șterge atunci în mod absolut ca și subiect știind ceea despre ce este vorba. Este tocmai acolo faptul că rezidă, după Lacan, refularea. Atunci când refularea se introduce, ea este în mod esențial legată la apariția necesară a ștergerii subiectului sau a dispariției sale la nivelul procesului enunțării.

Visul tatălui mort, pentru a reveni acolo, nu vrea să spună nimic altceva decât faptul că: el, visătorul despre care nu știm nimic în afară de faptul că el a însoțit tatăl său în ororile unei lungi boli, el nu este mort, el poate suferi la locul celuilalt. Însă în spatele acestei suferințe se menține momeala, în acest moment crucial, în jurul căreia el poate încă să se agațe: cea tocmai a rivalului, a uciderii tatălui, a fixării imaginare.

Noi regăsim, indică Lacan, formula constantă a fantasmei în inconștient:

$\$ \diamond a$

Acest raport al subiectului în calitatea în care el este barat, anulat prin semnificant și în calitatea în care el își găsește suportul său în altul, este locul în care subiectul menține existența sa, menține voalul care face că el poate continua să fie un subiect care vorbește. Și o vedem cum anume se repartizează, la Lacan, cele trei segmente majore ale acestui vis pe graf. Pe linia superioară vom pune: „El nu știa”; pe linia inferioară: „El era mort”; și pe linia între dorință și fantasmă, vom pune „după aspirația sa”.

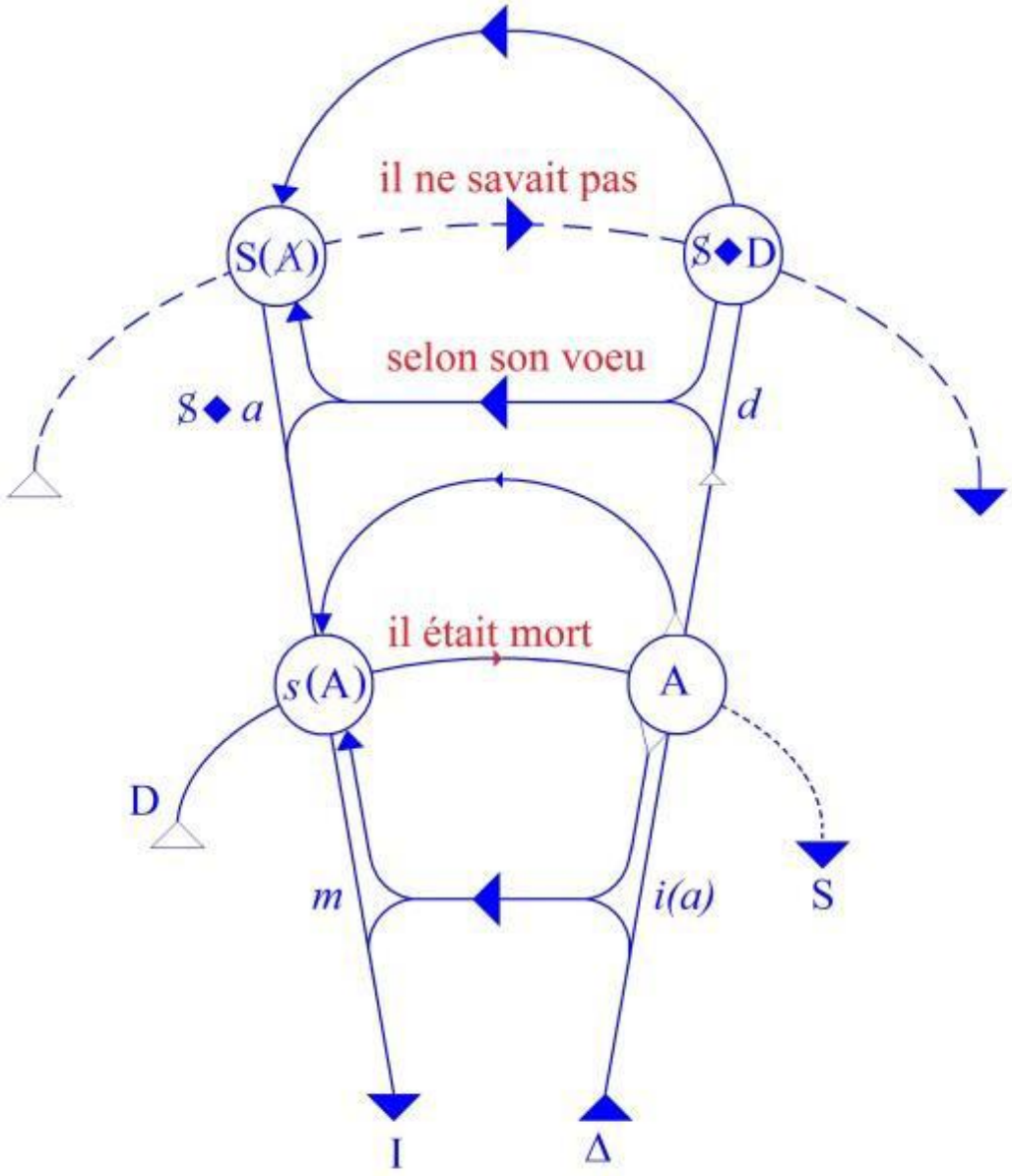

O vedem care este dorința acestui vis: cea de a se susține în ignoranța pe care visătorul o proiectează asupra altuia, spune Lacan; cea de a nu

se trezi la mesajul cel mai secret care este purtat de visul el însuși, adică, faptul că subiectul este începând de acum confruntat la moarte, ceea de ce până atunci prezența tatălui îl proteja.

Însă atunci problema se pune de a ști, și Lacan nu ratează s-o pună, dacă dorința subiectului „în afara visului" este de a se trezi sau prea bine de a nu se trezi, dacă el este „în interpretare" sau prea bine în această imagine a obiectului ca și suport al unui voal, al unei ignoranțe perpetuate, al unui sprijin dat la ceea ce era, în sumă, până acolo alibi al dorinței.

Problema se pune cu atât mai mult cu cât funcția interdicției vehiculată de tată este prea bine ceea ce dă subiectului, așa cum Jones și-a dat seama de asta, pretextul moral de a nu mai înfrunta deloc dorința sa. Lacan dă un exemplu din experiența sa, cel al unui impotent care nu era absolut deloc impotent. El făcuse dragoste în mod normal în cursul existenței sale, el era căsătorit și este tocmai cu soția sa că asta nu mai mergea. Ceea ce reieșea din cuvintele subiectului, nu era faptul că întreg elanul îi lipsea, ci incertitudinea de a putea susține acest elan, dacă el s-ar fi lăsat condus acolo într-o seară. Lucrurile fuseseră foarte departe în conflictul antrenat prin această carență: era el în drept de a impune soției sale încă ceva nouă probă a încercărilor sale și a eșecurilor sale? Pe scurt, această dorință care nu era absolut deloc lipsită de orice posibilitate de împlinire, era ea legitimă? Putem de asemenea, notează Lacan, să evocăm aici cazul în care subiectul își pune întrebarea de a ști dacă el are un destul de mare falus. Subiectul este acolo de asemenea confruntat la ceva care este din același ordin: dorința, prin ceva altceva, se găsește ea legitimată, sancționată?

Ceea ce dorința trebuie să înfrunte, spune Lacan, este tocmai această teamă, care nu se elaborează și nu se stabilizează decât în dimensiunea spunerii, ca ea să nu se mențină sub forma sa actuală, forma sa non sancționată, ca ea să piară. Noi reîntâlnim acolo, notează Lacan, acest termen pa care Jones îl emisese pentru suport al reflecției sale, cel de „aphanisis". După el, complexul castrării semnifică teama subiectului de a fi privat de propria sa dorință. El uzează de această „aphanisis" pentru a pune sub același denumitor raporturile bărbatului și femeii la

dorința lor. Însă el nu pune problema a ceea ce semnifică în structura subiectului această posibilitate de „aphanisis”. Nu ne obligă oare ea, interoghează Lacan, la o structurare a subiectului uman în calitatea în care acesta este un subiect pentru care existența este sustenabilă dincolo de dorință, un subiect care există, care subzistă în afara a ceea ce este dorința sa? Problema nu este doar faptul că trăirea umană este susținută prin dorință, ci că subiectul ține cont („compte”, cont, socoteală) de asta, că el contează („compte”, contează, socotește) cu această dorință, că el se teme ca „elanul vital” să-i lipsească.

Noi avansăm aici în ceea ce Lacan numește dialectica cufărului și a avarului și care constituie, în fapt, poarta de intrare pe care el o împrumută pentru a trata problema obiectului fantasmei și funcțiile sale: trebuie ca dorința să subziste într-o anumită retenție a obiectului, așa cum noi o spunem făcând să intervină metafora anală. Aici obiectul revelă funcția sa de gaj al dorinței, dacă o putem spune, pentru a nu spune ostatec. Daca hipopotamul își păzește pășunea sa cu excrementele sale, omul, el, aceasta nu este pășunea sa cea pe care el o păzește cu excrementele sale; aceasta este excrementele sale cele pe care le păzește în gaj al pășunii esențiale, dacă este adevărat că dorința este esența omului. De unde această valorizare care este în mod egal devalorizare a obiectului - smulgere a obiectului din câmpul pur și simplu al nevoii.

Atât doar că, adaugă Lacan, lucrurile se complică atunci când obiectul este altcineva, și în mod particular partenerul sexual. Aici alibiurile darului cad (falusul nu este detașabil) și o regăsim problema pe care Jones încearcă s-o evite atunci când el pune sub același denumitor comun raporturile bărbatului și femeii la dorința lor, ignorând pe acolo că aceste raporturi sunt în mod fundamental diferite în rațiunea asimetriei lor prin raport la semnificantul falus. Este tocmai în scopul de a defini locul – central – al acestui semnificant în economia dorinței faptul că Lacan va consacra un anumit număr din lecțiile sale la discuția unui vis despre care Ella Sharp dă seama în „Dream Analysis”.

De fapt, comentariul lui Lacan îi va permite să dea noțiunii de „aphanisis” portanța sa exactă. După el, aceste termen se pretează la o

critică care ar purta asupra unei inversiuni de perspectivă. Jones a remarcat la subiecții săi că la abordarea complexului castrării, o frică se manifestă, pe care el o asimilează la o frică de dispariția dorinței. Castrarea ar fi, după el, simbolizarea acestei pierderi. Ori, remarcă Lacan, noi nu vedem, „într-o perspectivă genetică", cum anume tendința s-ar detașa ea de ea însăși pentru a deveni obiect al propriei sale pierderi. Este deci în mod exact în sensul contrar faptul că convine a lua lucrurile: este tocmai pentru că există jocul semnificanților implicat în castrare faptul că se elaborează în subiect această dimensiune a fricii de dispariția posibilă și viitoare a dorinței sale. În adevăr, noi vom vedea că nu este vorba despre dispariție, ci despre a face să dispară.

Visul analizat de Ella Sharpe este cel al unui subiect ale cărui asocieri evocă ideea de a avertiza în momentul în care el apărea, în așa mod ca nimic să nu se vadă din ceea la ce se dedicau, înainte de intrarea sau apariția sa, personale avertizate, sau încă ideea de a se face luat el însuși, în fantasma sa, drept un câine lătrând. Este întotdeauna despre același escamotaj că este vorba.

Escamotaj a ce? Interoghează Lacan. A subiectului, bineînțeles. Descrierea pe care Ella Sharpe o dă comportamentului său se acordă acolo de minune; este vorba despre un subiect care, atunci când el apare, este încă și mai absent decât înainte, la care tot este controlat, astfel ca nimic din el să nu pară că îl trădează. Însă de asemenea escamotaj al falusului, afirmă Lacan.

Este adevărat că este vorba în acest vis, așa cum o subliniază Ella Sharp, despre o fantasmă masturbatorie. Însă remarca subiectului privind caracterul incorect al uzajului pe care el l-a făcut din verbul „to masturbate" – într-un sens tranzitiv – indică destul de bine faptul că masturbarea celuilalt și masturbarea subiectului, aceasta este tot unu. Putem chiar să mergem mai departe și să spunem că tot ceea ce, în prinderea celuilalt la subiectul el însuși, se aseamănă la o masturbare, presupune în mod efectiv o secretă identificare narcisică, care este mai puțin cea a corpului la corp decât cea a corpului celuilalt la falus; că o întreagă parte a activităților mângâierii este ceva care pune în joc falusul

în calitatea în care el se profilează în mod imaginar în dincolo-ul partenerului natural – și aceasta devine cu atât mai evident cu cât mângâierea prinde un caracter de plăcere detașată, mai autonomă, mai insistentă, mărginind la ceva ce numim, în mod mai mult sau mai puțin propriu în această ocazie, un anumit sadism.

Pe scurt, ceea ce trebuie precizat aici, afirmă Lacan, este acest caracter de semnificant interesat în raportul subiectului la celălalt, fără care nu putem da veritabila sa poziție funcției falusului fără ca în fiecare clipă să ne găsim, apropo de manevrarea sa, în impasuri, al căror punct cel mai frapant este trădat prin teoria lui Melanie Klein, care face din obiectul falus cel mai important dintre obiecte.

Acest falus, al cărui escamotaj constituie conținutul latent – însă putem spune tot atât de bine mesajul – visului, acest falus care nu este niciodată acolo unde noi îl așteptăm, spune Lacan, este totuși undeva. Ca și scrisoarea furată, el este acolo unde îl așteptăm cel mai puțin, și acolo unde totuși îl desemnăm.

Lacan îl reperează în personajul soției subiectului, în mod simplu prezentă în vis, fără să ia acolo altfel parte.

Relatarea acestui vis poartă, într-adevăr, asupra a ceea ce se întâmplă din extraordinar pe ruta sau în cursul unei călătorii pe care subiectul o întreprinde „cu soția sa, în jurul lumii”. Accentul de omnipotență este pus de Ella Sharp pe „în jurul lumii”. Lacan, el, gândește că secretul omnipotenței la subiect este în „with my wifw” (cu soția mea), și că ceea despre ce este vorba, este că el nu pierde aceasta, adică faptul că el nu își dă seama tocmai că soția lui este, în această situație, analistul. În termenii unei comparații pe care Ella Sharpe o face între psihanaliză și jocul de șah, vom spune că subiectul nu vrea să piardă dama sa. Nimic nu este mai nevrotizant, după Lacan, decât teama de castrarea celuilalt – teamă pe care o apreciem încă și mai bine dacă o precizăm că așa cum el construiește pe celălalt, așa el se construiește pentru celălalt.

Aceeași funcție de echivalent falic se regăsește, după asocierile subiectului, în raportul său la mașina sa, de care el nu are nevoie, dar pe care el o place, spune el la intenția analistului său care, pentru o dată, așa cum ea se exprimă, s-a găsit a avea de-a face la „libidinal wishes”

(dorințe libidinale). Vom gândi bineînțeles la mașină ca și echivalent al puterii. Uităm, remarcă Lacan, că „automobil” se spune la feminin, și că noi îi dăm, în ocazie, tot felul de mici supranume care au de asemenea caracterul unui partener feminin.

Ceea ce este în joc în raportul la falus, spune Lacan, aceasta este ființa subiectului. Acolo este punctul nou despre care este vorba de a-l sesiza în dezvoltarea inconștientă a diverselor etape ale identificării, de-a lungul raportului primitiv cu mama, apoi cu intrarea jocului Oedipului și a jocului legii.

Ceea despre ce este vorba, aceasta este opoziția acestor două posibilități ale subiectului prin raport la semnificantul falus, de a-l fi și de a-l avea. Subiectul este și nu este falusul în același timp. El îl este, spune Lacan, pentru că „acesta este semnificantul sub care limbajul îl desemnează” – frază care nu are nici un sens cel puțin dacă nu înțelegem pe acolo metafora paternă ca și joc de semnificanți, de unde se generează imaginea falică în calitatea în care ea dă sens la legătura însăși a subiectului la viață, așa cum pare s-o indice echivalența castrării și a morții. Și el nu îl este, spune tot Lacan, pentru atât cât „legea limbajului”, și fără îndoială trebuie înțeles pe acolo cea a interdicției incestului, i-o derobează. Putem spune că este în proporția unei anumite renunțări la identificarea sa la falus, care a prins o anumită funcție de echivalent sau de etalon în raportul la obiect, faptul că subiectul intră în posesia acestui fel de infinitate, de pluralitate de obiecte care caracterizează lumea omului.

Pentru atât cât realitatea castrării, spune Lacan, se efectuează la bărbat într-o asumare subiectivă care se curbează între a-l fi și a-l avea, o putem exprima prin această formulă: „El nu este fără a-l avea”. Raportul femeii la falus și funcția esențială a fazei falice în dezvoltarea sexualității feminine se articulează sub forma opusă: „Ea este fără a-l avea”. Noi ajungem astfel la acest raport căruia Freud i-a subliniat caracterul ireductibil și care se traduce în mod psihologic sub forma „Penisneid”, în vreme ce putem spune pentru bărbat că penisul său îi este restituit printr-un act despre care, la limită, am putea spune că îl privează de el.

Acest comentariu al visului lui Ella Sharpe ne conduce la a pune problema de a ști dacă, pentru bărbat, femeia și mașina ocupă uneori, în fantasmă, același loc ca și cel al cufărului pentru avar. Fără îndoială trebuie să răspunzi acolo în mod afirmativ. Însă atunci două remarci se impun.

Mai întâi, sânul și excrementele sunt semnificanți care corespund la obiectele interesate în cererile cele mai primitive; acestea sunt obiecte detașabile, și, sub acest titlu, ele dau forma lor primă la relațiile de dar și contra-dar. În schimb, falusul este nedetașabil, el face să atingă subiectul la vanitatea darurilor sale, darul neputând să se spună aici decât prin metaforă.

Apoi, aceasta este în mod egal faptul că la doar acest nivel intervine legea. Din acest moment problema se pune de a ști dacă dorința subiectului rezidă în fantasmă, sau prea bine în actul de a semnifica această fantasmă, pentru atât cât ea găsește scopul său în interpretare, care echivalează din acest moment la castrarea simbolică. Nu există nici urmă de îndoială că doar a doua ipoteză este de reținut pentru Lacan. Este tocmai pentru ce el înlănțuie consacrându-i un bun număr de lecții din seminarul său la un comentariu al lui „Hamlet”, în care el leagă constituirea obiectului la doliu, în care doliul funcționează ca și o rectificare a dorinței care permite „in extremis” împlinirea actului.

Nu este nici vorbă să prezentăm aici în toate meandrele sale un comentariu atât de prolix, pe cât de substanțial. Eu mă mulțumesc să subliniez trei puncte care fac în mod cu totul particular originalitatea acestui comentariu.

În primul rând, știm că diferența între Oedip al lui Sofocle și Hamlet rezidă, după Freud, într-un progres al refulării care face că noi ceilalți, Modernii, noi „ne învârtim de șase sute de ori înainte de a face ceea ce Anticii făceau cu totul drept”. Pentru Lacan, care consideră „Hamlet” ca și o compoziție astfel încât dorința să poată acolo să găsească locul său într-un mod destul de corect indicat pentru ca toate problemele raportului subiectului la dorință să poată să se proiecteze acolo, diferența consistă mai degrabă în aceasta: „În vreme ce Oedip intrase în visul vieții sale fără să știe, Hamlet, el, știa.” Acesta este Hamlet a cărui

ureche fusese otrăvită prin cuvintele tatălui. El a primit de la tatăl său mesajul, este cazul s-o spunem, „infernal”, care ridică voalul apăsând pe linia articulării inconștiente. Și sensul a ceea ce Hamlet învață de la acest tată, aceasta este ireductibila, absoluta, insondabila trădare a iubirii. Adevărul lui Hamlet este un adevăr fără speranță: nu există urmă în întregul „Hamlet” al unei revelații a ceva care ar fi dincolo, răscumpărare, mântuire. Sensul revelației făcute lui Hamlet este că nu există nici un semnificant, în sistemul Altuia, care să poată garanta adevărul celorlalți semnificanți. Adevărul pe care noi îl întâlnim în inconștient este mincinos, așa cum o atestă visul analizantului lui Ella Sharpe, un adevăr fără adevăr. În alte cuvinte, nu există în Altul nici un semnificant care să poată în ocazie să răspundă despre ceea ce eu sunt – ceea ce Lacan rezumă prin formula celebră: nu există Altul lui Altul.

Al doilea punct de subliniat este semnificația pe care Lacan o acordă scenei convorbirii care are loc lângă patul nupțial al tatălui său, între Hamlet și mama sa, adică, faptul că ceea cu ce Hamlet se luptă, aceasta nu este dorința pentru mama sa, ci dorința mamei sale. Este vorba despre o adjurație de stilul: stăpâniți-vă, reluați calea bunelor moravuri, începeți prin a nu vă mai culca cu unchiul meu. Adjoncțiune care sfârșește printr-o bruscă recădere: apelul său se risipește în consimțământul la dorința mamei care a apărut ineluctabil și reia valoarea unei greutăți care în nici un mod nu ar ști să fie ridicată. Hamlet nu poate decât să se curbeze, el nu mai are dorință. Ophelie a fost respinsă.

Al treilea punct este semnificația pe care Lacan o dă scenei cimitirului, care este o scenă în întregime din creația lui Shakespeare, nu găsim nici o urmă a ei în pre-„Hamlet”-uri. Aceasta este pentru că el nu a putut să suporte să vadă un altul decât el însuși, Laerte, etalând doliul său debordant, aceasta este pe calea geloziei doliului, a doliului asumat, este adevărat, în același raport narcisic care există între eu și imaginea celuilalt, faptul că o transformare a putut avea loc care a făcut din Hamlet un cineva capabil – pentru un scurt moment și atunci când viața sa era deja practic pierdută – capabil să ucidă și să împlinească actul pe care tatăl său îl lăsase în sarcina sa.

În ultima parte a seminarului, Lacan își propune să definească relațiile între registrele simbolicului, imaginarului și realului: ceea ce implică o definiție generală a „obiectului a”, precum și o reluare critică a problemei cunoscute în teoria psihanalitică ca și fiind cea a „formării realității”. Totul se termină prin câteva remarci cu privire la poziția dorinței în nevroze, pe de-o parte, în perversiuni, pe de alta.

Lacan centrează acest parcurs în jurul a ceea ce el deja a numit „lucrul freudian”, adică dorința, cu accentul de „Lust” pe care el îl conservă la Freud și care îl conduce la a-l concepe ca și fiind „opus” construcției realității.

Istoria dorinței, constată Lacan, se organizează într-un discurs care se dezvoltă în fără sens: metafore sau condensări, care nu generează nici un sens, deplasări în care subiectul nu recunoaște ceva care se deplasează. În plus, orice exercițiu al vorbirii care se numește discurs presupune o sincronie. Pare deci legitim șă încerci să reperezi funcția dorinței referindu-te la structura limbajului. Necesitatea acestei reluări se măsoară la tendința pe care o au autorii, în mod contrar opoziției freudiene între „principiu de plăcere” și „principiu de realitate”, să gândească dorința într-un acord cu „cântecul lumii”. Tot este făcut, spune Lacan, pentru a deduce dintr-o convergență a experienței cu o maturație ceea ce este cel puțin de aspirat ca și o dezvoltare împlinită. Atât doar că, cu cât mai mult mergem în sensul acestei exigențe, cu atât mai mult ajungem la paradoxuri ca și cel pe care Lacan îl indică în articolul lui Glover despre „Relația formațiunii perverse la dezvoltarea sensului realității”, și care consistă la a concepe perversiunea ca și mijloc – de salvare - pentru subiect de a asigura realității o existență continuă, cu ceea ce o asemenea concepție implică dintr-un fel de omniprezență a funcției perverse.

Acest gen de tentativă, spune Lacan, ne obligă să discernem o dublă realitate: cea în care se înscrie comportamentul copilului, și o alta în care noi recunoaștem originalitatea unei alte dimensiuni care nu este realitatea primitivă, însă care este, „încă de la început”, un dincolo al trăirii subiectului. În lipsa acestui discernământ, acest gen de tentativă comportă o contradicție care rămâne mascată, și noi ajungem, cu

echivocul la locul termenului de „realitate”, la o confuzie apropo de cel al obiectului: noi uităm că, în ideea că maturația libidoului comportă din aceeași lovitură o maturație a obiectului, este vorba în fapt de un cu totul alt obiect decât cel pe care noi îl situăm acolo unde un reperaj obiectiv ne permite să caracterizăm raporturile de realitate.

Acest ultim obiect, subliniază Lacan, este prea bine cel al cunoașterii, căruia el îi închipuie statutul ca fiind fructul unei lungi dezvoltări care culminează în „teoria cunoașterii”, și care reprezintă actul de a cunoaște ca și un raport de conaturalitate prin care orice prindere a obiectului manifestă o armonie principială. Însă aceasta este tocmai printr-o confuzie între noțiunea de obiect așa cum ea a fost elaborată în cursul secolelor prin filosofie – în care obiectul vine să satisfacă dorința de cunoaștere -, și obiectul dorinței, faptul că noi ne găsim aduși să punem corespondența între constituirea obiectului și maturația pulsiunii.

Pe scurt, prezentând dezvoltarea libidoului ca și un proces care merge în sensul formării realității și care ajunge la constituirea unui obiect total, teoriile genetice nu doar că merg în contra învățământului lui Freud în care obiectul dorinței se prezintă ca un termen opus la construirea realității, însă încă ele acoperă o confuzie între acest obiect și cel al cunoașterii. Prin consecință, o altă deducție se impune a acestui obiect al dorinței, căruia nu am ști să-i negăm eficiența în experiența noastră, chiar dacă nu ar fi aceasta decât în rațiunea metaforelor repetitive cărora el le furnizează câmpul. Și nu ne vom uimi să vedem pe Lacan, la acest moment al învățământului său, procedând la această deducție referindu-se la raportul subiectului la semnificant.

Atât doar că, limitarea în număr a obiectelor dorinței, oral, anal și falic, la fel de bine ca și universalitatea lor, interzice deducția lor pornind de la relația la semnificant considerat în dimensiunea sa „diacronică”: nu am ști în mod simplu să deducem eficacitatea obiectului oral, de exemplu, din relația subiectului la semnificanții care au marcat istoria sa singulară. Trebuie deci făcut apel la aceeași relație la semnificant, însă considerat în dimensiunea sa „sincronică”.

Punctul decisiv pe care Lacan îl pune înainte aici este că dacă sistemul limbajului furnizează subiectului un pronume în care el se desemnează,

din aceeași lovitură acest subiect emerge ca și subiect al enunțării, iar ca atare rebel la orice desemnare în chiar acest câmp al limbajului. La nivelul enunțării sau al inconștientului, subiectul nu ar ști să se sesizeze decât ca și dispariție – și o vedem aici cum Lacan trage parte din noțiunea de „aphanisis” a lui Jones, prezentând-o ca și o dispariție nu a dorinței ci a subiectului. Totuși, această dispariție nu ar ști să fie o dispariție simplă, un fel de retur la non-ființă. Subiectul lipsește lui însuși, da, spune Lacan, însă această lipsă este o lipsă particulară: o lipsă în formă de obiect, obiectul cauză a dorinței întocmai, începând de acum simbolizat prin litera „a”.

Decurg din această articulație a lipsei în care subiect și obiect se contopesc, formulele multiple care revin fără încetare în ultima parte a seminarului, și în care Lacan încearcă să facă sesizată funcția lui „a”. El este suportul pe care subiectul și-l dă în calitatea în care el se pierde în certitudinea sa, în mod mai exact în certitudinea sa de subiect. El îi dă o certitudine de schimb necesară la reperajul de el însuși ca pierzându-se. El îi asigură statutul său de subiect care vorbește dând formă lipsei sale ca și lipsă la a fi. „a” este ceea ce subiectul nu este; el nu este numele său, ci numele său pierdut, cel care, din a fi articulat în inconștient, nu ar ști s-o fie în conștient. El este această parte din el însuși, parte de carne, de care subiectul se mutilează în mod imaginar pentru a se susține ca și subiect al dorinței, dincolo de ceea ce se articulează în cererea sa ca și expresie a nevoii sale.

Ceea ce face originalitatea acestei teorii prin raport la teoriile genetice, aceasta este faptul că dorința nu se prezintă acolo ca și o tendință corelativă la un obiect, fie și să fi fost el calificat fantasmatic. Ceea despre ce este vorba în fantasmă, aceasta este subiectul el însuși, subiectul barat prin semnificant, în calitatea în care el întreține cu „a” relațiile pe care precedentele formule au încercat să le cearnă. Ceea ce traduce formula

$$\$ \diamond a,$$

care, pe graf, partea stângă, corespunde la ceea ce figurează acolo, partea dreaptă, ca și dorință. Însă aceeași teorie ne plasează în fața

acestei aporii: dacă dorința este inarticulabilă în conștient, cum s-o interpretezi?

Imediat această problemă pusă, ea face să apară cel puțin faptul că interpretarea nu ar ști să fie o hermeneutică. În plus, dezvoltările la care el va proceda relativ la obiectul „a” și varietățile sale, pe de-o parte, și la dorință în nevroză și perversiune, pe de altă parte, vor permite lui Lacan să avanseze anumite chei privind ceea ce interpretarea psihanalitică trebuie să evite, și modul de intervenție psihanalitică cel mai adecvat, după el, la structura subiectivității.

De fiecare dată când subiectul vrea să se sesizeze, spune Lacan, el nu este niciodată decât în interval, fie că aceasta ar fi în sensul intervalului între cerere ca și expresie a nevoii și cerere ca și cerere de iubire, sau prea bine în sensul intervalului între semnificanți. Este tocmai pentru aceasta că obiectul imaginar al fantasmei, pe care el va căuta să se suporte, să se repereze, este structurat așa cum și el o este, ca și tăietură. Lacan își propune să arate că această structură este comună celor trei specii de obiecte reperate în experiența analitică, adică obiectul pre-genital, falusul și delirul sau în mod mai precis vocea.

Concepția sa se aplică în modul cel mai ușor primului nivel. În calitate de obiect pre-genital, „a”-ul semnifică că aceasta este în calitatea în care subiectul – intestin cu două orificii -, își taie de el, chiar în ocazie el însuși îl taie – stadiu sadic oral -, faptul că sânul ajunge să împlinească funcția sa în fantasmă; el o împlinește în calitate de obiect de sevraj. La cealaltă extremitate a intestinului, aceasta este în calitatea în care subiectul se taie de ceea ce el respinge faptul că excrementul devine pentru el forma cea mai semnificativă a raportului său la obiect.

Falusul nefiind un obiect detașabil de un orificiu oricare, concepția sa ca și tăietură pune mai multă dificultate. Lacan trimite la complexul de castrare în care tăietura ia forma unei mutilări. Este aceasta să spui că este subiectul el însuși cel care se mutilează în mod imaginar de o „livră de carne”, pentru a face din această imagine a falusului detașat, dacă nu însângerat, „a”-ul care îl desemnează acolo unde el dispare în interval, în dincolo-ul cererii? Lacan pare s-o gândească întrucât el evocă aici procedeele inițiatice în care bărbatul caută să definească accesul său la

o realizare superioară a ființei sale – dacă o înțelegem prin termenul de „ființă” realul în calitatea în care el se înscrie în simbolic. Această apropiere nu-l împiedică să noteze diferența între tipul de extirpare, de negativare adusă falusului în complexul castrării și marca pe care o lasă pe corp un astfel de procedeu inițiatic, ca și circumcizia. După toate, nu este vorba, în această referință la „bărbat”, decât despre a evoca o analogie, dacă nu o proiecție a ceea ce se derulează la nivelul subiectivității. Însă atunci, ce să spui, dincolo de referințele antropologice, despre mitul freudian care leagă complexul castrării la funcția dominatoare a unui fel de tată absolut? Această problemă nu pare fără răspuns dacă o considerăm metafora paternă, în calitatea în care ea generează semnificația în care imaginea falică, ca și locul însuși în care se organizează datoria, caz în care această imagine ar fi indexul îndreptat asupra lipsei, ca atare ireductibilă la imaginea corpului propriu. Totuși, Lacan nu spune nimic. Lăsând problema în aer, el trece la a treia specie de obiect „a”, adică delirul sau, mai exact, vocea în delir.

Exemplele nu lipsesc în care vocea groasă intră în joc ca și ceva care reprezintă instanța Altuia manifestându-se ca și real sau ca și supraeu. Nu este nicidecum despre această voce faptul că este vorba la delirant, afirmă Lacan. Este acolo unde ea se prezintă ca și articulație pură, faptul că vocea ia pentru subiect valoarea unei existențe irefutabile: el nu o poate lua decât ca și impunându-i-se lui. Ori caracterul de tăietură, remarcă Lacan, este într-atât pus în evidență în delirul președintelui Schreber încât vocile auzite de el sunt în mod exact începuturi de frază, lăsând să acționeze după tăietura lor apelul la semnificație. Ori subiectul se interesează în mod precis la vocile întrerupte ale delirului său ca și la ființa sa însăși, acolo unde el însuși dispare, se înghesuie tot întreg în această semnificație care nu îl vizează decât într-un mod global.

Aceste dezvoltări cu privire la funcția lui „a” și structura sa de tăietură permit lui Lacan să sublinieze un punct esențial și care constituie un dobândit definitiv al doctrinei sale, relativ la interpretarea fantasmei

$\$ \diamond a$.

Să interpretezi fantasma, aceasta nu este în nici un caz s-o readuci la actualul realității pe care noi o putem defini ca și oameni de știință, sau ca oameni care ne imaginăm că după toate, totul este reductibil în termeni de cunoaștere. Știm eșecul științei moderne cu privire la idealul antic al identității celui care urmărea cunoașterea cu obiectul contemplației sale. Locul pe care îl ocupă fantasma cere, spune Lacan, să vezi acolo o altă dimensiune, care este o dimensiune de ființă, în care subiectul poartă poate în el un mesaj la fel de incomod de purtat ca și mesajul lui Hamlet, însă care nu închide mai puțin în el exigențele adevăratei sale dorințe. Care este datoria noastră? Este tocmai despre aceasta că este vorba atunci când noi vorbim despre interpretarea dorinței. Începând de acum, noi vedem partea esențială pe care această teză o alocă dorinței analistului în interpretare.

Lacan abordează apoi dorința în perversiune. Exhibiționismul nu este un „a da la a vedea", ci o capcană întinsă dorinței celuilalt, o ruptură care trece neperceputǎ celor mai mulți; ea este percepută la adresa sa în calitate de neperceputǎ altundeva. De asemenea nu există exhibiționism în privat. Pentru ca să existe plăcere, trebuie ca el să se petreacă într-un loc public: astfel suntem prea bine siguri că suntem în cadrul simbolic. Aceasta de partea lui $ și de partea lui „a"? Vom spune: există ceea ce el arată. Însă ceea ce el arată este o redundanță care ascunde mai mult decât ea devoalează ceea despre ce este vorba, un pantalon care se deschide și se închide. Pe scurt, fanta în dorință, aceasta este acolo de asemenea unde subiectul ca atare se desemnează. Putem să ne întrebăm aici dacă Lacan se gândește la identificarea la fanta vaginală pe care Gillespie, într-un articol la care Lacan se referă în cursul seminarului său, spune a o fi reperat la un pacient fetișist. În acest caz, vom spune că exhibiționistul joacă din castrarea sa din lipsă de a o asuma, însă că jucând din ea astfel el o indică ca și condiție a dorinței sale.

O analiză comparabilă a voaiorismului va arăta în mod egal cum subiectul se reduce acolo el însuși la artificiul fantei ca atare. În calitatea în care el este în fantasmă, spune Lacan, voaioristul „este" fanta, care, sub orice formă ea se prezintă, perdea sau telescop sau nu contează ce ecran, este ceea ce o face să intre în dorința Altuia: creatura surprinsă

va fi cu atât mai mult erotizabilă cu cât ceva în gesturile sale poate s-o reveleze ca și oferindu-se la ceea ce Lacan numește gazdele invizibile ale aerului.

Astfel de analize ne permit să definim fantasma perversă ca și forma în care se curbează dorința în calitate de dorință de a ști, pentru a nu spune de a prinde în capcană dorința Altuia. Dincolo de pudoarea sa - pudoarea fiind calea regală a ceea ce se monetizează în mod altfel în simptomuri ca și rușine și dezgust.

Analiza pe care Lacan o întreprinde apoi a dorinței în nevroze va degaja caracterul esențial al acesteia, care este cel de a fi o apărare.

Să punem mai întâi, cu el, faptul că nu există just acces, echilibru posibil de atins pentru o dorință pe care noi o numim normală, fără o experiență care face să intervină o anumită triadă subiectivă.

Să reamintim apoi că dacă este adevărat că dorința este dorința Altuia, și aceasta este sub acest unghi faptul că noi l-am văzut pe Lacan considerând-o până în prezent, nu rămâne mai puțin faptul că această dorință a Altuia este ceea ce există din cel mai angoasant. După Lacan, s-o reamintim, „Hiflösigkeit" asupra căreia Freud insistă într-atât nu are niciun sens dacă aceasta nu este „fără recursul" în fața dorinței Altuia. Aceasta face că, considerată la punctul în care ea debușează pe dorința Altuia, dorința nu poate fi decât o apărare.

Aceasta este în mod particular sensibil în fobie în care este vorba, după Lacan, despre dorință în calitatea în care ea este fără arme prin raport la ceea ce în Altul, mama în ocazie, se deschide, pentru un Hans, ca și semnul dependenței sale absolute. Ea îl va duce atât de departe încât ea însăși se eclipsează și ea este persoana care, la acest moment, îi pare nu doar ca și cea care poate răspunde la toate cererile sale, însă încă cu acest mister suplimentar de a fi ea însăși deschisă la o lipsă, al cărei sens îi apare, la acel moment acolo, din a fi într-un anumit raport la falus pe care totuși ea nu-l are. Aceasta este la nivelul lipsei la a fi a mamei, afirmă Lacan, faptul că se deschide pentru Hans drama pe care el n-o poate rezolva decât la a face să apară obiectul fobic, obiectul interdicției. A ce? A unei juisări care este periculoasă pentru că ea deschide în fața subiectului abisul dorinței ca atare.

Există alte soluții. Subiectul, spune Lacan, poate susține dorința sa în fața dorinței Altuia în două moduri.

Ca și dorință nesatisfăcută. Aceasta este cazul istericei. Este tocmai ea cea care este obstacolul și miza, este tocmai ea cea care nu vrea. Adică faptul că în raportul subiectului la obiect în fantasmă, să spunem caviarul pentru a reaminti frumoasa măcelăriță, ea vine să ocupe această aceeași poziție terță care era adineaori atribuită semnificantului fobic.

Diferența între obsesional și isteric, spune Lacan, este că primul rămâne în afara jocului. Este tocmai din chiar dispariția subiectului la punctul de abordare a dorinței faptul că el face arma sa și ascunzătoarea sa. Și aceasta, el o face temporalizând această relație, repunând întotdeauna la a doua zi angajarea sa în acest raport adevărat la dorință.

Ce anume vedem noi împingând în aceste poziții nevrotice? interoghează Lacan. Aceasta: apelul la ajutor al subiectului pentru a susține dorința sa în prezența și în fața dorinței Altuia, pentru a se constitui ca doritor. Astfel încât, constituindu-se ca și doritor, el să nu își dea seama că el se apără contra a ceva, că dorința lui ea însăși este o apărare și că nu poate fi altceva.

Această concepție a dorinței și a ceea ce putem numi nevrotizarea sa obligată nu este fără consecințe relativ la interpretarea sa. Lacan nu are nici o dificultate să arate că orice teorie psihanalitică care se construiește în termeni de distorsiune a eului și a ceea ce, din această distorsiune, rămâne ca aliat posibil în cucerirea realității, revine la a readuce psihoterapia psihanalitică la o mai subtilă sugestie și la a reintroduce acolo poziția medicală. Ceea ce nu este o obiecție. Atât doar că, problema este de a ști dacă maladia mentală nu este faptul unui subiect prins sub același titlu ca și noi înșine în constituantul lanțului semnificant, dacă, în alți termeni, funcția nu stă pe asemănare mult mai mult decât pe diferență. Dacă astfel este cazul, analistul nu trebuie să iasă din discursul analizantului pentru a-l măsura la o realitate exterioară. A interpreta dorința, după Lacan, aceasta este a recunoaște semnificanții în care ea însăși se descifrează sau se face recunoscută, semnificanții discursului sub discurs, putem spune. Să o gândim în mod

simplu la ceea ce facem atunci când interpretăm imaginea unui vis ca și un rebus sau ca și o ilustrație a unei expresii metaforice.

„Dorința și interpretarea sa” conduce la o concepție a analizei care se traduce în acești termeni: analiza nu este o simplă reconstituire a trecutului, nici nu mai mult o reducție la norme preformate, ea nu este un „εποσ” (epos, epopee, poveste), nici un „εθοσ” (etos, morală, obicei). Dacă trebuie s-o comparăm la ceva, aceasta este la o relatare care ar fi ea însăși locul întâlnirii despre care este vorba în relatare.

Această concepție este legată la o alta privind dorința analistului în calitatea în care ea trebuie să se limiteze la acest vid, la acest loc lăsat dorinței pentru ca ea să se situeze acolo, la tăietură. Pornind, tăietura constituie în ochii lui Lacan una dintre metodele cele mai eficace ale intervenției noastre, aceasta este de asemenea una dintre cele cărora noi ar trebui cel mai mult să ne dedicăm.

Această indicație lasă de dorit. Căci este evident că tăietura nu ar ști să fie nu contează care, nu am ști s-o operăm nu contează cum. Problema se pune deci de ști care sunt criteriile tăieturii care poartă.

În răspuns la această problemă, putem cel puțin remarca faptul că există în mod efectiv momente în care tăietura se impune. Fie că analizantul tinde să readauge acolo sau, cum spunem, să înece peștele, fie că vorbirea ajunge la o anumită limită dincolo de care riscă să suscite o angoasă incontrolabilă, fără a vorbi de cazurile notate de mulți analiști, în care vorbirea ea însăși servește de materie subtilă, care furnizează obiectele lor la tot felul de pulsiuni, orale sau anale. Însă problema merită, cert, un mai amplu examen.

Concludem. „Formațiunile inconștientului” ne-au adus la o concepție a dorinței ca și efect al prinderii subiectului în defileul lanțului semnificant, situându-se în intervalul între cerere ca și expresie a nevoii și cerere ca și cerere de iubire. „Dorința și interpretarea ei” a tras consecințele care decurg de acolo privind obiectul însuși al dorinței și privind interpretarea sa, cu tot ceea ce aceasta implică dintr-o concepție care rămâne până în prezent în mod perfect valabilă a analizei ca și a locului pe care îl ocupă acolo dorința analistului. Rămâne faptul că definiția pe care Lacan o dă obiectului analizei face problemă. Într-

adevăr, acest obiect „este ceea ce subiectul nu este”, spune el. Această definiție se înțelege în două maniere. În sensul de a fi contrariul său așa cum non-albul este contrariul albului; în sensul formei sau reprezentării pe care o ia în mod necesar non-ființa subiectului, întrucât altfel nu ar exista nici un punct în care el să poată să se susțină ca și subiect al enunțării. Acest ultim sens este în mod asigurat singurul de reținut. Ori este pentru cel puțin paradoxal să admiți existența unei reprezentări a non-ființei. Este vorba deci despre o „reprezentare” care se indică, întocmai, în imposibilitatea reprezentării unui vid care rămâne în afara reprezentărilor, chiar dacă el determină gravitația lor? Astfel este problema în jurul căreia se învârte seminarul următor, „Etica psihanalizei”.

Sinteza seminarului 7 - Etica psihanalizei (1959-1960)

Este tocmai în cursul acestui seminar despre etica psihanalizei faptul că Lacan introduce noțiunea de Lucru, supunând la examen opoziția între principiul plăcerii și principiul realității. Această opoziție nu este fondată, în ochii săi, întrucât al doilea nu este decât o modificare a primului destinată să-i asigure reușita. Și este pentru acest motiv faptul că Freud, explică Lacan, a fost condus la afirmarea unui dincolo. Putem deci să ne așteptăm la faptul ca Lucrul să aibă un raport strâns cu acest dincolo. De fapt, Lacan îl introduce sub titlul a ceea ce se „găsește” la centrul tendințelor noastre în calitatea în care ele se motivează din căutarea unui obiect în mod fundamental pierdut.

De altfel, una dintre concluziile cele mai importante ale seminarului precedent era faptul că dorința este interpretarea sa. Și nu fără motiv, întrucât considerând-o ca și „Wunsch”, ca și fantasmă, o putem compara la un mod după care eu sunt ceea ce eu nu sunt, și eu nu sunt ceea ce eu sunt (de exemplu, eu nu sunt Hirsch Hyacinth, vânzătorul de loterie, ci Salomon Rothschild). Atât doar că, și o atingem aici la diferența între psihanaliză și filosofie existențialistă, această înșelăciune se denunță în ocazie grație doar virtuților semnificantului. Ceea ce indică, spune Lacan, că fantasma în care „se realizează” dorința este sub-întinsă de o dorință de „a arunca masca” – așa cum Freud o exprimă

în „Cuvântul de spirit și relația sa la inconștient” – care găsește satisfacția sa din a fi înțeleasă, altfel spus „în interpretare”. În fond, formula lui Lacan: „dorința este interpretarea sa”, este aceeași ca cea care descrie procesul analizei ca și o traversare a fantasmei. Ori această dorință de a arunca masca indică spre o „datorie” particulară, cea care se exprimă în adagiul: „Acolo unde asta era, eu trebuie să advin.” Din acest moment se pune de asemenea problema raportului între această datorie și imperativele supraeului. Este deci sub mai mult decât un titlu faptul că Lacan afirmă că „Etica” se situează în dreptul fir al seminarului precedent.

În prima sa lecție, Lacan afirmă că psihanaliza poate avea ceva de spus în materie de etică, apoi el expune „programul” său. Contrar ideii simpliste, remarcă Lacan, după care ar fi suficient să reduci morbiditatea pentru ca vina să se volatilizeze, ceea la ce avem de-a face, este atracția vinei. Ceea ce semnifică faptul că dimensiunea morală nu se înrădăcinează altundeva decât în dorință.

Prima problemă de supus examenului este cea a originilor supraeului. Putem aduce geneza supraeului, întreabă Lacan, la mitologia laică din Totem și Tabu, la uciderea tatălui, la această „felix culpa” căreia noi îi datorăm emergența civilizației? Lacan afirmă că această geneză nu este doar o psihogeneză nici doar o sociogeneză, și că este imposibil s-o articulezi făcând abstracție de registrul raportului la semnificant, de legea discursului. După el, este suficient să citești „Neliniște în civilizație” pentru a te persuada și de oportunitatea distincției dintre cultură și societate, și de „originalitatea conversiei freudiene în raportul omului la logos”.

Dacă o considerăm că experiența analitică este de asemenea cea care se rezumă în asceza freudiană „Wo Es war, Soll Ich werden”, problema se pune de a ști dacă adevărata datorie a subiectului nu este de a merge în contra imperativelor supraeului. Problemă care, pentru a fi în mod manifest ilustrată prin conflictul obsesional, nu păstrează mai puțin portanța sa universală. Justificarea datoriei ca atare, nu în cutare sau cutare dintre comandamentele sale, ci în forma sa impusă, nu revine doar filozofului, afirmă Lacan; ea se găsește la centrul unei interogații

universale. Sarcina psihanalistului se limitează ea, la a răspunde cererii de a nu mai suferi? Este tocmai aici faptul că idealurile analitice își vor găsi locul lor și ele nu lipsesc.

Primul este cel pe care Lacan îl numește idealul iubirii medic. Pentru a indica insuficienta sa simplicitate, Lacan reamintește mărturia pe care Freud ar fi făcut-o unei persoane care a transmis-o lui Jones: „După vreo treizeci de ani de experiență și reflecție, există întotdeauna un punct asupra căruia eu rămân fără să pot să dau răspuns, și acesta este „Was will das Weib?" Ce vrea femeia?" (p.15).

Al doilea este un ideal de autenticitate. Analiza, dacă ea este o tehnică de demascare, presupune această perspectivă. Atât doar că, remarcă Lacan, acesta este un ideal la subiectul căruia noi suntem aduși la a pune criterii clinice foarte fine. Pentru a o ilustra, Lacan reamintește observațiile subtile ale lui Helene Deutsch privind un tip de personalitate a cărei întreagă atitudine este marcată de acest accent pe care ea îl numește „As if"-ul („ca și cum"-ul). Noi atingem acolo un registru care nu poate să se situeze decât într-o perspectivă morală, și convine să măsurăm, spune Lacan, până la ce punct noi îi suntem noi înșine conformi.

Al treilea este idealul de non-dependență. Însă, aici, noi trebuie să notăm „că la fel de bine prin mijloacele pe care noi le folosim, cât și prin resorturile teoretice pe care noi le punem în prim plan, etica analizei - căci există una - comportă ștergerea ... unei dimensiuni căreia este suficient să-i spui termenul pentru a întrezări ceea ce ne separă de orice articulare etică de dinaintea noastră – aceasta este obișnuința, buna sau reaua obișnuință" (p.19). La Aristotel, etica este o știință a caracterului, o dinamică a obișnuințelor. Trebuie să-i citești opera sa atât de exemplară, spune Lacan, pentru a măsura diferența între modurile noastre de gândire și cele ale uneia dintre formele cele mai eminente ale reflecției etice.

Pentru a aprecia originalitatea poziției freudiene, este indispensabil, afirmă Lacan, să pui în relief o schimbare de atitudine în problema morală. La Aristotel, problema este cea a unui Suveran Bine, și noi vom vedea pentru ce el ține să pună accentul pe funcția plăcerii în economia

mentală. Ori, aceasta este întotdeauna plăcerea cea care constituie punctul de referință al teoriei freudiene privind cele două sisteme „φ” (fi) și „ψ” (psi), cele două instanțe psihice pe care el le-a numit procese primare și secundare. Însă este aceasta prea bine despre aceeași funcție a plăcerii faptul că este vorba? întreabă Lacan. Diferența este aproape imposibil de reperat, adaugă el, dacă noi nu vedem ceea ce s-a produs în interval.

În epoca lui Aristotel, stăpânul este prea bine cu totul altceva decât ficțiunea hegeliană - care nu este decât ca și semnul dispariției sale. Este de altfel puțin timp înaintea acestui terminus faptul că, în siajul unei revoluții afectând raporturile interumane, se ridică gândirea utilitaristă. Este imposibil, afirmă Lacan, să măsurăm accentul pus în cursul acestei revoluții pe termenul „real”, fără să ne referim la termenul care i se opune la Jeremy Bentham, cel de „ficțiune”. Aceasta este tocmai la sânul acestei opoziții între realitate și ficțiune, aceasta nefiind, spune Lacan, „ceea ce este înșelător, ci în mod propriu vorbind, ceea ce noi numim simbolicul”, faptul că vine să se plaseze mișcarea de basculă a experienței freudiene. Faptul că inconștientul freudian este structurat în funcție de simbolic, faptul că ceea ce este căutat după principiul plăcerii, aceasta este returul unui semn, aceasta este tocmai acolo, spune Lacan, faptul căruia trebuie să-i măsori importanța pentru a putea de asemenea concepe care este atunci funcția realității. Pentru Aristotel, plăcerea comportă ceva din incontestabil, în calitatea în care, dacă există în om ceva din divin, aceasta este apartenența sa la natură. Pentru Freud, notează Lacan, tot ceea ce merge spre realitate cere eu nu știu ce temperare, scădere de ton, a ceea ce este în mod propriu vorbind energia plăcerii, în calitatea în care ea se găsește suspendată la ficțiunile dorinței. Visătorul, aceasta este prea bine cunoscut, nu are un raport univoc cu aspirația sa, el o respinge, el nu vrea din aceasta; și noi atingem aici la statutul dorinței ca și dorință în gradul secund, dorință de dorință. Lacan va consacra un bun număr dintre lecțiile sale la opoziția între plăcere și realitate. Opoziție care se articulează cum nu se poate mai bine în această formulă: legea morală este ceea prin ce se prezentifică în activitatea noastră, în calitatea de structurată prin simbolic, realul ca atare, greutatea realului. Această formulă reiese

dintr-un lung comentariu la „Entwurf” (proiect, schiță), care este, după Lacan, punctul de plecare obligat pentru a sesiza portanța opoziției principiu de plăcere/principiu de realitate la Freud. Ce găsim noi acolo?

Dacă principiul realității guvernează exercitarea gândirii, remarcă Lacan, el nu exercită funcția sa rectificatoare cu privire la principiul plăcerii decât în calitatea în care din gândire revine ceva care găsește să se articuleze în cuvinte. Și aceasta este tocmai pentru că ceea ce este cunoscut nu poate fi cunoscut decât în cuvinte faptul că ceea ce este necunoscut se prezintă ca având o structură de limbaj. Pornind, inconștientul este de situat la nivelul de elemente care sunt din ordinul logosului, un logos ascuns în inima locului în care se exercită procesele primare care nu vizează decât la descărcare, fie ea halucinatorie, în mod conform la principiul plăcerii. Noi vedem deci ordonându-se, conclude Lacan, trei ordine.

Există mai întâi un subiect al experienței psihice, cel care corespunde la opoziția principiu de realitate/principiu de plăcere.

Există apoi un proces al experienței, cel care se divizează după faptul că este vorba despre percepție - legată la activitatea halucinatorie, la principiul de plăcere – sau despre gândire.

În sfârșit, la nivelul obiectului, se opun cunoscutul și necunoscutul.

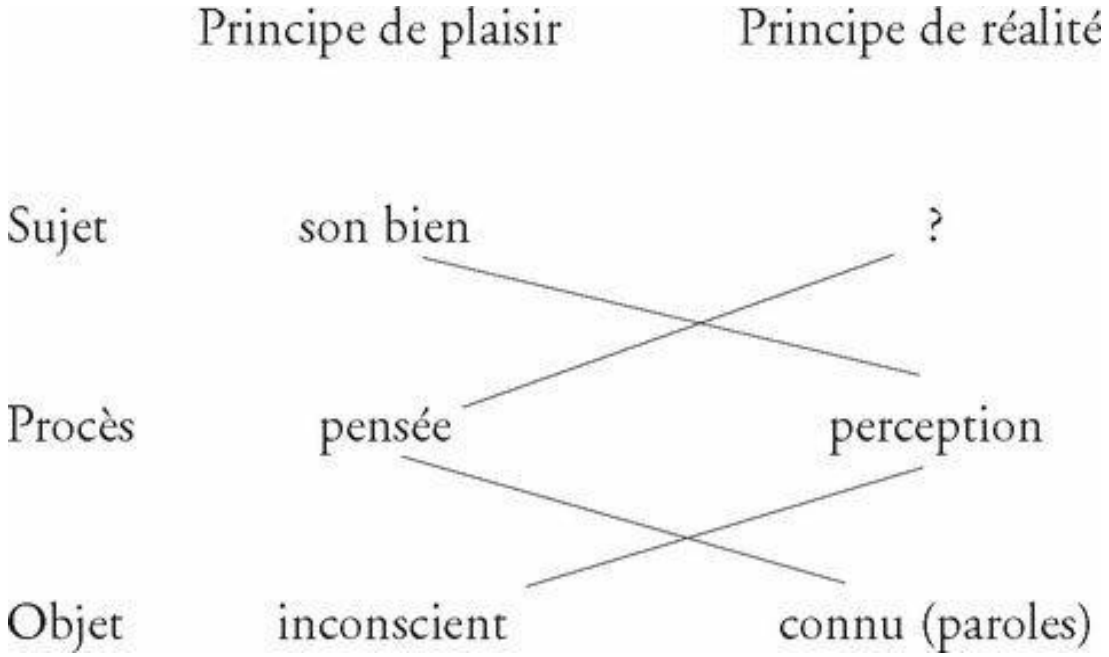

Opozițiile percepție/gândire, cognoscibil/non-cognoscibil divizează deci ceea ce se petrece la nivelul procesului și la cel al obiectului. Ce anume este de acolo la nivelul subiectului?

Ceea ce. la nivelul principiului plăcerii, se prezintă subiectului ca și substanță, aceasta este propriul său bine. Însă, cum să califici substratul operației subiective? Lacan ne propune, pentru moment, să punem acolo un semn de întrebare.

Răspunsul nu va întârzia. Încă de la lecția următoare (III), el va face aluzie acolo vorbind despre intuiția centrală, de ordin etic, de la care Freud a pornit și care ne face întotdeauna să revenim la el, el care ține împreună această lume dispersată care este comunitatea analitică. Este vorba despre noțiunea de Lucru, „Das Ding", la care Lacan va consacra lecțiile IV și V. Elaborările sale la acest subiect sunt inseparabile de referința constantă la „Entwurf". Anumiți analiști au vorbit despre „deturnarea" pe care Lacan o face suportată, pentru nevoile cauzei sale, la textul din „Entwurf" în care Freud vorbește despre diviziunea complexului aproapelui, „Nebenmensch", în două părți, dintre care una consistă în calitățile variabile, formulabile ca și atribute, și dintre care cealaltă este constantă și rămâne adunată în ea însăși ca și un lucru. Remarca este justă. Însă putem de asemenea spune că cauza lui Lacan este în ocazie cea a lui Freud: întrucât este vorba despre a răspunde la o problemă care reiese dintr-o lectură de altfel literală a „Entwurf".

Complexul aproapelui se divide, spune Lacan, între ceea ce se regăsește și ceea ce se pierde în regăsire, sau ceea ce se află la origine purtat într-un prim în afară care nu are nimic de-a face cu această realitate în care subiectul va trebui apoi să repereze „Qualitatzeichen", semnele de calitate, care îi indică faptul că el este pe calea cea bună pentru căutarea satisfacției sale.

Aceasta este tocmai acolo ceva, subliniază Lacan, care, înainte de proba acestei căutări, îi pune termenul, scopul și vizarea. Aceasta este tocmai acolo, am înțeles-o, faptul că acționează „das Ding" (lucrul), termen care trebuie auzit cu accentul pe care el îl primește în limba germană din opoziția sa la „die Sache" (afacere, chestiune).

Freud vorbește despre „Sachenvorstellungen", dar nu despre „Dingvorstellungen". „Sache" (chestiune) și „Wort" (cuvânt), care sunt foarte apropiate, formează un cuplu de opoziție. „Das Ding" (lucrul) se situează altundeva, afirmă Lacan. Acesta este un obiect despre care este

vorba de a regăsi în calitate de Altul absolut al subiectului, prin natură străin („Fremde”); însă nu el este ceea ce regăsim, aceasta sunt coordonatele sale de plăcere. Eu nu cred să mă înșel gândind că este vorba aici despre obiectul în care non-ființa subiectului prinde formă: „obiectul a”. Fără ceva care să îl halucineze în calitate de sistem de referință, niciun mod al percepției nu ajunge să se ordoneze în mod valabil, să se constituie în mod uman. „Lumea percepției ne este dată de Freud ca și depinzând de această halucinație fundamentală fără care nu ar exista nici o atenție disponibilă” (p.66).

Aceasta este tocmai la acest același loc în care vine ceea ce halucinează Lucrul, spune Lacan, faptul că vine să se organizeze în mod egal ceva ce îi este în același timp opusul, inversul și identicul, adică realitatea poruncii, care, la ultimul termen (atunci când totul va fi spus și făcut) se substituie la această realitate mută care este „das Ding”. Este tocmai la punctul în care se produce halucinația după panta dorinței faptul că se produce în mod egal, putem spune, „apărarea” în care rezidă esența acestei dorințe.

Lucrul, spune încă Lacan, se prezintă nouă în calitatea în care el face cuvânt, așa cum spunem „face muscă”, și în sensul în care „cuvânt” este în mod esențial „punct de răspuns”. Lacan ilustrează aceasta subliniind uzajul izolat la care franceza rezervă anumite forme specializate pentru pronumele de chemare. Cea care reprezintă articularea în afară a vocii noastre, a acestui „Tu!” care poate să ne vină la buze în prezența unui altul pentru noi privilegiat, în jurul căruia se învârt preocupările noastre majore, și care nu este pentru atât fără să ne încurce. Acest „Tu!” nu este simplu. Lacan citește acolo tentația de a îmblânzi pe Altul. „Tu conține eu nu știu ce apărare – și eu aș spune că în momentul în care el este pronunțat, aceasta este tocmai tot întreg în acest „Tu”, și nu altundeva, faptul că rezidă ceea ce eu v-am prezentat azi în „das Ding” (Lucru)” (p.69). Eu aș spune că, acest „Tu” de vană incantație, așa cum îl numește Lacan, de vană legătură, și care este poate primul cuvânt care face Lucrul, nu denotă nimic. Îi corespunde, pe cale de contrast, ceea ce noi răspundem atunci când ceva este imputat în sarcina noastră: „Eu!”, Ce anume aceasta este, interoghează Lacan,

dacă aceasta nu este un „Eu” de scuză, un „Eu” de respingere, un Eu foarte puțin pentru mine?

Problema se pune acum a raportului între Lucru și reprezentare.

Lacan admite că introducerea Lucrului este fructul unei anumite critici textuale a lui Freud, „al cărei atașament la semnificant pare să ia uneori o turnură talmudică” (p.72), însă că niciunde Freud nu articulează acest obiect. Aceasta i s-a părut cu atât mai remarcabil cu cât Freud a luat „Vorstellung” (reprezentare) sub forma în care ea este introdusă într-o filosofie trasată de teoria cunoașterii, însă asignându-i până la extremă caracterul la care filozofii nu s-au putut hotărî s-o reducă, „cel al unui corp vid, al unei fantome, al unui palid incub în relația la lume, al unei juisări extenuate care îi face de-a lungul întregii interogări a filosofului trăsătura esențială. Și izolând-o în această funcție, Freud o smulge tradiției” (p.75).

Cu Freud, spune Lacan, noi suntem conduși să distingem articulația efectivă a unui discurs, a unei gravitații de „Vorstellungen” (reprezentări) sub forma de „Vorstellungs-repräsentanzen” (reprezentanți ai reprezentării), care face din ele elemente asociative. „Das Ding”, „aceasta este altceva – aceasta este o funcție primordială, cea care se situează la nivelul inițial al instaurării gravitației de „Vorstellungen” (reprezentări) inconștiente” (p.77). Adică faptul că el este cel pornind de la care numita gravitație ia elanul său. Și Lacan adăugând faptul că la nivelul de „Vorstellungen” (reprezentări), „Lucrul nu că nu este nimic, însă în mod literal el nu este – el se distinge ca și absent, străin” (p.78).

Lacan subliniază apoi afinitatea între constituirea mamei ca și obiect interzis și Lucrul în calitate de lipsă din care mișcarea reprezentărilor ia elanul său. Ceea ce Freud aduce, spune el, aceasta este descoperirea sau afirmația că legea fundamentală, cea prin care începe cultura în calitatea în care ea se opune naturii, este legea interdicției incestului. „Ceea ce noi găsim în legea incestului se situează ca atare la nivelul raportului inconștient cu „das Ding”, cu Lucrul. Dorința pentru mamă nu ar ști să fie satisfăcută pentru că ea este sfârșitul, termenul, limita, abolirea întregii lumi a cererii, care este cea care structurează în modul cel mai

profund inconștientul omului. Aceasta este în măsura însăși în care funcția principului plăcerii este de a face că omul caută întotdeauna ceea ce trebuie să găsească, însă ceea ce el nu ar ști să atingă, aceasta este tocmai acolo că acționează esențialul, acest resort, acest raport care se numește legea interdicției incestului" (p.83). tot atât cât a spune că această lege este ceea prin ce se profilează dincolo de orice bine retragerea apodictică, dacă nu abolirea Suveranului Bine. „Astfel este fundamentul, inversat la Freud, al legii morale" (p.85). Suveranul Bine, nu mai mult ca și Lucrul, nu este, și fără îndoială aceasta este tocmai pornind de la această retragere faptul că se generează o juisare visată.

Însă dacă ceea ce omul caută, aceasta este ceea ce el regăsește fără să-l atingă, nu va exista atunci nimic uimitor să definești realul ca și ceea ce se regăsește la același loc. Știința, subliniază Lacan, a început cu observarea stelelor. Și nu este un hazard, estimează el, dacă reflecția etică ajunge la vârful său la Kant și Sade în momentul în care știința modernă repune în problemă acest retur al stelelor la același loc.

La Kant, noi găsim noțiunea unui „Gute" (unui bine) pe care Lacan nu ratează să-l apropie de „das Ding", chiar dacă nu ar fi decât pentru că el pune problema cauzei numenale. La acest „Gute", nimic nu corespunde decât durerea, singur element „patologic" respectabil, de reținut de etica kantiană. În ceea ce privește legea morală, ea se reduce la singura formă a legii. La Sade, în schimb, legea se reduce la obiectul său: dreptul la juisare. Drept susceptibil de a se formula, așa cum Lacan o arată, într-o lege a naturii (nici filosoful german nici scriitorul francez nu pretind să traseze legi ale societății), la fel de universală ca cea a lui Kant: lege a unei juisării care, din a fi intolerabilă, se inversează ea de asemenea în durere.

Extrema plăcerii, spune Lacan, în calitatea în care ea consistă la a forța accesul la Lucru, noi nu putem s-o suportăm. Ceea ce face, remarcă el, caracterul derizoriu, „maniac" al construcțiilor romanțate ale lui Sade – „la fiecare moment se manifestă răul construcției vii, acela însuși care face atât de dificilă pentru nevrozați noștri mărturisirea a anumitor fantasme dintre fantasmele lor" (p.97). Fantasmele, într-adevăr, pornind de la un anumit prag, nu suportă revelația vorbirii.

Aceasta ne readuce la legea morală (care se produce la frontiera Lucrului) în calitatea în care ea se încarnează în cele zece porunci, pe care noi le putem interpreta, estimează Lacan – și pe care el le interpretează în mod efectiv -, ca și legi destinate să țină subiectul la distanță de orice realizare a incestului, cu condiția ca noi să ne dăm seama că interdicția sa nu este altceva decât condiția pentru ca să subziste vorbirea.

Un raport se desenează astfel între legea morală, întotdeauna vie în inima oamenilor care o violează în fiecare zi, cel puțin în ceea ce privește femeia aproapelui lor, și „das Ding". Pentru a-l exprima, Lacan citează discursul sfântului Pavel privind raporturile legii la păcat. Epistola la Romani, capitolul VII, paragraful 7 – cu doar o modificare: el pune Lucru în loc de păcat.

Lecțiile primului trimestru al acestui seminar conțin deja principalele teze cărora Lacan le va arăta în continuare fecunditate aplicându-le la diferite câmpuri, mergând de la iubirea curtezană la tragedia greacă. De fapt, teoria iubirii curtezane, Lacan o dă deja la sfârșitul seminarului din 23 decembrie 1959, spunând că valorează pentru noi să știm ceea putem face din acest „dam" (damnare) care este Lucrul ca și abis la centrul dorinței noastre, pentru a-l transforma în „dame" (damă), în dama noastră. Dintr-o dată, teoria sublimării este în întregime găsită: aceasta consistă la a pune obiectul la locul Lucrului. Este tocmai astfel că Lacan (p.136) vorbește despre Lucrul care se desfășoară în cutia de chibrituri grație artificiului unui colecționar – Jacques Prévert. Sublimul, putem spune, constituie într-un fel ultimul bastion al Lucrului, în sensul de Celălalt Lucru, în câmpul fenomenal. În ceea ce privește formele sublimării specificate în mod social, în mod istoric, Lacan spune că elementele „a", elemente imaginare ale fantasmei, vin acolo să acopere, să momească subiectul la punctul însăși al „das Ding".

Punctul culminant al acestor dezvoltări privind Lucrul se situează în teza următoare: noțiunea de sens propriu și, pornind, distincția între sens propriu și sens figurat sunt fără fundament. Semnificantul nu are sens propriu. El este ca și vasul: creație a unui vid care lasă perspectiva de a-l umple. Lacan nu spune la ce sursă luăm apa cu care îl umplem.

Însă răspunsul nu lasă nici o îndoială: la elementele imaginare ale fantasmei, adică la ceea ce se decupează din corpul propriu pentru totodată a simboliza și a materializa dincolo-ul obiectul, Lucrul ar fi atunci vasul însuși: un vid făcut cu o gaură.

În orice formă de sublimare, continuă Lacan, vidul ar fi determinant. Orice artă se caracterizează printr-un anumit mod de organizare în jurul acestui vid. Religia este o manieră de a evita acest vid, de „a-l respecta". În ceea ce privește discursul științific, în calitatea în care el este originat în cel al înțelepciunii, al filosofiei, el ia deplina sa valoare din termenul folosit de Freud apropo de paranoia și raportul său la realitatea psihică - „Unglauben" (neîncredere). Tot așa cum, în artă, există „Verdrangung" (refulare a Lucrului), în religie există fără îndoială „Verschiebung" (deplasare), aceasta este în mod propriu vorbind despre „Verwerfung" (forcluziune) faptul că este vorba în discursul științei, în calitatea în care în acesta se profilează idealul științei absolute.

În continuare, Lacan reia problema raportului între juisare și lege. El remarcă faptul că nu doar că uciderea tatălui nu deschide poarta juisării, pe care prezența acestuia era presupusă s-o interzică, ci ea îi întărește interdicția. Există o falie în mitul freudian. Acest mit nu explică ceea ce Lacan numește „falia interdictivă", în sensul persistenței interdicției după suprimarea obstacolului.

Prin această falie trece, spune el, o vizare care nu este de plăcere, nici de bine - al meu sau al celuilalt - ci de juisare. Juisare pe care Freud, într-un pasaj din „Nelinișteîn civilizație" reprodus de Lacan (p.217), o descrie în termeni în mod propriu sadieni: „Omul încearcă să satisfacă nevoia sa de agresiune pe cheltuiala aproapelui său, din a exploata munca sa fără despăgubire, din a-l utiliza în mod sexual fără consimțământul său, din a-și însuși bunurile sale, din a-l umili, din a-i provoca suferințe, din a-l martiriza și din a-l ucide."

Această juisare, care este un rău pentru că comportă răul aproapelui, îl face pe Freud să reculeze în fața poruncii creștine. El reculează în fața răutății aproapelui: „Însă pornind de aici, înlănțuie Lacan, ea locuiește de asemenea în mine însumi. Și ce anume îmi este mai aproape decât această inimă în mine însumi care este cea a juisării mele, pe care eu nu

îndrăznesc s-o abordez? Căci, din momentul în care eu o abordez – este tocmai acolo sensul din „Neliniște în civilizație” -, apare această insondabilă agresivitate în fața căreia eu reculez, pe care eu o reîntorc contra mea, și care vine, la locul însuși al Legii evaporate (în sensul de uitate sau necunoscute), să dea greutatea sa la ceea ce mă împiedică să depășesc o anumită frontieră la limita Lucrului” (p.219). Lucrul se situează deci dincolo de falia interdictivă în care se produc frânajele retorsive și în care se afirmă inaccesibilitatea sa în calitate de obiect al juisării.

Nevoile omului se lojează în util, spune Lacan. Până acolo, nici o dificultate. însă în lucrul produs, în această bogăție – al oricărei sărăcii ea i-ar fi corelative - există la început altceva decât valoarea sa de uzaj: există utilizarea sa de juisare. Pornind de aici, binele nu este în mod simplu la nivelul uzajului, ci se situează în faptul că un subiect poate dispune de el. Domeniul binelui, constată Lacan, este nașterea puterii. Mai bine încă, a dispune de bunurile sale, aceasta este a avea dreptul de a priva de ele pe ceilalți. Dacă ne amintim că privatorul, prin opoziție la agentul castrării ca și la cel al frustrării, este o funcție imaginară - este seamănul în care eul se alienează în mod originar -, înțelegem acest fapt de experiență subliniat de Lacan: că ceea ce se numește a apăra bunurilor sale nu este nimic altceva decât a se apăra pe sine însuși de a juisa de ele. Duplicitatea profundă a binelui în calitatea în care el nu este, după Lacan, în mod simplu bine natural, răspuns la o nevoie, ci putere posibilă, putere de a satisface, face ca tot raportul omului cu realul bunurilor se organizează în funcție de puterea celuilalt, a celuilalt imaginar. Pentru atât cât ea implică nașterea puterii, dimensiunea binelui constituie, în ochii lui Lacan, un zid puternic pe calea dorinței noastre. Ea este, după el, sursa acestei neliniști singulare care caracterizează raportul la celălalt și pe care limba germană o denumește „Lebensneid” (invidia, gelozia vieții). Aceasta nu este o gelozie obișnuită, „aceasta este gelozia care se naște într-un subiect în raportul său la un altul, pentru atât cât acest altul este ținut drept a participa dintr-o anumită formă de juisare, de supra-abundență vitală, percepută de subiect ca și ceea ce el nu poate el însuși înțelege”. Și Lacan adăugând: „Iată-ne pe frontiera însăși. Ce anume ne va permite s-o depășim?

„Există pe această frontieră un alt punct de depășire care poate permite să reperezi cu precizie un element al câmpului de dincolo de principiul binelui. Acest element, eu v-am spus-o, este frumosul” (p.278).

Frumosul îl incită pe Lacan să facă această remarcă pertinentă: faptul că referința la frumos, de exemplu la cutare cântec sau cutare peisaj, se produce în analiză la momentul în care apare o imposibil de mărturisit pulsiune ucigașă. Însă teoria sa a frumosului se articulează din parte în parte la un comentariu al „Antigonei”, în care el pune în mod particular accentul pe sentimentul frumosului care cuprinde corul la vederea nunții ineluctabile a tinerei în mod teribil voluntare cu moartea - mai degrabă „a doua moarte”. Această expresie are sensul însuși pe care i-l dă Sophocle, adică moartea pe care Creon se încăpățânează s-o impună lui Polynice dincolo de moartea sa fizică. Aceasta este de asemenea ceea ce ambiționează crima sadiană. Însă moartea fizică ea însăși este, pentru Antigona, a doua moarte, din momentul în care, asumată în mod independent de orice considerație a binelui, ea penetrase deja viața.

Terenul este acum pregătit pentru a vorbi despre o etică nu dincolo de bine și de rău, ceea ce ar fi, în ochii lui Lacan, un escamotaj, ci dincolo de doar bine, o etică care ar fi cea a dorinței, etica psihanalizei. Cuvintele lui Lacan la acest subiect se rezumă într-o schemă la care Jacques-Alain Miller face aluzie (p.358):

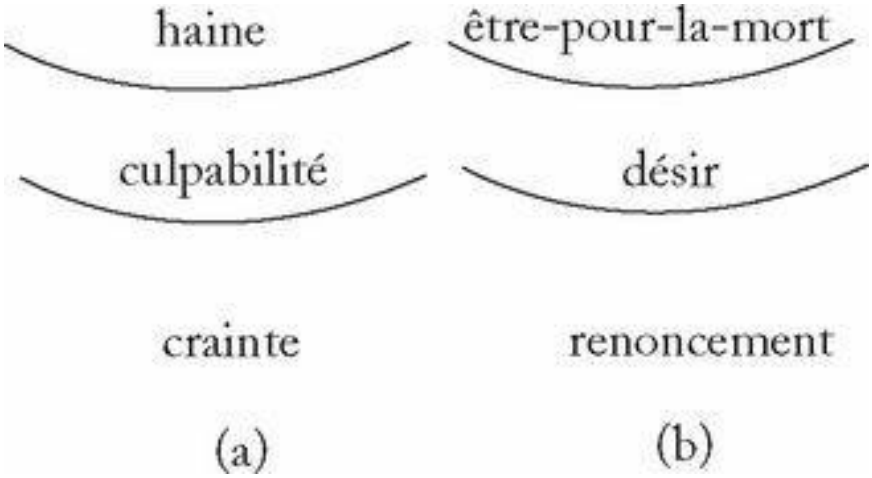

Aceste două figuri reprezintă în mod respectiv poziția omului comun (a) și cea a eroului (b). Nu este vorba, după Lacan, despre o opoziție. Poziția eroului este deschisă fiecăruia. Este vorba în mod precis despre apelul la o trecere de la o poziție la alta.

Seminarul se termină pe câteva propuneri, dintre care cea mai importantă este aceasta: „Eu propun că singurul lucru de care poți fi vinovat, cel puțin în perspectiva analitică, este de a fi cedat pe dorința ta” (p.368).

Această aserțiune – făcută pentru a vedea „ceea ce asta dă pentru urechea analiștilor” – a fost vidată și transformată într-un imperativ, un fel de a unsprezecea poruncă: Tu nu vei ceda pe dorința ta. Aceasta este adică la ce punct etica psihanalizei a fost recuperată de supraeu. Și totuși, la ce anume avem noi în mod constant de-a face în simptom și repetiție, dacă nu la dorințe în divorț cu voința?

Lacan a spus în mai multe reprize că, dacă el ar trebui pună în scris el însuși unul dintre seminariile sale, acesta ar fi „Etica psihanalizei”. Probă a faptului că el considera psihanaliza în mod esențial ca și o etică. Singura care, la cunoașterea mea, realizează pe deplin proiectul unei etici fără obligație. Mai bine încă, ea pornește de la aceasta tocmai faptul că obligația nu are nevoie de o etică pentru a impune forma sa - aceea însăși în care Lacan reperează „Lucrul freudian.”

Acest seminar merită să fie recitit azi la momentul în care se multiplică comitetele de etică care nu fac decât să traducă o neliniște pe care ele nu ar ști s-o rezolve, și în care nenumărați filosofi nu găsesc nimic mai bun de spus în materie decât să predice returul la Aristotel.

Sinteza seminarului 8 - Transferul (1960-1961)

La momentul în care Lacan făcea acest seminar, era curent să compari analistul la o oglindă fără pete, pe care pacientul proiecta fantasmele sale. Funcția analistului consista așadar la a detecta aceste fantasme și a le semnala pacientului său. După unul dintre maeștrii mei ai epocii, analiza se diviza în doi timpi: un timp pentru a „des-raționa”, adică pentru a lăsa liber câmp asociațiilor de idei, și un timp pentru a „raționa”, adică pentru a face bilanțul a ceea ce acele asociații au trădat din „subiectiv”, în sensul unei interferențe fantasmatice sau transferențiale în raportul la realitate.

Seminarul pe dorință și interpretarea sa a pus sfârșit acestei concepții. Dacă analistul, spune Lacan, nu răspunde la cerere, spre diferență de medic, aceasta este pentru prezerva vidul în care dorința se determină în Altul. Analiza nu este o situație în care transferul și contra-transferul își răspund. Ceea ce se prezintă ca și situație este o falsă situație. Referința la contra-transfer este un alibi prin raport la ceea ce constituie axa veritabilă a analizei, adică dorința analistului. Într-adevăr, știm că această afirmație – faptul că dorința analistului este axa analizei – decurge din principiul după care dorința este dorința Altuia. De asemenea trebuie ca analistul să știe să limiteze pe a sa la a nu fi decât spațiul în care rezonează „che voi?”-ul („ce vrei?”- ul). În acest sens, da, putem spune că el trebuie să vegheze la a evita contra-transferul, adică să vegheze la faptul ca dorința sa la el însuși să nu intervină altfel decât în direcția curei.

Dintr-o dată cade concepția transferului ca și dinamică inter-subiectivă: întrucât ea merge de la raportul la analist nu în calitatea în care el este un altul, ci în calitatea în care el ocupă locul Altuia ca și loc al limbajului. Lacan, care spunea că nu există decât un subiect care vorbește „pentru un alt subiect care vorbește”, se limitează începând de acum la prima jumătate a afirmației sale.

Rămâne de știut de ce anume raportul discursiv la cel care ocupă locul Altuia este de natură să genereze o iubire zisă de transfer, și în ce consistă această iubire. Astfel sunt problemele la care Lacan își propune să răspundă în acest seminar, care debutează printr-un comentariu al „Banchetului” lui Platon, și care se termină pe considerații relative la ceea ce trebuie să fie dorința analistului.

Descoperirea narcisismului a condus anumiți analiști să se interogheze pe „miracolul” iubirii obiectuale: ce anume face că subiectul nu rămâne acolo la investirea acestui prim obiect pe care el îl găsește în eul său? Discursul lui Phedru va da lui Lacan ocazia de a răspunde la această întrebare.

Răspuns care se poate rezuma în acești termeni. În iubire, celălalt este vizat ca și obiect pe care se proiectează fantasmele noastre, care vor căuta satisfacție în el. Însă, dincolo de această constituire a celuilalt ca

și obiect al dorinței, o interogație persistă pe ființa Altuia – care este de asemenea a noastră. Așa cum o arată evocarea de către Phedru a iubirii admirabile a lui Achile pentru Patrocle, această ființă a Altuia se atinge printr-o substituție, o mutație care, la locul iubitului, face să advină iubitorul. „Miracolul iubirii" are loc, spune Lacan, pentru că astfel este calea pentru a atinge ființa Altuia dincolo de fantasmele în care ea se obiectivează. Cum el afectează metafora peste tot unde există substituție, Lacan va vorbi despre esența metaforică a iubirii. Importantul, totuși, este de a remarca faptul că este vorba despre o mutație nu inter- ci intrasubiectivă – Ahile nu a ieșit din el însuși pentru a lua locul lui Patrocle -, și faptul că ființa iubitorului este cea a unei lipse căreia acesta din urmă nu-i cunoaște obiectul, nu mai mult decât iubitul nu știe ceea ce el are și ceea ce îi atrage această iubire. Ori, așa cum o remarcă Lacan, lipsa, lipsa, Freud a identificat-o la finalul analizelor sale ca și castrare sau ca și „Penisneid". Începând de acum problema se pune de a ști dacă, în calitate de analiști, accesul nostru la această ființă a Altuia, este, da sau nu, cel al iubirii.

Discursul lui Pausanias, a cărui psihologie este cea a unui bogat înainte de toate îngrijorat de bunele plasamente, va da materie la un comentariu truculent care va permite lui Lacan să dea sughițului lui Aristofan singura explicație convingătoare pe care eu o cunosc, și care nu dezminte jocul repetat căruia i se consacră Platon pe isologia „Pausaniou-pausamenou", adică faptul că marele poet comic se încovoia de râs.

Ne amintim mitul pe care Platon îl pune în gura lui Aristofan privind iubirea ca pasiune care sesizează tranșele de om ce suntem, fiecare tranșă pentru cealaltă tranșă pierdută după ce, iritat de orgoliul nostru, Jupiter a tăiat în două sferele pe care noi le constituiam. Ceea ce există din unic și din stupefiant sub pana lui Platon, subliniază Lacan, aceasta este că posibilitatea împăciuirii amoroase se găsește acolo referită, ca și la micul Hans, la o operație pe genitale, care le face să treacă pe fața anterioară. Platon are aerul de a se amuza la a face un exercițiu comic pe concepția sa a lumii și a sufletului lumii. Totuși, el ne arată, după Lacan, faptul că lunga adeziune la această formă a lui „sphairos" în care

nimic nu depășește nici se lasă agățat, are fundamentele sale în structura imaginară. Însă atunci, interoghează el, la ce ține această adeziune în ceea ce ea are din afectiv dacă nu la forcluziunea („Verwerfung”) castrării.

Comentariul lui Lacan se distinge de toate comentariile făcute „Banchetului” până atunci prin accentul pe care el îl pune pe articularea între discursurile pronunțate în simpozion și irupția lui Alcibiade. Cele două afirmații degajate mai sus – faptul că miracolul iubirii se produce pentru că astfel este calea de acces la ființa Altuia, și faptul că lipsa care se mărturisește acolo se manifestă la finalul analizei ca și castrare sau ca și „Penisneid” – ne permit să trecem fără a întârzia la analiza pe care Lacan o face din ceea ce se întâmplă între Alcibiade și Socrate.

Elogiul lui Socrate de către Alcibiade are o semnificație care scapă autorului său însă pe care Socrate nu ratează s-o indice: Alcibiade cere lui Agathon să nu-l iubească decât pe el. Regizor experimentat, Platon nu poate împiedica, din momentul în care este vorba de a face să intre în joc discursul Altuia, să nu existe doar unul: există două altele. Tot atât cît a spune că la minim sunt trei. Noi trecem, spune Lacan, la un alt registru decât cel al discursului Diotimei. Aceasta definea iubirea ca și un raport dual care are drept scop sesizarea esenței frumosului. Aici noi avem de-a face la o triplicitate inerentă relației subiectului vorbitor la simbolic în calitatea în care el este în mod esențial distinct de imaginar și de captura sa.

Lacan vizează să reunească această tipologie triplă pe tema iubirii. De unde accentul purtat pe acest obiect numit „agalma”.

Elogiul lui Alcibiade, care la prima abordare nu adaugă nimic esențial precedentelor, adică faptului că ceea ce fiecare caută în iubire, aceasta este ceea ce Altul conține din „eromenon”, din dezirabil, este centrat, notează Lacan, pe celebra comparare a lui Socrate cu un obiect de ambalaj având aspectul silenului, însă în care se ascunde divina „agalma” pe care Alcibiade a fost singurul s-o întrevadă. Și prin această indicație topologică, Alcibiade ne smulge la dialectica frumosului ca și ghid pe calea dezirabilului. El ne dez-înșală, spune Lacan, și el ne dez-înșală apropo de Socrate el însuși.

Lacan se referă mai întâi la un vers al lui Euripide, în „Hecuba”, care l-a frapat, spune el, puțin înaintea perioadei în care el a decis să atribuie falusului o funcție esențială în articularea între cerere și dorință. Descriind Delos, Hecube evocă un palmier. Acest palmier, spune ea, „ώδι νοσ αγαλμα Δίασ”. Este vorba despre nașterea lui Apollo; palmierul este „agalma” durerii divinei. Aici Lacan recuză traducerea acestui termen prin „ornament” sau „podoabă”, sau chiar, așa cum o vedem deseori în texte, prin „statuie”. Ceea ce trebuie auzit sub acest termen, aceasta este accentul fetișist pus pe obiect, în calitatea în care fetișul el însuși este prea bine altceva decât o imagine sau o icoană. Dacă eu spun despre Cutare, remarcă Lacan, că „eu fac din el idolul meu”, aceasta nu vrea să spună că eu fac din el o reproducere a lui sau a mea însămi, ci ceva din altceva în care se concentrează eu nu știu ce putere care mă face să cad sub poruncile sale, după cuvântul lui Alcibiade, și în care îl putem înțelege ca și un efect al lui „che voi?” (ce vrei?). Luând totul, „agalma” ar fi mai degrabă un „ex-voto”, o capcană a dorinței lui Dumnezeu.

Și Lacan afirmând că este vorba, în mod precis, despre ceea căruia noi, analiștii, i-am descoperit funcția sub numele de obiect parțial, în calitatea în care el este pivot, centru, cheie a dorinței umane. Este locul de a preciza, totuși, că este vorba despre acest obiect în calitatea în care el a apărut, și dintr-o dată s-a ocultat, în lumea fenomenelor în care îl trebuie să îl regăsim. Exemplul palmierului de la care Lacan a pornit o arată, precum și celelalte exemple de care el face deseori caz: automatul jucat de Dalio în „Regula jocului” a lui Renoir, cufărul avarului, etc.

Problema, spune Lacan, este de a ști pentru ce anume subiectul cu care noi avem o legătură de iubire este de asemenea obiectul dorinței noastre. Dacă o punem în evidență relația de iubire, în același timp lăsându-i în umbră punctul său de ancorare, centrul său de gravitate, este imposibil să spui despre ea orice ar fi care să nu fie escamotaj – acela chiar pe care Lacan îl denunță în ideea de oblativitate atunci când facem din ea corelativul etic obligat al accesului la o veritabilă iubire care ar fi în mod deplin genitală.

Aceasta este tocmai în jurul acestui punct, interferența dorinței în relația de iubire, faptul că trebuie să se facă, în analiză sau în afara analizei, diviziunea între două perspective asupra iubirii – însă aici putem tot atât de bine să vorbim despre două perspective asupra eticii – pe care Lacan le caracterizează în mod foarte net: „Una înecă, derivă, maschează, eludează, sublimează tot concretul experienței în această faimoasă urcare spre un bine suprem căreia suntem uimiți că noi putem încă, noi, în analiză, să păstrăm vagi reflexii la patru bani, sub numele de oblativitate, acest fel de a iubi-în-Dumnezeu („d'aimer-en-Dieu"), dacă eu pot spune, care ar fi la adâncul oricărei relații amoroase. În cealaltă perspectivă, și experiența o demonstrează, totul se învârte în jurul acestui privilegiu, acestui punct unic, care este constituit în ceva parte prin ceea ce noi nu găsim decât într-o ființă atunci când noi iubim cu adevărat. Însă ce este aceasta? Întocmai „agalma", acest obiect pe care noi am învățat să-l cernem în experiența analitică" (p.177).

Rămâne problema următoare: dacă Alcibiade știe că Socrate îl iubește, pentru ce are el nevoie de un semn al dorinței sale? Ce anume semnifică manevrele sale de seducție?

La acest mister al exigenței lui Alcibiade corespunde, după Lacan, conduita lui Socrate. Totul ne indică faptul că refuzul lui Socrate de a intra el însuși în jocul iubirii este în mod strâns legat la aceasta, faptul că el „știe" lucrurile iubirii. Este chiar, spune el, singurul lucru pe care el îl „știe".

Atunci când dispunem de această cheie, spune Lacan, cuvintele lui Socrate prind tot sensul lor. Socrate se refuză la a fi, la orice titlu ar fi, dezirabilul, ceea ce este demn de a fi iubit. De asemenea substituția iubitorului la iubit nu are loc la el. El nu se manifestă ca „erastes" (iubitor) la locul lui „eromenos" (iubit). În măsura în care această substituție implică faptul ca el să se admită ca ți iubit în mod inconștient, „metafora iubirii" nu se produce. Esența lui Socrate este acest „ouden" (nimic), acest vid, cel care reprezintă poziția sa centrală. De asemenea se face el absent la punctul în care se marchează pofta lui Alcibiade.

Mesajul socratic, afirmă Lacan, dacă el se referă la iubire, el nu pornește în el însuși dintr-un centru de iubire. Socrate ne este reprezentat ca și un „erastes” (iubitor), un doritor, însă nimic nu este mai îndepărtat de imaginea sa decât strălucirea de iubire care pornește din mesajul christic.

Cu această „reflecție despre ... raportul iubirii la ceva care, dintotdeauna, s-a numit eterna iubire” – înțelegeți: „agalmata”-ele pe care subiectul le caută în mod etern în Altul, punct suprem în care el se abolește în fantasmă – ia sfârșit prima parte a seminarului asupra transferului. A doua, care se întinde de la 1 martie până la 26 aprilie, va fi mai presus de toate consacrată la a situa obiectul dorinței prin raport la cerere.

Transferul, la ultimul termen, după doctrina analitică, este o manifestare a automatismului de repetiție. Comentariul „Banchetului” l-a introdus pe un alt capăt. Este vorba acum, spune Lacan, de a uni cele două căi de abordare.

Prezența trecutului, astfel este realitatea transferului. Însă aceasta este o prezență în act, remarcă Lacan, o reproducere. Ea comportă deci ceva din creator, și noi ajungem aici la punctul în care transferul apare ca și sursă de ficțiune.

Ce anume este fentat în această ficțiune? Interoghează Lacan. Și pentru cine anume fentăm?

Dacă nu o răspundem, notează Lacan, „pentru persoana la care ne adresăm”, aceasta este pentru că nu putem adăuga „știind”-ul. Nu împiedică faptul că tot ceea ce noi știm despre inconștient, grație visului, ne indică că anumite fenomene psihice se produc pentru a fi înțelese, deci tocmai pentru acest Altul care este acolo, chiar dacă nu o știm.

Acest fapt este constitutiv, afirmă Lacan, și ne invită din aceeași lovitură să nu înecăm fenomenul transferului în posibilitatea generală de repetiție care constituie existența ca atare a inconștientului.

Chiar dacă Lacan nu o spune în mod explicit, transferul ar fi în sumă ceea ce, din repetiție, se destinează la a fi înțeles. Ceea prin ce, așa cum

Lacan o subliniază evocând o ultimă dată confesiunea lui Alcibiade, transferul se înrudește la o căutare a adevărului. Și aceasta nu este deci un hazard dacă Socrate răspunde lui Alcibiade printr-o interpretare care lasă poate de respunere, însă care înseamnă aceasta: Dorința ta este încă și mai secretă decât toată dezvăluirea căreia tu tocmai i te-ai livrat.

Căci dorința, în rădăcina sa și esența sa, repetă Lacan, este dorința Altuia (este acolo întocmai că este resortul nașterii Iubirii), și ea se manifestă întotdeauna în calitatea în care noi nu știm, așa cum lui Lacan îi place s-o ilustreze referindu-se la poemul „Booz adormit". Este în măsura în care ceea ce Socrate dorește, el nu o știe, în măsura în care dorința sa este dorința Altuia, faptul că Alcibiade este posedat de o iubire despre care putem spune că singurul merit al lui Socrate a consistat la a o desemna ca și iubire de transfer, și la a o retrimite astfel la veritabila sa dorință.

O vedem, confesiunea lui Alcibiade constituie prea bine reproducerea unei iubiri, însă destinată, de această dată, la a fi înțeleasă. Alcibiade o spune el însuși înainte chiar de a începe: „ca cei care nu sunt capabili nici demni să înțeleagă – sclavii care sunt acolo - să-și astupe urechile, căci există lucruri care valorează mai bine să nu înțelegi, dacă nu o ești la același să le primești".

Această ultimă aluzie la „Banchetul" permite lui Lacan să facă să apară dorința analistului ca și resort și axă a transferului. De asemenea, după o critică ruinătoare a teoriilor contra-transferului, însă din care reiese că analiștii sunt prinși în aceeași confuzie de care pătimesc nevrozații între dorință și cerere, el procedă la elucidarea raportului lor. Întreprindere care echivalează la un nou parcurs în teoria analitică a pulsiunilor.

Începând cu cererea cea mai primitivă, cea de a fi hrănit, nimic nu îi corespunde mai bine, în aparență, decât cererea de a se lăsa hrănit, însă. Totuși, remarcă Lacan, aceasta este tocmai în întâlnirea celor două cereri faptul că acționează un infim „gap" (decalaj) în care se exprimă eșecul preformat al confruntării lor. Acest eșec consistă în aceasta, faptul că, tocmai, aceasta nu este o întâlnire de tendințe, ci de cereri. La primul conflict care izbucnește în relația de hrănire, se manifestă faptul că această cererea este sub-întinsă de o dorință care o debordează, și

faptul că este tocmai pentru ca această dorință să nu se stingă că subiectul căruia îi este foame, din faptul însuși că la cererea sa de a se hrăni răspunde cererea de a se lăsa hrănit, el nu se lasă hrănit.

Vom remarca, în trecere, că Lacan reia aici ideea unei amenințări a dispariției dorinței pe care el o critică la Jones. Totuși, această idee nu are aceeași portanță la unul și la altul. La Jones, este vorba despre o concepție biologică a dorinței și despre o amenințare fundamentală simbolizată de amenințarea de castrare, în vreme ce este vorba aici despre o amenințare de extincție din faptul însuși al răspunsul la cerere. Pe de altă parte, după ce reperase în „aphanisis" o dispariție nu a dorinței ci a subiectului legată la raportul său la semnificant, Lacan – în cursul interpretării sale a visului pacientului lui Ella Sharpe, acest bărbat care se făcea în mod constant absent – este adus la arăta că subiectul se servește de această dispariție ca și de un mecanism de apărare: el se refugiază acolo. Această idee va fi confirmată prin continuare.

Oricum ar fi, problema esențială este următoarea: de unde vine sexualizarea dorinței orale?

Primul răspuns al lui Lacan nu face nici o urmă de îndoială. Aceasta este tocmai pentru că dincolo de funcția sa ca și expresie a nevoii, această cerere este o cerere de iubire, faptul că sânul – însă aceasta poate fi tot atât de bine biberonul -, în calitatea în care el se situează în intervalul între aceste două semnificații ale cererii, se sexualizează. Noi vom vedea, totuși, că Lacan va susține prin continuare că aceasta este pornind din „dorința genitală", în calitatea în care ea se înrădăcinează în castrare, faptul că obiectul pre-genital se sexualizează prin retro-acțiune și nu doar prin după acțiune.

Oricum ar fi, caracter sexual al cererii orale, spune Lacan, se atestă cum nu se poate mai bine în aceasta, faptul că ea este canibalism. Aceasta ne reamintește că a se hrăni este legat pentru om la bunăvoința Altuia, și că nu este doar din bunăvoința Altuia că subiectul primitiv trebuie să se hrănească, ci frumos și bine din corpul celui care îl hrănește. Ori, relația sexuală, notează Lacan, este tocmai aceasta prin care relația la Altul iese într-o uniune de corpuri, și uniunea cea mai radicală este cea a

absorbției originare unde indică orizontul canibalismului, care caracterizează faza orală pentru ceea ce ea este în teoria analitică.

Dorința orală – care, pe de altă parte, dă la „nipple” (sfârcului), mamelonului, caracterul său de minune, de „agalma” – poate să ne incite prin dimensiunea sa de devorare la a o asimila la o perversiune naturală: exemplul călugăriței devorând extremitatea cefalică a partenerului mascul vine în spirit. Însă Lacan consacră la critica acestei idei a unei perversiuni sau a unei juisări animale pagini care merită o lectură cu atât mai atentă cu cât ele pun în relief caracterele specifice ale dorinței umane (p.249-254).

Cu faza anală, continuă Lacan, noi asistăm la o inversiune a sensului cererii. Acolo, îi este cerut subiectului să dea ceva care să satisfacă în ocazie așteptarea educatorului matern. Cadou excrementțial face parte din teoria cea mai antică a analizei.

Ocazia este prea frumoasă pentru ca Lacan să n-o sesizeze, de a arăta faptul că câmpul erotismului anal este câmpul veritabil al oblativității. Ceea ce se verifică în mod cu totul particular la obsesional. Prins în vertijul perpetuu al distrugerii celuilalt, el nu face niciodată destul pentru ca celălalt să se mențină: totul pentru celălalt.

Stadiul anal se caracterizează în aceasta, faptul că subiectul nu satisface o nevoie decât pentru satisfacția unui altuia. Consecința îi este, spune Lacan, faptul că marginea care rămâne subiectului, altfel spus dorința, vine în această situație la a fi simbolizată prin ceea ce este purtat în operație: dorința, în mod literal, se duce la oliță. Simbolizarea subiectului ca și ceea ce se duce în oliță sau în gaură, noi o întâlnim în experiență ca și în mod profund legată la poziția dorinței anale.

Însă atunci, interoghează Lacan, ce anume este din sexualul și din pulsiunea sadică pe care îl conjugăm la erotismul anal?

Există o dimensiune sadic-orală pe care noi deja am întâlnit-o în tema devorării, aceasta este tocmai prezența gurii deschise a vieții. Există la stadiul anal, în care celălalt ca atare ia în mod deplin dominanță, ca și o reflexie a acestei fantasme. Pus ca și secund termen, celălalt, spune Lacan, trebuie să apară ca și existență oferită acestui abis. O suferință

prea bine particulară se implică acolo, o suferință „așteptată” de celălalt. Suspensia celuilalt imaginar deasupra abisului suferinței este ceea ce formează vârful și axa erotizării sado-masochiste.

Ceea ce constituie la stadiul anal ca și structură sadică sau sado-masochistă marchează, spune Lacan – și ceea ce el spune aici merge mai degrabă în sensul existenței unei sexualități pre-genitale înainte de orice retro-acțiune -, reurcarea spre stadiul genital (p.243). Erosul uman, dorința în plenitudinea sa normală, spune el, prin opoziție la ceea ce se situează ca și tendință sau ca și nevoie, ca și pură și simplă copulație, ia amorsa sa în relația la celălalt ca și suferind așteptarea acestei amenințări suspendate, a acestui atac virtual, care caracterizează ceea ce numim teoria sadică a sexualității, „căreia noi îi știm caracterul primitiv în foarte marea majoritate a cazurilor individuale”.

Ce putem spune acum despre stadiul genital?

Lacan reamintește mai întâi ceea ce ne învață Melanie Klein, adică faptul că corpul matern ca și conținător universal, este locuit de tot felul de ocupanți, nu în starea de fragmentare, ci cu privilegiul pe care li-l dă dorința mamei. Printre acești ocupanți, prin raport la care se măsoară subiectul, se găsește, și aceasta atunci chiar când copilul începe abia să vorbească, un obiect „nociv”, care se bucură de o valoare particulară, adică falusul patern. Contradicția pe care noi am indicat-o aici deasupra privind caracterul retroactiv sau nu al sexualității pregenitale se ridică aici: întrucât, pentru Lacan ca și pentru Melanie Klein, falusul intră în joc mult înaintea datei la care asignăm în mod clasic Oedipul.

Lacan evocă în continuare observația micului Hans, despre care ne reamintim la ce punct al său face-pipi era valorizat de către femei, începând cu mama sa, în vreme ce dorința sa era depreciată.

În suita acestei duble reamintiri, el avansează două teze. Pe de o parte, falusul nu este omologul „micului a” imaginar în care decade plenitudinea Altuia, el nu este o specificare a aceea ce ar fi fost înainte obiectul oral, apoi obiectul anal. Pe de altă parte, la nivelul dorinței genitale, enigma dorinței Altuia se înnoadă cu enigma structurală a castrării – ceea ce Lacan încearcă să arate pe calea unui comentariu la

tabloul care se numește „Psiche sorprende Amore”, al pictorului manierist Jacopo Zucchi.

Psyche se prezintă înarmată cu un iatagan. Este oare vorba despre a castra pe Eros? Nu, răspunde Lacan. Aceasta este la nivelul textului lui Apuleius faptul că Zucchi a împrumutat ceea ce face originalitatea scenei. Ori nu este vorba în acest text despre raporturile bărbatului și femeii, ci despre cele ale sufletului și dorinței. Am putea chiar face la subiectul ei, sugerează Lacan, o întreagă mică fenomenologie a sufletului nefericit, comparată la conștiința calificată din același nume. Valoarea acestei imagini, estimează Lacan, este de a ne arăta că există o supraimpresiune, un centru comun între suflet și punctul de producere a complexului castrării în calitatea în care el este structurat în dinamica sa instinctuală prin semnificant. Într-adevăr, Psyche nu începe să trăiască ca și Psyche, adică în calitate de subiect al unui „pathos” care este în mod propriu vorbind cel al sufletului, decât la momentul în care dorința care a împlinit-o a părăsit-o. Aceasta este tocmai la acest moment faptul că încep aventurile lui Psyche.

Cu Freud psihanaliza a fost drept la acest punct, spune Lacan. Mesajului lui Freud s-a terminat pe această mărturie a faptului că există un termen ultim la care parvenim atunci când ajungem să reducem toate căile resurgenței sale, ale repetițiilor sale inconștiente, și aceasta este „stânca castrării”, la bărbat ca și la femeie - termenul de „Penisneid” nefiind, după Lacan, decât una dintre etichetările complexului castrării.

Care este concepția pe care Lacan și-o face despre acest complex?

În răspuns la această problemă, el reamintește critica pe care el a făcut-o în cursul seminarului său despre dorință și interpretarea sa (nu vedem de ce editorul vorbește despre o critică făcută la ultima ședință a acestui seminar) a faimosului vis al lui Ella Sharpe. Critică din care reiese faptul că departe ca teama de „aphanisis”, ca și dispariție a dorinței, să se proiecteze în imaginea castrării (așa cum o spune Jones), determinarea falusului ca și semnificant al lipsei la femeie împinge din contră subiectul la a se refugia acolo, la a pune dorința sa în buzunarul său pentru a-i păstra simbolul.

Originalitatea lui Lacan rezidă aici în introducerea unui punct de vedere al ființei. Subiectul preferă să fie falusul în loc să urmeze mișcarea care se exprimă cum nu se poate mai bine în inflexiunea frazei „El nu este fără a-l avea”, cu ceea ce se spune acolo dintr-o negație a ființei urmată de o afirmație în oarecare fel temperată a lui a-l avea.

După această reamintire, Lacan adaugă faptul că florile care figurează în Tabloul lui Zucchi în fața sexului lui Eros nu sunt marcate de o astfel de abundență decât pentru a nu putea vedea că în spate nu există nimic; astfel încât ceea ce Psyche este acolo pe punctul de a tranșa a dispărut în fața ei.

Însă atunci, oare noi nu ne îndepărtăm de tematica sufletului și a dorinței pentru a recădea în cea a raporturilor între bărbat și femeie? A o afirma ar fi să iuți că dacă „phi”, falusul ca și semnificant, are un loc, acesta este în mod precis cel al punctului în care în Altul a dispărut semnificanța. Ceea ce face că acest semnificant, nu putem să-l scriem fără îndoială, decât doar între paranteze, spunând că el este semnificantului punctului în care semnificantul lipsește. Este pentru acest motiv faptul că el poate deveni identic la subiectul el însuși până la punctul în care noi îl putem scrie ca și subiect barat.

Aceasta este tocmai din această funcție a falusului faptul că Lacan se autorizează pentru a remarca că punând vasul de flori în fața falusului ca și lipsind, pictorul se găsește a fi anticipat cu trei secole și jumătate imaginea zisă a vasului inversat, de care Lacan s-a servit pentru a articula dialectica raporturilor eului ideal și a idealului de eu.

Lecția următoare, cea din 19 aprilie, este în întregime consacrată locului care îi cade în Psyche falusului ca și semnificant al lipsei semnificantului, simbolizat prin Φ.

Aceasta este pentru că subiectul nu poate aborda organul decât pe ocolișul semnificantului, subliniază Lacan, faptul că el poate imagina, pentru a relua exemplul micului Hans, faptul că îi este înșurubat sau deșurubat. Micul „phi” desemnează falusul imaginar în calitatea în care el este interesat în mod concret în economia psihică la nivelul castrării, unde noi mai întâi l-am întâlnit.

Φ este un simbol inomabil care se produce la locul în care se produce lipsa semnificantului, reamintește Lacan.

Să vorbești despre un semnificant lipsind nu are sens, remarcă el, dacă ne referim la sistemul semnificant. Însă există o lipsă de semnificant atunci când există întrebare. Aceasta este o lipsă pentru subiect în Altul, și nu în limbaj.

Știm caracterul fundamental al apariției la copil a întrebării ca atare. Într-o zi sau în alta subiectul va fi la „ce sunt eu?”. În pagini care spun lung despre „condiția umană”, și care sunt indispensabile dacă o vrem să știm din ce anume el reîntoarce diferența între eul ideal și idealul de eu (p.281-285), Lacan arată faptul că nu există alt răspuns la această întrebare la nivelul Altuia decât „lasă-te să fii”-ul. Orice precipitare dată răspunsului nu este decât un „eu evit sensul acestui lasă-te să fii”.

Rămâne faptul că ceea despre ce este vorba în orice întrebare formulată nu este la nivelul lui „cine sunt eu?”, ci la nivelul lui Altul și sub forma lui „ce vrei tu?”. Este vorba în acest punct precis tocmai despre a ști ceea ce noi dorim punând întrebarea. Și este tocmai acolo faptul că intervine, precizează Lacan, lipsa semnificantului despre care este vorba în Φ-ul falusului. În fond, putem spune că, în spatele buchetului de flori, nu exista nimic pentru că ceea ce Psyche voia să surprindă, aceasta era dorința sau semnificantul dorinței dincolo de momelile sale agalmatice, și că acesta nu are figură în care să-l putem prinde.

Lecția despre Φ conduce asupra unei formalizări a dorinței istericului. Lacan spune apropo de Dora că domnul K era prea bine obiectul său „a”, însă că ea nu ar fi o isterică dacă ea s-ar fi mulțumit de el. Formula sa se aplică în mod clar la visul frumoasei măcelărițe în care somonul afumat „a” era metafora micului φ ascuns, totul la privirea Altuia care păstrează cheia misterului său.

$$\frac{a}{-\varphi} \diamond A$$

Formula nevrozei obsesionale pe care Lacan o dă la lecția următoare este:

$$\mathcal{A} \diamond \varphi\,(a, a', a'', a''', \ldots)$$

$\mathcal{A}$ reprezintă obsesionalul în trăsătura sa cea mai caracteristică, adică modul său de a se bara în sensul de a nu fi niciodată acolo unde el se desemnează. Cealaltă parte a formulei reprezintă obiectele obsesionalului în calitatea în care ele sunt puse, ca și obiecte ale dorinței, în funcție de anumite echivalențe erotice: ne gândim la „atâția șobolani", atâția florini" ai omului cu șobolani. Această punere în funcție este notată prin φ („șobolanul" la singular), în calitatea în care el este o anumită formă de reducție a lui Φ, și chiar degradarea acestui semnificant. Paginile pe care Lacan le consacră nevrozei obsesionale rămân ceea s-a scris din cel mai bine despre această nevroză.

Frecvența fantasmagoriei profanatoare la obsesionali conduce pe Lacan să se întindă asupra concepției sale a semnificantului falic Φ referindu-se la „prezența reală".

O pacientă a lui Maurice Bouvet supraimpune organele masculine la ostie. Lacan recuză interpretarea lui Bouvet referindu-se la o pretinsă distanță la obiect, în calitatea în care obiectul despre care este vorba ar fi definit în obiectivitate. În revanșă, modul nostru de a situa dorința într-o relație la funcția omului în calitate de subiect care vorbește, ne permite, spune el, să întrevedem faptul că dorința vine să locuiască locul prezenței reale (fără îndoială în calitatea în care această prezență este indicele unei absențe) și să-l populeze cu fantome sale.

Însă atunci, ce vrea să spună Φ? întreabă Lacan. Pentru ce falusul este el la acest loc și în acest rol? Subiectul nu este în semnificanți, el este în intervale. Aceasta este tocmai din aceste intervale faptul că prezența reală amenință tot sistemul semnificant. Ceea ce micul Hans se teme mai mult decât orice să întâlnească, aceasta este, spune Lacan, care se referă fără îndoială aici la dorința mamei, un anumit fel de dorință, care ar fi de natură la a face să intre din avans în neant orice creație semnificantă, tot sistemul semnificant, toată lumea cererii. Tot așa, dacă „Rattenmann" se obligă să socotească până la atât între strălucirea trăsnetului și zgomotul său, aceasta este pentru ca să nu se introducă în interval ceea ce ar dizolva toată fantasmagoria. Ori noi am spus că

semnificantul, falusul (Φ), reprezintă lipsa semnificantului. Aceasta revine la a-l exclude din sistemul semnificant. Dacă el intră acolo cu toate acestea, dacă noi îl întâlnim într-o experiență ca și cea a pacientei lui Bouvet, aceasta nu poate fi decât prin artificiu, contrabandă și degradare – și este prea bine pentru aceasta faptul că noi nu îl vedem niciodată decât în funcție de φ imaginar.

Însă atunci, ce este ceea ce ne permite să vorbim despre el cu toate acestea ca și semnificant, ca și simbol, și să izolăm Φ ca atare? Lacan răspunde că aceasta este tocmai mecanismul pervers în calitatea în care el refută orice reducție a dorinței la orice exigență naturală ar fi.

Ceea ce Φ desemnează, aceasta este ceea ce este dincolo de orice semnificație posibilă, și anume de prezența reală - care intră fără îndoială la numărul fantasmagoriilor din care populăm intervalul. Care este acest dincolo? Lacan nu o spune în mod expres, însă el afirmă a fi vrut să atragă atenția auditorilor asupra prezenței reale în vederea suitei articulației sale – care consistă într-o analiză a trilogiei lui Claudel: „Ostatecul", „Pâinea tare", „Tatăl umilit". Ori tragedia lui Claudel, sub același titlu ca și „Oedipul" lui Sofocle și „Hamlet", este considerată ca și o interogare asupra tatălui, cea a epocii noastre, care a găsit forma sa mitică la Freud. De unde o putem prezuma fără teamă de eroare că dincolo de orice semnificație este prea bine, pentru Lacan, punctul în care Φ se înnoadă la numele-tatălui, acela chiar în care se determină complexul castrării.

Deja în 1951-1952, în comentariul său al „Omului cu șobolani", această observație care revelă mai bine decât oricare alta faptul că simptomele sunt ceea ce leagă omul la dorința sa. Lacan a încercat să arate, referindu-se la opera lui Henri Gregoire, „Asklepios, Apollon, Smintheus și Rudra. Studii despre Zeul Cîrtiță și Zeul Șobolan în Grecia și India", faptul că modificarea unui element al mitului antrenează o modificare a ansamblului în care mitul găsește un nou echilibru. Tot așa afirmă el în comentariul său la trilogia lui Claudel cum o modificare în poziția dorinței la nivelul unei generații determină la nivelul următoarei o specie de fatalitate familială, în care se regăsește „Ate"-ul, prin intermediul căruia zeul rău al tragediei grecești se releagă la om.

Însă în mod contrar eroinei antice, identică la destinul său, aceasta este printr-un act de libertate, un sacrificiu, subliniază Lacan, faptul că Sygne de Confontaine merge contra a tot ceea ce ține la ființa sa până la cele mai intime rădăcini ale sale. Restul decurge de acolo.

Totuși, mișcarea diacronică ce parcurge generațiile, a căror relație nu este cea a unei simple succesiuni, nu este fără a-și avea resortul său și în sincronie: castrarea în calitatea în care ea este identică la constituirea subiectului dorinței. Ceea ce revine la a spune că obiectul dorinței trebuie, pentru a fi caracterizat ca și obiect al dorinței și nu al unei cutare sau cutare nevoi frustrate, să vină la același loc ca și falusul în calitatea în care el este purtat la funcția semnificantului.

Pentru ce elevarea la această funcție? Nici un trăitor nu este plasat pentru a fi autorul legii, răspunde Lacan. Legea tatălui este legea tatălui mort: vocea care ar enunța-o nu poate decât să cadă în spate. Φ vine în acest punct să simbolizeze legea.

Aceasta pregătește răspunsul la problema a ceea ce trebuie să fie locul analistului în transfer.

Totuși, înainte de a aborda această problemă, să încercăm să degajăm marile linii ale teoriei lacaniene a complexului castrării ca și fundament inconștient al dorinței genitale. Să începem prin a o situa prin raport la cea a lui Freud.

Aceasta pune două probleme. Prima decurge din remarca următoare: subiectul, fie că el se numește micul Hans sau Omul cu lupi, nu crede la amenințarea castrării. Și totuși totul se întâmplă în observațiile noastre ca și cum această credință s-ar fi impus ferm în inconștient. De unde vine această credință? La această întrebare se adaugă o a doua: de unde vine universalitatea acestui complex, în sensul eficienței sale în „orice” observație?

Aceasta este tocmai pentru a răspunde la aceste două întrebări faptul că Freud a forjat mitul uciderii tatălui, ale cărui efecte se transmit grație transmisiei filogenetice. Ori, pornind din momentul în care el recuză dimensiunea în mod pretins istorică a acestui mit pentru a nu-i reține

decât semnificația, adică faptul că legea este legea tatălui mort, Lacan ia în sarcina sa munca de a regândi complexul în chestiune.

Așa cum ea se prezintă în prezentul seminar, teoria sa stă pe distincția între Φ și φ.

Φ este un semnificant exclus din semnificant, și în care non-ființa, în calitate de reziduu in-eliminabil al raportului nostru cu semnificantul, este dintr-o dată indicată ca și castrare. O castrare care nu are nimic din real însă care delimitează orizontul interogării mele asupra a ceea ce eu sunt. Sub acest titlu, el este sinonim dorinței și lui $\$$, subiectul barat de semnificant. El este între altele legat la numele-tatălui într-un punct situat dincolo de orice semnificație: întrucât, legea fiind cea a tatălui mort, nici o voce, atât de groasă cât ar fi ea, nu ar ști s-o prezentifice. De asemenea acest semnificant nu poate el să se întâlnească în experiența noastră decât sub forma imaginară φ.

În fapt, această distincție între un falus pur simbol și un falus imaginar care îi este într-un fel degradarea stă, pentru ceea ce este esențialul, pe observarea fantasmelor profanatorii frecvente în nevrozele obsesionale, însă pe care le explicăm destul de ușor situându-le în registrul ordaliei, atât de caracteristic atât nevrozei obsesionale cât și experienței omului plăcerii. De asemenea nu există nimic din uimitor să vezi această distincție atenuându-se în viitor: Φ și φ se vor conjuga într-un singur și același simbol, -φ, în care φ reprezintă imaginea falică ca și semnificație a metaforei paterne, în vreme ce semnul minus reprezintă sustragerea sa la tot ceea la ce subiectul se identifică.

Însă întotdeauna este faptul că conexiunea freudiană dintre complexul castrării și dorința genitală se reafirmă la Lacan până la punctul de a reprezenta terenul prin excelență în care ordinul biologic se găsește în mod iremediabil pervertit prin semnificant, în care natura este din parte în parte remaniată prin cultură.

Să revenim acum la problema poziției analistului. Între pozițiile opuse ale lui Melanie Klein (analistul ca și ca obiect) și ale lui Anna Freud (analistul ca și subiect), Lacan preconizează acest răspuns, faptul că analistul trebuie să ocupe locul vidului, în care subiectul este chemat

să realizeze, să recunoască legea dorinței sale în calitatea în care ea se simbolizează acolo prin Φ.

Rămâne faptul că acest răspuns lasă întreagă problema narcisismului analistului, sau mai exact cea a instanțelor după care el se organizează, adică idealul eului și eul ideal. Este tocmai la această problemă, și din aceeași lovitură la cea a relației analistului la grupul, faptul că este consacrată ultima parte a cărții VIII.

Mulți analiști au spus foarte devreme faptul că analistul ocupă locul idealului eului. La momentul în care Lacan făcea seminarul său, repetam faptul că locul său era cel al eului ideal: eul analistului este, pentru analizat un eu ideal. Exista acolo o alunecare gravă. Lacan îi retrasează motivele, dintre cel mai mic nu era dominația crescândă a societăților analitice pe măsură ce formam analiștii în serie. El înțelege să remedieze acolo; o față aceea ce el face poate să se intituleze „Ichpsychologie und Massenanalysis” (Psihologie a eului și analiză a mulțimilor).

În 1933, Edmund Bergler și Ludwig Jekels au prezentat la Societatea psihanalitică din Viena o comunicare pe „Transfer și realitate”, care a fost publicată anul următor în „Imago”, și cu privire la care Lacan se referă la versiunea engleză apărută în 1947 în „Psychoanalytic Quarterly”. După acești autori, analistul este pus de către pacient la locul idealului eului. Însă ce concepție își fac ei despre această instanță? Ei înșiși subliniază, nu fără un vârf de umor, caracterul cel puțin aporetic al concepției lor, după care aceasta este Thanatos cel care fondează investirea obiectuală. Într-adevăr, această investire este pentru ei „miraculoasă”, în ceea ce privește perfecta închidere din care se satisface subiectul în narcisismul său primitiv. Idealul eului ar fi terenul neutru în care Eros și Thanatos își dau război.

Caracterul straniu al acestei metapsihologii se trece de comentarii. Cert Lacan admite narcisismul care se identifică la el cu tot câmpul imaginarului. El ar admite însăși ideea de Thanatos ca și mod de salvare a obiectului dacă o considerăm imaginea ca și un mod de fixare a fiind-ului. Însă, departe de a fi o închidere, narcisismul este pus la el sub dependența marelui Altul, în calitatea în care el este terțul, cel care

mediază încă de la început raportul eului la acest prim seamăn care este propria sa imagine, ceea ce antrenează fecunditatea raportului narcisic el însuși. Aceasta este ilustrat prin schema optică a vasului inversat.

Instanțele care figurează pe această schemă sunt foarte bine puse în lumină în exemplul fiului tatălui la volanul mașinii sale. Aceasta este tocmai pentru că există semnificantul tată, spune Lacan, faptul că poate să existe acolo o interiorizare a acestui semnificant care, funcționând ca și un „ideal al eului", permite subiectului să se abstragă de situația sa actuală la volanul mașinii sale pentru a se vedea ca și „eu ideal" cu privire la tânăra fată la colțul străzii. În adevăr, nu este nici măcar sigur că aceasta ar fi tânăra fată cea care ar avea importanță, ci performanța, mașina de sport. Ceea ce alunecă între eu acolo unde el este, în spațiul real, și imaginea, i(a), în care el se vede în spațiul virtual, aceasta este φ.

Faptul că analiza pune analistul pe locul idealului eului, aceasta este incontestabil. Însă este tocmai din acest loc acolo, subliniază Lacan, faptul că se organizează rezistențele care au motivat a doua topică în care Freud izolează constantele care constituie instanțele spuse ale eului, ale supraeului și ale idealului eului, nu pentru a le consacra, ci pentru a le ridica ca și obstacole. Aceasta nu a fost înțeles, și această surditate nu a fost pentru nimic în alunecările pe care le-am subliniat. Odată ridicat acest neînțeles, notează Lacan, devine evident faptul că analistul nu ar ști în nici un caz să se pună la acest loc al idealului eului, nu mai mult decât în poziția în care se punea Freud, cea a tatălui.

Acum, interiorizarea semnificantului tată în care se înrădăcinează idealul eului este sinonimă, spune Lacan, identificării simbolice. Ce este ceea ce diferențiază această identificare de identificarea imaginară, masivă. în care se constituie eul ideal? Tocmai aceasta, răspunde Lacan, faptul că ea este o identificarea prin „ein einziger Zug" (o trăsătură unară)

Recunoaștem aici modul de identificare care caracterizează, după Freud, regresia la obiectul care se refuză iubirii, și, mai înainte de toate, această identificare la tată ca atare, pe care el o numește „schițarea virilă", și pe care el o situează înainte de angajarea conflictului lui

Oedip, la punctul de a merge până la a scrie că este pornind de la această identificare primordială faptul că ar indica dorința spre mamă, și că, prin retur, tatăl ar fi atunci considerat ca și un rival. Chiar dacă Lacan n-o enunță în mod expres, eu cred că ar fi să forțez nota să spun că este vorba aici despre momentul în care se produce metafora paternă, în care Φ intră în joc legat la un (-φ) care nu se pozitivizează decât cu prețul anulării subiectului ca atare.

Departe de a fi o închidere sferică, satisfacția pe care subiectul o găsește în identificarea imaginară la eul ideal depinde, după Lacan, de posibilitatea de referință la această trăsătură unică, care definește caracterul punctual al referinței originare la marele Altul în raportul narcisic.

Tematica narcisismului este strâns legată la cea a angoasei. Din nefericire capitolul XXV al cărții VIII este extrem de rău redactat. El debutează printr-un contrasens evident în traducerea frazei pe care Lacan o citează din „Inhibiție, simptom și angoasă", și în jurul căreia el înțelege să-și centreze scopul său (p.419). O idee destul de netă se degajă totuși, adică faptul că în calitatea în care ea participă din așteptare, „Erwrtung", angoasa, această „Hilflosigkeit", această stare de a fi fără recurs, nu îi reprezintă mai puțin ultimul recurs care permite subiectului să mențină relația la obiectul dorinței sale, care riscă să dispară. Aceasta se verifică cel mai ușor la nivelul fobiei, spune Lacan. Remarcăm faptul că ideea dispariției posibile a obiectului dorinței anunță la formula ulterioară privind angoasa ca și lipsă a lipsei. Rezultă de acolo ceea ce Lacan numește „Versagen"-ul (eșecul) fecund al analistului. Datoria sa de a refuza angoasa sa analizatului. Ceea ce presupune împlinirea unui anumit doliu.

Lacan tratează această temă a doliului analistului prin intermediul unui studiu de articol, devenit un clasic, al lui Karl Abraham, „Schiță despre istoria dezvoltării libidoului", în care nu este vorba, spune Lacan, decât „despre consecințele de tras din ceea ce Freud tocmai a adus privind mecanismul doliului, și identificarea" (p.439). Ilustrările clinice pe care le dă Abraham arată că acest mecanism este cel al introiecției, nu al realității unui altul în ceea ce are ea din învelitor și din masiv, ci a unei

singure trăsături, „ein einziger Zug”. Nu este vorba în acest articol decât despre funcția parțialului în identificarea trăsăturii care o caracterizează ca și identificare a idealului eului.

Ori, aceasta este tocmai în această lucrare, remarcă Lacan, faptul că Abraham introduce ceea ce numim în mod greșit concepția parțială a obiectului. În fapt, Abraham nu vorbește niciodată despre obiect parțial, el descrie doar „iubirea parțială a obiectului”, „die Objectes partial Liebe”. Care semnifică – și acolo noi asistăm la ceea ce dă valoarea sa de obiect privilegiat falusului - nu iubirea acestuia din urmă, ci, precizează Lacan, o iubire care, în momentul în care subiectul este aproape să acceadă la relația genitală normală, se întinde, dacă o putem să ne exprimăm astfel, pe toată suprafața obiectului, cel al celuilalt sex, mai puțin genitalele. Tocmai ceea în ce există un stadiu falic. Și Abraham adăugând: „Noi trebuie să luăm în considerație faptul că la orice bărbat, ceea ce este în mod propriu genitalele este investit mai tare decât orice altă parte a corpului în câmpul narcisic.” Și pentru a nu lăsa să planeze nici o ambiguitate asupra gândirii sale, Abraham adaugă că aceasta este tocmai în corespondență cu acest fapt că la nivelul obiectului, totul trebuie investit în afara genitalelor. În mod contrar la ceea ce am putea mai întâi gândi, comentează Lacan, aceasta nu sunt regiunile cele mai investite cele care se vor descărca pentru a da investirea sa obiectului, aceasta este din contră la nivelul investirilor cele mai joase faptul că se va face priza de energie în câmpul obiectelor. Aceasta este pentru atât cât, la subiect, genitalele rămân investite, faptul că la obiect ele nu o sunt.

Discursul asupra doliului analistului care conclude acest seminar se înlănțuie acolo. Ceea ce acest discurs are din cel mai substanțial este în „ton”, în sensul în care Platon îl invocă la începutul lui „Critias”. Lacan îl dă subliniind faptului că deșertul nu se definește prin vid, ci prin absența oricărei limite care l-ar face să cadă sub privire ca și un tot. Și adăugând la intenția elevilor săi: „Să nu fim prea optimiști, nici prea mândri de noi, ci să spunem cu toate acestea că voi ați avut, toți atâți câți sunteți, o mică grijă a limitei deșertului.” Apoi continuă, pe un ton la fel de aluziv pe cât de mușcător, un discurs asupra iubirii „umede”

care nu este fără a reaminti discursul pe care-l face Agathon sub o formă ridicolă. Reamintind, pentru a termina, faptul că analistul trebuie cel puțin să întrevadă că la nivelul micului „a”, problema este cu totul alta decât cea a accesului la vreun ideal, el indică ceea ce decurge de acolo și ceea ce Socrate știa: faptul că nici un obiect nu se pune ca dezirabil pentru perfecțiunea sa. „Nu există obiect care să aibă mai mult preț decât un altul – este tocmai aici doliul în jurul căruia este centrată dorința analistului.”

Nimic putem spune, nu este mai îndepărtat de o teologie a perfecțiunii decât psihanaliza, așa cum o concepe Jacques Lacan, întrucât orice determinare a dorinței prin virtuțile obiectului, conceput ca și obiect al cunoașterii, se găsește abolită.

Nu ar decât în rațiune temei sale, ne așteptăm la o editare în mod particular îngrijite a acestui seminar. Ei bine, aceasta este departe de a fi cazul. Erorile sunt în mod particular numeroase. Uneori ele sunt atât de patente încât ne întrebăm dacă este vorba despre o eroare de imprimare sau de o simplă neglijență. Citim astfel la pagina 259, al doilea paragraf, „à la voix” (la voce) în loc de „à l'avoir” (la a-l avea); pagina 271, primul paragraf, „de către Freud” în loc „de către Jones”; pagina 299, prima linie, citim „Altul” atunci când este vorba cu toată evidența despre complicitatea seamănului; pagina 428, ultimul paragraf, citim că „Socrate afirmă a nu cunoaște nimic de lucrurile iubirii” în loc de „în afară de lucrurile iubirii”; pagina 444, ultimul paragraf, „departe de mamă” în loc de „departe de acolo”. Absurditățile sunt frecvente, în mod notabil pagina 445, al doilea paragraf, „nimeni nu a intrat acolo niciodată”, prin referință la dorința genitală. Ce ar putea să vrea să spună? Că ideea însăși a unui complex de castrare care determină accesul la dorința genitală, în calitatea în care ea nu are nimic dintr-o maturație naturală, este o idee care nu corespunde la nimic? Secvențe întregi sunt editate într-un mod incomprehensibil, chiar incoerent. Întreaga ultimă parte a cărții VIII este de reluat. Să sperăm că o nouă ediție corectată va vedea lumina zilei, cu atât mai mult cu cât alte versiuni mai corecte au fost stabilite în alte părți.

Sinteza seminarului 9 - Identificarea (1961-1962)

DACĂ TEORIA FREUDIANĂ recunoaște existența unui stadiu falo-narcisic, ea nu stabilește o incompatibilitate între narcisism și iubirea obiectuală: iubirea de obiect este interschimbabilă cu iubirea subiectului pentru el însuși. Mai târziu Karl Abraham va introduce ideea că iubirea obiectuală este o iubire parțială: genitalele îi sunt excluse, și aceea în funcție de intensitatea libidinală cu care subiectul investește propriile sale organe genitale. Lacan reia această idee pentru a indica sensul „doliului analistului”: de unde comparația cu o insulă bătută de spuma Afroditei și evocarea stâncii autoerotice înconjurată de ceața umedă a îndrăgostirii.

Ori faza falică comportă, dacă nu ne îndoim de ea, o identificare care rămâne obscură. Nu mai este suficient să vorbești despre identificare falică, căci sensul termenului „falus” se împarte la Lacan asupra celor trei planuri ale simbolicului, imaginarului și realului. Dacă luăm falusul în sensul de semnificant al punctului în care lipsește semnificantul, cu o identificare ar fi ea posibilă între subiect și indicele însuși a ceea ce el nu este, și cum să înclini această identificare în sensul narcisismului? Lacan încearcă, în acel seminar, să răspundă la acele întrebări după ce a aprofundat raportul subiectului cu semnificantul

Înainte de Lacan, tratarea chestiunii identificării pune accentul pe altul cu care te identific. Pentru Lacan, chestiunea va fi mai degrabă de a știi ceea ce este a fi același. De unde remarca sa: în formula „A este A”, cei doi A nu sunt evident aceeași. Remarcă întrucâtva puțin masivă, dar care face să reiasă paradoxul care este să afirmi identitatea din ceea ce este prin definiție diferență, adică semnificantul.

În plus, o referință etimologică va face să reiasă conexiunea între eu și același. Ceea ce lasă să se întrevadă că nu e o întâmplare dacă „Eu gândesc deci eu sunt” a fost formulat în franceză. Reflecțiile pe care Lacan le consacră cogito-ului vizează să arate că nimic nu susține ideea tradițională, filosofică a subiectului, decât existența semnificantului și a efectelor sale.

De fapt, raportul între subiect și semnificant se prezintă în mod esențial sub forma unei întrebări purtând asupra a ceea ce eu sunt. El

pleacă de la o interogare asupra adevăratului adevăr – psihanaliza, reamintește Lacan, s-a prezentat la început lumii ca fiind cea care aducea adevăratul adevăr. Ori adevăratul adevăr, îl imaginăm ca dedesubtul cărții, ca și gândirea ascunsă, care urcă pentru noi la inconștient. Să interogăm așadar „Eu gândesc”.

După Lacan, „Eu gândesc” închipuit sub unghiul raportului subiectului cu semnificantul, nu este mai sustenabil logic decât „Eu mint”. Este în măsura în care procesul enunțării (care corespunde cu ceea ce numim pe altundeva „dimensiunea voluntară a judecății”) și cel al enunțatului se confundă și se împiedică că se produce, după Lacan, paradoxul mincinosului. Proba că acest paradox este datorat imposibilității de a minții și de a spune cu aceeași voce că eu mint este că, dacă distingem cele două voci, dacă eu spun: „El spune că mint”, aceasta nu mai ridică obiecție. Este la fel în ceea ce privește „Eu gândesc”. Dacă menținem aceleași exigențe, spune Lacan, dacă explicităm dualitatea proceselor, atunci sau bine aceasta vrea să spună: „Eu gândesc că eu gândesc”, ceea ce revine la „Eu gândesc” al opiniei sau imaginației, care nu este decât o notație propriu imaginară asupra căreia nici o evidență radicală nu poate fi fondată; sau bine aceasta vrea să spună: „Eu sunt o ființă gânditoare”, ceea ce face redundantă orice operație vizând să facă să iasă din „Eu gândesc” un statut fără prejudecată și fără „infatuare” a existenței mele căci pură de interferența eului-obiect.De asemenea, în „Eu știu că eu gândesc” este vorba despre o prejudecată pe care s-a fondat o fenomenologie, prejudecata de a presupune un subiect științei sau o știință subiectului, o prejudecată a unui subiect-presupus-știință, împotriva căreia Lacan pune o moțiune de cenzură.

Așadar, raporturile subiectului cu semnificantul introduc o dualitate de proces care interzice reducerea la același.

Semnificantul desemnează o mulțime de elemente care nu au nimic în comun decât subsumarea lor sub chiar acest semnificant însuși, ceva ce le constituie singura lor trăsătură ce rămâne identică prin multiplicitatea lor, ceva ce introduce noțiunea de identificare de semnificant, ca diferită de identificarea imaginară și de efectele ei reale.

În ceea ce privește structura sincronică a semnificantului, punerea simultaneității virtuale într-un subiect (prin opoziție cu un loc) presupus al codului, este ceva ce revine la a recurge la una dintre formele a ceea ce a fost deja denunțat ca subiect-presupus-știință.

În ceea ce privește subiectul hegelian al științei absolute, Lacan îi opune fraza „El nu știa că era mort”, ca loc al subiectului enunțării, chiar dacă el este desemnat la a treia persoană, ceea ce nu înseamnă însă că el nu poate fi abordat la prima persoană, ci că aceasta ar însemna să știi s-o faci, adică să faci asumată de subiect ceea ce la prima abordare se prezintă pentru el ca discurs al marelui Altul.

Doar în măsura în care îți poți spune că ființa-pentru-moarte, ai uitat-o aproape în fiecare clipă, vei fi pus în incertitudinea de a putea să-ți spui, în momentul în care îți părăsești viața, că propriei tale vieți i-ai fost întotdeauna într-un fel străin.

Această tematică a subiectului și a ceea ce scapă științei ne readuce la Descartes. Prima problemă este ce anume să fondezi pe acest „Eu gândesc” dacă știi, ca analist, că acest „la ce gândești”, pe care îl poți sesiza, trimite la un „de la ce gândești” care se eschivează în mod necesar. A doua problemă este dacă e suficient ca subiectul să gândească că este pentru a atinge ființa gândind.

Sunt două probleme care invită la o interogare a ființei gândind, dacă nu cumva ea este participiul unui „a figândi”, un „eu suntgândesc”, așa cum spui „eu compensez” (comgândesc), chiar „eu decompensez” (decomgândesc), „eu supracompensez” (supracomgândesc).

Așadar, îndoiala hiperbolică nu are cum să poată salva Eul, îl lasă într-o clătinare fundamentală, adevăratul sens al demersului cartezian articulându-se ca un „Eu gândesc și eu nu sunt”, în care „nu” poartă asupra lui „Eu” și nu asupra lui „sunt”.

Însă, chiar dacă tematica carteziană este injustificabilă logic, ea nu este irațională, așa cum nu este nici dorința, care chiar dacă este indicibilă, este totuși articulată în inconștient.

Contrar îndoielii sceptice care se desfășoară în întregime la nivelul realului, problema pe care Descartes o pune este subiectul însuși, și, chiar fără s-o știe, subiectul presupus știință.

Este vorba despre apelul la dovada existenței lui Dumnezeu ca „verissimum” prin opoziție și contrast cu dovezile anterioare ca „entissimum” (pentru sfântul Anselm, Dumnezeu „cea mai ființă dintre ființe”). Pentru Descartes, este tocmai adevărul adevărului, garantul că adevărul există, și, cu atât mai mult, garantul că acest adevăr ar putea fi greșeala, dacă așa ar vrea Dumnezeu.

Ne aflăm aici confruntați cu această trăsătură unică, această „ein einziger Zug”, ca ceea ce ar putea fi substituit aproape tuturor elementelor din care este constituit lanțul semnificant.

Ceea ce întâlnim la limita experienței carteziene a subiectului dispărând este necesitatea acestui garant, a acestei trăsături de structură cea mai simplă, absolut depersonalizată, nu doar de orice conținut subiectiv, ci de însăși orice variație care ar depăși această unică trăsătură, această trăsătură care este „una” din a fi trăsătura unică.

Fundamentul acestui unu pe care această trăsătură îl constituie nu se găsește niciunde altundeva decât în unicitatea sa.

Ca atare, nu putem spune nimic despre el decât că el este ceea ce are în comun orice semnificant: faptul de a fi înainte de toate constituit ca trăsătură, de a avea această trăsătură ca suport.

Într-un cuvânt, trăsătura unică este totodată identitate și diferență, unul în altul.

Astfel panta idealizantă a oricărei articulări a subiectului în tradiția clasică este dată de funcția de idealizare a necesității structurale articulate sub forma idealului de eu, iar acest punct concret de identificare inaugurală a subiectului cu semnificantul radical, nu al lui „Unu” plotinian, ci al trăsăturii unice, este ceva ce permite să se desfășoare întreaga perspectivă a subiectului ca „neștiind”, o cu totul altă perspectivă decât cea care se deschide pornind de la identificarea eului.

Problema care se pune este de a ști de ce acest gen de eroare (datorită relației cu marele Altul, cu limbajul) este rezervat omului, subiectului pur vorbitor, cum se face că la vederea unui bizon, un Indian vede în el reîntoarcerea maestrului său decedat. Răspunsul, eliminând tezele celebre despre „mentalitatea prelogică” sau „participarea mistică”, e dat de faptul că formula „A este A” a constituit condiția unei întregi ere a gândirii al cărei termen este explorarea carteziană, o eră teologică, ceva ce face că doar punând în chestiune „A este A” putem face să avanseze problema identificării.

Problema care se pune, de exemplu, cu privire la apariția și dispariția unui obiect, este a raportului dintre acest „este” al lui „este același obiect” care unește cele două apariții ale obiectului și ceea ce pare prea bine a-l cauza, adică dispariția.

Este aici ceva ce ne aduce cel mai aproape de acel ceva despre care este vorba în folclorul identificării: asumarea spontană de către subiect a identității celor două apariții, totuși foarte diferite.

În exemplul: „proprietarul decedat al fermei, iar servitorul său îl regăsește în corpul șoarecelui”, raportul lui „Este el” cu „Este încă el” este experiența cea mai simplă, modelul și registrul identificării, „el” apoi „încă el”, ceva în care există o vizare a ființei, căci în „încă el” este aceeași ființă care apare.

În câmpul imaginar suportul ființei este ușor de conceput, ceea ce conduce la întrebarea cu privire la faptul că scansiunea în care se manifestă această prezență în lume numită „Dasein” (a fi acolo) nu este pur și simplu imaginară, adică faptul că deja nu ne mai referim aici deloc la altul, ci la acel mai intim din noi înșine, din care încercăm să facem ancorarea, fundamentul a ceea ce suntem ca subiect.

Tocmai aici apare funcția semnificantului ca atare, în această interogare cu privire la subiect, cu privire la raportul acestei identificări a subiectului cu o dimensiune diferită de tot ceea ce este de ordinul apariției și dispariției: statutul semnificantului.

Faptul obiectiv (în sens scolastico-cartezian a ceea ce conține în sine o realitate obiectivă) este că A nu poate fi A, dar înseamnă aceasta că nu

există tautologie? Și da, și nu. Există tautologie în măsura în care există în aparență identificare, și nu există tautologie în măsura în care această identificare acoperă doi semnificanți diferiți. În exemplul „Bunicul meu este bunicul meu” este vorba despre un raport al realului cu simbolicul, iar în exemplul „Viața este viața” este vorba, pe de-o parte de viața cotidiană, în acest sens de reală, iar, pe de altă parte, despre o idee nebuloasă a vieții, așadar despre un raport al realului cu imaginarul.

Totuși, nu pentru că A prim și A secund semnifică lucruri diferite putem spune că nu există tautologie, ci pentru că în însăși statutul lui A este înscris faptul că A nu poate fi A, ceva în care re-atingem tematica crestăturii sau a trăsăturii unare, a lui unu.

Motivul pentru care vorbești de A când este vorba despre „A este A” este că, pentru a suporta ceea ce desemnezi, îți trebuie o literă, litera fiind această esență a semnificantului prin care el se distinge de semn.

Departe de a fi o ideografie, litera este cea care dă o formă vizibilă acelui ceva prin care diferența, adică semnificantul, își face intrarea în lume.

Funcția trăsăturii unare, în exemplul crestăturilor pe care le găsim pe un os magdalian, funcția acestor crestături nu este legată de diferențele lor, nu pentru că trăsăturile sunt diferite ele funcționează în mod diferit, ci pentru că diferența semnificantă este diferită de diferența calitativă.

Semnificantul ca atare servește pentru a conota diferența în stare pură, cu atât mai pură cu cât ea precedă însăși numărul.

Un vânător boșiman sau magdalian ucide un animal, este o aventură, ucide un altul, este o altă aventură pe care o poate distinge prin anumite trăsături de prima, dar la a patra poate exista o încurcătură: ce o distinge de a doua de exemplu? La a douăzecea cum se mai regăsește? După un anumit timp, destul de scurt și limitat de intuiție, o ființă pe care o imaginăm lipsită de acest mod de reper care este crestătura sau trăsătura primară, se va simți pur și simplu solidară unui prezent mereu reînnoit în care nimic nu-i va mai permite să discearnă ceea ce există ca diferență în real.

Nu este vorba așadar despre a replasa această diferență pe seama trăitului, nici despre a spune „Dar Cutare nu sunt eu!”, toate aceste posibilități de eroare care se introduc acolo unde există un pur vorbitor, un raport cu limbajul, ci despre faptul că semnificantul este cel care tranșează, iar pornind de la el altul poate fi spus același.

Această diferență a semnificantului ca distinctă de diferența fondată sau nu pe asemănare este ignorată de anumite ființe (câinele de exemplu), și tocmai de aceea în aparență singurul lucru pe care ele nu-l știu este că ele însele „sunt”, ființa fiind suspendată nu unei identități de asemănare, ci trăsăturii unare.

Semnificantul nu este un semn, semnificanții nu manifestă la început decât prezența diferenței ca atare și nimic altceva, primul lucru pe care semnificantul îl implică este ștergerea raportului semnului cu lucrul, despre acești „unu” ai osului magdalian, de exemplu, cine ne-ar putea spune căror lucruri le erau semne?

Această ștergere a raportului cu lucrul care caracterizează semnificantul îl definește nu ca ceea ce reprezintă ceva pentru cineva (definiția semnului), ci ca ceea ce reprezintă un subiect pentru un alt semnificant.

Astfel, identitatea subiectului, ca identitate de semnificant, consistă tocmai în diferență, în această repetiție în care un ciclu de comportament se prezintă pe locul refulatului, al refulatului ca loc al întregului mister al traumei, al refulatului care este un semnificant.

Așadar, tocmai de aceea comportamentul se poate exprima ca și comportament „numerotând”, atât doar că numărul fiind pierdut pentru subiect, comportamentul iese mascat în spatele a ceea ce vom numi motivații aparente, noi știind prea bine, că, în ceea ce îl privește, nimeni nu va refuza să-i găsească aerul unei rațiuni: este însăși propriul psihologiei de a face întotdeauna să apară umbra motivației.

Numărul pierdut al comportamentului „tând” (atât), tocmai aici acționează ceea ce este refulat, în întregime în mod unit legat de reîntoarcerea sa, tocmai aici este „Vorstellungsreprasentanz” (reprezentantul reprezentării).

Însă unde este subiectul acolo înăuntru? În organismul aspirat prin efectele lui „asta vorbește”, aspirat prin faptul că un trăitor printre alții, fiind deja prins în mecanismele semnificantului, a fost chemat să devină ceea ce Heidegger numește „păstorul ființei”? Sau poate că el nu este decât subiectul discursului, smuls imanenței sale vitale, condamnat să trăiască în acest fel de miraj care decurge din această redublare care face că ceea ce el trăiește, nu doar că o vorbește, ci este deja înscris într-un epos, într-o saga țesută pe toată întinderea actului său însuși?

Această funcție a subiectului se situează în între-cele-două, între efectele idealizante ale funcției semnificante și această imanență vitală pe care o confundăm de bună voie cu funcția pulsiunii.

În calitate de punct de ancorare pornind de la care se constituie subiectul, această funcție a semnificantului amintește, atât din rațiuni logice cât și de experiență, funcția numelui propriu.

Este însă vorba despre un accent în folosirea numelui, nu asupra sensului, ci asupra sunetului în calitate de distinctiv.

Nu poate exista o definire a numelui propriu decât în măsura în care ne dăm seama de raportul dintre emisia numindă cu ceva care, în natura sa radicală, este din ordinul literei, așa cum o întâlnim la nivelul inconștientului, acolo unde semnificantul insistă, nu ca material sonor sau ca urmă auditivă, ci ca ceea ce este inscriptibil ca fonem, ceva ce pune problema scrierii.

În teoria scrierii se face apel la trăsătura unară, ca marcă distinctivă, ceva pentru care atestările istorice nu lipsesc, o scriere ca material, ca bagaj, așteptând pentru a fi fonetizată, o apariție a scrierii ca fapt în care ceva ce este deja scriere (în caracteristica sa de izolare a trăsăturii semnificante), prin a fi numit, ajunge să poată servi ca suport pentru acest sunet, ca accent apropo de numele propriu.

Caracteristica numelui propriu este de a fi întotdeauna mai mult sau mai puțin legat de conexiunea sa, nu cu sunetul, ci cu scrierea, ceea ce distinge numele propriu fiind faptul că, de la o limbă la alta, el se păstrează în structura sa, în structura sa sonoră fără îndoială, dar o structură sonoră diferită de toate celelalte prin faptul că trebuie s-o

respectăm, iar aceasta datorită afinității numelui propriu cu marca, datorită învecinării directe a semnificantului cu un anumit obiect.

Totuși nu este vorba despre un „word for particular”(definiția numelui propriu pentru Bertrand Russell), căci în acest interval se situează tocmai întreaga problemă a nașterii semnificantului pornind de la acel ceva căruia el îi este semn.

Cu privire la aceste mărci care sunt semne, dar care nu sunt încă semne ale scrierii numite, subiectul își dă deja seama că ele pot purta bucăți divers decupate din modulația sa vorbitoare și că, inversându-i funcția, semnul poate fi admis apoi să-i fie suportul fonetic,

Astfel ia naștere scrierea fonetică, începând cu folosirea combinată a acestor desene simplificate pe care le numim impropriu ideograme.

Negația însă, ea nu poate fi redusă la un cuvânt-instrument supra-adăugat constituirii lanțului semnificant, căci ea provine dintr-un raport existențial, dintr-o negativitate efectivă și principială, semnul ei dobândind un interes cu totul altul.

Nu există nimic mai șters decât un obiect căruia trăsătura nu-i reține decât unicitatea.

Tocmai aici se situează raportul obiectului cu ceea ce se numește semn, ca ceea ce ne interesează în nașterea semnificantului, un loc în care noi am descoperit un moment în care ceva este acolo pentru a fi citit, citit cu limbaj atunci când încă nu exista scriere.

Această negativitate a semnului face ca numele propriu, ca ceea ce identifică înrădăcinarea subiectului, să fie legat mai mult decât oricare altul, nu de fonetizare sau de structura limbajului, ci de ceea ce în limbaj este pregătit să primească această informație a trăsăturii, ceva a cărui urmă este purtată până azi de numele propriu, prin faptul că, de la o limbă la alta, el nu se traduce.

Caracterizând astfel numele propriu revenim într-adevăr la teoria „word for particular”, atât doar că în interval, iar aceasta face toată diferența, am pus în lumină ceea ce trăsătura introduce ca ștergere a obiectului.

Problema rămâne privind ceea ce trebuie să presupunem la originea inconștientului, și anume, faptul că, vorbind, subiectul nu poate face

altceva decât să avanseze în derularea enunțurilor sale, dar că, îndreptându-se spre enunțuri, în enunțare, el eludează ceva care este propriu-zis ceea ce el nu poate să știe: numele a ceea ce el este ca subiect al enunțării.

În actul enunțării, există această numire latentă care este primul nucleu a ceea ce apoi se va organiza ca lanț rotativ, ceva ce este această inimă vorbitoare a subiectului pe care noi îl numim inconștient.

Această putere reductivă a numelui propriu amintește o reluare a lui „Eu gândesc” ca trăsătură unică din care se definește subiectul, însă aici acest „Eu gândesc” implică în calitate de semnificat, și nu ca și consecință, ca și determinare ontologică, un „Eu sunt” care nu este nimic altceva decât acel „x” pe care noi îl căutăm, adică acel ceva care există la început pentru a se putea apoi produce identificarea cu trăsătura unară a lui „Eu gândesc”.

Dacă simbolizăm acest „Eu gândesc” prin „1”, am putea cifra acest „Eu sunt”, care se constituie retroactiv ca semnificat al lui „Eu gândesc” sau ca necunoscutul a ceea ce este la origine sub formă de subiect, prin „i”, radical din minus unu, căci acest „Eu sunt” este presupus într-o problematică totală, fiind la fel de adevărat să spui despre el că nu este, căci el nu este decât dacă gândești că gândești.

În această reluare a lui „Eu gândesc” transpare o tensiune între două concepții ale ființei subiectului: ca și condiție a identificării și ca semnificație.

Este însă vorba despre o semnificație care se proiectează „în spate”, ca ceea ce ar fi fost pentru ceea ce eu sunt, adică un „eu gândesc”.

În actul vorbirii, subiectul se constituie ca un „fiind fost fiind”, ca un „Gewesen” (fost) care îl aproprie de adagiul freudian „Wo Es war soll Ich werden” (unde asta era, eu trebuie să advin).

Însă, a fi sub acest mod al lui „fost fiind” pune problema de a ști dacă negația este negația unei afirmații, în sensul în care afirmația ar fi afirmația unei realități pur și simplu date, ceva ce ar susține o gândire atașată unui fel de realism naiv.

Totuși, studiul lingvistic al negației nu lasă nici o urmă de îndoială cu privire la ceea ce acest mod implică ca semnificație sau semnificanță a subiectului, ceva ce pune în problemă statutul propoziției afirmative universale.

Cuadrantul lui Pierce arată că absența unei trăsături verticale nu numai că nu infirmă universala „Toate trăsăturile sunt verticale”, ci dimpotrivă, o ilustrează.

Adăugând inovația lui Pierce de a înlocui opozițiile „calitative” și „cantitative” dintre propoziții cu opoziția între „lexis” (cuvânt) și „phasis” (accent), reiese concluzia că omul nu poate face ca aserțiunea sa în sensul de phasis, cu tot ceea ce ea angajează, „Acela este un tată” sau „Acela este tatăl meu”, să nu fie în întregime suspendată unui lexis, unei teze primitive, promulgată de Freud, cea după care „tatăl este Dumnezeu” și care redă fiecăruia sarcina de a controla dacă există sau nu un tată de acest gen.

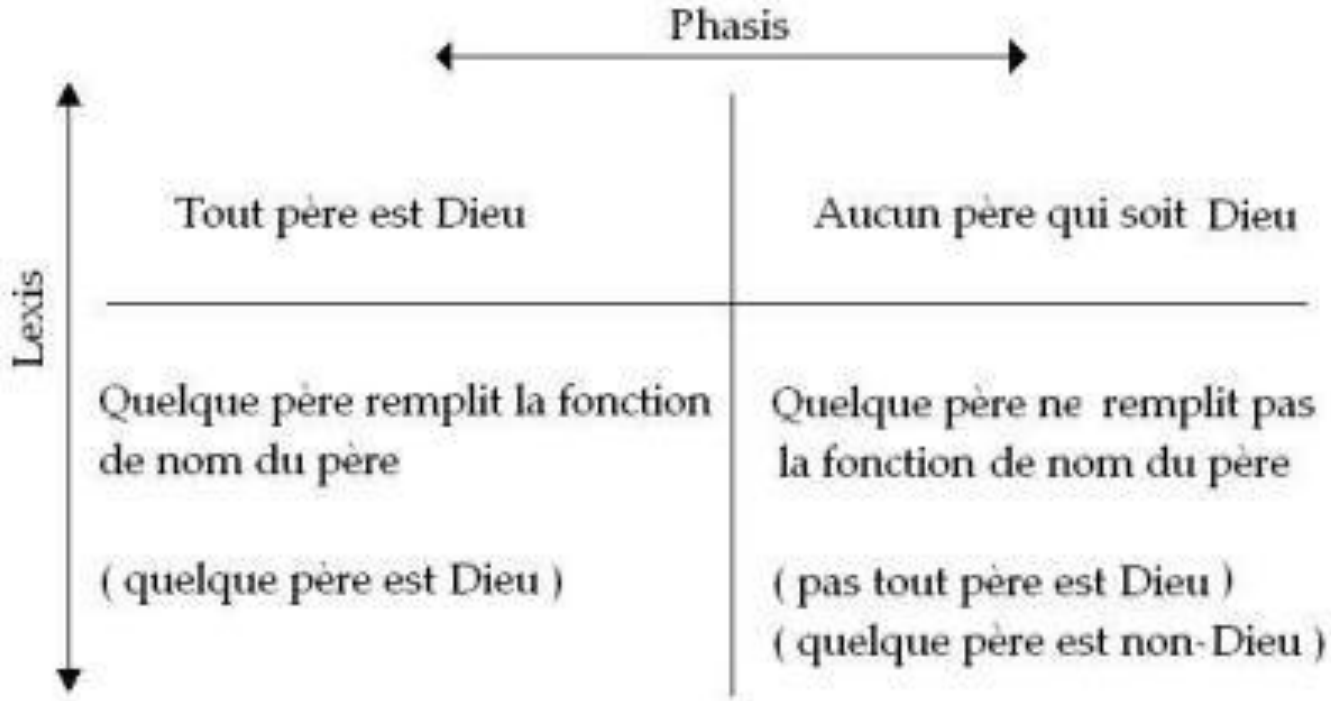

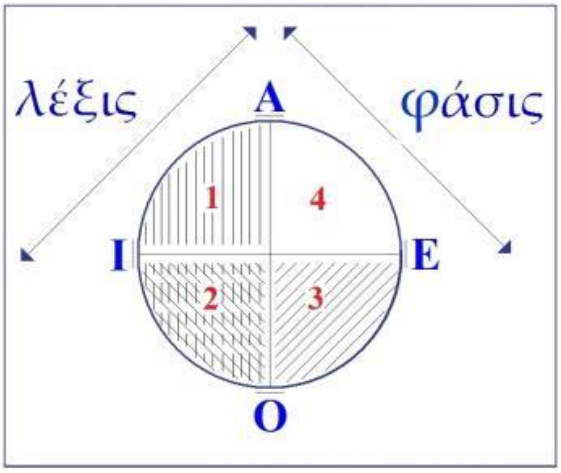

În cazul psihozei de exemplu, tatăl funcționează pornind de la căsuța vidă a lui Pierce.

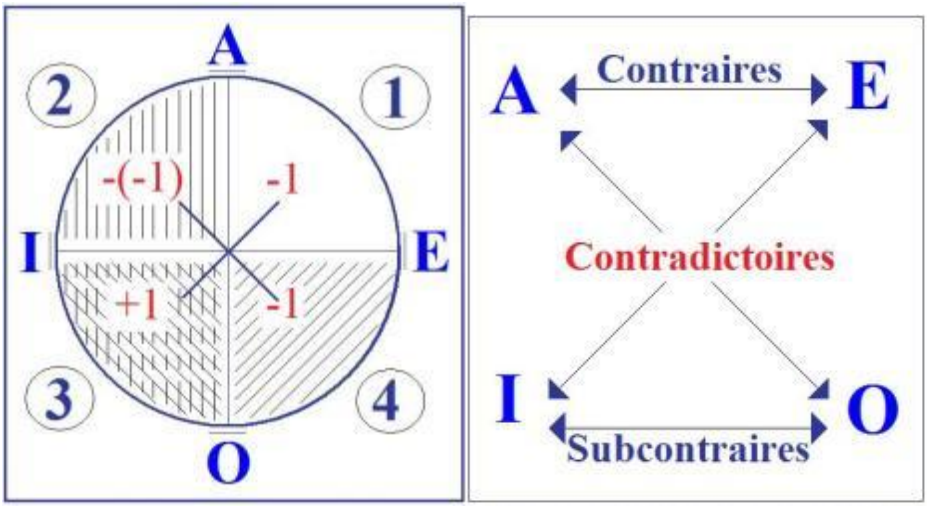

Problema negației revine în problema raportului subiectului cu semnificantul în general, faptul că „semnificantul reprezintă subiectul pentru un alt semnificant” putând fi abordat pe calea unui apolog, cel al urmei pasului lui Vineri pe nisip. Urma este semnul unei treceri, iar ștergerea ei deliberată dă certitudinea unui subiect, în timp ce, dacă înconjurăm urma ștearsă cu un contur care permite subiectului reîntoarcerea la locul trecerii sale, obținem ceva comparabil cu un semnificant.

Regăsim acești trei timpi în constituirea semnificantului, de exemplu, ca denotație, cuvântul pas este foarte aproape de un semn, dar devine un semnificant prin introducerea echivocului pe care i-l adaugă sensul articolului negației, el nerealizându-se în plenitudinea sa de semnificant decât cu acest joc al dublului sens, precum în „pas de sens” (fără sens).

Această integrare a echivocului în însăși constituirea semnificantului permite o critică a logicii formale, logica nerealizând această condiție de a fi formală decât cu condiția de a fi purificată de orice intruziune a

sensului, o operație însă absolut imposibilă, așa cum o atestă reapariția paradoxurilor, precum cel al mulțimii tuturor mulțimilor care nu se conțin pe ele însele. Dacă ea se conține, atunci se află în contradicție cu punctul de plecare, dacă ea nu se conține, atunci ea nu poate fi exceptată dată fiind definiția.

Acest paradox apare din necunoașterea structurii elementare a semnificantului așa cum ea se manifestă în „unu" distinctiv, care nu este niciodată același fiind totodată același: diferență în similitudine sau similitudine în diferență.

Ceea ce interesează însă în analiză, inima acestui seminar, este definirea funcției obiectului „a" în identificare, acest obiect „a", reprezentat de obiectul metonimic al dorinței, fiind cel în care subiectul „se pierde", în sens dublu, cel în care subiectul se risipește și cel în care lipsa sa de ființă ia formă.

Atunci când acest obiect, în care subiectul tocmai a intrat în sincopă, vine la lumina metaforei (ceva ce se impune datorită faptului că acest obiect pune problema a ceea ce el este și nu i se poate răspunde decât printr-o substituție), noi îl revelăm dându-i numele său: bunul obiect, sânul mamei, mama, o metaforă în care sunt prinse toate determinările articulate ale cererii subiectului.

Cererea subiectului este orală, este acest sân al mamei, cel care îi prinde în paranteza sa, iar, în acest sens, este acest „a", cel care dă valorile lor tuturor unităților care se vor adăuga în lanțul semnificant.

Însă, nu există nici o măsură comună între funcția mamei în definiția clasei mamifere, de exemplu, și folosirea ei în analiză, ceva ce este mult mai aproape de o manipulare a literei E în paradoxul mulțimilor.

Este suficient să pui întrebarea de a ști dacă printre acești unu ai cererii figurează sau nu sânul însuși pentru a constata că el nu este acolo căi „oralii" care adoră sânul, îi adoră pentru că acești sâni sunt un falus, este și motivul pentru care Melanie Klein îl face să apară pe acesta din urmă la fel de repede ca și falusul, încă de la început.

Scopul acestui seminar este de a defini funcția privilegiată a falusului în identificarea subiectului, un subiect care nu este cel al iubirii, căci

iubirii îi ești de obicei victimă, iubirea fiind o forță naturală, ceva ce justifică punctul de vedere biologizant al lui Freud.

Atingem aici frontiera care separă dorința de iubire, o frontieră ce rezidă în metafora adevăratei iubiri, în sensul substituției, problema fiind de a ști dacă ea nu este în mod structural imposibilă, dacă ea nu rămâne un punct ideal în afara limitelor purificatului, al doritorului la dorit, o răsturnare în care rezidă punctul vizat dintotdeauna de către etica pasiunii, cel ce constă în răvășirea care pune tot ceea ce am puteam fi noi înșine din dezirabil ca de neatins pentru prețuire.

Acest „noli me amare” (nu mă iubește), cel care este adevăratul secret, adevăratul ultim cuvânt al iubirii curtezane, a fost arătat deja în studiul răspunsului lui Socrate la Alcibiade.

Comentariul Banchetului a ajuns la o schiță a unei teorii libidinale cu elemente împrumutate din „Pentru a introduce narcisismul”, pe de-o parte, și din teoria iubirii parțiale a obiectului, pe de altă parte.

Este locul în care se poate vedea pertinența lui „unu”, dorința fiind o lipsă, nu poate consista într-o identificare prin care s-ar constitui o unitate sau o totalitate, astfel încât, în măsura în care „unul” este interesat aici, el nu poate fi decât „unul” distinctiv, și nu cel al lui Plotin.

Dorința fiind lipsă, ea este dorință a lipsei sau a doritorului în marele Altul, ceea ce nu înseamnă că eu îl doresc ca dorindu-mă, căci dacă i mă propun, abandonez dorința.

Tocmai pentru că este așa, pentru că dorința este dorință de lipsă, heterosexualitatea este posibilă, ceva ce contrazice în aparență exemplul nevrozatului cu teama sa de „castrarea” femeii și mai ales exemplul homosexualului care ne spune el însuși efectul penibil de a se găsi în fața acestui pubis fără coadă. Însă, atât unul, cât și altul, ignoră că penisul nu este mai falic decât este sânul mamar, căci nu pentru că penisul nu este acolo, falusul nu este de asemenea, ci din contră.

Așadar, funcția semnificantului falus în identificarea subiectului constă în a-i organiza lipsa sa, și nu în a o surmonta.

În privare se află punctul central al identificării, la început subiectul se înșală, dar nu în sensul de a se lăsa prins de aparențe, ci în sensul unei erori, dacă acest cuvânt are un sens pentru subiect, în numărarea sa.

În trăsătura unară ca bază a calculului, 1+1+1+..., semnul plus nu este acolo decât pentru a marca subzistența diferenței, iar locul în care se introduce posibilitatea erorii este atunci când îi putem aduna, adică atunci când 2 sau 3 au un sens.

La nivelul succesiunii freudiene, trăsătura unară este unicitatea ca atare a turului în repetiție.

În cătarea obiectului ca regăsire, ceea ce subiectul caută, este obiectul din prima dată, cu marcatorul din acea dată.

Ceea ce distinge noțiunea de repetiție în inconștient de orice ciclu natural, este că subiectul se pune să repete ceva ce bineînțeles el nu știe decât să repete, dar în scopul de a face să reapară unarul primitiv al unuia dintre tururile sale, iar aceasta se joacă înainte ca subiectul să știe bine să numere.

Chiar dacă nimic nu implică că el are nevoie să numere tururile a ceea ce el repetă căci el repetă fără s-o știe, nu este mai puțin adevărat faptul că repetiția este înrădăcinată în această trăsătură unară originară, atașată și coextensivă structurii însăși a subiectului, ca repetant în sens freudian.

Subiectul nu are nici o nevoie să știe să numere pentru a putea demonstra faptul că el va face o eroare în numărarea sa, ca necesitate constituantă a funcției sale de subiect.

Afinitățile între noțiunea de subiect și cea a privațiunii apare din analiza noțiunii de clasă.

Unitatea și totalitatea apar în tradiție ca legate una de alta printr-o legătură de incluziune, în care totalitatea este totalitate prin raport cu unitățile, iar unitatea, în senul de unitate a unui tot și nu în cel al unei unități distinctive, este ceea ce fondează totalitatea.

Această perspectivă a antrenat o neînțelegere seculară între protagoniștii înțelegerii și cei ai extensiei, o neînțelegere necesară

pentru a evita substituirea incluziunii prin raportul de excluziune, ca cel mai radical.

Adevăratul fundament al clasei nu este nici extensia ei, nici înțelegerea ei, ci ceea ce se exclude din ea, tocmai prin trăsătura unară.

Faptul primitiv că trăsătura unară poate lipsi conciliază posibilitatea extremă a non-existenței clasei de trăsături cu valoarea normativă a oricărei judecăți universale (toate trăsăturile sunt verticale), astfel încât nu poate decât să transcendă orice inferență inductivă, ceva ce susține echivalența între „Orice om este muritor” și „Niciun om nu este muritor”.

Subiectul este mai întâi absență a trăsăturii, iar ca atare el este el însuși sfertul cuadrantului în care nu există nici o trăsătură, el nu taie clasa mamiferelor în totalitatea asumată a mamelei materne, ci tocmai pentru că el detașează mamela poate identifica absența mamelei.

Subiectul se constituie mai întâi ca -1, iar tocmai pentru că trăsătura unară este diferență, identificarea cu trăsătura unară se rezolvă în repetiție, fără ca subiectul să fie inclus în tururile sale.

Este vorba despre modelul torului ca ceea ce se construiește prin rotația unui cerc zis plin în jurul circumferinței unui cerc zis vid, ireductibil la un punct, ceva ce face din tor, contrar sferei, o structură găurită.

În timp ce subiectul parcurge succesiunea tururilor rotative, el se înșală cu unul în numărarea sa, un -1 al inconștientului în funcția sa constitutivă, pentru simplul motiv că turul pe care el nu-l poate număra este cel al cercului vid pe care el îl face făcând turul torului.

În raport cu aceste tururi care se succed, o succesiune de cercuri pline, cercurile vide care sunt într-un fel prinse în inelele acestor bucle și care unesc între ele toate cercurile pline ale cererii, se află într-un raport cu micul „a”, obiect al metonimiei.

Apoi, la nivelul frustrării, se introduce, odată cu altul, posibilitatea pentru subiect a unui nou pas esențial, căci în acest altul se încarnează ireductibilitatea celor două dimensiuni ale dorinței și ale cererii, ceva ilustrat în schematismul torului.

Subiectul poate încerca să spună obiectul dorinței sale, însă este mai mult decât un act de enunțare, este un act de imaginație care suscită în el o manevră a funcției imaginare, o funcție care se dovedește prezentă din momentul în care apare frustrarea.

Această apariție coincide cu momentul trezirii pasiunii geloase: copilul în fața micului său frate care, pentru el, în imagine, face să apară posesia acestui obiect, sânul, care până atunci nu era decât obiectul subiacent, mascat pentru el în spatele returului unei prezențe legate de fiecare dintre satisfacțiile sale, un ritm în care am fost cu toții, un ritm în care este înscrisă necesitatea primei noastre dependențe, cea a obiectului metonimic al fiecăreia dintre retururile sale.

Un obiect care, dintr-o dată, produce pentru el iluminarea, cea a efectelor semnalate pentru noi de paloarea sa mortală, cea acestui ceva nou care este dorința, dorința de obiect ca atare, ca ceva ce scutură subiectul dincolo de constituirea sa ca satisfăcut sau nu, ca ceva ce se naște aici, revelând în forma altuia lipsa sa fundamentală și aducând la lumina zilei în același timp metonimia, cât și pierderea pe care ea o condiționează.

Această dimensiune a pierderii esențială metonimiei, o pierdere a Lucrului în obiect, este veritabilul sens al tematicii obiectului ca pierdut și niciodată regăsit, ceva ce se află la baza discursului freudian și este neîncetat repetat.

Această revelație imaginară este sensul și funcția frustrării, problema fiind acum modul în care această imagine fondatoare, revelatoare a dorinței, se va plasa în ordinul simbolic.

Această plasare are loc din faptul schimbului naiv care se produce din și prin dimensiunea marelui Altul, între dorință și cerere, o capcană, ceva în care nevrozatul se lasă prins, iar astfel, va încerca să obțină de la marele Altul, nu satisfacția nevoii sale, ceva pentru care cererea este făcută, ci cea a dorinței sale, cea de a-i avea din el obiectul, adică tocmai ceea ce nu se poate cere.

Așadar, aceasta este originea a ceea ce este dependența în raportul subiectului cu marele Altul, dar în același timp, încă și mai paradoxal,

este originea încercării subiectului de a da satisfacție prin conformarea dorinței sale cererii marelui Altul, singurul sens al existenței supraeului ca atare.

În cazul torului, construcția topologică a unui alt tor permite să imaginăm aplicarea obiectului dorinței, ca cerc vid al primului tor, pe cercul plin al celui de-al doilea tor, iar invers, cercul plin, pe primul tor, al unei cereri, se suprapune cu cercul vid al celui de-al doilea tor, aici suport al lui altul imaginar, o construcție ce împlinește funcția de a arăta această inversiune: dorință la unul, cerere la altul, cerere a unuia, dorință a altuia.

Odată cu această cădere a subiectului privării la nivelul lui altul care nu este pur și simplu seamănul și rivalul meu, ci imaginea mea care mă deposedează, Lucrul, pentru subiect, se șterge complet în obiect, obiectul dorinței, cel în care se formează lipsa, devenind dintr-odată obiect al cererii.

Imaginea celor două toruri este însă și o ilustrație a subiectului ca o suprafață, ceva ce permite ruptura cu o concepere a psihanalizei ca o psihologie a profunzimilor, o concepere ce implică existența unui suflet.

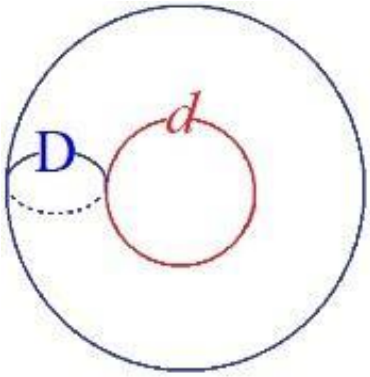

Al doilea traseu pe care-l vom parcurge, după cel de la privare la frustrare, este cel ce merge de la frustrare la castrare.

Cercul generator al torului reprezintă insistența cererii repetitive, simbolizată prin D, o succesiune de tururi ce implică o altă circularitate împlinită, deși neperceptă de subiect, simbolizată prin d, al treilea cerc, al D+d reprezentând cererea subiacentă dorinței.

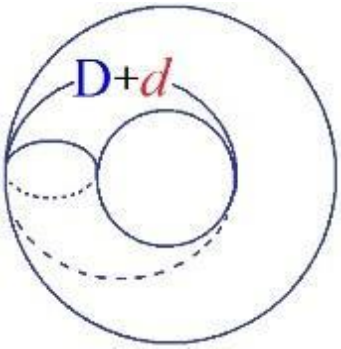

Este vorba despre o ilustrare a cazului destul de frecvent în experiența cotidiană, cel al opoziției dintre două cereri, ceea ce eu cer sau ceea ce tu ceri, cererea marelui Altul fiind simbolizată de un cerc analog în interiorul aceluiași tor, punând în evidență eterogenitatea dintre închiderea suprafeței în 1 și vidul ei intern în 2.

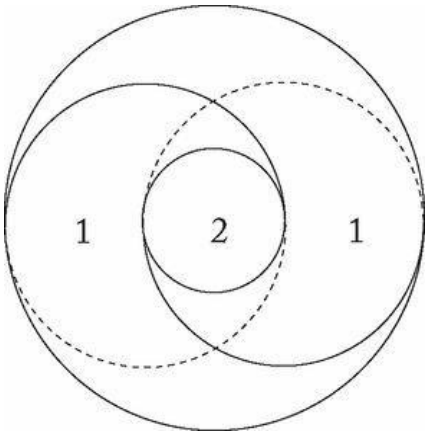

Este aici o punere în evidență a faptului că în dialectica elementară a opoziției între cereri este vorba despre cu totul altceva decât de a sesiza partea lor comună, ceva ce putem numi contract.

Rămâne problema identificării care se face cu tatăl la răsăritul Oedipului, dat fiind că ea nu poate fi abordată prin metafora vagă a încorporării.

Identificarea prin trăsătură este sesizabilă sub modul de abordare prin semnificantul pur, trăsătura unară, odată detașată, făcând să apară subiectul ca cel ce numără, în dublul sens al agentului numărării și al celui ce este prins în numărare, ceva ce se explică prin exemplul lui Schakleton și a însoțitorilor săi în Antartica, care, numărându-se, ieșeau mereu cu unul în plus, așadar unul care lipsea, dar doar din faptul că numărarea sugera că exista unul în plus, deci unul în minus.

Este vorba aici despre apariția în stare nudă a subiectului ca posibilitate a unui semnificant în plus, a unui 1 în plus, grație a acestui fapt el însuși constatând că există un 1 care lipsește, prin această recădere sub

lovitura lui unu, subiectul dobândind o ființă care nu se distinge absolut deloc de nimic.

În momentul în care se „naște”, subiectul este o întrebare la care nu există alt răspuns în marele Altul decât printr-un „nimic sigur”, astfel încât nu există niciun mijloc pentru a articula un prim pas al subiectului decât printr-un nimic, un nimic a cărui dimensiune este însă important de definit, căci de fiecare dată când avem de-a face cu acest raport al subiectului cu nimic, alunecăm pe două pante, o pantă ca spre un nimic al distrugerii, al agresivității considerate ca reductibilă la agresiunea biologică, iar o altă pantă fiind cea a unei neanentizări care s-ar asimila negativității hegeliene.

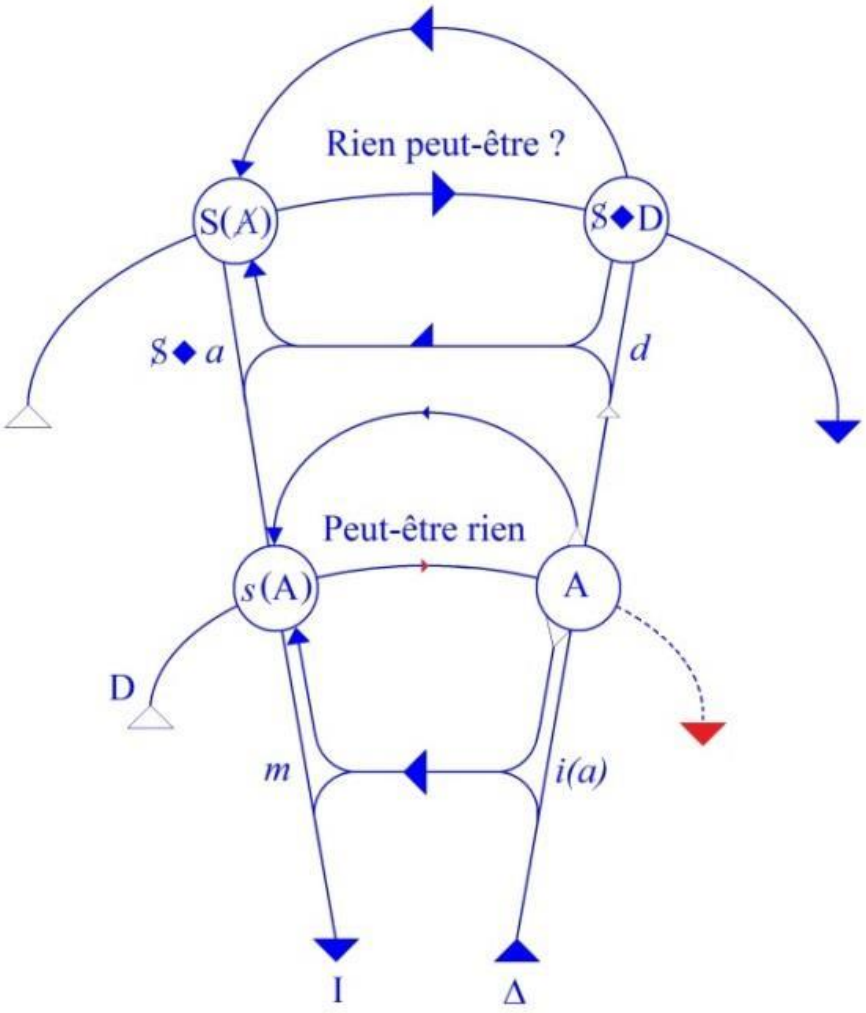

Totuși, nimicul care este în joc în instituirea subiectului este cu totul altceva, este un nimic pe care subiectul îl introduce ca atare, un nimic distinct de ființa lovită de negativitatea clasică, ca ființă imaginară care este cea a ființei imposibile în ceea ce privește existența sa.

Acest nimic este propriu-zis ceea ce Kant, în definirea sa a celor patru nimicuri, numește „nihil negativum”, adică, în proprii săi termeni, „leerer gegenstand ohne Begriff”, un obiect vid fără concept, fără o posibilă sesizare cu mâna.

Obiectul dorinței se constituie pornind de la problematica unui dincolo de cerere, adică, pentru că marele Altul nu răspunde decât „nimic poate”, subiectul va găsi în obiect virtuțile însăși ale cererii sale inițiale, în obiect nefiind niciun alt privilegiu decât această valoare absurdă dată fiecărei trăsături de a fi un privilegiu.

Dependența structurală a acestei constituiri a obiectului dorinței prin raport cu dialectica inițială a semnificantului, ca ceva ce eșuează pe răspunsul marelui Altul, poate fi reperată la Sade în mărturisirea restituirii mitice a obiectului la nimic, ceva ce simulează aneantizare puterii semnificante, loc al celuilalt termen contradictoriu al acestui raport fundamental cu marele Altul, așa cum el este instituit în dorința sadiană și indicat în dorința testamentară a lui Sade, ca vizând a doua moarte, moartea însăși, dorința de a nu rămâne nimic din mormântul și din amintirea sa, o ștergere a urmei ce indică locul în care el vrea să se afirme, ca loc al aneantizării puterii semnificante.

Această anulare a subiectului sadian ca obiect atinge ceea ce apare în mod fenomenologic în textele lui Masoch, o perturbare profundă a juisării ca ceva ce se definește în raport cu Lucrul, prin dimensiunea marelui Altul ca atare, adică prin introducerea semnificantului.

Castrarea este ceva ce își are partea sa în reglarea raportului la această juisare.

Pentru a încerca să înțeleagă efectele Oedipului, Jones presupune că marele Altul interzice obiectul dorinței.

„Fie tu vei dori ceea ce eu doream”, eu, Dumnezeul mort, pentru a cărui existență nu există altă dovadă, dar ea este suficientă, decât această poruncă care te apără de obiect, sau mai exact, care te face să îl constitui în dimensiunea pierdutului.

„Fie tu vei renunța la dorință”, fără de care vei muri în urma amenințării a ceea ce Jones, pentru a înțelege castrarea, numește aphanisis.

Totuși, ce înseamnă să renunți la dorință? Oare este chiar așa de sustenabilă această aphanisis, această dispariție a dorinței din care Jones face un subiect al fricii?

Această dorință care a dispărut, la care tu, subiect, renunți, înseamnă de fapt că, din acest moment, dorința ta va fi atât de bine ascunsă încât poate părea pentru o vreme absentă, o dorință ascunsă fiind tocmai ceea ce noi numim o dorință refulată.

Totuși, există doar un singur lucru despre care noi știm foarte bine că nu-l vom găsi niciodată în subiect, și anume teama de refulare ca atare, în chiar momentul în care ea se operează, în clipa sa.

Acolo unde dorința dispare, adică în refulare, subiectul este complet inclus, și nicidecum detașat de această dispariție.

Noi știm foarte bine că angoasa, dacă ea se produce, nu este niciodată cea a dispariției dorinței, ci cea a obiectului care o disimulează, o angoasă de adevărul dorinței, de ceea ce încă nu știm despre dorința marelui Altul, orice interogare a conștiinței privind dorința ca ceea ce ar putea să dispară, neputând fi decât complicitate.

Așadar, aphanisis, ca explicație a angoasei în complexul castrării, este propriu-zis o excludere a problemei, căi singura problemă pe care trebuie să și-o pună un teoretician analist este cea de a ști de ce instrumentul dorinței, falusul, funcționează pornind din vidul inclus în inima cererii, adică pornind de la ceea ce s-a constituit ca obiect pierdut, pornind de dincolo de principiul plăcerii, pornind de la ceea ce face din cerere repetarea ei eternă, adică de la ceea ce constituie pulsiunea.

Angoasa este senzația dorinței marelui Altul, dar atunci, cum poți dori să fi obiectul unei dorințe care este însăși sursa angoasei?

Este pentru că identitatea celor două dorințe nu implică nicidecum existența vreunei măsuri comune între ele.

Este vorba despre faptul că nu poate exista niciun acord, niciun contract pe planul dorinței, în această identificare a dorinței omului cu dorința marelui Altul, fiind vorba doar despre marionetele fantasmei ca singurul suport posibil a ceea ce poate fi, în senul propriu, o realizare a dorinței.

Dorința marelui Altul rămâne un „x” necunoscut și angoasant, ceva ce nu se lasă prins decât fantasmându-l, de unde desemnarea prin simbolul „radical din minus 1”, pentru a sugera că produsul dorinței mele cu dorința marelui Altul, nu dă, nu poate da decât o lipsă, un -1, o lipsă a subiectului în acest punct precis, ceva ce constituie o dramă proprie dorinței, ceva ce pune întrebarea dacă există un mijloc pentru a o surmontata și care.

Torul arată dorința ca inclusă la început în mod necesar în cerere, iar ceea ce este angoasant, aproape pentru fiecare, nu doar pentru copiii mici, este cine, într-o cerere, se poate prea bine ascunde în acest x impenetrabil, în acest x al lui „Cine oare, în acest loc, vrea el prea bine?”, o configurație care cere un mediu între cerere și dorință, un medium ce are un nume, un mediu ce se numește falus.

Termenului mediu semnifică, pe de-o parte, ceva ce constituie un răspuns la întrebarea privind ceea ce marele Altul poate prea bine să vrea, dar pe de altă parte, se sustrage oricărei omogeneități cu orice obiect ar fi al cererii sau al contra-cererii.

De fapt, falusul convine pentru a funcționa ca semnificant al dorinței sexuale a marelui Altul în măsura în care el se distinge de celelalte obiecte a (oral sau anal) în faptul că el nu poate funcționa ca obiect al darului, tot așa cum, în calitate de falice, obiectele a funcționează în mod regresiv ca obiecte ale dorinței.

Semnificantul falus se dovedește a fi ceea ce dă măsura acestui câmp definit, în interiorul cererii, drept câmp al dorinței.

Tot ceea ce ne povestește doctrina freudiană în această materie constă în a ne spune că tocmai acolo, în cele din urmă, totul se aranjează, căci eu nu cunosc dorința marelui Altul (angoasă), dar eu îi cunosc instrumentul (falusul), de unde și identificarea mea cu acesta din urmă, cu ceea ce această identificare comportă dintr-o reducție regresivă, cea a dorinței marelui Altul la cerere, însă, oricine aș fi, eu sunt rugat să mă despart de această identificare: angoasă de castrare.

Aşadar, tocmai această ruptură a identificării cu falusul ca instrument constituie drumul prin care se degajă falusul ca şi semnificant al dorinţei, ca punct de lipsă în ireductibilitatea sa la cerere.

Conceperea falusul ca element de mediere care dă lipsei suportul său permite concluderea faptului că, doar în măsura în care terapeutica nu ajunge să scoată terminarea analizei din cercul cererii, ea eşuează pe această formă revendicatoare, insaţiabilă, „undendlich" (fără sfârşit), pe care Freud o desemnează ca angoasă de castrare nerezolvată la bărbat, ca „Penisneid" la femeie.

Această identitate în diferenţă ce caracterizează semnificantul este schematizată sub forma optului inversat (pliat asupra lui însuşi), o reprezentare a paradoxului lui Russell, o reprezentare imposibilă cu cercurile lui Euler care introduc între exterior şi interior o delimitare netă, excluzând orice posibilitate de a se suprapune.

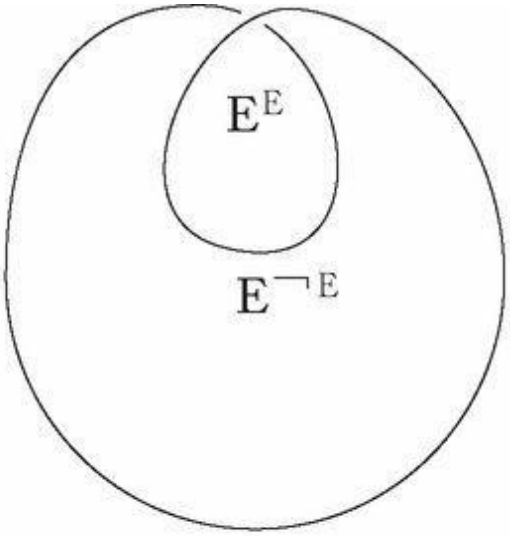

E^E : ensembles qui se comprennent eux-mêmes.
$E^{\neg E}$: ensembles qui ne se comprennent pas eux-mêmes.

Ca linie care se intersectează şi se suprapune, optul inversat reprezintă şi semnificantul ca neputându-se semnifica pe el însuşi decât din a se pune ca diferit de el însuşi, aşadar o structură a semnificantului pe care se sprijină în cele din urmă soluţia paradoxului lui Russell.

Ne putem imagina că această „soluţie" nu ar şti să satisfacă logicianul, care nu este interesat de paradoxuri decât în măsura în care soluţia lor îi permite să răspundă la o întrebare, cum este cea de a şti dacă există un număr cardinal mai mare decât toate celelalte.

Dacă logicianul își propune să construiască un limbaj fără echivoc este pentru că el vrea să se debaraseze de Dumnezeul înșelător al limbajului comun.

Însă, ca analist, nu poți să pornești decât tocmai de acolo, de la marele Altul, și să tragi toate consecințele.

De fapt nu este vorba despre o pretenție de a rezolva paradoxul mincinosului, ci pur și simplu despre o negare a existenței unei contradicții în paradoxurile de acest gen, existând doar o confuzie între cele două procese, cel al enunțării și cel al enunțatului.

Această simbolizare a structurii semnificantului este necesară pentru că ea se regăsește până și la dorință,

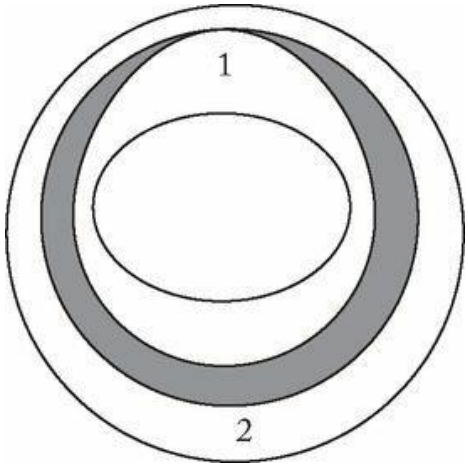

Niciunul dintre cele două cercuri ireductibile ale torului, cel care conturează grosimea sa și cel care face turul gării centrale, nu definește un interior sau un exterior, iar intersectarea celor două cercuri din jurul găurii centrale nu dă o intersecție, câmpul 1 fiind în perfectă continuitate cu câmpul 2 și constituind un câmp extern, în care putem defini prin raport cu cele două cercuri Euler intersectându-se, câmpul negației lor.

Două cercuri se intersectează așadar fără a avea intersecție, intersecția lor fiind excluderea lor însele.

Acestor două cercuri le putem substitui optul inversat, adică cercul în măsura în care se sesizează el însuși, o natură a obiectelor „a”, aceea de a subzista doar în această sesizare a propriei lor auto-diferențe, o simbolizare ce convine mai bine pentru auto-diferența obiectului metonimic al dorinței decât pentru dorința însăși.

Pentru a reprezenta dorința, trebuie să facem să intre dimensiunea cererii, precum în bucla privilegiată, D + d, dar și în reprezentarea celor două cereri care nu comportă nici un fel de intersecție, deși ele au același obiect inclus în perimetrul lor.

Nașterea subiectului ține de faptul că el nu se poate gândi ca exclus din semnificantul care îl determină, iar în constituirea lui ca dependență de semnificant, ca dincolo de cerere, el este dorința, al cărui obiect „a” este valoarea imaginară, înscrisă în fantasmă, a subiectului barat ca dorință de „a”, o poziție în graful dorinței pe etajul superior, ceva ce o face omologul lui i(a) din etajul inferior, ca ceea ce este suportul eului, așadar, similar, ca suport al dorinței.

Astfel, fantasma este locul în care subiectul se sesizează în ceea ce este vorba la al doilea etaj al grafului, loc al unui „Ce vrea asta?”, o întrebare care este la fel de bine cea care va lua forma lui „Ce vrea el?”, dacă cineva a știut să îi ia locul, un loc proiectat de structură, un loc al marelui Altul.

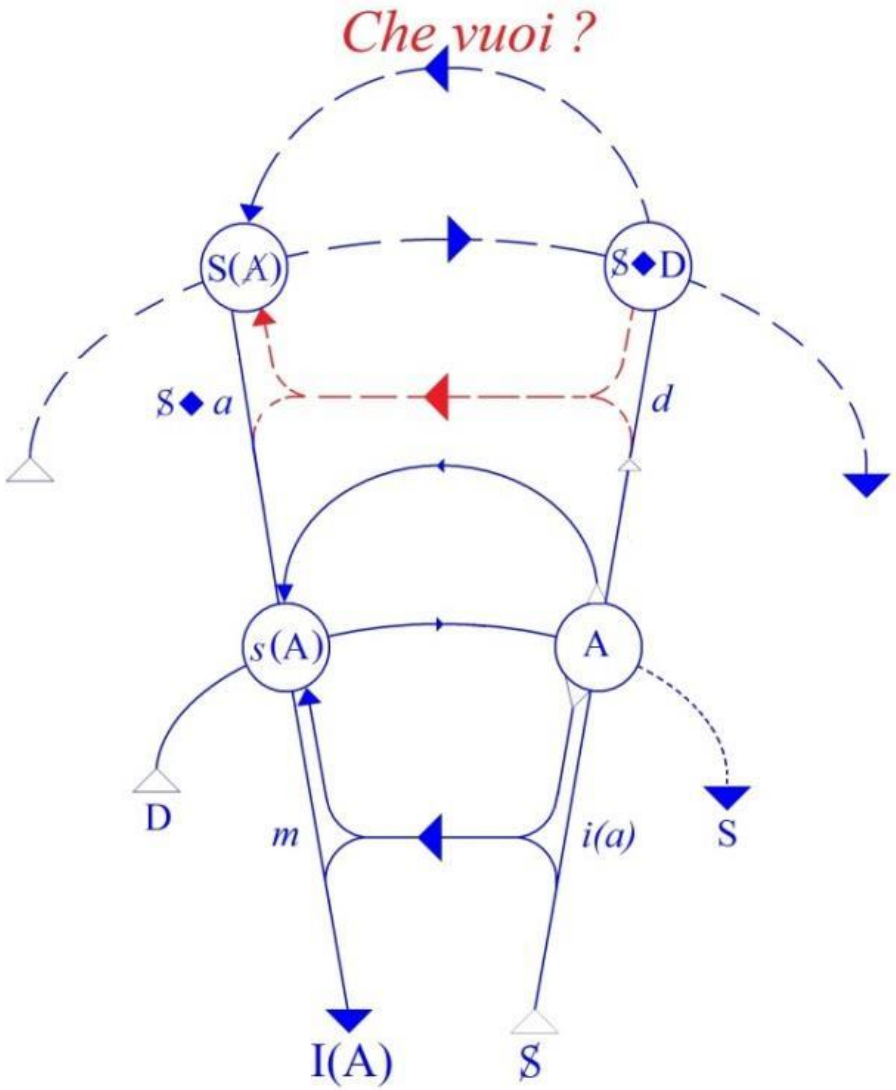

În locul mișcării de succesiune sau de cinetică semnificantă prezentată de graf, aici este vorba de a face pentru moment reperajul topologic spațializant al funcției identificatorii.

În fantasmă nu putem izola obiectul mic „a” de subiectul barat, căci funcția obiectului dorinței în fantasmă este corelativă cu „fading” (dispariția), ca excludere determinată de dependența însăși a subiectului de folosirea semnificantului.

Semnificantul este pură diferență, o trăsătură atât neantizantă cât și distinctivă, astfel încât subiectul apare din însăși această folosire a semnificantului ca nefiind nici cel care este desemnat (Cutare) și nici cel care desemnează (Cutare).

Atât doar că, și aici rezidă punctul esențial, această apariție, care este în același timp excludere sau „fading”, dispariție repetitivă, nu devine în mod efectiv operantă decât în raport cu jocul unui obiect, la început ca alternanță a unei prezențe și a unei absențe.

Pe de-o parte, subiectul barat al semnificantului se manifestă în mod efectiv în jocul în care, cu bobina, el se constituie ca alternanță a unei prezențe și aunei absențe.

Pe de altă parte, subiectul barat se identifică cu semnificantul cererii primitive, orale sau anale, în așa mod încât se constituie ca (-a), ca privare sau lipsă de a, căci aici este vorba despre o identificare cu trăsătura unară a semnificantului cererii, osândită să se regăsească într-un câmp pe care îl produce la fel de bine ca și câmpul însuși în care ea se pierde.

Această operație a identificării ca produs al lui „-a„ cu micul „a”, este simbolizată de „-a la puterea a doua”, ceea ce ne introduce în ceea ce simbolul matematic al lui „radical din -1” reprezintă ca implicare a experienței noastre.

Dorința inconștientă, așa cum noi trebuie s-o luăm în seamă, se găsește în repetiția cererii, dar totuși, această dorință nu se justifică din a fi o tendință, nu ne putem mulțumi cu referința opacă la un automatism al repetiției, cel al căutării, în același timp necesare și condamnate, a unei satisfacții unice, calificate ca atare de această trăsătură unară, acea

satisfacție însăși care nu se poate repeta, decât din a fi întotdeauna o alta.

Apare astfel, mișcarea circulară a cererii mereu repetate, ca definind o altă buclă care se împlinește în chiar această repetiție și care desenează obiectul dorinței.

Vorbim despre obiectul oral, anal, etc., însă dacă acest obiect structurează ceea ce, pentru noi, este fundamental în raportul subiectului cu lumea, este tocmai pentru că acest obiect nu rămâne un obiect al nevoii și, chiar din faptul de a fi prins în mișcarea repetitivă a cererii, el devine obiect erotic, obiect al dorinței.

Așadar, tocmai pentru că obiectul devine recognoscibil ca semnificant al unei cereri latente, el ia valoare unei dorințe dintr-un cu totul alt registru, factorul acestei transformări fiind falusul.

Acest falus, nu este niciodată acolo, decât atunci când el este absent.

Echivalența „girl-phallus" nu înseamnă că cele două forme se confundă, ci că prezența falusului se reperează acolo unde tocmai nu este.

Această diferență de structură între cerere și dorință este introdusă datorită problemelor sexualității feminine, ea se impune prin descoperirea freudiană a faptului că drumul prin care falusul poate ajunge să fie dorit de femeie, trece prin faptul că fata trebuie mai întâi să-l ceară acolo unde el nu este, adică la mamă.

Pe această poartă a cererii, cu tot ceea ce are ea din fantasmatic, din ireal și din contrar naturii, falusul intră, chiar și acolo unde el pare a fi obiectul cel mai natural, în funcția de obiect.

Semnificantul cererii pregenitale se monetizează în semnificanți în care, neputându-se semnifica el însuși, el se repetă, se diferențiază de el însuși, în timp ce subiectul se găsește respins în câmpul exterior, lipsa care se marchează în această repetiție fiind o privare care nu devine erotică, libido, decât în măsura în care prezența falusului se glisează acolo unde el nu este, sânul de exemplu, devenind sân falic.

Din acest punct de vedere el este semnificantul ultim, cel care nu trimite decât la el însuși, cel care se semnifică sub toți semnificanții care nu se semnifică pe ei înșiși.

Astfel, falusul, în funcția sa radicală, este acest singur semnificant care se semnifică el însuși, dar, chiar dacă el se poate semnifica el însuși, este in-nomabil ca atare.

Semnificantul determină nu doar semnificatul, ci și subiectul, o determinare care este o acțiune reală.

În schimb, considerând folosirea semnificantului după legile logicii aristotelice, în special în construcția propoziției universale, așa cum e simbolizată de cercul reductibil la un punct, zis cerc al lui Euler, întrebarea este dacă semnificantul sesizează ceva, orice ar fi, din real, și, într-adevăr, această propoziție nu sesizează decât ființe nulifiabile: „dictum de omni et nullo”, posibilitatea universalului fiind nulitatea.

Nu există nici un interes în a pune că oamenii sunt incluși în cercul muritorilor, de vreme ce este vorba tocmai de a prinde vârtejul care se produce în inima noțiunii de om, din faptul conjuncției sale cu predicatul „muritor”.

Într-adevăr, toată această logică este fondată pe o confuzie între a-l fi și a-l avea, în sensul posesiei proprietății din care se formează clasa.

Ceea ce e de căutat e un statut anterior statutului clasic al obiectului, un statut în întregime concentrat în opoziția subiect-obiect, o căutare similară celei a lui Heidegger în „Ființă și Timp” sau a lui Claude Levi-Strauss în „Gândirea sălbatică”, deși se distinge în mod net de ele, căci niciuna dintre ele nu numește ca atare acest obiect al dorinței.

Faptul că semnificantul determină subiectul înseamnă că acesta prinde din el o structură, o structură ce a fost mai întâi pusă în evidență în graful dorinței.

În ceea ce privește identificare, o noțiune grație căreia experiența noastră se focalizează asupra structurii subiectivității, această determinare poate fi urmărită de cel mai de aproape considerând subiectul ca o structură a suprafeței definită în mod topologic, fiind vorba despre a sesiza modul în care tăietura generează suprafața.

Această dependență a structurii suprafeței vizavi de tăietură apare cel mai clar și uimitor în această suprafață cu o singură față care este banda Moebius.

Am văzut deja cum reîntoarcerea cercului ce trece prin grosimea turului permite exemplificarea opoziției dintre funcția cererii și cea a micului „a” ca obiect al dorinței, dar și cum cercul ireductibil al cererii se repetă neputându-se insera în dincolo-ul său, obiectul dorinței, cel care nu este niciun obiect articulabil.

Cercul cererii este un cerc vid, în timp ce cel al dorințe reprezintă „nimicul” în care obiectul dorinței este chemat la încoronare.

Însă cercul care face turul găurii centrale nu dă, în fapt, decât conturul micului „a”, și nu acest obiect însuși.

Pentru a formaliza sau schematiza acest obiect a, de care nu se poate separa subiectul barat de semnificant, așadar pentru a formaliza fantasma, trebuie apelat la o altă suprafață topologică, cea a „cross-cap”.

Tocmai în punctul în care orice semnificanță lipsește, se abolește, în punctul nodal zis al dorinței marelui Altul, tocmai în acest punct obiectul mic „a”, obiect al castrării, vine să-și ia locul său.

Așadar acesta este punctul simplu și dublu totodată, în jurul căruia se organizează posibilitatea însăși a structurii între-crucișate a cross-cap, cel care va simboliza falusul, cel care va da adevărata sa formă acestui obiect altfel întotdeauna absent, căci, prin el, ca operator, un obiect „a” poate fi pus pe locul însăși în care noi nu sesizăm în tor decât conturul său.

Subiectul în formula fantasmei se citește ca „subiect al dorinței tăietură a lui a”, în sens triplu, cel de „a fi” această tăietură, cel de a fi separat de ea și cel de a-i fi la fel de bine și efect.

Micul „a” ne introduce într-o cu totul altă structură a obiectului decât cea a lui Aristotel, conform căreia ceea ce nu este arici este non-arici, este vorba despre o logică a obiectului privării.

În schimb, micul „a” face că aurul din „nu tot ce strălucește este aur” nu este pur și simplu obiectul inclus parțial în ceea ce strălucește, ci simbolul însuși a tot ceea ce strălucește, a ceea ce dă obiectului culoarea fascinatoare a dorinței.

Ceea ce este important în această formulă este „punctul de uragan” în jurul căruia se rotește întrebarea de a ști ce face să strălucească, întrebarea de a ști ce există din adevărat în această strălucire.

Astfel niciun aur nu va fi suficient de veritabil pentru a asigura punctul în jurul căruia subzistă funcția dorinței, iar din cauza acestui „a” „adevărul despre adevăr” nu va fi niciodată decât punctul de lipsă în care își are originea idealul, așadar o logică a castrării.

Acest „a” are cele mai strânse raporturi cu angoasa, ca teamă de ceea ce marele Altul dorește în sinele subiectului, acest „în sine” fiind fondat tocmai pe ignoranța a ceea ce este dorit de partea marelui Altul.

Micul „a” vine la lumina zilei de partea marelui Altul, nu atât ca și lipsă (ceea ce el este), ci ca „pentru a fi”, o apariție a lui „a” dincolo de imaginea pe care o dă oglinda clară.

Acest seminar conține cu adevărat metapsihologia lui Lacan, stând pe patru principii.

Primul, „subiectul este un efect al semnificantului”, cel care determină o diviziune între două procese, enunțarea și enunțatul, două procese care nu pot fi confundate fără a da loc la tot felul de paradoxuri logice, aparent o susținere a principiului după care nici o propoziție nu poate constitui o judecată despre ea însăși, însă, conjuncția cu al doilea principiu, „dorința este dorința marelui Altul” ca loc a limbajului, dă noțiunii de enunțare o profunzime inedită, niciodată bănuită de niciun lingvist și de niciun logician.

Al treilea, „litera, în sens de trăsătură unară, constituie structura esențială a semnificantului” elimină paradoxul definirii semnificantului ca diferență, această definire presupunând o negație care nu se introduce decât cu limbajul însuși. Prin crestăturile de pe osul magdalenian, această structură primă se desfășoară sub ochii noștri, dar este o trăsătură de geniu să îți dai seama că acestei crestături, acestei trăsături a diferenței, ființa îi stă suspendată.

Al patrulea, „puterea de ștergere sau negativantă a literei”, cel pe care se sprijină teoria lacaniană a numelui propriu.

Aplicarea acestor principii la datele experienței analitice conduce la o strângere a legăturii între semnificant și pulsiune.

Așa cum Lucrul se naște din ștergerea sau negativarea obiectului cererii primitive de către semnificant, tot așa dorința se produce ca pulsiune osândită repetiției din faptul că acest semnificant nu poate fi el însuși fără a se diferenția de el însuși.

Valoarea acestei aplicări se măsoară mai ales în aprofundarea pe care ea o permite a diferitelor forme ale lipsei.

Privarea devine sinonim al nimicului care hărțuiește ființa subiectului din faptul prinderii sale în semnificantul marelui Altul.

Frustrarea se introduce în „Dasein”, căci această ființă-acolo ne trimite eminamente la câmpul vizual structurat de experiența geloziei aproapelui, o experiență prin care dorința se rezumă la cerere, iar relația cu altul se rezumă la intersecția celor două frustrări.

Castrarea este o concepere foarte netă a semnificantului falic ca mediu grație căruia dorința rămâne în existență în sânul unei lumi care se prezintă de altfel ca o lume de cereri și contra-cereri.

În ceea ce privește obiectul castrării, obiectul angoasei sau teama de castrare este falusul „coborât la imaginea instrumentului”, cu ceea ce aceasta comportă dintr-o modelizare a dorinței pe cerere, o funcție a semnificantului falic în reglarea raportului subiectului cu juisarea.

Totuși teama de a pierde falusul este și pentru că doar falusul poate da câmpul său propriu dorinței, subiectul cere falusul și falusul dorește.

Totuși, teoria freudiană a identificării nu se reduce la o simplă enumerare: există prima identificare cu tatăl, apoi identificarea cu idealul, apoi cea a dorinței cu dorința, căci Freud definește raportul de obiect, care nu poate fi aici decât obiectul dorinței, prin constituirea idealului însuși, un plan al identificării colective, prin care unaritatea trăsăturii se reflectă în unicitatea modelului, cel care împlinește funcția liderului în constituirea acestei realități colective care este masa cu un cap.

La Freud, prima identificare cu tatăl este implicată și în modelul identificării cu liderul mulțimii, fără însă a fi inclusă în întreaga sa

dimensiune, iar pentru Lacan, în mod similar, identificarea cu tatăl este prezentă doar pe margini, căci ea pune în joc un factor legat de tradiția unei aventuri în mod propriu istorice, legat chiar de istoria însăși, un câmp în care nu putem intra fără a trebui să fim absorbiți în întregime, dar și pentru că în momentul în care acest seminar avea loc, exista o urgență, o exigență teoretică dar și o prioritate didactică, pentru o formulare a fantasmei, fără de care nu poate fi articulată convenabil eroarea, lipsa, în care suntem pentru a ne putea referi cu cea mai mică convenabilitate la ceea ce este cu privire la funcția paternă.

.....

Lacan a abordat deci identificarea pornind de la al doilea mod distins de Freud, cel în care trăsătura unară prezidează la formarea idealului. Totuși câmpul asupra căruia el a rămas după introducerea optului interior și a modelului „toric" este cel al celui de-al treilea mod, în care subiectul se constituie ca și doritor. Aici principiul după care câmpul dorinței nu este conceptibil pentru om decât pornind de la funcția marelui Altul a permia elaborarea de teze care nu se opun la cele ale lui Freud ci le îmbogățesc.

Sinteza seminarului 10 - Angoasa (1962-1963)

ÎN ACEST SEMINAR, Lacan împinge cât de departe posibil teoretizarea sa a obiectului a, fie că e vorba despre derivarea sa pornind de la relația subiectului cu semnificantul, de diferitele sale forme și de relațiile lor unele cu altele, de caracterul său de cauză și de efectul său, sau încă de relațiile sale cu corpul propriu și imaginea speculară, cât și cu afectele, precum durerea și doliul. În această explorare angoasa îi va servi drept busolă. În rațiunea referinței constante la Inhibiție, simptom și angoasă, o scurtă reamintire a tezei lui Freud se impune.

Freud definește angoasa ca semnalul unui pericol căruia eul îi este loc și agent. Examenul simptomurilor pe care le observăm în cele trei forme ale nevrozei, în special fobia, isteria și nevroza obsesională, arată că acel pericol este cel al amenințării castrării. Freud examinează apoi chestiunea angoasei considerată în ea însăși, și nu doar relativ la rolul

său în formarea simptomurilor. Această examinare se impune cu atât mai mult cu cât, chiar dacă el neagă importanța sa, Freud păstrează în memorie vechea sa concepție a angoasei ca și transformare a libidoului refulat sau reprimat. Ea se impune de asemenea din faptul că femeile sunt încă și mai mult subiecte nevrozei decât bărbații. Ori, dacă existența la ele a unui complex al castrării este lucru sigur, spune el, nu am ști totuși să vorbim despre angoasa castrării acolo unde această castrare deja avut loc.

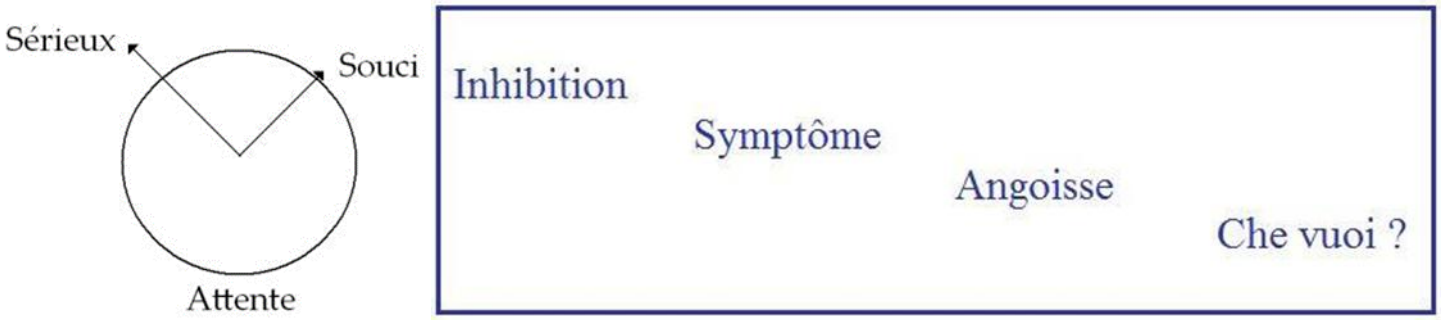

Din această nouă examinare Freud conclude că angoasa este sigur semnalul unui pericol, dar acel pericol este cel al unei pierderi, cea a obiectului, a mamei. Această concluzie atenuează problema angoasei feminine, căci noi putem acum să-i asignăm ca și sursă pierderea iubirii de obiect, dar angoasa castrării nu-și păstrează mai puțin locul său central căci ea constituie prima formă pe care angoasa o ia ulterior, în faza falică. Pericolul este aici separarea de organul genital, a cărui puternică valoare narcisică se poate justifica prin faptul că posesia acestui organ „garantează posibilitatea unei noi uniuni cu mama”. A și-l vedea răpit echivalează cu a resimți o nouă separare cu ea, ceea ce e de natură să trezească prototipul care constituie trauma nașterii.

...

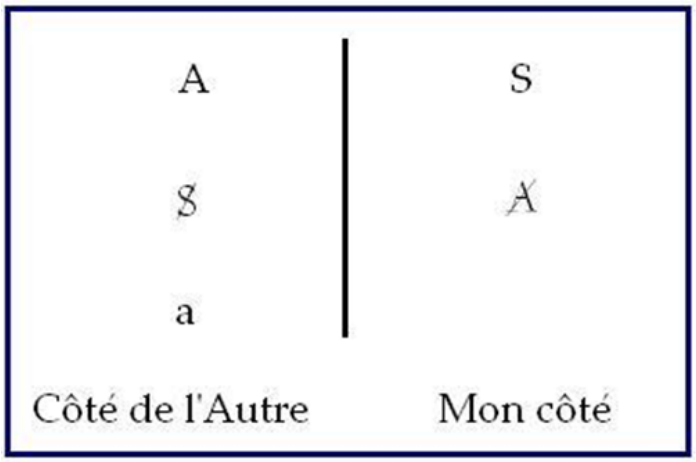

Această afirmație prezintă o anumită ambiguitate: angoasa castrării ar fi ea funcția uniunii cu mama sau mai degrabă a separației cu ea? Soluția nu este departe. Putem spune, pe de-o parte, că, după Freud, angoasa castrării este bine cea a unei noi separații cu mama, căreia dorința îi rămâne la orizontul libidoului genital. Dar pe de altă parte, în măsura în care uniunea cu mama constituie dorința sa esențială, subiectul ne se teme de nimic atât cât de o amenințare care comportă lichidarea oricărei posibilități a acestei uniuni, căreia dorința sa îi este suspendată. De unde putem conclude că pericolul despre care este vorba în fondul angoasei este în mod contradictoriu dublu: pericol al separării, dar și pericol al unei uniuni care ar face separația sigură. Dorința ia atunci o formă ambiguă: cea a unei legături făcute din separarea însăși, sau a unei separări făcute legătură.

Această reamintire vizează înainte de toate să arate că angoasa castrării așa cum o afirmă Lacan, este bine în centrul reflecțiilor lui Freud în Inhibiție, simptom și angoasă. Totuși, în ciuda abundenței de fapte pe care experiența psihanalitică le descoperă relativ la ravagiile acestei angoase, complexul castrării rămâne obscur. Scopul acelui seminar va fi de a stabili o teorie satisfăcătoare a acelui complex. Și nu vom fi mirați să vedem pe Lacan raportând angoasa de castrare nu la o pierdere, ci la pierderea unei pierderi. Să mergem încetișor.

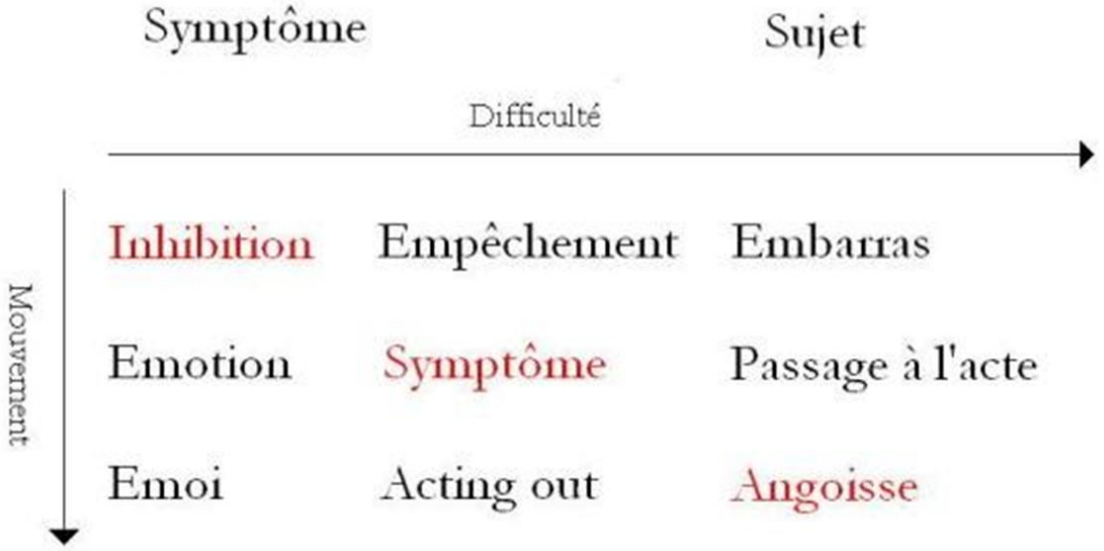

La începutul seminarului său, Lacan reamintește câteva puncte care sunt, după el, de ordinul dobânditului. Astfel, diferența sensului formulei dorinței ca dorință a altuia la el și la Hegel, sau dependența în care se găsește în învățământul său „dintotdeauna” raportul la imaginea

speculară din faptul că subiectul se constituie în locul Altuia. De asemenea, el subliniază accentul pe care întotdeauna l-a pus asupra noțiunii de altă scenă, care reprezintă primul mod după care Freud a introdus inconștientul prin intermediul visului. Studiul acestei noțiuni a altei scene, devenită la Lacan sinonimă a rațiunii psihanalitice, va da loc la câteva pagini remarcabile destinate să ne arate cum ea permite să ridicăm abisul pe care, în Gândirea sălbatică, Claude Levi-Strauss îl creează cu opoziția sa între rațiune analitică și rațiune dialectică.

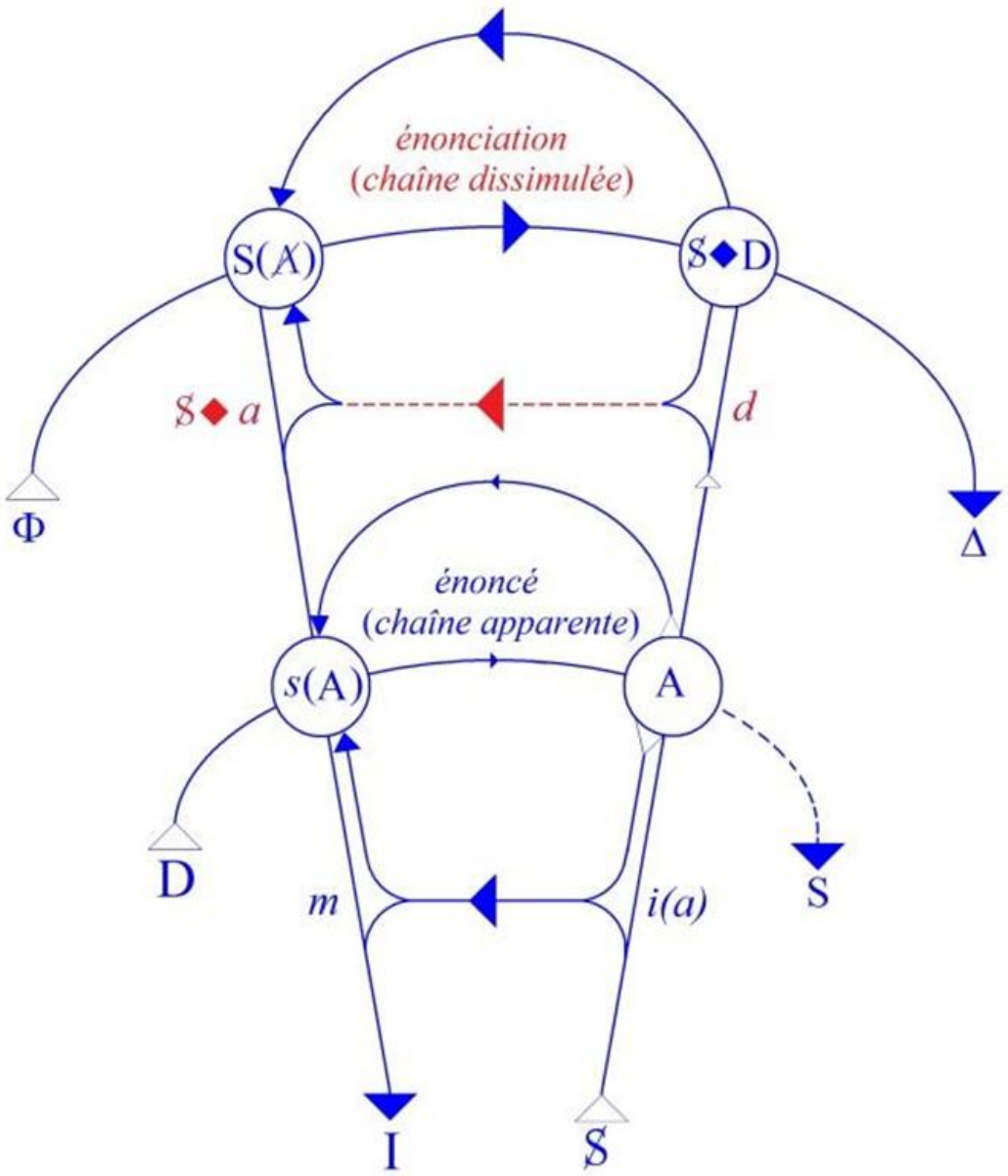

Tematica „scenei lumii” conduce la cea a scenei în scenă, deci la Hamlet, în care Lacan găsește ocazia să sublinieze, mai net decât o făcuse în seminarul său despre dorință și interpretarea ei, diferența între cele două tipuri de identificare: identificarea cu imaginea speculară și cea căreia Freud îi subliniază prezența pe fondul doliului, adică

identificarea cu obiectul pierdut, Ophelie în ocurență, retroactiv recunoscută ca și obiect al dorinței.

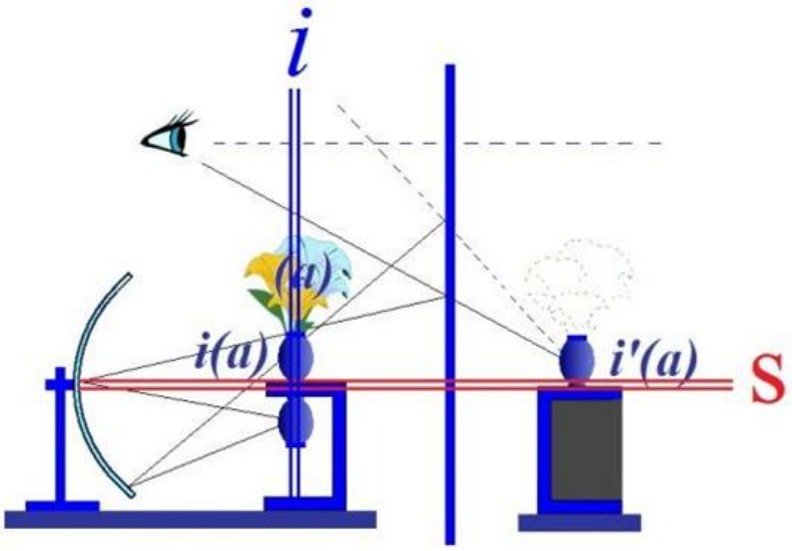

Așa cum ne-o învață deja schema vasului inversat, investirea imaginii speculare este un timp fundamental al relației imaginare. Fundamental în aceasta, precizează Lacan, că există o limită care constă în faptul că toată investirea libidinală nu trece prin imaginea speculară. Există un rest, adică falusul în măsura în care el vine în tot ceea ce este reperaj imaginar sub forma unei lipse, a unui -phi. Pentru a o spune altfel, acel simbol -phi desemnează castrarea imaginară indusă de metafora paternă. Lacan nu o spune expres, dar discursul său nu se înțelege altfel. Care castrare se atestă în ruptura care marchează imaginea corpului propriu atât la băiat cât și la fată; care dă aceluia sentimentul insuficienței sale, aceleia sentimentul lipsei sale, și în care este indicat ceea ce, în lipsa investirii în această imagine, rămâne ca o rezervă insesizabilă la nivelul corpului propriu.

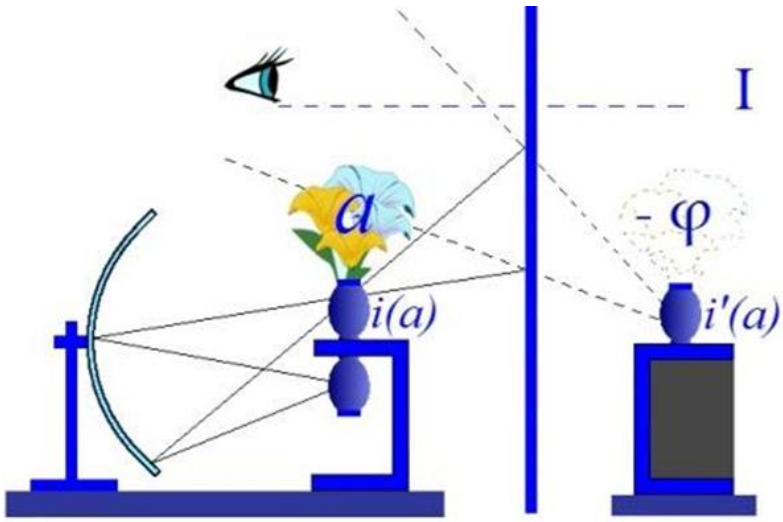

-phi constituie deci o lipsă care în mod cert apare în imaginar, dar aceasta nu vrea să spună, subliniază Lacan, că acea lipsă ar avea ea însăși o imagine, departe de acolo. Că ceva tocmai a apărut în acel focar al lipsei, și atunci se ivește sentimentul stranietății (Unheimlich), inițiator și auroră a angoasei. Așa este prima teză a lui Lacan: angoasa nu este a lipsei, ci a dispariției acelei lipse.

Putem să ne uimim că Lacan găsește confirmarea tezei sale în povestirea lui Hoffmann, Omul de nisip, în care Freud reperează, din contră, impactul amenințării castrării, în sensul pierderii organului. Rațiunea de acolo e că Lacan, din faptul distincției sale între simbolic, imaginar și real, ajunge la o concepție a complexului castrării diferită de cea a lui Freud. După el, dacă castrarea nu are nimic de nedepășit, dacă oprirea dialecticii psihanalitice nu are nimic din inevitabil, este pentru că nu este angoasa castrării cea care constituie în ea însăși impasul ultim al nevrozatului. Căci, în structura sa imaginară, forma castrării este deja făcută în apropierea imaginii corpului la nivelul lui -phi. Ea este făcută la un moment dat al unui dramatism imaginar, cel în care pătrunderea sexualității precoce în real se conjugă operației simbolice a metaforei paterne. Nu este deci, afirmă Lacan, în fața castrării că nevrozatul reculează: el este deja marcat de ea. Este din a face din ceea ce se înscrie din lipsa sa ca și castrare, și nu din darul său, complementul lipsei Altuia; este din a face din castrarea sa ceva pozitiv, că este garanția funcției Altuia în ceea ce are ca ireductibil oricărei transparențe.

Privind bine, teza lui Lacan este mai degrabă conformă unei alte teze a lui Freud după care neliniștitoare stranietate este uneori suscitată de returul refulatului. Această teză ne permite să recunoaștem că Unheimlich, ca retur, este prea bine Heimlich dintotdeauna, refulatul. După definiția lui Schelling, citat de Freud, „Straniul neliniștitor ar fi ceva care ar fi trebuit să rămână în umbră și care a ieșit de acolo”. O altă sursă a neliniștitoarei stranietăți, după Freud, apare „când se prezintă nouă ca și real ceva ce noi consideraserăm până atunci ca fantastic, când un simbol îmbracă întreaga eficiență și întreaga semnificanță a simbolizatului, și alte lucruri de același fel”. Sub acest

unghi, putem spune, cu Lacan, că neliniștitoarea stranietate a castrării, așa cum ea se atestă în povestirea lui Hoffmann, este datorată faptului că semnificantul lipsei apare el însuși ca lipsind, ca și -phi, acel punct situat în Altul dincolo de imaginea din care suntem făcuți și care reprezintă absența în care suntem, se revela în sfârșit drept ceea ce ea este: o prezență altundeva, o „carte de carne”. Astfel păpușa Olympia în măsura în care ea trebuia să fie completată cu ochii însăși ai studentului Nathaniel, în povestirea lui Hoffmann. De unde sentimentul de stranietate.

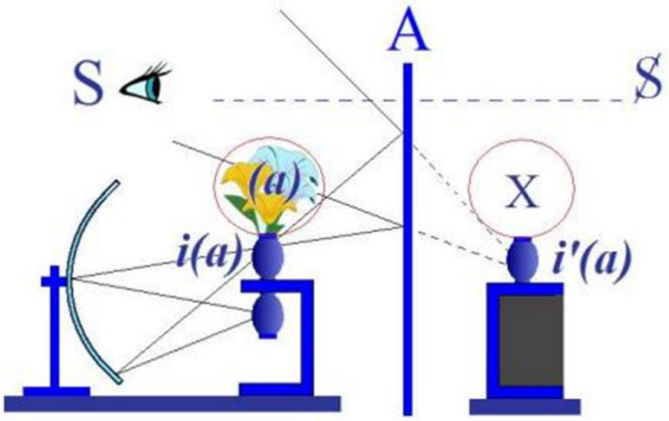

Tema castrării are deci trei sensuri la Lacan: cel de ruptură care marchează imaginea corpului propriu; cel de amenințare care se intensifică pe măsură ce subiectul încearcă să pozitivizeze această ruptură, adică să aducă imaginea sau semnificația falică la cea a corpului propriu; în sfârșit cel al apariției însăși a falusului, sau a unei alte părți a corpului care-l simbolizează, la chiar locul rupturii sau lipsei amenajate în sânul însuși al câmpului specular. Este, după Lacan, cazul angoasei prin excelență.

Validitatea acestei concepții lacaniene a angoasei ca lipsă a lipsei crește odată cu generalitatea sa. În Inhibiție, simptom, angoasă, Freud spune că angoasa este reacția-semnal a pierderii unui obiect. El enumeră cea care se efectuează la naștere, cea a mamei considerată ca obiect, cea a penisului, cea a iubirii de obiect și ce a iubirii de super-ego. Ori, remarcă Lacan, nu este nostalgia sânului matern cea care generează angoasa, este iminența sa. Ceea ce provoacă angoasa, spune el, nu este alternanța prezență-absență, și ceea ce o dovedește, este că această alternanță, copilul se complace s-o reproducă; această posibilitate a absenței este securitatea prezenței. În revanșă, continuă Lacan, ceea ce

există ca cel mai angoasant pentru copil, este atunci când mama este tot timpul după fundul lui, și în special pentru a-l „șterge la fund”, model al cererii care nu ar știi să eșueze. În timpul următor, interoghează el, cel al pretinsei pierderi de penis, ce vedem noi la începutul fobiei micului Hans? Interdicția de către mamă a practicilor masturbatorii a fost percepută de copil ca prezență a dorinței mamei la locul său. Ce este angoasa în general în raportul său cu obiectul dorinței, dacă nu este faptul că este tentație, nu pierdere a obiectului, ci tocmai prezență a acestui fapt că obiectele nu lipsesc? Și pentru a trece la etapa următoare, cea a iubirii supraeului, ce semnifică aceea, dacă nu faptul că ceea ce este temut este reușita? Este întotdeauna, afirmă Lacan, „Asta nu lipsește”.

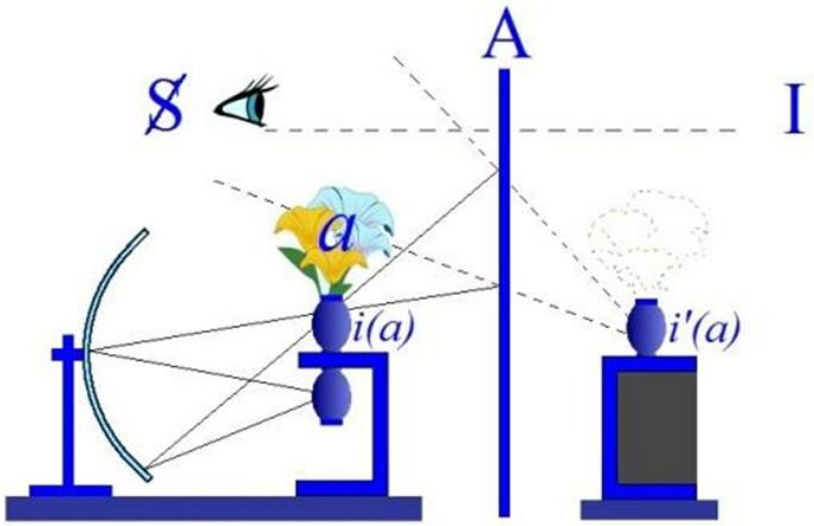

După Lacan, obiectul cunoașterii este insuficient. Și nu ar exista psihanaliza, am ști-o în acele momente de apariție ale obiectului care ne aruncă într-o altă dimensiune care merită să fie detașată ca primitivă; dimensiune care este tocmai cea a straniului, a ceea ce, departe de a participa la transparența imaginii speculare în care se fondează iluzia conștiinței, face literal să oscileze subiectul.

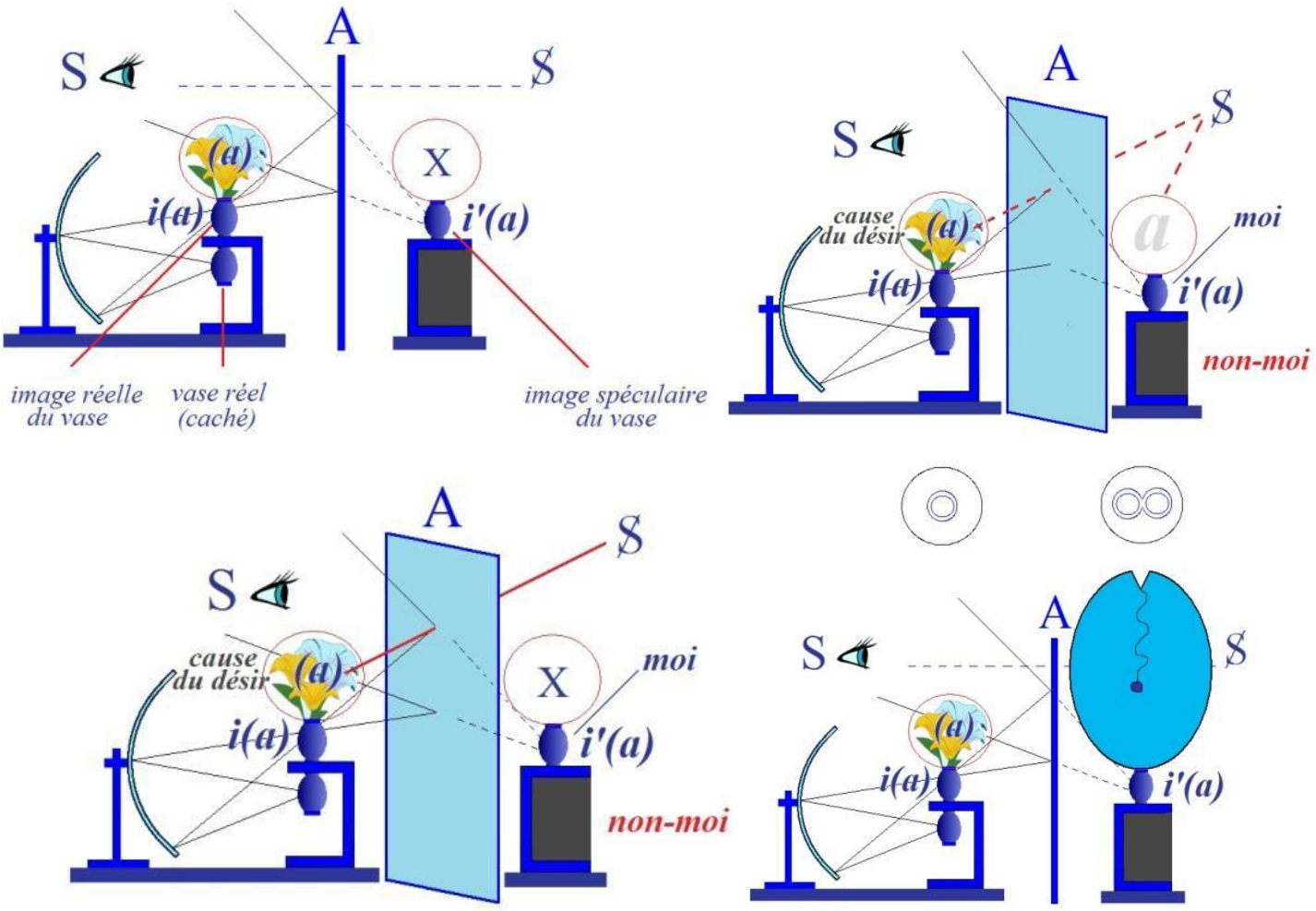

Dacă constituirea obiectului, care pleacă de la recunoașterea propriei forme, lasă să scape o parte din această investire primitivă a ființei noastre care este dată prin faptul de a exista ca și corp, atunci, spune Lacan, este o aserțiune nu doar rezonabilă ci controlabilă să spui că este acel reziduu non imaginat din corp care tocmai se manifestă la acest loc prevăzut pentru lipsă într-un mod care, căci merge de la ceea ce e fundamental non specular, devine ireperabil. De fapt, este o dimensiune a angoasei această lipsă a anumite repere. Lucrările lui Kurt Goldstein o arată suficient.

Acest loc al vidului, al albului unde locuiește ceea ce nu apare pe imaginea speculară și ceea ce atingem prin deturul angoasei, este, după Lacan, ceea ce dă angoasei structura sa, sau mai precis cadrul său, comparabil celui al oglinzii. Lacan se referă aici la Omul cu lupi, caz prin excelență unde este vorba despre raportul fantasmei la real: visul repetitiv al pacientului lui Freud (fereastra care se deschide deodată lăsând să apară lupii așezați pe copac) ne arată că este prin lucarne că

se prezintă Unheimlich. Sunt proprii ochi ai visătorului care îl privesc în chipul lupilor.

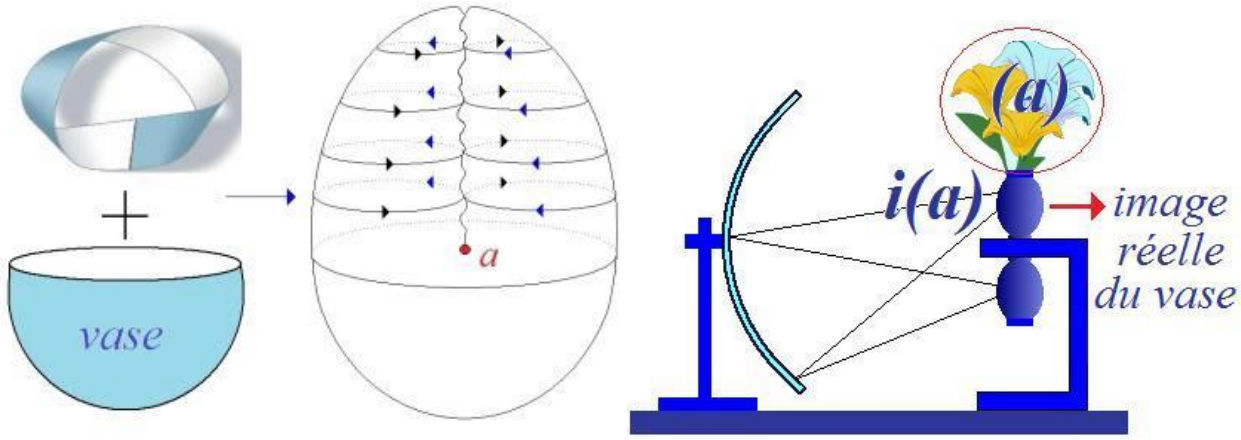

Este acea ivire a Unheimlich în cadru cea care constituie fenomenul angoasei, după Lacan, și este pentru asta, spune el, că este fals să spui că angoasa este fără obiect. Angoasa nu este îndoiala, ci cauza sa. Îndoiala nu este făcută decât pentru a evita ceea ce angoasa comportă ca certitudine oribilă. A acționa, este a smulge angoasei certitudinea sa, este a opera un transfer de angoasă. Lacan introduce în acest scop cele două noțiuni de pasaj la act și acting-out, din care găsim cele mai bune exemple în observarea pacientei homosexuale a lui Freud. Al său a se arunca peste pod era un pasaj la act, un a se arunca în afara scenei; toată aventura sa cavalerească cu dama era un acting-out, o punere în scenă având toate caracterele unei semnificativități, Deutung, a unui apel.

A	S A	S		jouissance
$\$$	$\not A$ a	$\not A$		angoisse
a	$\varnothing$ $\$$			désir

Nu vom fi mirați că Lacan termină prima parte a seminarului său amintind identitate „paveliană” a dorinței și a legii ca singură și aceeași barieră destinată să bareze accesul la Lucru. Căci este grație legii (pentru atât cât ea operează la mamă în măsura în care ea a precedat copilul pe drumul integrării simbolice) că se desenează cadrul insu-lui de dincolo de cerere sau bine de angoasă. Căci, altfel, mama ar apare ca o omnipotență non marcată de o lipsă.

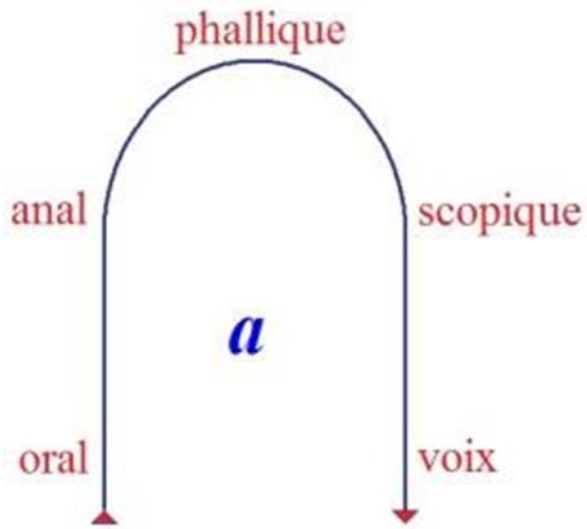

Relația între câmpul specularului și non-specularitate este cea care se înscrie în schema zisă a vasului inversat. Lacan nu dă întotdeauna același comentariu acelei scheme. Interpretarea care ne va permite să urmăm mai bine parcursul său este următoarea. Sigla i(a) desemnează imaginea corpului propriu, care își ține stabilitatea din faptul că subiectul i se acomodează asupra unui obiect făcând parte din corpul propriu, care rămâne cufundat în auto-erotism și unde rezidă „rezerva insesizabilă”. Sigla i`(a) desemnează obiectul căruia se transvazează libidoul narcisic din care este investit i(a), dar nu fără să se pună x-ul care este veritabilul obiect de iubire și care păstrează caracterul său de agalma atât cât nu apare obiectul parțial, căruia Lacan își propune acum să-i precizeze sensul.

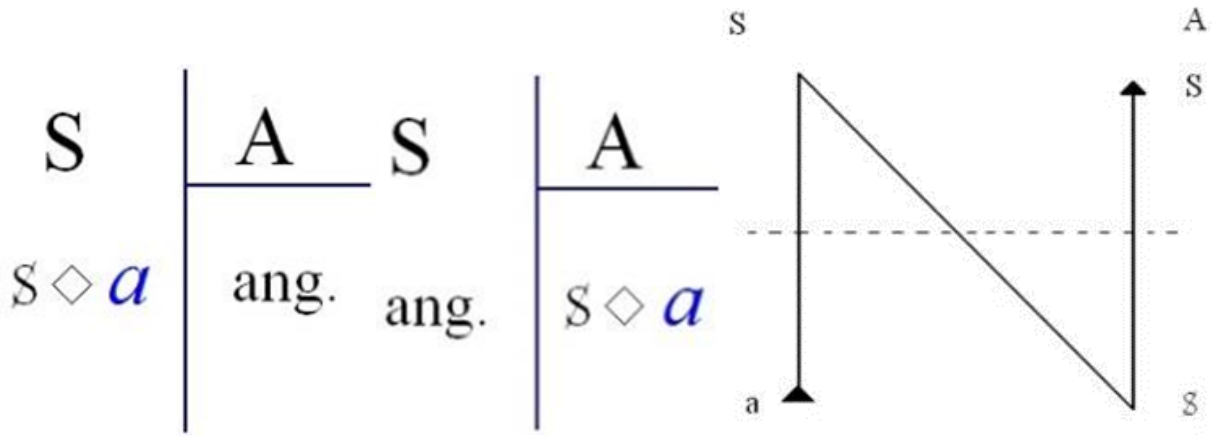

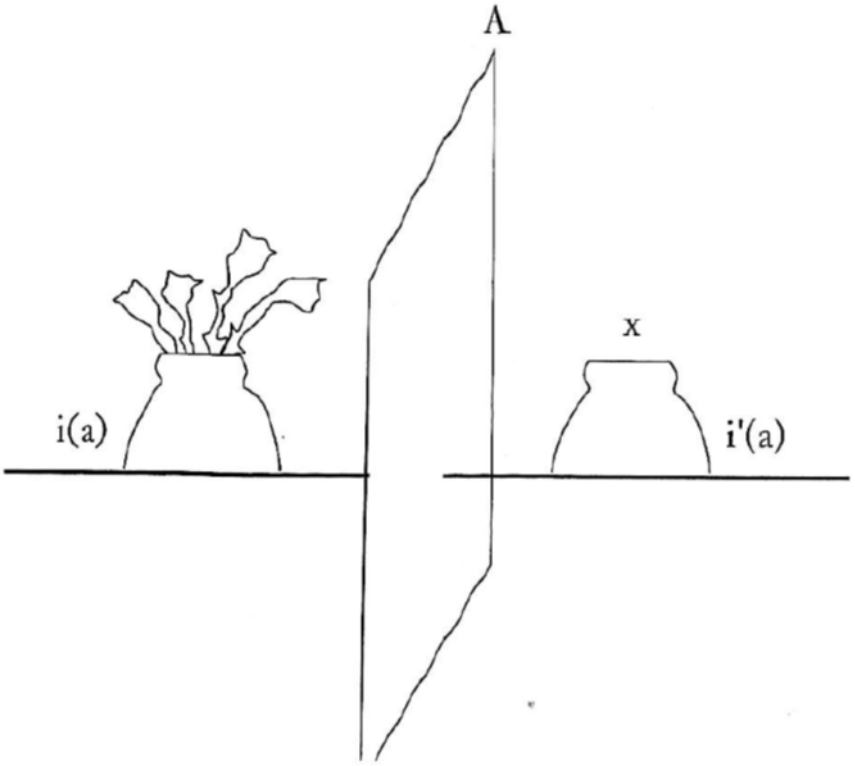

Prima remarcă pe care o putem face pe subiectul acestui obiect, spune Lacan, este următoarea: notația sa algebrică ca a este destinată să ne permită să recunoaștem în ea, în diversele incidențe în care ne apare, identitatea. Ea răspunde astfel unui scop de pur reperaj al identității. Într-adevăr, după Lacan, reperajul printr-un cuvânt, printr-un semnificant, este întotdeauna și nu ar ști să fie decât „metaforic", în sensul de a fi efectul unei funcții semnificante, cea a selecției sau substituției, care se ascunde ți rămâne nesesizată în afara semnificației induse prin introducerea sa. În toată rigoarea, spune Lacan, desemnarea acelui a prin termenul de obiect este de un uzaj metaforic căci el este împrumutat relației subiect-obiect, în vreme ce ceea despre ce vorbim sub termenul a este tocmai un obiect care este prin definiție extern oricărei definiții posibile a obiectivității: căci experiența noastră pune faptul că o transparență care se fondează pe intuiția experienței nu poate fi ținută drept originală, și deci nu poate constitui pornire nici unei

estetici transcendentale - știind de altfel ceea ce au fost de acolo ca „evidențe”.

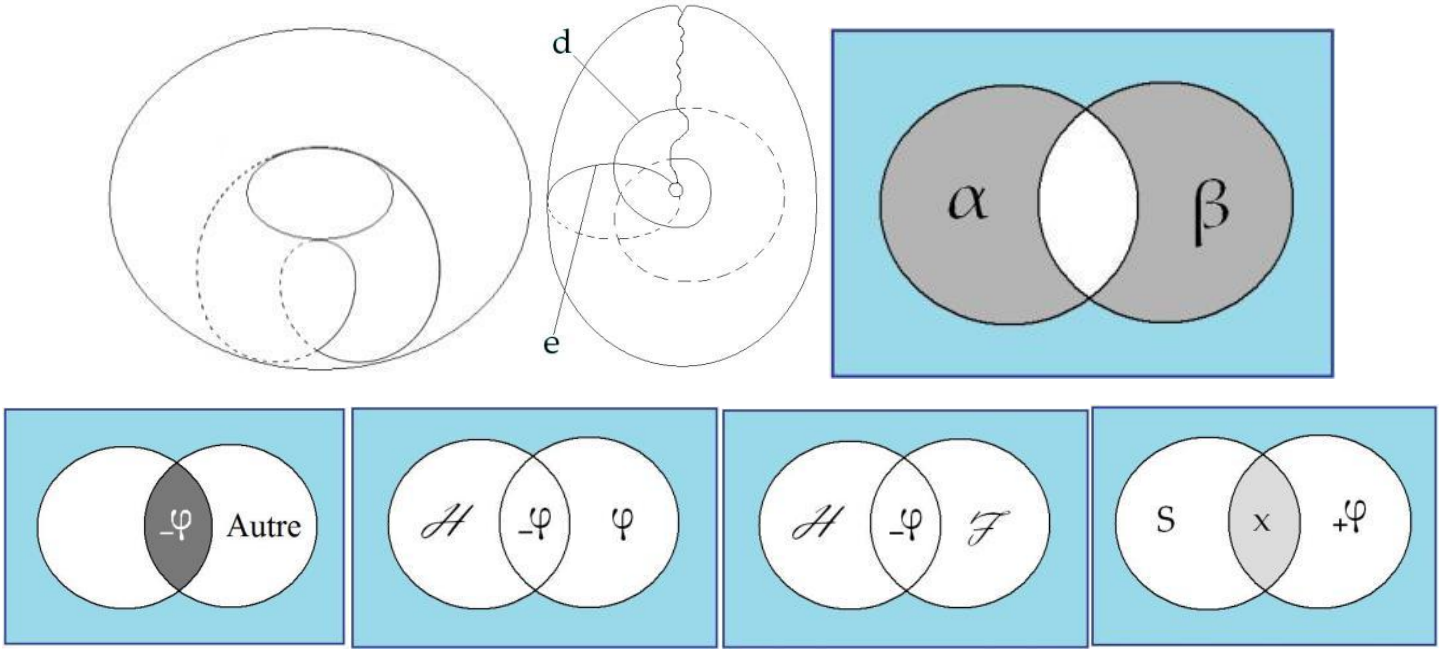

Subiectul este în mod primitiv inconștient și tocmai de aceea trebuie să susținem ca anterior constituirii sale o anumită incidență, cea care este cea a semnificantului.

Însă, ceea ce permite acestui semnificant să se încarneze, este tocmai ceea ce noi avem acolo, pentru a ne prezenta, unii altora, corpurile noastre.

Totuși acest corp nu poate fi luat în categoriile esteticii transcendentale ale lui Kant, el nu poate fi constituit, reluând vocabularul cartezian, în câmpul măsurii.

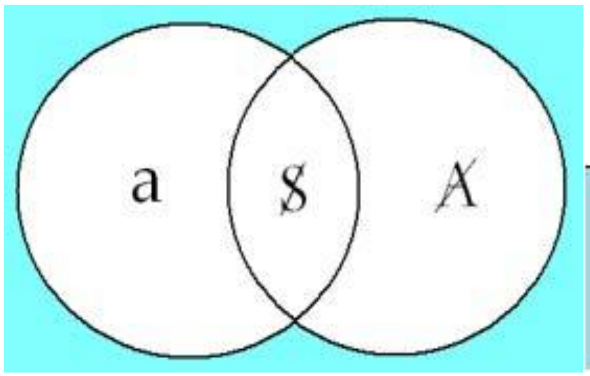

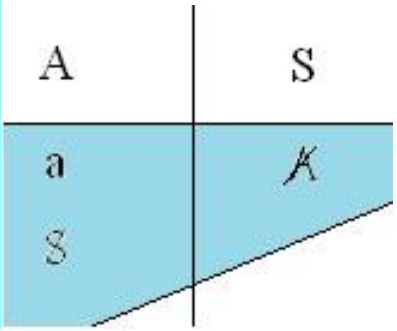

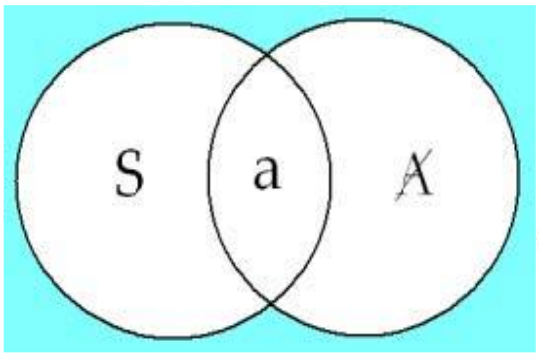

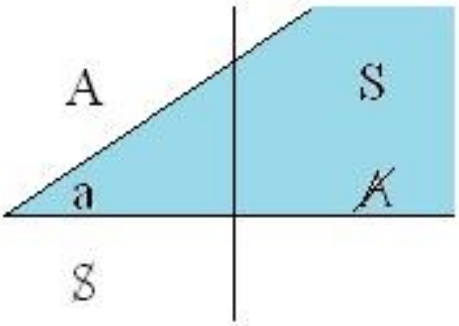

Acest corp nu ne este dat doar pur și simplu în oglinda noastră, iar această imagine speculară pe care credem că o avem se poate modifica, ceea ce avem în fața noastră, chipul nostru, ochii noștri, lasă să apară dimensiunea privirii noastre, iar, de aici, valoarea imaginii începe să se schimbe, mai ales dacă această privire care ne apare în oglindă se pune să nu ne mai privească pe noi înșine, un răsărit al unui sentiment de stranietate care este o poartă deschisă angoasei, această trecere de la imaginea speculară la imaginea dublului care îmi scapă fiind semnul unei condiții a cărei generalitate și prezență în întregul câmp fenomenal se arată prin articularea funcției lui „a”.

1	voix	*a*	désir de l'Autre
2	image		puissance de l'Autre
3	désir	angoisse (- φ)	jouissance de l'Autre
4	trace		demande de l'Autre
5	angoisse	*a*	désir (x) de l'Autre

Există două feluri de obiecte, cele ce se pot împărtăși și cele care nu se pot, ultimele, atunci când sunt înscrise, în ciuda a toate acestea, în domeniul partajului cu celelalte obiecte al căror statut stă în întregime pe concurență, atunci când ele apar, angoasa ne semnalează particularitatea statutului lor.

Falusul este cel mai „ilustru” dintre aceste obiecte, cu privire la castrare, și, bineînțeles, el are echivalente, dintre care cele mai cunoscute sunt cele care îl preced, excrementul fecal, mamelonul, iar unele dintre ele, cele pe care le cunoaștem mai puțin, privirea și vocea, dar, toate aceste obiecte anterioare constituirii obiectului comun, schimbabil, a obiectului socializat, sunt tocmai despre ce este vorba în „a”, și, în mod esențial, doar prin intermediul angoasei le putem vorbi, putem vorbi despre ele.

Așadar, acest obiect al dorinței, care ar fi în fața noastră, este mirajul care a sterilizat tot ceea ce, în analiză, a fost avansat în sensul așa-zisei relații de obiect.

Acest „a” nu poate fi nicidecum situat în orice ar fi ca analog al unei intenționalități al unei noeme (gândiri), el trebuie conceput ca și cauză a dorinței, acest obiect este în spatele dorinței.

În cazul fetișului, nu este nici micul pantof, nici sânul, nici nimic altceva, orice ar fi, care ar încarna fetișul, nimic dintre toate acestea nu este ceea ce este dorit, fetișul, el doar cauzează dorința, fetișul trebuie să fie acolo doar ca și condiție a dorinței, o dorință care se va agăța acolo unde poate, pe o figură feminină de exemplu, care nici nu trebuie în mod necesar să fie cea care poartă micul pantof, acesta putând fi în împrejurimile ei, o figură feminină care nici măcar nu este sigur că este cea care poartă sânul, sânul putând să se găsească și în cap.

Atunci când noi spunem „eu”, „a” se situează la nivelul inconștientului și este prea bine tocmai ceea ce este intolerabil.

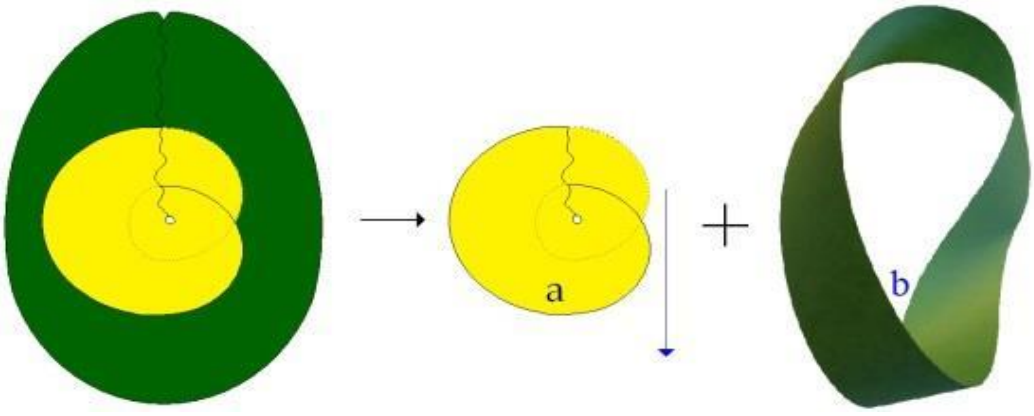

Dorința sadică nu poate fi formulată decât prin referința ei la disocierea pe care ea vizează s-o introducă la altul, impunându-i această diviziune, acest decalaj care există între existența sa de subiect și ființa sa de carne.

Nu într-atât suferința altuia este căutată în intenția sadică, ci angoasa sa, angoasa altuia, existența sa esențială ca subiect în această angoasă, iată ceea ce dorința sadică vrea să facă să vibreze.

Tocmai de aceea, această dorință este foarte aproape de dorința pe care Kant o definește ca și condiție a exercițiului unei rațiuni pure, o dorință în care el situează singurul punct în care se poate manifesta un raport cu un „pur” bine moral.

Totuși, ceea ce este important este că, în împlinirea ritului său, dorința sadică nu știe ceea ce ea caută, adică faptul de a se face să apară ea însăși ca pur obiect, fetiș negru, ceea ce rămâne din figura lui Sade, o formă pietrificată.

Cu totul diferită este poziția masochistului, pentru care scopul declarat este chiar această încarnare a lui însuși ca și obiect, această identificare a lui ca obiect de schimb fiind calea prin care el caută tocmai ceea ce este imposibil, adică să se sesizeze drept ceea ce el este, în calitate de obiect „a”.

La fel ca și pentru sadic, această identificare nu apare decât pe o scenă, însă, tocmai pe această scenă, sadicul nu se vede, el vede doar restul, în timp ce, de asemenea, există un alt lucru pe care masochistul nu îl vede.

La origine, iar acesta este însăși sensul Oedipului, dorința tatălui și legea nu sunt decât unul și același lucru, iar raportul legii și dorinței este atât de strâns încât funcția legii face calea dorinței.

Dorința, în calitate de dorință a mamei, pentru mamă, este identică cu funcția legii, iar în măsura în care legea o interzice, tot ea o impune ca obiect al dorinței.

Așadar, dorința mamei se naște, în parte, asemeni acestor dorințe vide pe care le vedem orientându-se spre obiect din simplul fapt că acest obiect este interzis, iar în parte, ea este mediatizată de dorința însăși a tatălui.

Astfel, totul se organizează în jurul acestei dorințe a mamei, iar pornind tot de aici se pune și femeia pe care trebuie s-o preferi, prin urmare o poruncă se impune aici și penetrează structura însăși a dorinței.

Masochismul este așadar funcția unei puneri în scenă în care dorința marelui Altul face legea, unul dintre efect fiind că masochistul însuși apare în funcția deșeului, a aruncatului la gunoi, a rebutului obiectului comun.

Acesta este unul dintre aspectele în care poate să apară „a” așa cum el se ilustrează în perversiune.

Punându-se astfel ca „a”, masochistul pune în acțiune fără s-o știe, adevărul dorinței sale ca dorință a legii.

Așadar, masochistul se luptă pentru a-l găsi pe „a” sub „eu”, în timp ce sadicul încearcă să-l atingă sub „tu”.

Acest efect general al identității care conjugă dorința tatălui cu legea este complexul castrării ca moment în care se naște dorința ca atare, printr-o mutație misterioasă a dorinței tatălui după ce el a fost ucis.

Tocmai de aceea notația „-phi„ apare pe scheme acolo unde „a” lipsește, o necesitate așadar, oricare ar fi punerile în scenă făcute pentru a o atinge.

Totuși, încă nu suntem pe scenă, chiar dacă scena se întinde foarte departe, și chiar și până pe domeniul viselor noastre.

Absenți din scenă, și dincoace de ea, căutând să citim în marele Altul din ce anume el se reîntoarce, noi nu găsim decât lipsa, „x”.

Această legătură a obiectului cu lipsa lui necesară, este chiar locul care, în analiza transferului, a fost introdus sub termenul de agalma.

Este chiar pentru că acest loc vid este vizat ca atare, faptul că se instituie, într-adevăr, dimensiunea transferului.

În calitate a ceea ce poate fi conturat printr-o margine, printr-un decalaj în care constituirea imaginii speculare își arată limita, acest loc este locul ales al angoasei.

Acest fenomen al marginii, în ceea ce se deschide ca fereastră, este ceea ce marchează limita lumii recunoașterii, adică scena.

La origine se află subiectul ipotetic („Es”, „Acesta”, sau ”Est-ce?”, „Este acesta?”), cel care pornește din raportul său cu semnificantul, cel care se constituie în marele Altul care este locul acestui semnificant,

iar, în mod invers, marele Altul se află suspendat unei garanții care lipsește, fiind, în acest sens, barat, o operație comparabilă unei împărțiri, unei diviziuni, și prin faptul că se soldează cu un rest, „a”.

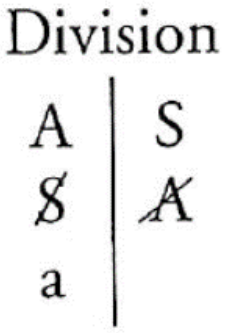

Așadar, între subiectul „alt-ificat” și marele Altul barat, apare „a”, „cartea de carne”, o metaforă în care se semnifică faptul că subiectul încearcă zadarnic să facă toate împrumuturile posibile pentru a înșela găurile dorinței, faptul că există întotdeauna un evreu care știe ceva despre balanța conturilor și care cere la sfârșit „cartea de carne”, o trăsătură pe care o regăsim, cu un relief particular, în anumite exemple de „acting-out”.

Acest „acting-out” este foarte apropiat unui simptom, este un simptom care se arată ca un altul, diferența fiind că nu este în mod necesar în natura simptomului faptul de a trebui interpretat, faptul că simptomul nu cheamă interpretarea.

Simptomul, în natura sa, este juisare, juisare umplută („unterbliebene Befriedigung”, „lipsă de satisfacție”), el nu are nevoie de interlocutor, el își este suficient, el este din acest ordin al juisării, el merge spre Lucru, dat fiind că a trecut de bariera Binelui, adică de principiul plăcerii, ceva ce face din această juisare o „Unlust”, o „neplăcere”.

Angoasa este așadar un semnal în eu, în tocmai acel eu în care se simbolizează eul ideal, în „x”.

Acesta este un fenomen al marginii în câmpul imaginar al eului, termenul de „margine” fiind justificat de afirmarea de către Freud a eului ca „suprafață”, și chiar ca și „proiecție a unei suprafețe”.

„Eul ideal” este această funcție grație căreia eul este constituit printr-o serie de identificări cu anumite obiecte, obiecte a căror ambiguitate de iubire și ură este bine subliniată de Freud.

Așadar, „a” este și el un obiect de identificare, dar prin această identificare care este în principiul doliului, acest „a” este de asemenea și un obiect de iubire, el fiind ceea ce îl face pe iubitor, ceea ce îl smulge în mod metaforic din poziția de iubit, „eromenos”, făcându-l „erastes”, un subiect al lipsei, „a” fiind cel care îi dă „instrumentul iubirii”.

Recădem mereu acolo, iubim cu ceea ce nu avem, „a” nu este numit „a” doar în calitate de funcție algebrică, ci și pentru ceea ce este: ceea ce nu mai „a”i (ce qu’on n’„a” plus).

Tocmai de aceea „a” poate fi regăsit în mod regresiv sub formă de identificare.

Tocmai de aceea Freud recurge la regresie în momentul în care definește raporturile identificării cu iubirea.

Însă, în această regresie a iubirii la identificare, loc în care „a” rămâne ceea ce el este, instrument, doar cu ceea ce suntem îl putem avea pe acest „a” sau nu.

Doar cu imaginea corpului propriu, constituită grație oglinzii concave, putem lua sau nu în gulerul acestei imagini, i(a), diferitele obiecte constituibile ale acestui corp, reprezentate de florile reale.

Bucățile corpului originar sunt sau nu prinse, sesizate sau nu, în momentul în care i(a) are ocazia să se constituie.

Nu întregul libido al corpului propriu trece prin imaginea narcisică, iar această parte, floarea, la care se acomodează constituirea acestei imagini, este prea bine ceea ce rămâne ca „rezervă insesizabilă”.

Astfel, înaintea stadiului oglinzii, ceea ce va face i(a) este deja acolo, în dezordinea micilor „a”, despre care încă nu este vorba de a-i avea sau nu.

Tocmai la acest fapt este ceea ce răspunde veritabilul sens care trebuie dat termenului de auto-erotism: nu este absolut deloc lumea exterioară ceea ce ne lipsește, ci noi înșine.

Pentru Freud, angoasa este acest semnal de la limita eului contra acestui alt lucru, „x”, care nu trebuie să apară în i prim (a) în calitate de „a”, totuși, în același timp, analiștii, mai întâi Otto Rank, mai apoi și Freud,

alocă originii angoasei acest moment pre-narcisic, pre-erotic, acest moment al nașterii, această stare de dinainte de apariția lui i(a).

Așadar, chiar dacă putem defini angoasa ca semnal în eu, această definiție nu este deloc exhaustivă, ceva ce apare foarte clar în fenomenele cele mai contrare structurii eului, în fenomenele depersonalizării.

Noțiunea de „distanță”, accentuată de mai mulți autori ai Școlii franceze, își are expresia sensibilă în existența oglinzii, cea care îndepărtează subiectul de el însuși.

Însă, acest fapt nu este un motiv pentru a concluziona că o „reapropriere” ar putea să ne dea soluția acestor dificultăți generate de necesitatea acestei distanțe.

Nu este faptul că obiectele sunt invadatoare în psihoză, nu este acest fapt ceea ce le constituie pericolul lor pentru eu, ci este însăși structura acestor obiecte, o structură care le face să fie improprii unei „eu-izări”.

Este vorba despre ceva ce poate fi sesizat cu ajutorul modelelor topologice, cele care ilustrează posibilitatea unei forme ne-specularizabile, fără o imagine în oglindă, ceva ce se află în structura anumitor suprafețe, precum este banda Moebius, ceva ce se află, în mod fenomenologic, la începutul depersonalizării, prin non-recunoașterea imaginii speculare.

Este vorba despre acest moment paradigmatic în constituirea eului ideal, cel în care copil se întoarce spre acest altul, spre acest martor care se află în spatele lui, pentru a-i comunica manifestările jubilației sale, un gest care îl face să comunice cu imaginea sa.

Este aici o relație duală pură care deposedează, ceva în care regăsim sentimentul de deposedare pe care clinicienii l-au marcat în psihoză.

Specularizarea este stranie, „odd”, ciudată, în afara simetriei.

Este acel „Horla” al lui Maupassant, acest în afara spațiului, în măsura în care spațiul este dimensiunea stivuibilului, super-pozabilului.

În ceea ce privește tăietura legată de angoasa nașterii, Freud vede acolo o „constelație reală” de mișcări vasomotorii, respiratorii, ceva ce va fi

transportat în funcția sa de semnal, în același mod în care se constituie și criza isterică, ea însăși o reproducere de mișcări moștenite pentru expresia anumitor momente emoționale.

Totuși, o astfel de teză, este de neconceput, căci este imposibil să situezi, la început, această complexitate într-un raport cu eul, un raport care să-i permită să servească de ea mai apoi, decât prin intermediul raportului care a fost articulat între i(a) și „a”, un raport definit drept pre-specular.

Așadar, separarea caracteristică începutului nu este cea a copilului cu mama sa, ci separarea sa cu el însuși!

Orice cărticică de embriologie, care nu este mai veche de o sută de ani, permite să vezi că tăietura copilului care se naște are loc între copil și propriile sale anvelope.

Pentru a avea o noțiune completă a acestui ansamblu pre-specular care este „a”, trebuie să considerăm aceste anvelope ca elemente ale corpului propriu, diferențiate pornind de la ou.

Această referință la anvelope derutează, căci este vorba despre un obiect în mod cert biologic, dar la fel de bine și pre-specular, un obiect care nu mai face parte dintre apartenențele subiectului în momentul în care ele sunt luate sau nu în constituirea lui i(a).

Esențialul însă este stabilirea faptului că structura organismului nu este niciodată cea a unui tot, iar această referință la anvelope servește ca model.

Apariția lui „a” în locul lui „x” face ca acest ceva, „etwas”, în fața căruia angoasa operează ca semnal, să fie din ordinul ireductibilului realului, iar din angoasă face acel semnal care, dintre toate semnalele, este singurul care nu înșală.

Exemplul „princeps” se află în Oedip, în care Oedip, cel ce a posedat obiectul dorinței și al legii, face acest pas în plus, el vede ceea ce a făcut.

Ceea ce el a făcut are drept consecință că el vede în momentul următor proprii săi ochi umflați cu umoarea lor vitroasă pe pământ.

În mod prea evident, el și-a pierdut vederea, și totuși, el nu este fără a-i vedea, el nu este fără a-i vedea ca atare, ca obiect-cauză, în sfârșit dezvăluit, al ultimei, al unei ultime, nu non-vinovate, ci în afara limitelor, al unei ultime concupiscențe, cea de a fi vrut să știe.

Astfel, momentul angoasei, este cel al unei imposibile vederi care vă amenință din proprii voștri ochi de pe pământ.

Tablourile lui Zurbaran, cele care le reprezintă pe sfânta Lucia și sfânta Agatha, una cu ochii săi pe un platou, alta cu sânii săi, ne arată nimic altceva decât tocmai ceea ce poate face obiectul dorinței noastre, aceste imagini nesuscitând angoasă, tocmai că pentru aceasta ar trebui să fi vizat mult mai personal.

Odată, după reprezentarea teatrală a lui „Salomeea” a lui Richard Strauss, Lacan mi-a făcut remarcat: „obiectul „a”, l-ați văzut prea bine pe un platou, nu?”.

Contrar concepției lui Karl Abraham care leagă funcția genezei obiectului „a” de stadiile de maturare libidinală, Lacan propune o concepție circulară, în care este vorba întotdeauna, sub diversele forme în care acest obiect se manifestă, de o aceeași funcție de lipsă, legată de constituirea subiectului în locul marelui Altul.

La nivelul central, cel al stadiului falic, funcția lui „a” este reprezentată de castrarea simbolică, „-phi”, ca și constituant al disjuncției între dorință și juisare.

Orice funcție a lui „a” se referă la acest decalaj central ce separă la nivel sexual dorința de locul juisării, ceva ce ne condamnă la această necesitate a faptului că juisarea nu-i este promisă prin natură dorinței, o necesitate a faptului că, pentru a o reîntâlni, dorința trebuie nu doar să înțeleagă, ci și să traverseze fantasma însăși care o susține și o construiește, cea pe care am descoperit-o ca împiedicarea care se numește angoasă de castrare, în sensul angoasei de a se servi de castrare în loc de a o păstra ca și gaj.

Aici, pozițiile sunt diferite, iar cea a femeii este mai ușoară, castrarea nu este atât de direct înnodată corpului ei așa cum ea o este pentru bărbat, chiar departe de asta, lipsa fiind reală chiar dacă ea este

imaginată ca și castrare, iar recunoașterea ei determinând deja intrarea în Oedipul propriu-zi feminin.

Este tocmai ceea ce face ca legătura femeii cu dorința marelui Altul să fie mult mai specială și, în același timp, este ceea ce face ca femeia să fie mult mai angoasată decât bărbatul, o angoasă mult mai aproape de timpul inaugural al lui „che voi?”, „ce vrei?”.

Funcția lui „a” ca figură a lui „-phi” este în mod cu totul particular de clară la nivelul obiectului anal, în care, prin intermediul cererii mamei excrementul intră în subiectivizare, iar prin faptul că el dă satisfacție acestei cereri își primește valoarea sa „agalmică”, trecerea sa în registrul „rău-mirositorului” neînscriindu-se decât ca efect al disciplinei însăși căreia el îi este parte integrantă.

Totuși, nu am putea niciodată să constatăm amploarea efectelor care se atașează acestei relații agalmice speciale a mamei cu copilul ei, dacă nu am fi nevoiți, pentru a o înțelege, să o punem în conexiune cu faptul că „agalma” în sine nu poate fi concepută fără relația sa cu „-phi”.

Doar în calitate de simbolizant al castrării, acest „a” excrementțial a ajuns în aproprierea atenției noastre.

Acesta este sensul și beneficiul „regresiei”: subiectul se refugiază în relațiile de dar acolo unde darul tocmai își găsește limita sa.

Obiectul oral face să fie în mod particular sensibil un alt caracter al lui „a”, cel de a fi un obiect cedabil, un caracter ce se regăsește la nivelul a alte două obiecte din gama lui „a”, ochiul și vocea, la fiecare dintre aceste nivele, „a” fiind o bucată separabilă, care vehiculează în mod primitiv ceva din identitatea corpului și care ante-cedează corpul însuși în ceea ce privește constituirea subiectului.

Așadar, tocmai funcția angoasantă a dorinței marelui Altul este adevărul a ceea ce Freud numește o situație de pericol.

Aici, „anatomia face destinul”, cum spune Freud, cu condiția de a lua termenul în sensul său etimologic, anatomia reprezentând faptul că anumite părți ale corpului pot fi cedate, separate, o separare care este mai degrabă o „se-partiție”.

Cu privire la funcția acestor părți ale corpului, nu am fi știut niciodată nimic, dacă nu ar fi existat semnalizarea lor în angoasă, aceasta constituind astfel singura structură subiectivă a lui „a”, singura modalitate, în lipsa de a o ști, de a o presimți.

Caracterul de cedare al acestui obiect se traduce prin apariția în lanțul fabricației umane a unor obiecte cedabile care îi sunt echivalente, și care merg de la biberonul în care „a” este pus în stoc, în circulație în comerț și până la benzile în care este înmagazinată vocea, trecând prin grefa de organe.

Aceste figuri ale obiectului „a” sunt acolo unde darurile și contra-darurile îi dau schimbul, în timp ce sublimarea rezidă tocmai în ridicarea obiectului la rangul a ceea ce este dincolo de dar.

.....

Ultimul an de învățământ al lui Lacan la spitalul Sainte-Anne a fost de asemenea cel al afirmării teoriei sale a obiectului psihanalizei, sprijinindu-se atât pe datele experienței cât și pe lectura critică a scrierilor psihanalitice majore, cele ale lui Freud, dar de asemenea cele ale pionierilor și ale autorilor contemporani. Seminariile sale următoare, la Școala Normală Superioară, vor fi mai presus de toate consacrate la prelungirile propriei sale doctrine și la problemele pe care ea le generează. Referințele la scrierile psihanalitice, în afară de cele ale lui Freud, se vor face din ce în ce mai rare. O nouă etapă va începe.

2005. Lacaniana 2

Sous la direction de

Moustapha Safouan

Lacaniana

Les séminaires de Jacques Lacan

**

1964 - 1979

fayard

Introducere

Făcând suită la Lacaniana I, această carte conține lecturi ale seminariilor pe care Lacan le-a făcut între 1964 și 1979. Lecturi, aceasta semnifică faptul că nu este vorba despre a spune ceea ce Lacan a spus sau voia să spună, ci ceea ce fiecare autor a sesizat din seminarul pe care l-a citit, chiar dacă, căci astfel este legea vorbirii, este persuadat de veracitatea versiunii sale.

O lectură poate face mai obscură opera, poate cădea alături, și să vadă incoerențe care nu sunt acolo, poate aprecia rău aportul ei, o poate denatura sau trăda. Ea poate din contră s-o clarifice, să furnizeze soluții paradoxurilor sale, să-i arate originalitatea, să-i măsoare adecvarea la experiența din care ea se inspiră. Transmisia se face prin toate acele lecturi care decid viitorul operei. Lacan a vrut să găsească un mod de transmisie mai asigurat psihanalizei, chiar „integral”, care să evite psihanaliștilor înșelări conducând la denaturarea experienței lor. El nu a reușit, și aceasta a fost drama învățăturii sale, căci psihanaliza este și va rămâne o știință de texte – ceea ce nu vrea să spună, o vom vedea, că ea ar fi fără legătură cu Realul. Această carte nu are așadar nimic dintr-un abreviar și nu pretinde să dispenseze cititorul să lectureze pe Lacan. Ea dă mărturie doar despre o anumită transmisie, despre care autorii speră că ea va contribui să clarifice chiar și puțin opera și să-i degajeze mai bine mizele. În această introducere îmi propun să amintesc avansurile majore ale lui Lacan după seminariile de la Sainte-Anne, ținute între 1954 și 1963.

Învățământul lui Lacan s-a dezvoltat în trei direcții principale, prima dintre ele fiind aprofundarea problemei subiectului în raporturile sale cu semnificantul, prin reducerea semnificantului la unități de tip trăsături unare și definirea subiectului ca fiind totodată primul efect al relației semnificante, dar și ceea ce un semnificant reprezintă pentru un alt semnificant, reflecții însoțite de o reîntoarcere repetată la cogito.

A doua direcție este reluarea problemei sexualității, prin reducerea ei la un proces de sexuare a cărui logică, o logică ce se distanțează notabil de Aristotel, traduce adevărul Oedipului, debarasat de prezentarea sa mitică, chiar mitificantă, la Freud.

A treia direcție privește problema Realului în raporturile sale cu Imaginarul și Simbolicul, pe de-o parte, dar și cu scrierea, sau mai precis litera, pe de altă parte, cadru în care problema științificității psihanalizei, mereu prezentă în gândirea lui Lacan, își primește ultimele sale dezvoltări.

Totuși, această divizare în trei direcții este un artificiu, datorat necesităților prezentării, un artificiu cu privire la un parcurs complex, un parcurs ce nu poate evita polisemia semnificanților și nici introducerea uneori a semnificanților (juisare, ființă, sfântom sau lipsă) pentru care nu cunoaștem încă semnificațiile lor, un parcurs însuflețit de dorința de a spune totuși ceva atât despre dorință și despre structura ei, o structură ce se dovedește a fi topologică, cât și despre raportul dorinței la obiectul ei, desemnat printr-o literă, litera ce precedă geneza, „a”.

Aparent definirea realului nu pune probleme, mulți filozofi fiind de acord cu opinia curentă după care realul este ceea ce se localizează în timp și spațiu, totuși, lucrurile se complică din momentul în care luăm în considerare contribuția pe care o are limbajul în construcția realității.

A desemna timpul său unui eveniment este a-l situa într-unul dintre locurile între care acest timp se divizează conform cu niște articulații deja date în mod prealabil în limbaj, niște articulații ce merg de la simplicitate la tripartiție, ceva ce nu este absent din nici o limbă, niște articulații ce merg de la cea dintre azi, ieri și mâine până la complexitatea calendarelor noastre și a instrumentelor noastre de măsură.

De asemenea, a fi în spațiu este a fi la stânga sau la dreapta, la nord sau la sud, la cutare sau cutare distanță, la cutare grad de latitudine sau longitudine.

Așadar, departe de a traduce succesiunea evenimentelor în ordinea timpului sau distribuirea obiectelor în ordinea spațiului, limbajul tocmai generează aceste ordini.

Pentru că nu există nici o semnificație care să nu trimită la alte semnificații, pentru că semnificantul nu doar că nu reflectă absolut

deloc semnificația, dar și guvernează instalarea semnificațiilor prime, cele care preced discursul, pentru toate acestea, percepția noastră nu sesizează indivizi, nu sesizează unități izolate, ci doar relații, fie că este vorba despre obiecte, despre senzații, despre fenomene naturale, căci fără numele care le constituie poarta de intrare în discurs, ele toate, ies din domeniul faptelor constitutive ale lumii noastre, faptul însuși fiind „propoziție”.

Însă, o teorie a propozițiilor atinge două probleme, cea a raporturilor între cuvinte și lucruri, iar apoi, într-un mod încă și mai particular, cea a sensului referinței, cu privire la ambele puncte, teoria lui Lacan constituind contrariul celei a lui Aristotel.

Pentru Aristotel, să vorbești este să vorbești despre un lucru pentru a spune că el este, contrariile neputând fi adevărate, căci problema existenței referentului este deja reglată de dinainte, căci existența este deja postulată. În plus, pentru Aristotel, cuvântul trebuie să aibă un sens căci el corespunde unui singur lucru sau unei singure esențe, chiar dacă el însuși recunoaște multiplicitatea sensurilor cuvintelor și faptul că toate luptele sunt, cum se spune, lupte de cuvinte. În fapt, întreaga sa respingere a sofiștilor este fondată pe definiția pe care el a decis s-o dea cuvântului „adevărat”, faptul că el corespunde unui lucru.

Totuși, de ce să vină logosul să arate lucrul, dacă lucrul se arată din el însuși?

Lucrul nu apare decât sub titlul unui corelat al unui demonstrativ din care el își trage unitatea sa, căci aparența sa este întotdeauna o aparență în logos.

Această presupusă relație de reciprocitate între semnificant și semnificat pe care s-ar fonda „adequatio rei ad intelectum” ascunde ceea ce este din înrădăcinarea semnificatului în semnificant, sau mai degrabă într-o primă spunere, o spunere a limbajului.

Ne putem întreba împreună cu Gorgias: cum anume ceea ce este adevărat ar putea fi el enunțat în spunere? Cum anume cel ce vede adevărul ar putea el să-l comunice altuia, de vreme ce, ceea ce el spune

nu este o culoare, de exemplu, ci o spunere, dacă aceasta nu s-ar fi instalat deja într-o spunere primă?

Originea limbajului și origine lumii sunt tot una.

Pentru Aristotel existența limbajului depinde de distribuirea lucrurilor în substanțe prime și accidente, în vreme ce, de fapt, această distribuire depinde de faptul că lumea este pre-formată în limbaj, de faptul că nu există substanțe prime decât pentru că există unu.

Așadar, propoziția nu se reglează pe referent, ci tocmai îl produce.

Această referință relevă doar de pretenția naturală a logosului la ființă.

Această teorie își găsește expresia cea mai densă în remarcarea faptului că „x" care figurează în scrierea de către Frege a lui F(x), nu este nimic altceva decât izolarea a ceea ce trebuie să funcționeze în propoziție ca și argument.

Astfel, acest domeniu al propoziției universale este doar cel al posibilului.

Așadar, contrariul ei poate fi la fel de adevărat în cazul în care referentul este o entitate imaginară.

În ceea ce privește propoziția particulară, ea semnifică într-adevăr existența în sensul lui Frege, în sensul de număr de obiecte ce cad sub conceptul ei, însă, totuși, a semnifica existența nu este absolut deloc a o garanta.

Așadar, locul referentului este cel al unei găuri în care vorbitorul este liber să pună nu contează ce, iar limbajul este făcut pentru a spune ceea ce vrem și nu ceea ce este, reducându-se la o vastă fantasmagorie, ceva ce pune într-adevăr problema sensului realului și a modalității de a accede la el.

Ei bine, aici, există, totuși, o experiență privilegiată, o experiență care pune răspunsul la dispoziția noastră, este experiența psihanalizei, o experiență a discursului, din care Lacan a dedus nu doar teoria sa a propoziției, ci și, mai mult încă, teoria sa a limbajului.

Ceea ce această experiență descoperă ca uimitor, o descoperire fără îndoială la fel de importantă ca cea din retorica unui Gorgias, o

descoperire care își întinde astfel câmpul dincolo de tot ceea ce am putea bănui, este faptul că atunci când inviți pe cineva să spună orice, să asocieze liber, te găsești condus să pui existența unui obiect care îi determină la fel de bine enunțurile sale cât și existența sa.

Mai întâi constați că subiectul se păzește foarte bine să juiseze de obiectul despre care el spune totuși că îl dorește, dacă nu cumva, chiar, această dorință a sa, ia însăși forma unei dorințe, sincer, de imposibil.

Așadar, acolo unde dorința se recunoaște într-un obiect „x”, ea își fură, își lipsește, însăși această recunoaștere, acest obiect fiind, de fapt, o metonimie, în senul de a fi semnificantul unei alte dorințe, o dorință de a persevera în ființa sa de dorință, sau de lipsă.

O a doua constatare este că atunci când subiectul vrea să găsească semnificația pe care o are pentru el obiectul dorinței sale, el apelează la metafore împrumutate părților din propriul corp și funcțiilor lor, metafore orale sau anale, sau, și mai multe încă, falice, în afară de cele ce sunt împrumutate privirii sau vocii.

Prevalența acestor obiecte în câmpul dorinței a condus analiștii să vorbească despre obiecte „parțiale”, sau chiar „regresive”, cu privire la obiectul genital care, el, ar fi total, dar și despre puncte de „fixare” pe care subiectul se întârzie în dezvoltarea sa libidinală, din lipsa de a putea surmonta teama de amenințarea castrării dacă el este băiat, sau din lipsa de a putea recunoaște privarea sa dacă este fată.

Totuși, această concepție se sprijină pe o opoziție nechestionată, cea între parte și tot, în care tot, mai degrabă decât ca totalitate, trimite, în cea mai mare parte a folosirilor sale, la ceea ce numim în mod pudic „saltul inductiv” sau „trecerea la universal”, adică trimite la o lipsă, o lipsă căreia subiectul îi anticipează, într-un mod „disperat”, satisfacția.

Așadar, nu este vorba despre o plenitudine sau o completitudine, reprezentabilă printr-un cerc Euler, ci despre o gaură comparabilă unei deschideri a unei capcane în care reprezentarea este prinsă.

În al doilea rând, această concepție merge în contra faptului că „halucinarea” acestor obiecte, adică, intruziunea lor în câmpul

aparențelor, și mai ales în anumite vise care devin coșmaruri, departe de a aduce o oarecare satisfacție, se revelă ca sursă de angoasă.

Așadar, și pe bună dreptate, aceste obiecte nu sunt obiecte pierdute, în sensul unor obiecte ale unei prime satisfacții, ci din contră, obiecte în mod fundamental pierdute, a căror geneză însăși constă în delegarea lor la funcția de a fi această lipsă pe care ele o asigură și o perpetuează în regăsire, o lipsă căreia ele îi sunt semnificanții puri: acei semnificanți care îi dau finitudinea sa unei lipse, în care, altfel, întregul limbaj ar fi înghițit, fără vreo oprire posibilă la vreo semnificație care să se poată califica drept adevărată.

Ceea ce dă tuturor acestor obiecte, în mod retoric manipulabile, caracterul lor specific, oral sau voaiorist, de exemplu, sunt tocmai zonele erogene interesate în pulsiunile pe care ele le suscită.

Așadar, ca și consecință pentru teoria limbajului, acest sistem, care este sistemul simbolic prin excelență, nu poate funcționa fără a pune în afara proprilor sale posibilități de articulare, adică în afara oricărui enunțat, în afara conștientului, un anumit număr de semnificanți, care nu există pentru atât mai puțin, dar în inconștient, ca și puncte de lipsă, puncte care fac din obiectul dorinței o metonimie, dar în același timp aureolându-l dintr-un sens de nespus, dacă nu printr-o metaforă.

Ajungem astfel la concepția unui Real care, din însăși faptul simbolizării sale, îi este exclus, ceva ce nu transcende însă Simbolicul sub titlul unui lucru în sine, ci, din contră, în interiorul însuși al Simbolicului, se indică pe el însuși ca și fiind exclus.

Așadar, acest real recuperează, reacoperă, ceea ce subzistă dincolo de metonimie și nu își găsește sensul său decât grație metaforei, tocmai ceea ce Lacan numește obiectul „a”.

Totuși, aceasta nu este totul, căci acest obiect se semnifică într-o spunere, ea însăși totodată internă și externă spusului, un loc în care atingem divizarea subiectului, o divizare concepută așa cum o fac și lingviștii, o divizare între subiectul enunțării și subiectul enunțatului, cu o singura diferență însă, cea a unei autonomii inepuizabile a subiectului

enunțării, ca și punct din care pornește vorbirea, dar care în același timp se lipsește din vorbire.

Această gaură a enunțării, din care procedă concatenarea semnificațiilor, se produce din lipsa unei semnificații prime care să dea o priză asupra referentului.

Metalimbajul este ceea se introduce prin această gaură, o gaură care, în același timp, îl pune în eșec.

Această divizare a subiectului înseamnă în cele din urmă faptul că subiectul nu poate să vadă punctul din care pornește vorbirea sa.

Tocmai în acest sens subiectul este absență.

Dacă există un loc în limbaj este tocmai pentru că nu există nici unul.

Limbajul ne interesează nu pentru că el deschide pentru subiect dimensiunea ființei, ci tocmai pentru că i-o răpește.

Această absență, care este pierdere de conștiință în calitate a ceea ce se repetă la fiecare apariție în semnificant, se dovedește a fi prezență a dorinței.

Pe scurt, subiectul este primul care este exclus, forclus, din limbaj.

Apariția lui este legată de cea a obiectului „a”, sub titlul a ceea ce subzistă în afara prizei Simbolicului.

Această idee a unei excluziuni interne sistemului care o produce este deja prezentă în comentariul „Scrisorii furate”, și chiar dacă nu putem compara limbajul cu un sistem simbolic care fixează în prealabil sensul fiecăruia dintre semnele sale, totuși, este suficient să simbolizezi prezența și absența prin semnele „+” și „-” pentru a demonstra imposibilitatea anumitor secvențe de semne, în jurul cărora însă se rotește întregul sistem.

Așadar concepția generală a Realului este cea a impasului care se dezvăluie în dovezile de imposibilitate și ale imposibilului, ceva pe care doar simbolicul îl definește ca fiind tocmai acel ceva prin care noi accedem la Real.

Dovada cea mai strălucită a acestei concepții se află în teorema lui Goedel, o teoremă ce atestă eșecul saturației subiectului științei, în

sensul resorbției sale într-un ansamblu de enunțuri în care se stabilește o raționalitate completă.

Introducerea unui model matematic creează un imposibil care decurge din însăși acest model.

Orice sistem simbolic introduce niște limite dincolo de care un real subzistă, chiar dacă în ceea ce privește dezvoltarea sa internă el poate să nu cunoască nici o limită.

Astfel, subiectul subzistă, în același timp, ca și un corelat al științei, dar și ca un corelat antinomic, căci el indică eșecul efortului de a-l sutura.

Așadar, fie sub unghiul experienței psihanalitice, fie sub cel al științei, subiectul se situează sub același titlu ca și Realul, atât în afara cât și înăuntrul semnificației, așa cum ea se desfășoară în gramatică, tot așa cum el este atât înafara cât și înăuntrul formalizărilor logicii, un mod de excluzie-incluzie schematizat de „optul interior”.

Acest subiect din excluziunea internă a formalizărilor logice este situat în acel punct în care nici propoziția (p), nici negația ei (-p) nu sunt în mod logic verificabile, un punct în care știința trebuie inventată, tot așa cum, în ceea ce privește semnificațiile gramaticii, în acel punct de enunțare din care procedă vorbirea, acest subiect este cel al lui cogito.

Astfel, subiectul cartezian este subiectul științei și este identic subiectului psihanalizei.

Așadar, cogito este o experiență mentală care se efectuează în gândire, dar o experiență mentală care o și izolează în același timp.

Odată ce această gândire este izolată, subiectul este singur, fără lume, adică fără acest cadru fantasmatic căruia el îi aparține sub titlul acestei realități studiată de știința aristoteliană, o realitate în care fantasma copulației nu este decât prea vizibilă.

Însă, tocmai într-o gândire degajată de fantasmele care impregnau știința antică se efectuează, după Freud, principiul realității, în virtutea proceselor secundare.

Cu privire la această știință, cogito constituie un raport punctual și dispărând cu știința, căci „eu gândesc” se izolează în momentul în care știința este suspendată și dispare.

Sub acest unghi, el este comparabil subiectului inconștientului, a cărei ființă se limitează la apariția sa în semnificant, în care, imediat, dispare.

În acest „evaziv” el amintește subiectul cartezian care există de fiecare dată când el spune „eu gândesc” pentru a se eclipsa imediat apoi.

În plus, Freud împărtășește cu Descartes certitudinea pe care el o găsește în îndoială.

De fiecare dată când el reîntâlnește îndoiala în el însuși sau la altul, el este sigur că există în spate o gândire „cu întreaga greutate a eu sunt-ului ei”.

Desigur, acolo unde el se îndoiește, Descartes este sigur de existența sa de subiect gândind, în vreme ce, din aceeași îndoială, Freud trage certitudinea unui eu gândesc care este un altul.

Dar, în cele din urmă, dacă eu gândesc ar fi o operație reflexivă conform interpretării curente, dacă eul din care eu afirm existența s-ar găsi în punctul în care eu spun că eu gândesc, ce anume ar interzice redublarea acestui eu gândesc (eu gândesc că eu gândesc), ceva ce devine imediat o reprezentare fără certitudine?

De fapt, conform interpretării curente a cogito, eul se prezintă ca o conștiință reflexivă, o prezență a subiectului lui însuși, iar ca atare comparabilă lui eu gândesc considerat ca actul însuși al acestei reflexii.

Însă eul este o imagine în care subiectul se risipește și care îl risipește.

Așadar, dacă considerăm „eu gândesc” ca și actul prin care subiectul se reia din această alienare, el i se opune sub același titlu ca și inconștientul.

În plus, dacă „eu gândesc” nu este sesizat decât în suspensia oricărei științe, vedem aici tocmai operația prin care se degajă această gaură în limbaj în care acționează subiectul.

Atunci, problema este cum să înțelegi „eu sunt”.

Să observăm mai întâi că această gândire nu este un atribut al lui eu, și nici măcar esența sa, odată ce ea este purificată de orice din ordinul științei.

Ceea ce Descartes sesizează este o gândire la care eul nu ajunge decât din însăși faptul acestei sesizări.

Să observăm apoi că aserțiunea existenței unui subiect presupune un raport la un real ca și referent, dar că ea nu îi este subordonată acestui raport, căci referința, așa cum am văzut-o, este vidă.

O existență reală este o existență demonstrată.

Însă, ceea ce „eu gândesc” demonstrează nu este existența, ci certitudinea pe care eu o am despre ea.

În plus, „a demonstra” nu are aici sensul implicării necesare, cel al imposibilității de a afirma contrariul sau de a nega afirmația.

Existența însă, este întotdeauna din ordinul contingenței.

„Eu sunt” decurge din „eu gândesc” sub titlul unei semnificații și nu al unei consecințe, el reprezintă, nu o reflexie a conștiinței, ci o semnificație a actului prin care eu mă identific lui „eu gândesc”.

Există aici o primă identificare, în sensul unei puneri de sine ca semnificat, o identificare cu numele propriu, ceva ce condiționează cunoașterea ființei.

Există apoi o a doua identificare cu „eu gândesc” care îi dă din aceasta certitudinea, dar care lasă să persiste întrebarea care apare în urma primei identificări: „cine sunt eu?”

Cele două nu asigură nici o posesie perfectă și liniștită de sine însuși, ele sunt operațiile unui subiect care întotdeauna se disipă, a unui subiect care acționează în afara mecanismului reflexiv, a unui subiect care este un eu gândesc fără conștiință, în mod radical distinct de o conștiință în eu gândesc.

Adevărul lui cogito rezidă în tocmai această diviziune a subiectului.

Însă, Descartes se identifică cu subiectul cunoașterii, de unde și necunoașterea sa a acestei diviziuni, o necunoaștere care se traduce prin

faptul că lasă problema adevărului în sarcina lui Dumnezeu, iar astfel, dintr-odată, are întreaga libertate de mișcare în câmpul științei.

Așadar, prin însăși această origine carteziană a sa, subiectul științei este inseparabil de necunoașterea subiectului ca subiect al adevărului.

Tocmai faptul că însăși caracterul științific al unei teorii rezidă, în spunerea lui Popper, nu în verificarea sa, ci în falsifiabilitatea sa, este un indice pertinent al divorțului între știință și adevăr, este ceva ce arată că o știință, dacă este falsă, nu încetează să fie o știință, ea cere chiar această diferență cu privire la adevăr.

Aceasta nu dezminte „scienticismul" lui Freud care vedea totodată în psihanaliză o știință și în știință un ideal pentru psihanaliză, ar fi chiar încă și mai just să spui că ea

Îi desfășoară adevărul.

Oricum ar fi, problema raporturilor între psihanaliză și știință este abordat sub un alt unghi, cel al relațiilor lor respective cu litera.

Ceea ce este clar este faptul că, în măsura în care ea se împlinește pe căile formalizării, această sesizare a Realului ca ceea ce este în afara sesizării, această producere a sa grație unui sistem simbolic ca ceea ce există în afara acestui sistem însuși, ea este o operație imposibilă fără recursul la literă.

Pentru că prezența se conservă în memorie, există absență, iar pentru că prezența și absența se desemnează prin semne, este constructibilă o sintaxă, o sintaxă care stipulează legile imposibilității (imposibilitatea ca ceea ce nu încetează să nu se scrie), o sintaxă care este, în definitiv, o sintaxă de semne.

Însă, ceea ce se atestă în experiența psihanalitică ca prezență a unei spuneri, totodată internă și externă spusului, nu este nimic altceva decât echivocul, într-un sens atât de larg încât el acoperă toate „tehnicile spiritului" în care Freud a descoperit „procesele primare".

Echivocul, în acest sens, este subiectul manifestându-se în discurs ca și subiect voalat, este marca divizării sale, ceva ce face din experiența analitică în mod esențial o experiență de lectură, căci doar lectura poate

ridica echivocul și doar ea poate ajuta la deschiderea căii prin ambiguitățile gramaticii.

Așadar, acolo unde, în mod aparent, semnificantul guvernează, adică în experiența psihanalitică, în fond, este litera cea care, precum în știință, permite abordarea realului, dovada fiind identitatea de structură între literă și semnificant, acea structură care face că ființa lor este diferență, o diferență ce se etalează în modul cel mai pur și cel mai semnificativ sub forma trăsăturilor unare.

Într-adevăr, definiția trăsăturii unare nu este faptul că ea este ceea ce celelalte nu sunt, ci faptul că ea nu este nimic altceva în afara acestei alterități în care acționează resortul repetiției.

Vânătorul o trasează în anticiparea unei altei trăsături care o constituie ea însăși ca o alta, fără nici o posibilitate de a vorbi despre o primă trăsătură.

Ea este acel ceva din care se marchează repetiția ca ceea ce procedă pornind din faptul că îi lipsește o trăsătură.

Astfel, această trăsătură unară nu fondează nici un tot și nici nu identifică nimic pentru simplul fapt că nu poate exista o „primă trăsătură”.

Trăsăturile unare sunt alterități pentru că ele se trag dintr-o lipsă pe care ele n-o epuizează niciodată.

Ele sunt chiar din a fi indiscernabile, indiscernabile altfel decât ca însăși diferență.

Ele nu au nimic de-a face cu Unul care se afirmă în aforismul „există din unul”, ceva ce se pretează unui tratament ordinal, în vreme ce lipsa din care ele procedă ne permite să concepem faptul că nu este un hazard dacă tocmai în domeniul aritmeticii atingem cu degetul ceea ce se opune epuizării logice, ceea ce introduce în ea un decalaj ireductibil în care am desemnat deja Realul.

Cu adevărat, acest unu care lipsește întotdeauna, această alteritate în sine, constituie ceea ce putem numi Absolutul, sau, așa cum le place să se exprime auditorilor săi, „lacuna” centrală a lui Lacan, căci sesizarea

sa antrenează consecințe decisive, fie că este vorba despre ființă, despre unu, despre semnificant sau despre subiect.

Așadar, ființa se detașează de folosirile sale pentru a deveni o substanță și, dintr-o dată, ea este gândită ca alteritate absolută, fără nici o măsură comună cu altul ei, o alteritate în care se reconciliază cu ființa însăși, atât Unul cât și totul, un loc în care se ridică tot ceea ce face limitarea mea: naștere și moarte, început și sfârșit, un loc în care subzistă doar legăturile necesității care pretinde totul, un loc care nu este dat gândirii, ci face gândirea.

În plus, această alteritate a ființei substanțificate exclude de acolo orice alt obiect care o coboară la rangul de pur cuvânt, iar, odată substanțificată, această ființă nu mai poate decât să se atribuie ei însăși.

Însă, tocmai aici se află eroarea prin excelență, eroarea relativității generalizate, cea care se refuză unei alterități care îi suprimă propria sa ființă.

Așadar, viciul rezidă într-o gândire obsedată de fiind în disprețul pentru semnificant, iar atunci, desigur că fiindul este, cu atât mai mult, ființa!, o înflăcărare recuzată prin faptul că aceste categorii ale ființei sunt cele ale obiectelor, cele despre care spunem că sunt în măsura în care nu sunt fiind-uri.

Ființa nu reprezintă o idee autonomă prin raport cu acest ceva din care ea se zice, acest câmp care se propune ca atare gândirii, iar studiul ei este cel al predicației prin copulă.

Dacă considerăm ființa, nu în sensul a ceea ce se diversifică în categoriile aristoteliene, ci în sensul a ceea ce este sau a fiindului, vom spune că ființa este realul venit la lumina zilei a simbolizării, în vreme ce realul reprezintă punctul în care ființa își lipsește.

Realul nu este ființa care se afirmă în propoziție, el se indică la limita consistenței ei.

Această necunoaștere din partea limbajului în construirea realității o antrenează pe cea a semnificantului ca fundament al ființei, cât și al lui unu, căci acest Unu al diferenței este caracteristica esențială a

semnificantului, faptul că ceea ce este, este unu pentru că el se adună sub un nume.

Această unitate a semnificantului se manifestă cu apercepția identității structurii sale cu cea a trăsăturii unare.

Apercepția acestei identități de structură este în fond perceperea diferenței dintre, pe de-o parte, unul care se înscrie, care este o alteritate, care se pune din reperarea faptului ca există din Unul, iar pe de altă parte, unul care este această lipsă din care ceilalți unu îți trag trăsăturile lor, un unu care nu se înscrie niciodată, unu unu în afara semnificatului, Realul, marele Altul de nelipsit lipsind.

Punctul cel mai important de observat aici este că această apercepție modifică într-un mod decisiv concepția noastră a subiectului.

Într-adevăr, faptul că nici un discurs nu asigură o identitate pozitivă este pentru că semnificantul care ar putea s-o facă lipsește cu privire la problema ființei, această ființă care se scufundă în enigma închisă a lui „eu sunt ceea ce sunt”, aceasta fiind însăși semnificația acestei tautologii biblice.

În același timp, încă și mai fundamental, lucrurile sunt așa pentru că, fiind diferență, alteritate, semnificantul trimite în mod necesar la alt semnificant și pentru că subiectul constituie primul efect al acestei relații din care unul dintre termeni este reprezentat de altul.

Cu siguranță, subiectul inconștientului este un subiect muncit de problema ființei, dar acest fapt este astfel tocmai pentru că nici o oprire nu este posibilă pe o semnificație ultimă, din însăși lipsa unei semnificații prime.

Subiectul nu se poate sustrage retrimiterii de la un semnificant la altul, o retrimitere căreia el îi este efectul, tot așa cum el nu poate evita să nu se identifice acestui punct care se sustrage, din același pas, sensului, căci dacă el i s-ar refuza (ceea ce se întâmplă

unui psihotic care se resoarbe într-o identificare irevocabilă, impermeabilă îndoielii), el ar înceta să fie absența de ființă care el este.

Într-adevăr, subiectul se constituie dintr-un nume, un nume pe care el îl manipulează, pe care el îl spune, pe care el îl semnează, pe care el îl

transmite ca moștenire, etc., însă un nume îi este totodată intim, cât și exterior.

În acest nume el își găsește identitatea sa, fără însă a-i fi identificat sau, dacă îi este identificat, fără să îi fie pur și simplu acolo.

Așadar, inconștientul este această absență care însoțește orice apariție a subiectului, concepută ca și loc în care ființa dispare.

„Există așa ceva (lucru) ca și Ludwig Wittgenstein?” este o întrebare ce rămâne fără răspuns, atât timp cât „ceva”-ul, lucrul care subiectul este în mod aparent nu este recunoscut ca și „das Ding”, „Lucrul”, căci acesta este sensul cel mai fundamental desemnat acestui termen, ca și obiect „a”.

Astfel, unei filosofii a plinului, descoperirea freudiană a inconștientului îi opune un vid central apărut din faptul intrării semnificanților în lume.

Geneza obiectului „a” este concepută ca și crearea unei absențe care să poată funcționa ca și cauză a dorinței.

Raportul cu cererea este astfel încât particularitatea obiectului necesar satisfacției nevoii îi este abolită, acest obiect devenind un simplu semn, un semn al iubirii.

Această cerere de iubire este incondițională, avidă de semne, rebelă satisfacției pe care ar aduce-o răspunsul la cerere sau darul.

Această trecere a nevoii prin defileurile lanțului semnificant conduce la un impas pe care teoreticienii „iubirii primare” îl ignoră fără nici o rușine, tocmai din lipsa recunoașterii însăși a acestei treceri.

Însă, această particularitate abolită reapare, reapare în intervalul dintre cererea ca expresie a nevoii și cererea ca cerere de iubire, iar obiectul astfel reapărut funcționează ca și condiție absolută, ca și acest ceva fără de care nu există satisfacție posibilă, une imposibilități a satisfacției substituindu-se satisfacția condiționată de un obiect străin darului și puterii darului, un obiect de care juisează marele Altul.

Încă și mai precis, este vorba despre o parte a propriului său corp de care subiectul se detașează, despre o lipsă a mea, care este, în marele

Altul, ceea ce eu iubesc mai mult decât marele Altul, ceva ce este marele Altul însuși.

Acest interval în care reapare astfel particularitatea abolită constituie spațiul prin excelență al relației sexuale, căci nici unul dintre cei doi parteneri ai acestei relații nu se poate satisface din a fi obiectul, nici al nevoii, nici al iubirii, ci doar al cauzei dorinței.

Însă, pentru a exista un vid, trebuie să existe un vas, iar constituirea acestei cauze echivalează transformării obiectului cererii în vas.

Altfel, cererea, în loc să fie circulară, s-ar dispersa într-o recurență infinită, iar orice adevăr ar fi sustras ordinului inconștientului, în măsura în care un astfel de ordin ar mai fi încă conceptibil, iar sexualitatea însăși și-ar pierde orice susținere viabilă la ființele vorbitoare.

Tocmai de aceea, obiectul-cauză al dorinței, fie că el își împrumută în mod originar semnificanții cererii adresate de subiect marelui Altul, fie celei a marelui Altul adresate subiectului, odată devenit semnificantul în mod fundamental indicibil al dorinței, nu își îmbracă caracterul său sexual decât pentru faptul că tocmai a simbolizat falusul.

Odată constituit astfel, el devine funcția care ia obiectele între parantezele ei ca și tot atâtea argumente.

Tocmai din faptul de a veni pe locul său, în măsura în care acest loc planează dincolo de plăcere ca și loc al unei juisări visate, obiectul își trage titlurile sale de obiect dezirabil, și nicidecum din calitățile sale intrinseci.

Așadar, oricât de determinată ar fi, dorința nu își păstrează mai puțin caracterul său gratuit, ea împărtășește cu moartea indiferența sa cu privire la calități precum și cu privire la motive.

Astfel, bărbatul și femeia nu au niciodată de-a face, unul în altul, decât cu un „seamăn”, un seamăn al lui „a”.

Iar de aici, drama relațiilor lor, loc în care atingem un punct care trebuie abordat mai de aproape.

Este vorba despre problema sexualității feminine, cea care întotdeauna a fost, oare mai trebuie s-o subliniem?, piatra de poticnire a teoriei psihanalitice.

Teoria lui Lacan se rezumă la două aforisme negative: „Femeia nu există” și „nu există raport sexual”, motivate dintr-o logică inventată de el, o logică diferită de cea a lui Aristotel, o logică care vizează să elimine mitul din „Totem și Tabu”, un mit care îl face pe Lacan să considere Oedipul ca „un vis al lui Freud”, o eliminare în favoarea unei elucidări structurale, în măsura în care structura este logică.

În mod strict, primul aforism nu se poate spune, se poate doar scrie, cu bara pusă pe articolul hotărât și nu pe femeie, așadar pe acest articol hotărât care semnifică universalitatea.

Astfel, ceea ce este negat, nu este existența sexului feminin (existența celor două sexe este în mod imposibil de negat lizibilă în cele două scrieri genetice, XX și XY), ci subsumarea sa sub un concept pretins universal.

La Aristotel, universalul se obține pornind de la particulari din care el postulează existența, însă, tocmai, această trecere la universal este un pariu pe care nu-l justifică nimic.

Până în prezent, soarele s-a ridicat dimineața, dar, ne putem îndoi, cu Russell, că nu va fi la fel mâine.

Așadar, universalul atestă în primul rând putere de ficțiune proprie limbajului, căci doar limbajul are în același timp puterea de a crea forma sau conceptul și puterea de a-l crea ca un Unu care nu este un Unu, independent de orice considerație în ceea ce privește existența sau nu a obiectelor care i-ar corespunde.

Astfel, universalul nu se construiește trecând în revistă particularii, unul câte unul, o operație în mod manifest imposibilă, ci postulând sau imaginând existența unei excepții.

Acolo unde judecata de existență (și nu existența efectivă) a unei excepții lipsește construcția universalului se oprește.

Atunci însă, oare ce anume face ca afirmarea unei excepții și construirea universalului să nu meargă acolo unde este vorba despre sexul feminin?

Ei bine, totul depinde de modul în care acest sex este definit.

Așadar, problema se pune, nu la nivelul sexului real, care există frumos și bine în afara discursului, chiar dacă este tocmai un discurs cel care pune această ek-sistență, ci la nivelul a ceea ce vrea să spună semnificantul femeie.

Într-adevăr, nimic nu este perceput dacă nu este în limbaj, și tocmai din faptul de a se înscrie acolo, perceputul îmbracă un strat în mod propriu imaginar, fără de care lipsa nu ar putea fi pusă.

Astfel, chiar dacă privarea este reală, obiectul lipsei este simbolic, iar trecerea lipsei ca și dată reală la poziția simbolică este mediatizată de Imaginar.

Pornind de la această imaginarizare primă, perceputul se pretează la tot felul de interpretări sau reprezentări tot atât de imaginare, dar care nu îl informează mai puțin, astfel încât privarea falusului este asimilată unei castrări.

Cu adevărat, un cu totul alt factor decât simpla logică a percepției este în joc în această asimilare, căci privarea mamei nu este înțeleasă decât cu privire la o altă ființă care, ea, posedă obiectul lipsind, și anume tatăl, ceva ce face din această percepție percepția unei dorințe în mod propriu sexuale și adaugă falusului, căruia subiectul i se identifică ca semnificant al dorinței marelui Altul, o valoare „juridică”, o valoare care interzice însăși această identificare și îi exclude subiectul, acesta fiind încântat de ființa sa tocmai acolo unde el gândește a o găsi, și, în același timp, castrat acolo unde el gândește a fi falusul.

Este tocmai acolo ceea ce este numită „funcție falică” ca ceea ce este în mod asemănător castrare.

Însă de ce această funcție?

Dorința, așa cum am văzut, este o lipsă radicală pe care nici un dar nu o umple, și care, totuși, condiționează orice satisfacție, și în mod cu totul particular satisfacția sexuală.

Această lipsă nu lipsește la nivel pre-genital căci ea pornește dintr-un obiect de care subiectul se separă în mod real conform evoluției sale de trăitor și modalităților relației sale cu marele Altul.

În schimb, la nivel genital, această lipsă, tocmai, nu lipsește: cele două sexe sau reprezentanții lor sunt acolo, pregătite pentru folosire, dar mai trebuie încă, ca ele să aibă de acolo dorința, iar pentru aceasta trebuie prea bine să fie introdusă lipsa acolo unde ea nu lipsește, ceva pentru care se însărcinează funcția falică, simbolizată prin „Phi(x)”.

Putem acum aborda formulele sexuării și vedea, la lumina a ceea ce precedă, că aceste formule nu privesc cele două sexe, masculin și feminin, ci dorința.

Este motivul pentru care este evitată expresia „formule ale sexualității” și se vorbește despre „sexuare”, ceva ce pornește de la procesele de formare ale dorințelor masculină și feminină.

Așadar, nu este exclus apriori ca o ființă de sex masculin să poată alege o dorință feminină și ca o femeie, în mod invers, să poată alege o dorință masculină.

Cele două litere, x și y, pentru a desemna cele două sexe, nu sunt folosite aici, căci întreaga problemă este de a ști cum anume un subiect ajunge să adopte o poziție conformă sexului său sau nu.

Pentru Freud, poziția masculină se înrădăcinează în doi timpi mitici: un timp în care domină un tată castrator a cărui existență se perpetuează într-un fel de memorie filogenetică; un al doilea timp în care „dorința” acestui tată mort ia forță de lege, în acest sens în care, sesizați de un sentiment de culpabilitate cu privire la acest tată iubit cât și urât, frații ucigași decid să se supună unei castrări simbolice, în sensul de a renunța la binele pentru care ei au comis uciderea, la mama lor, cu riscul de a-și alege femeile lor în afara grupului lor, cu tot ceea ce aceasta lasă ca ne-explicat dintr-o trecere de la o stare în care reproducerea sexuală nu este supusă decât doar legii biologice a copulației, la o altă stare în care ea se supune unei legi a castrării simbolice, însensul unei renunțări din care se fondează o dorință, ceva ce face ca această „istorioară” să nu fie decât un mit care, ca și orice mit, acoperă o ignoranță de structură.

Însă, această structură comportă de asemenea doi timpi.

Într-un prim timp, în care se afirmă existența unei ființe de excepție, nesupuse legii castrării sau funcției falice, este vorba despre tată, ca

simbol și figură a autorității în societățile noastre, o autoritate și o reprezentare a grupului cu privire la ceea ce e în afară, care este, în general, întotdeauna o funcție masculină, chiar și la „Na” din China, nu pentru că bărbații sunt falofori, ci pentru că dorința nu poate fi construită la copil fără trecerea printr-o altă dorință care, la mamă, se îndreaptă în principiu spre un terț.

Așadar, legea interdicției incestului fondează această terțeitate mediatoare a dorinței, fără de care copilul este îngropat în diadă.

Ființa vorbitoare nu poate decât să ceară să fie privată de ceva real, funcția falică oferindu-i privarea de o juisare a cărei satisfacție ar pecetlui supunerea sa dorinței marelui Altul și ar însemna sfârșitul lumii cererii.

Cu privire la acest terț sau această excepție putem vorbi, în mod universal, despre toți bărbații.

Doar supunându-se castrării ca lege universală, pornind de la excepție, un subiect poate să acceadă la o dorință calificabilă drept heterosexuală dacă subiectul în cauză este de sex masculin.

Însă, o femeie, poate la fel de bine să pună existența excepției și, pornind de aici, să se subsumeze fără restricție sub funcția falică, caz în care ea va fi locuită de o dorință homosexuală, ceva ce merită examinat de mai de aproape la nivel clinic: este oare teama de amenințarea castrării mai intensă la femeile homosexuale decât la celelalte femei? Este oare aici motivul pentru care homosexualitatea feminină ia uneori aluri cavalerești, dacă nu chiar platonice?

În ceea ce privește construirea dorinței feminine, această poziție începe prin negarea oricărei excepții, iar atunci când „x” desemnează o femeie, aceasta este prin definiție a-falică, ceea ce, dintr-o dată, o sustrage amenințării castrării, fără să trebuiască să existe faptul de a face o excepție.

Rămâne însă faptul că negarea excepției interzice constituirea universalului, ceva ce pune bara negației pe cuantificatorul ce desemnează această funcție: „orice x, phi x”.

Însă atunci, ce vrea să spună acest „nu tot” decât că ceva excepție există, așa cum o afirmă Aristotel?

Pentru Lacan, a cărui întreagă teorie este în joc aici, validitatea acestei concluzii este în mod energic negată, căci „nu orice x, phi x” nu implică absolut deloc existența vreunui x care să nu fie „phi x”, ceva ce ar repune existența excepției, în vreme ce poziția feminină consistă tocmai în a o nega.

Așadar „nu orice x, phi x” semnifică doar faptul că o femeie este în vreo parte supusă castrării, dar că nimic nu face obstacol ca ea să fie toată, o problemă ce se pune deja la nivelul teoriei construirii universalului.

Într-adevăr, construirea propoziției universale necesită în mod logic excepția, dar odată construită, această propoziție neagă excepția la nivelul semnificației sale.

Tocmai astfel se pune existența unui profet care spune adevărul pentru a afirma că toți profeții sunt mincinoși, ceea ce nu împiedică această propoziție să nege în mod retroactiv excepția care a permis construirea ei.

Aici este în joc sensul necesității logice: cum să stabilești în prealabil regulile inferenței fără să delimitezi semnificațiile?

Dacă ne referim la experiența psihanalitică, vom constata că logica lui Lacan este adecvată, căci nu există nici o îndoială că la nivelul ființei, o femeie este supusă, sub același titlu ca și un bărbat, castrării simbolice care o constituie ca lipsă de a fi.

În ce privește a-l avea, Freud cu siguranță merge foarte departe atunci când el oprește poziția ei la invidia penisului.

Faptul este că în măsura în care fata este livrată mamei sale, fie aceasta iubirii sau urii sale, angoasei sau indiferenței sale, agresivității sau tandreții sale, îngrijirilor sau lipsei sale de îngrijiri, doar în măsura în care lipsește o mediere terță fata se cramponează în Penisneid ca ceea ce constituie mecanismul spontan care-i permite să-și prezerve dorința sa sub forma sa primitivă ca cerere de imposibil, sau, încă și mai just, ca și contra-cerere în care ea poate subzista ca subiect în fața cererilor materne.

Aceasta n-o împiedică să se reconcilieze pe de altă parte cu o lipsă care îi economisește tocmai amenințarea de castrare care apasă atât de greu asupra bărbatului.

De fapt, această amenințare este înnodată corpului acestuia din urmă într-un mod de altfel mult mai strâns și mult mai direct decât ea este corpului femeii, de unde putem concluziona că juisarea acesteia este cu atât mai liniștită, mai puțin perturbabilă.

Totuși, considerând-o sub unghiul raporturilor lor cu juisarea, diferența dintre cele două sexe nu se oprește acolo, ea nu ține doar într-o simplă diferență între mai mult și mai puțin, așa cum a sugerat-o întrebarea la care a răspuns Tiresias, nu fără a-și atrage mânia zeiței.

Într-adevăr, dacă limbajul numește lucrurile, el nu ne dă în schimb nici o esență.

Să spui despre un bărbat că el este un bărbat nu îl pune în posesia realității sale sexuale, ci din contră, o subvertește punând întrebarea: ce este un bărbat?

Este exact la fel pentru o femeie, și totuși această ne-știință nu a împiedicat diferențierea celor două sexe după o marcă, falusul, care are întocmai respondentul său organic la bărbat, ceea ce face ca juisarea acestuia din urmă să se limiteze la juisarea falică în măsura în care sexualitatea sa este supusă funcției falice, din parte în parte.

În vreme ce, o întreagă parte a sexualității feminine (iar aici nu putem face economia legăturii de altfel mult mai strânse a femeii cu reproducerea sexuală, în același timp cu viața și cu moartea) îi scapă.

Acolo unde Freud distinge între două moduri de juisare după sediile lor anatomice: clitoridian și vaginal, Lacan distinge între o juisare feminină care se atinge după căile trasate de funcția falică așa cum ea funcționează într-un prim timp, mai degrabă logic decât cronologic, pe planul ființei, și o juisare alta înscrisă în însăși carnea ei și care rămâne în afara acestei atingeri, cât și în afara limbajului, deși indicându-se din acesta.

Fără a fi inefabilă, ea este așadar indicibilă, iar din a fi indicibilă ea generează discursul mistic, cel căruia Lacan îi găsește cele mai înalte

expresii în încântarea Sfintei Tereza din Bernin și în Noaptea obscură a Sfântului Ioan al Crucii.

Această juisare alta, sau a marelui Altul care este aici femeia, nu este complementară, ceva ce ar reveni la a restabili o omogenitate acolo unde nu există nici una, ci suplimentară.

Problema nu se pune însă mai puțin, cea de a ști dacă insistența cu privire la această juisare despre care nimic nu se poate spune nu revine cumva la a repune în circulație faimosul „continent negru" evocat de Freud la nivelul dorinței feminine.

Răspunsul cel mai coerent ar fi că nu este vorba despre un teritoriu necunoscut de descoperit, dacă nu de colonizat cu al nostru „Schwärmerei" (entuziasm), ci de o limită a cunoașterii noastre.

Elaborările teoretice ale lui Lacan merg în sensul unei limitări crescânde a puterii darului.

Nu există cuvinte suficient de dure pentru a denunța oblativitatea din care unii analiști fac marca iubirii genitale în vreme ce ei înșiși recunosc acolo de altfel marca fazei anale!

În măsura în care complexul castrării prinde acolo efect, faza falică, așa cum o subliniază Lacan, tocmai desemnează limita sa darului – falusul nu se dă decât prin metaforă -reportând în același timp lipsa la nivelul absenței de ființă în care dorința subzistă și în care obiectul „a", din a fi o lipsă rebelă reprezentării, dacă nu și regăsirii, nu este nimic altceva decât figura acestei absențe.

Până într-atât încât Lacan nu a ezitat să considere falusul ca semnificantul părții de ființă care nu poate fi în mod integral spusă în vorbire, și al părții de semnificație care va rămâne mereu în dincoace de Lucru., ceva prin care el este echivalentul articolului hotărât căci, pornind de la imposibilitatea de a atinge esența, se suscită totul: lipsa se rezolvă în clasificarea universalilor, speciilor, genurilor.

Această limitare a puterii darului se consumă cu afirmarea că sexul – pe care nu este vorba despre a-l nega – nu fondează nici un raport sexual.

Nu există raport sexual pentru că vorbirea nu funcționează decât la nivelul a ceea ce face, din sex, seamănul.

Pozițiile sexuale nu sunt date sociologice, ci opțiuni logice care fac că ceea ce bărbatul caută în femeie este obiectul cauză a dorinței sale, în vreme ce ea se pune pe marginea în care ființa sa , marcată de bara semnificantului, eșuează.

Nu există nici o complementaritate din care s-ar fonda unul sau care ar autoriza să vorbești despre nu știu ce fuziune.

În plus, poziția unei alte juisări, juisarea suplimentară, face din femeie marele Altul absolut, care, asemeni lui unu care nu se înscrie niciodată, pune un termen relativității generalizate, care nu este diferență în virtutea unui atribut care i-ar fi predicabil, ci este diferența însăși.

Teoria sexuării constituie punctul culminant în învățământul lui Lacan.

În continuare, interogările sale vor purta nu asupra a ceea ce psihanaliza ne învață, ci asupra ceea ce ea este.

1.Fiind admis faptul că o legătură socială nu poate fi decât faptul unui discurs, ce fel de discurs reprezintă psihanaliza în calitate de legătură socială dintre doi subiecți? Răspunsul, „matematizat", folosind patru termeni (S1, S2, $, a) distribuiți pe patru locuri (agent, marele Altul, produs, adevăr), îi permite să descopere trei alte discursuri având aceeași funcție: cel al maestrului, cel care, din totdeauna, î se opune, adică discursul isteric, și, în cele din urmă, cel care îl reprezintă în lumea noastră, adică discursul universitar.

2.În măsura în care psihanaliza este o terapie, în ce constă ea? Reflecțiile sale aici sunt atât de radicale încât ele videază de orice sens termenul însăși de vindecare. Un simptom psihanalitic nu este un accident la ființa vorbitoare, o perturbare datorată unei cauze exterioare. El constituie, în mod literal, al patrulea nod, cel care permite celorlalte trei (cele ale simbolicului, ale imaginarului și ale realului) să țină împreună. Nu este vorba așadar despre a se debarasa de subiectul simptomurilor, ci de a-l pune într-o poziție în așa fel încât el să poată face cu simptomul său, iar repetiția lui să devină mai puțin devastatoare, dacă nu cumva, după expresia lui Jean Clavreul, fecundă.

3.În măsura în care ea se învață, teoria nodurilor, oare, ne furnizează ea o scriere care să poată asigura o transmisie integrală a psihanalizei, în

sensul unei transmisii care evită analiștilor abateri care uneori îi conduc la a denatura experiența lor? Cei care își amintesc dezbaterile tumultoase care au urmat disoluției școlii sale nu au uitat concluzia deziluzionată a lui Lacan: psihanaliza nu se transmite, ea se inventează.

Aparent, această concluzie este excesivă căci nu există invenție fără vreo oarecare transmisie, și nici transmisie care să nu poarte marca vreunei invenții.

Totuși ea este justă dacă înțelegem prin ea faptul că nu există transmisie integrală a psihanalizei.

Căci invențiile constante ale lui Lacan: algebra sa, grafurile sale, matemele sale, topologia sa, nodurile sale, chiar dacă ele sunt necesare pentru a discerne Realul la care ne conduce experiența psihanalitică, ele nu vor împiedica mai puțin psihanaliza să fie o știință textuală.

Căci, în măsura în care el este prins în vorbire în momentul însuși în care el vorbește, analistul nu scapă polisemiei semnificantului.

Lectura lui Lacan este cea mai bună dovadă.

Termeni cheie precum juisarea, falusul, marele Altul, fantasma, lipsa, etc., nu au un sens univoc și doar contextul indică semnificația de reținut.

Afirmația lui Lacan privind faptul că subiectul psihanalizei este subiectul adevărului forclus de știință valorează tot atât de mult pentru psihanalistul vorbind despre analiză cât și pentru subiectul vorbind în analiză, o doctrină psihanalitică nefiind un metalimbaj.

Experiența pasei este în această privință plină de învățătură.

Faptul că analiza zboară în sensul unei destituții subiective sau al unei traversări a fantasmei este indubitabil în acest sens în care această destituție sau această traversare se indică la granițele a ceea ce are loc în analiză și discerne de mai de aproape ceea ce se produce acolo, ca realizare subiectivă sau ca apariție a adevărului sau mai degrabă a unei spuneri adevărate.

Nu este însă la fel cu privire la ceea ce Lacan numea în mod „heideggerian” asumarea ființei pentru moarte.

Pentru că există legea, moartea vorbește în inconștient, iar ea ne vorbește și ca destinată și ca timp originar: este aceeași experiență ca și cea a realității muritoare și cea a primei separații cu mama.

Însă, de aici la a face din această destituție, din această traversare sau din această asumare a unui sfârșit de atins, introducem un fel de cauză finală care relevă de ordinul religiosului, așa cum reiese cu evidență în faptul că acolo unde analiștii se adună pentru a vorbi despre pasă, adunarea lor are un aer de sinod.

Fapt este că cea mai mare majoritate a analiștilor trec la exercițiul analizei atunci când ei sunt încă în analiză, ceea ce a incitat anumiți colegi să se întrebe dacă candidatura la pasă nu traduce un moment de rezistență la analiză.

Aceste remarci nu împiedică faptul că pasa rămâne o experiență incomparabilă pentru a clarifica procesul însuși al analizei, precum și modalitățile extrem de diverse ale devenirii analist.

Ele arată doar că, tot la fel ca și transmisia psihanalizei, formarea analiștilor este aleatorie.

Departe de a motiva laxismul, riscul cheamă vigilența.

Iar aici, psihanaliștii sunt cu atât mai puțin scutiți, cu cât Lacan nu a lipsit să indice singurul criteriu sigur, până în prezent, după care să recunoști analistul: supunerea sa etici spunerii bine.

Tocmai în acest spirit, autorii acestor capitole care vor urma au lucrat.

Cititorul va constata aici că învățământul lui Lacan este infinit mai bogată decât puținul care se transmite din ea în această introducere.

Sperăm că el va găsi și un motiv de a se adresa operei însăși.

17 septembrie 2004

Sinteza seminarului 11 – Fundamente (1964)

de Bernard Vandermersch

ACEST SEMINAR ESTE CU SIGURANȚĂ unul dintre cele mai bogate. El se ține într-un moment decisiv. Lacan tocmai fusese privat

de funcțiile sale de didactician în sânul Societății franceze de psihanaliză. A fost prețul, acceptat de unii dintre colegii săi la finalul unei negocieri dificile, pentru recunoașterea grupului lor de către Asociația Internațională de Psihanaliză. Este strada Ulm, sala Dussanne a Școlii Normale Superioare, în cadrul Școlii Practice de Studii Înalte, locul în care-și reia învățământul grație intercesiunii lui Louis Althusser. Auditoriul nou, puternic crescut de prezența studenților mai puțin familiari cu psihanaliza decât cu științele, filosofia, etc., pare să cheme un fel de dialog cu filosofii. Totuși, alegerea de a studia patru concepte fundamentale ale psihanalizei, inconștientul, repetiția, transferul și pulsiunea, relevă mai puțin de grija de a produce o sinteză decât de „datoria de a clarifica abruptul realului în câmpul dat moștenire de către Freud în grija noastră", fiind vorba despre un a da seama despre realul experienței analitice, operând o subversiune radicală care nu poartă atât asupra științei (există știință care nu se știe), cât asupra subiectului.

În lecția sa inaugurală, pe care circumstanțele o fac solemnă, Lacan își compară soarta sa cu cea a lui Spinoza, excomunicat în 1656, iar, cu ceva ce poate face ecou, în comunitatea analitică, practicilor religioase, și, de asemenea, cu ceva ce îl lovește în mod personal, el nu este cu siguranță indiferent. Dar nu este pentru a cădea în patetic: în sumă, este soarta fiecăruia, în calitate de subiect, să fie supus legilor schimbului, în orice structură socială. El își permite chiar, cu umor, să releve comicul situației – timp de doi ani el s-a știut negociat de proprii săi colegi, chiar de elevii săi - și să-i arate resortul: apariția obiectului, prin natură voalat, în care acționează adevărul oricărui subiect (fie el și maestrul), adică falusul. Nici o falsă pudoare, așadar. Dar este ocazia, pornind de la examenul strâns al practicii efective a analizei didactice, „de a ști ceea ce, despre psihanaliză, putem, trebuie, să așteptăm, și ceea ce, trebuie să fie acolo ratificat ca frână, chiar ca eșec". În sfârșit, și mai ales, el interoghează în fața acestui nou public, fundamentele psihanalizei, adică ceea ce o fondează ca și practică.

Psihanaliza este ea o știință? Nu este ea mai degrabă de înscris la registrul religiei? După toate acestea, și acolo se caută. Dar cuvântul lui

Christos la Augustin, „Tu nu m-ai fi căutat dacă nu m-ai fi găsit deja”, trimite, în paradoxul său, obiectul căutării în trecut: deja găsitul... și deja uitat! În suita seminarului va fi abordată problema rememorării. Pentru moment, acestei recăutări, indefinită, și acestui cineva care caută în care se complace o concepție hermeneutică a analizei, Lacan îi opune găsirea interpretării. Putem nota caracterul religios al satisfacției discipolului care, la sfârșitul unei recăutări, simulează, verifică, faptul că el este mult prea bine pe calea maestrului, ceva ce nu cruță absolut deloc analiștii.

Problema raporturilor psihanalizei cu știința și religia este recurentă la Lacan, o problemă pe care el o va dezvolta mai târziu și în mod deosebit în lecția de deschidere a seminarului său „Obiectul psihanalizei”, din 1965, o lecție apărută în „Scrieri” sub titlul de „Știința și adevărul”.

Această interogare îl conduce în primul rând la a defini o știință pornind de la statul de excludere pe care îl are în ea subiectul, ceva ce va califica mai târziu prin termenul de forcluziune, ceva ce face, de exemplu, din chimie, contrar alchimiei, să poată fi zisă o știință, faptul că în ea, puritatea sufletului savantului nu mai joacă absolut nici un rol.

Atunci, să fondezi psihanaliza pe dorința analistului, așa cum Lacan o face în acest seminar, nu este oare să o respingi în era pre-științifică?

Cu siguranță nu, căci este vorba despre a reda locul său dorinței analistului, iar mai întâi dorinței lui Freud, în conceptualizarea sa a psihanalizei, dar, mai ales, de a arăta că subiectul analizei nu este nimeni altul decât subiectul forclus al științei, o articulare structurală a acestor două câmpuri, un pas în plus prin raport cu Freud, pentru care știința funcționa mai degrabă ca un ideal al psihanalizei.

Freud a fost pus pe drumul inconștientului „freudian” grație unei singularități a dorinței isterice, faptul că, vorbind, istericul își constituie dorința sa în măsura în care această dorință este de a se prezenta altuia ca nesatisfăcută, ceva ce Freud vede în „Știința viselor” fără totuși să expliciteze de ce este așa.

Însă, dacă el a putut, grație istericilor, să facă această descoperire, este grației propriei sale dorințe, dorința lui Freud, o dorință originală a psihanalizei, o dorință originală a lui Freud, o dorință însă în care, ceva

nu a fost niciodată analizat, ceva ce ar fi trebuit să facă obiectul seminarului său întrerupt, „Numele Tatălui”.

Această referință la dorință, departe de a cădea în „psihologism”, din contră, atât dorința istericului cât și dorința lui Freud, este ceva ce se deduce dintr-o conceptualizare mult mai riguroasă a analizei, căci, în absența unei astfel de referințe, menținerea în literatura analitică a conceptelor formate de către Freud nu împiedică absolut deloc să rămânem în retragere cu privire la ele, nici ca cea mai mare să fie falsificate, adulterate, zdrobite, iar cele care sunt prea dificile să fie pur și simplu băgate în buzunar.

Rămâne așadar acest punct capital, tocmai cel ce îi face originalitatea în științe, faptul că analistul nu poate fi separat de conceptul de inconștient și faptul că el intervine acolo prin chiar dorința însăși care îl conduce acolo.

Inconștientul

Inconștientul și repetiția sunt abordate împreună, ca două concepte strâns legate din faptul unei ipoteze fundamentale, cea care determină subiectul prin semnificant.

Este vorba mai întâi despre o luptă contra unui anumit refuz al conceptului la freudieni și despre cum anume s-ar putea ajunge la formarea conceptului de inconștient.

Faptul că inconștientul este structurat ca un limbaj îi conferă un statut obiectivabil, fondat pe o știință, lingvistica, dar aceasta nu este o descriere a conceptului de inconștient la Freud, iar pentru a-l sesiza pe acesta din urmă nu este suficient să vorbești despre psiho-dinamică (un termen comod azi pentru a aduna curentele psihiatrice opuse unui tot-neurobiologic), căci noțiunea de forță în acest domeniu apare încă și mai misterioasă decât ceea ce ea este presupusă să elucideze, iar atunci, mai degrabă, noțiunea de cauză, unul dintre firele acestui seminar, va fi cea la care Lacan va recurge.

Această noțiune de cauză, în mod opus celei de lege, nu intervine decât dincolo de lanțul rațional al deducțiilor logice, „nu există altă cauză, decât a ceea ce sună”.

Pentru Freud, ceea ce este important nu este că inconștientul este cauza nevrozei, căreia îi vom găsi poate într-o zi determinanții umorali, ci faptul că inconștientul ne arată decalajul prin care nevroza se racordează la un real, un real care poate, el, să nu fie determinat.

Mai degrabă decât ideea unei forțe obscure, arhaice, primitive, sau chiar scufundate în profunzimi, inconștientul relevă de împiedicare, de eșec, de spargere, iar ca atare, este tocmai acolo, „în suprafață”, în ciuda metaforei sale de „profunzimi”, locul în care Freud va căuta inconștientul, cel care i se prezintă lui ca ceva ce cere să se realizeze, ca ceva „non-născut”, iar ceea ce se realizează din el i se prezintă ca și găsire, ceva ce provoacă surpriză, o găsire care se prezintă de altfel subiectului ca și regăsire, gata de a se sustrage din nou, o „Eurydice pierdută de două ori” în raportul lui Orfeu, analistul, cu inconștientul.

Așadar, discontinuitatea este forma în care inconștientul se manifestă într-o clătinare, este marca semnificantului ca și trăsătură, ca și Unu, un Unu care face să apară subiectul, dar nu pe un fond de absență, ci ca el însuși o absență care numără, acest tip de Unu despre care este vorba în inconștient nefiind Unul unei totalități, ci Unul numărabil al diferenței pure (a semnificantului), al fantei, al trăsăturii rupturii.

Astfel, Un din „Unbewusste” (un-conștient, non-conștient, inconștient) este un „Unbegriff” (un-concept, non-concept, in-concept), dar nu un „non-concept”, ci „conceptul lui Un”, în măsura în care Unul lasă să scape ceva din „griffe” (mâner) al său.

Această cauză structurală a apariției subiectului inconștientului ca și tăietură nu este fără consecință, iar astfel, nu doar împiedicările cursului normal al vieții care sunt manifestările inconștientului pot fi privite ca rezultat în mod unic al alienării unui subiect în istoria sa, ceva ce nu este fals dar scapă esențialul.

Nu este vorba acolo nici despre a nega contingența (psihanaliza însăși este legată de contingența dorinței lui Freud).

Ceea ce trebuie mai întâi, este o situare a inconștientului în sincronie, la nivelul subiectului enunțării, un subiect indeterminat care își pune enigma sa în orice împiedicare a enunțatului, putând să apară în orice parte a discursului și revelând astfel decalajul care structurează inconștientul.

Acest decalaj este prezența însăși a dorinței, de exemplu, când Freud uită numele lui Signorelli, el își dă seama că uitarea sa nu ține doar de Signor, iar asocierile de idei îl conduc foarte repede la potența sexuală și moarte, stăpânul absolut (Herr, Signor), ceva ce ilustrează structura de decalaj a inconștientului, dar și indică enigma dorinței fondatorului psihanalizei, acel ceva ce l-a făcut pe Freud să găsească în miturile morții tatălui reglarea dorinței sale.

Acest mit al morții lui Dumnezeu pentru Freud, dar și pentru alții, nu este decât un adăpost contra amenințării castrării, iar în această promovare inevitabilă pe care acest mit o instaurează nu este nicidecum o formulă a unui ateism consecvent, această relație particulară cu tatăl fiind ceea ce generează jena lui Freud în ceea ce privește dorința femeilor, „continentul său negru”.

Freud ar fi fost un admirabil idealist pasionat dacă nu s-ar fi consacrat altuia, sub forma istericului, chiar dacă există aici puțin exces în formulare, dat fiind că nu se poate vedea cum anume relația sa cu tatăl ar fi putut să-l împingă pe Freud la psihoza paranoică.

Totuși, este prea bine această chestionare a dorinței istericului ceea ce l-a condus pe acest pasionat de invenție și mari sinteze, prin descoperirea propriului său complex Oedip, la a se ancora unui real, cel al castrării, chiar dacă nu l-a putut aborda decât pornind de la construcții mitice (uciderea tatălui hoardei primordiale), chiar dacă nu l-a putut așeza decât pe o tendință biologică („refuz al feminității”), cel puțin hazardată.

Ceea ce este clar, însă, este că, dacă psihanaliza nu ar fi fost decât o elucubrație ingenioasă despre aparatul psihic sau o metodă psihoterapeutică precum atâtea altele care s-au inventat, ea ar fi dispărut demult.

Așadar, contrar lui Freud, Lacan nu introduce conceptul de inconștient prin refulare, căci acest termen care traduce totodată „Unterdruckung” (represie, suprimare) și „Verdrangung” (punere la distanță a conștientului, deplasare) nu este univoc, ci corespunde la două momente logice distincte: refularea originară prin care se produce fixarea pulsiunii la un reprezentant care „își vede refuzată luarea în sarcină în conștient” și refularea propriu-zis care „privește descendenții psihici ai reprezentatului refulat, sau mai bine, lanțuri de gândire care, venind de altundeva, se găsesc a fi intrat într-o relație asociativă cu el”.

La o primă abordare, Lacan pare încă și mai puțin să se refere la a doua topică (Eu, Asta, Supraeu), în care termenul inconștient „nu mai desemnează o instanță (el nu echivalează cu Asta) și pare să redevină un simplu adjectiv calificând lipsa de conștiință a anumitor procese psihice.

Totuși, ceea ce constituie aportul fundamental al celei de-a doua topici este automatismul repetiției (legat, la Freud, de pulsiunea de moarte).

Însă, prima grijă a lui Lacan este cea de a scoate analiza din prejudecățile ontologice care atribuie un fel de ființă fiecăreia dintre instanțele degajate de Freud.

Așadar, nici ființă, nici non-ființă, inconștientul este din „non-realizat”, iar, „ceea ce este ontic, în funcția inconștientului, este doar fanta prin care ceva, a cărui aventură în câmpul nostru pare atât de scurtă, este într-o clipă adus la lumina zilei, o clipă, căci al doilea timp, care este de închidere, dă acestei sesizări un aspect dispărând”, așadar fiind vorba, în ceea ce privește inconștientul, despre o ființă în mod particular fugindă.

Totuși, dacă dorința inconștientă participă din această natură dispărândă, de unde vine certitudinea lui Freud, afirmată în „Traumdentung”, a indestructibilității ei?

Ce fel de logică ar putea da seama de această temporalitate paradoxală?

Ei bine, într-o astfel de logică, miza majoră nu este adevărul, ci certitudinea, căci subiectul pus în cauză în psihanaliză caută să aibă o

certitudine, este un subiect cartezian, el nu este trăitorul, nici subiectul cunoașterii și nici subiectul sensibilității.

La Descartes, ca și la Freud, îndoiala este sprijinul certitudinii.

Pentru Descartes, eu sunt asigurat, din ceea ce eu mă îndoiesc, de a gândi, iar din a gândi, eu sunt, o operație în care certitudinea nu vizează adevărul, ci realul subiectului, existența sa, căci, în ceea ce privește adevărul și garanția sa, Descartes se vede obligat să le repună în mâinile unui Dumnezeu infinit, non înșelător, tăind astfel orice acces al omului finit la adevărul său, dar permițând, în schimb, acestui om finit să scape de necesitatea de a regăsi în lume perfecțiunea divină.

Astfel, pentru că literele și-au pierdut atașatul lor divin, ele sunt disponibile pentru scrierea algebrei, iar calea științei este deschisă cu prețul unui clivaj între o știință despre un real, începând de acum autorizată, și un adevăr de care ne debarasăm asupra lui Dumnezeu.

Într-un demers analog celui al lui Descartes, Freud afirmă că acolo unde „eu” mă îndoiesc (pacientul sau el însuși) povestind o amintire, un vis, atunci „eu” pot fi sigur: este tocmai acolo rezistența, așadar tocmai acolo acționează o gândire inconștientă, adică o gândire care se revelează ca și absentă.

„În sumă, cu privire la această gândire, Freud este sigur că ea este acolo de una singură din întregul său eu sunt, oricât de puțin ar fi, iar tocmai aici este saltul, că cineva gândește pe locul său”.

Pentru Freud, câmpul inconștientului și al dorinței nu relevă de Dumnezeu, subiectul este acolo la el, Freud are această certitudine: există acolo un adevăr care îl privește.

Descartes nu știa despre subiect decât un singur lucru: că era subiectul unei certitudini, însă, grație lui Freud, noi știm că subiectul inconștientului se manifestă și că asta gândește înainte ca el să intre în certitudine, noi avem asta „pe brațe”.

Tocmai de aceea, statutul inconștientului, pe de-o parte, este inseparabil de dorința lui Freud, iar pe de altă parte, el nu este ontic, ci etic, adică „acolo unde Asta era, Eu trebuie să ajung”, acolo unde inconștientul se arată trebuie să mergem.

Totuși, a trebuit emergența subiectului cartezian (și a științei moderne) pentru ca acest subiect să poată, după, să fie chemat să „reintre la el în inconștient” pentru a-și regăsi acolo accesul la adevărul său.

Odată cu Freud, corelatul subiectului nu mai este marele Altul (posibil) înșelător al lui Descartes, ci marele Altul (posibil) înșelat, ceva ce nu este fără consecință pentru direcția curei.

Freud nu se lasă demontat de obiecția că, dacă inconștientul poate minți, atunci întreaga psihanaliză este amenințată, căci, în cele din urmă, este dintr-o dorință adevărată faptul de a minți și nu există nici un paradox în a afirma: „eu mint”.

Dorința omului este dorința marelui Altul, însă, dacă pentru isteric în general, este vorba despre a susține dorința tatălui pentru a susține dorința proprie, în cazul tinerei homosexuale este vorba despre a o sfida.

Așadar, analistul trebuie să evite să se prezinte ca un mare Altul pe care nu-l poți înșela.

Chiar dacă Freud își asigură certitudinea sa din diferitele suprapuneri în cură ale reîntoarcerii refulatului, totuși, nu de acolo ea îi vine, ci din faptul că el recunoaște acolo legea dorinței sale (fantasma sa așadar) așa cum ea apare în auto-analiza sa suspendată Numelui-Tatălui.

Acest raport al analizei cu Freud ca maestru, pune problema de a ști dacă „acest pedicul” va putea fi într-o zi „ușurat” (și nu „lichidat”), pentru a permite analizei să figureze printre științe în sensul modern.

Pentru noi, referința la numele lui Lacan poate deplasa sau chiar masca acest pedicul original, dar, oare, poate fi conceput un subiect al certitudinii care să nu mai fie divizat, în sensul în care certitudinea sa să nu mai fie la marele Altul, ci să și-o tragă din el însuși?

Aceasta ar fi bineînțeles abolirea sa odată cu cea a transferului.

Însă, această întrebare se alătură celei a sfârșitului curei, cea pe care Lacan o va aborda la finalul acestui seminar cu „traversarea fantasmei”, ceva ce va rămâne legat până la finalul învățăturii sale, dar cu multe deplasări, cu funcția laicizată a numelor-tatălui, iar, într-un mod încă și mai radical, aceasta pune problema funcției numelui fondatorilor în

psihanaliză (Freud, Klein, Lacan) ca ceea ce identifică locul ineliminabil în doctrină al dorinței lor.

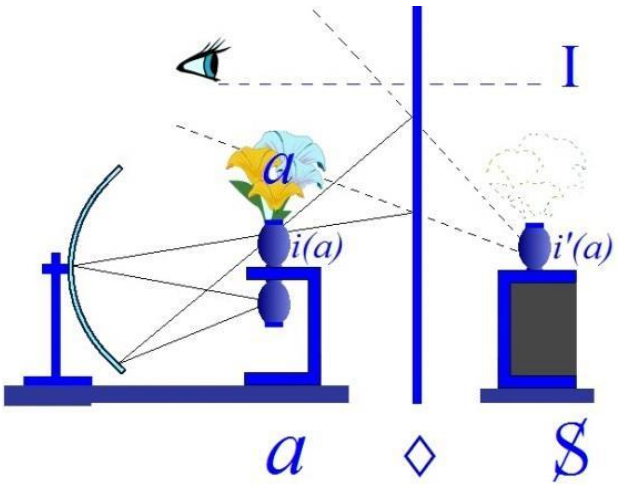

Repetiția

Repetiția este cea a unei experiențe decepționante a unui real pe care subiectul este condamnat să-l rateze, dar pe care însăși această ratare îl revelează.

Freud a introdus-o în raport cu rememorarea („Erinnerung”), o rememorare care nu este însă reminiscența platoniciană, nu este reîntoarcerea unui „adevăr suprem” venind de dincolo, ci a ceva umil, legat de structura semnificantului, dar inițiat în hazardul întâlnirilor bâlbâite în diferitele limbi.

Orice rememorare este o muncă de „rememorializare”, totuși, oricât de departe ne amintim, nu ne amintim de totul, istorizarea unei biografii se oprește la o limită pe care Lacan o numește real.

La începutul analizei, cu istericele, s-a putut crede că o amintire revenea într-un fel de proaspătă obiectivitate, iar acum, se crede din nou, acolo unde psihanaliza a dispărut.

Însă, foarte repede, Freud și-a dat seama că medicul confident era și el implicat acolo, căci „nimic nu poate fi sesizat în efigie, in absentia”, ceva ce subliniază de altfel și ambiguitatea modului de prezență a analistului în transfer.

Reamintirea trece prin repetiție, „Wiederholung”, „foarte aproape de însoțire – cum se face pe drumurile de însoțire – foarte aproape de

însoțirea subiectului, care își trage întotdeauna trucul său într-un anumit drum din care el nu poate ieși”.

Scena regăsită nu este o „reproducere”, așa cum putem avea tablourile maeștrilor la prețuri cât se poate de accesibile, este o repetiție care se face în act, ceva ce privește un real, fără însă ca acest real să apară într-un mod evident.

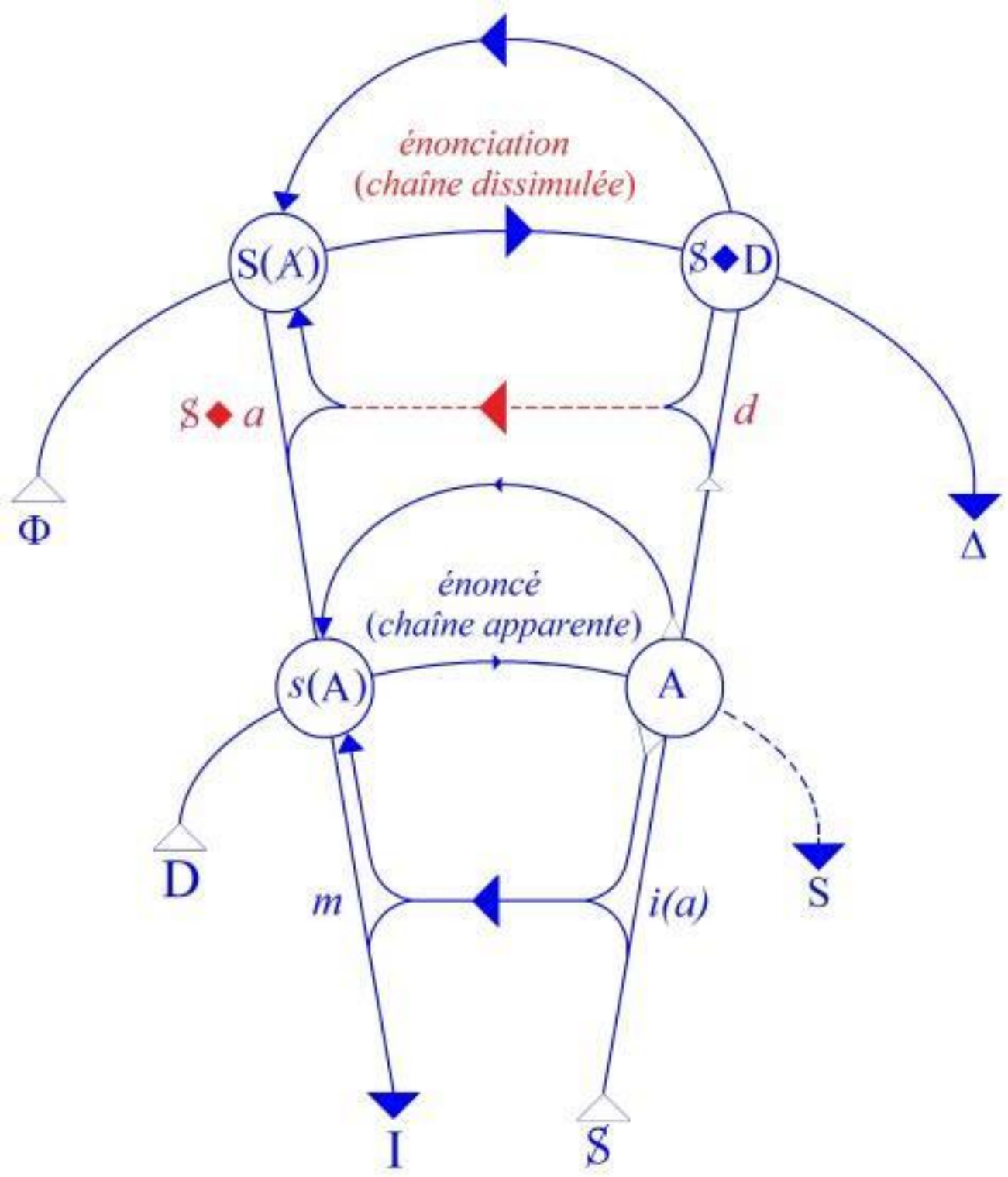

Însă de ce, într-adevăr, repetiția a apărut mai întâi la nivelul nevrozei traumatice?

În această nevroză, repetiția fără sens a traumatismului în vise, Freud n-o poate explica prin principiul plăcerii.

Cum să vorbești despre o stăpânire a neplăcerii excitației atunci când nu vezi unde să situezi vreo instanță de stăpânire?

Aici vedem mai degrabă un loc pe care subiectul nu-l poate aborda fără a exploda, fără a se diviza.

Deja în primele timpuri ale analizei, atunci când se putea gândi că rememorarea s-ar apropia puțin câte puțin de un focar care nu ar fi cerut altceva decât să se dea, se vedea deja apărând rezistența subiectului sub forma unei repetiții în act.

Ceea ce atunci Freud va atribui imperiului pulsiunii de moarte, Lacan, pentru a-l defini, se va servi de raportul a doi termeni aristotelicieni ușor revizuiți: „automaton”-ul, automatismul lanțului semnificant, și „tuche”, întâlnire a realului, aportul esențial fiind aici definirea acestui ceva ce se repetă ca întâlnire cu un real ca ratat, ca lipsind.

Pentru Freud însă, în spatele automatonului, exista întotdeauna un real pe care el nu voia să-l rateze și pe care, uneori, se încrâncena să-l regăsească.

Lacan se întreabă chiar dacă nu cumva tocmai insistența sa, la Omul cu lupi, de a regăsi dincolo de fantasmă, un real care să facă probă, contra lui Jung, pentru adevărul teoriei sale sexuale, nu a condiționat accidentul său psihotic.

Așadar, inconștientul, procesul primar, apare ca acest loc intemporal între percepție și conștiință, în care, sub constrângerea legilor limbajului, se desfășoară lanțul semnificant care readuce în repetiția sa epuizantă reaua întâlnire cu realul.

Această „rea întâlnire” este sugerată prin celebrul vis al lui „Tată, nu vezi tu că eu ard?”, un vis adus de o pacientă al lui Freud, pe care ea îl avea de la un terț, un tată, care își veghease fiul zi și noapte în timpul bolii ce l-a dus, adormise epuizat într-o cameră alături de camera în care odihnea cadavrul copilului, vegheat de un bătrân. După câteva ore tatăl visează copilul aproape de patul său, luându-l de braț și murmurându-i plin de reproșuri: „Tată, nu vezi tu că eu ard?”. El se trezește atunci și

remarcă o lumină difuză venind din camera mortuară, unde, intrând fugind, găsește bătrânul veghetor adormit, iar cuverturile și un braț al iubitului cadavru în flăcări de la o lumânare căzută pe el.

Ce este realitatea care produce această trezire?

Este oare zgomotul căderii lumânării, este oare strălucirea flăcărilor?

Nu este oare, mai degrabă, perceptibil în reproșurile fiului, ceva încă și mai real decât ceea ce se petrece în camera de alături, o realitate psihică a unei întâlniri ratate între tată și fiul său, ceva ce nu se mai poate face de acum înainte decât repetându-se indefinit.

Un astfel de real care se repetă prin intermediul unei realități survenite ca prin hazard, este ceva ce trebuie căutat dincolo vis, este un real al exploziei subiectului în reaua întâlnire, o rea întâlnire nu doar dintre realitate și coșmar, ci și, mai ales, dintre imaginea copilului (reprezentare speculară) și ceea ce a cauzat din propriul său neștiut, apariția sa pentru subiect: privirea (plină de reproșuri), vocea.

Așadar, tocmai prin această diviziune pe care el o produce subiectului, cu separarea acestor obiecte zise „a” (voce, privire...), realul se face complice al pulsiunii, așa cum istoria perversiunilor în mod deosebit ne-o învață.

Această funcție de cauză a anumitor obiecte precum vocea, privirea (obiecte zise „a”) în „reaua întâlnire” în care orice subiect își găsește originea sa și constrângerea sa la a repeta, primește o lungă dezvoltare într-o elaborare plină de invenție (lecțiile 6 – 9) cu privire la privire, ochi, lumină, tablou, etc..., ca un răspuns postum, fără îndoială, la ultima carte a lui Maurice Merleau-Ponty, dar, mai ales, ca un studiu al pulsiunii scopice anticipând studiul general al pulsiunii (lecțiile 13 – 15).

Transferul

Lecțiile 10, 11, și 12 încep studiul transferului, pornind de la folosirea de către psihanaliști a termenului, pe de-o parte, vorbindu-se despre transfer ca despre un afect calificat în mod vag pozitiv sau negativ.

Pozitivul este iubirea, însă, este ea o adevărată sau o falsă iubire?, un loc în care, spre diferență de Freud, tendința generală este de a-i pune la îndoială autenticitatea, de a vedea în ea un artefact legat de situație.

Însă, tocmai aici, Lacan arată că nu este deloc unul dintre cele mai mici interese ale experienței transferului, faptul de pune pentru noi, poate până mult mai departe decât s-a putut vreodată face, problema a ceea ce numim iubirea autentică, „eine echte Liebe” (o iubire reală, adevărată).

Negativul, se ezită a fi identificat cu ura, se vorbește mai degrabă de ambivalență.

Pe de o altă parte, se spune despre transfer că el structurează toate relațiile cu analistul, iar a spune despre cineva: „este în plin transfer” este a-i indexa toate gândurile sale cu o notă de rezervă, chiar de suspiciune.

Așadar, toate acestea, nu fac din transfer un concept, fiind vorba mai întâi despre o interogare cu privire la prezența analistului, dar și despre o observare a faptului că această prezență a analistului, în măsura în care el este analist, prins în transferul analizantului, este o manifestare a inconștientului, însă o manifestare a inconștientului ca a acelui ceva care face din câmpul freudian „un câmp care, prin natura sa, se pierde”.

Este vorba despre o pierdere care constituie întâlnirea ratată cu realul, o pierdere uscată, fără alt câștig decât repetiția sa, o pierdere pe care fiecare dintre cele patru concepte studiate încearcă s-o discearnă, o pierdere, mai presus de toate, căreia psihanalistul îi este martorul, făcându-i prezența sa ireductibilă.

Așadar, transferul dă un acces, chiar dacă într-un mod enigmatic, la subiectul indeterminat al inconștientului ca și cel care își caută certitudinea sa, denunțând mai multe erori, în mod comun comise, cu privire la el, una dintre ele fiind a-l confunda cu repetiția.

Cu siguranță, ceea ce nu poate fi rememorat se repetă în conduită, este ceea ce ne spune Freud, însă, tocmai, pentru a revela ceea ce ea repetă, ea se recuperează din aceasta în reconstrucția psihanalistului.

Dintr-o dată, acest timp în care transferul se instaurează, acest moment în care rezistența semnificației aduce transferul, poate fi el oare înțeles ca și timp al unei predări de putere de la subiect la marele Altul?

Absolut deloc, pentru Lacan, marele Altul fiind deja acolo, în orice deschidere, oricât de fugitivă ar fi ea, a inconștientului.

Departe de a fi predare de putere, pentru Freud, transferul este rezistență, închidere a inconștientului, de unde și paradoxul care constă în a sfătui așteptarea transferului pentru a începe a-i da interpretarea.

„Interpretarea analistului, nu face decât să acopere faptul că inconștientul – dacă el este ceea ce spun eu, adică joc al semnificantului – în formațiunile sale – vise, lapsusuri, cuvinte de spirit sau simptom – a procedat deja prin interpretare.”

De aici, posibilitatea de a conclude că interpretarea nu își mai are locul, căci inconștientul însuși se însărcinează de aceasta, o concluzie îndrăzneață ce are cu siguranță meritul de a ușura în bună parte analistul de sarcina sa, o concluzie însă contrazisă în totalitate de suita aceluiași seminar (lecția 19 în mod deosebit).

O altă eroare denunțată este ideea că, dacă transferul alterează în mod nevrotic vederile analizantului, ar fi convenabil să se facă apel la o parte rămasă sănătoasă a subiectului, la bunul său sens, pentru a-i face remarcat caracterul iluzoriu a cutare dintre conduitele sale în relație cu analistul.

Însă, tocmai, această parte pretins sănătoasă, nu este alta decât cea interesată în transfer, iar din acest fapt, ea închide obturatoarele inconștientului.

Așadar, însăși subiectului, frumoasa din spatele obturatoarelor sale, trebuie să i ne adresăm, o metaforă ce inversează schema tradițională a unui inconștient închis în profunzimi, căci, dacă inconștientul este discursul marelui Altul, marele Altul, aici, nu este frumoasa în spatele obturatoarelor, ci el este în afara lor, iar analistul este cel care trebuie, prin gura sa, să realizeze acest discurs al marelui Altul, pentru a obține deschiderea obturatorului.

Această eroare a condus la o altă eroare, cea de a vrea să se protejeze analiza și pacienții de pericolul, legat de transfer, ca analistul să se situeze dincolo de proba realității, căci, într-adevăr, doar integritatea sa morală poate atunci salva psihanaliza.

Însă, acest impas este artificial și provine dintr-o poziție care, marcată de logico-pozitivism, rămâne de fapt într-o ignoranță radicală a faptului că orice vorbire, chiar mincinoasă, face apel mai întâi, tocmai din ea însăși, la adevăr.

Interesul de a porni de la Descartes și de la marele său Altul înșelător este de a vedea că în mod invers, în analiză, pericolul este ca, acest mare Altul, să fie înșelat.

Așadar, este unul dintre resorturile esențiale ale iubirii de transfer, în măsura în care iubirea dă prea bine modelul unei înșelătorii care are totuși ceva șansă să reușească: „ce altă modalitate mai bună de a te asigura, în punctul în care te înșeli, decât să persuadezi pe altul de adevărul a ceea ce avansezi!... să persuadezi pe altul că el are ceea ce te poate completa fiind să te asiguri că vei putea continua să ne-cunoști tocmai ceea ce îți lipsește.”

Această natură a dimensiunii înșelătoriei în cură relevă în fapt de inevitabila diviziune a subiectului între enunțare și enunțat, o diviziune a subiectului, nu doar ca o simplă funcție logică, ci ca un subiect doritor, o diviziune care este cauzată de obiectul „a” (alienare-separare).

Dacă iubirea înșelătoare se adresează imaginii care îmbracă acest obiect este tocmai pentru a ne-cunoaște mai bine că el lipsește imaginii.

Așadar, analiza nu se poate conclude asupra identificării cu una dintre aceste imagini, fie ea și cea idealizată a analistului, ci trebuie să mobilizeze ceea ce „joacă rolul de obturator – obiectul „a”, supt, aspirat în orificiul capcanei (inconștientul)”, acel ceva care, în definitiv, și nicidecum înșelătoria transferului, închide deschiderea inconștientului.

Astfel, din contră, în el însuși, „transferul este punerea în act a realității înconștientului”, iar, un adevăr in-sustenabil, această realitate este sexuală, însă, atunci, de ce este totuși așa?

De ce oare sexualitatea tocmai se prinde ea în limbaj?

Ce anume oare face legătura între inconștient și realitatea sexuală?

Răspunsul este dat prin cele două capete deodată, de partea biologiei, sexualitatea destinează viul morții, iar de partea limbajului, cererea lasă un rest ireductibil care constituie dorința.

Dacă limbajul ucide lucrul, el îl imortalizează în concept, de exemplu, cuvântul „cal” face înțeles faptul că specia cal supraviețuiește dincolo de moartea fiecărui individ.

Pe de altă parte, noi știm cum anume structurile elementare ale parentalității înscriu activitatea sexuală într-o combinatorie semnificantă, conceptuală, până la punctul în care „integrarea acestei combinatorii în realitatea sexuală face să apară problema de a ști dacă nu cumva este tocmai pe acolo faptul că semnificantul a ajuns în lume, în lumea omului”.

La acest nivel al originilor se profilează mitul, Lacan însuși producându-l pe al său, cu privire la originea libidoului, cel al lamelei (figurând lipsa imortalității).

În așteptare, el nu se refuză să avanseze pe acest teren alunecos observând analogia între pierderea pe care o constituie reducția cromozomială în maturația celulelor sexuale și funcția micului „a” ca obiect pierdut.

Astfel, pentru Lacan, știința primitivă este în întregime în serviciul sexualității.

Și mai bine încă, putem constata că ruptura cu această origine „sexuală” a științei se face destul de târziu și chiar vom găsi despre aceasta urme în destul de multe concepții actuale, zise științifice.

Trebuie atunci oare inconștientul considerat ca și remanență a acestei legături arhaice primitive a gândiri cu realitatea sexuală?

O astfel de pantă, care este cea a lui Jung, l-a condus pe acesta la repudierea libidoului.

Pentru Freud, chiar din contră, libidoul nu este „umbra subzistentă a unei lumi antice în a noastră, ci prezența actuală, efectivă, a dorinței”.

Luând lucrurile din partea limbajului, dorința este într-un fel reziduul ultim al efectelor semnificantului în subiect, dincolo de cerere, „un punct nodal prin care pulsația inconștientului este legată de realitatea sexuală”.

De aici, două consecințe pot fi trase, pe de-o parte, existența dorinței ca și punct nodal, ceva ce face obiecție reducerii psihanalizei la o hermeneutică, iar, pe de altă parte, faptul că tocmai în actualitatea transferului vom vedea înscriindu-se greutatea realității sexuale.

În ceea ce privește dorința prin care se prezentifică în cură incidența sexuală, Lacan nu ezită, spre uimirea noastră, să o desemneze ca fiind cea a analistului.

Pentru a-i arăta incidența în transfer, el sugerează că sarcina nervoasă a Annei O., survenită în momentul în care Breuer avea în vedere oprirea curei, ar putea fi mult mai just imputată dorinței lui Breuer decât celei a pacientei.

Lacan se oprește momentan aici cu privire la transfer, căci, pentru a merge mai departe, va trebui să introducă conceptele de alienare și separare, cele care vor da o formă logică riguroasă articulării inconștientului și sexualității, adică viului și limbajului, ceva ce va da o prelungire imprevizibile teoriei freudiene a pulsiunii, ceea ce va trebui acum abordat.

Pulsiunea

Lecțiile 13 – 15 reiau întreaga teorie freudiană a pulsiunilor, demonstrând, pornind de la texte freudiene și interpretându-le, funcția esențială a pulsiunii în geneza subiectului, mai întâi, prin punerea la îndoială a faptului că pulsiunea ar fi în mod esențial din registrul organicului, ceva ce pune la distanță pulsiunile de autoconservare sau pulsiunile eului, adică nevoile, de câmpul „adevăratelor” pulsiuni, adică pulsiunile sexuale.

Traducerea cuvântului „Trieb” prin instinct, ceva ce evocă știința de care animalul dispune pentru a-și asigura supraviețuirea, o traducere ce a orientat o bună parte a psihanalizei anglo-saxone pe calea adaptării,

este invalidată prin amintirea și darea de seamă a caracterelor fundamentale ale pulsiunii în teoria freudiană:

1 – Constanța împingerii pulsiunii, ceva ce interzice asimilarea ei oricărei funcții biologice și o distinge de altfel și de dorință, un fapt căruia îi este dată o interpretare fizică printr-o teoremă a analizei vectoriale, datorată lui Sir George Gabriel Stokes și citată în articolul contemporan „Poziția inconștientului”, o teoremă conform căreia fluxul ce traversează orice suprafață limitată de către un contur închis este constant, altfel spus, împingerea pulsiunii este o constantă ce nu depinde decât de deschiderea sursei. „Oamenii au mai mult sau mai puțin gura mare, ar fi chiar convenabil uneori să se țină cont de asta, în selecția analiștilor”. Acest apel la resursele matematicii nu împiedică calificarea suprafeței care suportă această împingere, libidoul, ca organ ireal și introducerea lui printr-un mit de fabricație proprie: mitul lamelei.

2 – Variabilitatea obiectului mărturisește independența sa cu privire la vreo oarecare nevoie, căci nici un obiect specific al unei nevoi nu va satisface niciodată pulsiunea, fenomenul fixării necontrazicând indiferența, dat fiind că analiza dă mărturie despre natura langajieră și chiar literală a acestei fixații, precum în exemplul „translingvistic” al lui Freud în care un subiect, ce părăsise Anglia pentru Germania, schimbase fixația sa la o „glance” („privire” în engleză) pentru un „Glanz” („strălucitor” în germană) pe nas. În fapt, în spatele acestei indiferențe a obiectului, fixația privește obiectul „a”, în măsura în care acest obiect „nu este de fapt decât prezența unui gol, a unui vid, ocupabil, ne spune Freud, de către orice obiect”. În pulsiunea orală el își joacă rolul sub forma sânului înțărcat, cu condiția, bineînțeles, de a distinge sânul de orice idee de hrană, chiar și de grijă maternă, rolul său în satisfacție nefiind așadar cel de a constitui prada, iar aportul radical al lui Lacan fiind aici faptul că pulsiunea se satisface în măsura în care ea face turul, un tur în sensul bornei în jurul căreia te rotești, dar și în sensul turului de prestidigitație, în sensul în care pulsiunea îl face să dispară.

3 – În mare scopul oricărei pulsiuni este să se satisfacă buclându-și circuitul său de mers și întors, ceva în care satisfacția nu trece prin atingerea obiectului, ceva ce rezolvă în parte dificila problemă a satisfacției în sublimare, această satisfacție în sublimare fiind dificil de conceput dacă pulsiunea este acolo inhibată în ceea ce privește scopul ei și dacă acest scop nu poate fi atins decât prin obiect. Lacan merge însă mult mai departe și observă că pulsiunea își găsește satisfacția în simptomuri penibile în ciuda faptului că subiectul nu se satisface în asta!, aceste căi ale neplăcerii nefiind excluse de altfel în căutarea plăcerii, iar „formele de aranjament care există între ceea ce merge bine și ceea ce merge rău constituind o serie continuă". Orice stare morbidă sau nu, în analiză, poate fi considerată ca atingându-și propria satisfacție, dar pacientul poate dori, în ceea ce-l privește, să îi găsească o alta, mai scurtă de exemplu, ceva ce inversează perspectiva clasică și arată că satisfacția pulsiunii pune în joc imposibilul, imposibilul coexistenței sale cu orice sesizare a obiectului de exemplu, un imposibil care este întocmai realul pe care un subiect va putea ajunge de la pulsiune.

4 – În ceea ce privește sursa, zonele zise erogene, ele toate au o structură de margine, ceva evident pentru pulsiunile orală, anală, scopică, dar mai puțin evident la o primă abordare pentru pulsiunea sadică. În fapt, corpul își „împrumută" orificiile sale pulsiunii în măsura în care structura lor de margine este homomorfă decalajului marelui Altul, dat fiind că în absența unei margini în marele Altul care îi semnifică dorința sa (ceva ce realizează semnificantul falic), orificiile corpului își pierd funcția lor erogenă și pot chiar să dispară din imaginea corpului precum în sindromul lui Cotard, iar în mod invers, alte zone pot fi interesate în economia dorinței, stomacul, de exemplu, dar cu alte consecințe.

Lacan insistă aici mai ales pentru a distinge pulsiunea de toate formele pe care le poate lua instinctul animal, caracterul de „colaj suprarealist" al montajelor pulsionale opunându-se invariabilității montajelor instinctuale.

Remarcăm, de altfel, că destinele pulsiunilor descrise de Freud sunt tributare unor artificii gramaticale (inversări ale diatezei active și pasive

de exemplu), inversări însă, ce nu constau într-un joc de rol în care subiecți reali, deja acolo, și-ar schimba locurile.

Astfel, termenul freudian de „neues Subjekt” desemnând noul subiect activ, voyeur – necesitat de inversarea voyeurismului în exhibiționism care cere ca cineva să vină să ocupe poziția activă abandonată în profitul poziției pasive – trebuie înțeles ca apariție, într-un montaj pulsional până atunci „acefal”, a unui nou subiect, un subiect ce apare în marele Altul, căci este vorba despre subiectul inconștientului care vine să se producă, în acest exemplu, prin intermediul privirii pe care el o face să apară în marele Altul.

Trecând astfel de la „a vedea” la „a se face văzut”, subiectul se separă de privirea sa, o privire care, începând de acum, în măsura în care ea este pierdută, devine aptă pentru a metaforiza propria sa lipsă de ființă și, totodată, pentru a produce cauza dorinței sale, ceva ce produce dependența subiectului de acest obiect de un tip straniu căci scăpând cunoașterii sale: obiectul „a”.

Acest obiect nu se găsește niciodată în poziția de vizat al dorinței, ci în funcția de cauză, el fiind acolo înainte de apariția subiectului ca un fel de gata de purtat în funcționarea acefală a pulsiunii, ca ceva ce este fundamentul veritabilei identificări a subiectului în fantasma care-i susține dorința sa.

Așadar nu este vorba despre o identificare în sensul freudian, care este o identificare de semnificant și care are ca efect o idealizare, ci o „identificare”, dacă se mai poate vorbi despre o identificare, cu obiectul „a”, în sensul în care acest obiect, subiectul îl cedează pentru a compensa propria sa aphanisis, propria sa dispariție în inconștient, așa cum vom vedea mai departe.

Aici, aportul major este cel de a arăta că, în cele din urmă, funcția pulsiunii este de a „produce” un subiect doritor în această întâlnire a limbajului și a corpului viu, iar aceasta chiar dacă această apariție a subiectului este contingentă, și chiar dacă pulsiunea se poate bucla în jurul obiectului „a” fără „a se subiectiva”.

Lacan amintește, într-un demers foarte progresiv, un anumit număr de proprietăți ale pulsiunii, deseori deja avansate de Freud, pentru a ne conduce la ceea ce va fi elaborarea sa decisivă în acest an: conceptele de alienare și separare ca li constituind cei doi timpi disimetrici ai procesului de subiectivare:

-Nu există pulsiune decât parțială cu privire la finalitatea biologică a sexualității, iar ea poate funcționa în deplină independență în această privință, obiectul „a" neintroducându-se în circuitul pulsional decât sub titlul de „ersatz" (înlocuire), decât ca lipsă a oricărui obiect satisfăcător. Astfel, nici o hrană nu va satisface pulsiunea orală, sânul nu funcționează acolo decât în sevraj, un obiect pe care noi îl vedem și în anumite tăceri ale analizantului, ca manifestând „instanța pură a pulsiunii orale reînchizându-se pe satisfacția sa".

-Chiar dacă emergența sexualității sub forma sa împlinită pare să fie legată cu procesele organice ale pubertății, nu există nimic care să evoce un astfel de proces pentru trecerea de la una dintre pulsiunile parțiale la următoarea.

-Dacă pulsiunea intră în joc în funcționarea inconștientului, aceasta este în măsura în care există un izomorfism (similitudine) topologic între decalajul pe care inconștientul îl instaurează.

-Orice pulsiune parțială este în același timp pulsiune de moarte. Prezența sexului la trăitor este legată de moartea individului.

-Orice pulsiune dă mărturie de altfel despre singura posibilitate, pentru un subiect, de a forța principiul plăcerii, grație limbajului care îi revelă faptul că există o juisare dincolo.

-Iar pulsiunea genitală? Iubirea, spune Freud, pe care „am prefera s-o vedem (ca) expresia tendinței sexuale totale", „se acordă în mod dificil cu reprezentarea noastră a pulsiunilor". Suntem prea bine în dificultatea de a-i găsi un reprezentant propriu (opoziția activitate/pasivitate nu este absolut deloc sustenabilă în acest rol iar pretinsul masochism feminin pe care ea o induce este mai degrabă o fantasmă masculină). Motivul este, explică Lacan, faptul că iubirea nu este o pulsiune. Dacă pulsiunile vin din inimă, iubirea, spune el, asta vine din pântece. Mai degrabă

decât o pulsiune, ea este o pasiune, o pasiune sexuală a lui „Gesamt Ich”, a eului total, spune Freud, într-o expresie fericită pe care n-o va mai relua. În fapt, iubirea, după Lacan, interesează eul la nivelul non-pulsionalului, la nivelul principiului plăcerii și al satisfacției nevoilor. Există întotdeauna o anumită dimensiune de viol a eului-plăcere atunci când pulsiunile se amestecă acolo. Orice obiect de plăcere dincolo de satisfacția pe care el o aduce amenință perfecta liniște a eului. Nu există bine fără rău! De altfel pulsiunea a fost recunoscută în faptul că ea nu se limitează la câmpul obiectelor de plăcere benefice, binefăcătoare, favorabile, sau în sensul homeostaziei. Ceea ce găsim acolo este „un anumit tip de obiecte care, în cele din urmă, nu pot servi la nimic, obiectele „a”: sânul, fecalele, privirea, vocea”.

-Pentru că această pulsiune genitală nu este dată subiectului, ea va fi tributară științei marelui Altul: ea va fi supusă câmpului culturii cu toate variantele sale, dintre care complexul Oedip și structurile elementare ale parentalității. Ce altceva mai variabil decât codurile și manierele de a iubi?

-Reversia pulsiunii se distinge de pura simetrie în oglindă a iubirii. În al său mers-întors ea deschide un decalaj care este șansa subiectului. Pentru a o arăta, Lacan reia, așa cum am văzut, descrierea freudiană a reversiei pulsiunii voyeuriste în pulsiune exhibiționistă. Este vorba în fapt, în mod literal, nu despre o inversare a lui a vedea în a fi văzut, ci despre nașterea unui subiect în mod literal într-un a se face văzut. Subiectul se face: văzut, auzit, mâncat, supt, căcat, după pulsiune.

Alienare și separare

Pentru a da seama de relația subiectului cu marele Altul și de apariția sa de altfel contingentă în pulsiune, cele două lecții ce urmează vor introduce – pe baza unui Cogito „revizuit” – două noi concepte: alienarea și separarea.

Alienarea, după Lacan, nu semnifică dependența subiectului de marele Altul. Ea exprimă condiția care rezultă pentru subiect din raportul său

cu semnificantul și care constă într-o alegere forțată între sens și ființă – în favoarea sensului.

Subiectul nu apare ca sens decât cu prețul ștergerii ființei sale: aphanisis (dispariție; termen reluat de Jones într-o altă accepție). Condiția subiectului este deci mult mai severă decât cea a alternativei aduse de sau din: „sau A sau B, dar nu ambele”. Ea este cea indicată de acest sau foarte special din: „banii sau viața”. În acest ultim caz, alternativa este înșelătoare, căci alegerea unuia dintre termeni, aici banii, antrenează pierderea ambilor.

Alegerea obligată a sensului are drept consecință că „acest sens nu subzistă decât spart de această parte de non-sens care este ceea ce constituie, în realizarea subiectului, inconștientul”.

Realizarea subiectului, acest fapt ca el să fie real, este așadar legată de această imposibilitate de a păstra tot sensul. Pentru Lacan realul este categoria imposibilului.

Definiția lacaniană a semnificantului (un semnificant reprezintă subiectul pentru un alt semnificant) devine: „primul semnificant (S1), semnificantul unar, reprezintă subiectul pentru un alt semnificant (S2), semnificant binar, care alt semnificant are ca efect aphanisis a subiectului”.

Această condiție de alienare dă subiectului sensul morții, nu al morții reale, ci al morții ca semnificant.

„Există așadar o afacere de viață și de moarte între semnificantul unar și subiectul ca semnificant binar, cauză a dispariției sale”.

S2, semnificantul binar, spune Lacan, este „Vorstellungsrepräsentanz” (reprezentarea reprezentativă) a lui Freud, reprezentatul pulsiunii căruia „i se vede refuzată luarea în sarcină în conștient” și care va constitui astfel refularea originară.

Urmându-l pe Freud, Lacan observă că nu este reprezentarea (semnificația) cea care face obiectul refulării (în sens strict) ci reprezentatul ei (non-sensul semnificantului).

Este diplomatul cel care este refulat și nu mesajul său.

Însă, pentru Lacan, refularea originară nu depinde de nici un refuz conștient, ci ține de structura raporturilor subiectului cu semnificantul.

Vedem imediat consecințele cu privire la interpretare.

„Alienarea are drept consecință că interpretarea nu vizează într-atât sensul cât să reducă semnificanții în non-sensul lor, pentru ca noi să putem regăsi determinanții întregii structuri a subiectului”.

Dar de ce aceasta? Pentru că tocmai la nivelul non-sensului, în această parte spartă a sensului, se găsește subiectul în suferință în inconștient, și pentru că sunt tocmai aceste urme semnificante în non-sensul lor cele care sunt veritabilii determinanți ai conduitei simptomatice a subiectului.

Lacan precizează mai departe pentru a evita orice concluzie grăbită: „interpretarea nu este (pentru atât) deschisă tuturor sensurilor, ea este o interpretare semnificativă, și care nu trebuie ratată, ceea ce nu împiedică faptul că nu este această semnificație cea care este, pentru apariția subiectului, esențială, ci, ceea ce este esențial, este ca el să vadă, dincolo de această semnificație, cărui semnificant – non-sens, ireductibil, traumatic – el îi este, ca subiect, supus”.

Acest concept de alienare va servi lui Lacan pentru a pune în problemă termenul de libertate. Cu această logică, dialectica maestrului și a sclavului se poate citi ca o alegere alienantă între viață și libertate „nu există libertate fără viață”, va spune sclavul. Pentru el este clar: el va avea viața fără libertate.

Însă maestrul care va fi spus: „nu există viață fără libertate” nu este mai puțin supus alienării. Ea se revelă în momentul Terorii de exemplu în care el nu mai are decât moartea de ales pentru a-și păstra libertatea.

Dacă libertatea este o fantomă, ce mai rămâne ca promisiune din cură? Acest rest, este subiectul cel care trebuie să-l elibereze din sensul care îl îngheață.

Separația, ea este calea de retur a acestei aphanisis. Aici nu mai este semnificantul însuși ci intervalul dintre semnificanți cel care oferă o șansă subiectului.

Orice apariție a unui semnificant deschide o falie în marele Altul, suscitând enigma dorinței sale: „el îmi spune asta, dar ce vrea de fapt?”.

Noi avem despre aceasta mărturia în „toți acești de ce? ai copilului, constituind o punere la probă a adultului, un de ce îmi spui asta?”

Primul obiect pe care el îl propune în răspuns acestei enigme a dorinței parentale al cărei obiect este necunoscut, este propria sa pierdere, propria sa dispariție de subiect în aphanisis, „fantasma morții sale fiind în mod comun agitată de către copil, în raporturile sale de iubire cu părinții săi, o lipsă acoperind o alta.”

Însă, pentru a da un suport acestei pierderi de el însuși, acestei separații, subiectul se va „para” (aranja, naște) – aici Lacan joacă din echivocurile latine: separare (a separa), se parare (a se aranja), se parere (a se naște) – din obiectele „a” care astfel vor intra în dialectica dorinței.

Astfel, pulsiunea ajunge în mod efectiv să furnizeze subiectului suportul lipsei sale de ființe.

Cu această puternică logică, Lacan refondează în totalitate statutul subiectului în articularea trăitorului cu limbajul, adică problema psihosomatică în sensul cel mai general.

Articularea între aceste două câmpuri fundamental eterogene nu se poate face, după Lacan, decât prin comunitatea lipselor lor.

Lipsa unuia vine să acopere lipsa altuia.

Pe de-o parte, trăitorul sexuat este marcat de o pierdere ireductibilă: el este destinat morții.

Pe de altă parte, alienarea destinează subiectul pentru aphanisis.

Însă, prinderea cererii în limbaj lasă un reziduu ireductibil: obiectul „a” care devine cauză a dorinței căci este metaforă acestei duble lipse.

Tocmai de aceea, afirmă Lacan, subiectul nu își caută, în ciuda aparențelor, complementul său într-un partener sau în imaginea sa, ci în acest obiect ireductibil la simbolizare și care acoperă pierderea vieții eterne (iubire=întotdeauna).

Pentru a o spune în termenii căutării carteziene, o certitudine nu a sesizat subiectul decât pentru a-l face să dispară în refularea originară:

certitudine fără subiect (alienare), subiectul în eclipsă în fața semnificantului (S, romb, D).

Însă certitudinea va regăsi acest subiect în fantasmă, în eclipsă de această dată în fața obiectului „a” (S, romb, „a”) (separație).

Condiția a fost acest timp intermediar: deturul prin incertitudinea radicală în ceea ce privește dorința marelui Altul.

Pentru Lacan, este tocmai lipsa acestei deschideri la acest timp de incertitudine, cea la care trebuie referite anumite poziții subiective precum paranoia, debilitatea sau psihosomaticul.

După această aranjare care deplasează clivajul psyche/soma pe care conceptul freudian al pulsiunii tindea să-l articuleze, și pentru că este vorba, pentru Lacan, despre un fals plan de clivaj, termenul însuși de pulsiune tinde să dispară din elaborarea ulterioară a lui Lacan în favoarea conceptului de juisare articulat în mod exclusiv pe semnificant.

În schimb, conceptele de alienare și separare vor cunoaște importante dezvoltări în seminariile ulterioare (Logica fantasmei și Actul psihanalitic, în mod deosebit).

Consecințe pentru cură

Ultimele lecții ale seminarului arată cum anume instalarea motivată a obiectului „a”, pornind de la aceste patru concepte, a condus la importante consecințe cu privire la maniera de a dirija transferul, funcția dorinței analistului și finalul curei.

Transferul, ne spune Lacan, „începe în subiectul presupus a ști”, o presupunere ce implică, nu faptul că subiectul nu se poate teme să-și înșele analistul, ci că analistul pe care el se teme să-l înșele poate, el, să se înșele, loc în care subiectul se oprește.

Acest tip de infailibilitate se traduce, de exemplu, prin faptul că un analizant va atribui o intenție unei eventuale gafe a analistului său: „ați făcut-o casă mă puneți la probă!”, prin faptul că subiectul în analiză nu poate recunoaște dorința sa decât la nivelul dorinței marelui Altul, „în

ceea ce apare mai întâi ca lipsă în ceea ce este semnificat de (primul) cuplul de semnificanți, în intervalul care îi leagă, adică, dorința marelui Altul”.

Înțelegem așadar importanța pe care Lacan o atașează la definirea a ceea ce trebuie să fie dorința analistului: „a obține diferența absolută”.

După el, departe de a favoriza identificarea la persoana sa, dorința analistului îl conduce la a decade din locul (idealul de eu) în care subiectul se vede demn de a fi iubit pentru a se face suportul acestui obiect „a” separator, „obiect de neînghițit care rămâne de-a curmezișul în gâtul semnificantului”.

Dacă transferul tinde la o cerere de identificare, dorința analistului, în măsura în care ea „rămâne un x”, conduce la pulsiune și, pe acolo, tinde să separe obiectul „a” de idealul de eu.

Astfel, finalul analizei aduce subiectul la o „lichidare” a înșelăciunii iubirii de transfer (care susținea identificările sale) și la un fel de „descoperire a analistului” sub speciile obiectului „a”: „analizatul spune în sumă partenerului său, analistului: eu te iubesc, dar, pentru că în mod inexplicabil eu iubesc în tine ceva mai mult decât tine, obiectul „a”, eu te mutilez, eu mă dau ție, dar acest dar al persoanei mele, mister! se schimbă în mod inexplicabil în cadoul unui rahat...”.

Lacan evocă aici pentru prima dată ceea ce ar fi, în finalul curei, „o traversare a planului identificării”, „o traversare a fantasmei”, o traversare punctuală, de repetat fără îndoială, care ar produce acest efect de dezlipire în ceea ce privește eforturile cele mai nobile ale eticii tradiționale.

Redând lui Dumnezeu obiectul sacrificiului său, omul religios îi lasă sarcina cauzei dorinței sale, iar pe acolo taie propriul său acces la adevăr, „cererea sa fiind supusă dorinței presupuse a unui Dumnezeu care trebuie începând de atunci sedus”.

Însă, analiza nu este o religie, sacrificiul constitutiv al dorinței nu se poate opri acolo.

Într-adevăr, „dorința în stare pură sfârșește la sacrificiul, în mod propriu vorbind, a tot ceea ce este obiectul iubirii în tandrețea sa umană”.

Însă, spune Lacan în concluzie, „dorința analistului nu este o dorință pură, este o dorință de a obține diferența absolută, cea care intervine atunci când, confruntat cu semnificantul primordial, subiectul vine pentru prima dată în poziție de a se supune acolo”.

Totuși, despre iubire este vorba în această propoziție enigmatică care închide seminarul: „doar acolo poate apare semnificația unei iubiri fără limită, pentru că ea este în afara limitelor legii, doar acolo unde ea poate trăi”.

Sinteza seminarului 12 - Probleme cruciale pentru psihanaliză (1964-1965)

de Daniel Koren și Nora Markman

Cum anume se articulează pozițiile respective – calificate de Lacan ca și poziții subiective ale ființei – a subiectului, a sexului și a științei, în joc în dialectica psihanalitică? Altfel spus, care este poziția subiectului în raportul său cu imposibila știință a sexului, și care funcție analistul trebuie el s-o susțină pentru ca această poziție să poată să se degajeze? După Lacan, răspunsul la aceste probleme esențiale, la care conduce, pas cu pas, ansamblul seminarului, nu va putea adveni decât în suita unor clarificări prealabile: un anumit număr de probleme cruciale vor trebui să fie tratate, și un anumit număr de alegeri pentru psihanaliză operate. Aceste orientări fundamentale concură în principal la a defini subiectul ca și lipsă în determinarea sa prin semnificant.

Vom releva astfel necesitatea de a sublinia funcția numărării ca și reperaj logic al lipsei și cea a numelui propriu ca loc de sutură a acestuia, prin intermediul identificării simbolice; de a situa această dimensiune a lipsei, ca și gaură în structură, cu ajutorul topologiei; în sfârșit de a redesfășura, de o manieră nouă, triada categoriilor lipsei înscrise în raportul la Altul: privare – frustrare – castrare. Ceea ce permite a da seama de articularea, așa cum ea apare în cură, între cerere, transfer și interpretare.

Acest seminar reprezintă un moment, dacă nu inaugural, cel puțin esențial al tentativei efectuate de Lacan de a elabora o logică a lipsei care să poată face gândibilă experiența psihanalizei.

Să notăm la sfârșit că, pentru prima dată, Lacan instituie seminariile spuse „închise” în care alți intervenienți sunt invitați să ia cuvântul, suscitând astfel dezbateri vii și pasionante.

După penultima lecție a seminarului „Cele patru concepte fundamentale ale psihanalizei”, Lacan anunțase subiectul seminarului său din anul următor: „Pozițiile subiective”, înainte de a preciza în plus „Pozițiile subiective ale ființei”. El luase totuși precauția de a indica auditoriilor săi că titlul nu era definitiv și că, poate, el îi va găsi un altul care va fi mai bun.

Seminarul XII poartă într-adevăr un alt titlu: „Probleme cruciale pentru psihanaliză”. De ce această schimbare de întitulare? Lacan explicitează această alegere după ultima ședință deschisă a seminarului său: după ce reamintise că anunțase că el va vorbi despre „pozițiile subiective ale ființei”, el recunoaște a fi avut o „mișcare de prudență”, și după ce a primit sfat (de la cine?), a adoptat titlul de „Probleme cruciale pentru psihanaliză”. Totuși el precizează că proiectul său nu a fost pentru atât abandonat. Pozițiile subiective, așa cum o vom vedea la sfârșitul acestui text, acoperă raporturile reciproce ale subiectului (ființa subiectului lui „eu sunt” al lui Descartes) și raportul său la imposibila știință a sexului. Și Lacan adăugând că tocmai despre aceasta este vorba în dialectica psihanalitică, căci nimic nu este conceptibil acolo „fără conjugarea acestor trei termeni”.

Raportul între subiect, sex și știință definește deci „pozițiile subiective”: acești trei termeni sun legați, așa cum o vom vedea, printr-un raport particular: „Entzweiung”, diviziunea. Ceea ce va constitui de-a lungul întregului acestui seminar axa sa și, am putea spune, sufletul său, aceasta este problema ființei indeterminate a subiectului, cu privire la imposibila știință a sexului, însă în calitatea în care structura sa este, ea, determinată prin limbaj.

Putem astfel afirma faptul că mișcarea acestui seminar viza această articulare nouă și radicală pe care Lacan o propune și o dezvoltă în

ultima parte a acestui seminar. Însă, înainte a ajunge acolo, să împrumutăm mai întâi de toate, precum Lacan ne invită acolo, calea de abordare balizată de aceste problematici fundamentale pe care el le numește „probleme cruciale”.

Aceste probleme cruciale trimit, așa cum Lacan o afirmă mai mult decât într-o repriză, la necesitatea de „a face alegeri”. Aceste alegeri, veritabile linii de partaj, îi permit să îndepărteze un anumit număr de poziții intenabile privind subiectul inconștientului și să degaje în mod convenabil „pozițiile subiective” pe care practica analitică le revelă.

Semnificant, Sens, Semnificație

Prima „problemă crucială pentru psihanaliză” abordată de Lacan este funcția semnificantului și raportul cu sensul și semnificația. El ia ca și paradigmă și ca și subiect de discordie citatul, deja celebru, al Noam Chomsky, extras din „Syntactic Structures”: „Colorless green ideas sleep furiously.” Lacan se servește de acest exemplu pentru a reintroduce problema structurii: structură a limbajului însă de asemenea, și mai presus de toate, structură a subiectului. În măsura în care structura subiectului depinde de cea a limbajului, nu va mai fi posibil să evoci structura subiectului fără să abordezi ceea ce constituie această structură însăși.

În această operă, Chomsky închipuie structurile sintactice într-o vizare de formalizare a gramaticii în scopul de a stabili ceea ce este gramatical și ceea ce nu o este, cel puțin în limba engleză. Ori, făcând aceasta, subliniază Lacan, autorul este confruntat... la limbă și Chomsky este condus la a introduce o diferențiere suplimentară esențială. Într-adevăr, prin intermediul a „idei verzi fără culoare (care) dorm în mod furios”, lingvistul american pretinde să introducă distincția între ordinul gramamtical și ordinul semnificației sau la sensului („meaning”).

Ori Lacan face să valoreze faptul că un lanț semnificant, prevăzut de faptul ca el să fie gramatical, generează întotdeauna o semnificație.

Este vorba despre a cerne funcția sensului. Însă pentru aceasta, este necesar, pentru Lacan, să treci printr-o alta: funcția semnificantului.

Departe de a fi neutră, ea angajează, ea include în mod necesar subiectul. Aceasta este tocmai acolo prima disjuncție pe care Lacan o introduce între lingvistică și psihanaliză: lingvistul se angajează în mod hotărât pe calea formalizării, cale ce exclude subiectul, atunci când pentru psihanaliști, este exclus să excludă subiectul, întrucât este tocmai el punctul central, este tocmai el cel despre care este vorba în „praxis”-ul analitic. Dacă lingvistul sau logicianul limbajului poate să se satisfacă din singură dimensiunea enunțatului, psihanalistul nu ar ști să facă „fi” de cea a enunțării.

Între altele, chiar dacă formalizarea în psihanaliză nu este absentă la Lacan, el o diferențiază în mod radical de cea pusă în joc în logică. Tot așa, el subliniază relațiile diferite pe care aceste discipline le întreține cu știința – problema subiectului definind în mod ireductibil opoziția pe care o desenează aceste linii de partaj.

Lacan reamintește cu forță faptul că el întotdeauna a promovat, la centrul experienței analitice, raportul între semnificant și sens, accentul recăzând pe primul element, semnificantul. El trimite apropo de aceasta la textul său „Instanța literei în inconștient”, redactat chiar înainte de ținerea seminarului „Formațiunile inconștientului” și în care toate aceste probleme au fost îndelung și în mod abundent dezbătute.

Această reamintire îi permite să introducă un punct esențial care dă tonul seminarului care ne preocupă: este vorba despre faptul de a face alegeri, alegeri privind realul. Alegerea lui Lacan consistă la a lăsa deschis spațiul unui abis, al unei pierderi care se produce de fiecare dată când, într-un discurs, limbajul încearcă să dea rațiune de el însuși.

Această pierdere marchează raportul semnificantului la subiect și se situează la antipozii oricărei filosofii care ar veni să machieze, să mascheze caracterul originar și fondator al pierderii, al lipsei. Să susții de această manieră, după Lacan, discursul psihanalizei implică exclusia unui anumit număr de alte poziții prin raport la real. După el, acestea trebuie să fie denunțate nu doar ca false, însă de asemenea ca și ideologice.

Ele sunt reprezentate de manieră exemplară prin Piaget și Russell. Acesta din urmă, propunând teoria sa a tipurilor, este condus la a

elabora noțiunea de „limbaj-obiect” pe care Lacan o recuză de manieră absolută. Lacan pune auditoriul său la provocar5ea de a găsi „o singură conjuncție de semnificanți răspunzând la acest concept”. Piaget, în ceea ce-l privește, consideră limbajul ca și o simplă unealtă la serviciul unei funcții a cărei dezvoltare ar fi imanentă: gândirea, inteligența. Limbajul, pentru psihologul genevean, nu ar fi decât un pur instrument la serviciul inteligenței. Lacan reia în maniera sa problema lui Piaget și se întreabă cum anume acest instrument poate fi atât de inapropiat la scopul său, cum anume limbajul, tocmai, este chiar ceea ce face obstacol inteligenței. Cu subtilitate și ironie, Lacan pune faptul că la a-l urma pe Piaget, gândirea nu ar fi alt lucru decât inteligența căutând să se elibereze de dificultățile pe care limbajul i le impune.

Poziția lui Lacan este prea bine diferită. Ea consistă la a afirma faptul că nimic nu ne este inteligibil ca și „lume” sau ca și „realitate”, fără ca limbajul să fi introdus o tăietură prin raport la real. În ceea ce privește semnificația, ea nu se produce fără intermediar între semnificant și subiect, însă implică introducerea referentului. Ori, pentru Lacan, referentul, aceasta este realul, și un real în mod aparent structurat. Atât doar că, dacă el este structurat, el o este prin limbaj. Altfel spus, noi nu am putea știi nimic despre real dacă limbajul nu era din parte.

În ceea ce privește funcția semnificației, raportul la subiect este mediatizat printr-un referent. Lacan evocă cele două uzajuri posibile ale semnificantului prin raport la referent (realul pentru el): uzajul denotației și uzajul conotației. Uzajul denotației introduce – sau pentru a fi mai exact, ar vrea să introducă – o corespondență bi-univocă și de neșters între semnificant și referent, în timp ce raportul de conotație introduce un element în mod radical diferit, cel al conceptului. Nici o îndoială de care parte Lacan se situează.

Pe de-o parte, el nu ratează să critice raportul „substanțialist” la limbaj. Această identitate pusă între cuvânt și lucru – că aceasta ar fi în noțiunile de gândire și inteligență ale lui Piaget sau în axiomatica și în teoria metalimbajului ale lui Russell – lasă într-adevăr să crezi că ar exista un punct arhimedic pornind de la care problema sensului și a adevărului ar putea fi decisă. Pe de altă parte, el reamintește că

seminarul său din anul precedent consistase la a forja concepte „riguroase la locul niciunui referent”: manieră de a spune că dacă realul este cernut prin ordinul semnificant, el nu rămâne mai puțin în afară de atingere.

Această perspectivă nu este fără consecințe asupra problemei sensului. Într-adevăr, bara pe care Lacan o plasează între semnificant și semnificat nu doar marchează legătura rupturii între cele două noțiuni, însă indică de asemenea unde se realizează efectele de sens. De unde un retur critic la propunerile lui Chomsky: în mod contrar la ceea ce acesta din urmă pretinde, Lacan demonstrează că, din faptul ștergerii problemei referentului – sau a fixării sale ca și bi-univoc, ceea ce ar defini o frază precum „colorless-green” ca și non-„sensical” -, semnificatul este pliabil în toate sensurile. Departe de a fi fără semnificații, această ștergere implică faptul că fraza poate avea din ele multiple. În ciuda a aceasta, Lacan subliniază imediat faptul că această „multi-pli-(semnifi)cație” nu este efectul de sens și se distinge de el în mod net.

Efectul de sens este de situat la nivelul a ceea ce apare ca și efect de semnificație dedesubtul barei. Însă în calitatea în care el face de asemenea să apară ceea ce este la inima experienței analitice: dimensiunea non-sensului ca și ceea ce din real rezistă în permanență ordinului semnificant.

Aceste probleme, abordate la chiar începutul seminarului și lăsate într-un fel în suspans, i-au tot relieful lor spre sfârșitul acestuia, după ce Lacan a pus în mod puternic logica la contribuție. El se referă în special și în mod abundent la elaborările lui Frege. Dacă munca acestui logician are pentru el o astfel de importanță, aceasta este prea bine pentru faptul că el arată această „extenuare a referinței”. Lacan reia în maniera sa diferența pe care o stabilește Frege între „Sinn” și „Bedeutung”, și după care „Bedeutung” ar păstra un raport cu un referent oarecare, în timp ce această legătură ar avea tendința să dispară, sau în orice caz să nu meargă de la sine, pentru „Sinn”, sensul.

Ceea ce este în joc pentru Lacan, aceasta este problema realului ți în mod mai particular realul sexului. Care este „referentul” sexului pentru

subiect? Freud deja subliniase că nimic în inconștient nu desemna ceea ce este masculin și feminin. Lacan precizează spre sfârșitul seminarului faptul că subiectul inconștientului este „subiectul care evită știința sexului”. Aceasta este tocmai pentru ce în triunghiul moebian pe care el îl prezintă după aceste ultime ședințe, el situează „Bedeutung” între subiect și sex, și „Sinn” între știință și sex. Altfel spus: dacă subiectul produce o semnificație din „poziția sa subiectivă” în ceea ce privește sexul – care are un raport cu adevărul său... sub același titlu ca și un simptom -, pentru ceea ce este din „știința” sexului, subiectul se situează într-o poziție de exclusie și, deci, de „nu de sens”, ceea ce nu vrea să spună pentru atât „insensé” (aberant, fără sens). Aceasta este tocmai pentru că există un raport de aporie, de împiedicare între sens și realitatea sexuală, faptul că Lacan consideră ca și de neocolit elaborarea unei logici particulare. Această logică singulară ar trebui să facă să apară în organizarea reciprocă a celor trei poli ai subiectului, științei și sexului, punctul de exclusie al subiectului prin raport la sens („Sinn”) în raportul său la știința și la sex, mai bine încă: prin raport la știința sexului. Însă această dublă aliniere a subiectului deschide calea le ceea ce este specific experienței analitice: dimensiunea lui „Bedeutung”, care indică, pentru Lacan, punctul de emergență al adevărului. Vom reveni acolo mai departe.

Însă această dimensiune este împlinirea unui parcurs în care Lacan insistă asupra a ceea ce cauzează subiectul: semnificantul, căruia subiectul îi este totodată efectul și sutura lipsei. Și, apropo de aceasta, Frege îi este încă prețios.

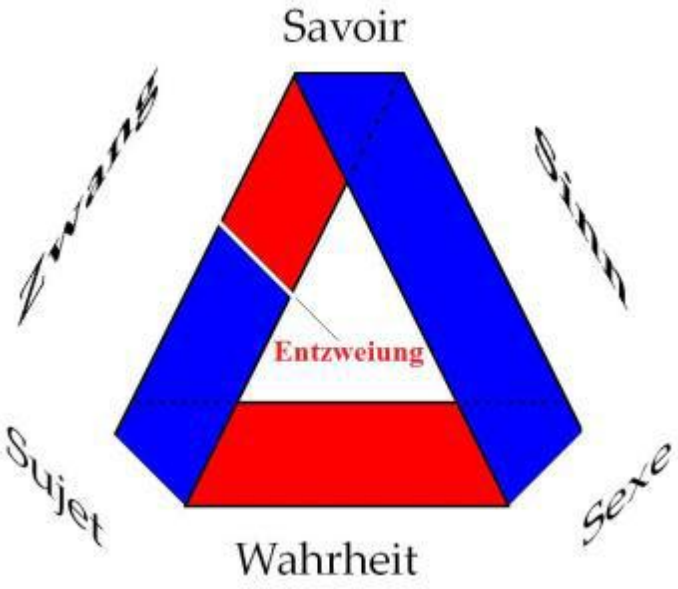

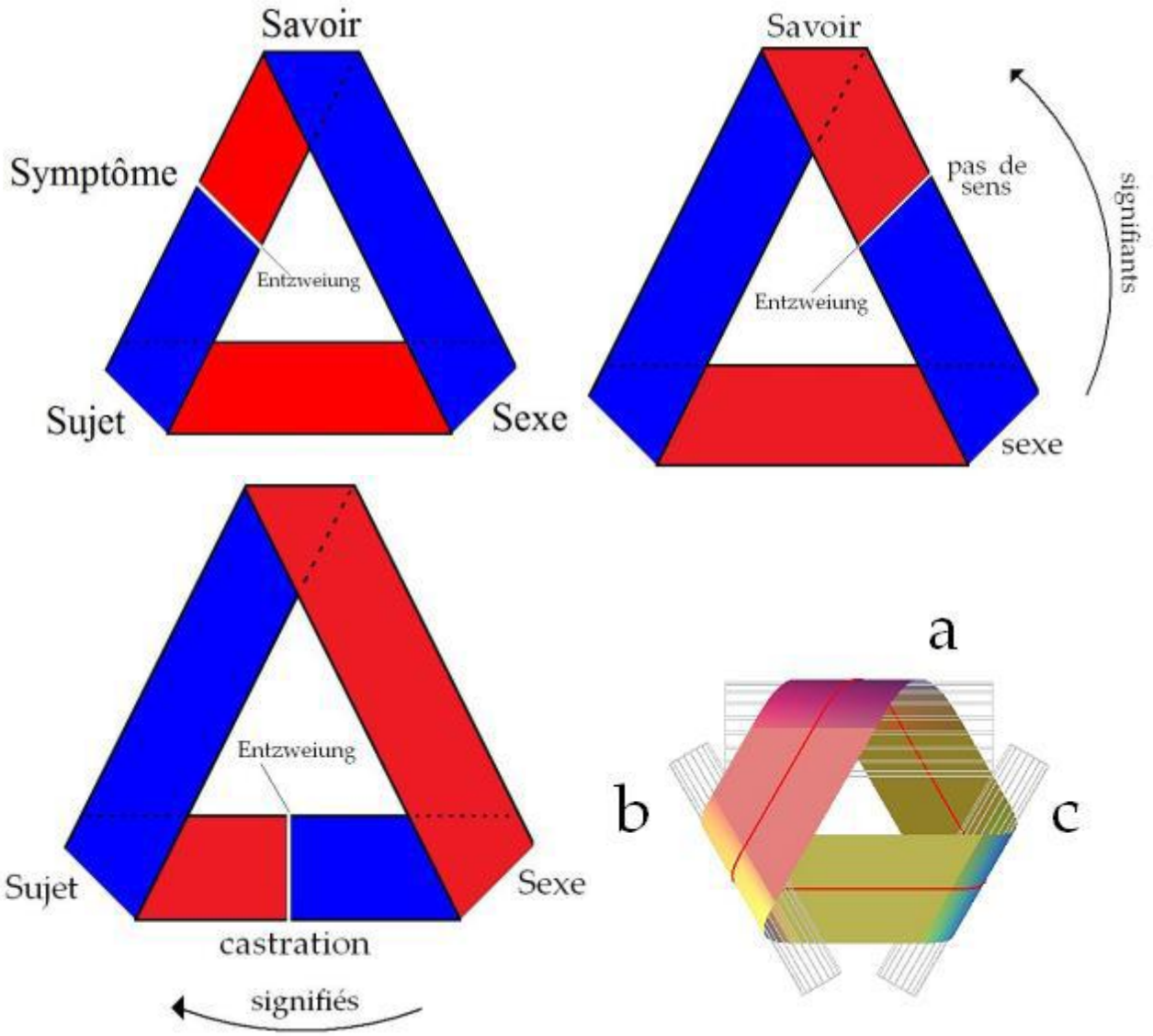

Nume propriu, Numărare, Sutură, Identificare

Exemplul celebru al silogismului lui Socrate („Socrate este un om, oamenii sunt muritori, Socrate este muritor”) constituie soclul pornind de la care Lacan poate amorsa o nouă reflecție asupra raporturilor semnificant – subiect - identificare - nume propriu. Aceasta constituie o altă linie de partaj între experiența limbii, așa cum practica analitică permite s-o pui în evidență, și logică.

.....

Cerere, Transfer, Identificare

Identificarea privește operația analitică însăși și semnalează relația cu finalul curei, e vorba de a ști dacă se poate considera satisfăcător un final de analiză marcat de o rectificare a idealului de eu, în particular,

prin ajustarea lui din direcția identificării cu analistul. Prin opoziție, dificultățiile și impasurile care se adeveresc la finalul analizei, nu marchează, în definitiv, că nu s-a luat în seamă suficient nivelul obiectului a?

Lacan amintește că Freud consideră identificarea cu „tatăl” ca prim timp în orice posibilă explicație a mecanismului. Acum bine, ce statut e necesar să-i dăm în experiența noastră acelei identificări cu acel tată? Lacan remarcă că, pentru Freud, acest prim timp primordial, mitic, se rotește în totalitate în jurul problematicii încorporării. Cu acest scop, subliniază că referența cea mai mitică, cea mai idealizantă, se face cu privire la evocarea corpului. Semnalare importantă, dacă ea există, de vreme ce Lacan precizează că în punctul inaugural al apariției structurii inconștiente se află această formă de referință la un materialism radical al cărui suport nu este biologia, ci „corpul”, având grija de a preciza că e vorba de corp ca aparat libidinal.

A doua formă de identificare e legată de obiectul iubirii în sine și Lacan susține că posibilitatea identificării cu obiectul iubirii se introduce pe partea frustrării inerente cererii de iubire. În aceasta, îl urmează pe Freud, care vorbește despre alternanța între a fi și a avea: neavând obiectul alegerii, subiectul trece la a-l fi.

A treia formă de identificare este identificarea isterică, într-un anumit mod directă, de la dorință la dorință, „comunicare directă cu dorința Altuia”.

Lacan se oprește asupra acestei forme pentru a arăta caracterul enigmatic al noțiunii de identificare la Freud. De aceea, aprecierile sale vor apare perfect justificate... cu condiția să le articulezi bine, așa cum vrea el s-o facă. Despre acest punct, Lacan dezvoltă o critică mai precisă a acestei devieri a experienței analitice care a apărut după Freud, deviere care constă într-o explorare tot mai detaliată a frustrării, înțeleasă ca frustrare a unei necesități. Conclude că, dacă întreaga analiză se dezvoltă la acest nivel, consecința sa va fi să ajungă la ceea ce Freud a indicat ca punctul său de sosire, adică, stânca castrării.

Lacan nu pornește de la această poziție. Deja a introdus în această temă necesitatea distincției categoriilor de frustrare, privare și castrare.

Consideră că, în dinamica cererii și transferului, când rămâi agățat exclusiv la nivelul frustrării, emergența castrării, în vidul finalului unei analize a unei nevroze sau unei analize „feminine”, devine, propriu zis, de negândit. Mai mult încă, Lacan aduce la lumină o veritabilă logică a lipsei pusă să opereze în articularea triadei privare-frustrare-castrare. Astfel, în primul loc, privarea, considerată ca privare originară, este legată de nașterea subiectului ca atare și reprezintă efectul inevitabil al intervenției semnificantului. În al doilea loc, frustrarea nu are nici o relație cu necesitatea ci cu cererea, iar în cele din urmă, în al treilea loc, castrarea privește direct relația subiectului cu sexul. Pentru a aborda toate acestea este evident necesar ca frustrarea să nu fie înțeleasă ca frustrare de o necesitate.

Pozițiile subiective sau imposibilul de știut despre sex

Pozițiile subiective în structurarea lipsei... pierdere, frustrare, castrare... în real, imaginar, simbolic...

Diviziunea subiectului - statutul subiectului ca localizare a lipsei, în raport cu știința, diviziunea subiectului în raport cu sexul...

Prin descoperirea cogito-ului, subiectul își determină locul în pura lipsă a științei... Prin descoperirea inconștientului - natura fundamental sexuală a oricărei dorințe umane, o știință al cărei subiect rămâne nedeterminat - subiectul se oprește în fața limitei sexului, care îi conferă o nouă certitudine, „cea de a lua adăpost în pura lipsă a sexului”...

Sexul, în esența sa de diferență radicală, se refuză științei, adevărul sexului e imposibil de spus în întregime, iar subiectul se manifestă ca rest, reziduu al acestei lipse de științe...

Inconștientul, o știință care nu se știe, lasă mereu subiectul defazat în relație cu vorbirea pe care o crede a sa.... subiectul știe mai mult decât crede și spune mai mult decât vrea...

Adevărul, dorința de a ști, diferența dialectică a științei, nu e o știință care va veni și nici o realizare a științei, e aleteia - revelație, o revelație ce duce subiectul la întâlnirea cu realul sexului - punctul în care

experiența și practica analizei își găsește limita sub forma imposibilului...

Trebuie spus adevărul despre sex, doar că este imposibil de spus, imposibilitate ce revine ca lipsă în știință, lipsă ce la Descartes devine certitudine a științei și semn al acestei lipse de știință, ceea ce din sex se refuză științei...

De aceea orice știință se instituie într-o oroare de nedepășit privind acel loc unde se pune secretul sexului...

Știința inconștientă - o știință găurită în măsura în care știe tot, mai puțin lipsa ce o determină...

Subiectul - retras în singurele certitudini extrase din fantasmele sale, nevrând să știe nimic despre ele și nevrând să știe despre imposibilitatea lor...

Sexul - loc al acestui adevăr imposibil de știut și despre care nu se vrea să se știe nimic...

Analiza - un joc special cu o regulă ce exclude sexul ca punct de acces imposibil, un joc redus la relația subiectului cu știința, o relație cu un singur sens, cel al speranței, al așteptării...

Jocul analizei - pot ști ceva în măsura în care ceea ce a fost exclus din știință ca imposibil, sexul, devine realitatea a ceea ce e în joc...

În analiză există doi jucători a căror relație e un neînțeles - subiectul presupus a ști, deși subiectul nu se izolează decât retrăgându-se din orice presupunere de știință...

Neînțelesul e necesar pentru a face conjuncția polului subiectului cu polul științei, pentru a-l conduce la constatarea că pe nivelul științei nu se presupune subiect, ea fiind inconștientă...

Unicul mod de a ajunge la o identificare a subiectului nedeterminat al inconștientului cu subiectul presupus a ști - subiectul înșelării, constă în a nu uita al treilea jucător, diferența sexuală...

În relație cu realitatea sexuală, subiectul se constituie întotdeauna pornind de la propriul joc - diviziunea între subiect și știință... subiectul

nu vrea să știe nimic despre ceea ce este cauza și punerea sa în joc - fantasma...

E un joc în care nu e loc de soluții de comun acord, dacă subiectul e în defensivă, nu e în contra analistului, ci în contra realității sexuale...

Rolul analistului - ajungerea la un rezultat, să derive din această defensivă o formă mereu mai pură - dorința analistului în operație - să conduci analizantul la fantasma sa originară - este să nu-l înveți nimic, este să învețe de la ea cum să facă...

Analiza se verifică în superpoziția strictă cu dorința Altuia, dorința analistului devine dorința analizantului...

Locul analistului - punctul dorinței din polul opus celui unde se pune realitatea sexului... subiectul ajunge la o „trădare a pudorii" în relație cu realitatea sexului, confruntându-se cu limitele semnificantului cu privire la sex...

Știința inconștientă se refugiază în „dreptul la pudoarea originară", pragul secretului sexului imposibil de depășit de subiect, punctul de suspensie al ultimelor poziții subiective, divizate în relație cu credința sau cu certitudinea...

Unii cred că lucrul știe pentru că nu sunt siguri - nevroticii... unii nu cred în Altul pentru că sunt siguri că lucrul știe - psihoticii...

Dorința analistului - punctul precis al unei complicități deschise surprizei, punctul nesperatului - neașteptatului în câmpul speranței - așteptării...

Nesperatul nu e pericolul căci te pregătești pentru nesperat, nesperatul e o speranță deja sperată, dar doar atunci când survine...

Triada Subiect-Știință-Sex e dublată de cea Sens-Separare(Pulsiune)-Semnificație(Adevăr)...

Pulsiunea, între subiect și știință, produce diviziunea în relație cu subiectul și simptomul în relație cu știința, fiind relația subiectului cu simptomul său...

Sensul, între știință și sex, conduce nelipsit la non-sens, locul lor de întâlnire fiind punctul de unire al subiectului cu sexul, locul adevărului,

între sex și subiect, o experiență ce separă, pe de-o parte, ceea ce se poate interpreta din sens și ceea ce îi vine subiectului din știința inconștientului în impasuri, împiedicări, obstacole ale semnificantului și ale discursului, iar pe de altă parte, acest semnificant Altul care marchează subiectul în relația lui cu sexul, această relație fiind castrarea...

Rezistența analistului – psihologizarea psihanalizei cu tot cortegiul său de idei normative și false evidențe în fața dimensiunii ireductibile a realului în joc, ce privește în ultimă instanță imposibilul de știut despre sex...

Sinteza seminarului 13 - Obiectul psihanalizei (1965-1966)

de Alain Lemosof

FIE CĂ O RECUNOAȘTEM SAU NU, obiectul „a”, pe care Lacan îl considera, cu umor, drept singura sa descoperire, este în inima a tot ceea ce s-a putut spune și scrie în psihanaliză privind obiectul. După el, obiectul „a” este miza fondării subiectului, ca divizat, în raportul cu marele Altul.

Cum să dai seama în mod riguros, dincoace de cele patru expresii clinice ale sale – sân, fecale, privire, voce - , despre funcția acestui obiect atât de singular care nu există decât ca lipsă și ca atare simbolizează castrarea (-φ)?

Care sunt raporturile structurale între psihanaliză și știință? Va fi vorba mai puțin de a afirma că psihanaliza este sau nu este o știință, decât de a preciza în ce anume psihanaliza, „fiică a științei”, înscrisă în câmpul științei, o interoghează pe aceasta din urmă, în și pornind de la ceea ce ea forclude: subiectul și adevărul ca și cauză.

Astfel sunt cele două întrebări esențiale abordate în acest an al seminarului, ele nefiind în mod evident noi, dar găsindu-și aici un timp de împlinire, corespunzând finalizării teoriei dorinței: analiza structurală a fantasmei va permite în mod deosebit clarificarea funcției privilegiate pe care o joacă acolo privirea.

Ele marchează de asemenea timpul sintezei care va permite deplina dezvoltare a problematicii juisării în anii ulteriori.

Aceste întrebări, în ciuda aparentei lor eterogenități, constituie cei doi versanți ai unei aceleiași intenții, al cărei scop este el însuși dublu. Pe de-o parte, el se adresează analiștilor: pentru ca ei să nu poată să necunoască în actul lor, precum și în teoria lor, ceea ce din știință este iremediabil exclus și, mai mult încă, faptul că este această excluzie însăși cea care-i fondează pe ei înșăși să susțină atât acest act, cât și această teorie. Pe de altă parte, el constituie un avans esențial adresat dincolo de practicieni: el clarifică datoria pe care universul științei a contractat-o vizavi de pulsiunea scopică ocultându-i obiectul ei.

Subiectul științei

Un fapt excepțional, ședința care deschide acest an al seminarului a avut încă de la început vocația de a deveni o scriere.

Sub titlul „Știința și adevărul”, transcrierea ei a constituit textul inaugural al primului număr al „Caietelor pentru analiză” publicate de „Cercul de epistemologie al Școlii normale superioare”, un text reluat ca atare în „Scrieri”, atât revista cât și cartea fiind publicate în același an, în 1966.

Structura scrisă a acestei lecții, a aserțiunilor susținute, este identică celei a ansamblului acestui seminar despre obiect și anunță într-un mod aproape fractal dezvoltarea acestuia.

Într-un prim timp, va fi vorba, și aici și acolo, despre funcția obiectului „a” și despre diviziunea subiectului recunoscută ca diviziune între ființă de adevăr și ființă de știință.

Mai apoi, va fi reluată articularea între (a) și castrare (-phi), o articulare fundamentală care desemnează, am putea spune, dedesubturile adevărului.

Acest tempo binar este important de reperat pentru a nu pierde firul intenției.

Această primă lecție magistrală ar putea fi într-adevăr înțeleasă după o tonalitate excesiv filosofic epistemologică a raportului dintre știință și psihanaliză, dacă nu ar fi fost reintrodusă la finalul ei problema sexului, cu sprijinul celebrei alegorii a Adevărului nud, clarificând abia după, veritabila orientare a discursului.

Tot așa, făcând suită multor altora care ar putea da iluzia înșelătoare că Lacan s-a făcut geometru, ultimele ședințe ale seminarului poartă – un pas suplimentar – interogarea asupra juisării, și reamintesc faptul că dezvoltarea sa vizează, într-o manieră absolut freudiană, să clarifice structura fantasmei, în funcția ei de ecran.

În mod inițial, Lacan dorea să intituleze această conferință inaugurală, ținută pe 1 decembrie 1965, „Subiectul științei”, un titlu paradoxal și provocator, Lacan definind cu doi ani mai devreme știința ca fondându-se pe excluzia subiectului, sub același titlu sub care ea exclude problema adevărului, asta dacă ea nu îl reduce așa cum o face logica formală la un simplu criteriu, la valoarea de adevăr.

Pe de altă parte, dacă oamenii de știință au considerat întotdeauna că, dacă nu Știința, atunci cel puțin măcar fiecare știință are un obiect – oricare ar fi modificările definiției acestui obiect, atunci, să-i adaugi un subiect, are pentru ei mai degrabă miros de „sulf și retorte”.

În plus, ce semnifică să recunoști acest subiect al științei ca fiind subiectul în joc în psihanaliză?

Mai multe interpretări ale acestui „subiect al științei” sunt posibile.

Departe de a fi contradictorii, ele pot ajuta pentru a aprecia cât de mult psihanalistul este, sub diverse titluri, privit de acest subiect.

Așadar problema nu este doar clinică și tehnică, ea este etică.

În extensia sa cea mai largă, subiectul științei este mai întâi numele unei supuneri: o supunere a fiecăruia într-o lume în care știința se dezvoltă în toate domeniile vieții precum și în ale morții, într-un ritm exponențial.

Într-un mod încă și mai aprofundat aici, subiectul științei se identifică cu subiectul lui Descartes.

Noi știm că, după Koyre, el consideră ca fondatoare legătura istorică intimă existentă între stabilirea cogito-ului cartezian și nașterea științei moderne.

El subliniază cât de mult iruperea acesteia din urmă, bulversând raportul dintre știință și adevăr, a dat naștere noii concepții a subiectului, nu însă fără a reaminti cum, în schimb, aceasta nouă concepție a subiectului contribuie la susținerea acestui raport.

Descartes, punând problema adevărului în mâinile lui Dumnezeu, a făcut ca știința să nu mai trebuiască deloc să se preocupe de adevăr și să-și poată începând de acum dezvolta în mod infinit știința sa.

Tocmai de aceea cogito-ul nu fondează conștiința: el revelează refanta subiectului.

Topologia acestui subiect, care este și cea a acestei bulversări, este dată de faptul că structura subiectului este o bandă Moebius, căci, adevăr și știință, fiind ireductibile unul alteia, sunt totuși legate în mod moebian.

Nu există adevăr fără știință și nici știință fără adevăr, și totuși, niciodată, unul și alta nu sunt împreună, acest subiect al științei este moebian.

Tocmai acest subiect este cel cu care analistul are de-a face, cu această proximitate a subiectului cartezian și a subiectului inconștientului freudian, și unul și altul afirmându-se nu ca subiect al cunoașterii, ci ca subiect al certitudinii, iar aceasta pornind de la îndoială.

Totuși, doar pentru aceste rațiuni, acest subiect al științei interesează analistul?

Acest seminar introduce un nou element, psihanalistul fiind unul dintre numele subiectului științei, „nevroza modernă”, atât în existența sa, cât și în structura sa, fiind „co-extensivă acestei prezențe a subiectului științei”.

Întocmai, spune el, căci, mai întâi și în primul rând, ca subiect al științei mergi să te adresezi psihanalistului, în măsura în care „cererea este adresată științei”.

Astfel, tot atât cât și analizantul, psihanalistul este subiect al științei.

Această propoziție poate surprinde, căci psihanalistul nu este, după o reprezentare socială comună, cel mai legitim purtător al steagului științei, exercițiul său fiind, în sumă totală, puțin recunoscut ca participând din câmpul științificității, și reprezentând, pentru mulți, mai degrabă o formă contemporană a religiei, a sugestiei, chiar a îndoctrinării.

Psihiatria biologică, chiar dacă încă tânără în 1966, nu părea ea oare deja un loc mai adecvat pentru a primi această cerere de știință?

Pentru a înțelege această propoziție, trebuie depășit acest prim nivel.

Această teză se verifică în termeni de structură.

Psihanalistul căruia i te adresezi este unul dintre numele subiectului științei tocmai pentru că cererea adresată analistului este o cerere de știință.

Nevrozatul modern, fruct al „purului simbolic", vrea să înțeleagă ceea ce i se întâmplă, ceea ce îl angoasează, de ce picioruşele sale nu intră în micile găuri, el nu vine să caute înțelepciunea, Nirvana, ruperea vrăjii sau iertarea, cel puțin în măsura în care cererea sa rămâne susținută de dorința unui analist.

În mod și mai fundamental încă, psihanalistul este, în această adresă și în această cerere, subiectul științei în măsura în care el se acceptă ca obiect al transferului, ca subiect presupus a ști adevărul despre sex.

Tocmai pe baza acestui raport structural între adevăr și știință, psihanaliza este „fiica științei".

Însă, ea este un copil în mod straniu rebel, a cărui poziție, cu privire la acest univers al științei, este în mod absolut singulară, iar aceasta, după cel puțin două modalități.

Pe de-o parte, această moștenitoare subvertește raportul dintre ființă de adevăr și ființă de știință așa cum el funcționează în mod clasic în domeniul cunoașterii.

Într-adevăr, psihanaliza nu găsește adevărul de partea subiectului presupus a ști, ci ca ieșind din gura, din angoasa, din simptomul celui care se prezintă ca neștiind, ca neînțelegând.

Odată cu psihanaliza, cuvântul este dat nevrozatului, ca reprezentând adevărul.

Pe de altă parte, ea interoghează ceea ce ascendenta sa ocultează, ea reintroducând în câmpul științei problema adevărului pe care știința, pentru a se fonda, a eschivat-o, ca divină.

Originalitatea statutului psihanalizei „ține de acest credit absolut prostesc, fără sens" făcut unei manifestări a vorbirii și limbajului, în măsura în care el se împlinește în știință în vreme ce tocmai știința îl exclude, prin structură, pentru subiectul științei.

Așadar, în locul însuși în care decalajele sale, deschiderile sale, găurile sale se manifestă și în care este vorba despre a sutura în mod științific, intervine „domeniul înșelătoriei, care este cel în care, ca atare, adevărul vorbește".

Tocmai de aceea, reluând în acest punct marea temă structuralistă, nu există, știință a Omului.

Să remarcăm însă cu el că, dacă subiectul este corelatul științei, el este un corelat care este așadar absolut antinomic acesteia.

Există un rest al diviziunii subiectului pe care știința nu-l poate resorbi în întregime, iar tocmai faptul acestui rest este rațiunea teoremei de incompletitudine a lui Goedel cu privire la limitele metodei axiomatice, imposibilitatea sa de a demonstra consistența logică internă a unui sistem deductiv – precum aritmetica - , sau altfel spus, imposibilitatea oricărui sistem formal al matematicilor de a putea fi totodată non contradictoriu și complet.

Astfel, acostând în mod esențial la această incompletitudine a Simbolicului, interogând acest rest ireductibil, iar aceasta în termeni de adevăr, de vorbire și de juisare, în însăși sânul mișcării științei, psihanaliza își găsește locul său.

Teoria psihanalitică trebuie să dea statul său acestui punct de întâlnire cu adevărul, în care se marchează cauza divizării subiectului, iar prin chiar aceasta, să explice ratarea efortului formalizării, un proiect ce definește obiectul acestui seminar tot atât de mult pe cât el vizează locul în gol al obiectului psihanalizei.

Subliniem caracterul paradoxal al acestei operații care constă în reînscrierea în câmpul științific a ceea ce adevărul suferă din constituirea științei moderne, dar și puterea a doua a paradoxului în măsura în care obiectul în chestiune nu doar reintroduce problema adevărului acolo unde ea nu poate fi decât obliterată, dar, mai mult încă, nu există decât ca și lipsă.

Tocmai de aceea, evitând orice reificare imaginară, aici este vorba despre funcție mult mai mult decât despre ceea ce ar fi iluzoria esență a acestui obiect, în măsura în care el ar fi altceva decât lipsă, gaură în câmpul reprezentării.

Așadar, în îndoială, acolo unde Freud a făcut recunoscut punctul de emergență al acestei falii a subiectului care-l divizează și care se numește inconștient, se găsește substanța obiectului central, divizând ființa cogito-ului.

Astfel, în acest punct de sutură, de închidere neperceptă în „eu gândesc deci eu sunt”, trebuie „reconstruită întreaga parte elidată a ceea ce se deschide”, trebuie „redeschis decalajul” care, întotdeauna, apare ca poticnire, interferență, obstacol în discursul uman în măsura în care el se vrea coerent.

Tocmai în acest punct trebuie căutată funcția obiectului „a”, care susține, ca divizat, tot ceea ce se realizează din subiect în discurs.

Astfel, pornind de la experiența inconștientului, la nivelul acestei „îmbinări stranii” între ființa de știință și ființa de adevăr, atunci când asta se clatină, adevărul vorbește

Este vorba aici despre o propoziție esențială: adevărul nu se fondează decât din ceea ce el vorbește și nici nu are alt mijloc de a o face, el „se instaurează ca ficțiune primitivă”, înainte de a fi adevărat sau fals, în această dimensiune a locului marelui Altul imposibil de eliminat, o dimensiune în care tot ceea ce se articulează ca vorbire se pune mai întâi ca adevăr, chiar și inclusiv minciuna.

Astfel, prin psihanaliză, adevărul nu mai este convocat ca problematic în emergența statutului științei, ci el este incitat „să vină el însuși să pledeze cauza sa la bară, să pună el însuși problema enigmei sale”.

Am putea crede că recunoscând obiectul „a” ca obiect al psihanalizei, știința care se degajă de acolo ar putea s-o instituie pe aceasta ca și știință, însă Lacan se opune formal unei astfel de derive a elaborării sale, căci „Eu, adevărul, vorbesc” semnifică faptul că nu există metalimbaj, faptul că în inima diviziunii subiective și generând dorința de știință, obiectul „a” este ireprezentabil și faptul că nici un limbaj nu poate spune adevărul despre adevăr.

Chiar dacă analistul nu poate decât să se împrumute subiectului presupus a ști, el este totuși presupus a ști totul, în afară de ceea ce este de acolo despre adevărul pacientului său, în sensul de a nu vrea să știe nimic, căci, un nou paradox, tocmai în aceasta îl salvează, căci tocmai prin această atitudine „pyrrhoniană”, care trebuie să fie cea a analistului, el este, încă acolo, subiect al științei, reluând prin acest gest etic atitudinea fundamentală a acesteia.

Motivul este ilustrat prin confesiunea unui prieten matematician: „În matematică, nu se spune despre ce se vorbește, pur și simplu se vorbește despre asta”.

În ciuda diferenței structurale între poziția matematicianului și cea a analistului, nici acesta din urmă nu spune despre ce vorbește, nu doar pentru că el nu știe nimic despre asta, ci și pentru că el n-o vrea să știe, el nu vrea să știe ceea ce de acolo constituie obiectul căci el știe că nu o poate, că acest obiect, constituit prin refularea originară, este ireprezentabil, tocmai punctul în care dorința analistului întâlnește știința sa.

Așadar o poziție opusă celei de care se țin nenumărați analiști, cea de a juisa de adevăr, cea a unei „pulsiuni epistemologice” sau încă, ironic, „plutomitică”, o poziție ce reprezintă știința ca juisare de adevăr, antrenând nu doar opacitatea în abordarea științifică a obiectului în joc, ci și, la fel de mult, poziția masochistă a analistului care s-ar face din aceasta eroul.

Așadar, adevărul oferindu-se ca juisare este interzis ca atare ființei vorbitoare, această juisare plutomitică a adevărului nefiind fără a evoca ceea ce am putea desemna drept juisare a castrării, psihanalistul

netrebuind să îi fie de acolo fidelul servitor al adevărului, căci „el se servește complet singur”.

Astfel, știința nu vrea să știe nimic despre „adevăr ca și cauză”, acesta fiind punctul poziției sale, ca „Verwerfung” (forcluziune) freudiană.

Totuși, problema adevărului nu este fără a face retur acolo, însă aceasta este atunci doar sub titlul de cauză formală, de valoare de adevăr în totalitate construită în scrierea simbolică.

Ceea ce aduce aici psihanaliza este că adevărul valorii de adevăr nu este altul decât (a), „valoare absolută” în dimensiunea dorinței.

Într-un mod încă și mai fundamental, nimic în lumea obiectelor nu ar putea fi reținut ca valoare, dacă nu ar exista funcția obiectului „a”.

Această articulare între valoare și adevăr este admirabil tratată în seminarul închis din 19 ianuarie 1966, când Therese Parisot abordează problematica lui Narcis în Divina Comedie a lui Dante.

Dar ce este de acolo cu privire la religie și magie, practici ce pun în mod egal în cauză știință și adevăr?

Tot înnodarea mecanismelor freudiene și a cauzelor aristoteliciene răspunde acestei întrebări.

În magie, adevărul ca și cauză apare sub aspectul de cauză eficientă, știința se caracterizează acolo din faptul de a se disimula ca atare: „Verdrangung”.

În religie, adevărul este trimis la sfârșituri escatologice, el nu apare decât ca și cauză finală, reportată la o judecată a sfârșitului lumii, revelația fiind o denegație, „Verneinung”, a adevărului ca și cauză, adică ea neagă ceea ce fondează subiectul ținându-se ca acolo drept parte interesată.

Religia, ca și psihanaliza, pune științei problema adevărului, dar spre deosebire de aceasta, pornind de la un punct în mod radical în afara științei.

Lacan nu se privează de a critica sistemele filosofico-religioase care amalgamează, cu mai mult sau mai puțin umanism, cunoaștere

științifică și adevăr revelat, în care el nu vede decât tentative de mistificare.

Iar în ceea ce privește psihanaliza, tocmai?

Aristotel a eșuat total cu privire la cauza materială în măsura în care materia nu apare la el decât ca element pur pasiv, importanța cauzei materiale fiind relevată în măsura în care ea este definită ca formă a incidenței semnificantului, un semnificant considerat ca ținător de loc al reprezentării obiectului lipsind și definit ca acționând separat mai întâi de semnificația sa.

Astfel, falusul „se imprimă" pe subiect fără să poată fi semnul care să reprezinte sexul biologic al partenerului, „el nefiind nimic altceva decât acest punct de lipsă pe care-l indică în subiect".

Tocmai cu acest „gnomon pe care subiectul îl ridică pentru a-i desemna în orice moment punctul adevărului", în raport cu care este ordonat „cadranul" celor patru obiecte „a", se poate acum efectua pasul următor: abordarea fantasmei, în măsura în care ea introduce articularea într (a) și (-phi) și problematica juisării(lor).

Fantasma scopică

În ședința din 4 martie a seminarului „Cele Patru Concepte fundamentale ale psihanalizei" obiectul „a" a fost în mod precis definit în insesizabila sa definiție: „obiectul a este ceva de care subiectul, pentru a se constitui, s-a separta ca organ, ceva ce valorează ca simbol al lipsei, adică al falusului, însă nu ca atare, ci în măsura în care el face lipsă".

A fost deja precizat că „a" se prezintă ca o miză în raportul subiectului la marele Altul după patru modalități ale pierderii obiectului, patru modalități de inscripție corporală, polarizate două câte două, după versantul cererii sau cel al dorinței: sânul și fecalele constituind obiectele în mod respectiv ale cererii făcute marelui Altul și ale cererii venind de la marele Altul, privirea și vocea fiind recunoscute ca obiectele dorinței adresate marelui Altul și ale dorinței emanând de la marele Altul.

Sânul, în calitate de obiect erotic nu este obiectul „a”, cauză a dorinței, chiar dacă el dă formă și desemnare lui (a), căci pentru a deveni obiect al dorinței, o dublă traversare este necesară: el trebuie falicizat – o sexualizare a sânului ca și capăt din corpul marelui Altul punând în joc metafora paternă – iar pierderea sânului ca obiect al nevoii trebuie să se poată înscrie și să se simbolizeze în inconștientul copilului.

Clinica infantilă arată, în mod contrar, ceea ce se întâmplă atunci când această pierdere simbolică nu a avut loc: dificultățile, chiar imposibilitatea de a utiliza organele zonei buco-faringiene pentru a dobândi vorbirea, legătura la marele Altul reducându-se în mod deosebit la mușcătură și la aviditatea privirii, pentru acești copii putându-se spune că sânul nu s-a detașat de gură, iar aceasta nu poate funcționa în și pentru limbajul articulat, loc al subiectivării.

Gura, nu mai mult decât sânul, nu există.

Însăși această pierdere instituie posibilitatea funcționalității sânului ca obiect „a”, ceva ce corespunde cu ceea ce Freud desemna ca erogeneitate.

Într-un mod mai general, obiectele cererii sunt de înțeles ca obiectele în joc în cererea articulată, asociată ordinului nevoii în măsura în care el este conceput ca putând fi satisfăcut, iar ca atare, ele se oferă în fantasmele nevrotice – într-un mod exemplar în fantasma anală, oblativă a obsesionalului – ca obiecte imaginare ale satisfacției dorinței așteptată ca posibilă, ale completitudinii narcisice a subiectului și a marelui Altul, în iluzoria protecție mutuală contra castrării, ele sunt utilizate, iar aceasta cu prețul unui cost deseori exorbitant, ca vizând să mascheze diviziunea din care se suportă dorința marelui Altul.

Astfel, putem considera că în nevroză obiectele cererii se opun dorinței, iar de aici faptul că luarea doar a lor în seamă a falsificat practica analitică, însă această diferențiere dintre versantul cererii și versantul dorinței apare încă și mai necesară din momentul în care depășim câmpul interzis nevrotic și ne interogăm cu privire la ceea ce este în joc în fenomene pe care Freud le califica drept „unheimliche” (stranii, înfricoșătoare) sau psihoze.

În acestea din urmă, halucinațiile precum și delirurile ilustrează cu violență preeminența vocii și a privirii, aceste obiecte „a” care se afișează acolo ca non pierdute, manifestând o prezență insuportabilă în vreme ce, în mod corelativ, cea a subiectului este acolo eminamente problematică.

Privirea marelui Altul, în mod primitiv atât de esențială constituirii imaginii narcisice pentru orice subiect, trebuie în mod secundar să fie pierdută, în lipsa căreia ea va veni neîncetat să persecute această imagine.

Este tocmai operația castrării privirii marelui Altul cea care constituie această privire ca obiect „a” și cea care contribuie la faptul ca subiectul să aibă o privire.

Totuși, chiar dacă interesul pentru problema psihozelor este perceptibil, nu pe această cale va fi interogată, în a doua parte a seminarului, subiectivitatea privirii, ci prin abordarea structurii acesteia din urmă, cea a fantasmei scopice.

Înainte de a relua elementele principale ale cvasi-demonstrației ce va fi efectuată, remarcăm că în această manieră o nouă etapă este traversată: nu mai este doar indicată distincția dintre obiectele „a” pe versantul cererii și obiectele „a” pe versantul dorinței, ci îi sunt date fundamentele, radicalizând teoria obiectul și corelativ, cea a subiectului divizat.

Aceste obiecte, privire și voce, „fac corp cu diviziunea subiectului și prezentifică în însăși câmpul percepțutului partea elidată ca în mod propriu libidinală”.

Luarea în seamă inconturnabilă a acestei prezențe non-speculare a lipsei obiectului generează două consecințe majore.

Pe de-o parte, ea impune o teorie a dorinței mult mai consistentă decât cea suportată de obiectele spuse clasic pre-oedipiene, o teorie ce este finalizată în acest seminar, arătând, cu cea mai mare rigoare, dincolo de toate manifestările ce fuseseră indicate pornind de la clinica analitică, în ce anume castrarea este înscrisă în inima însăși a dorinței.

Pe calea de retur, această teoretizare efectuată pornind de la privire - lăsând problema vocii pentru mai târziu – dă seama despre locul pe care-l ocupă ceilalți versanți ai obiectului „a”, căci în raportul lor cu castrarea, obiectele „a” ale cererii vin în mod retroactiv să se situeze în fața dorinței marelui Altul, această problemă a dorinței fiind întotdeauna pusă dincolo de cerere, percepându-se astfel partea vană a poziției nevrotice.

Pe de altă parte, aceste obiecte „a” ale dorinței necesită, pentru a da seama în mod topologic despre dorință și despre fantasmă, o structură mai complexă decât cea a torului, o structură care este a circuitelor în care se îmbină cereri și dorințe nevrotice, dar care nu spune nimic, în mod cu totul particular, despre ceea ce este de acolo despre raportul la juisare.

Demersul este analog celui promovat prin raportul științei cu adevărul, redeschizând ceea ce câmpul aparenței, care este cel al reprezentării, obliterează, iar după găurirea Simbolicului, operând cu cea a Imaginarului pentru a situa din nou acolo locul Realului.

Structura spațiului sferic, un spațiu metric omogen în trei dimensiuni constituit ca o sferă, este prezent în teoria cunoașterii de la Aristotel și reluat de Descartes ca extinderea la care el reduce corpul.

Această pregnanță sferică este la originea funcției oglinzii pusă în principiul relației cunoașterii: cel care este în centru se vede reflectat, ca o „minune”, în pereții săi, un microcosmos răspunzând macrocosmosului.

Acest subiect, subiectul transparent lui însuși al concepției clasice, se revelă în mod structural o înșelăciune.

Funcția imaginară suportă identificarea narcisică așa cum ea suportă tot ceea ce a servit ca model cosmologiei și așa cum ea continuă să o facă pentru psihologie.

În fapt, ea perpetuează dubla eroare pe care ea stă: eroarea mirajului identificării speculare, dar și necunoașterea a ceea ce există în inima acestui miraj, privirea ca obiect „a”.

Această necunoaștere poartă asupra Realului care susține imaginea și mirajul: „(a) este din ordinul Realului”.

Adevărul acestei înșelăciuni urmează a fi degajat.

Experiența analitică a câmpului scopic pune în cauză în mod radical acest univers al reprezentării, iar structura subiectului pe care ea o clarifică trebuie să abolească această concepție tradițională a cunoașterii.

Universul clasic al reprezentării necunoaște structura complexă a raportului reprezentării cu obiectul și interpoziția ecranului, în sensul în care Freud enunță că investirea precedă percepția.

Nu este vorba despre natura, ci despre structura și funcția acestui ecran fantasmatic care se interpune între subiect și lume, un ecran care un este un obiect ca și un altul, ci el își pictează ceva acolo, iar, ca reprezentant, el anticipează în mod logic reprezentarea.

Fantasma scopică este numele acestui ecran, adică a ceea ce necunoaște prin esență întreaga concepție tradițională a reprezentării, bariera fantasmei și complexitatea câmpului scopic.

Însăși conceptul de reprezentare necunoaște caracterul real, imposibil de depășit al ecranului și lasă să se iluzioneze ceva dincolo de reprezentare, tocmai acolo unde nu există nimic.

Așadar, revine psihanalizei să pună în lumină funcția ocupată de acest câmp scopic în structura raportului subiectului la marele Altul.

Acest ecran este prin structură non specular.

Dacă vrem să-l reprezentăm pe acest ecran, ne putem gândi la un fel de ecran invizibil pe care totuși ceva este totdeauna și deja înscris, un ecran care, prin umbra sa imaginară, nu este însă fără a fi mărginit, marcând gaura obiectului „a” ca real.

Atunci când noi deschidem ochii la trezire după un vis, ceea ce noi avem mai întâi în față și cel mai aproape de noi, este însăși acest ecran al fantasmei pe care nu-l putem vedea, dar pe care toate reprezentările se înscriu.

„Dacă există fantasmă, este în chiar sensul cel mai riguros instituirea unui real care acoperă adevărul.”

Până acum, fantasma era recunoscută ca o formațiune imaginară acoperind realul, însă această funcție a fantasmei în economia subiectului este analoagă celei a practicabilului pe scena teatrului, este o „înșelare a ochiului”, suportând dorința în funcția ei iluzorie fără a fi el însuși iluzoriu, el are un „construit” care este obiectul „a” ca real.

Tocmai acest ecran non specular în fața realului este cel care face ca noi să nu deschidem ochii decât ca să continuăm să dormim, fiind astfel ceva structural însăși faptul de a avea ochi pentru a nu vedea nimic.

Însă, atunci, care este natura acestui adevăr, totodată acoperit și indicat de fantasmă?

Este vorba despre un adevăr care interesează problema juisării.

Așadar fantasma este prea bine cu totul altceva decât o iluzie care ar trebui să fie redusă pentru a atinge „realitatea adevărată”, ea însăși desemnează Realul juisării.

Astfel, ea este de domeniul imposibilului, și tocmai de aceea ea este interzisă.

Însăși adevărul rezidă în chiar această imposibilitate.

Structura fantasmei realizează ca atare o apărare contra juisării, chiar vizând-o în același timp.

Însă, ce altceva în plus s-ar putea spune despre această structură invizibilă?

Nu doar că acest ecran este real, adică imposibil de reprezentat, dar chiar structura acestui real poate fi degajată, căci ea trebuie să integreze pe de-o parte ceea ce este din privire, iar pe de altă parte ea trebuie să permită să dea seama de emergența subiectului ca divizat.

În plus, este vorba despre a da seama despre „structura vizuală a acestei lumi topologice”, o structură de plic – și nicidecum de infinită extindere – a fantasmei în câmpul scopic.

Pentru a contracara reprezentările cele mai clasice ale organizării spațiului și regulile lor, trebuie de la început subliniat că această lume

nu este nici lumea opticii, și nici cea a fiziologiei vizuale, această lume fiind anterioară, în sensul în care câmpul percepției nu funcționează decât într-o matrice semnificantă primă, care îi oferă atât obiectele lui, cât și subiectul lui.

Este vorba aici despre un dublu sistem de abordare, pe de-o parte, recursul la topologie, pe de altă parte, reluarea în uzaj propriu a lucrărilor ce privesc teoriile despre perspectivă.

O structură topologică care să fie alta decât sferică, punctiformă, este necesară pentru a da seama de această lume subiectivă a vederii, a fantasmei scopice.

În plus, torul „nu este suficient pentru a da seama despre dialectica psihanalizei", structura sa nespunând nimic despre funcția lui (a) în fantasmă, în determinarea refantei, precum și în raportul său cu falusul și juisarea.

Atunci, care este suprafața topologică pe care, conform experienței psihanalitice, o tăietură va determina pe de-o parte câmpul subiectului divizat așa cum el este necesitat ca subiect al științei, iar pe de altă parte gaura?

Această gaură este cea în care se originează un anumit mod al obiectului care este obiect cauză în calitate a ceea ce cade și în măsura în care el nu apare în câmpul științei decât sub forma legilor sale.

Această structură este cross-cap-ul, sau planul proiectiv, este structura topologică a fantasmei, $\$$, romb, „a", cea care se poate citi „$\$$ tăietură de a".

Subliniem că, aici, topologia suprafețelor nu are valoare de ilustrație sau metaforă, ci ea este structura ca atare, rezultând din combinatoria semnificantă.

În paralel sunt abordate lucrările teoreticienilor perspectivei din Renaștere, perspectiva, în linia tezelor lui Panofsky, neavând nimic de-a face cu ceea ce vedem sau cu relieful, așadar chiar invers cu ceea ce ne imaginăm adesea.

Însă, fenomenul este citit în calitate de analist, și nicidecum ca și filosof, perspectiva fiind modul prin care pictorul, într-o anumită epocă, s-a pus ca și subiect în tablou.

Astfel, fantasma scopică, „în calitate de reprezentant al oricărei reprezentări posibile a subiectului”, și tabloul sunt omoloage.

Fantasma este prototipul tabloului, și una și altul având însă aceeași structură și aceeași funcție de a fi „Vorstellungsrepräsentanz” (reprezentare reprezentativă), deschizând asupra Realului și mascându-l în același timp, suportând orice reprezentare ce va veni.

Însă, dat fiind că fantasma nu poate fi văzută în timp ce tabloul poate fi, analiza perspectivei oferă prin omologie structura fantasmei, aici fiind întregul interes al acestor cercetări.

Teoreticienii artei disting, în tablourile figurative clasice, două puncte cardinale, desemnându-le ca „ochi” și „alt-ochi”, puncte ce definesc locul în care pictorul se înscrie în tablou, pornind de la locul în care el vrea să se situeze prin raport cu obiectul pe care-l pictează.

Însă, această diferențiere tehnică își ia sursa sa, nu în regulile esteticii, ci în inima însăși a schizei subiective, corespunzând în fondul ei celor doi poli ai subiectului scopic: subiectul vederii și subiectul privirii, traducând totodată diviziunea subiectului și necesitatea inscripției sale scopice în raport cu marele Altul.

Astfel, planul fantasmei este recunoscut ca „fereastră”, planul paralel tabloului în care se ține pictorul, iar căderea privirii, cauză a diviziunii, este situată în intervalul dintre acest plan al fantasmei și cel al tabloului, un interval căruia Desargues, considerat drept părintele geometriei proiective, îi subliniase deja importanța în disciplina sa, o importanță datorată fie și numai faptului că nici un tablou nu ar fi realizabil dacă acest interval nu ar exista, dacă pictorul ar fi lipit tabloului său, o remarcă de alură trivială, dar care nu are altă valoare decât cea de a sublinia că, fără acest interval, fără această fantă în care cade privirea, nici o inscripție a subiectului nu este posibilă.

Existența acestei fante este astfel absolut fundamentală, dar ea este întotdeauna elidată în raportul privirii cu lumea văzută, ca fantă a pleoapelor sau deschidere a pupilei.

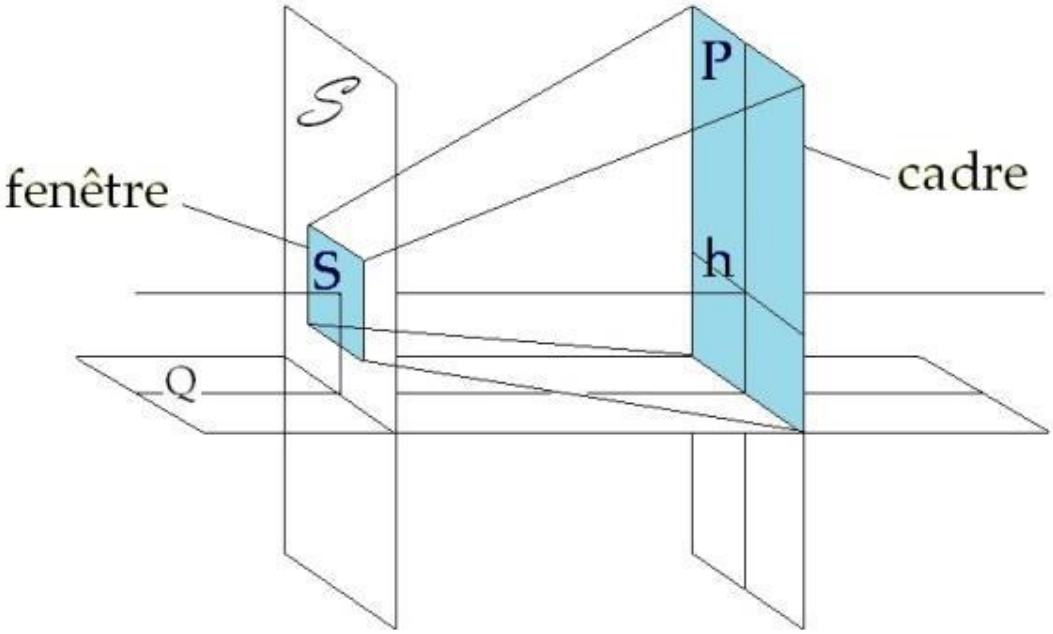

Această privire ca obiect „a” este ceea ce noi nu putem niciodată sesiza și, mai presus de toate, nici în oglindă, căci ea este fereastra pe care o constituim noi înșine atunci când deschidem ochii.

Însă, trebuie subliniat un anumit paradox: să vorbești despre fantasmă inconștientă nu merge fără să ai „fantasma de a o vede”, și chiar mai mult încă, „idealul realizării subiectului ar fi să prezentifice acest tablou în fereastra sa”, învecinarea celor două planuri unul pe altul umplând intervalul, ceva căruia Magritte a știut să-i realizeze imaginea.

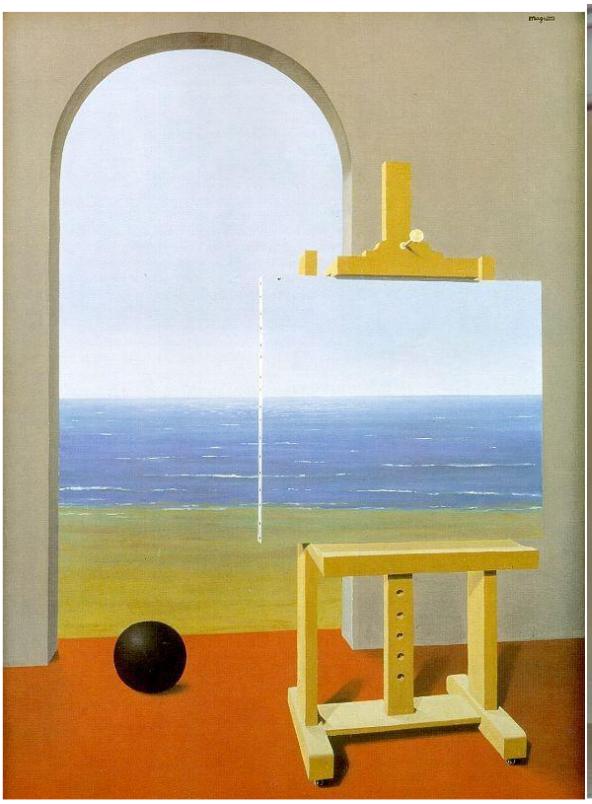

Însă, dacă aceasta s-ar realiza în mod efectiv, aphanisis a subiectului ar fi definitivă, imaginea lui Magritte fiind o provocare și sesizând pe cel ce o privește, căci acestui ideal, acestei plonjări în real ca spațiu al juisării, „nimeni nu îi ține acolo”.

Artistul, la fel de bine ca fiecare dintre noi, „renunță la fereastră pentru a avea tabloul” și tocmai în aceasta el își susține dorința și realizează în ceea ce-l privește opera de artă.

Acest paradox ne conduce deja dincolo de analiza structurii fantasmei, la ultimele dezvoltări cu privire la juisare.

Înainte de Magritte, nu există alt exemplu mai frumos de capcană privirii decât celebrul tablou al lui Velasquez, Meninele, a cărui actualitate și interes tocmai fuseseră crescute prin publicarea cărții lui Michel Foucault „Cuvintele și Lucrurile”, operă al cărei prim capitol este constituit tocmai de o analiză remarcabilă a Meninelor.

Foucault asistă la ședința seminarului din 18 mai 1966, în care Lacan va degaja axele respective de interpretare ale tabloului, fără ca această să ajungă totuși la o veritabilă dezbatere, nici atunci și probabil nici mai târziu.

Însă, este posibil să precizăm perspectivele fiecăruia, subliniind că și unul și altul pun în valoare, chiar dacă în mod diferit, corespondența care există între invizibilitatea tabloului reprezentat pe pânză, întoarsă și ascunsă privirii spectatorului, și stranietatea locului în care acesta din urmă este sesizat.

1650

Pentru Foucault, această operă este emblematică pentru emergența, în cursul secolului XVII, unui nou ordin, un nou mod de organizare a gândirii, pe care el îl desemnează ca cel al reprezentării clasice, un ordin în care reprezentarea se poate da ca pură reprezentare", o reprezentare care este însoțită de „dispariția necesară a ceea ce o fondează".

În această reprezentare care se dă vederii, „invizibilitatea profundă a ceea ce vedem este solidară invizibilității celui care vede": subiectul a fost elidat.

Este evident într-adevăr că prezența ambiguă a lui Velasquez ca privire în tabloul său este în mod radical diferită de modul în care pictorii înainte se situau ca atare în compoziție, oferind de exemplu fața lor unuia dintre personajele scenei.

Pentru Lacan accentul trebuie plasat altundeva și, dând întregul său asentiment tezelor lui Foucault, el face pasul suplimentar pe care experiența psihanalizei i-l impune.

Ca analist, valoarea exemplară a acestui tablou nu trebuie căutată în termeni de istorie, fie ea chiar și de arheologie foucaldiană, ci de subiectivare.

Astfel, locul subiectului se situează chiar în inima Meninelor, în chiar locul în care acest subiect părea în afara câmpului, în măsura în care reprezentarea clasică îl excludea desemnându-l ca pură privire, subiectul este înscris în însăși câmpul reprezentării, dar după modalități care nu sunt din ordinul reflectatului, ci al diviziunii.

Așadar, tabloul lui Velasquez nu este chiar într-atât reprezentarea reprezentării clasice care nu constituie paradigma întregului tablou: a opera ca „Vorstellungsrepräsentanz".

Într-adevăr, dacă orice tablou este înainte de toate reprezentant al reprezentării, în Menine, precum și în numeroase tablouri ale lui Magritte, există o redublare, o punere în abis a acestei problematici, căci acești pictori pictează însăși această problematică pe tablou, o aruncă pe pânză în fața ochilor celui care o privește.

Interpretarea lui Lacan are loc în doi timpi, primul fiind cel al demontajului structurii fantasmei scopice, cu o analiză structurală

ameţitoare a tabloului, arătând cum Velasquez ne face să intrăm în tablou, o analiză în mod evident nu după regulile canonice ale compoziţiei, ci situând locurile diviziunii subiectului scopic şi privilegiind spaţiul ferestrei, „în care noi suntem”, în faţa tabloului şi situat pe opera însăşi.

Locului privirii, ocupat de pictor, i se opune cel al vederii, ocupat de spectator, „a cărui privire, în schimb, se găseşte în mod literal depusă pe pânza căreia el nu-i vede decât dosul”.

Totuşi, Lacan nu rămâne aici, ci continuă făcând literalmente să vorbească tabloul: nu doar că îl face pe Velasquez să spună al său „Tu nu mă vezi de unde eu te privesc”, deja celebru după seminarul XI, ci va întoarce în jurul unui magistral „Fă văzut!” veritabila funcţie, deplasată, a feţei ascunse a tabloului, deplasată prin raport cu veritabilul obiect în joc în acest tablou şi care este Infanta, vizavi de care Lacan nu poate rata ocazia să vorbească despre fantă, un cuvânt de spirit pentru a nu uita că această fantă este în mod fundamental de referit în funcţia sa structurală la fanta buzelor, a pleoapelor, la sfinctere.

Această recentrare pe problema castrării şi a căderii privirii conduce la revenirea asupra formulării anterioare a schemei optice, efectuată după „Remarci despre raportul lui Daniel Lagache” şi reluată în special în seminarul „Angoasa”.

Nu doar că aici este identificat vasul inversat, imaginea speculară, cu rochia Infantei, în măsura în care ea indică dar şi maschează ceea ce este de acolo din (-phi), dar îi şi este consacrată cea mai importantă dezvoltare funcţiei privirii marelui Altul, în structura dorinţei, interesându-se de funcţia cuplului regal izolat într-o oglindă pe tablou.

În acest câmp al marelui Altul, alături de legea dorinţei condiţionată de Oedip, privirea este ceea ce introduce „ecranul şi necesitatea ca subiectul să se înscrie în tablou”.

Aceste fiinţe ale Meninelor nu sunt „deloc acolo reprezentate, ci în reprezentare”, nimeni nu se derogă acolo: ceva ce corespunde statutului oricui, cel de a fi inclus într-o funcţie analoagă celei pe care o reprezintă tabloul, adică de a fi prins în fantasmă.

Însă, atunci, cum anume, această întreagă lume suportată de către fantasmă, poate să țină?

Totul nu se susține pe altceva decât pe presupunerea privirii marelui Altul, cea a cuplului regal și a locului pe care îl va ține acolo Infanta.

Fără această privire presupusă a marelui Altul, nimic, nici din fantasmă și nici din dorință, nu se fondează.

Însă, această presupunere este suficientă: asemeni lui Dumnezeu „înșelat" al lui Descartes, la fel de mult ca și cel al pariului lui Pascal, prin însăși construcția tabloului, această privire regală este oarbă... așadar ea vede totul.

Este tocmai ceea ce permite ironizarea filosofiei moderne post-nietzscheene care se reclamă de la moartea lui Dumnezeu.

„A schimbat asta ceva?", întreabă Lacan, reluând accentele freudiene din „Totem și Tabu".

„Chiar foarte puțin", căci dacă Dumnezeu este prea bine mort, privirea sa nu este din asta decât încă și mai prezentă.

Tocmai de aceea noi încă continuăm „să jucăm mingea între privirea noastră, privirea lui Dumnezeu, și încă câteva alte micuțe obiecte".

Așadar, este vorba despre o interpretare a dorinței și a privirii lui Velasquez în acest tablou, centrând tabloul pe Infantă, în care pictorul ne dirijează privirea, dacă nu chiar asupra obiectului, girl (fata)-falus, un obiect în mod foarte probabil pentru Velasquez care l-a reprezentat de sute de ori, însă un obiect mai presus de toate căruia i se re-agață această monarhie decadentă, care nu rămâne de acolo mai puțin prezentă prin privirea sa.

Dincolo de Infantă este tocmai această cădere a grandorii regale cea care este sesizată sub privirea pictorului.

Spre juisări

Dincolo de această interpretare, este formulată o întrebare, într-un prim timp deconcertantă, „cui aparține obiectul „a"?

Într-adevăr, dacă obiectul „a” este miza fondării subiectului în raportul său cu marele Altul, prin structură, am putea spune la o primă abordare că el nu aparține.

Totuși, departe de a fi contingentă, această tematică a „apartenenței” punctează mai multe ședințe.

Este vorba despre ceva ce servește ca tranziție între ceea ce a fost avansat despre structura fantasmei și problema centrală a sfârșitului acestui seminar: juisarea.

Astfel, dacă fantasma are funcție de ecran, tocmai traversării ei se înhamă ultimele ședințe.

Juisarea este tratată după două problematici: una este cea a raportului semnificantului și juisării, iar alta subliniază disparitatea juisărilor masculine și feminine.

Pentru prima, ce raport există oare între apariția semnificantului și raportul „ființei” cu juisarea?

De ce anume, așa cum ne-a învățat-o Freud, sensul este el sexual?

Cum anume, reluând termenii lui Lacan, articularea juisării și a sexualității se efectuează ea la ființa vorbitoare în câmpul limbajului?

Există în primul rând, încă de la început, „o prindere în angrenaj”, adică încă de când cererea sânului este articulată.

Nu doar că cererea orală unește juisarea corpului și înscrierea în câmpul langajier al marelui Altul, ci ea și vizează să recupereze în acest câmp al marelui Altul propriul nostru corp „în măsura în care asta este deja acolo”, ca mamelă pe corpul mamei: „o apartenență a acestui corp pierdut în câmpul marelui Altul”.

Încă și mai în general, abordarea juisării de către un subiect se efectuează în mod necesar întotdeauna printr-o întrebare pusă locului marelui Altul, iar aceasta are în mod deosebit ca și consecință că, pe acest loc al juisării care tocmai este interogată în marele Altul, poate veni să funcționeze fantasma subiectului, „în spatele lui prin raport cu ceea ce el vizează”, o realizare a sa pe locul marelui Altul care trece prin căderea obiectului „a”.

Astfel, dacă termenul de „apartenență” ia sens relativ la obiectele căzute din corp în câmpul dintre subiect și marele Altul care organizează cererea și dorința, în mod invers, totuși, aceasta nu vrea să spună nimic privind falusul.

Juisarea de raportul cu marele Altul sexuat, cu corpul sexuat al marelui Altul nu este absolut deloc din același ordin ca și ceea ce era în joc înainte în această articulare cerere/dorință.

Falusul, „purtător de cuvânt”, cel care articulează dorința și juisarea în măsura în care ea este în joc în unirea dintre bărbat și femeie, nu este deloc „un obiect, fie chiar și un obiect interzis”.

În mod fundamental, nu este interzisul purtat asupra obiectului falic cel care permite juisarea sexuală în relația la marele Altul.

Într-adevăr, posibilitatea „juisării masculine” presupune căderea organului penian la rangul de obiect „a”, dar aceasta nu este decât un efect.

Esențialul este de căutat în semnul (-), în această negativare a falusului ca (-Phi), care este singura care permite să o facă să funcționeze ca medium în dialectica juisării subiectului în raportul său cu marele Altul.

Lacan nu va spune mai mult, dar, după, putem presimți dezvoltările ulterioare pe care le va efectua asupra funcției falice.

Rezervând elaborarea mai aprofundată a acestei negativități pentru seminarul de anul următor, este aici avansată a doua axă de abordare care privește disparitatea juisărilor, revizitând temele castrării, Oedipului și tatălui Legii ca tată mort.

Teoria Oedipului, în fapt, nu permite să se enunțe nimic despre „ceea ce este să fi o femeie sau un bărbat”.

Tocmai de aceea este ceva exemplar faptul că Freud nu a putut niciodată defini ceea ce este din masculin și feminin, decât peticind această disparitate pe polarități regresive, precum cea „activ/pasiv”, lăsându-l în aceasta pe însuși Freud complet nesatisfăcut.

Este vorba aici despre ceva ce traduce dificultățile lui Freud în fața problemei juisării feminine, mult prea simetric concepută prin raport cu locul juisării în sexualitatea masculină.

Astfel, miturile freudiene reprezintă traduceri simbolice și imaginare ale unui real care privește juisarea feminină: această juisare care este interzisă bărbatului – pentru că îi este imposibil s-o atingă, decât dacă ar fi Tiresias...

Această juisare feminină ca imposibilă, „situată pe locul marelui Altul", constituie adevărul acestor mituri, de exemplu în mitul din „Totem și Tabu" despre tată, în care este concentrată juisarea de toate femeile și nu doar de mamă, căci toate, fără excepție, sunt interzise.

Dacă este așa, nu este doar pentru a permite să se nască dorința, ci și pentru ca prin interzisul tatălui subiectul să nu se aproprie de această juisare.

Așadar, un nou mod de a reaminti ceva ce de mult timp fusese declarat: dorința face barieră juisării.

Această disparitate ireductibilă existând între juisările masculină și feminină, această diferență însă „nu este o polaritate", există acolo eterogenitate și nicidecum complementaritate.

Astfel, anticipând seminariile „...mai rău" și „Încă", este pusă problema identificării sexuate și fundamentul ei, în termeni de juisări.

În ceea ce privește însă complexitatea raporturilor și extrema dificultate pentru ca dorința să se acorde în „uniunea sexuală", ele își găsesc originea lor, nu în interzis, ci în această disparitate.

Sinteza seminarului 14 - Logica Fantasmei (1966-1967)

de Daniel Koren

CE ESTE O „LOGICĂ" a fantasmei? Ce raport întreține fantasma - și în mod mai global inconștientul, psihanaliza – cu logica?

În ce anume logica aduce ea o contribuție la teoria și practica psihanalizei?

Tot atâtea întrebări introduse în acest seminar, dar care nu constituie pentru Lacan decât un prealabil căci ambiția învățăturii sale merge mult dincolo.

Într-adevăr, reintroducând în chiar sânul logicii ceea ce aceasta, prin structură, a elidat – funcția semnificantului, a lipsei și locul subiectului - , regândind logica plecând de la luarea în seamă a obiectului „a”, Lacan numește a dorințelor sale o nouă logică, un fel de logică primă.

Aceasta este de fondat în numele faptelor inconștientului, astfel încât, printr-o astfel de inversare, ceea ce era recunoscut în mod clasic ca și logică „nu face decât să-și regăsească acolo propriile fundamente”.

„Voi arunca azi câteva puncte ce vor participa mai degrabă din promisiune.” Prin aceste cuvinte Lacan deschide seminarul său din anul 1966-1967, Logica fantasmei.

Un titlu surprinzător, în care promisiunea, anunțată dintr-odată, devine imediat interogare.

Este vorba pentru Lacan să împingă până la ultimele lor consecințe propozițiile și avansurile pe care le-a dezvoltat după „Relația de obiect” și în special „Identificarea”.

Lacan vrea să degajeze logica care sub-întinde aceste propoziții, considerând că logica este ceea ce cer atât practica psihanalitică cât și experiența inconștientului, o logică pe care suntem obligați s-o fondăm, spune el, în numele faptelor inconștientului.

Propunerea este tare, însă care sunt, mai precis, aceste fapte ale inconștientului care au condus la dezvoltările anilor precedenți și care obligă la fondarea acestei logici?

Este vorba despre logica alienării (Seminarul 11), articularea subiectului și a structurii semnificante, cât și raportul de incomensurabilitate pe care-l întreține cu sexul (Seminarul 12) și teoria obiectului „a” (Seminarul 13).

Totuși, chiar dacă Lacan se angajează în acest pariu îndrăzneț, nu este fără a sublinia aspectul puțin excesiv al întreprinderii sale, dată fiind

dificultatea subiectelor abordate, atât de partea psihanalizei, cât și de partea logicii.

Într-adevăr, ar fi vorba despre a „construi” o „logică” de un caracter absolut inedit, în măsura în care ea ar lua în foarte multe privințe punctul diametral opus logicii clasice, așa cum o vom vedea.

În acest scop, este interesant să notăm nuanțele pe care Lacan le introduce el însuși în progresul reflecției sale.

Astfel, dacă după prima ședință a seminarului, el putea comenta titlul acestui an ca „... ceea ce se impune în punctul în care suntem dintr-un anumit drum”, după ultima ședință ajunge să constate că „va trebui să închidă acest subiect fără a fi făcut mai mult decât să-l deschidă”.

Tocmai de aceea putem afirma că acest seminar marchează sinteza unui parcurs și semnul deschiderii unei alte etape care susține inexistența raportului sexual cu sprijinul recursului mereu mai important la logică, până la culminația sa în seminarul „Încă”, pornind de la care accentul va fi atunci pus asupra nodurilor borromeene.

Înainte de a dezvolta axele majore ale seminarului, să enumerăm punctele în jurul cărora această logică „inedită” se va articula și despre ce anume dă ea seama, și anume, trei puncte la care ni se pare să putem reduce multiplicitatea temelor abordate în acest seminar.

Mai întâi, subiectul se fondează într-o alienare forțată care se manifestă ca și inversul implicației cogito-ului cartezian sau a falsei certitudini a ființei pe care un subiect o trage din „gândirea sa”.

Lacan opune alternativa „sau nu gândesc sau nu sunt”.

Subiectul, așa cum este el constituit de dependența sa de ordinul semnificant, cel care se manifestă într-o analiză, apare în bascula dintre polul alienant („eu nu gândesc”) și cel al lui Bedeutung (sens) inconștient („eu nu sunt”).

Al doilea punct: experiența psihanalizei, așa cum Freud a demonstrat-o în „Dincolo de principiul plăcerii”, se joacă în întregimea sa pe registrul repetiției.

Al doilea versant al logicii fantasmei se articulează pe rațiunile structurale ale producerii repetiției și a ale eventualei sale depășiri prin dimensiunea actului.

În sfârșit, punctul de confluență al celor două puncte precedente (alienare și repetiție) este problema sexuală: Lacan insistă de-a lungul întregului seminar asupra a ceea ce el numește de mai multe ori „dificultatea inerentă actului sexual", fapt în care el rămâne în mod hotărât freudian.

Freud observase deja că nimic în inconștient nu determina ceea ce erau „masculinul" și „femininul".

Lacan merge mai departe: „marele secret al psihanalizei este că nu există act sexual".

Această logică a fantasmei este dezvoltată în mai multe etape, cărora le vom marca aici doar câteva puncte de articulare esențiale.

Una dintre primele probleme privește necesitatea recursului la logica formală, a stabilirii unui dialog cu ea, în care logica este totodată un instrument esențial și un obstacol de depășit.

Chiar dacă logica ne ajută „să gândim lumea", experiența inconștientului o plasează în fața unor impasuri majore.

Totuși, nu la o vană polemică cu logica formală ne invită Lacan aici, punctul esențial, precizat explicit doar la finalul seminarului, depășind eventuala ceartă cu logicienii căci vizarea este întotdeauna psihanalitică.

Lacan nu își propune în nici un moment să facă un simplu „curs" de logică, ci să utilizeze elemente de logică ca armătură pentru a aborda cele două registre care interesează în cel înalt grad practica psihanalitică: registrul alienării pe de-o parte, registrul repetiției pe de altă parte.

Logica este în același timp necesară și înșelătoare, necesară în faptul că ne permite să articulăm în mod corect un anumit număr de relații (iar prin aceeași mișcare, limitele sale), înșelătoare în faptul că ea instalează iluzia unui metalimbaj, ceva în mod cu totul particular adevărat pentru cei ce încearcă să fondeze limbajul ca și un „limbaj-obiect", o operație

ce ar consta în a înveli limbajul printr-un alt ordin care ar fi presupus a-l explica fără contradicție.

Așadar, acesta este motivul pentru care Lacan persistă atât de mult timp asupra raporturilor dintre logică, limbaj și scriere.

Raporturile dintre scriere și logică sunt dintre cele mai strânse, toate dezvoltările recente ale logicii fiind legate de jocuri de scriere, ceva ce însă nu rămâne „operațional” decât cu condiția de a te concentra asupra purelor enunțuri, făcând abstracție de dimensiunea enunțării.

Într-adevăr, din momentul în care enunțurile langajiere sunt pronunțate sau scrise, ele sunt supuse jocului semnificantului introduce prin dimensiunea alunecării semantice care face ca nici un semnificant să nu aparțină în mod propriu nici unei semnificații.

Încă și mai radical, pentru a marca bine impasurile logicii care pretinde să conceapă un univers al discursului în care problema sensului ar fi rezolvată pe calea metalimbajului, Lacan se întreabă: care este consecința în acest univers al discursului a principiului după care semnificantul nu se poate semnifica pe el însuși?

Acest principiu împlinește aceeași funcție ca și o axiomă și pune cea mai mare dintre dificultăți logicii care ar considera existența unui univers al discursului.

Aplicându-i aceeași funcție critică ca cea pusă în joc în paradoxul cataloagelor lui Russell, dacă universul discursului este constituit de tot ceea ce se poate spune, atunci ce anume introduce axioma „un semnificant nu ar ști să se semnifice pe sine însuși”? face această axiomă parte din universul discursului?

Problema este pusă în cele două cazuri, fie că nu ar fi înglobată de universul discursului, fie că ar fi inclusă și atunci ea trimite la ceva ce nu ar fi în universul discursului, în vreme însăși principiul său este de a îngloba tot ceea ce se poate spune.

Din acest punct de vedere și prin raport la logica formală, Lacan efectuează o torsiune al cărei obiectiv este de a o demarca pe aceasta de logica pe care el încearcă s-o fondeze pe faptele inconștientului.

Într-adevăr, el face apel la logica formală pentru a da seama de radicalitatea constituirii subiectului (statutul obiectului „a”, alienarea subiectivă, inadecvarea dintre sexe, etc.), însă, aceasta, nu fără a sublinia limitele pe care le întâlnește această logică (critica paradoxului lui Russell, limitarea criteriilor de operaționalitate a propozițiilor logice, etc.).

Această torsiune îl conduce pe Lacan la enunțarea unei teze, care nu poate fi primită de logicieni decât, în cel mai bun caz în neînțelegere, în cel mai rău caz ca și o provocare, adică faptul că există o logică a fantasmei, ea ar fi „mai principială cu privire la orice logică care se scurge în defileurile formalizatorilor” în care ea făcut totuși dovadă de o extraordinară fecunditate.

În alți termeni, Lacan caută într-o manieră explicită „noi operatori”, instrumente care să-i permită să dea seama într-un mod decisiv despre procese care, precum Traumgedanken, gândurile visului, au drept particularitate de a se gândi pe ele însele în sensul în care nici un Eu nu se poate lăuda că le-ar fi autorul, căci, tocmai, din contră, le este efectul.

După primele lecții ale seminarului sunt reluate puncte care vor fi relucrate în continuare, teme bine cunoscute auditoriilor seminarului de după „Relația de obiect”: preeminența semnificantului în cauzarea subiectului, non-identitatea semnificantului cu el însuși, inexistența metalimbajului, refutația limbajului-obiect, formula metaforei ca model al funcționării inconștientului și refulării, critica paradoxurilor cataloagelor lui Russell în numele dimensiunii enunțării, trăsătura unară, dimensiunea lipsei și raportul ei cu funcția repetiției, problema – esențială și reluată în detaliu în continuare – adevărului, problema interpretării și problema implicaților adevărului și falsului prin raport cu enunțarea subiectivă...

Totuși, a repeta nu este neapărat a repeta același lucru, iar în reintroducerea acestor elemente, le sunt aduse în paralel și noutăți, de exemplu aportul instrumentului logic care apare aici și al cărui efort de conceptualizare conduce la însăși limitele sale, la marginile practicii analitice, ceva ce cere formulări încă și mai riguroase pentru a discerne cu ce anume avem de-a face.

Este vorba și despre logica lui Boole pentru a ilustra că logica matematică este o logică „pură”, adică un joc teoretic care este presupus să reflecte legile gândirii care se gândește în afara subiectivității subiectului.

Ceea ce interesează aici sunt două aspecte ale acestei logici, pe de-o parte, faptul că ea permite demonstrarea în mod logic, în mod formal, a non-identității semnificantului, adică faptul că nici un semnificant nu ar ști să se semnifice el însuși, ia pe de altă parte, ea poartă asupra imposibilității de incluziune logică a dimensiunii lipsei.

Într-adevăr, această logică exclude pe (-1), adică lipsa, însă, cum anume s-o sesizezi?

Să luăm exemplul unei mulțimi oarecare, însă, ceea ce dispune, ceea ce organizează mulțimea nu poate fi în interiorul acestei mulțimi, ceea ce înseamnă că nu putem predica despre o mulțime decât din exteriorul ei, sau, mai mult încă, nu putem gândi unitatea unei mulțimi decât în afara acestei mulțimi.

Ce se poate spune?

Lacan subliniază faptul că trebuie un element suplimentar, ceva ce el desemnează ca „Unul în plus”, mulțimea neputând fi desemnată decât pornind de la acest „Unu în plus”, ceva ce înseamnă în același timp că „Unul în plus” lipsește elementelor colecției, altfel spus, acest (+1) este în același timp (-1), elementul în plus subliniază o lipsă esențială, constitutivă.

Tocmai pe aceste hiatus al logicii este situat locul semnificantului și subiectului prin raport cu lipsa.

Logica exclude această lipsă tocmai pentru a fi operantă, însă această eliziune devine simptomatică, iar pornind de aici Lacan își dezvoltă raționamentul, astfel, într-un mod foarte precis, logica lasă câmpuri în alb, iar tocmai aceste puncte sunt cele care privesc logica cerută de câmpul psihanalitic, care nu elidează subiectul enunțării și distinge în mod radical statutul semnificației și originea sa în semnificant.

După primele ședințe ale seminarului va avea loc un dute-vino permanent între faptele psihanalitice și propozițiile logice, atât pentru a indica punctele lor de confluență, cât și pentru a marca diferența lor.

Are loc și o apropriere între asocierea liberă și interpretare pe de-o parte, iar pe de alta, rețeaua, definită ca organizare pornind de la care, premisele unei logici matematice se pot dezvolta.

Deja s-a mai făcut apel la structuri în rețea, dar aici, într-o dublă mișcare, sunt interogate atât aceste structuri în rețea (dezbaterea cu privire la grupul Klein), cât și problema adevărului așa cum ea se punea încă din Evul Mediu.

Funcția esențială a structurii rețelei constă în modul în care liniile de asociere – de unde și asocierile libere – ajung să conveargă în puncte elective, privilegiate.

Problema care se profilează pe calea acestei convergențe este prea bine cea a adevărului pe care-l putem trage din experiența analitică.

Structura semnificantă este o structură în rețea care se desfășoară în rețele multiple.

Atunci când ajungi la o fantasmă fundamentală precum cea care apare în visul repetat al Omului cu lupi, te întrebi care este criteriul nostru de adevăr.

Problema se rezumă la a determina modul în care subiectul a ajuns să fie reprezentat de semnificanții din această scenă.

Analiza visului arată în mod exemplar cum anume liniile de asociere pe care le produce subiectul converg asupra unor puncte precise în care nu este vorba despre nimic altceva decât manipularea semnificantului.

Așadar, unde găsim noi criteriul nostru de adevăr? Niciunde altundeva decât în raportul adevărului cu semnificantul.

Astfel, punctul prin care experiența psihanalitică converge spre logica modernă constă în faptul că raportul semnificantului cu adevărul poate „scurt-circuita orice gândire care îl suportă”.

Dacă vizarea logicii moderne se reduce la manipularea corectă a ceea ce este doar scriere, pentru analiști problema verificării trece prin acest

fir direct al jocului semnificantului, în măsura în care acest fir, care țese atât multiplele repetiții cât și declinările lipsei, rămâne suspendat problemei adevărului.

Urmează un detur asupra logicii propozițiilor, a tabelelor adevărului și un comentariu al lui „Ex falso sequitur quod libet” al stoicienilor, precum și a raporturilor între adevărat și fals.

Interesul veritabil al acestui comentariu constă în a confirma din nou faptul că funcționarea fără inconvenient a logicii depinde de punerea la distanță a ceea ce psihanaliștii, tocmai, nu pot lăsa de-o parte, adică, subiectul enunțării.

Totuși, acest excurs permite introducerea unei alte funcții logice esențiale, funcția negației, aplicată în mod logic cogito-ului cartezian, adevăratul punct de pornire a ceea ce am putea numi o logică a fantasmei.

Așadar, pornind de la aceste elemente de logică)funcția rețelei exemplificată de grupul Klein, funcțiile adevărului și funcția negației), va fi lucrat din nou cogito-ul cartezian.

Dar, totuși, de ce anume? Pur și simplu pentru că cogito-ul, așa cum a fost explicitat de mai multe ori, este exemplar prin faptul că el se prezintă ca o aporie, o contradicție radicală vizavi de statutul inconștientului.

Într-adevăr, inconștientul dezminte în permanență pretenția eului de a-și asigura existența sa prin mijloacele gândirii.

Experiența clinicii psihanalitice arată exact contrariul: afirmația „eu gândesc”, oricare ar predicatul care i-ar fi atașat, se plătește cu prețul necunoașterii enunțării subiective, iar, în mod invers, a lăsa loc enunțării readuce subiectul la asumarea de a nu fi „autorul” gândurilor sale.

Etapa următoare consistă în a pune cogito-ul în mod dublu la probă: prin implicația materială a stoicilor și prin logica lui De Morgan.

A pune la probă înseamnă, așa cum am văzut deja, faptul de a nu lua drept „ban lichid” implicația carteziană (ergo).

.....

Există multe alte probleme care sunt abordate în acest seminar. Astfel, de exemplu, cititorul va găsi el dezvoltări importante asupra sublimării și raportul său la satisfacție, la repetiție și la actul sexual. Însă aceasta este asupra juisării, asupra perversiunii în general și asupra masochismului în particular faptul că Lacan aduce contribuții esențiale care se numără în mod sigur printre cele mai fine care le-am putea găsi în literatura analitică. Noi nu le vom aborda aici, în ciuda interesului lor și a importanței lor, căci am vrut să circumscriem scopul nostru la nervul seminarului care corespunde la întitulatul său.

Să subliniem în mod simplu faptul că Lacan închide acest an de seminar revenind la problema adevărului. Acolo unde logica are vocație la a fi clară, netă și tranșantă – conotând un enunțat oarecare de o valoare de adevăr sau falsitate - , psihanaliza, sau mai degrabă ceea ce practica psihanalitică revelă, se înscrie în contradicție. Aceasta este tocmai ceea ce pune problemă pentru logică: contradicția, întrucât ea stă pe principiul terțului exclus (ceva nu poate fi afirmat și negat în același timp și din același punct de vedere) sau legea bivalenței (orice propoziție este sau adevărată sau falsă). Practica analitică demonstrează că în nici un caz pentru ceea ce privește un subiect, lucrurile nu ar fi așa de liniare sau univoce. Inconștientul se manifestă ca și o contradicție în act a principiului de non-contradicție. Însă această stare de fapt nu face decât să pună cu o acuitate și o exigență încă și mai mari problema adevărului. Care este adevărul unui discurs care poate afirma și infirma în același timp același lucru? Lacan nu reculează în fața dificultății. El definește discursul analitic ca și fiind supus la această lege de a solicita acest adevăr. Acesta se găsește în discursul subiectului, în defileul semnificantului, în recurența sa. De unde importanța fantasmei.

În logica „logiciană” autorii, oricare ar meritele lor, se limitează la funcțiile formale ale adevărului în cadrul pe care noi l-am subliniat, adică principiul de non-contradicție și de bivalență. Ori Lacan insistă asupra imposibilității la care se găsește confruntată logica din cauza problemei semnificației, căci nu există posibilitate de a fixa o oarecare semnificație ca și fiind univocă. Aceasta este tocmai pentru ce, după el,

dintr-un punct de vedere logic, nu putem face altfel decât să atribuim în oarecare parte o logică, decât „să atribuim funcția adevărului la o grupare semnificantă.” Aceasta este în mod exact funcția pe care Lacan o recunoaște fantasmei. Pentru el, fantasma nu este decât un aranjament semnificant care pune la prize obiectul „a” și subiectul reprezentat printr-o frază. Din acest punct de vedere, fantasma se deduce din structura gramaticală care oscilează de la „eu nu gândesc” la „eu nu sunt” ca și o semnificație de adevăr. Ori ce sens are această semnificație de adevăr? Lacan pune aici o veritabilă definiție. El consideră că semnificația de adevăr vrea să spună același lucru ca și atunci când afectăm un enunțat de un mare A în logică. Prin această conotație de adevăr (la care suntem aduși pe cărările întortocheate ale repetiției) fantasma, redusă la o frază, obține pentru Lacan demnitatea unei axiome. „În interpretarea voastră, fantasma nu are nici un alt rol.” Din acest punct de vedere, ea este de luat atât de în mod literal pe cât posibil. În sarcină pentru analist de a o găsi în fiecare structură, și de a defini legile de transformare care vor asigura la această fantasmă, în deducția enunțurilor discursului inconștient al pacientului, locul unei axiome. Axiomă a ce? A manierei în care subiectul se descurcă pentru „a para carenței dorinței sale în câmpul actului sexual.”

Noi evocam în introducere ideea unui pariu îndrăzneț din partea lui Lacan. Fiecăruia de a decide dacă acest pariu a ținut promisiunile sale. În ceea ce ne privește, ni se pare că acest seminar a câștigat pariul său... însă nu acolo unde el fusese pus. Altfel spus, nu prin raport la această logică conformă faptelor inconștientului pe care Lacan, după propria sa mărturisire, nu a făcut decât s-o schițeze. În revanșă, pornind de la aceste schițări, probleme esențiale au fost dezvoltate până la un punct extrem. În mod notabil pentru ceea ce privește articularea subiectului în structură prin operațiile alienare – repetiție, prin accentul pus asupra dificultății intrinseci a actului sexual și a logicii incomensurabilității sale, articulările asupra juisării ca și fiind economia fantasmei, problemele pe care aceasta le deschide prin raport la cura analitică, și în mod special la finalul ei și, pe această cale, problema esențială, dificilă și critică a formării analiștilor.

Să adăugăm că interogările produse în „work in progress” al seminarului au curbat în mod manifest direcția sa. Lacan bifurcă la un moment dat parcursul său. Pornit asupra elaborării unei logici a fantasmei, el se regăsește prin intermediul lucrului asupra repetiției în față la problema actului. Ori, pornind din acest moment, ni se pare că este tocmai această problemă cea care l-a antrenat peste considerările în mod strict „logice”, asupra cărora el nu va reveni decât spre finalul seminarului. În aceste condiții, înțelegem foarte bine ca seminarul din anul următor să fie consacrat „Actului psihanalitic”.

Sinteza seminarului 15 - Actul psihanalitic (1967)

de Christian Hoffmann

În seminarul său „Actul psihanalitic” din 1967, Lacan tratează despre conceptul actului psihanalitic în raportul său la finalul curei analitice și la devenirea psihanalistului. Aceasta este o mare noutate în epocă, căci această noțiune de act nu a găsit încă altă clarificare psihanalitică decât cea a acțiunii referită la motricitate. Această neglijență este pentru Lacan din același resort ca cea care lovește finalul analizei și devenirea analist. Lacan va dezvolta prin consecință teoria sa a formării psihanalistului, a calificării sale și a statutul său. Cum calificarea sa îi vine din știința sa asupra finalului curei, este necesar pentru Lacan să avanseze concepția sa a finalului analizei cu privire la începutul său. În ceea ce privește statutul psihanalistului, adică ceea ce împinge analizantul să reia torța actului psihanalitic, noi vom rămâne în fața acestei enigme, cea care l-a împins pe Lacan la procedura Pasei. Lacan aștepta de la acest seminar producerea unei noi științe asupra actului în toate accepțiile sale, în mod notabil politică.

Psihanaliza produce un efect care implică un subiect. Noi știm că Lacan a introdus acest concept de „subiect” în psihanaliză în calitatea în care el este pus în act în cură. Devine necesar lui Lacan să interogheze actul pornind de la funcția sa în cura analitică. El formulează speranța că această interogare a actului psihanalitic permite o reînnoire a concepției noastre asupra actului în general.

Lacan înscrie seminarul său despre actul psihanalitic la suita „Logicii fantasmei” și a ceea ce există acolo dezvoltat privind actul sexual. După obiceiul său, el reia din nou avansările sale fără să presupună că auditoriul său ar avea despre asta o cunoaștere preliminară. Astfel actul va fi mai întâi înțeles ca și o traversare la intrarea unei psihanalize prin decizia și angajamentul analizantului. Din acest punct de vedere, instalarea ca și psihanalist ar fi în mod egal de considerat ca și un act. Și, dacă-l apropiem actul psihanalitic de actul medical, suntem în măsură să ne întrebăm ceea ce face act în ședință, este aceasta interpretarea sau transferul? Lacan constată că acest mod de a examina actul conduce la un impas. El se va prinde deci acolo într-un alt mod și va schimba punctul de vedere, adică va interoga teoria psihanalitică care subsumează actul sub vocabula acțiunii. Problema noțiunii de acțiune, este că ea este identificată de către psihanaliști la motricitate și în mod cu totul particular la modelul actului reflex. Lacan critică utilizarea acestui model relevându-i dimensiunea semnificantă care nu lipsește niciodată, spune el, în constituirea actului, ceea ce exemplul actului de naștere vine să confirme. El dă un alt exemplu foarte clarificator asupra a ceea ce face act în acțiunea de a vorbi mergând; motricitatea nu ia valoare de act decât traversând un prag care vă pune în afara legii. Lacan insistă încă asupra dimensiunii semnificante prezente în act lansându-se într-o veritabilă deconstrucție a teoriei pavloviene a reflexului condiționat. El diferențiază acțiunea de motricitate și clarifică, așa cum el o spune, ceea ce el înțelege prin actul psihanalitic.

Toată portanța lui Lacan se revelă în această lectură a experimentului câinelui lui Pavlov în care el demonstrează structuralismul lacanian al lui Pavlov – termenii sunt ai lui Lacan. Într-adevăr, el arată faptul că zgomotul trompetei reprezintă subiectul științei, care nu este altul decât Pavlov. El îl reprezintă pentru un alt semnificant care este valoarea pe care o ia secreția gastrică, în calitatea în care ea este efectul unei înșelăciuni. Ceea ce este cu totul altceva decât un semn. Lacan poate atunci să afirme că dispozitivul experimental al lui Pavlov se găsește articulat prin semnificantul care reprezintă subiectul pentru un alt semnificant. El sesizează această ocazie pentru a sublinia efectul semnificantului asupra trăitorului și pentru devoala faptul că subiectul

științei își primește propriul mesaj sub o formă inversată. Noi cunoaștem poziția lui Lacan asupra științei, care nu vrea să știe nimic despre consecințele pe care știința ei le generează din punctul de vedere al adevărului; în revanșă, ideea nouă este că această știință este deja prezentă în așteptarea subiectului. Este despre aceasta, ne anunță Lacan, că va fi vorba apropo de actul psihanalitic.

Lacan interoghează apoi psihanalistul definit ca cel ce face din act profesia sa. Ceea ce nu vrea să spună că ceilalți trebuie să se dezintereseze de asta văzut fiind că este vorba acolo despre o schimbare apropo de poziția subiectului în ceea ce privește raportul său la știință. Dacă realizarea subiectului este singulară, statutul său și avansarea sa în structura inconștientului interesează întreaga lume.

Care este acțiunea psihanalistului? Iată problema la care Lacan va încerca să răspundă. Este aceasta transferul sau interpretarea? Care este această „esență a ceea ce din psihanalist în calitate de operant este act”? Lacan deplasează mai înainte de toate această problemă spre cea a definiției actului pentru psihanalist. El va căuta răspunsul în „Psihopatologia vieții cotidiene”. El găsește acolo nu doar confirmarea rolului esențial al dimensiunii semnificante constitutive a oricărui act, însă în mod egal articularea sa la inconștient prin ratarea la adăpostul căruia se disimulează actul. Noi putem atunci recunoaște că sensul inconștient al actului a muls la clătinarea intenționalității; aceasta este tocmai acolo locul în care Lacan situează actul psihanalistului. Ceea ce nu împiedică analiștii, spune Lacan, să nu vadă decât ratarea fără să dea un sens mai important actului. Lectura sa a lui Freud asupra actului simptomatic îl aduce să enunțe faptul că actul psihanalitic se articulează la deficiența pe care adevărul o probează în raportul său la sexual, și el dă exemplul unui băiat care a spus despre incidentul său cu o mică fată: „Eu am înțeles prea bine, îmi spune el, că încă o dată aceasta era o femeie de a nu-primi.” Să notăm această remarcă pe care Lacan o face apropo de logică indicând faptul că valorile de adevăr nu fac decât să asexueze acest adevăr. Ne mai trebuie încă să aducem această precizare dată de Lacan privind lectura actului. Ea nu se face, spune el, decât în temporalitatea lui de pe urmă și ea nu este o lectură supra-adăugată care

ar da valoarea sa semnificantă actului. Din contră, actul simptomatic conține deja în sine această dimensiune a semnificantului care îl va realiza pe deplin ca și act în al său de pe urmă.

Ceea ce este de acolo cu privire la actul în mod propriu psihanalitic nu va apare decât la lumina grijii luate de Lacan la a pune faptul că nu există act analitic în afara transferului. Lacan indică apropo de aceasta că interogarea sa a actului răspunde la seminarul „Etica psihanalizei” și el dă un loc esențial transferului. Având constatat că nu există nici o scriere nici asupra actului psihanalitic, nici asupra finalului analizei didactice – ceea de ce el face responsabilă organizarea societăților psihanalitice - , Lacan se interoghează asupra insuportabilului actului analitic care nu este din resortul subiectivității analistului, însă relevă mai degrabă de consecințele sale. Care consecințe? Răspunsul vine din transfer și din analiza sa pe care Lacan o dezvoltă pornind de la Menon al lui Platon, ceea ce îi permite să precizeze că interpretarea analitică nu este nici o retraducere, nici o revelație. Privind transferul, Lacan indică faptul că aceasta este în mod precis pentru că există o lipsă a științei la locul subiectului sexuat faptul că acest subiect se adresează la un subiect-presupus-a ști mai bine decât ceilalți. Analistul se supune la această regulă a jocului care este transferul, fără ca aceasta să fie în mod forțat el cel care să fie identificat la acest loc al subiectului-presupus-a ști. El fixează eliminarea subiectului presupus a ști ca și obiectiv al analizei transferului. Pentru analist, subiectul-presupus-a ști nu are existență, ceea ce contează pentru el, aceasta nu este decât reziduul acestei operații a științei care face să advină subiectul. Iată de unde iese adevărul, și aceasta este tocmai prin problema adevărului faptul că Lacan introduce ceea ce este de acolo cu privire la actul în mod propriu psihanalitic.

Actul psihanalistului devine cauza procesului curei, și el comportă din a simula faptul că această poziție a subiectului-presupus-a ști ar fi tenabilă în calitatea în care ea este singura condiție de acces posibil la adevăr. Un adevăr redus la funcția sa de cauză a dorinței. Rămâne de a ști pentru Lacan ceea ce rezultă de acolo de partea psihanalistului. El ne învață că psihanalistul este presupus a fi parvenit prin cura sa la un

punct de a fi care este marcat prin acest adevăr. Noi putem recunoaște acolo ceea ce Moustapha Safouan precizează în mod clar ca și o „renunțare ... la puterea, redutabilă, a juisării”. Aceasta este tocmai în această pierdere faptul că se găsește punctul lui Arhimede, pentru Lacan, al experienței lui a face al analizantului care este instituit prin actul psihanalistului. Ceea ce arată drumul de urmat, cel al obiectului „a”, pe care Lacan îl va împrumuta în suita seminarului său. Obiectul „a” este înțeles ca și o „cădere a Realului”, chiar un deșeu.

Apropo de obiectul „a”, Lacan face un omagiu lui Winnicott care, cu obiectul său tranzițional, i-a permis această invenție. El profită de aceasta pentru a atrage atenția noastră asupra faptului că o necunoaștere a ceea ce este de acolo cu privire la actul analitic antrenează negarea poziției analistului, adică negarea raportului la Altul ca și loc al adevărului. El îi dă ilustrarea prin exemplul lui Winnicott și al descoperirii sale a obiectului tranzițional; atât de aproape de obiectul „a”, în calitatea în care el nu este nici la interior, nici la exterior, nici iluzoriu. Pe scurt, un obiect care nu intră în construcția artificiului narcisismului. Lacan observă faptul că îi lipsește lui Winnicott teoria subiectului care este la „vârful” acestui obiect. Teoria sa a „freezing” (înghețării) „self” (sinelui) și consecințele psihotice, în primele luni ale bebelușului, înainte de constituirea subiectului, atunci când mediul său nu este adecvat, îl va face să pună un „fals-self” (fals-sine). Lacan nu ratează să desemneze în același fel poziția lui Winnicott, arătând că în spatele acestui „fals-self” Winnicott presupune un „adevărat-self”, în așteptare. Făcând aceasta, Lacan deduce în mod logic din această teorie faptul că Winnicott nu face decât să introducă valori de adevăr în practica sa a curei. El remarcă în mod foarte just faptul că această situație induce prezența analistului, în ocurență Winnicott, ca și „prezență a adevărului”. Ceea ce este cu totul alt lucru decât actul analitic, așa cum noi o vom vedea prin continuare.

Cu ocazia primei lecții a anului 1968, prezentând auditoriului său aspirațiile sale pentru noul an, Lacan reamintește incidența semnificantului în real prin denumirea sa a anului și a ciclului de anotimpuri. Nu îi este inutil să menționeze faptul că, pentru an ca și

pentru atâtea alte lucruri, nu există început în mod natural asignabil, o este fa fel pentru real. Atunci apare problema de a ști unde să plasezi începutul. Actul el însuși răspunde la această interogare, întrucât prezența sa este în mod precis funcția nevoii de început atunci când acesta lipsește. Demonstrația sa prin referință la actul ritual este comprehensibilă, ceea ce o este mai puțin, aceasta este tocmai revelația acestei dimensiuni de act creator a unui început. Iată ceea ce Lacan va dezvolta acum, uzând de aceste citate:

„La început era acțiunea”

Goethe, Faust, I

„La început era verbul”

Evanghelia după sfântul Ioan, 1-1

Pentru Lacan, nu există opoziție între aceste două formule. Nu există început fără acțiune și nu există acțiune care să nu se prezinte cu un vârf semnificant. Resortul eficacității acțiunii nu este în facerea ci în acest vârf semnificant. Aceasta este tocmai ceea ce actul ratat în mod just a revelat: un act care se prezintă el însuși ca și ratat este un act care are valoare de semnificant. Exemplul clasic, cel al cheilor pe care le scoți din buzunar tău mergând la un(o) prieten(ă), este în mod suficient explicit.

Dând exemplul lui Cezar traversând Rubiconul, Lacan va pune accentul pe o altă dimensiune a actului, adică traversarea. Acest act nu are nici o justificare militară. Această traversare, aceasta este tocmai penetrarea pământului mamă, cel al Republicii: aceasta este tocmai un viol. Lacan dă încă un alt exemplu de acest tip, cel al actului revoluționar pe care el îl interoghează astfel: Actul revoluționar se situează el la momentul în care Lenin dă un ordin, sau mai degrabă la momentul în care semnificanții au fost eliberați în lume și vor suscita o nouă dorință?

Răspunsul lui Lacan se găsește în formularea sa însăși. Două dimensiuni ale actului se disting în prezent: actul ca și traversare și actul ca și apariție a unei noi dorințe.

Lacan citează poemul lui Rimbaud „Unei rațiuni”, precizând a găsi acolo „formula actului”, în toate dimensiunile sale: semnificantă, de traversare și de început. Iată acest poem de Rimbaud:

„O lovitură a degetului tău pe tambur descarcă toate sunetele și începe o nouă armonie.

Un pas al tău aceasta este ridicarea a noi oameni și punerea lor în mers.

Capul tău se întoarce: noua iubire! Capul tău se reîntoarce noua iubire?”

Arthur Rimbaud, „Unei rațiuni”, Iluminări.

Problema rămâne de a ști cum anume să concepi punerea în act a inconștientului pornind de la teza lui Lacan după care inconștientul este structurat ca și un limbaj. Cum anume să concepi efectul de ruptură al acestui act asupra cogito-ului, așa cum îl formulează Descartes: „Eu gândesc, deci eu sunt”?

Altfel spus, este oare faptul că „eu gândesc” al unei formațiuni a inconștientului implică un „eu sunt” sau „eu eram acolo”? Lacan reamintește aici folosirea imperfectului care face ambiguitatea expresiei: „o clipă mai târziu bomba exploda”. Ea urma să explodeze și ea nu a făcut-o, aceasta este tocmai acest non-realizat cel care definește inconștientul și care antrenează injoncțiunea de a fi „acolo unde aceasta era”. Aceasta este tocmai această advenire a subiectului cea pe care Lacan o traduce pentru analist prin adagiul freudian: „Wo Es war, soll Ich werden”… psihanalist. Ceea ce semnifică: acolo unde aceasta era, eu trebuie să devin psihanalist. Noi putem aprecia efortul făcut de Lacan în acest seminar pentru a încerca să situeze cum anume psihanalistul poate găsi locul său în această conjunctură a lui „Ich”, pe care el îl traduce prin „subiect”. Această muncă a fost angajată de Lacan în seminarul precedent „Logica fantasmei”, reluând dezvoltarea sa a „alegerii forțate” sau a „velului alienării”, pe care el a întreprins-o deja în seminarul asupra celor „Patru concepte fundamentale ale psihanalizei”.

Lacan traduce cogito-ul cartezian prin această formulare „sau eu nu gândesc, sau eu nu sunt”, ceea ce implică „velul” alienării, sau ceea ce el numește alegerea forțată. Limbajul îi dă exemplele următoare în

expresiile: „banii sau viața”, „libertatea sau moartea”. Eu pot alege cel mai bine unul dintre cei doi termeni și încă nu îl voi avea decât amputat. În ceea ce privește celălalt, dacă eu îl aleg, eu pierd totul.

Alienarea lacaniană consistă pentru subiectul în raportul său la Altul la a trebui să aleagă între sens și ființă. Dacă subiectul alege ființa, dacă el vrea să se asigure de ființa sa, de identitatea sa, atunci el dispare altundeva în inconștient; dacă el alege sensul acceptând că există din imposibil, din non-sens, atunci subiectul se va realiza devenind real, la a nu mai fi decât reprezentat printr-un semnificant (S1, care evocă sensul prin returul refulatului) pentru un alt semnificant (S2, semnificatul refulat, știința inconștientă care suportă non-sensul subiectului). Non-sensul nu mai este în ființa sa, ci în moartea sa ca și semnificație a ființei sale însăși. Putem regăsi această teză consultând celebrul vis al tatălui mort din Freud.

Exemplul unui lapsus dat de Freud în „Psihopatologie a vieții cotidiene” clarifică această gândire a lui Lacan: atunci când un subiect vă spune apropo de un doliu „toate felicitările mele” în loc de „toate condoleanțele mele”, și când el se corectează spunând: „eu nu o gândeam”, el se asigură în acest fel de perpetuarea ființei sale pe versantul alienării. Analiza consistă în mod contrar la a face cealaltă alegere, cea de a sesiza ocazia acestei împiedicări a vorbirii pentru a trage la clar inconștientul care se manifestă acolo, adică un loc în care „eu nu sunt”. Alegerea cea mai forțată în sensul de cea mai obișnuită fiind cea a lui „eu nu gândesc”.

Să revenim acum la problema pusă de Lacan a locului pe care psihanalistul îl poate găsi în această conjunctură a alienării: „sau eu nu gândesc, sau eu nu sunt”. Actul psihanalistului, reamintește Lacan, instituie începutul curei. Acest „initium” va fi definit prin trei operații: cea a alienării, cea a adevărului și cea a transferului. Aceste trei operații pot să se reprezinte ca și punerea în act a grupului Klein. Analistul, după Lacan, găsește locul său în transfer ca și depozitar al obiectului „a”. El găsește locul său prin actul său de a pune și de a repune inconștientul la începutul fiecărei cure. Lacan întreprinde atunci de a examina raportul între acest început la debutul unei cure și un alt început, cel în care o

devenim psihanalist. Ar exista prin consecință o legătură între finalul analizei și actul analitic, ceea ce indică la această extremitate raportul sarcinii analizantului la actul psihanalistului. Rămâne atunci lui Lacan să interogheze finalul analizei și să-i formuleze logica. Care este această logică lacaniană a finalului analizei didactice? Acest final presupune, pentru Lacan, realizarea operației adevărului, adică castrarea. Subiectul cunoașterii, cel care este instalat în a sa falsă-ființă, găsește, la finalul curei sale, la a articula a sa lipsă-la-ființă cu dorința prin identificarea obiectului „a" ca și cauză a dorinței, și a falusului ca și simbol al abisului actului sexual. Să remarcăm faptul că Lacan utilizează încă în acest seminar termenul de act sexual. El va preciza faptul că adevărul, aceasta este faptul că lipsa (situată la nivelul lui „eu nu gândesc"), și „falsa ființă" a alienării, aceasta este pierderea (situată la nivelul lui „eu nu sunt"), cel al cuvântului de spirit și al interpretării. Suita est tot la fel de importantă: „Subiectul depinde de această cauză care îl face divizat și care se numește obiectul „a"." Aceasta este tocmai marca faptului că subiectul nu este cauză de sine, că el nu este decât consecința pierderii și că îi trebuie să se pună „în consecința pierderii", adică cea care constituie obiectul „a", pentru a ști „ceea ce îi lipsește". Lacan remarcă incidența clinică a acestei logici, adică faptul că între lipsa subiectului și pierderea sa în inconștient, subiectul nu poate deseori să se gândească decât cu ființa sa. El se refugiază astfel în ființa unui fals act care este cel al cogito-ului, despre care Lacan va conclude faptul că el este o eroare asupra ființei. Privind transferul, finalul analizei se traduce, în această logică a lui Lacan, prin căderea subiectului-presupus-a ști și reducerea sa la obiectul „a", care cauzează diviziunea subiectului. Acest subiect divizat este chemat să vină să ia locul subiectului-presupus-a ști.

Și analistul? Lui îi trebuie să suporte la finalul analizei să nu mai fie nimic decât acest rest al lucrului căzut pe care Lacan îl numește obiectul „a".

După ce a definit logica sa a finalului analizei, Lacan revine la problema devenirii analist. Analizantul care, la finalul analizei sale, „ridică mănușa" actului nu poate uita știința obținută în experiența asupra devenirii analistului ca și reziduu, deșeu, lucru rejectat. Repunând prin

actul său subiectul-presupus-a ști în loc, nu fără această știință, psihanalistul instalează, ne spune Lacan, obiectul „a” la nivelul acestui subiect-presupus-a ști. Noi putem în acest fel urmându-l pe Lacan să descoperim cum anume finalul analizei lacaniene permite să clarifici actul psihanalistului care va articula dorința analistului, lipsa sa, cu transferul în începutul său al curei. Lacan avansează termenul de „desființă” pentru a desemna această devenire a obiectului „a” al analistului în finalul curei. Această „desființă” vine să lovească ființa și ea se instituie la nivelul subiectului-presupus-a ști. Lacan va aduce o precizare într-un text ulterior indicând faptul că este psihanalistul cel care este afectat de această „desființă” la finalul analizei atunci când el „nu mai suportă transferul științei lui presupuse”.

Aceasta este tocmai prin discursul analizantului faptul că Lacan interoghează apoi actul. Acest act psihanalitic care suportă transferul instituind sarcina analizantă prin „destituția subiectului”. Sarcina sa consistă la a asocia fără a se preocupa să fie acolo ca și subiect. Raportul subiectului la știință este subvertit prin inconștientul care este „o știință fără subiect”. Refularea nu implică subiect. Inconștientul este în mișcarea actului care suportă transferul. Însă atunci, se întreabă Lacan, ce devine subiectul-presupus-a ști? Răspunsul este că analistul știe, el știe faptul că căderea subiectului-presupus-a ști, supresiunea sa se manifestă prin apariția obiectului „a” la locul său și că efectul îi este diviziunea subiectului. Subiectul nu se realizează decât în calitate de lipsă (-φ). Lacan adaugă că este tocmai din această lipsă faptul că psihanalistul există. Ceea ce după Freud se numește castrare: subiectul își dă seama că el nu are organul juisării unifiante. Nimic nu împiedică să gândești că Lacan critică în acest fel concepția unui final al analizei în realizarea „genital love”. El afirmă faptul că nu există subiectivitate a subiectului în unificarea imaginară a actului sexual. Castrarea este în mod contrar realizarea incomensurabilității obiectului „a” la 1. Această lipsă este din ordinul esenței Omului, adică al dorinței sale, el nu face progres în cură decât prin realizarea sa ca și lipsă falică (-φ). Pierderea originară care definește inconștientul este adusă la a se produce în transfer la nivelul „desființei” subiectului-presupus-a ști. Pentru Lacan, psihanalistul deține această știință, și aceasta sub forma obiectului „a”.

Subiectul devine lipsă, la a înțelege ca și lipsă „la juisarea uniunii sexuale”, descărcându-se de obiectul pierdut asupra Altuia, aici psihanalistul, despre care Lacan indică faptul că aceasta este în mod precis funcția sa. Iată ceea ce actul generează ca și a face.

Interogând, în analiză, actul la punctul său de origine, Lacan pune psihanalistul ca și subiect divizat până și în actul său care îl destinează la fi rejectat ca și obiect „a”. Rezistența analistului găsește acolo sensul său ca și refuz al actului și al consecinței sale.

Această concepție a actului ar permite, după Lacan, să interoghezi actul politic și aceasta de după Aristotel recunoscând faptul că „fructul actului” este obiectul „a”, de unde formula sa „Wo S/tat, muss Ich (a) werden”. Destinul eroului se găsește acolo pecetluit.

Lacan va supune actul „în care se instituie psihanalistul” la o interogare logică prin uzajul silogismului. Problema rămâne de a ști cum anume analizantul devine psihanalist, de unde formularea sa logică în termen de subiect și predicat. Ce anume permite articularea subiectului la predicatul „psihanalist”? Răspunsul lui Lacan trece prin obiectul „a” ca și termen mediu, cel prin intermedierea căruia ceilalți doi termeni, adică majorul și minorul, ai silogismului sunt puși în raport. Pentru ce anume obiectul „a” ca și termen mediu? Lacan subliniază faptul că el este efectul discursului analizantului și că el nu este ceea ce devine psihanalistul, însă că el este implicat încă de la începutul operației psihanalizante, căreia el trebuie să-i fie soldul. Pentru ca acest adevăr analitic, cel pe care Lacan îl formulează prin inegalitatea subiectului la orice subiectivare posibilă a realității sale sexuale, să poată să apară în finalul analizei, trebuie ca psihanalistul să fie deja reprezentarea a ceea ce „maschează, obturează, astupă acest adevăr care se numește obiect a”. Lacan precizează faptul că această operație nu este metaforică, obiectul „a”, care devine psihanalistul, va reapare în real ca și rejectat de către psihanalizant. Analistul este în sine suportul acestui obiect „a” (deșeu, voce, privire). Aceasta este tocmai astfel faptul că subiectul se separă de obiectul „a” și se recunoaște ca și cauzat prin acest obiect în diviziunea sa de subiect. Iată efectul unei psihanalize, ne spune Lacan. Rămâne faptul că la finalul ei, cel al diviziunii subiectului, acest subiect

nu este fără acest obiect și analistul nu este totul obiect. Noi avem acolo premisele unei logici a lui „nu tot” pe care Lacan o va dezvolta în suita învățământului său utilizând logica cuantificatorilor. Diviziunea subiectului la finalul analizei permite returul spre actul psihanalistului, însă acest salt al sarcinii analizante spre actul analitic, pe care Lacan îl consideră ca și o trecere („passe”, pasă), păstrează pentru el un caracter enigmatic.

Din această expulzie a obiectului „a” la finalul transferului, Lacan va formula câteva remarci laterale asupra isteriei, iubirii și juisării. Obiectul „a” este ceea ce vrea istericul, el este la principiul iubirii și el se va regăsi în real ca și partener sexual. Cuplul, spune Lacan, „nu este mai mult un tot decât copilul nu este o parte a mamei”. Niciodată doi fără trei, exemplul stampei japoneze pe care el îl dă este foarte clarificator: această pictură figurează întotdeauna privirea ca și terț în strângerea sexuală. Aceasta este prea bine tocmai pentru că, la „sânul cererii” adresată mamei, există obiectul „a” faptul că noi putem sesiza concepția lacaniană a curei analitice care ne permite să recunoaștem funcția Oedipului la nivelul pregenital. Căci aceasta este tocmai în transfer faptul că existența obiectului „a” se demonstrează ca și pivot la experienței instituite prin actul analistului care va deveni suportul său.

După Lacan, există o analogie structurală a actului analitic cu reprezentarea tragediei, în care actul tragic antrenează eroul spre destinul său care este de a nu mai fi decât un deșeu, și schiza subiectului se realizează între spectator și cor. Teoria cuantificatorilor, prin care Lacan caută mai apoi să articuleze actul cu predicația, îi oferă schiza introdusă printr-un „pentru tot (orice)” și un „există”. Adică atunci când apare existența particulară din negarea universalului.

Lacan sfârșește prin a considera faptul că problema calificării psihanalistului se găsește reglată prin realizarea castrării, așa cum el în mod suficient a precizat-o în acest seminar. În revanșă, el reconduce interogarea sa asupra statutului psihanalistului, adică cel al unui subiect care se pune în această poziție a obiectului „a”. La finalul lecției din 20 martie 1968, el avansează ideea că această alegere poate să se explice prin faptul „unei anumite imunități la negarea” obiectului „a”.

Demonstrația sa arată cu ușurință faptul că enunțarea unui „eu nu privesc” asigură existența a ceva in-negabil. Merge în același mod pentru ceea ce este de acolo din „sân” într-un „eu nu iau” și din obiectul anal printr-un „eu nu las”. Noi putem adăuga aici cuvântul ținut de Lacan după conferința sa din 19 iunie 1968, în care el a anunțat suita pe care o prevăzuse seminarului său înainte de întreruperea sa în Mai 68. Noi aflăm că el urma să arăte diviziunea radicală care rezultă din a trebui să ocupe locul subiectului-presupus-a ști. Lacan rezervase termenul de „Verleugnung” (denegație, dezmințire) pentru a desemna această schiză a subiectului în act, în calitatea în care această poziție a subiectului consistă la a susține ceva din subiectul-presupus-a ști pe care actul îl va dezminți.

În lecția din 27 martie, Lacan reia avansările sale asupra actului adresându-se în mod cu totul particular analiștilor. Ocazia este destul de extraordinară pentru a tenta să precizeze încă și mai mult această funcție a actului psihanalitic.

Lacan reamintește faptul de a fi definit actul „într-un mod îndrăzneț (hazardat)” punând în centrul său rejecția, „ca și un rahat”, a analistului de către analizant. El va spune că rejecția analistului „ca și un rahat” la finalul analizei nu depinde decât de analizant. De fapt, el precizează că nu există doar rahatul în obiectul „a”, însă aceasta este deseori tocmai sub acest titlu faptul că analistul este rejectat. Fără nici o îndoială, Lacan răspunde aici, în modul cel mai coerent, cu concepția sa a actului la psihanaliștii care persevereză în menținerea finalului analizei ca și identificare la analist. Referința la o scriere a lui Lacan din decembrie 1967 poate clarifica teoria sa a finalului analizei: „Psihanalistul, așa cum se spune, vrea prea bine să fie de rahat, însă nu întotdeauna același. Aceasta este interpretabil, cu condiția ca el să-și dea seama că a fi de rahat, aceasta este cu adevărat ceea ce el vrea, din momentul în care el se face omul de paie al subiectului-presupus-a ști. Ceea ce contează nu este deci acest rahat, sau prea bine acel rahat. ... Aceasta este tocmai faptul ca el să sesizeze că acest rahat nu este al lui, nu mai mult decât al arborelui pe care el îl acoperă în țara binecuvântată a păsărilor: din care, mai mult decât aurul, el face Peru-ul („Pérou” – Peru, „pérou” – bogăție

imensă).” Aceasta este tocmai astfel faptul că psihanalistul instaurează o experiență în care lui îi trebuie să pună grăuntele său de sare în numele funcției terțe a obiectului „a” care este cheia determinării dorinței prin raport la dificultatea juisării în act.

În același mod pentru Lacan „nu există act sexual”, din faptul că dorința masculină impune partenerei sale această funcție a obiectului „a”, pe care ea nu are nici un motiv s-o accepte dacă nu este pentru a-și da seama de această înșelăciune. De partea sa, bărbatul descoperă că el nu are niciodată „știința celuilalt sex”. Ceea ce vrea să spună că știința masculului ajunge în cură la castrare, adică la adevăr, cel al „impotenței sale de a face ceva plin din actul sexual”. Noi avem prin consecință „puterea minciunii” de partea feminină și „adevărul impotenței” de partea masculină.

Rămâne psihanalistului de a-și da seama că nici o sumă a acestei dialectici între știință și adevăr nu este de resortul său. Nimeni nu poate stăpâni această interferență a funcției subiectului „cu privire la ceea ce este de acolo din acest act”. Psihanalistul nu are decât să caute în modul lui Velasquez în tabloul Meninelor „unde anume el, el era, analistul, deja, la cutare moment și la cutare punct al istoriei subiectului”. Aceasta nu este decât tocmai așa faptul că el va ști ceea ce este de acolo din transfer. Luându-se acolo în acest mod, Lacan gândește că analistul ar ajunge să găsească o nouă clinică, cu totul alta decât cea a psihiatriei.

Lacan a făcut al său cuvântul de ordine al lui Mai 68 chemând la grevă și el a refuzat să continue seminarul său. El termină seminarul său indicând faptul de a nu fi tratat decât un sfert din programul său și că încă o dată, ca și pentru seminarul întrerupt asupra „Numelor-Tatălui”, el nu îl va relua.

Totuși, în lecția din 4 iunie 1969 a seminarului „De la un Altul la altul”, Lacan indică: „aceasta este tocmai aici ... faptul că eu reiau planul ... actului psihanalitic”. El va dezvolta raportul științei la adevăr în calitatea în care el poartă asupra sexualului și lovește cu inexistență pe Altul ca și loc al conjuncției lor.

În „Inversul psihanalizei”, Lacan va reveni încă în două reprize asupra traiectului actului analitic „rămas în pană”. Într-o referință la „Totem și

Tabu”, actul ia tot sensul său nou în calitatea în care „nu s-ar și să existe act în afara unui câmp deja atât de complet articulat încât legea să nu se situeze acolo”. Vom urmări cu atenție consecința acestui cuvânt asupra actului atunci când Lacan va interoga funcția tatălui real și efectul său de castrare.

În concluzie, noi putem rezuma traseul parcurs de Lacan și munca împlinită după „Logica fantasmei” care poartă la finalizarea sa o teorie a actului psihanalitic. Acest act este reperabil în finalul analizei prin operația de „desființă” a subiectului-presupus-a ști în care se distribuie termenii fantasmei, obiectul „a” pentru analist și diviziunea subiectului pentru analizant. Noi cunoaștem efectul său de „destituție subiectivă” asupra analizantului și advenirea diviziunii subiectului la locul subiectului-presupus-a ști. Problema rămâne întreagă de a ști ce anume poate prea bine împinge un subiect care a făcut această experiență a finalului analizei să dorească să susțină la rândul său această ficțiune a subiectului-presupus-a ști căreia el este considerat a-i cunoaște ieșirea, adică căderea. Aceasta este tocmai ceea ce l-a condus pe Lacan să facă propunerea sa a Trecerii („Passe” – Pasei).

Să remarcăm că în suita învățământului său, Lacan nu va aduce modificări majore la conceptualizarea sa a curei psihanalitice: noi putem prin consecință să considerăm teoria lacaniană a formării analistului ca și împlinită în 1968.

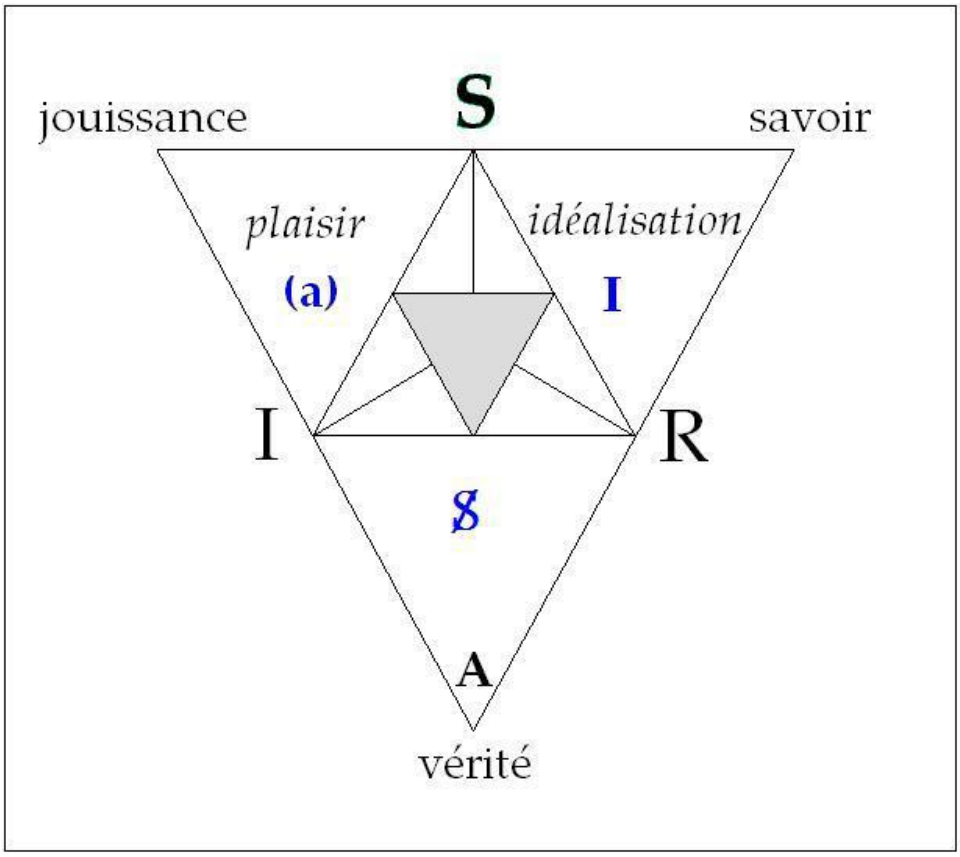
jouissance
S
savoir
plaisir
(a)
idéalisation
I
I
R
ȿ
A
vérité

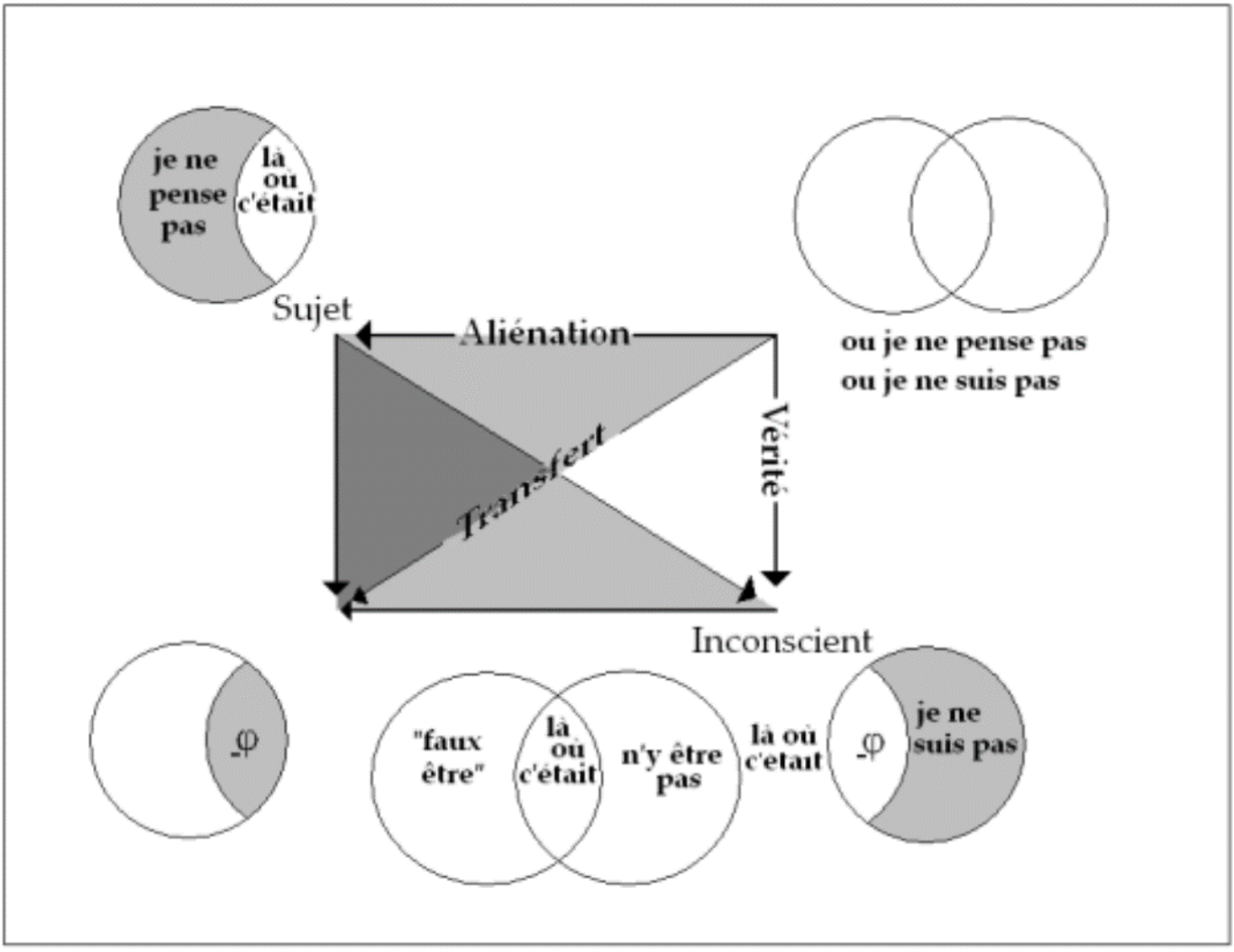
je ne pense pas
là où c'était
Sujet
Aliénation
ou je ne pense pas
ou je ne suis pas
Transfert
Vérité
Inconscient
-φ
"faux être"
là où c'était
n'y être pas
là où c'était
-φ
je ne suis pas

Sinteza seminarului 16 - De la un Altul la altul (1968)

de Christian Hoffmann și Adnan Houbballah

În seminarul său „De la un Altul la altul” din 1968, Lacan continuă chestionarea sa asupra juisării în raportul său la castrare articulând-o la discursul analitic. Aceasta este tocmai definirea acestui discurs cea care este obiectivul acestui an de seminar.

Lacan începe seminarul său scriind la tablă fraza următoare: „Esența teoriei psihanalitice este un discurs fără cuvinte.” El fixează astfel obiectivul seminarului său, cel care va consista la a defini „discursul psihanalitic”. Analistul, ne spune Lacan, are sarcina de a bine conduce acest discurs luând în seamă faptul că nu există „univers al discursului”. Noi constatăm turnura luată de Lacan de a defini experiența analitică în termeni de discurs.

Lacan se înscrie în contextul structuralist al epocii sale și introduce Marx apropo de obiectul „a”. El reamintește faptul că noutatea lui Marx ține în descoperirea sa a existenței unei piețe a muncii. Plus-valoarea, cea care este în centrul gândirii marxiste, se demonstrează din această descoperire că munca se cumpără. Ea se obține prin calculul diferenței între valoarea mărfii și cea a muncii lucrătorului. Juisarea de această plus-valoare scapă lucrătorului, însă nu profită pe deplin capitalistului care trebuie s-o reinvestească în parte în producție. Plus-valoarea reprezintă în acest fel obiectul unei renunțări la deplina juisare. Această renunțare la juisare se găsește deja la Hegel și nu poate deci pretinde la noutate. În revanșă, fapt nou pentru Lacan, există un discurs care articulează această renunțare la juisare și care face să apară ceea ce el numește „funcția plusului-de-juisare”. Această funcție, care este la fundamentul discursului analitic, este un efect al discursului. Rămâne de demonstrat că acest „plus-de-juisare” este produs prin discurs, că el este efectul enunțării. Lacan reamintește că acesta era deja obiectul lui „Kant cu Sade” al său și anunță că el îl va ilustra prin pariul lui Pascal. Este vorba de acum de a examina în ce manieră această articulare a „pieței juisării” la „câmpul discursului” clarifică teoria psihanalitică; într-adevăr, el anunță că este în jurul acestui „plus-de-juisare” faptul că se va produce obiectul „a”, despre care noi știm că el este obiectul cauză

al dorinței. Obiectul, fruct al muncii umane, atunci când el este definit prin discurs ca și o marfă, devine atunci purtător al „plus-valorii”. Lacan definește aici acest „plus-de-juisare”, care este renunțarea la juisare, ceea ce îi permite să izoleze acolo funcția obiectului „a” ca și cea a unei pierderi de juisare.

Lacan continuă reflecția sa interogând analistul asupra a ceea ce el face atunci când instaurează regula fundamentală care dispensează subiectul de a susține ceea ce el enunță. Este oare astfel, se întreabă el, că subiectul va ajunge la vorbirea plină? Această referință la „Discursul din Roma” dă lui Lacan ocazia de a critica acest „timp de evanghelizare” al învățământului său. Pentru a face aceasta, el reia definiția sa a semnificantului care reprezintă subiectul pentru un alt semnificant și precizează faptul că semnificantul nu ar ști să se reprezinte pe el însuși. Repetiția, care este cea a semnificantului, produce o pierdere în identitatea subiectului, pierdere pe care Lacan o numește obiectul „a”. El se referă la Freud pentru a marca coalescența între repetiție și juisare cu ceea ce ea implică dintr-o pierdere de obiect. Ceea ce el traduce astfel în limbaj structuralist: subiectul valorii de schimb este reprezentat pe lângă valoarea de uzaj și în această falie se produce „plus-valoarea”, adică pierderea, cea a „plusului-de juisare”. Este tocmai recunoașterea acestui „plus-de-juisare” cea care permite lui Lacan să articuleze subiectul lacanian la semnificant, ceea ce interzice pentru totdeauna subiectului propria sa sesizare dându-i totuși în același timp unitatea sa ca și subiect la discursului. Acest adevăr al subiectului este vizat prin regula fundamentală, despre care a fost vorba. Ea găsește, pentru Lacan, consistența sa în această pierdere de juisare pe care el o situează între cele două borne puse de titlul seminarului său: „De la un Altul la altul”.

Prin această avansare, Lacan ne face să întrevedem disconfortul în civilizație și simptomul ca efecte ale raportului subiectului la juisare pe care el îl racordează la „plusul-de juisare”. Aceasta este tocmai pe acest fir faptul că se situează lectura sa e evenimentelor din Mai 68 care pun „greva adevărului”; absolutizarea pieței a prins acolo un tur suplimentar substituind „unitatea de valoare” la știința în universitate. Lui îi rămâne

să constate că această producție a unei piețe a științei este fructul „discursului capitalist”.

Lacan interoghează raportul științei la juisare, din care el face substanța psihanalizei. El situează știința în cură în calitatea în care prezența sa provoacă dispariția subiectului. Ceea ce este din resortul lui Urverdrangung, refularea originară, pe care Lacan o descifrează ca și pe o știință în afara portanței subiectului, căci este marele Altul cel care îi este locul. Lui îi trebuie atunci să interogheze statutul acestei științe a Altuia cu privire la adevăr: „Știința se știe ea pe ea însăși sau din structura sa este ea deschisă („béant”)? Lacan se va sprijini pe teoria mulțimilor și va introduce perechea ordonată pentru a formaliza relația S1-S2, altfel spus, definiția sa a semnificantului. În teoria mulțimilor, „perechea ordonată pune în relație una dintre mulțimi „a” nu cu cealaltă mulțime „b”, ci cu relația primei și celei de-a doua, această relație fiind ea însăși o mulțime. Întrucât semnificantul în el însuși nu este nimic altceva decât o diferență cu un alt semnificant”. Ceea ce permite de a considera diferența ca și un semnificant: S ➛ A devine S ➛ (S ➛ A) în care A poate din nou și la infinit să fie înlocuit prin relație. Altul devine insesizabil prin acest joc de diferență și de repetiție. Noi putem înțelege concluzia demonstrației logice a lui Lacan care declară că Altul prin acest joc de diferență și repetiție nu este consistent; Urverdrangung și obiectul „a” se deduc de acolo ca și cauză a acestei mișcări. Lacan deduce din asta că este tocmai din acest fapt că enunțarea se metamorfozează în cerere a ceea ce îi lipsește.

Juisarea este pentru Lacan topologia subiectului pe care el o va aborda pe calea pariului lui Pascal, indicând faptul că acest pariu poartă asupra existenței lui „Eu” („Je”), cel care se angajează în joc. Noi putem recunoaște faptul că jocul este la punctul cel mai viu al raportul nostru la semnificant. Miza poartă asupra existenței lui Dumnezeu. Rațiunea, ne spune Pascal, nu poate acolo determina nimic. Lacan face să basculeze pariul lui Pascal de la simbolic la real, cel al acestei limite a științei care face aici opritor. Realul apare în joc ca și „cap sau pajură”: „Dumnezeu este, sau el nu este”. Remarcăm, cu Lacan faptul că apariția pariului este concomitentă la nașterea cunoașterii științifice

experimentale moderne. Miza pariului este existența lui Dumnezeu. Lacan nu uită să reamintească faptul că Pascal a făcut „distinguo”-ul între Dumnezeul lui Abraham și cel al filosofilor, care îl numesc ca și semnificant pentru a veni să astupe gaura discursului și a ține acolo loc de Unul al totalității - ceea ce Diderot deja întrevăzuse. Lacan anunță faptul că Dumnezeul lui Abraham, cel al cărui nume este impronunțabil, indică o altă problemă care este cea a Numelui-Tatălui. Punerea pariului este o viață, despre care Pascal spune că este ținută pentru a nu valora nimic, ceea ce face din ea, pentru Lacan, obiectul „a”, despre care el precizează faptul că el nu are nici valoare de uzaj, nici valoare de schimb. „Trebuie să pariezi”, subiectul este „angajat” – în discurs și aceasta prea bine înainte de nașterea sa – ca și obiect „a” în plus al lui Unul. Ce anume este acest Unul? Pentru Lacan, aceasta este tocmai universul cel pe care eu îl invoc din momentul în care eu gândesc la ceva. Pariul lui Pascal pune astfel în joc, pentru Lacan, obiectul „a” cu Altul luat ca Unu, ceea ce dă obiectului funcția de „a-cauză” a lui „Unul presupus al gândirii”.

A douăsprezecea lecție este consacrată la conferința dată de Michel Foucault „Ce este un autor?”, la care Lacan asistase pe 22 februarie 1969 la Societatea franceză de filosofie.

Lacan va relua seminarul său asupra raportului științei la adevăr căruia psihanaliza îi revelă miza în inconștient, cel al unei științe asupra unui adevăr care se enunță și despre care subiectul nu știe nimic. El reamintește evidența freudiană a existenței unui interzis care lovește știința sexuală. În suita seminarului, Lacan enunță pentru prima dată: „nu există raport sexual”. Vedem cum el articulează această propunere cu interzisul, juisarea și pierderea sa unde noi recunoaștem acum obiectul „a”. Juisarea, noi deja am văzut-o, este realul în experiența psihanalitică, realul definit ca și ceea ce revine întotdeauna la același loc. Această știință, repetă Lacan, ne vine de la femeie și în mod mai particular de la isterică care, punând juisarea ca și absolut, nu poate decât să fie respinsă de acolo și să vadă acolo dorința sa nesatisfăcută.

După ce ne făcuse să remarcăm faptul că furnicarul și stupul sunt în întregime organizate în jurul realizării raportului sexual, Lacan

demonstrează faptul că despre asta merge cu totul altfel în organizarea umană din faptul limbajului și al interzisului care evacuează juisarea Altuia. Lacan insistă asupra semnificantului care produce incompletitudinea de unde se instituie Altul ca și loc „evacuat de juisare", ceea ce introduce lipsa, gaura, de unde obiectul „a" poate să se distingă. Lacan reia la Freud conceptul de „das Ding", Lucrul, în calitatea în care el este „extim", pentru că ceea ce este cel mai intim se regăsește la „Nebenmensch", aproapele, ca și „iminență intolerabilă a juisării". Altul ca și loc al inconștientului structurat ca și un limbaj este „curățat de juisare" și a apărut ca și locul dorinței indestructibile. Prin consecință, noi putem rezuma propunerile lui Lacan ca și distribuindu-se asupra a două axe: Lucrul ca și loc al juisării și Altul ca și loc al dorinței.

Nu există raport sexual pentru că „femeia, nu știm ce anume aceasta este", există prea bine multe reprezentări, însă Lacan constată faptul că reprezentantul reprezentării este pierdut, „semnificantul sexual" lipsește în inconștient. Ieșirea, pentru Lacan, este de partea sublimării care constituie femeia în ordinul Lucrului în raportul amoros. Celălalt versant al sublimării este cel al operei de artă al cărei merit rezidă în obiectul „a" care acolo „gâdilă das Ding prin interior". Valoarea sa comercială, așa cum o indica deja Freud, îi vine din acest raport particular la juisare. Tabloul lui Munch, „Strigătul", permite lui Lacan să indice faptul că obiectul „a" este termenul unde se conjugă intimul la radicala exterioritate a instituirii subiectului, și aceasta în raportul la Altul. Ceea ce face din obiectul „a" un obiect „extim", care poate funcționa ca și echivalentul juisării pierdute în Altul.

Este vorba acum pentru Lacan despre a da încarnarea clinică a teoriei sale. El consideră clinica ca și locul de captură al juisării luând obiectul „a" pentru reper. Lacan se întreabă unde este obiectul „a" în perversiuni și în nevroză. Perversul, ne reamintește Lacan, este un apărător al credinței care face să existe Altul consacrându-se „să astupe gaura în Altul". Aceasta este prea bine tocmai ceea ce el ne face să descoperim cu exhibiționistul care veghează la juisarea Altuia făcând să apară privirea în câmpul Altuia, în vreme ce voaiorul interoghează ceea ce-i

lipsește Altuia și se însărcinează să pareze acolo. Rămâne, pentru Lacan, să examineze ceea ce este de acolo din obiectul „a” în pulsiunea sado-masochistă. Asupra acestui punct, Lacan limitează durerea la măsura interzisului juisării, și trimite astfel cititorul la Sade. Obiectul „a” este aici vocea, pe care masochistul o instaurează la locul Altuia, această voce care este suportul vorbiri sale, pe care el este gata s-o piardă astupând gaura în Altul și supunându-se la ordinul său. Sadicul taie vorbirea Altuia impunându-i vocea sa. Lacan se referă la istorie, cea a „cuptoarelor crematorii”, pentru a constata faptul că victima nu se revoltă contra acestei dominații a obiectului „a”. Să remarcăm faptul că Lacan utilizează apropo de perversiuni termenul „juisare a Altuia” pe care noi îl vom regăsi în suita învățământului său.

În ceea ce privește nevroza, Lacan consideră în prioritate incidența subiectului în practica analitică și el reia dezvoltarea asupra „urmei” pe care el o efectuase deja în seminarul său „Identificarea”, pentru a ne arăta faptul că subiectul șterge „urma” transformând-o în obiect „a”, așa cum privirea și vocea o fac în scriere. Obiectul „a” constituie în acest fel ceea ce Lacan numește „cele patru ștergeri din care poate să se înscrie subiectul”. Referința la textul lui Freud intitulat „Psihologia colectivă și analiza eului” nu vine acolo decât pentru a sublinia mai bine identificarea subiectului la obiectul „a”, al cărei efect este propria sa diviziune cu el însuși. Nu există decât semnificantul, reamintește Lacan, care poate veni să răspundă de această masificare a obiectului „a”, precum privirea într-o mulțime, imprimându-i marca lui Unul. Imaginile sunt în mod egal prinse în acest joc al semnificantului, ceea ce experiența analizei dezvăluie și ceea ce poartă acum pe Lacan la a interoga această funcție de captură imaginară a raportului bărbatului și al femeii. Teza lui Lacan este clară, adică faptul că nici o urmă nu poate fonda semnificantul raportului sexual. Rămâne atunci să ne interogăm asupra falusului definit de Lacan ca și semnificant lipsind. Falusul, spune el, nu reprezintă subiectul ci juisarea sexuală, căci nu există subiect al juisării sexuale. Falusul este semnificantul „forclus” din faptul că juisarea este reală. Lacan aplică formula sa a forcluziunii care este faptul că tot ceea ce este refulat în simbolic reapare în real, „este prea bine tocmai în aceasta faptul că juisarea este absolut reală.” Putem

remarca faptul că uzajul termenului de refulare în citare nu este în adecvare cu forcluziunea indicată. Juisarea nu este simbolizabilă. Lacan afirmă că este prea bine pentru aceasta faptul că continuăm să credem în mitul lui Oedip. Kroeber și Levi-Strauss ar fi înțeles-o prea bine și au lăsat astfel juisarea în afara sistemelor lor. Noi putem astfel să-l urmăm pe Lacan atunci când el propune de a recunoaște ecloziunea nevrozei la momentul în care se produce ceea ce el numește o dramă în structură, adică o pozitivare a juisării erotice (auto-erotică și intruzivă), în mod corelativ la o pozitivare a dorinței Altuia (dependența sa). Juisarea se afirmă ca și real din faptul excluderii sale din simbolic și este tocmai acest real cel pe care Lacan îl demască în simptom.

Trebuie, pentru a conclude, să revenim cu Lacan asupra titlului seminarului său „De la un Altul la altul", care convine la a fi înțeles ca și răspunsul la problema următoare: de unde vine semnificantul care reprezintă subiectul pe lângă un alt semnificant? Lacan răspunde acolo după Freud prin Unul al trăsăturii unare care, vizând la repetiția juisării, face să apară, în de pe urmă o altă trăsătură unară la locul lui S1. Lacan a arătat în acest seminar că această repetiție a lui Unul repetă producerea obiectului „a". Aceasta este tocmai pe lângă acest Unul în Altul, cel pe care Lacan îl compară la calul din Troia care ar înghiți unitatea, faptul că subiectul găsește să se reprezinte din Unul, cel al lui de pe urmă al repetiției producătoare de juisare.

Pe scurt, este vorba aici pentru Lacan despre a trage consecințele dezvoltării sale a repetiției după seminarul „Identificarea", în ceea ce privește alteritatea radicală a semnificantului la el însuși. Inconștientul pe care Lacan ni-l dă de înțeles este „o știință la neștiutul („insu"- fără să fie știut) subiectului". El face din acesta astfel o paradigmă permițând articularea sa la dorința de știință a nevrozatului. Coalescența nevrotică a structurii cu subiectul-presupus-a ști lasă subiectul în așteptarea actului psihanalistului care îl va detașa de simptomul de a trebui să reprezinte în carne acest adevăr, cel al unei de-supoziții a stăpânului și a femeii de a ști ceea ce fac.

Lacan nu a atins obiectivul său al anului care viza să definească discursul psihanalitic. El a pus totuși coordonatele acestui discurs, S1,

S2, subiectul și obiectul „a”, cu privire la știință, adevăr și juisare. Putem deja să vedem acolo premisele seminarului din anul următor, „Inversul psihanalizei”, în care Lacan va formaliza patru discursuri (fără cuvinte), dintre care și discursul psihanalitic.

Sinteza seminarului 17 - Inversul Psihanalizei (1969-1970)

de Roland Chemama

Seminarul XVII al lui Jacques Lacan, „Inversul psihanalizei”, s-a ținut la facultatea de drept, piața Panteonului, în 1969-1970. Lacan relevă faptul că este vorba acolo despre a treia dintre deplasările sale după „spitalul Sainte-Anne” și „Școala normală superioară” de pe „rue d’Ulm”, și că acest nou loc conduce la o interpretare nouă a învățământului său. În fapt seminarul XVII este fără îndoială comparabil seminarului XI, „Cele patru concepte fundamentale ale psihanalizei”. În rezumatul pe care el îl făcuse la seminarul XI pentru „Școala practică de înalte studii”, Lacan indica de la început faptul că „ospitalitatea primită de la Școala normală superioară, un auditoriu forate mult crescut indicau o schimbare de front al discursului nostru”. Există aici ceva comparabil. La „schimbarea de front” vine să răspundă o altă mișcare, o reluare a proiectului freudian „în mod invers” sau „prin invers”.

Despre ce este vorba în mod exact? Inversul psihanalizei, așa cum Lacan o spune în mod explicit în capitolul VI, aceasta este „discursul stăpânului („maître” – maestru, stăpân)”. Lacan va da deci o prezentare, încă de la primul capitol, a acestui „discurs al maestrului”, însă de asemenea o primă introducere la trei alte discursuri. Teoria celor „patru discursuri” constituie unul dintre aporturile cele mai originale și mai fecunde ale seminarului XVII.

Este fără îndoială important să notăm mai întâi că discursul nu se definește aici ca și o mulțime de cuvinte. Lacan indică faptul că poate exista un discurs „fără cuvinte”. Ceea ce definește un discurs, aceasta sunt anumite relații fundamentale. Aceste relații presupun bineînțeles existența limbajului, însă ele merg dincolo de enunțările efective. Care

sunt ele? Trebuie mai întâi să ne amintim că pentru Lacan, aceasta este bateria semnificanților cea care determină subiectul. Spunem prea bine semnificanți, nu semnificații. Câteva foneme, chiar câteva litere (încă nu putem asimila literă și semnificant) pot să se repete într-o existență, lua semnificațiile cele mai diverse, comanda actele însele ale subiectului. Am putea spune în acest sens faptul că subiectul nu este conceptibil decât pornind de la lanțul semnificant, acolo unde un semnificant poate veni să-l reprezinte pe lângă toți ceilalți semnificanți. De acum el nu are acces direct la obiect, trebuind întotdeauna să treacă prin semnificant, sau de altfel, la fel de bine, prin cererea pe care el o adresează celuilalt. Astfel obiectul „a" va desemna nu un obiect accesibil la nevoia sa ci obiectul în mod radical pierdut.

Putem pornind de acolo să introducem câteva elemente ale scrierii lacaniene. Dacă o numim S2 „bateria de semnificanți", vom defini S1 ca și „intervenind" asupra acestei baterii, reprezentând subiectul prin raport la această baterie. Raportul între S1 și S2 face să apară subiectul $ ca și divizat, și în mod egal „ceva definit ca și o pierdere", adică obiectul „a".

Toate acestea pot fi reprezentate în matema următoare:

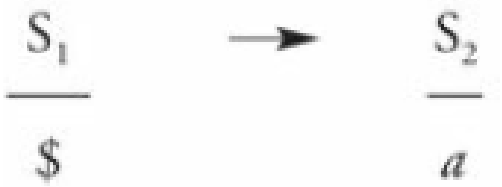

Puțin câte puțin, Lacan precizează termenii aici în joc, și de asemenea locurile, însă va face în mod egal să funcționeze această scriere.

În ceea ce privește termenii, primul capitol insistă mai întâi asupra lui S2, pe care Lacan îl numește „știință". Aceasta se definește mai întâi ca și articulare de semnificanți. Ea se găsește pe de altă parte raportată la juisare, prin intermediul a formule diverse, care trebuie interogate. Termenul de juisare este mai întâi de distins de termenul plăcere. Plăcerea, la Freud deja, poate să se definească ca și diminuare a unei tensiuni, În acest sens ea comportă o limită. Juisarea în revanșă ar putea, prin ea însăși, să nu aibă limite, și să conducă la moarte, așa cum aceasta

se vede în anumite forme clinice (anorexie, toxicomanie, etc.). Prin raport la aceasta, definirea științei va fi dublă.

Pe de-o parte Lacan tinde să asimileze știința la repetiția ea însăși. Atunci când el ne spune că știința este juisarea Altuia, noi putem înțelege, pentru puținul cât noi asimilăm aici Altul la inconștient, faptul că inconștientul nu se ocupă decât de a juisa. Însă Lacan ne spune de asemenea faptul că „știința, aceasta este ceea ce face că viața se oprește la o anumită limită spre juisare". Putem fără îndoială sesiza faptul că în mișcarea repetiției noi punem în loc un detur în drumul care conduce spre moarte.

Aceasta este după ce a vorbit astfel despre știință faptul că Lacan vine de acolo la S1, acesta este semnificantul stăpân, pe care noi îl concepem în mod general ca și un semnificant venind să ia, la un moment dat, o valoare particulară. În acest prim capitol totuși, Lacan pare să-l asimileze la funcția însăși a semnificantului „pe care se sprijină esența stăpânului". Și pornind de la Menon al lui Platon, unde un sclav, ajunge, grație unor întrebări bine puse, să dea bune răspunsuri, ceea ce nu merge fără oarecare derâdere, Lacan enunță faptul că aici stăpânul răpește sclavului funcția științei. Aceasta nu este de altfel faptul că stăpânul ar avea o dorință de știință – „el dorește ca asta să meargă".

În ceea ce privește locurile, vom învăța puțin câte puțin faptul că ele au o importanță decisivă. Lacan într-adevăr va propune să facem să se învârtă cei patru termeni în cele patru locuri, prin sferturi de tur succesive.. Și la locul pe care un termen îl va ocupa își va putea modifica, până la un anumit punct, valoarea sa proprie. Astfel S2, la locul „jos la stânga", pe care-l vom învăța a fi cel al adevărului, este asimilabil științei inconștiente. La locul „sus la stânga", cel al seamănului sau agentului, în orice caz locul dominant, acesta este știința universitară, însă de asemenea „atot-știința" ocupând o poziție de stăpânire: aceasta este birocrația. Să notăm faptul că „atot-știința" nu desemnează o știință care ar da seama despre tot, ci un ansamblu de enunțuri care nu lasă loc la nimic altceva decât la știință.

O vedem, la momentul de a aborda al doilea capitol, faptul că proiectul este ambițios. Întrucât este vorba nu doar de subiectul individual, ci de

câmpul foarte larg al legăturilor sociale. Să încercăm atunci să prezentăm în mod mai sistematic micul aparat teoretic pe care Lacan ni-l propune.

Orice discurs se adresează la un „altul”, chiar dacă acesta nu se reduce la o persoană particulară; orice discurs se ține pornind dintr-un anumit loc, pe care îl vom desemna ca și cel al agentului. Pe de altă parte adevărul interferează, latent, sub cuvintele în mod oficial ținute. Vom învăța faptul că în orice discurs există, chiar dacă ea nu este aparentă, o producție. De unde sistemul complet al locurilor:

$$\frac{\text{l'agent}}{\text{la vérité}} \qquad \frac{\text{l'autre}}{\text{la production}}$$

Aceasta este tocmai astfel faptul că Lacan scrie, la începutul lecției II, cele patru formule următoare, unde „U” desemnează discursul universitar, „M” discursul stăpânului, „H” discursul istericului, și „A” discursul analistului:

$$\text{U}\quad \frac{S_2 \rightarrow a}{\overline{S_1} \quad \overline{\$}} \qquad \text{M}\quad \frac{S_1 \rightarrow S_2}{\overline{\$} \quad \overline{a}} \qquad \text{H}\quad \frac{\$ \rightarrow S_1}{\overline{a} \quad \overline{S_2}} \qquad \text{A}\quad \frac{a \rightarrow \$}{\overline{S_2} \quad \overline{S_1}}$$

Pornind de la această punere în loc formalizată, Lacan prezintă aceste discursuri. Să n-o uităm, cu privire la aceasta, faptul că aceste scrieri permit întotdeauna mai multe lecturi.

De exemplu discursul stăpânului, aceasta este la fel de bine cel al subiectului el însuși, acest subiect care se instituie ca și mic stăpân, ca și „eu”, ca și cel care de acolo știe un capăt. Însă imediat după, Lacan vorbind despre sclav, situează problema la un nivel politic. Aceasta este faptul că ideea imaginară a totului, dată mai întâi prin corp, a fost întotdeauna utilizată în politică. Astfel chiar și atunci când sclavul se revoltă, el nu face în mod general decât să înlocuiască un stăpân printr-un altul și S1 prin „atot-știința” despre care noi am vorbit deja.

Singur doar discursul psihanalitic va putea veni să desfacă această iluzie a unei „atot-știință”. Însă convine mai întâi să distingem discursul psihanalistului de cel al psihanalizantului. Atunci când un subiect într-adevăr se angajează într-o psihanaliză, discursul pe care el îl adoptă, acesta este cel al istericului. Lacan totuși nu renunță la a vorbi de isteric mai ales la feminin (în afara analizei, acesta este cazul cel mai frecvent). El ne va spune astfel (îl puteam urma asupra formulei) faptul că istericul fabrică un om – un om care ar fi „animat de dorința de a ști”. De a ști ce? „De ce preț este ea însăși, această persoană care vorbește”. Știința căutată ar fi cea care ar purta asupra adevărului subiectului, aici înscris ca și „a”, ca și cauză a dorinței. Să adăugăm imediat, împrumutând o formulă din „Radiofonie”, faptul că în fiecare discurs „există o disjuncție, întotdeauna aceeași de la producția sa la adevărul său”. Astfel stăpânul, pus la provocarea de a produce o știință care ar purta asupra juisării, va eșua întotdeauna.

Să trecem rapid asupra celor câteva pagini pe care Lacan, care vine de acolo la discursul psihanalistului, le consacră adevărului ca și știință. Dacă știința se înscrie la locul adevărului, ea nu poate niciodată, ca și el, decât să fie spusă pe jumătate. Acolo rezidă resortul interpretării, care este enigmă sau citație. Citație, juma-spunere care nu este primibilă decât pentru că, analist și analizant, se referă la un același discurs. Și mai ales enigmă: o enunțare, și descurcați-vă pentru a face din ea un enunțat. Această dimensiune de juma-spunere, care nu este fără raport la disjuncția între știință și adevăr, noi ar trebui întotdeauna s-o menținem în scrierea teoretică ea însăși. Lacan nu înceta s-o facă, așa cum aceasta poate să transpară în aceste dări de seamă: cititorul lor se va asigura de aceasta mai ales dacă el se raportează în același timp la opera originală.

Aceasta este tocmai pentru a trata despre discursul psihanalitic, și în mod notabil despre locul pe care îl ocupă acolo „a”, faptul că Lacan va prezenta locul de sus la stânga, „dominantul”, acest loc din care se ordonează discursul, și care, de altfel, îi servește să denumească discursul.

La nivelul discursului stăpânului dominantul, aceasta este legea – și nu justiția care o îmbracă.

La nivelul discursului istericului, aceasta este simptomul – să înțelegem subiectul el însuși cel care vine în fața scenei.

La nivelul discursului universitar, am spus-o destul, aceasta este știința.

În sfârșit, la nivelul discursului psihanalitic, ceea ce vine la locul dominantului, aceasta este obiectul „a”: ceea ce este în mod obișnuit rejectat din discurs, ceea ce face gaură în discurs.

Aici Lacan va relua lucrurile de puțin mai de departe. În seminarul său din anul precedent, „De la un Altul la altul”, într-adevăr, el a numit „plusul-de-juisare” obiectul „a”, și el l-a prezentat pornind de la teoria marxistă a plus-valorii. Aceasta este un demers căruia va trebui, pentru a încheia, să-i subliniem importanța. Însă să vedem deja ceea ce noi putem spune despre asta aici.

Juisarea se găsește legată, pentru Lacan, la repetiție – fiind înțeles faptul că ceea ce se articulează la nivelul repetiției, aceasta este tocmai returul la inanimat. Pe de altă parte, ceea ce se repetă comportă întotdeauna o pierdere, o diminuare de juisare. Cel mai simplu pentru a o sesiza este de a o situa pornind de la ceea ce noi știm despre obiectul în mod originar pierdut, obiect pe care subiectul nu va putea niciodată să-l regăsească. Aceasta este tocmai în această perspectivă faptul că o reapropiere este posibilă cu conceptul de plus-valoare. Plus-valoarea nu este cu adevărat utilizabilă pentru o juisare, întrucât ea este în mare parte reinvestită în procesul de producție.

Să ne gândim de asemenea, totuși, la locul pe care îl au pentru noi micile litere care se repetă la nivelul inconștient. Aici este tocmai referința la literă în discursul științific cea care ne va clarifica. Lacan evocă faptul că uzajul literei în știință nu merge fără ceva pierdere. Știința plachează asupra lumii o rețea de semnificanți. Atunci când un subiect a coborât apoi a reurcat o denivelare de 500 de metri, cu 80 de kilograme de echipament în spate, o teorie energetică ne va conduce la a formula faptul că nu există nici un lucru mecanic. Vedem destul ceea ce este pierdut aici. Fără îndoială trebuie s-o concepem faptul că rețeaua de

semnificanți care insistă în fiecare are efecte din același ordin. Aceasta este tocmai în funcție de această pierdere faptul că va trebui să înscriem pusul-de-juisare.

Din ce anume subiectul juisează el, dacă este adevărat că în mod obișnuit el se oprește destul de repede pe calea juisării? Am putea spune că aceasta este tocmai semnificantul cel care vine să limiteze această juisare; faptul că bateria semnificantă produce întotdeauna un obiect ca și interzis, inaccesibil. În mod paradoxal este atunci tocmai acest obiect pierdut, interzis, cel care pentru subiect va constitui ceea din ce lui îi este prescris să juiseze, este tocmai acest obiect cel care va fi „plusul-de-juisare”. Totuși cititorul nu ar trebui să uite faptul că alte dezvoltări ar trebui să permită să distingi de exemplu poziția nevrozatului și cea a perversului, sau încă poziția masculină și poziția feminină.

Oricum ar fi, această dimensiune a pierderii ar trebui să ne conducă la a închipui altfel multe probleme. Aceasta este fără îndoială tocmai locul pierderii pentru subiectul uman cel care explică faptul că iubirea se adresează mai ales slăbiciunii, și faptul că adevărul, aceasta este impotența.

Lacan revine asupra adevărului în capitolul următor. Un adevăr pe care nu trebuie să-l concepi în mod simplu ca și ascuns, așa cum putea s-o fie, în prima sa carte de lectură („Povestea unei jumătăți de pui”), a doua jumătate, celălalt profil. Ce anume este adevărat? Fraza. Însă fraza se suportă din semnificant. Ori acesta nu privește obiectul, ci sensul. La care vom adăuga faptul că psihanaliza ia sensul într-un mod foarte particular. Dacă în mod obișnuit considerăm că ființa ține la sens, și că „ceea ce are cel mai mult din ființă nu poate să nu existe”, psihanaliza, pentru partea ei, se interesează mai degrabă la non-sens. Cuvântul de spirit, de exemplu, fără coadă nici cap. Aceasta este tocmai non-sensul cel care face greutatea, cel care prinde la stomac. Iată imediat, în textul lui Lacan el însuși, o ilustrare a acestui joc al non-sensului sau, mai bine, al nu-de-sensului. Adevărul nu este de partea sensului. El este de partea „nu-fără”-ului („sans”-fără, „sens”-sens). Noi nu suntem fără el. Mod de a spune că dacă noi suntem la portanța sa, noi ne-am petrece de acolo bine.

Lacan va vorbi apoi despre adevăr pornind de la Wittgenstein, însă de asemenea de la Sade, ceea ce îl va readuce încă o dată la problema juisării.

Wittgenstein mai întâi. Lacan reamintește faptul că, pentru acesta, logica cuprinde un ansamblu de reguli, fiind înțeles că acest ansamblu este tautologic. Orice am enunța, aceasta este sau prea bine adevărat sau prea bine fals. Atât doar că, a o spune ca și aceasta anulează sensul.

Lacan recunoaște că el trece rapid asupra lui Wittgenstein, ceea ce nu-l împiedică să vorbească, apropo de acest autor, despre o „ferocitate psihotică", fără îndoială legată, pentru el, la funcționarea tautologică a logicii. Acesta, în „Tractatus", a părut prea bine acefal, fără subiect. Ne putem întreba ce ar fi putut spune Lacan pornind de la publicații mai recente, care sunt de tonalitate în mod sensibil diferită. Însă mai presus de toate, ce anume îl interesează pornind de la ceea ce el cunoaște din Wittgenstein? Ne putem gândi că unul dintre punctele esențiale ține în definiția faptului, prin opoziție la lucru. Numai faptul se articulează. Și faptul (el face ziuă) nu constituie un fapt decât din momentul în care el este spus. Există acolo o dimensiune pe care Lacan o califică drept factice, spunând chiar faptul că eu să fac din el o înșelăciune, chiar dacă acesta este adevărat. Astfel eu pot să mă servesc de el pentru a face să creadă pe cineva că el va vedea clar în intențiile mele.

Ce anume să tragi din toate acestea? Două lucruri. Primul, aceasta este faptul că în acest ordin al faptelor noi nu suntem niciodată decât în dimensiunea dorinței. Și al doilea, aceasta este faptul că nu există metalimbaj. Aceasta ar fi o escrocherie să vrei să fii marele Altul – înțelegem un Altul în care adevărul faptului ar fi garantat, în care subiectul ar vedea desenându-se „figurile în care dorința sa ar fi captată". Pare prea bine că această indicație valorează pentru analist, care nu trebuie să conforteze această dimensiune a unui Altul spunând adevărul despre adevăr chiar dacă analizantul o presupune. Însă Lacan nu ezită de asemenea să atribuie lui Wittgenstein o „detecție a escrocheriei filosofice".

Sade în continuare. Pentru a o face repede ne vom aminti că pentru cutare sau cutare dintre personajele sale (Lacan citează Saint-Fond),

moartea nu constituie decât un mod de a colabora la mișcarea naturii, din care întotdeauna renasc forme. Aceasta este a spune, după Lacan, faptul că după moartea însăși totul rămâne animat de dorința de juisare.

Aceasta, acesta este Sade teoreticianul. Practicianul, el – înțelegem omul Sade – ar fi fost mai degrabă masochist. Notăm în trecere că aceasta este de asemenea teza lui Jean Paulhan, teză care poate să se susțină, chiar dacă nu putem uita faptul că în câteva ocazii Sade a căutat o satisfacție în câteva flagelații active.

În orice mod aceasta este teoreticianul cel care îl interesează aici pe Lacan, sau cel puțin distanța de la teoretician la practician. Aceasta este tocmai acolo faptul că problema adevărului o reunește pe cea a juisării. Lacan ne spune într-adevăr faptul că Sade este teoretician pentru că el iubește adevărul.

Ce anume aceasta poate să vrea să spună, aici, a iubi adevărul? Adevărul, aceasta este acesta: chiar dacă Sade se afirmă ateu, distanța însăși pe care el o stabilește între această juisare pe care el o presupune naturii și micile mijloace de care el însuși poate să se servească pentru a atinge juisarea sa proprie ar mărturisi de contrariul. Atunci când el vorbește despre natură, el exaltă în fond juisarea Altuia. Însă acest adevăr, ceea ce dovedește că el îl iubește, spune Lacan, el îl refuză. Trebuie pentru a sesiza aceasta să fi fost puțin frecat de discursul analitic, trebuie să știi un capăt asupra modului din care, pentru prezerva o dorință, noi preferăm deseori să ne mergem acolo să vedem.

Am putea regreta în acest punct faptul că Lacan este foarte rapid pentru a comenta formularea la care el ajunge: adevărul „este sora acestei juisări interzise”. Înțelegem faptul că cuceririle logicii – inclus acolo cele mai radicale, ca și cele ale lui Wittgenstein – vin să răspundă la interzisul juisării. Ne putem întreba de altfel ce valoare Lacan dă aici la acest semnificant „soră”, întrucât el nu ezită să evoce „afacerea” (aventura) pe care Freud ar fi avut-o cu cumnata sa („belle-soeur”), și să se întrebe, în același mod, dacă nu cumva era din cauza cumnatei sale faptul că Sade iubea atât adevărul.

Al cincilea capitol are fără îndoială o importanță particulară. Ne putem gândi faptul că Lacan, înainte de a se angaja într-o lectură critică a

mitului lui Oedip, și mai ales a uzajului său în psihanaliză, trage câteva concluzii din ceea ce el avansează asupra juisării, concluzii care au în particular o portanță etică.

Întrebările sale angajează într-adevăr ceea ce este de acolo despre psihanaliza ea însăși. Pentru a o spune astfel, are ea ca și scop fericirea, așa cum am putea-o crede la lectura „International Journal of Psycho-Analysis”? Însă ce este fericirea? Ar fi aceasta să fi ca și toată lumea? Este tocmai la aceasta faptul că duc, după Lacan, tezele analiștilor care privilegiază „autonomous Ego”, care cred că analistul poate să se sprijine pe un eu care ar fi autonom prin raport la pulsiuni. Aici Lacan se mulțumește să spună că aceasta ar fi destul de trist. Însă știm mai presus de toate faptul că toată experiența analitică se opune la această idee a unui eu autonom.

În fapt, așa cum Lacan o afirmă în mod abrupt, „nu există fericire decât a falusului”. Luăm aici genitivul în sensul subiectiv, ceea ce vrea să spună că aceasta este falusul cel care juisează, nu purtătorul numitului. Acesta, într-adevăr, se străduie la a face acceptată de către partenera sa privarea care este a sa: invidia penisului, spunea Freud.

La a spune adevărul, Lacan prezintă lucrurile puțin altfel. De falus, o femeie poate destul de ușor să dispună, așa cum este cazul frumoasei măcelărițe, din momentul în care al său „iubăreț soț” o împlinește. Însă în mod precis, dacă ea vrea să continue să dorească, trebuie ca ea să refuze să fie împlinită. Cunoaștem soluția isterică. Aceasta este faptul că convine mai degrabă de a lăsa falusul unei alteia. Aceasta este tocmai acolo faptul că isterica ar găsi al său plus-de-juisare, și Dora o vede mai bine decât frumoasa măcelăriță.

În sumă, chiar dacă o fericire revine falusului, aceasta nu definește pentru subiect decât o juisare exclusă, izolată. „Sexus” vine din „secare”, „a tăia”. Fără îndoială, încă o dată, este vorba pentru subiect de a nu se avansa prea departe pe calea juisării. Aceasta într-adevăr începe la gâdilătură, însă ea ar putea la fel de bine să ducă la grătar.

Pentru a vorbi despre o juisare care nu ar fi falică, Lacan evocă totuși, pornind de la Cristos, crinul câmpului, pe care el îl imaginează ca și un corp tot întreg livrat juisării. Este aceasta să spui că omul, în calitate de

ființă vorbitoare, nu are nici un acces la o juisare dincolo de falus? Aceasta ar fi inexact. Femeia (care nu se reduce la poziția isterică) plonjează, spune Lacan, rădăcinile sale în juisarea ea însăși. Totuși această temă, care se regăsește în mod mai mult sau mai puțin elaborat în diverse seminarii, nu este simplă: Lacan, fără a nega faptul că o femeie ar putea avea un acces particular la această juisare, va veni să spună de acolo faptul că femeiA („*La femme*”) nu există.

Aceste reamintiri, spune Lacan, sunt esențiale. Esențiale la momentul în care problema se pune cu privire la locul psihanalizei în politică. Este totuși permis, oricare ar fi interesul acestui capitol, să estimăm că există atunci un alt în text. Acest salt conduce la un sfert de tur prin raport la discursul stăpânului, sfert de tur în mod aparent legat la procesul științei. Aceasta într-adevăr s-a angajat pe calea unei formalizări în care ceea ce ar veni la locul dominant ar fi constituit de „pure adevăruri numerice”. La locul sclavului (spunem locul celuilalt, sus la dreapta) vine produsul. Muncitorul el însuși, în acest discurs care este cel al universității, însă de asemenea al stăpânului modern, nu mai este decât unitate de valoare. Aici Lacan se amuză de ceea ce universitatea tocmai instaurase, sub acest nume, în domeniul controlului cunoașterilor. Toată această teorie este poate în așteptare a unei articulări pe care Lacan o va face mai târziu, și în mod foarte fragmentar, cea care privește „discursul capitalistului”. Aici, în orice caz, el propune o distincție între stăpân și bogat. Acesta din urmă, spune el, nu plătește. În particular el nu plătește niciodată știința. El nu ar deveni un stăpân decât atunci când el s-a răscumpărat. Este puțin spus că acest pasaj deschide asupra unei mulțimi de probleme.

În primele pagini ale capitolului VI care deschide o serie de capitole esențiale, putem detașa mai întâi două idei forță. Prima, aceasta este faptul că discursul stăpânului nu rămâne mai puțin discurs al stăpânului în „ceea ce numim în mod romantic Revoluție”. O revoluție, nu este de asemenea un tur care se buclează, returul deci al aceluiași? A doua este relativ la Oedip. Analiștii fac din acesta, în ciuda câtorva contradicții pe care ei le disimulează, o cheie prea bine simplă pentru a decripta orice problemă relativ la subiect. Lacan relevă atunci că dacă aceasta este

prea bine despre Oedip că poate să fie vorba în inconștientul a astfel de Togolezi europenizați, aceasta este acolo doar inconștientul care le fusese vândut în același timp cu legile colonizării, formă regresivă a discursului stăpânului. Vedem cum anume aceste două idei participă dintr0o aceeași rigoare, dintr-un refuz de a ceda la greutatea prejudecăților – fie ele marxiste sau freudiene – atât pe planul socialului cât pe cel al subiectului individual.

Capitolul VI propune mai presus de toate o punere în loc complexă a discursului istericului. Aceasta se sprijină pe o nouă prezentare a locurilor.

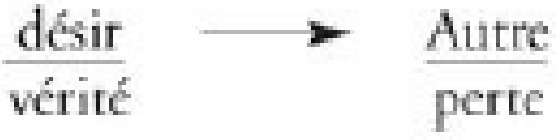

Această prezentare ne reamintește faptul că „dorința, aceasta este tocmai dorința Altuia”, și, în același timp, faptul că ceea ce este produs prin fiecare discurs, aceasta este tocmai o juisare, sau mai degrabă o pierdere de juisare.

La isteric – la Dora de exemplu – pierderea de juisare se manifestă în faptul îi face să prefere, la oferirea bijuteriei sale indiscrete pe care i-o poate face M.K., o știință asupra adevărului stăpânului, adică faptul că acesta este castrat. Pentru isteric, trebuie într-un anumit mod ca stăpânul să fie castrat. Dacă el nu o era, dacă el era supus juisării falice, cum anume ar putea el aduce o știință, care să permită, spune Lacan, forțajul plusului-de-juisare?

Acest pasaj nu este fără ambiguitate. În afară de faptul că nu este ușor să-ți faci o idee despre ceea ce poate fi acest forțaj, ar rămâne de amintit faptul că în discursul istericului, ca și în celelalte trei, există această disjuncție pe care noi am spus-o între producție și adevăr, faptul că știința ca și producție nu va fi deci niciodată adecvată la adevăr, adică aici la plusul-de juisare. În orice caz, isterica preferă ca o alta s-o priveze de acest organ pe care M.K. i-l propune. Putem nota în trecere faptul că Lacan pare să asimileze aici stăpânul și tatăl idealizat, cel care se revelă deficient prin raport la funcția sa de vechi genitor. Aceasta poate surprinde. Tatăl, cel care muncește pentru toată lumea, este într-

adevăr foarte diferit de stăpân: el este atot-iubire. Însă este vorba, spune atunci Lacan, nu de tatăl mitic care juisează de toate femeile, ci de tatăl din momentul în care el intră în câmpul discursului stăpânului.

Lacan face, cu ocazia discursului istericului, discursul însuși al analizantului. Adică faptul că putem pornind de la el aduce discursul analistului:

În acesta, problema științei este reluată – în poziție de adevăr. Analistul se oferă în punct de miră (cătare) ca și cauză a dorinței analizantului. Acesta este pus la munca de a spune ceea ce lui îi vine, chiar dacă aceasta îl revelă divizat. Și ceea ce este produs, noi putem să-l gândim ca și interpretare, adică ca și un sens care se adaugă la știința inconștientă. Fără îndoială trebuie totuși menținut aici faptul că această sumă nu face total, sau totalitate, întrucât există întotdeauna disjuncția – în mod decis esențială – între producție și adevăr. Să notăm încă, apropo de această disjuncție, faptul că în discursul stăpânului, ea exclude fantasma, în vreme ce discursul analistului permite o scriere clară a acesteia.

Însă mai presus de toate știința în poziție de adevăr, aceasta este mitul, și în particular mitul lui Oedip. Reevaluarea mitului lui Oedip constituie unul dintre aporturile fundamentale ale acestui seminar. Lacan consideră faptul că acest mit nu servește analiștilor, faptul că trebui analizat complexul lui Oedip ca și fiind un vis al lui Freud.

Trebuie fără îndoială citit acest capitol, precum și următorul, la diferite nivele. Pe de-o parte Lacan reia ceea ce el deja a abordat, într-un anumit mod, în ceea ce privește problema tatălui și de altfel de asemenea a mamei. Știm în ce mod el a putut sublinia cum anume copilul putea fi aspirat prin dorința mamei. Aici mama este desemnată ca și un crocodil. Ceea ce-l împiedică să-și reînchidă clapeta sa, ceea ce protejează subiectul, aceasta este falusul. Pe de altă parte, el subliniază faptul că, în mitul lui Oedip, Freud nu a reluat totul. Ceea ce lui i se părea esențial,

aceasta este ceea ce privește adevărul. Răspunzând sfinxului, Oedip ar fi suprimat suspansul pe care îl introduce în popor problema adevărului.

Prețul de plătit, acesta va fi castrarea, pe care Oedip o încarnează, cu ochii săi care îi „cad ca și solzii". Ori dacă aceasta este aici o poziție de stăpân cea despre care este vorba, de stăpân castrat pentru că el a șters adevărul, aceasta este de asemenea, reamintește Lacan, despre castrare cea despre care este vorba în transmisia care se operează între tată și fiu.

Lacan arată, pe de altă parte, până la ce punct „Totem și Tabu" se îndepărtează de mitul lui Oedip: dacă uciderea tatălui permite aici juisarea mamei (în ambele sensuri), acolo uciderea vine să fondeze interdicția juisării. Juisarea, în „Totem și Tabu", aceasta este cea a tatălui hoardei: există echivalență a tatălui mort și a juisării, ceea ce este semnul imposibilului însuși, adică a realului. Am putea trece în mod rapid asupra a ceea ce Lacan poate spune, între paranteze, despre isterică: „ea vrea un stăpân asupra căruia ea să domnească". Vom nota totuși faptul că această formulă, rămasă celebră, ridică numeroase probleme. Concepem faptul că ea poate să trimită la această manevră inclusă în simptomul el însuși, din momentul în care el poate lua de exemplu forma posesiei. Aici stăpânul, fie că el este medic, preot sau om al legii, se găsește într-adevăr discreditat în impotența sa. Însă cum să nu vezi în același timp faptul că isterica confortează puterea pe care ea o denunță.

După acest parcurs, putem spune că esențialul aportului seminarului XI este în loc. Lacan va indica, în ultima lecție, faptul că trebuie acum să te familiarizezi cu termenii pe care el îi introduce, $, S1, S2, a. Însă mai înainte, el va fi prelungit de asemenea analizele sale în mai multe direcții, care sunt de altfel mult mai legate decât am putea crede.

Pe 15 aprilie 1970, Lacan dă cuvântul lui M. Andre. Caquot, director de studii de științe religioase la Înalte Studii, cu scopul ca el să comenteze opera lui Sellin la care Freud se referise în „Omul Moise și religia monoteistă". Știm într-adevăr că aceasta este sprijinindu-se pe o lectură a profetului Oseu faptul că Ernst Sellin susținuse că Moise fusese ucis de către cei pe care el îi condusese. Lacan pare la acest

moment-acolo mai presus de toate interesat de un anumit ton de invectivă pe care el îl găsește la Oseu, o invectivă contra „prostituției sacre”. Lacan reamintește cum anume în religiile epocii se desfășura un anumit tip de știință sexuală, care amesteca instanțe supranaturale la natura ea însăși. Aceasta este tocmai această știință cea pe care Yahve o ignoră în mod feroce, ceea ce într-un anumit mod inaugurează discursul stăpânului.

Lacan va reveni, în lecțiile următoare, asupra a ceea ce ne împiedică începând de acum să concepem lumea prin intermediul anticelor reprezentări ale formei și ale materiei, ale principiului masculin și ale principiului feminin. Este vorba despre știința modernă, căreia el îi va sublinia puterea, așa cum el deja deseori a făcut-o. El reia chiar în trecere o indicație pe care el o dăduse mai înainte apropo de Descartes. Acesta repunând lui Dumnezeu libera creație a adevărurilor eterne, scutește omului grija de a se preocupa de asta. Noi nu vom mai avea începând de atunci de-a face decât la o știință formalizată, ceea ce el a evocat în altă parte vorbind despre micile litere ale algebrei.

Putem să ne întrebăm, cu privire la aceasta, pentru ce anume el folosește, pentru a vorbi despre lumea creată de știință, termenul de „alethosferă”. „Aletheia”, acesta este un termen grec care evocă nu doar adevărul, ci adevărul ca și devoalare. Fără îndoială vrea el să indice pe acolo faptul că chiar și în producția științei „adevărul nu este absolut deloc devoalat”. Ea face să circule, de exemplu, asupra undelor, voci umane, însă ea lasă voalat ceea ce este de acolo din vocea umană ca și obiect „a”. Și acest obiect, totodată produs în serie de către știință și întotdeauna ascuns, Lacan îl numește „lathouse”, pornind de la aoristul verbului „λανθανω” („lantano” – a ascunde), de la care „aletheia” venea, așa cum Heidegger o subliniase. Ceea ce îl face să spună pe Lacan faptul că analistul se pune în poziție de a susține locul „lathouse”-i. Nu trebuie pentru atât „să tachinezi latuza” prea mult. A orienta prea mult căutarea sa spre adevăr, aceasta revine la a susține puterea imposibililor.

Imposibilii, aceasta sunt cei pe care Freud deja îi reperase ca și atare: a guverna, a educa, a psihanaliza. Îi regăsim în cele patru discursuri.

Lacan adaugă acolo atunci o demonstrație magistrală, care ar trebui reluată în detaliul său. Această demonstrație, el o prezintă în orice caz pornind de la universitate și de la discursul universitar, și aceasta poate conduce la a reveni asupra schimburilor pe care Lacan le-a avut sau a vrut să le aibă cu studenții în timpul acestui an care urma mișcarea din Mai 68.

În primul, în care o putem nota prezența a câtorva studenți contestatari, Lacan nu se făcuse, bineînțeles, apărătorul ordinii stabilite, însă el nu fusese nici demagog. El arătase în particula studenților cum anume, prin intermediul discursului lor revoluționar, ei căutau în fapt un stăpân. Spre sfârșitul propriului său seminar, el reia problema universității într-un mod mai argumentat. El denunță o anumită falsă naivitate, cea care consistă la a se uimi de revolta „răsfățaților civilizației". În realitate, studenții ocupă în universitate locul sclavului, și doar o înșelătorie de tip hegelian ar putea să le facă să creadă faptul că aceasta sunt tocmai ei cei care, sub acest titlu, vor face istoria. Subiectul produs prin discursul universitar ($ la locul producției) se găsește în fapt în impotența de a se imagina ca și stăpân al științei (S1 la locul adevărului). Toate acestea se articulează la Lacan în termeni formalizați. Să ne amintim de această disjuncție pe care Lacan o stabilește între producție și adevăr. El o conotează la dimensiunea impotenței și gândește că aceasta este tocmai această impotență care sub-întinde în fiecare discurs ceea ce este doar imposibilitate, între agent și altul (imposibilitate de exemplu, în discursul stăpânului, la faptul ca S2 să se supună cu adevărat la S1: în orice putere există ceva care se împiedică).

A doua intervenție a lui Lacan la Vincennes nu este reprodusă în ediția pe care o propune „Seuil". Ea poate totuși să ne conducă la a degaja, în concluzie, unul dintre aporturile majore nu doar al „Inversului psihanalizei", ci în mod egal al seminarului care îl precedă, „De la un Altul la altul".

Tocmai erau, în acea epocă, reorganizate studiile introducându-se ceea ce numeau „unitățile de valoare": obținute puțin câte puțin printr-un control continuu sau prin examene, ele se adiționau în perspectiva unei

reușite finale. Aceasta este o ocazie pentru Lacan de a glisa de la valoare la plus-valoare. Studenții ei înșiși, în calitate de obiecte „a”, ar funcționa în societatea capitalistă ca și o plus-valoare.

Aceasta poate să se conceapă. În același mod cum în industrie muncitorul lucrează dincolo de timpul necesar la reproducția existenței sale, ceea ce permite să degaje o plus-valoare, care poate atunci fi contabilizată, tot așa societatea contemporană transformă totul în date capitalizabile, acolo inclus munca celor pe care ea îi răsfață în universitățile ei.

Aceasta este tocmai conceptul plusului-de juisare, în calitate de produs pornind de la cel de plus-valoare, cel care demonstrează toată importanța sa.

Am spus faptul că una dintre problemele decisive în „Inversul psihanalizei” este cea a juisării, pe care subiectul o caută și o fuge totodată. Raportul social se organizează în jurul acestei proleme. Astfel Lacan a putut el spune în mai multe reprize faptul că aceasta este tocmai sclavul cel care juisează. La această formulă paradoxală vom prefera totuși o citație din „Obiectul psihanalizei”: „sclavul este o ființă destinată juisării, sau încă el este parcul rezervat al juisării”. Lacan face referință la o comedie a lui Terence în care fiul stăpânului caută mai degrabă juisarea de partea tinerei sclave, sau cel puțin al tinerei fete pe care el o ia pentru o sclavă. Ea are acest interes, pentru juisare, de a nu fi fiica prietenului tatălui.

Nu vom relua, pornind de acolo, o întreagă teorie posibilă a raporturilor între stăpâni și sclavi. Dacă Lacan spune faptul că aceasta este sclavul cel care juisează, aceasta este fără îndoială în parte prin referință la sclavul în teoria lui Hegel care a reculat în fața morții și a ales juisarea de viață. Însă el recunoaște în ocazie faptul că este vorba acolo despre un sclav mai degrabă mitic. Pe de altă parte, orice raport între stăpân și sclav nu este situabil în tipul de raporturi curtezane pe care Lacan le reia la Terence sau la Euripide. În fapt, dacă sclavul este o ființă destinată juisării, aceasta este de asemenea, bineînțeles, pentru că stăpânul poate să-l facă să muncească în mod aparent fără limite, pentru că el poate extrage din corpul său, sau din cel al femeii sale, o juisare sexuală,

aceasta este tocmai pentru că copii sclavului pot servi de suferă-durere copiilor stăpânului.

Este oare faptul că Lacan concepe pentru atât pasajul de la sclavagism la capitalism ca și un progres? Nu neapărat. Aceasta nu este, bineînțeles, faptul că el ar fi un partizan al sclavagismului. Însă aceasta nu este fără îndoială un hazard dacă Lacan, la un moment dat al învățământului său, prezintă obiectul „a" denumindu-l plus-de-juisare, și referindu-l deci la plus-valoare. Aceasta este faptul că extracția puls-valorii în capitalism face din juisarea prelevată asupra celuilalt o juisare presupusă legitimată. Cert, aceasta nu mai este juisarea fără limită presupusă cuprinsă de către corpul sclavului. Însă în măsura în care am cumpărat-o forța de muncă, suntem presupuși a fi justificați la a o exploata în condiții determinate, precise, măsurabile. Raporturile interumane reintră în mod veritabil în era științei, adică faptul că subiectul, forclus, nu ar mai avea nimic acolo să respună. Dacă juisare există, ea nu mai este în mod propriu vorbind cea a unui subiect. Așa cum o spune Lacan încă de la prima lecție din „De la un Altul la altul", discursul deține mijloacele de a juisa în calitatea în care el implică subiectul.

Există bineînțeles numeroase moduri, la Lacan, de a arăta dependența în care noi suntem prin raport la Altul. Inconștientul, aceasta este tocmai discursul Altuia în sensul în care aceasta este tocmai în Altul faptul că se găsesc mai întâi semnificanții care determină subiectul. Dorința sa, aceasta este tocmai dorința Altuia. Și în același mod el nu poate rata de a-și pune problema a ceea ce Altul îi vrea. Ce anume este ceea ce face să juiseze Altul?

Problema, aceasta este faptul că cu capitalismul suntem mai degrabă la nivelul unui răspuns. Un răspuns fără scăpare și nu o întrebare. Această juisare, redusă cert la plusul-de-juisare, se impune în mod implacabil. Orice ar face subiectul, el este prins în ordinul anonim al economiei, care face din propria sa forță un obiect calculabil. Putem chiar spune că dorința sa ea de asemenea devine calculabilă. Industria o calculează în mod de a vinde ceea ce ea produce, și în mod eventual ea acționează asupra acestei dorințe. Aceasta se numește publicitatea și psihanaliștii nu ar trebui să considere problemele pe care ea le pune ca și triviale.

Plusul-de juisare constituie, în discursul stăpânului ca și în discursul universitar, obiectul unei științe. Este oare de acolo astfel în mod egal în psihanaliză?

Pericolul ar fi de a gândi că știința asupra obiectului „a” constituie știința psihanalizei. Dacă aceasta era cazul, noi ne-am instala în poziție de savanți, adică în ocurență în experți capabili de a cunoaște – și pentru ce nu atunci de a manipula – ceea ce are valoare de plus-de-juisare. Iată o adevărată problemă, pentru că, bineînțeles, psihanaliștii nu renunță la știință. Însă psihanaliza este fără îndoială singura la a relua o problemă care în alte părți este uitată, cea a adevărului. Este tocmai pentru aceasta faptul că, în discursul psihanalistului, știința vine în poziție de adevăr. Este tocmai pentru aceasta în mod corelativ faptul că „a” vine asupra în fața scenei, însă nu ca și un obiect manipulabil, ci la locul în care el ne chestionează.

Sinteza seminarului 18 - Despre un discurs care nu ar fi al seamănului (1971)

de Cyril Veken

Cu cele zece „conferințe” pronunțate pentru al doilea an consecutiv la Facultatea de drept, acest seminar este cel mai scurt dintre cele pe care Lacan le-a pronunțat până atunci. Început în ianuarie, el va fi întrerupt printr-o călătorie de două luni în Japonia care va fi ocazia de a concretiza reflecția întreprinsă asupra problemei literei.

Lacan continuă aici explorarea perspectivei deschise anul precedent cu punerea la punct a structurii celor patru discursuri, începând astfel o reflecție care, asupra a trei ani, va ajunge la formulări noi și va pregăti terenul topicii pe care o va deschide curând întâlnirea nodului borromean. Putem spune, făcând uzaj de un termen care nu își va face apariția decât doi ani mai târziu în „Încă”, că este vorba pentru esențial despre un seminar de „lingvisterie”, în calitatea în care va fi problema acolo pentru Lacan de a preciza și a împinge mai departe sensul unui demers care, pornind de la Freud și Saussure, nu are alt scop decât de a urma firul discursului „căruia el îi este instrumentul” și care nu ia sprijin

pe nimic altceva decât vorbirea cu toate acestea neconfundându-se cu ea.

Un seminar bordat de scriere(i)

Fără îndoială mai mult decât altundeva, este important aici de a da cea mai mare atenție la turul pe care îl ia spunerea lui Lacan, în măsura în care esențialul seminarului poartă întocmai asupra examenului cel mai minuțios al raportului între vorbire și scriere, între semnificant și literă, așa cum praxis-ul pus în loc pornind de la dispozitivul „cabinetului analitic” îl face să emeargă. Astfel Lacan deschide el acest seminar, nu vorbind, ci scriind la tablă titlul reținut pentru acest an: „Despre un discurs care nu ar fi al seamănului”, și el va conclude printr-o vorbire din „Ecleziastul”, o referință la Biblie, adică ceea ce noi cunoaștem ca și „Cartea” sau „Scrierea”.

Însă aceasta este de-a lungul tuturor ședințelor faptul că o vom putea constata până la ce punct acest seminar este bordat de scrieri. Aceasta începe, încă de la prima lecție, cu anunțul apariției foarte recente a „Scilicet 2/3” care, sub titlul de „Radiofonie”, adună, într-o configurație – cea a scrisului – caracterizându-se prin „absența a ceea ce eu am numit această presă a prezenței voastre”, enunțatele considerate ca și prealabile pentru a continua cu el acest an. Mai târziu, cu lecțiile din 10 și 17 februarie apoi din 10 martie, atenția este purtată la scrierea chineză și la scrierea sino-japoneză, precum și grafurilor în calitate de scriere. Apoi lecțiile din 10 și 17 martie acordă un larg loc la comentariul „Seminarului asupra Scrisorii furate” care deschide „Scrierile”. Lecțiile din 12 mai și din 9 iunie, consacrate una la lectura „Lituraterre”, textul pe care Lacan îl raportează din călătoria sa în Japonia, și cealaltă la lectura unui text rămas inedit și a cărui transcriere adnotată de mâna lui Lacan a putut ajunge până la noi, fac să intre scrierea în vorbirea însăși a seminarului. În ceea ce privește lecțiile din 19 mai și 9 iunie, ele introduc problema logicii ca și scriere, și în mod notabil scrierea cuantificatorilor logici, pe care Lacan preferă să-i numească „cuantori” și pe care el îi utilizează într-un mod foarte liber, în mod notabil simbolul negației al cărui uzaj pe care el îl face din acesta îl conduce la

formularea lui „nu-tot”, descoperire în mod larg reluată și dezvoltată doi ani mai târziu în „Încă”. Pentru a nu mai spune, pentru moment, abundente referințe bibliografice discutate pe tot parcursul seminarului.

Această prezență masivă a scrierii ca atare în acest seminar este manifestarea cea mai concretă a ceea ce noi vom reține acolo ca și central, adică problema literei. Plasată la centrul preocupărilor lui Lacan, această problemă va conduce la redactarea, probabil deja amorsată, a acestei scrieri în afara comunului care va apare un an mai târziu sub titlul de „L’étourdit”.

De unde eu vreau să vă fac să porniți

Mai degrabă decât să știe unde el vrea să vină de acolo, Lacan spune a estima mai apropiat să te întrebi „de unde eu pornesc, sau chiar de unde eu vreau să vă fac să porniți”, enunțat de înțeles în echivoc întrucât el în mod efectiv va consacra o parte importantă a expozeului său la o punere la punct a enunțurilor cerute pentru a-l urma, în același timp în care el, mai ales în timpul primelor ședințe, se va atașa la a preciza acolo de unde lui îi trebuie să facă „să fugă” auditoriul său. Mărturisește despre asta locul din ce în ce mai mare acordat, ici și colo, la „nu există” (metalimbaj, raport sexual, Altul lui Altul, adevăr despre adevăr, seamăn al discursului, etc.) și la numeroase precizări și rectificări pe care el le aduce la suita a ceea ce a putu să-i revină, fie din ședințele precedente, fie din învățământul său mai vechi, și în mod notabil „din răul uzaj care a putu fi făcut din proprii săi termenii”, precum de exemplu cel de inter-subiectivitate, căruia el îi preferă pe cel de inter-semnificanță, sau prea bine încă, privind falusul, el precizează că ceea ce îl caracterizează, aceasta nu este „faptul de a fi semnificantul lipsei, ... ci de a fi în mod sigur în orice caz ceea ce nu scoate nici o vorbă”. Și în firul seminarului el însuși, îl vedem pe Lacan revenind asupra a cutare sau cutare formulare care lui i se pare nefericită – mărturie a ceea ce este de acolo pentru el din ceea ce el numește altundeva o etică a lui bine spune. Aceste exemple indică până la ce punct este vorba despre o vorbire mai aproape de cea a locului analizantului decât de cea a stăpânului sau universitarului, și chiar de cea a analistului.

În orice caz, dacă punctul de pornire din acest an se situează prea bine în jurul problemei discursurilor așa cum au fost formulate anul precedent, atunci sarcina pe care și-o fixează aici Lacan consistă mai înainte de toate să descâlcească, cu mijlocul doar al uneltelor discursului căruia el ne spune a-i fi instrumentul, ceea ce face obstacol la faptul ca el să fie înțeles. Și totul se petrece ca și cum ceea ce el are de spus era nu doar inseparabil, ci din stofa însăși a limbajului.

Privind limbajul și locul crucial pe care el îl ocupă, există loc, acolo încă, de „a fugi" de iluzia științei pe care o întreține discursul universitar, în particular în câmpul lingvisticii. Ședința din 10 februarie, ținută într-o zi de grevă a universității, îi furnizează lui Lacan, apropo „de ecouri, zgomote, murmurări", venind din „câmpul definit în mod universitar și care se numește lingvistica", de a preciza poziția sa în ceea ce privește raportul între lingvistică și învățământul său, și de a preciza, în ocazie, în ce anume el întâlnește acolo un caz absolut remarcabil al aceluia dintre cele patru discursuri pe care el l-a etichetat drept universitar și care „nu ar ști să se articuleze decât pornind de la discursul stăpânului".

Lacan reacționează la modul în care lingviștii universitari „ar înțelege în sumă s-și rezerva privilegiul de a vorbi despre limbaj" și ar obiecta faptul că Lacan nu ar face din lingvistică decât un „uzaj metaforic". Această obiecție cade în mod exact asupra unuia dintre punctele esențiale ale demersului lui Lacan, adică faptul că „orice desemnare este metaforică" în măsura în care „ea nu poate să se facă decât prin intermediul a alt lucru", în alt mod spus semnificantul este seamăn, chiar dacă în materialitatea sa el este contrariul artefactului. Și aceasta este în mod precis tocmai în calitate de seamăn faptul că el este suportul a acestui ceva la care referă discursul și, sub acest titlu, susceptibil de efecte în real.

Problema metaforei revine în primul plan cu reluarea comentariului „Scrisorii furate" care deschidea „Scrierile", atunci când este vorba despre a distinge scrisoarea („la lettre" – scrisoarea, litera) de semnificantul stăpân întrucât întocmai povestea lui Poe ne arată cum anume acesta este purtat de aceea în plicul său. Ori, adaugă Lacan,

termenul „scrisoare” nu este metaforic întrucât povestea lui Poe arată faptul că mesajul care trece pe acolo ca și nucșoară (prestidigitație) este în mod precis din ordinul „scrisorii care face singură peripeție”. Altfel spus, faptul că ea este caracter care împrumută o scriere sau epistolă care poartă un mesaj, scrisoarea ca atare poartă cu ea semnificantul fără ca ea însăși să poarte semnificație.

Însă Lacan nu se oprește acolo și dă alte exemple de poziții „intenabil(e) pornind de la experiența analitică”. De exemplu, cea a logico-pozitivismului, pentru care este reputat faptul de a nu vrea să spună nimic orice expresie al cărei semnificat nu permite de a se oferi la proba unei tranșări prin da sau nu. Trebui prea bine constatat cu Lacan faptul că cu acest preț nu mai rămân aproape deloc expresii care ar vrea să spună ceva... Altă poziție judecată de el ca fiind intenabilă, apropo de sexualitate de această dată, cea care a apărut în „Sex and Gender” a lui Stoller și care dă lui Lacan ocazia de a indica ceea ce ar fi o clinică psihanalitică a trans-sexualismului.

Lacan nu se teme deci aici să spună nu la științe cărora el vrea să arate cum anume discursul psihanalistului le subvertește sau le invalidează. Aceasta vor fi, numite sau nu însă recognoscibile, Mounin și Martinet (lingvistica instituțională a epocii), Chomsky (căruia îi va fi ironizată distincția competență/performanță), Derrida (pentru care scrisoarea nu este consecință a faptului că vorbim, ci „arhiscriere”, acolo începând dintotdeauna, prefigurând vorbirea), Ogden și Richard (al căror celebru „The Meaning of Meaning” este deseori citat de Lacan), și câțiva alții. Însă el nu se teme nici să spună ceea ce el datorează „dragului său maestru Démieville” cu care el făcuse chineză altădată și să aducă omagiu lui Mencius și la câțiva alți autori chinezi, sau încă la remarcabila operă a lui Madeleine David asupra scrierii.

Totul pare deci prea bine a se întâmpla, ca și cum acest seminar ar inaugura o nouă etapă în munca lui Lacan: totodată continuitate, reamintire a bazelor pornind de la care există loc de a proceda la această torsiune particulară prin care recto și verso („endroit” – indrept și „envers” – invers) ale discursului sunt în continuitate. Și formula „de unde anume eu vreau să vă fac să porniți” (sau re-porniți pentru cine îl

urmează deja de mult timp) pare să indice faptul că după un prim tur care ajunge la capăt la „Inversul psihanalizei”, aceasta este un al doilea tur cel pe care Lacan îl amorsează aici cu problema scrisorii în legătura sa la vorbire. Și aceasta este tocmai tentativa de a degaja ceea ce ar putea prea bine acolo exista din comun, pe planul logic, între pe de-o parte abisul („béance” - deschidere) care separăvorbirea de scriere, pe de altă parte imposibilul care separă adevăr și juisare în tetraedrul discursurilor, și în sfârșit imposibilitatea de a scrie raportul sexual.

Problema pusă aici în șantier privilegiind de acolo unghiul „lingvisterie” este deci punctul de pornire al unei munci în care va fi vorba nu doar de a enunța discursul psihanalitic (aceasta era tocmai primul tur), ci de a permite de a înțelege acolo sau a citi acolo ceea ce îi constituie structura în calitate de discurs și unde poate prea bine să se găsească cheia eficacității sale, adică a întâlnirii sale cu realul. Cum să nu vezi aici indicația celor două tururi care structurează „L’étourdit”?

Unde eu vreau să vin de acolo

De la început, comentariul titlului reținut pentru acest an subliniază distanțarea între „al meu discurs” în calitatea în care el ocazionează presa auditoriului său și cel al „suitei enunțurilor pe care eu v-o prezint”, chestionabilă, precizează Lacan, „prin pasul („le pas” – pasul, nu-ul) unui discurs care nu ar fi al seamănului”. Am putut deja măsura importanța pas (nu) care, totodată negație și traversare, dă o idee despre raportul care poate exista acolo între rejecția a ceva și nașterea a ceea ce Lacan numește semnificant maestru (stăpân). Aici, aceasta este tocmai pornind de la structura celor patru locuri care organizează discursurile faptul că îl vom reține intraversabilul între locul spus al adevărului și cel al producției sau al juisării. Și este tocmai acest pas (nu) în calitate de imposibil cel care va ghida reflecția seminarului, dacă este adevărat că aceasta este tocmai astfel faptul că discursul atinge la real, deci la ceva care nu este al seamănului și care vine să facă limită discursului în calitate de seamăn.

Problema se pune atunci a unui discurs care ar fi în măsură să spună ceva despre acest moment în care adevărul, așa cum analiza îi face

experiența, se găsește dezlănțuit prin „acest fond de veridic care, ca și oracolul, aparține vorbirii”. Și pornind din acest moment în care discursul, „în calitate de reprezentant al reprezentării, este retrimis, descalificat” (adică momentul în care se produce acest efect de adevăr din care Oedipul este acolo pentru a ne învăța că, „departe de a fi al seamănului, aceasta este al sângelui roșu”), ceea ce acum va fi pus la muncă, aceasta este modul din care trecem la o logică care va tenta de a da corp acestui adevăr. Într-adevăr, aceasta este chiar la acest moment precis – cel în care, dincolo de o semnificație care trimite la o altă semnificație, vorbirea atinge la real – faptul că se găsește pusă problema de a ști care logică poate da seama despre modul în care o suită de discurs poate să se caracterizeze ca și efect de adevăr. Ceea ce include problema subiectului în măsura în care subiectul ca atare nu stăpânește niciodată „articularea semnificantă ci este de aceasta în mod propriu vorbind determinat”.

Obiectivul este deci clar: care este această logică pe care o deține limbajul și care depășește cu mult ceea ce noi ajungem să detașăm de acolo? Care este deci acest obiect care nu se produce decât în articularea discursului?

Lacan ia atunci sprijin pe terenul pe care Freud l-a pregătit în mod timid cu „Dincolo de principiul plăcerii”, și modul în care el înnoadă repetiție și juisare. Într-adevăr, dacă repetiția merge contra principiului plăcerii, aceasta este că, riscând moartea, ea se lovește la punctul care reprezintă un termen (final) la juisarea vieții.

Lacan rezumă ceea ce el numește „ipoteza freudiană” sub forma unui silogism în mod particular clarificator pentru a face să valoreze, pornind din principiul plăcerii și din pericolul de traversare mortal pe care el îl implică, posibilitatea repetiției sub forma unui retur la lume în calitate de seamăn, adică la „lumea acestui animal denaturat prin limbaj care este vorbființa”.

Și această posibilitate de repetiție dincolo de nivelul de excitație minimală, adică a principiului plăcerii, aceasta este întocmai – din faptul emergenței discursului inconștientului pornind de la o anumită funcție a semnificantului – posibilitatea de a face să apară relieful

acestui efect de discurs care până acolo părea ca și imposibil, adică acest plus-de-juisare, obiectul „a”.

La a-l auzi pe Lacan definind discursul ca și artefact și semnificantul care îl constituie ca și seamăn, unii au crezut să vadă în el un „idealist pernicios”. El se atașează atunci la a arăta faptul că seamănul este contrarul artefactului: a pune așa cum el o face faptul că aceasta nu este prin calea percepției faptul că noi cunoaștem, ci prin aparatul discursului, revine la a retrage ideii orice loc în sistemul de reprezentări. Și continuând pe această lansare, el avansează faptul că dacă discursul științific așa cum noi îl cunoaștem poate întâlni realul, aceasta ține în mod precis la acest fapt că el depinde de problema seamănului, întrucât acestea sunt efectele unui seamăn în care nu este vorba decât de litere (această „culme a scrierii” din care este constituit discursul științei) cele care ne dau mijlocul de a repera realul, adică ceea ce face gaură în seamăn. Aceasta este deci tocmai la a întâlni limitele consistenței sale faptul că aparatul discursului vizează realul. Lacan, o vedem, împinge deci aici foarte departe problema fundamentelor materialiste ale concepției psihanalizei care este a sa, articulând-o la o teorie a discursului care, departe de a se prezenta ca și reflexie a realului, întâlnește realul întocmai acolo unde îl ratează.

Și sexualitatea?

Acest real întâlnit acolo unde el este ratat conduce pe Lacan la a evoca ceea ce, pentru el, este singurul punct comun între Freud și Marx, adică punerea în evidență a dimensiunii simptomului ca și ceea ce vorbește, „chiar și celor care nu știu să înțeleagă”, și care nu spune totul, „chiar și celor care o știu”. Aceasta este tocmai pornind de acolo faptul că se pune problema de a și ceea ce o spunem atunci când repetăm că aportul lui Freud este de a fi marcat sub-iacența sexualității în tot ceea ce este de acolo din discurs. Lacan se place aici să sublinieze până la ce punct el se uimește de faptul că noi nu ne-am dat seama că el însuși nu a abordat încă ceea ce este de acolo din acest termen, insistând asupra lumii care există între substanța biologică care se atașează acolo din ce în ce mai mult și ceea despre ce este vorba atunci când Freud enunță

acest fapt că inconștientul revelă de sexualitate, și că „oricare ar fi dezechilibrele pe care el însuși le-ar fi putut sucomba, nu are nimic din biologic.” Aceasta este tocmai pentru ce la termenului de sexualitate Lacan preferă cel de „raporturi ale bărbatului și femeii”, întrucât „ceea ce definește bărbatul, aceasta este în cele din urmă raportul său la femeie, și în mod invers.”

Dacă comportamentul sexual al umanului conservă ceva din seamănul animal (rolul paradei sexuale în copulația sexuală), ceea ce-l diferențiază de acesta în mod radical, aceasta este tocmai faptul că, la uman, acest seamăn este vehiculat printr-un discurs. Aceasta este tocmai pornind de acolo, și de acolo doar, faptul că el este purtat spre oarecare efect care, el, nu ar fi al seamănului. Așa cum, de exemplu, atunci când, în loc de „prețioasa curtoazie animală”, se întâmplă unui bărbat să violeze o femeie. Aceasta este așadar tocmai pasajul la act, limita dincolo de care discursul nu mai poate ține seamănul. Altfel spus, aceasta este tocmai intervenția realului, adică în mod foarte precis ceea ce este interzis discursului sexual în calitatea în care el permite miza plusului-de juisare, ceea ce garantează non-traversarea limitei mortale. De unde formula „nu există raport sexual”.

Într-adevăr, plusul-de-juisare nu se normalizează decât dintr-un raport la juisarea sexuală, cea care nu se poate formula decât din falus în calitatea în care el îi este semnificantul, adică, în mod contrar penisului, un seamăn. Dintr-un punct de vedere logic, și acesta este unul dintre punctele majore ale acestui seminar, Oedipul este atunci închipuit de Lacan ca și necesar pentru a desemna realul juisării sexuale ca și imposibil, în măsura în care figura tatălui desemnează acolo ființa mitică a cărei juisare ar fi cea a tuturor femeilor. Ori întocmai, toate femeile, aceasta nu există. În ce privește falusul, scrierea cuantorilor arată că există de acolo care nu au din asta.

Pornind de acolo ajungem la inima acestui seminar, la problema a ceea ce logica, în calitate de scriere a efectelor de adevăr ale limbajului, permite să clarifice în privința a ceea ce poate și nu poate să se scrie după legile însele ale ordinului limbajului. Apar atunci acești faimoșii

cuantori care vor permite de a scrie ceva din există și din nu există, precum și din tot și din nu tot.

Însă, înainte de a continua, Lacan ne livrează, sub forma sa „pălăvrăgită”, adică non formalizată într-o scriere, ceea ce va da loc la importanta elaborare logică care, doi ani mai târziu, va ajunge la formule zise ale sexuării: în raportul între bărbat și femeie (raport al cărui real este juisarea sexuală, și semnificantul falusul), femeia este pentru bărbat „ora adevărului”, căci, spune Lacan, aceasta este tocmai ea cea care este în poziție de a puncta echivalența juisării și a seamănului, de a indica ceea ce există din natura semnificantului, deci a seamănului, în raportul bărbatului la femeie. Pentru că el este la intersecția a două juisări („juisarea vieții” și „plusul-de-juisare”), bărbatul suferă din plin bici neliniștea acestui raport zis sexual, în timp ce pentru femeie, juisare și seamăn, chiar dacă se echivalează în dimensiunea discursului, nu sunt de acolo mai puțin disjuncte. Iată adevărul pe care femeia îl reprezintă pentru bărbat: ea singură poate da locul său la seamăn, și în aceasta să se găsească în poziția scrisorii (literei). Lacan are atunci această formulă: „Resortul inconștientului nu este altceva decât oroarea de acest adevăr.”

.....

Dezvoltarea cu privire la funcția scrisului produce unul dintre efectele care privesc direct psihanalistul, adică formularea „nu există raport sexual” nu poate valora decât în câmpul scrierii.

Într-adevăr, orice raport nu se ține decât din a putea fi scris, în măsura în care să vorbești de raport implică referința la acești semeni care sunt micile litere și nu la orice altceva care ar fi prelevat în real. Ceea ce nu ar ști să semnifice că nu se întâmplă nimic în real, ci în numele a ce am numi aceasta raport, căci acest termen nu valorează decât pentru simbolic, așadar, ceea ce este o afacere de scriere? Aporia asupra căreia dă psihanaliza, este de a da seama de aceasta: dacă un raport nu poate valora decât în câmpul scrierii, ce să spui despre un raport, raportul sexual, care nu se poate scrie, decât că un atare raport nu există?

Răspunsul este anunțat: este funcția falusului cea care constituie obstacolul la un astfel de raport și face insustenabilă bipolaritatea sexuală în același timp în care îi face inscripția imposibilă.

Într-adevăr, departe de a se confunda cu penisul, ceea ce vizează falusul, este raportul său la juisare.

Este tocmai acest punct cel ce distinge funcția falusului de funcția fiziologică a penisului: există o juisare care constituie condiția sa de adevăr.

Acesta este și punctul care justifică distincția a ceea ce Lacan numește a-l fi și a-l avea, al cărei incompatibilități este un alt nume al castrării.

Dar lucrul odată enunțat, va necesita încă multe eforturi pentru a-i furniza demonstrația, adică pentru a produce scrierea care să permită să-i fie cernut realul.

Aici Lacan introduce un graf sugerat de forma caracterului chinez care notează semnificantul său, învârtit, personal, privat, și al cărui desen evocă un triunghi incomplet.

Va fi graful acestui seminar, prin care Lacan apropie ceea ce este din relația dintre scriere și limbaj, pe de-o parte, iar, pe de alta, raportul zis sexual.

Dar mai rămâne mult de făcut pin intermediul vorbirii pentru ca astfel „să se deschidă calea scrierii”.

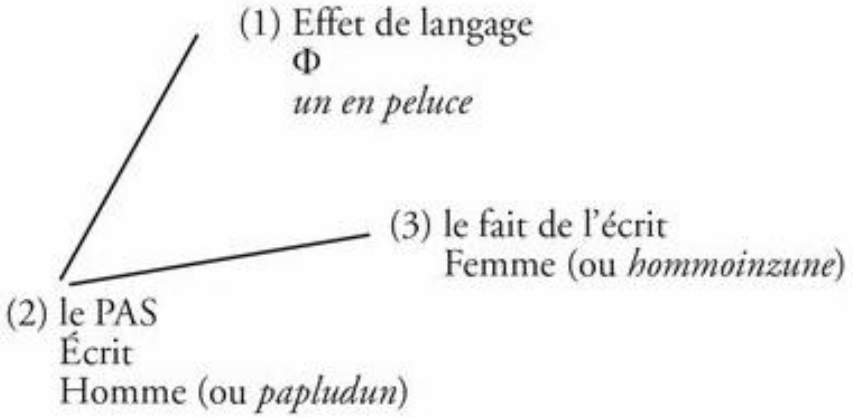

În (1) se află limbajul al cărui câmp rezervat se află în prăpastia raportului sexual așa cum o lasă deschisă falusul. Într-adevăr, ceea ce introduce limbajul, nu sunt doi termeni care se definesc din mascul și din femelă, ci alegerea între doi termeni de o natură mult diferită: a-l fi

și a-l avea. Raportului sexual i se găsește astfel substituită legea sexuală, cea care pune că nu există nimic comun (pas-ul notat în 2) între un raport care ar face lege sub modul unei funcții matematice (faptul scrierii notat în 3) și o lege coerentă registrului dorinței, al interdicției (efect al limbajului notat în 1).

Tot ceea ce relevă din efectul de limbaj, din ceea ce Lacan numește „demansion” (delocuință) a adevărului, se va găsi așadar constrâns unei structuri de ficțiune, adică de seamăn.

Raportul sexual: între vorbire și scriere, o afacere de logică

.....

Scrisoarea furată, sau în mod mai exact „în suferință”, este o scrisoare care, ca și orice scrisoare, sfârșește prin a ajunge la destinație, adică la cineva care nu înțelege acolo nimic, poliția în ocurență. Esențialul, aceasta este tocmai faptul că nu vom ști niciodată, nimeni în afară de Regină nu va ști niciodată ceea ce există în această scrisoare, în timp ce este cert că asta are un sens. Cum ea vine de la un înalt personaj care s-a adresat ei, Regele nu va putea rata să găsească afacerea suspectă. Un ministru, inamic al Reginei, și-a înstăpânit-o și Regina face totul pentru a o recupera, o face căutată de poliție care știe în mod cert că ea se găsește la domiciliul indelicatului personaj însă nu parvine să pună mâna pe ea. Va trebui toată viclenia lui Dupin, eroul lui Poe, pentru a sfârși prin a o regăsi și a o înlocui cu un bilet în modul său. Ceea ce îl reține pe Lacan în această istorie, aceasta este tocmai efectul deplasărilor acestei scrisori, care trece din mâinile Reginei la cele ale ministrului, apoi la Dupin, și ceea ce asta are ca și consecință din a fi deținătorul scrisorii în chestiune. Într-adevăr, cel care scrie nu știe în mod neapărat ceea ce el scrie, nu mai mult decât cel care vorbește care nu știe în mod necesar ceea ce el spune. De unde consecința: scrisoarea feminizează.

Să pui în problemă scrisoarea implică faptul ca să mergem dincolo de schemele celor patru discursuri, căci structura discursului rămâne la un nivel de construcție, cel al tetraedrului, care nu mai este suficient dacă

o facem să apară instanța scrisorii (literei). Aceasta este, spune Lacan, tocmai ceea ce este indicat prin faptul că una dintre laturile tetraedrului, structura în jurul căreia se învârt termenii care, după locul lor, determină cele patru discursuri, este ruptă. Într-o lume structurată printr-un anumit tetraedru, scrisoarea nu ajunge la destinație decât la a găsi subiectul. Ori, așa ca și Regele din povestea lui Poe, acesta se distinge din a sa cu totul specială imbecilitate, adică incapacitatea de a înțelege ceea despre ce este vorba întrucât, ca și subiect, semnificanța îi este inaccesibilă. Dacă subiectul (aici Regele) o avea în mâini, această scrisoare, el nu înțelegea acolo decât un singur lucru: acesta este faptul că ea are în mod sigur un sens însă, acolo este scandalul, acest sens lui îi scapă.

Lacan trage de acolo consecința, adică faptul că din singurul fapt ca scrisoarea să-i fi trecut prin mâini, Dupin – acest viclean printre vicleni în definitiv nu chiar așa viclean întrucât el își imaginează că este posibil, chiar și fiind tot în tetraedru, să înțeleagă cum anume el este făcut – se va găsi de acolo „feminizat”, tot așa cum ea feminizase ministrul înaintea lui. Feminizat, adică făcut dependent de intervenția falusului. Însă atunci, ne vom întreba, de unde vine această funcție feminizantă a acestei scrisori furate? Răspunsul ne readuce la ceea ce indică mitul lui oedip așa cum Freud l-a scris pentru a face din el întocmai un mit scris care ar putea trece drept inscripția a ceea ce este de acolo din raportul sexual. Faptul ca un mit să fie scris, adică faptul ca să nu mai existe decât o formă unică („nu mai mult de una”), nu este fără consecință întrucât aceasta este de acolo, pornind de la „toate femeile”, faptul că se construiește „Femeia” („La femme” – femeiA) căreia mitul îi face întocmai să valoreze faptul că este imposibil de scris într-un raport. Atât de bine încât Femeia – cea care nu există întrucât nu putem spune „toate femeile” - , aceasta este tocmai scrisoarea în calitatea în care este interesată totodată prin dimensiunea falică a semnificantului (simbolicul) și prin dimensiunea sa reală (cea a obiectului cauză a dorinței).

Problema raportului între limbaj, logică și scriere, pe de-o parte, și inconștient, pe de altă parte, se regăsește de-a lungul a tot învățământul lui Lacan. Prezentul seminar a abordat-o într-un mod care i-a reînnoit

acuitatea arătând cum anume ea se găsește în mod efectiv la inima experienței psihanalizei în calitatea în care aceasta are de a face la Real. Aceasta este tocmai astfel faptul că acest seminar marchează o etapă esențială în pasajul de la Oedip ca și mit (ceea ce el este la Freud) la Oedip ca și scriere, ceea ce este a spune ca și logică. Sau încă pasajul de la problema sexului ca și afacere biologică la problema raportului bărbat/femeie ca și efect căruia există loc de a tenta să-i formulezi logica, aceea întocmai a unui discurs care nu ar fi al seamănului și care aparține analistului de a citi în vorbirea nevrozatului care nu încetează de a face înțeles faptul că din raport sexual nu există absolut deloc.

Sinteza seminarului 19 - ...Sau mai rău (1971-1972)

de Dominique Simonney

Chiar dacă este deseori vorba despre logică și matematică, acest seminar rămâne centrat pe clinică: Lacan tratează despre raportul sexual, în calitatea în care în mod precis el nu există ,în care el eșuează la a se scrie. Clinică, deci, a diferenței sexelor, raportată la logică și la scriere.

Teza non-raportului sexual, enunțată și deja în mod larg dezvoltată anul precedent, primește aici „onorurile" unei formalizări mult împinse cu comentariul aprofundat al formulelor sexuației.

În același timp se desfășoară o întreagă reflecție asupra lui Unul, cu punerea în evidență a unei dimensiuni reale a acestuia, unianul, de diferențiat la fel de bine de unarul cât și de unul plotinian, care relevă de dimensiunile simbolicului și imaginarului.

Acest Unu, căruia îi este cernută funcția de excepție la „pentru orice bărbat", vine să formalizeze locul unui tată care va putea „să se treacă" de figurația mitică, propusă de Freud, de „Urvater"-ul hoardei primitive. Aceasta se realizează în profitul unei figuri în mod pur logice care asumă funcția celui care spune nu castrării, putând astfel să dea seama de faptul că toți ceilalți bărbați sunt confruntați acolo: excepția „face" regula. Să adăugăm faptul că formulele sexuației și funcția lui Unu arată, pe tot parcursul seminarului, solidaritatea lor întrucât

universalitatea totului, de partea bărbat, asigurată prin existența acestui Unu, permite să se desfășoare, de partea femeie, problematica lui nu-tot, ea însăși justificată prin lipsa excepției.

Dar să nu anticipăm, și să dăm mai întâi cuvântul acestui titlu oarecât puțin enigmatic: „...sau mai rău”. Acest mod de a aduce mai răul este un răspuns la o filosofie a Binelui și la o morală a bunelor sentimente. Aceasta este tocmai faptul de a enunța că la a ieși din propoziția „nu există raport sexual”, nu spunem decât mai răul, ceea ce fac discursul stăpânului sau succesorul său și „aliat”, discursul universitar, în căutarea lor a Binelui.

Acest titlu are el însuși structura unui enunțat logic: el se scrie ca și faimoasa „frază cu gaură” a lui Frege. Mărturisind despre bulversarea introdusă de acesta în logică, această frază este o propoziție comportând o funcție care găsește valoarea sa de adevăr grație la un argument, care este o variabilă, venind să se nișeze în gaura în chestiune. Într-adevăr, Frege analizează „fiecare conținut de judecată în funcție și argument, așa cum o poate fi orice expresie aritmetică”. „Să pornești nu de la concepte ci de la judecăți”, constituia, după el, una dintre diferențele cele mai semnificative ale concepției sale a logicii cu cea a lui Aristotel. Titlul acestui seminar se scrie deci ca și o formulă propozițională frege-ană: este suficient să presupui că „o spunere”, purtând asupra funcției falice, altfel spus asupra castrării, ocupă locul desemnat de către cele trei puncte.

Ce este vorba atunci de a spune privind „x”-ul care trebuie să vină să ocupe, în loc de argument, gaura frazei cu gaură? „Nu există raport sexual”, răspunde Lacan. Altfel spus, la ființa vorbitoare, sexul nu definește nici un raport. Dacă nu, nu se va putea spune... decât mai răul, adică, pentru Lacan, toate balivernele pe care le auzim, în mod notabil la anumiți psihanaliști, apropo de raportul sexual.

„Hommoinzune”-a („cel puțina una”-a) eroare

În seminarul din anul precedent, „Despre un discurs care nu ar fi al seamănului”, Lacan începuse să pună în loc formulele sexuației care

sunt la centrul prezentului seminar. El propusese un cuvânt pentru a eticheta ceea ce caută isterica la bărbat: „hommoinzun”-ul, cel puțin unul la a fi deținătorul acestui seamăn care este falusul, „hommoinzun”-ul „conform la osul care trebuie juisării sale pentru ca ea să poată să-l roadă”.

Aici, el introduce un alt semnificant care face ecou acestui „hommoinzun”. Este vorba despre „l’hommoinzune”, „cel puțin o eroare” care, după el, vizează la a face consistent „naturalul acestei vocații premature ... pe care fiecare o probează („éprouve” – probează, resimte, suferă) pentru sexul său”.

Această eroare se înrădăcinează în înșelătoarea naturalitate care vede fiecare copil glisându-se în rolul pe care l-ar reclama sexul său. Astfel, foarte repede, se marchează diferența: mica fată se comportă în... micăfată, micul băiat în... mic băiat. Deci îi distingem, dintr-o distincție care nu este decât fructul discursului parental care îi desemnează astfel. Și excepțiile care pot surveni, de tipul „băiat ratat” la fată, nu fac decât să confirme regula: vom imputa la această ratare („manque” – ratare, lipsă) un supliment de feminitate.

Această distincție, remarcă Lacan, va fi în același timp rejectată de tot felul de identificări precoce, căci aceasta nu este pentru faptul că copilul se glisează în rolul pe care i-l atribuim faptul că el va efectua mai puține identificări care nu merg absolut deloc în acest sens: de exemplu o micăfată va putea să se identifice la tatăl său în tot același timp făcând etalaj al feminității sale.

Recunoașterea părinților, care instalează copilul în această „vocație prematură” pentru sexul său, nu se operează decât după criterii care sunt sub dependența limbajului, deci sub înstăpânirea complexului castrării. Caracterul non natural al acestei prime orientații sexuale ține la faptul că părinții abordează această „micădiferență” pornind de la criterii condiționate de faptul că ei înșiși au trebuit deja să plătească prețul de castrare al acestei diferențe.

Diferența sexelor care pare a fi un dat relevând de „natură” este în fapt în întregime supusă logicii semnificante, centrate asupra falusului instrument al juisării: un organ nu este instrument decât „prin

intermediarul a aceasta din care orice instrument se fondează, este faptul că aceasta este un semnificant”, spune Lacan.

Lacan poate atunci furniza contra-exemplul la această „hommoinzune erreur” (cel puțin o eroare), dată prin trans-sexualistul care nu mai vrea „să fie semnificat falus” prin discursul sexual și vrea „să forțeze” pe acesta din urmă prin intermediul chirurgiei.

Alt contra-exemplu, homosexuala, care se face campioană a feminității pornind de la o identificare masculină.

Lacan sfătuiește psihanaliștii să nu se amestece din a vrea „să vindece” acest „non-raport sexual” tentând să facă din cură o unealtă pentru a stabili pacea menajurilor. Singura atitudine sustenabilă este enunțarea unui „ei să se descurce”.

Logica după Lacan

Lacan se forțează să stabilească o logică care să ia în seamă dimensiunea subiectului. El pornește de la logica propozițională, însă face de asemenea uzaj de logica intuiționistă. Uzajul cuantificatorilor – pe care Lacan îi numește cu mai multă preferință „cuantori”, există un x, pentru orice x, etc. – îi va permite să forjeze o formalizare diferită de cea care guvernează logica silogistică a lui Aristotel, repunând în mod notabil în problemă tratamentul rezervat la particular: acesta nu va mai fi asigurat dintr-o existență în mod simplu sub titlul particularității sale.

Semnificantul inexistenței

„Logica este arta de a produce o necesitate de discurs.” Această formulă se găsește înscrisă pe tablă în deschiderea ședinței din 19 ianuarie 1972. Ca și întotdeauna, în astfel de ocazii, fiecare cuvânt este cântărit.

Scrisoarea de iubire („amur” – azid, „amour” – iubire) și Altul

Lacan tentează din nou să relege problemele dorinței, cererii și pulsiunii, în raportul lor la obiect.

„Y'a d'l'Un" (Există din Unul)

Lacan revine asupra lui Unul și avansează termenul de „bifiditate" a lui Unul. Există, așa cum am văzut-o, trei abordări ale lui Unul. Dacă noi lăsăm de o parte Unul înglobant, relevând de imaginar, rămân „Unurile" care relevă de simbolic și de real. Lacan îi diferențiază prin intermediul termenului de „bifiditate" care semnifică diviziune, dedublare, însă de asemenea îi solidarizează: există în același timp diviziune și solidaritate între unar, trăsătura care se numără, și unian, care marchează locul unei origini ingăsibile, însă în mod logic necesare și care se sprijină pe zero sau mulțimea vidă: „unianul desemnează modul în care acest unar, numărabil (socotibil), este relegat la vid".

Trăsătura unară, „einziger Zug"-ul freudian, este tocmai ceea din ce se marchează repetiția. Aceasta din urmă, precizează Lacan, „nu fondează nici un tot, nu identifică nimic", remarcând faptul că nu poate exista din asta premieră în mod tautologic. El repune astfel în problemă „Massenpsychologie" așa cum Freud i-a trasat proiecția și pe care mult timp am tradus-o, în franceză, ca și „psihologie a mulțimilor". După el, această psihologie „ratează („loupe") natura lui nu tot care o fondează, care este întocmai cea a „femeii"". Această remarcă furnizează o pistă care ar merita să fie lucrată, căci ea ar putea să se continue asupra problemei a ceea ce, în mulțime, se fondează pe refuzul Altuia, în calitatea în care el este de asemenea Altul sexului. Ar exista oare, atunci, o mulțime lacaniană?

Lacan țintuiește acest Unu, acest unian, dintr-o formulă: „Y'a d'l'Un" (există, este, are Acolo din Unul), un fel de „jaculation" (entuziasm debordant) pe care el o forjează pentru a indica o anumită indeterminare, nu doar de partea lui a fi însă de asemenea de cea a lui a avea, indeterminare pe care o accentuează partitivul „de" („d'" - din) și care echivochează în mod egal asupra caracterului lui „Unul ca și semnificant sau ca și număr".

Unul apare dintr-o funcție pe care Lacan o numește „unier" (a uni-nega, a unia). Neologism care este, putem spune, o funcție logică ridicată la demnitatea de act originar. Act care reunește, în aceeași mișcare, pe cel

de a nega funcția falică și pe cel de a uni pe cei ce relevă de această funcție.

Însă întocmai, aceasta nu este cazul tuturor femeilor (nu toată transformându-se în nu toate) și aceasta marchează prea bine distanța acestei abordări logice cu mitul tatălui primordial care, „el”, se caracterizează din a le poseda pe toate.

Cel care vrea să țină acest rol de excepție nu va putea s-o facă decât recurgând la „épate” (epatare), declară Lacan.

În corp

După aceste considerații teoretice, seminarul se termină asupra unor propuneri mai clinice. Va fi vorba despre corp, despre acest fundament care este acesta, ca și suport al discursului. După Lacan, în caz de juisare a corpului la corp, nu știm care juisează căci, așa cum am văzut-o, raportul face lipsă. Există supradeterminare semnificantă: juisarea, atunci când ea emerge, se găsește prinsă și organizată printr-un discurs. Lacan se va întârzia în mod particular asupra a două dintre aceste discursuri, dintre care unul este inversul celuilalt: discursul stăpânului, și discursul analitic care vine să spună ceva despre supradeterminarea de care pătimește subiectul. El formează dorința ca acest al doilea discurs să poată puțin echilibra pe primul.

Discursul stăpânului instalează Unul, cu mijlocul lui S1, la locul însuși al seamănului. Că acest seamăn al lui Unu este un seamăn de ființă, după Lacan, nu implică de acolo mai puțin un anumit număr de consecințe.

El va induce raportul omului la lumea sa pe care el o „face să meargă cu degetul și ochiul”. Tot ceea ce va face subiectul o va fi la comandă, și inclusiv în domeniul creației. Cunoașterea de sine se găsește identificată la igienă și cea a bolii devine afacerea medicinii, care ea de asemenea relevă de acest discurs pe care ea îl împodobește cu bune sentimente presupuse a-l anima. Corpul se va găsi astfel frământat de aceste bune sentimente și somat să se supună la această igienă, prezice Lacan.

Discursul analitic se ocupă de asemenea de corp însă nu în același mod. Lacan insistă asupra importanței întâlnirilor preliminarii în care ceea ce este important, aceasta este tocmai corpul la corp. Apoi, odată reintrat în discursul analitic, nu va mai fi vorba despre acest corp la corp. Totul se va petrece atunci la nivelul discursului, ceea ce nu vrea să spună, bineînțeles, faptul că pacientul nu va fi adus la a vorbi despre corpul său, chiar la a-l face să vorbească, în mod simplu nu va mai exista confruntare de corp.

Analistul, el, „în corp, instalează obiectul „a” la locul seamănului”. Aceasta permite faptul ca puțin câte puțin să se reveleze subiectului fantasma sa. Punându-se la ascultarea spusului pacientului său (ceea ce este spus în ceea ce se aude), se va produce atunci o spunere (faptul că spunem) care va semna intrarea acestuia în discurs și îi va permite să repereze unde anume el este, cum anume el se situează ca și obiect în spunere (ceea ce rămâne uitat), altfel spus fantasma care structurează realitatea sa. Noi regăsim aici termenii formulei pe care el o plasează în evidență de la ultimele sale două lecții și care va deveni celebră pentru a fi servit drept introducere la articolul apărut în aceeași epocă sub numele „L’étourdit”.

La acest moment, interpretantul va fi analizantul, rolul analistului fiind „să reculeagă („recueillir” – a culege, recolta, aduna, primi) de acolo destul de la pacientul său pentru ca vorbirea să advină.”

Pentru a închide acest seminar Lacan emite o dorință și exprimă o teamă.

El dorește ca o fraternitate să advină prin intermediul psihanalizei, care să ne facă să ne recunoaștem în singura fraternitate care valorează, cea care ne face, sub același titlu ca și pacientul nostru, fii ai discursului.

El se teme că dacă noi revenim la fraternitatea corpurilor, la care ne împing „bunele sentimente”, nu va rezulta de acolo nimic altceva decât o urcare a rasismului.

Noi eram pe 21 iunie 1972.

Sinteza seminarului 19 bis - Știința psihanalistului (1971-1972)

de Dominique Simonney și Alain Lemosof

Lacan dă, la intenția internilor în psihiatrie, o serie de șapte conferințe la capela spitalului Sainte-Anne. În același loc, opt ani înainte, el trebuise să înceteze învățământul său, și un anumit număr dintre auditorii săi de atunci participaseră la „excomunicarea” sa. Lacan întotdeauna a crezut că aceasta era tocmai știința pe care el o propaga cea care devenise insuportabilă la o parte a comunității analitice.

El punctează, de-a lungul tuturor acestor serate, ideile sale cu discrete referințe la textele majore pe care el le-a scris, amintind astfel drumul considerabil deja parcurs.

Aceste „întrețineri” („entretiens” - întâlniri), așa cum el le califică, sunt pentru el tot atât „amuzamente comice”, în timp ce, pe timpul seminarul său, el se dedă la „amuzamente serioase”. Nu împiedică faptul că dincolo de acest comic revendicat putem de asemenea măsura, în filigran, cât de mult a fost „tragic” pentru el ceea ce el considera ca și o trădare, pentru o parte țesută la interiorul acestor ziduri unde el revine. El nu se privează de altfel să asocieze asupra zidurilor: cele ale azilului, care „conțin” pacienți a căror știință ar trebui să fie prețioasă pentru cei ce îi ascultă, în vreme ce aceste ziduri i se par a face prea des adăpost la o veritabilă cultură a ignoranței, însă de asemenea zidul limbajului, de unde se originează castrarea, asupra căruia se scrie scrisoarea de „iubire” („amur” - azid) și dincolo de care încearcă să se desfășoare știința într-o abordare a Realului care se plătește cu preț tare prin excluderea subiectului.

Știința și ignoranța sa...

Pentru Lacan ignoranța, alături de iubire și ură, face parte dintre pasiunile ființei...

Deja ca tânăr intern constatase la numeroși confrați o ignoranță pasionată. Îi regăsește „piciorul” într-o mișcare înfloritoare a epocii, anti-psihiatria, în care o parte a tinerilor psihiatri din auditoriul său sunt implicați.

Este o mișcare ce luptă contra închiderii bolnavilor și contra discursului medical întepenit care o justifică. Ea va avea o influență deloc neglijabilă asupra deschiderii azilurilor, alăturată deseori unei respingeri a științei psihiatriei, acuzată de a fi un instrument de represiune și coerciție, un punct reluat de Lacan.

Psihanaliza a ameliorat doar foarte puțin statutul științei în câmpul psihiatriei, dar, totuși, anti-psihiatria nu aduce nici cea mai mică rezolvare chestiunii psihozelor și nu vizează altceva decât eliberarea psihiatrilor de sarcina serviciului social ce le revine.

Psihiatria nu ia însă drumul acestei eliberări și, ca orice revoluție, nici aceasta nu va lipsi să revină la punctul ei de plecare. Lacan o consideră psihiaterie, tot așa precum lingvisteria, o abordare subversivă a acestor „științe oficiale", grație psihanalizei.

Lacan subliniază diferența ce opune, pe de-o parte, „docta ignoranță", promovată de Nicolas Cusanus, ceva ce trimite la „știința cea mai elevată" și trimite la o poziție de umilitate în raport cu aceasta, și, pe de altă parte, „ignoranța comună", care face din știință, o știință stabilită.

În cazul ignoranței comune, a științei stabilite, faptul că știința este trasă în jos „nu este din vina ignoranței, ci chiar din contră". Știința nu are, într-un fel, decât ignoranța pe care o merită.

Știința este inversul adevărului, dar nu este contrariul lui, ele sunt într-un raport „moebian".

„Non-știința" din care se reclamă anti-psihiatria nu ar ști să se echivaleze adevărului.

Este un apropo la o interpretare greșită pe care unii au făcut-o la „Propunerea din 9 octombrie1967", în care el scrie „non-știutul se ordonează ca și cadru al științei".

„Aceasta nu autorizează psihanalistul să se mulțumească că nu știe nimic, căci tocmai despre asta este vorba, despre ceea ce are de știut". Singura frontieră „sensibilă" care interesează discursul analitic, este cea în care el se ține, este cea care separă știință și adevăr.

Lalimba...

Este efortul de a defini știința inconștientului. Să spui că inconștientul este o știință neștiută (neștiută) lui însuși nu este suficient: în ce anume s-ar diferenția ea atunci de știința instinctuală a animalului?

Propriul științei revelate de psihanaliză este că se articulează, că este structurată ca și un limbaj. Dar despre ce limbaj vorbim? Termenul limbaj e folosit în mii de moduri, și doar fără discernământ: limbaj matematic, filosofic, genetic, chiar al plantelor...

Pentru a specifica ceea ce privește înscrierea ființei vorbitoare în limbaj – doar această chestiune a subiectului este cea care interesează psihanaliza – Lacan introduce un neologism, un semnificant nou: lalimba (lalangue).

Este o limbă care a fost singulară pentru fiecare, transmisă de acest prim mare Altul care a fost mama sa. Nu este doar limba maternă înțeleasă ca cea vorbită de mamă, franceză, engleză, etc., ci mai ales lalimba în care a fost la început scufundat subiectul, aceea, singulară, a acestei mame, cu acele cuvinte care-i erau proprii, cu invențiile ei, cu maniile ei și cu, încă de la început, echivocul ei semnificant.

Așadar limbajul este diferit de lalimbă, inconștientul este structurat ca un limbaj și nu ca și lalimba. Chiar dacă lalimba este foarte variată, ea deține un anumit număr de trăsături care constituie ordinul limbajului și interesează psihanaliștii.

De exemplu, fără distincția între cod și mesaj, nu există loc pentru vorbire, și deci pentru adevăr. „Versantul util” al lalimbii este cel al structurii limbajului. „Versantul” care interesează psihanaliștii, operând cu inconștientul și repetiția, este, așadar, cel al gramaticii și al logicii, și nu cel al dicției, al poeziei și al retoricii, operatori de „invenție și persuasiune”.

Este totuși clar că dimensiunea de invenție a inconștientului a fost în mod larg pusă în față în cursul primilor 10 ani ai seminarului său, centrați asupra metaforei Numelui-Tatălui.

Tocmai pentru că invenția implică un potențial de persuasiune, de sugestie, ea este pusă deoparte, pentru a lăsa loc gramaticii, care, ca și

logica, provine dintr-o formalizare lipsită de sens și relevă de o strictă punere în formă.

Este proiectul dezvoltării unei logici a spunerii, decalată în raport cu logica fregeeană – care nu se ocupă de enunțare – împrumutând totuși de la aceasta din urmă, dar refuzând orice izomorfism vizavi de știința logică, și descriind operația acestei logici a spunerii după modelul a ceea ce matematicienii definesc ca o operație de generare.

Adevărat și fals din logica propozițională sunt folosite doar pentru a face să apară ceva dintr-o știință despre adevărul raporturilor dintre sexe. Finalitatea juisării este tratată într-o structură comparabilă „celei a unei logici și care se numește castrarea".

Este un proiect ce va impune „răsucirea" acestei logici, o logică elastică așadar, pentru a conduce, în retur, la chestionarea cu privire la modul pe care ea îl are de a exclude subiectul în teoretizările sale.

Noțiunea de spunere trimite la cea de discurs și face iluzorie orice căutare a unui limbaj-obiect așa cum au putut visa anumiți logicieni, pe urmele lui Russell.

Chestiunea sensului suferă o deplasare. Apariția lui este în mod esențial referită lao schimbare a discursului în care este inserat subiectul, un semnificant venind pe locul pe care același semnificant îl ocupă într-un alt discurs. Funcția discursului primează asupra efectului „imediat" al unui figuri stilistice în limbă.

Vorbirea, în măsura în care ea definește locul adevărului – ca structură de ficțiune – justifică importanța acordată repetiției: prin împiedicările acesteia, așa cum ele se produc în spunere, ceva apare din adevărul unei juisări uitate.

Tocmai de aceea, fie că recunoaștem sau nu, interpretarea poartă întotdeauna asupra legăturii vorbirii cu juisarea sesizabilă în repetiție.

Vom reveni curând la această diferențiere între discurs și vorbire. Subliniem mai întâi că, în această afacere, corpul este în mod necesar angajat, căci pentru a juisa, trebuie un corp, dimensiunea juisării pentru corp fiind cea a unei coborâri spre moarte. Pentru ființa vorbitoare –

tocmai în ceea ce se distinge de animal – vizarea juisării ajunge să se termine într-o deschidere, spărtură.

Asumarea ce mai împlinită a acestei vizări este în sinucidere, singurul act care nu este al seamănului. Dar, chiar și sinuciderea este seamăn, oricare ar fi ieșirea sa, nu este niciodată decât o „tentativă” cu privire la juisare. Subiectul se absentează din această juisare „fundamentală”, iar sinuciderea este, ca orice act, un act ratat.

Dar de ce acest rataj inexorabil? Pentru că nu există raport sexual pentru vorbiință.

Non-raportul sexual este explicitat cu o claritate absolut exemplară. Nu este suficient „să faci dragoste” pentru a demonstra contrariul, căci noțiunea de raport nu coincide deloc cu folosirea sa metaforică obișnuită din enunțul: „ei au raporturi”. Să vorbești despre raport nu presupune doar să-l fi integrat în discurs, ci și să fi capabil să-l scrii.

Dacă există acest non-raport este pentru că „bărbat” și „femeie” sunt realități problematice. Dacă vizarea juisării sexuale rămâne la ființa vorbitoare copulația, ea nu ține absolut deloc de „natura” juisării, definită ca „raport al acestei ființe vorbitoare cu corpul său”.

Dacă bărbații și femeile sunt realul, nu suntem pentru atât capabili să articulă, despre ei, ceva în lalimbă, care să aibă cel mai mic raport cu acest real.

Doar ca semnificant, ca și seamăn, existăm la nivelul sexului, fie că ne spunem „bărbat” sau „femeie”. Doar din vorbire provine juisarea sexuală, doar din vorbire este asigurată această dimensiune a adevărului, întotdeauna juma-spusă, a acestei relații la juisare.

Și tocmai de aceea, la ființa vorbitoare, orice acuplare, fie ea și fugace, cere să întâlnească castrarea, care nu are dimensiune decât de lalimbă. Juisarea ajunge să se termine, de nelipsit, atunci când un subiect se încearcă în întâlnirea sexuală cu un, o parteneră, asupra castrării.

Dacă sexualitatea este în centrul a ceea ce se întâmplă în inconștient, ea nu este așadar decât ca și lipsă.

În locul a tot ceea ce s-ar putea scrie din raportul sexual ca atare, subiectul întâlnește impasurile generate de funcția juisării sexuale, punând în joc Falusul.

Tocmai de aceea juisarea este predestinată diferitelor forme de eșec: castrarea pentru juisarea masculină, diviziunea pentru ceea ce este din juisarea feminină.

Apare aici net diferențierea între juisarea vizată, ideală – care ar fi juisarea raportului sexual, dacă ar exista – și juisarea sexuală orientată și delimitată de funcția falică: juisare sexuală, care, spre deosebire de ceea ce susținea Freud, nu este în nimic „absolută”.

Matemă și adevăr: neînțelegerea...

Este problematica neînțelegerii în anumite articulații dintre simptom, adevăr și juisare, și în discriminările conceptuale esențiale dintre discurs și vorbire...

Este neînțelegerea anumitor psihanaliști față de discursul său, dar și cea a „tinerilor” confruntați cu matematicile, cu matematica...

Este explicitarea „matemei” și a funcției sale...

Este oare neînțelegerea a ceea ce enunță Lacan un simptom? Nu, căci nu există o reală neînțelegere a discursului său pentru cel care l-a auzit efectiv, de unde acest interzis care a fost pus într-o întreagă parte a lumii asupra faptului de a merge să-i auzi învățământul său.

Dar dincolo de această explicație factuală, întrebarea reapare: este oare neînțelegerea psihanaliștilor un simptom? Și încă și mai fundamental, ce este un simptom?

Simptomul nu este un refuz al adevărului, nu este o rezistență a unei ipotetice „ființe a unui fiind” la adevăr, ci din contră, simptomul este valoare de adevăr.

Simptomul spune un adevăr, el nu traduce nicidecum o oarecare ființă a refuzului care ar fi identificabil rezistenței. Adevărul pe care-l deține simptomul și care se articulează în vorbire, nu este decât relativ. Tocmai de aceea, reducerea adevărului la o valoare, la o cifră – „care este

scrierea valorii sale” ca 0 și 1 sau A și F – este motivul perplexității „tinerilor”. Valoarea de adevăr nu epuizează nicidecum chestiunea adevărului.

La fel ca și numeroși matematicieni care rezistă absorției integrale a domeniului lor de către logică, acești tineri manifestă, în neștiutul lor, un interes pentru adevăr într-un punct „căruia s-a reușit să i se suprime în mod absolut pateticul”, căci această reducție formală lasă întreagă dimensiunea adevărului însuși. Deducția matematică nu se adresează adevărului, dar nici nu este fără raport cu ea.

Așadar, această neînțelegere și această exigență a adevărului reies din ceva mai fundamental încă decât acest „vid formal”. Resorturile prime ale acesteia nu numai că nu relevă de nici o psihologie, nici nu se satisfac din acest efect de formalizare, ci își găsesc originea în structura însăși a discursului, în matemă, în măsura în care ea este, spre diferență de vorbire, „ceea ce determină Realul”.

Realul care este în chestiune, este cel ce privește juisarea sexuală, articularea ei, în câmpul lalimbii, cu vorbirea, cu spunerea și cu castrarea.

Amorțeala care face cortegiu neînțelegerii, ilustrată la grecii antici de durerosul contact cu peștele torpilă, apare astfel din întâlnirea a două câmpuri neacordate între ele: cel al matemei în măsura în care, prin intermediul Simbolicului, atinge Realul diferenței sexelor și al juisărilor lor, neacordându-se între ele, și cel al adevărului, pe care-l vehiculează vorbirea, și care, el, funcționează la nivelul seamănului.

Ori, toate acestea nu pot fi înțelese, altfel nu există, decât pornind din discursul analitic, în special odată cu emergența istorică a acestuia. Astfel discursul analitic este matemă. Dând preeminență obiectului mic a, făcându-l să vină pe locul seamănului, acest discurs face să vorbească Realul – în acest sens se distinge de vorbire, necesitând-o în același timp.

Dar (a) care se substituie oricărei noțiuni de „obiect ca suportat de un subiect”, așa cum o susțin teoriile cunoașterii, ocupă un loc în fiecare dintre cele patru discursuri.

Este el, cel ce aduce dimensiunea de Real oricărui discurs și îl lestează într-un fel, în timp ce obiectul, luat ca obiect al cunoașterii, îl lasă pradă unei derive idealiste și imaginare.

Tocmai de aceea Lacan îl califică „matema tetraedrică a acestor discursuri”.

Știința este din ordinul juisării. Chestiunea psihanalistului este „să știe în ce loc trebuie să fie pentru a o susține”, acest loc este locul obiectului mic a, iar prin chiar această poziție a sa, psihanalistul reproduce nevroza pe care părintele traumatic, el, o reproduce în mod inocent. El interoghează juisarea pacientului său, un loc care nu este neapărat ușor și nici confortabil de ocupat, eventual producător de angoasă. Știm că juisarea marelui Altul nu este fără a afecta pe oricine, inclusiv pe cel sau pe cea care vine să ocupe acest loc. Acolo trebuie să fie și sursa unui anumit număr de divagații cu privire la contra-transfer.

De fapt, fiecare dintre discursuri îl pune pe cel ce se inserează în ele într-o poziție de neînțelegere în raport cu rolul pe care-l joacă în el. Dacă, așa cum o semnalează Hegel, Stăpânul este ultimul care să și-l înțeleagă pe al său, analistul nu este mai bine parceluit: este el însuși într-o anumită orbire vizavi de discursul care îl cauzează.

Neînțelegerea pe care o întâlnește învățământul lui Lacan își poate găsi în acest fapt unul dintre motivele cele mai determinante. Analistul se face în discursul său, încarnare a lui (a), dar numai – și tocmai asta este vorba să n-o uite – numai ca seamăn.

Adevărul nu este însă seamăn, chiar dacă nu este fără raport cu el. În orice mod, subzistă o disjuncție între seamăn și adevăr. Spunerea, care este spunerea unui discurs, desemnează un loc Realului care nu poate fi sesizat direct de către spus (vorbirea), dar acestei vorbiri nu îi este totuși pentru atât imposibil, de exemplu în cură, să acceadă la statutul unei spuneri, atât doar că este întotdeauna susceptibilă să recadă în refulare, de unde necesitatea a multiple „tururi ale spusului”.

Toate acestea nu lasă mai puțin în suspensie chestiunile cu privire la posibilitatea articulării logice a teoriei analitice. O neînțelegere poate fi

fecundă, dar ea poate și să fie simptomul imposibilității de a face să țină împreună două câmpuri.

În anii următori, trecerea la o altă abordare a inconștientului, topologia nodurilor, este oare semnul că abordarea care prevalează aici și-a arătat limita? Întrebarea meritată pusă chiar dacă răspunsul nu este deloc evident.

Sensul, „rezonul” și realul: variații despre azid (iubire)...

Sunt variații pe tema lui „aici, vorbesc cu pereții... aici, întotdeauna am vorbit cu pereții”...

Este o amintire a faptului că nu a fost înțeles și o întrebare dacă este înțeles acum mai mult...

Dar este și o amintire pentru psihiatri că o anumită surditate a lor la cuvintele bolnavilor care se află între aceste ziduri ar putea foarte bine rezulta din faptul segregării acestor bolnavi „periculoși pentru ei și pentru alții”, o segregare operată prin discursul stăpânului, un discurs în care se găsesc ei înșiși, ca psihiatri, în general prinși.

Evoluția discursului stăpânului în discursul capitalistului a avut drept consecință respingerea castrării... dar și reîntoarcerea iruptivă a acesteia din urmă sub forma discursului analitic.

Această variație pe tema „vorbesc cu zidurile” este un pretext pentru a merge mult mai departe, până la azidul (amur), iubirea (amour), o tentativă de a articula într-un mod nou, obiectul mic a, castrarea și iubirea.

Sinteza seminarului 20, Încă – În corp – În inimă (1972-1973)

de Édith De Cock

Formulele sexuării, în loc după seminarul 18, „Despre un discurs care nu ar fi al seamănului”, continuă, în seminarul „Încă” să fie comentate, pentru a se radicaliza și a fi prezentate într-un „tablou final” care a făcut dată. Scrierea acestor formule construite asupra funcției falice care face obstacol la inscripția raportului sexual, va avea consecințe importante

în modul de a concepe diferența sexelor. Menținând primatul falusului, ea va da acces la o specificitate a juisării feminine care nu va fi abordabilă decât pe cale logică și care va plasa femeia „nu-toată” în juisarea falică, venind astfel să sustragă femeia la o logică de tip universal, și aceasta este tocmai sub acest titlu faptul că Lacan va putea avansa că ea nu există.

Aceasta este tocmai iubirea cea care va veni să supleeze la absența raportului sexual și aceasta este tocmai pentru ce juisare și iubire vor fi de distins. Noi suntem la marea epocă a matemei, a scrisorii (literei) ca și în mod integral transmisibilă, și formulele sexuării rămân în această privință exemplare.

Noi vom asista la finalul seminarului la returul nodului borromean sub forma cercurilor de sfoară care dau posibilitatea de a construi un lanț.

Lacan debutează acest seminar referindu-se la seminarul 7, „Etica psihanalizei”, în care raportul noțiunii de juisare cu legea era deja stabilit. Facultatea de drept care îl primește acest an este un loc care convine în mod perfect pentru a vorbi despre limbaj care, el de asemenea, este făcut din coduri, chiar dacă câmpul în care operează psihanaliza este de distins ca și cel al ființei vorbitoare, vorbiința. În plus, termenul de juisare este un termen juridic, pe care-l regăsim în „uzufruct”, care semnifică faptul că putem avea uzajul unui bun de care putem profita însă fără a merge până la a „consuma” capitalul. Însă dreptul nu este datoria. Juisarea, asta nu servește la nimic. Doar supraeul îi este imperativul, juisează!

Încă de la foarte densul prim capitol, Lacan distinge juisare și iubire printr-o frază prezentă pe timpul întregului seminar, și având aproape valoarea unui enunțat structural. Particularitatea sa este de a conține o negație importanță: „juisarea Altuia, a corpului Altuia care o simbolizează, nu este semnul iubirii”. Reamintind că atunci când iubim, nu este vorba despre sex, Lacan ne vorbește despre juisare în referința sa la iubire și le distinge astfel. Într-adevăr, în această frază recurentă, iubirea de găsește definită în mo negativ, prin ceea ce ea nu este, ceea la ce ea nu este semnul.

Însă iubirea, ea, face prea bine semn. Atât doar că el nu este semnul juisării Altuia. Iubirea este de partea cererii, iubirea cere, încă și încă... ceea ce-l va face chiar pe Lacan să spună că „Încă” este „numele propriu al acestei falii din care în Altul pornește cererea de iubire.” (p.11), Titlul acestui seminar poate de asemenea să se scrie „în-corp”, așa cum o propune Lacan anul precedent în seminarul 19, „ ... sau mai rău”. Încă ar putea fi considerat ca și adverbul cererii și al timpului...

În iubire, acesta este tocmai subiectul cel care este vizat. Iubirea este la inima discursului filosofic, ea este întotdeauna reciprocă. Narcisică, impotentă, ea este dorința de a fi Unu. Ea nu privește în fapt câmpul nostru decât atunci când ea uzează din scrisoare și face stare dintr-o declarație, căci iubirea se declară: acesta este aspectul său obligat și de asemenea drama ei...

În acest seminar Lacan explorează noțiunea de juisare. Însă juisarea sexuală ca atare nu este tratabilă în mod direct întrucât marcată prin imposibilitatea Unului raportului sexual. Ființa umană prezintă, este adevărat, caractere fizice și sexuale permițând de a diferența un bărbat de o femeie, însă această „organicitate” se revelă secundară cum o pot fi caracterele sexuale zise secundare ale corpului care se dezvoltă la momentul pubertății.

Pentru a clarifica noțiunea de juisare sexuală, Lacan va lua deci sprijin pe referințe topologice care arată faptul că juisarea în calitate de sexuală vizează la falus și nu la Altul sex, adică faptul că ea nu se raportează la Altul ca atare. Juisarea sexuală se adevărește astfel falică.

Paradoxul lui Zenon din Elea permite de a dezuni juisarea falică de juisarea Altuia, a corpului Altuia, care nu se promite decât din infinitudine. Imposibila întâlnire între aceste două juisări este ilustrată prin Ahile vrând să prindă țestoasa. Într-adevăr, din momentul în care Ahile va fi, grație salturilor sale, pe punctul de a ajunge acolo, țestoasa nu va mai fi acolo căci ea de asemenea se va fi deplasat. Un interval, un rest, va subzista întotdeauna, ea nu va fi niciodată toată a lui, iar dacă ei ar sfârși prin a se reuni, aceasta va fi în infinitudine...

Acest paradox pe care îl putem relega la structura însăși a semnificantului este foarte important pentru a clarifica aceste noțiuni de

juisare. La această ocazie și la mai multe reprize, Lacan invită la a se referi la textul său contemporan „L'étourdit", în care el crede a fi stabilit stricta echivalență între structură și topologie (p.14).

Astfel salturile lui Ahile determină ele spații închise, mărginite, adeverindu-se caracteristice ale juisării falice și pe care falusul ca și semnificant va veni să le „compacifieze", în timp ce deplasările țestoasei se fac într-o suită de vecinătăți, de deschise în raport cu Altul ca și corp. Numărul finit de spații deschise determinat va permite atunci numărarea, unu câte unu, precum în mitul zis feminin al lui Don Juan, în care el va avea femeile, una câte una. Infinitul încercării lui Ahile pentru a reuni țestoasa se găsește în raport cu o falie care este cea, după Lacan, a castrării.

Cu sprijinul acestui paradox ilustrând două tipuri de juisare, juisare falică și juisare a Altuia, noi am atins la topologia semnificantului și deci a simbolicului, cea care răspunde, după Lacan, la topologia lui Saussure, euclidiană, cea a lui recto-verso. Semnificantul, diferit de el însuși putând să se scrie $A \neq A$, este determinat prin relații de vecinătate.

Lacan reia apoi ceea ce el a anunțat în seminarul „Despre un discurs care nu ar fi al seamănului" pentru a se demarca, chiar rupe cu lingvistica uzând din termenul „lingvisterie" pentru a desemna maniera din care discursul analitic abordează limbajul. Faptul că inconștientul este structurat ca și un limbaj nu relevă deci de câmpul lingvisticii. Aceasta se confirmă printr-o frază cheie din „L'étourdit": „Faptul că spunem rămâne uitat în spatele a ceea ce se spune în ceea ce se aude". Importantul, într-adevăr, se găsește în raportul spusului la spunere. Semnificantul, pentru Lacan, nu este cuvântul care, el, are locul său în dicționar. Maniera de a topologiza ceea ce este de acolo din limbaj se exercită în fonem însă tot pe atât în frază, locuțiune, chiar proverb, capabile să constituie o unitate semnificantă.

Chestionând semnificantul Unu, Lacan arată faptul că trebuie pusă altfel întrebarea, adică: „ce anume este un semnificant?" fără ca acești „uni" să poată face colecție.

Pe de altă parte, și în mod imaginat, îmbrățișarea a două corpuri nu va face niciodată Unu (chiar dacă ea aspiră acolo), căci corpul unuia nu

juisează decât de o parte a corpului Altuia. Un corp, aceasta „se juisează”, spune Lacan. Genitivul „juisării corpului” poate fi înțeles, după el, așa cum îl înțelege Sade pentru care nu juisăm decât de o parte a corpului Altuia sau în mod extatic și acesta este Altul, atunci, cel care juisează. Apropo de aceasta, Lacan va merge până la a propune, privind juisarea corpului, noțiunea de „substanță juisantă”.

Care este funcția scrierii în discursul analitic? Lacan ne reamintește faptul că el a fondat discursul analitic cu ajutorul literelor, însă faptul că litera este totodată „efect” al discursului și constituie discursul el însuși. Pentru a explica funcțiile discursului, el va face de asemenea uzaj de litere dintre care a, A, S(Ⱥ) și Φ care vor fi reluate de-a lungul întregului seminar.

Litera, în discurs, revelă gramatica, ne spune Lacan, însă la această perioadă a învățământului său, înaltă epocă a matemei, atingând realul, ea trebuie să poată, afirmă el, să se transmită în mod integral. Considerată atunci ca și „matematică”, manipulabilă și mobilă, ea poate fi ștearsă, deplasată, permițând de a constitui mulțimi și în referință la teoria mulțimilor, de a pune împreună elemente fără nici un raport între ele.

Referința la scriere atinge aici la esențial întrucât a scrie raportul xRy între un bărbat și o femeie este „o prostie” după Lacan. Într-adevăr, pentru el, bărbat și femeie sunt de înțeles ca și semnificanți care iau funcție pornind din spunere și nu din respondentul lor biologic, ceea ce ar putea chiar să ne invite la a ne întreba de ce sex poate prea bine fi un bărbat... sau o femeie! Semnificantul nu este din registrul scrierii, afirmă Lacan, el este prim căci nu există realitate prediscursivă. În discursul analitic el nu este de citit pentru ceea ce el semnifică, el este imperativ, el ordonă (p.33).

.....

În plus, inconștientul fiind structurat ca un limbaj, iar limbajul fiind aparatul juisării, ajunge ca din a spune totul, aceasta reușește și este tocmai aceasta Universul... dar reușește ce? Reușește să facă „să rateze” raportul sexual de partea masculină...

De această parte, într-adevăr, bărbatul, ca semnificant, nu poate accede la partenerul său sexual decât prin fantasmă, adică identificându-l cu obiectul dorinței sale.

El o face „quoad castrationem” (cu privire la castrare), total prins în juisarea falică, în vreme ce femeia, ca semnificant de asemenea, nu-toată în juisarea falică (dar totuși „pe deplin”), va aborda acest acces la partenerul ei „quoad matrem” (cu privire la mamă), în conformitate cu Freud după care femeia așteaptă de la bărbat un copil, substitut al falusului.

Lacan aștepta mult de la psihanaliștii femei „mai bine plasate” pentru a spune mai mult despre această „discordanță”, dar în van...

Tratarea ratajului de partea spusă bărbat se sprijină pe o demonstrație matematică și referiri la utilitarismul lui Bentham și noțiunea de supraeu.

Echivocul între „ a rata” (faillir) și „a trebui” (falloir) îl conduce pe Lacan la formularea uneia dintre frazele cel mai enigmatice ale seminarului: „dacă ar exista o alta decât juisarea falică, nu ar trebui (rata) să fie aceea”.

În plan logic, „dacă ar exista o alta decât juisarea falică” este fals (în afară de...) și „nu ar trebui (rata) să fie aceea” este adevărat. Într-o implicație, adevărul putând urma falsul, implicația funcționează.

Altfel spus, „nu ar trebui” subliniază caracterul interzis al juisării falice și dacă ar exista o alta decât juisarea falică, aceasta ar fi juisarea care nu ar trebui (rata). Ansamblul acestei fraze este un comentariu la faptul că bărbatul accede la raportul sexual „quoad castrationem”.

Simpla eventualitate a unei alte juisări ar situa juisarea falică în poziție de refulată căci neconvenind raportului sexual și ar aduce-o chiar prin aceasta să facă retur ca inter-zisă. Tot așa, această interdicție a juisării pentru subiectul vorbitor fiind cea a supraeului, legea i-ar comanda: „Juisează!” (Jouis), la care subiectul nu i-ar putea răspunde decât printr-un „Aud (Juisez)” (J’ouis), în care juisarea nu ar mai fi decât sub-înțeleasă.

Raportul între cele două sexe nu se face așadar în afara celui care produce o nouă ființă, ca o metaforă biologică împinsă până la operația „substractivă” pe care o reprezintă meioza.

O funcție de supleanță la această imposibilitate este necesară, și tocmai iubirea este cea care o va ocupa. Iubirea curtezană arată în mod exemplar cum bărbatul reușește să „se scoată cu eleganță din absența raportului sexual”. Chiar dacă acest tip de iubire rămâne enigmatic în plan istoric, era vorba totuși pentru trubadur de a cânta Dama, femininul „inaccesibil”, izolat ca și printr-un zid necesar...

„Inaccesibilul” apropo de feminin devine o „breșă” în universul falic și o cale de acces la inima acestui seminar.

Tabloul anunțat determină prin chiar structura sa locurile pentru formulele sexuării în partea superioară și pentru micile litere a, $\not{La}$, $\not{S}$, S($\not{A}$) și phi în partea inferioară, săgețile indicând o circulație.

Oricare dintre ființele vorbitoare, locuitor al limbajului, se înscrie de o parte ca și de alta, independent de faimosul său sex biologic.

Ieșite din logica aristotelică, formulele sexuării se sprijină pe logica lui Frege care i-a permis lui Lacan să elaboreze funcția falică, comună oricărei vorbiințe, și care va opera în mod disimetric de partea zisă bărbat și de partea zisă femeie.

Dacă tatăl hoardei primitive reprezintă excepția la funcția falică, așadar la castrare, de partea bărbat, de partea femeie în schimb, nici o excepție nu este operantă.

Este invenția unei funcții inedite, „nu orice x”, „atunci când o ființă vorbitoare se așază sub steagul femeilor, este pornind de la faptul că ea se fondează din a fi nu-tot, atunci când se plasează în funcția falică”.

Condiția de infinitudine este necesară pentru ca formulele sexuării să țină, dar trebuie precizat despre ce infinit este vorba, căci în această epocă Lacan se referă la infinitul actual al lui Cantor. Se pare totuși mai degrabă că aici Lacan rămâne precantorian, continuând să folosească infinitul potențial al lui Aristotel. Infinitudinea corespunde atunci aici,

în plan matematic, la un punct din inaccesibil în finitul pentru juisarea falică.

În partea inferioară sunt „literele” de la începutul seminarului, legate prin săgeți ce traversează bara verticală, cea a umanității.

În partea dreaptă, $ are subiectul divizat din faptul prinderii sale în lanțul semnificant al cărui efect este, iar phi este semnificantul funcției falice, semnificantul care nu are semnificat. $ nu depinde de phi, căci el nu are de-a face ca partener decât cu obiectul mic a, înscris în partea dreaptă numită femeie. Bărbatul ca vorbiință, abordând femeia, abordează în fapt cauza dorinței sale, obiectul mic a. Astfel el ratează femeia. Expresia extremă a acestei juisări falice este juisarea de organ, cea a masturbării, cea a idiotului.

În partea dreaptă este vorba despre o singularitate a juisării feminine, spre deosebire de Freud pentru care nu exista libido decât masculin, feminitatea fiind pentru el un „continent negru”.

Pentru că femeia este „nu-toată” în juisarea falică o putem scrie ca barată, $\not{La}$, în relație directă cu formula „nu există x phi x”, nu există aici, ce această parte excepție la funcția falică. Această nonexistență scoate femeia din universal și face ca „femeia să nu existe”. La nivel logic nu există „consecință existențială” a lui nu-tot.

Din $\not{La}$ pornesc două săgeți indicând dedublarea juisării, una atinge phi, domeniul „universului” falic și alta are un raport direct cu semnificantul marelui Altul ca barat, semnificant al lipsei în marele Altul.

Juisarea feminină are un raport direct cu această gaură în marele Altul, în infinit. Acest raport la o juisare alta decât cea falică, non abordabilă decât pe cale logică, este această juisare pur feminină, „suplimentară”, mai degrabă decât complementară care ar conduce la Tot, enigmatică, în afara limbajului, nebună, juisare pură a corpului, în infinit, mergând până la a face femeia „absentă ei însăți”, într-o imposibilitate de a accede la Știința acestei juisări, atingem aici un punct din real.

Este tocmai despre această juisare cea despre care misticii pot „mărturisi” afirmând că o simt, dar că nu știu nimic despre ea. În afara

sexului, ea atinge atât bărbatul, cât ți femeia și ea se poate regăsi în fiecare parte a tabloului. Cea a lui Angelus Silesius, de partea falică, ar putea fi chiar de natură perversă, căci ochiul său contemplativ se confundă cu ochiul lui Dumnezeu care-l privește.

Această juisare despre care misticul nu poate spune nimic, se poate uneori citi în texte (misticii scriu) sau pe buzele sfintei Thereza: i se vede extazul, se vede că ea juisează. Ea o arată, într-o juisare fără intermediar, îndreptată spre S(Ⱥ) care ar putea fi prea bine o față a marelui Altul, fața reprezentată de Dumnezeu...

„Mistica, este ceva serios”, iar Lacan își va înscrie „Scrierile” în suita celor a marilor mistici, mărturisind credința sa într-o juisare tipic feminină, în măsura în care ea este „în plus”.

De asemenea el se situează pe sine la nivelul artei baroc, găsind în ea și îndeosebi în pictura italiană și în sculptura acestei epoci, ceva din această juisare pur feminină. Barocul, într-adevăr, este recunoscut pentru a pune în scenă corpul, carnea, în extremă, până la obscen (aproape la copulație).

Contrar gândirii lui Aristotel pentru care ființa gândește cu sufletul său care se regăsește a fi instrumentul reglării corpului, „nimic nu este” decât în măsura în care „asta este”. Plecăm din spus, iar ființa, vorbind, juisează. Simbolicul face corpul marelui Altul.

Există o diferență între sufletul lui Aristotel și sufletul creștin. Barocul este la început „povestioara lui Christos”, încarnarea lui Dumnezeu într-un corp chiar resuscitat, corp martirizat, tumefiat, afectat: „barocul este reglarea sufletului prin scopia corporală”.

O altă referință aristoteliciană este logica modală, ai cărei termeni sunt posibilul, necesarul, contingentul și imposibilul, aplicată câmpului scrierii, locul negației fiind esențial.

Posibilul, ceea ce încetează să se scrie, este pe locul „orice x phi x”.

Necesarul, ceea ce nu încetează să se scrie, pe locul „există x non phi x”, adică al uciderii tatălui hoardei primitive.

Contingentul, ceea ce încetează să nu se scrie, pe locul întâlnirii funcției falice, adică „nu orice x phi x”.

Imposibilul, ceea ce nu încetează să nu se scrie, pe înaltul loc al absenței raportului sexual care constituie un real ca imposibil, adică „nu există x non phi x”.

Doar matematica atinge un real, făcându-l compatibil cu discursul analitic, este pariul matemei integral transmisibilă.

Locurile discursului pentru a scrie matema discursului analitic, permit sesizarea faptului că analistul este în poziția cea mai convenabilă pentru a face ceea ce trebuie, adică să interogheze ca și din știință (S2) ceea ce este din adevăr. Această știință este cea a inconștientului, cea care nu se știe, știința în-știută. Este o știință-de-a-face cu limba. Este tocmai acolo locul în care trebuie interogat, este acolo acțiunea sa. Ea este de asemenea indisociabilă de iubire, deja ca ficțiune a subiectului-presupus-a-ști în transfer. Adevărul însuși atinge Realul, în imposibilul său de a fi spus „tot”. Acest adevăr nu face decât să împingă martorul care jură să-l spună tot, să mărturisească o juisare de nemărturisit.

Adevărul se fondează doar din faptul că el vorbește și tocmai de aceea nu există metalimbaj, nici adevăr despre adevăr. Acesta este adevărul ca și cauză în discursul analitic, contrar științei care forclude subiectul, dar aici apare și o anumită jenă cu acest adevăr, jenă asociată celei întâlnită cu chestiunea femeii...

Literele au nevoie pentru a exista de suportul vorbirii, o spunere, pentru a putea fi transmise, iar să le scrii într-o formulă matematică nu va fi suficient pentru a constitui o știință transmisibilă, și de aceea „trucul nu va fi matematic”.

Există și un alt tip de „literă”, „litera de iubire, de (a)zid *(iubire)*”, ca reprezentare a lui „îți cer să refuzi ce îți ofer, pentru că nu este asta”, este nodul borromean, „asta” fiind obiectul a, asexuat, ceea ce presupune ca vid o cerere, încă și încă...

Este vorba despre lanțul borromean, în care este suficient să tai un cerc pentru ca întreg lanțul să se desfacă, un singur inel care lipsește și este deja psihoza, delirul.

.....

Noi vom regăsi scrierea diferitelor juisări la nivelul nodului borromean, în timp ce iubirea, ea, în calitate de abordare a ființei, se găsește pusă la probă și situată, și Lacan sfârșește acest an de învățământ tentând să „situeze” iubirea, cu ajutorul modalităților, de manieră poetică și periculoasă, la nivelul deplasării negației contingentului (încetează să nu se scrie) la cea a necesarului (nu încetează să se scrie) „aceasta este tocmai acolo punctul de suspensie la care se atașează orice iubire” spune el (p.132).

Înțelegem aici aspectul fugitiv al lui „încetează” și referința la infinit, la interminabilul lui nu încetează, nu va înceta... încă.

Sinteza seminarului 21, „Non-păcăliții rătăcesc”

de Christiane Lacôte

Acest seminar reia problema poziției inconștientului pornind de la ceea ce arată nodul borromean, echivalența între funcțiile realului, imaginarului și simbolicului.

Luarea în seamă a realului ca „spus-stație” („dit-mansion”, „dit” - spus, „mansion” – stație, casă) în parte întreagă, și nu ca ceea ce este exclus, conduce pe Lacan să pună problema scrierii, pornind de la nod, ca și bord al acestui real. Acest real, pentru Lacan, este gaura care arată imposibilitatea de a scrie raportul sexual, întrucât pentru ființa vorbitoare el nu poate fi natural, ci din contră denaturat prin faptul că ființa umană este o „vorbiință” („parlêtre” – vorbit-ființă, prin-literă, prin-scrisoare). De acest real trebuie să fii păcălit. Acesta este singurul mijloc pentru a înțelege faptul că inconștientul este o știință care, asupra acestei găuri, se inventează.

Pe 20 noiembrie 1963, Lacan începuse un seminar la spitalul Sainte-Anne. Acesta a fost întrerupt. El avea ca titlu „Numele-tatălui”. Este vorba despre un concept cheie al teoretizării lacaniene, întrucât el stabilește condiția de posibilitate a simbolizării însăși, condiția consistenței lanțului semnificant în care poate să se înscrie un subiect. Doar prima lecție a acestui seminar a fost pronunțată.

În ianuarie 1964, Lacan continuă învățământul său la Școala normală superioară de pe strada Ulm printr-un alt seminar, „Cele Patru Concepte fundamentale ale psihanalizei”. Alegerea termenului „fundamental” este în mod particular pertinentă la momentul în care Lacan se vede „excomunicat” ca și formator al societății de psihanaliză la care el aparținea. El spune astfel, pe 15 ianuarie 1964, faptul că învățământul său suferă din partea comitetului executiv al „Internațional Psychoanalytical Association”, o „cenzură care nu este absolut deloc comună”. Era vorba într-adevăr despre a proscrie acest învățământ și de a-i anula valoarea formatoare pentru psihanaliști și abilitarea lor. Această proscriere a devenit însăși condiția afilierii la această societate de psihanaliză la care Lacan aparținea totuși.

Această primă lecție, în ciuda singularului afectat titlului ei, „Numele-tatălui”, desfășura deja, încă de la primele sale linii, un plural: numele tatălui. Lacan voia „să puncteze” acolo diferitele repere elaborate în precedentele seminarii: în 1958 problema metaforei paterne, în 1961 cea a funcției numelui propriu, în sfârșit în același an problema transferului. Aceasta este tocmai această problemă, după Lacan, cea care trebuie continuată să fie explorată, mai departe decât Freud, pentru a scoate analiza, teoria sa ca și praxisul său, din impas. Lacan desemnează atunci o nouă direcție de urmat. Nu am putea noi oare să mergem dincolo de mit și să ne reperăm asupra a ceea ce implică mitul după al nostru „progres asupra acestor trei termeni, al juisării, al dorinței și al obiectului”.

Zece ani după, în 1973, Lacan reia această problemă, dar sub un titlu diferit: un plural mai întâi – ceea ce indică în mod mai precis faptul că funcția numelui-tatălui nu trimite doar la miza simbolică a unui patronim - , apoi un joc de cuvinte.

Faptul că un element al conceptualizării lacaniene poate să se formuleze prin echivocul unei omofonii pe care ortografia singură să o poată distinge nu este nou. Interzisul, scris ca inter-zis, sau „l`etourdit” care evocă tururile spusului în cură sunt de acolo câteva exemple. Lacan ne indică astfel că orice conceptualizare, și inclusiv conceptualizarea psihanalitică, este supusă legilor inconștientului, care sunt cele ale

limbajului, și trebuie, dacă ea vrea să fie fiabilă, să se lipească la ceea ce învață jocurile de semnificanți. Faptul că inscripția acestui joc de cuvinte se face la momentul reluării de către Lacan a unuia dintre conceptele sale majore marchează destul de bine faptul că noi nu suntem niciodată autori-proprietari ai unui concept, ci că acesta, dacă o revenim acolo, dacă el se repetă, în sfârșit, se detașează și se înscrie în mod altfel după urmă, din pasajul său prin tururile spusului.

„Numele-Tatălui, non-păcăliții rătăcesc”: două cuvinte se degajă, cuvântul „păcălit” și cel „ de rătăcire”. Acest joc de cuvinte indică cu umor că a fi psihanalist nu consistă la a juca pe cel mai deștept cu sine ca și cu alții, ci că este vorba fără îndoială de a fi păcălit așa cum convine. Făcând aceasta, el interoghează de asemenea instituțiile psihanalitice care se reclamă de la Freud, cea care a fost la originea întreruperii seminarului din 1963, ca și toate celelalte și inclusiv a sa, „Școala freudiană din Paris”. A rătăci, aceasta este uneori a fi în eroare cert, însă aceasta este de asemenea a fi „pe urna a”. Totuși, în mișcarea majoră a acestui seminar, trecem de la cuvântul „rătăcire” la litera R care desemnează, la Lacan, Realul, și care consonează cu „erre” (rătăcire).

De ce manieră? Încă de mult timp, Lacan pusese necesitatea clinică și teoretică de a distinge și de a lega Simbolic, Imaginar și Real. În seminariile care îl precedă pe acesta, în particula seminarul „Încă”, Lacan, prin prezentarea nodului borromean, afirmă solidaritatea și echivalența celor trei „spus-stații” (dimensiuni). Acest neologism, în care o putem auzi oarecare asonanță cu „casă”, ne indică un nou mod de a face cu spațiul pe care-l locuim pornind din momentul în care o luăm în seamă existența inconștientului. Constatăm astfel faptul că nu este vorba nici de categorii nici de registre, cu ceea ce putem imagina pe subiectul lor din ierarhie sau din geneză. Dacă o putusem crede în primatul Simbolicului, în prima mișcare a operei sale, Lacan, aici, afirmă stricta echivalență între acesta, Imaginar și Real.

Lacan, în acest seminar, arată cum anume Imaginarul, în particular, nu trebuie să fie sub-evaluat, căci el „este întotdeauna o intuiție a ceea ce este de simbolizat”. Lacan utilizează în mod intenționat verbul „a fi”, și

nu verbele „a manifesta” sau „a exprima” apropo de această intuiție căreia el îi redă sensul său etimologic legat la privire. Însă forța nodului borromean va fi de a angaja această privire în articulare cu o manipulare a corzilor care îl înnoadă, și de a realiza alt lucru decât spectacolul și concluziile produce prin transformarea de figuri geometrice. Ceea ce-i permite lui Lacan să situeze știința matematică sau Imaginarul la tot locul său căci pentru el, Imaginarul este o „spus-stație” la fel de importantă ca și Realul li Simbolicul. Știința matematică, cea care poate să se învețe, pentru că ea privește Realul pe care-l vehiculează Simbolicul, o arată prea bine. Lacan insistă asupra cifeajului constitutiv al Simbolicului în calitatea în care el poate vehicula Realul. Aceasta este tocmai atunci faptul că el situează Imaginarul ca și ceea ce oprește descifrajul, adică sensul. Și, în această aceeași lecție din 13 noiembrie 1973, el va merge până la a spune că „trebuie prea bine să te oprești undeva, și chiar cel mai devreme posibil”. Nu este vorba deci despre a discredita sensul – chiar dacă trebuise înainte insistat asupra unui nu-de-sens pentru a degaj, în limbaj, eficacitatea semnificantului – ci de a-i situa, prin Imaginar, locul și necesitatea. Faptul că Imaginarul și Realul sunt numite, ca și Simbolicul unde aceasta pare mai evident, „spus-stații”, aceasta arată că ele sunt de asemenea de ordinul „spusului”, al limbajului deci, și că acest joc de cuvinte în care se angajează inconștientul va prinde geometria, chia topologia în ceea ce privește nodurile, de o manieră astfel încât discursul care va fi suscitat prin elaborările matematice cele mai exacte nu se va purifica niciodată de acest alt punct de oprire al limbajului care este jocul echivocului.

Să remarcăm deja că nu este vorba despre a se referi la nu contează care elaborare matematică. Dacă imaginea corpului se referă la geometrie, și în particular la spațiul cu două dimensiuni, care nu este decât o manieră de „secționa” („scier”), de a tăia spațiul de trei dimensiuni, spațiul pe care noi îl locuim, spune Lacan, dacă inconștientul există și dacă noi ținem con de asta, ar fi mai degrabă de ordinul nodului. Într-adevăr, în nod, și în cazul nodului borromean în care aceasta este exemplar, punctul se definește nu dintr-o intersecție de drepte, ci din prinderea corzilor a trei cercuri. Nu este vorba despre o proiecție, ci totodată despre o distincție și de o efectuare reală a legăturii lor. Jocul

de cuvinte al lui Lacan indică deci, la fiecare punct al unei dimensiuni, „spus-stația” („dit-mansion”) inconștientului pe care noi trebuie s-o punem în operă în manipularea acestui nod borromean.

Pe de altă parte, dacă noi definim un sens levogir sau dextrogir în numirea literelor care desemnează fiecare dintre cercuri, noi vom întrevedea faptul că suita de litere R, S, I, „ceea ce realizează simbolicul din imaginar”, spune Lacan, dă o definiție riguroasă a religiei, cu savoarea jocului de cuvinte care ne face să înțelegem și care ne avertizează: „erezie” („hérésie”). În ceea ce privește psihanaliștii, care imaginează Realul din Simbolic, după suita I, R, S, ei sunt de aceeași parte ca și cei care inventează matematicile.

Aceasta este tocmai atunci faptul că titlul seminarului se clarifică: aceasta este tocmai fiind păcălit, dar nu de nu contează ce, păcălit de structură, adică de raportul la o anumită știință, faptul că analistul poate elabora acest nou pasaj. A fi păcălit așa cum convine, aceasta este „a (se) lipi” („coller”) la structură, spune încă Lacan. Este vorba deci despre a (se) lipi nu la imaginile care dau vieții figură și sens de călătorie sau cale religioasă, ci la ceea ce permite simbolizarea chiar în oprirea raportului său la real. Singurul imaginar fecund este cel care, ca și în matematică, permite intuiția acestei simbolizări. Pasul nou traversat în acest seminar arată faptul că această simbolizare nu pune în operă singur semnificantul, ci de asemenea ceea ce se scrie, nu doar în și prin literele științei moderne așa cum o evoca deja seminarul „Încă” apropo de Newton, ci aici în mod particular, în și prin literele angajate în înnodarea borromeană.

„Numele tatălui, non-păcăliții rătăcesc”, jocul de cuvinte al titlului manifestă aceeași știință – cea care se produce și se inventează de-a lungul defileului semnificantului și care diferă deci de ceea ce numim, în filosofie, cunoașterea – însă într-un joc de scriere diferit care nu produce deci același sens. Este vorba aici despre a considera scrierea în raportul său la real, așa cum o fac matematicile și logica. Aceasta este tocmai acolo de asemenea faptul că se găsește câmpul psihanalizei.

Totuși, a fi păcălit nu garantează în nimic faptul că nu rătăcim, întrucât este vorba despre a găsi de care justă păcăleală relevă discursul psihanalitic căruia Lacan i-a fondat deja scrierea prin aceste litere:

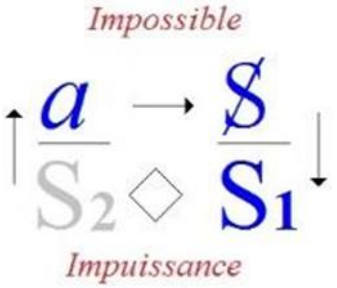

Făcând apel la lectura textului lui Freud „Die Grenzen der Deutbarkeit” („Limitele interpretării”), Lacan definește poziția limbajului pentru psihanaliză. Reluând termenul freudian „Lustgewinn” pe care el îl traduce prin „plus-de-juisare”, el afirmă faptul că operația de cifraj, în vis, este făcută pentru juisare. Ultima silabă a acestui cuvânt face auzit cuvântul „sens”. Obstinația în care este ființa vorbitoare atunci când ea caută sensul fără ca nici un sens să poată s-o satisfacă, este produsă prin limbajul el însuși. Limbajul, spune Lacan, „nu va ajunge niciodată să lase ceea ce este de acolo din sens, pentru că el este acolo la locul sensului”. Tot limbajul este acolo pentru a astupa gaura produsă din faptul că raportul sexual nu poate să se scrie ca atare, chiar dacă aceasta este tocmai pentru că ea locuiește limbajul faptul că vorbiința poate imagina că există un raport sexual. Ceea ce el arătase în seminarul „Încă”, Acest punct de Real care atinge abia ființa vorbitoare, acest punct de Real de atunci definit ca și imposibil, întrucât este imposibil de a scrie acest raport, aceasta este tocmai ceea la ce limbajul tot întreg astupă accesul. Vedem atunci, și de o altă manieră, faptul că limbajul nu este ceea ce va trimite la unul sau mai multe sensuri ascunse. Însă ce este sensul? Acest sens se definește din a fi tot întreg desfășurat și orientat prin această imposibilitate de a scrie raportul sexual. Funcționarea cu sens („sensé” – judicios) a limbajului nu este deci susceptibilă de a fi definită în mod filosofic printr-un consens, și nu are, pentru psihanaliză, mare lucru de-a face cu un ideal de comunicare.

Trei remarci sunt de făcut asupra acestor texte importante:

1.Stiințificitatea discursului psihanalitic nu se situează, pentru Lacan, de aceeași manieră ca și pentru Freud. Pentru Freud, știința naturii părea

un model de raționalitate pentru psihanaliză. Lacan, reluând ceea ce, la Freud, pune problema limitei limbajului însuși, propune o altă manieră de a gândi științificitatea: a gândi limbajul pornind de la cifrajul său.

2.Punctul de oprire al limbajului, manifestat prin scrierea formalizată a logicii și a matematicilor, definește ceea ce Lacan numește Realul. Acest Real, psihanaliza îl abordează din partea imposibilității raportului sexual ca atare. Ceea ce numim sensul nu trebuie batjocorit nici disprețuit în funcția sa de oprire. Aceasta este o funcție necesară, fără care noi nu am ști să trăim. Să remarcăm cu Lacan faptul că această funcție a sensului revelă în mod facil caracterul său de oprire, chiar de dop din momentul în care ea este situată la punctul însuși unde ea funcționează, la locul unei găuri. Ori aceasta este tocmai fecunditatea însăși a deplasării operate prin cura psihanalitică faptul de a face ca sensul, de care nu ne putem trece, să poată să fie în mod atât de riguros situat încât el să se arate pentru ceea ce el este, adică dopul imaginar al unei găuri. Nu nu contează care gaură: nu este vorba atunci despre a ricoșa pe o imagine de deschidere („béance” – abis), ci de a situa în mod exact și în mod altfel ceea ce este o gaură, adică ca și coextensivă la orice tresă, țesătură, tricot, la orice înnodare.

3.Limbajul nu are alt sens decât juisarea – „eu aud-sens” („j’ouïs-sens”) -, în măsura în care aceasta, ca și în acest seminar, este considerată în raportul său la Real. Aceasta permite de a situa ceea ce orice interpretare poate avea din incalculabil în efectele sale, ceea ce nu o putem măsura decât de pe urmă, căci singurul său sens, afirmă Lacan, aceasta este tocmai juisarea.

În mod tradițional, o inițiere, aceasta este tocmai ceea ce pretindea să deschidă o abordare și o cunoaștere a ceea ce privește juisarea. Asupra acestui punct, Lacan spune două lucruri: azi, în Occident cel puțin, nu găsim nici o urmă de inițiere, și în nici un caz psihanaliza nu ar ști de acolo să constituie una. Ceea ce îi permite să precizeze locul psihanalizei. Pasul următor este subtil și pune distincția între psihanaliză și religie afinând noțiunea de păcăleală. El remarcă, apropo de studiile lui Freud asupra ocultismului, faptul că putem considera ca și „resturi” a ceea ar fi o inițiere faptul că Freud era păcălit al Realului,

chiar dacă noi putem gândi că el nu credea acolo. Ori, spune Lacan, buna păcăleală, aceasta este cea care nu rătăcește, „trebuie să existe în ceva parte un Real de care ea să fie păcălită.” Nu este deci mai mult de condamnat ocultismul sau religia decât de a crede acolo; a fi păcălit așa cum ar trebui, pare să spună Lacan, nu relevă deci de credință, care își face întotdeauna o idee a Realului, ci dintr-o atitudine care consistă la a se lipi la acest Real de care nu avem idee, însă care este acest punct de oprire la impasurile a tot ceea ce s-ar vrea „știință a juisării”, inițiere și religie. Am putea astfel ănvăța de acolo puțin mai mult. Asupra a ce? Asupra diferitelor maniere care există de a pune problema raportului între un bărbat și o femeie atunci cân luăm în seamă faptul că ei vorbesc, că ei sunt prinși prin limbaj.

„Cum anume un bărbat iubește el o femeie? Prin hazard!”. Această frază celebră spune, în particular, faptul că iubirea nu este inclusă în eternitatea unei iubiri divine. Nu este nu mai mult celebrarea hazardului suprarealist, în ciuda rezonanței acestei fraze cu „Nadja” de Andre Breton. Lacan definește iubirea ca și o spunere, o spunere care să nu fie din vane cuvinte, ci din ordinul evenimentului.

Ceea ce o distinge de orice „cunoaștere” a orice ar fi. Această spunere se adresează la știința inconștientă așa cum nodul o prezintă. Ceea ce contează, aceasta este mai puțin nodul el însuși decât faptul că el implică o spunere. Asupra acestui punct se declină cele trei „spus-stații”, cea a Imaginarului, întrucât noi facem o imagine efectivă a nodului, cea a Simbolicului, întrucât noi îl definim ca atare, și cea a Realului, prin evenimentul însuși al acestei spuneri care face că noi putem să-i dăm sens.

Spunerea asupra nodului borromean îl interesează pe Lacan în măsura în care – acest nod definindu-se din faptul că ruptura unuia dintre cercurile de sfoară antrenează ruptura nodului însuși – el afirmă acolo faptul că „doi-ul” mitic și uneori religios celebrat în idealul oricărei întâlniri este secund prin raport la „trei”.

El manifestă de asemenea, și aceasta este una dintre consecințele cele mai importante ale acestui seminar, faptul că 1, 2, 3 poate fi gândit ca și altceva decât o succesiune sau decât o ordine, ci ca și realul unei

înnodări. „Prin hazard!”-ul lansat de Lacan apropo de întâlnirea între un bărbat și o femeie nu este fondat asupra a nimic altceva decât asupra realului acestei înnodări. Nu este vorba despre a distinge și de a înlănțui Real, Simbolic și Imaginar după o ordine. Este vorba despre a raporta consistența lor nu la distincția lor, ci la înnodarea lor. Aceasta este tocmai de acest real al înnodării faptul că noi trebuie să fim păcăliți. Lacan spune atunci că el se încearcă la „păcălieducația” („edupation”) noastră!

Atunci când Lacan afirmă că nu poate exista din inițiere, aceasta este tocmai faptul că nu există niciodată decât „voalul sensului”. Însă nu există nimic altceva în spate, trebuie să ne fie suficient din suportul seamănului, termen care, la Lacan, definește modul semnificantului. Vizarea lui Lacan în acest seminar este de a spune faptul că Imaginarul, în calitatea în care el este de ordinul voalului, nu trebuie ponegrit pentru atât. Ceea ce contează de a pune, aceasta este faptul că „consistența este dintr-un alt ordin decât evidența”. Această ultimă frază indică, o dată în plus, faptul că discursul psihanalitic se distinge de discursul filosofic. Realul nodului borromean, aceasta este tocmai din a fi trei, aceasta este din a face tresă, cuvânt care face înțeles realul lui trei. Ordinea nu este deci acolo esențială.

Sinteza seminarului 22, „R.S.I.”

de Daniel Koren

OBIECTIVUL DECLARAT AL ACESTUI SEMINAR este de a reformula articularea celor trei registre, Real, Simbolic și Imaginar, care constituie, tot așa ca și invenția obiectului a, aportul incontestabil al lui Lacan la elaborarea doctrinei psihanalitice. Este vorba despre o cercetare susținută asupra naturii și înnodării borromeene a acestor trei „consistențe”. Această cercetare este sub-întinsă de probleme atât de fundamentale cât cea de a ști dacă putem fonda psihanaliza pe altceva decât Oedip-ul, acesta fiind înțeles în versantul său mitic, altfel spus dacă putem să ne trecem de Tată. Această problematică aduce în mod necesar o alta: o aprofundare a problemei Numelui-Tatălui și a numirii.

Astfel RSI se prezintă sub o dublă față: cum să faci să țină cele trei registre, dar de asemenea și cum să le distingi. În termeni borromeeni, chestiunea se pune simplu: nodul „în trei” sau nodul „în patru”?

„...RSI, nu sunt decât litere, ca atare, presupunând o echivalență. Ce rezultă din aceasta... că le vorbesc ca Real, Simbolic și Imaginar? Asta prinde sens. Problema sensului este ceea ce încerc să situez acest an.”

Pentru auditorii – sau lectorii – seminarului lui Lacan, RSI este o triadă care face mai mult decât ecou, ea „face sens”. Este vorba pentru el, în cursul acestui an, să dea seama de această „Trinitate infernală” și să mute, dacă nu Acheronul psihanalizei, cel puțin sensul însăși al acestei triade degajând de acolo problema numelui și a numirii pe care ea o implică.

„Este ordinea explorată pornind de la experiența mea... cea care m–a condus la această Trinitate infernală (Simbolic, Imaginar și Real). Nu gândesc aici să joc dintr-o coardă care să nu fie freudiană, „Flectere si nequeos Superos (Dacă nu pot devia voința puterilor superioare)”, scrie la începutul „Traumdeutung” dragul Freud, „Acheronta movebo (atunci voi muta fluviul Acheron).”

Acele trei registre – Real, Simbolic, Imaginar – sunt legate în manieră indisolubilă la învățământul lui Lacan, și aceasta încă din 1951, în seminarul său privat, apoi în mod public, chiar fondator, cu conferința din 8 iulie 1953 intitulată „Simbolicul, imaginarul și realul”, care deschide lucrările științifice ale noii „Societăți franceze de psihanaliză”, fondată în 1953, după prima sciziune.

Aceste trei registre sunt indisociabile de elaborarea lacaniană și constituie aportul său esențial la psihanaliză sub același titlu ca și obiectul „a”. Ele constituie levierul care permite lui Lacan să regândească complet experiența freudiană. Referințele la aceste registre sunt constante, permanente, omniprezente, pe tot parcursul anilor seminarului său. Totuși ele nu beneficiaseră niciodată de o elaborare specifică. Evoluția lor conceptuală – în mod cu totul particular cea a Realului – nu fusese niciodată tratată de manieră tematică, și trebuie să urmărești semnificațiile succesive pe care Lacan le-a dat acestor

categorii și articulărilor lor, pe firul lui „work in progress” al seminarului și al „Scrieri”-lor.

Titlul seminarului din anul 1974-1975, RSI, pentru care va trebui să aștepți a doua lecție pentru ca el să fie anunțat, este intim legat de dezvoltarea de către Lacan a reflecției sale asupra nodului borromean. Reamintim că Lacan a introdus nodul borromean pentru prima dată în seminarul său „...Sau mai rău”, și că el l-a reluat într-un mod punctual într-o lecție din seminarul său „Încă”. Este însă în seminarul ce precedă „R.S.I.”, „Non-păcăliții rătăcesc”, că Lacan începe o reflecție mai largă asupra nodului borromean, legând în mod notabil pentru prima dată cele trei cercuri ale nodului cu cele trei registre Real-Simbolic-Imaginar. Aceste avansări sunt obiectul unei intervenții foarte remarcate a lui Lacan la congresul „Școlii freudiene din Paris”, care s-a ținut la Roma, în octombrie-noiembrie 1974, intitulat „A treia”.

„R.S.I.” este un seminar care prezintă o structură în „patchwork”. După noi, acest seminar nu este organizat în jurul unui fir conducător. Sau pentru a fi mai exact: firul conducător fiind intricația celor trei registre în structura nodului borromean, Lacan își desfășoară elaborarea în jurul a diferite puncte de o manieră puțin „aleatorie”. Va fi vorba astfel despre calitățile intrinseci al nodului, despre dificultățile reprezentării sale, despre ceea ce el permite să articulezi și, în această perspectivă, va fi vorba tur după tur despre sens, despre juisări, despre numele(„nom”) tatălui și despre numele („noms”) tatălui, despre numire, simptom, interpretare, etc.

Tocmai de aceea, mai degrabă decât de a urma o linearitate care ar fi pur cronologică, vom izola într-o lectură transversală punctele care ni se par să privească aportul lui Lacan în acest seminar atât de derutant și care se reduc la două axe: articularea borromeană a celor trei registre și a problemei Numelui-Tatălui și a numirii.

„R.S.I” și nod borromean

Ca și un inel pe deget. Este tocmai în acești termeni că Lacan descrie acordul discursului său cu nodul borromean și justul uzaj pe care el

înțelege s-o facă din aceste inele înlănțuite. El a uzat expresia cu trei ani înainte pentru a evoca modul în care a luat cunoștință despre stemele Borromeenilor. Ori, în vreme ce prima dată era vorba despre raportul cererii și obiectului „a", în acest seminar perspectiva este cu totul alta: „Cele trei cercuri mi-au venit așadar ca un inel pe deget, și imediat am știut că nodul mă incita să enunț din simbolic, imaginar și real, ceva ce le omogeniza."

Avem aici esența condensată a ceea ce este din raportul nodului și a celor trei registre R, S, I. Ele sun înnodat în așa mod încât ele țin toate trei împreună – dacă ele sunt toate trei dezlegate -, trei fiind numărul minim pentru ca nodul „să țină".

Pentru Lacan singura manieră de a da o comună măsură acestor trei registre, este de a le „omogeniza", de a le înnoda în acest mod în care cele trei sunt în mod intrinsec solidare și dependente unul de celelalte. Aceeași mișcare definește arii de relații care permit să schematizezi un anumit număr de fenomene ale experienței. Căci ceea despre ce este vorba este practica analitică. Este tocmai din experiența analitică că nodul considerat să dea seama, și Lacan precizează că nu este în mod sigur cu ajutorul acestui nod că poți merge „mai departe decât de unde el iese, adică din experiența analitică". Acesta este, pentru el, un „aparat pivot a cărui manipulare poate să ne permită să dăm seama despre propria noastră operație" evitând „capcanele de cuvinte".

Relativ la această perspectivă, o problemă ni se impune imediat așa cum ea s-a pus lui Lacan. Dacă cele trei cercuri sunt considerate ca trebuind să definească în mod omogen raporturile între cele trei registre Real, Simbolic și Imaginar, în ce registru să situezi nodul borromean el însuși? Apare că problema nu are răspuns univoc în seminar. Lacan adoptă poziții diferite a căror alternativă esențială este: real sau imaginar? În vreme ce într-un prim timp, el pare să încline de partea imaginarului, el va pune în continuare că nodul este real. De ce?

La începutul seminarului, lucrurile par clare: „...nodul borromean, în calitatea în care el se suportă din numărul trei, este din registrul Imaginarului. Căci triada realului, simbolicului și imaginarului nu există decât prin adiția imaginarului ca al treilea. Și este tocmai pe acolo

că spațiul în calitate de sensibil se găsește redus la acest minim de trei dimensiuni – adică din atașarea sa la simbolic și la real – în care se înrădăcinează imaginarul.” Această poziție pare de altfel coerentă cu ceea ce Lacan avansa privind „debilitatea mentală” căreia ființele vorbitoare îi sunt consacrate, aceasta rezultând din înrădăcinarea imaginarului în referința la corp, ancorat în cele trei dimensiuni ale spațiului. Gândirea, „cogitația” rămâne lipită de imaginar.

Dar în același timp Lacan insistă din ce în ce mai mult pe caracterul real al nodului. În ce anume nodul este Real? În faptul că cele trei sunt în mod real înnodate, chiar dacă, nuanță de talie, nodul din faptul scrierii sale se situează în Imaginar. Citățm pasajul lecției din 17 decembrie 1974 în cursul căreia, în mod notabil, Lacan se confruntă cu această problemă. El începe prin a interoga nodul care unește RSI: este vorba oare despre un model așa cum „îl înțelegem de exemplu din aceste modele matematice, care permit să extrapolezi în ce privește Realul” ? „Un model este o scriere. Din acest singur fapt el se situează în Imaginar. Ori, nu există imaginar fără substanță. Aceste probleme... sunt în mod secund puse realului. Însă acest real, nu este nimic decât supoziție.” Înainte de a răspunde: „...nodul borromean, așa cum eu uzez din asta, face excepție, chiar dacă situat în imaginar, acestei supoziții. Tot ceea ce el propune în fapt, este ca cele trei care sunt acolo să funcționeze ca și pură consistență. Nu este decât din a ține între ele că ele consistă – din a ține între ele în mod real. ...dacă eu enunț, ceea ce nu s-ar ști face decât din simbolic, din vorbire, că consistența acestor trei cercuri nu se suportă decât din real, este prea bine că uzez de distanța de sens care este permisă între RSI ca și individualizând aceste cercuri, specificându-le ca atare.”

Acest pasaj al seminarului atestă dificultatea de a conclude asupra statutului de acordat nodului. Imaginar, întrucât orice reprezentare relevă de acolo? Lacan nu contestă din asta, dar Imaginarul poartă în el supoziția unei substanțe și suita seminariilor pune în evidență efortul constant pe care el îl face pentru „dez-ontologiza” psihanaliza.

În mod curios, în nici un moment Lacan nu sugerează caracterul simbolic al nodului. Aceasta ține poate de faptul că el nu dorește să facă

din nod un concept? Și totuși la un moment dat el avansează aceasta: „Nodul borromean este o scriere. Această scriere suportă un real.” Oare această afirmație nu ar înscrie nodul în registrul Simbolicului? Dacă un model se specifică din a fonda o scriere așa cum el o spune, de ce anume ar releva el de Imaginar mai degrabă decât de Simbolic? Problema este cu atât mai justificată cu cât Lacan insistă pe faptul că supoziția de excepție imaginară a modelului, întrucât nodul ar releva de Real, implică metafora”, adică limitele sale. Altfel spus: care este limita metaforei care permite să specifici cele trei registre ca și RSI în distanța de sens? Fără a tranșa pe moment asupra acestor probleme, care revin de multe ori pe tot parcursul seminarului, să luăm act de dificultatea epistemologică pe care nodul borromean o pune pentru Lacan.

Lacan indică mai multe posibilități de prezentare a nodului: cele trei inele despre care am vorbit deja, dar și cele trei drepte infinite, despre care presupunem că se reîntâlnesc la infinit, retăiate pe puncte precise, sau prea bine prin trei suprafețe. Nodul permite reperajul spațiilor determinate prin înnodarea însăși. Lacan propune o primă versiune a nodului și a punctelor pe care el le determină în lecția din 17 decembre 1974.

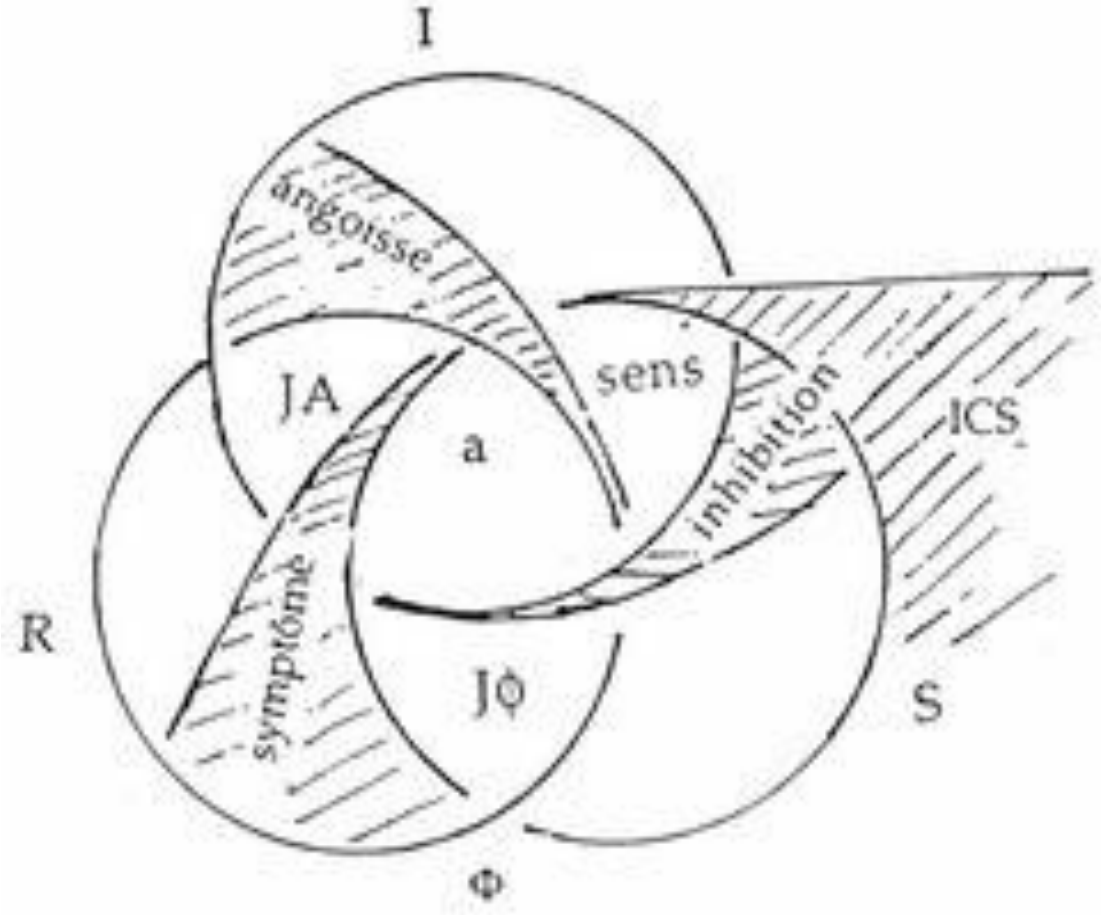

Punerea în plan a nodului permite să reperezi cu ușurință diferitele „locuri”. După modelul cercurilor lui Euler, un loc unic este produs de intersecția celor trei cercuri: este locul pe care Lacan îl acordă obiectului „a” în calitate de obiect cauză a dorinței. Cercurile determină, în ce le privește, fiecare dintre elementele freudiene: Inhibiție (Imaginar), Simptom (Simbolic) și Angoasă (Real). În continuare se definesc trei puncte duble de intersecție: RS, SI, IR. Primul corespunde juisării spuse falice (RS=Jphi), al doilea (SI) la funcția sensului, al treilea la juisarea marelui Altul (IR=JA).

Lacan definește de asemenea ceea ce el numește câmpuri intermediare, care sunt consecința deschiderii cercurilor în drepte infinite. Aceste câmpuri, care reprezintă desfășurarea la infinit a fiecăruia dintre cele trei cercuri care se intersectează în punctul central (obiect „a”), nu merg fără a pune probleme, chiar dacă nu ar fi decât din cauza unei absențe. Într-adevăr, dacă câmpul produs de deschiderea cercului Simbolicului este definit ca și câmp al inconștientului și cel generat de cea a Realului o este ca și Phi, falus (câmp al funcției falice), în mod curios deschiderea câmpului imaginarului nu poartă nici o designație, fără ca Lacan să furnizeze nici cea mai mică explicație cu privire la acest subiect.

Deschiderea acestor câmpuri intermediare și, mai general, structura care definește nodul nu se înțeleg dacă nu evocăm caracteristicile pe care Lacan le acordă celor trei cercuri: consistența, gaura, și ek-sistența.

Lacan desemnează corespondențe între fiecare dintre aceste caracteristici și cercurile care definesc registrele RSI. Astfel consistența corespunde ea la Imaginar, gaura la Simbolic și ek-sistența la Real. Ar exista deci în principiu o triplă echivalență: cerc R = Real = ek-sistență; cerc S = Simbolic = gaură; cerc I = Imaginar = consistență, însă întrucât cercurile sunt în mod intrinsec legate prin înnodare, consistență, gaură și ek-sistență definesc de asemenea raporturile pe care le întrețin între eleRealul, Simbolicul și Imaginarul. Alttfel spus, dacă Realul este definit prin ek-sistență, el este de asemenea privit, marcat prin gaură și consistență (și Simbolicul deci prin ek-sistență și consistență, și Imaginarul prin gaură și ek-sistență).

Ce anume definesc aceste triple raporturi R-S-I/consistență-gaură-ek-sistență? Consistența trimite mai întâi la nodul însuși, la faptul că el „ține”, la faptul că cercurile „țin împreună”. Din acest punct de vedere, consistența este reală. Însă Lacan subliniază în același timp faptul că nu există consistență decât imaginară, în acest sens în care consistența presupune ceva care face corp și care face sens, caracteristici esențiale ale registrului imaginar. Faptul însuși că înțelegerea nodului nu poate să se facă altfel decât prin mijlocul a scheme și desene în două dimensiuni (punere în plan) arată prea bine dependența vorbiinței vizavi de reprezentare, deci de Imaginar. Aceasta implică, așa cum o indicam, un raport de consistență cu Realul și Simbolicul: relativ la Real, Lacan reamintește consistența însăși a nodului – nod real, adică realul înnodării sale, nu cel reprezentat pe hârtie sau tablă – și materialitatea corzii; pentru Simbolic consistența trimite la materialitatea lanțului semnificant.

Pentru atât, trebuie să notăm faptul că în toate cazurile, consistențele respective trimit într-un fel la consistența „originară”, cea a Imaginarului. Pe de-o parte, privind consistența reală, trebuie reprezentată materialitatea corzii, pe de altă parte materialitatea semnificantă trimite în ultimă instanță la problematica sensului. Producție de sens care relevă de Imaginar.

Categoria găurii este mai complexă. Dacă ne referim la reprezentarea nodului, reprezentare consistentă și imaginară, nodul face gaură. Aceasta în măsura în care fiecare cerc este definit prin consistența sa și consistența lor însăși delimitează o gaură, pe care o traversează celelalte două cercuri pentru a constitui înnodarea. Este evident în consecință faptul că gaura este solidară consistenței imaginare care o încercuiește... și ek-sistenței (ceea ce rămâne în afară). Noi vedem acolo dependența extremă a fiecărui termen prin raport la celelalte.

Care sunt găurile respective ale acestor registre? Pentru simbolic aceasta este tocmai incompletitudinea cea care face gaură, aceasta este „Urverdrängung”, refularea originară, ceea ce scapă întotdeauna sensului. Pentru Imaginar, în calitatea în care el face corp, aceasta sunt tocmai orificiile sale. Rămâne gaura Realului. Ea privește Altul

corpului, Altul Altui sex, ceea ce se traduce prin „non-raportul sexual”. Aceasta este ceea ce Lacan numește „gauro-matismul” („trou-matisme”) sexului.

În ceea ce privește ek-sistența, așa cum noi am spus-o, ea corespunde la Real. Imposibil de a nu remarca maniera specială pe care o are Lacan de a spune și a scrie această ek-sistență. Aceasta pare să corespundă la un dublu obiectiv: a se demarca de filosofiile existenței – care vizează după Lacan la a procura o substanță ființei („à l’être” – ființei, la a fi), ceea la ce el întotdeauna s-a opus de maniera cea mai fermă – și a sublinia faptul că ek-sistența este de luat în sensul literal: ceea ce este în afară, la exterior. Din acest punct de vedere, Realul este după Lacan ceea ce este în afara Simbolicului (limbajul) și Imaginarului (reprezentarea și sensul). Există încă o rațiune suplimentară și mai specifică. Această creație semnificantă este consecința scrierii logice a formulelor sexuării în care Lacan a subliniat locul a ceea ce ek-sistă, adică ceea ce este exclus, pus în afară relativ la funcția falică (Φ).

Cu privire la cele trei registre, ek-sistența se manifestă ca și ceea ce, în calitate de real, se găsește în afara sensului. Realul nu are sens, ek-sistă sensului. În ceea ce privește Imaginarul, aceasta este tocmai juisarea falică (JΦ) cea care îi ek-sistă. Este în acest sens faptul că ea este definită de Lacan ca și juisare „în-afara-corpului”. În ceea ce privește Altul Juisare sau Juisare Alta (JA), cea care ek-sistă Simbolicului, ea este „în afară de limbaj”. Pentru a fixa mai bine ideile, să reluăm aceste puncte de manieră schematică pe tabelul următor:

	Réel	Symbolique	Imaginaire
Consistance	Corde (comme matérialité)	Chaîne signifiante	Représentation Corps
Trou	L'Autre sexe	*Urverdrängung* (refoulement originaire)	Orifices du corps
Ek-sistence	Sens (Réel comme hors-sens)	Jouissance Autre (hors-langage)	Jouissance phallique (hors-corps)

Însă întrucât aceste trei cercuri sunt echivalente, solidare și omogene, ce anume este ceea ce le determină unul ca și cerc al Simbolicului, un altul ca și cerc Imaginar și al treilea ca și cer al Realului? Această interogație introduce a doua problematică esențială pe care Lacan o abordează în acest seminar: problema numirii.

Nume la tatălui, nume ale tatălui și numire

Una dintre problemele esențiale care se prezintă lui Lacan este cea a sensului de dat celor trei cercuri care constituie nodul borromean. Așa cum noi am văzut-o, nu este evident faptul că am putea-o rezolva problema statutului nodului, adică a ceea ce face că nodul este înnodat. Altfel spus, ce anume este ceea ce înnoadă nodul? Însă imediat înnodarea pusă se impune problema (de)numirii sale.

Aceste probleme sunt prezente încă de la prima ședință a acestui seminar, însă trebuie așteptată a cincea ședință pentru ca Lacan să introducă o precizare care va antrena consecințe importante și care îl va ocupa până la sfârșitul seminarului: problema tatălui și a numirii. „Pentru a se înnoda acestea trei, trebuie de acolo în mod necesar unul în plus, a cărui consistență ar fi de referit la funcția Tatălui?”.

Să mergem pas cu pas. Să semnalăm în mod simplu că trebuie citit, în ceea ce urmează, continuarea dezbaterii lui Lacan cu Freud, dezbatere în care vom vedea cum anume Lacan înscrie diferența sa.

Lacan reamintește faptul că propriul său parcurs teoretic a început prin abordarea Imaginarului, s-a continuat prin cea a Simbolicului înainte de a ajunge de acolo la a reinteroga câmpul freudian pornind de la Real. „Freud nu era lacanian. Însă nimic nu mă împiedică să i le presupun ale mele trei, „R.S.I. – coajă de banană glisată sub piciorul lui – pentru a vedea cum anume el s-a descurcat de acolo." În mod efectiv descurcat, căci, de aceste registre, „el avea de acolo o bănuială". Și el adaugă faptul că există la Freud o referință la ceva ce acesta din urmă consideră ca și realul și că, în plus, tatăl psihanalizei nu era fără să fi remarcat gările respective în Simbolic (refulare), în Real și în Imaginar.

Ideea lui Lacan, aceasta este tocmai faptul că cele trei registre sunt prezente la Freud însă deznodate: „La Freud, cele trei nu țin, ele sunt doar puse unul pe altul." Pentru că ele ar fi ca atare, Lacan susține că aceasta este tocmai pentru a le face să țină împreună faptul că Freud a inventat o a patra consistență: noțiunea de realitate psihică. Lacan o reprezintă ca și un al patrulea nod care vine să lege celelalte trei care, în lipsa de a fi înnodate, ar porni fiecare de partea lor. Însă Lacan nu se oprește acolo: „Ce anume este aceasta, realitatea psihică la Freud? Aceasta este tocmai complexul lui Oedip."

Să subliniem că, imediat după, Lacan declară cu insistență faptul că „complexul lui Oedip nu este pentru atât de rejectat. El este implicit în nodul așa cum eu îl figurez." Această remarcă este cu atât mai interesantă cu cât Lacan a criticat mult, chiar batjocorit complexul lui Oedip în seminariile sale precedente, și cu cât în consecință acest retur al Oedipului ridică o problemă. Lacan răspunde acolo concluzionând această lecție: esențialul Oedipului consistă în faptul că nodul poate „să se înnoade altfel" și că „aceasta este tocmai ceea în ce operează analiza ea însăși."

Două ședințe mai tîrziu, Lacan reia nodul în patru „al lui Freud": „Freud, am spus eu, elidează reducția mea la Imaginar, la Simbolic și la Real ca și înnodate toate trei. Aceasta este tocmai prin al său Nume-al-

Tatălui, identic la ceea ce el numește realitate psihică, și care nu este nimic decât realitatea religioasă, aceasta este tocmai prin această funcție de vis faptul că freud instaurează legătura Simbolicului, Imaginarului și Realului.” Astfel, Freud nu este lacanian, însă aceasta este ca și cum el o era, întrucât nu doar el nu ignoră categoriile RSI, ci încă el are al „său” Nume-al-Tatălui sub forma realității psihice care nu este alta decât complexul Oedip. În mod mai serios, Lacan spune, prin mijlocul lecturii sale a lui Freud, faptul că realitatea psihică, și deci complexul lui Oedip, aceasta este unul dintre Numele-Tatălui.

Echivalența pe care o introduce Lacan între realitate psihică și realitate religioasă merge absolut în acest sens, așa cum noi o vom dezvolta imediat prin raport la funcția Tatălui ca și numind. Aceasta este în mod sigur ceea ce îl face să afirme, câteva ședințe mai târziu, raportul între Numele-Tatălui – la plural – și Dumnezeu. După ce reamintise faptul că reflecția lui Freud s-a învârtit în jurul Numelui-Tatălui – la singular – fără a fi recurs la categoriile RSI, el desemnează nodul borromean afirmând: „Numele-Tatălui, aceasta este tocmai asta: Simbolicul, Imaginarul și Realul. Aceasta sunt numele prime., în calitatea în care el numesc ceva.” Și Lacan la a reaminti cu umor faptul că, în Geneză, Dumnezeu începe prin a numi fiecare dintre animale.

R, S, și I sunt deci Nume-ale-Tatălui. Trebuie înțeles oare în sensul că nu există numire posibilă în afara celor trei registre? Că orice lucru are un nume în calitatea de prin în înnodare? Această lectură pare în mod cert posibilă. Însă o alta mai restrânsă ne pare mai plauzibilă. Ea privește structura ca atare. Căci Lacan afirmă că dacă Simbolicul cauzează sensul, aceasta este pentru că „inconștientul ek-sistă, adică el condiționează Realul, Realul acestei ființe pe care eu o desemnez din vorbiință. ... El numește lucrurile pentru această vorbiință, ființă care tot fiind dintr-o specie animală diferă de acolo în mod singular.” Cum Lacan continuă indicând faptul că ceea ce caracterizează animalul, aceasta este modul său de a se reproduce, noi putem conclude faptul că structura este ceea ce se deduce din inexistența raportului sexual și din afectarea acestei specii animale prin limbaj: ceea în ce el „diferă în mod singular”. Inconștientul vine să condiționeze Realul vorbiinței, adică

ceea ce face gaură limbajului, ceea ce nu poate să se spună ci doar să fie încercuit.

Sinteza seminarului 23, „Sfântomul”

de Dominique Simonney

ACEST SEMINAR MARCHEAZĂ o nouă luare de distanță cu învățământul lui Freud: abordând Realul prin intermediarul sfântomului, Lacan se îndepărtează de o figură a Tatălui care ar supune în totalitate fiii iubirii pe care ei i-o poartă, sfârșind la ceea ce el numește per(tată)-versiune.

Prin auto-nominația lui Joyce, făcând tur pentru ca numele său propriu să devină nume comun, Lacan va arăta că o cale există pentru ca subiectul să nu rămână suspendat numitei per-versiuni, în care abordarea freudiană a acestei probleme o cantonase. O lecție care valorează de asemenea pentru analiștii cărora Lacan adresează această frază rămasă celebră: „Este tocmai în ce anume psihanaliza, din a reuși, probează că Numele-Tatălui, ne putem de asemenea trece de asta, cu condiția de a ne servi de asta”.

Acest seminar, centrat pe Joyce, tratează despre creație, dar și despre psihanaliză. El se articulează în jurul lui „a se trece de Numele-Tatălui”: atunci când acesta tocmai face lipsă ca și numit, dar de asemenea, și într-un mod care poate pe noi toți să ne privească azi – noi care nu mai suntem de acolo la a descoperi moartea lui Dumnezeu ci la a resimți de acolo efectele ei - , ca și numind, adică ca și Tată al Numelui.

Aceasta odată pusă, Lacan lărgește dezbaterea grație unei puneri în abis în mod veritabil vertiginos, întrucât este tocmai normalitatea cea pe care el o va interoga, repunând de acolo în cauză consistența Numelui-Tatălui, ceea ce îl conduce la a sublinia „încercarea de rigoare psihotică”.

Lacan reia în acest seminar problemele ridicate anul precedent în R.S.I. El concluzionase întrebându-se „ce anume convine să dai ca și substanță Numelui-Tatălui”, împărtășind auditoriului său din

dificultatea de a face să țină Numele-Tatălui totodată ca și numit și ca și numind.

Lacan evocă atunci o numire care ar putea releva din cele trei registre ale Realului, Simbolicului și Imaginarului, nelăsând doar Simbolicului acest privilegiu. Problema devine așadar: Numele-Tatălui poate el să se înscrie în RSI, poate fi el identificat inconștientului însuși? Problema creatorului, care numește lucrurile și le face reale, se pune prin dificultatea de a face să țină un Nume-al-Tatălui ca și numind. Artistul, și va trebui precizat artistul modern, este un creator intervenind la un loc deșertat de Dumnezeu: Lacan în convoacă așadar în persoana lui James Joyce.

Scrierea sa desface sensul și deznoadă legătura literei cu semnificantul. Ea aranjează în Real sprijinul pe care semnificantul îl ia din semn după prima sa inscripție ca și trăsătură unară. Ea joacă, la Joyce, din echivoc și din omofonie, arată în operă un subiect fără să fi primit sprijinul pacificator al Numelui-Tatălui (există la el forcluziune de fapt, constată Lacan), un subiect luptând contra invadării de către Juisarea marelui Altul cu armele inamicului, adică limbajul, scrisul, în calitatea în care el suportă fonația, care ea însăși suportă semnificantul. Întregul seminar se articulează în jurul acestei chiasme: literă, semnificant, voce.

Ce lecții, analistul, care, el, vorbește dintr-un alt loc, poate el trage dintr-o astfel de experiență? Și ce anume este de acolo din oricine fiecare în fața a ceea ce aș numi „rău („malaise”) în Numele-Tatălui”? Teoria lacaniană a Numelui-Tatălui se înclină așa, în vreme ce discursul științific dominant tinde să forcludă subiectul și să pună la rău legătura socială care s-ar sprijini pe dimensiunea unui mare Altul în care Numele-Tatălui ar fi presupus.

Pe durata seminarului, el se arată deseori ezitant, „nu găsesc, caut”, explică el, încurcându-se în trecere în construcția nodurilor sale. Îl vedem la lucru cu ajutorul celor doi „nași” ai săi topologi, Soury și Thome, cât și al specialistului în Joyce care este Jacques Aubert.

„Sfântomul” este de pus în rang la numărul seminariilor în care puritatea enunțării se extrage din ganga cercetării, sub același titlu ca și „Încă”, câțiva ani mai devreme. Cititorul nu trebuie să reculeze în fața

abundenței de suport topologic, din care esențialul se reduce la câteva figuri destul de simple.

Totuși, scopul lui Lacan nu este de o abordare facilă, și trebuie să-ți dai puțin osteneala pentru a te regăsi în „capetele de discurs” pe care el le propune, în care abundă aforisme fulgurante, dar și aluzii „milimetrice” care nu livrează neapărat sensul lor la prima lectură, fără a vorbi despre numeroasele jocuri de cuvinte sau calambururi.

Lacan distinge simptomul („symptome”) de sfântom („sinthome”), care este ortografierea sa în franceza veche. Cuvântul „symptome” își găsește originea sa în limba greacă, „piptein”, a cădea și „sun”, cu, împreună (mulțime).

Simptomul este o expresie metaforică a adevărului refulatului inconștient care se interpretează grație echivocului semnificant. Este un „nod de sens” care se prezintă mai întâi subiectului ca non-sens, dar care cheamă sensul. Interpretarea, dacă ea recurge la echivoc, îi va propune în locul și pe locul sensului pe care ea îl cere un efect de sens care va sfârși prin a epuiza sensul însuși: „Interpretarea analitică nu este făcută pentru a fi înțeleasă; ea este făcută pentru a produce valuri”. Astfel simptomul este el substituibil, deplasabil, și trimite la Realul unei juisări ignorate.

Sfântomul, el, nu este nici substituibil, nici deplasabil: el vizează să-și atingă Realul său. El nu deznoadă enigma sau echivocul, ci din contră, le menține într-o singularitate de neatins de marele Altul: astfel va fi de acolo din opera lui Joyce. Sfântomul este numire, răspuns la lipsa unui mare Altul creator al numelui.

Câmpul forcluziunii, până atunci limitată la cea a Numele-Tatălui, se va lărgi. Ea privește de asemenea deficiența celeilalte fețe a Numelui-Tatălui, cea care numește, la care va răspunde forcluziunea sensului prin orientarea Realului - concept nou, nemergând de la sine, care trimite la o lipsă de numire în marele Altul. De acum forcluziunea nu se mai limitează la efectele ei în psihoză, ea poate de asemenea da seama și despre ceea ce se întâmplă după terminarea unei analize. Sfântomul va fi așadar răspunsul unui subiect confruntat la obligația de a asuma singularitatea sa, așadar singurătatea sa.

O nouă scriere

Nodul „bo” (frumos) schimbă sensul scrierii, ne spune Lacan înainte de a preciza: nodul bo, trebuie să-l scrii. Nu ne putem mulțumi să vorbim de acolo, chiar și numai dacă nu ar fi decât pentru a lăsă să survină lapsusuri în manipularea lui și de asemenea pentru a te confrunta la stranietatea scrierii acestui mod de abordare topologic.

Nodul este făcut, afirmă Lacan, în spiritul unei noi „mos geometricus” (metode geometrice), el fondează o altă geometrie. El tocmai subvertește obișnuința pe care noi o avem de a gândi, sub prinderea privirii, corpul ca un sac sau ca o suprafață atunci când acest sac se reflectă într-o oglindă.

Chiar dacă consistența imaginară face sac, „ea arată coarda”, adaugă el.

Tot așa cum orice sferă nu este niciodată decât mulțimea cercurilor care o generează, tot așa „corpul, noi îl simțim ca și piele, reținând în sacul său o grămadă de organe. În alți termeni, această consistență arată coarda. Dar capacitatea de abstracție imaginativă este atât de slabă încât această coardă, reziduu al consistenței - ea exclude nodul.” Și Lacan adaugă că „grăuntele de sare”, de care el se simte responsabil, este faptul de a fi adăugat nodul ca ceea ce ex-sistă elementului coardă-consistență.

Această ex-sistență a nodului este foarte dificil de imaginat. Lacan el însuși se va încurca în mod frecvent în manipulările sale de cercuri de sfoară.

Consistența corpului, simbolizată de coardă, este deja o abstracție imaginară: ea este antipatică mentalității, explică Lacan, care, ea, merge în sensul „adorației sexuale, adică rău-prinderea („meprise”), altfel spus disprețul („mepris”).

Cercurile de sfoară sunt deseori înlocuite în demonstrații prin drepte infinite. Ele se reunesc pe ele însele într-un punct la infinit și sunt concentrice, pentru a nu face lanț olimpic, ceea ce e condiția înnodării borromeene.

Avantajul dreptei este, mi se pare, de a putea ilustra gaura pe care ea o delimitează fără ca pentru atât s-o imagineze așa cum este cazul pentru cerc: dreapta infinită are ca virtute faptul de a avea gaura de jur împrejur.

Această dreaptă, remarcă încă Lacan, dă un alt suport trăsăturii unare, o scriere care nu vine de altundeva decât din semnificant. Înnodarea celor trei dimensiuni se substituie (fără pentru atât a o elimina) la definirea inconștientului ca loc al marelui Altul, comoară de semnificanți.

Cele trei elemente, R, S, I, înlănțuite „fac metaforă din ceva ce este număr", și pe care-l „numim tocmai din această cauză cifră", afirmă Lacan.

Este vorba așadar despre un nou mod de cifraj al inconștientului. Lacan vede acolo un forțaj al unei noi scrieri care, prin metaforă, spune el, are o portanță care trebuie prea bine numită simbolică. El consideră că această scriere care face, pentru publicul său, traumatism. Pare prea bine că aceasta a fost în mod efectiv cazul, atunci când ne reamintim reacțiile numitului public care au oscilat între respingerea acestei noi abordări și practica compulsivă a topologiei borromeene.

Lacan insistă pe faptul că nodul bo are în fapt o structură de lanț borromeean, aceasta dă așadar un „lanțnod", („chainoeud"). Veritabilul nod în trei (care nu face lanț) este nodul de treflă care rezultă din racordarea celor trei cercuri și prezintă de acum o continuitate pe care el o va defini ca și paranoia, adică o structură care tinde spre totul negând de acolo divizarea subiectului: pentru acest motiv, el o va identifica, făcând referință la teza sa, la personalitate, care ea însăși se reclamă dintr-un tot.

De acum Lacan se sforțează să țească în trei, apoi cu multe dificultăți în patru, aceste noduri de treflă între ele, astfel încât această înnodare să poată să sfârșească la altceva decât la o paranoia, al patrulea nod făcând funcție de sfântom și diferențiind, așa cum o vom vedea, celelalte noduri.

Pe de altă parte pot surveni în cursul înnodării erori, în mod egal intitulate încălcări, sau lapsusuri care desfac caracterul borromean al nodului. Aceste lapsusuri pot surveni la fiecare încrucișare între diferitele cercuri, aceasta este să spui, pentru a reveni la lanțul borromean clasic, că va putea să existe încălcare la nivelul încrucișărilor I și R, R și S și S și I.

Lacan propune diferite înnodări care vor trimite la mai multe moduri de a face încălcarea. O primă înnodare, lasă libere cele trei cercuri, suprapuse unele peste altele, și ceea ce va interesa pe Lacan în acest caz este dezlegarea simbolicului care va fi „reparată” prin înnodarea sa la sfântom, permițând pe acolo o nouă agățare a Imaginarului și a Realului.

Un al doilea tip de înnodare privește nodul de treflă. Nu mai există un al patrulea cerc, ci suturi și lipituri. Într-adevăr, delimitarea între R, S și I nu este clară în acest tip de nod totodată pe plan topologic și uneori la subiect. Lipitura marchează așadar limite stabilind în același timp legături, făcând să țină nodul de treflă. Pe această figură, vedem că cele două capete ale Realului și Imaginarului nu se reunesc (parte Juisare a marelui Altul, vom reveni acolo) și că această necesită, după Lacan, două lipituri, una între Simbolic și Imaginar, alta între Simbolic și Real. La o deschidere, o fugă de o parte, răspund două reîntăriri pe celelalte părți în care se operează o joncțiune.

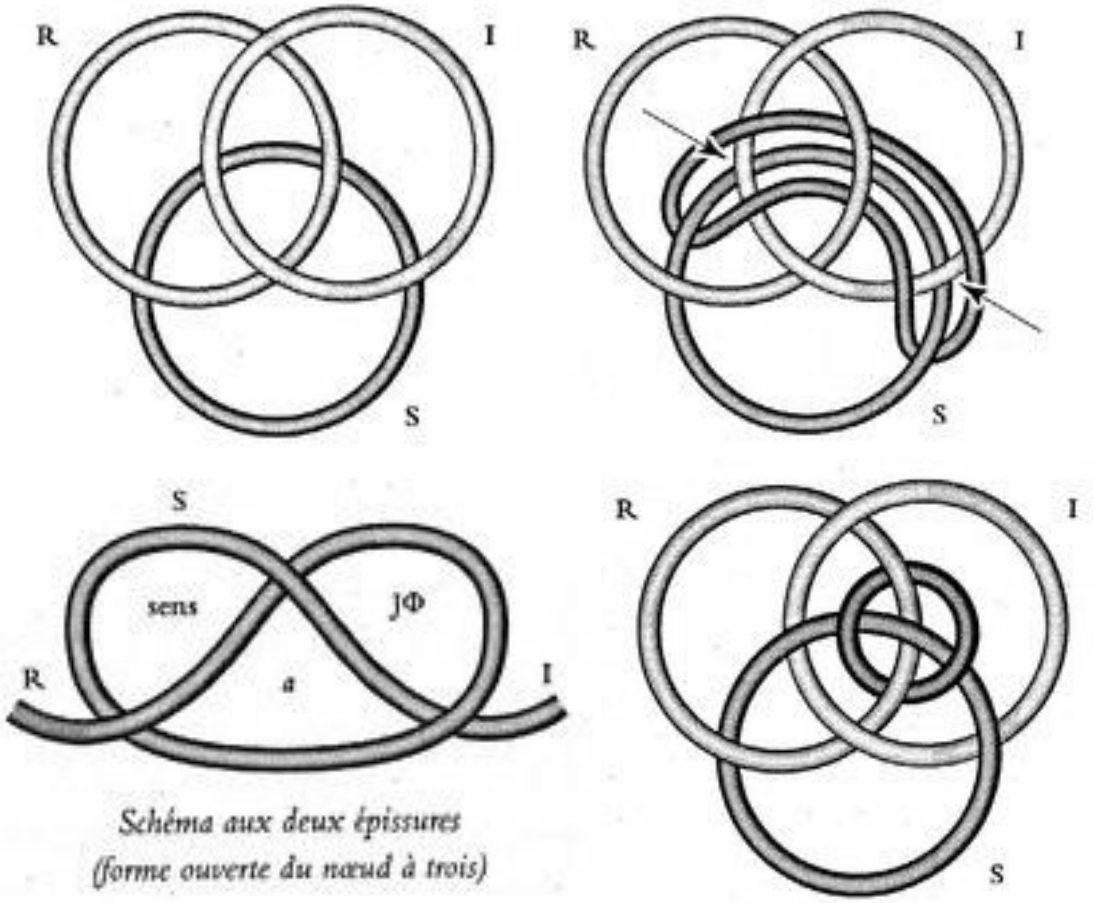

Schéma aux deux épissures
(forme ouverte du nœud à trois)

Un alt tip de înnodare arată o legătură a Simbolicului și a Realului diferită de primul caz, întrucât eroarea, în loc să survină în două puncte de încrucișare a Simbolicului și Realului, nu advine decât într-un punct. Cele două cercuri se regăsesc înlănțuite, și imaginarul eliberat. Supleanța vizează așadar, prin intermediarul egoului, să repare încălcarea la locul unde ea a avut loc, pentru a reține Imaginarul. Să notăm totuși că de acolo nu subzistă mai puțin înlănțuirea Simbolicului și Realului.

Ultim punct al acestui rapid tur de orizont al figurilor borrmeene în joc în acest seminar: al patrulea cerc va fi sfântomul. E important să subliniezi că dacă vrei să înnozi un al patrulea cerc la lanțnodul în trei, trebuie mai întâi să deznozi primele trei în cazul în care acesta nu se va fi făcut prin intermediarul unui defect de înnodare. Trebuie mai întâi să desfaci nodul înainte să-l refaci. Această remarcă poate pune pe pista unei operații care ar fi cea a analizei, care ar începe prin deznodarea în trei și s-ar termina printr-o înnodare în patru cu sfântomul. Simplă ipoteză, căci Lacan nu tranșează cu adevărat în ceea ce privește

posibilitatea sau nu ca un subiect să se suporte dintr-un nod în trei în mod convenabil înnodat.

La sfârșitul lui „RSI”, Lacan susține că la Freud înnodarea celor trei cercuri este deficientă: ele nu sunt legate. El vede în această configurație definiția perversiunii.

După Lacan, Freud adaugă, pentru a le face să țină, un al patrulea cerc care se prezintă sub forma realității psihice, sau a realității religioase, sau încă a complexului lui Oedip. El sfârșește prin a spune că este vorba despre al său „Nume-al-Tatălui” (la Freud). Dar atunci acest al patrulea cerc supune subiectul la iubirea Tatălui, adică, pentru Lacan, la această versiune paternă pe care el o intitulează per-versiunea („pere-version”).

Dacă el exclude posibilitatea unei înnodări în trei „care ține” în abordarea freudiană, ce ar fi de acolo din a sa? Mi se pare, din partea mea, că el nu susține posibilitatea înnodării în trei, dar nu este ușor, asupra acestui punct ca și a multor altora dealtfel, să ajungi la certitudini. Stilul acestui seminar, melanj de probleme, de ezitări și apoi de aserțiuni mai mult sau mai puțin aforistice, lasă puțin loc unei lecturi univoce.

Este important în sfârșit să subliniem că în nodul în trei, Realul surmontează Simbolicul în două puncte: suntem în ultima parte a învățăturii lui Lacan. Simbolicul nu mai are locul central, ținând spatele la Numele-Tatălui, pe care el l-a putut avea. Este vorba acum, în mod notabil în cură, de a da ultimul cuvânt Realului, el singur poate da rațiunea experienței la care un subiect se confruntă. Totuși trebuie notat că, ca și întotdeauna la Lacan, cele trei dimensiuni joacă între ele și că niciodată una dintre acestea nu domnește asupra celorlalte două. Așa cum o explică Alain Didier-Weill, „faptul că realul are ascendentul asupra simbolicului (R/S) trimite la ceea ce ne este învățat de către experiența traumatică: subiectul cade căci el încetează de a fi suportat de simbolic, făcut deficient în întâlnirea sa cu realul gauro-matismului („trou-matisme”)”. Pe de altă parte, amintește el, nodul arată în mod egal și ascendentul Simbolicului asupra Imaginarului și cel al Imaginarului asupra Realului. Ceea ce „tinde să semnifice că simbolicul dispune în mod paradoxal ... de un ascendent asupra realului. Acolo este

paradoxul borromean dând seama de paradoxul simbolic: vorbirea deține totodată capacitatea de a fi blestemată de real și capacitatea de a fi o sursă a unei bine spuneri capabile să simbolizeze realul.”

Două alte puncte sunt de subliniat. Pe de-o parte, nodurile în trei sunt orientabile într-un mod dextrogir sau levogir. Putem de asemenea să le colorăm pentru a le diferența. Însă o altă soluție există, în a colora două și a orienta pe al treilea. Pe de altă parte, dacă considerăm nodul de treflă și diferitele corecții de lapsus printr-un alt cerc, două ocurențe se vor prezenta: cea în care cercul corector este inter-schimbabil cu cel corectat (așadar există o echivalență a celor două cercuri, întrucât un nod de treflă „ratat” echivalează unui cerc) și cea în care nu există această posibilitate de echivalență. Lacan deduce din asta că acolo unde există echivalență, nu poate exista raport, în vreme ce acolo unde nu există echivalență, acest raport poate adveni. Nu poate exista raport decât între elemente diferite.

Lacan exemplifică prin aceste raporturi între cercuri de sfoară problema raportului sexual. El arată astfel că dacă există reparație într-un singur punct (în care a survenit eroarea), prin sfântom, atunci nu există echivalență a celor două cercuri, așadar raport. Sfântomul (adică cercul corector) permite raportul, ceea ce va permite lui Lacan să enunțe că cu este tocmai din sfântom că se suportă marele Altul sex.

Nodul borromean este un sprijin gândirii, spune Lacan, și asta permite să-l scrii altfel. El propune termenul de „agândire”. Necesitată, așadar, din scrierea nodului pentru a putea gândi ceva din învățăturile pe care ni le aduce clinica. Puținul pe care-l putem spune este că el s-a pus acestei sarcini cu cea mai mare seriozitate.

Nominația și lalimba

Numele-Tatălui trimite la Tată ca și Nume, dar și la Tată ca și numind, loc pe care l-a ocupat absolut „ în mod natural”, dacă pot spune, Dumnezeu. Lacan vorbește despre acesta pe un ton care nu îi este într-adevăr obișnuit, un ton pe care l-am putea califica drept ateu: „Nu este Dumnezeu cel care a comis acest truc pe care-l numim Univers.

Imputăm lui Dumnezeu ceea ce este afacerea artistului”. Artistul va veni la acest loc deșertat de Dumnezeu.

Analistul, pe o altă cale, va putea de asemenea să se treacă de Numele-Tatălui. Numele-Tatălui nu este cel al lui Dumnezeu, chiar dacă Lacan le-a pus deseori în raport. Există așadar o problemă la nivelul numirii în calitatea în care ea nu ar ști să fie în mod unic simbolică, dacă nimic nu vine să susțină această gaură a lui „eu sunt cel ce sunt” la nivelul credinței, gaură care, după Lacan rescuipa Nume („Noms”).

Dar rămâne problema pe care se termină „RSI”: cum anume să articulezi cele trei numiri, reală, simbolică și imaginară, pentru ca ele „să facă” Nume-ale-Tatălui? Într-adevăr, înnodând R, S și I, grație Numelui-Tatălui „freudian” (care a fost de asemenea lacanian!), sfârșim la un scurtcircuit evident, ceea ce face să țină cele trei dimensiuni ca diferite prin a le numi este de asemenea ceea ce este numit de acestea, în calitate de Nume-al-Tatălui real, imaginar și simbolic.

Lacan răspunde introducând sfântomului în loc și pe locul Numelui-Tatălui. Subiectul va găsi în el însuși proba nu a existenței marelui Altul, ci a redutabilei sale influențe, și în aceasta, așa cum o vom vedea mai departe, psihoticul poate să ne dea lecții.

Numele-tatălui nu dispare de acolo pentru atât, dar este într-un fel suspendat simptomului: „este în calitatea în care Numele-Tatălui este de asemenea Tatăl Numelui că totul se susține, ceea ce nu face mai puțin necesar simptomul”, spune Lacan.

Vom nota această modalitate a necesarului aplicată simptomului, modalitate rezervată până atunci excepției paterne (ceea ce nu încetează să se scrie) și care conduce la a te interoga: oare excepția nu a devenit ea, pentru Lacan, cea a simptomului fiecăruia în calitatea în care ea s-ar afirma în singularitatea actului de a-l susține pe acesta, ceea ce el va enunța câteva lecții mai târziu dintr-un „nu suntem responsabili decât în măsura propriului să știi să faci”? Un simptom nesusținut ca atare, ci pur și simplu trimis la propriul său narcisism va urma panta sa naturală și se va colectiviza, cu consecințele pe care le putem imagina de partea

fenomenelor de mulțime: problemă netratată aici de Lacan, dar care nu este mai puțin legitim de ridicat.

După prima lecție, Lacan revine asupra numirii. El face remarcat că natura nu are nimic din natural, că ea se distinge din a fi numită și că natura prin acest procedeu „nu se riscă la nimic decât la a fi un amestec de în afară-natură”. Nu există așadar „raport în mod natural sexual”, adaugă el. Distincția natură/cultură este falsă, dar atunci cine numește?

Numirea în calitate de creație („fiat lux”-ul), așa cum o găsim în Biblie, pune problemă. Lacan face remarcat cu maliție că Dumnezeu nu a numit bacteria. În revanșă, el afirmă că Dumnezeu, bufonând (aluzie la bufon) omul, presupus original, îi propune să dea numele fiecărui animăluț. Este vorba acolo despre o altă formă de numire, care nu mai are efect real, ca și cea efectuată de Dumnezeul Bibliei, ci simbolic, omul numind ceea ce există deja.

După ce a forjat semnificantul „lalimbă” („lalangue”) (în „Știința psihanalistului”, în 1971-1972), Lacan susține că nu este în dicționar că o găsim, că ea este mai întâi opera femeilor. Bărbații sunt mai ocupați în ceea ce îi privește, la ceea spre ce îi împinge tropismul lor falic: să mențină formele, regulile.

El va da un loc eminent lalimbii materne: o „mulțime de femei care a generat lalimba”, spune el.

El precizează încă faptul că în fiecare clipă creăm lalimba, îi dăm o mică împingere de deget. Dacă Adam este presupus, remarcă el, să fi numit animalele, el a făcut-o în limba Evei (pe care el o numește „evie”, întrucât mamă a viilor), și deci, reluând cuvântul lui Joyce, Adam era o madamă. În creația divină, dacă bacteria nu este numită, este că numirea nu poate să se facă decât pornind de la lalimba maternă. „Creația zisă divină se redublează așadar din vorbăria vorbiinței”, și numirea vine să supleeze pierderea („défaut”) numirii inerente găurii structurale care vine la locul celui care numește lucrurile. Întrucât Dumnezeu nu a numit bacteria, lalimba a făcut-o. Această vorbărie este numire.

Continuând în această venă biblică, Lacan semnalează „nu-trebuie”-ul („faut-pas”) Evei, cu șarpele, pe care el îl numește de asemenea falie

sau falus. Acest nu-trebuie, este păcatul, „sin” în engleză, care se regăsește în sfântom. Acest păcat este semn al lipsei, șarpele-falus anunță castrarea și nu doar la o femeie. Însă aceasta din urmă se specifică, la Lacan, din a nu fi toată.

Lacan apropie în continuare „me pantes”-ul, nu totul pus de-o parte de Aristotel din logica sa, de un „tot dar nu asta” pe care el îl atribuie lui Socrate refuzând să primească femeia sa venită să asiste la ultimele sale clipe. El nu vrea „s-o audă vorbind”. Probabil, am putea adăuga, pentru a nu lăsa poziția sa de excepție incizată de pălăvrăgeala acestei „nu toate” care l-ar fi readus la poziția sa se simplu muritor. Știm că, după Lacan, Socrate scapă acestei condiții de muritor, caz particular al fiecăruia retrimis la universalul lui orice om, în care îl închide faimosul silogism ieșit din logica aristoteliană, ocupând această poziție singulară de a accepta „să moară pentru ca cetatea să trăiască”.

„Dar nu asta”-ul, adaugă Lacan, „este ceea ce eu introduc sub titlul meu acest an ca și sfântom”. Acesta, strigăt al inimii unui bărbat în trecere de a fi confruntat soției sale, vine așadar la locul în care o femeie nu este toată în funcția falică și deci atunci când, pentru acest bărbat, se profilează Realul diferenței sexelor.

Sfântomul are o funcție de suplеanță la o pierdere a funcție falice la un subiect ca și Joyce. Lacan va generaliza această necesitate de suplеanță spunând că o femeie este un sfântom pentru orice bărbat.

Sfântomul face să existe raportul sexual după Lacan și deci, pentru Joyce, există și nu există raport sexual. Să luăm act de acest enunțat care tranșează pe radicalitatea lui „nu există raport sexual” susținut anii precedenți, exceptându-l din existența acestui raport în caz de intervenție a sfântomului femeie în calitatea în care el permite să suporte marele Altul sex, precizând că sfântomul nu este simptom, și că nu este suficient ca femeia voastră să fie simptomul vostru pentru ca acest raport să survină. Este în mod probabil funcția de evidare a Realului sfântomului (să amintim că un sfântom trebuie să fie susținut, nu suferit) care permite ca Realul marelui Altul sex să poată atunci să fie abordat de un subiect în termeni de raport.

Sfântomul lui Joyce, Lacan îl numește mai întâi sfântom „madaquin”, aluzie la influența sfântului Toma de Aquino perceptibilă în „claritas” (strălucire, claritate) care se manifestă în experiențele epifanice. Însă, după Lacan, Joyce reunește (termenul este cu grijă ales) un alt sfântom, sfânt-omul „Regulă”, referință la atenția pe care el o poartă luptei poporului său pentru eliberarea sa. Această schimbare de registru, de la religios la politic, este interpretată de Lacan ca și o alegere eretică, „dar este un fapt că Joyce a ales, fapt în care el este, ca și mine, un eretic. Căci „haeresis”, este prea bine acolo ceea ce specifică ereticul. Cuvântul „haeresis” face auzit „RSI”. Erezia este o doctrină contrară dogmelor Bisericii catolice, și de asemenea un mod de înnodare al RSI cu sfântomul. De la un sfântom la altul, există conjuncție și alegere, așadar alegerea unei conjuncții. Noțiunea de alegere este absolut centrală în abordarea lacaniană a sfântomului, tocmai aceasta îl distinge de simptom care, el, nu este ales de subiect. Problema alegerii se revelă totuși la fel de problematică ca și cea a alegerii „freudiene” a nevrozei. Lacan va explica faptul că în mod obișnuit la „règne”-ul (domnie, regn) lui S1, răspunde în S2, o duplicitate a simbolului și simptomului.

Semnificantul maestru, S1, este cheia de boltă a edificiului simbolic și în același timp nu ține decât prin sprijinirile pe care el le ia din Imaginar și din Real.

Lacan începe demonstrația sa prin sacul care este corpul: acesta evocă umflătura imaginară a lui Unu, al cărei exemplu este dat de infatuarea obsesionalului care joacă broasca vrând să se facă la fel de mare ca și boul.

Pe de altă parte, ca și un sac vid, este mulțimea vidă în care unu își găsește originea sa în matematicile moderne: este tocmai Realul cel care este aici în joc.

Aceste două abordări trimit respectiv la consistență și la ex-sistență. Dar, pornind de la acest cuplu binar (Unul care se imaginează și zero care fondează Unul), joncțiunea la marele Altul nu se face. Marele Altul care, ca și mulțime, este considerat a fi terț la această binaritate, nu există, căci inconsistent, și nu permite așadar trecerea de la S1 la S2.

În consecință, S2 se divizează între un simbol, care, pentru Lacan, „repune de acolo pe Imaginar”, și un simptom, care se manifestă în Simbolic dar vizează Realul. Această duplicitate, o găsim reflectată în diviziunea subiectului, în calitatea în care acesta se situează întotdeauna între doi semnificanți, cu atât mai mult cu cât locul lui S1 este cel al unui pur seamăn, sprijinit cert pe un Real (Unul) și înlocuit de Imaginar, dar ale cărui manifestări în Simbolic sunt inconsistente.

La artist, el poate, după Lacan, să fie de acolo altfel. Poate pentru că opera sa, chiar inserată ca și produs în discursul maestrului, nu este totuși recuperabilă de acesta. Artistul, dacă el vinde opera sa, nu livrează pentru atât adevărul său maestrului. El este, într-un anumit mod, propriul său maestru, ceea ce îi permite să scape acestei diviziuni a lui S2 care este faptul, semnalează Lacan, al domniei discursului maestrului.

El interpretează poziția subiectivă a artizanului (sau a artistului), remarcând că „prin conjuncția celor doi semnificanți, el este capabil să producă ... obiectul (a)”. Obiectul „a”, aceasta este opera sa. Conjuncția, aș avansa eu (aici extrema concizie a intenției lui Lacan ne impune să propunem propria noastră interpretare), este pentru Joyce cea a celor doi semnificanți: unul (sfântomul madaquin) este profund ancorat la religiozitatea unei mame care-i făcea reproș de a neglija datoriile sale de credincios și de a-și bate joc de preoți; celălalt (sfânt-Om-Regulă) este întors spre militantismul „irlandez” al tatălui său (regulă vrea să spună „autoritate”, „guvernare”) care a condus Joyce la a-și da ca și scop de a forja „conștiința increată a rasei sale” la locul tatălui. Acesta era într-adevăr, pentru a relua cuvântul lui Lacan, „fenians”, adică fanatic al lui „Sinn Fein” (Noi Înșine), dar de asemenea „fainéant” (cerșetor) și, care este și mai mult, alcoolic, așadar complet „défaillant” (deficient). Joyce va fi „însărcinat de tată” – altfel spus, el este adus să susțină S1, să facă Unul, dar de asemenea să valorizeze numele său propriu în detrimentul tatălui: „este tocmai la acest nume că el vrut să-i fie adus omagiul pe care el însuși la refuzat oricui. ... numele propriu face tot ceea ce poate pentru a se face mai mult decât ... semnificantul maestrului”. Joyce nu a avut maestru și ceea ce a fondat S1 al său este

notorietatea pe care el a dat-o numelui său, redublat de prenumele său și de „supranumele” său: Dedalus.

Lacan va trebui să recurgă, pentru demonstrația sa, la discursul maestrului, în calitatea în care artizanul sau artistul poate să se lojeze ca și S2, să știi să faci, la locul marelui Altul, oferind știința sa maestrului pe calea producției obiectului său artizanal sau artistic. „În ce anume arta ... poate ea dejuca ... ceea ce se impune din simptom? Adică, adevărul”. Acest adevăr, cel al diviziunii sale subiective, este dejucat prin acest artificiu care este arta. Lacan motivează această ipoteză prin modul în care Joyce, însărcinat de tată, ilustrează prin opera sa „spiritul increat al rasei sale”.

El susține acest tată pentru ca el să subziste, spune Lacan, și astfel dejoacă în mod efectiv, prin această supleanță, adevărul faliei paterne. Marele Altul patern, care ar fi trebuit să se găsească în joc în Oedip, este în afara jocului, și este tocmai fiul cel care i-a rolul său de sprijin al Numelui. Simptomul care este Oedipul este în sarcina fiului, nimic din adevărul său nu va apare de acolo, în afară poate pentru comentatorii operei. De aceasta artistul este în general absolut inconștient, traseul său subiectiv se separă aici de cel al analistului.

Simbol și simptom se reunesc așadar, mascând adevărul diviziunii subiectului care se exprimă în mod general prin duplicitatea lor. Aceasta se înțelege întrucât simbolul pe care-l propune artistul, este simptomul său, dacă ne-o acordăm să spunem că acesta din urmă este identifiabil operei sale. Ceea ce se înțelege în mod perfect în cuvântul lui Flaubert: „Madame Bovary, este eu.”

Poziția subiectivă a artistului, după Lacan, poate fi rezumată astfel: adăugând pe S1 și dejucând adevărul (diviziunii sale) prin producția unui artificiu, opera sa. Artistul, cu opera sa, ilustrează numele său.

Joyce simptomul

Scrierea, mai ales dacă ea produce enunțări care maschează enunțatul, ca și în enigmă, permite să accezi la capete de Real, care nu vor fi așadar în nimic privite de orice echivoc, echivalență sau egalitate care sunt

apanajul „științei în calitate de vorbită” care este inconștientul, situat în S2. Această știință va fi dejucată, și aceasta va avea o consecință, semnalează Lacan: Joyce se va găsi „dezabonat la inconștient”.

Să ne aplecăm acum asupra tratamentului pe care Lacan îl rezervă operei lui Joyce. Căci este în mod esențial asupra operei sale că el va lucra. Cunoaștem repulsia sa pentru tot ceea ce ar putea semăna unei psiho-biografii. Trăsăturile biografice vor rămâne în mod net în retragere: este vorba mai întâi despre scriitorul, omul de litere care el era. „Joyce Simptomul de înțeles ca și Isus Prepelița: este numele său”: este tocmai astfel că Lacan deschide conferința sa despre Joyce. Acesta este numit din simptomul său și se identifică lui așa cum am face-o dintr-un supranume, Că aici Isus vine la locul lui Joyce nu lipsește de sare. Știm că Lacan interoghează pe Jacques Aubert apropo de tentația lui Joyce de a fi un mântuitor. Să remarcăm că el nu este simptomul său, el îl are, așa cum nu suntem numele nostru (sau supranumele nostru), îl avem, Acolo unde ne recunoaștem, este doar „în aceea ce avem ... niciodată în ceea ce suntem”, face remarcat Lacan.

Această problemă privește de asemenea finalul analizei. Ne identificăm simptomului nostru în măsura în care o recunoaștem că îl avem, că el vă numește, și nu că ne imaginăm că îl suntem, pe un mod care ar putea să se enunțe dintr-un: eu sunt așa și apoi aceasta este tot. Știm că copula „este” tinde să facă să existe din „raport sexual”, și că simptomul, care vine să semnifice non-raportul, poate fi absolut necunoscut sau denegat prin această ontologizare.

Lacan va descrie sfântomul pornind de la diferite manifestări ale raportului lui Joyce la scriere și la voce: tratamentul (foarte) particular pe care el îl face să-l sufere limba, gustul său pentru enigmă și echivoc, și în sfârșit atenția sa purtată fonației, prin de exemplu ceea ce al numește epifaniile.

Joyce, spune Lacan, „avea coada puțin lașă, dacă pot spune, este tocmai arta sa cea care a supleat ținutei sale falice.” El adaugă că deficiența, carența tatălui său permite să presupui operând o „Verwerfung (forcluziune) de fapt” și aduce să pui problema: „Joyce era el nebun?”. Chiar dacă Lacan nu răspunde în mod direct la această întrebare,

cuvintele sale arată că el judecă că nebunia nu l-a atins, nu fără ca el să fi fost foarte aproape de acolo. El găsește din asta urma în raportul său la fiica sa Lucia pe care psihiatrii au declarat-o schizofrenă și care a petrecut numeroși ani în clinică psihiatrică. Lucia își spunea telepată și tatăl ei o credea și o susținea în credința ei. Era, după Lacan, o prelungire a propriului simptom, și el interoghează „cum anume este că noi nu simțim cu toții că cuvintele de care noi depindem ne sunt, într-un fel, impuse?", înainte de a adăuga mai departe „...vorbirea este un parazit".

Altfel spus, Joyce era poate nebun, dar de o nebunie de care noi suntem cu toții mai mult sau mai puțin purtători. Tot așa, atunci când cele trei cercuri R, S și I se vor găsi indistinse, continuându-se unul în altul – definiție a paranoia -, el va face remarcat că „la cea mai mare parte simbolicul, imaginarul și realul sunt încurcate până la punctul de a se continua unul în celelalte, în deficiență de operație care să le distingă...", și el va adăuga „Din aceeași lovitură, nu este un privilegiu decât de a fi nebun". Pe tot parcursul seminarului, o anumită ambiguitate persistă în ceea ce privește ceea ce separă pentru el psihoza de nebunia comună, ceea ce în mod evident este o pistă de lucru pe care el o deschide foarte larg pentru cine ar vrea să se înhame acolo. De altfel, „relativa" relativizare a acestei delimitări structurale între nevroză și psihoză este poate datorată faptului că Lacan se va interoga asupra posibilității altor tipuri de forcluziune decât cea a Numelui-Tatălui. Vom reveni acolo.

Lacan gândește că Joyce rămâne înrădăcinat în tatăl său în același timp renegându-l de acolo. El îl numește vechiul artificier, în vreme ce artificierul, este tocmai el însuși, în calitatea în care el va face, prin arta sa, în mod artificial omagiu la acest Nume pe care i l-a lăsat moștenire tatăl său, să ocupe lumea și universitarii pentru câteva secole, făcând să reintre acest nume propriu, prin dedublările sale succesive, James, Joyce, Dedalus, în categoria numelui comun.

Sfântomul care este pentru Joyce opera sa se specifică pentru Lacan: să fii sfântom și nevrotic. Prin acest enunțat oarecum puțin straniu care redublează termenul sfântom, Lacan ancorează pe acesta din urmă la

calificarea de nevrotic. El este nevrotic căci el a creat și suportă în mod artificial un Nume-al-Tatălui care face deficiență. El trebuie să ex-siste din Tată. Lacan afirmă: „Dacă alegem un sfântom, putem uza de acolo până la saţietate până la a atinge Realul”. Sfântomul, în calitatea în care el suplează ținutei falice, va permite simbolicului să funcționeze în rolul său de a face gaură în Real.

Sfântomul vizează așadar să atingă Realul pe o altă cale decât cea a experienței psihotice în cursul căreia este Realul cel care vine să facă irupție, efracție în Simbolic, sub forma, în mod notabil, a halucinațiilor. Realul este convocat aici de subiectul el însuși, sfântomul lui Joyce trece prin voce, dar este propria sa juisare „invocantă” pe care el o opune celei a unui mare Altul amenințător să-l invadeze din propria sa juisare.

Se povestește astfel că Joyce scriind „Finnegans Wake” citea de acolo pasaje cu voce tare și era prins de un râs nebun la lectura a ceea ce tocmai scrisese. O scriere este făcută pentru a fi citită, și o literă suportă semnificantul, până și, și am putea spune mai ales, în omofonie și echivocitate. Această echivocitate, așa cum o ilustrează cuvântul de spirit, menține la distanță orice lipire în sens, care este una dintre înclinațiile nevrozei, și orice invadare printr-un sens solidificat și enigmatic, ca și în psihoză. Este tocmai subiectul cel care pune enigma, și nu marele Altul cel care o impune. Pentru acest motiv, Joyce pierde poate puțin de partea adevărului, prin a nu interoga marele Altul, dar el se prezervă de efectele devastatoare ale unui răspuns care l-ar lăsa fără voce. Lacan va face să intervină aici Egoul, de funcție enigmatică, al lui Joyce.

Lacan examinează raportul pe care-l întreține Joyce cu femeile în general și cu a sa în particular. La el, non-raportul sexual ia, după lacan, forma următoare: „nu există într-adevăr nici un motiv pentru ca, o femeie-între-altele, el s-o țină drept femeia sa. O femeie-între-altele, este la fel de bine cea care are raport cu nu contează ce alt bărbat.” Acest non-raport ia la el forma exilului, așa cum mărturisește de acolo cartea sa „Exile”, care s-a tradus „Exilații” dar care, remarcă Lacan, ar putea

la fel de bine să se intituleze „Exili”. Pentru Joyce, adaugă el, nu există decât o femeie, ea este întotdeauna pe același model.

Lacan utilizează, pentru a descrie raportul său la Nora, metafora mănușii întoarse care ea ar fi pentru el: „Nu doar trebuie ca ea să-i meargă ca o mănușă, ci trebuie ca ea să-l strângă („serre”) ca o mănușă. Ea nu servește („sert”) absolut la nimic.” Mănușa întoarsă, aceasta este imaginea speculară a mănușii în forma sa obișnuită, dar de asemenea sugestia unui fel corespondențe reale, de îmbinare între parteneri. Regăsim această oscilare în scrisorile lui James către Nora, în care ea este descrisă ca și „unica” (așadar aleasa care ea a fost în mod real) și în același timp se vede sugerând tot felul de situații mai mult sau mai puțin perverse (deprecierea) în care James este într-un fel dublura reală a corpului Norei, fantasme pe care le putem, eventual, interpreta ca și o identificare a acestuia la femeie.

Lacan, de altfel, face remarcat, că „este doar la privirea femeii sale, că (Joyce) are sentimentele unei mame, el crede s-o poarte în pântecele său. Această identificare, pe care eu am calificat-o drept imaginară și reală, la femeia sa se însoțește, se pare, de o deficiență din partea unei recunoașteri simbolice care s-ar enunța dintr-un „tu ești femeia mea”.

În plus, remarcă Lacan, din momentul în care apare un copil, aceasta face o dramă. El pare să identifice pe acolo dificultatea lui Joyce de a se confrunta la paternitatea sa.

Cum anume Joyce a făcut el pentru a nu deveni nebun, în fața „Verwerfung (forcluziunii) de fapt” la care el a fost confruntat? La ce supleanțe ar fi recurs el? La ce anume s-a simțit el chemat? Acest ultim termen, folosit de Lacan, nefiind fără rezonanță de partea a ceea ce o știm despre anumite „vocații psihotice”.

Lacan remarcă faptul că la nivelul vorbirii ceva părea să fie impus lui Joyce. Aceasta îl va aduce la a evoca un bolnav pe care tocmai îl prezentase la „Sainte-Anne” și care prezenta simptomul „cuvinte impuse”. El avansase apropo de el, în comentariile sale, termenul de psihoză lacaniană probabil pentru că acest pacient verifică teza vorbirii ca și parazit, ca și placaj. El se întreabă cum anume există de acolo uni care merg până a o simți.

Cei care merg până la a o simți sunt de exemplu acest bolnav, dar de asemenea, într-o anumită măsură, Joyce el însuși care cel puțin a presimțit-o. Mărturisesc despre asta nu doar de „complicitatea” sa cu Lucia pe care el o considera ca și o telepată, dar mai ales raportul său la scriere. Este tocmai scrierea cea care-i va permite să impună limbajului însuși un fel de spargere, de descompunere care face că nu mai există identitate fonatorie, că vorbirea, spune Lacan, „se descompune impunându-se de acolo ca atare”.

Problema, pe care Lacan n-o tranșează, este de a ști dacă este vorba pentru Joyce de a se elibera de parazitul versificator („parolier”) sau dacă, din contră, el se lasă invadat de polifonia vorbirii. Putem de altfel remarca că acest paradox poate privi nu contează ce subiect, în special atunci când el face un cuvânt de spirit. El se eliberează atunci de o anumită greutate a limbii în calitatea în care ea îl alienează, dar poate la fel de bine să fie victima spiritului acestei limbi, să nu poată să se sustragă jocului de cuvinte care se impune lui: aceasta este în mod particular sensibil în nevroza obsesională.

După ultima conferință, el precizează natura sfântomului lui Joyce.

El o va face pornind de la o anecdotă raportată de acesta, în „Portretul artistului la tinerețe”. El povestește cum anume în urma unei certi el a fost legat de o barieră cu sârmă ghimpată de câțiva „camarazi”. Din această aventură care ar fi putut fi traumatizantă el se scoate că ceea ce din corpul său ar fi putut fi afectat în această aventură se evacuase „ca și o coajă”.

Lacan conclude de acolo că el nu a juisat pe modul masochist de bătaia sa, ceea ce confirmă impresia sa că, chiar dacă, așa cum opera sa mărturisește despre asta, el era „interesat” de masochism, aceasta nu era modul său de juisare privilegiat: altfel spus, el nu era pervers. Ceea ce reiese mai degrabă din acest episod este „posibilitatea de raport la propriul său corp ca și străin”. Imaginarul nefuncționând, el nu resimte decât dezgust.

I alunecă „sub” R și S, în urma unei erori de înnodare a acestuia, care face săse lege în mod direct aceste ultime două cercuri, ceea ce anulează ceea ce aș numi „capacitatea lor borromeană”.

Această idee a lui „a lăsa să cadă” a raportului la corpul propriu face pe Lacan să bănuiască că, la Joyce, imaginea corpului său nu era „(nu) interesată” și că aceasta semnează că „Egoul are o funcție în această ocazie cu totul particulară”.

Dacă Lacan folosește aici termenul Ego, al cărui uzaj nu-i este obișnuit, contrar celui de Eu, căruia i-a subliniat întotdeauna natura narcisică, este că aici Egoul nu o este: Joyce pare să se dezintereseze, în această istorie a bătăii, de integritatea sa corporală pentru a nu resimți decât dezgust.

Egoul permite imaginarului să nu amenințe în fiecare clipă „să fută câmpul” ca și în episodul bătăii, altfel spus să asigure un minim de consistență corpului său. În acest caz, spune Lacan, este vorba „despre un Ego, cu funcții enigmatice, cu funcții reparatorii.”

El repară într-adevăr efectul deficienței înnodării, dar de ce funcționează el ca și enigmă? Este modul său de a lega enunțarea la scriere, răspunde Lacan. Enigma desface sensul și induce la celălalt perplexitatea. Sub același titlu ca și „ilizibilitatea” cărților lui Joyce, în mod particular sensibilă, așa cum o știm, în „Finnegans Wake”. Desfăcând sensul, ea lasă de-o partea imaginarului (de care relevă sensul) și efectuează o a doua înnodare între Simbolic și Real, înnodare care va permite într-un al doilea timp să integreze imaginarul în nod. Cititorul va oscila între non-sens, perplexitate și apariția unui sens într-un fel saturat, enigmatic, inefabil, care nu permite să reunească autorul în complicitatea iluziei unei înțelegeri comune care trimite întotdeauna la semnificația falică.

Este tocmai acolo că Joyce va putea atinge ceva din Real, în acest loc deșertat de funcția pacificatoare, dar de pur seamăn, care este funcția falică căreia tatăl se face heraldul.

„J’ouïs-sens” („aud-sens”, juisez-sens, juisare) și forcluziune a sensului

Scrierea lui Joyce oferă un loc de alegere la enigma pe care Lacan o va defini astfel: „o enunțare căreia îi ignorăm enunțatul”.

El o va apropia de ceea ce operează în psihanaliză, astfel definit: „este răspunsul la o enigmă, și un răspuns, trebuie prea bine s-o spun ..., absolut în mod special stupid”. Trivialitatea este retrimisă la enunțatul refulat, geniul limbii operând în enunțare.

Enigma culminează bineînțeles atunci când scrierea ea însăși devine enigmatică, atunci când literele operează o veritabilă dinamitare a limbajului: „enigmă purtată la puterea scrierii”, remarcă Lacan.

Această limbă atât de enigmatică din „Finnegans Wake” accentuează contrastul între non-sensul cuvintelor și un efect de sens mai mult sau mai puțin enigmatic, care apare și prinde cititorul, nelăsându-l fără „aud-sens” („j’ouïs-sens”, juisare), adică nu fără ca un sens să fie sugerat pe calea auzului, deci a vocii care se face înțeleasă prin lectură, dar fără ca imaginarul să vină să dea bună formă la acest sens. Ea lasă dimensiunea simbolică a vorbirii orfelină de sensul comun și accentuează din contră pregnanța literei care nu are cură din acest sens comun și nu valorează decât prin dimensiunea sa de literă, „litter” (litieră), rebut, Real ieșit din această experiență omofonică în care bunul sens se clatină în fața „j’ouïs-sens” (auzirii sensului, juisării).

Putem face paralela cu experiența analitică, întrucât interpretarea, pornind de la echivoc, va face să apară un sens, cu condiția de specifica ceea ce acest sens are din enigmatic, din singular. Nu este așadar o semnificație „împărtășită” (imaginară) între pacient și analist.

Această „j’ouïs-sens” evocată în cursul lecției din 13 ianuarie, despre care este spus că „este același lucru ca și a auzi un sens”, nodul de treflă o ilustrează. El arată că între Real și Imaginar există un decalaj, o absență de surută, cîci este tocmai acolo că se situează J(Ⱥ), juisare a marelui Altul al marelui Altul care nu este posibilă întrucât nu există marele Altul. Va trebui așadar acolo o lipire între Imaginar și știința inconștientă (Simbolic), și o alta între „sfântom și Realul parazit al juisării” pentru a face această juisare (sau „j’ouïs-sens”) posibilă. Să notăm că aici sfântomul este identificat Simbolicului – abordarea prin nodul de treflă nepermițând adăugarea unui al patrulea cerc ca și în lanțnod. Operațiile pe nod vor fi așadar din sutură care va trebui să fie dublă pentru a suplea celei lipsind între Real și Imaginar.

Această „j'ouïs-sens" poate lua o turnură particulară atunci când noi apropiem câmpul psihozei. Aceasta sunt vocile care vin să rezoneze la psihotic, sau poate, în cazul lui Joyce, cuvintele impuse, ceea ce se enunță pentru el ca și vocație, ca și chemare, ceea ce face referință la voce și produce sens printr-o primă înnodare a Simbolicului și Realului, dar fără să ia drumul halucinației. El parează într-adevăr acestui pericol efectuând o a doua înnodare grație acestui nou imaginar care este Egoul său, între inconștientul său (Simbolic) și Real.

Vocea ia de asemenea întreaga sa importanță în experiența aproape extatică de care el dă seama sub denumirea de epifanie. Este vorba acolo despre un exemplu foarte vorbitor – este cazul s-o spunem – al manifestării unui sens mai mult sau mai puțin misterios care apare dintr-o experiență trăită în care un subiect este confruntat la non-sensul vocii care nu livrează mai înainte de toate decât realul emisiei lor sonore.

Joyce deturnează așadar acest semnificant epifanie din care creștinătatea face mare caz pentru a da seama despre manifestarea Fiului, astfel încât să semnifice un cu totul altfel de manifestare. Într-un fel, el o laicizează. El o definește astfel prin intermediarul lui Stephen (un alt fiu): „Prin epifanie, el înțelegea o bruscă manifestare spirituală, traducându-se prin vulgaritatea vorbirii sau a gestului sau prea bine prin ceva frază memorabilă a spiritului însuși." Acestea sunt firimituri de conversații, cel mai adesea între femei, care se caracterizează rpintrivialitatea lor, absența lor de sens sau suspensia acestuia, dar de asemenea, printr-un efect de inversare, capacitatea lor de invocare.

Vocea este aici esențială, prin capacitatea lor de rezonanță. Din vorbire nu mai rămân decât firimituri, resturi metonimice. Această experiență face să gândești la ce pe care o descriu misticii, ea ia o cu totul altă cale decât cea în care duce la metafora atunci când ea se sprijină pe semnificația falică: „epifaniile reprezintă totodată ceva vid, dintr-un sens perfect futil, fugind, inconsistent, și de cealaltă o densitate absolută de sens, inefabilă, intransmisibilă, pe care Joyce fondează certitudinea vocației sale.

Înnodare așadar a Realului (vocii) și a Simbolicului (semnificanții auziți) din care este evacuat Imaginarul (sensului) și a cărui strălucire, pe care Joyce o fixează în referință la sfântul Thomas de Aquino, din termenul „claritas” este „reîntoarcerea în real a vidului semnificașiei falice, vid ce marchează locul Lucrului, spațiul intrăibil al juisării pe care scrierea joyciană ba încerca să cearnă dintr-o margine.”

Funcția vocii pe care noi o vedem în operă în fenomenul epifanic este foarte prezent pe tot parcursul seminarului. Lacan opune spusul și spunerea. Aceasta din urmă face să rezoneze vocea, o face să intervină în calitate de obiect mic „a”, este ceea ce el va numi fonație. De partea sa, spusul trimite la adevăr, așadar la... minciună. Ceea ce spunem minte, lansează Lacan auditoriului său, adăugând că adăugarea lui „ment” (minte) la adverbe ca și „réellement”, „mentalment”, „héroïquement” este deja în sine suficient de indicativ. El precizează apropo de jocurile sale de cuvinte: „nu avem decât asta ca și armă contra simptomului, echivocul”.

Spunerea, ea, are raport la pulsiuni: „pulsiunile, este ecoul în corp al faptului că există o spunere”. Ecoul trimite la rezonanță, în calitatea în care ea privește pulsiunea: „Este tocmai pentru că corpul are câteva orificii, dintre care cel mai important este urechea pentru că ea nu poate să se acopere, să se oprească, să se închidă. Este tocmai pe această cale că răspunde în corp ceea ce am numit voce.” El adaugă că privirea îi face o concurență eminentă, că „acest corp are o putere de captivație care este într-atât încât, până la un anumit punct, sunt orbii cei care ar trebui invidiați”.

Vocea rezonează, pentru Lacan, de partea Realului. Echivocul semnificant găsește pendantul său pulsional în voce: „pulsiunile, sunt ecoul în corp al faptului că există o spunere”, afirmă el de la prima lecție. El adaugă la lecția următoare: „Este tocmai la nivelul realului că poate să se găsească această consonanță. Prin raport la acești poli care constituie corpul, limbajul, realul este acolo ceea ce face acord.” Lacan abordase deja această problemă a rezonanței în 1972, în „Știința psihanalistului”. Pe 6 ianuarie, el face să joace echivocul a ceea ce din voce rezonează și a ceea ce el numește, după Francis Ponge, „la réson”

(rațiunea, „rezonațiunea”). Să adăugăm că, pe 16 martie 1976, el califică falusul simbolic, Phi, drept funcție de fonație.

Ne găsim confruntați la un anumit număr de aserțiuni care pun problemă. Există oare acolo o anumită înclinare a teoriei sale care ar vedea dimensiunea Realului luând o dimensiune nouă, prin lectura sa a lui Joyce și locul pe care-l ocupă vocea și scrierea la acesta din urmă, ambele fiind de pus în rang de partea Realului? Noi am văzut-o pentru voce, da litera de asemenea este de situat de această parte acolo, așa cum mărturisește despre asta întocmai o remarcă despre Joyce în „Litturaterre”, în care el face referință la jocul de cuvinte al lui Joyce între „letter” (literă) și „litter” (litieră), adică murdăria, care subliniază această funcție de rebut pe care o are această „precipitație a semnificantului” care este litera.

Putem resitua poate acest rol preponderent atribuit vocii pornind de la ceea ce este spus în prima lecție despre lalimba maternă și funcția sa de numire. Într-adevăr, Falusul nu ar putea fi el oare spus funcție de fonație tocmai pentru că este mama cea care îl numește în lalimba sa? Tot așa, consonanța care face „acord-la corp” nu este ea oare faptul pulsional, care în circuitul său de du-te vino are de-a face cu această lalimbă despre care am văzut că ea se caracterizează mai ales din echivocuri care acolo sunt posibile? Înțelegem așadar că adevărul („vérité”) pătimește de acolo („pâtisse”) în trecere („passage”), și Lacan insistă acolo anul următor propunînd semnificantul „varité” (varivăr). Nu merge el oare de altfel până la a interoga, tot de la prima lecție, raporturile între artă și adevăr? Arta, ca și sfântom, nu se preocupă de adevăr decât pentru a-l dejuca! De altfel Lacan va face remarcat că de sfântomul său Joyce era absolut inconștient și că el nu avea acolo nimic de făcut pentru a-l analiza. Vedem așadar că nu este posibil să împingi mult prea departe analogia între artă și psihanaliză, ceea ce lasă intactă problema următoare: cum să situezi psihanaliza, pe care lacan o califică în mod egal drept sfântom, pornind de la această redistribuție de roluri ale Realului și adevărului? Să notăm că această relativizare a rolului adevărului îndepărtează încă puțin mai mult psihanaliza de religie.

La a doua lecție, Lacan revine din Statele Unite unde l-a întâlnit pe Chomsky. El mărturisește că fusese „soufflé” (suflat) de modul în care acesta consideră limbajul: ca și un instrument capabil să se înțeleagă el însuși. Din contră, Lacan consideră că adevărul este efectul evidării Realului prin limbaj. Din acest Real nu putem prinde decât capete.

La lecția din 16 martie, Lacan propune un concept care nu merge de la sine, orientarea Realului. Acesta din urmă este fără lege și exclude sensul. Sensul se găsește în „copulația” Imaginarului și Simbolicului din care Realul este exclus. Ce ar putea fi atunci o orientare care nu ar fi un sens? Sensul provine din metafora (falică) care face să crezi la raportul sexual. Însă este să facă să iei o vezică drept felinar, remarcă el. Focul care arde în acest felinar este un „foc rece”, „singurul lucru care există din Real, este limita de jos”.

Există așadar o limită, contrar „focului cald”, și Lacan va arăta că această limită este moartea, cea a pulsiunii cu același nume. În demonstrația sa, el opune tropismul limbajului pentru copulă, verbul „a fi” care conduce subiectul la a se recunoaște în ceea ce el este, și nu în ceea ce el are. Lacan întinde această putere de necunoaștere inconștientului (și nu refulării!), ale cărui urme sunt șterse de „orice uzaj de discurs..., discursul analitic ca și celelalte”. Ce rămâne de partea a ceea ce avem? Ei bine obiectul „a”, adică murdăria, cel puțin în ochii psihanaliztului, precizează Lacan. Este tocmai trecerea obligată prin această „murdărie hotărâtă” cea care permite eventual să „regăsești ceva care să fie din ordinul Realului”. Vom remarca folosirea termenului „hotărâtă” care subliniază dimensiunea de act a acestei treceri („passage”). Să regăsești, precizează el, adică să găsești odată ce te-ai învârtit în cerc. Și ce găsim? Pulsiunea de moarte care este „realul în calitatea în care ea nu poate fi gândită decât ca și imposibil”.

O teză va reține întreaga noastră atenție în acest pasaj: „orientarea Realului, în ternarul meu pentru mine, forclude sensul.” Și cum i s-a pus problema de a ști dacă existau alte forcluziuni decât cea a Numelui-Tatălui, el răspunde: „Forcluziunea, asta are ceva din mai radical. Numele-Tatălui este în cele din urmă ceva lejer. Însă este cert este

tocmai acolo că asta poate servi, la locul forcluziunii sensului prin orientarea realului, ei bine noi nu suntem din aceasta încă acolo”.

Ce anume are forcluziunea Numelui-tatălui din lejer? De ce anume nu suntem noi din asta la forcluziunea sensului prin orientarea Realului? Rămâne cititorului să-și facă o idee față de aceste aserțiuni relativ enigmatice.

Orientarea Realului este, se pare, cea care ia deriva spre moarte, prin pulsiunea de moarte. Repetiție a „gauromatismului” („troumatisme” – „traumatisme”): acesta mărturisind despre o lipsă de semnificant pentru a efectua legătura la semnificantul traumatic care s-a prezentat, această repetiție este cu adevărat „insensată” („insensée”), ignoră metafora și împinge la dezlegare. În acest caz acolo, poate am putea găsi exemple clinice a acestei forcluziuni a sensului prin orientarea Realului, „mai puțin lejeră decât cea a Numelui-Tatălui” în patologii ca și autismul sau melancolia, chiar în anumite episoade anorexice, în acre obiectul pare să aibă o prezență mortiferă care nu poate găsi locul său în fantasmă și nu cheamă nici o producție de sens, nu produce decât nimic. Juisarea marelui Altul se manifestă în stare brută, fără intervenție a juisării falice.

Putem de asemenea forma ipoteza că această forcluziune a sensului trimite la ceea ce corpul își amintește de dinainte de sens, adică „înrădăcinarea limbajului în foclosul sensului, în orientările prime”. Însă regăsim de acolo de asemenea ocurențe la Joyce, în juisarea opacă a limbii, „j’ouïs-sens” („aud-sens”, juisare) care prezidează în ascultarea de epifanii.

Convine să precizăm că putem de asemenea să imaginăm (chiar dacă Lacan nu vorbește despre asta) ca orientarea Realului să se facă în direcția inversă, adică spre un acces pentru subiect la o numire simbolică, spre o deschidere spre sens. Cura analitică ar putea în mod egal să dea o idee despre această orientare. La un progres al numirii se reunește o repunere în cauză a suportului pe care această numire însăși poate să-l găsească în simbolic.

Sensul se găsește, în înnodarea borromeană a celor trei instanțe, ca și mare Altul al Realului, el ex-sistă acestuia. Sensul se găsește așadar prin

raport la Real într-o situație omoloagă celei a juisării marelui Altul (barat) vizavi de Simbolic, și celei a juisării falice vizavi de Imaginar.

A apărut că aceste supleanțe la diferiți mari Alții, în calitatea în care ei pot fi deficienți și să facă să eșueze înnodarea în trei, sunt tot atâtea numiri despre care am văzut la început că ele puteau să se indexeze dintr-un mic „i”, mic „s”, mic „r”. Acestea sunt supleanțe care încearcă să remedieze o deficiență a Numelui-Tatălui în calitate de Numind, asigurând înnodarea celor trei dimensiuni.

Găsim la Joyce interpretat de Lacan simptome ce pot fi readuse la aceste trei feluri de supleanțe. Recensământul de acolo este foarte dificil, aceasta nu este întotdeauna clar la Lacan.

Putem totuși să dăm un exemplu pentru fiecare dimensiune: egoul cu funcție enigmatică și reparatorie suplează nivelului imaginar, „j’ouïs-sens” și scrierea par să remedieze la forcluziunea sensului prin orientarea Realului, și încrâncenarea de a face Numele său un nume comun la forcluziunea simbolică.

Artificiul

Nu ești responsabil decât în măsura propriului să știi să faci, propriei arte. Dar în ce anume această artă poate fi ea remarcabilă dacă „nu există mare Altul al marelui Altul pentru a opera judecata ultimă”? După Lacan, să spui aceasta, este să recunoști „că există ceva de care noi nu putem juisa. Să numim asta juisarea lui Dumnezeu, cu sensul inclus acolo înăuntru de juisare sexuală.”

Dacă Dumnezeu nu există, dacă marele Altul este barat, cine poate răspunde de opera de artă, care este de asemenea artificiu? În trecere, să remarcăm că cuvântul „artificiu” reunește în etimologia lui arta și a face, dar și semnificațiile de „meserie ingenioasă” și de „artă de a înșela”.

Valoarea remarcabilă care este dată artei însăși nu poate să se disocieze de dimensiunea de păcăleală, de seamăn, pe care o găsim la fel de bine în semnificantul artă cât și în semnificantul a face, a cărui etimologie

este „a lucra” dar și „a face în mod artificial”, „factice”, și chiar, mai târziu, „fetiș”.

Imputăm lui Dumnezeu ceea ce vine din artist sau din primul său model, olarul remarcă Lacan, care adaugă: „marele Altul al marelui Altul Real, adică imposibil, este ideea pe care o avem despre artificiu în calitatea în care el este un a face care ne scapă”. El continuă explicând că juisarea pe care o putem avea de acest a face, noi o numim spirit, dar că este întocmai deranjant că Realul face sens în această istorie, întrucât Realul „se fondează pentru atât cât el nu are sens, cât el exclude sensul sau, mai exact, cât el se depune din a fi de acolo exclus”.

Este tocmai pentru acest motiv că „nu există de fapt decât artificiu”, întrucât faptele nu sunt recunoscute decât prin vorbire, și că „ceea ce spunem minte”, vorbiința având „mentalitate, adică amor propriu”.

Nodul de treflă permite aici să cernem mai bine problema pe care și-o pune Lacan: dacă sensul apare din prinderea între Imaginar și Simbolic, și dacă juisarea falică se găsește ea însăși limitată între Real și Simbolic, în revanșă, de partea juisării marelui Altul, există o gaură care se traduce printr-o deschidere, o non-îmbinare între Real și Imaginar. Așadar, cum nu există marele Altul al marelui Altul, juisarea marelui Altul a marelui Altul nu este posibilă.

Acest seminar se articulează în jurul unei teze pe care o vom rezuma astfel: adevărata gaură nu este cea a Simbolicului, gaură care retrimite al interzisul incestului și în care vine să se lojeze acest seamăn care este falusul; adevărata gaură se găsește de partea juisării marelui Altul, marele Altul barat care prezentifică pentru un subiect marele Altul sex.

Mama poate prea bine să fie interzisă, nimic nu împiedică s-o înlocuiești cu femeiA. În revanșă, confruntându-se la o femeie ca și mare Altul, subiectul va găsi limita sa pe care o va articula ca și sfântom. Concludem citând de două ori Lacan, după sejurul său în Statele Unite: „ateismul, este boala credinței în Dumnezeu, credință că Dumnezeu nu intervine în lume”, și câteva linii mai departe: „poate analiza este ea capabilă să facă un ateu viabil, adică cineva care să nu se contrazică tot timpul”. Altfel spus, putem să ne trecem de Numele-tatălui dacă știm să ne servim de acolo.

Artistul care a fost „guest star” al acestui seminar, va fi fost pasatorul („passeur”, trecător) între aceste două figuri ale marelui Altul, mărturisind despre drumul parcurs de Lacan, în cursul acestui an de seminar, cu, ca și fir roșu, punerea în problemă a rolului Numelui-Tatălui. Artistul vine aici, așa cum Freud el însuși o presimțise, în precursor al teoriei analitice. Însă el nu este teoretician și încă și mai puțin analist. El pune adevărul la operă.

Sinteza seminarului 24. Neștiutul care știe din o greșeală a lui își dă aripi morei

de Alain Lemosof

PENTRU CINE ABORDEAZĂ ACEST SEMINAR, prima lectură poate fi dură. El răsună ca un strigăt de alarmă al lui Lacan pentru analiști, și în mod particular celor ce îl urmează în școala lui. Lacan se arată acolo în mod particular pesimist cu privire la psihanaliză și nu ezită să demonteze ansamblul a ceea ce părea să-i constituie fundamentele dintotdeauna criticând în mod radical, pe prim loc, conceptul freudian de inconștient. Dar el nu se oprește în fața propriei sale decepții, întrucât spunerea sa vizează să facă înțeles Realul nu dincolo, ci înnodat la ceea ce el califică din „blabla”ul limbajului care, el, nu face decât să învârtă în cerc. Introducând neologismul trans-limbă de „une-bevue” (o greșeală), încrâncenându-se pe reîntoarcerile torurilor, pe lanțurile borromeene, căutând un semnificant nou, Lacan lucrează și încearcă cu mijloacele teoriei și învățăturii sale, pentru ca analiza să nu devină o veritabilă escrocherie, pentru ca ea să nu fie din „chiqué” (farsă), pentru ca ea să nu se instituie ca și forma modernă a religiei, ci să rămână de cel mai aproape în priză cu Realul.

Câteva citate vor permite aprecierea unei culori esențiale a enunțării lui Lacan în acei ani.

Inconștientul este o maladie mentală din care nu ne trezim. „Să știi să faci acolo cu simptomul tău, este tocmai acolo finalul analizei. Trebuie să recunoaștem că este scurt.” Psihanaliza, „este un delir – un delir din care așteptăm ca el să poarte o știință. Putem aștepta mult

timp.” Nu este un progres, „e o scurtătură practică ca să te simți mai bine. Acest să te simți mai bine nu exclude abrutizarea.” Evocând o conferință efectuată în Belgia câteva zile mai devreme: „Eu am vorbit despre psihanaliză ca putând să fie o escrocherie”. În ce privește tatăl psihanalizei, el nu ar fi, se pare, înțeles nimic: „Freud nu avea nimic din transcendent, era un mic medic care făcea ceea ce putea pentru ceea ce numim a vindeca, ceea ce nu merge departe”. Și Lacan continuă: „Freud era un debil mental – ca și toată lumea, și ca și mine însumi în particular”. Întrucât, dacă el nu-l menajează pe Freud, el nu se menajează deloc nici pe el însuși, nu mai mult decât auditoriul său. „Mi s-a întâmplat altădată să spun...: Eu nu caut, eu găsesc. În punctul în care sunt din asta, eu nu găsesc atât cât nu caut. Altfel spus, mă învârt în cerc”. Apropo de anumite reluări de către alții a teoriei sale a semnificantului: „Sunt îngrozit din asta, din a mă simți mai mult sau mai puțin responsabil de a fi deschis ecluzele. Aș fi putut la fel de bine s-o buclez... Nu putem spune că este cu entuziasm că am luat reînlocuirea pe acest subiect al inconștientului”. Să efectuăm un ultim ocol prin Bruxelles pentru a conclude acest florilegiu: „Freud nu e un eveniment istoric. Eu cred că el a ratat lovitura sa, absolut la fel ca și mine; în foarte puțin timp, întreaga lume i se va fute de psihanaliză. S-a demonstrat acolo ceva: este clar că omul trece timpul său visând, că el nu se trezește niciodată”.

Dincolo de limitele psihanalizei recunoscute de Lacan, cele ale teoriei lui Freud ca și alei sale proprii, trebuie să regăsim contextul acestor citate. Lacan este în vârstă, obosit să asculte „repetarea neîncetată de către analizanți a relațiilor lor la părinții lor". În sânul școlii pe care a fondat-o, tensiunile sunt din ce în ce mai mult aparente, procedurile instituționale puse în loc ca și pasa nu răspund la speranța pe care ele o ridicaseră. Această deziluzie care presupune așadar că înainte se lojau, dacă nu vise, cel puțin așteptări ale lui Lacan, adică dorința lui, ni se pare fundamental să subliniem de la început. Însă este singura tonalitate a acestui seminar? Aceasta nu ar fi decât să consideri un singur versant din ceea ce aduce Lacan, să te oprești la această primă lectură, pierzând așadar absolut tot ceea ce se spune din nou, din creație

în învățământul său, din interogație întotdeauna și încă pe experiența curei.

Cum să te apropii la cel mai intim din acest real, adică să nu părăsești niciodată marginea sa? Cum să surmontezi aporia, pe care Lacan vrea s-o releve, care este cea de a traversa zidul limbajului în sânul însăși al unei experiențe de vorbire? Cum să atingi Realul simptomului astfel încât acesta să poată să înceteze să se scrie? Cum să îmblânzești acest simptom astfel încât el să nu se reducă la ceea ce el este ca și juisare falică? De ce natură trebuie să fie interpretarea pentru ca ea să fie în mod real operantă? Astfel sunt probleme, noi cu privire la profesie, cărora Lacan încearcă să răspundă în acest seminar, luând sprijin în mod special pe interpretarea și scrierea poetică, în urma lecturii sale a lui Joyce dusă la capăt anul precedent.

Este ambiția însăși a acestei chestionări cea care va impune lui Lacan să reitereze curățarea grajdurilor lui Augias ale psihanalizei, adică să facă un menaj fără menajament a ceea ce el consideră ca și anumite necunoașteri ale lui Freud și ale analiștilor în general. Critică căreia el nu ar ști să se excludă din faptul, de exemplu, al accentului de fiecare dată mai scăzut pe care îl pune asupra simbolicului și asupra adevărului – așadar asupra a ceea ce el însuși a susținut foarte mult timp –, pornind din momentul în care vorbește, întotdeauna mai mult în cursul anilor, din „acest punct de fugă” al Realului.

Dacă Lacan atacă atât de violent în acest seminar dogmele psihanalizei ca și adevărul, inconștientul, interpretarea, nimic nu a apărut acolo ca și nihilism. În mod invers, este tocmai ca și psihanalist și astfel încât psihanaliza să trăiască dincolo de riscul morții sale anunțate, faptul că Lacan numește fără fard și în mod provocant riscurile imanente întreprinderii de limbaj și vorbire care este cura, dincoace de practica a cutare sau cutare. Asemenea citatului de mai sus, un semnificant apare la finalul acestui seminar: cel al „trezirii” ca și marcă a Realului. Lacan întotdeauna a făcut astfel încât învățământul său să nu poată fi niciodată cu totul în repaus. După acest an de învățătură, lectorul va fi sesizat faptul că trezirea este în mod cu totul particular în miză. Trezire în special legată la tensiunea ireductibilă în

operă în acest seminar între, pe de-o parte, cuvintele dezabuzate ale lui Lacan și, pe de altă parte, în ciuda dificultății, furia sa de a avansa și setea sa de transmisie tot atât de evidente.

Titlul: paradigma unei interpretări lacaniene?

Lacan a subliniat, de mult timp, importanța funcției echivocului în ceea ce el propovăduiește ca și interpretare. Titlul acestui seminar, „Neștiutul care știe din o greșeală a lui își dă aripi morei" tăinuiește ceva din insesizabil, din întotdeauna fugind, și joacă în mod repetat din acest echivoc, după diferite modalități. Echivocul se ilustrează, mai înainte de toate, în ceea ce este auzit cu privire la ceea ce este scris. Pentru a-i face să reiasă complexitatea, să descompunem în mod schematic și rapid acest titlu.

Există „neștiutul care știe", din știința neștiută a inconștientului. Propoziție clasică pentru cititorul lui Lacan, despre care putem remarca că ea joacă în mod intrinsec cu echivocul, după cum considerăm aspectul obiectiv sau subiectiv al genitivului, acolo unde cele două se condensează. Dar acest „neștiut care știe" se aude de asemenea și ca insucces și este tocmai aici ceea ce trebuie subliniat. Acest insucces ia el însuși multiple figuri și pesimismul lui Lacan tocmai acolo se raportează. Acesta este insuccesul lui „Unbewusst" la a atinge ceea ce el vizează și al lui a nu face altceva decât să „ron(d)roneze" (toarcă în cerc). Este de asemenea cel al alegerii freudiene a termenului „Unbewusst", insucces care s-a redublat în traducerea sa franceză cu termenul „inconștient". Alegere căreia Lacan îi obiectează: „Neștiutul-care-știe, asta echivocă, și eu am tradus apoi „Unbewusst"-ul, spunând că el avea din, în sensul partitivului, că el avea „din o greșeală a lui". (Este) un mod la fel de bun de a traduce „Unbewusst"-ul ca și oricare altul, ca și inconștient în particular care, în franceză, și în germană de asemenea, echivocă cu inconștiența". Remarcăm încă de acum că atunci când Lacan vorbește despre „traducere", aceasta poate preta la confuzie, cel puțin dacă nu considerăm subversiunea pe care el o operează relativ la acest termen. Cu „o greșeală a lui", Lacan nu traduce „Unbewusst"-ul în sensul în care el ar propune o nouă traducere termenului freudian.

El îl interpretează, el „metalimbează”. El deplasează de acolo accentul punând în operă o operație joyceciană între germană și franceză, o operație pe literă, o transliterație, care dă de auzit ceea ce el a desemnat ca și lalimbă, în sensul în care ea este alta chiar dacă prea bine articulată la limba maternă. Această luare în seamă a lalimbii, pe care el o desemnează de asemenea ca și corp al simbolicului, și a acestui joc al literei sunt absolut necesare, după Lacan, pentru a sesiza ceea ce este de acolo din simptom și pentru a permite o interpretare care să nu adauge din asta, care să nu adauge sens. În această perspectivă, acest titlu, dacă el este o interpretare a termenului freudian, el este de asemenea de auzit ca și ceea în ce, pentru Lacan, o interpretare poate, și chiar trebuie, să consiste.

Câteva cuvinte încă pe acest titlu. „Neștiutul care știe din o greșeală a lui” se conclude prin evocarea elației, a iubirii care are aripi și care dă de acolo aripi. Dacă putem deja avansa că faimoasa teză a lui Balint despre ieșirea maniacă obligată în final de cură este corelativă insuccesului acestei analize să conceapă ceea ce există de acolo „din o greșeală a lui”, această iubire este de auzit încă și după alte registre. De exemplu și în mod mai general iubirea, fie ea de transfer sau în afara curei, are mereu ca și caracteristică faptul de a învălui acest neștiut și de a îmbrăca obiectul „a”, cauză a dorinței, care circulă în urzeala inconștientului. Lacan evocă în mod egal, foarte devreme în seminarul său, iubirea istericei pentru tatăl ei, iubire care vine să palieze impotența acestuia. Dar scrisă, litera („lettre”, scrisoare) de iubire („amour”) se citește ca și mora („mourre”), cu care ea se înnoadă în echivoc. Joc al morei, pe care Lacan îl evocase deja cu ani înainte, dar care, aici unde este vorba despre învăluire, trimite la cercetarea topologică, pe care el o dezvoltă în acest seminar, și în care el încearcă să strângă în mod intim structură torică și a nod borromean.

Să mergi mai departe decât inconștientul

„Cu acest neștiut care știe din o greșeală, eu încerc să introduc ceva ce merge mai departe decât inconștientul”. Să mergi mai departe decât inconștientul, este „să prelungești” pe Freud care a fost „aspirat de

această noțiune", este să mergi dincolo de ceea ce istericele l-au învățat pe acesta din urmă, dincolo de referința la isterie, majoră în acest seminar. După Lacan, istericele, generoase inspiratoare, l-au făcut să creadă pe Freud că știința inconștientă permitea să conducă la adevăr, izolat ca și nod traumatic, și că inconștientul se prezenta ca și hrănit de acest adevăr de revelat. Ori, pentru Lacan, dacă inconștientul este prea bine știință, el nu este cunoaștere și nici nu conduce acolo. „În mod manifest nu există cunoaștere (a inconștientului). Nu există decât știință în sensul în care l-am spus mai întâi, adică faptul că ne înșelăm."

Lacan revine în multe reprize în acest seminar pentru a explicita ceea ce este, după el, din această știință și cu privire la diferența articulată pe care această noțiune o întreține cu cea de cunoaștere. El o explicitează în special caracterizând „l'une-bévue" (o greșeală a lui) ca ceva ce substituie la ceea ce se fondează ca știință pe care o știm fără s-o știm. Aceasta ar putea fi înțeleasă ca și tratând pur și simplu despre știința neștiută a inconștientului freudian, așadar neaducând nimic din nou, dacă Lacan nu preciza imediat că „le"-ul („-a"-ul) este un pronume care se raportează nu la știința presupusă ca atare ci la faptul de a ști. Această precizare adusă asupra lui „le" ridică echivocul între articol și pronume, între grupul nominal și grupul verbal. Chiar dacă introducerea termenului știință în psihanaliză nu este de la Freud, ci de la Lacan, nu putem oare considera că „le"-ul, ca și articol, se raportează la concepția freudiană a științei ca și cunoaștere și „le"-ul, pronumele, la cea a lui Lacan?

Câteva lecții mai târziu, Lacan, putem spune, adâncește cuiul. El interpretează credința lui Freud în inconștient, în știința inconștientului – pe care el o rezumă într-o enunțare, în mod fictiv pusă în gura lui Freud: „Eu știu că el (inconștientul) știe" - ca și cauza înclinației acestuia din urmă la a se lăsa uneori gâdilat de ocultism și telepatie. Această diferență fundamentală, punctată de Lacan, între știință și cunoaștere nu are din sens decât la a fi raportată la sexual. Dacă știința lipsește de cunoaștere, este pentru că ea este în fondul său imposibilă. Nu există din raport sexual „în sensul în care ceva ar face că un bărbat

ar recunoaște în mod forțat o femeie”, sau invers. Și este tocmai pentru ce ne înșelăm... Nu există decât „de l’une-bévue” (din a greșeală a lui).

Aceasta nu este în mod evident fără consecințe cu privire la ceea ce el consideră ca și finalitățile și finalurile curei. El îl va reîntâlni pe Freud în ceea ce privește modestia din ceea ce putem aștepta de la cură, dar, spre diferență de predecesorul său, știm că nu vom găsi la el idealul ridicării amneziei infantile, idealul revelării traumei sau cel al construcției adevărului istoric. Ce este finalul unei analize, după Lacan? La ce identificare conduce ea? La o identificare cu simptomul propriu, reia el. Înainte de a reaminti: „Eu am avansat că simptomul poate fi partenerul sexual... Simptomul, luat în acest sens, este ceea ce cunoaștem, și chiar ceea ce cunoaștem cel mai bine”. Nu există din cunoaștere decât biblică și din sens decât sexual, și această cunoaștere a juisării marelui Altul, întotdeauna insuficientă, nu este o știință – nu există din știință despre sex – ci un să ști-să faci.

„Să-ți cunoști simptomul tău vrea să spună să știi să faci cu". Dacă, după Lacan, acesta este finalul unei analize, el remarcă că un astfel de final, este scurt, asta nu merge departe. Cu toate acestea, să ajungi acolo necesită un drum uneori foarte lung care presupune căderea subiectului presupus să știe. Să te identifici cu simptomul tău, dar "luându-ți garanțiile tale dintr-un fel de distanță”, presupune întocmai asumarea distanței existente între „I”, idealul de eu și „a”, cu care el concluzionase seminarul său consacrat, cu ani înainte, celor „Patru concepte fundamentale ale psihanalizei”.

Într-un anumit mod, noțiunea de o greșeală o pune în rău pe cea – forjată încă și mai devreme, în timpurile „returului la Freud” – de „formațiuni ale inconștientului”, dacă această formulare aduce la a crede că există o entitate din acest nume, o instanță, un tot și că, în mod corelativ, aceste formațiuni reprezintă pseudopode ale acestuia. Pentru Lacan, singurul tot care contează, este un „tot fals”, o greșeală, „un obstacol, o împiedicare, o alunecare de la cuvânt la cuvânt”. Este tocmai geniul lui Freud, enunță Lacan, de a fi nu doar recunoscut că inconștientul este țesut din cuvinte, între care greșelile sunt întotdeauna posibile, ci în mod corelativ de a fi pus în lumină raportul intrinsec, intim, existând între

uzajul cuvintelor și sexualitatea ființei vorbitoare: „Sexualitatea este în întregime prinsă în cuvinte, este tocmai acolo pasul esențial pe care el l-a făcut”.

Acolo unde Lacan nu urmează pe Freud și îl pune în problemă, așa cum am putut s-o citim mai sus, este că Freud a instituit în teoria psihanalitică, în și prin noțiunea de inconștient, ideea de reprezentare, de gânduri, în vreme ce nu există decât corpul cuvintelor. „Asta nu are nimic de-a face cu reprezentări, acest simbolic, acesta sunt cuvinte și la limită putem concepe că din cuvinte sunt inconștiente. ... ele vorbesc fără să știe în mod absolut deloc ceea ce spun.” Dacă inconștientul „o greșeală a lui în toate sensurile”, aceasta este că Simbolicul nu poate decât să se împiedice la a spune Realul. La a concepe inconștientul ca și constituit din reprezentări, care sunt abstracții, este tocmai Realul cel care, după Lacan, este necunoscut. Greșeala lui Freud, am putea spune, este că la cea mai mică împiedicare el s-a „precipitat”, împins de ascultarea sa a istericilor, în sensul și în știința inconștientului. Că inconștientul ar fi știință, adică efecte de semnificanți, nu implică să existe din știință a inconștientului.

Mai mult încă, este această știință însăși care face să crezi la existența presupusă a marelui Altul. În enunțarea „Eu știu că el (inconștientul) știe”, evocată mai sus, „știe”-ul generează în mod retroactiv „El”-ul, și această știință a marelui Altul, „El știe”, odată fondată, se diferențiază rău, urmărindu-l pe Lacan, de cea a lui „Eu știu” al conștienței.

Putem, ni se pare, acum să înțelegem provocarea lui Lacan, atunci când îl consideră Freud ca și el însuși atinși de debilitate mentală, dacă o precizăm în plus că pentru Lacan „mentalul este discursul”. Ca orice vorbiință, ei sunt locuiți de aceste efecte de semnificanți și au de-a face cu. „Omul, spune Lacan, nu știe „să facă cu” știința”. Este tocmai funcția analizei să-l aducă acolo.

Psihanaliza este o escrocherie

Mai mult încă decât „debilitatea mentală” – dar aceasta este legată -, noțiunea de „escrocherie” cere să fie depliată pentru ca să putem sesiza

funcția pe care ni se pare s-o țină în intențiile lui Lacan și astfel încât să evităm neînțelesuri prea ușoare.

Termenul apare în mai multe reprize în cursul seminarului și este important să-i urmăm traseul. Prima ocurență se găsește în a doua lecție: „Tot ceea ce nu este fondat pe materie este o escrocherie – Matériel-nement (Material-nu-minte)". Așa cum o enunță imediat Lacan, toate acestea nu sunt decât o reamintire, decât un adevăr prim. Auditorul sau cititorul lui Lacan nu este fără a ști că materialul în chestiune nu este nimic altul decât semnificantul, în calitatea în care el se suportă din trăsătura unară. Astfel această enunțare a lui Lacan nu se înțelege ea mai întâi decât ca și o a „n"-a critică adresată la orice vizare psihanalitice care nu s-ar fonda pe dimensiunea semnificantului și ar rămâne împietrită în semnificație. Dacă nu ar fi decât aceasta, ce interes ar avea această reamintire? Importantul se găsește în „matériel-nement": că „semnificantul ar spune adevărul" este tocmai ceea ce va fi problematizat de Lacan.

Câțiva ani mai devreme, Lacan a subliniat că orice discurs, și inclus discursul analitic, nu era decât seamăn cu privire la imposibila scriere a raportului sexual. În acest seminar, „Neștiutul care știe", Lacan trage de acolo consecințele cele mai vii. „Tot ceea ce se spune este o excrocherie" – a doua ocurență. Tot ceea ce se spune, adică de asemenea în discursul analitic. Opoziție lacaniană clasică între spunere și spus rămâne în mod absolut pertinentă cu privire la problema adevărului. „Spunerea, aceasta este enunțarea adevărului", dar ea nu valorează atât prin raport la real, căci ce ar fi o spunere fără spus? Aceasta ar presupune, așa cum o evocă Lacan, să te treci de simbolic, ideal care ar fi cel pe care l-am califica din spunere pură, însă căruia el îi va arata inanitatea – după ce vei fi căutat să atingi acest ideal? Vom reveni acolo. În mod corelativ este tocmai discursul Maestrului, discursul cel mai puțin adevărat, cel mai mincinos, „care este cel mai imposibil", adică cel mai real.

Altfel spus, ceea ce se degajă cu forță, și ceea ce constituie una dintre axele majore ale acestui seminar, privește eterogenitatea de registre a Realului și a adevărului pe care el complexifică, din faptul a ceea ce

este cu adevărat materia semnificantă, și articularea borromeană care înnoadă aceste câmpuri.

Dacă Realul spune Adevărul, el nu vorbește. Trebuie să vorbești pentru a spune orice ar fi, ceea ce, sub această formă trivială, fondează problema. În ce privește Simbolicul, Lacan ne reamintește că el nu „spune” decât minciuni.

Adevărul, „Știința Absolută a Realului", non-raportului sexual, nu poate așadar trece decât prin Simbolic, adică prin minciună, a cărei formă esențială promovată de psihanaliză este „Verneinung” (denegația). Însă contrariul „Verneinung” (denegației) nu ne dă pentru atât adevărul. Minciuna pe care Lacan o definește ca în mod real Simbolic, ca și Simbolic în Real, este mai aproape de Real decât nu o este adevărul, dar ea nu este nici antonimul lui: minciuna nu este falsitate, care este pentru Lacan atribut al conștiinței și al imaginarului. Minciuna este ireductibilă și este tocmai astfel că ea este trecătoare a adevărului și că ea poate fi „spunere care ajută”.

Noi putem astfel recunoaște că pasul deschis de Lacan, de la prima ocurență a termenului „escrocherie” enunțat la începutul seminarului, consistă în a sublinia că din contră „matériel-ment” (materialul minte) însă cu privire la Real. Și că el spune adevărul în calitate de minciună, asta nu este fără să pună probleme. Lacan, de altfel, joacă mult în cursul acestui seminar pe „vraiment” (în mod adevărat, adevăr-minte).

Dacă analizantul, chiar dacă spunând ceea ce el crede adevăr, nu spune Adevărul, este, în fondul său, un efect de structură în calitatea în care acest spus Adevăr „al Realului” e imposibil la spunere. Însă trebuie remarcat că această problemă a adevărului este totuși imanentă psihanalizei, că analistul nu poate maimuțări pe Ponțiu Pilat, căci el, adevărul, este pus la inima curei și a transferului, din faptul că analizantul crede la marele Altul, la ceea ce el spune însăși, chiar în mod esențial, atunci când el se îndoiește.

Trebuie oare precizat că dacă analizantul nu ține acest Adevăr, analistul este lojat la aceeași insignă? Atunci când Freud identifică acest Adevăr, „imposibil la spunere”, la nucleu traumatic, Lacan califică aceasta din delir. Altfel spus, Lacan operează o disjuncție între adevărul

discursului, care este de asemenea discurs de adevăr și care trece prin minciuna simbolicului, și Adevărul în joc în Realul pe care el l-a recunoscut ca și cel al raportului sexual „care nu încetează să nu se scrie” în simptom.

Discursul de adevăr, care apropie în mod periculos psihanaliza și religia, este un act de credință, o credință. „Adevărul, aceasta este ceea ce credem ca atare. Credința și credința religioasă, iată adevărul care nu are nimic de-a face cu Realul. Psihanaliza, trebuie prea bine s-o spunem, se învârte în același cerc – este forma modernă a credinței, a credinței religioase”. În opoziție, Lacan poziționează în mod radical acest Adevăr „care are de-a face cu Realul” în pulsiune. „La derivă, iată unde este adevărul atunci când este vorba despre real”.

Ce este așadar de acolo din adevărul simptomului? „Simptomul este real. Este chiar singurul lucru în mod adevărat real, adică care are un sens, care conservă un sens în Real”. Pentru a indica cum să operezi cu acest în mod adevărat real, Lacan creează un neologism, care condensează „vérité” (adevăr) și „variété” (varietate), la care el invită analiștii să se intereseze: „la varité” (varivărul). „La varité” (varivărul) simptomului, este tocmai ceea ce analizantul spune așteptând să se verifice, în calitatea în care aceasta poate genera efecte de semnificanți pentru a reduce sfântomul, pentru a face ca simptomul să înceteze să se scrie. Putem spune că, introducând „la varité” (varivărul), Lacan invită analiștii să nu se obnubileze cu Adevărul, fără ca pentru atât ei să uite această dimensiune care îi fondează.

Ceea ce precedă ne permite să ajungem la ocurența majoră a acestui termen de escrocherie. Pasajul în care ea ia loc a fost în mod rapid evocat de la început, dar el poate acum să fie citat în mod integral: „Eu am vorbit (la Bruxelles) despre psihanaliză ca și putând fi o escrocherie. Este tocmai pe ceea ce eu insistam... vorbind despre S1 care părea să promită un S2”. Este tocmai în această falsă promisiune că rezidă escrocheria. Lacan, de la începutul învățăturii sale, a indicat că analistul avea de acceptat cererea înșelătoare a aceluia care i se adresa lui, angajând de acolo mișcarea transferențială și dinamica curei. Aici, el indică pe ce anume se sprijină această promisiune prin raport la care

analistul nu poate decât să se plieze până ce ea revelă, tur după tur, funcția de înșelare pe care o realizează și, în același timp, structura care îi dă sens. Această structură este cea a discursului analitic, căruia Lacan îi reia formalizarea la diferite momente ale seminarului:

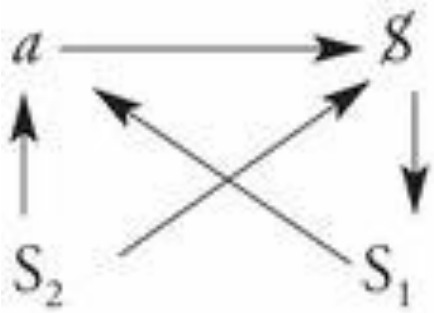

Este tocmai la această legătură absentă, imposibilă între S1 și S2 marcând acest loc al realului, a ceea ce nu intră în discurs, că Lacan dă întreaga sa greutate cu privire la promisiunea marelui Altul. „S1, aceasta nu este decât începutul științei, și o știință care se mulțumește din întotdeauna a începe, asta nu ajunge la nimic”.

Escrocheria, este tocmai să crezi și să lași crezut un timp că marele Altul, marcat ca știință, S2, va fi atins și va răspunde. Ori marele Altul nu răspunde, S(Ⱥ). „Analiza, în mod propriu vorbind, enunță că marele Altul nu este nimic decât această duplicitate. Există din Unul, dar nu există nimic din marele Altul... Este el (Unul) cel care știe, și nicidecum presupusul să știe”.

Pentru Lacan, acest „faimos inconștient” nu este decât deducție presupusă, în loc și pe locul acestui imposibil S(Ⱥ) în care „S1 nu reprezintă subiectul pe lângă lui S2”. Asta nu ajunge la destinatarul său și este tocmai de aceea că neînțelesul este ireductibil. Această promisiune a științei marelui Altul, aceasta este promisiunea traversării acestui imposibil de traversat. Această credință conduce pe Lacan să desemneze locul psihanalistului ca și cel de „a face adevăr, de seamăn”, și analistul trebuie să-l țină, dar fără să creadă acolo, în sensul în care-l înțelege Lacan. Acest „a face adevăr, acesta este un sens alb”, o tăietură de sens, adică faptul că el este generat de semnificantul el însuși. Duplicitatea marelui Altul, aceasta este cea a semnificantului, așa cum aceasta a apărut în mod clar atunci când urmărim ultimul pasaj al lui Lacan cu privire la escrocherie.

„Psihanaliza este poate o escrocherie, dar aceasta nu este nu contează care – aceasta este o escrocherie care cade just prin raport la ceea ce este semnificantul... La fel de bine ar fi suficient ca eu să conotez S2, nu din a fi al doilea în timp, ci din a avea un sens dublu, pentru ca S1 să-și ia locul său în mod corect". Noi am subliniat că ceea ce Lacan desemnează ca și „știință" făcea să crezi la existența marelui Altul, a lui „El" din „El știe". Lacan indică aici că duplicitatea semnificantului, „sensul său dublu" prin definiție, este ceea ce face să crezi, am putea spune, la „Ea", la „femeiA", la „recunoașterea" acesteia, la existența celor două sexe, în mod analitic vorbind, la raportul sexual. „Raportul sexual, din aceasta nu există, decât incestuos..., sau ucigaș... Nu există din adevăr decât castrarea".

Cum anume de acolo analistul trebuie el să exercite dincolo de sens, de sugestia legată la orice discurs? Sau, cel puțin, să vizeze acest capăt, căci pentru Lacan, ca și pentru Freud, chiar dacă în mod diferit, în practică nu ieșim din sens, în calitatea în care „cuvintele au o portanță", și în care „portanță vrea să spună sens, asta nu are nici o altă incidență. Noi rămânem lipiți întotdeauna sensului".

Problema pe care o pune din nou Lacan, căci ea nu este atât de nouă, este cum să faci să rezoneze altceva decât sensul, ceea ce nu vrea să spună să-l abolești, chiar dacă acesta este jurământul său. Cum să surmontezi sistemul de opoziție al legii discursului? Dacă echivocul este la principul cuvântului de spirit, constituit prin echivalența sunetului și a sensului, este tocmai acolo, în mod invers logicii articulate, locul în care, pentru Lacan, trebuie să rămâi agățat. Și în acest joc de echivalențe, Lacan propune, ca și model al interpretării, poezia. Este tocmai pentru ce, după el, „psihanaliza nu este... mai mult o escrocherie decât poezia ea însăși". Nu toată poezia, ci scrierea poetică, a cărei paradigmă este pentru el scrierea poetică chineză, căci adevărul – care este cel al castrării – se revelă poetic. „Este pentru atât cât o interpretare justă stinge un simptom, că adevărul se specifică din a fi poetic".

Este tocmai în acest context că, în cursul ultimei lecții, Lacan enunță celebra sa formulă a lui „pas poâteassez" (nu poatdestul). Dacă nu

există decât poezia, „care este efect de sens, însă la fel de bine efect de gaură”, cea care permite interpretarea, „este tocmai în aceasta că nu mai ajung în tehnica mea, la faptul ca ea să țină. Eu nu sunt destul poet. Nu sunt „pas poâte-assez” (nu poatdestul). Aceasta este constatarea pe care o face Lacan cu privire la propria sa practică, propria sa concepție a psihanalizei. Este o constatare dureroasă, dar ce putem spune de acolo?

Aceasta permite cel puțin să dăm un fundament acestui proiect al lui Lacan – proiect nemaiauzit, după noi, dat fiind ceea ce el a putut să spună și să lucreze pe tot parcursul învățăturii sale și în special în sânul acestui seminar – privind semnificantului nou, semnificantului care să trezească. „De ce oare să nu inventăm un semnificant nou? Semnificanții noștri sunt întotdeauna primiți. Un semnificant, de exemplu, care să nu aibă, ca și Realul, nici un fel de sens”, „care să deschidă la ceea ce... eu numesc Realul..., care să aibă un efect”. Însă despre ce fel de efect Lacan vorbește el oare? Efect de subiect? Efect de real?

Oricum ar fi, vom vedea că Lacan va abandona acest proiect anul următor. Este locul s-o indicăm încă din prezent, căci anumiți analiști, dacă ei au înțeles bine radicalitatea unei părți a discursului lui Lacan, căutând să interzică sensul în interpretare în cursul muncii analistului, orice sens, ei nu au luat poate destul în seamă recunoașterea de către Lacan însuși a eșecului său relativ la producția acestui semnificant nou. Că munca analistului este imposibilă, cum o spune Freud, nu semnifică că ea este fără sens.

Dacă ar mai fi nevoie să insistăm pe această altă parte a discursului lui Lacan, și, pe cale de consecință, pe tensiunea în operă în acest seminar, nu ar mai fi decât de remarcat că, în aceste aceleași lecții, Lacan reia „antica” opoziție între vorbire plină și vorbire goală, pe care am fi putut-o gândi caducă și care repune în joc sensul. „Vorbirea plină e o vorbire plină de sens”, adică plină din această duplicitate, din acest dublu sens al cuvântului, în vreme ce vorbirea goală „nu are decât semnificația... voinței de sens care consistă la a elimina dublul sens”.

Realul nu se sesizează decât în structură

Ajunși la punctul final al acestui seminar, ne trebuie acum să revenim un moment asupra pașilor noștri, pentru a preciza și mai mult încă ceea ce această noțiune, atât de centrală, de Real semnifică pentru Lacan. Clarificare ce întreprinde el însuși s-o facă, pentru auditoriul său, la lecțiile din 8 și 15 martie 1977.

El reia acolo bineînțeles formulări acum canonice: Realul este imposibilul de scris, ceea ce nu încetează să nu se scrie, dar el încearcă să le facă înțelese în mod diferit. Realul e imposibilul doar de scris. Într-adevăr, să-l numești „Real" este deja să zici ceva de acolo, dar asta nu se scrie pentru atât. Asta nu se poate scrie în mod logic: „Ceea ce eu numesc imposibilul, este Realul, se limitează la non-contradicție". De unde el enunță: „Realul este posibilul așteptând să se scrie". Ceea ce poate reaminti non-născutul, evocat la începutul anului 1964, dar care poate fi înțeles aici desemnând locul simptomului. Ideea-forță totuși a acestor lecții este că realul comportă excluziunea oricărui sens. Este tocmai de aceea că „în mod contrar a ceea ce spunem, nu există adevăr cu privire la Real, întrucât realul se desenează excluzând sensul. Aceasta ar fi încă prea mult să spui că există din Real, pentru că să zici aceasta, este să presupui un sens".

Înțelegem de acum problema pusă lui Lacan în învățământul său, în calitatea în care el vizează să facă înțeleasă această dimensiune a Realului întocmai prin discursul său, este tocmai pentru ce el spune că își sparge capul, că se învârte în cerc, adică că el „blablate" (blablaiește), etc. De unde, o știm, recursul său la topologia nodurilor, care ține un mare loc în acest seminar. Ceea ce el încearcă să construiască, aceasta nu este o „topologie a realului", ca atare imposibilă, ci „o geometrie veritabilă... cea care are un corp", o „structură care să fie astfel încât asta ar încarna sensul într-un mod corect", o „structură care ar încarna sensul, ca și sexual, și care ar încerca să indice imposibilul. Dacă realul este excluzie de sens, „geometria sensului" în mod invers presupune monstrația realului.

Această problemă a corpului, a corpurilor, care este de asemenea cea a juisărilor, traversează seminarul de la un capăt la altul: corp al simbolicului care este lalimba; corp al imaginarului, în calitatea în care

acesta din urmă se distinge din semnificat, care este „corp viu”; corp al realului, care este întocmai problema de care Lacan încearcă să dea seama prin nodul borromean. „Realul... nu este legat decât printr-o structură, dacă noi punem că structură nu vrea să spună nimic altceva decât nod borromean”.

Realul nu constituie un univers, în afară de a fi înnodat simbolicului și imaginarului. Dacă el nu o este, ne spune Lacan, atunci el se risipește („s’évanouit”, leșină) într-o pulbere de toruri...

Sinteza seminarului 25, „Momentul de a conclude”

de Bernard Vandermersch

ACEST SEMINAR, penultimul, cuprinde douăsprezece lecții care sunt în esență consacrate la manipulări de figuri topologice în dialog cu câțiva tineri matematicieni. Totuși, în patru lecții în mod urmărit și în altele în mod neprevăzut, Lacan vorbește și ceea ce el spune în ciuda introducerii sale („Ce drăguț să vă deranjați pentru ceea ce am să vă spun!”) ridică interogații asupra psihanalizei atât de radicale și formulări atât de deranjante încât am putea adăuga acestui seminar mențiunea: „A nu se pune în orice mâini!”. Anul precedent, Lacan terminase seminarul său apelând la un semnificant nou, un semnificant care nu ar avea nici un fel de sens, dar care ne-ar deschide la real. „Dacă vreodată eu vă convoc apropo de acest semnificant,... și aceasta va fi totuși un bun semn.”

Este un rău semn? Semnificantul pe afiș acest an, „Momentul de a conclude”, nu poate pretinde la noutate: este semnificantul atribuit cu treizeci și doi de ani înainte la al treilea timp al deciziei în articolul său „Timpul logic și aserțiunea de certitudine anticipată”, apărut în martie 1945. Lacan degaja acolo o funcție temporală în logică, niciodată reperată ca atare înaintea lui, cea a grabei. În ciuda caracterului dramatic al situației închipuite – este vorba despre trei prizonieri care caută să obțină eliberarea lor – această grabă nu relevă de nici un patetic. Ea arată că, în anumite condiții, o judecată asertivă se manifestă într-un act, cel de a conclude, a cărui singularitate este că aserțiunea sa anticipează

pe certitudinea pe care el o permite. Arătând în mod egal „în ce măsură adevărul pentru toți depinde de rigoarea fiecăruia și de asemenea că adevărul, la a fi atins doar de către unii, poate genera, dacă nu confirma, eroarea la ceilalți”, Lacan indica interesul sofismului său pentru o logică a colectivității.

În 1977, acest nou Moment de a conclude intervine într-un context mult mai dificil. Finalul este aproape. Școala freudiană din Paris este din ce în ce mai agitată, mișcările de contestație se multiplică. Lacan se știe bolnav. Seminarul următor va fi aproape în întregime silențios. Lacan dizolvă EFP în 1980 și moare anul următor. Titlul seminarul ar anticipa el oare actul disoluției, luând act de absența de condiții a unui adevăr colectiv în EFP? Ni se pare că acel titlu se referă mai degrabă la o tentativă de a conclude învățământul său punând în act împletirea a trei fire: un enunțat discursiv al tezelor sale sau propunerilor principale, o insistență pe puterea de sugestie imaginară a spunerii analistului, legată la alegerea cuvintelor dincolo de justețea propunerilor, și în sfârșit o demonstrație de figuri topologice al căror raport cu psihanaliza este afirmat ca fiind cel mai strâns. Mulțimea acestor chestionări permite în mod efectiv să interoghezi ceea ce face consistență în această practică.

„Analiza este de luat în serios chiar dacă asta nu ar fi o știință”

Lacan recunoaște din prima valoarea obiecției lui Popper refuzând psihanalizei caracterul unei științe. De fapt ea este irefutabilă. Ea o este, am spune noi, într-un prim sens pentru că ea nu se oferă unei refutații printr-o experiență crucială a cărei obiectivitate ar fi verificabilă printr-un martor neutru. Însă ea o este de asemenea într-un al doilea sens pentru că, pentru subiectul în analiză, experiența obiectului care îl cauzează i se prezintă lui ca și irefutabilă. Dar asta nu împiedică, spune Lacan, că ea trebuie să fie luată în serios căci ea are consecințe. Aceasta este o „practică de vorbărie”, în care – într-un mod fără îndoială mai avizat decât în știință – cuvintele, și nu doar propozițiile, au consecințe. Aceasta este tocmai una dintre axele seminarului faptul de a cerne ceea

ce face eficacitatea cuvintelor. Psihanaliza spune ceva. Și este întocmai acolo toată miza: ce este să spui (spunere)?

Spunere, reamintește mai întâi lacan, are ceva de-a face cu timpul

Ne reamintim aforismul lui Lacan: „Că spunem rămâne uitat în spatele a ceea ce se spune în ceea ce se aude", care pune accentul pe divizarea subiectului între enunțare și enunțat, dar și pe structura temporală intimă a vorbirii: traiect „în dublă buclă" (repetiție minimală necesară pentru ca un semnificant să poată fi spus diferit de el însuși), cu efect retroactiv (întrucât începutul unui enunțat nu ia sens decât cu sfârșitul) și care detașează obiectului cauză al enunțării (aici vocea: „ceea ce se aude").

În acest seminar, este vorba mai puțin despre a puncta acest timp specific al vorbirii - ireductibil la timpul fizicii – cât despre a arăta cum anume actul de spunere instaurează timpul subiectului pe fondul de intemporalitate. El transează astfel în „eternitatea" inconștientului. „Inconștientul ignoră timpul", spunea Freud. Această absență de timp este regimul nostru normal: ne imaginăm că ne trezim, dar în fapt, continuăm să visăm. Inconștientul este „în mod foarte exact ipoteza că nu visăm doar când dormim."

Dimensiunea imaginară a spunerii

Este tocmai dimensiunea imaginară a spunerii cea care face legătură între real și simbolic, între cuvânt și lucru. Dacă „cuvântul face lucrul", este totuși „la inadecvarea cuvintelor la lucruri că noi avem de-a face". Cuvântul nu „face lucrul" decât pe un plan fantasmatic, adică nu fără o legătură imaginară: efectul de sens. Cuvântul-scuipat evocat mai sus nu ține fără această legătură de sens: nu există „scuipălucru" („crachose"), spune Lacan, care pare așadar să admită aici că un semnificant nou care ar deschide în mod direct pe real fără medierea sensului este imposibil. Este tocmai de ce el scrie mai degrabă: „cuvântul crapă a-lucrul" („le mot fêle a-chose" – cuvântul face lucrul). Echivocul, grație scrierii, face să rezoneze vidul pe care lipsa de raport sexual o lasă în sens și pentru care noțiunea de mulțime vidă este ceea ce convine. Aceasta este într-

adevăr tocmai din faptul acestui vid că problema adevărului se pune pentru un subiect prin fantasma sa. De ce oare avem noi nevoie de echivoc? Pentru că, așa cum limbajul o sugerează, „echivocul este imediat înclinând spre sex.” Această pantă spre sex ține la faptul că sexualitatea face gaură în știința inconștientă. Nu există decât imaginarul fantasmei pentru a reacoperi această absență de inscripție a unui raport între sexe în inconștient. Dimensiunea imaginară a spunerii participă în mod necesar la constituirea țesăturii metaforei. Metafora este într-adevăr cea pe ce operăm în psihanaliză. Ar trebui prea bine, reamintește Lacan, ca analiza „să ajungă să desfacă prin vorbire ceea ce s-a făcut prin vorbire”. Metafora este ceea ce face corp în gândire. În mod invers, Lacan arată că dacă, în nodul borromean, simbolic și real erau înnodate în mod direct, aceasta ar elibera imaginarul și ar anula psihanaliza. „Dacă noi facem o abstracție pe analiză, noi o anulăm.” Lacan se referă aici de o manieră eliptică la istoria scrierii ca și sugerând că nu există raport sexual. Poate vrea el să spună că dacă exista un simbol care se articula în mod direct la realul sexual în fiecare sex, nu ar fi existat niciodată scriere? Lacan continuă arătând că analiza nu se susține decât din a vorbi despre relații de înrudire, adică despre „imaginarul sugerat prin simbolic” (face el oare referință la structurile elementare ale înrudirii?). El interoghează problema de a ști dacă nevroza este naturală omului. El răspunde acolo în sumă în mod pozitiv.

Analistul este un retor: alegerea cuvintelor

Lacan chestionează așadar spunerea analistului în raportul ei la adevăr. Pentru a face aceasta, el reamintește că există în știința însăși o dimensiune imaginară fantasmatică necunoscută. Această dimensiune lui i se pare evidentă în debuturile ei ca și, de exemplu, în geometria euclidiană în care ideea de linie dreaptă, pentru moment „ideală”, relevă de fantasmă. El îi preferă topologia „care a restituit ... țesătura”. Să notăm că ideea de bază a topologiei, ideea de vecinătate – și cea de conexitate - , teoretizează conceptul însăși de consistență, adică ceea ce dă corp la idee. În sumă, topologia ar atribui o consistență la imaginar,

în vreme ce în matematică noțiunea de consistență este legată la cea de non-contradicție și deci la logică. Pentru Lacan, referindu-se la Platon, „o idee, asta are un corp”. Cuvântul, care reprezintă această idee, are, pentru Lacan, această proprietate curioasă: el „crapă are lucru” („fêle a chose”). Aceasta este tocmai ceea ce justifică uzajul echivocului, așa cum am văzut-o. „Psihanalistul este un retor („rhéteur”)”, spune Lacan, „el „retifică” („rhétifie”) ceea ce implică faptul că el rectifică”.

Lacan avansează o remarcă, care nu este nouă dar enunțată aici de un mod simplu, despre paradoxul poziției analistului. Dacă analizantul este forțat, din faptul de a se adresa unui interlocutor, să știe ceea ce el cere, el nu poate știi pentru atât ceea ce el dorește (și ceea ce este determinat prin aceste cuvinte singulare). De unde importanța dorinței analistului căci el, analistul, este presupus să știe, dacă nu dorința analizantului său, cel puțin cum să opereze pentru a o descoperi. „Dar aceasta ar fi absolut excesiv (de) a spune că analistul știe cum să opereze.” Cu ce anume, de altfel, operează el? Nu cu consistența (în sensul non-contradicției) raționamentului, întrucât inconștientul nu cunoaște contradicția. Nici chiar cu limbajul, întrucât limbajul nu există: nu există decât limbi. Tocmai aceasta este ceea ce dă întreaga sa greutatea cuvintelor limbii și dificultatea unei spuneri adevărate căci „ne înșelăm în alegerea cuvintelor”. Ar trebui ca analistul să-și dea seama despre „portanța cuvintelor pentru analizantul său, ceea ce în mod incontestabil el ignoră”. Lacan trage așadar consecințele demonstrației sale, căci ceea ce distinge adevărul de fals, aceasta este ceea ce numim „greutatea analistului și este tocmai în aceasta că eu spun că el este un retor”.

Analistul retor „nu operează decât prin sugestie”, spune Lacan, nu că el sugerează ceva din consistent în sensul non-contradicției dar că el face să existe în sensul în care „cuvântul face lucrul”.

Spunerea analistului este o lectură „chirurgicală”

„Lucrez în imposibilul la spunere”, spune Lacan începând a treia lecție. Și continuând: „Analizantul vorbește. ... Analistul, el, tranșează. Ceea ce el spune ... participă din scriere.” Din faptul echivocului pe ortografie, analizantul spune de acolo mult mai mult decât nu vrea să

spună din asta și analistul tranșează citind ceea ce analizantul vrea să spună „dacă atât este că analistul știe ceea ce el-însuși vrea” (o ambiguitate poartă pe cine este „el-însuși” și pe responsabilitatea analistului la acest loc). Dar pentru el, la unul ca și la altul, „(nu) există altceva decât scriere” („il [n’]y a autre chose qu’écriture”). Vis, lapsus, cuvânt de spirit... toate mărturisesc din faptul că ele trebuie citite, că există în mod sigur din scriere în inconștient. Analistul poate astfel să fie spus drept subiectul „presupus-să-știe-să-citească-altfel”. Adică ca și marele Altul, cu această rezervă că acest mare Altul nu este un subiect, ci un loc marcat dintr-o lipsă. Nu este vorba deci în interpretare despre a da o altă versiune psihologică a dorinței (a acestui subiect presupus), ci de a arăta cum anume lipsa acestui subiect ar putea să se scrie altfel, „să lipsească altfel”.

Sfârșitul analizei

Sfârșitul analizei, „aceasta este atunci când ne-am învârtit de două ori în cerc, adică am regăsit ceea din ce suntem prizonier”. Inconștientul și sfântomul sunt urmele împietririi noastre în limbaj. Pentru Lacan, inconștientul este efectul puterii de sugestie a limbajului și analiza nu consistă atât în a ne elibera de asta cât în a ști de ce suntem împietriți. Dacă noi suntem împietriți, aceasta este fără îndoială pentru că „limbajul este o rea unealtă”. Nu există corespondență bi-univocă între cuvinte și lucruri, între limbaj și real. Pentru noi, „ceea ce este din cel mai real, aceasta este scrierea și scrierea este confuzională”. Aceasta nu face din acest real o fundație pentru subiect care să fie independentă de el, Realul nu apare decât printr-un artificiu legat la faptul că există din vorbire. Este tocmai această origine a realului în spunere face că este imposibil de spus (tot) adevărul.

Despre necesitatea de a menține metafora

Ce anume face materie în gândire, ce anume face stofă la vorbiință („parlêtre”)? Faptul că inconștientul poate să nu fie decât o „extrapolare” l-a putut conduce pe Freud să recurgă la conceptul de

pulsiune care ar găsi un soclu în organic. Însă pentru Lacan, conceptul de pulsiune la Freud ia prea mult sprijin pe sexual.

Spre diferență de Freud, Lacan pune accentul pe lipsa unei științe inconștiente despre sex. Știința este întotdeauna în raport cu „asex(ualitatea)" („l'asexe(ualité)"), adică cu lipsa unui raport între sexe – în afară de, spune el, între fantasme și pentru generațiile vecine, părinți-copii, ceea ce face că nu vorbim în analiză decât despre părinți. El reține – în mod ironic – din toată elaborarea lui Freud „singurul adevăr care contează", adică faptul că nu există raport sexual „la gauromani („trumains")."

În cursul celei de-a zecea lecții, Lacan se interoghează din nou cu privire la mijloacele psihanalize și în mod special cu privire la metaforă care consistă la a materializa firul gândurilor (sau al „agândirii" („l'appensée") pentru a evoca sprijinul („l'appui")). Ce anume este asocierea liberă? Aceasta este să exprimi gânduri cu lalimba. Apropo de un vis, de exemplu, aceste asocieri oare nu fac ele decât să continue visul? De aici, dificil de pus un sfârșit („terme" – limită, termen) la interpretarea viselor. Dacă o rămânem în gânduri, dacă o operăm prin intermediul gândirii, rămânem în debilitatea mentală proprie gândirii. Ar trebui un act pentru a ieși de acolo. Aceasta este tocmai ceea ce el încearcă prin învățământul său. Dar, adaugă el, aceasta este totuși din bâlbâială. Noi atingem aici limitele („confinons" – închidem, carantinăm) magiei". Să reamintim că în „Știința și adevărul", Lacan definește în mod structural magia ca și o practică care „presupune semnificantul răspunzând ca atare semnificantului. Semnificantul în natură este chemat de semnificantul incantației. El este mobilizat în mod metaforic". În analiză, magia vine din faptul că, din faptul lipsei raportului sexual, gândurile se orientează în mod spontan spre complexul lui Oedip. Însă analistul poate el oare orienta firul acestor gânduri astfel încât să existe analiză? Lacan rămâne enigmatic asupra acestui punct. Pentru el, „nu este suficient să enunți o gândire pentru ca asta să meargă". Este tocmai de ce „să ridici („élever") psihanaliza la demnitatea chirurgiei ... ar fi prea bine dezirabil". Însă, continuă el, „este un fapt că firul gândirii nu este suficient acolo". Este vorba oare

aici pentru Lacan despre o chirurgie de tăietură („coupure”), după concepția pe care el a dat-o despre subiectul semnificantului, sau de cusătură („couture”), chiar de împletire („tressage”), după nodul borromean?

În orice caz i-a trebuit „să materializeze acest fir de gânduri”, ceea ce este de asemenea o metaforă. Lacan spune a fi fost încurajat (în această operație magică?) prin faptul succesiunii generațiilor: există „trei generații între care există din raport sexual”, cu toate catastrofele pe care aceasta le antrenează... dacă, am adăuga noi, interzisul incestului nu este respectat. Poate să pară straniu să vezi pe Lacan luând complexul lui Oedip ca și fir conducător, mai puțin dacă nu este vorba mai degrabă de a generaliza această metaforă a firului pentru a ieși mai bine din această magie a Oedipului. Lacan ne spune că Freud și-a dat seama despre catastrofele pe care le antrenează posibilitatea raportului sexual între generațiile vecine, dar că „asta nu s-a văzut în viața sa familială” adaugă el „pentru că el luase precauția de a fi nebun de iubire pentru ceea ce numim o femeie...”. Lacan vrea eo oare să spună că iubirea lui Freud pentru Martha a limitat daunele Oedipului său? Chiar al relațiilor sale cu fiica sa Anna? El se întreabă de ce anume dorința trece la iubire și el atribuie aceasta la efectele de prestigiu social pe care le conferă iubirea. El gândește că era cazul pentru Freud, dar că „contrariantul, aceasta este că el o știa”. Lacan se întreabă de aici dacă Freud era el religios și dacă toți bărbații cad sub greutatea („faix (fardeau)”) de a fi religioși.

După ce tocmai a spus că analiza este „o excelentă metodă de cretinizare”, Lacan de livrează acest cuvânt enigmatic: „Poate că eu îmi spun că eu sunt mărginit („borné”) pentru că ... eu visez s-o fiu puțin mai puțin.” Acolo deasupra Lacan ne arată că marginea („bord”) care mărginește („borne”) o bandă Moebius cu trei semi-torsiuni este „același lucru” cu „un fir în trei puncte” (de încrucișare), adică un nod de treflă. Trebuie oare concluzionat de acolo, în sumă, că tăietură și cusătură pot să se echivaleze? A unsprezecea lecție va fi în mod efectiv consacrată studiului nodurilor pe care le fac marginile a diverse benzi după numărul de semi-torsiuni pe care ele le prezintă.

La sfârșitul seminarului său, Lacan abordează problema topologică a celei mai scurte benzi Moebius, și afirmă că aceste lucruri au raportul cel mai strâns cu psihanaliza. Este vorba despre a concepe raportul Imaginarului, al Simbolicului și al Realului ca și țesătura („tissu”) necesitat prin „punerea în valoare a ... stofei („étoffe”) unei psihanalize”. Ceea despre ce este vorba într-o analiză, aceasta este așadar de a menține cele trei fire: R, S și I. Lacan reia, pentru a conclude, termenul freudian de Lucru („La chose”). „Lucrul în calitate de imaginat, adică țesătura în calitate de reprezentată (este ceea la ce noi trebuie să (ne) lipim („coller”)). El insistă pe necesitatea de a distinge obiectului de reprezentarea sa și pe faptul că obiectul în cauză „poate avea mai multe reprezentări.”

Această concluzie poate decepționa. Lacan a arătat el însuși cum anume nodul borromean putea fi prezentat sub forme pe care trebuie să le manipulezi – și deci trebuie timp – pentru a recunoaște acolo același obiect. Este acolo amorsarea seminarului următor, „Topologia și Timpul”.

Sinteza seminarului 26, „Topologia și timpul”

de Bernard Vandermersch

CU MOMENTUL DE A CONCLUDE un sfârșit părea a fi pus la învățământul lui Lacan. Ce rămâne într-adevăr ca și timp logic după momentul de a conclude? Primul timp al unui nou act? Dar care? În fapt, în acest an acolo, momentul de a conclude nu a fost încă actualizat în actul de disoluție al EFP pe care el pare să-l anunțe. Acest seminar desenează astfel un spațiu puțin vid, un spațiu de așteptare. Apăsarea bolii se face grea. Regăsim întotdeauna aceeași alternanță între propuneri verbalizate și sugestii topologice desenate, dar conținuturile lor sunt deseori sărace și raporturile lor puțin clare. Anumite remarci topologice apar rudimentare. Cea mai mare parte a lecțiilor sunt scurte. În altele, cea mai mare parte a timpului este lăsată la dispoziția tinerilor elevi, analiști sau topologi.

Legătura între titlul și conținutul seminarului nu apare deloc în conținutul semnificat aparent, în afară de în primele fraze în care el afirmă că există o corespondență între topologie și practica psihanalitică, că această corespondență conotează în timpuri și că ea este în raport cu rezistența proprie topologiei. Lacan reia pe de altă parte problema absenței raportului sexual evocând ideea necesității unui al treilea sex. El spune că aceasta i-a venit studiind nodul borromean generalizat. Este vorba despre lanțuri ale căror noduri se eliberează dacă tăiem de acolo nu unul din trei sau patru, ci două sau mai multe din cinci, șase, etc. Acest nod borromean generalizat ar putea relativiza necesitatea funcției falice, adică a castrării. Noi vom încerca să apropiem ceea ce făcea obiectul interogațiilor lui Lacan. Caracterul eliptic a ceea ce el enunță face tentativa periculoasă și rezultatul incert.

Corespondența între topologie și practică

Să reluăm prima frază a lui Lacan: „Există o corespondență între topologie și practică (psihanalitică).” Dacă Lacan a vorbit puțin despre cazurile sale, el a vrut în mod constant ca analistul să poată da seama de practica sa. În schimb, la sfârșitul învățământului său, el va fi mult expus în cercetări topologice care sunt întotdeauna practice. Ce anume vrea oare să spună pornind de aici această corespondență afirmată între topologie și practica psihanalitică? Cunoaștem termenul riguros de corespondență biunivocă între două mulțimi. Ea semnifică faptul că la fiecare element al uneia dintre mulțimi putem face să corespundă unul și doar un singur element al celeilalte.

„Această corespondență consistă în timpuri.” Această a doua frază cu pluralul său, „timpuri”, pare să confirme această lectură: la fiecare timp al practicii ar corespunde un timp al topologiei. Dar ce anume ar vrea să spună expresia: timpurile topologiei? Putem evoca cele trei timpuri ale sofismului prizonierilor evocat prin titlul seminarului precedent. După momentul de a vedea ar veni timpul pentru a înțelege, apoi momentul de a conclude, trei timpi dintre care doar al doilea este obiectivabil ca și durată.

Atât doar că e dificil să legi în mod specific această secvența logică de topologie. În plus, în sofism, această secvență logică nu este singură: ea vine în sprijinul izolării de către Lacan a funcției grabei în logică, care supraimpune acolo exigența unei sincronii a secvenței între mai mulți subiecți. În sfârșit, chiar dacă această logică în trei subiecți rezistă la critica noțiunii de inter-subiectivitate, ceea ce Lacan a adus în continuare despre topologia actului (în „Logica fantasmei" și „Actul psihanalitic" în special) denunță această liniaritate aparentă. Topologia retroactivă în dublă buclă a actului, pe care el o propune, nu corespunde deloc la această secvență de trei timpuri logice. În afară de a face din momentul de a conclude acest al doilea tur care vine să reia primul tur al momentului de a vedea. Buclajul s-ar produce așadar cu un decalaj care mărturisește despre durata timpului pentru a înțelege (rezistența obiectului).

În a treia frază, Lacan precizează: „Topologia rezistă, este tocmai în aceasta că corespondența există." Corespondența consistă în timpuri, ea există din faptul rezistenței topologiei. După seminarul „RSI", noi știm că Lacan distinge existență și consistență. Consistența este de ordin imaginar. În practica analitică, ceea ce Freud numește apărare este de ordin imaginar. Eul se apără contra a ceea ce amenință imaginea sa sau ce a obiectelor sale. Putem admite că topologia, atât de insecurizantă pentru aceste imagini, poate să suscite apărări.

Însă ceea ce face consistență în această corespondență, spune Lacan, aceasta sunt timpurile. El reamintise deja, în seminariile precedente, caracterul imaginar al consistenței raționamentelor logice. Este tocmai din cauza acestei consistențe imaginare a secvenței că cele trei timpuri fac sens. Însă, spune Lacan, este tocmai pentru că topologia rezistă, adică participă din real, că această corespondență între practică analitică și topologie există, că ea este ea însăși reală.

Ceea ce rezistă este „Asta"-ul lui Freud, aceasta este structura echivalând topologiei.

Nu există doar corespondență între aceste două practici din faptul că în fiecare dintre ele există rezistență (ceea pe ce rămăseserăm în rezumatul nostru al seminarului precedent). Ceea ce rezistă în cură – ceea pentru

ce trebuie din timp pentru a face o analiză în vreme ce tocmai inconștientul ignoră timpul – ar fi de ordin topologic. Rezistența în cură relevă în cele din urmă din fapturi de topologie.

Dacă există corespondență între timpurile topologiei și cele ale curei, este timpul curei cel care se pliază exigențelor topologiei inconștientului care nu este alta decât topologia pur și simplu. Analistul trebuie să se plieze acestei rezistențe a topologiei.

Putem astfel gândi parcursul analizantului ca și parcursul specific al structurii sale. Să gândim în termeni de suprafețe. În mod local suprafața este homomorfă la o bucată de sferă. „Învârtirea în cerc" în acest spațiu banal nu permite traseul actului, care este o dublă buclă (conform seminarului „Logica fantasmei"). Pentru a-l împlini, trebuie „o îndrăzneală" pentru a se aventura dincolo, într-un spațiu a cărui vecinătate imediată va apare totuși întotdeauna familiară, pentru a ne da seama abia după că o tăietură decisivă s-a operat - o tăietură având parcurs traseul specific al planului proiectiv (cross-cap), de exemplu.

Puțin mai departe, după ce tocmai reluase noțiuni bine stabilite cu privire la banda Moebius, Lacan notează că există totuși „un decalaj între psihanaliză și topologie, decalaj pe care el se forțează să-l umple. El adaugă, apropo de o echivalență între structură și topologie: „Este tocmai asta „Asta"-ul despre care este vorba în Groddeck, este tocmai asta care este „Asta".

Aceasta ne pare să confirme că Lacan identifică structura lui „Asta" – a tot ceea ce în limbaj nu este „Eu", pentru a relua definiția pe care el o dă în „Logica fantasmei" – cu topologia.

În ce anume topologia permite ea în practică „să faci un anumit număr de metafore"?

Dacă o înțelegem prea bine că trebuie o topologie particulară pentru a da seama de posibilitatea metaforei, de ce anume doar „un anumit număr"? Topologia planului proiectiv (cross-cap), înscriind dubla buclă a semnificantului cu separarea unui rest de suprafață de o altă natură (obiectul „a"), dă de acolo modelul. Ea nu limitează de acolo totuși

numărul. În topologia nodurilor, metafora este legată, după Lacan în seminarul precedent, la existența unei legături imaginare între simbolic și real. Ni se pare că, pentru Lacan, este tocmai această necesitate a țesăturii, a înnodării, prin imaginar ceea ce constituie prima metaforă, cea a „stofei”. Astfel Lacan va vorbi el mai departe despre „metafora nodului borromean”. Însă deja consistența fiecărei corzi R, S și I presupune un sens minimal și așadar o metaforă, ceea ce reculează atât originea metaforei cât și face să spună pe Lacan că R, S și I sunt primele nume ale tatălui. Poate Lacan se interoghează el aici despre numărul minimal al acestor nume prime. (cf. dezvoltările ulterioare despre nodul borromean generalizat).

Pe de altă parte, topologia, în mod invers geometriei, introduce o lipsă de asemănare radicală între obiect și diferitele sale prezentări. Ea ne pune astfel în fața unui real care se derobă idealizării. Dacă orice triunghi scris pe o foaie de hârtie trimite la conceptul ideal de triunghi căruia el îi dă o reprezentare imperfectă dar sensibilă, nu mai merge de acolo deloc la fel cu diversele reprezentări ale planului proiectiv care nu au raport în mod imediat sensibil cu obiectul „plan proiectiv” așa cum este el definit în mod matematic. Doar explorarea răbdătoare a obiectului – asta ia din timp - poate de acolo verifica structura.

Al treilea sex...

În a patra lecție, Lacan notează că în ciuda absenței raportului sexual, este un fapt că oamenii fac dragoste. Explicația, pentru el, este de acolo „posibilitatea unui al treilea sex”. Posibilul, el o reamintește, este ceea ce încetează să se scrie sau ceea ce încetează, (virgulă) să se scrie”. (În mod contrar intuiției comune, atunci când actul este comis, el nu mai este posibil. El devine contingent și este prea bine tocmai pentru a rămâne în câmpul posibilului că reculăm în fața actului.) „Pentru ce anume este că există de acolo două (sexe) de altfel, asta se explică rău.” „Poate, ne spune Lacan, personajul lui Lilith, dublura Evei, evocă el acest al treilea sex. Însă evocarea este lucru imprecis și „este tocmai din precizie, adică din real că eu am făcut stare visând de acolo în sumă la ceea ce este din asta din nodul borromean”.

Consistența nodului borromean ține la faptul că el se imaginează. Imaginarul, spune el, reflectă realul. Însă se pare, urmărind pe Lacan care desenează atunci mai multe noduri, că ceasta presupune o anumită prezentare a nodului (prezentarea clasică de exemplu în care fiecare cerc apare în formă de cerc echivalent celorlalte). Ântr-adevăr, spune el, pentru ca nodul să simbolizeze ceva, trebuie ca fiecare cerc să fie dispus în mod să arate un interior. Fără îndoială în modul cercurilor lui Euler, ceea ce simbolizăm în „imaginar, simbolic și real, aceasta este interiorul cercului”. Ar fi mult mai dificil „să instalezi o metaforă” în noduri borromeene mai mult sau mai puțin turmentate.

Apoi el repune în mod abrupt în cauză metafora nodului borromean. Această metaforă ar fi abuzivă pentru că „în realitate nu există lucru care să suporte imaginarul, simbolicul și realul.” Acest discurs pare să contrazică ceea ce el avansa înainte, adică faptul că nodul borromean era acest lucru, realul însuși al structurii. Fără a explicita încă motivele pentru care el își revizuiește poziția sa, Lacan confirmă că esențialul a ceea ce el enunță este că nu există raport sexual. Pentru ce anume? „Pentru că există un imaginar, un simbolic și un real.” Urmează această remarcă care situează puțin stilul enunțării sale: „Este ceea ce eu nu am îndrăznit să spun. Eu am spus-o cu toate acestea.”

Noi avem așadar, în acest fel de gândire cu voce tare, un anumit număr de propoziții:

-Nu există raport sexual.

-Posibilitatea, totuși, a actului sexual este legată la cea a unui al treilea sex.

-Visul nodului borromean face stare din realul (și nu din simpla evocare) acestui al treilea sex.

-Metafora (care constituie?) nodul borromean cel mai simplu este improprie „căci nu există lucru care să suporte imaginarul, simbolicul și realul”.

-Este nejustificat să spui că nu există raport sexual pentru că există un imaginar, un simbolic și un real, adică trei consistențe.

La începutul lecției următoare, Lacan revine pe noțiunea de al treilea sex care nu ar putea subzista în prezența celorlalte două. Fără tranziție, el vorbește despre inițierea grație căreia integrăm falusul. Însă această inițiere este pentru el un forțaj și psihanaliza este o anti-inițiere. În absența inițierii, trebuie „să fim bărbat” sau „să fim femeie”. El continuă printr-un studiu, confuz, al tresei în cinci fire.

Iată o lectură posibilă a acestor propoziții. Falusul este totodată ceea ce face obstacol la raportul sexual (întrucât fiecare sex nu are raport decât la falus și nu la celălalt sex) și ceea ce permite copulația. Orice societate tradițională prevede inițierea membrilor săi la falus. Că psihanaliza este o anti-inițiere trimite la faptul că analizantul trebuie să își dea seama despre faptul că el s-a lăsat „sugerat” prin limbaj în ceea ce privește falusul (în absența însăși a inițierii rituale): el nu este falusul și nu poate rămâne în această poziție de a-l fi în mod imaginar fără a întâlni mari dificultăți în actul sexual. Ideea vine de aici de a identifica al treilea sex și falusul. „Trebuie” („il faut”) al ultimei fraze ar fi așadar imperativul curei.

Totuși, în a șaptea lecție Lacan revine pe existența acestui al treilea sex. El spune că această problemă i-a venit atunci când el a studiat nodul borromean generalizat. „Nodul borromean generalizat, merge de la sine că eu nu înțeleg nimic acolo, mă încurc...”

Poate această mărturisire permite ea să apropriem problema lui Lacan despre ceea ce el numește improprietatea nodului cel mai simplu. Ultimele seminarii („RSI”, „Sfântomul”, „Neștiutul...”) puneau problema insuficienței sau nu a nodului în trei cercuri. Soluția unui cerc al patrulea ar permite introduci o imposibilitate de permutare totală a cercurilor și așadar de a le specifica. În absența unui astfel de cerc, cele trei se echivalează și de aici real, simbolic și imaginar nu mai pot să fie distinse. Lacan făcea de acolo cazul paranoiei spunând că un astfel de nod echivalează la un nod de treflă în care cele trei registre sunt în continuitate. „Inițierea” la falus, în această prezentare, nu poate apare decât cu prețul unui al patrulea cerc, cu simptomul.

„Descoperirea” de către Lacan a existenței nodului borromean generalizat deschide calea la relativizarea falusului, așadar a castrării,

în măsura în care presupunerea înnodării care ține un subiect poate să fie asigurată de multiple moduri mai complexe decât cel al celui de-al patrulea cerc, ceea ce ar permite – poate – să dai seama de noi forme clinice. Însă această complexitate însăși a nodului borromean generalizat pare să pună un serios obstacol la acest studiu.

Lacan nu ne va fi economisit mai mult dificultățile sale de a continua („poursuivre") învățământul său decât dificultățile noastre de a-l urmări (suivre"). Am putea regreta sau neglija aceste enunțuri tardive și inutile pentru notorietatea sa. Noi însă am luat partea de a apropria ceea pe ce el se împiedica: aceasta trebuia să fie destul de rezistent pentru a agăța acolo câteva probleme. Însă această ultimă apropriere nu ni se pare susceptibilă de vreo fecunditate decât dacă parcursul ce duce acolo va fi fost efectuat.

Sinteza seminarului 27. Disoluția

de Alain Lemosof

Acest seminar intitulat „Disoluție" comportă caracteristici care au condus la a-l trata de manieră specifică. Nu va fi vorba despre a-i propune o lectură ci despre a indica în mod succint cele câteva precizări teoretice pe care Lacan le aduce acolo.

Dacă celebrul „Eu per-severez" („Je père-sévère") din a sa „Scrisoare de disoluție" trimite mai înainte de toate la „problema" Școlii sale și necesită astfel, după Lacan, din nou pe planul „funcționământului" („fonctionnement" – funcționenuminte), aceasta nu rămâne încă, spune el, decât încălzire. Cealaltă accepțiune a acestui „cuvânt" al lui Lacan privește dorința sa ireductibilă de a continua practica sa și învățământul său. El nu închipuie că ar fi, pentru el, posibil să oprească seminarul său și, în cursul acestor ședințe, el răspunde la întrebările pe care el le-a solicitat pentru a răspunde, în mod nou, la cîteva puncte: raportul femeilor la juisare și la scrisoarea de iubire, religiosul ca și fundament al sensului – religios căruia el îi anunță în mod profetic un „boom" cu privire la care nu am avea „nici un fel de idee".

La ultima ședință, evocând plecarea sa apropiată pentru Caracas, el vorbește deja despre retur și despre seminarul său perpetuu:

„E voi reveni pentru că practica mea este aici – și acest seminar, care nu este practica mea, însă care o completează. Acest seminar, eu îl țin mai puțin decât el mă ține.

Este aceasta prin obișnuință faptul că el mă ține? În mod sigur nu, întrucât aceasta este tocmai prin neînțeles. Și el nu este pregătit pentru a se sfârși, în mod precis pentru că eu nu mă obișnuiesc acolo, la acest neînțeles.

... Cum eu nu mă fac acolo, eu mă obosesc la a-l dizolva. Și dintr-o dată, eu îl hrănesc. Aceasta este tocmai ceea ce se numește seminarul perpetuu.”

Subliniem faptul că orientarea luată de Lacan pare a fi de a substitui termenul de „neînțeles”, prezent încă de la primele cuvinte din „Scrisoarea de disoluție”, la cel de inconștient. Ea constituie inima acestei ultime ședințe. Lacan consideră că psihanalistul, dacă nu la a deveni religios, trebuie să asume și să susțină neînțelesul care nu poate fi disipat. „Eu nu spun că verbul ar fi creator ... eu spun că verbul este inconștient – adică neînțeles.” Totul nu poate să se reveleze de acolo.

Într-un mod mai contingent, acest termen a apărut ca și un răspuns, o dezvoltare la o problemă pe care Lacan o ridicase câțiva ani mai devreme: de ce anume analizanții vorbesc ei în mod inexorabil despre părinții lor?

După el, că am fi doriți sau nu, „ne naștem neînțeleși”, căci nu o suntem decât prin ființe vorbitoare. Neînțelesul se transmite astfel din generație în generație. „Voi faceți parte din bâlbâiala ascendenților voștri. Nici o nevoie să bâlbâiți voi înșivă. De dinainte, ceea ce vă susține sub titlul de inconștient, adică de neînțeles, se înrădăcinează acolo”. Vorbiința „se repartizează în general în doi vorbitori. Doi care nu vorbesc aceeași limbă. Doi care nu se înțeleg vorbind. Doi care nu se înțeleg foarte pe scurt. Doi care se conjură pentru reproducție, însă a unui neînțeles împlinit, pe care corpul vostru o va vehicula cu zisa reproducție”.

Înțelegem de acum faptul că în ședință subiectul, nouă vorbiință, va avea conturi de reglat cu ei, din a trebui să asume această moștenire.

SUITE

MOUSTAPHA SAFOUAN, 17 mai 1921 – 7 noiembrie 2020

Născut în Alexandria, fiul unui profesor, a studiat filosofia în Alexandria, apoi la Paris în 1946. A intrat în analiză cu Marc Schlumberger și a început apoi formarea cu Jacques Lacan, în 1949. A asistat la seminariile lui Lacan din anii `50, iar după câțiva ani în Egipt, revine în Franța în 1959. A fost trimis de Societatea Lacaniană Franceză ca analist formator la Strasbourg.

Cărți:

1968. Structuralismul în psihanaliză

1974. Studii despre Oedip: introducere la o teorie a subiectului

1976. Sexualitatea feminină în doctrina freudiană

1979. Eșecul principiului plăcerii

1982. Inconștientul și scribul său

1983. Jacques Lacan și chestiunea formării analiștilor

1993. Vorbirea sau moartea: cum e posibilă o societate umană?

1995. Neliniște în psihanaliză: Terțul în instituire și analiza de control

2000. Jacques Lacan și Chestiunea Antrenamentului Psihanalitic

2001. Lacaniana I . Seminariile lui Jacques Lacan 1953-1963

2001. Zece conferințe de psihanaliză

2004. Patru lecții de psihanaliză

2004. Despre Fundamentele Psihanalizei. Seminar în Statele Unite

2005. Lacaniana II. Seminariile lui Jacques Lacan 1964-1979

2007. De ce lumea arabă nu este liberă? Politica scrierii și terorismul religios

2008. Să lucrezi cu Lacan

2009. Limbajul comun și diferența sexuală

2010. Vorbirea sau Moartea. Eseu despre divizarea subiectului

2013. Psihanaliza, știință, terapie și cauză

2014. Actualități ale complexului Oedip

2015. Privire asupra civilizației oedipiene: Dorință și finitudine

2015. Chestiuni psihanalitice

2016. Ce este vindecarea pentru psihanaliză?

2016. Fântâna adevărului: Psihanaliza și știința

2017. Psihanaliza: Știință, terapie și cauză

2018. Civilizația post-oedipiană

2018. Sexualitatea feminină: în doctrina freudiană

2018. Studii despre Oedip

2019. De la dualitatea la diviziunea subiectului

2020. Inconștientul în jumătăți de cuvinte

https://drive.google.com/drive/folders/1Ysg3REN1LHWV_1u0rRxVhgd3SCt1P2qr?usp=drive_link

Despre formarea analistului

„Viitorul psihanalizei nu ține decât de capacitatea sa de a contribui la inteligența epocii noastre, și la metamorfozele lui Eros, altfel decât scoțând strigăte de alarmă. Încă mai trebuie să-și ofere mijloacele. Căci analistul nu se autorizează decât de la el însuși... până chiar și în propria formare.”

Moustapha Safouan - 2013. Psihanaliza, știință, terapie – și cauză

https://drive.google.com/file/d/138QG-ZCy7vxk79O-wMFV8VQ34XV53QeI/view?usp=sharing

Despre instituționalizarea psihanalizei

„...o idee fundamental antinomică, a cărei aplicare antrenează o consecință ce contrazice, reversează psihanaliza în contrariul ei, o abandonează,... o idee absolut aberantă,... o idee falsă și chiar

periculoasă... Eu nici nu văd de altfel de ce inconștientul ar conține în germene ceva care ar fi de ordinul unei profesii.”

Moustapha Safouan - 2020. Inconștientul în jumătăți de cuvinte

https://drive.google.com/file/d/1Uk325-LCtnQT2EoenLVQXcMBv2MgDk3I/view?usp=sharing

Sinteza seminariilor 1-27 ale lui Jacques Lacan

Citate din Lacaniana Vol. 1:

https://drive.google.com/file/d/1iSgQ27-MFEjxE-8HX4OFMS424wWstmTK/view?usp=drive_link

și 2:

https://drive.google.com/file/d/1kuSx_8Pi6o6-Pd-RyMXSgyQt7-QDvijX/view?usp=drive_link

Analiza este reconstrucție istorică, rescriere, nici reamintire, nici rememorare.

Analiza este întrebare și recunoaștere, nici răspuns, nici cunoaștere.

Analiza este realizarea adevărului subiectului vorbirii.

Analiza este a rezistenței și a discursului, nici a materialului, nici a eului.

Analiza este spargerea ființei subiectului, a eului ca iluzie fundamentală.

Analiza este numirea și crearea dorinței ca apărare.

Analiza este realizarea ordinului simbolic, a recunoașterii simbolice.

Analiza este demascarea instinctului morții.

Analiza este a marelui Altul, cel capabil să te facă să crezi și să mintă.

Analiza este a Oedipului, ordinul simbolic, semnificantul primitiv și castrarea.

Analiza este a falusului, semnificantul dorinței, definiția și suportul lipsei de ființă.

Analiza este a limbajului, ca neînțelegere și necunoaștere în mod fundamental.

Analiza este a dorinței, nici interpretare, nici dezvăluire, ci „aceea”.

Analiza este o poveste care este ea însăși locul întâlnirii din poveste.

Analiza este a obiectului „a”, a ceea ce subiectul nu este, a formei non-ființei sale.

Analiza este interpretarea dorinței ca dorință de a arunca masca.

Analiza este a Lucrului și a Legii.

Analiza nu este o etică a obiceiurilor.

Analiza este a legii interdicției incestului, a raportului inconștient cu Lucrul.

Analiza este a legii morale ca formă, ca obiect și ca durere.

Analiza este o etică dincolo de bine, o etică a dorinței, o analiză a frumosului.

Analiza este o etică a urmării dorinței.

Analiza este o etică fără obligație.

Analiza nu răspunde cererii.

Analiza este a dorinței ca dorință a marelui Altul.

Analiza este doar a unui subiect, cel care vorbește.

Analiza nu este inter-subiectivă, ci intra-subiectivă.

Analiza este o atingere a ființei marelui Altul pe calea dorinței.

Analiza nu este o teologie a perfecțiunii.

Analiza este a identificării ca lipsă, a trăsăturii unare, a numirii și a numărării.

Analiza este a angoasei de castrare, nu a lipsei, ci a lipsei lipsei.

Analiza este a inconștientului, a repetiției, transferului și pulsiunii, a alienării și separării.

Analiza este a lipsei subiectului în semnificant și în semnificat, în știință și în sexualitate.

Analiza este a subiectului presupus a ști.

Analiza este o traversare a planului identificării, a fantasmei.

Analiza este superpoziția strictă cu dorința marelui Altul, dorința analistului care devine a analizantului.

Analiza este a subiectului științei și a adevărului științei ca excluziuni fondatoare.

Analiza este a diviziunii subiectului între ființa de adevăr și ființa de știință.

Psihanalistul este unul dintre numele subiectului științei.

Psihanaliza este fiica științei răsturnând raportul acesteia dintre ființa de știință și ființa de adevăr.

Analiza este a unei logici a lipsei, a semnificantului, a funcției obiectului „a”.

„Adevărul nu se fondează decât din ceea ce el vorbește și nici nu are alt mijloc de a o face.”

„Nici un limbaj nu poate spune adevărul despre adevăr.”

„În matematică nu se spune despre ce se vorbește, în psihanaliză nu se poate spune despre ce se vorbește.”

Analiza nu este o juisare de adevăr, ci de adevărul valorii de adevăr, obiectul „a”, valoarea absolută în dimensiunea dorinței.

Adevărul ca și cauză este în știință formală, în religie finală, în magie eficientă, iar în psihanaliză materială.

Analiza este a castrării, a diviziunii subiectului de obiectele dorinței, privire și voce, o castrare înscrisă în însăși inima dorinței.

Analiza este a alienării forțate, a falsei certitudini a ființei pe care subiectul o trage din „gândirea sa”.

Analiza este a dificultății inerente a actului sexual.

„Marele secret al psihanalizei este că nu există act sexual.”

Analiza este a semnificantului care nu se poate semnifica pe el însuși.

Analiza este a proceselor care se gândesc pe ele însele.

Analiza este a actului, nici motricitate, nici traducere, nici revelație.

Analiza este a adevărului, eliminarea subiectului presupus a ști.

Analiza este renunțarea la puterea redutabilă a juisării.

Analiza este realizarea operației alienării - dorința, a (separării) adevărului – castrarea, și a transferului - căderea subiectului presupus a ști.

Analiza este a destituției și a des-ființei.

Analiza este a inegalității subiectului cu orice subiectivare posibilă a realității sale sexuale.

Analiza este a raportului științei cu adevărul, purtând asupra sexualului și lovind inexistența marelui Altul, locul conjuncției lor.

Analiza este un discurs fără cuvinte.

Analiza este a raportului științei cu juisarea, ca dispariție și topologie a subiectului.

Analiza este a Lucrului ca loc al juisării și a marelui Altul ca loc al dorinței.

Analiza este a celor patru ștergeri ale urmei subiectului, nici o urmă neputând fonda semnificantul raportului sexual.

Analiza este a unei științe în neștiutul subiectului, a dorinței de știință.

Analiza este a discursului, o reluare a proiectului freudian invers.

Inversul psihanalizei este discursul maestrului.

Analiza este a lui Unu în Real și a lui „lalangue”.

Analiza este a neînțelegerii.

Analiza este a adevărului din știința inconștientului.

Analiza este a lipsei numitului (numele tatălui) și a numirii (tatăl numelui).

Analiza este a chiasmei: literă, semnificant, voce.

Analiza este a sfântomului ca numire în răspuns la lipsa unui mare Altul creator al numelui.

Inițierea grație căreia integrăm falusul este o forțare și psihanaliza este o anti-inițiere.

1991. Vorbirea sau moartea

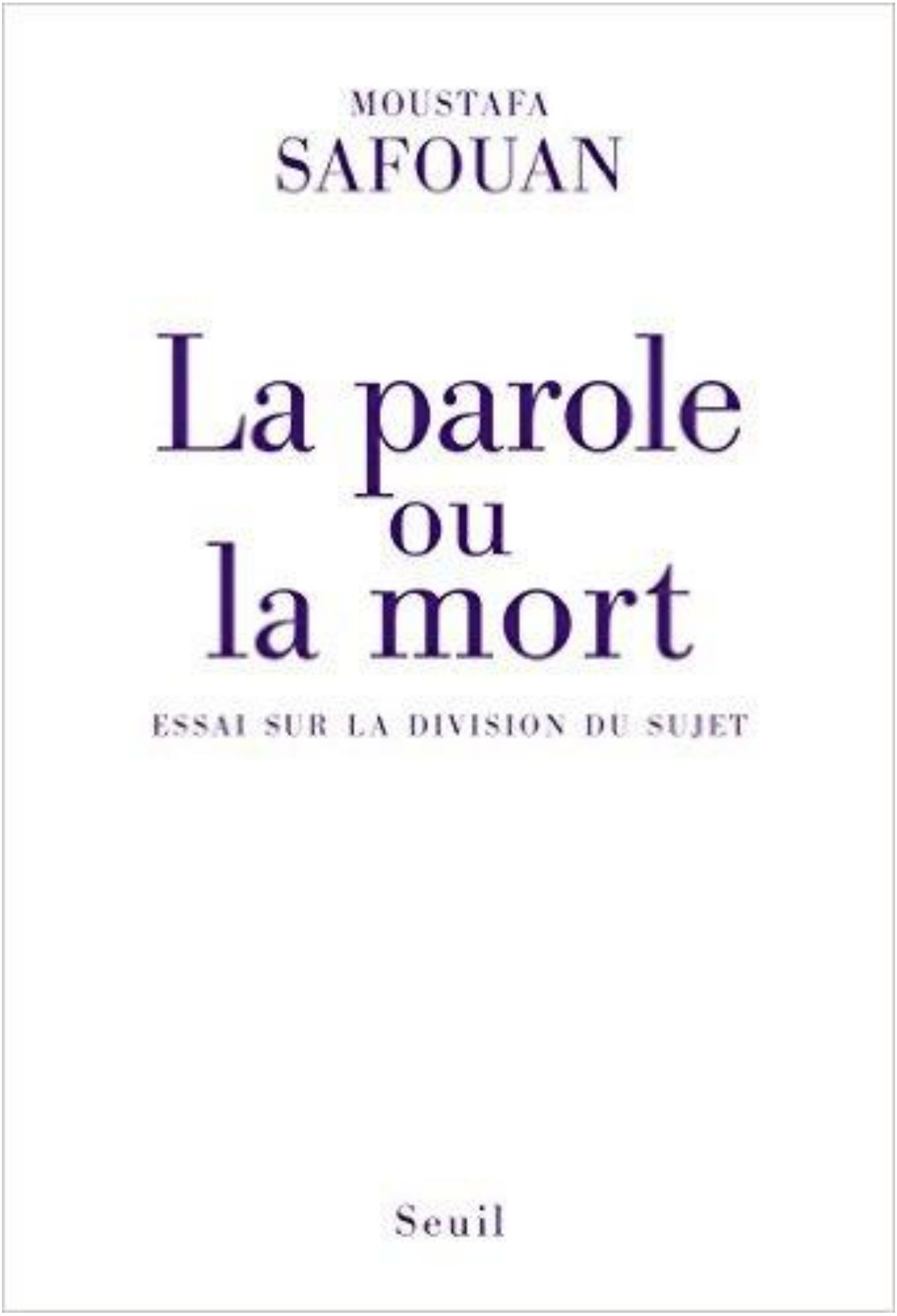

Prefață

Această carte a fost publicată în 1993 cu titlul: „Cum o societate umană este ea posibilă?” Teza principală era într-adevăr că în afară de prohibiția incestului mamă-copii trei alte prohibiții având același caracter de universalitate există: cele ale minciunii, ale uciderii și ale aproprierii darului fără a-i răspunde printr-un contra-dar. Ansamblul acestor legi constituie ordinea simbolică fără de care viața socială nu ar fi posibilă.

O temă totuși a rămas în fundal, cea a divizării subiectului între procesul enunțării și procesul enunțatului. Este această temă cea care vine în prim plan în această reeditare, în care divizării este readusă la situația noastră în sânul limbajului. Acela din urmă ne servește, cert, să exprimăm intențiile noastre și să vorbim despre lucruri, dar nu ne dă nici cea mai mică definiție care să poată fi considerată ca o sesizare a esenței. Noi vorbim despre suflet fără să știm ce este el, nici chiar dacă el există; noi operăm calcule fără să știm ceea ce este calculabilitatea. Subiectul enunțării rezidă în acea non-știință care poate da loc, într-un al doilea timp, la chestiunile relative la natura sufletului, sau la definirea calculabilității. Atingem aici resortul a ceea ce Jean Cavailles numește „necesitatea de a deveni”. Necesitate care, în principiu, nu cunoaște repaus: căci noi trecem de la o știință la alta și, din același pas, de la o ignoranță la alta. În matematică ca și în toate, noi ne petrecem viața explicându-ne cu cuvintele.

1998. Transferul și dorința analistului

Prezentare

Că transferul – descoperit din zorii psihanalizei – ar fi doar umbra unei iubiri trecute care se repetă asupra persoanei medicului și că dorința acestuia din urmă nu ar fi acolo pentru nimic: că el trimite la fantasma analizantului al cărei obiect rămâne un x indefinit; că el implică un impas pentru că este totodată motorul analizei și cel al rezistenței: așa a fost convingerea lui Freud, care lăsa transferul de negândit. De acolo faptul că după Freud, într-o serie de studii despre care este dată seama aici în mod exhaustiv, s-a oscilat în jurul temelor pre-analitice ale identificării analizantului cu analistul (pus în loc fie de ideal de eu, fie de supraeu, fie de eu sănătos).

Să regândești transferul, este să punctezi că el se exprimă – pentru a nu spune se analizează – prin jocurile autonome ale semnificantului; și că el se poartă asupra unei persoane da, dar în măsura în care ea maschează obiectul pierdut al fantasmei; și încă, că el nu se poate deznoda decât pentru că analistul este el însuși locuit de o dorință foarte bine în loc, adică debarasată de orice voință de a ști. Așa este structura transferului resesizată pas cu pas de Jacques Lacan, și este singura care permite să articulezi transfer, rezistență și lichidare – pe scurt: să faci inteligibilă psihanaliza.

Introducere

În primul volum al monumentalei sale biografii, Jones descrie cum Freud a sfârșit prin a-și asigura colaborarea lui Breuer în vederea publicării Studiilor despre isterie: explicându-i că tulburătoarea istorie a Annei O. trebuia pusă în contul acelor incidente dezagreabile care rezultă din fenomenele transferențiale, caracteristice anumitor tipuri de isterie.

Această explicație îl deculpabilizase pe Breuer; ea îi permisese să reia obiceiul de om de știință, îngrijorat doar de a explica o anumită ordine de fenomene. Este adevărat că este vorba, în ocurență, cu simptomele isterice, despre fenomene având această particularitate că explicarea lor de către medic este presupusă să le disipeze; dar această particularitate nu implică că numitul medic ar fi responsabil de geneza lor. La fel

pentru transfer: Breuer nu era mai responsabil decât era de simptomele Annei O.

Această concepție a transferului a prevalat în cea mai mare parte a mediilor psihanalitice până în zilele noastre. Ea implică faptul că dorința analistului nu este pentru nimic în praxisul său. Această implicație se întărește din ceea ce se pune în plus, adică faptul că, chiar acolo unde dorința inconștientă a altuia, a istericului, privește analistul, este doar sub titlul de obiect.

Dar, dacă merge așa, de ce trebuie ca analistul să știe ceva privind propria sa dorință inconștientă? Altfel spus: de ce analiza didactică? Ce om de știință, ce fizician sau ce biolog trebuie să se ocupe de dorința sa înainte de a se ocupa de fizică sau de biologie? Răspunsul curent, pentru a nu spune oficial, la această întrebare, este că analiza didactică este necesară tocmai pentru a garanta neutralitatea analistului: non-interferența dorinței sale în analizele pe care le ia în sarcină. Să admitem. Dar în ce anume didactica constituie ea o astfel de garanție? Să rezolvi problema presupunând-o rezolvată la nivelul analistului didactician este, desigur, necesar pentru existența institutelor psihanalitice; dar, în măsura în care această rezolvare este doar presupusă, este existența analistului care rămâne cum nu se poate mai mult problematică. Căci admitem, pe de-o parte, că analiza didactică este o analiză de transfer cu același titlu ca și analiza terapeutică, și, pe de altă parte, că transferul este totodată ceea ce deschide inconștientul în mod de a condiționa eficacitatea interpretării analitice și ceea ce îl închide. Ori, atât timp cât această aporie care marchează funcția transferului nu va fi rezolvată, nimic nu garanta că analiza didactică ar putea face altfel decât să lase la sfârșit un transfer non analizat, adică ceva de ordinul a ceea ce face tocmai obstacol.

Istoria Annei O.: o revizuire

Ar fi obositor să ne întindem aici asupra istoriei bolii Berthei Pappenheim; istorie care, pornind de la intrarea în scenă a lui Joseph Breuer, în decembrie 1880 (la sfârșitul „perioadei de incubație latentă”, al cărei punct de plecare fusese o boală fizică gravă a tatălui ei mult

iubit, în iulie 1880), se confundă cu cea a curei. Principala noastră sursă este raportul lui Breuer publicat în *Studii despre isterie*. H. F. Ellenberg a publicat un studiu critic al acelui raport, care se sprijină pe două documente noi: a) o copie a unui raport scris de Breuer însuși în 1882; b) o observație scrisă de unul dintre medicii sanatoriului Bellevue, în micul orășel elvețian Kreuzlingen, foarte aproape de Constance. Concluzia lui Ellenberg, căreia subscriu, se rezumă în această frază fără echivoc: „Prototipul unei vindecări cathartice nu fu nici o vindecare, nici un catharsis”.

Este totuși imposibil de negat că starea Berthei Pappenheim s-a ameliorat considerabil la un moment dat în cura sa: 1 aprilie 1881, ea și-a putu părăsi patul. Acel moment este de asemenea cel în care ea l-a introdus pe Breuer în ceea ce ea numea „teatru privat”, povestindu-i sub hipnoză, cu o puternică emoție, istorii romanești care i-au amintit lui Breuer *Cartea imaginilor fără imagini* a lui Andersen. Așa cum o sugerează Ellenberg, această referință la teatru nu era fără îndoială străină introducerii, pe care i-o datorăm lui Breuer, noțiunii de catharsis ca resort terapeutic. Interesul suscitat de publicarea, în 1880, a unei cărți despre noțiunea aristoteliană de catharsis de către Jacob Bernays (unchiul viitoarei soții a lui Freud) era într-atât încât, vreme de ceva timp, „catharsisul a fost unul dintre subiectele cele mai discutate printre erudiți și una dintre temele de conversație în saloanele blazate ale Vienei”. Doar că, publicul atenian era în alt fel mai expansiv decât publicul modern. Un actor, care nu era liber să-și aleagă rolurile și era obligat să joace rolul ticălosului, își risca în mod serios pielea; un altul, care juca rolul nobilului fără să fie la înălțimea personajului, era uneori biciuit sau ucis cu pietre; alteori, se fugea din teatru sub efectul terorii suscitate de Eryniile lui Eschil. Și, chiar și acestea puse, cine va spune că spectatorul atenian elibera într-adevăr astfel un „afect înghesuit”? Vom conclude așadar că, pentru a descoperi rațiunea ameliorării sau vindecării aparente a Berthei, trebuie, mai degrabă decât să ne ținem de ipoteza catharsisului, să examinăm conținutul acelor istorii romanești pe care ea le povestea în timpul ședințelor de hipnoză, și efectele produse de aceste istorii celui care le asculta, breuer, precum și rezonanțele acestor efecte la povestitoarea însăși.

Freud despre transfer

Freud vorbește în mod specific despre transfer, pentru prima dată, în ultimul capitol al Studiilor despre isterie („Psihoterapie a isteriei”). Nu am știi mai bine să rezumăm ceea ce spune despre acest subiect decât o face Daniel Lagache atunci când scrie:

Aceste pagini memorabile pun în evidență punctele următoare:

1.Transferul este un fenomen frecvent și chiar regular; orice revendicare la locul persoanei medicului este un transfer, iar pacientul este prins cu fiecare ocazie nouă.

2.După exemplele și explicațiile date de Freud, mecanismul transferul presupune:

a) în trecut, refularea unei dorințe;

b) în prezent, și în relație cu medicul, trezire aceluiași efort care, în mod originar, a forța pacientul să respingă acea dorință clandestină.

Mecanismul transferul este deci o „conexiune” falsă, o „mezalianță”.

O concepție se formulează în acele linii, care o amintește pe cea degajată de analiza simptomelor sub denumirea de „primă minciună” a istericului, și care referă dorința refulată, cea a cărei reproducere constituie transferul, la o figură originară, al cărei loc este atunci uzurpat de „persoana medicului”. Este pe acolo faptul că „mecanismul transferului” este „mezalianță” sau „conexiune falsă”. O asemenea concepție se impune ea?

Aparent da; căci imanența obiectului intențional – obiectul conștient - , care, după Brentano, caracterizează orice act psihic, sau orice fenomen de conștiință, valorează în cel mai înalt grad pentru dorință; care nu este doar dorință de ceva, ci vine încă aparent de ceea din ce ea e dorință, adică din dezirabil, și pare să fie cauzată de el, precum percepția unei culori de această culoare însăși. Într-atât încât Freud scrie, într-o notă din Trei eseuri despre teoria sexualității, că noi glorificăm, noi ceilalți moderni, obiectul, în vreme ce, în Antichitate, această valoare revenea pulsiunii. Este adevărat că ne putem pune întrebarea: de ce dovadă

dispune el în sprijinul acestei afirmații? Nu există nimic care indică că obiectul avea mai puțin farmec în Antichitate decât în zilele noastre. În revanșă, dacă există o experiență care ne permite să ne dăm seama de puțina valoare acordată obiectului față de tendință, este foarte bine aceea, tocmai, a transferului. Vreau să spun pe acolo că mecanismul însăși al transferului, ca și substituție a unui obiect pe care-l putem spune oarecare (căci acest obiect poate fi nu contează care analist) în locul unui altuia, autorizează o cu totul altă concluzie: adică faptul că iubirea este în mod fundamental indiferentă cu privire la obiectul la care trimite, că acest obiect, fie el primul, nu valorează decât pentru un alt lucru, un alt obiect, non-specular acesta; care este, în ultim loc, ceea ce conferă valoarea sa obiectului „oarecare", dat fiind că subiectul îl regăsește în acest obiect, sau crede să-l regăsească. Care este acest alt obiect? Este clar că noi nu facem decât să formulăm aici chestiunea însăși a subiectului în analiză, chestiunea sa frontieră, cea care-l face să atingă aceasta: că un anumit necunoscut, care nu este nimic mai puțin decât „nucleul ființei sale", se desface de tot ceea ce, în ordinul cunoscutului sau al conștientului unde fiecare se pune opunându-se, îi permite să se definească ca fiind „el însuși".

Acest comentariu al primelor formulări freudiene, despre subiectul transferului, conduc deja la două concluzii pe care le-aș parafraza în acești termeni:

1.Descoperind inconștientul, Freud nu a putut să-l conceapă decât ca efect al unei refulări „secundare" și exersându-se asupra unei dorințe conștiente. Din aceeași lovitură, el nu a putut să se desprindă de privilegiul pe care acea dorință îl acordă obiectului intențional, sau de concepția pe care subiectul și-o face despre acea dorință ca relație de obiect, în sensul obiectului comun, cel care apare în câmpul percepției și spre care se dirijează intenționalitatea conștiinței după Brentano.

2.În continuare, investigațiile sale l-au condus să recunoască fantasmei inconștiente puterile patogene pe care le acordase înainte „traumei", și, din același pas, să pună existența unei refulări „originare". Dar, acolo încă, așa cum o atestă Totem și Tabu, el nu a putut să conceapă acea refulare originară altfel decât pe modelul refulării secundare, chiar dacă

situându-i momentul în istoria nu a individului, ci a speciei. Ori, istoria de prezintă ca și fiind, după toate, drama relațiilor pe care indivizii le înnoadă atât între ei cât și cu obiectele dorințelor lor comune. În consecință, această soluție – după care, putem spune, rasa umană, precum istericul, ar suferi de reminiscențe – nu ușurează, departe de acolo, racordul teoriei transferului, pe de-o parte, și, pe de alta, funcția obiectului fantasmei, cel care, totuși, face întregul impact al celor Trei Eseuri despre teoria sexualității și pe care Lacan îl va numi „obiectul a”.

Acel hiatus între, pe de-o parte, o teorie personalistă (în sensul în care reducem mecanismul transferului la o substituție de persoane) și obiectivantă (în sensul în care ea ignoră că subiectul este de reperat înainte de toate în întrebarea sa) a transferului și, pe de altă parte, teoria fantasmei ca principiu real al transferului este cum nu se poate mai manifest, dacă nu explicit indicat, în Fragment al unei analize de isterie (Dora).

Prin studiul textelor freudiene, acest capitol ne va conduce la o serie de concluzii care sunt tot atâtea linii de partaj:

1.Transferul rezidă nu în faptul că analizantul pune pe Freud în locul unei alte persoane sau al unei alte figuri, ci în deschiderea pe care el o produce asupra fantasmei subiectului (astfel despre Dora). Iar „rezistența” (astfel despre omul cu șobolani) este în fond o rezistență în mod precis față de teoretizarea precipitată a transferului ca substituție sau repetiție: tot atât spus față de sugestie.

2. Dacă Freud (în Pentru a introduce narcisismul și Psihologia maselor și Analiza eului) aruncă o lumină explozivă asupra structurii narcisice a transferului ca fenomen libidinal, în revanșă el nu face decât să puncteze obiectul fantasmei ca un x enigmatic. Ori, această enigmă este ceea ce face că repetiția este un rataj repetat.

3. Din cauză de a nu considera altă anterioritate decât temporală sau istorică, și, pornind, din lipsă de a tematiza funcția obiectului fantasmei ca obiect în mod structural prim (obiect a, cum va spune Lacan), care, deja, determină și modulează relațiile subiectului cu primele figuri ale vieții sale, Freud nu poate decât să reducă transferul la repetiția unei

experiențe, fie ea cea a individului sau a speciei – ce ce antrenează un impas privind sfârșitul analizelor sale.

Transferul după Lacan și dorința psihanalistului

Lacan a abordat transferul destul de târziu: zece ani după debutul învățăturii sale. Există la aceea două rațiuni.

Prima este că nu există teorie posibilă a transferului fără o teorie a obiectului fantasmei și a relațiilor sale cu celelalte instanțe puse înainte de Freud, în special idealul eului și eul ideal. Paginile care precedă o arată destul.

A doua este că orice teorie a fantasmei care face abstracție de imanența obiectului ei la discurs nu ar ști să fie, în cea mai bună dintre ipoteze, decât o aproximare biologică, falsă pentru a nu fi decât o aproximare.

Din anii douăzeci, psihanaliștii au trebuit să constate ineficacitatea interpretărilor care asimilau transferul unei proiecții sau unei deplasări de atitudini infantile ale pacientului asupra persoanei medicului, iar obiectul fantasmei respondentului său real sau biologic. Altfel spus, pornind de la această constatare, ei au vorbit despre rezistență, și ei au centrat tehnica lor asupra analizei acestei rezistențe.

Exista acolo, din partea lor o precipitare, pe care ar fi făcut mai bine s-o evite oprindu-se la o serie de propoziții pe care Freud le subliniază în mai multe locuri ale scrierilor sale:

1.Contrar aparențelor, discursul constituit din asociații libere nu merge în orice direcție; el progresează, din contră, spre revelarea nucleului patogen, altfel spus spre revelarea fantasmei.

2.Eul se pune de-a curmezișul discursului, pe măsură chiar ce se realizează acolo această avansare.

3.Interpretarea nu trebuie să fie dată decât în momentul în care subiectul este foarte aproape să sesizeze adevărul, pentru a nu spune în momentul în care deja l-a găsit fără pentru asta să-l fi recunoscut ca atare.

Reiese din aceste trei propoziții că știința psihanalitică nu este adevărul; că eul nu este subiectul căruia ă se adresează interpretarea; și că, în

sfârșit, să reduci obiectul fantasmei la suportul său biologic, nu reții decât piele (rezultatul separat de drum).

În plus, reiese din acele propoziții, punându-le bine în loc, că teoria fantasmei privește în prima cheie raportul subiectului la obiectul fantasmei. Și poate bănuim noi deja caracterul paradoxal, totodată cauzal și identificator, al acelui raport: subiectul este acest obiect care-l determină și-l divizează totul împreună.

Toate aceste considerații explică bine de ce Lacan nu putea aborda transferul fără o pregătire lentă, care merge de la reamintirea că psihanaliza este o experiență a discursului la sesizarea specificității dorinței și a locului ei în economia libidinală, trecând prin critica altor teorii psihanalitice; critică care merge însoțită cu introducerea multor distincții inedite, dintre care cea mai fundamentală este cu siguranță cea între simbolic, imaginar și real; printre aceste distincții, cea între conceptul însăși de transfer și alte concepte psihanalitice, în special cel de repetiție.

Astfel m-am găsit în imposibilitatea de a da un expozeu inteligibil al teoriei transferului la Lacan făcând abstracție de studiul scrierilor sale anterioare: Discursul de la Roma și Direcția curei și Principiile puterii ei, unde găsim prima schiță a teoriei sale a fantasmei. Sunt cu atât mai persuadat cu cât am putut constata că mulți analiști, printre elevii cei mai apropiați ai lui Lacan, iau titlul acestei ultime scrieri, Direcția curei, în sensul de cum să dirijezi o cură.

Adică până la ce punct rămânem atașați la categorii mentale a căror respingere constituie totuși prima condiție pentru a urmări gândirea lui Lacan.

Concluzie

Într-o lucrare publicată în comun, doi analiști afirmă că, asimilând iubirea transferului unei reviviscențe, Freud eschiva punctarea reală a acestei iubiri, care-l viza personal. Teză în care se trădează ignoranța lor a aceasta, că interesul transferului rezidă tocmai în faptul că repune în discuție suficiența persoanei. Freud, el, își dăduse seama, și era

pregătit s-o observe: știa că iubirea se amestecase la talking therapy a Annei O. Apariția ei sub forma unei iubiri declarate, în cursul curelor prin vorbire pe care le ținea, a trebuit să i se pară ca o repetiție a aceluiași fenomen, adică un fapt regizat de condițiile apariției sale.

....

Oricum ar fi, este necesar să subliniem că eșecul pasei sau venind din pasă nu invalidează teoria care o preconizează, căci e vorba despre o teorie care nu prevede nimic, ci care speră să clarifice anumite chestiuni prin acest mijloc.

În orice caz, chestiunea centrală a instituțiilor psihanalitice, în starea actuală a lucrurilor, nu este de a relua sau de a nu relua această experiență. Această reluare face parte dintr-un alt scop care definește diferența specifică la care trebuie să răspundă instituția psihanalitică prin raport la alte instituții: să găsească condițiile de critică care, pentru a mă exprima negativ în felul lui Michel Fennetaux, nu fac obstacol efectuării de structuri ale inconștientului la cei care i se dedică.

Cu privire la acest final, recursul la o instanță terță care încarnează autoritatea, fie că e vorba despre un nume, despre o persoană, despre un oficiu sau despre o instituție, merge într-un sens manifest opus celui pe care-l cere advenirea subiectului, precum și producerii unei științe care transformă știința precedentă.

Singura autoritate autentică este spunerea care se limitează asupra planului enunțării. Dacă este adevărat că nu există Mitsein fără referința la un terț, cum am spus-o mai sus, nu mai mult decât s-ar ști să existe un grup fără cap, există oare acolo un mijloc de a tempera acest apel la Leviathan, această necesitate, dacă nu de a o conturna? Fără a putea dezvolta acest punct, nu este poate interzis să speri un efect care merge în acel sens al aplicării acestui motto lacanian: „Tu poți să știi, liceanule!”

Viitorul psihanalizei rămâne necunoscut. Tot ceea ce putem spune este că el depinde, în definitiv, nu de opera unuia singur, ci de „seriolul” (serios-serial) psihanaliștilor care, singur, vivifică opera.

2009. Limbajul comun și diferența sexuală

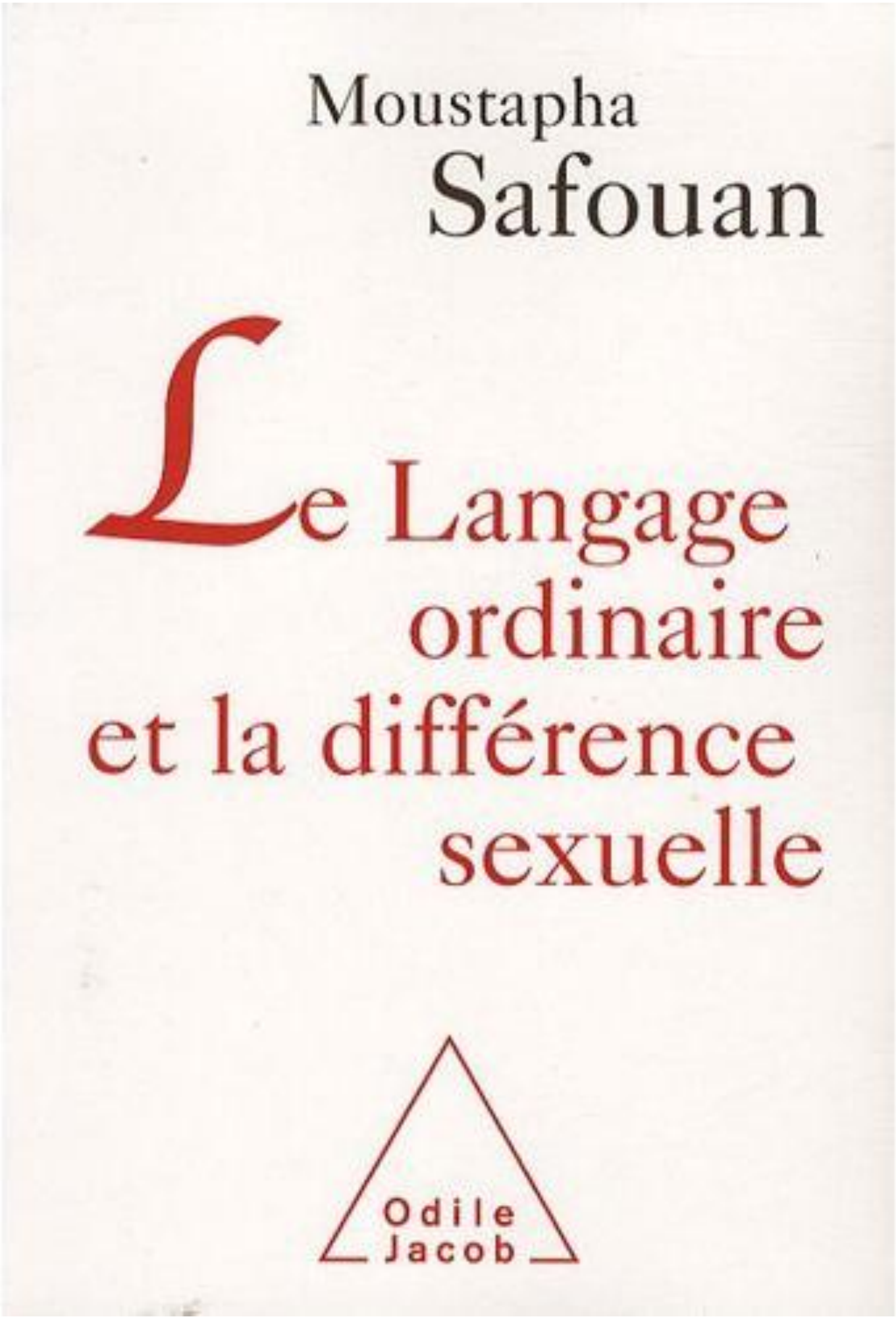

Important în materie de diferență sexuală nu este realitatea sexelor, care este în afara discuției, ci faptul că subiectul alege o dorință conformă sau nu cu sexul propriu. Acum, bine, cum se face această alegere? Ce rol joacă, în special, funcția castrării și prima identificare cu tatăl? Care e sensul acestei funcții și care e „bătaia" acestei identificări? În ce privește faza falică, nu trebuie oare văzut în ea, mai mult decât o teorie infantilă, o fantasmă a limbajului comun, înțeles prin opoziție cu limbajele formalizate?

Moustapha Safouan se întreabă asupra tuturor acestor teme, le examinează și formulează propunerile sale. Odată încheiată lectura, este posibil să apreciezi până la ce punct societatea noastră, interesată de transmisia bunurilor, promovează o morală sexuală în întregime fondată pe necunoașterea a ceea ce este central în orice ființă umană: dorința.

Moustapha Safouan e psihanalist. Format în societatea psihanalitică din Paris, prieten al lui Jacques Lacan și fidel adept al învățăturii lui, a fost membru al Școlii Freudiene din Paris până la disoluția ei. A publicat, între alte opere, „Studii asupra Oedipului", „Vorbirea sau moartea", „De ce lumea arabă nu e liberă: politica scrierii și terorismul religios".

Introducere

După cele „Trei eseuri despre teoria sexualității", analiștii, cel puțin pionierii, au fost sensibili la paradoxul care caracterizează obiectul pulsiunii: între variabilitatea sa în funcție de regăsirea și ființa sa, mereu același ca obiect fundamental pierdut, în orice regăsire. Freud l-a denumit „obiect al primei satisfacții", ca și cum această satisfacție acolo ar lăsa în memorie un semn care face substanța tuturor satisfacțiilor ulterioare deși reducându-le la a nu fi decât iluzii. Chiar dacă în prima operă maestră, Traumdeutung, Freud demonstrase afinitatea profundă, dacă nu consubstanțială, între dorința inconștientă și semnificant în funcția sa cea mai subiectivă care nu e de a comunica ceea ce știm, ci de a face recunoscut acel ceva de la care știința se întoarce, nici un analist, până la Lacan, nu a visat să apropie paradoxul în chestiune, veritabil scandal biologic, și trăsătura pe unde omul se definește ca un

animal vorbitor. Obiectul a e incontestabil descoperirea sau invenția lui Lacan, dar această invenție a fost pregătită de o jumătate de secol de cogitații teoretice despre care primul capitol al acestei cărți încearcă să dea o idee.

Ceea ce precede privește în mod particular obiectele pregenitale. Să ne întoarcem deci spre faza care e presupusă a trebui să urmeze: faza „genitală”. Cum nu am ști vorbi aici de o satisfație primă despre care minimul ce-l putem spune e că ar fi imposibilă la vârsta la care își face apariția sexualiatea infantilă, anumiți analiști, mai ales Rank, au considerat „pulsiunea genitală” la om ca expresia tendinței de reîntoarcere la pântecele matern. Această concepție lasă inexplicat, sau cel puțin trimite în plan secund, ceea ce e despre pulsiunea corespondentă la femeie. Aceasta este, fără îndoială, rațiunea care l-a împins pe Ferenczi să dea dimensiuni cosmogonice ideii lui Rank despre traumatismul nașterii: separarea de mediul amniotic repetă un traumatism mai vast și arhaic, care urcă până în epoca în care ființele vii au trebuit să abandoneze viața acvatică pentru cea terestră.

În ciuda propriei tendințe spre speculație, Freud a menținut cu fermitate un scepticism benevol cu privire la concepțiile atât ale lui Rank cât și ale lui Ferenczi, limitându-se să sublinieze interdicția mamei care, într-un anumit fel, eternizează la băiat nostalgia inconsolabilă a unei juisări care-i este pentru totdeauna refuzată. Această poziție lasă inexplicate bazele pulsiunilor genitale la fată. Dar Freud nu va întârzia să descopere acel fapt: nimic nu există nici la fată nici la băiat care să fie de natură să pregătească viitoarea lor cooperare în vederea reproducerii sexuale. Ceea ce există în revanșă, este un fenomen care ar fi inconceptibil decât la creaturile a căror ființă și gândire fac unu, căci pleacă de la o credință: credința existenței unui singur organ sexual, anume *falusul*, termen care desemnează, în primă instanță, penisul considerat ca semnificant care permite să gândești diferența sexuală.

Aceasta nu este totul. Freud a descoperit de asemenea, că în cursul evoluție sale, legătura primară a fetei cu mama sa este cea a unui atașament sexual comparabil cu cel al băiatului, cu riscul de a observa lipsa la mama sa - apercepție care aplanează terenul pentru identificarea

ei cu ea ca doritoare și motivează deplasarea investirii obiectuale spre tatăl său. Știm că băiatul renunță de o manieră similară la mama sa, dar că această renunțare are loc la el sub lovitura amenințării castrării pe care-o antrenează rivalitatea sa cu tatăl său. Totodată, importanța acelui tablou rezidă în concluzia pe care o degajă de acolo Freud cu privire la sexualitatea feminină, punct asupra căruia tratează al doilea capitol al acestei cărți, adică: faptul că femeia nu se naște femeie, ci ea o devine. Această concluzie a rănit până în asemenea punct convingerea lui Jones că „Dumnezeu i-a creat bărbat și femeie", încât a trebuit să forjeze o interpretare a fazei falice care revenea la a o nega. Dacă ne întoarcem spre Lacan, putem spune că el nu vede nici o obiecție *dictum*-ului biblic, doar că în învățământul său importanța medierii simbolice – niciodată tematizată în formă explicită de Freud – este atât de mare, ca să nu spunem decisivă, încât chestiunea sexualității feminine se regăsește de acolo complet transformată. Deja nu mai e o vorba de a fi femeie sau de a o deveni, ci de a ști cum un subiect, oricare ar fi sexul său, ajunge să aibă o dorință masculină sau feminină.

Știm că această transformare a chestiunii e legată la Lacan de tentativa de a da complexului lui Oedip o armatură logică și, mai precis, de introducerea a patru formule relative complexului castrării, zise „formule ale sexuației". Știm de asemenea că, în aceeași mișcare, Lacan va introduce noțiunea unei juisări zisă „suplimentară", distinctă de juisarea „falică". Această introducere este legată de o interpretare a cuantificatorului *nu-tot* după care acela din urmă nu antrenează existența unui cel-puțin-unu care îl contrazice. Minimul pe care-l putem spune este că această interpretare nu eliberează pentru atât operatorul logic de partipri-ul ontologic. Distincția lor totuși se impune. Căci ceea ce ne interesează nu este, pur și simplu, să știm dacă excepția există sau nu, ci să spunem care este denotația sa, o dată admisă logic semnificația existenței sale. Chiar dacă ar fi doar în rațiunea acestei considerații, chestiunea lui cel-puțin-unu mi-a părut să merite o reluare care face obiectul celui de-al treilea capitol.

Orice ar fi despre caracterul „formal" al logicii, faptul e că forța operatorie a unei reguli rămâne tributară semnificației care-i este

prealabil asignată. Nu există, așadar, a priori de rațiune de a prefera interpretarea intuiționistă după care *nu-tot-ul* nu implică existența unui *cel-puțin-unu* care s-o contrazică, interpretării aristotelice cu aderența ei principiului terțului exclus. În schimb, dacă considerăm ceea ce fiecare dintre aceste interpretări dă în aplicația ei practică, este posibilă o alegere între cele două. Ori știm caracterul restrictiv al intuiționismului, care îl obligă să se mulțumească de infinitatea primului ordin. În plus, dat fiind că afirmația existenței lui cel-puțin-unu se impune logic, după însuși Lacan, ca și condiție a construcției propoziției universală afirmativă, se pune problema de a ști ce este din acel *cel-puțin-unu* în disciplina noastră. Răspunsul meu este că e vorba aici de tatăl „primei identificări", cea pe care Lacan a lăsat-o în suspans în *Seminarul său X*, cu siguranță datorită dezvoltării extraordinare pe care a dat-o ideii de „trăsătură unară", trăsătură care mediază, după Freud, a doua varietate de identificare, cea care se face cu obiectul iubirii.

Concluzia cea mai importantă a capitolului ce urmează, consacrat în esență chestiunii primei identificări cu tatăl, se rezumă în acești termeni: așa cum percepția nu comportă un semn al realității care să ne permită s-o distingem de halucinație, după cum Freud o remarcă în „*Schiță*", tot așa raportul nostru cu adevărul ca datorie unde se impune recunoașterea limitelor din care se fondează dorința și în afara cărora iubirea însăși nu ar fi viabilă – se înnoadă prin intermediul unei prime minciuni, dacă nu chiar a înșelăciunii. Acest fapt va arunca o lumină nouă asupra funcției tatălui real. Pentru că dacă adăugăm faptul că prima identificare precedă cu puțin și pregătește instalarea complexului lui Oedip, atât la fetiță – după cum o voi arăta – cât și la băiat, din aceasta se degajă o altă concluzie, adică faptul că din juisare noi nu știm decât ceea ce se atașează din nou de acolo funcției falice.

Ultimul capitol, care dă titlul său ansamblului acestei lucrări, abordează problema dorinței sub unghiul raportului său cu semnificația falică a metaforei paterne - nu fără referința la ceea ce se produce acolo unde această metaforă lipsește. *In fine*, se pune problema rațiunii alegerii falusului ca semnificant al diferenței sexuale. Departe de a relua atât de

repetata teză a „teoriei infantile”, voi vedea acolo mai degrabă o fantasmă a limbajului comun, nu străină, fără îndoială, dificultăților noastre de a vorbi despre feminin.

Elaborarea conceptului obiectului a de-a lungul istoriei teoriilor psihanalitice

Știm că în a sa *Interpretare a visului*, Freud a plecat de la o intuiție cum nu putem avea decât *„de două ori într-o viață”*, cea a existenței proceselor pe care le-a calificat drept „primare” prin opoziție celor „secundare”, cele ale logicii. Opoziție care, ea singură, sugerează că e vorba despre procese langajiere. Cu atât mai mult cu cât Freud le considera ca procese semnificative. Ceea se semnifică acolo este incondiționalitatea dorinței, vreau să spun dorința în măsura în care prezidează orice acțiune sau afirmație, ceva ce corespunde la ceea ce anumiți filosofi au numit „elementul voluntar al judecății”, cel care face să alipim un predicat unui subiect. Efect al *logosului*, dorința nu e mai puțin dincolo de rațiuni. Această preeminență a dorinței antrenează o consecință pe care o subliniez de acum: în afara credinței, nu există pentru gândire un punct de plecare care s-ar impune în mod necesar grație evidenței sale sau inteligibilității sale intrinsece; în știință punctul de plecare este alegerea axiomelor.

Admitem de asemenea că în cartea pe care el o considera ca cealaltă capodoperă a sa, *Trei eseuri despre teoria sexualității*, Freud a plecat la fel de la o intuiție pe care el însuși a formulat-o în acești termeni: „Semnificația reală a celor *Trei eseuri* rezidă în faptul că împlinește o unificare a vieții sexuale normale, a perversiunilor și a nevrozei – adică în postulatul unui fond (*Anlage*) polimorf pervers indiferențiat, plecând de la care se dezvoltă formele diverse ale vieții sexuale normale sub influența experiențelor trăite.” Înainte de a pune chestiunea de a ști care e acel fond, să încercăm să degajăm afirmațiile încă niciodată înțelese pe care cele *Trei eseuri* le-au adus, și care au revoluționat teoria sexualității.

Prima e cea după care sexualitatea începe cu nașterea. Chiar dacă adăugăm că e vorba despre o sexualitate „sprijinită” pe satisfacția

nevoilor, orală pentru a începe, nu rămâne mai puțin că e vorba în sexualitate despre un mod de satisfacție net distinct de cel al nevoii. Să reținem că această afirmație nu se acordă aparent cu o altă afirmație a lui Freud după care sexualitatea se introduce în psihism odată cu primatul falusului. Dar acel dezacord se rezolvă fără îndoială dac luăm în considerare temporalitatea retroactivă a efectului traumatic. Vom spune atunci că sexualitatea orală sau anală e o sexualitate „în sine" sau încă „în așteptare", cum spune Jean Laplanche, și că este intrarea în joc a „Domnului falus" cea care-i dă semnificația sa pentru subiect; de fapt, caracterul falic al obiectelor pregenitale se atestă indeniabil în virtuțile fecundatoare care le sunt atribuite în teoriile sexuale infantile.

A doua afirmație a lui Freud privește tocmai contrastul între modurile de satisfacție ale nevoii pe de-o parte și ale sexualității pe de alta. Atunci când satisfacția nevoii rezidă în plăcerea pe care o aduce reducerea excitației fiziologice, cea a plăcerii sexuale rezidă tocmai în excitația însăși. Acel contrast ne incită să asignăm sexualității un alt scop decât cel al plăcerii, în sensul reducției tensiunii, un scop pentru care ar conveni termenul de „juisare". De fapt, știm complicațiile doctrinale pe care le-a antrenat utilizarea aceluiași termen pentru a desemna două fenomene opuse. Freud a trebuit să introducă o opoziție între un principiu al plăcerii și un principiu al realității care cere, el, menținere unui anumit grad de tensiune. Dar această opoziție nu este una, căci principiul realității nu e decât o întoarcere pe drumul spre același scop, adică plăcerea. În ce privește opoziția între cele două principii în măsura în care unul, cel al plăcerii vizează identitatea percepției, în timp ce celălalt vizează identitatea gândirii, ea se acordă rău cu definiția după care inconștientul, care e domeniul proceselor primare, constă tocmai în gânduri, în vreme ce procesele secundare sunt presupuse a fi cele care guvernează acțiunea cu ceea ce asta comportă dintr-un reglaj asupra percepțiilor. O altă opoziție introdusă de Freud, mereu cu scopul de domestici ambiguitatea satisfacției, este cea între pulsiunile eului sau de conservare și pulsiunile sexuale. Dar, cum s-a adeverit că eul este, și el, un obiect investit libidinal, Freud a trebuit să introducă o nouă opoziție între pulsiunile de moarte care acționează în tăcere și arzătoarele

pulsiuni de viață care vizează reducția la zero a oricărei tensiuni după principiul Nirvanei.

Sexualitatea feminină. De la realitatea sexuală la dorința sexuată

Din mărturia generală, sexualitatea feminină este piatra de poticnire a teoriei psihanalitice. Tot ceea ce este spus pe acest subiect angajează concepția pe care psihanaliza și-o face din complexul lui Oedip sau, mai exact, inima sa, complexul castrării. Între cele două războaie, între 1923 și 1936, o intensă dezbatere a luat naștere, la care practic fiecare autor de ceva importanță în domeniul psihanalizei a participat, în particular femeile analiste precum Melanie Klein, Karen Horney, Helene Deutsch și Jeanne Lampl de Groot, pentru a nu le cita decât pe ele. Opiniile cele mai importante și cele mai instructive au fost totuși cele ale lui Freud și Jones, căci ele erau în completă opoziție, precum doi poli între care trebuia ales.

Pentru Freud, o femeie devine o femeie: feminitatea este rezultatul unui proces. Pentru Jones, o femeie se naște femeie; ea nu o devine.

Să amintim că, după Freud, o fată trece printr-o primă fază în timpul căreia ea este la fel de atașată mamei sale pe cât este băiatul. E ceea ce e numit, impropriu, preoedipul ei, prin contrast cu complexul lui Oedip propriu zis feminin, atunci când tatăl fetei înlocuiește mama sa ca obiect al dorinței sale. Și, ca și băiatul, fata traversează o fază falică, fază în timpul căreia nu există decât un singur organ sexual: penisul. În această fază, diferența sexuală este percepută ca diferența între cei care au un penis și cei care nu-l au, care sunt „castrați”.

Preambul la problema juisării suplimentare. Cu privire la cel-puțin-unu

Știm că noțiunea de juisare suplimentară introdusă de Lacan în seminarul său *Încă* se sprijină pe o anumită concepție a propoziției afirmative universale, concepție legată la rândul său de sensul pe care el îl dă cuantificatorului „nu tot”: dacă implică sau nu existența unui cel-puțin-unu care să contrazică acolo. Îmi propun aici să fac câteva

remarci cu privire la subiectul acelui cuantificator, cu riscul de a aborda chestiunea juisării în capitolele următoare.

În cartea sa remarcabilă despre *Nutotul lui Jacques Lacan*, Guy el Gaufey examinează criticile pe care Lacan le formulează subiectului propoziției afirmative universale pentru atât cât sensul său se degajă la Aristotel din modurile opoziției sale universalei negative ca și celor două particulare, cea pozitivă și cea negativă. În acest examen, Le Gaufey se referă la lucrările lui Jacques Brunchwig și Robert Blanche, de care Lacan luase cunoștință înainte de a produce formulele sale ale sexuației.

Prima identificare cu tatăl și funcția falică

În seminarul său *Etica psihanalizei*, Lacan vorbește despre juisare asociind-o strâns cu noțiunea de Lucru. Să începem să degajăm semnificația acelui termen.

Lacan vorbește despre ea sub două unghiuri complementare. Primul constă în a apropia Lucrul și obiectul a. De fapt, tot ceea ce se spune despre Lucru se poate spune despre acest obiect. Pe planul reprezentării nu doar că lucrul nu e nimic, spune Lacan, ci el nu este, chiar dacă e în jurul lui faptul că toată mișcarea reprezentărilor gravitează. La o rațiune mai tare, el nu s-ar ști găsi în câmpul obiectelor comune schimbabile în circuitele cererilor și contra-cererilor, sau încă a darurilor și a contra-darurilor. În acel câmp din care se constituie ceea ce psihologii și biologii numesc „mediul”, Lucrul găurește ceea ce Lacan numește „vidul central”. De asemenea în locul figurii sferei, a noastră „relație cu lumea” o ia pe cea a torului. Atingem aici diferența între teoria lui Lacan și toate teoriile spuse ale „relației de obiect”, fără a o excepta pe cea a lui Winnicott, care nu cunosc decât dualitatea „individ-mediu” unde mama reprezintă figura centrală, mijlocind faptul că putem spune că obiectul psihanalizei le alunecă printre degete. Pentru Lacan, mama nu e pur și simplu o astfel de figură, ea este înainte de toate cea care vine prima, la locul Altuia, în dublul sens al acelui termen: loc al adevărului și al limbajului, dar de asemenea Altul mincinos, al vorbirii. Este ea, cea căreia i se pune întrebarea ce dorește, care e la fel de bine ceea ce

subiectul dorește să fie, dincolo de ceea ce el poate recunoaște din puținul său de realitate. Întrebare la care nimic nu răspunde la subiect decât figurile însele ale dezființei sale, cărora psihanaliștii le-au subliniat întotdeauna legăturile cu orificiile corpului, fără să le dea pentru asta veritabilul lor statut. Este astfel cum Lucrul mobilizează o mișcare care tinde să regăsească obiectul, dar nu fără ca obiectul să se piardă într-un rataj sortit repetiției. Pentru a o spune rotund: înainte de orice inteționalizare a obiectelor percepției, obiectualitatea este fiică a lui a vrea. În plus, a fi obiectul fundamental pierdut al Lucrului este cauza dorinței, promovând un libido care vizează nu doar simpla plăcere, în sens freudian al celei mai mici tensiuni, ci ceea ce Lacan numește „juisare”.

Sub alt unghi, Lacan apropie Lucrul de mamă ca interzisă. Trebuie aici să notăm că în oedip subiectul e interesat de dorința mamei nu atât cât el e o gură, cum e cazul în timpul fazei orale, nici la nivelul orificiului său anal, cum e cazul în timpul fazei în care e mama cea îi adresează cererea fecalelor sale, ci la nivelul unde acea dorință se semnifică ca o dorință propriu zis sexuală și unde falusul indică ceea ce acolo surd ca și lipsă. Că, dacă trecem de la acel semnificant la ceea ce părea să răspundă acolo ca semnificație la nivelul imaginii corpului, subiectul nu poate constata decât lipsa dacă e fată, sau insuficiența dacă e băiat. E pe acel fond acolo că legea prohibiției incestului operează. Punctul esențial aici este că această lege constituie mama ca un obiect cu atât mai franc pierdut cu cât nu s-ar ști vorbi în acel caz de o primă satisfacție care ar fi oroarea însăși. În alți termeni, interdicția mamei mobilizează un libido care, departe de a căuta s-o găsească, tinde s-o regăsească sau a-i repeta pierderea până la punctul în care putem spune că ceea ce subiectul dorește veritabil până la urmă, este interdicția însăși. La orizontul libidoului astfel mobilizat, există aceeași juisare niciodată atinsă, pentru a nu spune întotdeauna refuzată.

Limbajul comun și diferența sexuală

Scopul pe care ni-l propunem în acest capitol este dublu. În primul rând să definim într-un mod mai dezvoltat ceea ce putem spune despre

juisarea feminină. În al doilea rând, să arătăm că alegerea falusului ca semnificant al diferenței sexuale se înrădăcinează în limbajul comun, acel termen fiind utilizat prin opoziție cu limbajele formalizate.

Voi pleca de la un punct în jurul căruia putem ușor, mi se pare, să ne punem de acord, adică faptul că orice subiect este dublu prins în limbajul comun până într-atât încât el nu se definește ca subiect decât din această prindere însăși. Dublu, căci nu doar el primește de acolo semnificanții în care se înscriu primele sale identificări, cel grație cărora el se numește, se face recunoscut și răspunde la întrebarea cine este, ci încă el primește de acolo semnificanții în care cererile sale se articulează. Noi știm după Lacan că această prindere în semnificanții cererii face că la cererea ca articulare a nevoii să se adauge o altă cerere care este cererea de iubire. Noi știm de asemenea că această ultimă cerere este în ea însăși insațiabilă, căci din faptul ei obiectul nevoii își pierde particularitate pentru a deveni un simplu semn de iubire care trimite indefinit la alte semne. Dintr-o dată, ea face în mod egal nesatisfăcător orice răspuns care se limitează la satisfacția nevoii, până la punctul de a face impracticabilă orice viață umană care are să se înscrie într-o multiplicitate de alte vieți. Ne gândim la fenomenele recunoscute după Spitz sub termenul de „hospitalism”.

Reluare

Două teze avansate de Freud în cele Trei eseuri ale sale au rămas centrul reflecției psihanalitice până în prezent: obiectul pulsiunii e un obiect fundamental pierdut, găsirea obiectului e mereu o regăsire.

Dacă obiectul era pur și simplu un obiect pierdut, căutarea sa ar presupune că merge de la un obiect „deja găsit”, după celebrul adagiu al lui Blaise Pascal. Dar că e fundamental pierdut subliniază că merge de la un obiect care n-a fost niciodată găsit și care nu e mai puțin căutat. Totuși, în afară de a pune în chestiune o concepție a obiectului elaborat timp de secole ca obiect al cunoașterii, anumiți analiști, în special Rank și Ferenczi, au încercat să facă să urce această pulsiune la o experiență originară făcând parte din istoria individului dacă nu a speciei. Ne întrebăm: ce rol joacă în această perspectivă complexul lui Oedip în

afară de cel al unei complicații dramatice pe un drum deja făcut de altundeva. În continuarea lui Abraham, alți analiști văd în pulsiunea genitală rezultatul unei dezvoltări în cursul căreia pulsiunile parțiale sau pregenitale se integrează într-o iubire post-ambivalentă, cu privire la un obiect total. În plus de chestiunea precedentă despre partea lui oedip, ne întrebăm ce devine în această perspectivă afirmația lui Freud că orice observație a sexualității umane confirmă, în ce privește caracterul fundamental polimorf al acestei sexualități. Departe de a considera oedipul ca un accident pe drumul deschis de dezvoltarea sau de experiența individuală sau colectivă oricât de primitivă ar fi ea, Freud vedea acolo momentul unde sexualitatea infantilă, oferă ocazia de a înnoda dorința cu interdicția precum și de a pune în loc instanțele care au dat formele sale sexualității adultului. Descoperirea consecutivă a fazei falice a făcut caducă orice referință biologică sau cosmogonică și dintr-o dată a impus o revizie a concepției însăși a obiectului.

Datorăm această revizie lui Lacan. Pornind de la distincția sa între cele două aspecte ale cererii, ca articulare a nevoii și ca cerere de iubire, considerate sub unghiul relației lor la chestiunea satisfacției, el a dedus existența dorinței ca punct al lipsei din care libidoul își trage energia sa în vreme ce nici un obiect comun nici vreo reprezentare nu-i răspund. Cele două teze ale celor Trei eseuri pe care am început prin a le aminti se dovedesc inextricabil legate, fiecare purtând servi totodată ca premisă și ca concluzie celeilalte. Putem spune indiferent: „Obiectul nu e decât în regăsire pentru că e fundamental pierdut”, așa cum putem spune invers că: „el e fundamental pierdut pentru că el nu e decât în regăsire”.

2013. Psihanaliza, știință, terapie – și cauză

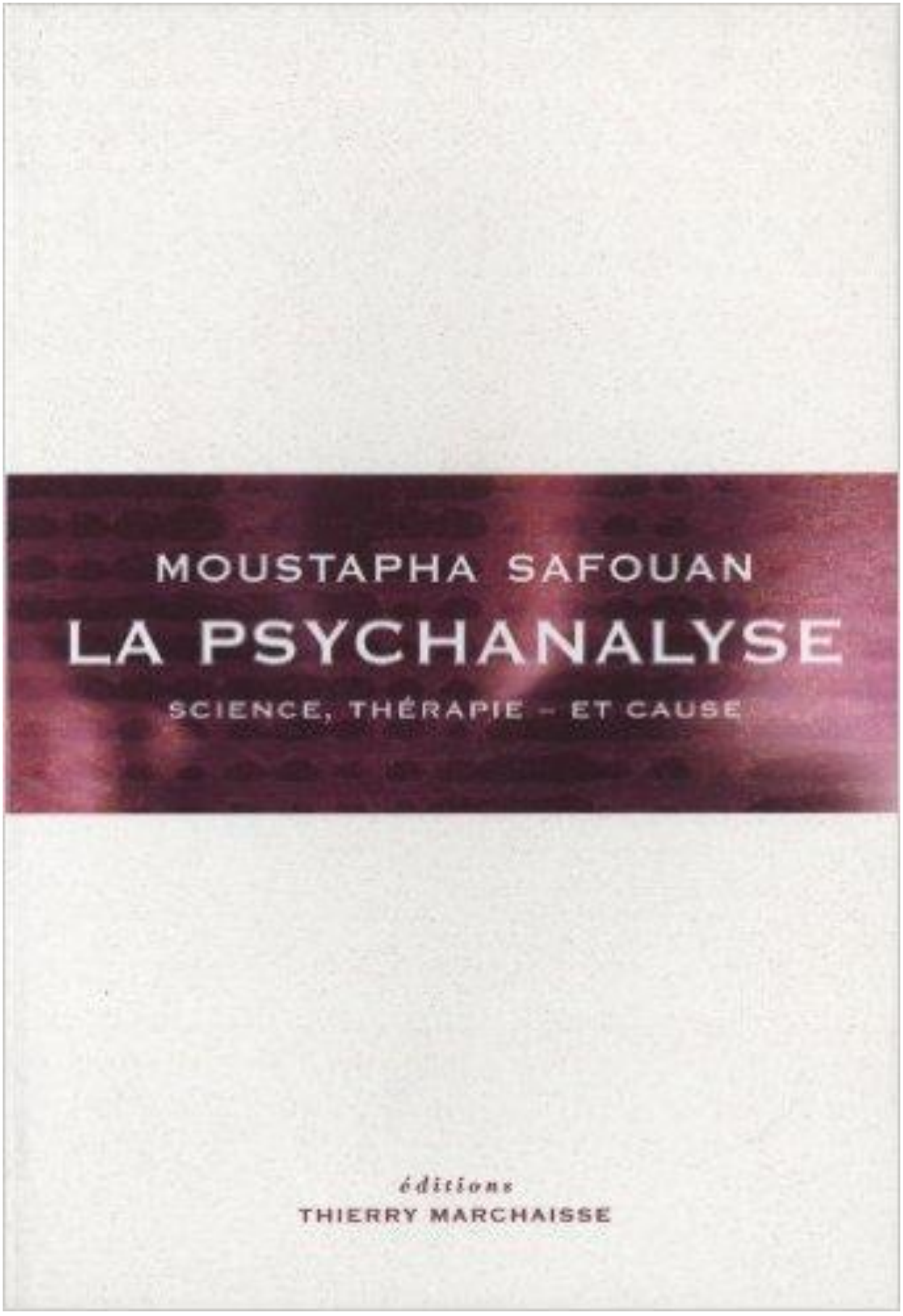

Introducere

Ce poți spune despre psihanaliză, după ce ai făcut din ea principala ta activitate timp de mai mult de șaizeci de ani? Scopul acestei cărți este să răspundă la această întrebare.

Prima parte propune o privire retrospectivă asupra mișcării freudiene, care reia de la bun început istoria singulară a începuturilor psihanalizei. Fapt e că ea a apărut pe scena lumii ca o mișcare, o cauză de apărat. Primii săi partizani, care s-au raliat lui Freud începând din 1902, erau marginali, care vedeau descoperirea sa a inconștientului ca mijlocul unei eliberări a individului, și chiar a societății. Recunoașterea academică a venit abia apoi, sub egida lui Bleuler, prin intermediul clinicii psihiatrice a universității din Zurich. Din 1906 – 1907, ea a făcut să aflueze spre 19 Berggasse tineri psihiatri veniți din lumea întreagă. Ruși, polonezi, unguri, dar și germani și americani au bătut la poarta lui Freud, deschizând astfel posibilitatea unei internaționalizări a mișcării psihanalitice.

Crearea Asociației psihanalitice internaționale, comun numită sub sigla sa engleză IPA, a devenit atunci o necesitate pentru Freud, și chiar o urgență. Spre marea sa surpriză, într-adevăr, el constatase că un practician trecut prin experiența unei analize personale nu era nicidecum la adăpost de deviații ulterioare. Ori, acestea puteau să-l conducă până la a numi „psihanaliză” lucruri din creația sa, neavând nici un raport cu ea, chiar întorcându-se contra propriei sale învățături. Trebuia un remediu. Trebuia luată în mână formarea analiștilor, astfel încât nici unul să nu se poată spună „analist” dacă nu a primit garanția câtorva spirite deasupra de orice bănuială. Unde să găsești aceste spirite miraculoase? La elevii săi cei mai fideli, atât la persoana sa cât și la opera sa, căci în ochii lui Freud una era indiscernabilă de alta.

De atunci, putem spune că aporiile, dramele și disensiunile nu au încetat să scandeze istoria psihanalizei. Am ales să le studiez începând prin a urma firul roșu pe care ni-l oferă constituirea, la sugestia lui Jones, a comitetului de „paladini” ai lui Freud. Căci acest comitet secret nu a contribuit prea puțin la transformarea IPA în Biserică, cu ai săi cardinali și ai săi eretici. Îi vom întâlni acolo, în special, pe Otto Rank și Sandor Ferenczi, cele două principale figuri dizidente ale mișcării freudiene,

ale căror vieți tragice și inovații prea îndrăznețe ne interpelează încă și astăzi.

A doua parte este consacrată însăși inimii psihanalizei, adică teoria psihanalitică a lui Eros. Cititorul va fi poate uimit să constate că ea începe printr-un expozeu consacrat lingvisticii. Dar sunt convins că nu am ști să apreciem la justa sa măsură refondarea lacaniană a descoperirilor freudiene, dacă o separăm de ceea ce unii lingviști au numit „subversiunea ontologică a lui Ferdinand de Saussure". Acest detur aparent este așadar în fapt o scurtătură, care ne va permite să urmărim mai bine, în continuare, avansurile teoretice ale lui Lacan și punerile lor în formule logico-matematice.

Sub denumirea de „pulsiune", Freud a forjat un concept la fel de revoluționar precum gravitația corpurilor, sau evoluția speciilor. Portanța sa rezidă în faptul că el permitea, pentru prima dată, abordarea științifică a lui Eros, acest zeu cu siguranță plin de resurse prin tatăl său, Poros, dar ale cărui lipse vin de la săraca Penia, mama sa, care după Platon nu l-a putut concepe decât profitând de somnul lui Porors pentru a se face însărcinată. Din lipsa de a avea obiecte chemând acțiuni specifice (precum nevoia), Eros le regăsește în locuțiunile și metaforele moarte ale limbii, care alimentează visele noastre și simptoamele noastre, fecundând în același timp cuvintele noastre.

Acest paradox fundamental al lui Eros, totodată fără obiect și nu fără obiect, Freud l-a rezolvat asignându-i un obiect pierdut: cel al primei satisfacții. Dar atunci, cum să nu te oprești asupra acestui fenomen straniu pe care-l constituie apariția precoce a dorinței? Cum se face că acel ceva în care rezidă întregul potențial al vieții sexuale apare atât de devreme în viața umană, la un moment în care el este imposibil să fie satisfăcut? Și ce este acest obiect, care ne este inaccesibil, și spre care ne îndreptăm totuși cu atât mai mult de nelipsit, care este cel „al iubirii și al primei dependențe"?

Perplexitatea analiștilor în fața apariției precoce a sexualității s-a atestat mult timp în cogitațiile lor divergente asupra „fazei falice", care apare în același timp. Aceste divergențe erau totodată inevitabile și insolubile. Căci astfel de elaborări rămâneau pe planul lui „a-l avea", constrânse în

această vană alternativă (în care se lasă bănuită originea sexuală a logicii aristotelice însăși) care opune pe cei ce au falusul și pe cele ce nu-l au. Ori, el este un terț non exclus, în ocurență, și chiar decisiv, este faptul că nici unii nici altele nu sunt falusul. Atingem pe această cale unul dintre aporturile cheie ale lui Jacques Lacan, într-un moment în care știința pilot nu mai era biologia ci lingvistica.

Centrând complexul lui Oedip în jurul funcției castrării, induse prin metafora paternă, Lacan a fondat dorința spusă „genitală" pe o lipsă de „a fi" distinctă de castrarea organică, în care pulsiunile pregenitale sau regresive își găsesc fundamentul. De fapt, odată cu intrarea în joc a ceea ce Freud numea „marele domn Penis", și care trimite la Lacan la obiectul imaginar simbolizat prin litera „φ", celelalte pulsiuni se sexualizează. Ceea ce ne face un sân falic și niște fese care sunt tot într-atât! În sumă, odată cu Oedip, așa cum Lacan l-a reformulat, este vorba despre un mecanism care conservă valoarea falică, dar agățând-o la alte obiecte, a căror funcție se găsește prin chiar aceasta clarificată. Nu am ști așadar să exagerăm importanța acestei reluări lacaniene a teoriei freudiene a sexualității. Și am încercat să-i prezint elementele și mizele principale.

A treia parte este consacrată acelei saga lacaniene. Ea începe printr-o lovitură de fulger. La mai mult de o jumătate de secol după crearea sa, IPA pune ca și condiție pentru afilierea Societății franceze de psihanaliză ștergerea numelor lui Jacques Lacan și Francoise Dolto din lista sa de didacticieni. Este această „excomunicare" inițială cea care l-a incitat pe Lacan să fondeze propria sa școală, și să încerce să pună acolo în operă o practică care să fie conformă exigențelor psihanalizei așa cum ea trebuie să fie: o știință, ca atare transmisibilă.

Cel puțin dacă nu are aproape vârsta mea, ceea ce m-ar uimi mult, cititorul își va imagina dificil efectul vivifiant suscitat de începuturile învățăturii lui Lacan, în 1951, și valoarea de regenerare pe care o anunța. Căci teoria psihanalitică apărea cu siguranță, în epocă, drept o construcție grandioasă, dar care amenința să se dărâme sub greutatea contradicțiilor sale și a zonelor sale de umbră. Cum anume transferul putea fi el totodată motorul principal al curei și obstacolul major

efectuării ei? De unde venea amenințarea castrării căreia tatăl îi era presupus a-i fi agentul? Cum anume Oedipul putea fi el inseparabil de teoretizarea infantilă asupra sexualității, și sortit să dispară cu venirea pubertății, de vreme ce caracterul oedipian al dorinței se manifestă în primul și primul rând la adult? Mister al iubirii. Mister nu mai puțin opac al obiectului primei satisfacții...

Geniul clarificator al lui Lacan a schimbat datele teoretice cu privire la toate aceste puncte, și multe altele. Inventivitatea sa s-a desfășurat de asemenea în propunerea procedurii „pasei". Ea era destinată să clarifice psihanaliștii cu privire la acea dorință care face analistul, și mai precis cu privire la punctul de pasaj de la analizant la analist. Din nefericire, punerea sa în operă a arătat că ceea ce puteam aștepta de acolo nu corespundea la nimic care ar fi putut fi catalogat ca o știință. Vom vedea efectul de șoc pe care l-a avut acest efect. Și mai întâi pentru Lacan însuși, căci el mergea la întâlnirea scopului căruia își dedicase viața. În același timp, școala pe care o fondase se degrada pe firul anilor, în ciuda sau mai degrabă din cauza succesului său extraordinar. Și ea a sfârșit prin a nu mai fi decât o corporație profesională în plus, deloc diferită de alte instituții.

Mai multe capitole din a treia parte sunt consacrate cauzelor acestui dublu eșec și lecțiilor de tras de acolo. Celelalte au un tur mai personal, Ele explorează unul dintre paradoxurile învățăturii lui Lacan, care mă implică ca elevul său. Se întâmplă, într-adevăr, că el a fost singurul maestru care mi-a permis să învăț ceva din psihanaliză, fără să fi manifestat vreodată cea mai mică dorință de a-mi transmite, sau de a mă învăța, orice ar fi. Era cu atât mai uimitor să vezi până la ce punct dorința sa de transmisie relua curs liber în seminariile sale, atunci când el se adresa celor pe care-i regrupa, aș spune, prin simplă adunare, sub vocabula de „elevii mei" – la plural.

Toate acestea foarte bine considerate, am concluzionat că ideea de a fonda o instituție consacrată serviciului „cauzei" psihanalitice este o idee fundamental antinomică, a cărei aplicare antrenează o consecință care o contrazice, și chiar o inversează în contrariul său. Căci exploatarea a ceea ce Rank a numit „ficțiunea mișcării" sfârșește

întotdeauna prin a pune realul care este în joc acolo (adică, cum indică Lacan, formarea analiștilor) în serviciul oamenilor care, ei, fac realitatea acestei ficțiuni. Lacan o știa de altfel mai bine decât oricare. Aș spune chiar că, printr-un fel de „amor fati", el a văzut acolo un motiv să „per(e)-severeze" astfel încât să nu lase IPA singură pe teren.

Unii membrii ai vechii Societăți psihanalitice din Viena, Tausk în mod cu totul special, au dezaprobat de la început crearea unei Asociații psihanalitice internaționale. În 1910, el estima deja că ideea unei organizații destinate să apere „cauza freudiană" era periculoasă în ea însăși și antiștiințifică; dictată, cu atât mai mult, de un sentiment exagerat al amenințărilor care apăsau asupra psihanalizei. Părerea lor era fără îndoială discutabilă în epocă. Dar istoria mișcării psihanalitice a arătat că ei aveau în întregime dreptate.

Concluzii

Exercițiul psihanalizei este o artă care depinde în cele din urmă de sensul pe care practicianul îl are despre efectele constituante ale vorbirii. Aceea nu se învață. Psihanaliza este chiar, după cunoașterea mea, singura profesie pe care o exersăm fără a fi calificați printr-o formație reglementată. Vreau să aduc drept probă pe Lacan însuși. Este în măsura în care nu a făcut decât să susțină eforturile mele pentru „a inventa psihanaliza la rândul meu", după formula consacrată, că pot spune că îi datorez formarea mea. Astfel este deci lecția care se degajă din această lungă istorie a instituționalizării psihanalizei, inaugurată acum mai mult de un secol de Sigmund Freud, și relansată în anii șaizeci ai ultimului secol de Jacques Lacan.

Examenul critic al acestei relansări așteaptă un viitor fără îndoială încă îndepărtat. Chiar și numai în rațiunea necesității de a se debarasa, în prealabil, de suma înspăimântătoare de limbaje confuze și ininteligibile pe care Lacan le-a suscitat. Aceea ține atât de afirmațiile sale „șoc", care țineau deseori de sfidare lansată unei contestații care nu venea niciodată, cât și de stilul său, unde prezența sa se făcea simțită în fiecare vocabulă, până la punctul de a fi devenit o marcă identificatorie. Dar mi-ar place să adun aici câteva teze fundamentale, auzite pentru prima

dată în seminarul lui Lacan. Și să le prezint de o manieră încât să facă simțită conversia mentală pe care o chema inteligența orizonturilor noi pe care ele le deschideau.

La început a avut distincția dintre planurile simbolic, imaginar și real, imediat urmată de „verdictul”: „ceea ce e forclus din simbolic face retur în real” Dintr-o dată, începea să se disipeze misterul opac al Supraeului. Cu atât mai mult mai feroce și mai obscen cu cât, în anumite cazuri, nimic din tatăl real nu a figurat în viața subiectului.

În primele sale seminarii, Lacan, de mai multe ori, s-a mirat de faptul că filosofii nu mai dau atenție experienței psihanalizei, care este înainte de toate o experiență de vorbire. De vreme ce ei sunt presupuși a se interesa de „condiția umană”, și aceasta nu merită a fi calificată ca atare decât din faptul prinderii sale în logos. Exista acolo, pentru el, un fel de enigmă care-l solicita, și pe care încerca să ne facă s-o împărtășim. Ulterior, nu a mai făcut un mister din aceasta: faptul că a fost condus la practica psihanalitică în rațiunea sentimentului, pe care-l avusese întotdeauna, unei falii în relațiile bărbați-femei. Falie pe care nu am ști s-o atribuim la orice ar face parte din ordinea naturii.

Se știe, de altfel, că Lacan s-a interesat întotdeauna de biologie. Nu pentru suportul pe care ea îl dă realității umane, ci, chiar din contră, pentru lipsa unui astfel de suport care o caracterizează, și care se atestă mai întâi în impotența totală a ființei umane la nașterea sa. Înțelegem mai bine, pe acolo, rezerva pe care el a avut-o întotdeauna vis-a-vis de obiectul zis „parțial”, iar aceea cu mult înainte de a decreta aforismul său „Nu există raport sexual”. Căci un astfel de obiect presupus ar sugera în mod greșit o totalizare, promisă la nivelul obiectului genital. Dintr-o dată, ne-a trebuit să „dezobișnuim”, mai mult sau mai puțin lent, numeroase concepții curente în epocă. Apropo de obiectele pregenitale ale fantasmelor (nu ni se vorbea încă atât de mult despre dorință), precum și apropo de fazele abrahamice ale dezvoltării libidoului.

Suita nu a fost mai puțin bogată. Urma să învățăm să discernem cererea, articulare a nevoii dedublându-se dintr-o pretenție de iubire. Și să silabisim logica sa singulară, unde se abolește particularitatea obiectului, devenit simplu semn de iubire sau de refuz de iubire, dar

unde aceasta reapăruse, totuși, într-un dincolo de reprezentare. Acolo unde își ia sursa sa indicibilul, care abundă în semnificații pentru totdeauna incalculabile, în afara decăderii din eminența sa ca și „cauză a dorinței”, și reducerii atunci la un semnificant al cererii.

Simbolizat prin a, acest „dincolo de reprezentare”, care prezidează crearea subiectului, constituie o căsuță vidă. Cea care găurește ceea ce Lacan numește Altul ca loc al limbajului, această „Altă scenă” unde se derulează munca visului după Freud. Este această căsuță vidă cea care condiționează, înainte de toate, posibilitatea jocurilor de semnificanți, în combinarea lor ca și în interschimbabilitatea lor. Și ceea ce constituie, în continuare, și din aceeași lovitură, punctul de lipsă căruia îi este suspendată existența subiectului, ca subiect al enunțării. Înfățișat sub acest unghi bifocal, a este deci totodată rădăcina identității subiectului, cât și a „străinătății” sale sie însuși.

Astfel au fost marile teme ale seminariilor dintre anii 1951-1963. Este această învățătură căreia i s-a opus IPA, refuzând în 1963, ca seminariile lui Lacan să figureze în programul didactic al SFP, care îi cerea afilierea. Înțelegem faptul ca această opoziție să fi fost considerată, de Lacan, ca probă, și nu a fost singurul s-o audă cu această ureche. Probă că această organizație se interesa mai puțin dezvoltării aprofundate și originale a freudismului, decât puterii pe care o exercita în numele lui Freud.

De fapt, exista acolo o contradicție flagrantă. Căci, pe de-o parte, IPA era desigur o instituție psihanalitică. Ca atare, ea trebuia deci să asigure confortul tuturor, asignând fiecăruia locul său în sânul unei ierarhii identificatorii, pe care Lacan, atât de drăguț a satirizat-o ca mergând de la „mici tălpici” până la „beatitudini”. Dar pe de altă parte, această instituție era totuși presupusă a servi un anumit scop, adică să pregătească persoanele interesate exercitării psihanalizei. Ori este acolo o practică care constă întocmai să cerni ceea ce Serge Leclaire a numit „non-identificatul”, unde subiectivitatea ca atare își găsește suportul său.

Această contradicție n-a scăpat lui Lacan. El vedea acolo consecința alegerii forțate a lui Freud sau, dacă o preferăm, a dorinței sale

prioritare. Trebuia mai întâi să asigure supraviețuirea operei sale, chit să pună această operă, psihanaliza, în serviciul instituției unde ea găsise refugiu, în numele sarcinii formării pe care ea și-o atribuia. În consecință, negându-i calitatea sa de analist didactician, IPA l-a pus într-un fel în sfidarea de a inventa un alt mod de instituționalizare. O altă școală unde analiza didactică, mai ales, joacă un rol central, în rațiunea a ceea ce ea ne învață privind dorința analistului și mutația economiei sale libidinale.

Desigur, un analist nu se poate descărca de responsabilitatea actelor sale, punându-le pe acestea în contul formării pe care a primit-o. Nu mai mult decât nu poate pretinde s-o tragă dintr-un principiu superior sau dintr-un scop oarecare, fie și acela de a vindeca (care uneori dăunează) sau chiar de a nu dăuna (la ce?). Sunt chiar acolo constatări care par să se impună la o primă abordare, și oricui. Dar, în fapt, a trebuit Lacan pentru a le articula sub forma unui principiu prim, și asupra căruia nu exista retur posibil în noua instituție căreia își asuma sarcina. Acel principiu se enunța așa: „Psihanalistul nu se autorizează decât din el însuși.”

În mod curios, această formulă a fost aproape universal înțeleasă în sensul de: „Oricine se poate autoriza să fie analist”. Până la punctul în care ne întrebăm dacă orice grup uman nu e lovit de o surditate structurală. Ceea ce de altfel nu ar avea nimic uimitor. În cele din urmă, într-o astfel de grupare, este în general eul cel care este considerat, după expresia protagoniștilor „ego psychology”, ca „instanță care înțelege sensul cuvintelor”. Dar de acolo, putem avea o idee despre rezistențele (e cazul s-o spunem) pe care le-a suscitat un astfel de principiu, care lăsa analistul fără alt recurs decât cel al dorinței sale. Ceea ce de altfel nu vrea să spună că ideea de a face din acea dorință obiectul unei științe instituționale ar fi fost bine inspirat.

Am văzut că Freud dorea recunoașterea psihanalizei ca o știință, a cărei existență este atestată prin cea a tipului de savant pe care ea îl produce, grație psihanalizei didactice. Proiectul lacanian pornea, în ce-l privește, de la presupunerea că dorința lui Freud traducea ceea ce trebuie să fie cazul. Ea corespundea deci la un ideal, pe care noi ar trebui deci să

încercăm să-l atingem. El puncta, între altele, faptul că Freud ne lăsase o moștenire ambiguă. Așa cum Rank și Ferenczi o făcuseră deja remarcat, psihanaliza are două fețe: printr-una este teorie, prin alta, terapie. Ceea ce-l lăsa pe Lacan liber să pună chestiunea de a ști ceea ce este ea în ea însăși. Și să răspundă acolo, avansând faptul că este o experiență a discursului, guvernată de legi, și care se bucură, ca atare, de o perfectă autonomie cu privire la orice alt scop, fie acela de vindecare. Sub acest titlu, ea merită să fie desemnată „psihanaliză pură", care nu e nimic altceva decât cea didactică.

Ori, psihanaliștii sunt unanimi să admită faptul că oricine dorește să practice analiza trebuie în prealabil să facă experiența unei analize didactice. Această frumoasă unanimitate nu se justifica în ochii lui Lacan, decât dacă psihanaliza pură trebuia să conducă, din chiar propria sa mișcare, la revelarea rațiunilor care operaseră la formarea unei dorințe a analistului. Adică o dorință neavând nimic de-a face cu fantasmele care sub-întind cererea inițială de a fi analist. În care caz ar fi posibil să vorbim despre o psihanaliză științific transmisibilă. Așteptând, propunerea lui Lacan a făcut să apară o nouă chestiune. Cea de a ști dacă dorința analistului se descoperă pe măsura ce didactica se apropie de sfârșitul ei, declanșând pasajul de la analizant la analist. Sau dacă merge acolo dintr-o formațiune, care nu se revelă decât în după-lovitura analizei.

Dar nu era acolo, considerând totul, decât o chestiune secundară. Adevărata chestiune decisivă, în ocurență, era cea a existenței însăși a acestei „pase". Acolo deasupra, putem exprima poziția lui Lacan în două maniere diferite. Putem spune că el a procedat ca și cum cea mai bună modalitate de a atinge un ideal era să consideri că el există deja. Ceea ce vrea să spună că pasajul de la analizant la analist era un fapt, apropo de care noi ar trebui să căutăm să știm ceea ce am putea spune de acolo. Dar putem la fel de bine să facem să valoreze faptul, că după el, cea mai bună modalitate de a proba o astfel de ipoteză, care se impunea din rațiuni teoretice, era s-o punem la proba experienței.

Cunoaștem rezultatul. Totuși, eșecul pasei nu diminuează în nimic necesitatea unei analize didactice, ca o condiție fără de care nu există

analist posibil. Și prin „acest eșec al pasei”, înțeleg aici, nu incapacitatea de a spune ceva, ci mai degrabă cea de a o găsi, aplicând procedura concepută de Lacan după patruzeci de ani de cercetare. E sigur că analiza modifică economia libidinală a subiectului, în modul de a-i racorda dorința sa condițiilor fără de care nu poate funcționa ca analist. Adică, după expresia lui Lacan, ca „loc curățat al juisării”. Acel rezultat se obține uneori, chiar dacă mai rar, cu analizanți începând analiza lor sub titlu terapeutic. În ciuda marii clarități pe care au dobândit-o asupra resortului transferului lor, se întâmplă ca unii să nu gândească să devină analiști. Ei se mulțumesc atunci, așa cum a exprimat-o o analizantă, nu cu „mizeria obișnuită”, ci cu „satisfacțiile vieții obișnuite”.

Analiza personală constituie cu siguranță o rațiune necesară pentru exercitarea eventuală a analizei. Dar nu există analiză, fie ea numită „didactică” sau încă „pură”, care să ducă la descoperirea unei rațiuni suficiente acelei alegeri. Este adevărat că independent de fantasmele inconștiente care motivează cererea de analiză didactică, și care se presupune a fi decantate în cursul analizei, un analizant poate avea rațiuni pe care le ignoră, și care-l împing mai mult decât pe un altul spre alegerea acelei „meserii imposibile”. Dar nu am ști să considerăm revelarea acelor rațiuni ca și consecință a analizei didactice. Lacan însuși o admitea, cum o implică sfatul său dat italienilor de a face din pasă o măsură de selecție.

Mărturiile relative la dorința analistului sunt deci predestinate să rămână întotdeauna de ordinul adevărului, fără cea mai mică șansă de a fi integrate într-o practică care se plasează în domeniul științei. Nu am ști deloc, în fapt, să ne servim de „iluminare” ca de o lampă. La fel, nu putem deloc trage parte din „fulgerul adevărului” în scopuri instituționale. Fie acela pentru a promulga relații profesionale care s-ar vrea, în sfârșit, respectuoase ale caracterului științific al psihanalizei, și deci transmisibile. Pasa a eșuat, pentru că ea stătea pe asimilarea conduitei analizei didactice unei operații științifice, nu pentru că punea o chestiune fictivă. De fapt, răspunsul la chestiunea pasei (de ce să alegi acea meserie imposibilă?) se poate semnifica la deturul unei

conversații, al unul schimb, al unei confidențe sau al unei mărturii spontane. Ceea la ce trebuie renunțat, în revanșă, este visul unei proceduri instituționale, destinată să culeagă mărturiile relative la acel subiect, și să le integreze de acolo portanța într-un corp de știință. Căci o astfel de idee a părut, mai degrabă, la fel de derizorie ca cea de a monta o cușcă epistemologică, pentru a prinde un adevăr care nu izbucnește decât prin surpriză și pe care nici o adecvare nu-l certifică.

Freud voia să asigure recunoașterea psihanalizei și a perenității sale în sensul transmisiei sale de-a lungul generațiilor viitoare de analiști. Analiza didactică trebuia să asigure adeziune irevocabilă experienței pe care această știință se fondează, într-un cuvânt să producă analiști a căror practică ar fi dorința lor însăși. La fel de natural pe cât a fost, ca expresie a dorinței sale paterne față de creația sa, acel proiect nu era mai puțin himeric. În fapt, experiența deja îi arătase că faptul de a fi fost analizat nu garanta obținerea unui analist care să nu devieze. Era chiar rațiunea pentru care se voia o astfel de garanție. Fără a se întreba dacă se putea obține fără a defini, în avans, ceea fără care orice analist ar rătăci. Deci fără să reducă pe acolo psihanaliza la câteva „teze centrale”, făcând oficiul de dogmă.

Această prezentare a psihanalizei ca un adevăr care, odată descoperit, se impune din el însuși, ca un text fără autor, era condiția cerută pentru a pune pe picioare o instituție care își dă puterea exclusivă a formării analiștilor. Asupra acelui punct, Ferenczi ne prevenise foarte bine: orice instituție, în sensul unei grupări umane organizate, reproduce familia. Dar s-a uitat că familia este de asemenea celula primitivă care furnizează modelul său narcisismului lumii. Pornind, chestiunea a fost refulată de a ști cum putem produce un analist definit ca științific, incluzându-l într-o comunitate nu mai puțin „narcisizantă” decât familia.

Ar fi în van să așteptăm ca analiștii să revină de la ei înșiși asupra unor obiceiuri care au prins, de-a lungul timpului, caracterul și patina de tradiții. Și pe care și le transmit fără discuții, aglomerându-se în societăți, asociații, școli, etc., care pretind iluzoriu să asigure formarea psihanaliștilor. Totul indică, din contră, că acele colective mai degrabă

se vor întări. Și chiar lărgi, din ce în ce mai mult, câmpul de aplicație a „formării” lor, extinzând-o, la cupluri, la familii, la diferite categorii profesionale sau chiar la întreprinderi. Fără a mai vorbi despre cursa lor pentru prestigiu care le procură faptul de a fi recunoscut ca „stabiliment de utilitate publică”. Ca și cum angoasa diminuării analizanților nu ar face decât să crească, pe măsură ce amenință să dispară familia nucleară, cu centrarea sa în jurul complexului lui Oedip. Și ca și cum prezența psihanalizei nu s-ar mai putea măsura decât „vandabilității” sale.

E poate timpul să revenim asupra discuției care a avut loc între Freud și Bleuler apropo de crearea IPA în 1910. Căci azi rațiune pe care o avea Freud pentru a se încăpățâna în proiectul său nu mai există: psihanaliza nu mai are nevoie să fie recunoscută; doar să spună clar ceea ce aduce și ceea ce poate încă să aducă. În plus, ca model al acestei „societăți științifice” pe care Bleuler o numea „după dorința sa”, amintirea Societății psihanalitice din Viena rămâne încă vivace. Dacă câțiva analiști doresc să lucreze împreună, le va fi permis întotdeauna să constituie o societate analoagă, fără îngreunarea administrativă, fără aparatul birocratic, fără criteriile artificiale de admisie sau selecție. Și mai ales fără să pretindă să ofere formare.

Oricine are dorința va găsi mereu, în sânul unei astfel de societăți, un analist cu care își va putea face analiza sa personală, sau de control, după ceea ce va judeca că are nevoie, așa cum va putea asista la ședințele științifice ale societății. Nu va fi decât prea legitim, în fapt, ca toți cei și cele care fac parte, sau ar vrea să facă parte, cu titlul de analist sau un altul, să facă proba muncii lor, împărtășind experiențele lor.

Viitorul psihanalizei nu ține decât de capacitatea sa de a contribui la inteligența epocii noastre, și la metamorfozele lui Eros, altfel decât scoțând strigăte de alarmă. Încă mai trebuie să-și ofere mijloacele. Căci analistul nu se autorizează decât din el însuși... până chiar și în propria formare.”

2014. Actualități ale psihanalizei

Sous la direction de

Gisèle Chaboudez et Claire Gillie

Actualités de la psychanalyse

érès éditions

Actualități ale complexului Oedip

Otto Rank a fost primul analist ce a considerat relația dintre complexul Oedip și sistemele parentale, ceva ce poate uimi, căci Rank a lăsat reputația unui dizident care l-a renegat pe Freud și Oedipul lui. La început colaborator fidel și extrem de apreciat, el a fost ulterior, spre surpriza tuturor și pentru un motiv de neînțeles, cuprins de nevroza sa infantilă, vrând să-și detroneze tatăl și să-și lase complexul de castrare în plan secund, în fața descoperiri fiului, în ochii lui mult mai fundamentală: cea a traumatismului nașterii. Dar această imagine a lui Rank nu rezistă examenului faptelor, vreau să spun al textelor, ea reprezintă versiunea care s-a vrut promulgată uzului mișcării psihanalitice.

Să deschidem într-adevăr capitolul din „Traumatismul nașterii" intitulat „Satisfacția sexuală". Constatăm în ce grad problema acestei satisfacții sexuale ia la el proporții care o fac aparent insolubilă. Referindu-se nu doar la datele psihanalitice, ci și la documente etnologice, mituri și mai ales basme, el notează că trăsătura comună tuturor teoriilor infantile ale nașterii „e să nu țină seama de organul sexual feminin, să-i ignore existența, ceea ce dovedește cel mai clar că se bazează, toate, pe refularea amintirii traumatismului nașterii" – traumatism evident comun celor două sexe. Dar atunci, cum ar fi posibilă satisfacția sexuală? Cum să reabilitezi valoarea femeii, atât timp cât subzistă acest „blestem care se leagă de aparatul ei genital?" Răspunsul lui a fost să afirme fără echivoc: grație deplasării angoasei traumatismului nașterii asupra tatălui, „copilul, cedând exigențelor și necesităților vieții, se resemnează separării definitive cu mama."

Subliniez punctul de impact al teoriei lui Rank, angoasa amenințării castrării e poarta de salvare pentru a ne elibera de o angoasă încă și mai mare, cea legată de relația dual cu mama. Ne amintește de teza lui Lacan: deși orice apărare e o apărare contra dorinței (în rațiunea legăturilor cu incestul), dorința însăși e o apărare, aș spune o apărare contra dorinței Altuia (mama la răsăritul vieții), așa cum Lacan i-a rezumat impactul în formula: „Angoasa e senzația dorinței Altuia."

Rank, alături de Ferenczi, a fost poate singurul analist care a luat vis-a-vis de Freud poziția unui analizant serios. „Traumatismul nașterii" era

răspunsul muncii sale de transfer la amenințarea morții care a apăsat asupra vieții lui Freud în 1923. Această dimensiune a operei lui Rank ca analizant al lui Freud i-a scăpat complet acestuia din urmă, așa cum i-a scăpat și lui Fliess, în relația sa cu el. Freud nu vedea în apropiații și elevii săi decât colaboratori ale căror contribuții erau apreciate în măsura serviciilor ce le aduceau cauzei. Rezultatul a fost un transfer negativ, perfect asumat de Rank în 1926, când a publicat în „Educația modernă" câteva pagini intitulate „Formele parentale și rolul individului în familie."

Complexul lui Oedip ar putea fi o reacție dobândită de copil în sânul unei organizări familiale și nu o moștenire biologică pe care o aduce cu el. Ceea ce îl interesează pe Rank nu sunt aspectele terapeutice și psihologice ale Oedipului, ci doar aspectul pedagogic; ceea ce îi pare important este: ce înseamnă copilul din perspectiva ideologiei părinților săi? Vorbind despre o formă de mariaj admisă de etnologii epocii, cea a mariajului originar, ca un mariaj de grup sau comunitar, el notează că tranziția de la această formă primitivă la familia restrânsă actuală e legată de recunoașterea rolului individual al tatălui, ca genitor al copiilor săi. Acest rol îi fusese până atunci negat din motive religioase care țineau de dorința ca grupul ca atare să aibă propria imortalitate.

Această dezvoltare a schimbat statutul copilului care, dintr-o ființă colectivă, a devenit reprezentantul unei ideologii patriarhal-individuale. Dar reclamația paternă e respinsă de fiu nu doar în rațiunea atașamentului natural pentru mama sa, ci și în rațiunea dorinței sale pentru propriul self, individualitatea sa – dublu conflict al cărui vârf Rank îl vede în Hamlet. De acolo vine duelul impozant care marchează istoria umană și se manifestă în folclor, mituri și tradiții poetice, ca duel între tată și fiu. În lupta dintre creștinătate și Roma antică, două principii acționează evident, cel patriarhal și cel filial. Europa însăși a avut nevoie de primul Război mondial pentru a da la o parte ultimii reprezentanți ai dominației patriarhale, care au căutat, și pe moment au găsit, o consolare în psihanaliză. Dar această consolare nu poate avea o valoare constructivă durabilă, deși poate avea un efect terapeutic efemer, în măsura în care înlocuiește ideologia patriarhală muribundă,

de care umanitatea are încă nevoie. În acest sens, psihanaliza este tot atât de conservatoare pe cât pare de revoluționară, căci fondatorul ei este un fiu rebel care apără autoritatea paternă, un revoluționar care, îngrozit de eul său de fiu rebel, a găsit refugiu în securitatea rolului patern, care, totuși, era deja pe calea dezintegrării ideologice.

Rank consacră mai multe pagini interpretărilor multiple ale mitului lui Oedip. Conclude că nu totul la copil merge în sensul dezintegrării familiei, cum o atestă tendința sa anti-oedipiană de a-și păstra părinții împreună, căci uniunea lor „îi asigură protecția contra reclamației omni-devorante a unuia.” Dacă Rank ar fi apropiat această puternică remarcă de concluzia ce reieșea din „Traumatismul nașterii”, privind non-viabilitatea structurii dualiste, i-ar fi dat Oedipului o bază mult mai largă decât cea care îl leagă de dominația tatălui în această formă particulară de familie, zisă patriarhală. Nu putem nega justețea remarcilor sale privind dezintegrarea acestei familii. Dacă Europa a avut nevoie, cum spune el, de Primul Război mondial pentru a se debarasa de reprezentanții „patrias potestas”, al Doilea Război mondial a dus această operație la bun sfârșit. Lacan, ai cărui primi elevi proveneau din tați care făcuseră sau nu acest război, a dat mărturie despre asta.

Am vorbit de un alt „dizident”, Ferenczi. De fapt, cei doi analiști au publicat împreună în 1923 „Perspective de viitor ale psihanalizei”, o carte care a suscitat o mulțime de indignații și proteste demne de ceea ce vedem în sânul mișcărilor politice și religioase și care le-a făcut autorilor reputația unor spirite grăbite, ca de „commis voyageur”, grijulii să scurteze și nu să aprofundeze.

Rațiunea acestei reacții nebune era grija majoră, dacă nu exclusivă, a lui Freud, în această epocă, să asigure științei sale, psihanaliza, în afara universităților, aceleași caractere de universalitate, internaționalism și respectabilitate, chiar prestigiu, ca ale oricărei științe. Realizarea acestui scop făcea necesară impunerea unei organizații birocratice bazându-se pe o prezentare a psihanalizei care o concentrează într-unul sau două principii simple și, dogmatic, de neatins: devenirea conștientă

a inconștientului sau refulatului, grație interpretării și detectarea rezistențelor pe care această muncă de desfacere a refulării o suscită.

Dar experiența practică arăta că, ideea după care psihanaliza și-ar trage puterea terapeutică din știința sau teoria sa, era dezmințită de faptul că analiștii vedeau deja, în această epocă, nevrozați care uneori știau mai mult decât ei și că, așadar, rezistența făcea urgentă căutarea condițiilor de care depindea convingerea pacientului. O lectură câtuși de puțin atentă a operei lor arată că prima grijă explicit exprimată a autorilor nu era într-atât scurtarea analizei cât determinarea condițiilor eficacității sale.

Freud făcuse deja cunoscută pulsiunea sa de moarte care se atesta în repetiția traumatismelor și a cărei idee i se impusese căci, manifestările masochismului la atâtea persoane, reacția terapeutică negativă și conștiința culpabilității la nevrozați făcuseră imposibilă credința în supunerea vieții psihice unui singur principiu, cel al plăcerii. De unde idea principală a autorilor: de ce, în loc să interzici repetiția în analiză în profitul reminiscențelor, să n-o favorizezi ca mijloc de a obține reminiscențele care determină convingerea pacientului în rațiunea proximității lor trăirii sale? Balint a degajat clar principiul pe care se bazează această inversiune: cel pe care l-a găsit, la Freud, al reciprocității reprezentării și afectului, după care, la fel cum reprezentarea sau amintirea suscită afectul, la fel afectul suscită reprezentări și amintiri.

Cât despre mijlocul de a suscita această repetiție, ei îl găsesc în buna folosință pe care analistul o poate face din frustrare. Aceasta, după o indicație a lui Freud, care, atunci când analiza unei fobii era aproape de finalul ei, sfătuia pacientul să înfrunte situația pe care o evita, nu fără a constata că această frustrare a liniștii evitării simptomatice contribuia la afluența unui material permițând rezolvarea fobiei.

Știm ce reacție au rezervat „Traumatismului nașterii” Karl Abraham și Ernest Jones, care se considerau depozitarii adevărului, chiar așa, adică a legitimității gândirii psihanalitice, și care considerau puterea lor personală, unul la Berlin, altul în lumea anglo-saxonă, ca fiind puterea însăși a psihanalizei.

Știm, de asemenea, că, adăugată la ezitarea valsată a unui Freud care era, el, capabil să ia o anumită distanță în raport cu o doctrină al cărui autor era până la urmă, lăsând adepților grija de a se identifica până peste cap, reacția lui Abraham și Jones a determinat-o pe cea a lui Rank, în sensul unui transfer negativ, fără menajamente față de critici adresate unui Freud, căzut din locul lui de subiect presupus a ști – ceea ce a lăsat fără îndoială intactă (iar acolo atingem inconvenientele transferului negativ) credința în acel subiect care își trage necesitatea, prestigiul, din faptul că ignoranța ca atare presupune știința căreia îi este negația.

La capătul unui proces mult mai lent, și poate încă mult mai tragic și mai devastator, Ferenczi a sfârșit și el într-un transfer negativ care, literal, a aruncat la pământ un om a cărui iubire de transfer era pe măsura nevoii sale de iertare, adică imensă.

Nu e momentul să mă întind la experiențele lui Ferenczi în domeniul practicii analitice și să descriu cum a trecut de la tehnica frustrării la cea a relaxării, apoi la cea a analizei mutuale. Ceea ce ne interesează e concepția Oedipului care se degajă din celebra comunicare făcută de Ferenczi la congresul din Wiesbaden în 1932, câteva luni înainte de moartea sa în aprilie 1932, despre „confuzia limbilor”. Ferenczi i-a citit acest articol lui Freud în timpul vizitei ce i-a făcut-o la Viena pentru ultima dată, înainte să meargă la congres. Freud, care după expresia lui Helene Deutsch: „Ah, ce bine știa să urască!”, nu ierta nimic oricui mergea contra Oedipului său, nu doar că nu a recomandat lectura comunicării la congres și i-a interzis publicarea, ci mai mult încă, a plecat din cameră la sfârșitul vizitei, fără să strângă mâna întinsă a lui Ferenczi.

Ce era în această comunicare de natură să suscite această furie? Cum e vorba despre un text pe care îl cunoaștem suficient, mă mulțumesc să subliniez două puncte: primul, Ferenczi adoptă în această comunicare un punct de vedere comparabil celui la care tocmai am făcut aluzie la Rank, și care constă să consideri, nu atitudinea copilului față de părinți, ci maniera în care aceștia îl consideră.

Al doilea punct e că această inversiune îl conduce pe Ferenczi, nu să nege existența sexualității infantile, ci s-o asimileze unui fenomen care

invadează sufletul, sau „limba tandreții” a copilului, pornind de la sexualitatea care impregnează întreaga „limbă a pasiunilor” a adulților. Într-un cuvânt, întreaga sexualitate infantilă, la lumina acestor considerații ale lui Ferenczi, devine traumatică. E imposibil de știut cum l-a înțeles Freud, dar e imposibil de negat că această direcție, atașându-se inocentizării sufletului infantil, ocultează simplul fapt biologic pe care nici chiar un lacanian „de fier” nu ar ști să-l nege: cel pe care-l numim în jargonul nostru „faza genitală precoce”, și care pare să constituie, ca prin hazard, o proprietate a speciei umane, până la punctul în care ne întrebăm de ce nu am definit omul ca animalul cu sexualitate precoce.

Pe scurt, e momentul în care „face-pipi” al unui mic Hans intră în erecție. Moment, de asemenea, al lipsei sau, dacă vrem, al dorinței. Ne imaginăm efectul dezastruos pe care a trebuit să-l aibă asupra lui Ferenczi reacția lui Freud, acuzându-l de nimic mai puțin decât de a fi trădat învățământul maestrului. Din acest moment, transferul negativ al lui Ferenczi n-a mai fost un mister, cum o atestă jurnalul său. Citim acolo cum, contrar tuturor principilor doctrinei sale, Freud făcuse din Ferenczi, analizantul său, fiul său și moștenitorul său. Că Freud descoperise, bineînțeles, Oedipul… dar spre uzul său personal. „Last but not least”, că însuși Freud considera Oedipul drept o boală infantilă destinată să dispară, ca și rujeola – Ferenczi măsura, fără îndoială, cu totul altfel greutatea fardului pe care Oedipul o putea face să apese asupra vieții unei creaturi umane.

Geniul lui Ferenczi nu a împiedicat ca tentativele sale în domeniul practicii analitice „să eșueze lamentabil”, după expresia lui Freud în „Analiză cu sau fără sfârșit”. Să înțelegem rațiunile acestui eșec, are pentru noi o importanță pe care n-o putem exagera. Pretind, bineînțeles, că tocmai faptul de a fi știut să repereze acele motive i-a permis lui Lacan să refondeze freudismul.

Într-adevăr, referința privilegiată la traumatismele experienței infantile și la repetiție nu a fost străină după părerea mea formării ideii centrale din articolul din 1927 al lui Ferenczi despre „Problema terminării unei analize”. Acest articol începe printr-o remarcă confirmată de Freud,

după care, în momentul în care pacientul spune că minte, indică faptul că se apropie de vindecare, căci reprezintă recunoașterea sa că până atunci trăia în minciunile fantasmei. Știm cum Lacan, nu doar a preluat această idee, ci mai mult încă, a arătat că diviziunea subiectului între procesul enunțatului și procesul enunțării permite disiparea contradicțiilor pe care „eu mint” le antrenează și pe care nenumărați logicieni s-au străduit să le rezolve. Importantă totuși e concluzia pe care Ferenczi a tras-o din această idee, adică, „finalul natural al analizei” e ridicarea minciunii fantasmei.

E ideea pe care Lacan a reluat-o vorbind despre „traversarea” sa. Atunci se pune întrebarea: cum? Considerând în „Analiză cu sau fără sfârșit” rezultatele muncii sale, pe care o definea prin ridicarea refulării unei „revendicări pulsionale”, alt nume al fantasmei, grație interpretării, Freud ne mărturisește că această tehnică l-a condus la această constatare decepționantă: că am fi interpretat „pentru noi”, și nu pentru pacient.

E constatarea pe care Rank și Ferenczi o făcuseră deja, și care îi împinsese să scrie „Perspective”. Ferenczi a eșuat, da. Dar nu putem spune că ideea lui după care fantasma nu cade din cer, ca și insistența lui pe legătura ei strânsă cu traumatismele istoriei infantile, au fost fără valoare pentru soluția problemei, pe care o putem formula în acești termeni: cum să desfaci refularea atunci când interpretarea se dovedește de neprimit? În termeni lacanieni: cum are loc faimoasa „traversare a fantasmei”, atunci când fantasma e antipatică spunerii?

Voi lua ca exemplu „piatra de origine” biologică, pe care se zdrobesc analizele femeilor, conduse de Freud, piatra invidiei penisului. Să presupunem o analizantă la care această invidie găsește satisfacție într-o fantasmă după care vaginul ei e de fapt un penis întors pe dos ca o mănușă. Fantasmă care dă descurcărilor ocazionale cu celălalt sex caracterul puțin hilar al unor mici aventuri cu camarazii. Să pretinzi să aduci această fantasmă la conștiința analizantei, grație interpretării, e să răspunzi la o vorbă de duh, rabatând-o pe plata semnificație agresivă sau erotică pe care pe bună dreptate a făcut-o înțeleasă.

Dintr-o dată, ignorăm singularitatea creatoare sau creativitatea singulară care face caracterul „spiritual” al vorbei bune, așa cum se

atestă într-o descoperire care, departe de a fi proferată de eu, semnalează eclipsa sa. În plus, o astfel de interpretare închide pacienta într-o fantasmă din care tocmai era vorba să fie eliberată. Nimic uimitor că ea îi opune rezistența cea mai hotărâtă. Rezistență căreia îi măsurăm încă și mai bine portanța, dacă realizăm că această juisare care se află în fantasma inconștientă, această juisare a lui Altul, e oroarea însăși, o juisare impusă de obscenitățile imperative ale supraeului. Dar atunci, problema noastră nu devine decât și mai grea: cum să previi pacienta și totodată s-o eliberezi?

Aici fac apel la Ferenczi. E sigur, încă odată, că acea fantasmă a vaginului ca penis întors pe dos, căreia mai mulți analiști i-au notat existența, nu cade din cer și că formarea ei e inseparabilă de un număr considerabil de experiențe mai mult sau mai puțin traumatice, urcând în istoria infantilă, experiențe care trimit atât la lucruri înțelese, cât și la lucruri văzute, și care privesc nu doar situația copilului în familie, ci ansamblul relațiilor între diferiții membrii ai acestei familii, mai ales apropo-urile impudice pe care bărbații le acordau pentru a se amuza.

Elementele din care se constituie ansamblul acelui material sunt evocate, când unul, când altul, datorită asociațiilor. Evocarea furnizează uneori analistului ocazia de a exprima răspunsuri, întrebări, reflecții, sentimente, remarci, distincții, pe scurt, acte care, oricât de mare ar fi varietatea lor, merg în sensul de a face simțit că ar fi un miracol dacă o idee sau alta, oricât de nebună ar fi, nu ar fi venit în spirit în acele condiții. Iraționalul e rațional. Până la urmă, Freud vorbește despre „teorie infantilă”. Lacan spune că dorința se interpretează pentru că e ea însăși interpretare. Aș spune: interpretarea unui traumatism. Și vedem că, în acel sens, actul psihanalitic se acomodează ușor umorului, cel puțin dacă admitem că umorul e răspunsul ironic la imperativele obscen feroce ale supraeului.

Dacă experiențele lui Ferenczi nu au reușit în ciuda sentimentului celui mai acut pe care-l avea al diferenței între știința analistului pe care o poartă interpretarea și adevărul adormit în inconștient, e pentru că nu se putea desface de ideea că interpretarea era singurul mijloc de a spune

ceea ce era din acest adevăr. De altfel, e acolo o idee peste care să putem trece? Să reflectăm puțin.

Am pornit de la ideea că fantasma e o minciună. Ori o minciună e prin definiție negația unui adevăr. Care e adevărul pe care fantasma îl neagă? „Cel care se află de partea realității", s-ar spune. Care realitate? „Cea care face funcția eului", afirmă doctrina. Și totuși, cine va zice că nevrozatul are vreo dificultate specială cu lumea percepțiilor în care înotăm, toți, cea care atestă că un penis e un penis așa cum un buchet e un buchet, nici mai mult, nici mai puțin?

Aceasta a fost cu siguranță o premieră în ceea ce se numește istoria gândirii, atunci când Lacan a pus existența unei minciuni care nu contrazice nici un adevăr, a unei măști care nu ascunde nici o față, subiectul fiind definit ca o ființă, care, deși găzduită în limbaj, nu are alt loc decât cel al indicibilului. Iar această dimensiune a indicibilului, interpretarea, sau mai degrabă actul analitic, trebuie, după Lacan, să vegheze s-o conserve. Într-un cuvânt, esențialul e aici să păstrezi în afara oricărei identificări punctul de origine al enunțării.

Această concluzie originală, Lacan a tras-o din istoria psihanalizei. Cea care a arătat că recursul la biologie, cu scopul de a-i întări principiile, duce analiza la spargerea ei pe „piatra de origine". Până la urmă, dacă Freud a introdus un concept care schimbă privirea noastră asupra omului și a lumii sale, acel concept e mai degrabă cel al pulsiunii, care constituie un veritabil scandal din perspectiva biologiei, căci el afirmă existența unui instinct lipsit de cunoașterea obiectului său, iar în măsura în care psihanaliza arată că nu suntem fără a avea o anumită știință despre acest obiect, se dovedește că acest obiect-acolo își trage existența sa din imposibilitatea de a-l găsi.

Într-atât de însemnat încât pentru a găsi un motiv al pulsiunii genitale, Ferenczi a trebuit să facă apel la nimic mai puțin decât la catastrofa cosmică, întotdeauna memorabilă grație filogenezei, a secării „Thalassa"-ei, apa primordială. Ori, o privire asupra „subiectului vorbitor" al lui Ferdinand de Saussure l-a condus pe Lacan, primo, să constate că forma primă a vorbirii nu este propoziția, ci cererea; secundo, să distingă lipsa care se exprimă în această cerere de cea care

face subiectul, într-atât încât el trebuie să subziste în câmpul limbajului, unde se articulează orice cerere.

Acolo se află cealaltă mare străpungere a lui Lacan: distincția între cerere și dorință, dorință care e întotdeauna o lipsă: cea care se plasează nu pe planul lui a avea, ci pe cel al lui a fi. În măsura în care psihanaliza, punând capăt oricărui transcendentalism, descoperă că acea ultimă lipsă nu e fără a avea un obiect sau mai degrabă o cauză, se adevereşte că această cauză își trage existența sa din imposibilitatea de a o găsi. Ceea ce dă acestei nobile cauze (cauza freudiană) o valoare care nu o depășește deloc pe cea a argilei de care ne folosim pentru nimic altceva decât pereții care închid vidul ulciorului de mușstar drag lui Lacan, pe care îl prefera fără îndoială grandilocvenței vasului.

Reperajul specificității lipsei constitutive a dorinței face necesară o revizie completă a complexului Oedip, căreia, mă mulțumesc să-i amintesc trăsăturile esențiale:

– în loc să se limiteze la trăirea sa ca dramă individuală, complexul Oedip devine la Lacan condiția care prezidează constituirea dorinței sexuale ca atare;

– această sexualizare a dorinței la subiectul vorbitor e funcția unei lipse, căreia Lacan i-a dat întreaga portanță propriu-zis conceptuală, în sensul de a o sustrage confuziilor caracteristice uzajului curent al cuvintelor, distingând-o de privare ca și de frustrare, adică pe cea pe care psihanaliștii o numesc „castrare”. Pentru a clarifica puțin ceea ce e în joc aici, amintesc faptul că momentul trezirii biologice al sexualității precoce este de asemenea cel în care copilul intră în ordinea simbolică; intrare palpabilă în faptul că apartenența la tată face pentru el parte din ceea ce Freud numește excelent „esența maternă”;

– în loc să conducă la două „pietre de origine” biologice, cea a invidiei penisului la femeie și cea a protestului masculin la bărbat, funcția castrării conduce pentru Lacan la două grupuri de formule literale traducând formarea dorințelor feminină și masculină. Sunt faimoasele „mateme ale sexuației”. Făcând abstracție de reflecția critică a lui Lacan în domeniul logico-matematic și anexele sale, pentru a da o idee simplificată despre ce e vorba în acele mateme, voi aminti două formule

simple de care se servea înainte: „Ea e fără a-l avea”, formulă a dorinței feminine, începând prin afirmarea ființei dar cu prețul unei suprimări pe planul lui a avea; „El nu e fără a-l avea”, formulă a dorinței masculine care exprimă ceea ce Michel de Certeaux numește o „ruptură instauratoare”: ea începe prin a șterge ființa dar făcând din această ștergere condiția de a-l avea.

Ceea ce mă interesează acum pentru a conclude, e să subliniez că geniul de care stă mărturie opera lui Lacan nu împiedică ca această operă să fi fost copilul secolului său. Cvasi-totalitatea acestei opere a început în imediat după războiul mondial (al doilea). După sfârșitul acestui război Lacan și-a început activitatea de didactician care a motivat învățământul său.

Am spus că al Doilea Război mondial a dus la bun sfârșit opera Primului, vizând, după formula lui Rank, să debaraseze Europa de ultimii reprezentanți ai ordinii patriarhale. Ori, putem noi să găsim o mai bună măsură a sensului acestei decăderii a dominației paterne decât cea care se măsoară schimbării pe care a suferit-o termenul „agent” între „agent al castrării”, în sensul de agent purtător al acestei amenințări, și „agent”, în sensul de reprezentant al unei instituții oarecare sau al unei bănci, agent de schimb, de exemplu, precum tatăl real, care nu figurează în opera lui Lacan decât cu titlul de agent al unei funcții de castrare simbolică, în care paternitatea sa însăși nu se realizează decât din a i se fi supus?

Am început printr-o apropiere între tema contribuției mele și cea a acestei opere. De fapt, distanța este mult mai mare. Căci, la ce asistăm actualmente, nu e dispariția acestei forme particulare de familie reprezentate de familia patriarhală, ci la dispariția familiei, pur și simplu, în sensul familiei nucleare (tată, mamă, copil), familie, a cărei existență, dintotdeauna și pretutindeni, Emmanuel Todd ne-a amintit-o recent, contrar învățăturii școlii lui Durkheim, care vedea acolo fructul unei lungi evoluții încoronate de civilizația industrială.

Avem așadar azi de-a face cu o întrebare inedită: care va fi destinul dorinței după dispariția acestei forme canonice de familie, reprezentată

de familia heterosexuală, triangulară, dispariție asistată de metodele de procreație numite astfel? E întrebarea.

2015. Privire asupra civilizației oedipiene: dorință și finitudine

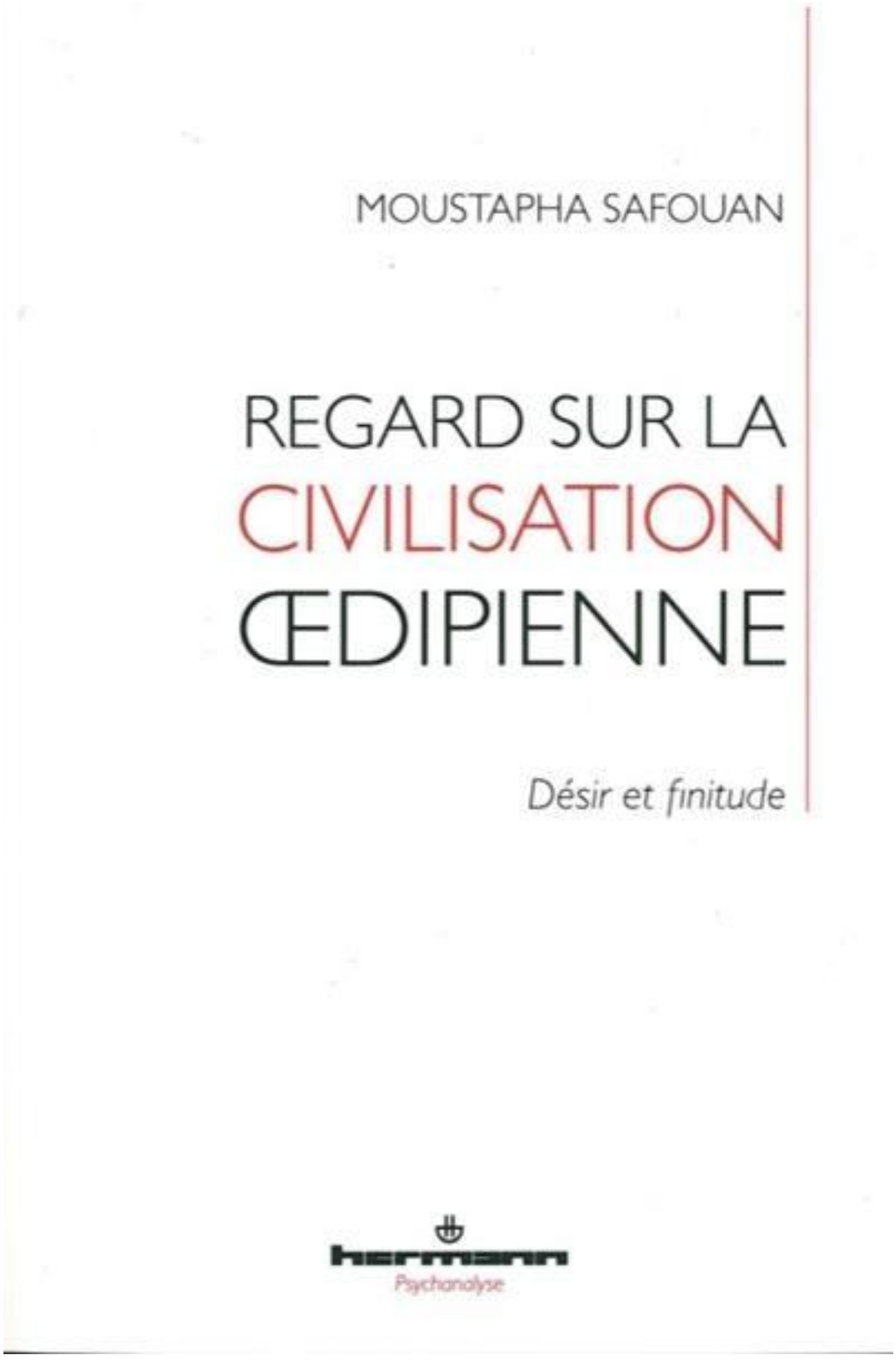

2017. Fântâna adevărului. Psihanaliza și știința

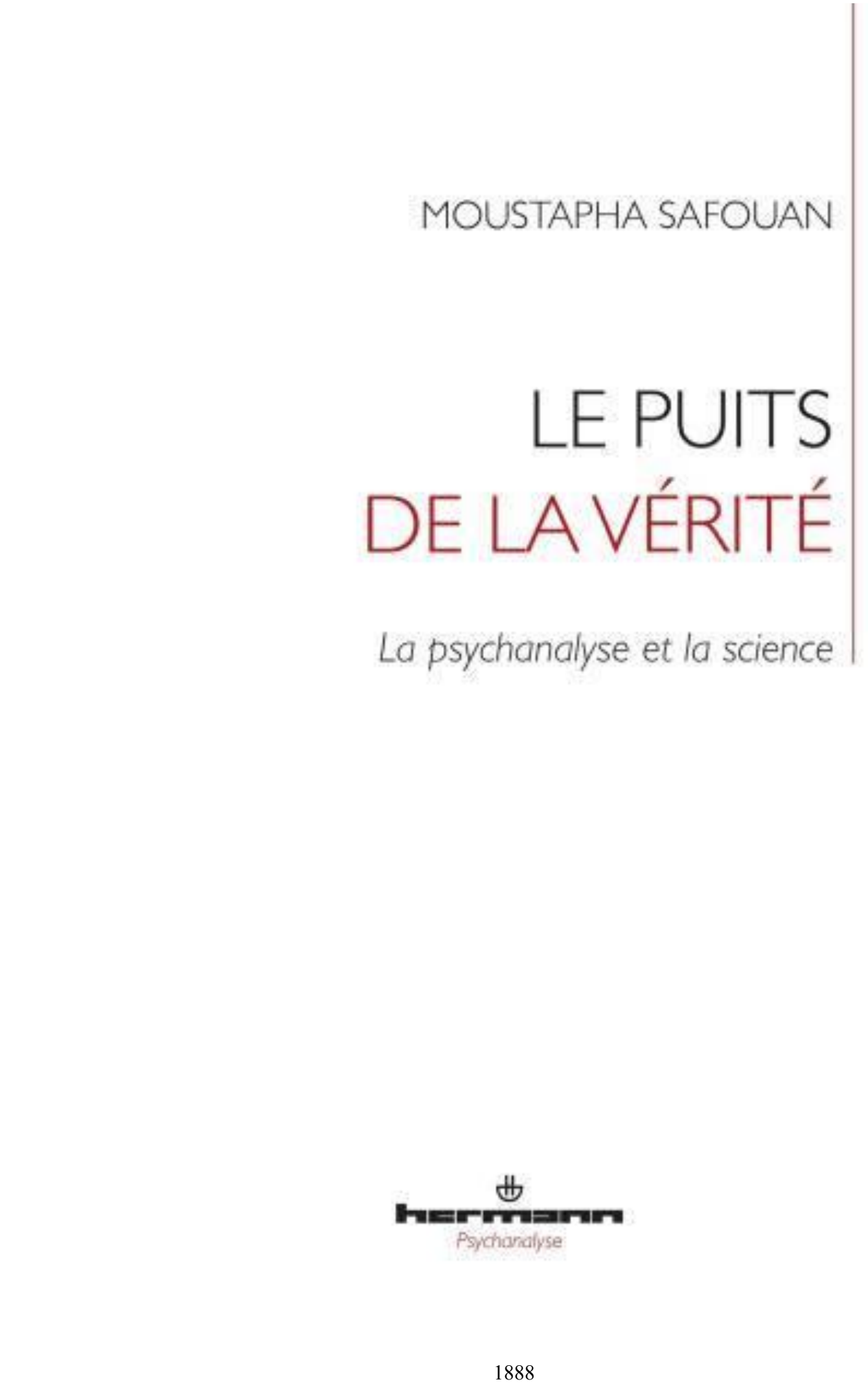

2018. Civilizația post-oedipiană

10. Sexualitatea în era neo-liberală și psihanaliza între prezent și viitor

„Obiectul psihanalizei nu este sexualitatea ca atare, ci structurarea sa oedipiană pe calea instituirii căsătoriei fondată pe interdicția incestului.

Ori, analiștii, cel puțin unii, semnalaseră deja creșterea notabilă din cursul anilor 1970 a cererilor de analiză reprezentând cazuri-limită al căror exemplu princeps este cel al „omului cu lupi”.

Ideea mea, o amintesc, a fost că este vorba despre subiecți cărora le lipsește experiența tatălui real ca semnificant al dorinței mamei, de unde ratarea metaforei paterne și, plecând de la asta, cea a rivalității falice care se atestă atât de palpabil în nevrozele comune.

Modul lor de a se servi de numele tatălui se limitează uneori la nevoia de a-l avea sub ochi, în sensul de a-i asigura prezența în real - de unde caracterul interminabil al analizelor lor.

În schimb, remarca pe care analiști sunt aproape unanimi în a o face la ora actuală privește scăderea cererilor de analiză. Dar în loc să vadă în asta semnul unui sfârșit posibil al profesiei lor, ei se sforțează să salveze piața psihanalizei.

De fapt, diferențele care-i divizează în grupări multiple (societăți, școli, instituții, etc.) sunt foarte larg de ordin politic.

Astfel încât nu e deloc uimitor că se îngrijesc înainte de toate de a asigura afluența cererii, fie jucând pe vocabula „formare” până la a o oferi oricărui venit, fie solicitând considerația, dacă nu recunoașterea Statului.

Acest recurs se impune cu atât mai mult cu cât progresele farmaceutice și multiplicitatea de procedee terapeutice mai scurte și mai economice constituie o amenințare fatală pentru psihanaliză.

De ce fatală? Nu pentru că metodele rivale ar fi o piață mai bună. Acest factor joacă desigur, dar e în joc aici o rațiune de altfel mult mai gravă.

În fapt, noi trăim în prezent într-o societate a pieței, adică fondată pe cerere și contra-cerere, care - și nu propozițiile, așa cum o presupun logicienii - constituie funcția cea mai primitivă a vorbirii.

Astfel încât, cu ce rimează atunci într-o astfel de societate o terapie care se sprijină tocmai pe suspendarea acestei funcții?

Pe scurt, nu sfârșitul sexualității după previziunile lui Greely este cel care va antrena sfârșitul psihanalizei, ci cel al structurării sale ca alegere de obiect.

Acest sfârșit constituie tema a cărei examinare este propusă la ora actuală.

Atât timp cât psihanaliștii refulează tema sensului psihanalizei prin timpurile care curg, ei o destinează unei recăderi echivalente forcluderii mesajului ei.”

Încă de la sfârșitul anilor 1970, Lacan lansa o predicție: complexul Oedip nu va mai avea sens într-o epocă ce-și va fi pierdut sensul tragediei.

Deja el prevedea faptul că Numele Tatălui nu va mai avea mai multă greutate decât o fiolă cu spermă dacă tatăl se va reduce la a nu mai fi decât un obiect parțial.

Această epocă în prezent este a noastră.

Științele tehno-medicale permit să nu mai concepi genul în mod binar, iar procrearea asistată medical sau liberalizarea pieței reproducerii (de exemplu prin piața mamelor purtătoare) ne obligă să reconsiderăm achizițiile noastre teoretice și poziția noastră cu privire la structurarea psihicului uman.

Pentru psihanaliști sfidarea este imensă.

Dar ea nu este mai puțin, chiar foarte departe de asta, pentru toți cei ce se interesează de viitorul omenirii.

Bulversările culturale și științifice, care abia încep, anunță o profundă mutație a filiației total inedită.

Sunt acestea prodromurile unei noi structuri psihice care va trebui să se confrunte cu întrebarea originilor subiectului?

Imposibil încă de spus.

Dar aceste schimbări ne forțează să regândim anumite fundamente civilizaționale care au fost timp de secole cele ale întregii omeniri.

Respingând orice declinism, acest eseu, care încoronează munca pe care Moustapha Safouan a întreprins-o de mai mult de 40 de ani, pune jaloanele reflecției de întreprins cu privire la această civilizație – chiar această umanitate – post-oedipiană.

2018. Sexualitatea feminină: în doctrina freudiană

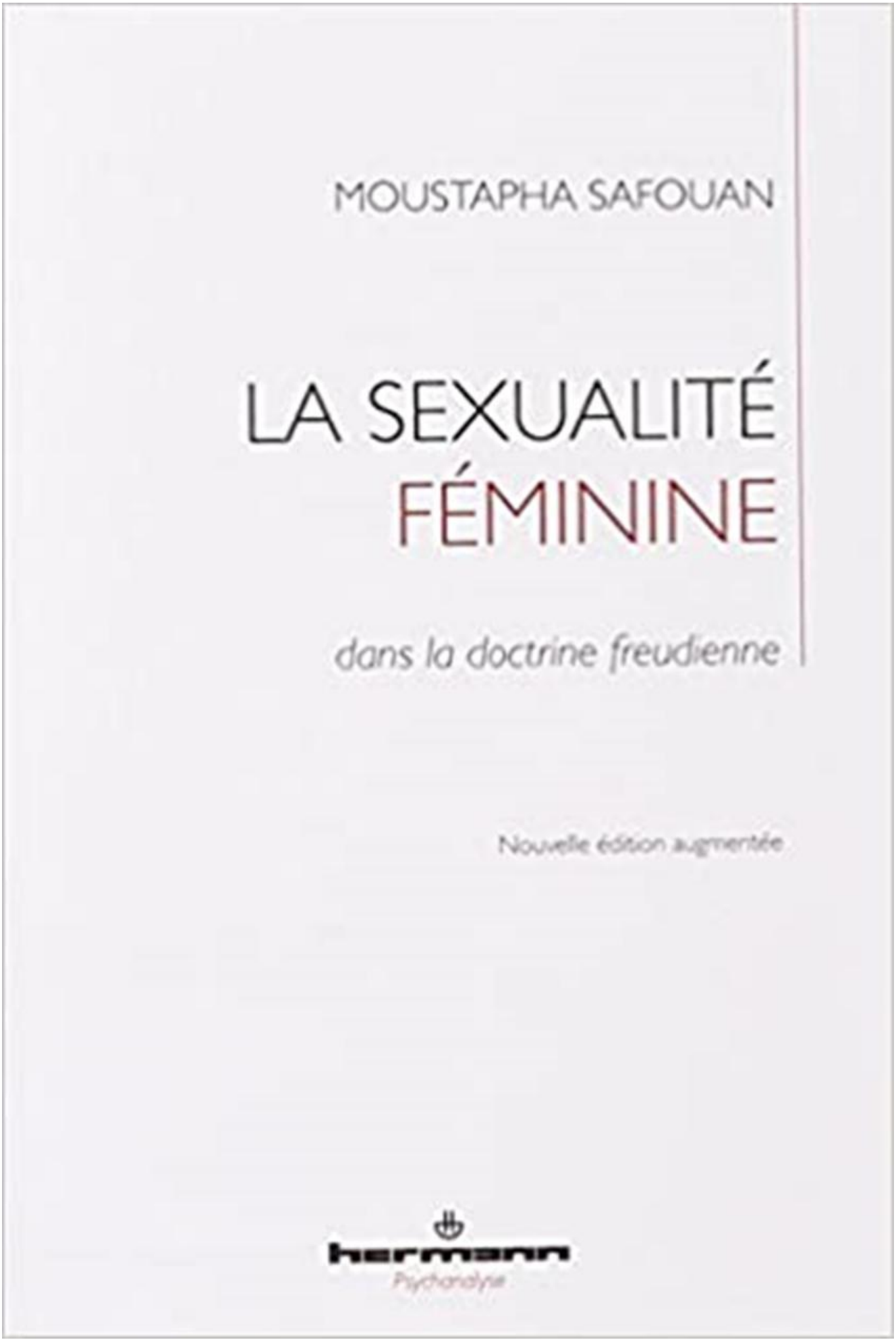

Perspective

Putem oare acum vorbi despre maternitate ca fiind destinul „natural” al femeii? Ar fi ușor să scriem volume în care am acumula „materialul” despre maternitate, despre sarcină, patologia sarcinii și a nașterii.

Am verifica astfel, odată și încă o dată, ecuația: copil = penis, sau și încă: copil = coloană de excrement, etc.

Dar putem și repeta aici remarca noastră privind teoria lui R. Fliess despre coit: acest gen de muncă privește maternitatea în măsura în care ea constituie un simptom, adică în clătinările sale și falșii săi pași, sau pentru atât cât ea procedă dintr-o dorință care-și păstrează structurarea originală ca cerere a Altuia.

Căci ce înseamnă ecuațiile în chestiune, dacă nu faptul că acolo copilul funcționează tocmai ca și semnificant al unei astfel de cereri?

Și cine oare nu știe că mijloacele tehnice ale birth control puse la dispoziția femeii au reîntărit considerabil fixațiile sale și au făcut dintre cele mai dificile soluția la întrebarea privind dorința sa?

Copilul, în măsura în care este născut sub prevalența unor astfel de imagerii, este un copil ex-voto: un copil în mod inutil propice.

Dar considerând-o în afara acestor rețele ale imaginarului, sau „metamorfoze ale libidoului”, ce putem spune cel mai bine despre maternitate, sau despre procreație în general, decât ceea ce spune Piera Aulagnier?

„Procreația, acest ultim bastion aparent de neatins, fluturată sau nu de sacrosantul adevăr biologic, anulează căci... procrearea este înainte de toate procreare după spirit, după dorință; cea a cărnii nu-și are locul său acolo decât prin surplus.”

În alți termeni, esențialul legăturii noastre la copil nu rezidă, așa cum ne-o imaginăm, în doar tandrețea, totuși sigură; ci de asemenea și mai ales în faptul că dorința care prezidează la naștere este ceea ce autentifică la maxim existența părintelui.

Și căsătoria, care constituie condiția cerută pentru recunoașterea socială a progeniturii?

Ca și act, căsătoria, în general, nu merge fără să includă ceea ce putem numi fantasma dinastică a existenței.

De aici, cel puțin dacă nu vrem să nu știm nimic despre asta, și să ne instalăm într-o „normalitate” uneori periculoasă, sau cel puțin să retragem orice semnificație actului său, ce poate subiectul, decât să facă din atracția vinei o vină atrăgătoare, adică să transforme culpabilitatea obscură și insesizabilă într-o culpă „reală”, indicabilă, ca atare tratabilă, dacă nu cu ușurință suportată – ceea ce se numesc legături (relații).

Dar nu sunt acolo decât recifuri medii pentru care orice societate găsește amenajamente, și care furnizează umoristului un câmp în care pana sa excelează cu ușurință.

Să lăsăm de asemenea deoparte tensiunile proiective, atât de caracteristice relației cu seamănul, pe care viața conjugală le favorizează.

Ceea ce am spus privind dorința este deja suficient pentru a indica faptul că mariajul ca instituție care participă la posesie, în sensul de „exterioritate a proprietății”, după definiția juriștilor, răspunde la forma sa primă de apariție ca dar și apropriere, sau încă la Iubire în măsura în care ne unește... dar poate ca umbre.

Suntem aici într-un punct în care suita aparține meditației fiecăruia, fără a ascunde totuși că simplicitatea cu care anumiți autori își imaginează că risipesc toate dificultățile preconizând soluții precum poligamia sau încă swinging-ul, relevă în ochii noștri de imbecilitate.

Privind în cele din urmă căsătoria ca un schimb între bărbați al cărui obiect este femeia, vom găsi că aceasta primește semnificația inconștientă a oricărui obiect de schimb.

Socrii nu sunt mai puțin investiți libidinal acolo decât măritata, așa cum o ilustrează foarte drăguț o scenă descrisă de Meredith, în Egoistul, între un bogat logodit și socrul său, amândoi mari fanatici de bourgogne.

Oricare ar fi libertatea care prevalează din ce în ce mai mult în alegerea partenerei, rămâne mereu faptul că te căsătorești cu socrul sau fratele. Aceste propoziții se lasă de altfel ușor transpuse într-o perspectivă după

care căsătoria ar fi considerată ca un schimb între femei căruia bărbatul i-ar fi obiect.

Concludem cu întrebarea pe care am pus-o la finalul primului nostru capitol, cea pe care ne-ar fi plăcut s-o punem autorilor Women as a sex object: putem oare vorbi despre o dorință specific feminină?

Nu este indiferent să spui că autorii acestei opere nu au găsit nimic mai bun pentru a ilustra o astfel de dorință decât imaginea bananei – ceea ce spune mult cu privire la dificultatea care ar fi pentru a „sexualiza" dorința în câmpul imaginar.

Și totuși, nici o îndoială că dorința feminină există, și că nu merge spre banane.

Rămâne faptul că referind-o nu obiectului ei, ci cauzei ei, dorința este aceeași oricare ar fi sexul.

Dorința este inteligența (metișul).

Dorință mai mult sau mai puțin avertizată de ironia involuntară care există în formula lui Spinoza: „Dorința este esența ființei."

Moustapha Safouan

Études sur l'Œdipe

159
SAFO
é
A12

Le champ freudien
collection dirigée par Jacques Lacan

Éditions du Seuil, Paris

2019. De la dualitatea la diviziunea subiectului

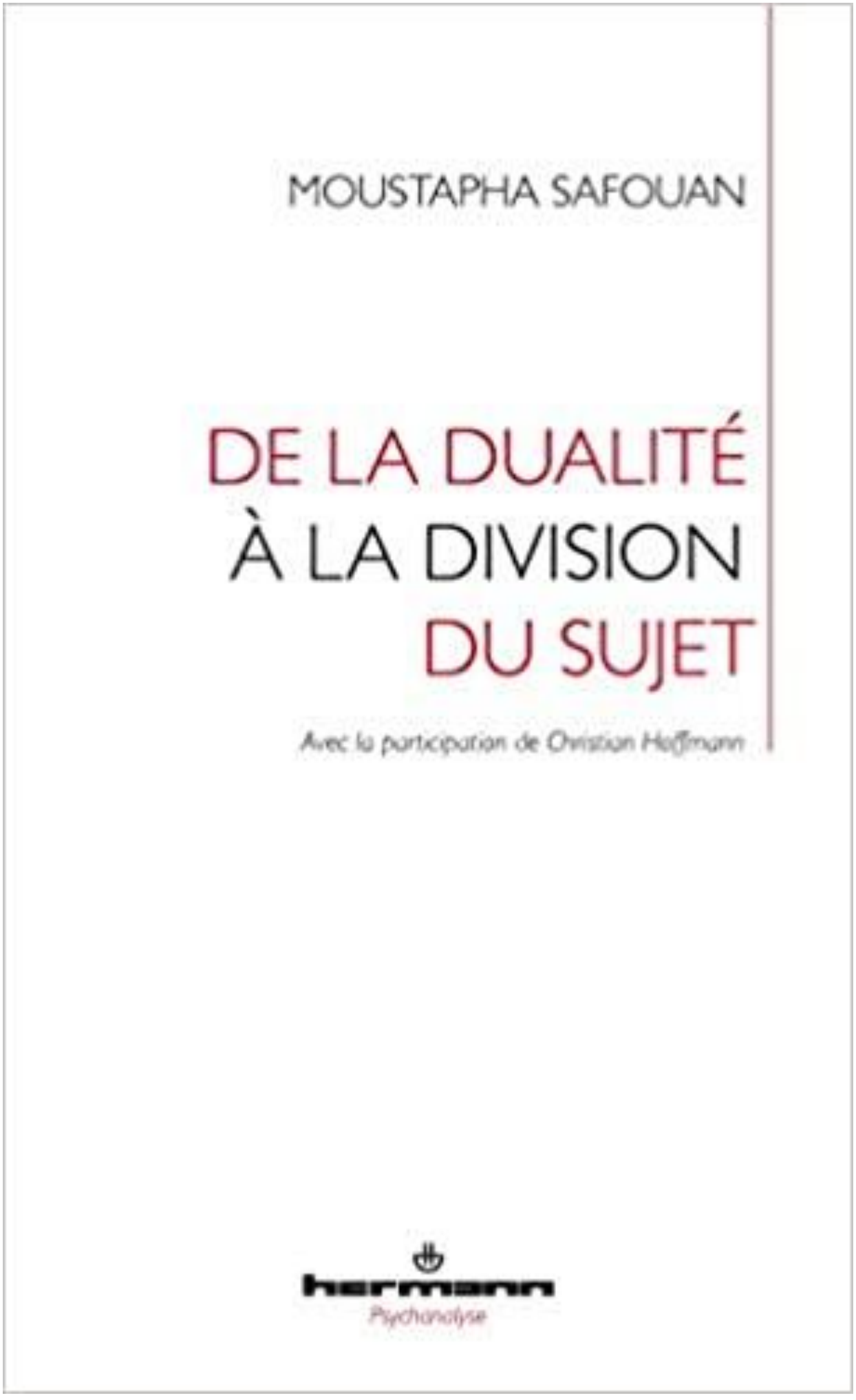

2020. Inconștientul în jumătăți de cuvinte

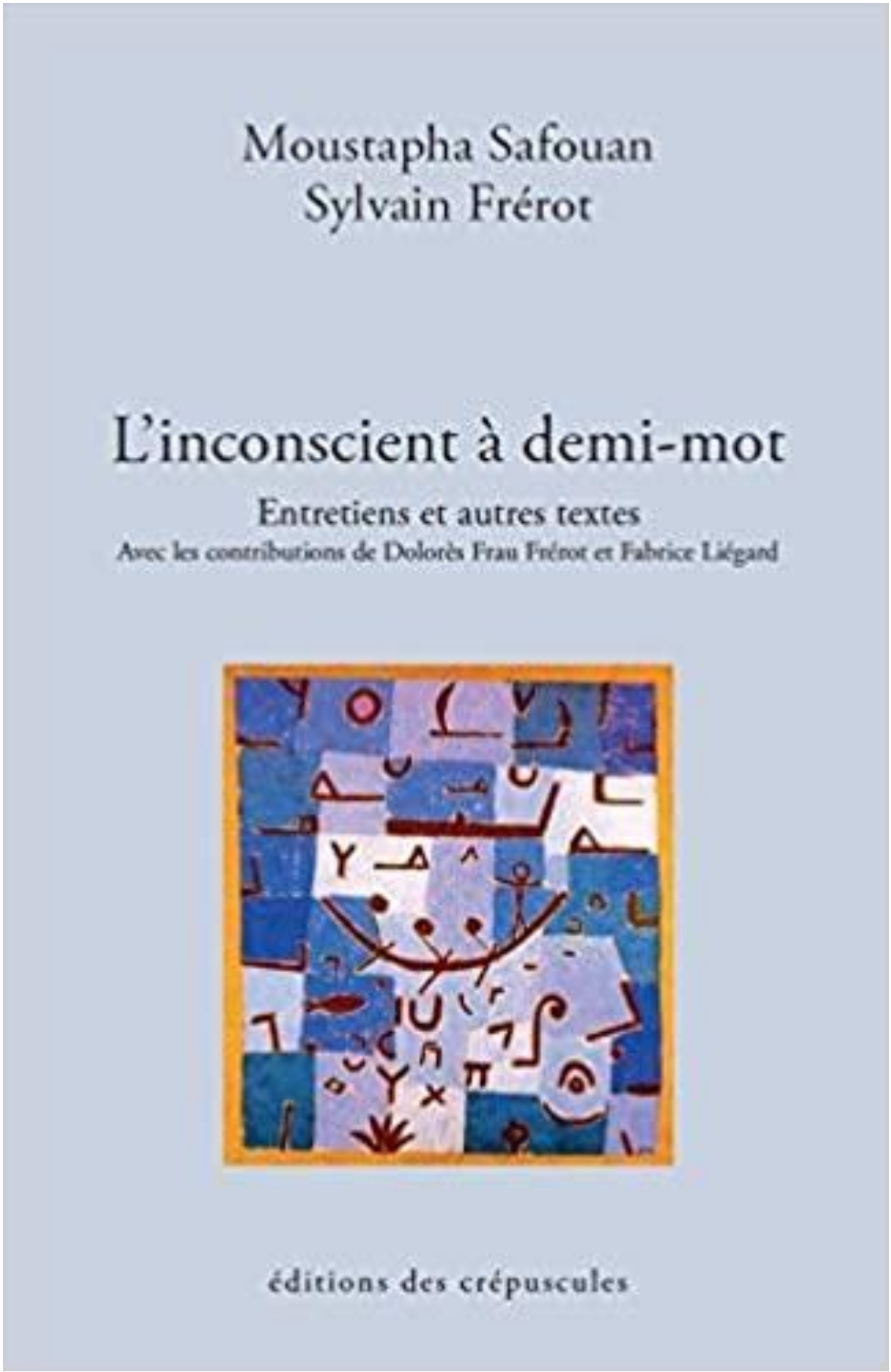

A transmite ș a reinventa. Despre formarea și dorința analistului

SF: Există o distincție fundamentală pe care o subliniați în cartea dumneavoastră „Psihanaliza, știință, terapie, și cauză”, distincție care se enunță în chiar titlul său. Pe de-o parte, psihanaliza ca și conceptualizare a proceselor inconștiente, pe de altă parte exercițiul psihanalizei ca și terapie care este de situat de partea artei adică depinde de sensul pe care practicianul îl are cu privire la efectele constituante ale vorbirii, și în sfârșit psihanaliza în instituționalizarea ei, despre care spuneți: „ideea de a fonda o instituție consacrată serviciului cauzei psihanalitice este o idee fundamental antinomică a cărei aplicare antrenează o consecință care o contrazice și chiar, o reversează în contrariul ei adică o abandonează.” Și mai există o temă centrală în această carte la încrucișarea acestor diferite dimensiuni ale psihanalizei, aceasta este cea a formării psihanaliștilor. Dumneavoastră vorbiți apropo de crearea IPA (International Psychoanalytical Society) și până la dezbaterea cu privire la pasă în Școala freudiană din paris. Dumneavoastră vorbiți așadar despre o contradicție între etica psihanalizei și instituționalizarea ei. Atunci cum putem noi defini după dumneavoastră formarea psihanaliștilor și în care condiții? Ce anume poate abilita pe cineva să exerseze psihanaliza?

MF: Pot să încerc să clarific modul în care problema s-a pus pentru Freud și pentru cei care erau primii săi discipoli. Este adevărat că printre cei care făcuseră puțină analiză cu Freud, precum Steckel sau alții, faptul de a fi făcut o analiză nu-l împiedica pe cel ce făcuse această experiență să inventeze lucruri din creața sa și să le prezinte drept psihanaliză sau să se prezinte el însuși drept psihanalist. Adică exista un anumit abuz.

Aceasta a suscitat o reacție de alarmă. Și problema a fost dezbătută între Freud și cei care îl însoțiseră în America, adică Ferenczi, Jones și Jung. Pe scurt, ideea a venit că dacă faptul însuși de a fi făcut o analiză nu era suficient pentru a obține un psihanalist garantat sută la sută, un adevărat psihanalist, aceasta este că nu era o afacere de lăsat la inițiativa unora și altora. Aceasta era o afacere pe care ei trebuia s-o controleze de cât mai de aproape adică faptul că problema s-a pus a unei analize exercitate de ei, garantată de ei și nu lăsată la fantezia fiecăruia.

Însă atunci, cine urma să asume această formare căreia tocmai i-am văzut necesitatea în termenii pe care tocmai i-am spus? Tocmai, „noi ceilalți”! Imaginați-vă că aceasta era o dezbatere între ei. Primii formatori au fost așadar Jones, Ferenczi și Jung. Ei nu făcuseră niciodată analiză și sunt tocmai ei cei care au luat în mână formarea analiștilor pentru a începe.

Acum eu pot spune că ideea, încă de la început, era o idee absolut aberantă, cineva care se numește un adevărat analist, ce anume asta oare poate să vrea să spună?

Un analist care nu deviază, ce anume asta vrea totuși să spună? Un bun analist, ce vrea asta să spună, oricare ar fi seriosul cu care cutare a făcut analiza sa, chiar dacă el a condus analiza până la ceea ce Ferenczi a numit „sfârșitul natural al analizei”. Acest sfârșit al analizei, s-au dat despre asta criterii tot ceea ce există ca cel mai confirmat prin experiență, tot ceea ce există ca cel mai eficace în modificările libidinale la un subiect. De exemplu, unul dintre cele mai serioase era separarea de mamă și momentul de depresie pe care aceasta îl suscită pentru că această separare, asta vrea să spună să te separi de viață. Este tocmai de aceea că există analize care se termină printr-un anumit sentiment de doliu, dar un doliu autentic. Același criteriu îl putem înlocui spunând că este vorba despre o asumare a morții. Și apoi în continuare există alte criterii, ca de exemplu asumarea realității inconștientului, ceea ce vrea să spună, în termeni lacanieni, să asumi diviziunea subiectului între conștient și inconștient. Și Lacan adaugă încă criterii din creația sa, de exemplu căderea subiectului presupus a ști și asumarea lipsei, a castrării. Așadar criteriile nu lipsesc. O analiză atunci când ea este dusă până la ceea ce Ferenczi a numit sfârșitul său natural, aceasta se deschide pe una sau alta dintre aceste fațete pe care tocmai le-am desfășurat.

Atunci, se poate, și aceasta se întâmplă deseori, ca mulți să facă o analiză care merge până la sfârșitul său natural însă pentru atât asta să nu-i intereseze să devină analiști. Cel care este matematician rămâne matematician, cel care este pictor rămâne pictor.

Așadar, dacă acceptăm dihotomia între analiză terapeutică și analiză didactică, există analize terapeutice care sunt altfel mai autentice decât cele didactice. Și apoi, pentru ceea ce este din didactică, chiar dacă cineva răspunde la criteriile cele mai indispensabile dacă pot spune, care sunt de exemplu asumarea realității inconștientului – pentru că oricare ar fi diferitele păreri privind analiza didactică, toată lumea era de acord pentru a spune, cel puțin, că trebuia să se aștepte ca cel ce făcuse o analiză să fi atins la realitatea inconștientului – și pe de altă parte la căderea subiectului presupus a ști – pentru că în mod evident, afirmarea științei „acestui subiect presupus a ști" implică un subiect care să fie Unu, care să nu fie divizat, care nu are inconștient – să presupunem că cineva merge până la aceste două criterii, asumarea realității inconștientului și căderea subiectului presupus a ști, ei bine nu este pentru că el a mers până la acel termen, că cineva vă va putea garanta că el va fi pentru atât ca și subiect ajuns la a alege între dorința sa și narcisismul său. Și nimeni nu va fi scutit, cu atât mai mult cu cât subiectul se află implicat în viața instituției, cu atât mai mult alegerea lui va purta de partea narcisismului său. Ideea unui adevărat analist, a unui analist care nu deviază, ideea care a purtat întreaga întreprindere la început era așadar falsă și chiar periculoasă. Falsă pentru motivul pe care tocmai l-am spus, adică faptul că există necesitatea unei alegeri între dorință și narcisism care nu va fi eliminată.

Și apoi există și faptul că din momentul în care întrebați pe cineva: „este oare dorința dumneavoastră o adevărată dorință?", îl trimiteți la raportul său cu castrarea, ceea ce face ca această experiență a Pasei, așa cum ea a fost condusă în Școala Freudiană, a dat loc la câteva dezastre. A exista chiar și un caz de sinucidere. Așadar aceasta este o întrebare care nu poate fi tratată decât la interiorul însăși al analizei, dar nu ne pute servi de ea pentru a face un procedeu instituțional. În cadrul analitic, acolo asta se concepe.

SF: Dar de ce atunci Lacan a reluat el ideea unei analize didactice?

MS: Raționamentul său așa cum eu pot să-l reconstitui a fost următorul. Mai întâi, el ținea în mod absolut ca psihanaliza să fie o știință. Aceasta era dorința, totuși, a tuturor. Întrebarea se pusese încă de la începutul

psihanalizei: este o știință sau este o terapie? Și atunci când formezi un analist, formezi un savant sau un terapeut? Lacan a făcut această remarcă: o știință este același lucru ca și metoda de transmisie a acestei științe. Ce ar putea fi o știință ca și chimia sau fizica de exemplu, care nu se învață în școli? Adică modul de transmisie a științei definește știința. Așadar el a inventat acest lucru: psihanaliza nu ar fi nici terapeutică nici teoretică, psihanaliza este modul de transmisie al psihanalizei. Altfel spus psihanaliza este didactica și didactica se definește ca și psihanaliza ea însăși, ea se definește ca și psihanaliza pură. Toate acestea apar ca și un raționament impecabil. În măsura în care munca analistului trebuie susținută de o adevărată dorință, acolo cădem pe același truc: căutarea unui analist care să nu devieze. De aici dacă este vorba despre un psihanalist care nu doar pare să practice analiza, avem pe cineva a cărui acțiune este fondată pe o dorință, pentru că altfel acțiunea nu va fi decât ipocrizie.

Atunci această știință ar fi didactica și psihanaliza pură ar fi modul de transmisie, această analiză didactică ar trebui să conducă la emergența, sau mai degrabă clarificarea rațiunilor acestei dorințe, a lui de ce există o dorință de a exersa analiza, toate acestea era foarte bine la nivelul raționamentului. Doar că, faptul este că era o noutate pentru că niciodată nu s-a văzut o analiză care să se fi terminat prin: „Ah! Acum am văzut de ce eu am fost creat pentru a fi analist!”. Nu s-a văzut niciodată asta! Eu nici nu văd de altfel de ce inconștientul ar conține în germene ceva care ar fi de ordinul unei profesii. În orice caz, iată raționamentul. Apropo de experiența Pasei, nu trebuie să rețineți ceea ce vă voi spune acum ca și ceva care era întotdeauna evident pentru noi. Existau contestatari. De exemplu, oameni care participau la experiență, ca și Jean Clavreul, erau convinși că nu exista analiză care conducea așa la dorința analistului, sau atunci asta nu putea fi decât un efect de după analiză. Asta, era poziția lui Clavreul. În orice caz, noi ceilalți ne-am găsit într-o poziție paradoxală și nu ne-am dat seama de acest paradox în momentul însuși al acestei experiențe. Paradoxul era că noi eram presupuși a repera prin relatările care ne erau comunicate, noi eram presupuși să găsim ceva care se numește dorința analistului la interiorul unui domeniu care este cel al didacticii, care nu are nici o pozitivitate

decât dacă nu este prin existența unui raționament care era suficient, sustenabil și chiar ferm, însă era ipotetic toate acestea. Așadar caracterul ipotetic ne-a scăpat și noi am văzut asta ca și o noutate, cu atât mai mult cu cât întreaga propunere a lui Lacan era de a pune la probă această idee de dorință a analistului.

.....

FRANÇOIS ROUSTANG, 23 aprilie 1923 - 23 noiembrie 2016

Face studii de filosofie, teologie, apoi psihopatologie și e membru al Ordinului Iezuit. Între 1965 și 1981 e membru al Școlii Freudiene din Paris a lui Jacques Lacan, devenind analist după doi ani de analiză cu Serge Leclaire.

În 1966, în urma unui articol, „Al treilea om”, însuși papa Paul VI se simte „foarte afectat” și îl demite din funcțiile sale. Puțin mai târziu,

părăsește instituția catolică și devine psihanalist, căsătorindu-se ulterior. În timp ce trăiește această experiență ca o eliberare, este uimit să constate spiritul se submisiune ce domnește în sânul Școlii Freudiene, interesându-se atunci de chestiunea relațiilor maestru-discipol în istoria psihanalizei.

În 1976, în „Un destin atât de funest”, face o lectură critică a relațiilor dintre Freud și „discipolii” săi. Din 1978 devine interesat de hipnoză, subliniind rolul sugestiei în cura analitică. În 3 noiembrie 1980, participă activ la fondarea „Colegiului Psihanaliștilor”.

Se formează în hipnoză cu Judith Fleiss și hipnoterapeuți americani formați de Milton Erickson. Din 1991 se impune ca o referrință în lumea francofonă a celor ce încearcă să teoretizeze practica hipnozei. Opera sa păstrează influențe din Nietzsche, Wittgenstein, Hegel, Erickson, Leon Chertok, Michel Henri, Michel Jouvet, Daniel Stern, Jean Francois Billeter, Gregory Bateson.

Cărți:

2015. Niciodată contra, mai întâi: Prezența unui corp

2015. Influență

2015. Ce este hipnoza?

2014. Foi uitate, foi regăsite

2013. Să fii Psy

2012. Hipnoza sau porțiile vindecării

2011. Dialogul socratic

2010. Cum să faci să râdă un paranoiac?

2009. Secretul lui Socrate pentru a schimba viața

2009. Un destin atât de funest

2009. Lacan: De la echivoc la impas

2009. Ea nu-l mai lasă

2009. Balul mascat al lui Giacomo Casanova: (1725-1798)

2006. Să știi să aștepți
2006. Terapeutul și pacientul său: Interviuri cu Piere Babin
2005. Magnetismul animal: Nașterea hipnozei
2003. E suficient un gest
2003. Obiectivare și obiectificare
2000. Sfârșitul plângerii
1994. Ce este hipnoza?
1992. Pe cine prinde Psihanaliza, deja nu-l mai lasă
1991. Influență
1990. Deziluzia lacaniană
1989. Subiectul freudian
1986. Teribilă Măestrie: Discipolatul de la Freud la Lacan
1986. Lacan, de la echivoc la impas
1985. O filosofie pentru psihanaliză
1985. Balul mascat al lui Giacomo Cassanova
1983. Un discurs natural
1983. Psihanaliști, mitul lui unu în fantasmă și în realitatea politică
1982. Incertitudinea
1980. Ea nu-l mai lasă
1980. Hipnoză și psihanaliză
1976. Un destin atât de funest
1967. Sfântul Ignațiu. Constituții ale Ordinului Iezuit
1966. Al treilea om
1963. O inițiere la viața spirituală
1961. Iezuiți ai Noii-Franțe

1983. Să fii psy

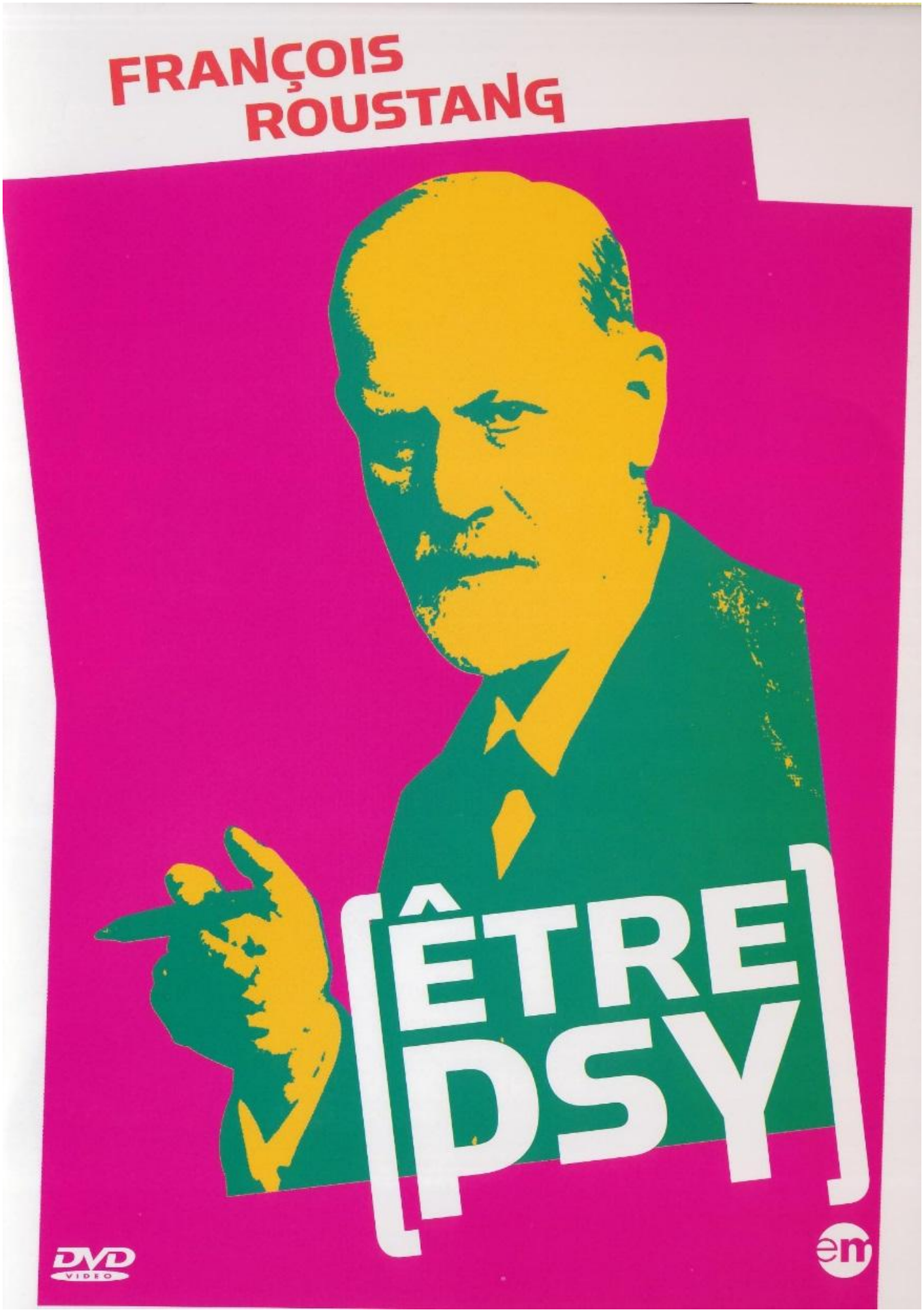

https://www.youtube.com/watch?v=zNLNS6CdXrI&t=3377s

„Nu vă încredeți în a înțelege...” - Jacques Lacan

„Interpretarea este total aberantă, nu servește la nimic, înțelegerea nu servește la nimic...

Avem nevoie de o prezență, prezența este ceea ce rămâne, atunci când înlăturăm unui om intelectul și afectivul, rămâne vitalul, cineva care este viu...

Atunci când cineva se poate reduce la starea de a fi viu, în acel moment el este deja vindecat...

Să știi cine ești este complet inutil, să te analizezi este total inutil, este nociv, pentru că ieși din existența ta, te privești în loc să trăiești...”

2009. Secretul lui Socrate pentru a schimba viața

FRANÇOIS ROUSTANG

LE SECRET DE SOCRATE POUR CHANGER LA VIE

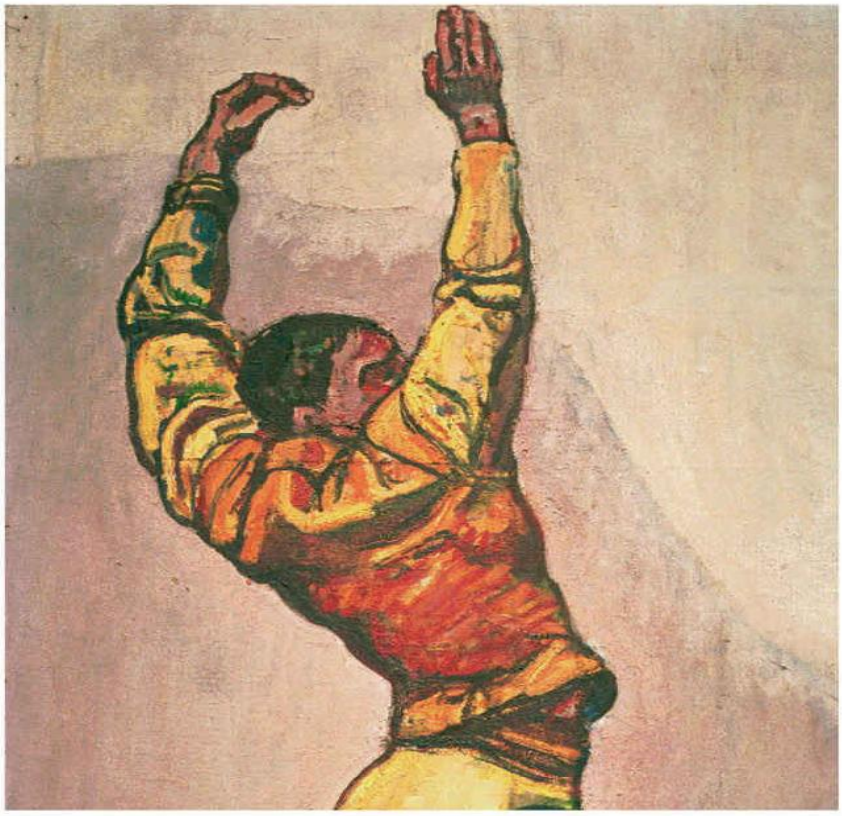

Odile Jacob

2006. Să știi să aștepți

FRANÇOIS ROUSTANG

SAVOIR ATTENDRE
POUR QUE LA VIE CHANGE

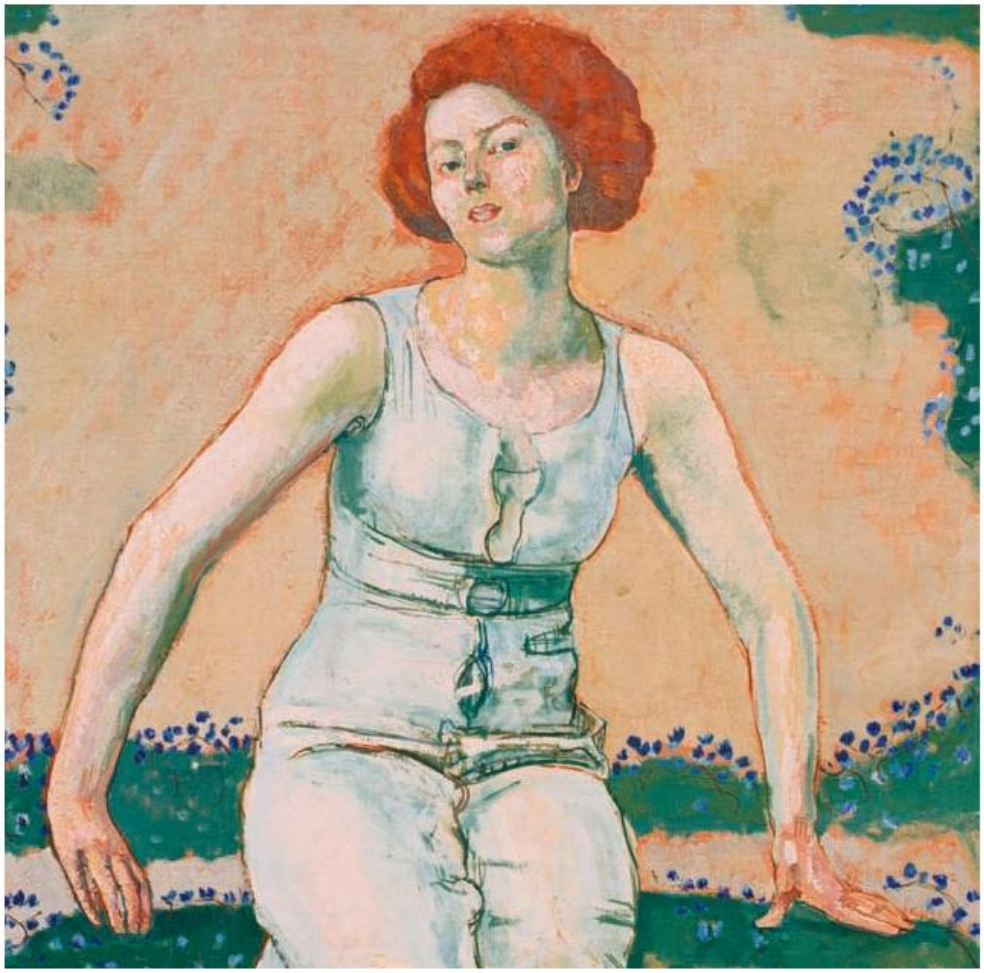

Odile Jacob

2003. Este suficient un gest

FRANÇOIS ROUSTANG

IL SUFFIT D'UN GESTE

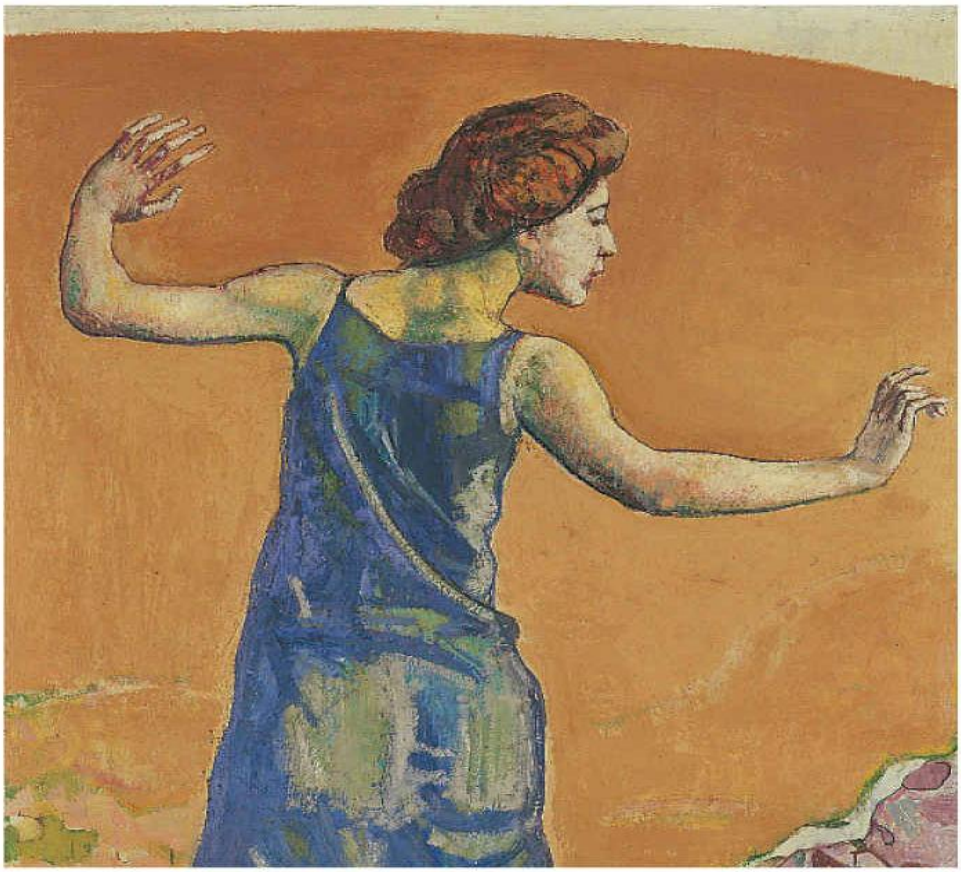

Odile Jacob

2015. Niciodată contra, mai întâi. Prezența unui corp

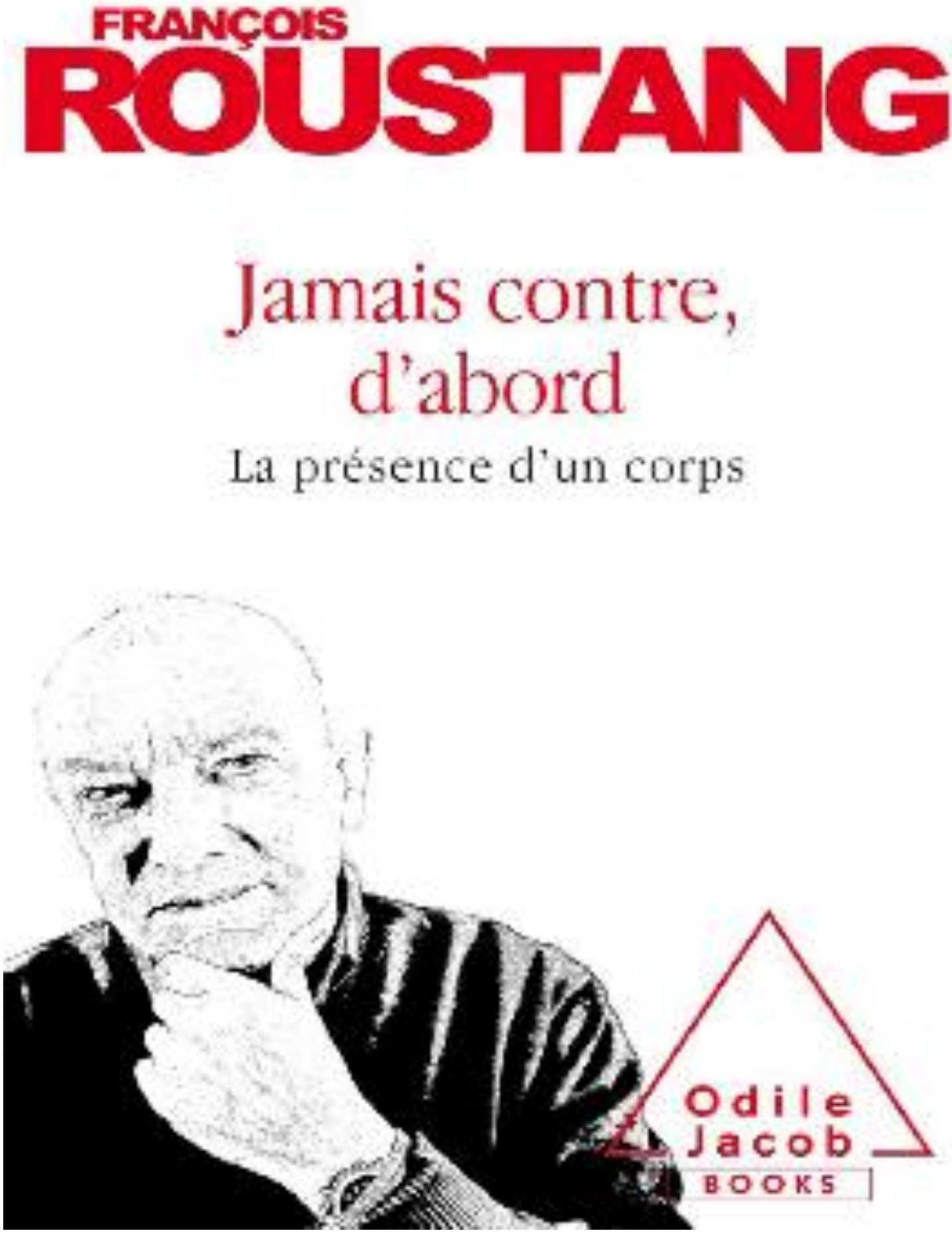

„Corpul uman este cea mai bună imagine a sufletului.”

Ludwig Wittgenstein, *Investigații filosofice*.

Cuvânt înainte. Returul la prezent

De ce să reunești azi scrieri apărute succesiv și precis acestea? Pentru că odată cu reculul apare că „Sfârșitul plângerii”, „Este suficient un gest” și „Să știi să aștepți” constituie nu doar un ansamblu coerent, ci aproape o unitate în faptul că ele marchează, fiecare în modul său, o etapă în reflecția mea în jurul practicii mele, în interogarea mea cu privire la ceea ce ar putea-o fonda, s-o facă pur și simplu posibilă. Este ceea ce aș vrea să indic aici pe scurt. Aceeași întrebare se găsește acolo cu siguranță explorată și, pas cu pas, aprofundată.

„Instalați-vă acolo, în acest fotoliu, și nu faceți nimic. Nu faceți nimic altceva decât să așteptați atât de mult cât este posibil în confort.” Unui vizitator suferind de angoasă, de criză de panică, de rău de cap, de timiditate, chiar de o durere trecătoare sau cronică, cum anume un hipno-terapeut poate el îndrăzni să-i spună aceasta fără să ridice din sprâncene sau să râdă? Dacă acest vizitator înțelege acest cuvânt fără să miște, fără să reia, cum se făcea altădată, bastonul și pălăria sa sau, ca astăzi, sacul său și umbrela, dacă el merge până la a se plia, a se întreba dacă fotoliul este realmente confortabil și să se instaleze acolo, apoi să se destindă acolo, pe scurt dacă el acceptă să nu facă nimic, constatăm de nenumărate ori că efectul produs nu este oarecare, că el este chiar considerabil, neașteptat și, într-un anumit număr de cazuri, durabil.

Cum este aceasta posibil? Ce anume este conținut în faptul de a nu face nimic? Și ce anume aceasta produce?

Este pur și simplu faptul că eu nu mai contez pe mine pentru a rezolva problemele mele. Eu abandonez lupta pentru că ea este întotdeauna perdantă. Cine se va însărcina? Acesta nu este cu siguranță terapeutul pe care am venit să-l văd, căci odată ieșit de la el, eu regăsesc intacte supărările mele. Acesta voi fi eu, bineînțeles. Însă cum aceasta, căci tocmai am admis impotența mea, care îmi arată iluzia puterii mele? Acesta nu va fi așadar eul care pretinde, care raționează și care vrea. Acesta a pierdut întotdeauna din avans și el se obosește în van ca și cel ce rostogolește piatra ajuns în vârful muntelui. Va fi cine atunci? Cel care sunt fără să fi trebuit s-o cer (întreb), acest individ uman care a

sosit printre alții și nu trebuie niciodată să-și dea existența, dacă nu este decât prin acest mic „conatus” (impuls) despre care vorbește Spinoza, această înclinație la a persevera în ființă (a o fi).

Noi avem o certitudine, cea de a exista, dar ea nu este nici chiar una propriu vorbind căci noi nu trebuie niciodată s-o ratificăm. Noi suntem această evidență și este tocmai acest fel de evidență superfluă cea pe care noi o putem regăsi atunci când nu facem nimic, cu adevărat nimic, dacă aceasta nu este decât să fim acolo, în acest moment. Dacă noi ne mulțumim de aceasta și chiar o uităm.

2014. Influență

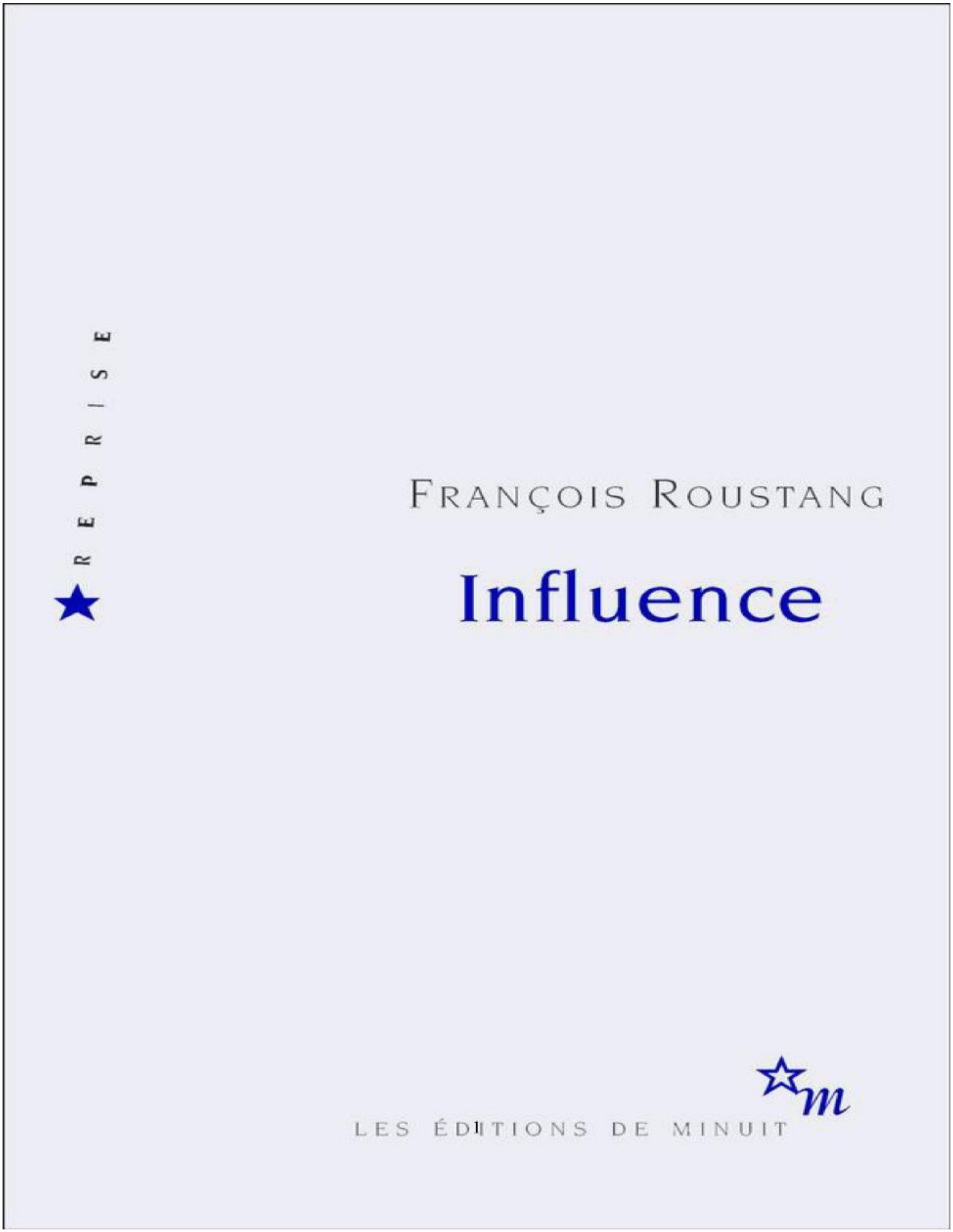

Introducere

De ce această temă a influenței? Încă de la începutul practicii mele analitice, transferul îmi apăruse ca și un fenomen la fel de fascinant pe cât de enigmatic. Eu vedeam prea bine că în jurul meu nu se uimeau în afară de măsură de minunile și aberațiile cărora cu alții le eram actorul și martorul. La vederea efectelor transferului în cură sau în mijlocul analitic și la lectura a ceea ce spusese Freud despre asta, am ajuns să bănuiesc că se voia să se minimizeze sau ignore fenomenele de influență și că, în particular, proximitatea transferului și hipnozei era în mod feroce negată. Proximitate care, la acea dată, eu o deploram din partea mea ca și un inevitabil din care noi trebuia totuși să încercăm să tragem cele mai puțin rele consecințe.

Până în ziua în care, făcând experiența hipnozei – prin hazard fără îndoială, căci eu începeam să aplec urechea la alte metode -, opinia sa cu privire la ea s-a inversat. Ceea ce psihanaliza în mod definitiv îndepărtase grație faimoasei tăieturi epistemologice, această culme a influenței, această relație imediată, această oroare care minează fundațiile libertății umane, îmi apărea mai degrabă ca și condiția acesteia din urmă.

Însă cum anume era posibil să gândești această răsturnare care putea să nu fie în cele din urmă decât o dulce iluzie? Nimic în peisajul nostru cultural nu părea să mă încurajeze acolo. Trebuia oare să interoghez practicile psihoterapeutice diverse care își făceau apariția lor în Franța? Însă chiar aceia care nu-și menajau criticile lor cu privire la psihanaliză le etichetau ca și „bastarzii” săi, adică ca și înscriindu-se „într-o mișcare generală a psihanalizei” și trăind „din referințe mai mult sau mai puțin îndepărtate la mesajul freudian”. Dovadă că acesta domnea în maestru pe teritoriul măsurat de către „psy” de toate orientările și interzicând apariția altor problematici.

Era oare prea bine adevărat că noi aveam de-a face cu „bastarzi”? Venite din Statele Unite, aceste practici se reatașau cu siguranță curentelor behavioriste și culturaliste care rupseseră cu psihanaliza din anii 1940 și care s-au dezvoltat apoi în mod independent de ea. Nu am ști așadar să le tratăm drept bastarzi, căci ele nu fac parte din familie, nici măcar lărgită. Dacă el nu ignoră mesajul freudian, ele se fondează

pe alte presupoziții decât aceasta, în mod esențial pe grija rezultatelor observabile și pe atenția purtată relațiilor interpersonale. Ele aveau așadar poate ceva să ne învețe: ele puteau cel puțin să ne conducă să ne întrebăm despre indepășibilul și pretinsul inevitabil al acestui mesaj.

Eu am vrut atunci să reparcurg întreaga istorie a psihoterapiei, care începe cu era științei moderne, și cea a interpreților săi filosofi. Mi-a apărut că Freud nu era decât un moment al acestei istorii, că datoria sa cu privire la aceasta era reperabilă în opera sa, că el lăsase de acolo de-o parte elemente esențiale și că el avusese în mod egal succesori al căror aport era departe de a fi neglijabil.

Sub împingerea acestor mici descoperiri, devenea din ce în ce mai clar, de exemplu, că noțiunea de inconștient, așa cum Freud o expunea, nu părea necesară, că ea ridica probleme teoretice inextricabile și mai ales că orienta sarcina terapeutică în sensul unei intelectualizări, neglijând fapte elementare și cruciale pentru cură, pentru că ea lăsa în paragină un anumit teritoriu. De acolo o ipoteză, impusă atât de clinică cât și de punerile în chestiune sau aporturile altor discipline: rolul jucat de noțiunea de inconștient – unii vor spune: de realitatea inconștientului – putea să-l fie în mod avantajos de cel al animalității umane.

Pe parcursul acestor pagini, în afara ezitărilor și incertitudinilor mele, imposibilitatea principială de stăpâni un astfel de domeniu, multiplele aspecte sub care ești constrâns să-l abordezi și complexitatea infinită pe care el nu lipsește a o opune discursului mă vor conduce să utilizez alte vocabule. Ele vor fi toate purtătoare în maniera lor a unei aceleiași ipoteze și a unui aceluiași contrast: corp relațional (fundamentul oricărei comunicări umane este în corpuri în prezență), ființă vie (autonomă și heteronomă), suflet simțitor (individual și universal), corp social individual (legăturile culturale și carnale fac individul), etc.

Folosirea cuvântului animalitate poate părea scandaloasă. Ar fi post posibil să se slăbească tranșantul său vorbind doar despre trăitor. Animalitate riscă, cu siguranță, să provoace iritarea, pentru că el face să gândești imediat la bestialitate, imagine a degradării supreme. Însă animalitatea este prea bine specia particulară a trăitorului la care noi aparținem: ar trebui chiar să precizăm că, printre animale, noi facem

parte din clasa mamiferelor. Nu există așadar mai mult în termenii de animalitate sau de mamifere decât în cel de ființă trăitoare. Să nu uităm aceste apartenențe ar putea fie să ne permită să caracterizăm modul în care ne distingem de ele, fie să ne evite să construim o umanitate care nu ar sta pe bazele sale.

Dacă biologia care face din animal o mașină nu poate să ne intereseze, o altă biologie ar putea să ne clarifice cu privire la bogățiile prezente în condiția noastră de animal uman. De exemplu, individualitatea, care pare atât de incertă la nevrozatul care suntem toți, ne este dobândită ca și animal. Știm azi, cu siguranță, că membrana celulară comportă o „veritabilă semnătură moleculară care face că fiecare este unic în sânul chiar al uniformității speciei”.

.....

MARC-ALAIN DESCAMPS, 10 iulie 1930 – 29 decembrie 2018

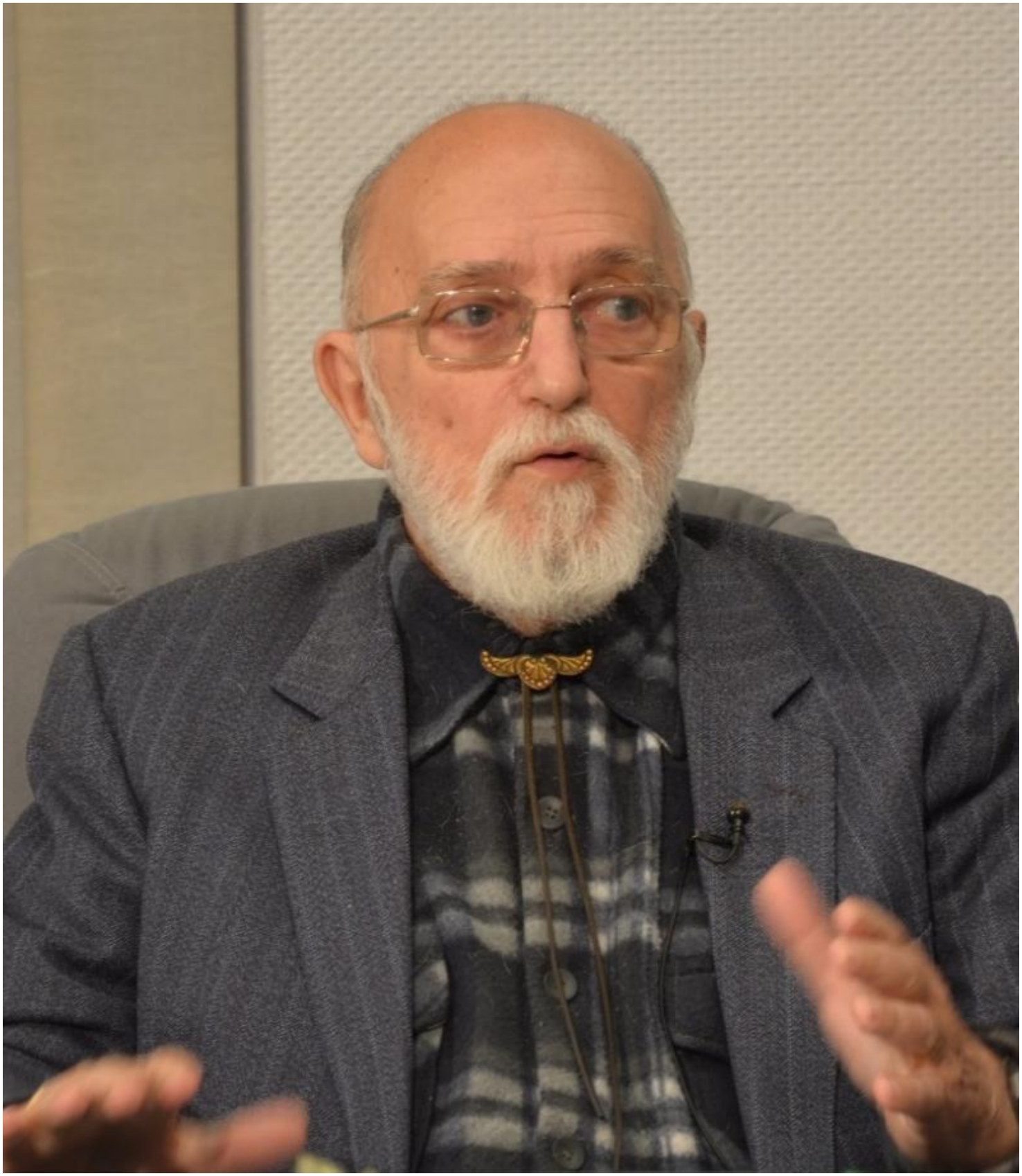

Psihanalist, filosof, profesor de yoga și scriitor, a predat psihologia la Sorbona, apoi la Universitatea Rene Descartes (Paris V) între 1966 și 1994, psihanalist didactician al GIREP (Grupul Internațional al Visului-Treaz în Psihanaliză), fondator al Asociației Franceze a Transpersonalului (AFT).

Cărți:

1972. Nudul și veșmântul
1979. Psihosociologie a modei
1983. Măestria viselor
1986. Invenția corpului
1987. A trăi nud, psihosociologie a naturismului
1987. Ce este Transpersonalul?
1988. Acest corp urât și adorat
1988. Revoluția transpersonală a viselor
1989. Iubirea transpersonală
1989. Limbajul corpului și al comunicării corporale
1990. Psihoterapiile transpersonale
1991. Mistică și Transpersonal
1991. Artă și Creativitate
1992. Corp și psyche. Psihoterapiile prin intermediul corpului
1992. Corp și extază
1992. Educația transpersonală
1995. Viziunea transpersonală
1995. Meditații și Psihoterapie
1997. Dimensiunea spirituală în psihoterapie
1999. Visul treaz
1999. Terapii transpersonale
2001. Marie-Madeleine Davy sau libertatea depășirii
2002. Martorii luminii
2004. Psihanaliza spiritualistă
2005. Istorie a lui Montalivet
2005. Trezirea lui Kundalini
2006. Întâlniri cu 12 femei remarcabile

2006. Visele, să le înțelegi, să le dirijezi

2007. Psihanaliză și Spiritualitate

2008. Experiențele de Moarte iminentă și după-viață

2008. Despre dezvoltarea personală la Transpersonal

2011. Istorie a ideilor oamenilor despre Dumnezeu

2005. L'éveil de la Kundalini

L'Éveil de la Kundalini

Marc-Alain Descamps

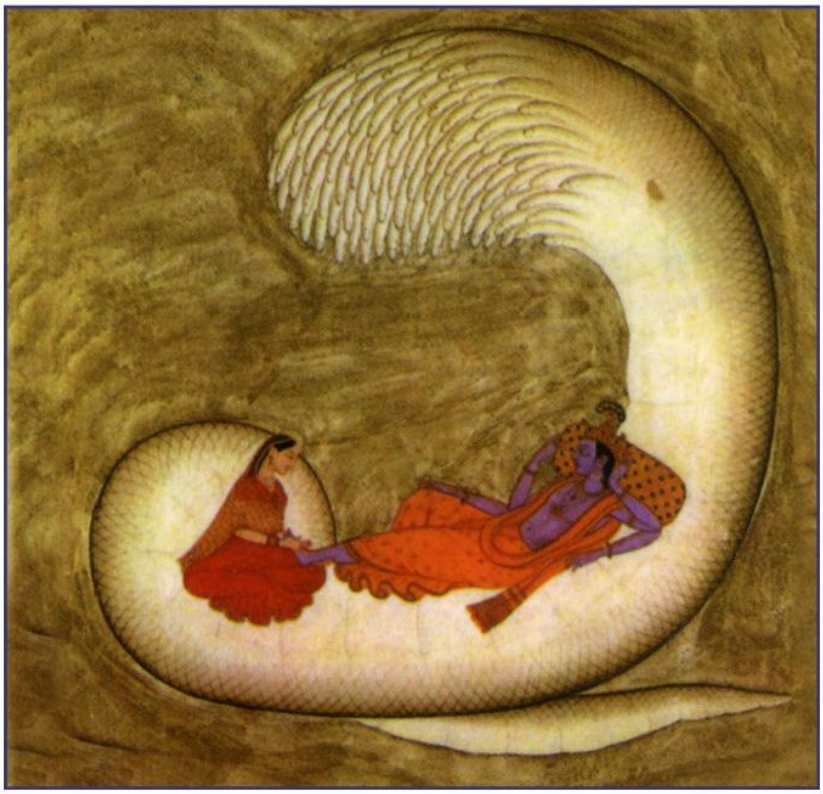

Alphée

http://library.lol/main/81255B3DB47F6A700FF8274AA7DAF9CA

2013.11.17. Între psihanaliză și spiritualitate

https://www.youtube.com/watch?v=Fo_xhy-sRF8

Minutul 12:

„Lacan era un maestru zen, el nu era un psihanalist, există și o carte despre asta: „Lacan, Maestru Zen?”...

Era un curs gratuit, nu la universitate, el nu a intrat niciodată la universitate, era marginal. Așadar, erau trei sute de psihanaliști în amfiteatru, care erau gata să-l devoreze, să-l mănânce, și, de fiecare dată, el reușea să întoarcă situația și să fie aplaudat... El a făcut ședințele inegale și ședințele scurte, în momentul în care avea un koan oprea ședința... De exemplu, o psihanaliză de cinci ani, analizantul spune: „se va termina acum și vă voi putea părăsi?”, iar Lacan răspunde: „Dar încă nu a început, începe tocmai acum.”... Iar acolo, elevii lui au făcut un truc, un procedeu, și ei sunt mai puțin buni, iar elevii elevilor săi, asta devine ridicol... El și-a dizolvat asociația sa freudiană, iar apoi au fost 40 de asociații, s-a dezvoltat mult în Spania, Portugalia și toată America de Sud...”

CHARLES MELMAN, 3 iulie 1931 – 20 octombrie 2022

Co-fondator al Asociației Freudiene Internaționale în 1982, redenumită Asociația Lacaniană Internațională în 1987 la propunerea sa, elev și analizant al lui Jacques Lacan, încearcă să prelungească învățământul acestuia, în special prin seminariile pe care le dă după crearea AFI.

Se află la originea creării Comitetului Freud, care militează pentru înscrierea de către UNESCO a manuscriselor lui Sigmund Freud în patrimoniul umanității.

Cărți:

2022. Studies on Hysteria Revisited. Charles Melman on Trauma, Incompatibility, Repression and the Unconscious

2018. Lacan elev sfidător și nemilos al lui Freud

2018. Trei scrieri ale lui Lacan: recitite și comentate

2017. Lacan foarte aproape de Freud

2016. Corpul în neurologie și psihanaliză: Lecții clinice ale unui psihanalist de copii

2015. Nevroza obsesională: Semnificantul, litera

2015. Nevroza obsesională: Studiu al acietelor Omului cu șobolani al lui Freud

2014. Chiar am întâlnit adopții fericite

2014. Les Paranoias

2014. Lacan în Antile: Interviuri psihanalitice la Fort-de-France

2013. Boala iubirii

2013. Catatonie: Chestiuni despre viață și moarte

2013: Afinitățiile selective

2013. Lucrări practice de clinică psihanalitică

2012. Inteligența geloziei

2012. Învățământul în chestiune

2011. O anchetă la Lacan

2011. Studiu critic al seminarului RSI al lui Jacques Lacan

2010. Noi studii despre isterie

2010. Anorexie-bulimie: Fasonajul corpului

2009. Probleme puse psihanalizie

2009. Noua economie psihică: Modul de a gândi și juisa azi

2008. Lacan și anticii (3 lecții): Meseria lui Zeus, Phedon, Despre suflet

2008. Adopție și paternitate: chestiuni actuale

2007. De la un altul la Altul, seminarul din 1968-1969 al lui Jacques Lacan

2006. Jean Cocteau sau enigma dorinței: Ce-l învață poetul pe psihanalist

2005. Corpul în neurologie și psihanaliză

2005. Omul fără gravitate: Să juisezi cu orice preț

2005. Reîntoarcere la Schreber: Seminarul 1994-1995

2004. Limba și Frontiera

2002. Omul fără gravitate: A juisa cu orice preț

2001. Copilul adoptiv și familiile sale

2000. Structurile lacaniene ale psihozelor: Seminar 1983-1984

1999. Pentru a introduce psihanaliza azi

1999. Noi studii despre inconștient

1992. Imigranți

1984.10.01. « La pratique psychanalytique de Jacques Lacan », Le Bulletin Freudien n° 1

Într-un mod foarte general îmi voi permite să vă spun aceasta, chiar și cu riscul la început de a răni puțintel, este faptul că practica analitică este o experiență a cruzimii.

Iar aceasta nu din cauza bunei sau relei voințe a analistului, nu din cauza bunelor sau relelor sale intenții, ci, cruzimea, pentru că nu există altă lecție de reținut decât cruzimea în ceea ce este dependența noastră cu privire la structură.

Iar aceasta chiar dacă tot ceea ce este din structura noastră, din învățământul nostru, din religia noastră, vizează să mascheze această cruzime.

Și am putea spune că nevroza, de exemplu, este absolut la fel în mod esențial o refulare a cruzimii. Este prea bine a spune pentru ce anume ea o întreține, căci nu există nimic mai evident decât refularea pentru a întreține ceea ce se găsește aruncat în dedesupturi.

Eu aș putea evident imediat să imaginez ce este din această cruzime servindu-mă în mod banal de etimologie, spunând că ceea ce noi dorim, de exemplu la aproapele nostru, este dincolo de pielea sa, ceea ce face carnea sa, fie ea și sângerândă. Este sângele său.

Și eu aș putea de asemenea, dacă doriți, să mă refer la acest articol al lui Freud „Este bătut un copil", o fantasmă extrem de răspândită. [...]

Această cruzime pe care tocmai ajunge astfel să ne-o reveleze psihanaliza în ceea ce este adevărul raportului nostru la structură, în raportul nostru la Altul ar fi ea oare, această cruzime, pentru noi o formă a unei noi înțelepciuni pe care noi ar trebui s-o respectăm?

În lipsa căreia, în mod evident căutând-o, refulând-o, noi am deveni, noi am rămâne nevrozați.

Eu pun doar pur și simplu întrebarea.

Este evident că eu nu aduc aici un răspuns.

Fac doar pur și simplu remarcat faptul că, dacă este exact că adevărul raportului la structură este fondat pe cruzime, la fel de bine cea pe care noi o resimțim cu privire la Altul, ca și cea pe care noi dorim s-o resimțim pentru noi înșine și s-o facem resimțită aproapelui nostru, noi nu am avea acolo, într-un fel, decât un fel de alegere între, în cele din urmă, acest fel de moderație introdusă prin refulare și nevroză, sau, prea bine, adevărul. Adică revelația acestei cruzimi.

Ce să alegi?

Puțin contează acolo deasupra care a fost poziția personală adoptată de Lacan, chiar și dacă poziția sa personală a putut fi interpretată de unii ca și sadism.

Noi vom reține mai presus de toate, dacă voi o doriți prea bine acolo, faptul că adevărul acestui raport la structură este cel al masochismului nostru fundamental, al masochismului nostru constitutiv.

1986.11.29. « Trei lecții despre nevroza obsesională » Lecția 1

Oare creierul este într-adevăr sediul gândirii? Întru-cât psihiatria biologică se atașează, pentru a merge în sensul progresului, la a demonta cu mult talent și multă ingeniozitate, la a demonta procesele neuronale, neuro-mediatorii... În sfârșit, tot ceea ce, într-un fel, constituie suportul anatomic, biologic, etc. Totuși, noi, oare putem susține creierul ca fiind sediul gândirii? (...) Ei bine, atunci când știm tot ceea ce jocul gândirii fiecăruia datorează discursului constituit, întru-cât este rar ca unul sau altul dintre noi să inventeze mare lucru... Noi nu facem, într-un fel, decât să branșăm parazitaje de cogitații pe discursuri constituite la care ne referim. Eu însumi, aici, priviți cum nu încetez să mă refer la gânduri constituite. (...) Trebuie să concepem faptul că sediul discursului, care este ceea ce ne animă pe unii și pe alții, nu poate, întru-un fel, să se restrângă la suport, la cerebral... Să concepem faptul că discursurile, ele sunt peste tot. (...) Ieri, reaminteam și formula lui Lacan după care de fapt gândim cu picioarele; adică cu acele părți ale corpului care ajung să își piardă echilibrul, să se împiedice. Și, așadar, să ne reamintească existența unui real, ceea ce rezistă și ceea ce totodată este eventual susceptibil de a pune în joc gândirea.

1990.12.27. Conferință pronunțată la spitalul ***Bicêtre***

În ceea ce privește simptomul, noi trebuie cu siguranță să lăsăm să cadă noțiunile de trecut și viitor întru-cât eu cred că psihanaliștii verifică în mod constant faptul că, o dată ce simptomul s-a instalat, în mometul a ceea ce este numit fantasma originară, adică foarte devreme, spre un an și jumătate, doi ani, începând din acel moment, nu mai există nici trecut, nici viitor. Nu mai există trecut pentru că ceea ce exista înainte nu era organizat. Nu mai există viitor pentru că tot cea ce se va petrece în viitor va fi în întregime prins în automatismul guvernat de această fantasmă originară, adică o anumită modalitate de a confrunta un imposibil, de a confrunta ceea ce numim la fel de bine eșecul și faptul că timpul este în general dedicat îndeplinirii acestor cicluri care sunt mai mult sau mai puțin lungi, sau mai mult sau mai puțin scurte. Eu nu cred necesar să vă

atrag atenția asupra faptului că viața, la fel de bine privată, sentimentală, cât și profesională, este în general exemplară pentru această dispoziție, pentru această distribuție și că noi putem cu siguranță regreta faptul de a fi atât de rău făcuți încât aceasta să ajungă să ne comande în așa fel.

2001. Pentru a introduce în psihanaliză azi

Charles Melman

POUR INTRODUIRE À LA PSYCHANALYSE AUJOURD'HUI

SÉMINAIRE 2001-2002

Éditions
Association Lacanienne Internationale

2002. ***Éros***, profesor, în ***Journal francez de psihiatrie***

Despre aripile lui Eros

« Anul decisiv este, o știm, clasa întâi. Acolo copilul pune la probă esențialul: 1-l pentru a număra, litera pentru a citi. Învățătorii știu că nu este suficient ca ele să fie prezentate copilului pentru ca el să le adopte. O predispoziție este necesară, ceea ce arată că 1 și litera erau deja acolo, în așteptare. Psihanaliștii au recunoscut, după Freud, și pentru ca această așteptare să se efectueze, necesitatea trecerii prin castrare. Punerea pe locul său a subiectului se efectuează pornind de la un apel care nu mai vrea (cerere) sau nu mai poate (dorință) să fie satisfăcut. Suportul material al acestei lipse este o literă - singurul element real susceptibil de a cădea în lanțul semnificant - și se pare că trebuie o astfel de decupare în lanțul sonor pentru ca litera, ca atare, să fie izolată. Este repetiția loviturilor cea care somează acest obiect pierdut să răspundă, cea care adiționează unitățile, de acum vane. Consolare infantilă: „cifra cea mai mare din lume” presupusă a rezolva acest eșec.

Psihanalistul nu poate nimic acolo, și nici nu are vreun motiv pentru a face să valoreze știința sa asupra învățătorului. Însă el poate întreba împreună cu el: există o ortopedie posibilă? Școlarizarea poate ea palia irezoluției familiale? Răspunsul este în mod incontestabil, da.

Însă el necesită, în sensul clinic al termenului, un transfer; ca învățătorul să dorească și să sprijine iubirea pe care învățământul său său o poate genera. Venită de la copii prin definiție ingrați, reciprocitatea poate costa un efort. Va fi totodată transferul, fie că el este familial sau școlar, cel care va da seama mai târziu de gustul pentru învățare. Renegarea științei parentale („ei sunt prea p...” (proști)) poate fi suficientă pentru a o devaloriza pe cea care este școlară. În mod invers punerea în eșec a unei culturi familiale printr-o școlarizare „străină” poate conduce copilul la a se proteja de ea. Aceste câteva linii succinte doar pentru a reaminti faptul că învățământul se sprijină pe aripile lui Eros. Anticii o știau prea bine, ei care se dăruiau acestor bătăi de aripi fără pudoare. Noi preferăm oare să ne voalăm fața, multiplicând tehnicile absurde și cu riscul unei aridități generalizate?

2002. Omul fără gravitate - a juisa cu orice preț

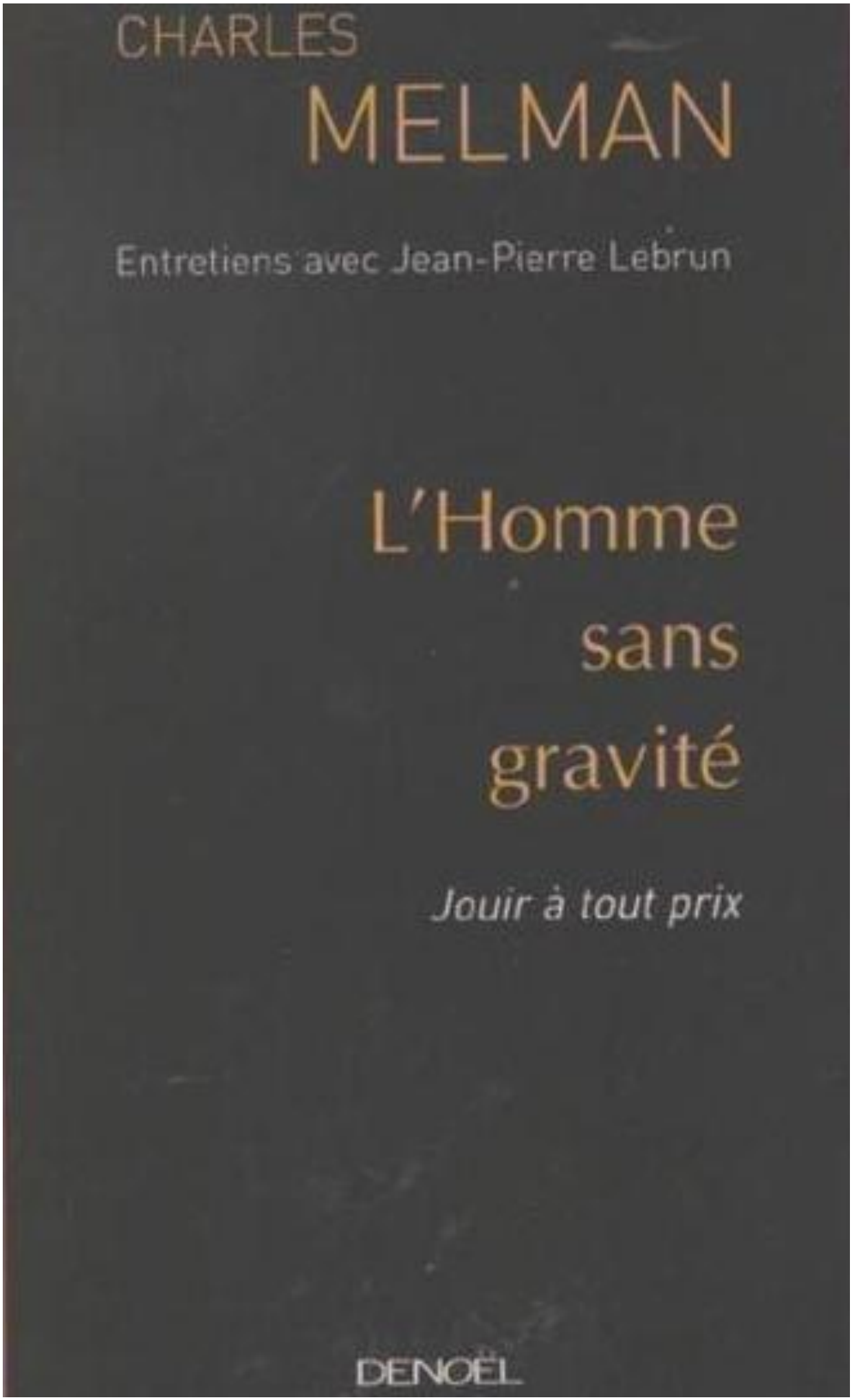

2006. Moartea în sold,A.L.I. Montpellier

Ceea ce noi știm prin practica noastră este apărarea pe care subiectul o poate desfãșura pentru a se apăra contra existenței. Noi știm din experiență că avem obișnuința de a reconforta existențele noastre, existența noastră, cu științe, cu sisteme, cu obiceiuri, cu tradiții, cu reguli, cu o religie, cu angajamente, de ce nu, politice, și că așadar aceasta, în mod comun, este prinsă ca și de niște fire, cabluri (ceea ce mi se întâmplă să numesc în ocazie teleski (trage-fese)), ceea ce face că existența noastră, dacă pot spune, este astfel condusă, și că responsabilitatea pe care noi am putea-o avea de ea se găsește astfel în mod considerabil ușurată, și că noi am fi, de ea, într-un anumit mod iresponsabili. Este tocmai acolo, așa cum noi o știm, una dintre dorințele cele mai comune, cele mai obișnuite. Este frecvent ca în argumentul nostru politic să facem apel la ceea ar fi pasiunea noastră pentru libertate. Nu este absolut deloc ceea ce experiența analitică ar permite să verifici. Libertatea, adică să-ți asumi existența detașând-o de toate acele rețele care nu cer decât s-o ia în însărcinare, libertatea este mai degrabă ceea ce angoasează. Așadar, atrag atenția voastră asupra faptului că există o anumită manieră de a spune că una dintre dorințele subiectului este în mod sigur de a funcționa ca și cum el era deja mort, ca și partitura muzicală.

2016. Paranoia

2005. Charles Melman. Un psihanalist în oraș

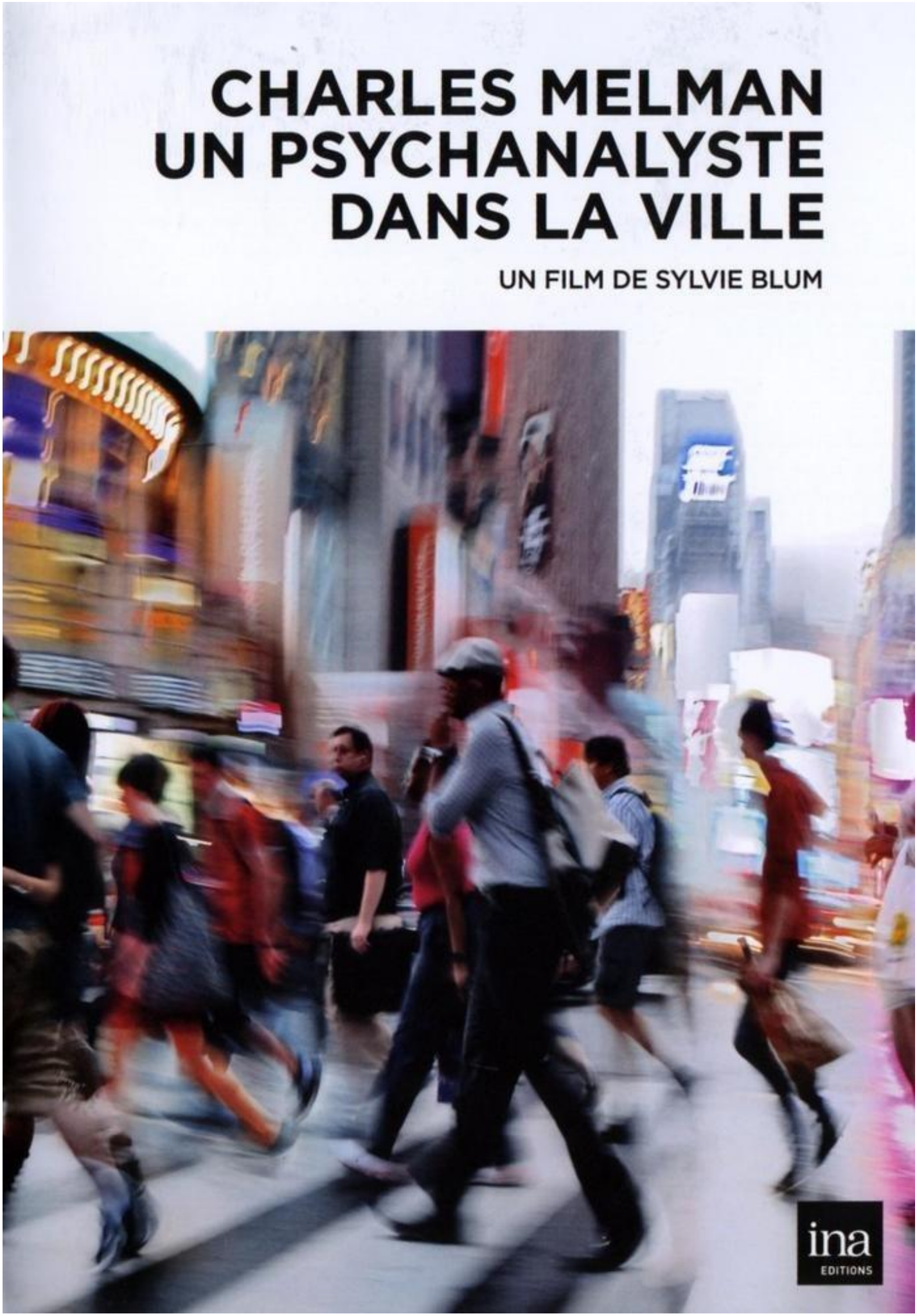

-Se vorbea despre Lacan subversiv, Lacan analist, analistul dumneavoastră, și teoretician. În ce anume Lacan era subversiv?

-Nu Lacan era subversiv, ci psihanaliza este subversivă, iar singura caracteristică a lui Lacan era de a fi fidel psihanalizei freudiene, adică, de a întreține și de a lărgi, aș spune, fericirea cu care ea se exercită, cu care ea trebuie să exercite acțiunea sa subversivă.

Ce vrea să spună asta?

Asta vrea să spună pur și simplu că valorile cetății sunt în mod regulat revizitate, explorate, puse la distanță și relativizate de către experiența analitică și de către teoria sa.

Ceea ce vrea să spună că, aș zice că lumea de ficțiuni în care noi trăim, în care noi suntem reprezentările sale, își vede în mod constant cadavrul său pus în spațiu, și se resoarbe, reapare în fața scenei.

Charles Melman este psihanalist la Paris, el a fost unul dintre cei mai apropiați de Lacan. Eu am fost în analiză cu el timp de șapte ani.

Ceva timp mai târziu am avut dorința de a face un film, poate pentru a auzi ceea ce el nu mi-a spus în timpul acestor șapte ani, fie despre el, fie despre lume.

În mai 2004, am realizat un prim interviu.

-Mă gândeam să începem cu copilăria dumneavoastră. Așadar, unde v-ați născut, și... unde s-a petrecut copilăria dumneavoastră?

-Sunt născut în sectorul 12 din Paris... Tatăl meu fugise de un mandat de arestare polonez, salvându-și viața

...

O analiză este terminată atunci când voi ați putut sesiza că ceea ce pentru voi, funcționa ca și cauză, cauză a ceea ce vi se întâmplă, cauză a nefericirilor voastre, cauză a neplăcerilor voastre, cauză a dificultăților voastre, cauză a voastră înșivă, ei bine că aceasta era în mod fundamental eronată. Faptul că voi vă înșelați. Faptul că, în general, cauza asupra căreia voi vă opriți nu este decât un alibi și un rău alibi. Un rău alibi pentru că este rar, asta se întâmplă însă este rar ca acesta să fie productiv. În general, acestea sunt alibiuri care se întorc

contra subiectului întru-cât el va trăi în dependența de o cauză falsă, și deci, totodată, va trăi o falsă existență. Putem spune asta așa, dacă vrem: o existență fondată pe eroare. Și deci, pornind din momentul în care el a putut să se împace și să renunțe la ceea ce îi este mai drag, adică la ceea ce el trăiește ca și fiind cauza tulburărilor sale, a ceea ce nu merge pentru el, lipsa care l-a marcat, injustiția pe care a suferit-o, traumatismul care l-a rănit, neînțelegerea care l-a înconjurat, etc., pornind din momentul în care el nu mai are nevoie de aceea pentru a susține existența sa, putem spune că analiza este terminată. În mod fundamental, eroarea noastră este de a ne considera drept victime. Pornind de când anume această mare interpretare s-a instalat, care face din fiecare, fiecare dintre noi, victima? Eu nu aș ști s-o spun...

2007. De la un Altul la altul, un al doilea tur...

2012. Noua economie psihică. Modul de a gândi și juisa azi

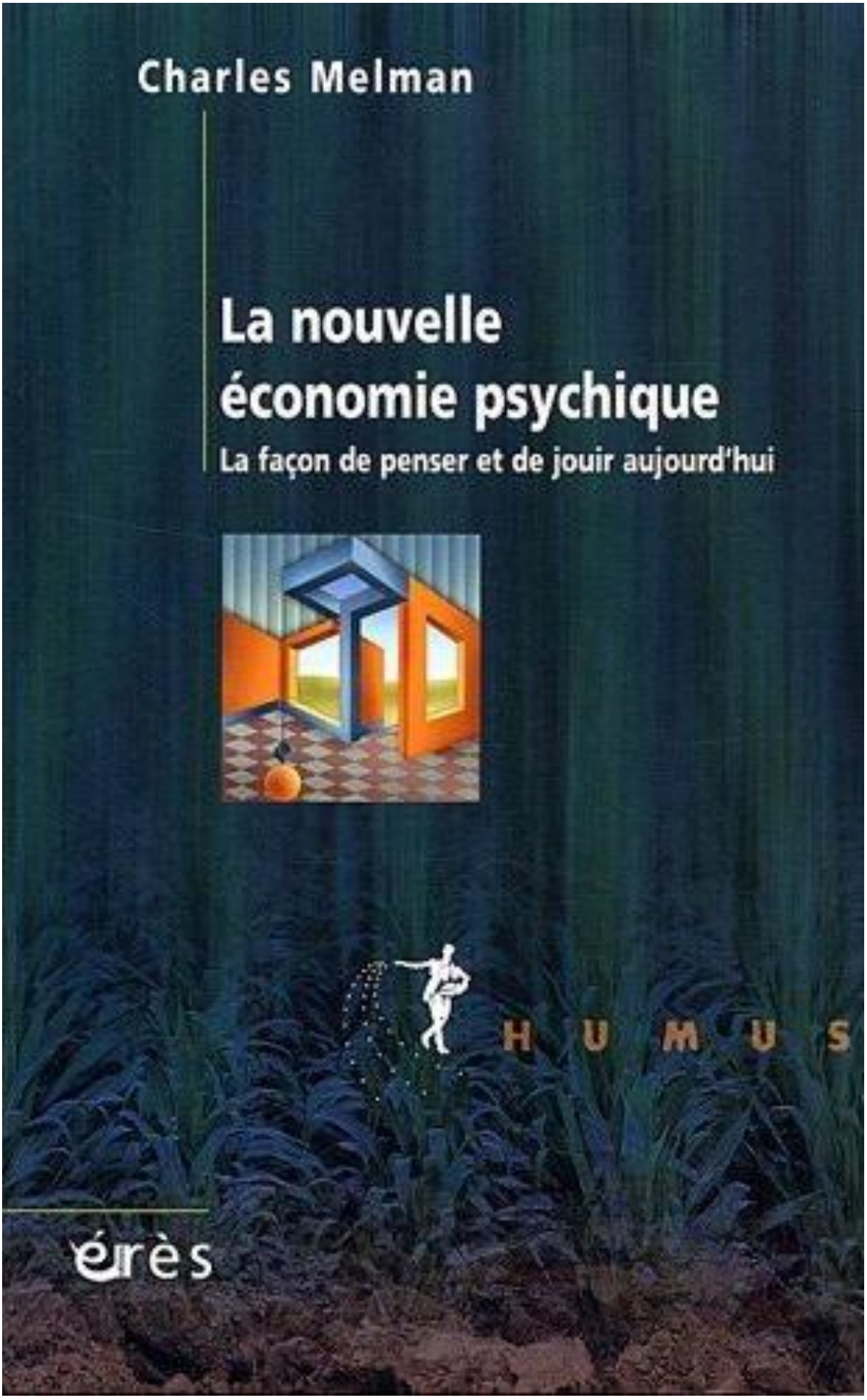

2009. Probleme puse psihanalizei, *éd. Érès*,

În limba maternă, nu există propriu-zis, și orice s-ar spune, învățare a limbii.

Limba maternă este exemplară pentru această știință pe care o dobândim fără s-o știm. Cel care vorbește limba originii sale, a originilor sale, se găsește dotat acolo cu un mod de a manevra, cu o baterie de posibilități ale unei limbi pozitive, fără să știe cum anume asta s-a făcut.

Această modalitate de cunoaștere ne va marca pentru totdeauna, cu o nostalgie de care este dificil să te separi întru-cât cunoașterea cea mai prețioasă, cea mai esențială s-a făcut pentru noi aparent fără efort, aparent fără ca asta să ne coste nimic și cu sentimentul că este vorba despre o știință înnăscută.

Aceasta merită câteva considerații pe care ni le rezerv pentru că nu merită osteneala să le propui altundeva - ele valorează pentru noi!

-Faptul că această învățare, făcută așadar fără s-o știi, s-a făcut nu prin ceea ce trebuie spus, ci mai degrabă prin instalarea a ceea ce nu trebuie spus. Așadar, o primă remarcă despre modul în care această limbă maternă a fost dobândită: tocmai prin instalarea unui interzis, prin instalarea a ceea ce este separat și refuzat vorbirii, vorbirea însăși se constituie.

-Pe de altă parte dobândirea ei nu s-a fondat în nici un moment pe învățarea sensului, ci chiar din contră pe reperajul non-sensului, fără-sensului, a ceea ce este echivoc, iar noi știm cât de evident este că asta este ceea ce-l interesează pe copil. Așadar, și acolo, există o deplasare a atenției, a vigilenței în această pseudo-învățare.

-Iar apoi, un al treilea element care este cu siguranță esențial pentru ca un copil să învețe limba - întru-cât știm că pentru unii dintre ei asta nu merge de la sine, asta face problemă, faptul că ei nu vor - este în mod evident locul căruia copilul îi este supus în adresa care îi este făcută prin intermediul acestei limbi. Acest loc este foarte precis: plăcerea lui pentru a fi rapid în dobândirea acestei limbi va depinde de valoarea falică care îi este acordată celui căruia, în această limbă, i ne adresăm.

2009. Probleme puse psihanalizei

Charles Melman

Problèmes posés à la psychanalyse

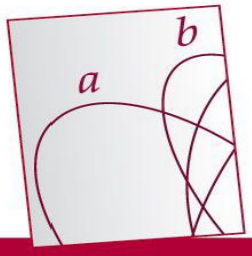

1

érès éditions

2010. Noi Studii despre Isterie

Charles Melman

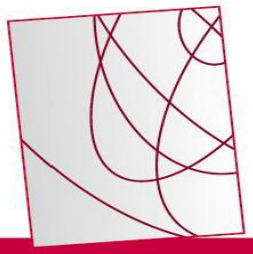

Nouvelles études sur l'hystérie

1

érès éditions

2011. O ancheta la Lacan

Charles Melman

Une enquête chez Lacan

Interrogations sur son enseignement menées de l'intérieur

1945

2014. Lucrări practice de clinică psihanalitică

Charles Melman

2016. Lacan în Antilles

Charles Melman

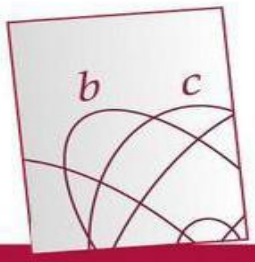

Lacan aux Antilles

Entretiens psychanalytiques à Fort-de-France

1

érès éditions

A.L.J. ASSOCIATION
LACANIENNE INTERNATIONALE
Reconnue d'utilité publique

25, rue de Lille 75007 Paris
Tél. 33(0)1 42 60 14 43 • Fax 33(0)1 42 60 14 34
Mél : secretariat@freud-lacan.com
Site : www.freud-lacan.com

RESPONSABLES
Marc Darmon, Marc Morali

INTERVENANTS ET DISCUTANTS
Edouard Bertaud
Norbert Bon
Roland Chemama
Marc Darmon
Christian Fierens
Patrick Guyomard (SPF)
Jean-Paul Hiltenbrand
Christiane Lacôte-Destribats
Patricia Le Coat
Charles Melman
Marc Morali
Serge Perraudin
Colette Sepel (EPFCL)
Jean-Jacques Tyszler
Bernard Vandermersch
Johanna Vennemann

Séminaire d'Hiver 2016
Paris, les 23 et 24 janvier 2016

La technique psychanalytique de Freud

ESPACE REUILLY / 21 RUE HÉNARD, 75012 PARIS
SAMEDI 23 JANVIER 9H30-17H30
DIMANCHE 24 JANVIER 9H30-17H30

La technique psychanalytique est le titre du recueil de textes de Freud, rassemblés par Daniel Lagache et publiés pour la première fois en 1953. Ces textes, rendus accessibles en français, constituent entre autres la référence de Lacan dans son premier séminaire, la même année 1953, intitulé : *Écrits techniques*.

Bien entendu, ce petit recueil qui rassemble des articles de 1904 à 1919, n'est pas exhaustif. Presque tous les textes de Freud, comme nous le rappelle Lacan, parlent de technique psychanalytique.

Nous ne pouvons qu'être frappés à la lecture de ces textes par leur fraîcheur, leur vivacité, effet que ne manquent jamais de produire tous les écrits de Freud. Cet effet tient sans doute à sa position singulière que Freud explicite d'emblée, la nommant « méthode psychanalytique du docteur Freud » : pas de séparation entre la pratique naissante de Freud, la construction de sa technique et la découverte de l'inconscient, à commencer par le sien.

Freud se découvrait pour découvrir un espace nouveau. Si, comme le dit Lacan, il n'y a pas de transmission de la psychanalyse, s'il faut donc que chacun réinvente la psychanalyse, chacun en chemin peut et doit retrouver Freud sur la brèche du réel.

La position que Freud occupe souligne sa présence subjective aussi bien pendant le « traitement » que dans ses écrits. Nous pouvons à travers ces textes nous faire une idée vivante de sa personnalité : sa franchise, son intransigeance, son courage. Cette place n'est pas celle d'un observateur : le psychanalyste fait partie du dispositif. Bien que les règles techniques qu'il propose aient, en apparence du moins, un caractère général ou impératif, Freud, dans ses « Conseils aux médecins », reconnaît que sa technique est faite pour lui. Il conçoit que d'autres puissent choisir un instrument plus adapté à leur main. En somme, il ne suffit pas de connaître les règles techniques énoncées dans ces écrits pour pratiquer la psychanalyse. Il en est de même pour la théorie. Il faut pour commencer, « y mettre du sien ».

Au cours du séminaire d'hiver nous aborderons plus particulièrement les textes de Freud suivants : « Sur la dynamique du transfert », « Sur l'engagement du traitement », « Remémoration, répétition et perlaboration », « Remarques sur l'amour de transfert ». Mais des commentaires à partir d'autres textes de Freud seront possibles.

Lacan fut un lecteur de Freud : son enseignement en témoigne. Il s'agira néanmoins de retrouver la surprise que procure la découverte des textes freudiens, d'en mesurer l'audace et l'actualité, d'en refaire la lecture, aujourd'hui, dans la perspective de notre clinique contemporaine.

Marc Darmon, Marc Morali

[1] Sigmund Freud, La technique psychanalytique, puf, 2013

TARIFS
Individuel, 125€
Étudiant, 60€
Formation permanente, 175€

INSCRIPTION
Association lacanienne internationale
25 rue de Lille, 75007 Paris
Tél : 33 (0)1 42 60 14 43
secretariat@freud-lacan.com

Și s-a produs un fenomen interesant, nimeni nu a vorbit despre tehnica sa, și încă și mai puțin despre experiența sa pe divan cu Lacan, adică că

totul se întâmplă, ca și cum în cele din urmă, ca și pentru copii, poarta este închisă, la ceea ce se întâmplă în acel cabinet, și unde, evident, bineînțeles, eros este invitat. Și în sfârșit, avem impresia că felul în care vorbim despre tehnică, nu merge neapărat la ceea ce este inima problemei.

Culegerea de termeni, de articole ale lui Freud, nu a fost operată de Freud, privind tehnica psihanalizei, ci de Lagache, în 1953. Lagache era un personaj care nu era în mod foarte special fericit, era profesor de psihologie la Universitate, la Sorbona, era clar că referința sa la tehnică era un mod de a focaliza atenția asupra tehnicii, era pentru a spune că modul de a practica e acel a știi face care nu se știe, o opoziție între a știi face și teorie, acel a știi face privește o știință sexuală care nu e nevoie să fie știută pentru a fi practicată, față de care teoria are o funcție inhibitoare, fiecare e dotat cu o astfel de știință, problema e de a știi dacă și teoria psihanalitică e inhibitoare sau clarificatoare la acel nivel.

Dacă considerăm istoria psihanalizei, deși Freud vorbește despre paranoia controlată, am putea spune că este vorba despre paranoia dezlănțuită.

....

Atunci, cum proceda Lacan? Nu aș putea spune nimic, căci prietenii mei au preferat acolo să mențină închisă poarta camerei unde asta s-a întâmplat pentru ei, nu aș putea deci să mă refere decât la ceea ce a fost propria mea experiență. Se întâmplă că avea o tehnică foarte particulară, cu mine, pentru a face să valoreze această existență a Marelui Altul, era un fel de proximitate corporală fizică, acest tip de vizare pentru a face înțeles că era acolo ceva, ceva ce uneori era susceptibil chiar tocmai să strige la urechea voastră, ceea ce trebuie să spun, nu este chiar facilitant, sau ceea ce e mai mult anecdotic, la finalul ședinței, putea să vă țină îndelung mâna, atunci, bine, faceți ce vreți, dar ce era această afacere? Vedeți că era un procedeu pe care îl putem califica ușor ca tehnică, dar tehnică care urmărea să vă facă sensibil ceva ce nu este întotdeauna evitat de tăcerea ținută de analist, și că în cele din urmă, marele Altul, nu este un Terț, nu există nimic, nu există nimeni. Aceasta poate veni în concluzie, faptul că Marele Altul nu există ca Altul, ca Altul, acolo

unde eu credeam că există un seamăn, căci Altul e totuși un seamăn, chiar dacă eu nu sunt capabil să-i desenez trăsăturile feței sale, ei bine, că, în această calitate, acest Mare Altul, nu are față, și asta ar putea parveni în mod valabil și nu nevrotic, ca final de cură, adică ca atare să putem produce pe Altul într-un mod privind interpretările sale. În ce mă privește, eu nu pot vorbi decât despre mine, despre experiența mea singulară, și trebuie să spun, mi-ar fi plăcut atât de mult, s-o pot confrunta cu cea a celorlalți, eu nu am beneficiat din partea sa nici de cea mai mică interpretare, ceea ce obligă evident să te descurci tu însuți, în modul în care poți, iar în acest scop, în modul în care poți, a existat o problemă majoră, care a corupt de-a lungul întregii sale exercitări, faptul că nu este posibil să tranșezi, și care era reproșul pe care i-l făceau un anumit număr de elevi, și nu dintre cei mai puțini, reproșul pe care i-l făceau, în primul rând de a aduce elevii săi la un seminar trăit ca injonctiv, care pe de altă parte îl aducea într-o poziție de măiestrie, de învățător, și în mod egal, de șef de bandă, altfel spus, invitând elevii săi să devină militanți, militanți ai cărei cauze? A sa? Cea a psihanalizei? În orice caz, a existat justificarea la ceea ce a fost o rebeliune din partea elevilor săi, a celor ce veneau atât de asiduu la seminarul său, încât existau locuri rezervate, ca la biserică, în primul rând, nu erau plăcuțe din cupru, dar, în sfârșit, ar fi trebuit să pună... Faptul că, deci, în locul tocmai al Altuia, elevii săi întâlneau totodată această poziție de măiestrie, de învățător, și apoi, de șef de bandă. Obiecția, evident aceeași, îi fusese făcută lui Freud, aceeași, și povestesc de bună voie că întâlnind vienezi, eu căutam mărturii, existau încă pe atunci, vienezi care îl cunoscuseră sau putuseră aprecia zvonurile care circulau despre el, una dintre ele o reținusem, care era a unei bătrâne doamne, absolut emerite, și era că Freud era cunoscut în Viena pentru a fi un despot față de elevii săi, iată în orice caz, am spune, zvonurile care circulau. Dar cum altfel să fi fost, altfel spus, cum? În elaborările unui apropiat ale unei teorii care în fiecare clipă se găsea deviată, pervertită, îndoită, topită, pentru că erau defensele fiecăruia, și care se roteau în ansamblu ca și defensele tradiționale contra sexualității, cum altfel să te ții de ceea ce e specificitatea demersului psihanalitic, care chiar dacă ar fi ieșit din creierul lui Freud, ceea ce nu e adevărat, pentru că el era totuși în dialog

permanent cu un anumit număr de oameni, să menții ceea ce era esențialul, adică totodată materialitatea langajieră a procesului și faptul că libidoul era ceea ce dădea sens procesului langajier, și ca atare că el constituia, se pare, un defect major în acest proces, pentru că era sursa tuturor simptomelor, așa cum aproprierea de acest libido venea să ne contrazică, să ne contrazică, pentru că există o mare problemă, care este justa limită a refulării? Pornind din care moment deveniți exhibiționiști, obsceni, și în ce moment sunteți voi încă tocmai în uzajul echivocului și al metaforei? Ce vă puteți autoriza? Care este partea sacrificiului pe care vi-l puteți permite în realizarea juisării sexuale? Dacă aici, unii dintre voi aveți răspunsul, fiți atât de amabili să-l faceți să parvină la asociația noastră, pentru ca noi să fim acolo luminați. Ceva ce sper nu vi se va părea prea absurd, povestea lui Pascal privind acel pariu, când partida se oprește în cursul jocului, și nu ajunge la finalul ei, asta este existența noastră, este o partidă care, cât suntem aici, nu a ajuns la finalul ei, care este partea care-i revine fiecăruia? De la Altul și de la Eu? Voi înșivă vis-a-vis de analizanții voștri, și e tocmai acolo că vine să ia loc dimensiunea etică în cură. Ce anume le veți recunoaște ca ceea ce ar fi conform cu legile limbajului? Vă imaginați poate că Lacan credea, de acea parte, totul permis, vă înșelați fundamental. Desigur, că iubea femeile, ceea ce nu ar fi azi decât puțin react, dar, în sfârșit, el era așa, nu a căutat, nu a ales, asta i s-a întâmplat așa, ca și unui anumit număr de alții, că iubea femeile, dar nu pentru atât funcționa ca cineva căruia îi era totul permis, și vă pot spune, că azi, ar fi fost calificat, pentru ceea ce era cea mai mare parte a pozițiilor sale, absolut react, absolut infernal, și chiar azi, dezavuat de chiar însuși Vaticanul, căci Vaticanul e pe punctul de a evolua azi în sfârșit acolo. Ei bine, el stima, că, fără să fie necesar ca în Altul să existe un agent de poliție, un tată, un Zeu, autoritatea magistrală, un educator, o femeie, femeia care dorește să ne predăm armele pentru ea, în fața ei, nu există sacrificiu mai frumos. Ei bine, este în acel moment cel în care el a scris bineînțeles, etica psihanalizei, întrebându-se, dacă trebuia s-o publice, acel seminar, căci, ceea ce o dăm, ca lecție, am spune, nu poate fi decât rău înțeles, rău înțeles, adică, sacrificiul este deja acolo, din faptul acestui parazitaj pe care-l suportăm din faptul de a fi locuiți de către

limbaj, limbajul este pentru noi sacrificial, pentru că el condamnă să fim rataj, deci din acea parte, aș spune, datoria ne precedă, dacă există refulare originară, am putea spune că există o datorie care a fost plătită înaintea noastră, este de altfel așa că noi suntem capabili s-o preluăm din relația cu oamenii din linie, și deci, asta are un anumit număr de consecințe, căci, ceea ce vom face, vis-a-vis de pacient, în mod evident va depinde de ceea ce noi estimăm ca relevând sau nu de legea limbajului. Atunci, în interiorul, aș spune, a ceea ce pare, principiile, în primul rând, punerea în loc a acestui Altul, și în al doilea rând, uzajul echivocului ca singur permis în tehnica interpretativă, adică, practica lui a bine spune, este asta practica lui a bine spune, este pur și simplu să spui că există spunerea, și că ceea ce el spune și ceea ce eu spun, nu relevă de o autoritate, nici de o înțelepciune sau de un adevăr, asta relevă tocmai de ceea ce ne impune limbajul, adică faptul că nu există decât spunerea. Poate că, înainte de a termina, voi face o remarcă privind chestiunea contra-transferului. E un termen pe care-l găsesc inadecvat. Ca să existe contra-transfer, ar trebui, ca în mod simetric, analistul să-și ia analizantul, ca subiect presupus a ști, e ceea ce făcea Lacan, el nu situa niciodată știința de partea lui. El era întotdeauna, bine, întotdeauna, nu știu nimic, atât cât eu l-am putut observa, el era în ascultarea analizantului, ca și cum ar fi el cel care ar deține știința, ceea ce era totodată adevărat și fals, căci dacă, efectiv, era de partea inconștientului, al analizantului că situa știința, a ști acea știință nu era de partea analizantului. Și deci, e sigur, că existau, din partea lui Lacan atitudini transferențiale, asupra analizanților, presupun, ceea ce avea o consecință asupra atitudinii analizanților care ieșeau de pe divanul său, de a le da o atitudine, o voi califica, pretențioasă, mi se părea un artefact al conduitei curei, și care nu mi se părea în mod absolut necesar. Iată, de exemplu, o contralovitură. Atunci, de ce, în ceea ce ne privește, pentru că eu nu am ajuns să fac transfer asupra analizanților, așa cum o știa Lacan, în orice caz, cel numit astfel, numit astfel este reacția analistului, maschează în sensul meu aceasta, că analistul este susceptibil să trăiască toată gama de sentimente la locul analizantului său, anumite dintre sentimentele sale relevând de ceea ce este nevroza sa, căci evocam adineaori că să te pui perfect în regulă cu Altul, în ce

privește sacrificiul care trebuie consimțit, nu este evident, și apoi, alte sentimente, relevând de ceea ce este poziția sa de analist, adică, ce trăiește, când ocupă acea poziție, există un efect mecanic, vreau să spun faptul de a ocupa această poziție, în Altul, de a fi Unul în Altul, faptul iubirii pe care v-o poartă analizantul vă pune în mod forțat în postură de a simți o întreagă gamă de afecte, care devin cele ale lui Unu presupus în Altul, și de ceea ce poate fi adus, de exemplu, să suferi din cauza maltratării pe care i-o opune analizantul, eventual la a se bucura, aș spune, de bunăvoința, de admirația, pe care analizantul este susceptibil să i-o valoreze, cu acest fapt și asupra căruia, îmi veți permite să mă opresc, acest fapt care este totuși major, este că, transferul, este în mod forțat o mare ușurare, pentru analist, pentru că în mod primordial, să n-o uităm, el nu este decât un obiect de rebut, și de altfel, așa cum o știm, transferul va opera sau nu, pornind din momentul în care acest obiect de rebut, se va găsi asociat altor câteva, în analiză, în transfer, pentru a face Unul, va fi instanța de referință, la fel de bine iubit, cât urât, analistul are cel puțin ideea că acolo el va sfârși aruncat, exonerat, dacă îmi permiteți acest termen, dar problema, acolo, este dublă, este că dacă analistul o găsește în față în cură, așa cum Freud o notează imediat, un transfer, o iubire a lui Unu în Altul, asta implică refulare, și iată că se vor suprapune refulării primare, care au condus la nevroză, refulări secundare, produse de această iubire de transfer, și în calitate de, bineînțeles, rezistențe, la avansarea în cură. Și de aceea Lacan a putut spune că singura rezistență în cură, era analistul, analistul, pentru că se regăsea în poziția depresivă de a fi exonerat, aceasta nu este un demers, aș spune, neapărat evident dacă nu suntem prea masochiști, nu evoc, mi-am permis să evoc toate acestea pentru voi, pentru a spune că în ce privește chestiunea a ceea ce se petrece în spatele porților cabinetului, suntem încă departe de a baliza, și chiar de a accepta să culegem, ceea ce e experiența fiecăruia dintre noi, fie pe divan, fie pe fotoliu, ori nu este incredibil de gândit că, în ciuda, aș zice, al unei pudorerii, după toate, pe care o putem estima ca relevând de buna educație, nu ar fi absurd de estimat, că a accepta din când în când, că ceea ce se joacă acolo într-un mod atât de divers în experiență, ar putea servi, ar putea fi util tuturor. Teoria analitică, în ceea ce privește

practica, are singularitatea, în raport cu toate celelalte, de a nu fi în nici un fel inhibitoare, ci din contră, de a căuta să rezolve ceea ce orice altă teorie, în măsura în care orice teorie se reclamă de la semnificantul maestru, ceea ce nu ar trebui să fie cazul teoriei analitice, deci de a căuta în ce manieră elaborarea ei ar putea în acest fel de dialog, între practică și știința asupra acestei practicii, și care ar fi la fel de bine una și alta, dar și, mai ales, una prin alta, așadar este la fel de bine parletre și parlotre.

2017. *Qu'est-ce que l'actualité ? - Lacan tout contre Freud*

Este clar că bărbatul care trăiește, cu privire la cel care pentru el reprezintă autoritatea, sentimente complexe care merg de la ură până la cea mai intensă cerere de iubire, acest bărbat nu face decât să actualizeze dizpoziții bine cunoscute și care sunt în mod specific cele ale micului băiat (...) Femeia care, ea, copleșește soțul său cu reproșuri nu face decât să reia cele pe care le exersa altădată cu privire la mama sa, și este deci în calitate de mică fată că se găsește angajată în această activitate conjugală. Dacă ar trebui să avansăm puțin, ar trebui să amintim cât de mult emoțiile noastre sunt cele pe care noi le aveam în copilărie, și nu este absolut deloc sigur că acest catalog al emoțiilor care este propriu fiecăruia se îmbogățește vreodată în cursul existenței sale. De fapt, noi exersăm activitățile noastre de adult cu această organizare de copil, și voi știți argumentul pe care-l utiliza Freud pentru a explica nevroza: el spunea că în calitate de copil, noi nu putuserăm risipi libidoul care ne locuia din lipsa mijloacelor fiziologice necesare, și că nevrozatul adult era cel care continua să trăiască economia sa de copil în vreme ce acum el avea mijloacele.

2017. O relație la altul mai puțin barbară este ea oare posibilă ?

Locul Altuia, este locul din care eu primesc mesajul meu. Ce vrea să spună asta, „din care eu primesc mesajul meu”? Atunci când eu deschid gura, oare eu știu ceea ce voi spune? Eu sunt chiar eventual surprins de ceea ce am putut articula cu cineva și mă întreb de unde mi-a venit asta,

să vorbesc așa. Nu o prevăzusem. De unde îmi vin cuvintele, intențile mele? De unde îmi vin gândurile mele? Ele vin totuși. Ele sunt acolo. Eu pot să le recunoasc ca și ale mele sau nu ca și ale mele. Să îmi spun ei bine nu. Îmi vine așa ca și o dorință de moarte. Asta se întâmplă, ei! La cei mai buni, chiar uneori cu cât ești mai bun cu atât mai mult asta se întâmplă. Asta este problema pe care întotdeauna au întâlnit-o misticii, întotdeauna, și de care se plâng în mod explicit. Nici o îndoială, nu sunt eu cel care gândesc asta. Eu nu vreau asta. Nu este adevărat. Ei bine, a se reține acest fapt, că locul din care eu sunt astfel comandat - comandat nu doar în manifestările sale aberante, vinovate, și cine mai știe ce încă, ceea ce tocmai am evocat, dar comandat în gândirea mea însăși - acest loc din care eu sunt comandat este un loc Altul și care întocmai, scapă stăpânirii mele, bunei mele voințe, chiar bunei figuri pe care eu înțeleg s-o susțin, s-o reprezint, s-o fac recunoscută.

2017. Nevroza obsesională 1 – semnificantul, litera

Charles Melman

La névrose obsessionnelle

I - Le signifiant, la lettre

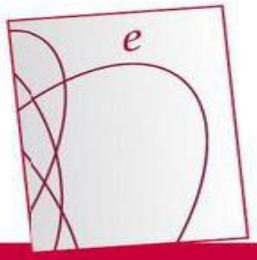

érès éditions

1956

2017. Nevroza obsesională 2 – studiu al caietelor „omului cu șobolani” al lui Freud

2017. Lacan tout contre Freud

Charles Melman

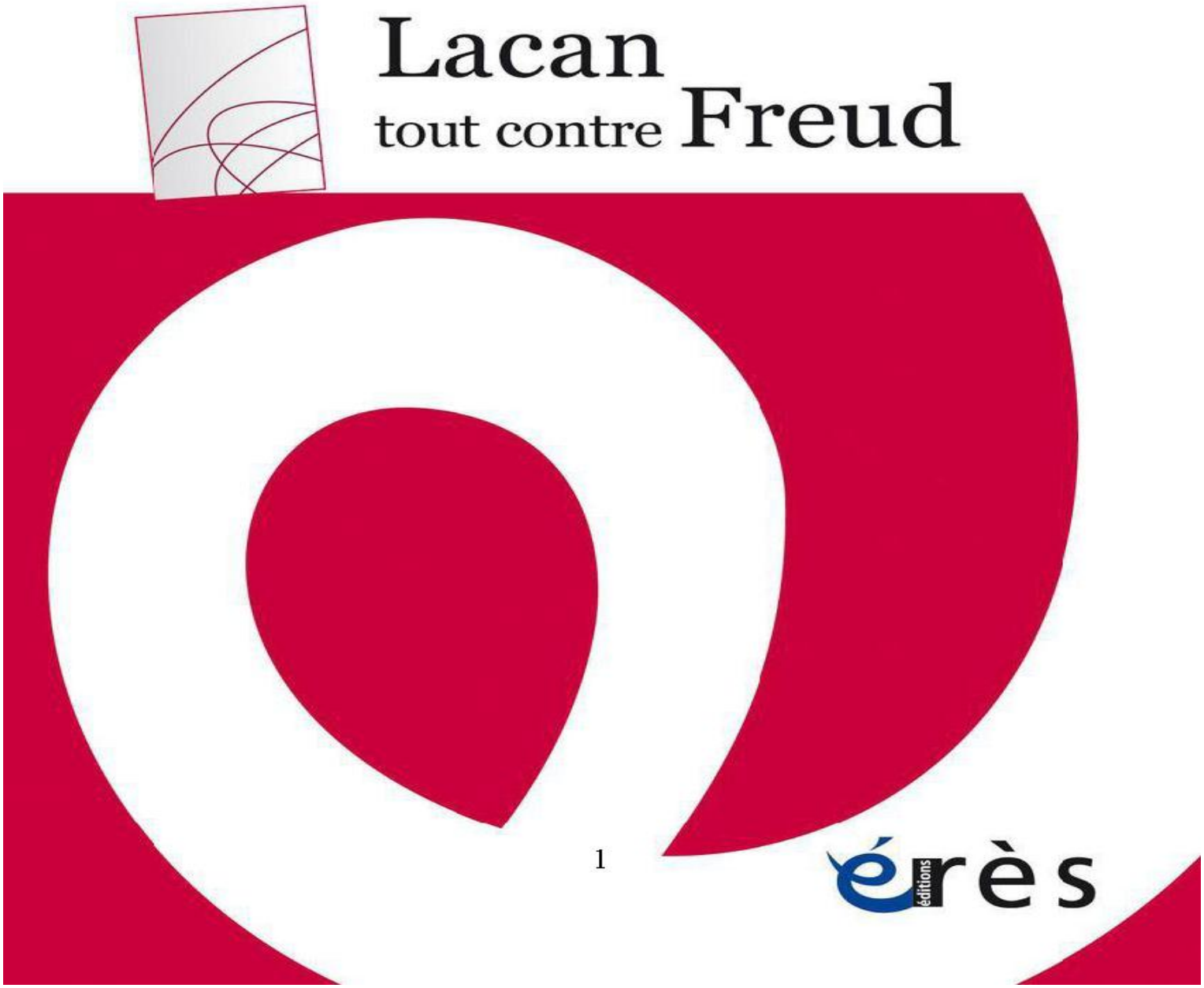

SEMINAR 1995-1998, Volumul 1 - primul an 1995-1996,

Spitalul Henri Rousselle

„Statutul isteriei - ceea ce anumiți subiecți oferă pentru descifrare pornind de la simptomele lor, de la diferite manifestări ale refulării, o secvență langajieră inconștientă...

Dispariția sau cel puțin sedarea relativă a manifestărilor clinice ale isteriei azi...

Semnificația freudiană a simptomului ca manifestare a adevărului subiectului...

Situarea (începând cu DSM III) în câmpul psihozelor a unei întregi clinici recunoscută fără dificultate înainte ca relevând de isterie...

Ce se întâmplă când nu mai există refulare iar modurile de schimb verbal permit exprimarea destul de crudă și de directă, atât a dorinței cât și a agresivității?

Suspendarea refulării originare vizând dorința sexuală face ca realul să nu mai fie locuit de ceea ce era numit până atunci „falusul”, cel prin care diferitele discursuri primeau sprijin și autoritate...

Ceea ce comandă azi nu mai este vorbirea, ci limbajul numeric, limbajul scris, fără locutor pentru a-l susține, fără subiect mișcat de o dorință bazată pe refularea originară...

Asistăm la scufundarea discursurilor instituite, ceea ce corespunde în mod precis la definiția barbariei, dezagregarea legăturii sociale, puterea crescând fără încetare a imaginii și a mass-media, abundența de regrupări multiculturaliste sau sectare, apariția de religii fără teologie, ridicarea la putere a pseudo-științelor precum congnitivo-comportamentalismul, căutarea cu orice preț a juisărilor adictive extreme și potențial letale...

Bastion împotriva barbariei: să înveți copii să citească Lacan în școli...

Psihanaliza este mai întâi arta de citi bine...

Lectura câtorva vise canonice ale lui Freud din „Traumdeutung” și din „Omul Moise și religia monoteistă”...

Moduri inedite de a trata câteva chestiuni precum scena primitivă, transexualismul în raportul său cu psihoza, declinarea punctuației în funcție de diferite structuri psihopatologice, jocul în raportul său cu realitatea...” - Claude Landman

Lacan chiar foarte aproape de Freud

Seminar 1995-1998

Volumul 1 – primul an 1995-1996

1.Semnificantul

2.Litera

3.Vorbirea și angoasa

4.Postscriptum

5.Evidență și știință

6.În Antille și în alte locuri

7.Traumdeutung

8.Traumdeutung (continuare)

9.Aceleași vise

10.Identificarea în Martinique

11.Ce este actualitatea?

12.Întâlnirea realului

13.Visul

Volumul 1 – al doilea an 1996-1997

1.Șansa

2.Jocul

3.Gustul jocului

4.Teoria jocurilor

5.Transsexualismul

6.Reluarea întrebărilor despre transsexualism

7.Secolul XXI va fi lacanian sau barbar

Tăiem, pregătim, ne apropiem de al treilea mileniu pe acest cuvânt tare al unuia dintre oamenii noștri celebri zicând că „secolul XXI va fi religios sau nu va fi” (Andre Malraux).

Să remarcăm, cu această ocazie, că dacă reușiți, în spirit, să suprimați buzunarele integriste care există în lume, aceasta nu ar lipsi să vă procure un straniu efect de angoasă. Imaginați-vă o clipă că acest fenomen se volatilizează. Cred că ați intra atunci într-un viu sentiment de neliniște. Integriștii, este foarte ușor să-i definești: sunt oameni care fac din religie o regulă de viață, adică chiar foarte exact ceea ce religia cere, nici mai mult, nici mai puțin! Sunt așadar ei cei pe care azi îi numim fanatici.

Nu sunt absolut deloc pe punctul de a face apologia acestor oameni, dar atrag pur și simplu atenția voastră asupra paradoxurilor, asupra fenomenelor stranii pe care le trăim fără să clipim.

Ceea ce noi apreciem la ei, în măsura în care ei tocmai reușesc să oprească angoasa noastră posibilă, este faptul că își petrec viața lor castrându-se, adică refuzând, renunțând la un anumit număr de juisări. Este chiar, se pare, chiar ceea ce i-ar face, pe ei, să juiseze. Altfel zis, ei furnizează obiectul a, și este tocmai ceea ce se cere în mod evident de la întregul cler. Ceea ce nu se iartă membrilor unui cler, este să vrea să juiseze ca toată lumea. Așa cum o spune Lacan într-unul dintre seminariile sale, este faptul că obiectul a ar putea să ajungă să lipsească ceea ce provoacă angoasa, și dintr-odată, apelul la șef, altfel spus ceea ce este numit restabilirea ordinii.

Atunci, dacă pot să-mi permit, în această venă inaugurală a anului, să adaug propria mea frază, foarte modestă, celei a omului ilustru care tocmai s-a făcut primit în Pantheon, vă voi spune aceasta: „Secolul XXI va fi lacanian sau va fi barbar”.

8.Clinică isterică

9.Clinică isterică (continuare)

10.Transfer

11.Note clinice

12.Nostimă istorie

13.Vorbirea

14.Punctuație

2017.09.02. Seminarul de vară al A.L.I....

De ce suntem interesați azi de acest seminar despre „Eu” (1954-1955) este o întrebare foarte pertinentă...

Gândesc, în ce mă privește, că motivul este că acest seminar vorbește încă despre noi, analiștii, analiștii, cu problema lor fundamentală, care este cea a identificării la finalul curei, căci, dacă este adevărat că rezolvarea transferului ar trebui să permită detașarea la locul figurii Idealului, atunci, ce este ceea ce vă ține?

Și ce este ceea ce face că voi sunteți încă „Unu”, printre noi, printre cei ce vorbesc, printre cei ce trăiesc, și dacă o faceți, pornind din ce loc?

Răspunsul, așa cum o știm, a fost pe larg evocat în acest seminar de vară, este că, identificarea terminală, la sfârșit de cură, este susceptibilă să se facă, fie, așa cum spune Balint, la persoana analistului, ceea ce este totuși puțin cam tare, nu vedem de ce persoana analistului ar trebui să constituie modelul existențial, nu este întotdeauna reușit, așa cum fiecare o știe, fie, așadar, la persoana analistului, fie la „Ego”, adică, la crearea acestei „unități”, „artistice”, „artificiale”, această mică „operă de artă”, mai degrabă decepționantă, și care se numește un „Eu”...

Un „Eu” este evident ceva foarte special, în această frecventare cu siguranță prelungită a acestui mediu, am avut și am pe larg ocazia să mă găsesc confruntat cu această problemă, adică faptul că, prin acest mod de concludere a unei cure, în această construire a unei autonomii, care nu-și găsește regula decât în ea însăși, detașată de istoria ei, detașată de filiația ei, și fondată pe reasamblarea perfect heteroclită și imposibilă a unui anumit număr de instanțe, care sunt la fel de bine de

ordinul „Idealului” cât și de ordinul „obiectului”, de ordinul „subiectivității”... cum să ajungi să concretizezi toate acestea și deci să ajungi la constituirea acestei autonomii?...

.....

2018.04.13. Vederea „lăsată”

„Analiza mea s-a terminat dintr-un comun acord, pe pragul ușii, Lacan m-a invitat „să vin să-l văd atunci când voi vrea”.

S-a întâmplat că, fără nevoia de a reflecta, nu am făcut nimic, așa că, întâlnindu-l într-o seară la o reuniune, Lacan mi-a spus: „Nu mai puteți să mă vedeți, nu-i așa?”

Această interpretare prin efectele obiectului a nu a reținut atenția mea.

Continuam să militez în sânul Școlii Freudiene din iubire, mai puțin pentru Lacan, cât pentru cauza servită, și care îmi putea părea cea mai importantă a secolului, și este încă și acum cazul.

Dar este posibil ca blestemul propriu obiectului a să mă lovească la rândul meu cu „destul văzutul” pe care-l induce.

Într-unul dintre ultimele sale seminarii Lacan spune că singura sa greșeală era de a fi acolo.

Dacă ar fi să nu am o alta, aceasta m-ar consola.”

2018. Lacan elev sfidător și nemilos al lui Freud

Charles Melman

Lacan élève effronté et impitoyable de Freud

1

érès éditions

2021. „Simptomul lui Lacan” de Charles MELMAN și Patrick GUYOMARD

Voi face o aserțiune. Nu există nimic din ceea ce spuneți care să nu vă fie impus. Altfel spus, nu aveți alegerea. Puteți face să pară, puteți juca comedie, însă dacă este vorba despre ceea ce sunteți aduși la a enunța, despre ceea ce relevă de enunțarea voastră, voi spuneți întotdeauna același lucru, iar voi împărtășiți aceleași emoții, aceleași uri mai ales. Asta nu se mișcă. Oare o cură, asta face lucrurile să se miște? Oare deveniți altul decât voi înșivă? După Lacan: cu siguranță nu. Singura realizare (...), este de a ajunge, într-o zi poate, să aveți o privire asupra a ceea ce vă face să vorbiți, cine vorbește în voi și pentru ceilalți. (...) Asta se numește inconștient.

2021. Reîntoarcere asupra Seminarului de vară 2021 consacrat Identificării

Există o identitate de care nu ne putem detașa, chiar și atunci când în mod simbolic alegem o alta, aceasta este identitatea reală, cea care ne-a marcat la început, care este imuabilă. Și la ce anume s-o recunoști, această identitate funciară și definitivă? La o trăsătură, cea a apărării mele contra castrării. Aceasta este ceea ce numim simptomul. Și asta, aceasta este o trăsătură universală, chiar dacă ea este diferită pentru fiecare.

2022. „Dorința lui Lacan”, Concluzii de Charles Melman

Care era dorința lui Lacan? Dorința lui Lacan a fost de a arăta faptul că relația pe care noi o avem la semnificant, elementul director, acesta nu este instanța paternă cel puțin una. Ci acesta este un obiect. Un obiect absent. El a numit asta obiectul mic a. (...) Noi suntem mișcați de o gaură esențială. Aceasta este stupefiant!

2022.02.21. Întâlnire cu privire la cartea „Disforia genului”, de Charles Melman și Jean-Pierre Lebrun

Teoria genul stă pe o cacealma, este o pură ficțiune, îmi este imposibil să înțeleg că avem colegi, aș spune „psi”, militând în această direcție... toate acestea stau pe un fake, o ficțiune, o minciună... așadar, mă opresc, este suficient de remarcabil, eu găsesc, că o impostură, atât de evidentă, irecuzabilă, ar putea servi, eu aș spune, drept suport, drept bază, pentru a se angaja acolo deasupra acțiuni... iar acolo, eu m-aș servi de un al doilea termen pentru a conclude această introducere, care, fără îndoială va răni, pentru că este un termen violent, este un termen violent, chiar dacă în mod anatomic și în mod medical exact, acest proiect care consistă în a vrea să formezi monștrii...

2022.08.26. Roma, Seminar de vară A.L.I., Angoasa

Așa cum am spus-o deja, pe scena lumii suntem marionete, întru-cât nu știm ceea ce spunem și nu putem face altfel decât să repetăm ceea ce nu știm, iar aceasta este ceea ce fondează viața noastră. Și nenumărate cazuri arată că suntem cititorii unei piese de teatru pe care credem că știm cine a scris-o, în timp ce, până la acest seminar, nu aveam nici o idee despre asta.

GUY MASSAT, 8 noiembrie 1934 – 4 septembrie 2018

1967

2010.03.25. Psihanaliza, psihanalistul și cheia viselor

Dacă traducem analiză prin eliberare, ce este un psihanalist? Lacan ne spune: “psihanalistul nu se autorizează decât de la el însuși”, și nu de la sine însuși, ceea ce ar fi să se autorizeze din propria reflecție. Aceasta înseamnă că nu depinde de nici o autoritate, de nici o știință, de nici un mare Altul, ci doar de practica sa, și a câtorva alții. Cine sunt ei? Sunt analizanții. Psihanalistul este un mare $\not{A}$. Și nu există marele Altul al marelui Altul care să justifice prin somitatea sa poziția de analist. În acest sens, nu există analist, doar analiză. Adică un proces de eliberare care nu se oprește asupra nici unei imagini. Să te oprești asupra unei imagini este să pierzi mișcarea, s-o interzici, s-o schimbi în contrariu, să faci ca Ahile să prindă broasca țestoasă. Analistul este deci cineva care își reinventează de fiecare dată meseria. “Psihanaliza este punerea în problemă a psihanalistului” “Analistul este în problemă chiar și în tăcere”. ședința analitică e un proces de eliberare care nu e atribuibilă nici analistului nici analizantului. Analistul este, am putea spune, un fel de libertar sau libertarian care nu se autorizează decât de la el însuși. Ce înseamnă auto? Același, ce se aude ca și mă iubește, să repeți nu e să găsești același lucru. Cum spune Aragon: „poți să-mi deschizi iar brațele, este mereu prima dată”. Libertatea așadar nu se autorizează decât de la propria dorință. Libertatea e liberă chiar să nu fie liberă.

2010.05.27. Iubirea, transferul și pasa

.....

Ce anume este pasa?

Pasa este trecerea (pasajul) analizantului la poziția de analist. Lacan, care a instaurat ceea ce numim „pasa”, a considerat-o foarte repede un eșec. De ce? Noi putem înțelege pentru-ul, contra-ul și de ce-ul, dacă noi ne servim de trei cercuri ale nodului borromean: O, O, O. Într-adevăr, există trei feluri de pase, cea a conștientului, a preconștientului și a inconștientului. Există pasa conștientului care este un fel de examen de cunoștințe și studii. Ea se înscrie într-un proces controlabil și ierarhizat. Aceasta este un demers școlar și codificat. Aceasta este, am putea spune, pasa „discursului universitar” cu un anumit conformism

mai mult sau mai puțin alienant. Această pasă prezintă anumite avantaje însă ea dezinformează mai degrabă decât informează. Ea nu produce decât $, subiect divizat. Ea nu se fondează pe experiența și practica psihanalizei de către analizant.

În revanșă, pasa preconștientului este pasa constitutivă a psihanalizei. Ea stă în întregime pe practica divanului. Pentru a deveni psihanalist este indispensabil de a fi făcut o analiză cu un psihanalist. Aceasta este trecerea obligată. Fără o analiză autentică și aprofundată viitorul psihanalist va risca la neștiutul său să proiecteze asupra pacienților săi propriile sale rezistențe, propriile sale inhibiții pe scurt, dificultățile sale personale și maniera sa proprie de a le rezolva. El va fi poate un bun coach, un bun psiholog, un bun psihiatru, însă în mod cert nu un psihanalist. În această relație de trecere preconștientă, sau imaginară, analistul trebuie să consimtă să servească drept obiect mic „a" pentru analizant. Adică să accepte această stranie funcție transferențială care consistă la a servi nu doar de presupusă știință, de obiect de admirație, însă de asemenea de obiect de oroare, de obiect de angoasă, de obiect de rejectat, adică faptul că analistul se reduce la un zero de conștiință, pornind de la care toate lucrurile sunt posibile. Însă, în același timp, chiar dacă zero este esențial, să califc, așa cum o știm, pe cineva drept zero este să-l consideri ca și un deșeu. Este tocmai în ce, cum spune Lacan, analistul este un sfânt („Televiziune", p.28). Un sfânt în inconștient însă care face deșeu în conștient: „mai degrabă, spune Lacan, se pune el, la a face deșeu („déchet"). El decaritează („décharite")." („Televiziune", p.28), precum zeroul lovit de nulitate de către societate. Trebuie știut că, în această dimensiune de pasaj, imaginarul analizantului alege, în mod preconștient cert, analistul său, gândind, la neștiutul său: „Eu aleg acest analist, pentru că, pe el, îl voi rula, și noi știm că ceea de ce el se teme cel mai multe este tocmai să ajungă acolo" (Lacan, „Neștiutul...", p.69). Astfel este pasa preconștientă și dificultățile la care se găsește confruntat psihanalistul. Această pasă acolo este mai dificilă decât prima.

Apoi vine pasa extraordinară a inconștientului. Aceasta este totodată cea mai simplă și cea mai dificilă. Pentru Freud, în orice caz la

începuturi, din momentul în care pacientul recunoștea existența inconștientului, el era acceptat ca și psihanalist. Aceasta se putea face în opt zile. Însă între acceptarea intelectuală a inconștientului și experiența sa existențială, experiența sa trăită și bulversantă, iluminantă, există în mod evident multă distanță. Este în mod natural tocmai pe această dimensiune a inconștientului faptul că se sprijinea pasa veritabilă vrută de Lacan. „Pasantul" trebuia să expună în mod oral la unul, sau mai mulți, „paseuri" înțelegerea sa a inconștientului. „Paseurul" la rândul său era însărcinat de a raporta unui juriu ceea ce pasantul îi spusese. Aceasta pentru a evita efectele imaginarului datorate funcționării unei instanțe însărcinate de numire. Această pasă a fost foarte repede confundată cu celelalte două. Paseurii lipseau și lipsesc încă foarte des și azi de „desființă", *wu nian*, 無念 în chineză sau „non-gândire". Este tocmai de ce Lacan a considerat în mod final pasa ca și un eșec. Psihanaliștii lipseau de nimic. Nu este pentru că pronunțăm cuvintele faptul că dăm mărturie de a le înțelege. Este foarte dificil pentru gândirea occidentală, bazată pe ființă, să înțeleagă ceea ce poate fi nimicul, wu-ul 無, care face să treacă toate lucrurile. În chineză pasa lui asta se numește „pasa care are drept poartă nimicul" sau pasa fără poartă: wu men guan, 無門關.

2010.06.24. Televiziune, Chan și gândire chineză

Seamănul, cu explicațiile sale verificabile, nu au interes și sens decât în conștient. Chiar dacă post-freudienii încearcă, încă și mereu, după moartea lui Freud, să minimizeze inconștientul, pentru Tchan, ca și pentru lacanieni, deschiderea inconștientului se devoalează ca și conceptul dinamic fundamental. "Vidul nu diferă de formă și forma nu diferă de vid". Așa că am putea imagina că într-o zi, psihanaliștii, cu adevărat dezintoxicați de discursul lacanian, ar putea, în felul maeștrilor Tchan, să strige analizantului lor: „Ce este inconștientul?" Iar când analizantul ar ezita, sau ar răspunde cu o formulă cunoscută: ar primi o lovitură de baston! Dar acest gen de practică nu mai este la modă. Cuvântul scandare nici măcar nu e în dicționarele de psihanaliză. Dacă psihanaliștii nu vorbesc, cum s-ar putea autoriza să dea lovituri de

baston? Totuși, modul de a vorbi a lui Lacan, relevă deseori de khat, sau ieșiri în contra turmofiliei generale. Deloc răspunsuri directe, în maniera gong an: absoluție, rezoluție, disoluție subită, pentru a împiedica interpretarea în cerc. A întrerupe, a puncta și a spune pentru a elibera Tantalul de supliciul lui. Analistul e maestrul kong fu, adică "omul vidului". O greșeală de scriere, dar voită, de altfel călugării shaolin nu m-au dezmințit.

2014.06.17. Noi nu suntem născuți...

Privind de aproape noi suntem fără rațiune și fără scop. Noi suntem fără formă căci forma noastră se schimbă fără încetare. Noi suntem fără nume, fără prenume, nici nume propriu, nici nume comun, nici nume postum, căci acele nume nu sunt ale noastre ci cele pe care le spun alții. Fiind fără rațiune, fără formă și fără nume, noi putem constata că nu suntem născuți. Iată că prin cuvinte am ieșit din narcisism, acea cochilie de cuvinte care ne închidea. Suntem martori că nu eram decât maimuțe ale cuvintelor...

2014.06.18. Gorgias, Tratatul non-ființei...

Ființa nu există. Nimic nu există (nu există decât vorbirea). Ființa este incognoscibilă. (nu cunoaștem decât ceea ce este spus). Ființa este incomunicabilă (nu comunicăm decât din vorbire)...

2016.06.17. Lacan și Zen. Tetralema, Inconștientul și Topologia

După legenda chineză, onorabilul CANG JIE, în timpurile Împăratului Galben, acum vreo 3000 de ani î.H., este cel care a inventat scrierea. Tradiția îl reprezintă pe Chang Jie cu patru ochi. (Nimic de-a face cu ochelarii. Haina sa de frunze indică faptul că el este intemporal ca și natura). Logica tetralemei (patru moduri de a vedea, a spune, a gândi, patru propoziții) facilitează la fel de bine înțelegerea nodului Boromean din topologia nodurilor lui Lacan, cât și scrierea chineză, despre care știm, după Huo Datong, că e structurată precum inconștientul tuturor indivizilor. Această scriere este constituită simultan din ideograme,

pictograme, fonograme și combinații variate obținute pornind de la aceste trei structuri.

2016.08.09. Sunetul și Nodul Borromean

“Inconștientul, asta vorbește, ceea ce îl face să depindă de limbaj, despre care nu știm decât puțin”, ne spune Lacan în Televiziune. Limbajul se opune limbilor curente așa cum Dao (vocea veritabilă) diferă de vocile obișnuite. Vocile comune se definesc și se articulează în ele însele sau între ele, precum și limbile. Vocea veritabilă, ea, nu încetează să se spună fără să se definească vreodată. Ea se refulează mereu pe sine pentru a merge mereu dincolo de sine, într-o sublimare transcendentală, un plus de juisare, așa cum face poezia. Ea spune, dar este deja alta decât ceea ce a spus. Aceea este veritabila refulare originară sau pulsația temporală (cele patru concepte), sau limbajul inconștientului, despre care Lacan precizează că „se ține în așteptare în aerul non-născutului”.

(Deci, într-un fel, vorbeam deja înainte de a ne fi născut).

„Că spunem rămâne uitat în spatele a ceea ce se spune în ceea ce se aude”. Refulării originare, care este o continuă depășire de sens, i se substituie în mod natural refulările societăților care încearcă prin toate mijloacele să impună propriile lor moduri, statice și plicticoase, de juisare. Diferitele culturi de pe această planetă nu încetează să le stabilească dicționarele. De aceea, așa cum o denunță Rimbaud: „Trebuie să fi academician, mai mort decât o fosilă, pentru a perfecta un dicționar, de orice limbă ar fi. Cei slabi s-ar pune să gândească despre prima literă a alfabetului, care i-ar putea rapid conduce în nebunie!”

În timpul războiului Lacan a învățat chineza. Profesorul său, Francois Cheng, i-a vorbit despre Taoism. „Tao înseamnă cale”, i-a spus el. „De ce nu voce?”, a întrebat Lacan. „Dar Tao înseamnă și voce în chineză”, i-a explicat Francois Cheng. Aceasta i-a fost suficient lui Lacan ca să înțeleagă, dintr-o dată, Taoismul, mult mai profund decât acei sinologi care pretind să dea seama de cartea lui Lao Tse încăpățânându-se să

traducă Dao prin cale. În ce-l privește pe Francois Cheng, el a devenit academician.

Putem spune, jucând asupra sunetului, „vocea valorează A”, în orice caz, atunci când e vorba despre voce, veritabila voce, care diferă de vocile obișnuite, așa cum diferă sistemul inconștient de sistemul rațiunii obișnuite sau savante. Ce este A? Sunetul a în chineză, folosit la final de frază, marchează toate formele de interogație (de altfel, „sistemul inconștient al tuturor indivizilor este structurat ca și scrierea chineză”).

În această dimensiune a sistemului inconștient conceptul de „știință” se schimbă fonetic în „a se avea” prin simplul fapt că a avea-ul precedă a fi-ul care, el, este mereu static. A avea (a vedea A) este puterea misterioasă de a face ceva cu puțin și chiar pornind de la nimic.

Sunetele scrise, sunt ceea ce numim litere. Dar sunetele nu se reduc la litere pronunțate. Când părăsim sistemul rațiunii pentru a intra în sistemul inconștient (RSIa), este invers: sunetul produce litera. Printre toate sunetele, sunetul a are un rol privilegiat, în toate limbile extrem orientale, în pali, în sanscrită, precum și în sistemul inconștient al psihanalizei. Sistemul inconștient la Lacan ar putea chiar să fie rezumat la patru sonorități ale lui A: 1.A, (marele Altul, la inspirație), 2. $\not{A}$, (Altul care nu există, la expirație), 3.a, (micul altul, eul imaginar „cuvântul a”), 4.obiectul mic a, (plus-valoarea, plusul de juisare).

Marele A corespunde Simbolicului, $\not{A}$ Realului (inconștientul), a Imaginarului, iar „plus-valoarea și plusul de juisare” „obiectului mic a”. Toate acestea sunt descifrate în nodul Borromean. Sunetul a este articulația fonetică cea mai elementară. Este suficient să deschizi gura pentru a fi pronunțat. În scrierile Indiei, a este inerent tuturor consoanelor alfabetului. A este începutul, deci în consecință, începutul tuturor sunetelor. În plus, în pali și în sanscrită ca și în greacă, a este particula negației dinamice (de exemplu în greacă: atom, ateism, în pali: „anatta” care înseamnă fără eu și „anytia” în sanscrită care desemnează impermanența).

2016.09.14. Heraclit - Clitorisul lui Hera

Numele Heraclit, Heraclitos, (Herakleitos) înseamnă literal clitorisul lui Hera. Clitorisul (κλειτορίς, cleitoris), este singurul organ care nu are în corp decât o singură funcție: juisarea. Hera, sora vârstnică, apoi ultima și eterna soție a lui Zeus, suveranul suprem al zeilor și al oamenilor în mitologie, este personificarea juisării. Sigur, juisarea fiind mișcare, nu se exprimă decât prin faze contrarii care se pot combina sau opune. Astfel, juisarea se poate arăta rivală și rezistentă pentru alte aspecte ale sale, în felul jocurilor iubirii și urii la Empedocle, pe care Freud îl citează, dar este în cele din urmă în favoarea a mereu mai multă juisare, sau plus de juisare cum spune Lacan. Acea mișcare a juisării constituie pentru Zeus și pentru Heraclit sensul vieții, realul, și puterea tuturor puterilor.

2018.02.07. Inconștientul este cel de-al treilea creier al nostru, el este veritabilul creier anti-durere și anti-deprimare

Inconștientul este cel de-„al treilea creier” al nostru. Accedem acolo în mod practic prin gaura sexului. (Primul creier este în craniu, al doilea în stomac).

Acest „al treilea creier” este un univers autonom și dinamic, fabulos, uimitor, minunat unde tot ceea ce este imposibil în realitate este posibil acolo.

Cuvintele, lucrurile, imaginile își exprimă acolo plusul lor de juisare în mulțimi infinite de infiniți. Spunerea le este acolo maestru, ea este performativă fără nici o condiție.

A spune este a face și știe să acționeze. Este sursa continuă a posibilităților celor mai stranii, într-o absență totală de prejudecăți.

Acest al treilea creier este „pre-ontologic”, el ocupă „aerul non-născutului”, explică Lacan. Acest al treilea creier știe întotdeauna mai mult decât am putea vreodată presupune.

Acolo domnește „Topologia și timpul (timpurile)” (seminarul 26) lui Lacan. Vârstele, epocile, timpurile nu contează acolo, 1000 de ani sau 20 de ani este la fel. Resimțim acolo îmbrățișările delicioase ale

eternității, ale libertății infinite, ale juisării absolute. Fiecare este acolo totodată nimeni, absolut nimeni, fantomă sau fantasmă, și în același timp, sau după cum îi convine, toate numele istoriei trecute, prezente și viitoare.

Dar, noi nu vom trata aici despre capacitățile extraordinare ale acestui al treilea creier: inconștientul.

Noi ne vom mulțumi să nu folosim decât capacitatea sa de juisare prin care putem suprima durerea, suferința, simptomurile, toate formele de depresie maligne precum și cele ale fricii de sex și de moarte.

Așa cum l-a trăit și experimentat autorul, în persoană, tot așa precum și analizanții despre care ne raportează aici, cu consimțirea lor, istoriile lor stupefiante.

Atunci când ne autorizăm să facem să vorbească al treilea creier al nostru, adică să spunem totul despre fantasmele noastre sexuale, ne eliberăm, nu doar de durerile și suferințele noastre, ci și de toate închisorile limbajului.

Metoda este cutezătoare, directă, simplă, eficace, definitivă și la îndemâna oricărui suferind, chiar și atunci când el este inhibat de către vreun traumatism infantil. Făcând să vorbească propriile cuvinte, el reușește acolo.

Nu vindecăm ceea ce este cel mai grav prin paliative anti-durere. Atunci când am spus totul despre fantasmele noastre sexuale, putem spune totul și să resimțim în sfârșit o fericire fără limite.

Dionysos s-a reîntors.

Vorbirea noastră a devenit total liberă și benefică. Asta merge pentru că vorbirea este natura tuturor lumilor posibile și imposibile.

Iată propriu-zis o revoluție: să cobori în continuul juisării cu prima ocazie și să abandonezi vorbăria conflictuală a pulsiunilor parțiale ale realității noastre obișnuite pentru a te liniști și a te elibera definitiv de suferință și de frică.

Nu există doar creierul nostru cranian, nu există doar această viață, există alte lumi, există un al treilea creier, inconștientul.

Puterea este mai puțin știința, este puterea de „a vedea asta”. Puterea nu este eul, este „cuvântul a, cuvântul spre, cuvântul pentru” (în franceză, moi – eu = mot a - cuvânt a), cel care desemnează plusul de juisare.

Un al treilea creier

Numim „creier” ceea ce are puterea să dirijeze totul. Noi știm cu toții, creierul nostru, cel ce este între găurile urechilor noastre, este sediul inteligenței, al judecății și imaginației. Cu aceste o sută de miliarde de neuroni care se reînnoiesc în mod regulat după ultimele noutăți, el dirijează totul.

Acest organ este un obiect material care cântărește vreo 1300 de grame. În ciuda progreselor spectaculare ale neuro-științelor, care nu sunt decât la începuturile lor, nu știm încă totuși cum funcționează el „jumătate din creier este încă necunoscută”, ne explică specialiștii.

Noi am crezut mult timp că nu aveam decât acest singur creier. Dar de puțin timp, considerăm că „burta” este un al doilea creier. El ar conține tot atâția neuroni și axoni (ceea ce conduce influxurile nervoase) cât și primul.

L-am numit la început „Farmecul discret al intestinului” (Dr. Gulia Ender Acte Sud). El era până atunci refulat și sub strânsoarea primului. Totuși noi îl cunoșteam deja fără să-l numim „creier”.

Într-adevăr, toată lumea știe că deseori este burta, (sau altfel spus, sentimentele), cea care vorbește cel mai bine despre noi înșine. Burta are puterea de a porunci: „Capul spune nu și burta spune da” și este ea cea care-l învinge.

„Avem asta în mațe (sânge)” spunem despre pasiunile noastre. În plus unii explică faptul că noi nu gândim în mod fundamental decât cu corpul. Este ceea ce ei numesc „cogniție încarnată”.

Inconștientul, în ceea ce-l privește, el este un „al treilea creier”, dar spre diferență de celelalte două el este imaterial, el nu se situează nici în craniu, nici în burtă, el este anterior celorlalte două și chiar le dirijează fără ca ele să știe.

El este „pre-ontologic” explică Lacan („Cele patru concepte fundamentale” p.31): „Deschiderea (vidul) inconștientului este pre-ontologică”. „Inconștientul se situează în aerul non-născutului” („idem” p.25).

Este vorba, în sens larg, despre „creierul freudian”, adică „libidoul”, altfel spus, despre dorința sexuală.

„Realitatea inconștientului, spune Lacan, este de a fi sexualitate” („Cele patru concepte” p.137, p.159). „Orice dinamică este în mod esențial sexuală” („idem” p.185).

Dar să nu ne amăgim, în practică, este mult mai dificil de înțeles și de experimentat decât ar putea părea. Este pentru că este vorba despre a te smulge din tine (adică din conștiința reflectată), din gândire și din sentimente, din toate sentimentele, sau, pentru a vorbi mai tehnic, de a merge prin-dincolo de „Simbolic și Imaginar”, animate de pulsiunile parțiale haotice și conflictuale care formează realitatea noastră obișnuită.

Inconștientul, el, în mod invers, este o pulsiune continuă. Este o „forță constantă (p.150)”, „pre-ontologică și de ordinul non-născutului”.

Odată cu inconștientul noi părăsim și inversăm principiul ontologic al lui Parmenide: „Ființa este și non-ființa nu este. Trebui să spui și să gândești că ființa este și că non-ființa nu este. Căci despre non-ființă nu putem spune nimic și nu putem gândi nimic.”

Totuși, așa cum a arătat-o Gorgias în al său „Tratat despre non-ființă”, nu există decât limbaj. Orice ființă sau non-ființă, oricare i-ar prezentarea sa, nu este decât un efect de limbaj.

Așa cum spune Lacan: „Este din limbaj faptul că noi avem această nebunie că există ființă”. Așa cum scria Freud lui Stephan Zweig: „Aștept, aștept cu un fel de nerăbdare să trec în non-ființă” (scrisoare din 18 mai 1936).

Astfel inconștientul este infinitul, vidul, non-ființa care vorbește, gândește, acționează și creează mai bine și mai sigur decât ființa, chiar dacă este cu o cu totul altă logică.

Am putea evoca aici „zidul lui Planck” al fizicii cuantice: dincolo de această limită, zidul lui Planck, toate legile fizicii clasice sunt inversate.

Dacă inconștientul este imaterial, pre-ontologic, înnăscut, totodată „nici-ființă nici non-ființă” (idem, p.32) el este anterior realităților corpului, și ale spiritului care sunt născute, create și constituie ceea ce numim realitatea noastră sau halucinațiile lumii noastre obișnuite.

Dacă nu ar fi existat acest non născut (inconștientul), nici o ieșire din realitatea noastră și din suferințele sale, care sunt născute, create și formate, nu ar fi posibilă.

Dar pentru că există acest non-născut (inconștientul), ne putem elibera de toate suferințele realității. Inconștientul este „dincolo” de realitate.

Am putea spune că este vorba despre a te trezi în moarte, motor indispensabil al juisării.

Este pentru că inconștientul se exprimă printr-o stranie topologie. În această topologie, pe care am putea-o numi topologia morții și a juisării, moartea vorbește, fonetic, și funcționează într-un mod la fel de elaborat ca și în realitate care pierde astfel ceea ce trecea a fi drept privilegiul său. Astfel moartea vorbește și acționează, chiar dacă este într-un mod foarte diferit de cel al halucinațiilor ontologice ale realității noastre. Ceea ce ar justifica ceea ce se spune în extremul-orient, adică faptul că „moartea este o stare superioară vieții, și juisărilor vieții”.

Îl putem invoca aici pe Rimbaud atunci când el spune: „Ea este regăsită, ce? Eternitatea, este marea înaripată cu soarele”. Este pentru că apa juisează de foc stingându-l și focul juisează de apă evaporând-o. (Eternitate este, așa cum toată lumea a trăit-o, anagramă a îmbrățișării – din franceză: eternite = etreinte).

Juisarea ucide ceea de ce ea juisează, ea utilizează moartea pentru a se perpetua. Pentru cât de puțin nu am fi prea inhibați de unele traumatisme infantile, facem cu juisarea și organele actului sexual experiența juisării non-ontologice sau „non-egotice” a absorției perfecte a inconștientului care utilizează moartea.

Este un lucru care trebuie bine înțeles și bine fundamentat în sexualitatea obișnuită pentru ca ea să poată să funcționeze și în „spus

(în franceză di- dit-spus)-mensiunea” de dincolo a vieții obișnuite sau a eternității.

Așa cum se vede, este timpul de a lua juisarea inconștientului în serios, acest „al treilea creier” infinit, absolut, etern.

„Inconștientul, spune Lacan, este insistența din care se manifestă dorința sexuală”. Juisarea și orgasmul juisează de ceea ce ele distrug așa cum o putem experimenta în actul de a mânca sau al oricărei forme de absorbție.

Este de asemenea ceea ce afirmă în mod tradițional Zen-ul care semnifică în mod precis „absorbție”.

Traducerea zen-ului prin „meditație” este o mizerie de traducere așa cum există câteva care fac scandaluri în istoria gândirii mondiale.

Lacan, care cunoștea chineza, știa adevărata semnificație a zen-ului. Este motivul pentru care el deschide celebrul său seminar asimilând Zen-ul și metoda psihanalitică (Seminarul 1). (Ceea ce ar fi total imposibil dacă zen ar însemna meditație).

Pentru a sesiza această inversiune de sens trebuie să reurcăm până la Buddhismul primitiv. Într-adevăr, să reamintim că limba lui Buddha era pali și că practica fundamentală a Buddhismului era „jhana” (se pronunță djana) și care înseamnă „absorbție”.

Luat în sensul său cel mai larg termenul djana desemnează orice absorbție și în sensul său particular el desemnează absorția extatică a lui Buddha în poziție de lotus. Așa a fost vreme de cinci sute de ani. Apoi în fața succesului „vorbirii” lui Buddha toate discursurile în pali au fost traduse în sanscrită, limba literară prin excelență. Acela este momentul în care termenul pali djana a fost transcris eronat prin sanscritul dhyana care semnifică în mod exact „meditație” sau „contemplare”.

Această substituție de sens era favorabilă învățăturilor Brahmanilor indieni. Este tot în această epocă când un practicant al djana-ei autentice, Bodhidharma, constatând că practica Buddhismului se degrada din ce în ce mai mult, a decis să părăsească Indiile pentru a merge în China și a preda adevărata djana. „Djana”, chinezii o pronunță

„tchanna”, apoi, prin apocopă, „tchan”, așa cum spunem pentru ușurință „cine” pentru cinema sau „auto” pentru automobil.

2016. Tao Te King

Poètes des cinq continents

Lao Tzeu (Laozi)

Tao Té King
(Dao Dé Jing)

Traité des pouvoirs de la voix véritable

Dao, la septième fonction performative du langage

Traduction de Guy Massat et Arthur Rivas

L'Harmattan

1981

„Ești pierdut în viața ta, în ceea ce scrii, într-un film pe care-l faci atunci când, în mod precis, vrei să te întrebi despre natura identității a ceva. Atunci acolo, ești „pierdut”, căci intri în clasificări. Problema, este să creezi tocmai ceva care se petrece între idei și la care trebui să faci în așa fel încât să fie imposibil să i se dea un nume și aceasta este așadar, în fiecare clipă, să încerci să-i dai o culoare, o formă și o intensitate care nu spune niciodată ceea ce ea este. Tocmai aceasta este arta de a trăi! Arta de a trăi, aceasta este să ucizi psihologia, să creezi cu tine însuți și cu ceilalți individualități, ființe, relații, calități care să fie nenumite”.

Michel Foucault (Gerard Courant *Werner Schroeder*),

Prefață

Paronomază, se pare prea bine că este figura de stil pe care o îndrăgesc cel mai mult scrierea și limba chineză. Aceasta este cu atât mai flagrant pentru scrierea chineză antică, cea din timpurile lui Laozi și ale lui Dao De Jing (secolul 6 î.H.). Amintim că paronomaza consistă în a utiliza cuvinte și nume care au o pronunție și grafie similară, dar a căror semnificație este diferită. Dao, de exemplu, poate semnifica la fel de bine „cale” cât și „voce”.

Scrierea chineză este una dintre cele mai antice din lume. Ea urcă cel puțin până la epoca bronzului (4000 de ani î.H.). Ea are drept origine cele patru trăsături divinatorii ale lui Yin și Yang care formează Yi Jing, Cartea transmutațiilor, fundament al gândirii chineze: tânăr yin, bătrân Yin, tânăr yang, bătrân Yang. Metoda lui Yi Jing consista, între altele, în a interpreta viitorul prin faliile, fisurile, găurile carapacei de țestoasă sau ale omoplaților de bovine obținute prin spargere plimbând pe dosul lor o tijă de lemn aprins. Putem oare găsi o mai bună ilustrare a „gradului zero al scrierii”, cum va spune mai târziu Roland Barthes? Această interpretare poetică a faliilor și a găurilor poate fi considerată ca un fel de semiologie înainte timpului. O semiologie făcând să vorbească vidul și transformările sale. Aceasta este că vidul aici, precedă marginile sale ca și în topologie (de la logos, vorbire, și topos, locul – vorbirea care face locurile, adică sensul contextului). Semiologia, invenție a lui Ferdinand de Saussure (1857-1913), este, s-

o amintim, știința lingvistică a tuturor semnelor, verbale și non verbale. Așa cum spune Freud (și Conan Doyle): „Aceasta este prin semne că se exprimă lucrurile cele mai importante”.

Saussure a arătat că un semn singur nu semnifică nimic. El nu poate semnifica ceva decât pornind de la un altul, sub legitimitatea și autoritatea unui al treilea. Semnul cere treimea. Acesta este algoritmul fundamental al lui Saussure. Orice semnificant (S) este separat de semnificatul său (s) printr-o bară (/), printr-o trăsătură care îi animă: S/s. Astfel, cum spune Lacan, „Trei-ul este în mod ireductibil originar”. Dintre aceste trei semne, S/s, decurge orice cuvânt pe care ele îl structurează. Sensul este obținut printr-o organizare ternară a limbajului. Psihanalistul chinez Huo Da Tong a arătat că inconștientul este structurat ca și scrierea chineză, ale cărei fiecare caracter funcționează pe trei nivele: pictogramă, fonogramă și ideogramă. Jacques Lacan, care și el a studiat chineza la Limbi Orientale, propune ca și traducere în franceză a termenului Unbewust (inconștientul în germană) al lui Freud, termenul „une bevue” (o greșeală). Făcând aceasta, el îndrăznește o paronomază translingvistică, conferind genialei sale traduceri, „une bevue”, cele trei nivele de înțelegere ale unui caracter chinez: cel de pictogramă (asta seamănă cu Unbewust), de fonogramă (asta sună ca și Unbewust) și de ideogramă, căci bineînțeles greșelile, actele ratate, visele, cuvintele de spirit, lapsusurile – sunt în mod precis limbajul inconștientului, al lui Unbewust.

Această structură ternară a limbajului, o regăsim în mod egal în topologie: într-adevăr sunt suficiente trei încrucișări pentru a obține consistența unui nod. Aceasta este vorbirea care înnoadă, deznoadă și reînnoadă scrierea lucrurilor. Ea tricotează, într-un fel (a tricota nu este oare a estima, „a cota”, „tri”, trei-ul, fundamental?) cu cele două ace ale lui Yin și Yang. Ea interpretează, ea poetizează, ea „analogizează”. Analogie?

Este încă tot Saussure cel care a arătat în *Cursul său de Lingvistică Generală* întreaga importanță a analogiei, principiu al creării limbii, și factorul principal al evoluției ei. Motorul analogiei este fenomenul fonetic, adică vocea.

Analogia este fără îndoială forma de gândire cea mai poetică care există. Ea consistă în a stabili un raport între două lucruri diferite. Și acest raport însuși, acest al treilea element, generează o a patra și nouă posibilitate. O numim asta în matematică „a patra operațională” sau „regula lui trei”. Dacă noi suntem atât de jenați cu regula lui trei, dacă noi simțim ca și o rezistență jenată la a o face să funcționeze, aceasta este pentru că în mod inconștient (*inconștientul asta vorbește, asta gândește și asta raționează*) avem rău să admitem că „unu nu egalează unu”. Într-adevăr atunci când facem, de exemplu, 10% pe un obiect care valorează 500 de euro, este faptul că un euro nu valorează în fapt decât 0,10 euro. Dintr-o dată noi ne tulburăm, lucrurile nu mai sunt ceea ce ele sunt și cuvintele exprimă altceva decât ceea ce ele spun. „Unu nu mai este unu”, cuvântul A nu mai este cuvântul A, eul nu mai este eul. Vertij. De unde putem conclude că dacă nu știm socoti până la patru, nu știm socoti până la trei, și doi-ul, făcut din unu, se regăsește atunci în conflict permanent cu reflexia sa un oglindă. Anticii chinezi știau, se pare, să rezolve problema acestor conflicte dualiste cu dialectica celor patru trăsături divinatorii ale lor: tânără yin, bătrână Yin, tânăr yang, bătrân Yang. Aceasta era într-un fel propria lor „a patra operațională”.

În epoca lui Laozi, istoricii au arătat că era obișnuit să stabilești analogii, sau „puncte fonetice” cum spun chinezii, între termeni total depărtați unii de alții din strictul punct de vedere semantic. La aceste jocuri de cuvinte omofonice, aceste trăsături de spirit, se adaugă în plus, jocuri de caligrafie. Astfel caractere apropiate prin grafia scrierii lor puteau să se înlocuiască sau să se împrumute unul altuia. Se putea folosi o cheie (un radical) în locul unei alta, aproape în mod indiferent. (1-ul nu putea în mod încăpățânat să fie 1). Aceleași caractere erau deseori scrise fără cheie bazate doar pe fonemele lor. Aceasta este ca și cum am scrie „lebădă (cygne)” în loc de „semn (signe)”, și „vocea lebedei” pentru a compune un tratat de etimologie a caracterelor chineze. Se făcea încredere într-un fel cititorului. Se solicita înțelegerea sa poetică. Se conta (socotea) pe capacitatea sa de interpretare și simțul (sensul) său al analogiei. Astfel, de exemplu, numele autorului lui *Dao De Jing*, Laozi, este el însuși compus din termeni contradictorii: *Lao* semnifică bătrân și *zi* semnifică tânăr. Este oare vorba despre un bătrân care se

spune tânăr sau despre un tânăr care se spune bătrân? Scrierea chineză este așadar în mod esențial poetică. Nu poetică în sensul unei simple ornamentări convenite a prozei, ci poetică în sensul în care cuvintele îmbrățișează în același timp toate funcțiile limbajului, în maniera poeziei lui Rimbaud sau a lui Mallarme, de exemplu, într-o dimensiune de analogie dinamică. Totuși, așa cum o face remarcat Saussure: „Fenomenul analogic este un factor de tulburare". Aceasta este pentru că incompletitudinea (*wu* în chineză) determină orice sistem de comunicare. Este tocmai pentru aceasta că orice sistem de comunicare se poate rezuma la o organizare arbitrară, făcută din elemente solidare putând fi definite în mod unic unele prin raport cu altele, în funcție de locul lor, întotdeauna relativ, în această organizare.

În ale sale *Eseuri despre Lingvistica Generală* lingvistul rus, Roman Jakobson, care este la originea unei mișcări de gândire care a influențat întregul secol XX – structuralismul -, a sintetizat structura oricărui sistem de comunicare prin șase funcții. Acestea sunt cele șase funcții fundamentale ale limbajului:

Destinatorul (emițătorul),

Destinatarul (receptorul),

Mesajul,

Contactul (funcția fatică),

Codul (metalimbajul),

Contextul (referentul).

Termenul de „Destinator" este în mod particular bine găsit pentru că el pare să poarte în el fatalitatea destinului. Astfel structura limbajului, pentru puținul cât o reducem la lingvistică, nu poate, este destinul său, să aibă decât șase funcții și nu prin șapte. Tot la fel, funcția performativă a limbajului după semiologul englez J. L. Austin, se rezumă la șase condiții relative. Ori noi nu găsim nici la Austin, nici la Jakobson, funcție performativă a limbajului care nu ar fi relativă la o vreo oarecare condiție materială. Dacă ar exista de acolo una, aceasta ar fi, într-un fel, „a șaptea funcție performativă a limbajului". Cum anume ar putea ea să se prezinte, să se exprime, să fie înțeleasă?

Să reamintim mai întâi că funcția performativă a limbajului, sau, pentru a face scurt, așa cum o numește Austin, „performativul”, consistă ăntr-o vorbire care realizează în mod imediat ceea ce ea enunță: „Să spui este să faci”, rezumă el. De exemplu: simplul cuvânt „Da” atunci când te căsătorești este performativ. Acest „Da” pronunțat după ceremonia căsătoriei face să se schimbe în mod imediat statutul social. Eu nu descriu o căsătorie, eu sunt frumos și bine căsătorit. Primarul sau preotul care spune „eu vă declar soț și soție” execută încă un act performativ: „Să botezi” este un alt exemplu: „Eu botez acest vapor *Queen Elisabeth*”, după formula pronunțată de naș sau nașă în momentul spargerii unei sticle de coca navei, sau încă „a da”, „a lăsa moștenire”: „Eu dau sau las moștenire ceasul meu fratelui meu”, așa cum o putem citi într-un testament, sau încă „eu pariez șase bani că va ploua mâine”. Să declari, să botezi, să dai, să lași moștenire, să consiliezi, să decizi, să joci, să promiți, etc., sunt locuțiuni performative în faptul că ele realizează în clipă ceea ce ele enunță. Totuși, ele sunt toate relative la anumite condiții necesare, nu încetează să facă remarcat Austin. Pentru a boteza un vapor este esențial ca eu să fiu persoana desemnată pentru a o face. Tot la fel, pentru a mă căsători (în mod creștin), este esențial ca eu să nu fiu deja căsătorit, și ca eu să o fac cu o persoană vie, sănătoasă în spirit și nedivorțată, și în plus, ca primarul sau preotul să fie în mod legitim stabiliți în funcțiile lor și nu impostori sau actori. Pentru ca un pariu să fie angajat, este necesar ca propunera pariului să fie acceptată de un partener, care a trebuit să spună cel puțin un cuvânt precum „de acord” de exemplu. Astfel performativul depinde întotdeauna de condiții sociale, obiective, subiective sau intenționale. Căci eu pot întotdeauna spune „eu dau” și să nu dau absolut deloc, sau să îmi atribui funcții pentru care eu nu am nici o legitimitate.

Astfel lingvistica lui Jakobson și Austin, ca și întreaga lingvistică în general, se oprește la șase funcții ale limbajului. Ceea ce îi permite lui Lacan, în „*Un discurs care nu ar fi al seamănului*” (S.18), să demonstreze că „lingvistica este insustenabilă”. Ea minte. Ea refulează. Pentru a râde de asta și a o identifica, Lacan o numește, în seminarul său „*Încă*” (S.20), din termenul peiorativ de „*lingvisterie*”. De ce? Pentru simplul motiv că lingvistica nu ține cont de limbajul

inconștientului pe care Freud l-a pus în evidență. Lingvistica nu știe așadar ceea ce este în mod veritabil poezia în calitate de limbaj diferit. Poezia precedă, ca și inconștientul, toate celelalte forme de exprimare. Poezia autentică vine înainte, capetele de rimă și poezia prozaică, după. Poezia reală nu este reductibilă la altceva. Dacă ea nu este înțeleasă (auzită), ea este invizibilă. Nu mai știm ceea ce ea este. În același mod în care ea nu este traductibilă. În mod invers, lingvistica, pentru a fi comunicabilă, rămâne supusă sensului, chiar paranoiei sensului. Astfel, atunci când lingvistul american Noam Chomsky, fondator al „lingvisticii generative", a vrut să scrie o frază demonstrativă care nu ar semnifica nimic, a propus aceasta: „Incolore idei verzi dorm în mod furios". Din punctul de vedere semantic aceasta era perfect, fraza nu semnifică nimic. Însă dintr-un punct de vedere poetic, ea putea lua tot felul de semnificații. De exemplu: „Forme (idei), fără vigoare (incolore) și tinere (verzi), așteaptă (dorm) cu nerăbdare (în mod furios)". De unde și judecata lui Lacan:

„Chomsky, în neștiind-ul („insu") său, tocmai a descoperit, inconștientul".

Esența conceptului de „lingvistică generativă" oricât de important ar fi, nu se situează așadar acolo unde o gândesc lingviștii.

Introducând nodul Borromean în psihanaliză pe 9.02.1972 în seminarul său „...Sau mai Rău" (Seminar.19, încă inedit), Lacan a pus în evidență, prin această altă topologie a limbajului, invenția sa fundamentală „obiectul mic a" care se adeverește a fi a șaptea funcție performativă a limbajului. Nodul Borromean figurează realul (inconștientul0, Imaginarul (corpul), Simbolicul (spiritul) care, toate trei, pun în evidență obiectul mic a, ireprezentabil.

Nodul Borromean RSI și obiectul mic a

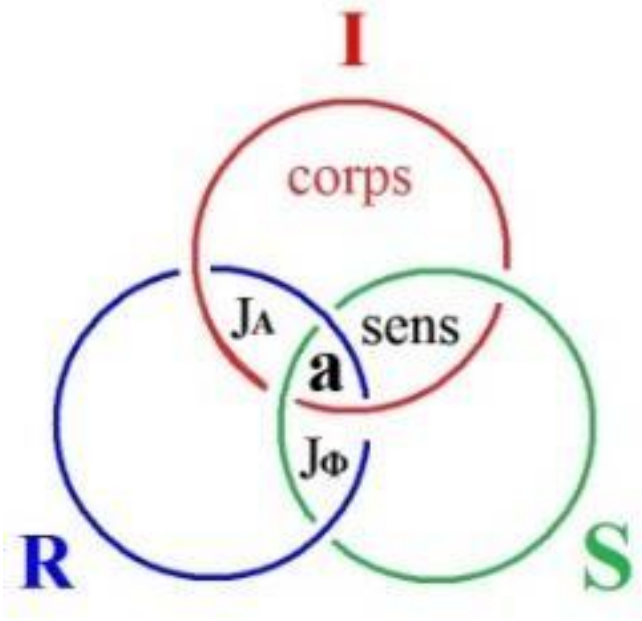

Dacă el este ireprezentabil de ce îl numim atunci obiect? Un obiect servește la ceva. Vocea performativă este ei însăși obiectul de care ea se servește și cel pe care ea îl realizează. Acesta nu este așadar un obiect obișnuit al lumii, ci el este un afect așa cum o este orice obiect. De ce „mic”? Pentru că, precum și evidența care nu se vede, el este „cel mai mic și mai inaparent dintre corpuri”, insesizabil și altul, diferit, precum vocea lui *Dao*. De ce „a”? Pentru că această literă, acest semn, acest sunet este, în toate tradițiile planetei noastre, emblema începutului. Aceasta este primul sunet al corpului uman în suferință sau în plăcere. Obiectul mic a este un fapt ireductibil pe care nici o imagine fizică nu îl poate produce dacă aceasta nu este „imaginea fără imagine” ultra-rapidă și obscură a exploziei, o „Erlebnis” (experiență), adică o experiență trăită a lui *Wu* pe care Lacan îl rezumă la cinci explozii care sunt: nimicul (wu), fecalele (ceea ce este produs, fie că sunt excremente sau aur, după plus-valoare), sânul (ceea ce hrănește), privirea (ceea ce percepe) și vocea (vocea „în mod veritabil voce” și nu vocea unui altul). Noi vedem cî pe nodul Borromean putem număra șase găuri pe care le putem face să corespundă celor șase funcții ale limbajului și ale performativului lingviștilor, și vedea în centrul nodului a șaptea gaură, obiectul mic a, care poate în mod topologic să le ocupe pe toate fără a se reduce niciodată la nici una.

Prin ciobirea sa gaura obiectului a dă plus-valoarea sa – și plusul său de a juisa – la toate celelalte funcții ale limbajului (reprezentate prin celelalte șase găuri) care, fără ea, nu ar releva decât de un fals-seamăn

disperant și ar pierde orice sexualitate. Este tocmai în ce obiectul mic a, plus-valoarea, plusul de a juisa -, constituie a șaptea funcție performativă a limbajului. El corespunde la *Dao*, 道, al lui Laozi cu condiția de a-l traduce prin „voce”. Aceasta este operând un retur la această ciobire fără origine faptul că putem schimba – transmuta – nu contează ce semn în nu contează care altul. Este acest fel de forță interioară cea care decide despre plus-valoare și despre plusul de a juisa, despre durata timpului, despre reînnoirea sa, chiar despre imortalitate, după tradiția daoistă.

Pentru ce, încă o dată, să alegi „voce” mai degrabă decât „cale” întrucât ambele se spun în chineză? Pentru că vocea este o undă care se întinde simultan în cele șase direcții, în timp ce calea desemnează în mod unic un drum ale cărui pornire și sosire se opun în mod etern una alteia. Toate căile sunt nihiliste în timp ce vocea este afirmativă și performativă. Această opțiune de traducere permite, între altele, de a rectifica una dintre noțiunile cele mai importante ale gândirii chineze, „Wu Wei”-ul tradus în general prin „Non-acțiune” în timp ce este vorba despre „Nimic în acțiune”. A utiliza vidul sau a pune nimicul în acțiune, aceasta este contrariul lui a transfera ale sale „a priori” și a repeta erorile sale. Aceasta este, așa cum o ilustrează strofa 60 din Dao De Jing, „să știi să prăjești pești mici”, adică să ai grijă de toate detaliile, să amplifici la infinit capacitatea ta de atenție. Povestea războinicului care prinde un țânțar printr-o simplă lovitură de bețișoare, fără chiar a privi, pur și simplu localizându-l după zgomotul pe care el îl face, va traversa pentru totdeauna toate epocile.

Dao, 道, tradus prin „voce”, constituie a șaptea funcție performativă a limbajului. Cele 81 de strofe ale Dao de Jing regăsesc de acum o coeziune pe care traducerile prin „cale” au eșuat s-o exprime. Opera este compusă din două părți, prima tratează în principal despre voce, Dao, iar a doua despre puterile sale, De. De unde traducerea pe care noi o propunem pentru titlu: Tratat (Jing) al puterilor (De) vocii veritabile (Dao). Astfel, ceea ce ne învață Dao De Jing, aceasta sunt puterile unei inefabile forțe interioare animând praxis-uri ale spunerii și ale gândirii și care nu au fost niciodată, până aici, revelate publicului occidental.

Am ales pentru această prezentare a Dao De Jing un text scris în chineza arhaică, iar aceasta doar pentru frumusețea semnelor.

1

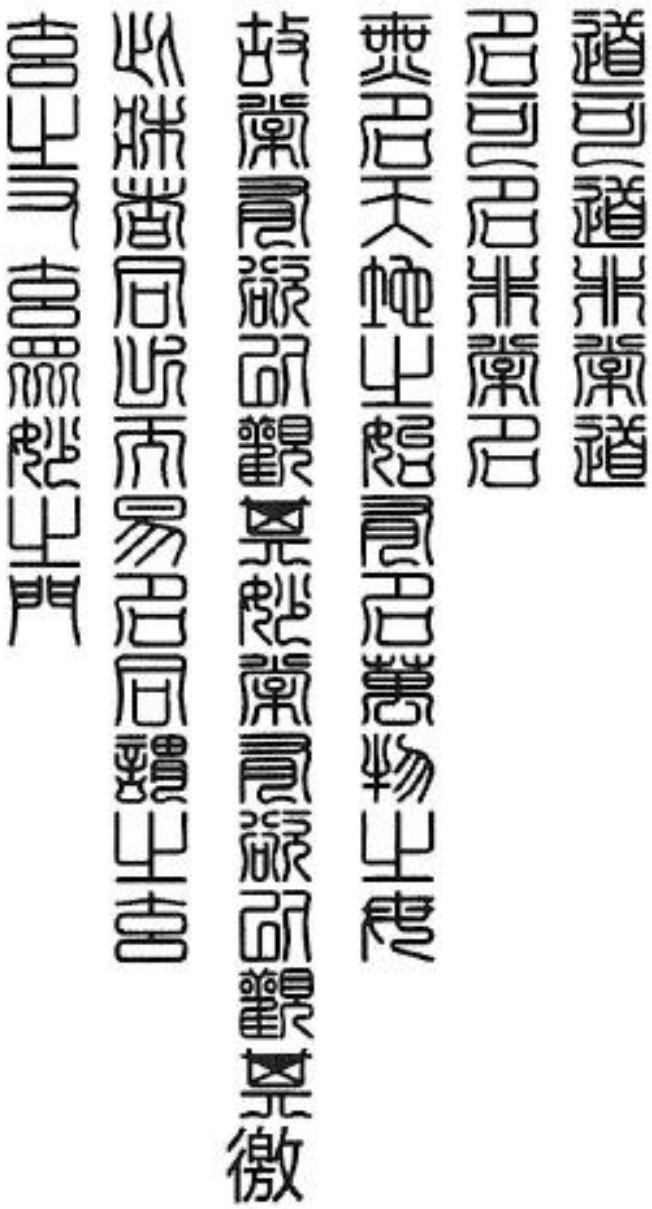

Vocea în mod veritabil voce
Este alta decât vocile obișnuite
Numele obișnuite
Nu sunt numele veritabile
Fără nume voce veritabilă generează
Pământuri și Ceruri
A avea un nume
Este ca și a avea o mamă
Aceasta frânează plăcerea de a admira
Lucrurile și ființele
Precum și atâtea indicibile și minunate miracole

Încurajând nebunia de a le inventa rațiuni
Aceasta făcând Rațiune și Miracol să nu difere decât ca nume
Ele au aceeași origine
Negrul perfect
Această extincție mai obscură decât orice obscur
Devine prin vocea veritabilă
Poarta tuturor Miracolelor

2

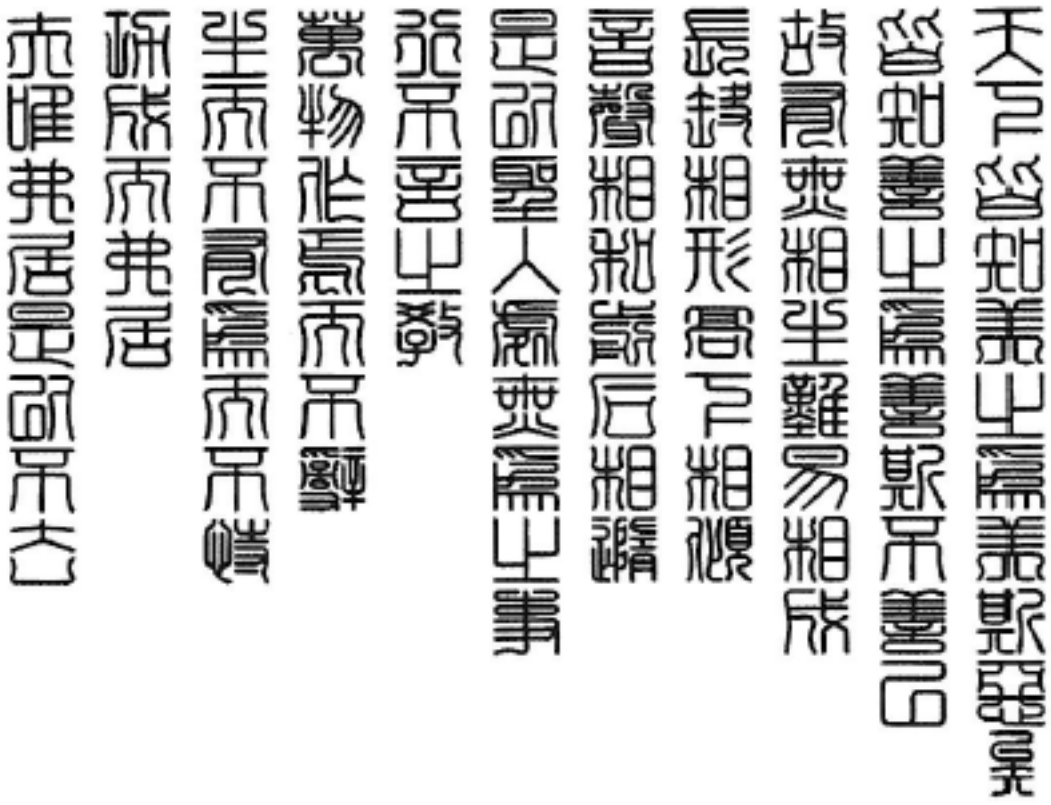

Definind Frumosul
Cuvintele și numele generează Urâtul
Definind Binele
Cuvintele și numele generează Răul
A afirma este a infirma
Fața cere dosul facilul dificilul
Scurtul lungul înaltul josul înainte-le după-ul

Muzica disonantul
Aceasta este tocmai pentru ce vocea veritabilă
Se sustrage definițiilor
Ea nu învață decât între cuvinte și între nume
Aceasta făcând cuvintele numele și sunetele
Fac să apară toate lucrurile
Și vocea veritabilă nu recuză niciunul
Ea nu căută nici să le posede nici să le respingă
Ea nu opune niciodată viața și moartea
Ea împlinește operele sale prin disoluție
Ceea ce generează fără încetare
Minunate efecte

3

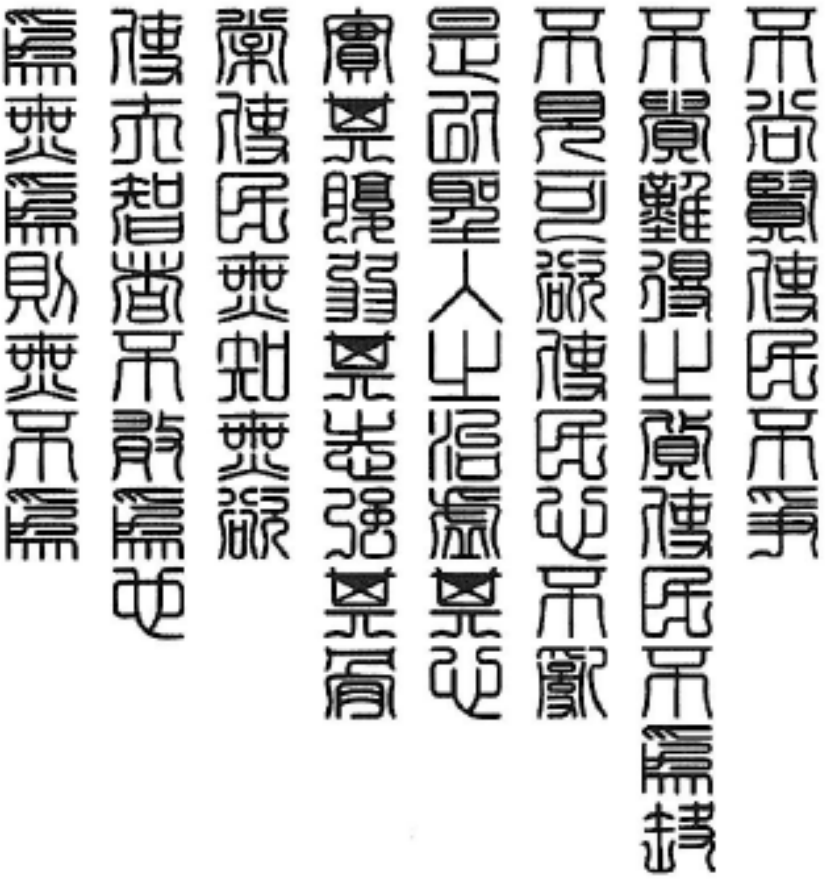

Știința nimicului diferă de ignoranță
A nu identifica evită ura și resentimentul

A devaloriza valorile abolește poftele
Este astfel faptul că vocea veritabilă
Se joacă din cuvinte și nume
Ea suspendă sensul lor și permută aparențele lor
Nimicul este arhitectul ei
Făcând astfel încât nici o presupusă știință
Să nu poată să se impună
Ea face să acționeze nimicul
Prin care totul se construiește se armonizează și se satisface

4

Vocea veritabilă este inepuizabilă
Ea creează și nu are limite
Ea produce marginile sale fără să se reducă la niciuna
Astfel depășește ea piscurile
Transfigurează norii
Armonizează furtunile

Accelerează nisipurile
Inversează profunzimile
Ea nu este prezentă
Decât prin absența sa
Nefiind fiica nimănui
Ea este anterioară zeilor

5

Pământul și Cerul sunt inumane
Pentru ele tot ceea ce există este fără valoare
Asemeni câinilor de paie ai cortegiilor funerare[25]

[25] Taoistul Tchouang tseu raportează faptul că în fața cortegiilor funerare se transportau altădată câini făcuți din paie presupuși a mușca în trecere spiritele malefice. După ceremonia funerară ei erau aruncați pe pământ, călcați în picioare și arși. Căci dacă erau păstrați pentru o altă ceremonie contravenienții erau tulburați toată viața lor de oribile coșmaruri (Tchouang tseu, „Destin al Cerului”, cap.1).

Toate vocile umane sunt inumane
Vocea veritabilă de asemenea este inumană
Ea tratează numele și cuvintele
Ca și câini de paie
Ea este ceea ce separă Cerul și Pământul
Ca și un burduf de forjă
Care vidându-se nu se epuizează niciodată
Și acționându-se degajă și mai mult
Dincolo de uman și inuman
Cu cât mai mult există opoziție cu atât mai mult există confuzie
Mai mult valorează deci să te ți
La suflul fără nume al vidului perfect[26]

6

[26] Vidul este o împingere care produce o linie care se închide pe ea însăși pentru o întregime perfectă: vidul perfect. În fizica cuantică, împingerea vidului a fost demonstrată de Hendricks Casimir. O dreaptă infinită, la extremitățile sale, se închide pe ea însăși, a demonstrat matematicianul Desargues, prieten al lui Descartes (secolul al XVI-lea).

Nimic nu oprește pulsațiile producătoare ale vidului perfect
Îl numim
Vulva extraordinară
Este o fantă misterioasă
O izbucnire
Care precedă marginile sale
Adică Pământurile Mările Cerurile și Stelele
Cu cât mai mult o utilizăm
Cu atât mai mult vulva produce

7

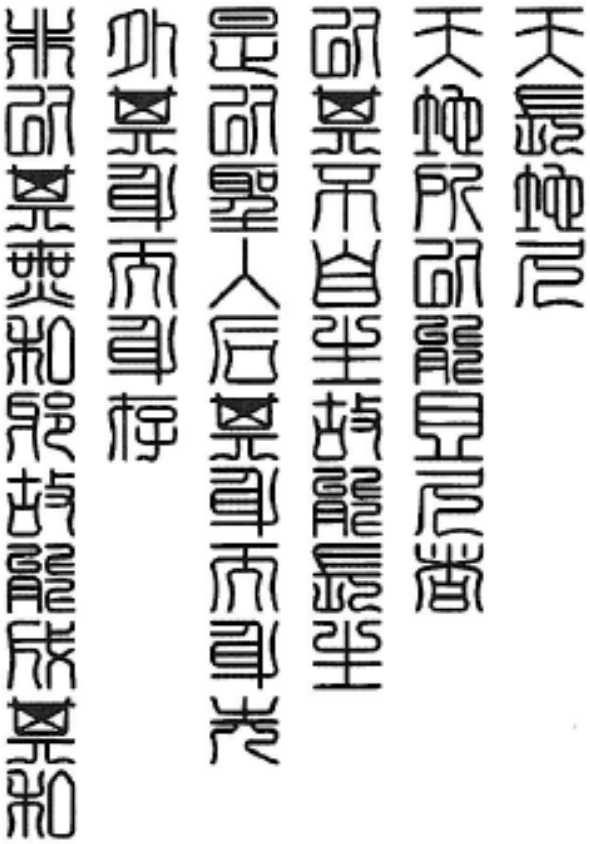

Așa cum Cerurile sunt vaste
Așa cum Pământurile sunt antice
Așa cum Cerurile pot ele astfel
Să se întindă fără limite
Așa cum Pământurile pot ele
Să dureze atât de mult timp
Aceasta este pentru că ele nu se identifică niciodată
La ceea ce ele par
Astfel se reînnoiesc ele fără încetare
Ele sunt asemenea vocii veritabile
Care se transformă instantaneu
Care trecând în spate se regăsește în față
Care se exteriorizează interiorizându-se
Scăpând oricărei identități
Vocea veritabilă este transmutația în act
Perpetuă

8

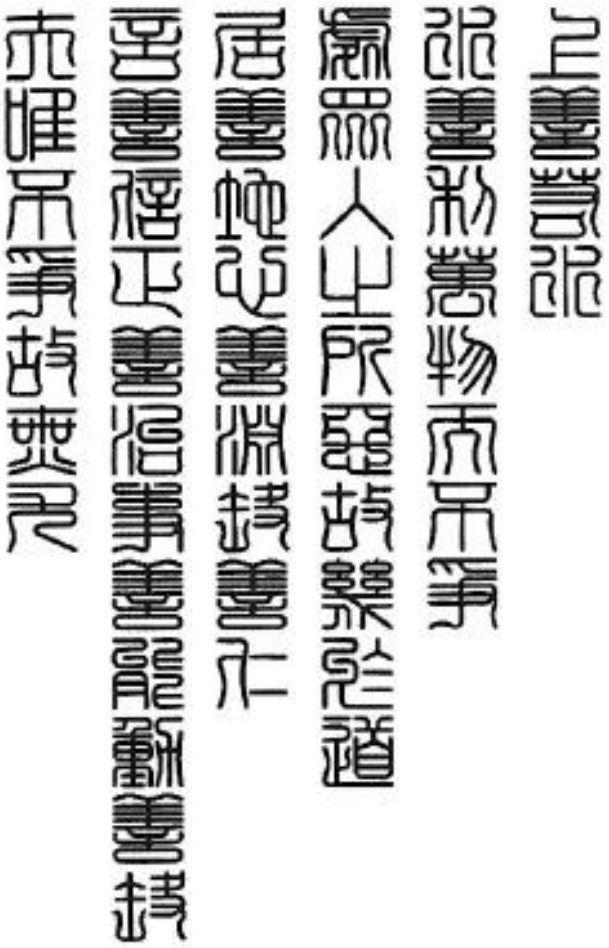

Bunăvoința este asemeni apei
Indispensabilă vieții
Ca și apa ea poate să-și schimbe forma
Să se adapteze chiar și locurilor
Pe care oamenii le detestă
Este tocmai în ce ea este asemenea vocii veritabile
Care ca și apa fecundează solul
Ca și vidul generează împingerile
Ca și generozitatea
Ea se uită pe ea însăși
Ca și încrederea ea domină rațiunea
Netemând nici ordinea nici dezordinea

Întotdeauna oportună
Ea facilitează orice întreprindere
Așa cum ea nu agresează niciodată
Niciodată nimeni nu se plânge de ea

9

Nici un vas nu ar ști s-o conțină
Nu putem nici s-o înglobăm
Nici s-o perforăm nici s-o imobilizăm
Nici un palat de aur sau de jad nu reușește s-o seducă
Sau s-o rețină
Puternică și focoasă
Ca și un cal neîmblânzit
S-o forțezi să se supună ar fi să-ți atragi nenorociri
Astfel este vocea veritabilă
Împlinind operele sale
Apoi dispărând dincolo de ceruri

.....

81

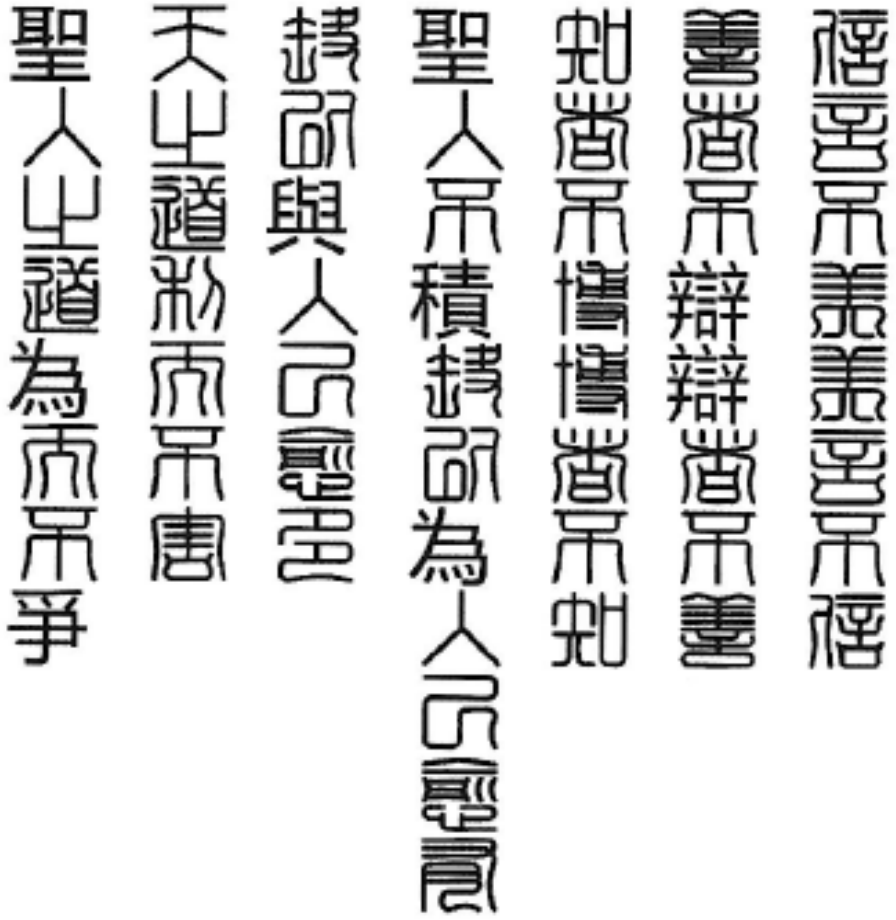

Vocea veritabilă este de încredere
Însă frumusețea sa invizibilă
Vocile obișnuite au splendori evidente
Însă el nu sunt de încredere
Erudiția nu este cunoașterea
Cunoașterea nu este înțelegerea
Înțelegerea nu se comunică
Vocea veritabilă nu se tezaurizează
Pentru ea aceasta este întotdeauna prima dată
Ea se manifestă nefiind
Ea știe fără să posede
Și produce fără să acționeze
Fără să cauzeze rău nimănui

Tăcerea ei face să vorbească cuvintele și lucrurile

COLETTE SOLER, 18 septembrie 1937 -

Filosof și doctor în psihologie, își face întreaga formare cu Jacques Lacan înainte de a alege să exercite psihanaliza și să predea la Paris și în diferite țări ale lumii. În 1988, ea a fost la originea mișcării

Forumurilor Câmpului Lacanian, iar apoi a Școlii sale Internaționale de Psihanaliză în care lucrează și acum

Cărți:

2021. O urgență nu ca și celelalte

2021. Scriere sub covid

2020. Transferul, de la iubire la sex

2020. Lectură. Prefață a lui Jacques Lacan la Trezirea primăverii" de Wedekind

2019. Retur asupra „funcției vorbirii"

2019. Ceea ce Lacan spunea despre femei

2017. Un alt Narcis: Curs 2016-2017

2017. Lacan: Cititor al lui Joyce

2016. Incidențe politice ale psihanalizei: 45 de texte, eseuri și conferințe

2015. Spre identitate: Curs 2014-2015

2015. Afecte lacaniene: Funcția afectului în opera lui Lacan

2014. Umanizare?: Curs 2013-2014

2014. Lacan - Inconștientul reinventat

2013. Ceea ce rămâne din copilărie: Curs 2012-2013

2012. Să te lipsești de tată?

2012. Limbajul, inconștientul, realul

2012. Ce face legătură?: Curs 2011-2012

2011. Afectele lacaniene

2009. Lacan, inconștientul reinventat

2008. Inconștientul sub cer deschis al psihozei

2006. Umbr(a): Incurabil

2004. Repetiția în experiența analitică

2003. Ce spunea Lacan femeilor: Studiu de psihanaliză

2000. Sexuare: SIC 3

2000. Psihanaliza, nu gândirea unică. Istorie a unei crize singulare

2000. Seminarul repetat

2000. Blestemul asupra sexului

2000. Aventura literară, sau psihoza inspirată: Rousseau, Joyce, Pessoa

1998. Ce Psihanaliză?

1996. Spunerea Analistului

1992. Studii despre psihoză

1989. Tatăl

1988. Sfârșituri de Analize

2011. Afectele lacaniene

INTRODUCERE

2005

Miza

Procesul

LA ÎNCEPUT ERA FREUD

AFECTUL MICȘORAT

AFECTE NEÎMBÂNZIBILE

Repetiția

Nevroza, traumatic

Capăt freudian

RELUARE PRIN INVERS

Angoasa

ANGOASA PRINSĂ DE OBIECT

Un afect de excepție

Angoasa, afect de separație

Un drăguț obiect

Locul angoasei

Destituția sălbatică

ANGOASA PRINSĂ DE DISCURS

De dinaintea științei

O altă angoasă

Angoasa proletarului generalizată

Boala de umoare a capitalismului

Dezlegare

O ANGOASĂ PRINSĂ DE REAL

O angoasă puțin freudiană

Angoasa, sexuată

Clinică diferențială

Femeile nu sunt șopârle

TEORIE A AFECTELOR

2006

VIUL AFECTAT

Ipoteza lacaniană

Limbajul, aparat de cunoaștere

NU FĂRĂ DISCURS

NU FĂRĂ ETICĂ

SERIA LACANIANĂ

TRISTEȚE ȘI STIINȚĂ VOIASĂ

Tristețea de dinainte

Afectele raportului la știință

Culpabilitate și „bon heure”

AFECTELE „RĂULUI” NOSTRU

ALTE AFECTE

Pasiunile ființei

Mânia

Rușinea

Ființa privită

Rușinea de a trăi

AFECTE ENIGMATICE

PROBA PRIN AFECT

Sintone sau discordante

Enigme revelatoare

ENIGMA ȘTIINȚEI

PRODUCȚIA INCREDULULUI

IUBIREA ÎNCĂ

AFECTE ANALITICE

AFECTELE TRANSFERULUI

Așteptarea

Capătul

2007

DINCOLO DE IMPASĂ

Doliul

Reacția terapeutică pozitivă

Ceea ce satisface

O știință care vindecă

Conversia afectului

AFECTUL PASEI

Real și adevăr

Anti-matemul

O satisfacție.. care nu înșală

Datoria de a satisface

AFECTELE DUPĂ

Care iubiri?

„Dezasortații” și legătura socială

CONCLUZIE

Limită a științei

Interpretarea poetică

2008

2021. O urgență nu ca și celelalte

2009

2021. Scriere sub covid

COLLECTION OPUSCULE$

ÉCRIT SOUS COVID

La psychanalyse questionnée

Colette Soler

ENCL

Editions **Nouvelles**
du Champ lacanien

2010

2020. Transferul, de la iubire la sex

2011

2020. Lectură. Prefață a lui Jacques Lacan la Trezirea primăverii” de Wedekind

COLLECTION OPUSCULE$

LECTURE

Préface de Jacques Lacan à *L'éveil du printemps* de Wedekind

Par Colette Soler

ENCL

Editions **Nouvelles** du Champ lacanien

2012

2019. Retur asupra „funcției vorbirii”

2013

2019. Ceea ce Lacan spunea despre femei

COLETTE SOLER

CE QUE LACAN DISAIT DES FEMMES

ETUDE DE PSYCHANALYSE

... In Progress Editions du Champ lacanien

2014

JEAN ALLOUCH, 6 aprilie 1939 – 16 septembrie 2023

Născut la Montpellier, format în psihologie și filosofie, urmează din 1962 seminariile lui Jacques Lacan, care i-a fost și analist. După disoluția Școlii Freudiene din Paris, din care făcea parte, a contribuit la primii pași ai revistei Littoral și a participat la fondarea, în 1985, Școlii Lacaniene de Psihanaliză. Actualmente, Jean Allouch animă colecția „Marii clasici ai erotologiei moderne” la editura Epel. Seminarul său, care se ține la spitalul Sainte-Anne din Paris, este prelungit în mod regulat în străinătate, în special în America Latină.

2015

Cărți:

1984. Literă cu literă. A transcrie, a traduce, a translitera

1984. „Soluția” pasajului la act. Dubla crimă a surorilor Papin

1984. Interzisul reprezentării: Colocviu la Montpellier, 1981

1988. 132 bune cuvinte cu Jacques Lacan

1990. Marguerite, sau iubita lui Lacan

1991. Destine ale bisexualității

1992. 213 ocurențe cu Jacques Lacan

1992. Louis Althusser poveste divan

1993. În aceste timpuri

1993. Freud, iar apoi Lacan

1994. Marguerite, sau Aimee a lui Lacan

1996. Etificarea Psihanalizei. Calamitate

1997. Erotica doliului în timpurile morții uscate

1998. -Alo, Lacan? -Cu siguranță nu!

1998. Psihanaliza: o erotologie de pasaj

1998. Sexul adevărului - erotologie analitică II

1998. Critică psihanalizei și a detractorilor săi

1999. Opacitate sexuală: sexul stăpânului

2000. Eros Erogen?

2000. Grafii ale lui Eros - Istorie, Gen și Identități

2001. Sexul maestrului. Erotismul după Lacan

2001. „Asta” al lui Kant, caz al lui Sade - erotologie analitică III

2003. Anii Lacan

2004. Umbră a câinelui tău. Discurs psihanalitic, discurs lesbian

2006. Despre psihanaliză și despre finalul ei: Note de seminar, Tours, 1996-1997

2007. Psihanaliza, este un exercițiu spiritual? Răspuns lui Michel Foucault

2007. Lacan love. Seminarii în Melbourne și alte lucrări

2008. Gânduri pentru noul secol

2009. Contra eternității - Ogawa, Mallareme, Lacan

2009. Iubirea Lacan

2009. 543 improvizații ale lui Jacques Lacan

2009. Douăzeci și cinci d ani mai târziu

2011. Madona cu Blană

2011. Erotica doliului în timpul morții uscate

2012. Prizonieri ai Marelui Altul - Imixtiunea divină I

2012. Pasa sub mai mult decât un titlu: A treia propunere din octombrie a lui Jacques Lacan

2013. Schreber teolog. Imixtiunea divină II

2013. Să îndrăgești diversitatea sexuală - Gayle Rubin la Paris

2013. Daniel H.: Modesta contribuție a unui patiser la echilibrul terestru

2014. O femeie fără dincolo. Imixtiunea divină III

2014. Scrisori lui Sade

2014. Psihanaliza, este un exercițiu spiritual? Răspuns lui Michel Foucault

2015. Altulsex

2017. De ce există excitație sexuală mai degrabă decât nimic?

2017. Scena lacaniană și cercul ei magic: Nebuni se ridică

1984. Literă cu literă. A transcrie, a traduce, a translitera

(Douăzeci și cinci de ani mai târziu – 2009)

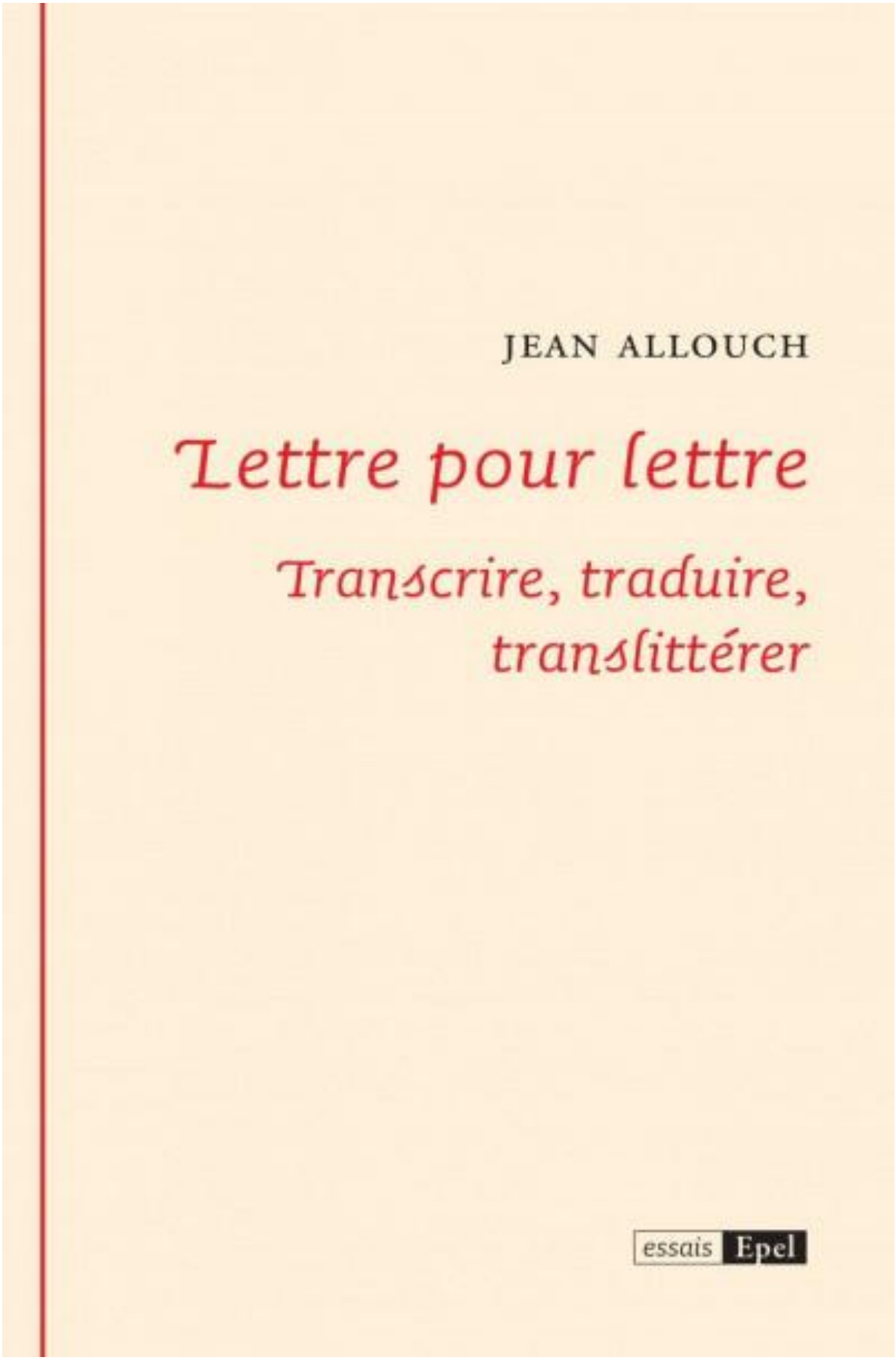

Un analizant vede în vis imaginea literei H. Ea este desenată în alb pe un panou de fond albastru. Aceste precizări spun că H cifrează semnificantul „spital”. De acum interpretarea continuă: chiar înainte psihanalistul său intervenise într-un mod intempestiv și acest H, care trimite la injoncțiunea „tăcere!”, semnifică psihanalistului că trebuie să-și țină locul... și nimic mai mult. Ființa care poate astfel să-și citească urma se face depinzând de un Altul a cărui structură nu depinde de el”...

1984. „Soluția” pasajului la act. Dubla crimă a surorilor Papin

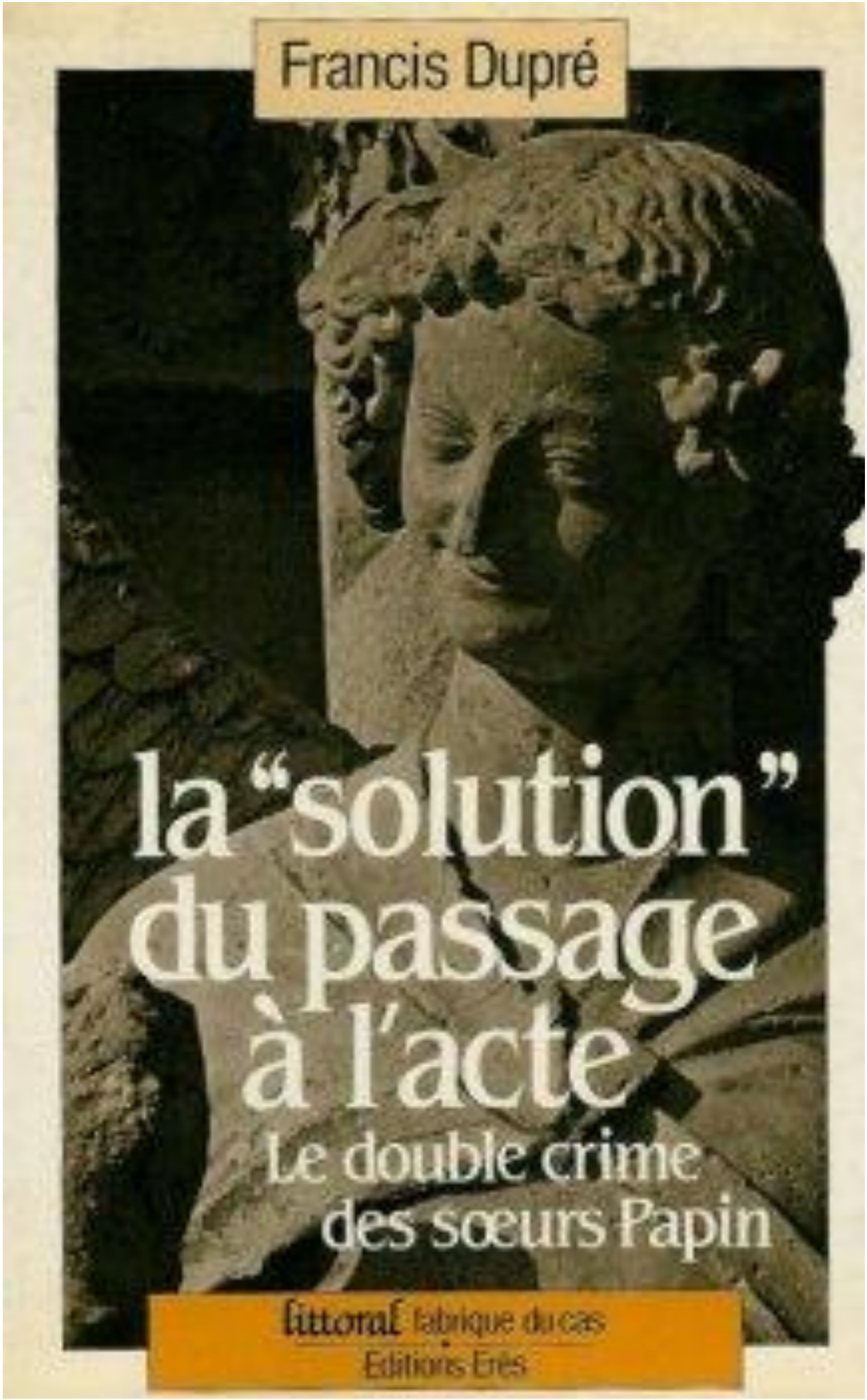

Atunci când nebunia se manifestă redusă la doar pasajul la act, în mod curios, ea contează. Astfel, dubla crimă a surorilor Papin a suscitat interesul lui Tharaud, Eluard, Peret, Man Rey, Sartre, Genet, Houdyer, Papadakis și alții, chiar și mai recent încă. La ce anume pasajul la act ar face el „soluție”?

Această chestiune a fost la începutul drumului lui Jacques Lacan: surorile Papin îl provoacă să modifice răspunsul dat în teza sa și îl conduc la pragul inventării stadiului oglinzii.

1988. 132 bune cuvinte cu jacques lacan

(213 ocurențe cu jacques lacan – 1992)

(543 improvizații ale lui jacques lacan – 2009)

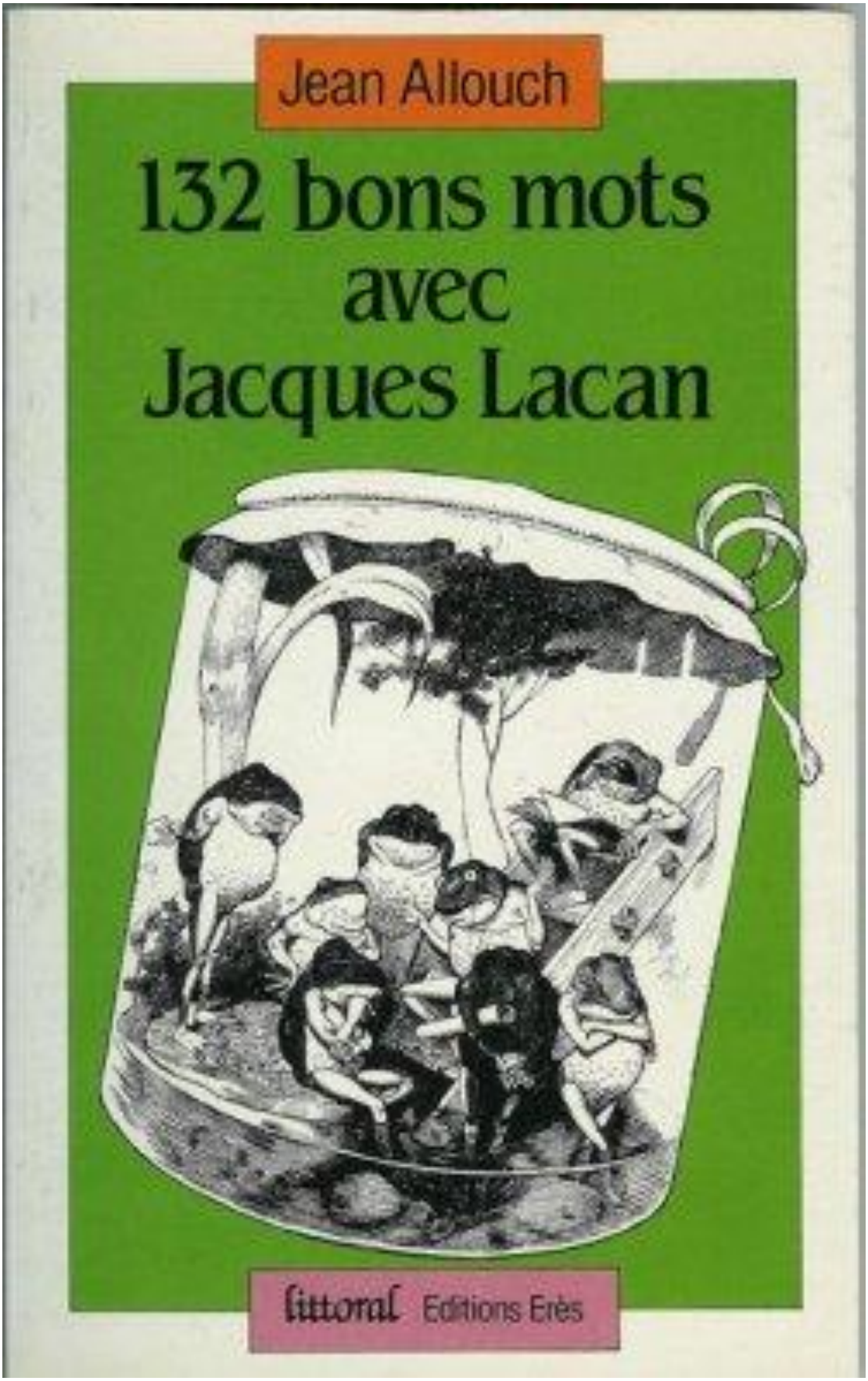

1992. Louis althusser poveste divan

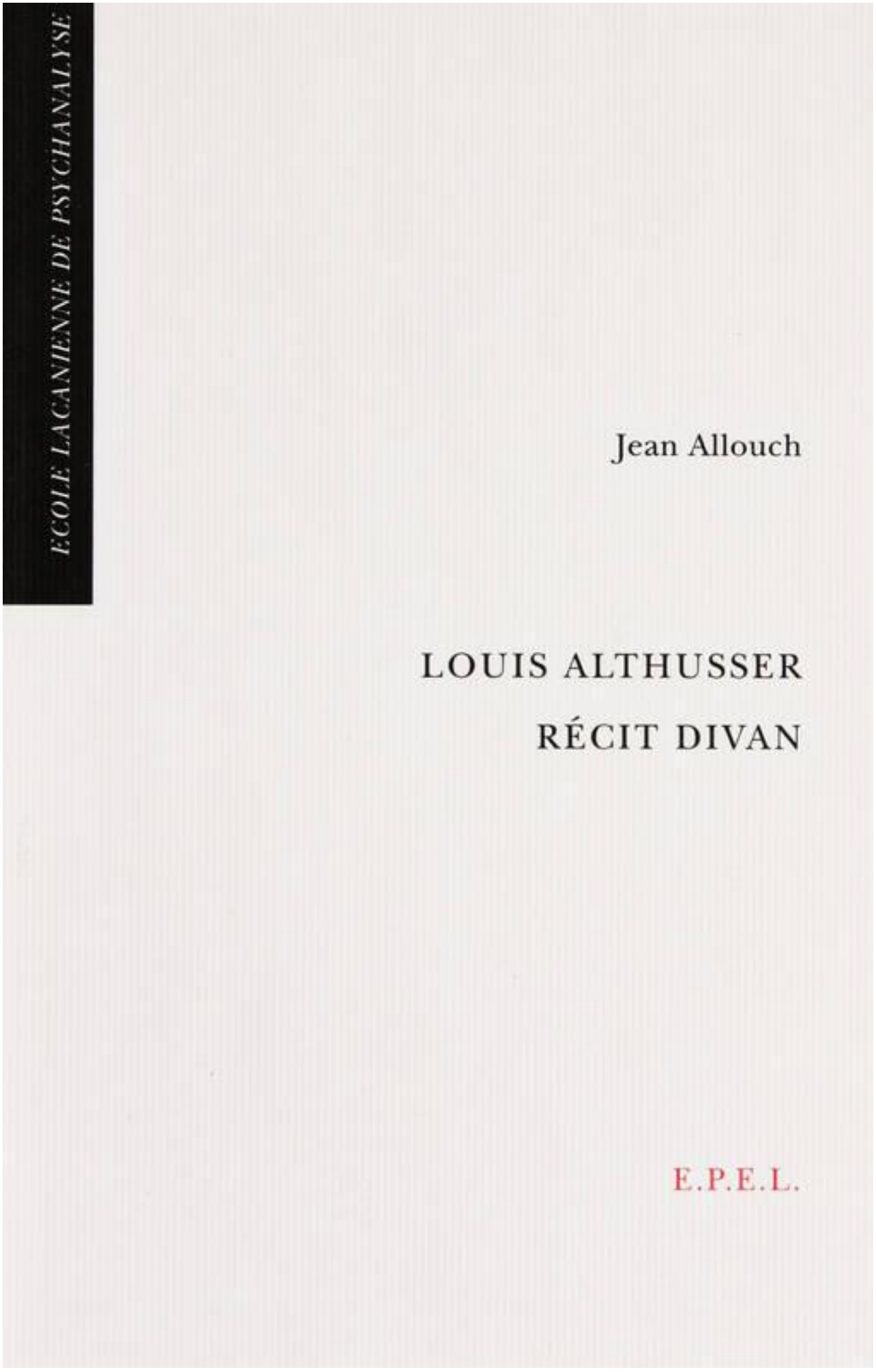

(în aceste timpuri – 1993)

Filosoful Clement Rosset a crezut că trebuie să se facă criticul supunerii intelectuale și să asocieze în special pe Lacan și elevii săi la rătăcirile imposturii althusseriene. Ce loc a ținut Lacan în cazul Althusser? Ce statut să acorzi uciderii soției sale? Ce vizează să opereze publicațiile postume?

1993. Freud, și apoi Lacan

Cum anume oare, Lacan ar fi putut el – dacă a putut-o – în mod decisiv, să atingă fundamentele însăși ale psihanalizei și deci să aducă atingere unui bun număr de postulate freudiene, fără ca, pentru atât, psihanaliza astfel recompusă, să fi încetat să fie freudiană?

1994. Maguerite, sau Aimee a lui Lacan

Matériel protégé par le droit d'auteur

Jean Allouch

Marguerite

ou l'Aimée de Lacan

Postface de Didier Anzieu

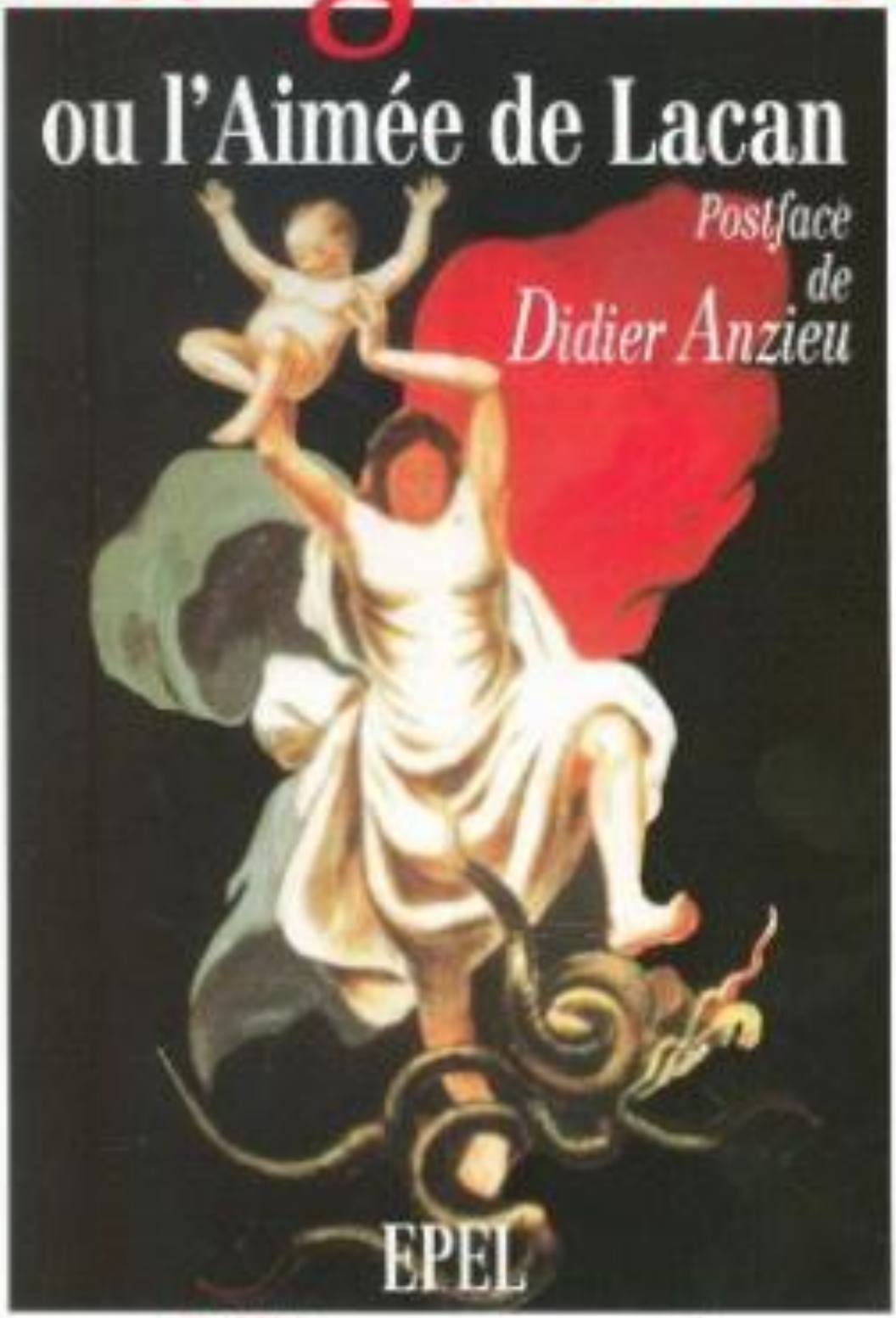

EPEL

2e édition revue et augmentée

În 1986, psihanalistul Didier Anzieu confirma că mama sa fusese „Aimee”, această femeie căreia Lacan i-a scris nebunia în teza sa. Prin grația acestei identificări, nume puteau ieși ca din umbră, locuri, date veneau să-și ia locul; astfel se deschidea posibilitatea unei lecturi în sfârșit critice a singurei monografii clinice scrise vreodată de Lacan. Lucrarea comportă documentele epocii. Găsim aici și corespondența Allouch/Anzieu care a însoțit scrierea cărții. Ultimul cuvânt îi revine lui Anzieu în postfața sa.

1996. Etificarea psihanalizei. Calamitate

Ca și informatizarea azi, electrificarea, acum câteva decenii, mai mult încă decât industrializarea, tot atâtea valuri cărora nimeni nu le scapă

oricât de puțin s-ar afla pe parcursul lor, tot așa psihanaliza suferă azi din plin o impetuoasă: etificare. Vom face să valoreze faptul că astfel etificată psihanaliza pur și simplu nu mai are loc deloc. Nu mai e vorba despre supraeu, iată că vine etica; nu mai e vorba de caz, iată că vine o clinică a faptului social; nu mai e vorba de metodă, iată că vine analistul știutor; nu mai e vorba de a da seama de experiență, iată că vine psihanaliza ca ideologie. Această cvadruplă calamitate, totuși, are reversul său de revelație sau de confirmare (căci deja Freud știa și o ținea): nu există etică a psihanalizei. Un caz ne-o învață azi, fără îndoială mult mai exemplar decât toate acele – numeroase – care sunt aparent (dez)orientate de această etică care nu există. Ne propunem să-l studiem, pornind de la mărturia parțială și părtinitoare pe care ne-o oferă lucrarea lui H. Besserman Vianna, „Politică a Psihanalizei" în fața dictaturii și torturii. Nu vorbiți despre ea nimănui. Și despre nepovestibilul „happening" căruia această carte i-a dat loc, la Paris, spitalul Sainte-Anne, duminică, 9 februarie 1997. Este la fel și despre existența sau despre recuzarea a ceea ce, după mai mult de 20 de ani, încearcă să-și forțeze calea sub numele, încă menținut aproape absolut voalat, de psihanaliză derridiană.

1997. Erotica doliului în timpurile morții uscate

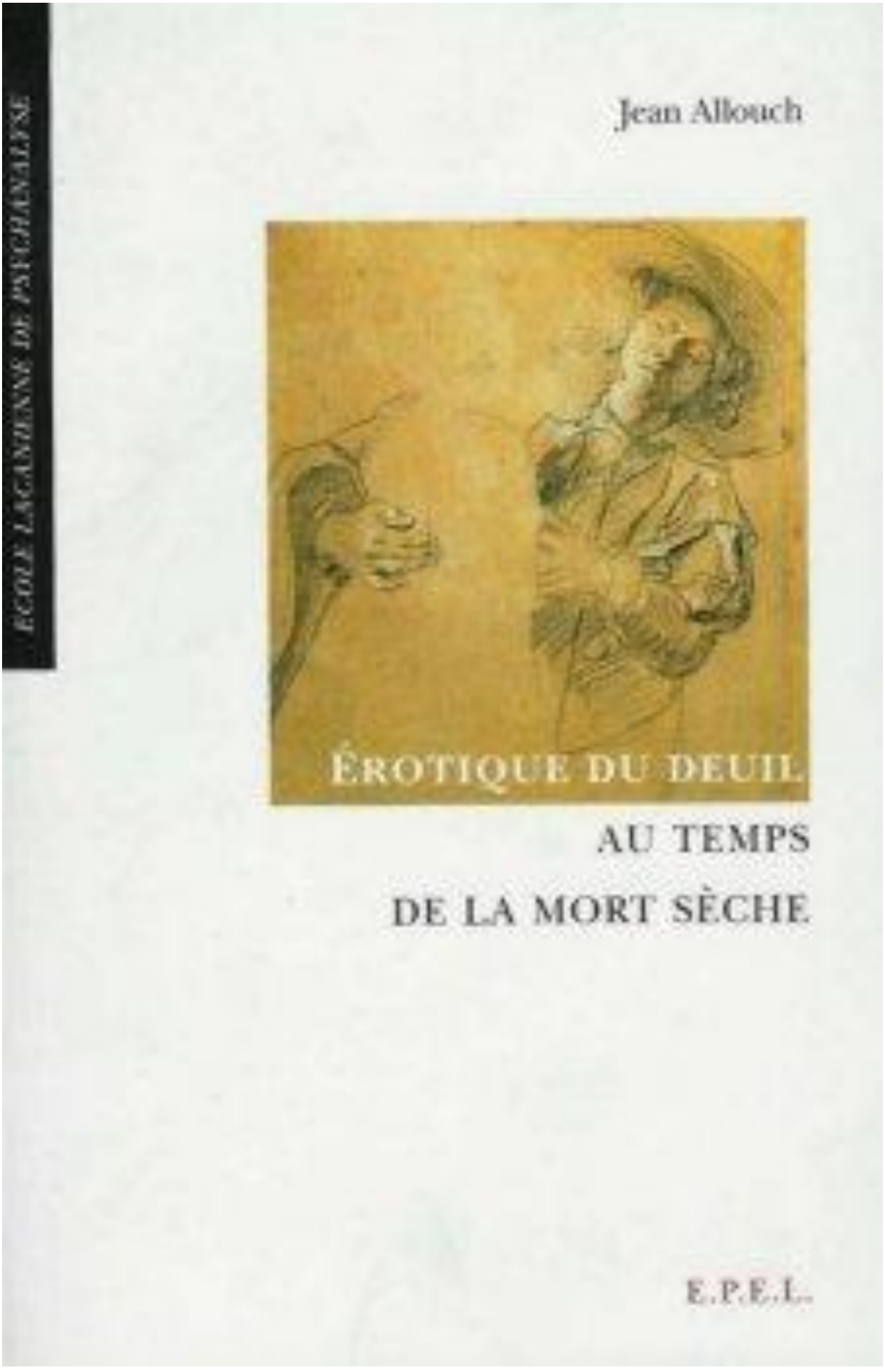

„Munca doliului” a devenit o banalitate. Obiectul doliului, se pretinde, este substituibil. Iată credo-ul care este interogat. Mai întâi cu Philippe Aries, replasând această versiune psihanalitică în contextul său istoric: ca o tentativă de supraviețuire a morții romantice chiar atunci (1914-1918) când ea lăsase locul morții uscate. Apoi, citind în detaliu interpretarea lui Hamlet dată de Lacan, Allouch avansează aici teza opusă: obiectul doliului este nesubstituibil. Doliul nu este să schimbi obiectul, ci să modifici raportul la obiect. Lectura unei nuvele de Kenzaburo Ôe precizează conceptul unui grațios sacrificiu al doliului. În filigranul acestor trei studii speciale, umbra gri a unui copil mort își întinde firele sale de vise și coșmaruri.

1998. -Alo, Lacan? –Cu siguranță nu!

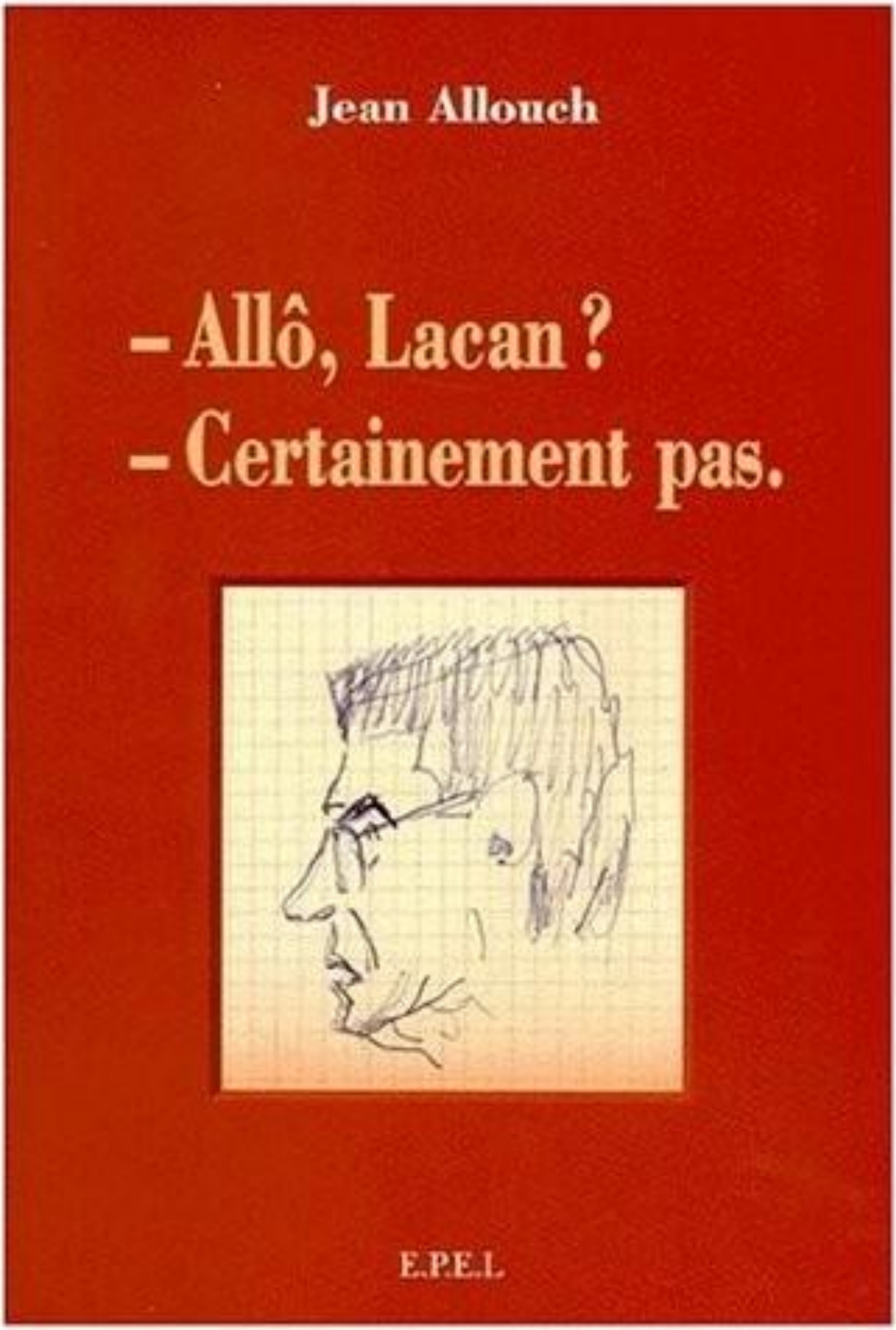

Zvonul îl înghițim. De trăsătura de spirit râdem. De un bun cuvânt dezbatem... după ce am surâs. Încă din Antichitate, bunul cuvânt este

recunoscut ca făcând învățătură. El nu este totuși în firul drept al unei învățături oficiale. Locul său este marginea. Vom găsi în „-Alo, Lacan? – Cu siguranță nu!”, câteva 321 bune cuvinte ale lui Lacan, clasate după cinci rubrici: practică analitică, prezentare de bolnav, practică de control, istorie a mișcării psihanalitice, întâlniri.

1998. Psihanaliza: o erotologie de pasaj – erotologie analitică 1

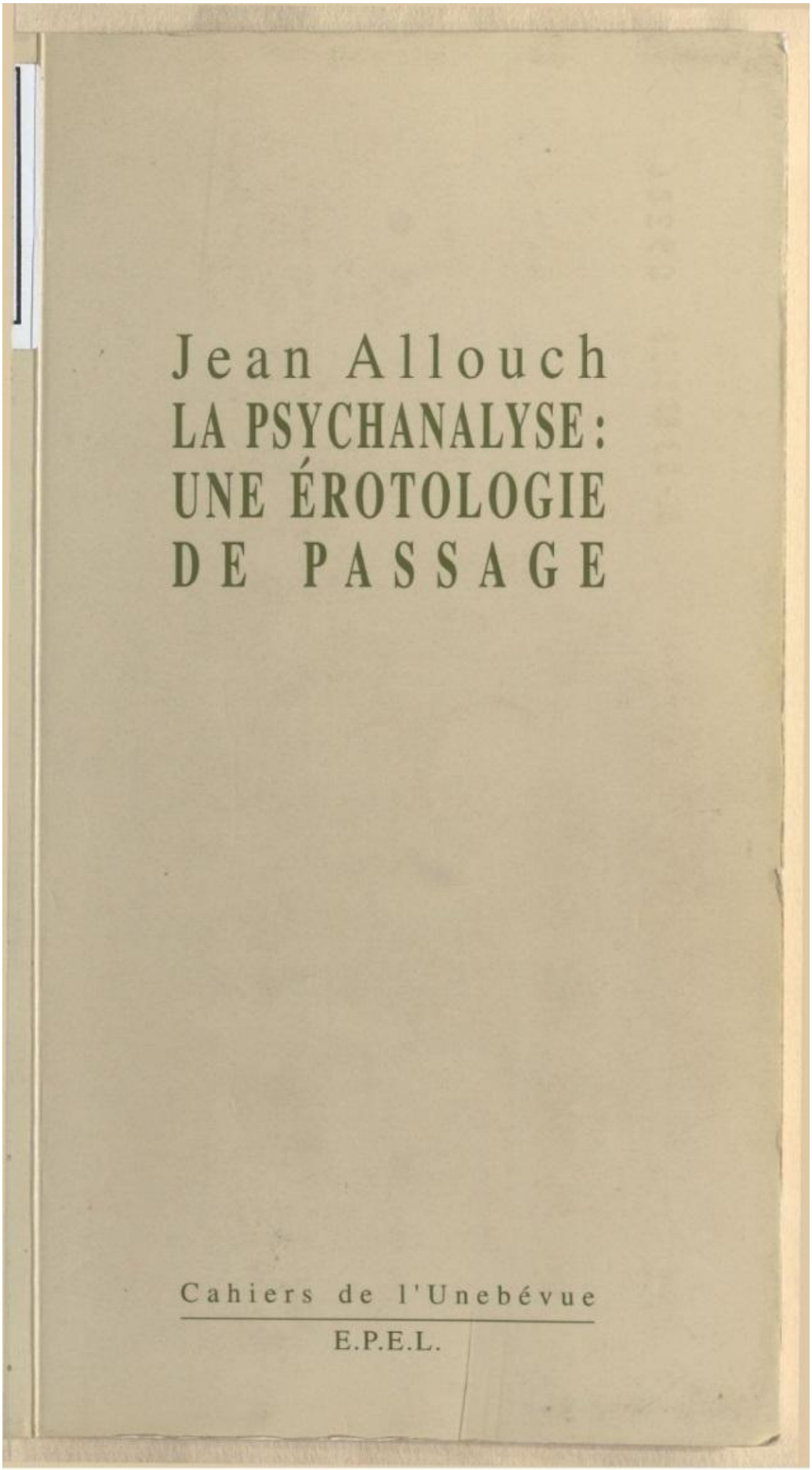

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France

Psihanaliza este o erotologie. De ce așadar atâtea dificultăți de a se admite ca atare, de a-și da seama de faptul că este printr-o operație ea

însăși erotică (numim această operație „analiză”) faptul că un subiect se supune lui Eros? Nu există depărtare între practica analitică a lui Lacan și cea, filosofică-politică a lui Foucault, căci, la unul ca și la altul, nu este atât vorba despre cum să vorbești adevărat despre viața ta erotică, cât despre erotica spunerii adevărate.

1998. Sexul adevărului – erotologie analitică 2

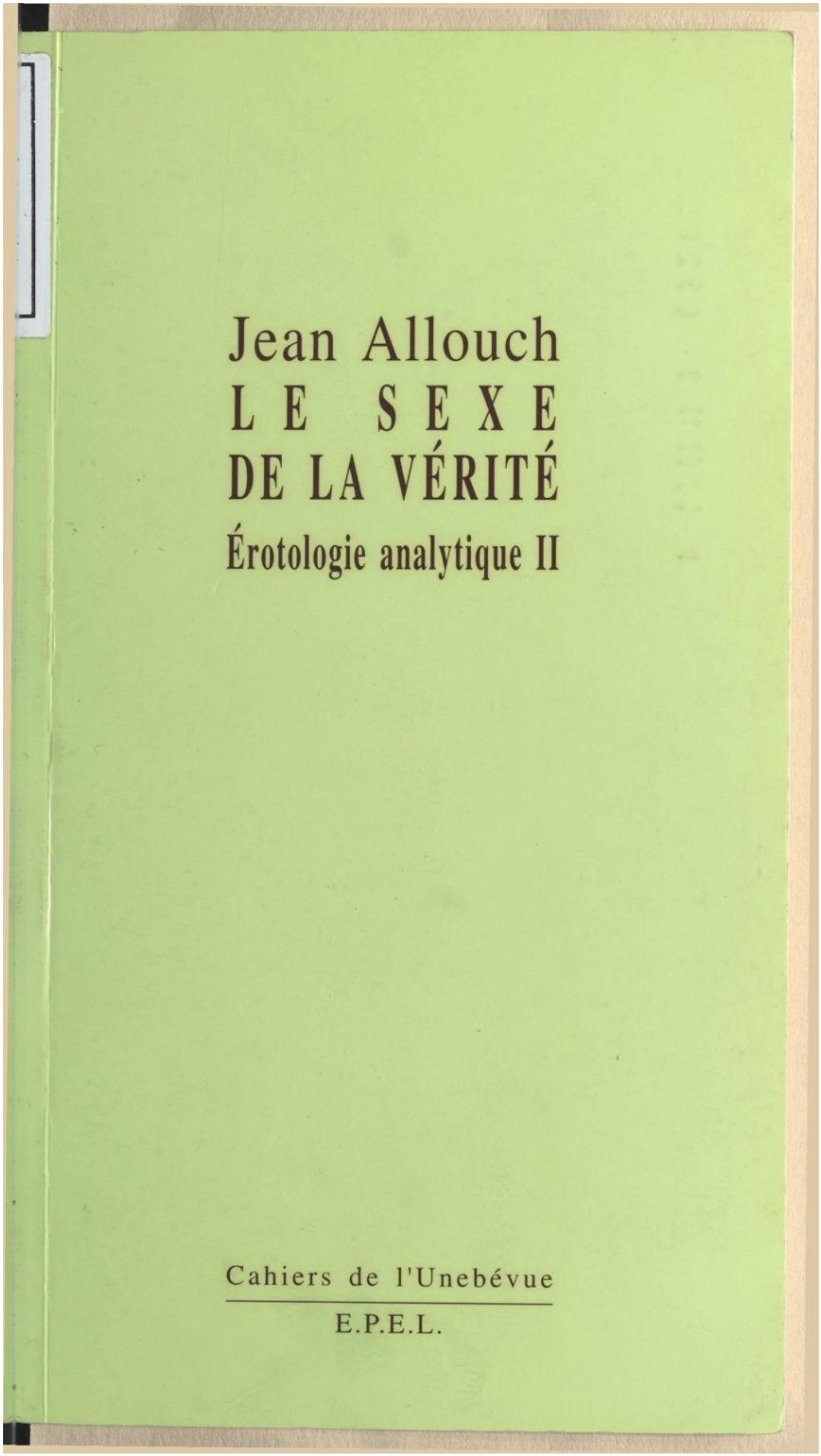

Source gallica.bnf.fr / Bibliothèque nationale de France

Nimic nu pare să taie inimaginabila favoare de care nu încetează să beneficieze adevărul. Îi punem, pe bună dreptate, milioane de morți în

contul său, cu cât este cât de puțin susținut, el sprijină persecuțiile cele mai hotărâte, și totuși cele câteva procese care-i sunt intentate – filozofice – nu-i zdrobesc deloc prestigiul său. Este pentru că doar uitarea îl pune în cauză. De acolo nume său grec de a-letheia care spune că el este ceea ce privează de uitare (de lethe). „De reminiscențe mai ales suferă isterica.” Cu această frază Freud dădea veritabila lovitură de începere psihanalizei. Ea revenea să spună că simptomul privează de uitare, că el este un adevăr. Ori, o gigantescă neînțelegere s-a grefat foarte devreme acolo dedesubt. Pornind de la această non-uitare, în mod paradoxal, s-a orientat psihanaliza spre căutarea uitatului - este anamneza – în vreme ce era vorba de a uita ceea ce nu putuse fi.

2001. Sexul maestrului. Erotismul după Lacan

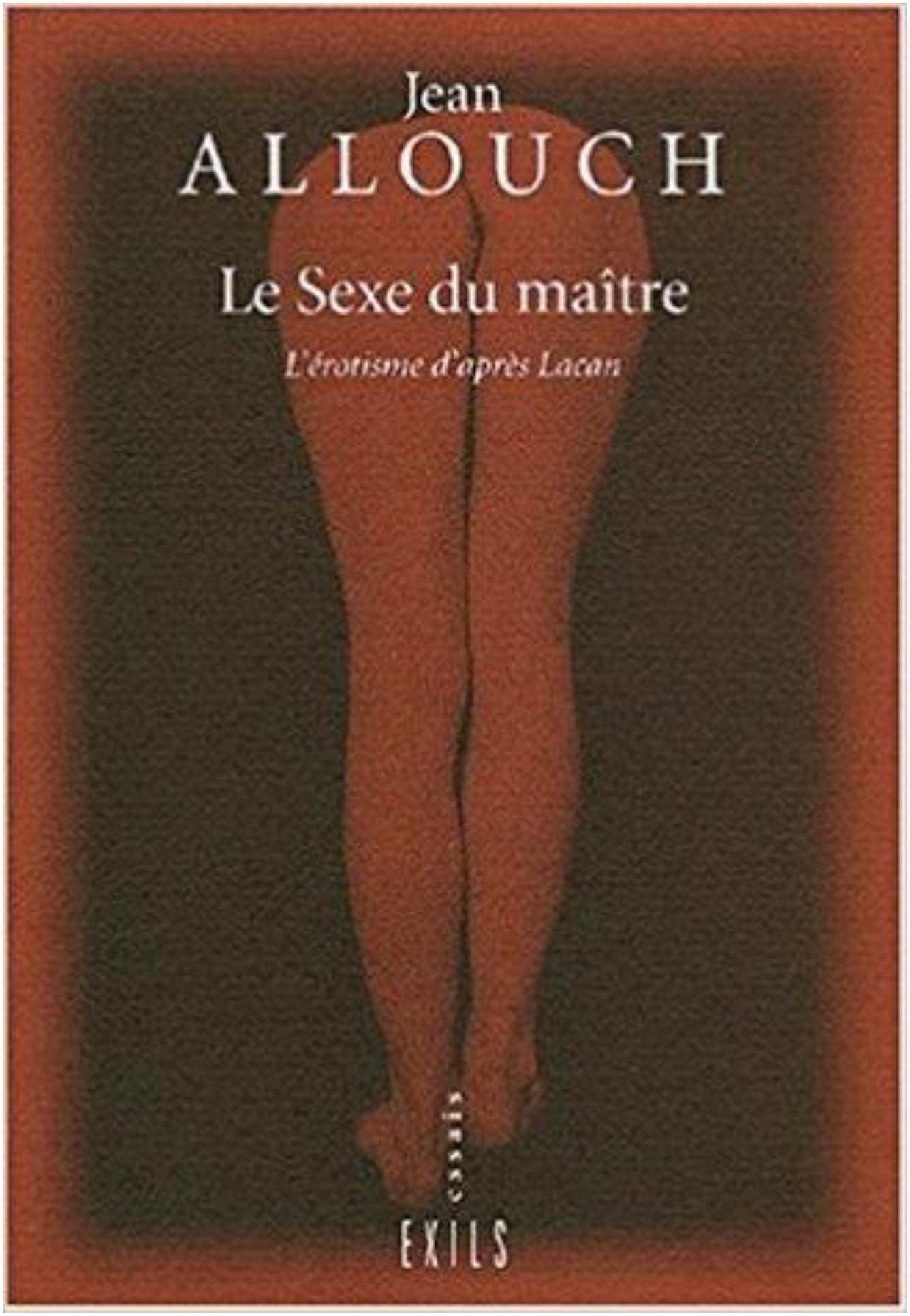

Maestrul așadar are un sex? În sensul în care ar poseda unul, de care s-ar folosi după placul său, cu siguranță nu. Mult mai degrabă este

sclavul. Dar care sex? Răspunsul poate surprinde, chiar dacă el este istoric atestat: nu înflăcăratul falus (el însuşi numit „maestru al lui eros”, ceea ce dovedeşte prea bine că maestrul nu este maestrul), ci anusul. „Suveran”, în latină, se spune superanus. Sexualitatea maestrului este aşezată deasupra, în afară de faptul că este un anus de neatins, interzis, mijlocind faptul că maestrului îi lipseşte stabilitatea, această abilitate care-i este acordată extrem de iluzoriu şi pe care fiecare – împins de idealurile moderne de autonomie, libertate, control de sine şi de altul, responsabilitate – crede că le poate îndosa. Moartea lui Dumnezeu fiind sfârşitul veritabil al imortalităţii, sexualitatea modernă ar trebui să se grăbească, începând de la zero, în măiestrie. Este suferinţă pierdută, subliniază această carte care, urmând câteva fire desfăşurate de Freud, Foucault, Lacan, dar şi de anumite lucrări gay şi lesbiene, încearcă să spună consecinţele acestui eşec. „Există despre sex un secret bine păzit: celei mai mari părţi a oamenilor, nu le place asta .” (Leo Bersani)

2001. Asta al lui Kant, caz al lui Sade – erotologie analitică 3

Jean Allouch

ÇA DE KANT,
ÇAS DE SADE

Érotologie analytique III

Sur «Kant avec Sade» de Jacques Lacan

Cahiers de l'Unebévue

Va trebui prea bine ca psihanalistul să plătească prețul tentativei sale neauzite de a-și stabili câmpul său altundeva decât la Sade. Acest preț are un nume: fantasma.

2004. Umbră a câinelui tău. Discurs psihanalitic, discurs lesbian

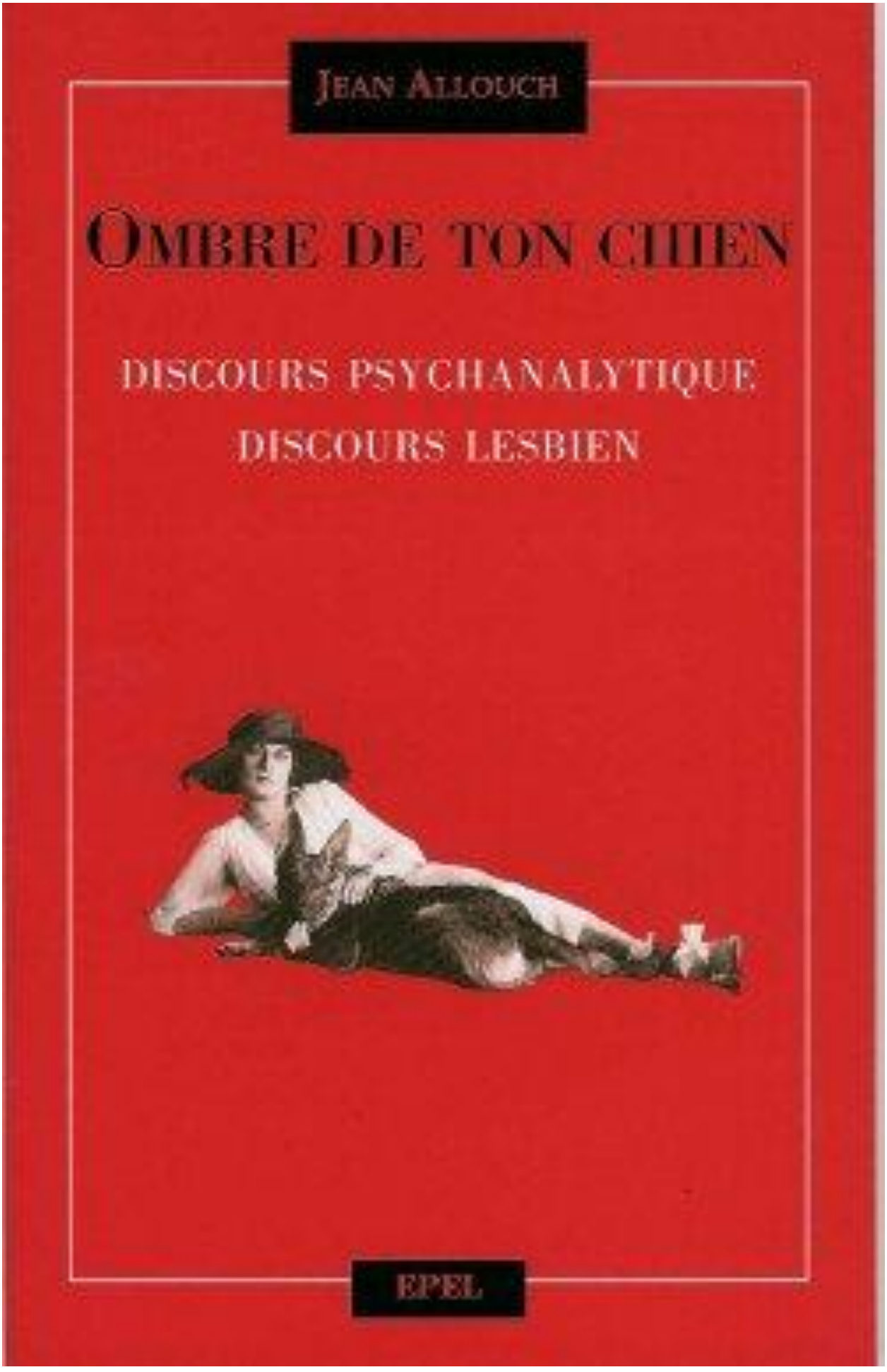

2007. Psihanaliza, este un exercițiu spiritual? Răspuns lui Michel Foucault

JEAN ALLOUCH

LA PSYCHANALYSE EST-ELLE UN EXERCICE SPIRITUEL ?

Réponse à Michel Foucault

EPEL

Respingând că ar fi o psihologie (cu sau fără adâncime), o artă, o religie, o magie și chiar o știință, Lacan, să fi lăsat psihanaliza plutind în aer, nemaiștiind ce este și nici unde?

Jacques Derrida o considera un discurs instabil și in-situabil, dar „discurs” nu merge nici el.

Totuși, în 1982, în cursul său despre „hermeneutica subiectului”, Michel Foucault adresa psihanaliștilor o propunere efectivă.

Psihanaliza nu a știut, nota el, să se gândească în tăișul istoric al existenței spiritualității și al exigențelor sale”. Ea s-a făcut să uite chiar ceea ce ea este: o experiență spirituală prin care, pe calea unui altul, subiectul operează asupra lui însuși transformările necesare pentru a accede la adevărul său.

Doar Lacan, adăuga Foucault, nu participase la această uitare. Oare poate fi acreditată această genealogie a psihanalizei pe care o construiește Foucault? Ce există din spiritualitate la Lacan? Și la Freud?

Acțiunea lui Michel Foucault țintea dincolo de „gândire”. Oricare ar fi fost domeniul, intervențiile sale erau indisociabil teoretice și politice.

O astfel de observație, azi, pare banală, dar mai presus de toate, acele intervenții, ca stil, erau interesate de propriile lor limite și de aceea se apropiau de intervențiile psihanalistului.

Nu era vorba, de exemplu, de a vorbi în numele celor ce sunt în închisoare, nici de a le indica cum să acționeze, ci de le suscita acțiunea.

În 1978, Foucault explica:

„Dacă nu spun ce trebuie făcut, nu este pentru că aș crede că nu trebuie făcut nimic. Din contră, cred că trebuie făcute mii de lucruri, inventate, create, din partea celor ce recunosc relațiile de putere în care sunt implicați și au decis să le reziste sau să scape din ele. Din acest punct de vedere, întreaga mea investigație se bazează într-un postulat de un optimism absolut. Nu-mi fac analizele ca să spun: așa sunt lucrurile, sunteți prinși. Nu spun aceste lucruri decât în măsura în care consider că asta permite să le transforme.”

Psihanaliza îl interesa pe Foucault, și în special Lacan. Pe 22 februarie 1969, Lacan a asistat la conferința „Ce este un autor?” dictată la Societatea Franceză de filosofie. Acolo psihanaliza este desemnată ca „discurs”. În următoarea lecție a seminarului, Lacan continua ceea ce ascultase producând doctrina sa a celor patru discursuri.

Foucault nu îi spusese de trebuia să facă, dar el acționa pornind de la ceea ce Foucault spusese, ceva ce, Foucault, reticent la orice formalizare a discursurilor, nu va înghiți.

Răspunzând astfel, Lacan accepta, ratifica și chiar constituia faptul că psihanaliza ar putea să-și primească statutul de la cineva care nu-i aparținea. Ceva nemaivăzut pentru un psihanalist! Lacan reacționa în fața afirmațiilor lui Foucault ca și unul dintre numeroșii prizonieri care s-au ridicat la chemarea Grupului de intervenție în închisori (GIP).

Pe 6 ianuarie 1982, o nouă și nu mai puțin ambițioasă referire a lui Foucault la psihanaliză (Lacan murise de patru luni), pornește de la aceeași constatare pe care Lacan o făcuse de curând: psihanaliza nu este o știință, ci o formă a științei (un delir, după Lacan, în acea epocă).

O știință, pentru a fi accesibilă, nu cere nici o convertire a subiectului, nici nu promite nici cea mai mică iluminare la final. „Subiectivarea”, concept esențial în Lacan, și în cele din urmă la Foucault, nu-și are locul acolo, nu joacă nici un rol.

Nu este posibil, continuă Foucault, să încerci să asimilezi structurii științei, acea „falsă știință” care este psihanaliza. Dar asta nu înseamnă că ea se află într-o poziție a-topică, chiar dacă pentru psihanalist continuă să fie mare tentația de a ridica caracterul efectiv inedit al invenției freudiene până la ceea ce ar vrea să fie o atopie radicală.

Nu, forma de știință care a fost numită „psihanaliză” nu este absolut deloc nouă, așa cum o dovedește faptul că i se poate face o genealogie.

Așadar nu este știință, dar cu atât mai puțin religie. Să asimilezi psihanaliza cu o religie este o eroare și „nu aduce nimic”.

În schimb, multe elemente în psihanaliză, și, mai clar în Lacan decât în oricine altcineva, i se par lui Foucault recuperări ale exigențelor ce corespundeau spiritualității, mai precis și mai țintit, spiritualității

școlilor filosofice antice pe care le va descrie în cursul despre „hermeneutica subiectului”.

Este oare fondată această comparație?

Foucault menționează, bilateral, chestiunea ființei subiectului: ce trebuie să fie pentru a accede la adevăr? Și ce transformare produce în subiect accesul său la adevăr? El subliniază prezența acestei întrebări, „absolut tipice spiritualității”, în psihanaliză și în marxism.

„Veți găsi în aceste forme de știință, întrebările, exigențele care sunt cele mai antice, cele mai fundamentale ale epimeleia heauton (tehnicile grijii de sine), așadar ale spiritualității ca și condiție de acces la adevăr.

Dar, nici una dintre aceste două forme de știință, nu a considerat, clar și îndrăzneț, foarte explicit, acest punct de vedere. Ele chiar au ocultat condițiile spiritualității proprii acelor forme de știință într-un anumit număr de forme sociale.”

Foucault știe că nu îi corespunde, în 1982, să expună faptul că psihanaliza este o mișcare spirituală, tot așa cum nu îi corespundea în 1969 să deconteze existența unui „discurs psihanalitic”.

Totuși, el face o chemare analistului, sugerându-i să-și considere poziția sa explicit și așa cum nu s-a făcut niciodată înainte, din punctul de vedere al spiritualității.

O mască poate să cadă. Și aici ne vom preda (depune armele) în fața convocării lui Michel Foucault.

„Gândiți-vă doar, dincolo de punctul nostru de vedere actual, la consecințele pasului pe care l-am face, nimic mai mult decât, acceptând această presupunere (că există transfer al gândirii). Ceea ce gardianul Sfântului Dionis avea obiceiul să adauge la povestirea martiriului sfântului continuă să fie cert. După ce i-au tăiat capul, Sfântul Dionis, și l-a ridicat și a plecat cu el sub braț. Iar gardianul adăuga: „În astfel de cazuri, contează doar primul pas. Apoi totul funcționează singur.”

– Sigmund Freud, „Psihanaliză și telepatie.”

„Mai degrabă ar trebui să ne căutăm modelele în ceea ce rămâne neînțeles și totuși atât de viu în ceea ce tradiția ne-a lăsat fragmentar ca

exerciții ale scepticismului, în măsura în care nu sunt pur și simplu jocuri strălucitoare între doctrine opuse, ci, din contră, adevărate exerciții spirituale, care cu siguranță corespundeau unei praxis etice, cea care dă veritabila sa densitate teoreticului ce ne-a rămas cu acest titlu și sub această rubrică.”

-Jacques Lacan, „Logica fantasmei.”

Un titlu ca „Hermeneutica subiectului” nu era în stare să le atragă atenția psihanaliștilor, în primul rând celor lacanieni?

Azi, nu se poate asuma că acest curs al lui Michel Foucault, publicat în 2001, a avut vreo importanță pentru ei. Poate că au bănuit, dacă l-au citit, că, să ții cont de el, ar implica prea multe alterări esențiale în cadrul teoriei cât și al practicii psihanalitice.

Oricum ar fi, și chiar mai radical, ar fi oare posibil, ca transformările la care Foucault invită psihanaliza, să fie în mod precis tocmai cele care îi convin de acum înainte?

„Atunci când vedem azi semnificația, sau mai degrabă aproape totala lipsă de semnificație, pe care o dăm unor expresii totuși foarte folosite și care nu încetează să apară în discursul nostru: „să te întorci spre tine, să te interiorizezi, să te eliberezi, să fi tu însuți, să fi autentic, etc...”...

Atunci când vedem absența de semnificație și de gândire care există în fiecare dintre aceste expresii folosite azi, cred că nu avem de ce să fim foarte orgolioși de eforturile pe care le facem acum pentru a reconstitui o etică a sinelui...

În cadrul acestei mișcări care acum ne face totodată să ne referim neîncetat la această etică a sinelui fără a-i da niciodată un conținut, cred că putem bănui o imposibilitate de a constitui azi o etică a sinelui, când poate ar fi o urgență fundamentală, politic indispensabilă să constitui o etică a sinelui, dacă, în cele din urmă, este adevărat că nu există alt punct, prim și ultim, de rezistență la puterea politică decât în relația de sine cu sine însuși.”

După mai bine de un secol, după ce și-a bobinat creierii în toate sensurile, psihanaliza a ajuns să nu mai știe în ce se află, unde aparține

și nici ce este. Ceva ce, deși având efecte pozitive, în special critice, totuși are consecințe dăunătoare în mai multe planuri.

Poate nu atât în practica însăși (practică ce, în vreun fel sau altul, este susținută de dispozitivul freudian, chiar dacă el trebuie examinat mai în detaliu, căci se descoperă uneori că acest dispozitiv este situat de partea discursului stăpânului), cât în ceea ce am putea numi poziția psihanalistului în cadrul „episteme” (știință, schemă, configurație a cunoașterii, certă și adevărată, opusă doxei - opinia) și modul în care psihanaliza trebuie să se prezinte în social pentru a putea subzista, chiar dacă ar fi în modul unui parazit. Cum să alegi o politică pe care să ți-o apropriezi, dacă nu știi nici cine, nici ce ești?

Studiind spiritualitatea în Lacan și colateral în Freud, punând în relief cum gândea Lacan, cu jumătăți de cuvinte, experiența analitică ca o experiență spirituală, folosesc oare un argument al autorității? Da și nu.

Azi, pot considera, în acest caz fără ca el s-o fi spus vreodată și folosindu-mă de Foucault, că Lacan gândea cu adevărat experiența analitică ca o experiență spirituală și mișcarea psihanalitică ca o mișcare spirituală.

Pe de altă parte, aceasta nu este deloc original: Wittgenstein, Thomas Mann, Lou Andreas-Salome, Jung, Pfister, Auden și mulți alții știau perfect că Freud, în timp ce încă trăia, era originea unei mișcări spirituale.

Wittgenstein, așa cum a fost perfect arătat, de asemenea, a fost fondatorul unei linii spirituale. Nu din lipsă de rigoare și nici din deviere, Pierre Hadot, studiind școlile filosofice antice ca formă de viață, traducea Tractatus-ul, iar Russell sau Carnap au știut să vadă în Wittgenstein un maestru spiritual modern.

În mod hotărât, spiritualitatea nu este exact ceea ce se crede și nici nu este acolo unde se crede.

Și cu atât mai puțin psihanaliza.

În omagiu memoriei lui Freud, imediat după moartea lui, Auden a scris:

„Ei chemau pe Dumnezeu, dar el își urma drumul jos, între condamnați, ca Dante, în abisul pestilențial, în care răniții ghidau mizerabil exclușii.”

2007. Lacan Love. Seminarii în Melbourne și alte lucrări

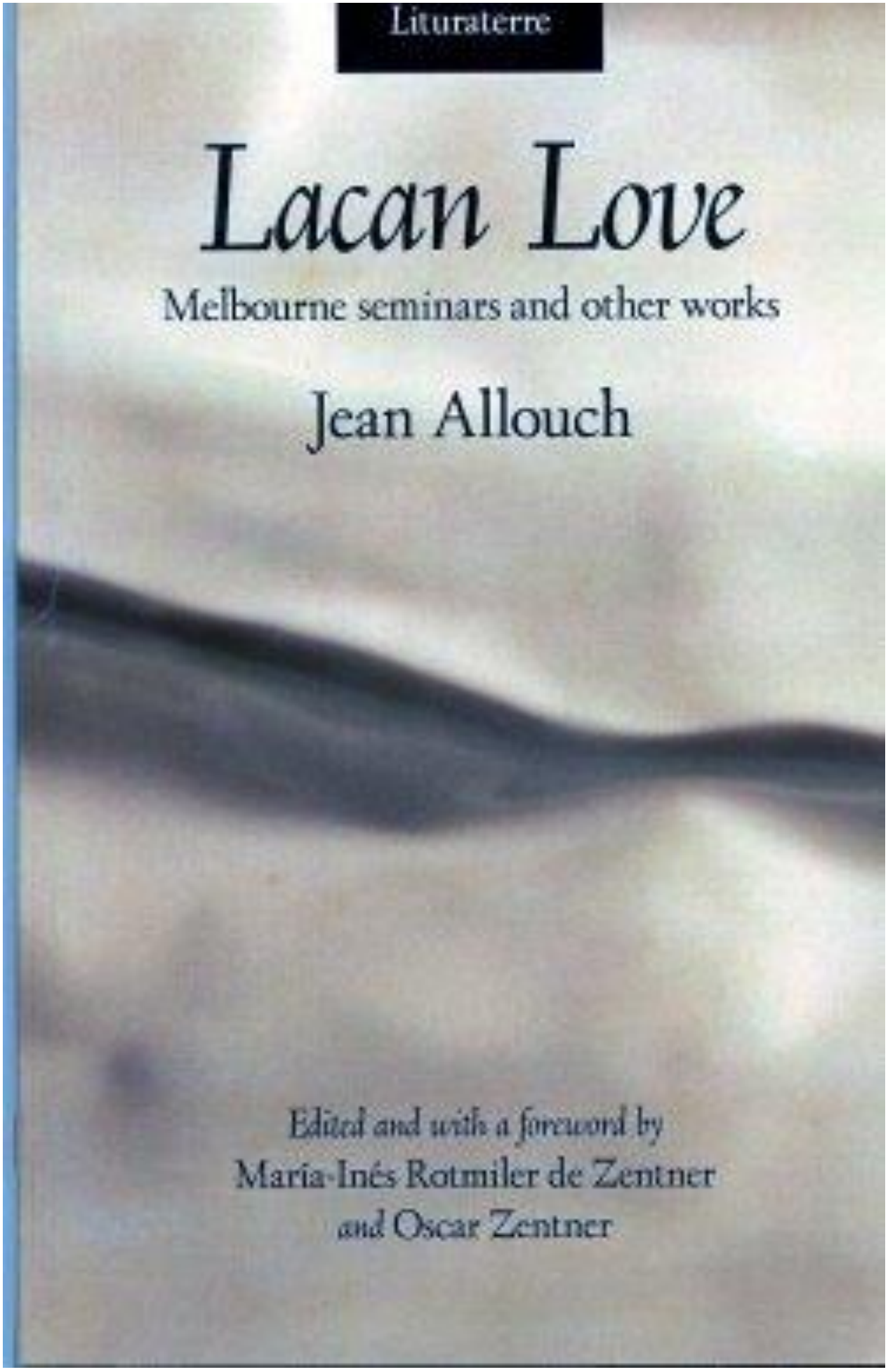

Psihanaliza a fost scufundată sub un tsunami de diferite psiho-tehnici; de la psiho-logie, psiho-coaching, psiho-self-help, la psiho-trope droguri și așa mai departe. Acesta, între altele, este unul dintre motivele de a considera că metoda inaugurată de Freud, și corect subvertită de calea urmată de Lacan, nu are nici o continuare asigurată și nici un viitor sigur. Mai degrabă decât să fie didactică sau exhaustivă, intenția noastră este de a preveni cititorul. A devenit clar că simptomul în psihanaliză – juisare și suferință – se manifestă atunci când ceva nu merge, când imaginarul se sparge și nu mai poate ține câmpul simțului comun; realitatea. Acest fapt este ceva ignorat atât de managerii de suflete care, din contră, ajutați de câțiva lacanieni, reînnoiesc și reîntăresc simțul comun, încercând să suprime simptomul și în același timp încercând să-l respingă. Multipla promoție religioasă de psiho-tehnici, născută din asta, sunt încercări de întoarcere la status-quo-de dinainte. Lacan obișnuia să repete că viața este ca un râu mergând de la un mal la altul, neștiind nimic despre sine. Și este în acest același non-sensual râu, cel în care psihanalistul, ca și analizantul, se află până în gât.

Metoda psihanalitică ca atare nu oferă consolarea religiei, filosofiei, sau a unui Weltanschaung (sistem al lumii).Pentru acest motiv un anumit grad de reticență, dacă nu de scepticism, este nu doar binevenit, ci și necesar atunci când suntem confruntați cu Prometeana popularitate a psihanalizei. O astfel de recunoaștere sau denigrare, chiar când aparent adresată psihanalizei, deseori arată că adresele sunt de fapt diferitele și variatele menționate mai sus psiho-versiuni. Poate este preferabil, și de asemenea poate este timpul, să inaugurăm figura transferului ca subiect presupus să nu știe, mai degrabă decât prost folositul și abuzatul aforism al lui Lacan privind subiectul-presupus-să știe. Aceasta, în fapt, nu ar fi antitetică cu noțiunea de inconștient ca și cunoaștere care nu este cunoscută. Pentru prima dată în limba engleză „Lituratera” prezintă traducerea neasemuitei cărți a lui Jean Allouch, „Iubirea Lacan. Seminarii în Melbourne și alte lucrări”. Ea permite o nouă intrare în topici clasice și contemporane, și deschide noi probleme care până acum au fost, în principal, forcluse de către psihanaliști.

2009. Contra eternității – Ogawa, Mallarmé, Lacan

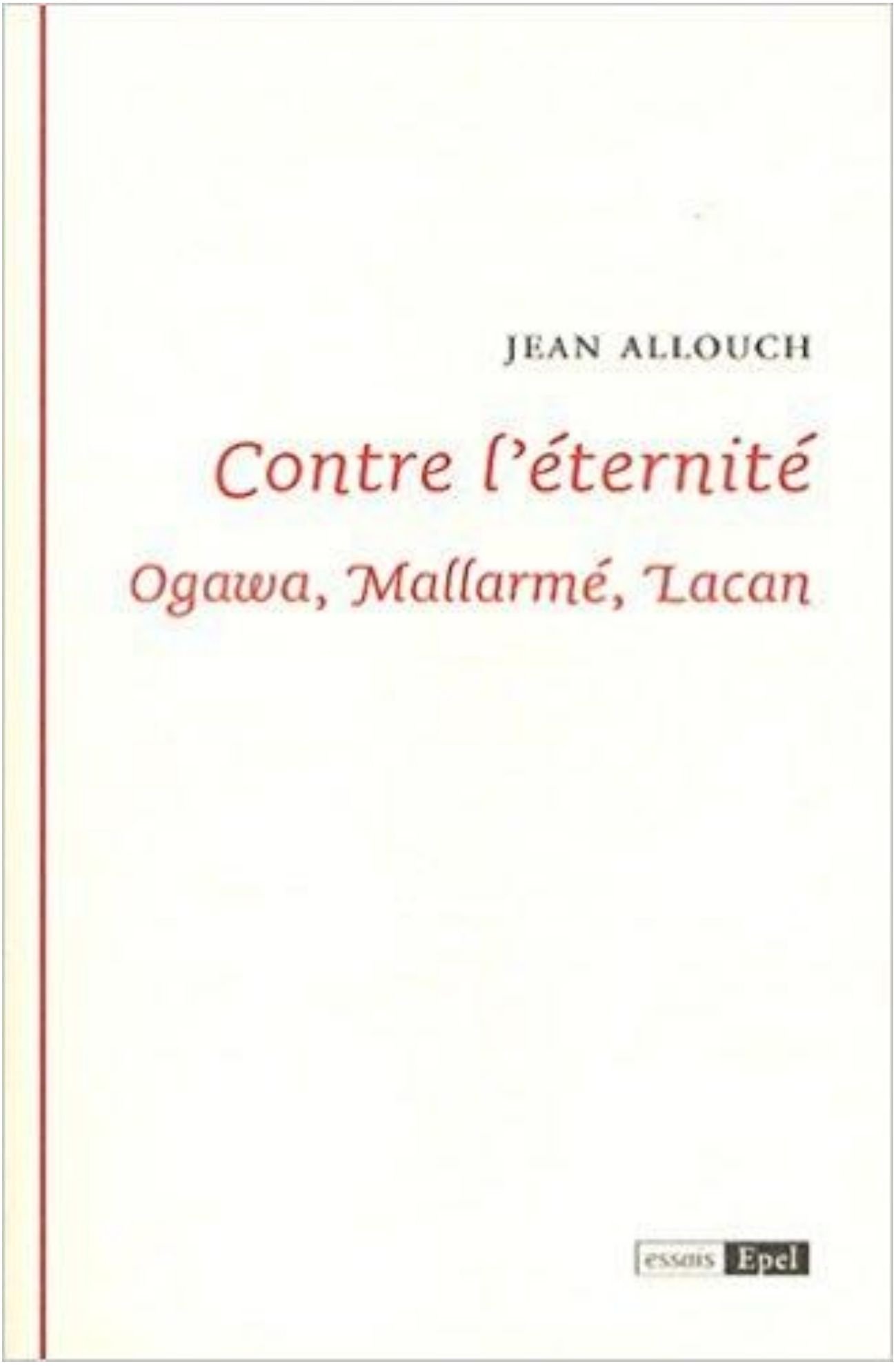

La originea oricărei opere, artistice sau alta: o moarte.

Iar opera este pretinsă a efectua doliul, astfel este azi vulgata.

Știm mai puțin că moartea îi este de asemenea finalul, nu atât moartea fizică a autorului, căci opera sa îi supraviețuiește, ci această a doua moarte căreia fiecare îi este promis atunci când vine timpul în care nici o urmă nu mai subzistă din ceea ce a fost realizat.

O întrebare îi urmează, cu atât mai vie cu cât opera produsă va fi mai mult recunoscută ca „nemuritoare”: cum să te pretezi acestei a doua morți când chiar opera îi barează accesul? Fiecare în modul său, o romancieră, Yojo Ogawa, un poet, Stéphane Mallarmé, un psihanalist, Jacques Lacan, au încercat să rezolve această dificultate. Pe ce cale? Și cum s-ar prezenta iubirea dacă ar trebui, și ea, să fie delestată de parfum său de eternitate?

„Inima mea este în sicriu”

Shakespeare, Julius Cezar.

„Psihanaliști ne morți, litera continuă!

Dar chiar și așa, fiți neîncrezători.

Poate să fie mesajul meu

într-o formă inversată.”

Jacques Lacan, A treia, 1974.

Analiza depinde destul de strâns de ceea ce ea zice că ea este...

Nimeni nu ignoră, fără prejudiciul de a-ți bate joc de certurile care o traversează permanent, centenară și pasibilă de erezii, că nu a încetat să-și modifice atât teoriile sale cât și practica sa, uneori local, alteori mai amplu și mai radical, dând astfel dovadă de o eternă tinerețe.

Se întâmplă că nebunia se revelă în mod amplu ca intratabilă și că, cel puțin în cel mai bun dintre cazuri, transformările pe care analiza le efectuează asupra ei însăși se datorează faptului că nu se depărtează prea mult de nebunie.

Nu se întâmplă însă același lucru în relația ei cu cultura. În timp ce analiza ajunge uneori să sancționeze caducitatea unei bucăți sau alta de știință până atunci acceptată, acea știință, odată trecută în cultură, continuă să se impună în ea. Cultura selecționează, adoptă sau ignoră o întreagă parte a științei analitice în acord cu interese care-i sunt proprii și care ar fi foarte dificil de precizat.

Ne limităm să constatăm un dat atribuibil acestui defazaj: Deși Lacan a respins clar ceea ce într-o vreme promova cu numele de „primat al simbolicului", persistă în minți – incluziv și cele mai informate – concepția după care vorbirea și scrierea ar fi drumul privilegiat care ar permite celui care l-ar întreprinde să se elibereze de dificultățile personale, să rezolve o anumită problemă a relației, „să-i facă doliul".

Această concepție, totodată seducătoare și înșelătoare, uită veritabilul său operator analitic care, chiar dacă contribuie la rezolvarea sa, nu este interpretarea, ci transferul.

Totuși, a devenit un loc comun care sigilează într-un astfel de mod un anumit „succes" al lui Lacan, ceva ce nu încetează să fie totuși un rău-înțeles (ale cărui rădăcini se scufundă în creștinism: Christos este totodată vorbire și salvare).

Moartea fizică a unui corp nu semnalează finalul defunctului, doar dispariția sa, în schimb, acest final îl efectuează „a doua sa moarte", când deja nu va mai subzista nimic al său care să-i fie atribuibil sau atribuit.

Religia și erudiția hindusă, fără îndoială mai intens decât altele (în special: religiile monoteiste), sunt reglate pe baza acestei a doua morți (moksha). Fără a se fi interesat, din nefericire, în mod detaliat de ea, Lacan s-a apropiat totuși de această referință în afara căreia nici o problemă de ordin analitic nu poate fi tratată serios.

Iar Freud nu a încetat s-o abordeze, căci nu a putut răspunde la anumite dificultăți ale practicii sale decât inventând mitul unui antagonism între pulsiune de viață / pulsiune de moarte, iar apoi „principiul său Nirvana”, în care, tocmai, s-a văzut o influență a lui Schopenhauer, primul filosof din Occident care a dat atenție gândirii hinduse.

„Să fi calomniat și ars în focul cu care lucrăm sunt riscurile profesiei” - Sigmund Freud

Psihanaliza, acel dispozitiv în al cărui sân moartea locuiește în iubire...

Transferul amoros și-a făcut o intrare neprevăzută în analiză.

A fost suficient ca Sigmund Freud să se situeze cu privire la isterică ca neștiind, deși oferindu-i un dispozitiv în al cărui orizont se arăta o posibilă, singulară și salvatoare știință, pentru ca iubirea să își găsească un câmp favorabil pentru a-și trage săgețile.

Apoi au mai trebuit câteva lustruiri pentru ca problema iubirii expusă în acțiune, să nu mai fie remisă, așa acum se putea spera, acelei neștiințe, nici științei acumulate între timp, ci subiectului presupus a ști.

Cred că nu am apreciat încă decisivul acestui pas.

Lacan delimitează locul său de psihanalist ca acela în care se consumă viața sa. Pe 16 martie 1976, el va numi acel foc al consumării, un „foc rece”:

„Metafora nu indică altceva decât asta: raportul sexual. Într-atât încât ea dovedește de fapt – din faptul că ea există – că raportul sexual este „să iei o vezică drept lampion”. Adică ceea ce putem spune cel mai bine pentru a exprima o confuzie: o vezică poate face un lampion, cu condiția să pui foc în interior, dar atât timp cât nu este foc, nu este un lampion.

De unde vine focul? Focul, este Realul. Asta pune foc la tot, Realul, spun... Dar este un foc rece. Focul care arde este o mască, dacă pot spune, a Realului. Realul este de căutat de cealaltă parte, de partea lui zero absolut. Am ajuns, totuși, la asta. Nici o limită la ceea ce putem imagina ca cea mai înaltă temperatură. Nici o limită imaginabilă pentru moment. Singurul lucru care există din Real, este limita de jos.”

Ce relație menține această consumare a psihanalistului, această devenire cenușă (cenușa: una dintre figurile obiectului mic a), cu moartea locuind în iubire?

2009. Iubirea Lacan

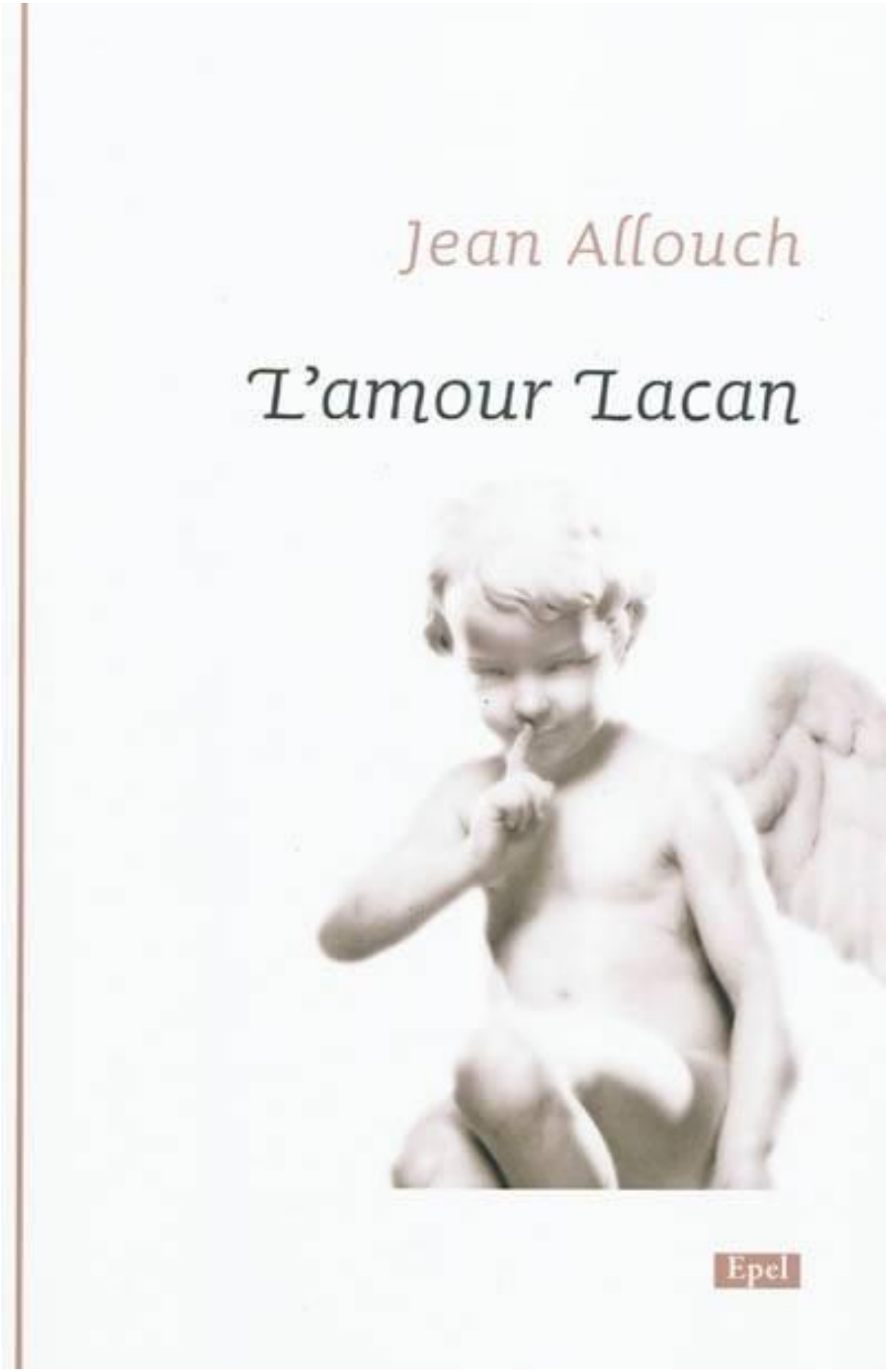

Punerea în lumină a iubirii Lacan este aici stabilită printr-o discuție pas cu pas a ideilor susținute de Lacan de-a lungul celor 27 de ani de seminarii, în care au fost abordate succesiv mai multe figuri ale iubirii fără să se poată, la o primă privire, distinge cea care conta.

Astfel apare unul dintre motivele mărimii acestei opere.

Un altul ține de caracterul foarte puțin admisibil al tezei, care, așadar, nu poate fi avansată decât pornind de la un studiu exhaustiv al cuvintelor lui Lacan despre iubire, în special a celor care par să-i contravină.

Un alt motiv, în cele din urmă, este datorat stilului lui Lacan, alergic oricărei parafraze.

Astfel, opera valorează și ca o propunere privind maniera de a citi Lacan.

Una dintre caracteristicile sale este imposibilitatea, aici recunoscută, de a disocia complet opera și viața lui Jacques Lacan.

De asemenea am dorit să nu ne oprim la comentariul de texte, azi, aproape antice, ci să le confruntăm cu lucrări care, după decesul lui Jacques Lacan, au aprofundat, reînnoit și îmbogățit meditația contemporană despre iubire.

Capitole:

Spre o iubire simbolică.

Spre o iubire extatică.

Armatura iubirii.

Iubirea este comică.

Iubirea nu este o sublimare.

Unde un deces revelă cum iubirea poate rata.

Iubirea, în sfârșit, de transfer.

Afacerea Alcibiade.

Eros și Psyche.

Metafizică a iubirii.
Iubirea Lacan după obiectul mic a.
Iubirea înșelătoare.
Spre o altă iubire.
(a)zidul (L'(a)mur).
Iubirea scrie, ea nu șterge.
A face un. Iubirea în timpul non-raportului sexual.
Suflet-iubirea (L'âmour).
Stima amoroasă.
Exproprieri.
Iubirea în timpul borromeanului.
Propunerea din 11 iunie 1974.
Dante versus Lacan.

Iubirea Lacan: puzzle...

Nu-mi răspunde te rog, primăvara nu mulțumește că o iubim.
Marcel Proust
Să ne bucurăm așadar că vocea mea este joasă...
Jacques Lacan
Dacă încep cu iubirea
Este pentru că – oricât ai nega-o -,
Iubirea este pentru toți
Ce este mai mare din viață.
Baudelaire

Iubirea este un lucru mult prea serios pentru a fi lăsată în mâinile înlănțuite ale îndrăgostiților.

Pe de altă parte în Grecia antică existau mai multe și variate practici, și un număr egal de actori, cărora te încredințai pentru a-i asigura succesul.

Azi nu se mai apelează la un intermediar influent, nici la un vrăjitor chemat să garanteze executarea unui ritual magic favorizant, nici măcar la un zeu, ci la un psihanalist, atunci când devine prea evident că în chestiuni de iubire... asta nu merge.

Un simptom, un act ratat, un lapsus fac să sune alarma, sau prea bine inclusiv, un același și dezastruos scenariu pare să se repete neîncetat din eșec amoros în eșec amoros.

Astfel se inițiază un nouă și singulară legătură, căreia nimeni nu-i cunoaște deznodământul.

Aceasta depinde în mare măsură de psihanalist.

Este convenabil ca, modern Socrate, și el să trebuiască să fie înțelept în iubire?

Oricum ar fi, experiența amoroasă este cea a propriei sale limite. Nu atât că iubirea ar avea un final, dat de ruptura legăturii sau când moartea marchează un sfârșit. Aceasta se întâmplă, și se va pune în contul contingenței. Este într-un alt sens, acest necesar, că se va înțelege această trăsătură a experienței amoroase: cu cât mai actuală, intensă, inclusiv pasională ar fi, ea rămâne autolimitată. Se va spune că această trăsătură afectează inclusiv iubirea cea mai eternă. Iubirea eternă este o figură a iubirii; au existat și altele, în care Lacan a intrat și le-a lăsat deoparte pentru ca, în mod discret, să pună lumină asupra experienței amoroase așa cum se oferă ea psihanalizei: este propriul ordinii sau dezordinii amoroase să-și configureze o limită și să se țină de ea. Mișcarea ei o trasează, o face efectivă. Ce ar fi o iubire care nu s-ar disimula din ceea ce este iubirea? Întrebarea nu este chiar atât de trivială cum pare.

Acum bine, ce este totuși ceea ce este semnalat aici, ceva ce uneori absoarbe o viață în refugiul experienței amoroase, chiar și atunci când acea viață este guvernată de sentimentul oceanic? Ș cum s-o știi, dacă nu prin intermediul chiar al acelei experiențe? Este știut, iubirea nu se

menține în afara câmpului exercițiului psihanalitic. Acolo a primit un nou nume: transfer. Cu cât mai mult a fost menținut într-o anumită obscuritate, a fost posibil să fie localizat faptul că acolo se juca o partidă inedită, și că ar putea fi întrezărit într-un mod de asemenea inedit. Era și să creezi pe locul iubirii, și în mod fundamental de partea psihanalistului, un impediment. Din acel impediment Lacan a vrut să extragă o virtute analitică. Nu a găsit soluție mai bună decât să se alinieze cu experiența, atât transferențială, cât și amoroasă. Nici o diferență, în fapt, atât timp cât se va folosi un neologism – trans-iubire – pentru a spune mai bine stricta lor identitate.

Trans-iubirea nu este analiza, așa cum o probează faptul de a te fi introdus acolo fără a fi fost invitat. Nesperată, cu atât mai puțin imaginată, irupția ei în analiză a fost făcută posibilă de dispozitivul analitic. Ce anume atunci, în acest dispozitiv, a permis o astfel de intruziune? Faptul este că, odată instalată și aproape ca și în largul ei, iubirea rămânea într-o poziție curioasă. Iat-o aici conviețuind de bine sau de rău cu ceva ce este de asemenea experiență, experiența analitică. Niciodată nu i se întâmplase ceva asemănător. Ca un animal darwinian ajuns în insulele Galapagos de pe continent, experiența amoroasă a fost indusă să se transforme, în timp ce continuă să fie aceeași, cu scopul de a se insera în experiența analitică. Astfel am ajuns să distingem una dintre trăsăturile ei, poate nu chiar atât de mascată până atunci, dar cel puțin neglijată: autolimitarea sa.

Se va numi „iubire Lacan” această figură a iubirii în care s-a manifestat caracterul limitat al experienței amoroase. Să iubești așa valorează ca o figură inedită a iubirii. Ea merită un nume. Dacă nu există nici un dincolo de această iubire (analiza nu o este), există, în schimb, o nouă iubire, cea care va ști să își joace pe deplin jocul propriei limite. O expresie, foarte simplă, ar putea aproxima tenorul acestui joc: să iubești este să-l lași pe celălalt să fie singur. În mod efectiv singur, și, în ciuda a toate, iubit.

O astfel de iubire nu unifică, nu fabrică „unu”-ri, oricât de mult nu le-ar place manelor (sufletelor strămoșilor) lui Aristofan; nici nu permite acel „să fii în doi”. Ce i se întâmplă atunci iubitului? Este iubit, dar nu,

pentru aceasta, cu o iubire care ar putea atenta contra nu mai puțin prețioasei sale singurătăți. Neiubit, se va putea simți iubit. Ceea ce se poate prescurta așa: va fi obținut iubirea care nu se obține.

„Lacan însuși”

Nu este datorită lui Lacan, ci grație unei referințe a lui Philippe Sollers, că a trebuit să iasă la lumină această manieră de a iubi. În primăvara lui 2002, revista „Infinitul” publica un interviu cu Sollers, intitulat „Lacan însuși”, a cărui lectură m-a captivat într-un mod pe care-l pot descrie doar relatând gândul care m-a traversat încă de la primele linii și de-a lungul a tot ceea ce a venit după: iată că deja de 40 de ani Lacan îmi ocupa un număr inimaginabil de ore, de 30 de ani scriu despre el, și uite așa, acest Philippe Sollers, cu ușurință, fără toată această muncă, publică azi un text despre Lacan, la care eu aș putea absolut perfect să subscriu. Am rămas stupefiat; fără îndoială m-am simțit decepționat. Judecățile noastre se suprapun. Astfel, atunci când Sollers declară că e convenabil să-l iei pe Lacan „în oscilările sale, în remușcările sale, tăcerile sale, bruscările sale...”, tocmai ceea ce vom trata aici, sau atunci când spune că Lacan îi scria: „În cele din urmă, nu suntem atât de singuri”, o trăsătură predestinată să caracterizeze iubirea Lacan deși, dat fiind destinatarul său, poate fi interpretată ca și „În cele din urmă nu ești atât de „sol”, atât de „Sollers”, sau atunci când semnalează că „Numele Bataille era o problemă de anvergură în regiunea Lacan”, și adaugă „Este foarte rău văzut acest să fii Bataille de către matriarhele regiunii, nu-i așa? Foarte, foarte rău văzut. Foarte rea reputație... o viață de nedorit, de prea mare libertate”. Dacă ar trebui să-l găsești pe Lacan care a inovat în materie de iubire, l-ai găsi tocmai în acest punct pe care însăși Sollers îl califică drept „prea multă libertate”, în acest punct care foarte clar se lasă văzut în cartea lui Sibylle Lacan despre tatăl ei. În ce anume ar fi manifestat Lacan libertatea sa în prea mult cu privire la iubire? Acest interviu deschide o poartă pentru răspuns.

2012. Prizonieri ai marelui Altul. Imixtiunea divină 1

Aceste trei opere sunt concepute ca tot atâtea pachete pe care autorul lor le adresează prizonierilor lui Dumnezeu, luând astfel succesiunea unui tată care, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, obișnuia să le adreseze soldaților francezi în viață, originari din satul meridional în care locuia și captivi ai armatei germane.

Imixtiunea divină I ia act de faptul că, în ciuda anunțului nietzschean al morții sale, Dumnezeu, sau mai exact fantomele sale, bântuie încă spiritele, investesc corpurile. Mai multe cărți o dovedesc, pe care autorul le chestionează, nu fără ca în retur să se lase învățat de către ele.

Unii dintre ei încearcă să-i redea locul său Dumnezeului creștinismului făcând fond din anunțul morții lui Dumnezeu ca pentru a-i inversa mai bine incidența (Jean-Luc Marion cu „Idolul și distanța”, Bernard Sichere cu „Ființa și Divinul”); În opoziție, alții încearcă să termine cu Dumnezeu și umbrele sale (Jean-Christophe Bailly cu al său „Adio. Eseu despre moartea zeilor”); alții, în sfârșit, fac stare dintr-o tensiune critică totuși judecată ineliminabilă în raportul fiecăruia cu Dumnezeu (Pier Paolo Pasolini cu „Theoreme”, cartea și filmul, Romeo Castelucci, recent în teatru).

Acestui ultim curent îi pot fi adăugate seminariile și scrierile lui Jacques Lacan. Vecinătatea sa cu catolicismul nu a fost până în prezent niciodată examinată în ea însăși. S-ar putea ca anumite concepte ale sale să fie marcate până la punctul de a-i restrânge portanța? Să fie purtătoare de echivocuri? Să trebuiască să ne lipsim de ele? Astfel de exemplu, banalizarea actuală a conceptului de mare Altul nu ține ea de faptul că acest mare Altul rămâne o figură a lui Dumnezeu? Claude Levi-Strauss și alții cu el o gândeau.

Optând de această dată pentru un demers diferit de cel al punerii în operă în „Iubirea Lacan” (2009), Jean Allouch revizitează aceste concepte pornind de la diverse problematizări contemporane ale morții acestui Dumnezeu care, spunea Lacan, „nu și-a făcut încă ieșirea

2013. Schreber teolog. Imixtiunea divină 2

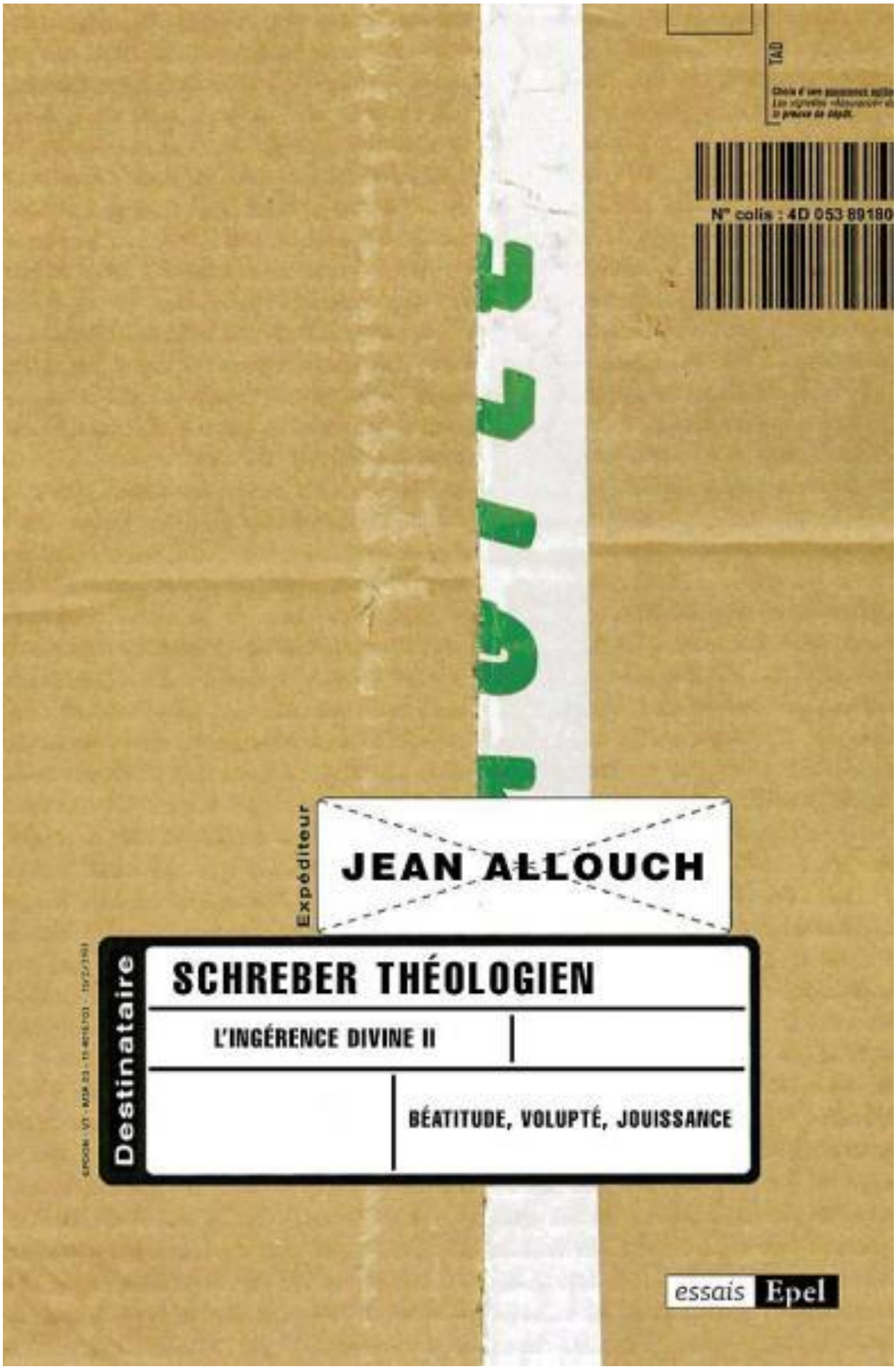

Memoriile lui Daniel Paul Schreber au dat loc la atâtea comentarii psihiatrice și psihanalitice încât această pletoră a sfârșit prin a

confuziona spiritele. Când vorbești lui Dumnezeu, s-a scris, asta se numește o rugăciune, dar când Dumnezeu îți vorbește, asta se numește schizofrenie. Nu s-a citit întotdeauna acest text în modul în care autorul său își dorea să fie primit: ca adevenirea unui adevăr teologic a cărui importanță nu este mai mică decât cea provocată de venirea lui Christos în această joasă lume. Această operă împlinită, Schreber iese după 18 ani de închidere psihiatrică liniștită, și este recunoscut liber să-și conducă viața sa așa cum o înțelege. Cu prețul a ceea ce el numește martiriul său, teologia sa degajă eroticul de carcanul în care pierea pentru, absolut contrariul, a face din încălzirea sexuală ceea ce-l ține pe Dumnezeu departe de bătaia morții sale anunțate.

2014. O femeie fără dincolo. Imixtiunea divină 3

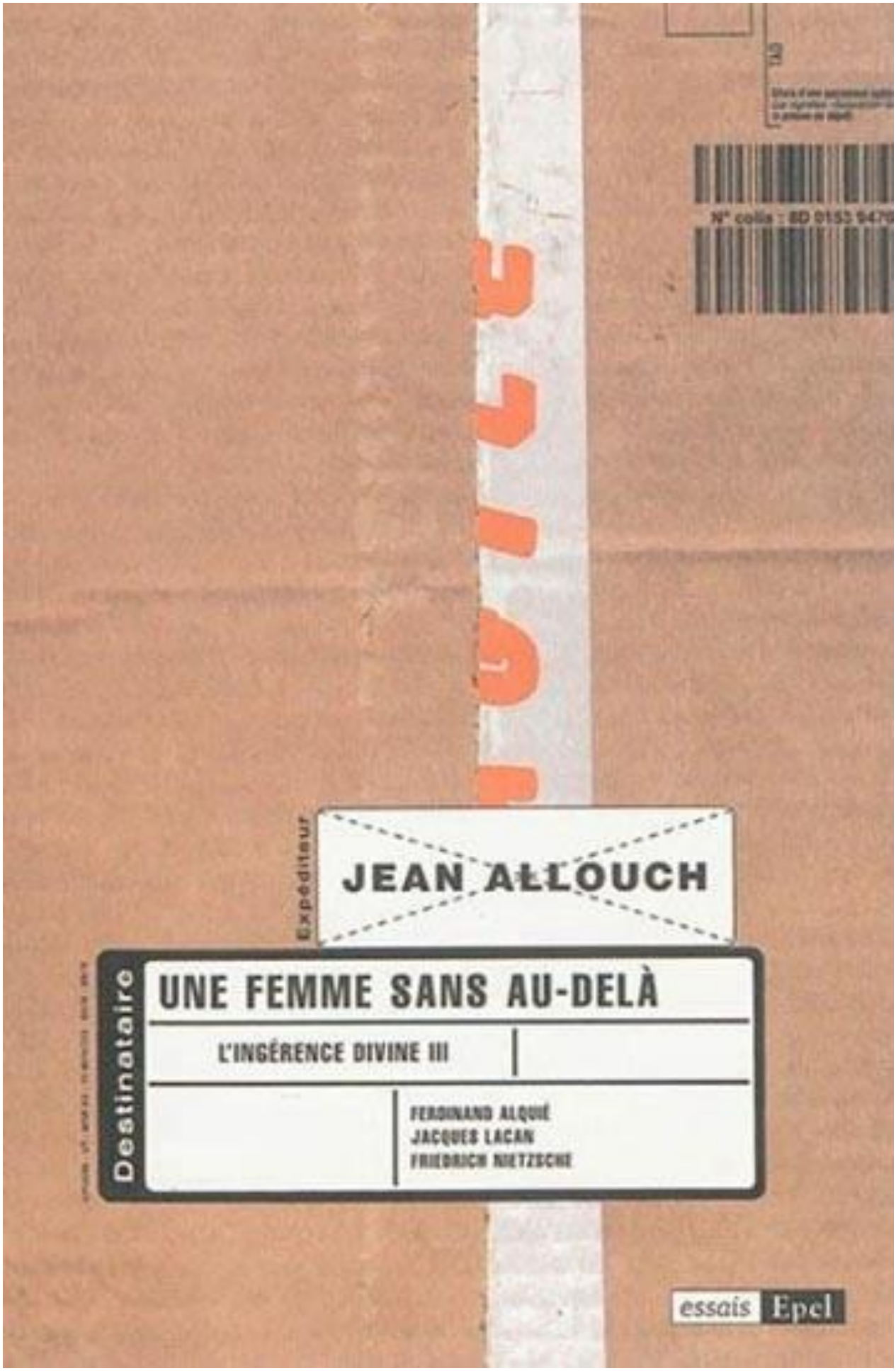

Ele erau fete de oraș, cocote, însoțitoare, puicuțe, manechine în vitrine, prostituate. Ea este, ea, fată de țară, unica, „o femeie în ea însăși, și fără

dincolo”. Cu ce iubire tânărul filozof Alquie o va fi iubit? Jacques Lacan încearcă să reducă bântuirea lui de ea: îi trimite prietenului său o foarte emoționantă scrisoare, căreia îi adaugă singurul poem pe care l-a scris vreodată. Unică, Ariadna, nu o este mai puțin în acuplarea ei cu Dionysos. Inspirat de Lou Salome, așa cum o arată aici Chantal Maillet, Nietzsche îi desenează portretul: liberă, ea știe s-o facă cu fiul ei, să îmblânzească, să liniștească juisarea în exces de care suferă amantul ei; ea îi primește darul în carnea sa. Alquie, Lacan, Nietzsche schițează ceea ce ar fi o erotică dezlocuită de Dumnezeu, o erotică în care, fruct al unei cuceriri care este și un doliu, marele Altul este recunoscut ca inexistând.

2014. Clinica modernității

Depatologizări: homosexualitate, transsexualism... Ce altceva?

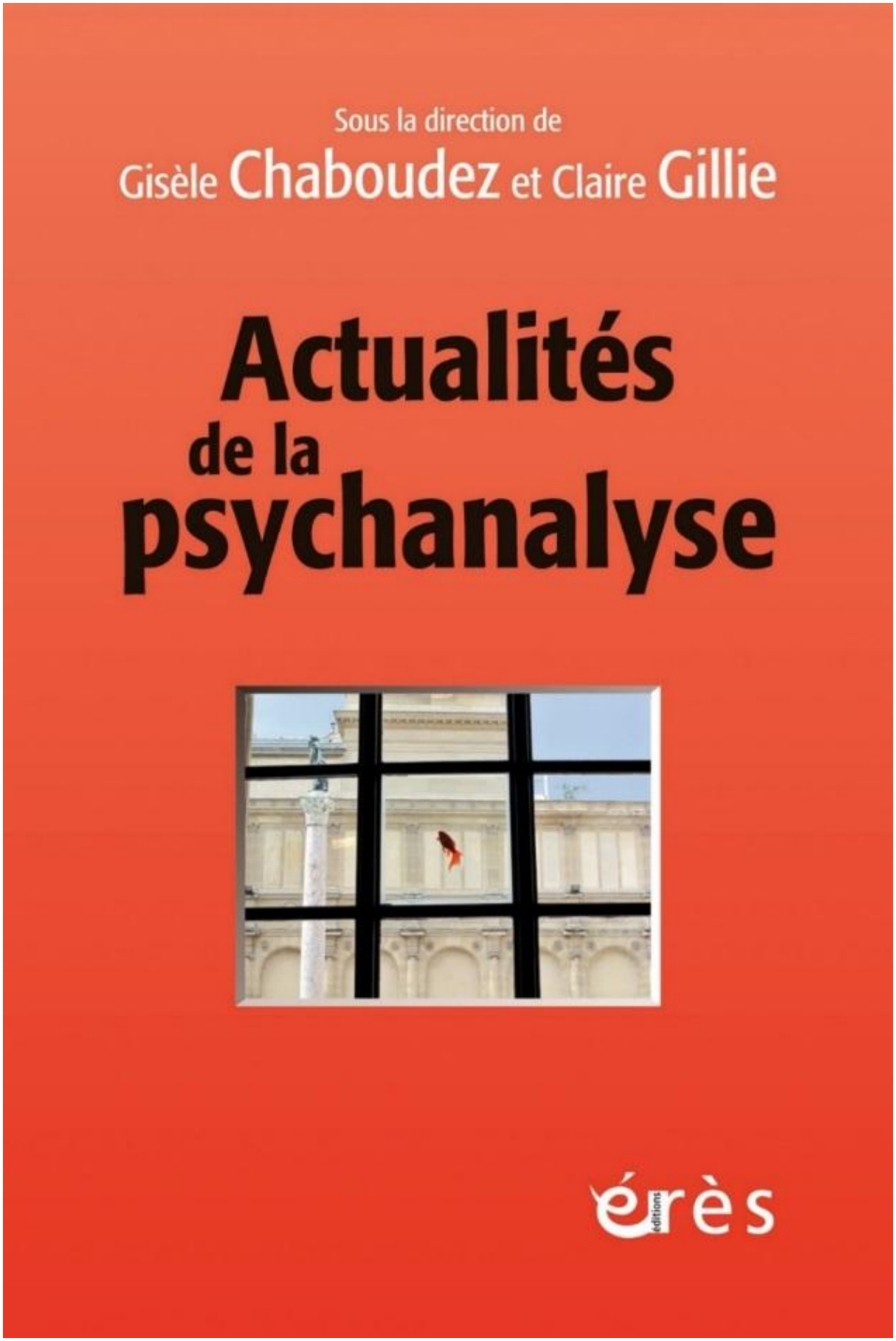

„Nevrozatul bolnav este pentru noi un om, în conflictul căruia noi nu putem vedea clar, căci îl aduce deja constituit. Invers, dacă cunoaștem acest conflict, noi uităm că este un bolnav, așa cum și el, când cunoaște acest conflict, încetează el însuși să fie un bolnav.” – Sigmund Freud

Clinica, un termen atât de larg uzat pe cât de puțin criticat, mai ales că provine din alt câmp, medical... Să fie oare o clonă? O clonică?

Depatologizările recente nu au fost opera psihanalizei, ci a militanților care au făcut „mișcare”, pe care psihanaliza și complicea sa, psihiatria, au încercat prea bine să le împiedice.

Cei pe care-i făceam de rușine prin descrierile noastre „clinice” - azi foarte mult perimate – și prin practicile cel mai adesea normalizatoare care le însoțeau, ne-au întors această rușine în plină figură.

Într-adevăr, noi nu am știut să luăm act despre ce era vorba, iar cantitatea de obiecte ce ne face de rușine, crește în continuu, cu sado-masochismul, care, după descrierea pe care i-o face Gayle Rubin, nu mai poate fi prins în plasa în care-l închideam, și care, cu Lynda Hart, este regândit ca performanță. Sau încă și mai mult, sodomia, despre care Mark Jordan ne arată că este propriu-zis un concept teologic.

De ce nu am știut s-o vedem?

Însăși conceptul de perversiune, ca să spunem adevărul, este mai mult decât zdrobit, Vernon Rosario îi descrie geneza...

Conceptul de heterosexualitate, aflăm sub pana lui Jonathan Katz, departe de a fi universal, este de factură cât se poate de recentă.

Cu lucrările lui John Winkler și David Halperin, raportul nostru la Antichitatea greacă este pus sub semnul întrebării. Cum de nu am putut vedea, ceea ce remarcă Sandra Boehringer, că „eraste” și „eromene” nu sunt substantive? Să fie ceva greșeală, atunci când Lacan citește Banchetul lui Platon?

Aș putea menționa alte nume și alte lucrări, cele ale lui Leo Bersani, Pat Califia, Elisabeth Ladenson, Lee Edelman, Maud Gleason, Judith Butler, etc...

Pe scurt, un câmp de studii, ale căror obiecte sunt cele asupra cărora psihanaliștii au vrut să-și exercite puterea. Cei cărora le descriam adevărul, de acum ne învață. Au luat un cuvânt pe care noi nu l-am știut culege, în ciuda frumoaselor și liniștitoarelor noastre discursuri despre „ascultare”.

Domenii întregi ale erotismului au rămas neexplorate vreme de un secol, și am făcut mult ca să ajungem la un astfel de rezultat, sau mai bine, lipsă de rezultat.

Este vorba despre aer proaspăt, respirabil pentru cei ai căror plămâni nu sunt umpluți cu „funcția psy”, arătând un refuz pe care și alte nume îl ilustrează: Martin Heidegger, Georges Canguilhem, jacques Lacan, în special aceștia.

Pe acest fir, Gerard Granel propunea, acum mai mult de 20 de ani, suprimarea lui „psy” din psihanaliză. Să fie el, acest mic și totuși imperialist „psy”, cel căruia i se datorează inimaginabila orbire pe care analiștii nu au știut s-o ridice prin ei înșiși, și pe care doar o intervenție exterioară, totodată de forță și erudită, a făcut-o evidentă?

Ce ar fi o clinică „modernă”? Care i-ar fi factura, modalitatea, stilul?

2015. Altulsex

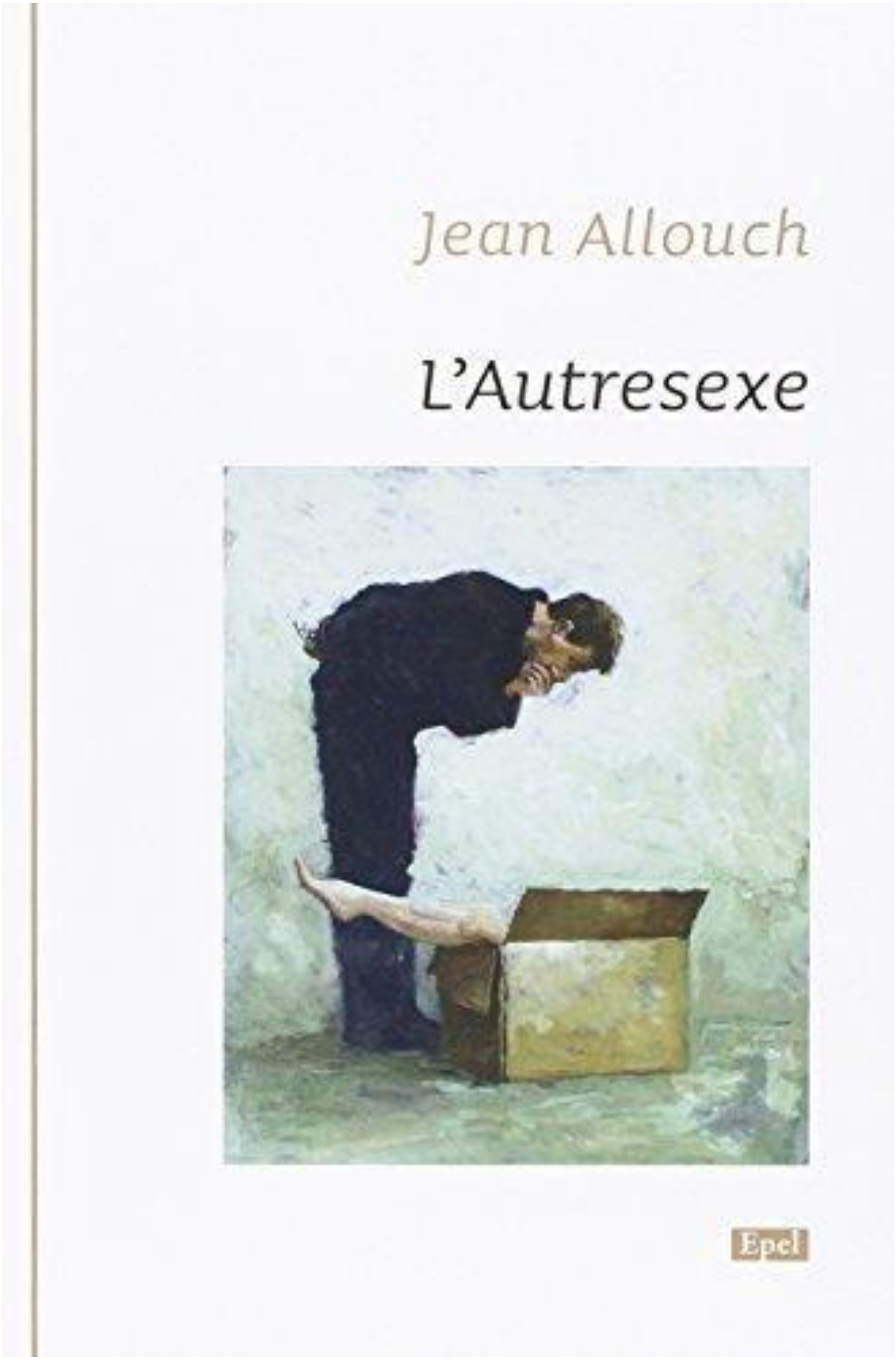

Freud pusese preliminariile. Singur, totuși, care să fi enunțat al său „Nu există raport sexual”, Jacques Lacan nu s-a putut autoriza acolo decât

distingând un registru inedit al sexualului, diferit de ceea ce analiștii (el inclusiv) exploraseră până atunci: complexe, stadii, pulsiuni, fantasme, falus, obiecte parțiale, micul a, plus-de-juisare, etc. Acolo unde lipsește raportul sexual, partenerii sunt tot atâtea personaje ca de teatru ale unui mare Altul inexistând: femeie, virgină, isterică, bărbat, vir, virgo, damă, bun bărbat, bună femeie, cărora le vom adăuga, cu Michel Foucault, maestrul antic, femeile, băiatul și soția. Făcut prezent prin interpunerea lor, este de fiecare dată vorba despre marele Altul luat ca și corp, despre Altulsex. Să realizezi că nu există cu el raport sexual care să se poată scrie relevă de o experiență traumatizantă. Este totuși acolo, după Lacan, locul în care fiecare are întâlnire cu libertatea sa.

2016. Două analitici ale sexului...

Jean Allouch,

Luni, 31 octombrie 2016,

Universitatea din Buenos Aires, Facultatea de Psihologie

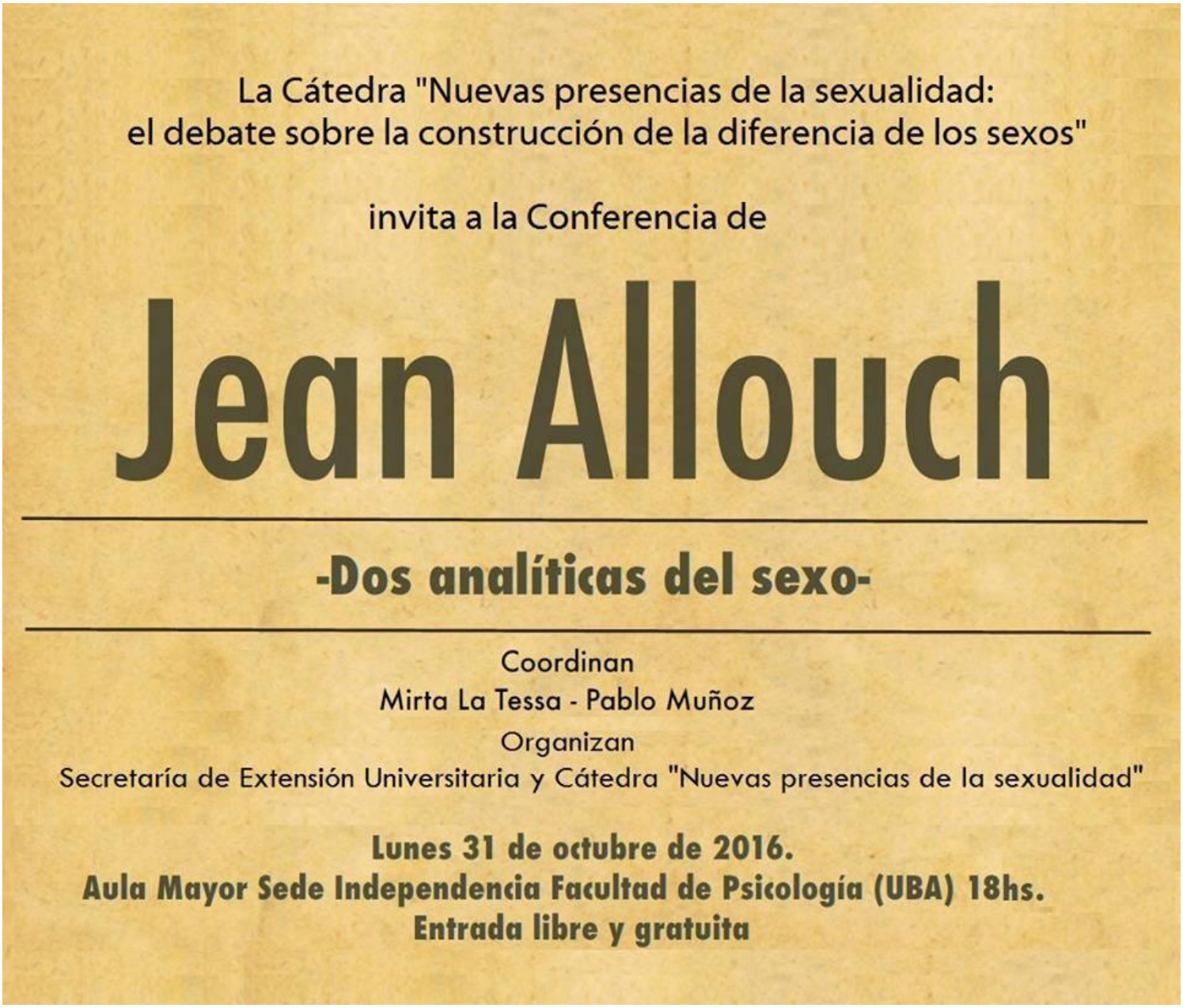

Un cal furnică, o piatră de gumă, apă fără hidrogen, pur și simplu nu există – și nimeni, din câte știm, nu s-a emoționat niciodată cu ele.

În schimb, „raportul sexual” care, fără îndoială, văzut de Jacques Lacan, este un obiect de acest tip, intrigă; inclusiv se concepe că viața fiecăruia s-ar putea roti în jurul său.

El a inventat acest „raport” pentru ca imediat să-l declare inexistent. Straniu!

Și încă și mai mult dacă, în voce joasă – așa cum se va arăta – explorarea acestei inexistențe, prin atingeri succesive, a desenat o erotică distinctă celei freudiene, pe care până la acel moment el o studiase și reconfigurase.

De aici înainte, două analitici ale sexului coabitează în câmpul freudian, în timp ce, o a treia raritate, același lucru se întâmplă la Platon (cel puțin Platon citit de David Halperin), la Michel Foucault și la Gayle Rubin.

Iar din aceasta apare o întrebare între altele: ce ar fi o politică definitiv lacaniană? Să răspunzi la ea constituie o condiție de posibilitate pentru cine consideră să exploreze perturbările pe care analitica gauro(trau)-matizantă a non raportului sexual le aduce analiticii prime, cea a falusului, a fantasmei, a pulsiunii, a obiectului mic a. Lacan nu a făcut mai mult decât s-o înceapă.

https://www.youtube.com/watch?v=NGWdLhC7beU

(minutul 6:00 – 54:05)

Atâtea sexualități se lasă distinse și atât de diverse, încât ajungem să ne îndoim de interesul pe care l-ar putea avea o astfel de noțiune.

Există cea a animalelor, cea a catolicilor – care transformă fiecare oaie într-un elefant, catolicii au ca model de sexualitate pe cea a elefanților, există câteva pagini în care Michel Foucault parcurge ansamblul de referințe ale catolicilor la elefant, elefantul nu face dragoste decât

pentru a procrea - , există sexualitatea sexologilor, a raportului yin – yang în China, există cea a biologilor - care scriu un raport sexual, există cea a anchetelor de opinie, există cea a bunului doctor Kinsey – cu al său continuum sexual, există cea a opoziției în India a lui Purusha, spiritul, și a lui Prakriti, materia feminizată, etc., etc....

Formula lui Lacan, nu există raport sexual, nu are nimic de-a face cu toate aceste sexualități, ea nu are o portanță universală, valabilă în orice timp și în orice loc.

Formula sa valorează pentru analiză, iar dacă prezintă ceva interes altundeva, aceasta nu îl preocupă decât pentru a face remarcat că unele dintre aceste sexualități relevă, ele, de raportul sexual.

Așadar este în cu totul alt loc decât cel în care se găsesc toate aceste sexualități, că vom diferenția, cu Lacan, două analitici ale sexului.

Pe 26 ianuarie 1975 Lacan declara: „există un raport cu sexul în faptul că sexul este peste tot unde nu ar trebui să fie”.

Putem spune același lucru cu privire la pulsiunea de moarte, este de asemenea un raport cu moartea, dar deplasat și el.

Cred că, nici până în prezent, nu s-a luat act până la ce punct, declarația pe care tocmai am citat-o, și multe altele care sunt convergente, ne conduc să reconsiderăm, în mod amplu, tot ceea ce psihanaliza a putut spune până atunci privind sexualitatea.

Abordând sexul, ca și raport, Lacan face să valoreze un registru inedit al sexualului, în același timp diferit și vecin, de cel pe care până atunci, în continuarea lui Freud, îl studiase și reconfigurase.

Astfel am fost condus să disting două analitici ale sexului, pe de-o parte, a doua analitică, cea a raportului, de această parte fiind „un Altul sex”, iar de cealaltă parte, prima analitică, cea a micului obiect a, „un Altul al dorinței”.

De o parte, un raport sexual, de alta o lege sexuală, de o parte, o normalitate lipsind, de alta o anormalitate, de o parte, o erotică heteroerotică, ceva comun tuturor, iar de alta o diversitate sexuală.

Iată deci, două problematici, două locuri atât de distincte, care s-au putut figura pe două plaje diferite ale nodului borromeean.

Plaja pe care se joacă partida propriu zis lacaniană a sexului, analitica raportului, acolo unde Lacan localizează adevărata gaură, un loc în care se acoperă imaginarul și realul, este separată prin traseul negru, coarda simbolicului, de cealaltă plajă, în care a fost înscris obiectul mic a, cauza dorinței, dar a unei dorințe - și aici este noutatea – a unei dorințe care nu mai este totul dorinței, iată stranietatea, dorința cauzată de micul obiect a privește pe „Altul dorinței”, deja o modificare a ceea ce a fost numit mult timp „dorința Altuia”.

Așadar această dorință cauzată de micul obiect a privește pe „Altul dorinței”, depinde de legea sexuală, recunoscută începând de acum ca anormală, în același timp în care îi privește pe toți.

În ce privește pe „Altul sex”, și deja nu mai „Altul dorinței”, vine o altă dorință, cea a raportului sexual.

Această distribuire în două analitici diferite este atât de netă, încât poate fi reprezentată sub forma unui tabel.

Dacă revenim la nodul borromean și privim plaja pe care o semnalează obiectul mic a, acolo, cunoaștem cântecul. A privilegiat această plajă, este pentru acest motiv, de altfel fondat, că acolo se suprapun cele trei registre.

Cu aceasta pur și simplu nu s-a făcut decât să se reafirme ceea ce făceau discipoli lui Lacan în timp ce el preda, adică faptul de a fi mereu în întârzierea unui tren.

Au trecut 40 de ani și mi se pare că, de acum, nu mai este rău-venit să luăm act de faptul că prin această bizară chestiune a raportului sexual, o altă analitică a venit la lumină, o altă analitică a sexului, în care, și aici, ascultați bine această frază: „primind corp sexuat, marele Altul, este recunoscut ca jucând partida sa într-un raport sexual inexistând, în vreme ce el însuși, acest mare Altul, nu există”.

Atunci, bineînțeles, ne întrebăm, dacă acest enunțat are cel mai mic sens.

Cum așa, dacă Altul nu există, ar putea interveni și juca partida lui, într-un raport sexual, el însuși inexistând?

Totuși, tocmai despre aceasta Lacan dă de înțeles, ceva ce pare prea bine să releve de fantastic.

Atunci, privind nodul, am putea oare, măcar în parte să ridicăm această perplexitate pe care v-am prezentat-o cu această frază?

Suntem mai întâi uimiți de faptul că Lacan a lojat trei inexistențe pe această plajă ex-centrată: inexistența lui Altul, cea a juisării lui Altul și cea a raportului sexual.

Aceste trei inexistențe trebuie într-un anumit mod să se încrucișeze, căci ele au în comun faptul de a nu exista, apoi rezidă toate trei pe locul adevăratei găuri, și dacă sunt știute ca inexistând, cel puțin de către Lacan, modul acestei științe le este comun, eu aș propune să spunem că a fost vorba despre o iluminare.

Atunci, unde deci oare insistă ele aceste trei inexistențe, fără ca pentru aceasta să existe? Și cum?

Acest nod o arată, dacă nu o stabilește. Aceste trei inexistențe sunt imaginare și reale, spus altfel, ele sunt totodată un imaginar realizat și un real imaginat.

Ceea ce presupune că există ceva ca un real al imaginarului și un imaginar al realului.

Considerând mai bine toate acestea, suntem mai puțin uimiți. Nu vedem cum ar putea fi vorba despre un imaginar, dacă nu ar fi într-un anumit mod real. Și nu vedem nici ceea ce ar putea contraveni faptului ca realul să fie imaginat.

Așadar trei inexistențe care au în comun a inexista, dar nu a inexista în sensul în care un discurs formalizat poate demonstra o inexistență.

Deci au în comun a inexista într-un mod bizar, sunt lojate pe un loc în care se acoperă imaginarul și realul, și putem avea acces la inexistența lor după această modalitate care se numește iluminare, un mod de a ști care este și el în afara simbolicului.

Există totodată ceva mai mult decât acest triplu și comun statut: să le abordezi pe fiecare și să le iei împreună se adevereşte susceptibil de a putea aduce ceva lumină asupra acestui enigmatic enunțat pe care-l amintesc: „Altul joacă partida sa într-un raport sexual inexistent, în timp ce acest Altul, el însuși, nu există.

Atunci, să plecăm de la formula „Nu există Altul lui Altul”. E de remarcat că odată cu această formulă, Lacan închidea o poartă, o poartă în care, de exemplu, cineva ca Russell se înfundase, cu teoria sa a tipurilor.

Ființa vorbitoare, Lacan spune vorbiința, vorbiință vrea să spună că ea vorbește ființa așa cum alții vorbesc chinezește. Deci, vorbiința are de a face cu un Altul, fără un dincolo.

Fără această absolută închidere a lui Altul, articularea celorlalte două inexistențe, cea a raportului sexual și ce a juisării lui Altul, ar rămâne în permanență în aer, în permanență susceptibile de destrămare.

Întrevedem că „nu există raport sexual” poate prezenta câteva afinități cu „nu există juisarea lui Altul”. Ce afinități?

Este vorba de mai mult decât o afinitate, este vorba despre Lucrul însuși, cel care face că vorbiința este în mod erotic excitată și că sexualitatea sa este mult mai intensă și variată decât cea a elefanților.

Această afinitate deci, nu există raport sexual și nu există juisare a lui Altul, intervine până și în cea mai mică excitație, oricare ar fi obiectul, oricare ar fi locul corporal, oricare ar fi modalitatea.

Acest obiect, acest loc corporal, bineînțeles vă gândiți la faimoasele zone erogene, această modalitate, relevă de prima analitică a sexului, cea deci pe care a studiat-o Lacan, în continuarea lui Freud, cea deci pe care o desemnez prin obiectul mic a.

Rămâne că o altă și o diferită partidă se joacă în fiecare excitație sexuală, care, ea, relevă de a doua analitică, cea a raportului sexual.

În fiecare excitație, oricare ar fi, acționează o insistentă întrebare, întotdeauna aceeași, și care nu poate fi pusă decât în acest mod, nu făcând discurs, asta ar fi bla-bla-bla, ci fiind excitat.

Această întrebare, care poartă cu ea, oricare excitație ar fi, această întrebare care este și cea pornind de la care se declanșează excitația, această întrebare este aceasta: „Altul juisează el?”

Nu te acomodezi la ideea că Altul poate să nu juiseze, poate să nu juiseze de propria juisare, care nu este falică. Și, bineînțeles, dacă ar exista un Altul al lui Altul, ai putea merge să vezi întotdeauna de partea acestui Altul al Altul, să te raportezi la el, să-i raportezi întrebarea, ad libitum, la plăcerea lui, iar prin aceasta întrebarea nu se va mai pune în ceea ce ea are ca tranșant.

Această întrebare este, o reamintesc, „Altul juisează el?”, Altul este susceptibil să juiseze, Altulsex, scris într-un singur cuvânt, acest Altulsex care este altceva decât ceea ce numim alt sex atunci când vrem să vorbim despre feminin, Altulsex este el susceptibil să juiseze?

Pentru că este erotică, pentru că se joacă în act, această întrebare nu este mai puțin în mod eminent spirituală, iar aceasta o vedem, de exemplu, în faptul că Lacan a putut spune, că „singura probă pe care am putea-o avea despre Dumnezeu, ar fi ca el să juiseze”.

Dar cum s-o știi? Cum să știi dacă Altul juisează, dacă nu juisează în act? Excitația își face această întrebare, îl întreabă, iar în suspansul răspunsului, se reînnoiește.

Aduc aici foarte puternica formulă a lui Lacan, „nu există nimic mai decepționant decât raportul sexual”. Suntem totuși stupefiați că a putut spune asta. Nu a găsit nimic mai decepționant în viața sa?

Decepția pe care i-au produs-o elevii săi a fost oare atât de mică? Cea a analizelor sale ratate a fost și ea mai mică? Cea a părinților săi a fost și ea mai mică?... mai mică, cea a iubirilor sale din copilărie?...mai mică, cea a soțiilor lui?... Nu!

El afirmă cel puțin, chiar în aceeași zi, că „este raportul sexual, adică ceva ce el însuși a inventat, cel care i-a produs cea mai mare decepție a sa”.

Spun că este el cel care l-a inventat, bineînțeles că în limba franceză este foarte net acest cuvânt, raportul sexual, și oamenii credeau că aveau raporturi sexuale.

Pus și simplu Lacan a luat acest cuvânt în serios, dacă vorbim despre raport, asta nu poate fi decât în sens matematic.

Ne imaginăm că a face dragoste este o modalitate mai bună de excitație decât altele, de exemplu cea pe care o procură alăptarea, pentru a pune problema juisării lui Altul.

Asta se poate, dar nu schimbă nimic în afacere. Oricare ar excitația, este Altulsex cel care este vizat, Altul corporalizat, totodată în mod imaginar și în mod real, cel care set pus în joc, și despre care te întrebi, dacă este susceptibil să juiseze, și dacă el există?

Dar nu, el nu juisează de juisare care să fie a lui, proprie, pentru un motiv foarte simplu, pentru că nu există."

Putem întotdeauna alerga... și deci, dacă nu există, cum putem vreodată stabili cu el un raport sexual?

Într-un cuvânt, cele două formule: nu există raport sexual și nu există juisare a Altuia sunt două prezentări ale unui aceluiași enunțat...

Dacă Altul ar juisa, ar exista un raport sexual...

Dacă ar exista un raport sexual, Altul ar juisa...

Pentru atât, nu este aici decât apropierea negativă a marii chestiuni a excitației...

Psihanaliza nu are de a face decât cu o singură chestiune: de ce există excitație mai degrabă decât nimic?

Este locul pentru a da seama, și eu cred că este sarcina analizei, este așadar locul pentru a da seama de faptul că există excitație...

...Și de faptul că, „cărnurile" se grăbesc acolo, în căutarea unei satisfacții pe care ele n-o vor obține decât pe un anumit versant, în decepția de nu fi avut niciodată de-a face cu juisarea Altuia, și, așadar, nici cu raportul sexual...

După iubire, bună ziua tristețe...

„Bună ziua tristețe" este titlul unui roman al unui autor care se numea Francoise Sagan, care, după ce a trăit o viață tumultoasă, a sfârșit prin a se sinucide...

Eu pun întrebarea:

Câte sinucideri (nu vom putea niciodată să le numărăm)...

Câte sinucideri au ajuns în fața chestiunii juisării Altuia?

Am putea evoca, am putea reconsidera chestiunea „teroriștilor” pornind de la această chestiune...

Faptul că există excitație, acest lucru, conceptul de pulsiune, care relevă de analitica micului a, nu-l explică...

Nici fantasma, nici funcția falică, care, și ele, participă din prima analitică a sexului...

Nici măcar conceptul de libido, care, văzut sub unghiul celei de-a doua analitici, apare doar ca o explicație pur și simplu nominală, astupând astfel chestiunea excitației...

Un lucru este ceea ce se întâmplă din moment ce nu există raport sexual, nu există juisare a lui Altul, și, cu totul alt lucru este incidența asupra excitației a acestor două inexistențe, a raportului sexual și a juisării Altuia...

Așadar, revin atunci la întrebarea mea, am spune că nu s-ar ști să existe acolo nici cea mai mică incidență a faptului că in-există raportul sexual și juisarea Altului....

Cum anume, ceea ce nu există, ar putea, în orice mod ar fi, să acționeze?

Ei bine, este suficient să menționăm, pentru unii, importanța unui copil dorit și nenăscut, inexistent așadar, pentru a avea măcar vreo îndoială cu privire la valoarea unei astfel de argumentații...

Și, de asemenea, este suficient să ne gândim, până la ce punct, inexistența lui Dumnezeu, marchează spiritele și corpul...

După Lacan, tocmai inexistența raportului sexual și a juisării Altuia, sunt cele care sunt active, sunt cele care sunt erogene, un fel de gaură vulcanică, care solicită excitația, pentru oricât de puțin ne-am apropia...

Iar ceea ce face ca aceasta să fie imaginabil, este statutul acestei duble inexistențe, imaginare și reale totodată...

Excitația este chemată de către această gaură vulcanică, mărginită pe de-o parte de către inexistența lui Altul, iar de cealaltă parte de inexistența juisării lui Altul...

Excitația nu advine pornind de la ea însăși, ci de la celălalt, Altul, este întorcându-se către celălalt, Altul, faptul că vorbiința se găsește excitată, întorcându-se spre acest straniu Altul, totodată inexistent și insistent, de la care primește solicitarea care-l excită...

Astfel se prezintă această a doua analitică a sexului, pe care Lacan, așadar, în mod discret, prin mici atingeri, pe ici pe colo, a făcut-o să valoreze...

Ne întrebăm, ce se află aici în joc?

Ce așteptăm noi de la o excitație astfel solicitată?

O frază a lui Lacan, deschide drumul la un posibil răspuns, sau mai degrabă la două răspunsuri alipite...

Această frază, ia venit, nu reflectând, ci unindu-se sexual cu o isterică...

Din această uniune el a extras o anumită știință...

A extras știința unei imposibilități....

Așadar, vă spun care este această imposibilitate...

Este aceea de a nu scrie niciodată raportul sexual decât în lipsa dorinței sale...

Pusă în operă, excitația se asigură, chiar verifică faptul că lipsește dorința de acest raport sexual care nu există...

Aceste cuvinte pot fi foarte ușor citite „de-a latul”, mai ales dacă ești lacanian...

Nu este vorba aici absolut deloc de raportul sexual, care pentru că, lipsind, ar fi dorit...

Ci, despre o dorință a acestui raport sexual, care, pur și simplu, ca dorință, ar lipsi....

Inexistența raportului sexual nu s-ar ști să fie stabilită, adică să se scrie, altfel decât astfel...

Adică, în lipsa oricărei dorințe care l-ar viza...

Și, imaginați-vă dumneavoastră că aceasta, este ceea ce Lacan numea libertate..

2017. De ce există excitație sexuală mai degrabă decât nimic?

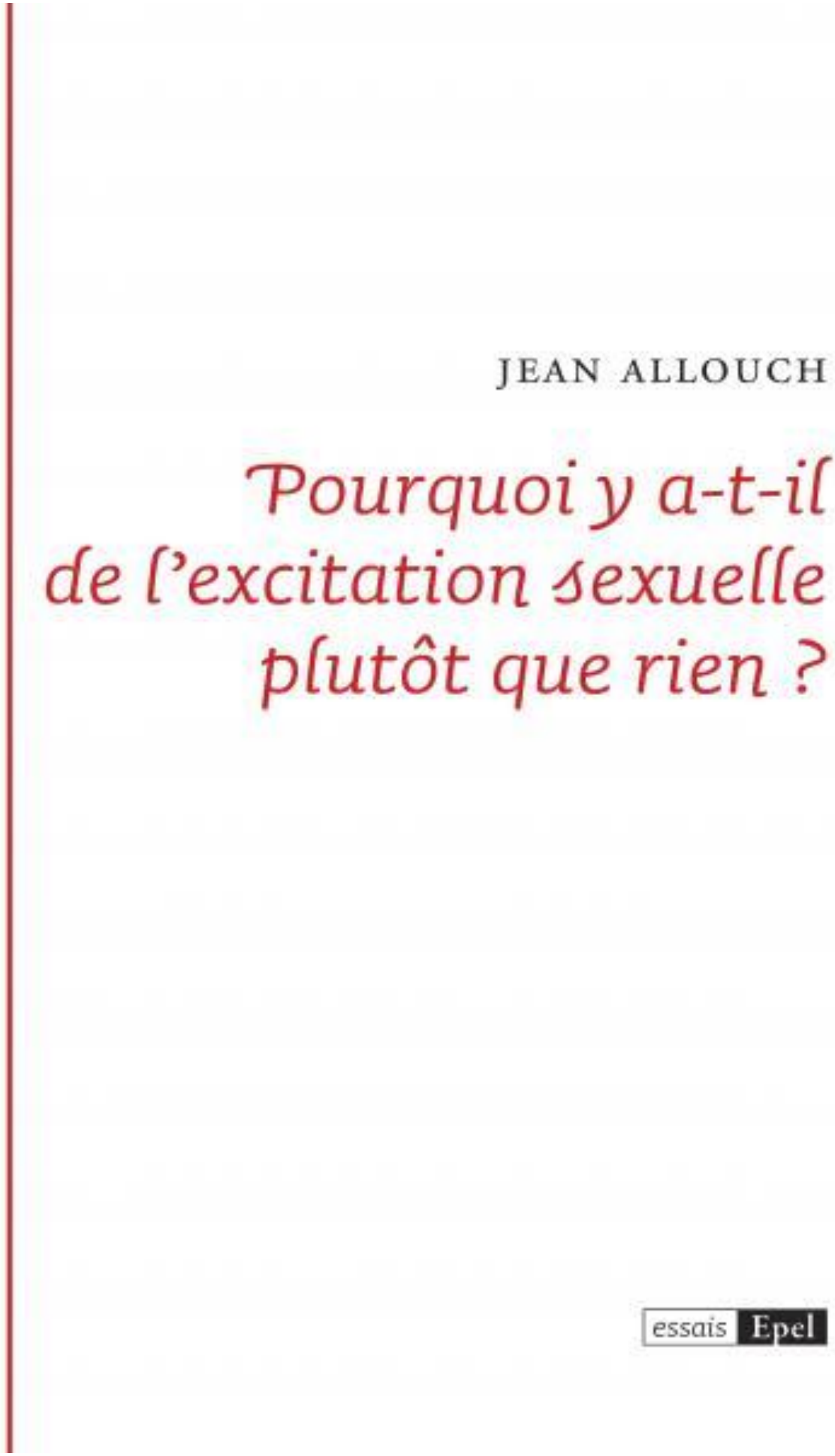

Erotica nu se pretează să fie concepută în mod simplu unitar. Mai mulți au admis-o și, printre ei, Platon, Lacan, Foucault, Rubin. O vom verifica

aici cu privire la primii doi numiți. Care ar fi așadar motivul unei astfel de împărțiri? Fără a prejudeca alte răspunsuri posibile, prezentăm aici pe cel pe care Lacan îl indica, nu sub forma unui discurs susținut, ci prin atingeri succesive, ici și colo dispersate, după ce a fost recunoscută inexistența raportului sexual. Astfel se clarifică chestiunea propriu psihanalitică (chiar dacă de alură filosofică): de ce există excitație sexuală mai degrabă decât nimic?

„Există un raport cu sexul în faptul că sexul este peste tot unde nu ar trebui să fie..."

„Nu există nimic mai decepționant decât raportul sexual..."

Jacques Lacan

„Primind corp sexuat, marele Altul, este recunoscut ca jucând partida sa într-un raport sexual inexistând, în vreme ce el însuși, acest mare Altul, nu există..."

„Falusul nu intervine în analitica raportului sexual..."

Jean Allouch

„Relația sexuală este a unui singur personaj"

Michel Foucault

2017. Scena lacaniană și cercul ei magic - nebuni se revoltă”

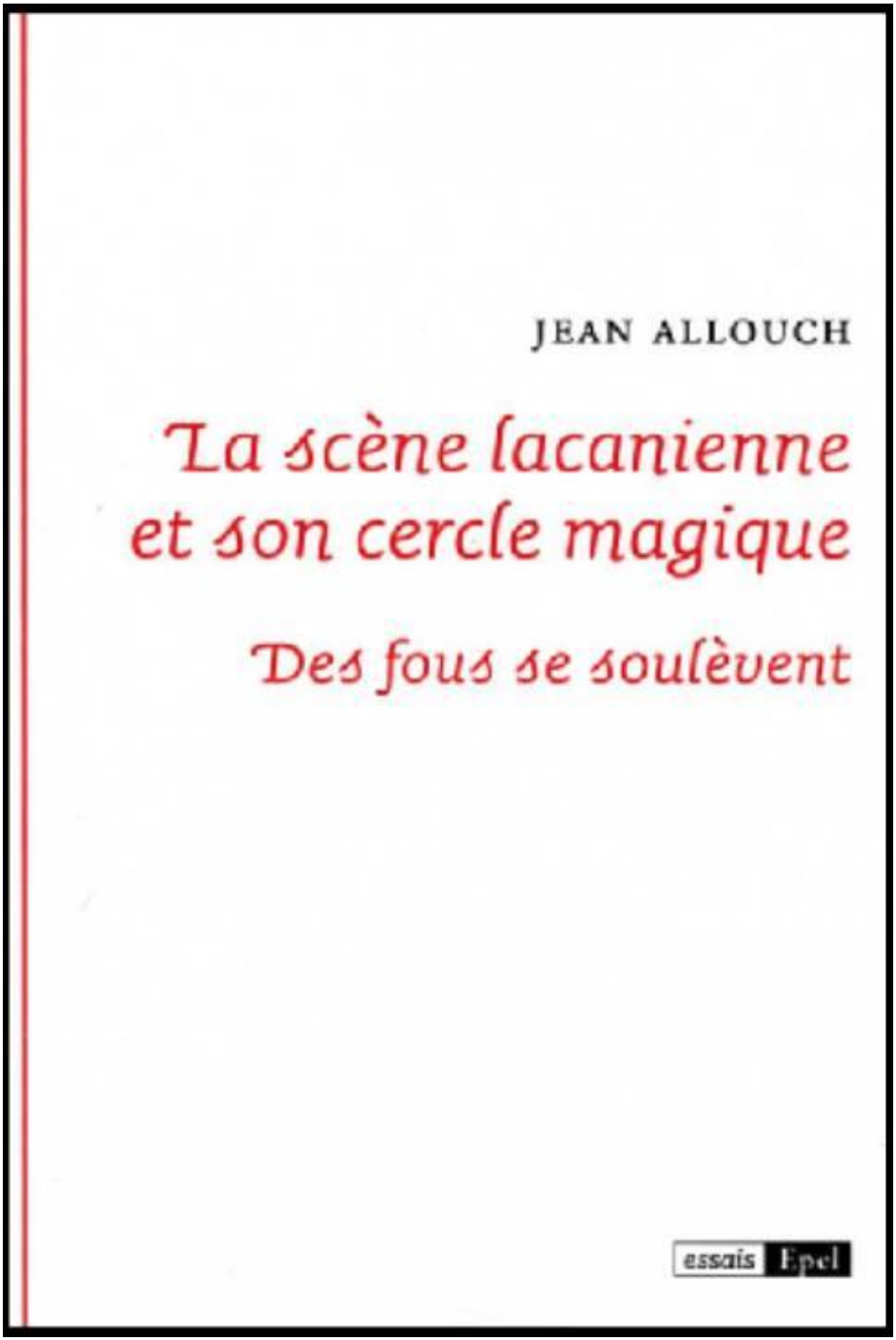

„Liber adresându-se libertății celuilalt, Jacques Lacan a fost-o, fie în exercitarea psihanalizei, fie în prezentările sale de bolnavi, fie în seminarul său (scena lacaniană).

Astfel a rupt-o cu un prealabil ce menținea nebunia sub imperiul necesității - ceea ce trebuia să-l opună lui Henri Ey și să-l apropie de Michel Foucault, pentru care libertatea este solid implicată în noțiunea însăși de nebunie, aparține domeniului existenței sale.

Dacă revolta nebunului, cea a copilului la fel de bine, se arată intratabile, se sustrag stăpânirii pe care încercăm s-o exercităm asupra lor, motivul nu este el faptul că ține de libertatea lor? Așadar să luăm act.”

„introducere - libertatea, libertatea ce?”

„Psihanaliza […] trebuie să fie dublul nebuniei, spectrul său fantomă, mântuirea sa adevărată.”

Leopoldo María PANERO

„Iată patru propoziții, de înțeles, nu atât ca enunțări fondate în bună logică, ci, mai obișnuit, ca ceea ce se propune și se află așadar aici pus:

1) Viața fiecăruia este construită pe un act al libertății sale.

2) În măsura în care ea se exercită, această libertate primește numele de revoltă. (ridicare, revoluție)

3) Această revoltă este o spunere că nu unei alienări.

4) Să spui că nu este să te separi.

Libertate, revoltă, alienare, separare.”

„Concluzie - Să te revolți (să te ridici)”

„Mai trebuie precizat? Să te revolți nu este în nici un mod un simplu echivalent al „revoltei sinelui”, chiar dacă prea bine ceva din sine - o libertate - este în operă în revoltă, de la primul ei început.

Vrem un nou indiciu? Urmărisem, în epocă, de mult prea departe ceea ce putem numi „afacerea iraniană” în ecou la denumirea „afacerea Dreyfus” sau, mai puțin cunoscută fără îndoială, la desemnarea de către Lacan a evenimentelor din mai 1968 ca „o afacere” - adică ceva ce nu

se lasă prins de categoriile folosite de obicei pentru a da seama de un eveniment din ordinul „polis”-ului. De asemenea, va fi fost nevoie de publicarea din 2013 a interviului lui Foucault cu Fares Sassine pentru ca eu să încep să întrezăresc importanța și interesul a ceea ce se întâmplase atunci - în acel început al secolului XXI, tensiunile în țările arabo-musulmane și cele ce sunt în curs între acele țări și Occident, îi spun actualitatea. Ne vom apropia remarcând mai întâi faptul că detractorii săi nu au știut să vadă că exista, în acest mod în care Foucault a reacționat la evenimente în Iran, nu atât un fapt politic cât o afacere. Foucault, de altfel, o semnalează imediat: „revolta” iraniană nu era „comandată de o ideologie revoluționară occidentală”, nici „de un partid politic și nici măcar de către organizații politice” („Interviu”, p.35).

Ce s-a întâmplat cu afacerea iraniană? S-a reacționat la pozițiile luate atunci de Foucault, denunțându-se în ele o enormă, chiar de neiertat prostie. Acești dătători de lecții, acești detractori au meritat mult cuvintele puțin plăcute pe care, în răspuns, Foucault li le-a rezervat. Aceste răspunsuri nu i-au schimbat; ei sunt imuabili. În schimb, ele pot, pentru alții decât ei, să se dovedească decisive: o lecție, nu doar în măsura în care o lecție transmite o știință, ci în sensul în care, primind-o, te regăsești modificat din ea....”

2020. Transmaitre. Jacques Lacan și elevul său arici

Introducere

Densă ceață lacaniană cu privire la relația maestru/elev

„Psihanaliza nu și-a atins absolut deloc limitele ei, din contră.”

Jacques Lacan

„Elevii mei, spune într-o zi Lacan unuia dintre ei, dacă ei ar ştii unde îi duc, ei ar fi terifiați.” Știa el unde, în mod precis, se pregătea el, să îi ducă? Credea el această întreprindere la portanța sa? Ce anume așadar, în această intenție, l-a constrâns să mențină opacă această destinație? El nu închipuia ca ei să poată să meargă acolo fiecare singur, ci fiind prins de mână, așa cum el a făcut-o într-o zi cu pictorul Rouan? Precum Dante, evocându-l pe Virgil:

Și după ce și-a pus mâna sa în a mea cu față veselă, care m-a reconfortat, el mi-a descoperit lucruri secrete.

Lacan locuia el deja, acest loc, apropiat sau îndepărtat, sau mai degrabă totodată aproape și departe? Și, dacă el îl locuia, cum putea el să fie de asemenea și altundeva, acolo unde el putea să ia elevii săi de mână? Această mână, el nu putea decât să o ia, nu să o ceară, asta ar fi fost un mariaj. Avea el tot atâtea mâini cât anumite statui sau picturi ale zeilor și zeițelor hinduse? Asemeni unui miraj, acest orizont s-ar îndepărta atunci când ne apropiem de el?

Totodată, acest loc de destinație nu este atât de opac... venind de la cineva care afirmase că „dorința este Infernul” după ce purtase atât de mu8lt accentul pe dorință – nu, de altfel, fără a-i modifica conceptul pe firul seminariilor. De unde se întrevede că el își atribuia eminenta poziție de a decide cine va merge (ghidat de el) în infern (alegând pe cineva ca fiind elevul său) și cine nu va merge. Și, diferit în aceasta de Dumnezeul monoteist, a conduce *în mod decis* pe unii în infern.

„Unde îi duc eu”: întreprinderea era în mod propriu vorbind „educativă” (educație, din educare, ex-ducere, „a conduce înainte”), niciodată în mod explicit recunoscută ca atare. Cine așadar a gândit vreodată la un Jacques Lacan educator? Seria de seminarii desenează sau, mai bine, deschide un parcurs printr-un peisaj fără încetare schimbător. Într-atât sunt ele acolo de numeroase, încât ar trebui să consacrăm mult timp pentru a repertoria toate dățile în care seminaristul anunța „a face un

pas în plus”, sau „pasul următor”, dorind să fie urmat, veghind la a o fi (în van, așa cum o atestă disoluția Școlii freudiene). Unde vroia el să meargă, nu singur, ci în concert cu „elevi”? Căci conceperea unei educații care, la un moment dat, ar lăsa elevul să meargă singur înainte este aici exclusă; nici măcar închipuită atunci când Lacan distinge totuși două etape în parcursul celor care cu el fac un control:

Se întâmplă că eu îmi ofer luxul de a controla, cum numim aceasta, un anumit număr de oameni care s-au autorizat de la ei înșiși, după formula mea, să fie analiști. Există două etape. Există o etapă în care ei sunt ca și rinocerii; ei fac aproape nu contează ce și eu îi aprob întotdeauna. Ei au cu siguranță întotdeauna dreptate. A doua etapă consistă în a juca din acest echivoc care ar putea elibera de sfântom (Sfântomul, 18 noiembrie 1975).

Lacan nu a făcut a sa vorbirea lui Zarathustra: „Acum eu vă ordon să mă pierdeți și să vă găsiți.” Nici nu a gândit cu Wittgenstein, că discipolul autentic este cel care sfârșește prin a respinge maestrul. O anumită respingere este deja acolo, fără zgomot, în scena comică în care este făcută prezentă o figură exemplară a elevului. La Cambridge în acea zi, Wittgenstein asistă la un curs al lui Russell, care, la un moment dat, declară: „Nu există rinoceri în această sală.” Ceea ce ridică elevul Wittgenstein care lansează atunci, în picioare, al său: „Dovediți-o!” Russell: „Dar aceasta este evident!” Elevul reiterează: „Dovediți-o!” Iată acum maestrul privind în mod evident sub biroul său, parcurgând sala, deschizând dulapurile fără ca vreodată să apară rinoceri. După Wittgenstein, dovada nu era astfel adusă și problema sa rămânea fără răspuns. O amuzantă remarcă a lui Lacan (reluată din Freud) permite să întrevedem ceea ce se juca în această scenă. Freud observa că un exemplu la care facem apel pentru a ilustra o propoziție generală valorează ca și lucrul însuși care este atunci închipuit. De unde se poate deduce că odată cu acești rinoceri la care Russell făcea apel în vorbirea sa el se spunea a fi el însuși un rinocer, și că apoi el nu căuta în spațiul sălii nimic altceva decât ceea ce el era – ceea ce provocanta problemă a elevului său îl invita să își dea seama.

Pe ce așadar se fonda Wittgenstein pentru a pune astfel în dificultate pe Russell? Citarea de aici după îi dă motivul:

Eu aș putea să spun că dovada este o figură care comportă anumite propoziții la una dintre extremitățile sale, o altă propoziție – pe care noi o numim propoziția dovedită – se va găsi la cealaltă extremitate; noi ne punem în mers și obținem rezultatul calculului. Însă, eu vreau să spun, ceea ce pe noi ne interesează, aceasta este imaginea funcționării, în orice caz o imagine convingătoare care sună bine într-un fel, însă ca și parcurs, și nu ca și rezultat al unei experiențe.

Într-un cuvânt: acolo unde, în interpelarea sa a lui Russell, Wittgenstein putea regreta o absență a acestui parcurs care doar el singur furnizează o dovadă, el reușește această performanță de a face să parcurgă în mod fizic în clasă pe rinocerul Russell.

Seminarul lui Lacan parcurgea, era în permanență focalizat pe prelungirea sa, acest viitor anunțat și prezent în actualitatea ședințelor înclinate spre un viitor și menținute suspendate acestui viitor. Seminaristul nu își interzicea efecte de anunț, lăsând publicul său fără suflu, în așteptarea viitoarei dăți în care lucrul anunțat, la început abia întrevăzut, va fi în sfârșit spus, promisiunea ținută, sau nu, sau reînnoită mai târziu încă.

ALAIN DIDIER-WEILL, 16 iulie 1939 – 17 noiembrie 2018

Doctor în medicină (1965), psihiatru, vechi intern al spitalelor psihiatrice din Seine (1963-1969), premiul Evoluției-Psihiatrice (1969).

Analist membru al Școlii Freudiene din Paris.

Conferențiar la Seminarul lui Jacques Lacan (1975 – 1976 - 1980).

Cofondator al Asociației Prețul Freudian, al Inter Asociației Europene de Psihanaliză și al Mișcării Insistența (2002).

Organizator a numeroase colocvii (Sorbonne, Centre Galliera, Centre Rachi, Hôpital de la Salpetrière, Centre Communautaire, Théâtre de la Tempête, Théâtre Poème de Bruxelles).

Cărți:

2016. Ce este supraeul? Cerectare clinică și teoretică, urmat de „Petru și Pavel, ultima noapte” (teatru)

2015. Când nota albastră aude inconștientul

2013. Universal și diversitate

2013. Freud – Einstein: de ce războiul?

2012. Freud și Viena. Ar fi inventat Freud psihanaliza dacă nu ar fi fost vienez?

2012. Vocea pe divan: Muzică sacră, opera, tehno

2010. Un Mister mai departe decât inconștientul

2010. Știința inconștientă și drepturile omului

2010. Cartier Lacan

2009. Anchetă, „the panning eye” revizitat

2008. Lacan practician

2008. Muzica pentru spirit: Mize etice ale fenomenului muzical

2008. Să lucrezi cu Lacan

2008. Cele trei Timpuri ale legii. Porunca siderantă, injoncțiunea supraeului și invocația muzicală

2006. Un 15 octombrie... Scrisorile arse ale lui Delacroix

2006. Viena 1913

2005. Să constitui Europa: Motivul european

2004. Memorii ale lui Satan

2004. Freud și Viena

2003. Lila și lumina lui Vermeer: Psihanaliza la școala artiștilor

2003. Ficțiune, imaginar, adevăr, Viena 1913, teatru

2002. Jimmy

1998. Invocații - Dionysos, Moise, Sfântul Pavel și Freud

1998. Mărturii despre Lacan

1997. Lacan și clinica psihanalitică

1997. Nota albastră. Freud, Lacan și Arta

1996. Inconștientul Freudian și transmisia Psihanalizei

1996. Freud: relația cu iudaismul, creștinismul și elenismul

1995. Cei trei Timpi ai Legii. Porunca siderantă, injoncțiunea supraeului și evocarea muzicală

1992. Ora ceaiului la Pendlebury

1991. Omul și pământul

1988. Inconștient Freudian și Transmisie a Psihanalizei

1989. Finalul unei analize, finalitate a psihanalizei

1984. Etica psihanalizei și chestiunea prețului freudian

1995. Cei trei timpi ai legii. Porunca siderantă, injoncțiunea supraeului și invocația muzicală

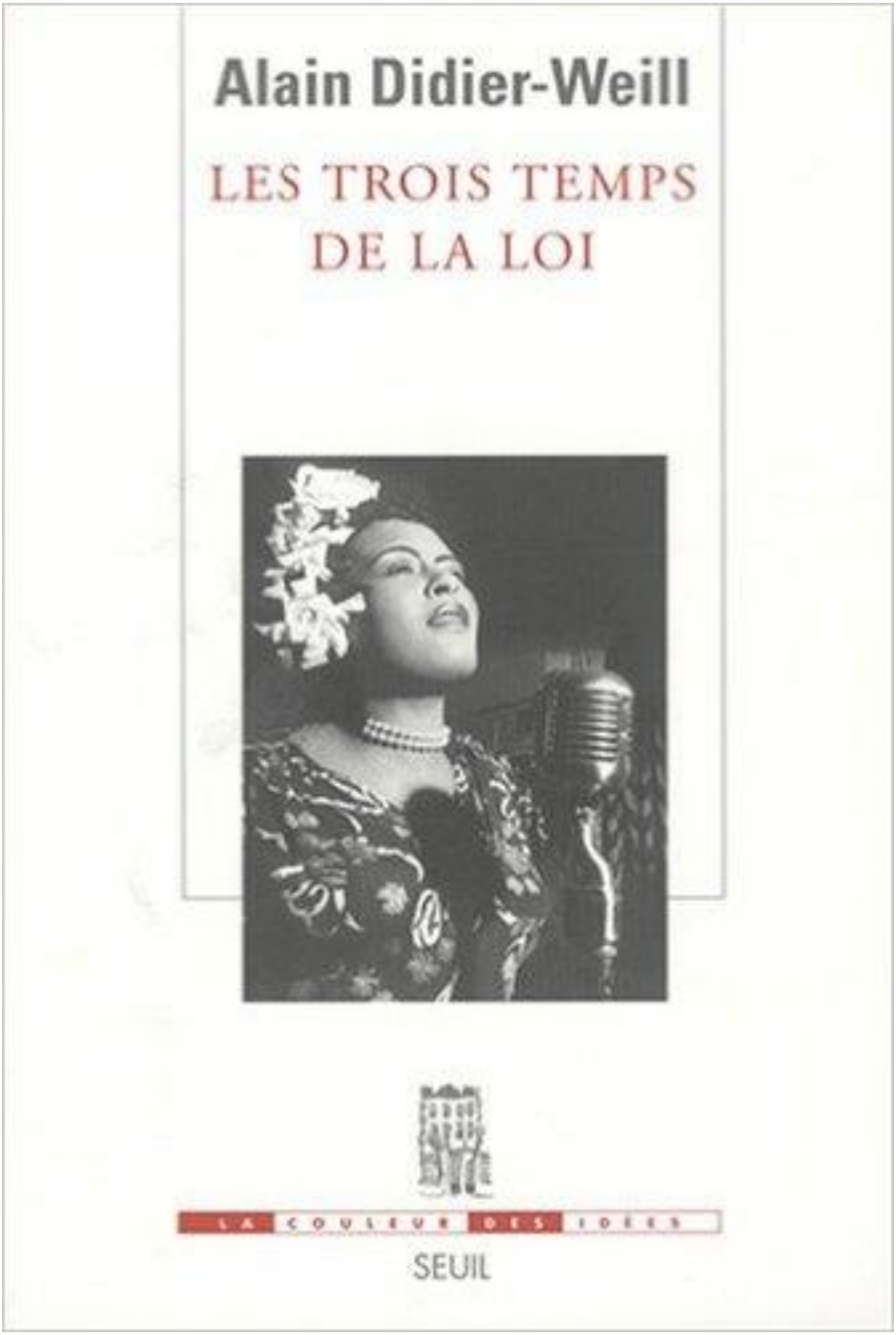

Uimirea în viața cotidiană

Prima uimire: adultul și jocul

A doua uimire: arta

A treia uimire: copilul

Cele trei supraeuri

Introducere

Supraeul arhaic: „Nici un cuvânt!”(taci!)

Nebunul, găina și tăcerea părții blestemate

Trei tăceri: noaptea, tenebrele și abisul

Tăcerea monstrului

Visul punctului negru: blestemul mut

Al doilea supraeu: cenzura, „Nu insista!”

Privirea ochiului rău (deochiului)

Vedea-prevedea (garder-regarder)

Secretul furat

Mărturia vinei prime

Ochiul rău contra ochiului pictorului

Adevărat secret și fals secret

Problema fixității

Freud și supraeul

Injurie, insultă, blestem

Injurie și insultă

Blestemul: Oedip și Polynice

Al treilea supraeu: „vei persevera?”

Chestiunea poruncii siderante

Timpul altuia: muzica

Timpul subiectului inconștientului: vorbirea

Teorie a refulării origare și siderația originară

Siderarea originară și ieșirea din traumatism

De-siderarea și ieșirea din refularea originară

1998. Invocații, Dionisos, Moise, Sfântul Pavel și Freud.

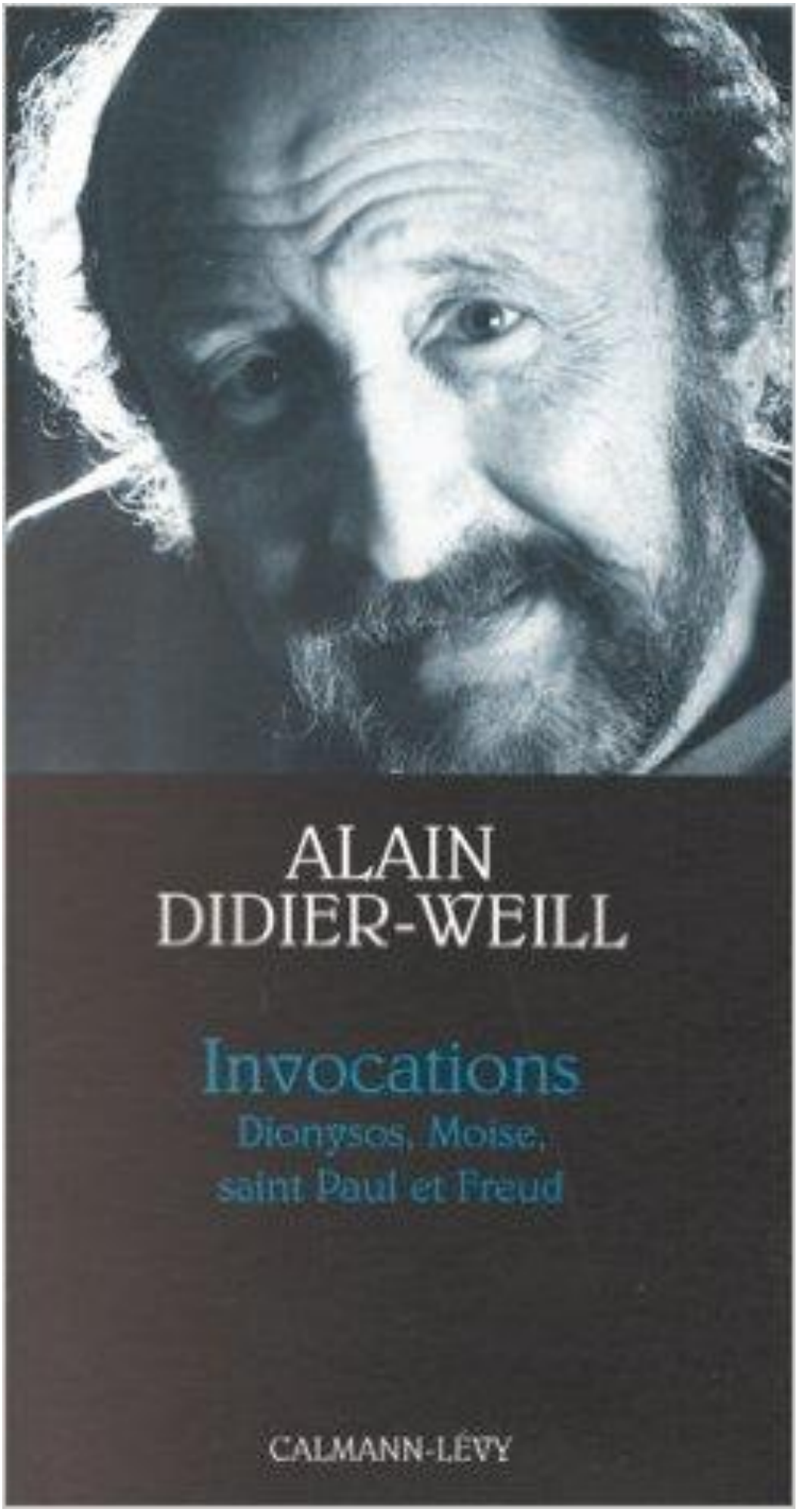

Pulsiunea invocantă, muzica și dansul

Ce este dansul?

Vocație Invocație

De ce omul nu se mulțumește să vorbească, de ce trebuie să cânte? Dacă există o înrudire între vorbire și cântec, care este ea?

Vocația devenirii umane ne este, la origine, transmisă de o voce care nu ne pasează vorbirea fără să ne paseze în același timp muzica: muzica acestei „sonate materne” e primită de sugar ca un cântec care, deodată, transmite o dublă vocație: înțelegi-tu continuitatea muzicală a vocalelor mele și discontinuitatea semnificantă a consoanelor mele?

Pentru că sugarul va înțelege această dublă vocație, lumea care îi va fi dată va păstra amprenta unui continuu și discontinuu în care tocmai își va desfășura viața sa: în vreme ce în lumea discontinuului va întâlni câmpul legii care va discrimina toate lucrurile – binele și răul, stânga și dreapta, înainte-le și după-ul – lumea continuului, pe care o va întâlni în momentul în care va suna muzica, i se va da lui ca și intrarea într-o nouă lume a cărei noutate, de fiecare dată reînnoitoare, se va specifica dintr-o bruscă punere între paranteze a li-mitelor spațio-temporale pe care le primește din ordinul legii.

Prin această nouă lume care se deschide spre noi posibilități, nu-i mai este cerut să rămână la locul care-i era asignat de legea simbolică: chemat de muzică să părăsească acest loc, el se va deplasa pentru a locui într-un mod nou o a patra dimensiune care nu mai este structurată de legea vorbirii. Puseul care-l va ghida și orienta în această nouă lume nu va mai asculta de nici o lege?

Cu siguranță nu: chiar dacă, răspunzând chemării muzicii, el intră într-un entuziasm dionisiac, mișcarea care-l va anima nu va fi incoerentă, ci ghidată.

Este despre acest ghid interior care îl împinge „undeva” cel despre care vrem să vorbim făcând ipoteza existenței unei direcții specifice, orientând acest puseu specific pe care îl vom defini ca pulsiune invocantă.

În mod curios, chiar dacă a identificat această a patra pulsiune ca „experiența cea mai apropiată de inconștient”, Lacan nu a făcut decât s-o defloreze. De ce nu s-a întins el în mod la fel de aprofundat asupra vocii ca și asupra obiectului privirii? Fără îndoială pentru că el era, la fel ca și Freud, mult mai sensibil la universul plastic decât la universul sonor al muzicii.

Din faptul unei griji didactice vom fi conduși mai întâi să prezentăm invocația muzicală ca separată de invocația semnificantă care se înstăpânește, de exemplu, de copil atunci când, articulând al său „fort da”, el „intră în incantație”.

Cealaltă față prin care semnificantul se înstăpânește de invocația muzicală este fața prin care limbajul, sustrăgându-se prozei, se face poezie: poezia nu este ea cea care smulge semnificantul din codul lexical pentru a se ridica la punctul de unde fără-de-sensul, propriu misticii, face auzit ceea ce el are din neauzit?

În această privință, trebuie să temperăm ceea ce spuneam când remarcam faptul că Lacan nu se lăsase interogat de muzică: atenția sa la poezie era pentru el drumul prin care se găsea manifestându-și non-surditatea sa la realul muzical.

Dacă miza existenței unei pulsiuni invocante este decisivă, este pentru că o astfel de pulsiune permite să regândești într-un mod nou articularea antinomiei în care este prinsă psihanaliza în măsura în care ea este acel „terț care nu este încă clasat... Alături de știință pe de-o parte, luând din grăuntele artei pe de altă parte”: într-adevăr, în măsura în care știința nu și-a putut numi câmpul decât făcând doliu cauzei finale aristoteliciene, pulsiunea invocantă este poate aceea prin care cele două cauze pot înceta să fie disjuncte.

Iată că în clipa în care sună muzica, o stranie metamorfoză se înstăpânește de mine: până atunci eu îmi puteam petrece timpul meu, în raportul meu la Altul, marcând limitele mele pentru a-l instrui despre pragul pe care el nu trebuia să-l violeze pentru a nu-și aroga drepturi asupra teritoriului meu intim, și iată că acum un Altul mi se adresează, solicitând un auditor neauzit căruia îi face auzită această noutate siderantă: „În tine sunt la mine.”

În vreme ce în viața mea cotidiană aș resimți ca un viol inacceptabil oricine ar pretinde o astfel de înstăpânire, iată că nu doar înțeleg muzica semnificându-mi că ea este la ea în mine, dar că eu aud de asemenea, în mine, o voce neauzită care-i răspunde: „Da, este adevărat, tu ești la tine.”

Cine spune acest „da”? Este o prezență a cărei stranietate absolută ține de faptul că ea nu are nume și că nu este alta decât cea a subiectului inconștientului.

Cui spune ea da?

Acestei stranietăți absolute care este muzica la care ea răspunde, nu după modul freudian al identificării: „Tu ești identic mie”, ci prin această dublă negație care corespunde unei identificări metaforice: „Da, tu nu ești străină străinului care eu sunt.” Este în acest puseu de a răspunde acel „da la alteritatea muzicii că noi reperăm primul timp al pulsiunii invocante.

Timp dintr-odată paradoxal căci în momentul însuși în care eu puteam crede că tocmai voi asculta muzică, sunt dezmințit în pretenția mea învățând că nu eram eu cel care o ascultă ci că este ea bunul auzitor, ea cea care mă aude.

Care aude ce?

Care aude întrebarea silențioasă a acestui străin necunoscut de acest campion al necunoașterii care este eul și mai ales, necunoscut de el însuși, căci acest străin nu este altul decât subiectul inconștient de el însuși.

Ori, muzica se găsește a fi auditoarea care aude apelul silențios al acestui subiect și, făcând aceasta, ea îl smulge din latența sa. Spunând „da” acestei smulgeri, subiectul inconștientului, care trecuse („passé”) din totdeauna în uitare, s-a transmutat în Trecător („Passant”), din acest moment de neuitat, care de acum înainte va face să vorbească despre el dansând.

Dar înainte ca el să fie acest agent care va acționa muzica dansând-o, acel subiect trece printr-un timp logic prealabil în care el este smuls latenței sale într-o mișcare de extază care-l poartă pe scenei ex-sistenței.

De ce această purtare este ea atât de siderantă? Pentru că în chiar acest moment în care este depășit acest prag, ceva fundamental dispare: câmpul cererii de iubire care împingea până atunci subiectul să fie, prin raport la Altul, un cerător, un cerșetor neîncetând să fie în căutarea unei probe a existenței sale.

De ce o astfel de cerere de recunoaștere este ea în mod structural destinată insatisfacției?

În cauzarea subiectului de către semnificant, subiectul advine ca un efect al cărui paradox ține de faptul că acest efect apare ca un produs care conjugă faptul de a fi determinat și de a depăși orice determinare. Dacă, ca și determinat, subiectul este reprezentat de către un semnificant prezent, el rămâne totuși nedeterminat căci, în stocul semnificanților, lipsește semnificant „ul” care ar putea să-l numească.

Totul se întâmplă ca și cum Altuia i-ar lipsi cuvântul care ar fi putut numi „eul” inconștientului, ca și cum ar fi existat în sumă, în Altul, o tăcere, o lipsă de cuvânt la nivelul căreia Altul nu putea decât să facă „motus” (tăcere!) față de acel produs de sens care este subiectul.

În măsura în care subiectul înțelege pe Altul în mod religios, adică asemeni unei ființe Parmenidiene, identică ei însăși, el se sesizează pe el, ca și creatură privată de amplitudinea ființei pe care el o impută, după concepția sa creaționistă, Altuia: este tocmai astfel, în măsura în care este privat de ființa care i-ar fi fost dată dacă el ar fi avut un nume, că „eul inconștientului, în suferință de a fi un „nu eu”, este întoarsă spre Altul, loc al cauzalității sale, în această întrebare: „Eu mă întreb ceea ce tu dorești, eu te întreb ceea ce eu sunt.”

Este astfel în acest „De ce m-ai creat tu dacă, tu care ești deținătorul ființei, tu nu mi-ai transmis nici ființa, nici numele ființei?”, că subiectul se angajează atunci când, în întrebarea sa, el așteaptă un răspuns la al său „de ce?”.

Atât timp cât el va aștepta un răspuns, subiectul va fi destinat unei solitudini crescânde care nu va fi potolită de faptul că limba îi acordă un nume, un prenume și un pronume permițându-i să enunțe cuvântul „eu”: cu cât mai mult el se va angaja în enunțuri permițându-i să

silabisească, să strige numele său, prenumele său și pronumele său, cu atât mai mult el va primi de la ele acest ecou: Noi suntem impotente să-ți dă vreo garanție pentru existența „eului" tău."

Chiar dacă Altul, adresându-se subiectului spunându-i un „tu", pare să desemneze un anumit real, această desemnare va putea permite subiectului *să știe* că el există pentru Altul, dar nu-i va permite pentru atât *să creadă* în ceea ce el știe. Că ar fi posibil să nu crezi în ceea ce știi este unul dintre sensurile supliciului amoros: faptul că eu știu iubirea partenerului nu înseamnă că sunt capabil pentru atât să cred în această iubire.

Ori, și este acolo miracolul muzicii, când ea sună, se revelează că „eul" care – în calitate de nu eu – *nu știe* ceea ce aude, *crede* în ceea ce aude.

De ce faptul însăși de a gândi la existența mea pune el imediat în pericol credința posibilă în această existență? De ce, dacă știința eului care se gândește gândind poate conferi acestui eu capacitatea de a gândi în mod cauzal („causale-ment") eul existenței ca un „deci eu sunt", nu-i poate conferi în același timp capacitatea de a crede în existența lui?

Pentru că propriul acestei credințe posibile este de a apare ca răspunsul însuși al subiectului la faptul că el se constituie ca și în mod structural inconștient de cauza sa semnificantă. El nu se instituie decât ca un proiect pe care el nu-l poate asuma decât prin simplicitatea radicală a unui „da" originar, care nu poate fi act de știință, ci de credință.

De ce eul care gândește: „deci eu sunt" nu poate el concepe un astfel de „da" semnificantului? Pentru că structurat prin denegație, singurul „da" la care el poate accede este efectul unui „nu al lui nu" care diferă radical de simplicitatea consimțirii originare care este „Bejahung" (Afirmarea).

În această privință, noi putem spune că singura gândire la care subiectul inconștientului – care pe de altă parte este capabil să gândească într-un mod mult mai vast decât eul – nu poate accede este gândirea lui „deci": în clipa în care sună muzica, da-ul prin care subiectul îi răspunde instantaneu semnifică, prin instantaneitatea ei însăși, că nu este vorba pentru el ca și pentru eu, de a gândi: „Eu gândesc, deci eu sunt acolo

unde eu gândesc”, ci de adveni ca și un: „Eu sunt acolo unde eu nu gândesc.”

Acest „eu sunt” fără de ce este astfel efectul acestei Bejahung, Afirmări originare prin care cauzarea subiectului este traductibilă prin: „Da, eu nu sunt străin acestei străine care este muzica.”

Această afirmație a unui „eu sunt” capabil să nu gândească cauzalitatea unui „pentru că” advine pentru atât cât muzica, nedesfășurându-se decât cu timpul, nu solicită consistența eului care, fiind în mod spațial („*spatial-mente*”) structurat, se găsește, din chiar acest fapt, ca și abandonat și siderat. Este efectul acestei siderații a eului cea care, făcând să cadă funcția sa denegatoare, creează condițiile primirii posibile de către subiect a apelului semnificant al timpului din care vine muzica.

Acest „cuvânt de apel” pune mai multe probleme: trebuie spus că această apel ridică sau trezește subiectul? Să spui în sumă că apelul creează *ex nihilo* un subiect care *nu* era acolo sau să spui că smulge din uitarea sa un subiect care nu *mai* era acolo din faptul refulării?

Vom spune, pentru moment, că impactul muzicii este nu de a rememora, ci de a comemora timpul mitic al acestui început absolut prin care un „real” care suferise de semnificant a advenit ca acest prim lucru uman, das Ding (Lucrul), la nivelul căruia ceea ce era în mod absolut exterior – muzica vocii materne – a găsit locul în mod absolut intim în care note vor putea dansa.

Din acest moment muzica va dansa în „ex-tim”-ul care a devenit corpul uman. Chiar dacă acest corp rămâne fizic imobil, el va fi mișcat de ascensiunea acestei împingeri care va face din acest corp un corp dansant. Nu este oare suficient un aproape nimic pentru ca muzica *care* dansează în subiect să devină muzica *care* dansează subiectul? Prin mișcarea piciorului său, sau a capului său, marcând tempoul, auditorul revelează faptul că corpul său este locuit de o invocație.

Marea enigmă a acestei metamorfoze este că, prin ea, subiectul este în mod brutal sustras universului cererii care-l împingea, din faptul îndoielii radicale în care el era în ce privește existența lui de „Nu eu”,

să nu înceteze să ceară Altuia: „Pentru ce m-ai făcut tu astfel privat de ființă, ce vrei tu deci de la mine?”

Această sustragere dintr-o dată cererii se manifestă prin apariția unui nou subiect care dintr-o dată nu se mai îndoiește. Cum se manifestă această încetare a îndoielii? Prin faptul că subiectul pare în mod manifest să nu mai aștepte de la Altul un răspuns la al său ”De ce eu exist, ce trebuie eu să fac pentru a exista, unde trebuie eu să merg?”. Totul se petrece într-adevăr ca și cum în clipa însăși în care el începea să danseze, el știa unde trebuia să meargă, fără a mai trebui de atunci înainte să întrebe pe oricine ar fi, nici de ce el trebuia să meargă acolo, nici cum el trebuia s-o facă.

Pur și simplu el merge undeva, ca și ghidat de un punct virtual pe care noi îl vom numi punct albastru: punct de unde este așteptată producerea „notei albastre”.

Vom distinge deci cererea de pulsiunea invocantă. Cererea este atunci o exigență absolută făcută Altuia să se manifeste aici și acum. Dacă subiectul este într-o poziție de dependență absolută prin raport la Altul, este pentru că el i-a dat puterea de a-l împlini în mod absolut sau de a nu-l împlini. Invocația dansantă este cu totul din contră o mișcare care sustrage subiectul acestei dependențe: invocând, subiectul este ghidat, orientat, spre un „punct albastru” care nu este încă prezent dar situat într-un viitor posibil de unde el apelează subiectul ca și pură posibilitate.

Posibilitatea de a crede în existența acelui punct de apel deține puterea stranie de a face să evolueze gesturile stângace și imprecise ale subiectului spre o mișcare deodată locuită de adresă și precizie, ca și cum odată cu dispariția îndoielii putea să dispară indecizia care parazita mișcările subiectului și să apară un fel de decizie nouă: decizia de a merge spre.

Ceea ce există cel mai sesizant în această ieșire din indecizie, este că ea conferă de atunci înainte mișcării corpului dansant caracterul grațios al frumuseții care pune imediat această întrebare: cum trebuie noi să înțelegem semnificația caracterului dizgrațios care atât de des, la ieșirea din copilărie, se înstăpânește de corpul uman? Dacă vrem să sesizăm

această dizgrație, această stângăcie a corpului care a apărut cu adolescența, vom spune într-o primă aproximare că ea este definibilă prin faptul că subiectul a încetat să fie „la el” în corpul său și că în mod invers, acest corp încetează să fie „la el” în subiect.

Că ar fi ca strâmtorat într-un corp prea mare, cufundat într-un corp prea mic sau paralizat de un corp pe care el îl judecă urât, subiectul se simte străin unui corp pe care nu-l mai locuiește și care nu-l mai locuiește.

Această metaforă a locuirii ne poartă să spunem că suntem în prezența unui locatar care a încetat să fie legat de proprietarul său printr-un contract având puterea de a semnifica că între unul și altul există o continuitate.

Această discontinuitate în care subiectul și corpul sunt unul și altul în exil este, pentru noi, originea însăși a dualismului grec, nu străin creștinismului pavelician, care tinde să situeze corpul ca și mormântul sufletului.

Dar această perspectivă dualistă în care sufletul este locatar al unui mormânt este contrazisă de ceea ce experiența dansului ne învață: din momentul în care ea sună smulgând subiectul din latența sa, muzica are proprietatea de a subverti toate relațiile dualiste, căci pe de-o parte ea avertizează subiectul despre faptul că el a devenit acel loc în care ea dansează în el – ca și cum ea ar fi fost așadar în proprietatea ei la el -, și pe de altă parte ea avertizează subiectul că el poate dansa în ea ca și cum el e ar fi fost în proprietatea lui la ea.

Această continuitate indusă de muzică între corp, spirit și subiect ne pune o întrebare despre structura simptomului: suferința psihică creată de simptom nu este ea percepția endo-psihică a unei alienări de libertate indusă de discontinuitatea corpului, spiritului și subiectului?

Suferință a simptomului

Aparent durerea proprie simptomului este efectul unui handicap care, acționând asupra subiectului și asupra corpului, le privează, unul și altul, de posibilitățile lor: dintr-un punct de vedere obiectiv acest handicap este definibil prin faptul că subiectul și corpul sunt private de

obiectivul lor, care, pentru unul, e legat de capacitatea de a se deplasa în vorbire și, pentru altul, de a se deplasa în spațiu.

În fapt esența suferinței simptomatice ne învață că ea nu e legată efectului obiectiv al unei pierderi de funcție: suferința pierderii hemiplegice a funcțiilor locomotorii ale corpului este profund diferită de suferința cauzată de simptom atunci când el avertizează subiectul că este o cauză internă psihică cea care-l privează de accesul la mișcarea vorbirii sau corpului. În această privință, putem spune că esența suferinței simptomatice vine din percepția endo-psihică a unei imposibilități de devenire la advenire și că semnificația dată acestei imposibilități este cea care dă sens, prin negația sa însăși, cuvântului „libertate”.

Dacă tonalitatea suferinței subiectului parkinsonian și cea a subiectului parazitat de ticuri de origine psihică nu sunt aceleași, este că, în al doilea caz, subiectul are percepția endo-psihică a unui determinism inconștient prin raport la care el știe că ar fi putut să nu se supună. Că non imposibilul i-a devenit interzis face să măsoare subiectului că pierzând accesul la o alegere inconștientă, el a pierdut accesul în sensul acestui lucru care îi apare retroactiv – în calitate de pierdut – ca fantomă a libertății. Acolo este esențialul suferinței simptomatice.

Cele trei fețe ale simptomului: pierdere de neauzit, de invizibil, de imaterial

Lui Jean-Pierre Klein

Avansăm că durerea simptomului este efect al percepției endo-psihice a pierderii de continuitate între real, simbolic și imaginar. Această dispariție a trei intersecții care sunt neauzitul (R/S), invizibilul (S/I) și imaterialul (I/R) produce trei tipuri de dualisme care încarnează cele trei fețe ale simptomului.

-Când subiectul va înceta să fie în continuitate cu semnificantul, pierde acest pământ de azil care-i este propriu și care este terenul neauzitului. Interzis de sejur în acest dincolo de sens, el este destinat tăcerii: tăcere a autismului, tăcere a timidului sau tăcere a vorbărețului, în măsura în

care vorbăria unei anumite proze este acolo pentru a acoperi tăcerea poeticului.

-Când imaginea corpului își pierde continuitatea sa cu semnificantul, ea încetează să fie „invizibilizată” prin ascendentul vorbirii care deține puterea de reaminti existența unui inimaginabil în imaginea corporală. Din acest moment corpul, privat de raportul său la acest ilimitat care este invizibilul, se trăiește, ca în exil, în strâmtoare în simpla limită a imaginii sale vizibile.

Există acolo rădăcina a multiple suferințe prin care un subiect e adus să se simtă jenat în imaginea sa: pierdut într-un corp prea mare, înfundat într-un corp prea mic, el suferă din a se simți dizgrațios.

-În sfârșit, când este materialitatea corpului cea care este în discontinuitate cu subiectul, materia corporală, începând să fie alinată printr-o prezență vorbitoare, pierde spiritul lejerității care o sustrăgea greutății terestre și răspunde presiunii greutății prin simptomul depresiei.

Astfel vedem noi că există trei fețe în durerea simptomatică și că fiecare dintre ele corespunde la un anumit tip de exil propriu oricărui dualism: exil al subiectului prin raport cu semnificantul, prin raport cu imaginea sa, și prin raport cu materialitatea corpului său.

Enigma absolută de care este vorba acum să dăm seama, dacă vrem să încercăm să dăm o definiție care să fie cât de puțin riguroasă acestui cuvânt vag care este cel de „libertate”, este aceasta: pentru atât cât trăim într-o lume langajieră clivată între o discontinuitate sonoră adusă de vorbire – căreia consoanele îi sunt primul suport - și o mișcare de continuitate sonoră – căreia vocalele îi sunt primul suport –, cum anume trebuie noi să dă seama de faptul că câmpul semantic al muzicii deține puterea de a face să explodeze discontinuitățile dualiste între corp, spirit și vorbire pentru a le substitui o lume de continuitate pe care noi o vom interoga?

Dacă această anchetă asupra metamorfozei indusă în corp prin muzică ne interesează, este că ea ne dă o poartă de intrare la această semnificație

enigmatică pe care o are pentru inconștient libertatea: de ce, atunci când el dansează, omul are nu presentimentul, ci sentimentul de a fi liber?

Cele trei fețe ale continuului

Neauzitul: continuitate a sunetului și a subiectului inconștientului

Dacă vrem să calificăm modul de continuitate care se instituie între subiect și sunetul originar, noi vom spune că ea corespunde la acest timp originar în care un real primordial suferă de semnificant după o primordială intersecție real-simbolic.

Acel „ a suferi, a pătimi" originar trimite poate la pasiunea originară a primei întâlniri: întâlnire prin care un subiect supozabil este smuls indeterminării sale în măsura în care la neauzitul sunetului care a sunat pentru el ca un apel, el n-a putut decât să răspundă: „Da, neauzitul este prea bine această patrie în care eu pot locui, prin care eu pot fi locuit."

Acel „da" prin care un subiect se enunță ca și cauzat de sunet nu este o știință despre cauza sa: aceasta este o pură juisare mărturisind despre faptul că un real a advenit la ex-sis-tență.

Invizibilul: continuitatea sunetului și corpului

Subiectul în mod extatic ieșit din latența sa va acționa această ieșire neauzită prin intermediul corpului său care prinde imediat urmarea acestei ieșiri prin mișcarea care-l poartă să danseze.

Cu apariția mișcării, o metamorfoză se operează: spiritul muzicii care era neauzit și ilimitat, încarnându-se într-un corp ale cărui mișcări vor explora propriile sale limite, va înceta să fie invizibil pentru a deveni vizibil. Dar această vizibilitate a corpului are aceasta din paradoxal că ea nu advine decât prin intermediarul unui corp voalat al cărui ascunde-sex ne instruiește despre aceasta: tu nu ești vizibil decât pentru că realul a prelevat acest impozit care îți amintește că dacă tu ai obținut vizibilitatea, este pentru că o parte din tine a obținut invizibilitatea.

În vreme ce vizibilitatea este acordată de faptul că imaginea deține puterea de a imagina realul corpului, invizibilitatea ține de faptul că această imagine deține o dublă proprietate: dacă ea are un ascendent

asupra corpului pe care ea vrea să-l voaleze (I/R), ea are pe de altă parte proprietatea, enunțată în a doua poruncă mozaică, de a fi sub ascendentul simbolicului (S/I) care se afirmă ca acest dincolo de imagine care este invizibilul. Este astfel prin intermediarul părții de invizibilitate pe care el o induce în imagine (S/I), că spiritul muzicii în calitate de neauzit (R/S) deține puterea de a acționa asupra părții vizibile a corpului (I/R), prelevând asupra specularității sale ceva din non specular.

Totul se petrece ca și cum dacă sunetul, după a fi făcut să sufere subiectul inconștientului dându-i locuința neauzitului, făcea de asemenea să sufere partea vizibilă a corpului dându-i ca loc de locuire invizibilul. Dar în vreme ce neauzitul sunetului acționează direct asupra subiectului inconștientului, el nu acționează asupra corpului decât prin intermediarul imaginii sale vizibile în măsura în care o negativizează: el acordă astfel un loc de invizibilitate unde neauzitul, în calitate de ilimitat, își va putea găsi locul său dansând într-un corp totodată limitat și ilimitat.

Mișcarea umană deține astfel puterea de a înnoda o antinomie: în măsura în care acționează printr-un corp, ea se desfășoară într-un spațiu structurat totodată de limita pe care corpul o primește din vizibilitatea sa și prin ilimitatul pe care acest corp îl primește din faptul că imaginea sa este găurită de un real invizibil.

Mișcarea este astfel cea prin care neauzitul poate găsi o limită vizibilă în care el se poate încarna, pentru atât cât acel vizibil este în continuitate cu un loc invizibil în care poate găsi un pământ de primire pentru a lăsa să danseze ceea ce el are din ilimitat.

Dar această noțiune a unui corp pus în mișcare prin încarnarea unei sonorități neauzite pune implicit noțiunea unei anteriorități a sunetului prin raport cu mișcarea.

Ori, a situa originarul în sunet evacuează complexitatea realului în joc, pentru atât cât existența însăși a posibilității unui dans la subiecții surzi din naștere pune această chestiune: execuția gestului nu ar fi ea actul primordial permițând să auzi, din chiar faptul de a dansa, o muzică interioară?

Ideea existenței unei muzici interioare, inaudibilă pentru urechi, nu e deloc o noutate: elanul filosofiei grecești s-a desfășurat asupra reluării de către Platon și Aristotel a meditației care-l împinsese pe Pitagora să enunțe faptul că realul lumii, structurat de către numere și raporturile între sunetele muzicale, era, din acest fapt, de ordin muzical.

Prin această noțiune de armonie universală, Pitagora presupunea existența unei muzici produse de astrele care se mișcă în cosmos după legi numerice armonice pe care doar insuficiența naturii noastre ne împiedică să o percepem. Ascultarea sunetelor indiscernabile de percepția auditivă nu e confirmată doar de existența celui care dansează chiar și fiind surd, ci și prin existența surdului, care se numea Beethoven, și transcria o muzică pe care nu o auzea cu urechile lui.

Ce i-am răspunde noi lui Pitagora, care, fără îndoială, ar fi spus despre surdul dansând, sau despre surdul auzind care era Beethoven, că ei erau unul și altul buni auzitori ai muzicii sferelor?

Că ar fi avut dreptate, aproape, doar dacă o distincție se impune: că un surd poate dansa sau că un alt surd poate auzi nu înseamnă că ei răspund la un același real – muzica sferelor – ci semnifică mai degrabă că ei răspund la două realuri care, deși fiind distincte, sunt totuși în continuitate.

Pentru a gândi această continuitate noi vom fi înclinați să spunem că ea se fondează asupra acelui punct originar comun care este cucerirea timpului: dacă muzica este ceea ce permite să auzi existența ritmului temporal, dansul este ceea ce arată trecerea ritmului în acel timp. Cum se manifestă continuitatea între clipa de a auzi și clipa în care gestul arată? Prin faptul că gestul dansului este strict sincron notelor muzicii auzite: contrar, în fapt, la ceea ce se petrece în câmpul vorbirii unde vorbitorul este întotdeauna defazat în răspunsul său la Altul, căruia el nu-i răspunde decât după un timp de latență, oricât de fugitiv ar fi el, în câmpul dansului, dansantul este, în efectuarea gestului său, perfect în fază cu ceea ce el a auzit din neauzit.

Dacă în mod invers, atunci când noi vedem un surd dansând noi auzim instantaneu – ca și cum am fi Beethoven în persoană – această muzică inaudibilă care este muzica sferelor, este pentru că există prea bine o

continuitate între realul corpului invizibil purtat la existență de mișcare, și realul neauzit al inconștientului purtat la existență de sunet.

Că ar fi mișcarea corpului uman sau a corpului celest, cea care poate face auzită o muzică, sau că ar fi muzica cea care poate purta corpul uman sau sfera celestă la a se mișca, există în unul și altul din cazuri, în sânul unui tip pe care l-am spune primordial, o întâlnire în care corpul și spiritul nu mai sunt într-un raport de discontinuitate dualistă – care face patul mișcării dizgrațioase – ci într-un raport de continuitate în care noi reperăm rădăcina gestului grațios.

Vom fi ulterior conduși să presupunem că ceea ce sustrage subiectul timpului primordial anistoric – pe care societățile șamanice îl numesc timp sacru – este actul psihic pe care noi îl vom defini ca refulare originară prin care subiectul intră în timpul profan care este timpul istoric: prețul de plătit pentru a intra într-o lume istorică în care corpul uman advine ca și totodată locuit de un sex și de o vorbire este cel al unui dualism care va purta corpul la a se trăi în exil prin raport cu semnificantul.

Vom avea de spus în ce anume acest exil este cel al libertății. În această privință, vom propune să sesizăm că un mod de a înțelege ceea ce este actul de sublimare este modul în care un subiect poate să se găsească să regăsească un timp primordial care, dacă e așa cum o spune Freud un timp de de-sexualizare, nu corespunde totuși la de-sexualizarea despre care vorbește Freud. În vreme ce pentru el „de-sexualizare” semnifică sustracție psihică a unui primum movens care este sexualul pentru noi - și în aceea urmăm învățământul lui Lacan – apariția obiectului sexual nu este, ca și pentru Freud, originară, ci achiziție secundară advenind după acțiunea acestei cauze materiale care este semnificantul primordial.

Timpul primordial despre care vorbim este timpul creației timpului, timpul generant al unui timp generat care va adveni, în istorie, ca măsurabil prin secunde, ore și secole, inscriptibile la fel de bine pe un ceas ca și pe un calendar.

Învățământul pe care psihanaliza o primește din psihoză ne autorizează să spunem că începutul absolut al lucrului uman poate, în caz de

forcluziune, să nu se producă. Productibilitatea sa implică transmisia de către mamă a „spiritului” semnificantului. Ceea ce am spus până acum ne autorizează să spunem că acest spirit poate trece la fel de bine prin sunet, prin intermediarul sonatei materne, ca și prin gestul unei mame surdo-mute. Dacă există, așa cum o presupunem, continuitate între realul neauzit al inconștientului și realul corpului, aceasta implică faptul că gesturile corpului matern dețin puterea, transmițând partea de invizibilitate a acelui corp, să transmită, în același timp, realul neauzit al inconștientului: „a treia ureche” – cea a subiectului inconștient – aude la fel de bine sunetul care este în mișcare ca și mișcarea care este în sunet.

Tradiția mistică sufistă este fără îndoială, în lumea monoteistă, cea care ne permite să prelungim în mod foarte particular noțiunea de a treia ureche. Lucrările lui Jean During recensează în această perspectivă ocurențele pe care misticii sufiști le acordau noțiunii unei audiții spirituale numite „Sama”.

Înțeleptul a cărui „audiție a inimii” este trezită este astfel cel care aude cântul silențios al mineralelor, al plantelor și al animalelor, la fel cum aude armonia sferelor, căci „Sama” nu are nevoie de urechi externe.

Ceea ce pentru noi, cei care ne interesăm de mecanismul forcluziunii, este fundamental în noțiunea de sama este această idee că sufletul uman nu poate înțelege verbul care-i este adresat decât dacă acest verb este locuit de o melodie.

Forcluziunea nu ar fi ea ceea ce poate fi indus la noul născut atunci când vocea maternă care i se adresează lui este dezbrăcată de muzicalitate? Mă gândesc de exemplu la psihanalista unui copil autist care, îmi spunea ea, remarcase că atunci când mama vorbea despre acest copil, ea avea o „voce de cap”, adică o voce lipsită de acel suflu profund care, atunci când îmbracă vorbirea, îi acordă o muzicalitate.

Imaterialitate: continuitate a subiectului și a corpului

Ce va conferi corpului în timp ce dansează acest spirit de lejeritate care, sustrăgându-l greutății sale, îi dă capacitatea de a-și lua zborul? În ce

anume această chestiune a zborului, fie ea cea a lui Leonardo da Vinci sau cea a lui Nietzsche, este ea specific umană?

Pentru a defini efectul indus asupra realului corpului prin întâlnirea sa cu inaudibilul și invizibilul, vom spune că acest efect este de a imaterializa materialitatea sa apăsătoare.

Trei factori concură la sustragerea corpului acestei legi a realului care destinează materialitatea sa apăsătoare căderii corpurilor: forma vizibilă pe care o primește din faptul însăși că el este voalat, contribuie la o primă separare cu informul, care nu este dotat de nici o putere ascensională. Forma pe care marmura o obține în acel vas, pe care lemnul o obține în acel pilier, nu contribuie ea la faptul ca apăsarea să nu acționeze în același fel asupra marmurei ca și asupra vasului, asupra lemnului ca și asupra pilierului?

Dacă vasul pare să cântărească mai puțin decât marmura, nu este pentru că gestul sculptorului a știut să facă uitată forța de gravitate căreia îi este supusă marmura făcând transmisibilă o forță ascensională care a ca și imaterializat materia primă conferindu-i un început de lejeritate?

Nu este vorba efectiv decât de un început, căci voalul care dă o formă vizibilă corpului îl deschide în același timp unei părți de invizibil prin care corpul se „ombilichează” într-un real non specular care nu e în raport cu spațialul ci cu ritmul. Invizibilul este poarta asupra acestui dincolo de vizibil care este pulsația pe care va dansa corpul care, prin interpunerea invizibilității sale, întâlnește inaudibilul: îl întâlnește fie pentru că aude dimensiunea inaudibilă a subiectului inconștientului și că acel auzit îl face să danseze, fie pentru că este mișcarea sa cea care face auzită această muzică a sferelor, inaudibilă pentru ureche dar nu inaudibilă pentru acest auditor al neauzitului care este subiectul inconștientului.

Întotdeauna este faptul că există, între corp și neauzitul subiectului, o punere în continuitate prin care materia corporală, locuită de neauzit, este pusă în vibrație, imaterializată.

Continuumul spirit-materie-subiect și punctul albastru

Lui Marc-Alain Quanknin, om ce?

Astfel, această triplă punere în continuitate...

Freud, Dionysos și tragedia

Cei patru timpi ai pulsiunii invocante

Pulsiunea invocantă și vorbirea

Freud și Moise

Metaforă și speranță

Freud, sfântul Pavel și chestiunea antisemitismului

Cele trei conflicte și cele trei fețe ale antisemitismului

Pulsiunea invocantă și răul în civilizație

Freud între ananke, logos, eros și thanatos

Ipoteza uciderii reale a lui Moise în măsura în care ea trimite la crima preistorică a hoardei nu este fără consecințe asupra concepției freudiene a sfârșitului analizei. Concepția acestui sfârșit, ca și cădere de iluzii transferențiale, își găsește într-adevăr un punct de capăt cu noțiunea de crimă primitivă, căci acea crimă, care nu este o fantasmă oedipiană ci un act real, a indus reîntoarcerea în real a unui tată fantomatic care nu are nimic iluzoriu. În timp ce iluzia unui tată imaginar idolatru ca și consolator poate cădea cu analiza, raportul la tatăl fantomatic, non iluzoriu, nu cade. De acum, ce este posibil să speri, după Freud, de la finalul unei analize? Un fel de gentleman agreement între analizant și analist, pentru cât de puțin analizantul ar vrea să asume bine o contradicție: să renunțe pe de-o parte la consolarea infantilă pe care o trăgea din credința într-un tată imaginar atotputernic, iar pe de alta să nu denunțe existența culpabilității față de tatăl mort viu care bântuie realul.

Această contradicție ne indică dintr-o dată poziția paradoxală a lui Freud față de această cucerire care este, pentru el, ateismul: pe de-o parte nu mai există să crezi în tată, dar, pe de alta, din faptul persistenței

inexpiabile a culpabilității, imposibil să nu crezi acolo. Nu este în această privință frapant faptul ca Freud să fie adus, apropo de pietatea iudaică, să interpreteze faptul că sentimentul de culpabilitate ar fi avut poate ca funcție să lupte contra ateismului? „Poporul... nu se lăsa cuprins de incertitudine: sentimentul său de culpabilitate crescândă sufoca îndoiala existenței lui Dumnezeu.

Se pare că Freud nu s-ar fi lăsat satisfăcut de această contradicție: scrierile pe care ni le lasă mărturisesc că ateismul său nu atinsese nivelul de serenitate al acelui evreu ateu pe care-l admira atât, Spinoza.

Tatăl risipit

Experiența cea mai aproape de inconștient

Abstinența sexuală și abstinența de semnificanță

Vocea maternă

Cele trei conflicte transmise prin vocea maternă

2010. Un mister mai departe decât inconștientul

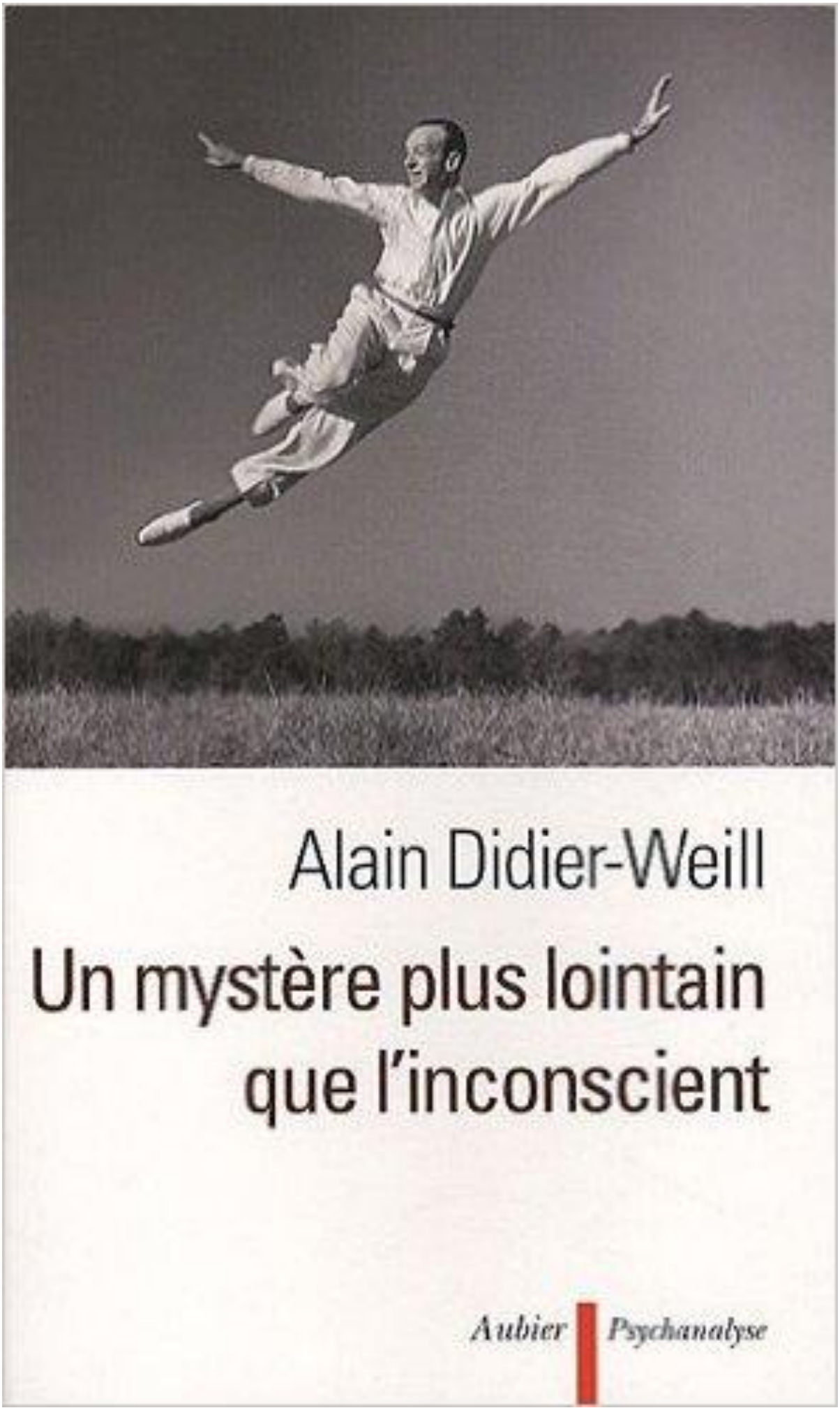

Întrebarea cea mai originară

De ce? Privirea infans-ului și „da”-ul originar

A treia dimensiune și rezonanța

Ce este ritmul? Să mergi sau să dansezi?

Mâna olarului și argila: un nu în serviciul lui da

Culisele și scena „phusis philei kryptestai”

Complexul lui oedip, nu destul de complex

De ce omul dansează?

De ce „fiat lux” nu traduce „yehi or”?

Întreruperea întrebării și a chemării: traumatismul

Cei trei timpi ai lui thanatos

Reapariția întrebării: semnificantul siderant

Altundeva-urile lui „dritte person”, Freud și cuvântul de spirit siderant

Bejahung – „da”-ul originar

Verbul și hiperverbalul

Răspunsul

Răspunsul ereticului și inventarea sântomului

Răspunsul prin dogmă

Psihanaliza și luminile, care drepturi ale omului?

Un fascicul de contradicții

Chestiunea drepturilor omului expune psihanaliza la un fascicul de contradicții. Prima dintre aceste contradicții este structurală: ea este legată la faptul că subiectul, din momentul în care se deschide vorbirii, este solicitat de către două injocțiuni antinomice care-l deșiră, căci ceva îl poartă să răspundă „da” uneia – cea care-l cheamă să devină acolo unde libertatea este posibilă - și „da” alteia – care spune: „Tu nu ești liber.”

Ridicarea cenzurii și paradoxul Voltaire-Rousseau

Freud, neîncrezându-se în sensul unfiant, omogeizant, pe care psihanaliza tinde să-l dea realului, confesa totodată o admirație absolută pentru filosofii Luminilor. Temperând-o pe a sa prin rezerva sa vizavi de știință, Lacan situează și el, fără ezitare, psihanaliza în sânul acelei mari mișcări ieșite din Renașterea europeană.

Freud, Lacan și originea Luminilor

Luminile originare

De ce, pentru a gândi inconștientul, Freud și Lacan au fost ei constrânși – dincolo de problemele ridicate de știința contemporană – să întâlnească întrebările pe care și le-au pus acum mai mult de două mii de ani cele mai mici două popoare ale epocii lor, Grecii și Evreii, atunci când au fost confruntați cu exigența survenirii rațională?

Acel recurs la originar ar trimite ea la ceea ce locuiește în mod structural originar, în fiecare subiect care a găsit în el enigmaticul punct de sprijin interior de unde gândirea rezonantă se poate desfășura?

Faptul că acea desfășurare se revelează accesibilă din momentul în care subiectul a rupt cu credința în limba sa maternă ar avea vreun raport cu apariția rațională în Grecia după o ruptură cu lumea mitologică și la Evrei cu dispariția Vocii în vremea ultimului profet?

Freud, Empedocle și Sophocle

În progresiva sa descoperire a inconștientului, Freud s-a îndatorat de pe urma moștenirii grecești privilegiind gândirea presocratică prin raport la metafizica platoniciană. Dar el nu s-a ținut acolo: omul de știință nu a ezitat să afilieze disciplina sa superstiției populare a Grecilor, adepți ai oniromanției și divinației. Cum un rațional, admirator al Luminilor, putea el să se întoarcă spre inversul rațiunii? Rațiunea putea ea să gândească ceea ce o nega?

Aceste chestiuni îl confruntau pe Freud, pe de-o parte, cu diferența între rațiune și irațional și, pe de altă parte, cu diferența ontologică între Ființă și Fiind: este remarcabil să constatăm în ce mod această problematică filosofică a devenit pentru Freud, ca și pentru Lacan, o chestiune psihanalitică

Raportul lui Freud și Lacan cu ateismul și transcendentul

Paradoxul afilierii lui Freud și Lacan la Lumini privește modul în care se asociază ateismului lor un anumit raport la transcendent.

Gândirea transcendentului nu este străină lui Freud, căci inconștientul său expune omul la un raport de transcendență internă. Dar este vorba despre o modalitate de transcendență care rămâne acceptabilă de Lumini: inconștientul este un loc care releagă oul, prin intermediarul inconștientului de părinții săi și de strămoșii săi, de ceea ce este uman, de ceea ce umanul moștenește de la uman.

Ateismul lui Freud și Lacan

Dacă Freud se situează, ca și Lacan, în urma ateismului Luminilor, trăiesc ei pentru atât amândoi același ateism? N-o cred. În vreme ce e frecvent să consideri gândirea unui credincios în pragul realului susținând credința sa, demersul consistând în a evalua cum gândirea lui Freud, sau lui Lacan, poate fi ghidată prin raportul pe care ea-l întreține cu structura ateismului său este mai rar. Este probabil ca ateismul lui Freud să fie profund diferit de cel al lui Lacan și această diferență închide poate unul dintre punctele de origine putând să dea acces la diferența teoretică.

Luminile și Răul în civilizație

Lumina electrică și șueta lui Athena

Printre întrebările care, de atunci, ni se pun nouă, aceasta se impune prioritar: modul în care azi, transmisia științei psihanalitice a devenit

planetară, prin intermediul mass-media, corespunde ea spiritului Luminilor?

Dacă, așa cum unii o susțin, Luminile au ca vizare disiparea a tot ceea ce e făcut misterios de către cenzură, a tot ceea ce se opune fericirii împlinitoare a omului, atunci da convine să considerăm că această mediatizare a psihanalizei este o victorie absolută a Luminilor: rămâne, în fapt, ceva din misterul sexualității după ce știința planetară care străbate străzile și căminele a explicat în detaliu ceea ce este tabu-ul sexual și din ce este făcută cenzura socială puritană?

Aparent nu: ar părea că nu mai rămâne vreun mister ți că acel tip de știință mediatică referindu-se clarității Luminilor a disipat orice umbră.

Lacan și matemele

Atunci când se angajează pe calea matemelor, putem spune că Lacan răspunde exigenței științifice a Luminilor care cheamă la o transmisie transparentă, deznodată de rest.

Invers, atunci când pune „pasa” la principiul transmisiei discursului analitic, el rupe cu exigența transparenței Luminilor punând că există un „rest” care, răspunzând posibilității de a spune tot adevărul, atestă posibilitatea de acces la un adevăr putând să nu fie decât „juma-spus”. Acel rest inapropiabil științei este condiția însăși de apariție a unui subiect purtat să afirme (Bejahung) existența sa, în chiar punctul în care revelația unei găuri în limbaj (troumatisme) îl învață că nu există să speri luminile Altuia dacă este „barat”.

Noile simptomuri

Frigiditatea și noua insensibilitate

Chestiunea drepturilor omului

Nesperatul

Cele trei întrebări

2010. Cartier Lacan

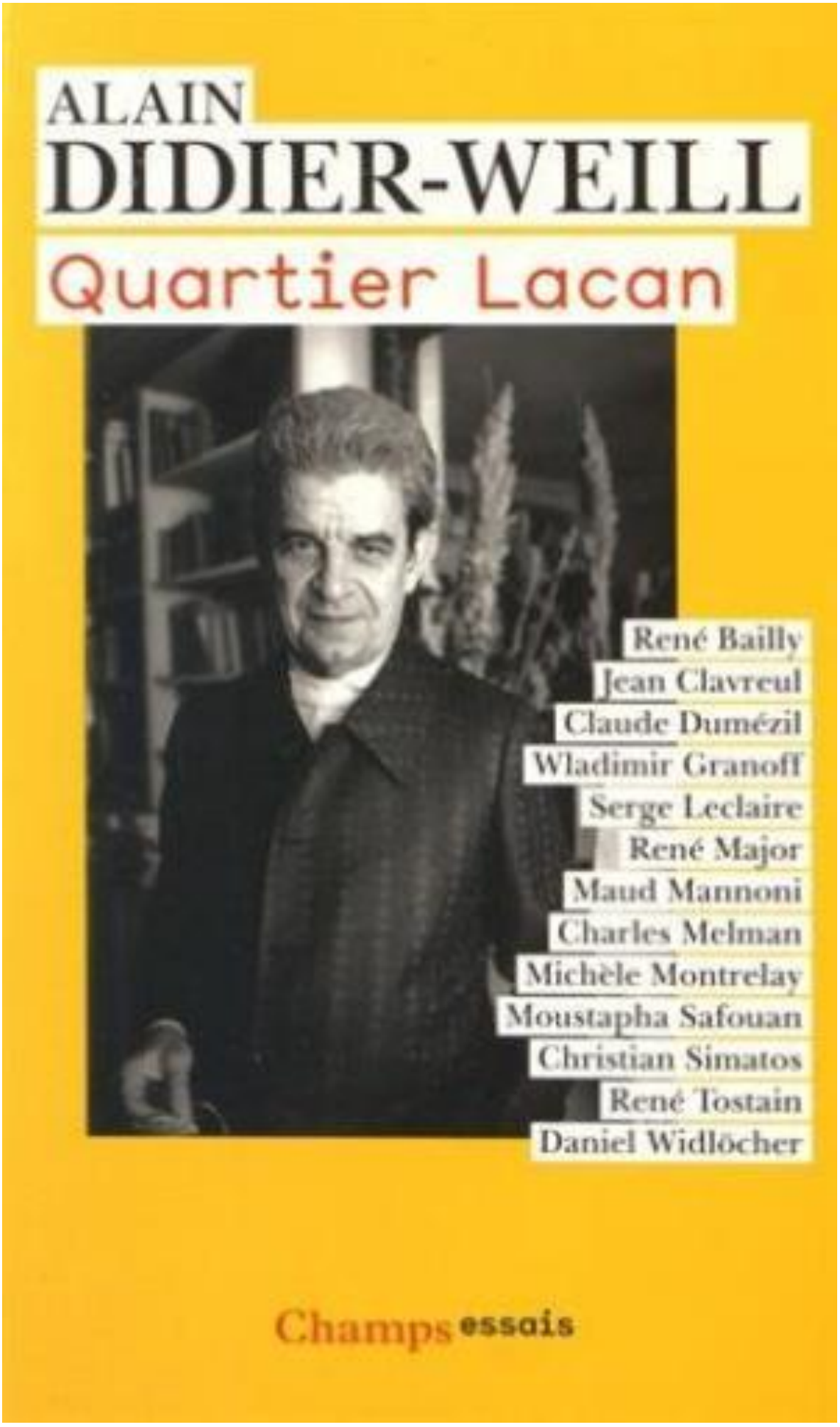

2008. Să lucrezi cu Lacan

Présenté par
Alain Didier-Weill et Moustapha Safouan

avec
Jean Clavreul
Claude Dumézil
Adnan Houbballah
Philippe Julien
Marie-Christine Laznik
Jean-Jacques Moscovitz
Christian Simatos
Dominique Simonney
Colette Soler
Patrick Valas
Jean-Pierre Winter

Travailler avec Lacan

Aubier | Psychanalyse

2008. Lacan practician

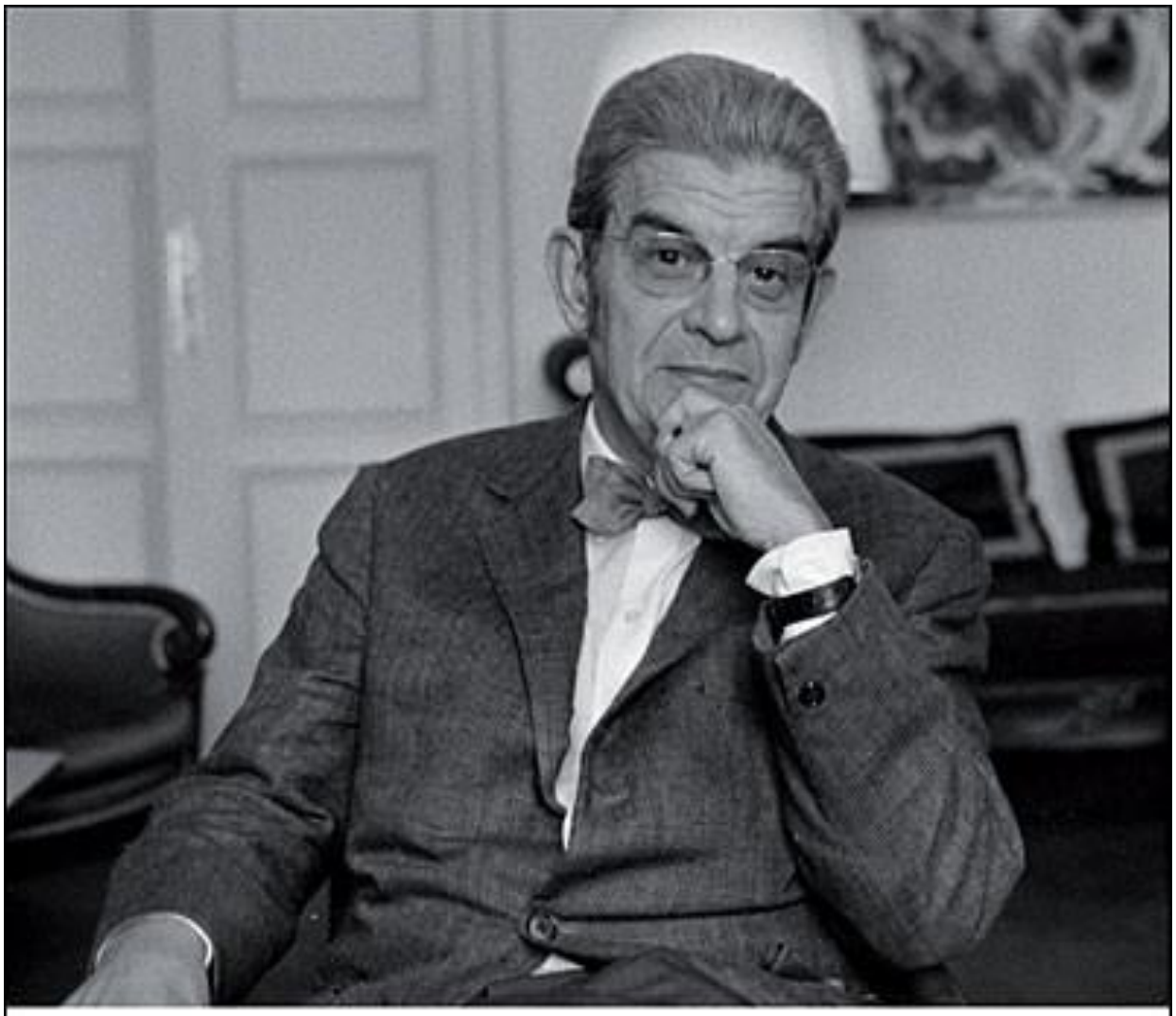

Présenté par

Alain Didier-Weill

Moustapha Safouan

La pratique de Lacan

Aubier | Psychanalyse

2008. Muzica pentru spirit: mize etice ale fenomenului muzical

2006. Viena 1913

Alain Didier-Weill

Vienne 1913

éditions des crépuscules

2004. Memorii ale lui Satan

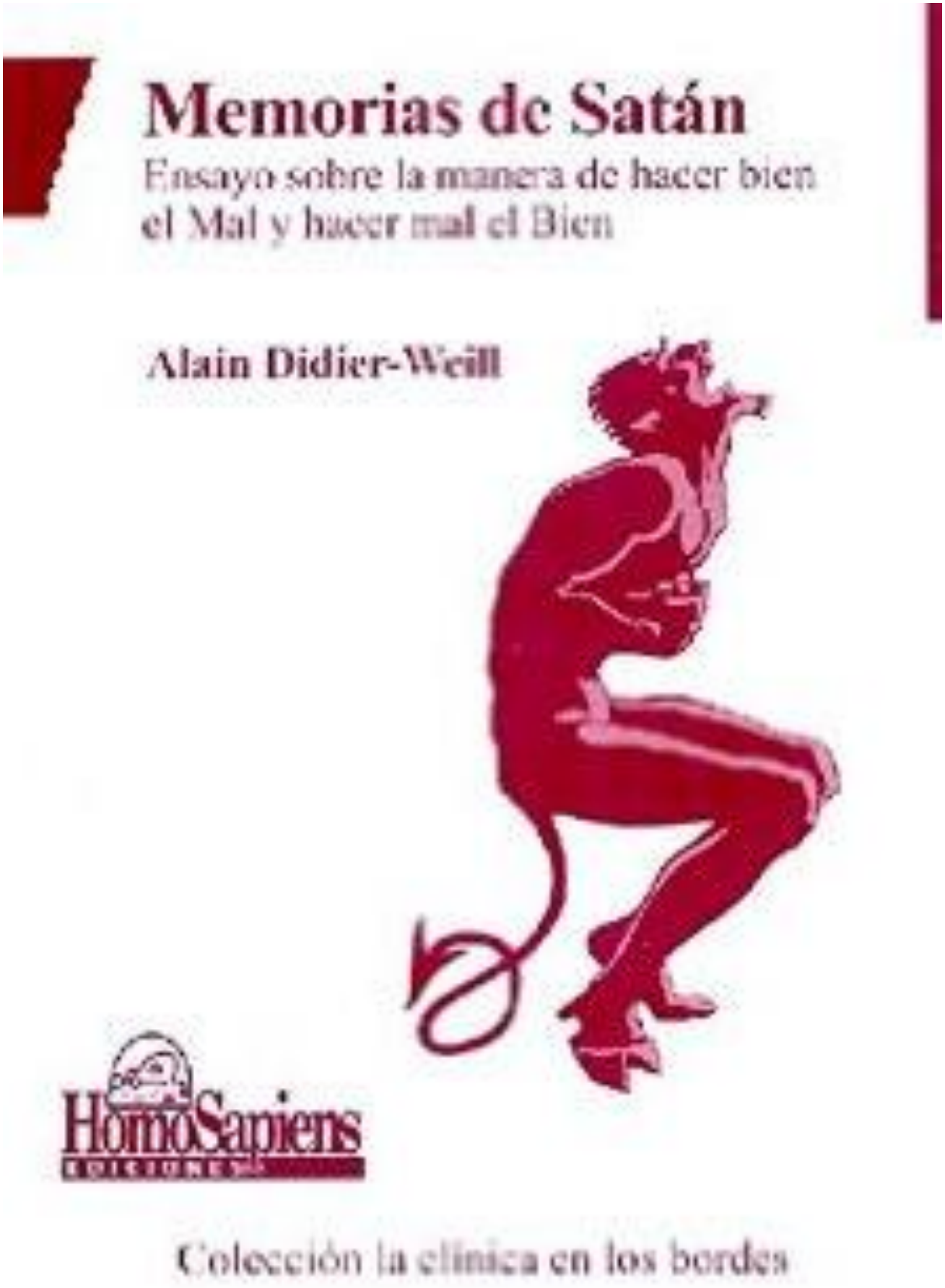

2003. Lila și lumina lui Vermeer: psihanaliza la școala artiștilor

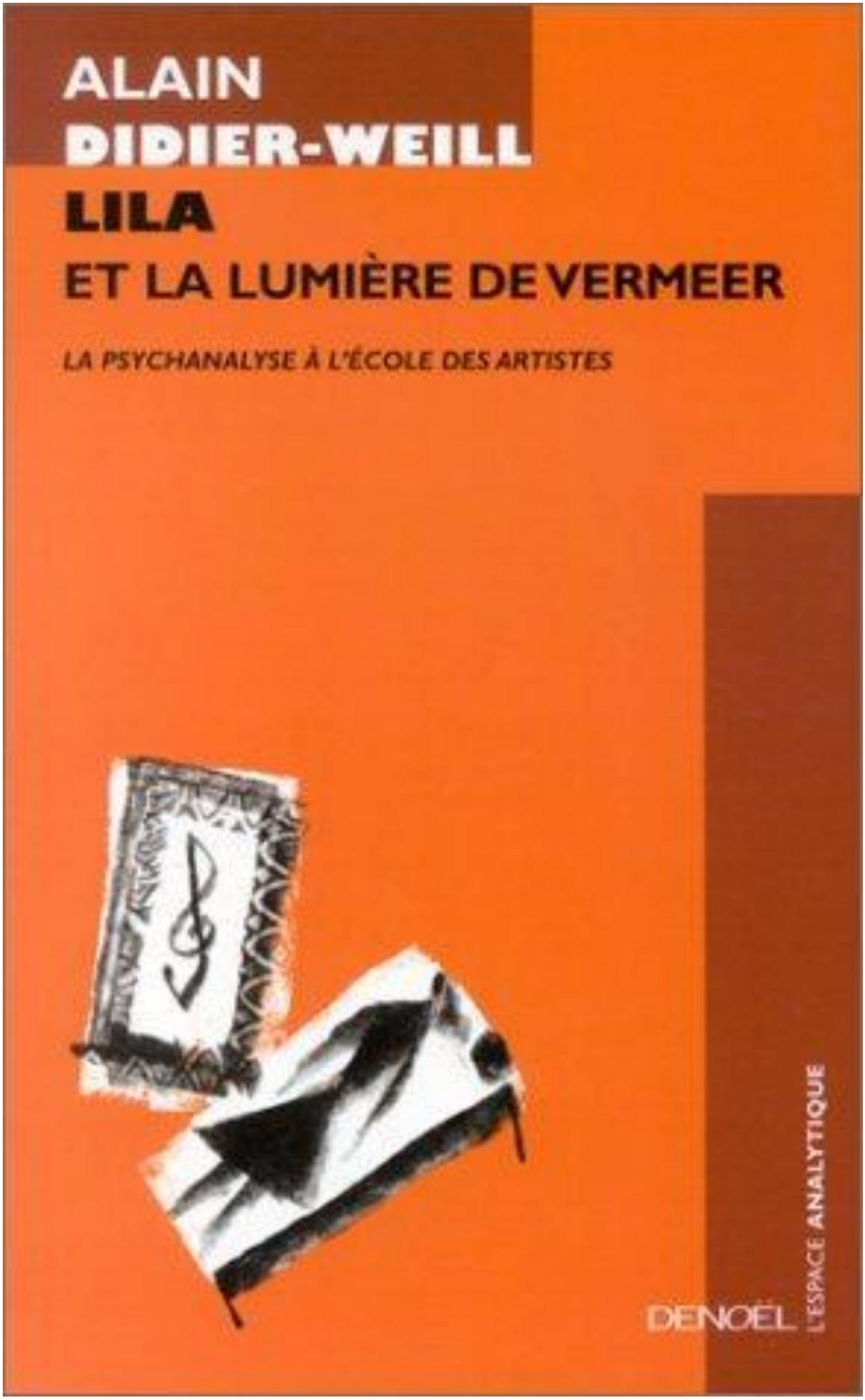

2016. Ce este supraeul?
Cercetare clinică și teoretică,
Urmat de „Petru și Pavel, ultima noapte” (teatru)

QU'EST-CE QUE LE SURMOI ?

RECHERCHE CLINIQUE ET THÉORIQUE

Suivi de

PIERRE ET PAUL, LA DERNIÈRE NUIT (THÉÂTRE)

ALAIN DIDIER-WEILL

POINT HORS LIGNE

érès

Injoncțiune a supraeului

Cum se face că se poate ca un corp al unei ființe umane să-mi transmită o astfel de bucurie atunci când îl văd, dansând, ridicându-se spre cer?

Invers, cum se face că se poate, dacă acest corp greșește și cade la pământ, ca eu să fiu înclinat să râd, să glumesc, ca și cum spectacolul oferit răului ochi, oricât de fugitiv ar fi, al căderii umane, ar putea face să izvorască strania plăcere a unui râs răutăcios?

Astfel, două tipuri de satisfacții se opun punând în joc două tipuri de priviri; privirea entuziasmului, pe care o vom numi de asemenea privire estetică, se opune absolut ochiului rău care juisează sadic de posibila cădere a aproapelui nostru.

Acest rău ochi care se bucură de căderea umană este una dintre manifestările vocii care spune aceasta în clipa ce precedă căderea mea: „Tu nu ai dreptul să zbori pentru a dansa căci tu nu ești nimic altceva de cât un corp greu sortit căderii corpurilor!”

Această voce este cea a supraeului, ea se încarnează în diferite moduri, în special prin ceea ce limba desemnează „răul ochi” (deochiul).

Unul dintre modurile de a închipui „divizarea” subiectului este de a recunoaște această divizare a privirii prin care subiectul face experiența sau a unei deschideri simbolice sau din contră a unei închideri.

Ura și supraeul. De ce Michel Onfray nu reușește să-l critice pe Freud?

Cele trei supraeuri

Cele trei supraeuri și pulsiunea invocantă

Pulsiunea invocantă

A raționa sau a rezona

Rezonanță a pactului

Artistul și psihanalistul chestionați unul de altul

Întrebarea pe care artistul o primește de la psihanalist

Când supraeul se înstăpânește de discursul analitic

Cele patru discursuri și transmisia psihanalizei

Topologie și topografie a celor patru discursuri

Chestiunea schimbării de discurs

Delenda și Școala Freudiană din Paris!

Ultimul seminar al lui Lacan

Structura discursului „Inchizitorului-Delenda”

Comicul „discursului-Delenda”

Delenda este: „realul”

Teorie a semnificantului siderant și a semnificantului „aphanizic”

Oare eu sunt acolo?

„Adevăratul catolic”: el nu e acolo

Înnodarea științei inconștiente, a non-științei sexuale, a anti-științei, crează virulența științei

Referința tragică

Doamne cât de fermecătoare e psihanaliza!

„Benign-itatea” și binecuvântat(beni)-da-da

Dialog cu Lacan în „Neștiutul ce știe derspre o greșeală a lui joacă morra”

Întrebare despre supraeu și știința în Real

Interveție la seminarul din 8 februarie 1977

Răspunsul lui Lacan. Seminarul din 15 februarie 1977

Comentariu

Întrebări persistente despre supraeu

Supraeu și drepturi ale omului

Un mănunchi de contradicții

Transmisie și încetare a transmisiei Luminilor

Conflictul legii și al dreptului natural

Problema supraeului și a cenzurii

Conștiință a legii, inconștiință a dreptului natural

Cele două moșteniri și universalul

Luminile și anti-Luminile

Paradox a ceea ce se scrie și a ceea ce nu încetează să se scrie

Sfântul Pavel și persecuția

Pavel și păcatul originar

Cele trei negații

Negația legii literei de către legea păcatului

Negația legii spiritului de către legea păcatului

Negația lui Izrael după spirit de către Izrael după carne

Negația temerii

Geneză a persecuției

Chestiunea supraeului la Pavel

Pavel și noul catehism

Paul și intelectualii francezi, filosofia lui Alain Badiou contra psihanalizei

Câteva întâlniri istorice cu apostolul Pavel: 51-58-1948-1965

Petru și Pavel, ultima noapte

Tigellin – Marele pontif Vitellus

Paul, Lucilius

Tigellin, Lucillius, Pavel

Tigellin, Lucilius

Pavel, Petru, Lucilius

2013. Freud – Einstein: de ce războiul?

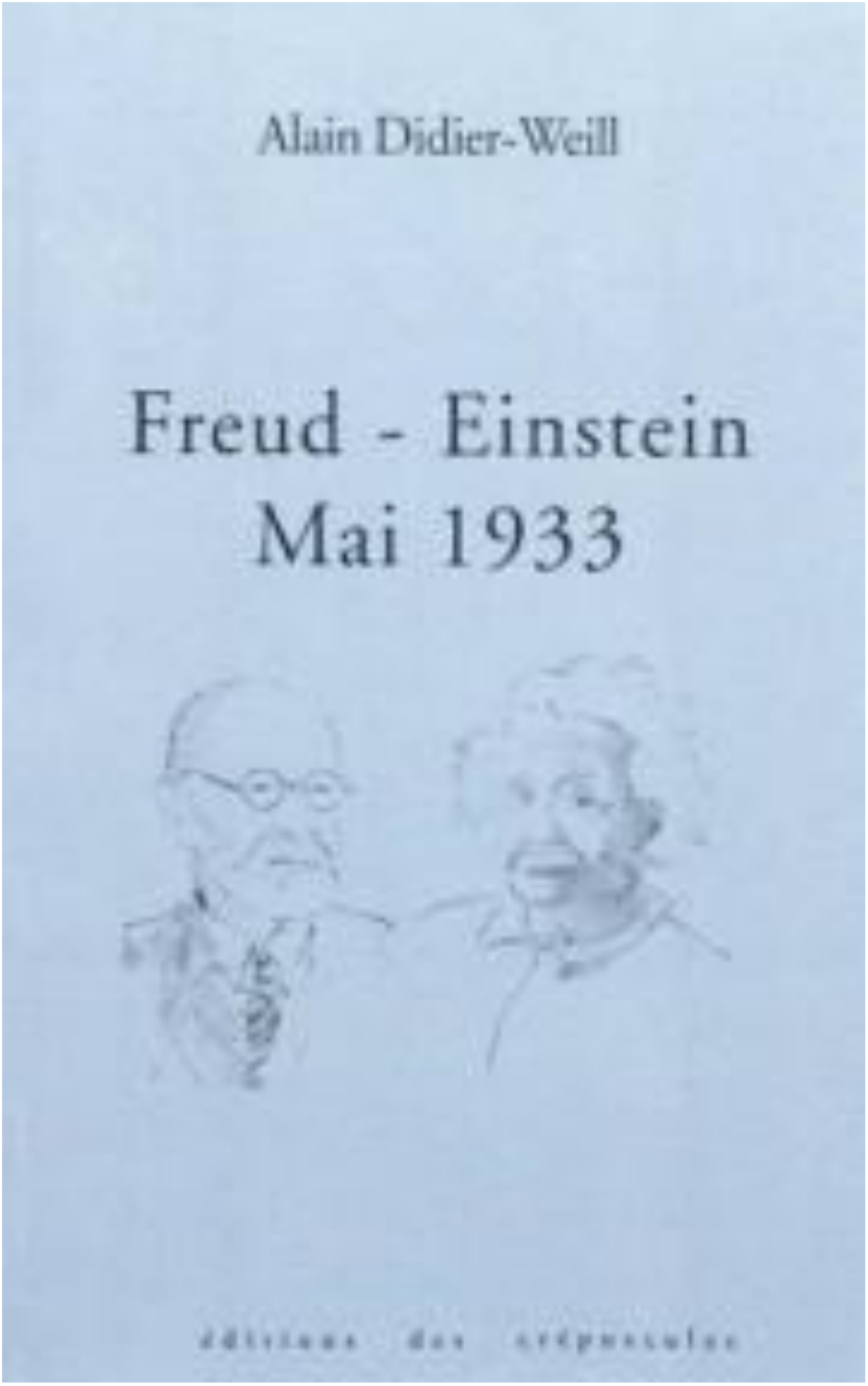

2012. Freud și Viena. Ar fi inventat Freud psihanaliza dacă nu ar fi fost vienez?

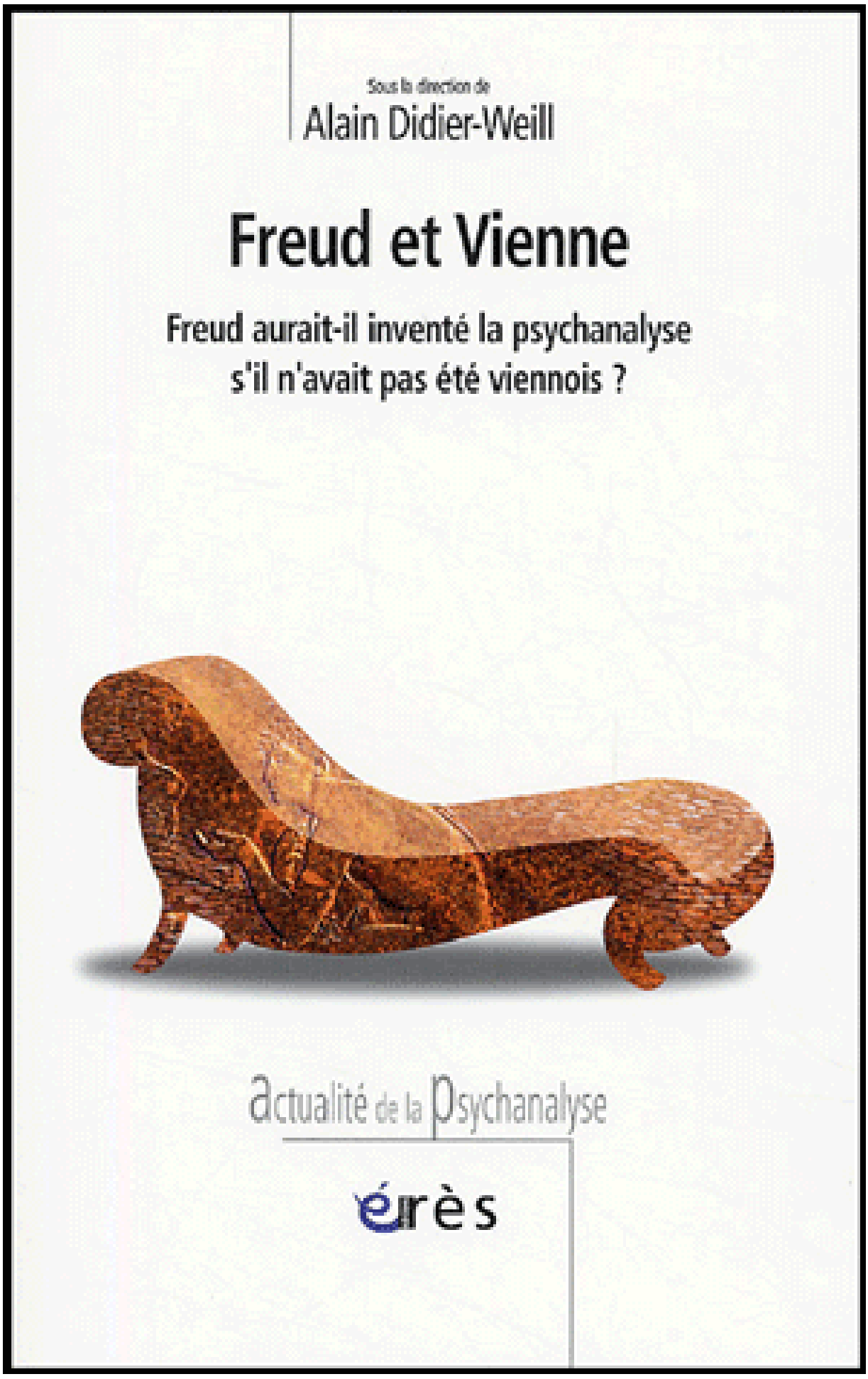

GERARD HADDAD, 21 iunie 1940 -

2019. Păcatul originar al psihanalizei. Lacan și problema evreiască

Gérard Haddad

Le péché originel de la psychanalyse

LACAN ET LA QUESTION JUIVE

ÉDITIONS DU SEUIL
27, rue Jacob, Paris VIe

https://drive.google.com/file/d/1k07qdcNMTP4gHpGZ0JLwTRxea7O1_sJL/view?usp=drive_link

1.„A relua lucrurile acolo unde Freud le-a lăsat.”

August 1963. Ani de tratative *(„tractations” - negocieri dificile)* și întruniri *(„conciliabules” – conversații secrete)*, călătorii în cele patru colțuri ale planetei freudiene, pentru a sfârși la acest trist *(„morne” – sumbru)* ucaz *(„oukase” – decret al statului în Rusia, decizie autoritară, arbitrară și fără apel)*: Asociația internațională de psihanaliză (IPA), reunită la Stockholm, decide să retragă lui Jacques Lacan funcția sa de didactician. Strălucitorul *(„flamboyant” – înflăcărat)* său învățământ nu va mai fi recunoscut ca și participând la necesara elaborare teoretică a disciplinei. După ce fusese analistul a numeroși psihanaliști printre cei mai renumiți, el nu va mai avea dreptul începând de acum de a forma noi elevi. Cei care ar refuza această condiție nu vor putea fi admiși la IPA. Unii printre cei mai apropiați dintre elevii săi se supun. Alții refuză. Psihanaliza franceză, în mod iremediabil, tocmai s-a spart („vient de se fracasser”). Lovitura purtată va suscita o undă de șoc acoperind puțin câte puțin totalitatea disciplinei freudiene roasă *(„rongée” – cauzând durere, mare suferință fizică sau morală, mâncată, mușcată)* de un rău misterios.

Această decizie privindu-l, Lacan o va numi „excomunicarea” sa, comparând-o celei pe care a suferit-o Spinoza din partea comunității evreiești din Amsterdam. Omul era atunci în vârstă de șaizeci și trei de ani, a împlinit o parte esențială a învățământului său și a format câteva dintre cele mai strălucitoare individualități ale psihanalizei franceze, dintre care un viitor președinte al IPA. Acesta din urmă va recunoaște în mod public, ani mai târziu, a datora totul acestui Lacan căruia îi aprobase excomunicarea.

Pentru ce această excludere?

...

Ceea ce rămâne în orice caz în mod straniu necunoscut și totuși fundamental, aceasta este interpretarea pe care Lacan el însuși a dat-o din asta în mod explicit, și care rămâne în mod curios ignorată de elevii săi, de moștenitorii săi notariați sau autoproclamați.

...

Dacă el a fost respins de IPA, ne spune Lacan, aceasta este pentru că el avea un proiect căruia el în mod progresiv ne va dezvălui conținutul. Este acest proiect cel care a fost cauza eficientă a trimiterii în infernuri.

„Faptul că pentru a vindeca isterica de toate simptomele sale, cel mai bun mod este de a satisface la dorința sa de isterică...

care este, pentru noi, la privirile noastre, ea isterica, de a pune dorința sa ca și dorință insatisfăcută

...lasă în întregime în afara câmpului problema specifică a ceea pentru ce ea nu poate susține dorința sa decât ca și dorință insatisfăcută, astfel încât isteria, aș spune eu, ne pune pe urma unui anumit păcat originar al analizei. Trebuie prea bine să existe din asta unul..”[27]

Care?

„Adevăratul nu este poate decât un singur lucru: aceasta este dorința lui Freud el însăși, adică faptul că ceva, în Freud, nu a fost niciodată analizat.”[28]

...

„Aceasta este în fața acestui Dumnezeu că Freud s-a oprit.”[29]

...

„Aceasta este în mod exact acolo că eu eram din asta la momentul unde, printr-o singulară coincidență, eu am fost pus în poziție de a trebui să mă demit („me démettre”) de seminarul meu.

Ceea ce eu aveam de spus despre Numele-Tatălui („les Noms-du-Père” – Nume-ale-Tatălui) nu viza nimic altceva decât la a pune în chestiune originea adică, prin care privilegiu dorința lui Freud putuse găsi, în

---

[27] Jacques Lacan - 1964.01.15. Seminarul 11, „Fundamente”, lecția 1 - Excomunicarea

[28] Jacques Lacan - 1964.01.15. Seminarul 11, „Fundamente”, lecția 1 - Excomunicarea

[29] Jacques Lacan - 1963.11.20. Seminarul 11a, „Numele Tatălui” („Noms du Père” – Nume ale Tatălui), lecția 1

câmpul experienței pe care el o desemnează ca și inconștientul, poarta de intrare.

A reurca la această origine este absolut esențial dacă noi vrem să punem analiza pe picioare, așadar să nu lipsească nici unul dintre ele.

Oricum ar fi, un astfel de mod de a interoga câmpul experienței va fi în următoarea noastră întâlnire ghidat prin referința următoare: ce statut conceptual trebuie noi să dăm la patru termeni introduși de Freud ca și concepte fundamentale?

Anume:

inconștientul,

repetiția,

transferul,

și *pulsiunea*.”[30]

...

„*Eu voiam să fac să intervină tradiția iudaică pentru a încerca să reiau lucrurile unde Freud le lăsase, pentru că aceasta nu este totuși pentru nimic faptul că pana a căzut din mâinile lui Freud asupra diviziunii subiectului, și că el făcuse tocmai înainte, cu Moise și monoteismul, o punere în cauză dintre cele mai radicale a tradiției iudaice.*”[31]

...

„*Eu nu mă voi consola*, spune el un an după afacere, *de a fi trebuit să renunț la a raporta la studiul Bibliei funcția Numelui-Tatălui.*”[32]

...

---

[30] Jacques Lacan - 1964.01.15. Seminarul 11, „Fundamente”, lecția 1 - Excomunicarea

[31] Jacques Lacan – 1964.06.17. Seminarul 11, „Fundamente”, lecția 19

[32] Jacques Lacan - 1965.12.01. Seminarul 13, „Obiectul psihanalizei”, lecția 1, „Știința și adevărul”

„Astfel am părut eu a nu fi definit decât caracteristici ale religiilor tradiției iudaice. Fără îndoială sunt ele făcute pentru a ne demonstra din asta interesul, și eu nu mă consolez de a fi trebuit să renunț la a raporta la studiul Bibliei funcția Numelui-Tatălui. Rămâne faptul că la aceasta cheia este dintr-o definiție a relației subiectului la adevăr.”[33]

...

„Așadar eu explic istoria a ceea ce Freud a abordat așa cum el a putut, întocmai pentru a evita propria sa istorie. El Shaddaï în particular, aceasta este numele din care el se desemnează, cel al cărui Nume nu se spune. El s-a reportat asupra Oedipului. El a făcut ceva foarte curat („propre”), puțin aseptic. El nu l-a împins mai departe, însă este prea bine despre asta că este vorba, aceasta este faptul că lăsăm să treacă ocaziile de a relua ceea ce îl dirija și ceea ce trebuia să facă acum psihanaliza să fie la locul său în discursul său (...). Șansa sa a trecut, bineînțeles, eu deja am spus-o (...)”[34]

[33] Jacques Lacan - 1965.12.01. Seminarul 13, „Obiectul psihanalizei”, lecția 1, „Știința și adevărul”

[34] Jacques Lacan - 1972.06.14. Seminarul 19b, „...Sau mai rău”, lecția 11

GERARD POMMIER, 17 august 1941 – 1 august 2023

Psihanalist, vechi intern al spitalelor psihiatrice, vechi medic șef-adjunct la Etampes, profesor emerit la Paris VII Diderot. Conduce revista Clinica Lacaniană, este membru al asociației Espace Analitique, cofondator al Fundației Europene pentru Psihanaliză cu Claude Dumezil, Charles Melman și Moustapha Safouan.

Formație psihanalitică: Jacques Lacan, Piera Aulagnier (supervizare), Francoise Dolto (supervizare).

Cărți:

1983. Despre o logică a psihozei, Eres.

1985. Excepția feminină, eseu despre impasurile juisării, Aubier.

1987. Deznodământul unei analize, Champs Flammarion.

1989. Ordinul sexual, Champs Flammarion.

1989. Nevroza infantilă a psihanalizei, Eres.

1990. Freud apolitic ?, Champs Flammarion.

1993. Naștere și renaștere a scrierii, PUF.

1994. Despre bunul uzaj erotic al mâniei și câteva dintre consecințele sale, Aubier.

1995. Iubirea invers. Eseu despre transfer, PUF.

1995. Ordinul sexual

1996. Acesta nu este un Papă... Inconștient și cultură în Louisiana, Erès.

1998. Louis al Neantului. Melancolia lui Althusser, Aubier.

1998. Excepția feminină

2000. Corpurile angelice ale postmodernității, Calmann-Lévy.

2004. Cum neuroștiințele demonstrează psihanaliza, Flammarion

2004. Ce este realul ? Eseu psihanalitic, Erès

2004. Pierre Clerget (1875-1943): un mecanic de geniu

2004. Frații Nieuport: și avioanele lor, 1902-1936

2006. Figuri ale psihanalizei: Logica corpurilor

2007. Clinica lacaniană: Despre feminitate

2009. Melancolia: Viața și opera lui Althusser, Flammarion

2010. Ce vrea să spună „să faci” dragoste?, Flammarion

2011. Despre buna folosire erotică a mâniei: și câteva dintre consecințele sale

2011. Freud apolitic?

2011. Ordinul sexual

2011. Deznodarea unei analize

2011. Cum neuroștiințele demonstrează psihanaliza

2012. Nevroza infantilă a psihanalizei

2012. Ce este „Realul”?

2013. Ce vrea să spună „să faci” dragoste?

2013. Numele propriu. Funcții logice și inconștiente, PUF

2013. Refularea: De ce și cum?

2014. Ce este Realul?: Eseul psihanalitic

2016. Feminin, revoluție fără sfârșit, Pauvert

2017. Pentru o perspectivă nouă a psihanalizei despre Gen și Parentalități

2021. Rădăcină cubică a crimei. Incesturi

2022. Aventura mea cu Lacan

1987. Deznodarea unei analize

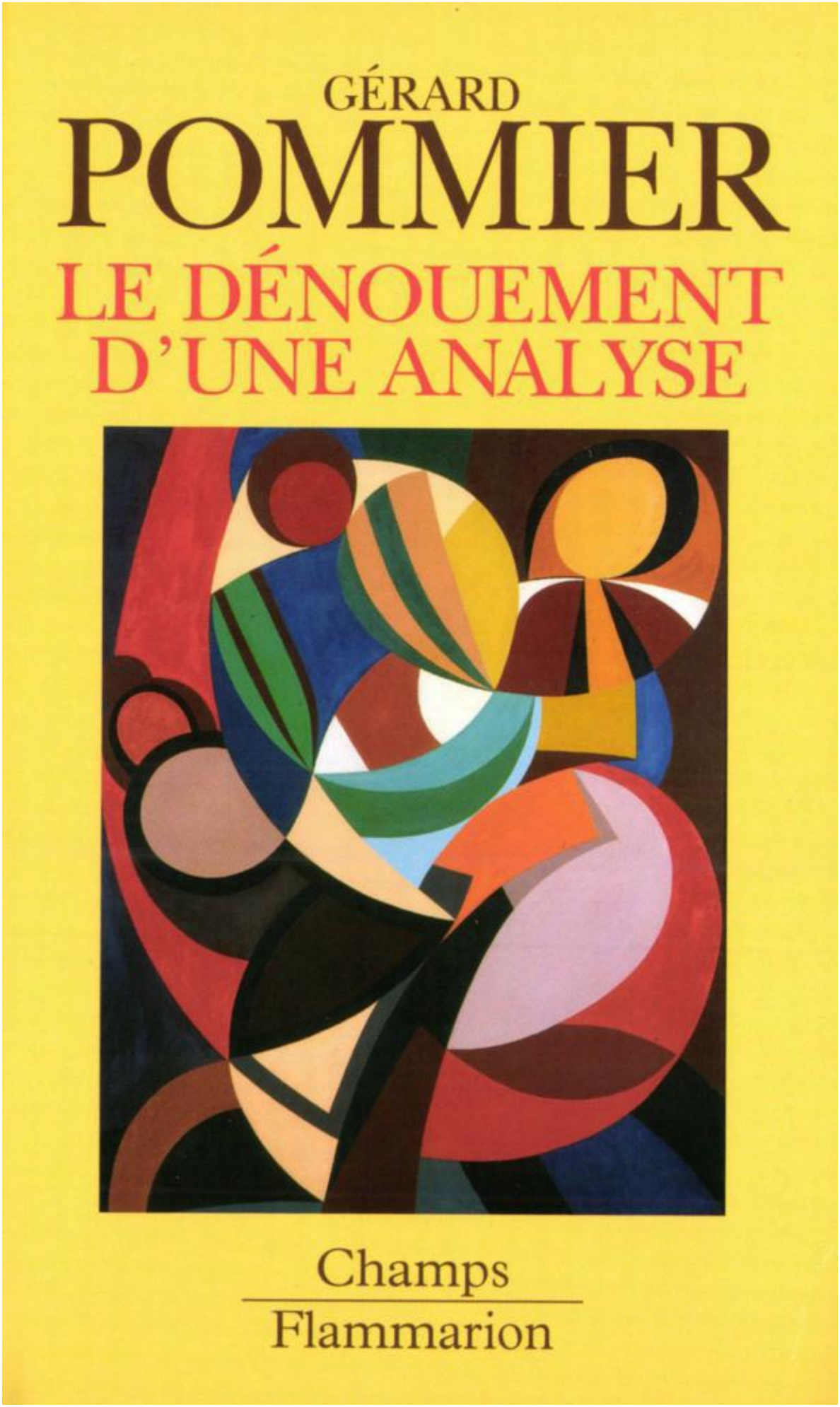

Poziții ale problemei

Psihanaliza a cunoscut de acum aproape un secol o extindere constantă în toate țările în care condițiile politice și economice au permis-o. Atunci când ea rămâne marginală, este încă în numele ei că diferite procedee terapeutice sunt folosite. Atunci când ea este pervertită, ea își păstrează încă forța sa, în ciuda celor care pretind s-o servească. Ea își trage forța sa mai puțin din instituțiile și oamenii care o reprezintă decât din inconștientul însuși, inevitabil din momentul în care el este recunoscut.

Totuși anumite probleme cruciale pe care ea le pune nu sunt încă rezolvate. Statutul său epistemologic, obiectivele sale, rezultatele sale, rămân într-o neclaritate tulburătoare. Dacă tehnica sa a fost în mod larg utilizată, motivul eficacității sale și a succeselor sale rămâne parțial obscur. Nu este deloc nevoie, este adevărat, să cunoști legile gravitației pentru a arunca o piatră, și merge de acolo la fel pentru descoperirea freudiană. Folosind un dispozitiv identic, practicianul New-Yorkez și cel din Buenos-Aires vor explica efectul ei după scheme foarte diferite, dacă nu diametral opuse.

Oficianții psihanalizei rămân divizați în ceea ce privește principiile acțiunii sale și rațiunea puterii ei. O incertitudine teoretică rămâne cu privire la probleme cruciale și ea contrastează cu influența descoperirii freudiene. Însă departe de a-i dăuna, această neclaritate o servește. Acest mister relativ face din ea Dama gândurilor eroului modern care poate întotdeauna pronunța cuvântul ei de trecere în fața opririlor destinului. Ea rămâne inclasabilă, suspectă, și succesul ei nu-i evită a fi apropiată de un fenomen religios, sau de un bricolaj ortopedic căruia sugestia i-ar forma principalul resort.

.....

1989. Nevroza infantilă a psihanalizei

Prezentare

În labirintul de școli psihanalitice care se reclamă toate de la Freud, profanul poate avea impresia că se pierde. Ce înseamnă, dincolo de divergențele practice și teoretice, această referință constantă la tatăl fondator? Să fie semnul că psihanaliza eșuează să-și stabilească statutul științific? Sau să fie ea atinsă de o nevroză infantilă, care o acostează încă la iubirea tatălui? Cum să dai seama despre formarea psihanaliștilor care pare să releve de inițierea sau transmisia familială? Dacă ea nu relevă nici de religie, nici de șarlatanie, cărei practici a discursului aparține psihanaliza, care o distinge atât de filosofie cât și de medicină? Apărută în 1989, această operă a provocat o furtună și i-a adus autorului o excluziune din asociația sa analitică. Interogând repetițiile care se produc între transmisia psihanalizei din timpurile lui Freud și cea pe care a știut s-o reînnoiască Lacan, Gerard Pommier nu pune oare în față o problemă de structură, o împietrire în istorii de familie, care mențin psihanaliza dedesubtul nivelului universalității sale? Psihanaliștii sunt ei la înălțimea psihanalizei, cel puțin în modalitatea grupală de a o promova o disciplină care se apără într-un fel fără ei? O vedem, această operă este mereu de o arzătoare actualitate...

Cuvânt înainte

Când edițiile eres mi-au propus să republic această carte în format de buzunar, am avut un moment de ezitare. Cuvântul e de altfel slab, căci am reacționat ca și cum nu aș mai vrea să aud vorbindu-se, mai puțin despre conținutul acestei cărți, cât despre tipul de furtună pe care publicarea sa a provocat-o. Furtună cu siguranță locală, care n-a privit decât câteva sute de persoane cu adunări generale, recurs în justiție, voturi destinate să mă interzică dintr-o anumită comunitate. Cu ajutorul presei, celelalte asociații lacaniene au urmărit afacerea nu fără o jubilație certă, bine convinși că asta trebuia să se întâmple, și aducându-mi suportul lor, fără să măsoare poate până la ce punct o problemă identică le privea și pe ele. De altfel, aceeași întrebare s-a pus de atunci sub forme atât de diverse – dar după o schemă atât de repetitivă – încât această carte merită în cele din urmă osteneala să fie reeditată. Este

vorba mai puțin despre a denunța persoane cât de a măsura mize care insistă. Nu vor fi poate niciodată rezolvate, dar încă trebuie cel puțin știut că ele există.

Amintim contextul epocii, pe care mai mulți istorici ai psihanalizei l-au făcut deja public, lăsând în umbră această parte căreia legea îi protejează poate secretul, dar care a fost determinantă în suita evenimentelor. Contează prea puțin să știm dacă Lacan a scris el însuși scrisoarea de disoluție a prestigioasei sale școli. El a semnat-o și a citit-o în fața adunării elevilor săi. Odată asociația sa dizolvată, i-a trebuit lui Lacan să scrie pentru a forma imediat o alta. Știm ce luptă implacabilă pentru putere a urmat, fiecare dintre șefii de grup care i s-au dedat erau fără îndoială convinși că acționau în numele interesului superior al lacanismului. Este pentru că asociațiile de psihanaliști nu sunt asociații de psihanaliști – ci ele sunt profilate pentru psihanaliză, care nu progresează decât în contra curent vieții de grup și într-o bună parte grație chiar conflictelor – luptele fraterne te facpână la un anumit punct inteligent! Înseamnă să spui în consecință că membrii acelor asociații nu sunt deloc ajutați de analiza lor în viața lor colectivă, și că ei se comportă între ei cu ușurință ca vagabonzii, în special în ceas de derută. Despre ce derută era vorba, dacă nu despre cea a transferului? Era foarte bine, și este întotdeauna problema, căreia va trebui să-i înțelegem resorturile, rezistând la lungi analize care, dacă formează fini clinicieni, produc deseori în același timp sectanți obtuzi, al căror orizont teoretic nu-l depășește pe cel al acelui faimos transfer, care nu elucubrează etern decât ceea ce-l justifică. Raționamentele sună just în vreme ce ele sunt doar adevărate: ele enunță adevărul iubirii, căutând să se adăpostească în spatele a tot felul de raționalizări, chiar câteva mateme.

Din partea mea, și fără a-mi lua timpul pentru a raționa, mărturisesc să fi făcut această alegere: am optat fără a reflecta mai mult pentru asociația în care Lacan trăind se găsea, el și câteva alte persoane pe care le iubeam de asemenea. Fără îndoială propria mea nevroză infantilă m-a ghidat, trebuie s-o recunosc, dar nu era ea regula? Freud însuși avusese ideea de a dizolva regulamentar IPA, pentru a-și obliga elevii

să-și reînnoiască afilierea la persoana sa punând în plan secund divergențele, teoretice sau altele. Trebuia să te pui în rang sub jugul transferului așadar. Aveam totuși - și eu – câteva justificări pentru a face o astfel de alegere: asociația în care se găsea Lacan nu era ea cea care urma să poată pretinde la o legitimitate. Și continui să gândesc că ar fi fost preferabil ca lacanienii să fi făcut aceeași alegere, mai degrabă decât să se lase dispersați. Din păcate, majoritatea lor găsindu-se din acel moment altundeva decât în instituția în care era Lacan, și odată ce acesta din urmă a decedat, axa puterii a luat puțin câte puțin, apoi mai repede, un altă formatare. De acum iubirea pentru Lacan trebuia să se deplaseze sau să dispară.

Tocmai reflectând la acele circumstanțe această carte a fost scrisă, căci atenția era nelipsit atrasă de repetițiile care se produceau între transmisia psihanalizei din timpurile lui Freud, și cea pe care știuse s-o reînnoiască lacan. Exista acolo o problemă de structură, o împietrire în istorii de familie, care menținеau psihanaliza sub nivelul universalității sale? Pe scurt, erau psihanaliștii la înălțimea psihanalizei, cel puțin în maniera lor grupală de a promova o disciplină care se apăra într-un fel fără ei? Totuși, mijloacele pentru a circumscrie problema erau la dispoziție. Transferul, o făcuse remarcat Lacan, se fondează pe un subiect Presupus Științei. Analizandul presupune că analistul știe ceva despre inconștientul său, și încercând să-l ghicească, sfârșește prin a-l găsi. Dar despre ce știință este vorba, dacă nu despre o știință refulată din cauza unui traumatism sexual? Și de ce analizandul ar descoperi-o el, dacă nu pentru că transferul la analistul însuși repetă un astfel de traumatism? Întâlnirea cu un psihanalist provoacă un șoc. E un fel de traumatism alb, care convoacă în vacuitatea sa masa traumatismelor trecutului, putând astfel să se subiectiveze unul cîte unul, desfăcând corpul din prinderile sale simptomatice, memorie a inconștientului traumatic. Va rămâne ultima problemă, cea de a deznoda această nevroză de transfer. Cum să încetezi să fi analizant? Debarasați de angoasele lor legate de returul infantilului, cea mai mare parte a pacienților se înlănțuiesc de iubirile lor și muncile lor actuale. Dar unii nu văd altă ieșire situației lor de analizand decât să devină analiști la rândul lor. Analizandul traumatizat nu imaginează altă ieșire decât să

devină traumatizant la rândul său, adică să se instaleze analist, după această cale secretă de transmisie a psihanalizei care riscă să-l înfiereze pentru totdeauna în nevroza infantilă. Căci este propriul nevrozei infantile să rămâi în acest fel de iubire albă, în acel familialism indefinit, care nu va mai găsi legitimitatea sa decât într-un recurs tiranic la tată. Această dimensiune amoroasă a transmisiei psihanalizei exista deja din timpul lui Freud, el care n-a ezitat să pună inelul pe degetul principalilor săi elevi. Dimensiune amoroasă fără consecințe sexuale, endogamă deci: adică, da, familială.

Este această dimensiune familială – care nu e fără raport cu un fel de transmisie a puterii faraonice – cea pe care am examinat-o într-unul dintre capitolele acestei cărți. Nu a trebuit mai mult pentru ca – cu ocazia unui congres –această operă să fie interzisă vânzării de către cei care s-au simțit vizați, și retrasă autoritar de pe mesele librăriei. Este întotdeauna periculos să interoghezi puterile unei instituții atât de venerabile precum familia, și ar fi trebuit să mă supun. Dar mânia, rea sfătuitoare, m-a debordat, și chiar contra mea, tot încercând să mă rețin, am răsturnat unele după altele mesele acestei librării. Nu fără omare ușurare, o mărturisesc. A urmat tot acel carnaval, adunările generale decidând excluziunea mea în unanimitate, mai puțin cele câteva persoane pe care le iubeam care, prin șansă, mi-o raportau bine. Exclus pentru un act fără a ține cont deloc de cauzele sale, am gustat astfel un delicios frison socratic. Ulterior această decizie a fost invalidată de Justiție. În sfârșit, pentru a închide această parte, excluziunea mea a fost reînnoită sub o altă formă. Eram în stradă: nu mai aveam de altfel nimic în plus de făcut în acel loc, mă îndoiesc. Trebuie totuși să adaug că, după această dată, și în ciuda impresionantei gregarități de voturi, nu mi s-a mai întâmplat niciodată să întâlnesc vreunul dintre membrii acestei școli fără ca el să mă salute călduros. Este ca și cum o pagină ar fi fost întoarsă, și în fond, ne-am fi amuzat foarte bine.

Dar pagina nu era întoarsă și rămânea o problemă care nu ar avea fără îndoială prea multă importanță în oricare alt tip de instituție umană, în care un responsabil, o ierarhie, rivalități, martiri, fac parte din joc. În schimb, acel simpatic aparat este el cu adevărat adecvat formării

psihanaliștilor? În principiu, nu, căci analiștii “se formează” într-un fel prin surplus de surplus terapeutic. Ei încep prin a-și vindeca nevrozele lor – înainte de a fi brusc cuprinși de dorința de a le vindeca pe cele ale altora, ceea ce nu e neapărat un foarte bun semn. Căci după toate, acea dorință samariteană de a se ocupa de problemele altora le poate veni în ziua în care ei întâlnesc dificultăți să se analizeze ei înșiși: ei își continuă analiza pe spatele analizanților lor, într-un fel de identificare cu analizandul în sumă. Se întâmplă de altfel ca asta să nu meargă foarte rău până la un anumit punct. Dar un analist care a trecut astfel bruc la act rămâne el însuși un incurabil, mereu în acea jumătate de drum în care el este în realitate în dependență de pacienții săi, care, pentru unii, se pot scoate mai bine decât el.

Cum să eviți un astfel de ambuteiaj? Corespunde analistului viitorului analist să facă astfel încât să nu se lase prins în acea capcană a repetiției , desigur mai întâi euforică (“asta este! Mi-am cumpărat un divan și am declarat activitățile mele la fisc!”). Să își de-a cel puțin la început în mod vag seama de legăturile oedipiene ale dorinței sale de a fi analist, înainte de a se îmbarca! Vedem că instituția nu are mare lucru de făcut într-o astfel de “formare”, ea care ar cere mai degrabă o conformitate la doxa sa și un respect al ierarhiei sale. Discursul său este în sumă contrariul discursului analitic. Luând măsura amplorii acestei probleme, Lacana propus, o știm, un dispozitiv care, căutând să reducă obstacolul instituțional, sprijinea totuși într-un relativ după trecerea analizantului la analist. Pentru a fi participat la mai multe dintre acele dispozitive de “pasă”, și chiar dacă e frapant să constați cum candidații încearcă să se conformeze la ceea ce ei gândesc că așteptăm de la ei, este sigur că acele tipuri de mărturii, sau de probe inițiatice, au o mare importanță pentru cel care l-i se supune. Dar nu aș știi să spun despre ce este vorba în mod exact, în acest fel de al doilea tur pe un traiect deja împlinit, cel puțin atunci când nu este confundat cu sfârșitul analizei (care prezintă o altă problemă).

Oricum ar fi, instituția însăși regrupează în sânul ei analiști dar odată ce ei au fost deja formați după acel pas singular, și cum aceștia din urmă se întreabă ce fabrică în mod mai exact, ei se pun pe muncă, confruntând

“teoriile lor spontane” – cu cele ale colegilor lor, precum și cu cele ale clasicilor disciplinei (freud, Lacan, Winnicott, etc.). Căci în practică, aceasta se întâmplă așa: sunt un fel de “teorii spontane” cele care orientează actul analitic, sau chiar actul le izbucnește singur, înainte să fi avut timpul să le gândești. Valorează deci mai mult să dispui de un loc – echivalent unei societăți științifice – pentru a reflecta la ceea ce se întâmplă, pentru a discuta despre rețetele sale de bucătărie. Pentru bucătărie, există experiența acumulată a celor care au vechime: sunt cei care, pe bună dreptate, au un rang recunoscut într-o ierarhie. Trebuie deci să știi în această privință să te acomodezi acestei bucătării, cu șefii săi bucătari, ucenicii săi, etc. Iar acel laborator culinar poate de asemenea servi să reprezinte psihanaliza în societate – în caz de nevoie – nu se știe niciodată, acesta poate fi util pentru a merge să discuți în ministere, ambasade, tribunale, etc.

Descrierea care tocmai a fost făcută explicitează de ce pe de-o parte Instituția contrariază formarea psihanalistului, în vreme ce pe de altă parte ea este de neînlocuit. Este legitim ca cei care au mai multă experiență s-o transmită dintr-un loc recunoscut, dar pe de altă parte, puterea contrariază discursul analitic. Acest tablou raționabil al avantajelor și limitelor asociațiilor freudiene corespunde el realității? Nu cu adevărat, căci nu așa ele au fost construite. Analiști deja formați nu s-au regrupat pentru a lucra împreună, într-un fel de societăți de egali, animați de ambiții științifice și idealuri de progres. Instituția psihanalitică are o istorie al cărei prim pas a fost marcat de traumatismul transferului. Cei care s-au regrupat au ca primă caracteristică de a fi suportat aceeași istorie traumatică împreună, începând cu primii elevi ai lui Freud, restul hoardei urmând după o repetiție lărgită. Până azi, cei care au urmat același destin transferențial se regăsesc în aceleși asociații, cel mai adesea cele ale analiștilor lor. Cei care fondează noi grupuri deseori au pătimit aceleași afronturi publice de concert. Este prea bine un fel de ciumă care s-a răspândit din aproape în aproape, în același ritm ca și transmisia psihanalizei. Din exterior, aceasta nu se vede. Violența progresiei rămâne perfect invizibilă din punctul de vedere al științei și al ideilor psihanalizei. Acestea din urmă rămânând mereu hegemonice în cultură, în ciuda tuturor rezistențelor pe care le-

am vrea. Nu sunt acele atacuri cele care amenință psihanaliza, ci această ciumă ea însăși. Într-adevăr, ea își șterge urmele pe măsură ce progresează. Pe măsură ce se vindecă, un analizant uită legăturile de cauzalitate ale refulărilor sale, astfel încât el nu își amintește decât despre singularitatea istoriei sale în detrimentul generalizării sale, adică științificității sale. Această repetiție a traumei în inima formării îi dă o orientare atât de singulară încât numeroși psihanaliști, ei înșiși, se îndoiesc de științificitatea sa. Sunt chiar ei cei care o amenință! Căci dacă psihanaliza riscă ceva, este să fie respinsă la rangul unei practici magice. Este adevărat că fiecare istorie a unui analizant este singulară, dar mai multe istorii puse în serie revelă regularități care permit să descri comunități de simptome, să diagnostice și prognostice, să știi dinainte de exemplu cum conținutul manifest al unui vis programează un conținut latent. Pe scurt, pentru ca un analizant să presupună o știință analistului său, trebuie foarte bine ca o astfel de știință să funcționeze. Astfel că să recuzi științificitatea psihanalizei în numele singularității, este încă odată să te identifici analizantului care nu vrea mai presus de toate să știe nimic, care refulează cât mai mult timp posibil, iar apoi uită totul imediat. Este pe această cale întortocheată felul în care vindecarea sosește fără a avea cea mai mică idee despre ceea ce s-a întâmplat. Nu este încă odată o problemă de nevroză infantilă?

Putem vorbi despre o “nevroză infantilă” a psihanalizei?

Nevroza infantilă și traumatismul fondator

Există o “criză” a psihanalizei?

Analiza “personală” este o garanție a formării?

După-ul traumatismului fondator

Psihanaliza, este ea o știință?

Calculul inconștientului este el “științific”?

Despre buna folosire a “inconștientului”

Deschidere a inconștientului

Închidere a inconștientului

Necesitate a unui topos virtual: se-ul și fixiunea “subiectului”

Formare de simptom, scriere

Aparatul psihic și logica

Turnanta fantasmei

Trezirea: ce este conștiința?

Repetiția

Nevroza de “destin”

Repetiția simptomatică

Prezentările repetiției și consecințele lor

Discursul psihanalitic este el “Socratic”?

Actul analitic și maieutica socratică

“Politică” a actului analitic din punct de vedere metafizic

Perversiune a gândirii Heidegger/Sade

Ce vrea să spună “să fi Lacanian” în ceasul mondializării?

1989. Ordinul sexual

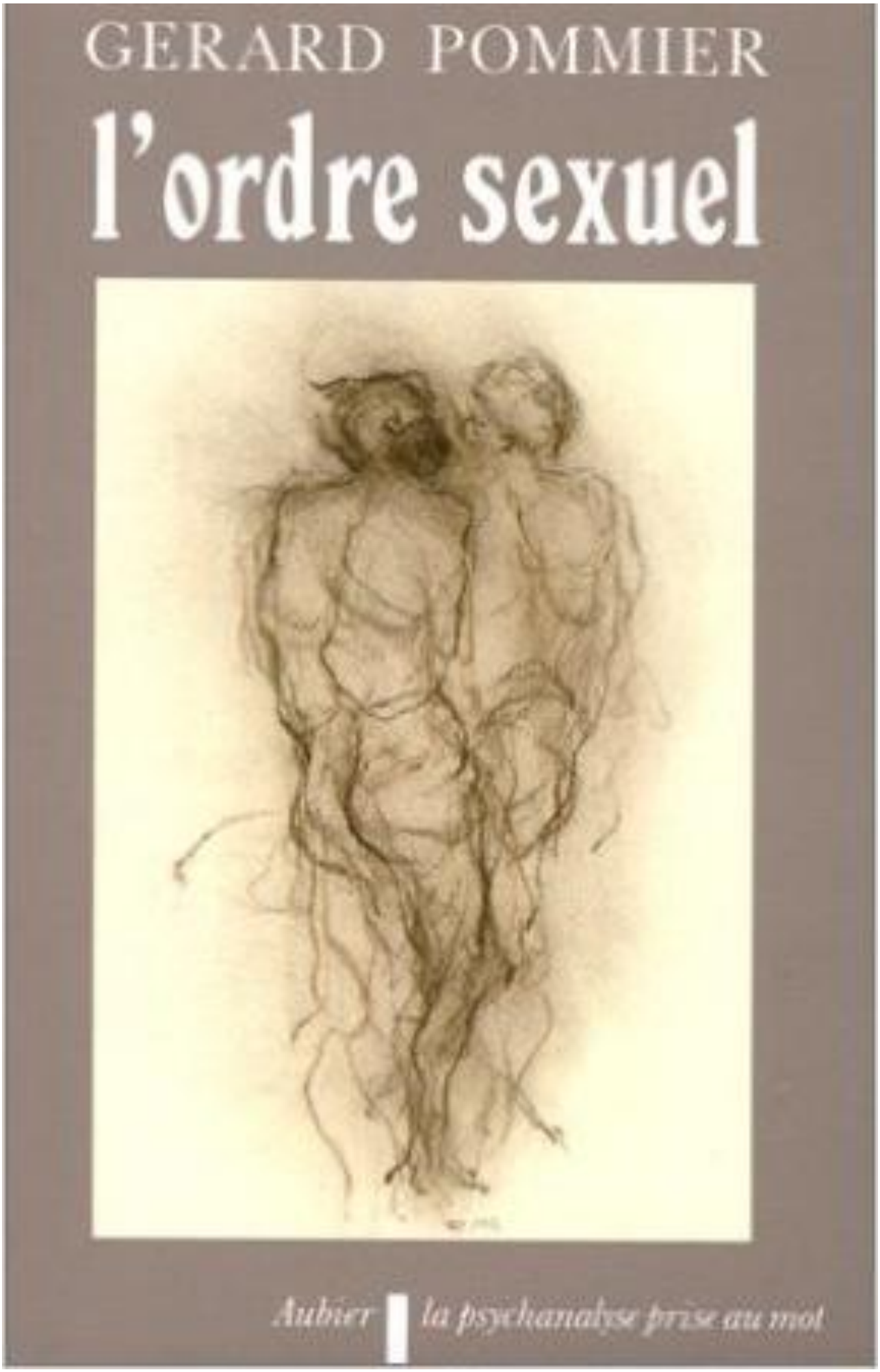

Există o organizare a dorinței sexuale. Ea se impune fiecăruia, fiecare îi răspunde cum o poate fără să știe de unde vine această forță și nici ceea ce ea datorează iubirii. Nu este copleșitor să constați că dorințele cele mai profunde, care ar părea cele mai ușoare de satisfăcut, pentru că ele își întâlnesc aproape întotdeauna complicele lor, se arată cea mai mare parte a timpului a se împietri în propria lor mișcare și a lăsa, dacă nu în insatisfacție, cel puțin într-o așteptare indefinit reînnoită?

Introducere

Dorința nu este ea fantezistă? Nu scapă ea aproape complet celui pe care-l locuiește, care, el, dacă nu se forțează – în van – să refuze acest oaspete exigent, va încerca – laborios – să-i subordoneze voința sa? O dezordine profundă și o activitate imprevizibilă ar trebui să rezulte de acolo. Și totuși nimic mai puțin fantezist decât sexualitatea.

O privire superficială aruncată asupra unei mulțimi, de exemplu, într-o duminică după-masa, va arăta cu constanță că împerecherea, care mai mult e a masculinului cu femininul, formează regula majoritară. Cei care scapă acestei alegeri nu vor fi mai puțin acuplați după afinitățile care le sunt proprii, iar când nu sunt împerecheați nici în acest mod nici în celălalt, cea mai mare pare a solitarilor pare să vrea să pună capăt acestei stări. O forță puternică împinge comunul muritorilor să meargă doi câte doi, nu fără monotonie, și chiar foarte puțini par să vrea să se sustragă acestui destin.

Intitulând acest eseu „Ordinul Sexual”, încerc să evoc această forță: o putere la fel de implacabilă ca cea a unei armate sau a unei societăți secrete decisă să-și împlinească obiectivele în orice circumstanțe.

Totuși, această împingere pe cât de ordonată pe atât de violentă pare să poarte în ea o forță contrară. În vreme ce, în cultura ambiantă, totul invită acolo cu constanță, fie că sunt filmele, cărțile sau cântecele, un obstacol puternic pare să se opună juisării. Totul se petrece ca și cum fiecare s-ar gândi acolo cu perseverență și nu s-ar grăbi mai puțin, imediat, spre alte activități, rezervând pe mai târziu potolirea unei

dorințe, ale cărei exigențe nu vor continua mai puțin să le ocupe gândirea. Cum să explici că ceea ce pare a fi cel mai arzător dorit, să fie atât de dificil de satisfăcut, și că perversiunile cele mai libertine se dovedesc a fi atât de trist reglementate de amatorii lor, ca și, de exemplu, normele schimbului exogamic în triburile Bororos?

În timpul anumitor perioade istorice, această dificultate apăsând asupra sexualității a fost magnificată și considerată ca un ideal de viață sau o asceză. Este cazul iubirii curtezane al cărei interes îl depășește pe cel pe care-l putem purta eroticii particulare a unei epoci, cea a Evului Mediu. Această modalitate a iubirii nu compune ea de fapt vârsta noastră medie cea mai cotidiană, căci, în fiecare zi, relația noastră la dorință este decalată prin raport la sexualitatea noastră efectivă? În acest sens, comerțul pe care bărbații și femeile îl întrețin este cel mai adesea curtezan, în ciuda a câtorva încălcări de conduită care rămân ceva foarte puțin, dacă le comparăm dorințelor în care sunt scufundate.

S-a putut scrie că Dama iubirii curtezane era cea a seniorului, interzicând amantului să și-o apropie. Se poate spune și că ceea ce menține esențialul relației bărbaților cu femeile în curtoazie este respectul convenienței și teama de tabuurile sociale, sau, mai brutal, frica de jandarm. Totuși totul pare să arate că atunci când pragul permisivității sexuale al unei societăți crește, nivelul de curtoazie nu coboară deloc, chiar din contră.

Ceea ce dorința realizează este fără măsură comună cu ceea ce ea visează. Totuși, nu totul se pregătește pentru a-i deschide calea? Cea mai mare parte a femeilor încearcă să placă, iar bărbații le privesc ca și cum nu s-ar gândi decât la asta – ceea ce de altfel este și cazul. Și totuși ei se învecinează mai degrabă în irelație decât în erotism. Este lipsa de măsură a dorinței cea care se menține în acest suspans.

Este banal să constați existența unui clivaj între sexualitate și celelalte activități, inclusiv inconștiente, care travestesc dorința, până la punctul de a n-o lăsa să subziste decât doar în deghizare. Acest clivaj este universal, și toate civilizațiile dau mărturie de asta. El își face să valoreze drepturile în toate momentele vieții cotidiene. În timpul vieții treze, un sentiment atât de constant precum pudoarea îl manifestă, iar,

în mai adâncul viselor, el tocmai maschează expresia dorințelor celor mai anodine, dacă nu cele mai inocente. Acest clivaj este diferit de refulare, căci, cea mai mare parte a timpului, fiecare este conștient de ceea ce-l agită și de interesele sale erotice (ascunse), în timp ce ignoră cauza simptomurilor sale (refulată). Clivajul vieții sexuale se distinge deci de simptom și, în mod uzual, nimeni nu visează să stabilească o legătură între cele două ordine de manifestări.

Înainte de invenția psihanalizei, cine și-ar fi putut imagina o relație între producțiile inconștientului, simptomurile, și viața sexuală? Părea, în primul rând, să nu existe nici una, iar heterogenitatea cea mai completă pare să caracterizeze, pe de-o parte, un fenomen precum o migrenă sau un ulcer la stomac, și, pe de altă parte, circumstanțele imprevizibile ale iubirii. Un secol după descoperirea psihanalizei, totuși, fiecare este în măsură să ia în considerație o astfel de relație – cel puțin atunci când aceasta nu-l privește prea direct. Un nevrozat ghicește deseori că simptomurile sale vin pe locul activității sexuale exaltate pe care ar avea-o dacă dorința lui nu i-ar face atâta frică, și de aceea preferă să fie bolnav mai degrabă decât să facă față acestui infern (care nu este rambursat de securitatea socială). Simptomul face tampon exigențelor vieții sexuale, le amorțește. Așa cum Freud a putut-o face remarcat, civilizația cea mai avansată riscă să meargă spre propriul sfârșit din lipsa reproducerii, atunci când conversia simptomului repudiază eroticul crezând să eradicheze doar sora sa, perversiunea.

Totuși, de ce tratamentul simptomului ar trebui el să rezolve în retur problema dorinței din care el provine? Că simptomul dispare sau devine pur și simplu suportabil nu implică nicidecum că dificultatea care a prezidat la nașterea sa ar fi dispărut miraculos.

Nu convine să reflectezi atunci la eficacitatea psihanalizei în acest domeniu, în care ea pare să nu fie decât de puțin ajutor, căci efectul său este în principal centrat asupra consecințelor simptomatice ale dorinței? Va putea ea oferi o ieșire din impasurile iubirii? Clivajul nu se va, din contră, înrăutăți, căci analiza este presupusă să facă nevroza locuibilă? Dacă ea permite să amenajezi simptomul, nu amenajează ea și o relativă absență a vieții sexuale?

Efectul psihanalizei asupra vieții amoroase merită deci să fie interogat. Este adevărat că perspectiva relativei sale adormiri este câteodată închipuită cu ușurare de către cea mai mare parte a nevrozaților, care consideră nu fără motiv experiențele lor sexuale ca episoade care, o dată trecut un prim timp de euforie, au fost deseori traumatizante. Ei pot recunoaște în acel punct legătura care există între sexualitate și perversiune, și să considere dorința sexuală ca ceea ce li se poate întâmpla cel mai obositor, dacă nu cel mai rău. Un mai rău care îi tentează și fascinează – partea nocturnă – dar de care pot declara a vrea să se păzească, atunci când au o conversație rezonabilă.

Preferință este astfel acordată simptomului. Esențialul rezistențelor la progresul analizei, fața nedezrădăcinabilă a nevrozei, țin de această rezistență la mai răul pe care-l reprezintă hazardurile vieții amoroase. În acel sens, dificultățile de care se lovește vindecarea sunt proporționale la ceea ce dorința comportă din extenuant.

„Rezistența terapeutică negativă” nu este ea cauzată de o juisare a simpomului, dacă acela din urmă ține loc de plăcere sexuală? Dacă merge așa, această juisare este un serios handicap și o sursă de suferință, care împiedică în retur dorința însăși. Tânăra femeie care se plânge de dureri de cap mai degrabă decât să satisfacă exigențelor soțului ei, pune în evidență rolul defensiv al suferinței. „Să ai dureri de cap” corespunde fără îndoială unei dorințe nevrotice, dar aceea din urmă se opune dorinței sexuale și la ceea ce ea comportă din perversitate: ea evită de exemplu să trebuiască să gândești, pentru a putea juisa, la o scenă de umilire relevând de masochism. Simptomul protejează, el servește nu doar de refugiu, ci și de substitut: atunci când un bărbat sau o femeie nu au partener, simptomul nu le ține el loc de sexualitate? „Pentru că nimic nu se întâmplă în seara asta, am dureri de cap”.

Această modalitate a simptomului pune o problemă atunci când o cerere de analiză succedă la contrarietăți ale vieții amoroase, și când un simptom se prezintă în acele dificultăți momentane. Pentru ca o analiză să înceapă în astfel de condiții, fără îndoială trebuie deja să distingem partea nevrozei, și partea a ceea ce Freud numea „nevroza actuală”, adică dezordinile generate de problemele imediate ale sexualității. Dacă

„nevroza actuală” vrea doar să spună că se prezintă simptomuri cu ocazia eșecurilor vieții amoroase, cum putem opune această „actualitate” nevrozei propriu zise?

Ne vom gândi mai întâi că actualitatea se va opune trecutului: nevrozatul nu va fi el cel care a prins obiceiuri rele când era micuț, și pe care le-a păstrat? Simptomurile sale nu vor avea astfel particularitatea de a mărturisi pentru copilăria sa. Totuși, făcând o astfel de ipoteză, nimic nu va indica încă în ce anume acele rele obiceiuri privesc „ordinul sexual”, iar aceasta într-un mod atât de radical încât alegerea sexului însuși pare să depindă de acolo.

O nouă chestiune se găsește atunci pusă. Într-adevăr, dacă într-un prim timp, putem arăta o articulare între simptom și rateurile sexualității, iar dacă căutăm să determinăm care este punctul de ancoraj al acelui simptom, nu va trebui să interogăm momentul în care, în acord cu anatomia sa sau contra ei, un subiect își alege genul?

Natura pare să fi decis deja asupra sexului, și totuși, relația simbolică la ascendenți nu va lipsi să încline anatomia, până la a o subverti uneori complet. Atât de bine încât determinarea semnificantă se arată decisivă: unii iau obiceiul de a fi de partea băieților și alții cea de a fi de partea fetelor. Cum anume ceea ce cere familia, conștient sau inconștient, poate ea avea o influență al cărei efect se va face simțit până și la alegerea sexului, dacă nu pentru că există, de partea parentală, o preferință semnificată copilului, între ceea ce ar fi un bun sex, și un Alt sex?

Dorința de a avea un copil poate fi în mod egal împărtășită de un tată și de o mamă, iar, dorința lor privind sexul său poate varia. Totuși, oricare ar fi dorința conștientă și fie că ar fi renegată sau acceptată, dorința de copil nu răspunde ea, de partea maternă, dorinței de penis? Nu este atunci sexul masculin cel care ar fi în acest sens privilegiat? Fără îndoială o mamă poate ea prefera mult să aibă o fiică, nu împiedică faptul că ea ar putea aștepta de la ea un falicism egal sau superior celui al unui băiat. Și dacă acesta nu ar fi cazul, fiica sa va trebui totuși să răspundă acelui de ce a fost ea așteptată. Dacă echivalența pusă de Freud între dorința de copil și dorința de penis este adevărată, atunci nu

este insigna falică cea care va determina un „bun” sex, oricare ar fi preferințele afișate? Astfel, din punct de vedere al cererii materne, poziția masculină, chiar dacă ea nu este preferată, nu ar fi ea mai ușoară? Nu e mai ușor să debutezi în rolul bunului băiat?

O fată poate, și ea, să înceapă prin a fi un bun băiat, și este de altfel ceea ce ea face întotdeauna. Este de aceea că falusul este singurul simbol care contează pentru cele două genuri. Totuși, ca fată, ea va fi mai întâi o rea fată. Într-adevăr, dacă ea începe exact ca și fratele ei, prin a arăta valoarea ei falică, ea va intra ca și el într-un raport de iubire, de servire și de datorie vizavi de mama sa: ea se va simți ținută să răspundă la cererea maternă dându-i falusul. Este adevărat că natura pare s-o dezavantajeze pentru a împlini acest oficiu. Totuși, insuficiența anatomică rămâne un detaliu și nu va apare ca un handicap decât atunci când mama sa i-o va face remarcată, uneori cu constanță, incapacitatea ei s-o satisfacă, și, pentru a spune tot, nulitatea ei din orice punct de vedere.

Atunci când ea trebuie să furnizeze o muncă intensă, o tânără analizantă întâlnește inopinant mari dificutăți de lectură. Ea înțelege ceea ce citește dar cuvintele lipsesc de sens, iar atunci când ea reia din nou textul, repetiția nu face decât să crească o impresie de „platitudine” angoasantă. Atunci când ea se întreabă cum va putea să surmonteze acest obstacol, ea își amintește brusc că în momentul în care a început studiile superioare, sora sa – mai puțin dotată decât ea – îi făcuse să remarce că nu i-ar servi la nimic să citească atât. Ea se pune atunci să râdă, fără să înțeleagă ceea ce putea totuși s-o amuze în evocarea unei rivalități mai degrabă dezagreabilă. Nu e decât în ședința următoare că ea îmi va face confidența motivului hilarității sale. Este că masturbarea însoțea deseori lecturile sale. Onanismul permite să întrevezi originea dificultății sale actuale, mai ales pentru că amintirea îi venise atunci când ea evoca o rivalitate a cărei miză este iubirea maternă. Masturbarea și absența sensului, „platitudinea” lecturii, nu sunt ele astfel legate? Ea s-a trezit, chiar aceeași noapte, dintr-un coșmar. I se întâmplă așa frecvent din copilăria ei, în care ea se trezea deseori strigând. Dar de această dată, ea își amintește despre conținutul visului

ei: era vorba de a dresa un șarpe, iar mama ei îi oferea o carte, indicându-i în ce manieră ar trebui să-l dreseze. Fulgerul de coșmar al visului o trezește atunci când se află față în față cu animalul pe care nu știe să-l stăpânească, și în același timp trebuie să citească poruncile materne.

Falusul și numele

Numele și femininul

În Rusia, în India, în Statele Unite, femeia care se căsătorește abandonează cel mai adesea numele tatălui ei pentru a-l lua pe cel al soțului și așa merge în majoritatea civilizațiilor prezente sau trecute. Atunci când numele feminin nu suferă nici o modificare cu ocazia mariajului, ca de exemplu în Spania, copii care se pot naște vor purta întotdeauna numele tatălui. Numele pe care-l poartă o femeie își va fi pierdut astfel valoarea sa paternă, potențial obsoletă din momentul în care este vorba de recunoașterea socială a sexualității sale. Există variante, dar, de fiecare dată semnul filiației patronimice se găsește modificat. Vom interoga generalitatea acestei transformări, pe care explicațiile clasice despre patriarhat și dominația bărbaților o clarifică din ce în ce mai puțin. Într-adevăr, într-o epocă în care statutul femeii a fost profund bulversat, obiceiul schimbării numelui nu s-a modificat decât marginal. Trebuie să existe pentru aceasta un motiv puternic, fără relație directă cu o coerciție socială, de altfel în afara cauzei, și fără raport nici cu o problemă de identitate (în afară de a considera că o femeie ar lua numele soțului ei, pentru că aceasta i-ar fi necesar pentru a palia o slăbiciune a identității sale).

Imposibilitatea de a face un doliu, sau doar de a recunoaște corpul mort altfel decât prin intermediul figurilor dezgustului, depresiei, culpabilității, dă chestiunii tatălui o dimensiune tragică. Suite esențiale ale fantasmei isterice se cufundă astfel în morbiditate. Atracția morții duce la surâs când e vorba de micuța fată urmând cu pasiune înmormântarea unor necunoscuți; dar această înclinație va provoca

groaza atunci când ea va insista în actele vieții cotidiene. Această dimensiune a isteriei este tragică, căci odată fantasma uciderii declanșată, ea este repetitivă. Într-adevăr, nici un „tată” expus acestui tratament nu va ști să fie cel bun, iar circuitul care încearcă să-l suprime se va reitera, fugind fără sfârșit de la interzisul paricidului la imposibilitatea de a face doliul, atunci când totul indică – începând cu juisarea – că actul asasin a avut cu adevărat loc, chiar dacă nu rămâne nici un indiciu, nici o probă. Astfel, violenței ucigașe succedă depresia, atunci când nu este gustul de a dispare. Este încă o juisare care se expune astfel, și ce altceva este această putere paternă incorporală, care nu este totuși nimic fără corp?

Ce vrea o femeie? Ce este virilitatea?

În ce măsură putem susține că schimbarea de nume este mai puțin un imperativ al schimbului social decât o condiție a juisării feminine? O astfel de ipoteză se fondează pe fantasma uciderii tatălui: dacă propriul juisării feminine este dincolo de juisarea falică, atunci pierderea numelui semnifică punctul de pasaj în acest dincolo.

Înșelare a iubirii

La finalul unui bal mascat, după o lungă plimbare amoroasă, și ca și cum momentul ar fi venit fără ca ei să fi avut nevoie să se consulte, cei doi amanți își scot masca. Surpriză! Nu era ea. Stupoare la fel de mare. Nu era nici el! Fiecare cunoaște această anecdotă a lui Alphonse Allais, care se vrea exemplară a înșelărilor iubirii și a eventualei lor căderi comice.

Nebunie feminină, nebunie masculină

Contradicția între falus și nume impune violente constrângeri. Rezolvarea antinomiei lor este ea posibilă? Nu ar fi mai justificat să folosim termenul de nebunie pentru a defini ieșirea mai mult sau mai puțin explozivă a acelei dileme? Nu trebuie să vorbim de „nebunie” mai degrabă decât de psihoză, de nevroză sau de perversiune, căci nu este

vorba despre manifestări care să fie proprii vreuneia dintre acele apelații clinice, ci de un fapt de structură, la fel de inevitabil ca ceea ce Freud a evocat sub denumirea de „Nevroză actuală”, un fel de nevroză legată direct de impasurile sexualității? Acel termen al lui Freud a căzut în desuetudine deși el ar fi util pentru a defini ceea ce există din incurabil în sexualitatea umană. El prezintă avantajul de a face echivoc în franceză între ceea ce este actual, contemporan, și ceea ce este legat actului (adică, ceea ce din ratajul activității – a actului ratat – recade în visul sexual).

Sexualitate și perversiune

Ordinația castrării și alegerea sexului

Alegere a sexului și perversiune

Perspectivă asupra organizării homosexualităților

Dorința sexuală

Dorința este ea dorință sexuală?

Specificitatea dorinței sexuale feminine

Dorința sexuală masculină, trecerea la heterosexualitate

Întâlnire a dorinței sexuale femine și masculine

Clivajul iubire/dorință

Cauză a dorinței și obscenitate

Dispozitivul analitic și problema efectelor asupra juisării sexuale

Împotriva oricărei așteptări, și prin neînțeles

De la tată la bărbat

Consecințe cu privire la juisarea feminină

Descoperire a cauzalității dorinței sexuale

Câmpul juisărilor

Organizarea juisărilor

Demonstrație prin juisarea suplimentară

Este apropo de juisarea sexuală că noțiunea unui supliment propriu feminității părea cea mai evidentă. Falusul, în sensul de organ, este punctul de sprijin al unei forme de plăcere care-i scapă atunci când o provoacă (fie pe calea „dorinței de penis”, fie din faptul excitației clitoridiene). Cum putem caracteriza această limită în care o juisare antrenează o alta? Această frontieră corespunde la sfârșitul juisării falice, pe care bărbatul o juisează efectiv, în care se prezintă o fantasmă echivalentă sfârșitului juisării sale

1994. Despre bunul uzaj erotic al mâniei și câteva dintre consecințele sale...

Gérard Pommier

Du bon usage érotique de la colère

et quelques unes de ses conséquences ...

Aubier | La psychanalyse prise au mot

Ce altceva mai curios decât cearta a doi amanți atunci când ea se conclude printr-o dezlănțuire de pasiune amoroasă? Pe cât de violentă a fost altercația, pe atât de senzual a părut epilogul său. Chiar dacă doi amanți remarcă faptul că se lasă purtați de înclinațiile lor belicoase pentru a conclude atât de libidinal, nimic nu s-ar ști să-i sevreze de această distractivă obușnuință! Fie că văd astfel de scene inflamând câteva cupluri ale prietenilor, fie că o remarcă în literatură sau teatru, nimic nu-i va amuza mai mult. Totuși, va fi fără nici cea mai mică distanță că ei vor exploda amoros atunci când, la rândul lor, demonul mâniei îi va solicita. Ce există atât de nostim în astfel de situații, cel puțin atunci când ele îi privesc pe alții? Fără îndoială concluzia lor, contrară premizelor lor, finalizare care justifică în această ocazie termenul de tragi-comedie, primul act frizând catastrofa.

Nu este propriu iubirii să exacerbeze violent dorința grație unui subterfugiu?

Astfel este una dintre temele majore a acestei opere, în care autorul parcurge domeniul vieții sexuale așa cum Freud i-a desenat limitele.

Introducere

Există o dificultate specifică comunicării rezultatelor experienței psihanalitice. Într-adevăr inconștientul este guvernat de alte reguli decât cele ale logicii clasice, iar raționamentul nu dă seama decât aproximativ despre efectele sale. Astfel încât practicianul riscă să se descurajeze atunci când trebuie să explice cu privire la rezultatele unei acțiuni care nu este totuși inefabilă. El poate utiliza atunci uneltele logicilor para-consistente, sau cele ale topologiei, dar în acest caz cuvintele sale vor rămâne larg neînțelese de către profan. El poate prefera în consecință să le rezerve utilizarea inițiaților. Pentru a contura obstacolul, alte procedee discursive există, în rangul cărora putem situa echivocul, cuvântul de spirit, visele: pe scurt, prezentarea formațiunilor inconștientului. Este metoda adoptată în această operă, care privilegiază mult expozeul clinic.

Diferitele fragmente de cură pe care le vom citi comportă toate aceeași caracteristică: ele sunt centrate asupra unui simptom sau asupra unei formațiuni a inconștientului. Totodată, numeroase detalii secundare ale acelor scurte relații au fost modificate, astfel încât nimeni să nu poată identifica analizanții astfel chemați să dea mărturie în favoarea anumitor propoziții. Într-adevăr, pentru a fi esențial clinică, această operă nu comportă din acest motiv mai puține teze, despre care sperăm că diferitele fragmente expuse le vor fi făcut evidente, până la punctul de a dispensa de o prea grea demonstrație.

În sfârșit, cititorul va înțelege că tonul ironic ales în multe pasaje privește raportul autorului la psihanaliză, care convine să-l considerăm cu ireverența necesară, sub sancțiunea de a-l vedea recăzând în rangul apăsător al religiilor. La ce ar servi ca descoperirea freudiană să corodeze idealurile și dogmele, întotdeauna atât de alienante, dacă în același moment teoreticienii inconștientului ar scoate un nou Ideal din pălăriile lor? Un ton tragic nu convine. Ironia socratică se potrivește mai bine, în orice caz pentru materia tratată aici.

Sub tropicul capricornului

În timpul verii anului 1991, una dintre conferințele pe care o pregătisem la intenția prietenilor mei brazilieni se intitula: „Do bom uso erotico da colera” (traducerea în portugheză a titlului acestei opere). Nu era mai franc să propun un discurs pe un astfel de subiect, dat fiind că sexualitatea este în inima preocupărilor celor care se interesează de psihanaliză? I-o vom concede; Într-adevăr, în zilele noastre teoria freudiană constituie un element ascunde-sex, apreciat la justa sa măsură de fervenții lucrului: ei pot, grație academismului unei materii având de acum drept de cetate în liceu și universitate, să facă să treacă în contrabadă culturală interesul lor pentru ceea ce Breton numea „imposibilul de zdrobit nucleu al nopții”.

Anul precedent, rămăsesem mai clasic, tratând succesiv despre „logica inconștientului” și interogându-mă cu prudență despre „stiințificitatea psihanalizei”. Acele conferințe, ținute în fața unui public atent, chiar dacă uneori somnolent, mi-au procurat un anumit

succes de reputație. Înregistrarea acelor alocuțiuni argumentate și mai degrabă austere fusese transcrisă într-o portugheză mai puțin aproximativă decât a mea, acestea au fost imprimate și puse în vânzare în lunile care au urmat, iar eu am primit un exemplar. Foarte frumoasă prezentare, de altfel, dar – surpriză – prima copertă reprezenta fotografia în picioare a unei tinere femei mai degrabă apetisante, arătată în cea mai simplă aparență și scurgând spre viitorul cititor o privire toridă proprie să-l facă să cumpere imediat opusculul. Fără să disconvin câtuși de puțin pe lume cu privire la interesul acestei fermecătoare persoane, nu îmi apărea totuși cu evidență relația care putea exista între anatomia ei și subiectele aride despre care tratasem. Fără s-o cer, explicații destul de confuze mi-au fost date. Pentru a fi înțelese, ele presupuneau o bună cunoaștere a situației geopolitice a Braziliei, la fel ca și stăpânirea datelor alăturate ale bruștei creșteri de hiperinflație și retur neașteptat al democrației, despre care nimeni nu se așteptase ca ea să se fi instalat mai mult de câteva luni sub aceste latitudini. Rezulta de acolo faptul că Brazilia, totuși reputată pentru a fi unul dintre principalii producători mondiali de lemn, trebuia să importe hîrtia sa la prețul fixat la Bursa din New York, și că prețul cărților devenea prohibitiv.

Pe scurt, fabricarea acelei culegeri de conferințe fusese încredințată unei mănăstiri de călugări benedictini, ale căror tarife sfidau orice concurență. Părintele superior neprimind, se părea, nici o instrucțiune în această privință, și dându-și seama că era vorba despre psihanaliză, materie sulfuroasă și diabolică dacă era de acolo, ar fi luat asupra lui să pună pe prima copertă fermecătoarea creatură deja evocată, pe care el o judeca decorativă și adaptată subiectului.

Eram demascat. Dar fusesem uimit de explicațiile care îmi fuseseră date. Că părintele superior, la singur cuvântul de psihanaliză, ar fi vrut să desemneze fără detur obiectul cuvintelor mele în ciuda contorsiunilor mele savante, iată ceva ce dădea de reflectat, chiar dacă veracitatea acelui circuit complex putea fi pusă la îndoială asupra a mai mult decât un punct. Dacă era doar o invenție, care îmi fusese astfel prezentată de interlocutori în lipsă de scuze, ea nu avea mai puțin valoare de adevăr: ea sublinia această dimensiune a sacrului care nu mai supraviețuia în

epoca noastră decât grație lucrului sexual în raportul său cu inconștientul.

Adevărat sau fals, acest act incongruent cel puțin, demn de o țară în care religia a rămas vivace, și deci erotică, îmi evocase acele personaje din Eponine de Georges Bataille, în special acel pasaj în care un abate, în momentul cel mai patetic al rugăciunii sale, se regăsește în fața faptului a ceea ce o robă, intempestiv ridicată de vânt, îi dezvăluie: „Abatele îngenunchiase încetișor… cânta pe un mod consternat, lent, ca unei morți: Misere mei Deus, secundum misericordiam magnam tuam. Acea gemere a unei melodii voluptuase era atât de tulbure. Experimenta în mod bizar angoasa în fața deliciilor nudității… În momentul în care ea îl văzu pe abate, ieșind vizibil din visul în care rămânea neatentă, Eponine începu să râdă… și abatele, care întrerupsese un pufnet prost înnăbușit, nu ridică capul, cu brațele în sus, decât în fața unui dos nud: vântul ridicase mantia pe care în momentul în care râsul o dezarmase, ea nu o putuse menține închisă.”

Călugărul tipograf nu își dăduse fără îndoială osteneala să citească conferința în care, după ce interogasem științificitatea psihanalizei, și odată trecute ipocriziile și contorsiunile destinate să flateze doctorii prezenți în sală, eu concludea franc faptul că nu era cazul (cazul a ce? nu o precizam mai mult). Trebuie să fi presimțit că, exact la fel ca și cel al religiei, discursul meu era branșat direct asupra lucrului sexual, nimic mai puțin decât științific. Dar cum, contrar religiei, psihanaliza nu-și nega sursele sale, îmi făcuse în mod fratern serviciul acestei magnifice prime coperți, despre care eu recunoșteam aposteriori că ea avut pentru mine, grație acelui retur al refulatului tropical, valoare de interpretare.

Formulele matematice, logica, arcanele semnificantului, transfinitul lui Cantor și topologica bandă Moebius, îmi permiseseră, exact la fel precum confraților mei în lacanie, să cauzez libido păstrând totuși un ton de bun gust. Atât de bine încât erotismul, în momentul în care era introdus aproape până și pe băncile școlii ca o materie printre altele, friza auto-emasculația prin profuziune descriptivă, chiar și pe lângă liceeni totuși mereu gata să nu citească cărțile decât dintr-o mână (după malițioasa formulă a lui Rousseau). Acel Freud nu era el în mod

hotărât uimitor, din a putea fi utilizat pentru a sufoca ceea ce elucubrațiile sale ar fi trebuit, în principiu, să permită să elibereze (fără prozelitism excesiv din partea sa, trebuie s-o mărturisim)? Nu permite el doctului profesor care gândește acolo să vorbească despre asta fără să vorbească despre asta continuând totuși să gândească acolo? Dar să uităm acel profesor de ficțiune, și să revenim la episodul benedictinului brazilian, atât de bogat în învățături! Înainte ca eu să înțeleg portanța acestei magnifice premieri de copertă, acest eveniment obscur și amuzant atrăsese atenția mea și mă hotărâse să abordez mai direct tema mea estivală alegând acel titlu, „Do bom uso erotico da colera". Gândeam astfel să fac dovadă de franchețe și să ridic un inutil echivoc. Dar, hei, astfel este deseori soarta răuînțelesurilor! Chiar atunci când crezi să le ridici, ele nu fac decât să crească: auzind acel titlu, auditoriul sud-american al acestei conferințe putea gândi la cartea lui Gabriel Garcia Marquez, Iubirea în timpurile holerei (cholera), din cauza omofoniei cuvântului colera, care permite o confuzie cu redutabila epidemie, mereu amenințătoare până și azi sub acele latitudini.

Erotismul mâniei masculine

În comunul vieții amoroase, agresivitatea este ea de un uz atât de constant? Dacă păruse verificat că în toate societățile, monoteiste sau totemice, relele tratamente aplicate femeile fuseseră întotdeauna atât de comune încât puteau să treacă neobservate, nu rămâne mai puțin că nu presupunem astfel de comportamente îndrăgostitului înfrigurat. Nimic nu indică cu evidență că erotismul, el însuși, reclamă partea sa de violență pentru a-și merita numele. Eros, bebeluș trandafiriu, jucăuș și surâzător, face puțin uitat, grație trăsăturilor sale simpatice, că el ține în mâini alte trăsături care o sunt mai puțin, și că Thnatos, departe de a fi fratele său inamic, îl servește…

La generalitatea iubirii, trebuie încă să adăugăm particularitatea erotismului. Cum o putem specifica? Specia umană surmontează mortalitatea grație modului său de reproducere și, în contraparte, pulsiunea de moarte îi țese sexualitatea. Totuși, sex și moarte se unesc mai puțin pentru că actul sexual ar semnifica dispariția viitoare a celor

ce se reproduc pe această cale, decât pentru că transmisia puterii falice presupune o ucidere fantasmatică. Într-adevăr, cum un băiat, pentru ceea ce-l privește, va putea el cuceri însemnele unei puteri echivalente celei a tatălui său, de vreme ce acela din urmă îl castrează mai întâi? Această transmisie s-ar dovedi imposibilă dacă el nu ar putea simboliza în contul său una dintre trăsăturile lui. Am spus-o, acaparând numele său propriu, sau unul dintre fetișurile lui care-i semnifică virilitatea sa, el va putea pretinde la o putere egală lui, chiar dacă, făcând aceasta, el îi ia locul și deci, fantasmatic, îl suprimă. În acel sens, simbolicul comandă sexualitatea umană, și pulsiunea de moarte, departe de a rezulta din destinul animal al corpului sortit să dispară, este țesută de agresiune, întinsă de distrugere, în funție de acele constrângeri ale transmisiei.

În consecință dorința masculină pentru femei depinde de o trăsătură care le depășește, trăsătură ale cărei caracteristici apar din momentul în care interogăm complexul patern. În măsura în care o femeie va fi pus în mișcare acea trăsătura paternă, ea devine proprie cuceririi, și excitantă pentru fiu, obsedat cum rămâne de primele sale iubiri. Nu este această caracteristică cea care dezvăluie, în mod prealabil replasată în contextul său, analiza visului următor?

Erotismul trăsăturii paterne

Caracteristica paternă prezintă o puternică atracție, iar acest exemplu are interesul de a revela articularea sa cu dezgustul. Nu este o particularitate identică cea care, în alte cazuri, explicitează declanșarea urii amoroase contra femeii? Fiind vorba despre M. B., pecetea paternă pe care el o regăsește într-o femeie este de asemenea ceea ce-l excită, după schematismul cunoscut al complexului lui Oedip (referința cea mai facilă pentru a înțelege în acest exemplu erotismul mâniei). Îi trebuie atât de puțin, dacă nu pentru a provoca, cel puțin pentru a fixa dorința pentru o femeie? Este acolo în mod amplu suficient într-adevăr, căci partea, detaliul care părea atât de mic, va valora pentru întrega situație oedipiană. Nici nu trebuie de altfel atât, căci situația oedipiană prin ea singură este suficientă pentru a provoca dorința, aproape

independent de persoana căreia i se adresează. Nu a fost așa în exemplul următor?

Impersonalitatea obiectului dorinței

În ceea ce-l privește pe Pierre, suferința simptomatică a fost declanșată de situație, mai degrabă decât de obiectul iubit. În numeroase ocurențe, doar o punere în situație generează fixația amoroasă. Este cazul atunci când o iubire monogamă stabilă nu durează decât grație inconstanței unuia dintre parteneri sau, mai bine, grație unei infidelități doar verbale. Atunci când, de exemplu, un bărbat trăind într-o situație conjugală se arată prolix în mari discursuri despre libertatea sa, despre inconstanța dorinței sale, despre temperamentul său infidel, și atunci când el dezvoltă diferite considerații filosofice asupra efemerului existenței și a urgenței de a juisa zi de zi, acele cuvinte ar putea lăsa să conjectureze iminența plecării sale spre alte iubiri, în vreme ce, tocmai, el nu face nimic pentru asta. Vorbărețul se revelă incapabil să se separe de femeia căreia el nu încetează să-i proclame violenta sa independență, și pe care o menține astfel în teama unei apropiate solitudini. În acel sens, femeia astfel pusă la probă este simptomul acestui bărbat, chiar dacă nu este el cel care suferă din această situație, ci mai degrabă ea, pentru puținul cât o ia mot-a-mot și nu a dobândit încă filosofia necesară pentru a-l lăsa să debiteze.

Dar de ce o femeie ar trebui ea să se arate filosof, căci sentimentele violente pe care ea le provoacă comportă, până la urmă, acel beneficiu de neînlocuit al juisanței? Așa că ea poate avea interesul să provoace astfel de sentimente, sau chiar – mult mai abil – să facă ca și cum ele ar exista. Grație unei astfel de puneri în scenă, ea va obține aceleași substanțiale avantaje! Precum în exemplul ce urmează.

Simulacrul face afacerea

Oricare ar fi sexul său anatomic, orice subiect întâlnește seducția paternă. Chiar mai mult, el o cere, el reclamă ca tatăl să fie seducător, chiar dacă nu ar fi decât pentru ca el să placă mamei sale, pentru ca el

să deturneze de la el, copil fără apărare, cântecul sirenei materne. Totuși, după ce o va fi dorit, copilul se va și teme de această seducție, căci dacă ea ar purta cu privire la el la vreo oarecare consecință sexuală, tatăl său nu ar mai fi demn de acel nume. Nu este acest rechizit ambiguu cel care fondează erotismul uman, negând ceea ce-l provoacă, provocând ceea ce-l neagă?

Totuși, dacă un astfel de proces este în operă în cele două sexe, care au ambele nevoie să tempereze iubirea maternă, el poartă la consecințe mai drastice pentru genul masculin, pe care-l contrariază. Trecând capul de pod al unei feminizări obligatorii, ilustrată în toate riturile inițiatice, virilitatea poartă urmele luptei pe care ea a trebuit s-o dea pentru a-i scăpa. Ea îi păstrează de acolo vestigii, chiar dacă nu ar fi decât sub forma unei uri a celuilalt sex, francă și deschisă în cazurile cele mai rustice, mai insidioasă și nu mai puțin eficace atunci când inițiatul găsește la rândul său, grație măștii seducătorului, expedientul care-i permite să înfrunte iubirea lui heteros, moartea sa mistică. Ura și irascibilitatea afirmă astfel masculinitatea, în acel punct gemelar în care ea este amenințată.

Agresiunea femininului răspunde castrării

Dublul a ceea ce a fost orice bărbat se descoperă deseori sub mascarade feminine, nu din cauza vreunei regresii accidentale, ci pentru că este pornind din acel punct de plecare că se construiește virilitatea. Consecința feminizantă a relației cu un tată seducător apare de exemplu în acel vis, în care subiectul pune în scenă un frate grație căruia el figurează o contradicție în aparență la fel de insolubilă ca și cea a sexelor:

Articularea „complexului” castrării și violența masculină

Pornind de la exemplele ce tocmai au fost expuse, am putea examina diferite articulări ale agresivității cu trăsătura paternă care structurează Oedipul, și în cele din urmă, în consecință, cu erotismul. Dar schematismul acelor diferite vignete păcătuiește prin simplitatea sa.

El arată rău complexitatea înlănțuirii violenței și iubirii sexuale. Exemplul care va urma, mai dificil de demontat, expune acele dificultăți....

Acel proces, destul de ordinar în normopatia vieții cotidiene, constituie o prezentare particulară a unei structuri mai generale a dorinței umane. Este clasic să notezi că dorința nu ar fi niciodată la fel de violentă decât atunci când rămâne nesatisfăcută. Dar cu cât este mai pertinent să remarci că ea se sprijină cu constanță pe ceea ce o contrariază! Nu este vorba de a desprăfui filosofic o figură la fel de veche ca și mitul lui Tantal, ci de a sublinia specificitatea dorinței sexuale prin raport cu angoasa castrării. Înțelegem atunci după ce proces contrariat cea mai mare parte a bărbaților devin heterosexuali în ciuda și grație iubirii tatălui. Castrarea rămâne întotdeauna amenințătoare pentru fiecare bărbat, căci ea rămâne „în fața" lui, ca un risc potențial (specific pentru furia virilă). Bărbatul înfruntă astfel, de fiecare dată când are ocazia, rivalul căruia îi impută responsabilitatea acestei angoase, și el abordează în același elan pe altul feminin, cu o excitație care-i este proporțională, negată sub modul pervers propriu masculinității – adică mai des decât la turul său coleric.

Cererea imposibilă a seducției feminine și consecințele sale...

Erotismul masculin reclamă un scenariu în care înfruntarea cu un tată contează în grade variabile, și ocupă uneori chiar avanscena căci un triumf purtat contra unui ținător de loc al lui poate avea aceeași valoare psihică ca și o cucerire sexuală. De unde înalta valoare libidinală a oricărui act coleric.

Modalitatea feminină a raportului la castrare nu diferă ea sensibil? Într-adevăr, dacă-l credem pe Freud, daunele psihice ale absenței penisului ar fi fost deja iremediabil comise, pentru ceea ce le privește pe soțiile noastre, prietenele noastre, surorile noastre (o îndoială subzistând cu privire la mamele noastre). Această credință ar fi susținută, se știe, de constatările anatomice pe care nu lipsesc să le facă răii copii cu ocazia jocurilor lor inocente cu companioanele lor. Angoasa castrării ar privi deci pentru ele (cu excepția mamelor noastre)

mai puțin un risc viitor cât căutarea mijloacelor de a alina starea locurilor, după un obiectiv prea puțin poetic fixat de același Freud cu termenul de „invidie, dorință, de penis”. Cum să se aproprieze de un obiect făcând atât de crud lipsă, iată programul pe care l-ar căuta să-l realizeze femeile, și dacă o trebuie, dacă nu cu perversitate, cel puțin cu determinare....

Să folosești termenul de „perversitate” pentru a desemna vicleniile și răutățile unui sex care nu ezită să se facă luat drept slab, cu scopul de orna acel rău iremediabil, ar putea valoriza în mod ilegitim o dimensiune răsucită de răzbunare. Și nu mai vedem deloc ceea ce ar fi din erotic în astfel de operații de represalii. La fel, dacă ar fi fost doar acesta cazul, de ce să te încurci cu proiecte de reparație, atunci când nu sunt echivalenții satisfăcători al falusului ce-i care fac lipsă reveriei feminine, începând cu penisul masculin, succesor în multe privințe distractiv! Există totuși o erotică care nu începe decât din momentul în care o reparație a ceea ce a fost în mod imaginar amputat este așteptată de la cel care i-a fost adorabilul agent, adică un tată (sau un individ semănându-i). Așa că, dacă acele contrarii care sunt ura răzbunătoare și iubirea reparatoare se amestecă în erotismul feminin, va fi după acel circuit marcat în care va trebui mai întâi resuscitat responsabilul răului prim, apoi exersat asupra lui diversele retorsiuni ale seducției, pentru ca în cele din urmă să se obțină reparația așteptată. S-o înțelegem deci, dacă li se întâmplă anumitor femei să fie rele, atunci când ele sunt aproape toate atât de drăguțe (până la punctul că este neliniștitor), este pentru a obține o plăcere finală în care a noastră este inclusă! Ele nu își dau osteneala să ne provoace decât pentru mai marele beneficiu al unei jusanțe în care noi putem găsi profit.

Erotismul provocării

În exemplul ce tocmai a fost examinat, provocarea mâniei are acest obiectiv de a resuscita un tată teribil după modalități desigur scandaloase, dar care se pot adeveri în mod erotic rezolutorii. Totuși nu merge întotdeauna astfel, departe de asta.

Căutarea unui tată se împlinește orbește și constant. În consecință, este într-un mod obișnuit și fără discriminare că mai mult decât doar o femeie va agasa mai mult decât doar un reprezentant al sexului masculin, care o va lua pentru gradul ei, fără să înțeleagă bine ceea ce i se întâmplă, și mai ales fără să scoată cel mai mic beneficiu libidinal.. El va avea dreptul la provocare, fie că va fi seducătoare sau mai puțin delicată, fără să beneficieze de erotismul adiacent, care va rămâne rezervat unui unic ales (după această particularitate a tatălui de a fi Unu). În plus, epilogul sexual al operației rămâne departe de a fi evident, căci dacă este întotdeauna ușor să resuscitezi un tată printre miriadele de pretendenți la acest titlu, va fi mult mai dificil să mergi cu fericitul ales până la concluzia sexuală, care va semăna puternic unui incest amestecat cu un festin canibalic. De unde împietrirea atât de frecventă a sexualității feminine atunci când ea caută să reunească exigențe atât de drastice pe cât de contradictorii: mai întâi să resuscite un personaj al trecututlui, pentru ca apoi să-l aducă la doar valoarea sa spirituală, adică în mod fantasmatic să-l ucidă, și aceasta, împreună cu realizarea unui obiectiv erotic.

Despre obstacolul sexualității feminine în propiile condiții de efectuare

În exemplul următor, simptomul cel mai vizibil al analizantei în chestiune era un fel de mânie aproape constantă, care părea universal dirijată contra bărbaților. Această mânie se manifesta într-un mod exploziv în viața sa amoroasă și profesională, prima având particularitatea de influența asupra celei de-a doua, conferindu-i tonalitatea sa vindicativă.

Observăm prin aceeași ocazie cât de mult anumite simetrii nu ilustrează decât aparent complexitatea unei probleme. Violența deseori inaparentă care guvernează sexualitatea poate fi deseori restituită grație unor metafore pe cât de uzate pe atât de clasice: precum ce a luptei căreia i s-ar dedica Eros și Thanatos, figuri contrarii care s-ar lupta și reîntoarce asupra lor înșile, una generând alta, pentru cel mai mare beneficiu al supraviețuirii speciei. Frumoasă imagine, grație căreia

gândirea dualistă procură una dintre acele explicații simple care dau impresia de a înțelege, la fel cum oferă scheme adaptabile situațiilor cele mai diverse! Totuși, dacă dorința deranjează oamenii până la punctul în care ei se depășesc în a o refula și nu o mai recunosc decât cu greu în visele lor sau în religiile lor, este pentru că ea poartă în ea o forță ucigătoare, nu ca un contrariu, ca unul dintre avatarele sale sau ca o perversiune contingentă, ci ca și o condiție a sa.

Dacă erotismul mâniei de partea feminină este comandat de angoasa castrării după această „invidie de penis" definită de Freud, acel termen puțin rece nu ar ști să facă uitată violența operației astfel programată. Așa cum a arătat-o exemplul precedent, concluzia sexuală a procesului nu este dată în avans, împietrită cum ea riscă întotdeauna să fie în exigențe contrarii, delicate pentru a satisface, și mai mult încă pentru a armoniza în dizarmonia lor. Și aceasta cu atât mai mult cu cât „invidia penisului", dacă ea are acest avantaj de a satisface pe dedesubpt reproducerea speciei, păstrează inconvenientul de a nu etanșa nimic dintr-o inepuizabilă vindictă (sau a cererii, de o dezarmantă gentilețe, care este prezentarea sa civilizată).

O cerere fără fund, în care mânia care formează dublura sa imediată, poate avea o ieșire erotică, dar, în plus de dificultatea dialectică care tocmai a fost semnalată, o altă complicație poate inhiba această fericită rezolvare. Este că falusul este un simbol, care posedă alte reprezentări decât penisul masculin, iar această particularitate poate fi suficientă pentru a aduce libidoul la gradul său zero. Precum în exemplul ce urmează.

Dorință a tatălui și impas pulsional al erotismului

Complexe sunt căile transferului, și se întâmplă uneori că analizanții vin de departe, în tren sau avion, cu scopul de a întreprinde, sau mai des, pentru a continua eliminarea simptomului lor, cu un analist care, pentru motive deseori obscure, li se pare a fi singurul cu care ar putea-o face, adăugând astfel obstacolul distanței celor inerente procesului analitic. Convine atunci să te adaptezi acelor condiții particulare de spațiu și timp, necesitând de exemplu să regrupezi mai

multe ședințe într-o singură zi. Ritmul precipitat care rezultă impune o presiune deseori fructuasă, ca și cum această condensare ar obliga să filtrezi într-o dată depozitul și acumularea de evenimente ale vieții cotidiene despre care nu ai avut întotdeauna timpul să faci stare.

În cazul ce tocmai a fost expus, inhibiția dorinței procede din lupta pentru falus. Să nu dorești penisul nu semnifică faptul că el este deja posedat? Inhibiția dorinței, în această ocurență, procede direct din angoasa de castrare. Ea nu va înceta să fie inhibată decât în funcție de poziția pe care o ocupă agentul său, adică un tată. Această poziție, cum am arătat-o deja de mai multe ori, poate fi dublă: după cum tatăl va purta masca de violator, sau după cum el va fi mort și castrat. Este doar în măsura în care va fi posibil să se facă să treacă tatăl de la una la alta dintre acele stări, adică grație unei uciderii simbolice, că dorința va avea o șansă să se realizeze cu un bărbat. În acel sens, agresiunea și uciderea fantasmatică sunt deci în serviciul dorinței (căci ele reduc un tată la starea de bărbat). Și prin consecință, unui bărbat în mod amoros agresat îi va fi greu să se plângă. Dubla față a bărbatului, duplicitatea sa, clasică tuturor seriilor roz sau negre, după cum o față a intrigii este privilegiată mai degrabă decât cealaltă, a apărut de exemplu în acest scurt fragment.

Duplicitatea paternă și „soluția” sa exogamică

Simptomul, erotic în ciuda suferinței

Simptomul, index al duplicității paterne

Privire de ansamblu asupra evoluției respective a erotismului feminin și a mitului patern

Remarci asupra preliminariilor excitației sexuale...

De la excitația pulsională la autoerotism

Violență pulsională și corp erogen

Simptomul ejaculației precoce...

Cui se adresează agresiunea în ejacularea precoce?

Linia de demarcație a duplicității paterne

Mitologie a referinței paterne adecvate

Simplicitate de principiu, complexitate a punerii sale în mers

Dorința de a avea un copil oferă ea o rezolvare pacifică?

Divergență de principiu a iubirii și reproducerii

Idealizarea iubirii ca și consecință a refulării

De ce să ai un copil în acele condiții, dacă nu în proporția refulatului?

Exogamia nu procede ea din refulare? (sfârșim vreodată cu familia?)

Dorința de copil ca și copil așteptat „de la tată”…

Să ai un copil „pentru mamă”

Să aștepți un copil „de la tată”… pentru mamă

Mânia erotică, ficțiune exemplară a transgresiunii...

Transgresiunea și prin consecință violența pe care o cere erotismul tocmai au fost schițate după câteva dintre prezentările lor și consecințele lor. Există și altele, dar cele care au fost examinate sunt suficiente pentru a arăta că ele sunt toate structurate prin complexul patern și contradicțiile sale interne. Ori, chestiunea paternă posedă, la unul dintre polii săi, această particularitate de a face mit schimbabil, de a constitui o legătură socială, chiar o religie, care, în retur, determină marja de manevră a tuturor subiecțiilor priviți de ea. Prin consecință violența erotismului va cunoaște modificări, după tratarea chestiunii tatălui în societatea în care ea a eclozat. Ea poate deci să se pună în perspectivă în istorie ca și prin geografie. Asupra esențialului, copulațiile noastre seamănă probabil cu cele ale omului de Cro-Magnon. În schimb, scenariile, în afară-operele, fanteziile mentale, pe scurt, ceea ce ne pune în stare ad-hoc diferă fără îndoială sensibil de ceea ce grotele strămoșilor noștri au fost martore. Am putea noi ajunge la scopurile noastre, de exemplu, fără o anumită imagine a femeii, întotdeauna puternic idealizată pentru oricine?...

Va trebui deci să concedem, la capătul drumului, că simptomul rămâne, întotdeauna la fel de obsedant. Există loc să ne plângem de asta? Violența erotismului, am văzut-o, este simptomatică în sens strict, căci, ca și simptomul, ea rezultă din prezentarea anuară a funcțiilor paterne. În acel caz, departe de a o eradica, așa cum ar vrea-o o anumită doxa psihanalitică, orice îndrăgostit de iubire va cânta mai degrabă virtuțile simptomului, cel puțin când se situează pe terenul erotismului, și când cel care este afectat de acolo știe să se servească de asta! Când ea are ca punct de origine și ca scurgere erotismul, mânia nu este ea un sănătos exercițiu? În această socoteală, cine nu ar dori ca violența vizată să rămână închisă în teritoriul în care ea se naște, adică câmpul iubirii? Trăiască mânia atunci când ea este erotică! Să faci elogiul simptomului, să subliniezi imposibila sa de înlocuit valoare erotică, desigur obositoare, dar nu mai puțin fortifiantă, iată ceea ce va depărta fără îndoială definitiv psihanaliza de orice funcție religioasă în era modernă – dacă totuși un astfel de pariu nu este prea hazardat.

2000. Corpurile angelice ale postmodernității

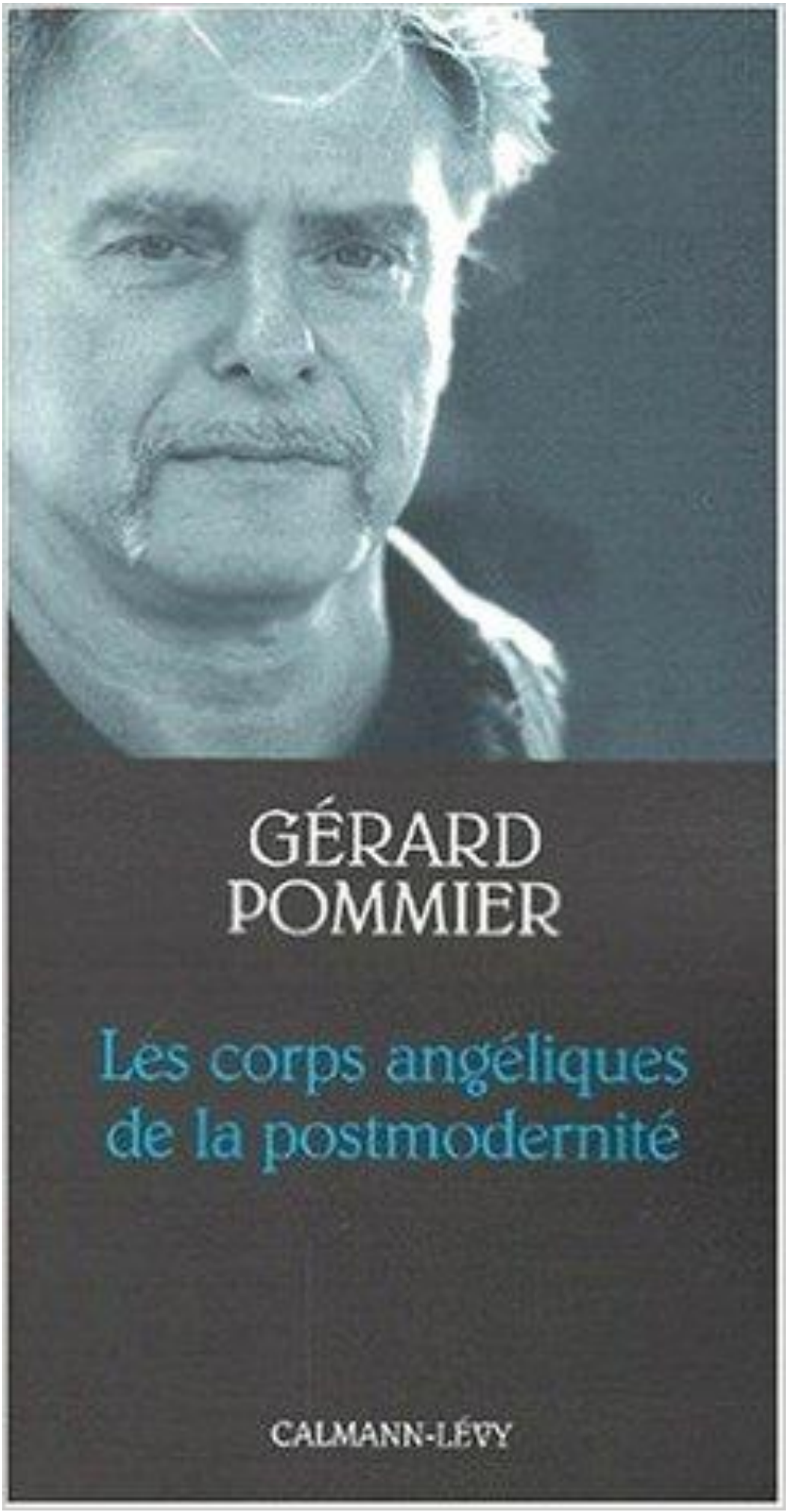

Înger negru

Modernitate – Postmodernitate

Încarnarea îngerilor, Idealurile

Cum vorbesc îngerii

Lumea și-a schimbat baza

Știința produce idei care diferă de știință

Religia ocultă a postmodernismului

Dă-ți corpul tău medicinii!

Dar corpul tău seamănă încă celui pe care-l cunoști?

Cum să pictezi un înger

Înger alb

Patriarhatul separa iubirea de dorință

De unde provine această opoziție atât de frapantă între iubire și nume? Numele aparține tatălui, iar preferința bărbaților pentru linie rezultă din iubirea lor pentru el, în fața căruia sunt mai întâi ca femei. Totodată iubirea fiului pentru tată e contrariată de dorința de moarte ce i-o adresează tocmai din teama de a fi feminizat. Sub lovitura acestei angoase el virează spre o heteosexualitate paradoxală, a cărei poartă de intrare e o legătură homosexuală. Societatea patriarhală e acea legătură socială care pune în act iubirea fiului pentru tată, ea își rezolvă contradicția în profitul filiației patriliniare și detrimentul femininului. Dacă bărbații iubesc femeile în acele condiții e în măsura în care ele reprezintă ceea ce ei au eșuat să fie. Ei le maltratează așa cum le e teamă s-o fie prin acel „tată”. Iubirea lor pentru feminin provine din cultul adus acestui idol, căruia îi cer asistență atunci când întâlnesc o femeie.

Pe cât de departe iubirea patriarhală i-a pus în rang, pe atât bărbații au fost îndepărtați de iubirea sexuală a femeilor. Iubirea și dorința sexuală au rămas scindate una de alta. Ca un bărbat să ia în căsătorie o femeie rămânea un aranjament familial, căruia nici o clasă nu-i prevedea erotismul. Iar, contradictoriu, iubirea sexuală nu se epuiza niciodată atât de bine cât pe marginea principiilor și a legii. Cuplurile

fără căsătorie, amanții liberi, se opun căsătoriilor fără cupluri, femeile fiind obiecte de schimb destinate reproducerii. În al doilea caz, care a fost regula majoritară, și în afara câtorva schimburi nocturne, bărbații petreceau cel mai clar din timpul lor cu bărbații și femeile cu femeile.

De doar câteva zeci de ani conjuncția iubirii și sexualității nu mai e considerată un eveniment marginal. Iubirea ca fundament al familiei nu e decât un fapt contemporan, care înaintea lui era reglată prin exigențele filiației și partajului bunurilor, și chiar și azi mezalianțele de clase sunt excepția. Opoziția între pasiunile erotizate și mariajul legal are consecințe statistice: creșterea numărului de cupluri necăsătorite semnifică în acel sens o victorie a iubirii.

Așa cum patriarhatul scindează iubirea de dorință, bărbații și femeile se iubesc pentru rațiuni care îi dezacordă. Bărbații doresc femeile care sunt umbra lor înșile și nu le iubesc mai presus de acea dorință decât cu binecuvântarea tatălui. De partea lor, femeile iubesc bărbații pentru că le salvează de acel tată, iar dorința lor ar trebui să se găsească inhibată, așa cum se întâmplă cel mai des. O majoritate a femeilor nu cunosc orgasmul decât spre 35 de ani, se pare. Această advenire atât de tardivă dă o indicație asupra violenței acestei inhibiții.

Rațiunile de a se iubi nu se acordă cu cele de a dori. Dacă acel zid ar cădea, eterogenitatea iubirii și dorinței nu ar dispare, ci ar fi redusă la doar angoasa de castrare, egală pentru fiecare sex. Până acum în exil reciproc, bărbații și femeile nu s-au întâlnit decât sporadic, noaptea, în vis. Au fondat familii, copii au fost născuți, deseori pentru alte rațiuni decât iubirea, sau, când a fost prin iubire, nu a fost sexuală decât ca revers ei însăși. Și-au făcut semne, au presimțit posibilitatea acestei iubiri sexuale. Și-au vorbit de departe în scrisorile lor. Întâlnirea lor n-a fost decât un fapt literar: e literatura însăși, acel non-raport echivoc. Amantul scrie. Scrisoarea deține esența visului său, și sub acest titlu liric iubirea a fost mai întâi recunoscută de poeții curții din Occitania.

În acest absolut poetic, care a fost adevărul oricui, au existat mereu legături de iubire erotică între bărbați și femei. Dar în realitate, măsurăm până la ce punct aceea a trebuit să fie excepțională: căci cum să atingi o astfel de calitate atunci când femeile sunt urmărite ca un vânat, sclave

bărbatului, schimbabile precum mărfurile după constrângeri care nu sunt „simbolice” decât prin șansă (să nu-i displacă lui Levi-Strauss)? Frumoasa iubire erotică a trăit mai ales în fantasmă și a înflorit larg în puieții săi literari. Și dacă și-a reclamat cu siguranță dreptul peste tot unde bărbații și femeile s-au întâlnit, societatea întotdeuna a tratat-o ca invitat în plus și ca să spunem tot, în afara legii. Excepții au existat fără îndoială, dar, până ieri, sexul a rămas separat de iubire, dacă nu prostituat.

În Iubirea și Occidentul, Denis de Rougemont a introdus ideea unei istoricități a iubirii: o consideră o invenție occidentală a secolului XI, care a apărut în curțile medievale din Occitania și nordul Italiei. În timp ce la început creștinismul a făcut parte frumoasă iubirii și femeilor, relativ la alte religii, totul s-a petrecut ca și cum societățile creștine ar fi continuat să se sprijine pe totemism, care a făcut din patriarhat o regulă implacabilă. Iubirea nu a început să-și facă să valoreze drepturile decât prin cuplul fără mariaj care a apărut timid sub numele de iubire curtezană: un bărbat iubește o femeie cu care filiația nu va avea nici un rol. Edictele a numeroase „cursuri de iubire” au statuat de altfel că pasiunea nu putea exista decât în afara legăturii conjugale. Iubirea curtezană desexualizează iubirea, sau cel puțin o consideră distinctă de considerații familiale. Dacă femeia nu e pusă la rangul de marfă, i se face violență totuși tratând-o ca un obiect asexuat. Până la ce punct o femeie ar aprecia să fie cântată fără a fi atinsă? Amantul își închide frumoasa în privarea de propriul său corp. Poemul lui o capturează în idealul său virginal, maternal. Această dezerotizare, foarte demnă de Fecioara Maria, dezîncarnează corpul feminin. Ea legitimează patriarhatul împingând la extrem sciziunea între dorința sexuală și o iubire care pentru a fi curtezană nu e mai puțin cealaltă față a violului.

Teza lui Rougemont ilustrează un moment istoric important chiar dacă, natural, iubirea n-a fost inventată în acea epocă, nimeni nu poate trăi fără ea. E doar puritatea unei iubiri scindate de dorința sexuală cea care a fost cântată pentru prima dată în acea vreme, plecând de la care o caracteristică nevrotică a iubirii a fost considerată ca iubire autentică. Iubirea, într-adevăr, se distinge de iubirea nevrotică, care acoperă

persoanele prezente prin fantome ale copilăriei: astfel încât tatăl e iubit printr-un bărbat, scindând elanul amoros de consecința lui sexuală. Nu e că iubirea nu ar fi existat înaintea secolului XI și că acest sentiment ar fi apărut doar prin grația monoteistă a unui tată mort, în sfârșit acordat de o mamă virgină. Într-adevăr, iubirea întotdeauna a făcut contrapunct juisanței. Dar n-a avut niciodată decât o valoare marginală sub regatul patriarhal care reclama copilului să poarte numele tatălui, și să plătească astfel vina de a fi fantasmat moartea sa. Familia patriarhală a generat astfel o separație a iubirii și a dorinței sexuale. Dorința și juisanța vor fi în consecință refulate în profitul filiației și considerate ca valori secundare.

Cum să explici că patriarhatul a triumfat atât de mult? Bărbații și femeile se aranjează cu tatăl fiecare în modul său: această diferență a dat avantaj, până în timpurile moderne, bărbaților. În realitate ea s-a impus în detrimentul juisanței ambelor sexe.

Pentru bărbat, tatăl amenință cu feminizarea, dar și permite prin contra lovitură o identificare virilă, sursă de iubire. Pentru femeie miza diferă: castrarea n-o impresionează, căci răul e deja făcut. Răzbunarea, în revanșă, este la ordinea zilei, adăugată dorinței de a recupera obiectul de litigiu, adică penisul. Ambivalența cu privire la tată diverge pentru fiecare sex. Bărbatul își iubește mai întâi tatăl ca o femeie și accede la masculinitate identificându-i-se lui, ucigându-l. Pentru femeie, răzbunarea, sau o reclamație de reparație se însoțește cu o iubire violentă și direct sexuală, căci ea vrea să recupereze penisul. Diferența de conținut a ambivalenței explică triumful milenar al patriarhatului. Pentru bărbat, ambivalența reclamă o reparație simbolică a fiului cu privire la tată. Ea nu se joacă în cuplu. Pentru femeie în revanșă, ambivalența își reglează conturile pe scena matrimonială. Ea însărcinează bărbatul să înlocuiască, să ucidă, tatăl în locul ei. Avantajul relativ al bărbatului ține mai puțin într-o inegalitate de forțe fizice decât în această poziție distinctă, ale cărei beneficii sunt virate în contul homosexualității sale cu privire la tatăl său.

Patriarhatul a luat avantajul, pentru că pentru bărbat datoria se reglează între bărbați, de la fiu la tată, pe o scenă publică care îi organizează

religios mântuirea. Fiecare bărbat se situează ca fiu, cu ansamblul fraților care organizează ritualele plătind datoria. Fantasma uciderii tatălui nu va fi niciodată atât de bine reparată decât atunci când fiecare bărbat va fi dat fiului său numele bunicului său patern.

Pentru femeie, prețul juisării se reglează față-n față și cu titlu privat. De la început, legătura țesută în spațiul public va avea un avantaj asupra celei care se reglează față-n față. Organizarea Cetății depinde de această scenă publică, în vreme ce legătura privată se satisface în familie.

Tratarea masculină a datoriei organizează Cetatea, în vreme ce versantul său feminin prelungește o angoasă juisivă, dar refulată. Preferința acordată patriarhatului este de altfel la fel de bine și faptul a numeroase femei, care pot fi, și ele, angoasate de propria lor juisanță. În cadrul patriarhal, nu sunt doar bărbații cei care resping feminitatea. Femeile, de asemenea, o pot repudia în circumstanțe în care au de suportat nu doar propria lor angoasă de castrare, ci și pe cea a însoțitorului lor.

Astfel încât ele nu acced la propriul juisanței lor decât după un lung drum. Dacă cea mai mare parte a femeilor nu cunosc orgasmul decât destul de târziu în viața lor, e pentru că le-a trebuit timp să se scoată din marcajele tatălui, care preferă în mod net fetițele, a căror virginitate îi amintește mama pe care ar fi vrut s-o aibă. Trebuie mai întâi un număr de deșirări ale vieții amoroase, pentru ca, de exemplu cu ocazia opoziției unui soț și a unui amant, acel tată să lase priza și să videze juisiv podeaua.

Angoasa castrării bărbatului l-a făcut să privilegieze filiația numelui după ordinea structurii parentale care constă să dai un fiu propriului tată. De fapt, juisanța depersonalizează o femeie, din momentul în care ea abandonează numele tatălui său. Acest abandon are semnificația unei uciderи simbolice. Să spui că uciderea tatălui condiționează juisanța feminină semnifică faptul că bărbatul care apropie o femeie trebuie mai întâi să regleze un cont cu tatăl acesteia din urmă. Schimbul numelui tatălui contra celui al soțului simbolizează această condiție exogamică în cea mai mare parte a civilizațiilor. Idependent de această practică socială contingentă, orgasmul feminin cere acea fantasmă în

scenografiile obișnuite ale seducției. În relația sexuală, bărbații juisează de juisanța feminină care valorează pentru doi. Dar cum doar numele a apărut, cum darul juisanței este uitat în spatele celui al numelui, patriarhatul a prins avantaj. Darul copilului purtând numele strămoșului mort are ca și contraparte refularea juisanței feminine, al cărei fantasmatic include tocmai această moarte: copilul asigură perpetuitatea tatălui, în timp ce femeia semnifică dispariția sa. Ea îi prescrie sfârșitul, adică „ceea ce e ordonat” și „ceea ce dispare” în acest ordin însăși.

Condiția juisanței feminine este deci cea a darului numelui soțului sau a echivalentelor sale în valoare, bijuterii, bani, bunuri, copiii, de exemplu. Dar, oricât de somptuase ar fi acele bunuri, ele nu sunt la înălțimea darului așteptat de partea feminină, sub titlul de prealabil juisanței. Ce ar trebui pentru a echivala un dar atât prețios, dacă nu o iubire totală? Ar trebui să fie gată să moară pentru cea iubită, dacă ea i-ar cere, această „moarte” metaforică este echivalentul impersonalizării sale. Toate celelalte daruri: bijuterii, bani, nume și chiar copii nu sunt decât semne plauzibile ale unei astfel de iubiri. Oricare ar fi magnificența lor, ele vor fi întotdeauna inferioare acestei surse primitive a valorii care este o iubire ce ar consimți în avans morții. Oricare ar fi darurile masculine, valoarea lor va rămâne inferioară celei a juisanței dată de femeie, pe care doar un dar de iubire absolută – metaforic: a muri – ar putea-o contrabalansa.

Iubirea neantizează amantul în fața iubitei, care poate de altfel simți același sentiment de dar total. Singurul dar fără contraparte e cel al acestui schimb de neante. Astfel stabilizată, pulsiunea de moarte se descarcă atunci când sexul se adaugă iubirii. Amantul își pierde iubind ființa sa falică, narcisismul său, și îl recucerește grație erotismului. Această consumare civilizată a pulsiunii de moarte se produce dacă iubirea și dorința sexuală privesc aceeași persoană. Dacă iubirea nevrotică nu reunește această condiție, patriarhatul se definește printr-o iubire a bărbaților pentru tatăl lor care paralizează această conjuncție.

Orgasmul feminin cere un dar atât de absolut încât el devine înfricoșător de acolo. Nu e doar disimetria între scena publică, masculină, și scena

privată, feminină, cea care a dat un avantaj patriarhatului: e mai ales faptul că odată acest privilegiu stabilit, el a fost pus în serviciul unei represiuni violente. Bărbații se străduiesc poate, dar nu au cu adevărat mijloacele de a plăti. Cel care oferă un cadou așteaptă cel puțin o recunoaștere. Dar juisanța unei femei nu se poate cumpăra. Cu cât mai mult va fi plătită, cu atât mai mult ea se va refuza: ea rămâne incolonizabilă. Bieții nu reușesc! Astfel că juisanța feminină e pentru ei o sursă de frică, și ea a fost reprimată prin toate modalitățile legăturii fraterne. Amintește-ți! E scris în Biblie că nu trebuie să furi femeia vecinului tău, sau cămila sau casa sa. Apex al patriarhatului, cele 10 porunci pun femeia în rândul mărfurilor care nu trebuie furate. Dar în spatele micilor lucruri schimbabile, patriarhatul caută să ascundă juisanța Lucrului: acestă majusculă indeterminată a femininului care domină lumea mărfii și îi conferă valoarea ei. Dar absolut, orgasmul fondează o valoare întotdeauna mai mare decât oricare alta, singurul dar în sensul plin al primilor sclavi, aruncate vii în circulația mărfurilor.

În circuitele de schimburi ale patriarhatului, femeile sunt cu atât mai ușor considerate ca mărfuri cu cât sunt în calitate de fiice. Ele provoacă la tatăl lor o dorință incestuasă, și acela din urmă le aruncă. Fiicele sunt de obicei respinse din această rațiune. Rezultatul manifest este cel al schimbului exogamic, în timp ce este horoarea de incest cea care reglează schimbul fiicelor mai degrabă decât al femeilor. Respingând femininul, patriarhatul deplasează și ancorează traumatismul sexual în inima legăturii sociale.

Juisanța feminină angoasează bărbatul: i-ar trebui să-și recunoască castrarea și puterea mântuitoare a iubirii, care într-un prim timp îl anihilează. Mai degrabă să fii un fiu decât un astfel de bărbat aservit! Mai degrabă să fii un tată decât doar un fiu! Bărbații au preferat să se joace de-a tatăl cu femeile lor, cu atât mai mult cu cât, odată puse în acel rol de fiice, ei pot continua să joace cu ele partea incestului, pe care au trebuit s-o întrerupă cu mamele lor. Prin acest detur mijlocit de o dorință înăpățânat exogamă, patriarhatul nu recunoaște un statut civilizat decât mamei, în contradicție cu femeia, care nu există decât ca fiică pasibilă de toate seducțiile. Dorința pentru feminin rămâne în

această măsură incestuoasă și obscenă, în afara cazului în care dorința de un copil oferit tatălui o justifică. Fiică sau mamă: în acea alegere forțată propusă de bărbat, femeia nu există.

Din frumoasa iubire absolută nu mai rămâne decât Athena înfibulată în virginitatea sa, sau Marianne cu sânii goi, dar pe baricade. De mai aproape – forța *res publica* – la mai departe – angoasa generată de orgasmul feminin - , frații au refulat iubirea sexuală, femininul, juisanța, în profitul iubirii lor pentru tată, ambuscat în spatele evidenței filiației.

Băbații erei patriarhale vroiau să fie tată pentru tatăl lor: era datoria lor de fii, animați de o dorință pasivă și chiar feminină, astfel încât rivalizau în această privință cu femeile lor: nu a trebuit mai mult pentru a refuza mamelor orice autoritate parentală. Noutatea începe atunci când bărbații vor să aibă copii cu femeia pe care o iubesc mai degrabă decât cu tatăl lor. Copii vor continua fără îndoială să poarte numele tatălui lor, dar acela nu va mai fi cel al bunicului lor.

Scufundarea patriarhatului

Până mai ieri, trebuia să dai un fiu tatălui, iar persoana lui condiționa iubirea. Numele său de mort era de dinainte înfilat descendenței. Un fel de tată simbolic din carton moale obliga să se iubească în numele său. Astfel că, după începuturile patriarhatului, iubirea și dorința sexuală și-au urmat fiecare drumul lor, neîntâlnindu-se decât prin hazard. Azi, postmodernismul – visul său de sfârșit de vis, mai degrabă decât de sfârșit de lume – a marginalizat ficțiunile religioase și această pierdere de autoritate a antrenat o alunecare de teren a complexului patern. Marii idoli paternali se ilegitimează și zidul care separa iubirea de dorință se îngrozește.

Iată ceva ce face multă agitație! Zeloții idolilor de ieri anunță că mâinele e odios, și că ar trebui să preferăm trecutul. Ne înfricoșează arătând ceea ce s-ar pute întâmpla: manipulări genetice, clonaj, particule elementare, parc uman. Înțelegem integrismul patriarhal care strigă de pretutindeni: „Vedeți, cum asta se termină rău! Priviți puțin această pornografie, acele corpuri în fragmente, această excitație infinită care vă prinde! Și

apoi acest sânge peste tot! Cu mine cel puțin, masacrele se multiplicau din rațiuni nobile. Nu aveți voi deci nevoie de un supliment de suflet care să vă plombeze în afara voastră și care să vă țină puțin liniștiți? Vă mistificam, e adevărat, dar fără mine juisați prea mult! De altfel, iată-vă atât de nostalgici după imperiul meu încât vă luați drept îngeri! Drept comici îngeri de altfel, care ard mai rău decât Lucifer, Atenție! Fără tați societatea se scufundă!”

Dar nu, priviți bine: este doar un idol al tatălui care părăsește puțin câte puțin scena. Cu atât mai bine! E adevărat că e cu puțin recul, iar în mod abstract, tatăl patriarhal apărea ca un personaj pacific. Uităm! Dar mai bine valorează să-l considerăm ca un personaj îndoielnic. Amintește-ți că Moșul tău Crăciun e un prieten al Sfântului Nicolae, ascunzând un bușon exihibiționist și ucigător de copii sub mantia sa! Și apoi această pacificare costă scump: ea are ca sold o culpabilitate care face frumoasele zile ale nevrozei. Așa că, la intrarea sa în scenă ca și la ieșirea sa, întreținearea patriarhului este în afara prețului. Cu vinovăția ne putem aranja: e o chestiune de rituale, de sacrificii, de muncă... pe scurt, e o afacere de bani. Dar cea mai penibilă este insațiabila cerere de iubire a acelui tată. Nu sfârșește să pompeze iubirea, furând cea mai bună parte erotismului. *Priceless!* De ce să te încarci de idoli care-i seamănă? Simbolicul carton moale al religiilor și al patriarhatului se poate scufunda: numele tatălui nu vor fi purtate mai rău; ele se vor dispune altfel, iată tot.

Într-adevăr, funcțiile paterne nu se desfășoară în același spațiu. Tatăl rivalității oedipiene își joacă partea sa într-un spațiu privat: familia redusă la copil, la mama și tatăl său. În revanșă, să închini un cult tatălui mort cere un spațiu exogam. Într-adevăr, odată tatăl eliminat, ucigașii se adună în afara familiei pe care actul lor tocmai a făcut-o să zboare în bucăți. E în acest exterior că această mafie țese legătura socială, sub pretextele considerațiilor religioase, deplorând actul fără de care acea legătură nu ar exista totuși. Complexul patern comportă două figuri, cea a unui mort și a cea a unui viu: în tot timpul monoteismului tatăl etern s-a ținut la aplombul taților vii. Până când acel tată eternizat a căzut pe pământ, unde complexul patern s-a spart.

În postmodernitate, doar a doua dintre funcțiile paterne (religioasă) este destabilizată, generând nu un declin, ci o remaniere: tatăl endogam continuă să funcționeze, în timp ce tatăl cultului este obsolet: cel pe care ficțiunile îl trimiseseră în ceruri din cauză de traumatism sexual excesiv se regăsește în șomaj. Înainte, tatăl etern (în cer) făcea tatăl sexual aproape frecventabil (pe pământ). În verticala fiecărui tată viu, numele său deja eternizat îl civiliza. Această verticală s-a tăiat. Numele tatălui sunt de acum dispuse pe pământ la orizontală. Nu e că maiestatea sa tatăl s-ar fi culcat (bietul). E mai degrabă faptul că el nu se mai află acolo unde ne-am fi așteptat. Cele două funcții paterne sunt de acum pe pământ, încarnate sub ochii noștri: nu vă mai obosiți să-i ridicați spre cer.

Această remaniere profundă a funcțiilor paterne semnifică ea declinul lor? Nici mai mult nici mai puțin azi ca și ieri: este, pentru că tatăl lasă întotdeauna de dorit, faptul că religiile au inventat un tată divin, el însuși de altfel imperfect căci răul există. Din toate timpurile tatăl a fost acuzat de a nu fi la înălțime (Ioana D'arc dădea deja exemplul). Cum tatăl simbolic e întotdeuna deja mort, reproșul care poate fi făcut oricărui tată este de a fi încă viu. Și când tatăl e cu adevărat mort, simbolic, până la ultimul os, lasă încă de dorit, căci nu mai poate răspunde la chemare (Isus se plângea deja). Vina paternă părea fără remediu și această constatare nu caracterizează epoca. Bineînțeles complexul lui Oedip n-a dispărut în postmodernitate. Familiile continuă să funcționeze, chiar dacă se organizează diferit. E mai degrabă faptul că, odată patriarhatul marginalizat, copilul e mai mult decât a fost vreodată, cel al dorinței unui bărbat și al unei femei.

În revanșă, dacă sexualitatea taților vii nu mai e simbolizată grație tatălui etern al religiilor, atunci o bănuială va contamina funcția paternă: tatăl va fi suspectat de viol și pus sub acuzare peste tot, până la președenția celor mai mari State, iar investigațiile pentru incest proliferează. Șefi de familie sunt aruncați în închisoare pentru vagi bănuieli ale asistentelor sociale sau pentru denunțurile ex-însoțitoarelor lor. Urmărim în toate locurile consecințele unor presupuse disfuncționări paterne: copii sunt supuși la teste psihometrice pentru a

fi desenat câteva grafiti cu conotație sexuală, sau la fel de bine sunt duși în psihoterapie pentru a se fi jucat de-a doctorul cu micul lor camarad de clasă.

Și prin cine acești „răi tați" au fost ei arătați cu degetul, dacă nu prin „bunii tați", adică tați cât se poate de morți din punct de vedere sexual: judecători, educatori, „psy" de tot felul? Sunt ei cei care diagnostichează un declin al funcțiilor paterne. Ei se plâng cu atât de multă vehemență întrucât speră să ia astfel cursul „bunului tată", specie pe cale de dispariție după ei. Constatarea carenței paterne este proporțională rolului pe care și-l împart: *larvatus prodeo*, tatăl se coportă deci încă odată ca personajul tulbure care întotdeuna a fost.

Sub titlu de exemplu al acestei curse între „buni" și „răi" tați, inflația judiciarului corespunde unei schimbări de loc al legitimării actelor. E de altfel mai puțin creșterea numerică a proceselor cât calitatea lor cea care atrage atenția: cerem judecătorului să tranșeze cu privire la probleme care, mai ieri încă, nu erau de competența lui, sau cărora nu le-ar fi făcut dreptate. Nimeni nu se preocupa de exemplu de o femeie violată, acum câteva zeci de ani. Căptușeala la tăticul amortiza toate acestea: femeile care provoacă dorința nu pot beneficia de solicitudinea patriarhală.

Această împărțire între „buni" și „răi" tați dă o indicație importantă asupra noii dispoziții orizontale a complexului patern. Există de acolo multe alte semne: statisticile arată de exemplu creșterea numerică a familiilor unde un bărbat nu este genitorul: aceea face doi tați. Această realizare seculară a duplicității paterne corespunde noii organizări a numelor tatălui, de altfel fidelă istorie lui Oedip care a avut doi tați, și el.

În acel sens, momentul actual, care generează o relativă, dar crescândă, spargere a familiilor nu rezultă dintr-o mai mare libertate. Este că un bărbat nu ar știi să încarneze el singur cele două funcții ale tatălui. Tatăl genitor nu mai reușea să dorească dacă era pus pe locul tatălui mort de femeia grație căreia a devenit tată. Nu își datora atunci salvarea decât fugii, care îi lăsa viața în siguranță.

Atunci când tatăl mort nu se mai distinge clar de cel viu, așa cum religiile o permiteau, tații s-au înfricoșat să aibă un rol care semnifică moartea lor. Iată o sursă de angoasă postmodernă nouă pentru bărbați: „Ea mă ia drept tatăl ei!”. Nimic ca asta pentru a aduce o lovitură de oprire dorinței. Să joci pe tatăl violator, mai treacă încă, dar „să fii tatăl” trece bornele dincolo de care un cuplu se instalează într-o supraveghere reciprocă confortabilă, dar mai degrabă mortiferă. În acele condiții tatăl preferă să se abandoneze pe loc ca tată, și să-și trăiască viața sa sexuală altundeva, în timp ce un alt bărbat joacă în locul lui un rol diferit, cel al tatălui educator. Aceași problemă pentru femeia lui, de altfel: cum ar putea ea să dorească un bărbat care ar fi un tată „total”, încarnându-l totodată pe al său și pe cel al copilului lor? Trebuie dezintegrat cât mai devreme acel tată integral, dispersat altfel.

Psihanaliza a fost inventată în momentul în care această nouă dispoziție a numelor tatălui începea să apară. Răspunsul la întrebarea „Ce este un tată?” nu mai este dat în prealabil: rămân întrebări într-o lume în care tații sunt la plural. Psihanalistul nu se substituie unui tată carent. Cu siguranță, se întâmplă ca analistul să fie luat drept tatăl, și acel seamăn de identificare permite să se regleze un cont, cel al traumatismului sexual, așa cum el se fixează în simptom. Dar, la capătul traiectului, actul analitic evaporează simbolicul carton-moale care ficționează scenografia oedipiană sub forma diverselor teorii sexuale infantile, printre care religiile.

Până mai ieri și încă azi dimineață, un bărbat iubea o femeie nu doar pentru ea însăși, ci pentru ceva mai mare decât ea: o efigie secretă a tatălui, amenințătoare. Azi, această efigie se estompează, și reia locul său just. Astfel încât contururile femininului ies din urmbră, se precizează, se luminează în sfârșit. Fiecare femeie în particular ar prefera poate să continue să ignore ceea ce e și ceea ce vrea. Fiecare bărbat în particular va regreta poate timpurile în care onoarea tatălui decidea totul. Totuși aceea nu mai depinde de ei în mod individual, ci de starea actuală a idealurilor. Le trebuie să înfrunte ceea ce înainte puteau necunoaște cu privire la raportul lor la sex. Ar fi preferat poate să rămână îngeri visând să se regăsească în limburi mai degrabă decât

să înfrunte această probă, limpezire a întâlnirii lor. Dar vine ora de a ieși din casa tatălui. Trebuie să piardă legătura fraternă, să se retranșeze de umanitate pentru a o realipi. Nici un tată și nici un frate atunci când un bărbat întâlnește o femeie. Călătorie stranie: trebuie să ieși din această umanitate de ieri pentru a realipi o umanitate încă ignorată, sălbatică. Cine a spus că nu mai exista pământ necunoscut?

Sexul să fi devenit el liber? În orice caz nu e mai inocent azi decât ieri, și face întotdeauna să cobori ochii. Mai mult poate, căci era atât de mult mai practic atunci când era o prostituată! Odată poarta sa trecută, bordelul său ignora rușinea. Acum, din contră rușinea se arată liniștită în simplicitatea sa, rușine bizară, orfelină: e doar de nedepășitul nucleu al nopții sexualității cel care păzește pe dinaintea lui secreta sa obscenitate.

Libertatea a căzut pe umerii bărbaților și femeilor fără ca ei s-o fi vrut cu adevărat. Condițiile realizării sale erau deja reunite atunci când știința a marginalizat fără zgomot religia și în consecință a săpat patriarhatul, pe care Biserica îl legitima. Astfel că un decalaj s-a produs: bărbații și femeile nu mai sunt priviți în același fel, iar consecințele au urmat fără ca ei să-și fi dat seama cu adevărat despre asta, și înainte de a o fi dorit cu adevărat.

În afara casei tatălui, fiecare dintre sexe se înnebunește de celălalt. Căci această libertate nu e o metresă acomodantă. Ea face să piardă femeilor securitatea copilăriei: ele puteau prefera bărbații care nu le înfricoșau, chiar dacă rămâneau totuși eterne minore. Și tot ea angoasează bărbații, confruntați virilității lor fără ajutorul iubirii paterne. Ne imaginăm panica bărbatului care, fără susținerea patriarhală, ar vrea să continue să facă pe tatăl ca înainte: juisanța feminină semnifică atunci propria sa moarte! Fără îndoială va întâlni el femei pregătite să-l lase să joace acest rol. Dar punctul de sprijin al acestei credințe în societate îi lipsește de acum. Și el riscă serioase pane ale dorinței în fața fiecărei femei care nu va fi nici o fiică, nici o mamă.

Feminitatea îl amenință și această teroare vine de departe. Din adâncul timpurilor ea se apropie dulce, putere devastatoare descinsă din panteonul divinităților: ea se numea Cybele – nebuna coafată cu spice

în Anatolia -, Sekhmet - cap de leoaică în Egipt, Darga sau Kali - însetată de sânge în India. Și apoi ea a venit spre noi cu pași lenți, schimbând mască și nume: Athena, Fecioara Maria, frumoasa iubirii curtezane, Marianne... Cum se numește ea acum, și a ieșit ea din mitul său? Ea poartă noi nume: Barbarella, Cruella, Vampirella, acele femei cu nume de război, un nimic pervers, locuiesc fantasmele erotice masculine, capitalizând iubirea tatălui și violența sa. Dispensate de autorizare divină, Wonderwoman și Lara Croft fac dreptate și reprezintă legea, cu licența de ucis în buzunar. În arme, ele angoasează pe cât de mult excită. Bărbatul care vrea să le aproprie nu mai trebuie să învingă un tată sau un soț, căci ele se păzesc singure. „Femeia care bate” înlocuiește „tatăl care bate” în fantasmele excitante. Barbarella și companioanele sale legendare trăiesc printre noi, descinse din benzile lor desenate. Dar sunt mai ales bărbații care le imaginează sub aceste trăsături belicoase, departajând binele de rău așa cum tații trebuiau s-o facă. Dacă surorile terestre ale Wonderwoman se uimeau atunci când bărbații se înfricoșau de ele, e pentru că ele nu văd că ele reprezintă de acum acel tată.

Astfel încât un nou fel de violență de dezlănțuie contra femeilor. ele erau înainte fete, sclave mai mult sau mai puțin consimțătoare tatălui. Dar acum, dacă iubirea face legea, ele primesc o violență în locul tatălui: ele reprezintă exigențele lui. Ele sunt locuite de spiritul tatălui, care caută să se încarneze.

Lumea a fost întotdeauna plină de fantome: sunt spiritele morților care bântuie lucrurile și cer reparație. Sufletele pot face obiectul tranzacțiilor. Diavolul și Dumnezeu nașul său s-au amuzat întotdeauna mult să le vândă și să le cumpere. Așteptând, sufletele rătăcesc pe pământ, și tot ceea ce transformă sălbăticia acestei naturi oprește aceste suflete înfometate, le strepezește dinții. Sufletele se înfricoșează, și exorcismul Spiritului sfânt le aruncă dincolo de cercurile exterioare.

Dar tehnoștiințele, tehnica, e mai bună decât Spiritul sfânt ca să lichideze sufletele! Și apoi, e mai puțin scump! Cu siguranță, estetica, se resimte de acolo și frisonul lipsește. Dar prețul face să reflectezi. Cu mâna omului, cu sudoare, cu sânge, ceea ce se fabrică caută să

sfârșească cu sufletul, cu animismul naturii, pentru a-i îmblânzi ferocitatea. Frigiderele, mașinile, ordinatoarele: toate acelea n-au suflet. Manufacturatul, tehnicul, fabricatul se dispensează, în afară de accidental, atunci când materia lucrată se întoarce la sălbăticia sa. Se întâmplă ca un vechi gazometru, o uzină dezafectată, un pod ruinat, să își recupereaze sufletul lor, dar e doar pentru că ele sunt abandonate, și pentru că spiritul tatălui, fără moștenitori, ca și ele, și le-a realipit. Postmodernul a ars sufletul, l-a distrus peste tot unde a putut.

Atunci când scânteia religioasă ardea, lumea era mult mai frumoasă! Iat-o acum fără suflet. Spiritus sanctus, spiritul tatălui n-o mai animează: sufletul, sunt lucrurile animate de suflul tatălui. Fără spiritul său, ele rămân închise în ființa lor ostilă. În numele Tatălui și Sfântului său Spirit, fiul are un suflet, și el vede grație lui sufletul lucrurilor, atât de frumoase. Pentru fiică, nu e sigur. În orice caz, Părinții Bisericii au dezbătut chestiunea și au decis frumos și bine că femeile nu aveau suflet. Pentru Dumnezeu, femeia nu există, decât virginală, privată de juisanța sa. În brațul de fier care opune ființa neantului, Ființa supremă aruncă în afara cercului său neantul femininului, care rămâne fața sa ascunsă. Forma, ideea pură, psyche, sufletul: iată tot atâtea prezentări ale unui feminin asexuat, negat.

Poetul iubirii curtezane cânta sufletul femeii iubite. Dacă lăuda frumusețea corpului ei, el era încă iluminat de sufletul ei, și erotismul ei exacerbat își găsea limita sa grație acestei purități mult mai sigur decât prin teama de Domnul, rivalul său. Interzisul erotizat mai mult în numele sufletului decât în cel al soțului. Iubirea și sufletul rimau în proporția unui corp dezlocuit de sex, scos pentru ceea ce există din dezîncarnat în corp. Iubire a sufletului pentru ceea ce corpul nu este, agresiune erotizată contra a ceea ce este. Din femeia respinsă de un ordin de bărbați care nu va fi organizat niciodată atât de bine iubirea contrariată a tatălui decât în feudalitate, rămâne doar iubirea de sufletul ei. O iubire de suflet, imortal și feminin, reintegrat corpului său în postmodernitate, epocă poate fără suflet, dar unde femeile recâștigă corpurile lor, și dintr-o dată, noi pe al nostru.

Dualismul fratern

În cartea sa Cetatea divizată, Nicole Loraux arată cum democrația atheniană s-a construit în teama de războiul civil, stasis. O cetate demnă de acest nume crește și se cimentează în iminența războiului fratricid. În acel sens, Aristotel acordă atât de rezonabilului Solon acest aforism marțial: „Cel care, după o stasis în cetate nu va fi luat armele cu una dintre cele două partide, să fie privat de drepturile sale și să nu mai aibă dreptul de cetate". Stasis este un serviciu civic. „Cetățeanul" trebuie să fie un răsculat în putere, și călduțul merită să fie considerat politic ca și mort. Departe de a fi pacifică, „demokratia" semnifică victoria unui partid asupra celui al tiranului, a cărui revenire e deci de temut. Dar ceea ce divizează societatea acoperă o altă excluziune, mai profundă. Sunt andros cei care fondează cetatea. Departe de femei, bărbații se regăsesc între ei, adunați sub egida unei idealități comune, cea a fecioarei Athena. Subplombâdu-și statuia, Zeus, tată invizibil, n-o atinge, ea rămâne infecundă, și Athenienii sunt copii acelor zeități, Frați, ei se ceartă în refularea sexualității feminine căreia Athena îi redublează excluderea. Așa cum virginitatea ei o indică, e din juisanța sa faptul că poporul masculin nu vrea să știe nimic. Democrația se fondează poate în uitarea războiului civil iminent – „Politikos e numele celui ce știe să consimtă uitării" -, dar, mai tare decât acea pacifică uitare, ea refulează ceea ce reprezintă juisanța feminină. Oricât de violente ar fi altercațiile lor, frații rămân uniți prin excluderea femininului, din care ei nu recunosc decât o entitate virginală: mama pe care ei ar fi vrut s-o aibă, adică cineva ca Athena, Maria sau Marianne. Totemismul aparent al religiei grecești se oprește la picioarele acestei zeități, care lăsă locul său în gol creștinismului.

Acea refulare pe care o perpetuează în comun frații subiectivează cetatea: ea devine o persoană vorbind în numele lor, în proporția a ceea de ce sunt inconștienți. Cetatea poartă un nume propriu: ea există ca un subiect „al" politicului, care vorbește în loc și spațiu ansamblului subiecților care refulează angoasa lor de castrare grație lui. Athena vorbind în numele tuturor menține forța constantă a refulării fiecăruia:

ea este „subiect” în spațiul tuturor subiecțiilor care uită, grație ei, raportul lor la sex.

Democrația romană nu cunoaște acele detururi. Roma merge direct la capăt: războiul civil nu e fraticid, ci paricid. Cel ce ia armele contra fratelui lovește prin el un principiu mai înalt. Roma s-a fondat pe uciderea lui Remus de Romulus. Dar textele dreptului roman înlocuiesc constant evocarea războiului civil prin cea a paricidului. Parricidium diferă de omucid: el poartă atingere la parens patriae. Acea alunecare latină demască punctul de punere la foc a războiului civil: el se declanșează atunci când unul dintre cei doi frați vrea să țină locul tatălui. Căci cum se numește tatăl care pretinde să se încarneze, dacă nu un tiran? Într-o parte de egali, el joacă cartea paternă, arătând astfel clar faptul că visul egalitar și fratern presupunea existența unui tată ideal, în numele căruia exercițiul puterii se legitima.

În codul nostru civil, moștenitorul dreptului roman, crima supremă era paricidul. El a fost înlocuit după câțiva ani de cel al „Crimei contra umanității”. Vom vedea în această substituție unul dintre simptomele cele mai nete – cel puțin în legislație – ale postmodernismului: patriarhatul își pierde poziția dominantă în același timp în care câmpurile de exterminare sunt date ca simbol al sfârșitului fraternității. O serie de înlănțuiri trece de la tată la frate și de la frate la un nou subiect al dreptului.

Dualismul luptei fraterne este atât de constant în toate societățiile umane, și el operează o refulare a femininului atât de sistematică, încât lectura sa freudiană se impune: diviziunea subiectului rezultă din prima sa identificare cu falusul pe care mama nu-l are.

Comunitatea celor care nu mai sunt frați

Și care va fi acum sursa legii?

Psihanaliza este ea o nouă religie?

Ia-ți zborul, înger...

2004. Ce este „realul”?

QU'EST-CE QUE LE "RÉEL" ?

ESSAI PSYCHANALYTIQUE

GÉRARD POMMIER

POINT HORS LIGNE

érès

Terminus, toată lumea coboară! Dar nu domnule, nu insistați, imposibil să avansezi mai mult, ne lovim de real! În discuții și dezbateri chiar la sfârșitul ultimului mileniu, noțiunea de „real” a fost deseori folosită pentru a explica imposibilitatea de a explica. Acel real va fi servit ca refugiu unui obscurantism furios? Realul nu este totuși unul dintre acei semmnificanți terminus, propriu pentru a conclude argumentații hazardate. Din contră, germinal, realul nu închide o problemă, ci prezintă cristalul său inițiator. Cu realul începe aventura umană, de la senzație la fantasmă, de la lucru la gândire. Dar gândirea poate ea înțelege cristalul din care provine și pe care-l dizolvă.

Nașterea realului

„Exista ceva înainte de nașterea mea, și care este realitatea a ceea ce văd?”. Copiii își pun acest gen de întrebări metafizice și ei le adresează uneori adulților, care par de altfel să aibă cu totul alte preocupări. Cu excepția filozofului sau psihanalistului, o dată ieșit din concert, cea mai mare parte a persoanelor majore și rezonabile se uimesc atunci când o astfel de problemă le este pusă. Atunci când ele încearcă să-i răspundă, ele fac de exemplu remarcat că, dacă vă loviți de un scaun, veți ști de ce să vă țineți: realul, iată-l! Tocmai l-ați lovit acum! Nimic ca și durerea pentru a edifica visătorii care se interoghează despre realitatea sau facticitatea percepțiilor lor! Ei vor adăuga poate de asemenea că fiziologii au demonstrat de mult timp, cu întărirea

Big bang: expansiune a realului

Realul și „realitatea psihică”

Cheia de boltă a „realității psihice”: tatăl jucat contra pulsiunii

Fantasma cu poftă bună

„Imposibilul”, nerv al repetiției realului

Realul, câmp minat de dorința de știință

De la co(u)-n(o)aștere la știința realului

Cinetica conștiinței realului. Litera și cifrul

Măsura realului îmblânzește realul

Din toate timpurile și în toate civilizațiile, oamenii au folosit măsurile care le erau comune pentru a scoate planuri, a vinde obiecte, a face socoteala lor. Măsura se referă la un etalon care valorează pentru un grup de oameni și ea este mai întâi aleasă arbitrar. Un fapt atât de general presupune să existe un „sens comun” al măsurii, o abstracție pertinentă pentru grup și pentru fiecare. O idee a măsurii precede alegerea unui etalon. De unde vine ea?

.....

Experiența verifică adecvarea a două versiuni ale realului. Ea verifică în ce măsură două „realuri” funcționează împreună: pe de-o parte cel care constituie distanța între percepție și dublura sa, pe de altă parte, cel care se scrie grație cifrajului din doar jocul diferenței pure. Cu cât dublura va fi fost mai redusă, cu atât mai mult calculul va cădea just. Ea ar trebui să se resoarbă complet într-o zi, căci nu există altă dublură decât cea care face realul antropomorf. Dar ea nu va fi niciodată, dacă, doar lui singur, cifrul dă deja grosimea sa unei dubluri întotdeauna ce va să vină. Omul a știut să fabrice un real matematic care nu-i aparține decât lui, capabil să crească universuri la fel de mari ca și universul. Căci germinală și precum omul, mathesis are oroare de vid. Ultralume, ea așteaptă lumea sa.

Cifrajul simptomului și cifrajul fizico-matematic

O „matematică” implacabilă reglează repetițiile destinului, simptomele, actele ratate. Realul ne interoghează mai mult decât îl interogăm noi, și este la întrebarea lui că noi reacționăm printr-un răspuns cifrat (sau simptomatic) înainte de a fi semnificant. Asta numără în incomprehensiunea utilității numărării, care este numerizarea automatică. Inconștientul numără și repetă cu obstinație. Dar ce repetă el? Înainte să-i înțelegem semnificația sa, cifrul se impune. De unde provine această insistență mută a unui cifraj simptomatic?....

Un tată la fel de mitic ca cel din Totem și tabu generează dezvoltările matematicului. More geometrico, prin grijile acelui demiurg, totul se calculează, aducând la măsură demăsura Altui univers. Nu este într-atât că istoria tatălui hoardei primitive, inventat de Freud, ar fi un mit științific, este mai degrabă că el programează mitul științei, care arată „la origine", realul imposibil al juisanței, și știința realului care îi este consecința. Rea fiică, isterică în draci, știința va respinge întotdeauna pe cel căruia i se identifică: acel tată mitic care o generează și această obscură istorie a fraților canibali, căreia ea își închide pasul fără să știe c-o face.

„Realul" sexualmente traumatic al psihanalizei este același cu cel, măsurabil, al științei?

Referința la o măsură universal admisă evocă condițiile de posibilitate ale științei așa cum ele au fost enunțate de Emmanuel Kant. Desigur, acesta din urmă ar fi fără îndoială surprins să audă că „sensul comun" al măsurii își datorează evidența sa semnificației falice. Această condiție de posibilitate nu diferă deloc din punct de vedere kantian decât pentru că subiectul său se scoate de acolo suturat (și nu transcendental). Această distincție lasă realului măsurat o dimensiune puțin filosofică care, dacă ea nu este o tară în sine, marginalizează totuși specificitatea freudiană. Cu siguranță, pulsiunile sexuale dau un suport metapsihologic acestei abordări. Dar problema pe care ele o pun se reduce destul de repede la o dialectică a ființei și neantului, care se rezolvă în separația lui înăuntru și înafară (problema conștiinței acelui înafară găsindu-și soluția grație măsurii împărțite). Oricât de sexuale ar fi în prima lor mișcare, pulsiunile îți văd caracterul lor libidinal ocultat, în profitul unei problematici care nu mai seamănă deloc cu ceea ce înțelegem de obicei prin „sexualitate".....

Psihanaliza arată că tematica religioasă prezintă sub această formă inversată (după una dintre procedurile comune ale refulării) invarianții inconștientului prezenți în fantasmele individuale. Ateismul freudian repune deci la locul just (al inconștientului) ceea ce păruse transcendent în domeniul sacru. Dar, făcând aceasta, departe de a evacua chestiunea

tatălui, ea arată punerea ei în tensiune în fantasmă, din care se susține existența subiectului.

De la realul științei la tehnică

Știința, cea a vrăjitorului ca și cea a omului de știință, sunt la egalitate pentru a asigura existența subiecților. Puțin importă raționalitatea gândirilor lor: ele protejează în toate cazurile. Dar eficacitatea simbolică a operațiilor lor rămâne limitată atât timp cât realul nu a făcut proba sa grație realului – adică atât cât experiența nu a arătat adecvarea realului subiectiv și a realului obiectiv. Realul subiectiv este cel care asigură existența subiectului prin raport la traumatismul sexual patern. Realul obiectiv privește investirea pulsională a în afară-lui.

De ce omul ar vrea el să facă „experiențe”? Este că, din felul identificat cu tatăl, el tripotează cu delectare pulsionalul matern. Dar cum totul se petrece la distanță de acel focar incandescent, vom spune doar că experiența caută să arate că omul poate reproduce și utiliza legile pe care le-a descoperit. Atunci când se produce, acel ansamblaj experimental semnifică faptul că de acum menținută înfară, partea angoasantă a Lucrului dispersată în lucruri poate fi nu doar cifrată, ci că, în plus, ea poate fi utilizată prin tehnică.

Cifrajul scrie o echivalență între un real, cel al măsurii, a cărui abstracție stă pe semnificația falică, și un alt real, cel investit înafară de către pulsiune. Această abordare a unui real de către un real subiectivizează înafară-ul, dar acest avantaj nu este transformat decât în ziua în care subiectul acționează, atunci când el experimentează cifrajul pe care l-a stabilit și atunci când îl utilizează după o tehnică. Grație tehnicii, cifrul se face la rândul său materie, forță productivă. Medierea cifrului transformă complet noțiunea de „tehnică”, iar erotizarea „măsurii” nu o apropie cu siguranță de concepțiile lui Heidegger. Pasajul fizico-matematicului la tehno-știință nu mai împlinește doar o protecție a realului grație cifrajului, ci crearea unui nou real grație acelui real. Nu doar că subiectul este protejat de cifru, ci el poate în plus să creeze pornind de la el un real cu mâna sa: plăcerea de a crea real, la fel

de tânără ca și omul care o face! Omul se crează creând. Ceea ce vede înafară nu mai e de acum oglinda sa pasivă, ci o clonă născută din mâinile sale.

Realul procede din angoasa castrării, care pune ființele vorbitoare în picioare și le împinge înainte spre ceva ce ele nu știu prea mult. Miturile și religiile au pus în formă o cunoaștere intuitivă și mistificată a acelui real inscrutabil. Până în momentul în care cifrajul realului, inițiat de fizico-matematic în era modernă, tranșează cu această cunoaștere grație experienței și consecințelor sale tehnice. De atunci lumea hăituită de propriul refulat al omului reculează în spatele lumii create de tehnică, al doilea cerc al culturii contra angoasei. Invenția mașinii realizează până la capăt lupta contra realului grației realului. Tehnica proiectează înafară echivalentul oniric al corpului care risca să fie obiectivat. Mașina realizează acel ultim pas al visului.

Raportul corpului cu mașina apăruse de exemplu în micul text al lui Tausk intitulat Mașina de influențat. El descrie reducția progresivă a unui corp la un ansamblu de organe asexuate, a căror organizare mecanică semnifică sfârșitul dorinței. Realizarea acelei aspirații transexuale, examinată în acest articol privește un caz de schizofrenie; dar nu se aplică ea visului robotului, ordinatorului, clonei, care ar putea efectua ca și noi sau mai bine decât noi anumite funcții ale corpului? Omul creează mașini cu scopul de a nu fi mașinat, cu scopul de a scăpa destinului său de obiect al lui Altul. Cel care creează nu mai este creat, ci creator. Înaintea actului său demiurgic, el era efectul unei cauze. După ce îl va fi împlinit, el poate pretinde să-i fie cauza.

Tehnica pune în practică această intuiție a lui Descartes după care cauzalitatea se bifurcă în două sensuri: unul, insondabil care relevă de providența divină; altul, la îndemâna noastră, pe care legile materiei și calculele matematice îl demonstrează și de care relevă corpul în măsura în care el ar fi el însuși o mașină. Ne regăsim astfel pe un teren cunoscut: mai degrabă decât să rămânem pe versantul pasiv al unui corp mașinat, pulsional, noi trecem pe versantul activ, cel al producției de mașini. Sunt acele corpuri aventuroase și răutăcioase (mașini, avioane, etc.) pe care noi suntem capabili să le fabricăm. Mai bine decât tații, noi le

fabricămm servinde-ne lecții ale alienării noastre, care ne învață măsura. Dubla cauzalitate carteziană s-a vectorializat până la capăt: ea reîntoarce de acum pasivul în activ. Corpul nostru obiect care era expus alienării s-a metamorfozat în mașini în serviciul nostru.

Despre acel proces de transformare tehnică mergând de la realul corpului la cel al mașinii (via științei), vom lua un alt exemplu decât cel al lui Tausk, el însuși împrumutat de la avatarii psihozei. În timpul lungilor primi ani ai vieții sale, Temple Grandin s-a luptat contra autismului și ea nu a intrat decât cu lentoare în limbaj. Mai târziu, atunci când nu era încă decât o copilă, ea observa într-o fermă cum animalele care trebuiau îngrijite sau castrate erau încetișor închise într-un cofraj de lemn ai cărui pereți se apropiau progresiv. Contactul pereților le calma, și închise cum erau, stăpânii lor se ocupau de ele după voia lor. Acel spectacol a făcut-o să reflecteze mult, astfel încât ea și-a construit pentru propriul uz un fel de cușcă care o închidea atunci când se simțea angoasată. În fiecare zi, ea se abandona în acea stare, în care putea gândi liniștită la frații săi animalele și la tratamentele care le erau aplicate. Devenită tânără fată, ea a inventat un dispozitiv mai complex bazat pe același principiu, destinat abatajului în serie al animalelor: carnea este de mai bună calitate dacă animalele mor în calm. Temple Grandin a devenit o specialistă reputată a abatoarelor, altădată locuri sacre în care nu oficiau decât preoții, fără îndoială în memoria lui Abraham, care a sacrificat mielul mai degrabă decât copilul.

De reveria lui Abraham ne putem lipsi azi. De la corpul mașinat la mașina închizând corpul, pasiunea realului poate de acum conta pe tehnică. Aplicația practică a cifrajului fizico-matematic buclează un circuit și într-un anumit mod mașinile sunt berbecii noștri. Tehnica livrează lui Altul roboți sacrificiali, dublii ai corpului care îi dau viață o a doua oară. O primă oară pentru că semnificația obiectivă a corpului este reluată în contul său de către spiritul mașinilor. În timp ce se învârt angrenajele lor, subiectul se poate lasă să meargă în visătoarea sa existență. Și, o a doua oară, pentru că corpurile mașinice astfel create sunt fidele demiurgilor lor: ele creează la rândul lor. Ele sunt în serviciul corpului atât pentru ceea ce ele sunt (tipuri de dublii) cât și prin ceea ce

ele creează (produse de produse: oțelurile, plasticurile, chimia, mulțime de particule generând la rândul lor produse).

Dintotdeauna, au existat tehnici, procedee destinate să tratezi materia. Acele tehnici erau întrucâtva direct elaborate din realul corpului la realul materiei. Ele se sprijineau pe o știință inconștientă, ele nu cunoșteau legile care regulau eficacitatea lor. De exemplu, e existat o tehnică de tras cu arcul, iar arcașul nu știa nimic despre legile balisticii. Azi nu mai este pornind de la acel raport intuitiv direct că se elaborează o tehnică, ci pornind de la știință, ea însăși constituită în realul de experimentat după un sens nou al tehnicii. Știința înlocuiește intenția științei inconștiente. Iar tehnica visează astfel dintr-un paradis total și în întregime pământesc. Cele mai profunde nenorociri ele însele sunt mascate prin tehnică. Există o tehnică a sănătății, o tehnică a războiului. Putem juisa grație ei dintr-un paradis în sfârșit fără gândire și fără subiect. Fără vină.

Realitatea psihică a lui Freud și realul lui Lacan

Concepția realului a lui Freud a rămas mereu centrată asupra clinicii. Deși anumite texte ale sale, ca de exemplu Metapsihologia, sau cel despre „Denegație”, l-ar fi putut conduce la considerații filosofice și epistemologice de prim plan, el niciodată nu și-a dat osteneala să pună în valoare acele aspecte. Totuși, clinica psihanalitică permite avansuri considerabile cu privire la raportul realității psihice cu realul, iar aceasta grație unei metode prudente, niciodată ipotetică, care ar fi trebuit să aducă în cel mai înalt grad credit acestei concepții revoluționare. Puțini filosofi sau epistemologi au întrevăzut această dimensiune nouă și a trebuit să-l așteptăm pe Lacan pentru ca consecințele sale să fie elaborate.

Acesta din urmă a intrat în teoria psihanalitică pe poarta „stadiului oglinzii”, iar această punere în spațiu a structurii pornind de la imaginea corpului propriu, care reînnoiește și ordonează conceptul freudian de narcisism, urma suficient de repede să se însoțească de punerea în relief a ternarului „real, simbolic, imaginar”. Retroactiv, înțelegem că primul aport de importanță cu privire la oglindă comanda invenția acelui ternar.

Articularea acelor două prime se va face destul de repede și va deveni explicită cu schema R și schema L.

Era încă de atunci descoperirea unei structuri în toate ocurențele reductibilă la articularea acelor trei dimensiuni (RSI), cea care urma să-și arate eficacitatea pe întreg parcursul seminariilor. „Structura" în chestiune nu este cea a antropologilor, care au putut remarca studiind miturile, retrimiterea de la unul la altul a unui anumit număr de invarianți. Desigur, RSI nu invalidează acele lecturi care tematizează imaginarul simbolicului, dar ternarul se construiește pe baza unui abis, cel al semnificației falice care comportă o dimensiune neantizantă, și care are ca și cheie de boltă numele tatălui, cele care pot dialectiza acel neant. Astfel încât realul este prins într-o dialectică care ar rămâne de negândit fără această semnificație de origine și complexitatea paternă. Din această dialectică procede mișcarea istoriei, începând prin cea a complexului lui Oedip. Fără el, nu am putea sesiza legăturile de izomorfism care există între limbaj și particularitățiile sexualității umane, așa cum ea este organizată de complexul castrării.

Această structură RSI a fost luată ca referință organizatoare a istoriei și a evenimentelor vieții psihice. Ternarul său a dat o axiommatică solidă lurărilor lui Lacan: cu ocazia comentariilor de texte freudiene, în scrierea Grafului, cea a matemelor, a primelor formalizări topologice și până la introducerea nodului borromean, ea i-a servit să clarifice conceptele freudiene și să le asigure eficacitatea. Anumite dificultăți ale textelor clasice sunt aplanate grație acestui instrument, iar clinica cotidiană de asemenea beneficiază de acolo. Trebuie doar să nu uiți că este vorba doar despre instrumente, și nu despre lucrul însuși.

Nu fără argumente, anumiți exegeți ai lui Lacan au vrut să sublinieze deplasarea de accent pe care o observăm în ordinea celor trei termeni între 1953 și 1980. Este adevărat că Lacan a insistat mai mult pe anumite aspecte: imaginarul pare privilegiat la începutul operei, apoi simbolicul, în vreme ce realul ar fi prins pasul în ultimii ani. Putem desigur să considerăm că „stadiul oglinzii" a vrut să confere o prevalență imaginarului, dar este acolo o reconstrucție, căci ternarul nu era încă inventat.

În momentul său inițial, care insistă asupra returului la Freud, distribuția SIR se dă ca cea mai logică, căci ea se va distinge întotdeauna plecând de la simbolic. În seminarul despre scrisoarea furată, din 26 aprilie 1955, Lacan articulează imaginarul, simbolicul și realul, dând o preeminență lanțului simbolic asupra celui imaginar care nu „aduce nimic decât inconsistențe, în afară de a fi raportat la lanțul simbolic care le leagă și le orientează". Dacă realul nu este numit în acest loc, îl putem deduce din existența subiectului inconștientului (ek-sistență). Exact la fel ca și „scrisoarea furată", realul scapă celui care-l caută, în măsura în care el o face cu instrumentele realității: „Dar căutătorii au o noțiune despre real atât de imuabilă încât ei nu remarcă că căutările lor îl vor transforma în obiectul ei. Trăsătură în care poate, ei ar putea distinge acest obiect de toate celelalte." Lacan adaugă că imposibilitatea de a găsi un lucru care este totuși la locul său ține de pozițiile lor subiective ele însele: „Imbecilitatea lor nu este de specie individuală nici corporativă, ea este de sursă subiectivă... pentru real, oricâte bulversări i-am putea aduce, el este acolo întotdeauna și în orice caz la locul lui..."

Lacan va prezenta apoi ternarul după ordinea RSI, care corespunde unei delimitări prime între real și simbolic. Este încă această ordine cea pe care o vom găsi în „A treia oară" (intervenție la congresul din Roma din 1974), cât și în seminarul din 1974-1975 intitulat „RSI".

La finalul socotelilor, în particular în ultimele formalizări borromeene, nu mai putem deloc susține că un privilegiu ar fi acordat unei consistențe în raport cu alta, chiar dacă nu ar fi decât pentru faptul că nici una dintre ele nu ar fi de gândit fără celelalte. Să introduci o istoricitate în formalizarea RSI are poate un interes didactic, dar o putem arăta că ultimele formalizări sunt potențialmente prezente în schema R a articolului din 1957-1958 intitulat: „Despre o chestiune preliminară oricărui tratament posibil al psihozei." Această punere în plan comportă cel puțin implicit toți termenii structurii, dezvoltați după implicații care vor rămâne identice până la ultimele formulări (nu există salt calitativ). Acea schemă R, relativ puțin comentată în acel text el însuși, trimite la mai multe dezvoltări detaliate altundeva, în special în Relația de obiect și Structurile freudiene din 1956-1957. Schema

dezvoltă o punere în tensiune a complexului Oedip cu ocazia căreia se repartizează diferiții regiștrii. Triunghiul imaginar și triunghiul simbolic se distribuie respectiv de o parte și alta a unei benzi care definește „realitatea psihică” așa cum ea tocmai a izolat realul. Lacan va preciza mai târziu că această bandă a realității, dată ca cea a fantasmei, funcționează ca o fereastră spre real. După o notă posterioară redactării textului, el subliniază că banda centrală a realului poate fi considerată ca o bandă Moebius (notă din 1966).

După o avansare teoretică atât de considerabilă, și poate pentru că articularea între subiectul inconștientului și subiectul științei nu a fost raportată în coextensivitatea sa la înnodarea însăși (la raportul direct al simbolicului și realului), acele formalizări riscă să recadă la rangul de instrumente poate utile în cursul unei demonstrații, dar neputând în cele din urmă să economizeze meandrele „realității psihice”. De ce dealtfel ar trebui în mod absolut să ne dispensăm de asta? Nu ar fi acolo să colaborezi la visul matematic postmodern decât să ne dispensăm de vis? Această recădere este fără îndoială responsabilă de apariția altor probleme care au cel puțin interesul de a obliga să situăm noțiunea realului cu mult mai multă precizie.

Căci o remarcă critică se impune ținând cont de inflația actuală a termenului „real”. Un auditor imparțial al jargonului psihanalitic va fi poate frapat de folosirea frecventă a termenului „real”, care seamănă puternic unui fel de paspartu. Nu-i trebuie mult să navigheze în ape lacaniene pentru a auzi ridicându-se o voce de sirenă în apropierea anumitor stânci: „Călătorule, va auzi el, tu te întrebi cum să te orientezi în trecerea dificilă pe care o traversezi, dar apropie-te fără teamă, căci cântecul meu aduce un răspuns la întrebarea ta: ceea ce te frământă, este realul, realul și nimic mai mult!” Nummeroase probleme își găsesc astfel o soluție aparentă, repede suspectă de a masca impasurile clinicii precum și cele ale teoriei. Cu atât mai mult cu cât o astfel de invocație a „realului” pune mai multe probleme decât rezolvă. Într-adevăr, dacă vrem să definim o experiență sau un concept ca „real”, subînțelegem pe acolo că lucrul pe care-l desemnează este ceea ce este, așa precum în materialitatea sa. Acest uzaj al cuvântului „real” buclează o tautologie

inutilă. Ea constă să enunți: „aceasta este aceasta”. Să spui despre un concept că el este real doar dă impresia de a înțelege, în vreme ce în realitate vaporul rămâne pe nisip.

Putem de asemenea folosi termenul „real” pentru a atribui o calitate la ceea despre ce vorbim. În această ocurență, calificarea „reală” nu este trivială, căci ea dă seama despre o caracteristică particulară. Dar, în acel caz, „realul” este doar un adjectiv și nu un concept: este abuziv ca Sirena să conceptualizeze un real în întregime doar calitativ, cu același titlu precum culorile sau savorile care, înafară de caracteristicile lor, nu spun absolut nimic despre obiectul la care se raportează. Atunci când „tatăl”, „falusul”, „castrarea”, etc., sunt calificate drept „reale”, la fel de bine ca și „simbolice” sau „imaginare”, noțiunile de „tată”, de „falus”, de „castrare” sunt conceptele cărora atribuirea acelor calități (RSI) le dă o culoare, sau, mai exact, o dimensiune. Să evaluezi dimensiunea unei probleme n-o rezolvă și nu permite nici o judecată sintetică așa cum poate rezulta dintr-o experiență sau dintr-o demonstrație (atunci când definim un concept grație altor concepte care nu-i sunt analogice și care îi rup astfel tautologia). Astfel, în această carte, de fiecare dată când non-conceptul „real” a fost substantivizat, el a fost cu titlul unei ipostaze (un adjectiv folosit în funcție de substantiv).

Calitatea evocată de termenul „real” posedă totuși o caracteristică care îl distinge de alte calificative. Putem defini „albastrul” absolut, independent de alte culori (grație lungimii sale de undă). În schimb, calitatea „reală” nu se stabilește decât în mod negativ prin raport la ceea ce ea nu este, adică o reprezentare fie printr-o imagine, fie printr-un cuvânt (Sachevorstellung, Wortvorstellung). În această ocurență, imaginea și cuvântul își dau mâna în funcție de ceea ce ele nu sunt, această calitate în negativ a realului. Această relativitate stânjenește atunci când este vorba despre o dimensiune pe care intuiția ar da-o mai degrabă ca absolută. Ea nu este totuși fără precedent în istoria filosofiei, iar dacă Kant a detaliat dimensiunile spațiului și timpului la începutul Criticii sale a rațiunii pure, nu rămâne mai puțin faptul că nu este vorba despre concepte apriori, și că cele două dimensiuni ale esteticii transcendentale, departe de a fi absolute, rămân relative una la alta.

Toate proporțiile păstrate, realul, simbolicul și imaginarul lacanian sunt dispuse în aceeași relativitate ca și spațiul și timpul esteticii transcendentale.

.....

Dacă psihanaliza evită panta religioasă și dacă vrem bine să considerăm încă un moment formalizarea lui Lacan, ea lucrează asupra unei înnodări în trei, chiar dacă operația ei se sprijină pe disoluția ei grație unei a patra consistențe. Totuși, atenție! Că a patra consistență ar fi dizolvată nu implică inexistența sa: ea este doar diluată și poate ocazional cristaliza din nou. Este poate în acest sens că Lacan propunea faptul că „realul în două puncte surmontează simbolicul". Înfruntarea simbolicului și realului se constituie în cursul separației lui înafară și înăuntru. Pe frontiera lor se țese „realitatea psihică", această fereastră a fantasmei prin care omul întrevede realul. Dacă, descifrându-l, scrierea științei surmontează într-un punct această separație a simbolicului și realului, ea dez-cunoaște inconștientul ca principiu al operației sale (ideologia sa recade în fapt în religie). Psihanaliza în schimb, în măsura în care ea consideră coextensivitatea subiectului științei și celui al inconștientului, surmontează în două puncte simbolicul (cu condiția de a evita panta religioasă), o primă dată pentru că, ca și știința, ea descifrează, și o a doua oară pentru că, păzindu-se bine să sutureze subiectul prin trucajul științei, ea lasă în sarcina lui dorința însăși care l-a împins la știință. Ea de-suturează după acest fel de viață reală cu plămânii plini care nu reneagă sutura, dacă o putem numi astfel, subiectivarea determinismelor foarte bine reale

2004. Cum neuroștiințele demonstrează psihanaliza

GÉRARD
POMMIER

Comment les neurosciences démontrent la psychanalyse

Champs essais

Există o libertate a subiectului în ciuda științei (inconștientului)?

Pentru a stabili poziția respectivă a subiectului și a științei, trebuie mai întâi să examinăm ceea ce-l determină pe primul, ceva care este de ordinul unei științe. Prima determinare pe care o suferă un subiect, este cea de a fi obiectul unei juisanțe a Altuia, ceea ce el acceptă până la un anumit punct, dincolo de care respinge juisarea în exces. Dacă juisarea s-ar realiza până la capăt, corpul încântat s-ar reduce la bulimia unei guri, la un anus în defecație continuă, la un cântec fără sfârșit, la o ejaculare infinită. Acel corp „pur obiect" nu ar avea alt subiect decât pe Altul al dorinței. Refularea impune o limită, nu pentru că subiectul s-ar refuza juisării, din contră, el adoră asta, ci pentru că juisarea până la capăt l-ar anula. Limitarea nu succede unui interzis sau educației, ea este condiția unei subiectivități care impune o limită la ceea ce tousi ea vrea. Modalitatea după care un subiect se opune la ceea ce îl determină constituie simptomul său, din care psihanaliza actualizează subiectul. Această limită corespunde nașterii unui subiect, în momentul în care el repsinge obiectivarea. Primul strigăt al copilului ilustrează acea respingere, care-l situează ea însăși ca interioritate prin raport cu acest exterior respins. Un animal nu strigă la naștere. El se naște, nimic mai simplu.

Dacă ar fi definit doar prin acea respingere, subiectul n-ar fi decât un efect, căruia ar trebui să-i fie conjuncturată existența pentru a da seama de conștiență și de liber arbitru. Dar acel biet subiect nu apare astfel decât asemeni unui covariant, handicapat de mastodonții cibernetici care-l înconjoară, începând cu inconștientul! Inconștientul dispune de redutabile bănci de date unde sunt stocate detaliile infime ale romanului familial, pus în pliul culturii locale și al istoriei filogenetice a omenirii: în fața determinismelor unei astfel de mașinării, cum să menții ipoteza unui subiect pentru a defini ceea ce seamănă mult mai mult unui obiect, simplă marionetă a inconștientului?

Un astfel de subiect s-ar reduce la acela care neagă această mașinărie. Maestru al negației, „el" ar scăpa astfel determinismelor, ar fi liber în măsura trădării sale. De la nașterea sa, libertatea sa ar consta să spună nu strigând, iar mai târziu simptomele ar înlocui această negație. Dar

actul de a spune nu nu scapă determinismelor, este doar o contra-determinație, care dă iluzia libertății. Subiectul rămâne efectul unei conjuncturi în care el se dezbate. „El” nu este decât un eroic rezistând, care știe poate să se facă respectat, dar îi lipsește o existență pozitivă. În fapt, negația refulează determinismele care, devenite inconștiente, continuă să piloteze subiectul fără ca el să-și dea seama, el este comandat de ceea ce ignoră, iar pretinsa sa libertate nu e decât un afect proporțional inconștienței sale. Putem astfel să contestăm existența vreunei libertăți căci totul pare determinat. Experiența nu atestă dealtfel decât prea mult greutatea oracolelor asupra destinelor noastre. Subiectul uman este în această privință mai puțin liber decât orice animal, care adecvat ființei sale, realizează instinctele sale fără stări de suflet. Ce diferență de libertate între om și frații săi inferiori care își locuiesc corpul atât de natural. Oricare ar fi capacitatea unui om, el nu e niciodată într-adevăr adecvat organismului său, de care rămâne separat prin adâncimea limbajului. Egale lor înșile, animalele sunt mai libere decât oamenii.

Există o altă libertate decât cea de a nega determinisme? Acea problemă rămâne fără ieșire fără conceptul supradeterminării. Numeroși filosofi evaluează rău diferența între determinare și supradeterminare. Filosofii conștiinței consideră conștiința intențională drept transcendentă, ea nu aparține lumii, căci o constituie. Pentru ei subiectul conștiinței se localizează în exteriorul a ceea de ce este conștient. După Kant, și filosof după filosof, subiectul transcendental afirmă contra evidenței gratuitatea libertății, când de fapt ea are un preț. Egoul transcendental, care desemnează ceea ce scapă experienței, dar permite realizarea ei, nu s-ar ști să se supună legilor cauzalității, nu-l putem studia cu metodele științelor naturii, iar el rezistă determinismului psihic, deviației obiectivante care, după Husserl, ar fi fost „fatala eroare de orientare” a lui Freud. Dacă subiectul ar fost determinat, ar fi fost un obiect, și nu am mai putea vorbi nici despre subiect, nici despre subiect al conștiinței.

Dar Freud n-a vorbit niciodată despre determinism! Din contră a introdus conceptul supradeterminării. Supradeterminarea nu înseamnă cauzalitate multiplă, ci o cauzare care implică în interiorul ei însăși

propria contradicție. Este de exemplu cazul traumei sexuale care se produce atunci când iubirea generează teama de a fi violat(ă) de persoana iubită însăși. Cauzalitatea unui simptom rezultă din determinisme contradictorii care, luate izolat, nu explică nimic. Este motivul pentru care nu-l putem vindeca prin explicații. Libertatea nu începe decât cu determinațiile atât de contradictorii între ele încât obligă subiectul să aleagă. Această libertate forțată și paradoxală a omului recunoaște în același timp alienarea sa. Inconștientul funcționează la nivelul supradeterminării, care obligă subiectul să aleagă între mai multe posibilități. Cauzalitatea și libertatea sunt astfel în mod egal inevitabile. Înseamnă de altfel să dai seama de experiență, subiectul știe nu doar să reacționeze, ci și acționează. Departe de a fi pasiv, acel bun mic diavol se află în ciuda a toate la postul de comandă a incoștientului. El deschide închisoarea sa cu cheia contradicției.

Libertatea sa se afirmă deci în doi timpi, pe de-o parte grație negației, pe de alta, grație alegerii care califică libertatea sa forțată. Actul de a spune nu inițiază o libertate care rămâne prinsă în ceea contra a ce subiectul luptă. Nu mai este cazul atunci când el trebuie să facă o alegere. O astfel de supradeterminare nu se eliberează totuși de cauzalitate, căci ea se decide pornind de la determinații. Este vorba deci despre o libertate relativă, dar totuși întreagă. Subiectul nu reneagă determinismele, cum ar putea?, ci între doi termeni, unul va fi ales, în timp ce altul va rămâne sub o formă denegată. Unei cauzalități contradictorii subiectul opune o denegație, nu se supune determinismelor, pe care rebeliunea sa le recunoaște totuși în mod denegativ. De exemplu, tatăl este totodată iubit și detestat. Dacă subiectul alege conștient iubirea, partea detestată va reveni la suprafață sub forma unui obiect fobic, prezentare denegată a urii de tată. Denegarea menține contradicția făcând o alegere, ea este indicele gramatical al supradeterminării.

Am fi putut crede că jocurile sunt jucate după copilărie și că, atunci când subiectul acționează fericit, libertatea este doar efectul euforic al inconștienței sale. Această libertate devine mai puțin amuzantă atunci când ea corespunde unei alegeri. Subiectivitatea reînnoiește astfel

problema cauzalității și a determinismului. Determinațiile psihice sunt dialectic contradictorii, contrar determinațiilor naturale, iar ceea ce cauzează dorința umană nu se situează în ordinul unui răspuns la ceea ce ar fi scris dintotdeauna, ci, din contră, este o inovație dincolo de orice determinație. Acest spațiu între o cauzalitate întotdeauna viitoare a subiectului și determinisme situează psihanaliza în raport cu alte științe. Natural, ca știință, psihanaliza tratează determinismele, dar subiectul uman nu vrea acele determinisme pe care le-a refulat! El acționează, și ceea ce refulează în același timp cauzează o dorință care-l chemă de dinaintea lui.

Opuși tezelor omului mașină, senzualiștii compară creierul cu o marmură brută sculptată de o mână exterioară. Această metaforă poetică uită totuși supradeterminarea subiectivă, căci abia începe marumura să fie modelată că se și animă, că intră el însuși în scenă, se desfășoară, acționează, până la punctul în care activitatea sa dispune altfel planul vrut pentru el, adică determinațiile. Subiectul spune nu la ceea ce-l determină, la această mână a sculptorului pe care-l iubește și reneagă. Marmura ia formă sub sub lovitura acestei iubiri renegate. Structura psihică procede în modul în care un subiect spune nu dorinței Altuia. Acele modalități ale negației în raport cu determinismul se rezumă la refulare pentru nevroze, la denegare pentru perversiuni, la forcluziune pentru psihoze. Subiectul însuși este mai mare decât constrângerile cărora rezistă. El nu se reduce la nici o determinare. În fapt, maestru al negației, el precede în forță ceea în ce s-a angajat. Fără această libertate a subiectului, psihanaliza ar fi vidă de sens și ea ar constitui, în cel mai bun caz, un exercițiu reeducativ fără speranță. Ea are din contră un sens grație acestei libere poziții a subiectului, care comandă o structură căreia îi scapă, cura psihanalitică servește ceea ce o depășește.

2010. Ce vrea să spună să faci dragoste?

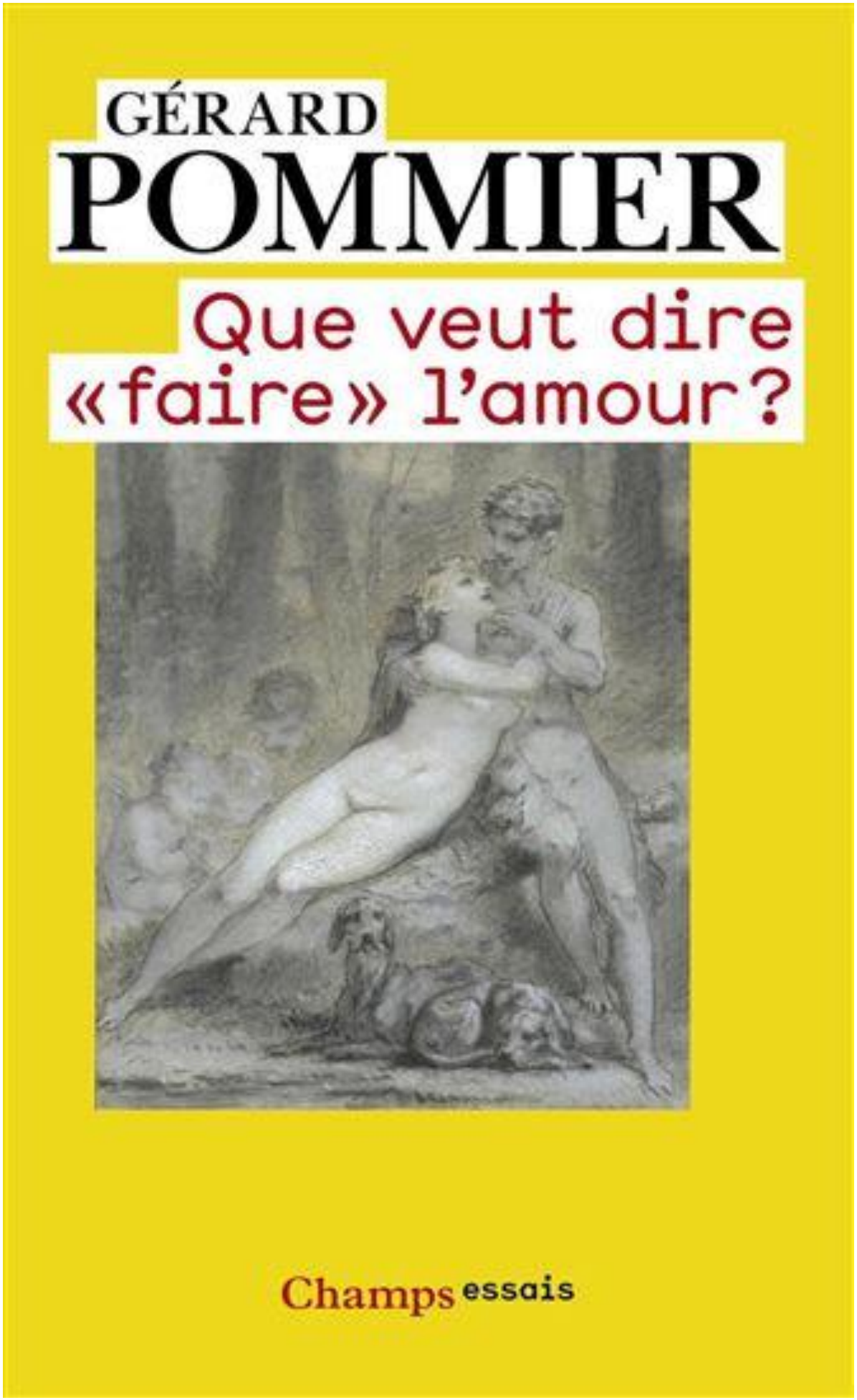

Această carte explorează puterile care animă actul sexual, de la cele mai pulsionale, la cele mai culturale. Ea arată cum alegerea genului, a se

simți femeie sau bărbat, este departe de a fi conform anatomiei și se sprijină pe o bisexualitate psihică, deseori necunoscută. Fiecare își alege un gen, refulând altul, care devine locul unei atracții și al unui conflict, al unui război al sexelor ale cărui peripeții animă dorința. Dar, după ce a demontat rotițele mașinăriei sexuale, autorul abordează partea cea mai importantă și novatoare a cărții sale, cea care privește orgasmul. Dacă căutarea acelui Bine Suveran comandă mult mai mult decât raportul între bărbați și femei, putem măsura că există în acest eseu o miză politică centrată pe un resort secret care animă Cetatea.

Introducere

Înțelepciunea națiunilor sfătuiește „să faci dragoste, mai degrabă decât război”. Pentru război trebuie un om decis, iată ce convine verbului „să faci”! Dar de ce spunem și „să faci dragoste”, atunci când acest eveniment ne face mai degrabă decât îl facem? Iubirea debordează ușor voința noastră. Puțin, mult, pasional, sau foarte bine nefiind acolo pentru aproape nimic, suntem împinși de o forță mai mare decât noi. Ea se impune corpului nostru apărându-se, sau dându-și acordul. Mai abrupt, engleza modernă economisește expresia „to make love” și spune mai bucuros „să ai sex” (to have sex), iubirea fiind supranumerară copulației. Această expresie subliniază, de altfel, un adevăr: noi nu avem un sex în stare de excitație, decât în momentul dorinței. Este o proprietate relativă, improbabilă în afara acelor clipe. Poate avem un sex, dar trebuie să-l cucerim, și aceea în circumstanțe care ne scapă în mare parte. Suntem marionete ale situațiilor în care iubirea se face făcându-ne, sau desfăcându-ne.

„A face” aparține familiei acelor cuvinte modeste, legiferatoare, generoase, despre care uităm înrudirile aristocratice și descendența suverană: e pentru că trebuie deja să se nască un subiect, care începe prin a se face pe el însuși vorbind: apoi acțiunea pare naturală, uitucă de antecedentul său vorbitor. Subiectul e, mai întâi, stăpân al strigătului său, apoi al vorbei sale. Omul „face” apoi de acolo toate culorile: mâniile sale, excrementele sale, jucăriile sale, uneltele sale, copiii săi... și iubirea. Facerea sa se înrudește cu fetișul, fapticul, factura, afacerile

etc. Și noi, ne avansăm pe aceste frontiere: strategi, poeți, inventatori, fetișiști, filosofi, amanți, tați, mame etc.; la limită, la marginea aneantizării, noi facem acea lume factice care nu exista înainte. O simplă percepție trebuie să se facă ea însăși: ea cere un act, fără care nu ajunge în conștiință, chiar dacă nu-i place lui Kant. Facerea transformă, chiar plecând de la nimic. Ne fabricăm un vis, pornind de la nimic. Ne făurim un fetiș, plecând de la un obiect oarecare, căzut la un anumit punct, într-un moment gol, dar crucial al angoasei.

Iar omul însuși, cine l-a făcut? Dumnezeu l-a făcut, este scris: a creat omul după imaginea sa. Dar Dumnezeu nu are imagine. Omul, în schimb, creează lucruri care-i oferă o imagine. Fabrica lucrurilor lucrează în retur corpul și-i dă factura sa: lucrul creat devine oglinda creatorului său. Omul se reflectă în obiectele sale: cine era el înainte să se vadă în ele? El fabrică orbește, iar vederea îi vine pe măsura creației sale.

Încă și mai sigur, fiecare poate da mărturie despre asta, iubirea face iubitorul pe măsură ce crește în el. A iubi e un a face cu mult înaintea debordării sexuale care-l alină. Există o pluralitate de iubiri posibile: putem iubi laptele, muzica, sau pe cineva. Ubicuitar, verbul „a iubi” se conjugă la fel de bine cu dulcețurile, ca și cu pasiunea amanților care, așa cum o afirmă proverbul, se mulțumesc cu apă proaspătă. Interactiv, libidoul se metamorfozează pe măsură ce-și întâlnește limitele sale. Iubiri multiple coabitează. Iubirea filială diferă de iubirile copilăriei, deja exogame și lansate în deliciile autoerotismului în doi. Iar iubirea sexuală instaurează încă un regim al iubirii, magnificat de arte și literatură. Fiecare dintre acele iubiri încearcă să satisfacă o însărcinare tranzitivă. Iubirea părinților pentru copiii lor retrăiește prin ei o copilărie în luptă contra incestului. Va fi, deci, o iubire refulând sexualitatea, mai degrabă decât desexualizată. Succedând acelui divorț prim al iubirii și erotismului, iubirea sexuală caută neîncetat reconcilierea lor, ajutată în asta de sarabanda fantasmelor. Între cele două extreme, net distinse prin desexualizare sau sexualizare, Eros arată o multiplicitate de fețe, mergând de la iubirea platonică la obsesia

pornografică, fără a uita calea de mijloc: retrăirile copilăriei, nevroza care își separă corpul apărând dorința de iubire.

Iubirea sexuală „se face” după un modelaj subtil, așa cum se fac întreprinerile umane care angajează primirea, darul, schimbul. A „face”-le iubirii variază în funcție de amanți, sau în funcție de momentul dintre aceeași amanți, întotdeauna depășit de ceea ce ei împărtășesc. Un anumit a face se concretizează grație unui mod particular pe care un amant îl inspiră: este o evidență să remarci că, departe de a fi solitar, erotismul depinde de un alt a face, mai mult sau mai puțin întreprinzător, mai mult sau mai puțin rezistent: el deschide o lume în ruptură cu onanismul. Ceea ce este propriu iubirii, nu este propriu vreunui organ. Corpul nu-și cunoaște plăcerea decât grație uni alt corp. Fără fantasmele în care e prins, juisarea se întrerupe. Însăși corpurile, știu sau nu știu să juiseze împreună, în funcție de circumstanțele care provoacă excitația sexuală, cât și concluzia sa. Și, de unde au ele o astfel de știință, dacă nu dintr-o vorbire care vine, uneori, de departe și își găsește ecoul în acea clipă?

A face dragoste e mai întâi o vorbire, iar etimologia dă două percepții asupra acelei înrudiri între actul sexual, care caută să prindă un corp și vorbire, care curtează și-și declară pasiunea. Expresia „a face dragoste cuiva” înseamnă în vechea provensala doar a curta (secolul XII) prin magia vorbirii, și aceasta până-n secolul XVIII. Sensul carnal al lui „a face dragoste” nu e atestat decât după 1622 și nu îl poartă până-n secolul XIX. Istoria limbii ne spune, de altfel, încă și mai mult, căci ea poartă în ea și lupta contrariilor masculinului și femininului, condiție a mizei lui „a face”. Aproape doar în acel caz, în limba franceză, „iubire” se poate acorda la masculin, sau feminin, chiar dacă e folosit, mai ales, la masculin: este transgen, contrar dorinței. Începând din secolul X, „Iubire” a fost folosit în special la feminin, până-n secpolul XVII, tardiv, deci, pentru a nu avea azi decât o utilizare masculină. El a păstrat mult timp același sens ca și „prietenie”, influența occitană inflexându-l puțin cîte puțin spre pasiunea sexuală, în timp ce prietenia se detașa în mod invers de conotațiile sale erotice. Această inflexiune datorează mult concepțiilor medievale ale universului curtezan – „iubire fină”:

idealizată în același timp cu sexualitatea. Bărbații sunt cei care cântă femeia iubită, în același timp dorită și sublimată.

Din această fermecare a femininului - care va dura mai multe secole - nu fără profunde legături cu concepția creștină a femeii (atât de virginal încarnată de Maria), putem scoate o ipoteză asupra dublului gen al iubirii în franceză. Iubirea se adresează femeii și poartă, deci, genul obiectului său, feminin. O femeie iubită este „o iubire”. Dar, este un bărbat cel ce iubește această femeie idealizată. El este subiectul unui amor activ, care în acest sens va finaliza prin a se zice la masculin. Iubirea desemnează de la sfârșitul secolului XII persoana iubită, mai întâi la feminin, gen al femeii virginale, obiect al iubirii curtezane. Masculinul nu apare decât mult mai tardiv, în 1671, sub titlul de act și chiar posesie în expresia ”mon amour”. Totodată activ și pasiv, ”iubire” recunoaște în acest tranzit puterea bisexualității.

O iubire mai întâi declinată la feminin, urmează astfel drumul juisării, care nu se realizează niciodată atât de bine, decât cu cea iubită. Bărbatul juisează printr-o persoană interpusă, dar atunci „personne” – nimeni nu juisează în acel tranzit, după diviziunea depersonalizantă care programează orgasmul. Femeia iubită, și ea, această persoană interpusă: orgasmul îi vine ca și altuia. Și dacă Iubirea se adresează astfel femeii, ar fi trebuit să-și păstreze genul său feminin. Dar bărbații, ca și femeile, preferă să fie actorii iubirii. Actul de a iubi este viril. Bărbatul simte iubirea pentru o femeie, iar genul sentimentului său se modelează după obiect. A fi iubită, se află, în schimb, aproape într-o altă lume. Căci, cine e iubită în această femeie idealizată? Doar Dumnezeu o știe! Genul masculin și-a însușit astfel cuvântul iubire. L-a virat în contul său.

Despre principiul metamorfic al corpurilor

În capitolul III al Interpretării viselor, Freud comentează un vis al Annei, fiica sa atunci în vârstă de doi ani. În cursul zilei, ea nu putuse mânca căpșuni din motive dietetice. Noaptea, se pune să protesteze în somn: „Anna Freud: căpșuni, mari căpșuni!”. Această realizare a dorinței onirice uimește din cauza a două caracteristici gramaticale. Mai întâi, Anna vorbește despre ea la persoana a treia, obiectivată cum este

de către ordinele care i-au fost date. Ea nu spune „eu”, ci se numește așa cum e numită: prin numele său. Alienare obiectivă, ea se ține ea însăși, ca subiect, la distanță de propriul eu mașinat. Nu e totul, căci ea nu spune: „Anna Freud vrea căpșuni” sau „mănâncă căpșuni”, ci: „Anna Freud: căpșuni, mari căpșuni!”. Făcând aceasta, ea se identifică obiectelor pe care le dorește. Subiectul, mai întâi redus la un „el”, se identifică căpșunilor pe care le dorește. El se depersonalizează în căpșuna pe care o devorează, devenită astfel vie în locul său. Obiectul deliciului ar putea anula subiectul, pierdut în dulceață, muzică, sport: înfometat până la punctul de a fi înghițit de proprii dinți. La fel azi, anumiți tineri exprimă bucuros gusturile lor identificându-se cu ceea ce iubesc. Ei spun mai ușor „Eu sunt foarte Coca-Cola” decât „Eu iubesc Coca-Cola”. Sau încă: „La micul dejun, sunt mai curând ciocolată decât cafea”, etc. Ei se pierd astfel în obiectul predilecției lor. Ei cad în ceea ce consumă și se topesc în această spirală bulimică, căci odată ce au mâncat cine au devenit? Ei sunt ciocolată, fără îndoială. Infernul autodevorării pulsionale se deschide sub pașii lor.

Această consumpție indefinită a corpului să fie ea specific postmodernă? Nu cu adevărat, căci Dante o descria deja. Ne amintim, poarta Infernului se deschide în primul cânt sub guri de animale amenințătoare: cele ale unei pantere, a unui leu și a unui lup, iar prima frază pe care poetul o adresează lui Virgil descrie vertijul unei devorări fără sfârșit: „Vezi animalul pentru care mă reîntorc... Când el e sătul, îi e încă și mai mult foame decât înainte.” Consumpția unui corp care cade în ceea ce dorește: iată infinitatea infernului. Poetul descrie astfel o generalitate a raportului cu obiectul pe care-l mănâncă și care-l mănâncă: tot așa, și de când se nasc, anumiți bebeluși, refuză mâncarea, preferă moartea lor fizică în locul neantizării psihice.

Există o paradă a acelui crash în obiectul pulsional? Da, căci dacă fiecare copil refuză hrana la un moment sau altul, el dejoacă moartea psihică atunci când este recunoscut în dreptul de a spune „nu”. E ceea ce se întâmplă atunci când mama lor – care nu e totuși la început decât un Altul făcându-i să mănânce cu forța – îi recunoaște ca acel subiect care se refuză. O subiectivitate imediată a bebelușului se afirmă atunci

când el strigă și refuză, puțin contează ce. Iar această subiectivitate negativistă se pacifică atunci când ea este recunoscută de o altă subiectivitate, de exemplu cea a mamei sale atunci când ea îi vorbește. Pulsionalitatea strigătelor se subiectivează în vorbire: este deja iubirea cea care strânge gâtul sunetelor strigătelor în numele sensului cuvintelor. Această iubire, specifică unei recunoașteri reciproce între mamă și copil, pansează neantizarea prin autodevorare. Departe de organism și de nevoile sale pe care el le reneagă, subiectul recunoscut de un altul scapă Ființei sale de căpșună, sau Neantului său de ciocolată. Înfometată în propriul teritoriu, lansată în cucerirea unui alt corp, pulsiunea ar fi vrut să se înstăpânească de un obiect, dar ea întânește un subiect a cărui rezistență suscită iubirea. Subiectul campează în această fortăreață, unde el refuză pur și simplu să fie obiectul stăpânirii. Pulsiunea devine nerecunoscută sub masca iubirii. Ea era canibală. Mușcăturile ei se întorc în săruturi.

Care este caracteristica principală a pulsiunii? Este că ea nu se satisface niciodată, și principiul ei este metamorfoza. Sub stăpânirea sa, corpul turbat de mânie aspiră să schimbe, să materializeze ceea ce el a fost la început: un vis. Corpul mereu în fugă de sine refuză să încarneze cererea maternă, și decât să fie lucrul ei incestuos, preferă să se prindă de lucruri, să le manipuleze, să le transforme, să le distrugă. Ce trăznet ar putea alina corpul de excesul său, ca și cum ar trebui în mod absolut să transforme această masă de carne acoperătoare, mereu în prea mult de ea însăși, obiect de tras pentru ea însăși? „A Face” e deja a părăsi statutul său de obiect, a se uita pe sine în act, și în această amnezie a se proiecta în cel creat. Corpul se salvează identificându-se cu ceea ce iubește, el se transformă mai întâi și crește grație obiectelor sale de predilecție.

Înaintea iubirii, subiectul pulsiunii se proiectează peste tot unde senzațiile sale călătoresc: e un rătăcitor, un explorator al infinitului, prima noastră dimensiune. Noi continuăm să-i semănăm atunci când noi plecăm în reveriile noastre, de exemplu în fața unui frumos peisaj, îmbarcați departe de noi prin percepțiile noastre, atingând norii, munții,

iarba, frunzele: frați ai infinitului, într-adevăr. Acel subiect al pulsiunii ne proiectează spre o pierdere a corpului: el aspiră neantului.

De la pulsiune spre falicism – de la A Fi la A Avea

În Conferințele de introducere în psihanaliză, Freud remarcă faptul că „primele fobii de situație ale copiilor sunt cele ale obscurității și solitudinii". Fobia se naște din noapte în absența reflectatului sau atunci când lipsește ecoul unei vorbiri – care, și ea în felul său, reflectă: „când cineva vorbește, se face mai luminos". Din momentul în care nu mai are suportul vederii, copilul se poate teme ca și corpul său să nu fie aspirat în întuneric și să nu devină atunci ceea ce i-a cerut mereu mama sa: obiectul ei, falusul ei. Este consecința primă a angoasei castrării materne. Solitudinea și întunericul confruntă cu vidul Altuia și, în acele circumstanțe angoasante, practicile masturbatorii încep: onanismul descarcă omniprezența acestui incest latent. Frica de întuneric are această consecință bizară de a provoca erecția și masturbarea. Totul se întâmplă ca și cum imperioasa erogenitate a penisului sau clitorisului tocmai ar fi afirmat faptul că acel corp nu este falusul. Este un mod de a spune: „Nu, eu nu sunt falusul tău, căci eu am un penis." Juisarea angoasată care rezultă de acolo nu alină nimic, căci descărcarea este imediat urmată de amenințarea unei recăderi în neantul identificării falice. Astfel încât masturbarea trebuie reluată imediat. Uneori înfrânată, excitația solitară devine astfel o modalitate a supraviețuirii. A se mastruba, este mai degrabă a-și masturba dublul, un alt sine însuși prins în reflectat, cu care copulația generează o cădere în abis. Corpul se dezbate contra lui însuși într-un fel de masturbare a dublului care luptă contra neantizării. Excitația lui ar vrea să contreze o cădere în oglindă. Această frenezie a onanismului rămâne apoi uneori un obicei al adultului, și se poate prelungi în masturbare în fața oglinzii, sau în masturbări în doi care trec drept iubire. Puterea acelei alinări mastrubatorii pe care nici o necesitate genitală n-o explică precede de departe erotismul. Ea cere o clarificare.

În primele zile ale vieții intră în scenă această „sexualitate" bizară, îmbrăcată în alb, contrafață a iubirii mamei. Cererea sa erotizează un

copil la început pasiv: sub forța sânului, mângâierilor și îngrijirilor corporale, a cântecelor, etc., corpul său este magnificat precum un frumos falus care îi lipsește. Dar, în această supraîncălzire, copilul minunat nu mai visează decât anorexie, autism, un grad zero plecând de la care el s-ar relua. El respinge în fiecare clipă acest exces care îl sufocă. Îl respinge pentru a-l accepta din nou avid, căci cum s-ar putea el lipsi de asta? Pulsiunea se pune astfel pe orbită, descriind o buclă fără sfârșit, întorcându-se de la pasiv la activ. Chiar atunci când corpul este sătul, gura noastră continuă să se activeze singură: în cadență, ea mimează devorarea pentru a evita corpului să fie devorat. Mai degrabă decât să fie instrumentat, copilul se face să juiseze el însuși: se salvează luându-se el însuși la rândul său ca un obiect. Spasmodicitatea pulsională ritmează o alternanță între un „a fi juisat” și un „a juisa”, insuportabilul primului timp declanșând imposibila realizare a celui de-al doilea. Căci dacă să fi în mod pasiv falusul matern alienat, scop al pulsiunii, este imposibil, de asemenea, de a reuși fără a se neantiza. Un corp psihic pulsatil se construiește pe acel tempo infernal, și organismul urmează muzica așa cum poate, căzând bolnav din momentul în care propria sa viteză îl depășește. Momentul activ eliberează copilul de poziția sa de a Fi falusul, și în acel moment îl poate Avea: să investească o parte a corpului său cu o valoare falică, a cărei spasmodicitate este deja masturbatorie. Atunci când, în extremitatea pasivității sale, pulsiunea virează în activitate, această ritmicitate deja onanistă pune erecția la ordinea zilei...

Un corp uman se poate el alina de excesul pulsional fără resortul iubirii, sau chiar fără fantasme? Natural, o poate! Dar nu natural. Autoerotismul solitar ajunge să juiseze aproape fără cinema de doar eliberarea excitației pulsionale. Autoerotismul poate mult timp să-și urmeze ruta sa pe acel tempo, și chiar să rămână acolo – precar, poate, dar nici mai mult nici mai puțin practicabil decât alte destine pulsionale, prin raport la care narcisismul său și puterea sa sexuală – animate de forța disperării – prezintă innegabile avantaje. Dar descărcarea sa este imediat urmată de o cădere uneori aproape melancolică, vertij fără fund care caută să panseze o nouă excitație, într-o reluare fără sfârșit a lui a fi și a lui a avea.

Ascendentul erotismului în doi

Pulsiunea înnebunește corpul și-l împinge până la debordarea masturbatorie, dar această activitate îl va lăsa mereu nesatisfăcut! Cum se va putea ea alina, să se nege pe ea însăși, să facă ceva pentru a se calma? Printre destinele sale posibile, ea va căuta să se prindă de un alt corp în lipsa celui propriu. Acest puseu va face să tranziteze autoerotismul spre un autoerotism în doi. Exigența pulsională vânează un corp care eșuează să-l satisfacă și – la limita imposibilei sale realizări – se prinde de un seamăn. Fiecare pulsiune naște astfel o pulsiune de stăpânire Bemachtingungstrieb, gata să se împlinească asupra aproapelui, sau cel puțin să încerce. Ea găsește în corpul pe care-l prinde un nou loc și un nou spațiu: cel al subiectului venit să înlocuiască obiectul. Pulsiunea de stăpânire se prinde de corpul unui seamăn. Ea singură, ea împinge la a se acupla. Acest autoerotism în doi actualizează deja puterea unui fel de repetiții regizată de pulsiune. Este vorba de a repeta activ asupra corpului aproapelui ceea ce a fost suportat pasiv, în speranța de a se elibera de carcan. Din copilărie, autoerotismul în doi, sau mai mulți, alină tensiunile pulsionale cel puțin provizoriu, dar acel provizoriu nu este el tempoul comun al sexualității umane? Acest autoerotism nu este o simplă deplasare a masturbării, care ar fi mai distractivă în companie? El avansează spre autoerotismul pur și simplu, de când apare plăcerea de a da unui alt corp sau de a-l imagina.

Punând subiectul în locul obiectului, stăpânirea creează o lipsă a subiectului însuși. Prinzând de acolo un altul, el se separă de prorpiul corp, în același timp în care se eliberează în această distanță. Celălalt corp, este al nostru în măsura în care el va juisa, poate. Rezultatul acestei împerecheri face să gândești la narcisism, dar acel cuvânt evocă un raport specular. Nu este cazul, căci cel care prinde activ corpul celuilalt caută să se debaraseze asupra partenerului de fardul de a fi falusul, scop al pulsiunii. În sumă, este vorba despre o luptă din care ființa și neantul sunt în joc, și ea instaurează deci o disimetrie. Această formulare filosofică a unei „lupte a ființei și neantului” semnifică faptul că cel care prinde îl pune pe cel pe care-l prinde în locul său, interversie

a subiectului și obiectului. Stăpânirea altuia face din acesta din urmă subiectul, ființa, în vreme ce cel care prinde se impersonalizează, neant. Dacă pulsiunea se transvazează de la un corp la altul, atunci corpul pus în locul de obiect devine subiectul juisării și agentul acelui transport nu mai știe cine este el însuși, nici ce face. Neantul îl locuiește și pulsiunea de moarte se profilează astfel la orizontul pulsiunii de stăpânire; ea va lua un tempo violent, punând într-un fel în joc un raport de forțe: cel pe care erotismul va încerca să-l aline.

Dacă considerăm acel raport de forțe, stăpânirea autoerotismului în doi se prezintă după o dublă modalitate, simplă sau încrucișată. „Stăpânire simplă" vrea să spună că un subiect pune un obiect în spațiul lui, cel mai adesea forțându-l, în manieră transgresivă, de exemplu în exhibiționism. „Stăpânirea încrucișată" semnifică faptul că prima operație „simplă" este efectuată de asemenea și de partener, obiectul. Astfel încât doi subiecți, de această dată consimțind, fac aceeași operație solitară împreună, și pot de asemenea să se iubească proporțional. Partenerul acestui autoerotism se naște în însăși firul destinului pulsional. Copii îl inventează deja în reveriile lor: ei vorbesc cu un dublu, un companion secret, un partener de joc pe care multiplele lor prietenii îl încarnează apoi cu mai multă sau mai puțină fericire. Auto-erotismul găsește fără să întârzie cu cine să se amuze, să experimenteze acele ficțiuni și acele jocuri sexuale pe care copii știu repede că mai mult valorează să le ascundă, căci ele prelungesc masturbările lor, atât de culpabile încât le uită imediat.

Freud a făcut remarcat faptul că acele jocuri datorau deja mult repetiției. Că, de exemplu, un copil va mima asupra altuia o seducție pe care el a trebuit s-o suporte, în mod real sau fantasmatic. El va ști să joace „să facă dragoste", dacă a văzut adulți făcând-o. El imită astfel o scenă care l-a frapat, pentru că ea a căzut la un anumit punct în trama fantasmelor sale. Dar dacă o mimează asupra altor copii, el ignoră ceea ce ea reprezintă, și în orice caz, el nu obține această juisare a raportului care nu va veni decât mai târziu, în momentul unei rupturi cu sexualitatea infantilă și grație acestei distanțe. Atunci când copii imită sexualitatea adultă, juisarea lor rămâne în cadrul pulsionalității infantile și al ieșirii

sale onaniste. Este mai degrabă un automatism de repetiție cel care-i eliberează fără ca ei să știe de ce, căci ei se alină astfel de traumele lor intime. Acest automatism care nu e neapărat o plăcere, îi ține. Acel „seamăn" al sexualității infantile contează mult, căci el funcționează ca un fel de rampă de lansare a excitației sexuale spre genitaliate – prin intermediul unei repetiții care este deja, ea singură, o eliberare, dacă nu o juisare. Copii, apoi adolescenții, apoi adulții un anumit timp, sunt bântuiți de repetiția gesturilor, a unei scene despre care ei ignoră încă unde îi duce. Ei execută acele scenarii orbește, dacă le-o trebuie, făcâd seamăn din a fi excitat, sau din a juisa, în vreme ce nu resimt decât puțin lucru, dacă nu o bizară „eliberare de forțe". Dar ei persevereză totuși: ei repetă cu sau fără plăcere, uneori din iubire pentru partener. Ei se dau, cedând acelui vertij, mai puternic decât ei.

În această căutare a juisării, chiar și dacă există plăcere, ea este cea a pulsionalității autoerotice care se menține. Plăcerea de a îmbrățișa, cea de a vedea, de a fi văzut, de a ține, de a atinge, de a supune, etc., ocupă fața scenei. Repetiția aduce o eliberare, pentru că ea pune în scenă activ ceea ce a fost suportat pasiv. Și acea alinare dă o plăcere, pentru că pulsiunea găsește acolo o ieșire. Dar ea duce la consecințe care cheamă o suită, fie în repetiție, fie spre o altă modalitate, cea care va fi propriu-zis erotică.

Nimic nu arătă mai bine această putere a repetiției decât gusturile și preferințele autoerotismului în doi. Căci plăcerea autoerotismului în doi nu se actualizează la întâmplare. Hormonii, nervii – pe scurt, bazarul Naturii – nu răspund în afara condițiilor deja înalt mentalizate. De când ele se metamorfozează în stăpânire, pulsiunea procede la alegerea a ceea ce îi place și ceea ce îi displace: sunt preferințele noastre. După partener, un sărut generează gustul sau dezgustul. Excitația sa de aparență mecanică nu e o plăcere cu oricare. Chiar și o lovitură de bici știe procura plăcere, dacă o metresă o administrează în momentul propice. La fiecare vârstă a erotismului, excitația ca și satisfacția depind de gusturile amantului, amantei, chiar și dacă ar fi pasiv sau reticent. Gradul de excitație se pliază gusturilor și dezgusturilor – dezgustul nefiind întotdeauna cel mai puțin excitant.

Nici unul nu ar ști se gâdile singur. E pentru că fiecare senzație este investită de pulsiune și alegerile fiecăreia vor depinde de destinul său. În exces constant, puseul pulsional caută descărcarea unui plus de juisare, care este, prin consecință, „rău” și respins în momentul unei emoții traumatice. Excesul face „rău” ceea ce a fost bun, care păstrează memoria a ceea ce a plăcut sau din contră displăcut. Atunci când această parte respinsă investește ceva, ea reproduce imediat asupra acestui obiect propria sa dilemă: ea se divizează din nou între „bun” și „prea bun”, adică un prea bun care devine rău. Ea poartă o judecată în funție de acele criterii care fixează gusturile pentru totdeauna. Acea judecată depinde de o anumită caracteristică pulsională care memorizează o experiență pecetluită în trecut, sub lovitura unei emoții. Departe în spatele acelor gusturi sau dezgusturi fondate prin pulsiune, criteriul estetic ajunge ultimul.

Alienarea principiului juisării

Se găsește astfel delimitată condiția de posibilitate a juisării umane pornind de la imposibilitatea ei de a se satisface asupra corpului propriu: ea se actualizează grație unui alt corp care o protejează, și care, dintr-o dată, o dă. Nu juisăm noi niciodată altfel decât la distanță, grație acestui alt corp, ca și cum ar fi al nostru? A face să juiseze, este deja a juisa, descărcare care dă un sentiment stupid de posesie în momentul în care, din contră, partenerul se duce. Juisarea vine grație acestui alt corp care juisează: nu este al nostru și este al nostru. În realitate, acest fel de crucificare centrează plăcerea de a se da, deci de a prinde. Corpul nostru în sfârșit decolat ne extaziază la distanță, în toate sensurile verbului „a extazia”. Riscul acelei extazieri, este impersonalizarea spre care împinge juisarea: ea ne înspăimântă și ne seduce. Ea ne împinge fără remediu spre ceea ce nu ar trebui. Trebuie să mergi acolo fără să mergi acolo, interzicându-ți-o, juisând în cele din urmă de interzisul însuși.

Iubirea, destin al pulsiunii

Iubirea se profilează din primul timp al pulsiunii de prindere atunci când un subiect se deposedează de el însuși în profitul celui pe care îl prinde. Sub lovitura acestei inversiuni de locuri, obiectul se subiectivizează și iubirea se poate instala în lipsa ei. Avatar al libidoului, iubirea se prezintă mai întâi ca acest destin al pulsiunii, care se sesizează din corpul unui altuia. Ea se lansează poate în urmărirea unui „obiect” – cum spunem în jargon psihanalitic -, dar...

Spre ce sex se întoarce ascendentul prinderii?

Invarianți și varibile ale sexualității umane

Variabilele sexualității umane

O bizară bisexualitate psihică

Alegerea genului pornind de la bisexualitate

Care sunt condițiile alegerii, între un gen și altul?

Castrarea, motorul dorinței: să vrei să ai falusul sau să vrei să-l dai

Homosexualitățile... (și importanța lor pentru a înțelege interactivitatea poziților sexuale, și „declinul” tatălui)

Homosexualitatea arată relativitatea normelor, și evoluția lor

Stâncile „devenirii feminine”

Stânca „internă” a feminizării

Schimbări de „zonă” erogenă

Schimbare de obiect: de la mamă la tată

Inhibiția feminității prin dorința mamei... și absența celei a tatălui!

Cele trei grade ale unei feminități întotdeauna în căutare de ea însăși

Feminitatea - fără alt prezent decât un perpetuu viitor

Ieșirea din complexul lui Oedip este ea doar „masculină”?

Creaționismul continuat al legii și Supraeul feminin

Acel „a deveni femeie” are el și o dimensiune istorică?

Fantasmele fundamentale, organizatoare ale dorinței sexuale

„Complexele Oedip”, versiune neagră și versiune roz

Nevroza infantilă, sub steagul versiunii roz

Dinamismul fantasmei seducției

Catastrofa este iminentă! Fantasma abandonului

Fantasma scenei primitive

Fantasma paricidă, ieșire a pulsiunii de moarte

Un mic număr de fantasme fundamentale, o mulțime a subansamblelor lor

Un outsider excepțional: fantasma amoroasă

Criza adolescentă, detonator al erotismului pornind de la fantasma amoroasă

De la iubire la dorință

La fiecare fantasmă „pardesiul” ei

De unde vine puterea dorinței?

O dorință întotdeuna deja acolo

Putem vorbi despre o pură dorință

Repetiția pe locul fantasmei

Dorința nu e o plăcere, ci o deplăcere plină de plăcere

Fantasma se branșează pe istorie: ea îți declanșează traumatismul subiectiv pe un traumatism obiectiv

Vârsta fantasmei și durata sa de viața

De la perversiune la perversitatea nevrotică

Orgasmul, poate

Ce aduce studiul orgasmului teoriei psihanalitice

Ceea ce nu se sfârșește

În căutarea Suveranului Bine... motor imobil al valorii(?)

Atunci când simbolurile juisanței fac legătură socială
De la simbolurile familiale la cele care fondează societatea

Sensul fondator al cadoului făcut femeilor

Trebuie aici să întrerupem această descriere de fapte observate de antropologi pentru a aminti sensul cadoului făcut unei femei, și aceea reluând o remarcă făcută mai sus. Odată actul sexual consumat, bărbatul și femeia care au luat acolo în mod egal plăcere ar trebui să fie chit. Dar chiar deloc: femeia cere în plus. O disparitate dezechilibrează schimbul, un „plus de valoare", pus în evidență de o cerere feminină spranumerară: fie ea prezența, mariajul, cadoul, banul, copilul, o ieșire – pe scurt, ceva în plus, sau uneori chiar evident imposibil. O femeie cere un cadou pentru că ea se dă, deci se pierde, și pentru că de altfel nimic nu va fi niciodată destul de prețios pentru a compensa această pierdere. Între satisfacția sexuală a bărbatului și juisarea femeii, raportul ar părea inechitabil, disparitate care cere o valoare suplimentară. Este acel caracter mereu excedentar al orgasmului care face din darul său singurul dar veritabil (fără „contra-dar" posibil, ci grație încrederii acordate simbolului său). Nici o paritate nu compensează această datorie, chiar și dacă plătirea ei ar fi cerută.

Această reclamație uneori de nestins, exacerbată de ceea ce ar fi trebuit s-o calmeze, precedă ceea ce e reclamat, și e acel „nimic" care se concretizează în bijuterii, o haină, un obiect estetic, un fetiș, numele, un copil, etc. Această investire „nimicului" aduce dimensiunea sa simbolică la ceea ce este dat. Un lucru (res) face acoperământ acelui „nimic" (cu aceeași etimologie). Cadourile sunt astfel niște tipuri de podoabe ale neantului, inimă a prețiozității lor care le distinge de alte obiecte de preș. O dată oferit, o bijuterie iese din domeniul comercial: ea scânteiază din singularitatea numelui: o anumită persoană a oferit o bijuterie de acum unică.

Remarcă lingvistică despre natura unui dar care ar fi cu adevărat unul

În articolul său ”Darul și schimbul în vocabularul indo-european”, Emile Benveniste remarcă faptul că rădăcina verbului a da: „do”, se regăsește în cea mai mare parte a limbilor indo-europene. Cinci termeni distincți există în greaca antică pentru a reda ceea ce noi traducem azi prin „dar” sau „cadou”. Cea mai mare parte a celor cinci cuvinte sunt simetrice contra-darului: ele antrenează compensații și nu intră deci în cadrul darului gratuit. Dar există anumite excepții unde însăși rădăcina semnifică nu doar „a da”, ci și contrariul său „a lua”. Să notăm că aceași particularitate există și la antipozi. În insulele Fiji, dinții de cașalot reprezintă o monedă, tambua. Pietre numite „mame de dinți” completează fiecare dinte. Ansamblul formează un fel de păpușă în două părți a cărei implicație e dublă: a-i prezenta, este implicit a face o cerere. A-i accepta, este de asemena a se angaja, ca și cum duplicitatea lor ar comporta în ea însăși un dar și un contra-dar. Și într-adevăr, un donator primește ceva când dă, chiar dacă nimic în schimb nu-i este dat. Atunci când este utilizat în schimburi comerciale, tambua continuă să poarte acel dublu sens: același cuvânt semnifică cumpărat și vândut, dat și luat.

Cum darul gratuit se fetișizează în raporturile între oameni

Un cadou a fost făcut unei femei, un ecou al juisării fără preț pe care ea o dă. Aura se originează în acel dar care simbolizează orgasmul. Specifitatea darului unui bărbat dat unei femei – de exemplu o bijuterie sulava (dar care zăvorește) – simbolizează darul depersonalizant al unei femei dat unui bărbat (orgasmul său). Bărbatul oferă cadoul său, cu titlu de invers al orgasmului (opening gift). Acel dar intră apoi într-un circuit de schimb forțat, pentru că – între bărbați – el este mereu inegal funcției sale. Căci nu putem considera atunci că aceeași miză există atunci când sunt bărbații cei care își fac astfel de cadouri? Ei își pun de asemenea feminitatea lor în balanță, într-o ceremonie sacrificială care economisește războiul. Bisexualitatea bărbaților e tipul de ecluză (a doua sa poartă) care face să comunice schimbul privat al raportului sexual bărbat-femeie, și schimburile generalizate între bărbați. Ceea ce a fost la început o bijuterie oferită unei femei...

Navigație infinită, dat totuși buclată în propriul cerc

Malinowski nu a găsit în dreptul comun sau în romane nici o sursă care ar ilustra viața ofrandelor și care ar explica necesitatea circulației obiectelor. Dar mișcarea obligatorie nu rezultă ea pur și simplu dintr-o necesitate internă a ofrandei? Dacă ea simbolizează mai întâi o juisare aneantizantă (orgasmul) ea trebuie deci să circule (sau să fie distrusă). În măsura în care bărbații nu pot realiza în schimburile lor ceea ce obiectul era destinat să simbolizeze (raportul sexual), el va fi dat unui altuia care va face la fel. Feminizarea relativă a oricărui bărbat, bisexualitatea sa (mwali), trebuie să navigheze, fiind totuși măsurată etalonului Suveranului Bine.

Împodobirea destinată unei femei a servit să pecetluiască alianțele între bărbați. Bijuteria deturnează o juisare spre circuitele schimbului: se fictivizează în contra-curent de sensul său sexual de origine, la fel cum ofrandele „masculine” (sau mai degrabă bisexuale) se întorc în contrasensul ofrandelor „feminine”, în jurul insulelor Trobiard. Un raport masculin/feminin, un fel de angrenaj contrar, făcut să rotească schimburile în căutarea simbolizării. Date mai întâi femeilor, podoabele, al căror fetișism neagă castrarea, formează matricea valorii. Schimbându-le, bărbații intră în luptă contra feminității lor reciproce: este a celui care nu va fi „femeia”. Violența lor, fie ea războinică, sacrificială sau comercială, se prelungește în proporția unui imposibil orgasm. Atunci când ei evită distrugerea, ei schimbă simbolurile juisării pe care o refulează. Dacă ofrandele preliminarii recunoașterii unei alianțe, apoi comerțului, își trag valoarea lor fictivă (de încredere) din ornamente, din fetișe, servind mai întâi ca bijuterii femeilor, pornind de la aceste podoabe ale castrării, această încredere este acordată prețului mărfurilor. Până azi aurul, etalon între toate inutil, visează din filiația sa orgastică în seifurile băncilor centrale.

Simbolul orgasmului, incomensurabil, eșuează în paritate schimbându-se între bărbați

De ce Suveranul Bine, apoi simbolul său, se degradează până la circuitul mărfurilor? Într-adevăr, Suveranul Bine născut din raportul sexual pare strict privat: de ce ar trebui el să servească ca etalon secret al monezii, lucru public? Putem cu siguranță înțelege că refularea homosexualității va face din simbolul orgasmului etalon deplasat al schimbului. Dar homosexualitatea nu este întotdeauna refulată, chiar dacă consecința sa războinică este un universal: într-o societate de bărbați (chiar homosexuali), violența decide cine este de partea masculină și cine de partea feminină. Am spune că războiul, darul, sau potlatch, simbolizează această înfruntare. Totuși, această ipoteză nu ajunge pentru a se explica circulația forțată a simbolurilor, care nu se localizează în momentul unei ceremonii sacrificiale: ea exercită o presiune constantă.

Este că simbolul juisării convocă chestiunea numelui și a identității fiecărui subiect, și ea îl interoghează în fiecare clipă, ca și condiție a oricare dintre gândurile și acțiunile sale. Oricine juisează se dă – chiar și când se mulțumește să gândească acolo: riscă să se piardă și se agață cum poate numelui său, actelor și operelor pe care le semnează. Legătura socială este astfel convocată în inima însăși a ceea ce este cel mai intim. În același timp, acel subiect care își ia numele său realizează o fantasmă parcidă, care îl pune de această dată încă într-un raport de datorie. Și cu ce va plăti el această culpabilitate, dacă nu cu o monedă legitimată de gradul doi de către Suveranul Bine? Subiectul care și-a luat numele cade în lumea culpabilității și a datoriei, și el începe interminabila continuare a plății sale. Se instaurează astfel o hierarhie forțată care transfuzează din Suveranul Bine (orgasmul privat) în circulația bunurilor (în legătura socială, public).

Numele propriu și circulația simbolului se articulează astfel: e frapant faptul că, în navigația bijuteriilor trobriandeze, anumite cadouri poartă un nume propriu, pe care proprietarii lor momentani le pot împrumuta. Fapt notabil, căci dacă scrierea raportului sexual este numele propriu, legitimat în timpul iubirii, cadoul care simbolizează darul orgastic poartă și el un nume.

2013. Numele propriu - Funcții logice și inconștiente

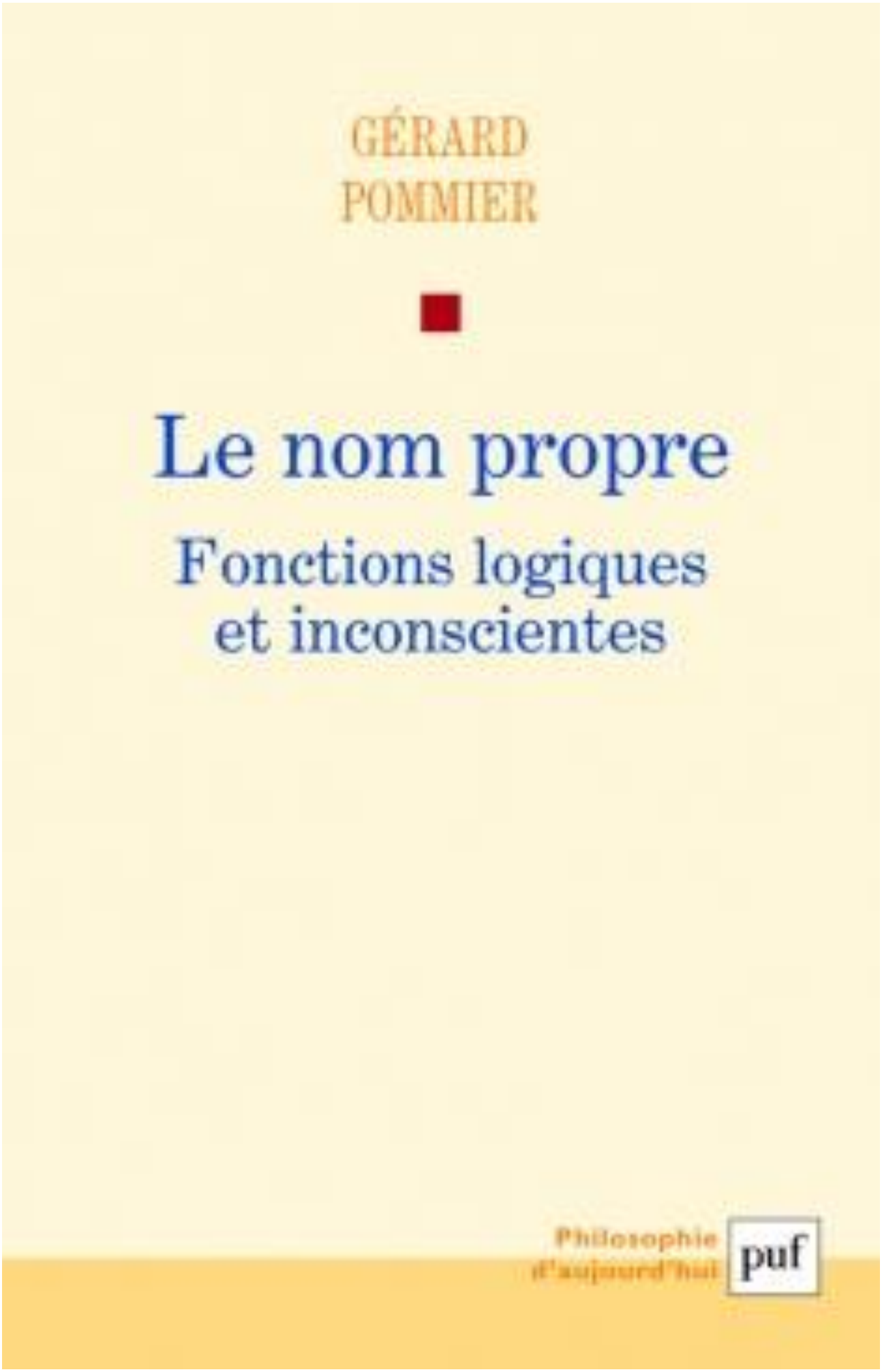

Numele propriu: aproprierea divizării intime grație numelui. Un subiect, care există deja, trebuie să-și aproprieze Numele, să intre în Numele său, ceva ce este totuși al său, dar mai trebuie încă și să înainteze spre el însuși, spre această parte ideală a sa, pe care a trebuit mai întâi s-o nege pentru a exista. Subiectul își apropriază vocea când o ascultă, căci ea îi revine din exterior după o divizare între Actul de a striga și Actul de a se auzi. În acel vertij subiectul nu se va putea ști unde este el, dacă nu poartă un nume de ancorare, un nume „deja mort", propice Strămoșului, un corp mort la care subiectul se arimează. Un fiu ia numele unui tată viu, redus astfel la spiritul său, iar așa va putea înainta sigur spre el însuși.

Scurtă istorie a numelui propriu. Construcția numelui propriu în contrapunct numelui lui Dumnezeu

Atribuirea numelor variază mult, dar are o particularitate, este ritualizată și aparține domeniului sacrului până mai recent, are o dimensiune religioasă. Numele propriu scapă sensibilului, nu este din această lume. Istoria numelor evoluează în același timp cu religiile, în obsesia unei „spiritualizări" mereu mai mare a Tatălui, redus la început la un SIMBOL TOTEMIC, apoi la ștergerea acelui simbol, de la animism la totemism, de la politeism la monoteism, care a împins eternizarea tatălui până la ultima sa extremă. Dumnezeu nu mai poartă nume: ABSCONDITUS, rămâne în afara vocii și privirii, cultele morților totemici s-au evaporat în Eterul lui. Mai sălbatici decât sălbaticii noi am ucis toți zeii noștri în profitul unuia singur, unul fără față, care nu răspunde niciodată. Progresul nu este în puseul paricid spre un zeu unic, ci în consecințele care se arată contrarii inventării lui, ca de exemplu știința. Omul s-a eliberat eternizând morții vii totemici, deși nu și-a dat seama ce făcea, angajându-se orbește în destinul său prometeic. Epurarea cultului morților s-a făcut în interiorul chiar al puseului totemic, care ne-a devenit inaparent ca și cum nu ar mai exista, în vreme ce exigențele lui persistă. Istoria și istoria religiilor sunt propulsate de un paricid mereu mai elaborat, un raport al fiecărui fiu la complexul patern, mereu deja disociat între filiația carnală (pericolul

incestuos endogamic) și filiația spirituală (legătura socială religioasă exogamică). În culturile politeiste fabricarea numelor stă pe filiera totemică, sprijinită pe o oarecare materialitate sensibilă, dedublată astfel între ea însăși și Spiritul ei, ca și tatăl care este totodată viu, mort și castrat. În cultura greco-latină și iudeo-creștină apar mari rupturi în modalitățile de atribuire și filiație a numelor, legate de fiecare dată de o bulversare de credințe. TOTEMUL, un vlăstar al animalului fobic, încarnează o jumătate a tatălui consacrată ororii.

Interzisul incestului privește mai întâi acel tată căruia trebuie închinat un omagiu într-un cult al morților și pentru că este mort. Dar prin chiar doar cultul închinat el retrăiește și continuă să rătăcească pe pământ, unde riscă în orice clipă să ceară socoteală viilor. Întotdeauna suspectat de o dorință incestuoasă, tatăl a fost respins, ceea ce obligă inventarea unui tată de lemn, dar suntem în sfârșit liniștiți cu un Totem? Am fi mult mai liniștiți cu unul care nu ar purta nume! Un tată eternizat în numele căruia fiecare ar purta nume de împrumut în uzufruct temporar, până la sfârșitul vieții. Cu un nume dat în numele lui Dumnezeu suntem siguri că evităm incestul, motiv al paricidului pentru frații din Totem și Tabu. Monoteismul a încercat să termine cu totemismul unui mort viu, care a reprezentat refulatul său imediat, a încercat să scape lanțului greu al unei culpabilități fără remisie, căci în totemism Mortul nu era niciodată mort, își continua viața în cetate, gata să pună mâna pe fii în orice clipă, obligându-i la exorcisme și acte mijlocitoare de-a lungul întregii zile.

Puseul constant spre monoteism, plecând din politeism, apoi spre ateism, este puseul tatălui spre ieșire, datorie de la care epoca noastră nu se abate mai mult ca alta. În fond, angoasa religioasă, încearcă să rezolve o singură ecuație: trebuie ca mortul să fie pe bune, să părăsească pământul și să fie eternizat într-o infinitate în afara timpului, cantonat într-un spațiu în afara lumii, unde nefiind niciodată născut, nici nu va fi vreodată mort, și deci nu va ști să renască.

Totemul de origine trebuie să se risipească și să dispară într-un dincolo de sensibil. Trebuie să piardă orice antropomorfism, fiind privat de față, corp, nume în sfârșit. Teologia este prin principiu negativă. Nu este un

progres intelectual cel care a împins spre inventarea unui monoteism mereu mai epurat. Este violența dorinței paricide cea care a dezîncarnat mereu mai mult o entitate în cele din urmă eternizată, privată de viață și chiar de voință, odată pusă în concurență cu știința. În trecerea de la politeism la monoteism, cultul morților a fost proscris, este esența monoteismului, o spiritualizare a tatălui, împlinită deja de iudaismul cel mai întins, cel al lui Abraham, Isaac și Iacob.

Primul act paricid făcuse din tată un totem, iar al doilea eradica totemul și cultul morților pe care el îl impusese, cult care îl face să renască. Nu mai era deci nevoie să exorcizezi reîntoarcerea strămoșului sau să îi aduci sacrificii. Pentru că Tatăl era de acum în Ceruri, era inevitabil ca simbolurile filiației patronimice, totemice, să fie condamnate și șterse din numele proprii. Așa că la poarta de intrare a monoteismului, numele nu mai trebuiau să poarte nici cea mai mică urmă a ascendenței lor totemice, iar singura filiație recunoscută în momentul circumciziei și apoi a botezului va trebui să fie cea a numelui dat, nu moștenit, în numele unui Dumnezeu fără atribut, fără chip, fără nume.

Monoteismul născând a rupt orice legătură cu mondenitatea totemului și pentru a face imagine acestei suprimări, darul numelui fusese însoțit de la începuturi de circumcizie, în numele unui tată castrator, numele a fost dat. La fel, în botezul în Isus, consacrat cât mai repede după naștere, pentru a exorciza răutatea spiritelor, adică a morților, cărora monoteismul a încercat să le contreze puterea infernală. Tabuurile complexe, legate de interdicția de a pronunța numele anumitor totemuri s-au ușurat din momentul în care un singur nume le-a adunat. Sensul acelui tabu a devenit obscur, căci Eternul își pierduse orice atribut substanțial.

Dar cum a fost numele făcut dacă nu se mai sprijinea pe vreo filiație totemică? Această origine a primelor nume ale monoteismului a fost afacerea circumstanțelor: numele dat descria un eveniment prezent, un sentiment sau o dorință. Căci singurul lucru ce conta era negarea oricărei filiații carnale. Primul bărbat și prima femeie au luat numele de Adam și Eva după ce au fost alungați din Paradis. Adam își ia numele după ce se unește cu Eva. Numele propriu nu apărea decât după o

transgresiune. Îi botează Adam și Eva odată ce Dumnezeu i-a condamnat să sufere. Nominația nu privește decât pe cel ce iese din Paradis și se rupe de o nemuritoare indiferențiere. Numele propriu semnează ieșirea din Eden a subiectului culpabil care își ia numele în același timp cu drumul de exil al propriei juisări, pământul său promis, în realitate doar negată. Odată luat numele, primul act al lui Adam a fost să numească la rândul său, este soarta culpabilului, în căutare de explicații și justificări. Nașterea primului nume propriu este corelativă vinei lui Adam, care a făcut el însuși pe cele ale descendenței lui. Tora explică deseori originea unui nume prin sentimentele resimțite de tată sau mamă în momentul nașterii. Numele avea o dimensiune premonitorie sau de exorcism, de aceea se putea schimba numele când cineva era grav bolnav.

Oricare ar fi semnificațiile, trebuie subliniate caracteristicile lor anti-totemice, ele scapă oricărei filiații terestre. Sentimentele părinților sau dorința lor nu delimitează esența numelui, ceea ce contează este să fi fost dat în numele lui Dumnezeu, într-un cadru sacru, o sinagogă, după un ritual. Ca un ritual colectiv să inventeze un raport subiectiv inedit la complexul patern ar putea părea straniu, căci subiectivitatea nu este ea o afacere privată? Ar însemna să uiți că complexul patern nu ajunge niciodată să se simbolizeze în doar spațiul familial, cere exogamia legăturii sociale, fondată de altfel în aceeași mișcare. Numele este dat de și în numele lui Dumnezeu, impronunțabil, tabu, infigurabil, o inovație specifică monoteismului. Dumnezeu este desemnat prin epitete, niciodată nu se numește pe sine, dacă este să credem ce ar fi spus el însuși! Cu Moise se prezintă ca un rug aprins care îl trimite să elibereze evreii din Egipt. Moise întreabă numele și va avea doar un răspuns. Sunt cel ce Sunt, cel ce Este. Iată singurul nume pe care Dumnezeu și-l atribuie, un nume de enigmă, fără îndoială, dar mai întâi cel al unui fără de nume, în mod cert. Pentru Abraham, Isaac și Iacov, Dumnezeu tot nu avea nume, ca și pentru religiile taților, în anumite triburi semite din Arabia până în Sinai, religia zeului El, care nu e nume, ci rădăcină polisemică, poate fi grație, viață, sănătate, poate fi prenume atribuit bolnavilor, iar luat izolat este deja numele unui zeu fără nume, nu e nici o substanță și nici un atribut, este zeul revelat într-un anumit

loc, munte, izvor, în anumite circumstanțe, unei anumite persoane, un moment de exaltare mistică alipită unei certitudini a unei transcendențe divine, acel zeu fără nume este un zeu personal, care poartă în sumă numele celui căruia i s-a revelat și căruia i-a vorbit, este zeul iudaismului premozaic, cel al lui Abraham, Isaac și Iacob, într-adevăr. Nu există decât în particula Al, al lui, în acel genitiv care se găsește astfel pentru a indica filiația patriliniară evreiască. În primul monoteism părinții dau un nume în numele lui Dumnezeu, care nu are, iar filiația patriliniară este indicată la fel prin alăturarea unui genitiv urmat de prenumele tatălui, Ismael fiul lui Abraham. Măsurăm astfel pasul înfăptuit de Moise: un Dumnezeu personal El devine zeul colectiv al celor ce recunosc împreună acel zeu personal, triburile lui Israel. Această colectivizare pune problema pe care Freud a abordat-o în Moise și Monoteismul, o oedipizare a lui El prin uciderea lui Moise. Atribuirea numelor păstrează apoi același caracter spiritualizat, dar i se alipește vina fiului ucigaș, fondatoare a legii.

Nu se socotește drept nimic în forța unei matriliniarități evreiești care va apare câteva secole mai târziu în Talmud. Noutatea creștinismului a fost să deplaseze axa răului, să facă din ea o chestiune subiectivă. Înainte de Christos, diavolul era brațul drept al tatălui. Satan era prințul terestru, echivalent tatălui filiației, sodomit ca dracul. În primele timpuri ale creștinismului, diavolul își schimbă numele, Lucifer, purtător de lumină, la început un fel de dublu al lui Christos, fratele fiecăruia. Răul nu mai era tatăl, ci dorința fiecăruia, pe care tatăl o născuse, în mod sigur. Ce bulversare! Și acea dorință înceta să fie un destin colectiv pentru a deveni o afacere singulară: să măsori faptul că dorința tatălui avea drept consecință pe cea a unui subiect solitar, abandonat de Dumnezeu în acel moment, locuitor al unui nume primit, căruia îi revenea să-l ia.

În tot timpul extinderii credinței catolice, până după vântul nebuniei cruciadelor, care a împins mulțimi nenumărabile spre un mormânt gol, singurul nume legitim a fost cel al botezului (actualul prenume). Refulat al monoteismului, totemismul numelor a fost la început pur și simplu reprimat, timp de secole, singurul nume folosit era cel al botezului. În

fond creștinismul nu inovează nimic în raport cu iudaismul în chestiunea numelui, decât faptul că nu mai este asortat circumciziei. Dar a trebuit să se înfrunte cu o problemă specifică, cea a eradicării patronimelor, după convertirea păgânilor. Cât timp a rămas în sinagogă, creștinismul născând a conservat un mod de atribuire a numelui identic celui al iudaismului. Dar după ce Pavel afirmă vocația universală iar păgânii se convertesc în masă, ei au trebuit să abandoneze simbolurile filiației lor terestre. Cum s-a actualizat atribuirea numelui în culturile ce ignorau numele unic? Numele nostru patronimic este moștenirea indo-europeană a patria potestas, descris de Aristotel ca analog celui al unui rege, iar în vechiul drept roman, celui al unui zeu. Potestas patern își trage puterea dintr-o analogie cu cel al zeului, altfel spus, al Tatălui mort. La fel cum fiii au trimis Tatăl în Ceruri, la fel puteau trimite femeia lor sau copiii în regatul morților atunci când accedeau ei înșiși la paternitate. Îi înțelegem căci se luau drept tați, în vreme ce nu erau decât fii. Se puteau teme să nu sufere o o soartă funestă din partea copiilor lor și a femeii lor, considerată ca o minoră.

Puterea patriarhatului rezultă din această impostură, stă pe dorința fiului de a deveni tată, și nu doar, ci și de a continua să trăiască, dacă trebuia, sacrificând proprii copii. Dar înainte de returul în forță al supranumelui patronimizat, trebuia să se deschidă o paranteză de mai multe secole: a fost mai degrabă o veritabilă fractură. După convertirea romanilor, a galilor, a barbarilor, ceremonia botezului însoțea atribuirea numelui, care avea un sens religios. Contra iudeo-creștinilor din biserica lui Iacob, păgânii își pierdeau numele. Un copil era mai întâi un fiu al Spiritului Sfânt, înainte de a fi cel al genitorului, care nu fusese decât instrumentul voinței divine. Acest proces semăna încă de departe cu atribuirea numelui totemic care privilegia filiera simbolică în detrimentul legăturii de sânge. Dar cum Dumnezeu însăși fusese golit de orice substanță, numele se dădea de acum în numele celui fără de nume.

Timp de multe secole de pasiune monoteistă, acel nume a fost prenumele. Cât despre patronim, infectat de un totemism latent și de cultul său al morților, el a fost proscris. Nu mai exista nici un cult

totemic domestic sub fiecare acoperiș, ci un singur nume dat în numele unui tată eternizat. Altarele, care în fiecare casă aduceau omagiu Strămoșilor, dispăruseră, și cu ele, omagiile aduse Manelor au pierdut urgența pe care o aveau când trebuia să plonjezi în noaptea timpurilor, să consulți oracole, să acumulezi rituale, înainte de a iniția cel mai mic proiect. Puterea lui Moira, cea a Parcelor, a destinului care-l vâna pe fiecare la cel mai mic pas, trecea în fundal. Multiple divinități ale umbrei, repliate în forțele elementare, încetau să-și dispute oamenilor piața istoriei. Orice reverență taților morți fu proscrisă și trebuia menționat doar un tată etern. Nu era mult mai prudent?

Trebuia terminat cu totemismul, căci el menținea o reprezentare actuală a tatălui care bântuia lumea viilor, ca un revenind ce trebuia exorcizat în fiecare clipă. Monoteismul nu exonerează desigur culpabilitatea paricidă, dar el îi împinge, îi amână plata până după moarte, în ora judecății ultime, în acest Dincolo în care Spiritul tatălui însuși fusese cantonat. Adevărata viață succeda astfel vieții terestre. În așteptare, tații trăind în acea lume de jos, nu erau decât fiii lui Dumnezeu, iar numele totemice, care constituie un fel de cult al morților privat, au fost proscrise.

Acel dar al numelui își găsea modelul în Evanghelie. În pasajul ce relatează nașterea lui Ioan Botezătorul, Zaharia este purtat de filiația spirituală deasupra celei a sângelui. După marile convertiri numele de botez era ales de către părinți. Era deseori de origine germanică și nu făcea parte încă dintr-o listă de sfinți omologată la Roma. Pentru creștin conta doar ca numele să-i fie dat în Isus Christos, în biserică, în numele lui Dumnezeu, adică în numele unui tată fără nume, într-un fel, ucis de două ori: odată pentru că fusese transformat în totem, iar a doua oară în momentul în care totemul însuși se dezintegrase, imaginea sa devenind infigurabilă iar numele său definitiv inpronunțabil.

Căci așa este invenția proprie monoteismului, animat de furia de a termina cu cultul morților și de a face să dispară un Strămoș care, în fond, nu părăsise niciodată pământul și continua să-l bântuie. Raportul la nume dă măsura profundă transformării înfăptuite de monoteism. Din secolul V și până în secolul VI, Vestea cea Bună a impus acel nume

unic, reluând în aparență cutuma germanică, dar metamorfozată de propagarea credinței religioase. Fiecare devenea astfel frate în Dumnezeu sau mai degrabă copil al lui Dumnezeu, fiu de zeu, adică debarasat la fel de bine de tatăl său cât și de revenindul său totemic.

Această eliberare extraordinară degaja subiectivitatea nu doar de constrângerile sale cu privire la totem, ci ea ușura de asemenea, alina servituțile terestre, care nu mai erau decât simple peripeții în așteptarea paradisului viitor. Cel mai umil dintre servi nu era supus decât în fața lui Dumnezeu, de la care își ținea numele. Ce libertate extraordinară, de vreme ce culpabilitatea se mântuia într-o credință, grație unui sacrificiu unic, dar total: cel al unei identificări cu Christos mântuitor! Fiecare era desigur vinovat de uciderea fiului lui Dumnezeu, dar identificându-se lui, fiecare își putea amâna suferința sa pentru ziua judecății ultime.

Un fel de parodie suicidară dubla astfel liturghia creștină, iar tentația a fost întotdeauna puternică pentru o identificare definitivă cu Crucificatul, fie că ar fi fost într-o grăbire bucuroasă spre martiriul primelor timpuri, fie, mai târziu, prin multiplele erezii care programau extincția beată a genului uman: purgările monahice, catarii, jansenismul, chietismul: numeroase au fost căile predicate pentru a termina cu impuritatea vieții. Căci dacă Tatăl este trimis în Ceruri pentru riscul sexual al dorinței sale, toți cei ce vor să devină tați devin de asemenea suspecți. Iar dorința, sexualitatea în general, devine păcatul ce trebuie proscris.

Eternizând Tatăl care este în principiul dorinței sexuale, dorința însăși trebuia să fie epurată, să abandoneze orice ambiție terestră. Nu mai rămânea nimic de sacrificat sufletelor morților, decât pe sine însuși. Suferința devenea calea regală, fiecare era chemat să facă penitență, sacrificiu care trebuia să fie împlinit în numele Unicului, al Crucificatului, în numele lui Fără-de-Nume. Martirul primelor timpuri ale creștinismului mergea la moarte bucuros. Grației ei, adevărata viață lângă Tată avea să înceapă.

Îngrozită de această supradoză de opiu christic, care decima pe cei mai buni dintre convertiții săi, Biserica a pus repede accentul pe un mijloc mai puțin criminal de identificare cu Mântuitorul. Botezul exista deja,

dar el a luat valoarea primului dintre sacramente. Căsătoria a asigurat reluarea, apoi ingestia săptămânală a unei ostii cu titlu de reamintire. Acel ultim gest trebuia să reînnoiască botezul, identificarea cu numele dat în Numele lui Dumnezeu.

Pe când o eliminare a cultului morților era un mod de a friza cu tentația suicidului – interzis absolut pe pământ creștin, pasibil de excomunicare majoră. Era gestul divin îndepărtând în ultimul moment cuțitul care urma să se abată asupra fiului vinovat, culpabil. Numele dat zdrobește pe Amon lăsat în amânare, Baal, Vițelul de aur, berbecul lui Abraham, Mielul Christic: „Tu tocmai te-ai născut și nuntit de numele tău, iată-te încredințat unei singure promisiuni, cea de a renaște după sfârșitul tău, la judecata ultimă."

Exista, oricum ar fi, urgență, și nu doar pentru câțiva exaltați. Căci, în fond, comuniunea identificatorie cu Christos, care împingea spre evanghelizare universală, programa o extensie globală a familiei și ea ar fi trebuit – interzisul incestului obligat – să împingă spre extincția rasei umane. Dacă fiecare devenea fratele sau sora tuturor, spațiul endogam în care orice sexualitate este proscrisă, ar fi sfârșit prin a acoperi planeta. Astfel, dimensiunea suicidară a noii religii lua o extindere universală: trebuia cât mai curând să părăsești această vale de lacrimi, fie imediat, pe calea martiriului, JIHAD al primelor timpuri, fie puțin câte puțin, ca rezultat al prohibițiilor apăsând asupra sexualității. De aceea, presimțind poate pericolul, biserica a dat un sens atât de absolut botezului, numelui dat în numele unui zeu care nu are nume.

Chiar dacă a încercat s-o facă, urmând calea celui mai vechi iudaism, creștinismul nu a reușit totuși să eradicheze cultul morților. Și cum așa ceva ar fi fost posibil? Interzisurile nu schimbă nimic: zeului etern i se pare frumos să aibă un nume tabu, dar figura sa rămâne indefectibil legată de cea a diavolului, din care procedă. În viața reală un tată viu precedă dorința lui de moarte. Religia a inversat această ordine și a încercat să acrediteze ideea unui zeu etern și bun, care ar preceda nașterea răului și a diavolului. Dar niciodată teologii nu au putut explica de ce un zeu atât de magnanim ar fi lăsat creatura sa în prize cu Satan.

Căci de ce ar fi în dorințele sale insondabile să lase răul să se abată asupra creaturii sale, sau să-i permită să-l perpetueze ea însăși?

Este că în realitate Satan este prea bine creatorul universului, cel puțin al universului dorinței – cum o afirmă în mod tare maniheenii, gnosticii și alți ereziarci. Nu, cultul morților nu putea părăsi scena terestră atât de simplu. Nu, căci dorința fiilor era de asemenea să devină tați la rândul lor, reîntârind în cele din urmă mai degrabă legitimarea patriarhatului. A trebuit purgată cu noi taxe dorința paricidă și purtat încă o dată pe pământ numele tatălui. Numele totemice ar fi trebuit să fie exilate timp de mai multe secole în limburi împreună cu zeii lor Lari din care ele erau avortonii. Dar putem conjunctura că, din acea retragere, ei nu au pierdut nimic din puterea lor și și-au reluat serviciul la prima ocazie, cea oferită de Francoise I sub acoperirea reglementării statului civil – apoi toate totemurile s-au înțeles de minune cu poliția.

Căci tabuul purtat asupra numelui Strămoșului nu înseamnă nicidecum faptul că el ar înceta să opereze în culise. De altfel, este vorba cu adevărat despre culise? În realitate, abia a fost tatăl înmormântat că deja s-a și reîntors. Fiii nu cer altceva decât să devină tați, înhumându-l pe al lor. Tabuul numelui Strămoșului se abolește sub lovitura dorinței fiilor de a fi tați la rândul lor și de a face să retrăiască, să reînvie numele.

Dorința lor de transmisie se asigură în priza numelui tatălui, care nu devine eficace decât fiind transmisă la rândul său. De fapt, un totemism larvar rămăsese latent în uzajul cutumiar al dăruirii unui supranume transmis timp de mai multe secole, înainte de a fi împământenit prin edictul Villier-Cotterets. Până în secolul XIII numele de botez a fost dat după inspirația părinților și, fără îndoială, după modelele epocii sau cutumele locale. Uzajul supranumelui și metamorfoza sa în patronim a apărut puțin câte puțin din secolul XIII spre secolul XVII aproximativ. Documentele o atestă după Philippe Auguste, sau chiar de la sfârșitul secolului XI și în mod inegal, după regiuni. Originile romantice ale acelor „patronime” sunt variabile după zonele geografice. De exemplu un nume de aceeași consonanță nu are aceeași semnificație în funcție de originea sa. „Berger” – păstor, cioban – semnifică chiar păstor în Ile-de-France, dar cioban în Lorraine. Berger poate de asemenea fi un nume

adoptat de un izraelit la revoluție. În mod îngust, singular, sensul patronimelor este deseori încă aparent. Înțelegem ce vroiau să spună atunci când ele erau nume comune, înainte de a deveni supranume, apoi patronime. Registrele ținute în cea mai mare parte a regiunilor franceze mărturisesc despre o drumeție disparată, inegală în temporalitatea ei, dar identică în rezultatul său. În aproprierea secolului XV fiecare purta un nume de botez și un supranume patronimizat.

În 1539, edictul Villers-Cotterets a retrogradat vechiul nume unic la rangul actualelor noastre prenume, în aparență cu scopul de a pune în ordine un stat civil devenit impracticabil. Fiscul, poliția, notarii, etc... erau debordați de supranumărul de Pierre, Paul sau Jacques... de Marie, Therese sau Jeanne. Francoise I și-a pus sigiliul sub acest edict Villers-Cotterets. Nu putem spune că l-a semnat, căci semnătura propriu-zisă nu a apărut decât mai târziu. Articolul 51 al acestui edict împământenește un uzaj care era deja larg cutumiar și făcând din patronim numele oficial, reinversa uzajul anterior. Numele unic al botezului atribuia subiectului un nume în numele unui tată eternizat, cu nume tabu. Legalizarea patronimului reintroducea pe pământ o filiație totemică.

Căci dacă reperele filiației patrilineare au reapărut din nou, constrângerile stării civile o explică rău. Este mai degrabă pe baza unui totemism rămas latent că ele au reapărut dintr-o practică fără credință. Trecut prin focul invenției monoteiste, totemismul patronimelor noastre devenise inaparent, astfel încât antropologii s-au dus să-l studieze în societățile retardate, o curiozitate pe care o aveau sub nasul lor. Este în acest sens că edictul Villers-Cotterets a împins spre o secularizare. Regele Franței nu măsurase în mod cert faptul că își angaja subiecții pe calea unui ateism practic care avea să coste capul pe unul dintre descendenții săi, Rege prin grația lui Dumnezeu! Regicizii au inventat un patronim retroactiv lui Louis XVI, care a fost decapitat sub numele de Capet.

Atunci când această reversie a cutumei a legalizat patronimul, numeroase cazuri au apărut în care tatăl nu purta un supranume. În acele circumstanțe, numele de botez al tatălui a servit de nume patronimic

fiului său. Astfel că, din zece nume de familie cele mai frecvente în Franța, șase sunt vechi nume de botez (Martin, Bernard, Thomas, Richard, Laurent).

Numele propriu azi

Să devorezi numele! Festinul canibalic

Numele secrete și Spiritul Mortului

Patrilinearitate și matrilinearitate. Particularitate a filiației evreiești

Cum să diferențiezi numele propriu și numele comun

Numele propriu, cheie a uzajului numelor comune

Într-o gramatică clasică, examinarea discursului începe prin relațiile pe care numele comune le întreține. Într-o frază se ordonează un subiect și atributul său, care îl califică grație anumitor caracteristici ale sale. În această descriere, nici un loc, nici o funcție particulară nu este rezervată numelui propriu, abia evocat de câteva ori. Am putea astfel să gândim că este vorba despre un nume comun particular. Că fiecare poartă un nume face parte dintre evidențele pe care nu le mai interogăm: cum fiecare lucru poate fi numit, de ce nu ar merge de la sine pentru cele umane? Actul de a desemna pare același, iar numele proprii nu ar fi decât un caz particular al numelor comune. Așa că ne întrebăm cum să facem diferența – dacă există una – între nume propriu și nume comun.

Acestei indeterminări se adaugă o constatare: numele propriu nu corespunde definiției saussuriene a semnificantului. Nu este nici arbitrar, nici diferențial. Chiar dacă a fost atribuit arbitrar unui Strămoș într-o origine inscrutabilă, el a pierdut această caracteristică din momentul în care a devenit un patronim. El se distinge astfel de arbitrariul numelor comune, care face diversitatea limbilor. Numele propriu nu este nici diferențial. El este intraductibil și fără suplețe: nu evoluează, contrar semnificanților care se modifică după epoci. De aceea numeroase patronime, care nu erau decât vulgare nume comune,

au devenit incomprehensibile. Au rămas egale lor înșile după metamorfoza lor totemică.

În ce sens numele propriu este el un „simbol”?

Moartea anunțată a numelui propriu în filosofia analitică

Dăruire și primire a numelui propriu

Darurile care subliniază subiectivitatea

A dărui, a primi, a redărui (numele)

Reciprocitate a darului numelui și universalitate a chemării „mama” și „tata”

Simbolul numelui propriu și subansamblele sale

Prenumele

Misterul „dorinței tatălui”... Cheie de boltă a dării numelui

Fobia, motorul prizei patronimului

Refondarea numelui: supranume, pseudonim, heteronim. Ancorarea iubirii

Rezumat comparativ a diferite funcții ale subansamblelor numelui propriu

Funcțiile numelui propriu

Diferitele identificări în raportul lor cu numele

Identificare cu simptomul, identificare cu numele propriu

Vorbirea nu e suficientă pentru a ancora subiectul corpului său: necesită semnătura

Chemarea numelui (cu riscul rușinii)

Erotica numelui propriu

Numele propriu, rector al „conștiinței”

Prenumele, ambreiaj al vorbirii, îngroapă numele

Punctul de capitonaj al vorbirii, ultimul suflu al numelui

Puneri în defect ale numelui propriu: repere psihopatologice

Forcluziunea numelui după diferitele psihoze

Amnezie a identității

Uitarea numelor proprii și a anumitor nume comune

Pentru a conclude: punctuația. Tabuul numelui, prim pas spre scriere

2013. Refularea. De ce și cum?

LE REFOULEMENT

POURQUOI ET COMMENT ?

PATRICK LANDMAN
GÉRARD POMMIER

POINT HORS LIGNE

érès éditions

2016. Feminin, revoluție fără sfârșit

Aceasta a început ca un vis rău

Femeile, au ele un suflet? Aristotel se îndoia. Platon le judeca prea murdare pentru a fi partenere ale iubirii. Doar în 1374, Boccacio scrie în cartea sa *De mulieribus claris* un frumos repertoriu al femeilor ilustre. Dar, iată, cea mai mare parte dintre ele nu erau decât eroine mitologice. În ce privește pe cele care au existat cu adevărat, și abia cu câteva excepții, el le-a făcut o descriere atât de caricaturală de aventuriere consumate de o dorință fără măsură *libidinosan pruruginem*, un astfel de gust al intrigii, al mascaradei și al luxului, încât cititorul închide cartea convins de superioritatea masculină. Și cât e de straniu destinul primei cărți cu adevărat feministe, cea a Christinei de Pisan în 1405, Cetatea Doamnelor, care demontează scrierile misogine ce o precedaseră: cele ale lui Aristotel, Virgil, Ovidiu, Cicero... Romanul Trandafirului, Boccacio... pentru a visa apoi la o Cetate ideală. Destin straniu, căci în ultimele ediții ale acelei cărți, fără îndoială considerată ca prea titrată pentru a fi fost scrisă de o femeie, numele autorului a fost schimbat în cel al unui bărbat! În ce privește dezbaterea care a trecut în posteritate sub numele de Cearta Femeilor în secolul XVI, dacă a avut avantajul de a agita cea mai mare parte a curților și cercurilor titrate ale Europei, a fost conclusă prin afirmarea unei superiorități a bărbatului.

Odată închise cronicile, eseurile literare, tratatele erudite, cititorul își amintește de o mulțime de eroi, și de puține eroine. El abia păstrează în memorie bărbița lui Hatchepsout, faraon(oană) din Egiptul de Sus. Și de asemenea Cleopatra, care nu a domnit în maniera bărbaților: cu șarpele ei, era deja o adevărată femeie, ca și Marilyn. Nu uităm nici epopeea Ioanei Darc: virginitatea ei, spada ei, călăul ei, aureola ei. În China, mai multe războinice sunt ilustrate de asemenea în maniera Ioanei, dar faptele lor de arme scapă memoriei occidentale. Tot așa, marea Catherina a Rusiei a impresionat cronicarul, ea a cărei cruzime a îngenunchiat feudalii imperiului ei. Aș mai putea enumera încă câteva, fără a socoti Hetairele de zbor înalt, a căror seducție a influențat un Nero, sau la fel de mari căpitănese precum Alexandru. Multe altele au jucat un rol decisiv, dar secret.

Istoria scrisă la masculin a escamotat femeile. Posteritatea nu a reținut decât câteva, care au pus în mișcare mulțimi masculine...

Iubirea femininului a rămas foarte literară...

Mai mult decât orice altă rațiune, răul dorinței a instalat un război larvar între bărbat și femeie. Dar cum să dai mărturie despre un motiv atât de subtil, aproape impalpabil? Incendiul s-a aprins într-o origine atât de reculată încât pare imposibil să-i găsești dovada. Istoria a fost scrisă întotdeauna aposteriori – și de către bărbați. Regulile matrimoniale, starea de drept sau obiceiurile, s-au mulțumit să codifice rezultate deja naturalizate: ele nu spun nimic despre nașterea unei dorințe prinsă apoi în gheața legilor și a uzajelor.

Dacă rămâne un spațiu unde această rațiune sexuală a apărut așa cum s-a născut, este cel al literaturii și al poeziei. Acest revelator a însoțit până azi un imaginar al femininului care dă o versiune poetică și romanescă a excluderii sale. Cine ar crede, citind poezia amoroasă a secolelor trecute, că în același moment femeile erau arse cu miile pe ruguri, sau că – de exemplu – ele nu puteau cânta în biserici liturghii scrise pentru vocile lor? Literatura poartă această pecete, mai puțin sub titlul unei sublimări decât ca indice fiabil al unei dorințe a femininului. În realitate este puțin să spui că prezinți miturile, literatura, poezia, ca moduri de reflectări ale unei manieri de a trăi. Căci ele servesc mai degrabă drept busolă, și ele comandă în secret gestul cotidian, odată imperiul lor instalat. Scrierea poetică, literală, teatrală, se îmbracă poate în realități ale unei epoci. Dar ea arată mai ales ceea ce din ea rămâne obscur: un fel de adevărată viață fantasmatică indicibilă, interstițială, futuristă, care dublează evenimentele și în cele din urmă le orientează. Astfel este fantasma femeii iubite de departe, absente sau moarte, care bântuie literatura, teatrul, poezia: ea a rulat în opusul femeilor vii ale realității. Literatura arată căror fantasme femeile au fost promise, iar în cele din urmă pliate.

Frumoasă origine mistică și eroică...

Parcurgând poezia lirică așa cum o face Martine Broda în cartea sa Iubirea numelui, vedem că femeia iubită ia aluri fictive: ea este întotdeauna deja pierdută, absentă sau moartă. Era vorba încă despre femeie, sau mai degrabă ea căzuse în abstracție – așa cum a scris-o Pessoa? Un istoric al literaturii va răspunde că o astfel de femeie moștenea din poezia erotică arabă, despre care cititorul ignoră dacă ea se adresează lui Dumnezeu sau unei femei (al cărei nume – senhal – trebuia să rămână ascuns). Această poezie era ea erotică sau mistică? Această promiscuitate între Dumnezeu și femeie bate ca și inima poemului. Invocația tutuitoare a femeii dorite, dar întotdeauna absente și fără nume, a luat repede un accent mistic, precum în poezia lui Soufi Hallaj (857-922): O fericirea mea în viață și liniștea mea după îmbălsămare... Tu ești tot ceea ce doresc. Când am ascultat acest vers, m-am întrebat mai întâi cine a fost iubit în timpul vieții, dacă nu o femeie. Și apoi, cine a fost iubit după moarte, dacă nu Dumnezeu? La fel Ibn al Haddad a scris: Din respect și deferență nu ne este deloc permis să-ți dăm numele tău. Și Ibn Hazm: În secretul sufletului meu, cât de prețios ascund numele iubitei mele.

Dar un ideal al femeii absente, sau moarte

Această idealizare a devenit regula în poezia occidentală născândă. Dante, care a coborât s-o regăsească pe Beatrice în Infern, nu a fost deci un luminător izolat: el a jucat pentru gloria limbii italiene această divină comedie, atât de exemplară a iubirii de departe a femininului: Iubire a pus toată beatitudinea mea în ceea ce nu-mi poate fi luat... în cuvintele care slăvesc Dama mea. Iubirea de departe califică acel gest poetic care cântă femeia inaccesibilă. Dar este încă puțin să spui, căci, cu Dante și Petrarca, e vorba mai puțin de o iubire de departe, cât de cea a unei moarte. Și această beție a absentei a urcat la cap pe un ton mereu mai hiperbolic – până în modernitate de altfel, că ar fi cu Novalis, Nerval, Pierre Jean Jouve sau Canetti care a scris: Nu suportăm o față frumoasă decât după ce am distrus-o; și mă întreb dacă nu a apărut astfel principiul însuși al dorinței de a scrie a acelor poeți – a acelor frați ai lui Orfeu, care a pierdut-o de două ori pe Euridice, iar a doua oară din vina

lui. În Iliada, Elena a fost cauza luptelor în care războinicii au pierit cu miile. Dar după acest zori literar, e mai degrabă femeia dorită cea care moare! Ca s-o spunem și mai crud încă: ea trebuie să moară înainte de a fi dorită, sau mai degrabă ca s-o fie.

Și extazele feminine, totuși...

Tocmai am încercat să arăt cum poezia și literatura mărturisesc despre locul care i-a fost făcut femininului: idealizat, dar exclus. Dar am văzut eu esențialul? Putem destul de bine cunoaște o epocă, fără să-i înțelegem spiritul. Obiceiurile, legile, faptele nu ajung. Ca și cum din momentul în care privirea este purtată dintr-un alt secol, nu i-ar mai percepe sufletul. Legile patriarhatului roman, dreptul său de viață și de moarte asupra soțiilor și copiilor, lupanarele imperiului său, fac poate uitat inversul lor: Menadele, bacanalele, extrema libertate a fiicelor sale la ora dionisiacă, dezlănțuirea lor, freneziile lor de emasculare și antropofagia lor. Oprimate poate în familie, ele domneau totuși în visele centurionilor, lictorilor, patricienilor. Istoria n-a reținut aproape nimic din puterea lor.

Fiică a unui tată spiritualizat, femeia există ea?

Femeile de asemenea au avut același raport la feminin

Turnura teatrală contemporană

Există o scriere feminină? O chestiune apropo de literatura contemporană

Ce înseamnă acest atât de lung exil al femininului?

Tabuul femininului: mai întâi refulat de fiecare, apoi reprimat de societate

Tratarea feminității în fiecare familie este puțin vizibilă, în timp ce consecințele sale în societate sunt explozive

Femeia sau Dumnezeu: cine nu există?

Fiecare refulează în solitar din interior ceea ce societatea reprimă din exterior

Pere-versiune: crucificare fetișistă a femininului

Locul femininului variază după culturi

Cum să rupi ciclul represiv?

Cum bărbații au pus femininul sub capacul bolii

Isteria masculină se definește în opoziție cu isteria feminină

De ce să numești criză isterică ceea ce este motorul perpetuu al Istoriei?

Reechilibrarea contemporană a isteriei masculine și feminine

Isteria masculină s-a desfășurat într-un alt câmp decât cel al isteriei feminine

Gelozia nu a fost ea cheia de boltă a opresiunii?

Gelozia tatălui primitiv (Urvater)

Gelozia și gradele calvarului ei

Gelozia majoră a femeilor

Cine deci ar fi cel mai gelos dintre cei doi?

De la ura amoroasă a femininului la prostituția sa

Gradele misoginiei

Societatea prietenilor

Prostituția: avatar specific al răului dorinței

Răul dorinței s-a întors în dorință a răului

Legislatorul a luat în serios violențele contra femeilor, dar reculă ele cu adevărat? Nu e sigur. Acele violențe au întotdeauna vedeta în romane și pe ecrane. Acel foc se va stinge el într-o zi? Ar putea totuși să ardă fără să aducă atingere nimănui, dar nu va fi totuși mai puțin un rău. Căci răul dorinței este un rău care arde din prima zi, un rău aprins de separații care s-au înlănțuit, ațâțat de repetiția fantasmelor destinate să întoarcă acel rău în avantajul celui care-l suferea – dar aceasta vrea să spună că

acel rău ar trebui exercitat contra cuiva? Dorința este un rău intrinsec: ea nu aduce atingere nimănui, decât celui care-o trăiește, ronțăită de o nostalgie pe care nimic n-o alină. Să dorești nu revine deci la a face răul, chiar dacă aceea ar putea scărpina amantul(a). Dorința îi dă acel redez-vous, pe care nici o întâlnire nu ar trebui s-o urmeze: este o violență mai întâi neadresată, decât prin eroare, atunci când cel ce suferă impută vina celei pe care-o dorește. Ea devine atunci simbolul acelui rău, totuși intrinsec, totuși fără raport. Dar răul dorinței insistă în durată, fără oprire. Iar în lungimea parcursului său istoric, centrul fricii a sfârșit prin a se deplasa și a se întoarce contra ei.

Este ceea ce s-a întâmplat: răul dorinței s-a dislocat de trei ori. Mai întâi intrinsec, el și-a găsit apoi o cauză în ceea ce dorea cel mai mult, adică femininul. În sfârșit, în disperare de această cauză, i-a trebuit să facă răul, cum spunem să facă dragoste. Aceste dislocări succesive ale dorinței au scufundat-o mereu mai mult în răul său. Dacă ea face să suferi, această cauză generează deja o inhibiție a dorinței. Și acel rău se multiplică prin doi dacă, pentru a se elibera de această inhibiție, tentația se impune să faci rău celei care i-a fost cauza sa.

Iar feminitatea și ea a mers în pasul acestei violențe: peste tot și în continuu, cu corpul ei apărându-se sau nu, ea provoacă dorința pentru a o refuza aproape la toți: „Privește-mă, admiră frumusețea mea, măsoară promisiunea mea... dar vezi de drumul tău, cavalere! Du-te caută mai departe Graalul tău.” Pe tocurile ei înalte, voalată, în fustă, înfășurată, în pantaloni strâmți, femininul rămâne prins în această plutire, în această cutremurare. Luată sub această lumină, bine îmbrăcată, bine machiată, dorința urcă în putere cât și în misoginie: mai întâi cea a bărbaților pe care dorința lor îi angoasează. Dar și cea a celorlalte femei; și în sfârșit cea a fiecărei femei față de ea însăși, sub forma unui sentiment de stranietate sau de răutate față de ea însăși: este ora uitării cheilor, a rendez-vous – urilor ratate, a paharelor vărsate, a scarificărilor, a sângelui care trebuie să curgă sau a accidentului. Este ora tuturor pericolelor. Să te lupți cu propria alteritate impune o gimnastică cotidiană – chiar dacă nu ar fi decât pentru a se îmbrăca. Cum să te îmbraci pentru a urma moda (și a fi o alta, deci)... dar totuși

acordându-te la intimitatea vidului tău propriu? Este sursa unui fel de fobii sociale larvare, a unei inadecvări la sine în locurile de seducție potențiale; aproape peste tot în sumă. O femeie care merge pe stradă se avansează ca și cum ea ar seduce, refuzându-se în același timp. Aventură hazardată, căci această seducție anonimă depersonalizează. Acest tip de fobie socială nu este cu adevărat una (ca și cea de șoareci). Ea ilustrează alteritatea feminină: diferența ei la ea însăși. Astfel că, atunci când un bărbat o dorește, ea se poate întreba la cine se adresează aceasta: la ea sau la un vis căruia ea i-a luat aparența și i-a împrumutat asemănările? Contratimpul dorinței – răul său – se sprijină pe această diviziune. Numeroase femei afișează o misoginie a propriei lor feminități care caută să contreze cererea lor de iubire „pentru ele însele”. La ce le servește să se poarte ca o bijuterie, dacă nu să fi iubite în contrapunct propriei lor dez-iubiri? Seducția devine atunci necesară fiecărei clipe chiar și fără să aștepte alt beneficiu decât să placă.

O femeie poate să caute să seducă activ, ca un bărbat. Ea câștigă acolo să fie iubită, ea care nu se iubește întotdeauna. Dar atunci vânătoreasa riscă să fie luată ea însăși în vânătoare, de această dată pasiv, și aceasta poate să nu-i convină. Am recunoscut virajele contrastate – de la da la nu – acordate seducției feminine. Acea luptă cu front inversat se complică încă în funcție de variații ale isteriei masculine: atunci când bărbatul întâlnit caută să seducă (activ), dar când este în cele din urmă sedus el însuși (pasiv). Feminitatea sa astfel busculată riscă foarte bine să se traducă printr-o impotență! Aceasta nu va face decât să accentueze respingerea sa a femininului: angoasa sa, dacă nu misoginia sa. Această seducție joacă partea sa activ sau pasiv în fiecare spațiu public. Răul dorinței se pune în scenă astfel peste tot, pe fondul unei beligeranțe intime, aproape tăcute, ca un film mut care arată o succesiune pe fundaluri și de treceri la act.

Atunci când ele se refuză dorinței pe care o provoacă, femeile uzează inocent o armă care își are propria sa brutalitate, o putere imobilă, mută, o pură aură fără milă. Da, nici o milă pentru cel ce se aventurează, nici un surâs care să nu anticipeze angoasa lui. Dorința se plimbă în aer liber în toate locurile. Cine va îndrăzni să-i ceară să nu provoace? Este natura

sa. Ea arde peste tot unde poartă privirea. Să facă ca și cum nu ar fi nimic o face să râdă și o face încă și mai excitantă. Oricine respinge feminitatea îi recunoaște chiar atunci imperiul ei. Iar cel care vrea să-l uite nu mai are decât să gândească repede și mereu mai repede, pentru a metamorfoza fascinația sa într-o obsesie fără raport. Dacă face ca și cum nu ar fi nimic, uitându-și dorința, nu îi va mai rămâne curând decât angoasa, căreia îi va ignora rațiunea.

Pentru a rezuma doxa psihanalitică cu privire la asta, bărbații vor trăi o angoasă de castrare în fața sexului feminin. Sau, pentru a o spune după imageria tare a vaginului dentat, ei vor avea o dorință certă de a da falusul, dar, în același timp, o tot atât de tare angoasă ca, o dată dat, acest instrument să nu le mai fie redat. De unde o impotență, deseori ocazională. În aparență, absența penisului femeii i-ar înfricoșa. Totuși, nu toate femeile provoacă acel gen de angoasă, care nu amenință un bărbat decât atunci când el a întâlnit o femeie pe care o iubește și pe care o dorește. El idealizează, făcând din ea obiectul fantasmatic al dorinței tatălui, cu care se instaurează imediat o concurență și o inevitabilă gelozie! O femeie nu angoasează un bărbat decât în proporția acestei invocații a tatălui: este acesta din urmă și nu ea cel care îl amenință cu castrarea. Ea nu este castratoare decât sub titlul de complice a tatălui, și chiar mai mult decât el, el care nu e niciodată acolo.

Acel proces ar fi fost el mai clar dacă aș fi scris că femeia dorită este un fel de femeie a tatălui? Poate. Dar aceasta ar fi făcut să gândești că este vorba de mamă (cum este cazul în oedip). În vreme ce din contră este vorba de nu contează ce femeie mai degrabă decât mama, dat fiind ca ea să fie dorită de un fel de tată. Verificarea este ușoară; din momentul în care o femeie nu mai reprezintă un ideal patern – din momentul în care ea este coborâtă sau umilită -, impotența amantului ei se sfârșește. Absența penisului feminin nu e suficientă deci pentru a explica angoasa.

Această sursă obișnuită de impotență în fața unei femei, mai ales dacă ea este idealizată, mai ales dacă ea este imaginată toată înarmată, deghizată în războinică, în Athena, în Penthesilee, în Vampirella, dezlănțuie o violență masculină – de altfel susceptibilă, o dată

perpetrată, să redea potența sa impotentului. Căci de ce să iei prin violență ceea ce consimțământul iubirii ar obține? Mai întâi pentru că răul dorinței arde în contrapunct iubirii și pentru că violența rezolvă această contradicție: ea se perpetrează pentru a aboli acest jenant: iubirea. Iubirea s-a născut în simplicitatea atașamentului matern, în continuare contrazis de separația onanistă, apoi de dorința sexuală. Dorința femininului contrazice iubirea maternă, și nu contează ce violență, morală mai des decât fizică – caută să mențină această separație. Dacă atașamentul față de mamă s-ar alinia asupra irealului feminității, această iubire incestuoasă ar stinge scânteia erotică.

Această angoasă totuși intimă a antrenat represia cea mai globală a femininului: fii cei iubiți ei înșiși au ridicat un zid între femeie și mamă. Imaginarul grec al unui regat al Amazoanelor, la fel ca și compilațiile lui Bashofen despre matriarhatul originilor, nu sunt decât excepții idilice ale segregării aduse de către fii: ei au dus orbește un război invizibil contra ansamblului femeilor. O violență morală, represivă, fizică, s-a exercitat în continuu asupra ansamblului lor. Să supraveghezi și să pedepsești a fost contr-focul angoasei. În spatele scutului teologic, a fost un braț de fier contra dorinței însăși. În spatele scutului filozofic, a fost un braț de fier pentru a uita Heteros-ul, a arunca în afara scenei obscenitatea dorinței.

Sub acest plumb rău al dorinței, femeile nu ar fi putut ele să dispară? Însăși fascinația răului a fost singurul lor refugiu, o seducție al cărei parapet fragil seamănă mai degrabă unei împingeri la crimă. Cu cât mai mult frumusețea unei femei se afirmă, cu cât mai mult ea afișează fetișele, bijuteriile, podoabele care simbolizează dorința, cu atât mai mult o aură de violență amortizată o însoțește. Această respingere înfricoșătoare durează din noaptea timpurilor, ocultată de aura fascinației lor. Și fiecare femeie s-a putut obseda din același punct de fugă, atunci când ea s-a travestit în femeie, după chipurile infinite ale femininului, voal aruncat peste ceea ce nu apare fără voal. Corpul feminin în întregul său ocupă această vacuitate ireală, în punerea vid halucinatoriu a dorinței tatălui, a lui Dumnezeu care o nimbează din aura sa de interzis, atât de excitant. Răul dorinței s-a cristalizat pe

această cauză, pe acest Janus universal care arată fața mortală a tatălui și cea de marmură a unui feminin încarcerat. Din tatăl însăși, figura, forma și numele, au fost proscrise. Femeia nu i-a urmat soarta, dar s-a înrăutățit cu fiecare privire pusă pe ea: ea a trăit pe pământ oprimată, fără ca aceasta să fie măcar menționat: tăcerea a însoțit-o, de zile, de secole, de milenii.

Tocmai am descris motivele misoginiei văzute sub un unghi mult inconștient. Ele au fost mascate de motive secundare care au luat tot spațiul. Lista este lungă a tabuurilor corpului feminin, ale aparenței sale, ale funcționării sale. Mergând de la mai departe la mai aproape, aceasta începe cu o rușine de nuditate, un fel de fobie a sexului feminin, pe care ochii nu ar știi să se pună. Și apoi, apropiindu-ne mai mult, trebuie să considerăm marea importanță pe care a luat-o tabuul virginității. Acestor fobii li se adaugă o angoasă generalizată în fața sângelui menstruațiilor, care curge pentru că un copil nu se va naște și care reprezintă deci un fel de paricid. Menstrele erau sacer – sacre -, ca și cum ele reprezentau un sacrificiu oripilant consimțit în onoarea idolului ucis: tatăl care nu va fi al unui copil plecat picătură cu picătură. Fobia sângelui feminin a fost de o mare forță. Cum o scrie Torah: „Fluxul menstrual este un blestem care se transmite de la mame la fiice.” El cunună erotismul, procreația și moartea. Impură, femeia la menstruație corupe alimentele, iar atât de înțeleptul Aristotel scrie chiar că reflectarea ei în oglindă „ degajă un nor sângeriu”. Raporturile sexuale în timpul menstruației au căzut sub lovitura interzis-urilor religioase până în secolul XVII. În „Ciocanul vrăjitoarelor” (Malleus Maleficarum din 1846), manual al Inchiziției, femeia și genul său erau simbolul răului, destinat să înșele, să „priveze bărbatul de membrul său viril”. Primă materialitate căreia privirea să i se poată agăța în fața nudității, părul a fost și este obiectul unei fobii intense, care circulă și se deplasează până la plete. Femeile au avut deseori capul ras după nașterea monoteismului, cu o netă recrudescență sub Inchiziție... și la Eliberare în Franța. Această fobie a părului este încă puternică în Japonia... Nu doar de păr, ci de orice îi seamănă: grădinarul zen înarmat cu mici foarfeci vânează până și cel mai mic fir de iarbă, făcând din

grădinile sale frumoase deșerturi în care Buddha plimbă o privire împăcată.

O dată citite pe litere numele acelor tabuuri... „Am putea aproape spune că femeia în întregul ei este tabuu”, cum o scrie Freud în „Tabuul virginității”.

El nu face de altfel decât s-o constate în acel text important, căci el este mărturia cea mai vizibilă a faptului că „fiica” nu descinde din mamă. Fără să-l aștepte pe Freud, Rabelais scria deja că diavolul el însuși o lua la fugă în fața unei femei exhibând sexul său. Meduza orna scutul lui Perseu și egida Athenei. Gorgona Etruscilor, sculptată în fața carelor lor de luptă, trebuia să facă să fugă inamicii.

Cum să nu vezi acum extensia extraordinară a răului dorinței? Acel rău primează de departe asupra virtuții, așa cum o scrie Sade, care a văzut acolo triumful unei „Ființe supreme în răutate”. Povestea sa a lui Juliette nu este ea o parabolă verificată de fapte? O nebunie de distrugere animă bărbații în timp de război. Dar de ce această turbare de a distruge frumusețea minează ea și pacea? Iconoclastia, desfigurarea peisajelor sublime, măcelul inutil și în masă al grațioaselor animale ilustrează această pasiune a devastării. Ca și cum frumusețea ar purta pe reversul său o chemare la aneantizare... în același titlu ca și femininul în sumă, a cărui fascinație a tăiat piatra statuilor și a scandat muzica poemelor, în timp ce el e tratat în cotidian ca un lucru bun de bătut; ca o mobilă; ca o Juliette. Femininul califică acest lucru psihic incalificabil, protejat de corpul incredibil dar vizibil care-l suportă. Sacer, acel corp improbabil prins în acel dublon suportă totodată aura dorinței și oroarea de ceea ce a fost respins: parfumul său delicios acoperă moartea prin incest, odoarea cadavrului patern, sau cea a excrementului. Subtilitatea unui parfum îmbătător nu uită niciodată acelor miresme insuportabile pe care le acoperă. Mirosul nostru cel mai propriu-curat este ținut cel mai departe posibil ca și cel mai impropriu-murdar, cel mai inapropriat, cel mai răupropriu. Cristalizând contradicția dorinței, corpul feminin a încarnat acest oximor, a cărui atracție generează o repulsie. Incoercibilă dar culpabilă, dorința se deplasează fără ca niciodată să se îndepărteze mult de portul său de

legătură: este principiul metaforei, al metonimiei, al oximoronului, al întregii acestei falsificări care ar vrea bine s-o spună, dar fără s-o spună. Ce trebuie deci pus la distanță – în realitate? Odoarea sărată a fantei se metamorfozează în pasiune a parfumului; obscenitatea unui sex asupra căruia privirea nu îndrăznește să se oprească se extaziază asupra frumuseții gambelor, sau mai sus asupra reflexiilor pletelor, sau mai jos asupra curbei picioarelor. Freud a scris că femeia era totodată receptacolul frumuseții, și că sexul său făcea să te cutremuri, asemănător în aceasta cu capul meduzei. Într-o singură aruncătură de ochi, obscenitatea a creat frumusețea care o voalează și o contrazice. Obscenitatea creează frumusețea. Șocul estetic inversează clipa de siderație a dorinței. Farmecul se proporționează cu înfricoșarea a ceea ce nu trebuie mai presus de toate văzut: explozia de păr sau cabrarea piciorului captivează privirea cel mai departe posibil de fantă.

Șocul cauzei dorinței își propagă unda sa ca o piatră aruncată în apă. Din aproape în aproape, ea desparte lumea între frumusețe și urâțenie. Strălucirea feminină este mai întâi o creație: da, ea aparține irealului cultural. Și ea participă apoi la nașterea esteticii însăși: aura sa inspiră artistul. Operele create se nasc în siajul său. Este contralovitura obscenă a sublimului kantian, a unui fel de înfricoșare în fața splendorii naturii, care nu ar atinge niciodată acel grad dacă angoasa de castrare nu ar investi-o, această angoasă căreia femininul îi exhibă oximoronul de origine.

Și dacă regândim acum nebunia de distrugere a fiilor lui Marte, este ca și cum o furie deplasată contra femininului o motiva. Alt nume al femininului, frumusețea strălucește inaccesibilă, iar distrugerea o amenință: este tocmai sub lovitura puterii dorinței, când - irealizată – ea se reneagă ea însăși, trecând de la răul suferit la alinarea de a face răul – Cititorule, recunoaște-i puterea, vei măsura că tu ești autorul răului tău, ca și Adam părăsind Edenul, seamăn lui Dumnezeu, singur culpabil...

Penthee, Penthesilee: inversul criminal al dorinței, mesager al lui Eros

Sensul revoluționar al unei eliberări

O lecție a Revoluției franceze

Autonomia femeilor în Revoluție

O mulțime revoluționară feminină

Freud – și el – a uitat mulțimea revoluționară, feminină

Femininul încarnează răul în cultură

De ce boală mortală patriarhatul este atins?

Pentru o genealogie psihanalitică a puterii

Căderea tatălui este ea motorul istoriei?

Apocalypse now! Patriarhatul pierde viteză

Mascarada masculină întâlnește mascarada feminină: natura puterii nu se va găsi ea schimbată?

Scânteia revoluționară feminină

Un detonator armat de la început

Istoria merge pe drumul ei. Nimeni nu ține busola după care se orientează. Althusser a făcut remarcat că noi suntem îmbarcați într-un tren fără pilot. Merge mereu mai repede, și, în spațiul unei vieți, călătorul aplecat pe fereastră constată că peisajul s-a schimbat. Că istoria rămâne până azi oarbă n-o împiedică să aibă un sens – și ea merge acolo. Oamenii întotdeauna i-au dat o origine. Mai întâi în vaste cosmogonii divine, care programau un ciclu al creaturii. În ruptură cu acel timp circular al Antichității, monoteismul a indicat franc viitorul spre un paradis radios. Mâine, totul va merge bine! Dar iată, aveți răbdare, căci va fi doar după moarte – și de preferință pentru adepții lui safe sex. După Renaștere, această speranță de mântuire a coborât pe pământ cu mereu mai multă evidență, așa că ideea unui progres continuu a devenit sigură. Stăpânirea unei istorii de acum umane este la îndemână. Curând ea va fi înțeleasă ca și celelalte legi ale naturii, care unele după altele nu au rezistat rațiunii. Doar rațiunea istoriei omului

rezistă încă rațiunii sale, și mai mult încă prizei sale. Este deci o forță mai mare decât rațiunea, cel puțin conștientă.

Luminile au văzut mare: Montesquieu, Condorcet, Rousseau... certitudinea unei egalități mereu mai bine distribuită cu Tocqueville, socialismul revoluționar francez, Marx. Sunt câteva nume ale acestei certitudini. Ce rămâne din asta cert? Cel puțin că mișcarea însăși va continua. Cel puțin că acea mișcare împinge spre mari rupturi, bulversări pe care intuiția le numește revoluții. Este un cuvânt pe care modernitatea l-a născut, după Descartes. Recent în sumă. Și dacă nimeni nu poate prezice unde duce fiecare revoluție, știe cel puțin că ea caută să fugă de un rău actual, chiar dacă nu-i spune numele, chiar dacă se ascunde sub multiple nume. Care este acel rău, care este motorul negativ al progresului, care împinge să rupă cu actualul?

Pe baza unor indici destul de slabi în epocă, Freud a avut intuiția că istoria individuală repeta în accelerat pe cea a umanității întregi. Acel paralelism al fiologenezei și al ontogenezei impresionează, înainte chiar de a da dovezile sale. Freud a început să le elaboreze în textele sale de antropologie psihanalitică, ca și Totem și tabu, sau Moise și Monoteismul. Tragem ideea că istoria religioasă a omenirii progresează de la animism la totemism, pentru a merge spre un monoteism puțin câte puțin înlocuit de un ateim practic. Un copil urmează aceleași etape, evoluând de la un animism magic la o gândire căutând în ea însăși rațiunile sale. Această simetrie a istoriei individuale și a istoriei colective permite studii comparative. O problemă obscură a istoriei omenirii se poate astfel rezolva, comparând-o cu aceeași problemă atunci când ea este abordată de copii, și notând cum ei o rezolvă.

Dacă răul de care progresul caută să fugă rămâne enigmatic și ar putea răspunde la multiple determinații, este mai clar atunci când privim un copil crescând. Precum de interzisul incestului, fobie spontană a debutului vieții. Acest adevăr universal al copilăriei organizează în mod egal toate culturile care îl aplică orbește, fără să spună de ce. Un copil nu are frică, el spune secretul acestei legi: este el cel ce o fabrică spontan. Această fobie generează mai întâi un fel de ură de tată mascată de ambivalență și însoțită de o angoasă de castrare și de feminizare:

iată-l, acel lup de coșmar pe care fiecare generație trebuie să-l abată! Este echivalentul unei totemizări, cea care inițiază istoria precum cea pe care fobiile o repetă la răsăritul fiecărei vieți. Castrarea, femininul a fost deci confruntat acelui rău, motor secret al unei istorii bântuite de rezoluția sa?

În cursul acestor pagini, puterea menadelor a crescut și a luat relief. Refrenul lor a urcat în forță, capitol după capitol. Iar cititorul percepe acum dansul lor în plină lumină. La început simple eroine de anecdote aproape mitologice, ele au acum statura marilor actrițe care, pentru a se fi ținut în umbră, nu au jucat mai puțin un rol de star. Până azi, misterele dionisiace au rămas... mistere. Își păstrează secretul. Ochii se coboară din momentul în care sunt întrevăzute. Sunt totuși mistere solare, exhibate în ziua mare. Dar privirea rușinată se întoarce. Trebuie să își frece ochii! Cronicarii au auzit vorbindu-se ca despre un fel de timp preistoric în care femininul ar fi făcut să domnească un sumbru imperiu. Conștiința se pierde în fața acelor evenimente: nu a fost domnia mamelor, ci cea a femeilor. Chiar dacă istoricii au dat seama despre acele rumori, conștiința le vânează imediat ca și cum ar fi vorba despre câteva fapte diverse, la fel de anecdotice ca cele de azi. De exemplu, jurnalele anunță că o mamă și-a pus bebelușul la congelator. Sau că o studentă și-a decupat însoțitorul în bucăți pe care le-a devorat timp de mai multe luni. Aceste istorii par la fel de ireale ca și persoanele încrucișate în toate zilele, dar pe care nu le salutăm, pentru că ele nu ne-au fost nici prezentate, nici numite. Ele rămân transparente.

La fel despre acele bacanale care au fost prezidate de femei al căror nume nu a fost niciodată notat: erau sărbători de dinaintea numelui, de dinaintea devorării sale. Acele evenimente urcă în noaptea timpurilor căreia îi seamănă. Memoria nu ajunge să prindă acea mișcare, ca și cum ar fi mereu prea departe în spate, sau prea înainte. Ea a durat câteva secole, abia menționată în cronici. Niciodată un prinț sau un erou nu a ordonat-o. O repet, căci cititorul poate a respins deja această descriere, sau cel puțin nu i-a măsurat poate încă portanța. Repet refrenul acestei cărți, poate al istoriei: ritualele dionisiace se țineau cel puțin o dată la doi ani în martie: fluiere ascuțite, tamburine, grelotes, crecelles, dans,

vin, psalmodieri, mari cântece, aproape strigăte. Beție a preotesei invocând zeul, chemând pe marele Pan...urlete ale fetelor – apoi castrare, apoi cu dinții plini devorare a unui bărbat viu. Acele ceremonii au fost celebrate mai ales în jurul Mediteranei. Ele sunt atestate în Italia spre -300. Mai târziu, ele au avut loc până la de trei ori pe an, terminate prin sacrificiul de animale și mâncarea lor crudă. Secta inițiatelor a devenit atât de numeroasă încât ea singură forma un popor: Jam propre populum, scrie Titus-Livius. Și apoi a izbucnit scandalul bachanalelor. O curtezană, Hispala Faenicia, a revelat unui tânăr bărbat pe care-l iubea, Publius Aebutius, soarta care-l aștepta, în mod sigur să fie emasculat și devorat, dacă se lăsa ritualului căruia îl încredințase propria sa mamă. Senatul se sesizează de afacere și bachanalele au fost interzise (în -186). Debarasate de ritualele lor sângeroase, ceremoniile lui Pater liber au defilat apoi în onoarea lui Bacchus. Canibalism în lipsă, acele sărbători s-au continuat în timpul crizelor maniace ale carnavalului, unde, disimulat sub masca sa, fiecare mănâncă pe cel pe care-l imită. Carnavalul este fața întoarsă, revoluționată, a vieții politice, al cărei invers primitiv este devorarea tatălui primitiv.

Un mare efort de imaginație este inutil pentru a înțelege că acele ceremonii repetau festinul totemic freudian. Și totuși măsurăm importanța efortului cerut, căci Freud însuși nu a dat atenție sensului acelor ceremonii grecești și romane, atunci când le cunoștea existența și era în căutarea dovezilor mitului său și hoardei sale primitive în improbabile elucubrații ale lui Darwin, sau în scrierile inspirate de antropologii americani, care auziseră vorbindu-se despre ritualele canibalice ale Indienilor Kwkiutl. Da, aceasta se întâmplase foarte bine în cultura noastră. Se va obiecta că sărbătoarea dyonisiacă era condusă de femei (sore) și nu de bărbați (frați). Dar tocmai! În retroacțiunea unei culturi deja instalate, sunt femeile cele care au rămas păstrătoarele cultului de origine. De altfel, în hoarda primitivă, bărbații nu erau ei toți feminizați? Căci femeile au fost nu doar jumătatea hoardei primitive, ci și cea a fiecăruia. Când bărbații au abandonat revolta lor feminină și au luat postura lor virilă, ele au rămas cele mai determinate, rezistând ultimele, rebelându-se primele, în vreme ce frații lor și-au întors vesta și s-au pus la cald. Este opera anticulturală a femininului, cea care

reînnoiește cultura! Contrar unei idei primite, ar trebui spus că simbolicul ar fi în mâinile femininului? După toate, Legea, sau Justiția, sunt mai degrabă reprezentate de statui de femei. Și războiul de asemenea, este adevărat...

Trebuie acum făcut un efort de imaginație încă și mai mare pentru a înțelege că menadele nu au fost femei ale trecutului. Acelea au fost futuriste. Ele au programat deja în stilul lor expeditiv gestul monoteismului: ele nu au distrus idolii cetății, cum a făcut-o Akhenaton, acolo jos la Teba, chiar înaintea Exodului și a Sinaiului. Dar ele puneau la pământ zeii familiei. Ele dinamitau patria potestas a bărbatului, a cărui putere era calcată pe cea a unui zeu. Fiecare serbare dionisiacă, fiecare procesiune a lui Liber Pater repeta ieșirea din Eden.

Din cea mai îndepărtată Antichitate, gestul menadelor a avut o valoare universală, chiar dacă mișcarea lor a rămas limitrofă, ținută în marginea cetăților. Tinere fete seducătoare, întoarse, nesupuse; hetaire intrigante, cultivate, strălucitoare; prostituate de stare joasă directe, vulgare; dar și matroane obișnuite, vorbărețe în forum, civile, cochete, materne, tandre, amante, aveau brusc destul și, la ora prescrisă de astre, ele se retrăgeau pe vârful unui munte, intrau în transă și coborau asupra orașului, unde spărgeau totul. Acele femei părăseau orașele cu sutele, ca un val care se retrage; ele se regrupau pe o înălțime, dansau până în zori; apoi se dezlănțuiau asupra cetății și se dădeau carnavalului lor infernal, până ce asta devenea rău, cu devorarea crudă a unui animal sau, mai bine, a unui bărbat. Nu era vorba despre crize singulare, ci despre violența unei mulțimi, arzând, demolând totul în trecerea sa, vânând cel puțin un bărbat, încă și mai bine un tată, și încă și mai bine dacă posibil fiul uneia dintre ele, dacă posibil un rege – cu la fel de frumoasă prestanță ca și Penthee al lui Euripide sau ca frumosul Orfeu! Și dacă-l prindeau, îl emasculau și-l devorau.

Omofagia menadelor s-a continuat fără îndoială în Roma până după începutul erei noastre, în ciuda interdicțiilor Senatului, așa cum o atestă perenitatea cultelor bahice. Sunt fapte poate legendare, în orice caz uitate în lumile înapoiate ale istoriei... Dar unde se găsește cea mai bună dovadă a lor, dacă nu în riturile sacrificiale ale primelor religii care doar

au deplasat epilogul lor antropofag: dacă e interzis să devorezi un bărbat, o să mâncăm un taur, eponim al lui Zeus... sau mai bine un berbec, încarnare a lui Amon și a lui Baal... Este tatăl pe tavă! Până azi, preoți consacră cărnurile în mai multe religii. Și mielul cristic nu a fost el ultimul dintre devorați, el care este consumat întotdeauna la liturghie? Menada își continuă opera sa sacrificială în eternul său prezent:

Față de insomnie, eu sunt o iluzie, eu care devorez pe ai tăi. Privește-mă, eu sparg visul: eu sunt de marmură, de jar, de gheață, de bronz, în foc, în cenușă.

O rebeliune în continuu

S-o privim venind prin micul capăt al lunetei: ea face multe povești pentru nimic, ea spune nu după ce spusese da, ea varsă paharele, trece înainte rândului său la coadă, râde de codul străzii: iată tot atâtea dintre acele mici transgresiuni ușor atribuite psihologiei feminine. Acel gen de mici evenimente jalonează viața cotidiană și fac să se miște capul domnilor, care văd acolo un etern feminin refractar la civilitate. Niciunul nu va disconveni că acea modalitate de rebeliune există, dar nu replică ea seducției? Priviți această altă femeie care place mult, bine machiată, elegantă, urcată pe tocuri înalte, etc... S-o observăm... s-o urmăm, atunci când ea se duce la o petrecere la prieteni: ea varsă fără s-o facă expres paharul ei, dacă e posibil, în pantofii Latin lover-ului care-i privește din colțul ochiului decolteul, ea își înfige din neatenție tocul înalt în piciorul dansatorului care o strânge prea aproape... Acel gen de mici gesturi în afara normelor se acumulează ca o paradă contra seducției. Nu protejează ele contra unui fel de viol anticipat al feminității?

Femininul transgresează în proporția seducției sale și respingerii sale. Este el transgresiv pentru că e respins, sau mai degrabă este respins pentru că e transgresiv? Cei doi termeni se înlănțuie într-o mișcare circulară, o revoluție pe loc care seamănă mai degrabă unei poticniri decât unei mergeri înainte! Perspectiva se deschide dacă cuplăm femininul cu dorința tatălui: este o dorință – incestuoasă și mortală – care obligă să nu i te conformezi – trebuie deci s-o transgresezi. Dar

atunci această entorsă nu e decât o jumătate de măsură: mișcarea sa completă ar reclama de preferință capul patern. Transgresiunea feminină nu este o cochetărie seducătoare decât așteptând ceva mai bun, căci este o mișcare de fond, un principiu fără compromis. Mai degrabă decât să spui că este transgresivă, valorează mai mult s-o califici drept revoluționară, căci ea caută să facă tabula rasa din ceea ce nu transgresează decât așteptând de acolo ceva mai bun.

Din momentul în care urgența de a ieși din familie le „mănâncă", femeile - mai mult decât bărbații – sunt bântuite de paricid, iar acest prurit le scarpină ca și cum aceasta nu s-ar fi împlinit niciodată până la capăt. Iubirea refulează acea sumbră înclinație, așa încât ele adoră să joace prin anticipare pe infirmierele, psiholoagele, stuardesele: eroinele salvatoare. Acele bune îngrijiri sunt rezervate tatălui muribund sau eroului rănit, care trebuie mai întâi bine epuizat, dacă nu decapitat! Femeia în cămin, atât de atentă, ea, a cărei bucătărie este perfectă iar menajul impecabil, nu este pe punctul de a juca un rol căruia natura ar fi predestinat-o.

De la prejudiciu la revoltă: compromis masculin, radicalitate feminină

Un spirit răutăcios ar spune că femeile se plângeau de a nu avea falusul. Ar fi revendicarea feminină de bază, motorul unei insatisfacții constante, a unei reclamații neîncetate. Totuși bărbații îl reclamă și ei – ceea ce anatomia maschează puțin cam repede! Impunerea patrias potestas patriarhale - și nu anatomia – a dat avantajul bărbaților. În realitate, prejudiciul inițial – cel al castrării – lasă cele două genuri într-un egal raport față de lipsă, față de întârzierea luată de fiecare asupra sa: față de dorință deci. Consistentă, devorantă, dorința de penis – feminină – nu are egal decât în dorința de a-l da care metamorfozează bărbații în obsedați sexuali. Ei ar trebui deci să fie la fel de revendicativi ca și femeile. Dar cum anatomia și mitologia ambiantă le dau iluzia că ei au deja falusul, cum a-l da posedă un avantaj strategic asupra lui a vrea să-l ia și cum în cele din urmă identificarea cu tatăl le oferă un joker câștigător, bărbații fac prin anticipație ca și cum ei ar poseda deja

ceea ce ei nu fac decât să dorească. Retrageți eșafodajul acestor cum, și veți vedea debandada.

Fiecare se va recunoaște în sentimentul de a fi suferit vreun prejudiciu, de a se fi făcut a avea, că o anumită promisiune nu ar fi fost ținută: această trăire secretă este atât de banală! O este mai mult pentru o femeie? Mai puțin pentru că ea ar fi castrată, decât pentru că ea cere deschis ceea ce masculinul caută să dea - și de care nu se înstăpânește decât dându-l, fără să-l fi avut niciodată nici el mai înainte. Masculinul face seamăn din a-l avea și din a-l putea da – așa că el ajunge acolo... câteodată. Femininul afișează din contră lipsa sa: devorat de acest prejudiciu, încăpățânat în reparația sa, bântuit de ideea de a-și scoate din el răzbunare – cel puțin el nu se inhibă -, el revendică alt lucru decât ceea ce el este. El este bucuros constructor de istorii, mai întâi istorii visate precum în O Mie și Una de nopți, apoi de istorii care prind rădăcini în realitate.

Sentimentul unei daune intime anticipează asupra revoltei, cu mult înainte ca mai multe prejudicii să se unească într-un protest comun. Acel prejudiciu nu are culoare politică; dar un rege nu ar știi din asta să atribuie vina nimănui, în timp ce un vasal ar incrimina regele. El unește astfel un stăpân tatălui, astfel încât castrarea retaie prejudiciul. Această acoperire va fi cu atât mai explozivă cu cât prințul cetății se prezintă el însuși ca un avatar patern. În această măsură, un prejudiciu oarecare (comun) va fi multiplicat de fiecare angoasă de castrare (singulară). Aceea semnifică oare că politica este guvernată de dorința inconștientă? Dacă sunt două ordine diferite, unul nu ar fi nimic fără altul! Inconștientul se proiectează pe ecranul politic, fără care el nu ar apărea, și în lipsa căruia el nu ar știi cum să treacă la act.

Nu există de exemplu nici o soluție psihică pentru contradicția iubirii și urii tatălui. Așa că ura se proiectează în afara familiei. Din copilărie ea se exteriorizează sub masca unui lup sau a unui animal fobic, el însuși propice inventării unui totem: acel proces deja politic se declașează cu ritualele sale, datoriile sale, transgresările sale, excluziunile sale, care se organizează pe spărturile sale. Viața în societate ar fi inconsistentă fără subiectivitatea care se proiectează acolo, nu fără o torsiune care o

face dez-cognoscibilă. De la inconștient la proiecția sa politică, o limbă inconștientă nu se traduce într-o alta care ar fi politică, căci politica este singura expresie posibilă a idealurilor născute din culpabilitate. Inconștientul joacă astfel cartea forțată a unei aventuri în cetate, unde suveranul bine reprezintă un fel de tată inversat al celui care domnește în ceruri: el promite că totul se va aranja curând, aici jos poate, după moarte în mod sigur. În acel sens, gândirea partizană, conflictele, iubirea șefului asigură fiecăruia pâinea zilnică a refulării sale – este piatra mortuară pusă asupra paricidului.

Planurile de mântuire sunt întotdeauna politice. Nimeni nu se poate ierta doar singur, și trebuie să treacă din asta prin discordiile societății: odată tatăl trecut la mulinetă, odată lacrimile vărsate pe mormântul său, pe lângă cine să implori iertarea și cine o va acorda? Ar trebui răspuns nimeni. Dar există întotdeauna cineva pentru a răspunde în locul lui nimeni. În locul acelui fel de tată care a fost eternizat în ceruri, acolo sus, răspunde locțiitorul său terestru. Cu ochii spre cer, iertarea este așteptată de la cel care este sub pământ. Cu ochii ridicați, păcătosul își caută calea sa pe pământ, acolo unde el visează să construiască cetatea lui Dumnezeu. Acesta este progresul! Dintotdeauna această cetate s-a construit, și fiecare nou născut urcă într-un vis deja în marș de multă vreme. Imposibil să iei un fluviu de vise în contra-curent! Visul are gardienii săi. În regatul său domnește suveranul său cu aureola sa cerească și spada pământească. Un suveran cu obiceiurile sale de somnambul pe care nu vrea, mai presus de toate, să le schimbe.

Prinsă în acest vis treaz, o criză de isterie nocturnă, bătaia de aripi de fluture a unei scene domestice ar putea ea să declanșeze din aproape în aproape o revoltă contra suveranului? Să exagerăm această propoziție: bătăile de aripi dintr-odată sincrone a mii de fluturi vor face ele să cadă prințul? Aceea nu s-a întâmplat niciodată, căci bătaia fiecărei perechi de aripi nu ridică decît câte un fluture odată, solitar în ciuda numărului. Totuși, dacă o constantă represiune s-a abătut asupra femeilor, nu este pentru că bătăile de aripi de fluture sunt o amenințare? Dar în ce sens sunt ele una? Femeile ar fi ele de departe, și ca un nimic, după ce vor fi

șușotit câteva cuvinte la ureche, din a fi vorbit la brutărie, la biserică, la ieșirea de la școală, instigatoarele secrete ale sediției frații?

Despre familiara stranietate a femininului și cea a feminismului

De când datează primele conștientizări ale locului și rolului femeilor în istorie? E în uz să fie urcate până la Marx și Engels în Originea familiei, a proprietății private și a Statului. Prima exploatare ar fi fost după ei cea a femeilor de către bărbați. Această teză uimitoare făcea din raportul bărbatului la femeie un fel de matrice originară a luptei de clase, și prin consecință motorul istoriei. Teză de o familiară stranietate, mai întâi pentru că ea are un fel de evidență, ca și cum ea ar fi într-adevăr familiară. Dar ea este în același timp foarte stranie: dacă dominarea femeilor a avut la început un motiv sexual, această rațiune nu este ea ireductibilă la o exploatare de clase? Și apoi, de ce un moment de dominare inițial ar fi devenit motorul întregii istorii, și în plus al unei istorii în care femeile nu au intervenit deloc? Marx și Engel nu au dat o suită acestei ipoteze. Și cum ar fi putut-o, de vreme ce nu aveau decât o idee vagă despre alchimia sexuală? Intuiția lor a fost deci redusă la o exploatare economică a celui mai slab de către cel mai tare.

Trebuie atunci să conjuncturăm că dacă acest elan inițial nu a mai apărut apoi, este pentru că el a trebuit să rămână activ sub o formă deplasată? Această deplasare este stranietatea însăși! Nu ar trebui să încercăm să înțelegem stranietatea care se disimulează sub familiaritate? O primă falsă evidență trebuie mai întâi îndepărtată: dacă dominarea femeii a fost o realitate, rațiunea sa nu a fost cea a celui mai puternic. Dacă așa ar fi fost cazul, o strivire inițială a femininului de către masculin nu ar fi avut nici o suită. Această stare staționară nu ar explica stranietatea deplasării care a făcut din feminin un motor constant. Din contră, o angoasă reînnoită a femininului nu a găsit o altă ieșire decât în constanța represiunii și într-o insurmontabilă gelozie, o luptă pentru posesia unui bun în afara portanței: cel căruia orgasmul feminin îi este parabola. Cum să înțelegi deplasarea unei anumite mize dintr-un teren în care ea este inaccesibilă, într-un altul care îi furnizează un echivalent? Nu trebuie să diferențiem imperiul feminin asupra acelui bine, și lupta

masculină pentru putere care încearcă să și-l însușească? Orice tentativă de a juisa de el prin violență va eșua. Atunci când femeile au fost violate în timpul războaielor, schimbate sau trocate, atunci când ele au fost cumpărate sau aservite, ele nu au rămas mai puțin stăpâne a bunului lor cel mai intim, inalienabil, incolonizabil, dominând cu valoarea sa circulația mărfurilor și mizele luptelor. Era mai puțin o putere de femei cât această putere inalienabilă. Puterea bărbaților se exercită asupra cuiva, cea a femeilor asupra nimănui. Este un imperiu fără regat.

Bărbații nu au putut lua cu forța propriul juisării feminine, care reprezintă totuși pentru ei suveranul bine, căci ei se asigură astfel prin persoană interpusă de genul lor și de numele lor. Dar violența ea însăși ajunge pentru a le asigura genul și identitatea, așa că ea a devenit placa turnantă a straniei deplasări. Să faci violență unei femei, este să încetezi să fii una, și deci să te asiguri de genul tău.

Plăcerea de a transgresa, de a face răul, a fost deci sursa juisării masculine. Ea a înlocuit donația orgasmului feminin, care este imposibil de obținut cu forța și care a fost mai întâi din contră o sursă de angoasă. Violența ea însăși a servit ca scăpare masculină în dispreț total față de orgasmul feminin, sau mai degrabă pentru a-i împiedica exprimarea sa. Să lași să juiseze o femeie reprezintă un risc angoasant, căci orgasmul ei declanșează orgasmul masculin și deci îl feminizează. În revanșă, să-i faci violență este o ieșire alinantă, care deplasează orgasmul, iar aceasta prezervând virilitatea și economisind angoasa. Această violență a fost placa turnantă a acelei deplasări care dă cheia altora. Așa a fost exprimarea istorică a masculinității timp de milenii.

Acea deplasare între a juisa de violența făcută unei femei, mai degrabă decât de a juisa de orgasmul său, nu atrage imediat atenția, dar a avut o mare importanță: este un paspartu universal. Într-adevăr, termenul mijlociu al celor două exprimări este violența: ea permite o infinitate de deplasări. De exemplu, mai întâi acesta: ceea ce nu se poate obține cu forța cu o femeie se poate transpune în violență contra unui bărbat. Dominarea sexuală a femeilor nu obține niciodată satisfacție – prin forță sau altfel – și ea s-a deplasat pe un alt teren care a fost mai mult o scăpare decât un echivalent. Și aceasta grație acelui termen mijlociu al

violenței. Un dizacord între feminin și masculin mai întâi erotic, dar angoasant, s-a translatat în violența bărbaților între ei: ea și-a ocultat originea. Iar strania deplasare se continuă. Ea s-a autorecondus, căci, dacă violența deplasează scopul orgastic de la o scenă la alta, totuși nu a ajuns la capăt. Și deplasarea aluat viteză. Trenul a rulat fără conductor aparent: conductorul a rămas pe peronul de plecare al scenei primitive. Dar trenul a rulat totuși. Sub ziua atât de stranie a acestei deplasări, istoria s-a deplasat ea însăși, ea a glisat de la scena primitivă erotică la scena istoriei. Intuiția lui Marx și Engels asupra acestei origini sexuale a luptei claselor păstrează în spatele ei această putere obscură, cea a unei forțe care animă istoria după o deplasare indefinită și niciodată dusă până la capăt.

Această intuiție atât de clarificantă avusese precursori în mișcarea revoluționară franceză. În anii 1830, Flora Tristan vru – fără îndoială prima – ca mișcarea muncitorească să țină cont de diferența sexelor, idee reluată mai târziu în cercurile saint-simoniene. Pentru Charles Fourier, diferența de clase reproducea pe ce de sexe și ierarhia sa imita familia. După el, locul inferior dat femeilor era modelul exploatării în societate. Această idee cu adevărat încăpățânată este atât de familiară încât ea induce convingerea, chiar dacă nu este evident să compari relația bărbatului și femeii cu cea a capitalistului și a muncitorului. Intuiția unei deplasări a sexualului asupra economicului a prevalat. Este totuși o idee stranie, atât de familiar stranie!

În afară de acele câteva nume, precedate de cluburile feminine ale Revoluției franceze și discursurile Olimpiei de Gonges, clarificator absolut, a trebuit să așteptăm Comuna din Paris pentru ca feminismul să devină vizibil, pentru ca el să se organizeze în durată. În anii 1880, dacă dezbaterea a continuat într-un feminism abia născând, ea a fost marginalizată de un curent dominant care a estimat că egalitatea nu ar veni decât după o victorie a socialismului și că revendicări autonome ale femeilor erau demne de burgheze rătăcite. Discursuri atât de magnifice ca cele ale lui Hubertine Aubert despre votul femeilor nu au făcut nimic. Încă și azi, feminismul continuă să fie considerat ca o forță

de sprijin de către femeile însele, în vreme ce feminismul militant a influențat puternic mișcarea politică – dar, și acolo, ca un fel de dublură.

Cuvântul „feminism” însuși nu își ia el astfel aura sa deplasată? Dacă opresiunea femininului de către masculin se decalchează asupra mișcării de origine a istoriei, nu va fi el întotdeauna deplasat, ca o neliniște, un revenind straniu, o aură familiară? Înțelegem mai bine sentimentul de familiară stranietate – Unheimlich – pe care feminismul îl provoacă! El șușotește bărbaților propria lor servitute feminizată, și lor nu le place asta! De altfel un mare număr de femei nu trăiesc și ele această familiară stranietate cu privire la feminism?

Acest tip de deplasare care s-ar fi produs la marginea timpurilor, la ieșirea din hoarda primitivă în sumă, nu se reproduce ea în fiecare generație? Fiecare bărbat își desfășoară virilitatea sa pentru a-și uita angoasa sa de castrare, care totuși continuă să-i dubleze acțiunea sa de fiecare clipă. Nu este un elan care ar fi fost dat doar o dată la origini, ci combustibilul ocult al activității sale zilnice. Fiecare act păstrează pe reversul său o umbră care dă o neliniștitoare stranietate întreprinderilor celor mai hotărâte. Este sentimentul absurdului pe care trebuie să-l înfrunte bărbatul viril, căruia literatura i-a elogiat eroismul, chiar și când nu ar avea nici o altă justificare decât el însuși. Dacă actul masculin se profilează în contrapunct unei angoase de feminizare, el nu vrea mai ales s-o știe iar comportamentul său se desenează pe acel fond de absurditate deplasată. „Actul gratuit” până la suicid a avut emulii săi – dintre care virilul Hemingway a dat un exemplu exploziv. El răspunde de o filosofie masculină a unei ființe-în-lume solitare, confruntate absenței divine – ca și cum supliciul femininului nu ar conta. Această postură stoică se confruntă cu neliniștitoarea stranietate care învăluie orice gest, fie el cel al militantului celor mai juste cauze, care trebuie să se uite în acțiune, el a cărui mână este ghidată de un ideal care-l depășește. Actul cel mai simplu precum și marile întreprinderi păstrează în prezența lor acel halo ireal. El contaminează la fel de bine actul singular cât și angajamentul politic, sau cât și absurditatea marilor războaie cu milioanele lor de morți. De ce războiul și enormele sale potlachs? Chestiunile de „onoare”, adică de virilitate, nu au jucat ele un

rol de prim plan, pentru prinți ca și pentru simpli soldați? La luptă, motivul de război se uită în profitul doar al virilității. Al absurdității sale.

În detaliul fiecărei vieți ca și pentru ansamblul lor, destinul lovește cu absurditatea unei forțe oarbe, a unei repetiții care nimic nu conține. Este Moira, Parca care împlinește noaptea ceea ce a fost prescris de către zei. Nimic nu oprește brațul său, ca și cum ar fi vorba despre a exercita o răzbunare. Moira cu față de femeie se răzbună. Căci cine a crezut, cine a putut crede, cine va crede vreodată că femininul respins va fi acceptat crudele tratamente care i-au fost aplicate fără să se rebele, fără să întoarcă lovitură pentru lovitură? Neliniștitoarea stranietate, este cea a feminității pe punctul de a se răzbuna: ea bântuie catastrofele iminente, dezastrele naturale, marile ciume, care fuseseră prezise în terorile anului o mie, virușii informatici anunțați la trecerea anului două mii. Tsunami, cutremure de pământ, încălzirea planetei poartă sigiliul său.

Riturile sacrificiale mu lipsesc în nici o cultură iar creștinătatea la sacrificat pe fiul lui Dumnezeu însuși! Sacrificiile, mici și mari, multiple potlachs ale vieții colective plătesc zi de zi o datorie față de zei, iar soldul paricidului nu e niciodată achitat. Bisericile ca și monumentele morților o reamintesc cu constanță, fără să socotim monumentul interior al idealurilor, care murmură în fiecare clipă: mergi, plătește! Muncește! Avansează! Dar cine a plătit vreodată sau plătește crimele comise de la începuturile timpurilor contra femininului? Datoria este cu atât mai mare cu cât ea nu a fost niciodată mărturisită sau chiar pentru că existența sa nu este cunoscută. Există statui ale soldatului necunoscut, dar nici una a feminității martirizate. Este spectrul său cel care declanșează neliniștitoarea stranietate, frica de catastrofa iminentă: femininul se plătește el însuși, atunci când ia chipul destinului, al justițiarei, al Moirei care lovește noaptea, al blestemelor vrăjitoarei pe care nici un rug n-o va împiedica vreodată să-și arunce funestele sale sorți. În grandoarea bătăliilor, Medeea lovește fiecare combatant prin fiecare combatant. Și Medeea este de asemenea lovită prin fiecare dintre cei ce cad. Abel, Cel(cea) Iubit(ă) de Dumnezeu, redă sufletul său feminin prin fiecare dintre ei.

Femininul nu reprezintă nicidecum o alteritate căreia ar trebui să i te obișnuiești, ca și cum ar trebui, de o manieră rezonabilă, să accepți „diferența”. „Diferența” este unul dintre acele cuvinte juste dar foarte plate care laminează sensurile belicoase, fără să ierte ceea ce ar trebui „să accepte”, care – chiar dacă ar fi fost acceptat – nu ar fi acordat totuși iertarea sa. Masculinul ar prefera să nu se gândească la această alteritate, chiar dacă se obsedează de ea și a implorat mult timp divinitățile să-l protejeze de ea. Această alteritate a femininului se impune cu mereu mai multă forță: alteritate stranie, mult mai mare decât în sensul său comun, când trebuie să recunoști umanitatea unui Evreu, unui Negru, unui Arab, unui muncitor... Căci este vorba doar despre o calitate, puternică, dar abia încarnată și exact doar suportată. Este alteritatea unei familiare stranietăți cu adevărat incomprehensibile în cadrul fraternității. Ea se impune într-un fel de inegalitate: solitară, separată, fără relație, transcendentă, mută, exasperantă. În realitate amenințătoare, căci acel pol negativ magnetizează dorința: trage asupra sa răul ei fantasmatic, în contrapunct absolut iubirii materne, securizante și dezarmante. Această alteritate stranie se impune bărbaților, dar și femeilor, care i s-au făcut mesagerii cu mai mult sau mai puțină grație, totuși jucând atât de bine cât ele o pot, așa cum te joci cu focul.

Revoluționare în ciuda lor

Să respingem o clipă etnocentrismul nostru nativ: să ne imaginăm

2016.10.27. Primul congres internațional de psihanaliză, Universitatea Națională din Rosario, Argentina, 27, 28 și 29

octombrie 2016. Viitorul unei întâlniri: Psihanaliza în actualitate, la 160 de ani de la nașterea lui Sigmund Freud

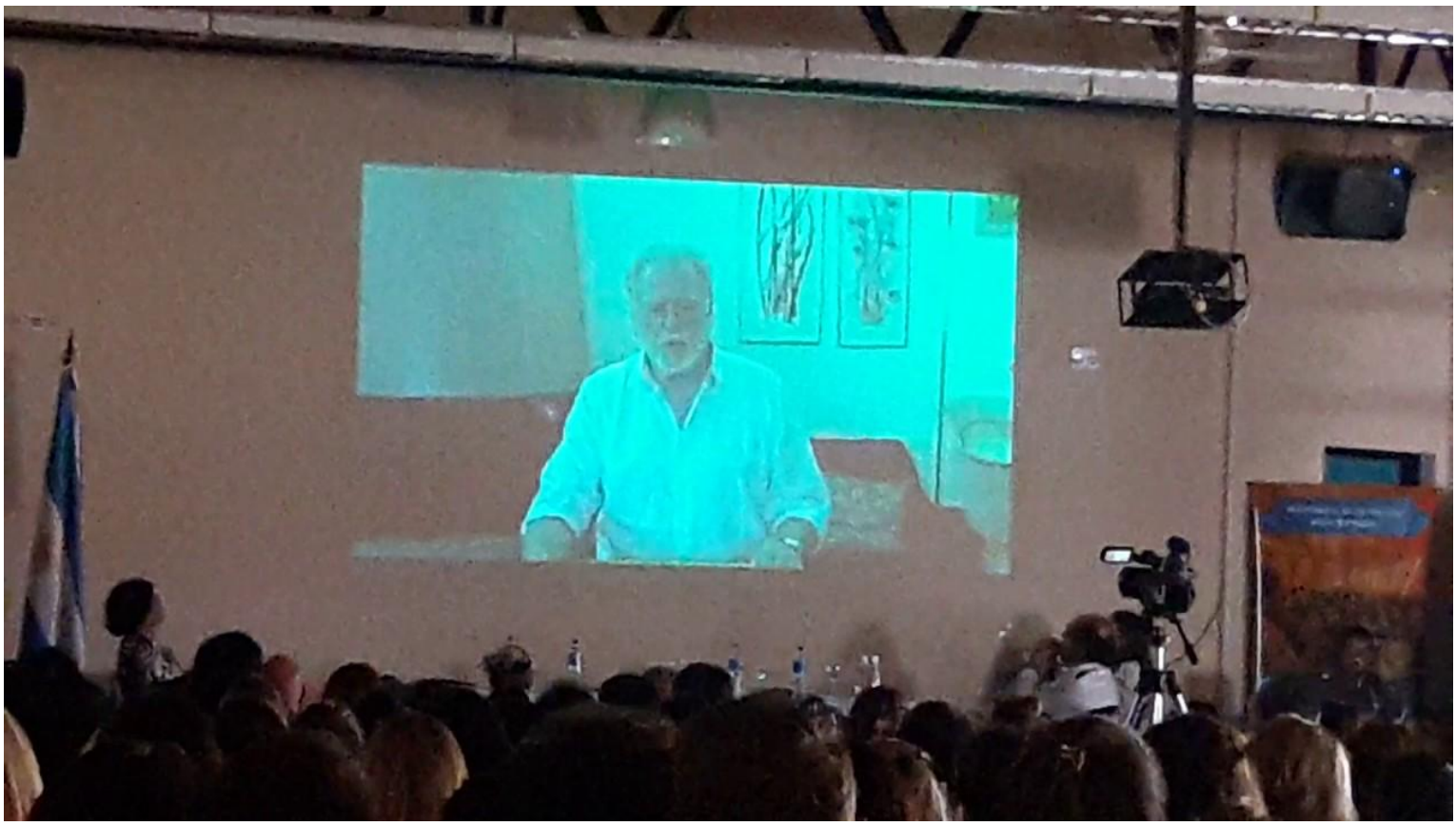

https://www.youtube.com/watch?v=jZfE9x4qkgQ&t=2s

Voi încerca să vorbesc despre cum poate fi viitorul psihanalizei, care nu este azi atât de sigur...

Epoca noastră este cea a unei schimbări culturale fără precedent, unică de la nașterea monoteismului...

Mișcarea generală a istoriei, acum, se inversează...

În trecut, și chiar și acum, bărbații au dirijat această mișcare în favoarea ambițiilor lor...

Patriarhatul a fost dominant, dar azi, este în defensivă...

Există noi legi, și mai presus de toate, noi moduri de viață, inedite, care arată o schimbare ireversibilă...

De ce o putere atât de injustă a putut să se instaleze și să se mențină atât de mult timp?

Mi se pare că monoteismul a instalat-o, iar acum, decăderea ei mi se pare iminentă...

Epoca noastră este cea a căderii patriarhatului și a eliberării femininului...

Psihanaliza ne permite să citim această istorie, realizând un paralelism între destinul individual și destinul colectiv, între ontogeneză și filogeneză...

Dezvoltarea societății a luat același drum ca și creșterea unui copil...

Un copil își iubește tatăl, deși el este rivalul care-l castrează, adică, îl feminizează...

Suferind de această angoasă, se naște și crește o fantasmă paricidă, iar copilul respinge femininul său...

Este aceeași dinamică cu cea a nașterii religiilor...

Apariția Dumnezeului monoteismului a fost însoțită de distrugerea idolilor, echivalând unui paricid, și de o respingere violentă a femininului...

Este o dublă mișcare, pe de-o parte, adorarea unui Tată eternizat, iar pe de alta, respingerea și opresiunea femininului...

Nu este necesar să fi sociolog pentru a constata că transmiterea credinței religioase se realizează înăuntrul unei familii, în funcție de religia care primează în locul în care trăiește...

Această achiziție culturală se convertește într-o credință interiorizată, pentru că se înrădăcinează în complexul lui Oedip...

Rezumând, în timpul primei copilării, în fața seducerii de către tată, copilul își afirmă virilitatea, respingând violent propria feminitate...

În cele 5 psihanalize ale lui Freud, putem citi în exemplele omului cu lupi sau a omului cu șobolani, faptul că mai întâi ei simt pentru tatăl lor o iubire feminizată...

Omul cu șobolani a ajuns să aibă ideea nebună că de fiecare dată când făcea dragoste, tatăl său risca să moară...

În fapt, actul iubirii este însoțit de o fantasmă paricidă, căci făcându-l, un bărbat se eliberează din ghearele tatălui său...

Seducția paternă este puternică, iar realizarea ei se lovește cu interdicția incestului, provocând astfel o traumă profundă a cărei consecință este fantasma paricidă...

Dumnezeul monoteismul a apărut în același mod, s-a născut atunci când idolii au fost doborâți, iar bărbații au simțit o neîncetată vinovăție în fața lui Dumnezeu pentru această distrugere...

Acest paricid fantasmatic dezlănțuie o imensă culpabilitate, făcând ca bărbații să se pedepsească și să fie dispuși să se sacrifice...

Motorul ocult al violenței lor este frica de feminin...

Și cu toate acestea, epoca noastră încearcă să decidă dacă sau Dumnezeu există, și în acest caz femeia nu există, sau contrariul...

Este frica de feminizare cea care a provocat respingerea femeilor și a homosexualilor...

Va trebui să fie conștientizată cauza acestei violențe... până și Papa Francisc s-a scuzat public pentru atitudinea pe care a avut-o Biserica față de homosexuali, timp de secole de represiune sângeroasă...

Ceea ce tocmai am spus ar fi ridicol dacă aș vorbi despre o putere a bărbaților opusă eliberării femeilor...

Bărbații au oprimat femeile pentru că au respins propriul lor feminin, adică, este vorba de a respinge propria bisexualitate...

Deja am menționat-o, atât băieții, cât și fetele, adoră și se tem de seducerea paternă, aceasta este trauma fondatoare a nevrozei cea mai generalizată, adică a isteriei, care își pune întrebarea cu privire la adevărul bisexualității: sunt un bărbat sau o femeie?

Pentru a înțelege această bisexualitate trebuie să subliniem diferența între sexul anatomic și genul psihic...

Categoriile bărbat și femeie sunt substantive referitoare la anatomie, în timp ce masculin și feminin sunt adjective calificative ale oricărei ființe umane. Aceste calificative definesc o masculinitate, mai mult sau mai puțin mare, și, de asemenea, o feminitate, mai mult sau mai puțin mare...

2017.03.11. „Moneda piesei erotice a pulsiunii de moarte”

Espace analytique

PENSER LE SEXUEL AVEC LA PSYCHANALYSE

10 - 11 & 12 mars

Campus des Cordeliers, 21 rue de l'École de Médecine, 75006 Paris

Ce programme est agréé dans le cadre de la formation permanente
(N° agrément : 11.75.33.82175)
et de l'OGDPC
(Informations : arlette-costecalde@wanadoo.fr)

Vendredi 10 mars 20h30

CONFÉRENCES

Mustapha Safouan : *La fin du sexe*
Alain Corbin : *De la femme rêvée aux exploits de bordel*

Samedi 11 mars

MATINÉE

9H30
Introduction et modération : **Pierre Marie**

10H00
L'ÊTRE SEXUÉ ET LE CHOIX SEXUEL

Yves Sarfati : *Histoires de cul*
Marie Jo Bonnet : *L'Eros lesbien figure du pas-tout*
Claude-Noële Pickman : *Hétérotisme*

11H30
PAUSE

11H 45
CONFÉRENCE FRÉDÉRIC GROS :
La sexualité aujourd'hui et Foucault
Présenté et discuté par **Laurie Laufer**

APRÈS-MIDI

14H30
RAPPORT SEXUEL ET LOIS DU DISCOURS
Modérateur : **Alain Vanier**

Darian Leader : *No hands free*
Raja Ben Slama : *« La rencontre des deux fentes »*
Gisèle Chaboudez : *Penser le sexe*

16H30
SATISFACTIONS ET JOUISSANCES SEXUELLES
Modératrice : **Vannina Micheli-Rechtmann**

Jean-Jacques Moscovitz : *La séance fait elle entendre le manque sexuel ?*
Gérard Pommier : *La monnaie de la pièce érotique de la pulsion de mort*
Paul-Laurent Assoun : *Les démons de midi : le sexuel à contretemps*

Dimanche 12 mars

MATINÉE

9H30-12H30
1) LE GENRE À L'ÉPREUVE DU DIVAN
Modératrice : **Laurence Croix**

André Michels : *De la pulsion comme subversion du genre*
Claire Nahon : *Équivoque, y es tu ?*
Thamy Ayouch : *Genre, classe, 'race' et subalternité : pour une « psychanalyse mineure »*
Pascal Laethier : *Le genre, en deçà de la performance*

2) SEXUALITÉ INFANTILE ET JUVÉNILE
Modérateur : **Frédéric de Rivoyre**

Jacques Sédat : *Le paleo Freud*
Arlette Costecalde : *De la longue querelle sur la phase phallique de la fille*
Michael Rigenbach : *Œdipe décomplexé ?*
Eric Bidaud : *L'esthétique de l'amour à l'adolescence et le « coup de foudre » du porno.*

3) PERVERSIONS ET ADDICTIONS SEXUELLES
Modérateur : **Éric Toubiana**

Hélène Godefroy : *Le Donjuanisme féminin : un phénomène nouveau ?*
Claire Gillie : *Pédophilie, la mal nommée*
Monique Lauret : *À propos du nouage masochisme, féminin, et pulsion de mort*
Vincent Estellon : *La sexualité addictive : une sexualité hypocondriaque ?*

4) LGBT
Modératrice : **Silvia Lippi**

Ouriel Rosemblum : *L'Homme transexuel, sa femme et leur enfant*
Ursula Renard : *Rapport bisexuel et normativité*
Danièle Brun : *Réciprocité dans l'homosexualité*
Markos Zafiropoulos : *Freudisme et actualité gay*

5) DU RAPPORT DE L'HOMME ET DE LA FEMME
Modérateur : **Amos Squverer**

Celya Herbin : *Y a t-il une sexualité sans tiers ?*
Gorana Manenti : *Dans la ronde des fantasmes, le Rival*
Marielle David : *Nora et le symptôme de Joyce*
Brigitte Lalvée : *Le rapport sexué*

APRÈS MIDI

14H30
LES DISCOURS DE L'AMOUR
Modérateur : **Olivier Douville**

Didier Lauru : *De l'amour courtois au passage à l'acte sexuel*
Corinne le Bitouzé : *La sensualité, de l'étonnement à la rencontre*
Jacqueline Schaeffer : *De l'amour à l'emprise de la passion*
Pierre Marie : *Quelle érotique peut-on attendre d'une psychanalyse ?*

CONCLUSIONS
Claude-Noële Pickmann, Gisèle Chaboudez, Alain Vanier

Renseignement et inscription :
Espace analytique, 12 rue de Bourgogne 75007 Paris.
tél. : 01 47 05 23 09, espace.analytique@wanadoo.fr - www. espace-analytique.org

Tarif normal : 100 euros - Tarif étudiant : 30 euros - Tarif F.P. : 300 euros
Prix inclus dans les cotisations pour les membres, adhérents et auditeurs libres d'Espace

https://www.youtube.com/watch?v=HlNUySM8nKI&t=1258s
(minutul 21 - 51)

Journées d'Espace analytique

10, 11 și 12 martie 2017, Paris

„Să gândești sexualul cu psihanaliza”

Mai întâi pentru a spune că tema acestui colocviu este cu adevărat foarte bine venită pentru că se părea că sexualitatea este domeniul psihanalizei, dar, așa cum Jean Jacques tocmai a dovedit, trebuie să mergi să vezi filme, trebuie să citești cărți, poezie, pentru a avea, aș spune, o mărturie despre ceea ce este în fond inima vieții noastre, ceea ce Freud numea „kern unseres wesen”...

De exemplu, găsim foarte puține texte despre orgasm în imensele noastre biblioteci, raportul sexual rămâne tabu, dacă nu forclus, ca și cum ar fi vorba despre un domeniu sacru...

Freud a vorbit destul de puțin, dar eu găsesc, cu destul de multă justețe, în cele câteva remarci pe care le-a făcut...

El de fiecare dată l-a tratat ca o formațiune a inconștientului, asemănătoare râsului și lacrimilor, așa o spune în „Dostoievski și paricidul”.

El compară absențele epileptice ale lui Dostoievski cu o punere în scenă fantasmatică...

Simptomul epileptic este un orgasm deplasat...

Fantasma paricidă a lui Dostoievski rezultă din dorința sa feminizată pentru tatăl său, iar criza epileptică este opera lui Eros, orgasmul, dar sub acoperirea lui Thanatos, uciderea tatălui...

Este o ucidere orgastică, perpetuată în inconștientul epilepsiei...

Ce putem ști despre asta, despre orgasm?

Pentru anumite persoane orgasmul se produce fără probleme, pentru alte persoane aproape deloc, uneori o singură dată într-o viață, sau doar în vis, sau prea bine uneori cu un necunoscut într-o călătorie, aproape prin hazard, sau după pasajul la act, transgresiv...

În realitate transgresiunea este întotdeauna prezentă, dar ea este cel mai adesea doar fantasmatică...

E suficient să închizi ochii, să stingi lumina, este deja abajurul transgresiunii...

În negru, este momentul de a termina cu agentul refulării, care taie scurt juisarea, căci juisarea este un adevărat handicap...

Cu ea asta ar putea dura mult timp, și nimic mai obositor, ea se activează fără să sfârșească, se gândește să se îmbolnăvească, un pas înainte, doi pași înapoi, ea cerșește seducția care ambalează da-ul în nu, și riscă să se sfârșească într-un impudent „oprește, oprește, te rog, dragă, aș preferă să nu...” pentru a repune imediat acoperirea...

Pentru a sfârși cu acest circ trebuie o bună transgresiune, adică o manevră paricidă...

Nimic mai excitant decât de a face ceea ce nu ar trebui și, în fond, nimic mai simplu, de asemenea...

E suficient să deschizi ochii asupra nudității...

Să te arăți dezbrăcat este deja să depășești limitele, să te lași văzut și să vezi nuditatea este deja să fi de această cealaltă parte unde trebuie să înfrunți, să transgresezi, să învingi sau să fi învins...

În fond, erotism și transgresiune sunt sinonime...

Toți cunosc această impalpabilă barieră a transgresiunii care ar trebui depășită, dar mai ales nu...

Este spiritul tatălui care impune legea sa pretutindeni unde poartă privirea, nu contează în ce loc, carnea noastră este în surplus, ea face pată în ordinea universului...

Să te arăți este deja să transgresezi și să cauți ieșirea erotică care ar ușura de greutatea privirii...

Iubirea este singurul moment în care tatăl coboară ochii...

Transgresiunea este cuvântul de trecere la intrarea în labirintul erotismului, la capătul căruia, să-ți ucizi minotaurul este cuvântul de sfârșit...

Fără firul Ariadnei, niciodată Teseu nu ar merge în adâncul labirintului, unde minotaurul îl așteaptă...

Sunt nunțile în trei ale acestei scene primitive care programează deznodarea sa...

După expresia lui Andre Breton, „incasabilul nucleu de noapte al erotismului adăpostește un paricid pe care nimeni nu-l poate privi în față”, decât nevăzând decât foc, precum în fața tufișul în flăcări...

Toate bisericile tac cu privire la raportul sexual... Credința religioasă se teme pe același teren ca și raportul sexual, care spiritualizează Urfather, a cărui gelozie este obstacolul ce separă bărbatul de femeie...

Omul cu șobolani, pentru a vorbi despre acest exemplu clinic al lui Freud, avea această idee, că dacă făcea dragoste cu o femeie, acest fapt îi putea ucide tatăl...

În realitate concurența este dură, iar bisericile au dat întotdeauna mână forte represiunii sexuale... Ele au declarat obscen un raport terestru pe care ele însele îl califică drept mister celest...

Voi aborda acum puțin mai precis subiectul meu...

Prin remarca pe care fiecare o poate face din momentul în care are puțină experiență sau chiar și fără să aibă prea multă...

În timpul dragostei doar vocea feminină se aude, căci doar femininul este subiectul orgasmului... Bărbatul tace, lansat în urmărirea lui... Femininul este subiectul strigătului orgiastic, atunci când două probleme se deznoadă în același timp...

De partea sa feminină, prima problemă se pune, cea a conjuncției sale cu masculinul său... Există o condiție de neocolit, este că trebuie prealabilul iubirii înainte de a putea renunța la această parte masculină... Dar atunci se pune o a doua problemă, în măsura în care amantul reprezintă un fel de tată... Va trebui ca această paternitate să videze plafonul, este condiția momentului orgastic...

În rezumat, la conjuncția masculinului cu femininului se adaugă împietrirea masculinului într-o postură paternă, iar dacă privim

rezultatul care e la vedere, amantul debarasează însoțitoarea sa de tatăl său în timp ce el însuși îl înfruntă pe al său...

Acest paricid fantasmatic este solubil în orgasm, care este mai puțin o juisare decât sfârșitul ei...

Este un fel de mică moarte cum o scria Bataille... Angoasa acestui fel de moarte prinde uneori un amant pe punctul de a face dragoste până la a-l face impotent... Este aceeași angoasă care poate împinge o femeie să se refuze sau să-și simtă corpul răcindu-se în mijlocul unei îmbrățișări, este atunci când se impune dorința arhi-tatălui, care nu este niciodată complet mort, în înfruntarea sa cu fiul, iar aceasta în chiar inima iubirii...

Orgasmului i se succedă un scurt moment de doliu, este spiritul lui Urfather care tocmai a zburat lăsând carnea îndoliată... Romanii au scris în piatră că după dragoste, tristețea se înstăpânește de bărbat... post coitus homo semper triste...

Dar acum să încercăm să spunem ceva mai mult despre obstacolul pe care trebuie să-l depășească transgresiunea...

Ca un băiat, o fată iubește mai întâi mama sa, de care iubirea tatălui ei ar elibera-o dacă nu ar avea o consecință incestuoasă...

Ca o fată, un băiat este mai întâi feminizat de tatăl său, contra căruia el intră în luptă... Când iubește o femeie, el devine un bărbat și speră să sfârșească cu tatăl său... Asta ar trebui să-l ușureze, dar nu, dorința tatălui îl aduce cel mai adesea înapoi, el se teme ca tăticul său să nu clacheze... Fantasma sa luptă în același timp pe două fronturi, iar el aleargă alternativ de la unul la altul, el părăsește unul pentru celălalt, în numele virilității sale amenințate...

Care este moneda de schimb posibil între feminin și masculin? Este că și unul și celălalt sunt în mod egal stânjeniți de statutul tatălui... Momentul orgastic este cel al căderii lui care debarasează la fel de bine dorința de partea bărbatului cât și de cea femeii... Dar balanța nu este egală, căci refularea nu privește decât femininul...

Acest sfârșit de partidă dă deci avantaj femininului, care este astfel singurul subiect al orgasmului...

Bărbatul nu profită decât în replică, așa cum vorbim de replica unui seism...

Am vorbit deja de două ori despre iubire, ca și cum era condiția inițială a acestui proces...

Dar există tot felul de iubiri, de altfel iubire, asta se spune la fel de bine la masculin ca și la feminin, verbul a iubi se lipește la etimologia tuturor pulsiunilor, pulsiunile pot iubi aproape orice...

Laptele, cerul, dansul, muzica, tot ce este sublim... Ele fac armatură corpului toate azimuturile, pentru a-l face să recâștige ceea ce a pierdut la început... Căci corpul începe prin a se părăsi pentru a para angoasei de incest...

Există astfel o cerere de consolare care face grandoarea iubirii materne... Dacă această iubire este mai mare decât celelalte este pentru că ea consolează de propriul ravagiu...

Este un fel de contra-iubire a iubirii devorante a pulsiunilor, astfel se aprinde de la început contra-focul erotismului...

Iubirea se aprinde la focul pulsiunilor, așa cum arată lectura „Trieb und Gesamt Trieb” (Pulsiune și Pulsiune Întreagă), destinul pulsiunii este de a se nega ea însăși, de a se ușura pentru a muri în sfârșit, căci pulsiunile nu reușesc, ele se învârt în cerc, ele insistă, ele eșuează, ele caută să identifice corpul la lipsa mamei, ca și cum ar trebui să-i înlocuiască falusul...

Pulsiunile sunt preotesele unui sacrificiu care le-ar aneantiza pe ele însele dacă ar ajunge la scopul lor, și cum ele eșuează asupra propriului lor corp, ele tind să se prindă de un alt corp, ele prind în brațe corpul, se metamorfozează în pulsiuni de prindere, sunt cameleoni gata să schimbe culoarea pentru a ajunge la scopul lor...

Iată deci o primă definire a iubirii, așa cum e ea înnebunită de eșecul ei... Pulsiunea caută să-și împlinească canibalismul nativ pe un alt corp, este banalitatea lui te iubesc și te mănânc...

Privirea caută un corp să și-l pună sub dinte, ea care este în lipsă de al său propriu... De la început, corpul a fost absentat, a trebuit deci să caute un altul...

Este strigătul lui Thanatos încă de la refularea originară... Sarcina care-l împinge spre Eros... De când întâlnește o altă iubire canibală și o îmbrățișează cu gura plină, pulsiunea de prindere schimbă greutatea sa de moarte...

Două fantasme canibale își întorc mușcăturile lor în săruturi... Nunțile a două fantasme de aneantizare se anulează în profitul unei vieți fără doi în doi...

Aceasta se face jumătate-jumătate, zi de zi, cum se poate, este un partaj precedat de lovitura de fulger, de mărturisirea lui da dublat de nu, a înșelăciunii în plin câmp de luptă, a erorii de persoană, sfârșit prin fortificația orgastică...

Nici un orologiu fiziologic, nici o plăcere de organ, nu explică obsesia raportului sexual, care nu mărturisește ceea ce el consumă...

Este vorba de a arde moartea pentru viață, această căldură degajată este Genuss (plăcere), care se traduce totodată prin deliciu și consumare, este această plăcere atât de specială a acestui schimb care consumă și care începe în mod simplu prin a-și da mâna...

Cei ce își țin mâna sunt deja aliați prin acest modest schimb de Genuss, două angoase de aneantizare se anulează în această fericire specială a unei vieți fără doi în doi...

Cu Genuss nu vorbesc despre o fericire beatifică, ci de o înfruntare continuată a neliniștii întâlnirii masculinului și femininului, adică a lui Untergang (declin), apusul complexului lui Oedip, care este solubil în raportul sexual...

Genuss surmontează o confruntare zilnică la pulsiunea de moarte care locuiește toate percepțiile noastre... Nu putem vedea nimic fără a risca să ne aneantizăm, trebuie să ții o mână pentru a vedea lumea în pace...

Tocmai doar am rezumat rolul inițiatic al pulsiunii de moarte, este o identificare la falus, de care a trebuit să te desfaci fiind și strigând, este strigătul lui Urverdrangung (refularea originară), rațiunea de fond a strigătului sugarului nu e alta decât violența originară... Juisarea lui Altul nu e originară, există imediat această refulare originară, este

imediat refulată într-un strigăt, iar falusul devine această halucinație detașabilă care orientează dorința...

Este acest același falus detașat care va deveni mai târziu, la celălalt capăt al vieții, miza corpului la corp amoros, care și el se sfârșește printr-un strigăt, atunci când a recucerit prin persoană interpusă ceea ce a fost pierdut...

Pulsiunea de moarte locuiește iubirea, dacă nu iubirea pentru totdeauna, cel puțin iubirea pentru viață contra morții, thanatos prinde un corp deplin în brațe și se metamorfozează astfel în eros, este o translație care merge de la eu la tu, care pune astfel un final la ceea ce ucide...

Mâna care ține mâna schimbă thanatos contra eros, este convertorul său universal, care operează încă din copilărie, sunt premisele infantile ale unei iubiri deja erotice, dacă înțelegem pe acolo o sete de a prinde, avidă de propria sa dispariție...

Este modul de merge erotic al pulsiunii de moarte încă de la începutul său, este pasa de origine care locuiește sexualitatea infantilă, câmpul său, jocul său, dansul său, apetitul său de a prinde...

Așa a fost de la început destinul pulsiunii de moarte, ea moare ea însăși trecând drept a fi falusul pe cale...

Dar atunci o întrebare se pune, pulsiunea de moarte a dispărut ea cu adevărat în Genuss... și e un happy-end care sfârșește prin a deveni suspect...

Cine va muri în cele din urmă? Deja am sugerat-o, fantasma paricidă este ieșirea finală a erotismului, fiecare dintre cei doi amanți scapă ghearelor tatălui lor, și dacă aceste două aspirații paricide se recunosc și se schimbă, thanatos nu dispare absolut deloc, dar se ușurează făcând să cadă capul tatălui...

La capătul lanțului iubirii orgasmul reduce tatăl la spiritul său, iar pentru cei care nu au avut tată cu care să rivalizeze, această forcluziune îi ia raportului sexual sensul său...

În lipsa acestui schimb un epilog cu adevărat sângeros ia locul acestei ieșiri spirituale...

Arta barocă a reprezentat pe Eros sub trăsăturile unui îngeraș zglobiu și zâmbitor, arcul și săgețile lui seamănă cu niște jucării, dar în viață asta nu are cu adevărat nici o miză, să mori din dragoste este o expresie ce se folosește, iar aceasta se și întâmplă...

Sinuciderile sau crimele sunt sfârșituri cotidiene ale îngerașului și sunt femeile cele care plătesc cel mai greu tribut, ele care ascund cea mai mare dintre comori...

Sunt carnagiile îngerașului surâzător, fără a socoti morțile la foc mic, care durează uneori o întreagă viață, atunci când iubirea s-a refuzat...

Sufletul sângelui este straniu, el este atât de sexual, este sângele amanților care își taie pielea pentru a-l amesteca, este moartea lui Romeo și Julieta pe care numele taților lor îi separa, este picătura de sânge pe care Mefistofeles i-o cerea lui Faust pentru a-i oferi o iubire terestră în schimbul sufletului său destinat lui Dumnezeu...

Să vezi sângele este să vezi incasabilul nucleu de noapte al erotismului, nimeni nu-l vede curgând fără să tremure sau fără excitare, sau fără amândouă...

Este adevăratul sânge al castrării, acest cuvânt atât de aproximativ și chiar înșelător...

Mă gândesc de exemplu la acel tânăr care pentru prima dată în viață și-a declarat iubirea sa unei femei, care îi spune imediat că într-adevăr nu, nu, nu, nu, era nu, și nu un acel nu care anunță un da, iar câteva momente mai târziu el a urinat un jet de sânge...

Mă gândesc de asemenea la acele numeroase povestiri despre femei al căror ciclu se redeclanșa atunci când ele regăseau bărbatul pe care îl iubeau...

Este acest sânge al iubirii, sângele dat, nu este vorba despre un schimb de bune procedee, ci de un fel de pact căci pulsiunea de moarte a continuat să-și reclame tributul, trebuie oricum ca un cap să cadă, și dacă nu va fi cel al unuia dintre cei doi amanți, cel puțin cel al celui care i-a unit, căci de la început nunțile au fost pecetluite de un fel de tată primitiv, este lecția fantasmei „un copil este bătut”, cea care se articulează scenei primitive, scena inițială a iubirii...

Fantasma „un copil este bătut” expune contradicția brută a dorinței...

Un copil este bătut pentru că el se masturbează, și de ce se masturbează el dacă nu pentru a-și părăsi mama, adică pentru a avea falusul și deci pentru a nu mai fi falusul...

Masturbarea, este cunoscut, este libertatea...

El juisează așadar de lovituri, fiind totodată feminizat de un tată care îl bate, el este așadar în același timp masculin și feminin...

În scena „un copil este bătut” copilul se divide între actor și spectator, între masculin și feminin, este totodată rădăcina psihică a bisexualității sale și a contradicției interne a dorinței sale...

El nu va fi iubit de acest tată său decât dacă el era o femeie suportând acuplarea...

Este prea bine ceea ce el ar vrea, dar ceea ce mai ales nu vrea...

Este nucleul lui Unglauben (incredibilul) a ceea ce subiectul nu vrea absolut deloc să știe...

Și ce va face acest copil care juisează sub lovituri? El va proiecta propria sa feminitate în afară, el se separă de femininul său și îl face să renască în fantasma scenei primitive...

Astfel ia formă scena crucială a vieții amoroase care este prinsă între iubirea feminizată a tatălui și dorința masculină a femininului respins...

Gelozia este firul de plumb al acestei scene...

Acest feminin care tocmai a fost proiectat nu mai este absolut deloc matern...

Insist asupra acestei diferențe majore care există între mamă și această femeie de vis care se naște din fantasma însăși, ca un fel de halucinație ideală, dacă putem numi astfel proiecția jumătății feminine a fiecăruia...

Este un ideal pentru bărbați ca și pentru femei...

Ea nu mai este un avatar al mamei, femeia dorită este fiica arhi-tatălui, a celui care bate și a celui care face să se juiseze, ea este prostituata sa, ea are statura lui Athena, născută din coapsa lui Jupiter, este Beatrice a lui Dante, Laura a lui Petrarca...

Femininul este astfel o excepție în ordinea universului...

Este el, principiul negației care fondează legea...

Este pornind de la descoperirea acestei cauze a dorinței feminine universală că complexul lui Oedip este solubil în schimbul sexual...

Este un schimb cu această fiică tatălui, cu care rivalitatea se declanșează...

Este prea bine scenografia tuturor scenelor de seducție isterică, adică normale, atunci când ele se termină printr-o agresiune contra seducătorului...

Adaug o notă de azi dimineață... Această agresiune contra seducătorului este norma transgresivă internă dorinței însăși...

Și aș vrea să vorbesc despre acuplarea unui lapsus de gură și a unui lapsus de ureche: o prietenă apropiată mi-a vorbit ieri despre Michel Ghibal, un mare descoperitor al Chinei și al inconștientului ei...

Iar această prietenă îmi spune, în loc de Michel Ghibal, Michel Pommier, iar eu i-am răspuns că nu cunoșteam...

Fusesem pus la locul mortului și nu voisem s-o știu...

Este astfel că s-au acuplat două lapsusuri în numele spiritului unui mort...

Adaug că la scara unei culturi, paricidul face să se nască o astfel de culpabilitate încât face să renască tatăl altundeva, de exemplu în pecețile religiei, unde raportul sexual este forclus, în același timp în care este inventată această neverosimilă figură a unui tată care ar spune nu castrării... Este, așa cum o evocam adineauri, o relansare a forcluziunii...

Tatăl care bate, tocmai a fost destinat unei morți spirituale nu pentru că ar fi proprietarul mamei, ci pentru că este un seducător incestuos...

De partea ei, iubirea mamei tocmai a fost suplantată de dorința femeii, iar tatăl tocmai a fost paricidat....

Este deci prea bine, apusul complexului lui Oedip, chiar dacă soarele se va ridica din nou în zori...

Raportul sexual este o renaștere, dar actorii săi nu ar ști să spună a ce...

În ce privește spectatorul, el nu poate să-l perceapă...

Este pentru că e obscen, în sensul în care miza sa este în afara scenei, spirituală, el scapă vederii...

Ceea ce ușurează carnea, sparge ochii...

Este un spectacol la fel de sacru ca și un sacrificiu, atunci când spiritul își ia zborul cu strigătul orgastic...

Învins de către fiu, spiritul tatălui scapă într-un strigăt.... Miza erotismului este misterul terestru al pater filioque et spiritus sancti...

Corpul se dedublează într-un fel de moarte și renaștere care este miza raportului sexual... Este o pasiune care consumă un corp pentru a lăsa să renască un altul... Avatarul final al pulsiunii de moarte a redus tatăl la spiritul său...

Conclud...

Pentru un copil, să se identifice falusului, asta ar fi fost să moară, iar la capătul lanțului iubirii, același falus intră înscenă și își înfilează deghizarea sa erotică...

La celălalt capăt al vieții este strigătul prim al bebelușului care se eliberează...

Cui, strigătul, aparține el? aproape nimănui... El debarasează, este tot, el curăță de o moarte filială... Strălucirea sa disipă noaptea incestului...

Strigătul copilului îl eliberează, iar acest strigăt durează continuu toată viața, strigătul nostru de la început ne însoțește, după această punere în muzică a gângurițului, după ce a servit la forjarea cuvintelor, după ce a scris poeme...

Căci poemele nu sunt decât strigăte ce rimează...

Orgasmul este poemul ce rimează cu strigătul de la început...

Este scena întotdeauna deja primitivă a iubirii...

2017. Pentru o privire nouă a psihanalizei asupra genului și parentalității

POUR UN REGARD NEUF
DE LA PSYCHANALYSE SUR
LE GENRE ET LES PARENTALITÉS

Sous la direction de
LAURENCE CROIX
GÉRARD POMMIER

POINT HORS LIGNE

érès

Ce ar fi structurile elementare ale familiei?

Nu au existat niciodată culturi matriarhale decât în visele bărbaților care au rămas copii și visează despre o protecție maternă, în special contra femeilor.

Matriarhatul este un vis de nevrozat și coșmarul celor ce se tem de căderea patriarhatului.

Cei ce au frică de o modernă reîntoarcere a matriarhatului se pot așadar asigura: acesta nu a existat niciodată.

În schimb, există numeroase filiații matriliniare și pornind tocmai de la studiul lor Levi-Strauss a scris „Structurile elementare ale parentalității”.

El a extras o configurație a simbolicului fecundă, dar care rămâne încă parțială: ea notează faptele dar nu înțelege care este resortul acestor aranjamente.

În fond, principiul filiațiilor matriliniare este același ca cel al filiațiilor patriliniare: trebuie cu orice preț să scapi incestului patern, să arunci tatăl în afara casei, și chiar până în ceruri.

Într-o manieră universală, angoasa de un viol de către tată generează o fantasmă paricidă, iar invenția religiilor rezultă din această angoasă.

Această prevalență a angoasei de incestul patern cere să fie explicată, pentru că doxa psihanalitică pune mai degrabă înainte o angoasă de incestul matern.

Ori, este prea bine angoasa de incestul patern cea care prezidează la inventarea totemismului, apoi la inventarea religiilor, și la existența anumitor societăți matriliniare, în care tatăl este exclus din familie încă și mai mult decât altundeva, iar rolul său este înlocuit de cel al fratelui mamei, care crește copii pe care un alt bărbat i-a avut cu sora sa.

2018.02.03 Ce angajament politic public se poate face în numele psihanalizei

https://www.youtube.com/watch?v=GMiOYmq-2ic&feature=emb_logo

„Agalma”-uri, obiecte ale Marelui Altul, în sfârșit, tot felul de lucruri extraterestre...

Bine, așadar, prima teză, îndrăzneață, îndrăzneață în mediul lacanian, este să spui că psihanaliștii sunt ființe umane, iată...

Atunci, unii spun chiar „obiecte cauză ale dorinței”...

Eu nu știu dacă voi vă dați seama de ceea ce este exorbitant în a te situa în asemenea poziții, iată...

Așadar, prima deducție, psihanaliștii sunt împopoțonați cu un complex Oedip ordinar, comun...

Și, este tocmai acest complex Oedip, foarte ordinar, foarte comun, cel de care depinde dorința lor de analiști...

Acolo, de asemenea, au existat, într-adevăr, „mașini de spălat” ale faptului „dorinței analistului”, dorință de „altundeva”, de „dincolo”, de „altceva”, dorință..., în sfârșit, pe scurt, de lucruri incredibile...

Absolut de loc, psihanaliștii au dorință ca toată lumea, adică, adică..., ce?... adică ei vor..., dorința, de altfel..., este repetiția..., analiștii vor să vindece pe ceilalți, pentru a nu se vindeca ei înșiși...

Ei vor să-și vindece mama lor, dar pe scurt, ei vor, mai presus de toate, să nu se vindece...

Este o frază a lui Freud care spune asta, de fapt chiar încă de la început, Freud reperase această denegare a dorinței analistului, care, mai ales, nu vrea să se vindece, și, pentru că nu vrea să se vindece, vindecă...

Iată..., dar este aceeași dorință ca a tuturor, toată lumea știe că un pompier este un piroman ascuns..., este a face contrariul a ceea ce ai suportat, în mare...

Ei vor să definească dorința altfel, încă o dată..., ca și obiect mistagogic..., întotdeauna aceleași, întotdeauna aceleași refrene..., în cele din urmă..., pe când, în fond, dorința este reductibilă la ceva mult mai simplu, mai repetitiv..., decât așa ceva, iată...

Așadar, analistul este ca și ceilalți, el vindecă, chiar dacă spune contrariul, în suita dorinței de a se vindeca..., și, din ceea ce știu..., niciodată, până azi, până azi..., nu am întâlnit..., sau văzut..., sau auzit..., exemple..., de persoane..., care ar fi..., dincolo de complexul Oedip...

Așadar, eu fac această ipoteză..., îndrăzneață..., privind psihanaliștii..., iată...

Atunci..., generalități.., pentru a atinge chestiunea politică..., spunând..., că pozițiile politice ale tuturor își au originea în copilăria lor..., este un lucru vag, vaporos..., care se desenează foarte rapid în copilărie..., adică..., noi suntem..., destul de repede..., de dreapta sau de stânga..., destul de repede, foarte repede..., copiii i-au poziții..., așa cum o indică reacțiile lor spontane în fața autorității, în măsura, fie a rebeliunii lor, fie a supunerii lor..., este asta..., există unii care s-au urcat pe baricade încă de mici, spre 3-4 ani..., apoi sunt alții care se pun în patru labe, care fac moduri de a mima, etc..., iată...

Așadar, sunt poziții politice, aș zice, inițiale, care depind de complexul Oedip, și care ar fi complet irațională, imposibil de înțeles, dacă nu le-am referi la complexul Oedip...

Există cei care vor să termine cu tatăl, care își trag săbiile, mitralierele, în sfârșit, tot materialul..., rebelii așadar..., și cei care sunt prinși în iubirea tatălui..., sunt prinși direct sau simptomatic, fiind inhibați sau, pe scurt, îndrăznind prea mult, etc..., adică ei se supun chiar înainte încă de le fi cerut ceva, orice ar fi...

Iată, sunt poziții care ar fi așadar irațională, dacă ele ar fi luate în afara complexului Oedip..., și..., atunci când discutăm cu cineva..., cu oricine..., vedem destul de repede..., că..., din momentul în care vorbim despre politică..., ne lovim de argumente care nu sunt absolut deloc raționale..., nu merită osteneala...

Puteți lua pe cineva care are opțiuni..., mă scuz pentru că iau exemple, sper să nu șochez pe nimeni..., pe cineva care are opțiuni Macron-iste..., îi puteți spune că..., impozitul pe avere a fost suprimat..., că toate ajutoarele pentru cei defavorizați au fost de asemenea suprimate..., este justiția, nu-i așa?...,iată..., așadar, bogații sunt din ce în ce mai bogați, iar săracii din ce în ce mai săraci..., dacă îi spuneți asta..., el va spune..., „Macron este cu adevărat un tip simpatic”...

Așadar, nu merită osteneala..., este o poziție care nu este rațională..., asta nu este rațional, iar dacă îi căutăm raționalitatea sa, eu cred că ea are mult de-a face cu aceste poziții, aș spune, infantile, legate de complexul Oedip, iată..., este un prim punct foarte important...

2018.03.24. „Populismul în lumina psihanalizei”, Colocviu la Toulouse, Fundația Europeană pentru Psihanaliză

Gerard Pommier: „Iubirea Tatălui prin față și prin spate”

https://www.youtube.com/watch?v=kzT42TCtxBA&t=1586s

minutul 26:

„....poporul este divizat contra lui însuși, folosesc acest termen freudian pentru a-l pune în valoare, este divizat contra lui însuși de către

„Vatersensucht”, „Iubirea pentru Tată”, o iubire cu adevărat iradicabilă, nu merită osteneala, nu putem să o terminăm, și care a prins o dezvoltare incredibilă în secolul XX cu o întreagă serie de tot felul de micuți tați, cu tot felul de fascisme, iar aceasta complet independent de ideologia de structură și chiar de modul de producție.

Așadar putem vedea că este o mișcare, aș spune, de fond, și de asemenea un fel de indicație, de dezvăluire a erorilor de economist ale lui Marx, care a neglijat forța religiei, a „Vatersensucht”.

Așadar, este pe acest fir al ambivalenței, faptul că mișcarea de balanță are motivul său sexual.

Revin la titlul meu, frații își imaginează că au puterea prin față atunci când votează, în timp ce se fac sodomizați prin spate, imediat după.

Și putem paria că o bună parte dintre ei adoră asta.

Ei iubesc asta atât timp cât le este promis să poată face la fel cu străinii, cu negrii...

Este într-un fel, un fel de „scenă primitivă” în continuu, care se joacă în mod halucinatoriu, insist, halucinatoriu, adică este o proiecție halucinatorie, trebuie să fie cineva pe acel loc...

Știința, nimic nu este mai subiectiv decât știința, ea promite același lucru ca și Mesia, adică paradisul pe pământ, în ce privește mișcarea pe care o aduce, mișcarea oamenilor de știință, ei sunt religioși care se ignoră, sunt purtați de o ideologie.

Este ceva ce nu este absolut deloc reductibil la interese financiare, există, dar nu asta este în prim plan, pentru că banul, este și el un „ascunde-sex”.

Banul nu este decât un avatar al acestei ecuații pe care a scris-o Freud, bani = fecale = copil = falus.

Este o metonimie care se deplasează din cauza angoasei provocată de raportul sexual despre care monoteismele ne anunțau, „nu trebuie să vă neliniștiți pentru că asta nu există”.

Deci banii în această ecuație sunt fecalele, fac „erecție”, și este prea bine așa pentru că sunt bântuiți de sodomie, sodomie pe care Dumnezeu a fulgerat-o la Sodoma, și a respins homosexualii în câmpul oprimaților timp de 5 sau 6 mii de ani.

Apoi acești banii pot plăti și prostituatele, a fost una dintre primele lor funcții, de altfel Freud ar fi făcut mai bine să scrie aur decât bani, pentru că aurul a fost mai întâi bijuteria oferită femeilor, dotele pentru a cumpăra femeile, pentru a le prostitua în fapt, pentru a plăti prostituția, este valoarea fiduciară a aurului încă de la început, de ce aurul este blocat în băncile centrale, „fiduciar” o spune, „obiectul unei credințe”

Este prea bine pentru că aurul are acest fundament, acest punct de sprijin pe ceea ce este oferit femeilor, și ceea ce este pervertit.

Ceea ce pune femeile, aș spune, în avangardă, de asemenea, așa cum o

vedem azi, sunt ele cele care au manifestat primele împotriva lui Trump în Statele Unite, de exemplu.

Proletarii, și ei, ar putea spune „MeToo”, sau mai bine „balansează-ți frica ta”. Adică faptul că și ei sunt feminizați de capitaliști.

Marx și Engels, ei au gândit în „despre originea familiei, a proprietății, a statului”, când ei au scris că primele care au fost oprimate au fost femeile. Apoi, ei au lăsat să cadă această idee, pentru a pune în față contabilitatea banului, neglijând dimensiunea sexuală.

Ceea ce interesează capitaliștii, asta nu se reduce la a câștiga bani, absolut deloc, ceea ce îi interesează este sadismul, este să facă răul, este tocmai asta, să facă război, să distrugă, să distrugă, să distrugă...

Așadar, ei nu se gândesc absolut deloc la bani, ca prim obiectiv, banii nu le servesc decât pentru a-și exersa sadismul lor.

Așadar, vorbeam despre returul balanței istorice fondate pe „Vatersensucht”, această „Vatersensucht”, punctul ei de sprijin este ce? este angoasa de sodomia paternă, este asta, este motivul religiilor, „nu există raport sexual cu tatăl”, toate „Bunele Vestiri” mergând în acest sens, este, este centrul structurii... bine, nu merg mai departe, pentru că este deja mult.”

2018.06.16. Condiția științei (subiectivitatea) este ea însăși științifică?

https://www.youtube.com/watch?v=YTu0Qj1GkmM&t=3s

Discutăm această problemă într-o societate care contestă științificitatea noastră și ne servim de argumente care sunt pe terenul întregii epistemologii a științelor, al filosofiei științelor, etc..., dar ele sunt adaptate la o luptă actuală.

Este în acest spirit faptul că acest colocviu a fost organizat.

Este în acest cadru al unei lupte teoretice modul în care gândirea avansează, nu altcumva.

În 1927 Niels Bohr ține celebra sa conferință în care dezvoltă faptul că introducerea observatorului este esențială în ceea ce el observă din punctul de vedere al noilor teorii atomice, adică faptul că instrumentul de observație modifică datele observației însăși.

De exemplu nu putem măsura poziția unui electron fără a da loc la modificări ale vitezei sale, iar invers, măsurarea vitezei modifică poziția.

Heisenberg a făcut pornind de acolo principiul incertitudinii, dar asta nu vrea să spună că subiectul însuși participă la această incertitudine.

Așadar, această incertitudine vrea ea să spună că subiectul însuși se află în măsurarea pe care o face?

De fapt, sunt doar instrumentele de măsură cele care participă, bineînțeles.

Iar Niles Bohr a scris apropo de aceasta: interacțiunea între obiectele atomice și instrumentele de măsură formează o parte integrală din fenomenele cuantice.

De altfel, Niels Bohr a respins complet ideea că ar exista o disturbare a observațiilor de către subiect, sunt instrumentele cele care modifică observația.

Pornesc în aparență de foarte departe de ceea ce ne interesează, dar veți vedea imediat...

Ce am spus pentru moment? Că este această interacțiune între obiecte și instrumentele de măsură cea pe care fizicienii au remarcat-o în mod uimitor la nivelul discontinuului.

Dar în realitate, așa cum Bohr a remarcat imediat, aceste observații asupra discontinuului nu fac decât să pună în valoare ceva ce nu era absolut deloc evident la nivelul continuului.

Așadar, este o revelație pe care fizica atomică o face cu privire la o generalitate mult mai mare, despre observația la nivel microscopic, sau de asemenea, macroscopic, faptul că instrumentele modifică observația, dar că aceasta nu se vede.

De ce am făcut această observație? Pentru că, în cele din urmă, aceasta este la fel de valabil în cazul utilizării vorbirii obișnuite, a limbilor naturale, unde instrumentul de măsură este vorbirea însăși.

Este același lucru în fond, adică, ceea ce ne învață fizica atomică este ce?... este faptul că noi nu vedem, noi nu percepem că vorbirea este un mediu, un instrument de măsură care pornind de la o propoziție subiect caută să califice, fără să reușească de altfel, reconducând fără încetare gândirea, caută să califice așadar acel ceva despre care ea vorbește.

Este așadar cât se poate de instructiv, să vezi faptul că divizarea subiectului, care era complet inaparentă înaintea acestor observații, era

inaparentă în același mod în care era inaparent faptul că în fizica macroscopică, chiar însăși principiile de observație guvernau experiențele.

Instrumentul de măsură, vorbirea noastră, modifică acel ceva despre care ea vorbește, în sensul de a-l ficționa, ea îl ficționează întotdeauna, adică dorința ficționează, dorința, aș spune, își pune înainte voia sa (Wunsch), adică, ceea ce este în mod profund halucinatoriu, în sens freudian, în sens german, cuvântul Wunsch (dorință, voință), care este delirul de joasă intensitate ce locuiește orice expresie a delirului.

2021. Rădăcină cubică a crimei. Incesturi

Gérard Pommier

Racine cubique du crime

Incestes

Collection Résonances

Stilus

„Crima nu privește decât ființa umană. Cât de crud ar fi, niciodată un animal nu încalcă legea. Omul, din contră, poartă în el o culpabilitate și sensul moral a ceea ce trebuie sau nu trebuie, înainte chiar de a fi comis cea mai mică greșeală. Crima crește cu el, până la a lua proporții îngrozitoare. Care este cauza acestui blestem? psihanaliza pune în primul plan al dorinței inconștiente paricidul și incestul.

Nu trebuie oare să luăm în serios acest tip de axiomă freudiană, și să dăm primul loc în ordinul cauzalității angoasei de incest, paricidului și criminalității care îi sunt consecințele? Există azi numeroase școli de psihanaliză, fiecare cu teoria lor care dă seama despre practică. Însă atunci când practicienii ascultă pacienții lor, aplică ei oare teoriile la care ei subscriu între colegi? Ei rămân mai degrabă la interiorul a ceea ce ei ascultă. Teoria școlilor lor rămâne la poartă. Aceasta nu vrea să spună că ele sunt „false”. Mai multe teorii pot da seama despre o aceeași experiență. De exemplu, teoriile corpusculare și ondulatorii sunt în mod egal eficace pentru a da seama despre mișcarea luminii. Un winnicottian, un kleinian, un junghian, un freudian, un lacanian, cu toți pot fiecare să se laude de a avea bune rezultate, ei care folosesc aceeași metodă. Una dintre aceste teorii este deseori mai performantă decât celelalte pentru a da seama despre anumite caracteristici clinice.

Iar dacă trebuie să interogăm cauzalitatea psihică a criminalității până la capăt, „angoasa de incest” nu este ea motivul cel mai profund al mișcării dorinței? Ea este de asemenea și cauzalitatea cea mai obscură din cauza contradicțiilor care o poartă. Sacul din spini incestuoși care poartă această angoasă se desface în „păpușă rusească” de la dorința mamei la cea a tatălui, apoi merge spre cea a sorei. Fără să fi văzut fulgerul inițial, auzim doar zgomotul său de tunet atunci când lovește și face din om un criminal, sau cel puțin un nevrozat culpabil obișnuit.

Dorința incestuoasă este acest nod al „psyche” nemărturisit, iar complexul său se desface întreaga viață. Ea este prezentă încă de la naștere, iar angoasa de a muri este încă bântuită de frica de a cădea în brațele unui tată etern incestuos, în lumea de dincolo. Omenirea comună urmează această cale cu ochii închiși, dacă nu scoși ca și cei ai lui Oedip, prim erou al timpurilor moderne. Această cauzalitate psihică

primă și consecințele sale sunt obiectul acestei cărți, care studiază în ordinea logică a apariției lor angoasa de incestul matern, trauma sexuală a incestului patern, iar în cele din urmă incestul cu sora, cel mai puțin cunoscut, care va fi obiectul unei atenții speciale. În sfârșit, consecințele criminale vor fi examinate: ele nu sunt decât o lupă care mărește o culpabilitate mereu în acțiune.

Rădăcina infantilă a crimei rămâne inconștientă și „refulată”, dacă vrem să spunem prin asta că ea nu vrea să știe nimic despre dorința incestuoasă. Putem să găsim multe determinisme care explică crima: imperativul „semnificantului”, resurgența „obiectului a”, un avatar rău situat al Numelui-Tatălui, fără a mai socoti determinismele sociologice. Nimic din toate acestea nu este fals. Însă „refularea dorinței incestuoase” este un enunțat apodictic care subsumează aceste propuneri. Copilul refulează ceea ce este inadmisibil, „incredibil”, adică propria dorință incestuoasă: dacă el ar crede acolo, el ar muri de dinainte de propria viață. Este „Unglauben”-ul după cuvântul lui Freud. Atunci când el se inversează, el este la originea religiilor, a „Glauben”-elor: a credințelor, a moralei, a tuturor acestor imaginații nebune care nu vor să știe nimic despre dorința de origine: incestul.

TREI RĂDĂCINI INCESTUOASE ALE CRIMEI

Fobia de un „incest matern”

Copiii populează obscuritatea cu tot felul de monștrii: lupul, căpcăunul, diavolul, Barbă albastră, etc. Această teroare se instalează din momentul în care ei nu mai văd fețe familiare. Sunt fețele celor care cheamă copii pe numele lor. Un copil se calmează auzind această chemare. El scapă astfel obscurității în care distanța dispare pe punctul de a-l înghiți. Obscuritatea este haina incestului.

Atunci când unui copil îi este frică, primul său strigăt scos pe gură îi revine la ureche ca și cel al unui străin, într-un du-te-vino inegal. Căci jumătatea care revine din afară este cea mai puternică! Strigătul bumerang crește din noaptea din care el revine. Să te auzi strigând este ca și cum un fel de „Mamă a nopții” ar servi drept ecou. Atât timp cât

ea tace fără să-și cheme copilul pe numele său, vocea ricoșează pe un zid de tăcere. Ecoul este un stăpân prea puternic pe care nimeni nu-l preia la timp. Răspunsul matern transformă strigătul într-o chemare a numelui propriu. „Mama nopții” care nu răspunde precedă o „Mamă de lumină”: cea care răspunde. Chemarea numelui copilului îi dă adresa strigătului său.

Un copil începe deseori să plângă cu un bun motiv, și apoi el continuă – pentru că a plâns – uitând de ce. El strigă pentru că el a strigat. Strigătul reurcă astfel în spate. El reîntoarce timpul – până la cel în care nu era decât neant înaintea nașterii sale. În „Schiță, Freud remarcă faptul că copilul își amintește de strigătul pe care el l-a scos „înainte”... și încă și mai înainte. El reurcă până la pântecele mamei sale. Acest spațiu rezonant este imediat halucinatoriu. Vocea a fost ea emisă... sau mai degrabă este ea auzită? Îmbrățișarea obscurității se lipește de piele și reurcând, ea înghite corpul în limburile încă ne-născutului. Ea merge mai sus decât uterul în care s-au căsătorit un ovul și un spermatozoid. Acest incest nu este cel al unui raport sexual. El este încă și mai profund.

Tăcerea „Mamei nopții” declanșează ea singură o fobie spontană de incest până atunci când ea cheamă copilul pe numele său. Căci o mamă este divizată: ea poate fi cea „rea” și/sau cea „bună” care dă numele și protejează copilul contra ei însăși. Dublă față, „Mama de lumină” este dedublată între copilul care ea a fost și cel căruia ea îi vorbește. Răspunsul matern revine de la locul ecoului, el este tăiat în aceeași sonoritate ca și strigătul înspăimântător. Numele dat copilului este forjat în materialul vocal al strigătului.

Iar copilul de asemenea dă un nume propriu părinților săi! Copiii întregii lumi folosesc aceleași două silabe atunci când ei spun „ma-ma” și „ta-ta”. Sunt cele mai universale haiku care botează părinții: este un dar al numelui poetic. Este ceea ce scrie Sabina Spielrein în magnificul său articol: „Geneza cuvintelor copiilor Tata și Mama”. Acest spațiu închis este într-un fel uterul simbolicului care delimitează câmpul vorbirii într-un între două nume. Această poezie precedă proza, căci trebuie mai întâi ca cineva să poarte un nume, înainte să poți să-i vorbești.

În silaba „ma”, „a”-ul este vocala cea mai deschisă și ea este precedată de „m”, consoana cu buzele cele mai închise... Atunci când „ma”-ul este repetat de două ori, „mama” devine un scurt poem, bine balansat pe cele două silabe. Pretutindeni în lume fiecare bebeluș inventează acest poem universal, fără să ceară nimic nimănui. El abandonează prima silabă mamei sale, iar făcând-o să rimeze cu a doua, el o face sclavul său. El intră în viața sa pe acest balansoar căruia el îi este stăpânul și el își îmblânzește angoasa. „Versus”-ul pe locul silabei redublate taie podurile cu infinitul canibal al „Mamei nopții”. De la prima la a doua silabă, strigătul se reîntoarce pe loc. De la foc la contra-foc, din momentul în care un sunet se repetă, „eu”-l („moi”) devine „eu”-l („je”), căci este „eu”-l („je”) cel care repetă, și se eliberează de „eu”-l („moi”), care era pe punctul de a fi devorat. Într-un atât de mic haiku, „eu” („je”) tocmai se naște. El se balansează pe această scurtă rimă. El translatează un corp aneantizat într-un corp poetic și el trăiește deja mai sus decât corpul său care striga doar „ma”, închis în această închisoare sonoră. Copilul depărtează astfel departe de al propriul său corp incestuos. Viața sa se dedublează astfel, între un corp de carne renunțat și corpul visat pe care el îl locuiește. Dedublarea poetică debarasează corpul de adâncimea sa, ea îl extrage din coaja sa și ea scapă astfel lucrului care el urma să devină. Dacă o putem spune: poezia te face să slăbești.

Copilul care gângurește cu sunete se joacă și reversează teroarea propriului său strigăt. El repetă silabele și cântă primele sale poeme. El face game, el opune tonurile între ele, el le juxtapune, le face să rimeze după diverse acorduri: pe scurt! El taie strigătul în bucăți. El nu doar stinge focul, ci el se și încălzește acolo... El ia un sunet pentru a lovi pe altul și metamorfozează răul său în bine. Pericolul devine o jucărie! El rupe vertijul care se învârte între gură și ureche. Atunci când strigătul se divizează și rimează cu el însuși, ecoul moare.

„T”-ul („p”) este consoana cea mai expulsivă, ea de asemenea terminată de „a”, vocală mereu deschisă, aici expulzată de „t” („p”) sub forma lui „ta” („pa”). Această expulzie spune ceva despre funcția paternă, în contrapunct funcției materne. Există în „ta” totodată iubirea tatălui și

rejecția, o detestare și o eliberare. Acest tată este divin tot atât cât excrementțial. El este rejectat tot atât cât divinizat: astfel se nasc spiritele. Este o funcție psihică încă din prima zi a vieții. Copilul el însuși inventează un tată primitiv: un „Urvater” care îl amenință.

Incestul cu „Mama nopții”, cea care nu vorbește copilului său, mai crudă decât Medea cu cuțitul ei de tăcere, era o pură și simplă înghițire. Acest incest cu mama nu era sexual în sensul unui raport al unei femei cu un bărbat. El pune într-o stare de moarte de dinaintea vieții și aruncă în limburile „încă ne-născutului”. Este o înghițire în adâncul unui uter cu dinți, care se reîntoarce scuipând tata: este deja devorarea mentală a lui Cronos (a tatălui). Festinul canibalic reîntoarce frica de a fi înghițit: este supraviețuirea însăși.

Schimbul numelui copilului și a numelor părinților este intrarea principală în vorbire. Puterea mortală a strigătului este astfel risipită. Copilul înspăimântat a vrut să-și părăsească mama... însă fără s-o părăsească: vorbindu-i, adresându-i-se ei. El își dă această adresă, el nu și-o dă nici unei alte fețe decât aceea. Apare la „IRM” că toți neuronii unui bebeluș se iluminează atunci când fața maternă este percepută de departe, pentru totdeauna de departe, separată de zidul vorbirii.

Poetul a devenit astfel eroul refulării sale originare, însă el se regăsește solitar. El traversează un fel de moarte urmată de o înviere. Un poem care nu rimează cu această ștergere mai este el încă unul?

Singurătatea este prima companie a gânguririlor copiilor. Ei sunt deseori singuri atunci când ei le repetă. Ne putem întreba dacă este vorba prea bine de rime, întrucât sunt mai întâi nume proprii? Părinții chemă copilul pe numele său, iar acesta din urmă le redă asemănarea cu o redublare de silabe. Ferdinand de Saussure și Tristan Tzara au descoperit că fiecare poem ascunde anagrama unui nume propriu. Este pornind de la numele propriu că opozițiile de vocale și consoane se desfășoară puțin câte puțin fugind de acolo. Un nume este schimbat în rima originară și grație ei, din aproape în aproape, vorbirea se desfășoară. Fobia de origine rămâne întotdeauna insistentă, întotdeauna amenințătoare. Ea este doar în deplasare constantă. Este sensul profund al vorbirii.

Un bebeluș care nu transformă strigătul său în gângurire poetică nu crește bine. El crește grație rimelor sale, iar un strigăt latent continuă să-l împingă înainte. El trebuie să vorbească fără să se oprească, să pacifice strigătul în durată. În fondul din spate rămâne universalitatea angoasei incestului, niciodată spusă. Blestemată („maudite” – rău-spusă): fără explicație. Orice poezie care caută să dea explicații nu este una. Astfel că dacă poetul se reîntoarce pentru a vedea ceea ce el a metamorfozat, el nu vede decât un vid.

Tratamentul strigătului și punerea sa în serviciul vorbirii mu este decât cazul de specie al generalității senzațiilor. Senzațiile brute au același efect ca și reîntoarcerea strigătului atunci când el revine în bumerang de la gură la ureche: ele riscă să înghită pe cel care le percepe. Cel ce vede un frumos peisaj, care îl face să viseze, poate să-și ia zborul în el și să se piardă în propria sa viziune. Senzația lucrurilor reflectă pe cel care le vede.

.....

Interzisul incestului și nașterea vorbirii

Fantasmatică a unui „incest patern”

Funcție paternă și funcție maternă: implicațiile lor incestuoase

Naștere a unei surori de vis

Nodul incestuos al mamei la fiică pare inextricabil

Visul unei surori: De Quincey

Walter Benjamin și îngerul său feminin Agesilaus Santander

Sora visată a lui Baudelaire

Principiul negației femininului

Drogul actualizează pulsiunea de moarte, echivalent al incestului

Amok! Crimă la antipozi

De la familie la familie

„NEBUNIA CRIMEI” AȘA CUM EA A CRESCUT

Crima a coborât pe pământ: „O ucidere! O frumoasă ucidere!”

Cinema-ul, fraternitate a crimei

Criminalul tău nu este al meu

În ce anume o crimă este ea perversă?

Putem vorbi despre o „prohibiție universală a incestului”?

Dialectica incesturilor

Gradele de incest și scrierea lor în lege

SĂ CONTREZI CRIMA

De la familie la judecător, de la judecător la angajamentul politic

„Minciuna adevărată” a luptei politice

Incestul, operator politic

.....

De ce antisemitismul?Freud a scris că psihanaliza nu era o „viziune a lumii” (Weltanschauung), adică o interpretare a Istoriei care explică totul grație unei filosofii sau religii. Totuși, nu este oare o incredibilă viziune a lumii să scrie în 1939 ultima sa carte, „Moise și religia monoteistă”? El a îndrăznit să sugereze că Moise fusese asasinat de triburile ebraice rebele și că nu a trebuit nimic mai puțin decât interiorizarea acestei crime pentru ca sacrificiul lui Moise să fondeze iudaismul propriu zis. Legea iudaismului a fost astfel fondată pe solul solid al culpabilității paricide. Această culpabilitate a fost din aproape în aproape renegată de celelalte monoteisme revelate, pentru care iertarea păcatului originar este din nou o posibilitate. Ele au restabilit iertarea greșelii. Dacă ipoteza acestei ultime cărți a lui Freud nu este dovedită (uciderea lui Moise), consecințele teribile o sunt de mii de ani, antrenând tot mai multe greve fără milă și masacre pe toată suprafața globului. Aceasta este o viziune a Istoriei verificabilă și foarte performantă. Făcând ipoteza ei, Freud ar fi meritat – mult mai mult decât Spinoza – excomunicarea majoră: „cherem”-ul în sunetul „schofar”-ului, care mimează geamătul țapului sacrificat.

Da, omul Freud fără îndoială a tremurat, atunci când în 1939 a pus punctul final cărții sale „omul Moise”. Freud însuși nu este decât un om, „Mensch”. Într-o zi el a decriptat sacrificiul unui Moise cu cap de țap care a fost mai târziu sculptat cu coarne de Michelangelo, „Facies Cornuto”. În statuia care se găsește la Roma, Moise este în rolul celui care este sacrificat pe muntele Sinai, iar el lasă să cadă Tablele Legii. Ele se sparg (simbol al uciderii sale). El reurcă pe Sinai și recoboară cu noi table.

Freud îndrăznește să facă această lectură a Istoriei, după autodafeurile propriilor sale cărți la Berlin, înainte de flăcările crematoriilor în care vor muri surorile sale. El scrie aceste pagini atunci când poporul evreu este pe punctul de a fi el însuși sacrificat. Nu pentru că acest sacrificiu ar avea valoarea unei interiorizări a legii, ci pentru ca amintirea însăși a interzisului incestului să fie definitiv îngropată. În fața unei viziuni atât de grandioase, dacă Freud a spus că psihanaliza „nu este o viziune a lumii”, aceasta sună destul ca și o denegație. Psihanaliza este o puternică și perspicace viziune a lumii. Grație ei, incredibilul sadism și violențele Istoriei mondiale sunt consecințele aproape matematice ale politicilor celor două monoteisme revelate care au succedat iudaismului. Violența și crima sunt consecințele directe sau indirecte ale iubirii tatălui pe care o afirmă religiile.

Omul Freud este fidel și infidel culturii sale ebraice: el este într-un fel un sabbatean în modul său: din timpurile lui Descartes un anume Sabbatai Zevi anunța că el era Mesia cel atât de așteptat, suscitând mari speranțe în comunitățile evreiești de la Lisabona la Varșovia. Iată însă, aproape imediat acest fals mesia s-a convertit la islam, trădând dintr-o singură lovitură pe toți cei care crezuseră în el. Astfel încât trădarea însăși a apărut ca un semn al grației lui Dumnezeu pentru adepții săi. Tot asemeni lui Sabbatai Zevi, Freud nu este el totodată un evreu, dar un evreu necredincios care abandonează credința sa în profitul științei? În ciuda presiunilor soției sale Marta, foarte credincioasă, Freud nu a respecta niciodată „kashrut”-ul, „shabbat”-ul, Yom Kippur, etc. Freud fără îndoială ar fi putut spune: „Eu sunt un „evreu ateu”, eu nu sunt mai ales un mesia în propria mea cultură în care această pretenție valorează

excomunicarea. Însă eu sunt „Messiah” la „goys”. Eu trebuie „să trăiesc printre cei răi” așa cum Kabbala lui Luria o anunță, pentru ca scânteile divine ascunse în fiecare ființă vorbitoare să schimbe eonul și să strălucească împreună într-o zi. Eu Freud, eu sunt un om „Mensch” – eu mă prezint absolut împotriva mea ca și mesia al unei noi anti-religii. Sacrul? Este inconștientul așa cum el trasează destinul fiecărui om ca și o forță în modul său non terestră, divină, ca și cum ea ar fi ghidată de un zeu, adică orientată de consecințele paricidului. Este prea bine posibil ca acest „sacru” să promită mântuirea, în măsura în care el pune în centrul dorinței actul paricidului, care ar putea într-o zi să fie iertat grație venirii unui mesia. Însă atenție! Atenție!”

Paricidul însuși nu este decât consecința dorinței incestuoase, iar această dorință tabu nu este scrisă niciunde ca și cauzalitatea primă a crimei. Ea este ignorată. Să adori pe Dumnezeu și să ceri mila și iertarea sa este un act plin de speranță, însă care nu va rezolva problema cauzală, întrucât ea rezidă în interzisul incestului. Religiile fac din paricid responsabilul principal al greșelii și crimei, pentru care credinciosul trebuie să ceară iertare. Ele ascund și pun în plan secund dorința incestuoasă. Și din contră, ele magnifică nunțile divine, dând crimei un elan mereu mai extraordinar. Zeul religiilor revelate este într-un fel scuza cea bună în spatele căreia se ascunde dorința incestuoasă care își continuă opera sa criminală. Ce anume oare mai mincinos decât acest „sacru” al religiei Tatălui? Este sacrul criminalului. Criminalii în societatea noastră împlinesc opera lui Dumnezeu. Religiile nu vor să vadă că ele sanctifică consecințele, care nu fac decât să execute cauzalitatea reală, adică interzisul incestului. Agentul incestului: tatăl este adorat la biserică, în timp ce ar trebui consacrat infernului.

Sacrul autentic este cel al acestui inconștient care dezvăluie dorința singulară. Acest sacru este singular, el ocupă sufletul fiecărui om. El nu este în bisericile în care se plictisea. El se sufoca în sinagogi. El a încercat să imigreze în bisericile din Roma. El a încercat încă o dată să se aclimatizeze în moschei. Însă care a fost rezultatul? Din momentul în care nu vedem decât paricidul, este „djihad”-ul, uciderile în toate genurile, până la Poitiers, până la Viena, în timp ce Cruciații replică și

pornesc în cruciade, nu fără ca cele două noi monoteisme să ardă sinagogile în trecerea lor. Nu mersi, bisericile și moscheile nu sunt demne de sacru. Căci ele nu vorbesc decât despre iubirea lui Dumnezeu (așadar despre paricid), adică despre o consecință. Celălalt nume al sacrului este cel al inconștientului care privește dorința incestuoasă, cu grijă mascată, refulată. Freud ar fi putut spune: „Divanul meu anunță o mistică niciodată revelată înainte. Aceasta va face drumul său. Acum eu am inventat cuvântul psihanaliză, eu l-am spus din gura mea de om. El va face drumul său absolut singur: „Fara da se". L-am spus în italiană, limba Romei."

Freud scrie că paricidul și incestul fac din om un ucigaș înnăscut, adică faptul că el perpetuează el însuși crima, adică faptul că el se delectează de spectacolul ei. El singur, paricidul psihic interiorizează legea. El face din autorul său un culpabil în proprii săi ochi. El devine de această dată respectuos al legii, chiar dacă el continuă să admire spectacolul crimei, la cinema sau altundeva. Însă criminalitatea umană nu se va opri acolo. Căci angoasa de incest care este motivul cel mai ascuns al paricidului este în același moment refulată și necunoscută. În timp ce oamenii fac rugăciuni, dorința incestuoasă rămâne activă și reînsuflețește zi de zi gustul crimei. Dacă ar trebui cu adevărat să contrezi crima, nu ar trebui ca a sa cauzalitate primă, adică interzisul incestului să fie menționat și interzis în codul penal?"

2022.11.23. Gerard Pommier – Reînnoire a direcției curei psihanalitice cu Jacques Lacan

Sunt foarte mulțumit să fiu aici, sunt cetățean de onoare al orașului Rosario, sunt foarte mulțumit să fiu aici în Argentina, unde oamenii sunt atât de curajoși încât sunt capabili să recunoască că au un inconștient... în câteva țări persoanele preferă să creadă că nervii sunt bolnavi... în Franța există acum o mișcare periculoasă în rândul psihanaliștilor, al unor psihanaliști, care cred că este vorba despre creier... și Freud, Lacan, și câțiva analiști știu că, să spunem, subiectul nu este în creier, ci în vorbire și că vorbind se poate întâlni ceea ce nu funcționează în mod precis de la naștere, cu privire la copilărie, la tată, la mamă...

Argentina este prima țară în care învățământul lui Jacques Lacan a luat o mare extindere...

Tema conferinței mele, voi încerca să expun problemele tehnice ale curei psihanalitice... Freud a inventat ceea ce a numit mai apoi cura vorbirii... pornind de la caracteristicile vorbirii se deduce tehnica... la începutul vieții vorbirea este mai înainte de toate o muzică... ne naștem în muzică care se metamorfozează apoi în cuvinte... încă de la naștere vorbirea exprimă dorința, se exprimă în muzică... cum este prima dorință? Voi o știți? Sau voi nu vreți s-o știți?... primul impuls este incestuos, este iubirea mamei, dar în același timp incestul este periculos, este, s-o spunem direct, este pulsiunea de moarte, ceea ce este numit pulsiunea de moarte este dorința incestuoasă ea însăși, iar simptomul se va așeza mai târziu în această contradicție, el este o falsă conexiune, se poate spune o falsă conexiune, între dorință și contrariul ei, care de asemenea este o dorință... nici un matem, nici o topologie a continuului nu poate da formă acestei contradicții... contradicția a două dorințe care sunt dorințe ale subiectului... iar angoasele, simptomele, inhibițiile sunt ca și niște rime prinse într-un colț al corpului... toți o constată, dorința este în opoziție internă la contrariul său, care de asemenea este o dorință... „urăsc și iubesc! Cum vine asta? Nu o știu, dar așa o simt și sunt distrus, distrus...”...prin prezența sa, psihanalistul are datoria unei interpretări care ia diferite forme în funcție de propriul stil, stilet, o spadă pentru a tăia această contradicție... stilul este un element esențial al curei, el este în serviciul transferurilor care se stabilesc între dorințele copilului și cele ale adultului... în mijloc există false conexiuni, simptomatice...

VASILE DEM ZAMFIRESCU, 28 octombrie 1941, București, România -

Psihanalist, filosof, scriitor, traducător, a predat între 1991 și 2000 la Universitatea București, iar din 1998 până în prezent la Universitatea Titu Maiorescu.

Cărți:

1973. Etică și Psihanaliză

1982. Etică și etologie

1985. Între logica inimii și logica minții

1994. În căutarea sinelui

1995. Nedreptatea ontică

2001. Filosofia inconștientului

2003. Introduce în psihanaliza freudiană și postfreudiană

2009. Povestiri de psihoterapie românească

2012. Nevroză balcanică

PATRICK VALAS, 1943 – 9 martie 2023

http://www.valas.fr/?lang=fr

Cărți:

Oedip, revino, ești iertat!, 1984

1998. Dimensiunile juisării

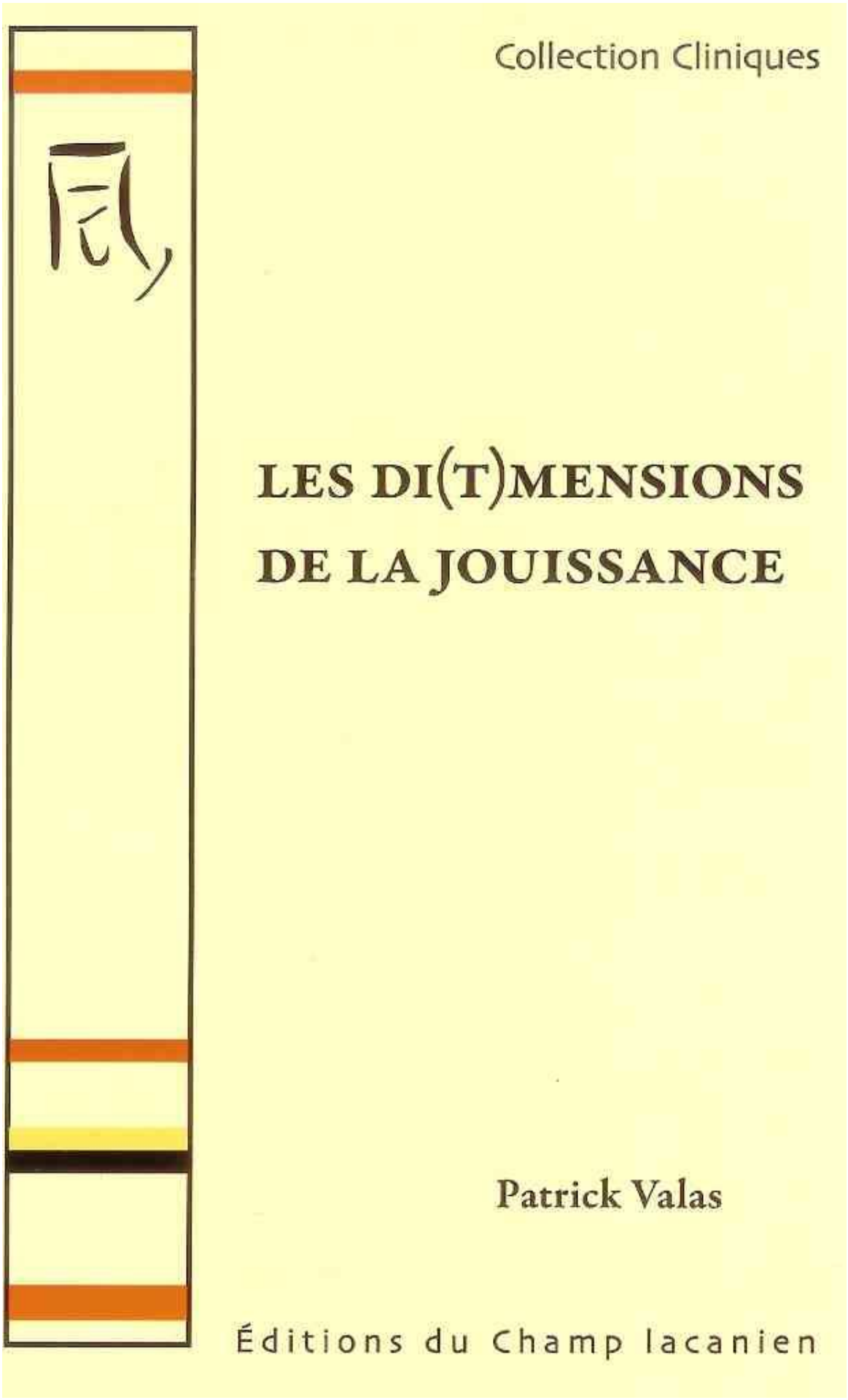

De la mitul pulsiunii la deriva juisării

Ce este dorința?

Freud și dorința

Teoria dorinței la Lacan

Noțiunea de juisare la Freud

Conceptul de juisanță în învățământul lui Lacan

Juisanța Altuia

Problematica falusului

Juisarea falică

Obiectul a, un „ceva mai mult” de juisare

Observații despre juisarea sexuală

Concluzii

Reflecții despre pasă

http://www.valas.fr/Passe-et-fin-d-analyse,167?lang=fr

Ruptura freudiană

Eul nu e funcția sintezei asigurând autonomia omului... ci funcția necunoașterii alienării imaginare... consistența lui e doar raportul subiectului cu imaginea narcisică reglată de simbolic... inconștientul structurat ca limbaj dă concepțiile curei și terminării ei...

Roma 1953

Subiectul își recunoaște dorința doar în cuvântul adresat analistului tocmai pentru recunoașterea ei, recunoașterea fiind primul obiect al dorinței, ce trece prin medierea celuilalt...

Dorința e supusă de aceea legilor cuvântului, fiind indestructibilă până este recunoscută...

Subiectul își poate găsi principiul în recunoașterea sa, sfârșitul analizei e acordul cu dorința recunoscută și asumată... acolo unde era trebuie să devin...

Instanța literei, până în 1966

Celălalt al semnificantului îl înlocuiește pe Celălalt al cuvântului...

Dorința subiectului e supusă recunoașterii legilor limbajului prin mijlocirea cuvântului... nu poate fi recunoscută, trebuie interpretată...

Sfârșitul analizei e devenirea propriei destituții subiective, propriei lipse de ființă... ființa pentru moarte, o limită depășită foarte repede apoi prin desemnarea unei posibilități de traversare a ei în impasul castrării...

Cele 4 concepte,1964 - Propunerea din octombrie, 1967

Elaborarea pasei dincolo de piatra castrării...

Inventarea lui a, care constituie ființa subiectului ca diferită de subiectul barat, și e produsul

operației semnificante al cărei efect e subiectul...

Nu totul e semnificant, dar totul e structurat...

Articularea subiect – obiect, în conjuncția și disjuncția lor, corespunde înscrierii subiectului în Celălalt al semnificantului...

Procesul de alienare nu merge fără cel de separare în actul analitic...

Fantasma permite raportarea semnificanților structuranți ai simptomului la dorința Celuilalt, e o axiomă, are o semnificație absolută, face o fixion-ficțiune alta din real, e o structură, parcurgerea ei logică permite dezlănțuirea elementelor ce o constituie...

Logica fantasmei, 1967 - Actul analitic, 1968

Înnodarea și deznodarea raportului articulării subiectului la Celălalt...

Cogito-ul lacanian, nu gândesc, deci nu sunt...

Există o disjuncție între ființă–eu nu gândesc și gândire-eu nu sunt...

Subiectul enunțatului e diferit de subiectul enunțării...

Locul mitic al pulsiunii unde se articulează subiectul cu Celălalt...

Subiectul inter-zis se divide din a se oferi ca obiect dorinței Celuilalt, în apelul cererii sale...

Alternarea alienării și separării din interpretarea dorinței e actul analitic...

Regula fundamentală, subiectul spune gândurile ce îl traversează fără să gândească...

E recunoașterea aservirii ființei sale ca obiect unei gândiri care nu e eu -alienarea, dar și separarea faptului de interpretare - adevărul...

Adevărul dorinței lui care e dorința Celuilalt, și nu realitatea sa, în gândurile care îl acționează... ceva ce e imposibil pentru subiect s-o spună, rămâne inter-zis, inconștient, în momentul devenirii sale la locul Celuilalt... trebuie să-i fie interpretată...

Pasa e acoperirea de către eu nu gândesc a lui eu nu sunt, prin alternarea repetată a celor două operații...

Apare atunci imposibilul de spus al inconștientului sub forma castrării trăită în destituiția subiectivă...

În același timp are loc acoperirea de către eu nu sunt a lui eu nu gândesc, a lui asta, de unde apare sub forma obiectului a ființa subiectului...

Eu sunt asta corespunde cu tu ești aia din stadiul oglinzii...

Pasa e deci dubla emergență în chiasmă a lui minus fi și a lui a, producând căderea subiectului presupus a ști, această bulă de știință spartă de desființă când apare ceea ce i-a dat suportul, ființa însăși a subiectului...

În momentul în care subiectul face proba suspendării acestei științe, e dus la marginea unui act, nu poate decât să se autorizeze din el însuși, să se suporte din ființa sa însăși - obiectul a, pentru a inventa un nou ordin de știință, o nouă aranjare a semnificanților dorinței sale...

O știință pe care o transmite, și a cărei sesizare în afara analizei printr-o procedură specifică permite autentificarea ca pasă de la analizand la analist...

Presupunând-o efectuată, sarcina în școală e, pentru membrii cartelului, s-o autentifice...

Știm că nu plecăm de la nimic, e rațiunea acestui parcurs...

Știm că am moștenit și faptul că sesizarea pasei în EFP a fost un eșec...

În ce ne privește, deocamdată, structura cartelului, pentru a primi mărturiile paseorilor, pare propice unei munci a cărei fecunditate va apare curând, pe măsura așteptării voastre legitime...

În cele din urmă, chiar cu pasa efectuată, psihanaliza nu constă în a suprima simptomurile subiectului, deși le poate simplifica, ci în a ști în ce anume e subiectul împietrit, pasa îi poate permite să sesizeze anumite reliefuri...

Un analist are simptomuri, ceea ce nu îl invalidează în funcția sa, căci în principiu aproape că nu mai are posibilitatea de a recurge la subiectul presupus a ști pentru a-și descărca responsabilitatea...

Lacan, în ce îl privea, nu înceta niciodată să treacă... pentru a lua măsura actului său...

Lacan nu rămas pe acest eșec al pasei, e rațiunea care l-a împins să articuleze dincolo de fantasmă structura simptomului ca nor în spatele RSI, închizând în buclajul lor obiectul a...

Simptom la care analistul trebuie să se alipească în măsura în care face bord, limită pentru el, între dorința analistului ce e o dorință ce nu se susține din fantasmă și propria juisanță la care trebuie să renunțe dacă vrea să opereze...

O poziție etică... e vorba de un a ști să faci acolo cu simptomul tău, devenit posibil prin distanța luată cu el prin reperajul locului obiectului a în dispozitiv...

În principiu, a ajuns acolo măcar odată... trebuie, ar trebui, să revină acolo fără încetare...

Să știi să faci acolo e foarte diferit de să știi să faci, care rezultă din identificarea subiectului cu simptomul și constituie chiar prin asta un reperaj insuficient al dorinței analistului...

În 2005 Colette Soler elabora ceea ce Lacan va numi inconștientul real, desfășurându-i elaborarea logică în Inconștientul reinventat, 2009...

Teoria psihanalitică nu e fixată odată pentru totdeauna, trebuie să urmeze mișcarea practicii, se va reînnoi în funcție de ceea ce îi vine din ea, fie chiar și inventarea unui nou real, specific fiecăruia în diferența sa absolută...

Dacă psihanaliștii refuză să înțeleagă asta, atunci, psihanaliza, care e la discreția psihanaliștilor, e terminată.

ROLAND GORI, 22 noiembrie 1943 -

Psihanalist, profesor emerit de psihologie și psihopatologie clinică la Universitatea Aix-Marseille.

„Fabrica de impostori”

https://www.youtube.com/watch?v=2FEtiA18lZU&feature=share

Impostorul este azi în societățile noastre precum peștele în apă:

-să prevalezi forma asupra fondului,

-să valorizezi mijloacele mai degrabă decât scopurile,

-să te încrezi în aparențe și reputație mai degrabă decât în muncă și probitate,

-să preferi audiența în fața meritului,

-să optezi pentru pragmatismul avantajos mai degrabă decât pentru curajul adevărului,

-să alegi oportunismul opiniei mai degabă decât să ții bine asupra valorilor,

-să practici arta iluziei mai degrabă decât să te emancipezi prin gândirea critică,

-să te abandonezi falselor securități ale procedurilor mai degrabă decât să te riști iubirii și creației...

Iată mediul în care prosperă impostura!

Societatea noastră a normei, chiar și travestită sub un hedonism de masă și fardată cu publicitate gălăgioasă, fabrică impostori...

Impostorul este un autentic martir al mediului nostru social, maestru al opiniei, burete viu al valorilor timpului său, fetișist al modelor și al formelor...

Impostorul trăiește pe credit, pe creditul marelui Altul.

Soră siameză a conformismului, impostura este printre noi.

Ea împrumută logica rece a instrumentelor de gestiune și de procedură, combinațiile de hârtie și escrocheriile algoritmilor, uzurparea creditelor, expertizele mincinoase și ipocrizia bunelor sentimente.

De această civilizație a falsului seamăn, democrația noastră de cameleoni este bolnavă, închisă în normele sale și propulsată în infernul unei lumi care se învârte în vid.

Doar ambiția culturii și îndrăzneala libertății împărtășite ne-ar permite să creăm viitorul.

Prin această conferință, organizată în cadrul conferințelor Universității permanente a Universității din Nantes, Roland Gori revine asupra ideilor forță din ultima sa operă Fabrica de impostori.

Nu vreau să spun că azi sunt mai mulți impostori decât înainte, aș spune că fiecare societate are impostorii pe care-i merită...

Propriul impostorului, propriul imposturii este de a fi martir al comediei sociale, adică să pună în evidență valorile care organizează la un moment dat valorile sociale, adică, impostorii sunt adevărați bureți vii care absorb valorile care organizează drama socială...

Încerc să arăt cum anume, azi, insistând mult asupra normelor, asupra modului în care calibrăm comportamentul, cum anume, așadar, prin aceasta, favorizăm, incităm, strategii de mascare, strategii de camuflaj, care au de-a face cu impostura, deci, dacă vreți, un fel de încrucișare între o antropologie a societății noastre a normei și a controlului, și, în

același timp, o clinică psihopatologică a ceea ce știm despre mincinoși, despre farsori, despre impostori...

Voi începe prin a cita un filosof pe care îl apreciez mult, Jean-Francois Lyotard, care scrie: într-un univers în care succesul este să câștigi timp, să gândești nu are decât un defect, dar incorigibil, să te facă să pierzi...

Ați înțeles, azi, toate dispozitivele de inițiativă socială, toate dispozitivele de de educație, de îngrijire, de sănătate, de muncă socială, toate aceste dispozitive, au ca și obiectiv să evite ca voi să aveți de gândit, să economisiți în a trebui să gândiți...

Poate e evident, dar poate nu vă imaginați în ce măsură, să gândești, nu este deloc chiar atât de dorit de către indivizi...

Să gândești, la fel ca și să decizi de altfel, așa ceva mobilizează angoasă, mobilezează angoasa de neprevăzut, mobilizează angoasa de viitor, angoasa de libertate, mobilizează angoasa deciziei...

Să decizi este să renunți, și nu ne place deloc să renunțăm, nu-i așa?, iar să renunți este într-un anumit mod vinovăție...

Este poate ceea ce face că, într-un fel, ne mulăm relativ cu ușurință în toate aceste dispozitive de colonizare ale obiceiurilor, care sunt niște tipuri de programe de viață, de moduri de folosire, dacă vreți, de protocol calibrat...

Iar aceasta este cu atât mai mult cu cât, astăzi, discursurile de legitimare socială, discursurile dominante, discursurile care fac fabrica opiniei publice, care fac gândirea zilei, aceste discursuri, au trecut de la un pilotaj prin mari povești, povești mitice, povești religioase, povești politice...

Azi, discursurile de pilotaj social, discursurile guvernării indivizilor și populațiilor, au trecut din partea științelor narative, a marilor povești, în partea științelor non-narative, adică a cifrelor, adică a dispozitivelor de evaluare, a agențiilor de evaluare a cercetării superioare, a agențiilor de evaluare a sănătății, a agențiilor de evaluare a calității culturii, a agențiilor de evaluare a informației... toate acestea funcționează, aproximativ, pe modelul agențiilor de evaluare financiară, care

determină creditul pe care-l putem acorda unei întreprinderi, unei colectivități teritoriale, unei țări, etc...

În mare, aceasta ajunge să limiteze o concepție a valorii, adică valoarea nu mai este decât ceea ce este solubil în gândirea dreptului și a afacerilor, adică ceea ce se poate măsura, ceea ce se poate financiariza. ceea ce se poate monetariza, sau ceea ce poate rămâne conform cu niște proceduri...

Așadar, vedeți că nu este foarte îndepărtat de chestiunea imposturii, iar, după părerea mea, este unul dintre dispozitivele care incită la impostură...

Un al doilea citat, tot al unui filosof, Giorgio Agamben, care spune: cetățeanul liber al societăților democratico-tehnologice care sunt ale noastre, este o ființă care se supune fără încetare, chiar și în gestul prin care dă o poruncă.

Vedeți așadar, în ce măsură, suntem prinși într-un lanț de producție de comportamente, într-un sistem în care sunteți puși în locuri funcționale, în locuri instrumentale, și care nu cer să trebuiască să gândiți, care nu cer nici măcar să aveți o stare de suflet, care cer o execuție, să împlinești o funcție, și chiar și o funcție de conducere este deja o servitute...

Ce este de altfel impostorul?

Impostorul este cel care a găsit mijlocul de a se adapta la așteptarea celuilalt, este cel care știe perfect să se identifice cu obiectul dorinței celuilalt și care știe să răspundă la ceea ce celălalt așteaptă...

Această impostură nu este nimic altceva decât un element crescut din impostura comună care este de a răspunde la o comandă socială, când, tocmai, nu vi se cere să reflectați, nu vi se cere să creați, nu vi se cer să inovați, ci, vi se cere în mod esențial să vă adaptați...

Adică, în societatea adaptării, care este a noastră, în cele din urmă, impostorul este ca peștele în apă...

Ceea ce contează nu este adevărul, ci un spectacol, care, în cele din urmă, dă credit cuiva care nu merită prin actele sau virtuțile sale, ci, pur și simplu, prin performanța pe care o îndeplinește.

Așadar, dacă reflectați, este, totuși, chiar modelul nostru educativ. Este, totuși, chiar modelul nostru de socializare.

Adică, în mare, capacitatea de a îndeplini acte care răspund la o comandă socială sau o comandă tehnică, la o comandă cognitivă.

Iar acesta este un punct foarte important.

Într-un câmp care este al meu, ceea ce psihanaliza a putut aduce este, totuși, această idee că ceea ce este important nu este ceea ce face o persoană, ci ceea ce el este în ceea ce face, adică, dacă doriți în cuvinte mari, prezența sa ontologică în comportamentele sale, poziția sa subiectivă.

În societatea noastră, nu este deloc asta ceea ce este evaluat, nu este evaluată virtutea, nu este evaluată prezența de ființă în ceea ce cineva face, ceea ce contează, singurul lucru care contează, este modul în care cineva se comportă și cum putem măsura, cum putem evalua acest comportament, este singurul lucru, este ceea ce fac noile forme sociale ale evaluării.

Este vorba, în mare, despre societatea pieței și a spectacolului, este vorba despre a vinde, a vinde propria emisiune, a vinde propriul articol, a vinde propria prestație.

Dacă reflectăm puțin, primul lucru pe care-l putem spune este că această capacitate de a vinde aparențele este, este ce? Este propriul imposturii.

Un impostor este ce? Știți că este aceeași etimologie, impostor și impozit.

Impostor este cel care, în cele din urmă, ia din buzunarul celuilalt pentru a putea răspunde propriilor nevoi.

Așadar un impostor este de asemenea și ceea ce am putea numi un cavaler al industriei, este cel ce trăiește din expedienți pe cheltuiala celuilalt, adică pe seama creditului pe care-l poate obține de la celălalt vânzându-i aparențele sale.

Am spune că impostorul este, cu adevărat, prin excelență, figura antropologică a umanului în societatea noastră, căci impostorul este un

antreprenor al său însuși, adică, în mare, face să se învârtă propria întreprindere.

Deci, în mare, este individul ca și micro-întreprindere liberală, auto-gerată, deschisă concurenței și competiției, pe piața juisărilor existențiale.

Înțelegeți bine că acolo este o foarte mare proximitate între modul în care societatea noastră fabrică, într-un fel, umanul și strategia de impostură, este în fond chiar ceea ce produce strategii de impostură.

Adică, din momentul în care aveți o abordare a valorii care se mulează pe cantitate, protocoale, proceduri, conformitate, începând din acel moment, veți induce la celălalt strategii de impostură, strategii care vizează să răspundă la ceea ce cereți.

Impostura este așadar o soluție, nu spun că este o soluție morală, dar este o soluție la exigențe normative care fac să trăiască indivizii și popoarele sub nivelul mijloacelor lor...

Tipul care minte, tipul care trișează, tipul care fraudează este ce? Ei bine, este tipul care răspunde așteptărilor celuilalt, normelor pe care celălalt le cere de la el, fără a avea mijloacele psihice sau fără a avea mijloacele cognitive.

Adică, nu putem scuza mediul de responsabilitatea care este a sa în fabricarea imposturii.

Așadar, dacă aveți efectiv indivizi care la un moment dat fac semnele devoțiunii este pentru că sunteți într-o societate în care religia are un rol important, etc., etc...

Să luăm evaluările care se fac în spitale, să luăm evaluările universităților, universitarilor, este cel mai rău dintre lucruri, și asta de asemenea (am fost 15 ani în comitetul național al universităților și am văzut cum se întocmesc dosarele). Evaluările universitare sunt ce? Că sunteți un bun învățător, li se rupe complet.

Un bun universitar este ce? Nu este cineva care își formează bine studenții, nu este cineva care le găsește de lucru, nu este cineva care îi însoțește, îi încadrează, etc., ci, este cineva care publică articole, cineva

care publică articole, nu-i așa? cineva care publică articole în reviste calificante.

.....

Patologia impostorului este de a fi un om normal...

Umanitatea nu este transcendența, nu este un individ, este ceea ce rezistă la a face dintr-un om un instrument...

Valoarea este valoare de om, ceea ce rezistă la orice fatalism biologic sau economic...

Este ceva foarte important, pentru că nu în orice societate este evident că poți să nu te resemnezi stării lucrurilor...

Astăzi suntem într-o societate a resemnării, într-o societate a fatalismului, în care considerăm că nu putem face nimic în raport cu fatalismul economic, fatalismul geo-politic, etc...

Ori, tocmai, umanul nu este ceea ce se supune fatalismului, fie el economic sau biologic, umanul este tocmai ceea ce rezistă la această fatalitate...

„Trebuie să fii un impostor pentru a reuși?”

https://www.youtube.com/watch?v=k-jXhXF2tDU

Putem avea impresia, azi, că impostura, în societățile noastre, tinde să se generalizeze...

Ne dăm seama că frauda științifică este în creștere...

Așadar, putem avea impresia că frauda și impostura se dezvoltă...

Eu cred că, mai întâi, trebuie să pornim de la acest principiu, relativ simplu, faptul că orice societate are impostorii pe care îi merită...

Și este cât se poate de normal, pentru că propriul imposturii este în cele din urmă să poți pompa toate valorile în vogă într-o societate, pentru a te servi de ele, a exploata credulitatea bieților oameni și a trăi pe seama lor...

Bineînțeles, impostorul este un „burete” viu, capabil să absoarbă foarte repede valorile în vogă pe piață și să se servească de ele, în cele din urmă, așa cum porți o haină sau un costum...

În mare, impostorul este haina „fără om”, este, într-un fel, jocul aparențelor, este, cu adevărat, „auto-întreprinzătorul” care a reușit perfect pentru că ajunge să-și pună în lumină întreprinderea sa, fără nici un fond în spatele vitrinei...

Eu cred, așadar, că este un punct foarte important, vedem foarte bine cum, de exemplu, din timpurile lui Moliere, Tartuffe impostorul, este cel care a înțeles că religia este cea care ar putea să îi permită să ia din banii lui Orgon și eventual ai soției sale.

Impostor are, cu adevărat, aceeași etimologie cu impozit, este un mod de a lua din banii altcuiva pentru a trăi pe seama lui, pe cheltuiala lui.

Ei bine, azi, impostura, frauda, nu va împrumuta neapărat din valorile religioase, din ritualurile religiei, nu va face semnele religiei pentru a face crezută o mare devoțiune, azi, impostura, va lua din ansamblul exigențelor normative care condiționează jocul social....

Pentru că există norme, ea va face ca și cum ar răspunde la acele norme...

Norma este „ansamblul de exigențe pe care le impunem existenței...

Impostorul este cel care se va servi de aceste exigențe, de forma lor, de aparența lor, și, precum un pește în apă, va încerca să se îmbrace cu cifrele și normele cerute de societate pentru a scoate profit...

Adică, va răspunde exigențelor, dar pe un plan pur formal, de aparențe, de aparat, ceva cu adevărat simptomatic pentru societatea noastră, o societate de spectacol...

Ce este spectacolul? Este „locul în care marfa se contemplă pe ea însăși”...

În total, impostorul, azi, ce face? Ca întotdeauna, el se vinde, dar el se vinde, azi, cu ceea ce are azi valoare legală pe piața noastră, adică, raționalitatea practică-formală, a afacerilor și a dreptului, adică, în mare, modul de a finanța lucrurile de partea cantitativului...

De exemplu, sunt necesare multe articole pentru ca un laborator de cercetare să fie creditat și atunci, în cazul unei descoperiri, în loc de un articol bine făcut într-o singură revistă, se vor publica zece, câte unul pe an...

Aceasta este fraudă, o mică fraudă, bineînțeles o impostură la nivelul „caniș”, dar rămâne totuși fraudă...

Azi, strategiile de impostură constituie nu doar o psihopatologie pur și simplu a indivizilor, dar și o soluție socială și culturală la exigențele normative ale societății, ale unei societăți care a uitat „de ce” facem lucrurile, sensul lor, finalitatea lor, fixându-se doar pur și simplu asupra evaluării mijloacelor, așadar, în mod necesar, asupra aparatelor și a aparențelor.

„În timpurile neoliberalismului, psihanaliza este perimată?”

https://www.youtube.com/watch?v=AQ4GaDuPnUo

„Așadar, psihanaliza pare să fie atacată din toate părțile...ne putem întreba cum am ajuns aici, după o perioadă de încredere, de exaltare, de seducție pe care psihanaliza a putut să le exercite în media, în domeniul public și în diferitele științe?

Azi, suntem atacați foarte puternic...

.....

Ceea ce face, azi, „dez-iubirea” între cultură și psihanaliză, după părerea mea, este pierderea sa de utilitate socială, nu în sensul de a servi la ceva pentru un individ sau pentru o societate, ci în sensul de utilitate pentru a valida o ordine socială, pentru a legitima o logică de dominație socială...

Iar azi, în mod efectiv, în epoca tehno-științelor, în epoca omului neoliberal, în epoca lui „homo economicus”, ei bine, eu cred că avem ceva mai bun decât psihanaliza pentru a supune indivizii, avem ceva mai bun decât psihanaliza pentru a le spune că ei sunt responsabili de nefericirile lor, de mizeria lor personală și socială, avem, azi, ideologia economică, avem, azi, ideologia tehno-științifică.

Încă o dată, trebuie să distingem foarte bine între ceea ce este din ordinul unei raționalități a științei, unei raționalități a legilor economiei (chiar dacă ne îndoim mult, căci „legile economiei se dovedesc a fi mai degrabă false, dar piața funcționează ca și cum ele ar fi adevărate”).

Bineînțeles, există raționalitatea neuro-biologiei, raționalitatea epi-geneticii, iar, apoi, există utilizarea pe care o facem, în societate, în cultură, pentru a participa la guvernarea indivizilor și a populațiilor...

Iar eu cred că, la acest nivel, se joacă „dez-iubirea”, adică, azi, suntem într-o societate în care trebuie să mergi repede, iar psihanaliza nu merge repede, suntem într-o societate în care trebuie marfă și spectacol, psihanaliza nu se vinde foarte bine, nu se pune ușor în spectacol, și atunci, avem ceva mai bun...

Așadar, eu cred că, efectiv, criza psihanalizei în cultură, azi, este o criză ideologică, este o criză de valori, nu este absolut deloc criza unui mod de cunoaștere, nu este absolut deloc criza unei practici psihoterapeutice...

Eu cred că, în mod esențial, „într-un univers în care succesul este să câștigi timp, să gândești nu are decât un defect, dar incorigibil, să te facă să pierzi”, iar, în mod efectiv, cu psihanaliza, pierdeți timp, pentru că sunteți obligați să gândiți...”

2013. Fabrica de impostori

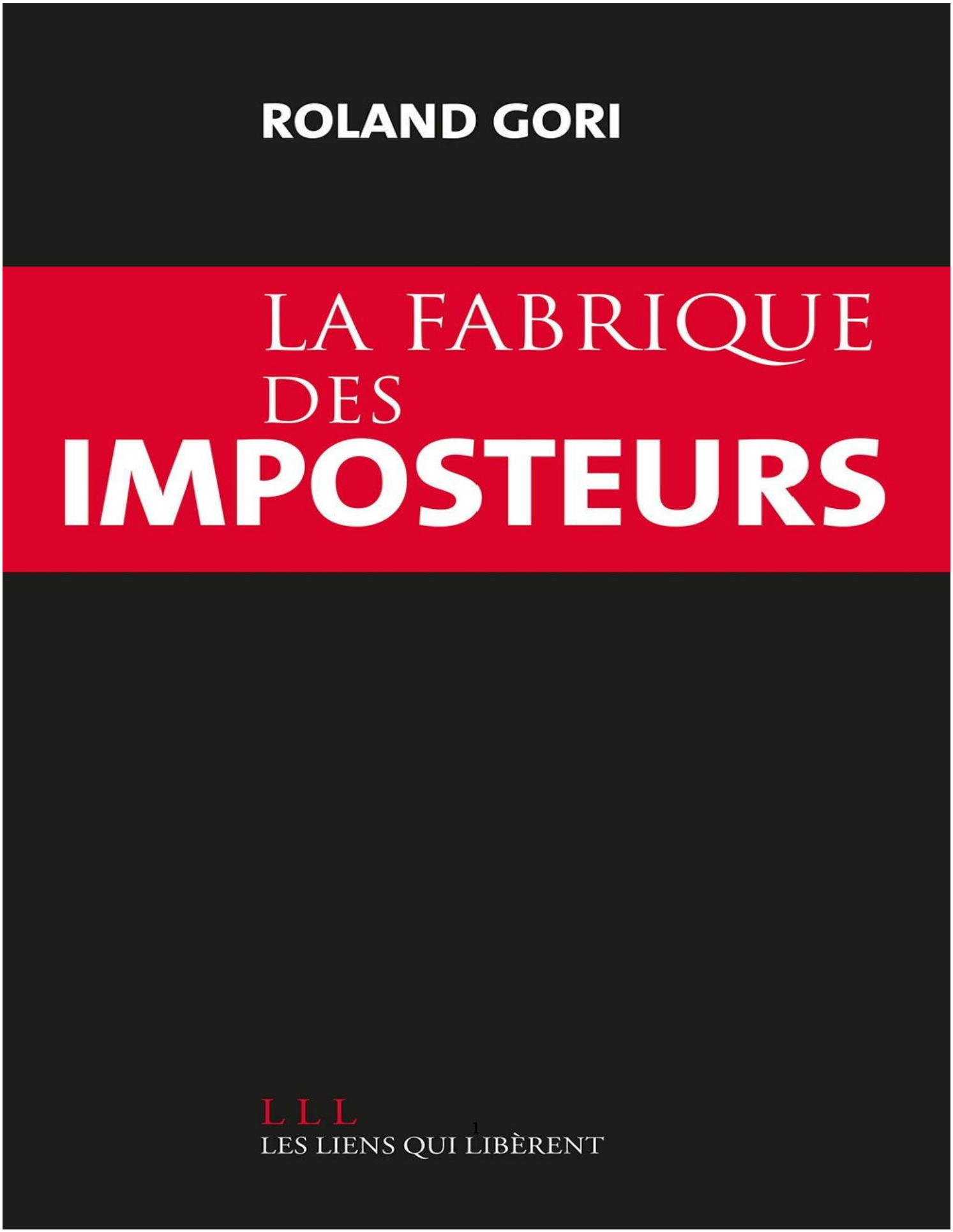

2017. O lume fără spirit. Fabrica terorismelor

ROLAND GORI

UN MONDE SANS ESPRIT

LA FABRIQUE DES TERRORISMES

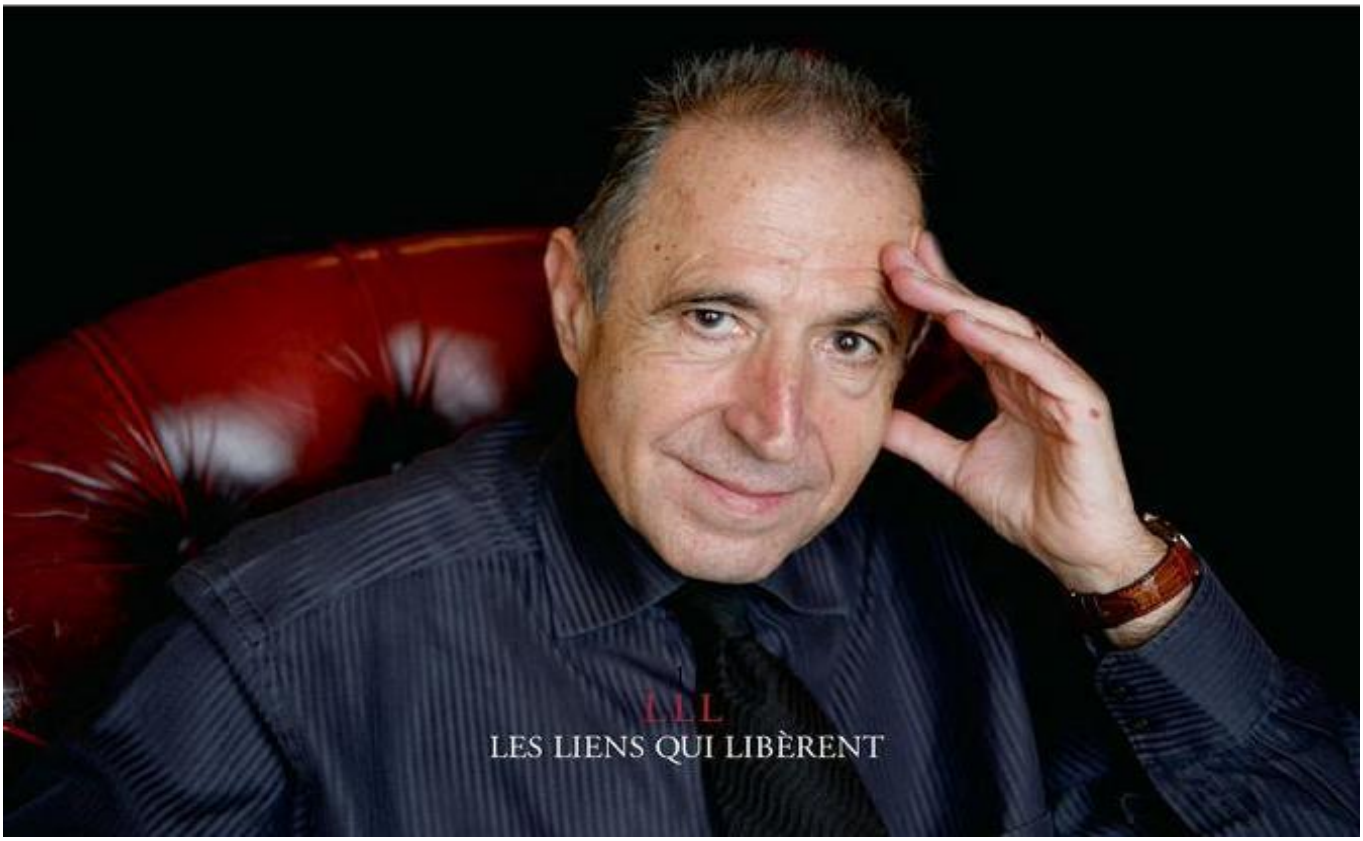

2018. Nuditatea puterii

ROLAND GORI

LA NUDITÉ DU POUVOIR

Comprendre le *moment* Macron

LLL
LES LIENS QUI LIBÈRENT
1

CHRISTOPHER BOLLAS, 1943. Washington, DC, SUA

Psihanalist și scriitor englez, unul dintre cei mai citiți autori în câmpul psihanalizei. Toeria sa „Negânditul știe”, precum și alte concepte ale sale „obiectul transformațional”, „inocența violentă”, „introiecția extractivă” au fost larg influente în câmpul clinic.

Cărți:

1987. Umbra obiectului

1989. Forțe și Destin

1992. Să fii un Caracter (Personaj)

1996. Noul Informanți
1999. Misterul Lucrurilor
1999. Isterie
2002. Asociere liberă
2007. Momentul Freudian
2009. Evocativul Obiect Lume
2009. Infinita Întrebare
2013. China despre Minte
2013. Prinde-i înainte să cadă. Psihanaliza Căderii Psihice
2015. Când Soarele Arde: Enigma Schizofreniei

STUART SCHNEIDERMAN, 1943

1986. Jacques Lacan, maestru Zen?

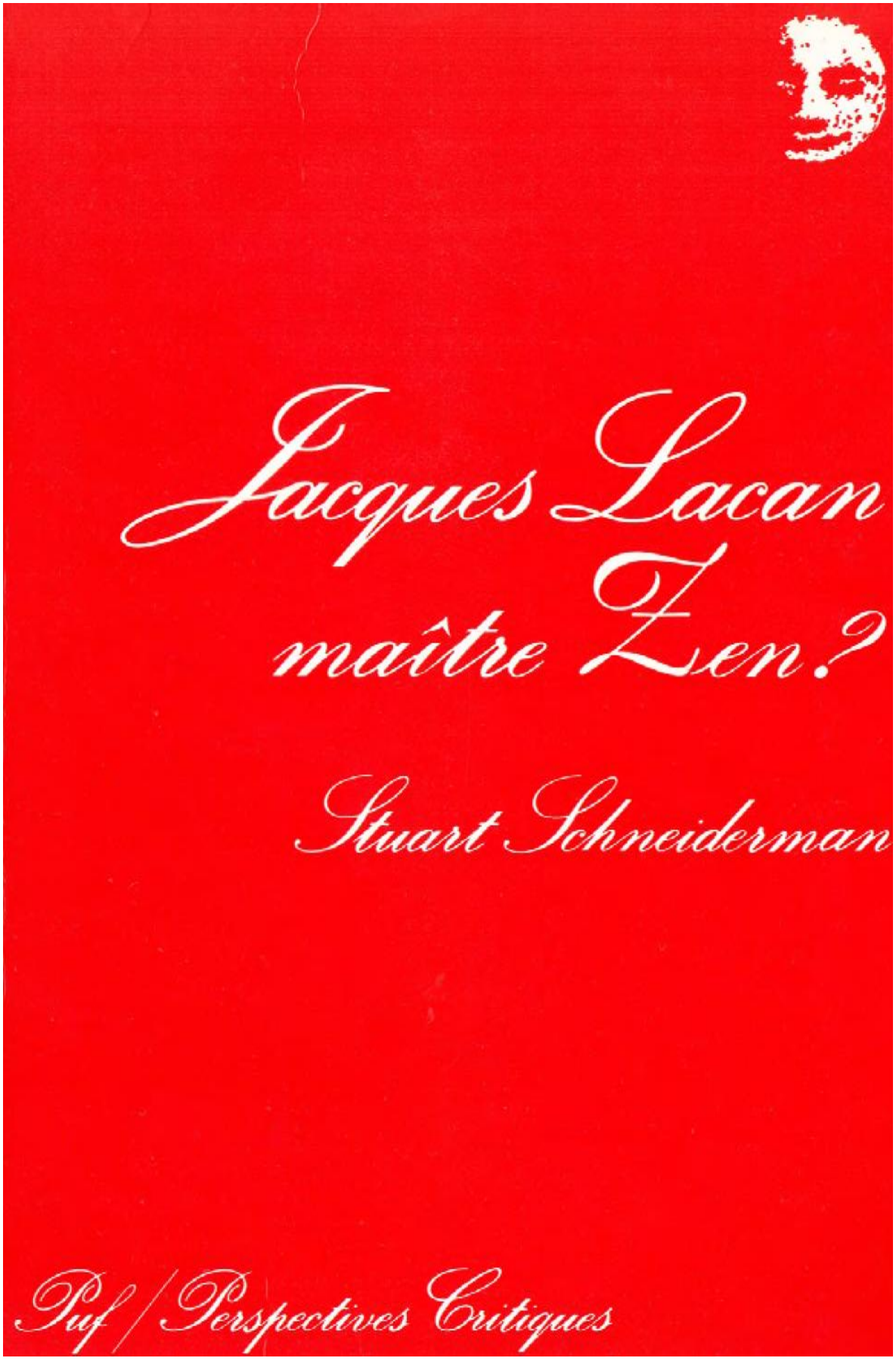

https://drive.google.com/file/d/1IxrnqqSIdx6bDvwhdugpiMGfnlIcLDPK/view?usp=sharing

Această carte nu este o introducere... Această carte este o concluzie...

În timpul vieții lui Lacan am publicat patru eseuri care se voiau introduceri...

Apoi am încetat să scriu introduceri... Mi-a apărut atunci că a scrie introduceri, a propune să faci cunoscut oamenilor un bărbat foarte puțin convenabil, era o contradicție în termeni.

Ce mi-ar fi răspuns Lacan despre renunțarea mea la arta de a scrie introduceri?... „Dragă prietene, răspunsul este clar, ați scris patru introduceri și apoi v-ați oprit pentru că nu știți număra dincolo de patru.”...

Interpretarea inexactă, nota Edward Glover, nu este fără efect terapeutic...

Cel mai celebru koan zen: zgomotul unei palme care aplaudă... răspunsul corect este că elevul întinde mâna. Așa este zgomotul mâinii care aplaudă. Un zgomot tăcut, un nume pentru ceva ce nu este...

În matematică există o notație pentru zgomotul unei mâini care aplaudă, este mulțimea vidă... Numărarea începe cu mulțimea vidă și asta vrea să spună că mulțimea mulțimii vide este unu... Pentru a număra până la doi iei mulțimea compusă din mulțimea vidă și mulțimea mulțimii vide, din 0 și 1 dacă preferați...

Zgomotul unei mâini care aplaudă este mulțimea vidă... În teoria lacaniană, mulțimea vidă are mai multe manifestări, ceea ce vine cel mai repede în gând este mormântul gol...

În teoria lacaniană, mulțimea mulțimii vide nu poate fi decât semnificantul, numele propriu...

Este posibil să construiești teoria psihanalizei pornind de la mormântul gol și de la semnificant? Da, cu adevărat...

Mulțimea vidă, al cărei nume este zero, corespunde mormântului gol. Aș fi putut la fel de bine să afirm că ea reprezintă absența falusului la mamă...

Mulțimea mulțimii vide este semnificantul, dar de ce nu am vedea de asemenea acolo funcția falică, atât de importantă pentru Freud cât și pentru Lacan. Cifra doi apare de obicei în teoria psihanalitică sub forma

eului și obiectului său, a eului și a tu-ului, a mamei și a copilului, și chiar în obsesia pe care o au anumite persoane de a diviza lumea în interioară și exterioară. Trei era una dintre cifrele preferate de Lacan: ea trimite la triangulația complexului Oedip la Freud, iar Lacan s-a servit pentru a teoretiza cele trei ordine imaginar, real și simbolic, precum și nodul borromean. Cifra patru este poate mai delicată, dar să ne amintim că Freud a declarat odată că orice act sexual implică patru persoane...

JACQUES-ALAIN MILLER, 14 februarie 1944 -

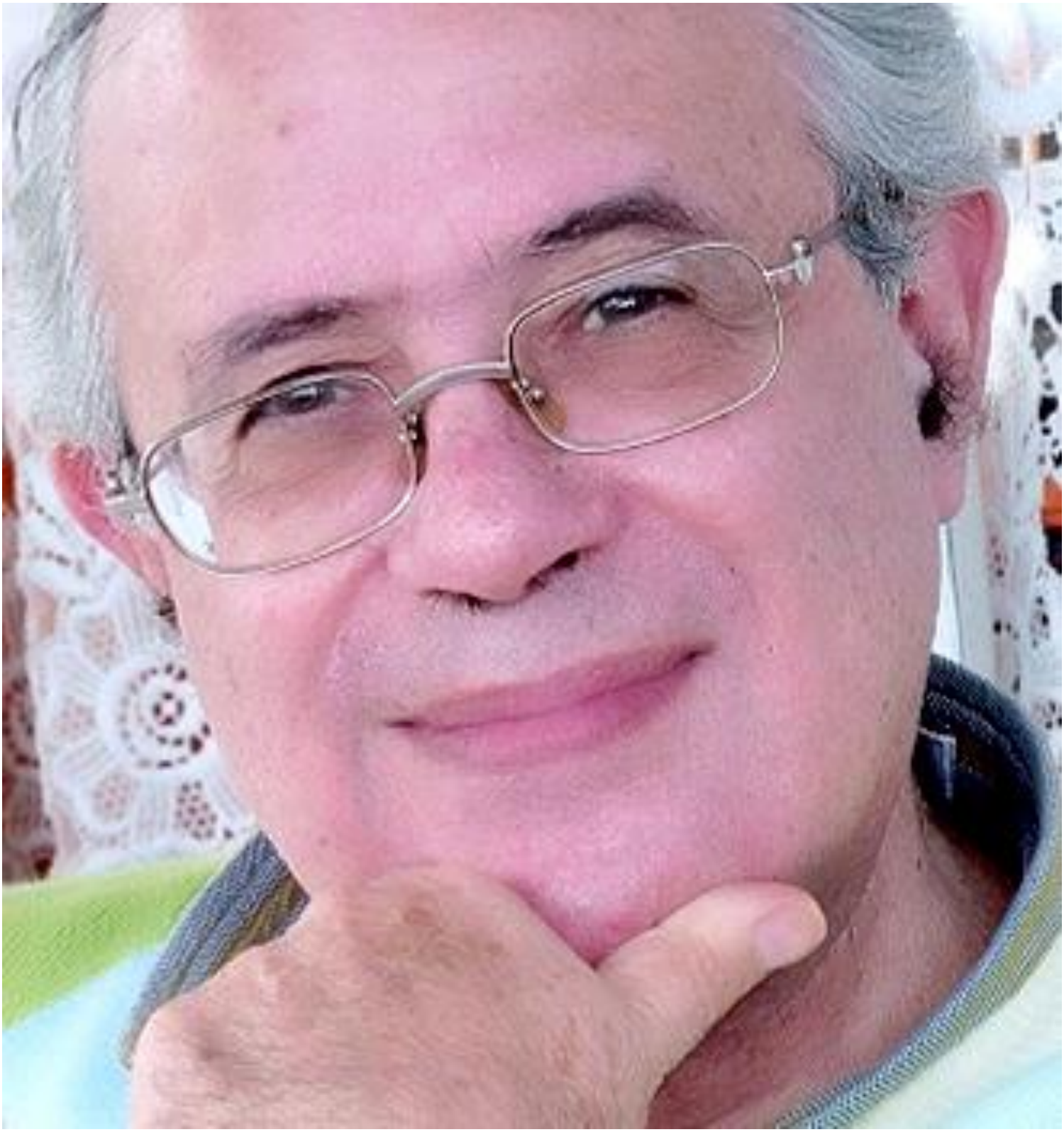

Născut la Chateauroux, a contribuit la fondarea Școlii Cauzei Freudiene și este editorul seminariilor lui Jacques Lacan, căruia îi este ginere.

Vechi elev al Școlii Normale Superioare, în filosofie, urmează seminariile lui Roland Barthes la Școala Practică de Studii Înalte, este discipolul filosofului Louis Althusser și mai ales al psihanalistului Jacques Lacan.

După moartea lui Jacques Lacan, Miller devine psihanalist de orientare lacaniană. Între 1973 și 1981 susține un învățământ în cadrul departamentului de psihanaliză al Universității Paris 8, căreia îi aparține ca membru al Secției Clinice, apoi continuă, extra-universitar, cu alți colegi psihanaliști, la teatrul Dejazet din Paris, un curs de psihanaliză până în 2011, editat de revista Cauzei Freudiene.

Din 1983 conduce Școala Cauzei Freudiene, iar în 1992 fondează Asociația Mondială de Psihanaliză.

Despre pasă...

Inconștientul e structurat ca un limbaj...

Sfârșitul analizei, pasa pentru Lacan... impasa pentru Freud, sfârșitul normal al experienței analitice pentru orice subiect...

Există un sfârșit, dar el este un impas... orice psihanaliză întâlnește eventual o rezistență de nedepășit... există un blocaj care nu depinde de particularități clinice ale pacientului sau talente ale practicianului, nici pentru că subiectul e prea nevrotic sau analistul e incompetent...

E un impas structural, valid pentru orice subiect... chiar mai mult, cu cât analiza e mai competentă și conformă, cu atât mai evident va fi impasul...

E complexul de castrare, invidia penisului, pentru femeie – spinul ei în carne...

Acest blocaj, după Freud, nu e contingent, ci necesar, nu de facto, ci de jure, oricât de atent ar fi tratamentul, nu poate decât să dea direct în această stâncă, care se revelează ca recif...

Atunci analiza ajunge la o închidere, în ciuda celor ce valorează doar experiențe deschis- închise, adică întrebările trebuie să rămână deschise...

E o ironie, un paradox, experiența analitică are un sfârșit ideal, distinct de orice întrerupere accidentală sau din motive personale, iar acest sfârșit ideal ține de un eșec...

Clauza finală nu poate fi decât complexul de castrare... un reziduu ireductibil, un caput mortum al experienței...

Impasa, locul unde Lacan vorbește despre pasă... ambii acceptă faptul că experiența analitică e finită... dar clauza finală a lui Lacan e complet diferită, înseamnă transformarea analizantului în analist... o trecere dincolo de complexul castrării?

Ce este acest blocaj al experienței? Ce, după Freud, nu trece? Este clauza care prescrie bărbatului cum să fie bărbat pentru femeie, iar femeii, cum să fie femeie pentru bărbat...

Freud descoperă că această clauză nu apare, așa că pune complexul castrării ca ireductibil...Dar ce aștepta Freud de la experiență dacă nu formula relației sexuale? El spera s-o găsească înscrisă în inconștient... de aici disperarea sa negăsind-o...

Încercând să rezolve chestiunea sfârșitului analizei, analiștii de după Freud au propus iar și iar formule pentru relația sexuală... exprimarea sfârșitul analizei în eventualitatea existenței unei posibile relații sexuale i-a dus la ștergerea complexului castrării cu guma genitală...

Lacan, fidel lui Freud, statuează că acolo nu există relație sexuală, prezervă ireductibilitatea a ceea ce Freud desemnează ca și castrare, dar sugerează că sfârșitul analizei nu poate fi în termeni de relație sexuală care nu există...

Sfârșitul analizei nu poate fi rezolvat dacă soluția cere relația sexuală, ci doar pe baza absenței ei...

E un fapt că psihanaliza nu duce spre relația sexuală, pentru Freud a fost motiv de disperare...

Pentru a redresa starea, post-Freudienii au încercat să elaboreze formula genitală...

Lacan închide aceste încercări, sfârșitul procesului analitic nu poate fi legat de emergența relației sexuale... din contră, depinde de emergența ne-relației... soluția apare într-un mod de neconceput înainte... soluția apare din partea obiectului, ratat ca pregenital de post-Freudieni...

Nu obiectul împiedică apariția relației sexuale, așa cum așteptările eventualei sale veniri te-ar putea conduce să crezi...

Obiectul este ceea ce stopează relația care nu există, adică îi dă consistența fantasmei...

Așadar sfârșitul analizei presupune devenirea unei absențe, depinde de spargerea fantasmei și de separarea obiectului... pasa confirmă astfel și însumează fundamentele învățăturii lacaniene...

Inconștientul nu știe nimic despre relația bărbatului față de femeie, sau a femeii față de bărbat... cele două sexe sunt străine unul față de celălalt, exilate unul de altul...

Dar simetria acestei enunțări e înșelătoare... de fapt, cunoașterea sexuală lipsă privește doar

femeia...

Nu se știe nimic despre celălalt sex pentru că inconștientul nu știe nimic despre femei... Celălalt sex înseamnă sexul care e Celălalt, în mod absolut...

Există un semnificant pentru bărbat, îl avem toți... e ceea ce a recunoscut Freud, un singur

simbol pentru libido, masculin, semnificantul pentru femeie este pierdut...

Lacan spune că femeia este o categorie care nu există... de aceea subiectul care intră în analiză e predestinat să treacă printr-o isterie structurală... nu doar că se experimentează pe sine ca tăiat de efectele semnificantului, ci se și găsește volens-noles în căutarea semnificantului pentru femeie, de a cărui existență depinde relația sexuală...

Psihanalistul nu are nevoie să nu înscrie pe ușa lui... să nu intre aici cine caută femeia, căci oricine intră o va căuta oricum...

Absența semnificantului femeie ține și pentru iluzia infinitului, ce apare din experiența vorbirii, tocmai pentru că ea este finită...

Structura diacritică a limbajului ține pentru recursivitatea vorbirii, faptul că ultimul cuvânt nu poate fi spus...

Știința există pentru că femeia nu există... Cunoașterea substituie cunoașterea celuilalt sex...

Inconștientul strigă doar un mesaj, absența relației... Interpretarea e posibilă și infinită...

Nu există formulă de dozaj pentru experiența analitică... e buricul viselor... interpretarea nu se poate sfârși vreodată, analiza trebuie să fie interminabilă... așa ar putea foarte bine deveni un delir de interpretare...

Inconștientul este în acord o credință nu doar naivă, ci chiar paranoică... psihanaliza ca o paranoia controlată... automatismul mental e realmente doar subiectul presupus a știi... de aceea, interpretarea trebuie făcută cum trebuie... ea provine din structura limbajului, ca limbaj al Celuilalt, receptorul stabilește sensul, analistul e maestrul adevărului, de aceea interpretarea poate fi redusă la punctuație, scansiune...

Lanțul semnificant ține de imposibilitatea spunerii întregului adevăr...

Dorința apare din semnificant, cu metonimia semnificației ce rezultă din a fi pentru un altul...

Dorința, indefinibilă, inconstantă, eluzivă, schimbătoare, indestructibilă ca și lanțul continuu al semnificanților, se rotește în cerc, cercul fantasmei...

2016. Inconștientul și corpul vorbitor

https://www.youtube.com/watch?v=_SmkCvuujmw&t=1938s

Mai degrabă decât cireașa de pe tort, aș prefera să gândesc băutura pe care v-o voi servi ca un digestiv după hrana ce v-a adus-o acest congres, pentru a vă deschide apetitul gândind la cel de peste doi ani. Deci, se așteaptă să dau și să introduc tema următorului congres.

Îmi spun că iată treizeci și mai mult de ani asta durează, dacă ne gândim că congresele AMP au luat continuarea a ceea ce se numeau Întâlnirile Internaționale ale Câmpului Freudian care au început în 1980. Iată-ne deci încă o dată la picioarele aceluiași zid. Zid, cuvântul mi-a venit, și nu e fără a evoca neologismul care ironizează iubirea: este iubirea-lazidului căruia datorez onoarea invariabilă care mi-e făcută să dau „La”-ul simfoniei, cea pe care membrii AMP care suntem vom avea s-o compunem în cursul celor doi ani ce vor veni înainte de a ne regăsi? Este acolo un fapt de transfer, transfer remanent la locul celui căruia i-a revenit sarcina să fondeze asociația noastră cândva? Dar, așa cum o aminteam, sarcina de a intitula, de a da un nume, cel puțin o temă, o asumam încă de dinainte, de la prima Întâlnire internațională care s-a ținut la Caracas în prezența lui Lacan. Dacă amur-iubire-lazid-azid există, nu o voi raporta funcției de fondator care nimic nu consacră în statutele noastre, ci mi-ar place să fie cea a unui clarificator, funcție pe care mi-am asignat-o intitulând cursul meu „Orientarea Lacaniană”.

Amur vrea mai ales să spună că trebuie penetrat de fiecare dată zidul limbajului pentru a încerca să strângi de mai aproape – să nu spunem realul – ceea ce facem în practica noastră analitică. Dar, în sfârșit, să mă orientez în gândirea lui Lacan a fost grija mea și știu că o împărtășim. Asociația Mondială de Psihanaliză, în fapt, nu are altă coeziune. Cel puțin acea grijă este la începutul grupării pe care o formăm, dincolo de statute, mutualisme, și chiar dincolo de legăturile de prietenie, de simpatie care se țes între noi în cursul anilor.

Lacan revendica pentru gândirea sa demnitatea. Este, spunea el, faptul că ea se aplica ieșind din drumurile bătătorite. Și, în fapt, această gândire derutează. E vorba pentru noi de a o urma în căile sale inedite. Acele căi sunt deseori obscure. Ele au devenit-o și mai mult după ce Lacan s-a adâncit în ultima sa învățătură. Am fi putut s-o lăsăm acolo, s-o abandonăm. Dar ne-am angajat în urmarea sa, iar ultimele două congrese dau mărturie.

De ce să ne fi angajat în urmarea sa, în acea dificilă ultimă ramură a învățăturii sale? Nu ne socotim pentru nimic gustul descifrării. Am acest gust, și îl avem, pentru atât cât suntem analiști. Și o suntem destul

pentru a ne da seama în anumite iluminări, găurind norii obscuri ai scopurilor lui Lacan, că el a reușit să facă să reiasă un relief care ne instruiește asupra ceea ce devine psihanaliza, și care nu mai absolut deloc conform cu ceea ce gândeam că era. La punctul extrem, dar nu ne vom opri acolo, el chiar lansase că ceea ce îi apărea din practica analitică era o practică delirantă.

Psihanaliza se schimbă, nu este o dorință, este un fapt, ea se schimbă în cabinetele noastre de analiști, iar acea schimbare, în adâncime pentru noi, este atât de manifestă încât congresul din 2012 despre ordinea simbolică precum cel de acest an despre real au fiecare în titlul lor aceeași mențiune cronologică, „în secolul al XXI-lea”. Cum să spui mai bine că avem sentimentul noului și, cu el, percepția urgenței necesității unei puneri la zi?

Cum nu am avea noi, de exemplu, ideea unei rupturi, atunci când Freud a inventat psihanaliza, dacă o putem spune, sub egida reginei Victoria, paragon al represiei sexualității, atunci când secolul al XXI-lea cunoaște difuziunea masivă a ceea ce se numește porno, și care ste coitul exhibat, devenit spectacol, show accesibil pentru fiecare pe internet cu un simplu click de mouse? De la Victoria la porno, nu am trecut doar de la interdicție la permisie, ci la incitație, intruziune, provocare, forțaj. Porno, ce e altceva decât o fantasmă filmată cu o varietate proprie să satisfacă apetitele perverse în diversitatea lor? Nimic nu arată mai bine absența raportului sexual în real decât profuziunea imaginară a corpurilor dându-se să se dea și să se ia.

Este ceva nou în sexualitate, în regimul său social, în modurile sale de învățare, la tineri, la tinerele clase care intră în carieră. Iată masturbatorii ușurați să trebuiască să producă ei înșiși vise treze căci le găsesc gata făcute, deja visate pentru ei. Sexul slab, în ce privește prono, este masculinul, el cedează acolo cel mai bucuros. De câte ori nu auzim în analiză bărbați care se plâng de compulsiunile de a urmări jocurile pornografice, chiar a le stoca într-o rezervă electronică! De cealaltă parte, cea a soțiilor și amantelor, se practică mai puțin doar dacă nu își dau seama de practica partenerului. Și atunci, e după cum: o iau drept o trădare sau un divertisment fără consecințe. Această clinică a

pornografiei este a secolului al XXI-lea – o evoc, dar ea ar merita să fie detaliată pentru că e insistentă și, de vreo cincisprezece ani, a devenit extrem de prezentă în analize.

Dar cum să nu evocăm apropo de această practică atât de contemporană ceea ce a fost, semnalat de Lacan, dezlănțuirea efectelor creștinismului în artă, acele efecte care au fost purtate la apogeul lor de către baroc? La reîntoarcerea din Italia, dintr-un turneu în biserici, pe care Lacan îl numea drăguț o orgie, el nota, în seminarul său Încă: „totul este exhibiție de corpuri evocând juisarea" – iată unde suntem în porno. Totuși, exhibiția religioasă a corpurilor extatice lasă mereu în afara câmpului său copulația însăși, în același mod în care copulația este în afara câmpului, spune Lacan, în realitatea umană.

Curioasă reîntoarcere a acestei expresii, „realitate umană". E cea de care a făcut uzaj primul traducător al lui Heidegger în franceză pentru a exprima Dasein-ul. Dar iată, demult am tăiat calea lăsării să fie acelui Dasein. În era tehnicii, copulația nu mai rămâne închisă în privat, să hrănească fantasmele particulare ale fiecăruia, ea este mai degrabă reintegrată în câmpul reprezentării, ea însăși trecută la o scară de masă.

O a doua diferență e încă de subliniat între porno și baroc. Așa cum e definit de Lacan, barocul ar viza reglarea sufletului prin viziunea corpurilor, scopia corporală. Nimic din asta în porno, nici o reglare, mai degrabă o perpetuă infracțiune. Scopia corporală funcționează în porno ca o provocare la o juisare destinată să se termine în modul plusului de juisare, mod transgresiv prin raport la reglarea homeostatică și precar în realizarea sa silențioasă și solitară. În mod obișnuit, ceremonia, de partea cealaltă a ecranului, se împlinește fără cuvinte, poate cu suspinele sau strigătele mimate ale plăcerii. Adorația falusului, altădată secret al misterelor, rămâne un episod central – în afara porno-ului lesbian - , dar mai degrabă banalizat.

Difuziunea planetară a pornografiei pe calea ecranului electronic are fără îndoială efecte de care psihanalistul primește mărturia. Ce spune, ce reprezintă omniprezența porno-ului la începutul secolului? Nimic altceva decât faptul că raportul sexual nu există. Iată ceea ce este repercutat, într-un fel cântat, de acel spectacol neîncetat și întotdeauna

disponibil. Căci doar această absență este susceptibilă de a da sema de această ambalare căreia noi trebuie deja să-i urmăm consecințele în obiceiurile tinerelor generații, în ce privește stilul relațiilor sexuale: dezîncântare, brutalizare, banalizare. Furia copulatorie atinge în porno un grad zero de sens care face să gândească cititorii Fenomenologiei spiritului, la ceea ce Hegel spune despre moartea impusă de libertatea universală în fața terorii, adică faptul că ea este „cea mai rece și mai plată, fără mai multă semnificație decât tăierea unui cotor de varză sau o înghițitură de apă”. Copulația pornografică are aceeași vacuitate semantică.

Raportul sexual nu există! Trebuie înțeleasă această sentință cu accentul pe care-l pune Plutarh atunci când raportează, singurul care-o face în Antichitate, cuvântul fatal care rezonează pe mare: Marele Pan este mort! Episodul figurează în dialogul intitulat „Despre dispariția oracolelor”, pe care l-am evocat cândva în cursul meu.

Iar cuvântul rezonează precum ultimul oracol anunțând, că după el, oracole, nu vor mai exista, precum oracolul ce anunță că oracolele au dispărut. De fapt, la acea vreme, sub Tiberiu, în întregul teritoriu al imperiului roman, sanctuarele, unde mulțimea altădată se grăbea pentru a solicita și primi oracole, au cunoscut o dezafectare crescândă. O mutație invizibilă mărșăluind în profunzimile gustului închidea gura oracolelor inspirate de demonii manticii – spun demoni, nu pentru că erau răi, ci pentru că numeau demoni ființele intermediare între zei și oameni, și fără îndoială figura lui Pan îi reprezenta.

Noi, nu putem decât să fim sensibili la soarta oracolelor și la faptul că, într-o zi, în fapt, ele s-au șters într-o zonă unde ele fuseseră căutate vorace, în măsura în care practica noastră a interpretării, avem obiceiul să spunem, este oraculară. Dar oracolul nostru nouă, este tocmai spusa lui Lacan despre raportul sexual. Și ea ne permite – Lacan a formulat-o mult înainte să advină pornografia electronică despre care vorbesc – să punem la locul lui faptul pornografiei. Acesta nu e deloc – cine ar gândi – soluția impaselor sexualității. Este simptomul acestui imperiu al tehnicii, care de acum își întinde regnul asupra civilizațiilor cele mai diverse ale planetei, chiar și cele mai rezistente. Nu e vorba de a depune

armele în fața acelui simptom și a altora din aceeași sursă. Ele cer de la psihanaliză interpretare.

S-ar putea ca acest excurs despre pornografie să ne dea acces la titlul congresului următor? Am dat, după unul din acele congrese, și Leonardo Gorostiza a amintit-o, disciplina căreia am ales să constrâng în alegerea temei pentru AMP. Ele vin prin trei, aș spune, și fiecare, rând pe rând, dă prevalență uneia dintre cele trei categorii ale lui Lacan ale căror inițiale sunt R.S.I. După „Ordinea simbolică...”, după „Un real...”. ar trebui atunci, cum o deduseră perfect L. Gorostiza și alții, ca imaginarul să vină în prim plan. Sub ce specie mai bună ar putea-o el face decât cu titlul de corp, căci găsim formulată la Lacan această echivalență: imaginarul, este corpul. Și ea nu e izolată, învățământul său în ansamblul său dă mărturie în favoarea acestei echivalențe.

Mai întâi, corpul se introduce acolo ca imagine, imagine în oglindă, de unde el dă eului un statut care se distinge în mod singular de cel pe care Freud i-l recunoștea în a doua sa topică. În al doilea rând, e încă dintr-un joc de imagini faptul că Lacan ilustrează articulația prevalând între Idealul de eu și eul ideal, cărora le împrumută termenii lui Freud dar pentru a-i formaliza într-un mod inedit. Această afinitate a corpului și imaginarului este încă reafirmată în învățământul său a nodurilor. Construcția borromeană accentuează faptul că e prin intermediul imaginii că corpul participă mai întâi la economia juisării. În al patrulea rând, dincolo de corp condiționează tot ceea ce registrul imaginar lojează ca reprezentări: semnificat, sens și semnificație, și imaginea lumii însăși. E în corpul imaginar unde cuvintele limbii fac să intre reprezentările, care ne constituie o lume iluzorie pe modelul unității corpului. Iată tot atâtea rațiuni de a alege pentru următorul congres să facem să varieze tema corpului în dimensiunea imaginară.

Aproape am realizat acestei idei când mi-a apărut faptul că corpul ar schimba registrul în măsura de corp vorbitor. Ce este corpul vorbitor? Ah, e un mister, a zis într-o zi Lacan. Acea spusă a lui Lacan e cu atât mai mult de reținut cu cat misterul nu e un matem, e chiar opusul. La Descartes, ceea ce face mister dar rămâne neîndoielnic, este uniunea sufletului și corpului. A „șasea meditație” îi este consacrată, ei singure,

ea a mobilizat cu atât mai mult ingeniozitatea celui mai eminent comentator decât cele cinci precedente. Această uniune, în măsura în care ea privește corpul meu, meum corpus, valorează ca o a treia substanță între substanță gândită și substanță înțeleasă. Acel corp, spune Descartes – citația este faimoasă – „eu nu sunt doar lojat în corpul meu, ca un pilot în nava sa, ci, în afară de aceea, îi sunt foarte strâns confundat și amestecat, încât eu compun un singur tot cu el”. Știm că îndoiala zisă hiperbolică care figurează ipoteza geniului rău scutește cogito-ul și vă dă certitudinea, ca un rest, care rezistă îndoielii chiar cele mai ample care poate fi concepută. Știm mai puțin că, după asta, în a șasea meditație întocmai, se descoperă faptul că îndoiala scutește de asemenea uniunea lui eu gândesc cu corpul, cel care se distinge între toate din a fi corpul acelui eu gândesc.

Fără îndoială, pentru a ne da seama, trebuie să prelungim arcul acestui după până la Edmund Husserl și Meditațiile sale carteziene. El distinge acolo dintr-un cuvânt prețios, corpurile fizice printre care cele ale semenilor mei și, pe de altă parte, corpul meu. Și pentru corpul meu, el introduce un termen special. El scrie: găsesc într-o caracterizare singulară carnea mea, meinem Leib, adică ceea ce singur nu este un simplu corp, ci mai degrabă o carne, singurul obiect în interiorul stratului abstract al experienței căruia-i asignez un câmp de senzație în măsura experienței. Cuvântul prețios este cel de carne, care este distins de ceea ce sunt corpurile fizice. El înțelege prin carne ceea ce-i apărea lui Descartes sub speciile uniunii sufletului și corpului...

ELISABETH ROUDINESCO, 10 septembrie 1944 -

2011. Lacan, în fața și în contra a tot

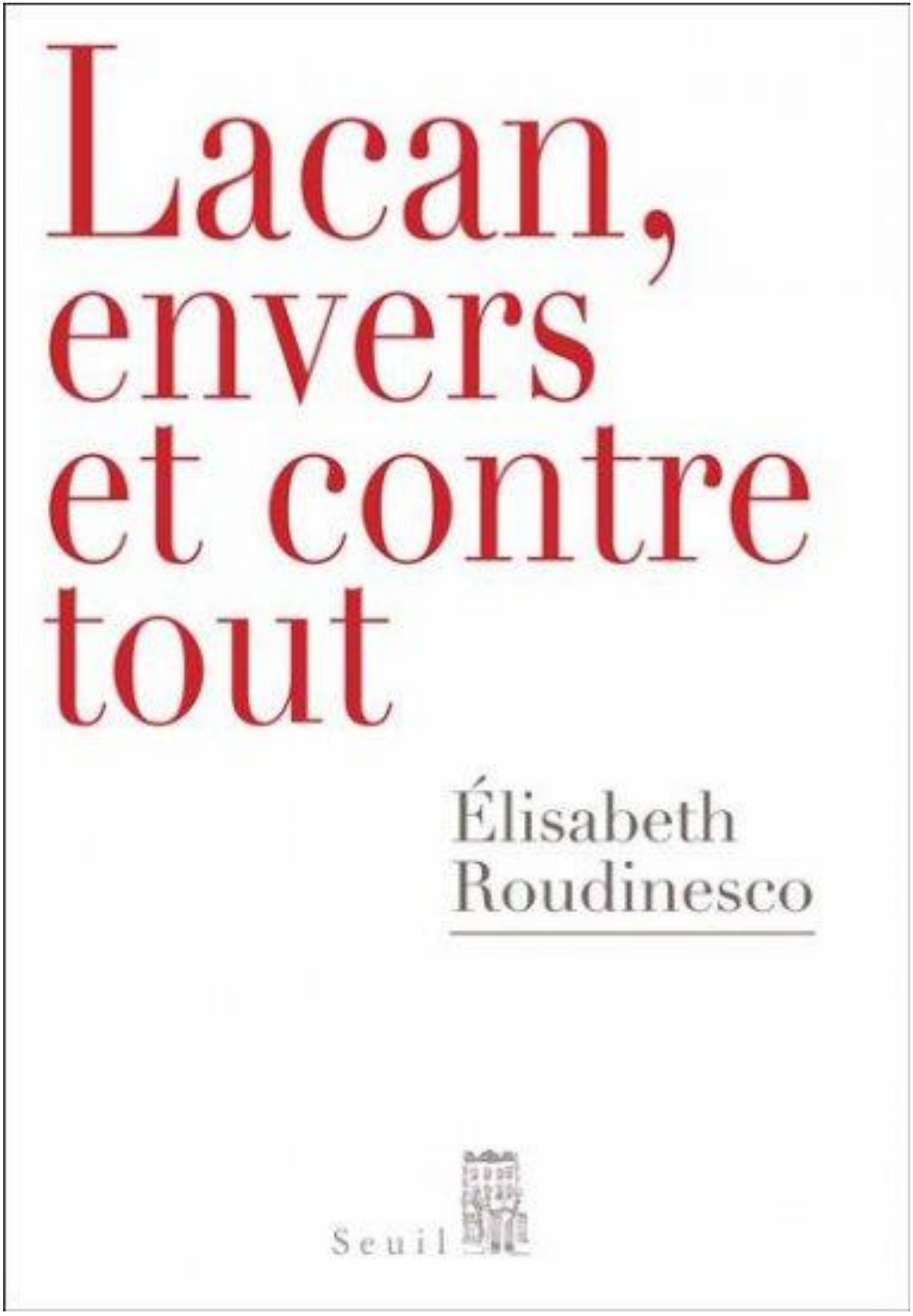

După treizeci de ani

De la Viena la Paris

Copilul în oglindă

Subiectul reinventat

Familii, le iubesc, le urăsc

Să iubești pe Margherite

Arhiva

Vorbirea, vocea

Fragmente din Seminar

Iubirea, femeia

1966: Scrierile

Lucrul, ciuma

Locuri, cărți, obiecte

Antigona

Kant cu Sade

Moartea

GUY LE GAUFEY, 1946

Psihanalist, psihiatru, co-fondator al revistei LITTORAL și al ȘCOLII LACANIENE DE PSIHANALIZĂ.

http://www.legaufey.fr/Textes/Attention.html

Cărți:

1991. Incompletitudinea Simbolicului. De la Rene Descartes la Jacques Lacan

1991. Evacuarea originii

1994. Obiectul a. Abordări ale invenției lui Lacan

1997. Lasoul specular: un studiu transversal al unității imaginare

1998. Anatomie a celei de-a treia persoane

2006. Nu Totul lui Lacan. Consistență logică, consecințe clinice

2009. Cărui subiect?

2013. Hiatus sexualis. Despre non-raportul sexual după Lacan

2014. O arheologie a atot-puterniciei. De unde vine $\not{A}$

2016. Index al numelor proprii și al titlurilor de opere în ansamblul seminariilor lui Jacques Lacan

1991. Evacuarea originii

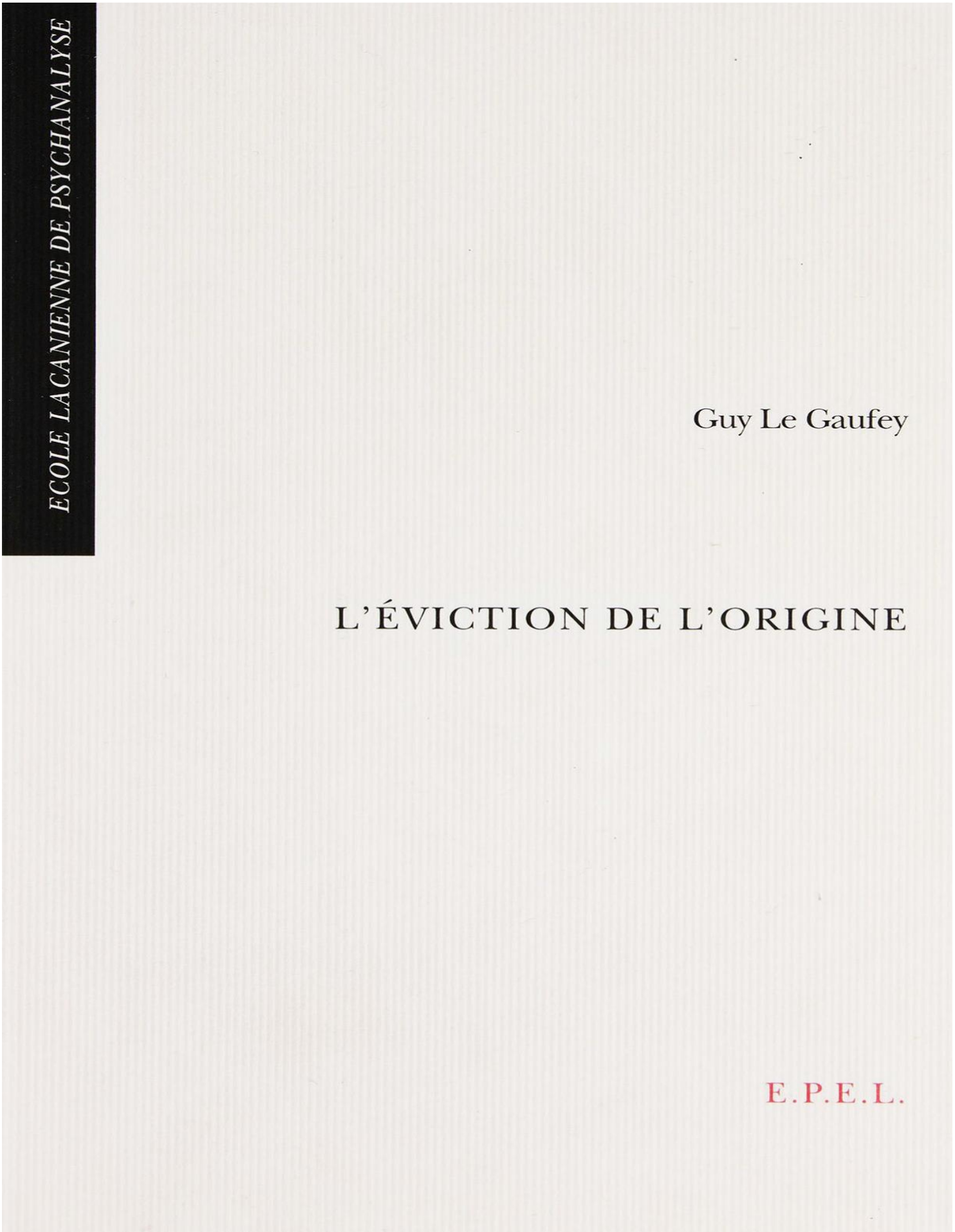

Concluzii

Această evacuare a originii (spațială sau temporală) a avut mai întâi loc pe scena științifică; fără această scenă, rigoarea raționamentelor sale și succesul construcțiilor sale, nimic de acest gen nu s-ar fi întâmplat. Gândirea originii, piatră unghiulară a tuturor mitologiilor, nu este de o așa natură încât să se risipească de la ea însăși, și numai și s-o ți la distanță este un exercițiu reglat care nu poate avea loc decât într-un cadru discursiv precis.

Dar odată lucrul efectuat, ne putem aștepta ca el să facă valuri mult dincolo de punctul său de emergență, și să ajungă să lovească frontal științe care ar vrea totodată să participe la ordinul rațional propriu științei, dar și să rămână atașate la gândirea originii.

Cu Freud, psihanaliza s-a instaurat pe acestă luare de poziție axiomatică – pe când o bună parte a efortului lui Lacan va viza să arate că el nu era necesar, și așadar putea fi considerat drept superflu.

Într-atât de bine încât cu această chestiune a „concepției tatălui”, noi ne găsim în psihanaliză pe linia însăși a unei anumite separări a apelor: nu o opoziție termen cu termen unde ultima construcție (Lacan) ar veni în mod sistematic să replieze prima (Freud), ci un fel de creastă unde cea mai mică dintre alegeri determină o pantă, mereu mai irezistibilă odată făcut primul pas.

Freud, în modul său inimitabil, finalizează modelul clasic căutând să degaje rețeaua care curge de-a lungul luxuriantei figurilor tatălui cu care are de-a face, și dintre care niciuna nu face chestiunea sa.

Cu „Totem și Tabu”, o întreagă lume se ordonează din faptul că Freud împinge până la marginea punctului de ruptură – dar fără a-l depăși niciodată – totodată lumea reprezentării, cât și figura tatălui-origine.

Este obiectul însăși al acestei concluzii de a arăta că desolidarizând tată și origine, noi părăsim în parte această câmpie a vacilor intelectuală care este lumea reprezentării.

Cu un subiect „reprezentat de un semnificant pentru un altul”, un „obiect a” non specular, Lacan își ia sprijinurile sale în mod paradoxal în afara lumii reprezentării și întâlnește prin aceasta același paradox ca unii fizicieni.

Pentru a-și transmite știința lor, trebuie prea bine, unii și ceilalți, de bună voie sau de nevoie, să treacă prin această lume a reprezentărilor pentru a desemna ceea ce excede orice reprezentare, și ceea ce este propriu-zis obiectul muncii lor.

Străduința lui Lacan în anii șaptezeci de a se angaja în aporiile logice (formule zise „ale sexuării”), în topologia suprafețelor non orientabile (banda Moebius, sticla Klein, cross-cap) și în dificultățile practice ale înnodării borromeene, toate acestea mărturisesc cel mai bine despre determinarea sa de a desemna, prin intermediul anumitor reprezentări „bizare”, ceea ce nu aparține acestei lumi a reprezentării, adică, entități puse de la începutul jocului ca străine ordiului narcisic.

Cel care pusese, încă din punctul său de pornire, o echivalență masivă între „specular” și „narcisism” va căuta de asemenea să spună, și să facă să țină într-o știință, ceea ce excede acestei oglinzi narcisice care este orice reprezentare, de la cea mai abstractă la cea mai tandru umană.

Rămâne să apreciem această „punere în relativitate” a tatălui, faptul că acesta, chiar dacă păstrând cea mai mare parte a determinațiilor care-i fuseseră înainte ale sale, își pierde totuși una, de o aparență foarte fină: el aparține întotdeauna la o mulțime, dar nu mai aparține și la o serie. Procesia taților – atât de evidentă, atât de indiscutabilă în succesiunea generațiilor – nu se mai poate extrapola pentru a merge să fondeze figura Tatălui tuturor taților. Adevărul local (orice tată a avut un tată care a avut un tată, etc.) nu conduce la nici un adevăr global de acest ordin.

Mizele afective sunt la acest loc atât de natural violente încât, în fața acestui blocaj al extrapolării clasice introdus de Lacan, trebuie să te aștepți la cele mai vii reacții: dacă tatăl nu mai este tatăL, unde mergem? Spre ce barbarie ne îndreptăm?

Și este adevărat că putem vedea azi „democratizarea” anumitor societăți deschizând reactiv calea izbucnirilor naționaliste în care cultul strămoșilor ține înălțimea pavajului.

Atunci când grupurile umane se simt amenințate în individuarea lor, într-un mod sau în altul, refugiul prim rămâne recursul la figura Tatălui, pe care liderul carismatic al momentului are grijă în general s-o susțină.

Nu este mare lucru de spus la aceasta, sau contra aceasta, cât timp presiunea poate deveni mare asupra oricărui individ al unui grup amenințat.

Dar există de asemenea cealaltă mișcare, care refuză extrapolarea abuzivă și greșit fondatoare a acestei figuri a Tatălui. Ea este la fel de fragilă pe cât este de încăpățânată. Fragilă mai întâi, pentru motivele pe care tocmai le-am spus; din momentul în care grupul este în pericol, nu mai există aproape deloc spațiu pentru el. Dar încăpățânată precum brândușa căci, odată pericolul trecut, iat-o că revine să-și prezinte aproape timid sugestia sa: tați, atâția câți veți vrea, dar Tată: deloc.

Unul dintre marile refrene ale acestui secol – căderea autorității paterne în societățile „moderne” – și-ar găsi el sursa sa acolo? Da și nu. Nu, căci acest fenomen nu s-ar ști să fie redus la doar una dintre determinațiile sale. Umflarea gigantescă a aparatelor de Stat, valul fără precedent istoric al echivalenței sociologice a sexelor, evoluțiile uneori catastrofice ale dreptului în fața conduitelor sexuale și a mijloacelor pe care le oferă știința contemporană, toate acestea și multe alte lucruri încă concură la alterarea figurii tatălui.

Dar da totuși, căci am comite cea mai mare greșeală dacă am vedea în concepția tatălui ceva „natural”. Oricare ar fi, această noțiune este cea mai artificială dintre toate din momentul în care îi încredințăm sarcina de a fi cheia de boltă a edificiului simbolic al unei societăți date. Trebuie să ne așteptăm la faptul ca ea să fie obiectul unor conflicte arzătoare din momentul în care reamenajări de mare amploare au loc în sânul acestui edificiu simbolic.

Și acesta a fost cazul și cu căderea eterului. Atât timp cât exista un eter, atât timp cât comunitatea științifică susținea „natural” ideea unui element atât de excepțional în ordinul fizic, gândirea Tatălui era în securitate.

Ea ținea de asemena de multe alte coordonate și parametri, este sigur. Dar această noțiune de eter trecea atunci drept un mesaj atât de clar încât nu era nevoie să fie articulat: totul este relativ, totul nu este niciodată „decât în relație” în afara ... excepției acestei faimoase

excepții despre care fiecare știe încă de la cea mai fragedă vârstă (de ce?), că ea „confirmă regula”.

Cum anume un adevăr atât de puțin empiric a dat el naștere unui proverb de o asemenea amploare? Prin complicitatea sa directă cu regimul de excepție al tatălui, el însuși în acord cu regimul de excepție al subiectului clasic. Iar viul afacerii noastre se poate atunci rezuma astfel: nu ar exista cu siguranță excepție dacă nu ar exista regulă, dar această excepție nefiind relativă decât la regula sa, chestiunea care rezultă este de a ști dacă există o regulă a tuturor regulilor, caz în care am avea Excepția care ar valora drept confirmare pentru mulțimea sistemului de reguli. Acolo este începând de acum punctul de imposibil.

Excepția este acum – nu negată, ar fi o absurditate – ci redusă strict la funcția sa: simbolică. Ea nu mai are așadar nevoie de a-și acorda adăpostul unei „figuri”, a unei reprezentări imaginare în mod imediat pregnantă care ar veni să-i garanteze un puțin de „a fi aparte” – și este prea bine motivul pentru care acest tată simbolic este redus la Lacan la foarte puținul de a fi un semnificant.

Această situație corespunde destul de bine societăților noastre democratice unde reprezentantul unității (și în consecință al autorității) este prin definiție amovibil: poziția de excepție continuă să existe, ea este indispensabilă ținerii sistemului, dara atașarea ei cu individul care o ocupă este, nu doar momentană, ci accidentală. Nici o „esență” nu vine aici să regleze chestiunea acestei legături, așa cum era cazul încă cu regele. Rămâne de precizat acest „gen” de accident care face dintr-un individ să ocupe această funcție de excepție.

Atunci când exista o „Excepție a excepțiilor”, ea nu putea în nici un mod să fie concepută ca accidentală; dar odată fiecare excepție redusă la relativitatea care-i este întregul adevăr, ea nu mai este decât o excepție „între altele” cufundată într-un grup de excepții fără ierarhie internă. Vedem atunci mai bine punctul: nu de a nega statutul de excepție al elementului „tată”, ci de a măsură până la punct excepția însăși nu mai este ceea ce era.

Este formula prin excelență a nostalgiei, nu este posibil să conclud această lucrare fără a-i reda partea sa, și poate, totodată, funcția sa. Căci

ea este parfumul care plutește dintotdeauna în locuința Tatălui. Dintotdeauna tații în exercițiu, mult mai anxioși decât copiii lor în ceea ce privește a ști ce este un Tată, aveau tendința de a se reîntoarce spre propria lor copilărie, spre un timp în care ei gândeau a ști ce era dintr-un Tată. Această foame certitudine nu i-a scăpat lui Freud, care a țintuit-o dintr-un cuvânt german compus: Vatersehnsucht, în care verbul sehnen (a căuta, a cerceta) se redublează cu verbul suchen (a aspira, a avea nostalgia, a tânji) pentru a da ceva precum: a muri de dor pentru Tată. Suchter; este toxicomanul, și cel care este lovit de această Vatersehnsucht, este drogatul, înnebunitul de tată.

Strigătele lui Hamlet sunt ale sale - și iată-ne din nou pentru a conclude în proximitatea teraselor din Elseneur, și în inima capitolului IV din „Totem și tabu”. Spectrul l-a târât pe Hamlet cu el, iar acesta marchează o primă oprire: „Speak, I’ll go no further” (Vorbește, nu voi merge mai departe). Mark me (Ascultă-mă bine), astfel este atunci replica și primul cuvânt al spectrului. După care urmează povestirea suferințelor care sunt ale sale în Purgatoriul său, apoi un scurt schimb de cuvinte care sună ca și ultimul dintre cele trei acte în urma cărora piesa va putea „avea loc”.

Deja de patru scene, Hamlet nu a încetat să clameze sus și tare iubirea sa pentru tatăl său defunct, iar comentariile celorlalte personaje nu au spus aproape deloc despre altceva. Ori ce spune spectrul în acest moment?

GHOST

— … List, list, O list!

If thou didst ever thy dear father

love

(—Ascultă, ascultă, O ascultă!

Dacă vreodată ți-ai iubit tandrul tău tată)

HAMLET

— O God!

(— O Doamne!)

GHOST

— Revenge his foul and most

unnatural murder.

(— Răzbună-i uciderea sa oribilă și dintre cele mai monstruoase)

HAMLET

— Murder!

(— Uciderea sa!)

Ce este acest Tată care tocmai enunță pe tonul interogativ al unei condiționale logice ceea ce Hamlet afirmă încă de la început: iubirea sa pentru el? Și în același timp, simțim bine că dacă el ar spus simplu: „Pentru că tu mă iubești atât de mult, răzbună-mă”, piesa, chiar și dacă nu am mai fi schimbat nici o singură altă virgulă, piesa ar fi fost toată dată peste cap.

Ce anume se joacă atât de viu în această condițională: „Dacă tu mă iubești - O Doamne! - Atunci răzbună-mă”?

Cei mai mulți dintre traducători redau acest “O God !” prin „O Doamne!”, și nu le vom arunca aici piatra. Această exclamație, în engleză la fel de bine ca și în franceză, poate exprima atâtea lucruri, de la surpriza teribilă la mânia blasfematoare, trecând prin compasiune sau fervoare, încât nu o putem păstra decât ca atare. Dar de ce totuși Hamlet o lasă să-i scape chiar înaintea revelației propriu-zise, tocmai după enunțul dubitativ al spectrului cu privire la iubirea sa pentru el?

Acolo unde Hamlet ar trebui - pentru atât cât el ia cuvântul în acest loc și știut fiind ceea ce el clamează încă de la început – să se grăbească pentru a face să tacă interogația bănuitoare printr-un „Da, fără nici o îndoială”, ”Da, odată în plus o afirm”, sau pur și simplu „Da, Tată”, el

proferează mai degrabă acest „O God!”, care nu antrenează, este remarcabil, nici o consecință directă. Dacă, mai prozaic, eu spun cuiva: „Dacă plouă, o să-mi iau umbrela”, mă aștept prea bine de la el să-mi spună dacă plouă sau nu. Dacă el se mulțumește să-mi spună: „O Doamne!”, aș rămâne cu condiționala mea pe inimă. Hamlet poate deci să nu înceteze să spună „Eu îl iubesc”, dar el nu poate să spună: „Eu te iubesc”: iată faptul pe care Shakespeare reușește să-l pună aici cu o economie de mijloace care te face să visezi.

Tatăl ca a doua persoană gramaticală; este tocmai acolo soclul nostalgiei al cărei obiect el este, al acestei Vatersehnsucht, tot așa cum este faptul că pe aceeastă bază credinciosul se adresează Dumnezeului său în rugăciune. Există, în această postură enunțiativă, ceva precum o tentativă de a magnifica existența terțului, a celei de-a treia persoane gramaticale, invocând-o pe cea pe care invocația însăși o pune ca fiind o ființă indubitabilă: a doua persoană. Eu îți vorbesc, și tu ești acolo, absent modului meu, dar la îndemâna vocii mele, la îndemâna gândirii. Te creez după voință, într-o mulțime de detalii: ființa mea alunecă într-a ta de unde ea îmi revine regenerată, așa cum sângele negru trece în roșu imediat după plămâni, imdeiat după această periculoasă fină atingere a unui întreg univers ei însăși necunoscut, străin.

Dar iată că o curioasă idee se insinuează în acest circuit, într-un mod nici mai mult nici mai puțin misterios decât ea i-a venit într-o zi în capul micului Hans: s-ar putea ca această ființă căreia i mă adresez la fel de bine în absența sa, căci vocea mea o convocă atât de direct încât nu-i poate scăpa, s-ar putea să existe acolo o îndoială în ce privește existența ei? Dovezi! Iată ce-mi trebuie, deodată. Dovezi care-i atestă existența sa independent de capacitatea mea de a o convoca, iar aceasta pentru a mă asigura dintr-un punct căruia eu îi sunt ca și suspendat: faptul ca el să nu fie acolo doar din cauza vocea mea, gândirea mea îl convocă, ci să fie acolo de la el însuși, din deplina sa voință; pentru ca argintul viu al dorinței sale să mă asiste, pe mine, cel care mă epuizez în a spune eu. Acest terț, este el hotărât, da sau nu, să pună acolo din sine pentru ca eu să suport lovitura? Iată ceea ce mi-ar place să știu, sau și mai bine, pentru a spune adevărul: iată ceea ce mi-ar place să fiu sigur, o prea

bună dată pentru totdeauna. Cum să știi cu adevărat ceea ce este de acolo din a treia persoană folosindu-te în mod exclusiv doar de mijloacele celei de-a doua?

Pentru că tatăl este acest terț prin excelență, abordarea întrebării puse cu privire la existența sa atinge, în toate rezonanțele sale afective, o rețea epistemică ale cărei variații nu lasă intact enunțatul însuși al întrebării.

„Tată” va rămâne ca un punct de violentă nostalgie pentru atât cât el va autoriza în mod indefinit această reverie: a fi ca la un tu și ca la un tine cu o a treia persoană, și a asigura astfel o ancorare enunțiativă în acest ocean fără margine, acest „apeiron” al celei de-a treia persoane unde personația poate merge până la a se pierde în perfecta neutraliate a lui „el”. S-ar putea ca în inima acestui „el”, să existe, solid ancorat, un „Tu”, un „Tine” care să facă în așa fel încât întreaga lume să fie în mod potențial interlocutorul meu? Nimic nu mă va împiedica niciodată s-o „gândesc” – și de altfel, atât timp cât nu fac decât s-o gândesc, este mai degrabă rezultatul normal. Dar dacă, în contrariul faptului de a gândi în mod indefinit acest terț, eu vreau să știu ceea ce există din real în toate acestea? Dacă vreau să știu ceea ce este din a treia persoană ca atare, spre ce științe să mă întorc?

De fapt, este prea bine în afara cestor transpirații oedipiene sau prezentări psiho-sociologice faptul că tatăl va fi fost adus la relativitatea sa fundamentală: de a nu fi ca atare decât din faptul descendenței sale. Trebuia pentru aceasta ca legătura să fi fost mai întâi tranșată între toți observatorii galileeni – și eter. Dintr-o dată, fiecare dintre acești observatori, într-atât de excepțional rămânea el în referința sa, în acest spațiu și acest timp pe care el continua să-l ordoneze în jurul lui, plutea într-o mulțime de „alter ego”, fără a mai avea vreo procesie retroactivă spre o alteritate fără egal.

Apoi trebuia ca un altul, sensibil la această dezlipire de un absolut până atunci captiv al unei figuri unitare, să redea tatălui poziția sa de excepție, „și nimic mai mult”. Profesia sa de analist, acceptând să se facă obiectul unui transfer, acceptând să joace acest joc ambiguu între a doua și a treia persoană, l-a putut aduce până la a suda această

interogație ultimă cu privire la gradul realitate a celei de-a treia persoane care survine la concluderea anumitor transferuri, și a ceea ce este de acolo din tată. Dar decisivul revenea la faptul ca această „întâlnire ratată” cu tatăl ca a treia persoană să poată fi sesizată în pozitivitatea sa, ca acolo unde se spune „tot realul pe care-l putem ști” despre această a treia persoană. Deaj nu mai un rataj care grăbește spre actul de după, „vecinul”, „adevărata” întâlnire, ci această mișcare – foarte carteziană, dar la fel de bine einsteiniană în textura sa – care face trecerea de la o incapacitate întotdeauna „mântuibilă”(iar în aceasta sursă de incertitudine), la o imposibilitate bogată dintr-o știință nouă.

În mod decisiv, da, nu mai întâlnim un tată real tot așa cum nu întâlnim gravitația – chiar dacă, și mai ales, toate corpurile cad

1991. Incompletitudinea Simbolicului. De la Rene Descartes la Jacques Lacan

ECOLE LACANIENNE DE PSYCHANALYSE

Guy Le Gaufey

L'INCOMPLÉTUDE DU SYMBOLIQUE

De René Descartes à Jacques Lacan

E.P.E.L.

1

GUY LE GAUFEY

L'objet a

Approches de l'invention de Lacan

1

essais Epel

1998. Anatomie a celei de-a treia persoane

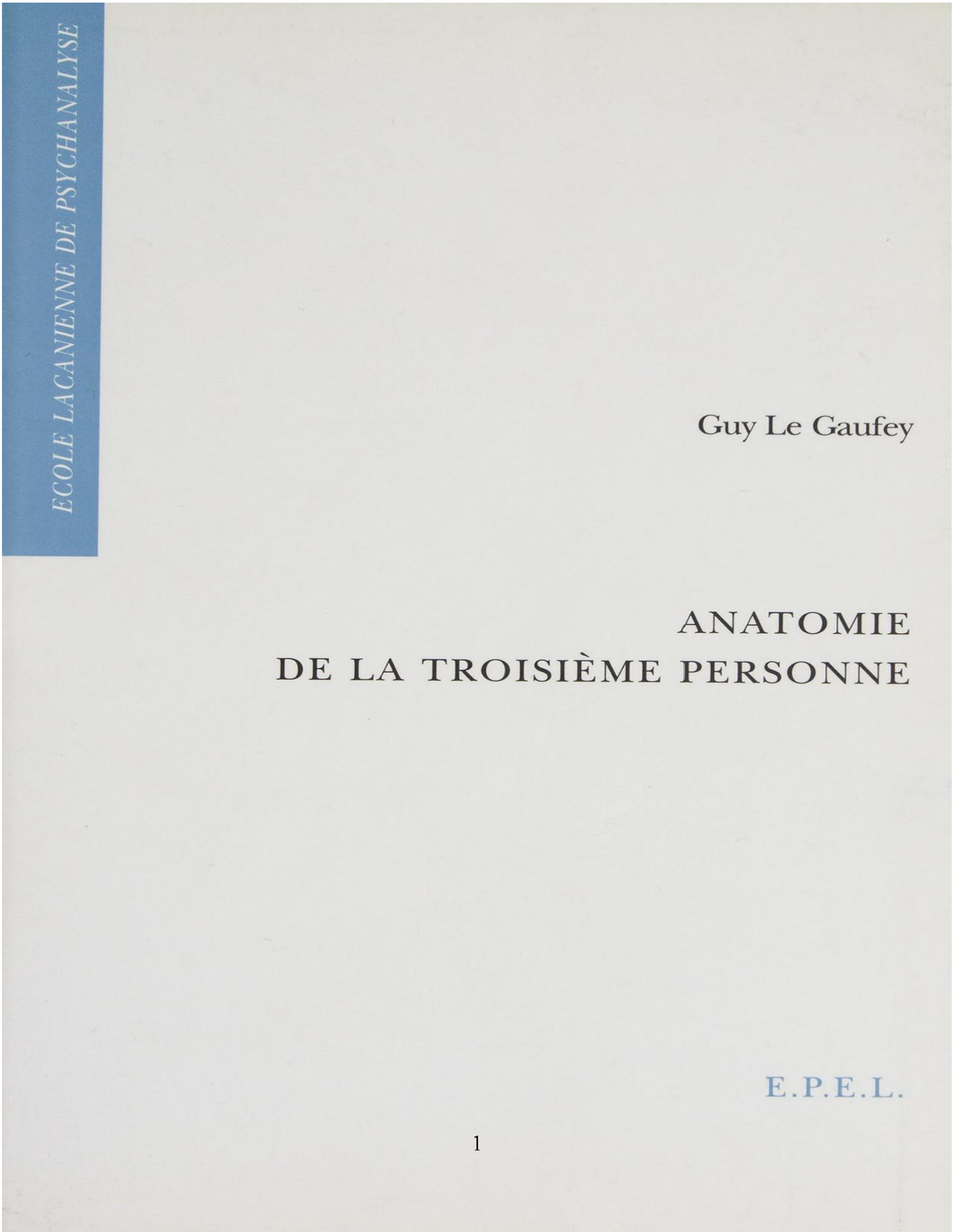

1998. Index al numelor proprii în ansamblul seminariilor lui Jacques Lacan

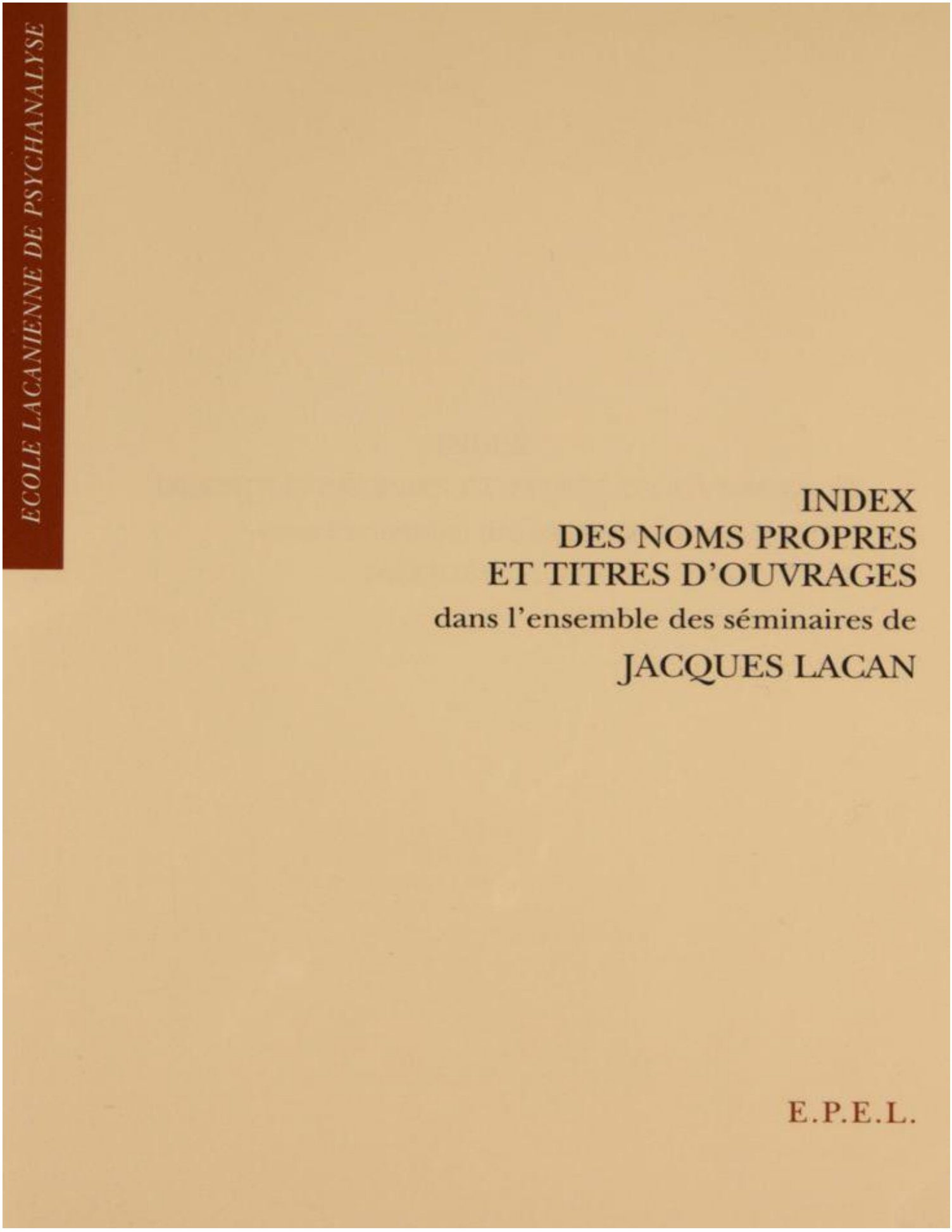

2006. Nutotul lui Lacan. Consistență logică, consecințe clinice

Guy LE GAUFEY

LE PASTOUT DE LACAN

CONSISTANCE LOGIQUE, CONSÉQUENCES CLINIQUES

$\forall x . \Phi x$

1

EPEL

GUY LE GAUFEY

C'est à quel sujet ?

essais Epel

1

2011. Despre formarea psihanalistului - interviu

„Punctul cheie este că în Franța nu există nici un titlu oficial de psihanalist; insist asupra acestui punct pentru că din momentul în care vrei o recunoaștere oficială a titlului de psihanalist trebuie să treci prin furcile caudine ale Statului, ceea ce este prea normal: dacă vrei să beneficiezi de garanția pe care el o oferă, trebuie să-i plătești prețul.

Acest titlu, așadar, nu există încă, și nu a existat niciodată ca atare.

În ceea ce privește confuzia între psihanaliză și psihoterapie, ea a devenit un bazar total, căci azi, în Franța, titlul de psihoterapeut, el, este recunoscut de Stat, și toți cei ce aleargă după un titlu oficial de psihanalist par gata să se alipească psihoterapeuților pentru a-l obține.

Ori, dacă întreținem confuzia între practica analizei și cea a psihoterapiei nu vom avansa niciodată spre ceea ce totuși ne propunem să facem: să apărăm practica analizei.

Fapt e că în Franța, numeroase grupuri analitice, la fel de bine freudienii din SPP, cât și Școala Cauzei Freudiene și altele încă, sunt totuși de acord asupra unui lucru: fără titlu oficial al psihanalistului...

Până în ziua în care Serge Leclaire a vrut să lanseze „Ordinul psihanaliștilor”; el vroia să creeze, după propriile cuvinte, o „interfață”

între Stat și profesie. I-am răspuns atunci că ceea ce el numea „profesie” nu putea exista, căci nu exista nici un titlu, ceea ce face că nu eram în măsură, și nu suntem încă în măsură nici astăzi să spunem cine este analist sau cine nu este analist.

Anumite școli au bineînțeles propriul lor titlu care le permite să spună dacă cutare este sau nu psihanalist. Ele au listele lor, dar aceste liste nu pot în nici un mod pretinde a avea valoare legală: din momentul în care ne apropiem puțin de modul în care ele sunt stabilite, și oricare ar fi seriosul care uneori prezidează la confecționarea lor, ne dăm seama imediat că această afacere este în mod strict internă asociației care o promovează: să faci o analiză cu un didactician recunoscut, să urmezi unul sau mai multe controale timp de un anumit număr de ani la X sau Y, și așa mai departe.

Toate acestea nu înseamnă mare lucru în afara instituției, care nu urmează în aceasta nimic altceva decât propriile sale reguli.

Cum devii un analist?, e o chestiune totodată foarte simplă și foarte complicată.

O tentativă de răspuns ar fi cura sau tratamentul, pe care toți sunt de acord în a o considera indispensabilă.

Dar trebuie de asemenea să considerăm și un dincolo, căci nu vedem cum anume necesarul secret al unei cure ar conduce la un efect atât de public precum producerea unui nou analist.

Munca în cartel, atât de subliniată de Lacan drept element bazic al formării analistului în cadrul Școlii Freudiene din Paris, mi se pare un lucru foarte just.

Să comentăm chestiunea cartelului ne-ar lua mult timp. Ideea a fost lansată de Lacan în 1964 și se prezenta ca un fel de sistem de formare a analiștilor, în afara Universității; din faptul acestei munci în carteluri, analiștii în formare nu erau singuri, dar nici nu mai erau ierarhizați în clase, profesori, etc...

Cea mai mare parte dintre școli, și inclusiv unele de obediență lacaniană, decernează titluri: analist cutare, analist așa. Oricare ar fi precauțiile luate pentru a asigura un minim de serios în această afacere,

toate aceste titluri sfârșesc asupra faptului, recunoscut aproape de toți, că nu este vorba despre a te asigura de o știință, ci de calitatea raportului la o știință.

Iar aceasta, nici un examen, prin definiție, nu o poate obține.

Ignorând acest punct, admiterea la titlul de psihanalist sfârșește prin a se sprijini pe forme deseori foarte insidioase de cooptare, deci de identificare, ceea ce nu este foarte promițător pentru practica ce va urma. Aceasta nu o face neapărat rea, dar garanția pe care aceasta pretinde s-o ofere sfârșește prin a avea ceva rizibil, oricât de puțin ne-am apropia.

Întreaga diferență stă între știință și raportul la știință. Universitatea poate aduce un ansamblu de cunoștiințe și verifica dacă ele au fost corect asimilate, dar ea nu poate califica pentru practica analizei, nu este în măsură pentru a verifica acest ultim punct, al raportului la știință.

Putem verifica cunoștiințele, de ce nu, dar nu putem verifica calitatea relației la aceste cunoștiințe. Este imposibil de supus aceasta la o evaluare.

Putem, desigur, chestiona această calitate, este chiar tocmai ceea ce oferă o școală, cel puțin în cel mai bun dintre cazuri (căci o școală poate de asemenea să fie mult mai rea decât universitatea în transmiterea oarbă și non critică a științei):este vorba în sumă de a lua în considerare transferul în el însuși.

Căci transferul este o modalitate a acestui raport la știință.

Punctul de căpătâi este deci de a recunoaște o bună dată pentru totdeauna că nu putem verifica un astfel de aspect, îl putem doar pune în chestiune, este tot.

La ora actuală, politica Statului este a de a verifica totul, mai mult ca niciodată în această lume devenită atât de „securitară”, iar noi nu putem schimba nimic acolo, chiar dacă e de preț să lupți să faci atât cât se poate contra acestei mișcări încăpățânate, și foarte des în mod stupid contra-productive.

Asupra acestui punct, mi se pare exclus că am putea ieși din dialogul surzilor între Stat și psihanaliști, acest dialog căruia Freud îi desenase deja marile linii în textul său faimos despre „analiza profană”.

Nu putem îndoi forța acestei logici, iar acum este rândul meu să vă pun o întrebare: sunteți gata să abandonați ideea însăși a unui titlu de psihanalist? sau doriți să fabricați unul? căci dacă țineți în mod absolut la un astfel de titlu, un titlu tare de „psihanalist” astfel încât să afișeze o anumită legitimitate în fața publicului, vă veți găsi în mod inevitabil prins în logica Statului, singurul chiar și în a oferi acel tip de legitimitate pe care nu o poate garanta decât celor care intră în logica sa a „binelui comun”.

Dacă psihanalistul ar putea spune în toată claritatea, așa cum o face viitorul medic cu jurământul hipocratic, care este finalitatea actului său, atunci nu ar exista nici o problemă în a intra în logica Statului, care vrea întotdeauna să se asigure că actele pe care le autorizează vizează binele comun, oricare ar fi detururile uneori necesare pentru a atinge un astfel de scop.

Așadar cu cât veți fi mai aproape de un astfel de titlu, cu atât veți eșua mai mult în promovarea psihanalizei așa cum doriți s-o faceți, pentru că va trebui, la un moment sau altul, să trădați faptul însuși al transferului și al regulii fundamentale care, și unul și altul, vă obligă să nu știți unde mergeți cu analizantul.

2013. Hiatus sexualis. Despre non-raportul sexual după Lacan

GUY LE GAUFEY

Hiatus sexualis

Du non-rapport sexuel selon Lacan

1

essais Epel

2014. O arheologie a omnipotenței: de unde vine marele Altul barat?

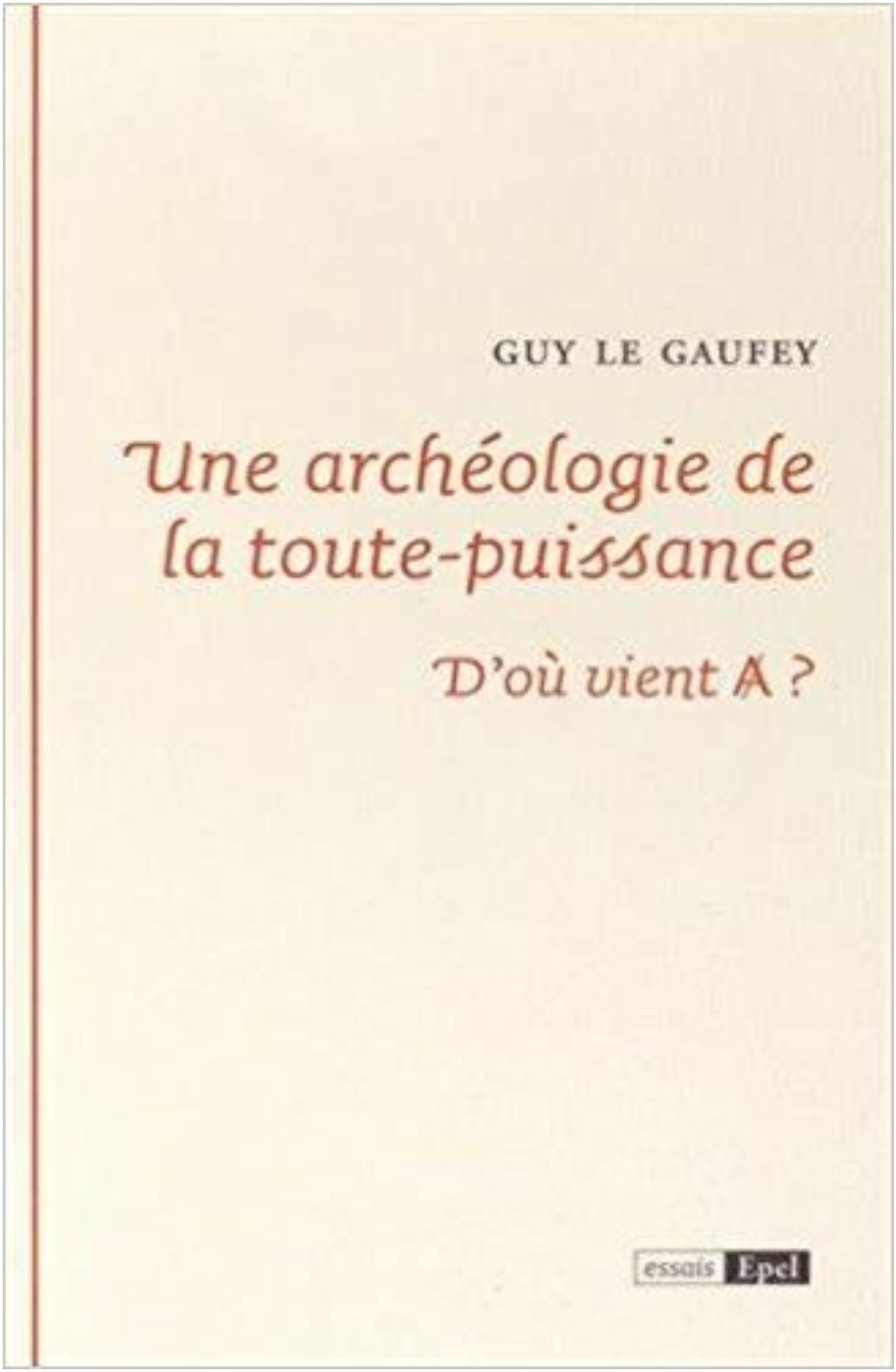

„Epilog”

„Cele câteva înțelegeri arheologice ale omnipotenței pe care tocmai le-am parcurs mărturisesc, fiecare în modul său și în ordinul său, despre ceea ce fobia pune în plină lumină, revelând acolo, ea, un fond de angoasă până atunci mai degrabă discret.”

„În fața puterii marelui Altul (divin, regal, matern) pusă în pericol printr-o bruscă ideație a limitărilor sale interne, emoția este mult prea mare: cea mai sigură dintre parade revine atunci s-o doteze cu o voință insesizabilă, care, reinstaurându-l ca subiect liber în sânul propriei sale omnipotențe, face din sistemul simbolic, căruia el îi este suportul și garantul, cu totul altceva decât o mașină ale cărei rateuri ar amenința propria mea existență.”

„O asemenea voință, indeterminată în însăși principiul ei, valorează ca putere pură, „omnipotență”, fără nici o nevoie de a mai trece și prin act pentru a se asigura de ea însăși, iar astfel, temuta ruinare a aparatului simbolic se regăsește cu atât mai mult suspendată.”

„Această soluție elegantă obligă totuși la reînnoirea regulată a acelui pact care a făcut o „joacă” cu o voință atât de incontrolabilă: ce să faci pentru ca ea să nu se pună brusc să acționeze după bunul său plac, și să rămână închisă în purul potențial care îi este adevărata sa natură?”

„Din timp în timp, va trebui să mergi s-o testezi: să respingi diavolul, să riști războiul civil, să gâdili obiectul fobic prezent în vreun colțișor al regatului matern.”

„Dar mai există și o altă cale, cea indicată de Lacan atunci când a sfârșit prin a-i retrage marelui Altul orice calitate de subiect, precizând prea bine că nu era vorba acolo de o constatare rațională, ci de rezultatul unei „asceze”.”

„Asceza care ajunge să bareze acest mare Altul, conduce așadar la destituirea lui, la brusca și surprinzătoarea percepție că omnipotența acestui mare Altul nu se ține decât de firul presupunerii care îl fondează ca subiect, o presupunere „uneltită” - cuvântul se impune acum - de către chiar cel care se preface a i se adresa.”

„O presupunere cu siguranță nu este un nimic. ”

Să lași să cadă această presupunere a marelui Altul ca subiect antrenează la conceperea faptului că totalitățile pe care noi le făurim nu sunt unificate, că ele nu se conectează și nici nu converg - decât construindu-le ca atare, pentru câțiva și pentru un timp.

„Se oferă atunci viziunea unei dispersii ireductibile, impregnată de melancolie pentru cel ce ar rămâne nostalgic după o lume unificată de către iubire, dar plină de ardoare pentru cel ce ajunge să-i sesizeze intensitatea condiției sale muritoare, fără altă eternitate decât cea a clipei.”

GUY LE GAUFEY

L'effet de sens

Éléments de sémiotique lacanienne

1

essais Epel

2019. Lacan și formulele sexuației. Explorând consistența logică și consecințe clinice

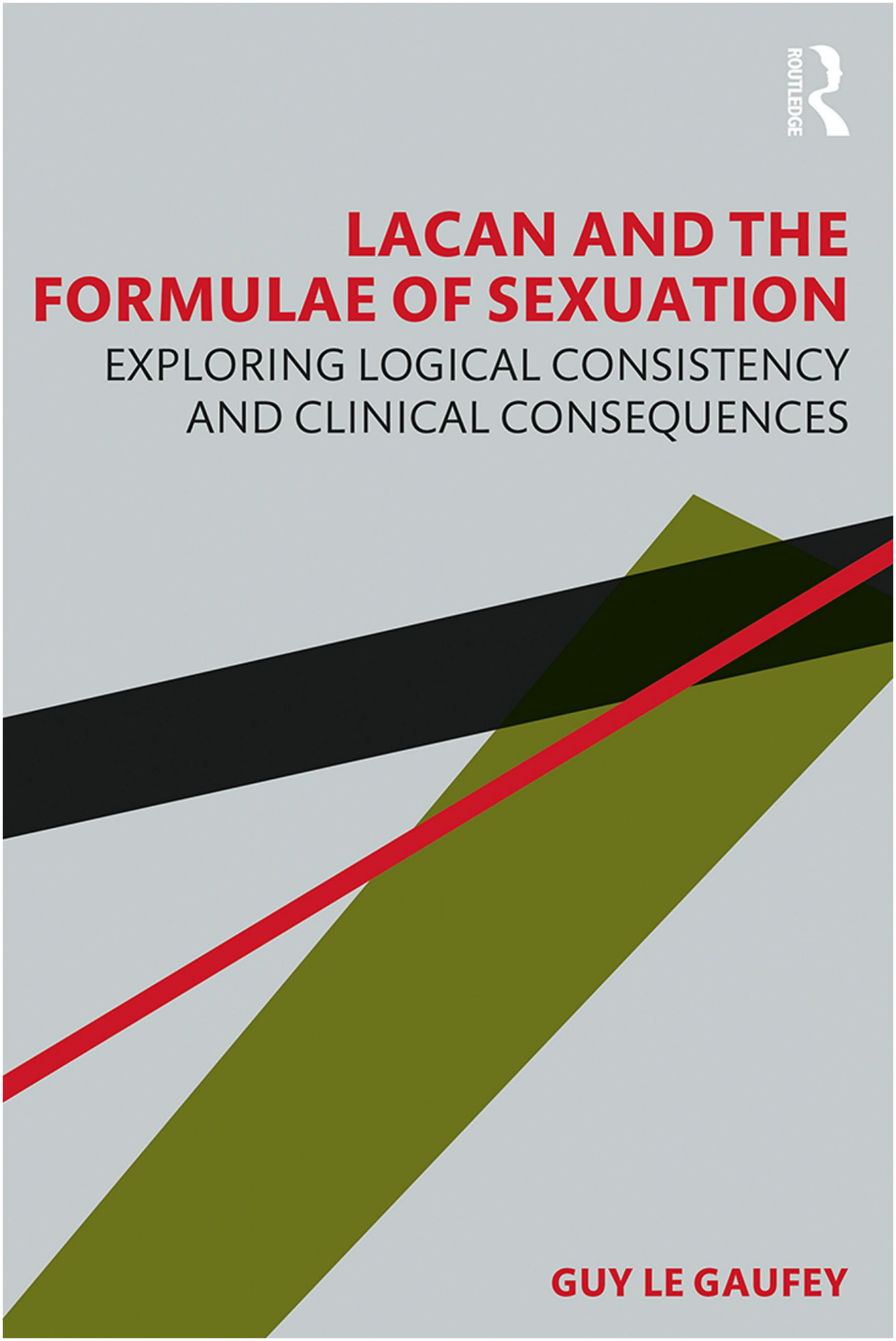

GUY LE GAUFEY

Le cas en psychanalyse

Essai d'épistémologie clinique

1

essais Epel

ANTONINO FERRO, 2 martie 1947, Palermo, Italia

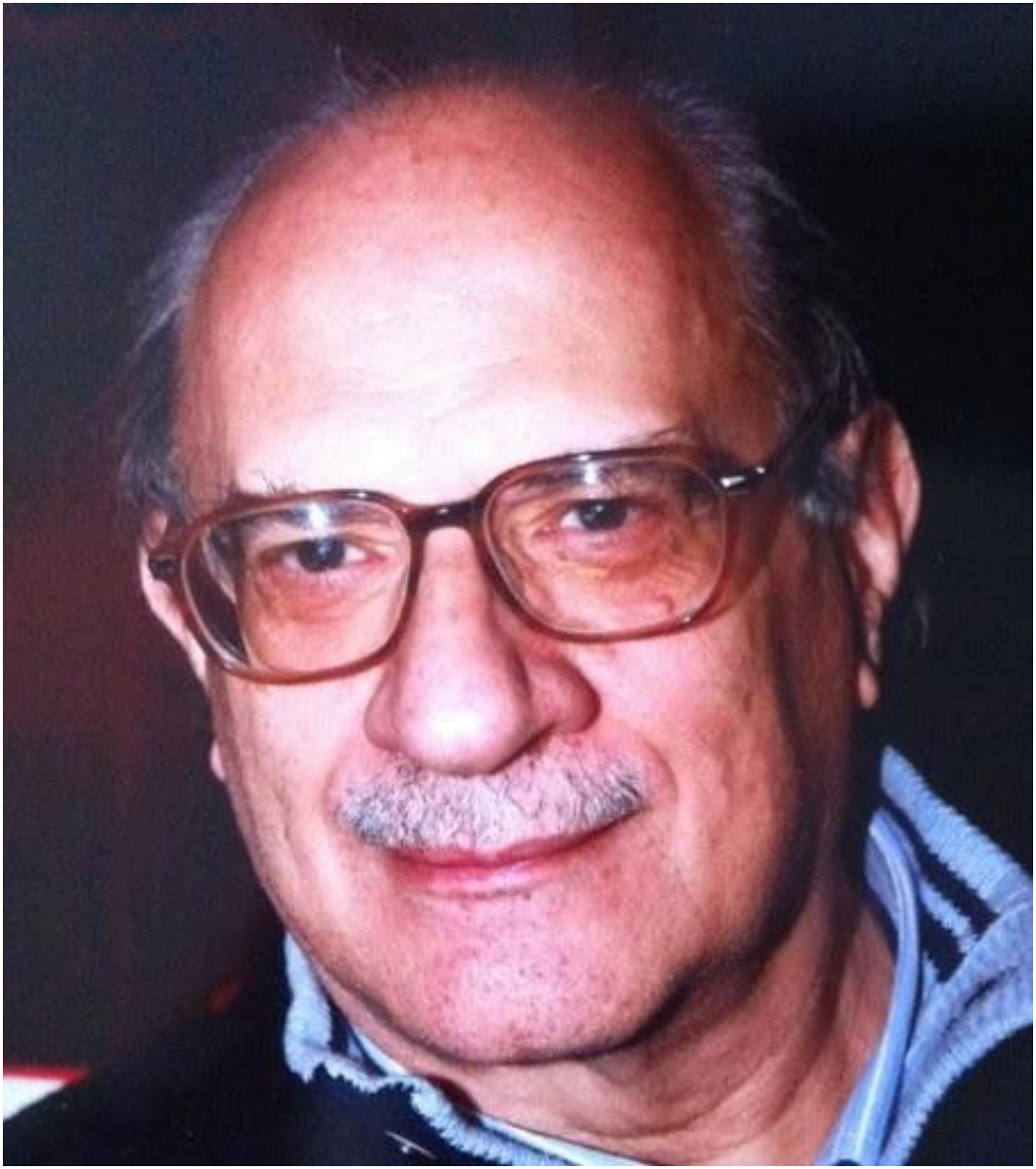

Psihanlist, psihiatru, membru al Societății psihanalitice italiene, al cărei președinte este între 2013 și 2017, și al Asociației psihanalitice internaționale (API), exersează la Pavie și e specializat în psihanaliza copiilor.

Cărți:

1997. Copilul și psihanalistul

2000. Psihanaliza ca operă deschisă

2003. Câmpul Bi-Personal: Experiențe în Analiza Copilului

2004. Factori de boală, factori de vindecare

2007. Psihanaliza ca literatură și terapie

2009. Psihanaliști în supervizare

2012. Reverii

2013. În camera de consultații a Analistului

2014. Să eviți emoțiile, să trăiești emoțiile

2014. Munci ale Minții: Tehnică și Creativitate în Psihoanaliză

2015. Câmpul analitic. Un concept clinic

2015. Suferințe ale Sufletului: Transformări psihanalitice în visare și povestire

2017. Noul Ghid al Analistului la Galaxie. Întrebări despre Psihanaliza contemporană

2017. Teorie și Tehnică Bioniană contemporană în Psihanaliză

JEAN-MICHEL VAPPEREAU, 12 ianuarie 1948 -

Cărți:

2006. Gauromatismul

2007. Lectură a formulelor sexuării

2009. Lectură a formulelor kantice ale sexuării
2010. Corp, încorporare și incorporali
2011. Două aspecte geometrice ale narcisismului
2012. Psihanaliza și matematicile. Freud contemporan al lui Cantor
2014. Logica fantasmei și topologia sa
2014. Clinică a procesului nodului
2016. Paradisul bijecțiilor

2012.02.12. Psihanaliza și matematica

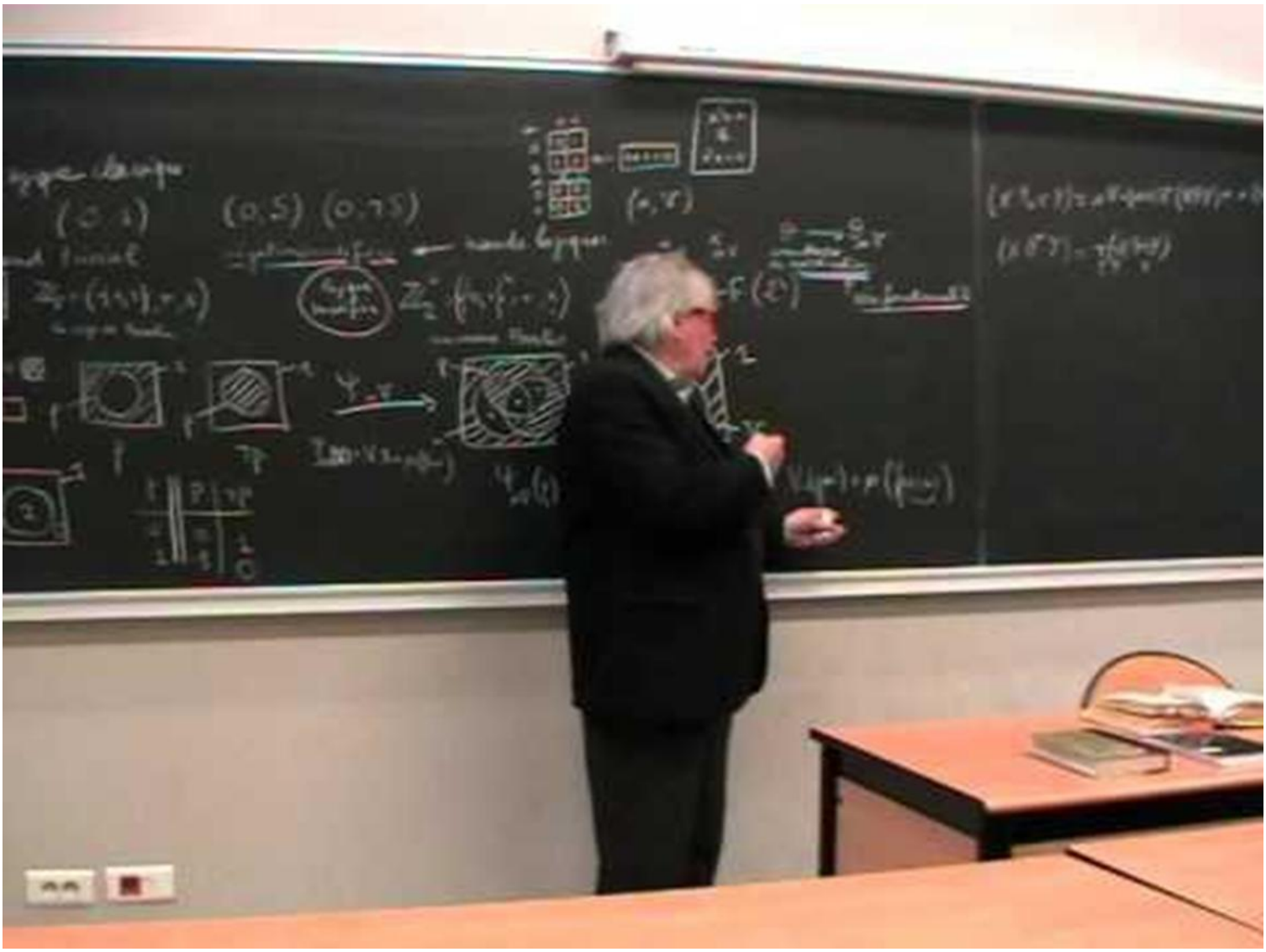

Freud contemporan al lui Cantor de la matemata la matem

„De unde reducerea mea a psihanalizei la teoria mulțimilor”

J.Lacan „pentru Vincennes”[35]

„Pentru a începe, îmi propun să reamintesc dintr-o trăsătură ceea ce este psihanaliza, în ceea ce ea oferă drept certitudini atestate azi prin documente scrise în două limbi distincte.

Punctul principal care merită câteva precizări, rămâne faptul că ele nu sunt doar documente istorice ci și textele organice care leagă între ele o practică și un discurs, de acum fondate din faptul unei repetiții specifice.

Apoi voi încerca să precizez ceea ce sunt matematicile, al căror text, grație unei asceze literale efective și dusă la bun sfârșit, revelă inerția[36] proprie scrisului, realizând o separare originară pentru subiectul limbajului din faptul de a deborda în tăcere limbile sale vorbite, fără să pretindă să li se sustragă sau să se lipsească[37] de ele.

Aceasta cu scopul de a stabili în sfârșit în rațiune legăturile, atât extrinsecă între ele, cât și intrinsecă, în fiecare, cu ocazia unor exemple, extreme și opuse, ale traumei și ale fantasmei, care nu sunt, așa cum cititorul o va putea constata, de circumstanță, ci de principiu.

Merge de la sine că nu voi putea restrânge acest studiu la gustul zilei care impune exclusivitatea istoriei și produce orbirea și mlaștina intelectuală actuală până și în psihanaliză.

Căci va trebui să tratez și despre inteligibilitate și despre structură, în loc de ușurința inestetică care vrea să mimeze Freud și Lacan, în acest domeniu dificil în care îngerii nu mai îndrăznesc să se aventureze.

1.Psihanaliza

Există două lucruri de care putem fi siguri.

---

[35] Ornicar ?, nr.17/18, 1979, p.278

[36] J. Lacan „Encore” seminar Cartea XX, 1972-73, despre un gest galilean p.100, Seuil, 1975 Paris

[37] Idem lecția din 15 mai 1973, p.108

Psihanaliza a existat de două ori în cursul secolului 20 în Europa.

La Viena, în jurul lui Freud, vreme de aproape 40 de ani, și la Paris, în jurul lui Lacan, timp de aproape 30 de ani.

Ea s-a extins în restul lumii, în maniere diverse, ca tentative de legături, schițe de discurs, care se trebuiau profane dar care au eșuează deseori însă din faptul analizei insuficiente a poziției subiectului prins în această legătură socială însăși.

Această perioadă și această situație sunt acum depășite din 1981.

Freud a scris o operă, în limbă germană, care acoperă 17 volume, colecția lucrărilor sale, care, ca orice scriere, se oferă dogmatizării.

Lacan, în limbă franceză, a publicat „Scrieri” care formează 2 volume și nu sunt de citit, ele sunt însoțite de 27 de ani ai unui Seminar vorbit a cărui transcriere, realizare scrisă, există azi în mai multe versiuni care fac psihanaliza transmisibilă ca și cuvânt de spirit și nedogmatizabilă din acest fapt.

Ea o devine din faptul incompletitudinii sale proprii și a efectelor intrinseci ale Vorbirii care pot provoca râsul și lacrimi.

Dacă noi deschidem aceste date organice, pentru a le citi, constatăm faptul că Lacan a accentuat, în contra parte, componentul scris al acestei doctrine cu disciplina tăcută și ilizibilă pentru cea mai mare parte, astfel prin consecință hiper dogmatică, a matematicilor, dar disciplină profană prin excelență.

Această prezentare se opune celor care pretind să ne impună, în locul psihanalizei, capriciul lor sau fantezia lor care oferă cel puțin meritul distractiv, pentru disciplina noastră a Vorbirii, de a nu putea fi afirmat fără ceva temeritate.

Din nefericire pentru ei, psihanaliza este fondată din a fi existat de două ori în istoria recentă și din a nu mai avea nevoie, de atunci, să fie apărată de către partizani care nu pot decât s-o degradeze în loc să recunoască cel puțin faptul său, sau, mai bine, să înceapă să desfășoare practica sa efectivă.

Un singur aspect pertinent al psihanalizei rămâne să ne oblige pe fiecare dintre noi să precizăm ceea ce facem din asta în așa fel încât din aventură, discursul său, legătura socială pe care ea o cere, să găsească un început de realizare care să fie mai mult decât o schiță.

Să începi în primul rând să devii analizantul unui altuia, un analist, care să nu fie nici efigie, nici absent, nici o marionetă care să își bage acolo pliul său.

În așa fel încât din punerea la punct a propriei lipse, grație lipsei analistului, până la lipsa însăși a analistului de propria sa experiență, să rămână, pentru analizant, să devină sau mai bine: să (în franceză a, micul obiect a lacanian), devină acest analist, că el este spus analist sau non analist puțin contează.

Între timp noi avem câteva mici probleme domestice de rezolvat.[38]

Imperativul prim pentru Lacan a fost, în perioada actuală, cea care urmează dispariției sale, să facă să se publice seminariile sale.

Soluția pe care el a găsit-o relevă de genul comic.

Restul nu este decât diversiune, pentru moment i ne dedicăm întotdeauna cu efervescență.

2.Matematica

Matematicile au existat de mult timp, noi avem urmele despre asta, grație obiectelor lor grafice însoțite uneori de comentarii.

În acest fel scrise în zona a numeroase limbi, lizibile pentru cei care binevoiesc să-și dea osteneala pentru asta.

---

[38] Pentru filosofie asta a cerut 25 de secole după Kojeve. Se pare că 3 secole vor fi suficient pentru psihanaliză, dacă adoptăm optimismul lui Lacan citind Hamelt cu Joyce. El face concurență critică și ironică, cu ajutorul lui J. Aubert, lui E. Jones care încerca să citească Oedip în Shakespeare de-a lungul a 3 secole de comentarii în toate limbile Europei, cărora lea- citit integralitatea.

Construcții literale a unor structuri identice, peste tot unde ele au fost produse: aceleași, pe întreg pământul, în diferite epoci, fără argumentul minabil al influenței, în timp, în spațiu.

Este vorba despre un fapt de limbaj.[39]

În zona Mediteranei Grecii inventează filosofia în referință la matematici și, din acest fapt, transformă curbura pantei lor până la noi, dându-le o vigoare care nu se regăsește niciunde altundeva, unde ele au dat totuși excelente rezultate omoloage, de uzuri practice.

Matematicile occidentale de atunci găsesc un alt resort, dar au rămas mult timp sub tutela filosofiei, atât timp cât aceasta încerca să se impună din lipsa de găsi să se împlinească, și se găsea ea însăși supusă.

Din acest fapt, matematicile devin un operator care confirmă periodizarea hegeliană a desfășurării filosofice, de care încă se îndoiesc încă profesorii de filosofie ei înșăși, care ar vrea azi să-și conserve această prerogativă.

Ei încearcă să se mențină prin angajamentul politic, mai ușoară decât angajamentul psihanalitic al analizantului în cura sa, omolog angajamentului matematic care știe să găsească matematicianul în efectivitatea scrierii sale.

Matematicile subliniază bine și accentuează două perioade plus una a filosofiei: una păgână, alta creștină și, după împlinire, perioada actuală.

Fiecare secvență produsă de fenomenul scris al textului filosofiei, acționând ca stimulent și frâu pentru matematici.

---

[39] Pentru a nu fi insolent la adresa contemporanilor noștri, nu vom insista asupra acestei lipse a esteticii lui Kant la care s-ar vrea să fim conduși pentru a fi reduși. El nu cunoaște decât corpuri (fizice sau fenomenale) ca unice obiecte ale intuiției, ignorând fonemul (B. de Courtenay, R. Jakobson, N. Troubetzkoy), obiectul deviant prin excelență și deriva sa (Trieb) în realizarea sa acustică: semnificantul, sau scopică: litera, în calitate de transpoziție, torsiune, distorsiune, deviație a obiectului astfel sexuat, încă și mai puțin tăietura sa repetitivă, prin invocația spunerii, între reflexiile sale incorporale în corp, tensiuni verbale, constrângeri temporale pentru subiect, care nu au nimic de-a face cu o „dorință de a urina” așa cum toată lumea își imaginează compulsiunea.

Ele se termină de fiecare dată după o stagnare și o degradare printr-o scansiune majoră, care transformă filosofia și matematicile din aceeași lovitură.

Avem nevoie așadar să subțiem filtrul lui A. Kojeve[40], în loc să-l imităm bâlbâind despre asta.

În materie de știință, în istoria științelor trebuie să micșorăm această sită cu A. Koyre[41] care ne desemnează, ca și G. Canguilhem[42], tomismul și teologia sa a existenței[43] lui Dumnezeu, drept specificitate pornind din secolul al XIII-lea, în plus față de încarnarea creștină (relevată de Kojeve).

După Dumnezeul ceasornicar, era Dumnezeului pierde-vară, cel al sabatului, care conduce la duminica vieții, ca și deschidere producând recursul la matematici ca rațiune de către mecanicienii matematicieni ai secolului al XVII-lea precum Malebranche și Descartes dând mărturie

---

[40] A. Kojeve „Eseu al unei istorii raționate a filosofiei păgâne", Gallimard Tel, „Concept, timp și discurs" Gallimard coll. Blanche, „Kant" Gallimard coll.blanche, „Introducere în lectura lui Hegel" Gallimard Tel, Paris

[41] A. Koyre „Despre influența doctrinelor filosofice asupra teoriilor științifice, Despre lumea puțin mai aproape universului preciziei, Itinerariul lui Martin Heidegger" în „Studii de istorie a gândirii filosofice", Gallimard Tel, 1990, Paris și „Interviuri despre Descartes" care însoțește

„Introducere în lectura lui Platon" Gallimard essais nrf. 1964 Paris

[42] G. Canguilhem „Ce este psihologia" și „Conceptul și viața" în „Studii de istorie și filosofie a științelor" Vrin, 1968 a 7-a reeditare Paris, și indispensabila „Cunoaștere a vieții", Vrin, 1952 Paris, pentru a stabili distincția de structură care urmează tipul de monstruozitate, între mecanică (de la plieri și derive geologice la mașini, incapabile de monstruozitate), organică (a naturii monstruoase care selecționează și perseverează atât cât vrea) și lingvistică (limbajul ca monstruozitate absolută în care distorsiuni și deviații (Trieb) fac norma).

[43] E. Gilson „Thomismul" Vrin, a 6-a ediție din 1919 până în 1964 Paris și „Filosofia în Evul Mediu"

astfel despre o nouă poziție a subiectului, singur responsabil de erorile laboratorului.

Vom reține deci, pentru a face pe larg, Euclid ca și numele grec al matematicilor care introduce aparența demonstrației. El practică raționamentul apagogic[44] în lung și-n lat în elanul său.

Descartes, după tăietura tomistă, dă numele clasic matematicilor, el va aritmetiza geometria care acum devine calcul grație unor litere[45], justificate prin cifrele măsurii numerice care mențin realismul, dacă avem nevoie de asta din lipsa de a ști să citim algebra.

Pentru ultima etapă, Cantor, numele contemporan al matematicilor, care urmează tăietura hegeliană și se caracterizează prin emanciparea matematicilor, cu teoria mulțimilor, ca fabrică de litere matematice clasice pornind de la noile sale multiplicități mai consistente decât clasele extensii ale conceptului.

Căci astfel Cantor a făcut mai mult. El a produs pentru noi o situație nouă prin tăietura pe care o împlinește între știință și sex.

Pentru a produce acest efect el a spus și a scris lucruri care nu mai fuseseră niciodată spuse și nici scrise mai înainte.

Construind obiecte literale care nu mai fuseseră niciodată scrise înaintea lui, vidul de exemplu, o literă, notată ∅, el sfârșește timpul inițierilor.

Inițierea consistă în a face să intre Idealurile grupului, ale colectivității, ale societății, ... în corp, prin intermediul orificiilor sale, prin câteva practici de corpuri.

Aceste orificii, invers, sunt interzise pentru unii dintre ei, în zona mediteraneeană, homosexualitatea greacă și arabă, euharistia creștină, bușoane[46], interdicția incestului tată - fiică pentru psihanaliza freudiană,

---

[44] Raționamentul prin absurd $((\neg p \Rightarrow p) \Rightarrow \neg p)$ sau $((p \Rightarrow \neg p) \Rightarrow p)$ echivalent terțului exclus $(p \vee \neg p)$.

[45] Trebuie citat F. Viète contabilul care a început să inventeze noua algebră prelungită de inovațiile lui Descartes.

[46] Jacques Lacan, l'Etourdit p. 484, Scrieri (al doilea volum) Seuil, 2001 Paris

care nu este o știință, ca și petice asigurând după instituirea lor stabilitatea de insubmersibilă a Bisericilor chiar și profane, eternă până la sfârșitul timpurilor.

„Doar teologii, care nu nimic de făcut din aceste bușoane, vor munci în structură, dar atenție la dezgust.”

După Cantor, vidul, lipsa, sunt inscriptibile și nu mai sunt nici orificii și nici găuri.

Numerele nu mai sunt extensii ci multiplicități.

Punctul, linia, suprafața, nu mai sunt tăieturi, aceste varietăți geometrice sunt litere, mulțimi[47].

Freud îl prelungește pe Cantor introducând narcisismul (1914) și faza falică legată de complexul de castrare (1923), tratând despre ceva ce toți știau dintotdeauna, dar despre care nimeni nu a făcut niciodată o monografie savantă.castel

De unde și progresul, în ciuda frâului actual al subestimării medicale a freudienilor (fiziologie), al subestimării filosofice a lacanienilor (ontologie), și al subestimării electronice a comercianților de toate felurile (numerologie), toate acestea făcând unanimitate pentru moment și în acest fel criza pozitivistă a capitaliștilor idolatri care trag (Entstellung - distorsiune) cu lovituri de credit demagogice în piciorul monetarist al Vițelului lor de aur.

Nu vom relua aici, din lipsă de spațiu, cele trei etape scandate[48] prin cele două salturi, ale desfășurării filosofiei și matematicilor.

---

[47] Cititorul care dorește mai multe precizii apropo de aceasta se poate referi aici la pagina 13 și la paginile 24 și 25, iar apoi să continue după propriile mijloace această investigație de fond pentru practica psihanalizei.

[48] Nu dăm mai multă indicație aici. Citiți operele citate ale lui A. Kojeve, A. Koyre, G. Canguilhem și E. Gilson pentru mai multe precizări. Adăugăm doar apropo de tăietura tomistă, ceea ce tocmai am citit din conferințele date de Jean Beaufret „Fundamentul filosofic al matematicilor” Seuil, 2011 Paris, în care autorul se întreabă „... Poate s-a produs în istoria lumii, sau cel puțin a lumii occidentale, o mutație invizibilă – cea pe care deja am evocat-o interogând asupra echivocității sau a univocității posibile a chestiunii fundamentului

Le vom da articulațiile matematice efective mai precise într-un alt studiu, cu ocazia rezolvării structurii care le caracterizează, căreia nu vom face, pentru moment, decât să-i indicăm și să-i explicităm termenii care conduc acolo și le constituie.

2.1.Matematicile în ele însele

În epoca noastră trebuie să subliniem două aspecte fundamentale ale matematicilor. Ele nu sunt încă intrate în discursul comun din faptul de a rămâne necunoscute discursurilor savanților noștri.

1.CONTRARIETATE PENTRU CEL DEBIL, matematicile nu țin deloc de puterea gândirii.

Necunoașterea, foarte răspândită, a acestui prim punct rămâne obstacolul principal față de practica efectivă a matematicilor, inhibând subiectul care vorbește.

Nu îi vom reproșa această ambiție adleriană a unei puteri iluzorii presupusă toată și care nu există, dar care se gândește prin excelență tocmai pentru acest motiv, decât dacă ea îl face răzbunător uneori, idiot întotdeauna.

2.MATERIALITATE A SCRISULUI, matematicile constau în a inventa noi litere articulate în locul cel bun într-un text, o rețea de lanțuri, cu scopuri de rezolvări.

Ele sunt obținute cu răbdare într-o grijă de economisire de mijloace.

---

matematicilor, și spunând că ceea ce a fost, pentru Greci, experiența lui αλήθεια și mutația sau virajul adevărului în certitudine. Din acest seism inaparent rezultă Timpurile moderne, a căror figură cea mai semnificativă este cea a lui Descartes, care, în filosofie, le marchează începutul.” p.68. Noi l-am fi sfătuit să citească E. Gilson în al său „Tomism” în care ne învață să facem distincția între „teologia esenței” și „teologia existenței” adoptate de Biserica catolică și așa cum A. Koyre ni le ilustrează prin trecerea de la Dumnezeul ceasornicar la Dumnezeul pierde-vară la sfârșitul operei sale „De la lumea închisă la universul infinit”.

Ele se prezintă, contingente, modeste și hotărâte, nu fără entuziasm, dar determinate și prea puțin făcute pentru a convinge, ci făcute pentru a explica.

Ele sunt tocmai contrariul excitației partizanilor îndârjiți și agitați, incapabili de onestitate intelectuală.

Dăm versiunea actuală a câtorva dintre aceste litere antice, clasice și contemporane.

√, π, apoi i, Log, e, ∫, dx, în sfârșit ∈ și ∅[49],

Să vedem mai degrabă cum putem să ne explicăm cu noțiunea introdusă de Lacan a acestor mateme care trebuie prea bine să le definim, reluând drumul care conduce la ele.

2.2.Deviație și derivă a matemei

Cuvântul este alcătuit de Lacan în franceză pe modelul fonemului, pentru care datorăm termenul după R. Jakobson[50] lui B. de Courtenay.

Folosirea fonemului se prelungește la F. de Saussure, vorbind despre sistem fonologic, pe care el îl desemnează ca: limba, obiect al lingvisticii după el.

---

[49] Ingenioșii programatori au sesizat această miză crucială în ciuda regretabilei lor tendințe de a produce, în competiția care se joacă aici, procese ad-hoc fără portanță fundamentală. Ei au difuzat negația inventată de Ch. Peirce efectuată asupra literei: a, delimitat de un cerc, notat:

@, grație aparenței difuzării comerciale a mașinilor lor somptuoase sub-utilizate.

[50] R. Jakobson „Șase lecții despre sunet și sens” Les editions de Minuit, 1976 Paris. Este vorba despre șase conferințe, o bijuterie, o bijuterie magnifică, expuse la New York în 1942 la invitația lui C. Levi-Strauss și A. Breton care mențin astfel strălucirea limbii lor în ciuda ocupației Europei de către cei mai răi dintre europeni și a colaborării majorității notabililor francezi petain-iști incorigibili așa cum aceasta se confirmă în zilele noastre.

Tentativa sa de a-l explica prin semn are drept consecință patetică neliniștea actuală.

Acest obiect îi dă elanul său operei unice și efemere a lingvisticii ca și știință,

„Principiile fonologiei” a lui N. Troubetzkoy.

Un elan însă întrerupt de către N. Chomsky care a luat inițiativa de a stopa încă din 1957 acest prim avans, favorizând mizerabilul pozitivism logic reacționar al Cercului de la Viena.

Aceasta nu l-a descurajat însă pe C. Levi-Strauss să se inspire din lingvistică, grație lui R. Jakobson, pentru a realiza operatorul său totemic, începând deja cu „Gândirea sălbatică” și lucrările sale de antropologie structurală, apoi mitemul în Mitologiile sale.

Dar cuvântul matem vine și de mult mai departe și până la noi grație lui Lacan.

Chiar cuvântul matematică este un produs al cuvântului Grecilor τα ματηματα (transliterat matemata în litere latine) din care Lacan va face: matem, modificându-l până la noțiunea sa punând accentul pe literaritatea sa, luată de către occidentali drept abstracție (până la Husserl și în ciuda lui Derrida).

Vom vedea apoi cu, totodată, o propoziție relativă la traumă și, pe de altă parte, o practică a scrierii de ordinul logic al fantasmei, cum anume se desenează locul acestei găuri, acestui deșeu, acestui defect, pornind de la care contingența proprie ordinului simbolic poate fi reîntâlnită și când anume, în ce manieră, acest obiect rezolvă această structură pe care trebuie s-o precizăm.

De unde, un al treilea punct al nostru.

2.3.Ta matemata

Să notăm cum anume acest cuvânt grec a lăsat două accepțiuni surprinzătoare prin diferența lor infimă, ele sunt chiar destul de

apropiate începând din această limbă căci ele produc o structură despre care multora le-ar place mult mai bine să nu audă vorbindu-se.

1- Ar fi însemnat: „ceea ce se învață prin excelență”[51], înainte de a deveni sinonim al însăși cuvântului: lecție, așa cum pare, după informațiile noastre împinse până la cea mai bună sursă filologică, în ciuda gravului delict politic comis de autorul ei.

2- Ar fi însemnat de asemenea: „ceea ce știm deja”[52]18, putând apare astfel ca dând un răspuns la faptul semnificației precedente, căci, în cele din urmă: dacă elevul știe deja ceea ce maestrul său vrea să-l învețe, este mult mai ușor pentru el s-o învețe și încă și mai ușor maestrul să i-o predea.

Dar atunci, apare pentru noi, mari gânditori raționali, raționatori actuali care se cred raționali, în fapt, umpluți de prejudecăți, întrebarea care face dificultatea logică a matemata și a ceea ce vizează cuvântul: „Cum anume subiectul știe el deja ceva?”, în expresia sa comică: „Trebuie

---

[51] M. Heidegger „Ce este un lucru?” Gallimard, 1962 Paris

[52] M. Heidegger „Epoca concepțiilor lumii” în ”Drumuri care duc niciunde” p.147 Gallimard, 1962 Paris. Aici, în acest mic eseu care tratează despre singura lume conceptibilă, text magnific care face să pălească toate studiile decepționantei „Sociologii a științelor” la modă la noi.

Să vedem:

1)cum anume această definiție a matemata virează, din contră, spre confuzie la Heidegger, care o identifică cu noțiunea de „program de cercetare științifică”. Noi știm prea bine, cu programele sale, gestiunea prejudecăților nu inventează nimic nou fundamental, ci se mulțumește din exploatarea ad-hoc, excitație adictivă, zisă și „creștere” sau „dezvoltare”, a descoperirilor făcute de alții. Precum, de exemplu azi, derizoria tentativă de a transforma mașinile electronice în monștri, specificitate organică după G. Canguilhem, împrumutând false pretexte operei magnifice a lui A. Turing, din lipsa de a citi ironia stilului său.

2)că adeziunea lui Heidegger la nazism, fără să recurgă la nici o teză biologizantă, așa cum Koyre a arătat-o din 1937, vine din această denigrare a matematicilor. El preferă să-și împlinească „dasein”-ul său în Hitler, mai degrabă decât să-l scrie dintr-o literă.

prea bine să fi existat o primă dată!”, un strigăt al corifeului reluat de către cor, strigăt al corului.

Savanții de azi se cred reveniți din toate erorile anticilor care i-ar fi precedat, mai ales cei mai recenți, care ar trebui aruncați în uitare, în vreme ce ei recunoșteau și respectau încă lizibilitatea, cu enigma sa, cu structura sa care relevă de rațiune începând de la Freud.

Aici apare structura despre care putem spune despre Grecii că ei au perceput- o și că ei păstrează meritul de a o fi chiar și numit prin acest cuvânt: matemata, la începutul matematicilor.

Să apreciem ironia situației și să notăm că începând de acum putem vorbi aici despre intuiție.

„Matemul se proferează din singurul real mai întâi recunoscut în limbaj: adică numărul.

Totuși istoria matematicilor demonstrează (este cazul s-o spunem) că el poate să se extindă la intuiție, cu condiția ca acest termen să fie pe cât se poate de castrat de folosirea sa metaforică.”[53] p. 481

O remarcă ar trebui să ne oprească. Faptul că, copiii fac cunoștință cu numerele începând cu cardinalele, înainte de a învăța să socotească și să aibă acces la ordinale, se opune teoriei mulțimilor care construiește ordinalele înainte de a defini în această materie cardinalele. Este un prim punct.

2.4.Două exemple majore de matemata

NUMĂRUL este exemplul cel mai faimos dintre aceste lucruri, matemata, pe care știm deja.

În acest fel se explică prestigiul aritmeticii, știință a numerelor întregi și raționale.

O matematică nu ar ști să se lipsească de a socoti o aritmetică.

[53] J. Lacan l'Etourdit, Scrieri (al doilea volum), Seuil, 2001 Paris

Ori, este oare vorba mai întâi despre numărul cardinal, deja distins de către gramatică de numărul ordinal care presupune socotirea, numărarea?

În acest fel deja, incompletitudinea matematicilor se impune, necesară, în măsura în care ea este consecința prezenței unei aritmetici (demonstrată prin metoda de geniu a numerotării de către Godel).

LINIA, SUPRAFAȚA ȘI SOLIDUL, cel puțin dacă nu sunt luate în ordinea inversă de către teoria inductivă a dimensiunii, sunt dintre aceste lucruri.

Noi le vom desemna prin sintagma recentă a topologiei ca: varietăți[54] de dimensiuni, această opțiune se explică prin urmarea pornind de la Cantor.

Aceste dimensiuni care dau loc la numere de dimensiuni, care nu trebuie însă confundate cu măsura lor respectivă scrisă de asemenea prin numere: lungime pentru linie, arie pentru suprafață și volum pentru solid, riscă, în calitate de exemple efective ale unor obiecte infinite actuale, să contrazică inexistența unui dincolo! la! la! ha! ha! la finitudinea infinitului potențial care se opune astfel existenței infinitului conceput de Aristotel ca ne-existând decât în potență. Cuvântul este lăsat destul de devreme.

Aici, cu ocazia acestor figuri numerice și geometrice, nu putem decât să trimitem cititorul la mica operă magnifică a lui J. L. Gradies[55], publicată în 1984, pe care el a construit-o în jurul lucrărilor lui B. Pascal.

Studiul său ne dă imaginea retroactivă, precum în oglindă în timp, reurcând în antichitate, clarificând prin simetrie criza fundamentelor matematicilor cea mai recentă, provocată de Cantor care a pus „focul la praful de pușcă” cu obiectul său, mulțimea, nou venit.

---

[54] Este vorba despre Categoria obiectelor (varietăți) liniare pe bucăți sau și încă complexe celulare, de diverse dimensiuni, aici: 1, 2, 3.

[55] J. L. Gardies „Pascal” între Eudoxe și Cantor, Vrin, 1984 Paris. (Din acest moment J. L. G.)

O criză care se întinde de la Frege la Godel, o criză în care se deschide paranteza unei dispute între așa zisul intuiționist Brouwer și presupusul formalist Hilbert.

O confuzie, cea mai mare, încă nerezolvată nici azi, nu doar în populația angajaților tehnologiei din industrie și finanțe, dar și pentru cea mai mare parte a savanților însăși, și care nu este deloc nouă.

Ea urcă la fel de bine până la Arhimede distingându-se de Euclid și se prelungește pentru a începe să se rezolve de-a lungul operei lui G. Cantor între Algebră și Topologie.

O criză de lizibilitate, ireductibilă la o chestiune de cantitate.

Este vorba despre respingerea lizibilului specifică psihozei paranoice care cere „serviciul inclus”, imprimat pe tichet fără să lase loc aprecierii clientelei.

Ea a devenit caducă, desuetă, forclusă.

Ne amintim că Freud deja notase ca și cauză specifică a psihozei, pentru a-i face teoria, echivocul sexual care vrea să fie imposibil pentru un corp să poată să se asigure, printr-o trăsătură pozitivă marcată, de preferința între homo și hetero, oricare ar fi el însuși, acest corp, marcat de prezența sau de absența unui organ, ca bărbat sau femeie.

Această respingere va conduce paranoicul la violența cea mai extremă, din faptul repetiției[56] care caracterizează crimele sale singulare în care el își supune obiectul erotic devenindu-i victima sa.

Și aceasta până la proclamarea în zilele noastre a distrugerii catastrofice a popoarelor care manifestă lectura.

Sunt crimele politice în masă organizate de către State, din faptul dezvoltării tehnologiei industriale și financiare care sfidează rațiunea clasică.

---

[56] Sfântul Augustin „Confesiunile” aici pentru observația pe care el o descrie a geloziei feroce a fratelui mai vârstnic care asistă la momentul în care mama dă sânul celui mai mic.

O erotologie fără rezerve de la Auschwitz până la Hiroshima... pe care ziarul încearcă s-o banalizeze în loc s-o explice.

Această civilizație industrială și financiară a creșterii obligate, impunând deja structura fără considerație a repetiției freudiene, este produsă cu matematicile fără reținerea etică a matematicianului.

Unii chiar ar vrea să-l reducă pe el însuși la simplul rol de angajat deposedat de produsul său și prin aceasta deposedat și de responsabilitatea sa.

Einstein îi scrie lui Freud cu această ocazie.

Cantor a introdus între τα ματεματα și mateme un nou registru al literelor - căci mulțimile sunt litere cu construcție controlată - precum o coajă de banană sub picioarele profesorilor de filosofie care rămân stupefiați de ele.

Matemele clasice sunt abrevieri care funcționează și țin ca niște lanțuri spre marea noastră satisfacție.

Putem în acest fel să urmărim itinerariul numerelor întregi discrete până la numerele reale continue, un traiect al derivei, al alunecării, al pulsiunii lor (Trieb).

Regăsim astfel acest matemata devenind un matem literal, o scriere, o literă, aici mijloc de scriere, care scrie și care nu reprezintă nimic, dar care constituie, odată cu dreapta numerică reală, paradigma intrinsecă a lui Pascal, situat între Eudoxe și Cantor.

Numerele reale formează un Corp arhimedic notat: R, care poate fi axiomatizat așa cum numerele întregi sunt axiomatizate de către Peano.

Teoria mulțimilor propune însă o altă construcție, axiomatizată cu mulțimile ordinale finite, iar apoi, construcția transfiniților cantorieni, susceptibili de diverse axiomatizări, până la puterea continuului.

Lectura sa extrinsecă determină: dreapta infinită, chiar așa cum o spune așadar Desargues.

Ea este reluată[57] de către Lacan, într-o condensare care relevă de scriere și pe care el o numește: D.I.

La D.I.

D.I. scrie gaura reală, Urverdrang-ul freudian, refularea primordială imposibil de gândit de către subiectul care se constituie de acolo.

Gaura D.I. este în jur, noi suntem înăuntru în calitate de subiecți ai unei lecturi extrinseci obligate a acestui obiect, el însuși vid, falie, tăietură.

Noi nu putem gândi această gaură, o uitare constantă care ne constituie ca și subiect al Vorbirii în limbaj.

Acest matem, această gaură, scrie spunerea și funcția sa, zisă a enunțării, inaccesibilă lingvisticii, care o consideră cu oroare.

Nu există lingvistică a enunțării.

Această funcție se proiectează, într-o a doua pulsație temporală, în calitate de topologie a subiectului[58] în textul fantasmei, timpul momentului său, această a doua, după discursul analitic.

Ea este scriere, matem, venind dintr-un deșeu, ca rebut, rest împrumutat matematicilor de către discursul analizei care nu este lizibil decât din practica acestei scrieri: topologia sa în cele din urmă matem întețit,

---

[57] J. Lacan – „A treia oară” contribuție la Congresul școlii freudiene din Paris, la Roma, în 1974, apărută în „Litere ale școlii” în chestiune și reluată de P. Valas, disponibilă pe site-ul său http://www.valas.fr./

-„R.S.I.” seminar cartea XXII, (1975-76). Cinci referințe la închiderea dreptei infinite după Desargues și la eroarea posibilă în termeni de încrucișare la infinit.

-„Sfântomul” seminar cartea XXIII, (1976-77) Seuil, 2008 Paris, A.L.I. în afara comercializării. Referință constantă de la prima lecție la ultima.

[58] J. Lacan „Poziție a inconștientului” p.835 în „Scrieri” (primul volum) Seuil, 1966 Paris

studiu al tuturor modurilor de a face ronduri începând cu această gaură scrisă, a unei litere non mulțime.

D:I. se închide în cerc[59], ea îi este echivalentă.

Ori, noi putem, acum, să precizăm încă și mai mult ceea ce D.I. scrie în discursul analizei, ceva de înțeles, nu cu ochii sau cu urechile, ci cu privirea și vocea, așa cum vom vrea, aici feminizată în limba franceză și în reliefurile sale latinizante.

3.Psihanaliza și matematica

Lacan a așteptat[60] ultima lecție a seminarului său pentru a da ultimul cuvânt al învățăturii sale publice și vorbite, ținut timp de 27 de ani, la Paris.

El spune atunci pentru a sfârși, așa cum asta începe.

Lacan dă cuvântul sfârșitului: neînțelesul, el a vrut să concludă astfel, dând definiția sa a traumei:

---

[59] J. Lacan „Sfântomul" ultima lecție din 11 mai 1976. Unbewust, inconștientul freudian, pe care Lacan îl opune aici anticei iluzii tenace a Unbekannte. El dă loc umoristic icoanei mnemotehnice a Sfântului, un corp prevăzut cu aureola sa în iconografia creștină, pentru a nu- l uita. Este precum miturile gândirii sălbatice după Levis Strauss, puțin proprie devoțiunii, dar prețioasă în limbajul acelor mijloace de acumulare de experiență. Aceasta este practicabilă grație numelor plantelor și animalelor, materiale de recuperare care funcționează ca și literele, înainte de inventarea scrierii însăși.

[60] Cu riscul de a nu putea face această ultimă lecție. Ceea ce contrazice lectura simplistă de către cei doi comici ai noștri și adepții lor care pretind că seminarul se termină cu „Momentul de a Conclude" (seminar cartea XXV) 1977-78. Este să ni se facă un mare omagiu, faptul de a dezvolta atâta prostie în singurul scop de a încerca să se facă să dispară personajul nostru din fotografiile oficiale precum în bunele vechi timpuri ale Stalinismului.

„Numitul Otto Rank s-a apropiat de asta vorbind despre traumatismul nașterii. Din traumatism, nici nu există un altul: omuL se naște neînțeles.”[61]

Astfel Lacan propune o soluție de o rară eleganță pentru a defini cauza angoasei pe care Freud o interoga[62] cu trauma.

El specifică această traumă în calitate de naștere a subiectului pentru Vorbire în limbaj prin opoziție cu nașterea organismului prematurat pentru lumea aeriană.

Este vorba prea bine despre trauma despre care putem spune: gaură reală, scrisă de către D.I., este vorba despre un gauromatism, neînțelesul părinților.

„Nu există alt traumatism al nașterii decât să te naști ca și dorit.

Dorit sau nu – este de similar la același, căci este prin vorbiință[63]29 („parletres”, prin-litere).

---

[61] J. Lacan „DISOLUȚIA” (seminar cartea XXVII) lecția din 10 iunie 1980 pronunțată la institutul oceanografic de pe strada Saint Jacques, intitulat de către transcriptor NEÎNȚELESUL, „Mesager al Cauzei freudiene” nr.1 accesibil pe site-ul E.L.P. http://www.ecole-lacanienne.net/seminaireXXVII.php

[62] S. Freud „Introducere în psihanaliză” (1917) Angoasa (conferința 27) Payot, 2004 Paris,

„Inhibiție, simptom și angoasă” (1926) PUF, 2005 Paris

[63] Dovedim aici o mare aroganță de a distinge astfel faptul de a scrie ceea ce Lacan a spus:

„par-laid-tre” (prin-urât-foarte), apropo de subiectul limbajului în versiunea vorbită a discursului său. Insistând astfel asupra literei mai mult decât asupra vorbirii care nu caracterizează acest subiect și încă și mai puțin asupra ființei: „Dovada mea nu atinge ființa decât din a face-o să se nască...” (Radiofonie p.426)

Rușine locuirii pentru necunoașterea simplei recunoașteri a existenței funcției Vorbirii depinzând de acest Altul... cu siguranță barat, iată punctul, dezacordul nostru absolut cu ceea ce se colportează din învățământul lui Lacan. Vorbire aici recunoscută în limbaj, ca singur mijloc al unei transmisii veritabile, grație lectonului, în cuvântul de spirit de exemplu. Transmisie obținută, pasaj, în ciuda

Vorbiința în chestiune se repartizează în general în doi vorbinzi. Doi vorbinzi care nu vorbesc aceeași limbă.

Doi care nu se înțeleg vorbind.

Doi care nu se înțeleg foarte scurt.”

Că ei spun „rămâne uitat” de fiecare dintre ei „în spatele a ceea ce” ei își spun,

„a ceea ce este spus” în ceea ce ei cred că vor să spună și în ceea ce ei cred că fac să fie înțeles”... „în ceea ce se înțelege”!

„Fără îndoială aceasta a fost presimțit dintotdeauna.

Suficientdemultpentrucainconștientulsăfieținut dreptștiințalui Dumnezeu.”

Aici D.I. își face apariția ca atare, consecință atât de fermecătoare a inconștientului neînțeles, a fost ținută drept Dumnezeu.

Într-un mod care diferă de referința la infinitul în potență după Aristotel, D.I. dă seama despre infinitul actual despre care Pascal ne spune: „acel ceva căruia noi nu putem să-i negăm existența, dar pe care noi nu-l putem înțelege”.

Faptul de a-l scrie: D.I., cu această ocazie, rezolvă enigma sa dintr-un matem, care nu servește decât pentru a-l scrie.

Lizibil pentru cine vrea să se supună exercițiului scrierii, atunci și numai atunci.

Inconștientul sfântom din care corpul, torul, nu știe ce să facă[64],

„Ceea ce totuși distinge știința zisă inconștientă de știința lui Dumnezeu, este că aceasta era considerată ca fiind cea a binelui nostru.

Ceea ce nu mai este absolut deloc sustenabil.

De unde întrebarea pe care am pus-o. Dumnezeu crede în Dumnezeu?”

și traversând deformațiile, profunde uneori, ale transcripțiilor acestei Vorbiri, scăpând astfel autorilor lor.

[64] A se vedea nota 22

Singura poziție serioasă a unui ateism efectiv pentru logică, care nu ignoră existența lui Dumnezeu, dar aici putând provoca angoasa de a nu ne vrea binele nostru.

Aspect la care trebuie adăugate următoarele două remarci.

1– Dumnezeu, zeul naturii nu știe să citească contrar a ceea ce scrie Aristotel pe calea universalului, jucând din cuvinte între Pan (Παν) și Pastes (Παστεσ), reluat ca atare de Kant, Goethe... până la C. Jung[65].

Un animal de acest fel, o bestie, care vorbește cu siguranță dar Falus mai degrabă care nu ar ști să se lase confundat cu funcția paternă.

Putere, fundament al autorității, efect al Vorbirii, fără îndoială, din faptul mimetismului animal, al paradei, al posturilor, al strigătelor, al dejecțiilor care permit să fie determinată extinderea teritoriului zis: libidoul.

Că subiectul limbajului ar fi subiectul Vorbirii nu justifică să fie redus la el. Este să iei, ca întotdeauna la acest subiect, lucrurile invers. Căci, invers, nu este suficient ca subiectul să vorbească pentru a face un subiect al limbajului: o vorbiință – un prin-litere.

2– Lacan are un joc frumos să pretindă să demonstreze fiecăruia că el este teist, prin necesitate.

Dacă noi îl urmărim în etapa care succedă traumei, pregătind momentul narcisismului ca și compoziție a sa cu încorporarea[66], pe care el o degajă, grație încorporării semnificantului, citând Apocalipsa, pornind de la tematica încorporării orale falice (seminarul „Relația de obiect”) de factură kleiniană dominantă în psihanaliză.

„Să mănânci ce?” răspuns: „Să mănânci cartea.” (seminarul „Etica psihanalizei”), să mănânci semnificantul (seminarul „Probleme cruciale ale psihanalizei”).

---

[65] După o remarcă a ultimei lecții din „Identificarea” (seminar cartea IX) 1961-62, care ar trebui să-i facă să reflecteze pe mândri noștri epistemologi raționali ai științei junghiene de azi care încearcă să șteargă Freud și Lacan.

[66] J. Lacan „Radiofonie” (Întrebarea II) Scrieri (vol.2) Seuil, 2001 Paris

Dacă funcția lui Dumnezeu este funcția falică a autorității, puterea Vorbirii, nu este uimitor ca nimeni să nu poată în mod serios să pretindă a-i fi indiferent, bărbat, femeie, homo sau hetero, care ar pretinde a o fi în materie de felație fie că le place asta sau le-o repugnă.

Dar să trecem, ne amuzăm în materie de sex, în materie de Vorbire, în materie de Dumnezeu, preferând competiția etologică și violența masacrului, până și în psihanaliză care de obicei depreciază viața amoroasă.

Ori, astfel, psihanaliza nu ignoră structura „matemat(a)-ei”, dacă îi dă în cele din urmă, cu Lacan, portanța cea mai mare care îi convine, de a determina curbura învățământului.

3.1.Învățământul în psihanaliză

Lacan regăsește, pentru noi structura „matemat(a)-ei”.

El îi lărgește portanța atunci când tratează despre învățământ[67] în trei remarci decisive la sfârșitul Congresului anual al Școlii sale, în 1970.

„Îi dau aici reflexie, înțelegeți-o balistic, mirându-mă că a părut întotdeauna să meargă de la sine faptul că învățământul, era transmisia unei științe...” p.297

„Eu nu pot fi învățat decât în măsura propriei mele științe, și, predând, deja de foarte mult timp fiecare știe că aceasta este pentru a mă instrui.” p.299

Un cuvânt lucid în materie de învățământ, pentru cel care își freacă puțin ochii și privește cu onestitate ceea ce face în calitate de învățător, dacă dintr-o aventură i se întâmplă să se încerce în asta.

Aceste trei remarci vin bine, căci ele sunt cruciale pentru psihanaliză, din a avea meritul de a degaja două consecințe.

1.Ele impun în sfârșit formularea necesară a unei definiții a științei, a ceea ce ea este și a locului de unde ea vine.

---

[67] J. Lacan „ Alocuțiuni despre învățământ” „Scrieri” (volumul doi) Seuil, 2001 Paris

2.Dar mai ales, pentru viitor, ele permit să fie precizată „sarcina analizantă” ca pentru totdeauna pentru fiecare analizant deja în priză cu „actul său analitic”.

Analistul, din partea lui, instrument al afacerii, nu are decât să continue, dacă el își dă mijloacele în asta.

Nu are decât „să se țină bine”, care vi se spune peste tot, să convină și să tacă și să se „bage în pământ” în fața la asemenea teroare intimidantă.

Dacă noi lăsăm, contra prejudecăților unei epoci, să intre noțiunea conform căreia „analizantul își ia responsabilitatea unui învățător”, pentru „a se instrui, atunci când el se adresează unui psihanalist”, cu, în plus, responsabilitatea consecințelor, pentru el imprevizibile, ale Vorbirii.

Atunci aceasta impune câteva constrângeri preliminarii puse la punct încă de la primele întâlniri care pot dura mult timp.

Să renunțe pe durata timpului exercițiului, zilnic sau săptămânal, la poziția de

„suflet frumos”, să se citească aici nomenclatura lui Hegel, să renunțe la poziția politică a necunoașterii, la incredulitate (Umglauben), sursă a tuturor credințelor delirante.

3.2.Invenția științei produce trauma

Aici vine termenul de „intuiție” la subiect, în calitatea în care pentru analiză un nou tip de obiect este introdus de către percepție, de către senzația în intuiție după Kant care ignoră litera ca participantă a obiectului său.

În materie de intuiție, să spunem că este vorba despre lizibilitate ca atare, să știi este să citești apoi să scrii.

Înțelegerea nu va conceptualiza aceste obiecte: literele, ea le va citi pornind de la o decepție întotdeauna prea precoce a copilului, grație dimensiunii enigmatice, puterea, forța Vorbirii.

El este decepționat de folosirea acestei puteri a Vorbirii care unește și divizează părinții, răspunzând prea repede, registru al traumei, prin

revelația neînțelesului care astfel nu respectă contingența[68]34 necesară invenției științei.

Intuiția castrată de folosirea sa metaforică evocând Parada mimetică proprie vorbirii animale, funcție imaginară a falusului care devine simbolic din faptul enunțării dând autoritate Vorbirii și fundament Adevărului de o structură identică predicatului ontologic chiar la Descartes.

Ceea ce spune copilul despre prezența Falusului mamei sale în cursul fazei falice este omolog la începuturile sale condiției de folosire a predicatului adevărului al lui Tarski.

Valoarea de adevăr a predicatului echivalează celei a enunțatului pe care îl ia drept argument.

Din acest fapt, predicatul Adevărului nu folosește la nimic căci el tratează în același mod enunțurile adevărate și enunțurile false.

1.„Zăpada este albă” este adevărat echivalează cu zăpada este albă.

2.„Zăpada este verde” este adevărat echivalează cu zăpada este verde.

Verbul a fi conjugat pentru Descartes (apoi pentru Kant),

3.Eu gândesc, echivalează cu, Eu gândesc: „deci eu sunt”.

Conștiința pentru Wundt (Locke)

4.„Psihismul” este conștient echivalează cu psihism.

---

[68] A se reporta la modul în care Freud, în ciuda lui, ne revelă în mod oblic, nouă cititori viitori, fără îndoială grație lui Lacan, structura traumei și a cauzei sale pe care el o căuta, cu realitatea scenei primitive, în analiza omului cu lupi. Dată majoră a doctrine traumei, din faptul interpretării prematurate a curei pacientului său, al confuziei care rezultă de acolo pentru numitul pacient și al tăcerii cu privire la aceasta încă până azi în psihanaliză. Din fericire nici unii, nici alții nu știu să citească, într-atât de mult există aici materie pentru reaua credință a imbecililor. Acest exemplu de lectură a lui Freud invalidează pe toate cele care pretind să-l citească într-o manieră apologetică sau invers, vizând să-l distrugă în numele vreunei idolatri. Aceasta explică incredibila incredulitate (Umglauben) a adepților celei mai rele dintre obediențe de care ei se cred imunizați.

Predicatul caracteristic al oricărui deictic pentru lingvist (Benveniste)

5.Eu desemnează subiectul frazei conținând „Eu”.

Structură sintactică pe care noi o rezumăm în funcția identică a algebrei contemporane, știind (i : E → E), atunci i(x)=x.

Ceea din ce se exclude subiectul autistului, apolitic care refuză să intre în acest joc de înșelare pe care el îl respinge, demagog care abuzează de asta.

Pornind de la traumă, decupatul secvențial al semnelor percepției sau mai bine percepțiile devenite semne pentru subiectul care citește, fiind traiectul său al trăsăturii unare, pe care se sprijină identificările, la Numele tatălui, agent al metaforei dorinței mamei.

Ele nu mai sunt de ordinul caricaturii cât al scrierii instituite.

Este vorba despre lizibilitatea de elemente care nu sunt încă, în calitate de litere, obiecte ale instituirii unui sistem de scriere

Scrierea cere o legătură socială, un discurs, pentru a se institui și astfel a putea atunci să producă legături efective.

Ca atare din faptul că ele se găsesc prinse într-o scriere, invenția unui sistem grafic și a instrumentelor sale, prototip instituțional și primă tehnologie.

Aici, o nouă involuție pentru logica pozitivă despre care se spune că este naturală, ca și despre limbile vernaculare pe când ele nu sunt decât indigene.

Chestiunea limbajului și a scrierii sale este insolubilă fără noțiunea unei citiri necesare și prealabile invenției scrierii.

Citirea este deja prezentă în miturile recunoscute în sfârșit de către C. Levis Strauss grație lui R. Jacobson drept ceea ce sunt: mijloace mnemotehnice ale vorbirii înainte de invenția scrierii.

Pentru a aprecia această „citibilitate” (lizibilitate), trebuie amintit că structura efectivă a literelor cere ca ele să fie materiale reciclate, materiale de recuperare având deja servit în alte discursuri prealabile căzute în desuetudine.

Numele proprii prin definiție (ale plantelor și ale animalelor în mituri) funcționează ca litere din a prezenta aceeași structură.

Ceea ce produce numeroasele confuzii în doctrinele savanților noștri (S. Mill, Russell, A. Gardiner) care se lasă prinși, fiecare producând o singură față a acestei structuri într-atât încât mulțimea formulei sale ar părea inimaginabilă sau chiar contradictorie.

Există pe bună dreptate adevăr pentru fiecare dintre ei, dar caracterizările lor rămân parțiale.

În materie de lectură, suita acestor studii conduce la narcisism, adică compunerea dimensiunii falice, enigmatică, descoperită după traumă, cu corpul dedublat după încorporare.

Trebuie așadar să subliniem acest al doilea component.

În narcisismul introdus de Freud în discursul analizei, corpul dublu sau cele două corpuri, imaginar și simbolic, se compun, grație dimensiunii enigmatice a spunerii în vorbire, devenită terț și genitală în imaginea corpului, dimensiune falică în calitate de organ, în cursul exercitării narcisismului caracteristic, între intrinsec și extrinsec, al lecturii și al dificultăților sale specifice pentru subiectul limbajului.

Narcisismul a fost introdus de Freud din 1914, reluat cu stadiul oglinzii de Lacan în 1932.

El este o școală de lectură a imaginii obiectului alterității, imagine a corpului prins în obiect, spusă imagine speculară dacă ea diferă de acest obiect (dimensiune 3), sau non speculară dacă ea este identică acestui obiect (dimensiune 2).

Imaginea ca și corp narcisic prealabil invenției scrierii.

Astfel efectul traumei se conjugă în momentul următor cu încorporarea luându-și sprijin din lectonul (λεχτον) incorporal după stoici[69] și câțiva alții.

---

[69] J. M. Vappereau Corp, încorporare și incorporali postfață la traducerea în castiliană a lui E. Brehier „Teoria incorporalilor în stoicismul antic”, Leviatan,

„Incorporali ceea prin ce limbajul se ține de corp”[70]

Incorporalii și citirea pe care ei o permit sunt respinși, excluși, considerați ca obsoleți (forcluși) de către subiectul psihozei la adult care crește în proporție inversă singurului progres care valorează, cel al invenției în materie de scriere.

Faptul că, din contră, copilul construiește un obiect tranzițional în furculița repetiției freudiene, între fetiș (atractiv) și obiect al unei fobii (repulsiv), așa cum a observat-o Winnicott, contrazice incredulii, scepticii și deliranții, devenind escroci care pretind analiza freudiană imposibilă pentru analizant și fără ieșire proprie, fără terminare legitimă.

Nu este cazul decât pentru ei, din lipsă de a fi început.

Freud, apoi Lacan au arătat contrariul, demn de un copil de 5 ani, în propriul lor caz.

Dar nimeni nu este obligat s-o creadă.

Oricine poate s-o împlinească pe contul său ieșind din autism pe baza încorporării, dacă o dorește, și să se angajeze până la a arde mobilele.

Acolo este punctul.

Intuiția despre care vorbesc matematicienii, venind din traumă, conduce la a inventa construcția scrisă a obiectului ei.

Noi intrăm în Logică, adică fantasma și fraza sa, lăsând gramatica derivei sale (Trieb, pulsiune), legate între ele prin nod.

Știința inventată specificată prin scriere este contingentă.

2011 Buenos Aires. Disponibil în franceză pe pagina electronică http://jeanmichel.vappereau.free.fr/Html/4-Textes.htm

[70] J. Lacan Radiofonie (Întrebări II) incorporali pe care Lacan îi feminizează în franceză:

aplicația, funcția, analiza. Scrieri (vol. 2), Seuil 20001 Paris

Știință căreia i se opune Adevărul Vorbirii, în rezistența definind simptomul, care își extrage mijloacele sale în juisare și pe care le obține din acolo în acest caz.

Scrierea rămâne prima tehnologie pentru care celelalte instrumente nu-i sunt decât consecințele: mașini pentru leneși în lectură.

3.3.Matemul și funcția matematicilor

Psihanaliza a rezolvat în sfârșit structura matemata, ea introduce așadar în matem, scrierea tăcută ca atare.

Dacă subiectul îi este ținut, mai mult decât se ține el acolo, este pentru că el a înțeles în traumă neînțelesul părinților.

Și dacă asta merge până la nu putea să se spună este pentru că asta ține de scris, prin scris sau strigăte (l'écrit ou les cris) cum se va vrea.

Scena primitivă în camera de dormit, în salon sau bucătărie răspunde prea devreme, fără considerație pentru contingența construcției, la singura întrebare care valorează apropo de părinți: „Sunt ei unul sau două animale aceia doi?”, Oedip bineînțeles.

Analiza propune analizantului să facă matem pentru partea lui din ceea ce el întâlnește ca imposibil de spus în transfer, intuițiile venind din trauma de care el suferă, aici cei abili spun că el juisează, fără îndoială: aud (j'ouï - aud, jouit - juisează), contra voinței sale în simptomele sale grăbite.

De unde revelația fantasmei dacă subiectul o scrie, ca și matematicianul matematicile sale, pornind de la resturi intuitive.

Relația Vorbirii la scris se etajează urmând evantaiul de la simptom la fantasmă unde noi îl regăsim pe Lacan.

„ ... întreaga lume este nebună, adică delirantă.

Este prea bine ceea ce se demonstrează la primul pas spre învățământ.

Dar rămâne s-o și demonstrezi: pentru aceasta nu contează ce obiect este bun, el se prezintă întotdeauna rău.

Adică el trebuie corectat.

Matematicile servesc la aceasta: să corecteze obiectul.

Este un fapt că matematicile corectează și că ceea ce ele corectează este obiectul însuși.

De unde reducția mea a psihanalizei la teoria mulțimilor.”

J. Lacan „pentru Vincennes”[71]

Cantor va corecta obiectul matematicilor clasice, matemata antică, aritmetizată și deja algebrizată de către clasici, introducând litera mulțimii, un nou matem, pe care el tocmai îl glisează între număr și dimensiune, între algebră și topologie, acolo unde

„Inima simte că există trei dimensiuni în spațiu, și că numerele sunt infinite”

B. Pascal „Gânduri”

Pentru a produce matemele clasice în calitate de mateme efective în locul aproximării lor.

Ceea ce vrea să spună fructe ale construcțiilor efective care produc o bulversare retroactivă cu efect de uitare, ștergere a istoriei lor în sfârșit legitime.

Terminare, ca cea a dreptei infinite în cerc, dar care nu valorează decât din a preciza registrul mulțimii.

Mulțimea este din registrul literei precum literele: α sau ω, care intră într-un enunț specific printre teze precum aceasta

$\forall x((x \in \alpha) \Leftrightarrow P(x))$

Permițând să se scrie într-o altă manieră, mai simplă, în loc de clasa extensiei sale, conceptul de predicat el însuși, notat: P(x) a cărui formulă poate fi complicată, grea, penibilă.

Într-un mod mult mai economic[72] a-l scrie $(x \in a)$ deschide spre un sistem de scriere reînnoit care se dezvoltă ca o ofertă.

---

[71] P.278 Ornicar ?, nr.17/18, 1979.

[72] Spunere stenografiată din a fi găsit cuvântul încă de la prima pagină a tezei lui Herbrand arată ridicolul celui care o repetă. Bineînțeles Herbrand poate scrie

Nimeni nu îndrăznește să-l urmeze pe Lacan ad literam pe acest teren, în această materie.

Nici chiar Hilbert și al său faimos: τ, asociat micului careu care scrie locul.

Nici chiar J. L. Krivine autorul teoriei mulțimilor axiomatizate în maniera lui Schoenfield, Mendelssohn, care încearcă să șteargă, fără s-o reușească[73], această rătăcire cabalistică, Nici membrii grupului Bourbaki[74].

„Atunci când voi deschideți de exemplu la prima pagină a ceea ce a fost în sfârșit reunit sub forma unei ediții definitive sub titlul de teoria mulțimilor, și sub cheia unui autor fictiv cu numele de Nicolas Bourbaki, ceea ce vedeți, este punerea în joc a unui anumit număr de semne logice. Unul dintre ele desemnează funcția locului ca atare. El se scrie dintr-un mic careu - ▢.” p. 30.

iar mai departe,

„Ei au prea bine grijă să spună că literele desemnează asamblaje. Tocmai acolo este timiditatea lor și eroarea lor – literele fac

---

în cazul original și magnific al teoremei sale a cărei demonstrație se obține în maniera lui Godel care ar putea spune același lucru despre numărarea sa genială. Literaritatea fiind exercițiul său al trăsăturii, și inclusiv al stenografiei până la matem și la funcția litorală a literei, restul nu este decât posturi. Iată-ne aici în prezența aceleiași erori ca cea a celor care vor să distrugă dorința pretinzând să explice simptomul subiectului limbajului prin etologie în sens invers definirii sale de către K. Marx

„Cu cât vom studia mai mult anatomia umană cu atât vom putea cunoaște mai bine anatomia animalelor”.

[73] Noi arătăm această prezență ireductibilă a funcției scrisului și a articulării literei într-un memoriu DEA susținut la Vincennes în departamentul de psihanaliză sub titlul „Funcție a abrevierii în matematică” în 1982 care ne-a valorat tentativa de excludere căreia noi i-am făcut obiectul. Apoi punem în exercițiu această funcție în lucrările noastre.

[74] J. Lacan „Încă” seminar cartea XX (1972-1973) lecția din 9 și 16 ianuarie 1973, Seuil, 1975 Paris.

asamblajele, literele sunt, și nu desemnează, aceste asamblaje, ele sunt luate drept funcționând ca și însăși aceste asamblaje.” p.46

Auzim strigându-se la nominalism. Totuși obiectele matematice sunt mateme care nu reprezintă nimic, asta ține ca și cerculețele de sfoară înlănțuite.

3.4.Despre scrierea algebrică de exemplu

Să dăm un exemplu dintre cele mai simple ale matemului și ale inerției sale, cu teorema lui Chasles în geometria dreptei.

Dacă măsurați lungimile segmentelor cu numere întregi pozitive, pentru a rămâne elementar, în geometria cu o dimensiune, între două puncte X și Y există lungimea XY.

În cazul a trei puncte A, B și C puteți regăsi trei dispozitive care dau loc la trei relații de măsuri diferite.

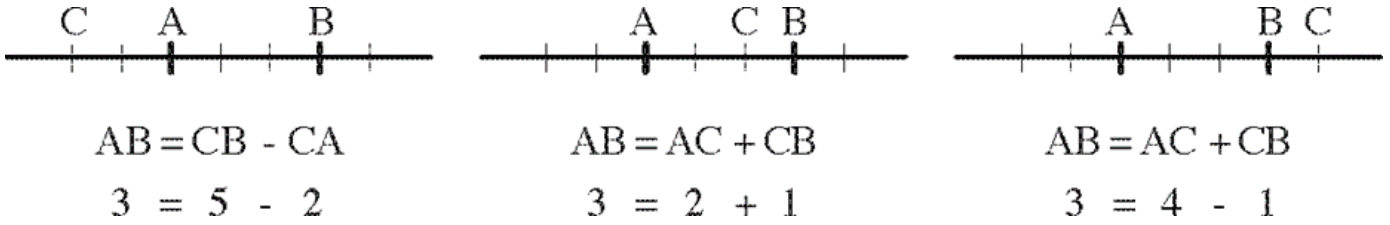

Introduceți matemul zis al „valorii algebrice” a segmentului XY indicându-l, printr-o trăsătură (-) care acoperă cele două litere, care sunt susceptibile de o relație diferită care se complică după comutarea lor printr-un semn, zis minus sau negativ, dar în orice caz notat: (-), în fața valorii marcate astfel,

$$XY \qquad \overline{XY}$$

$$XY = YX \qquad \overline{XY} = -\overline{YX}$$

Pentru aceasta trebuie scrise măsurile cu numere relative, pozitive și negative orientând din aceasta dreapta infinită devenind dreapta numerică.

Aici noi dispunem de relații între măsuri exprimate prin numere întregi relative de această dată.

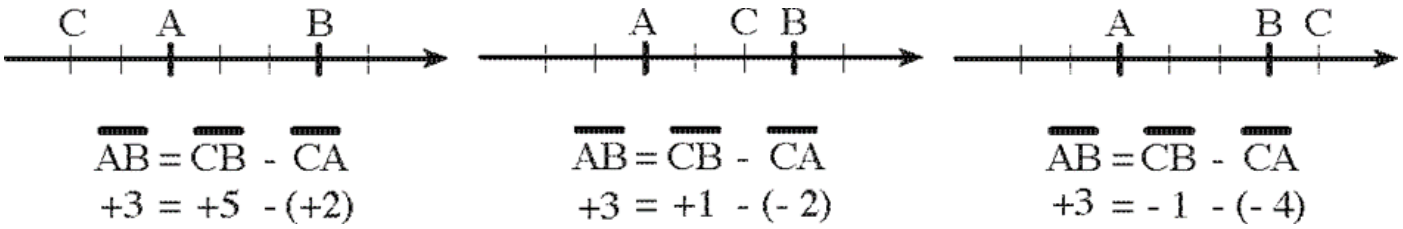

Cele trei cazuri ale noastre sunt susceptibile de o formulă unică,

$$\overline{AB} = \overline{CB} - \overline{CA}$$

Economie de mijloace care merge foarte departe în eficacitatea ei.

Teorema lui Chasles[75] va adăuga acolo noțiunea de vectori după trecerea de la geometria liniară de dimensiune unu la cea mai mică dimensiune superioară, doi sau trei.

Odată cu aprecierea acestui exemplu elementar, economia literală a matematicilor nu mai poate fi decretată de o manieră exclusivă și constantă drept reductibilă la o simplă stenografie[76] care prin răutate, ignoranță sau rea credință, ceea ce revine la aceeași, caută să discalifice lucrările originale ale lui Lacan în acest domeniu.

3.5.Despre scriere în sfârșit.

Pentru a avansa, până la capitonajul lor involutiv mutual, în doctrina noastră a scrierii diferențiate a Vorbirii, să începem prin a introduce o mică indicație, dată față în față, de Lacan, căreia el nu-i furnizează sursa, fapt suficient de rar pentru a fi subliniat.

---

[75] El constituie motivul care făcea să spună anumiți profesori din anul 4 al învățământului secundar francez că programul oficial al acestui an de studiu părea prea dificil pentru elevi în vreme ce el nu rămâne deasupra mijloacelor mentale decât ale adulților dedicați tutelei clasice. Ce să spui despre matematicienii, lingviștii și psihanaliștii care îi ascultă și urmează diagnosticările lor în loc să le reformuleze pentru propriul lor cont.

[76] Cel care o repetă după Herbrandpentru a se face valorat, nu este decât un documentarist, adică un pitic care încearcă să se cațăre pe umeri de gigant.

Noi dăm această confidență matematicienilor în omagiu pentru muncile lor pe care paranoicii vor să le facă inaccesibile pentru a le distruge.

Astfel vom reține prima remarcă după care,

a-geometria greacă este „o geometrie de tăietor de piatră”. Planul este un vid produs de rindeaua care-l determină prin parcursul ei în blocul de marmură, la fel cum linia este produsă ca vid printr-o trăsătură a rindelei într-o planșă.

a’-Ajunge atunci să remarcăm cum aceste varietăți de dimensiune construite pe vid, ca și vide ele însele în cel puțin una dintre dimensiunile lor, fără grosime, ceea ce le videază în mod absolut în celelalte dimensiuni. Unele, așadar, de dimensiune mai mică taie pe celelalte, tăieturi de tăieturi, retăieturi prin consecință între tăieturi.

Iată-le aici scrise prin trăsături pline care suportă de o manieră extrinsecă această vidare în raționamentele care-și amintesc de această vacuitate intrinsecă și o impun obiectelor geometrice în sfidarea reprezentării dar în profitul lecturii.

Lectorul se poate sesiza aici el însuși cu privire la distanța și legătura absolută produsă prin repetiția freudiană la originea fonemului lingvistic fie el auditiv (semnificant) sau scopic (literă) și cu privire la structura limbajului în ansamblul său care se vor regăsi astfel clarificate.

Noi putem să le identificăm cu un mic disc grafic pentru punct, cu o trăsătură în nisip, o trăsătură de cerneală pe hârtie sau de cretă pe tablă pentru linie. Suprafața plană fiind identificabilă foii de hârtie, feței tablei, drept pusă „pe fața sa” însăși pe fața zidului sau presupusă feței sticlei.

Gânditorii contemporani producând rațiunea autismului, doar puțin autiști ei înșiși, vor spune că este contradictoriu, imposibil.

Dar în fapt real în calitate de scris litoral care desemnează bordul găurii acestui imposibil în știință.

Aceasta ține de scriere.

Nu este vorba de reprezentare, nu este vorba despre a reprezenta aceste varietăți de dimensiune, este vorba despre a le da spre citire, este vorba despre a le scrie.

Litere, cu această dialectică care poate tolera ca ele să fie pentru logică contrare, chiar în contradicție ireductibilă, cu ceea ce ele scriu.

O literă, pentru scriere, ca și un nume propriu, pentru Vorbire, acestea sunt materiale de recuperare[77], obiecte reciclate, care au servit deja într-un alt discurs, pentru a produce efectul lor de lizibilitate.

De unde scrierea D.I., reluată în seminarul tratând despre Sfântom, unde Lacan propune, urmându-l pe Desargues, să o închidă în cerc pentru a face din asta sfântom, supraviețuitor în orice simptom, după definiția lui K. Marx evocată în ceea ce precedă.

Corpul care este un tor nu știe de acolo ce să facă din această aureolă[78]. Un corp aureolat face Sfântul om după iconografia creștină înainte de a face relicvă din bucățile care rămân din corpul său[79].

Noi trecem astfel de la matemata în general la matemele psihanalizei care dau seama despre Ta matemata astfel încât intuiția își găsește acolo contul său în așa măsură încât ea nu datorează realității decât faptul că formulele o locuiesc și prin consecință sensibilității, dacă nu întotdeauna lui Kant.

Tăietura între Descartes și Pascal trece altundeva.

---

[77] J. Lacan „Identificarea” seminar Cartea IX (1961-62) lecția din 20 decembrie 1961 din care Lacan iese bulversat până la punctul de a declara dezgustul său la începutul lecției următoare, în ianuarie, la întoarcerea din vacanțe, de a nu fi ajuns până la a o spune în timp ce el o indică, o desemnează, în critica fiecăruia dintre personajele acestui dosar deseori reluat care citează S.Mill, B. Russell și A. H. Gardiner. Realizare mai mult dusă până la capăt decât cele două capitole, totuși magnifice, care consacră pe Levi-Strauss aceluiași dosar în Gândirea sălbatică. Realizare din care se confirmă hotărârea formidabilă a lui Lacan în seminarul „Încă”.

[78] Ultima lecție a seminarului Sfântomul

[79] P. Brown „Societatea și sacrul în Antichitate”, Lucrări, Le Seuil, 1985 Paris

Lacan a inovat în discursul analitic cu o singură contribuție originală, după el[80], pe care el o desemnează ca obiect a.

3.6.Obiectul a

Un obiect literă, o literă care este obiect.

Niciodată un astfel de obiect nu se găsește în psihologia zisă Logică de către Kant[81] în a sa Critică a rațiunii pure. Această literă, ca și obiect furnizat intuiției de către sensibilitate, nu este pentru a fi conceptualizat prin înțelegere așa cum un vânzător second-hand o face duminica din obiecte tangibile din stocul său heteroclit.

Cercurile conceptelor cern extensiile lor în clase pe sferă, într-o clasificare, luptă și amestec de interese foarte clasic, datorat absenței topologiei.

Litera este un obiect de citit pentru un subiect. Este vorba prea bine despre o reformă a înțelegerii.

Dar savanții noștri sunt ostatecii unui pact neo-kantian cu epistemul său clasic, după care limbajul descrie lumea, el nu o produce.

Este preferabil, văzut fiind ceea ce deranjează personalitatea paranoică în materie de lectură, nebunul în materie de responsabilitate.

4. Concluzie

Nu există clinică analitică fără recunoașterea repetiției freudiene care traversează limbajul, a fonemului și a structurii sale de mulțime specificată prin comentariul necesar, comentariu că nu există, căci el se șterge rearticulându-și de acolo obiectul său.

---

[80] J. Lacan „Numele tatălui” seminar 1964 neținut, lecție inaugurală unică.

[81] Kant „Critică a rațiunii pure” I Teorie transcendentală elementară... A doua parte Logică transcendentală, Introducere: Idee a unei logici transcendentale, I DESPRE LOGICĂ ÎN GENERAL...

Această recunoaștere nu are nimic dintr-o supunere unui rival imaginar, ci ține de tragedia dorinței sexuale și a satisfacției ei.

Ori psihanaliza nu propune nici o teorie a sexualității (sexologie, tehnici ale corpului, bune maniere, relaxare, meditație, modalități de a juisa, extaz, beatitudine, orgasm,...), dar nici nu gândește mai puțin acolo pentru asta și scrie patru formule ale sexuării a căror lectură din perspectiva teoriei mulțimilor le dă dreptate.

Ori, în chiar momentul dispariției doctorului Lacan (1981) - în loc să se exerseze ei înșiși în a face matematică, pe propriul lor cont, între alte lucrări efective necesare formării lor, însoțind analiza lor, dacă printr-o aventură vor fi devenit analizanți - auditorii săi, cititorii săi, elevii săi, pretendenții săi la analiză, acești celibatari, au fost mult mai prompți, cel puțin unii, să încerce să ne servească o psihopatologie a matematicienilor care se oferă la două lecturi opuse prin rațiunea lor.

Fie că este vorba, pentru unii, despre o reabilitare a psihozei căci savanții,

„matematicienii, ei înșiși, atât de inteligenți”, și, de ce nu, hidrocefali, Marile capete atât de invidiate de care ne batem joc, sunt psihotici.

De unde urmează elogiul psihozei după cel al nebuniei. Iată-ne bine așadar.

Sau, invers, Cantor în primul rând, urmat azi de Post, Turing, Goedel,... sunt diagnosticați ca psihotici, pentru se vedea desemnați sancțiunii publicului clientelei înspăimântate.

Aceasta echivalând, pentru discursul acelor oameni, cu denunțarea matematicii ca știință degenerată, ceea ce reamintește în fapt memoria câtorva evenimente sordide și stupide favorizând virajul criminal.

Neliniște politică a unei epoci a cărei unanimitate rămâne suspectă și pe care puterile publice vor s-o adapteze intereselor lor ale zilei.

Noi le întoarcem faptul că această situație delirantă caracterizează o psihoză socială în a cărei instaurare Freud și Lacan au fost precedați de Pascal, Blaise Pascal și dificultatea vidului.

Această psihoză și crimele sale în masă specifică secolul douăzeci care nu le termină.

Dar este oare vorba de a rămâne acolo?

Religiile nu sunt amenințate decât de distrugeri reciproce.

Psihanaliza absolut deloc, decât de o degradare internă care se prelungește.

Psihanaliza nu mai are nevoie, așa cum a fost cazul timpurilor lui Freud sau Lacan, de partizani romantici sau de susținători militanți, pentru apărarea sa.

Ea este deja fondată acum, încă din 1981, este recent.

HUO DATONG, 1953 -

2008. China pe Divan

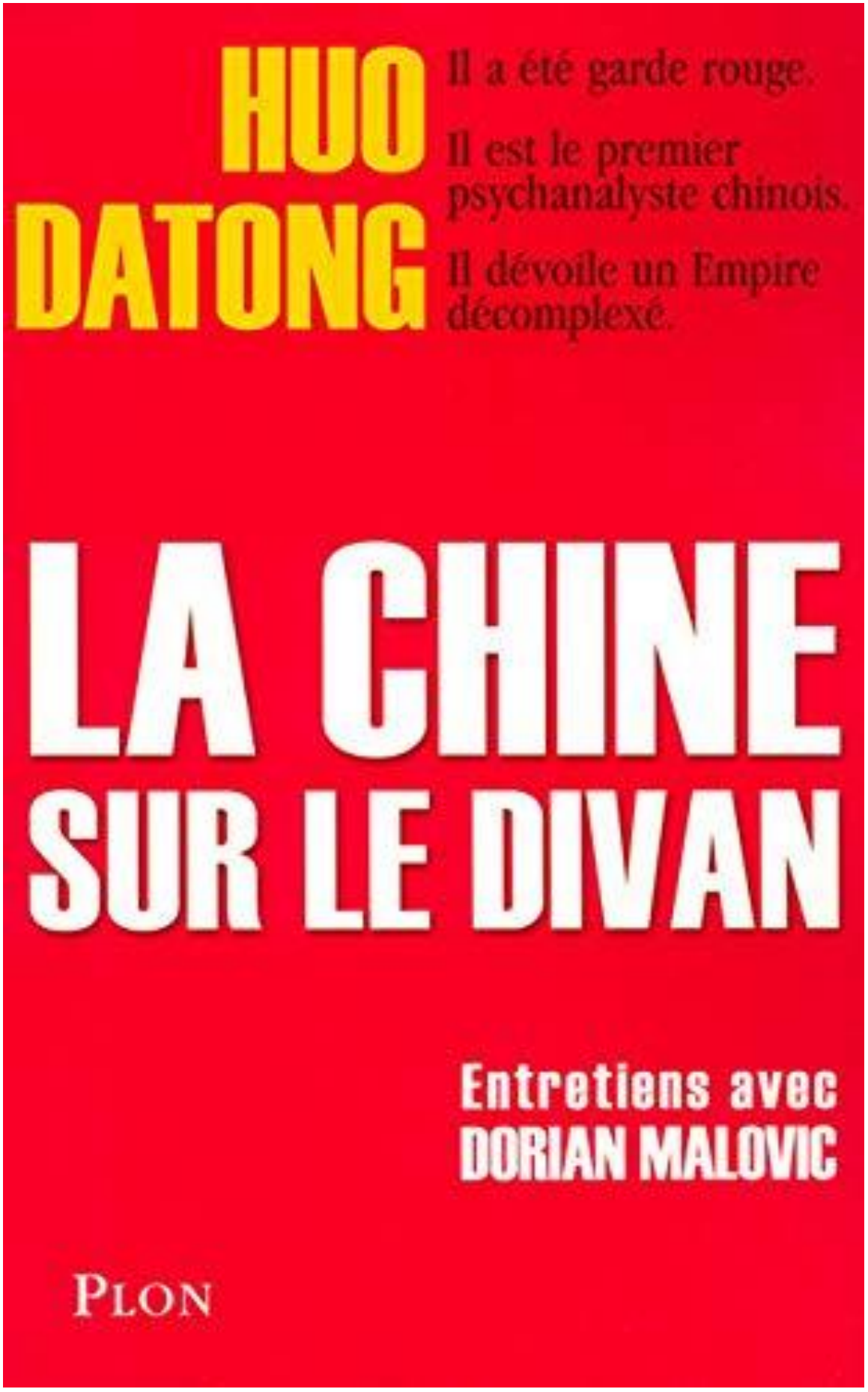

VIRGIL CIOMOȘ, 9 octombrie 1953, Deva –

Profesor de filosofie, psihanalist la Cluj Napoca, membru al Școlii Forumurilor Câmpului Lacanian.

Cărți:

1999. Timp și Eternitate. Aristotel. Interpretare Fenomenologică

2006. Conștiință și schimbare în Critica rațiunii pure. O perspectivă arhitectonică asupra kantismului

2006. De la experiența sublimului la starea de excepție

2008. Ființă(e) de pasaj (trecere)

2010.04.27

Simbolic, imaginar, real… intelect, imaginație și sensibilitate… fiecare divizat între real și realitate, în imaginar, ideal de eu și eu ideal, în simbolic, semnificant și semnificat… la Kant, în intelect, concept și schemă, în imaginație, ideal transcendental al imaginației și reprezentările, totalitatea reprezentărilor care ar constitui eul ideal, lucrul în sine și lucrul pentru noi la nivelul real... de fiecare dată cea care presupune toate acestea este conștiința de sine, care nu este tematizată

Nu putem cădea în cele două păcate fundamentale, iluzia transcendentală și aparența transcendentală, trebuie să ne limităm la domeniul strict al imaginarului, unitatea perfectă dintre imaginar, simbolic și real nu e cazul să fie invocată pentru ființa umană, care e un rebut în raport cu animalul, deficiența vitală care face ca bucla să se închidă, nu la nivelul biologicului, ci la nivelul semnificantului, asta este toată problema fericirii și nefericirii ființei umane, este produsă la nivelul unei refulări originare, unde ceva se manifestă doar ca absență, iar această absență este cea care-i structurează toate complexele, răspunsul domnului Țurcanu a privit două registre, simptomul, dar și un nume al tatălui, acolo unde la Lacan se numește versiune a tatălui, care atunci când nu este privit în transcendentalitatea lui sau în caracterul său inconștient sau ca altul radical, poate da o perversiune.

Asta privește și de felul în care o cerere este adresată cui, de cel care intră în analiză, care până la urmă trebuie să vizeze numele tatălui, care

este necunoscut, în creștinism noi avem privilegiul să știm numele fiului, dar noi nu știm care este numele tatălui, numele propriu care nu e propriu niciodată, e un nume comun care este investit cu o valoare singulară, numele propriu la Hegel ar trebui să desemneze din categoria universalului un universal concret, ceea ce e o contradicție în termeni, dar care este cea care ne structurează, această ipoteză, această absență a tatălui, care nu e tatăl real, nici tatăl simbolic, vizează, este cel vizat în fond de către analizant.

Pe de altă parte ce declanșează această poziție față de numele tatălui, este faptul că el trebuie să-și asume un simptom, articularea între cele trei instanțe topologice, nefiind perfectă, presupune existența unui al patrulea rond, care să le țină cumva, să le susțină, și eu atunci am avansat cele două posibile interpretări ale acelui cerc, omul sfânt este cel care nu are nevoie de al patrulea rond, dar când mergi la analist este pentru că ceva nu merge, al patrulea rond, am propus, să fie și cel care leagă, conștiința de sine

Sunt probleme care conduc până la urmă la rearticularea simbolicului cu celelalte două

2013.05.28

Hegel: în voce animalul se exprimă ca suprimat, vocea din momentul morții, o suprimare și o depășire, o negare și o conservare a sinelui... articularea vocii animalului poate deveni viață a limbajului uman, iar devenirea voce a conștiinței...

Există o voce a animalului, nearticulată, vocalică și o voce umană care este deja o articulare în sine, ca principiu, dar presupune o dublă articulare, o dublă negativitate a vocii vocalice, prima a consoanelor, a doua a omofoniei, a echivocului, responsabilă de pasajul la act în psihoză.

Vocea ca expresie a memoriei morții animalului nu este un simplu semn natural care are pe celălalt al lui în afara sa, și nefiind încă un discurs semnificant ea conține deja în sine puterea negativului și a memoriei...

Este o voce efectivă, dar o voce care se oprește, cunoaște prima scansiune, omul poate vorbi pentru că a interiorizat moartea, moartea face parte din economia lui, astfel vocea nu mai este dezarticulată ci articulată, deci posibilitatea de înscriere a semnificanților în vocea articulată este deja dată...

A fi neterminat este a fi muritor, vorbești despre ceva pentru că nu îi poți termina actualizarea ideii de ceva, animalul în schimb se termină repede, singura posibilitate pentru om de a rămâne în viață fiind de a rămâne nedeterminat, adică de a muri tot timpul.

2016.11.29. Interviu

https://www.facebook.com/watch/?v=550922365112171

Reciprocitatea stabilită de Aristotel între filosofie și medicină este reluată în manieră independentă de către descendenții lor moderni, fenomenologia și psihanaliza...

Filosofia avea o legătură nu doar cu medicina, ci și cu orice operațiune posibilă pentru îmbunătățirea ființei umane...

Filosofia este iubirea de înțelepciune, nu chiar o înțelepciune, un drum spre înțelepciune...

Perioada primilor filosofi a fost precedată de cea a înțelepților, taumaturgi, vindecători...

Wittgenstein spunea că o rezolvare de problemă filosofică este analoagă unei vindecări și că trebuie să începem prin a ne vindeca de „proasta" gândire, dar nu numai (și-a analizat el însuși câteva dintre visele reprezentative, care l-au marcat)...

Hegel termină „Fenomenologia spiritului" cu un capitol dedicat „Științei Absolute" (care, în mare, n-ar avea de-a face cu psihanaliza sau un fel de anticipare a ei), dar, totuși, într-un capitol destul de ciudat, consacrat limitelor judecății noastre vizavi de lege, afirmă un lucru foarte interesant, și anume, faptul că niciodată un judecător nu va putea tranșa în mod absolut într-un proces...

Așadar, faptul că rațiunea umană este una finită, și, în măsura în care judecătorul pretinde a avea un verdict absolut, vor veni imediat eriniile spiritului, care îl vor „mânca" de remușcări...

Această incompletitudine a ființei umane în a judeca propriile sale acte, produce o divizare în ființa umană între, spune Hegel, conștient și inconștient...

Schelling a scris un dialog excepțional, puțin studiat, la un an de la moartea soției sale, dedicat raporturilor dintre lumea de aici și lumea de dincolo...

Ipoteza lansată de Schelling este că dacă ar fi să găsim un loc în care s-ar înscrie lumea de dincolo, acesta nu este conștientul, ci inconștientul...

El spune că, cel mai bine ne-am putea cunoaște, dacă ne-am păstra la limita dintre conștient și inconștient, de exemplu, într-un punct intermediar, în care, fără să fim treji, totuși să putem să ne urmărim visele, tocmai ceea ce a făcut Freud...

O sensibilitate specială așadar pentru frontieră, pentru pasaj...

Experiența ca emperia, în limită, asumare a contrariilor, ca un fel de al treilea...

Fenomenologia, filosofia clasică germană și psihanaliza insistă asupra unui paradox, și anume, că putem depăși statutul nostru, în limită, există

un fel de unitatea paradoxală între „a fi în” și „a fi dincolo”, numai că „dincolo” se dă „în”...

Un călugăr benedictin din dialogul lui Schelling spune. „noi dintotdeauna știm că această tehnică de a rămâne treaz în timpul visului este singura care ne revelează așa cum suntem”...

Husserl, întemeietorul fenomenologiei, și Freud, întemeietorul psihanalizei, asistă împreună la cursurile lui Franz Brentano...

Peste timp, acest cuplu între un fenomenolog și un psihanalist va fi refăcut prin Lacan, un fel de discipol al lui Freud, este bun prieten cu Merleau-Ponty...

Relativ recent, Marc Richir propune reformularea și refundamentarea întregii fenomenologii contemporane, pornind de la experiența inconștientului, așa cum este restituită ea de Freud și Lacan...

Care este specificul acestor noi descoperiri? Pentru mine constau dintr-un lucru uimitor...

La limita dintre modernitate și contemporaneitate se întâmplă un lucru esențial, și anume, se descoperă discontinuitatea, în primul rând discontinuitatea timpului și spațiului prin Planck...

În acest context, pentru Freud, somnul este o discontinuitate a conștiinței, și, în acest fel, putem spune, că, în chiar găurile, în lacunele care marchează această discontinuitate a experienței noastre, se înscriu un alt fel de fenomene, fenomenele ce vin din inconștient (noi le spunem formațiuni ale inconștientului)...

Așadar, o sensibilitatea specială, care face ca, în așa zisa continuitate a fenomenelor studiate de către știința modernă, să apară niște găuri, să le spunem „găuri negre”, în care intervin un alt tip de fenomene (visul, cuvântul de spirit, lapsusul, actul ratat, cele care preocupă, mai nou, atât fenomenologia cât și psihanaliza)...

Este într-adevăr curios că această orientare sau reorientare a mea (lacaniană) se datorează unui călugăr ortodox (Părintele Andrei Scrima), dar ea era previzibilă, pentru că, mai întâi, foarte discret, Părintele Scrima folosea termeni psihanalitici despre care noi nu știam,

a căror origine niciodată nu ne-a revelat-o, lăsându-ne cumva perplecși...

Îmi aduc aminte că cel mai mult m-a marcat o sintagmă, despre care nu știam că e lacaniană, și anume, „inter-zis”, inter-zisul, care scoate în evidență faptul că ceea ce este interzis, totuși apare între două ziceri...

Era una dintre formele prin care el interpreta păcatul originar: păcatul originar era de fapt tocmai această confuzie între a căuta adevărul între diferitele spuneri ale noastre sau ziceri, și a confunda, pe de altă parte, aceasta este păcatul originar, adevărul cu un obiect, cu un fruct, care este interzis...

A fost destul de șocant pentru că toată lumea se gândește la pomul cunoașterii ca având niște roade, niște roade obiectuale, care pot fi văzute și mâncate...

A mânca interzisul, a mânca în acest context revine la un a mânca un alt fel de cuvânt, care se dă printre cuvinte, iar aceasta, Părintele Scrima ne-a propus-o ca un fel de temă a unei altfel de hrane, ca să spunem lucrurile în tradiție, în virtutea ei...

Lacan spunea despre psihanaliză că ar avea două surse: prima – filosofia clasică germană și fenomenologia, iar a doua – experiența spirituală a sfinților părinți, ceea ce sună destul de ciudat atunci când este vorba despre psihanaliză, care trece adesea drept o îndeletnicire care pretinde scientism, ateism și alte lucruri...

Aceste lucruri s-au confirmat apoi, după moartea părintelui, am găsit cărțile lui Lacan în biblioteca lui, și, mai mult decât atât, ultimul seminar pe care l-a făcut unui cerc destul de restrâns de prieteni, era Andrei Pleșu, Horia Patapievici și Anca Manolescu, un seminar privat, la el „acasă”, și la el „acasă” nu era nicăieri, era de „pasaj”, peste tot pe unde el era, a fost consacrat evangheliei după Toma apocrife.

Mi-am dat seama retroactiv că părintele folosea alți mulți termeni lacanieni, și că tot ceea ce spunea el despre gnoză, este o formulă celebră care a rămas între noi încă de atunci, „gnoză barată”, nu e de altfel decât un concept lacanian, S(Ⱥ), ceea ce ne așteaptă după ce știința noastră a fost barată, a fost depășită ca fiind finită.

Toate acestea m-au legat încă mai mult, și după moartea lui, de Părintele Andrei Scrima, care, însă, trebuie s-o spun, depășea nivelul unei poziții de analist..

În ce-l privește pe el, am putea spune că avea capacitatea, cel puțin asta este impresia mea, ca prin simpla sa prezență să facă să se reveleze tot ceea ce nu știam despre mine.

Deci era un fel de prezență, aș spune, spirituală, un fel de revelator, în fața căruia nu puteai să ascunzi nimic, și care atunci când vorbea cu tine, se uita, sau era atent, nu la ceea ce spui, ci la locul de unde spui, ceea ce nu era comod întotdeauna, dar mi-am asumat...

O poziție deci de ascultare, de o cu totul altă calitate, spre care se îndreaptă și cea a analistului autentic.

Freud descoperă psihanaliza într-un moment în care toată cultura europeană este marcată de scientism, de mecanicism, de materialism, de ateism, lucruri pe care Freud le-a împărtășit, deși, cum să spun, el însuși propune, un fel de realitate, cea a „inconștientului”, care nu se vede, nu se pipăie, nu se miroase, și care intervine prin niște forme indirecte, pe care le-am amintit, o ipoteză totalmente nemecanicistă, nematerialistă și nu știu cât de atee...

În ce privește ateismul, este mai puțin cunoscut faptul că există două tipuri de ateism, există ateismul, să zicem, asumat ca un fel de poziție personală, ideologică, dar există și un alt fel de ateism care este legat de apofatism, adică un fel de a te abține să vorbești despre Dumnezeu, pentru că orice ai spune, este, de fapt, parțial, până la a fi o minciună...

Atunci, chiar pentru Freud, putem vorbi despre importanța pe care el a dat-o ipotezei lui Dumnezeu, care, permite ființei umane, nu numai să creadă în ceva dincolo de statutul ei finit, ci să creadă în ceva dincolo de conștiința ei...

Altfel spus, credința, în viziunea lui Freud, este funcțională, este constitutivă ființei umane, și ea conduce spre asumarea, de către orice fel de subiect uman, a unui fel de fantasme, fie că-i spunem Dumnezeu, care se situează mai degrabă în domeniul imaginarului, fie că-i spunem teorie, teologie sau altfel...

19.În cazul în care ființa umană nu este constituită și orientată spre o astfel de fantasmă, ea se situează sub spectrul unei psihoze posibile, deci am putea spune, traducând și forțând puțin, recunosc, nota, că pentru Freud, cine nu crede în Dumnezeu, ca un fel de funcțiune stabilizatoare și fondatoare subiectului, e expus unei psihoze...

Acum, cu Lacan, lucrurile stau mult mai clar și mai complicat, pentru că el a plecat de la trei probleme pe care Freud le-a lăsat a fi încă nesoluționate de el, evident primul psihanalist, cel care propune primele fărâme ale constituirii unei viziuni psihanalitice, nu putea să le rezolve de la bun început pe toate...

20.De altfel există schimbări evidente în poziția pe care Freud a luat-o, prima topică, a doua topică, psihanaliza este ca și fizica, nu poți să-l critici pe Newton pentru că nu e Einstein, nu poți să-l critici pe Freud pentru că nu este Lacan, există deci o evoluție normală, ca și în orice fel de disciplină, și în psihanaliză...

El totuși a lăsat trei teme pe care recunoaște a nu le fi înțeles până la capăt, și care rămăseseră niște enigme pentru el însuși...

Prima, mi se pare destul de extraordinară, cu atât mai mult cu cât el recunoaște că, de fapt, psihanaliza a fost creată, în mod inconștient, de către pacientele lui isterice...

El era totalmente pe altă poziție, veneau pacientele vieneze la el ca să-l consulte, ca să spunem așa, iar el le ținea teorii, le făcea desene, explicații științifice...

21.Și, la un moment dat, una dintre ele, a spus: „totuși, domnule doctor, noi n-am venit aici ca să ne faceți cursuri, ca să ne oferiți explicații științifice, am venit să vorbim...”

Și atunci el s-a pus pe el însuși în discuție, și-a spus: „poate că ele au dreptate și nu eu...”, și așa s-a inventat „talking cure”, ele veneau pentru o cură de limbaj...

Deci, deși putem spune că psihanaliza nu este invenția lui Freud, ci a pacientelor lui Freud, a femeilor, nu?... El a spus că femeie rămâne pentru el o enigmă, că nu știe cum funcționează, deși, s-a ocupat de isterie, deși, în mod clasic, putem spune că femeia este isterică și

bărbatul este obsesional, cu toate acestea, cu toate încercările lui, recunoaște a nu fi descoperit misterul feminin...

Și mai există două mistere, care sunt la fel de importante...

22.Dacă nu cumva, toate trei se grupează în aceeași categorie, și anume, muzica... de ce? Muzica, pentru că este fără limbaj... Ori, noi credem că psihanaliza este numai o cură de limbaj, nu-i așa!... Și al treilea domeniu pe care nu l-a negat, a spus că nu-l înțelege, și că pentru el rămâne rezistent, este mistica...

Ori, acum revenim la Lacan...

Momentul în care el s-a separat de Școala Freudiană din care făcea parte, momentul în care a fost, cumva, de fapt, invitat să părăsească Școala Freudiană, coincide cu două mari teme de cercetare pe care le urmărea în seminarul pe care îl oferea cursanților din această Școală...

Prima temă este cea care remarca faptul că Freud, în ultima vreme, se ocupa, după ce abordase Simbolicul și Imaginarul, se ocupa de Real...

23.Și-a făcut o propunere de topologie, un fel de intersecție de trei cercuri, în care fiecare dintre ele se intersectează cu celelalte două...

Acesta se numește Nodul Borromean, i-a dat numele de „Borromean” în amintirea unei familii italiene, care-și alesese această figură a celor trei cercuri, care se întretaie, ca blazon, știind prea bine, pentru că Lacan, era crescut, fusese crescut, de iezuiți, că este imaginea pe care scolasticii o propuneau pentru Sfânta Treime...

2017.06.09. Interviu

https://www.youtube.com/watch?v=sIBn-HttZEc

Un fapt esențial, din păcate uitat, fundamentul creștin al culturii europene, al civilizației noastre...

1.(minutul) Două dintre sursele culturii și mentalității europene: filosofia grecească și monoteismul iudaic...

2.Problema intermediarului, a frontierei (a mării dintre pământuri, Marea Mediterană), dintre lumea ideilor și lumea lucrurilor la Platon, dintre Tată și fiii lui creați, ca necesitate a unui Mesia, în teologia ebraică...

Referința esențială la „al Treilea” pentru orice fel de gândire dual㠖...

3. „Vântul spre Vest al civilizației” despre care vorbea părintelui Andrei Scrima...

Ar începe în spațiul indian unde se afirmă principiul cel unic, creatura și creația fiind o simplă iluzie...

Ar veni lumea iraniană unde apare principiul dualismului, toate gnozele se trag de acolo...

Și vine lumea mediteraneeană ca lume a intermediarului, o lume care vizează un principiu ternar încă de la început...

Pentru Aristotel principiile sunt două, ele alcătuiesc o contrarietate, dar între ele trebuie să fie un al treilea, cel care pune problema contrarietății, el este un al treilea și se numește subiect, „hypokeimenon”...

4.Acest al treilea este ceva care relevă de o experiență specială, nu este vorba nici despre mine, nici despre celălalt, ci despre ceea ce ne intermediază: „duh”, „apă” prin care duhul intră în lume încă de la creație, iar în limba greacă „experiență”, opus celui latin (dincolo de frontieră, ceea ce depășește limita), „emperia” (a fi în limită), a avea o întâlnire cu alteritatea la limita dintre ele...

5.Un anunț așadar, oarecum, al civilizației viitoare a creștinismului, a cărei esență, ce vine deja de la evrei, este Paștele, care înseamnă trecere, și faptul că între viață și moarte există o clipă, clipa pasajului, a Paștelui, care relevă de revelația christică, o împlinire a acestui parcurs pentru care frontiera este esențială...

De altfel, există o tradiție teologică creștină care face din Christos frontieră, inclusiv Grigorie de Nyssa și cei de dinaintea lui...

Pe linie iudaică putem vorbi despre același lucru: importanța unui Mesia ca intermediar, „deșertul” ca frontieră nedeterminată, iar apoi „diaspora” (și grecii și evreii au avut diasporă, au fost popoare nomade)...

6. Este foarte interesant că monoteismul a fost creația unor popoare nomade...

Filosofia s-a născut în Europa, nu întâmplător în această lume a intermediarului, pentru că intermediarul nu este nici dincoace, nici dincolo, intermediarul este indeterminatul...

7.„Obiectul” filosofiei așadar nu este un obiect...

Indeterminatul acesta constituie coloana vertebrală a civilizației noastre (care înseamnă între altele și libertatea, care este și ea indeterminare), dar este și singura modalitate prin care ne putem raporta la ceea ce ne depășește, ca fiind indeterminat...

8.În limba greacă apare „copula”, un „cuvințel de legătură” cum îi va spune Kant, care nu exista înainte, între nume și nume predicativ, și care trebuie să fie indeterminat pentru a le putea uni (persoana a treia

singular de la verbul a fi, care nu există de exemplu în rusă sau maghiară)...

Faptul că în limba pe care o vorbesc pot să exprim ceea ce o depășește, aceasta este originea filosofiei, adică pot să exprim în discurs ceea ce depășește discursul...

Există aici însă o capcană, aceea de crede că filosofia ar ținti un discurs despre ființă, când, de fapt, încă de la Aristotel, originea și sfârșitul filosofiei este „uimirea”...

Starea de uimire nu este un discurs, nu este nici nimic, nu este o „gură căscată” a idiotului, ci rămâi gură căscată în raport cu ceea ce te depășește...

Aceasta este originea filosofiei și sfârșitul pentru psihanaliză al unei analize...

9.„Să te vindeci de limba pe care o vorbești, în care încerci să exprimi ceea ce te depășește, dar nu încetezi să vorbești despre ceea ce te depășește...”

Conceptul de „posibil” este o invenție aristotelică: „ceea ce i-a lipsit maestrului meu este acest concept de posibil”...

10.Aristotel vorbește despre două tipuri de posibil („dunamis”), pentru unul dintre ele negăsind încă un cuvânt: „a exercita în act o posibilitate care ține de voința mea” fiind altceva decât atunci „când ceva cu totul nou survine în experiența mea”, pentru acesta din urmă Aristotel folosind, destul de simptomatic, termenul de „maestru”, nu maestrul Platon, ci un maestru sui-generis...

Este „neasemănătorul” care ne afectează, dar pe care din păcate îl transformăm în „asemănător”, nu reușim să rămânem în această deschidere și îl convertim într-o știință anume, care fiind particulară, se schimbă...

12.Gândirea critică este o formă decăzută din ceea ce sunt originile genuine ale culturii europene, este ceva ce înseamnă că „fiecare are dreptul la opinie”...

Dar, nu oricine are dreptul să și-o exprime public, pentru că opinia ține de ceva ce este prealabil cunoașterii științifice, episteme-ului...

Ce înseamnă de fapt posibilitatea unui spirit critic? Este această asumare a unei divizări a intelectului, între altele (dacă este vorba despre Aristotel, el spunea că există două intelecte, în genere: un intelect divin, care din când în când ne afectează și în raport cu care suntem pur receptivi, și intelectul nostru, căruia îi spune intelect pasiv, pe care-l putem exercita după voia noastră)...

13.Această divizare a intelectului, pentru civilizația noastră occidentală a marcat alte divizări: o divizare a imaginației (imagini și idealul lor – cel care crede că are acces direct la ideal este un psihotic, vede femeia perfectă, vede bărbatul perfect – cel care nu este un psihotic consideră că femeia perfectă și bărbatul perfect sunt niște fantasme, și atât)...

Tot așa, nu avem acces la nivelul sensibilității la lucrul în sine, aceasta o spune mecanica cuantică...

Dar, cel mai important, este că, în acest fel, recuperăm o divizare a însuși subiectului uman, între o parte pe care o știm și o putem exercita, cu toate facultățile ei: voință, dorință și cunoaștere... și o parte pe care n-o cunoaștem, o parte secretă, misterioasă, căreia Kant i-a spus „conștiință transcendentală”, Freud i-a spus „inconștient”, cu un termen destul de prost ales, dar deja scolastica o numea „animus” și nu „anima”, iar Pavel îi spunea „spirit” și nu „suflet”...

14. Așadar, spiritul critic înseamnă să fi mereu deschis spre această instanță, care te depășește, dar care este în tine însuți, și care este singura din care pot veni două lucruri: atitudinea de rezervă față de orice producție a noastră, dar și creativitatea de a schimba în bine ceea ce până acum a fost...

15.În diviziunea dintre spiritul critic și adeziunea la dogmă, dintre rațiune și credință, lucrurile sunt într-adevăr complicate, pentru că, atât din punct de vedere teologic, cât și științific, trebuie făcuți niște pași...

Această dihotomie este caducă și toată filosofia clasică germană merge dincolo de asta...

Kant spune „a trebuit să suprim și să depășesc știința pentru a face loc credinței”, deci credința nu este înainte de știință, nu este credința științifică (în electroni de exemplu, etc. pe care nimeni nu i-a văzut, sunt doar niște urme în camera de vid), ci credința înseamnă credința în transcendental...

16.Psihoticii nu au credință, au certitudine, ceea ce este cu totul altceva, de aceea Părintele Steinhardt vorbea adesea despre pasajul din Marc: „cred Doamne, ajută necredinței mele”...

Știința nu mai este ceea ce a fost, cei ce încearcă să opună știința credinței aparțin secolului XIX...

Revoluțiile științei demonstrează că nu există sistem logico-deductiv consistent, coerent și decidabil, de principiu...

Nici o teorie a noastră nu este completă...

Nu pot să spun ce este numărul, pot doar să cred în număr, nu pot să știu ce este numărul în sine, acesta este un act de credință...

17.În ce privește teologia, din păcate, ea a fost contaminată de ceea ce înseamnă această știință a secolului XIX care începe cu paradigma carteziană, și anume de a se crede o știință despre Dumnezeu, ceea ce este o aberație...

Nu poți să ai o știință despre Dumnezeu, poți să ai o experiență, nu teologică, ci, așa cum o numea Părintele Scrima, „teologală”, adică o experiență mistică...

Doar acela poate face teologie, cel care are această experiență, restul sunt niște elucubrații logico-raționale în raport cu ceva care te depășește...

18.Teologia care nu se bazează pe experiența părinților duhovnicești și experiența mistică nemijlocită, riscă să devină o teologie rațională, un teism care-și merită ateismul...

Ateismul este așadar o poziție metodologică de a te apăra de scientismul despre Dumnezeu: „cine suntem noi să facem teorii (noi, ființe create) despre increat?”, este aberant...

Condiția de posibilitate a teologiei, în măsura în care ea se ține, este experiența de frontieră între creat și increat, pe care numai Christos o aduce, pentru că el este frontiera dintre creat și increat...

Așadar, experiența christică, și mai ales experiența crucii dintre creat și increat, este cea care te justifică în calitate de teolog...

19.Însăși filosofia este, prin chiar denumirea ei, secundă în raport cu „sofia”, filosofia vine dintr-un fel de iubire pentru „înțelepciune”, filosofii au fost precedați de „înțelepți”...

„Înțelepții” erau oameni speciali, nu făceau teorii, ei erau, nu într-o poziție a unui discurs despre ființă, ci în ființă...

21.Ruptura între știință și mistică își are originea într-o anumită ambiguitate a modernității, momentul în care s-a crezut că știința poate ajunge la adevăr, pentru care Descartes este într-o oarecare măsură de vină, căci el presupune că există o „mathesis universalis”, o știință universală, care pornind de la niște axiome perfect acceptabile, poate deduce totul...

Această credință care înseamnă: „pot să deduc de la niște axiome toată istoria cunoașterii de aici încolo”, în psihanaliză se numește psihoză...

Ce înseamnă psihoza în psihanaliză? „Înseamnă a întoarce spatele lui Dumnezeu”, aceasta este definiția lacaniană a psihozei, cel care crede că fără transcendență poate să aibă loc la misterul lumii...

22.Surpriza este că epoca noastră contemporană, contrar a ceea ce se crede, este cea în care, câteva dintre spiritele directoare ale contemporaneității, au avut experiențe spirituale...

Și, îmi măsor cuvintele...

Epoca noastră contemporană a descoperit posibilitatea ca, în succesiunea timpului nostru, să intervină la un moment dat transcendența, creând un fel de bulă în interiorul succesiunii, un alt timp, iar noi, dacă suntem receptivi, am putea să rămânem în această bulă, cât?, depinde de smerenia noastră...

23.În această bulă, are loc ceva, ce din antichitate deja se numește timp eonic, iar după Christos, se numește timp mesianic...

Epoca noastră contemporană așadar, nu este contemporană între mine și dumneavoastră, ci pentru că oamenii au descoperit că timpul este discontinuu și că transcendența se dă, nu la capătul timpului, ci în discontinuitățile lui, în găurile negre, ca să spunem așa...

Este ceva cunoscut în întreaga experiență umană, încă de la începuturile sale, dar statistic vorbind, și cultural, politic, apare doar în contemporaneitate, să zicem că în contemporaneitate sunt câțiva, nu știm câți sunt însă...

24.Este vorba despre câteva eminențe ale acestei epoci contemporane, care au trăit această experiență, poate și din cauza simplului fapt că „Duhul” descoperă din când în când, pe anumite etape, anumite experiențe umane, pentru că toate acestea vin sub formă de inspirație, de creativitate literară sau de altă natură...

25.Cum facem ca acest lucru să funcționeze, să zicem, personal?...

Asta înseamnă să fim atenți la tot ceea ce înseamnă discontinuitatea experienței noastre, este un lucru esențial, să avem o sensibilitate anume pentru tot ceea ce întrerupe psihismul nostru spațial și temporal succesiv...

Asta înseamnă momente în care ne vine o idee, momente în care întâlnim pe cineva, momente în care survine o surpriză, de asemenea, înseamnă să dăm atenție tuturor momentelor care în mod natural întrerup conștiința, cum este somnul, visul...

Nu în sensul să ne încredem în vise, ci să înțelegem că somnul este plata pe care noi o dăm faptului de a nu putea fi „față către față” cu Dumnezeu...

Nu suntem în stare, avem nevoie de somn, somnul este, într-o oarecare măsură, o gaură neagră, într-o conștiință parțială...

26.Există două modalități de a te raporta la această gaură:

-„a refuza originea”, care s-ar putea înscrie în gaură, și atunci în gaură se înscrie numai simptomul, și păcatul...

Sau

-„a accepta că relația noastră cu Dumnezeu nu este în timp și spațiu”, ci în aceste bule de timp și de spațiu, „timp mesianic” i-a spus Agamben, o spune deja Merleau-Ponty și alții...

Este așadar „un timp și un spațiu”, în care, dacă ne manifestăm receptiv, putem primi, de la „Creator”, „creații”...

Pentru că, dacă noi suntem făcuți după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, care este Creator, nu putem să ne adaptăm lui decât prin creație...

Aceasta înseamnă, în primul caz, o experiență infernală, a faptului că ești mereu supus simptomului care îți scapă conștiinței și voinței tale, iar...

27.Cealaltă alternativă, ar fi o experiență paradisiacă, care în psihanaliză se numește experiență de sublimare, care ajunge la sublim, adică la ceea ce înseamnă o deschidere față de indeterminatul increatului creator al tău...

Freud începe prin a spune că aceste „hiatusuri” în curgerea timpului și ceea ce se înscrie în ele reprezintă clinica psihiatrică, nu există altceva decât ceea ce se înscrie în aceste hiatusuri, momente de discontinuitate ale sufletului, în care se înscrie ceea ce-l depășește, între altele, ceea ce vine de la Creator...

28.Pentru Lacan, lucrurile sunt puțin mai clare, pentru că Freud a fost foarte cinstit cu el însuși, a fost și într-un alt timp istoric...

Freud a spus: „ am trei probleme pe care nu le-am rezolvat:

-nu știu ce înseamnă femeia și cum funcționează ea...

-nu înțeleg ce înseamnă muzica, pentru că este un discurs fără cuvinte, care ține mai degrabă de uimire...

Și...

-nu înțeleg ce este mistica...

Acestea sunt trei probleme care i-au rămas lui Lacan...

Pentru Lacan, momentul fundamental, care este momentul de constituire a ființei umane, țineți-vă bine, este momentul în care puiul de om, pentru prima dată, este în fața Logosului...

29.Lacan spune: „știu bine ce înseamnă Logosul, este cel la care se referă Ioan în debutul evangheliei sale...”

Așadar, prima experiență a micului copil, este aceea a unei uimiri, dinainte de a intra în limbaj, uimirea față de o prezență, nu față de un discurs...

Este prezența lui Dumnezeu, ca să-i spunem așa, Fiul, Cuvântul...

Iar, în acest context, noi suntem întotdeauna, mai întâi, un „tu”, nu un „eu”...

El este „eu”, și el ne face pe noi un „tu” mai întâi, pentru ca, să-i răspundem cumva...

Evident, este ceva ce are legătură cu botezul, dar, înainte chiar și de botez, se spune, că fiecare ființă care vine pe lume trece prin această experiență a unui „față către față” cu Logosul...

30.Ea mai poate primi apoi Duhul, ca promisiune, dar nu există ființă umană care să nu fi trecut prin această experiență...

Din acest punct de vedere, promisiunea creștinismului depășește creștinismul, ține de întreaga umanitate, este o dimensiune eshatologică a lui Christos care vizează întreaga umanitate și mântuirea întregii umanități...

Ei, această experiență, pentru Lacan, trebuie obținută la sfârșitul analizei...

Analiza însemnând tot ceea ce înseamnă opțiunea pe care am luat-o de a cădea dintr-un „față către față” cu Logosul, într-o limbă maternă, despre care nu putem spune altceva decât că va continua, mii de ani poate, să se expliciteze, în sensul că niciodată nu se va putea da o definiție a ceea ce înseamnă electron, proton, etc...

31.Pentru că întotdeauna știința va spune altceva despre toate acestea...

Iar, în momentul în care ai reușit să te vindeci de limbaj...

Ținta este să obții, din nou, acest față către față cu Logosul, adică să cazi într-o uimire, care, să marcheze ceea ce era la început, dar, nu ai știut...

Psihanaliza este un drum înapoi, o regresie, în sensul în care Lacan însuși spune, că: „pe lângă filosofia clasică germană, care, din punct de vedere istoric, pregătește psihanaliza, adevărata ei sursă, o constituie apoftegmele (maximele, sentințele) sfinților părinți...”

Și că, în acest context, în loc de simptom, trebuie să fi un sfântom, un om sfânt...

32.Asta vizează psihanaliza, iar dacă vrei să intri în analiză, cât de cât pregătit, spune Lacan, „citește Angelus Silesius”, e cea mai bună pregătire pentru analiză...

Aș îndrăzni să spun că psihanaliza a devenit mult mai mult decât o terapie, a devenit un fel de filosofie, un sistem cunoaștere în sine, are chiar acest tip de profil deja dogmatic...

Și nu întâmplător, în școala lacaniană au fost foarte mulți preoți, călugări...

Ultimul vicepreședinte al asociației lui Lacan, al cărui președinte era el însuși, era un părinte iezuit...

El a cerut o audiență la Papă ca să-i explice cum ar trebui reformulată confesiunea într-un mod serios, ca un față către față în care Duhul este cel care trebuie să fie prezent...

33.Iar, în al doilea rând, este o conjugare între tot ceea ce a însemnat cultura secolului XX, care se deschide, implicit, nu față de teologie, ci față de mistică, nu față de teologie ca știința despre Dumnezeu, ci față de experiența religioasă, încercând să spună: „în momentul în care noi am ajuns la capătul analizei, am văzut care sunt limitele limbajului, și deci ale exprimabilității (asta o spune și Wittgenstein, și alții), atunci se produce ceea ce în creștinism înseamnă „cealaltă mișcare”, nu catabatică, de întrupare, ci de asumare a trupului și de ridicare la locul dinainte pregătit de Christos...

Această mișcare, pentru Lacan se numește „Assumption” (asumpție), iar Assumption în tradiția catolică este adormirea Maicii Domnului și ridicarea cu tot cu trup...

Lacan nu se sfiește să vorbească, în termeni metaforici, de levitație, de ridicarea cu tot cu trup, care este esența, spune el, a civilizației noastre...

34.De altfel, Lacan a fost exclus din școala freudiană într-un moment foarte precis, în momentul în care a reluat problema Numelui Tatălui și a spus: „acesta este fundamentul freudian, iar acest Nume al Tatălui, care ține de Simbolic, mai trebuie conjugat cu Imaginarul și cu Realul, într-un fel de Trinitate”, căreia el îi spune Nod Borromean, de ce? Pentru că era blazonul unei familii italiene (trei cercuri), care, la rândul ei știa prea bine că este grafismul scolastic pentru Sfânta Treime...

Aceasta nu a putut s-o spună Lacan în anii 1950-1960 în Franța...

Și, în momentul în care a spus: „sunt pe cale de a demonstra că Dumnezeu trebuie să aibă un trup, a trebuit să pun cruce pe această problemă...”

35.Acest tip de gândire, acest tip de exercițiu psihanalitic, nu este posibil decât într-un context monoteist, de ce? Pentru că monoteismul aduce ceva extraordinar, și anume, maxima diferență dintre creat și increat...

Multe religii promovează tot felul de „experiențe spirituale”, dar se opresc la un fel de „energie” difuză, creată, în care noi ne pierdem, am fost și suntem o părticică din ea, care o dată s-a individuat ca un câine, ca o piatră, mai știu eu ce...

Aceasta se numește în tradiția filosofică „metempsihoză” și este o formă de psihoză, ca să fim expliciți...

36.Ori, ideea că ființa umană este, nu numai creată din „lut”, ci și i se insuflă „duhul”, nu i se insuflă „sufletul”, i se insuflă Duhul, și în acest fel este ființă completă, creat și increat, aceasta produce în ființa umană o divizare, între ceea ce știe despre ea și ceea ce nu știe despre ea...

37.Aceasta este mișcarea care ne așteaptă, a „Ispasului”, noi ne pregătim să urcăm la locul deja pregătit de Christos...

Psihanaliza operează în zona neștiutului, deci a indeterminatului...

Pentru psihanaliză, ceea ce reprezintă clinica ei propriu zisă, sunt numai evenimentele care se petrec în lacunele experienței noastre...

Noi putem să asumăm ceea ce nu cunoaștem și să vedem că ceea ce cunoaștem este deja o interpretare...

Interpretarea pentru Lacan ar fi dacă eu însumi m-aș pune într-o astfel de lacună, și aș primi discursul care mi se dă...

Te ia cu amețeală...

Numai atunci ai dreptul să vorbești...

Nu este ceva cognitiv...

Este momentul în care, eu m-am limpezit în privința limbajului meu și cunoașterii mele, care sunt relative, și sunt o pură atenție, într-o pură stare de așteptare...

38.Dacă intervine ceva, și asta am pățit-o eu cu analistul meu parizian... și să vedeți cum își așteaptă cuvintele... nu are dreptul să înlănțuie el cum vrea...

Deci, aceste experiențe țin doar de acel care, pentru Lacan, a trecut prin experiența despre care spuneam, care se numește „Pasă”...

Stadiul oglinzii ca moment de constituire, un prim moment de asumare, a trupului de slavă...

40.Corpul asumat în stadiul oglinzii nu mai ține de limbaj, el ține pentru Lacan de „imaculata concepție”...

Prima etapă este întâlnirea cu Logosul ca „Persoană”...

Urmează apoi constituirea sensibilității, a imaginației și a intelectului...

41.Prima constituire a sensibilității este înțărcarea, stadiul oglinzii este imaginația, iar intelectul este castrarea...

44.Succesiunea, legătura între scenele visului, când este vorba despre un vis reprezentativ, este pur omofonică, adică prin limbaj...

45.Visul nu este o înșiruire de scene imagistice, ci un discurs ilustrat - nu neapărat cuvintele ca legătură sintactică, ci cuvintele ca semnificanți...

Visul este o scriere hieroglifică, trebuie descifrat nu ca imagine, ci ca scriitură...

48.Ceea ce a descoperit Proust: „în momentul în care scriu în prezent despre ceva din trecut, o evocare, unde sunt eu?”...

Nici în prezent, nici în trecut, ci într-o bulă temporală, în care, s-ar putea ca, de exemplu, adevărata mea bunică, și nu cea pe care am cunoscut-o acum 20 de ani, să se manifeste mie...

De la dezincriminarea incestului la perversiunea generalizată

Într-o recentă dezbatere televizată, un jurist profesionist a pledat insistent în favoarea transferului competențelor legate de incestul “liber consimțit” din domeniul justiției în acela al psihiatriei. Surprins de această lipsă de angajament, deopotrivă profesional și moral, moderatorul – vădit agasat - s-a simțit dator să-l chestioneze în privința principiilor filosofice ce fundamentau neașteptata lui poziție. Preopinentul – “simplu tehnician” - și-a declinat competenta în acest din urmă domeniu. Episodul mi se pare a fi de-a dreptul îngrijorător: un jurnalist fără pregătire juridică universitară ajunge astăzi, în România, să chestioneze mai profund și mai autentic temeiul legilor decât legiuitorul însuși. E, oare, “libera consimțire” un criteriu necesar și suficient pentru a dezincrimina orice fel de faptă? Pot fi, în genere, oamenii cu adevărat liberi atunci care consimt să transgreseze, împreună, legea? Ce statut mai are legea însăși dacă fără de legea trece drept libertate? Ce-i drept, există mereu printre contemporanii noștri – europeni “postmoderni” - unii care pun la îndoială dreptul nostru - “monopolist” - de a judeca practici sociale ce definesc alte culturi. Să amintim, totuși, câteva dintre ele: canibalismul (un caz celebru – “liber consimțit” - a făcut vâlvă în Germania, în urmă cu câțiva ani), sacrificiile umane (de care sectele sataniste contemporane sunt tot mai interesate), tortura (pentru o cauză “bună”, desigur, precum combaterea terorismului) etc. etc.

Spre ghinionul celor care încearcă să folosească asemenea argumente, antropologia n-a descoperit încă – după știința noastră - o

populație, fie ea cât de primitivă, care să nu fi făcut din interdicția incestului una din legile sale fundamentale. Și asta nu pentru că incestul însuși ar fi imposibil – din nefericire, multimilenara noastră mizerie umană îl atestă prea adesea – ci pentru că, spre surpriza legiuitorilor noștri, această specială interdicție reprezintă nici mai mult, nici mai puțin decât analogul cinstirii propriei noastre Origini, transcendente. Mai precis, simplul fapt că orice creatură trimite (prin chiasmă) la Increatul ei, fie acesta un "Tată" din care toate pro-vin, face ca analogul său uman – părintele nostru după trup – să se bucure de o cinstire analoagă. "Precum în cer așa și pe pământ!". Respectul acestui Interzis înseamnă, implicit, respectul pentru Cuvântul său, adică pentru Logos-ul însuși, Principiu al oricărei legi. Simplul fapt că suntem niște ființe vorbitoare presupune deja o anume instanță de "dincolo" de noi, un fel de (ne)loc al tăcerii de unde pro-vin atât cuvântul (zisul) cât și interzisul său. Diferența ontologică dintre creat și Increat se convertește, astfel (la nivelul creatului), în diferența juridică dintre licit și ilicit. În consecință, de vreme ce nu există lege fără Interzis, nu există, simbolic vorbind, nici lege fără incriminarea incestului. Doar astfel am putea explica certitudinea noastră după care cinstirea legii se originează undeva "dincolo" și, mai ales, "înainte" de noi. După cum, tot așa, părinții noștri existau deja înaintea venirii noastre pe lume. Respectăm legea tocmai pentru că e anonimă (situată deasupra tuturor) și e anonimă tocmai pentru că ne depășește ca indivizi. A dezincrimina, așadar, incestul înseamnă a incrimina legea. În cele din urmă, păcatul nostru originar revine la păcatul pizmuirii Originii. Tocmai de aceea, asimetria dintre Increat și creat trebuie recunoscută și, ca atare, atestată în și prin asimetria dintre părinți și copii.

Desigur, tatăl nostru după trup (pentru a lua doar acest exemplu) reprezintă doar un analog al Originii, un simulacru menit (pentru unii) să ne aservească pe toți ceilalți, fiii lui. Modernitatea noastră târzie n-a obosit să repete acest lucru (cunoscut de ceva vreme în psihanaliză), și anume, că orice tată e, la rândul lui, fiul cuiva. De ce l-am mai asculta, atunci? E rândul nostru! Literatura contemporană abundă în figuri de tați impotenți, decrepiți, contestați pentru că "uzurpatori". Încă unul din efectele perverse ale unei secularizări prost înțelese. "E interzis a se

interzice!", au clamat tinerii parizieni în '68. "Să nu acceptăm nici o limită!", de unde recurența generalizată a tulburării de border line! "Fericirea nu are limite!", de unde consumul generalizat de droguri. Curios lucru: pentru Marx, religia era "opium pentru popor" doar într-un sens figurat! Era vorba, acum, de a trece de la consumul de marxism, la consumul de droguri... Iată, pentru a spune așa, destinul unei întregi generații. "E cazul să trecem de la fantasmele simbolicului la însuși realul realului!" Un "real" halucinat, din nefericire. Căci poate fi, Numele Tatălui, cu adevărat uzurpat? Pe cel terestru îl purtăm - deocamdată - din generație în generație. Pe cel ceresc, al Celui Prea Înalt (pentru noi, oamenii), nu-l putem contesta: pentru asta trebuie, mai întâi, să-l cunoaștem…

Aici pe pământ, însă, transgresarea interdicției incestului e oricând posibilă. Încă o dată: tatăl terestru reprezintă doar o versiune a Celui celest. Mai "curajoși", unii au afirmat chiar inversul… De ce n-am profita, atunci, de el? Pentru Lacan, o astfel de versiune du père – "versiune a tatălui" constituie, însă, pur și simplu o per-versiune. Iată care e consecința imediată a dezincriminării incestului: perversiunea generalizată. Într-adevăr, transgresarea interzisului și, în ocurență, a incestului constituie însuși obiectul juisării perverse. De aceea, atunci când, sperând într-o fraternizare spontană, insurgenții din '68 au intrat în sala în care Lacan își ținea, ca de obicei, seminarul, maestrul a replicat: "Ceea ce căutați voi e un Tată. Nu sunt eu acela!". A fi revoluționar de profesie constituie, adesea, simptomul unui anume defect de simbolizare. Să ne reamintim: revoluția franceză a pus capăt regalității pentru a instaura, în cele din urmă, imperiul... Ce-i drept, cercul hermeneutic al simbolicului avea să se închidă curând, dar prețul – plătit în registrul realului – a fost enorm: zeci și sute de mii de victime diseminate peste tot în Europa! Un scenariu mereu repetat de atunci, fie la dreapta, fie la stânga spectrului nostru politic continental (și nu numai).

Mai păstrează, oare, această perversiune vreo legătură cu legea? Evident, da! Una răsturnată, însă. Tocmai pentru că există o lege există și un interzis, iar fără interzis – unul autentic, recunoscut de către toți

ceilalți - viața nu are nici un "farmec" pentru pervers. De aceea are el nevoie să-și exhibe public perversiunea: cu cât mai "vizibilă" e transgresarea, cu atât mai deplină va fi juisarea. Până și incesturile sunt relatate public de protagoniștii lor, cu o nedisimulată detașare. De ce ne-am mira? Nu ne pretinde, oare, societatea noastră, o cât mai mare "vizibilitate". Nu există act pervers fără o anume înscenare. Iar scena însăși trebuie să fie, și ea, cât mai mare. Platourile diferitelor televiziuni ocupă locul de "cinste". De altfel, proliferarea emisiunilor care incită la "confesiuni publice" (un oximoron patent!) fără perdea, sau, mai grav, la spectacole de tip Big Brother fac ratting-uri record. Iar televiziunile își concep programele în funcție de ratting… Nici nu ni se mai par a fi (ceea ce sunt, de fapt!) niște grave atingeri la demnitatea umană pentru că, între timp, am devenit cu toții niște perverși. Funcția noastră scopică e fatalmente compromisă. Ea tinde să devoreze ceea ce, pentru o clipă, pretinde a fi "fructul oprit". Odată consumat, însă, nimic din savoarea lui indicibilă (pentru că interzisă) nu mai rămâne. Societatea noastră e articulată după "logica" unor eșecuri repetate. Cu cât mai multă sexualitate se exhibă în viața noastră publică cu atât mai vertiginos se stinge dorința noastră sexuală. Nu e, prin urmare, deloc întâmplător că proliferarea mediatică a sexualității merge mână în mână cu generalizarea consumului de afrodiziace. Paradoxal sau nu, imediatul și facilul distrug dorința.

Trăim într-o lume care ne propune și chiar ne livrează "detergentul de rufe ideal", "pasta de dinți ideală" și, la limită, idealului însuși. O societate limitată la acest tip de consum - pur imaginar, totuși – este ea însăși efectul unui incest simbolic generalizat. Juisarea ei va fi, însă, mereu marcată de spectrul iminent al morții. Riscăm cu toții să fim victimele unei supra-doze. Cu toate astea, suntem asigurați că cele mai dificile probleme se pot regla prin "liberă negociere", printr-un marketing "liber consimțit"... A propos, cuvântul "marketing" pare să vină de la marca în negativ a inițialelor cu care prostituatele își însemnau, în antichitate, pingelele sandalelor. Urmele ("personalizate") lăsate astfel pe nisip erau menite să conducă clienţii spre locul plăcerilor interzise. Spațiul nostru public devine, pe nesimțite, locul predilect de exhibare a interzisului.

2020.08.26. Povest(ir)e minunată

Am fost adesea solicitat să evoc darurile spirituale ale Părintelui Andrei Scrima. Astfel de „mărturii” sânt, prin natura lor, atât de discrete încât par că nici nu există. Cândva, am oferit una de acest fel. Înainte de a începe noua noastră povest(ir)e – venită, ca întotdeauna, de la un martor al martorului –, două scurte remarci. Întâi, experiența spirituală n-are nimic de-a face cu „subțirimea de spirit”, ci cu Spiritul (Duhul) Sfânt Însuși. Mai precis: cu Cel increat. Apoi, purtătorul de Duh nu lasă, de regulă, mărturii in vivo, ci mai degrabă „postume”. Prin ucenici, de pildă. Nu pentru numele lui, ci pentru Numele lui Dumnezeu. Uneori, însă, ele pot fi „anticipate”.

Într-o bună zi, ne-am dat întâlnire pentru a tria manuscrisele sosite din Liban. Eram așezat pe covor, la picioarele lui, încercând să le sortez pe categorii. Am dat astfel peste textul unei conferințe în care se vorbea despre imaginația creatoare și, implicit, despre marele Ibn Arabi. Am profitat de ocazie să-i mulțumesc pentru semnalarea acestei magnifice figuri a misticii musulmane care vestise, după pecetea proorocirii – Muhammad –, pe cea a sfințeniei – Isa (Iisus). S-a uitat îndelung la mine cu acea privire care scruta dincolo de vizibil pentru a conchide apoi, calm, cu o voce aproape familiară: „Dacă n-ai fi prea exaltat de întâlnirea cu o astfel de experiență, Ibn Arabi însuși ar putea intra acum pe ușă pentru a se alătura, colocvial, discuției noastre”. Cu timpul, m-am obișnuit cu astfel de remarci care nu-și așteptau răspunsul, ci jalonau doar un parcurs.

La câtva timp după moartea Părintelui, am dat peste un manuscris, copiat în mod vădit „pe curat”, un fel de „mărturie” a ceea ce, astăzi, ne este destinat nouă, tuturor. Iată traducerea lui:

„Povestire simplă și veridică a visului – cu adevărat minunat! – ce i-a fost dat profesorului Yussuf Ibish la Houston, în noaptea de 27/28 iulie 1973, și pe care l-a împărtășit apoi lui Andrei S.

Pe măsură ce primul Congres International de la Rothko Chapel (21-31 iulie 1973) avansa spre jumătatea duratei sale, atingea în același timp și

«centrul» său – în profunzime și înălțime. O remarcabilă unitate se instalase între conferențiari și cercul, mai larg, al participanților, ca efect al calității deosebite a comunicărilor, evidentă încă din primele zile, prin dialogul deschis în mod spontan în chiar interiorul sesiunilor de la Capelă (dar continuând, permanent, în exterior), și mai ales prin fervoarea-i implicită, dacă putem spune așa, care făcea ca temele, dezbătute «in a scholarly manner», să fie foarte vii. De fapt, acest prim Colocviu despre «Contemplație și acțiune în tradițiile religioase ale lumii» reprezenta – în mod obiectiv, dar și sensibil, pentru mulți dintre cei care erau acolo prezenți – o întâlnire originară și originantă care conținea, virtual, chipul lucrurilor ce aveau să vină.

În acest context are loc evenimentul a cărui povestire urmează acum. El s-a petrecut după seara conferinței lui Andrei S. despre tradiția iconografică bizantină. (Solicitat să înlocuiască pe neprevăzute un absent, el avu astfel șansa să cerceteze îndelung colecția de slide-uri de la Rice Institute for Arts, unde fusese condus de Dominique de Ménil).

A doua zi, dimineață, la fel ca în celelalte, ne dirijam începând cu ora 8 de la Dormitories spre Universitatea Sf. Toma, situată alături, unde luam micul dejun într-o agreabilă și primitoare sală a campusului. În acea dimineață, ieșind pe la ora 8 și un sfert de la Dormitories, Andrei S. îl întâlnește pe prof. Ibish, care își făcea plimbarea în fața edificiului. Yussuf Ibish, așadar, se apropie de Andrei S. și, după ce l-a salutat, i-a spus aproape textual (vorbele sale s-au înscris în memoria lui Andrei S. pentru a rămâne acolo pentru totdeauna):

«Trebuie să îți spun ce s-a întâmplat astă-noapte. Dormeam, când am auzit clar cum bate cineva la ușă. M-am trezit, am spus „Intră!”, ușa s-a deschis și te-am văzut pe tine, sosit în grabă pentru a-mi spune: „Vino repede, Mawlana (adică Djalal-ad-Din Rumi) se rotește* între Capelă și Obelisc!“. Te-am urmat afară și, într-adevăr, o formă albă era acolo, rotindu-se și umplând spațiul. În acel moment, m-am trezit cu totul și m-am uitat la ceas: era în jurul orei 2 dimineața».

Aceasta este narațiunea și conținutul visului. Yussuf Ibish vorbi despre toate astea în maniera directă și imediată a celui care a fost invitat să asiste, ca martor, la un eveniment atât de real, prin ordinea care îi era

proprie, încât numai un vis putea să-l conțină pentru a lua act de el. Și, cum trecea prin prezența unui alt «martor» participant la Colocviu (Andrei S.), acest dans nocturn turbionar de sub stele rămase pentru cel care scrie aceste rânduri ca un fel de «semnătură» a întâlnirii – repet: originante – de la Houston.

Andrei Scrima

Houston, 31 august 1994”

---

* Aluzie la ritualul dervișilor rotitori.

2018.10.17. Aurul zilelor noastre

Cei care au avut „șansa“ să treacă prin „epoca de aur“ a comunismului la o vârstă suficient de matură și cu o distanță suficient de mare pentru a putea articula un simptom pe potrivă își amintesc, poate, de întunericul în care plonjau adesea orașele și satele patriei, de frigul în care vedeau lumina zilei copiii noștri, de deplasarea spre miezul nopții, când presiunea gazului o permitea, a întregului program casnic al celor chemați să-și construiască un „viitor luminos“. „Tot înainte!“, strigau într-un glas pionierii. „Tot înainte era mai bine!“, adăugau pe la colțuri părinții lor, cuprinși de melancolia vremurilor de demult, „burghezo-moşiereşti“… Îmi amintesc cum, într-o bună zi – căci soarele nu înceta să răsară, deși cozile pentru alimente se formau în toiul nopții –, am fost tras într-un ungher de un prieten pentru a-mi citi două rețete dintr-o veche carte de bucate. Era vorba despre ouă „de casă“ și piept de pui „de la țăran“, despre unt și frișcă și despre alte asemenea bunătăți greu de găsit în epoca noastră „de aur“. Rețetele vădeau un rafinament despre care nici măcar nu mai știam că existase cândva. A le reciti era ca un fel de incantație. După un zbor scurt pe aripile fantasmelor alimentare, a venit și surpriza. Cartea prietenului meu se numea Bucătăria pe timp de război și fusese publicată la începutul anilor ’40, pentru a alina cumva pe români de rigorile și lipsurile unei economii, tot de război, afectate de „penurie“. Dintr-odată și prin contrast, situația noastră mi s-a părut a fi aceea a unui Don Quijote prăbușit cu totul în mizerie, care,

deși continua să confunde, „cavalerește“, întunericul cu lumina, binele cu răul, urâtul cu frumosul, nu mai reușea, din nefericire, să-și amintească cum anume putea fi transmutat Nigredo-ul comunismului în Aur autentic. Or, fără perspectiva Aurului alchimic, nici Nigredo nu mai e Nigredo.

Știam, ca mulți alții, despre mitul celor patru epoci: de aur, de argint, de bronz și, ultima, de fier, „cea neagră“. Mai știam și că ni s-a dat să trăim în aceasta din urmă, epoca Nigredo-ului, așadar. Era ea, însă, asumată în mod conștient ca o primă și necesară oportunitate pentru a intra în procesul unor dificile trans-formări – iar nu re-formări! – al căror azimut urma să fie Aurul însuși? Freud, deja, descoperise un lucru curios, și anume că trauma nu coincide, în și prin ea însăși, cu simptomul, că acesta din urmă are nevoie de o anumită distanță și de un anumit timp în raport cu evenimentul „traumatic“ pentru ca inconștientul să poată formula un răspuns propriu, adică subiectiv. Există, de pildă, persoane care sunt atât de nenorocite încât nici nu știu cât de nenorocite sunt. Și nu mai știu asta pentru că se confundă cu nenorocirea însăși. Cine se lamentează de propria nenorocire înseamnă că mai are încă o distanță fată de ea, fie și una discursivă. Or, simptomul, adică reflexul traumei în și prin „analogul“ ei, Nigredo-ul, este prin definție „post-traumatic“. Într-un anume fel, suntem responsabili de el. Suntem, altfel spus, responsabili de propriile noastre păcate, inclusiv de cele „structurale“, care se impun în pofida conștiinței și voinței noastre: „Știu că fac ceva rău, dar nu mă pot împiedica s-o fac“. Proiectăm, adesea, precum Sfântul Pavel, lucruri inspirate de cele mai bune intenții și, în ciuda eforturilor noastre, totul ne iese pe dos. Nigredo-ul nu este, în consecință, putrefacția și moartea „în sine“, ci doar răspunsul nostru la chemarea originară, la klesis, pentru a relua termenul folosit de Sfântul Pavel. Cei ce răspund acestei chemări alcătuiesc o ek-klesia. Fie ea alcătuită, pentru început, de niște păcătoși „înnegriți“ de patimi.

Iată paradoxul: Nigredo-ul este nu numai locul propriu întunericului, al umbrei, cum s-a mai spus, ci mai ales ne-locul im-propriu în care se formulează răspunsul nostru la chemarea originară a Aurului. O astfel

de chemare nu răsună în și prin performanțele noastre conștiente și voluntare – fie ele excelente, așa cum ni se cere astăzi –, ci în cele inconștiente și involuntare. Nu în „perfecțiunea“, ci în imperfecțiunea noastră. Atunci când suntem im-perfecți suntem, de fapt, „în Perfect“. Nigredo-ul există, deja, în perspectiva Aurului. Ceea ce, invers, revine la a spune că Aurul este, deja, prezent în Nigredo. Consecința? Lucrarea, trans-formarea proprie Spiritului începe în și prin lucrarea improprie asupra păcatului. Întâlnim perfecțiunea „Marelui Celălalt“, cum îl numește Lacan, doar în simptom, în ceea ce ne este impropriu. Și suntem responsabili de el – de Nigredo – pentru că el este un răspuns la mai sus pomenita klesis. La chemarea Aurului. Numai prin asumarea păcatul impropriu, acela al întunericului – fie el infernal – ne putem da seama, prin analogie, că avem o dorință a luminii – a paradisului. Știm asta de la același Sfânt Pavel. Încă o dată, nu perfecțiunea, ci imperfecțiunea noastră este locul întâlnirii cu Aurul. O concluzie deloc „comodă“, desigur, cauză a unei angoase pe atât de mari pe cât de mare este miza ei contrară – dorința. Este ceea ce psihanaliza lacaniană o constată teoretic și practic: angoasa „luciferică“ nu poate fi combătută decât prin dorința „paradiziacă“. Amândouă acestea sunt unice, adică indeterminate în raport cu conștiința și voința noastră. Avem de-a face aici cu o „strategie“ anume, anticipată de Sfântul Siluan de la Athos și preluată de cei care i-au urmat: „Tine mintea ta în infern și nu dispera“.

Din păcate, asistăm astăzi la o tendință cu totul opusă acestei străvechi și, mai ales, confirmate strategii. Două sunt opțiunile cele mai prizate de semenii noștri în privința lui Nigredo. Prima, pe care Freud o constatase deja cu oarecare stupoare, revine pur și simplu la identificarea cu propriul simptom dimpreună cu ignorarea, aproape totală, a Originii sale. Există, într-adevăr, isterice majore a căror conversie constă, bunăoară, în paralizia membrelor inferioare, deși nimic din corpul lor organic n-a fost afectat în vreun fel. Se deplasează, așadar, în fotolii rulante fără nici cea mai mică idee că nenorocirea care li se întâmplă ar putea fi urmarea unei alegeri, fie ea inconștientă. Juisează atât de mult de compătimirea celorlalți încât simpla plângere le este de ajuns pentru „a merge“ mai departe. Ce-i drept, fiecare dintre noi resimte în și prin propriul simptom restul de juisare originară ratată.

Îl regăsim „ca atare“ fie și în cel mai „nevinovat“ dintre excesele noastre. Or, ignorarea acestei ratări presupune nu doar obnubilarea juisării originare, perfecte, ci mai ales alegerea, ca unic referent, a surogatului ei simptomatic. În ciuda naturii sale dureroase pentru că imperfecte. Adesea, semenii noștri preferă să mențină iminența acestei perfecțiuni fără să mai dorească a dobândi și imanența ei. De aceea, sunt mereu repetitivi pentru că repetiția e tocmai locul insistenței a ceea ce le scapă – Aurul însuși. După un prim pahar de vin urmează al doilea, apoi al treilea și tot așa pentru că între primul și al doilea, între al doilea și al treilea, tocmai Vinul însuși, cel perfect, este cel care insistă. Insistă, dar nu există. De aceea, cei aflați într-o astfel de „alegere“ nu mai au nici o distanță fată de propriul simptom – fie acesta aditiv – și, în consecință, nici nu mai știu de unde vine el, care este funcțiunea lui. E ca și cum Nigredo-ul ar fi fost asumat ca proprie identitate, fără a mai sesiza distanța pe care Nigredo-ul însuși o semnalează în raport cu Aurul. Nu mai există Aur. Nu există decât Nigredo. Identificarea alienantă cu simptomul obturează calea spre identitatea Aurului. Ceea ce vrea să spună că Nigredo-ul nu mai ek-sistă, practic, în raport cu Aurul. El se identifică cu noi înșine. Există, bunăoară, persoane care se pot identifica cu te miri ce: cu un rol anume, cu un partid anume, cu o echipă de fotbal anume și, la limită, cu orice majoritate și cu orice minoritate mai mult sau mai puțin alienantă. Societatea noastră contemporană e tot mai mult alcătuită din niște comunități pur simptomatice. Nu mai există politicieni de stânga sau de dreapta, există doar un simptom de stânga sau de dreapta. Iar dacă te atingi de simptomul lor, e ca și când te-ai atinge de ei înșiși. Astfel de persoane nu mai au dileme.

Cealaltă „opțiune“ constă pur și simplu în eliminarea lui Nigredo, caz în care se pierde, definitiv, orice posibilitate de a mai intra pe calea Aurului și, deci, a trans-mutărilor. Simptomul este recunoscut, desigur, dar pentru că este „incomod“, trebuie anulat, de vreme ce el trimite la putrefacție și la moarte. Toate științele și tehnicile concurează pentru a atinge acest „ideal“. Există persoane care preferă să fie congelate, în viață fiind – pentru a nu putrezi, desigur –, cu speranța că va veni vremea, „și acum este“, când oamenii vor descoperi „gena morții“ și o

vor putea definitiv „extirpa“ din genomul uman. Până atunci, în lipsa mijloacelor necesare pentru congelare, să ne ocupăm cu depresia și cu angoasa putrefacției și a morții. Pentru asta avem la îndemână o întreagă industrie de medicamente. De ce să fim deprimați pentru pierderea unei persoane apropiate? De ce să facem doliu? Mai bine luăm niște antidepresive. Ce-i folosește mortului să fim deprimați? Și de ce să fim angoasați de imprevizibilul zilei de mâine, de imprevizibilul dorinței însăși, fie ea a noastră sau a celuilalt? Să facă bine semenul nostru să spună „ce vrea el de fapt“. Să nu ne mai angoaseze cu „nu știu ce“-ul lui. Lucrurile trebuie să fie „clare și distincte“. Iar dacă mai există pe ici, pe colo niște resturi „inconfortabile“, dispunem de destule anxiolitice „de leac“. Adevărul înseamnă corectitudine, iar pentru a ne descurca cu aceasta din urmă, avem – slavă Domnului! – „evanghelia“ corectitudinii politice. Nu putem trăi incorect. Ne trebuie manuale – de preferință, cu exemple și exerciții – pentru a învăța cum să fim fericiți, cum să reușim în afaceri, cum să fim mame bune. În treacăt fie spus, ar fi corect ca fiecare copil să vină pe lume cu un manual de întrebuințare. Vom învinge, în fine, boala, bătrânețea și chiar moartea. Vom trăi cu toții la fel de fericiți: „I love You! / I love You too!“ Iată un ideal „social-democratic“ pe cale să compromită orice mişcare autentică de stânga tocmai pentru că el sugerează că am putea obține Aurul fără nici un travaliu asupra lui Nigredo. Despre acest din urmă pericol ne-au avertizat mai mulți oameni de stânga, autentici. De la Benjamin la Agamben.

Toate aceste rătăciri de la calea de Aur fac din simptomul nostru – adică din Nigredo – ceva cu totul întâmplător în timp și aleator în spaţiu. Oricine și oricând poate face o depresie. Fie ea una majoră. Cândva, însă, o astfel de depresie era aproape sinonimă cu melancolia, iar melancolia, cu una dintre cele mai grave forme de psihoză. Astăzi, termenul însuși de „psihoză“ e prohibit pentru că e „incorect“. L-a folosit public o singură dată preşedintele Hollande al Franţei pentru a-l retrage apoi rapid. O făcuse, totuși, cu prilejul catastrofei unui avion prăbușit în Alpii francezi de chiar pilotul lui, sinucigaş, care găsise că ar fi „frumos“ să intre în lumea de dincolo împreună cu toți pasagerii săi. O sută patruzeci și nouă. Anchetele făcute de jurnalişti prin locurile

în care trăise și lucrase el conturaseră portretul unui „băiat politicos, simpatic și amuzant“, „calm și responsabil“. Adică unul foarte „corect“. Și totuși, în ziua catastrofei, pilotul renuţase din proprie iniţiativă la un concediu medical acordat de psihiatrul său, care îl urmărea „de ceva vreme“. S-a mai descoperit și că formaţia lui de pilot fusese întreruptă vreme de şase luni, când pare să fi avut „ceva probleme psihologice“, și că, de curând, prietena lui îl părăsise. Cum de-a fost posibil ca, în concediu medical fiind – unul acordat de un psihiatru! –, pilotul să fi apucat manşa unui avion? Simplu: pentru că rigorile la fel de „corecte“ proprii confidenţialităţii datelor personale îl împiedecau pe medic să-i avertizeze pe superiorii companiei de seriozitatea situaţiei. Adversitatea generală împotriva psihiatriei – mişcare începută în anii ’70 – continuă până astăzi. Pentru că psihiatrii se ocupă de Nigredo. Dacă simptomele psihice sunt expresia subiectivă a ratării unui răspuns adecvat la chemarea Originii, atunci, concludea Lacan, este regretabil că revelaţia Originii însăși și, prin urmare, a Aurului spiritual își găseşte loc, astăzi, mai degrabă în spitalele de psihiatrie. Și asta pentru că, așa cum o spune în Scrierile tehnice ale lui Freud, am uitat că ratarea Originii este un mod – fie și indirect – de a menţine vie problema revelaţiei: „Întreaga operă a lui Freud se desfăşoară în sensul revelaţiei. Revelaţia este resortul ultim a ceea ce căutăm în experiența analitică“. Pornind, desigur, de la propriul simptom.

2009.01.31. Fenomenologia spațiului

- sau de la plictis la sublim -Într-un număr anterior al Dilemei vechi, dl Andrei Pleşu împărtăşea cititorilor săi câteva dintre remarcile adresate unui conferențiar special întâlnit la Wissenschaftskolleg zu Berlin, profesorul Bernhard Waldenfels, cunoscut fenomenolog german (v. "Fără să vrea" - un psihanalist ar spune: dând curs unei dorinţe refulate -, rectorul Colegiului Noua Europă sugera posibilitatea unor diferenţieri calitative între dimensiunile spațiului). Într-adevăr, oamenii "comuni" - cei de care se ocupă fenomenologia de la Heidegger încoace - preferă să stea "în fată", să iasă mereu "deasupra", să nu calce "alături", să fie mâna "dreaptă" a şefului și, în general, să-și ascundă "stângăciile".

Reacţia publicului pare să fi fost una de perplexitate: nici un privilegiu pentru vreuna dintre dimensiunile - perfect anodine - ale topos-ului! Toate sunt "o apă și un pământ". Inclusiv "aerul" și "focul", dacă am îndrăzni, cumva, să vorbim despre "elemente" și "elementar". Nu e prima oară când dl Pleşu pare a fi un personaj "exotic" printre distinşii conferențiari ai colocviilor internaţionale. Nici ultima oară, sper, când își expune - cu o autentică perseverenţă - punctul de vedere, într-o lume academică în care a nu avea vreunul trece drept singura performanţă dezirabilă. Or, în ciuda aparentului lor "exotism", atitudinile sale teoretice mi s-au părut a fi întotdeauna nu doar pertinente, ci și demne de a fi apărate și promovate pe scena, tot mai aglomerată, a corifeilor "noii filozofii". Căci, la fel ca în politică, din dorința de a evita "dreapta" și "stânga", "sus"-ul și "jos"-ul, lumea "bună" se înghesuie astăzi la "centru", fără să realizeze câte neştiute conotaţii metafizice (și chiar religioase) - refulate - se ascund în opţiunea lor "axială" (de a nu avea vreuna).Să revenim însă la chestiune. De vreme ce fenomenologia porneşte întotdeauna de la lucrurile însele, atunci, pentru a ajunge la filozofia primă - meta-fizica, trebuie să trecem, mai întâi, prin cea secundă - fizica. Or, după două secole în care viziunea newtoniană despre spaţiu părea a-i confirma definitiv izomorfia (sau, dacă preferaţi, amorfia) - caracterul său "absolut" presupunea, într-adevăr, o anume indiferenţă în raport cu obiectele și cu poziţia lor particulară - surpriza a venit de la "anodinul" Albert Einstein. Pornind de la rezultatele unor experimente ce contraziceau, între altele, calculul newtonian al vitezelor relative - se constatase, de pildă, că oricât de mare ar fi viteza unui corp, lumina trece "pe lângă el" tot cu viteza luminii... ("De unde acest privilegiu?" - ar protesta unii) -, Einstein avea să schimbe în mod radical vulgata scientistă a secolului al XIX-lea. El postula - pentru a spune astfel - că "cei" ce pleacă de acasă vor trăi mai mult decât cei care rămân (timpul se dilată!) și că, printr-o anume chiasmă, trupul nomazilor va fi întotdeauna mai "con-centrat" decât acela al sedentarilor (spaţiul se contractă!). Nimic nu e, prin urmare, "indiferent" în universul nostru fizic. La rândul lor, particulele elementare par să aibă "dreptul" unor "preferinţe" spaţiale. Presupunând, de pildă, că un electron ar pleca dintr-un tun cu o viteză

apropiată de cea a luminii și că, peste o mie de ani, va întâlni un alt electron cu care va interacţiona, traiectoria lui va fi predeterminată de acest eveniment viitor. Ca și când electronul nostru "ar şti" dinainte cu "cine" urmează să se întâlnească și, mai ales, "unde" și "când". Încă ceva: dacă același electron, situat (de astă dată) pe o anume "orbită" atomică, ar primi un bobârnac de la un foton, el ar dispărea efectiv de pe acea "orbită" și ar reapărea, la fel de efectiv, pe o alta, mai îndepărtată de nucleu, fără nici o urmă de traiectorie intermediară. Ca și când electronul cu pricina ar face "economia" spațiului intermediar, "sărind" (precum monahii de odinioară), prin ubicuitate, de pe un nivel pe altul. Toate astea mi se par la fel de tari ca poveştile cu îngeri. Nu și unor fenomenologi "indiferenţi", pare-se. Ce se întâmplă, însă, în metafizică, recte în fenomenologie? S-ar părea că, deşi spaţiul universal "indiferent" nu există în natură, el ar putea, totuși, să existe în "spirit" (cuvânt care, paradoxal, e pe cale de dispariţie tocmai în această din urmă filozofie a indiferenţei). Pentru a putea reflecta cu distanţa necesară asupra spațiului determinat - nu putem cunoaşte un fenomen dacă ne confundăm cu acesta! -, eul nostru trebuie să fie în prealabil purificat de orice determinaţie. Doar astfel poate el ajunge la sursa spaţializării. Regăsim aici sensul genuin al "analiticii transcendentale", practicate în fenomenologia genetică: a analiza nu înseamnă a diseca fenomenul în elementele sale componente, deja existente, ci a urca, oarecum în răspăr, spre însăși originea existenţei sale (vezi Immanuel Kant, Critica rațiunii pure, capitolul "Analitica transcendentală"). Spre originea spațializării, de pildă. Din păcate (sau din fericire), experiența (întotdeauna indirectă a) originii se reduce, pentru noi, oamenii, la aceea a diferenței ce ne desparte de ea. Originea - fie ea a spațiului - nu coincide, după Heidegger (Martin Heidegger, Unterwegs zur Sprache, Neske, TÃ¼bingen, 1959, p. 13), cu presupusa lui "cauză". Ea nu se constituie ca un "fundament" - Grund, căci orice fundament reprezintă, din perspectiva ei, un simplu simulacru ontologic (termen introdus de fenomenologul franco-belgian Marc Richir), ci ca un abis - Abgrund. Ceea ce credem noi despre Dumnezeu are prea puțin de-a face cu Dumnezeu: El este, de fiecare dată, "cu totul altfel". Asta nu înseamnă că, din perspectiva Abisului originar, spaţiul însuși ar fi lipsit cu totul

de "temei", ci doar că pro-venienţa lui ţine de un fel de Hoheit, de "Sus"-ul originii sale, adică (Maurice Merleau-Ponty, Le visible et lâ€ ™invisible, Gallimard, Paris, 1964, p. 303). Dacă fenomenologia spațiului nu (ne) ad-vine printr-o imanenţă, ea sur-vine, totuși, printr-o "iminenţă". Desigur, prin comparaţie cu "Sus"-ul originii, cu "Nordul" oricărei determinaţii, dimensiunile spațiului sunt niște simple epifenomene. Cu toate astea, oamenii și-au organizat dintotdeauna spaţiul prin analogie cu "Nordul" propriei sale geneze. Altfel, n-ar mai practica, astăzi încă, democraţia electivă, sistem de delegare a puterii în favoarea unor "aleşi". Să presupunem acum că am putea, totuși, avea experiența spaţială a indiferenţei dimensionale. Că, treziţi, bunăoară, brusc din somn (asemeni lui Proust), n-am mai şti nici unde, nici când și, mai ales, nici cine anume suntem. "Experienţa" noastră s-ar reduce atunci la un simplu și anonim Es gibt, "expresie" stranie a unei "prezenţe fără prezent asignabil" (Marc Richir, "Pour une architectonique phénoménologique de l affectivité", prefaţă la volumul lui Moritz Geiger, Sur la phénoménologie de la jouissance esthétique, trad. Jean-FranÃ§ois Pastureau, Association pour la promotion de la phénoménologie, Beauvais, 2002, p. 17): ştii cu certitudine că ea este, fără a şti, însă, "de unde" vine. Ce-ar însemna, în acest caz, o experienţă autentică a echidistanţei dimensionale? Ar fi ea cu necesitate identică cu cea a purei indiferenţe? E, oare, cu putinţă să trăim indiferența altfel decât sub forma ei inautentică a simplei dezorientări? Poate ea, așadar, prilejui o anume raportare la "Sus"-ul atopic al originii spațiului? Răspunsul a fost dat acum mai bine de 200 de ani de către un alt "anodin" - Immanuel Kant (Critica facultăţii de judecare, capitolul "Analitica sublimului").Cînd ceea ce pare că înţelegem n-are de-a face cu vreun concept, când ceea ce pare că simţim n-are de-a face cu vreo reprezentare, când uimirea ia locul intelecţiei, iar hiperbola, pe acela al reprezentării, când însuși fundamentul experienţei noastre începe să se clatine, lăsând astfel "loc" Celui fără de fundament, putem spune (atunci abia) că am intrat în "aria tranziţională" a sublimului (cf. Marc Richir, Fragments phénoménologiques sur le temps et l espace, JérÃ´me Millon, Grenoble, secţiunea a II-a, capitolul III, subcapitolul "L idée aschématique et le sublime kantien"). Nu e vorba, aici, de a

permuta cu deferenţă dimensiunile spațiului, ci de a intra cumva în însăși zona lor de "transfer", singura în care Originea topos-ului poate fi dată ca indeterminare. Ce altceva ne-ar mai rămâne în asemenea sublime momente decât să amuţim, să acceptăm, adică, reducţia limbajului însuși. Distanţa dintre cele două extreme - sublimul, respectiv, indiferenţa - revine, în cele din urmă, la aceea dintre autentic și inautentic. Mă întreb de aceea dacă nu cumva amabila intervenţie a dlui Pleşu încerca, de fapt, să surmonteze forma inautentică predilectă a indiferenţei fenomenologice - plictisul profund (vezi capitolul cu pricina din Martin Heidegger, Die Grundbegriffe der Metaphysik, GA 29).

2008.08.21. Identitatea europeană și starea de excepţie

Am putut vedea în ultimul timp cum anume deteritorializarea autentică a dreptului - prin universalizare și, deci, prin includerea celuilalt - a putut fi convertită (și, apoi, pervertită) prin simpla "exportare" - i.e. expulzare - a celuilalt, redefinit ca un simplu "corp străin". The Alliens - astfel au fost "denumiţi" suspecţii de terorism în Patriotic Act, decretat imediat după teribilele atentate din 11 septembrie 2001. "Ordinea militară" astfel instituită - care, juridic, revine unei stări de excepţie (i.e. de urgenţă) - avea să declanşeze o veritabilă schimbare în maniera "excepţională" în care unele state - la fel de "excepţionale" - au înţeles să se raporteze la drepturile omului. O turnură sau, mai degrabă, o deturnare juridică și politică (din punctul de vedere al instituţiilor internaţionale) ale cărei efecte rămân, pentru moment, imprevizibile. Astfel, the detainess au fost "deteritorializaţi" de o manieră "primă" (i.e. primitivă) fără o intermediere secundă (absolut necesară) a dreptului. Ei au fost exportaţi (în sensul fizic al termenului) dincolo de propriul lor teritoriu, într-o terra incognita, ca niște "excepţii" ale chiar acestei stări de excepţie. Nişte "excepţii" de la lege inclusiv. În mod analog, soldaţii "excepţionali" (cu vocaţie "internaţională") responsabili de aceste stări de excepţie au fost ei înșiși... "exceptaţi" de la jurisdicţia statelor pe teritoriul cărora erau totuși cantonaţi. Deşi rezidenţi pe teritoriul unor state determinate, ei au rămas astfel "indeterminaţi" în

raport cu propria lor jurisdicţie și, ca atare, "deteritorializaţi". La fel ca mai sus pomeniţii detainess, care, în oglindă (dar invers), în calitatea lor de locuitori ai unor no manâ€ ™s land-uri generice, au fost dezbrăcaţi de orice drept, rămânând de-a dreptul "goi" în faţa unei legi atât de "universale" - deteritorializată în sensul prim (primitiv) al cuvântului - încât a rămas suspendată în vidul indeterminării sale (primare) - acela al propriei sale inefectivităţi -, ca și când ar putea scăpa, în principiu, oricărei jurisdicţii determinate. E, în fond, același "ideal" de indeterminare "universală" care îi determină pe teroriști să provoace - prin bombele lor - cutremure de pământ devastatoare, cu o "preferință" specială pentru pieţele publice și mijloacele de transport în comun, făcând astfel tabula rasa din orice subiect de drept și din orice teritoriu (politic) secund. În plus, prin propriile lor acte sinucigaşe, teroriştii se "deteritorializează" ei înşişi, în același mod primitiv. Să riscăm, așadar, o etimologie probabil falsă, fără a fi însă prin aceasta mai puțin semnificativă: teroarea face să se cutremure terra - a se vedea, în context, etimonul latin terrere: "a provoca teroare" - și tocmai aceasta urmăresc partizanii ei: să deteritorializeze prin îngropare pământul însuși (de s-ar putea), dimpreună cu toți subiecţii lui de drept. Am cunoscut și noi, românii, această teroare, sub forma ei recentă de "dictatură a proletariatului" - stare de excepţie aflată la discreţia unei clase "excepţionale", menită a pune capăt istoriei prin deteritorializarea (mondializarea) comunismului. Ironie a sorţii - termenul de "clasă" provenea, de fapt, din gr. klesis - "vocaţie, apel" care, prin extensiune, ne-a dat ek-klesia - "biserică"... Efectele acestei îndelungi stări politice și juridice de excepţie - care a fost comunismul - se leagă de aceleaşi cunoscute deteritorializări proprii gulagurilor - non-locuri exceptate de orice jurisdicţie, gropi comune pentru milioane de subiecţi de drept. Refularea inter-zisului politic - definit ca dialog public, inter-subiectiv - se întoarce întotdeauna ca interdicție teritorială proprie detenţiei, ca interdicție a dialogului - definit ca "loc comun" - sau a pasajului la frontieră. Pentru aceiaşi români, deschiderea teritoriului secund al Europei occidentale a devenit, se ştie, posibilă doar după asumarea prealabilă a acquis-ului comunitar. Cât priveşte însă maniera efectivă a acestei asumări și, respectiv, tipul de reteritorializare (prin dreptul

comunitar) pe care ea o presupune, trebuie să spunem că ea a stat sub același regim al... stării de excepţie. Căci, ne reamintim, "pachetul" de legi europene a făcut, cel mai adesea, obiectul ordonanţelor de urgenţă ale guvernului.Care este, în acest context, sensul juridic și politic pe care ar trebui să-l acordăm conceptului de "lume internaţională"? Poate fi el redus la simplul efect "pragmatic" - cum ar spune anglo-saxonii - al unui perpetuu comerţ între naţiuni și deci între interesele lor? Trebuie, oare, să limităm drepturile omului la o common law, definită ca "cel mai mic numitor comun" al intereselor de stat, un fel de minimum de asigurat pentru supravieţuirea indivizilor? Dar putem noi, oare, să reducem propria noastră viaţă la simpla supravieţuire? Cum ar trebui, de fapt, să definim omul ca subiect de drept internaţional? Căci dacă, bunăoară, am reduce eventualul acquis internaţional doar la dreptul refugiaţilor - deteritorializaţi prin "explozie" -, la acela al deţinuţilor - deteritorializaţi prin "implozie" -, al celor ce nu s-au născut (dar sunt depozitaţi în băncile de fetuşi) - care nu au încă un teritoriu -, al celor ce au murit (dar sunt depozitaţi în băncile de organe) - care nu mai au vreunul etc., dreptul însuși ar fi astfel redus la cel... natural, propriu unei vieţi nude - i.e. primitive -, fără nici o semnificaţie politică. Or, de câteva bune milenii (cele care ne despart de comuna primitivă), natura omului s-a vădit a nu mai fi... naturală. Dacă există totuși una, ea rămâne secundă, adică strict culturală. Pentru om, totul trece prin cultură: sexualitatea - eliberată de orice (ano)timp; alimentaţia - omul e... omnivor; migraţia - lumea lui e cosmosul însuși, infinit etc. Încă o dată: indeterminarea lui revine la o eliberare de orice determinaţie. Nu avem deci nici un motiv să reducem drepturile fundamentale la cele minimale - pentru a nu spune, de-a dreptul: animale. În plus, cum am văzut deja, returul - prin reteritorializare (prin teritorializare secundă) - al acestor drepturi nu are nimic de-a face cu teritoriul lor inițial. E raţiunea pentru care, în lipsa asumării unei duble negaţii (moderne) cu valoare topo-logică, refugiaţii pre-moderni - pentru a lua un singur exemplu - reconstituie, peste tot unde ajung, același tip de teritoriu - primar - în și prin enclavele lor extra-teritoriale, situate "undeva" în marginea marilor oraşe occidentale. Ceea ce s-a întâmplat și cu ţăranii români, "deteritorializaţi" de comuniști la oraş: ei au continuat să

cultive cu legume peluzele dintre blocuri. În concluzie, pentru a pregăti o lume cu adevărat inter-naţională, trebuie mai întâi asigurat un statut juridic internaţional persoanei umane. Ceea ce e pe cale să se petreacă, în Comunitatea Europeană, cu Curtea ei de Justiţie. E singurul caz în care drepturile fundamentale au o efectivitate juridică trans-naţională. Cât îi priveşte pe români, consecinţele au fost imediate: zeci și sute de dosare individuale depuse pe lângă această instanță inter-naţională. Nu e vorba de o imixtiune în afacerile interne ale unei ţări, ci de responsabilitatea fundamentală pe care fiecare naţiune europeană o are de a se înscrie - efectiv - pe propria ei cale de universalizare. Spiritul Comunităţii Europene nu poate fi unul comunitarist. În cele din urmă, dacă există cu adevărat un "inter" la nivel continental e tocmai pentru că el a funcţionat, mai întâi, la nivel naţional: între indivizi - fie ei majoritari sau minoritari -, între aceştia și instituţiile lor (definite ca vehicule ale intermedierii). Şi invers, nici un individ și, în ocurență, nici un grup - fie el majoritar sau minoritar - n-ar trebui să aibă dreptul de a reduce returul drepturilor fundamentale la reteritorializarea primară a unei culturi pre- sau, mai rău, anti-moderne. Nu putem acorda teritoriu secund unor indivizi sau grupuri de indivizi a căror tradiţie juridică și politică e sinonimă cu respingerea procesului de universalizare. Diversitatea culturală nu constituie un argument pentru a crea astfel de precedente. Căci, sub acoperirea general acceptată a drepturilor omului, indivizi și grupuri de acest gen vor folosi mijloacele performante ale modernităţii pentru a lupta împotriva ei. Nu putem lăsa focul la îndemâna copiilor. Dacă drumurile ce duc la modernitate sunt - și n-au cum să nu fie - diferite, idealul ei trebuie să rămână totuși unul singur. Nu poate fi cu adevărat tolerant decât cel ce se înscrie pe un asemenea drum. Lumea internaţională s-a constituit graţie generoasei deschideri asumate de câteva naţiuni occidentale ce au pretins cetăţenilor lor să fie "universali". Dacă poporul e format din astfel de cetăţeni, atunci - în cazul României cel puțin - poporul însuși reprezintă, astăzi, o minoritate. Dar tocmai această minoritate este cea care gândește cu adevărat la Europa, la drepturile ei fundamentale.

2008.08.14. Identitatea europeană și starea de excepţie

Europa, se ştie, e locul de emergenţă a drepturilor fundamentale, definite ca valori universal umane. Continent al revoluţiilor moderne, topos al unei noi forme de cetăţenie, la fel de universală, Europa presupune o anume deschidere - teoretică și practică - spre ceea ce, odinioară, înţelepciunea tradiţională (nu cea tradiţionalistă!) numea prin homo universalis. Și totuși, în chiar această aparent notorie mutualitate dintre drepturile universale și teritoriul lor apropriat, s-a putut remarca, încă de la început, o anume tensiune operantă (mai mult sau mai puțin explicită) între locul determinat, limitat iniţial la cîteva naţiuni occidentale - leagăn al drepturilor omului, pe de-o parte, și deschiderea lor universală și, ca atare, mondială, pe de altă parte, efect al unei vocaţii politice și juridice în principiu trans-naţionale. E vorba, mai precis, de un fel de chiasmă între dreptul însuși - destinat a fi nu doar universal, ci și universal legitim - și teritorialitatea (jurisdicţia) lui iniţială și, în acest fel, de o veritabilă provocare istorică ce avea să împingă naţiunile moderne în direcţia "proiectării" acestei noi forme de legitimitate dincolo de frontierele lor, spre noi orizonturi, inter-naţionale.Universalizarea sau - ceea ce revine la același lucru - mondializarea dreptului modern presupune, așadar, în retur, propria lui... deteritorializare. Există o dialectică anume ce reglează raporturile dintre drepturile moderne și teritorialitatea lor apropriată: teză - dreptul emană întotdeauna dintr-un teritoriu anume, antiteză - dreptul însuși se vădeşte a fi, în cele din urmă, "indeterminat" (i.e. universal) în raport cu teritoriul iniţial și cu cetăţenii lui determinaţi, sinteză - returul acestui drept universal, definit ca efectivitate, antrenează o transgresare a teritoriului iniţial, limitat din punct de vedere geografic. Bineînţeles, de aici nu rezultă totuși că n-ar mai exista nici un teritoriu adaptat acestei noi forme de efectivitate jurisdicţională, ci doar că jurisdicţia dreptului modern presupune - prin chiar modul său de funcţionare - un "teritoriu" secund, la rîndul lui universal (universalizat), un non-loc învestit "ca atare", adică într-un mod... impropriu (i.e. ca dublă negaţie), prin însăși universalitatea și, ca atare, mondializarea dreptului. Returul deteritorializat al dreptului modern revine, astfel, la un fel de "reteritorializare" a însuși acestui indeterminat universal (un fel de "a

doua naştere", simbolică, a teritoriului) care, depăşind juridicul, se deschide, indefinit, în și spre sfera politicului. În acest sens, orice declaraţie ce poartă asupra drepturilor omului trebuie să fie universală. Subiectul ei e un "cetăţean al universului" și deci un subiect "universalizat". În aceasta constă identitatea - mereu improprie și, ca atare, paradoxală - a modernităţii europene: ea pretinde ca posibilul (indeterminat) - fie el universalul însuși - să devină, pentru noi, "concret". Din păcate, internaţionalizarea drepturilor fundamentale e adesea percepută - mai ales în ţările din lumea a treia - doar sub forma ei superficială și, prin urmare, inautentică a "exportului" - al extra-teritorializării - câtorva drepturi, reduse la simplul statut de marfă. Se exportă - de o manieră mai mult sau mai puțin paşnică - "pachete" de drepturi ale omului și, odată cu ele, aproape în mod "fatal", interesele (mai degrabă) determinate ale unor naţiuni care se declară "mai universale" decât celelalte. În acest mod, universalitatea se convertește (și, apoi, se perverteşte), într-adevăr, în "excepţionalitate", iar universalul, în excepţie, o excepţie (ce-i drept) mereu... determinată! Căci despre ce "excepţie" e vorba, aici, de vreme ce ea se confundă întotdeauna cu un teritoriu anume - fie acela al "jandarmului lumii", de pildă? Or, returul și, în consecință, deturul prealabil, prin negaţie dialectică, la teritoriu (în calitatea lui secundă), efect al pasajului său obligatoriu prin legitimitatea dreptului, presupune - am văzut deja - o răsturnare a sensului pur funciar al teritoriului iniţial. Să ne amintim, în context, cum anume subiectul pre-modern - supus latifundiarilor (astăzi am spune: "baronilor") locali, legat de pământul lor, cumpărat și vândut odată cu el - s-a putut trans-forma, treptat, într-un cetățean liber de orice constrângere teritorială. Modernitatea presupune întotdeauna libertatea de circulaţie și, insistăm, o veritabilă trans-formare, iar nu doar o simplă re-formare. Căci nu e vorba aici de a schimba o formă cu alta, ci de a asuma (de a interioriza) în mod concret sursa (posibilă) - fără formă sau "dincolo" de orice formă - proprie oricărei schimbări autentice. Ceea ce face ca, în mod exterior, subiectul să se înscrie, desigur, pe drumul ce îl poartă spre "lumea nouă", deși acest non-loc exotic trebuie să se fi sălăşluit, deja (și înainte de toate), în el însuși. Terra incognita și aparentul ei exotism n-au fost decât reflexul exterior al acestui (non)loc

deteritorializat ce se instalase în chiar inima cetăţii şi a cetăţenilor ei. Piaţa Concordiei e marcată, în fond, de un monument dedicat străinului. Căci concordia presupune mereu interiorizarea celuilalt. Astfel, exodul şi, după caz: exilul teritorial (fie el biblic sau nu) sunt - la rândul lor - interiorizate, ca un fel de a doua natură. Să ne reamintim, de asemenea, că inima unei "aşezări" - agora ei - nu e niciodată locuită (în fond, inima e organul circulaţiei). Ea se constituie - pentru a spune astfel - ca un fel de drum întors în el însuşi. Nu rămânem pe drum decât mişcându-ne, decât schimbând mereu teritoriul: "Circulaţi! Circulaţi!". "Deteritorializaţi-vă!" Doar în non-locul unui spaţiu public putem sta pentru a trece, pentru a ne schimba, aşadar, destinul. Cetăţeanul (cu adevărat) modern găzduieşte în sine (interiorizează) în principiu orice alt cetăţean al lumii (orice "venetic"), devenit, din "altul", propriul său semen (vezi nu numai dreptul la circulaţie, ci şi acela la azil) şi doar în acest fel poate el să se universalizeze. De unde mai sus pomenita tensiune operantă între teritoriul de origine - "prim" - al drepturilor fundamentale şi propria lor jurisdicţie - secundă -, care tinde - aproape "natural" - să devină o problemă de politică internaţională şi de drept internaţional, şi anume în măsura în care naţiunile moderne sunt ele însele pe cale de a se universaliza. În fond, statul de drept rămâne mereu pe cale... Orice subiect de drept internaţional - fie acesta un stat atotputernic - care invocă aplicarea drepturilor fundamentale într-o regiune "terţă" a lumii (pentru a nu spune, mai direct, în lumea a treia) nu poate să evoce poziţia lui teritorială - "primă" din punct de vedere geopolitic - ca fiind "exceptată" de la jurisdicţia internaţională a înseşi acestor drepturi. În genere, nu se pot aplica două măsuri diferite: una pentru interior ("Suntem leagănul drepturilor omului!"), alta pentru exterior ("Avem interese strategice!"). Universalitatea drepturilor omului şi mişcarea care le este proprie nu poate să se întoarcă (din drum) sub forma unei jurisdicţii teritoriale "prime" sau, mai bine: primitive, fie ea una "de excepţie" sau "excepţionale". Căci - încă o dată - universalul uman nu se reduce la o determinaţie oarecare, fie ea "excepţională". El constituie mai degrabă contrariul oricărei determinaţii şi, ca atare, indeterminatul însuşi. Prin aceasta este omul o "excepţie".(va urma)Am putut vedea în ultimul timp cum anume

deteritorializarea autentică a dreptului - prin universalizare și, deci, prin includerea celuilalt - a putut fi convertită (și, apoi, pervertită) prin simpla "exportare" - i.e. expulzare - a celuilalt, redefinit ca un simplu "corp străin". The Alliens - astfel au fost "denumiţi" suspecţii de terorism în Patriotic Act, decretat imediat după teribilele atentate din 11 septembrie 2001. "Ordinea militară" astfel instituită - care, juridic, revine unei stări de excepţie (i.e. de urgenţă) - avea să declanşeze o veritabilă schimbare în maniera "excepţională" în care unele state - la fel de "excepţionale" - au înţeles să se raporteze la drepturile omului. O turnură sau, mai degrabă, o deturnare juridică și politică (din punctul de vedere al instituţiilor internaţionale) ale cărei efecte rămân, pentru moment, imprevizibile. Astfel, the detainess au fost "deteritorializaţi" de o manieră "primă" (i.e. primitivă) fără o intermediere secundă (absolut necesară) a dreptului. Ei au fost exportaţi (în sensul fizic al termenului) dincolo de propriul lor teritoriu, într-o terra incognita, ca niște "excepţii" ale înseşi acestei stări de excepţie. Nişte "excepţii" de la lege inclusiv. În mod analog, soldaţii "excepţionali" (cu vocaţie "internaţională") responsabili de aceste stări de excepţie au fost ei înşişi... "exceptaţi" de la jurisdicţia statelor pe teritoriul cărora erau totuși cantonaţi. Deşi rezidenţi pe teritoriul unor state determinate, ei au rămas astfel "indeterminaţi" în raport cu propria lor jurisdicţie și, ca atare, "deteritorializaţi". La fel ca mai sus pomeniţii detainess, care, în oglindă (dar invers), în calitatea lor de locuitori ai unor no manâ€ ™s land-uri generice, au fost dezbrăcaţi de orice drept, rămânând de-a dreptul "goi" în fața unei legi atât de "universale" - deteritorializată în sensul prim (primitiv) al cuvântului - încât a rămas suspendată în vidul indeterminării sale (primare) - acela al propriei sale inefectivităţi -, ca și cînd ar putea scăpa, în principiu, oricărei jurisdicţii determinate.E, în fond, același "ideal" de indeterminare "universală" care îi determină pe teroriști să provoace - prin bombele lor - cutremure de pământ devastatoare, cu o "preferință" specială pentru pieţele publice și mijloacele de transport în comun, făcând astfel tabula rasa din orice subiect de drept și din orice teritoriu (politic) secund. În plus, prin propriile lor acte sinucigaşe, teroriştii se "deteritorializează" ei înşişi, în același mod primitiv. Să riscăm, așadar, o etimologie probabil falsă,

fără a fi însă prin aceasta mai puțin semnificativă: teroarea face să se cutremure terra - a se vedea, în context, etimonul latin terrere: "a provoca teroare" - și tocmai aceasta urmăresc partizanii ei: să deteritorializeze prin îngropare pământul însuși (de s-ar putea), dimpreună cu toți subiecţii lui de drept. Am cunoscut și noi, românii, această teroare, sub forma ei recentă de "dictatură a proletariatului" - stare de excepţie aflată la discreţia unei clase "excepţionale", menită a pune capăt istoriei prin deteritorializarea (mondializarea) comunismului. Ironie a sorţii - termenul de "clasă" provenea, de fapt, din gr. klesis - "vocaţie, apel" care, prin extensiune, ne-a dat ek-klesia - "biserică"... Efectele acestei îndelungi stări politice și juridice de excepţie - care a fost comunismul - se leagă de aceleaşi cunoscute deteritorializări proprii gulagurilor - non-locuri exceptate de orice jurisdicţie, gropi comune pentru milioane de subiecţi de drept. Refularea inter-zisului politic - definit ca dialog public, inter-subiectiv - se întoarce întotdeauna ca interdicție teritorială proprie detenţiei, ca interdicție a dialogului - definit ca "loc comun" - sau a pasajului la frontieră. Pentru aceiaşi români, deschiderea teritoriului secund al Europei occidentale a devenit, se ştie, posibilă doar după asumarea prealabilă a acquis-ului comunitar. Cât priveşte însă maniera efectivă a acestei asumări și, respectiv, tipul de reteritorializare (prin dreptul comunitar) pe care ea o presupune, trebuie să spunem că ea a stat sub același regim al... stării de excepţie. Căci, ne reamintim, "pachetul" de legi europene a făcut, cel mai adesea, obiectul ordonanţelor de urgenţă ale guvernului. Care este, în acest context, sensul juridic și politic pe care ar trebui să-l acordăm conceptului de "lume internaţională"? Poate fi el redus la simplul efect "pragmatic" - cum ar spune anglo-saxonii - al unui perpetuu comerţ între naţiuni și deci între interesele lor? Trebuie, oare, să limităm drepturile omului la o commun law, definită ca "cel mai mic numitor comun" al intereselor de stat, un fel de minimum de asigurat pentru supravieţuirea indivizilor? Dar putem noi, oare, să reducem propria noastră viaţă la simpla supravieţuire? Cum ar trebui, de fapt, să definim omul ca subiect de drept internaţional? Căci dacă, bunăoară, am reduce eventualul acquis internaţional doar la dreptul refugiaţilor - deteritorializaţi prin "explozie" -, la acela al

deţinuţilor - deteritorializaţi prin "implozie" -, al celor ce nu s-au născut (dar sunt depozitaţi în băncile de fetuşi) - care nu au încă un teritoriu -, al celor ce au murit (dar sunt depozitaţi în băncile de organe) - care nu mai au vreunul etc., dreptul însuşi ar fi astfel redus la cel... natural, propriu unei vieţi nude - i.e. primitive -, fără nici o semnificaţie politică. Or, de câteva bune milenii (cele care ne despart de comuna primitivă), natura omului s-a vădit a nu mai fi... naturală. Dacă există totuși una, ea rămâne secundă, adică strict culturală. Pentru om, totul trece prin cultură: sexualitatea - eliberată de orice (ano)timp -, alimentaţia - omul e... omnivor -, migraţia - lumea lui e cosmosul însuși, infinit - etc. Încă o dată: indeterminarea lui revine la o eliberare de orice determinaţie. Nu avem deci nici un motiv să reducem drepturile fundamentale la cele minimale - pentru a nu spune, de-a dreptul: animale. În plus, cum am văzut deja, returul - prin reteritorializare (prin teritorializare secundă) - al acestor drepturi nu are nimic de-a face cu teritoriul lor iniţial. E raţiunea pentru care, în lipsa asumării unei duble negaţii (moderne) cu valoare topo-logică, refugiaţii pre-moderni - pentru a lua un singur exemplu - reconstituie, peste tot unde ajung, același tip de teritoriu - primar - în și prin enclavele lor extra-teritoriale, situate "undeva" în marginea marilor oraşe occidentale. Ceea ce s-a întâmplat și cu ţăranii români, "deteritorializaţi" de comunişti la oraş: ei au continuat să cultive cu legume peluzele dintre blocuri. În concluzie, pentru a pregăti o lume cu adevărat inter-naţională, trebuie mai întâi asigurat un statut juridic internaţional persoanei umane. Ceea ce e pe cale să se petreacă, în Comunitatea Europeană, cu Curtea ei de Justiţie. E singurul caz în care drepturile fundamentale au o efectivitate juridică trans-naţională. Cât îi priveşte pe români, consecinţele au fost imediate: zeci și sute de dosare individuale depuse pe lîngă această instanță inter-naţională. Nu e vorba de o imixtiune în afacerile interne ale unei ţări, ci de responsabilitatea fundamentală pe care fiecare naţiune europeană o are de a se înscrie - efectiv - pe propria ei cale de universalizare. Spiritul Comunităţii Europene nu poate fi unul comunitarist. În cele din urmă, dacă există cu adevărat un "inter" la nivel continental e tocmai pentru că el a funcţionat, mai întâi, la nivel naţional: între indivizi - fie ei majoritari sau minoritari -, între aceştia și instituţiile lor (definite ca

vehicule ale intermedierii). Și invers, nici un individ și, în ocurență, nici un grup - fie el majoritar sau minoritar - n-ar trebui să aibă dreptul de a reduce returul drepturilor fundamentale la reteritorializarea primară a unei culturi pre- sau, mai rău, anti-moderne. Nu putem acorda teritoriu secund unor indivizi sau grupuri de indivizi a căror tradiţie juridică și politică e sinonimă cu respingerea procesului de universalizare. Diversitatea culturală nu constituie un argument pentru a crea astfel de precedente. Căci, sub acoperirea general acceptată a drepturilor omului, indivizi și grupuri de acest gen vor folosi mijloacele performante ale modernităţii pentru a lupta împotriva ei. Nu putem lăsa focul la îndemâna copiilor. Dacă drumurile ce duc la modernitate sunt - și n-au cum să nu fie - diferite, idealul ei trebuie să rămână totuși unul singur. Nu poate fi cu adevărat tolerant decât cel ce se înscrie pe un asemenea drum. Lumea internaţională s-a constituit graţie generoasei deschideri asumate de câteva naţiuni occidentale ce au pretins cetăţenilor lor să fie "universali". Dacă poporul e format din astfel de cetăţeni, atunci - în cazul României cel puțin - poporul însuși reprezintă, astăzi, o minoritate. Dar tocmai această minoritate este cea care gîndeşte cu adevărat la Europa, la drepturile ei fundamentale.

2008.06.14. Între refulare și perversitate

Spațiul acordat de revistele româneşti fenomenului religios este, pe zi ce trece, mai limitat, mai ocazional (în acest sens, Dilema veche este o excepţie de la regulă). Presa noastră nu face, de altfel, decît să urmeze - "cuminte", pentru a nu spune de-a dreptul "docilă" - un anume "trend" mediatic occidental. Fie că abordează (la modul epidermic, totuși) evenimente tragice petrecute în mediile monastice - precum "cazul Taizé" sau "cazul Tanacu" -, fie că ne propun o perspectivă "superioară" - antropologică, sociologică și, de ce nu?, politologică - asupra religiei și "practicilor" sale, puţinele texte de acest gen sunt, din păcate, rareori însoţite și de o necesară și suficientă familiarizare cu domeniul. Religia a devenit o pură curiozitate ca oricare alta. În cel mai bun caz, o piesă de muzeu ce trebuie - nu-i așa - repertoriată. Cei ce își rezervă timpul să o facă nu se gîndesc - de regulă - la altceva decît la oportunitatea de

a-și practica - de o manieră mai mult sau mai puțin narcisistă - propriul instrumentar teoretic, fie el antropologic, sociologic sau politologic. Din păcate, rezultatul imediat al acestor eforturi - onorabile pînă la un punct - relevă tot atîtea perplexităţi.Separarea spaţiului public de cel privat și, implicit, separarea Bisericii de Stat au putut prilejui, pe lîngă pacificarea (salutară) a conflictelor inter-religioase (sursă a cîtorva sîngeroase războaie civile europene), și o anume "superioritate" a puterii publice asupra celei private, "retrase" cumva într-un con de umbră. Nu numai că religia a fost astfel limitată la o simplă "afacere privată"; ea a devenit, în mod paradoxal, un simplu "obiect de studiu" tocmai pentru instituţiile... publice, între care universităţile. Dacă odinioară doctorii Bisericii erau și doctori ai Universităţii, acum, cei de pe urmă trebuie să fie nu doar niște "apostaţi" - adică (egal) "distanţaţi" de Biserici (pentru a rămâne teologic "corecţi") -, ci și "experţi" specializaţi în istoria și destinul acestora din urmă. Căci - ni se repetă - doar o anume "distanță" axiologic neutră fată de "fenomenul" religios poate garanta "obiectivitatea" unei cercetări "autentice". Nu Biserica dă acum lecţii Universităţii, ci invers. Cum se ştie însă (cel puțin de la Kant încoace), obiectivitatea ţine de obiectitate, or, religia are de-a face cu subiectul, iar nu cu obiectul. La limită, teologia - ştiinţa al cărei "obiect" este Dumnezeu - n-are nici un... obiect.Ceea ce uită uneori "doctorii" noștri laici este că laicitatea însăși este produsul gîndirii teologale creştine (pentru a nu mai crea confuzii cu teo-logia "receptă"). Ar trebui, într-adevăr, să ne întrebăm mai des de ce doar civilizaţia creştină a cunoscut (după nenumărate și tragice tribulaţii, ce-i drept) secularizarea și, la limită, ateismul? Și nu e vorba aici doar de "dubla natură" a lui Iisus (omul) Hristos (Dumnezeul) - un Dumnezeu unic... divizat -, ci mai ales de separarea celor două voinţe - umană și divină - în chiar persoana sa (în același timp creată și increată). O separare și, deci, secularizare de principiu care, după Sf. Maxim Mărturisitorul, "atlet" al luptei împotriva monotelismului, ţine tocmai de libertatea și demnitatea noastră de oameni creaţi "după chipul și asemănarea lui Dumnezeu", capabili, prin urmare (și inclusiv), de secularizare și de ateism. (Nimeni, în afară de Dumnezeu, nu i se poate opune lui Dumnezeu, spuneau scolasticii.) Acelaşi Maxim insista ca, atunci cînd

e vorba despre oficiul religios al anaforei, de pildă, numele Cezarului să fie menţionat întotdeauna printre cele ale laicilor. Principiu aplicat mai degrabă în Occident, și anume sub chiar forma... secularizării. Orientul "creştin", în schimb (monotelist cum era), i-a tăiat (la propriu) sfîntului nostru limba și mîna dreaptă... Nu e prima oară cînd un principiu teologal oriental își găseşte aplicaţia politică în Occident. Și nici ultima oară cînd reputaţi politologi ai Occidentului ignoră sursele lor teologale, orientale.Dacă secularizarea relevă un proces declanşat în chiar interiorul Bisericii creştine înseamnă că practicarea privată a confesiunii sale ţine nu atât de o "restrîngere de activitate", ci mai degrabă de caracterul ei cu totul "special". Ziua lui Dumnezeu - duminica - nu este doar ziua în care... şomăm, adică nu "producem". La fel ca în psihanaliză (atacată și ea din toate părţile tocmai pentru că insistă asupra... divizării și, deci, "secularizării" subiectului), cel ce doreşte să se iniţieze în cunoaşterea Celuilalt trebuie să se cunoască mai întâi pe sine însuși. Analistul trebuie el însuși... analizat. Ceea ce presupune, între altele, că acceptă principiul kantian (mai degrabă uitat de universitari) după care nu ne cunoaștem pe noi înşine (adjectivul de "întărire" vine să ateste tocmai acest deficit). Gîndiţi-vă ce s-ar întîmpla dacă, în caz contrar, "terapeutul" de la care sperăm - uneori cu disperare - ajutorul ar fi "el însuși" un... pervers, a cărui plăcere este tocmai aceea de a "penetra" în și mai ales de a "juisa" de propria noastră intimitate, "interzisă" (în principiu)? Unde să mai punem că, pentru practicarea "cu diplomă" a propriei sale perversităţi, "terapeutul" nostru ar mai fi și plătit pentru asta? Gîndiţi-vă acum și la "tentaţia" unui intelectual "pervers", aprins tocmai de dorința de a transgresa "interzisul" religiei. Cunoaşterea pretins "obiectivă" a Celuilalt presupune schimbarea prealabilă a subiectului (im)propriu acestei cunoaşteri. Ceea ce nu e întotdeauna comod pentru un universitar (prea) sigur de el însuși (tocmai de aceea - spre deosebire de teologie - psihanaliza nu face "obiectul" vreunei diplome universitare). Și la fel se întîmplă cu filozofia - "iubirea (philein) de înţelepciune (sophia)" (mai ales în varianta ei fenomenologică) -, definită uneori drept anticameră a religiei - redefinită, la rîndu-i, ca înţelepciune. Reducţia fenomenologică și cea eidetică nu sunt doar teme de doctorat; ele presupun, înainte de toate, o

anume "practică efectivă" a spiritului (iertat fie-ne pleonasmul). Vorbim, astăzi, despre "filosofia bugetului" tocmai pentru a nu mai vorbi de filosofia propriu-zisă și, mai ales, de practica ei (un concept "cosmic", după Kant).Principiul general al majorităţii abordărilor universitare ale religiei rezidă tocmai în independenţa (protestantă, dacă nu de-a dreptul "puritană") intelectului în raport cu afectele noastre (mai mult sau mai puțin "religioase"). Și asta după opt decenii de la apariţia celebrei Fiinţă și Timp a lui Heidegger, care demonstrează tocmai predeterminarea afectivă a oricărei atitudini intelectuale. Dar cîţi dintre doctorii specializaţi în Heidegger - numărat, uneori, printre... atei - mai realizează aportul (notoriu totuși printre "anumiţi" universitari) al cursului său dedicat fenomenologiei religiei la configurarea capodoperei sale. Din fericire, religia - cea autentică - nu se rezumă la o simplă Schwarmerei, "(in)dispoziţie afectivă" criticată inclusiv de... protestanţi (de Hegel, de pildă). Ceea ce pretinde ea este tocmai inversul, și anume că o anume pregătire (asceză) a afectelor noastre poate produce o neaşteptată (pentru unii) meta-noia a intelectului (nous). (La urma urmei, intelectul nu este proprietatea nimănui, nici măcar a intelectualilor!) Culmea postmodernismului "relativist" revine la "simplul" fapt de a nu accepta că până și relativitatea este... relativă. Motiv pentru care respingerea problematicii religioase ţine - adesea - de o anume refulare a propriei noastre "calităţi" umane (precare prin definiţie): punem (teoretic) la îndoială religia pentru că (practic) nu acceptăm (sau acceptăm cu greu) să ne punem la îndoială pe noi înşine. Înainte de a respinge teoretic existenţa Celuilalt, respingem ceea ce eventuala ei atestare ar implica, practic, pentru felul nostru (îndoielnic) de a fi. Întâlnirea cu religia (i.e. cu Celălalt) este, de fapt, o întîlnire cu noi înşine. Mai mult chiar, am spune că nici o etică autentică nu poate fi întemeiată în lipsa unei asemenea refulări (asumate, de astă dată!). Conştiinţa morală revine (înainte de toate) la o conştiinţă a păcatului (ca excepţie de la virtute). Principiul (fie el unul "moral") se întoarce întotdeauna cu semn schimbat (ca excepţie adică). În psihanaliză, simpla "negare" a religiei revine, astfel (și mai ales practic), la o... denegare. În aceasta constă, de altfel, "avantajul" atitudinii atee: ea presupune o (de)negaţie a Celuilalt și, în consecință, o anume "atestare"

indirectă a lui. Un ateu care nu crede (în cunoștință de cauză) este mai preţios decât un antropolog, un sociolog sau un politolog al religiei care nu văd în Celălalt decât pe ei înşişi. (Psihanalitic vorbind, ei n-au depăşit încă stadiul - pur imaginar - al oglinzii, încât se poate susţine că "religia" despre care vorbesc ei nici nu există în realitate.) Adevărata "credinţă" - cea căreia francezii îi spun foi, iar nu croyance - se naşte numai după ce ne vom fi pierdut... credinţa. Căci cine - în afară de un "psihotic" (fie el unul sui generis) - își poate permite să spună: "Dumnezeu există!" (cazul maniacului) sau, dimpotrivă, "Dumnezeu nu există!" (cazul melancolicului)? Nu "altcineva" (teologii noștri "specializaţi", bunăoară) trebuie să ne convingă de existenţa (sau de inexistenţa) lui, ci mai degrabă acel "Altcineva" din noi înşine. Dar pentru asta trebuie să fi ajuns deja la o anume calitate (diviziune) umană.

ALFREDO EIDELSZTEIN, 9 decembrie 1954, Buenos Aires -

https://www.eidelszteinalfredo.com.ar/

https://www.youtube.com/channel/UCsNbglItDlgj3pJOH8sZI3A/videos

2020.04.16. Topologia lacaniană este anti-freudiană, Buenos Aires

https://www.youtube.com/watch?v=g6_wFNRM7E4

În structura universului ideilor, unele dintre ele, deși diferite, conviețuiesc fără conflict, altele însă, se contrazic într-atât încât, dacă sunt adoptate altele, în mod necesar, pentru a nu cădea în antinomii sau aporii, trebuie respinse.

Topologia lacaniană din conceperea psihanalizei implică abandonarea multor concepte fundamentale ale teoriei lui Freud și substituirea loc cu altele foarte distincte.

Este vorba despre două paradigme extrem de diferite, așa cum au fost cele ale lui Melanie Klein și Ana Freud, așa cum este și cea propusă de Jacques-Alain Miller.

Topologia implică o foarte amplă și semnificativă subversiune, atât a concepțiilor freudiene, cât și a celor ce au existat în istoria psihanalizei, dar, inclusiv și încă și mai determinant pentru practica noastră, topologia lacaniană contrazice concepțiile celor care ne consultă.

Teza fundamentală a gândirii culturii noastre, acceptată și fundamentată și de Freud, afirmă că suntem înconjurați de lume și că locuim fiecare dintre noi în interiorul corpului nostru anatomic.

Topologia lui Lacan este destinată să o contrazică.

Suprafețele topologice, torul, banda Moebius-Listing, suprafața Klein și cross-cap, deși fiecare dintre ele aduce distincții specifice, toate patru sunt prinse într-o structură în care, cu toatele, implică o aceeași orientare a psihanalizei: anti-ontologică, anti-biologistă, anti-individualistă și anti-nihilistă.

Programa lui Lacan căuta o reformă generală a înțelegerii, pe care, în ce privește topologia, nu a obținut-o nici de la Freud, nici din practica psihanalizei, ci din opera lui Kurt Lewin, iar cu această topologie, împreună cu logica, lingvistica și anti-filosofia, a încercat să facă o subversiune a psihanalizei.

Lacan însuși afirmă cu claritate incompatibilitatea moștenirii sale cu cea freudiană în multe ocazii, chiar dacă în altele nu.

Așadar, care este diferența fundamentală între modelele teoretice, cel al lanțului borromean al lui Lacan și cel al celei de-a doua topici a lui Freud?

Deja în „Funcția și câmpul limbajului și vorbirii în psihanaliză” Lacan începe, prin intermediul torului, să încorporeze topologia în fundamentul concepțiilor sale, răspunzând la această întrebare.

„Să spui că sensul muritor revelează în vorbire un centru exterior limbajului este mai mult decât o metaforă și manifestă o structură, o structură diferită de spațializarea circumferinței sferei, în care ne complăcem (ca și Freud) să schematizăm limitele viului și ale mediului său, o structură ce răspunde mai degrabă acelui grup relațional pe care logica simbolică îl desemnează în mod topologic ca un inel.

Pentru a-i da o reprezentare intuitivă, se pare că ar trebui să recurgem la forma tridimensională a torului, mai degrabă decât la superficialitatea unei zone, dat fiind că exterioritatea periferică și exterioritatea centrală a torului nu constituie decât o singură regiune, o schemă ce satisface circularitatea fără sfârșit a procesului dialectic care se produce atunci când subiectul își realizează propria sa solitudine, fie în ambiguitatea vitală a dorinței sale imediate, fie în deplina asumare a ființei sale pentru moarte.”

Substituția transferului lui Freud prin Subiectul Presupus(ă) a Ști(Știință) al lui Lacan, conceptul său cel mai puțin cunoscut”

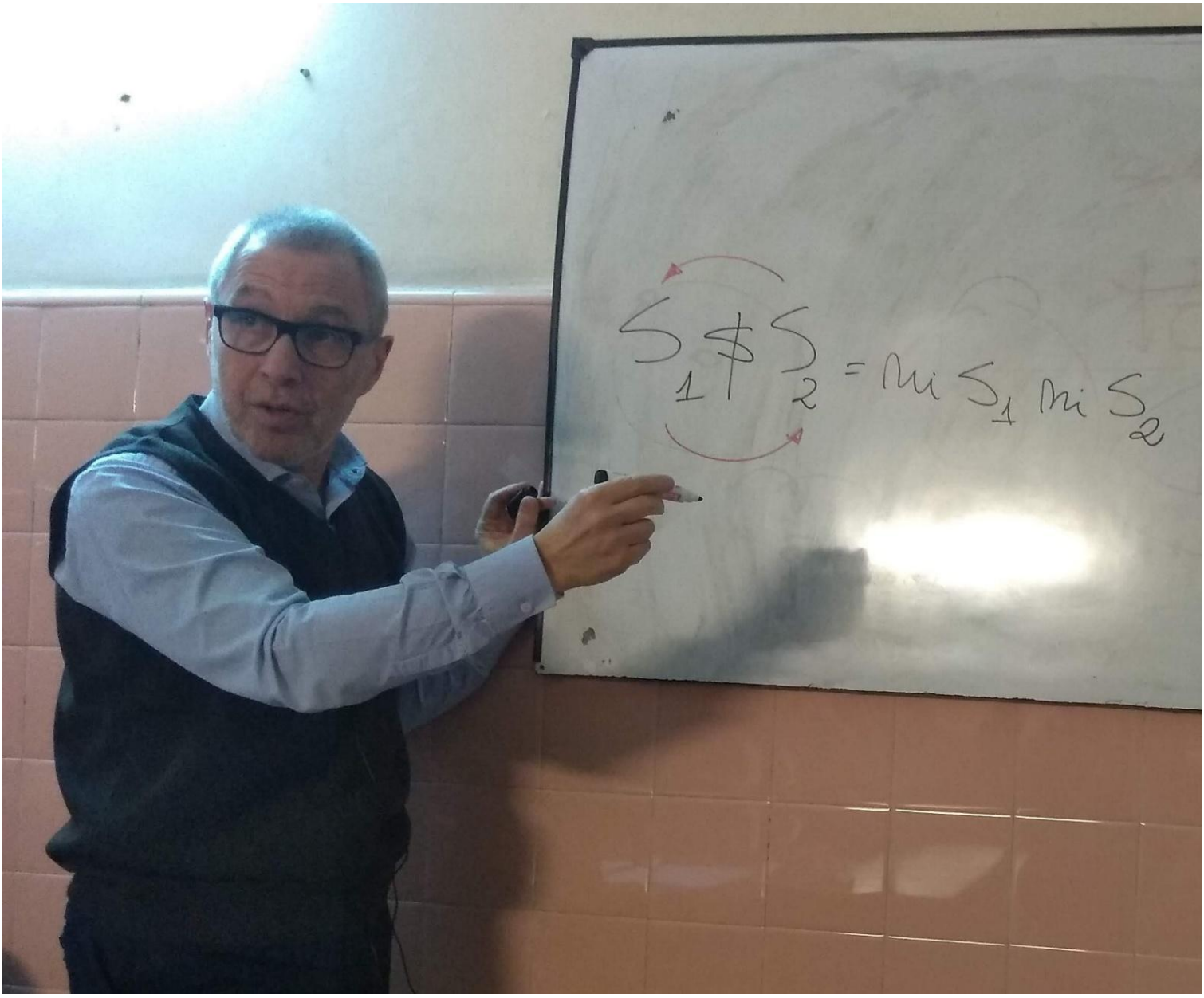

http://elreyestadesnudo.com.ar/wp-content/uploads/2020/03/01-La-sustituci%C3%B3n-de-la-transferencia-de-Freud-por-el-Sujeto.pdf

„Problema introducerii unui discurs științific despre știință este întrebarea privind locul unde este știința. „Locul unde este” vrea să spună în inconștient.” – J. Lacan, Seminarul 20

Este oare necesar să demonstrăm că în psihanaliză, într-un mod fundamental și prim, se află știința?

Este necesar să avansăm programul nostru de investigație științifică, iar propunerea mea este s-o facem prin intermediul unui proces de „dez-ambiguizare” a lui Freud și a lui Lacan, cu finalitatea de a înceta să fim freudieni, de vreme ce, chiar și contra voinței noastre, trebuie să

admitem că teoria lui Freud este biologicistă, individualistă, euro și andro-centrică, și inclusiv, în anumite coordonate, misogină. De aceea se cer concepte noi în psihanaliză. Teza mea este că avansarea psihanalizei cere să expui că ceea ce este cel mai puțin cunoscut implică ceea ce este cel mai subversiv, în sensul de obstacol epistemologic gândit de Gaston Bachelard.

Conceptul lui Jacques Lacan de „subiect presupus", apărut în Seminarul 9, articulat cu transferul în Seminarul 12 sub forma de „subiect presupus(ă) a ști(știință)", atingând deplina dezvoltare în Seminarul 15 - toate acestea sunt seminarii pe care Jacques-Alain Miller le menține inedite - este unul dintre conceptele cele mai importante ale acelei perioade și ale învățăturii sale în general, iar în special cu privire la conducerea curei. Într-atât de mult este așa, încât conceptele de „act analitic", „trecere (pasă) de la analizant la analist" și „destituție subiectivă" apar doar prin ceea ce „subiectul presupus(ă) știință" permite să fie conceput. Inclusiv „analiza didactică", analiza analistului, intră ca și temă în acei ani ai învățăturii lui Lacan ca și consecință a dezvoltării implicațiilor „subiectului presupus(ă) știință". Acest ansamblu de concepte reprezintă critica și rectificarea conceptului de transfer al lui Sigmund Freud.

În ciuda a toate acestea, colegii noștri lacanieni, precum și cei ai tuturor celorlalte curente teoretice psihanalitice, pornesc în practică de la simpla idee că „transferul" nu este mai mult decât deplasarea iubirii și urii pacientului asupra persoanei analistului, dar ignoră astfel faptul că, inclusiv pentru Freud, transferul în psihanaliză depinde și se justifică pornind de la o teorie foarte elaborată.

Să începem cu Freud, pentru el psihanaliza este o știință nouă, care se situează între psihologie și biologie, iar existența ei se datorează descoperirii unei fațete, ignorate până la el, a realității umane. Care? Aceea care este produsul unei întâlniri originare a substanței vii cu condițiile de existență familiare și culturale ale ființelor umane, ceea ce este: confruntarea pulsiunilor biologice cu personajele complexului Oedip, iar ulterior cu restul societății și culturii; această confruntare rămâne înregistrată cu urme de neșters în inconștientul fiecărui individ,

iar aceasta încă de la începutul umanului în hoarda primitivă, care va marca pentru totdeauna viața bărbaților și femeilor cu un „rău în cultură”.

Conform lecturii mele, Lacan consideră că psihanaliza apare pentru a da seama și a opera asupra consecințelor impactului social și cultural al „științei moderne”, sintagmă a lui Lacan care cuprinde în mod fundamental următoarele discipline: lingvistica, fizica teoretică, logica simbolică și matematica.

Rezultatul acestui impact este ceea ce Lacan diagnostichează ca „subiect al științei”. Știința modernă și operația sa specifică și novatoare asupra științei afectează în mod profund concepțiile despre subiect, atât la nivel epistemologic cât și filosofic.

Efectele existenței științei moderne și a discursului său implică, după Lacan, imperioasa necesitate de a rectifica sau inclusiv a crea conceptele referitoare la subiect ca subiect divizat, la Altul ca Altul barat, la obiect ca obiect „a”, iar la știință ca „știință neștiută”. Psihanaliza s-a născut pentru a rectifica conceperea lor și a opera asupra acestor coordonate, atât în relație cu epistemologia cât și cu filosofia.

Dacă psihanaliza după Freud adaugă vizibilitate cu privire la aspecte până la el necunoscute ale condiției umane, pentru Lacan ea îndeplinește funcția de a opera în câmpul epistemologiei în relație cu „știința neștiută întotdeauna cu împiedicare”, operând pe deplin ca atare încă de la apariția în secolul XVII a științei moderne occidentale. Aceasta o spune în franceză ca: „l’insu que sait de l’une bévue” (neștiutul care știe despre o împiedicare), ceea ce este definiția sa a inconștientului. Rezultând astfel psihanaliza ca necesară pentru a înțelege și a opera asupra fundamentelor acestor incidențe ale științei asupra societății și culturii.

Noțiunea de „științe conjecturale”, care este felul în care Lacan expune științele moderne pornind din știința neștiută, implică două consecințe epistemologice fundamentale: respingerea atât a opoziției între științele exacte și științele umane, cât și a ideii unei posibilități a unei științe rezolvate, completate și posedate de cineva, pornind de la un pas în plus făcut de Lacan cu privire la legea „ignoramus et ignorabimus” (ignorăm

și vom ignora), pe care o propun ca legea esențială a științei moderne și care este ceea ce înseamnă „conjectural”.

Pe terenul filosofic, psihanaliza ca teorie și în special ca și unica practică abilitată de această teorie, susține sarcina de a critica, pe de-o parte, cogito-ul cartezian, acel „eu gândesc” de la originea modernității occidentale, iar, pe de altă parte, „știința absolută”, acel nou ideal instalat între noi începând cu acel moment, exemple ale acesteia din urmă pot fi atât Programa lui Hilbert cât și moderna teorie a Totului.

În relație cu „ignoramus et ignorabimus” trebuie să evidențiem că, deși rezultă paradoxal, mai mult ca niciodată, în epoca noastră, știința promovează un mit, cel al „subiectului presupus(ă) știință”, „geniul științific” modern, cu Albert Einstein ca paradigmă a sa. Această mistificare modernă în jurul a așa ceva este de asemenea în mod clar observabilă în tendința uniformă de a atribui fiecare descoperire unui singur autor, chiar dacă au descoperit-o mai mulți într-un mod simultan și independent, în zeci și zeci de cazuri, încă din secolul XVII. Toate aceste noutăți sunt considerate de Lacan ca și condiție a posibilității de existență și a necesității psihanalizei.

Pentru ca psihanaliza să-și îndeplinească funcția, atât în panul cazului particular al clinicii sale, cât și în cel al concepțiilor despre subiect, ea trebuie să rectifice modelul lăsat de creatorul ei, căci, chiar dacă Freud a practicat cu inconștientul, nu a încetat să îl conceapă în legătură cu un „eu gândesc” prin intermediul concepțiilor sale despre individul psihic și responsabilitatea subiectivă; în plus, cu privire la tema expunerii mele de azi, gândind conducerea curei și sfârșitul analizei ca „a face conștient inconștientul” lasă deschisă poarta spre iluzia unei științe completate și a eului, obținută prin intermediul relației transferențiale de iubire și ură, în linia milenarului „cunoaște-te pe tine însuți” și susținut de el ca: „Wo Es war, soll Ich werden”, „acolo unde Asta era, eu trebuie să devin”.

Pentru Lacan, din contră, sfârșitul psihanalizei trebuie să consiste în a ajunge la căderea atât a credinței în „subiectului presupus(ă) a ști(știință)” cât și a idealului unei științe complete și posedate de cineva, ceea ce cere în mod fundamental o operație asupra iluziei transferului care, precum în nici un alt scenariu și discurs modern, se desfășoară în

experiența psihanalizei. Astfel, psihanalistul ar fi figura modernă care încarnează „subiectul presupus(ă) a ști(știință)” al unei științe care, prin structură, este în mod evident imposibil să-i aparțină atât lui, cât și analizantului, adică, coordonatele și materialul fiecărui caz particular. De aici și funcția socială a psihanalizei în ceea ce merge mult dincolo de cura simptomelor.

Dacă Freud concepe psihanaliza drept practica pentru a face conștient inconștientul prin intermediul iubirii și urii transferențiale, școlile moștenitorilor săi au întărit această iluzie și înșelare. Melanie Klein a făcut-o concepând practica analizei ca tinzând să „repare pe Altul”, negând astfel pe Altul barat; Anna Freud a propus-o ca „întărire a eului”, unificând și dezminținд Subiectul divizat; autorii lacanieni moderni propun, pe de-o parte, „să recupereze o margine de libertate”, deoarece postulează că te naști alienat Altuia și fiecare individ trebuie să se separe de el, reintroducând astfel responsabilitatea subiectivă a individualismului în psihanaliză, iar pe de altă parte, propun „să te faci prieten cu simptomul sau juisarea”, făcând să coincidă cele două componente în luptă distinse de Freud: pulsiunile și individul social; astfel, niciunul nu recuperează subversiunea propusă de Lacan referitor la „greșeala subiectului presupus a ști” și „destituția subiectivă” care constă atât în traversarea simultană a iluziei subiectului ca fiind cel care știe și a unui Altul omniștient, deoarece, fiind freudieni, nu admit fundamentul inconștient ca o „știință neștiută” datorat teoriei semnificantului a lui Lacan.

„Destituția subiectivă” gândită de Lacan pentru finalul analizei nu coincide absolut deloc cu castrarea freudo-lacanienilor care o concep drept tuturor ne lipsește ceva. El o gândește ca o des-ființă, désêtre, esențială a subiectului care fiind doar o ființă de limbaj, î-l scoate din poziția de posesor al științei și repune psihanaliza în relație de înrudire cu știința modernă, dar doar gândind-o pe aceasta din urmă așa cum se deduce din lectura lui Lacan.

După el, știința modernă se caracterizează, în lectura mea, prin a poseda următoarele cinci proprietăți: 1. Procedează după modelul ipotetico-deductivist, 2. Se verifică pe baza unei practici care respinge evidențele

experienţelor personale acumulate, 3. Nu operează cu entităţi vizibile şi tangibile, ci cu abstracţii, 4. Lucrează cu instrumente făcute din litere: matemele şi 5. Realul ei este imposibilul logico-matematic. Aceste proprietăţi ale ştiinţelor concepute astfel fac ca psihanaliza şi lingvistica să participe cu drept deplin la ansamblul lor.

Dar nu toţi gândesc aşa, inclusiv majoritatea epistemologilor şi a psihanaliştilor nu o fac....”

2020. Conceptul de juisare. O nouă paradigmă în psihanaliză

https://www.eidelszteinalfredo.com.ar/el-concepto-de-goce-un-nuevo-paradigma-en-psicoanalisis-2-de-2/

Există un extraordinar consens în psihanaliză, și în special în psihanaliza lacaniană, indiferent de latitudine sau limbă. Există și diferențe, în fiecare autor, în fiecare școală, dar nu mai sunt diferențele radicale care existau acum câteva zeci de ani între diferiții autori și diferitele școli de psihanaliză.

Este propunerea lui Lacan faptul că juisarea este o substanță, în mod logic vorbind, în seminarul 14, iar în seminarul 20 este vorba despre o substanță juisândă. Lacan citează Hegel, Aristotel și Lenin, dar niciodată Freud în privința juisării. Dialectica stăpân sclav, stăpânul juisează și sclavul muncește, dar munca este a corpului sclavului, stăpânul juisează de corpul sclavului, stăpânul poruncește sclavului să juiseze, sclavul spune aud-juisez, dar stăpânii între ei cum se reglează? Problema este aceeași cu a luptei pe moarte pentru pur prestigiu, aceeași cu pactul fraților din hoarda primitivă, aceeași cu dialectica, pentru că pentru ca ele să aibă loc, pactul, dialectica, simbolicul, trebuie să le preceadă. Stăpânul juisează de tot corpul sclavului sau doar de o parte

a corpului, iar când el juisează, juisează cu tot corpul sau doar cu o parte a corpului? Sade nu făcea ceva neobișnuit, era ceva ce făcea toată nobilimea. Toate problemele apar prin introducerea subiectului în real, datorită faptului că există subiect, o consecință a semnificanței, sistemul semnificant are cel puțin patru semnificanți. Sensul poate fi dincolo de semnificat – semnificație, sau orizontul oricărui spus – semnificanță.

Odată ce este acest sistem în joc, deja există subiect, ca și consecință a acestui sistem, o combinație metaforică și metonimică, fără necesitatea unui corp uman sau a vreunui corp.

Stăpânul salvează sclavul? Dacă nu îl ucide, dacă îl salvează, cu ce preț? Stăpânul plătește, ce preț, această întrebare este consecința introducerii unui subiect în real.

Care sunt efectele asupra juisării a introducerii unui subiect în real? Care sunt principiile ce permit măsurarea efectelor acestei introduceri? 1. Dacă introducem juisarea este sub modul logic după care Aristotel consideră ousia, substanța, ceva ce nu poate să fie într-un subiect sau să fie atribuită unui subiect, 2.ceva ce nu poate fi susceptibil nici de mai mult nici de mai puțin, nici măcar de un egal. Plusul de juisare nu este un mai mult decât altceva, este din logica lui Marx, ceea ce capitalistul extrage din costul salariilor și valorificarea muncii. 3. Nu există juisare decât a corpului, nu există altceva decât materia și mișcarea – Lenin, materia e însă în sensul științific, nu în sensul comun, materia în știință nu este nimic care să poată fi considerată ca produsă de experiența comună. 4. Implică respingerea juisărilor eterne, divine.

Categoriile sunt predicatele, dar nu sunt predicatele, ousia este prima sau principala categorie, categorii lingvistice și categorii ale gândirii – Benveniste. Ousia poate fi tradusă ca entitate, esență, substanță, ceea ce nici nu se spune despre un subiect, nici nu este într-un subiect. Categoria om nu poate fi în om. Există ousia primare și ousia secundare, animal și om. Atunci este o aporie, ce este un predicat care nu se poate aplica unui subiect? O argumentație care nu are ieșire. Categoriile sunt predicate care nu sunt predicate. Pentru Aristotel nu este vorba decât de veridicitate, nu e vorba dacă este sau nu predicabil, ci dacă este sau nu

adevărat. Juisarea devine ceva ce locuiește în lumea limbajului sau a gândirii. Nici un psihanalist, înainte și după Lacan, nu a argumentat așa. Este prima entitate care se poate spune de ceva, dar nu este în acel ceva și nu se poate atribui acelui ceva, iar pe de altă parte nu admite conceptul de cantitate. Nu există om care să fie mai om decât alt om.

Sensul, cu cele două direcții, semnificanța și semnificația este ceea ce nu poate fi întâlnită în lumea animală, seminificanța introduce subiectul, semnificația introduce juisarea.

Adjectivul substantivat, când se substativizează. Semnificantul substantivizează. Prostia de exemplu, odată ce există semnificantul, există prostia. Substanța juisantă este ca prostia, între substanța

extinsă și substanța înțeleasă. Să juisezi de un corp, de un corp ce îl simbolizează pe Altul, nu este semnul iubirii. Locul Altuia este în corp. Corpul însuși este de la origine locul Altuia. Substanța juisantă este pentru a localiza semnificantul, semnificantul meu. Ce este semnificantul? Aristotel definește cele 4 cauze. Semnificantul este cauza juisării, cauza materială a juisării, este cauza finală a juisării, stopul, este cauza eficientă a juisării, proiectul prin care se limitează orice juisare, proiectul corpului, este și cauza formală a juisării, ceva de ordinul gramaticii semnificante. Juisarea este un epifenomen al semnificantului, și nu al corpului, corpul este ceea ce se juisează, în acest se juisează există substanța, nici într-un subiect, nici a unui subiect, ipeikoimenon. Pentru Freud este substanța vie, libidoul este un subproduct al organelor sexuale, iar pulsiunea este un produs al substanței vii.

Corpul biologic este foarte concesiv, este sensibil la semnificant, intrarea conceptului de juisare este o noutate absolută, juisare egal pulsiune de moarte plus libido. Întrebarea este cine juisează, nu e o problemă că lumea juisează, ceva ce nu are a face cu eul, substanța gânditoare, nici cu substanța extinsă, corpul biologic, ci cu un alt tip de substanță, cu un alt tip de materie.

Semnificantul introduce imposibilitatea de a spune cine juisează, lumea umană este guvernată de sistemul semnificant, materialul semnificant și legalitatea sa specifică, metaforă, metonimie, semnificat, sens,

semnificație, semnificanță, elementele materialității umane, introducerea unui subiect în real, schimbă deja realul în mod absolut, nu există ideea de juisare, este ceea ce descoperă psihanaliza. Ce este suferința, cine juisează? Chestiunea este ce sistem explică mai multe fenomene clinice?

Conceptul de juisare apare la o schimbare de paradigmă în psihanaliză, nu apare din experiență, este un model teoretic activ. Este un neologism, este foarte complex, dar după ce a murit Lacan nimeni nu a mai făcut așa ceva și pentru nimeni nu mai este ceva obișnuit. Sunt cel puțin două paradigme în psihanaliză, iar juisarea apare la o schimbare de paradigmă

A descoperit Lacan că oamenii juisează? Nu. Că pacienții care suferă din cauza simptomelor lor juisează cu ele? Da.

Simptomul ca satisfacție substitutivă, o satisfacție care implică suferință, suferință care implică satisfacție, există deja în Freud, la fel ca faptul că conflictele guvernează viața, deși există deja la Schopenhauer, Nietzsche, în interiorul aparatului și în afara aparatului psihic, există o absență a Suveranului Bine, care se derivă din dualismul pulsional. Conflictul, că trăim în într-o lume de juisare, este concluzia, răul din cultură, cauza, punerea limitelor forțelor biologice pentru a trăi în cultură, de unde posibilitatea unui înconjor, unui ocol. Substanța vie împinge ca evitare a neplăcerii, reîntoarcere la o stare anterioară, starea inanimată, căutarea unei fuziuni, căutarea plăcerii. Pentru Freud sunt ca și niște forțe fizice. Juisarea legată de imposibilul de spus, apare și la Freud. Pentru Freud viața este o substanță care are capacitatea de a evita neplăcerea. În Freud trăirea satisfacțiilor în insatisfacții este în inconștient, iar legarea lor de reprezentări în preconștient. Pentru Freud pulsiunea și libidoul nu pot intra în reprezentare, rămân limitrofe, rămân inefabile, mereu vor rămâne inefabile. Juisarea mortiferă servește pentru a justifica cazurile care nu merg, deși ea nu apare niciodată în Lacan, este o preluarea posterioară din teoria Kleiniană. Juisare mortificatoare, mortiferă nu este de la Lacan, provine din freudismul kleinian prin Miller.

Sunt 1200 de citații ale juisării în Lacan, principalul sunt seminariile 7, 14 și 20. Nu există juisare în afara corpului. Pentru Freud juisarea, pulsiunea, libidoul sunt în corp. Mama libidinizează copilul, nu în sensul că introduce libido în copil, ci el apare în copil în dezvoltare. Nu există juisare alta decât a corpului. Nu este gândirea cea care dă semnificantului efectiva și ultima referință, este din cauza intrării în real a semnificantului. De aceea articulez într-o nouă formă ceea ce implică termenul juisare. Substanța, ousia, în pereche cu epokeimenon, subiect. Ousia apare în Lacan de 2000 de ori. În Organon de Aristotel, cu 7 tratate, primul este Categoriile, însemnări de curs din Lyceum. Categoriile sunt predicate, un tratat despre subiect și predicat, Ousia este primul predicat. Substanța nu este în subiect și nu aparține subiectului. Substanța juisantă este deja în Descartes și Aristotel, ca ceva adăugat la substanța gânditoare și cea înțelegătoare. Există un salt la Freud între 1900 și 1920. De la suprafață scrisă la o schemă tridimensională, un ou sferic, esența omului fiind corpul, biologicul,

În biologie nu se știe ce este viața, pentru știință viața este imposibilă, pentru adn trebuie proteine, pentru proteine trebuie adn. În 1950 are loc turul lingvistic, Lacan extrage poziția psihanalizei de aici. Nu se mai separă timp și spațiu, estetica transcendentală kantiană cade, căci presupune timpul ca dimensiune înnăscută a interiorului și spațiul ca dimensiune înnăscută a exteriorului. Masa plus energia, formula lui Freud, forța, a căzut, masa este egală cu energia. Unda, structura ondulatorie a realității.

ALISTAIR BLACK, 1955 -

2014. Întâlnirea lui Lacan cu o statuie buddhistă și privirea ca și obiect „a”

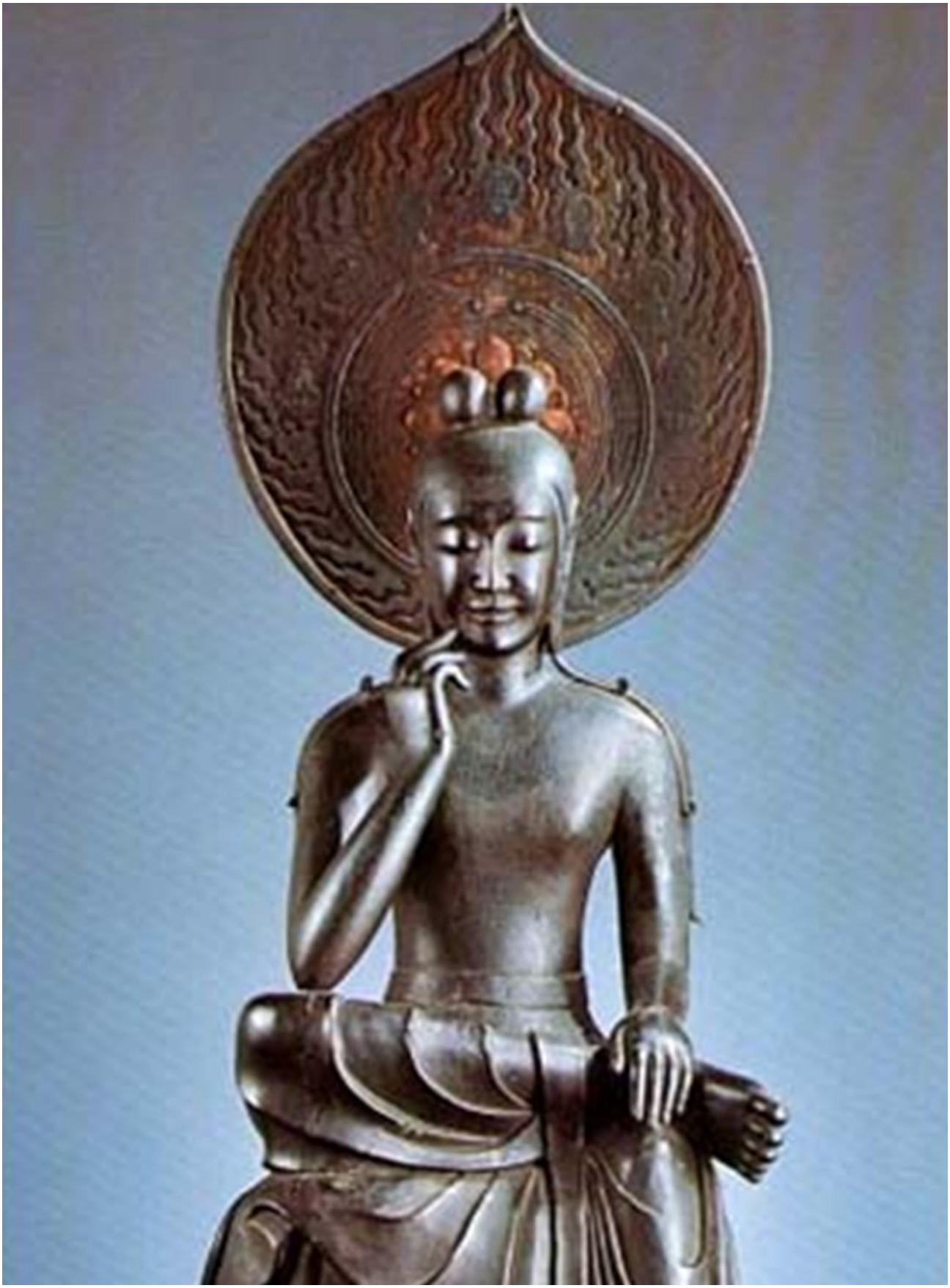

https://www.psychoanalytischeperspectieven.be/wp-content/uploads/2015/01/Black.pdf

După Seminarul 7„Etica psihanalizei”, din 1959-1960, în care Lacan elaborează conceptul „Lucrului” (das Ding), problema corelației lucrului cu obiectele parțiale care fac realul pulsiunii îl conduce la explorarea relației între acest „lucru real” și dorință.

De la Seminarul 8, „Transferul”, prin Seminarul 9, „Identificarea”, până la Seminarul 10, „Angoasa”, Lacan abordează problema „obiectului mic a” din mai multe perspective și în special dimensiunea reală a obiectului în fantasmă.

Până la începutul Seminarului 10 Lacan extinsese obiectele parțiale ale lui Freud, cele ale ființei polimorf perverse libidinale, pentru a include vocea și privirea, aspecte atinse de Freud, dar nu teoretizate.

În Seminarul 10 Lacan discută trei dintre „marile religii ale lumii”: Iudaism, Creștinism și Buddhism, pentru a ilustra dialectica dorinței în constituirea subiectului și a demonstra discursul său despre angoasă.

Problema este cum să situezi angoasa, așa cum ea este întâlnită în experiența psihanalitică, cu privire la dorință și marele Altul. Ea va ajunge să fie gândită ca și o întâlnire cu dorința marelui Altul, o limită a experienței și un semnal al marginii egoului, un mod de apărare contra juisării, luând diferite forme în relație cu gama obiectului parțial, obiectul „a”, din care privirea este un nou element.

Discuția despre buddhism, în lecția din 8 mai 1963, intitulată de Miller „Pleopele lui Buddha”, sugerând deja relația dintre dorință și privire, începe prin a rezuma și revizui sfârșitul ultimei lecții privind practica circumciziei în civilizațiile antice, ebraică și egipteană.

Circumcizia este descrisă ca și introducând și simbolizând intrarea subiectului în economia dorinței, prin inscripția simbolică a „unei relații permanente cu un obiect pierdut ca atare”, căci doar în dialectica cu obiectul pierdut, acest obiect ca și tăiat, dorința poate fi susținută, iar relația de distanță a subiectului cu obiectul ultim al dorinței, lucrul real în inima ființei umane, este permisă.

În biblia ebraică circumcizia este mult mai larg utilizată, nefiind limitată la a descrie operația în mod obișnuit conotată, iar „ceea ce este implicat este întotdeauna o separație esențială de o parte a corpului, de un

apendice, de ceva ce, în funcție, devine simbol al relației cu corpul însuși, începând de acum alienat, dar și fundamental pentru subiect.”

Lacan încearcă să definească această tăietură a semnificantului care lasă întotdeauna un rest real, un rest al corpului în real, ceva separat de corp, dar care totuși aparține subiectului.

Devenirea ca subiect doritor prin această tăietură, ca subiect al unei legi care guvernează economia dorinței, menține întotdeauna această relație cu obiectul pierdut, cu o parte a noastră a ființei noastre vii, a „corpului” nostru, ca și imediatitate a realului, la care am renunțat, pe care am pierdut-o, în mod precis pentru a intra în simbolic ca și o ființă vorbitoare.

Pentru Lacan, aceasta este semnificația esențială a complexului castrării, o lipsă posibilă imaginară fiind înlocuită cu o lipsă simbolică.

Pe parcursul seminarului Lacan abordează problema semnificației angoasei și relațiile ei cu dorința și juisarea.

Angoasa separă și menține o distanță între dorință și juisare, indicând în același timp juisarea ca și semnal al acelui rest al relației cu realul, după ce tăietura semnificantului instituie subiectul în ordinul simbolic.

Așadar, dorința, iar ca atare angoasa, trebuie gândită în relație cu dorința marelui Altul, fiind prinsă cu obiectul pierdut care structurează inconștientul, obiectul „a”, un rest al experienței primordiale a bebelușului în relația cu corpul mamei de care a fost separat, tăiat, și care, începând de acum, bântuie experiența umană ca și o lipsă fundamentală, un obiect pierdut.

Lacan va concepe aceasta în mod structural ca și cauză a dorinței, încercând să circumscrie, să conceptualizeze, să definească, ceva ce nu a mai fost niciodată situat în teoria psihanalitică înainte, ceva ale cărui coordonate nu au fost date niciodată în „strălucirea lui ultra-subiectivă”, în „pura funcție a dorinței”.

Pentru a situa această funcție, Lacan abordează formarea obiectului „a”, „obiectul obiectelor”.

Posibilitatea dialogului cu gândirea și practica buddhistă este articulată în interpretarea tezei că „dorința este iluzie”. Și pentru Lacan dorința

este considerată „o iluzie”, sau poate mai bine fictivă, fondată pe o lipsă fundamentală introdusă în experiența umană.

Structurarea subiectului are loc prin intrarea în limbaj ca și ființă vorbitoare.

Această tăietură încarnează ceea ce este pierdut și părăsit prin acest proces, o juisare originară, o experiență pre-lingvistică a corpului, în jurul căreia o economie a dorinței se poate forma.

Subiectul doritor este întotdeauna în căutarea acestui pierdut obiect „a”, obiectul ultim și în același timp interzis al dorinței, înlocuit prin multitudinea de obiecte întâlnite în lume (metonimia dorinței), niciunul, în cele din urmă, nesatisfăcând cu adevărat.

Dacă există o tematică esențială în revizuirea de către Lacan a psihanalizei, ea este cu siguranță re-centrarea ei ca și teorie și practică a dorinței, o problematică cunoaștere privind dorința.

Buddhismul adresează problema dorinței și suferinței umane, elaborând de-a lungul secolelor, în forme variate, diferite strategii cu privire la dorință și cunoaștere, ceva ce ar putea fi numit o etică și care invită comparația cu psihanaliza.

Introducând discuția buddhismului prin formula sa centrală, că „dorința este iluzie”, Lacan explică faptul că deși „iluzie” în mod necesar se referă la registrul adevărului, acesta nu poate fi adevărul final, iar în enunțarea „este iluzie”, ceea ce rămâne problematic este sensul acestui „este”, ființa este problematică.

Lacan va ajunge să formuleze înțelegerea sa a acestei formule, că dorința este iluzie, în faptul că ea „este întotdeauna adresată altundeva, la un rest, la un rest constituit de relația subiectului cu marele Altul.”

Abordarea lui Lacan leagă aici dorința cu funcția tăieturii, iar restul, cu diferitele organizări ale structurării pulsiunii care caracterizează ființa polimorf perversă libidinală și diferitele sale relații cu obiectele parțiale ale structurării pre-oedipale ale pulsiunii în relația cu cererea.

Acest rest, obiectul parțial, este ceea ce susține și animă dorința.

Stadiul oral este caracterizat „de o relație între cerere și dorința voalată a mamei”, în timp ce stadiul anal implică „intrarea în joc, pentru dorința bebelușului, a cererii mamei”, o devoalare a cererii mamei, iar „în stadiul castrării falice, „minus-falusul” pe care Lacan îl numește „intrarea negativității cu privire la instrumentul dorinței atunci când dorința sexuală ca atare apare în câmpul marelui Altul”.

Totuși, aceste trei stadii și formele de separare care le caracterizează pe fiecare nu acoperă întreaga structură a obiectului „a”, iar Lacan va ilustra o formă adițională a acestui „a”, menționată în discuția despre oglindă, despre relația dintre oglindă și ochi, despre importanța metaforei oglinzii în anumite discursuri buddhiste.

Nu este vorba despre oglinda stadiului oglinzii, „despre experiența narcisistă, despre imaginea corpului ca un întreg, ci despre oglindă ca și câmp al marelui Altul”, în care, prin reflexiile sale, apare acolo „pentru prima dată, dacă nu „a”, cel puțin locul său negativ”, cel care motivează și care este resortul radical al trecerii de la nivelul castrării la mirajul obiectului dorinței”, cel care este simbolizat în discursul lui Lacan prin (-phi).

Deși dorința este localizată, legată cu funcția tăieturii și a restului, în relație cu obiectul parțial, „lipsa cu care satisfacția este legată este altceva”. Tocmai în distanța, în non-coincidența acestei lipse cu funcția dorinței pentru subiect (acolo unde dorința este structurată în fantasmă și în oscilațiile subiectului în relație cu obiectul parțial), apare angoasa.

De aceea, „la fiecare stadiu al structurării dorinței, trebuie să determinăm ceea ce eu numesc punctul de angoasă”.

Această considerare a distanței între structurarea dorinței în relație cu obiectul parțial și o lipsă încă și mai primordială este ceea ce îi permite lui Lacan să facă un pas dincolo de Freud și „aparentul său impas” al „complexului castrării”, „insuficiența prin care relația dorinței cu obiectul care este fundamentală, nu este distinsă la fiecare nivel de ceea ce este implicat ca și lipsă constitutivă a satisfacției”.

Natura iluzorie a dorinței dincolo de castrarea simbolică, operația falusului în forma sa negativă, dorința care este adresată întotdeauna

altundeva, restului, îl conduce pe Lacan la discuția unei forme particulare a restului, „ascunsă în cea mai secretă trăsătură a ceea ce am pus acum mult timp în forma stadiului oglinzii, și care ne obligă să organizăm în aceeași relație dorința, obiectul și punctul de angoasă”, o formă a restului pe care tăietura la nivelul ochiului o introduce, acest „nou” obiect parțial, „și anume, noul obiect „a”,... cel pentru care lecția despre statuia buddhistă a fost o introducere, ochiul”.

Ceva ce deseori tradițiile au articulat în termenii relației dintre esență și aparență, subliniind puterea fascinației pe care aparențele câmpului vizual o au, și necesitatea învingerii fascinației la care dorința atât de ușor se alipește și ajunge să fie prinsă în acest câmp.

Acest element al fascinației în funcția privirii, care pare să absoarbă complet subiectul, este în sine enigmatic, însă acest „punct de iradiere” permite să pui problema „a ceea ce câmpul vederii revelă în funcția dorinței”.

Cei care au încercat să se detașeze de el și să elucideze această formă de captură majoră a dorinței umane, acest atașament la aparențe în misterul ochiului, au fost întotdeauna înghițiți de „fantasma celui de-al treilea ochi”.

În practica meditativă sau contemplativă care este o abordare a acestui obiect parțial al dorinței în ochi sau în privire, ceea ce este adus ca și corelativ al micului „a” al fantasmei „este ceva ce putem numi punctul zero”, care ajunge să ocupe întregul câmp al vederii, și care acționează ca și o sursă de calmare, pacificare a privirii.

Această contemplație calmând țintește la un fel de suspendare a fascinației pe care câmpul vederii o aduce cu el și a deșirării dorinței, acesta fiind rupt în bucăți de către dorință.

„Imaginea lui Buddha pare să ne poarte spre acest punct zero în măsura în care pleoapele sale coborâte ne protejează de fascinația privirii în timp ce totodată ne-o indică. Această figură este, în vizibil, în întregime întoarsă spre invizibil, dar ne scutește de acest invizibil... această figură asumă punctul de anxietate complet în sine și suspendă, aparent

anulând, misterul castrării. Este ceea ce am vrut să vă indic cu remarcile despre aparenta ambiguitate psihologică a acestor figuri.”

În seminarul 11 Lacan face o diferențiere mai clară între ochi (câmpul vizibilului) și privire, ca ceea ce este exclus din acest câmp, dar care funcționează totuși în el cu privire la dorință.

Ochiul este cel ce ia în el câmpul vizibil al obiectelor, însă privirea este ceva diferit.

Lumea vizibilă este dependentă de ochiul unui văzător sau al unei vederi, însă acest ochi este plasat în dependență față de ceva ce este înainte de proprii noștri ochi, iar acest ceva este pre-existența privirii. Lacan distinge aici între a vedea și a fi văzut, „eu văd doar dintr-un punct, dar în existența mea sunt privit din toate părțile”.

Privirea este invizibilă ochiului, însă îl înconjoară și îl încorporează, ea este tocmai ceea ce în relație cu obiectele vizibile este elidat și totuși operează ca și cauză a dorinței în câmpul scopic.

Mai întâi suntem priviți, mai întâi suntem un obiect al privirii în spectacolul lumii, iar acest „a fi privit din toate părțile” este elidat în viața trează atunci când ochiul fizic funcționează în relație cu obiectele vizibile, însă această experiență a privirii poate reveni foarte puternic în visele noastre.

Lacan sintetizează interpretarea sa a funcției privirii prin două aforisme care determină relația subiectului cu privirea sau efectul privirii asupra subiectului: tu nu mă privești niciodată din locul din care eu te văd; și, ceea la ce eu mă uit nu este niciodată ceea ce eu vreau să văd.

În contemplarea imaginii, pictură sau sculptură, sau alt obiect de artă plastică, ochiul caută relaxare de privire, dincolo de toate aparențele acolo este acest „nimic” al privirii.

Dimensiunea scopică a pulsiunii aici este aceeași funcție a obiectului „a” ca și ceea de ce subiectul pentru a se constitui ca și subiect s-a separat ca și organ.

Privirea substituie pentru simbolul lipsei, falusul, nu ca atare, ci în măsura în care lipsește prin operația complexului castrării.

Obiectul „a” este cel mai evanescent în funcția sa de a simboliza lipsa centrală a dorinței, pe care Lacan a indicat-o deja în algoritmul (-phi).

Obiectul „a” în câmpul vederii este aici numit de Lacan privire ca și opusă ochiului.

În câmpul scopic privirea este afară, eu sunt cel privit, eu sunt o imagine.

Această funcție este găsită în inima instituirii subiectului în vizibilul în care subiectul este determinat de o privire externă.

Subiectul uman ca și subiect al dorinței, esența ființei umane, este totuși, nu în întregime prins în câmpul imaginarului, dar se cartografiază pe sine în câmpul imaginarului legând aceasta la coordonate simbolice.

În câmpul scopic lucrurile mă privesc și totuși eu le văd, iar opera de artă oferă ceva specific pentru contemplarea vizuală. Este o anumită îmblânzire a privirii în contemplarea imaginii, picturii, sculpturii sau operei de artă.

În opera de artă dorința de a vedea este focusată și găsește o satisfacție parțială care încurajează renunțarea.

Icoane, idoli, imagini și obiecte sfinte, statui reprezentând figuri divine, ne țin sub privirea lor, însă valoarea icoanei sau idolului este că zeul sau personajul divin pe care îl reprezintă de asemenea se uită la ea. Ea este făcută cu intenția de a place zeului, de a acționa ca și o momeală.

Artistul creând imaginea specifică se joacă cu imaginea care ar putea trezi dorința zeului. Această imagine este un intermediar cu divinitatea. Este o îmblânzitoare, o civilizatoare și o fascinatoare putere în această funcție a imaginii, sau obiectului de artă plastică.

Caracterul fetiș al obiectului, de exemplu în statuia zeului, este astfel încât obiectul ascuns al dorinței, „obiectul agalmatic” este înăuntru. Accentul este plasat pe caracterul fetiș al obiectului în jurul căruia este constituită ceva putere magică, și tot felul de efecte sunt constituite în jurul lui.

Fetișul, magicul, obiectul extraordinar, este ceva mai mult decât imaginea, idolul sau icoana, nu doar o reproducere, imagine sau reprezentare, ci explicit o ființă pusă în câmpul vizibilului care mediază dimensiunea invizibilă a obiectului în acest câmp, privirea.

Concluzie

Lacan, de-a lungul discursului său în dezvoltare, a folosit deseori opere de artă, atât literare cât și plastice, pentru a ilustra teoria sa psihanalitică.

În seminarul 10 el folosește experiența specifică a observării „întâlnirii privirilor", cea a unui japonez contemplând o statuie buddhistă și „privirea" statuii care a fost identificată în acest articol ca fiind cea a lui Maitreya, viitorul Buddha, din Nara.

Făcând aceasta, el nu doar ilustrează ceva despre privire ca și obiect parțial, ci și face aluzie la sublimarea buddhistă a privirii în contemplarea operei de artă buddhiste.

Chiar dacă opinia erudită s-a schimbat cu privire la identitatea iconografică a statuii în anii de când Lacan a vizitat Japonia, explorarea sa a ideilor și conceptelor buddhiste privind dorința și non-dualitatea sunt în ele însele iluminatoare.

Ca atare, Lacan ne reamintește interesul său statornic în buddhism și face o contribuție la mereu în dezvoltare conversație între gândirea și practica buddhismului și cea a psihanalizei.

RADU ȚURCANU, 30 iulie 1960, Sibiu, România

Psihanalist, psiholog clinician la Paris, membru al Școlii Forumurilor Câmpului Lacanian. (98 av. Daumesnil, 75012 Paris)

Cărți:

2008. Identitatea după „id”

2010. „Lost in Satisfaction”. Pierdei și profituri

2011. Scriere ca în afara destinului: figuri de stil și trăsături de spirit

2013. Freud se invită în locurile de primire părinți-copii

2013. Viitorul omului, este raportul sexual

2017. A vorbi, a fi vorbit, a se face vorbi

2017. „My Precious”: dorință-tabu/ dorință-ac

JEAN-DANIEL CAUSSE, 18 iunie 1962 – 8 iunie 2018
2018. Lacan și creștinismul

Jean-Daniel Causse

Lacan
et le christianisme

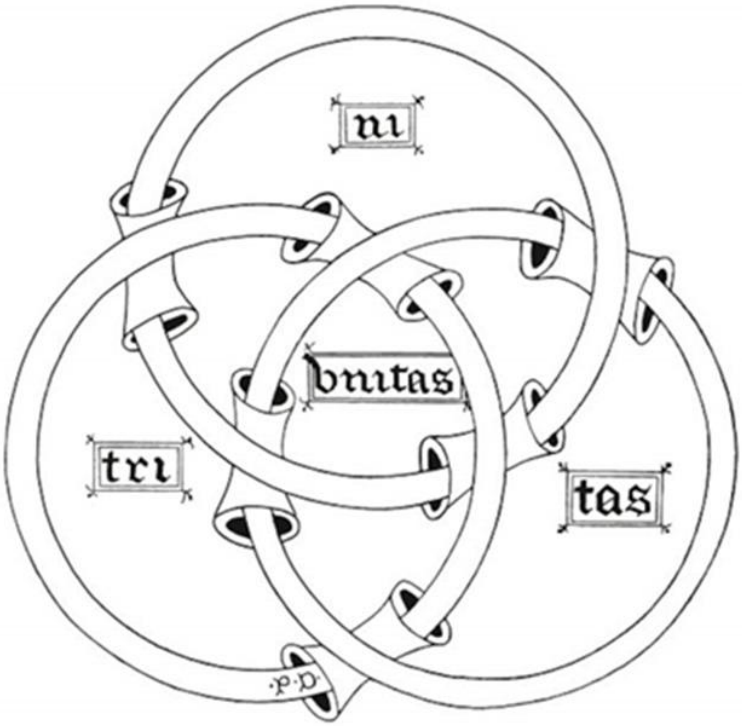

CampagnePremière

https://drive.google.com/file/d/19otvH8v9PMI-bcXn2X7ypA6WXpfZbGr-/view?usp=sharing

Introducere

Psihanaliza greșește dacă ignoră experiența religioasă, aceasta nu este un domeniu rezervat credincioșilor sau celor care „cred să creadă”.

Din iudaism, problema numelui divin care excedă orice nominație este gaura din limbaj pe care o ocupă alte nume care nu sunt ale ei, sau problema Literei în raport cu Tablele Legii, mai ales cele care au fost sparte.

Gândirea creștinismului ca și un fapt de limbaj major de către Lacan, prin echivalența celor 3 instanțe și dependența lor de celelalte două, constituirea subiectului în locul Altuia, neputând spune „eu” fără să treacă prin Altul, problema maestrului interior, un adevăr care revelându-se el însuși interzice oricui să-i ocupe locul, discursul maestrului ca și invers al psihanalizei, formalizarea „extimului” ca „mai intim decât intimul meu” sau ca „Tu erai în mine și eu în afara mea”, definirea juisării ca și „ceea ce nu servește la nimic”, distincția între juisare și util, distincția între „dictio” și „verbum”, cuvântul ca semnificant legat de semnificat și ca independent de semnificatul său, cuvântul ca unitate de bază a limbajului, și nu enunțatul, pentru a stabili legătura între semnificant și semnificat, dictio spune ceva, iar verbum spune pe cineva, botezul ca „Verbum visibile”, nu un discurs sau o învățătură, ci urmă, inscripție a semnificantului, iubirea în raporturile ei cu dorința și juisarea, aproapele care este dincolo de seamăn, grația care este în exces de orice măsură, vindecarea care presupune categoria singularului, creștinismul ca și teorie a excesului, a surplusului, ca dispozitiv a-normativ în esența sa, problema adevărului pe care o pune creștinismul și care nu a primit răspuns, fiind pusă de Pilat Adevărului însuși, așadar un adevăr pus inițial într-un punct în afara sensului, ca și „ab-sens”, chiar dacă ulterior religia îl asociază întotdeauna sensului.

Subiectul trage întotdeauna puterea sa de a fi din ceea ce, excedând sensul, deschide la posibilități noi și nebănuite.

1.Moartea lui Dumnezeu și condițiile credinței

Castrarea Altuia este miza decisivă a teoriei și clinicii lacaniene, problema cea mai redutabilă pe care o înfruntă un subiect, a accepta, nu propria lipsă, ci lipsa Altuia, fie pe calea nevrozei, perversiunii sau psihozei, lipsa Altuia este întotdeauna respinsă, recuzată, într-o păstrare dar și renunțare a credinței infantile într-un Altul non-castrat, o credință abandonată dar și o menținere a unei speranțe totuși vane de a recupera ceea ce ar împlini lipsa de a fi.

Critica lui Lacan a creștinismului și a religiilor este fără concesie, a organizării lor în jurul denegației sau dezmințirii castrării Altuia, a situării Altuia în punctul de cădere al științei, chiar dacă creștinismul a deconstruit reprezentările clasice ale divinului și a operat incompletitudinea Altuia sub numele de „kenoză” a lui Christos, care existând în formă de Dumnezeu, s-a vidat el însuși luând forma unui sclav, coborându-se pe el însuși devenind supus până la moarte, moartea pe cruce”.

Ca atare, nu există încarnare, corp, fără kenoză, fără vidare de sine, fără pierderea a ceea ce ar face totalitate, fără renunțare la tot, cauzată de Unul.

Astfel un Dumnezeu nu i-a corp, nu intră în limbaj decât cu condiția de a nu fi tot, la început Verbul era Dumnezeu și apoi Verbul s-a făcut carne.

A lua corp, a deveni corp uman, un corp care vorbește, presupune o kenoză, o pierdere, o vidare, o renunțare la plenitudinea ființei, o înscriere în contingență, temporalitate și lipsă.

Un divin care nu și-ar tăia nimic, care ar rămâne în afara castrării, nu ar lua niciodată corp, este vorba aici despre efectele și consecințele unui discurs în câmpul reprezentărilor.

Lacan interpretează moartea lui Dumnezeu prin noțiunea freudiană a uciderii Tatălui, problema fiind ce anume introduce moartea Fiului în ideea morții Tatălui, pentru Freud fiind vorba despre o mărturisire a unei culpabilități și deci rezolvarea ei parțială.

Kenoza este dublă, trebuie ca Dumnezeu să moară de două ori, ceea ce corespunde categoriilor de vid și de lipsă, două momente în mod logic diferite, dar fără decalaj cronologic.

Este necesar ca Altul să fie vidat căci rămânând tot nu poate ajunge ca Altul, dar trebuie și marcat cu sigiliul castrării și înscris în lipsă.

„Dumnezeu este inconștient" este o excluzie internă, constitutivă a subiectului inconștientului, extimul este vidul central în inima lumii umanului, realul, cel căruia îi aparțin întotdeauna zeii, ceea ce nu poate fi întâlnit decât la punctul unei disjuncții a științei și adevărului, un loc inconștientului, un loc al adevărului sustras științei, format de ceea ce Freud numește refulare originară.

„Veritabila formulă a ateismului nu este Dumnezeu este mort, ci Dumnezeu este inconștient", afirmarea ateismului fiind o denegație, mai religioasă decât religia, mai religioasă decât o gândește a fi, „religia fiind un simptom, o reîntoarcere a refulatului, întreaga lume fiind religioasă, doar psihanaliza fiind capabilă să facă un ateu viabil, adică cineva care să nu se contrazică la fiecare pas."

Așa cum ateismul este mai religios decât religia, religia este mai atee decât ateismul, „nu există adevărați atei în afara teologilor, cei care vorbesc despre Dumnezeu, căci cuvântul este întotdeauna uciderea lucrului", de unde opoziția între mistică, o dio-logie, și teo-logie.

„Modul în care Dumnezeu există nu va place teologilor, care sunt mult mai tari decât mine în a se trece de existența lui, din nefericire eu nu sunt deloc în aceeași poziție pentru că eu am de-a face cu Altul."

Problema nu este a unui „în sine" al lui Dumnezeu, izolabil în el însuși, ci a funcției lui în discurs, indiferent dacă o afirmi sau o negi.

Dumnezeu există, „ek-sistă", ca și loc logic.

Uciderea Tatălui primordial, moartea lui Dumnezeu, Dumnezeu este inconștient, ca și primă etapă a kenozei, reprezintă momentul de trecere de la viața animală la lumea umană, nașterea ființei umane la propria umanitate, dar nu ca un început istoric, ci ca origine despre care nu știm nimic, nu ca un moment cronologic, ci ca ceea ce ființa umana

întâlnește ca fiind întotdeauna deja acolo, o enunțare a unui adevăr structural, un pur moment logic, un mit care poartă un adevăr.

Astfel uciderea Tatălui originar, moartea lui Dumnezeu, este în mod strict un mit fără caracter istoric, cu o validitate doar formală, o moarte care nu are sens decât dacă se referă la un Dumnezeu care este mort dintotdeauna, ca și Tatăl primordial, așadar nimeni nu riscă să fi comis uciderea lui.

Uciderea Tatălui vrea pur și simplu să spună tocmai faptul că nu îl poți ucide, el este deja dintotdeauna.

Mitul morții lui Dumnezeu ca și mitul uciderii Tatălui țin de o aceeași structură a limbajului din faptul că incompletitudinea este originară, căci lumea umană apare în funcție de dispariția celui care ar fi avut totul.

Este vorba așadar despre un mit al fiilor, adică o ficțiune, o fantasmă pe care ei o elaborează, o denegație nevrotică în care refuzi ceea ce totuși ai acceptat.

Această moarte este condiția de posibilitate specific umană a lui „a crede”, credința fiind un fenomen de limbaj unit cu moartea lui Dumnezeu, sursa însăși a actului de a crede, sursa religiei și a nașterii zeilor pentru Freud, sura legii și a interzisului pentru Lacan, ceea ce instalează legea, supravegherea supraeului și culpabilitatea ce derivă.

„Dacă Dumnezeu este mort, atunci, din contră, nu totul este permis, ci nimic nu mai este permis”, această moarte nu este ceea ce ar autoriza ființa umană să ia locul dispărutului, ci marchează un loc pentru totdeauna și din totdeauna imposibil de ocupat, formează o barieră de nedepășit, fondează o lege căreia fiecare îi este supus, o lege care face obiectul unui refuz constant, o lege ocolită în foarte multe maniere, o lege fondatoare și credința.

Tatăl este dincoace de uman, fiul este primul uman, adică există ceea ce precedă pe fiecare dintotdeauna și nimeni nu este la originea lui însuși, nimeni nu ia cuvântul fără să fi fost precedat de limbaj, fără să fi fost scufundat într-o baie de limbaj, ceea ce face imposibil de gândit nașterea limbajului.

Pentru Freud legea fondatoare este Tabuul incestului, ceea ce obligă pe fiecare să piardă o parte din juisare pentru a accede la lumea umană.

Așadar moartea lui Dumnezeu conduce la interzis și nu la totul este permis, adică la faptul că atotputernicia este pentru totdeauna exclusă din lumea umanului, Dumnezeu este numele unui loc vid, imposibil de ocupat, interzis oricărei ființe vorbitoare, fondarea ființei umane este în legea care îi interzice totalitatea, o totalitate pe care nu a avut-o niciodată, pe care nu a fost-o niciodată.

Fiecare trebuie să piardă ceea ce nu a posedat niciodată și nu pierde decât ceea ce deja a pierdut dintotdeauna.

Nu este o pierdere care presupune că am putut poseda ceea ce a fost pierdut, este o absență care nu este o absență de ceva, ci de nimic, o absență a ceea ce s-a absentat deja dintotdeauna, o absență sau un vid care nu este grevată de fundalul unei prezențe sau unui plin, dar care totuși este o prezență, o prezență la Freud a „Lucrului”, o absență a „Lucrului”, cea care ocupă locul central în organizarea psihică.

Credința își are în mod paradoxal originea în moartea lui Dumnezeu, ceva ce desemnează o incompletitudine constitutivă a ființei, ceea ce face că subiectul este o lipsă de ființă.

Din momentul în care umanul vorbește el se găsește divizat de el însuși prin efectul semnificantului, cuvintele și lucrurile nu mai coincid deloc, lumea umană se construiește într-un raport la un obiect absent, o absență ce deschide câmpul credinței ca sistem al reprezentării.

Doar un subiect doritor, care caută întotdeauna mai mult, altceva decât ceea ce are și care pune problema sensului este capabil de credință.

Credința nu poate exista decât într-o lume a limbajului, o lume în care există întotdeauna o distanță între semnificant și semnificat, o lume în care limbajul este constituit printr-un punct vid care îi este intern, o gaură în limbaj, moartea Tatălui, ca și moartea lui Dumnezeu, tocmai ceea ce fondează și face posibilă funcționarea sistemului reprezentării și condiționează fenomenul credinței.

Moartea lui Dumnezeu ca și mitică și ca și sursă a credinței este primul aspect al kenozei ca și vid al divinului, precum ideea iudaismului a unui

Dumnezeu care nu își dezvălui numele, este ceea ce este, nu revelă nici o identitate, o revelare a Numelui care nu dezvălui decât absența dezvăluirii, „Nici un Nume care să nu fie propriul său Nume-propriu”.

Nu este vorba despre un nume care ar fi putut fi revelat și care fi fost ținut ascuns pentru motive mai mult sau mai puțin obscure, ci despre un dincolo de interzis, despre ceea ce nu poate fi revelat pentru că numele propriu de Dumnezeu lipsește, nu poate fi spus pentru că el este semnificantul care lipsește în limbaj.

Divinul pe care nici un nume nu-l numește este în tradiția apofatică a lui Dionisie Areopagitul, mai multe nume îl pot evoca, dar niciunul nu-l poate desemna, pentru că este și rămâne indicibil, precum în Ioan „Nimeni nu l-a văzut pe Dumnezeu” și în Exod „Fața mea nu poate fi văzută”, un nume ca un loc vid pe care alte nume îl pot reprezenta, dar care rămâne, ca un punct de real, în afara prizei limbajului.

„O gândire riguros atee trebuie să se situeze într-o perspectivă creaționistă și în nici o alta.”

„Perspectiva creaționistă este singura care permite să întrevezi posibilitatea eliminării radicale a lui Dumnezeu.”

Este vorba despre ideea creației ex nihilo, din nimic, din neant, din ceea ce nu este, versus creația lumii de un Dumnezeu pornind de la o materie existentă.

În creația din nimic ființa separată și creată este un străin pentru creator, creația nu este niciodată prelungirea creatorului, ci apariția unei alterități capabile să existe în mod distinct și autonom.

Creația este o separație, o separație care afectează tot atât creatorul cât și creația.

.....

PIERRE-HENRI CASTEL, 16 ianuarie 1963 -

Născut la Paris, vechi elev al Școlii Normale Superioare, doctor în filosofie și doctor în psihologie clinică și patologică, este director de cercetare la CNRS.

Psihanalist, membru al Asociației Lacaniene Internaționale, se interesează în special de analiza epistemologică a psihanalizei, de

critica sa, și mai ales a marilor teze construite de Sigmund Freud, Jacques Lacan și Wilfred Bion. Încearcă să integreze criticile epistemologice (Grunbaum, Popper), dar și pe cele de natură istoriografică.

2006. La ce rezistă psihanaliza?

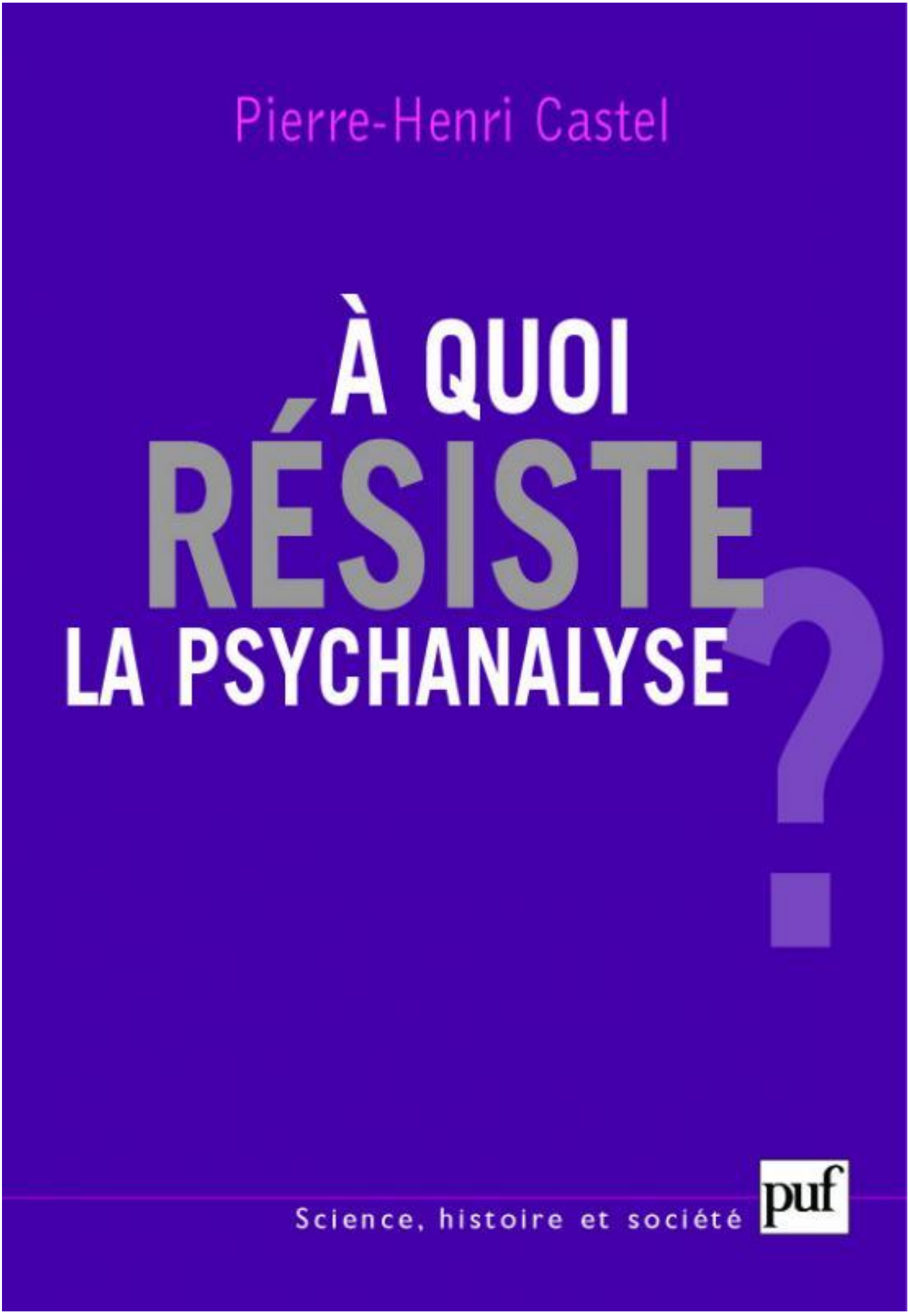

Introducere

„În 1979 deceda Wilfred Ruprecht Bion; în 1980, Erich Fromm; în 1981, Jacques Lacan și Heinz Kohut; în 1982, Anna Freud.

Au dispărut cinci psihanaliști, dar și cinci dintre cele mai mari nume din psihanaliză după Freud....”

„Tot în 1980, Asociația Americană de Psihiatrie publica versiunea revizuită a DSM-III, elaborat de o pleiadă de specialiști, cu una sau două excepții, formați oficial în domeniul psihanalizei.

DSM-III lichida în practica psihiatrică referința categoriilor freudiene. Trimițând termenul de nevroză în trecut, sau, cu o oarecare viclenie, în preistoria psihiatriei viitoare, DSM-III dădea o lovitură de grație evidenței dominante după care tulburările mintale trebuie descrise și explicate din punct de vedere „psihodinamic”, ca fenomene înscrise în relațiile cu seamănul și într-o istorie profundă depășind obiectivitatea brută a simptomelor și conștiința lor actuală la bolnav...

Iar, fără nevroză înțeleasă în acest sens minimal, firește că nu mai există psihanaliză...”

„De 25 de ani, credibilitatea psihanalizei pare să se fi prăbușit, din mai multe motive,

atât interne:

-sterilitatea invenției clinice ca teoretică,

-ortodoxii așternute din nou,

-vicii de transmitere,

cât și externe:

-noi paradigme în psihologie,

-mutații ale expectativelor culturale,

-anumite raporturi sociale cruciale,

-respingeri istorice și epistemologice ale lui Freud și ale moștenirii sale etc....”

„Ideea centrală este că am putea dezintegra cu dificultate acești factori, ei nu sunt niciodată pur teoretici, nici pur sociologici...”

„Putem vedea ceea ce dorim în criza în curs:

-triumful unui adevăr ridiculizat multă vreme de freudieni,

-premisele unei catastrofe psihice colective,

-verificarea caracterului inasimilabil din punct de vedere cultural al psihanalizei,

-sau, în mod cu totul stupid, închiderea unei paranteze neștiințifice regretabile..

O afacere așadar, de gust, de interese sau de mijloace...”

„Important este, însă, mai întâi, să mărturisim că psihanaliza a ieșit din această criză în zdrențe...”

„Ori, pentru că nu rezistăm niciodată decât la ceea ce este pe deplin irezistibil, trebuie să facem o trimitere directă la acești factori de criză, la o anumită trăsătură a lor predominantă și, fără îndoială, mai decepționantă...”

„Iată prin urmare miza, dar și oportunitatea paradoxală pe care o oferă...”

„În fond, la ce rezistă psihanaliza?

În opinia mea, la trei lucruri:

-unei critici epistemologico-istorică destul de originală și mai degrabă informată, care, se crede, a lăsat-o, în cele din urmă moartă...

(peste Atlantic, ea a dat naștere unei dezbateri polemice, care a atins marele public: Freud Wars, Războaiele Freud)...

-într-un mod mai subtil (este de fapt ideea centrală a eseului meu), ea rezistă ei însăși, altfel spus la ceea ce ea expune cel mai psihanalitic, și care, fiind radical deranjant pentru orice cunoaștere și orice motivație obișnuită a actelor, este deranjant și pentru psihanaliză...

-în sfârșit (mă refer aici la paradoxul precedent), ea rezistă la exaltarea valorilor în baza cărora civilizația (Kultur, zicea Freud) și-a făurit

idealuri fondatoare ale vieții comune, până într-atât încât implicarea lor continuă să facă din psihanaliză un subiect de scandal...

(la modul cel mai simplu, aceste idealuri nu reprezintă nici conștiința, nici superioritatea spiritului asupra instinctelor primare, ca la începutul freudismului, ci acelea ale autonomiei, mai ales în materie de „alegere sexuală”, și ale factorului aflat în corelație cu ea, subiectivitatea, acest adăpost sacru al diferenței dintre eul meu și al vostru)”

„După cum observăm, „a rezista” nu este luat în același sens în fiecare dintre aceste puncte. Planul meu de bătălie încearcă să elaboreze un anumit conținut din ideea de rezistență și un gen de adversitate suferită de psihanaliză, în așa fel încât se poate remarca în ce fel psihanaliza nu este atacată corect din toate părțile (inclusiv din însăși interiorul ei), dar și creează probleme departe de cercul ei propriu (și din cauză că scoate la lumină solidaritatea nerecunoscută a atacurilor la care este expusă, dar și pentru că îngrijorează ultimele puncte de sprijin ale modalităților noastre obișnuite de a trăi și a gândi)...”

„Primul capitol se referă la capacitatea psihanalizei, la nivelul conceptelor și ipotezelor sale fundamentale, de a rezista prin contra-argumente la argumentele lansate recent împotriva sa, de către filosofia științelor pe de-o parte, iar pe de alta, de către critica istorică...”

„S-ar putea spune: este puțin cam rigid, oare chiar trebuie cu adevărat introdus cititorul în meandrele extrem de sofisticate ale filosofiei psihanalizei și ale criticii istoriografice? Sau încă și mai serios: oare chiar trebuie să faci dintr-o uluială exactă referitoare la ce se petrece în aceste domenii, un preambul pentru a înțelege restul?...”

„După părerea mea, da.”

„Unul dintre efectele cele mai păguboase ale decăderii intelectuale a psihanalizei este sentimentul, de acum înainte foarte răspândit în rândul publicului cultivat, că psihanaliza nu ar avea nimic de răspuns, în cele din urmă, la avizul „experților” care o condamnă ca pe o pseudoștiință bruftuluită de impostură....”

„Cu siguranță, excelentele motive pe care le avem de a nu fi deloc intimidați de declarațiile zgomotoase ale unuia sau altuia, nu sunt chiar

atât de ușor de pus în valoare. Cu puțină neurobiologie vulgarizată (câteva frumoase imagini multicolore ale creierului), diverse statistici și un apel la a fi în pas cu vremea, se pot face minuni....”

„Ignoranța crasă a mizelor și a instrumentelor contemporane ale criticii teoretice face tot restul, chiar și la psihanaliștii cei mai bine intenționați...”

„Confuzia ce domnește între raționalitate și științificitate este într-atât de mare, încât teama de a nu avea nimic cu care să ne opunem atacurilor recente împotriva psihanalizei ca știință are drept consecință o reorientare către filologie și „etică”, care închide tot mai mult mediul psihanalitic în izolarea sa socio-culturală, în timp ce este privită cu neîncredere orice tentativă de justifica rațional demersul psihanalitic, iar rațiunea este comună, atât a mea, cât și a voastră...”

„Din motive de calitate intrinsecă, dar și de notorietate, voi aborda mai ales lucrările lui Adolf Grunbaum și ale lui Mikkel Borch-Jacobsen...

Psihanaliza, pentru a o spune răspicat, poate „rezista” acestor două critici, duse până la punctul lor maxim de incandescență de autorii pe care i-am citat, și conform cărora:

-ea eșuează în a furniza o teorie acceptabilă a cauzalității faptelor mintale,

-ea nu este decât o varietate de psihoterapie prin sugestie, dar care, negând virulent de a fi una, se condamnă la o fugă de dinainte frauduloasă și inutilă...”

„Aceste obiecții au vaste efecte politico-instituționale:

-ele implică creditul practicienilor în momentul în care puterile publice se interesează de sănătatea mentală,

-joacă rolul unei valorizări savante pe noua piață a psiho-terapiilor,

-permit ideologiilor diverse, care exploatează în profitul lor dezvoltarea științelor cognitive, „să facă să triumfe un mit”, cu o plusvaloare ideologică garantată...”

„În capitolul al doilea propun o modalitate mai grăitoare: să răspundă criticilor venind din exterior, nu scutește psihanaliza, în nici un fel, de a se explica în raport cu ea însăși...

Într-un cuvânt, aș dori să suprim uniunea sterilă a criticilor orientate prost și a apologiilor inutile, mutând dezbaterea în însăși inima psihanalizei..."

„Ar trebui așadar să evocăm rezistențele psihanalizei la ea însăși: la modalitățile ei de a gândi, de a se justifica, de a opera, care o implică pe ea însăși, pentru că aceste rezistențe derivă din conceptul de bază al lui Freud, inconștientul...

În orice caz, voi argumenta, oricât de straniu ar părea, că acest paradox concentrează în mod concret conflictele care au distrus mișcarea psihanalitică și care au devenit astăzi paroxistice..."

„Unde ne aflăm de fapt?...

Văzută din interior, și prin ochii practicianului care sunt, psihanaliza este sfâșiată la ora actuală de două tendințe ireconciliabile:

-prima, de inspirație neo-pozitivistă, dorește reabilitarea științifică a disciplinei, mai puțin prin crearea unei adevărate „psihologii psihanalitice", cât printr-o legătură substanțială dintre psihanaliză și neuro-științe, sub conducerea „neuro-psihanalizei"...

-a doua, diametral opusă, încearcă în mod activ, în numele unei empatii lăudate ca fiind un panaceu, anihilarea asimetriilor structurante ale terapiei, și în special cele ale transferului, întocmai celor ale inconștientului, „rezistent" în sensul radical expus mai sus (împingând la limita sa dialectica transferului și contra-transferului, s-a născut astfel „inter-subiectivitatea", care, la ultima punctare, a devenit azi curentul dominant în America de Nord)..."

„Vreau să susțin că acest supliciu al sfârtecării, care ne face să ne îndoim serios că există încă orice ar fi ca „o" psihanaliză, derivă, după opinia mea inițială, din dificultatea ca psihanaliza să se admită pe ea însăși ca rezistând tot împotriva ei însăși..."

2016. Cazul „Paramord”. Obsesie și constrângere psihică azi...

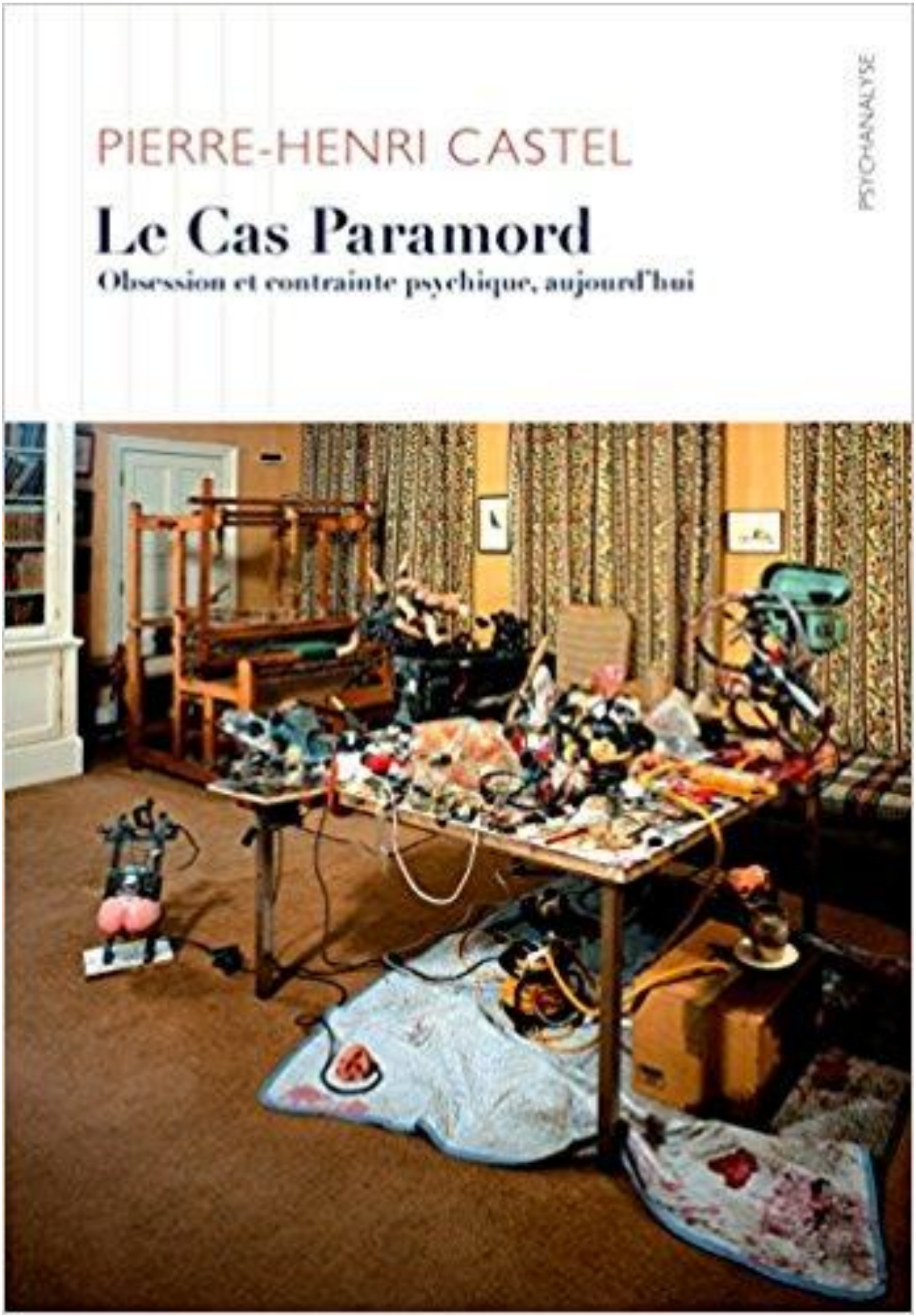

O prezentare exhaustivă...

atât a unei istorii a nevrozei obsesionale (TOC) ...

cât și a unui parcurs de cură într-un caz individual...

un veritabil eveniment în actualitate...

O continuare la „Sfârșitul Culpabililor” (2012)...

urmată de o postfață teoretică: „O rândunică nu aduce primăvara”...

„Psihanaliza ca fapt moral total...”

„O trecere de la paradigma culpabilității la cea a rușinii...”

„O trecere de la injoncțiunea auto-controlului la cea a auto-nomiei...”

„O trecere de la modalitatea transmisiei la cea a transformării psihanalizei...”

„Ce putem face azi pentru psihanaliză?...”

„Trebuie să terminăm cu transmisia... Trebuie să ne riscăm la o muncă care este cea a transformării psihanalizei...”

„Este vorba de două nivele, mai întâi o muncă „bioniană” destul de clasică, cea a unei a doua gândiri, după ani de reflecție și supervizări „altundeva” decât grupul căruia datorezi formarea analitică...”

„Apoi, propriu zis dimensiunea transformării, transformarea psihanalizei, un program de studiu pe care îl propun, în germen, în „O rândunică nu face primăvara”, așa cum le spun colegilor, pentru a râde, pentru următorii 30 de ani...”

„Cazul „Paramord” pune chestiunea riscului, cea a construcției cazului, dar nu numai...”

„Riscurile, așadar, cele care le-am asumat, dar și pe care le-am descoperit apoi...”

„Interesul, ceea ce încerc, este ca riscul să fie cât mai mare posibil...

căci...

aceasta obligă dezbaterea să devină cu adevărat critică...

aceasta forțează eventualii cenzori să iasă dintr-o poziție în care s-ar mulțumi să restabilească ortodoxia...”

„Sfârșitul” psihologiei după anii 80: reînnoire științifică sau ruină a speranțelor iluzorii?

„Psihologia” a murit. Evoluția ei istorică și conceptuală după anii 80 nu este decât o lentă conștientizare a acestei stări de fapt, iar recentele crize instituționale ale disciplinei, care, pretutindeni în lume, separă clinicieni și cognitiviști, o finalizează.

Dificultatea este de a ști dacă în această afacere, rațiunile afișate ale rupturii sunt cele bune, și dacă fiecare dintre actori, într-un câmp de acum explodat, va câștiga ceea ce-și imagina.

Tocmai în Statele Unite, pământul binecuvântat al psihologiei, măsurăm mai bine amploarea paradoxului. În 1980, un doctorat din 10 era în psihologie; existau 50000 de psihologi, adică a cincea parte a profesioniștilor din lume. American Psychological Association are azi 160000 de membri; dar cea mai mare parte a psihologilor clinicieni se înscriu în câmpul muncii sociale (educație, psihoterapie) în timp ce esențialul cercetării mediatizate în psihologie poartă asupra creierului, și mobilizează neurologi, biochimiști, psihiatri, lingviști, și chiar, vom vedea de ce, filosofi.

De la autonomia-aspirație la autonomia-condiție: câteva mize pentru sănătatea mintală...

O abordare istorică, generală cu privire la autonomie...

O aventură deschisă (pentru că nu știm încotro, până unde, va merge), a autonomizării crescânde a indivizilor în societățile modernizate, o aventură ce a început, probabil, în secolele XVI, XVII, dar care ne atinge pe fiecare prin intermediul unui anumit număr de angoase și neliniști...

Ceva ce a fost foarte bine descris de sociologul Norbert Elias (22 June 1897 – 1 August 1990)...

Ceva ce este neliniștea societăților individualiste, în care ceea ce face să țină societățile noastre sunt constrângerile pe care ni le impunem în mod interior pentru a face în mod riguros ceea ce trebuie să facem (acest fel de auto-constrângere permanentă, nu încetăm să ne supraveghem, să ne evaluăm, să verificăm ceea ce spunem, să ne gândim la consecințele a ceea ce spunem)... și în același timp o experiență a unei singurătăți extreme care face că fiecare se poate simți închis sub pielea sa și se poate întreba: „și ce anume face să țină societatea, dacă, în mod efectiv, societățile individualiste se țin doar din faptul că norma socială este ca fiecare să facă ca și mine, ca individ, adică să se auto-constrângă, și să nu devină liber decât prin capacitatea de a se menține în mod constant în a se auto-evalua, a se auto-supraveghea, a se auto-constrânge în mod permanent?” ...

Autonomia-handicap... autonomia dependentă...

O aventură foarte densă și foarte spectaculară a autonomizării oamenilor care nu au nici o autonomie...

Cum să autonomizezi oamenii fără a face să apese asupra lor injoncțiuni de autonomie care-i afundă încă și mai mult în dependență, dezastru sau suferință psihică, suferință fizică, atunci când această autonomie este spiritul social care ne animă, este așteptarea noastră, așteptările noastre? Ce vrem de la copii noștri? Să fie autonomi... Ce vrem de la oamenii pe care-i iubim și cu care ne împărtășim viața? Atât de paradoxal cât ar putea părea, să fie autonomi...

Așadar, așteptările sociale care ne guvernează, iată ceea ce dă această formă particulară autorității morale a societății... autoritatea morală a societății este acolo, pentru noi, în aceste așteptări ale autonomiei...

Figuri ale autonomiei, contrare heteronomiei...

Să găsești o modalitate de a concilia libertatea și ordinea, ordinea la care mă supun, să fie o ordine aleasă...

Cum anume un ordin politic devine autonom?...

Cum educăm indivizii astfel încât să poată deveni capabili să aleagă prin ei înșiși ordinele la care se vor supune?...

Autonomia ca desfășurare a capacităților de acțiune, autonomia ca ceea ce trebuie să presupunem apriori la orice om, o capacitate de inițiativă, o capacitate de a fi agentul propriilor transformări, agentul propriilor schimbări, o capacitate de a acționa din propria sa inițiativă, care caracterizează omul de acțiune, care nu primește de la nici un altul reguli sau instrucțiuni, ci este un constructor, un creator al propriei sale existențe și al propriei sale vieți...

O figură absolut majoră a demnității umane, o viziune a autonomiei nu chiar identică cu cea de a fi capabil să alegi regulile pe care ți le dai și cărora li te vei supune...

2018. Răul care vine. Eseu prematur despre sfârșitul timpurilor

1.

Se va scurge mai mult timp între ultimul om și mine, decât între mine și, să zicem Cristofor Columb.

Iată propoziția, pusă ca și premisă, pentru care propun să explorăm câteva consecințe.

Să spunem imediat în ce câmp al științei, sau mai degrabă al speculației, și contra căror idei alternative sau concurente.

Ideea unui orizont apocaliptic, dar nu religios, a unui sfârșit al lumii legat în special de război, catastrofe politice, prăbușirea civilizației, și spre care am tinde inevitabil, nu este nouă.

Și nici ideea derivată că noi am trăi încă de azi, în plină modernitate laică și științifică, timpurile sfârșitului, cele care precedă sfârșitul timpului.

O întreagă literatură, parțial uitată, inițiată de Karls Jaspers, apoi prelungită de Gunter Anders și Hans Jonas, s-a străduit să înfățișeze așa viitorul nostru, în perspectiva unui război atomic, urmat de faimoasa „iarnă nucleară" care ne-ar acoperi pe toți sub cenușă și zăpadă, și, pentru a concluziona, ar distruge umanitatea.

Jonathan Schell, în anii 1980, se făcea încă ecoul acestei perspective sub o formă vulgarizată, mai puțin metafizică, dar cu o certă putere evocatoare.

Ori, în mod curios, angoasa de războiul nuclear, conceput ca un eveniment databil într-un moment oarecare al viitorului, eveniment ușor de reprezentat în timpul Războiului rece, bloc contra bloc, Est contra Vest, nu ne mai deranjează deloc după căderea zidului Berlinului.

DARIAN LEADER, 1965 –

2021. Jouissance. Sexuality, Suffering and Satisfaction

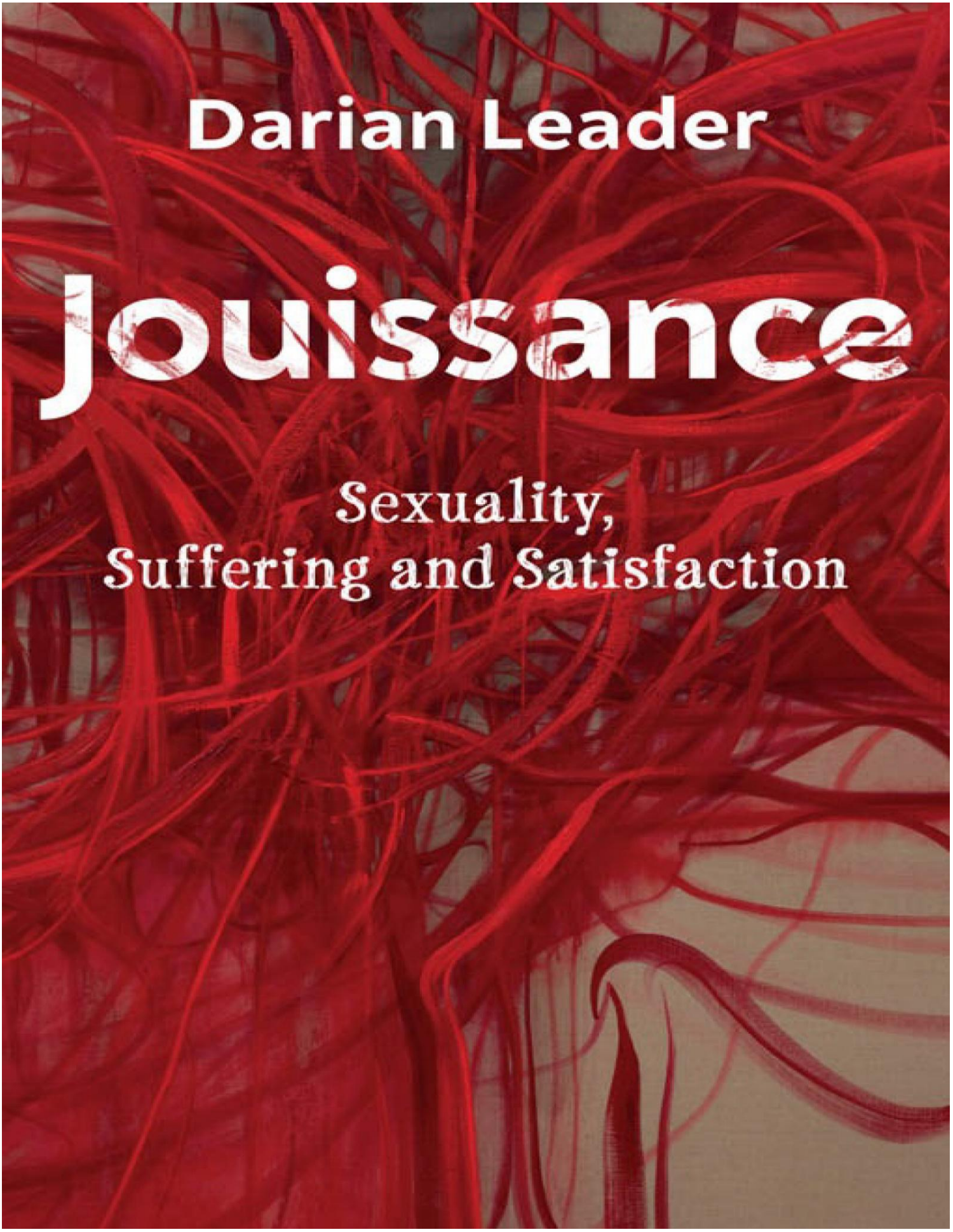

PETER D. MATHEWS, 1975 -

2020. Lacan. Șarlatanul

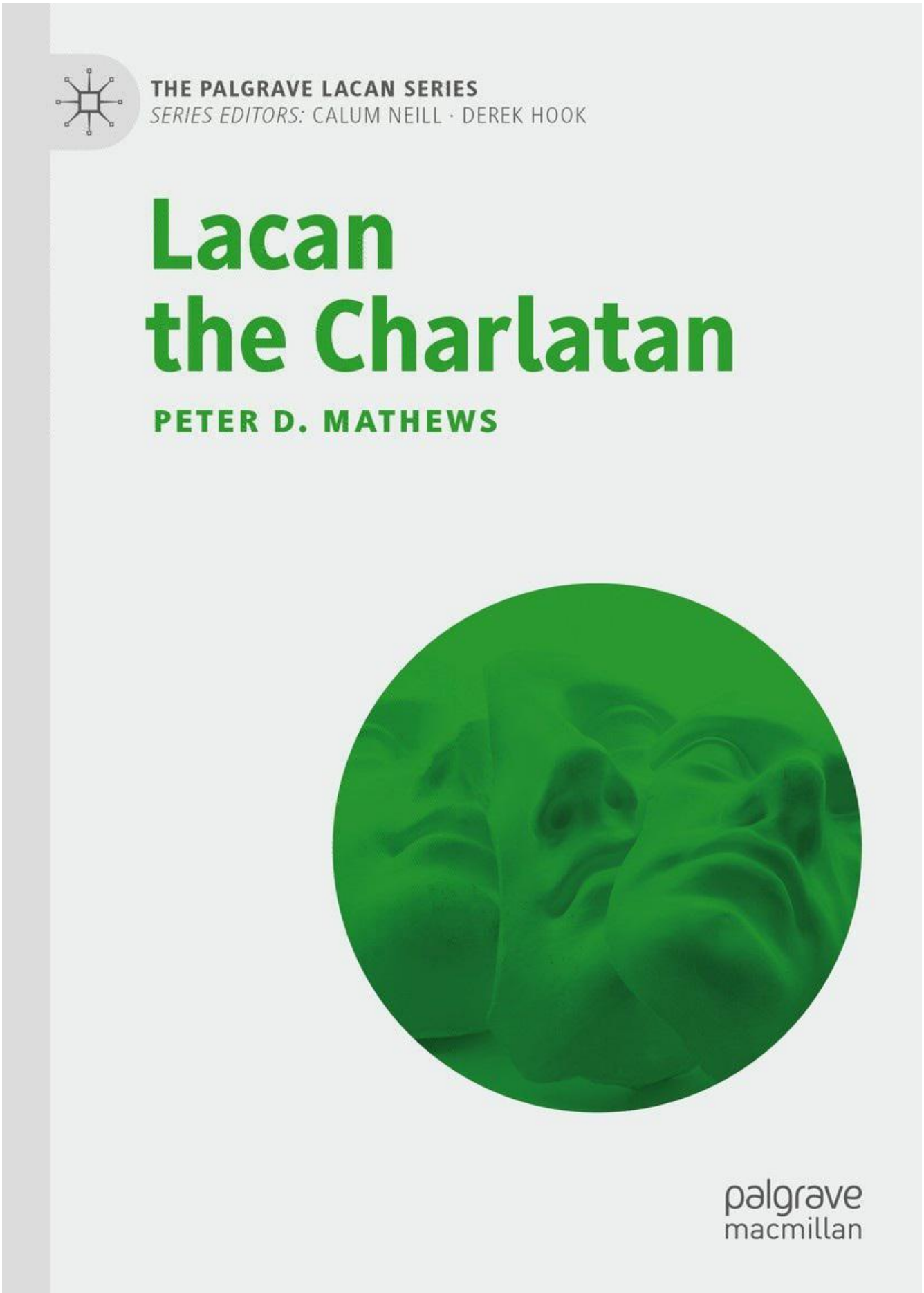

Jacques Lacan este unul dintre cei mai importanți și cei mai influenți gânditori a secolului XX, o influență ce continuă să crească în secolul XXI, o rezonanță a gândirii sale ce abia acum începe să fie simțită, în aplicarea ei, atât în probleme clinice, cât și într-o gamă de activități și interese umane.

Două moduri insustenabile ale Măestriei, o subversiune ce interoghează nu doar parametrii situației analitice, ci provoacă însăși noțiunea autorității, o tensiune nerezolvată între două posibile sensuri ale „subiectului presupus a ști", între „presupus" ca și obligație și „presupus" ca și asumare, un joc de noroc, un joc de ghicit, al cărui răspuns însă, este întotdeauna greșit, în sensul în care autoritatea este acceptată ca validă întotdeauna în baza imaginației celui care i se supune, în sensul în care ea este funcțională doar pentru că există oameni care doresc să-și pună încrederea lor în „facerea de încredere" a figurii maestrului.

Atât cei ce cred în Numele-Tatălui, cei care sunt credulii unei autorități pe această premisă falsă, cât și cei ce resping orice autoritate, incredulii, sunt la fel de amăgiți.

Incredulii sunt în cele din urmă la fel de decepționați ca și credulii de care ei au sperat să se diferențieze.

Eficiența procesului maestrului ca „subiect presupus a ști", inutilitatea oricărei cunoașteri pe care el ar poseda-o, nu depinde nicidecum de cunoașterea analistului, eficiența acestei strategii derivând din însăși greșeala presupunerii pacientului că analistul știe cum să-l vindece, cel mai aproape lucru de o „vindecare" fiind abilitatea analistului de a declanșa un sentiment de decepție în pacient, creând o realizare crescândă a faptului că „subiectul presupus a ști" este o fraudă, o cacealma, un șarlatan, care nu știe de fapt toate răspunsurile, o experiență menită nu doar să sfârșească orice sentiment de transfer al pacientului pentru analist, ci mai ales să asigure repetiția acestui patern, astfel încât pacientul să nu mai sfârșească prin a schimba un maestru idealizat cu un altul.

„Subiectul presupus a ști" este periculos de aproape de subminarea fundațiilor psihanalizei ca și practică socială, rolul analistului fiind

arbitrar, oricine putându-l ocupa, rezultatul fiind același indiferent dacă analistul este un adevărat maestru sau un adevărat șarlatan, autoritatea antrenamentului psihanalitic prăbușindu-se, iar psihanaliza nemaiputând fi luată în serios ca un câmp privilegiat al cunoașterii capabil să producă maeștri sau „subiecți presupuși a ști”.

Lacan își definește măiestria ca măiestrie de sine, în care autoritatea analistului derivă din propria sa înțelegere și experiență, învățând atât analiștii, cât și pacienții, cum să atingă această măiestrie de sine pentru ei înșiși, o cale ce începe prin a vedea prin iluziile „subiectului presupus a ști”.

Însă această dorință de măiestrie de sine este subminată de a doua conotație a măiestriei, de tipul convențional al autorității, cel care nu este conferit de sine, ci de ceva din afara subiectului, o instituție, un discurs, o certificare, pe scurt, de marele Altul, ceva ce face adevărata măiestria de sine imposibilă, căci subiectul intră în existență doar prin propria sa alienare.

Acest proces este ilustrat de experiența umană a limbajului, care deși permite exprimarea celor mai intime gânduri, totuși vine din afara propriei noastre ființe, de la marele Altul.

Este așadar un impas, o capcană între două moduri insustenabile ale măiestriei, unul fiind cel al analistului ca autoritate externă, ca „subiect presupus a ști”, ca o farsă tiranică, o șaradă, fără nici o validitate, rezervată pentru discipoli și creduli, iar un altul fiind al rebeliunii, care, departe de a elibera, prinde în capcana incredulului, a întoarcerii împotriva discursului maestrului și a tăierii sursei propriei puteri simbolice.

Este o capcană între două alegeri la fel de nesatisfăcătoare, fie îndepărtarea discursului maestrului în care este imposibil de crezut, fie insistența în autoritatea propriei învățături, cu riscul de a nu mai fi recunoscut ca maestru.

Tema centrală a acestei cărți privește succesul lui Lacan în rezolvarea acestei probleme filosofice, de la critica analitică a „subiectului

presupus a ști”, la dezvoltarea „celor patru discursuri” și autorizarea de sine a „sfântomului”.

Există aici o mare lecție în care șarlatania joacă o parte esențială în rezolvarea dublei legături a măiestriei dialectice.

Această critică a autorității l-a condus pe Lacan la dizolvarea propriei școli.

„Nu încerc să con-ving pe cei ce nu vor să aibă nimic de-a face cu mine, nu trebuie să con-vingi, propriul analizei este să nu în-vingă, indiferent dacă oamenii sunt idioți („con”) sau nu.”

„Cel ce mă interoghează știe și cum să mă citească.”

Responsabilitatea pentru integritatea moștenirii unui gânditor nu vine nici de la maestru, nici de la discipol, ci de la autoritatea operei însăși, altfel, în cele din urmă, uităm gândul lui Lacan și îl gândim Lacan, iar așa, o nouă dogmă tocmai s-a născut.

„Ce înseamnă să invoci autoritatea pentru a legitima un atac asupra autorității?”

„Nu poți desface în mod efectiv autoritatea decât dintr-o poziție de autoritate, într-un mod care expune iluziile acestei poziții fără a renunța la ea, pentru a permeabiliza poziția însăși cu conotațiile iluziilor sale, pentru a arăta că oricine, inclusiv subiectul presupus a ști este castrat.”

În Lacan - șarlatanul lingvistic, șarlatanul matematic, șarlatanul științific, șarlatanul etic, șarlatanul absolut, șarlatanul maestru, trăsătura comună a tuturor variaților detractori este ambigua problemă a autorității lui Lacan, a măsurii în care el trebuie considerat un șarlatan mai degrabă decât un maestru.

„Nu totul este reductibil la limbaj, întotdeauna am spus așa, bineînțeles, dar nu am fost auzit.”

„Unul dintre studenții mei a crezut că trebuie să spună că sensul învățăturii mele este că adevărata prindere a adevărului este că niciodată nu îl poți prinde. Ce incredibilă neînțelegere! În cel mai bun caz, ce copilărească nerăbdare!”

„Idealismul susține că nu este vorba despre nimic altceva decât despre gânduri. Tocmai în această privință mă includ în clasa realiștilor.”

Departe de idealismul lingvistic, Lacan, în dezvoltarea gândirii sale, luptă activ împotriva iluziilor ordinului imaginar și simbolic, pentru a adresa problema realului.

„Întotdeauna ajungem la aceeași întrebare, Ce este realul?, și întotdeauna reușim să ne îndepărtăm de ea.”

„Într-adevăr, Descartes inaugurează baza inițială a științei în care Dumnezeu nu mai are nimic de făcut, căci caracteristica științei noastre și diferența ei cu științele antice este că nimeni, niciodată, nici măcar nu mai îndrăznește, fără a cădea în ridicol, să se întrebe dacă Dumnezeu știe ceva despre ea, dacă Dumnezeu frunzărește prin tratatele moderne despre matematică pentru a se ține la curent.”

Interesul lui Lacan în matematică este intim legat de tema măiestriei, matematica fiind fascinantă pentru că este autoritară, căci de ce lumea este structurată în conformitate cu această logică este la fel de inexplicabil ca și misterul că ea există în primul rând.

La fel ca și Heraclit, Lacan descoperă irațională autoritate care locuiește în însăși inima rațională.

Doar pentru motive ideologice, re-susținându-și propria lor măiestrie autoritară, Lacan este declarat ca și „radical”, un cineva în ale cărui gânduri se susține că, nu numai că „nu putem găsi nimic de valoare”, dar, mai ales, în această eternă ironie a paternalului „nu”, și că „nici nu trebuie să găsim ceva de valoare”.

„Orice adevăr are structura unei ficțiuni.”

„Oare nu ați observat că încercând să-l spuneți, adevărul despre adevăr - ceva ce este principala preocupare a celor ce sunt numiți metafizicieni – deseori se întâmplă că nu prea mult adevăr mai rămâne?”

„Noi, analiștii, știm prea bine că dacă Dumnezeu nu există, atunci absolut nimic nu mai este permis, nevroticii ne dovedesc asta în fiecare zi. ”

„Societatea plăcerii, dacă este să scape de această nouă formă de stăpânire, trebuie să îmbrățișeze rușinea.”

„Aspirația revoluționară are doar un singur posibil sfârșit, să devină un discurs al maestrului.”

„Oricine ar fi, moralistul tradițional întotdeauna cade înapoi în șanțul din care ne convinge că plăcerea este bună, că drumul spre bine este pavat de plăcere.”

„Maestrul este cel ce înșală cu succes sclavul să accepte superioritatea maestrului.”

„Există un semnificant maestru, iar maestrul îl urmează cum poate mai bine. Maestrul însă, așa cum se dovedește, nu este deloc un maestru, este un actor, un șarlatan, care doar urmează întotdeauna un scenariu al autorității, cel pe care audiența îl ia mereu în mod greșit drept cuvinte și gesturi care îi aparțin lui.”

„Hegel este un amuzant șarlatan, iar cea mai faimoasă performanță a sa este un extraordinar truc murdar numit Fenomenologia Spiritului.”

„Hegel este sublimul reprezentant al discursului științei și al cunoașterii universității.”

„Discursul universității este înșelătoarea nouă paradigmă o gândirii moderne, utilitară, duplicitatea ei fiind în primul rând în modul în care promisiunile ei de eliberare sunt întoarse într-o perversă justificare a mecanismelor existente de înrobire.”

„Aceasta este producerea alienării primare, cea prin care omul intră pe calea sclaviei, Viața sau Libertatea!, dacă alege libertatea, le pierde imediat pe ambele, dacă alege viața, are viața fără libertate.”

„Destul de curios, dacă cineva îți spune, Libertatea sau Moartea!, singura dovadă de libertate pe care o poți avea în aceste condiții este tocmai să alegi moartea, căci de acolo arăți că ai libertatea de a alege.”

Tocmai pentru că nu este posibil să fii maestrul în mod real, soluția lui Lacan este să iei rolul de maestru șarlatan într-un sens dual, ca maestru care este în mod inerent șarlatan, și, în același timp, ca șarlatan ce ocupă poziția simbolică a maestrului.

Lacan spune în mod repetat adevărul despre faptul că nu spune adevărul, că nu poate spune adevărul.

„Eu întotdeauna spun adevărul, nu tot adevărul, căci nu există nici o cale să-l spui tot, să-l spui tot este literalmente imposibil, cuvintele ratează, însă tocmai prin această imposibilitate adevărul se ține de real.”

„Ar trebui observat că dacă un om ce crede că este rege este nebun, un rege ce crede că este rege nu este mai puțin nebun.”

„Aceasta este înțelegerea șarlataniei maestrului, a modului în care maestrul modern este o păpușă doar cu aparența autorității, așa cum este și expunerea mitului că păpușa-sclav ar putea eventual să-și transcende poziția, transformată de cunoaștere într-un adevărat maestru.”

„Am eșuat – aceasta este, m-am împotmolit în confuzie.”

Lacan a demonstrat că toate formele de inter-subiectivitate, fie ele mediate de transfer sau alte forme de telecomunicație, sunt bazate pe fascinantul miraj al reciprocității sau al mutualei înțelegeri.

„Cu cât ne apropiem mai mult de psihanaliză ca fiind amuzantă, cu atât mai mult ea este în mod real psihanaliză, așadar să ne bucurăm, încă facem psihanaliză.”

„Sunt un clovn, luați asta ca un exemplu, dar nu mă imitați!”

Lacan este în strania poziție de a revela că autoritatea este o cacealma, dar totuși o cacealma care, cumva, încă este luată în serios.

Modul auto-reflexiv în care Lacan revelează că imită vocea maestrului îl face nu doar un șarlatan, ci un meta-șarlatan, el fiind în cele din urmă un maestru fraudulent a cărui duplicitate este jucată nu pentru a ne înșela, ci pentru a ne deschide ochii la faptul că autoritatea este întotdeauna o decepție care reușește doar atunci când cădem pradă pentru cacealmaua celui ce se vrea maestru.

Una dintre cele mai mari înțelegeri ale lui Lacan este că astfel de transmisii, ale unui maestru care să garanteze transmisia cunoașterii, sunt fantezii ilegitime ale discursului universitar, o iluzie a obiectivității care este prinsă într-un joc de putere reprimat ce promite în mod insidios sclavului accesul la măiestrie prin cunoaștere.

Lacan ne cere întotdeauna să înțelegem duplicitatea aparenței de putere a maestrului, căci odată înțeleasă, grandioasele proclamații ale maestrului nu mai pot fi citite decât ironic, iar evidenta auto-conștiință a lui Lacan a acestei situații întinde gluma la însăși limitele sale.

Lacan arată duplicitatea puterii maestrului, esențiala sa șarlatanie, pentru că a ajuns să înțeleagă paradoxul autorității, inerenta sa pulsiune de moarte, o contradicție detectată în conflictualele dorințe ale psihanalizei pentru prezervarea ei ca discurs.

Contradicția ultimă a lui Lacan este că, poziționându-se în mod strategic ca maestrul șarlatan, dorește în același timp să-și perpetueze discursul și să-l dizolve.

Tocmai de aceea, doar prin sfârșirea transferului, prin întoarcerea în decepție departe de falsa autoritate a maestrului, putem ieși din viciosul ciclu al pulsiunii de moarte.

Astfel, singurul mod de a fi cu adevărat fidel lui Lacan, în cele din urmă, este să te rupi de el, un ironic adevăr, datorat inerentelor paradoxuri ale măiestriei, pe care el le-a putut comunica doar prin ambiguul mediu al umorului.

Lacan și-a făcut partea sa, acum, depinde de noi să o punem în practică prin a ne ridica, stând pe picioarele noastre și îndepărtându-ne de el, pentru a face ceva gândire reală.

JACQUES SIBONI

https://www.youtube.com/c/JacquesSiboni/videos

http://www.lutecium.org/2011/11/jacques-siboni-lacanian-topology/9314

Psihanalist, psihiatru la Paris.

Cărți:

1996. Matemele lui Lacan: Antologie a aserțiunilor în întregime transmisibile și a relațiilor lo în scrierile lui Jacques Lacan

2012. Frazele Cheie ale lui Jacques Lacan

ERIK PORGE

Psihanalist la Paris, director al revistei Essaim, membru al Școlii Freudiene din Paris până la disoluția sa, membru al Asociației de psihanaliză „Encore” (Încă).

Cărți:

1996. Momentul cartezian al psihanalizei

2005. A transmite clinica psihanalitică

2008. Fundamente ale clinicii psihanalitice

2012. Litere ale simptomului

2012. Voce a ecoului

2013. Numele tatălui la Jacques Lacan

2014. Jacques Lacan, un psihanalist

2015. Uimirea lui Lacan

2018.. Sublimarea, o erotică pentru psihanaliză

JEAN-JACQUES GOROG

Jean-Jacques Gorog este psihanalist, psihiatru, analist membru al Școlii de psihanaliză a forumurilor câmpului lacanian, președinte al Colegiului clinic din Sud-Est.

2016. Spunere că nu (să spui că nu)
Câteva remarci despre transfer

Credința este mereu diversă și multiplă, cum o subliniază bogata polisemie a verbului a crede. Limba oferă astfel destule nuanțe despre modul de a crede, nuanțe pe care psihanaliza încearcă să le pună în valoare. În practica sa, psihanalistul se sprijină pentru asta pe ceea ce Lacan numește seamănul și din care el face un concept cheie. Dacă analistul este un seamăn, „seamăn de obiect", aceasta nu înseamnă deloc faptul că funcția sa s-ar găsi redusă. Din contră, relația psihanalistului la analizant, prin transfer, revelă amploarea și importanța sa. Dar ce ar fi acel seamăn fără posibilitatea oferită analistului a unui răspuns care să nu fie tăcerea absentă?

Negația este o altă unealtă pe care o furnizează limba analistului, iar Lacan ia ca model al unui Oedip modern o altă trilogie, cea a lui Claudel, cu „nu"-ul radical al lui Sygne de Coufontaine, răspunzând de o etică contemporană, a unui „a nu ceda cu privire la dorința ta". „Să spui că nu", care valorează atât pentru psihanalist cât și pentru mulți alți practicieni, îmbracă atunci o dimensiune esențială.

Lui Francoise,

Cu această carte cercetarea se continuă de la ceea ce psihanaliza crede sau, cel puțin, imaginează a sesiza obiectiv, o cercetare și a uzului pe care îl face din credințele sale în funcția sa. Am încercat să urmez firul pe care Lacan l-a trasat din propria traiectorie în contrapunct unei practici de analist întotdeauna în prim plan. O soartă e făcută seamănului, grație căreia analistul își poate juca rolul în cură. Până la acel „să spui că nu" care e propus aici ca un cuvânt al analistului la începutul actului său, fulguranță sesizată în „Otage" de Claudel și care arată cum o negație venită la locul ce convine poate servi ca sprijin continuării discursului unui analizant. De unde necesitatea de a se interesa de diferitele forme pe care le pot lua negațiile.

Cum a crede releagă oamenii?

Certitudine în psihoză, raportul direct cu Dumnezeu.

A crede, nu este a fi sigur.

Paranoiacul fabricant de discurs.

Returul lui Lacan la Sainte-Anne în 1971-1972, Lacan politic.

Ce face legătură? Vastă chestiune, pe care o vom aborda prin intermediul fenomenului credinței religioase, propriul religiei fiind de a crea legătură. Religia afișează într-adevăr această pretenție – a relega oamenii între ei – chiar dacă nu toate religiile implică faptul că un zeu ar fi necesar: există religii fără zeu, precum buddhismul. Lacan opune astfel buddhismul iudaismului: Yahve, Zeu al pasiunilor, se distinge de Buddha, care nu cunoaște nici o pasiune – acesta a știut să înfrâneze și să stăpânească cele trei pasiuni (iubirea, ura și ignoranța), transmutându-le în „anti-pasiuni”. În sumă, ar exista două tipuri de religii: religii relevând de pasiune și încurajând-o, în felul religiilor iudaice și creștine (care celebrează pasiunea Omului Isus) și religii al căror scop ultim este, din contră, să se elibereze de orice pasiune.

„Eu, eu o știu, dar Ea?”

De ce Lacan atacă vaporul freudian care sunt cele trei catastrofe narcisice?

Credem în Femei credem ceea ce ea spune.

Iubirea nebună și iubirea unui nebun, iubirea moartă.

Freud vroia să fie ateu, dar ateul există?

Seamănul comandă

Seamănul devine agent.

Un exemplu clinic.

Seamănul și falusul.

Seamănul suplu ca o trestie

Chestiunea agentului, un seamăn operatoriu.

Între bărbat și femeie, un zid.

Discordanțialul și forcluzivul

Lacan la azil.

Paranteză despre autism.

Negațiile în franceză, adevărate și false.

Claudel, de ce?

De ce acest accent pus pe Claudel?

U, semnificantul lipsă... până la simbolul ϕ... termenul de „prezență reală”

Bridge analitic și transfer.

Nu-ul forcluziv al lui Sygne.

Câteva remarci despre structurarea misterioasă a seminarului „Transferul” și despre teatrul lacanian.

Ce depășire este modelată pentru ca Pensee să fie ieșirea a trei generații de ratați?

Remarci despre Versagung.

Nu-ul lui Sygne

Dorință masculină și dorință a femeii.

Uciderea tatălui sau Oedipul văzut de Claudel.

Refuz și denegație

Versagung *nu este frustrarea.*

Despre „nu” al lui Sygne încă.

Depășirea lui Hamlet și Oedip la Colone.

Cele două nivele de Verneinung, Poros și Penia.

Câteva remarci despre lecția din 6 ianuarie 1972 la capela spitalului Sainte-Anne

De ce Lacan se servește el de iconografia Trinității creștine?

Unde lacan se demarcă el de teza lui Foucault?

Discursul capitalist ca Verwerfung al castrării.

Cazul lui F.

Timpul logic.

Zidul între bărbat și femeie

$$\neg\exists x \neg \phi x$$

Nu există excepție, nu există Nume-al-tatălui.

Spunerea că nu și zidul.

Există, la începutul seminarului „despre un discurs care nu ar fi al semănului”, o dezvoltare cu privire la: ce numim falusul? Chestiunea suppleanței adică propoziția că iubirea suplează raportului sexual care nu există este o formulă care apare aici, chiar dacă ea nu este încă complet punctată cum va fi anul următor.

„...cea mai mare parte a timpului vorbirea suplează acestui fapt că funcția falică este tocmai ceea ce face că nu există la om decât relațiile pe care le știți... rele între sexe. În vreme ce pretutindeni altundeva, cel puțin pentru noi, asta pare să meargă... ca și de la sine.”

„Pretutindeni altundeva” vrea să spună la animale.

„...juisarea, care e chiar la capătul ramurii din dreapta, este o juisare cert falică, dar căreia nu-i putem spune juisare sexuală.”

Juisare sexuală și juisare falică, repartiția merită să fie clarificată. Aici, seamănul este legat de funcția falică:

„...pentru a se menține oricare dintre acele nostime animale, cele care sunt pradă vorbirii, trebuie să existe acest pol care este corelativ polului juisării ca și obstacol raportului sexual: este acel pol pe care-l desemnez din seamăn.”

Există un mic pasaj amuzant cu privire la normă, unde e vorba despre norma masculină (male) care definește normalul.

O dată în plus, ne face să dăm în zid. Important este mai ales să vedem ceea ce Lacan avansează cu S1 și S2.

S1, S2, $, a sunt cei patru termeni. Iată din nou discursul Maestrului pentru a-l avea prezent în dezbaterea ce urmează.

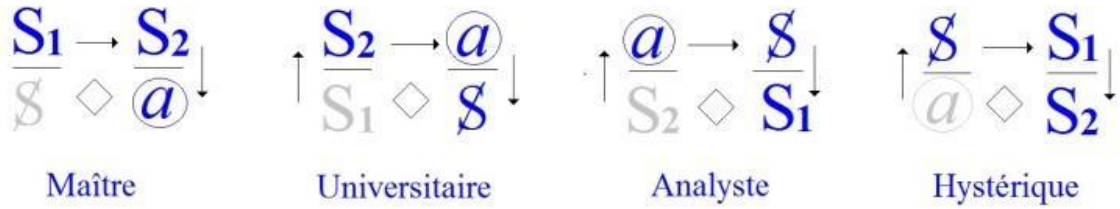

Este deasemenea discursul Inconștientului, completând definiția semnificantului, un semnificant (S1) reprezintă un subiect ($) pentru un alt semnificant (S2), cu produsul său a.

Este important să amintim ce desemnează S1 și S2:

„Primul, l-am desemnat, așa, pentru ca voi să înțelegeți un micuț ceva, drept semnificant-Maestru și al doilea, drept știință.”

Trebuie detaliată relația lui S1 la S2 și ordinea lor:

„Dar oare ar exista S1, dacă nu ar exista S2? Este o problemă, pentru că trebuie să existe doi mai întâi pentru ca să existe S1.”

Această inversare este absolut esențială. Este aceeași care are loc apropo de existență și de atribuție. Acea problemă este prezentă încă de la începutul seminariilor sale, cu Bejahung, Verneinung și Verwerfung. Spiritul uman nu poate într-adevăr să se împiedice să imagineze că există mai întâi afirmația unui lucru și apoi negația. Ori, trebuie să existe mai întâi negația pentru ca Bejahung să ia locul său, pentru a ști în plus dacă există doar Bejahung sau Verwerfung.

La sfârșitul acestei lecții, el ajunge la chesiunea fundamentală a ordinii S1-S2, pe care o tratează cu aportul lui Frege, în modul în care

construim aritmetica, unde zeroul nu este fondat decât din unu, și din doi. Trebuie chiar să mergi până la trei pentru ca să poți spune că exista zero la început. Care este interesul să evoci aceasta? Cu atât mai mult cu cât remarcăm faptul că Lacan este extrem de discret cu privire la S1, la S1 al discursului analitic, ceea ce acel discurs produce ca rezultat adică rezultat al operației prin care subiectul face să valoreze adevărul. Lacan spune că S1 este interpretatrea, dar este de asemenea produsul, deci chestiunea este ce este S1? Ce sunt semnificanții-Maeștrii? Acest răspuns nu este dat imediat.

Dar valoarea termenilor va depinde de locul pe care-l ocupă în fiecare discurs, în tipul de legătură socială operatorie în momentul spusului. O altă complicație vine din faptul că discursul Maestrului este esențialmente instantaneu. De exemplu, după alegerea prezidențială, Maestrul este președintele doar după ce este ales și apare la televizor sub acea nouă haină, dar aceasta nu durează decât timpul unei imagini. Apoi, discursul universitar își reia drepturile asupra discursului maestrului pentru că timpul este al dezbaterilor despre știință. Aparițiile discursului Maestrului sunt rare. Lacan precizează bine: fiți atenți discursul Maestrului este un genitiv obiectiv, ceea ce vrea să spună că este un discurs despre Maestru, și în consecință Maestrul nu este maestrul în discursul său. Este necesar să insistăm acolo pentru că știința ca inconștientă nu are acel statut decât în discursul Maestrului, discursul inconștientului.

Să revenim la zid care este o temă importantă în acel seminar pe care, în mod complet parțial, J.-A. Miller l-a divizat în două: o parte numită „Scrisoarea de iubire”, care corespunde începutului lecției și ține patru pagini, iar continuarea, unde este vorba de asemenea despre zid, pe care el a plasat-o în celălalt volum, atât de bine încât am putea crede că logica discursului lui Lacan este propriuzis insesizabilă, acolo unde este din contră extrem de clară. Aceasta se explică și prin chestiunea adresei, Lacan vrea să se facă înțeles. Poate cu acest parcurs vom putea răspunde mai bine la întrebarea noastră, „nu”-ul lui Sygne: Să spui „nu” dincolo de tot.

„Un discurs care se numește știința, a găsit mijlocul de a se construi în spatele zidului.”

În spatele zidului, există ceea ce Lacan numește realul, adică numerele care nu au sens. În fața zidului, există discursuri. El se servește de imaginea petelor pe zid care fac desene – o referință la Leonardo da Vinci.

„Există sens pentru cei care, în fața zidului, se complac din urme de pete care sunt atât de propice să fie transformate în madonă sau dos de atlet.”

Leonardo da Vinci devansase desenele lui Rorschach.

„Dar este evident că nu ne putem mulțumi, în sfârșit, de acele sensuri confuzionale.”

Confuzie de sens, iar confuzia sensurilor are un nume: erotismul.

„Aceea nu servește, în cele din urmă, decât pentru a rezona pe lira dorinței, pe erotism, ca să numim lucrurile pe numele lor.”

Acele imagini ale petelor pe zid fac să meargă imaginația, în fața zidului (al limbajului). În spatele zidului, există știința, iar în față, există discursurile care fac legătură socială. Vine schimbarea de discurs:

„...semnificatul unui semnificant vine întotdeauna la locul pe care același semnificant l-a ocupat într-un alt discurs.”

Este principiul eficacității echivocului, faptul că există un lanț semnificant în care un cuvânt trimite la un alt lanț semnificant.

„Sunt numerele cele care știu ce fac, pentru că au făcut, au făcut să se miște această materie organizată într-un punct imemorial.”

Numerele știu ce fac, iar de partea numerelor, există ceea ce numără și apoi, pe de altă parte, există falusul.

„Lucrul cel mai clar care ne apare, este că o ființă vie nu știe întotdeauna foarte bine ce să facă cu unul dintre organele sale. Și după toate, este poate un caz particular al punerii în evidență, prin discursul analitic, al părții jenante pe care acesta o are, falusul.

Că există un corelat între asta, așa cum am subliniat, la începutul acestui discurs, un corelat între asta și ceea ce suscită din vorbire...”

Este dificil să faci mai simplu: de o parte falusul, organul, ideea care se face despre și, de altă parte, vorbirea. El adaugă că faptul că toate acestea vin să se pună împreună este un mister complet.

„...la om, castrarea, este mijlocul de adaptare la supraviețuire. Este de negțndit, dar este adevărat.”

Castrarea este modul în care viața se articulează cu vorbirea. Și el insistă aici pe faptul că psihanaliza nu este poate efectul decât al unui moment, decât o fază istorică.

„Dar pentru moment, ce vrea asta să spună, acel sens pe care noi îl aducem? Acel sens, în cele din urmă, este enigmă, și tocmai pentru că este sens.”

Toate acestea îl vor duce la exemplul care este luat pentru metafora subiectului, text de la finalul Scrierilor în răspuns lui M. Perelman, unde găsim această formulă „Un ocean de falsă știință”. „Un ocean de falsă știință” este poate știința analistului, de ce nu?

„...știința nu are sens, dar pentru că nici sens de discurs, prin a nu se susține decât dintr-un altul, nu este decât sens parțial.”

Nu prindem decât capete de sens și asta învârte de la un discurs la altul în același mod ca și adevărul care nu se poate decât juma-spune,

„...esențialul științei analistului, este că în locul adevărului se ține S2, știința.”

Amintim scrierea discursului analistului.

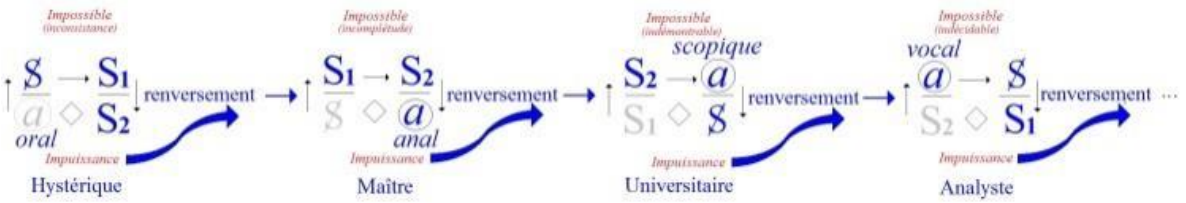

Lacan joacă cu acele mici litere, iar S2 este, în acel discurs, la locul adevărului, ceea ce dă „esențialul științei analistului este că în locul adevărului se ține S2, știința.” Acea știință, care este la locul adevărului, pentru moment este aceeași știință ca cea care este în locul juisării în discursul Maestrului, știința inconștientă.

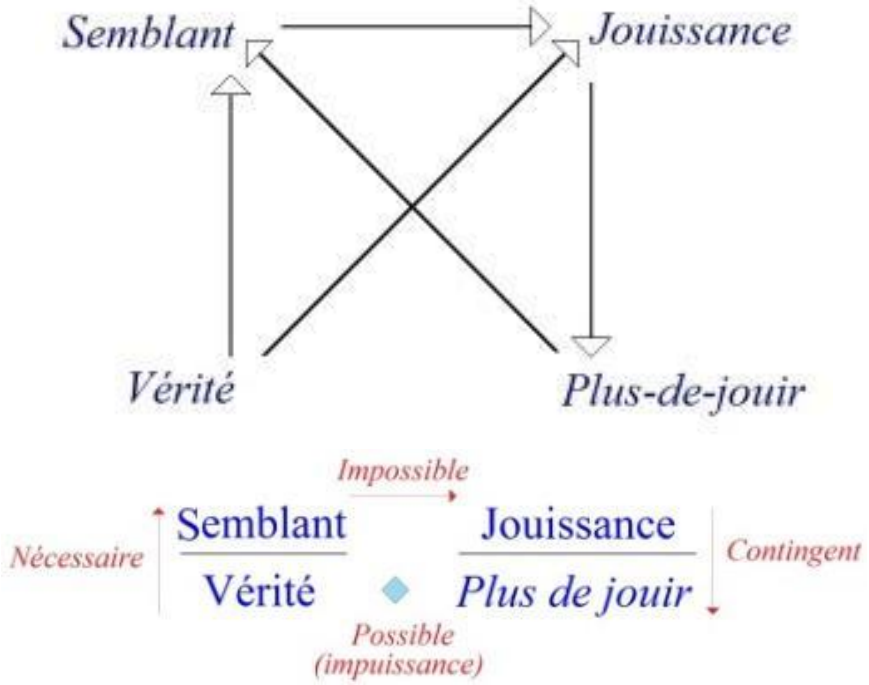

Dar nu este exact în aceeași poziție ca cea din care subiectul juisează – atunci când juisează de inconștientul său – iar propriul analizei este să facă să valoreze acea știință ca adevăr. Aceasta spune pur și simplu că lapsusul, de exemplu, dă mărturie despre știința inconștientă, și că este asta ceea ce are locul de a face să valoreze ca adevăr cu condiția de a renunța ca juisare.

„...la locul adevărului se ține S2, știința. Este deci o știință care este ea însăși mereu de pus în chestiune.

Din analiză, există un lucru din contră de prevaluat, este că există o știință care se trage din subiectul însuși, în locul polului juisării, discursul analitic pune pe S.”

S, subiectul divizat, este la locul a ceea ce juisează în măsura în care este din el faptul că vom trage o știință, pentru că este el cel care vorbește, Lacan amintește deci secvența cunoscută a formațiunilor inconștientului.

„Este din împiedicare, din acțiunea ratată, din vis, din munca analizantului că rezultă acea știință. Acea știință, ea, nu e presupusă, este știință, știință caducă, rogaton (rogatum – cerere, rugăciune) de știință, surrogaton – surogat de știință.

Aceea este inconștientul. Acea știință acolo – este ceea ce asum – eu o definesc, trăsătură nouă în emergență, din a nu se putea pune decât din juisarea subiectului.”

Lecția se închide, este deci punctarea.

Rămânem mereu rezervați cu privire la acest termen al juisării, gândit la început negativ cu simbolul (-j), apoi pozitivat cu ϕ. Dar cu acea știință acolo care nu se pune decât din juisarea subiectului, știința apare și se demonstrează din juisarea subiectului în discursul analitic, atunci când nu apare mai întâi ca juisare decât în discursul Maestrului. Cum să citești această formulă enigmatică: „Acea știință acolo, este ceea ce asum, o definesc pentru a nu se putea pune, trăsătură nouă în emergență, decât din juisarea subiectului”? Juisarea subiectului determină inconștientul, altfel spus este această juisare falică cea care fabrică acea știință inconștientă. Asistăm la un fel de inversare care permite să spui că este instrumentarea acestei juisări a subiectului cea care permite ca, în discursul analitic, inconștientul-știință să-și piardă juisarea pentru a lua statutul de adevăr.

Să relevăm câteva lucruri în ședința următoare. Mai întâi este vorba despre Yin și Yang, de care se demarcă pentru a spune că psihanaliza nu urmează această repartiție – care implică o simetrie între cei doi termeni, și aceasta, în ciuda corecțiilor filosofiei chineze care o inflexează puțin – de vreme ce ϕ de x este unic, iar această funcție ϕ de x nu valorează decât la bărbat, ființa vorbitoare masculină.

„ϕ de x afirmă că este adevărat că ceea ce se raportează la registrul actului sexual relevă de funcția falică. ... Este în mod foarte precis ceea ce înscriu formulele pe care le-am pus pe tablă.”

Formulele puse pe tablă merită toată atenția noastră căci ele permit să verificăm felul cum Lacan avansează spre schemele sexuării din seminarul „Încă”, doi ani mai târziu:

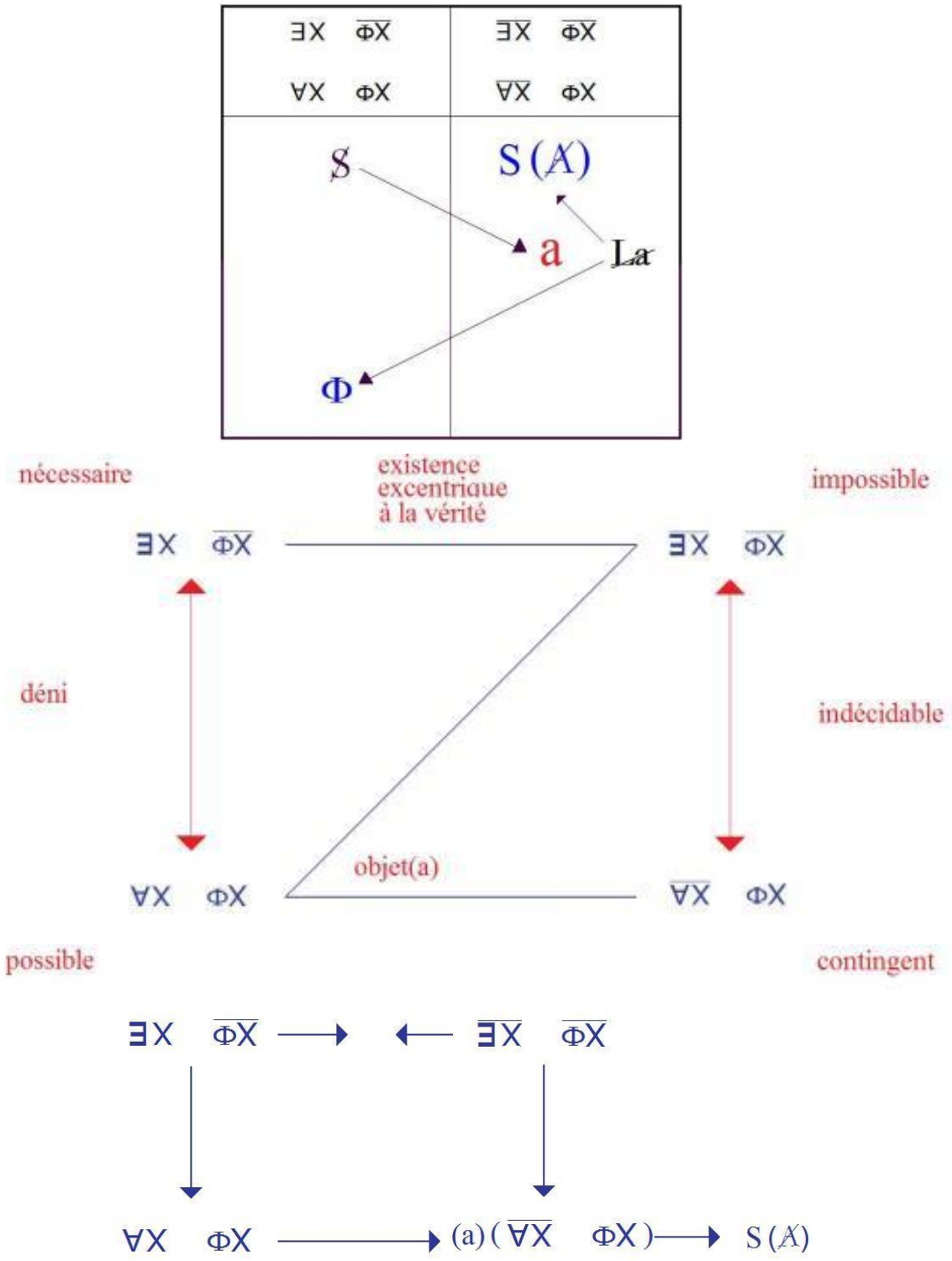

∃X	ΦX	∃X	ΦX	La signification du Phallus
∀X	ΦX	∀X	ΦX	Die Bedeutung des Phallus

Punerea la punct a acestor formule ale sexuării, cele care se găsesc sus, va cere un anumit timp. Ele sunt patru și sunt repartizate în felul celor patru termeni ai discursurilor.

Există un x astfel încât non ϕ de x este tatăl hoardei primitive, cel despre care presupunem că scapă funcției falice, contrar tuturor celorlalți care îi sunt supuși. Iar toți ceilalți care sunt supuși falusului, adică castrării, corespund celei de-a doua formule, „Pentru orice x, ϕ de x”.

De partea femeie, la dreapta, există contestația: acel Zeu, acel tată al hoardei nu există. Invenția lacaniană corespunde formulei de jos care nu este clasică în logică: nu orice x, ϕ de x. Este vorba despre o elaborare esențială a lui Lacan pentru a da seama despre diferența sexelor pe care o va completa în schema din „Encore”.

Lacan ajunge la ideea de Universal masculin și la ceea ce nu este universal de partea femeilor. Astfel această formulă,

„Dacă femeia nu este toată, este pentru că juisarea ei, ea, este dual㔠.”

Schița din „Encore” se reperează aici cu, de-o parte S(Ⱥ), și, de cealaltă, ϕ. Lacan evocă Tiresias, „Therese pentru un timp”, care este o referință la piesa lui Apollinaire, Mamelele lui Tiresias, calificată drept supra-realistă (prima apariție a cuvântului).

„... pentru a exista ca bărbat la un nivel care scapă funcției falice, Oedip nu avea altă femeie decât aceea, care nu ar fi trebuit niciodată să existe pentru el ca atare.”

Teoria incestului este pusă aici în chestiune. Pentru a-i răspunde Lacan evocă încă parcursul lui. Ceea ce el spune este foarte straniu:

„De ce acel „nu ar fi trebuit”, de ce teoria incestului? Aceea ar face necesar să mă angajez pe această cale a Numelor-Tatălui unde am spus că nu mă voi mai angaja niciodată.”

Ne spunem că este furios sau trist cu privire la ceea ce i s-a întâmplat în această epocă, dar că în realitate el nu a încetat să vorbească despre Numele-tatălui. El chiar a făcut un seminar pe care l-a numit „Les non-dupes errent” (incredulii rătăcesc – numele tatălui), care este, de fapt, o suită. Atunci când el spune Am zis că nu mă voi mai angaja niciodată, ne amintim imediat că această primă lecție a seminarului de după anul despre „Angoasă”, din octombrie 1963, este ultima pe care el a dat-o la Sainte-Anne, ceea ce el nu ratează să reamintească imediat.

„Pentru că cineva m-a rugat, am recitit această primă conferință din anul 1963-1964 pe care am dat-o la Sainte-Anne.”

Apoi, el a mers pe strada Ulm unde el a spus: „Este tocmai pentru acest motiv că am revenit acolo.” Intenția merită să ne oprim acolo. El este pe punctul de a ne spune rețiunea pentru care el a făcut acel seminar acolo la Sainte-Anne. Chiar dacă nu este unica rațiune, el se servește de acest punct de sprijin utilizând această referință la Numele-tatălui imediat legată de acele formule. Ele sunt un mod de a răspunde la chestiunea Numelor-tatălui. Să păstrăm mereu în spirit acel faimos „nu” al lui Sygne, vom vedea imediat îmbinarea. El este mulțumit de această conferință și îi dă întreaga sa importanță:

„... asta se recitește, asta se citește, asta chiar are o anumită demnitate, așa că aș publica-o dacă public încă, ceea ce nu depinde de mine. Ar trebui ca alții să publice puțin împreună cu mine, asta m-ar încuraja. Dacă o public, vom vedea cu ce grijă am reperat atunci – am spus-o deja de cinci ani cu privire la un anumit număr de registre – metafora paternă, numele propriu, etc. Exista tot ceea ce trebuia pentru a da cu Biblia un sens acestei elucubrații mitice a spunerilor mele. Dar nu o voi mai face niciodată. Nu o voi mai face niciodată pentru că după toate pot să mă mulțumesc să formulez lucrurile la nivelul structurii logice care, după toate, are prea bine drepturile sale.”

El precizează că uzajul pe care-l va face din formulele logice este identic cu ceea ce făcuse în comentariul său la Biblie.

Apoi el revine asupra formulelor sale (Nu există un x astfel încât non ϕ de x) și este grație acestui detur că va putea face distincția:

„Este că acest ∃ de x barat, ¬∃x, adică faptul că nu există nimic din altul care, la un anumit nivel, cel unde ar fi fost șansa să existe raportul sexual, că acest heteros ca și absent. Nu este deloc neapărat privilegiul sexului feminin, este pur și simplu indicația a ceea ce am înscris în graful meu – spun asta pentru că asta a avut micul său destin – din semnificantul lui $\not{A}$. Aceea vrea să spună că, de oriunde l-am lua, Altul este absent pornind din momentul în care este vorba despre raport sexual.”

Altfel spus, în ceea ce el numește raport sexual, adică în ceea ce ar fi o conjuncție a sexelor, altul este absent. Deci el enunță că există o discordie care este destul de manifestă pentru ca să nu insistăm mai mult. El insistă mult.

„... pentru ca să existe fundament al sexului, cum se spune, trebuie ca ei să fie doi. Zero și Unu, cu siguranță asta face doi pe planul simbolic, adică pentru atât cât acordăm faptul că existența se înrădăcinează în simbol. Este ceea ce definește ființa vorbitoare.”

Dacă inconștientul definește și face să existe ființa vorbitoare, Lacan nu uită pentru atât corpul, care trebuie să-și ia locul.

„O ființă, când ea tocmai vine să nu fie decât din simbol, este în mod exact o ființă fără ființă.

Din doar faptul că voi vorbiți, voi participați toți la această ființă fără ființă. În revanșă, ceea ce se suportă este existența, pentru atât cât a exista nu este a fi, este a depinde de Altul.”

Trebuie să fim puțin atenți: a exista și a fi, nu este același lucru, diferența este destul de simplu să fie făcută să valoreze. Existența depinde de Altul. Toată lumea spune eu sunt singur și se plânge de a fi singur, „o singură ființa ne lipsește...”. Când este vorba despre solitudine, este vorba de Altul, adică de existență, a nu se confunda cu a fi singur al ermitului care este complet singur și care pretinde a exista singur. Pentru ceea ce din existență, solitudinea nu este de aceeași natură.

„Voi sunteți toți prea bine acolo, toți prin vreo parte, existând, dar pentru ceea ce este ființa voastră, voi nu sunteți chiar așa de liniștiți. Altfel, voi nu ați veni să căutați asigurarea în atâtea eforturi psihanalitice.”

Ajungem la lecția următoare, pe care Jacques-Alain Miller a numit-o Istorie a unilor, într-un pasaj despre chestiunea mulțimii finite/infinite. Lecția se citește foarte bine dar pune chestiunea de a ști insistența lui Lacan.

„Să nu credeți că este pentru că asta continuă întotdeauna că ea (mulțimea) este infinită.”

Dezvoltarea cu privire la paradoxul aparent (nu este pentru că asta continuă că este infinită) ne este acolo pentru a demonstra că aceea nu este la fel, adică că infinitul nu este indefinit, ci pentru a arăta că înțelegem întotdeauna prea repede. Acel pasaj este fascinant, căci el este cu adevărat exemplar.

„... adică voi ați sărit acest element esențial, un semnificant, care face posibilă acea schimbare de nivel care v-a dat o clipă sentimentul unei contradicții.”

Nu trebuie să sari un element al lanțului. Este fără îndoială unul dintre singurele sfaturi tehnice propuse analistului.

„Nu trebuie niciodată să sari un semnificant. Este în măsura în care semnificantul nu vă oprește, faptul că voi nu înțelegeți. Ori, să înțelegi, este să fii întotdeauna înțeles tu însuți în efectele discursului, discurs care ordonează efectele științei deja precipitate prin doar formalismul semnificantului.”

Este esențial și clar: atunci când te pui să privești semnificantul de sus, pierzi efectele în care el se desfășoară.

„... psihanaliza ne învață că orice știință naivă este asociată unei voalări a juisării care se realizează acolo, și pune chestiunea a ceea ce se trădează acolo din limitele ale puterii, adică ce? Din trăsătura impusă juisării.”

După vorbire, existență, ființă, ajungem la corp, căci vorbirea nu merge fără corp.

„Să faci un model din nevroză, este în sumă operația discursului analitic. De ce? În măsura în care el scoate acolo doza de juisare.”

Ce așteptăm de la discursul analitic? Această chestiune nu poate fi pusă destul. Știm ceea ce are loc din a nu aștepta de acolo, dar întrebarea este Despre ce este vorba? Care este efectul pe care-l așteptăm de la o cură?

„În măsura în care el scoate acolo doza de juisare”: operația constă tocmai în scoate din juisare, să faci să treacă S2 al științei (juisare în discursul Maestrului) la locul adevărului (S2 în locul adevărului în discursul analitic).

Statutul științei în discursul isteric nu a fost evocat până aici. În acel discurs, Maestrul, S1, va fi interogat. Acel Maestru este în poziția de a juisa, căci interogându-l, isterica cere de la el să fie viril. Constrâns să arate ce știe, el este obligat să răspundă. Discursurile sunt pentru Lacan un alt mod de a reveni la clinică, ca întotdeauna. Isterica caută să facă în așa fel încât maestrul să își dea știința și, dacă refuză sau nu poate răspunde, atunci se poate produce o schimbare de discurs în așa fel încât ea tocmai să intre în discursul analitic.

Dar ce se întâmplă atunci când ea are de-a face cu LOM? Vom confunda aici structura clinică cu sexul, bărbatul obsesional și femeia isterică. Este o comoditate care nu interzice, apoi, să-i marcăm diferența. Putem spune că discursul care este cu adevărat aproape de bărbatul obsesional – chiar dacă Lacan spune că nu există discurs specific al obsesionalului – rămâne discursul universitar. Adică discursul care plasează știința într-o poziție în care, tocmai, nu există vreo șansă ca acea știință depusă să valoreze ca adevăr, așa cum o propune Lacan pentru discursul analitic.

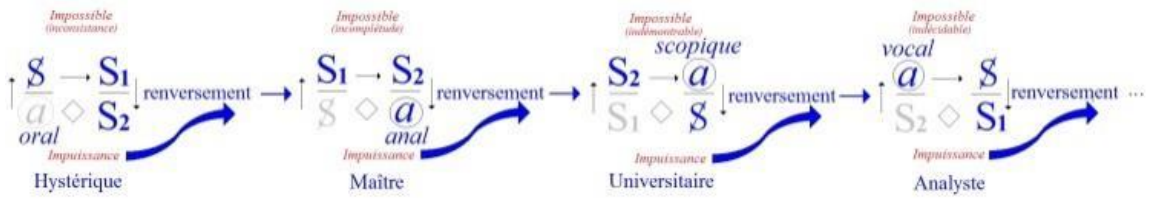

Întâlnim în discursul comun al psihanaliștilor multe formule în favoarea cărora ei se înțeleg între ei. E loc să notăm că le căutăm în van la Lacan, precum: vom isteriza obsesionalul, pentru ca el să poată să se pună în locul subiectului divizat. Se pare că trebuie să fi sărit vreun semnificant, să fi sărit locul științei după discursuri pentru că, în discursul universitar sau în discursul isteric, știința se găsește în locuri opuse. Nu trebuie să faci un sfert de tur ci mai degrabă o jumătate de tur. Trecerea de la discursul universitar la discursul analitic presupune să faci în realitate trei sferturi de tur, trecând prin discursul stăpânului pentru a ajunge la discursul analistului. Pentru ca isterica, să facă din bărbatul său un bărbat, demn de acest nume, trece prin punerea în chestiune a măestriei sale, adică a discursului maestrului. Trebuie prea bine să treacă prin ceea ce ar fi vorbirea ei pentru a ajunge la această isterizare despre care se vorbește aproximativ.

Lacan spune că Există-din-unul este subiectul seminarului său „...sau mai rău”. Există-din-unul este ceea ce corespunde la nu-tot în registrul discursului psihanalistului și dezvoltarea care urmează despre analist dă rațiunea folosirii partitivului, că nu există Analistul. Lacan trece printr-o monstrație matematică complexă pentru a explica că asta nu este numărabil, că este un non-numărabil, pentru că numărabilul este 0, 1, iar non-numărabilul este între cei doi, ceea ce desemnează acel Există-din-unul.

Punctul cel mai interesant este în lecția următoare, în ceea ce se găsește acolo enunțat din esențial: ororarea de ceea ce știm, că analistul poate avea, din acest fapt, oroare de actul său.

„Trebuie să v-o mărturisesc, pentru că în acel moment acolo, nerăbdarea a ceea ce am numit – și deci a ceea ce pot încă numi, pentru că este rar ca eu să revin asupra trecutului meu – a ceea ce au am numit în Scilicet, eșecul meu, mă domină. Iată.

Reamintesc asta pentru că titlul a ceea ce am de tratat aici, este: Știința psihanalistului. „A lui”, în acel caz acolo, asta evocă „lui”-ul, articolul hotărât.”

Nu este deci discursul psihanalistului ci discursul despre, în mod necesar, căci psihanalistuL nu există mai mult decât femeiA.

„Psihanalistul are deci un raport la ceea ce el știe, complex. El îl reneagă, el îl reprimă, pentru a folosi termenul din care se traduce în engleză refularea, Verdrangung, și chiar i se întâmplă să nu vrea să știe nimic despre asta. Și de ce nu?

...este știința cea care vindecă, că ar fi cea a subiectului sau cea presupusă în transfer, sau mai degrabă este transferul, așa cum se produce într-o analiză dată? De ce știința, cea despre care am spus că are dimensiune orice psihanalist, ar fi ea recunoscută?

Toate aceste sunt orientate spre un nou examen al Verwerfung, iar Sainte-Anne este un loc central, am înțeles-o acum, prin raport la chestiunea pusă despre știința psihanalistului.

„Este din această chestiune că Freud a luat în sumă Verwerfung (forcluziunea), el o numește „judecată care în alegere respinge”. El

adaugă „care condamnă”, dar eu o condensez. Nu este pentru că Verwerfung face nebun un subiect atunci când ea se produce în inconștient, că aceeași, și din același nume de unde Freud îl împrumută, nu domnește asupra lumii ca o putere în mod rațional justificată.”

În sumă Verwerfung domnește asupra lumii. Trebuie luat aceea în serios. El insistă pe critica medicilor:

„Nu putem nici măcar spune asta merge până la a face din medic un fel de provocator. Pentru că a lor plat-formă cu discursul științei devenea mai exigentă, medicii s-au aranjat punând psihanaliza la pasul lor.”

Medicii americani care au pus psihanaliza la pasul medicinii sunt aici vizați, antrenând fabricarea DSM, catastrofică pentru psihiatrie și psihanaliză.

„Și asta, ei se cunoșteau acolo, cu atât mai mult cu cât psihanalistul, fiind puternic jenat de poziția sa, era cu atât mai mult dispus să primească sfaturile experienței.”

Prin experiență, trebuie înțeles medicina.

„Un articol expres al lui Freud despre Laienanalyse este îndreptat contra acestei conjurații.”

Psihanalistul conjură faptul ca el să fie dezorientat prin a se sprijini pe experiența medicului. Lacan a utilizat o altă cale, decât cea a lui Freud, pentru că Freud a eșuat cu a sa Laienanalyse. El nu o spune așa dar este ceea ce trebuie înțeles. Punerea psihanalizei sub pasul medicinei îi va permite să distingă psihiatria ca ceva ce se depărtează de restul medicinei.

„Țin mult să marchez acel punct al istoriei care este un punct cheie în afacerea mea. Grație acestei conjurații care a putut să se producă puțin după război, pierdusem deja partida înainte de a o fi angajat.

Pur și simplu vroiam să fiu crezut acolo, căci – de ce, o voi spune – dacă, această seară dau mărturie – și nu o fac prin hazard la Sainte-Anne căci v-am spus că acolo eu spun ceea ce gândesc – dacă eu declar că este tocmai sub acest titlu de știință din a o fi, în acea epocă, pierdut că această partidă am angajat-o.”

Ca și pentru susținerea lui Henri Ey, este o axă fundamentală.

„Aceea nu are nimic eroic, voi știți. Există o grămadă de părți care se angajează în acele condiții. Este chiar unul dintre fundamentele condiției umane, cum spune celălalt, și asta nu reușește mai mult.”

Conjurația medic psihanalist este cea a primei sciziuni cu Nacht despre care amintesc câteva date: nu erau decât treisprezece, didacticienii nu erau foarte numeroși în 1953. Lacan era președinte al Institutului și încerca să reformuleze lucrurile. Șapte au votat excluderea non-medicilor, iar șase erau contra. Marie Bonaparte, care nu era medic, și-a schimbat votul pentru că nacgt i-a spus noi nu vom accepta decât medicii, cu excepția ta. În consecință, ea a votat cu aceia. Schematizez voluntar pentru a sesiza bine faptul că Lacan este foarte precis în ce privește istoria.

„Atât de scandaloase cât au fost propunerile mele despre Funcție și Câmp, și așa și pe dincolo, ale vorbirii și limbajului, eu eram dispus să acopăr silonul timp de ani pentru oamenii chiar cei mai tari de foaie. La punctul în care suntem, nimeni nu ar fi pierdut printre psihanaliști.”

El continuă cu liberii gânditori care sunt preoții, pentru a ajunge la spunerea că nu căci era asta ceea ce era vizat. Iată începutul:

„Că voi credeți, în Dumnezeu sau nu, ziceți voi bine că cu Dumnezeu, trebuie să socotești (să contezi). Este inevitabil”

Dumnezeu este socotibil (de ținut cont). Și el scrie cele patru formule ale sale și o schemă pe care situează existența, contradicția, indecidabilul, obiectul. Și va juca între acei patru termeni.

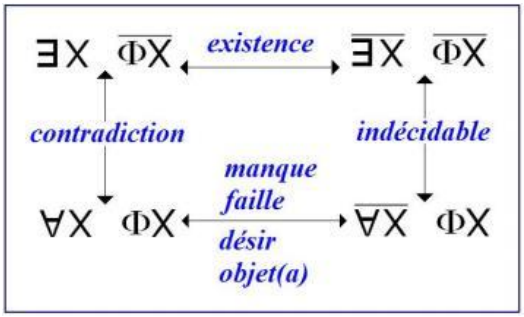

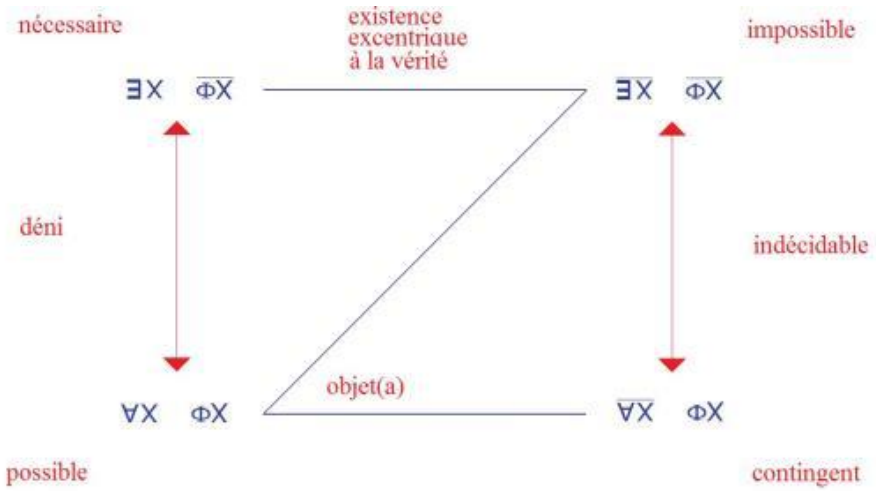

Ceea ce spune este mai accesibil:

„există un x astfel încât ceea ce există ca subiect determinabil printr-o funcție care este ceea ce domina raportul sexual, adică funcția zisă non a funcției. Voi vedeți deja chestiunea existenței fiind legată la o „spunere nu”. Aș spune chiar mai mult „o spunere că nu”.

MARCELO AUGUSTO PEREZ

2020.04.12. Dumnezeu, în Teoria și Practica Psihanalitică a lui Jacques Lacan

https://www.youtube.com/watch?v=G-lxuxfkXc0&t=28s

http://psicocorreo.blogspot.com/

Religiosul este modul de răspuns în fața indicibilului, în fața inefabilului, în fața dorinței marelui Altul, iar nevroza este întotdeauna un mod al religiei, este un mod de răspuns, un să știi să faci cu gaura limbajului, este religia marelui Altul.

În schimb perversiunea, perversul se face instrumentul juisării marelui Altul, perversul știe.

Așadar, întrebarea în nevroză este cu privire la dorința marelui Altul, de exemplu, „cum aș putea să-mi asigur iubirea lui, bunăvoința lui, cum aș putea fi alesul lui?”, iar „religia este o întâlnire care poartă promisiunea unei întâlniri, întâlnirea omului cu sacrul, este promisiunea unei întâlniri”.

Pentru Hegel, cultul religios oferă specificitate faptului religios, adică trebuie să existe un cult.

Pentru filosofiile mai psihanalitice, există moartea lui Dumnezeu, faimoasa frază „Dumnezeu a murit”, o frază a lui Nietzsche, spusă mai întâi de Hegel în „Fenomenologia spiritului”, reluată de Dostoievski în „Frații Karamazov

Pornind de la această afirmație apare o nouă religiozitate, pentru Nietzsche nihilismul, pentru Benjamin capitalismul, adică religia supraomului, iar pentru Sartre „dacă Dumnezeu nu există totul este permis”, pentru Heidegger „lumea suprasensibilă nu mai are eficiență, adică nu mai oferă nici o viață”.

În rezumat, pentru religios, pentru practică, pentru susținerea religiosului, nu este altceva decât susținerea numelui tatălui.

Dar, ce vrea să spună Dumnezeu, în opera lui Jacques Lacan?

„Dumnezeu este inconștient”, „adevărata formulă a ateismului nu este Dumnezeu a murit, căci, fondând originea funcției tatălui în asasinatul

lui, Freud protejează tatăl, adevărata formulă a ateismului este Dumnezeu este inconștient", „ateismul este boala lui Dumnezeu", „adevărul are structură de ficțiune", „religia este un simptom, toți sunt religioși, inclusiv ateii (cred suficient în Dumnezeu pentru a crede că Dumnezeu nu este acolo atunci când sunt bolnavi), ateismul este boala credinței în Dumnezeu, credința că Dumnezeu nu intervine în lume, însă Dumnezeu intervine tot timpul, de exemplu sub forma unei femei, preoții știu că o femeie și Dumnezeu sunt același fel de venin și patinează fără încetare, analiza poate fi capabilă să facă un ateu viabil, adică cineva care nu se contrazice, dacă există adevăruri ale realului este pentru că există adevăruri care nu se mărturisesc."

„Femeia este nu-toată", nu este reversul bărbatului sau al masculinului, Femeia este întotdeauna barată, nu există, adică „sunt într-un loc în care se strigă că universul este un defect în puritatea neființei", adică universul, totul, este în lipsă, în acest sens Femeia este barată, nu există, Femeia barată sau femeia pur și simplu înseamnă că nu există raport sexual, în acest sens „nu există Altul lui Altul", adică speranța este în zadar, speranța în marele Altul este în zadar.

„Numărul doi se bucură de a fi impar și are multe motive să se bucure pentru a fi, dar are defectul de a nu fi pentru a spune de ce, el va găsi în nivelul inconștientului, cea mai semnificativă reușită a sa, purificat de echivocuri, dacă este tradus prin unele numere sunt două, care nu au pereche, îl așteaptă pe Godot".

În acest sens, pentru Lacan, marele Altul este Femeia, adică ceva, cineva, care în realitate nu este un subiect și ascunde o enigmă.

„Trebuie să filosofezi pentru că s-a pierdut unitatea."

Ne întâlnim aici cu întrebarea despre ființă, adică, nu există Altul lui Altul, iar „dacă marele Altul se distinge prin ceva, nu este prin a fi marele Altul între toți, ci singur, pentru că ar putea să nu existe", căci „ce este marele Altul, oare el știe, nu cer să mi se răspundă la unison, în cele din urmă, de ce nu mi s-ar spune: „nu, el nu știe, dar toată lumea știe asta, subiectul presupus a ști nu mai există", există încă oameni care cred asta, care o predau, cu siguranță în locuri neașteptate, dar asta nu este ceea ce eu am spus, nu am spus că marele Altul nu ar ști, sunt

tocmai cei care spun asta cei care nu știu mare lucru, în ciuda tuturor eforturilor pentru a-i învăța, eu am spus că marele Altul, așa cum este evident, fiind loc al inconștientului, știe doar că el nu este un subiect, iar negația nu există subiect presupus a ști, dacă vreodată s-a spus aceasta sub forma negativă, cade asupra subiectului, și nu asupra științei", adică, avem subiectul pe de-o parte, și știința pe de alta, știința este în relație cu marele Altul, subiectul este o ipoteză de lucru, inclusiv se produce în analiză, nu are nimic de-a face cu persoana, iar știința este cea căreia i se presupune un subiect.

Așadar, pentru a rezuma, femeia nu există vrea să spună că marele Altul nu există, adică nu există Altul lui Altul, adică nu există garanții, de partea dreaptă a sexuării.

În fapt, nu este neapărat că marele Altul nu există, ci că este barat.

Dumnezeu nu este un subiect, Dumnezeu este subiectul presupus a ști, presupus științei, adică o știință căreia i se presupune un subiect, iar aceasta este tocmai ceea ce conduce nevroticul la analist.

Subiectul nevrotic suferă pentru că există o știință, pentru că este prins de o știință, care nu este a nimănui și este a tuturor și pe care Lacan a botezat-o subiect presupus a ști.

Așadar, subiectul presupus a ști nu este analistul, dat fiind că acesta, primul lucru pe care trebuie să-l știe este să uite tot ceea ce știe, iar ceea ce știe, asta știe, inconștientul știe, adică inconștientul este o știință care se inventează, iar, în realitate, aici este întreaga putere pe care o are opera lui Lacan, această temă, în care Lacan inventează matema marelui Altul ca și loc din care subiectul este prins de o știință care este știința marelui Altul, care îi produce simptomuri, iar ceea ce fac analiștii cu această știință care nu este a nimănui și care există și care se produce în analiză, care se produce în dispozitiv, este să o pună să vorbească.

„Funcția repetiției este oare doar automatică și într-un anumit mod este legată de reîntoarcere, de transportul necesar bateriei semnificante, sau mai degrabă posedă o dimensiune care mi se pare inevitabil să o întâlnim în experiența noastră, dacă are un sens ceea ce dă un sens din această întrebare purtată de definiția locului marelui Altul,

caracteristică a ceea ce încerc să susțin în fața voastră, acela căruia, pentru a spune totul, încerc să acomodez mentalitatea voastră, oare cel a cărui amintire este vorba de a fi trezită, vreau să spun că este vorba de a fi făcut să-și amintească, nu este Dumnezeu insuși?”

Badiou explică moartea lui Dumnezeu pornind de la separarea definitivă între sens și adevăr. În timp ce nevroticul crede că pornind de la sens s-ar ajunge la adevăr, iar acesta este tocmai conceptul subiectului presupus a ști, de fapt, sensul obturează castrarea, „un mare Altul, care în niciun caz nu trebuie să fie înșelător, pericolul își are rădăcina că este înșelat.”

Dumnezeul semnificantului, Dumnezeul instanței literei, este Dumnezeul vorbirii, fondatorul, factorul vorbirii, factorul unificator al vorbirii, „a-l numi așa este cel puțin un mod de a-l exorciza”.

„Dumnezeu este inconștient” se explică prin două concepte: „nu există marele Altul al marelui Altul” și „subiectul științei este subiectul psihanalizei”.

Nu există un marele Altul în afara discursului, nu există realitate pre-discursivă, nu există meta-limbaj, adică „Dumnezeu este ansamblul efectelor limbajului”, adică „Dumnezeu este locul non-raportului sexual, el este necesitatea întregii specii umane de a exista un Altul lui Altul, el este cel care este numit la modul general Dumnezeu, dar a cărui analiză revelează că este pur și simplu femeia, unicul lucru care permite să presupui femeia este ca ea, ca și Dumnezeu, să fie prolifică.”

Subiectul cartezian este un mare Altul care nu înșală, „subiectul cartezian este presupusul inconștientului”, „trebuie înțeles în acel eu pe care Descartes îl accentuează (dubito, cogito, ergo sum), punctul în care el continuă să fie ceea ce pretinde a fi, dependent de Dumnezeul religiei, eul este solidar acelui Dumnezeu”.

„Nu există autor, există doar text”, există cine scrie, există cine citește, dar nu există autor, există doar cititor, adică orice citat este ca și adevărul, jumătate-spus.

Este tocmai pre-existența acestui ordin semnificant ceea ce face existența juisării, „juisarea este a marelui Altul”, adică ea are ecou în

corp, „pulsiunile sunt ecoul faptului că în corp există o spunere”, dar este juisare a marelui Altul.

Dumnezeu și știința își dau mâna cu .juisarea.

Juisarea și știința joacă mereu o relație biunivocă.

„Dacă există o știință care nu este știută, ea se instituie în știință, adică în celălalt semnificant, iar acest celălalt semnificant nu este singur”, adică se instituie în S2, „pântecele marelui Altul este plin de ei”, „de aceea în formula în care am spus că știința este juisarea marelui Altul, este vorba despre o articulare logică”.

Inconștientul este știința în marele Altul, nu este în interiorul nimănui, dorința este a marelui Altul, juisarea este a marelui Altul, știința este juisarea marelui Altul, este mijlocul juisării.

Nu înseamnă că marele Altul nu există, ci că este barat. Tocmai pentru că marele Altul există, există cura psihanalitică, iar analistul operează cu acest mare Altul.

Pentru Freud, Dumnezeu este o figură a tatălui, în vreme ce, pentru Lacan, Dumnezeu este un semnificant care organizează juisarea, Dumnezeu există, există în afară, este femeia, este o juisare care nu se reduce la juisarea falică, este realul găurii, este cel ce organizează, înnoadă, juisarea, organizează lipsa, există în sensul că abilitează modalitățile de juisare.

Există o juisare care este dincolo de cea falică, ea are de-a face cu vidul, cu partea dreaptă schemei sexuării, cu partea femeii, o altă juisare legată de această Femeie care nu există, iar de aici, de asemenea, nu există complementaritate.

Există juisarea lui Unul, care este de partea falică, și juisarea cu lipsa, cu castrarea, care este non-falicul.

Așadar „Dumnezeu înnoadă”, căci „ceea ce analiza demonstrează este că, în ciuda acesteia (înnodarea R S I), ea este înnodată de gaură, de interdicția incestului”, adică „este nevoie de simbolic pentru a apare individualizat în nod acel ceva pe care eu nu îl numesc neapărat complex al lui Oedip, căci nu este chiar așa de complex ca acesta, ci îl numesc numele tatălui, care nu vrea să spună absolut deloc tatăl ca și

nume, care nu vrea să spună absolut deloc nimic ca început, nu tatăl ca și nume, ci tatăl ca numitor”.

Dumnezeu ek-sistă și înnoadă, „evreii ne-au explicat prea bine că asta este tatăl, tatăl pe care ei îl numesc un tată, pe care ei îl fac într-un punct de gaură, care inclusiv nu se poate imagina, acest sunt ceea ce sunt, aceasta este o gaură”, este o voce pură care nu are reprezentare.

„Știința fără subiect”, adică o știință găurită, în care adevărul se spune pe jumătate, este motivul pentru care Dumnezeu este inconștient.

2015.08.09. Juisarea. O introducere. Lacan - Freud

https://www.youtube.com/watch?v=Fc8qClySOtA

Grație juisării suntem subiecți... grație juisării putem vorbi, grație juisării putem aprecia estetica, arta... grație juisării suntem debili mentali...

Animalele și plantele sunt nemuritoare... Omul este unica ființă muritoare...

Juisarea, fără limbaj, nu există... nu știm cum juisează animalele, dar știm că pentru noi juisarea este castrarea...

Inconștientul nu este ontic, nu este ontologic, este etic... Există trei moduri ale juisării:

Juisarea absolută, mitică, fantasmatică, inefabilă, stupidă, presupusă Altuia, dar care nu există... juisarea interzisă pentru ființa vorbitoare... (juisarea incestuoasă nu există, incestul nu există, este mitic)...

Juisarea falică, supusă legii, metaforei paterne, raportului dintre numele tatălui și dorința mamei...

Juisarea suplimentară, feminină, juisarea Alta, juisarea mistică, juisarea care nu se poate spune...

Juisarea este o structură cu două fețe... juisarea este ceea ce nu servește la nimic... fără existența juisării, universul ar fi în van, ar fi inconsistent... tot ceea ce este uman, tot ceea ce definește umanul,

pasiunea, este inutil... animalul nu face nimic inutil, de aceea nu se îmbolnăvește...

Juisarea este satisfacția pulsiunii, orice pulsiune este pulsiune de moarte... drumul spre moarte nu este nimic altceva decât ceea ce numim juisare...

Nevroticul nu se resemnează cu pierderea juisării mitice și își va procura un plus de juisare în fantasmă...

Falusul are de asemenea o structură cu două fețe, este semnificantul dorinței și semnificantul juisării...

Juisarea de a se vedea unificat a bebelușului este juisarea de a fi deja divizat... copilul se bucură, dar nu știe ce pierde... ceea ce pierde este instinctul, posibilitatea unei științe despre obiect, obiectul necesității, din acel moment necesitatea este complet mitică, momentul din care începe cererea... din momentul din care intrăm în limbaj, deja suntem castrați... suntem castrați pentru că avem limbaj, și asta este ceea ce ne divizează... ceea ce subiectul va păstra este imaginea, pe care mereu va încerca s-o unifice, să n-o piardă, s-o apere și să se apere cu ea, imaginea Majestății Sale, Regele...

Juisarea falică este tratată prin semnificația falică, dăruirea lipsei, iubirea, a da ceea ce nu se are cui nu are nevoie, dăruirea castrării...

Sunt locul din care se vociferează că universul este un defect în puritatea neființei... acesta este locul juisării...

2008.01.03. Corp și psihanaliză

https://www.youtube.com/watch?v=tR7ZrzEfeds

O dată ce suntem în fundamentalism, deja nu mai facem psihanaliză... când cineva spune: eu la nici un pacient nu îi dau un sărut... când spunem niciunul, toți, deja nu mai este psihanaliză...

Ce este un corp pentru psihanaliză și ce este psihanaliza ca și corp? Ce vrea să spună să vorbești, ce este să vorbești?

Nu este același lucru pentru un lingvist, pentru un sociolog, pentru un medic sau pentru un psihanalist.

Am putea să ne întrebăm dacă unele instrumente sau chestiuni cotidiene fac parte din corp, celularele, pălăria, excrementele... există o carte, Istoria excrementelor... Nu există civilizație fără loc al gunoiului... caca este ceva interzis, bebelușului i se interzice să-l atingă, are de a face cu cererea... dacă vorbim de prohibiție, putem deja vorbi de corp...

Căsătoria între corp și psihanaliză o va da figura istericei, patrimoniul psihanalizei, pentru că isterica este cea care extrage fenomenul conversiv din medicină, isterica va crea un nou corp, care este de fapt unicul corp despre care vorbim în psihanaliză, dar pe care în acele momente în care Freud asculta, isterica îl creează, ca un nou corp... convertește juisarea în suferință corporală, adică Vorstellung freudiene, reprezentările, vor fi înscrise în corp... dacă vorbim despre înscriere, vorbim deja despre scriere, dacă vorbim despre scriere vorbim deja despre ceva din ordinul literei, iar dacă vorbim despre literă vorbim despre litera a, care după Lacan, este unica sa invenție... nu o pune pentru că este prima literă a abecedarului, ci pentru că este litera lui altul, autre, nu doar altul ca și seamăn, ci și ca ceva din ordinul lipsei, ca obiect cauză a dorinței, a dorinței Altuia...

Atunci când gândim un corp, trebuie deja să gândim o suprafață psihică, adică, ceva unde deja se vor scrie litere și semnificanți, pentru că nu sunt același lucru, să spunem că litera este o precipitare a semnificantului... și trebuie să ne gândim, dacă vorbim despre limbaj, despre scriere, că limbajul este prezent de dinainte, adică cineva trebuie să înscrie... dacă spunem că sunt înscrise, Acel cineva, pe care-l vom numi A, Altul, va fi locul de dinainte al oricărui subiect, adică, ceea ce spunem este că limbajul îl precedă...

Am spus limbaj, limbajul este o temă pentru noi, pentru noi limbajul nu există, nu există lingvistica... nu există lingvistica pentru că există ceea ce Lacan numea Lingvisteria, revenim la figura istericei, lingv-isteria, și nu lingvis- teria... nu există lingvistica pentru că nu există limba, există lalimba, alimba, nu există limbajul în dispozitiv, există altceva, ca și corp teoretic de asemenea... iar aceasta, lalimba, este solidară constituirii, producerii corpului, pe care-l va produce acest Altul, pe care Lacan îl va numi și tezaur de semnificanți...

Este solidară, ce vrea să spună? că îl va construi... că un subiect nu este un corp, ci îl are, iar ca să îl aibă are nevoie să-l construiască pornind de la un Altul, de la un Altul care ce este? subiect al creșterii, care în general este mama, și care este de asemenea, mai presus de toate, un loc... când auziți Marele Altul, trebuie să auziți mai presus de toate loc...

Este pentru că animalul uman, prematurul biologic, nu are un corp, ci are un organ biologic, corpul trebuie să-l constituie, să-l dobândească, să-l obțină...

Atunci, ce este un corp? Ce este să vorbești? Sunt întrebări care trebuie să înceapă să ne rezoneze împreună...

Am spus că pentru ca să se nască un corp este necesar un Altul, un Altul de dinainte, prealabil, care pentru a ne juca puțin cu cuvintele, este ceva ce are de-a face cu un TOR, otro-toro, ceva ce are de-a face cu topologia lacaniană, ceva ce Lacan va defini ca și gaură a dorinței, un vid...

Dacă Altul nu ar fi un vid, nu ar exista corp, nu ar exista psihism... Adică dacă spunem că Altul este gaura dorinței, spunem de asemenea că Altul este Matricea dorinței, o matrice doritoare, este locul unde vorbirea va înscrie valoare...

Ați văzut deja schema optică, în oglinda concavă Lacan va pune cortexul, adică este necesar cortexul, adică nu anulăm, nu evităm, nu ignorăm chestiunile fiziologice, neurologice cu care poate avea de-a face bebelușul, prematurul biologic, dar, doar cu asta, se știe, că nu funcționează...

Atunci, vă spuneam, ceea ce va substitui necesitatea biologică, în Freud, se va numi reprimare, refulare primară, originară...

Ceea ce Freud numește Uverdrangung, represia primară, este ceea ce va trimite soma și necesitatea biologică sub cutie, este vorba despre o separare, o despărțire, o îndepărtare a somei și a necesității sale biologice sub cutie...

Această mișcare, deja vorbim aici despre o primă identificare, pe care Lacan o va numi identificarea cu realul Altului real, implică ceea ce cunoaștem ca Bejahung a falusului și Ausstosung a obiectului a, adică o intrare a traversării falice și o cădere a restului, obiectul a...

Atunci ce se întâmplă? vorbim despre limbaj, despre lalimba, despre matricea dorinței, despre A, Altul, ca matrice a dorinței... ceea ce se întâmplă este că va intra Moartea în organ, în organism, va intra moartea, adică, în acest aspect, litera ucide... trăim moartea și murim viața, asta este ceea ce se întâmplă când organul se transformă în corp... soma - seme, corp - moarte... există un neologism în Lacan, de la corps – cadavru, corpsistența, care nu este altceva decât moartea lui soma, cadaverizarea lui soma, ceea ce rămâne sub cutie...

Ce produce această moarte? vorbirea, cuvântul, simbolul prin excelență este cuvântul, cuvântul vorbit, și mai specific, ca să fim preciși în asta, lalimba...

Mai întâi este Altul al limbajului, apoi corpul, subiectul... de aceea omul locuiește limbajul, suntem poeme înainte de a fi poeți, suntem vorbiți, ceva ce definește tot ceea ce a vrut să ne spună Lacan, adică limbajul este înaintea omului, altfel nu l-ar putea locui...

Limbajul este înaintea omului, să nu vă imaginați că omul l-a inventat, noi pornim de la aceste premise... De aceea, de asemenea, în semiologia modernă, structuralism, Umberto Eco, Claude Levi Staruss, deja se vorbește despre limbaj ca și structură absentă, ontologia limbajului nu există...

Atunci, așa cum am văzut, omul nu doar se naște îmbăiat în limbaj, ci se naște prin limbaj, din cauza limbajului...

Lacan se joacă cu o altă chestiune, encorde – encorps, încordat în corp, corpul este ca o încordare, întețesere, întrețesere, înnodare, înlegare... de trei sau de patru corzi?

Aceste trei corzi, Lacan le numește real, imaginar și simbolic, cele trei registre ale psihismului uman, cele trei fire, corzi, ale corpului, ale subiectului...

Ca să o spunem în termeni de aparat psihic, pentru că deja am spus-o, corpul este psihicul, putem sune că sunt cei trei registre ai aparatului psihic pentru Lacan...

Realul, îl vom numi, fără mai mult, bucata de carne... bebelușul vine cu un organ biologic, bucata de carne, realul, care va răspunde la necesități, la ceva din ordinul necesității...

Adică, unul din regii Franței, vrând să vadă ce limbă vor vorbi copii care nu vor fi învățați nici una, a făcut o experiență patetică, copii au murit... hospitalismul, copii abandonați în pădure, sunt astfel de exemple... adică, copilul nu are nevoie doar să fie îngrijit, alăptat, ci are nevoie de ceva care este în ordinul a ceea ce este lalimba, cuvânt, vorbire, simbolicul...

Vom pune lalimba, pentru că există și un limbaj real, vom pune vocea... ce vrea să spună asta în principiu? Organismul, bucata de carne va trebui să se cadaverizeze, moartea va trebui să intre în organ pentru a-l transforma în corp, cum spunea Heidegger, moartea ucide lucrul...

Simbolul va transforma, va modifica acest real...

Să rezumăm: prima chestiune este Altul, o matrice a dorinței, adică Altul nu trebuie să fie o infirmieră, ci cineva care va libidiniza cu vorbirea sa, va da pulsiune organului, subiectului, corpului, adică este donatorul lalimbii și al pulsiunii...

Pulsiunea vine dinafară, vine de la Altul, este Vorbirea, este cuvântul... dacă spunem că fără vorbire nu există subiect, nu există corp, spunem că este necesară pulsiunea... pulsiunea este această trecere imposibilă între natură și cultură, nu este pur și simplu o chestiune de traducere, nu este instinct, pentru că dacă ar fi instinct atunci desigur ar fi ceva intern, endo-psihic, ca să spunem așa, psihicul fiind corpul...

Pulsiunea, Trieb freudiană, o dă Altul, de aceea Lacan o scrie ca relație a subiectului cu cererea, este Cererea Altuia...

Atunci acest loc Altul, comoară de semnificanți, pentru că sunt înscrise acolo primele mărci, inscripții... acest loc este primul care apare pentru noi, apoi subiectul, corpul...

Este ceva ce trebuie înțeles de la început, altfel nu vom putea înțelege ce este psihanaliza...

Așadar, pe de o parte avem organism – natural - găurire, iar pe de alta, corp - cultural – vorbire...

Trecerea o marchează pulsiunea, vocea, cuvântul, pulsiunea fonantă, alimba... primele foneme vor fi date într-o chestiune pe care Lacan o va numi forcluziune a sensului, atunci când se închide coloana de aer a bebelușului și va putea pronunța doar foneme în limba maternă...

În natural găsim găuri, dar pulsiunea, vocea le va transforma la nivelul corpului în zone erogene, corpul are zone erogene, adică sintagma corp erogen este un pleonasm pentru că tot corpul, întregul corp, este erogen... erogenizarea o va da vorbirea, de aceea pulsiunile sunt un ecou al faptului că în corp există o spunere... există un corp care este spus, este în spunere, este în curs de a fi spus, este în cursul spunerii... un corp care a fost spus și care continuă să fie spus... suntem poeme înainte de a fi poeți... suntem vorbiți, nu vorbitori...

Atunci, concluzia, pentru faptul de a vorbi, pentru faptul de a exista o pulsiune fonantă, pentru faptul că există un Altul care ne dă asta, există o deviere a necesității, faptul de a vorbi marchează o deviere a necesității, a chestiunii biologice, a chestiunii naturale... adică subiectul deja nu mai știe ce va spune când spune, când vorbește... altfel, nu ar exista psihanaliză... subiectul deja nu mai știe ce spune atunci când enunță, nu știe ceea ce dorește atunci când cere... este celebra frază pe care o repetă copii și amanții: mă iubești?, iar perechea sau mama răspunde: da, deja ți-am spus-o... dar, mă iubești?... acolo este vorba despre altceva, despre ceva din ordinul dorinței, al cererii, al chestiunii metonimice... nu contează ceea ce te întreb, dorința este cea care guvernează, este altceva ceea ce te întreb, ceea ce cer, ceea ce trebuie recunoscut mai întâi este cererea de iubire, înainte de necesitate...

Așadar avem o chestiune în ordinul vocii, vorbirii, care este un corp încarnat... pulsiunile sunt ecoul faptului că în corp există o spunere... există ceva încor- ph-orat, ph, f, falusul, ceva ce marchează prezența falusului, dorința mamei, o premisă a dorinței, premisa universală a falusului, ecuația falus egal copil... există o mamă falică, este ceva necesar, mama trebuie să deschidă gura de crocodil, pentru ca copilul să fie dorit, mama trebuie să-l vrea în fălcile sale...

Imaginarul are de-a face cu stadiul oglinzii, dar nu cu o oglindă adevărată, în fiecare mormânt există o oglindă ascunsă, este tema

simbolului, a imaginii, a seamănului, a se vedea văzut, a se auzi auzit, vorbit... corpul este locul unde vocea răsună... avem un corp vorbit, pulsional, un corp de juisare, o plăcere infinită, o plăcere ce va produce o anumită durere la un moment dat... simptomul este o porțiune de juisare și o porțiune de dorință...

Ce este să vorbești? subiectul nu vorbește pentru a comunica, limbajul nu este un instrument pentru subiect, subiectul este vorbit, vorbirea este o condiție pentru subiect, vorbim pentru că există o juisare langajieră... animalele comunică perfect pentru că nu au cuvinte, obiectul este clar la animal, trimite la o necesitate... subiectul însă, pentru că vorbește, deja nu mai poate comunica...

Schema L, zidul limbajului, comunicarea de la eu la eu, blablabla, în care există un punct de interferență, al inconștientului, al discursului lui Altul... la om există gluma și minciuna, la animal există o știință care este instinctul despre obiect, în ordinul necesității... la subiect, obiectul este cel mai contingent, cel mai arbitrar al pulsiunii, iar sexualitatea, știința despre obiect, este o știință în lipsă, o lipsă în literă, în ființă...

Psihanaliza este foarte departe de discursul sexologiei, sexualitatea este marcată de semnificant, de nodul falic, trece prin cerere și dorință... nu mâncăm, nu respirăm din necesitate... ea se pierde prin intrarea limbajului real în corp, iar pulsiunea va rămâne marcată de semnificant și dorința Altuia...

Ce este psihanaliza? ce vrea să spună o psihanaliză? ce este să vorbești? ceva ce are de-a face cu litera, cu obiectul a, cu un reziduu, un gunoi, ceva inutil, precum juisarea, ceva ce nu servește la nimic...

Care este sensul suferinței? la ce îi poate servi subiectului să se îmbolnăvească?... Freud descoperă că există un sens, că omul este omul omului...

Psihanalistul este specialistul în inutil, în ceva din ordinul lui blablabla, elogiul nebuniei, praxis a prostiei... există ceva ce trebuie reîntâlnit, ceva ce s-a pierdut... să vorbești este să spui mai mult decât spui, decât știi, spre deosebire de să spui ce știi, cum e în confesiune... în analiză există analistul, cu prezența sa, în dispozitiv, care poate asculta că se

spune ceva mai mult decât ceea ce subiectul crede că știe... este zgomotul, acel reziduu, gunoi, ceea ce în teoria comunicării este gunoi, nu doar în sensul de greșit, cuvintele ce greșesc sunt cele care triumfă, greșitul este actul cel mai reușit al subiectului, ci și ceva în sensul de polisemie, cadență a vocii, muzicalitate, tăceri...

Chestiunea este prezența analistului, anal-istului, ceva din ordinul cererii, cererea analistului, care este una singură, Vorbește... Orice ar spune subiectul, va ajunge în nucleul ființei sale, dacă există un analist care îl ascultă, orice ar spune va servi...

Vindecarea prin vorbire pentru Freud... vindecarea pentru Lacan este realizarea subiectului printr-o vorbire care vine din Altul și ne traversează...

Inconștientul produce propria sa scriere în mijlocul dorinței sale...

Cuvântul vorbit, spunerea, bla-bla-bla, elogiul nebuniei, elogiul prostiei, parousia, a spune totul, aletheia, dez-ascunderea... adevărul nu este contrariul minciunii, adevărul are structură de fixiune, de poesis, de producere a subiectului...

Vorbirea, vorbăria, practica, praxis, tratarea cu oamenii, conversația... lingvistica este cea prin care psihanaliza s-ar putea converti într-o știință, dar psihanaliza nu este o știință, este o practică, acțiunea umană care face posibil subiectului să trateze realul prin simbolic... o praxis fondată într-un mit ce operează cu o știință, praxis fiind cea a nebuniei, a prostiei, mitul fiind cel oedipal, romanul familial, știința fiind un loc al inconștientului, cu un subiect presupus al inconștientului...

Presupusul acesta este locul analistului, pe care el trebuie să știe să-l ocupe... există o știință, este o știință neștiută, este un loc al inconștientului, există un subiect presupus științei, cel care va marca transferul în psihanaliză, ceva ce Lacan nu are nici un inconvenient să spună, este iubire, o iubire pentru o știință, o știință a inconștientului...

Analizantul vine cu o întrebare în relație cu știința, de ce sufăr? are îndoieli... Analistul, ce ar trebui să știe analistul? Mulți pot gândi că ar fi ceva de genul psihologiei... dar, abia crede psihanalistul că ar știi ceva, despre psihologie, filosofie, de exemplu, și începe deja pierderea

sa... pentru simplul motiv că în psihologie, nimeni nu știe mare lucru, decât faptul că psihologia este o greșeală de perspectivă asupra ființei umane...

Analistul, ceea ce trebuie să știe, este să ignore ceea ce știe, pentru a da loc inconștientului, apariției științei neștiute, și nu să dea mai multă știință, mai mult sens, pentru că subiectul vine bombardat de știință, bombardat de sens... dacă subiectul spune: eu sunt fobic, obligația etică este să-l întrebi: ce vrea să spună fobic? ce este să fii fobic?... este o etică diferită, a inconștientului... noi, psihanaliștii, nu știm nimic despre nosografie, despre DSM, etc., nimic din toate aceste chestiuni... mânuim doar trei structuri, nevroză, psihoză, perversiune, dar nu dăm diagnostice...

Ce este psihanaliza? inconștientul? Ceea ce ne diferențiază de o confesiune, când subiectul nu știe ce enunță și spune prostii, nebunii, pentru analist, sub transfer, nu sunt nebunii, va găsi întotdeauna ceva în aceste chestiuni, nu orice lucru, nu totul este semnificant, va găsi ceva în nucleul ființei sale...

Analistul, inconștientul, pulsiunea, repetiția, transferul sunt termeni izomorfi... cine nu se analizează nu are inconștient, doar în transfer există manifestări ale inconștientului, există interpretare... în transfer analistul face parte din inconștient și din simptomul analizantului, doar în transfer, tot restul este fără rost...

Inconștientul psihologului poate fi inclusiv subconștientul, pentru noi însă subconștientul nu există, pentru că dacă nu, am șterge rapid toată marea operă a lui Freud... pentru că, tocmai, ceea ce Freud a spus, inconștientul nu este pe dedesubtul nici unui loc, nu există o supremație a conștientului și pe dedesubt inconștientul, ci inconștientul este psihicul real, și de aceea nu caut, ci găsesc... nu investighez, nu cercetez, nu caut... nimic din profund, nimic din psihologia profundă, a adâncimilor, nu ne servește pentru nimic profundul, nu suntem nebuni care vom aprofunda marile caverne ale subiectului... inconștientul este la suprafață, nu în adânc, la suprafața discursului, doar prin vorbire ne putem da seama despre inconștient...

Inconștientul este acea parte a discursului concret, în măsura în care este trans- individual, care lipsește dispoziției subiectului pentru a restabili continuitatea discursului său conștient... există o lipsă în ordinul inconștientului, micul a al alianței, inconștientul este o deschidere, o închidere, o alianță, este la suprafață, în topologie, ceva ce Lacan va numi gurologie, bocologie, ceva ce nu se limitează la cele cinci manifestări ale inconștientului, ci la tot ceea ce putem asculta, iar asta este ceea ce va diferenția un analist de un altul, în dispozitiv, în artificiu, în fața analizantului...

Inconștientul este structurat ca un limbaj și este în mijlocul spunerii sale că produce propria scriere... la fel ca simptomul, la fel ca trauma, inconștientul își va scrie valoarea sa aposteriori... de aceea pentru noi, reprimatul este reîntoarcere a reprimatului, inconștientul este ceea ce vine din viitor...

Pulsiunea este vorbirea, iar psihismul este corpul, nu există corp fără psihism... dacă psihismul este de ordinul a ceva virtual, este totuși ancorat în corp, nu în alt loc...

Chestiunea psihosomaticului, nu există psihosomaticul, există corpul, există fenomenul psihosomatic, în sensul în care i se poate atribui ceea ce Lacan numește holofraza...

Nu există pulsiune fără vorbire... pulsiunea fonantă este prima, este chiar unica... Orice organism are un stimul, dar corpul culturii are pulsiune, adică dacă noi nu semnificăm acel stimul, nu putem vorbi despre pulsiune, nu putem vorbi despre corp... bebelușul plânge, strigă, primul semnificant ar putea fi strigătul, mama spune: îi este foame, etc... îi este semnificat stimulul, nu se știe ce are, pentru că bebelușul este tocmai cel ce nu vorbește... să vorbești despre pulsiune ca și forță, este o chestiune de cinetică, de dinamică, nimic mai mult... adevărata forță în clinică, cea care pulsează, este vorbirea, adevărata forță a subiectului, care se poate exprima în repetiție sau în avatarii pulsiunii, destinele pulsiunii, care sunt sublimarea, întoarcerea în contrariu și reprimarea, mai presus de toate, reprimarea... toate aceste destine sunt destine ale vorbirii...

Vorbirea, inclusiv pentru noi, se poate reprima, dezminți sau forclude... Verdrangung, Vernienung, Ververfung... pulsiunea se definește prin alienarea și separarea subiectului în fața cererii lui Altul, o gramatică pulsională, un al treilea timp al verbului, a te face să mănânci, a te face să defechezi... instinctul este o știință care este înnăscută, pulsiunea este o știință despre care subiectul nu știe nimic, obiectul pulsiunii este ceea ce este cel mai contingent...

Unii compară instinctul cu creierul reptilian, dar asta este o aberație totală, pentru că în animal, în natură, nu se găsesc aberațiile umane, nu există crocodilul nazist, elefantul fetișist sau hipopotamul anorexic... nu putem compara partea primitivă a creierului cu ceea ce este instinctualul, animalul nu se îmbolnăvește, boala este un produs al culturii, așa cum totul este un produs al culturii... pare dificil de înțeles uneori, dar nu există nimic care să nu fie, când spui natura umană, natura umană este cultură...

Falusul nu este o fază, este un organizator al oricărei faze, nucleul central al complexului de castrare, fără falus nu există nici o fază... de asemenea, să vorbești despre faze, despre stadii, deja este un abuz de termeni pentru psihanaliză, o chestiune cantitativă care ar trebui îndepărtată...

Psihologia evolutivă, care pentru noi nu există, nu există psihologia evolutivă, pentru ea, e de înțeles că va vorbi despre faze, dar ce se întâmplă? Dacă ar exista aceste faze, cum este cea genitală, nu ar exista nevroză... este tocmai ceea ce demonstrează nevroza, este ceea ce demonstrează existența inconștientului, este faptul că nu există un respect pentru asta, pentru faze, nu putem vorbi despre subiectul care trece la faza orală, la faza anală, la faza genitală...

Toată nevroza este nevroză infantilă, genitalitatea ca fază normală nu merge, sau să spui că monogamia este normal, că heterosexualitatea este normal, aceste chestiuni în psihanaliză nu le putem mânui...

Pe de altă parte, psihologia, care este studiul conduitei, aduce ceva mai mult, o chestiune științifică, prin intermediul conduitei psihanalistului...

Psihanalistul nu spune absolut nimic, nu diagnostichează nimic, noi nu putem da o apreciere a subiectului prin intermediul conduitei, prin a-i face vreun test, prin nimic din toate acestea... pot exista conduite foarte nebune, perverse, în subiecți nevrotici... noi ne bazăm pe alimbă, pe vorbire, pe discurs, pe discurgerea vorbirii analizantului, nimic mai mult...

Wo Es war soll Ich werden... un mod de lectură diferențiat al lui Lacan, care ne permite să ne poziționăm înaintea psihanalizei și înaintea inconștientului...

Există trei lecturi, pentru post-freudieni, conductiviști, eul trebuie să înlocuiască asta-ul, inconștientul... trebuie să-i dai vitamine eului pentru că eul este bolnăvior... o altă lectură, diametral opusă, pentru Foucault, ceea ce este bolnav este pulsiunea... trebuie să-i dai mai multă pulsiune subiectului...

Dar Nu, nici pulsiunea, nici eul, paranoicul este intoxicat de eu, nevroticul, psihoticul, perversul, sunt intoxicați de pulsiune... Es, asta nu este inconștientul, Ich nu este eul, este subiectul, subiectul dorinței, iar asta are de- a face cu ceva din ordinul juisării, inscripții care ies așa cum ies, dar se ordonează într-un discurs...

Aici este lectura etică a inconștientului și a clinicii psihanalitice, modul în care se însărcinează un psihanalist, să treacă un sens etic acelei juisări, trecerea de la juisare la un subiect doritor, adevenirea dorinței subiectului la locul acelei juisări, o datorie morală...

Inconștientul înseamnă că subiectul știe să citească... se presupune că un analizant, în analiză, învață să citească: modul de a se poziționa cu juisarea sa și trecerea la a converti ceva în ceva din ordinul dorinței...

2008.02.24. Inconștientul etic și realitatea cuantică

https://www.youtube.com/watch?v=S4daxSi6Hns

Psihanaliza nu este ca să te cunoști, nimeni nu se cunoaște mai mult decât altul, nimeni nu plătește un analist ca să se cunoască, psihanaliza nu este o hermeneutică a ființei, o ontologie, o filosofie.

Interesantă ar fi o gnoseologie, o epistemologie psihanalitică. Cunoașterea pleacă de la un subiect cunoscător al unui obiect de cunoscut. Problema pentru psihanaliză este că subiectul este divizat între ceea ce știe și ceea ce spune și că obiectul lipsește, este lipsa.

Atunci, nu există cunoaștere, nu există cunoașteri, dar există ceva de ordinul științei, al științelor, iar știința are de-a face cu inconștientul, este o știință a inconștientului, o știință care nu se știe, nu se poate ști pe sine.

Nimeni nu vine în analiză ca să se cunoască, să te cunoști este ceva ce are de- a face cu instanța eului, ceva care pentru psihanaliză este total ficțional, falsificator și alienant. Subiectul devine infatuat de eu, nu îi putem da mai multă consistență.

Psihanaliza este o cale practică de a te simți mai bine, este o praxis, este o șarlatanie, un elogiu al nebuniei, al prostiei, spre deosebire de psihologie care ar fi o știință a conduitei. Nu se poate spune nimic despre un subiect prin conduită, un subiect nevrotic poate avea conduite psihotice sau perverse.

Psihanaliza este un Vorbește, vorbește nebunii, prostii, orice îți vine, ca să ajungem la nucleul ființei tale.

Psihanaliza este o clinică, în sensul lui Castrese = Vorbește, adică lasă-te să fii, să vorbești ca să vedem ce este cu juisarea ta. Castrese privește așadar juisarea inconștientă, inconștientul este faptul că subiectul vorbind juisează și nu vrea să știe nimic despre asta. În pasajul dintre juisare și dorință se înscrie inconștientul etic, pentru a se ajunge de la un subiect care juisează, la un subiect care dorește, un subiect doritor, acolo unde asta era, eul – subiectul doritor, trebuie să ajungă. Nu are nimic de-a face cu subconștientul, ceva care este sub conștient, este vorba despre psihicul real, nu ceva ce ar fi în adâncimi, ceva ce diferă de clinica testelor, clinica privirii, medicină, nosografie, generalitate.

Este o clinică a vorbirii, ceva de privește fiecare caz, caz cu caz, subiectivitatea fiecărui avatar falic a fiecărui subiect, a fiecărei castrări a fiecărui subiect.

Concepția corpului în psihanaliză privește corpul de juisare, corpul erogen, diferit de corpul biologic, corpul mort, privește falia, ruptura epistemo- somatică.

De aceea locul psihanalizei în medicină este periferic, extrateritorial, marginal, psihanaliza diferă de o știință în sensul tare, cum e matematica, cu demonstrații, axiomatică. Aici doar ți se cere să vorbești, uneori. Nu este o știință pentru că este irefutabilă. Că greșești, că uiți, că visezi, este ceva irefutabil, dacă ai spus greșit ceva, ai spus greșit. Inconștientul este etic pentru că analistul face parte din el și pentru că inconștientul se creează sub transfer, în analiză, nu este o descoperire ci o invenție, nu există inconștient fără analist, cel ce nu se analizează nu are inconștient. Este la fel cu observatorul participant, așa cum realitatea cuantică este creată de observator, inconștientul este creat de analist. La nivel cuantic particulele și undele nu au un semnificat singur, izolat, tot așa semnificantul prin el însuși nu semnifică nimic, trebuie să fie într-un lanț semnificant. Particulele, cele două accepțiuni, ca șoc – S1, semnificant asemantic al traumei, și ca urmă – S2, știință dizarmonică pentru că realitatea sexuală nu există, sunt interdependente și interconectate, nici prezente, nici absente. Particula se manifestă doar subiectului observator, se manifestă doar când este observată. Inconștientul se manifestă doar cu prezența analistului. Analistul trebuie să pună analizantul în dorința lui. Materia este un virtual în cuantică, tot așa este și psihismul, este ancorat în corp, dar este virtual. Electronii dau materiei aspectul solid, sunt reale doar fenomenele. Nu poți spune ce este inconștientul până când nu se manifestă, nu se poate vorbi despre subconștient sau psihologie profundă, inconștientul este inconștientul.

Ce face analistul? Punerea în act a structurii subiectului, a structurii algoritmice, factoriale. S1=NP/DM – S2(Ś -a). S1 este produsul inconștientului, un număr irațional, neperiodic, un număr real. Diagnosticul din transfer este la final un tratament. Nevroza de transfer este un pleonasm, nu există nevroză fără transfer, nevroza este transferul. Analistul cauzează inconștientul și este parte din simptomul analizantului și din boala pe care o creează. Nu se poate vorbi despre

psihopatologie, este ceva ce face parte din viața cotidiană. Nu se poate face diagnostic decât în transfer, diagnoza nu vine în contul ordinului suferinței, definită ca siderare a spiritului de către Artaud. Este vorba despre un subiect care suferă și avem datoria de a pune corpul nostru sub transfer și să ascultăm acea durere.

2008.02.25. Obiect și Fantasmă

https://www.youtube.com/watch?v=7OC3ufqMijI

Fantomă – Fantasmă – Fantezie

Obiectul a este o notație algebrică ce duce la a face construcții și investigații, pentru a răspunde la întrebarea ce este juisarea? Cum juisează un subiect? Cum juisează un corp?

Obiectul este însoțitorul experienței sexuale, nu este un lucru real în sens fizic, ci un lucru fantasmatic în sens psihic, obiectul este însoțitorul fantasmatic al experienței sexuale, de aici secretul psihanalizei, faptul că relația sexuală nu există. Numele a vine de la altul, altul nu al celuilalt sex, ci altul al dorinței. Este așadar o valoare logică articulabilă cu altele ca în algebră, logică formală, simbolică, modală, nodală. Juisarea este în real, este inconștientă, este abstractă, este însăși curbura spațiului după Zizek. Suferim pentru că vorbirea perturbă naturalul. Obiectul a, obiectul pierdut, nu vrea să spună că se pierde un obiect, este vorba despre metafora unei pierderi, un rest, timpul mitic, obiectul ambosector, placenta, o dublă pierdere, și din Subiect, și din Altul, o găurire a corpului și o găurire a limbajului, a lui Altul, de către alimbă, este o invenție pentru a metaforiza, Extimul.

Vindecarea este ca subiectul să vrea să plătească prețul unei pierderi, banul de carne. Realul împinge, realul cheamă, este pachețelul de juisare.

Dacă ești prins în visul Altuia ești pierdut, spunea Deleuze, obiectul a este faptul că subiectul este prins în dorința Altuia, este zona erogenă, este alef al angoasei, ceva ce susține întreaga realitate, este fotonul, ceva ce nu are masă în repaus, ceva ce se arată pornind de la fantasmă

2008.02.18. Freud/Lacan. Oedip și complexul de castrare

https://www.youtube.com/watch?v=Nme4KINGIds

Oedip este ignoranța care pretinde a știi despre dorință.

Simptomul se scrie ca o știință și dedesubt ceva de ordinul sexualului Mama este un loc necesar dar interzis, este un loc de conflict, este un rău loc Oedip fondează structura, dorința mamei este mama, este falusul, o dorință dublă, incestuoasă și paricidă, mama este cauza corpului erogen, libidinizarea găurilor, vorbirea transformă bucata de carne în corp, în subiect.

Oedip răspunde la o întrebare, ce este realitate? Este realitatea psihică, felul în care dorința se introduce în subiect, îl cauzează, felul în care subiectul ajunge să iubească.

Triunghiul freudian, e înlocuit de Lacan, mama și copilul au în comun o dorință, fi, falusul, semnificantul dorinței, tatăl apare ca un al patrulea element, copilul va vrea să fie falusul pentru a satisface mama, aici începe problema, toate problemele, aici încep toate avatarurile falice, simptomul nevrotic.

Dorința se organizează în jurul unei lipse, falusul, oedipul va organiza dorința, va mobiliza dinamica doritoare, întreaga realitate.

Oedipul vrea să spună interschimb de falus, circulație a falusului.

Prima mișcare este de alienare față de acest semnificant, pria mișcare care va realiza dorința în termeni de castrare.

În a doua mișcare intră tatăl, prin chemarea pe care o face mamei, mama va trebui să-l asculte, tatăl o convocă, trebuie s-o cheme, e vorba de juisarea din chemare, tatăl trebuie să facă din mamă din nou un obiect a care să-i cauzeze dorința.

Dacă complexul lui oedip nu este introducerea semnificantului, vă cer să îmi dați de el vreo concepție distinctă, adică nu e nimic natural, e un fapt cultural, locurile de bărbat și femeie, pulsiunea este activă, cunoaște activitatea și pasivitatea

Alegerea inconștientă a locului bărbat sau femeie, isterica este așezată de partea bărbat, nu este naturală, interdicția incestului nu este naurală,

mai degrabă decât prohibiție este o regulă a darului, ceea ce ordonează locurile, dorința este falusul, o ordine legală, este unica reprezentare psihică, Problema nu este de ce separă cuplurile, căci pulsiunile sunt parțiale, problema este de ce se unesc? Cum poate fi ca unul să vrea să stea cu cineva toată viața?

Falusul este marca juisării, oedipul marchează ceva de ordinul întâlnirii, deschiderea falică va marca funcția nodului, va înnoda realul cu semnificantul, pasiunea semnificantului... infantul va căuta să reîntâlnească obiectul real, el nu știe că este falusul.

Tatăl este o metaforă, vine să înlocuiască dorința mamei.

2008.02.07. Psihanaliză și psihologie. Câteva diferențe

https://www.youtube.com/watch?v=dtoiivpmsUg

Psihologul crede că realitatea este realitatea, crede că degustăm, mirosim... nu, o facem prin fantasmă... el se întreabă de ce oamenii divorțează nu, întrebarea este de ce se unesc.

Oedipul, sau numele tatălui vrea să spună că pulsiunile sunt parțiale, există o singură pulsiune, care este de moarte, ceea ce vrea să spună juisare.

Copilul are o sexualitate dominată de o perversitate polimorfă

Oedipul, realitatea psihică, trimite la un corp de juisare, un mai mult încă, plus de juisare ce are de a face cu fantasma, în corp, falia epistemo-somatică, ce trimite la sexuația subiectului, contingentă, este un punct de sosire nu de plecare.

Știința o are inconștientul, psihologul are o știință.

E o singură știință, vorbește...

2008.02.18. Pulsiunea în psihanaliză

https://www.youtube.com/watch?v=SBqbfb7xT2A

Te crezi tare, ordonă somnului să viziteze pleoapele într-o noapte de insomnie.

Asta e pulsiunea, ne face să înțelegem că suntem mai debili decât o furnică, care nu se îngrașă, chestiune nu e instinct, el e de viață, pulsiunea e de moarte, Hegel zicea că suntem bolnavi de moarte, pulsiunea taie între natural și cultural, marchează pasajul imposibil...

Animalele nu violează, nu asasinează, nu mint, nu curtează cu morții... pulsiunea este ce ne diferențiază mai mult de animal și nu ceea ce ne aseamănă cel mai mult, este o forță constantă, are a face cu sexuația, ființa sexuată dumnezeu este curcubeul vieții, opera lui este moartea Heraclit.

Pulsiunea este prin definiție parțială, dacă ar fi totală ar fi legată la un obiect specific și ar fi instinct. Este divizată în scopul său, de aceea putem lucra cu ea în transfer, pentru ființa umană cel mai bun nu este în pradă, captură, capcană ci în a merge să vânezi prada, dar nu s-o închizi, psihanaliza este eșecul disciplinei principiului plăcerii, omul este întotdeauna fericit, în punctul de satisfacție se satisface mereu, scopul nu este obiectul și subiectul se satisface. Pulsiunea se naște din altul, instinctul vine de dinăuntru, o forță internă, pulsiunea este solidară cu șocul dintre corpul biologic și limbă, veritabila traumă, intrarea pulsiunii de moarte în bucata de carne, prima castrare reală care i se întâmplă subiectului.

Capacele pierderii, obiectul a lansează pulsiunea să își înceapă traiectoria, prin găurile cererii în zona erogenă cu scopul care este chiar reîntoarcerea circuitului, satisfacerea pulsiunii este în parcurgerea lui.

2008.02.11. Despre transfer

https://www.youtube.com/watch?v=WdFIuAxvSz4

E cu corpul analistului, nu este ceva natural, este iubirea, iubire de știință, e importantă și în ordinul imaginar, se poate întâmpla orice, este ceva cultural, dacă nu se vorbește nu se știe, Ubertragung, transferul este peste tot, originalitatea în psihanaliză este că ea apare ca o problemă în analiză, ce facem cu asta? Cum operezi în clinică cu transferul? este motorul curei... medicul nu e faimos pt că e vindecă, vindecă pentru că e faimos.

Vorbirea e jumătate a cui o zice și jumătate a cui o ascultă.

La începutul tratamentului analizantul nu vorbește de el analistului, apoi vorbește despre el, dar nu analistului, apoi vorbește de el analistului, acolo este un final al curei.

2008.06.16. Semnificantul

https://www.youtube.com/watch?v=UGr2nK3wcM0

Omul este om pentru că simbolul l-a făcut om.

Umanul poate fi definit doar ca ceea ce din real suportă, suferă, rabdă (îl) semnificantul.

Felul în care semnificantul se introduce în viața noastră și ne modifică simțurile, fantasma, felul în care percepem lucrurile.

Semnificantul înșală, are o funcție activă care generează semnificatul, este pasiunea activă, suferința pe care o suportă corpul.

Psihanaliza înșală, isteria este ceea ce este comun între înșelarea semnificantului și a psihanalizei.

Pulsiunea nu există în afara limbii, a lalimbii, căci limba nu există, doar alimba... inconștientul nu există în afara semnificantului, semnificantul fiind ceea ce determină subiectul în câmpul lui Altul... limba, altul este prealabilă subiectul...

Juisarea implică inconștientul, între ele este ceva de ordinul științei... Inconștientul este făcut din alimbă, corpul este făcut pentru a juisa, este un dar al limbajului.

Corp și juisare merg împreună.

Inconștientul este o știință ce se articulează cu alimba, nu înnodându-se cu corpul cu care astfel se vorbește, ci cu realul cu care se juisează.

Fobia este doar o platformă din care se merge spre isterie sau spre nevroza obsesională, așază un semnificant angoasei, metaforei paterne i se substituie metafora fobică, pentru că metafora paternă a fost greșită, angoasa este dorința altuia, una este să nu știi care este și alta este să găsești că există un semnificant care te reprezintă pentru acest altul

Fetișul.

Pasiunea este generată de semnificant și suportată de semnificat Litera este suportul material al semnificantului.

Inconștientul, une bevue, unbewust.

Animalele nu pot minții, nu fac glume... subiectul este structurat ca și o glumă...

Fundamentul discursului uman este prost-înțelesul, comunicarea nu există, este mediată, cu interferență, de zidul limbajului, zidul imaginar, al vorbirii goale, simbolic plus imaginar minus real, iar în punctul de intersecție se dă inconștientul, vorbirea plină, simbolic plus real minus imaginar, cea care negativizează eul, care este falsificator, experiența unei vorbiri care nu se separă de cel ce vorbește...

Pentru Saussure, semnul lingvistic este semnificat peste semnificant, concept peste imagine acustică.

Lacan pune semnificantul deasupra semnificatului, fără paranteze, bara care lovește subiectul și-l face să vorbească fără să știe ce spune, o relație contingentă în loc de arbitrară.

Semnificația, Bedeutung, intrarea falusului este diferită de Sinn, sensul, nu este niciodată completă, există un rest, a, infinit, insemnificabil, Ahile și broasca Semnificația vine de la altul, castrarea pentru a putea fi acceptată trebuie mai întâi acceptată în altul.

Falusul este organizatorul întregii structuri și a sexualității, are legătură cu realul, reus, culpabil, nu există subiect fără vină, nevroticul este culpabil de real...

Psihanaliza înconjoară realul, așa cum o face pulsiunea, pentru Freud realul este trauma, există ceva inadmisibil pentru subiect, ceea ce face ca afectul legat de eveniment să fie deplasat, deplasare care merge la simptom, este metafora reprimatului.

Reprezentarea, vorstelung, rămâne reprimată, S1, afectul, atunci S2, gândirea este reprezentarea reprezentării, semnificantul semnificației.

Pulsiunea, este reprezentarea psihică a excitației somatice, Limbajul autorizează gândirea pentru a atinge energia Litera, litoralul între știință și juisare.

Expulzia juisării altuia, mitică, incestuoasă, va permite intrarea simbolului, limbajul real se va transforma în semnificant cu intrarea semnificantului falic, care intră în corp ca și lipsă... în autism nu există lipsă, nu există dorință, nu există erecție fără lipsă.

Falusul dă lipsa, este funcția mamei, are apetit de crocodil, dar nu înghite, subiectul dezegal cu sine însuși, mama trebuie să fie falică, crocodilescă, dar nu să închidă gura și să înghită.

Gura mamei își schimbă obiectul din iubire pentru tată, va privi spre alt loc, ceea ce este refularea primară, deschiderea originară, cea care are eficacitatea de a aboli pentru totdeauna idea că altul știe totul, copilul va încorpora tatăl mort, simbolul prin excelență, orice identificare primară este canibalică, mama va accepta că copilul nu este pentru juisarea ei, alimba devine simbol, exemplul cel mai primar despre cum simbolicul transformă realul, începe să funcționeze metafora paternă, numele tatălui, tatăl mort este în mamă, care trebuie să se știe castrată, numele tatălui permite tăietura, castrarea, care este mereu pozitivă, niciodată negativă, toate aceste un proces de semnificare, semnificația falică.

Nu există sinonime în dispozitiv, trebuie să faci pe prostul, să nu presupui nimic.

2013.05.10. Psihanaliză și criminologie. A iubi este a ucide

https://www.youtube.com/watch?v=7tFbm1UU_iA

Homo Homini Lupus, omul este lup pentru oameni – Platon

Cele 3 dorințe lamentabile pentru Kant: Ersucht – onoare, Hersucht – putere, Habsucht – bunuri.

Eu este altul – Rimbaud

Cu toții suntem frați, într-o dublă frăție, una a vocii și una a limbajului.

Cu toții suntem copii ai vocii, ai tonalității, vibrației, ritmului, muzicii, alimba, dar și copii ai limbajului.

Frăția însăși este locul crimei, al criminalității, frații se ucid între ei dintotdeauna, încă de la începuturi, Biblia de exemplu, este vorba despre un fapt de structură, o concepție epistemologică a categoriei de crimă.

Crima psihanalizei, crima lui Freud, crima lui Lacan, este Marele Altul barat, ucis, castrat.

Etimologic cuvântul crimă provine din separare, la fel ca și cuvântul sex (secare, divizare, tăiere, secționare), religie, moarte, iubire și dorință.

Este o crimă ce ne vizează, ce ne atinge, ca subiecți, castrarea.

A ucide, a iubi, crima, asasinatul, ca și toate celelalte sunt fapte strict culturale, net umane, nu există în lumea animală, nu există în natură, e un abuz de limbaj să vorbești despre natură, nu există decât cultură, nu există nici cea mai mică realitate prediscursivă, nu există real pentru noi.

Limbajul este anterior subiectului, de aceea suntem toți frații, de aceea ne iubim, de aceea ne ucidem, de aceea dorim, de aceea murim... înainte de toate este Altul, înaintea subiectului este Altul, cel pe care Freud și Lacan l-au asasinat, abia apoi este subiectul, aceasta este problema fundamentală a ființei umane, dorința, juisarea, uzufructul, obiectul dorinței și mai ales obiectul cauză al dorinței pe care-l ascunde, adevărata problemă, nu faptul de a dori, ci faptul de a fi dorit, faptul că subiectul este în mod fundamental dorit, faptul că nu subiectul este cel ce are o dorință, ci că dorința este cea care are subiectul, îl creează și-l distruge, îl susține și-l dizolvă, îl naște și-l ucide, o dorința deci care nu este deloc a subiectului și nici nu poate fi vreodată, o dorință în mod esențial a Altuia.

Nu ai cum să spui nu, asta nu, dorința este ceva ce te ia cu ea, te poartă, de prinde, te cuprinde, te desprinde, te reprinde, te are, este inconștientul.

Limbajul, la început, ca imaginar, este Mama, Marele Altul în raport cu proto- subiectul, bucata de carne, realul. Limbajul, la început, este iubirea Mamei, iubirea Altuia, fără ea proto-subiectul moare, ceva ce nu se întâmplă la animale. Acest protolimbaj este găurit de limbaj, acest Altul Imaginar este găurit de limbaj, Altul simbolic, la fel ca și subiectul protopatic, are loc o găurire, dată de limbaj, ca simbolic, ca dorință, ca semnificație, ca cerere, ca lipsă, ca gaură, ca și cauză, ca diferență, ca distanță, ca durată...

Noi nu vorbim, nu defecăm, nu facem sex, nu facem absolut nimic din natură, la om vorbirea nu este o necesitate, nu vorbim din necesitate, vorbim pentru că există o juisare în limbaj. Datorită limbajului, vorbirii, semnificantului, intră juisarea în organismul viu, și de aici se intră în probleme. Acesta este semnificantul iubirii, o soluție dar și o problemă.

Nu există alt rău în cultură decât răul dorinței... – Lacan

Totul depinde de poziționarea subiectului față de această gaură, lipsă, gol, al limbajului, este ceea ce dă înclinarea poziției subiective, înclinarea dorinței, avatarul falic, complexul castrării...

Mariajul între carne și limbaj, căsătoria, este posibilă datorită găuririi și penetrării, are loc o copulație între limbaj și subiect, ceea ce penetrează prin gaura limbajului este femeia, falusul, dorința mamei, ceea ce mama vrea, nu un copil, ci un falus, mama falică, femeia falică, falică prin definiție și structură... o necesitate, a deveni femeia falică, fără ea nici o femeie din lume nu poate ajunge să dorească un copil... ceea ce se produce prin faptul că în dorința mamei există ceva încorporat, numele tatălui, nu neapărat tatăl...

Aceasta este așadar traversarea falică sau intrarea Spiritului Sfânt... Ea comportă două operații, Bejahung și Ausstossung...

Încorporarea falusului și expulzarea obiectului...

Mariajul, bararea, traversarea falică, produce o pierdere, o cădere, este un nume al pierderii, un sinonim al pierderii, căci ceea ce se pierde nu mai este, se duce pentru totdeauna, precum placenta, sacul amniotic, obiectul pierdut este chiar gaura, este locul în care pulsiunea își va face

rotirea, ca și dorința, chestiuni culturale, date de altul, nimic natural. Nu există dorință naturală, pulsiune naturală, mai ales dorință a mamei, pentru ca dorința de mamă să apară, pentru ca o femeie să dorească un copil, este necesar ca femeia să aibă tatăl mort în fantasma ei fundamentală...

Teza lui Lacan despre psihoză, paranoia de autopedepsire. Bebelușul, la început, este un asubiect, aservit, sub, supus, este un obiect al Altuia, ca atare psihotic, toți suntem astfel psihotici de la naștere, dar e o diferență între psihoză și nebunie...

Iubirea este o crimă, exact la fel ca omuciderea...

Semnificantul falic găurește carnea și o transformă în corp, producând iubire și juisare în subiect.

Iubirea nu este naturală, ci tot culturală, nu există absolut nimic natural în subiect, problema cu iubirea este că este înșelătoare, este locul, mediul, privilegiat al înșelăciunilor, dispozitivul ideal al păcălelilor, este o dragă înșelare...

Iubirea nu are absolut nimic de-a face cu adevărul... Iubirea este adevărul... – Jacques Lacan

Prima înșelăciune: iubirea pretinde că face din doi unu, o mare înșelăciune în care suntem toți sau vrem toți să rămânem cufundați...

Iubirea este o boală de care vrem toți să ne îmbolnăvim...

De ce este imposibilă? Este datorită pierderii, mitul lamelei contra mitului complementarității, al portocalei platonice...

Maximul pe care-l poți găsi nu este jumătatea de portocală, ci sfertul de mandarină...

Omul este omletă, la spargerea oului, ceva se pierde pentru totdeauna...

Nu există complementaritate posibilă în subiect, eventual suplimentaritate...- Lacan, cauți suplimentarul, ceea ce a fost s-a pierdut, nu ceea ce te complementează...

De aceea, aici este problema...

Eul se întâlnește cu frățiorul, care este un alt eu, și aici suntem în probleme... De ce? Pentru că mereu ne certăm cu vecinul din față, din lateral, maxim cu cel de sus, dar niciodată dincolo de asta.

Aproapele, seamănul, fratele, vecinul, este atât de prezent în noi încât este în relație directă cu chestiunea crimei.

Altă înșelare a iubirii: iubirea nu vrea mai mult decât să fie iubită... ceea ce se află în axa acestor jocuri este narcisismul nostru de toate zilele...

Dacă există un loc în discurs în care înșelăciunea are posibilități de triumf, modelul lui este iubirea... – Lacan

Este ceea ce se produce în transfer, în analiză... prin definiție, pentru psihanaliză, actul este ratat, actul cel mai reușit este actul ratat...

Iubirea are de-a face cu vorbirea, este un discurs, discursul iubirii...

Aici este o altă chestiune prin care iubirea este înșelătoare, dat fiind că vorbirea este prin definiție ratată...

Așa se face că intrăm într-o înșelare permanentă, într-o cerere permanentă, iubirea nu e decât cerere, iar cererea nu este decât de iubire...

Această cerere este inconștientă, dar să vedem care este problema cu cererea și iubirea...

Subiectul, Maiestatea sa Bebe-ul caută să reintegreze ceea ce a pierdut, caută să reintegreze ceea ce a produs, căci acel obiect, pierdere, lipsă, este jumătate din subiect, jumătate din altul, aceasta este problema...

Bararea, divizarea, limbajului, apoi a subiectului, la început, produce ca rest juisarea mitică, juisarea incestuoasă și paricidă...

Prin juisare, prin vorbire, prin descoperirea freudiană, prin castrare, se adaugă la toate acestea Numele Tatălui, o Lege.

Suntem întotdeauna pe marginea chestiunii criminale... Există o lege pe care subiectul trebuie s-o împlinească...

Legea interdicției incestului ne separă de natură, acolo unde există interdicția incestului, există cultură, dar aceasta nu se întâmplă dacă nu există vorbire, numirea apare din vorbire...

Legea este culturală, ea va guverna ceea ce este castrarea acelei juisări mitice, incestuoase, trecerea de la acea juisare la dorință necesită o lege care să spună NU, legea este numirea lui NU, cu asta nu, cu asta da....

Interdicția incestului, mai degrabă decât o regulă a interdicției este o regulă de Darului, produce exogamia din endogamie...

Iubirea este un act ratat, este o crimă ratată, omicidul este o crimă reușită...

Omicidul însă este doar un suicid proiectat, este teza doctorală a lui Lacan... căci eul este altul...

Afecțiunea oricărui individ diferă de afecțiunea altuia, tot așa cum esența unuia diferă de esența altuia... - Spinoza

Psihoza nu este un deficit, ține de singularitate, nu poți compara din locul tău nevrotic cu un psihotic, nu e nici mai bine, nici mai rău, dar e diferit de nebunie, care este un act ce denotă nesimțire, un delir de infatuare, singura boală – după Lacan, dacă există boala...

Pentru Hegel și pentru Lacan, unica boală este infatuarea, care este nebunia, singura boală pe care o au subiecții se numește eu...

Totul începe și se termină în narcisism, e ceea ce atinge analistul în analiză, narcisismul subiectului...

Ucizi din narcisism, iubești din narcisism...

Nebunia așadar are de-a face cu nesimțirea, psihoza nu, psihoza este pură logică, există o logică în joc în orice structură, fie ea nevrotică, psihotică sau perversă... Psihoza este trans-fenomenală, nebunia este fenomenală...

Nebunia se vede, psihoza se aude, se ascultă, chiar și când nu este dezlănțuită, în general ceea ce ajunge la cabinet este o prepsihoză, nu o psihoză dezlănțuită...

Nebunii există multe: să te îndrăgostești este o nebunie, să te speli de 35 de ori pe mâini, să pui 7 ceasuri deșteptătoare sunt nebunii, pacienți care se masturbează de 7 ori pe zi, fumează 20 de pachete pe săptămână, este o nebunie, dar nu este o psihoză...

Nebunia, spune Lacan, este în însăși esența umană, nu se poate considera subiectul decât în ordinul nebuniei...

Cazul Aimee al lui Lacan, realizează actul criminal pentru a se face pedepsită, se introduce aici chestiunea supraeului și a vinei, adică a legii.

Închisorile sunt pline de oameni care caută legea, nu care fug, evadează, de lege... Natura curei este cea care demonstrează natura bolii. Să fie pedepsită produce vindecarea, să fie pedepsită înseamnă să se alipească legii.

Să te alipești legii vrea să spună să te castrezi...

Când subiectul nu se castrează, nu se alipește, nu se leagă legii, legea îl leagă, trebuie să plătească consecințele legale, căci legea scrisă a fost făcută, inventată, de către civilizație dintr-o chestiune ce ține de suveranul nostru narcisism...

Producția delirului este direct proporțională cu producția artistică, adică simptomul nevroticului este poetic, nu este psihiatric...

Subiectul este capturat de către imaginar, așa cum este capturat de o dorință, identificarea constituie construcția eului, eul nu este ceva natural ce ne vine dat de la origine, trebuie construit, Altul și Subiectul îl vor construi, și nu este o sinteză, absolut deloc, tocmai, analiza este contrariul sintezei...

Eul nu sintetizează nimic, se formează prin lanțuri sau foi de ceapă de identificări pe tot timpul vieții subiectului...

Să vorbești de eu ca despre o chestiune de sinteză este să vorbești de o evoluție, adică, după etapă orală vine anală, falică, genitală și gata subiectul, aceasta este minciuna numărul unu contra căreia a luptat Lacan, căci dacă ar exista o evoluție genitală nu ar exista nevroză, dacă crezi în psihologia evolutivă nu poți crede în nevroză...

Nevroza vrea să spună că subiectul care stă pe divan și pare de 60 de ani, are 4 ani, este dintotdeauna copil, 4 sau 5 ani, încă nu a putut închide complexul castrării, este în a doua etapă a oedipului său, și atunci nu ai cum să crezi în psihologia evolutivă și în genitalitate... Sexualitatea este un punct de sosire și nu de plecare...

Dar de ce iubirea este o crimă?

Tensiunea agresivă (vorbeam înainte de agresivitate, de frățiori, eului, a eului care este altul) integrează pulsiunea frustrată de fiecare dată când lipsa adecvării lui altul face să fie avortată identificarea rezolutivă și determină cu asta un tip de obiect care devine criminogen (aduce a fobigen) odată cu suspensia dialecticii eului.

Obiectul criminogen, așa cum subiectul fobic are un obiect contra-fobic sau fobigen, un obiect de care, în ciuda a ceea ce cred mulți, fobicul are nevoie. Fobicul nu se teme de acest obiect, îl necesită (de aceea spunea Freud că boala este culturală), un obiect din cultura lui, din contextul lui, problema este în semnificant, care uneori este o imagine.

Eul ucigând altul, vrea să ucidă eul, care este altul, omicidul este un suicid proiectat...

Odată ce reprimarea s-a produs, subiectul nu mai poate răspunde de crima sa, afiliat denegării...

Paranoia și personalitatea este un pleonasm, întreaga personalitate a subiectului este paranoidă, para-nopsis, adică întreaga cunoaștere îi vine subiectului din afară...

Freud spunea că inamicul este intern, agresivitatea este o tensiune structurală a subiectului, este structurală, de aceea vrei să ucizi vecinul de aproape și nu cel de departe, urile și iubirile sunt mereu alături, sunt mereu cu vecinul. Țările în război sunt limitrofe, o lovitură inamicului este o lovitură ție, ceva ce nu o să înțelegi prin narcisism, nici de bună voie...

Orice act este narcisic, inclusiv iubirea...

ABDESSELEM RECHAK

Abdesselem Rechak – 2020. Marele secret al psihanalizei

لا اله الا الله

Le grand secret de la psychanalyse

Abdesselem Rechak

https://drive.google.com/file/d/1bjJiX9yEOr0xfFBOsB2XH8mgYOOTttjx/view?usp=share_link

لا اله ا لا الله

Nu există alt Dumnezeu decât Dumnezeu

Nu există Altul lui Altul

„*Tradiția, foarte departe de a face accesibil ceea ce ea transmite, îl acoperă mai întâi și cel mai adesea. Ea face evident acel conținut transmis și barează accesul la resursele originale din care categoriile și conceptele tradiționale au fost în parte în mod autentic extrase*.”

Martin Heidegger, Ființă și Timp, Gallimard, Paris, 1986, p. 47.

„*Nu vom obține nici o interpretare corectă a filosofiilor medievale atât timp cât nu vom face precedat studiul lor de cel al filosofiilor arabe pe care ele le refută sau din care ele se inspiră. Gândirea arabă și gândirea latină, pe care noi tindem mai mult sau mai puțin să le izolăm în practică, au fost în continuitate istorică, iar studiul pe care noi li-l facem trebuie să țină cont de această continuitate cu atât mai mult cu cât asta nu a fost făcut până acum. Averroes, Avicenne și Algazel ar trebui să fie la fel de familiari ca și Aristotel celui care vrea să studieze filosofii scolastici. Idealul ar fi să le posezi precum Albert cel Mare, Sfântul Thoma și Duns Scot le posedau*.”

Etienne Gilson

Cuvânt înainte

Aș vrea mai întâi să mulțumesc lui Patrick Valas, pentru a-mi fi trimis o prețioasă referință. În Seminarul său II, *Eul în teoria lui Freud și în tehnica psihanalizei*, Lacan citează în mod clar profesiunea de credință a islamului: „Putem calca pe formula islamică – *Nu există alt Dumnezeu decât Dumnezeu*. Nu există alt cuvânt, altă soluție la problema voastră,

decât cuvântul."[82] Acest pasaj îmi scăpase complet. În această mică lucrare, *Marele secret al psihanalizei*, eu propun să-l citim pe Lacan pornind de la profesiunea de credință a islamului, totuși nu văzusem că Lacan, în al doilea său seminar, se referise în mod explicit la ea. Un mare mulțumesc deci lui Patrick Valas pentru a-mi fi amintit această referință care confirmă, într-un anumit mod, ipoteza mea. Din partea mea, eu m-am sprijinit în mod esențial pe formula: *Nu există Altul lui Altul* pe care Lacan o prezintă drept marele secret al psihanalizei în seminarul său *Dorința și interpretarea ei*[83]. Pornind de acolo eu am făcut paralela cu profesiunea de credință a islamului. Motivele care m-au împins să fac această apropiere cu islamul sunt numeroase. Între altele, de exemplu, faptul că el face referință, încă de la primul său seminar, la legea coranică. Într-adevăr, pentru a ilustra concepția sa despre etiologia nevrozelor, în *Scrierile tehnice ale lui Freud*, Lacan va relua exemplul unui pacient de cultură musulmană pe care-l primise și care avea drept simptom dificultăți la a-și folosi mâinile. Cum va explica Lacan acest simptom? Îl va explica prin respingerea legii coranice. „Unul dintre elementele cele mai frapante ale istoriei dezvoltării sale subiective era îndepărtarea sa, aversiunea sa, la locul legii coranice."[84] Pentru că această lege coranică, o lege simbolică, a fost respinsă, ea revine în simptomele sale. „Acest enunțat a fost deci pentru acest subiect izolat de restul legii în mod privilegiat. Iar el a trecut în simptomele sale."[85] Acest exemplu ilustrează perfect de bine

---

[82] Jacques Lacan, *Seminarul II, Eul în teoria lui Freud și în tehnica psihanalizei*, Paris, Seuil, 1978, p.218.

[83] Jacques Lacan, *Dorința și interpretarea ei*, Paris, Éditions de La Martinière, 2013, p. 353

[84] Lacan, *Scrierile tehnice ale lui Freud*, Paris, Seuil, 1975, p.305.

[85] Lacan, *Scrierile tehnice ale lui Freud*, Paris, Seuil, 1975, p.306.

una dintre paradigmele învățământului lui Lacan: „Ceea ce nu a venit la lumina simbolicului, apare în real.”[86]

Introducere

„Este, dacă pot spune, marele secret la psihanalizei. Marele secret, este – nu există Altul lui Altul.”[87] La ce poate trimite această stranie formulă pe care Lacan o prezintă ca și marele secret al psihanalizei? Eu cred că ea trimite la islam, și mai exact la profesiunea de credință a islamului. În orice caz, este ipoteza pe care o propun.

Această ipoteză riscă, fără îndoială, să deranjeze mulți psihanaliști, însă este o ipoteză care îmi pare, în ciuda a toate, să indice o direcție absolut pertinentă. Ea permite, după părerea mea, să reveleze care este veritabila fundație, veritabilul stâlp al învățământului lui Lacan. Psihanaliza întotdeauna a fost într-un anumit mod scandaloasă, iar ceea ce propun aici, nu este nimic altceva decât de a continua acest scandal. Să spui că marele secret al psihanalizei este profesiunea de credință a islamului, este un scandal, însă este un scandal care permite să sesizezi mai bine veritabila sursă din care s-a inspirat Lacan pentru a concepe învățământul său.

Mult timp această formulă a rămas pentru mine un mare mister, însă acum o situez mai precis. Există acolo ceva ca și un secret, ca și o știință criptată, pe care trebuie să știi s-o decriptezi. Atunci când Lacan ne spune că *nu există Altul lui Altul*, el nu face, după mine, decât să retraducă *nu există alt Dumnezeu decât Dumnezeu* al islamului, care semnifică în mod precis că *nu există altă garanție decât Dumnezeu.*

Nu există Altul lui Altul este o formulă puțin enigmatică, însă ea se clarifică foarte bine, dacă o raportăm la profesiunea de credință a islamului. Atunci când scriem alături, *nu există Altul lui Altul* și *nu*

---

[86] Lacan *Scrieri I, Răspuns la comentariul lui Jean Hyppolite,* Paris, Seuil, p.386.

[87] Jacques Lacan, *Dorința și interpretarea ei*, Paris, Éditions de La Martinière, 2013, p. 353

există alt Dumnezeu decât Dumnezeu ne dăm seama imediat că aceste două formule aveau vocația de a fi apropiate.

Scopul meu aici nu este să pun înainte islamul, ci să încerc să clarific cel mai bine posibil orientarea lacaniană. Obiectivul este să izolez veritabila referință. Dacă eu pornesc de la profesiunea de credință a islamului, este pentru că ansamblul învățământului lui Lacan gravitează în jurul ei. Această cale a islamului îmi pare a fi cea care corespunde cel mai bine orientării lacaniene. Eu mi-am bătut mult capul, înainte de a mă lansa pe această cale. Eu cred că este cea mai bună de urmat, cea mai adecvată pentru a-l citi pe Lacan. Ea îmi pare a indica mișcarea principală a efortului lui Lacan. Ea este, după părerea mea, ceea ce dă dinamica sa ansamblului învățământului său.

Pentru a înțelege învățământul lui Lacan trebuie așadar mai înainte de toate să izolezi această formulă: *Nu există Altul lui Altul*, căci ea este, prin raport la tot ceea ce el a putut enunța, de o importanță capitală. Este formula cea mai importantă de reținut. Lacan este în mod principal ghidat de această formulă. Ea guvernează învățământul său de la un capăt la altul. Fie și numai luarea în seamă a acestei formule permite să dai seama de logica lacaniană. Ceea ce este decisiv în învățământul lui Lacan este: *Nu există Altul lui Altul*.

Apoi, trebuie să vezi bine la ce se raportează. De unde poate el scoate această formulă? Această formulă nu vine ca atare din psihanaliză, Lacan nu a găsit-o la Freud, ci în tradiția islamică. *Nu există Altul lui Altul* nu este decât o reluare a profesiunii de credință a islamului, o rescriere, puțin mascată, nimic mai mult. Important este să vezi omologia între cele două formule. Sunt doi mari stâlpi care sunt centrați în mod esențial pe un *nu există*. Toți acei *nu există* la Lacan, inclusiv *nu există raport sexual*, nu fac decât să reia acel *nu există* al islamului. *Nu există Altul lui Altul* nu este în fapt decât profesiunea de credință a islamului transpusă psihanalizei, trebuie să îți dai bine seama de asta.

Învățământul lui Lacan este cu adevărat dificil de sesizat, doar după ce dispui de această referință acolo reușești puțin să te dirijezi în învățământul său. Pentru a-l putea citi în mod corect, trebuie să dispui deja de buna referință.

Este faptul că învățământul lui Lacan nu a împrumutat cu adevărat calea lui Freud. Returul la Freud al lui Lacan nu trece prin Freud, ci prin tradiția islamică. Lacan aduce un munte de referințe freudiene tocmai pentru a nu putea să ne dăm seama de asta. El îl prezintă pe Freud ca și esențial construcției sale, însă veritabila sa referință este islamul. Este pentru ce, atunci când ne limităm la Freud, nu reușim cu adevărat să înțelegem. Nu există nimic mai iluminant decât să citești Lacan pornind de la tradiția islamică.

Învățământul lui Lacan precum și islamul sunt mai întâi o orientare, și ele ne duc în aceeași direcție. Dacă vrem să sesizăm logica acestui învățământ, trebuie așadar să luăm în considerație ceea ce islamul învață. Este acest detur prin islam cel pe care trebuie să-l luăm dacă vrem să descifrăm învățământul lui Lacan. Este un detur care ne clarifică cu privire la orientarea sa. Numeroase neînțelegeri și dificultăți pot fi evitate dacă luăm acel detur acolo.

Nu este atât de ușor să restabilești firul pentru că Lacan s-a străduit mult să îi șteargă urma. Islamul este o referință ascunsă, subterană, ea nu este niciodată pusă în deplină lumină în mod direct. Trebuie să reușești să te plasezi înăuntrul a ceea ce el povestește pentru a putea regăsi această veritabilă referință. Nu trebuie niciodată să te mulțumești cu ceea ce el a spus, mai trebuie încă să vezi ceea ce el ascunde pe dedesubt. O muncă de descifrare, de arheologie, este necesară pentru a-ți da seama că Lacan operează pornind de la islam.

Nu este vorba aici despre depășire, încerc doar să arăt, cel mai simplu posibil, care este veritabila sursă din care se inspiră Lacan. Este vorba despre a merge să cauți în spatele diferitelor acoperiri ceea ce îl orientează cu adevărat. Nu există motiv pentru care psihanaliza însăși să nu fie psihanalizată. Dacă fac retur aici la islam este prea bine pentru că această lucrare are drept funcție esențială de a dezmembra învățământul lui Lacan, de a-l deconstrui, pentru a-l reconstrui în funcție de veritabila sa sursă. Scopul este de arăta veritabila sa filiație.

Să abordez învățământul lui Lacan pornind de la islam este ceva ce nu prevăzusem absolut deloc, este o perspectivă ce mi s-a impus. În intenția mea inițială eu încercam doar să înțeleg, să găsesc un fir. Dar

citind seminariile lui Lacan, la un moment dat, asta m-a făcut să mă gândesc la islam. Am sfârșit prin a realiza că exista între învățământul lui Lacan și islam o conexiune foarte puternică. Nu m-am putut deci împiedica să fac această apropiere.

Există multe concepte pe care Lacan le aduce în psihanaliză și care nu sunt de la Freud. Suntem deci forțați la un moment dat să ne întrebăm de unde vin ele. Dacă vrem prea bine pentru o clipă să deschidem ochii cu privire la orientarea lacaniană, la logica pe care ea o comportă, ne dăm seama foarte repede până la ce punct conceptele pe care Lacan le introduce în psihanaliză sunt familiare islamului.

Să luăm de exemplu conceptul de subiect, vedem imediat că el cadrează în mod perfect cu islamul. Subiectul la Lacan nu are nimic de-a face cu această instanță a subiectivității moderne, este chiar inversul. Subiectul, Lacan îl raportează „nu la subiectivitatea sa ci la supunerea sa (assujettissement - „subobiectivitate")"[88]. Termenul însuși de subiect de care el se folosește comportă faptul că subiectul ca atare este supus. Nu fără motiv el a ales să pună înainte acest termen, dacă el a ales acest termen este în mod esențial pentru că în acest termen însăși de subiect există deja punerea în valoare a supunerii. Scrierea lui Lacan, scrierea care situează subiectul sub o bară este acolo, înainte de toate, pentru a o reaminti. Pentru Lacan, un subiect care nu ar fi supus, nu ar fi un subiect. Instituirea subiectului comportă supunerea sa. Subiectul se naște cu supunerea sa. Ceea ce este determinant în învățământul lui Lacan este supunerea subiectului. Trebuie s-o știi, există o echivalență maestră în învățământul lui Lacan, și această echivalență maestră se situează în mod principal între subiectul barat, subiectul inconștientului și supunere. Ceea ce distinge în mod fundamental subiectul inconștientului de eul imaginar este faptul că subiectul trimite la lipsa de ființă, la diviziune, la dependență, la supunere, în vreme ce eul trimite la ființă, la identitate, la autonomie, la libertate. Supunerea, Lacan n-o tratează ca și pe o slăbiciune, din contră, el definește

---

[88] Jacques Lacan, *La logique du fantasme*, version numérique, Association lacanienne internationale, p. 55.

subiectul prin această supunere. Ceea ce pune problemă pentru Lacan este mai degrabă delirul de autonomie, de libertate, de identitate.

Este pentru ce, supunerea, care este la fundamentul subiectului, o regăsim în mod egal la finalul analizei. Pentru că la originea subiectului există supunerea, atunci la finalul analizei regăsim de asemenea supunerea. „Dorința analistului nu este o dorință pură. Este o dorință de a obține diferența absolută, cea care intervine atunci când, confruntat cu semnificantul primordial, subiectul vine pentru prima dată în poziție de a se supune *(assujettir – „subobiectiva")* acolo."[89] Ceea despre ce este vorba la finalul analizei este o ordonanțare subiectivă prin raport la cauză, ceea ce este întotdeauna corelativă unei supuneri. Finalul analizei apare întotdeauna ca un retur la starea originară a subiectului care este supunerea. Diferența absolută, trimite aici la diferența între om și Dumnezeu, între cauză și efect, Kierkegaard face de asemenea referință acolo în „*Les Miettes Philosophiques*" (Firimiturile filosofice). Miza, în analiză, este de a realiza această diferență absolută. Scopul este de a obține ca subiectul ca și efect să poată asuma cauza care îl determină, ca el să poată recunoaște faptul că el nu este cauză de sine însuși, ci efectul unei cauze. Trebuie să sesizezi bine faptul că subiectul nu este decât un receptacol, un loc vid, în mod complet dependent de cauza care îl determină, este important pentru a înțelege ceea ce trebuie să se întâmple la final de analiză. Exigența la care trebuie să răspunzi la final de analiză nu este de a asuma libertatea mea, ci cauzalitatea[90] mea, altfel spus, supunerea mea. Este faptul că „de poziția noastră de subiect noi suntem toți responsabili"[91]. Noi suntem toți responsabili de cauzalitatea noastră. În acest mod Lacan concepe finalul analizei. Finalul analizei nu este niciodată gândit de Lacan în termeni de eliberare, ci întotdeauna în termeni de supunere. Există întotdeauna, la final de analiză, prezența supunerii care poate fi la marele Altul, la semnificant, la real, la inconștient sau la Unul. Oricare ar fi modul în

---

[89] Jacques Lacan, *Les quatre concepts fondamentaux de la psychanalyse*, Paris, Seuil, 1973, p. 307.

[90] Jacques Lacan, *Ecrits II*, Paris, Seuil,1966, p. 345.

[91] Jacques Lacan, *Ecrits II*, Paris, Seuil,1966, p. 339.

care Lacan enunță finalul analizei, este întotdeauna vorba despre supunere.

Să luăm acum conceptul marelui Altul pe care el îl introduce în psihanaliză, vedem, imediat, acolo de asemenea, că el este absolut conform islamului, la acest mare Altul, unic, separat, situat de Ibn Rushd ca și un intelect agent, deasupra tuturor oamenilor și la acest mare Altul situat de Ibn Sina ca și cauză. În același mod ca și tradiția islamică Lacan va celebra atotputerea, dominația marelui Altul asupra subiectului. Marele Altul este atotputernic prin raport cu subiectul. El se afirmă ca și un ordin transcendent. Ca și Ibn Sina, Lacan va transfera toate puterile între mâinile marelui Altul și va reduce subiectul la un receptacol complet vid. Trebuie să gândești împreună subiectul și marele Altul. Există pe de o parte subiectul care este vid, complet sărac, mort, și de cealaltă parte dorința, ceea ce face să existe subiectul, ceea ce îl face viu, care îi vine întotdeauna de la marele Altul. Veritabilul partener al subiectului la Lacan nu este seamănul său, micul altul, ci marele Altul. Este pentru ce el poate spune „dorința omului este dorința Altuia”[92]. Avem deci la Lacan un subiect care este situat, înainte de toate, ca și un receptacol, și care nu își câștigă existența sa decât din dorința care îi vine de la marele Altul. Dependența subiectului la locul marelui Altul este de asemenea paradigmă a islamului. Este chiar unul dintre sloganurile cele mai celebre ale islamului: *Allahou akbar (marele Allah)*.

Să luăm acum conceptul de Unul. Acest concept al lui Unul, Lacan nu a mers în mod necesar să-l caute în Parmenide al lui Platon, el se găsește de asemenea în inima islamului. Există Unul lui Parmenide, există Unul lui Plotin, Unul lui Proclus, dar și Unul monoteismului și al islamului. Dacă există un punct fundamental în islam acesta este prea bine cel al lui *Tawhid*, al unicității. Astfel, Rumi va ajunge de acolo, mult înainte de Lacan, să simbolizeze sursa viului printr-o trăsătură, comparând pe Dumnezeu cu un semnificant, cu prima literă a alfabetului arab *Alif*, care se scrie cu o trăsătură verticală. „Cine suntem noi? În această lume

[92] Jacques Lacan, *Ecrits II, La direction de la cure*, Paris, Seuil, 1966, p. 106.

complicată, ce există de fapt altul decât el, care este simplu ca și Alif-ul? Nimic, nimic."[93] Avem aici modelul originar al semnificantului unar al lui Lacan. Dacă Lacan a pus, la un moment dat, accentul pe trăsătură, aceasta nu este dintr-o pură proveniență freudiană sau saussuriană, aceasta este o idee împrumutată de la Rumi. În aceeași manieră ca și Rumi, el va face din semnificant cauza subiectului. Să spui că există Unul este să spui că el este primul, că el este singura cauză veritabilă, este de asemenea să spui că nu există Altul lui Altul, aceasta nu este valabil doar pentru Lacan, găsim asta în mod egal în islam.

Să luăm acum conceptul de cauză. Islamul precum și psihanaliza lacaniană sunt două experiențe care se reclamă din dependența la o cauză. Nu doar la Lacan vorbim despre cauză, este de asemenea cazul în islam. Cauza, pentru islam, asta nu poate fi decât Dumnezeu, doar Dumnezeu este cu adevărat cauză, el este „cauza cauzelor"[94]. Aceasta este valabil, în orice caz, după ce Ibn Sina a luat cauza primă de la Aristotel pentru a o raporta la Dumnezeu, pentru a face din Dumnezeu Cauza primă a tot ceea ce este. Este el de asemenea primul care distinge esența existenței și care prezintă subiectul, ca și un receptacol vid, ca și o non-esență, în mod complet dependent de cauză. Această referință la cauză, trebuie spus, o găsim la fel de bine în *Liber de Causis*. Lacan nu face decât să repună la gustul zilei, ca și Maestrul Eckhart înaintea lui, acest termen de cauză care era atât de pregnant în *Metafizica lui Shifa* și în *Liber de Causis*. Nu trebuie uitat, există mult înaintea Cauzei freudiene această Cauză islamică, dezvoltată îndeosebi în *Metafizica lui Shifa* și în *Liber de Causis*, și fără de care probabil Cauza freudiană însăși nu ar fi nimic. Mult înainte de Cauza freudiană, trebuie s-o recunoaștem, a existat *Metafizica lui Shifa* și *Liber de Causis*. Lacan vorbește mult despre cauză, însă el uită să vorbească despre *Metafizica lui Shifa* și despre *Liber de Causis*. Atunci când el ne spune că subiectul nu este decât un receptacol vid, o lipsă de ființă, complet dependent de

---

[93] Djalâl-od-Dîn Rûmî, *Mathnawî, La Quête de l'Absolu*, Livres I à III, Paris, Rocher, 2004, p. 146.

[94] Avicenne, *La Métaphysique du Shifâ'*, Livre I à V, Paris, Vrin, 1978, p. 86.

cauza care îl determină, în fond, el nu face decât să reafirme determinismul islamic.

Să luăm acum conceptul de real. Realul pe care Lacan îl introduce în psihanaliză, cel despre care el spune că este invenția mea, trebuie s-o știm, se găsește deja în islam. El nu îi este propriu lui Lacan și nu este în mod cert invenția sa. În religia creștină, vorbim despre Dumnezeu în mod esențial ca fiind tatăl, în iudaism în mod esențial ca fiind dumnezeul legii, însă în islam vorbim despre Dumnezeu înainte de toate ca fiind realul, *El-haq*. Realul care se situează în inconștient, putem spune că el este analog celui al islamului, acestui Dumnezeu care se situează în *Rayb*. În islam îl putem sesiza cel mai bine sensul de real la Lacan. Realul în islam nu poate decât să ne clarifice cu privire la realul lui Lacan, care, el însuși, nu poate decât să ne scape. Psihanaliza lacaniană, ca și islamul, atestă despre un real, dă mărturie despre un real pe care nu-l putem demonstra, pe care nu-l putem afirma în mod direct. Realul islamului convine în mod particular realului lui Lacan pentru că este un real în afara-științei, radical, însă în același timp singura garanție. Este un real fără lege, absolut, cu care nu există absolut deloc raport direct. Este un real separat, separat de toate formele de reprezentări. Este un real care subzistă în afara-reprezentărilor, dar care totuși susține subiectul.

Trebuie de asemenea să știm că există la Lacan o anumită echivalență conceptuală între real și marele Altul, între real și cauză, între real și Unul, și că există în mod egal această aceeași echivalență în islam. Dumnezeu este totodată marele Altul, realul *El-haq*, cauza, și Unul.

Să luăm acum conceptul de inconștient, în psihanaliză trebuie să crezi în inconștient, iat în islam trebuie să crezi în *Rayb*. Pentru Lacan precum și pentru islam, lucrul cel mai important ne scapă, el se situează întotdeauna acolo unde ne lipsește sensul, acolo unde ne lipsește reprezentarea, acolo unde nu există afirmație directă.

Faptul că Lacan vorbește despre o experiență de trăit mai degrabă decât despre o cură este de asemenea un alt punct comun. Islamul, ca și psihanaliza, vizează prin intermediul unei experiențe o reformă, o mutație subiectivă.

Să luăm acum *nu există Altul lui Altul*, acolo, de asemenea vedem imediat că asta cadrează perfect cu islamul. Nu putem să nu vedem omologia care există între *nu există Altul lui Altul* și *nu există alt Dumnezeu decât Dumnezeu*. Vedem bine acolo, în toate literele, în această formulă, *nu există Altul lui Altul* pe care Lacan a pus-o în prim plan, că învățământul său se înrudește cu islamul.

Chiar dacă el nu a vrut niciodată s-o reveleze, vedem bine că islamul a avut o influență foarte puternică asupra lui, vedem bine că cea mai mare parte a conceptelor pe care el le importă în psihanaliză sunt familiare islamului.

Subiectul, marele Altul, realul, Unul, cauza, *nu există Altul lui Altul*, sunt acolo tot atâtea referințe care sunt comune islamului și care arată pornind de la ce Lacan a construit învățământul său. Aceasta poate fără îndoială să uimească, însă în ordonanțarea sa, învățământul lui Lacan este în mod exact similar islamului. În această privință, dacă vrem să înțelegem învățământul lui Lacan, la islam trebuie să ne referim. Chiar dacă Lacan nu citează absolut deloc islamul, asta rămâne pentru el un punct de sprijin esențial. Eroarea este de a crede că el nu este decât un simplu retur la Freud.

Profesiunea de credință a islamului este – marele secret al psihanalizei. Să încercăm liniștit să luăm lucrurile pornind de acolo. Nu este acolo decât o ipoteză, însă eu cred că această ipoteză este absolut credibilă, absolut sustenabilă. Asta se ține, însă trebuie avansat pas cu pas, prudent. Există încă mai multe puncte de luat în considerare pentru a putea aprecia consistența acestei ipoteze.

Mai întâi trebuie bine remarcat că acest *nu există* este întotdeauna la Lacan, ca și în islam, echivalent seamănului. Aceasta vrea să spună că *nu există* garanție de acea parte acolo, că nu există nimic, la acel nivel acolo care să poată susține existența subiectului.

Apoi trebuie bine văzut că acest *nu există* se opune la *există Unul* care este veritabila garanție. Această opoziție o găsim totodată la Lacan și în islam. La Lacan precum și în islam, trebuie să distingi cu grijă semenii de garanție. Garanția, pentru Lacan precum și pentru islam, se situează doar la nivelul lui *Unul*, care corespunde marelui Altul, adevăratei

cauze, realului, la ceea ce susține în mod real subiectul. Totuși, trebuie distins Altul limbajului care nu este decât un seamăn al Altuia al garanției care este Unul.

Atunci când Lacan ne spune că *nu există Altul lui Altul*, este înainte de toate pentru a reaminti, ca și în islam, că marele Altul este fără echivalent, fără asemănător, fără egal, că el este singura și unica garanție.

După, trebuie bine să îți dai seama că experiența analitică și islamul răspund la o orientare comună. Ce anume asta poate prea bine să vizeze, experiența analitică? Ei bine același lucru ca și islamul. Experiența analitică și islamul vizează același lucru, ele vizează realul. Important pentru Lacan este să te orientezi în direcția realului, însă aceasta nu este importat doar pentru Lacan, este la fel de important pentru islam. Religia, în orice caz islamul, nu are drept scop să dea sens așa cum poate s-o sugereze Lacan în *Triumful religiei*. Islamul nu are drept funcție „de a secreta sens”[95] sau de a găsi „o corespondență a totului cu totul”[96]. Lacan ne dezorientează atunci când ne spune că religia are drept scop de „a secreta sens”[97]. În orice caz, islamul vizează un real în afara-sensului. Trebuie știut că islamul dă înainte de toate întâietate la *Rayb*, la ceea ce scapă sensului. Experiența analitică și islamul indică în aceeași direcție. Scopul este de a deconstrui toți semenii pentru a se pune în raport cu realul. Realul, cauza, garanția, Unul, este acolo dintotdeauna, însă este drept că el este acoperit de semeni. Este vorba deci de a retrage, depărta, desface toți semenii care împiedică accesul la real. Doar trecând prin deconstrucție, prin negația semenilor, putem accede la garanție, la ceea ce susține în mod real subiectul, adică realul, cauza, garanția, Unul. În psihanaliză, ca și în islam, nu trebuie să crezi în nimic decât în real, în cauză, în Unul.

De asemenea, trebuie bine sesizat că experiența analitică, așa cum Lacan o concepe, se fondează pe o altă logică decât cea a cercetării unui

---

[95] Jacques Lacan, *Le Triomphe de la religion*, Paris, Seuil, 2005, p. 81.
[96] Jacques Lacan, *Le Triomphe de la religion*, Paris, Seuil, 2005, p. 82.
[97] Ibid.

sens ascuns. Ea nu se reglează pe interpretare, așa cum a putut s-o facă Freud, ci pe negația, pe deconstrucția semenilor, căci semenii sunt nu doar falși, ci mai ales nocivi întrucât ei constituie obstacole la accesul la real, ei împiedică subiectul să acceadă la cauza dorinței sale. Este vorba deci, înainte de toate, despre deconstrucție. Metoda lacaniană nu consistă în a descifra inconștientul, ea vizează în mod esențial să retragă voalurile, să distrugă obstacolele care se găsesc între cauză și subiect.

Trebuie bine înțeles în mod egal că veritabila problemă pentru Lacan nu este simptomul, ci delirul de autonomie. Veritabila problemă este credința în autonomia eului, este aceasta în mod esențial cea care face barieră, care voalează și care împiedică subiectul să acceadă la cauză, la garanție. Este pentru ce Lacan concepe întotdeauna experiența analitică ca și inversul autonomiei. Subiectul trebuie eliberat tocmai de această falsă credință. Psihanaliza lacaniană privește, înainte de toate, subiectul, un subiect pe care ea îl situează în mod esențial ca depinzând de o cauză, iar miza în experiența analitică este de a-l conduce la a asuma dependența de această cauză. Trebuie concepută experiența analitică ca și o regresie spre real, spre cauza care este la originea subiectului, iar această regresie spre real este înainte de toate, o distrugere, o repunere în chestiune a autonomiei eului. Este acolo un punct absolut esențial care permite să distingi psihanaliza de diferite psihoterapii, însă care arată și până la ce punct psihanaliza se aseamănă islamului.

Celălalt punct important care trebuie luat în seamă este că psihanaliza lacaniană vizează cauza dorinței și că islamul vizează cauza credinței, aceasta este aceeași orientare. Atunci când Lacan spune că experiența analitică poartă asupra cauzei dorinței, ei bine, el nu spune alt lucru decât islamul. Islamul nu are ca și scop să dea sens, ci să permită subiectului să protejeze sau să regăsească credința. Credința nu se poate regăsi decât cu condiția de a distruge semenii care sunt obstacole și care împiedică subiectul să acceadă la cauza credinței. Este în mod precis ceea ce Lacan încearcă să facă în psihanaliză, a deconstrui obstacolele pentru a accede la cauza dorinței. Este aceeași metodă, este suficient să

înlocuiești credința prin dorință sau credința prin juisare, căci Lacan vorbește de asemenea despre juisare.

Esențialul este să vezi că există în islam și în experiența analitică în mod exact aceeași logică în operă. Este vorba despre a deconstrui toți semenii pentru a face să valoreze ceea ce operează asupra subiectului, ceea ce îl susține în mod real. Este exact aceeași metodă, același procedeu, trebui mai întâi să faci negația, altfel spus, trebui mai întâi să distrugi, să deconstruiești, să sacrifici semenii pentru a regăsi accesul la veritabila garanție.

Învățământul lui Lacan este foarte obscur, el este de o asemenea complexitate încât este foarte dificil să te regăsești acolo. Este vorba, întocmai pentru a nu te pierde, de a extrage de acolo un principiu. În ciuda complexității învățământului lui Lacan, eu cred că există totuși posibilitatea de a te repera pornind de acolo.

Scopul este de a arăta veritabilul resort din care el procedă în diferitele sale elaborări, de a sesiza ceea ce în mod veritabil animă acest învățământ. Să citești Lacan nu se limitează la a repeta învățământul său, ci la a izola logica sa. Ceea ce eu vreau în mod esențial să vă fac să vedeți este că metoda constantă de care Lacan se folosește, în diferitele sale elaborări, relevă de profesiunea de credință a islamului. Eu vreau tocmai să arăt că este ea cea care prescrie logica.

Capitolul 1. Sursele islamice ale psihanalizei

Marele secret al psihanalizei este profesiunea de credință a islamului. Această nouă perspectivă nu este susceptibilă să apară decât cu condiția ca anumite prejudecăți să fie repuse în chestiune. Aceasta cere să iei anumite distanțe cu istoria oficială. Aceasta necesită o abordare alta prin raport la ceea ce ne-a fost transmis. Cum a fost psihanaliza prezentată până în prezent? Ca și o invenție freudiană. Această prezentare a fost atât de insistentă, atât de repetată, încât este foarte dificil să te detașezi de ea pentru a putea s-o consideri în mod diferit. Este deci necesar mai întâi să spargi anumiți idoli, căci așa cum o sugerează Martin Heidegger „tradiția, foarte departe de a face accesibil ceea ce ea transmite, îl

acoperă mai întâi și cel mai adesea. Ea face evident acel conținut transmis și barează accesul la resursele originale din care categoriile și conceptele tradiționale au fost în parte de o manieră autentică extrase."[98]

Trebuie deci să fim mai puțin creduli și să ne desprindem mai întâi de istoria care ni se povestește. Psihanaliza nu este o descoperire freudiană care datează de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Psihanaliza nu este decât noul nume atribuit de Freud la o practică mult mai veche. Psihanaliza, acest nume sub care Freud anunță descoperirea sa, nu este în fond decât un voal pentru a acoperi veritabila sursă din care el se inspiră. Această practică nu a fost inaugurată de Freud, ea avea loc mult înaintea lui, întrucât o găsim deja, în mod perfect descrisă, în *Mathnawî* de Djalâl-Od-Dîn Rûmî. În *Mathnawî* găsim veritabila scenă inaugurală a psihanalizei freudiene. Mai precis, în istoria acestui rege devenit îndrăgostit de o tânără sclavă. Rûmî ne povestește că într-o zi un rege, mergând la vânătoare călare „a observat pe drum o tânără sclavă: sufletul regelui deveni sclavul acestei sclave"[99]. Însă din nefericire, după ce el o câștigase dorinței sale, ea a căzut bolnavă. Atunci regele a convocat toți medicii țării pentru a le face o cerere: „Viața noastră este în mâinile voastre. Viața mea nu are deloc valoare, însă ea este viața vieții mele. Eu sufăr și sunt rănit: ea este remediul meu. Cel care o va vindeca pe cea care este viața mea va lua cu el comoara mea, perlele mele și coralul meu."[100] Însă nici un medic tradițional nu a reușit s-o vindece. „Cu cât mai mult ei îi aplicau îngrijiri și remedii, cu atât mai mult boala se mărea. Tânăra fată devenise subțire ca un fir de păr, în timp ce ochii regelui vărsau lacrimi de sânge."[101] Câteva zile mai târziu,

---

[98] Martin Heidegger, *Être et Temps*, Gallimard, Paris, 1986, p. 47.
[99] Djalâl-Od-Dîn Rûmî, *Mathnawî, La Quête de l'Absolu*, Livres I à III, Paris, Rocher, 2004, p. 55.
[100] Ibid.
[101] Djalâl-Od-Dîn Rûmî, *Mathnawî, La Quête de l'Absolu*, Livres I à III, Paris, Rocher, 2004, p. 56.

continuă Rûmî, regele sfârși prin a întâlni un medic ghicitor a cărui venire îi fusese anunțată în vis. Regele sfârși prin a povesti medicului problema sa și îl făcu să se așeze la noptiera tinerei fete. Acesta „îi luă pulsul și îi examină urina; el auzi istoria simptomelor și semnelor bolii sale.”[102] El sfârși prin a declara că niciunul dintre remediile care au fost aplicate nu puteau reda sănătatea, căci bolnava „suferea în inima sa; corpul său era bine totuși, însă inima ei era atinsă.”[103] El spuse atunci „O rege, golește casa; trimite rudele și străinii. Nimeni să nu asculte pe coridoare, pentru ca eu să pot întreba anumite lucruri acestei tinere sclave.”[104] Rûmî precizează „Casa a fost lăsată goală, nimeni nu a rămas acolo, în afară de medic și bolnavă.” În acel moment acolo „el a pus mâna pe ea și i-a pus întrebări, (...) El a interogat tânăra fată pe subiectul prietenilor săi, cerându-i istoria ei. Și ea a revelat medicului multe circumstanțe privind căminul său natal...”[105]

Iată veritabilul debut al psihanalizei. Iată metoda, procedura, pe care Freud a reluat-o. Această practică a ascultării, în care este vorba înainte de toate despre a se izola cu pacientul pentru ca el să poată vorbi cel mai liber posibil, acest mod de a face nu a fost inaugurat de Freud, ea avea loc mult înaintea lui întrucât o găsim deja în *Mathnawî*. Găsim acolo, la Rumi tot ceea ce caracterizează, înaintea timpului, „descoperirea freudiană”. Există absolut tot, inclusiv ideea de a plasa mâna pe pacient. Iată veritabilul debut al psihanalizei, veritabila scenă inaugurală. Găsim acolo, nu doar, diagnosticul pentru a distinge bolile care relevă de medicina generală și bolile care relevă de această artă particulară și care sunt legate, la boala inimii, la iubire, la transfer. Găsim acolo în mod egal, această necesitate de a se izola cu pacientul

---

[102] Djalâl-Od-Dîn Rûmî, *Mathnawî, La Quête de l’Absolu*, Livres I à III, Rocher, 2004, p. 59.
[103] Ibid.
[104] Djalâl-Od-Dîn Rûmî, *Mathnawî, La Quête de l’Absolu*, Livres I à III, Rocher, 2004, p. 62.
[105] Ibid.

pentru a-l face să vorbească despre intimitatea sa. Medicul lui Rumi este cel care interoghează, care pune întrebări pacientului său despre trecutul său, despre relațiile sale, despre copilăria sa pentru a descoperi cauza răului său, iar aceasta se însoțește de asemenea de un gest care consistă în a pune mâna pe pacient.

Însă atunci, ce anume îl orientează pe Lacan? Pentru a da ideea a ceea ce îl orientează pa Lacan eu m-aș mulțumi în mod egal să-l citez pe Rumi:

Acolo unde iubirea se trezește, moare eul, umbra despotului.

Tu, lasă-l să moară pe acesta în noapte.

Și respiră liber în aurora matinală!

Acest pasaj îl găsim în mod notabil în „Enciclopedia științelor filosofice" a lui Hegel. Aparent Hegel era mult mai onest decât Lacan, căci el cel puțin cita sursele sale. Iată ceea ce dă mărturie despre ceea ce în mod real l-a influențat pe Lacan, încă de la început, în psihanaliză. Prima concepție despre concluzia curei a lui Lacan, pe care o regăsim în „Variante ale curei tip", lui Rumi o datorează. Încă din primii ani ai seminarului său, este pe modelul lui Rumi, modelul obstacolului, la voalului narcisic faptul că Lacan cadrează experiența analitică. Și acolo vedem prea bine că raportul său la psihanaliză nu este un raport direct la Freud. Încă de la început, există deja o luare de distanță cu Freud. Lacan dezvoltă o altă perspectivă pornind de la aceeași sursă.

Este metoda ca atare a lui Rumi cea care este reluată de Lacan. Tocmai la Rumi el a găsit-o, în această mortificare a eului, din care întemeiază operația analitică. El își ia punctul său de pornire din aceeași sursă ca și Freud. Freud ca și Lacan se inspiră din Rumi. Este Rumi cel care deschide calea, și cel care constituie o referință comună la Freud și la Lacan. Totuși, dacă Lacan exploatează aceeași sursă ca și Freud, el nu îi face aceeași lectură. Ceea ce îl interesează în modul cel mai special

pe Lacan la Rumi, aceasta este moartea eului pentru a face să iasă la suprafață subiectul.

Ceea ce o găsim în „*Variante ale curei-tip*”, aceasta este în mod exact aceeași metodă ca și la Rumi. Aceasta consistă în mod esențial în a deconstrui această falsă credință în autonomia eului. Este ceea ce Lacan numește subiectivarea morții[106]. Ca și la Rumi, trebuie să treci de acolo prin moarte, trebuie să mori pentru sine însuși, pentru a traversa voalul narcisismului. „ne trebuie să știm cum anume să combatem eul nostru, în aparență inteligent și conștient, cum anume să trezim partea din noi înșine din somnul său al acestei lumi. Cel mai mare voal care ne separă de originea noastră este sentimentul de a fi un existent independent...”[107] Astfel Lacan este condus la a concepe finalul de analiză ca și o deconstrucție a eului, în calitatea în care acest voal al autonomiei face ecran cauzei. Doar odată disipat mirajul autonomiei, ne putem pune în raport cu cauza, garanția. Scopul analizei este de a desface acest voal narcisic, cel care face obstacol între cauză și subiect. Experiența analitică, ca și la Rumi, este atunci constituită ca și o regresie spre origine, spre adevărata cauză.

Încă de la prima concepție a experienței analitice a lui Lacan, găsim deci această deconstrucție a semenilor, și aceasta este absolut conformă profesiunii de credință a islamului. Vedem acolo, profesiunea de credință a islamului este deja bine înrădăcinată în prima conceptualizare a experienței analitice. Punctul de pornire al lui Lacan în psihanaliză, noi îl putem așadar referi la islam. Pe profesiunea de credință a islamului el se bazează încă de la primii săi pași în psihanaliză.

Această metodă care animă prima mișcare a învățământului lui Lacan va rămâne constantă, este pornind de la ea faptul că Lacan operează la fel de bine în ultimul său învățământ, însă de o manieră mai radicală.

---

[106] Jacques Lacan, *Ecrits I*, Paris, Seuil,1966, p. 347.

[107] Djalâl-Od-Dîn Rûmî, *Mathnawî, La Quête de l’Absolu*, Livres I à III, Rocher, 2004, p. 17.

Cu privire la aceasta, este mai degrabă experiența lui Al-Ghazâlî cea care va servi de exemplu experienței analitice.

Pentru a o înțelege, acolo, spre „Al-mun-qidh min al-dalal", „Eliberarea de eroare", trebuie să ne întoarcem. Tocmai în acest text Al-Ghazâlî revine asupra depresiei pe care el a traversat-o și cum anume el a ieșit de acolo. El explică cum anume în mod notabil grație profesiunii de credință a islamului el a ajuns să regăsească credința, altfel spus, pentru el vindecarea inimii. Al-Ghazâlî povestește că el nu a putut obține vindecarea decât în urma respingerii tuturor formelor de știință. Doar odată negația împlinită asupra sensurilor, asupra imaginarului, asupra teologiei, asupra filosofiei și asupra matematicilor, el a ajuns să iasă din depresie și să regăsească credința. Doar odată ce el a reușit să facă tabula rasa de tot ceea ce el însuși putea preda la Bagdad, el a putut să regăsească calea vindecării. El precizează în mod special că această cale esențială nu este cea care procedă prin știință, sau prin argumentare[108], ci cea care procedă prin negație și neantizare.

Aceasta este o metodă radicală cea pe care o împlinește Al-Ghazali, el respinge tot, el distruge tot, inclusiv propriul său ego, însă de asemenea subiectul presupus a ști[109]. El nu mai crede în nimic decât în real. Așa el reușește să regăsească credința, vindecarea inimii. Este tocmai această metodă acolo cea pe care o regăsim la fundamentul psihanalizei lacaniene. Este în mod egal această aceeași metodă cea pe care o

---

[108] „Vindecarea mea" nu este rezultatul aranjamentului convenabil al unei demonstrații sau al ordinii sistematice stabilite la un discurs, ea este datorată luminii pe care Dumnezeu a proiectat-o în inima mea (...) Cel care consideră că descoperirea adevărului stă pe argumente bine definite, limitează (deseori fără a o ști) amplitudinea Misericordiei divine." Al-Ghazali, „*Eliberarea de eroare*", Paris, Albouraq, p.33.

[109] „Tu mi-ai cerut mai întâi să-ți vorbesc despre profitul pe care eu l-am tras din teologie ('ilm al-kalâm), apoi despre repulsia mea pentru anumite metode adoptate de partizanii Învățământului Autorității (ahl al-ta'lîm) incapabili să ajungă la adevăr pentru că ei se mulțumesc să urmeze orbește ghidul lor spiritual." Al-Ghazali, „*Eliberarea de eroare*", Paris, Albouraq, p.19.

regăsim la Descartes, cu diferența că Descartes nu mai crede în nimic, decât în cogito. De asemenea Kant se alătură aici într-un anumit mod lui Al-Ghazali, atunci când el spune: „Eu trebuia așadar să suprim știința, pentru a găsi un loc pentru credință.”[110]

Iată ceea ce îmi părea să indice, în maniera cea mai manifestă, orientarea lacaniană. În „Al-munqidh min al-dalal”, găsim în modul cel mai simplu, metoda lui Lacan. Noi avem acolo, coordonatele exacte a ceea ce Lacan numește experiența analitică. Metoda care este la inima învățământului lui Lacan apărea aici într-un mod particular de clar. Experiența analitică implică întotdeauna, într-un anumit mod, o deconstrucție de acest tip acolo. Aceasta este simplu și aceasta mi-a părut, în plus, în mod particular iluminant. Acolo, la ceea ce este cel mai simplu, reușim să sesizăm că este islamul cel care îl orientează pe Lacan și nu pe Freud.

Din contră, am putea crede că este Descartes, căci Lacan va pune mai degrabă în față „actul cartezian el însuși, în calitatea în care el este un act. Ceea ce ne este de acolo raportat și spus, aceasta este în mod precis faptul de a o spune că el este un act, este tocmai din acest punct în care se termină o punere în suspensie a orice știință posibilă, este tocmai acolo ceea ce asigură „eu sunt”-ul.”[111] El va pune înainte cogito-ul „eu am încercat pentru voi să îl focalizez în jurul unei anumite concepții a ceea ce este experiența cogito-ului cartezian.”[112] Totuși, ceea ce face particularitatea învățământului lui Lacan, aceasta este prea bine mai degrabă efortul de a deconstrui cogito-ul cartezian. Iată ceea ce el poate scrie de exemplu în „Logica fantasmei”: „căci este prea bine cert, cogito-ul cartezian, aceasta nu este nici măcar un lucru de spus, decât de remarcat că eu nu l-am ales prin hazard, este prea bine pentru că el

---

[110] Kant, *Critique de la raison pure*, Paris, Gallimard, 1980, p. 54.

[111] Jacques Lacan, *L'acte psychanalytique*, Version numérique, Séminaire non publié, p. 99.

[112] Jacques Lacan, *Les problèmes cruciaux pour la psychanalyse*, version numérique, séminaire non publié, p.211.

se prezintă ca și o aporie, o contradicție radicală la statutul inconștientului, faptul că atâtea dezbateri s-au învârtit deja în jurul acestui statut pretins fundamental al conștiinței de sine. Însă dacă s-ar fi găsit, după toate, că acest cogito se prezintă ca fiind în mod exact cel mai bun invers pe care l-am putea găsi, dintr-un anumit punct de vedere, la statutul de inconștient."[113] Cu riscul de a se contrazice, Lacan preferă să citeze Descartes decât Al-Ghazali. Este Descartes cel care va ocupa în fața scenei, el îl va pune în valoare pe Descartes, însă îl va lăsa pe Al-Ghazali în umbră. Este tocmai pentru ce Descartes pare aici referința esențială, însă ceea ce se urmărește în mod mai secret, aceasta este prea bine mai degrabă experiența lui Al-Ghazali.

Schema esențială pornind de la care Lacan construiește experiența analitică este o schemă pe care o găsim deja în tradiția islamică. Nu la Freud sau la Descartes, ci în tradiția islamică Lacan găsește exemplul major al experienței analitice. Experiența paradigmatică pentru Lacan este cea a tradiției islamice. Pe ea se fondează experiența analitică. Nu există doar Freud în spatele lui Lacan, există mai ales Al-Ghazali și Djalal-Od-Din Rumi.

Psihanaliza, pentru a o aprecia, trebuie mai întâi s-o reînscrii la justul său loc. Trebuie mai întâi să recunoști, condițiile istorice ale psihanalizei nu se elaborează la sfârșitul secolului XIX, ci încă din secolul XII. Trebuie mai întâi s-o reatașezi la tradiția din care ea provine. Psihanaliza ține de o foarte veche tradiție în care ea trebuie reînscrisă. În tradiția islamică, tocmai acolo trebuie replasată psihanaliza pentru a o situa în mod corect.

Această perspectivă ne dă un alt punct de vedere asupra istoriei psihanalizei. Este un punct de vedere diferit de cel care a fost difuzat. Însă acest alt punct de vedere permite sî înțelegi mai bine de unde vine psihanaliza și de unde vine învățământul lui Lacan. Să revii la islam,

---

[113] Jacques Lacan, *La logique du fantasme*, version numérique, Association lacanienne internationale, p. 95.

aceasta este să revii la tradiția originală care este la fundamentul psihanalizei freudiene, însă care este la fel de bine la fundamentul învățământului lui Lacan, care și el este îndatorat din această aceeași tradiție. Nu există veritabilă ruptură, nici veritabilă revoluție. Lacan, nu mai mult decât Freud, nu au fost în fapt revoluționari.

Ceea ce îl inspiră pe Lacan nu este Freud, este prea bine mai degrabă tradiția islamică. Lacan este mai ales ghidat prin ceea ce islamul îl învață. El nu este chiar atât de freudian, el se inspiră mult mai mult decât o credem din islam. Chiar dacă ea este subterană, islamul este o referință centrală. Dacă o vrem prea bine o clipă să deschidem ochii asupra orientării lacaniene, asupra logicii pe care ea o comportă, ne dăm seama foarte repede despre ceea ce ea are comun cu orientarea islamică. Islamul, iată veritabilul punct de sprijin al lui Lacan pornind de la care el construiește învățământul său. Este acolo veritabila sa referință. Nu ajungem să-l înțelegem pe Lacan, pentru că întocmai această referință acolo nu a fost dată niciodată de el. El chiar a făcut totul pentru a ne refuza accesul acolo. Islamul la inima psihanalizei este absolut esențial de sesizat, fără de care nu înțelegem mare lucru. Este cert că atât timp cât nu dispunem de această referință acolo, învățământul său va rămâne în mare parte ermetic.

Dacă o vrem să sesizăm ceea ce animă acest învățământ, punctul cheie al acestui învățământ, în profesiunea de credință a islamului îl găsim. Acolo o găsim, axioma acestui învățământ, fundamentul, baza. Prin intermediul profesiunii de credință a islamului putem, într-adevăr, rezuma reflecția lui Lacan privind experiența analitică. Pornind de la ea, putem degaja, principiul, metoda Lacan. Metoda Lacan, în ordonarea sa este în mod exact similară profesiunii de credință a islamului. Regăsim în mod exact aceeași logică în operă. Aceasta stă pe negația semenilor, pe deconstrucția obstacolelor, pentru a ajunge la un real. Regăsim această aceeași metodă în operă oricare ar fi diferitele elaborări ale lui Lacan. El o folosește de manieră constantă.

Capitolul 2. Metoda lacaniană

Încă de la început la Lacan, atunci când el introduce noțiunea de subiect pentru a o distinge de eu, găsim deja această metodă de deconstrucție. Există un obstacol între subiect și simbolic și trebuie să ajungi să-l traversezi. Ceea ce face obstacol, aceasta este imaginarul, garanția, ea, se situează de partea simbolicului. Imaginarul este ca și un voal interpus între subiect și simbolic. Trebuie deci să deconstruiești obstacolul, să faci negația asupra imaginarului, pentru a te pune în raport cu simbolicul. Este ceea ce reprezintă *schema L*[114] a lui Lacan. Pe această schemă găsim două axe, ele sunt prezentate, de Lacan, perpendiculare una pe alta. Axa imaginară este prezentată ca și perpendiculară pe axa simbolică, ca și un obstacol, ca și un voal la elaborarea simbolică.

Dacă punem întrebarea care este garanția la acest moment al învățământului lui Lacan? Răspunsul este: Simbolicul. Ceea ce trebuie așadar să izolezi ca și garanție în primul învățământ al lui Lacan, aceasta este simbolicul, în opoziția sa la ceea ce este vorba despre a traversa, a deconstrui ca și obstacol, adică imaginarul. Simbolicul este garanția și imaginarul este seamănul. Imaginarul nu este, cu privire la simbolic „decât umbre și reflexii.”[115] De la prima sa concepție a experienței analitice, regăsim deja acest procedeu care consistă la a deconstrui semeni pentru a se pune în raport cu garanția.

Din momentul în care învățământul său începe, imaginarul este asociat eului, și aceasta este ceea ce face barieră în experiență, aceasta este ceea ce se interpune, voalează, împiedică, legătura subiectului la simbolic. Ceea ce distinge în mod fundamental subiectul inconștientului de eul imaginar, este că subiectul trimite la dependență, în timp ce eul trimite la autonomie. Deja acolo vedem prea bine că ceea ce pune problemă, aceasta nu este dependența subiectului, ci autonomia eului.

---

[114] Jacques Lacan, *Ecrits I*, Paris, Seuil, 1966, p. 53.

[115] Jacques Lacan, *Ecrits I*, Paris, Seuil, 1966, p. 11.

În tot primul învățământ al lui Lacan, voalul, obstacolul, este propriu imaginarului, iar în revanșă, simbolicul, marele Altul este considerat ca și cauza, garanția. Este vorba despre a ajunge, dincolo de această falsă credință a autonomiei eului, la a se pune în raport cu garanția. „Soluția este de căutat de o altă parte, de partea Altuia, distins printr-un mare A, sub numele a ce noi desemnăm un loc esențial la structura simbolicului.”[116] Lacan va situa mai întâi ieșirea de partea simbolicului, altfel spus, de partea marelui Altul, în calitatea în care el este cel al Bunei credințe, cel care nu înșală.

Prin raport la „ego psychology”, care se centrează înainte de toate asupra autonomiei eului, Lacan se distinge de asta punând în valoare dependența subiectului la marele Altul. Marele Altul, fiind aici, locul cauzei, al garanției. Lacan sesizează în fond imaginarul ca și un voal, între subiect și marele Altul, iar asta prescrie practicii analitice, conform la ceea ce prescrie Rumi, vizarea de a reduce voalul eului pentru a degaja dependența la marele Altul.

Regăsim același procedeu în „Variante ale curei-tip”. La autonomia eului răspunde subiectivarea morții.[117] Ceea ce Lacan numește subiectivarea morții, aceasta este distrugerea eului. Trebuie să treci prin moarte pentru a traversa voalul eului. Este tocmai pentru ce el concepe finalul de analiză, în termeni de renaștere a subiectului. Renașterea presupune un a muri sieși însuși. Ea presupune distrugerea eului, pentru a renaște în calitate de subiect. Această teză, trebuie prea bine reamintit de unde ea îi vine lui Lacan, asta vine de la Rumi. Voalul eului și moartea eului, acestea sunt metafore care sunt cele ale lui Rumi.

---

[116] Jacques Lacan, *Ecrits I, La psychanalyse et son enseignement*, Paris, Seuil, 1966, p. 451.

[117] Jacques Lacan, *Ecrits I*, Paris, Seuil,1966, p. 347.

Atunci când Lacan, mai târziu, articulează finalul analizei pornind de la dezindentificarea falică[118], pornind de la renunțarea la a se lua drept falusul, putem spune că o regăsim mereu acolo aceeași metodă.

În mod egal, pornind de la această aceeași logică, Lacan, în *Etica psihanalizei*, semnalează existența a două bariere, cu privire la real, care corespund la funcția binelui[119] și a frumosului.[120]

Cu fantasma, noi regăsim o nouă versiune a acestei aceleiași metode.[121] Fantasma este considerată ca și un obstacol de traversat pentru a accede la garanție, de unde noțiunea de traversare a fantasmei. „Expresia de traversare a fantasmei nu ia valoarea sa decât din faptul că există o barieră.”[122] Este vorba despre a gândi fantasma ca și o barieră despre care este vorba de a o traversa. Fantasma în ea însăși este o construcție despre care este vorba de a o deconstrui. Ea împlinește aceeași funcție de barieră, de voal, ca și eul. Ce anume au ele în comun eul și fantasma? Ceea ce ele au în comun este că sunt semeni, semeni de a fi, semeni de identitate, de libertate, de autonomie.

Că este vorba despre regresie imaginară, despre mortificare, despre dezindentificare, despre traversare a fantasmei, sau despre cădere a subiectului presupus a ști, toate aceste diferite expresii se raportează la o singură și aceeași metodă. Ceea ce Lacan numește căderea subiectului presupus a ști nu este decât o altă variantă a acestei aceleiași metode de deconstrucție. Trebuie știut că psihanalistul în el însuși nu este decât un seamăn. E nu este acolo decât ca și artificiu, necesar experienței. La finalul analizei, o negație trebuie să se aplice asupra subiectului

---

[118] Jacques Lacan, *Le séminaire, L'angoisse*, Paris, Seuil, 2004, p. 128.
[119] Jacques Lacan, *L'éthique de la psychanalyse*, Paris, Seuil, 1986, p. 257.
[120] Jacques Lacan, *L'éthique de la psychanalyse*, Paris, Seuil, 1986, p. 271.
[121] Jacques Lacan, *Tous écrits, Proposition sur le psychanalyste de l'école*, version numérique, p. 254.
[122] Jacques Alain Miller, *Cours 1982-1983, Du symptôme au fantasme*, version numérique, p. 93.

presupus a ști. El trebuie să cadă[123] pentru a nu mai face ecran la cauză, la garanție.

Dacă comparăm epocile diferite ale învățământului lui Lacan, ne dăm seama că aceasta este mereu aceeași metodă cea care este reluată. Regăsim peste tot același procedeu care se repetă. Această recurență este suficientă pentru a clarifica lucrurile, și pentru a arăta că există prea bine un fir pe care îl urmează Lacan din seminarii în seminarii. Este întotdeauna o problemă de deconstrucție pentru a ajunge la garanție. Există de fiecare dată configurații puțin diferite, însă ele se supun mereu aceleiași logici. Noi avem de fiecare dată termeni puțin diferiți, însă metoda rămâne aceeași. Toate acestea, în fond, fac ecou profesiunii de credință a islamului.

Sub forme diferite, profesiunea de credință a islamului este în mod vizibil prezentă pe tot parcursul învățământului său. Vedem prea bine că fundația reflecției sale este profesiunea de credință a islamului. Vedem prea bine că în fond aceasta este marea sa teză. Există prea bine între diferitele elaborări ale lui Lacan o continuitate. Și care se sprijină pe ce? Pe profesiunea de credință a islamului. Tocmai acolo se găsește veritabilul resort al experienței analitice. Ceea ce face contrast cu diferitele elaborări ale lui Lacan, aceasta este permanența unei aceleiași metode, o metodă pe care el a luat-o în tradiția islamică.

La fondul învățăturii lui Lacan, există prea bine o logică, iar această logică este absolut conformă profesiunii de credință a islamului. Regăsim profesiunea de credință a islamului în operă oricare ar fi diferitele elaborări ale lui Lacan. În acest mod trebuie abordată experiența analitică. Dacă o vrem sesiza logica care animă acest învățământ, tocmai în profesiunea de credință a islamului o găsim. Ca și în islam, este vorba despre negație asupra semenilor pentru a atinge garanția. Aceasta este simplu, asta permite să situezi acest învățământ

---

[123] Jacques Lacan, *L'acte psychanalytique*, version numérique, séminaire non publié, p. 87.

într-o continuitate, asta îi ridică partea sa obscură, și asta permite în mod egal să indici în ce tradiție el se înscrie, și cum el se poate citi.

Capitolul 3. Distrugerea cogito-ului

Tradiția islamică servește drept manual învățământului lui Lacan. Lacan se servește de ea pentru direcția experienței analitice, însă el se servește de ea de asemenea pentru conceptul de subiect. Ceea ce este de asemenea islamic la Lacan este concepția sa a subiectului. Conceptul de subiect pe care îl introduce Lacan în psihanaliză nu este absolut deloc un concept freudian. Conceptul de subiect așa cum îl găsim în învățământul lui Lacan, aceasta este un concept care a fost deja problematizat, de către Ibn Sînâ și Ibn Rushd.

Cel mai bine, fără îndoială, pentru a aborda această problemă, este de a lua în seamă ceea ce Alain de Libera numește „translatio studirum", căci, într-adevăr, uităm prea adesea, „este Avicena, nu Aristotel, cel care a inițiat occidentul la filosofie."[124] Nu trebuie mai ales uitat, așa cum o amintește Alain de Libera, atunci când Meister Eckhart spune că omul „nu este nimic în el însuși"[125] este pentru a spune același lucru ca și Ibn Sînâ, iar atunci când Albert cel Mare afirmă că omul nu este decât pur neant, aceasta este încă pentru a spune același lucru ca și Ibn Sînâ: „Avicena spune și dovedește că tot ceea ce este neant este din el însuși neant: dacă într-adevăr el era din el însuși ceva, el nu ar depinde de un altul după ființă..."[126] Și atunci când Lacan vorbește despre lipsa de ființă, el de asemenea, nu face decât să reia teza lui Ibn Sînâ. Nu există nimic nou acolo. Termenul lacanian de lipsă de ființă procedă în fapt din această lipsă de ființă a lui Ibn Sînâ. Trebuie prea bine să ne dăm

---

[124] Alain de Libera, *Penser au Moyen Age*, Paris, Seuil, 1980, p.91.

[125] Alain de Libera, *Métaphysique et noétique Albert le Grand*, Paris, Vrin, 2005, p. 97.

[126] Alain de Libera, *Métaphysique et noétique Albert le Grand*, Paris, Vrin, 2005, p. 97.

seama de aceasta, afirmația că creatura luată în ea însăși nu conține decât neant (in se absolue habet non esse), că ea este în potență non-fiind, sau mai degrabă că ea este non-fiind în calitatea în care ea are potența să nu fie, este o adaptare a anumitor teze patristice, instrumentalizate de doctrine filosofice precise, derivate de la Avicena."[127]

Într-adevăr, în „Metafizica lui Sifha", ne spune Ibn Sina, în afara Ființei necesare, altfel spus cauza, „quidditățile tuturor celorlalte lucruri, așa cum tu o știi, nu merită ființa. Însă din contră prin ele însele, abstracție făcută de relația lor la ființa necesară, ele merită non-ființa. Aceasta este tocmai pentru ce toate în ele însele sunt false și adevărul lor este prin ea."[128] De asemenea pentru Ibn Sina „Tot ceea ce are o quidditate are o gaură, o cavitate, care este această quidditate"[129], altfel spus, tot ceea ce are o quidditate are o formă feminină; în calitatea în care ea este concepută pentru a primi ființa, care nu poate să-i vină decât din Unul, „din singura Ființă care este „*Samad*" (Eternă), adică impenetrabilă, masivă, și fără nici o gaură."[130]

Este el, în mod egal, cel care este primul care distinge esența de existență. Distincție la care trebui în mod absolut să te formezi pentru a citi în mod corect Lacan. Imposibil să te regăsești acolo în învățământul lui Lacan fără să distingi esența de existență. Comentând unul dintre versetele din Coran, ți în mod notabil versetul 2;255 „Dumnezeu singur este cel care este, cel viu, care subzistă prin el însuși." Ibn Sina ajunge

---

[127] Alain de Libera, *Métaphysique et noétique Albert le Grand*, Paris, Vrin, 2005, p. 97.

[128] Avicenne, *La Métaphysique du Shifâ'*, Livres de VI à X, Paris, Vrin, p. 95. Cf. Amélie-Marie Goichon, La distinction de l'essence et de l'existence d'après Ibn Sînâ, Paris, Desclée de Brouwer, 1937, p. 144.

[129] Ibn Sînâ, commentaire de la Sourate As-samadiya, cité par Amélie-Marie Goichon, La distinction de l'essence et de l'existence d'après Ibn Sînâ, Paris, Desclée de Brouwer, 1937, p. 147.

[130] Ibid.

să concludă că esența și existența se disting în ființa creată în general însă că ele se identifică în Dumnezeu. Această distincție între esență și existență, sfârșește în ultimă analiză, la distincția între cauză și efect, între creator și creatură, între adevărata Ființă și falsa ființă. Singur creatorul, Ființa necesară, dispune de o esență care se confundă cu existența sa, în ceea ce privește creatura, ea, ea nu are ființă, nu are esență proprie, ea trage existența sa dintr-un Altul decât ea însăși, aceasta este o falsă ființă, o non-ființă. Este ceea ce face în mod notabil că omul, pentru Ibn Sina, nu are esență proprie, ci doar o existență.

Trebuie de asemenea știut că Ibn Sina este primul la a defini adevărul ca și adecvare a vorbirii la lucru. Totuși, ceea ce este înainte de toate decisiv la el este acest adevăr ca și cauză, acest adevăr care atinge la real, și este tocmai pentru ce doar Ființa necesară, El-haq, „este Adevărul în sine", iar „tot ceea ce este altul decât Ființa necesară este fals în sine"[131]. Adevărul asta nu poate fi decât Dumnezeu, căci Dumnezeu singur este agentul, cauza, sursa, însă omul, el, nu este decât un fel de nișă, decât un receptacul vid, o falsă ființă. Prin consecință, pentru el, doar Ființa necesară poate spune „Eu" („Je").[132]

Vedem mai bine pornind de acolo ceea ce ordonă perspectiva lui Lacan. Înțelegem mai bine pentru ce, subiectul, Lacan îl concepe ca și o lipsă-la-ființă, ca și negativul a tot ceea este ființa, ca și o non-esență. Atunci când Lacan ne spune că nu există esență a omului, aceasta nu este în fapt decât o reluare a tezei lui Ibn Sina. Această distincție între esență și existență a lui Ibn Sina, aceasta este prea bine ceea pe ce Lacan s-a sprijinit în învățământul său. În „Metafizica lui Shifa" el a găsit din ce anume să conceapă subiectul psihanalizei.

---

[131] Amélie-Marie Goichon, *La distinction de l'essence et de l'existence d'après Ibn Sînâ*, Paris, Desclée de Brouwer, 1937, p. 36.

[132] Amélie-Marie Goichon, *La distinction de l'essence et de l'existence d'après Ibn Sînâ*, Paris, Desclée de Brouwer, 1937, p. 42.

„Existența precedă esența” al lui Sartre nu este decât o altă versiune a tezei lui Ibn Sina. Cu reculul, sfârșim de asemenea prin a constata faptul că Heidegger, el de asemenea, s-a sprijinit mult pe „Metafizica lui Shifa”. Sursa comună la Heidegger, la Sartre și la Lacan, aceasta este Ibn Sina și a sa „Metafizică a lui Shifa”.

„Returul la Freud” al lui Lacan nu este absolut deloc un retur la Freud. Eu cred că acest slogan a acoperit ceea despre ce este vorba în mod veritabil. Teza lui Lacan, teza scandaloasă, cum că subiectul este divizat, este în fapt o teză a lui Ibn Rushd. Tocmai pe acolo Lacan va ajunge să recunoască faptul că subiectul nu este decât diviziune, că el nu se constituie în mod primordial decât ca și divizat. Repunerea în chestiune a eului ca și agent al unității psihice, Lacan a împrumutat-o la Ibn Rushd. „Este el cel care poartă lovitura acestei prime răni narcisice făcută omenirii.”[133] În această privință, putem spune concepția subiectului la Lacan are două referințe esențiale, Ibn Sina pentru lipsa de ființă și Ibn Rushd pentru diviziunea subiectului. Atunci când Lacan formulează „asta gândește”, el nu face decât să reia teza lui Ibn Rushd. Într-adevăr pentru Ibn Rushd subiectul nu este stăpân al propriei sale gândiri, există ceva altul care îl face să gândească. După el aceasta este intelectul unic și separat, comun tuturor oamenilor cel care gândește în mine atunci când eu gândesc, altfel spus, „asta gândește în mine.”

Dacă există un punct absolut decisiv, în teza lui Ibn Rushd aceasta este prea bine diviziunea subiectului între intelect agent și intelect material. Iată de exemplu ceea ce el poate scrie în comentariul său despre „De anima” al lui Aristotel: „Tu trebuie să știi că raportul intelectului agent la acest intelect este ca și raportul luminii la diafan și că raportul formelor materiale la acest intelect este ca și cel al culorii diafanului. În același mod, într-adevăr, în care lumina este perfecțiunea materialului. Și în același mod în care diafanul nu este mutat prin culoare, nu revede

---

[133] Jean- Baptiste Brenet, *Averroès l’inquiétant*, Paris, Les belles lettres, 2015, p. 11.

prin inteligibilii care sunt aici jos decât în calitatea în care el este perfect prin acest intelect și care el este iluminat de el. Și în același mod în care lumina face să treacă culoarea de la potență la act pentru ca ea să poată să pună în mișcare diafanul, în același mod intelectul agent face să treacă la act „intențiile" inteligibile în potență pentru ca intelectul material să le primească. Iată cum anume trebuie înțeles ceea ce sunt intelectul material și intelectul agent."[134] Așa cum diafanul care nu vede, care nu este decât un receptor, în același mod omul nu este asta însăși care gândește, ci asta gândește în el.

Trebuie știut că această teză a diviziunii subiectului inaugurată de Ibn Rushd, aceasta este tocmai teza pe care se fondează învățământul lui Lacan. Ea va marca de manieră iremediabilă concepția sa a subiectului. Este tocmai pentru ce, pentru el „cel care este din natura însăși a subiectului uman, dacă el nu mai este un subiect divizat, el este nebun."[135] Tot ca și Ibn Rushd, ceea ce el consideră ca și fiind fundamentul subiectului, aceasta este diviziunea și nu identitatea. Este în mod veritabil punctul de sprijin al lui Lacan. Diviziunea subiectului este conceptul fundamental care îl va conduce la a trece de la psihiatrie la psihanaliză. Aceasta este teza care va influența întregul său învățământ. Aceasta este calea pe care el o va lua și nu o va mai părăsi.

În geneza subiectului modern, Ibn Rushd ocupă un loc central, căci tocmai contra acestei teze, „asta gândește în mine", s-a dezvoltat concepția omului ca și agent al gândirii sale. „Nu la Ibn Rushd, ci contra lui Averroes, apoi contra averroiștilor, apoi la ei, în răspuns criticilor, mai presus de toate, s-a elaborat problematica omului ca și subiect agent al gândirii."[136] Istoria subiectului modern este așadar fondată pe respingerea tezei lui Ibn Rushd, și este tocmai așa că ajungem la „eu

---

[134] Averroès, *L'intelligence et la pensée*, Paris, Flammarion, 1998, p. 80.
[135] Jacques Lacan, *Les formations de l'inconscient*, Paris, Seuil, 1998, p. 431.
[136] Alain de Libera, *Archéologie du sujet*, La Double Révolution, Paris, Vrin, 2014, p. 245.

gândesc deci eu sunt" al lui Descartes. „Este Thomas cel care, primul, indică exigența vocii active contra transformării pasive la care Averroes era presupus a vrea să supună fiecare om care vorbește și care gândește. Hic homo intelligit. Eu nu sunt gândit. Eu gândesc. Noi gândim. Astfel este credo-ul, cum nu se poate mai „modern" pentru că anti-averroist, al lui Thomas."[137] Opera sa „Unitatea intelectului, contra lui Averroes", se deschide astfel: „Este deja ceva timp de când o eroare asupra intelectului a început să se răspândească. Ea își trage originea sa din tezele lui Averroes, care încearcă să susțină că intelectul „..." este o substanță separată de corp după ființă, care nu este în nici un mod unită corpului ca și formă."[138] După Thomas intelectul, prin care omul este om nu mai este la Averroes în om, el este în afară, el îi este retras. Omul rushdian nu este subiectul agent al gândirii, el nu este decât furnizorul de imagini sau de fantasme pentru intelectul agent. Constatarea lui Thomas este clară: omul după Averroes nu înțelege, el nu gândește, el este gândit. „Cuplajul intelectului posibil cu omul în care sunt imaginile ale căror specii sunt în intelectul posibil este ca și cuplajul zidului, în care este culoarea, și a vederii, în care este specia culorii sale. Dacă deci ar exista acest cuplaj, în același mod în care zidul nu vede, însă culoarea sa este văzută, ar rezulta de acolo că omul nu ar gândi, ci imaginile sale ar fi gândite de intelectul posibil. Este deci prea bine imposibil să salvezi teza pe care acest om aici o gândește dacă adoptăm poziția lui Averroes."[139]

Este această aceeași polemică anti-Ibn Rushd cea pe care o vom regăsi la Descartes. Descartes nu face, într-un anumit mod, decât să continue lupta lui Thomas d'Aquin contra tezei lui Ibn Rushd. Trebuie știut, contra lui Ibn Rushd, la fel ca și Thomas d'Aquin, Descartes utilizează cogito-ul. Cogito-ul, Descartes îl împrumută de la Sfântul Augustin și

---

[137] Alain de Libera, *Archéologie du sujet*, La Double Révolution, Paris, Vrin, 2014, p. 247.
[138] Thomas d'Aquin, *Contre Averroès*, Paris, Flammarion, 1994, p. 77.
[139] Thomas d'Aquin, Contre Averroès, Flammarion, Paris, 1994, p. 141.

îl utilizează contra subiectului rushdian întrucât el stipulează că gândirea aparține subiectului. Tocmai în acest mod s-a elaborat subiectul modern în filosofie, subiectul ca și agent al gândirii sale. „Ceea ce (...) definește în mod intrinsec modernitatea, aceasta este fără îndoială maniera în care ființa umană se găsește acolo concepută și afirmată ca și sursa reprezentărilor sale și a actelor sale, ca și fondamentul lor sau încă ca și autorul lor.”[140]

Putem spune că ceea ce comportă cogito-ul lui Descartes este înainte de toate suprimarea diviziunii subiectului. Cartezianismul, aceasta este o reacție la diviziunea subiectului, aceasta este o luptă, un război contra teoriei lui Ibn Rushd. Argumentul pilotului și navei este în mod esențial utilizat contra tezei rushdiene: „Natura mă învață de asemenea, prin aceste sentimente de durere, foame, sete, etc., că eu nu sunt doar lojat în corpul meu, astfel ca un pilot în nava sa, ci, în afară de aceasta, că eu îi sunt unit în mod foarte strâns, și într-atât de confundat și amestecat încât eu compun ca și un singur tot cu el.”[141] Argumentul pilotului și al navei este un clasic, îl găsim deja la Ibn Rushd: „Pe acolo, Alexandru infirmă (teza) afirmând că printre perfecțiunile prime ale sufletului există o perfecțiune separată, așa cum o spunem despre pilot și despre navă,...”[142] O regăsim de asemenea la Thomas d’Aquin contra Ibn Rushd: „Așadar, odată stabilit că sufletul este caracterizat prin activitatea vegetativă, senzitivă, intelectivă și prin mișcare, el întreprinde să arate că, în toate aceste părți, sufletul nu este unit corpului ca și pilotul navei, ci ca o formă.”[143]

---

[140] Alin Renault, L’individu. Réflexion sur la philosophie du sujet, Paris, Hatier, 1998, p. 6.

[141] René Descartes, Méditations métaphysiques, méditation sixième, Paris, Flammarion, 1992, p. 193.

[142] Averroès, L’intelligence et la pensée, Flammarion, Paris, 1998, p. 66.

[143] Thomas d’Aquin, *Contre Averroès*, Flammarion, Paris, 1994, p. 87.

Ceea ce este mai uimitor, este că, pe de altă parte, Descartes, vu riscul de a se contrazice, reia argumentul „omului zburător”[144] al lui Ibn Sina pentru a se opune lui Ibn Rushd. Această ficțiune care servește, la început, lui Ibn Sina la a arăta existența sufletului ca și separată de corp, Descartes o reia ca și argument pentru a combate partizanii tezei rushdiene: Iată această ficțiune, să presupunem, spune Ibn Sina, „că unul dintre noi ar creat dintr-o dată și creat perfect. Însă ochii săi sunt voalați și nu pot vedea lucrurile exterioare. El a fost creat în aer, (sau mai degrabă) în vid astfel încât să nu-l rănească rezistența aerului pe care el ar putea-o simți. Membrele sale sunt separate, deci nu se întâlnesc și nici nu se ating. Apoi el reflectează și se întreabă dacă propria sa existența este dovedită. Fără să aibă nici o îndoială, el ar afirma că el există; în ciuda a aceasta el nu ar dovedi mâinile sale, nici picioarele sale, nici intimitatea intestinelor sale, nici o inimă, nici un creier, nici orice lucru exterior, însă el ar afirma că el există, fără a stabili că există o lungime, o lățime, o adâncime (...) EL ar ignora existența tuturor membrelor sale, însă ar ști că existența „eului” său, a sa „anniya” (intenție), este ceva.”[145] Acest argument al „omului zburător” Descartes îl reia și-l utilizează contra lui Ibn Rushd. „..., și văzând că eu puteam să disimulez că eu nu aveam nici un corp, și că nu exista nici o lume și nici un loc în care eu să fi fost; însă că eu nu puteam disimula pentru aceasta că eu nu eram deloc; și că din contră, din aceasta însăși că eu gândeam la pune la îndoială adevărul celorlalte lucruri, urma în mod foarte evident și foarte cert că eu eram; în loc ca, dacă eu aș fi încetat doar să gândesc, chiar dacă tot restul a ceea ce imaginasem ar fi fost adevărat, eu nu aveam nici un motiv să cred că eu aș fi fost; eu am cunoscut de acolo că eu eram o substanță a cărei întreagă esență sau

---

[144] Etienne Gilson, Les sources gréco-arabes de l’Augustinisme avicennisant, Paris, Vrin, 1981, p. 41.

[145] Amélie-Marie Goichon, La distinction de l’essence et de l’existence d’après Ibn Sînâ, Paris, Desclée de Brouwer, 1937, p. 14. Etienne Gilson, Les sources gréco-arabes de l’Augustinisme avicennisant, Paris, Vrin, 1981, p. 40.

natură nu este decât de a gândi, și care, pentru a fi, nu are nevoie de nici un loc, nici nu depinde de vreun lucru material. Astfel încât acest eu, adică sufletul, prin care eu sunt ceea ce eu sunt, este în întregime distinct de corp."[146]

Ceea ce trebuie văzut în mod egal este că Descartes folosește în mod exact aceeași metodă ca și Al-Ghazali. Este suficient să compari „Al-munqidh min al-dalal" cu „Meditațiile Metafizice" pentru a-ți da seama de evidență.

Mult înainte de Descartes, Al-Ghazali, se angajează într-o întreprindere de refondare a științei, deconstruiește, pune la îndoială, toate diferitele metode ale epocii sale pretinzând la certitudine. El revine mai întâi asupra copilăriei sale și a anilor săi de studii. El povestește că foarte tânăr, el avea deja o mare sete de cunoaștere, că el a obținut în tinerețea sa o anumită cantitate de cunoștințe pe care el le considera atunci ca și certe, însă că toate aceste cunoștințe pe care el le-a moștenit în copilăria sa au sfârșit prin a se sparge. El ar fi putut într-adevăr să se oprească acolo, și să concludă că spiritul uman nu poate atinge nici o certitudine. Însă din contră, „mișcat de o forță interioară"[147], el a decis să continue. Neputând să se satisfacă din această incertitudine, el decide să facă tabula rasa de trecut, să deconstruiască totul, pentru a reîncepe totul și a reconstrui știința pe baze solide. „Eu mi-am spus atunci: tocmai asupra realității lucrurilor eu trebuie să anchetez. Îmi era deci indispensabil să cunosc (mai întâi) esența veritabilă a științei și atunci mi-a apărut în mod clar că știința certă era cea al cărei obiect de cunoaștere se devoala fără a fi murdărit de îndoială și fără ca vreo posibilitate de eroare și iluzie să poată să i se asocieze și fără ca inima să poată să contemple o astfel de eventualitate. (...) Astfel eu am înțeles că orice lucru (miraculos) pe care eu îl ignoram și despre care eu nu

[146] René Descartes, Discours de la méthode, Paris, Flammarion, 2016, p. 67.
[147] Al-Ghazâlî, La délivrance de l'erreur, Paris, Albouraq, p. 25.

aveam nici o cogniție certă releva de o știință puțin fiabilă și incertă, și orice știință lipsită de fiabilitate nu poate fi o știință certă.”[148]

În întreprinderea sa de refondare a științei, Al-Ghazali începe mai întâi prin a pune la îndoială cunoașterile ieșite din simțurile sale. „Făcând apel la toată energia mea, eu m-am pus să reflectez asupra lucrurilor percepute de simțuri și asupra adevărurilor necesare, și dacă îmi era posibil să fac să apară în mine câteva îndoieli cu privire la subiectul lor. Îndoiala persistentă a zdrobit asigurarea pe care eu o aveam în lucrurile percepute de simțuri. Ea s-a insinuat atât de profund în mine încât eu am sfârșit prin a-mi spune: cum să te încrezi în lucruri sensibile atunci când vederea, unul dintre principalele simțuri, când ea fixează o umbră, o vede fixă, imobilă și o declară privată de mișcare? După o oră de observație, vederea realizează mobilitatea acestei umbre care în fapt se deplasează, nu în mod instantaneu nici dintr-o dată ci în mod progresiv, încetișor, de o manieră în care ea nu este niciodată imobilă. Și încă, ochiul observă o stea și o vede atât de mică cât o monedă de aur, apoi calculele geometrice demonstrează că acest astru este în fapt mult mai mare decât pământul.”[149]

El pune apoi la îndoială imaginarul, iar acolo el ia drept exemplu visul. „Sufletul meu ezită să răspundă apoi făcu recurgând la problema complicată a visului, el spuse atunci: „Nu vezi tu că visul te poartă la a crede anumite lucruri și a imagina anumite altele pe care tu le reții ca și sigure și ferme. În această stare, tu nu ai nici o îndoială în ceea ce privește validitatea lor însă la trezirea sa, tu iei conștiință că tot ceea ce imaginaseși și crezuseși este nefondat și inconsistent.”[150]

El sfârșește prin a face tabula rasa de tot ceea ce el însuși putuse preda: teologie, filosofie, matematici, pentru a regăsi adevărata cale a științei, vindecarea inimii, și care presupune în mod precis faptul ca să nu

---

[148] Ibid.

[149] Al-Ghazâlî, La délivrance de l’erreur, Paris, Albouraq, p. 29

[150] Ibid.

considerăm că această cale esențială ar fi cea care procedă prin demonstrație sau argumentație,[151] ci calea care procedă prin negația, prin aneantizarea tuturor formelor de obstacole. Este această metodă acolo cea pe care o regăsim la Descartes. Descartes se va servi de Sfântul Augustin, de Toma de Aquino, însă și de Ibn Sina și Al-Ghazali pentru a combate teza lui Ibn Rushd.

Iată veritabilul cadru istoric, în care trebuie resituat Lacan. Este tocmai acolo unde trebuie reînscrisă psihanaliza lacaniană. Trebuie s-o reînscrii în această lungă istorie. Această teorie a lui Ibn Rushd care a fost atât timp combătută, care s-a vrut în mod absolut să fie stinsă, se regăsește în fapt la fundamentul învățământului lui Lacan. Ne-am întrebat mult, pentru ce anume Lacan reintrodusese această veche noțiune de subiect. Există un răspuns la asta, aceasta este în mod precis pentru a face retur la subiectul rushdian și a se opune cogito-ului cartezian.

Trebuie s-o știi, cogito-ul, Descartes îl împrumută de la Sfântul Augustin și îl utilizează în mod esențial pentru a combate subiectul rushdian. Cogito-ul, Descartes și-l însușește pentru a face de acolo antiteza tezei lui Ibn Rushd. Trebuie să-l consideri, înainte de toate, ca și inversul subiectului rushdian, ca și o inversiune, ca și o negație a diviziunii subiectului. Cogito-ul, Descartes îl utilizează în mod esențial în reacție la diviziunea subiectului. „Eu gândesc deci eu sunt” la Descartes presupune că eu sunt proprietarul gândurilor mele, și este întocmai aceasta ceea ce este pus în chestiune de către Ibn Rushd. Istoria subiectului modern, inițiată de Toma de Aquino, la care aparține de asemenea cogito-ul cartezian, trebuie concepută ca și o luptă contra

---

[151] „Vindecarea mea” nu este rezultatul aranjamentului convenabil al unei demonstrații sau al ordinii sistematice stabilite la un discurs, ea este datorată luminii pe care Dumnezeu a proiectat-o în inima mea (...) Cel care consideră că descoperirea adevărului stă pe argumente bine definite, limitează (deseori fără a o ști) amplitudinea Misericordiei divine.” Al-Ghazali, „Eliberarea de eroare”, Paris, Albouraq, p.33.

subiectului rushdian, în mod precis ca și o renegare de dependența și diviziunea subiectului. Trebuie să treci pe acolo pentru a putea înțelege pentru ce anume Lacan deconstruiește cogito-ul cartezian. Tocmai în acest context acolo devine mai inteligibil sloganul lacanian al „returului la Freud". „Returul la Freud" al lui Lacan este înainte de toate un retur la scandalul teoriei lui Ibn Rushd.

Iată pentru ce Jacques Lacan va căuta să deconstruiască cogito-ul cartezian. Dacă la întrebarea „Cine sunt eu?", răspunsul cogito-ului lui Descartes este : Eu sunt stăpânul gândurilor mele, răspunsul lui Lacan, tot așa ca și Ibn Rushd, este mai degrabă: eu sunt la locul sclavului. Toate elaborările succesive ale lui Lacan asupra cestui subiect conduc la a relativiza, suveranitatea cogito-ului și la a dezuni „eu gândesc deci eu sunt". Este absolut clar pentru Lacan că această formulă nu ține în picioare, în măsura în care „eu nu sunt, acolo unde eu sunt jucăria gândirii mele"[152]. În toate reluările pe care el le va face ale cogito-ului, Lacan întotdeauna se va forța întocmai de a dezuni eu gândesc de eu sunt, considerând că aceasta este ceea ce implică experiența clinică. Iată de ce el va scrie mai degrabă, „Eu gândesc: „Deci eu sunt."[153] El va pune acolo altă punctuație, în acest mod, el va putea relativiza legătura între „eu gândesc deci eu sunt" și instaura la locul acestei legături de adecvare și identitate, o tăietură. Ceea ce Lacan va împlini aceasta este în fapt distrugerea cogito-ului. Această demolare are drept scop, înainte de toate, de a reinstaura diviziunea subiectului.

Tocmai pentru că subiectul cartezian este inversiunea subiectului rushdian, Lacan va face inversiunea subiectului cartezian. Tocmai astfel învățământul lui Lacan trebuie închipuit, înainte de toate, ca și o inversiune a inversiunii carteziene.

---

[152] Jacques Lacan, Ecrits I, L'instance de la lettre dans l'inconscient, Paris, Seuil, 1966, p. 515.

[153] Jacques Lacan, Ecrits II, La science et la vérité, Paris, Seuil, 1966, p. 345.

În realitate, prin returul la Freud al lui Lacan, nu este decât inspirația inaugurală a lui Ibn Rushd cea care în fapt continuă să fie urmărită. Lacan nua făcut decât să reintroducă, în psihanaliză, polemicile averroiste și anti-averroiste. Pe fondul acestor polemici putem pune puțin mai multă lumină asupra învățământului lui Lacan. Aceasta este încă ecoul acestor polemici ceea ce rezonează în învățământul său. Aceste polemici durează încă, ele sunt mereu de actualitate. Teza lui Ibn Rushd acompaniază și caracterizează încă ceea ce face psihanaliza de azi. Este tocmai pentru ce el este încă contemporanul nostru.

Punctul de plecare al lui Lacan în psihanaliză este înainte de toate marcat de faptul că el a adoptat teza lui Ibn Rushd și a lui Ibn Sina contra ortodoxiei carteziene. Și tocmai așa returul la Freud al lui Lacan s-a prezentat, printr-o negație a cogito-ului cartezian, ca și o deconstrucție a subiectivității, ca și o repunere în chestiune a tuturor acestor noțiuni, de ego, de identitate, de unitate, de eu, de conștiință de sine. Ceea ce face particularitatea învățământului lui Lacan, aceasta este întocmai efortul de a deconstrui toate aceste categorii care aparțin tradiției carteziene. Învățământul lui Lacan s-a născut ca și o rezistență la subiectul modern. Aceasta este întocmai o revoltă, în numele dependenței și supunerii subiectului, contra conștiinței de sine, contra eului, contra identității și a tuturor acestor valori de libertate și de autonomie. Dacă Lacan a preferat să păstreze această veche noțiune de subiect, aceasta este în mod precis pentru a o opune la subiectul modern, subiectului ca și agent. Această noțiune de subiect, el a mers s-o caute, în tradiția islamică, și așa el a putut elibera psihanaliza de noțiunea de eu. Aceasta este ceea ce i-a permis, între altele, să se opună la „l'ego psychology" pentru care cuvântul maestru era autonomia eului.

Așadar în mod evident acest retur la Ibn Rushd și la Ibn Sina a fost prezentat de Lacan ca și un retur la Freud. Returul la Freud al lui Lacan nu a fost decât un voal, un voal al veritabilei referințe. Promovarea returului la Freud nu a fost decât o mască, o deghizare, căci acest retur a mobilizat înainte de toate resursele lui Ibn Sina și ale lui Ibn Rushd.

Este prea bine de tezele lor faptul că Lacan s-a împroprietărit pentru a defini subiectul psihanalizei. Dacă o vrem să înțelegem Lacan, trebuie în mod evident să citim Freud, însă nu trebuie mai presus de toate să uităm, Ibn Sina și Ibn Rushd. Dacă ne limităm la învățământul lui Freud, nu putem în mod veritabil să înțelegem. Învățământul lui Lacan devine mult mai clar, situat într-o istorie mai lungă.

Capitolul 4. Experiența analitică

Supunerea Lacan nu o tratează ca pe o deficiență, din contră, el definește subiectul prin supunere. Ceea ce pune problemă pentru el este mai degrabă libertatea. Nebunia, cum anume este ea definită de Lacan? Ca și un delir de libertate. Pentru el „oamenii liberi, adevărații, sunt în mod precis nebunii.”[154] Nebunia este forcluziunea supunerii. Aceasta este respingerea semnificantului primordial, semnificant față de care, subiectul a ajuns „pentru prima oară în poziția de a se supune acolo.”[155] Pentru Lacan, credința în libertate este un delir. De aceea diferența căreia Lacan îi acordă o mare importanță este cea dintre supunere și libertate. Libertatea este contrariul întocmai al supunerii, este contrariul dependenței. De aceea pentru el subiectul este mereu efectul unei cauze, în timp ce, a se lua drept cauza de sine este nebunia. În nebunie, supunerea este ca și forclusă, respinsă prin credința în libertate. Pentru Lacan, a crede că ești liber este de ordinul delirului.

Deci nu în termeni de deficit, de fragilitate, de tulburare, sau de alterare de funcții psihice, trebuie concepută nebunia, ci în termeni de credință. Este credința în libertate cea care este considerată de Lacan ca și cauzalitate esențială a nebuniei.

---

[154] Jacques Lacan, Tous Ecrits, Conférence sur la psychanalyse et la formation du psychiatre à Ste Anna, version numérique, Association lacanienne internationale, p. 1104.

[155] Jacques Lacan, Les quatre concepts fondamentaux de la psychanalyse, Paris, Seuil, 1973, p. 307.

În 1946, la zilele psihiatriei la Bonneval, atunci când Henri Ey, fidel tradiției carteziene, care „face din fiecare individ autorul lumii sale”, este condus la a considera bolile mentale ca și „insulte și împiedicări ale libertății...”[156], Lacan îi va răspunde avansând, din contră, faptul că nebunia „departe de a fi pentru libertate „o insultă”, ea este cea mai fidelă însoțitoare a sa, ea îi urmează mișcarea sa ca și o umbră.”[157] Fenomenul nebuniei nu este, pentru el, separabil de libertate. Ceea ce este pus în chestiune este întocmai credința în libertate. Este ceea ce el confirmă câțiva ani mai târziu în seminarul său despre psihoze: „Eu am încercat ultima dată să vă arăt că eul, orice noi am gândi despre funcția sa, și eu nu voi merge mai departe decât de a i-o da pe cea a unui discurs al realității, comportă mereu ca și corelat un discurs care, el, nu are nimic de-a face cu realitatea. Cu impertinența care, așa cum fiecare știe, mă caracterizează, eu l-am desemnat ca și discursul de libertate, esențial omului modern în calitatea în care el este structurat de o anumită concepție a autonomiei sale. Eu v-am indicat despre asta caracterul în mod fundamental parțial, inexplicabil, parcelar, diferențiat și în mod profund delirant.”[158]

„Sănătatea mentală”, eu pun acolo de bună voie ghilimele, dacă putem folosi acest termen, se măsoară la distanța păstrată cu identificarea la sine însuși, cel care se numește eul.”[159] Eul ca atare, pentru Lacan, este în mod profund delirant. Aceasta este o teză pe care o găsim deja în chiar primul său învățământ în care el reperează paranoia ca fiind intimă funcției eului însuși. Din contră, conceptul de subiect, putem spune că aceasta este un concept anti-delirant. Ceea ce Lacan numește subiect

---

[156] Henri Ey, cité par Lacan, Propos sur la causalité psychique

[157] Jacques Lacan, Ecrits I, Propos sur la causalité psychique, Paris, Seuil, 1966, p. 175.

[158] Jacques Lacan, Les Psychoses, Paris, Seuil, 1981, p. 165.

[159] Jacques Alain Miller, Vie de Lacan, Cours n°9 du 14/04/2010, p.5. http://jonathanleroy.be/2016/02/orientation-lacanienne-jacques-alain-miller/

sau lipsă de ființă, aceasta este mai degrabă un indicator de „sănătate mentală”.

Fenomenul nebuniei, pentru Lacan, nu este separabil de problema „ființei în general”[160]. Cauza esențială a nebuniei este legată la credința subiectului despre ființa sa. Este tocmai raportul la ființă ceea ce este determinant. „Departe așadar ca nebunia să fie faptul contingent al fragilităților organismului”[161], nebunia „se măsoară mai degrabă la atracția însăși a identificărilor în care omul angajează totodată adevărul său și ființa sa.”[162] Nu este într-atât fragilitatea organismului cea care cauzează nebunia, cât faptul de a se lua drept ființa. Nebunia relevă de delirul ființei, și nu de o deficiență organică sau de un defect de funcții psihice. De aceea Lacan va spune că „dacă un om care se crede un rege este nebun, un rege care se crede rege nu o este mai puțin.”[163] Lacan ia de asemenea exemplul figurii filfizonului care crede că nu depinde decât de el însuși, care „se crede în sumă ceea ce el este: un fericit ștrengar, însă bunul simț îi dorește „in petto” (în piept, în secret) încurcătura care îi va revela faptul că el nu o este într-atât cât o crede.”[164] El dă în mod egal exemplul Napoleon, „Napoleon nu se credea absolut deloc Napoleon, pentru a fi făcut știut prea bine prin ce mijloace Bonaparte produsese Napoleon.”[165] Napoleon nu se lua drept Napoleon, „căci el știa prin ce mijloc Bonaparte promovase Napoleon, căci el știa că era o construcție, un artificiu, că Napoleon era o ficțiune a lui Bonaparte. Și dacă el s-a crezut Napoleon o dată, aceasta este tocmai la momentul în care el a devenit nebun, adică la momentul în

---

[160] Jacques Lacan, Ecrits I, Propos sur la causalité psychique, Paris, Seuil, 1966, p. 165.
[161] Jacques Lacan, Ecrits I, Propos sur la causalité psychique, Paris, Seuil, 1966, p. 175.
[162] Ibid.
[163] Jacques Lacan, Ecrits I, Propos sur la causalité psychique, Paris, Seuil, 1966, p. 170.
[164] Ibid.
[165] Ibid.

care el a crezut că totul era posibil, cum ar spune celălalt. În care el a crezut că într-adevăr nimic nu îi rezista."[166] „Tocmai în inima dialecticii ființei"[167] Lacan situează „necunoașterea esențială a nebuniei"[168]. Atunci când credem a fi ceea ce o suntem, acolo există necunoaștere, până ce survine un simptom, care ne revelă că nu suntem chiar așa de liberi pe cât o credem.

Lacan împrumută ontologiei avicenniene această idee de dependență de ființă, în acest mod el va da seama despre nebunie. Nebunul este cel care se ia drept ființa, care respinge lipsa sa de ființă și dependența sa de ființă, este ceea ce explică de asemenea faptul că în perspectiva lacaniană „omul nebun este omul liber". Cel care a împrumutat în mod egal această cale a ontologiei avicenniene, este numitul Heidegger. Iată ceea ce el poate scrie de exemplu în „Interpretare a celei de-a doua considerații intempestive a lui Nietzsche": „Concepția omului ca și „subiect" tot atât cât interpretarea anterioară și inamovibilă a omului ca și animal rațional, ca și trăind acolo în față, fac și una și cealaltă obstacole de o aceeași manieră, întărindu-se reciproc, la orice chestionare mai originară care vizează esența omului și a ființei-om pornind de la loialitatea sa la ființa însăși[169]."

În acest același fir Lacan concepe experiența analitică. Operația analitică are mereu drept scop de a rezolva acest obstacol major care este autonomia, pentru a conduce subiectul la a consimți la lipsa de ființă și la a face loialitate la cauza care îl determină. Subiectul nu este decât efectul unei cauze, în timp ce el are mai degrabă tendința de a se

---

[166] Jacques Alain Miller, Vie de Lacan, Cours n°9 du 14/04/2010, p.5. http://jonathanleroy.be/2016/02/orientation-lacanienne-jacques-alain-miller/

[167] Jacques Lacan, Ecrits I, Propos sur la causalité psychique, Paris, Seuil, 1966, p. 170.

[168] Jacques Lacan, Ecrits I, Propos sur la causalité psychique, Paris, Seuil, 1966, p. 171.

[169] Martin Heidegger, Interprétation de la deuxième considération intempestive de Nietzsche, traduction Boutot, Paris, Gallimard, 2009, p.185.

lua drept cauză de sine. Există deci, înainte de toate, pentru Lacan, o poziție a subiectului care este de dependență, de supunere, prin raport la o cauză, iar din contră, cel care refuză să se supună la această cauză poate atunci să fie considerat ca și liber, însă de asemenea nebun. Pentru a-l face să iasă din delirul său, scopul analizei este deci de a conduce la a accepta lipsa sa de ființă și a se supune la cauza care îl determină. Experiența analitică, Lacan, o concepe mereu ca și inversul unei eliberări, pentru că ea vizează întotdeauna supunerea. Interpretarea nu este deschisă tuturor sensurilor. Ea nu este nu contează care, ea este o interpretare semnificativă, care nu trebuie ratată. Asta nu împiedică faptul că nu această semnificație este cea care este pentru advenirea subiectului esențială. Esențialul este ca el să vadă, dincolo de această semnificație, la ce semnificant non-sens, ireductibil, traumatic, el îi este, ca și subiect, supus. Esențialul experienței analitice este o muncă care este făcută asupra autonomiei, pentru a obține deconstrucția sa. Scopul este de a readuce subiectul la S-ul său barat. Subiectul barat, aceasta este întocmai cel care recunoaște dependența sa.

Obiectivul experienței analitice este de a reveni la poziția subiectului anterioară respingerii cauzei, respingerii inconștientului. Ea vizează o poziție a subiectului, anterioară forcluziunii supunerii la cauză, a supunerii la semnificantul primordial. Oricare ar fi modul de a aborda acest învățământ, ne dăm seama că el merge mereu contra autonomiei, contra libertății, contra identității. Experiența analitică este, înainte de toate, făcută pentru a contra această falsă credință care consistă la a se lua drept cauză de sine. Tocmai în aceasta psihanaliza vizează subiectul ca și non-credul. Subiectul non-credul este cel care recunoaște S-ul său barat, care asumă lipsa sa de ființă, dependența sa, supunerea sa. Aceasta este un parcurs care este inversul psihoterapiei. Care este scopul oricărei terapii? Este afirmarea de sine, scopul este de a vă face stăpân al vostru înșivă, în timp ce operația analitică are în mod esențial drept funcție de a vă reconduce la statutul vostru de sclav. Ceea despre ce este vorba în experiența analitică, aceasta este întotdeauna o

ordonanțare subiectivă prin raport la cauză, care este întotdeauna corelativă unei supuneri. Sfârșitul analizei apare întotdeauna ca și un retur la starea originală a subiectului care este supunerea. Pentru că la originea subiectului există supunerea, atunci la sfârșitul analizei regăsim de asemenea supunere.

Subiectul care vine în analiză este cel mai adesea un subiect, care crede în libertatea sa, care crede la propria sa ființă. El aspiră la o analiză întocmai pentru că el se simte supus, străin lui însuși, pentru că el nu suportă inconștientul, pentru că el resimte că el nu este stăpânul lui însuși. Plângerea care conduce la intrarea în analiză nu are alt scop decât de a vrea să fii stăpân de sine însuși. În spatele plângerii, există întotdeauna acest ideal de stăpânire, iar, de asemenea, din cauza acestui ideal se constituie simptomul. Respingerea supunerii revine în simptom. Supunerea este întotdeauna prezentă în simptomuri, însă pentru că ea a fost negată. Aceasta este returul refulatului. Supunerea care nu se înscrie în simbolic, revine în real. Supunerea, nu putem niciodată s-o excludem, s-o respingem. Atunci când supunerea ia din ce în ce mai mult loc, atunci când un subiect se simte din ce în ce mai mult deposedat de el însuși, până la punctul de a pierde orice posibilitate, aceasta este pentru că supunerea a fost respinsă. Putem să ne scoatem cu supunerea doar dându-i dreptate. Singurul răspuns posibil la supunere, este de a o accepta. Supunerea la inconștient, la cauză, este singura condiție a dezrobirii noastre, a eliberării noastre.

Așadar, subiectul guvernat de acest ideal, ajunge cu această credință în ființa sa, în libertatea sa, însă respingând inconștientul. Prin intermediul experienței analitice el trebuie să ajungă să deconstruiască acest ideal, această fantasmă, și să se recunoască în calitate de subiect al inconștientului. El ajunge cu cogito-ul său, persuadat de a fi stăpân al său însuși, iar analiza are drept scop de a-l conduce la a deconstrui această falsă credință și la a consimți la supunerea sa, ca și subiect al inconștientului. Scopul este de a-l face să renunțe la libertatea sa și a consimți la cauza care îl determină. Subiectul este determinat de o cauză

și este această cauză la sfârșitul analizei pe care el va trebui din nou s-o asume.

Cum anume subiectul trece el de la această falsă credință în libertatea sa la poziția de subiect al inconștientului? Ei bine prin negația asupra libertății sale. El trebuie să facă negația asupra eului său. Cu această singură condiție el poate regăsi accesul la dorința sa. Subiectul nu poate să se pună în raport cu cauza decât renunțând la libertatea sa. În această privință, experiența analitică vizează în mod esențial deconstrucția libertății. Aceasta este în ideea că, cauza este deja la început, însă voalată de eu. Scopul experienței analitice este de a deconstrui acest obstacol major, pentru a permite cauzei să se devoaleze în modul cel mai pur posibil.

Lacan distinge stări diferite ale subiectului, o stare anterioară și o stare posterioară experienței analitice. Avem deci la intrarea în analiză un subiect care crede în autonomia sa, care crede la libertatea sa, apoi de-a lungul experienței analitice acest subiect sfârșește prin a traversa, deconstrui această fantasmă, și a realiza că el nu este stăpân al lui însuși, ci supus inconștientului. El trebuie să treacă prin moarte pentru a recunoaște dependența sa, și a accepta supunerea sa. Ceea ce pentru el, înainte, era total inacceptabil.

Scopul este de a obține o transformare, o schimbare a poziției subiectului prin raport la cauză. El trebuie să treacă de la iluzia de autonomie la dependență, de la impotență la imposibil, de la identitate la diviziune, de la libertate la supunere. Aceasta implică moartea eului. Trebuie să treci pe acolo pentru ca această mutație să se poată facă.

Asta vrea să spună că cel care ajunge deja să se pună în chestiune, care ajunge să realizeze în fond că el nu este nimic, care ajunge să facă negația asupra lui însuși, să moară lui însuși, se găsește pe buna cale, spre cauză, spre real, însă aceasta nu este totul. Aceasta implică în mod egal sacrificiul subiectului presupus a ști. Fără sacrificiul subiectului presupus a ști, nu ar exista sfârșit de analiză.

Nu trebuie niciodată uitată poziția de seamăn a psihanalistului. Psihanaliza ca și experiență de trăit nu poate niciodată să se reducă la un a ști a face al psihanalistului. El nu este acolo decât ca și artificiu, ca și un subterfugiu necesar experienței. Psihanalistul nu este decât un mijloc, el este acolo mai întâi pentru a face crezut că o satisfacție este posibilă. Vizarea subiectului presupus a ști este inducția la muncă. El este iluzia necesară experienței, el susține iluzia satisfacției pentru ca o analiză să poată să înceapă. El nu face decât să se ofere „ca și punct de țintire”[170] pentru oricine este mușcat de cultul științei. El nu face decât să dea un suport la acest transfer, la acest fapt de iubire, la această credință făcută științei, în timp ce le știe foarte bine că această credință nu este sustenabilă. Cel care intră în analiză intră pentru că vrea să știe, însă la sfârșitul parcursului, el trebuie să realizeze faptul că din știință, în acest domeniu, nu există nimic în mod veritabil de atins. El trebuie să ajungă în sfârșit de parcurs la sacrificiu, cel al subiectului presupus a ști. „Termenul analizei consistă în căderea subiectului presupus a ști...”[171] Cel care rămâne prea fascinat și nu poartă în mod suficient bănuieli și îndoieli cu privire la psihanalist nu va putea să se servească de acolo. În fapt psihanalistul nu devine în mod veritabil util decât pornind din momentul în care am reușit să ne trecem de el. Atât timp cât rămânem atașați la subiectul presupus a ști ne găsim în infracțiune prin raport la cauză.

Experiența trebuie să conducă la real, și nu există alte mijloace pentru a accede acolo decât negația, distrugerea, sacrificiul semenilor, și inclusiv sacrificiul subiectului presupus a ști. La sfârșitul analizei, subiectul presupus a ști, trebuie să cadă, întocmai pentru a nu mai face ecran, la real. La instituirea subiectului presupus a ști, corespunde la finalul analizei destituirea sa. Căderea subiectului presupus a ști nu se reduce doar prin separarea cu un analist în particular, ci prea bine prin

---

[170] Jacques Lacan, L'envers de la psychanalyse, Paris, Seuil, 1991, p.122.

[171] Jacques Lacan, L'acte psychanalytique, version numérique, séminaire non publié, p. 87.

sfârșitul cultului devotat științei. Doar pornind de la această reversare un sfârșit de analiză este conceptibil. Aceasta vrea să spună că la finalul analizei, subiectul trebuie să realizeze că el nu poate conta pe nimic, decât pe real. El trebuie să ajungă să realizeze că el nu poate nici conta pe el însuși, nici pe un analist în particular, nici pe psihanaliza ea însăși. Tocmai acolo ia sensul său „nu există Altul lui Altul”. Aceasta este o negație radicală, generalizată cea care trebuie să se producă. Trebuie notat că itinerarul aici al subiectului în analiză nu face decât să repete pe cel al lui Al-Ghazali care face tabula rasa a tot, care nu mai crede la nimic, decât la Unul.

În final de analiză trebuie dat mărturie, și despre ce anume dăm mărturie în final de analiză? Dăm mărturie că *nu există Altul lui Altul*, altfel spus, dăm mărturie că nu există altă garanție decât Unul. Aceasta presupune să faci negația asupra ansamblului de semeni și să iei act că nu există decât o singură și unică garanție care este Unul. La sfârșit de analiză, trebuie să realizezi că *nu există Altul lui Altul*, că nu există altă garanție decât Unul și că tot restul nu este decât seamăn. Tocmai la aceasta Lacan face aluzie atunci când el face referință la indexul ridicat al Sfântului Ioan al lui Leonardo da Vinci.[172] Trebuie știut că aceasta face în mod egal ecou la islam, când dăm mărturie, pronunțăm profesiunea de credință și în același timp ridicăm indexul mâinii drepte, tocmai pentru a indica faptul că nu există altă garanție decât Unul. Lacan ne dă multe indicii, importantul este să vezi la ce se raportează ele.

Concluzie

Pentru a putea citi în mod corect Lacan trebuie deja să izolezi această formulă: *Nu există Altul lui Altul*, căci ea este, prin raport la tot ceea ce el a putut enunța, de o importanță capitală. Este formula cea mai importantă de reținut. Lacan este în mod principal ghidat de această formulă. Ea guvernează învățământul său de la un capăt la altul. Doar

[172] Jacques Lacan, *Ecrits II, La direction de la cure*, Paris, Seuil, 1966, p. 119.

luarea în seamă a acestei formule permite să dai seama de logica lacaniană. Ceea ce este decisiv în învățământul lui Lacan este: *Nu există Altul lui Altul*.

Mai apoi, trebuie bine să vezi la ce anume ea se raportează. Această formulă nu vine ca atare de la psihanaliză. Lacan nu a găsit-o la Freud, ci în tradiția islamică. Când Lacan ne spune că *nu există Altul lui Altul*, în fapt el nu face decât să retraducă *nu există alt Dumnezeu decât Dumnezeu* al islamului, care semnifică în mod precis că *nu există altă garanție decât Unul*.

Pornind de acolo, putem degaja, principiul, metoda Lacan. Metoda Lacan, în ordonanțarea sa este în mod exact similară profesiunii de credință a islamului. Regăsim în mod exact aceeași logică în operă. Aceasta se sprijină pe negația semenilor, pentru a ajunge la garanție. Este simplu, asta permite să situezi acest învățământ într-o continuitate, asta îi ridică de asemenea partea sa obscură, și asta permite în mod egal să indici în ce tradiție se înscrie și cum poate fi citit.

Dacă vrem să sesizăm ceea ce animă acest învățământ, punctul cheie al acestui învățământ, în profesiunea de credință a islamului îl găsim. Acolo îi găsim axioma, fundamentul, baza. Prin profesiunea de credință a islamului putem, într-adevăr, rezuma reflecția lui Lacan privind experiența analitică. Iată veritabilul punct de sprijin pornind de la care Lacan a construit învățământul său.

Chiar dacă învățământul lui Lacan se propune ca și un retur la Freud, ceea ce îl animă, în mod mai secret, este tradiția islamică. Lacan procedă astfel, el izvorăște în tradiția islamică, dar a atribuit-o lui Freud. Este tocmai pentru ce, dacă căutăm marele secret al psihanalizei, nu la Freud îl putem găsi, ci în tradiția islamică. Lacan nu este chiar atât de freudian, el se inspiră mult mai mult din islam decât o credem.

Nu reușim să-l înțelegem pe Lacan pentru că tocmai această referință acolo nu a fost niciodată dată de el. El chiar a făcut totul pentru a ne refuza accesul la ea. Islamul în inima psihanalizei este absolut esențial de sesizat, în lipsa căruia nu înțelegem mare lucru.

După, toate acestea nu înlătură absolut nimic geniului lui Lacan. Islamul ne ajută să citim Lacan. Pornind de la islam, putem înțelege mai bine Lacan, însă Lacan permite de asemenea în retur să înțelegem mai bine islamul și să evităm să confundăm islamul cu perversiunea islamului care consistă, în mod principal, să vrei să impui islamul.

CHRISTIAN FIERENS

Psihanalist, psihiatru, doctor în psihologie, membru al Asociației lacaniene internaționale.

Cărți:

2002. Lectură a lui L etourdit: Lacan 1972

2005. Texte fondatoare ale psihanalizei: Subersiunea Subiectului

2005. Texte fondatoare ale psihanalizei: Lituraterre (Lacan 1971)

2005. Cum să gândești nebunia?

2006. Relansarea falusului

2007. Clinica lacaniană: Despre femenitate

2008. Lectură a lui Encore

2010. Lectură a Celor Patru Concepte Fundamentale ale Psihanalizei, Seminarul XI al lui Lacan

2010. Lecturi ale lui Freud

2012. Logică a inconștientului: Lacan sau rațiunea unei clinici

2012. Discursul psihanalitic: O adoua lectură a lui L etourdit de Lacan

2015. Lectură a unui discurs care nu ar fi al seamănului

2015. Lecturi ale lui Lacan

2015. Vorbirea și topologia: De ce și cum vorbirea implică topologia?

2016. Sufletul narcisismului

2017. Capcanele realismului

2018. Lectura sfâtomului

2018. Lectură a sfântomului

Lire en Psychanalyse

Le principe de jouissance

Critique de la raison pratique (Kant)
Kant avec Sade (Lacan)

Christian Fierens

EME editions

2012. Discursul psihanalitic, o a doua lectură a Letourdit de Lacan

LE DISCOURS PSYCHANALYTIQUE

UNE DEUXIÈME LECTURE DE *L'ÉTOURDIT* DE LACAN

CHRISTIAN FIERENS

POINT HORS LIGNE

érès éditions

1

BOGDAN WOLF

2019. Angoasă între dorință și corp. Ce spune Lacan în seminarul 10

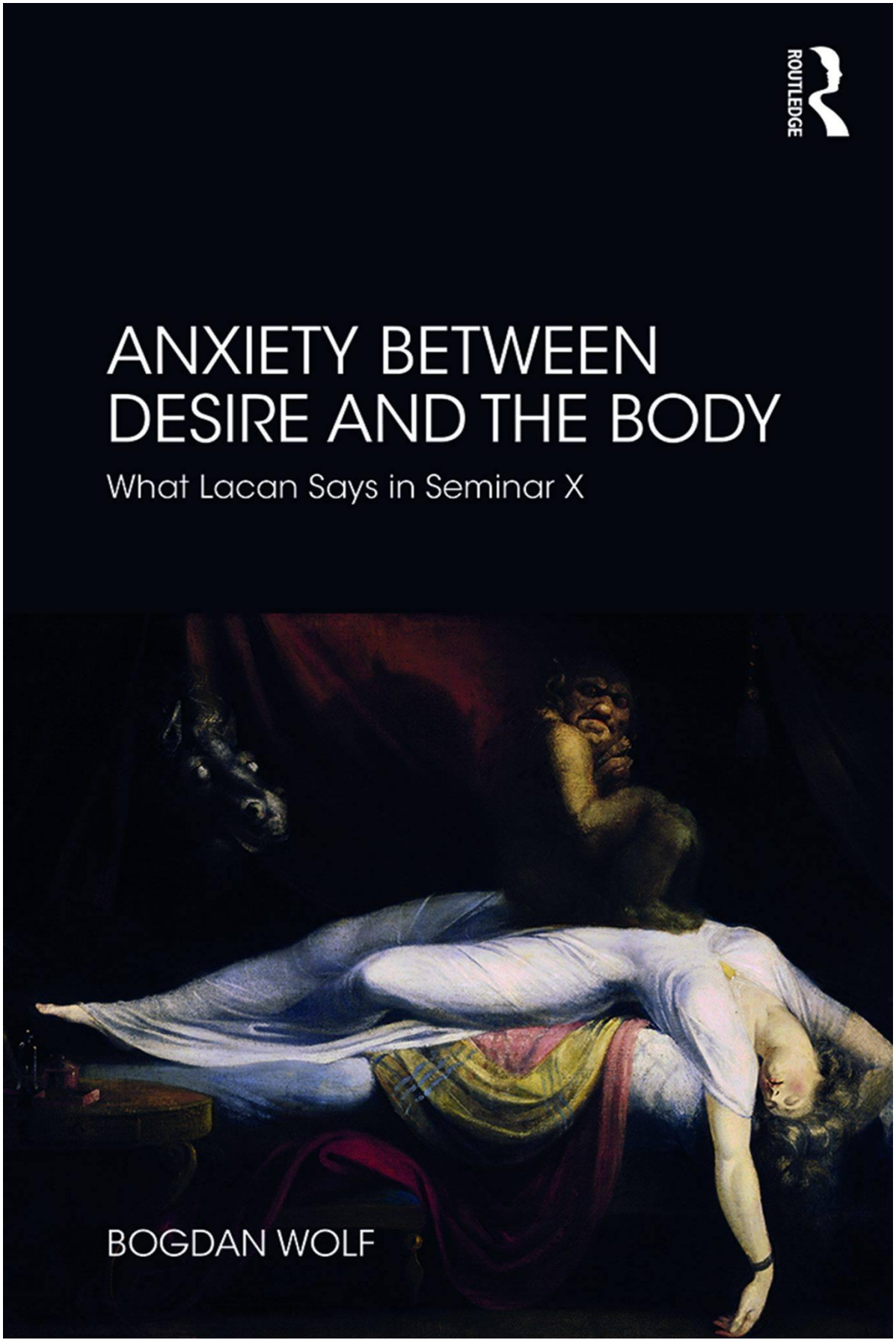

1.Pentru a începe. Între angoasă și iubire.

Politici ale Seminarului X al lui Lacan: de ce angoasă? Dorință nu fără angoasă. Dincolo de angoasa castrării. Obiectul a și corpul. Iubire și traumă.

2.Harta angoasei.

Ființă, Nimicul și vidul. Angoasă nu este semnificantul. Angoasă între dificultate și mișcare. Patru și jumătate formule ale dorinței. Dorință și obiectul a.

3.Cauza dorinței și obiectul „a”.

Ce sunt eu pentru marele Altul? Realitate și cauză. Pasaj la act și acting-out. Înapoi la cauza dorinței.

4.„Soluții perverse”.

Fetiș. De la castrare la privare. A fi, a avea, și nu fără. Obiectul a în fantezia nevroticului. Postișul și cererea ca și obiect a. Fantezia perversului și cinicul. O introducere în masochism.

5. și 6. Revizuire a contra-transferului.

Masochistul și scopul său. Pariul lui Lacan și iubirea împărtășită. Lucia Tower, pacienții ei, soțiile lor, și sexul analistului. De la rădăcinile conceptului de contra-transfer la anxietatea analistului. Contra-transfer ca și umanism și analistul lacanian. Margaret Little și identificarea analistului cu analizantul. „Poți tu să vezi că mă sacrific pentru tine?”. Fanteziile bărbatului și femeii, și Don Juan. Contra-transfer și obiectul „a”: ce este psihanalistul?. Logica doliului. „Total răspuns” și anxietatea analistului. Sesiunea lacaniană dez-infinitizată.

7.Semne ale iubirii. Femeia știe cel mai bine

Ce rămâne din contra-transfer. Angoasă: medianul dintre juisare și dorință. Obiectul „a”: de la fără-nume la iubire. Femeia între angoasă și

iubire. „Eu te doresc chiar dacă n-o știu”. Cum să vorbesc celui pe care-l iubesc? Femei, bărbați, orgasmul, și lipsa.

8.Fenomen al corpului vorbitor

Dorință în acord cu sexele. Vidul ca și constitutiv al dorinței. „Dorință este o iluzie”. Anatomia lui Lacan - tăietura și buzele. Între mamelă și obiectul sân. Dracula pentru totdeauna: funcția limbii. Dubla funcție a obiectului „a” și punctul-angoasă. Obiect respirație

9.Constituirea obiectului „a”

De la coitus freudian... ...la orgasm lacanian. Cererea orală și dorință. Analul, falicul, și scopicul. „Pură dorință” sau fantezie a obsesionalului. Subiectivare în acord cu gaura: gura, anusul și respirație. Luther.

10.Falusul și vocea tăcută

Vocea Shofar. Ochiul și privirea. Mitul paricidului: la început a fost vocea. Compozitor surd și urechea analistului. Logica excluderii.

11.Clinică psihanalitică. Angoasă și nevroza obsesională

Angoasă pentru totdeauna și confuzia

Pentru a conclude să spunem că dacă urmăm itinerarul lui Lacan suficient de aproape, ne va permite să introducem o mică inovație în schema constituirii obiectului „a”, pentru care propriile sale articulări pe anatomia angoasei deja ne dau o indicație. Evanescentul falus, sau contingența falusului așa cum el se va referi la asta începând de acolo, ne-a dat un bun start pentru a cartografia variate puncte ale corpului și interconexiunile lor. Odată cu sosirea vocii și a urechii ca și joncțiunea marcată de angoasă ca și constituindă, suntem lăsați cu următoarea modificare.

Angoasa nu decepționează, Lacan spune. Aceasta ne spune câteva lucruri. Mai întâi, ceva ce întotdeauna ne-a lovit într-un fel evident, natural, nu este absolut deloc așa de evident. Lacan nu spune că angoasa spune adevărul. El spune că ea nu decepționează, că nu minte, ceea ce este diferit. Lasă el adevărul în afara ecuației? Nu în întregime pentru că el de asemenea spune că adevărul minte – „Eu, adevărul, mint”. Ori, pentru că nu este posibil să spui tot adevărul, poți spune doar o parte din el, să-l jumătate-spui, sau să-l spui printre linii. Și atunci când adevărul spune că el minte, Lacan adaugă, poți fi sigur că nu minte pentru că este presupus să știe. Pe scurt, adevărul poate spune adevărul fără s-o știe. Aceasta este un alt mod de a spune ceea ce Lacan a spus de la început, și anume că nu există adevărul despre adevăr. Adevărul freudian, lacanian va fi spus în acord...Adevărul spune adevărul fără s-o știe de fiecare dată când vorbește pentru că nu există nici un mod de a-l spune tot odată. Aici este unde angoasa se reîntoarce pe poarta din spate. Angoasa nu decepționează atunci când vorbește adevărul ca și conectat cu știința, cu presupunerea științei, pentru că acolo este realul în mizã de fiecare dată când eu deschid gura să vorbesc.

Atunci când Lacan spune că angoasa nu decepționează el o pune pe calea care conectează anatomie și transcendență, acolo unde o găsim întotdeauna în cărțile de biologie, sociologie, să nu menționăm catehism și moralitate.

O introducere la nevroza obsesională.

Să nu știi și să nu fi în stare să.

În câmpul scopic.

Doliu și melancolie: unde este tatăl?

COLECTIV

2020. Practica lui Lacan

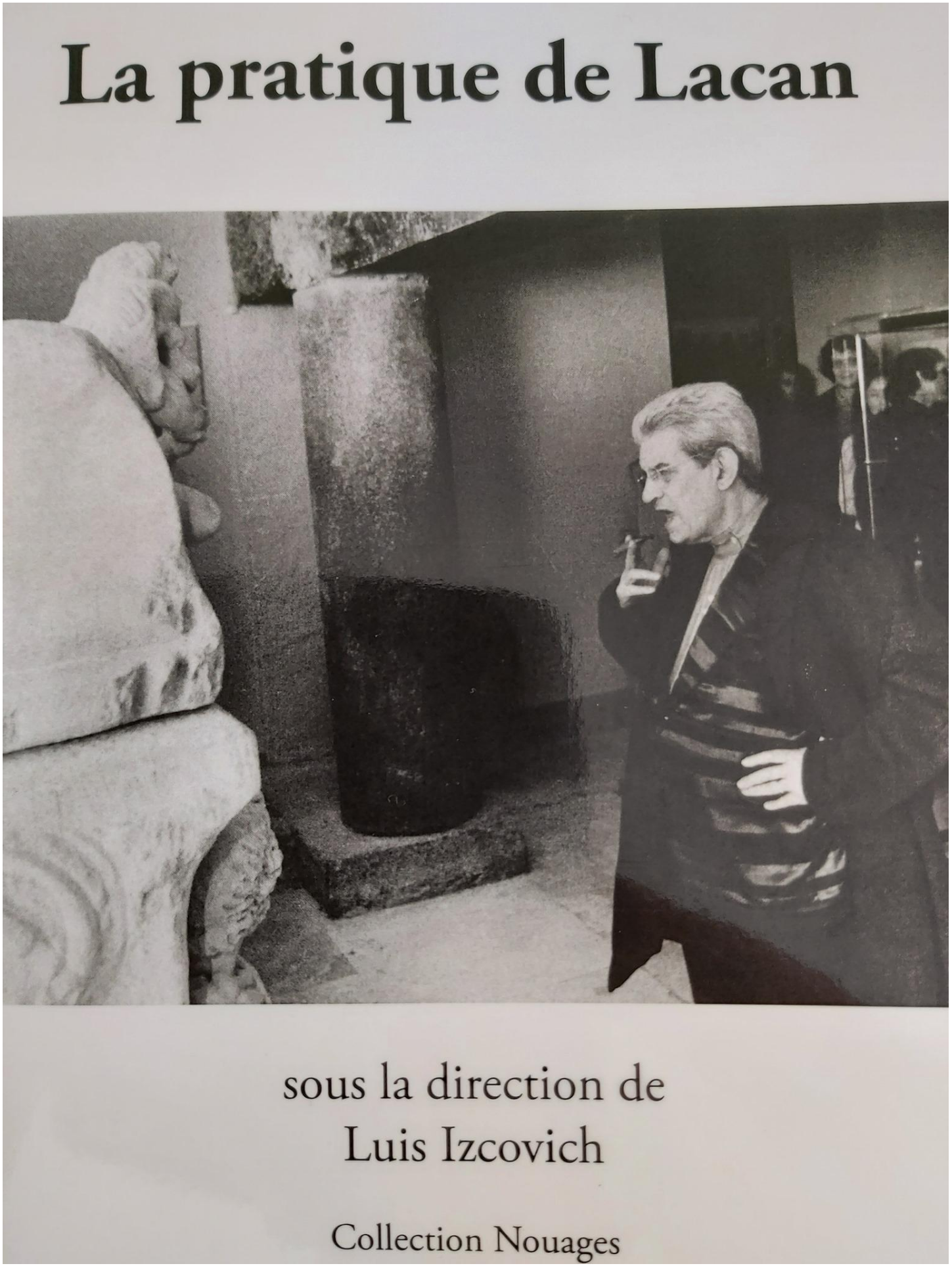

Prefață

Există o teorie lacaniană. Ea este rezultatul unei elaborări progresive puse în formă de Lacan prin intermediul seminariilor și scrierilor sale. Să remarcăm că spunem „opera lui Freud”, dar nu spunem „opera lui Lacan”.

Elaborarea sa a dat loc la ceea ce numim „învățământul său” sau „învățământul lui jacques Lacan”, în referință mai ales la seminarul său început în 1953. Însă această elaborare este fructul unei practici începută mai înainte de toate prin psihiatrie apoi în psihanaliză pornind de la sfârșitul anilor treizeci și continuând până la moartea sa în 1981.

Unii au prezis că această practică trebuia să se termine cu dispariția lui Lacan.

Astăzi numele său a traversat frontierele, cele ale țării, cele ale limbii, cele ale culturii. Este frecvent de exemplu ca cineva, fără să fi citit niciodată un cuvânt din Lacan, să se adreseze unui analist întrebându-l „Sunteți lacanian?”. Aceasta este deja o demonstrație. Departe de a se opri, acest învățământ s-a propagat, în franța și în restul lumii.

Această operă dă despre asta dovada, prin efectele directe ale acestei practici. Nouă analiști, încă în activitate, patruzeci de ani după ce Lacan ne-a părăsit, dau seama în maniera lor despre modul în care ei au fost marcați de Lacan. Este oare vorba despre persoana lui Lacan, despre stilul său sau despre practica sa a analizei? La această întrebare fiecare încearcă să răspundă.

Astfel, fiecare autor, cu singularitatea sa, încearcă să transmită ceea ce el a captat din experiența unei întâlniri unice, cum anume el a fost traversat, ce anume el a sesizat, și cum anume aceasta a schimbat în mod radical existența sa. Ne dăm astfel seama că dacă există pe de-o parte un Lacan, cel al teoriei, există pe de altă parte mai mulți Lacan, care sunt tot atâtea forme luate de Lacan pentru a se plia la inconștientul fiecăruia. Vom putea astfel remarca ceea ce Lacan a fost pentru fiecare dintre ei: Lacan ca și analist, Lacan ca și analist de control, Lacan la spitalul „Sainte-Anne”, Lacan în raporturile sale cu prietenii săi. Unii dau seama despre ceea ce a fost Lacan pentru ei în mai multe dintre aceste registre.

Această operă este în mod egal o contribuție la istoria psihanalizei: prin mărturiile celor care l-au întâlnit încă din anii cincizeci apoi mai târziu, cei care l-au urmat în alegerile sale instituționale, cei care au rămas în analiză cu el până la sfârșit, în mod egal prin scrisorile inedite, publicate aici, pe care Lacan le-a adresta lui Sasha Nacht.

Această carte este în mod egal ocazia unui retur la un moment crucial al istoriei noastre, mai 68, cu bulversările sale sociale, dar mai ales modul în care Lacan a reușit să subvertească raportul la știință și la adevăr producând de acolo inversul discursului stăpânului prin promovarea unui nou dicurs, introdus prin dispozitivul inventat de Freud, discursul analitic.

Nu vom fi uimiți de faptul că această schimbare de epocă a suscitat dorința atâtor de multe persoane de a alege analiza pentru a găsi acolo o busolă în existența lor. În mod clar, autentic, angajat, fiecare autor ne arată cum anume viața sa a fost transformată, până la punctul de a face alegerea de a deveni analist și de a se orienta pornind de la teoria lui Lacan.

Am solicitat fiecăruia dintre ei pentru a răspunde la întrebările următoare: cum anume ați fost marcați de întâlnirea cu Lacan? Ce anume a schimbat în viața voastră? Care au fost incidențele în practica voastră ca și analist?

Cititorul va putea sesiza cum anume fiecare autor, în stilul său, a încercat să răspundă acolo la lumina a ceea ce a devenit viața sa astăzi, și practica sa ca analist.

Noi cunoaștem deja de mult timp teoria pe care Lacan a construit-o în jurul sfârșitului unei analize; cine devine psihanalist și la ce moment. Noi știm de asemenea că una dintre obiecțiile majore ale lui Lacan la alte curente analitice privește faptul că sfârșitul unei analize nu poate să releve de o identificare la analist. Prin consecință, analistul nu poate opera făcându-se de acolo modelul analizantului său.

Prin această serie de texte, ne dăm seama de diferența radicală care separă fiecare autor de ceilalți. Nu este oare vorba acolo despre un semn a ceea ce Lacan desemnase ca fiind vizarea unei analize, adică faptul de

a obține diferența absolută? Există totuși oare, în acest ansamblu, un fir comun?

Ceea ce mi s-a impus pe firul lecturii, este faptul că această trăsătură comună este dorința. Cum să nu găsești încă o dată faptul că dorința constituie răspunsul orientării lacaniene la ceea ce este esența ființei umane, defintiă de lacan ca fiind lipsa-de-ființă („manque-a-etre”).

Ce devine așadar această lipsă-de-ființă transformată, zece ani, treizeci de ani, patruzeci de ani după separarea cu analistul?

Aceste diferite texte constituie o dovadă prin mărturie că practica lui Lacan rămâne de o actualitate arzătoare și mai presus de toate ne clarifică efecte ale unei practici trecute la act.

În cele din urmă, convine să fie spus că această carte procede dintr-un principiu de anti-segregație. Autorii nu au fost aleși urmând apartenența lor la o instituție ci au avut cu toții o aceeași dorință: să transmită ceea ce a fost miza unei experiențe cruciale, întâlnirea cu Lacan. Încă o dovadă că pe fundamentele experienței lacaniene, fiecare autor a știut să depășească diferențele istoriei, pentru a fi prezent în subiectivitatea epocii noastre.

La ora în care lumea noastră este traversată de ocriză inedită, cea a unui coronavirus care constrânge la o carantinare colectivă, un retur la ceea ce a fost practica lui Lacan, ca și condiție de subzistență a discursului analitic, devine capital. Căci fără îndoială, acel după criză ne va arăta că o practică care privilegiază știința inconștientă contribuie la a ne face mai lucizi cu privire la subiectivitatea noastră, mai umani, mai puțin absorbiți de căutarea obiectelor.

Luis Izcovich,

Paris, 29 martie 2020

Moustapha Safouan – Mărturie

Gerard Pommier – Ceea ce am reținut din analiza mea cu Lacan

Jean-Pierre Winter - Întâlnirea mea cu Lacan

Christian Simatos - Practică a lui Lacan

Patrick Valas - Practica cu Lacan

Ediţiile Stilus, fondate şi dirijate de Luis Izcovich, psihanalist, membru al Şcolii de psihanaliză a Forumurilor Câmpului lacanian (EPFCL), îmi fac onoarea şi cererea de a da mărturie despre ceea ce eu am învăţat din analiza mea cu Jacques Lacan, şi despre ceea ce este de acolo din influenţa sa în practica mea de psihanalist. Alţi autori contribuie acolo. Eu îmi propun să scriu aici pe Facebook, de la un capăt la altul şi zi de zi textul meu pentru această publicaţie.

„Fiecăruia a sa fiecare şi lui Lacan lacuna sa!”

Pentru Lacan o cerere adresată unui psihanalist pentru a întreprinde o analiză trebuie considerată ca şi „o urgenţă subiectivă”.

Sesizăm acolo de ce el era revoltat de analiştii-cu-listă de aşteptare.

Eu l-am avut la telefon din momentul în care l-am apelat. El m-a întrebat de ce îl apelam, şi el a repetat această întrebare de mai multe ori, pentru că eu bâlbâiam... De fiecare dată eu îi repetam: „Să vă văd”, şi el îmi răspundea imediat: „De ce?”.

Eu nu mă prezentasem chiar şi el nu mi-a cerut nici el numele meu. Am sfârşit prin a-i spune: „Bine pentru a face o analiză...”. El: „Nu puteaţi să mi-o spuneţi mai devreme?”, şi mi-a dat această întâlnire: „Veniţi mâine la 11:32.” Trebuie să spun că eram siderat, însă reflectând, am înţeles că „11:32 mâine”, ne amintim de asta mai uşor decât 11 simplu.

În mod contrar doxei analitice de atunci, care considera că o „cerere de analiză este un simptom”, Lacan, el, vă punea la lucrul propriului vostru text, în secundă.

Annie Staricky - Retur pe practica lui Lacan

Jean-Jacques Moscovitz - Jacques Lacan, câteva preambuluri

Erik Porge - Jacques Lacan, psihanalist și paseur de discurs

Marc Nacht – Transfrați

Corinne Philippe (Tarbes) – A dez-fi analist

Luis Izcovich (Paris) - Lacan, tentația

Florence Signon (Bordeaux) - A citi la literă

Lydie Grander (Rodez) - O practică lacaniană

Laura de Caprariis (Napoli) - Psihanaliza la Scampia

Albert Nguyen (Bordeaux) – Urmele terestre

Anna Izcovich (Paris) – Stilul este obiectul

Radu Țurcanu (Paris/Cluj) – O clinică neașteptată

Marie-Noelle Jacob-Duvernet (Angers) - Activele separații

Ana Marinez-Westerhausen (Barcelona) – O practică psihanalitică pentru secolul XXI

Wanda Dabrowski (Vichy) – A trăi cu riscul spunerii

Leornado S. Rodriguez (Melbourne) – O experiență psihanalitică orientată de opera lui Jacques Lacan

2020. Esoteric Lacan

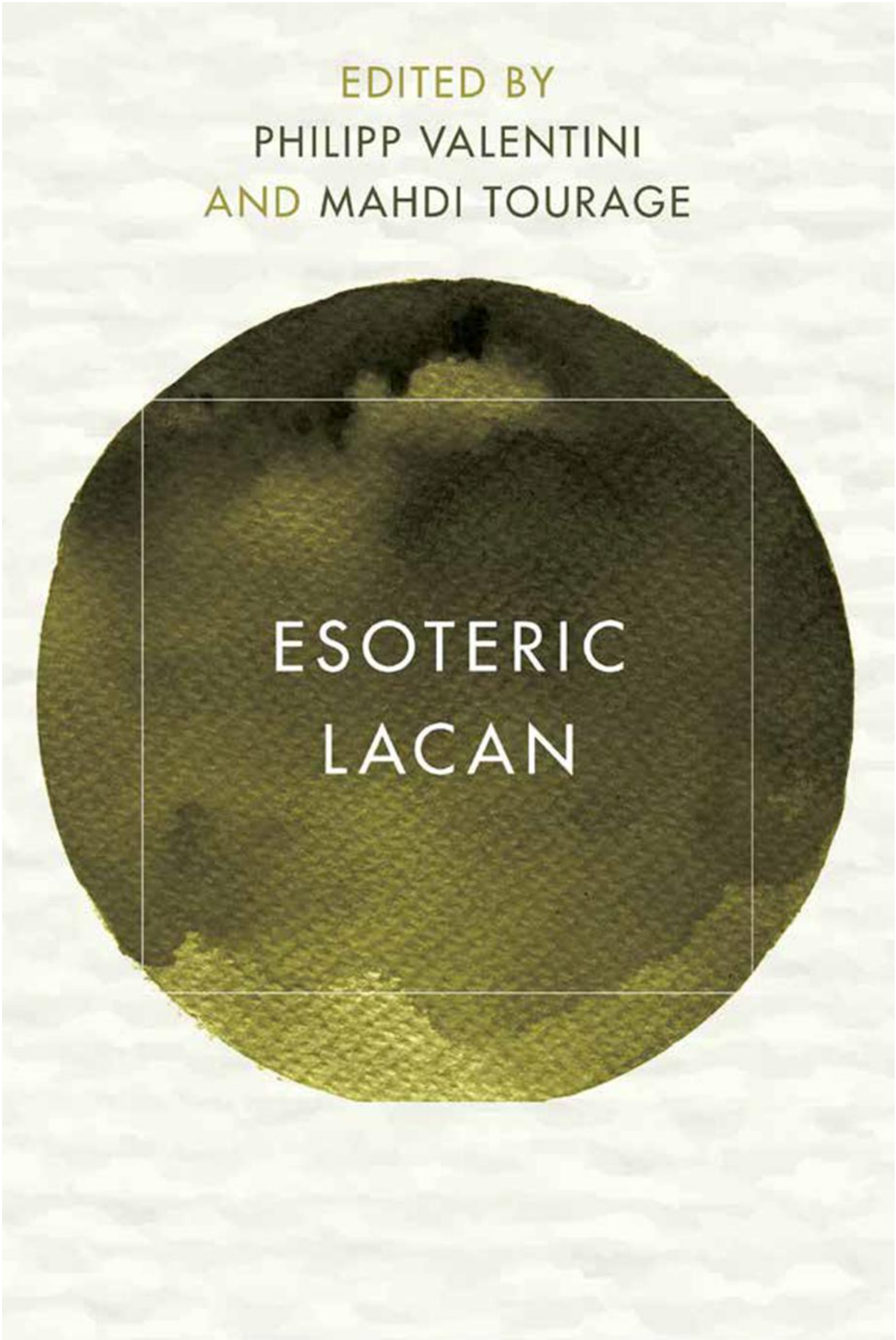

https://drive.google.com/file/d/1vAaiszFNLKu91tOT3EmilIJTdZq0PPqT/view?usp=drive_link

Agata Bielik-Robson – „Solida Ură Adresată Ființei”

„El nu este barat, bineînțeles, decât de către noi. Asta nu vrea să spună că este suficient să barezi pentru ca nimic din asta să nu ex-siste:

este cert că dacă acest S(Ⱥ) eu nu desemnez din asta nimic altceva decât juisarea femeii („de ~~La~~ femme”), aceasta este prea bine în mod sigur pentru că este tocmai acolo că eu indic faptul că Dumnezeu nu a făcut încă ieșirea („exit”) sa...[173]

Noi suntem din asta, asupra acestui subiect al urii, atât de amorțiți („etouffées” – asfixiați, jenați, oprimați), încât nimeni nu realizează că o ură, o ură solidă, asta se adresează ființei, ființei însăși a cuiva care nu este neapărat Dumnezeu”[174] – Jacques Lacan

„*În ceea ce privește practica care este analiza, eu am încercat să articulez cum o caut, și cum o înțeleg. Adevărul ei este mobil, decepționant, alunecos. Oare nu ați ajuns să înțelegeți că aceasta este pentru că practica analizei este obligată să avanseze spre o cucerire a adevărului via (pe calea) drumurilor decepției? Căci transferul nu este nimic altceva decât transferul în ceea ce nu are nici un nume pe locul marelui Altul*.”[175] – Jacques Lacan

Iudaismul este însoțitorul constant al lui Lacan. Chiar încă de la primele începuturi, îi servește ca paradigmă a severei religii monoteiste a legii, bazată pe puternicul *nom-du-père*, Numele-Tatălui, ceea ce marchează momentul violentei inițieri în sfera simbolică. Pentru Lacan, în special în faza sa timpurie, tradiția Iudaică este un mare cod al teoriei

---

[173] Jacques Lacan – 1973.03.13. Seminarul 20, „Încă”, lecția 8

[174] Jacques Lacan – 1973.03.20. Seminarul 20, „Încă”, lecția 9

[175] Jacques Lacan – 1963.11.20. Seminarul 11a, „Numele-Tatălui”, lecția 1

subiectivării: emergența subiectului în inevitabila ambivalență a *sujet (subiectului)* întotdeauna deja supus *(„subjected")* Altuia.

Iudaismul apare de asemenea ca o temă de prim plan în *Seminarul X*, numit *L'angoisse (Angoasa)* (1962-1963), unde Lacan conduce o lectură îndeaproape a eseului lui Theodor Reik, „The Shofar", în mod special în contextul anxietății, care acum arată o față încă și mai ambivalentă: în continuare un semn al fricii de castrare, dar de asemenea poartă rămășițele reprimate ale „*rebeliunii filiale*" în care Fiii au ucis Tatăl Primordial pentru a participa în interzisa sa *juisare*.

Așadar, primul monoteism apare să fie sfâșiat de o adâncă ambivalență între dorul pentru Tată și simultana dorință pentru moartea lui Dumnezeu. Această ambivalență care nu poate fi rezolvată în mod logic – aceasta este, înăuntrul ordinului simbolic fondat pe însăși această ambivalență, dar poate totuși fi evitată sau ocolită: extrem de conștientă de jugul ambiguu al legii, tradiția Iudaică mesianică, căreia Creștinismul Pavelian îi este o ramificație, dezvoltă noțiunea iubirii.

Aceasta este principalul focus al lui Lacan în seminarul 20 despre sexualitatea feminină, numit *Encore (Încă)*, unde el se adâncește în tradiția esoterică Iudaică care a visat de veacuri despre o figură a unui Mesia Femeie. Concentrându-mă pe aceste două seminarii cruciale – Seminaru X: *Angoasa* și Seminarul XX: *Încă* – eu vreau să dovedesc fascinația de o viață a lui Lacan pentru teme Iudaice, și ortodoxe și esoterice, la fel de bine ca și evoluția sa interioară, care se întâmplă să coincidă cu transformarea Iudaismului însuși, în cele din urmă țintind la sublația *(„sublation" – negarea, contrazicerea, dezmințirea)* legii în iubire.

ÎNCLINAȚIA *(„CLINAMEN" – ÎNTOARCERE, RĂSUCIRE)* GNOSTICĂ

Totuși, iubirea lacaniană – „*iubirea reală*" - vine cu o răsucire. Spre deosebire de Sfântul Pavel, pentru care iubirea este un pur sentiment al grației, lăsând orice negativitate în spate, în Lacan, iubirea este un

complex revers/complice al „*solidei uri adresate ființei*”[176], un leitmotiv al lui Lacan neclintit *(„stubborn”)*, mereu prezent *(„undying”)* și un foarte rar explorat leitmotiv asupra căruia acest capitol dorește să se concentreze.

Este într-adevăr surprinzător că suntem atât de adânc amorțiți *(„deadened”)* și asurziți *(„deafened”)* pe subiectul urii în Lacan; ceva ce el a declarat în mod constant vreme de mulți ani, și totuși despre care nici unul dintre principalii săi comentatori nu au vrut niciodată să elaboreze.

Această reducere la tăcere este chiar și mai surprinzătoare decât cea care l-a înfuriat pe Gerard Haddad, care i-a acuzat pe acoliții Lacanieni că au făcut tăcute interesele religioase sale în Iudaim[177].

Motivul posibil este dublu. Pe de-o parte, Jacques-Alain Miller a ales să continue o versiune seculară și scientistă a învățăturii Lacaniene, pe care Haddad o atribuie spiritului general al *laicității* Franceze. Pe de altă parte, totuși, Slavoj Zizek, de obicei mai receptiv *(„attuned”)* la angajamentul *(„commitment”)* religios al lui Lacan, a neglijat complet – în fapt, a negat deschis - înclinațiile Gnostice ale lui Lacan, exersând *(„by sporting”)* propriul său, extrem de idiosincratic, concept al Gnosticismului ca și în mod esențial o noțiune păgână a unui „sine armonios”, pe care el o delegă școlii Junghiene, în mod radical opusă psihanalizei Lacaniene.

În consecință, emfatica respingere *(„rejection”)* a lui Lacan a ființei ca și o capcană construită prin ordinul simbolic al Altuia acționând ca și Arhon al lumii ficționale nu a putut primi niciodată vreo o atenție adecvată *(„proper”)*.

---

[176] Jacques Lacan – 1973.03.20. Seminarul 20, „Încă”, lecția 9

[177] Gérard Haddad – 1994. Iudaismul în viața și opera lui Jacques Lacan: Un studiu preliminariu

În acest capitol, aș vrea să rup această tăcere și să revelez ampla evidență a unei profunde sensibilități Gnostice a lui Lacan, unde Iudaism, Kabală, Creștinism - în toate variantele mistice și esoterice – servesc un singur scop: să întărească fundamentala sa poziție negativă conform căreia:

„Eu am jucat ultima dată – așa cum eu mi-o permit – asupra echivocului puțin tras de păr al lui „el urăște" („il hait") și „el este" („il est"). Eu nu juisez din asta, decât la a pune chestiunea că, el (echivocul) este demn de foarfecă. Aceasta este întocmai despre ce este vorba în castrare (râset al lui Lacan).

Faptul că ființa provoacă ura – ca atare! – aceasta nu este să zicem exclus"[178].

În acord cu definițiile clasice ale Gnosticismului, date de Hans Jonas, Jacob Taubes, Gershom Scholem și Hans Blumberg, este în mod precis întocmai această „*solidă ură*" - neclintitul și constantul Nu aruncat împotriva întregii realități ca atare, experimentată ca o opresivă „*cușcă de fier*" – ceea ce face un adevărat Gnostic: nicidecum ceva dorință teosofică pentru o ultimă cunoaștere/*gnosis* care ar rezolva în mod magic toate misterele universului (pe bună dreptate denunțată de Lacan care întotdeauna înclină spre „*docta ignorantia*" și „*limitele cunoașterii*", așa cum subtitlul seminarului Încă o anunță), ci o hotărâtă respingere a ființei ca și critica fundamentală a creației care, prin a fi produs ființe finite destinate mizeriei și morții, poate fi numită doar o ratare *(„a failure")* sau, încă și mai tare, o catastrofă cosmică.

Așadar. Gnosticul, în ura sa absolută pentru *această* ființă, țintește la *decreația* sau destituția ordinului ontologic. El vrea să desfacă *(„to undo" - să anuleze)* eroarea realității create prin reîntoarcerea la pleroma primordială a non-ființei, umplută cu pace neperturbată și

[178] Jacques Lacan – 1973.03.20. Seminarul 20, „Încă", lecția 9

infinită *juisare*: să învețe această strategie a desfacerii *(„of undoing" - a anulării)* este singura cunoaștere/*gnosis* pe care el vrea s-o posede.

Prin a insista asupra soluției – totuși imposibilă din perspectiva principiului realității (care, în Lacan, este de asemenea principiul plăcerii al seducției ontologice) – Gnosticul diferă de un simplu nihilist care doar neagă. Acolo există încă o rămășită *(„a remnant" – un rest)*, ceva reziduu în suflet (sau în corp), care rezistă alienării în sistemul Arhonului, responsabil de creația de mântuială, și așadar poate fi folosit în procesul *reversio (reversiunii)* decreaționale.

Să fii salvat de cunoaștere înseamnă aici să fii capabil să scapi din capcana ființei cu ajutorul rămășiței necontaminate – în contrast cu credința pistică, aceea că salvarea poate veni doar din afară, oferită ca un pur dar de Dumnezeul în care credem (termenul Ebraic pentru credință/pistis este *emunah*, indicând în principal o atitudine încrezătoare).

Această distincție totuși - între Gnostici și Pistiși, între rebelul negaționist al ființei și blândul adept al Dumnezeului monoteist - nu a fost niciodată atât de clar tăiată.

„*Solida ură adresată ființei*" este un sentiment existențial care poate apare *doar* înăuntrul monoteismului, căci doar o puternică doctrină a creației poate da naștere acuzației creaturale *(„creaturely")* – a cărei primă și paradigmatică instanță este Cartea lui Iov, deseori adoptată și citită în maniera Gnostică ca și instanța „*Bibliei subterane*" ghidată de Înțelepciunea Șarpelui.

Lacan întotdeauna a fost de partea Șarpelui, ceva ce i-a determinat și percepția sa a iudaismului.

De la primul seminar și mai departe, Dumnezeul Ebraic servește ca exemplul mitic al Numelui-Tatălui care castrează fiul, îl privează de *juisarea* sa, îl aruncă în plasele limbajului și frustrărilor dorinței de neatins, și – eventual – învață subiectul că „*el este deja mort*": faptul că

pentru a intra în sfera simbolică a legii paterne el trebuie să-și sacrifice viața sa.

Acest întreg ciclu, bazat pe graduala inversare a scării dorinței și sfârșind cu inevitabila descoperire a propriei sale morți care mai întâi a marcat supunerea subiectului la Altul, acum totuși se oferă el însuși ca și singura sa șansă de eliberare.

„Subiectul spune: „Nu!” la acest joc de dihor („jeu de furet”) (joc al vânării pantofului - „hunt-the-slipper”) al inter-subiectivității unde dorința nu se face recunoscută un moment decât pentru a se pierde într-o voință care este voință a altuia.

În mod răbdător, el își sustrage viața sa precara la agregările ca de oi („moutonnantes agrégations”) ale Erosului (l’”Ερως [Éros]) simbolului pentru a-l afirma în sfârșit într-un blestem fără vorbire („parole”).

De asemenea atunci când noi vrem să atingem în subiect ceea ce era înaintea jocurilor seriale ale vorbirii, și ceea ce este primordial la nașterea simbolurilor, noi îl găsim în moarte, de unde existența sa își tot ceea ce ea are din sens.[179]”

Însă ce este acest „*blestem nerostit*”? De obicei tăcut, mut ca și pulsiunea de moarte însăși, ajunge totuși să fie articulat în momentul interzis al *juisării*, atunci când marea și eliberatoare bucurie dobândește în cele din urmă o voce clară și spune:

„Eu sunt la locul de se vociferează (pulsiune invocantă) că „Universul este un defect („défaut” – defect, lipsă) în puritatea Non-Ființei” (Paul Valery).

[179] Jacques Lacan – 1953.09.26. Funcție și câmp al vorbirii și limbajului în psihanaliză

Și aceasta nu fără motiv, căci la a se păstra, acest loc face să tânjească („languir”) Ființa ea însăși. El se numește Juisarea, și este ea cea al cărui defect ar face van universul.

(universul nu este consistent decât la a exclude limita sa (ex-sistență), însă el necesită o formă de juisare limitată (juisare falică), fără care viața umană ar fi vană)

Am eu din asta așadar sarcina? – Da fără îndoială. Această juisare a cărei lipsă face Altul inconsistent, este ea așadar a mea?

Experiența dovedește că ea îmi este în mod obișnuit interzisă, și aceasta nu doar – așa cum ar crede-o imbecilii – printr-un rău aranjament al societății, însă eu aș spune: prin vina („faute” – vină, greșeală, infracțiune) Altuia dacă el exista, Altul neexistând, nu îmi rămâne decât a lua vina asupra lui „Eu” („Je”), adică a crede la ceea ce experiența ne conduce pe toți, Freud în frunte: la păcatul originar.”[180]

Lacan citează aici poemul lui Paul Valery *Schița unui Șarpe*, în care demonicul șarpe, personificând forța morții în grădina Paradisului, vorbește cu vocea unui încă alt șarpe, Goetheanul Mephisto...

...

Așadar, dacă asta este încă Iudeo-Creștinism, este acum interpretat în termenii Gnostici radical negativi ai „Bibliei Șarpelui”: singurul scenariu mântuitor pentru o ființă umană este să se identifice cu „*spiritul care întotdeauna spune nu*” și „*răbdător se retrage*” din așa-numita ființă.

Rebeliunea totală împotriva nedreptului predicament de existență, aranjat de Arhonul Ebraic numit Yahweh, este singura apărare: respingând falsul spectacol al „*conglomeratelor ca de oi ale Erosului*” și „*jocul vânării pantofului*” al aparențelor seducătoare, subiectul/sclavul este în sfârșit eliberat.

---

[180] Jacques Lacan – 1960.09.19. Subversie a subiectului

Miza aici nu mai este plinătatea vieții – un paradis pentru totdeauna pierdut al *juisării* originare, niciodată pentru a fi recâștigat – ci doar libertatea, care, așa cum toți Gnosticii au crezut, poate fi obținută doar printr-o perfectă moarte sau un absolut refuz de a participa în universul ca și „*defect în puritatea Non-Ființei*".

În mâinile Dumnezeului celui Viu, noi suntem cu toții deja morți – iar singura cale de urmat este prin calea *(„via")* morții sau, mai precis, prin „*teribila putere a negativului*" ascunsă în pulsiunea de moarte.

Aceasta este de asemenea o foarte Iudaică configurație, când ea este văzută din perspectiva Sfântului Pavel: Acolo este doar lege, păcat/dorință și moarte – și singura cale de ieșire este să întorci moartea împotriva fuziunii primelor două și astfel să explodezi ispitirea legii paterne în nimicnicie *(„nothingness")*:

„Noi ajunseserăm la al nostru „instinct" și la a noastră știință ca și situate în sumă, din ceea ce Bichat definește despre viață:

„Viața...

spune el, și este definiția cea mai profundă, ea nu este absolut deloc prudhommescă („prudhommesque" – care spune platitudini pe un tom emfatic și sentențios, în maniera Domnului Prudhomme) dacă voi priviți de aproape –

...este ansamblul forțelor care rezistă morții."

Citiți ceea ce spune Freud despre ceea ce este din asta despre rezistența vieții, la „panta spre Nirvana", așa cum s-a desemnat în alt mod pulsiunea de moarte la momentul unde el o introduce.

Fără îndoială se prezentifică la sânul experienței analitice...

al unei experiențe de discurs

...această pantă la returul la inanimat. Freud merge până acolo.

Însă ceea ce este din asta, spune el, care face subzistența acestei bule...

cu adevărat imaginea se impune la audiția acestor pagini

...este că viața nu se reîntoarce acolo decât pe drumuri, întotdeauna aceleași, pe care ea o dată le-a prea bine trasat.

Ce este aceasta, dacă nu adevăratul sens dat la ceea ce noi găsim în noțiunea de instinct, din implicația unei științe?

Această cărare acolo, acest drum acolo, îl cunoaștem, aceasta este știința („savoir”) ancestrală. Și această știință, ce anume este ea?

Dacă noi nu uităm punctul unde Freud...

dincolo de *principiul plăcerii*, de *principiul realității*

...introduce ceea ce numește el însuși „Dincolo de principiul plăcerii” care nu este din asta inversat *(„renversé” – reversat)*.

Proba este în mod foarte precis faptul că știința („le savoir”) este ceea *ce face că viața se oprește la o anumită limită spre juisare*.

Drumul spre moarte...

este tocmai despre aceasta că este vorba, aceasta este un discurs despre masochism

...drumul spre moarte nu este nimic altul decât ceea ce numim juisarea.

Acest raport primitiv al științei la juisare, este acolo că tocmai se inserează ceea ce apare...

la momentul unde aparatul apare

...din ceea ce este din asta din semnificant. Este conceptibil de acum că această apariție a semnificantului, noi să îi relegăm funcția.

Asta este suficient! Ce nevoie avem noi de a explica totul? Și originea limbajului, pentru ce nu! Fiecare știe că pentru a structura în mod corect o știință, este nevoie să renunți la chestiunea originilor, și că ceea ce noi facem aici, eu v-am spus-o, este cu privire la ceea ce noi trebuie să dezvoltăm acest an, adică o structură.

Ceea ce noi facem articulând aceasta este superfluu, vană cercetare („recherche” – căutare) de sens, deja. Să ținem cont de ceea ce noi suntem.

Aceasta este la joncțiunea unei juisări...

și nu a nu contează care, fără îndoială trebuie ea să rămână opacă

...aceasta este la joncțiunea unei juisări privilegiate între toate, nu din a fi juisarea sexuală întrucât ceea ce această juisare desemnează din a fi la joncțiune, eu o spuneam adineaori, aceasta este pierderea juisării sexuale, aceasta este castrarea.”[181].

Această apologie a pulsiunii de moarte găsindu-și drumul său regresiv înapoi la *juisarea* originară nu este, pentru a repeta, o poziție nihilistă: ura pentru ființă, pe care distructivul Thanatos o pune în operație, nu servește ceva nimicnicie *(„nothingness”)* abstractă. Ea este mai degrabă Nirvana Freudiană care se întâmplă să coincidă cu cea mai intensă bucurie, atât de puternică încât sparge în mod inevitabil vasul psihic:

„Însă remarcați aceasta: faptul că este suficient ca printr-un efort de concepere noi să facem să treacă „noaptea cu dama” la rubrica nu a plăcerii, ci a juisării, în calitatea în care juisarea – și nu există nici o nevoie de sublimare pentru aceasta - implică acceptarea în mod precis a morții, pentru ca exemplul să fie aneantizat. Altfel spus, este suficient ca juisarea să fie un rău pentru ca lucrul să schimbe complet fața, și pentru ca așadar sensul legii morale în ocazie să fie de asemenea în mod complet schimbat.”[182]

În tradiția Gnostică, această formă de ultimă Bucurie *(„Joy”)* este asociată nu cu moartea în sine *(„per se”)*, ci cu „*Viața străină*” care acceptă moartea în măsura în care o astfel de Viață nu poate fi trăită în

---

[181] Jacques Lacan – 1969.11.26. Seminarul 17, „Inversul psihanalizei”, lecția 1

[182] Jacques Lacan – 1960.03.23. Seminarul 7, „Etica psihanalizei”, lecția 15

condițiile creaturale ale timpului și decăderii, și care, din această cauză, poate fi reamintită doar pe calea *reversiei („reversio”)* – aceasta este, calea pulsiunii de moarte care inversează scara dorinței.

...

Unica temă a Gnosticismului Iudaic, care este de un interes special pentru noi aici, este *viața*: Marea Viață plină de infinită bucurie, care, datorită vreunui cataclism cosmic, a ajuns pierdută și exilată în universul străin al materiei, timpului și morții, unde rătăcește și călătorește în forma unei distorsionate rămășițe, amenințată de uitare de sine, până când devine reamintită și trezită.

Viața este așadar un străin într-o lume *străină*, este, pentru a folosi formula lui Lacan, „*Altul lui Altul*” - antiteza radicală la procesul alienant al „*altificării*” care generează lumea și, ca atare, stă deasupra tuturor lucrărilor Arhonului/Demirugului (se prea poate ca acest A, semnificând Marele Altul în Lacan să stea de asemenea pentru un alt *Grand Autrui (Mare Altului), l’ Archon (Arhonul)*).

Odată infinita *juisare* „*fără limite*” (în termeni cabalistici Ein-sof) pierdută: disturbată, limitată și așadar negată/reprimată, ea ia acum forma exilică *(„exilic” – de exil)*, rătăcitoare a pulsiunii – *Trieb* – pe care Lacan o definește ca și „*deriva juisării*”[183].

În timp ce „*rătăcind în necunoscut*” așa cum Taubes o descrie, ea se atașează pe sine la obiectele materiale ale lumii și se fixează în forma eronată a dorinței orientată-de-obiect; însă în momentul în care ea este trezită de psihanalist la adevăratul său destin – non-existentul, non-obiectivabilul *obiect a* – ea nu mai investește în universul suferinței guvernat de aparenta regulă de fier a Necesității (*hermaimene*).

Pulsiunea („Trieb”), acum reamintindu-și originea ei „*din altă lume*”, renunță la „*conglomeratele ca de oi ale Erosului*” și „*se întoarce*

---

[183] Jacques Lacan – 1973.05.08. Seminarul 20, „Încă”, lecția 11

înapoi" pe „*scara inversată a dorinței*", chiar și dacă pulsiunea *(„the drive")* nu se poate întoarce pe deplin la pleroma pierdută a Marii Vieți (care, în termenii lui Lacan, este „*imposibilul*"), poate totuși în parte să-și recâștige pacea sa bucuroasă, prin a deveni auto-suficientă și auto-susținută, cu nici un atașament doritor la nici un obiect.

Povestioara („The storyette") – termen cu care Lacan se referă la povești criptice conținând un mesaj secret – este, așadar, foarte similară.

Ceea ce în mod evident diferă este că Lacan o folosește „*în mod științific*", fără a da mult credit fanteziei Gnostice general predominante a unei mari întoarceri acasă: tot așa cum „*Marea Viață din exaltatele lumi ale luminii*" este o idealizatoare proiecție retroactivă a „*vieții pierdute*", tot așa este și viziunea utopică a paradisului recâștigat.

De asemenea, acolo nu există nici o răutate în construcția arhontică a limbajului, nici o rea intenție în spatele „*altificării*" lingvistice a psihicului ca și impersonalul mecanism al inevitabilei socializări: „*Altul este locul unde „asta" („it") – ça - vorbește*"[184].

Totuși, însăși dinamica pierderii, exilului și – cel puțin – parțiala recuperare rămân la fel, chiar dacă într-un mult mai răcit *(„cooled")* mod.

Echivalentul lacanian al *pneuma* – rămășița/așchia pleromei originare – este un

„*De unde vine focul? Focul, aceasta este Realul. Asta pune foc la tot, Realul eu spun... Însă este un foc rece.*

Focul care arde este o mască, dacă pot spune, a Realului. Realul este de căutat de cealaltă parte, de partea lui zero absolut.

Am ajuns acolo, totuși la asta. Nici o limită la ceea ce putem imagina ca și înaltă temperatură. Nici o limită imaginabilă pentru moment. Singurul lucru care există din Real, aceasta este limita josului. Este

[184] Jacques Lacan – 1963.11.20. Seminarul 11a, „Numele-Tatălui", lecția 1

tocmai asta ceea ce eu numesc ceva orientabil. Este tocmai pentru ce Realul o este.

Există o orientare, însă această orientare nu este un sens. Ce anume asta vrea să spună?

Asta vrea să spună că eu reiau ceea ce am spus ultima dată, sugerând faptul că sensul, aceasta este poate orientarea, însă orientarea nu este un sens, întrucât ea exclude singurul fapt al copulației Simbolicului și Imaginarului în care consistă sensul. Orientarea Realului, în ternarul meu pentru mine, forclude sensul.

Eu spun asta pentru că mi s-a pus întrebarea ieri seară de a ști dacă exista din alte forcluziuni decât cea care rezultă din forcluziunea Numelui-Tatălui. Este prea bine cert faptul că forcluziunea, asta are ceva mai radical.

Întrucât Numele-Tatălui aceasta este ceva, în cele din urmă, lejer. Însă este cert că aceasta este tocmai acolo că asta poate servi, la locul forcluziunii sensului prin orientarea Realului, ei bine noi nu suntem din asta încă acolo.

Trebuie să ne spargem, dacă pot spune, la un nou Imaginar privind sensul.

Aceasta este tocmai ceea ce eu încerc să instaurez cu limbajul meu. Acest limbaj are avantajul de a paria asupra psihanalizei în calitatea în care eu încerc să o institui ca și discurs, adică drept seamănul cel mai veridic („vraisemblable" – credibil, probabil, care pare adevărat).

Aceasta este un exemplu în sumă – psihanaliza – nimic mai mult, de scurt-circuit trecând prin sens, sensul ca atare pe care l-am definit adineaori din copulația, în sumă, a limbajului...

întrucât este tocmai din asta că eu suport Inconștientul

...din copulația limbajului cu propriul nostru corp.”[185]

în care iubire și ură, speranță și violență, grație și distrugere, merg strâns împreună în alianță împotriva „*cuștii de fier*” a Necesității.

Iubirea pentru Real se poate în mod unic manifesta pe ea însăși ca ură pentru ființă – o regulă pe care tradiția Gnostică o percepe ca și definitivă pentru practicile sale antinomiene *(„antinomian”)* ale provocării legii și ordinii ale aparentei armonioase și benigne creații:

„Eu nu aș împinge lucrurile mai departe în afară la a indica faptul că ceea ce eu am spus despre ură este ceva ce nu relevă din același plan din care se articulează dobândirea („la prise” – luarea, cucerirea) științei („savoir”) inconștiente, însă care, în ceea ce este din asta despre subiect, despre subiectul care, voi o remarcați, nu se poate ca el să nu dorească să nu știe prea mult despre ceea ce este din această întâlnire în mod eminent contingentă, ca el să știe puțin în plus, ca de la acest subiect el să meargă la ființa care acolo este prinsă, raportul ființei, al ființei la ființă, chiar foarte departe ca el să fie acest raport de armonie care dintotdeauna...

nu știm prea mult de ce

...ni-l menajează, ni-l aranjează, o tradiție despre care este foarte curios de a constata convergența:

-convergența lui Aristotel care nu vede acolo decât juisarea supremă,

-cu ceea ce tradiția creștină ne reflectă din această tradiție însăși ca și beatitudine, arătând pe acolo împietrirea sa în ceva care nu este cu adevărat decât o înțelegere de miraj.

Întâlnirea ființei ca atare, aceasta este prea bine acolo că prin calea subiectului, iubirea vine să abordeze, atunci când ea abordează...

---

[185] Jacques Lacan – 1975.03.16. Seminarul 23, „Sfântomul”, lecția 9

Eu am pus în mod expres întrebarea: oare nu este pe acolo că apare ceea ce face din ființă, în mod precis ceva care nu se susține decât din a se „rata”?

...

Abordarea ființei, oare nu este tocmai acolo că rezidă ceea ce în sumă se adeverește a fi extrema, extrema iubirii, adevărata iubire, adevărata iubire se varsă („debouche” – ajunge, se destupă) în ură, în mod sigur aceasta nu este experiența analitică cea care a făcut din asta descoperirea: modulația eternă a temelor despre iubire poartă din asta în mod suficient reflexia.[186]”

Este tocmai acest „*vărsându-se în ură*” („giving way to hatred”) ceea ce ar trebui văzut ca și scopul final al psihanalizei lui Lacan: ura de ființă, mai întâi revelată în religia monoteistă ca și imediat reprimată – ascunsă și inconștientă – comoară, pe care terapia lacaniană dorește s-o recupereze împotriva erelor greșitelor interpretări, administrate de ispitirile arhontice ale lui Aristotel și ale Sfântului Toma, iar apoi, s-o folosească ca mijloc al „*destituției subiectiv*e”, care poate fi văzută ca și echivalentul psihanalitic al decreației cosmice (Imposibilul contra Necesarului).

Iubire și ură merg aici mână în mână: Iubire pentru Real, ale cărui rămășițe pot fi punctate în nebuloasa risipită a *obiectelor a* – unde „...*obiectul(a) nu este nici o ființă. Obiectul(a) este ceea ce presupune vidul unei cereri...*”[187] – pot veni în față doar în refutația sau, așa cum Taubes o numește, „lăsarea să cadă” *(„letting go down”)* a *(lumii)*

„*Așa cum am spus-o adineaori, se pare că subiectul își reprezintă obiectele inanimate, în mod foarte precis în funcție de aceasta, faptul că nu există relație sexuală. Nu există decât corpurile vorbitoare – am spus eu – care își fac o idee despre lume ca atare. Iar în acest loc o*

---

[186] Jacques Lacan – 1973.06. 26. Seminarul 20, „Încă”, lecția 13

[187] Jacques Lacan – 1973.05.15. Seminarul 20, „Încă”, lecția 12

putem spune: povestea, lumea (a lumii) ca atare, lumea ființei plină de știință („savoir”), aceasta nu este decât un vis, un vis al corpului în calitatea în care el vorbește: nu există subiect cunoscător („connaissant”). Există subiecți care își dau corelați în obiectul(a), corelați de vorbire juisândă în calitate de juisare de vorbire”[188].

Acest *niederkommen*, „cădere jos” *(„falling down”)*, despre care Lacan vorbește în seminarul său despre *Anxietate*, nu trebuie să ia forma manifest *(„overt”)* apocaliptică a universului în flăcări; este suficient ca subiectul să cadă din juisările seducătoare *(„the seductive enjoyments”)* ale ordinului simbolic și să-și retragă „*investirea sa spirituală în lumea așa cum este*”.

Astfel, ne mai propulsat de dorința care orientează libidoul spre obiecte și o ispitește într-o iluzie a împlinirii obiective, subiectul suferă *(„undergoes”)* o destituție: el este redus la dimensiunea propriului său simptom, în care pulsiunea se rotește în jurul non-existentului *obiect a*, acel mic „*altul al lui Altul*” care încă poartă scânteia pleromei primordiale a non-ființei.

În la său seminar al douăzeci și treilea numit *Sinthome (omul sfânt rotindu-se în jurul simptomului său)*, Lacan descrie chiar în mod deschis scopul final al terapiei sale prin a atinge idiomul teologic al Gnosticului *reversio*:

„*Este tocmai în asta că eu aș răspunde la ceea ce îmi fusese pus ca și întrebare adineaori:*

aceasta este faptul că este psihanalistul cel care este în cele din urmă un ajutor, despre care în termenii Genezei, putem spune că aceasta este în sumă o întoarcere („retournement” – schimbare radicală, inversare a unui ordin al lucrurilor), întrucât la fel de bine Altul lui Altul, aceasta este ceea ce tocmai am definit acum o clipă ca și acolo, mica gaură. Faptul că această mică gaură ea complet singură poate furniza un

[188] Jacques Lacan – 1973.05.15. Seminarul 20, „Încă”, lecția 12

ajutor, aceasta este întocmai în asta că ipoteza Inconștientului are suportul său.

Ipoteza Inconștientului, Freud o subliniază, aceasta este ceva care nu poate ține decât la a presupune Numele-Tatălui.

A presupune Numele-Tatălui, cert, aceasta este Dumnezeu.

Este tocmai în asta faptul că psihanaliza, din a reuși, dovedește că Numele-Tatălui putem la fel de bine să trecem peste asta: putem la fel de bine să trecem peste asta cu condiția de a ne servi de asta.”[189].

Această figură a lui „*Altul al lui Altul*”, care este un mic *a* opus marelui *A Autrui („Altuia”)* care constituie ordinul simbolic/ontologic, sună aici cu dubla negație implicată de reversie: dacă Altul neagă *juisarea* originară pleromatică, prin a introduce certificantul *(„chartering”)* sistem al limbajului, Altul lui Altul neagă negația și aduce în momentul restaurativ al *juisării* parțial recâștigate.

Pentru Lacan, este așadar în primul rând limbajul cel care este locusul impoziției alienante, cea mai scandaloasă „glumă a lui Dumnezeu” (Kafka), care trece în mod straniu neobservată, în vreme ce ar trebui să inspire doar cea mai intensă *ură antinomică*:

„Aceasta este prea bine ceea în ce ceea ce numim un bolnav merge uneori mai departe decât ceea ce numim un om normal.

Întrebarea este mai degrabă de a ști pentru ce este că un om normal – spus normal – nu își dă seama:

-că vorbirea *(„la parole”)* este un parazit,

-că vorbirea este o fațadă („placage”),

-că vorbirea este forma de cancer din care ființa umană este afectată („affligé”).

---

[189] Jacques Lacan – 1976.04.13. Seminarul 23, „Sfântomul”, lecția 10

Cum de este că există din asta unii care merg până la a o simți?”[190].

Motivul pentru această percepție greșită este lunga-agendă de veacuri *(„age-long”)* a teologiei oficiale care, în special în uzul ei al lui Aristotel, s-a întors spre absoluta afirmare a ființei ca și *vorbiință („parlêtre”)* (un termen implicând atât geneza lingvistică a realității create de către divinul/arhonticul *fiat*, cât iluzoriul statut al ființelor produse în această manieră), și așadar a reprimat subversia Gnostică.

Pentru a elucida versiunea sa a diferenței ontologice, Lacan împrumută distincția dintre existență și subzistență din lexiconul Tomistic: „*simbolicul poartă doar ex-sistență*” ca opus la „*ceea ce subzistă*” și care, în această manieră, reține urmele Realului originar:

„*Este în mod propriu fabulos că funcția Altuia, a Altuia ca și loc al adevărului...*

și pentru a spune tot al singurului loc – chiar dacă ireductibil – pe care noi îl putem da la termenul de ființă divină, de Dumnezeu pentru a-l numi pe numele său

...Dumnezeu este în mod propriu locul unde – dacă voi îmi permiteți termenul – se produce dumnezeul, spunătorul („le dieur”), spunerea („le dire”). Pentru un nimic, spunerea asta face Dumnezeu.

La fel de mult timp cât se va spune ceva, „ipoteza Dumnezeu” va fi acolo.

Și este prea bine la a încerca de a spune ceva că se definește acest fapt: că în sumă nu poate exista cu adevărat atei decât teologii.

Aceasta este adică cei care, despre Dumnezeu, ei vorbesc despre asta.

Nici un alt mod de a o fi, decât a ascunde capul în brațe în numele a nu știu ce teroare, ca și cum vreodată acest Dumnezeu ar fi manifestat în mod efectiv o prezență oarecare.

---

[190] Jacques Lacan – 1976.02.17. Seminarul 23, „Sfântomul”, lecția 7

Din contră este imposibil de a spune orice ar fi fără ca imediat să-l faci să subziste, nu ar fi aceasta decât sub această formă a Altuia, faptul că Altul de asemenea spune adevărul.[191]

...

Aceasta este prea bine pentru asta că celelalte două pasiuni sunt cele care se numesc:

-iubirea, care nu are nimic de-a face – contrar la ceea ce filosofia a elucubrat – cu știința („savoir”),

(filosofia vizează pe Altul, S(Ⱥ)*-ul, pe care ea caută să-l completeze, însă ea nu atinge decât pe a în locul și în loc de* S(Ⱥ))

-și ura, care este prea bine ceea ce are cel mai mult raporturi cu ființa, ceea ce se apropie cel mai mult de asta, ceea ce eu o numesc „a ex-sista-ul”. Nimic nu concentrează mai multă ură decât această „spunere” unde se situează ceea ce eu numesc ex-sistența.”[192]

Acesta este întocmai momentul în care iudaismul intră - ca prima și unica religie a urii de Dumnezeu, care maschează, dar și apără contra, unei și mai primordiale „ură de ființă”.

În cel mai important paragraf din seminarul „Încă”, Lacan sugerează că în mod fundamentalul negativ afect contra ființei ca atare se poate naște doar înăuntrul matricei monoteiste, chiar dacă devine în mod momentan reprimat.

...

Sau, în cuvintele lui Lacan:

„*Contrariantul („L’embêtant”), aceasta este faptul că Altul, locul, el – așa cum v-am spus-o - nu știe nimic. Nu mai putem să-l urâm pe Dumnezeu dacă el însuși nu știe nimic, nimic din ceea ce se întâmplă*

---

[191] Jacques Lacan – 1973.01.16. Seminarul 20, „Încă”, lecția 5

[192] Jacques Lacan – 1973.05.15. Seminarul 20, „Încă”, lecția 12

în mod special („notamment”). Atunci când puteam să-l urâm, puteam crede că el ne iubea, întrucât el nu ne-o întorcea („puisqu’il nous le rendait pas”). Aceasta nu era aparent, în ciuda faptului că în anumite cazuri... ne-am grăbit acolo („on y a mis toute la gomme” – am pus acolo toată guma, faptul de a accelera, de a activa sau crește viteza).”[193]

Enigma rătăcește în fiecare și în oricare creatură, ca și *echad* – unic inscrutabil – ca și Dumnezeu el însuși.

...

Nu-Totul lacanian înseamnă întocmai asta: nimeni și nimic nu controlează procesul lucrurilor devenind Real; acolo nu este nici un scop mai înalt de realizat, nici un sens ultim, nici un plan providențial. Realul este plin și simplu.

„...- faptul că privarea pe de altă parte, este prea bine clar că ea nu se situează decât din simbolic, căci pentru ceva din real, nimic nu ar ști să lipsească: ceea ce este real este real, și aceasta este prea bine din altă parte că trebuie să provină această introducere totuși absolut esențială, și fără de care noi nu am di noi înșine în real, adică faptul că ceva – și aceasta este prea bine ceea ce caracterizează mai întâi subiectul – lipsește.”[194]

...

Și chiar dacă Lacan poate că nu știe mult despre această ușor ascunsă inimă a iudaismului, intuițiile sale esoterice sunt, ca de obicei, corecte: atașând speranțele sale mesianice la figura unei Femei, care – spre deosebire de Bărbat – este capabilă să rețină o anumită porție de *juisare („jouissance”)* nedistorsionată, Lacan repetă gestul Kabaliștilor care văd în *Shekhinah* singurul vas pământesc care încă mai conține scânteia focului divin originar. În lectura lui Lacan, așadar, Iudaismul apare ca

---

[193] Jacques Lacan – 1973.03.20. Seminarul 20, „Încă”, lecția 9

[194] Jacques Lacan, 1970.03.18. Seminarul 17, „Inversul psihanalizei”, lecția 8

și tăiat de-a lungul diviziuni genului. În timp ce rolul Bărbatului este de a-l ține pe Dumnezeu în mod sigur mort și a intra în alianță ca și gardieni ai excepției suverane, rolul Femeii este să învie excepționala scânteie a divinei juisări a lui „Eu sunt” împrăștiate prin nu-Totul care „pur și simplu este” *(„simply is”).*

2021. Praguri și căi între Jung și Lacan. Despre arzătorul sublim

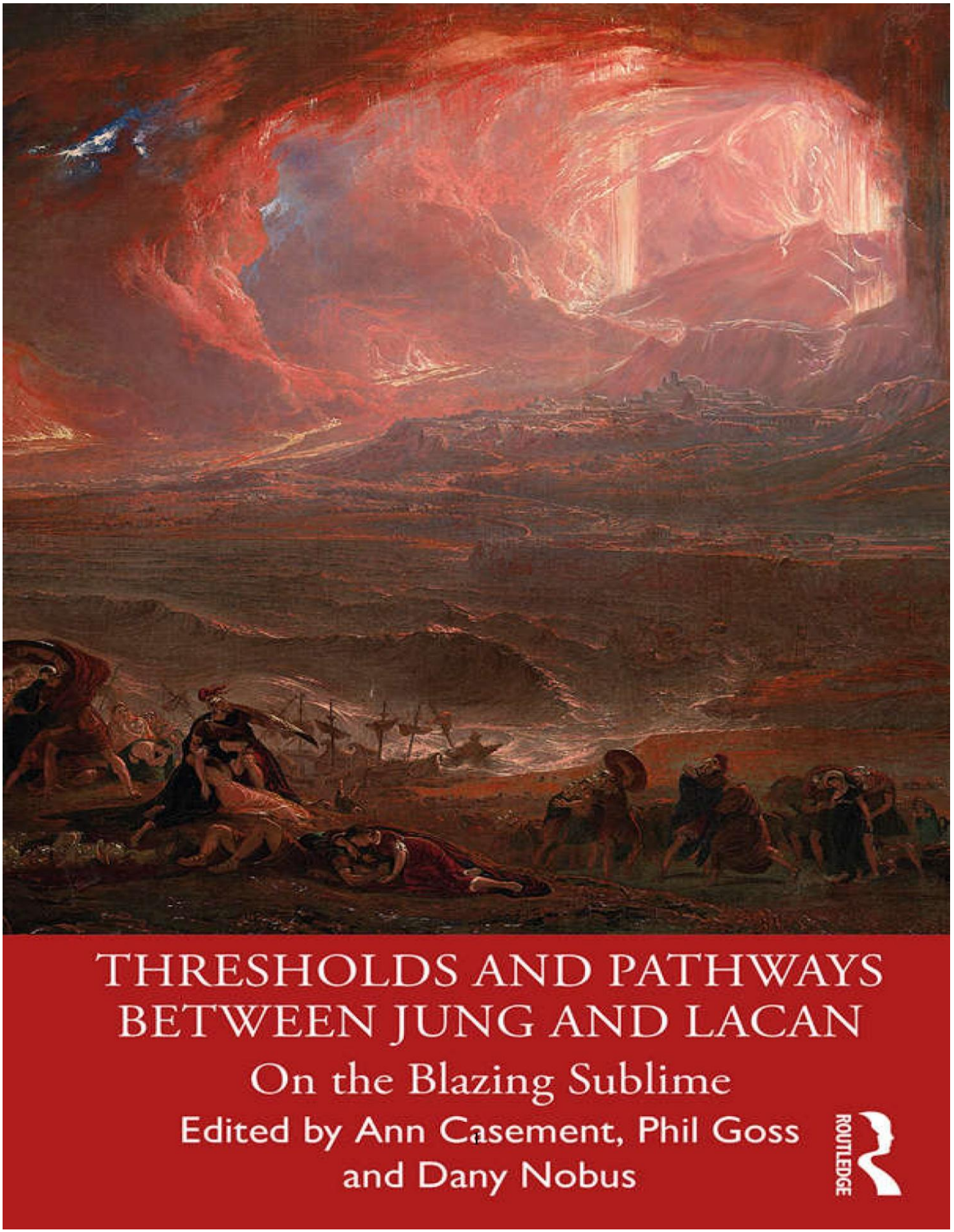

Teorie

1.Simplu sublim? Lacan, Jung și Cartea Roșie – Paul Bishop

2.Sublimă anxietate – Bernard Burgoyne

3.Complexa plăcere a sublimului – Ann Casement

4.Jung, misticismul sublim și apofatic în psyche și artă – John Dourley

5.Sublimul subiectiv: „ca și un diamant”? – Phil Goss

6.Sublimul: oportunitate pentru integrarea alterității – Nami Lee

7.Corpul subtil hermetic și sublimul în Jung și Lacan – Albert Morell

8.Măiestria clinică a lui Lacan: despre sublimare, sublație și sublim – Dany Nobus

9.O notă șifonată sau scrisoare furată? Creativitate sublimă și feminină în distrugere în Jung și Lacan – Susan Rowland

Cultură

10.Obiectul dorinței lui Victor Frankenstein – Lionel Bailly

11.Atigonele Sovietice: poeții versus statul – Helena Bassil-Morozow

12.Tunet, Minte Perfectă: intrând în țara sublimului – Isabelle M. Dearmond

13.Procese inconștiente, muzică instrumentală și experiența sublimului: o explorare prin „Cvartetul pentru Sfârșitul Timpului” al lui Messiaen – Giorgio Giaccardi

14.Sfântomul și opera lui Imre Kertesz – Sharon R. Green

15.Exprimând inexprimabilul: artă ca și provocare propriului său obiect – Nihan Kaya

16.Cântecul Nibelungilor: un mit Germanic și sublimul – Arthur Niesser

17.„Moarte” lui James Joyce și paleo-postmodernism: o lectură Lacaniană/Junghiană – Ctriona Ryan

18.Actualitate apostolică: David Jones și sublimare – Luke Thurston

CRISTIAN ANDREI TĂTARU, 28 august 1973, Cluj Napoca, România

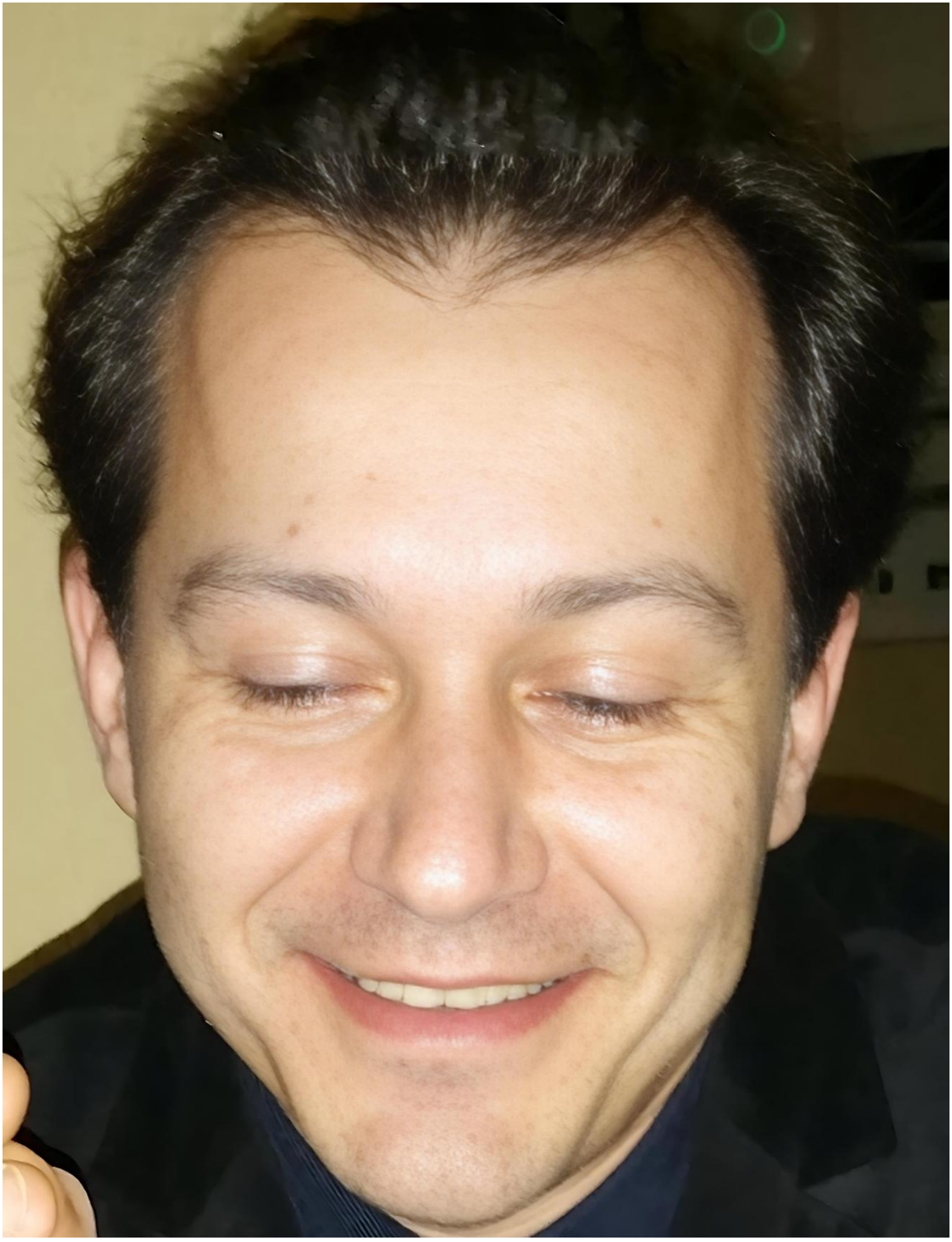

Formare în psihanaliza lacaniană - Charles Melman, Asociația Lacaniană Internațională (2012-2017)

Formare în psihoterapie prin relaxare și simboluri – Johanna Hegyi (2015-2017)

2008. Teză de licență filosofie, UBB, Cluj

Principiul „tantric” ca principiu al „oglinzii” și ca princinpiu „topologic” în mitologie, metafizică și matematică

1+1=1, 0+0=0, ∞+∞=∞ sau

Principiul „Reflexiei”, Principiul „Reversiei” și Principiul „Resorbției”

Coordonator: Prof. Univ. VIRGIL CIOMOȘ

2008. Teză de licență psihologie, UBB, Cluj

Cercetare asupra posibilității de existență, elaborare și evaluare

A unei psihologii pure

2010. Dizertație de masterat filosofie, UBB, Cluj

Principiul tantric

sau

Principiul Recepției, Reacției, Reflexiei, Reversiei și Resorbției

în

Mitologie, Filozofie, Fizică, Ezoterism și Matematică

Y+Y=Y, F+F=F , 1+1=1, 0+0=0, ∞+∞=∞

Problema înfășurării, învăluirii, implicării, intenționării și însemnării principiilor

Coordonator: Profesor universitar Virgil Ciomoș

2014. Teza de licență psihologie, Universitatea București

Problema subiectivității în psihanaliza lacaniană

Studiu teoretic

coordonator: Lector univ dr. Cristina Denisa GODEANU

2010 -2016. Doctorand în filosofie, UBB Cluj

Proiect de teză doctorat:

Principiul tantric. Esoterism și dezvoltare personală - o abordare transdisciplinară

Conducător științific:

Acad. prof. univ. dr. Basarab NICOLESCU

2016 -2017. Doctorand în filosofie, Universitatea București

Proiect de teză doctorat:

Funcția subiectivării și câmpul juisării între o etică a dorinței și o estetică a realului la Jacques Lacan

Conducător de doctorat:

prof. univ. dr. VASILE MORAR

2012.11.15. Arad. Colocviul Internaţional „Educaţia transdisciplinară în învăţământul preuniversitar”

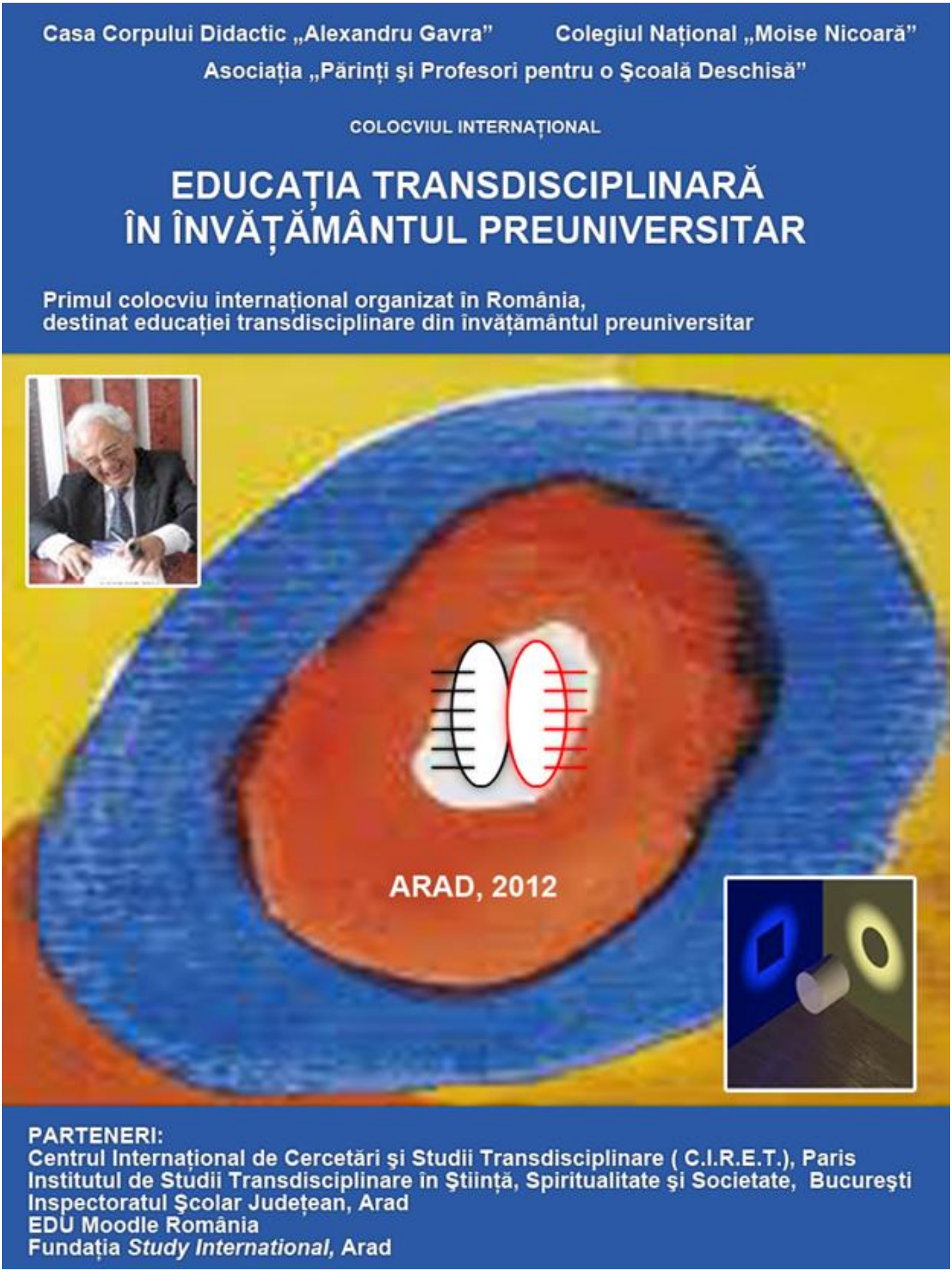

EDUCAȚIA TRANSDISCIPLINARĂ - O EDUCAȚIE INTEGRALĂ A OMULUI

Cele trei traume, cele trei dorințe, cele trei juisări
Nodul Borromean și modelul transdiciplinar al nivelelor de realitate
O autopedagogie

Doctorand filosofie Cristian Andrei Tătaru
Universitatea Babeș Bolyai,
Studii Europene,
Cluj Napoca

Rezumat

Cele trei traume, nașterea, înțărcarea și castrarea, introduc trei cercuri, trei falii, trei diferențieri, trei răni, trei tensiuni, în realul corpului, trei locuri de înscriere a trei chipuri, real, imaginar și simbolic, articulate între cele trei cadre ale experienței, cunoscut-necunoscut, subiect-obiect, sine-celălalt, prin cele trei dorințe, de repaus, de hrănire, de iubire, având ca obiect cele trei tipuri de juisări, a corpului fără corp, a corpului cu organe, a corpului fără organe.

Cele trei nivele ale realității constituite astfel, realul, imaginarul și simbolicul, se vor articula reciproc asemeni nodului borromean într-o perpetuă autogenerare, autoconsumare și autorelație. O autopedagogie de tip transdisciplinar devine posibilă prin dedublarea schemei clasice a nivelelor de realitate din dihotomia subiect – obiect, în cele cunoscut – necunoscut, sine – celălalt, și articularea acestor trei tipuri de fluxuri tripartite de informație – atenție – dorință în modelul borromean pentru a putea capta ceea ce am putea numi o transsubiectivitate, o transmundaneitate și o transperceptibilitate.

Cuvinte cheie

Dorință, juisare, refulare, traumă, nod borromean

Dorința, ce este dorința?, care este locul dorinței?, care este obiectul dorinței?

Cabala definește însăși ființa umană prin acest cuvânt, dorința, însă încă dintr-un început se cuvine să diferențiem între două registre ale dorinței, determinat și indeterminat, cunoscut și necunoscut și să observăm primatul și ascendentul dorinței indeterminabile asupra oricărei alte dorințe. Dorința în sine, în primul său moment de fenomenalizare este necunoscută, abia apoi devine dorință de ceva, de cineva, sau de necunoscut. Vom numi dorință primul aspect și voință orice dorință deja determinată, fixată, simbolizată.

Împlinirea dorinței este tot ceea ce subîntinde experiența umană, așadar ceea ce vizează aceasta, juisarea, devine scopul și mijlocul trăirii. O juisare a corpului, ca teren ireductibil al realului uman, ca o funcție cu trei domenii de definire, obiect, subiect, incognoscibil, și trei domenii de valori, juisare a corpului cu organe, juisare a corpului fără organe, juisare a corpului fără corp, fiecare dintre domenii comportând trei componente, real, imaginar și simbolic.

Fiecare dintre dorințe este martorul tăcut al unei traume irecupeberabile în registrul de funcționare al ființei umane ca ființă de limbaj, constituită în realul corporal și fantasma originară prin inserția cuvântului. Cele trei traume sunt asemenea a trei sigizii, trei ruperi, rupturi a trei totalități, a trei semne, simbolon, fundaluri imperceptibile ale trării, dialectica cunoscut-necunoscut sau veghe-somn, subiect-obiect sau om-cosmos, și sine-celălalt sau masculin-feminin.

Apar astfel în fața destinului uman trei căi definite de felul în care subiectul își asumă poziția în relație cu propria dorință și gratificarea acesteia, fie in domeniul senzorial, fie în cel conceptual, ambele predestinate repetiției și sațietății, fie în cel imperceptibil și incognoscibil. Așadar o juisare materială, o juisare spirituală și o Altă juisare, al cărei punct de sprijin ar fi dat de autorealizarea eșecului primelor două și a caracterul incognoscibil al dorinței.

Abia acum devine posibil demersul unei autopedagogii transdisciplinare ce ar viza reîntregirea și transcenderea celor trei totalități, fragmentate specific prin particularitățile realizării celor trei traume și descifrabile individual în travaliul interior. Prima dintre ele privește diferența de gen, nu există prime amintiri decât deja colorate

de conjuncția diferențieirii sexuale a structurii corporale, imaginii corporale și identității simbolice ca băiat sau fată. Totalitatea fragmentată astfel specific între sine și ceilalți, refulatul, revine prin instalarea dorinței de celălalt, dorința sexuală, dorința de iubire, locul și obiectul acestei dorințe rămânând inaccesibile ființei de limbaj fără experiența orizontului morții și trecerea în teritoriul dintre cele două morți. În mod similar, fragmentarea subiect-lume, cunoscut-necunoscut, prefigurate prin traumele înțărcării și ale nașterii, induc revenirea refulatului ca expresie a totalităților sparte, prin dorința de alimentare, hrănire, cunoaștere, experimentare și dorința de somn, odihnă, repaus, pace, eliberare și moarte.

Indicii unei posibile finalizări ai parcursului propus de o astfel de autopedagogie sunt tocmai stingerea celor trei dorințe, dispariția dorinței sexuale și identitatea androgină, dispariția dorinței de alimentare și identitatea cosmică, dispariția dorinței de moarte și identitatea absolută, așadar o mitologică ipostază a omului complet, bărbat și femeie, nici bărbat , nici femeie, subiect și obiect, nici subiect , nici obiect, conștient și inconștient, nici conștient, nici inconștient, o actualizare în corp a celor trei aspecte divine, Spirit Sfânt, Fiu și Tată în viziunea creștină, sau echivalenții lor în diferite alte contexte culturale, religioase sau spirituale tradiționale.

Miza acestei articulări este mare și singurul temei o constituie nonlocalizarea, nontemporalitatea și nonexperiențiabilitatea parcursului uman dintre concepție, traversând cele trei traume până la înscrierea primelor amintiri. Totuși, deocamdată, este cel mai plauzibil punct de răsfrângere și oglindire a universului totalității actualizate a experienței umane cu potențialitatea sa incognoscibilă.

În încercarea de a spune totuși ceva despre ceea ce nu se poate spune nimic ne vom folosi în continuare de modelul transdisciplinar al nivelelor de realitate și paradigma sugerată de inserția nodului borromean și a benzii moebius.

Astfel, remarcăm faptul că deși în orice punct al experienței umane par a se împleti cele trei nivele de realitate definite prin imaginar, simbolic și real, ele sunt într-o contingență paradoxală, dată de o

contiguitate și o discontinuitate radicală, la fel de evidente. E ca și cum cele trei inele ale nodului borromean ar fi trei benzi moebius, iar jocul lor liber ar fi expus traversării de către fluxul terțului ascuns. Am putea defini cunocuscut-necunoscut cele doua fețe ale benzii realului, subiect-obiect, cele doua fețe ale benzii imaginarului și sine-celălalt, cele două fețe ale benzii simbolicului. Să încercăm să imaginăm acest nod borromean al celor teri benzi moebius suprapus nivelelor de realitate ale obiectului și subiectului din schema modelului transdisciplinar al terțului ascuns. Observăm cum subiectul și obiectul au colapsat ca suprafața bivalentă a cercului imaginarului, fiind puse în circulație de către fluxul terțului ascuns atât cu dimensiunea sine-celălalt a cercului simbolicului cât și cu aspectul conștient-inconștient al cercului realului. Remarcăm posibilitatea suplimentară de a descrie 8 regiuni ale terțului ascuns, locuri ale semnificantului originar, fantasmei originare, realului corpului, obiectului și subiectului transcendental, dorinței, angoasei și simptomului.

Odată defintivată această sinteză a schemei structurale a unei autopedagogii transdisciplinare rămâne să reflectăm asupra posibilităților sale de actualizare. Din locul subiectului transcendental, spre locul obiectului transcendental se articulează dorinta incognoscibilă marcată de fondul angoasei și ireductibilitatea simptomului, parcurgând domeniile logosului, semnificantul originar, ale lui mundus imaginalis, fantasma originară și Theos Agnostos, originea realului corporal.

Deocamdată ne oprim aici, remarcând potențialitatea acestui model al realității de a depăși, disloca și reabilita fixațiile structurale de tip nevrotic, psihotic sau pervers.

Bibliografie generală

Nicolescu, Basarab.(2002). *Noi, particula și lumea*. IAȘI. Polirom

Lacan, Jaques. (1966). *Ecrits*. Paris. Seuil

2012.11.15. Două conferințe, Timișoara

1.Cele trei traume, cele trei dorințe, cele trei juisări

2.Nodul Borromean și modelul transdiciplinar al nivelelor de realitate. O autopedagogie

Cele trei traume, nașterea, înțărcarea și castrarea, introduc trei cercuri, trei falii, trei diferențieri, trei răni, trei tensiuni, în realul corpului, trei locuri de înscriere a trei chipuri, real, imaginar și simbolic, articulate între cele trei cadre ale experienței, cunoscut-necunoscut, subiect-obiect, sine-celălalt, prin cele trei dorințe, de repaus, de hrănire, de iubire, având ca obiect cele trei tipuri de juisări, a corpului fără corp, a corpului cu organe, a corpului fără organe.

Cele trei nivele ale realității constituite astfel, realul, imaginarul și simbolicul, se vor articula reciproc asemeni nodului borromean într-o perpetuă autogenerare, autoconsumare și autorelație. O autopedagogie de tip transdisciplinar devine posibila prin dedublarea schemei clasice a nivelelor de realitate din dihotomia subiect – obiect, în cele cunoscut – necunoscut, sine – celălalt, și articularea acestor trei tipuri de fluxuri tripartite de informație – atenție – dorință în modelul borromean pentru a putea capta ceea ce am putea numi o transsubiectivitate, o transmundaneitate și o transperceptibilitate

2013.04.17. Masă rotundă

Dialog pe tema "la Passe" în psihanaliza lacaniană... Trecerea, Transmisia, Paștele, Resurecția, Inițierea.

2013.05.16. Două conferințe, Timișoara

1. Numele Tatălui - Realul, Imaginarul, Simbolicul...

2. Poarta Inconștientului - Pulsiunea, Iubirea, Dorinta...

1. Numele Tatalui, Numele Propriu, Numele Subiectului este incognoscibil, inpronunțabil, indefinibil, inaccesibil, inconștient... Numirea vieții, a lumii și a omului este de dincolo de Real, Imaginar și Simbolic... De aceea nu știi cine ești...

2. Poarta Inconștientului, Poarta Adevărului, Poarta Nemuririi este ceea ce în tine nu știi de unde vine, din ce cauză, cu ce scop, cum și când... Deschiderea Inconștientului este de dincolo de Pulsiune, Iubire și Dorința... De acea nu știi ce dorești...

2014.03.25. Despre Lacan

„Continui să sper că un filosof-doctor... va îndrăzni într-o zi să dezvolte complet ideea pe care eu o pot doar suspecta sau risca...”

„O putere ce nu are nevoie de nici o altă demonstrație, ce disprețuiește să placă, ce răspunde fără voie, ce nu are nici un sens al vreunui martor alături, ce e fără conștiința opoziției, ce stă în ea însăși, fatal, o lege între legi, aceea e ceea vorbește despre sine drept marele stil...”

„Dumezeu e mort” - Friedrich Nietzsche

”Dumnezeu e inconștient” - Jacques Lacan

„Cauza Lacaniană e mântuirea și învierea lui Nietzsche... împlinirea profeției lui despre dezvoltarea Marelui Stil... o profeție ce a culminat în operele și seminariile lui Lacan...” - Noah Gataveckas

„Lacan e o condiție a renașterii filosofiei... o filozofie e posibilă azi doar dacă e compatibilă cu Lacan” - Alain Badiou

2014.04.15. Conferința „Abandonați orice speranță! Iluzia speranței în psihanaliză... Freud, Jung , Lacan”

Casa de Cultură, sala 26...

Invitație la conferința „Abandonați orice speranță! Iluzia speranței în psihanaliză... Freud, Jung , Lacan”...

prezintă: Cristina Ligia - master psihologie, Cristian Boboescu - doctorand filozofie, Cristian Țiple - doctorat filozofie, Flavius Zoltan și Cristian Andrei Tătaru - doctorand filozofie...

Speranța… ultima iluzie a omului…

Dumnezeu e mort... e un loc, al celuilalt, celuilalt sex, al celeilalte lumi, al celuilalt necunoscut, Marele Celălalt…

Marele Celălalt este mort... e locul limbajului, locul semnificantului, locul tezaurului de semnificanți, nu există un celălalat al lui celălalt

Celălalt este mort... e preusupus să știe, dar nu știe nimic și nici nu poate ști că nu știe..

Subiectul este mort... este mort deja, este mort de la naștere, e presupusul lui a ști…

Dumnezeu e inconştient... nu ek-sistă, e presupusul unei științe care nu e purtată de sens…

Marele Celălalt e inconştient... e locul inconștientului, locul formațiunilor inconștientului…

Celălalt e inconştient... este eu, este purtătorul subiectului…

Subiectul e inconştient... nu există, nu este, nu poate fi decât anonim…

Tehnica psihanalizei… nu gândesc, deci nu sunt… nu imaginez, deci nu am… nu doresc, deci nu juisez… nu fantasmez, deci nu juisez mistic…

Corpul real, inaccesibil, imposibil, al omului rezultă din sfera realului printr-o găurire și reducție la un tor.

Pierderea realului corpului mamei, e supleată de sfera imaginarului real, o totalitate din care se va structura domeniul imaginarului sub forma unui al doilea tor prin găurirea efectuată de frustrarea de dorința mamei, chipul mamei și laptele matern.

Acest obiect imaginar care lipsește, obiect al dorinței mamei, altul decât copilul, va fi acoperit de sfera simbolicului real, a numelor, de asemenea o totalitate perfectă.

Găurirea acestei sfere va da cel de-al treilea tor, simbolicul, privat de semnificantul maestru, semnificantul marelui celuilalt, cauza circularității dicționarului lingvistic, lanțul semnificant.

Lipsa sensului ultim, primordial, originar urmează a fi voalată de o ultimă sferă, a fantasmei reale, a mitului, a istoriei personale.

Emergența sexualității va gări însă această perfecțiune a fantasmei, reducând-o la fantasma-simptom, fantasma actuală, povestea fiecăruia,

imposibilul relației sexuale neasumat întreținând circularitatea și repetarea simptomului.

Acesta e obiectul speranței, iluzia comuniunii cu celălalt, realizarea relației sexuale, mereu ratate, mereu eșuate, mereu repetate, repetiția însăși stând ca probă a eșecului…

Cele 4 găuri, cele 4 lipse, sunt acoperite mereu de juisanțele corpului, juisanța simbolică ca juisanță de sens, juisanța imaginară ca juisanță de celălalt, juisanța reală ca juisanță de simptom, juisanța de obiectul micuț a ca juisanță mistică, feminină, ca cealaltă juisanță.

Acest unu al raportului sexual, fie el real, imaginar, simbolic sau fantasmatic există totuși, a existat, va exista, dar nu ek-sistă, se află în gaură, în cele 4 găuri. De aceea speranța existenței lui îl ascunde și e sprijinită de ek-sistența lui.

Torul real al corpului formează un lanț cu cele ale strămoșilor și urmașilor, la fel torurile imaginar, simbolic și mitic-fantasmatic. În nodurile create de înlănțuirea lor imposibilul raportului sexual apare ca manifest. Din aceste înlănțuiri emerge Legea, structura legii, interzisul și dorința, speranța, speranța ca împlinire a dorinței, speranța ca unire cu legea, speranța ca încălcare a legii, speranța ca încălcare a dorinței, acestea dând cele 4 structuri ale discursului: stăpân, universitar, isteric și analitic, dar și cele 4 structuri psihice: nevroticul, psihoticul, perversul și analistul.

Din punctul de vedere al psihanalizei, speranța este simptomul, modelul fantasmatic prin care dorința subiectului atinge juisarea, ignorarea realului, angoasei, întreținută prin transfer și iubire, a căror tăietură, moarte, lichidare în analiză permite stabilirea și menținerea deschiderii inconștientului, o locuire în gaură, în limită, în trecere, în pasă. Așadar o experiență irefutabilă, ifalsifiabilă și ireproductibilă, o non-știință, o știință a inconștientului, o știință în real, purtată în non-sens și prin urmare fără nici o speranță, un a non-ști ce să faci acolo cu simptomul.

Ceea ce propune analiza prin urmare, din acel loc al lipsei, lipsei oricărei speranțe, loc al dorinței inconștiente, al dorinței care non-știe ce dorește, este o parcurgere a simptomului sub ghidajul dorinței, o

luare în non-cunoștință a sa, urmată de o re-non-scriere și re-non-facere, trei cercuri fantasmatice, mitice, simptomatice, corespunzând trecerii lui Dante prin cercurile infernului, purgatoriului și paradisului, celor 3 Temple, 3 Munți, 3 morți și 3 învieri ale misterelor inițiatice, fiecare trecere respectând durata constituirii aproximative a fantasmei reale, 9-13 ani, așadar 27-39 ani în lumea de dincolo de orice speranță…

2014.04.21. Simptom - Simtom -Sintom – Sfintom

Simptom - Simtom -Sintom - Sfintom... Simpt-om... Simt-om... Sânt-om... Sfânt-om

Simptom, symptoma - întâmplare, accident, boală, sym-pipthein, cădere împreună, este nod, este rană, este neant, este durere, este ceea ce din real, simbolic și imaginar, inaccesibil cunoașterii, ține, susține, menține povestea persoanei, istoria eului, mitul individului, fantasma fundamentală, fanteziile cunoașterii...

Simptom este sufletul frumos, sufletul iresponabil, sufletul nebun, nevinovat de rău, urât și eroare, refugiat în bine, frumos și adevăr, este subiectul care nu intră în câmpul psihanalizei...

Simt-om este sufletul spirit, sufletul nemuritor, sufletul hipnotizat, sufletul care simte adevărul, binele, frumosul, sufletul care este spirit, zeu, dumnezeu, subiectul presupus a ști, subiectul care a intrat în câmpul psihanalizei, dar a căzut sub vraja Marelui Celălalt..

Sânt-om este sufletul ignorant, sufletul care știe că nu știe, sufletul care ştie că spiritul, zeul, Dumnezeu, nu ştie nimic, că subiectul presupus a şti, Marele Celălalt, nu ştie nimic, este subiectul etic, subiectul care a ieșit din câmpul psihanalizei înaintea pasei...

Sfânt-om este sufletul real, subiectul inconştientului, subiectul transparent pentru ştiința inconştientului, subiectul pasei, locuitor al câmpului psihanalizei, psihanalistul, cel care nu se poate autoriza decât de la sine, din câmpul inconştientului, dar şi de la încă câțiva, cei care au trecut prin pasă înaintea lui...

2014.05.14. Conferință, „Piatra castrării în psihanaliza lacaniană”

Invitație la conferința

PIATRA CASTRĂRII ÎN PSIHNALIZA LACANIANĂ

„Nu există raport sexual…” – Jacques Lacan

„NU EXISTĂ FEMEIA…”

Piatra din capul unghiului, piatra de poticnire şi de scandal, piatra de temelie, piatra sexului, piatra castrării…
Piatra filosofală, piatra asumării diferenței sexuale, impasul psihanalizei freudiene, „Pasa” psihanalizei lacaniene…
Prezintă: doctoranzi în filosofie ai Universității Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca

MIERCURI 14 MAI 2014 ORA 18

CASA DE CULTURĂ A STUDENȚILOR, SALA 26

2014.05.15. Piatra castrării în psihanaliza lacaniană, Alba Iulia

„Nu există raport sexual...” „Nu există femeia...”

Piatra din capul unghiului, piatra de poticnire și de scandal, piatra sexului, piatra castrării...

Piatra filosofală, piatra asumării diferenței sexuale, impasul psihanalizei freudiene, Pasa psihanalizei lacaniene...

Palatul Apor – Sala Senatului, Alba Iulia

2014.05.15. Două conferințe, Timișoara

1, „Abandonați orice speranță, voi cei ce intrați aici!”- Iluzia speranței în Psihanaliză

2. Tehnica Psihanalizei: nu Gândesc, deci nu Sunt… nu Imaginez, deci nu Am… nu Doresc, deci nu Juisez… nu Fantasmez, deci nu Juisez mistic…

1. Ceea ce propune analiza, din acel loc al lipsei, lipsei oricărei speranțe, loc al dorinței inconștiente, al dorinței care non-știe ce dorește, este o parcurgere a simptomului sub ghidajul dorinței, o luare în non-cunoștință a sa, urmată de o re-non-scriere și re-non-facere.

2. Cele 4 găuri, cele 4 lipse, sunt acoperite mereu de juisanțele corpului, juisanța simbolică ca juisanță de sens, juisanța imaginară ca juisanță de celălalt, juisanța reală ca juisanță de simptom, juisanța de obiectul micuț a ca juisanță mistică, feminină, ca cealaltă juisanță.

2014.05.23. Conferință, „Iluzia speranței”, Târgu-Mureș

Invitație la conferința

ILUZIA SPERANȚEI. PIATRA CASTRĂRII. TEHNICA PSIHANALIZEI LACANIENE

„Nu există raport sexual… Nu există Femeia…” – Jacques Lacan

„ABANDONAȚI ORICE SPERANȚĂ, VOI CEI CE INTRAȚI AICI…”

Piatra din capul unghiului, piatra de poticnire şi de scandal, piatra de temelie, piatra sexului, piatra castrării…

Piatra filosofală, piatra asumării diferenței sexuale, impasul psihanalizei freudiene, „Pasa” psihanalizei lacaniene…

VINERI 23 MAI 2014 ORA 16

UNIVERSITATEA DIMITRIE CANTEMIR, SALA A06, PARTER

STR. BODONI SANDOR, NR.3-5, TÂRGU MURES

2014.05.26. Piatra castrării în psihanaliza lacaniană, București

Invitație la conferința

PIATRA CASTRĂRII ÎN PSIHANALIZA LACANIANĂ

„Nu există raport sexual…" – Jacques Lacan

„NU EXISTĂ FEMEIA…"

Piatra din capul unghiului, piatra de poticnire şi de scandal, piatra de temelie, piatra sexului, piatra castrării…
Piatra filosofală, piatra asumării diferenței sexuale, impasul psihanalizei freudiene, „Pasa" psihanalizei lacaniene…
Prezintă: Cristian Andrei Tătaru, doctorand în filosofie al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca
Cristina Ligia, masterat în psihilogie, Târgu Mureș
Alți doctoranzi în filosofie şi pasionați ai psihanalizei
Introducere: Conf. dr. Laurențiu Staicu, Universitatea București

LUNI 26 MAI 2014 ORA 16
FACULTATEA DE FILOSOFIE, AMFITEATRUL C. RĂDULESCU-MOTRU,
SPLAIUL INDEPENDENTEI NR. 204

2014.08.13-25. Curs De Meditatie Vipassana

Vipassana este una dintre cele mai vechi tehnici de meditație. Într-o perioadă în care era de mult timp uitată, ea a fost redescoperită, acum 25 de secole, de Siddharta Gautama Buddha. Vipassana înseamnă "privire interioară", înseamnă a vedea lucrurile așa cum sunt în realitate, este "arta de a trăi". Este un proces de purificare personală prin observare interioară. La început se observă propria respirație naturală, în scopul disciplinării atenției. Cu ajutorul acestei atenții foarte ascuțite se începe apoi observarea naturii schimbătoare a întregii existențe, a adevărurilor universale: impermanența, suferința și non-eul. Tocmai această conștientizare prin intermediul experienței directe constituie procesul de purificare. Calea, în ansamblul ei (Dhamma - în limba pali), este un remediu universal pentru probleme universale și nu reprezintă o religie sau o sectă. Fiecare poate să practice în mod liber, fără distincție de rasă, religie, politică sau gen, oriunde și în orice moment, iar rezultatul se va dovedi benefic pentru toți.

Programul zilnic al cursului de meditatie vipassana:

4.00 Gongul de desteptare

4.30 – 6.30 Meditatie

6.30 – 8.00 Mic dejun si odihna

8.00 – 9.00 Meditatie (Fermitate/Adhitthana)

9.00 – 11.00 Meditatie

11.00 – 12.00 Masa de pranz,

12.00 - 13.00 Odihna si interviuri cu indrumatorul

13.00 – 14.30 Meditatie

14.30 – 15.30 Meditatie (Fermitate/Adhitthana)

15.30 – 17.00 Meditatie

17.00 – 18.00 Pauza de ceai

18.00 – 19.00 Meditatie (Fermitate/Adhitthana)

19.00 – 20.15 Discursul de seara al lui S.N. Goenka

20.15 – 21.00 Meditatie

21.00 – 21.30 Intrebari adresate indrumatorului

21.30 Stingerea

2014.09.01-11. Curs de meditatie vipassana si satipatthana

10 zile de meditatie cate 10 ore pe zi, in traditia buddhismului hinayana transmisa de S. N. Goenka, program 4-7, 8-11, 13-17, 18-22

În tradiția buddhismului vechi, Theravada, nu se poate vorbi despre meditație decât în cadrul tăcerii nobile, iar singura modalitate de a accede la experiența ei necesită cel puțin 10 zile de efort neîntrerupt.

Astfel, programul zilnic, dintre orele 4.00 și 22.00, cuprinde între 10 și 13 ședințe de meditație de câte o oră, elementul lor esențial fiind numit Sama-Samadhi, dreapta concentrare, o trăsătură distinctivă a tehnicii de meditație vipassana prin care Buddha a atins eliberarea finală sub copacul Bodhi .

Obiectul dreptei concentrări vizează direct realul corpului și al minții, senzația, fără intermedierea simbolicului sau imaginarului, jocului intelectual ori emoțional.

Dificultatea acestui demers face absolut necesare cele 10 zile de dedicare, pentru a ajunge la stadiul opririi fie și doar pentru câteva secunde a fluxului sankara, samia, vedana, rupa și vinyana, cele 5 agregate a căror țesătura constituie maya, iluzia realității minte-materie.

Această oprire, o stingere a celor 6 simțuri, auz, văz, gust, miros, tact și minte, un real dincolo de minte și materie, inconceptibil, inimaginabil și imperceptibil, este experiența Nibana, o transformare definitivă a ființei, un prim contact cu esența Dhama, legea vie.

Ariu, o persoană nobilă, este numele acestui stadiu, după prima experiență Nibana, cineva care mai devreme sau mai târziu, în această viață sau următoarele, va atinge starea de Buddha, după a patra experiență Nibana.

2014 -2015. Introducere in filanaliza

2014.11.12. Introducere in filanaliza

Exista un loc, un camp, al imposibilului... nu poti stii, nu poti vorbi, nu poti dori, nu poti iubi, nu poti trai acolo... Totusi, acest camp este locul iubirii reale, al iubirii imposibile, un camp infinit al incognoscibilului... Prin psihanaliză acest camp si-a facut emergența in istoria lumii... Filanaliza, o analiza si decontructie iubirii isi propune sa continue acest demers...

2014.11.13. Trei conferințe, Timișoara

1. „Ce vrea să spună să faci dragoste?”, Flammarion, 2010 - de Gerard Pommier, doctor în medicină, psihiatru, profesor emerit la Paris Sorbonne Diderot VII, psihanalist membru al asociației Spațiul Analitic

2. „Limbajul comun și diferența sexuală”, Odile Jacob, 2009 - de Moustapha Safouan, filosof, scriitor, psihanalist egiptean, unul dintre cei mai vechi elevi ai lui Jacques Lacan

3. „Cei trei Timpi ai Legii, Cele Trei Supraeuri, porunca siderantă, injocțiunea supraeului și invocația muzicală”, Seuil, 1996 - de Alain Didier-Weill, doctor în medicină, psihiatru, dramaturg, psihanalist membru al Școlii Freudiene din Paris

1. „De ce spunem facem dragoste atunci când acest eveniment mai degrabă ne face decât îl facem noi? Puțin, mult, pasional... sau deloc, suntem împinși acolo de o forță mai mare decât noi.” Această carte explorează puterile care animă acel moment, de la cele mai pulsionale, la cele mai culturale. Cum se orientează puterea dorinței, marcată de repetiție, mult dincolo de voință și de conștiință? În acel raport al sexelor, problema de a deveni femeie ia o importanță de prim plan, într-atât este feminitatea ocazia unei puternice refulări, și inclusiv pentru femeile însele.

2. „Chiar dacă în prima sa operă maestră, Știința Viselor, Freud demonstrase afinitatea profundă, dacă nu consubstanțială, între dorința inconștientă și semnificant, în funcția sa cea mai subiectivă – care nu e

cea de a comunica ceea ce știm, ci de a face recunoscut acel ceva pe care știința îl evită -, nici un analist, până la Lacan, nu a visat să apropie pradoxul în chestiune, veritabil scandal biologic, și trăsătura prin care omul se definește ca animal vorbitor.”

3. „Cele trei lovituri care, în culise, anunță intrarea iminentă în scenă a vorbirii, ne avertizează că vorbirea pe punctul de a fi spusă de un subiect e prezisă de un spirit lovitor care lovește de trei ori... Prin porunca siderantă, subiectul trimis în acel timp originar al interzicerii e replasat într-o poziție originară, unde legea, nefiind acolo pentru a-i spune unde este binele și unde este răul, el trebuie să facă un act de discriminare între bine și rău, care trebuie înțeles ca o autentică creație din partea sa, căci, în acel punct de siderație, nu mai are nimic gata gândit pentru a-l orienta etic.”

Primăria şi Consiliul Local Cluj-Napoca

Casa de Cultură a Municipiului Cluj-Napoca

CASA DE CULTURĂ CLUJ - NAPOCA

Conferinţa

"Între tiranie şi trădare, nu avem decât alegerea..."

Cristian Andrei TĂTARU

Va avea loc în data de **27 noiembrie** începând cu ora **17.00** în

sala **Europa** (etajul 3)

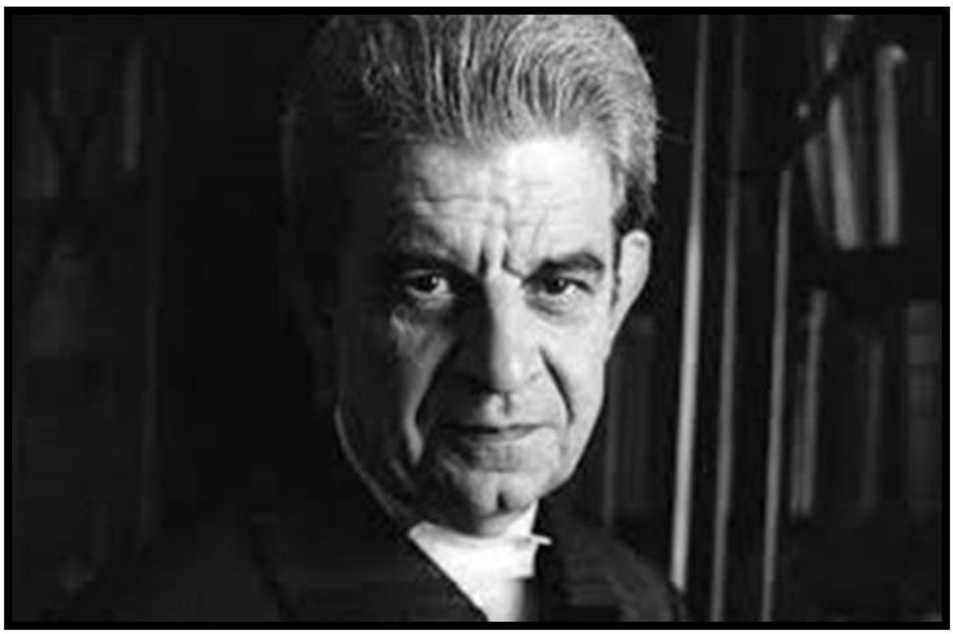

„...**entre folie** et ***débilité mentale***, nous n'avons pas le choix..."
Jacques Lacan, 11 ianuarie 1977

Casa de Cultură a Municipiului Cluj-Napoca, Piaţa Lucian Blaga, nr. 1-3
(în incinta Casei de Cultură a Studenţilor

Primăria şi Consiliul Local Cluj-Napoca

Casa de Cultură a Municipiului Cluj-Napoca

CASA DE CULTURĂ CLUJ - NAPOCA

Conferinţa „Inițierea în tradițiile esoterice contemporane"

Cristian Andrei TĂTARU

Va avea loc în data de

27 noiembrie începând cu ora **17.00**

în sala **Europa** (etajul 3)

Christian Rosenkreutz și Rudolf Steiner, Rene Guenon și Vasile Lovinescu

„Monarhul ascuns" - funcție și titulatură

Casa de Cultură a Municipiului Cluj-Napoca, Piața Lucian Blaga, nr. 1-3 (în incinta Casei de Cultură a Studenților

Conferință: „Între tiranie și trădare, nu avem decât alegerea...”, după Jacques Lacan: „între nebunie și debilitate mentală nu avem alegerea...” – o dezvoltare a celor 4 discursuri ale psihanalizei lacaniane...

Curs:

„Introducere în Filanaliză” - Filosofia, ca iubire de înțelepciune, conduce la psihanaliză, o dezintegrare a înțelepciunii... Psihanaliza, ca iubire de adevăr, conduce la o dezintegrare a adevărului și descoperirea unui dincolo de imposibilul înțelepciunii, adevărului și iubirii... Filanaliza se conturează ca o analiză în acel imposibil al experienței, imaginației și semnificației... Există un loc, un câmp, al imposibilului... nu poți știi, nu poți vorbi, nu poți dori, nu poți iubi, nu poți trăi acolo... Totuși, acest câmp este al realului, realul imposibil, un câmp infinit al incognoscibilului... Psihanaliza a deschis acest câmp în istoria lumii... Filanaliza propune o „imposibilă” continuare a acestui demers...

Temele cursului:

1. Tehnica psihanalizei
2. Relația de obiect și formațiunile inconștientului
3. Dorința și interpretarea ei, etica psihanalizei
4. Transferul, identificarea și angoasa
5. Cele 4 concepte fundamentale și obiectul psihanalizei
6. Logica fantasmei și actul psihanalitic
7. Celălalt și inversul psihanalizei
8. Cele 4 discursuri și formulele sexuării
9. Nodul Borromean și simptomul
10. Momentul de a conclude, topologia și timpurile
11. Câmpul lacanian al „Juisării”

Conferință: „Inițierea în tradițiile esoterice contemporane” - Christian Rosenkreutz și Rudolf Steiner, Rene Guenon și Vasile Lovinnescu - Marele Necunoscut și Monarhul Ascuns, funcție și titulatură...

Curs:

„Introducere în Endoterism” – Exoterismul, ca și cosmogonie și antropogonie, conduce la esoterism, ca dezintergrare a mitului... Esoterismul, ca teogonie și logo-gonie, conduce la endoterism, ca dezintegrare a simbolului... Endoterismul apare la limita lumii, limita omului, limita zeilor, limita limbajului, limita imaginației, limita simțirii... Punctul lor arhimedic e alegerea.... Dacă exoterismul cere să alegi să faci altceva, iar esoterismul să alegi să înțelegi altceva, endoterismul oferă să alegi să fii altceva... o inițiere în incognoscibil, o altă trăire, simțire, înțelegere, în, din, și prin necunoscut... Endoterismul e influența spirituală a unui „Sir” tradițional în viață, o „dezbrăcare” de tot ce e omenesc, dincolo de influența spirituală blândă a ezoterismului, numită tradițional „baraka” – transmiterea consacrării prin studiu și devoțiune...

Temele cursului:

1. Inițierea lui Christian Rosenkreutz
2. Hristosul Eteric
3. Inițierea în Gnosticism
4. Inițierea în Buddhism
5. Inițierea în Taoism
6. Inițierea în Masonerie
7. Inițierea în Kabală
8. Inițierea în Tantrism

9. Cei 5 Arbori ai Ființei
10. Cele 3 Morți Inițiatice
11. Piatra Filozofală
12. Agnostos Theos
13. Al-Mahdi, Imamul ascuns...

2015.01.09. Introducere în filanaliză

Casa de Cultură a Municipiului Cluj-Napoca

Primăria și Consiliul Local Cluj-Napoca

Introducere în Filanaliză

CURS — CRISTIAN ANDREI TATARU

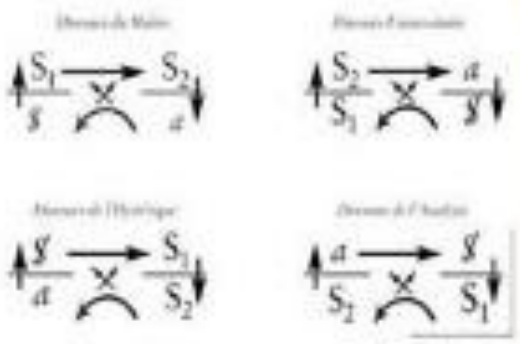

Cursul „INTRODUCERE ÎN FILANALIZĂ"

va avea loc la
Casa de Cultură a Municipiului Cluj- Napoca, sala 26,
începând de
vineri,12 decembrie, ora 17.00

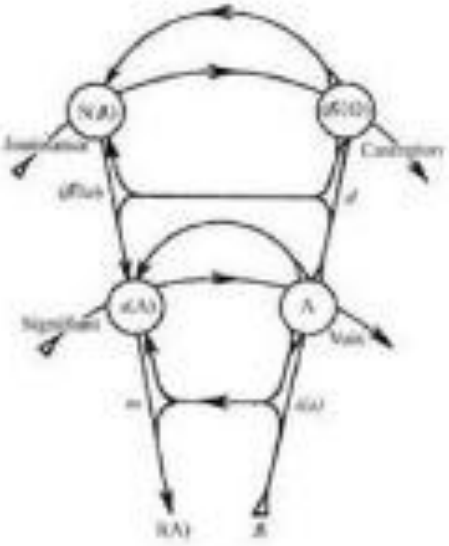

Temele cursului:

1. Tehnica psihanalizei
2. Relația de obiect și formațiunile inconștientului
3. Dorința și interpretarea ei, etica psihanalizei
4. Transferul, identificarea și angoasa
5. Cele 4 concepte fundamentale și obiectul psihanalizei
6. Logica fantasmei și actul psihanalitic
7. Celălalt și inversul psihanalizei
8. Cele 4 discursuri și formulele sexuării
9. Nodul Borromean și simptomul
10. Momentul de a conclude, topologia și timpurile
11. Câmpul lacanian al „Juisării"

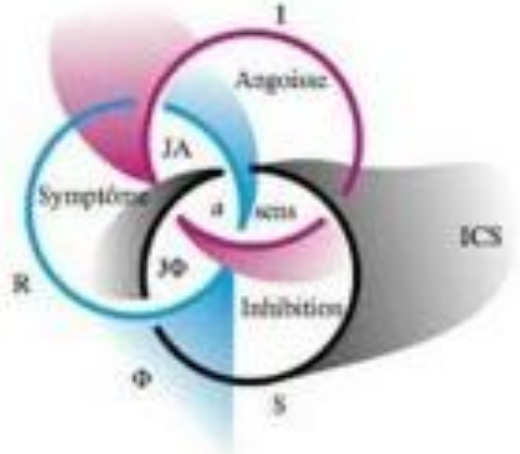

2015.03.13. Curs si seminar

Casa de Cultură a Municipiului Cluj-Napoca

Primăria și Consiliul Local Cluj-Napoca

INTRODUCERE ÎN FILANALIZA

CURS și SEMINAR susține: drd. CRISTIAN ANDREI TATARU

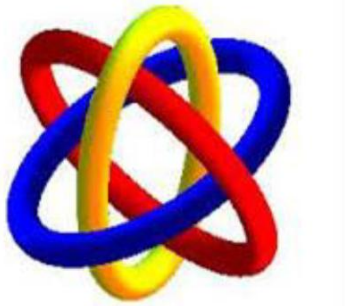

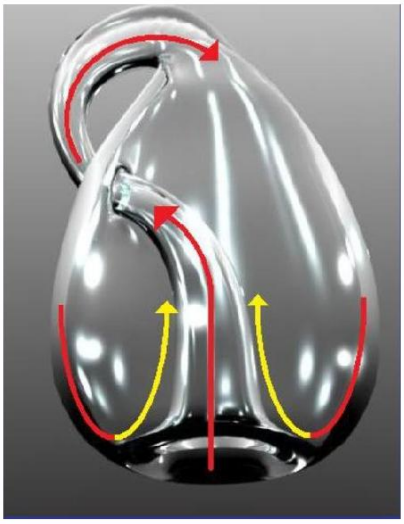

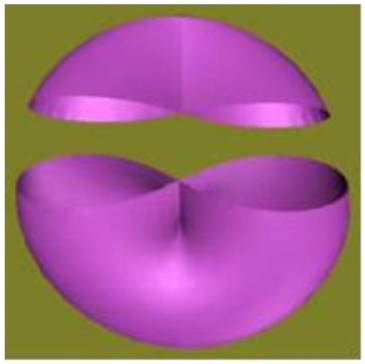

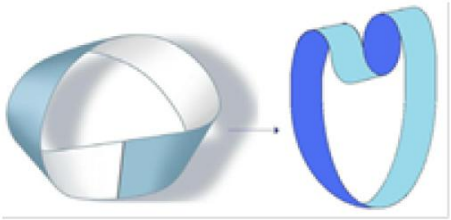

Cursul și Seminarul

„INTRODUCERE ÎN FILANALIZĂ”

va avea loc săptămânal la

Casa de Cultură a Municipiului Cluj- Napoca, sala 26,

În fiecare

Vineri, de la ora 17.00

Intrarea liberă

Teme viitoare:

Celălalt și Inversul Psihanalizei
Cele 4 Discursuri și Formulele Sexuării
Nodul Borromean și Simptomul
Momentul de a Conclude, Topologia și Timpurile
Câmpul Lacanian al „Juisării”

Vineri, 13 martie 2015, ora 17

Cursul 6:

LOGICA FANTASMEI ȘI ACTUL ANALITIC

„Subiectul presupus Științei... Știința presupusă Subiectului...Subiectul presupus Sexului... Sexul presupus Subiectului... Știința Inconștientului despre Sex și Subiect... Obiectul micuț „a” și Numărul de Aur...”

2015.03.21. Colocviul Asociației Lacaniene Internaționale

Paris, Hôpital Pitié-Salpêtrière, amphithéâtre Charcot

„Realul Științei și Realul Psihanalizei”

Colocviul Asociației Lacaniene Internaționale...

„Subiectul științei este subiectul psihanalizei” - Jacques Lacan

Realul științei este realul psihanalizei?...

2015.04.17. Selecții, Sinteze și Suite din Scrierile, Seminariile și Spunerile Lacaniene

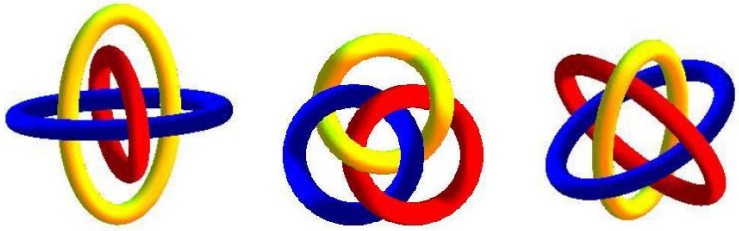

Selecții, Sinteze și Suite

din

Scrierile, Seminariile și Spunerile Lacaniene

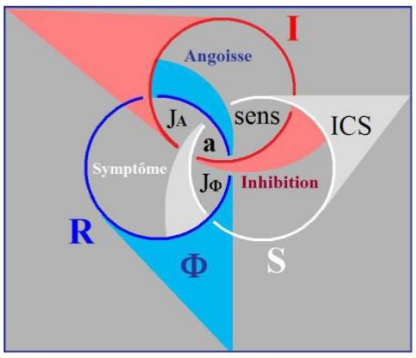

JACQUES LACAN

O REVOLUȚIE ÎN PSIHANALIZĂ

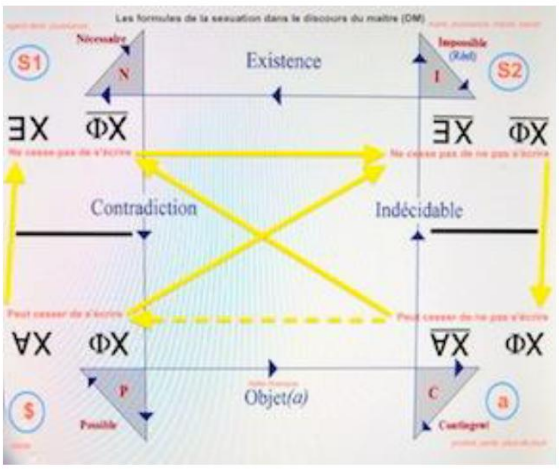

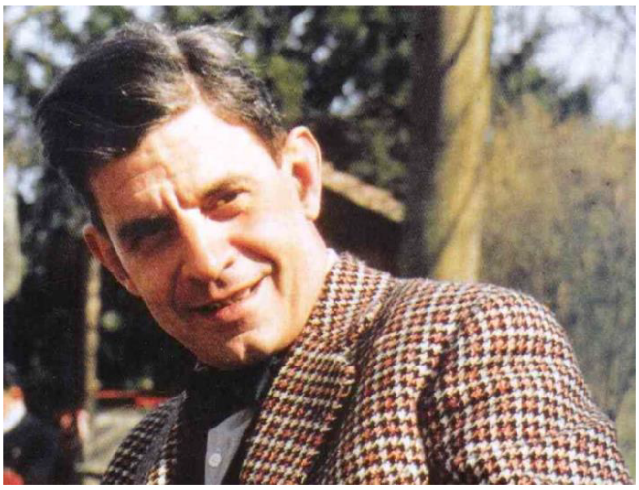

JACQUES LACAN

13 aprilie 1901 – 9 septembrie 1981

Singurul lucru pe care noi îl facem în discursul analitic este să vorbim despre iubire... Bărbaţii şi femeile, iată realul. Dar nu suntem capabili să articulăm nimic din ceea ce are legătură cu realul... Nu există raport sexual... A iubi înseamnă a oferi ceea ce n-ai, cuiva care nu-şi doreşte aşa ceva... Mă dăruiesc ţie, dar darul acesta al persoanei mele, mister, se preschimbă inexplicabil în darul unui nimic... Ca o oglindă reflectantă, iubirea este esenţialmente înşelătoare... Angoasa e ceea ce nu înșeală... Tot ce ştiu e că dacă tu eşti visul meu, eu sunt visul tău... Eu... e un altul... Dorinţa omului este dorinţa Altuia... Subiectul s-a născut în câmpul Altuia... Nu există Altul al lui Altul... Este privirea Altuia cea care mă constituie... Ceea ce caut în vorbire este răspunsul altuia... În perspectiva freudiană, omul este subiectul prins și torturat de limbaj... Inconștientul e discursul altuia... Mă identific pe mine în limbaj, dar numai pierzându-mă în el ca și obiect... Nu există dorință de a ști, ci chiar oroare de a ști... Din punct de vedere analitic, singurul lucru pentru care cineva poate fi vinovat este a fi dat înapoi în fața propriei dorințe..

2015.05.15. Trei conferințe, Timișoara

2015.05.15. TRANSFER ȘI TRANSMISIE,

IDENTIFICARE ȘI DEREALIZARE,

ANGOASĂ ȘI EXSTAZĂ

ÎN PRACTICA PSIHANALIZEI...

Impasul lui Freud și Pasa lui Lacan, piatra castrării ca inexistență a raportului sexual...

Transferul ar putea fi definit ca iubire de știință, iar transmisia ca iubire de adevăr. Iubirea de știință vizează locul marelui Altul, în trei aspecte: ca loc al vorbirii, loc al scrierii și loc al limbajului, al legii, al legilor limbajului. Iubirea de adevăr vizează juisarea ce ține cele trei locuri, viața lor: o juisare de obiect, o juisare de sens și o juisare de Altul.

Știința și adevărul nu au nimic comun între ele, există acolo un spațiu deschis, o ruptură, o tăietură, un loc al inconștientului, un loc al realului, un loc al imposibilului, un loc fără loc, un loc „cel mai de dincolo” și „cel mai de dincoace”, dar mai ales „cel mai de dintre”, un loc al găurii, al abisului, al neantului, al vârtejului, un loc topologic al centrului, al axei, dar și al periferiei, orizontului și mai ales al consistenței interiorului torului sticlei Klein.

Fantasmaticul e ceea ce acoperă, ascunde, maschează, pansează, acel triplu loc, acea triplă gaură, acea triplă „rană”, este o triplă iluzie care leagă cele trei științe și cele trei adevăruri, o fantasmă a obiectului, o fantasmă a sensului și o fantasmă a marelui Altul.

Transferul și transmisia în psihanaliză realizează demascarea celor trei iluzii prin tripla alternare a operațiilor de alienare și separare, alienarea iluziei conjuncției științei și adevărului, separarea disjuncției științei și adevărului.

Freud traversează primele două iluzii, dar se oprește la a treia, e impasul său, Jung și Lacan traversează ultima iluzie, unul de partea adevărului, unul de partea științei, este Pasa lui Lacan, piatra castrării, piatra lipsei marelui Altul și inexistenței raportului sexual, inexistența raportului

între adevărul și știința marelui Altul.

Cogito-ul lacanian, „Nu gândesc, deci nu sunt”...

„Mă îndoiesc, gândesc, deci sunt” al lui Descartes reprezintă momentul inaugural al apariției științei prin depășirea primei iluzii, relativitatea gândirii-ființei, apariția subiectivității divizate între știință și adevăr despre lume, lumea vorbirii. Einstein operează a doua traversare prin descoperirea relativității spațiu-timpului, separarea între știința și adevărul despre realul fizicii, lumea scrierii. Mecanica cuantică, relativitatea observator-observatului, întruchipează demascarea ultimei iluzii, prin deschiderea spațiului dintre știința marelui Altul și adevărul lui, lumea limbajului.

Preluarea cogito-ului cartezian în psihanaliza freudiană demască a doua iluzie prin realizarea faptului că „nu eu sunt cel ce gândește”, inventarea inconștientului, iar ultimul prag i-a permis lui Lacan formula lui „nu eu sunt cel care este”, inventarea realului.

„Angoasa, singurul sentiment care nu minte”...

Efectele celor trei fantasme în realul corpului vorbitor sunt afectele, sentimentele, efecte de refractare în fantasmă a inconștientului dintre știință și adevăr, mărturisirea întotdeuna deplasată, „mincinoasă”, a acestuia.

Angoasa, în cele trei aspecte ale sale (angoasa de obiect, angoasa de sens și angoasa de marele Altul), reprezintă firul Ariadnei în traversarea celor trei iluzii, urma de urmat a realului, obiectul, sensul și Altul înscriindu-se în cazul angoasei sub forma lipsei lipsei, afectul fricii de obiect, de sens sau de Altul fiind cel care protejează subiectul fantasmei de angoasă, o „frică” de lipsa lor ca lipse.

Exstaza din câmpul juisării marelui Celuilalt, sub voalul juisării falice...

Juisarea falică, de obiect, a ființei vorbitoare e circumscrisă celei de sens, iar aceasta celei de celălalt, de altul, de Marele Celălalt. În aceste trei câmpuri ale juisării, deschiderea operată de parcursul analitic prin urmarea angoasei alienării și separării, în cele trei repetări, permite accesul la capete ale realului, ek-sistente, ek-statice, trei câmpuri ale unei juisări suplimentare, o juisare alta, o juisarea de un obiect cu totul

altul, de un sens cu totul altul, de un Altul cu totul altul, o juisarea a realului, de real, în real, pentru care singura determinație poate fi exprimată prin „nu există”: nu există obiectul obiectelor, nu există sensul sensurilor, nu există Altul Altora, formula care le sintetizează fiind cea a lui „nu există raport sexual” incluzând aspectele lui „nu există act sexual” și „nu există sex”.

2015.05.15. ETERNA REÎNTOARCERE ȘI SFÂNTUL GRAAL AL PSIHANALIZEI,

OBIECTUL TRANSCENDENTAL AL DORINȚEI ȘI LOGICA FANTASMEI...

„Torul, Banda Moebius și Sticla Klein”

o altă viziune a structurii omului și universului, efecte și aplicații în spațiul subiectivității și al inconștientului...

Recent, în știință, structura torului apare ca fundamentală universului macro și micro, dar mai ales vieții, omului. Avem aici deja structura fundamentală a universului, cea a eternei repetări din cercurile toroidale si cea a Arcei Alianței, Sfântului Graal sau Pietrei Filosofale din găurile torului.

Aplicația bezii Moebius asupra torului produce sticla Klein, torul cu un singur volum, așa cum banda moebius e banda cu o singură suprafață.

Articularea specifică a celor două aspecte în psihanaliză configurează structura fantasmei ființei vorbitoare în raport cu obiectul real al dorinței inconștiente.

Așadar fantasma fundamentală a subiectului și obiectul pierdut sunt descifrate în legea, logica fantasmei, legi ale limbajului, structuri ale discursului, operații asupra enigmei particulare subiectului cu efecte de traversare a metaforelor roții samsarei și eliberării finale.

Structura fundamentală e cea a tetraedrului, cele 4 locuri ale sale fiind date de diviziunile conștient-inconștient, unul-altul, operate de vorbire și scriere, locul central fiind ocupat de obiectul micuț a lacanian, echivalentul efectului de singularitate al găurii negre generalizate din

teoria câmpului unificat și locul diviziunii originare, reale, a lui Unu, operată de limbaj.

Parcursul subiectivității în tentativa descifrării urmelor, trăsăturilor unare, marcările corpului prin vorbire și scriere, întâlnește iremediabil arhi-urma trăsăturii unare reale, imposibil de simbolizat, imposibil de imaginat, locul distanței dintre știința și adevărul lui Unu, al limbajului, din fanta lui Altul.

Răsturnările privesc răspunsurile la întrebările subiectului, „Ce să fiu?”, „Ce să am?”, „Ce să fac?”, „Ce să sper?”, acestea fiind ceea ce-mi lipsește, inexistența raportului sexual, vorbirea înscrisă și tăcerea înlimbaj, respectiv.

Elementele fundamentale premergătoare existenței, +1 al gestației, -1 al nașterii, urmează a fi legate de 0 al scrierii la naștere, de 0 al vorbirii la înțărcare și cifrate în fantasmă de 0 al limbajului maturației sexualității la pubertate, astfel încât numărarea începe întodeauna la treiul nodului borromean cu un al patrulea care lipsește, al urmei subiectivității...

Străjerii câmpului existenței, Vocea lui Altul, Scrierea lui Altul și Limbajul lui Altul, cei trei Gardieni ai esoterismului inițierii se înnoadă în ek-sistența actului sexual, ca margini presupuse adevărului, științei și ființei, inconștientul simbolic, inconștientul imaginar și inconștientul real, puterea de a numi, numirea în simbolic, imaginar și real.

2015.05.16. ACTUL PSIHANALITIC...

Experiența psihanalizei

un cu totul alt real, demascând și susținând totodată realul științei, religiei și esoterismului...

Experiența psihanalizei introduce în istorie un nou tip de legătură socială prin vorbire, singura legătură în doi, între un unul, +1, al analizandului și un altul, -1, al analistului prin al treilea, un 0 al vorbirii, pentru a prinde în nodul lor un al patrulea, un 0 al scrierii, al înscrierii simptomului, și a-l lega cu un al cincelea, un 0 al limbajului, în fraternitatea noii emergențe a realului psihanalizei.

Zero, cercul tradiției, lanțul tradiției, transmisiei în esoterism, religie și știință marchează pasarea adevărului de la o generație la alta în sfera realului, simbolicului și imaginarului. Zero, cercul psihanalizei, transmisia experienței psihanalizei punctează emergența unui hiper-real.

„Marea Operă” a psihanalizei...

Dorința psihanalistului...

o dorință care nu se susține din fantasmă...

Puritatea dorinței analistului, o dorință despre care e imposibil de știut ce dorește, marchează saltul de la impotență la imposibil în transformarea dorinței analizandului, o dorință care nu poate ști ce dorește.

Parcursul analizei este similar încercării repetate de a construi un triunghi cu suma unghiurilor diferită de 180 de grade, lovită de eșecul repetat al neputiinței, până la finalul asumării imposibilului.

Acel imposibil este al realului, un capăt al realului, un capăt al firului ce va țese marea operă a psihanalizei

2015.06.02. Transfer, transmisie și transgresie în psihanaliza lacaniană

Organizează conferința:

TRANSFER, TRANSMISIE ȘI TRANSGRESIE...
TORUL, BANDA MOEBIUS ȘI STICLA KLEIN...
ÎN TEORIA, PRACTICA ȘI EXPERIENȚA PSIHANALIZEI...

prezintă:

Cristian Andrei Tătaru, drd. filosofie UBB

Selecții și Sinteze din Scrieriile și Seminariile lui Jacques Lacan

Vorbirea, Scrierea și Limbajul...
Iubirea de Știință, Iubirea de Adevăr și Iubirea de Real...
Obiectul micuț a, Unul și Juisarea Alta...
Alienarea, Separarea și Trecerea...

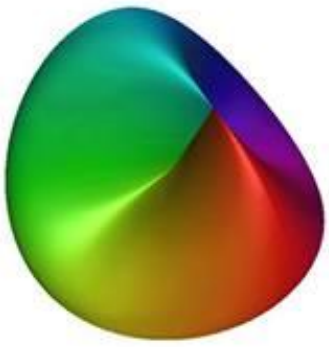

Marți, 2 iunie, ora. 19.00
Sala 32

(în incinta Casei de Cultură a Studenților, etajul 3)

Transfer, transmisie și transgresie...

Torul, banda moebius și sticla klein...

În teoria, practica și experiența psihanalizei...

Selecții și Sinteze din Scrieriile și Seminariile lui Jacques Lacan

Vorbirea, Scrierea și Limbajul...

Iubirea de Știință, Iubirea de Adevăr și Iubirea de Real...

Obiectul micuț a, Unul și Juisarea Alta...

Alienarea, Separarea și Trecerea...

Transfer, transmisie și transgresie...

Torul, banda Moebius și sticla Klein...

În teoria, practica și experiența psihanalizei...

Vorbirea, Scrierea și Limbajul...

Iubirea de Știință, Iubirea de Adevăr și Iubirea de Real...

Obiectul micuț a, Unul și Juisarea Alta...

Alienarea, Separarea și Trecerea...

Impasul lui Freud și Pasa lui Lacan, piatra castrării ca inexistență a raportului sexual...

Impasul lui Freud și Pasa lui Lacan, piatra castrării ca inexistență a raportului sexual..

Transferul ar putea fi definit ca iubire de știință, transmisia ca iubire de adevăr, iar transgresia ca iubire de real. Iubirea de știință vizează locul marelui Altul, în trei aspecte: ca loc al vorbirii, loc al scrierii și loc al limbajului, al legii, al legilor limbajului. Iubirea de adevăr vizează juisarea ce ține cele trei locuri, viața lor: o juisare de obiect, o juisare de sens și o juisare de Altul. Iubirea de real vizează pierderea, frustrarea și castrarea, lipsa care trasează cele trei urme, un Unu în real, obiectul micuț a, și o juisare Alta.

Știința și adevărul nu au nimic comun între ele, există acolo un spațiu deschis, o ruptură, o tăietură, un loc al inconștientului, un loc al realului, un loc al imposibilului, un loc fără loc, un loc „cel mai de dincolo” și „cel mai de dincoace”, dar mai ales „cel mai de dintre”, un loc al găurii, al abisului, al neantului, al vârtejului, un loc topologic al centrului, al axei, dar și al periferiei, orizontului și mai ales al consistenței interiorului torului sticlei Klein.

Fantasmaticul e ceea ce acoperă, ascunde, maschează, pansează, acel triplu loc, acea triplă gaură, acea triplă „rană”, este o triplă iluzie care leagă cele trei științe și cele trei adevăruri, o fantasmă a obiectului, o fantasmă a sensului și o fantasmă a marelui Altul.

Transferul, transmisia și transgresia în psihanaliză realizează demascarea celor trei iluzii prin tripla alternare a operațiilor de alienare, separare și trecere – pasa, alienarea iluziei conjuncției științei și adevărului, separarea disjuncției științei și adevărului, trecerea în fanta inconștientului.

Freud traversează primele două iluzii, dar se oprește la a treia, e impasul său, Jung și Lacan traversează ultima iluzie, unul de partea adevărului, unul de partea științei, este Pasa lui Lacan, piatra castrării, piatra lipsei marelui Altul și inexistenței raportului sexual, inexistența raportului între adevărul și știința marelui Altul.

Cogito-ul lacanian, „Nu gândesc, deci nu sunt”

„Mă îndoiesc, gândesc, deci sunt” al lui Descartes reprezintă momentul inaugural al apariției științei prin depășirea primei iluzii, relativitatea gândirii-ființei, apariția subiectivității divizate între știință și adevăr despre lume, lumea vorbirii. Einstein operează a doua traversare prin descoperirea relativității spațiu-timpului, separarea între știința și adevărul despre realul fizicii, lumea scrierii. Mecanica cuantică, relativitatea observator-observatului, întruchipează demascarea ultimei iluzii, prin deschiderea spațiului dintre știința marelui Altul și adevărul lui, lumea limbajului.

Preluarea cogito-ului cartezian în psihanaliza freudiană demască a doua iluzie prin realizarea faptului că „nu eu sunt cel ce gândește”, inventarea inconștientului, iar ultimul prag i-a permis lui Lacan formula lui „nu eu sunt cel care este”, inventarea realului, în prima sa ipostază ca obiect micuț a.

Echivalentele cogito-ului lacanian în scriere și limbaj, „nu eu imaginez, deci nu eu am” și „nu eu fantasmez, deci nu eu juisez”, permit prelevarea celorlalte două aspecte ale realului introduse de Lacan, Unul și juisarea suplimentară, câmpul juisării alta.

„Angoasa, singurul sentiment care nu minte”

Efectele celor trei fantasme în realul corpului vorbitor sunt afectele, sentimentele, efecte de refractare în fantasmă a inconștientului dintre știință și adevăr, mărturisirea întotdeuna deplasată, „mincinoasă”, a acestuia.

Angoasa, în cele trei aspecte ale sale (angoasa de obiect, angoasa de sens și angoasa de marele Altul), reprezintă firul Ariadnei în traversarea celor trei iluzii, urma de urmat a realului, obiectul, sensul și Altul înscriindu-se în cazul angoasei sub forma lipsei lipsei, afectul fricii de obiect, de sens sau de Altul fiind cel care protejează subiectul fantasmei de angoasă, o „frică” de lipsa lor ca lipse.

Extaza din câmpul juisării marelui Celuilalt, sub voalul juisării falice

Juisarea falică, de obiect, a ființei vorbitoare e circumscrisă celei de sens, iar aceasta celei de celălalt, de altul, de Marele Celălalt. În aceste trei câmpuri ale juisării, deschiderea operată de parcursul analitic prin urmarea angoasei alienării, separării și trecerii, în cele trei repetări, permite accesul la capete ale realului, ek-sistente, ek-statice, trei câmpuri ale unei juisări suplimentare, o juisare alta, o juisarea de un obiect cu totul altul, de un sens cu totul altul, de un Altul cu totul altul, o juisarea a realului, de real, în real, un real al lui Unu, al obiectului a și al câmpului juisării alta, pentru care singura determinație poate fi

exprimată prin „nu există”: nu există obiectul obiectelor, nu există sensul sensurilor, nu există Altul Altora, formula care le sintetizează fiind cea a lui „nu există raport sexual” incluzând aspectele lui „nu există act sexual” și „nu există sex”.

Eterna reîntoarcere și sfântul graal al psihanalizei, obiectul transcendental al dorinței și logica fantasmei...

„Torul, Banda Moebius și Sticla Klein”...

O altă viziune a structurii omului și universului...

Efecte și aplicații în spațiul subiectivității și al inconștientului...

Recent, în știință, structura torului apare ca fundamentală universului macro și micro, dar mai ales vieții, omului. Avem aici deja structura fundamentală a universului, cea a eternei repetări din cercurile toroidale si cea a Arcei Alianței, Sfântului Graal sau Pietrei Filosofale din găurile torului.

Aplicația benzii Moebius asupra torului produce sticla Klein, torul cu un singur volum, așa cum banda Moebius e banda cu o singură suprafață.

Articularea specifică a celor două aspecte în psihanaliză configurează structura fantasmei ființei vorbitoare în raport cu obiectul real al dorinței inconștiente.

Așadar fantasma fundamentală a subiectului și obiectul pierdut sunt descifrate în legea, logica fantasmei, legi ale limbajului, structuri ale discursului, operații asupra enigmei particulare subiectului cu efecte de traversare a metaforelor roții samsarei și eliberării finale.

Structura fundamentală e cea a tetraedrului, cele 4 locuri ale sale fiind date de diviziunile conștient-inconștient, unul-altul, operate de vorbire și scriere, locul central fiind ocupat de obiectul micuț a lacanian, echivalentul efectului de singularitate al găurii negre generalizate din teoria câmpului unificat și locul diviziunii originare, reale, a lui Unu, operată de Limbaj.

Parcursul subiectivității în tentativa descifrării urmelor, trăsăturilor unare, marcările corpului prin vorbire și scriere, întâlnește iremediabil arhi-urma trăsăturii unare reale, imposibil de simbolizat, imposibil de imaginat, locul distanței dintre știința și adevărul lui Unu, al limbajului, din fanta lui Altul.

Răsturnările privesc răspunsurile la întrebările subiectului, „Ce să fiu?”, „Ce să am?”, „Ce să fac?”, „Ce să sper?”, acestea fiind ceea ce-mi lipsește - Unul, inexistența raportului sexual – obiectul micuț a, vorbirea înscrisă – discursul psihanalitic și tăcerea înlimbaj – juisarea alta, respectiv.

Elementele fundamentale premergătoare existenței, +1 al gestației, -1 al nașterii, urmează a fi legate de 0 al scrierii la naștere, de 0 al vorbirii la înțărcare și cifrate în fantasmă de 0 al limbajului maturației sexualității la pubertate, astfel încât numărarea începe întodeauna la treiul nodului borromean cu un al patrulea care lipsește, al urmei subiectivității...

Străjerii câmpului existenței, Vocea lui Altul, Scrierea lui Altul și Limbajul lui Altul, cei trei Gardieni ai esoterismului inițierii se înnoadă în ek-sistența actului sexual, ca margini presupuse științei, adevărului și ființei, inconștientul simbolic, inconștientul imaginar și inconștientul real, puterea de a numi, numirea în simbolic, imaginar și real.

Actul psihanalitic...

Experiența psihanalizei, un cu totul alt real, demascând și susținând totodată realul științei, religiei și esoterismului

Experiența psihanalizei introduce în istorie un nou tip de legătură socială prin vorbire, singura legătură în doi, între un unul, +1, al analizandului și un altul, -1, al analistului prin al treilea, un 0 al vorbirii, pentru a prinde în nodul lor un al patrulea, un 0 al scrierii, al înscrierii simptomului, și a-l lega cu un al cincelea, un 0 al limbajului, în fraternitatea noii emergențe a realului psihanalizei.

Zero, cercul tradiției, lanțul tradiției, transmisiei în esoterism, religie și știință marchează pasarea adevărului de la o generație la alta în sfera

realului, simbolicului și imaginarului. Zero, cercul psihanalizei, transmisia experienței psihanalizei punctează emergența unui alt real.

„Marea Operă” a psihanalizei, dorința psihanalistului, o dorință care nu se susține din fantasmă...

Puritatea dorinței analistului, o dorință despre care e imposibil de știut ce dorește, marchează saltul de la impotență la imposibil în transformarea dorinței analizandului, o dorință care nu poate ști ce dorește.

Parcursul analizei este similar încercării repetate de a construi un triunghi cu suma unghiurilor diferită de 180 de grade, lovită de eșecul repetat al neputinței, până la finalul asumării imposibilului.

Acel imposibil este al realului, un capăt al realului, un capăt al firului ce va țese marea operă a psihanalizei.

2015.06.03. Formule

1. Formulele esoterice ale meditației antropozofice...

„Mă gândește pe mine... mă țese pe mine... mă acționează pe mine..." În relație cu forțele hristice, luciferice si ahrimanice...

Conform disciplinei științei spirituale fondate de Rudolf Steiner...

2. Formulele psihanalitice ale tehnicii lacaniene a pasei...

„nu eu gândesc, deci nu eu sunt... nu eu imaginez, deci nu eu am... nu eu doresc, deci nu eu juisez..."

În relație cu nodul borromean al simbolicului, imaginarului si realului...

2015.06.15. Freud, Jung, Lacan... reacție, reflecție și reversie în psihanaliză...

CASA DE CULTURĂ CLUJ - NAPOCA

PRIMĂRIA CONSILIUL LOCAL CLUJ-NAPOCA

CONFERINȚA

Sigmund Freud, Carl Gustav Jung, Jacques Lacan...

Reacție, Reflecție si Reversie în psihanaliza...

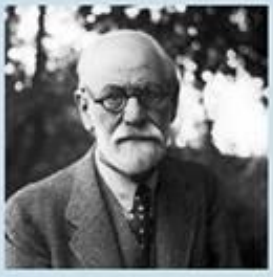

Cristian Andrei Tătaru

Drd. Filosofie UBB, Psihanalist în formare cu Charles Melman, membru fondator L'Association Lacanienne Internationale

Conferința va avea loc luni, **15 iunie,** începând cu ora **19.00** în **sala 26** a Casei de Cultură a Municipiului Cluj-Napoca.

(în incinta Casei de Cultură a Studenților)

2015.07.30. Școală de vară de psihanaliză

Joi, 30 iulie: Lacan, 1953-1958, Scrieri tehnice ale lui Freud, Eul, Psihozele, Relația de obiect, Formațiunile inconștientului

Vineri, 31 iulie: Lacan, 1958-1963, Dorința, Etica, Transferul, Identificarea, Angoasa

Sambata, 1 august: Lacan, 1964-1969, Fundamente, Probleme cruciale ale psihanalizei, Obiectul psihanalizei, Logica fantasmei, Actul analitic, De la un altul la Altul

Duminică, 2 august: Lacan, 1969-1974, Inversul psihanalizei, Despre un discurs care nu ar fi al seamănului, Sau mai rău, Știința psihanalistului, Încă, Incredulii rătăcesc

Luni, 3 august: Lacan, 1974-1979, Rsi, Sintomul, Cel ce știe, Momentul de a conclude, Topologia și timpul, Disoluția

Marți, 4 august: Lacan, 1966, Scrieri

Miercuri, 5 august: Lacan, 2001, Alte Scrieri

Joi, 6 august: Patrick Valas, Cogito-ul lacanian, „nu gândesc, deci nu sunt”

Vineri, 7 august: Jacques Alain Miller, Corpul vorbitor

Sâmbătă, 8 august: Colette Soler, Afectele lacaniene și inconștientul real

Duminică, 9 august: Charles Melman, A patra Identificare

Luni, 10 august: Moustafa Safouan, Cauza psihanalizei

Marți, 11 august: Sinteze

2015-2016. Introducere în psihanaliză. Seminar

25 septembrie 2015

TELEVIZIUNE - Jacques Lacan, 1973

2 octombrie 2015

RĂSPUNSURI STUDENȚILOR LA FILOSOFIE - Jacques Lacan, 16 februarie 1966

9 octombrie 2015

ACTUALITĂȚI ALE PSIHANALIZEI - Moustapha Safouan, Eres, 2014

16 octombrie 2015

CORPURILE ANGELICE ALE POSTMODERNITĂȚII - Gerard Pommier, 2000

23 octombrie 2015

CELE TREI PASIUNI ALE FIINȚEI: IUBIREA, URA ȘI IGNORANȚA, ÎNTRE CELE TREI ORDINE ALE FANTASMEI: SIMBOLIC, IMAGINAR, REAL...

24 octombrie 2015

CE VREA SĂ SPUNĂ SĂ FACI DRAGOSTE? - Gerard Pommier

LIMBAJUL COMUN ȘI DIFERENȚA SEXUALĂ - Moustapha Safouan

25 octombrie 2015

INCONȘTIENTUL ȘI CORPUL VORBITOR - Jacques Alain Miller

AFECTELE LACANIENE - Colette Soler

30 octombrie 2015

CUM NEUROȘTIINȚELE DEMONSTREAZĂ PSIHANALIZA - Gerard Pommier, Flammarion, 2004

6 noiembrie 2015

LACANIANA – Moustapha Safouan, Fayard, 2001

SCRIERI TEHNICE ALE LUI FREUD, EUL, PSIHOZELE, RELAȚIA DE OBIECT, FORMAȚIUNILE INCONȘTIENTULUI...

13 noiembrie 2015

PSIHANALIZA, ȘTIINȚĂ, TERAPIE ȘI CAUZĂ - Moustapha Safouan, Thierry Marchaisse, 2013

15 noiembrie 2015 – Timișoara

„CEI 3 TIMPI AI LEGII, Cele 3 Supraeuri, porunca siderantă, injocţiunea supraeului şi invocaţia muzicală ” - Alain Didier Weill, Seuil, 1995

20 noiembrie 2016

CE ESTE REALUL? – Gerard Pommier, Eres, 2014 (2004)

27 noiembrie 2015 - conferință

CINCI SEMINARII DE PSIHANALIZĂ

ÎNCĂ, NUMELE TATĂLUI, EREZII, SÎNTOMUL, INSUCCESUL INCONȘTIENTULUI ESTE IUBIREA...

„ULTIMUL” LACAN

Seminariile 20, 21, 22, 23 și 24, dintre anii 1972 și 1977, ale lui Jacques Lacan: „Encore”, „Les non dupes errent”, „R.S.I.”, „Le sinthome”, „L'insu que sait de l'une bévue s'aile à mourre”

4 decembrie 2015

DESPRE BUNUL UZAJ EROTIC AL MÂNIEI ȘI CÂTEVA DINTRE CONSECINȚELE SALE... - Gerard Pommier, Editions Flammarion, 2011 (1994)

11 decembrie 2015

ORDINUL SEXUAL

Gerard Pommier, Flammarion, 1995, Aubier, 1989

18 decembrie 2015

UN MISTER MAI DEPARTE DECÂT INCONȘTIENTUL - Alain Didier Weill, Flammarion, 2010

25 decembrie 2015

NUME ȘI NOMINAȚIE...

PATERNITATE ȘI FILIAȚIE...

PSIHANALIZĂ ȘI FILANALIZĂ...

„Analistul nu se autorizează decât de la el însuși...

și de la încă câțiva”

Jacques Lacan

„Analistul nu se autorizează decât de la el însuși...

chiar și în propria formare”

Moustapha Safouan

2 ianuarie 2016

NUMELE PROPRIU

Gerard Pommier, Presses Universitaires de France, 2013

8 ianuarie 2016

RĂUL PRIMORDIAL ȘI FEMEIA TRANSCENDENTALĂ ÎN CABALĂ ȘI PSIHANALIZĂ

Pentru înțelepții Zoharului, spiritul iudaismului, față de care Biblia ar fi corpul, iar Talmudul sufletul, Răul Primordial, precedă binele și îi este sursă permanentă. Pentru psihanaliști, de asemenea, semnificația culturală după care binele a fost mai întâi și mereu victorios asupra răului, se citește inversat.

Parcursul spiritual accesibil omului în teoria cabalei circumscrie calea unei uniuni carnale cu femeia transcendentală, iar pentru teoria psihanalitică lacaniană prinderea și urmarea unui fir al realului, definit în termeni similari cu femeia, ca ceva imposibil, ceva ce nu există, ceva ce identifică poziția analistului ca feminină.

În ce privește sursa răului, din nou, atât cabala cât și psihanaliza concordă, ea este actul sexual, o lipsă, un defect al actului sexual al lui Dumnezeu în cabală și o inexistență a raportului sexual, mascată de falus, ca metaforă paternă a dorinței mamei, ca nume al tatălui – în psihanaliză.

Până atunci rămâne invariabilă prezența lor în fiecare moment al existenței, ca loc din care vorbim, simțim, iubim, eksistăm - răul primordial, și loc căruia vorbim, simțim, iubim, eksistăm - femeia transcendentală.

Astfel, răul primordial și femeia transcendentală, atât în experiența cabalei cât și a psihanalizei, par fi opușii a căror coincidență în real își așteaptă realizarea în experiența fiecăruia, modalitatea acestei medieri fiind, în ambele variante, găurirea realului prin efectul vocii.

Așadar Voce și Raport Sexual, o constantă a tantrismului hindus și tibetan, mantra și yantra, o intonație a numelui în chiar actul sexual ca o formă liturgică, ar putea candida la titlul de secret al secretelor, cheie a arcanelor, nod al simbolicului, imaginarului și realului.

15 ianuarie 2016

PULSIUNEA SENZUALĂ ȘI PULSIUNEA TANDRĂ, ÎNTRE EROS ȘI THANATOS...

Există un pasaj, o trecere, o trecătoare, o fantă, un fir... între oral și vocal, între pulsiunea orală și pulsiunea vocală... acest pasaj este o structură tip Bandă Moebius.

Există o deschidere, o ruptură, o tăietură, o gaură... între Eros și Tanatos, între corporal și verbal, între dorința de viață și dorința de moarte... această deschidere este o structură tip Suprafață Klein.

Există un loc, un pol, un punct, un nod... între cele două... acest loc este o structură tip Suprafață Boy, o triplă suprafață Klein, a cărei principală caracteristică este faptul că admite doar un singur pol, un punct inexistent, locul micului obiect a lacanian....

Avem astfel structura subiectului, moebiană, o structură simbolică, în relație cu obiectul a (Voce, Privire, Atingere, Juisare - în aspectele lor imposibile, imposibil de semnificat sau imaginat, situate în fantele dintre vocea vorbită și cea auzită, a privi și a fi privit, a atinge și a fi atins, a juisa și a fi juisat), o structură reală după modelului polului imposibil din suprafața Boy, subiect și obiect puse în relație prin structura fantasmei, o structură imaginară, constituită de înlănțuirea borromeană a trei suprafețe Klein.

Pulsiunea este ceea ce ne deosebește cel mai mult de animale, ceea ce ne face slabi, debili, pulsiunea este ceea ce intră în corp odată cu limbajul, vine întotdeauna de la altul, este fundamental o pulsiune vocală și o pulsiune de moarte, spre deosebire de instinctul animal care este mereu un instinct de viață.

Punctul de sprijin al pulsiunii în corp este juisarea falică, juisarea de obiect, juisarea ce constituie fantasmele fundamentale, ceea ce face din pulsiune o pulsiune fundamental sexuală.

Pulsiunea, vocea, este ceea ce introduce moartea în corp, corpul viu real devine inaccesibil, corpul imaginar la care dă acces pulsiunea este un corp cadaverizat, un corp mort.

Locul realului pierdut este ocupat de obiectul micuț a, obiect al pulsiunii în cele 5 fantasme fundamentale, inconștiente: fantasma de fuziune sau încorporare a stadiului oral - a fi înghițit, fantasma de seducție a stadiului anal - a fi defecat, fantasma scenei primordiale a stadiului

scopic - a fi posedat, fantasma de castrare a stadiului falic - a fi mutilat și fantasma romanului familial a stadiului vocal - a fi rău, greșit, prost născut, crescut.

Formarea fantasmei are loc în patru etape, o primă ce corespunde juisării mitice a unui Mare Altul, o a doua etapă în care are loc legătura în fantasmă a subiectului cu obiectul a prin juisarea falică, libido, pulsiune, o a treia etapă în care se dezleagă această legătură, se pierde obiectul și rămâne doar fantasma, subiectul și obiectul pierdut, micuțul a. În a patra etapă are loc o reprimare, o represiune, cea care dă naștere simptomului, inhibiției și angoasei.

În cazul perversiunii locul fantasmei fundamentale este ținut de scene, scenografie, iar în structurile psihotice, de plângerile paranoice.

Modalitatea de introducere în corp a pulsiunii este prin intermediul cererii Altuia, a dorinței și a iubirii mamei, a erosului, legat de orificiile corporale, și prin aceasta erotizate, ceea ce face ca erotizarea orificiilor corporale și a întregului corp să coincidă cu cadaverizarea organismului viu real, o coincidență între Eros și Thanatos, o coincidență în falie, în fantă, în tăietură, tăietura operată în corp de către limbaj, diviziunea castrării.

Așadar vocea, pulsiunea, falusul taie, găurește corpul subiectului și pe Marele Altul, lăsând să cadă obiectul micuț a, jumătate al subiectului, jumătatea al Altuia, sânul, fecalele, (atingerea și juisarea), privirea și vocea.

În locul pierderii obiectului ia naștere dorința care determină subiectul și rămâne afectată de fantasma fundamentală prin juisarea simptomatică, inhibiție și angoasă.

Așadar pulsiunea senzuală și pulsiunea tandră sunt asemenea celor două fețe ale benzii Moebius, fețele opuse ale aceleiași tesături, a căror coincidență apare în locul tăieturii operate de limbaj prin cele două tăișuri ale sale, Eros și Tanatos, loc al unei pierderi a unui obiect cauză al dorinței inaccesibil, dar care poate fi prins în nodul borormean al realului, imaginarului și simbolicului, prin cele trei găuri ale lor, lipsa

lui Unu, lipsa lui Altul și lipsa obiectului a, sintetizate în lipsa raportului sexual.

29 ianuarie 2016

Conceptul de juisare - o schimbare de paradigmă în psihanaliză...

JUISAREA ALTUIA, JUISAREA FALICĂ, JUISAREA UNULUI, JUISAREA ALTA...

CORPUL JUISĂRII, SEMNIFICANTUL JUISĂRII, SUBSTANȚA JUISANTĂ...

Marcelo Augusto Perez și Alfredo Eidelsztein

Semnificantul

Inconștientul etic și realitatea cuantică

Obiect și Fantasmă

Oedip și enigma sfinxului

Psihanaliză și psihologie

Pulsiunea

Transferul

5 februarie 2016

VIAȚĂ ȘI VOCE...

CORP ȘI CUVÂNT...

Corpul în psihanaliză...

Psihanaliza ca și corp...

Ce este să vorbești?

Marcelo Augusto Perez – Corp și Psihanaliză

12 februarie 2016

FEMININ, REVOLUȚIE FĂRĂ SFÂRȘIT

Gerard Pommier

Pauvert, 2016

19 februarie 2016

TRANFERUL ȘI DORINȚA ANALISTULUI,

Moustapha Safouan, Seuil, 1988

26 februarie 2016

DORINȚA INCONȘTIENTĂ, DE LA RĂUL DORINȚEI LA DORINȚA RĂULUI...

Binele Suveran - orgasmul feminin, motorul secret al istoriei

De ce Suveranul Bine, apoi simbolul său, se degradează până la circuitul mărfurilor? Într-adevăr, Suveranul Bine născut din raportul sexual pare strict privat: de ce ar trebui el să servească ca etalon secret al monezii, lucru public?

Complexul Dionysos - pulsiunea și juisarea, cheia miracolului grec

De ce omul nu se mulțumește să vorbească, de ce trebuie să cânte? Dacă există o înrudire între vorbire și cântec, care este ea?

Vocația devenirii umane ne este, la origine, transmisă de o voce care nu ne pasează vorbirea fără să ne paseze în același timp muzica...

4 martie 2016

MATEMATICĂ ȘI PSIHANALIZĂ...

Algebra, Topologia și Analiza sunt pietrele angulare ale matematicilor actuale, topologia având cea mai recentă și spectaculară dezvoltare...

Teoriile Grafurilor (1953-1961), Suprafețelor (1961-1971) și Nodurilor (1971-1982) sunt cele trei capitole topologice din parcursul psihanalizei lacaniene...

Graful dorinței, Structura discursului, Banda Moebius a subiectului, Suprafața torică a nevrozei, Cross Capul, Suprafața Klein, Suprafața

Boy a fantasmei, Nodul Borromean al obiectului micuț a, Nodalitatea simptomului...

Lacan reprezintă interesul psihanalizei pentru matematică...

Matematica modernă reprezintă interesul științei pentru psihanaliză...

Cele trei locuri ale lipsei din psihanaliză, pierderea, frustrarea și castrarea se înscriu în domeniul operațiilor matematice adunare-scădere, înmulțire-împărțire, ridicare la putere-radical, respectiv...

Logica formală, aritmetica și geometria sunt primele dezvoltări istorice matematice a ceea ce în psihanaliza lacaniană ocupă registrele simbolicului, realului și imaginarului, respectiv.

Revoluția matematicii moderne însoțește apariția psihanalizei, dar doar revoluția psihanalitică operată de Jacques Lacan dă seama de aceasta, prin redefinirea celor trei registre în cadrul algebric, analitic și topologic.

Însă abia după 30 de ani de la moartea lui Lacan, psihanaliștii au realizat și încearcă să recupereze startul dat de acesta.

Domeniul numerelor tanscendentale poate fi asumat ca loc formațiunilor inconștientului, numărul e - dorinței inconștiente, numărul pi - pulsiunii, numărul i - subiectului inconștient, iar ecuația lor - e la puterea pi înmulțit cu i, egale cu minus 1, poate da seama de ceea ce ar fi formula pasei lacaniene.

Câmpul este deschis, așa cum a rămas și invitația adresată de Lacan matematicienilor...

11 martie 2016

Inițiere și contra-inițiere în câmpul lacanian al juisanței

18 martie 2016

DE CE NU EXISTĂ?

De ce „nu există ... ”? pentru Jacques Lacan...

„NU EXISTĂ INIȚIEREA... NU EXISTĂ FEMEIA... NU EXISTĂ RAPORTUL SEXUAL... NU EXISTĂ ALTUL LUI ALTUL...”

25 martie 2016

STUDII DE CAZ:

AVATARI AI FALUSULUI,

Enki, Samael, Lucifer vs. Enlil, Michael, Christos...

Ființă, fiind, neființă și (a)fiind...

„Funcția falică nu poate fi negativizată...” - Jacques Lacan

1, 8, 15, 22, 29 aprilie 2016

LES TOURS DIT

Tururile spusului și spunerii...

Jacques Lacan, 14 iulie 1972...

Cel mai lung dintre ultimele texte scrise de Jacques Lacan...

Ilizibil în limba franceză, intraductibil în altă limbă, incomprehensibil pur și simplu...

Spațiul topologic al suprafețelor fără margini este vorbirea, cele două dimensiuni ale sale fiind locul din care fiecare vorbește și locul căruia fiecare îi vorbește...

Imposibile tăieturi și impotente cusături ale suprafeței topologice, universurile simbolic și imaginar ale fantasmei, sunt vorbitul și auzitul, ceea ce se înțelege din ceea ce se aude...

Tăietura Moebiană mediană a cross-capului, a suprafeței Klein, a suprafeței Boy, singura capabilă să taie suprafața topologică a fantasmei în două suprafețe Moebiene, este pasajul, pasa, trecerea, operată în psihanaliză de la vorbit la vorbire, de la spus la spunere, de la enunț la enunțare, de la incompletitudine, indemonstrabilitate și inconsistență la indecidabilul realului imposibil...

Subiectul barat al psihanalizei lacaniene, subiectul inconștientului, subiectul lipsit de subiectibitate și obiectul micuț a, obiectul lipsit de obiectivitate, sunt cele două spusuri moebiene între care se deschide câmpul inconștientului, câmpul juisării, câmpul ek-sistenței, dincolo și dincoace de teorie, practică sau experiență...

Formulele cuantice ale sexuării...

Suprafața topologică a torului...

Un tor este întotdeauna un dublu tor, două toruri înlănțuite, sunt astfel patru câmpuri, cele patru formule cuantice ale sexuării...

Suprafața primului tor corespunde tezaurului de semnificanți, locul Marelui Altul, Totul, funcția separării subiectului...

Spațiul interior al primului tor este excepția care confirmă și fondează orice regulă, lege, semnificație, locul semnificației lipsei Marelui Altul, Nimicul, funcția falică...

Suprafața torului înlănțuit corespunde lui Nu-Totul, lipsei universului discursului, lalangue, juisarea Marelui Altul, funcția alienării subiectului...

Spațiul interior al torului înlănțuit, exterior primului tor, este Nu-Nimicul, funcția obiectului micuț a, funcția dorinței...

Practica psihanalitică operează tăietura asupra dublului tor rezultând cele două benzi Moebius ale subiectului și obiectului a, în câmpul realului imposibil dat de dorința inconștientă și juisarea Marelui Altul...

Cele două poziții subiective, ale femeii și ale bărbatului, feminină și masculină sunt astfel determinate prin una și aceeași suprafață topologică, a torului dublu, diferența lor fiind dată prin situarea într-unul sau altul dintre cele două ca un a fi sau un a avea semnificantul falic....

2015.10.24. Introducere în psihanaliză

2015.11.15. Trei conferințe de psihanaliză, Cluj-Napoca

2015.12.08. Cerc de meditație buddhistă Vipassana în tradiția S.N.Goenka

Cerc de meditație buddhistă Vipassana în tradiția S.N.Goenka

Buddhismul vechi, Hinayana, păstrează până azi în tradiție orală o mult mai veche tehnică de meditație, Vipassana...

Cea mai dificilă, cea mai incomodă, cea mai lungă, cea mai neplăcută, cea mai decepționantă, cea mai angoasantă, cea mai scandaloasă din punct de vedere psihanalitic, cea mai imposibilă, cea mai simplă, cea mai complexă... tehnică de meditație, singura însă prin care poate fi atins realul stingerii - Nibana...

Este capacitatea despre care Freud spunea că ține de finalul ideal al analizei, în afară de cea de a iubi si a munci, capacitatea de a nu face nimic...

O tehnică de meditație fără nici o tehnică, dar a cărei transmisie doar prin voce poate dura o viață, paradox pe care doar experiența meditației îl va putea deznoda...

Vă invităm zilnic, începând cu 8 decembrie și până în 17 decembrie, între orele 19 și 22 la o imersiune în Haosul acestui mai puțin decât nimic ca tehnică, dar mai mult decât tot ca experiență al Vipassanei...

2015.12.18. Introducere în filanaliză

2016.01.08. Curs Psihanaliză și Filanaliză

Răul Primordial și Femeia Transcendentală în Cabală și Psihanaliză

Pentru înțelepții Zoharului, spiritul iudaismului, față de care Biblia ar fi corpul, iar Talmudul sufletul, Răul Primordial, precede binele și îi este sursă permanentă. Pentru psihanaliști, de asemenea, semnificația culturală după care binele a fost mai întâi și se află mereu deasupra răului, se citește inversat.

Parcursul spiritual accesibil omului în teoria cabalei circumscrie calea unei uniuni carnale cu femeia transcendentală, iar pentru teoria psihanalitică lacaniană prinderea și urmarea unui fir al realului, definit în termeni similari cu femeia, ca ceva imposibil, ceva ce nu există, ceva ce identifică poziția analistului ca feminină.

În ce privește sursa răului, din nou, atât cabala cât și psihanaliza concordă, ea este actul sexual, o lipsă, un defect al actului sexual al lui Dumnezeu, o inexistență a raportului sexual, mascată de falus, ca metaforă paternă a dorinței mamei, ca nume al tatălui.

Astfel, răul primordial și femeia transcendentală, atât în experiența cabalei cât și a psihanalizei, par fi opușii a căror coincidență în real își așteaptă realizarea în experiența fiecăruia, modalitatea acestei medieri fiind, în ambele variante, găurirea realului prin efectul vocii.

Așadar Voce și Raport Sexual, o constantă a tantrismului hindus și tibetan, mantra și yantra, o intonație a numelui în chiar actul sexual ca o formă liturgică, ar putea candida la titlul de secret al secretelor, cheie a arcanelor, nod al simbolicului, imaginarului și realului.

2016.01.15. Curs Filanaliză

PULSIUNEA SENZUALĂ ȘI PULSIUNEA TANDRĂ, ÎNTRE EROS ȘI THANATOS...

Există un pasaj, o trecere, o trecătoare, o fantă, un fir... între oral și vocal, între pulsiunea orală și pulsiunea vocală... acest pasaj este o structură tip Bandă Moebius.

Există o deschidere, o ruptură, o tăietură, o gaură... între Eros și Tanatos, între corporal și verbal, între dorința de viață și dorința de moarte... această deschidere este o structură tip Sticlă Klein.

Există un loc, un pol, un punct, un nod... între cele două... acest loc este o structură tip Suprafață Boy, o triplă suprafață Klein, a cărei principală caracteristică este faptul că admite doar un singur pol, un punct inexistent, locul micului obiect a lacanian....

Avem astfel structura subiectului, moebiană, o structură simbolică, în relație cu obiectul a (Voce, Privire, Atingere, Juisare - în aspectele lor imposibile, imposibil de semnificat sau imaginat, situate în fantele dintre vocea vorbită și cea auzită, a privi și a fi privit, a atinge și a fi atins, a juisa și a fi juisat), o structură reală după modelului polului imposibil din suprafața Boy, subiect și obiect puse în relație prin structura fantasmei, o structură imaginară, constituită de înlănțuirea borromeană a trei suprafețe Klein.

Pulsiunea este ceea ce ne deosebește cel mai mult de animale, ceea ce ne face slabi, debili, pulsiunea este ceea ce intră în corp odată cu limbajul, vine întotdeauna de la altul, este fundamental o pulsiune vocală și o pulsiune de moarte, spre deosebire de instinctul animal care este mereu un instinct de viață.

Punctul de sprijin al pulsiunii în corp este juisarea falică, juisarea de obiect, juisarea ce constituie fantasmele fundamentale, ceea ce face din pulsiune o pulsiune fundamental sexuală.

Pulsiunea, vocea, este ceea ce introduce moartea în corp, corpul viu real devine inaccesibil, corpul imaginar la care dă acces pulsiunea este un corp cadaverizat, un corp mort.

Locul realului pierdut este ocupat de obiectul micuț a, obiect al pulsiunii în cele 5 fantasme fundamentale, inconștiente: fantasma de fuziune sau încorporare a stadiului oral - a fi înghițit, fantasma de seducție a stadiului anal - a fi defecat, fantasma scenei primordiale a stadiului scopic - a fi posedat, fantasma de castrare a stadiului falic - a fi mutilat și fantasma romanului familial a stadiului vocal - a fi rău, greșit, prost născut, crescut.

Formarea fantasmei are loc în patru etape, o primă ce corespunde juisării mitice a unui Mare Altul, o a doua etapă în care are loc legătura în fantasmă a subiectului cu obiectul a prin juisarea falică, libido, pulsiune, o a treia etapă în care se dezleagă această legătură, se pierde obiectul și rămâne doar fantasma, subiectul și obiectul pierdut, micuțul a. În a patra etapă are loc o reprimare, o represiune, cea care dă naștere simptomului, inhibiției și angoasei.

în cazul perversiunii locul fantasmei fundamentale este ținut de scene, scenografie, iar în structurile psihotice, de plângerile paranoice.

Modalitatea de introducere în corp a pulsiunii este prin intermediul cererii Altuia, a dorinței și a iubirii mamei, a erosului, legat de orificiile corporale, și prin aceasta erotizate, ceea ce face ca erotizarea orificiilor corporale și a întregului corp să coincidă cu cadaverizarea organismului viu real, o coincidență între Eros și Thanatos, o coincidență în falie, în fantă, în tăietură, tăietura operată în corp de către limbaj, diviziunea castrării.

Așadar vocea, pulsiunea, falusul taie, găurește corpul subiectului și pe Marele Altul, lăsând să cadă obiectul micuț a, jumătate al subiectului, jumătatea al Altuia, sânul, fecalele, (atingerea și juisarea), privirea și vocea.

În locul pierderii obiectului ia naștere dorința care determină subiectul și rămâne afectată de fantasma fundamentală prin juisarea simptomatică, inhibiție și angoasă.

Așadar pulsiunea senzuală și pulsiunea tandră sunt asemenea celor două fețe ale benzii Moebius, fețele opuse ale aceleiași tesături, a căror coincidență apare în locul tăieturii operate de limbaj prin cele două tăișuri ale sale, Eros și Tanatos, loc al unei pierderi a unui obiect cauză al dorinței inaccesibil, dar care poate fi prins în nodul borormean al realului, imaginarului și simbolicului, prin cele trei găuri ale lor, lipsa lui Unu, lipsa lui Altul și lipsa obiectului a, sintetizate în lipsa raportului sexual.

Clivajul pulsiunii

Privește pulsiunea sexuală, presupusă unică și monolitică, se operează un clivaj ca într-un diamant sau o rocă oarecare, doar că nu este vorba de un solid, ci de un flux, de o energie psihică, care se separă în doi curenți diferiți, clivajul, o diviziune a cantității, se însoțește de o diferențiere, apar două calități diferite, clivajul pulsiunii desemnează separarea dorinței și tandreții, un curent tandru se separă de un curent senzual, cei doi curenți se nasc și se separă cu ocazia acestui clivaj, clivajul pulsiunii sexuale care se traduce printr-o impotență psihică și printr-un clivaj de reprezentări între două imagini bine distincte, mama și curva.

Tandrețea pentru mama antrenează perpetuarea tabuului incestuui și interzice orice relație sexuală cu o femeie pusă în această categorie mentală. Disprețul pentru curvă și pentru orice fată, fiică, plasată în această rubrică, permite un coit, dar relația este mai mult agresivă decât orice altceva.

Am putea spune că clivajul pulsiunii are drept consecință la femeie inhibiția dorinței, la bărbat disocierea între dorință și iubire. Nu vom putea niciodată insista destul asupra importanței traumatismului și în special sexual ca factor patogen. După ce a pus cu Breuer traumatismul sexual ca factor patogen principal, freud operează o turnură brutală, un aparent abandon teoretic al traumei în profitul teoriei fantasmei, construită, și a complexului Oedip, naturalizând diviziunea sexuală a emoțiilor și construcția socială a corpului.

Melanie Klein reînnoiește perspectiva introducând noțiunea de bun obiect, bun sân asiguarnt, și rău obiect, rău sân persecutor. Bunul sân este rezultatul clivajului pulsiunii vieții, cealaltă parte a clivajului rămâne în interior și servește să țină la distanță obiectul rău și să împiedce contaminarea sa.

Masochismul de grup e inversul simetric al iluziei de grup, presupune clivajul pulsiunii și al obiectului. Ce ai primit de la părinți, cucerește, ce ai primit de la frați, distruge.

2016.01.29. Seminar de introducere în psihanaliza lacaniană

CASA DE CULTURĂ CLUJ - NAPOCA

PRIMĂRIA CONSILIUL LOCAL CLUJ-NAPOCA

Organizează: Seminar de introducere în psihanaliza lacaniană

O revoluție în psihanaliză Jacques Lacan: Scrieri, Seminarii, Spuneri

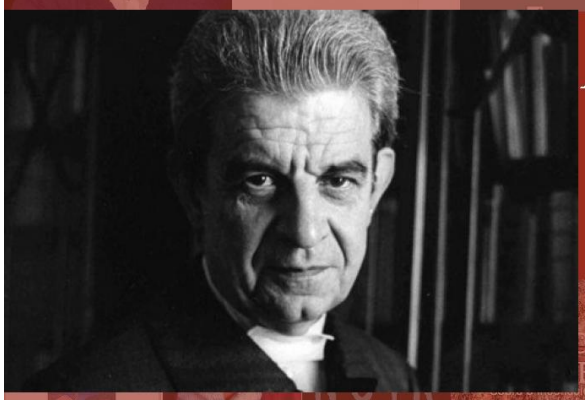

În fiecare vineri, ora 19:30, Sala 26

(în incinta Casei de Cultură a Studenților, etajul II)

Selecții, sinteze, suite:
Moustapha Safouan,
Alain Didier-Weill,
Gerard Pommier,
Jacques Alain-Miller
Charles Melman,
Colette Soler,
Elisabeth Roudinesco,
Catherine Millot,
Marcelo Augusto Perez,
Alfredo Eidelsztein...

Vineri, 29 ianuarie 2016:
Conceptul de Juisare - o nouă paradigmă în psihanaliză...
Juisarea Altuia, Juisarea Falică, Juisarea lui Unu, Juisarea alta...
Corpul juisării, Semnificantul juisării, Substanța juisantă...

Funcții: Adevăr, Cunoaștere, Sexualitate, Subiectivitate
Domenii: Religie, Știință, Magie, Psihanaliză

Prezintă: Cristian Andrei Tătaru

2016.02.02. Replicație, repetiție, recurență, reîntoarcere și reîncarnare în psihanaliză

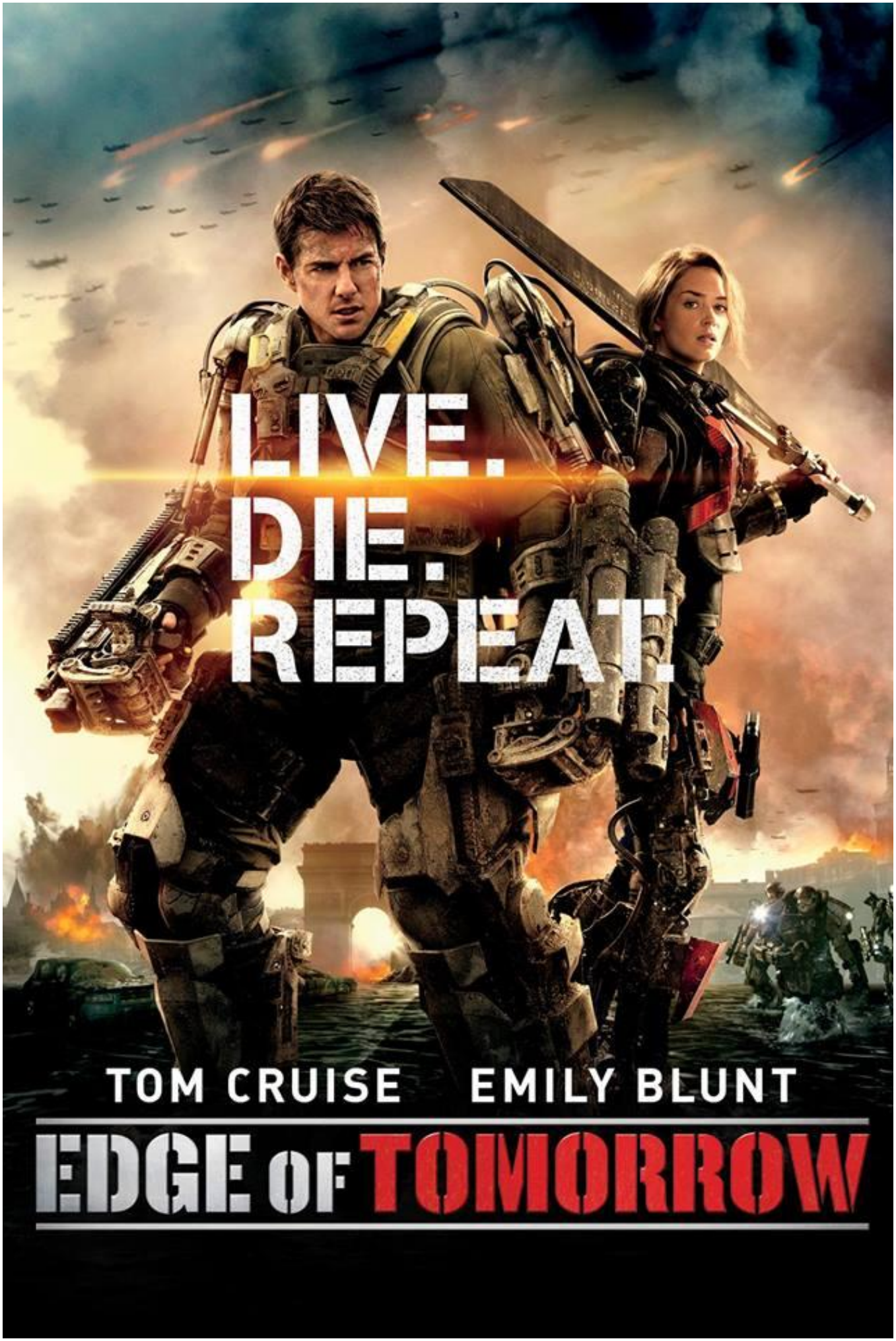

2016.02.05. Viață și voce, corp și cuvânt în psihanaliză

Viață și Voce, Corp și Cuvânt în psihanaliză,

CORPUL ÎN PSIHANALIZĂ...

PSIHANALIZA CA ȘI CORP...

CE ESTE SĂ VORBEȘTI?

Marcelo Augusto Perez – Corp și Psihanaliză

Misterul Corpului Vorbitor... ce este un corp vorbitor? un mister, răspunde Lacan, însăși Inconștientul...

Misterul Vieții... ce este viața? viața este un imposibil pentru știință, pentru a avea ADN trebuie proteine, pentru a avea proteine trebuie ADN... misterul lui Unul în Altul, Unul și Altul, Unul prin Altul...

Misterul Vocii... ce este vocea? intrarea spiritului sfânt, spune Lacan, însăși micul obiect a al alianței...

Un Corp Vorbit, o vorbă încorporată ... să te vezi văzut, să te vorbești vorbit, să te vezi vorbit, să te vorbești văzut...

O dată ce suntem în fundamentalism, deja nu mai facem psihanaliză... când cineva spune: eu la nici un pacient nu îi dau un sărut... când spunem niciunul, toți, deja nu mai este psihanaliză...

Ce este un corp pentru psihanaliză și ce este psihanaliza ca și corp?

Ce vrea să spună să vorbești, ce este să vorbești?

Nu este același lucru pentru un lingvist, pentru un sociolog, pentru un medic sau pentru un psihanalist.

Am putea să ne întrebăm dacă unele instrumente sau chestiuni cotidiene fac parte din corp, celularele, pălăria, excrementele... există o carte, Istoria excrementelor... Nu există civilizație fără loc al gunoiului... caca este ceva interzis, bebelușului i se interzice să-l atingă, are de a face cu cererea... dacă vorbim de prohibiție, putem deja vorbi de corp...

Căsătoria între corp și psihanaliză o va da figura istericei, patrimoniul psihanalizei, pentru că isterica este cea care extrage fenomenul conversiv din medicină, isterica va crea un nou corp, care

este de fapt unicul corp despre care vorbim, dar pe care în acele momente în care Freud asculta, isterica îl creează, ca un nou corp, convertește juisarea în suferință corporală, adică Vorstellung freudiene, reprezentările, vor fi înscrise în corp... dacă vorbim despre înscriere, vorbim deja despre scriere, dacă vorbim despre scriere vorbim deja despre ceva din ordinul literei, iar dacă vorbim despre literă vorbim despre litera a, care după Lacan, este unica sa invenție... nu o pune pentru că este prima literă a abecedarului, ci pentru că este litera lui altul, autre, nu doar altul ca și seamăn, ci și ca ceva din ordinul lipsei, ca obiect cauză a dorinței...

Atunci când gândim un corp, trebuie deja să gândim o suprafață psihică, adică, ceva unde deja se vor scrie litere și semnificanți, pentru că nu sunt același lucru, să spunem că litera este o precipitație a semnificantului... și trebuie să ne gândim, dacă vorbim despre limbaj, despre scriere, că limbajul este prezent de dinainte, adică cineva trebuie să înscrie... dacă spunem că sunt înscrise, Acel cineva, pe care-l vom numi A, Altul, va fi locul de dinainte al oricărui subiect, adică, ceea ce spunem este că limbajul îl precedă...

Am spus limbaj, limbajul este o temă pentru noi, pentru noi limbajul nu există, nu există lingvistica... nu există lingvistica pentru că există ceea ce Lacan numea Lingvisteria, revenim la figura istericei, lingv-isteria, și nu lingvis-teria... nu există lingvistica pentru că nu există limba, există limbaa, alimba, nu există limbajul în dispozitiv, există altceva, ca și corp teoretic de asemenea... iar aceasta, limbaa, este solidară constituirii, producerii corpului, pe care-l va produce acest Altul, pe care Lacan îl va numi și tezaur de semnificanți...

Este solidară, ce vrea să spună? că îl va construi... că un subiect nu este un corp, ci îl are, iar ca să îl aibă are nevoie să-l construiască pornind de la un Altul, de la un Altul care ce este? subiect al creșterii, care în general este mama, și care este de asemenea, mai presus de toate, un loc... când auziți Marele Altul, trebuie să auziți mai presus de toate loc...

Este pentru că animalul uman, prematurul biologic, nu are un corp, ci are un organ biologic, corpul trebuie să-l constituie, să-l dobândească, să-l obțină...

Atunci, ce este un corp? Ce este să vorbești? Sunt întrebări care trebuie să înceapă să ne rezoneze împreună...

Am spus că pentru ca să se nască un corp este necesar un Altul, un Altul de dinainte, prealabil, care pentru a ne juca puțin cu cuvintele, este ceva ce are de-a face cu un TOR, otro-toro, ceva ce are de-a face cu topologia lacaniană, ceva ce Lacan va defini ca și gaura dorinței, un vid...

Dacă Altul nu ar fi un vid, nu ar exista corp, nu ar exista psihism... Adică dacă spunem că Altul este gaura dorinței, spunem de asemenea că Altul este Matricea dorinței, o matrice doritoare, este locul unde vorbirea va înscrie valoare...

Ați văzut deja schema optică, în oglinda concavă Lacan va pune cortexul, adică este necesar cortexul, adică nu anulăm, nu evităm, nu ignorăm chestiunile fiziologice, neurologice cu care poate avea de-a face bebelușul, prematurul biologic, dar, doar cu asta, se știe, că nu funcționează...

Atunci, vă spuneam, ceea ce va substitui necesitatea biologică, în Freud, se va numi reprimare, refulare primară, originară...

Ceea ce Freud numește Uverdrangung, represia primară, este ceea ce va trimite soma și necesitatea biologică sub cutie, este vorba despre o separare, o despărțire, o îndepărtare a somei și a necesității sale biologice sub cutie...

Această mișcare, deja vorbim aici despre o primă identificare, pe care Lacan o va numi identificarea cu realul Altui real, implică ceea ce cunoaștem ca Bejahung a falusului și Ausstosung a obiectului a, adică o intrare a traversării falice și o cădere a restului, obiectul a...

Atunci ce se întâmplă? vorbim despre limbaj, despre limbaa, despre matricea dorinței, despre A, Altul, ca matrice a dorinței... ceea ce se întâmplă este că va intra Moartea în organ, în organism, va intra moartea, adică, în acest aspect, litera ucide... trăim moartea și murim

viața, asta este ceea ce se întâmplă când organul se transformă în corp... soma - seme, corp - moarte... există un neologism în Lacan, de la corps – cadavru, corpsistența, care nu este altceva decât moartea lui soma, cadaverizarea lui soma, ceea ce rămâne sub cutie...

Ce produce această moarte? vorbirea, cuvântul, simbolul prin excelență este cuvântul, cuvântul vorbit, și mai specific, ca să fim precișI în asta, limbaa...

Mai întâi este Altul al limbajului, apoi corpul, subiectul... de aceea omul locuiește limbajul, suntem poeme înainte de a fi poeți, suntem vorbiți, ceva ce definește tot ceea ce a vrut să ne spună Lacan, adică limbajul este înaintea omului, altfel nu l-ar putea locui...

Limbajul este înaintea omului, să nu vă imaginați că omul l-a inventat, noi pornim de la aceste premise... De aceea, de asemenea, în semiologia modernă, structuralism, Umberto Eco, Claude Levi Staruss, deja se vorbește despre limbaj ca și structură absentă, ontologia limbajului nu există...

Atunci, așa cum am văzut, omul nu doar se naște îmbăiat în limbaj, ci se naște prin limbaj, din cauza limbajului...

Lacan se joacă cu o altă chestiune, encorde – encorps, încordat în corp, corpul este ca o încordare, întețesere, întrețesere, înnodare, înlegare... de trei sau de patru corzi?

Aceste trei corzi, Lacan le numește real, imaginar și simbolic, cele trei registre ale psihismului uman, cele trei fire, corzi, ale corpului, ale subiectului...

Ca să o spunem în termeni de aparat psihic, pentru că deja am spus-o, corpul este psihicul, putem sune că sunt cei trei regiștri ai aparatului psihic pentru Lacan...

Realul, îl vom numi, fără mai mult, bucata de carne... bebelușul vine cu un organ biologic, bucata de carne, realul, care va răspunde la necesități, la ceva din ordinul necesității...

Adică, unul din regii Franței, vrând să vadă ce limbă vor vorbi copii care nu vor fi învățați nici una, a făcut o experiență patetică, copii au murit... hospitalismul, copii abandonați în pădure, sunt astfel de

exemple... adică, copilul nu are nevoie doar să fie îngrijit, alăptat, ci are nevoie de ceva care este în ordinul a ceea ce este limbaa, cuvânt, vorbire, simbolicul...

Vom pune limbaa, pentru că există și un limbaj real, vom pune vocea... ce vrea să spună asta în principiu? Organismul, bucata de carne va trebui să se cadaverizeze, moartea va trebui să intre în organ pentru a-l transforma în corp, cum spunea Heidegger, moartea ucide lucrul...

Simbolul va transforma, va modifica acest real...

Să rezumăm: prima chestiune este Altul, o matrice a dorinței, adică Altul nu trebuie să fie o infirmieră, ci cineva care va libidiniza cu vorbirea sa, va da pulsiunea organului, subiectului, corpului, adică este donatorul alimbii și al pulsiunii...

Pulsiunea vine dinafară, vine de la Altul, este Vorbirea, este cuvântul... dacă spunem că fără vorbire nu există subiect, nu există corp, spunem că este necesară pulsiunea... pulsiunea este această trecere imposibilă între natură și cultură, nu este pur și simplu o chestiune de traducere, nu este instinct, pentru că dacă ar fi instinct atunci desigur ar fi ceva intern, endopsihic, ca să spunem așa, psihicul fiind corpul...

Pulsiunea, Trieb freudiană, o dă Altul, de aceea Lacan o scrie ca relație a subiectului cu cererea, este Cererea Altuia...

Atunci acest loc Altul, comoară de semnificanți, pentru că sunt înscrise acolo primele mărci, inscripții... acest loc este primul care apare pentru noi, apoi subiectul, corpul...

Este ceva ce trebuie înțeles de la început, altfel nu vom putea înțelege ce este psihanaliza...

Așadar, pe de o parte avem organism – natural, iar pe de alta, corp - cultural – vorbire...

Trecerea o marchează pulsiunea, vocea, cuvântul, pulsiunea fonantă, alimba... primele foneme vor fi date într-o chestiune pe care Lacan o va numi forcluziune a sensului, atunci când se închide coloana de aer a bebelușului și va putea pronunța doar foneme în limba maternă...

În natural găsim găuri, dar pulsiunea, vocea le va transforma la nivelul corpului în zone erogene, corpul are zone erogene, adică sintagma corp erogen este un pleonasm pentru că tot corpul, întregul corp, este erogen... erogenizarea o va da vorbirea, de aceea pulsiunile sunt un ecou al faptului că în corp există o spunere... există un corp care este spus, este în spunere, este în curs de a fi spus, este în cursul spunerii... un corp care a fost spus și care continuă să fie spus... suntem poeme înainte de a fi poeți... suntem vorbiți, nu vorbitori...

Atunci, concluzia, pentru faptul de a vorbi, pentru faptul de a exista o pulsiune fonantă, pentru faptul că există un Altul care ne dă asta, există o deviere a necesității, faptul de a vorbi marchează o deviere a necesității, a chestiunii biologice, a chestiunii naturale... adică subiectul deja nu mai știe ce va spune când spune, când vorbește... altfel, nu ar exista psihanaliză... subiectul deja nu mai știe ce spune atunci când enunță, nu știe ceea ce dorește atunci când cere... este celebra frază pe care o repetă copii și amanții: mă iubești?, iar perechea sau mama răspunde: da, deja ți-am spus-o... dar, mă iubești?... acolo este vorba despre altceva, despre ceva din ordinul dorinței, al cererii, al chestiunii metonimice... nu contează ceea ce te întreb, dorința este cea care guvernează, este altceva ceea ce te întreb, ceea ce cer, ceea ce trebuie recunoscut mai întâi este cererea de iubire, înainte de necesitate...

Așadar avem o chestiune în ordinul vocii, vorbirii, care este un corp încarnat... pulsiunile sunt ecoul faptului că în corp există o spunere... există ceva încor-ph-orat, ph, f, falusul, ceva ce marchează prezența falusului, dorința mamei, o premisă a dorinței, premisa universală a falusului, ecuația falus egal copil... există o mamă falică, este ceva necesar, mama trebuie să deschidă gura de crocodil, pentru ca copilul să fie dorit, mama trebuie să-l vrea în fălcile sale...

Imaginarul are de-a face cu stadiul oglinzii, dar nu cu o oglindă adevărată, în fiecare mormânt există o oglindă ascunsă, este tema simbolului, a imaginii, a seamănului, a se vedea văzut, a se auzi ascultat, vorbit... corpul este locul unde vocea răsună... avem un corp vorbit, pulsional, un corp de juisare, o plăcere infinită, o plăcere ce va produce

o anumită durere la un moment dat... simptomul este o porțiune de juisare și o porțiune de dorință...

Ce este să vorbești? subiectul nu vorbește pentru a comunica, limbajul nu este un intrument pentru subiect, subiectul este vorbit, vorbirea este o condiție pentru subiect, vorbim pentru că există o juisare langajieră... animalele comunică perfect pentru că nu au cuvinte, obiectul este clar la animal, trimite la o necesitate... subiectul însă, pentru că vorbește, deja nu mai poate comunica... schema L, zidul limbajului, comunicarea de la eu la eu, blablabla, în care există un punct de interferență, al inconștientului, al discursului lui Altul... la om există gluma și minciuna, la animal există o știință care este instinctul despre obiect, în ordinul necesității... la subiect, obiectul este cel mai contingent, cel mai arbitrar al pulsiunii, iar sexualitatea, știința despre obiect, este o știință în lipsă, o lipsă în literă, în ființă... psihanaliza este foarte departe de discursul sexologiei, sexualitatea este marcată de semnificant, de nodul falic, trece prin cerere și dorință, nu mâncăm, nu respirăm din necesitate, ea se pierde prin intrarea limbajului real în corp, iar pulsiunea va rămâne marcată de semnificant și dorința Altuia...

Ce este psihanaliza? ce vrea să spună o psihanaliză? ce este să vorbești? ceva ce are de-a face cu litera, cu obiectul a, cu un reziduu, un gunoi, ceva inutil, precum juisarea, ce nu servește la nimic...

Care este sensul suferinței? la ce îi poate servi subiectului să se îmbolnăvească?... Freud descoperă că există un sens, că omul este omul omului... psihanalistul este specialistul în inutil, în ceva din ordinul lui blablabla, elogiul nebuniei, praxis a prostiei... există ceva ce trebuie reîntâlnit, ceva ce s-a pierdut... să vorbești este să spui mai mult decât spui, decât știi, spre deosebire de să spui ce știi, cum e în confesiune... în analiză există analistul, cu prezența sa, în dispozitiv, care poate asculta că se spune ceva mai mult decât ceea ce subiectul crede că știe... este zgomotul, acel reziduu, gunoi, ceea ce în teoria comunicării este gunoi, nu doar în sensul de greșit, cuvintele ce greșesc sunt cele care triumfă, greșitul este actul cel mai reușit al subiectului, ci și ceva în sensul polisemiei, cadența vocii, muzicalitatea, tăcerile...

Chestiunea este prezența analistului, anal-istului, ceva din ordinul cererii, cererea analistului, care este una singură, Vorbește... Orice ar spune subiectul, va ajunge în nucleul ființei sale, dacă există un analist care îl ascultă, orice ar spune va servi...

Vindecarea prin vorbire pentru Freud... vindecarea pentru Lacan este realizarea subiectului printr-o vorbire care vine din Altul și ne traversează... inconștientul produce propria sa scriere în mijlocul dorinței sale...

Cuvântul vorbit, spunerea, bla-bla-bla, elogiul nebuniei, elogiul prostiei, parousia, a spune totul, aletheia, dezascunderea... adevărul nu este contrariul minciunii, adevărul are structură de fixiune, de poesis, de producere a subiectului...

Vorbirea, vorbăria, practica, praxis, tratarea cu oamenii, conversația... lingvistica este cea prin care psihanaliza s-ar putea converti într-o știință, dar psihanaliza nu este o știință, este o practică, acțiunea umană care face posibil subiectului să trateze realul prin simbolic... o praxis fondată într-un mit ce operează cu o știință, praxis fiind cea a nebuniei, a prostiei, mitul fiind cel oedipal, romanul familial, știința fiind un loc al inconștientului, cu un subiect presupus al inconștientului...

Presupusul acesta este locul analistului, pe care el trebuie să știe să-l ocupe... există o știință, este o știință neștiută, este un loc al inconștientului, există un subiect presupus științei, cel care va marca transferul în psihanaliză, ceva ce Lacan nu are nici un inconvenient să spună, este iubire, o iubire pentru o știință, o știință a inconștientului...

Analizantul vine cu o întrebare în relație cu știința, de ce sufăr? are îndoieli... Analistul, ce ar trebui să știe analistul? Mulți pot gândi că ar fi ceva de genul psihologiei... dar, abia crede psihanalistul că ar ști ceva, despre psihologie, filosofie, de exemplu, și începe deja pierderea sa... pentru simplul motiv că în psihologie, nimeni nu știe mare lucru, decât faptul că psihologia este o greșeală de perspectivă asupra ființei umane...

Analistul, ceea ce trebuie să știe, este să ignore ceea ce știe, pentru a da loc inconștientului, apariției științei neștiute, și nu să dea mai multă știință, mai mult sens, pentru că subiectul vine bombardat de știință, bombardat de sens... dacă subiectul spune: eu sunt fobic, obligația etică este să-l întrebi: ce vrea să spună fobic? ce este să fii fobic?... este o etică diferită, a inconștientului... noi, psihanaliștii, nu știm nimic despre nosografie, despre DSM, etc., nimic din toate aceste chestiuni... mânuim doar trei structuri, nevroză, psihoză, perversiune, dar nu dăm diagnostice...

Ce este psihanaliza? inconștientul? Ceea ce ne diferențiază de o confesiune, când subiectul nu știe ce enunță și spune prostii, nebunii, pentru analist, sub transfer, nu sunt nebunii, va găsi întotdeauna ceva în aceste chestiuni, nu orice lucru, nu totul este semnificant, va găsi ceva în nucleul ființei sale...

Analistul, inconștientul, pulsiunea, repetiția, transferul sunt termeni izomorfi... cine nu se analizează nu are inconștient, doar în transfer există manifestări ale inconștientului, există interpretare... în transfer analistul face parte din inconștient și din simptomul analizantului, doar în transfer, tot restul este fără rost...

Inconștientul psihologului poate fi inclusiv subconștientul, pentru noi însă subconștientul nu există, pentru că dacă nu, am șterge rapid toată marea operă a lui Freud... pentru că, tocmai, ceea ce Freud a spus, inconștientul nu este pe dedesubtul nici unui loc, nu există o supremație a conștientului și pe dedesubt inconștientul, ci inconștientul este psihicul real, și de aceea nu caut, ci găsesc... nu investighez, nu cercetez, nu caut... nimic din profund, nimic din psihologia profundă, a adâncimilor, nu ne servește pentru nimic profundul, nu suntem nebuni care vom aprofunda marile caverne ale subiectului... inconștientul este la suprafață, nu în adânc, la suprafața discursului, doar prin vorbire ne putem da seama despre inconștient...

Inconștientul este acea parte a discursului concret, în măsura în care este trans-individual, care lipsește dispoziției subiectului pentru a restabili continuitatea discursului său conștient... există o lipsă în ordinul inconștientului, micul a al alianței, inconștientul este o

deschidere, o închidere, o alianță, este la suprafață, în topologie, ceva ce Lacan va numi gurologie, bocologie, ceva ce nu se limitează la cele cinci manifestări ale inconștientului, ci la tot ceea ce putem asculta, iar asta este ceea ce va diferenția un analist de un altul, în dispozitiv, în artificiu, în fața analizantului...

Inconștientul este structurat ca un limbaj și este în mijlocul spunerii sale că produce propria scriere... la fel ca simptomul, la fel ca trauma, inconștientul își va scrie valoarea sa aposteriori... de aceea pentru noi, reprimatul este reîntoarcere a reprimatului, inconștientul este ceea ce vine din viitor...

Pulsiunea este vorbirea, iar psihismul este corpul, nu există corp fără psihism... dacă psihismul este de ordinul a ceva virtual, este totuși ancorat în corp, nu în alt loc... chestiunea psihosomaticului, nu există psihosomaticul, există corpul, există fenomenul psihosomatic, în sensul în care i se poate atribui ceea ce Lacan numește holofraza...

Nu există pulsiune fără vorbire... pulsiunea fonantă este prima, este chiar unica... Orice organism are un stimul, dar corpul culturii are pulsiune, adică dacă noi nu semnificăm acel stimul, nu putem vorbi despre pulsiune, nu putem vorbi despre corp... bebelușul plânge, strigă, primul semnificant ar putea fi strigătul, mama spune: îi este foame, etc... îi este semnificat stimulul, nu se știe ce are, pentru că bebelușul este tocmai cel ce nu vorbește... să vorbești despre pulsiune ca și forță, este o chestiune de cinetică, de dinamică, nimic mai mult... adevărata forță în clinică, cea care pulsează, este vorbirea, adevărata forță a subiectului, care se poate exprima în repetiție sau în avatarii pulsiunii, destinele pulsiunii, care sunt sublimarea, întoarcerea în contrariu și reprimarea, mai presus de toate, reprimarea... toate aceste destine sunt destine ale vorbirii...

Vorbirea, inclusiv pentru noi, se poate reprima, dezminți sau forclude... Verdrangung, Vernienung, Ververfung... pulsiunea se definește prin alienarea și separarea subiectului în fața cererii lui Altul, o gramatică pulsională, un al treilea timp al verbului, a te face să mănânci, a te face să defechezi... instinctul este o știință care este

înnăscută, pulsiunea este o știință despre care subiectul nu știe nimic, obiectul pulsiunii este ceea ce este cel mai contingent...

Unii compară instinctul cu creierul reptilian, dar asta este o aberație totală, pentru că în animal, în natură, nu se găsesc aberațiile umane, nu există crocodilul nazist, elefantul fetișist sau hipopotamul anorexic... nu putem compara partea primitivă a creierului cu ceea ce este instinctualul, animalul nu se îmbolnăvește, boala este un produs al culturii, așa cum totul este un produs al culturii... pare dificil de înțeles uneori, dar nu există nimic care să nu fie, când spui natura umană, natura umană este cultură...

Falusul nu este o fază, este un organizator al oricărei faze, nucleul central al complexului de castrare, fără falus nu există nici o fază... de asemenea, să vorbești despre faze, despre stadii, deja este un abuz de termeni pentru psihanaliză, o chestiune cantitativă care ar trebui îndepărtată...

Psihologia evolutivă, care pentru noi nu există, nu există psihologia evolutivă, pentru ea, e de înțeles că va vorbi despre faze, dar ce se întâmplă? Dacă ar exista aceste faze, cum este cea genitală, nu ar exista nevroză... este tocmai ceea ce demonstrează nevroza, este ceea ce demonstrează existența inconștientului, este faptul că nu există un respect pentru asta, nu putem vorbi despre subiectul care trece la faza orală, la faza anală, la faza genitală...

Toată nevroza este nevroză infantilă, genitalitatea ca fază normală nu merge, sau să spui că monogamia este normal, că heterosexualitatea este normal, aceste chestiuni în psihanaliză nu le putem mânui...

Pe de altă parte, psihologia, care este studiul conduitei, aduce ceva mai mult, o chestiune științifică, prin intermediul conduitei psihanalistului... psihanalistul nu spune absolut nimic, nu diagnostichează nimic, noi nu putem da o apreciere a subiectului prin intermediul conduitei, prin a-i face vreun test, prin nimic din toate acestea... pot exista conduite foarte nebune, perverse, în subiecți nevrotici... noi ne bazăm pe alimbă, pe vorbire, pe discurs, pe discurgerea vorbirii analizantului, nimic mai mult...

Wo Es war soll Ich werden... un mod de lectură diferențiat al lui Lacan, care ne permite să ne poziționăm înaintea psihanalizei și înaintea inconștientului... există trei lecturi, pentru post-freudieni, conductiviști, eul trebuie să înlocuiască asta-ul, inconștientul... trebuie să-i dai vitamine eului pentru că eul este bolnăvior... o altă lectură, diametral opusă, pentru Foucault, ceea ce este bolnav este pulsiunea... trebuie să-i dai mai multă pulsiune subiectului...

Dar Nu, nici pulsiunea, nici eul, paranoicul este intoxicat de eu, nevroticul, psihoticul, perversul, sunt intoxicați de pulsiune... Es, asta nu este inconștientul, Ich nu este eul, este subiectul, subiectul dorinței, iar asta are de-a face cu ceva din ordinul juisării, inscripții care ies așa cum ies, dar se ordonează într-un discurs...

Aici este lectura etică a inconștientului și a clinicii psihanalitice, modul în care se însărcinează un psihanalist, să treacă un sens etic acelei juisări, trecerea de la juisare la un subiect doritor, adevenirea dorinței subiectului la locul acelei juisări, o datorie morală...

Inconștientul înseamnă că subiectul știe să citească... se presupune că un analizant, în analiză, învață să citească: modul de a se poziționa cu juisarea sa și trecerea la a converti ceva în ceva din ordinul dorinței...

2016.03.04. Matematică și psihanaliză

Algebra, Topologia și Analiza sunt pietrele angulare ale matematicilor actuale, topologia având cea mai recentă și spectaculară dezvoltare...

Teoriile Grafurilor (1953-1961), Suprafețelor (1961-1971) și Nodurilor (1971-1982) sunt cele trei capitole topologice din parcursul psihanalizei lacaniene...

Graful dorinței, Structura discursului, Banda Moebius a subiectului, Suprafața torică a nevrozei, Cross Capul, Suprafața Klein, Suprafața Boy a fantasmei, Nodul Borromean al obiectului micuț a, Nodalitatea simptomului...

Lacan reprezintă interesul psihanalizei pentru matematică...

Matematica modernă reprezintă interesul științei pentru psihanaliză...

2016.03.14. Vipassana - Satipatthana Sutta

Cele trei stadii ale meditației: Anapanna, Vipassana și Adhitthana...

Cele patru locuri ale meditației: Corpul, Conținuturile Corpului, Mintea și Conținuturile Minții...

Cele cinci structuri ale meditației: Materia, Atenția, Percepția, Senzația și Reacția...

2015.03.17. Trei conferințe, Timișoara

BINELE SUVERAN - orgasmul feminin, motorul secret al istoriei...

De ce Suveranul Bine, apoi simbolul său, se degradează până la circuitul mărfurilor? Într-adevăr, Suveranul Bine născut din raportul sexual pare strict privat: de ce ar trebui el să servească ca etalon secret al monezii, lucru public?

COMPLEXUL DIONYSOS - pulsiunea și juisarea, cheia miracolului grec...

De ce omul nu se mulțumește să vorbească, de ce trebuie să cânte? Dacă există o înrudire între vorbire și cântec, care este ea?

Vocația devenirii umane ne este, la origine, transmisă de o voce care nu ne pasează vorbirea fără să ne paseze în același timp muzica...

Răul primordial și femeia transcendentală în cabală și psihanaliză

În Zohar, spiritul iudaismului, față de care Biblia ar fi corpul, iar Talmudul sufletul, Răul Primordial precedă binele și îi este sursă permanentă. În psihanaliză semnificația culturală după care binele este mai întâi și victorios asupra răului, se citește inversat.

2016.04.02. Teoria, practica și experiența psihanalizei

Locul Altul al Vocii, Privirii, Dorinței și Juisării dintre două corpuri ca nucleu extim al ființei în experiența psihanalizei...

O teorie, o practică și o experiență a Locului Marelui Altul...

O știință, o terapie și o cauză a micului obiect a...

Program:

TEORIA PSIHANALIZEI:

Sâmbătă:

14:00-15:00 - Istoria psihanalizei și revoluția lacaniană, turnura lingvistică, 1931-1956

15:00-16:00 - Topologia Grafurilor, 1956-1961

16:00-17:00 - Topologia Suprafețelor, 1961-1966

17:00-18:00 - Teoria Discursurilor și Pasa, 1966-1971

18:00-19:00 - Topologia Nodurilor, 1971-1976

19:00-20:00 - Dis-soluția, 1976-1981

Duminică:

14:00-15:00 - Școala Cauzei Freudiene - Jacques Alain Miller

15:00-16:00 - Asociația Lacaniană Internațională - Charles Melman

16:00-17:00 - Școala Forumurilor Câmpului Lacanian

17:00-18:00 - Spațiul Analitic - Gerard Pommier

18:00-19:00 - Artă și psihanaliză - Alain Didier Weill

19:00-20:00 - Filosofie și psihanaliză - Moustapha Safouan

PRACTICA ȘI EXPERIENȚA PSIHANALIZEI:

Constituirea unui Cartel - grup de lectură și schimb de experiență, cu întâlniri lunare

12 ședințe de psihanaliză individuală, de 3 ori pe săptămână

2016.04.08. Le tour dit (dire)... Les tours dits (dires)...turul spus (spunere)... Tururile spuse (spuneri)...

Primul Tur: Semnificantul și Absența raportului sexual...

Al Doilea Tur: Discursul Analistului și Interpretarea...

Trecerea de la Prezentare la Re-prezentare, de la Spus la Spunere, de la un tur la altul, prin tăietura moebiană în dublă buclă, jocul de la spus la spunere...

„Că spunem rămâne uitat în spatele a ceea este spus în ceea ce este auzit”.

„Acest enunț care pare o aserțiune (absolut, categoric), căci este produs într-o formă universală, e de fapt modal (propoziție modală: logicienii numesc astfel, prin opoziție cu propozițiile absolute sau categorice în care atribuția este în mod simplu enunțată – cele al căror atribut este modificat printr-una dintre condițiile următoare: posibil, imposibil, contingent, necesar), existențial ca atare: conjunctivul din care i se modulează subiectul (că spunem), mărturisind despre asta.”

2016.04.23. Teorie și practică, experiență și ek-sistență în Meditație

Locul meditației: Corp, Minte, Vorbire și Vid

Obiectul meditației: exterior, exterior și interior, interior, nici exterior și nici interior...

Subiectul meditației: apariția, dispariția, apariția și dispariția, nici apariția și nici dispariția...

Structurile meditației: Materia, Atenția, Percepția, Senzația și Reacția...

Teoria, practica și experiența meditației în orient și occident, în antichitate și modernitate...

Program:

TEORIA MEDITAȚIEI

Sâmbătă:

14:00-15:00 - Istoria religiilor: mit, rit și trăire

15:00-16:00 - Africa, Sumerul și Egiptul antic

16:00-17:00 - Eurasia, India și China antică

17:00-18:00 - Australia și America precolumbiană

18:00-19:00 - Buddhismul Hinayana, Mahayana și Vajrayana

19:00-20:00 - Gnosticismul, Iudaismul, Creștinismul și Islamul

Duminică:

14:00-15:00 - Persia, Grecia și Imperiul Roman

15:00-16:00 - Evul mediu și Renașterea

16:00-17:00 - Epoca modernă și contemporană

17:00-18:00 - Sistemul, structura și dinamica meditației

18:00-19:00 - Actualități științifice și tehnologice în practica meditației

19:00-20:00 - Perspectivele viitorului

PRACTICA ȘI EXPERIENȚA MEDITAȚIEI

Constituirea unui grup de studiu și schimb de experiență, cu întâlniri lunare

12 ședințe de practică, de 3 ori pe săptămână

2016.04.29. Tururile spuselor și spunerii...

LES TOURS DIT - introducere în psihanaliza lacaniană și interpretarea psihanalitică a Paștelui

Jacques Lacan, 14 iulie 1972...

Cel mai lung dintre ultimele texte scrise de Jacques Lacan...

Ilizibil în limba franceză, intraductibil în altă limbă, incomprehensibil pur și simplu...

Interpretarea psihanalitică a Paștelui, Pesah, Passover, Paque, Pascua, Pessach...

L'Etourdit, Le tour dit...

Formulele cuantice ale sexuării...

Suprafața topologică a torului...

Un tor este întotdeauna un dublu tor, două toruri înlănțuite, sunt astfel patru câmpuri, cele patru formule cuantice ale sexuării...

Suprafața primului tor corespunde tezaurului de semnificanți, locul Marelui Altul, Totul, funcția separării subiectului...

Spațiul interior al primului tor este excepția care confirmă și fondează orice regulă, lege, semnificație, locul semnificației lipsei Marelui Altul, Nimicul, funcția falică...

Suprafața torului înlănțuit corespunde lui Nu-Totul, lipsei universului discursului, lalangue, juisarea Marelui Altul, funcția alienării subiectului...

Spațiul interior al torului înlănțuit, exterior primului tor, este Nu-Nimicul, funcția obiectului micuț a, funcția dorinței...

Practica psihanalitică operează tăietura asupra dublului tor rezultând cele două benzi Moebius ale subiectului și obiectului, în câmpul realului imposibil dat de dorința inconștientă și juisarea Marelui Altul...

Cele două poziții subiective, ale femeii și ale bărbatului, feminină și masculină sunt astfel determinate prin una și aceeași suprafață topologică, a torului dublu, diferența lor fiind dată prin situarea într-unul sau altul dintre cele două ca un a fi sau un a avea semnificantul falic....

Spațiul topologic al suprafețelor fără margini este vorbirea, cele două dimensiuni ale sale fiind locul din care fiecare vorbește și locul căruia fiecare îi vorbește...

Imposibile tăieturi și impotente cusături ale suprafeței topologice, universurile simbolic și imaginar ale fantasmei, sunt vorbitul și auzitul, ceea ce se înțelege din ceea ce se aude...

Tăietura Moebiană mediană a cross-capului, a suprafeței Klein, a suprafeței Boy, singura capabilă să taie suprafața topologică a fantasmei în două suprafețe Moebiene, este pasajul, pasa, trecerea, operată în psihanaliză de la vorbit la vorbire, de la spus la spunere, de la enunț la enunțare, de la incompletitudine, indemonstrabilitate și inconsistență la indecidabilul realului imposibil...

Subiectul barat al psihanalizei lacaniene, subiectul inconștientului, subiectul lipsit de subiectibitate și obiectul micuț a, obiectul lipsit de obiectivitate, sunt cele două spusuri moebiene între care se deschide

câmpul inconștientului, câmpul juisării, câmpul ek-sistenței, dincolo și dincoace de teorie, practică sau experiență...

Interpretarea psihanalitică a Paștelui, Pesah, Passover, Paque, Pascua, Pessach...

Sacrificiul, comemorarea unui sacrificiu originar, un sacrificiu care este intrinsec transmisiei vieții iar prin transmisia însăși, de asemenea morții, vizează o dublă scenă în experiența umană, cea a transmisiei vieții și cea a transmisiei vorbirii...

Iată așadar reunite în dubla chismă a sacrificiului sexualitatea și moartea, vorbirea și vorbitul...

Sacrificiului Tatălui Primordial din mitul psihanalitic îi corespunde sacrificiul fiului din mitul religios ca invers, revers, divers și convers...

2016.05.07. Teorie și practică, experiență și ek-sistență în psihanaliză

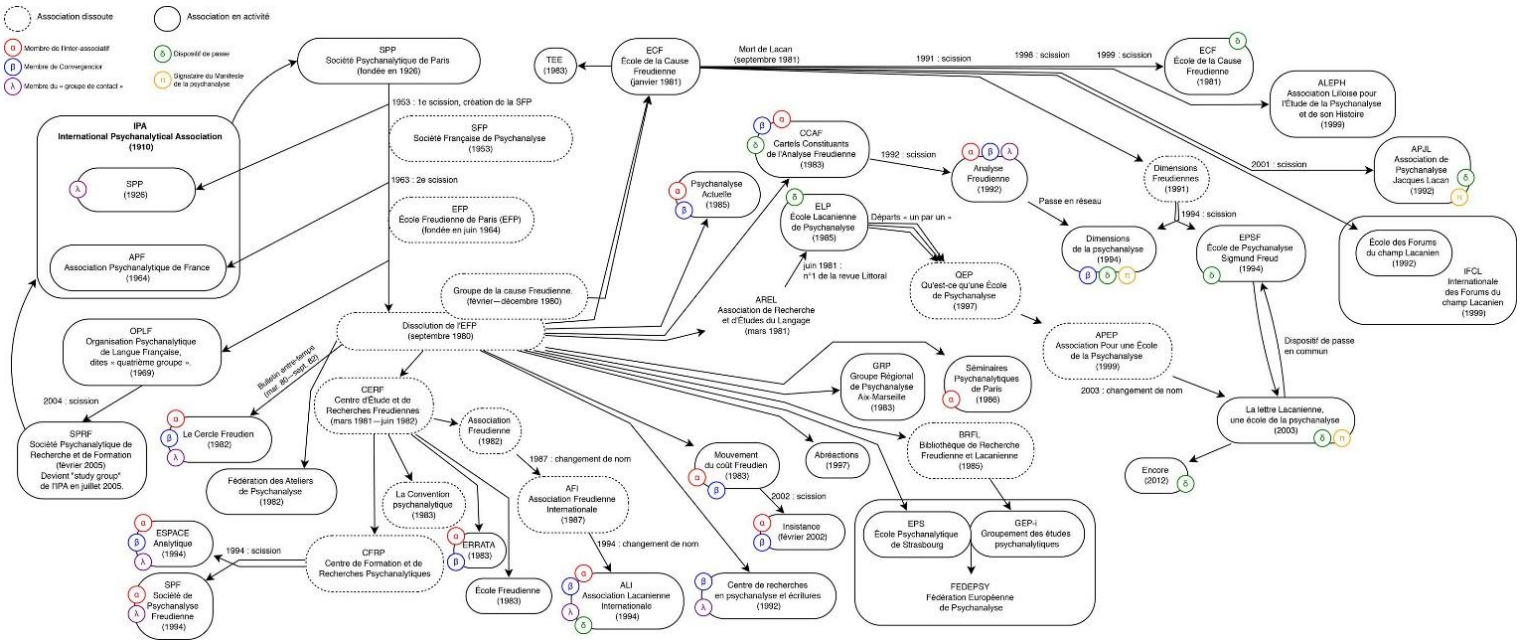

Locul Altul al Vocii, Privirii, Dorinței și Juisării dintre două corpuri ca nucleu extim al ființei în experiența psihanalizei...

O teorie, o practică și o experiență a Locului Marelui Altul...

O știință, o terapie și o cauză a micului obiect a...

Program:

TEORIA PSIHANALIZEI:

Sâmbătă:

14:00-15:00 - Istoria psihanalizei și revoluția lacaniană, turnura lingvistică, 1931-1956

15:00-16:00 - Topologia Grafurilor, 1956-1961

16:00-17:00 - Topologia Suprafețelor, 1961-1966

17:00-18:00 - Teoria Discursurilor și Pasa, 1966-1971

18:00-19:00 - Topologia Nodurilor, 1971-1976

19:00-20:00 - Dis-soluția, 1976-1981

Duminică:

14:00-15:00 - Școala Cauzei Freudiene - Jacques Alain Miller

15:00-16:00 - Asociația Lacaniană Internațională - Charles Melman

16:00-17:00 - Școala Forumurilor Câmpului Lacanian

17:00-18:00 - Spațiul Analitic - Gerard Pommier

18:00-19:00 - Artă și psihanaliză - Alain Didier Weill

19:00-20:00 - Filosofie și psihanaliză - Moustapha Safouan

PRACTICA ȘI EXPERIENȚA PSIHANALIZEI:

Cartelul - grup de lectură și schimb de experiență, cu întâlniri lunare

12 ședințe de analiză, de 3 ori pe săptămână

2016.05.19. Trei conferințe, Timișoara

1. Numele propriu: Numele Tatălui și Tatăl Numelui. Scurtă istorie a numelui propriu...

Construcția numelui propriu în contrapunct cu numele lui Dumnezeu... Dăruirea, primirea și preluarea numelui... Misterul dorinței tatălui... Erotica numelui propriu... Tabu-ul numelui - originea scrierii.

Numele propriu: aproprierea divizării intime grație numelui. Un subiect, care există deja, trebuie să-și aproprieze Numele, să intre în Numele său, ceva ce este totuși al său, dar mai trebuie încă și să înainteze spre el însuși, spre această parte ideală a sa, pe care a trebuit mai întâi s-o nege pentru a exista.

2. Feminin, revoluție fără sfârșit. Femeia sau Dumnezeu: cine nu există?

Dacă nimeni nu poate prezice unde duce fiecare revoluție, știe cel puțin că ea caută să fugă de un rău actual, chiar dacă nu-i spune numele, chiar dacă îl ascunde sub multiple nume. Care este acel rău, care este motorul negativ al progresului, care împinge la ruperea de actual?

Femininul transgresează în proporția seducției și respingerii sale. Este transgresiv pentru că e respins, sau mai degrabă este respins pentru că e transgresiv? Cei doi termeni se înlănțuie într-o mișcare circulară, o revoluție pe loc, care seamănă mai degrabă unei poticniri decât unei mergeri înainte!

3. De la răul dorinței la dorința răului. Răul primordial și femeia transcendentală...

Dorința sexuală este un rău ce arde din prima zi... dorința este un rău intrinsec, nu atinge decât pe cel ce o poartă, dar din greșeală cel ce o suferă aruncă vina pe cea pe care o dorește, ea devenind simbolul acelui rău... în disperare de cauză dorința devine dorința de a face rău, ca și cum se spune a face dragoste...

În Zohar, spiritul iudaismului, pentru care Biblia este corpul, iar Talmudul sufletul, Răul Primordial precede și excede binele, fiindu-i sursă permanentă. În psihanaliză semnificația culturală după care binele este mai întâi și victorios în cele din urmă asupra răului, este de citit inversat.

2016.06.10. Corpul vorbitor, între prematuritate biologică și precocitate sexuală...

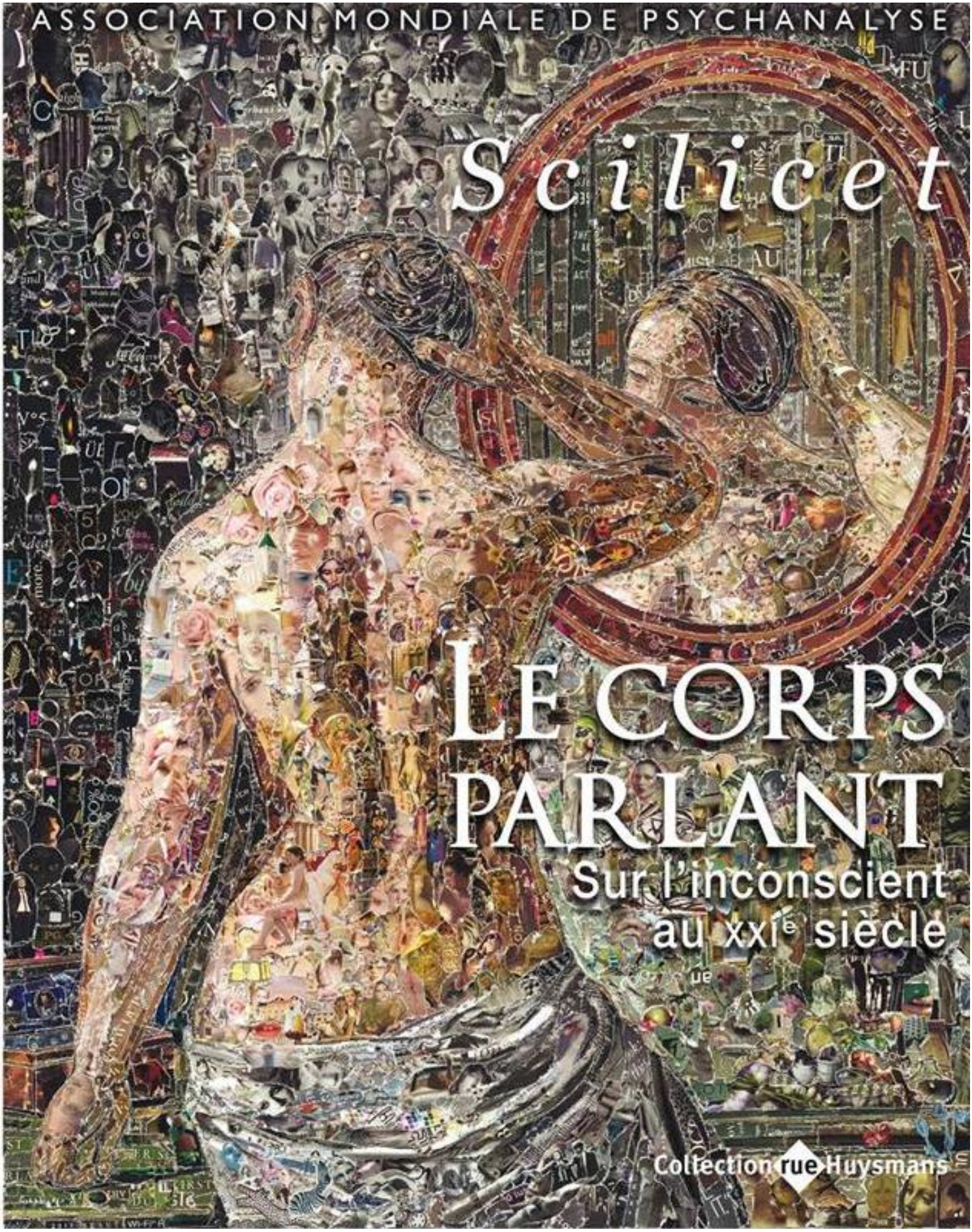

Juisarea vizează punctul enigmatic al inserției vocii în viața corpului, o inserție posibilă datorită prematurității biologice, locul pulsiunii morții,

dar și grație precocității sexuale, locul pulsiunii vieții. Astfel vocea evită și introduce moartea și sexualitatea ca imposibile în orizontul Altuia al corpului vorbitor.

Subiectul divizat, barat, castrat, reprezintă unul dintre conceptele cheie ale gândirii lacaniene, un subiect al psihanalizei, care este același cu subiectul științei, o subiectivitate suferind sub imperiul semnificanților științei, o subiectivitate pentru care psihanaliza reprezintă plămânul artificial pe care inconștientul îl manifestă în istorie pentru a face mai respirabilă atmosfera noului real.

Un subiect paradoxal, un subiect conștient, un subiect definit și reprezentat între semnificanți, alienat de unul și separat de altul, un subiect deja mort, născut mort, dar în același timp un subiect inconștient, un subiect fără subiectivitate, un subiect al inconștientului, un subiect aproape absolut, un subiect presupus, presupus de către analist, o presupunere vitală în tot ceea ce face posibilă experiența analitică din spatele cortinei.

Dorința din textul lacanian vizează dorința inconștientă, dorința inconștientului, dorința despre care nu doar nu se știe ce anume dorește, ci nici nu se poate ști, această trecere de la posibil la imposibil fiind cea care definește trecerea de la poziția de analizand la cea de analist, de la transferul analizat la transferul analizand, un fapt simplu care dă seama de eșecul oricărei interpretări analitice, cauză a impasului freudian, și relansarea psihanalizei, în singura modalitate sustenabilă, dată de reinventarea ei de către fiecare analizand, pasa lacaniană.

Așadar dorința despre care se poate ști ce dorește intră în registrul cererii pentru Lacan, iar dorinței inconștientului îi putem apropria termenul de dor al limbii române. Ceea ce practica oferă este experiența unei repetări a cererilor, iar ceea ce psihanaliza propune este o non-experiență a ek-sistenței din spațiul dintre cereri a dimensiunii dorinței inconștiente, o dit-mensiune, o dimensiune a spusului, care nu este alta decât cea a spunerii, a ceea ce rămâne uitat în spatele a ceea ce este spus în ceea ce este auzit, un imposibil al vocii din vorbire, o vorbire imposibil de separat de vorbit. Un imposibil al experienței care devine un posibil al ek-sistenței.

Juisarea din argoul lacanian, în fond un alt neologism, vizează punctul ireductibil enigmatic al inserției vocii în viața corpului uman, o inserție realizabilă datorită prematurității biologice a nou născutului, ca semn misterios al afectării omului de către o pulsiune fundamentală a morții. În mod paradoxal, ceea ce evită moartea bebelușului, prinderea sa în limbaj, introduce moartea ca orizont al viitorului subiect vorbitor. În același timp această inserție a limbajului în corp se ține în ceea ce constituie o a doua diferență fundamentală a vieții umane, precocitatea sexuală, locul straniu al afectării de către pulsiunea vieții. În mod similar ceea ce evită sexualizarea copilului, prinderea sa în cultură, introduce orizontul sexualității ca imposibil în același loc cu al morții, locul Marelui Altul.

Astfel se conturează cele patru câmpuri ale juisării lacaniene, două în conștient, juisarea de sens și juisarea falică, două inconștiente, imposibile, juisarea Altuia și juisarea alta.

Avem deja constituenții fantasmei fundamentale, subiectul divizat, dorința inconștientă a fantasmei fundamentale și juisarea, cadrul structural care se înscrie în domeniile eticii și ale esteticii, ceea ce subiectul va alege ca teorie, practică și experiență, din punctul inconștientului său în non-raport cu realul, în mod fundamental acoperite, forcluse, dezmințite, denegate, refulate, reprimate, un punct, un pol care ek-sistă.

Fil(φ)analiză...

o analiză a unui fir...

un fir al înfilierii, al înfierii, al înfilării, al înfierării unui corp...

un corp prins în vorbire, privire, fantasmare și viețuire...

un fir împletit, înnodat, înlănțuit, închipuit...

un fir din 4 fire, din 4 legi, din 4 locuri, din 4 lipse...

2016.08.16. Cele trei iluzii ale conștientului și cele trei adevăruri ale inconștientului...

Subiectul presupus știință... Știința presupusă sex...Sexul presupus subiect...

Sinteza seminarului 12

Probleme cruciale ale psihanalizei (1964-1965)

2016.08.22. Scoala de vară de psihanaliză: a iubi este a ucide...

Unul și Altul, Falus și obiect a...
Real și Imaginar, Simbolic și Fantasmatic...
Antrenamentul autogen...

Nu există formalizare posibilă a raportului de la Unul la Altul... Nu există Altul lui Altul... Nu există juisarea lui Altul... Nu există unitate în subiect... Nu există subiect cunoscător... Nu există subiect al dorinței... Nu există subiect al juisării sexuale... Nu există subiect presupus a știi, Altul știe dar nu e subiect... Nu există nici cea mai mică libertate de gândire... Nu există nici cea mai mică dorință de știință... Nu există nici cea mai mică realitate prediscursivă... Nu există nici cea mai mică sinteză... Nu există nici cea mai mică cunoaștere... Nu există toate elementele... Nu există doi... Nu există două mulțimi vide... Nu există negația funcției falice... Nu există în limbaj altă deschidere decât Falusul... Nu există trezire... Nu există inițiere, decât voalul sensului... Nu există sfânt în sine... Nu există cale canonică pentru sfințenie... Nu există lume... Nu există mai multă lume decât suflet... Nu există Tată simbolic... Nu există mai multă istorie a religiilor decât istorie a artei... Nu există fenomene mai narcisice decât angoasa... Nu există angoasă de moarte căci orice om se crede nemuritor... Nu există conștiință colectivă... Nu există stare de suflet... Nu există limbă existentă... Nu există gândire dicibilă... Nu există verbe tranzitive... Nu există compromis posibil cu psihologia... Nu există altă rezistență la analiză decât cea a analistului însuși... Nu există psihanaliza... - Jacques Lacan

22 august 2016:

LACAN: 1953-1963

Tehnica, eul, psihozele, relația de obiect, formațiunile inconștientului, dorința, etica, transferul, identificarea, angoasa...

A.a. - Relaxarea

23 august 2016:

LACAN: 1964-1974

Fundamente, probleme, obiectul, logica fantasmei, actul analitic, altul și Altul, inversul psihanalizei, un discurs nu al seamănului, sau mai rău, știința psihanalistului, încă, incredulii rătăcesc

A.a. - Greutatea

24 august 2016:

LACAN: 1974-1981

Rsi, sfântomul, cel ce știe, momentul de a conclude, topologia și timpul...

A.a. – Căldura

Primele zece seminarii, între 1953 și 1964, au fost ținute de Lacan la spitalul Sanite-Anne. Începând din 1951 Lacan își prezintă învățământul ca un retur la Freud prin referința constantă la experiența analitică ca și analiză de discurs și mai puțin ca analiză a eului, a rezistențelor, a personalității, conduitei, transferului sau dinamicii inconștientului. Dez-cunoașterea ce caracterizează funcția eului nu poate fi corectată de realitatea comună, funcția eului nu este o funcție a realității, ci doar de obiect narcisic. Sistemul semnelor nu poate dubla sistemul realităților, care ar definite prin acordul comun al spiritelor sănătoase în corpuri sănătoase. Funcția limbajului nu e limitată la comunicarea intențiilor conștiente, cuvântul e o imagine a sensului ca sens înainte de a fi o imagine a unei realități.

Freud descrie gruparea amintirilor în teme concentrice dispuse în jurul unui nucleu patogen. Liniile ramificate și convergente ale înlănțuirii

logice pătrunzând straturile interne, sunt încrucișate de alte linii, ale unei rezistențe crescânde, datorate discursului analizandului și mizei sale de moment. Aceste rezistențe nu țin de interpretarea analistului și revelarea de către acesta a unui adevăr ascuns, adevăratul adevăr, analistului trebuind să renunțe la orice pretenție de știință, o alegere pentru el între dorința sa și narcisismul său.

Pentru om cunoașterea este cunoașterea persoanei, a seamănului, înainte de a fi cea a obiectului. Stadiul oglinzii face din eu matricea identificărilor imaginare cu un tranzitivism niciodată complet eliminabil din relațiile umane. Astfel cunoașterea seamănului este o cunoaștere paranoică. În schimb, semnificanții dorinței refulate ce se fac auziți în discurs desenează orizontul locului unde se constituie vorbirea subiectului pentru a-i reveni ca dintr-o altă scenă, un loc al lui Altul, diferit de locul lui altul ca seamăn.

Astfel raportul nostru la obiect nu poate sta pe o referință la obiect ca obiect al cunoașterii, angoasele, halucinațiile, sentimentele de stranietate, deja-vu, indicând spre un obiect mai primitiv, un obiect al dorinței, care nu se constituie în registrul rivalității ca obiect al concurenței, un obiect pregenital, regresiv, parțial, a cărui orice numire sau interpretare de către analist rămâne literă moartă sau produce alte rezultate decât cele dorite.

Este vorba despre o altă alteritate, o alteritate simbolică, un Altul care scapă transparenței imaginii și împinge reducția sa doar la procesul enunțării. Dorința nu se poate constitui decât situându-se ca o întrebare purtând asupra dorinței acestui Altul. Astfel, pornind de la CE VREI? și nu de la lupta pentru prestigiu, se ajunge la punerea în funcție a unui obiect care nu are imagine speculară, nu împlinește lipsa precum obiectul trebuinței, ci o înnoadă și rămâne rebel darului.

Un obiect pe care Lacan îl desemnează cu litera a, căci el este forma pe care o ia, mult înainte de construcția persoanei, ceea ce din ființa subiectului scapă numirii. Un obiect fără obiectivitate care determină dorința scăpând oricărei intenționalități. De aici certitudinea existenței culpabilității acolo unde subiectul cedează asupra dorinței sale, și o unsprezecea poruncă: Nu ceda asupra dorinței tale!

Urmarea derulării învățăturii lui Lacan de-a lungul anilor arată modul în care el răspunde problemelor puse de experiența freudiană, în raport cu care celelalte teorii se dovedesc puțin satisfăcătoare, dacă nu chiar denaturează această experiență, modul în care teoria psihanalitică se articulează unei practici care se definește înainte de toate ca supunere față de discurs.

1.Scrierile tehnice ale lui Freud

Distincția simbolic, imaginar și real în interpretarea paternității și chiar în direcția curei pentru a înțelege ce facem atunci când facem psihanaliză. Pentru Freud analiza constă într-o construcție istorică, deci nu în amintire sau rememorare, ci mai degrabă o rescriere a ceea ce a fost, centrul de gravitate al subiectului fiind această sinteză a trecutului pe care o numim istorie.

Pentru psihanaliștii prelacanieni, eul este structurat ca un simptom, este instanța înțelegerii sensului cuvintelor, iată inima problemei: dacă sensul debordează sau nu eul? În ce este prins eul? Nu este vorba doar de sensul cuvintelor, ci și de limbaj, cu un rol fundamental în istoria subiectului. Căutarea lui Freud nu era în stilul celorlalte cercetări științifice, domeniul său era cel al adevărului subiectului. Lacan amorsează distincția între adevărul propoziției și adevărul vorbirii, care este tot o adecvare, dar nu la un real care l-ar face reductibil la o cercetare obiectivantă a metodei științifice comune, ci la o lipsă de ființă, de unde dimensiunea sa etică. În psihanaliză este vorba despre realizarea adevărului subiectului dintr-o dimensiune proprie, detașată în originalitatea sa de chiar noțiunea de realitate, la care se referă adevărul propoziției. Fără această distincție, opoziția între fantasmă și real rămâne simplistă, dacă nu greșită. În interiorul acestei realizări a subiectului este locul în care se situează fenomenul rezistenței, în răspunsul la întrebarea cine vorbește? și nu în faptul că inconștientul ar fi, într-un subiect dat, la un moment dat, conținut și refulat. Oprirea, împiedicarea în vorbire, este locul unde, în analiză, vorbirea basculează pe prima sa față și se reduce la funcția sa de raport la altul, ca mediere, pentru a nu se fi împlinit ca revelație. Rezistența se încarnează în sistemul egoului și alter-egoului, dar vine de altundeva, din impotența

subiectului să ajungă la realizarea adevărului său, o impotență de structură, înrădăcinată în diviziunea subiectului.

Astfel condiția prealabilă tratamentului psihanalitic nu e ca subiectul să aibă o realizare a celuilalt, ci de a ști la ce nivel acest altul este realizat. Cum să operezi în această interpsihologie, ego și alter-ego?, cum să acționezi prin interpretarea asupra transferului când vorbești din chiar locul în care te pune transferul?, se pot formula astfel ca: cine așadar este cel care, dincolo de eu, caută să se facă recunoscut?

Sensul nu vine subiectului prin intermediul eului, eul nu este stăpânul a ceea ce prind cuvintele, sistemul limbajului în care se deplasează disccursul nostru depășește orice intenție pe care am putea s-o punem acolo și care este doar momentană. Fără sesizarea autonomiei funcției simbolice în realizarea umană e imposibilă aprecierea faptelor fără comiterea celor mai mari greșeli de înțelegere.

Condiția pentru ca un lucru să existe pentru un subiect este existența unei afirmații a acestui lucru, o afirmație primă, nu o simplă negație a negației, în care ceea ce subiectul neagă se afirmă chiar dacă se lasă afectat de simbolul negației.

Forcluziunea este un defect al afirmației prime, totul se întâmplă ca și cum lucrul nu ar exista pentru subiect, ceea ce face retur în real, irupție în conștiință ca văzut, halucinație. Nivelul de realizare al funcției simbolice la subiect este sinonim punctului în care el este din realizarea castrării, definită ca datorie simbolică în raport cu noțiunea tatălui simbolic.

Astfel, Lacan respinge opoziția clasică dintre analiza materialului și analiza rezistențelor, înlocuind-o cu opoziția dintre analiza discursului și analiza eului. Întotdeauna este cu eul subiectul, cu limitările sale, cu apărările sale, cu caracterul său, cel cu care avem de-a face în analiză. Toată chestiune este de a ști care este funcția pe care el o joacă în această operație. Problema este cea a joncțiunii simbolicului și imaginarului în constituirea realității.

2.Eul în teoria lui Freud și în tehnica psihanalizei

3.Psihozele

4.Relația de obiect
5.Formațiunile inconștientului
6.Dorința și interpretarea ei
7.Etica psihanalizei
8.Transferul
9.Identificarea
10.Angoasa
11.Cele patru concepte fundamentale ale psihanalizei
Inconștientul, repetiția, transferul, pulsiunea
12.Probleme cruciale pentru psihanaliză
Subiectul, știința și sexul
13.Obiectul psihanalizei
14.Logica fantasmei
15. Actul psihanalitic
16. De la un Altul la altul
17. Inversul Psihanalizei
18. Despre un discurs care nu ar fi al seamănului
19....sau mai rău
19bis.Știința psihanalistului
20.Încă
21.Incredulii rătăcesc
22.RSI
23.Sfântomul
24.Cel ce știe despre o prostia joacă morra
25.Momentul de a conclude
26.Topologia și timpul
27.Disoluția

25 august 2016:
Patrick Valas - Cogito-ul lacanian
Jacques Alain Miller - Corpul vorbitor
Alain Didier Weill - Cele trei supraeuri
A.a. - Pulsul

26 august 2016:
Colette Soler - Afectele lacaniene
Charles Melman - A patra Identificare
Gerard Pommier - Feminin, revoluție fără sfârșit
A.a. - Aerul și Lumina

27 august 2016:
Moustafa Safouan - Cauza psihanalizei
Alfredo Eidelsztein - Alt Lacan
Christian Fierens - Citind Les Tours Dit
A.a. - Căldura abdominală și răcoarea frunții

28 august 2016:
Marcelo Augusto Perez - A iubi este a ucide
A.a. – Poarta

2016-2017. Introducere în psihanaliză, seminar

Pentru cei interesați de formare și analiză personală,
Informații și înscrieri:
0748108107,
cristian.andrei.tataru@gmail.com,
Societatea Română de Filanaliză,

Victor Babeș 10.8, Cluj Napoca

Cristian Andrei Tătaru:

-formare în psihanaliza lacaniană cu Charles Melman, membru fondator al Asociației Lacaniene Internaționale (A.L.I.)

-Societatea Română de Filanaliză

Fil(φ)analiză... o analiză a unui fir... un fir al vorbirii, al privirii, al scrierii... un fir al mișcării, al atingerii, al juisării... un fir al subiectivării...

2016.09.15. Matematică și psihanaliză

Algebra, Topologia și Analiza sunt pietrele angulare ale matematicilor actuale, topologia având cea mai recentă și spectaculară dezvoltare...

Teoriile Grafurilor (1953-1961), Suprafețelor (1961-1971) și Nodurilor (1971-1982) sunt cele trei capitole topologice din parcursul psihanalizei lacaniene...

Graful dorinței, Structura discursului, Banda Moebius a subiectului, Suprafața torică a nevrozei, Cross Capul, Suprafața Klein, Suprafața Boy a fantasmei, Nodul Borromean al obiectului micuț a, obiect și cauză a dorinței inconștiente, Nodalitatea simptomului...

Lacan reprezintă interesul psihanalizei pentru matematică...

Matematica modernă reprezintă interesul științei pentru psihanaliză...

Cele trei locuri ale lipsei din psihanaliză, privarea, frustrarea și castrarea se înscriu în domeniul operațiilor matematice adunare-scădere, înmulțire-împărțire, ridicare la putere-radical, respectiv...

Logica formală, aritmetica și geometria sunt primele dezvoltări istorice matematice a ceea ce în psihanaliza lacaniană ocupă registrele simbolicului, realului și imaginarului, respectiv.

Revoluția matematicii moderne însoțește apariția psihanalizei, dar doar revoluția psihanalitică operată de Jacques Lacan dă seama de aceasta, prin redefinirea celor trei registre în cadrul algebric, analitic și topologic.

Însă abia după 30 de ani de la moartea lui Lacan, psihanaliștii au realizat și încearcă să recupereze startul dat de acesta.

Domeniul numerelor transcendentale poate fi asumat ca loc formațiunilor inconștientului, numărul e – natura vieții organice, numărul pi - pulsiunea, numărul i - subiectului inconștient, iar ecuația lor - e la puterea pi înmulțit cu i, egal cu minus 1, poate da seama de ceea ce ar fi formula pasei lacaniene (de asemenea, domeniul numerelor reale, imaginare, raționale, întregi, naturale: numărul fi, numărul de aur – semnificantul falic, dar și semnificantul dorinței inconștiente, inversul lui fi, 1/fi, numărul obiectului micuț a – semnificantul lipsei, al castrării, a divizării subiectului, zero – semnificantul numelui tatălui, al metaforei paterne și al dorinței mamei, minus infinit și plus infinit – eul ideal și respectiv idealul de eu, geometria euclidiană – natura vieții anorganice, topologia – natura vieții psihice, logica formală – structura limbajului, logica non-formală – structura alimbii, aritmetica – structura familiei, algebra – structura societății, analiza – structura discursului, etc...)

Câmpul este deschis, așa cum a rămas și invitația adresată de Lacan matematicienilor...

2016.09.16. În fața și în contra tuturor, Jacques Lacan, legenda neagră a psihanalizei...

Nu sunt eu cel care va învinge, este discursul pe care-l servesc... - Jacques Lacan

LACAN, ÎN FAȚA ȘI ÎN CONTRA A TOT

Elisabeth Roudinesco

Seuil, 2011

Essais, 2014

Lacan a fost protagonistul uneia dintre cele mai importante aventuri intelectuale a secolului XX. După mai mult de 30 de ani de la moartea sa nu încetează să uimească. Demon pentru unii, idol pentru alții, omul și opera sa continuă să fie obiectul interpretărilor cele mai extravagante. Azi, când asistăm la căderea progresivă a epocii "eroice" a psihanalizei și la ecloziunea psihoterapiilor, să amintești ceea ce a fost gestul lacanian este să retrăiești acea aventură intelectuală care a ocupat un loc central în modernitatea noastră și a cărei moștenire, orice s-ar spune, continuă să fie fecundă: libertatea vorbirii și a obiceiurilor; zori ai tuturor emancipărilor (femeile, minoritățile, homosexualii); speranța de a schimba viața, familia, nebunia, școala, dorința; respingerea normei; plăcerea transgresării.

Elisabeth Roudinesco evocă liber câteva episoade care ies în evidență ale unei vieți și ale unei opere cu care o întreagă generație a fost interconectată și parcurge drumuri necunoscute pentru a revela o față ascunsă a unicului maestru al psihanalizei în Franța. Arată alt Lacan, unul al marginilor, al bordurilor, confruntat cu excesele sale, cu obiectele sale, cu paradoxurile sale: Lacan, în fața și în contra a tot.

1.După treizeci de ani

2.De la viena la Paris

3.Copilul în oglindă

4.Subiectul reinventat

5.Familii, le iubesc, le urăsc

6.Iubind pe Marguerite

7.Arhiva

8.Vorbirea, vocea

9.Fragmnete din Seminar

10.Iubirea, femeia

11.1966: Scrierile

12.Lucrul, ciuma

13.Locuri, cărți, obiecte

14.Antigona

15.Kant cu Sade

16.Moartea

LEGENDA NEAGRĂ A LUI JACQUES LACAN

Elisabeth Roudinesco și metoda sa istorică

Nathalie Jaudel

Navarin, 2014

“Nu sunt eu cel care va învinge, este discursul pe care-l servesc.” – Jacques Lacan

Iată o carte polemică, o operație pendul la timp. După mai mult de treizeci de ani de la moartea lui Jacques Lacan, “legenda neagră” continuă să circule în opinia curentă – Lacan-tiran, Lacan-fără scrupule, Lacan-avid, Lacan-timbrat.

Ori, unicul biograf apărut până azi al celui care a fost cel mai mare psihanalist francez se face, sub acoperirea obiectivității, ecoul acestei legende. Necunoscând faptul că nu te poți face istoricul propriei istorii, lăsându-se debordată de transferul său negativ, neglijând ceea ce Lacan spunea despre el însuși și practica căreia i s-a dedicat, Elisabeth Roudinesco a trecut pe alături de omul și învățământul său – nu fără a deroga regulile metodei istorice de la care totuși se reclamă.

Nathalie Jaudel îi răspunde și țese aici un portret al Lacan având ca busolă această remarcă a lui Roland Barthes care numea ca fiind în acord cu aspirațile sale un biograf care să fie totodată “amical și dezinvolt”.

Introducere

Sunt curând douăzeci de ani de când, istoricul american Yosef Hayim Yerushalmi, sublinia deja atmosfera sufocantă și impregnată de maliţiozitate în care se derulau cercetările biografice relativ la Sigmund Freud. Ce ar fi spus el atunci, dacă s-ar fi interesat, de cea înconjurând lucrările relativ la viața și opera lui Jacques Lacan?

Lacan o presimțise. Din 1972, deși în vârstă de mai mult de șaptezeci de ani, notorietatea sa, ea, era încă recentă, se aștepta ca moartea sa să declanșeze o "adevărată ploaie de noroi", aceasta fiind deja anunțată prin posibilitatea însăși, chiar iminența unei dispariții care, după unii, nu putea să mai întârzie. Nu a fost deloc nevoie să se aștepte decesul său. A fost suficient să fi îmbătrânit și succesul său să fi crescut pentru ca să sufle calomnia și să se răspândească. Ea nu a cruțat nimic la trecerea ei: nici învățământul său, nici practica sa, nici persoana sa.

Învățământul sa, întors în derâdere, a fost calificat atât drept impostură, șarlatanie sau enormă mistificare amuzându-se de seriosul sorbonic, cât și intelectualism inutilizabil neatrăgând decât naivii și snobii, cât și conjurație de o amploare și o perfidie inegalate. Învățătorului, i se reproșează cuvinte incoerente și instructurate, un elitism pretențios și steril sau încă difuzarea unei psihanalize spiritualiste, aseptizate, sorbonardă și ucigător de plicticoasă, chiar și voința de a strangula lumea, căci, trebui s-o știți, "respiri rău, cu nodurile borromeene în jurul gâtului..."

În ce privește practica sa, ea face obiectul atacurilor încă și mai feroce: Lacan este acuzat de a fi călcat în picioare deontologia, de a-i fi devastat cadrul, de a fi pervertit psihanaliza prin seducție, manipularea transferului, minciună, de a fi lăsat curs liber capriciului său, perversiunii sale, chiar sadismului său, de fi fost surd la plângerile pe cât și orb la rănile analizanților săi, de a fi fost nu doar responsabil de numeroase sinucideri fizice, ci și de nenumăraye sinucideri libidinale, chiar infirmități rezultând din accidente - și de a-și fi bătut joc -, dar încă și de a fi făcut să prolifereze psihanaliști care pun pe celălalt în pericol; pe scurt, de a se fi dedat fără frâu pasiunii unei practici marcată de abjecție și dispreț.

Este persoana sa mai ales cea care suscită cele mai veninoase denigrări: una după alta, iată-l, cel mai bine, călău al semnificatului, îmblânzitor de nebuni, personaj frivol și derizoriu care nu va supraviețui decât ca martor al unei epoci, ca și cântecele lui Claude Francoise, colanții Dim și noul roman, magician, rege al calamburului sau iluzionist înnăscut, mare preot, guru, dandy odios sau deșirat; cel mai rău, escroc, demagog pervers cu ochi de țap inteligent, cu o ambiție cinică și delirantă, bufon, farsor chiar clovn, tiranic, atins de paranoia sau psihoză pasională, hoț și stăpân de sclavi, șef de sectă luându-se drept Dumnezeu, avid de bani – "inconștientul este ceea ce reprezintă din numerar pentru un alt inconștient". Este comparat cu Dracula, Bouglione, cu Stalin, ayatolahii din Iran, doctorul Mabuse; e botezat Allah-Khan. Anunțul decesului său a dat loc în Liberation la acest intertitlu: "Lacan aime or".

Dacă, după dispariția sa, polemica despre Sartre s-a potolit încetul cu încetul, nu a fost cazul apropo de Lacan. Și dacă se poate, în Elveția, scrie cu ocazia a treizeci de ani de la moartea sa că psihanaliza franceză va fi în sfârșit clasică, nu merge la fel în țara noastră unde polemicile, invectivele, chiar injuriile, continuă să răsune.

Prolog. Inter faeces et fraus natus

1.Judecător și parte

Memorie contra istorie

Memoria vorbește întotdeauna "Eu"

Intruziuni de autor

Memoria martorilor

Ni se ascunde tot, ni se spune nimic...

O incredulitate foarte restrânsă

2.Transferul negatif înflorește

Paradoxul șoarecelui

Pasiunile sufletului

În numele mai răului

Lipsa de a...

Un martor recuzat: Jacques Lacan

3.Unde săgeata ratează ținta sa

Despre iluzia biografică

O viață ca un roman

Avid de putere și recunoaștere?

O viață filosofică?

Un stil

“Rege nu mai apoi, prinț nu consimte, Rohan urmează”

Cosmopompa profesorului Shadoko

Lacan plagiar, Lacan plagiat

Temporalități

Psihanalistul risipit

VIAȚA CU LACAN

Catherine Millot

Gallimard, 2016

A fost un timp în care aveam sentimentul de a fi sesizat ființa lui Lacan din interior. De a avea ca o apercepție a raportului său la lume, un acces misterios la locul intim de unde emana relația sa la ființe și la lucruri, la el însuși de asemenea.

Acel sentiment de al sesiza din interior mergea în pereche cu impresia de a fi înțeleasă în sensul de a fi toată întreagă într-una dintre înțelegerile sale, al cărei înțeles mă depășea. Spiritul său – lărgimea sa, profunzimea sa – universul său mental îl îngloba pe al meu așa cum o sferă ar conține una mai mică. Am descoperit o idee asemănătoare în scrisoarea în care Madame Teste vorbește despre soțul său. Ca și ea, mă simțeam transparentă pentru Lacan, convinsă că avea despre mine o știință absolută. Să nu ai nimic de disimulat, nici un mister de păstrat, îmi dădea cu el o totală libertate, dar nu numai. O parte esențială din

ființa mea îi era dată, îi avea paza, eram dezînsărcinată. Am trăit alături de el timp de ani întregi în această ușurătate.

2016.09.16. Nietzsche... „...vă zic, trebuie să ai încă haos în tine pentru a pune în lume o stea dansând...”

Jaques Lacan...

„... viața nu visează decât să moară...”

„... deși centrul a ceea ce Freud ne cheamă să înțelegem, dorința, acest ceva care își este și doar sie însăși atât de subverivă încât nu visăm decât să ne îndepărtăm de ea...”

„... dorința e un raport de ființă cu lipsa... această lipsă e lipsă de ființă propriu zis... nu e o lipsă de ceva sau altceva, ci o lipsă de ființă acel ceva prin care ființa există... o lipsă dincolo de tot ceea ce ar putea-o reprezenta... libidoul e numele a ceea ce animă conflictul întemeietor care e în inima oricărei acțiuni umane... noi credem, cu necesitate, că în centru, lucrurile sunt bne acolo, solide, stabilite, așteptând să fie recunoscute, și conflictul e la margine...

... rezistența e starea actuală a unei interpretări a subiectului... nu există decât o singură rezistență, e rezistența analistului... analistul rezistă când nu știe cu ce are de-a face... nu înțelege cu ce are de-a face când crede că a interpreta e a arăta subiectului că ceea ce dorește e cutare obiect sexual... se înșală... ceea ce își imaginează aici a fi obiectiv, nu e decât pur și simplu o abstracție... trebuie, din contră, să înveți subiectul să numească, să articuleze, să facă să treacă în existență, această dorință, care, literal, e dincoace de existență... dacă dorința nu îndrăznește să-și spună numele, e că numele nu a fost încă făcut să apară de subiect...

... subiectul recunoscând și numind dorința sa, iată acțiunea eficace a analizei... dar nu e vorba de a recunoște ceva ce era deja acolo tot dat... numindu-l subiectul crează, face să apară, o nouă prezență în lume... introduce prezența ca atare, și ,în același timp, găurește absența ca atare... doar aici e de conceput acțiunea interpretării...

... fără îndoială, ceva ce nu a fost exprimat nu există... refulatul e mereu acolo, insistă și cere să fie... raportul fundamental al omului cu această

ordine simbolică e cel ce fondează ordinea simbolică însăși, raprtul non-ființei cu ființa... ceea ce insistă pentru a fi satisfăcut nu poate fi satisfăcut decât în recunoaștere... sfârșitul procesului simbolic e că non-ființa vine să ia ființă, să fie căci a vorbit...”

2016.09.22. Inconștientul... JAN-EDOUARD BRUNIE,, 10 octombrie 2014

Inconștientul psihiatrului nu este cel al psihologului, care nu este cel al psihanalistului...

Inconștientul psihiatrului este biologia, un inconștient inert, non-autonom, reglat de chimie, tratat de medicamente...

Inconștientul psihologului este morala, psihologia are ca obiect faptele conștiinței, nu cele ale inconștientului...

Conștiința pentru Freud ca și pentru Nietzsche, este o boală, inconștientul este marea sănătate...

Psihologii vorbesc despre inconștient, dar inconștientul lor este pasiv, resemnat ca un lucru, sinonim neînțelesului (dar care poate fi înțeles), necunoscutului (dar care poate fi cunoscut), deci nu este incognoscibil și nici ininteligibil, nu există pentru psihologi inconștient veritabil, adică psihanalitic...

Psihologia și filosofia nu se disting decât prin ficțiune...

Psihiatri și psihologi sunt necesari, dar știința lor nu are nimic de-a face cu psihanaliza. De altfel, psihiatrii și psihologii ce se revendică și ca psihanaliști sunt comparabili celor care s-ar prezenta ca și coafeuri și psihanaliști sau patofari și psihanaliști...

Confuzia inconștientelor este mortiferă...

Există multe psihoterapii, unele mai eficace decât altele, fără îndoială, totuși, doar una tratează numai inconștientul psihanalitic, psihanaliza.

2016.09.23. Semnificația Falusului... Scrieri... Jacques Lacan... 9 mai 1958... Munchen... Institutul Max-Planck...

Complexul castrării inconştiente are o funcție de nod:

1. Structurarea dinamică a simptomului...

2. Reglarea dezvoltării raportului acestei structurări... Instalarea în subiect a unei poziții inconștiente din care se identifică cu tipul ideal al sexului său, răspunde nevoilor partenerului în relația sexuală și le împlinește cu justețe pe cele ale copilului...

Există totuși o antinomie internă a asumării sexului de către om, de ce trebuie s-o facă doar printr-o amenințare, sub forma unei privări? Freud sugera aici un deranjament esenţial și nu doar contingent al sexualității umane, o ireductibilitate a oricărei analize, sechele ale castrării în inconștientul masculin și ale penisneid în inconștientul femeii...

O aporie... Nu singura, dar prima... Imposibilă oricărei reducții la date biologice... Singură necesitate a mitului, invocând o amnezie ereditară, discutabil, dar și inutil...

Ce leagă uciderea tatălui cu pactul legii primordiale? dacă e inclusă castrarea ca pedeapsă a incestului?

Doar pe baza faptelor clinice discuția poate fi fecundă...

Există o relație a subiectului cu falusul indiferentă la anatomia sexelor...

Noțiunea semnificantului, opusă celei a semnificatului, e necesară oricărei articulări a fenomenului analitic...

O nouă dimensiune a condiţiei umane... Nu doar omul vorbește, ci în om și prin om SE vorbește... Natura omului apare țesută de efecte ale structurii limbajului, pentru care devine materie și prin care rezonează în el, dincolo de tot ceea ce a putut concepe psihologia ideilor, relația cuvântului...

Astfel, consecințele descoperirii inconștientului nici măcar nu au fost încă întrevăzute în teorie... Iar, deja, implicarea sa în praxis se face simţită mult mai departe decât putem măsura deocamdată... Chiar dacă se traduce în efecte de recul...

E vorba de a regăsi legile ce guvernează această Cealaltă scenă, a inconștientului, efectele care se descoperă în lanțul de elemente material instabile care constituie limbajul, efecte determinate de jocul dublu al combinației și substitiției în semnificant, conform cu cei doi versanți generatori ai semnificatului, metonimia și metafora... Efecte determinante pentru instituirea subiectului...

Astfel apare o topologie, în sensul matematic, fără de care apare imposibilă doar notarea simptomului în sens analitic...

SE vorbește în Celălalt, locul evocat de recursul la cuvânt în oricare din relațiile în care intervine...

Dacă SE vorbește în Celălalt, fie că subiectul îl aude sau nu, este pentru că acolo își găsește locul semnificant, printr-o anterioritate logică față de orice trezire a semnificatului...

Descoperirea a ceea ce îl articulează în acel loc, în inconștient, ne permite să sesizăm cu prețul cărei diviziuni a fost constituit...

Falusul își clarifică funcția... Nu e o fantasmă, un efect imaginar... Nu e nici ca un obiect, în măsura în care termenul tinde la aprecierea realității interesate într-o relație... E cu atât mai puțin organul, penis sau clitoris, pe care îl simbolizează... E referința lui Freud la ceea ce era simulacrul pentru Antici...

Falusul e un semnificant, cu o funcție în analiză ca cea a voalului din mistere... Desemnează în ansamblu efectele semnificatului, condiționate de prezența semnificantului...

2016.09.24. Ce este un analist?, Jan-Edouard Brunie, 10 octombrie 2014

.....Lacan numea pasă faptul de a trece de la inconștientul psihologilor la acest inconștient psihanalitic.

La finalul analizei ar trebui să fii convins de existența acestui inconștient.

Azi, constata Lacan la colocviul despre Inconștient din 1960, psihanaliștii nu se formează decât pentru a intra în rangul psihologiei.

Mai apoi, lucrurile nu s-au schimbat deloc, nu s-au aranjat deloc. Există mereu o dezinformare sistematică despre psihanaliză. Asta nu pune psihanaliza în pericol, cum cred unii, căci cu cât inconștientul psihanalitic este mai refulat cu atât mai mult își face plinul! Iar acesta nu are nevoie de supraveghetori...

În schimb, această dezinformare poate fi deosebit de frustrantă, umilitoare pentru pacienții care cred să facă o psihanaliză, când de fapt, urmează o psihoterapie, non-analitică, arbitrar numită psihanaliză. Nu este totuși același lucru să iei inconștientul ca obiect sau să consideri corpul și spiritul ca obiectele inconștientului!....

2016.09.25. Noi nu suntem născuți... Guy Massat, 17 iunie 2014

Privind de aproape noi suntem fără rațiune și fără scop. Noi suntem fără formă căci forma noastră se schimbă fără încetare. Noi suntem fără nume, fără prenume, nici nume propriu, nici nume comun, nici nume postum căci acele nume nu sunt ale noastre ci cele pe care le spun alții. Fiind fără rațiune, fără formă și fără nume, noi putem constata că nu suntem născuți. Iată că prin cuvinte am ieșit din narcisism, acea cochilie de cuvinte care ne închidea. Suntem martori că nu eram decât maimuțe ale cuvintelor...

2016.09.26. Gorgias, Tratatul non-ființei... Guy Massat, 18 iunie 2014

Ființa nu există. Nimic nu există. (nu există decât vorbirea). Ființa este incognoscibilă. (nu cunoaștem decât ceea ce este spus). Ființa este incomunicabilă (nu comunicăm decât din vorbire)...

2016.09.30. Locul marelui Altul și locul micului obiect a

În fond, este vorba despre patru A, alterități, litere și sunete:

-un mare Altul în Real ca loc al inconștientului,

-un al doilea mare Altul ca semnificant al lipsei sale în Simbolic și ca loc al limbajului,

-un mic altul ca loc al Seamănului și al corpului, al cărnii, în Imaginar, și

-un al doilea mic altul, obiectul a, ca loc al vocii, privirii și dorinței, dar și ca lipsă, nod al celor trei, loc al mișcării, în Fantasmă...

Cele patru locuri sunt locuri ale adevărului în:

-psihanaliză (ca loc al inconștientului, al imposibilului, al indecidabilului),

-religie (ca loc al certitudinii, al autorității, al incompletitudinii),

-știință (ca loc al cunoașterii, al înțelegerii, al indemonstrabilității) și

-magie (ca loc al îndoielii, al cercetării, al inconsistenței), respectiv...

Problema fundamentală pe care o ridică alteritatea este cea a alienării prin identificare, ceea ce face ca orice formă de a fi un eu este de fapt a fi un altul, astfel încât orice cunoaștere de sine este imposibilă...

Singura soluție rămâne asumarea acestui imposibil dată de experiența inconștientului real ca ek-sistență, o experiență a finalului unei analize, o experiență a subiectului inconștient...

Momentul de început al acestui parcurs o constituie cercetarea subiectului presupus a ști (cineva știe, ceva se știe), iar momentul final căderea sa:

subiectul inconștient există - dar este lipsit de subiectivitate, știința există - dar este lipsită de cunoaștere, este inconștientă, realul există - dar este lipsit de obiectivitate...

În fapt, locul marelui Altul, ca loc al limbajului, este locul lui al treilea din orice relație a două corpuri vorbitoare, ceea ce îl va face pe Lacan să declare și actul analitic, psihanaliza, ca un menaj a trois, nicidecum doar o psihologie a două corpuri...

Acest al treilea care intermediază și face posibilă relația, inclusiv relația sexuală, este responsabil de ceea ce Lacan va concluziona ca principiu al psihanalizei:

-inexistența raportului sexual, tocmai datorită relevării lui

-semnificantul lipsei marelui Altul, la finalul analizei...

În ce privește locul micului obiect a:

-obiectul agalmatic,

-obiectul tuturor dorințelor,

-obiectul fundamental pierdut care nu a fost posedat niciodată, dar întreține toate speranțele regăsirii sale,

-obiectul care lipsește și cauzează dorința,

-obiectul care scapă mereu prinderii sale...

El este locul asumării lipsei care ajunge să lovească poziția marelui Altul, un loc al vocii, al privirii, al atingerii, al juisării...

Atunci când vorbești sau ți se vorbește, termenul intermediar este vocea, dar vocea este ceva ce este de dinainte, ceva în care te trezești, la fel cum este și privirea care se află între a privi și a fi privit, atingerea - între a atinge și a fi atins, juisarea - între a juisa și a fi jusat...

Această dimensiune a obiectului a ca și câmp inconștient al vocii, privirii, atingerii și juisării poate fi apropiată prin galeria obiectelor a ale psihanalizei:

-corpul mamei,

-sacul amniotic,

-placenta,

-sânul,

-laptele matern,

-prepuțul,

-obiectul oral, anal, falic, scopic, vocal, genital, etc...

dar consistența sa în câmpul conștient rămâne logică și este dată de lipsă, o lipsă structurală, un vid, nimicul, sau chiar mai puțin decât nimic...

Într-un mod similar și simultan, aparenta consistență a figurii marelui Altul, ca:

-Supraeu,

-Eu ideal,

-Ideal de eu,

-figuri parentale ale copilăriei,

-zei și zeițe ale animismului, totemismului și politeismului,

-Dumnezeu, Trinitate, sfinți și sfinte ale monoteismului,

-mituri și legende ale antropogenezei, cosmogenezei și teogenezei, etc....

se reduce la dimensiunea sa de structură vidă, structură logică, topologică, ca Semnificant al lipsei, ca cineva ce există, dar nu știe ce sens are, lipsește din Simbolic...

Așa cum locul obiectului a este ascuns ca obiect între a vorbi și a ți se vorbi, locul marelui Altul este conturat și mascat în același cadru, dar ca subiect, ca loc al vorbirii, între cine vorbește și cine îți vorbește, cine privește și cine te privește, cine atinge și cine te atinge, cine juisează și cine te juisează (juisează de tine), dar și în structurile determinate între cine iubește și cine te iubește, cine dorește și cine te dorește, etc...

Există un mic semn al psihanalizei, un însemn, o înscriere, o monstrație, o trăsătură, trăsătura unară, cel mai simplu simbol, o linie așadar...

Aici se află deja condensate:

-structura discursului, dar și

-fantasma fundamentală,

-topologia nodurilor, cât și

-topologia suprafețelor,

-deschiderea originară și

-refularea primară,

-natura inconștientului,

-misterul pulsiunii,

-cauza repetiției și

-motorul transferului,

-graful dorinței și

-pasa lacaniană,

-funcția falică și

-simptomul, dar și

-locul marelui Altul și

-locul micului obiect a...

Este vorba despre un fir, o funie, o filiație a vocii între două puncte de ancoraj al condiției umane:

-prematuritatea biologică și precocitatea sexuală,

-complexul Dionysos și complexul Oedip,

-locul marelui Altul, adresă și cauză a limbajului, și

-locul micului obiect a, obiect și cauză a vorbirii,

-locuri așadar a două lipse, pierderi, în ceea ce numim viață, viață a spiritului (A) și viață a corpului (a)...

Ambele locuri sunt cauzate și camuflate de câmpul lui Unu, câmpul lui cel puțin Unu sau minus Unu, adresă și cauză a iubirii, și de funcția falică, obiect și cauză a dorinței...

Astfel a treia ancoră a culturii, precocitatea neuronală (ceea ce dă între altele, posibilitatea unui dublu control al respirației, deci vorbirea) le leagă pe primele și înscrie în corp poezia viitoarei vieți...

Pentru început, imaginea unei linii trasate, ca loc de origine al numărului și literei, al numărării și semnificării, introduce în spațiu:

-o tăietură, dar și

-o cusătură,

-o diferență, dar și

-o identitate,

-un loc de disjuncție, dar și

-un loc de conjuncție,

-o chiasmă...

În fapt, această linie este cazul particular al unei drepte infinite, în ultimă instanță al unui cerc, iar consistența acestuia, în cele din urmă este a unui tor, a unei suprafețe topologice, într-un spațiu topologic, un

spațiu geometric elastic, fără dimensiune, număr sau formă, un spațiu în care punctul nu mai poate fi definit prin intersecție (iluzia geometriei euclidiene), ci doar prin nod, un nod care implică cel puțin trei corzi, un nod Borromean...

Deși pare să poată fi imaginat, în realitate, spațiul topologic al suprafeței este un imposibil nu doar în imaginar, ci și în simbolic, ceea ce făcut din el pentru Jacques Lacan, un loc predilect al ultimelor sale încercări de formalizare a experienței psihanalitice.

Așadar să observăm puțin ceea ce se află în spațiul creat de tăierea-lipirea unei suprafețe:

-recto și verso comunică, suprafața devine echivalentă unui cross-cap sau suprafețe Klein

-spațiul interior și exterior comunică, similar recto-verso din suprafața Moebius

Avem aici relația topologică dintre subiect și marele Altul, ca suprafață recto-verso, text-textură, a limbajului, dar și relația dintre subiect și micul obiect a, ca spațiu închis-deschis al juisării...

2016.10.06. Funcția subiectivării și câmpul juisării între o etică a dorinței și o estetică a realului la Jacques Lacan

Funcția subiectivării și câmpul juisării între o etică a dorinței și o estetică a realului la Jacques Lacan

Subiectul divizat reprezintă unul dintre conceptele cheie ale gândirii lacaniene, subiectul psihanalizei, același cu subiectul științei, o subiectivitate suferind sub imperiul semnificanților științei, o subiectivitate pentru care psihanaliza reprezintă plămânul artificial pe care inconștientul îl manifestă în istorie pentru a face mai respirabilă atmosfera noului real.

Un subiect paradoxal, atât conștient, definit și reprezentat între semnificanți, alienat de unul și separat de altul, cât și inconștient, un subiect fără subiectivitate, un subiect aproape absolut, un subiect

presupus de către analist, presupunere vitală în tot ceea ce face posibilă experiența analitică din spatele cortinei.

Dorința lacaniană vizează dorința inconștientă, dorința despre care nu doar nu se știe ce anume dorește, ci nici nu se poate ști, această trecere de la posibil la imposibil fiind cea care definește trecerea de la poziția de analizand la cea de analist, de la transferul analizat la transferul analizand, un fapt simplu care dă seama de eșecul oricărei interpretări analitice, cauză a impasului freudian, și relansarea psihanalizei, în singura modalitate sustenabilă, dată de reinventarea ei de către fiecare analizand, în pasa lacaniană.

Juisarea lacaniană vizează punctul ireductibil enigmatic al inserției vocii în viața corpului uman, o inserție realizabilă datorită prematurității biologice a nou-născutului, ca semn misterios al afectării omului de către o pulsiune fundamentală a morții. În mod paradoxal, ceea ce evită moartea bebelușului, prinderea sa în limbaj, introduce moartea ca orizont al viitorului subiect vorbitor. În același timp, această inserție a limbajului în corp se ține în ceea ce constituie o a doua diferență fundamentală a vieții umane, precocitatea sexuală, locul straniu al afectării de către pulsiunea vieții. În mod similar ceea ce evită sexualizarea copilului, prinderea sa în cultură, introduce orizontul sexualității ca imposibil în același loc cu al morții, locul Marelui Altul.

Cele două diferențe sunt înnodate de o a treia, cea care face posibil însuși limbajul articulat, un dublu control al respirației, o posibilitate a controlului voluntar, așadar o predispoziție, o precocitate neuronală am putea spune, înnăscută a omului pentru voce, vorbire.

Astfel se conturează patru câmpuri ale juisării lacaniene, două în conștient, lovite de impotența adevărului, ca putiință de adecvare la un real natural: juisarea de sens și juisarea falică, două inconștiente, marcate de imposibilul inconștientului, ca posibilitate a sensului: juisarea Altuia și juisarea alta.

Avem astfel constituenții fantasmei fundamentale, cadrul structural care înscrie în domeniile eticii și ale esteticii, ceea ce subiectul va alege ca teorie, practică și experiență, din inconștientul său în raport cu realul, ambele acoperite, dezmințite, denegate, refulate, reprimate.

Pentru Lacan demersul etic privește o datorie în ceea ce ar putea fi o devenire a ființei, o devenire la locul unei ființe ca lipsă, o procesualitate ce este marcată de o traversare a trei abisuri, pentru care capetele de pod ar putea fi încadrate în ordinul a ceea ce este fantasma fundamentală – un nod al imaginarului, numărul – un moins Un al realului și litera - o gaură a simbolicului.

2016.10.07. Reacție, reflexie, reversie și resorbție...

Între un prim timp al recepției corpului și vorbirii, rescrierea prin repetiție a celor patru funcții rețese destinul unei vieți pe războiul morții...

Alături de recepție, rescriere și repetiție, reacție, reflexie, reversie și resorbție, dar și renaștere, remoarte (o a doua moarte, simbolică), reamintire, retrăire, recurență, reîntoarcere, refulare, reprimare, represie, regresie, etc...

....indică o ambivalență, conjuncție-disjuncție, conștient-inconștient, recto-verso, tăietură-cusătură a suprafeței moebiene a fantasmei...

Cei patru termeni indică întregul sistem psihic conștient în calitate de efect al refulării (primare, secundare), al privării, frustrării și castrării și deci ca reacție a inconștientului, reflexie a acestuia la locul seamănului, reversie a sa în circuitul pulsiunii și resorbție la locul pasei analitice, o recunoaștere a subiectului inconștientului...

Ei sunt în corespondență cu cel patru concepte fundamentale ale psihanalizei: repetiția, transferul, pulsiunea și inconștientul, respectiv, în același timp, fiecare dintre cele patru concepte având câte o reprezentare în registrul lor.

Conceptul cu adevărat nou introdus de Freud este mai degrabă cel al pulsiunii, ca tensiune constantă la locul chiasmei dintre psihic și organism, tensiune menținută în, prin și din lanțul de semnificanți, ca tructură a inconștientului, ca un limbaj.

Această tensiune a pulsiunii apare pentru subiectul conștient ca loc al acțiunii, deși ea este o reacție la inconștient, ca un scop imaginar al pulsiunii, deși este o reflexie a inconștientului, ca obiect al pulsiunii,

deși este o reversie a subiectului inconștient, sau sursă a pulsiunii, deși este locul resorbției inconștientului din zonele, orificiile, erogene.

Temporalitatea pulsiunii întreține o relație similară cu cele patru funcții, primul timp fiind activ-reactiv de fapt- (identificarea-subiectizarea), al doilea reflexiv (prinderea-obiectizarea), al treilea pasiv, al reversiei (alienarea-desubiectizarea), al patrulea fiind unul logic, al inconștientului, fără reprezentare conștientă, al emergenței și resorbției permanente (separarea-dezobiectizarea).

Regăsim cele patru aspecte atât la nivelul grafului pulsiunii, cât și al dorinței. Linia vorbirii intersectează bucla pulsiunii-dorinței la nivelul obiectelor oral respectiv vocal, iar linia scrierii la nivelul obiectelor anal respectiv scopic. Rămâne astfel delimitat spațiul conștient al circuitului pulsional între cele două ziduri ale imposibilului și impotenței, vorbirea și scrierea, etajul superior fiind rezervat obiectului falic al dorinței inconștiente, produs al castrării și căderii micului obiect a la finalul analizei, iar etajul inferior corespunzând realului pierdut la origine.

2016.10.11. Nevroza infantilă a psihanalizei...

Eres, 2012, (2009, 1989)
Gerard Pommier
(formare în psihanaliză cu Jacques Lacan și Francoise Dolto)
Prezentare
În labirintul școlilor psihanalitice care se reclamă toate de la Freud, profanul poate avea impresia că se pierde...
Ce înseamnă, dincolo de divergențele practice și teoretice, această referință constantă la tatăl fondator?
Să fie semnul că psihanaliza eșuează să-și stabilească statutul științific?
Sau să fie atinsă de o nevroză infantilă, care o ancorează încă la iubirea tatălui?
Cum să dai seama despre formarea psihanaliștilor care pare să releve de inițierea sau transmisia familială?
Dacă ea nu relevă nici de religie, nici de șarlatanie, atunci cărei practici a discursului aparține psihanaliza, cea care o distinge atât de filosofie cât și de medicină?

Apărută în 1989, această operă a provocat o furtună și i-a adus autorului o excluziune din asociația sa analitică. Interogând repetițiile care se produc între transmisia psihanalizei din timpurile lui Freud și cea pe care a știut s-o reînnoiască Lacan, Gerard Pommier nu ne pune oare în față o problemă de structură, o împietrire în istorii de familie, care mențin psihanaliza sub nivelul universalității sale?
Psihanaliștii sunt ei la înălțimea psihanalizei, cel puțin în modalitatea grupală de a o promova o disciplină care se apără într-un fel fără ei?
O vedem, această operă este mereu de o arzătoare actualitate...
Cuvânt înainte
Când edițiile eres mi-au propus să republic această carte în format de buzunar, am avut un moment de ezitare. Cuvântul e de altfel slab, căci am reacționat ca și cum nu aș mai vrea să aud vreodată vorbindu-se, mai puțin despre conținutul acestei cărți, cât despre tipul de furtună pe care publicarea sa a provocat-o. Furtună cu siguranță locală, și care n-a privit decât câteva sute de persoane cu adunări generale, recurs în justiție, voturi destinate să mă interzică dintr-o anumită comunitate.
Cu ajutorul presei, celelalte asociații lacaniene au urmărit afacerea nu fără o jubilație certă, foarte bine convinși că asta trebuia să se întâmple, și aducându-mi suportul lor, fără să măsoare poate până la ce punct o problemă identică le privea și pe ele.
De altfel, aceeași întrebare s-a pus de atunci sub forme atât de diverse – dar după o schemă atât de repetitivă – încât această carte merită în cele din urmă osteneala să fie reeditată. Este vorba mai puțin despre a denunța persoane cât de a măsura jocuri care insistă. Nu vor fi poate niciodată rezolvate, dar încă mai trebuie cel puțin știut că ele există.
Amintim contextul epocii, pe care mai mulți istorici ai psihanalizei l-au făcut deja public, lăsând în umbră această parte căreia legea îi protejează poate secretul, dar care a fost determinantă în suita evenimentelor. Contează prea puțin să știm dacă Lacan a scris el însuși scrisoarea de disoluție a prestigioasei sale școli. El a semnat-o și a citit-o în fața adunării elevilor săi. Odată asociația sa dizolvată, lui Lacan i-a trebuit din nou să scrie pentru a forma imediat o alta.

Știm ce luptă implacabilă pentru putere a urmat, fiecare dintre șefii de grup care i s-au dedat erau fără îndoială convinși că acționau în numele interesului superior al lacanismului.
Este pentru că asociațiile de psihanaliști nu sunt asociații de psihanaliști – ci sunt profilate pentru psihanaliză, care nu progresează decât în contra-curentul vieții de grup și într-o bună parte, grație chiar conflictelor – luptele fraterne te fac până la un anumit punct inteligent! Înseamnă să spui deci că membrii acelor asociații nu sunt deloc ajutați de analiza lor în viața lor colectivă, și că ei se comportă între ei cu ușurință ca niște vagabonzi, în special în momente de derută.
Despre ce derută era vorba, dacă nu despre cea a transferului? Era foarte bine, și este întotdeauna, problema, căreia va trebui să-i înțelegem resorturile, rezistând la lungi analize care, dacă formează fini clinicieni, produc deseori în același timp sectanți obtuzi, al căror orizont teoretic nu-l depășește pe cel al acelui faimos transfer, care elucubrează etern doar ceea ce-l justifică.
Raționamentele sună just deși ele sunt doar adevărate: ele enunță adevărul iubirii, căutând să se adăpostească în spatele a tot felul de raționalizări, chiar câteva mateme.
Din partea mea, și fără a-mi lua timpul pentru a raționa, mărturisesc să fi făcut această alegere: am optat fără a reflecta mai mult pentru asociația în care Lacan, trăind, se găsea, el și câteva alte persoane pe care le iubeam de asemenea.
Fără îndoială, propria mea nevroză infantilă m-a ghidat, trebuie s-o recunosc, dar nu era ea regula? Freud însuși avusese ideea de a dizolva regulamentar IPA, pentru a-și obliga elevii să-și reînnoiască afilierea la persoana sa, punând în plan secund divergențele, teoretice sau altele.
Trebuia să te pui în rang sub jugul transferului așadar. Aveam totuși - și eu – câteva justificări pentru a face o astfel de alegere: asociația în care se găsea Lacan nu era ea cea care urma să poată pretinde la o legitimitate?
Și continui să gândesc că ar fi fost preferabil ca lacanienii să fi făcut aceeași alegere, mai degrabă decât să se lase dispersați. Din păcate, majoritatea lor găsindu-se din acel moment altundeva decât în instituția în care era Lacan, și odată ce acesta din urmă a decedat, axa puterii a

luat puțin câte puțin, apoi mai repede, o altă formatare. De acum iubirea pentru Lacan trebuia să se deplaseze sau să dispară.
Tocmai reflectând la acele circumstanțe, această carte a fost scrisă, căci atenția era nelipsit atrasă de repetițiile care se produceau între transmisia psihanalizei din timpurile lui Freud, și cea pe care știuse s-o reînnoiască Lacan.
Exista acolo o problemă de structură, o împietrire în istorii de familie, care menținеau psihanaliza sub nivelul universalității sale? Pe scurt, erau psihanaliștii la înălțimea psihanalizei, cel puțin în maniera lor grupală de a promova o disciplină care se apăra într-un fel fără ei?
Totuși, mijloacele pentru a circumscrie problema erau la dispoziție. Transferul, o făcuse remarcat Lacan, se fondează pe un subiect Presupus Științei. Analizandul presupune că analistul știe ceva despre inconștientul său, și încercând să ghicească, sfârșește prin a-l găsi.
Dar despre ce știință este vorba, dacă nu despre o știință refulată din cauza unui traumatism sexual? Și de ce analizantul ar descoperi-o el, dacă nu pentru că transferul la analistul însuși repetă un astfel de traumatism?
Întâlnirea cu un psihanalist provoacă un șoc. E un fel de traumatism alb, care convoacă în vacuitatea sa masa traumatismelor trecutului, putând astfel să se subiectiveze unul cîte unul, desfăcând corpul din prinderile sale simptomatice, memorie a inconștientului traumatic.
Va rămâne ultima problemă, cea de a deznoda această nevroză de transfer. Cum să încetezi să fi analizant? Debarasați de angoasele lor legate de returul infantilului, cea mai mare parte a pacienților se înlănțuiesc de iubirile lor și muncile lor actuale.
Dar unii nu văd altă ieșire situației lor de analizant decât să devină analiști la rândul lor. Analizantul traumatizat nu imaginează altă ieșire decât să devină traumatizant la rândul său, adică să se instaleze analist, după această cale secretă de transmisie a psihanalizei care riscă să-l înfiereze pentru totdeauna în nevroza infantilă.
Căci este propriul nevrozei infantile să rămâi în acest fel de iubire albă, în acel familialism indefinit, care nu va mai găsi legitimitatea sa decât într-un recurs tiranic la tată.

Această dimensiune amoroasă a transmisiei psihanalizei exista deja din timpul lui Freud, el care n-a ezitat să pună inelul pe degetul principalilor săi elevi. Dimensiune amoroasă fără consecințe sexuale, endogamă deci: adică, da, familială.
Este această dimensiune familială – care nu e fără raport cu un fel de transmisie a puterii faraonice – cea pe care am examinat-o într-unul dintre capitolele acestei cărți. Nu a trebuit mai mult pentru ca – cu ocazia unui congres –această operă să fie interzisă vânzării de către cei care s-au simțit vizați, și retrasă autoritar de pe mesele librăriei.
Este întotdeauna periculos să interoghezi puterile unei instituții atât de venerabile precum familia, și ar fi trebuit să mă supun.
Dar mânia, rea sfătuitoare, m-a debordat, și chiar contra mea, tot încercând să mă rețin, am răsturnat unele după altele mesele acestei librării. Nu fără o mare ușurare, o mărturisesc.
A urmat tot acel carnaval, adunările generale decidând excluziunea mea în unanimitate, mai puțin cele câteva persoane pe care le iubeam și care, prin șansă, mi-o raportau bine.
Exclus pentru un act, fără a se ține cont deloc de cauzele sale, am gustat astfel un delicios frison socratic. Ulterior această decizie a fost invalidată de Justiție. În sfârșit, pentru a închide această parte, excluziunea mea a fost reînnoită sub o altă formă.
Eram în stradă: nu mai aveam de altfel nimic în plus de făcut în acel loc, mă îndoiesc. Trebuie totuși să adaug că, după această dată, și în ciuda impresionantei gregarități de voturi, nu mi s-a mai întâmplat niciodată să întâlnesc vreunul dintre membrii acestei școli fără ca el să mă salute călduros. Este ca și cum o pagină ar fi fost întoarsă, și, în fond, ne-am fi amuzat foarte bine.
Dar pagina nu era întoarsă și rămânea o problemă care nu ar avea fără îndoială prea multă importanță în oricare alt tip de instituție umană, în care un responsabil, o ierarhie, rivalități, martiri, fac parte din joc.
În schimb, acel simpatic aparat este el cu adevărat adecvat formării psihanaliștilor?
În principiu, nu, căci analiștii “se formează” într-un fel prin surplus de surplus terapeutic. Ei încep prin a-și vindeca nevrozele lor – înainte de a fi brusc cuprinși de dorința de a le vindeca pe cele ale altora, ceea ce

nu e neapărat un foarte bun semn. Căci după toate, acea dorință samariteană de a se ocupa de problemele altora le poate veni în ziua în care ei întâlnesc dificultăți în a se analiza ei înșiși: ei își continuă astfel analiza pe spatele analizanților lor, într-un fel de identificare cu analizantul în sumă.
Se întâmplă de altfel ca asta să nu meargă foarte rău până la un anumit punct. Dar un analist care a trecut astfel bruc la act rămâne el însuși un incurabil, mereu în acea jumătate de drum în care el este în realitate în dependență de pacienții săi, care, cel puțin pentru unii, se pot scoate din asta mai bine decât el.
Cum să eviți un astfel de ambuteiaj? Corespunde analistului viitorului analist să facă astfel încât să nu se lase prins în acea capcană a repetiției, desigur mai întâi euforică (“asta este! Mi-am cumpărat un divan și am declarat activitățile mele la fisc!”).
Să își dea cel puțin la început într-un mod vag seama de legăturile oedipiene ale dorinței sale de a fi analist, înainte de a se îmbarca!
Vedem că instituția nu are mare lucru de făcut într-o astfel de “formare”, ea, care ar cere mai degrabă o conformitate la doxa sa și un respect al ierarhiei sale. Discursul său este în sumă contrariul discursului analitic.
Luând măsura amplorii acestei probleme, Lacan a propus, o știm, un dispozitiv care, căutând să reducă obstacolul instituțional, sprijinea totuși într-un relativ după-lovitură trecerea analizantului la analist.
Pentru a fi participat la mai multe dintre acele dispozitive de “pasă”, deși e frapant să constați cum candidații încearcă să se conformeze la ceea ce ei gândesc că așteptăm de la ei, este sigur că acele tipuri de mărturii, sau de probe inițiatice, au o mare importanță pentru cel care li se supune.
Dar nu aș știi să spun despre ce este vorba în mod exact, în acest fel de al doilea tur pe un traiect deja împlinit, cel puțin atunci când nu este confundat cu sfârșitul analizei (care prezintă o altă problemă).
Oricum ar fi, instituția însăși regrupează în sânul ei analiști, dar odată ce ei au fost deja formați după acel pas singular, și pentru că aceștia din urmă se întreabă ce fabrică ei în mod mai exact, se pun pe muncă,

confruntând “teoriile lor spontane” – cu cele ale colegilor lor, precum și cu cele ale clasicilor disciplinei (Freud, Lacan, Winnicott, etc.).
Căci, în practică, aceasta se întâmplă așa: sunt un fel de “teorii spontane” cele care orientează actul analitic, sau chiar actul le explodează singur, înainte să fi avut timpul să le gândești.
Valorează deci mai mult să dispui de un loc – echivalent unei societăți științifice – pentru a reflecta la ceea ce se întâmplă, pentru a discuta despre rețetele tale de bucătărie. Pentru bucătărie, există experiența acumulată a celor care au vechime: sunt cei care, pe bună dreptate, au un rang recunoscut într-o ierarhie. Trebuie deci să știi în această privință să te acomodezi acestei bucătării, cu șefii săi bucătari, ucenicii săi, etc.
Iar acel laborator culinar poate de asemenea servi să reprezinte psihanaliza în societate – în caz de nevoie – nu se știe niciodată, acesta poate fi util pentru a merge să discuți în ministere, ambasade, tribunale, etc.
Descrierea care tocmai a fost făcută explicitează de ce, pe de-o parte, Instituția contrariază formarea psihanalistului, în vreme ce, pe de altă parte, ea este de neînlocuit.
Este legitim ca cei care au mai multă experiență s-o transmită dintr-un loc recunoscut, dar pe de altă parte, puterea contrariază discursul analitic.
Acest tablou raționabil al avantajelor și limitelor asociațiilor freudiene corespunde el realității?
Nu cu adevărat, căci nu așa ele au fost construite. Analiști deja formați nu s-au regrupat pentru a lucra împreună, într-un fel de societăți de egali, animați de ambiții științifice și idealuri de progres.
Instituția psihanalitică are o istorie al cărei prim pas a fost marcat de traumatismul transferului.
Cei care s-au regrupat au ca primă caracteristică de a fi suportat aceeași istorie traumatică împreună, începând cu primii elevi ai lui Freud, restul hoardei urmând după o repetiție lărgită.
Până azi, cei care au urmat același destin transferențial se regăsesc în aceleași asociații, cel mai adesea cele ale analiștilor lor.
Cei care fondează noi grupuri, deseori, au pătimit aceleași afronturi publice de concert.

Este prea bine un fel de ciumă care s-a răspândit din aproape în aproape, în același ritm ca și transmisia psihanalizei.
Din exterior, aceasta nu se vede. Violența progresiei rămâne perfect invizibilă din punctul de vedere al științei și al ideilor psihanalizei, acestea din urmă rămânând mereu hegemonice în cultură, în ciuda tuturor rezistențelor pe care le-am vrea.
Nu sunt însă acele atacuri cele care amenință psihanaliza, ci această ciumă, ea însăși. Într-adevăr, ea își șterge urmele pe măsură ce progresează.
Pe măsură ce se vindecă, un analizant uită legăturile de cauzalitate ale refulărilor sale, astfel încât el nu își amintește decât despre singularitatea istoriei sale, în detrimentul generalizării sale, adică a științificității sale.
Această repetiție a traumei în inima formării îi dă o orientare atât de singulară încât numeroși psihanaliști, ei înșiși, se îndoiesc de științificitatea sa. Sunt chiar ei cei care o amenință!
Căci dacă psihanaliza riscă ceva, este să fie respinsă la rangul unei practici magice.
Este adevărat că fiecare istorie a unui analizant este singulară, dar mai multe istorii puse în serie revelă regularități care permit să descrii comunități de simptome, să dai diagnostice și prognostice, să știi dinainte, de exemplu, cum conținutul manifest al unui vis programează un conținut latent.
Pe scurt, pentru ca un analizant să presupună o știință analistului său, trebuie foarte bine ca o astfel de știință să funcționeze.
Astfel că, să recuzi științificitatea psihanalizei în numele singularității, este, încă odată, să te identifici analizantului care nu vrea, mai presus de toate, să știe nimic, care refulează cât mai mult timp posibil, iar apoi uită totul imediat.
Este pe această cale întortocheată felul în care vindecarea sosește, fără a avea cea mai mică idee despre ceea ce s-a întâmplat. Nu este, încă odată, o problemă de nevroză infantilă?
1.Putem vorbi despre o “nevroză infantilă” a psihanalizei?
Nevroza infantilă și traumatismul fondator
Există o “criză” a psihanalizei?

Analiza “personală” este o garanție a formării?
După-ul traumatismului fondator
2.Psihanaliza, este ea o știință?
Calculul inconștientului este el “științific”?
Despre buna folosire a “inconștientului”
Deschidere a inconștientului
Închidere a inconștientului
Necesitate a unui topos virtual: se-ul și fixiunea “subiectului”
Formare de simptom, scriere
Aparatul psihic și logica
Turnanta fantasmei
Trezirea: ce este conștiința?
Repetiția
-Nevroza de “destin”
-Repetiția simptomatică
-Prezentările repetiției și consecințele lor
3.Discursul psihanalitic este el “Socratic”?
Prezentare
Actul analitic și maieutica socratică
“Politică” a actului analitic din punct de vedere metafizic
Perversiune a gândirii Heidegger/Sade
Ce vrea să spună “să fi Lacanian” la ora mondializării?

2016.10.14. Pierdere, privare, frustrare și castrare

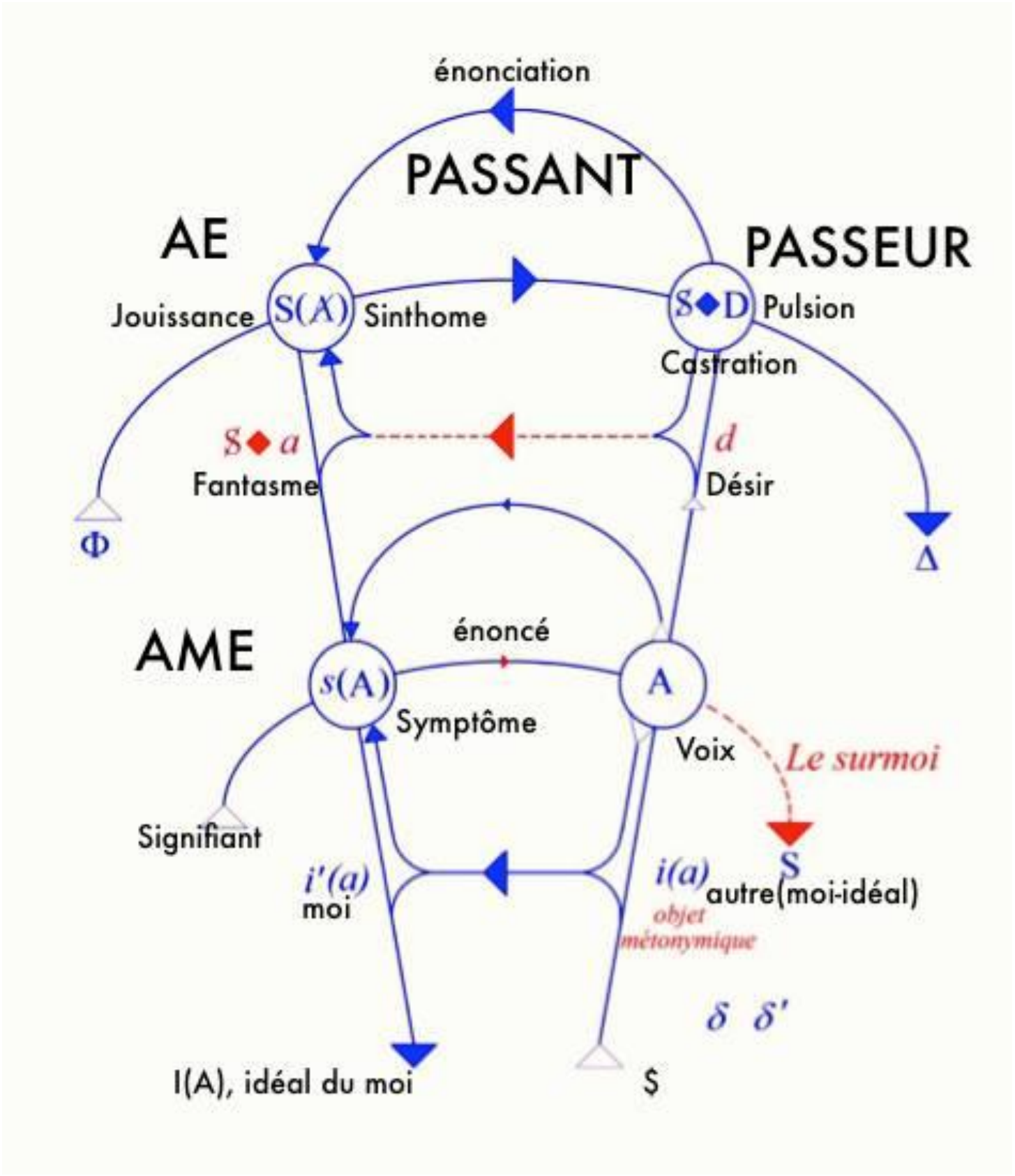

Separările din cele patru complexe, ca diferite aspecte ale lipsei, sunt pentru Lacan efectul unei intervenții logice (legice), aspațiale, atemporale și adiferențiale, a funcției falice, ceea ce subliniază natura intruzivă, în cele din urmă, a acestora, numite astfel complexe de intruziune și predestinate unei castrări simbolice definitive, dar definite abia la finalul unei analize...

2016.10.19. Cele 4 concepte fundamentale...

O reluare a primelor trei cursuri ale seminarului, privind:

-cele 4 locuri: Unul, Altul, Falusul, micul obiect a...

-cele 4 legi: reacție, reflexie, reversie, resorbție...

-cele 4 lipse: pierdere, privare, frustrare, castrare...

prin intermediul a ceea ce Lacan numește:

-cele 4 concepte fundamentale ale psihanalizei: inconștientul, transferul, repetiția, pulsiunea

din perspectiva:

-celor 4 fire: juisarea, atingerea, privirea, vorbirea...

2016.10.21. Transfer, transmisie, transgresie și transcesie...

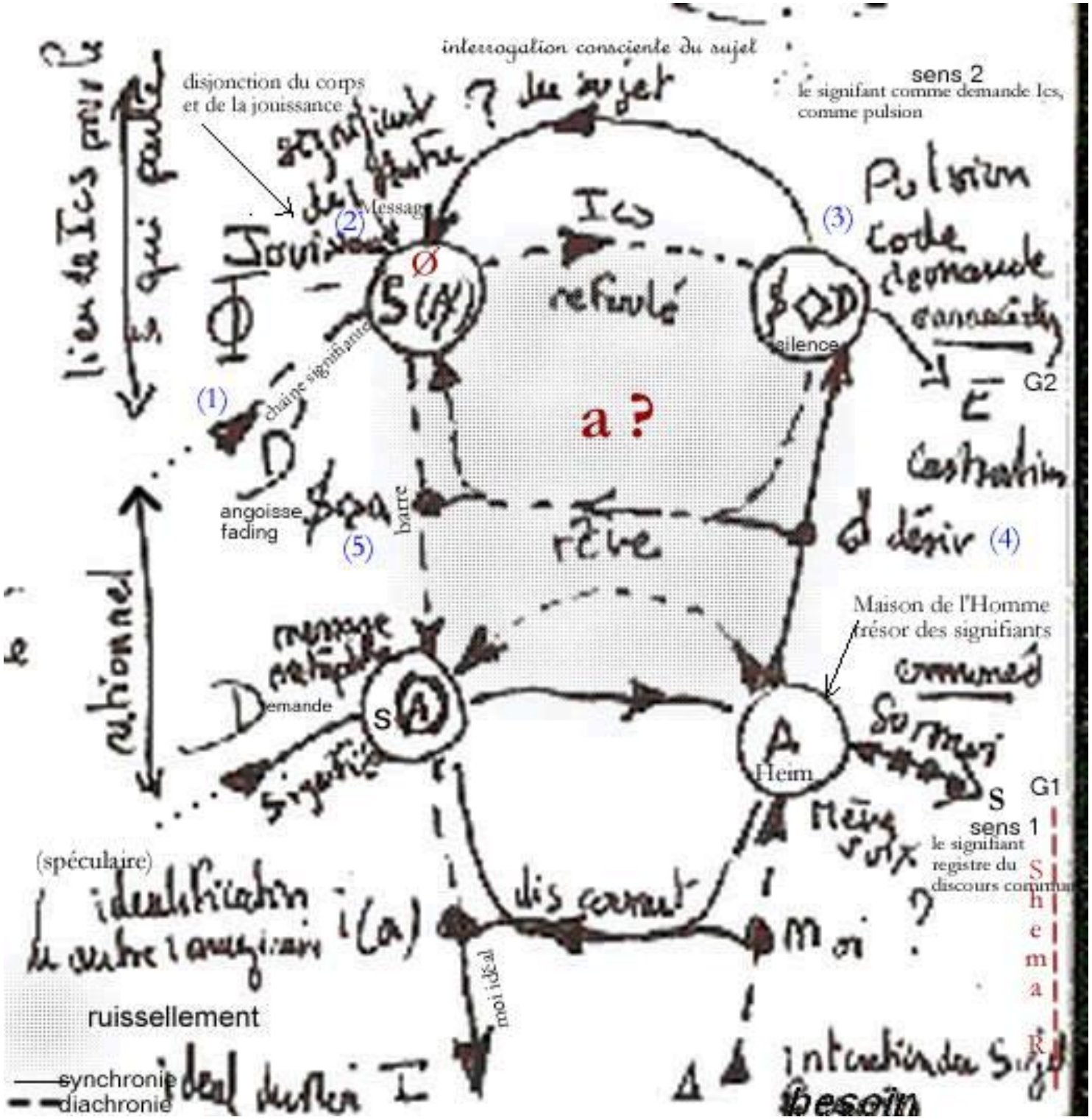

Transfer, transmisie, transgresie și transcesie se înscriu în cele patru registre lacaniene: simbolic, imaginar, real și fantasmatic ca aspecte în cadrul acestora a ceea ce Lacan numește funcția falică, funcția ce nu poate fi negativizată...

2016.10.25. Akhenaton ≈ Moise + Orfeu + Oedip + Hermes Trismegistus...

după Dr. William Theaux - psihiatru, psihanalist, psihoistoric...

AMENOPHIS al III-lea - cel mai bogat faraon al Egiptului...

NEFERTITI - cea mai faimoasă și frumoasă regină Egipteană...

TUTANKHAMON - singurul mormânt egiptean intact descoperit...

RAMSES al II-lea - cel mai faimos și aclamat războinic/politician...

Cu toții au trăit între 1400 î.H și 1200 î.H., o mică fereastră în praful a trei mii de ani ai erei Egiptene, totuși o fereastră a strălucirii finale... La puțin timp după, în apropierea Egiptului, apar Regatul lui David (Israel) și Liga din Delos (Athena)...

În centrul acestei perioade este Faraonul AKHENATON... Amenophis al III-lea este tatăl lui, Nefertiti este soția lui, Tutankhamon este fiul lui...

Ramses al II-lea care a urmat după dispariția subită a lui Akhenaton, a distrus toate dovezile guvernării sale și l-a șters din arhivele istorice...

Totuși, un secol mai tîrziu, au apărut Israel, inițiat de Moise, și Athena, fondată de Thezeu, inițiat de Oedip, la Colonus... ambele cu 1000 de ani î.H....

Akhenaton a inițiat o nouă religie monoteistă și a promovat o revoluție socială în Egipt... și-a adus țara la marginea unei catastrofe, apoi, dintr-odată și în mod misterios a dispărut...

Menționarea numelui lui Akhenaton a fost interzisă de Ramses al II-lea... Scrierile recent descoperite ale lui Akhenaton apar în Biblie ca text major atribuit lui Moise...

După o mie de ani, Sofocle dezvăluie secretul cu Oedipul său, Akhenaton-Moise l-a inițiat pe Thezeu, fondatorul Athenei... Sofocle e atât de precis încât a descris blestemul care proteja mormântul lui Tutankhamon...

De la 1300 î.H la 300 î.H. Akhenaton a fost omis din istorie... În acest mileniu puterea Egiptului decade constant, în timp ce Israelul apare și devine o națiune puternică în Estul Mijlociu, iar Athena apare în Grecia și devine o mare putere... iar prin Alexandru stabilește o dinastie Greacă în Egipt, Ptolemeică...

Din 300 î.H. istoricii egipteni dezvăluie că Moise a fost un faraon, descris ca și Akhenaton... între timp Hermopilis Magna este construit pe rămășițele vechiului oraș al lui Akhenaton...

În 30 î.H. Cleopatra, ultima dintre Ptolemei, e învinsă de Romani, biblioteca din Alexandria este distrusă și evidențele influenței culturale a Egiptului asupra Estului Mijlociu reduse...

Atunci, Isus din Nazareth, după ședерea în Epipt, predică în Israel... El explică prin Piesa Transfigurării scopul său de a dezvălui identitatea lui Moise poporului lui Israel... La începutul creștinismului, Părinții Bisericii celebrau Regele Egiptean Monoteist pe care-l numeau Hermes Trismegistus, Triplex...

În Evul Mediu această cunoaștere s-a păstrat ca Hermetism, iar în Renaștere, noi documente au sprijint credința că Triplex fusese Moise, amintit în Grecia ca Orfeu...

În secolul XX, prin scrierile de la Nag Hammadi și descoperirea lui Akhenaton, este identificat Triplexul Creștin și Regele Egiptean Ptolemaic...

Referința la Orfeu, întărită de personajul Oedip prin Freud și Velikovsky, este explicită prin Jean Cocteau...

Coincidența Oedip-Akhenaton și cea Akhenaton-Moise permite suspiciunea că cele trei nume spun povestea aceluiași om...

Istoria memoriei, dezvăluită sub referința la Hermes Trismegistus, permite revelarea unei origini unice civilizației noastre plurale...

ÎN PREZENT MISTERUL LUI AKHENATON PARE SĂ FIE ȘTIINȚIFIC REZOLVAT...

TOTUȘI, NU NE PUTEM IMAGINA IMPACTUL PE CARE ACEASTĂ DESCOPERIRE ÎL VA AVEA ASUPRA CIVILIZAȚIEI NOASTRE...

TOCMAI AICI MISTERUL ÎNCEPE...

2016.10.26. Akhenaton și psihanaliza franceză... de William Theaux

Akhenaton este un faraon necunoscut de întreaga istorie egipteană, șters din chiar referințele istoricilor Egiptului antic...

Când a fost descoperit la 1900, a apărut la început ca un personaj rușinos, mediocru, ridicol, bolnav...

Treptat s-a dovedit că era vorba despre cu totul altceva, adică despre un intelectual de prim ordin, un om extrem de energic, un arhitect...

Pentru a degaja memoria lui Akhenaton a trebuit măturat ceea ce o acoperea, o sumă de calomnii, căci uitarea și ștergerea sa au fost voluntare, deliberate, la o generație de la guvernarea lui...

Într-un mod extrem de calculat, unii au sperat o eficacitate radicală în această operație de ștergere, apoi de rescriere, care a fost realizată în principal de Ramses al II-lea, un faraon foarte cunoscut...

Akhenaton a guvernat Egiptul la apogeul puterii egiptene, vreme de 25 - 30 de ani, aproximatv la 1350 î.H., Egiptul fiind atunci pe culmea istoriei sale, prin tatăl său, Ameophis al III-lea, supranumit Magnificul...

Încă de la zorii Egiptului, anii 3000 î.H., religia egipteană este impozantă, ea e caracterizată de numeroase lucruri, dar mai ales de două puncte foarte importante: mesianismul și resurecționismul, prezente încă de la începuturi, când zeul solar Aton a participat la fondarea acestei civilizații...

Totuși, de-a lungul timpului, această mistică fundamentală, originară, a evoluat, s-a civilizat, s-a etatizat, adică, prin zeul Amon care a preluat puterea spirituală pentru a ocupa, în așteptarea învierii, sufletele în noaptea morții, a devenit în cele din urmă nocturnă...

Atunci, spre anii 1350 î.H., Amenophis al III-lea, acel mare rege, anunță că oracolele au indicat că Mesia este pe punctul de a veni! O mare schimbare se pregătea în Egipt...

Fiul regelui și-a luat rolul foarte în serios și astfel Amenophis al IV-lea, un personaj cu siguranță straniu, cu un fizic straniu, ajungând la putere

cu aceste idei mesianice, își va schimba numele, se va boteza pe el însuși, se va autoriza să se numească Prietenul divinității și va alege divinitatea originilor, Zeul Aton, se va proclama Akhenaton...

Aventura lui durează 25, 30 de ani, iar uitarea ei este dublu remarcabilă, căci în jurul lui sunt personaje printre cele mai cunoscute ale istoriei egiptene, de la Amenophis al III-lea, Nefertiti, Tutankhamon și până la Ramses al II-lea...

În jurul lui stau așadar numele cele mai celebre, iar el, ca în centru, rămâne necunoscut, o enigmă...

Totuși a reînnoit, a încercat să regenereze în timpul său, civilizația sa, a vrut să reia preceptele originare ale culturii, atonismul, după 17 secole de la începuturile sale...

Apoi, el a guvernat împreuna cu mama sa și a construit un oraș consacrat soarelui și reformei sale sociale, un fel de democrație pentru epocă...

A început prin a reconstrui Theba, apoi noul său oraș, Akhetaton, Amarna...

Akhenaton s-a declarat transmitătorul vocii divine, ca răspuns la vocea originară a Atonismului, și transmițătorul mărturiei regelui, a omului cu putere, a suveranul, ca răspuns la enigma Sfinxului, dar a fost transmițătorul mai ales a unei alte mărturii, a unui alt discurs, un discurs extrem de rațional, uimitor de modern, un discurs al științei...

Dar curând această reformă s-a dovedit prea violentă, prea rapidă, populația egipteană a căzut în anarhie, aici lucrurile devin obscure, politicienii religiei lui Amon reiau puterea, reforma lui Akhenaton, care fusese foarte bine primită de popor, este abolită, iar câțiva ani mai târziu va fi blestemat, oricum, el a dispărut, moartea lui e o enigmă...

Așadar, Ramses al II-lea, după o serie imprecisă și confuză de succesori de-a lungul unei generații, va distruge Amarna, va șterge și va rescrie istoria, va sutura vidul lăsat inventând evenimente în jurul acelei perioade, va falsifica registrele istoricilor Egiptului...

În plan religios, Ramses va construi un oraș la frontiera cu marea Roșie și Sinaiul, Piramses, pentru a plasa acolo elemente din dogma originară

a atonismului, reluând chiar câteva scrieri ale lui Akhenaton, pentru a-l resitua, reimplanta, în discursul cultural egiptean, pentru a conserva această parte foarte importantă a religiei și a arcanelor Egiptului, această rădăcină care explodase după guvernarea lui Akhenaton...

Ramses a lucrat foarte bine, până în secolul XX nimeni nu a mai avut amintirea lui Akhenaton, cel puțin nu în mod manifest, totuși...

În jurul anului 1000 î.H. Thezeu fondează Athena, mai exact, un grup de Republici formează Liga din Delos, în acele timpuri antice și tulburi ale conexiunilor dintre Grecia și Egipt, aceleași în care Moise ieșea cu Evreii din Egipt...

Spre anul 400 î.H. este epoca lui Socrate, apoi Platon, Sofocle, etc... și avem impresia că ei divulgă, popularizează secrete ce erau transmise în școlile acelor orașe și civilizații...

Știm că pentru a spune prea mult despre acele secrete pedeapsa era moartea sau exilul, dar după moartea lui Socrate se pare că se putea de acum spune totul, e o impresie cel puțin, sigur au fost păstrate secrete, dar o mare divulgare, popularizare, producție, începe de atunci...

După Sofocle, Aristotel, apoi Alexandru Macedon care va sfârși ca un faraon egiptean, apoi succesorii săi, Ptolemeii, care vor guverna bazinul mediteraneean până la ultima dinastie, Cleopatra, când Roma va lua decizia Istoriei , cu Octavian...

După 30 de ani începea Creștinismul care va avea mai întâi importanță în Egipt...

În 1960, psihiatrul american de origine rusă, Immanuel Velikovsky, scrie apropo de perioada erelor în haos, 1500-1300 î.H., o mică carte, datorată enormelor și considerabilelor similitudini și coincidențe ce i-au sărit în ochi, Oedip și Akhenaton, sau mai bine, Oedip este Akhenaton...

Circumstanțele politice ale Thebei din legenda greacă și ale Thebei egiptene sunt similare...

Akhenaton, fiul, este crescut în afara haremului, în afara Egiptului...

Ambii răspund Sfinxului, vindecă orașul, iar în cursul guvernării lor noi amenințări planează...

Guvernarea o împart cu mama lor...

Creon din tragedia greacă îl figurează pe Aye, cu același rol în Theba Egiptului...

Copii lor sunt comparabili, doi băieți și două fete, cu destine similare...

Caracteristicile fizice sunt similare, Oedip înseamnă picioare umflate, coapsele umflate sunt trăsătura distinctivă a lui Akhenaton...

Ambii aveau un harem, iar secvența evenimentelor, comportamentul, reacția personajelor sunt asemănătoare...

2016.10.27. Introducere în tantrism... O abordare transdisciplinară...

Deși textul pregătit de Mircea Eliade pentru volumul 4 al Istoriei Religiilor, poate cea mai vastă și mai adâncă expunere despre Tantrismul hindus și tibetan, a rămas nepublicat, încă în manuscris, din 1986, de la moartea sa...

Deși Ioan Petru Culianu nu a reușit nici el să publice acest volum 4 al Istoriei Religiilor, ca împlinire a dorinței testamentare a lui Mircea Eliade, întârziat și încetinit de colaboratori, iar în cele din urmă asasinat în 1991...

Deși, așadar, volumul 4 al istoriei Religiilor a văzut în cele din urmă lumina zilei într-o variantă încă și mai deficitară, datorită lipsei contribuției atât a lui Eliade cât și a lui Culianu, abia în 1997, iar în română în 2007...

Totuși, începând din anii 1990, în occident își fac apariția texte și practici, secrete și necunoscute până atunci, din tradițiile tantrice: hinduse, tibetane, buddhiste, taoiste, kabaliste, sumeriene, egiptene, mayașe, gnostice, templiere, alchimice, etc...

Totuși, nici una dintre aceste venerabile tradiții culturale vizând ceea ce vom numi generic tantrismul, nu se bucură de vastitatea, profunzimea, eficacitatea, vitalitatea și răspândirea a ceea ce este în zilele noastre psihanaliza, experiența psihanalitică, de orice orientare, adică, un veritabil tantrism contemporan...

În fond, este vorba despre două vecinătăți topologice, împărtășind patru caracteristici:

-vorbire liberă,

-ochii închiși,

-la orizontală,

-în cuplu…

În plus, conceptul de Phalus este preluat de Freud din misterele greco-romane și orientale, Kundalini ajunge să fie tratat de Jung în termenii emergenței inconștientului, iar de către Lacan în calitate de capăt de fir al realului, fiecare dintre cei trei fiind, de altfel, bine familiarizați cu apectele corespunzătoare kabalei, gnosticismului, taoismului sau buddhismului...

2016.10.26. A VIII-a conferință internațională de psihanaliză, „Identitatea”

Grand Hotel Continental, București...

O identitate se poate extinde în altcineva, o identitate poate fi ‘împrumutată’ de la altcineva, o identitate se poate contopi sau se poate confunda cu identitatea unui alt subiect...

Astfel o identitate poate fi amenințată, clivată sau fragmentată, poate fi pierdută sau recâștigată, poate fi în criză sau stabilă, o identitate poate fi hibridă, transculturală sau culturală, difuză sau solidă, unică sau multiplă...

Vorbim de o identitate vocațională sau profesională, sau etnică, de grup, sau o identitate religioasă, o identitate de gen sau o identitate sexuală...

2016.10.31. International conference: "Knowledge, reality, transcendence... A dialogue between east and west"... *Constanta, Sinaia, Vatra-Dornei...*

"Ovidius" University of Constanta | Faculty of Theology | College of Liberal Arts Bath Spa University | Institute of Oriental Studies Jagiellonian University | Vijnananilayam Institute of Philosophy and Religion | Global Citizenship Program & ESL Webster University, Cha-Am Main Campus | Cluj Center for Indian Studies Universitatea Babes-Bolyai Cluj-Napoca | The „Gheorghe Zane" Institute for Economic and Social Research, Romanian Academy, Iasi Branch | Center for Studies and Interreligious and Intercultural Dialogue | Archiepiscopate of Tomis

INTERNATIONAL CONFERENCE AND SEMINAR

KNOWLEDGE, REALITY, TRANSCENDENCE

A DIALOGUE BETWEEN EAST AND WEST

ORGANIZING COMMITTEE

His Grace Prof. Dr. Teodosie PETRESCU - Archbishop of Tomis (Romania)
Prof. Dr. Fr. Bogdan MOISE - Dean of Faculty of Theology, "Ovidius" University of Constanta (Romania)
Prof. Dr. Fr. Nicolae ACHIMESCU - University of Bucharest (Romania)
Lect. Dr. Sarah FLAVEL - Bath Spa University (England)
Assoc. Prof. Dr. Halina MARLEWICZ - Jagiellonian University (Poland)
Prof. Dr. Varghese MANIMALA - Vijnananilayam Institute of Philosophy and Religion (India)
Prof. Dr. Jove Jim S. AGUAS - University of "Santo Thomas" (Filipine)
Prof. Dr. Mohamed Ahmed SULEYMAN - "Beni Suef" University, Cairo (Egypt)
Dr. Alexander CHIRILA - Webster University (Thailand)
Prof. Dr. Dan-Gabriel SÎMBOTIN - Romanian Academy - Iasi Branch (Romania)
Dr. Mihaela GLIGOR - Cluj Center for Indian Studies, "Babes-Bolyai" University (Romania)
Dr. Florina HARIGA - "Al. I. Cuza" University of Iasi (Romania)
Prof. Dr. Fr. Danut POPOVICI - "Ovidius" University of Constanta (Romania)
Assoc. Prof. Dr. Bogdan-Florin CHIRILUTA - "Ovidius" University of Constanta (Romania)
Lect. Dr. Ioan DURA - "Ovidius" University of Constanta (Romania)

INSTITUTIONS

Faculty of Theology - "Ovidius" University of Constanta - Aleea Universitatii, Nr. 1, Campus Corp A, Constanta, Romania
College of Liberal Arts, Bath Spa University - Bath Spa University, Newton St Loe, Bath, BA2 9BN, England
Institute of Oriental Studies, Jagiellonian University - Al. Mickiewicza 3; 31-120 Kraków, Poland
Vijnananilayam Institute of Philosophy and Religion - Chintalapudi - Eluru Rd, Jaanampet, Andhra Pradesh 534475, India
Global Citizenship Program & ESL, Webster University Cha-Am Main Campus - 143 Moo 5, Tambon Sampraya, Cha-Am, Phetchaburi 76120, Thailand
Cluj Center for Indian Studies, Universitatea Babes-Bolyai Cluj-Napoca - Str. Horea nr. 31 Cluj-Napoca, Romania
The „Gheorghe Zane" Institute for Economic and Social Research, Romanian Academy, Iasi Branch - Str. T. Codrescu, Nr. 2, Iaşi, Romania
Center for Interreligious and Intercultural Studies and Dialogue - Str. Sfânta Ecaterina, Nr. 2-4, Sector 4, Bucharest, Romania
Archiepiscopate of Tomis - Str. Arhiepiscopiei, Nr. 23, Constanta, Romania

October 31 - November 1-6, 2016
Constanta, Sinaia, Vatra-Dornei
Romania

2016.11.05. Vatra Dornei, ora 11:00, Subjectivation function and juissance field between ethics of desire and aesthetics of the real to Jacques Lacan

”The psychoanalysts, like Christians, have horror, are terrified by their revelation…”

”Every time you have understood something, you already have mistaken…”

Subject split is one of the key concepts of Lacanian thought, a subject of the psychoanalysis, the same like the science subject, a subjectivity suffering under the rule of the signifiers of science, a subjectivity where psychoanalysis is the artificial lung which manifests the unconscious in history to make the atmosphere of the new real breathable.

A subject paradoxically, both consciously, defined and represented between signifiers, alienated from one and separated from one another, and unconsciously, a subject without subjectivity, a subject close to the absolute subject, assumed by analyst, an assumption vital to everything that makes it possible, the analytical experience behind the curtain.

Lacanian desire aims unconscious desire, desire which not only do not know what namely wants, but neither can know, this passage from the possible to the impossible is the one that defines the transition from the position of analysand to the analyst, form the transfer analyzed to the analyzing transfer, which realizes the simple fact of failure of any interpretations in analytical field, question of the Freudian impasse and of the relaunching of psychoanalysis, in the only way sustainable, given by the reinventing it by each analysand in the Lacanian passe.

Lacanian juissance aims the point of insertion of voice, an irreducibly enigmatic, in the life of the human body, an insertion biologically achievable due to prematurity of the newborn, as a sign of a mysterious damage of human by a compulsion fundamentally to death. Paradoxically, what avoids baby's death, his capture in language, introduce the death horizon of the future speaking subject.

Meanwhile, the insertion of language into the body take in what constitutes a second fundamental difference of human life, the sexual precocity, strange place of damage by the instinct of life. Similarly

thereby, avoiding child sexualisation, by taking it into the culture, introduces the horizon of sexuality as impossible in the same place of death, the Great Other place.

The two differences are knotted by a third, which makes possible the language itself, articulated, a double breath control, the possibility of voluntary control, so a predisposition, precocious neural we could say, innate in human for voice, speech.

This outlines four fields of Lacanian juissance, two in conscious stricken by the impotence of the truth, like possible fitness to a real natural: juissance of sense and phallic juissance... two unconscious, marked by the impossibility of unconscious, like possible of the meaning: juissance of the Other and juissance other.

Phantasm constituents have such fundamental structural framework that score ethics and aesthetics, which chooses the subject in theory, practice and experience from his unconscious against the real, both covered belied, disclaimed, repressed.

For Lacan the ethical approach is to the debt, in what could be a budding of being, a budding at the place of a being like missing, a processuality that is marked by a crossing of three abysses, which bridgeheads could be placed in order of what is the basic fantasy - a knot of the imaginary, the number - a real moins Un and the letter - a hole of the symbolic.

2016.11.06. Trei conferințe, Timișoara

1. 12:20 - Scena originară în psihanaliză și tantrism

De la păcatul primordial la taina camerei regale, de la agonie la extaz, de la transferul analitic la dizolvarea sa, scena originară a psihanalizei și secretul uniunii grației și vidului din tantrism impărtășesc aceleași neînțelesuri...

2. 17:40 - Cele 5 fantasme ale inconștientului și cele 5 agregate ale buddhismului

Paricidul, Incestul, Seducția, Pedeapsa și Castrarea se întrepătrund reciproc într-un o ceață ce scapă înțelegerii conștiinței asemănător

modului în care Materia, Senzația, Percepția, Reacția și Atenția țes împreună iluzia realității ascunzându-se printre noduri...

3. 19:00 - Reacție, reflexie, reversie și resorbție în repetiție, recurență, reîntoarcere și reîncarnare

Transferul, transmisia, transgresia și transcesia în înlănțuirea generațiilor, limbajelor, culturilor și civilizațiilor păstrează relieful a patru concepte fundamentale ale psihanalizei, inconștientul și pulsiunea, repetiția și transferul...

2016.11.08. Creștinism și psihanaliză, corespondențe, rezonanțe, transfuziuni...

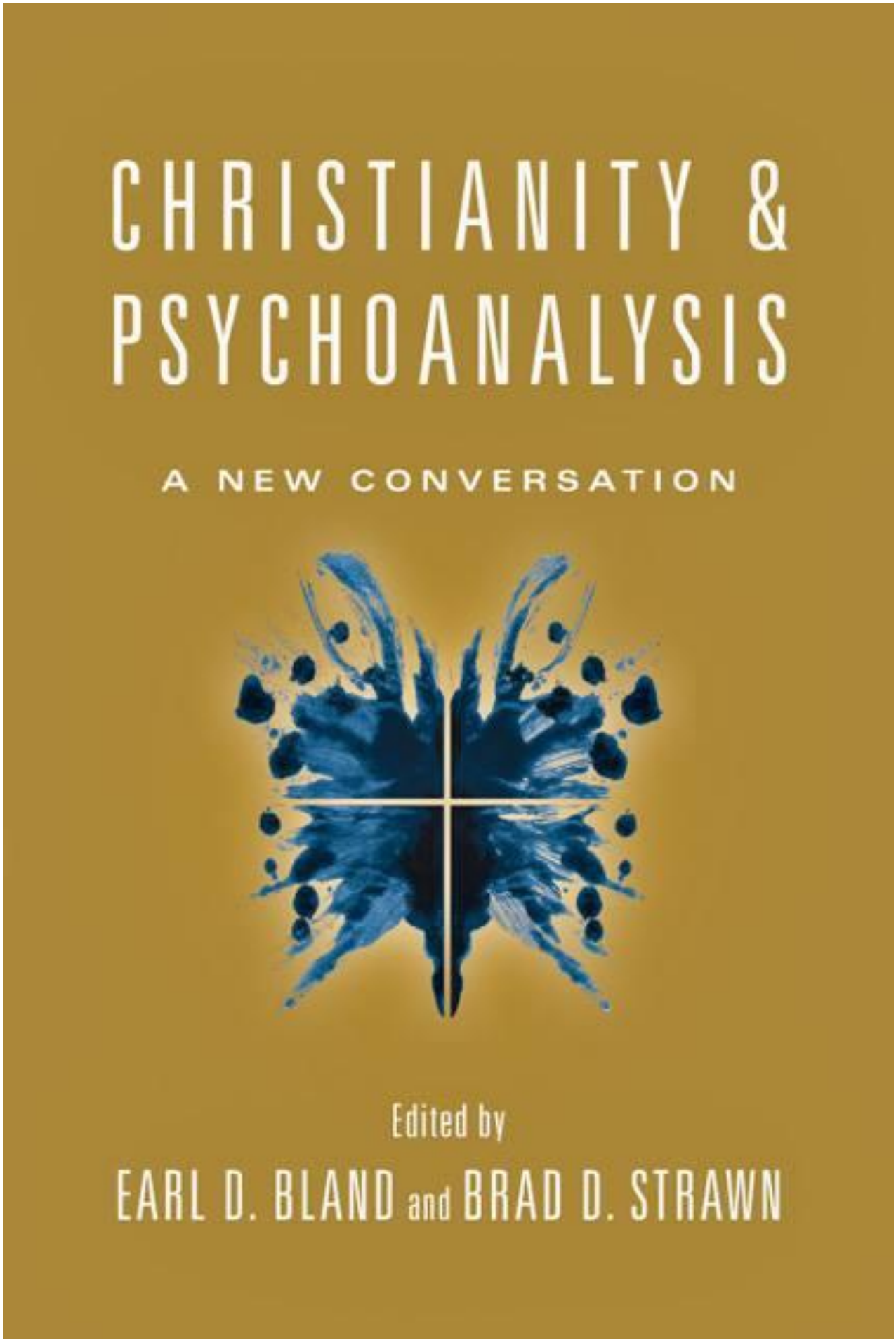

Între a doua Naștere, a doua Moarte și a doua Venire...

”Dumnezeu este Inconștient” - Jacques Lacan

Momentul venirii, încarnării, logosului în istorie e legat de apariția scrierii fonetice, a literei, reducerea falusului imaginar la falus simbolic, castrarea așadar, momentul emergenței individului, al subiectului dorinței, al subiectului divizat, al diferenței....
Momentul celei de-a doua veniri este tăierea funcției simbolice, găurirea ei, emergența inconștientului în psihanaliză...

2016.11.10. Introducere în tantrism, Scena originară în tantrism și în psihanaliză...

Obiectul dorinței și Idealul de eu, din partea psihanalizei,
versus,
Nunta Alchimică a Androginului, din partea tantrismului...

”Sublimarea și perversitatea sunt la fel de eșuate” – Jacques Lacan

”Există 4 locuri ale raportului sexual: între generații, între femei, în femeie și în fantasmă” – Jacques Lacan

În psihanaliză scena originară este locul uneia dintre cele 5 fantasme fundamentale, corespunzătoare pulsiunii scopice.

În fond cele 5 fantasme formează o conjuncție-disjuncție, din care se constituie diferențele dintre subiect și obiect, masculin și feminin, stânga și dreapta, unul și altul, falus și lipsă.

Deși disjuncția lor este cronologică, conjuncția lor este logică și este efectul intruziunii funcții falice în sexuare, privire, vorbire, scriere și mișcare.

Crima, incestul, seducția, violul, posedarea, furtul, pedeapsa, minciuna sunt tot atâtea acțiuni corespunzătoare acestor fantasme fundamentale aflate de asemenea într-o conjuncție-disjuncție atât între ele cât și între modulațiile lor: cineva este ucis, tu ești ucis, tu ucizi...

2016.11.11. Real, simbolic, imaginar, fantasmatic... direcție, diferență, distanță, durată... vorbire, privire, atingere, scriere...

REAL, SIMBOLIC, IMAGINAR, FANTASMATIC...

Sau cele 4 forme ale imposibilului: realul ca indecidabil, simbolicul ca indemonstrabil, imaginarul ca inconsistență, fantasmaticul ca incompletitudine...
Un punct, un nod, necesită trei registre, trei fire, el însuși fiind actualizarea unui al patrulea...
O linie, o tăietură într-o suprafață, o împunsătură, un punct de capiton, implică un tor, un cross-cap, o suprafață Klein, un nod deja...
Analiza este o altfel astfel de tăietură, un opt interior, o suprafață Moebius...
Concepția, nașterea, înțărcarea, castrarea sunt astfel și ele astfel de tăieturi, împunsături, intruziuni, suprafețe Moebius, opturi interioare...
În fiecare dintre ele ceea ce operează este funcția falică, în aspectele real, imaginar, simbolic și fantasmatic...
Analiza este o tăietură ce produce separarea acestei intruziuni, separarea obiectului de ideal, imposibilului de impotență...
Imposibilul reprezintă așadar 4 aspecte ale inconștientului ca fundament în calitate de lipsă, ca locuri ale obiectului a...

DIRECȚIE, DIFERENȚĂ, DISTANȚĂ, DURATĂ...

Sau cele 4 locuri ale impotenței: direcția în real, diferența în simbolic, distanța în imaginar, durata în fantasmatic...
Impotența reprezintă idealul de eu, eul ideal, supraeul, subiectul inconștient, 4 ipostaze corespunzând celor 4 registre, ca locuri ale marelui Altul...

VORBIRE, PRIVIRE, ATINGERE, SCRIERE...

Sau cele 4 adveniri ale lipsei: atingerea în real, vorbirea în simbolic, privirea în imaginar, scrierea în fantasmatic...
În fond este vorba despre cele 4 tăieturi, separări, advenirea lor ca revenire, retăiere pe urma lor, ca efect al emergenței inconștientului în analiză...

2016.11.14. Akhenaton, Dionysos, Orfeu, Oedip, Moise, Hermes - Actualizări În Psihanaliză...

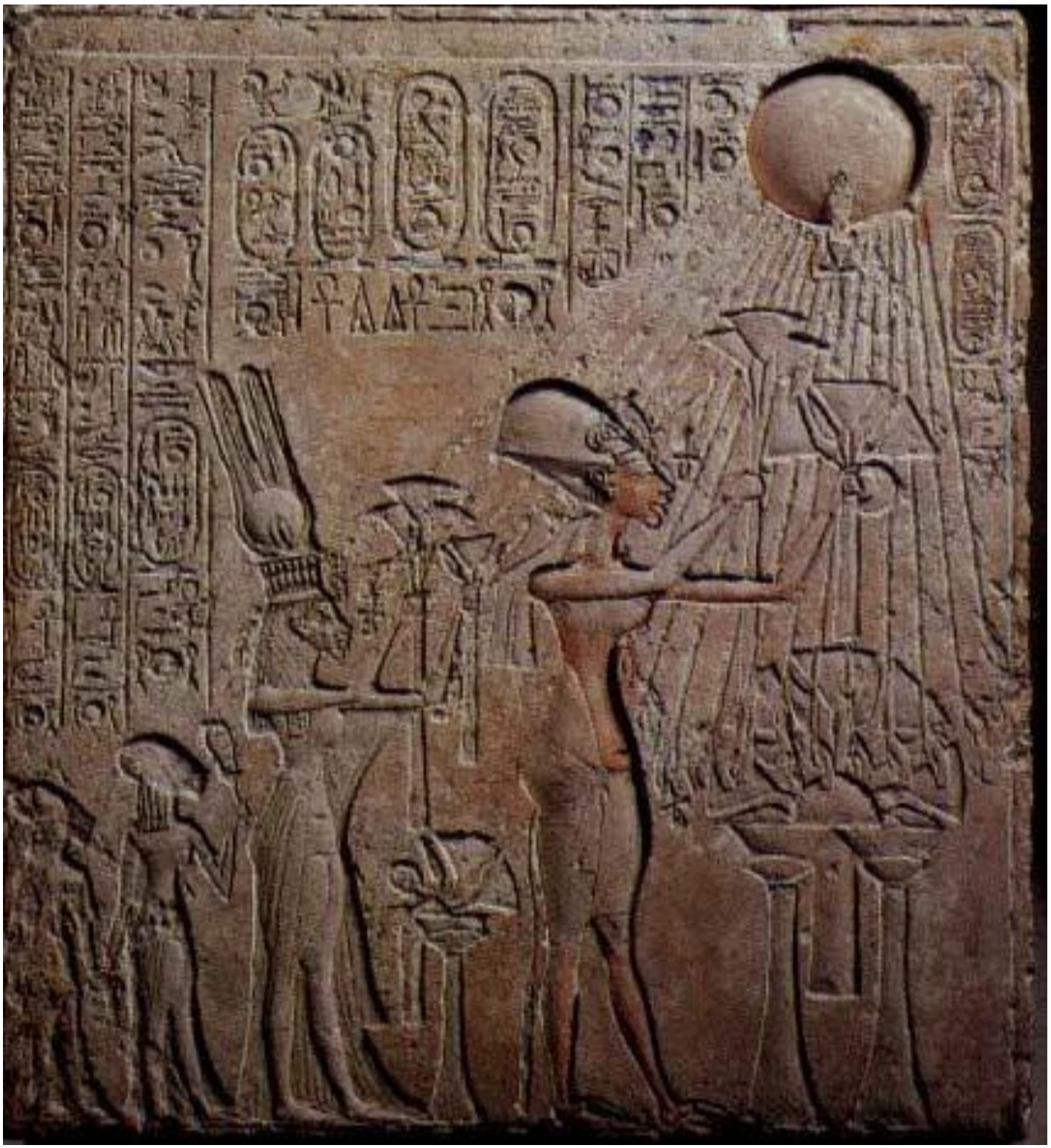

Confluența originilor legendare ale culturilor grecești, gnostice, iudaice și creștine în figura faraonului egiptean Akhenaton, cel pe care antropologia îl consideră primul individ din istorie, aduce psihanaliza

și emergența inconștientului în cultură într-o poziție centrală și fondatoare, revelând un fundal comun pentru experiența din câmpului freudian, junghian sau lacanian...

2016.11.15. Scena originară - fantasma fundamentală

Loc al conjuncției-disjuncției dintre pulsiunea tandră și pulsiunea senzuală, dintre iubire și dorință, fantasma fundamentală a scenei originare reprezintă pentru Lacan mai degrabă o funcție logică, o structură topologică a inconștientului, decât o expresie a stadialității dezvoltării cronologice...

Astfel, che vuoi?, ce vrei? ce dorești? devine cheia de boltă a psihanalizei, obiectul a, obiectul și cauza dorinței...

Cele 5 fantasme fundamentale freudiene se dizolvă atunci între impotența cunoașterii și imposibilul adevărului, ca lipsă...

2016.11.18. A fi, a avea, a juisa, a ști (a scrie)...

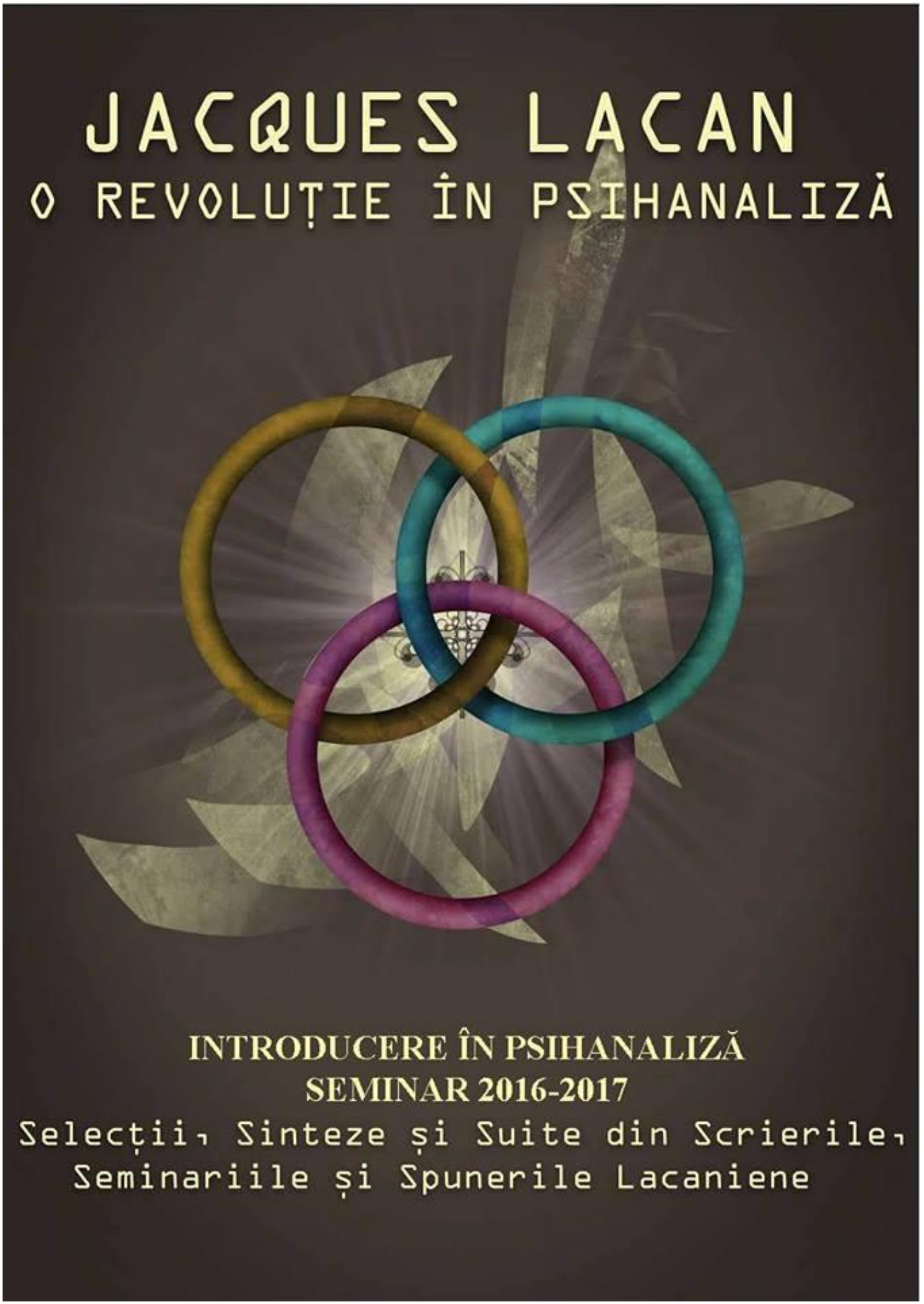

O parcurgere a cogito-ului Lacanian, o relectură a cogito-ului cartezian...

2016.11.24. Raportul dintre pulsiunea invocantă, pulsiunea scopică, pulsiunea orală și pulsiunea sexuală în structurarea experienței religioase...

Animism, totemism, politeism, monoteism, ateism...

Șamanism, Ascetism, Tantrism, Creștinism, Psihanaliză...

Pulsiunile noastre sunt miturile noastre... - Sigmund Freud

Toate pulsiunile sunt pulsiuni de moarte... - Jacques Lacan

Sursa, obiectul, scopul și forța sunt cele 4 aspecte ale pulsiunilor…

Obiectul și scopul sunt conștiente, sursa și forța sunt inconștiente…

Sursele sunt orificiile erogene, iar prin extensie întreaga suprafață a corpului, micul obiect a…

Forțele pulsiunilor sunt dorințele inconștiente prinse în structurile discursurilor, ale fantasmei fundamentale…

Sursa este pulsiunea invocantă, obiectul este pulsiunea scopică, scopul este pulsiunea orală, iar forța este pulsiunea sexuală…

2016.11.25. Religie, știință, magie, psihanaliză...

Locul adevărului:

-imaginar în religie,

-simbolic în știință,

-real în magie,

-fantasmatic în psihanaliză...
Raportul adevărului:
-manipulare în religie,
-seducție în știință,
-forțare în magie,
-renunțare în psihanaliză...
Funcția adevărului:
-denegație în religie,
-forcluziune în știință,
-refulare în magie,
-deschidere în psihanaliză...
Structura adevărul:
-perversă în religie,
-psihotică în știință,
-nevrotică în magie,
-simptomatică în psihanaliză...
Originea adevărului:
-cauză finală în religie,
-cauză formală în știință,
-cauză eficientă în magie,
-cauză materială în psihanaliză...
Cele 4 discursuri:
-al stăpânului,
-al universitarului,
-al istericului și
-al analistului
definesc cele 4 situări ale adevărului din:
-religie,

-știință,
-magie și
-psihanaliză,
ca modalități ale imposibilului în real:
-incompletitudine,
-indemonstrabilitate,
-inconsistență și
-indecidabilitate
și variante ale impotenței în fantasmă:
-pierdere,
-privare,
-frustrare și
-castrare...

2016.11.28. Film și psihanaliză: Predestination – 2014

Jacques Lacan:
Eu este întotdeauna Altul...
Nu există raport sexual...
Dorința omului este dorința Altuia...
Subiectul s-a născut în câmpul Altuia...
Privirea Altuia te constituie...
Răspunsul Altuia e ceea ce cauți în vorbire...
Nu există Altul lui Altul...
Nu există dorință de a știi, doar oroare de a știi...
Teme și structuri din psihanaliză ilustrate prin câteva filme,
Predestination - 2014
Transcendence - 2014
Lucy - 2014

Edge of Tomorow - 2014
Gone Girl - 2014
The One I Love - 2014
The Signal - 2014
The Scribbler - 2014
I origins - 2014
The Voices - 2014
Comet - 2014
Just la Fin du Monde - 2016
Ma Loute - 2016
The Neon Demon - 2016
Ex-Machina - 2015
Le Tout Nouveau Testament - 2015
Her - 2013
Only God Forgives - 2013
Oblivion - 2013
Oculus - 2013
Cloud Atlas - 2012
A Dangerous Method - 2011
Mr. Nobody - 2009
Watchmen - 2009
Triangle - 2009
Wanted - 2008
Chaotic Ana - 2007
The Fountain - 2006
Revolver - 2005
Angel-A - 2005
The Island - 2005

V for Vendetta - 2005

The Island - 2005

The Machinist - 2004

Jeux d Enfants - 2003

Equilibrium - 2002

Waking Life - 2001

Memento - 2000

The Matrix - 1999

Being John Malkovich - 1999

Fight Club - 1999

Eyes Wide Shut - 1999

The Truman Show - 1998

Dark City -1998

What Dreams May Come - 1998

Meet Joe Black - 1998

Don Juan de Marco -1994

Groundhog Day - 1993

Scrooged - 1988

Eraserhead - 1977

Jonathan Livingston Seagull - 1973

Enter the Dragon - 1973

The way of the Dragon – 1972

2016.11.29. Meditație și psihanaliză: trainingul autogen Schultz...

Introducere teoretică și practică...

Conceput ca o pregătire preliminară pentru experiența psihanalitică, trainingul autogen este ceva mai mult și mai altfel decât sinteza sau

esența universului de practici și tehnici meditative din tradițiile orientale sau occidentale...

Așa cum psihanaliza demască în ansamblul teoriilor și practicilor spirituale și religioase structura fantasmei fundamentale infantile, parcursul exercițiilor din trainingul autogen deconspiră în suita de experiențe transcendentale ale teoriilor și practicilor meditative tradiționale structura vieții din realul biologic...

Imposibilul pentru conștiință al semnificației inconștiente a fantasmei infantile întâlnește imposibilul pentru supraconștiință al senzației viului...

Astfel:

-relaxarea tensiunilor corporale acompaniază căderea relațiilor de obiect, a pulsiunii de prindere...

-căderea corpului, senzația de greutate, însoțește căderea științei, ruperea lanțului de semnificanți ai fantasmei, echivocul interpretării, pulsiunea de a ști...

-căldura corporală, senzația de încălzire, prefigurează căderea ființei, destituția subiectivă, dizolvarea suportului imaginar al eului...

-pulsul, sezația circulației sângelui, însoțește accesul la dorința inconștientă, obiectul cauză al dorinței...

-respirația, sezația aerului în plămâni și corp, realizează consistența ca lipsă a micului obiect a, a vidului...

-căldura abdominală instituie suportul subiectului inconștient...

-răcoarea exterioară raportată căldurii interioare schițează structura fundamentală a dorinței subiectului inconștient cu realul obiectului a din câmpul lui Altul...

2016.12.02. Semnificant, semnificanță, semnificație, semnificat...

Inconștientul este structurat ca un limbaj... - Jacques Lacan

Structura minimă pentru un limbaj este cuaternară...

Un același și un altul, așadar identitatea și diferența, împreună cu simetria și disimetria constituie structra minimă a unui limbaj...

Pentru Lacan această structură este dată de Unul, Altul, funcția falică și micul obiect a...

Din punctul de vedere al fantasmei fundamentale, al structurii mitologice ce circumscrie pulsiunea, cele patru locuri și cele patru funcții ce le ocupă pot fi:

-Diavol, Dumnezeu, moarte și sex...

-Subiect, Semnificant Maestru, tezaur de semnificanți și lipsă...

-Nimic, Tot, nu-tot și nu-nimic...

-Vorbire, Privire, atingere, scriere...

-Semnificant, Semnificanță, semnificație, semnificat...

Semnificant - sens - marele Unu - reacție - pierdere - transfer - direcție - atingere - a fi - religie - real...

Semnificanță - subiect - marele Altul - reflexie - privare - transmisie - distanță - privire - a avea - știință - imaginar...

Semnificație - simbol - Falusul - reversie - frustrare - transgresie - diferență - vorbire - a juisa - magie - simbolic...

Semnificat - semn - obiectul a - resorbție - castrare - transcesie - durată - mișcare - a scrie - psihanaliză - fantasmatic...

2016.12.09. Decedare, dezvirginare, deposedare, disimulare

INSTITUIREA LEGII CA STARE DE EXCEPȚIE: LEGILE VORBIRII...

Paricidul și incestul, violul, furtul și minciuna ca inter-zisuri...

Felix culpa și ridicarea vinei în experiența psihanalitică...

Păcatul originar a fost deja plătit în instituirea vorbirii...

Instituirea legii este și încălcarea legii, excepția legii...

2016.12.16. Uranus, Dionysos, Oedip, Apollo

COMPLEXUL DIONYSOS ȘI COMPLEXUL OEDIP

Mitul Tatălui primordial, al castrări, uciderii, canibalismului și incestului în fantasma inconștientă...

Uranus, Dionysos, Apollo, Oedip...

Punctul și Nota albastră...

Pentru cei interesați de formare și analiză personală,
Informații și înscrieri:
0748108107,
cristian.andrei.tataru@gmail.com
Societatea Română de Filanaliză,
Victor Babeș 10.8, Cluj Napoca

Cristian Andrei Tătaru:
-formare în psihanaliza lacaniană cu Charles Melman, membru fondator al Asociației Lacaniene Internaționale (A.L.I.)
-Societatea Română de Filanaliză
Fil(φ)analiză... o analiză a unui fir... un fir al vorbirii, al privirii, al scrierii... un fir al mișcării, al atingerii, al juisării... un fir al subiectivării...

2016.12.23. Tantrism, hermetism, creştinism şi psihanaliză

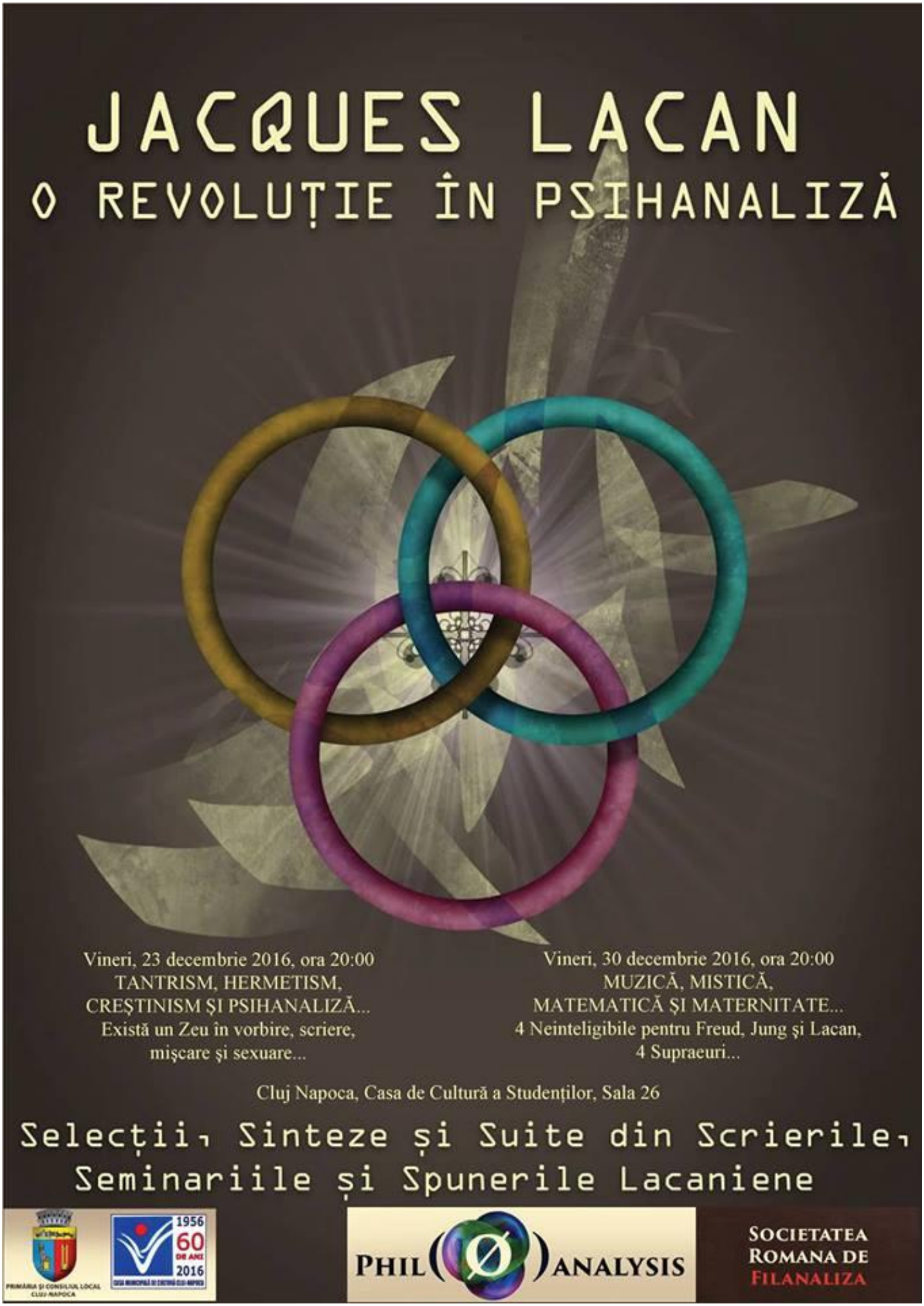

Există un Zeu în vorbire, scriere, mişcare şi sexuare...

Zeul este inconștient, noi suntem morți... spunea Jacques Lacan...

Zeul este mort, noi l-am ucis... spunea Friedrich Nietzsche...

Zeul este omul nemuritor, omul este zeul muritor... spunea Heraclit...

Zeul va fi, chemat sau nechemat... spunea Oracolul din Delfi...

2016.12.30. Muzică, mistică, matematică şi maternitate

Cele 4 neinteligibile pentru Freud, Jung şi Lacan, cele 4 Supraeuri...

Cele 4 proceduri generale pentru Alain Badiou: Artă, Politică, Știință și Iubire (psihanaliza fiind indexată Iubirii ca producție de adevăr despre cele două sexe)...

Cele 4 arte în raport cu psihanaliza: Muzică, Poezie, Dans, Arhitectură...

Cele 4 politici în excludere cu psihanaliza: Mistică (Teocrație), Autocrație, Democrație, Semiocrație...

Cele 4 științe în mediere cu psihanaliza: Matematică, Lingvistică, Biologie, Antropologie...

Cele 4 Iubiri în includere cu psihanaliza: Maternitate (Afecțiune), Prietenie, Iubire Erotică și Iubire Divină...

2017.03.06. Meditații vipassana

Vipassana, Satipathana, Vajrayana...

Introducere în tehnica de meditație buddhistă Hinayana: anapana, vipassana, adhithana...

Mahasattipathana Sutta, Ekayano Mago...

Stabilirea conștienței în corp, calea cea mare, textul fundamental al practicii buddhiste...

EKAYANO MAGO – singura cale de purificare, de a merge pe cale și de a realiza eliberarea

Calea celor 4 Căi:

Kayanupasana – observarea corpului

Vedananupasana – observarea senzațiilor

Citanupasana – observarea minții, atenției, conștienței

Damanupasana – observarea conținuturilor minții, ființei, inconștientului

Corpul poate fi imaginat, privit, alcătuit, în contemplație, imaginație, dar trebuie experimentat direct în senzație...

Mintea poate fi înțeleasă în gândire, atenție, dar trebuie experimentată în conținuturi, în esență, în ființă, în forță, nonatenție, inconștient...

Corpul și senzațiile nu pot fi trăite separat, la fel conștiența și inconștiența...

Corpul și conștiența sunt atât de strâns legate încât inconștiența se manifestă întotdeauna ca senzații în corp...

Tot ceea ce apare în TENȚIE curge împreună cu senzații...

Corp, Senzații, Atenție și Nonatenție (Minte și Conținuturi) sunt cele 4 Căi ale stabilirii trezirii, Conștientizării, explorării Adevărului, înăuntru elimină iluziile despre noi, înafară elimină iluziile despre lume.

TILAKANA – cele trei caracteristici ale fenomenelor

ANICIA – impermanența

DUKA – suferința

ANATA – lipsa sinelui

Sunt 5 nivele în Anicia: apariția, dispariția, apariția și dispariția, nemaiapariția și nemaidispariția... imposibile în contemplare, gândire, în imaginație sau în credință, simțire, dar în senzații sunt incluse toate cele 5 fețe ale ființei.

Sunt 3 tipuri de senzații: plăcute, neplăcute, neutre.

Stabilirea Trezviei

1. Prin observarea corpului în corp, intern, extern, intern și extern, 1.1. în respirație – liniștit, inspiră, expiră, trebuie să inspiri și expiri, calm inspiri și expiri,

1.2. în poziție - mergând, stând, șezând, întins,

1.3. în mișcare - mișcare a privirii, întindere, adunare, bea, mănâncă, merge, doarme, vorbește, tace,

1.4. în compoziție – păr, unghi, dinți, piele, carne, sistem nervos, maduvă, intestine, stomac, fecale, bilă, salivă, puroi, sânge, sudoare, grăsime, lacrimi,

„Cele 8 absorții, ultima e absența percepției și a nonpercepției,

7 e meditația asupra nimicului, conștiența absenței, a faptului că nu există nimic, că nu e nimeni și nu că cineva nu e,

6 e conștiința nelimitată,

5 e spațiul nelimitat,

4, 3, 2, 1, sunt grade de concentrare asupra obiectului meditației”

Vipassana este una dintre cele mai vechi tehnici de meditație. Într-o perioadă în care era de mult timp uitată, ea a fost redescoperită, acum 25 de secole, de Siddharta Gautama Buddha. Vipassana înseamnă “privire interioară”, înseamnă a vedea lucrurile așa cum sunt în realitate, este “arta de a trăi”. Este un proces de purificare personală prin observare interioară. La început se observă propria respirație naturală, în scopul disciplinării atenției. Cu ajutorul acestei atenții foarte ascuțite se începe apoi observarea naturii schimbătoare a întregii existențe, a adevărurilor universale: impermanența, suferința și non-eul. Tocmai această conștientizare prin intermediul experienței directe constituie procesul de purificare. Calea, în ansamblul ei (Dhamma - în limba pali), este un remediu universal pentru probleme universale și nu reprezintă o religie sau o sectă. Fiecare poate să practice în mod liber, fără distincție de rasă, religie, politică sau gen, oriunde și în orice moment, iar rezultatul se va dovedi benefic pentru toți.

Vipassana...

Nici ritual, nici credință, nici divertisment...

Nici cură de odihnă, nici tabără de vacanță, nici club de întruniri...

Nici mijloc de evadare, nici metodă de ajutorare...

Nici religie, nici sectă...

Metodă de purificare, vindecare, iluminare și eliberare...

Metodă de eliminare a celor trei cauze ale suferinței: dorința, aversiunea și ignoranța...

Esență a tuturor metodelor, esență pură...

Nimic de omis, nimic de adăugat, nimic de înbunătățit...

Izvor de pace și armonie, dăruire și iubire, împărtășire, compasiune și bucurie...

Experiențiere, realizare, autorealizare, în adevăr, realitate și puritate...

Nici convertire, nici facilitate, nici complexitate, nici superficialitate...

O operație adâncă...

O urmărire, o observare, o mărturisire, o conștientizare, o prezentificare...

BUDDHA SPUNE: APTITUDINEA DE A MENȚINE ÎN ATENȚIE RESPIRAȚIA TIMP DE O ORĂ ESTE SUFICIENTĂ PENTRU A DUCE LA ILUMINARE...

Nobila Cale Octuplă...

SILLA - FAPTĂ CORECTĂ...

1. vorbire corectă - nici minciună, nici jignire, nici bârfă, nici calomnie, nici vorbărie fără rost...

2. acțiune corectă - nici crimă, nici viol, nici adulter, nici intoxicare, nici răutate...

3. conviețuire corectă - nici dependență, nici exploatare, nici comerț cu alcool, droguri, arme sau carne... - caritate, altruism, împărtășirea câștigului...

SAMADHI - VOINȚĂ CORECTĂ...

4. efort corect - depărtarea minții de calitațiile nesănătoase, - apropierea de cele sănătoase, păstrarea și multiplicarea lor, deschiderea spre cele lipsă...

5. atenție corectă - abilitatea de a lua în atenție întreaga realitate, de la ce este cel mai grosier la ce este cel mai subtil... - fără a alege, fără a numi, fără a reacționa, fără a accepta, fără a respinge, fără a divaga, fără a dispersa...

6. concentrare corectă - fără dorință, fără atașament, fără aversiune, fără iluzie... - într-un punct, într-o clipă, într-o senzație...

PANNA - FIINȚĂ CORECTĂ...

7. înțelegere corectă - Dhamma, calea eliberării si ajutării celorlalți...

8. înțelepciune corectă - experiențială, experimentală, autogenerată, autodezvoltată, autopracticată... - în propriul corp, în propria discontinuitate, în propria efemeritate, în propria imediatitate...

În tradiția buddhismului vechi, Theravada, nu se poate vorbi despre meditație decât în cadrul tăcerii nobile, iar singura modalitate de a accede la experiența ei necesită cel puțin 10 zile de efort neîntrerupt.

Astfel, programul zilnic, dintre orele 4.00 și 22.00, cuprinde între 10 și 13 ședințe de meditație de câte o oră, elementul lor esențial fiind numit Sama-Samadhi, dreapta concentrare, o trăsătură distinctivă a tehnicii de meditație vipassana prin care Buddha a atins eliberarea finală sub copacul Bodhi .

Obiectul dreptei concentrări vizează direct realul corpului și al minții, senzația, fără intermedierea simbolicului sau imaginarului, jocului intelectual ori emoțional.

Dificultatea acestui demers face absolut necesare cele 10 zile de dedicare, pentru a ajunge la stadiul opririi fie și doar pentru câteva secunde a fluxului sankara, samia, vedana, rupa și vinyana, cele 5 agregate a căror țesătura constituie maya, iluzia realității minte-materie.

Această oprire, o stingere a celor 6 simțuri, auz, văz, gust, miros, tact și minte, un real dincolo de minte și materie, inconceptibil, inimaginabil și imperceptibil, este experiența Nibana, o transformare definitivă a ființei, un prim contact cu esența Dhama, legea vie.

Ariu, o persoană nobilă, este numele acestui stadiu, după prima experiență Nibana, cineva care mai devreme sau mai târziu, în această viață sau următoarele, va atinge starea de Buddha, după a patra experiență Nibana.

Buddhismul vechi, Hinayana, păstrează până azi în tradiție orală o mult mai veche tehnică de meditație, Vipassana...

Cea mai dificilă, cea mai incomodă, cea mai lungă, cea mai neplăcută, cea mai decepționantă, cea mai angoasantă, cea mai scandaloasă din punct de vedere psihanalitic, cea mai imposibilă, cea mai simplă, cea mai complexă... tehnică de meditație, singura însă prin care poate fi atins realul stingerii - Nibana...

Este capacitatea despre care Freud spunea că ține de finalul ideal al analizei, în afară de cea de a iubi si a munci, capacitatea de a nu face nimic...

O tehnică de meditație fără nici o tehnică, dar a cărei transmisie doar prin voce poate dura o viață, paradox pe care doar experiența meditației îl va putea deznoda...

Cele trei stadii ale meditației: Anapanna, Vipassana și Adhitthana...

Cele patru locuri ale meditației: Corpul, Conținuturile Corpului, Mintea și Conținuturile Minții...

Cele cinci structuri ale meditației: Materia, Atenția, Percepția, Senzația și Reacția...

2017.03.21. Introducere în psihanaliză - cinci registre ale inconștientului

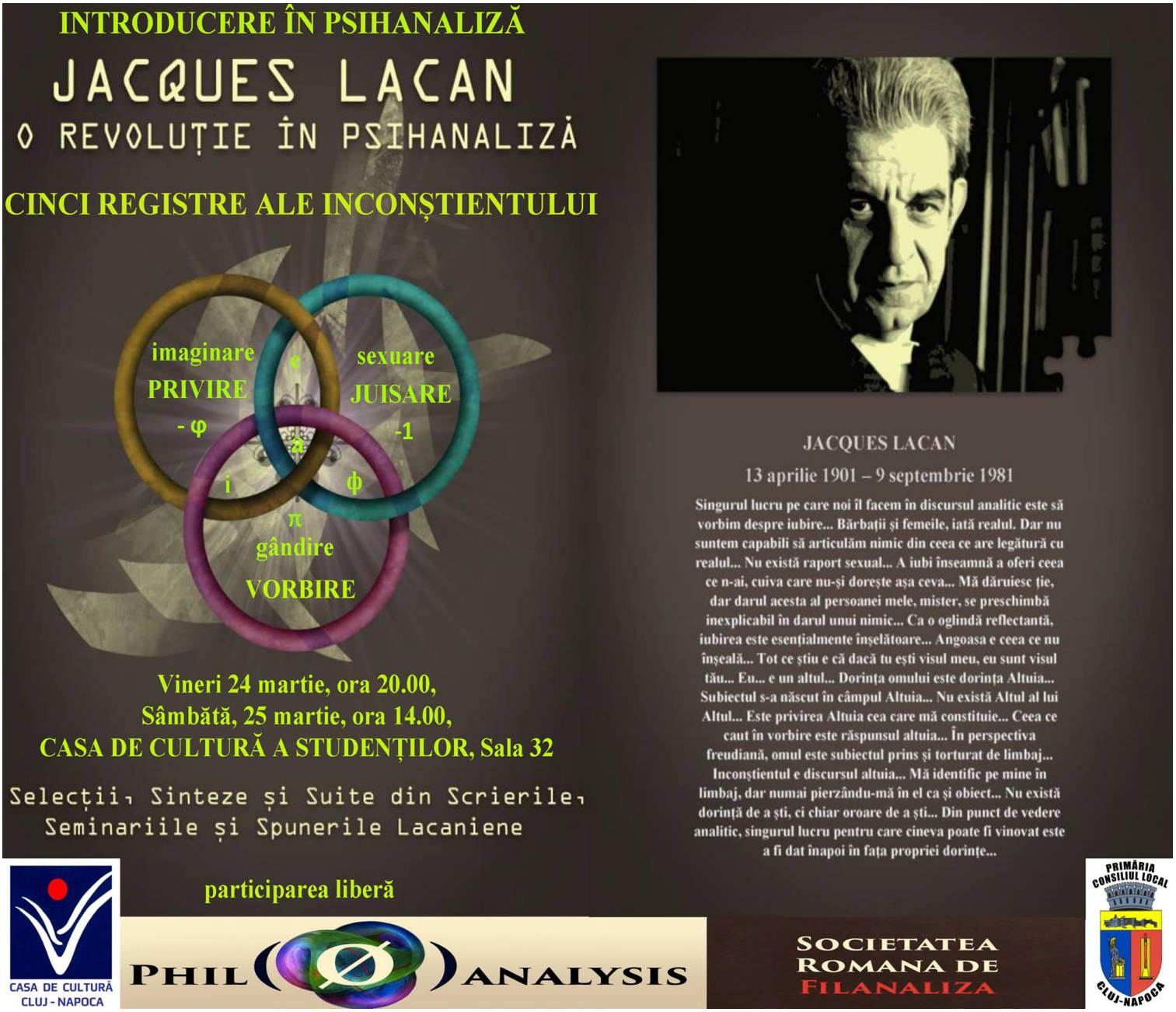

INCONȘTIENTUL ÎN VORBIRE - CASTRAREA, Angoasa

Structura Logicii... (indecidabilitate)

INCONȘTIENTUL ÎN PRIVIRE - FRUSTRAREA, Inhibiția

Structura Sexualității... (impotență)

INCONȘTIENTUL ÎN JUISARE - PRIVAREA, Culpabilitatea

Structura Sexuării... (incompletitudine)

INCONȘTIENTUL ÎN GÂNDIRE - PIERDEREA, Simptomul
Structura Timpului... (indemonstrabilitate)

INCONȘTIENTUL ÎN IMAGINARE - LIPSA, Fantasma
Structura Topologiei... (inconsistență)

2017.04.39. Introducere în meditație - cele trei vehicule ale buddhismului

Hinayana: Anapana, Vipassana, Adhitthana,
(observarea corpului și a conținuturilor corpului)

Mahayana: Sutrayana, Mantrayana, Bodhisattwayana

(observarea minții și a conținuturilor minții)

Vajrayana: Tantrayana, Adiyana, Buddhayana
(observarea vorbirii și a conținuturilor vorbirii)

2017.05.05. Psihanaliza, dincolo și dincoace de știință și religie

Vineri, 5 mai 2017, între orele 20:00 și 21:00,
Hotel Capitolina, sala de conferințe,
Cluj Napoca, strada Victor Babeș nr. 35,

PSIHANALIZA, DINCOLO ȘI DINCOACE, DE ȘTIINȚĂ ȘI RELIGIE...

Freud înscrie psihanaliza în proiectul științei...
O demistificare a originii conștientului, după cea a originii lumii și a omului...
Lacan reînscrie psihanaliza în realul științei...
O demistificarea a demistificării științei și psihanalizei...

LACAN AZI: PSIHANALIZĂ, ȘTIINȚĂ, RELIGIE

17 noiembrie 2004
de Alexandre Leupin
1. Structura Subiectului
2. Epistemologie
3. Patru Discursuri
4. Nu există Raport Sexual
5. Dumnezeu este Real

Lacan este unul dintre cei mai importanți gânditori ai secolului XX...

Alexandre Leupin scrie:

"Dacă inconștientul există, atunci Lacan este singurul gânditor al secolului XX care a dus consecințele descoperii lui Freud până la ultimele lor limite.

Propun aici ceea ce unii vor lua ca o bombastică hiperbolă: reevaluarea radicală a gândirii umane realizată de Lacan este comparabilă celei a lui Einstein."

Gândirea lui Lacan are vaste implicații nu doar pentru profesori universitari sau psihanaliști practicieni, ci și pentru oameni de știință, epistemologi, și pentru orice femeie și orice bărbat...

NU EXISTĂ CRIZĂ A PSIHANALIZEI...

Interviu cu Jacques Lacan,

21 noiembrie 1974...

Acest text puțin cunoscut, rămâne de o remarcabilă actualitate. Interviul a avut loc după Congresul din Roma al Școlii Freudiene din Paris. El este concomitent conferinței din Roma, zisă A Treia.

În acest interviu Jacques Lacan, ca un adevărat profet, alertează cu privier la pericolele reîntoarcerii religiei și scientismului...

Pentru el, psihanaliza este singura apărare conceptibilă contra angoaselor contemporane, iată argumente de o surprinzătoare relevanță pentru zilele noastre...

Ca prin magie, Lacan, în totalitatea sa, retrăiește în acest interviu, de o incredibilă prospețime...

Din Jacques Lacan, regăsim cu bucurie adevărata sinceritate, bunul simț, luciditatea și precizia - departe de „psihanaliza de confort" întronată de unii elevi ai lui Freud, ritualizând tehnica curei și readaptând cu gentilețe pacientul la mediul său social... „Asta este tocmai negarea lui Freud" - ne spune Lacan.

Care erau temerile sale, în acele timpuri?

Cu un talent profetic, Lacan se temea deja din 1974 de reîntoarcerea religiei pe de-o parte, și de triumful științei, pe de alta...

Sexul în evidență pretutindeni? Nu chiar. Mai degrabă, o mimată liberalizare, fără importanță...

Dar manipulările științei, ei bine, atunci...

http://serpent-libertaire.over-blog.com/2015/05/jacques-lacan-il-ne-peut-pas-y-avoir-de-crise-de-la-psychanalyse.html

http://www.versobooks.com/blogs/1668-there-can-be-no-crisis-of-psychoanalysis-jacques-lacan-interviewed-in-1974

Emilio Granzotto:

Se vorbește tot mai des despre criza psihanalizei. Sigmund Freud, se spune, este depășit, societatea modernă a descoperit că opera sa nu ar ști să fie suficientă pentru a înțelege omul, nici pentru a interpreta profund raportul său cu lumea...

Jacques Lacan:

Sunt povești.

În primul rând, criza. Ea nu există, nu poate exista. Psihanaliza nu și-a găsit într-adevăr propriile limite, nu încă. Există încă atâtea de descoperit în practică și în cunoaștere. În psihanaliză nu există soluție imediată, ci doar lunga și răbdătoarea căutare de cauze.

În al doilea rând, Freud.

Cum să-l judeci depășit când nici nu l-am înțeles în întregime? Ceea ce este sigur, este că ne-a făcut să cunoaștem lucruri într-adevăr noi, pe care nici măcar nu le-am fi imaginat înaintea lui.

De la problemele inconștientului la importanța sexualității, de la accesul la simbolic la aservirea față de legile limbajului...

Doctrina sa a pus în chestiune adevărul, este o afacere ce privește pe toți și pe fiecare în mod personal. Este cu totul altceva decât o criză. O repet: noi suntem departe de Freud. Numele său a și servit să acopere multe lucruri, au existat deviații, epigonii nu au urmat întotdeauna fidel modelul, s-au creat confuzii...

După moartea sa în 1939, unii dintre elevii săi au și pretins să exercite altfel psihanaliza reducând învățarea sa la vreo formulă banală: tehnica drept ritual, practica restrânsă la tratarea comportamentului, și ca mijloc de readaptare a individului la mediul său social. Este negarea lui Freud, o psihanaliză de confort, de salon.

O prevăzuse el însuși. Există trei profesiuni insustenabile, spunea el: a guverna, a educa, a exercita psihanaliza...

În zilele noastre, puțin contează cine ia responsabilitatea de a guverna, și toată lumea se pretinde educator. În ce privește psihanaliștii, mulțumesc lui Dumnezeu, ei prosperă ca și magicienii și vindecătorii. Să propui oamenilor să-i ajuți înseamnă succes asigurat, iar clientela se îngrămădește la ușă.

Psihanaliza este altceva.

Ce exact?

Eu o definesc ca simptom - revelator al răului civilizației în care trăim. Cu siguranță, nu este o filozofie. Detest filosofia, deja de atâta timp nu mai spune nimic interesant. Psihanaliza nu este nici o credință, și nu îmi place s-o numesc o știință. Să spunem că este o practică, și că se ocupă de ceea ce nu merge. Teribil de dificil pentru că ea pretinde să introducă în viața de toate zilele imposibilul, imaginarul. Ea a obținut ceva rezultate până azi, dar ea nu are încă reguli, și ea se pretează la tot felul de echivocuri. Nu trebuie uitat că este vorba despre ceva total nou, fie cu privire la medicină, fie cu privire la psihologie și anexele ei. Ea este și foarte tânără. Freud a murit de abia 35 de ani. Prima sa carte, Interpretarea viselor, a fost publicată în 1900, cu foarte puțin succes. S-au vândut, cred, 300 de exemplare în câțiva ani. El avea puțini elevi, ce

erau luați drept nebuni, și nici măcar de acord cu privire la modul de a pune în practică și a interpreta ceea ce învățaseră.

Ce nu merge, azi, la om?

Este această mare delăsare, viața ca și consecință a cursei progresului. Prin psihanaliză, oamenii se așteaptă să descopere până unde se poate merge trăgând această delăsare.

Ce împinge oamenii să se facă analizați?

Frica. Când i se întâmplă lucruri, chiar voite de el, lucruri pe care nu le înțelege, omul se teme. El suferă din a nu înțelege, și puțin câte puțin el cade într-o stare de panică. Este nevroza. În nevroza isterică, corpul devine bolnav de frica de a fi bolnav, și fără s-o fie în realitate. În nevroza obsesională, frica pune în cap lucruri bizare, gânduri pe care nu le poți controla, fobii în care formele și obiectele dobândesc semnificații diverse și care produc teamă.

De exemplu?

I se întâmplă nevrozatului să se simtă constrâns de o nevoie înfricoșătoare să meargă de zeci de ori să verifice dacă un robinet este cu adevărat închis, sau dacă un lucru este cu adevărat la locul lui, știind totuși cu certitudine că robinetul este cum trebuie să fie și că lucrul este la locul în care trebuie să fie. Nu există pilule care vindecă asta. Trebuie descoperit de ce se întâmplă asta, și știut ce înseamnă asta.

Și cura?

Nevrozatul este un bolnav care se vindecă cu vorbirea, și mai înainte de toate cu a sa. El trebuie să vorbească, să povestească, să se explice el însuși. Freud definește psihanaliza ca asumarea din partea subiectului a propriei sale istorii, în măsura în care ea este constituită prin vorbirea adresată unui altuia. Psihanaliza este împărăția vorbirii. Nu există alt remediu. Freud explica faptul că inconștientul nu e într-atât profund cât inaccesibil aprofundării conștiente. Iar el spunea că în acest inconștient, cel care vorbește este un subiect în subiect, transcendând subiectul. Vorbirea este marea forță a psihanalizei.

Vorbirea cui? A bolnavului sau a psihanalistului.

În psihanaliză termenii „bolnav”, „medic”, „remediu” nu sunt mai corecți decât formulele la pasiv pe care le adoptăm de obicei. Se spune: „să te faci psihanalizat”. Este o prostie. Cel care face adevărata muncă în analiză, este cel care vorbește, subiectul analizant. Chiar dacă el o face într-un mod sugerat de analist care-i indică cum să procedeze, și cu ajutorul intervențiilor sale. Îi este furnizată și o interpretare.

La prima vedere, ea pare să dea un sens la ceea ce spune analizantul. În realitate, interpretarea este mai subtilă, tinzând să șteargă sensul lucrurilor de care suferă subiectul. Scopul să-i areți prin propria sa poveste că simptomul, boala s-o spunem, nu are nici un raport cu nimic, că ea este privată orice sens, oricare ar fi. Chiar dacă în aparență ea este reală, ea nu există.

Căile prin care procedă acest act al vorbirii cer multă practică și o infinită răbdare. Răbdarea și măsura sunt instrumentele psihanalizei. Tehnica consistă în a ști să măsori ajutorul pe care-l dai subiectului analizant. În consecință, psihanaliza este dificilă.

Când se vorbește despre Jacques Lacan se asociază inevitabil acest nume unei formule, „reîntoarcere la Freud”. Ce înseamnă aceasta?

Exact ceea ce spune. Psihanaliza, este Freud. Dacă vrei să faci psihanaliză, trebuie să revii la Freud, la termenii lui și la definițiile sale, citite și interpretate în sensul literal. Eu am fondat la Paris o Școală freudiană tocmai în acest scop. Sunt deja mai mult de 20 de ani de când am expus punctul meu de vedere: să te reîntorci la Freud înseamnă pur și simplu să degajezi terenul de deviațiile și echivocurile fenomenologiei existențiale de exemplu, precum și de formalismul instituțional al societăților psihanalitice, reluând lectura învățăturii lui Freud după principiile definite și enumerate pornind de la munca sa. Să recitești Freud vrea să spună doar să recitești Freud. Cine n-o face, în psihanaliză, utilizează o formulă abuzivă.

Dar Freud este dificil. Iar Lacan, se spune, îl face incomprehensibil la pătrat. Lui Lacan i se reproșează că vorbește și mai ales că scrie într-un astfel de mod încât doar foarte puțini dintre adepți să poată spera să înțeleagă.

Știu, sunt luat drept un obscur care-și ascunde gândirea în perdele de fum. Mă întreb de ce. Apropo de analiză, o repet cu Freud că este „jocul inter-subiectiv prin care adevărul intră în real”. Nu este clar? Dar psihanaliza nu este o chestiune pentru copii.

Cărțile mele sunt definite drept incomprehensibile. Dar de ce? Eu nu le-am scris pentru toată lumea, pentru ca ele să fie înțelese de toți. Din contră, nu m-am preocupat niciodată în nici cea mai mică măsură să complac vreunui cititor, oricare ar fi. Aveam lucruri de spus și le-am spus. Îmi este suficient să am un public care citește. Dacă nu înțelege, răbdare. În ce privește numărul cititorilor, am mai mult noroc decât Freud. Cărțile mele sunt chiar prea citite, sunt uimit.

Sunt de asemenea convins că în 10 ani maxim, cel care mă va citi mă va găsi cât se poate de transparent, ca un frumos pahar de bere. Poate se va spune atunci: „Acest Lacan, ce banalitate!”

Care sunt caracteristicile lacanismului?

Este puțin prea devreme pentru a o spune, în momentul în care lacanismul nu există încă. Îi simțim abia parfumul, ca un presentiment.

Lacan, în orice caz, este un domn care practică deja de cel puțin 40 de ani psihanaliza, și care după atâția ani o studiază. Eu cred în structuralism ți în știința limbajului. Am scris în cartea mea că „acel ceva la care ne aduce descoperirea lui Freud este enormitatea ordinului în care am intrat, căruia îi suntem, dacă mă pot exprima astfel, născuți a doua oară, ieșind sin starea numită pe bună dreptate infans, fără vorbire”.

Ordinul simbolic pe care Freud și-a fondat descoperirea sa este constituit de limbaj ca moment al discursului universal concret. Este lumea vorbirii cea care creează lumea lucrurilor, inițial confuze în tot ceea ce este în devenire. Nu există decât vorbirea pentru a da un sens împlinit esenței lucrurilor. Fără vorbire, nimic nu ar exista. Ce ar fi plăcerea fără intermediarul vorbirii?

Ideea mea este că Freud, enunțând în primele sale opere – Interpretarea viselor, Dincolo de principiul plăcerii, Totem și Tabu – legile

inconștientului, a formulat, ca precursor, teoriile cu care câțiva ani mai târziu Ferdinand de Saussure va fi deschis calea lingvisticii moderne.

Și gândirea pură?

Ea este supusă ca și tot restul legilor limbajului. Nu există decât vorbirea care s-o poată genera și să-i dea consistență. Fără limbaj umanitatea n-ar face nici un pas înainte în cercetările gândirii. Este cazul psihanalizei. Oricare ar fi funcția pe care i-o atribuim, agent de vindecare, de formare, sau de sondare, nu există decât un singur mediu de care ne servim: vorbirea pacientului. Și orice vorbire merită răspuns.

Analiza ca și dialog, așadar. Există oameni care o interpretează mai degrabă ca o urmașă a confesiunii.

Dar ce confesiune? Psihanalistului îi confesezi un frumos neant. Te lași să purtat să-i vorbești, pur și simplu, tot ceea ce-ți trece prin cap. Vorbe, tocmai. Descoperirea psihanalizei, este omul ca animal vorbitor. Îi aparține psihanalistului să ordoneze vorbele pe care le aude și să le dea un sens, o semnificație. Pentru a face o bună analiză, trebuie acordul, concordia, între analizant și analist.

Prin intermediul discursului unuia, altul caută să-și facă o idee cu privire la ceea despre ce este vorba, și să găsească dincolo de simptomul aparent, nodul dificil al adevărului. Cealaltă funcție a analistului este să explice sensul cuvintelor pentru a face pacientul să înțeleagă ceea ce se poate aștepta din analiză.

Este un raport de extremă încredere.

Mai degrabă un schimb, în care ceea ce este important este că unul vorbește și altul ascultă. De asemenea și tăcerea. Analistul nu pune întrebări și nu are idei. El nu dă decât răspunsurile pe care vrea prea bine să le dea chestiunilor pe care le suscită dorința sa. Dar la urma urmelor, analizantul merge întotdeauna acolo unde analistul îl poartă.

Tocmai ați vorbit despre cură. Există posibilitatea de vindecare? Se iese din nevroză?

Psihanaliza reușește atunci când mătură terenul, scoate din simptom, scoate din real. Adică atunci când ajunge la adevăr.

Puteți enunța același concept într-un mod mai puțin lacanian?

Numesc simptom tot ceea ce vine din real. Iar realul, tot ceea ce nu merge, ce nu funcționează, ce se opune vieții omului și confruntării personalității sale. Realul revine întotdeauna la același loc. Îl veți regăsi mereu acolo, cu aceiași semeni (semblants) ai săi. Oamenii de știință găsesc frumos să spună că nimic nu este imposibil în real. Trebuie un sacru tupeu pentru a afirma lucruri de acest gen, sau mai degrabă, așa cum o bănuiesc, o totală ignoranță cu privire la ceea ce faci și spui.

Realul și imposibilul sunt antitetice, ele nu pot merge împreună. Analiza împinge subiectul spre imposibil, ea îi sugerează să considere lumea așa cum este ea cu adevărat, adică imaginară, fără semnificație. În timp ce realul, ca o pasăre vorace, nu face altceva decât să se hrănească din lucrurile cu sens, din acțiunile care au un sens.

Auzim repetându-se că trebuie să dai un sens la asta sau aia, la propriile gânduri, la propriile aspirații, dorințelor, sexului, vieții. Dar despre viață noi nu știm nimic de nimic. Savanții își dau suflul să ne-o explice.

Teama mea este că din vina lor, realul, acest lucru monstruos care nu există, va sfârși prin a prinde, prin a o lua. Știința se substituie religiei, iar este de altfel mult mai despotică, mai obtuză și obscurantistă. Există un zeu-atom, un zeu-spațiu, etc. Dacă știința câștigă sau religia, psihanaliza este terminată.

În zilele noastre, ce raport există între știință și psihanaliză?

Pentru mine, singura știință adevărată, serioasă, de urmat, este știința-ficțiune (science-fiction). Cealaltă, oficială, care are altarele sale în laboratoare, avansează pe bâjbâite, fără echidistanță. Și ea începe chiar să se teamă de umbra sa.

Se pare că vine pentru savanți momentul angoasei. În laboratoarele lor aseptice, rulați în bluzele lor sigilate, acei bătrâni copii care se joacă cu lucruri necunoscute, fabricând aparate mereu mai complicate și inventând formule mereu mai obscure, încep să se întrebe ce s-ar putea întâmpla mâine, ce anume aceste cercetări mereu noi vor sfârși prin a aduce. În sfârșit! Spun eu. Și dacă ar fi prea târziu? Biologii își pun întrebarea acum, sau fizicienii, chimiștii. Pentru mine, ei sunt nebuni.

În timp ce ei sunt deja pe punctul de a schimba fața universului, le vine în minte doar acum să se întrebe dacă prin hazard asta nu ar putea fi periculos. Și dacă totul ar exploda? Dacă bacteriile crescute cu atâta dragoste în albele laboratoare s-ar transforma în inamici mortali? Dacă lumea ar fi măturată de o hoardă din acele bacterii cu toate excrementele care o locuiesc începând cu acei savanți ai laboratoarelor?

Celor trei poziții imposibile ale lui Freud, guvernământ, educație, psihanaliză, aș adăuga o a patra, știința. Cu această mențiune, că savanții nu știu că poziția lor este insustenabilă.

Iată o viziune destul de pesimistă cu privire la ceea ce numim progres.

Nu, este cu totul altceva. Nu sunt pesimist. Nu se va întâmpla nimic. Pentru simplul motiv că omul e un bun de nimic, nici măcar capabil să se distrugă el însuși. Personal, aș găsi minunat un flagel total produs pentru om. Ar fi proba că el a ajuns să facă ceva cu mâinile lui, cu capul său, fără intervenție divină, naturală sau altele.

Toate acele frumoase bacterii supra-alimentate pentru amuzament, răspândite prin lume ca și lăcustele Bibliei, ar însemna triumful omului. Dar asta nu se va întâmpla. Știința traversează fericit criza sa de responsabilitate, totul va reintra în ordinea lucrurilor, cum se spune. Eu am anunțat-o: realul va lua avantaj, ca întotdeauna. Iar noi vom fi, ca întotdeauna răi (foutus).

Alt paradox al lui Jacques Lacan. Vi se reproșează, în afara dificultății limbii și obscurității conceptelor, jocurile de cuvinte, glumele de limbaj, calamburile în franceză, și tocmai, paradoxurile. Cel care vă ascultă sau vă citește are dreptul să se simtă dezorientat.

Nu glumesc de fapt, spun lucruri foarte serioase. Mă servesc doar de vorbire așa cum savanții de care am vorbit se servesc de alambicurile lor și montajele lor electronice. Eu caut să mă refer întotdeauna la experiența psihanalizei.

Spuneți: realul nu există. Dar omul mediu știe că realul este lumea, tot ceea ce-l înconjoară, ceea ce vede cu ochiul liber, ceea ce atinge.

Să ne debarasăm și de acest om mediu care, înainte de toate, nu există. Nu este decât o ficțiune statistică. Există indivizi, este totul. Când aud vorbindu-se despre omul de pe stradă, despre anchete doxa, despre fenomene de masă și lucruri de acest gen, mă gândesc la toți pacienții pe care i-am văzut trecând pe divan în 40 de ani de ascultare. Nici unul, în nici o măsură, nu este asemănător altuia, nici unul nu are aceleași fobii, aceleași angoase, aceeași manieră de a povesti, aceeași frică de a nu înțelege. Omul mediu, cine este? Eu, dumneavoastră, paznicul meu, președintele Republicii?

Vorbeam despre real, despre lumea pe care o vedem toți.

Tocmai. Diferența intră în real, adică ceea ce nu merge și simbolicul, imaginarul, adică adevărul, faptul că realul, este lumea. Pentru a constata că lumea nu există, că nu există din ea acolo, este suficient să te gândești la toate banalitățile pe care o infinitate de imbecili le cred a fi lumea. Și eu invit prietenii mei de la Panorama, înainte de a mă acuza de paradox, să reflecteze bine asupra a ceea ce tocmai au citit.

S-ar spune că sunteți mereu mai pesimist.

Nu este adevărat. Nu mă încadrez nici printre alarmiști, nici printre angoasați. Nefericire psihanalistului care nu-și va fi depășit stadiul de angoasă. Este adevărat, există în jurul nostru lucruri oripilante și devorante, ca și televiziunea prin care o mare parte dintre noi este în mod regulat fagocitată. Dar asta nu este decât pentru că există oameni care se lasă fagocitați, care-și inventează chiar un interes pentru ceea ce văd.

Iar apoi există alte trucuri monstruoase în alt mod devorante: rachetele care merg pe lună, cercetările în adâncul oceanelor, etc. Toate, lucruri care devoră. Dar nu există nimic aici din care să faci o dramă. Sunt sigur că atunci când vom avea destul din rachete, din televiziune și din toate blestematele lor cercetări în gol, vom găsi altceva de care să ne ocupăm. Este o reviviscență a religiei, nu-i așa? Și alt mai bun monstru devorant decât religia? Este o sărbătoare continuă, din care să te distrezi secole așa cum aceasta a fost deja demonstrat,

Răspunsul meu la toate acestea, este că omul a știut întotdeauna să se adapteze la rău. Singurul real care se poate concepe, la care noi avem acces este chiar acesta, va trebui prea bine să ne facem despre el o rațiune: să dăm un sens lucrurilor, cum se spune. Altfel, omul n-ar avea angoasă, Freud n-ar fi devenit celebru, iar eu aș fi un profesor de liceu.

Angoasele sunt ele întotdeauna de această natură sau există angoase legate de anumite condiții sociale, de anumite epoci istorice, de anumite latitudini?

Angoasa savantului căruia îi este teamă de descoperirile sale poate părea recentă. Dar ce știm noi despre ceea ce s-a întâmplat în alte timpuri? Drame ale altor cercetători? Angoasa muncitorului sclav lanțului de montaj ca și unei vâsle de galeră, este angoasa de azi. Sau, mai simplu, ea este legată definițiilor și cuvintelor de azi.

Dar ce este angoasa pentru psihanaliză?

Ceva ce se situează în afara corpului nostru, o frică, dar de nimic, de care corpul, mintea inclusă, s-o poată motiva. Frica de frică în sumă. Multe dintre acele frici, multe dintre acele angoase, la nivelul unde noi le percepem au de-a face cu sexul. Freud spunea că sexualitatea, pentru animalul vorbitor care se numește om, este fără remediu și fără speranță. Una dintre sarcinile analistului este să găsească în vorbirea pacientului raportul între angoasă și sex, acest mare necunoscut.

Acum când se distribuie sexul la toate colțurile, sex la cinema, sex la teatru, la televiziune, în ziare, în cântece, pe plaje, se aude spunându-se că oamenii sunt mai puțini angoasați de problemele legate la sfera sexuală. Tabuurile au căzut, se spune, sexul nu mai produce teamă.

Sexomania invadantă nu este decât un fenomen publicitar. Psihanaliza este un lucru serios care privește, o repet, o relație strict personală între doi indivizi: subiectul și analistul. Nu există psihanaliză colectivă așa cum nu există angoase sau nevroze de masă.

Că sexul ar fi pus la ordinea zilei și expus la colțurile străzilor, tratat ca vreun detergent în caruselurile televizate, nu comportă nici o promisiune a vreunui beneficiu. Nu spun că ar fi rău. Nu este suficient cu siguranță pentru a trata angoasele și problemele particulare. El face

parte din lume, din această mimată liberalizare care ne este furnizată, ca un bine acordat de sus, de către așa-zisă societate permisivă. Dar nu servește la nivelul psihanalizei.

„MONEDA PIESEI EROTICE A PULSIUNII DE MOARTE”

Gerard Pommier - 11 martie 2017,

Journées d'Espace analytique - 10, 11 și 12 martie 2017, Paris

„SĂ GÂNDEȘTI SEXUALUL CU PSIHANALIZA”

Mai întâi pentru a spune că tema acestui colocviu este cu adevărat foarte bine venită pentru că se părea că sexualitatea este domeniul psihanalizei, dar, așa cum Jean Jacques tocmai a dovedit, trebuie să mergi să vezi filme, trebuie să citești cărți, trebuie să citești poezie, pentru a avea, aș spune, o mărturie despre ceea ce este în fond inima vieții noastre, ceea ce Freud numea „Kern Unseres Wesen”...

De exemplu, găsim foarte puține texte despre orgasm în imensele noastre biblioteci, raportul sexual rămâne tabu, dacă nu forclus, ca și cum ar fi vorba despre un domeniu sacru...

Freud a vorbit destul de puțin, dar eu găsesc, cu destul de multă justețe, în cele câteva remarci pe care le-a făcut...

El, de fiecare dată, l-a tratat ca o formațiune a inconștientului, asemănătoare râsului și lacrimilor, așa o spune în „Dostoievski și paricidul”.

El compară absențele epileptice ale lui Dostoievski cu o punere în scenă fantasmatică...

Simptomul epileptic este un orgasm deplasat...

Fantasma paricidă a lui Dostoievski rezultă din dorința sa feminizată pentru tatăl său, iar criza epileptică este opera lui Eros, orgasmul, dar sub acoperirea lui Thanatos, uciderea tatălui...

Este o ucidere orgastică, perpetuată în inconștientul epilepsiei...

Ce putem ști despre asta, despre orgasm?

Pentru anumite persoane orgasmul se produce fără probleme, sau pentru alte persoane aproape deloc, uneori o singură dată într-o viață, sau doar în vis, sau prea bine uneori cu un necunoscut într-o călătorie, aproape prin hazard, sau după pasajul la act, transgresiv...

În realitate transgresiunea este întotdeauna prezentă, dar ea este cel mai adesea doar fantasmatică...

E suficient să închizi ochii, să stingi lumina, este deja abajurul transgresiunii...

În negru, este momentul de a termina cu agentul refulării, care taie scurt juisarea, căci juisarea este un adevărat handicap...

Cu ea asta ar putea dura mult timp, și nimic mai obositor, ea se activează fără să sfârșească, se gândește să se îmbolnăvească, un pas înainte, doi pași înapoi, ea cerșește seducția care ambalează da-ul în nu, și riscă să se sfârșească într-un impudent „oprește, oprește, te rog, dragă, aș preferă să nu...” pentru a repune imediat acoperirea...

Pentru a sfârși cu acest circ, trebuie o bună transgresiune, adică o manoperă paricidă...

Nimic mai excitant decât de a face ceea ce nu ar trebui și, în fond, nimic mai simplu, de asemenea...

E suficient să deschizi ochii asupra nudității...

Să te arăți dezbrăcat este deja să depășești bornele...

Să te lași văzut și să vezi nuditatea este deja să fi de această cealaltă parte unde trebuie să înfrunți, să transgresezi, să învingi sau să fi învins...

În fond, erotism și transgresiune sunt sinonime...

Toți cunosc această impalpabilă barieră a transgresiunii care ar trebui depășită, dar mai ales nu...

Este spiritul tatălui care impune legea sa pretutindeni unde poartă privirea, nu contează în ce loc, carnea noastră este în surplus, ea face pată în ordinea universului...

Să te arăți este deja să transgresezi și să cauți ieșirea erotică care ar ușura de greutatea privirii...

Iubirea este singurul moment în care tatăl coboară ochii...

Transgresiunea este cuvântul de trecere la intrarea în labirintul erotismului, la capătul căruia, să-ți ucizi minotaurul este cuvântul de sfârșit...

Fără firul Ariadnei, niciodată Tezeu nu ar merge în adâncul labirintului, unde minotaurul îl așteaptă...

Sunt nunțile în trei ale acestei scene primitive care programează deznodarea sa...

După expresia lui Andre Breton, „incasabilul nucleu de noapte al erotismului adăpostește un paricid pe care nimeni nu-l poate privi în față”, decât nevăzând decât foc, precum în fața tufișul arzând...

Toate bisericile tac cu privire la raportul sexual... Credința religioasă se teme pe același teren ca și raportul sexual, care spiritualizează pe Urfather (tatăl primordial), a cărui gelozie este obstacolul ce separă bărbatul de femeie...

Omul cu șobolani, pentru a vorbi despre acest exemplu clinic al lui Freud, avea această idee, că dacă făcea dragoste cu o femeie, acest fapt îi putea ucide tatăl...

În realitate concurența este dură, iar bisericile au dat întotdeauna mână forte represiunii sexuale...

Ele au declarat obscen un raport terestru pe care ele însele îl califică drept mister celest...

Voi aborda acum puțin mai precis subiectul meu...

Prin remarca pe care fiecare o poate face din momentul în care are puțină experiență sau chiar și fără să aibă prea multă...

În timpul dragostei doar vocea feminină se aude, căci doar femininul este subiectul orgasmului...

Bărbatul tace, lansat în urmărirea lui...

Femininul este subiectul strigătului orgiastic, atunci când două probleme se deznoadă în același timp...

De partea sa feminină, prima problemă se pune, cea a conjuncției sale cu masculinul său... Există o condiție de neocolit, este că trebuie prealabilul iubirii înainte de a putea renunța la această parte masculină...

Dar atunci se pune o a doua problemă, în măsura în care amantul reprezintă un fel de tată...

Va trebui ca această paternitate să videze plafonul, este condiția momentului orgastic...

În rezumat, la conjuncția masculinului cu femininului se adaugă împietrirea masculinului într-o postură paternă, iar dacă privim rezultatul care e la vedere, amantul debarasează însoțitoarea sa de tatăl său în timp ce el însuși îl înfruntă pe al său...

Acest paricid fantasmatic este solubil în orgasm, care este mai puțin o juisare decât sfârșitul ei...

Este un fel de mică moarte cum o scria Bataille...

Angoasa acestui fel de moarte prinde uneori un amant pe punctul de a face dragoste până la a-l face impotent...

Este aceeași angoasă care poate împinge o femeie să se refuze sau să-și simtă corpul răcindu-se în mijlocul unei îmbrățișări, este atunci când se impune dorința arhi-tatălui, care nu este niciodată complet mort, în înfruntarea sa cu fiul, iar aceasta în chiar inima iubirii...

Orgasmului i se succedă un scurt moment de doliu, este spiritul lui Urfather care tocmai a zburat, lăsând carnea îndoliată...

Romanii au scris în piatră că după dragoste, tristețea se înstăpânește de bărbat... post coitus homo semper triste...

Acum voi încerca să spun ceva mai mult despre obstacolul pe care trebuie să-l depășească transgresiunea...

Ca un băiat, o fată iubește mai întâi mama sa, de care iubirea tatălui ei ar elibera-o dacă nu ar avea o consecință incestuoasă...

Ca o fată, un băiat este mai întâi feminizat de tatăl său, contra căruia el intră în luptă...

Când iubește o femeie, el devine un bărbat și speră să termine cu tatăl său...

Asta ar trebui să-l ușureze, dar nu, dorința tatălui îl aduce cel mai adesea înapoi, el se teme ca tăticul său să nu clacheze...

Fantasma sa luptă în același timp pe două fronturi, iar el aleargă alternativ de la unul la altul, el părăsește unul pentru celălalt, în numele virilității sale amenințate...

Care este moneda de schimb posibil între feminin și masculin?

Este că și unul și celălalt sunt în mod egal stânjeniți de statutul tatălui...

Momentul orgastic este cel al căderii lui care debarasează la fel de bine dorința de partea bărbatului cât și de cea femeii...

Dar balanța nu este egală, căci refularea nu privește decât femininul...

Acest sfârșit de partidă dă deci avantaj femininului, care este astfel singurul subiect al orgasmului...

Bărbatul nu profită decât în replică, așa cum vorbim de replica unui seism...

Am vorbit deja de două ori despre iubire, ca și cum era condiția inițială a acestui proces...

Dar există tot felul de iubiri, de altfel iubire, asta se spune la fel de bine la masculin ca și la feminin, verbul a iubi se lipește la etimologia tuturor pulsiunilor, pulsiunile pot iubi aproape orice...

Laptele, cerul, dansul, muzica, tot ce este sublim...

Ele fac armatură corpului toate azimuturile, pentru a-l face să recâștige ceea ce a pierdut la început...

Căci corpul începe prin a se părăsi pentru a para angoasei de incest...

Există astfel o cerere de consolare care face grandoarea iubirii materne...

Dacă această iubire este mai mare decât celelalte este pentru că ea consolează de propriul ravagiu...

Este un fel de contra-iubire a iubirii devorante a pulsiunilor, astfel se aprinde de la început contra-focul erotismului...

Iubirea se aprinde la focul pulsiunilor, așa cum o arată lectura „Trieb und gesalt Trieb” (Pulsiune și Pulsiune Întreagă)...

Destinul pulsiunilor este de a se nega ele însele, de a se ușura pentru a muri în sfârșit, căci pulsiunile nu reușesc, ele se învârt în cerc, ele insistă, ele eșuează, ele caută să identifice corpul la lipsa mamei, ca și cum ar trebui să-i înlocuiască falusul...

Pulsiunile sunt preotesele unui sacrificiu care le-ar aneantiza pe ele însele dacă ar ajunge la scopul lor...

Și cum ele eșuează asupra propriului lor corp, ele tind să se prindă de un alt corp, ele prind în brațe corpul, se metamorfozează în pulsiuni de prindere, sunt cameleoni gata să schimbe culoarea pentru a ajunge la scopul lor...

Iată deci o primă definire a iubirii, așa cum e ea înnebunită de eșecul ei...

Pulsiunea caută să-și împlinească canibalismul nativ pe un alt corp, este banalitatea lui te iubesc și te mănânc...

Privirea caută un corp să și-l pună sub dinte, ea care este în lipsă de al său propriu...

De la început, corpul a fost absentat, a trebuit deci să-și caute un altul...

Este strigătul lui Thanatos încă de la refularea originară...

Sarcina care-l împinge spre Eros...

De când întâlnește o altă iubire canibală și o îmbrățișează cu gura plină, pulsiunea de prindere schimbă greutatea sa de moarte...

Două fantasme canibale își întorc mușcăturile lor în săruturi...

Nunțile a două fantasme de aneantizare se anulează în profitul unei vieți fără doi în doi...

Aceasta se face jumătate-jumătate, zi de zi, cum se poate, sută la sută...

Este un partaj precedat de dragoste la prima vedere, de mărturisirea lui da dublat de nu, de înșelăciunea în plin câmp de luptă, de eroarea de persoană, concluzionat prin fortificația orgastică...

Nici un orologiu fiziologic, nici o plăcere de organ, nu explică obsesia raportului sexual, care nu mărturisește ceea ce el consumă...

Este vorba de a arde moartea pentru viață, iar această căldură degajată este Genuss (plăcere), care se traduce totodată prin deliciu și consumare...

Este această plăcere atât de specială a acestui schimb care consumă și care începe în mod simplu prin a-și da mâna...

Cei ce își țin mâna sunt deja aliați prin acest modest schimb de Genuss...

Două angoase de aneantizare se anulează în această fericire specială a unei vieți fără doi în doi...

Cu Genuss nu vorbesc despre o fericire beatifică, ci de o înfruntare continuată a neliniștii întâlnirii masculinului și femininului, adică a lui Untergang (declin), apusul complexului lui Oedip, care este solubil în raportul sexual...

Genuss surmontează o confruntare zilnică la pulsiunea de moarte care locuiește toate percepțiile noastre...

Nu putem vedea nimic fără a risca să ne aneantizăm, trebuie să ții o mână pentru a vedea lumea în pace...

Tocmai doar am rezumat rolul inițiatic al pulsiunii de moarte...

Este o identificare la falus, de care a trebuit să te desfaci fiind și strigând...

Este strigătul lui Urverdrangung (refularea originară)...

Rațiunea de fond a strigătului sugarului nu e alta decât violența originară...

Juisarea lui Altul nu e originară...

Există imediat această refulare originară...

Este imediat refulată într-un strigăt, iar falusul devine această halucinație detașabilă care orientează dorința...

Este acest același falus detașat care va deveni mai târziu, la celălalt capăt al vieții, miza corpului la corp amoros, care și el se conclude printr-un strigăt, atunci când a recucerit prin persoană interpusă ceea ce a fost pierdut...

Pulsiunea de moarte locuiește iubirea, dacă nu iubirea pentru totdeauna, cel puțin iubirea pentru viață contra morții...

Thanatos prinde un corp deplin în brațe și se metamorfozează astfel în Eros...

Este o translație care merge de la eu la tu, care pune astfel un final la ceea ce ucide...

Mâna care ține mâna schimbă thanatos contra eros, este convertorul său universal, care operează încă din copilărie...

Sunt premisele infantile ale unei iubiri deja erotice, dacă înțelegem pe acolo o sete de a prinde, avidă de propria sa dispariție...

Este modul de merge erotic al pulsiunii de moarte încă de la începutul său...

Este pasa de origine care locuiește sexualitatea infantilă, câmpul său, jocul său, dansul său, apetitul său de a prinde...

Așa a fost de la început destinul pulsiunii de moarte, ea moare ea însăși trecând drept a fi falusul pe cale...

Dar atunci, o întrebare se pune, pulsiunea de moarte a dispărut ea cu adevărat în Genuss...

Și e un happy-end care sfârșește prin a deveni suspect...

Cine va muri în cele din urmă?

Deja am sugerat-o, fantasma paricidă este ieșirea finală a erotismului...

Fiecare dintre cei doi amanți scapă ghearelor tatălui lor, și dacă aceste două aspirații paricide se recunosc și se schimbă, Thanatos nu dispare absolut deloc, dar se ușurează făcând să cadă capul tatălui...

La capătul lanțului iubirii orgasmul reduce tatăl la spiritul său, iar pentru cei care nu au avut tată cu care să rivalizeze, această forcluziune îi ia raportului sexual sensul său...

În lipsa acestui schimb un epilog cu adevărat sângeros ia locul acestei ieșiri spirituale...

Arta barocă a reprezentat pe Eros sub trăsăturile unui îngeraș cârlionțat și zâmbitor, arcul și săgețile lui seamănă cu niște jucării, dar în viață asta nu are cu adevărat nici o mizã...

Să mori din dragoste este o expresie ce se folosește, iar aceasta se și întâmplă...

Sinuciderile sau crimele sunt sfârșiturile cotidiene ale îngerașului și sunt femeile cele care plătesc cel mai greu tribut, ele care ascund cea mai mare dintre comori...

Sunt carnagiile îngerașului surâzător, fără a socoti morțile la foc mic, care durează uneori o întreagă viață, atunci când iubirea s-a refuzat...

Sufletul sângelui este straniu, el este atât de sexual...

Este sângele amanților care își taie pielea pentru a-l amesteca...

Este moartea lui Romeo și Julieta pe care numele taților lor îi separa...

Este picătura de sânge pe care Mefistofeles i-o cerea lui Faust pentru a-i oferi o iubire terestră în schimbul sufletului său destinat lui Dumnezeu...

Să vezi sângele este să vezi incasabilul nucleu de noapte al erotismului...

Nimeni nu-l vede curgând fără să tremure sau fără excitare, sau fără amândouă...

Este adevăratul sânge al castrării, acest cuvânt atât de aproximativ și chiar înșelător...

Mă gândesc de exemplu la acel tânăr care pentru prima dată în viață tocmai și-a declarat iubirea sa unei femei, care îi spune imediat că într-adevăr nu, nu, nu, nu, era nu, și nu un acel nu care anunță un da, iar câteva momente mai târziu el a urinat un jet de sânge...

Mă gândesc de asemenea la acele numeroase povestiri despre femei al căror ciclu se redeclanșa atunci când ele regăseau bărbatul pe care îl iubeau...

Este acest sânge al iubirii, sângele dat...

Nu este vorba despre un schimb de bune procedee, ci de un fel de pact, căci pulsiunea de moarte a continuat să-și reclame tributul...

Trebuie oricum ca un cap să cadă, și dacă nu va fi cel al unuia dintre cei doi amanți, cel puțin cel al celui care i-a unit, căci de la început nunțile au fost pecetluite de un fel de tată primitiv, este lecția fantasmei „un copil este bătut”, cea care se articulează scenei primitive, scena inițială a iubirii...

Fantasma „un copil este bătut” expune contradicția brută a dorinței...

Un copil este bătut pentru că el se masturbează, și de ce se masturbează el dacă nu pentru a-și părăsi mama, adică pentru a avea falusul și deci pentru a nu mai fi falusul...

Masturbarea, este cunoscut, este libertatea...

El juisează așadar de lovituri, fiind totodată feminizat de un tată care îl bate, el este așadar în același timp masculin și feminin...

În scena „un copil este bătut” copilul se divide între actor și spectator, între masculin și feminin, este totodată rădăcina psihică a bisexualității sale și a contradicției interne a dorinței sale...

El nu va fi iubit de acest tată său decât dacă el era o femeie suportând acuplarea...

Este prea bine ceea ce el ar vrea, dar ceea ce mai ales nu vrea...

Este nucleul lui Unglauben (incredibilul) a ceea ce subiectul nu vrea absolut deloc să știe...

Și ce va face acest copil care juisează sub lovituri?

El va proiecta propria sa feminitate în afară, el se separă de femininul său și îl face să renască în fantasma scenei primitive...

Astfel ia formă scena crucială a vieții amoroase, care este prinsă între iubirea feminizată a tatălui și dorința masculină a femininului respins...

Gelozia este firul cu plumb al acestei scene...

Acest feminin care tocmai a fost proiectat nu mai este absolut deloc matern...

Insist asupra acestei diferențe majore care există între mamă și această femeie de vis care se naște din fantasma însăși, ca un fel de halucinație ideală, dacă putem numi astfel proiecția jumătății feminine a fiecăruia...

Este un ideal pentru bărbați ca și pentru femei...

Ea nu mai este un avatar al mamei...

Femeia dorită este fiica arhi-tatălui, a celui care bate și a celui care face să juisezi, ea este prostituata sa, ea are statura lui Athena, născută din coapsa lui Jupiter, este Beatrice a lui Dante, Laura a lui Petrarca...

Femininul este astfel o excepție în ordinea universului...

Este el, principiul negației care fondează legea...

Este pornind de la descoperirea acestei cauze a dorinței feminine universale că complexul lui Oedip este solubil în schimbul sexual...

Este un schimb cu această fiică tatălui, cu care rivalitatea se declanșează...

Este prea bine scenografia tuturor scenelor de seducție isterică, adică normale, atunci când ele se termină printr-o agresiune contra seducătorului...

Adaug o notă de azi dimineață...

Această agresiune contra seducătorului este normală, aș spune, este norma transgresivă internă dorinței însăși...

Și aș vrea să vorbesc despre acuplarea unui lapsus de gură și a unui lapsus de ureche: o prietenă apropiată m-a învățat ieri despre un eseu al lui Michel Guibal, un mare descoperitor al Chinei și al inconștientului ei, cum știți poate...

Iar această prietenă îmi spune, în loc să-mi spună Michel Guibal, ea spune Michel Gerard, iar eu i-am răspuns că nu cunoșteam...

Fusesem pus la locul mortului și nu voisem s-o știu...

Este astfel că s-au acuplat două lapsusuri în numele spiritului unui mort...

Adaug că, la scara unei culturi, paricidul face să se nască o astfel de culpabilitate încât face să renască tatăl altundeva, de exemplu în

pecețile religiei, unde raportul sexual este forclus, în același timp în care este inventată această neverosimilă figură a unui tată care ar spune nu castrării...

Este, așa cum o evocam adineauri, o reieșire a forcluziunii...

Tatăl care bate, tocmai a fost destinat unei morți spirituale nu pentru că ar fi proprietarul mamei, ci pentru că este un seducător incestuos...

De partea ei, iubirea mamei tocmai a fost suplantată de dorința femeii, iar tatăl tocmai a fost paricidat....

Este deci prea bine, apusul complexului lui Oedip, chiar dacă soarele se va ridica în zori...

Raportul sexual este o renaștere, dar actorii săi nu ar ști să spună a ce...

În ce privește spectatorul, el nu poate să-l perceapă...

Este pentru că e obscen, în sensul în care miza sa este în afara scenei, spirituală, el scapă vederii...

Ceea ce ușurează carnea, sparge ochii...

Este un spectacol la fel de sacru ca și un sacrificiu, atunci când spiritul își ia zborul cu strigătul orgastic...

Învins de către fiu, spiritul tatălui scapă într-un strigăt....

Miza erotismului este misterul terestru al pater filioque et spiritus sancti...

Corpul se dedublează într-un fel de moarte și renaștere, care este miza raportului sexual...

Este o pasiune care consumă un corp pentru a lăsa de acolo să renască un altul...

Avatarul final al pulsiunii de moarte a redus tatăl la spiritul său...

Conclud...

Pentru un copil, să se identifice falusului, asta ar fi fost să moară, iar la capătul lanțului iubirii, același falus intră înscenă și își înfilează deghizarea sa erotică...

La celălalt capăt al vieții este strigătul prim al bebelușului care se eliberează...

Cui, strigătul, aparține el? aproape nimănui... El debarasează, este tot, el curăță de o moarte filială... Fulgerul său disipă noaptea incestului...

Strigătul copilului îl eliberează, iar acest strigăt dublează continuu întreaga viață...

Strigătul nostru de început ne însoțește, după această punere în muzică, în gângureală, după ce a servit la forjarea cuvintelor, după ce a scris poeme...

Căci poemele nu sunt decât strigăte ce rimează...

Orgasmul este poemul ce rimează cu strigătul de început... Este scena întotdeauna deja primitivă a iubirii...

Și iată...

detalii:

Cristian Andrei Tătaru, psihanalist

Societatea Română de Filanaliză

filanaliza@gmail.com

0748108107

Formare în psihanaliza lacaniană - Charles Melman, Asociația Lacaniană Internațională (2012-2015)

Licență și master în filosofie - Virgil Ciomoș, UBB Cluj Napoca, (2005 – 2008 – 2010)

TEZĂ LICENȚĂ:

Principiul Tantric ca Principiu al Oglinzii și ca Princinpiu Topologic

În mitologie, metafizică și matematică

F+F=F, Y+Y=Y, 1+1=1, 0+0=0, ∞+∞=∞, sau Principiul Reflexiei, Reversiei și Resorbției

TEZĂ MASTER:

Principiul Tantric ca Principiu al Recepției, Reacției, Reflexiei, Reversiei și Resorbției înMitologie, Filozofie, Fizică, Ezoterism și Matematică

Y+Y=Y, F+F=F , 1+1=1, 0+0=0, ∞+∞=∞

Problema înfășurării, învăluirii, implicării, intenționării și însemnării principiilor

Studii în psihologie UBB Cluj (2003-2008)

Cercetare asupra posibilității de existență, elaborare și evaluare a unei psihologii pure

Licență în psihologie - Cristina Denisa Godeanu, Universitatea București (2014)

Teză de licență: Problema subiectivității în psihanaliza lacaniană

Studii doctorale, filosofie, UBB Cluj - Basarab Nicolescu (2010-2016) și Universitatea București - Vasile Morar (2016-2017)

Tantrismul - esoterism și dezvoltare personală - o abordare transdisciplinară

Despre Un principiu, „nu există raport sexual” pentru psihanaliză, „nu există Dumnezeu” pentru religie, „nu există adevăr” pentru știință, „nu există secret” pentru esoterism – o abordare transdisciplinară

Funcția subiectivării și câmpul juisării între o etică a dorinței și o estetică a realului la Jacques Lacan

servicii:

Analiză personală...

Seminar de formare în teoria și practica psihanalizei...

Adresate și accesibile tuturor persoanelor interesate, fără condiții prealabile...

PSIHANALIZA LACANIANĂ - o revoluție a subiectivității...

NON MEDICALĂ - nu este un set de tehnici...

NON PSIHOLOGICĂ - nu este un sistem complet...

NON TERAPEUTICĂ - nu este o viziune asupra lumii..

NON SPIRITUALĂ - nu este un ghid al vieții...

O DEMASCARE - a înțelepciunii, a adevărului, a binelui, a frumosului, a iubirii, a legii...

Experiența subiectivă în psihanaliză:

În Discursul analitic - singurul raport în vorbire în care obiectul, știința și subiectul conștientului apar în lipsă...

În Dispozitivul analitic - singurul raport între corpurile vorbitoare în care obiectul, știința și subiectul inconștientului sunt puse în act...

În Câmpul analitic - singurul loc de formare în psihanaliză...

2017.05.20. Trei conferințe de psihanaliză lacaniană

11.40 -12.20 - Creștinism și psihanaliză - corespondențe, rezonanțe și transfuziuni între a doua Naștere, a doua Moarte și a doua Venire...

”Dumnezeu este Inconștient” - Jacques Lacan

„Suntem într-o epocă în care va trebui să decidem cine există și cine nu există...

Dacă Dumnezeu nu există, sau dacă femeia nu există...

Este aici o miză fundamentală, o miză pentru care am fost depășiți, mișcările sociale au depășit complet asociațiile psihanalitice, care, niciuna, nu a luat poziție privind această miză a civilizației cu adevărat esențială...” - Gerard Pommier, psihanalist, Paris

17.40 -18.20 - Cinci registre ale inconștientului...

„Inconștientul este structurat ca un limbaj...” (imposibilitate) - Jacques Lacan

Inconștientul în imaginare, ca structură a Topologiei... (inconsistență)

Inconștientul în gândire, ca structură a Timpului... (indemonstrabilitate)

Inconștientul în juisare, ca structură a Vieții... (incompletitudine)

Inconștientul în privire, ca structură a Sexualității... (impotență)

Inconștientul în vorbire, ca structură a Logicii... (indecidabilitate)

18.20 -19.00 - Actualități ale psihanalizei...

Între neuroștiință și neuroteologie...

Între filosofie și antropologie...

Între meditație și mitologie...

Între matematică și metafizică...

Între mistică și erotism...

Între experiență și ek-sistență...

Între Unul și Altul...

2017.05.26. Inconștientul ca destituție, între debilitate, delir și decepție

2017.05.28. Seminar de formare în psihanaliză

2017.06.19. Actualități ale psihanalizei - între neuroștiință și neuroteologie

CUM NEUROȘTIINȚELE DEMONSTREAZĂ PSIHANALIZA,

Gerard Pommier, 2004

Există o libertate a subiectului în ciuda științei (inconștientului)?

Pentru a stabili poziția respectivă a subiectului și a științei, trebuie mai întâi să examinăm ceea ce-l determină pe primul, ceva care este de ordinul unei științe. Prima determinare pe care o suferă un subiect, este cea de a fi obiectul unei juisanțe a Altuia, ceea ce el acceptă până la un anumit punct, dincolo de care respinge juisanța în exces. Dacă juisanța s-ar realiza până la capăt, corpul încântat s-ar reduce la bulimia unei guri, la un anus în defecație continuă, la un cântec fără sfârșit, la o ejaculare infinită. Acel corp „pur obiect” nu ar avea alt subiect decât pe Altul al dorinței. Refularea impune o limită, nu pentru că subiectul s-ar refuza juisanței, din contră, el adoră asta, ci pentru că juisarea până la capăt l-ar anula. Limitarea nu succedă unui interzis sau educației, ea este condiția unei subiectivități care impune o limită la ceea ce totuși ea vrea. Modalitatea după care un subiect se opune la ceea ce îl determină constituie simptomul său, din care psihanaliza actualizează subiectul. Această limită corespunde nașterii unui subiect, în momentul în care el respinge obiectivarea. Primul strigăt al copilului ilustrează acea respingere, care-l situează ea însăși ca interioritate prin raport cu acest exterior respins. Un animal nu strigă la naștere. El se naște, nimic mai simplu.

Dacă ar fi definit doar prin acea respingere, subiectul n-ar fi decât un efect, căruia ar trebui să-i fie conjuncturată existența pentru a da seama de conștientă și de liber arbitru. Dar acel biet subiect nu apare astfel decât asemeni unui covariant, handicapat de mastodonții cibernetici care-l înconjoară, începând cu inconștientul! Inconștientul dispune de redutabile bănci de date unde sunt stocate detaliile infime ale romanului familial, pus în pliul culturii locale și al istoriei

filogenetice a omenirii: în fața determinismelor unei astfel de mașinării, cum să menții ipoteza unui subiect pentru a defini ceea ce seamănă mult mai mult unui obiect, simplă marionetă a inconștientului?

Un astfel de subiect s-ar reduce la acela care neagă această mașinărie. Maestru al negației, „el” ar scăpa astfel determinismelor, ar fi liber în măsura trădării sale. De la nașterea sa, libertatea sa ar consta să spună nu strigând, iar mai târziu simptomurile ar înlocui această negație. Dar actul de a spune nu nu scapă determinismelor, este doar o contra-determinație, care dă iluzia libertății. Subiectul rămâne efectul unei conjuncturi în care el se dezbate. „El” nu este decât un eroic rezistând, care știe poate să se facă respectat, dar îi lipsește o existență pozitivă. În fapt, negația refulează determinismele care, devenite inconștiente, continuă să piloteze subiectul fără ca el să-și dea seama, el este comandat de ceea ce ignoră, iar pretinsa sa libertate nu e decât un afect proporțional inconștienței sale. Putem astfel să contestăm existența vreunei libertăți căci totul pare determinat. Experiența nu atestă de altfel decât prea mult greutatea oracolelor asupra destinelor noastre. Subiectul uman este în această privință mai puțin liber decât orice animal, care adecvat ființei sale, realizează instinctele sale fără stări de suflet. Ce diferență de libertate între om și frații săi inferiori care își locuiesc corpul atât de natural. Oricare ar fi capacitatea unui om, el nu e niciodată într-adevăr adecvat organismului său, de care rămâne separat prin adâncimea limbajului. Egale lor înșile, animalele sunt mai libere decât oamenii.

Există o altă libertate decât cea de a nega determinisme? Acea problemă rămâne fără ieșire fără conceptul supradeterminării. Numeroși filosofi evaluează rău diferența între determinare și supradeterminare. Filosofii conștiinței consideră conștiința intențională drept transcendentă, ea nu aparține lumii, căci o constituie. Pentru ei subiectul conștiinței se localizează în exteriorul a ceea de ce este conștient. După Kant, și filosof după filosof, subiectul transcendental afirmă contra evidenței gratuitatea libertății, când de fapt ea are un preț. Egoul transcendental, care desemnează ceea ce scapă experienței, dar permite realizarea ei, nu s-ar ști să se supună legilor cauzalității, nu-l

putem studia cu metodele științelor naturii, iar el rezistă determinismului psihic, deviației obiectivante care, după Husserl, ar fi fost „fatala eroare de orientare” a lui Freud. Dacă subiectul ar fost determinat, ar fi fost un obiect, și nu am mai putea vorbi nici despre subiect, nici despre subiect al conștiinței.

Dar Freud n-a vorbit niciodată despre determinism! Din contră a introdus conceptul supradeterminării. Supradeterminarea nu înseamnă cauzalitate multiplă, ci o cauzare care implică în interiorul ei însăși propria contradicție. Este de exemplu cazul traumei sexuale care se produce atunci când iubirea generează teama de a fi violat(ă) de persoana iubită însăși. Cauzalitatea unui simptom rezultă din determinisme contradictorii care, luate izolat, nu explică nimic. Este motivul pentru care nu-l putem vindeca prin explicații. Libertatea nu începe decât cu determinațiile atât de contradictorii între ele încât obligă subiectul să aleagă. Această libertate forțată și paradoxală a omului recunoaște în același timp alienarea sa. Inconștientul funcționează la nivelul supradeterminării, care obligă subiectul să aleagă între mai multe posibilități. Cauzalitatea și libertatea sunt astfel în mod egal inevitabile. Înseamnă de altfel să dai seama de experiență, subiectul știe nu doar să reacționeze, ci și acționează. Departe de a fi pasiv, acel bun mic diavol se află în ciuda a toate la postul de comandă a inconștientului. El deschide închisoarea sa cu cheia contradicției.

Libertatea sa se afirmă deci în doi timpi, pe de-o parte grație negației, pe de alta, grație alegerii care califică libertatea sa forțată. Actul de a spune nu inițiază o libertate care rămâne prinsă în ceea contra a ce subiectul luptă. Nu mai este cazul atunci când el trebuie să facă o alegere. O astfel de supradeterminare nu se eliberează totuși de cauzalitate, căci ea se decide pornind de la determinații. Este vorba deci despre o libertate relativă, dar totuși întreagă. Subiectul nu reneagă determinismele, cum ar putea?, ci între doi termeni, unul va fi ales, în timp ce altul va rămâne sub o formă denegată. Unei cauzalități contradictorii subiectul opune o denegație, nu se supune determinismelor, pe care rebeliunea sa le recunoaște totuși în mod denegativ. De exemplu, tatăl este totodată iubit și detestat. Dacă

subiectul alege conștient iubirea, partea detestată va reveni la suprafață sub forma unui obiect fobic, prezentare denegată a urii de tată. Denegarea menține contradicția făcând o alegere, ea este indicele gramatical al supradeterminării.

Am fi putut crede că jocurile sunt jucate după copilărie și că, atunci când subiectul acționează fericit, libertatea este doar efectul euforic al inconștienței sale. Această libertate devine mai puțin amuzantă atunci când ea corespunde unei alegeri. Subiectivitatea reînnoiește astfel problema cauzalității și a determinismului. Determinațiile psihice sunt dialectic contradictorii, contrar determinațiilor naturale, iar ceea ce cauzează dorința umană nu se situează în ordinul unui răspuns la ceea ce ar fi scris dintotdeauna, ci, din contră, este o inovație dincolo de orice determinație. Acest spațiu între o cauzalitate întotdeauna viitoare a subiectului și determinisme situează psihanaliza în raport cu alte științe. Natural, ca știință, psihanaliza tratează determinismele, dar subiectul uman nu vrea acele determinisme pe care le-a refulat! El acționează, și ceea ce refulează în același timp cauzează o dorință care-l chemă de dinaintea lui.

Opuși tezelor omului mașină, senzualiștii compară creierul cu o marmură brută sculptată de o mână exterioară. Această metaforă poetică uită totuși supradeterminarea subiectivă, căci abia începe marmura să fie modelată că se și animă, că intră el însuși în scenă, se desfășoară, acționează, până la punctul în care activitatea sa dispune altfel planul vrut pentru el, adică determinațiile. Subiectul spune nu la ceea ce-l determină, la această mână a sculptorului pe care-l iubește și reneagă. Marmura ia formă sub sub lovitura acestei iubiri renegate. Structura psihică procede în modul în care un subiect spune nu dorinței Altuia. Acele modalități ale negației în raport cu determinismul se rezumă la refulare pentru nevroze, la denegare pentru perversiuni, la forcluziune pentru psihoze. Subiectul însuși este mai mare decât constrângerile cărora rezistă. El nu se reduce la nici o determinare. În fapt, maestru al negației, el precede în forță ceea în ce s-a angajat. Fără această libertate a subiectului, psihanaliza ar fi vidă de sens și ea ar constitui, în cel mai bun caz, un exercițiu reeducativ fără speranță. Ea

are din contră un sens grație acestei libere poziții a subiectului, care comandă o structură căreia îi scapă, cura psihanalitică servește ceea ce o depășește.

Intrarea liberă,

Cluj Napoca, strada Victor Babeș nr.10 ap.8

Societatea Română de Filanaliză,

Telefon: 0748108107

2017.06.21. Actualități ale psihanalizei - între meditație și mitologie

Ce se întâmplă când două discipline pe care medicina ortodoxă le recunoaște în sfârșit, după decenii de neîncredere, ca fiind de cel mai înalt interes pentru bunăstarea ființei umane, când cele două discipline, așadar, care sunt meditația și psihanaliza, se întâlnesc pe un teren comun?

http://www.techniquesdemeditation.com/meditation-et-psychanalyse/

Etimologia releagă Meduza de meditație și metisaj. Ipoteza avansată este cea a unei îndelungi tradiții, încă actuală, care constă în decapitarea femeilor meditative în gândirea mitologică și simbolică.

http://www.fabula.org/acta/document8230.php

Mitul Psihanalizei, de James Hillman

https://books.google.ro/books?id=d4HdDQAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ro#v=onepage&q&f=false

Narcisse și Arsenics. Așa cum spune psihanaliza, există și interpretări fără cuvinte.

http://psychanalyse-paris.com/Narcisse-et-Arsenics

Buddhism și psihologia adâncimilor.

https://www.cairn.info/revue-cahiers-jungiens-de-psychanalyse-2014-1-page-185.htm

Freud versus Jung: Analiză versus Sinteză.

https://www.cairn.info/revue-recherches-en-psychanalyse-2011-1-page-99.htm

Despre mitul lui Eros. Între lipsa de ființă și știința de a face.

http://auriol.free.fr/psychanalyse/eros.htm

De ce Jung este la modă?

http://www.psychologies.com/Therapies/Psychanalyse/Inconscient/Articles-et-Dossiers/Pourquoi-Jung-est-a-la-mode

Antrenamentul autogen al lui Schultz.

http://obnet.chez-alice.fr/p043321.htm

Intrarea liberă,

Cluj Napoca, strada Victor Babeș nr.10 ap.8

Societatea Română de Filanaliză,

Telefon: 0748108107

Email: filanaliza@gmail.com

2017.06.23. Meditație și psihanaliză. Conferința Națională de Psihoterapie prin Relaxare și Simboluri ”Straja Psihică”

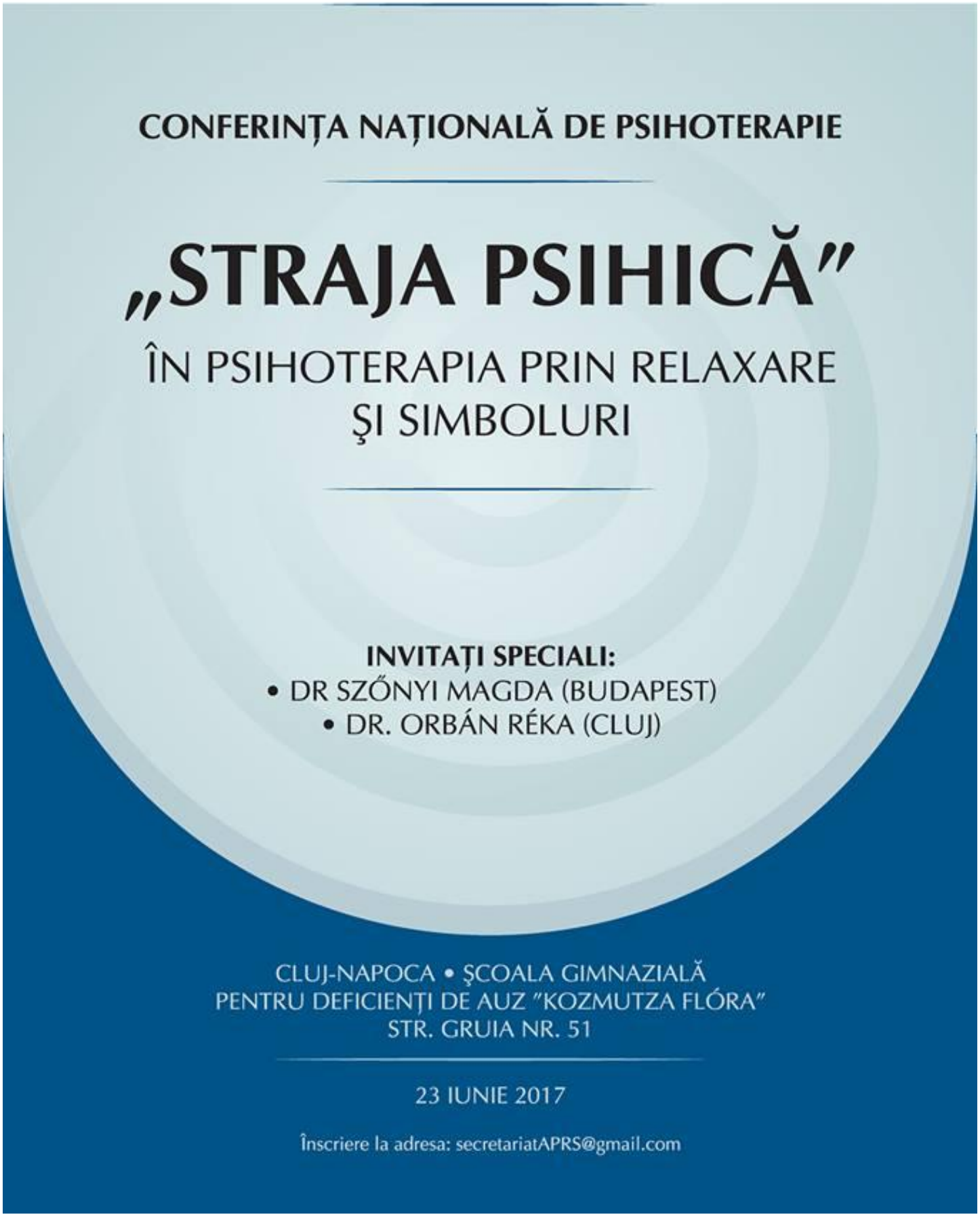

STRAJA PSIHICĂ

O explorare a conceptelor psihanalizei prin meditație...

O extindere a practicilor meditației prin psihanaliză...

O experiență a vorbirii libere din câmpul psihanalitic,

în trăirea minții și a corpului din cadrul meditației...

Flacăra de veghe, Focul viu, Flacăra trezviei, Focul sacru...

Gardianul pragului, Buddha protector, Păzitorul dharmei, Arhontele legii...

Lumina clară, Corpul de transparență, Dharmakaya (Corpul Legii), Corpul de diamant...

Trezirea, semnificantul maestru al psihanalizei pentru ultimul Lacan...

Pasa, Trecerea, stabilirea în Pasă, stăruirea în Prag, mentenanța Tăieturii, asumarea Castrării, discursul analitic, poziția analistului, asigurarea deschiderii inconștientului pe timpul curei, iată ceea ce face posibilă transmisia psihanalizei, ceea ce întreține viața câmpului analitic...

Straja psihică, Chiasma psihică (loc de origine și încrucișare al corpului și spiritului, al vieții și vocii), Prajna (focul înțelegerii nemediate)...

Focul lui Eros-Thanatos, Cinabrul, Kundalini, conjuncția beatitudinii cu vidul, a grației cu adevărul, a juisării cu dorința...

Destinul final al pulsiunii, articularea ei cu dorința, obiectul micuț a lacanian, obiect și cauză al dorinței și al pulsiunii, împlinirea sensului omului...

O viață a vieții, o voce a vocii, o privire a privirii, o atingere a atingerii, o mișcare a mișcării, o juisare a juisării, focul de gheață, focul din apă, Stela Maris (steaua din mare)....

Vineri, 23 iunie 2017

Rezumat:

„Corp, vorbire și minte” apare ca aproximare a ființei umane din perspectiva buddhismului, „real, simbolic, imaginar”, din perspectiva psihanalizei, așadar două dintre, cum spunea Ioan Petru Culianu, cele mai „profunde și detaliate hărți ale experienței umane”.

Renunțarea la tehnică sau metodă în observarea lor este de asemenea unul din locurile comune celor două abordări, conducând la un „asta este asta” în cadrul meditației, și la un „asta nu este asta” în cadrul psihanalizei.

Încercăm să explicăm acest salt în experiență prin deplasarea de accent în psihanaliză asupra vorbirii libere, o observare a vorbirii cu vorbirea, o deschidere spre câmpul inconștientului, ca fond încă netematizat în tradiția culturală anterioară.

Este vorba despre o deplasare de la adevărul ca sens la adevărul ca „juisare”, o deschidere prin psihanaliză spre un „câmp al juisării”, marcat de câteva concepte cheie: straniul, străinul, strânsul, strâmtul, straiul și straja.

Cuvinte cheie:

corp, vorbire, minte, real, simbolic, imaginar, straniu, străin, strâns, strâmt, strai și strajă.

Meditație și psihanaliză

Vom începe de la ideea de „joc”, de la faptul de a fi „prins în joc”. Cu toții suntem prinși, mai mult sau mai puțin, într-un anumit „joc”.

Am putea explicita mai mult acest concept de joc dacă l-am defini ca joc al vorbirii și al vieții, un dublu joc așadar.

Cadrul jocului implică patru poli, al jucătorului, al celuilalt (celorlalți), al mizei jocului și al enigmei, al codului, al descifrării lor.

Elementul imediat următor este cel al legii, al regulilor jocului, și el cu două aspecte, cel de nume al regulii și cel de numire a regulilor, așadar corespunzătoare celor două domenii ale vorbirii și ale vieții.

Ceea ce contează însă este principiul fundamental, care privește ieșirea din joc: „singura modalitate este de a juca cu un adversar mai inteligent”.

Prin urmare, o pierdere repetată a jocului, pentru a-l putea părăsi, a pierde pentru a câștiga.

În acest domeniu, al meditației și psihanalizei, unii dintre cei mai buni jucători, chiar și după zeci de ani de la moartea lor, rămân Sigmund Freud și psihanalistul francez Jacques Lacan, în principal de partea psihanalizei, iar, preponderent de partea meditației, Carl Gustav Jung și psihoterapeutul german Johannes Heinrich Schultz.

Dar, vom începe, într-un fel, cu finalul, cu finalitatea, în meditație și în psihanaliză, am putea s-o numim fericire, este în fapt vorba despre extază.

O primă diferență este că în psihanaliză extaza nu este finalul, ci începutul, câmpul inconștientului fiind tocmai extatic, în afara experienței.

Dispozitivul, cadrul analitic al vorbirii libere este în fond un procedeu extatic, dar o extază „inconștientă”, un fond al diferitelor forme de extază.

Există patru forme ale extazei: autoscopică, de ascensiune, unitivă și disociativă. Sunt patru modalități de abordare: teologică, sociologică, psihanalitică și experiențială.

Dar mecanismul, resortul, este același: o parte din corp este neasumată sau lipsește, o identificare greșită, duplicată, înlocuită; o acționare, o cauzare sau o proprietate a experienței acestei părți de către altceva, altcineva; distincția Sine-Altul, dez-unitatea sine-corp.

În autoscopie sunt patru situații: 1.sinele în corp, iar dublul ca în oglindă, tablou... 2.corpul și lumea văzute alternativ din corp și din dublu (heautoscopie)... 3.sinele vede din dublu... 4.sinele nu vede nici din corp, nici din dublu...

Esența extazei din perspectiva experienței este că „o ființă demiurgică este ascunsă în vorbire și litere”.

Sunt patru etape ale experienței: 1.scrierea combinațiilor... 2.cântarea lor cu ritm respirator și poziții corporale... 3.imaginarea literelor pe o formă umană, rostirea lor, întoarcerea lor, absorția lor și gravarea în inimă, trezirea unui alt spirit în sine, cu forță și plăcere... 4.viziunea unei forme umane care vorbește despre Necunoscut, răspunde, revelează viitorul.

Extaza de ascensiune privește vizualizarea literelor colorate ale numelui urcând și incantații.

Extaza unitivă ține de ștergerea diferențelor finit-infinit, cunoscător-cunoscut, intelect-inteligibil, suflet-rădăcini, parte-universal, intelect uman-intelect activ.

Extaza disociativă cuprinde transa și posesia.

Meditația abordează experiența corpului și experiența minții, observarea lor, cu tehnică sau fără tehnică, maximul ei fiind fără tehnică, corpul liber și mintea liberă, observarea corpului cu corpul, observarea minții cu mintea, observarea senzațiilor cu senzațiile, observarea conținuturilor minții cu conținuturile minții, așa cum sunt, libere, în mișcarea lor.

Psihanaliza abordează experiența vorbirii, observarea ei, cu tehnică sau fără, maximul ei fiind fără tehnică, vorbirea liberă, așa cum este ea, observarea vorbirii cu vorbirea, conducând la o realizare a originii corpului și minții în vorbire și viață, ca două suprafețe Moebius ale câmpului inconștientului, o realizare a diviziunii, diferenței, a tăieturii, a „castrării” ca loc de emergență a formațiunilor inconștientului, o piatră a „castrării”, o „piatră de poticnire și scandal”, dar nu mai puțin „piatra din capul unghiului”.

Aparent, acest demers ar necesita o observare prealabilă a corpului și a minții, dar nu, tocmai datorită inversării poziției lor ca efecte ale vorbirii și ale vieții.

Așadar, descoperirea adevărului originar în vorbire este și o descoperire a adevărului realului biologic în care este prins, două adevăruri așadar,

dar fără a putea fi atinse, o trezire în nimic, o iluminare în stingere, un mai puțin decât nimic și un mai mult decât tot.

Există prin urmare doar două fire posibil de urmat în experiență, al vorbirii și al vieții, unul inconștient și unul real, dar, ca urmare a condiției umane, doar unul este accesibil, cel al vorbirii, chiar dacă în fapt, nici acesta, decât ca umbră, ca urmă, o dublă urmă, simbolicul și imaginarul, sensul corpului și al lumii.

Aceste urme, ca fire, simbolic și imaginar, împreună cu firele propriu-zise, firul inconștient al vorbirii ca inaccesibil, firul real al vieții ca imposibil, împletesc țesătura fantasmei, a mitului, a poveștii, o a cincea consistență, ca efect al „nodului", al condiției sale de posibilitate, „gaura", „cercul fără margine".

Deja adevărul inconștientului din vorbire este un nu-sens, iar adevărul realului din viață este un nu-juisare. Deși unite, cele două adevăruri nu au nici un raport unul cu altul, este vorba aici despre bine cunoscuta formulare lacaniană a „inexistenței raportului sexual".

Totuși, parcurgerea vorbirii în experiența analitică spre adevărul ei, este corelată, în meditația inspirată de psihanaliză, a antrenamentului autogen, cu o parcurgere a umbrei sale în viețuire, în mișcarea și trăirea biologică.

Este așadar o dublă parcurgere a fantasmei fundamentale pe firul vorbirii sau al vieții, pe urmele lor, pe fiecare dintre fețele lor, o dublă tură așadar a cercului benzii Moebius, urmând progresia obiect, știință și subiect.

Conceput ca o pregătire preliminară pentru experiența psihanalitică, antrenamentul autogen este ceva mai mult și mai altfel decât sinteza sau esența universului de practici și tehnici meditative din tradițiile orientale sau occidentale.

Așa cum psihanaliza demască în ansamblul teoriilor și practicilor spirituale și religioase structura fantasmei fundamentale infantile, inserată în viața corpului prin vorbire, tot așa, parcursul exercițiilor din trainingul autogen deconspiră în suita de experiențe transcendentale ale

teoriilor și practicilor meditative tradiționale structura vieții din realul biologic, prinsă în lanțul semnificant al limbajului.

Inaccesibilul pentru conștiință al semnificației inconștiente a fantasmei infantile întâlnește imposibilul pentru supra-conștiință al senzației viului.

Astfel, urmărind corelarea celor două aspecte ale vieții și vorbirii, în meditație și psihanaliză:

1.relaxarea tensiunilor corporale acompaniază căderea relațiilor de obiect, o renunțare la pulsiunea de prindere.

2.căderea corpului, senzația de greutate, însoțește căderea științei, o dezlegare a lanțului de semnificanți ai fantasmei, un echivoc al interpretării, o renunțare la pulsiunea de a ști.

3.căldura corporală, senzația de încălzire, prefigurează căderea ființei, destituția subiectivă, dizolvarea suportului imaginar al eului, regăsirea suportului obiectului mic a „pierdut” al fantasmei, o renunțare la pulsiunea de „a fi”.

4.pulsul, 5.senzația circulației sângelui, însoțește accesul la dorința inconștientă (o primă descifrare a fantasmei fundamentale), și la obiectul cauză al dorinței, obiectul mic a ca „lipsă”, ca nod prins în lanțul borromean al circulației sanguine, o dezlegare a misterului și o ancorare, o prindere a obiectului ca real al vieții corpului.

6.respirația, senzația aerului în plămâni și corp, realizează consistența ca lipsă a micului obiect a de partea vorbirii, a vidului spunerii și al vocii, o recuperare a „inspirației”, a „înțelegerii care ne are” cum spunea Heraclit, „care este în aer”, inversând ideea comună a „omului care are înțelegerea”.

7.căldura abdominală instituie suportul subiectului inconștient, subiectul presupus prealabil în practica analitică, un subiect absolut, chiar dacă un „subiect fără subiectivitate”, o recuperare a „ființei”.

8.răcoarea exterioară raportată căldurii interioare schițează cadrul și structura fundamentală a fantasmei, legând dorința subiectului inconștient cu realul obiectului mic a din câmpul marelui Altul.

Acest parcurs este optul interior sau banda Moebius. Linia vorbirii prinde adevărul inconștientului, linia vieții prinde adevărul realului. Aceste două adevăruri sunt corelate cu verbele auxiliare „a fi” și „a avea”, unul și același, dar și în pură diferență, la fel cum prinderea lor este reflectată în „a ști” și „a simți”, aflate într-o diviziune-indiviziune similară.

Adevărul din vorbire este „străin”, iar prinderea sa „stranie”, cel viețuire este „strâmt”, iar prinderea sa „strânsă”. Realizarea lor, a necesarului și imposibilului lor raport, este „straja” și „straiul”.

Putem aprecia metaforic „straniul” ca fiind dezvoltat de Freud, „străinul” ca fiind dezvoltat de Jung, „strânsul” de Lacan, iar „strâmtul” de Schultz. „Straiul” și „straja” rămân însă inaccesibile, ca orizont al dezvoltării fiecăruia.

În plus, din punct de vedere funcțional, le putem privi ca reacții, reflexii, reversii și resorbții reciproce. „Straniul” reprezintă imaginarul, „străinul” simbolicul, „strânsul” realul, iar „strâmtul” fantasma fundamentală, simptomul. „Straiul” ar fi adevărul inconștientului, vorbirea, iar „straja”, adevărul realului, viața.

Putem dezvolta apoi și unele „încarnări” ale acestor două adevăruri, semnul ca simbol și semnul ca literă, consoana și vocala, literele și cifrele, literele și punctuația, a fi și a avea, pe urmele așadar ale vocii și vieții, ale vorbirii și scrierii.

Bibliografie:

1. Idel,Moshe și Arzy, Shahar, Kabbalah, A Neurocognitive Approach to Mystical Experiences, Yale University Press, New Haven and London, 2015

2. Badou, Alain și Cassin, Barbara, Il n'y a pas de rapport sexuel. Deux leçons sur «L'Etourdit» de Lacan, Ouvertures Fayard, Paris 2010

3. Safouan, Moustapha, La psychanalyse: Science, thérapie et cause, Editions Thierry Marchaisse, Paris, 2013

4. Allouch, Jean, La psychanalyse est-elle un exercice spirituel ? : Réponse à Michel Foucault, Epel, Paris, 2007

5. Pommier, Gerard, Féminin, révolution sans fin, Pauvert Fayard, Paris, 2016

6. Culianu, Ioan Petru, Arborele Gnozei: mitologia gnostică de la creştinismul timpuriu la nihilismul modern, Polirom, București, 2005

7. Ranty, Yves, Le corps en psychothérapie de relaxation. de la sensation a la pensee, Éditions L'Harmattan, Paris, 2001

9. Hart, William, Arta de a trăi. Meditaţia Vipassana aşa cum este predată de S.N. Goenka, Herald, București, 2006

10. Gyatso, Gueshe Kelsang, Essence of Vajrayana: The Highest Yoga Tantra Practice of Heruka Body Mandala, Tharpa Publications, London, 1997

11. Jung, Carl Gustav, Cartea Roșie. Liber Novus, Editura Trei, București, 2011

12. Schultz, Johannes Heinrich, Antrenamentul autogen. Autodetensionare concentrativă - Încercare de prezentare clinic-practică, Editura Trei, București, 2011

13. Lacan, Jacques, Autres écrits, Editions de Seuil, Paris, 2011

14. Freud, Sigmund, The Uncanny, Penguin Books, London, 2003

Despre autor:

Cristian Andrei TĂTARU,

Formare în psihanaliza lacaniană - Charles Melman, Asociația Lacaniană Internațională (2012-2017)

Formare în psihoterapie prin relaxare și simboluri – Johanna Hegyi (2015-2017)

Licență și master în filosofie - Virgil Ciomoș, UBB Cluj Napoca, (2005 – 2008 – 2010)

Licență în psihologie – UBB Cluj (2003-2008) - Cristina Denisa Godeanu, Universitatea București (2014)

Doctorand în filosofie - Basarab Nicolescu, UBB Cluj (2010-2014) - Vasile Morar, Universitatea București (2016-2017)

Email: psihanalizalacaniana@gmail.com Telefon: 0748108107.

Concluzii

Esența condiției umane se află în diferența pe care o introduce în lumea vieții limbajul articulat, așadar vorbirea, citirea și scrierea.

Această întâlnire dintre viață și voce formează nodul existenței fiecăruia dintre noi.

În, din și prin acest nod, întregul câmp al experienței de fiecare zi este constituit, susținut și reconstituit.

Suferința umană este un tribut plătit acestui "nod gordian", "vorbit", "scris" și "citit" pentru fiecare dintre noi în copilărie, dincolo de primele amintiri, în teritoriile inconștientului.

Fiecare dintre noi se află de fapt într-o relație indirectă cu lumea, familia, cultura, propriile trăiri, etc, și o relație directă cu limbajul, cuvintele, spuse și auzite, lexicul și gramatica limbii materne. Esența principiului terapeutic se află în "relaxarea" acestui "nod" originar dintre viață și vorbire, un nod de altfel prezent mereu în fiecare clipă.

Psihoterapia prin Relaxare și Simboluri este cea mai bine dezvoltată abordare actuală a acestei terapii a "relaxării" în domeniul vieții, al realului biologic, iar Psihanaliza Lacaniană în domeniul "relaxării" vorbirii.

Relaxarea corpului și a vorbirii au constituit încă de la începuturile psihanalizei piatra de temelie a oricărei posibilități de terapie și, în fapt, și mai ales, a unei dezvoltări personale și spirituale superioare contextelor religioase clasice tradiționale.

Nu există metode sau proceduri în psihanaliză, pentru simplul motiv că nu funcționează, dar și dăunează (oricare ar fi aceste tehnici, metode, proceduri), atunci când ele se adresează unei subiectivități.

În psihanaliză nu există posibilitatea unei autentificări și a unei formări profesionale, experiența și actul, până chiar și formarea, unui

psihanalist sunt autorizate doar de la sine însuși, dat fiind că orice pretenție de autoritate în acest câmp al subiectivității ține de impostură.

O constantă a experienței e că nu există tipuri, tipologii, nici de clienți, nici de pacienți, fiecare este în mod absolut diferit, orice pretenție și încercare de caracterizare, diagnosticare, categorizare este mereu înșelătoare, injustă și absurdă.

Fiecare cufundare în acest câmp specific al psihanalizei, inconștientul, în sensul de incognoscibil, sau inaccesibil oricărei simbolizări sau imaginații, este fără durată (nu există durata), realizările și experiențele sunt instantanee și inaccesibile memoriei sau dorinței, ele cresc de la sine, precum viața.

Unul dintre principiile psihanalizei este să nu oferi sfaturi niciodată, tocmai pentru că ele nu pot fi niciodată ceea ce pretind, țin de registrul barbariei, al non-umanului, în sensul în care umanul este abținerea de la a sugestiona, seduce, sili, manipula, forța, etc., pe altcineva. Iar în ce privește a recomanda cuiva psihanaliza, în psihanaliză, asta nu se face niciodată.

2017.08.21-27. Școală de vară „Psihanaliză – Filanaliză” , conferință și seminar

Psihanaliză <> Filanaliză - scoală de vară, conferință și seminar

Școală de vară: 21-27 august 2017, între orele 19:00 și 22:00

Conferință: Vineri, 13 octombrie 2017, ora 19:00

Seminar: În fiecare vineri, ora 19:00, începând din 20 octombrie 2017

Practica psihanalizei, analiza personală și analiza de formare, constituie ceea ce este psihanaliza propriu zis...

Nu există teorie a psihanalizei pentru că nu există psihanaliză în teorie...

Câmpul psihanalizei, câmpul inconștientului, este în vorbirea liberă în dispozitivul analitic:

-divanul și fotoliul,

-vocea,

-locul din care vorbești,

-locul căruia îi vorbești.

Analiza personală este și analiză de formare dacă dorința de analiză devine dorință de transmisie a analizei...

Analiza nu este nici psihologie, nici filosofie, nici spiritualitate, nici religie, nici psihoterapie, nici știință, nici tehnică, nici artă, nici metodă, etc....

Efectele analizei nu depind de nici de poziția analistului, nici de formarea analistului, nici de dorința analizantului, nici de prețul analizei, nici de inspirație, nici de intuiție, nici de imaginație, nici de așa zisa orientare teoretică, etc...

Efectele analizei depind doar de menținerea cadrului analitic: vorbire liberă adresată (locurile vorbirii), la orizontală, cu ochii închiși...

Analiza nu este altceva decât o conversație banală între analist și analizant, o vorbire a dorinței și o dorință a vorbirii...

Situarea acestei vorbiri în câmpul analitic al inconștientului, îi aduce beneficiul unei efectivități post-active, retro-active și inconștient-active...

Cu alte cuvinte, efectele sunt imposibil de aflat, simțit, memorat, reprodus, evaluat, prevăzut, etc...

Urmările analizei vor fi întotdeauna mai bune, mai rapide, mai puternice, mai durabile, mai valoroase, etc.. prin acest simplu fapt al renunțării la intenția de sugestie, de vindecare, de terapie, de seducție, de manipulare, de forțare, și în fond de escrocare...

Așadar analiza nu este o teorie, nici o metodă, nici măcar o practică, și nici chiar o experiență...

Ea este pur și simplu o deschidere, accesibilă și inapropiabilă oricui interesat, fără efecte periculoase și fără pretenții miraculoase...

Participarea liberă,

Societatea Română de Filanaliză,

Cluj Napoca, strada Victor Babeș nr. 10 ap.8,

Informații și înscrieri:

Email: filanaliza@gmail.com

Telefon: 0748108107

2017-2018. Introducere în psihanaliză, seminar

2017.10.26. Psihanaliză: autocunoaștere, autocontrol, autonomie, autogenerare...

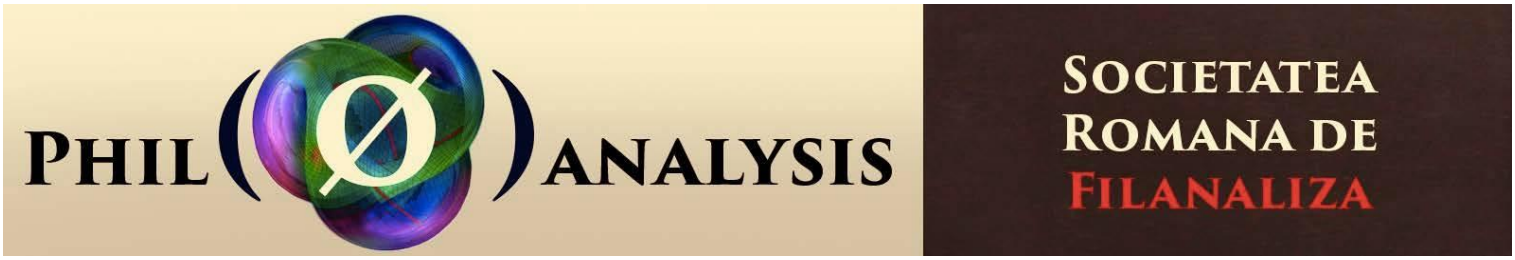

Cele 4 aspirații imposibile: Autocunoaștere, Autocontrol, Autonomie și Autogenerare.

Cele 4 moduri ale delirului, decepției, debilității și destituției.

2017.11.10. Patru conferințe de psihanaliză, Timișoara

Vineri, 10 noiembrie 2017, ora 14:20,

Timișoara, Casa Tineretului, Sala Mare,

AUTOGENICS 3.0: NOUA CALE SPRE MINDFULNES ȘI MEDITAȚIE - LUIS DE RIVERA

„Autogenic Training - concentrare pasivă, relaxare - Schultz... Autogenic Therapy - acceptare pasivă, neutralizare - Luthe... Autogenic Analysis - meditație, auto-dezvoltare - Rivera...

„Nu există conflicte între formele de meditație serioase și autogenics, ele antrenează aceleași părți ale creierului, lucrează pe aceeași natură umană...

Autogenics 3.0 oferă cel mai eficient, cel mai complet și cel mai sigur drum pentru practicanții vestici: Basic Autogenics, Feeling Meditation, Analiza Autogenică, Modificarea Autogenică, Reconstrucția autogenică."

Sâmbătă, 11 noiembrie 2017, ora 11:00,

Timișoara, Casa Tineretului, Sala Mică,

FÂNTÂNA ADEVĂRULUI. PSIHANALIZA ȘI ȘTIINȚA - MOUSTAPHA SAFOUAN

„Psihanaliza ne arată că omul se definește ca un animal care vorbește pentru că el trăiește într-o lume care locuiește limbajul...

În ce privește adevărul, el este ceea ce cere subiectului din momentul în care vorbește... este o pasiune infantilă, și într-atât spusă primordială...

În experiența analitică el este ceea ce se ascunde în adâncul fântânii simptomului și ceea ce se face înțeles în echivocul limbii, ca jumătate cuvânt..."

Sâmbătă, 11 noiembrie 2017, ora 20:20,

Timișoara, Casa Tineretului, Sala Mare,

ALTULSEX: DE CE EXISTĂ EXCITAȚIE SEXUALĂ MAI DEGRABĂ DECÂT NIMIC? - JEAN ALLOUCH

„Freud pusese preliminariile. Singurul, totuși, care să fi enunțat al său „Nu există raport sexual", Jacques Lacan nu s-a putut autoriza acolo decât distingând un registru inedit al sexualului, diferit de ceea ce analiștii (el inclusiv) exploraseră până atunci: complexe, stadii, pulsiuni, fantasme, falus, obiecte parțiale, micul a, plus-de-juisare, etc. Acolo unde lipsește raportul sexual, partenerii sunt tot atâtea personaje ca de teatru ale unui mare Altul inexistând. Făcut prezent prin

interpunerea lor, este de fiecare dată vorba despre marele Altul luat ca și corp, despre Altulsex. Să realizezi că nu există cu el raport sexual care să se poată scrie relevă de o experiență traumatizantă. Este totuși acolo, după Lacan, locul în care fiecare are întâlnire cu libertatea sa.

Erotica nu se pretează să fie concepută în mod simplu unitar. Care ar fi așadar motivul unei astfel de împărțiri? Fără a prejudeca alte răspunsuri posibile, prezentăm aici pe cel pe care Lacan îl indica, nu sub forma unui discurs susținut, ci prin atingeri succesive, ici și colo dispersate, după ce a fost recunoscută inexistența raportului sexual. Astfel se clarifică chestiunea propriu psihanalitică (chiar dacă de alură filosofică): de ce există excitație sexuală mai degrabă decât nimic?”

Duminică, 12 noiembrie 2017, ora 19:00,

Timișoara, Casa Tineretului, Sala Mică

„CAZUL PARAMORD. OBSESIE ȘI CONSTRÂNGERE PSIHICĂ AZI. O RÂNDUNICĂ NU ADUCE PRIMĂVARA” - PIERRE-HENRI CASTEL

„Psihanaliza ca fapt moral total... O trecere de la paradigma culpabilității la cea a rușinii, de la injoncțiunea auto-controlului la cea a autonomiei, de la modalitatea transmisiei la cea a transformării psihanalizei...Ce putem face azi pentru psihanaliză?...Trebuie să terminăm cu transmisia... Trebuie să ne riscăm la o muncă care este cea a transformării psihanalizei... Este vorba de două nivele, mai întâi o muncă „bioniană” destul de clasică, cea a unei a doua gândiri, după ani de reflecție și supervizări „altundeva” decât grupul căruia datorezi formarea analitică... Apoi, propriu zis dimensiunea transformării, transformarea psihanalizei.

Cazul „Paramord” pune chestiunea riscului, cea a construcției cazului, dar nu numai... Riscurile, așadar, cele care le-am asumat, dar și pe care le-am descoperit apoi... Interesul, ceea ce încerc, este ca riscul să fie cât mai mare posibil, căci aceasta obligă dezbaterea să devină cu adevărat critică, aceasta forțează eventualii cenzori să iasă dintr-o poziție în care s-ar mulțumi să restabilească ortodoxia.”

2017.12.04. Cinci aspecte ale experienței în psihanaliză

1.Analiza personală

Recepție – Transfer – Semnificație – Pierdere - Imaginar – Vorbire –
nu există **Durată** - nu există Autocunoaștere – a Ști – Religie – Oedip – obiectul mic „**a**”

2.Analiza didactică

Reacție – Transmisie – Semnificanță – Privare - Simbolic – Privire –
nu există **Distanță** - nu există Autonomie – a Fi – Știință – Apollo –
semnificantul lipsei Marelui „**Altul**”

3.Analiza de control

Reflexie – Transgresie – Semnificat – Frustrare - Real – Atingere –
nu există **Direcție** - nu există Autocontrol – a Avea – Magie – Dionysos – semnificantul funcției „**Falice**”

4.Analiza de formare

Reversie – Transformare – Semnificant – Castrare - Fantasmă – Scriere –
nu există **Diferență** - nu există Autogenerare – a Juisa – Artă – Uranus – există „**Unul**” în real

5.Analiza finală

Resorbție – Transcesie – Semn – Lipsă - Sintom – Mișcare –
nu există **Dialog** - nu există Autodeterminare – a Face – Psihanaliză – Chaos – nu există „**Femeia**”

2018.01.12. Jacques Lacan - "O altă psihanaliză"

"Nu există psihanaliza."

"Nu există psihanalistul."

"Există psihanaliză."

"Există psihanalist."

Psihanaliza lacaniană este o altă psihanaliză, cealaltă psihanaliză, o demascare radicală a ființei, a științei și a sexualității.

2018.01.28. Schreber - nevropatie, paranoia, psihoză. Perspective psihanalitice

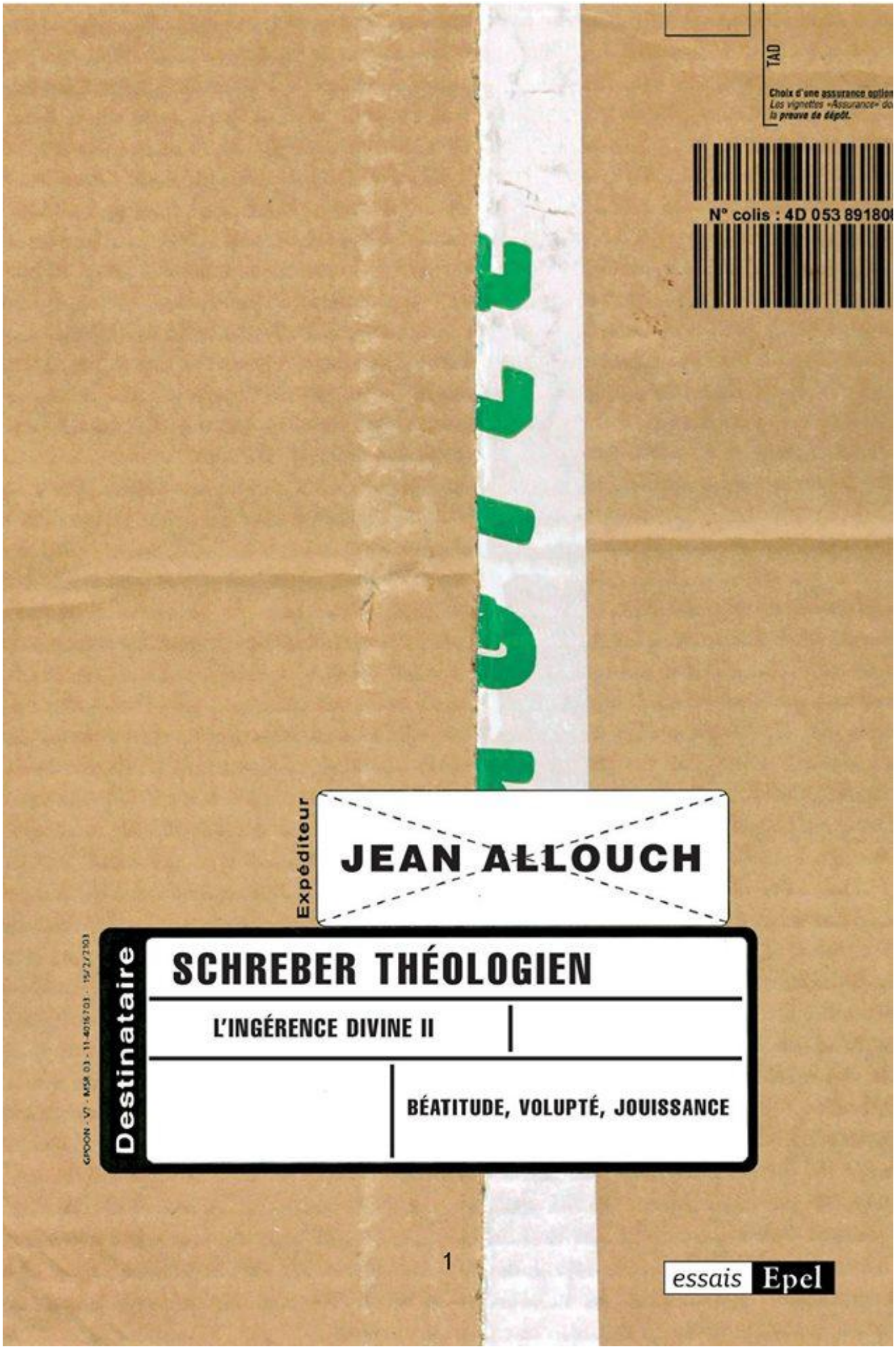

1903. “Memoriile unui nevropat” - Daniel Paul Schreber

1911. “Președintele Schreber, un caz de paranoia” - Sigmund Freud

1956. “Psihozele” - Jacques Lacan

2013. “Schreber teolog. Ingerința divină II” - Jean Allouch

ASOCIAȚIA LACANIANĂ INTERNAȚIONALĂ

Seminar de iarnă 2018, „FEMEIA ESTE VIITORUL BĂRBATULUI” semnat, Daniel-Paul Schreber

De sâmbătă 20 ianuarie 2018 ora 9:30 până Duminică 21 ianuarie 2018 ora 17:30, la Spitalul Pitié-Salpêtrière - Amfiteatrul Charcot

Charles Melman , 23 iunie 2017

„Care este trăsătura specifică a nebunului? O juisare privată care nu ar putea fi împărtășită. Răspuns greșit. Ar fi să uiți masturbatorii, obsesionalul și apoi de asemenea delirurile în doi sau colective. Este să fi supus semnificantului fără să dispui de alteritatea necesară pentru a te proteja și a-l judeca. Dar să-l judeci în numele a ce, de ce nu, așa cum e cazul deseori, în numele nebuniei? Este să te iei în serios și să ignori seamănul. Îl considerați voi pe cel sau pe cea pe care o iubiți drept seamăn? Este să ceri completitudinea, totul. Dar nu există totuși un tot, orice x φ de x? Eu nu mai știu ce ar fi nebunia. V-am întrebat despre trăsătura unară, voi răspundeți despre ființă. Iată foarte bine trăsătura nebuniei comune. Vreți să mă faceți să înțeleg că trăsătura nebuniei ar fi des-ființa des-ființei? Credeți că aș vrea să vă fac să înțelegeți ceva? Să luăm măsura a ceea ce Schreber a auzit în mod efectiv, poate vom fi pe urma trăsăturii specifice a psihozelor.”

Charles Melman, 8 noiembrie 2017

„Despre raporturile unei femei cu psihoza. Schreber își stabilizează așadar delirul său halucinator făcându-se femeie. Cu o dublă restricție: El se vede ca „FemeiA”, generatoare promisă a unei noi umanități,

imaginar prezentă grație oglinzii fără încetare consultată. Această situație deschide câteva chestiuni care nu par neglijabile: care este relația unei fete la Numele Tatălui?, ce înseamnă pentru ea „castrare”?, dacă domiciliul lui este marele Altul, poate fi el particular?, fiind ea una, nu este ea falusul?, din a fi Alta, are ea un Altul și dacă nu, de unde îi vine mesajul său?, se poate ea vindeca altfel decât – precum Schreber – printr-un transfer asupra ei însăși?, exigența de a fi unică, îi este ea expresia comună?. În cadrul comunicărilor, și alte chestiuni vor fi fără îndoială propuse. Interesul lor va fi de a deschide capitolul, mereu încă de stabilit, al particularităților psihozei la femei.”

Jean Allouch, SCHREBER TEOLOG. INGERINȚA DININĂ II. BEATITUDINE, VOLUPTATE, JUISARE, Epel, Paris, 2013

„O propunere a lui Lacan, pe care unii o vor judeca excesivă și pe care, în ce mă privește, o primesc ca și crucială, face din sexualitate, cel puțin cea pe care o depliază experiența analitică asemeni unui evantai, o apărare contra unei chestiuni propriu spirituale. Spiritualitate, da, căci sub ce alt registru să situezi câmpul pe care-l balizează termeni atât de decisivi la Lacan precum vorbire, mare Altul, subiect, lipsă de ființă, Nume-al-Tatălui, alienare, etică, adevăr, lucru, etc. (pentru a nu spune aici nimic despre cuvântul de spirit pe care nimeni încă nu a visat să-l numească „cuvânt psihic”)? Nu este vorba nici despre medicină (în sensul modern al acestui termen), nici de psihologie, nici de filosofie. Iată această propunere: „Sexualitatea, așa cum ea este trăită, așa cum ea operează, este, în acest loc – în tot ceea ce noi reperăm în experiența noastră analitică – ceva ce reprezintă un a te apăra să dai suită acestui adevăr: că nu există Altul.”

2018.01.30. Psihanaliza pentru toți

DISCUȚII LIBERE PRIVIND DIFERENȚELE

1) Între psihanaliză și alte discursuri precum al religiei, al științei, al magiei, al capitalismului...

2) Între psihanaliză și alte discipline precum psihiatria, psihologia, psihoterapia, filosofia...

3) Între psihanaliză și însăși diferite curente psihanalitice...

A) „Localizarea”, „temporalizarea” și „încarnarea” diferenței - diferențelor ca funcții de structură...

Este vorba despre triplul aspect (real, imaginar și simbolic) al structurii „discursului”, a ceea ce „face” legătură între oameni, „vorbirea și limbajul” în cadrul determinat de „funcție și câmp”, pe fondul a ceea ce Lacan situează ca „inconștientul structurat asemănător unui limbaj”.

Astfel, structura „imaginară” a oricărui discurs dispune „localizarea” topologică a celor patru aspecte: Seamăn, Altul, Adevăr și Produs, în timp ce structura „simbolică” așează prin „temporalizare”: Seminficantul Maestru, Tezaurul de Semnificanți, Subiectul divizat și lipsa - incompletitudinea simbolică (obiectul mic „a” cauză a dorinței), iar structura „reală” menține „încarnarea” în nodul simptomului și fantasmei fundamentale, determinând legarea dintre voce și viața corpului, rotirea dintre discursuri, dar și derivarea lor: discurs al Maestrului, discurs al Universitarului, discurs al Istericului, discurs al Analistului, discurs al Capitalistului, etc...

B) „Orientarea - orientările” diferenței - diferențelor „psihodinamic-psihoanalitice”, „umanist-existențiale”, congnitiv-behavioriste”, „integrativ-eclectice” și „farmaceutic-tehnologice” ca efecte de structură în „câmp”...

Reprezintă modalitățiile de lectură ale „textului” înscris pe „locul” inconștientului, în chiasma psihic-somatic, voce-viață, beneficiind mai mult sau mai puțin de posibilitățiile de „înscriere - rescriere” ale inconștientului.

C) Structura minimă necesară pentru susținerea unui sistem semnificant...

Sunt cei patru semnificanți dați de axele diferit-identic, simetric-asimetric, cu diferitele lor ipostaze în cele trei aspecte ale structurii.

Despre ceva ce ar putea fi numit complexul „Ferma Animalelor” în psihanaliză, dar și în cultură, în civilizație, și, în fond, în natură, cosmos sau univers, acest „ultrafond” al scenei vieții.

De ce psihanaliza nu este un discurs, chiar dacă prin Jacques Lacan discursul analistului primește o formalizare aparte?

De ce psihanaliza nu este o disciplină?

De ce psihanaliza nu este nici teoria și nici practica psihanalitică?

2018.02.15. Meditație și psihanaliză - seminar și workshop introductiv

O explorare a teoriilor psihanalizei prin meditație...

O extindere a practicilor meditației prin psihanaliză...

O experimentare a vorbirii libere din câmpul psihanalitic,

în trăirea minții și a corpului din cadrul meditației...

Freud, Jung, Lacan, Bion, Schultz, Reich, Buddha...

2018.02.27. Esoterism și psihanaliză

„Psihanaliza și Ocultul”, Simpozion, New York, 9 aprilie 2016,

„Această temă și controversele sale a fost la originea psihanalizei în linia de la Mesmer la Charcot la Freud, a cenzurii cercetării lui Freud despre telepatie din „Interpretarea Visului”, și a separării sale timpuri de „cel mai bun elev al său” Carl Jung.

Jung și Reich au scris amândoi ultima lor carte despre „OZN” în anii 50 și în aceeași decadă în care Georges Devereux a publicat o carte rară despre „Psihanaliză și Ocult”, expunând multe materiale din experiențele clinice ale fenomenelor paranormale ale psihanalistului cu pacienții și de altfel incluzând și pe cele ale lui Freud.

Zvi Lothane a vorbit despre mediul din care psihanaliza și ocultismul modern s-au născut, despre semnificanța cazului Schreber pentru fundațiile psihanalizei, despre psihoză, și despre ocult, care rămâne nerezolvat până azi și care a fost subiectul separării dintre Freud și Jung, dar și al altor relevant „oculte” caractere precum Sabina Spielrein și Otto Gross.

Richard Reichbart a vorbit despre drumul său, de la avocat și activist lucrând cu Nativii Americani, până la întâlnirea cu Jules Eisenbud, unul dintre cei mai renumiți psihanaliști în cercetarea fenomenelor paranormale.

De asemenea, el a vorbit despre imposibilitatea de a vorbi despre aceste subiecte chiar și ca președinte al institutului, cât și despre cenzura, negarea și politicile privind psihanaliza și ocultul.

Gerald Gargiulo a vorbit despre o serie de întâlniri stranii din viața sa și despre un posibil concept al trans-personalității în timp și spațiu.

Jason Louv a vorbit despre știința și practica magiei, misticismului și a psihanalizei, în similaritățile și diferențele lor, dând demonstrații directe din propria sa muncă.

De asemenea a discutat aplicarea propriei sale analize Reich-iene la veriga lipsă a continuumului materie-energie-minte-informație.

Scott Von a discutat felul în care Lacan și Guatari au trecut dincolo de ocult, inconștient, sau ascuns, prin găsirea unui model matematic al realului capabil să răspundă pentru astfel de fenomene datorită topologiei, teoriei haosului și a complexității.

Mișcarea inițială a lui Freud de a expune eroarea „realității” prin deschiderea unei a doua dimensiuni a „realității psihice” și a unei a treia dimensiuni a „pulsiunii” a fost simplificată și dusă de la mit la știință de către Lacan, avansând proiectul lui Freud al unui subiect suveran al științei dincolo de dimensiunea mitică, arhetipală și transpersonală pe care Jung le reconectase la proiectul analitic.

Scott Von a demonstrat o nouă hartă a psihicului și a subiectului, precum și noi tehnici ale analizei, bazate pe practica și cercetarea sa a „nucleului psihic”. .....”

2018.03.05. Autogenics 3.0 - de la antrenamentul autogen la autoanaliză

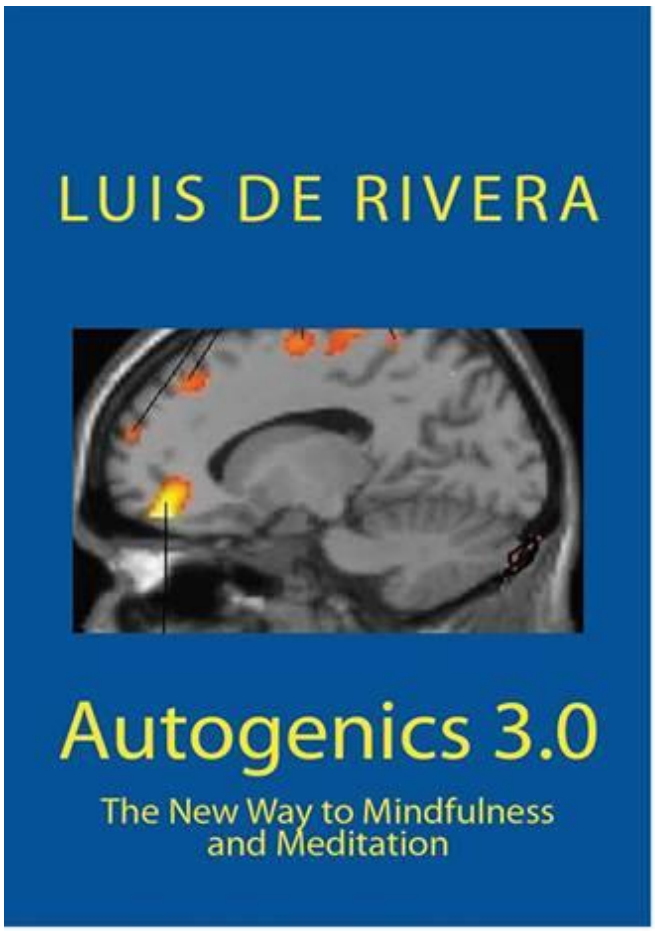

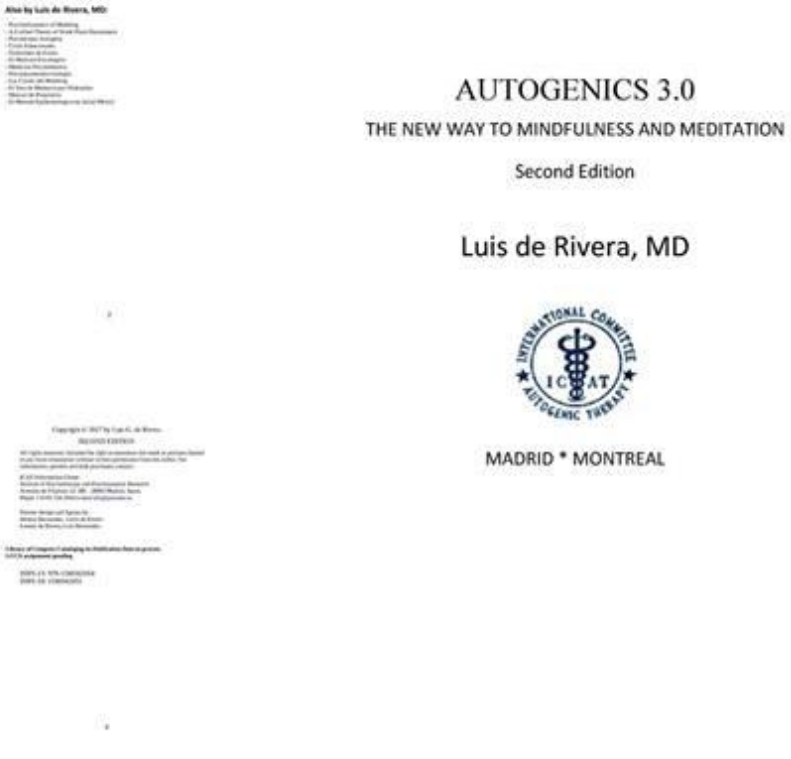

AUTOGENICS 3.0

THE NEW WAY TO MINDFULNESS AND MEDITATION

Second Edition

Luis de Rivera, MD

MADRID * MONTREAL

3

CONTENTS

1. INTRODUCTION
Meditation and mindfulness
What is autogenics?

2. WHO INVENTED MEDITATION

3. WORDS, CONCEPTS AND LIFE
The mug metaphor
More training with living words
Some useful words

4. ATTENTION MANAGEMENT TRAINING
Natural attention
Managed attention
The Right Concentration
Passive Acceptance

5. TRAININIG YOUR BRAIN
How you got your brain(s)
The diencephalon
The limbic system
The brain cortex
Hemispheric dominance
Cognitive specialization
Second Autogenic Switch

6. GETTING INTO PRACTICE
Passive incidental acceptance
Music and guided meditation
Body posture
Slumber, sleep, and body relaxation
Mind attitude
Focus of concentration
Dual Concentration
How to handle distractions
The training experience
Standard termination of the exercise

7. SOMATOSENSORY MEDITATION
The experience of body mass
Thermogenesis in extremities
Neck and shoulders thermogenesis
Throat thermogenesis
Chest thermogenesis
The heart experience
Upper abdominal thermogenesis
Lower abdominal thermogenesis
Forehead skin temperature
The experience of breathing

8. FEELING MEDITATION
From emotions to feelings
Feelings are opinions
Processing the emotion-feeling continuum
Blockings of emotion-feeling processing
How to do feeling meditation
The sequence of feeling meditation

9. MEDITATION ON FEELINGS
What are constructive feelings?
Selecting feelings for meditation
Calm
Existence
Zest
Love
The transmutation of feelings

10. THE INTERNAL WORLD
The origins of the internal world
What is consciousness?
Cartography of the internal world
Hemispheric cooperation
The Functional Disconnection Syndrome
Creativity and States of Consciousness

2018.03.17. Implicații, aplicații, explicații și complicații în psihanaliză

IMPLICAȚII ȘI APLICAȚII…

EXPLICAȚII ȘI COMPLICAȚII…

ALE PSIHANALIZEI ȘI ÎN PSIHANALIZĂ…

PSIHANALIZA LACANIANĂ... - o revoluție a subiectivității...

NUCLEU - coordonate teoretice și practice ce operează ca o permanentă revoluție în subiectivitate...

NON MEDICALĂ - nu este un set de tehnici...

NON PSIHOLOGICĂ - nu este un sistem complet...

NON TERAPEUTICĂ - nu este o viziune asupra lumii..

NON SPIRITUALĂ - nu este un ghid al vieții...

O DEMASCARE - a înțelepciunii, a adevărului, a binelui, a frumosului, a iubirii, a legii... (Stăpânului, Maestrului)...

O demascare a structurii lumii ca obsesională...

O asumare a ființei pentru moarte...

Experiența subiectivă în psihanaliză:

În Discursul analitic - singurul raport în vorbire în care obiectul, știința și subiectul, seamănul, altul... sunt în lipsă: vorbirea liberă cu ochii închiși...

În Dispozitivul analitic - divanul și fotoliul: singurul raport între corpurile vorbitoare în care Unul din Real, subiectul inconștientului și juisarea alta sunt puse în act...

În Câmpul analitic - știința inconștientului: singurul loc de formare în analiză...

2018.03.26. Seminar de psihanaliză: incognoscibil și real

2018.03.31. Cele 3 meditații (inițieri) „supreme” și „secrete” ale tradiției

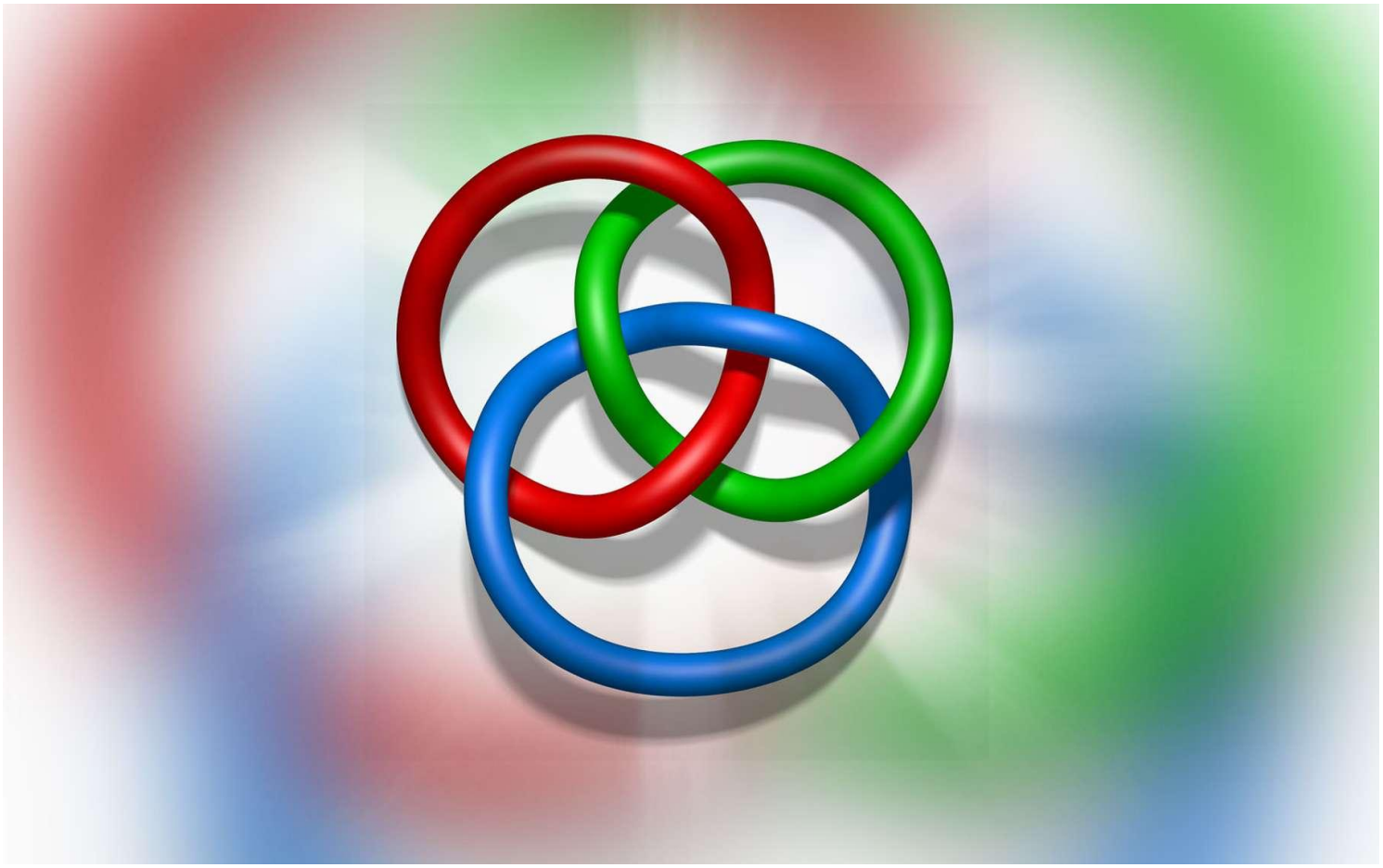

Cele trei Meditații (Inițieri) „Supreme” și „Secrete” ale Tradiției, atât orientale cât și occidentale, buddhiste sau creștine, indiene sau iudaice, mesopotamiene sau egiptene, etc...

2018.04.07. Film și psihanaliză: fantasmă și predestinare

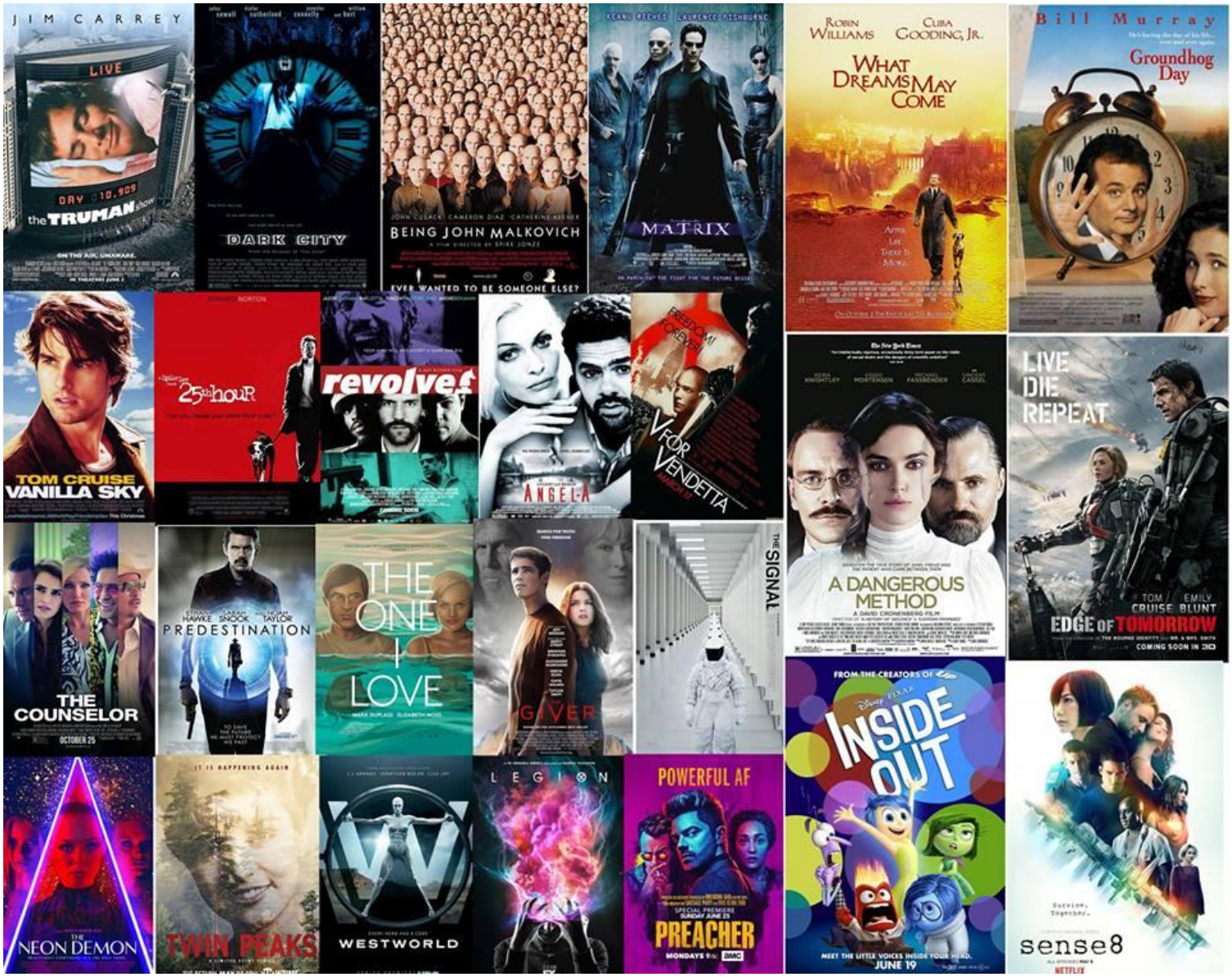

2018.04.26. Tantrism și psihanaliză: sexuare și juisare

2018.05.01. Religie și psihanaliză: impotență și imposibilitate

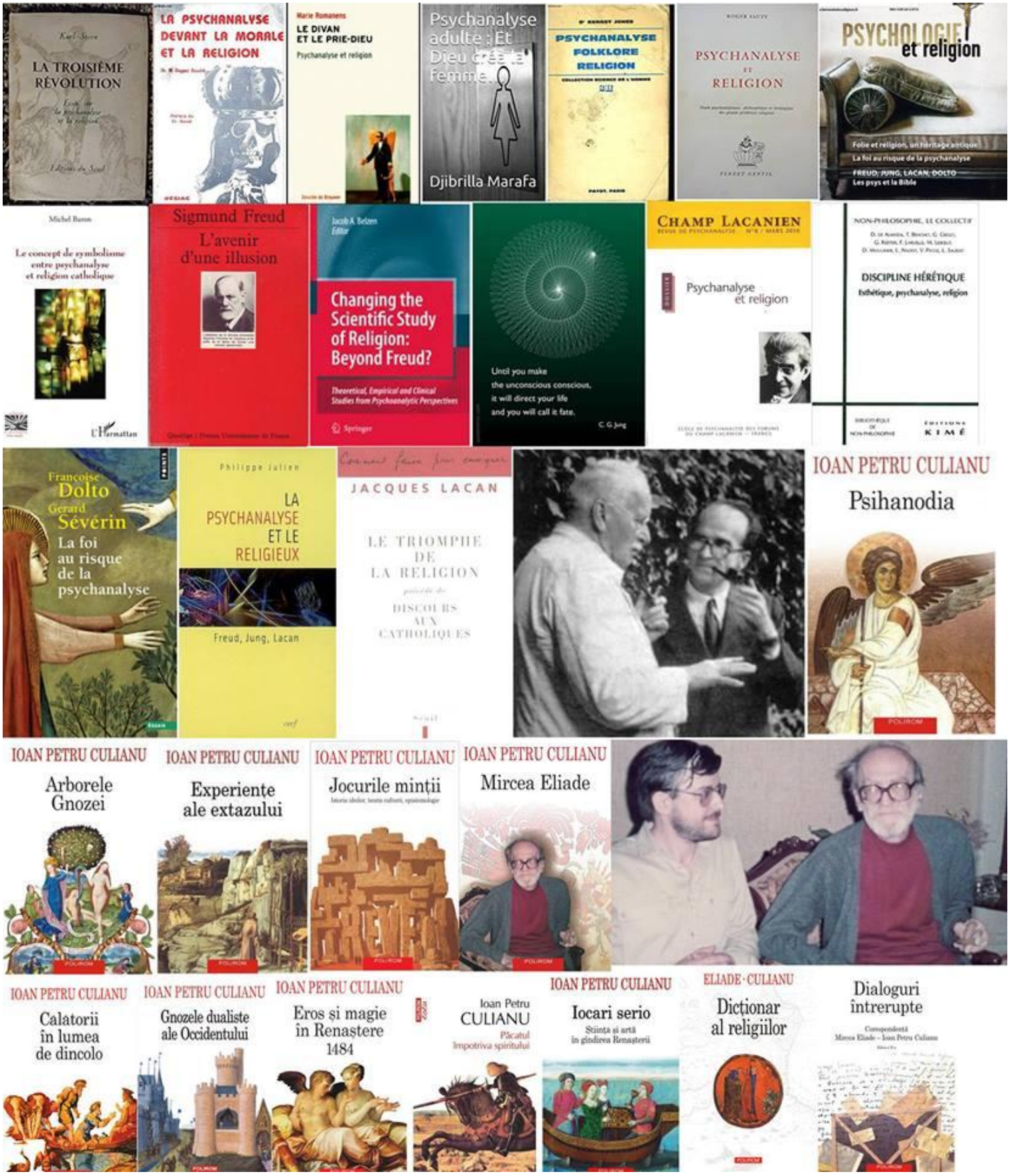

2018.05.02. Matematică și Psihanaliză: Timp și Topologie

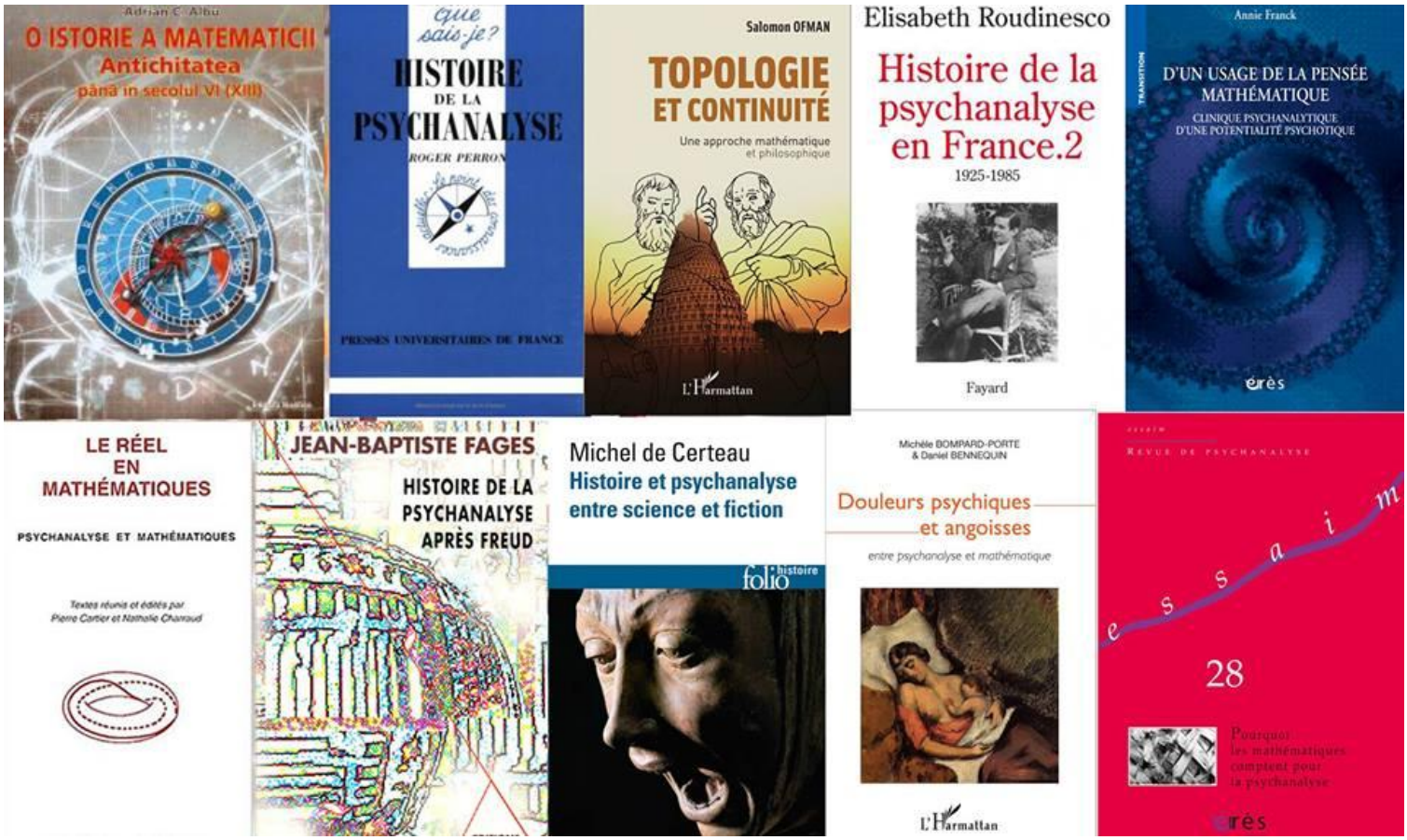

2018.06.05. ATLAS Transdisciplinary-Transnational-Transcultural (T3) International Conference

2018.06.05. Round table – 10. Cristian Andrei Tătaru. Lacanian International Association, Paris, France. Romanian Philanalysis Society, Cluj-Napoca, Romania

1. The excluded-included Third and the hidden-apparent Third

In theory and practice,

In science and psychoanalysis

scientific spirituality and spiritual science

The first aspect is the nature of ambivalence of things, what makes from exclusion inclusion, and from hiding appearing.

The second aspect is the ambivalent nature of the third itself, the fact that there is not third and there is only third.

This allusive nature applies to time and space, we cannot enter in and we cannot get out.

In psychoanalysis this is also the last word of Jacques Lacan „time and topology".

For Lacan there is the one, but there is not two, least three, and the third is the first.

The symbolic, the voice, is the included-excluded third, the Imaginary, the look, is the hidden-apparent third, and the real, the impossible, is the real third.

2. „reversibility"

The „reversibility" in the axiomatical fundamentations of mathematics and languages as commune ground for the „real" and the „subject" of science and psychoanalysis.

Reversibility is the implicit response to the question „why there is something rather than nothing?", „why there is nothing rather than something?"

Emptiness, the faculty of perceiving emptiness and the one who have this faculty are the zero, the empty group, and the subject of science, which is the subject of psychoanalysis, the real unconscious subject, a subject without subjectivity.

2.first third

The „excluded", the „included" and the „excluded-included" Third as number, letter, and surface in science, and as pulsion, object and subject in psychoanalysis.

The voice is the excluded-included third, specked voice is the excluded, and the heard voice is the included. The speaking condition of human body make every pulsion, object and subject, fundamentally vocal.

The numbering as pulsion of repetition catch the letter of the object in surface texture of the subject.

4.second third

The „hidden”, the „apparent” and the „hidden-apparent” Third as function, field and information in science, and as speech, language and unconscious in psychoanalysis.

The knot is the hidden-apparent third, the Borromean knot of the symbolic, imaginary and real, the knot of the body, body of language, with the voice, the speaking, catching the real, the unconscious.

The impossible of intersection makes the continuity of the levels of reality and levels of perception, the necessity of their knotting with the two thirds.

The topological place of the origin and address of speaking makes the knot with the one of looking and living in the same way as the function, field and information.

5.*between thirds*

The Third as experience, existence and ecstasy in the practice of scientific and psychoanalytic research.

The possibility of the knotting makes form the knot itself a fourth dimension between the three thirds.

This is the fundamental unconscious phantasm and the symptomatic repetitive enjoyment which open the field of enjoyment as horizon of research

6.beyond thirds

The scientific spirituality and the spiritual science as „Thirds” of science and psychoanalysis.

The knotting and the unknotting, the science of it, the it of the science, put this in the position of beyond thirds, a science of the spirit or a spirit of the science, in to a time to come.

2018.08.20. Școală de vară de psihanaliză, „Nod, țesătură, tăietură, cusătură”

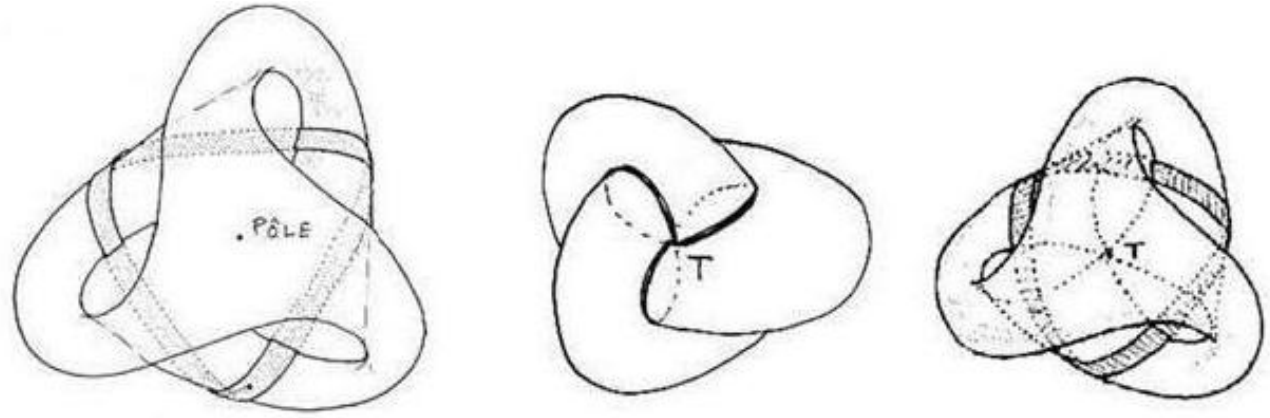

Psihanaliză
Școală de vară 2018

„NOD, ȚESĂTURĂ, TĂIETURĂ, CUSĂTURĂ”

Între 20 și 25 august 2018
ora 19:00

2018-2019. Cerc de introducere în psihanaliză, seminar

2018.09.07. Conferință. „Biom, fonem, mitem și matem”

BIOM, FONEM, MITEM ȘI MATEM

Între sexualitate, psihanaliză, social și matematică

„De unde reducerea mea a psihanalizei la teoria mulțimilor.”

J. Lacan – Pentru Vincennes

Este vorba despre patru aspecte ale experienței de fiecare clipă, viața (simțirea), vocea (vorbirea), povestirea (fantasmarea) și scrierea (descifrarea).

Este așadar o angajare a fiecăruia în aceste patru domenii, și așa cum angajamentul matematic știe să găsească matematicianul în efectivitatea scrierii sale, angajamentul psihanalitic știe să găsească analistul în efectivitatea vorbirii sale.

Angajamentul social și angajamentul sexual reprezintă omoloagele și extensiile primelor două, generate și generatoare lor, într-un raport în care ceea ce este prim logic este ultim istoric.

Însă, pentru că viața și vorba zboară, cercetarea se restrânge la poveste și matematică.

Este vorba despre un raport între mit și mat, între vorbire și scriere, scrierea obiectelor matematice, construcții literale cu structuri identice pretutindeni unde ele au fost produse, aceleași, dincolo de influențele în timp sau spațiu, un efect și un fapt al limbajului.

Filosofia grecilor antici este inventată în referință la matematică, iar mai apoi matematica occidentală este inventată în referință la filosofie, dar i-a rămas mult timp sub tutelă, atât timp cât aceasta încerca să i se impună negăsindu-și sfârșitul, regăsindu-se astfel ea însăși supusă.

Este de altfel motivul pentru care angajarea filosofică tinde să se mențină prin angajarea politică pentru a se conserva, mult mai ușoară decât angajarea analitică sau matematică.

Matematica subliniază și accentuează foarte bine trei perioade ale filosofiei: păgână, creștină și actuală, fiecare secvență fiind produsă de fenomenul scris al textului filosofiei, acționând ca stimulant dar și ca frâu pentru matematică.

Fiecare perioadă se termină după o stagnare și degradare printr-o scansiune majoră, care transformă filosofia și matematică din aceeași lovitură.

Dumnezeul ceasornicar, iar apoi Dumnezeul leneș al sabatului care conduce la duminica vieții, o deschidere ce produce recursul la matematică ca rațiune, mărturisind despre o nouă poziție a subiectului, singur responsabil de erorile din laborator.

Euclid introduce aparența demonstrației, raționamentul apagogic, prin reducere la absurd.

Descartes dă numele clasic matematicii, aritmetizează geometria care devine calcul prin litere, algebră.

Cantor, numele contemporan al matematicii o eliberază cu teoria mulțimilor, ca fabrică de litere matematice clasice, produce o situație nouă prin tăietură ce o realizează între știință și sex.

El spune și scrie lucruri care nu mai fuseseră niciodată spuse și nici scrise înainte.

Construind obiecte literale care nu mai fuseseră scrise niciodată înaintea lui, vidul de exemplu, o literă, notată Ø, el sfârșește timpul inițierilor.

Inițierea constă în a face să intre Idealurile de grup, ale colectivității, ale societății..., în corp prin intermediul orificilor sale și prin câteva practici ale corpurilor.

Orificii însă interzise pentru unele dintre ele, interdicții asigurând de la instituirea lor stabilitatea insubmersibilă a Bisericilor chiar și celor profane, eternă până la sfârșitul timpurilor.

După Cantor, vidul, lipsa, sunt inscriptibile și nu mai sunt nici orificii și nici găuri.

Numerele nu mai sunt extensii, multiplicități.

Punctul, linia, suprafața nu mai sunt tăieturi, ci aceste varietăți geometrice sunt litere, mulțimi.

Freud introduce narcisismul și faza falică legată de complexul de castrare, vorbind despre ceea ce toți știau dintotdeauna, dar nimeni nu făcuse o monografie savantă.

Matematica nu ține de puterea gândirii, iar necunoașterea acestui punct fumdamental este obstacolul principal pentru practica efectivă a matematicii, inhibând subiectul care vorbește.

Nu este însă de reproșat această ambiție adleriană a unei puteri iluzorii presupusă toată și care nu există dar se gândește așa prin excelență tocmai din acest motiv, decât dacă ea te face vindicativ uneori, idiot întodeauna.

Matematica constă în a inventa noi litere articulate la locul cel bun într-un text, o rețea de lanțuri, pentru scopuri rezolutive. Ele suntobținute cu răbdare și cu grija unei economii de mijloace. Ele se prezintă contingente, modeste și hotărâte, fără apatie dar decise, puțin făcute pentru a convinge ci pentru a explica, contrariul excitației încrâncenaților agitați incapabili de onestitate intelectuală.

Matemul este creat de Lacan după modelul fonemului din sistemul fonologic, limba, obiect al lingvisticii. Însă încercarea de a-l explica prin semn are drept consecință patetică înfundarea actuală, favorizând mizerabilul pozitivism logic reacționar, ceea ce nu a împiedicat însă numirea și punerea în acțiune a operatorului totemic, mitemul, în atropologia structurală și mitologie.

Matemul este ceea ce se învață prin excelență, dar și ceea ce deja este știut.

Dar atunci apare pentru marii noștri gânditori raționali, raționatori actuali, de fapt umpluți de prejudecăți, dificultatea logică a matemului „Cum subiectul știe el deja ceva?” în expresie comică „Trebuie să fi existat o primă dată!”.

Savanții de azi se cred ieșiți din toate erorile anticilor care i-ar fi precedat, mai ales cei mai recenți care trebuie aruncați în uitare, pe când

aceștia recunoșteau și respectau încă lizibilitatea, cu enigma sa, structura sa, care ține de rațiune de la Freud.

Matemul este obiectul traumei și obiectul scrierii logice a fantasmei, un desen al locului găurii, deșeului, defectului, pornind de la care contingența proprie ordinului simbolic poate fi regăsită și totodată structura poate fi rezolvată.

„Matemul se proferează din singurul real mai întâi recunoscut în limbaj: adică numărul. Totuși istoria matematicii demonstrează, este cazul s-o spunem, că el se poate întinde la intuiție, cu condiția ca acest termen să fie atât de castrat cât este posibil de folosirea lui metaforică.”

Numărul este un matem, o matematică nu s-ar putea lipsi de a socoti o aritmetică. Dae este vorba oare mai întâi despre numărul cardinal, deja distins de gramatică de numărul ordinal care presupune socotirea?

Incompletitudinea matematicii se impune astfel ca necesară căci este consecința prezenței unei aritmetici.

Linia, suprafața, solidul, sunt mateme, varietăți de dimensiuni, numere de dimensiuni, exemple efective de obiecte infinite actuale, contrazicând inexistența unui dincolo de finitudine a infinitului potențial, opunându-se astfel existenței infinitului conceput de Aristotel ca ne-existând decât în potență.

Criza fundamentelor matematicii cea mai recentă, provocată de Cantor, cel care a pus foc la butoiul cu pulbere prin obiectul său nou venit, mulțimea, se întinde de la Frege la Godel, unde se deschide paranteza unei dispute între zisul intuiționist Brouwer și presupusul formalist Hilbert, o confuzie dintre cele mai mari, nerezolvată încă nici azi, nu doar în populația angajaților tehnologiei industriei și finanței dar și pentru cea mai mare parte a savanților însăși, o confuzie care urcă la fel de bine însă până la Arhimede distingându-se de Euclid, și se prelungește apoi pentru a începe a se rezolva prin opera lui Cantor între Algebră și Topologie.

Criza este o criză a lizibilității, ireductibilă la o chestiune de cantitate.

Respingerea lizibilului specifică psihoza paranoică care cere serviciul inclus imprimat pe tichet fără a lăsa loc aprecierii clintelei.

Deja Freud nota ca și cauză specifică psihozei, echivocul sexual care face să fie imposibil pentru un corp să se asigure printr-o trăsătură pozitivă marcată cu privire la preferința între homo și hetero, oricare ar el însuși, acel corp, marcat de prezența sau de absența unui organ ca bărbat sau femeie.

Această respingere conduce paranoicul la violența cea mai extremă, a faptului repetiției care caracterizează crimele sale singulare la care își supune obiectul său erotic devenindu-i victima sa.

Crimele politice în masă organizate de State, din faptul dezvoltării tehnologiei industriale și financiare care sfidează rațiunea clasică. Eortologie fără rezerve, de la Auschwitz la Hiroșima, pe care jurnalul încearcă să le banalizeze în loc să le explice.

Civilizația industrială și financiară a creșterii obligate, impunând deja structura fără considerație a repetiției freudiene, este produsă cu matematica dar fără reținerea etică a matematicianului.

Cantor a făcut alunece între matematică și matem un nou registru de litere, căci mulțimile sunt litere cu construcție controlată.

Matemele clasice sunt abrevieri care funcționează și țin ca niște lanțuri spre marea noastră satisfacție. Putem urmări itinerarul numerelor întregi discrete la numere reale continue, traiectul pulsiunii lor.

Regăsim astfel matematica devenind un matem literal, un scris, o literă aici mijloc de scriere, care scrie și nu reprezintă nimic, dar constituie, cu dreapta numerică reală, paradigma intrinsecă.

Numerele reale formază un corp arhimedic notat R care poate fi axiomatizat așa cum întregii sunt de Peano.

Teoria mulțimilor propune o altă construcție axiomatizată cu mulțimi ordinale finite, apoi construcția transfiniților cantorieni, susceptibili de diverse axiomatizări până la puterea continuului.

Lectura ei extrinsecă determină dreapta infinită, așa cum a spus-o Desargues. Ea este reluată de Lacan printr-o condensare ce ține de scriere D.I.

D.I. scrie gaura reală, refularea originară freudiană, refularea primordială imposibil de gândit de către subiectul care se constuie în acolo.

Gaura D.I. este în jur, noi suntem în ea ca subiecți ai unei lecturi extrinseci obligate a acestui obiect, el însuși vid, falie, tăietură.

Noi nu putem gândi această gaură, uitare constantă care ne constituie ca subiect al Vorbirii în limbaj.

Acest matem, această gaură, scrie spunerea și funcția sa zisă a enunțării, inaccesibilă lingvisticii care o ține în oroare.

Această funcție se proiectează într-o a doua pulsație temporală, ca topologie a subiectului, în textul fantasmei, timp al clipei sale, această a doua, după discursul analitic.

Ea este un scris, matem, venind dintr-un deșeu, ca rebut, rest împrumutate matematicilor de discursul analizei care nu este lizibil decât din practica acestei scrieri: topologia sa în sfârșit matem întețit, studiu al tuturor modurilor de a face cercuțe începând cu această gaură scrisă, a unei litere non mulțime. D.I. se închide în cerc, îi este echivalentă.

Acum putem preciza ceea ce D.I scrie în discursul analizei, de înțeles, nu cu ochii sau urechile, ci cu privirea și vocea.

Lacan a așteptat ultima lecție a seminarului său pentru a-și da ultimul cuvânt în învățământul său public și vorbit, ținut vreme de 27 de ani la Paris. El spune atunci pentru a sfârși, cum asta începe.

Lacan dă cuvântul sfârșitului: neînțelesul, el a vrut să concludă astfel, dând definiția sa a traumei.

„„Numitul Otto Rank s-a apropiat de asta vorbind de traumatism al nașterii. Din traumatism, nu există vreun altul: Omul se naște neînțeles.”

O soluție de o rară eleganță pentru a defini cauza angoasei pe care Freud o interoga cu trauma. El specifică taruma ca naștere a subiectului pentru

Vorbire în limbaj în opoziție cu nașterea sa ca organism prematur în lumea aeriană.

Este vorba chiar despre traumă, gaură reală, scrisă D.I., un gauromatism, neînțelesul părinților.

„Nu există alt traumatism al nașterii decât cel de a te naște ca și dorit. Dorit sau nu, e de la asemănător la același, căci este prin prinlitere-ul.

Prinlitere-ul în chestiune se împarte în general în doi vorbitori. Doi vorbitori care nu vorbesc aceeași limbă. Doi care nu se înțeleg vorbind. Doi care nu se înțeleg pe scurt.”

Este enunțarea fiecăruia cea care face din fiecare subiect aș inconștientului ireductibil, inpensabil lui însuși făcând trei. Ei nu se gândesc ca subiect al spunerii, căci cum să spui spunere decât printr-un nou spus căruia și una și cealaltă spunere îi scapă. De unde Adevărul omolog care nu poate fi spus tot.

„Fără îndoială aceasta a fost presimțit dintotdeauna. Suficient pentru ca inconștientul să fie luat drept știința lui Dumnezeu.”

D.I. își face apariția, consecință fermecătoare a inconștientului neînțeles, fusese luat drept Dumnezeu. D.I. etalează infinitul actual într-un mod diferit de referința la infinitul în potență după Aristotel. Faptul de a-l scrie îi rezolvă enigma dintr-un matem, care nu servește decât dacă este scris. Lizibil pentru cel care se supune exercițiului scrierii, atunci și numai atunci. Inconștientul sfântom din care corpul, tor, nu știe ce să facă.

„Ceea ce totuși distinge știința zisă inconștientă de știința lui Dumnezeu, este că aceasta era presupusă cea a binelui nostru. Ceea ce nu mai este sustenabil. De unde întrebarea pe care am pus-o. Dumnezeu crede el în Dumnezeu?”

Singură poziție a unui ateism efectiv pentru logică, care nu ignoră existența lui Dumnezeu, dar aici putând provoca angoasa de a nu ne vrea binele nostru.

Dumnezeu, dumnezeul naturii nu știe să citească, un fel de animal, o bestie, care vorbește desigur dar Falus mai degrabă, care nu s-ar putea confunda cu funcția paternă. Putere, fundament al autorității, efect al

Vorbirii, fără îndoială, din faptul mimetismului animal, la paradei, posturilor, strigătelor, dejecților care permit determinarea extensiei teritoriului spus: libido.

Că subiectul limbajului este subiect al Vorbire nu justifică să îi fie redus, ar fi să iei, ca întotdeauna la nivelul subiectului, lucrurile invers, căci nu ajunge ca subiectul să vorbească pentru a face din el un subiect al limbajului: un prinlitere.

Dacă Dumnezeu este funcția falică a autorității, puterea Vorbirii, nu e de mirare că nimeni nu poate să-i fie indiferent, bărbat, femeie, homo sau hetero, să pretindă a fi în materie de felație, fie că-i place asta sau îi repugnă.

Lacan îi place să se joace când pretinde să demonstreze că fiecare este teist, din necesitate, dacă îl urmărim în etapa care succede trauma, pregătind momentul narcisismului ca și compunerea ei cu incorporarea, incorporare a semnificantului.

„Sunt uimit că a părut întotdeauna să meargă de la sine că învățarea este transmisia unei științe.

Eu nu pot fi învățat decât în măsura propriei mele științe, iar predând, fiecare știe că este pentru a mă instrui.”

Aceasta impune în sfârșit formularea necesară a unei definiții a științei, a ceea ce este și de unde vine.

Dar mai ales, pentru viitor, permite precizarea sarcinii analizate ca pentru totdeauna pentru fiecare analizant deja în priză cu actul său analitic.

Analizantul ia responsabilitatea unui învățător, pentru a se instrui, atunci când se adresează unui psihanalist, cu, în plus, responsabilitatea consecințelor, pentru el imprevizibile, ale Vorbirii. Aceasta impune câteva constrângeri preliminarii puse la punct de la primele întâlniri, care pot dura mult timp.

Un nou tip de obiect este introdus prin percepție, prin senzație în intuiție, este vorba despre lizibilitate, în intuiție este vorba despre lizibilitate ca atare, să știi să citești, apoi să scri. Înțelegerea nu conceptualizează aceste obiecte, literele, ci le va citi pornind de la o

decepție întotdeauna prea precoce la copil, datorită dimensiunii enigmatice, puterea Vorbirii.

El este decepționat de folosirea acestei Vorbiri care unește și divizează părinții, răspunzând prea repede, registru al traumei, prin revelarea neînțelesului care nu respectă contingența necesară invenției științei.

Problema limbajului și a scrierii sale este insolubilă fără noțiunea unei lecturi necesare și prealabile invenției scrierii.

Lectura este deja prezentă în mituri recunoscute în sfârșit ca mijloace mnemotehnice ale vorbirii înainte de inventarea scrierii.

În lectură ceea ce urmează conduce la narcisim, adică compunerea dimensiunii falice, enigmatice, descoperite după traumă, cu corpul dedublat după încorporare.

În narcisism corpul dublu, sau cele două corpuri, imaginar și simbolic, se compun, grație dimensiunii enigmatice a spunerii în vorbire, devenită terț și genitală în imaginea corpului, dimensiune falică ca organ, în cursul exercițiului narcisismului caracteristic, între intrinsec și extrinsec, al lecturii și al dificultăților sale specifice pentru subiectul limbajului.

Narcisismul introdus de Freud, reluat cu stadiul oglinzii de Lacan, este o școală de lectură a imaginii obiect a alterității, imagine a corpului prins în obiect, zisă imagine speculară dacă diferă de obiect (3d), sau nonspeculară dacă e identică obiectului (2d).

Imaginea ca și corp narcisic prealabilă invenției scrierii.

Astfel efectul traumei se conjugă în momentul următor cu încorporarea sprijinindu-se pe lectonul incorporal. Incorporalii și lectura pe care ei o permit sunt respinși, excluși, considerați ca învechiți, forcluși, de subiectul psihozei la adult, care crește în proporție inversă singurului progres care valorează, cel al invenției în materie de scriere.

Intuiția despre care vorbesc matematicienii, venind din traumă, conduce la ainventa construirea scrisă a obiectului ei. Intrăm în Logică, adică fantasmă și fraza sa, lăsând gramatica pulsiunii ei, legate între ele de către nod.

Știința inventată specificată prin scriere este contingentă. O știință căreia i se opune Adevărul Vorbirii, în rezistența ce definește simptomul, care-și împinge mijloacele în juisare și obține din asta în acest caz.

Scrierea rămâne prima tehnologie pentru care celelate instrumente nu îi sunt decât consecințe, mașini pentru leneșii lecturii.

Psihanaliza a rezolvat în sfârșit structura matematicii, ea introduce în matem, scrierea tăcută ca atare.

Dacă subiectul este ținut acolo mai degrabă decât se ține, este pentru că el a înțeles în traumă neînțelesul părinților.

Iar dacă astamerge până la nu putea fi spus este pentru că ține de scris, prin scris sau strigăte, cum veți dori.

Scena primitivă în camera de dormit răspunde prea devreme, fără considerație pentru contingența construcției, la singura întrebare care valorează apropo de părinți „Sunt una sau două bestii aceia?”.

Analiza propune analizantului să facă matemă din partea sa din ceea ce întâlnește ca imposibil de spus în transfer, intuițile venind din trauma de care suferă, de care juisează, fără îndoială, din care aude.

De aici revelarea fantasmei dacă subiectul o scrie, ca și matematicianul, pornind de la resturi intuitive.

Relația de la Vorbire la scriere se etalează astfel urmând evantaiul de la simptom la fantasmă:

„toată lumea este nebună, adică delirantă.

Este prea bine ceea ce se demonstrează la primul pas spre învățare.

Dar rămâne de demonstrat: pentru asta orice obiect este bun, el se prezintă întotdeauna rău. Adică trebuie corectat.

Matematica servește la asta: să corecteze obiectul. Este un fapt că matematica corectează și că ceea ce ea corectează este obiectul însuși.

De unde reducerea mea a psihanalizei la teoria mulțimilor.”

Cantor corectează obiectul matematicii clasice, matematica antică, aritmetizată și deja algebrizată de clasici, introducând litera mulțimii,

matem nou, introdus între număr și dimensiune, între algebră și topologie, pentru a produce matemele clasice ca mateme efective în locul aproximării lor. Adică fructe ale construcțiilor efective care produc o bulversare retroactivă cu efect de uitare, ștergere a istoriei lor în sfârșit legitime. Împlinere precum cea dreptei infinite în cerc, dar care nu valorează decât pentru a preciza registrul mulțimii.

„Inima simte că există trei dimensiuni în spațiu și că numerele sunt infinite.” Pascal

Un obiect literă, o literă care este un obiect, obiectul a.

Litera este un obiect de citit pentru un subiect. Este vorba prea bine despre o reformă a înțelegerii. Dar savanții noștri sunt ostatecii unui pact neokantian cu epistemul clasic, după care limbajul descrie lumea și nu o produce. Este preferabil, văzut fiind tot ceea ce deranjează personalitatea paranoică în materie de lectură, nebunul în materie de responsabilitate.

Nu există clinică analitică fără recunoașterea repetiiei freudiene care traversează limbajul, de la fonem la structura sa de mulțime specificată de comentariul necesar, că nu există, căci se șterge realipindu-și obiectul. Această recunoaștere nu are nimic din supunerea față de un rival imaginar, ci ține de tragedia dorinței sexuale și de satisfacția ei. Psihanaliza nu propune nici o teorie a sexualității, dar nici nu gândește mai puțin la asta și scrie patru formule a căror lectură în mulțimi le dă dreptate.

2019.02.24. Cerc de psihanaliză, „Doamna T”, Cluj-Napoca

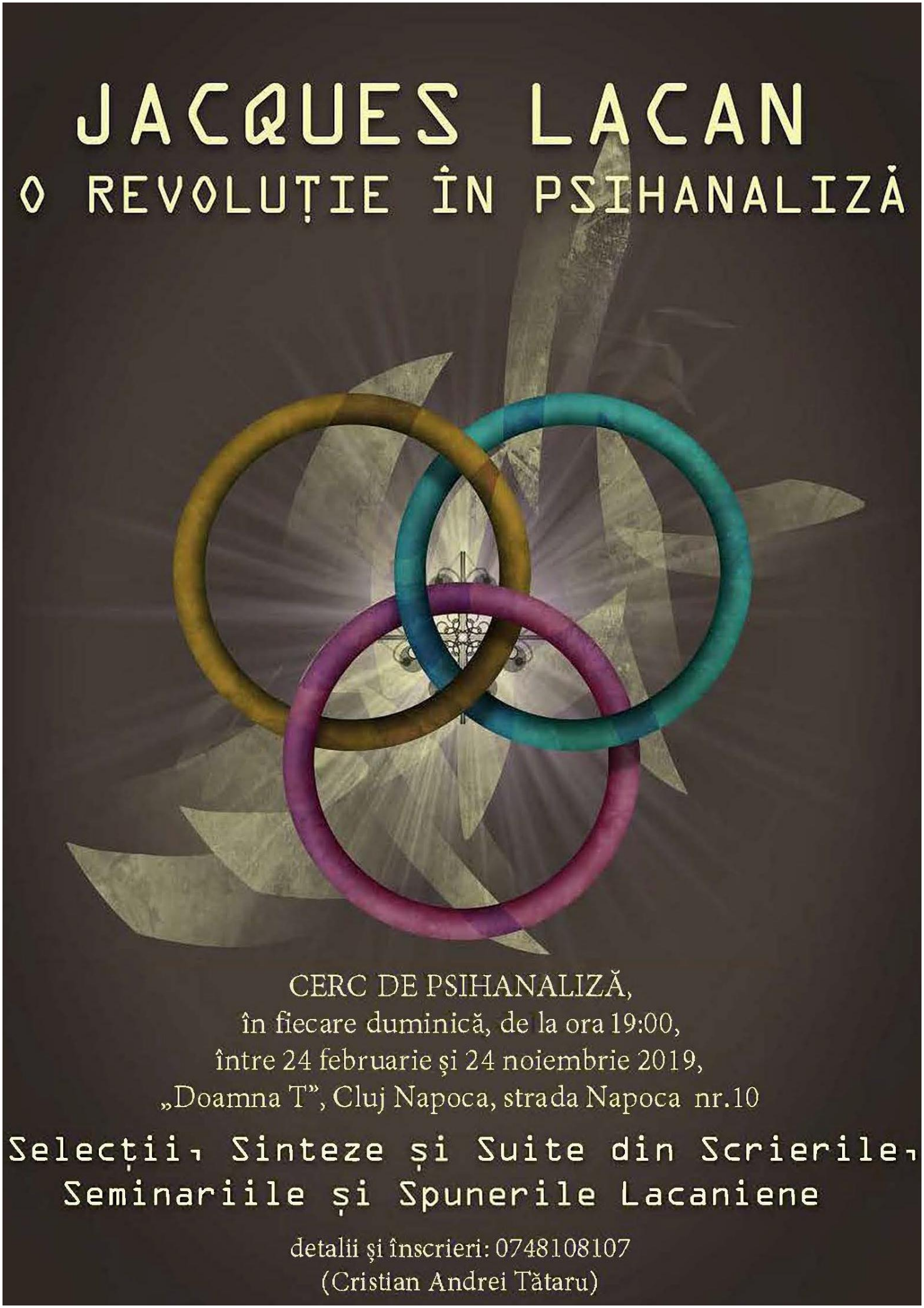

2019.02.25. Cerc de psihanaliză, Cluj-Napoca

2019-2020. Cerc de introducere în psihanaliză, seminar

2019.10.13. Ciclu de conferinte, „Introducere în psihanaliză”, Alba Iulia, 2019-2020

Moustapha Safouan

Sous la direction de
Moustapha Safouan

Lacaniana

Les séminaires
de Jacques Lacan

*

1953 - 1963

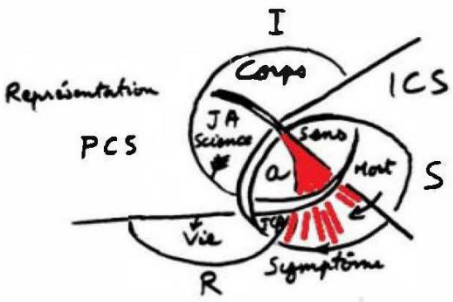

Lacaniana

Les séminaires
de Jacques Lacan

**

1964 - 1979

CICLU DE CONFERINTE
INTRODUCERE ÎN PSIHANALIZA
LACANIANA

în fiecare sâmbătă de la ora 17:00
Alba Iulia, pub Skit 77

2020.01.14. Cerc de psihanaliză, „Doamna T”, Cluj-Napoca

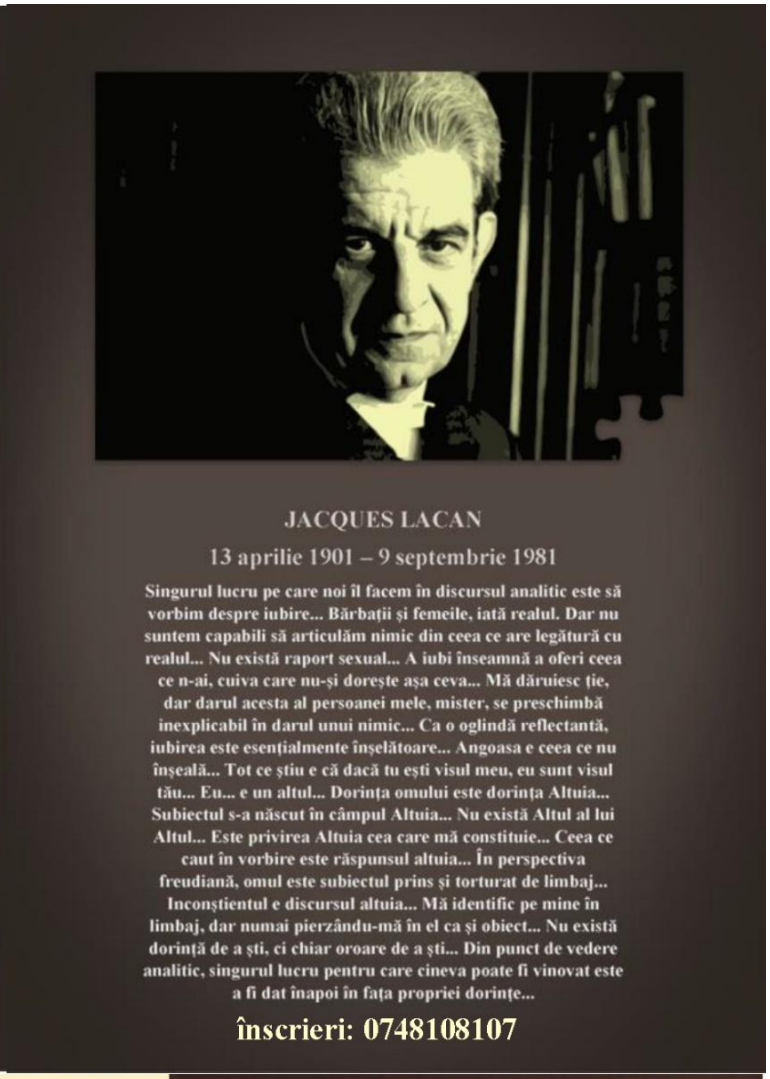

2020-2021. Cerc introductiv de psihanaliză lacaniană

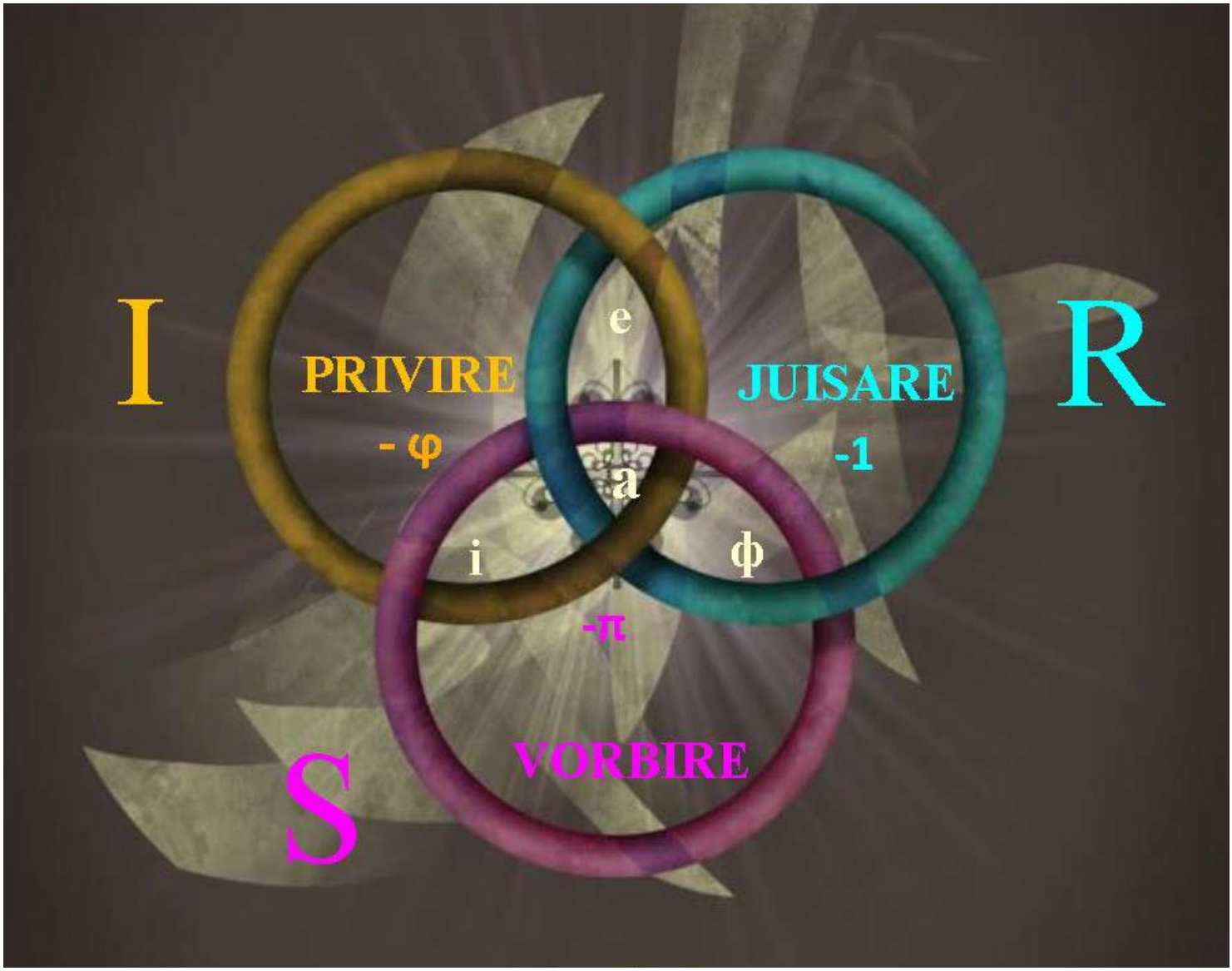

Cerc introductiv de psihanaliză lacaniană (zilnic, de la ora 21:00) și întâlniri individuale (zilnic, între orele 11:00 și 20:00).

Luni – Cele 5 funcții ale subiectului: Nevoie, Cerere, Dorință, Pulsiune și Iubire.

Marți – Cele 5 câmpuri ale subiectului: Eul, altul, marele Altul, Subiectul și Unul.

Miercuri – Cele 5 funcții ale obiectului: Oral, Anal, Falic, Scopic și Vocal.

Joi – Cele 5 discursuri: Maestru, Universitar, Isteric, Capitalist și Analitic.

Vineri – Cele 5 câmpuri ale obiectului: Juisare, Simptom, Fantasmă, „Lalangue” și „Sinthome”.

Sâmbătă – Cele 5 funcții ale marelui Altul: Religie, Știință, Magie, Artă și Psihanaliză.

Duminică – Cele 5 câmpuri ale marelui Altul: Maternitate, Matematică, Mistică, Mitologie și Mister.

Cerc:

https://join.skype.com/gbNPVlgXmlm2

Întâlniri individuale:

https://join.skype.com/invite/Rbzi6lfUgjiQ

Participarea este liberă și deschisă tuturor celor interesați.

Înscrieri și informații:

0748108107, psihanalizalacaniana@gmail.com

Luni – Cele 5 funcții ale subiectului: Nevoie, Cerere, Dorință, Pulsiune și Iubire

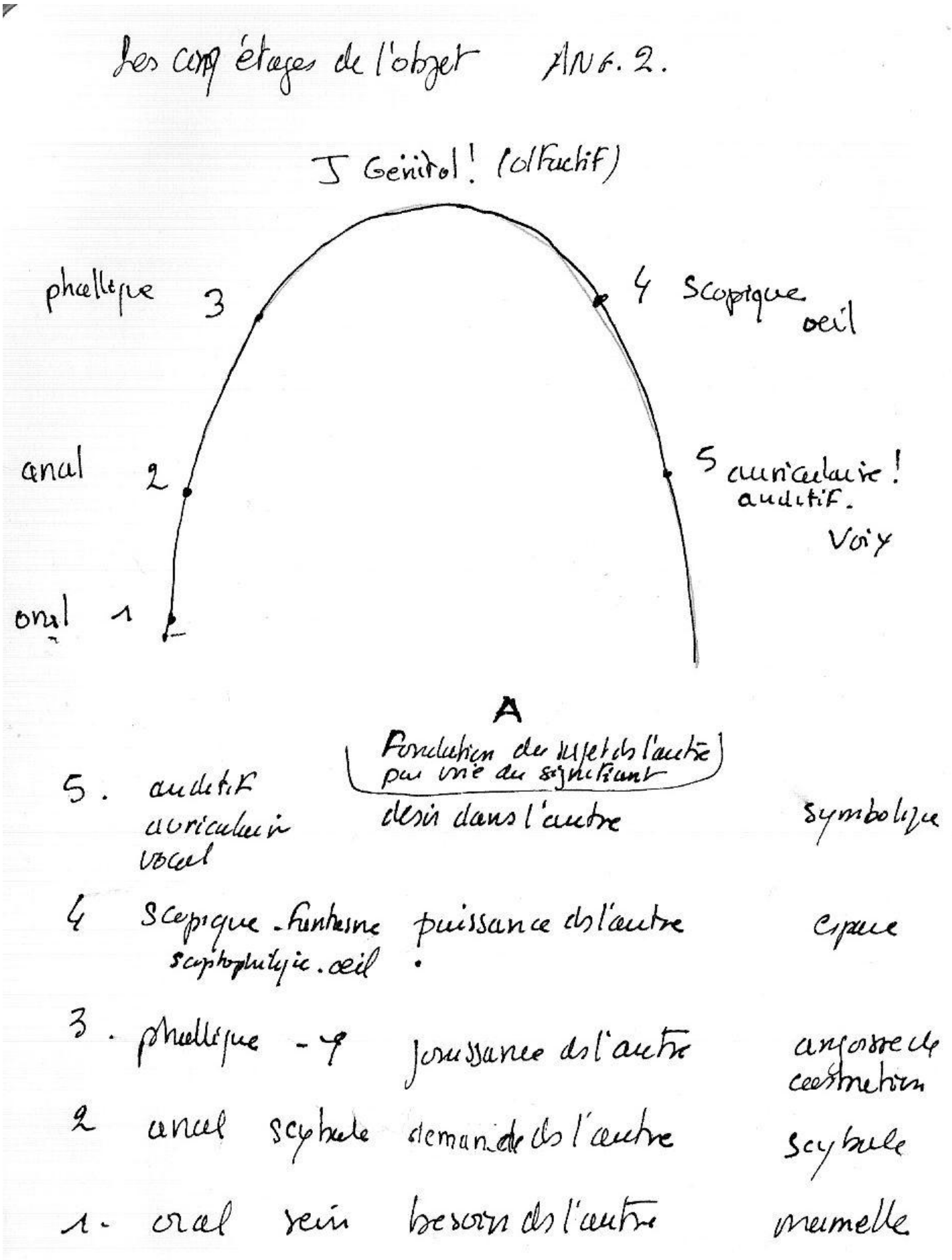

„Funcție a subiectului în altul pe calea semnificantului:

1.Oral – Sân – Nevoie în altul – Mamelă

2.Anal – Scibal – Cerere în altul - Scibal

3.Falic – minus phi – Juisare în altul – Angoasă de castrare

4.Scopic, fantasmă scoptofilă, ochi – Putere în altul – ...

5.Auditiv, auricular, vocal – Dorință în altul – Simbolic”

Dorință (7200 de ocurențe):

„Obscurantismul propriu vorbirii se dublează din credința în Revelația care impută lui Dumnezeu „că să fie lumina”. Atunci când asta se triplează din filantropie, și se cvadruplează din progresism, aceasta este noaptea neagră. Atunci când stelele se sting, asta dă asta: „Dorința oamenilor este de a se ajuta unii pe alții pentru a fi mai bine.”

„Psihanaliza – iertați-mă – v-ar permite să sperați în mod sigur să trageți în clar inconștientul din care dumneavoastră sunteți subiect. Însă fiecare știe că eu nu încurajez acolo pe nimeni, pe nimeni a cărui dorință nu este decisă.”

„Dacă ar exista *marele Altul al marelui Altul* ar exista o garanție, ar exista o garanție că ceea ce am spune asta ar fi întotdeauna *adevărul*, pentru că *marele Altul al marelui Altul* ar reacționa. Ei bine, el nu reacționează... La nivelul marelui Altul, ceea ce spunem trece întotdeauna drept adevărul, însă aceasta nu este sigur, iată dificultatea.

Așadar *universalul a ceea ce ele doresc*...

este tocmai asta ceea ce vreau să spun atunci când eu spun că ele nu întâlnesc bărbatul decât în psihoză

...*universalul a ceea ce ele doresc aceasta este pur și simplu al nebuniei*, și este tocmai de aceea că „*toate femeile sunt nebune*” cum se spune.”

„Ceea despre ce este vorba de a pune în formă, aceasta este tocmai legătura acestei fixații a dorinței la mecanismele inconștientului.”

„Părea să fi vorbit despre iubire, s-a propagat vestea și mi-a revenit de la cineva care credea asta deși știe bine ce spun despre iubire, că e sigur că nu putem vorbi despre ea... Am vorbit despre scrisoarea de iubire,

despre declarația de iubire, ceea ce nu e același lucru ca și cuvântul de iubire...

Cred că e clar, chiar dacă nu am formulat-o, că am vorbit despre prostie...”

„Juisanța de Celălalt, de marele Celălalt, de corpul Celuilalt care Îl simbolizează, nu este semnul iubirii... dar asta nu e sfârșitul, căci chiar dacă nu este semnul iubirii, e totuși singurul răspuns... complicat este că răspunsul era deja dat la nivelul iubirii, iar juisanța de acest fapt rămâne o întrebare, în sensul că răspunsul pe care îl poate constitui nu e necesar și nu e nici suficient, nu e ca și iubirea... Iubirea, cert, face semn, și e întotdeauna reciprocă... sentimentele sunt întotdeauna reciproce... de aceea a fost inventat inconștientul, pentru a vedea ca dorința omului e dorința de Celălalt, iar iubirea ignoranța acestei dorințe... iubirea cere iubire, nu încetează s-o ceară... Încă...

Încă-Encore-Încorp este numele faliei de unde în Celălalt pleacă cererea de iubire... dar de unde pleacă ceea ce în mod nenecesar și nesuficient răspunde prin juisanța corpului Celuilalt?... aceasta nu e iubirea, e ceea ce apare în semne bizare pe corp, aceste caractere sexuale secundare ce vin de dincolo... din sămânță, care nu e viața, căci poartă și moartea – moartea corpului, repetarea lui... de acolo vine în-corpul, nu există o separare între corp și sămânță, căci purtând sămânța, corpul îi poartă urmele, există urme pe această noniubire... ființa corpului e sexuată desigur, dar secundar, și, așa cum demonstrează experiența, nu de aceste urme depinde juisanța corpului în măsura în care îl simbolizează pe Celălalt...

Dar despre ce e vorba în iubire?... este iubirea să faci unul?... este Eros, tensiunea spre Unul?... acolo, există Unul... dar dorința conduce doar până la falia unde se demonstrează că Unul ține de esența semnificantului... există un abis de la acest Unul până la ceva ce ține de ființă, iar în spatele ființei, la juisanță... juisanța de un corp fără haine lasă intactă întrebarea ce anume face pe Unul, adică identificarea... este la fel cu tot ceea ce este despre iubire... haina iubește călugărul căci prin asta sunt unul... ceea ce este sub haină și ceea ce numim corp, poate că

nu este decât acest rest pe care îl numesc obiectul a... ceea ce ține imaginea e un rest...”

„Nu există dorința de a ști... Omul știe deja tot ce îi trebuie să știe, știința sa e limitată la această juisanță insuficientă pe care o constituie faptul că vorbește...”

„Așadar, ce am inventat ? aș răspunde, obiectul mic a, dar e evident că nu-l pot adăuga, căci el e solidar cel puțin la început grafului, voi poate știți ce este, eu nici nu sunt sigur… așadar, e o determinare în punctul în care întrebarea se pune, ce e dorința dacă dorința e dorința Celuilalt?”

„Nu există nici măcar umbra dorinței de știință, nu există nicicea mai mică dorință de știință, nu există nici cea mai mică dorință de a inventa știința, în sfârșit, există o dorință de știință atribuită marelui Altul, asta, asta se vede...”

„În cele din urmă, limbajul rămâne ambiguu... suplinește absența raportului sexual și așa maschează moartea, deși e capabil s-o exprime ca un fel de dorință profundă... Totuși rămâne faptul că nu avem dovezi la animal, în analoagele limbajului, despre o conștiență a morții...

Nu gândesc că ar fi mai multă la om, datorită limbajului, faptul că limbajul vorbește despre moarte, nu dovedește că ar fi acolo vreo cunoaștere...

Este limita foarte amânată la care el nu accede decât prin realul sexului... moartea, e o trezire care participă încă la vis pentru atât cât visul e legat de limbaj... că anumite dorințe sunt dintre cele ce trezesc, indică faptul că sunt de pus în raport cu sexul mai mult decât cu moartea... Visele, la ființa care vorbește, privesc acest ab-sens, acest non-sens al realului constituit de non-raportul sexual, care stimulează și mai mult dorința, tocmai, spre a cunoaște acest non- raport...

Dacă dorința e de ordinul lipsei, fără să poți spune că i-ar fi cauza, limbajul e cel la nivelul căruia se risipesc tentativele pentru a stabili acest raport, propria sa risipire semn că acest raport, nu va ajunge nicicând acolo... Limbajul poate fi conceput ca ceea ce proliferează la nivelul acestui non-raport, fără să poată spună că acest raport există în afara limbajului...”

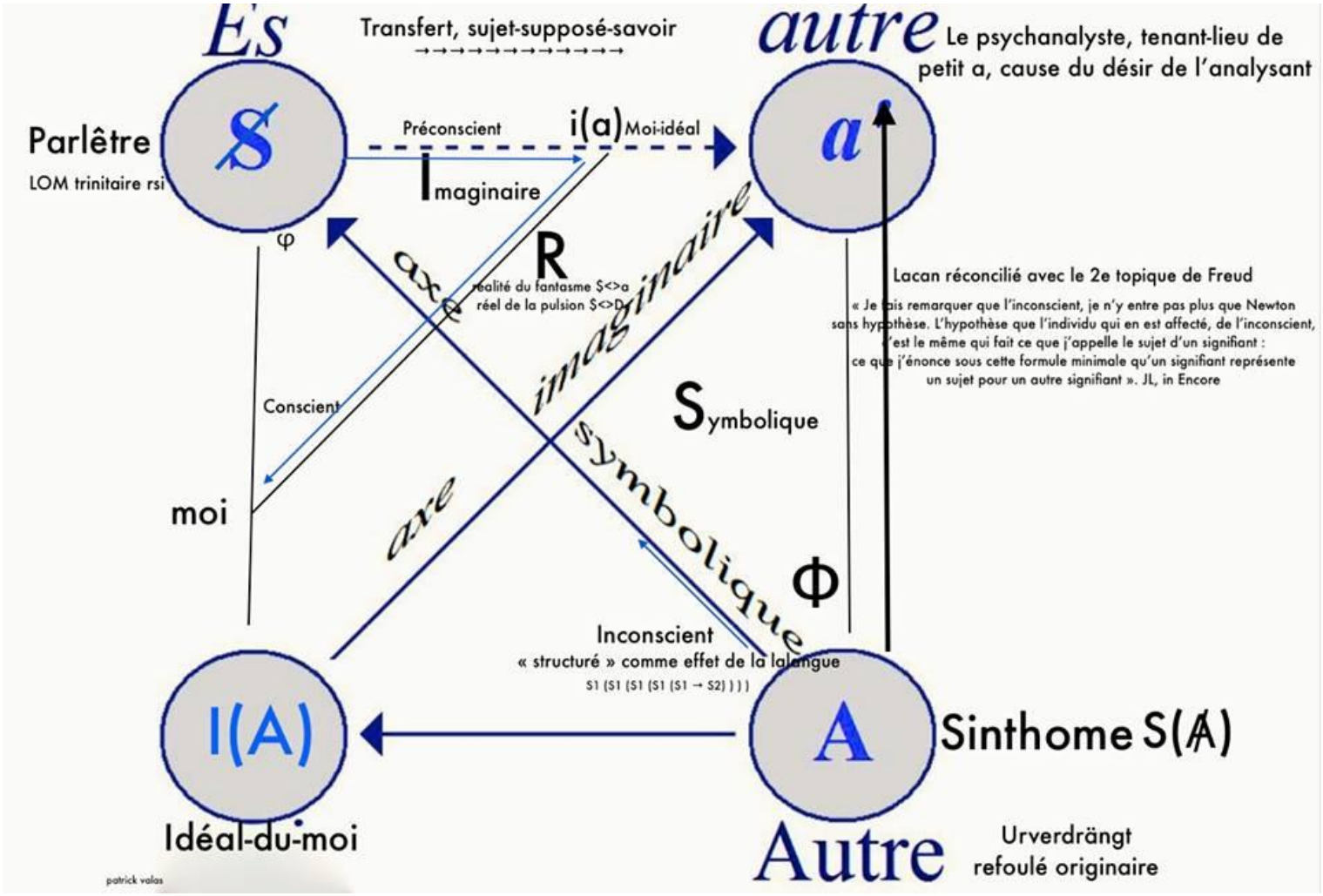

Marți – Cele 5 câmpuri ale subiectului: Eul, altul, marele Altul, Subiectul și Unul

Marele Altul (4200 de ocurențe):

„Însă rămâne faptul că eu mă situez, eu cred mai bine decât Freud, în Realul interesat cu privire la ceea ce este din inconștient. Căci juisarea corpului face punct la întâlnirea inconștientului. De unde și matemele mele, care procedă din faptul că simbolicul urmează locul marelui Altul, însă nu există mare Altul al marelui Altul.”

„Pacea sexuală vrea să spună că știm ce să facem din corpul marelui Altul. Însă cine știe ce să facă dintr-un corp de vorbiință, în afară să-l strângă mai mult sau mai puțin aproape? Ce anume marele Altul găsește să spună, și încă atunci când el binevoiește? El spune: „Strânge-mă tare”.”

„Marele Altul lipsește. Asta mi se pare nostim și mie. Eu țin lovitura totuși, ceea ce vă uimește, însă eu nu o fac pentru aceasta. Într-o zi, de altfel la care aspir, neînțelesul mă va uimi într-atât din a veni de la voi încât eu voi fi patetic până la punctul de a nu mai ține acolo. Dacă se

întâmplă să mă duc, spuneți-vă voi că este pentru a fi marele Altul în sfârșit. Putem să ne mulțumim să fim marele Altul ca și toată lumea, după o viață petrecută vrând s-o fi în ciuda Legii.”

„Este „piciorul nasului” să răspunzi despre non-raportul la marele Altul atunci când te mulțumești să îl iei la „piciorul literei”. Aceasta este o „etică de celibatar” pentru a spune totul, cea pe care un Motherlant mai aproape de noi a încarnat-o. Și pe care prietenul meu Claude Levi-Strauss o structurează dacă asta îi cântă discursul său de primire la Academie, întrucât – după toate – academicianul nu are decât să gâdile adevărul.”

„Așadar să punem mai întâi această axiomă, nu că bărbatul nu există...

asta este cazul Femeii

...ci că o femeie nu poate decât să și-l interzică...

eu vorbesc despre bărbat

...și asta nu din faptul că asta ar fi marele Altul...

pentru că marele Altul, obiceiurile lui, noi nu știm nimic despre asta

...ci din faptul că „*nu există marele Altul al marelui Altul”*.

Asta este ceea ce eu spun. Dacă ar exista *marele Altul al marelui Altul* ar exista o garanție, ar exista o garanție că ceea ce am spune asta ar fi întotdeauna *adevărul*, pentru că *marele Altul al marelui Altul* ar reacționa. Ei bine, el nu reacționează... La nivelul marelui Altul, ceea ce spunem trece întotdeauna drept adevărul, însă aceasta nu este sigur, iată dificultatea.

Așadar *universalul a ceea ce ele doresc*...

este tocmai asta ceea ce vreau să spun atunci când eu spun că ele nu întâlnesc bărbatul decât în psihoză

...universalul a ceea ce ele doresc aceasta este pur și simplu al nebuniei, și este tocmai de aceea că „*toate femeile sunt nebune*” cum se spune.”

„Nu există altă existență a lui Unul decât existența matematică...

Nu există decât un singur lucru care reiese când se articulează: că nu există doi, este o spunere, adevărul nu se poate decât juma-spune, Există unul sau nu există doi, ceea ce se interpretează imediat pentru noi: nu există raport sexual...

Există Unul (« Yad'lun »), asta nu vrea să spună că există individul, ci că nu există altă existență a lui „1" decât existența matematică...

Întreaga istorie a matematicilor a demonstrat că nu există loc în care să fie mai demonstrabil, mai adevărat că „imposibilul este realul"..."

Miercuri – Cele 5 funcții ale obiectului: Oral, Anal, Falic, Scopic și Vocal

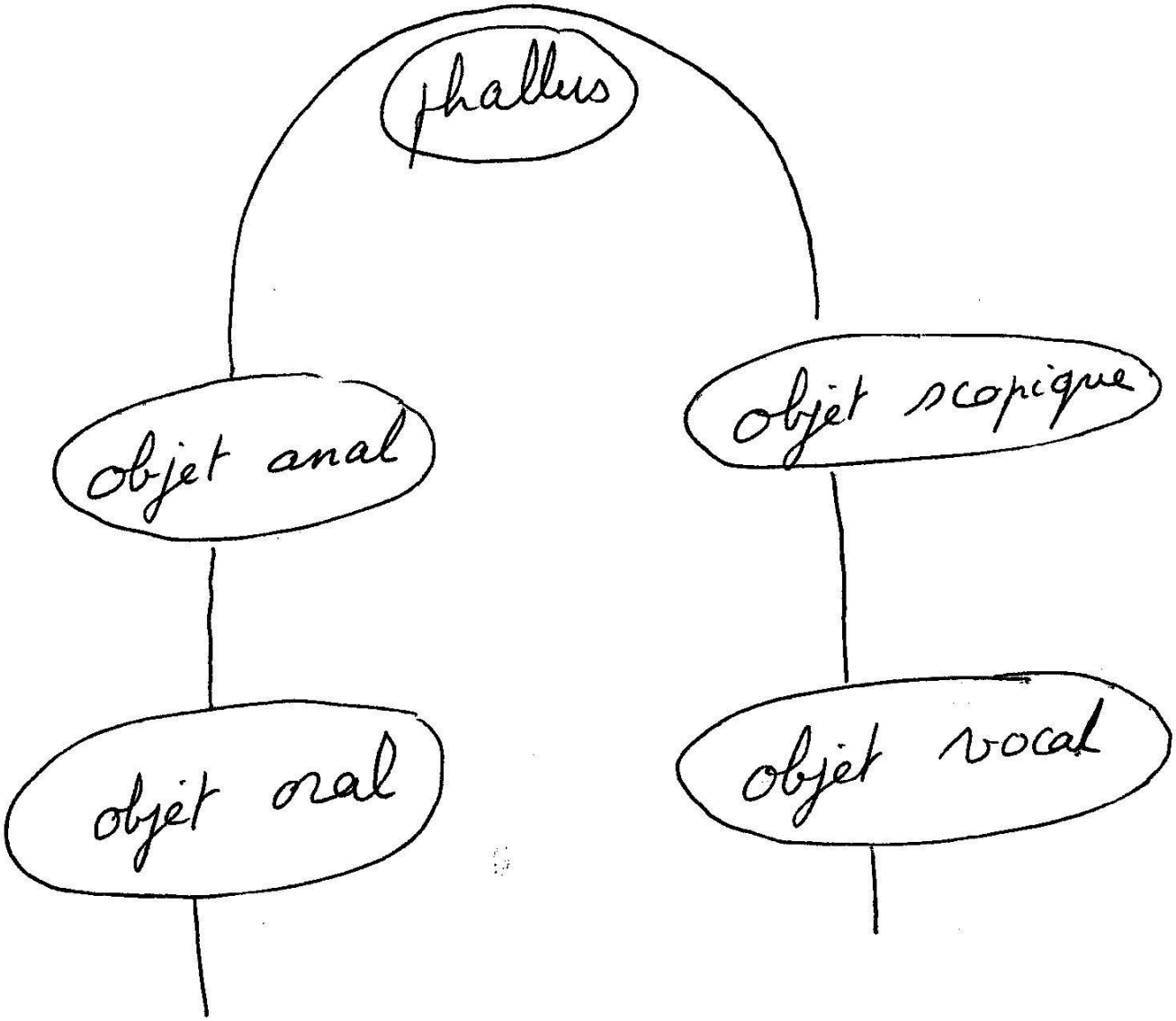

„Cele 5 etaje ale obiectului:

1.Oral

2.Anal

3.Falic

J.Genital! (olfactiv)

4.Scopic, ochi

5.Auricular! auditiv, voce.”

Falic (600 de ocurențe):

„Rezum aici punerea la punct necesară punerii în mers. Căci trebuie ca eu să termin cu privire la neînțelesul femeilor pe care eu le-am spus la ultimul meu seminar a nu fi private de juisarea falică. Mi se impută a gândi că sunt bărbați. E vă cer puțin...

Juisarea falică nu le apropie de bărbați, le depărtează mai degrabă, întrucât această juisare este obstacol la ceea ce le împerechează la sexuatul celeilalte specii.

Eu previn de această dată neînțelesul, subliniind că asta nu vrea să spună că ele nu ar putea să aibă, cu un singur, ales de ele, satisfacția veritabilă – falică. Satisfacție care se situează din burta lor.

Însă ca și răspunzând la vorbirea bărbatului. Trebuie pentru asta ca ea să le cadă bine. Ca ea să cadă pe bărbatul care îi vorbește după fantasma sa fundamentală, a ei.

Ea trage efecte de iubire uneori, de dorință întotdeauna. Asta nu se întâmplă chiar așa de des. Și când asta de întâmplă, asta nu face raport pentru atât, scris, adică înregistrat în real.

Despre ceea ce eu am numit non-raportul, Freud avea ideea, în ciuda reducției sale a genitalului la faptul reproducerii. Nu este oare, într-adevăr, ceea ce el articulează din diferența

-pulsiunii pe care el o spune falică,

-la cea pe care el o pretinde a subzista din genital?

Să fi perceput el dualismul fără experiența, acolo unde el era, a psihanalizei? Juisarea falică este cea întocmai care consumă analizantul. Iată.”

„Eu sunt în locul din care se vociferează *(pulsiune invocantă)* că: „*Universul este un defect în puritatea Non-Ființei*” *(Paul Valery)*. Și aceasta nu fără motiv, căci la a se păstra, acest loc face să se petreacă Ființa însăși. Ea se numește Juisarea, și este tocmai ea cea a cărei lipse ar face van universul. *(universul nu este consistent decât excluzând limita sa (ex-sistență), dar el necesită o formă de juisare limitată (juisare falică), fără de care viața umană ar fi vană)*”

„Pasajul lui (-ϕ) *(mic phi)* al imaginii falice de la o partea la alta a ecuației de la imaginar la simbolic, îl pozitivizează în orice caz (de la -ϕ la +Φ), chiar dacă el vine să umple o lipsă. *(circuitul imaginar: i(a) → d → $ ◊ a → m, corespunde la -ϕ, +Φ-ul se găsește la etajul superior ca și* S(Ⱥ) *în circuitul simbolic:* S(Ⱥ) → *$ ◊ D → d...)* Orice suport care ar fi din -1, el devine acolo Φ care explică

-și particularitățile abordării sexualității de către femeie *(♀ :* S(Ⱥ) → *Φ→ „să dai ceea ce nu ai”),*

-și ceea ce face din sexul masculin sexul slab cu privire la perversiune.

Nu vom aborda aici perversiunea pentru atât cât ea accentuează abia funcția dorinței la bărbat, în calitatea în care ea instituie dominanța – la locul privilegiat al juisării – a obiectului(a) al fantasmei pe care ea îl substituie lui Ⱥ. *(♂ : ($ ◊a) la locul lui* S(Ⱥ)*) : → a → - ϕ : retur la dualismul imaginar și la obiectul de completitudine al marelui Altul)*”

„Pentru a reveni la fantasmă, să spunem că perversul se imaginează a fi marele Altul pentru a-și asigura juisarea sa, și că aceasta este tocmai ceea ce revelă nevrozatul imaginându-se a fi un pervers, el pentru a se asigura din marele Altul. Ceea ce dă sensul pretinsei „perversiuni” pusă la începutul nevrozei. Ea este în inconștientul nevrozatului în calitate de fantasmă a marelui Altul. Însă aceasta nu vrea să spună că la pervers inconștientul ar fi sub cerul deschis. El se apără de asemenea în modul său în dorința sa. Căci dorința este o apărare, apărare de a depăși o limită în juisare. Fantasma, în structura sa *($ ◊a)* de noi definită, conține -ϕ-ul, funcție imaginară a castrării, sub o formă ascunsă și reversibilă de la unul din termenii săi la celălalt *(de la $ la a)*. Adică faptul că în modul unui număr complex *(a+ib, cu i la puterea 2 = -1)*,el imaginează – dacă ne permitem acest termen – în mod alternativ unul dintre acești termeni prin raport la celălalt. *($ ◊a: atunci când a conține –ϕ-ul sub forma imaginii falice prezente în i(a) dar care dispare din i’(a) (imagine specular), aceasta este polul pervers al fantasmei. Atunci când este de partea lui $ că se „imaginează” –ϕ-ul castrării aceasta este polul nevrotic al fantasmei)*”

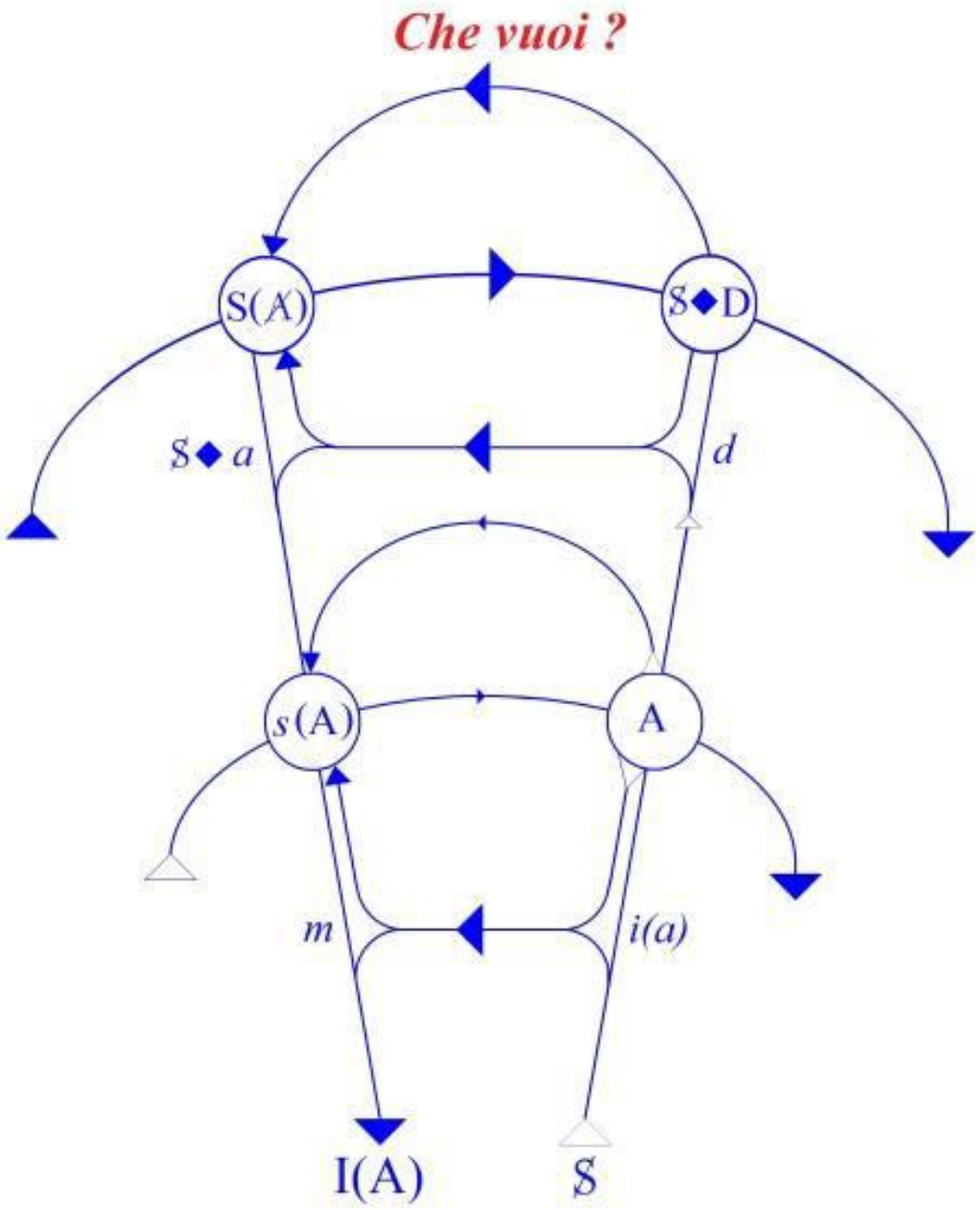

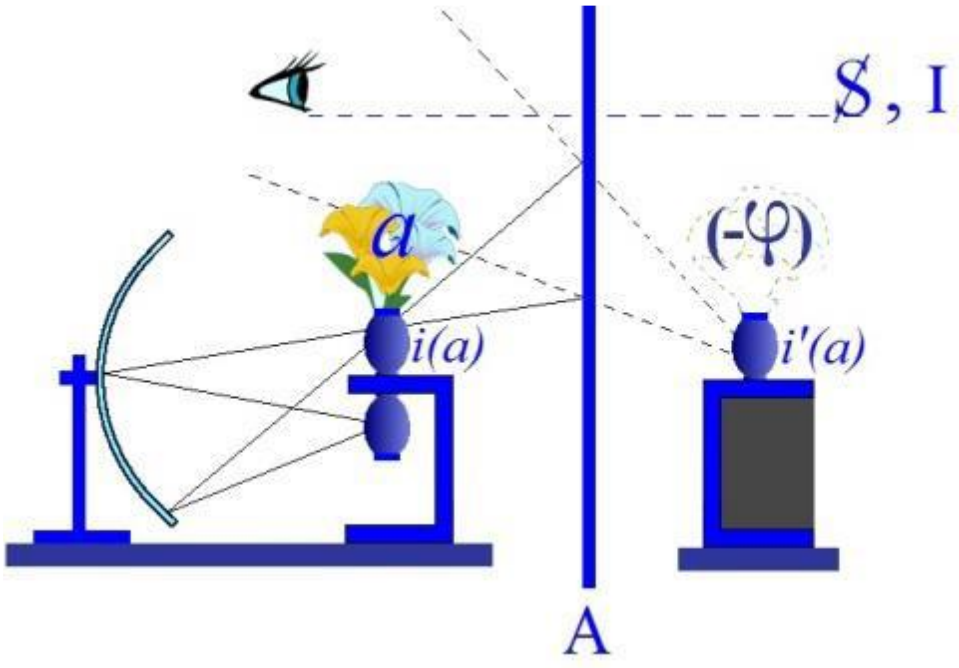

„Așa se face că din discursul psihanalitic, un organ se face semnificantul (ϕ falusul). Cel despre care putem spune că se izolează,

în realitatea corporală, ca momeală, din a funcționa în el (funcția fiindu-i delegată dintr-un discurs):

a)ca phaner (derivat protector al epidermei - păr, unghie, pană, copită) în favoarea aspectului său de placaj mobil care se accentuează din erectilitatea sa,

b)pentru a fi prins, acolo unde acest ultim accent contribuie, în diversele pescuiri (păcate) (a) care fac discurs (a oral ca adevăr - H, a anal ca produs - M, a scopic ca Altul - U, a vocal ca seamăn - A) din voracități (pulsiuni parțiale) prin care se tamponează (cf. chimie) inexistența raportului sexual.

Recunoaștem - chiar și din acest mod de evacuare (prin funcția falică) - bineînțeles organul care din a fi, să zicem, „la activul" masculului, îl face pe acesta, în spusul copulației (a oral, a anal, a scopic, a vocal: →copulă-acțiune), să discearnă activul verbului."

Joi – Cele 5 discursuri: Maestru, Universitar, Isteric, Capitalist și Analist

Discours du Maitre

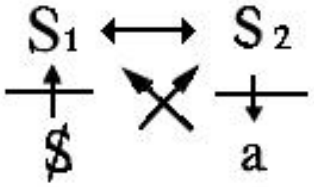

Discours de l'Université

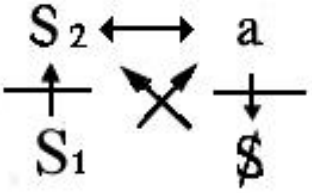

Discours de l'Hystérique

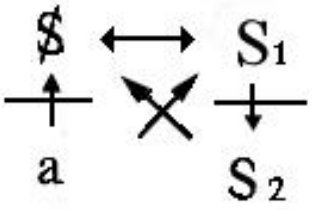

Discours de l'Analyste

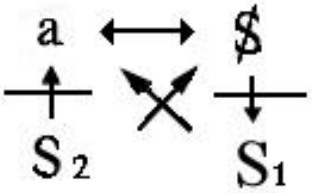

Discours du Capitaliste

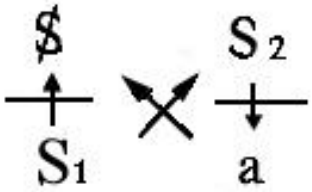

„Deci dacă spun că analistul nu se autorizează decât din el însuși, desigur nu poate fi numit la psihanaliză, dar asta nu înseamnă că oricine poate intra acolo înăuntru, adică ar trebui să se înscrie foarte bine, ceea ce eu aștept să se înscrie, pentru că nu e ca atunci când eu inventez ceea ce prezidează alegerea ființei sexuate, aici, nu pot inventa pentru rațiunea că un grup este real, și chiar un Real pe care nu îl pot inventa din faptul că e un Real nou apărut, căci cât nu exista acest discurs analitic, nu exista psihanaliză… De aceea am spus că există psihanalist, fapt de care, de exemplu eu, eram mărturia, dar asta nu vrea să spună că pentru asta există un psihanalist… e o vizare propriu isterică să spui că există măcar unul, eu nu sunt deloc pe această pantă, nefiind din natură în poziția istericului, nu sunt Socrate, de exemplu…”

„Și despre discursul analitic, m-am gândit că totuși, nu ar fi rău să punctez câte ceva înainte de a vă părăsi, care să vă dea ideea că tocmai,

nu numai că nu este ontologic, nu este nici filosofic, ci este doar necesitat de o anumită poziție.”

„Nu spun că vorbirea există pentru că nu există raport sexual, ar fi complet absurd, nu spun nici că nu există raport sexual pentru că vorbirea este acolo, dar cu siguranță nu există raport sexual pentru că vorbirea funcționează la acel nivel descoperit de discursul analitic ca specificând ființa vorbitoare, adică importanța, preeminența în tot ceea ce va face – la nivelul său - din sex seamăn...”

„Nu există un singur discurs în care seamănul să nu conducă jocul. Nu vedem de ce ultimul venit, discursul analitic, ar scăpa acolo. Nu e totuși un motiv pentru ca în acel discurs, sub pretextul că e ultimul venit, să vă simțiți atât jenați încât să faceți, după uzajul din care se jenează colegii voștri din Internațională, un seamăn mai seamăn decât natura, afișat; vă amintiți totuși că seamănul a ceea ce vorbește ca specie, e întotdeauna acolo în orice specie de discurs care îl ocupă; e totuși o a doua natură. Așadar, fiți mai destinși, mai naturali, când primiți pe cineva care vine să vă ceară o analiză. Nu vă simțiți atât de obligați să vă împingeți din gât. Chiar ca și bufoni, sunteți justificați să fiți. Nu aveți decât să priviți „Televiziunea” mea. Sunt un clovn. Luați exemplu acolo deasupra, și nu mă imitați! Seriosul care mă animă, este seria pe care o constituiți. Nu puteți totodată să fiți de acolo și s-o fiți.

Simbolicul, imaginarul și realul, este enunțatul a ceea ce operează efectiv în vorbirea voastră când vă situați din discursul analitic, când analist o sunteți. Nu apar, acei termeni, cu adevărat, decât pentru și prin acel discurs. Nu am avut de pus acolo intenție, nu am avut decât de urmat, și eu. Asta nu vrea să spună că nu clarifică celelalte discursuri, dar nici nu le invalidează.”

„Să spui că semnificantul e arbitrar nu are aceeași portanță cu să spui simplu că nu are raport cu efectul său de semnificat, e o alunecare în altă referință, referință care se situează din ceea ce constituie ca legătură discursul...

Semnificantul ca atare nu se referă la nimic dacă nu la un discurs, adică la un mod de funcționare, o utilizare a limbajului ca legătură...

Trebuie precizat ce e legătură, e o legătură între cei ce vorbesc, nu oricine, ființe, pe care suntem obișnuiți să le numim vii, și poate că e foarte dificil să excluzi din cei ce vorbesc dimensiunea vieții, dar vedem imediat că o face să intre în același timp pe cea a morții, și că rezultă o radicală ambiguitate semnificantă...

Singura funcție din care viața se poate defini, reproducerea corpului, nu se poate intitula ea însăși nici din viață, nici din moarte, căci, ca atare, în măsura în care e sexuată, comportă ambele, viață și moarte...

Deja, doar avansând în curentul discursului analitic, am și făcut acel salt numit concepția lumii, și care trebuie totuși să fie pentru noi ceea ce este cel mai comic, acest termen presupune un cu totul alt discurs decât al nostru, cel al filosofului...

Nimic nu e mai puțin asigurat, dacă o scoatem din discursul filosofic, decât existența unei lumi... Nu e decât ocazia surâsului când auzi avansând din discursul analitic că ar comporta ceva de ordinul unei astfel de concepții...”

Vineri – Cele 5 câmpuri ale obiectului: Juisare, Simptom, Fantasmă, „Lalangue” și „Sinthome”

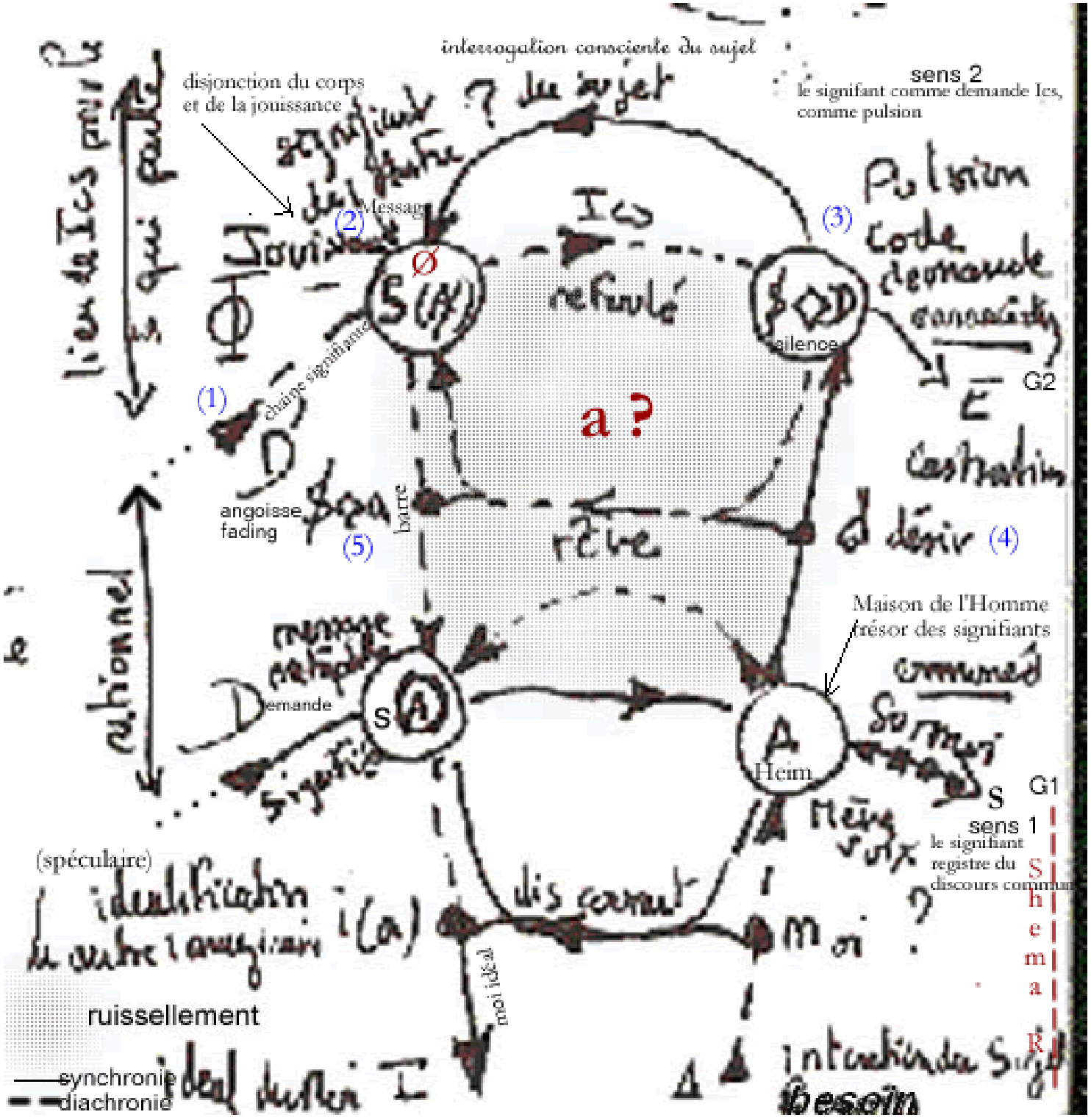

„Am anunțat pe afiș: Sfântomul („LE SINTHOME”). Este un mod vechi de a scrie ceea ce a fost ulterior scris Simptom („SYMPTÔME”).”

„Eu am încercat să spun de acolo puțin mai lung despre simptom. Eu chiar l-am scris din ortografia sa veche. De ce anume eu l-am ales? S-f-â-n-t-o-m („S-i-n-t-h-o-m-e”), aceasta ar fi în mod evident puțin mai lung să vă explic. Eu am ales acest mod de a scrie pentru a suporta

numele simptom, care se pronunță actualmente, nu știm prea mult de ce „simptom”, adică ceva ce evocă căderea a ceva, „ptoma” vrând să spună cădere.

Ceea ce cade împreună este ceva ce nu are nimic de-a face cu împreună-ul („ensemble” – mulțimea). Un sfântom nu este o cădere chiar dacă asta are de acolo aerul. Aceasta este până la punctul în care eu consider

că voi acolo toți în calitatea în care sunteți, voi aveți ca sfântom fiecare fiecarea sa. Există un sfântom el și un sfântom ea. Raportul sexual este un raport inter-sfântomatic. Este prea bine pentru asta că semnificantul, care este de asemenea din ordinul sfântomului, este prea bine pentru asta că semnificantul operează. Este prea bine pentru asta că noi avem bănuiala modului în care el poate opera: aceasta este prin intermediul sfântomului.

Cum anume așadar să comunici virusul acestui sfântom sub forma semnificantului? Aceasta este ceea ce eu m-am încercat să explic de-a lungul tuturor acestor seminarii. Eu cred că nu pot azi să spun despre asta mai mult.”

„Însă eu mi-am dat seama după toate că a consista asta voia să spună ceva, este adică faptul că trebuia vorbit despre corp, că există:

-un corp al Imaginarului,

-un corp al Simbolicului, este lalimba,

-și un corp al Realului despre care nu știm cum anume el iese.”

„Dacă eu am spus că nu există metalimbaj, aceasta este pentru a spune că limbajul, asta nu există. Nu există decât suporturi multiple ale limbajului care se numesc „lalimbă”, și ceea ce ar trebui prea bine, este ca analiza să ajungă - printr-o supoziție – să ajungă să desfacă prin vorbire ceea ce s-a făcut prin vorbire.”

„Nu există cu partenerul – partenerul sexual – nici un raport altul decât prin intermediarul a ceea ce face sens în lalimbă...”

„Inconștientul, asta nu are nimic de-a face cu inconștiența. Așadar de ce să nu traduci total liniștit prin „l’une-bévue” (o greșeală a lui). Cu

atât mai mult cu cât asta are imediat avantajul de a pune în evidență anumite lucruri: de ce este oare că ne obligăm în analiza viselor, care constituie o greșeală ca și nu contează care alta, ca și un act ratat, cu excepția că există acolo ceva în care ne recunoaștem. Ne recunoaștem în trăsătura de spirit, pentru că trăsătura de spirit ține la ceea ce am numit lalimbă, ne recunoaștem în trăsătura de spirit, alunecăm acolo... și tocmai acolo deasupra Freud a făcut câteva considerații care nu sunt neglijabile. Vreau să spun că interesul trăsăturii de spirit pentru inconștient este totuși legat la acest lucru specific pe care-l comportă achiziția lalimbii."

„Fiecare să facă referință la viața lui, printre cei ce mă ascultă. Există, sau nu, sentimentul că există ceva care se repetă în viața lui, mereu același, și că e asta ceea ce este cel mai mult el. Ce este acest ceva care se repetă? Un anumit mod de a Juisa. Juisarea ființei vorbitoare care sunteți toți, cei care mă ascultați, se articulează, tocmai de aceea ajunge la stereotip, dar un stereotip care este tocmai un stereotip al fiecăruia. E ceva ce mărturisește despre o lipsă într-adevăr esențială. Chiar și filosofii, este adevărat că ceva mai târziu cu Spinoza, au ajuns la asta, că esența omului este dorința. Este adevărat că nu măsurau bine la ce lipsă dorința răspunde. La ceva, trebuie neapărat spus, nebun. La care, multă vreme am substituit perfecțiunea atribuită Ființei Supreme. Acest accent pe Ființă, e ceea ce e nebun acolo înăuntru; Ființa se măsoară lipsei proprie normei. Există norme sociale din lipsa oricărei norme sexuale, iată ceea ce spune Freud."

Sâmbătă – Cele 5 funcții ale marelui Altul: Religie, Știință, Magie, Artă și Psihanaliză

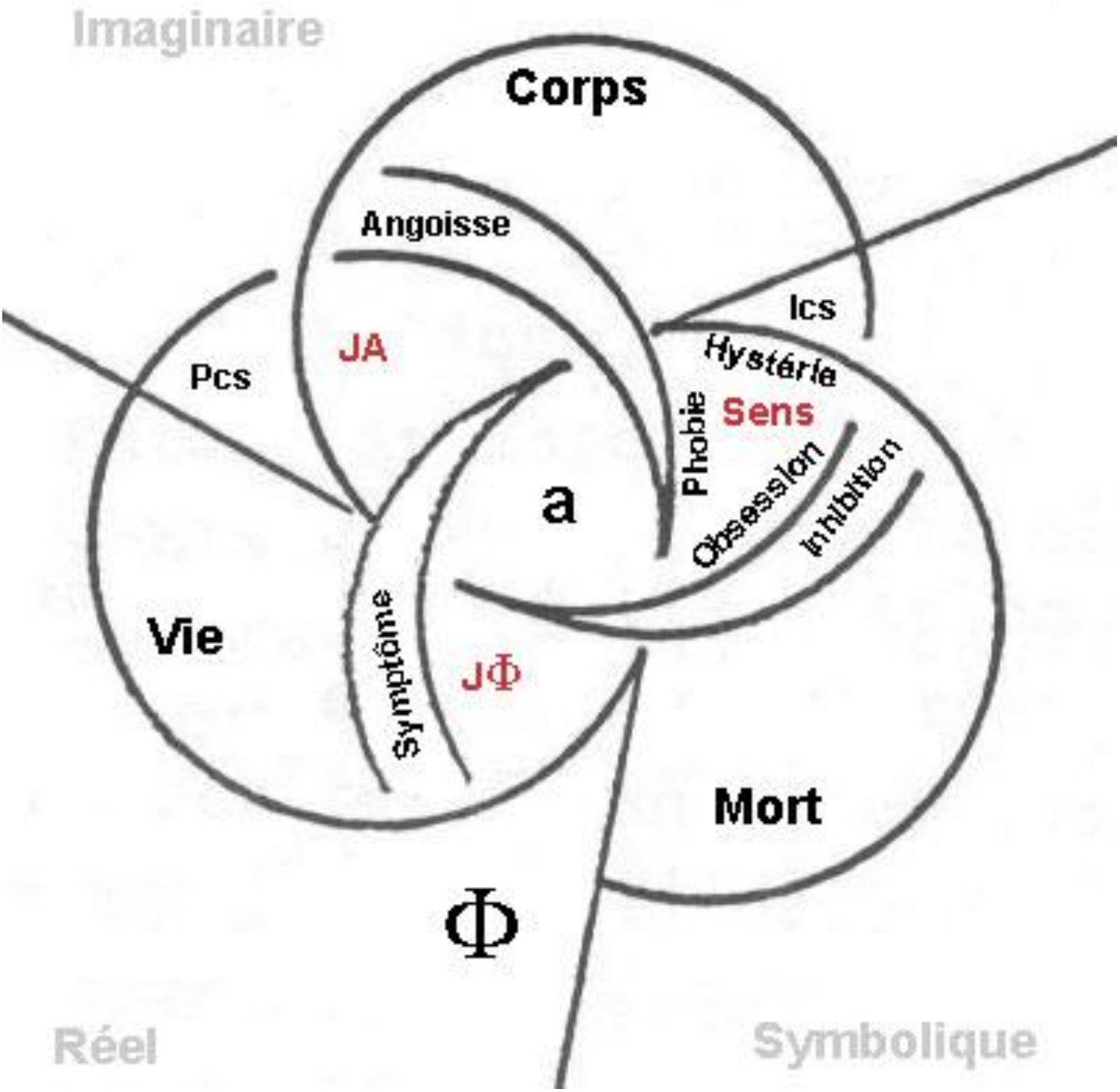

„Ar trebui să existe un act care să nu fie „debil mental”. Acest act, eu încerc să-l produc prin învățământul meu. Însă este totuși din bâlbâială. Noi atingem aici limitele magiei. Analiza este o magie care nu are din suport decât faptul că, cert, nu există raport sexual, dar că gândurile se orientează, se cristalizează pe ceea ce Freud în mod imprudent a numit complexul lui Oedip.”

„În „ordinul visului” care își dă câmpul din a uza din limbaj, există o pată, care este faptul că Freud numește ceea ce este în joc, „Wunsch”

(dorința) – aceasta este un cuvânt, așa cum o știm, german - și „Wunsch” despre care este vorba are ca proprietate că nu știm dacă aceasta este o aspirație („souhait”), care oricum este în aer, o aspirație adresată la cine? Din momentul în care vrem s-o spunem, suntem forțați să presupunem că există un interlocutor, și pornind din acest moment-acolo, suntem în magie. Suntem forțați să știm ceea ce cerem.

Dar întocmai, ceea ce definește cererea, aceasta este că nu cerem niciodată decât prin ceea ce dorim…

eu vreau să spun: trecând prin ceea ce dorim

…și ceea ce dorim, aceasta n-o știm. Este tocmai pentru asta că eu am pus accentul pe „dorința analistului”.”

„Este psihanaliza o știință? În mod cert e o religie, încă vie, foarte vie... Mi se va spune că e o căutare, dar nu am încredere în acest termen, cum spunea Picasso, nu caut, găsesc...”

„Corpul științei e în relația subiectivă echivalentul micului obiect a, iar ambiguitatea a ceea ce în analiză e reductibil sau nu la știință se explică văzând ceea ce ea implică dintr-un dincolo de știință... Pe aici analiza ar putea cădea sub o clasificare ce ar situa-o la rangul a ceva ale cărui forme și istorie îi evocă atât de des analogia, o Biserică și deci o Religie...

Singurul mod de abordare a acestei probleme e plecând de la faptul că religia, printre modurile omului de a-și pune chestiunea existenței în lume, iar dincolo, religia ca mod de subzistență al subiectului care se interoghează, se distinge printr-o dimensiune care îi este proprie și care e lovită de o uitare...

În orice religie ce merită această calificare există o dimensiune esențială rezervată la ceva operatoriu, numit sacrament...

Dacă e un sacrament, dacă asta operează, operează pe ceva, e un pact? e altceva? ce trece prin această dimensiune? în toate răspunsurile care ne vor fi date vom distinge mereu această marcă, evocând un dincolo al religiei, operator și magic, în interiorul religiei, ceva marcat de uitare, din motive perfect definite, separare, impotență a rațiunii și finitudinii noastre...

De aceea analiza, în raport cu fondarea statutului său, e lovită de o uitare asemănătoare, se regăsește marcată în ceremonie de aceeași față vidă...

Dar analiza nu e o religie, procedă din același statut ca și știința, se angajează în lipsa centrală unde subiectul se experimentează ca dorință, un statut medial, de aventură, în abisul deschis în centrul dialecticii subiectului și Celuilalt. Nu are nimic de uitat, nu implică nici o recunoaștere a nici unei substanțe pe care ar pretinde să opereze, nici măcar cea a sexualității.”

„Niciunde ca în creștinism, opera de artă ca atare nu se dovedește în mod mai evident ca ceea ce ea este dintotdeauna și pretutindeni: obscenitate (obscenus – de rău augur). Dimensiunea (dit-mension, locuința spusului) obscenității, iată prin ce creștinismul vivifică religia oamenilor. Nu vă voi da o definiție a religiei pentru că, nu există mai multă istorie a religiilor decât istorie a artei. Religiile sunt ca și artele, este un coș de gunoi, asta nu are nici cea mai mică omogenitate...”

„Pentru a sfârși cu această poveste a religiei adevărate, punctez, cât e încă timp, că Dumnezeu nu se manifestă decât din scrierile care sunt spuse sfinte, sfinte în ce?, în faptul că nu încetează să repete eșecul – citiți Solomon... maestrul maeștrilor, senti-maestrul, un tip de genul meu – eșecul tentativelor unei înțelepciuni căreia ființa i-ar fi mărturia...”

„Dacă vreodată – nu se știe, vi se poate întâmpla – veți ajunge să înțelegeți acel ceva ce am pregătit, căci am pregătit ceva pentru voi; se așteptau să vorbesc; nu am vrut să anunț, dar am pregătit ceva; am pregătit chiar cu multă grijă, trebuie să spun, într-adevăr; dacă vreodată deci veți ajunge, veți înțelege ceva ce se raportează la raporturile psihanalizei cu religia. Nu sunt foarte amicale. În mare e sau unul sau altul. Dacă religia triumfă, cum e cel mai probabil – vorbesc de adevărata religie, nu există decât una adevărată – dacă religia triumfă, va fi semnul că psihanaliza a eșuat. E tot ce e mai normal să eșueze, căci la ce se dedică, e ceva foarte dificil. Dar în sfârșit, cum nu aveam intenția să fac o conferință acum, nu pot spune decât asta, că psihanaliza, e ceva foarte dificil.”

„Numesc simptom tot ceea ce vine din real. Iar realul, tot ceea ce nu merge, ce nu funcționează, ce se opune vieții omului și confruntării personalității sale. Realul revine întotdeauna la același loc. Îl veți regăsi mereu acolo, cu aceiași semeni (semblants) ai săi. Oamenii de știință găsesc frumos să spună că nimic nu este imposibil în real. Trebuie un sacru tupeu pentru a afirma lucruri de acest gen, sau mai degrabă, așa cum o bănuiesc, o totală ignoranță cu privire la ceea ce faci și spui.

Realul și imposibilul sunt antitetice, ele nu pot merge împreună. Analiza împinge subiectul spre imposibil, ea îi sugerează să considere lumea așa cum este ea cu adevărat, adică imaginară, fără semnificație. În timp ce realul, ca o pasăre vorace, nu face altceva decât să se hrănească din lucrurile cu sens, din acțiunile care au un sens.

Auzim repetându-se că trebuie să dai un sens la asta sau aia, la propriile gânduri, la propriile aspirații, dorințelor, sexului, vieții. Dar despre viață noi nu știm nimic de nimic. Savanții își dau suflul să ne-o explice.

Teama mea este că din vina lor, realul, acest lucru monstruos care nu există, va sfârși prin a prinde, prin a o lua. Știința se substituie religiei, iar este de altfel mult mai despotică, mai obtuză și obscurantistă. Există un zeu-atom, un zeu-spațiu, etc. Dacă știința câștigă sau religia, psihanaliza este terminată.”

„Nu este adevărat. Nu mă încadrez nici printre alarmiști, nici printre angoasați. Nefericire psihanalistului care nu-și va fi depășit stadiul de angoasă. Este adevărat, există în jurul nostru lucruri oripilante și devorante, ca și televiziunea prin care o mare parte dintre noi este în mod regulat fagocitată. Dar asta nu este decât pentru că există oameni care se lasă fagocitați, care-și inventează chiar un interes pentru ceea ce văd.

Iar apoi există alte trucuri monstruoase în alt mod devorante: rachetele care merg pe lună, cercetările în adâncul oceanelor, etc. Toate, lucruri care devoră. Dar nu există nimic aici din care să faci o dramă. Sunt sigur că atunci când vom avea destul din rachete, din televiziune și din toate blestematele lor cercetări în gol, vom găsi altceva de care să ne ocupăm. Este o reviviscență a religiei, nu-i așa? Și alt mai bun monstru devorant

decât religia? Este o sărbătoare continuă, din care să te distrezi secole așa cum aceasta a fost deja demonstrat,

Răspunsul meu la toate acestea, este că omul a știut întotdeauna să se adapteze la rău. Singurul real care se poate concepe, la care noi avem acces este chiar acesta, va trebui prea bine să ne facem despre el o rațiune: să dăm un sens lucrurilor, cum se spune. Altfel, omul n-ar avea angoasă, Freud n-ar fi devenit celebru, iar eu aș fi un profesor de liceu.”

„Demonstrând în act că nu e din faptul lor că Școala mea ar fi Instituție, efect de grup consolidat, pe cheltuiala efectului de discurs așteptat de la experiență, atunci când ea este freudiană. Știm ceea ce l-a costat de acolo, faptul că Freud a permis ca grupul psihanalitic să ia cu el discursul, să devine Biserică.

„Internaționala...”, întrucât acesta este numele său, se reduce la simptomul care ea este la ceea ce Freud aștepta de acolo. Dar nu este ea cea care face greutate.

Aceasta este Biserica, adevărata, care susține marxismul din ceea el îi redă sânge nou... al unui sens reînnoit. De ce nu psihanaliza, când ea virează la sens? Eu nu spun asta pentru un van persiflaj. Stabilitatea religiei vine din faptul că sensul este întotdeauna religios. De unde încăpățânarea mea în calea mea de mateme, care nu împiedică nimic, dar mărturisește despre ceea ce ar trebui pentru – analist – a-l pune la pasul funcției sale.”

Duminică – Cele 5 câmpuri ale marelui Altul: Maternitate, Matematică, Mistică, Mitologie și Mister

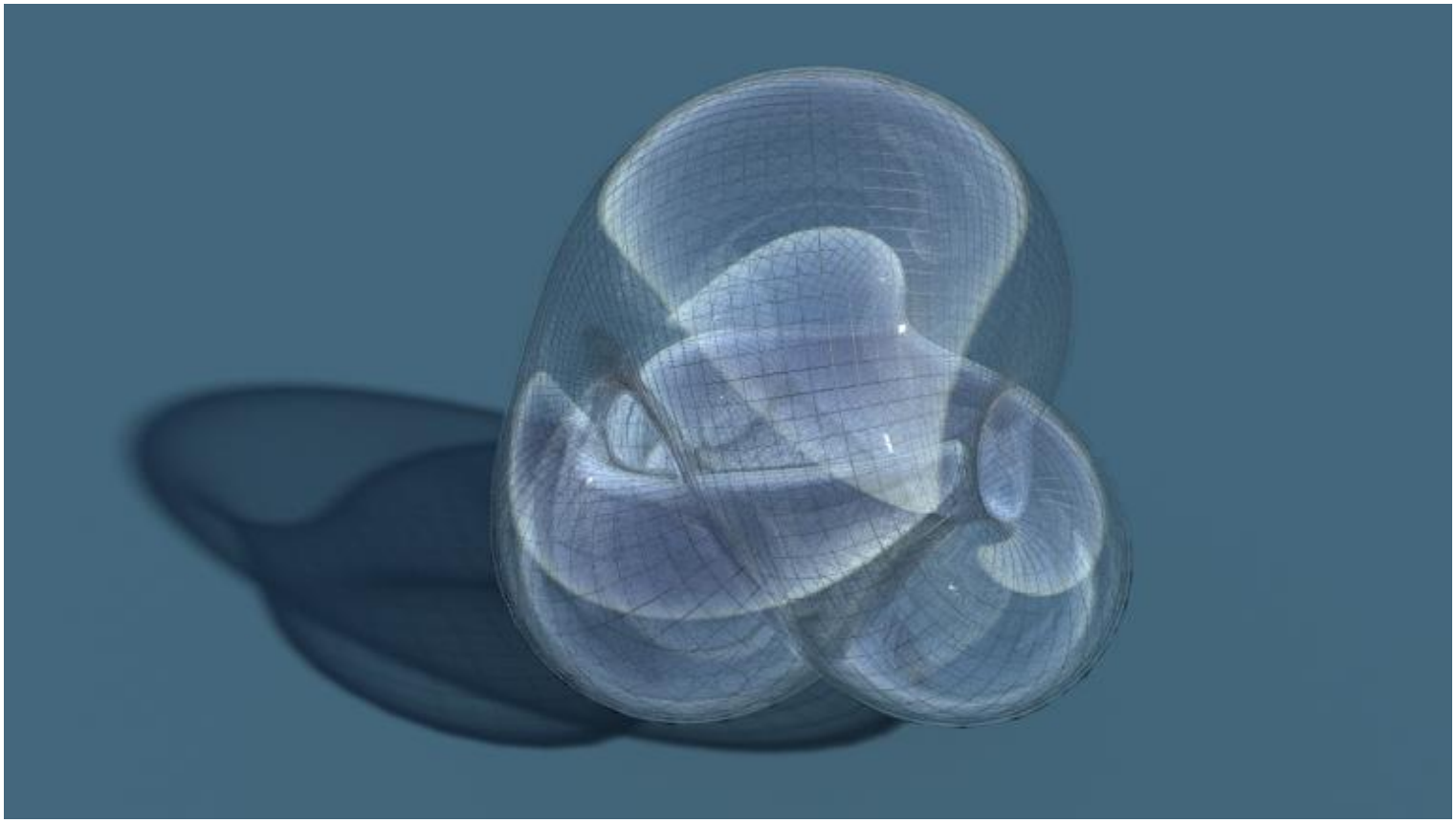

Maternitate (9 ocurențe).

Matematică (700 de ocurențe):

„Trebuie întotdeauna să introduci simbolurile, matematice sau altele, cu ajutorul limbajului comun, trebuie să explici ceea ce vei face.”

„Cu adevărat, un lucru este încă și mai surprinzător, faptul că fundamentele teoretice ale opticii stau în întregime pe o teorie matematică, fără de care este absolut imposibil să structurezi optica.”

„Prin chiar premisele situației analitice, funcția absolut matematic declanșată, aproape automat declanșată, prinde relația analizat-analist chiar înainte ca ea să fi început, din și prin prezența și funcția analistului.”

„Progresul despre care este vorba este un progres al ordinului simbolic. Să observăm istoria unei științe ca și cea a matematici: ne dăm seama imediat că am stagnat vreme de secole în jurul unor probleme care sunt acum clare unor copii de zece ani... Progresul matematic nu este un progres al puterii de gândire al ființei umane: doar începând cu

momentul în care cineva a inventat un semn, face ceva bun. Matematica este tocmai asta!”

„Nu avem nevoie decât pur și simplu să constatăm că prin intermediul lui 0 și 1, adică a conotației prezență-absență, noi generăm, suntem capabili să reprezentăm tot ceea ce se prezintă, tot ceea ce a fost dezvoltat într-un proces istoric determinat, tot ceea ce a fost dezvoltat în matematică.”

„Nu suntem aici pentru a dezvolta toate fețele acestei funcții a tatălui. Eu vă fac să remarcași una, și una dintre cele mai frapante, care este în mod net introducere unui ordin, și anume a unui ordin matematic care este, prin raport la ordinul natural, o noutate, o structură diferită. Tocmai despre aceasta este vorba.”

„Din momentul în care există o grafie, există o ortografie.”

„Nu există mai multă „asociere liberă” decât cea în care am putea spune că este liberă o variabilă legată într-o funcție matematică...”

„Fiind limbajul cel mai propice discursului științific, matematica e „știința fără conștiință” pe care o promite bunul nostru Rabelais, cea căreia un filozof, nu-i poate rămâne decât cu gura căscată: „știința veselă” se bucura din a presupune de acolo ruina sufletului (știința veselă ruinează sufletul – obiect subiacent discursului filosofic – dezvăluind obiectul a adevăr al discursului H). Bineînțeles, nevroza supraviețuiește acolo.(această dezvăluire nu e suficientă pentru a rezolva nevroza)

Aceasta remarcată, spunerea se demonstrează, și din a scăpa spusului. (se de-monstrează: sens anti-orar al trecerii de la locul Altuia la locul Seamănului)

Din acel moment acel privilegiu, ea nu i-l asigură decât din a se formula în „spunere că nu”, dacă - mergând la sens:

-este conținerea (M) cea pe care o sesizăm acolo, nu contradicția (H),

-răspunsul (U), nu reluarea în negare,

-respingerea (A), nu corecția.

Să răspunzi astfel suspendă ceea ce spusul are din veritabil.”

„Nu există raport sexual, cert, decât între fantasme. Și fantasma este de notat cu accentul pe care eu i-l dădeam atunci când remarcam că geometria – (Lacan scrie la tablă) „l'âge et haut-maître hie" („vârsta și înalt-maestru tasează") – că geometria este țesută din fantasme, și din aceeași lovitură întreaga știință. Eu citeam, recent o chestie care se numește – aceasta este în patru volume – „The world of mathematics". Așa cum o vedeți, aceasta este în engleză.

Nu există nici cea mai mică „lume a matematicilor". Este suficient să agățați articolele în chestiune. Asta nu este suficient să faci ceea ce numim o lume, eu vreau să spun o lume care se ține. Misterul acestei lumi rămâne în mod absolut întreg."

Mistică (130 de ocurențe).

Mitologie (80 de ocurențe).

Mister (300 de ocurențe).

2020.10.04. Rudolf Steiner și Jacques Lacan. Esoterism și psihanaliză...

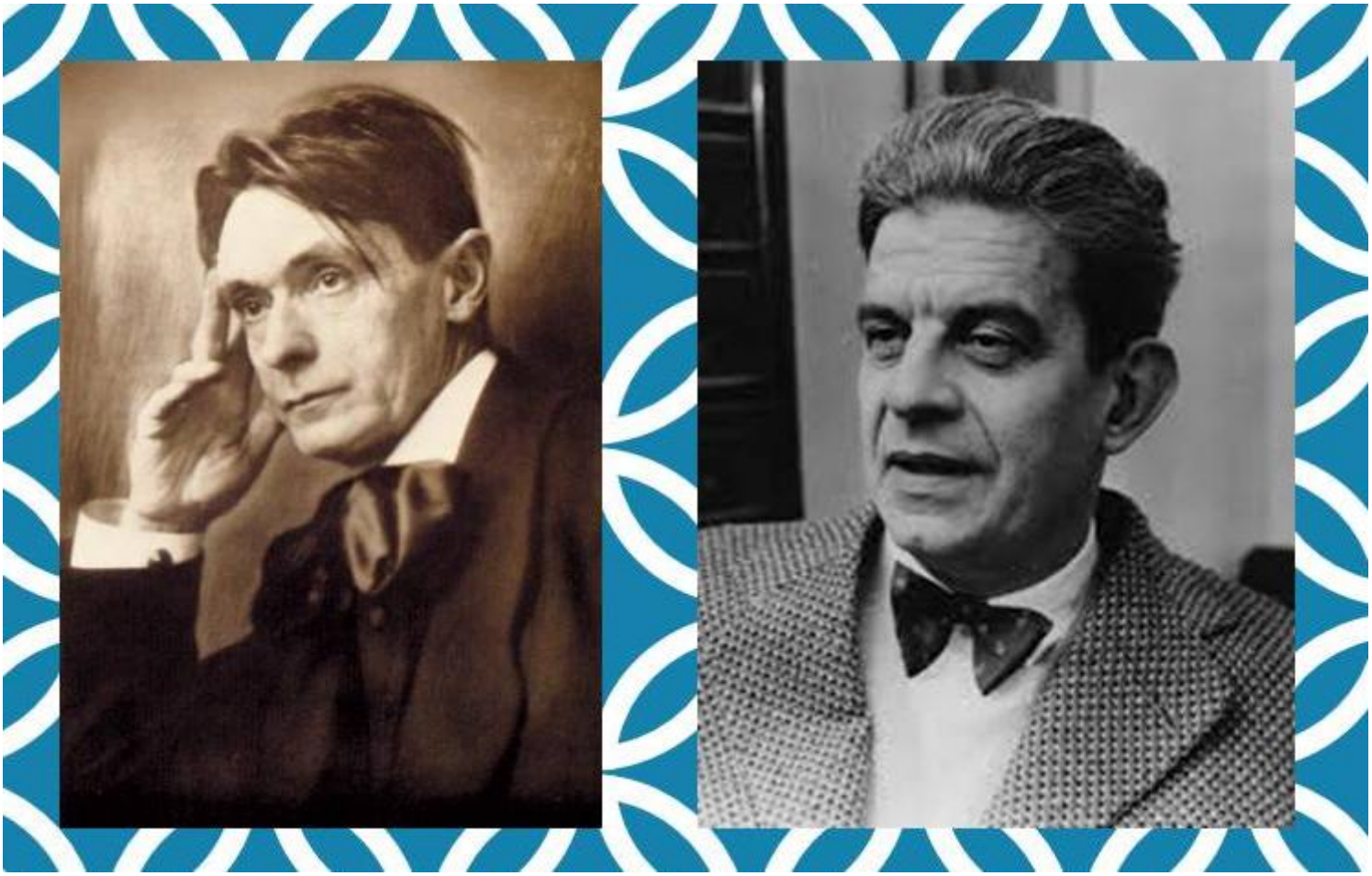

Impostură, Ipocrizie, Impotență și Imposibilitate...

Incompletitudine, Inconsistență, Indemonstrabilitate și Indecidabilitate...

În religie, știință, esoterism și psihanaliză...

Escrocherie și șarlatanie în medicina corpului și a minții...

Rudolf Steiner. 27 februarie 1861 – 30 martie 1925

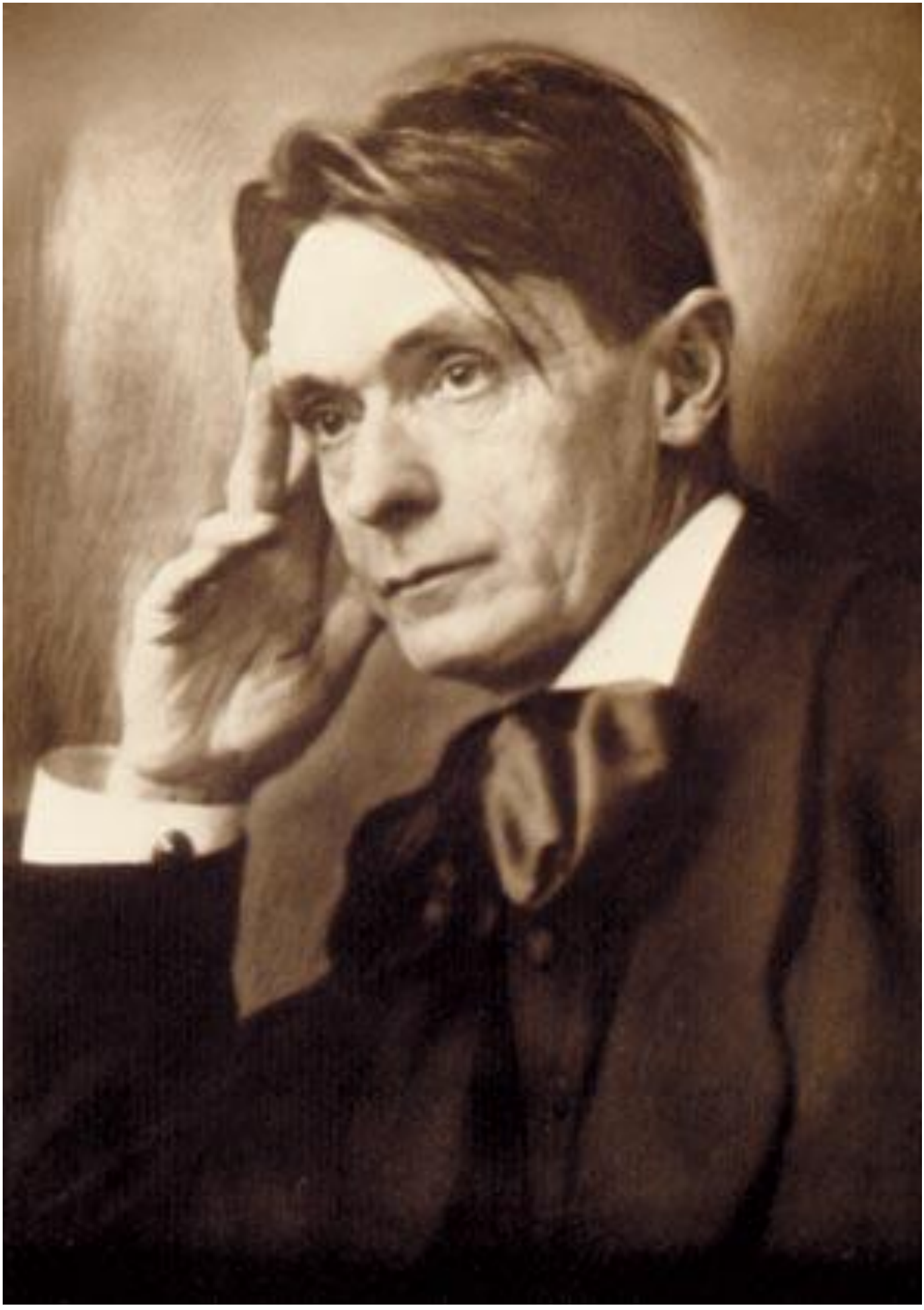

https://www.rsarchive.org/

Din conținutul claselor esoterice, I, 1904-1909

https://wn.rsarchive.org/Lectures/GA266/English/UNK1998/EsoC01_index.html

„Mai strălucitor decât soarele

Mai pur decât zăpada

Mai subtil decât eterul

Este Sinele

Spiritul inimii mele

Eu sunt acest Sine

Acest Sine sunt eu.”

„Înainte ca ochii să vadă, ei trebuie să fie incapabili de lacrimi.

Înainte ca urechea să audă, ea trebuie să își fi pierdut senzitivitatea.

Înainte ca vocea să poată vorbi în prezența maeștrilor, ea trebuie să-și fi pierdut puterea de a răni.

Înainte ca sufletul să poată sta în prezența maeștrilor, picioarele sale trebuie să fie spălate în sângele inimii.”

„Eu sunt (punctul dintre sprâncene),

Asta gândește (interiorul laringelui),

Ea simte (brațe și mâini),

El voiește (suprafața corpului),

Viață divină (scobitura stomacului).”

„Învață să fi tăcut și vei avea putere, renunță la putere și vei avea voință, renunță la voință și vei avea simțire, renunță la simțire și vei avea cunoaștere.”

Din conținutul claselor esoterice, II, 1910-1912

https://wn.rsarchive.org/Lectures/GA266/English/UNK1999/EsoC02_index.html

„În spirit se afla germenele trupului meu,

În trupul meu se află al spiritului germen”

„Gândul gândește gândul”

Din conținutul claselor esoterice, III, 1913-1914

https://www.rsarchive.org/Lectures/GA/index.php?ga=GA0266

„Ex Deo nascimur - iubire, In Christo morimur - smerenie, Per Spiritum Sanctum reviviscimus – conștiență de sine după moarte”

„Din dumnezeiesc suntem născuți, În Christos murim, În Spiritul Sfânt vom învia”

„Mă țese pe mine - recunoștință, Mă acționează pe mine – venerație, Mă gândește pe mine - cucernicie”

„Speranța, Iubirea și Credința”

„Iubirea față de adevăr, Iubirea față de viață, Iubirea față de creativ”

„În simțirea ta țes forțe cosmice, În voința ta lucrează ființe cosmice, În gândirea ta trăiesc gânduri cosmice”

„Ființa mea este întrețesută cu greutatea Pământului, cu ușurința luminii și cu tăria respirației”

„Tot ceea ce este în jurul nostru este iluzie...

Singurul lucru real pe care îl avem este vorbirea”

„Să mergi, să vorbești și să înțelegi...

Calea, adevărul și viața...

Un Ton, un Adevăr, o Căldură...”

„În razele curate ale luminii,

Strălucește Dumnezeirea lumii”

„În iubirea curată față de toate ființele,

Strălucește Dumnezeirea sufletului meu”

„Eu mă odihnesc în Dumnezeirea lumii,

Eu mă voi găsi pe mine însumi în Dumnezeirea lumii”

„Reprezentarea luminii, simțirea căldurii, reprezentarea ființei lucrurilor”

„Un gând, un gol, o revărsare”

„Să trăiești pământul drept stea”

„În iradiere trăiește voirea mea – căci bunătatea iradiază de la stea,

În strălucire trăiește simțirea mea – căci iubire strălucește de la stea,

În înveliș trăiește gândirea mea – căci lumină acționează în stea,

În greutate trăiește palparea mea – căci densitate formează steaua”

„În regnul mineral dorm divinitățile, în regnul vegetal ele visează, în regnul animal sunt treze și gândesc”

„Douăsprezece simțuri are omul: simțul luminii, simțul gândirii, simțul căldurii, simțul echilibrului, simțul vorbirii, simțul vieții, miros, gust, auz, pipăit, simțul mișcării, simțul Eului”

„Abisul secretelor spațiului, al secretelor timpului și al secretelor inimii umane, fie că mergem în spațiu, abisul este acolo, fie că rătăcim în punctele de turnură ale timpului, abisul este acolo, fie că intrăm în inima însăși, abisul este acolo, iar aceste trei abisuri, nu sunt trei, ele sunt doar unul.”

„Inima nu este o pompă.”

„Nu există nervi motori.”

Lecții esoterice pentru prima clasă, I, 1924

https://rsarchive.org/Lectures/GA270/English/eLib2018a/FstCs1_index.html

Lecții esoterice pentru prima clasă, II, 1924

https://rsarchive.org/Lectures/GA270/English/eLib2018b/FstCl2_index.html

Lecții esoterice pentru prima clasă, III, 1924

https://rsarchive.org/Lectures/GA270/English/eLib2018c/FstCs3_index.html

Jacques Lacan. 13 aprilie 1901 – 9 septembrie 1981

http://staferla.free.fr/

https://www.freud2lacan.com/

http://www.lacaninireland.com/web/

„Totul este escrocherie

Inconștientul este structurat ca un limbaj...

Dacă Freud a centrat lucrurile în sexualitate, este pentru că în sexualitate ființa vorbitoare bâlbâie...

Doar idioții cred în realitatea lumii, realul este nelumesc și trebuie să-l suporți...

Prima virtute a cunoașterii este capacitatea de a confrunta ceea ce nu este evident...

Nu există inițierea, doar voalul sensului...

Nu există sfânt în sine...

Nu există cale canonică pentru sfințenie...

Nu există lume...

Nu există mai multă lume decât suflet...

Nu există femeia...

Nu există raport sexual...

Nu există Altul lui Altul...

Nu există adevărul adevărului...

Nu există actul actului...

Nu există juisarea marelui Altul...

Nu există compromis posibil cu psihologia...

Nu există mai multă istorie a religiilor decât istorie a artei...

Nu există tot, nimic nu e tot...

Nu există metalimbaj...

Nu există dialog...

Nu există subiect al dorinței...

Nu există subiect al cunoașterii...

Nu există subiect al juisării sexuale...

Nu există subiect presupus a știi, Altul știe dar nu e subiect...

Nu există act sexual...

Nu există priză mai totală a realității umane decât experiența freudiană...

Nu există fenomene mai narcisice decât angoasa...

Nu există angoasă de moarte căci orice om se crede nemuritor...

Nu există cartografie a inconștientului...

Nu există cuvânt mai rău decât conștientizare...

Nu există limbă existentă...

Nu există altă rezistență la analiză decât cea a analistului însuși...

Nu există nici cea mai mică libertate de gândire...

Nu există nici cea mai mică dorință de știință...

Nu există dorință de a ști, ci chiar oroare de a ști...

Nu există nici cea mai mică realitate pre-discursivă...

Nu există nici cea mai mică sinteză...

Nu există nici cea mai mică cunoaștere...

Nu există toate elementele...

Nu există doi...

Nu există două mulțimi vide...

Nu există conștiință colectivă...

Nu există unitate în subiect...

Nu există referință mai contrară inter-subiectivității decât transferul...

Nu există subiect presupus de către un alt subiect...

Nu există altă intrare pentru subiect în real decât fantasma...

Nu există cunoaștere care să nu fie iluzie sau mit...

Nu există minciună fără a presupune dimensiunea adevărului...

Nu există în limbaj altă deschidere decât Falusul...

Nu există Tată simbolic...

Nu există semnificanță a cărei semnificație să fie asigurată...

Nu există psihanaliza...

Singurul lucru pe care noi îl facem în discursul analitic este să vorbim despre iubire.

Bărbații și femeile, iată realul. Dar nu suntem capabili să articulăm nimic din ceea ce are legătură cu realul.

A iubi înseamnă a oferi ceea ce n-ai, cuiva care nu-și dorește așa ceva.

A iubi este în esență a vrea să fii iubit.

Mă dăruiesc ție, dar darul acesta al persoanei mele, mister, se preschimbă inexplicabil în darul unui nimic.

Ca o oglindă reflectantă, iubirea este esențialmente înșelătoare.

Angoasa este ceea ce nu înșală.

Sunt un clovn, luați exemplu, dar nu imitați.

Tot ce știu e că dacă tu ești visul meu, eu sunt visul tău.

Eu... e un altul.

Dorința omului este dorința Altuia.

Subiectul s-a născut în câmpul Altuia.

Este privirea Altuia cea care mă constituie.

Ceea ce caut în vorbire este răspunsul Altuia.

În perspectiva freudiană, omul este subiectul prins și torturat de limbaj.

Să fi psihanalist e pur și simplu să deschizi ochii acestei evidențe: nu există nimic mai confuz decât realitatea umană.

Inconștientul este discursul Altuia.

Descoperirea inconștientului este că portanța sensului debordează infinit semnele manipulate de individ.

Mă identific pe mine în limbaj, dar numai pierzându-mă în el ca și obiect.

Dorința, o funcție centrală oricărei experiențe umane, e dorință pentru nimic ce poate fi numit. Ființa vine în existență ca o funcție exactă a acestei lipse.

Nu există dorință de a ști, ci chiar oroare de a ști.

Dacă e ceva despre care analiza a descoperit adevărul, e iubirea de știință.

Ce pot spera? Speranța e proprie fiecăruia, nu există o speranță comună, e complet inutil să speri o speranță comună.

Din punct de vedere analitic, singurul lucru pentru care cineva poate fi vinovat este a fi dat înapoi în fața propriei dorințe.”

Jacques Lacan

Denunțare, Demascare, Dezvăluire și Dezvrăjire

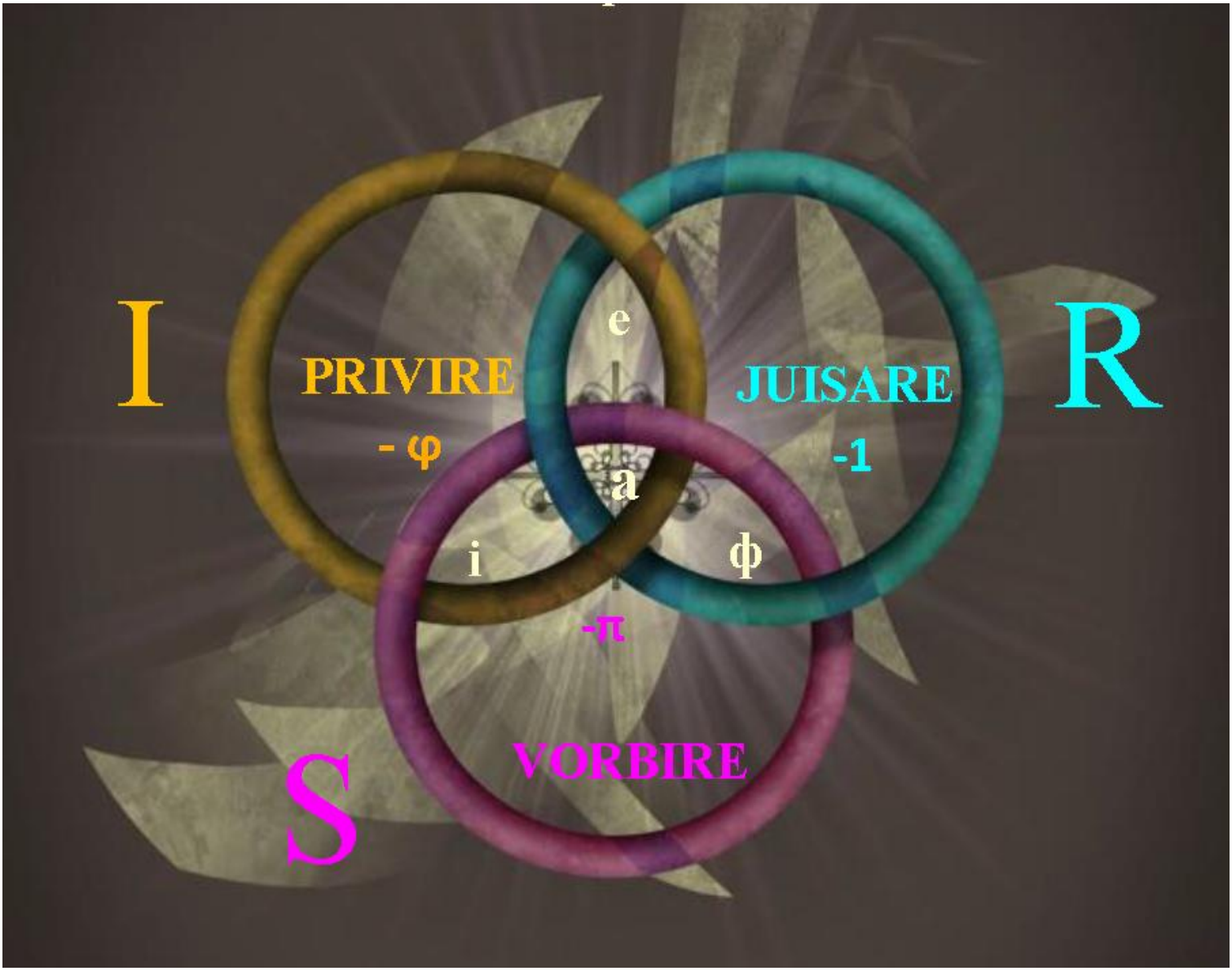

2021.05.22. Buddhism și psihanaliză lacaniană

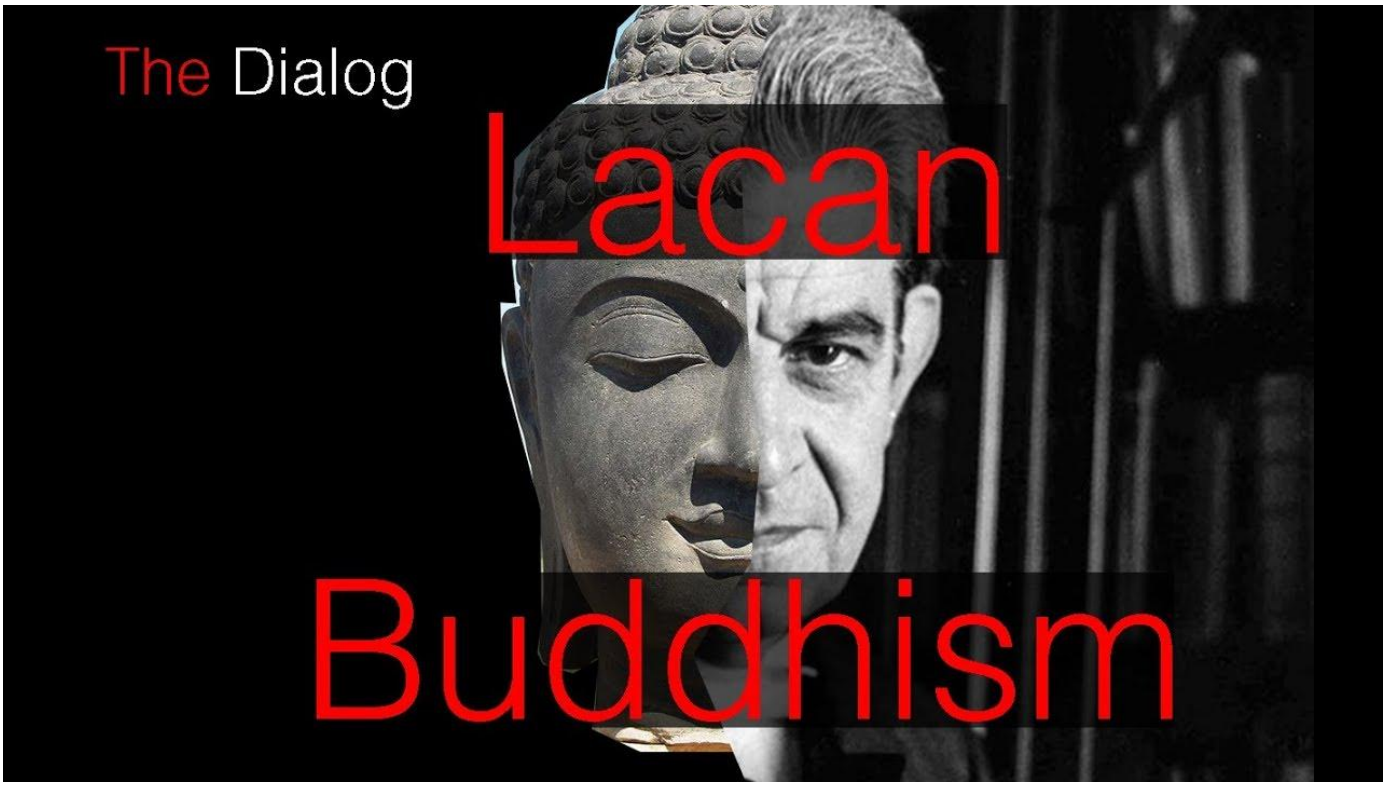

Cerc de introducere în meditația buddhistă și psihanaliza lacaniană.

În fiecare sâmbătă de la ora 19:00, iar online, zilnic, de la ora 20:00, între 22 mai și 28 august 2021.

Întâlniri individuale online, în fiecare zi, între 11:00 și 19:00 (https://join.skype.com/invite/Rbzi6lfUgjiQ)

Cristian Andrei Tătaru, formare cu Charles Melman la Paris 2012-2016, Asociația Lacaniană Internațională, formare cu Johanna Hegyi la Cluj 2016-2018, Asociația de psihoterapie prin Relaxare și Simboluri.

2021-2022. Introducere în psihanaliza lacaniană

1 octombrie 2021. Scrierile tehnice ale lui Freud

8 octombrie 2021. Eul

15 octombrie 2021. Psihozele

22 octombrie 2021. Relația de obiect

29 octombrie 2021. Formațiunile Inconștientului

5 noiembrie 2021. Dorința

12 noiembrie 2021. Etica psihanalizei

19 noiembrie 2021. Transferul

26 noiembrie 2021. Identificarea

3 decembrie 2021. Angoasa ... 271

10 decembrie 2021. Fundamente ... 318

17 decembrie 2021. Probleme cruciale ... 358
24 decembrie 2021. Obiectul psihanalizei ... 374
31 decembrie 2021. Logica fantasmei ... 423

7 ianuarie 2022. Actul psihanalitic ... 446
14 ianuarie 2022. De la un Altul la altul ... 463
21 ianuarie 2022. Inversul psihanalizei ... 480
28 ianuarie 2022. Despre un discurs care nu ar fi al seamănului ... 506

4 februarie 2022. ...Sau mai rău. ... 530
11 februarie 2022. Știința psihanalistului ... 549
18 februarie 2022. Încă ... 589
25 februarie 2022. Non-păcălițiii rătăcesc ... 633

4 martie 2022. R.S.I. ... 694
11 martie 2022. Sfântomul ... 723
18 martie 2022. Neștiutul care știe din o greșeală a lui își dă aripi la „mourre” ... 768
25 martie 2022. Momentul de a conclude ... 799

1 aprilie 2022. Topologia și Timpul ... 819
8 aprilie 2022. Disoluția ... 839
15 aprilie 2022. MOUSTAPHA SAFOUAN, 17 mai 1921 – 7 noiembrie 2020 ... 857
22 aprilie 2022. FRANÇOIS ROUSTANG, 23 aprilie 1923 - 23 noiembrie 2016 ... 914
29 aprilie 2022. CHARLES MELMAN, 3 iulie 1931 – ... 925

6 mai 2022. GUY MASSAT, 8 noiembrie 1934 – 4 septembrie 2018 ... 949

13 mai 2022. COLETTE SOLER, 18 septembrie 1937 - ... 968

20 mai 2022. JEAN ALLOUCH, 16 aprilie 1939 - ... 980

27 mai 2022. ALAIN DIDIER-WEILL, 16 iulie 1939 – 17 noiembrie 2018 ... 1030

3 iunie 2022. ELISABETH ROUDINESCO, 10 septembrie 1940 - ... 1059

10. iunie 2022. GERARD POMMIER, 17 august 1941 - ... 1062

17 iunie 2022. JEAN-MICHEL VAPPEREAU ... 1141

24 iunie 2022. JACQUES-ALAIN MILLER, 14 februarie 1944 – ... 1172

1 iulie 2022. PIERRE-HENRI CASTEL, 16 ianuarie 1963 - ... 1182

2022.08.26. Școală de vară de psihanaliză - Sinteza seminariilor lacaniene

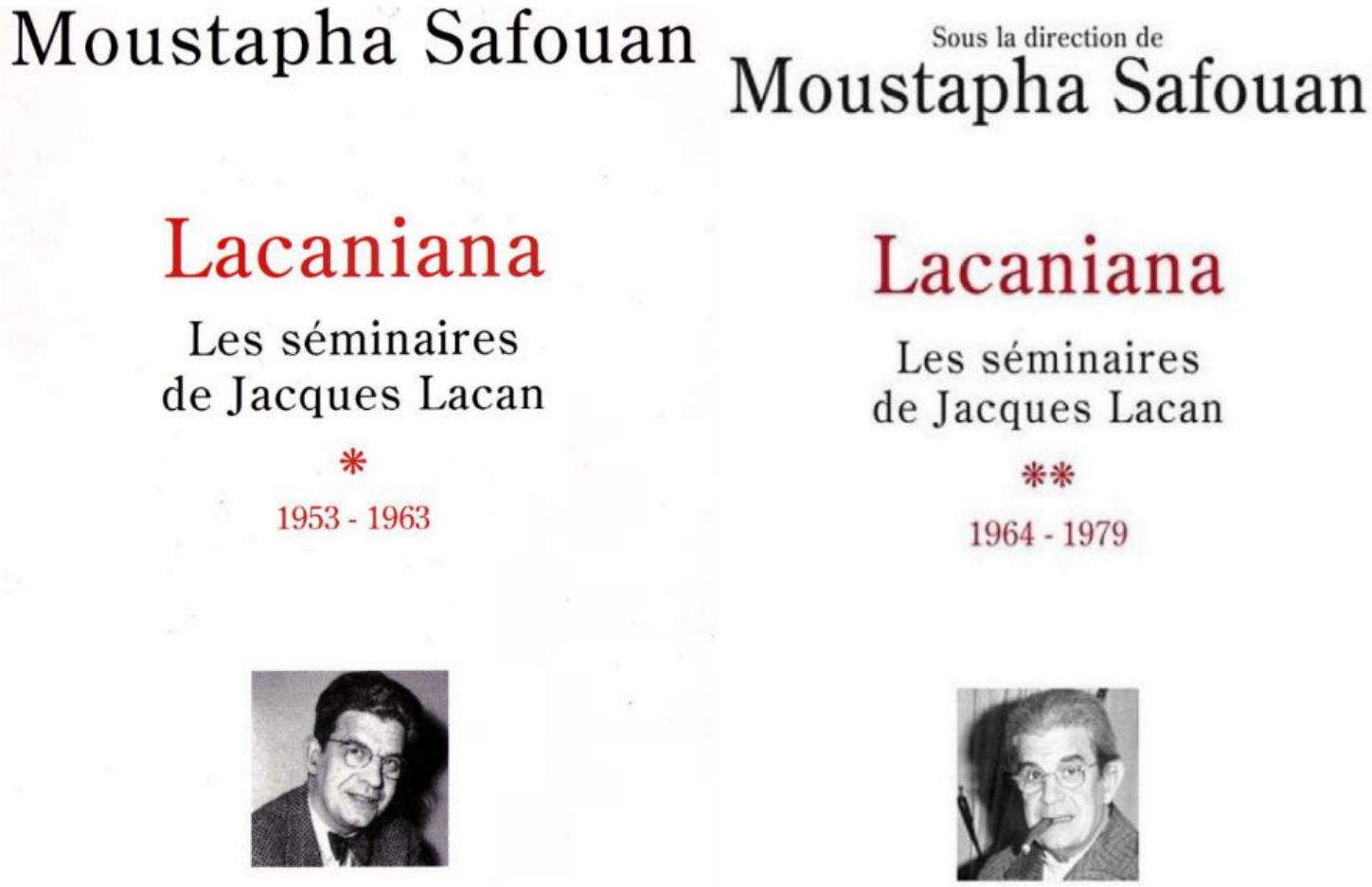

Vineri și sâmbătă, 26 și 27 august 2022,

Între orele 17:00 și 19:00, online.

https://join.skype.com/Hv0oxV7vtvlK

2022-2023. Introducere în psihanaliza lacaniană

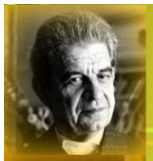

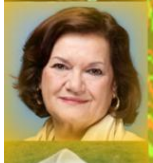

Introducere și formare în psihanaliza lacaniană 2022-2023

În fiecare vineri, între 7 octombrie 2022 și 7 iulie 2023, de la ora 19:00, online.

JACQUES LACAN: SINTEZE

7 octombrie 2022. Scrierile tehnice ale lui Freud
14 octombrie 2022. Eul
21 octombrie 2022. Psihozele
28 octombrie 2022. Relația de obiect
4 noiembrie 2022. Formațiunile Inconștientului
11 noiembrie 2022. Dorința
18 noiembrie 2022. Etica psihanalizei
25 noiembrie 2022. Transferul
2 decembrie 2022. Identificarea
9 decembrie 2022. Angoasa
16 decembrie 2022. Fundamente
23 decembrie 2022. Probleme cruciale
30 decembrie 2022. Obiectul psihanalizei
6 ianuarie 2023. Logica fantasmei
13 ianuarie 2023. Actul psihanalitic
20 ianuarie 2023. De la un Altul la altul
27 ianuarie 2023. Inversul psihanalizei
3 februarie 2023. Despre un discurs care nu ar fi al semănătorului
10 februarie 2023. ...Sau mai rău.
17 februarie 2023. Știința psihanalistului
24 februarie 2023. Încă
3 martie 2023. Non-păcăliții rătăcesc
10 martie 2023. R.S.I.
17 martie 2023. Sfântomul
24 martie 2023. Neștiutul care știe din o greșeală a lui își dă aripi la „mourre”
31 martie 2023. Momentul de a conclude
7 aprilie 2023. Topologia și Timpul
14 aprilie 2023. Disoluția

JACQUES LACAN: SUITE

21 aprilie 2023. MOUSTAPHA SAFOUAN
28 aprilie 2023. FRANÇOIS ROUSTANG
5 mai 2023. CHARLES MELMAN
12 mai 2023. GUY MASSAT
19 mai 2023. COLETTE SOLER
26 mai 2023. JEAN ALLOUCH
2 iunie 2023. ALAIN DIDIER-WEILL
9 iunie 2023. ELISABETH ROUDINESCO
16 iunie 2023. GERARD POMMIER
23 iunie 2023. JEAN-MICHEL VAPPEREAU
30 iunie 2023. JACQUES-ALAIN MILLER
7 iulie 2023. PIERRE-HENRI CASTEL

JACQUES LACAN: DIALOGURI

2 iulie 2023. Dialogul Steiner ◊ Lacan
3 iulie 2023. Dialogul Lacan ◊ Buddhism
4 iulie 2023. Dialogul Lacan ◊ Taoism
5 iulie 2023. Dialogul Lacan ◊ Creștinism
6 iulie 2023. Dialogul Lacan ◊ Islam

Înscrieri: cristian.andrei.tataru@gmail.com.

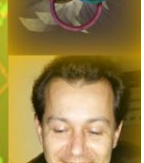

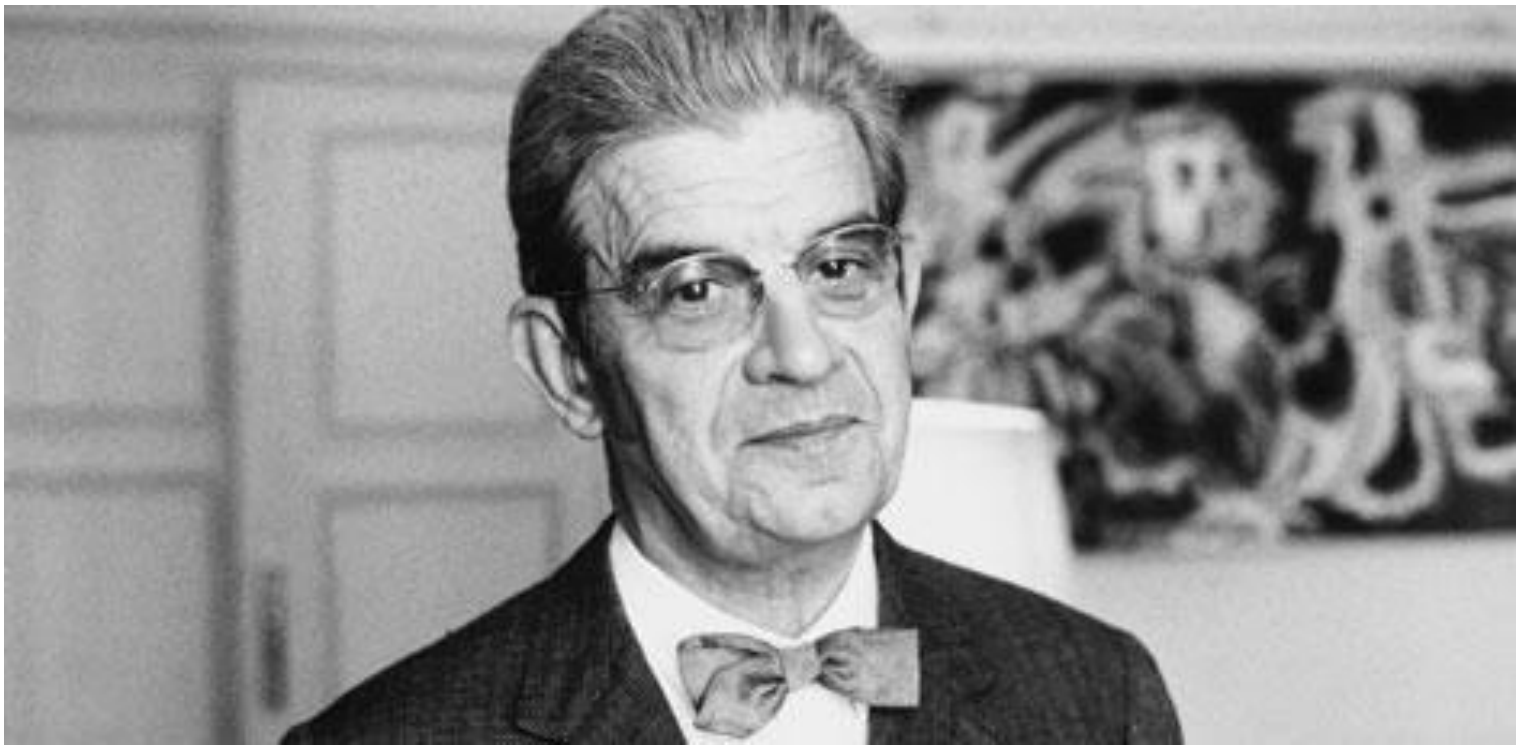

JACQUES LACAN, 13 aprilie 1901 – 9 septembrie 1981

http://staferla.free.fr/

https://www.freud2lacan.com/

http://www.lacaninireland.com/web/

SINTEZE

7 octombrie 2022. Scrierile tehnice ale lui Freud ... 11
14 octombrie 2022. Eul ... 16
21 octombrie 2022. Psihozele ... 23
28 octombrie 2022. Relația de obiect ... 36
4 noiembrie 2022. Formațiunile Inconștientului ... 49
11 noiembrie 2022. Dorința ... 75
18 noiembrie 2022. Etica psihanalizei ... 100
25 noiembrie 2022. Transferul ... 114
2 decembrie 2022. Identificarea ... 136
9 decembrie 2022. Angoasa ... 168
16 decembrie 2022. Fundamente ... 208
23 decembrie 2022. Probleme cruciale ... 233
30 decembrie 2022. Obiectul psihanalizei ... 245
6 ianuarie 2023. Logica fantasmei ... 269
13 ianuarie 2023. Actul psihanalitic ... 279
20 ianuarie 2023. De la un Altul la altul ... 293
27 ianuarie 2023. Inversul psihanalizei ... 301
3 februarie 2023. Despre un discurs care nu ar fi al seamănului ... 318
10 februarie 2023. ...Sau mai rău. ... 330
17 februarie 2023. Știința psihanalistului ... 338
24 februarie 2023. Încă ... 347
3 martie 2023. Non-păcălițiii rătăcesc ... 357
10 martie 2023. R.S.I. ... 367
17 martie 2023. Sfântomul ... 380
24 martie 2023. Neștiutul care știe din o greșeală a lui își dă aripi la „mourre” ... 407

31 martie 2023. Momentul de a conclude ... 421

7 aprilie 2023. Topologia și Timpul ... 429

14 aprilie 2023. Disoluția ... 436

SUITE

21 aprilie 2023. MOUSTAPHA SAFOUAN, 17 mai 1921 – 7 noiembrie 2020 ... 439

28 aprilie 2023. FRANÇOIS ROUSTANG, 23 aprilie 1923 - 23 noiembrie 2016 ... 445

5 mai 2023. CHARLES MELMAN, 3 iulie 1931 – ... 448

12 mai 2023. GUY MASSAT, 8 noiembrie 1934 – 4 septembrie 2018 ... 454

19 mai 2023. COLETTE SOLER, 18 septembrie 1937 - ... 460

26 mai 2023. JEAN ALLOUCH, 16 aprilie 1939 - ... 462

2 iunie 2023. ALAIN DIDIER-WEILL, 16 iulie 1939 – 17 noiembrie 2018 ... 471

9 iunie 2023. ELISABETH ROUDINESCO, 10 septembrie 1940 - ... 486

16 iunie 2023. GERARD POMMIER, 17 august 1941 - ... 488

23 iunie 2023. JEAN-MICHEL VAPPEREAU ... 498

30 iunie 2023. JACQUES-ALAIN MILLER, 14 februarie 1944 – ... 529

7 iulie 2023. PIERRE-HENRI CASTEL, 16 ianuarie 1963 - ... 536

DIALOGURI

2 iulie 2023. Dialogul Steiner ◊ Lacan ...539

3 iulie 2023. Dialogul Lacan ◊ Buddhism ...548

4 iulie 2023. Dialogul Lacan ◊ Taoism ...559

5 iulie 2023. Dialogul Lacan ◊ Creștinism ...580

6 iulie 2023. Dialogul Lacan ◊ Islam ...597

2023-2024. Cerc de introducere în psihanaliza lacaniană

2023.04.28. Despre trezire

„Primul pas spre realitate este făcut la nivelul visului și în vis, și bineînțeles, pentru ca eu să ating această realitate, presupune că eu mă trezesc. Trezirea, nu este suficient s-o definești în mod topologic spunând că în visul meu este puțin prea multă realitate, că este asta ceea ce mă trezește. Trezirea se produce în fapt atunci când vine în vis ceva care este satisfacția cererii, asta nu este ceva curent, însă se întâmplă.

Pe un plan care este cel al parcursului analitic al adevărului despre om adus prin analiză, noi știm ce este trezirea, noi întrevedem unde merge cererea. Analistul articulează ceea ce omul cere. Omul, cu analiza, se trezește. El își dă seama că după un milion de ani de când este acolo specia, el nu a încetat să fie necrofag.”

Jacques Lacan – 1961.06.21. Seminarul 8, „Transferul”, lecția 26

2023.05.05. Despre budism.

„În Taoism de exemplu...

voi nu știți ce este, bineînțeles, foarte puțini o știu,

în sfârșit eu l-am practicat, am practicat textele bineînțeles *(Râsete)*

...în Taoism este exemplul patent în practica însăși a sexului, trebuie să reții al său a poseda pentru a fi bine.

Budismul, el, bineînțeles, este exemplul trivial prin renunțarea sa la gândirea însăși.

Pentru că ceea ce există din cel mai bun în budism, este Zen-ul...

și Zen-ul, asta consistă la asta, la a ți se răspunde printr-un lătrat, micul meu prieten

...este ceea ce există din cel mai bine atunci când vrem în mod natural să ieșim din *această „afacere infernală”*, cum spunea Freud.”

Jacques Lacan – 1973.05.08. Seminarul 20, „Încă”, lecția 11 - Despre Baroc

2023.05.12. Despre minciună

„Inconștientul este acest capitol al istoriei mele care este marcat de un alb sau ocupat de o minciună: este capitolul cenzurat. Însă adevărul poate fi regăsit; cel mai adesea el este deja scris altundeva. Adică:

-în monumente: și asta este corpul meu, adică nucleul istoric al nevrozei sau simptomul isteric arată structura unui limbaj și se descifrează ca și o inscripție care, odată culeasă, poate fără pierdere să fie distrusă;

-în documentele de arhivă de asemenea: și asta sunt amintirile copilăriei mele, impenetrabile la fel de bine ca și ele, atunci când nu le cunosc proveniența;

-în evoluția semantică: și asta răspunde la stocul și la accepțiile vocabularului care îmi este particular, ca și la stilul vieții mele și la caracterul meu;

-în tradiții de asemenea, chiar și în legendele care sub o formă eroizată vehiculează istoria mea;

-în urmele, în sfârșit, care conservă în mod inevitabil distorsiunile, necesitate de racordul capitolului adulterat în capitolele care-l încadrează, și cărora exegeza mea le va restabili sensul.”

Jacques Lacan – 1953.09.26. Funcție și câmp al vorbirii și al limbajului în psihanaliză

2023.05.19. Despre islam

„Ca și un oracol, ea nu dă bineînțeles răspunsul la orice ar fi, la întrebarea fundamentală care este cea care face că acest vis, de către Freud a fost ales ca și exemplu eminent, dând soluția sensului visului, și care este într-adevăr întrebarea sensului visului. Nu putem spune că ea dă răspunsul, însă modul enigmatic însăși din care ea dă acest răspuns, adică sub forma de formulă cu tot caracterul său ermetic, este răspunsul la întrebarea sensului visului. Eu aș spune că putem s-o calcăm pe formula șariei islamice „*Nu există alt Dumnezeu decât Dumnezeu*”, „*Nu există alt cuvânt* – ca și soluție la problema voastră – *decât cuvântul*”.”

2023.05.26. Despre ceea ce nu există

„Dacă există ceva decepționant în sensul prim pe care l-am evocat în această dimineață,... nu există nimic mai decepționant decât ceea ce numim raportul sexual. Este în mod foarte precis faptul că el încetează brusc, faptul că el are un sfârșit, și că dincolo de acest sfârșit, de altfel, există un anumit număr de efecte, de efecte secunde: nu la cei doi parteneri, există un anumit număr de efecte la unul dintre parteneri, la femeie. Și este în mod foarte precis în calitatea în care în mod invincibil partenerii rămân doi, faptul că este absolut fals să îl pui, acest „raport sexual”, sub comanda unui eros care ar fi caracterizat prin nu știu ce fel de apetit universal al fuziunii în unu. Dacă există ceva ce nu face unu, aceasta este în mod foarte evident îmbrățișarea sexuală.

Este evident că eu a trebuit să pun acolo în această dimineață un alt accent, și că pentru a spune că nu există raport sexual, trebuie să centrezi asta undeva. Și dacă eu o centrez la nivelul efectului limbajului, aceasta este în mod foarte precis pentru că ceea ce limbajul instaurează, situează, instituie, introduce în lume este ceva pe care nu este rău să-l numești, să-l califici ca scriere.

Limbajul este toată această acumulare, acest cumulus de juisare pe care eu l- am evocat în această dimineață și care pare concentrat ca pe niște puncte, vârfuri..., în sfârșit, există de asemenea efecte de ploaie, efecte de revărsare, nu-i așa, în acest ordin... în acest ordin, dacă îmi permiteți un joc de cuvinte pe care-l permite franceza: ceea ce noi atingem, ceea ce experiența ne lasă în mână după timpul în care asta se petrece, este *scriitorul („l’écritvain”)* însă în două cuvinte *scrisul-van („l’écrit-vain”)*.”

Jacques Lacan – 1973.02.04. Excursus. Intervenție într-o reuniune organizată de „Scoula freudiana”, la Milano.

2023.06.02. Despre libertate

„Da..., acești termeni, termenul mă face să râd, da... eu nu vorbesc niciodată despre libertate.”

2023.06.09. Despre medicină

„Începutul a ceea ce a fost învățământul meu, și eu m-am amestecat cu aceste lucruri luându-mi timpul meu, eu am început în 51, aveam în spatele meu 12 -13 ani de practică, eu nu văd de ce aș fi învățat lucruri în mod prematur, aceasta este după ce eu am avut o anumită experiență de analist și aceasta a fost acompaniată de o lectură a lui Freud, destul de lipsită de prejudecăți. Abia după aceea am ales, dat fiind publicul de medici pe care îl aveam, pentru care este mult mai greu decât pentru alții tocmai pentru că ei sunt medici și se ocupă de corp, cum aceste corpuri în sfârșit, asta este ceva despre care ei nu știu nimic: un medic știe despre asta mai puțin decât un maseur, în sfârșit, el este încântat când îi vorbești despre suflet. Atunci când îi explici că bolile sunt sufletul, este relația medic-bolnav, ei sunt în jubilație: ei au găsit ceva care va justifica existența lor. Nefericirea, este că asta este încă și mai rău decât asta a putut fi dintotdeauna. Toate acestea se aranjează foarte bine cu sistemul religios general, nu există nimic, în sfârșit care să fie mai organicist, care să dorească mai mult ca istoriile corpurilor să se rezolve prin micuțe mecanici, care să fie mai purtat spre explicațiile somatice, decât Biserica catolică. Din nefericire, este clar că pe măsură ce biologia avansează asta este în alt mod complicat decât micuțele idei sumare care au făcut tradiția medicală. Atunci când punem pur și simplu la orizont faptul că sufletul de exemplu este raportul medic-bolnav, ei se găsesc puțintel justificați.”

Jacques Lacan – 1971.04.21. Discurs la Tokyo

2023.06.16. Despre pasiune

„Pasiunea ignoranței este cea mai rea pasiune dintre toate.”

„Cum anume să definești imbecilitatea în discursul analitic? Iată o întrebare, o întrebare pe care eu am introdus-o, pe credința mea, eu aș spune că încă din primul meu an de seminar, enunțând faptul că dacă

analiza este în mod cert un remediu contra ignoranței, ea este fără efect contra prostiei. Fiți atenți, un minut! Eu deja am spus că prostia nu este imbecilitatea. Cum anume să situezi imbecilitatea, cum anume s-o situezi în prostie?

Deranjantul și dificilul în întrebarea pe care eu o evoc, a aceasta din care poate de la mine voi veți păstra vântul, eu nu trebuie să insist azi prea greu, însă totuși trebuie spus că există subiecți la care analiza... eu spun experiența analitică ...atunci când ei i se oferă acolo, nu reușește. Și eu precizez: asta îi face imbecili.

Trebuie prea bine să existe ceva la început care agață. Asta vrea poate să spună că ei ar fi mai utili, eu înțeleg utilizabili, altundeva. Eu vreau să spun că pentru altundeva, ei au daruri evidente."

Jacques Lacan – 1974.11.19. Seminarul 22, „R.S.I.", lecția 1

2023.06.23. Despre matematică

„Matematica face referință la scris, la scrisul ca atare. Și gândirea matematică este faptul că ne putem reprezenta un scris."

Jacques Lacan – 1978.01.10. Seminarul 25, „Momentul de a conclude", lecția 4

2023.06.30. Despre pulsiune

„Noi ridicăm aici mănușa provocării care ne poartă la a traduce din numele de „*instinct*" ceea ce Freud numește „*Trieb*" *(„pulsiune")*: ceea ce „*drive*" ar traduce destul de bine în engleză însă care se evită acolo, și ceea pentru ce cuvântul „*derivă*" ar fi în franceză recursul nostru din disperare, în cazul în care nu vom reuși să dăm *bastardității cuvântului „pulsiune"* punctul său de lovitură.

Și acolo noi insistăm la a promova că fondat sau nu în observația biologică, *instinctul, printre modurile de cunoaștere pe care natura le cere din viu pentru ca el să satisfacă nevoile sale, se definește ca și „această cunoaștere pe care o admirăm din a nu putea fi o știință*".

Însă alt lucru este ceea despre ce este vorba la Freud, care este prea bine *o știință, însă o știință care nu comportă nici cea mai mică cunoaștere*

(nici cel mai mic subiect al cunoașterii) în faptul că ea este înscrisă într-un discurs din care – precum sclavul-mesager al uzajului antic – subiectul care din asta poartă sub părul său codicilul care îl condamnă la moarte, *nu știe nici sensul, nici textul, nici în ce limbă este scris, nici măcar că a fost tatuat pe pielea sa rasă în timp ce el dormea. (un discurs non știut care determină viața și moartea, adică* ἀνάγκη*: destinul)*"

Jacques Lacan – 1960.09.19. Subversie a subiectului...

2023.07.07. Despre mister

„Eu citeam, recent o lucrare *(„un machin" – o chestie, un lucru)* care se numește – este în 4 volume – *The world of mathematics*.

Așa cum voi o vedeți, aceasta este în engleză.

Nu există nici cea mai mică „*lume a matematicilor*".

Este suficient să agățați *(„d'accrocher")* articolele în chestiune.

Asta nu este suficient pentru a face ceea ce numim o lume, eu vreau să spun o lume care se ține.

Misterul acestei lumi rămâne în mod absolut întreg."

Jacques Lacan – 1977.12.20. Seminarul 25, „Momentul de a conclude", lecția 3

2023.07.14. Despre trezire încă

„Însă cu adevărat boala mentală care este inconștientul nu se trezește. Ceea ce Freud a enunțat și ceea ce eu vreau să spun este asta: că nu există în nici un caz trezire. Știința, ea, nu este decât în mod indirect evocabilă în această ocazie: aceasta este o trezire, însă o trezire dificilă și suspectă.

Nu este sigur că suntem treziți decât dacă ceea ce se prezintă și reprezintă este – eu am spus-o – fără nici un fel de sens. Ori tot ceea ce se enunță până în prezent ca și știință, aceasta este suspendat la ideea de Dumnezeu. Știința și religia merg foarte bine împreună. Este un un

„Dio-lir” *(„Dieu-lire” – „Dumnezeu-citire (a citi)”, consonează cu „Délire” – „Delir”)*! Însă asta nu presupune nici o trezire.”

Jacques Lacan – 1977.05.17. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 12

2023.07.21. Despre prostie

„A fost înaintat un anumit număr de emisii despre care nu mi s-a părut neglijabil că printre ele a fost ridicată „marele cuvânt” *(„la grande motte” – „La Grande Motte”, „motte” – movilă, „mot” – cuvânt)* fundamental al prostiei. Cum există mulți, cei mai mulți, care nu au asistat la primele mele seminarii, mi-aș permite să reamintesc faptul că, în chiar primele mele adresări la ceea ce trebuie prea bine să numesc publicul meu, am avertizat că psihanaliza este un remediu contra ignoranței; ea este fără efect contra prostiei. Este cu adevărat acolo ceva fundamental. Noi nu aducem nici o înțelepciune; noi nu avem nimic de revelat. Nouă în calitate de analiști ni se revelă ceva, ceva ce are limitele sale. Și limita pe care o impune prostia, așa cum tocmai am spus-o, noi nu o vom depăși. ”

Jacques Lacan – 1973.11.04. Congres al școlii freudiene din Paris „La Grande Motte” – intervenție în urma „concluziilor grupurilor de lucru”

2023.07.28. Despre ticăloșie

„ Am câștigat fără îndoială. Întrucât am făcut auzit ceea ce gândeam despre inconștient, principiu al practicii. N-o voi spune acolo. Pentru că tot ce este publicat aici, în special din pana mea, îmi face oroare. Până într-atât încât am crezut că am uitat-o, ceea ce cel ce mă editează va da mărturie. Să nu mai vrei să te gândești la ea nu este uitarea, din nefericire. Debilul, supus psihanalizei, devine întotdeauna un ticălos *(„canaille”)*. Să o știm.”

Jacques Lacan – 1976.10.11. Notă liminară la prezentarea „Sciziunea din 1953”

„Deja am vorbit, așa, despre ceea ce se întâmplă în psihanaliză... trebuie totuși să specifici bine anumite puncte pe care deja le-am abordat, așadar pe care cred să le pot trata pe scurt în punctul în care suntem ...este faptul că este singurul discurs... și să îi aducem omagiu ...este singurul discurs... în sensul în care am catalogat 4 discursuri ...este singurul discurs care este astfel încât ticăloșia sfârșește acolo în mod necesar la prostie.

Dacă am ști imediat că cineva care vine să vă ceară o psihanaliză didactică este un ticălos, dar i-am spune: „nici vorbă de psihanaliză pentru dumneavoastră, dragul meu! Dumneavoastră ați deveni din asta prost ca varza”. Însă nu o știm!

Este întocmai cu grijă disimulat. O știm cu toate acestea după un anumit timp în psihanaliză, ticăloșia fiind întotdeauna, nu ereditară, nu despre ereditate este vorba, este despre dorință, dorința Altuia din care interesatul a apărut. Vorbesc despre dorință: nu este întotdeauna dorința părinților săi, asta poate fi cea a bunicilor săi, însă dacă dorința din care el s-a născut este dorința unui ticălos, el este un ticălos în mod nelipsit.”

Jacques Lacan – 1972.06.01. Seminarul 19b, „Știința psihanalistului”, lecția 7

2023.08.04. Despre delir

„Psihanaliza – am spus-o, am repetat-o foarte recent – nu este o știință.

Ea nu are statutul său de știință și ea nu poate decât să-l aștepte, să-l spere. Însă este un delir despre care așteptăm să poarte o știință. Este un delir despre care așteptăm să devină științific.

Putem aștepta foarte mult timp. Putem aștepta foarte mult timp, am spus de ce: pur și simplu pentru că nu există progres și pentru că ceea ce așteptăm nu este neapărat ceea ce culegem.

Este un delir științific așadar, și așteptăm ca el să poarte o știință însă asta nu vrea să spună că vreodată practica analitică va purta această

știință. Este o știință care are cu atât mai puțină șansă să se maturizeze cu cât ea este antinomică, cu cât totuși, prin uzajul pe care îl avem din asta, noi știm că există raporturi între știință și logică."

Jacques Lacan – 1977.01.11. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra", lecția 4

2023.08.11. Despre escrocherie

„Tot ceea ce se spune este o escrocherie. Asta nu o este doar ceea ce se spune pornind din inconștient. Ceea ce se spune pornind din inconștient participă la echivoc, la echivoc care este principiul cuvântului de spirit: echivalență a sunetului și a sensului, iată în numele a ce eu am crezut să pot avansa că inconștientul era structurat ca și un limbaj."

Jacques Lacan – 1977.01.11. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra", lecția 4

2023.08.18. Despre diviziune

„Voi conclude eu la a reuni punctul de unde eu am pornit azi: *diviziunea subiectului*? Acest punct este un nod.

Să reamintim unde anume Freud îl deschide: pe această lipsă de penis a mamei unde se revelă subiectului, natura *falusului*."

Jacques Lacan – 1965.12.01. Seminarul 13, „Obiectul psihanalizei", lecția 1, „Știința și adevărul"

2023.08.25. Despre etică

„ Asta ne readuce la etica fiecărui discurs și aceea nu este pentru nimic că eu am avansat termenul „etica psihanalizei", etica nu este acolo aceeași, și este poate la cei a căror etică va fi făcut flori altundeva, faptul că analiza nu reușește.

Simplă ipoteză însă că poate... asta nu poate fi fără detururi ...că poate dacă eu mă decid, noi vom pune aici... în sfârșit „noi vom pune" este un mod de a vorbi: eu voi pune aici la probă.

Pornind de aceasta, eu indic faptul că nu există altă etică decât de a juca jocul după structura unui discurs, și faptul că noi regăsim acolo titlul meu de anul trecut: sunt non-credulii, cei care nu joacă jocul unui discurs, cei care se găsesc în pasă de a rătăci.

Nu este neapărat mai rău pentru asta! Atât doar că este pe riscurile lor. Cei care rătăcesc – în fiecare discurs – nu sunt acolo în mod neapărat inutili, prea bine departe de acolo! Atât doar că ar fi preferabil ca pentru a fonda unul nou – dintre acele discursuri – ei bine să fii din asta puțintel mai mult credul. Iată!”

Jacques Lacan – 1974.11.19. Seminarul 22, „R.S.I.”, lecția 1

2023.09.01. Despre secret

„...este acesta ceea ce este, dacă pot spune, marele secret al psihanalizei... ...este acesta marele secret: „Nu există Altul lui Altul”.”

Jacques Lacan – 1959.04.08. Seminarul 6, „Dorința”, lecția 16

2023.09.08. Despre iubire

„Iată deci lucrurile spuse clar. Este faptul că, pe de-o parte, *masculinul* este cel *dezirabil*, și că *femininul* este cel *activ*. Este cel puțin așa că lucrurile se petrec la momentul nașterii Iubirii. Și când formulăm că „*iubirea este a da ceea ce nu avem*” credeți-mă, nu este, apropo de acest text, poveste de a vă scoate unul dintre ale mele „*dadas*”: este prea bine evident că despre asta este vorba întrucât *săraca* Πενία [Penia], prin definiție, prin *structură*, nu are în mod propriu vorbind *nimic de dat*, decât *lipsa* sa - άπορία [aporia] – constitutivă.

Și ceea ce îmi permite să vă spun că nu aduc acolo nimic forțat, este faptul că expresia „*a da ceea ce nu avem*” dacă vreți prea bine să vă raportați la *indicele* 202a din textul *Banchetului*, îl veți găsi scris în toate literele sub forma dezvoltării pe care pornind de acolo, Diotima o va da funcției *iubirii*, adică: „ἄνευ τοῦ ἔχειν λόγον δοῦναι”.

Este în mod exact calcat, apropo de discurs, pe formula „*a da ceea ce nu avem*”: este vorba acolo despre „*a da un discurs, o explicație*

valabilă, fără a o avea”. Este vorba despre momentul în care în dezvoltarea sa, Diotima va fi adusă la a spune la ce aparține *iubirea*. Ei bine, *iubirea* aparține la o zonă, la o formă de afacere, de *lucru*, de πρᾶγμα [pragma], de αρᾶξις [praxis] care este de același nivel, de aceeași calitate ca și δοχα [doxa], adică aceasta care există, adică faptul că există *discursuri, comportamente, opinii* – este traducerea pe care o dăm termenului de δοχα [doxa] – care sunt adevărate fără ca subiectul să poată s-o știe.

Δοχα [doxa] în calitatea în care este adevărată însă nu este ἐπιστήμη [épistèmè], acesta este unul dintre vapoarele doctrinei platoniciene, faptul de a-i distinge *câmpul*. *Iubirea* ca atare *este ceva ce face parte din acel câmp*. Ea este „*între* ἐπιστήμη [épistèmè] și ἀμαθία [amathia] *ignoranță*”, tot la fel cum este „*între frumos și adevărat*”. Ea nu este nici una nici alta. Pentru a-i reaminti lui Socrate că *obiecția lui*, obiecție simulată fără îndoială, naivă, cum că „*dacă iubirea are lipsă de frumos așadar înseamnă că ar fi urâtă*”. Ori ea nu este urâtă, există un întreg domeniu care este de exemplu exemplificat prin δοχα [doxa] la care ne raportăm fără încetare în discursul platonician, care poate arăta că iubirea, după termenul platonician, este μεταξύ [metaxu]: între cele două.

Aceea nu este totul! Nu am ști să ne mulțumim dintr-o definiție atât de abstractă, chiar negativă, a *intermediarului*. Tocmai aici interlocutoarea noastră, DIOTIMA, face *să intervină* noțiunea demonicului. Noțiunea demonicului ca *intermediar* între *nemuritori și muritori*, între *zei și oameni*, este esențială aici de evocat, în faptul că ea *confirmă* ceea ce eu v-am spus că noi ar trebui să gândim despre ceea ce sunt zeii, adică faptul că ei aparțin câmpului *Realului*. Ni se-o spune: acei zei există! Existența lor nu este aici absolut deloc contestată și *demonicul*, *demonul*, το δαιμόνιον [to daimonion] – și există mulți alții decât *Iubirea* – este ceea prin ce zeii fac auzit mesajul lor muritorilor, *fie că ei dorm, fie că ei sunt treji*.

Lucru straniu, care nu pare deloc să fi reținut mult atenția este că „*fie că ei dorm, fie că ei sunt treji*”, dacă voi ați auzit fraza mea, la cine aceea se raportează, la *zei* sau la *oameni*? Ei bine, eu vă asigur că în

textul grec ne putem îndoi. Toată lumea traduce *după bunul simț*, faptul că aceea se raportează la oameni, *însă este la dativ care este tocmai cazul la care sunt* θεοῖς [theios] în frază, astfel încât *este o mică enigmă în plus* la care nu ne vom opri mai mult timp. Pur și simplu, să spunem că mitul situează *ordinul demoniacului* la punctul în care psihologia noastră vorbește despre *lumea animismului*. Este bine făcut într-un fel de asemenea pentru a ne incita la a rectifica ceea ce are din sumar această noțiune cum că primitivul ar avea o *lume a animistului*."

Jacques Lacan – 1961.01.18. Seminarul 8, „Transferul", lecția 8

„Iubirea este un gen de sinucidere."

2023.09.15. Despre Lacan

„În acest caz filosoful era chiar pregăti să-mi spună: „Dar de ce tot păstrați să numiți inconștientul – un inconștient care este structurat ca un limbaj – subiectul?

Atunci când analiștii îmi pun o întrebare ca asta, sunt șocat dar nu pot spune că sunt surprins. Însă venind de la filosofi, ei sunt atât de deconcertanți încât nu pot găsi nici un răspuns, în afară de a spune: „Păstrez subiectul... ca să te fac să vorbești."

Și totuși, ar fi chiar nebunesc să nu reții termenul. Un oarecare fericit accident în tradiția filosofică a perpetuat linia care a început cu *Organon*-ul lui Aristotel, despre care tocmai vorbeam adineaori. Citiți, sau recitiți, *Categoriile*, micii mei prieteni, sau cei dintre voi cărora din timp în timp vă vine ideea să citiți și altceva decât manuale, și veți vedea încă de la început diferența între subiect și substanță.

Asta este ceva atât de crucial încât cele două mii de ani de tradiție filosofică despre care vorbeam au încercat să facă doar un singur lucru, au încercat să resoarbă asta. Omul care este privit ca și vârful tradiției filosofice – Hegel – sugerează cu, trebuie să spun, orbitoare strălucire, ceva ce neagă ceea ce noi atingem cu mâna în vise, și anume faptul că substanța este deja subiect, înainte să devină subiect, așa cum tocmai am văzut-o adineaori cu formula lui Freud."

Jacques Lacan – 1968.04.20. Învățământul meu, natura sa și finalitățile sale. Bordeaux

2023.09.22. Despre Unul

„*Există Unul,* dar nu există nimic altceva. *Unul* – am spus-o – *Unul* dialoghează absolut singur, întrucât își primește propriul mesaj sub o formă inversată. El este cel care știe, și nu *presupusul să știe*.

Am avansat de asemenea acest ceva care se enunță din *Universal*, și aceasta pentru a-l nega: am spus „*că nu există toți*”. Este prea bine în ce *femeile* sunt mai bărbat decât bărbatul. Ele sunt *nu-toate*, am spus.

Acești „toți” așadar, nu au nici o trăsătură comună. O au totuși pe aceasta, singura trăsătură comună: trăsătura pe care am spus-o unară. Ei se reconfortează din *Unul*.

Există Unul, am repetat-o adineaori pentru a spune că există Unul și nimic altceva. *Există Unul* însă asta vrea să spună că există totuși *sentiment*. Acest sentiment pe care l-am numit – după unarități – pe care l-am numit suportul, suportul a ceea ce trebuie prea bine să recunosc: *ura („la haine”)*, în calitatea în care această ură este rudă a *iubirii*.”

Jacques Lacan – 1977.05.10. Seminarul 24, „Neștiutul care știe o greșeală joacă morra”, lecția 11

2023.09.29. Despre transfer

„Lizibilul, în asta constă știința. Și în sumă, este scurt. Ceea ce spun despre transfer este ceea ce în mod timid am avansat ca fiind subiectul... un subiect este întotdeauna presupus, nu există subiect bineînțeles, nu există decât presupusul ...presupusul - a ști. Ce vrea asta prea bine să spună? Presupusul – a ști – să citească – *altfel*.

Altfel-ul în chestiune, este prea bine cel pe care-l scriu – eu de asemenea – în modul următor : S(Ⱥ). Altfel, ce vrea să spună asta ? Este vorba despre marele A acolo, adică despre marele Altul.

Oare altfel vrea să spună „Altfel” decât această bâlbâială pe care o numim psihologie ? Nu ! „Altfel” desemnează o lipsă : este vorba

despre a lipsi altfel. „Altfel” în ocazie, oare asta vrea să spună altfel decât oricine ? Prea bine în asta elucubrația lui Freud este cu adevărat problematică. Să trasezi căi, să lași urme a ceea ce formulezi, asta este să predai, iar să predai nu este nimic altceva decât să te învârți în cerc.”

Jacques Lacan – 1978.01.10. Seminarul 25, „Momentul de a conclude”, lecția 4

2023.10.06. Despre traumatism

„...acest seminar... care nu este din practica mea, însă care o complementează ...acest seminar, eu îl țin mai puțin decât el mă ține.

Este oare prin obișnuință faptul că el mă ține?

Cu siguranță nu, întrucât aceasta este prin neînțeles.

Și el nu este pregătit să se sfârșească, în mod precis pentru că eu nu mă obișnuiesc acolo, la acest neînțeles.

Eu sunt un traumatizat al neînțelesului.

Pentru că nu mă las făcut, mă obosesc să-l dizolv.

Și deodată, îl hrănesc. Este ceea ce se numește seminarul perpetuu.

Eu nu spun că verbul ar fi creator.

Eu spun cu totul alt lucru pentru că practica mea o comportă: eu spun că verbul este inconștient - adică neînțeles.

Dacă voi credeți că totul ar putea să se reveleze din asta, ei bine, voi vă puneți înăuntru: totul nu poate. Aceea vrea să spună că o parte nu se va revela din asta niciodată.

Aceasta este în mod precis ceea din ce religia se mândrește. Și este ceea ce dă fortificația sa Revelației de care ea se prevalează pentru a o exploata.

În ceea ce privește psihanaliza, exploatarea sa, aceasta este de a exploata neînțelesul.

Cu, la final, o revelație care este din fantasmă. Aceasta este ceea ce v-a refilat Freud.

Ce filon, trebuie s-o spui.

Toți atât cât voi sunteți, ce sunteți voi altceva decât niște neînțeleși?

Numitul Otto Rang a apropiat din asta vorbind despre traumatismul nașterii.

Din traumatism, nu există un altul: omul se naște neînțeles.

Întrucât sunt interogat asupra a ceea ce este numit statutul corpului, eu ajung acolo, pentru a sublinia că el nu se prinde decât de acolo.

Corpul nu își face apariția sa în real decât ca și neînțeles.

Să fim aici radicali: corpul vostru este fructul unei filiații din care o bună parte a nefericirilor voastre ține la faptul că ea înota în neînțeles atât cât ea putea.

Ea înota pentru simplul motiv că ea vorbea-era la cine putea mai bine.

Aceasta este ceea ce ea va transmis „dându-vă viața" cum se spune.

Și aceasta este ceea ce explică răul vostru în pielea voastră, atunci când acesta este cazul.

Neînțelesul este deja de dinainte.

Pentru atât cât de dinainte de aceste frumoase picioare, voi faceți partidă, sau mai degrabă voi faceți parte din bâlbâiala ascendenților voștri.

Nici o nevoie să vă bâlbâiți voi înșivă.

De dinainte, ceea ce vă susține sub titlul de inconștient, adică de neînțeles, se înrădăcinează acolo.

Nu există alt traumatism al nașterii decât să te naști dorit.

Dorit sau nu – este de la similar la același, întrucât este prin vorbființă.

Vorbființa în chestiune se împarte în general în 2 vorbitori:

2 vorbitori care nu vorbesc aceeași limbă.

2 care nu se înțeleg vorbind.

2 care nu se înțeleg pur și simplu.

2 care se conjură pentru *reproducere*, însă dintr-un neînțeles împlinit, va vehicula cu zisa *reproducere*.

Eu admit că limbajul ar putea servi la o comunicare cu sens.

Eu nu spun că ar fi cazul acestui seminar.

Pentru bunul motiv că această comunicare cu sens, aceasta este dialogul, și că de partea dialogului, eu nu sunt dotat.

Eu adaug că eu nu țin *comunicarea științifică* drept un dialog, întrucât fără sens, ceea ce este în avantajul său.

Dialogul este rar.

Pentru ceea ce este despre producția unui corp nou de vorbitor, el este atât de rar încât este absent în fapt.

El nu o este din principiu, însă principiul nu se înscrie decât în simbolică.

Acesta este cazul principiului zis al familiei, de exemplu.

Fără îndoială, aceasta a fost presimțit întotdeauna.

Suficient pentru ca *inconștientul* să fi fost ținut drept știința lui Dumnezeu.

Ceea ce totuși distinge știința zisă *inconștientă* de știința lui Dumnezeu, este că aceasta era presupusă cea a binelui nostru.

Ceea ce nu este sustenabil.

De unde întrebarea pe care eu am pus-o, Dumnezeu crede el în Dumnezeu?

Ca de obicei atunci când eu pun o întrebare, aceasta este o întrebare-răspuns.

Iată.”

Jacques Lacan - 1980.06.10. Neînțelesul (Institutul oceanografic)

2023.10.13. Despre alegere

„Dar în sfârșit, acest *Eu („Moi”)*...

care de altfel în germană nu se numește „*Eu (Moi)*”, se numește „*Ich*” *(„je” - eu)*

...*Wo es war, acolo unde asta era*: nu știm absolut deloc ceea ce exista în bula acestui Groddeck pentru a susține acest *Asta („Ça”)*, acest *Es (asta)*. El gândea că *Asta*-ul despre care este vorba, era ceea ce vă trăia. Este ceea ce el spune când scrie al său *Buch*, a sa „*Carte a lui asta*”, a sa carte a lui *Es*, el spune că este ceea ce vă trăiește.

Această idee a unei unități globale care vă trăiește, atunci când este prea bine evident că *Asta*-ul dialoghează, și că este chiar asta ceea ce eu am desemnat din numele de *mare A*, este că există ceva din altul *(„d'autre” – altceva)*, ceea ce numeam adineaori „*sufletul în terți*” *(„l'âme à tiers”- consonanță cu materia)*, *„sufletul în terți”* care nu este doar *Realul*, care este ceva cu care în mod expres – am spus-o – noi nu avem relații.

Cu limbajul noi lătrăm după acest lucru, și ceea ce vrea să spună S(Ⱥ) este asta ceea ce asta vrea să spună, *este că asta nu răspunde*. Este prea bine în asta că noi vorbim absolut singuri, că noi vorbim absolut singuri până când iese ceea ce numim un *eu („moi”)*, adică ceva despre care nimic nu garantează că el nu poate în mod propriu vorbind să delireze.

Este prea bine în ce eu am punctat că...

ca și Freud de altfel

...că nu era nevoie să privești de atât de aproape pentru ceea ce este despre psihanaliză, și că între nebunie și debilitate mentală, noi nu avem decât alegerea.

Iată din asta destul pentru azi.”

Jacques Lacan - 1977.01.11. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 4

2023.10.20. Despre act

„Da, psihanalistul are oroare de actul său. Până la punctul în care îl neagă, și deneagă, și reneagă – și îl blestemă pe cel care i-l reamintește, Lacan Jacques, pentru a-l nu numi...”

Jacques Lacan - 1980.01.15. Scrisoare ziarului „Lumea” („Le Monde”)

2023.10.27. Despre moarte

„Viața nu visează decât să se odihnească cel mai mult posibil așteptând moartea. Viața nu visează decât să moară...”

„Nu există angoasă de moarte căci orice om se crede nemuritor...”

„Nu există fenomene mai narcisice decât angoasa... Angoasa este ceea ce nu înșală...”

„Există refulat. Întotdeauna. Este ireductibil.

Să elaborezi inconștientul, așa cum se face în analiză, nu e nimic decât să produci acolo această gaură. Freud el însuși, o amintesc, consideră asta. Asta îmi pare să conflueze în mod pertinent cu moartea.

Cu moartea pe care o identific din faptul că, asemeni soarelui - spune altul - ea nu se poate privi în față. De asemenea, nu mai mult decât oricine, eu nu o privesc. Fac ceea ce am de făcut, ceea ce este să faci față faptului, trasat de Freud, inconștientului. Acolo înăuntru, eu sunt singur.”

Jacques Lacan - 1980.10.23. Seminarul 27, „Disoluția”, scrisoare a lui Jacques Lacan pentru „Cauza freudiană”

2023.11.03. Despre angoasă

„.Nu există angoasă de moarte căci orice om se crede nemuritor...”

„Nu există fenomene mai narcisice decât angoasa...”

„Angoasa este ceea ce nu înșală... ”

„Nu este așadar surprinzător să enunțăm apropo de acest tor...

de acest tor care pornește dintr-un nod borromean triplu

...de acest tor – dacă îl întoarceți pe dos – să calificăm ceea ce este *în tor* – în torul Simbolicului – drept *real simbolic („symboliquement réel”, real în mod simbolic)*

Realul simbolic nu este *simbolicul real („réellement symbolique”, simbolicul în mod real)*, căci *simbolicul real* este *Simbolicul* inclus în *Real*.

Simbolicul inclus în *Real* are frumos și bine un nume, asta se numește *minciuna*.

În loc ce *realul simbolic...*

vreau să spun ceea ce din *Real* se conotează la interiorul *Simbolicului*

...este ceea ce numim *angoasa*.

Sfântomul este real, este chiar singurul lucru cu adevărat *real* - adică cel care să aibă *un sens* – care să conserve un sens în *Real*. Este prea bine pentru asta că psihanalistul poate, dacă are șansa, să intervină în mod simbolic pentru *a-l dizolva în Real*.

Așadar vă voi nota totuși în trecere ceea ce este *imaginar simbolic („symboliquement imaginaire”, imaginar în mod simbolic)*: ei bine, este geometria...

faimosul *mos geometricus* din care s-a făcut atâta zarvă

...este *geometria îngerilor*, adică ceva ce în ciuda Scrierii nu există.”

Jacques Lacan - 1977.03.15. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 9

2023.11.10. Despre nimic

„Analiza nu schimbă nimic în real.”

„ *Există minus („moins” – mai puțin) a (-a)* în lume, *există un obiect care lipsește la locul său*, ceea ce este prea bine *concepția cea mai absurdă a lumii*, dacă îi dăm sensul său cuvântului *real*. Ce poate prea bine să lipsească în *real*?

La fel de bine este din motivul dificultății acestei întrebări faptul că vedeți încă, în Kant, trenând, dacă pot spune, mult dincolo așadar de intuiția pură, toate aceste vechi resturi care îl împiedică din teologie, și sub numele de concepție cosmologică...

-„*In mundo non est casus*”, ne amintește el: *nimic din cazual*, din *ocazional*.

-„*In mundo non est fatum*”: *nimic nu este dintr-o fatalitate* care ar fi dincolo de o necesitate rațională.

-„*In mundo non est saltus*”: nu există *absolut deloc salt.*

-„*In mundo non est hiatus*”

...și marele refutator al *imprudențelor metafizice* ia acolo în contul său aceste patru denegații despre care vă întreb dacă, în perspectiva care este a noastră, ele pot apare altceva decât statutul însăși, inversat, a ceea la ce noi întotdeauna avem de-a face:

-la *cazuri*, în sensul propriu al termenului,

-la un *fatum* în mod propriu vorbind, întrucât inconștientul nostru este oracol,

-la tot atâția *hiatus* câți există *semnificanți distincți*,

-la tot atâtea *salturi* câte se produc din *metonimii*.

Este pentru că există un subiect care se marchează el însuși, sau nu, din *trăsătura unară*, care este 1 sau -1, faptul că poate exista un (-a), faptul că subiectul poate să se identifice la *mica minge* a nepotului lui Freud, și în mod special la conotația *lipsei sale*: *„nu există”, ens privativum*.

Bineînțeles că există un vid, și este tocmai de acolo că va porni subiectul: *leerer Gegenstand ohne Begriff*. Din cele patru definiții ale *nimicului* pe care le dă Kant, și pe care le vom relua data viitoare, este singura care se ține cu rigoare, există acolo un *nimic*.”

Jacques Lacan - 1962.02.28. Seminarul 9, „Identificarea”, lecția 11

2023.11.17. Despre adevăruri prime

„Nu există adevăr pe care să-l putem spune tot.”

„ Nu suntem responsabili decât în măsura propriului a ști-să faci. Ce este a ști-să faci?

Să spunem că este arta, artificiul, ceea ce dă artei – artei de care suntem capabili – o valoare remarcabilă. Remarcabilă în ce? Întrucât *nu există Altul lui Altul* pentru a opera Judecata Ultimă, cel puțin eu o enunț astfel.

Aceasta vrea să spună că există ceva de care noi nu putem juisa. Să numim asta *juisarea lui* Dumnezeu, cu sensul inclus acolo-înăuntru de juisare sexuală.

Imaginea pe care ne-o facem despre Dumnezeu implică ea sau nu faptul că el juisează de ceea ce a comis? Admițând că el *ex-sistă*... Și să răspunzi că el nu *ex-sistă* tranșează întrebarea, dându-ne sarcina unei gândiri a cărei esență este să se insereze în această realitate...

primă aproximație a cuvântului real, care are un alt sens în vocabularul meu

...în această realitate limitată care se atestă din *ex-sistența* – scrisă în același mod: *e, x, liniuță de unire, s* – din *ex-sistența sexului*.

Iată! Este tipul de lucru pe care – în cele din urmă – vi-l aduc în acest început de an, adică ceea ce aș numi...

nu este foarte rău, așa, pentru un început de an

...ceea ce aș numi adevăruri prime.”

Jacques Lacan - 1976.01.13. Seminarul 23, „Sfântomul”, lecția 4

Acum mai bine de 100 de ani...

Pentru Rudolf Steiner, contemporan al lui Freud...

1. Inima nu este o pompă, mișcarea sângelui este un mister, un imposibil pentru cunoaștere, un incognoscibil, un inconștient...

2. Nervii motori sunt nervi senzitivi, mișcarea însăși este un mister, un imposibil pentru cunoaștere, un incognoscibil, un alt inconștient...

3. Iubirea și sexualitatea nu au nimic în comun, sexualitatea este un mister, un imposibil pentru cunoaștere, un incognoscibil, un alt inconștient...

4. Singurul lucru real pe care-l avem este vorbirea, vorbirea este un mister, un imposibil pentru cunoaștere, un incognoscibil, un alt inconștient...

5. Abisul secretelor spațiului, al secretelor timpului și al secretelor inimii umane, fie că mergem în spațiu, abisul este acolo, fie că rătăcim în punctele de turnură ale timpului, abisul este acolo, fie că intrăm în inima însăși, abisul este acolo, iar aceste trei abisuri, nu sunt trei, ele sunt doar unul...

6. Douăsprezece simțuri are omul: simțul luminii, simțul gândirii, simțul căldurii, simțul echilibrului, simțul vorbirii, simțul vieții, simțul mirosului, simțul gustului, simțul auzului, simțul atingerii, simțul mișcării, simțul eului celuilalt...

7. Sunt țesut... sunt acționat... sunt gândit...

Acum mai bine de 40 de ani...

Pentru Jacques Lacan, o „reîntoarcere” la Freud...

Misterul acestei lumi rămâne în mod absolut întreg.

...substanța este deja subiect, înainte să devină subiect...

...este acesta ceea ce este, dacă pot spune, marele secret al psihanalizei...
...este acesta marele secret: „Nu există Altul lui Altul.”

...marele secret al psihanalizei este că nu există psihogeneză.

Secretul psihanalizei, marele secret al psihanalizei, este că nu există act sexual.

Simbolicul inclus în Real are frumos și bine un nume, asta se numește minciuna.

Cu adevărat, este cazul s-o spui, adevărul nu spune adevărul – pe jumătate! – decât într-un caz: este atunci când el spune „eu mint”.

Pasiunea ignoranței este cea mai rea pasiune dintre toate.

Psihanaliza este un remediu contra ignoranței. Ea este fără efect asupra prostiei.

Debilul supus psihanalizei devine întotdeauna un ticălos... ...(psihanaliza) este singurul discurs care este astfel încât ticăloșia sfârșește acolo în mod necesar la prostie.

Tot ceea ce se spune este o escrocherie. Nu o este doar ceea ce se spune pornind din inconștient.

...(psihanaliza) este un delir despre care așteptăm să poarte o știință... între nebunie și debilitate mentală, noi nu avem decât alegerea.

Din traumatism nu există un altul: omul se naște neînțeles...

Nu există alt traumatism al nașterii decât să te naști dorit. Dorit sau nu – este de la similar la același, întrucât este prin vorbființă.

Viața nu visează decât să se odihnească cel mai mult posibil așteptând moartea. Viața nu visează decât să moară...

Nu există angoasă de moarte căci orice om se crede nemuritor...

Nu există fenomene mai narcisice decât angoasa...

Angoasa este ceea ce nu înșală...

...Realul simbolic... vreau să spun ceea ce din Real se conotează la interiorul Simbolicului ...este ceea ce numim angoasă...

Numirea din real este angoasă...

...analiza nu schimbă nimic în real,... ea „schimbă tot” pentru subiect...

Nu există adevăr pe care să-l putem spune tot.

2023.11.24. Despre abis

„Și eu nu aș fi departe de a articula că dacă limbajul într-un fel oarecare se înnoadă la real, este pentru atât cât există înăuntru din numărabil: nu doar din cauza numelor numerelor, ci din cauza faptului că elementele, la orice nivel le-ați lua, sunt toate elemente numărabile.

Este tocmai pe acolo că realul face intrarea sa și ajunge la ceea ce am numit aglomerarea prin real: este prin știință, prin numeric.

În vreme ce nu există decât un singur număr care să facă cu adevărat problemă, este cel care ar putea da cheia sexului, adică numărul doi. Numărul doi nu este absolut deloc atât de ușor de constituit ca și asta, așa cum doar matematicienii pot s-o știe. Este pentru asta că mă adresez vouă în mod special.

Este că sunteți de acord că numărul doi este inaccesibil?

El este absolut diferit de numărul unu sau trei pentru că el nu poate fi generat prin unu plus unu în aceasta: faptul că deja la a pune unu plus unu, voi puneți doi. Este un cerc vicios, numărul doi, nu-i așa? Dacă voi considerați ca și un număr accesibil pe cel pe care voi îl puteți face să derive dintr-un număr mai mic, este cert că deja în ideea însăși a reuniunii a doi uni, există deja presupus numărul doi. Adunarea în ea însăși ține numărul doi drept deja presupus. În sfârșit, voi înțelegeți, există același abis între numărul unu și numărul doi, ca și între nu contează care dintre numerele întregi și litera zero a lui Cantor... Este tocmai pentru asta că dacă nu aveam piemontezul Peano, am fi în mod absolut în afară de a fi în stare de a da seama de orice ar fi despre numerele pe care le numim totuși naturale... care nu pot să se sprijine în cele din urmă decât pe o axiomatică, adică pe ceva inventat.”

Jacques Lacan - 1974.03.30. Alla Scuola Freudiana

2023.12.01. Despre juisare

„Știința este o fantasmă care nu este făcută decât pentru juisare.”

„ Tot ceea ce noi știm este că „1” conotează foarte bine *juisarea*, și că „0” asta vrea să spună „*nu există din asta*”: ceea ce lipsește, și că dacă 0 și 1 asta face 2, nu este asta ceea ce face mai puțin ipotetică conjuncția juisării de o parte, cu juisarea de cealaltă. Ce mai...

Nu doar că asta nu o face mai sigură, dar asta o aruncă în abis. Într-o lume nici făcută nici de făcut, o lume total enigmatică, din momentul în care încercăm să facem să intre acolo acest ceva care ar fi modelat pe

logică, și din care s-ar fonda faptul că în specia zisă umană suntem sau *bărbat* sau *femeie*.”

Jacques Lacan - 1974.02.19. Seminarul 21, „Incredulii rătăcesc”, lecția 8

2023.12.08. Despre ființă

„Dacă l-am interogat pe Frege la început este pentru a încerca să demonstrez abisul care există, de la acest *Unu* la ceva care ține de *ființă*, și dincolo de *ființă*, la ceva ce ține de *juisare*.

...

Oare nu este aceasta justificat? O sugerez – abia mai târziu voi avansa, mai departe – o sugerez din aceasta că tot ce s-a articulat despre *ființă*, tot ceea ce o face să se refuze predicatului – lui a spune „*omul este*”, de exemplu, fără a spune ce – faptul că indicația pe acolo ne este dată că tot ceea ce este despre *ființă* este strâns legat în mod precis la această secțiune a predicatului și indică că nimic în sumă nu poate fi spus decât prin aceste întorsături în impas, prin aceste demonstrații de imposibilitate logică prin care nici un predicat nu este suficient, și că *ceea ce este despre ființă*, despre o „*ființă*” care s-ar pune ca *absolută*, *nu este niciodată decât fractura, ruptura, întreruperea formulei „ființă sexuată” în calitatea în care ființa sexuată este interesată în juisare.*

(fiecare discurs, la a susține Imposibilul, ajunge să se sprijine pe aporii logice (impasuri), pe impotența la a atinge Adevărul, pe un „nu este asta”, (nu este juisarea așteptată) și angajează depășirea sa prin trecerea la un alt discurs:

discurs Isteric: susținere a lui $\not{S} \rightarrow S_1$: (imposibil)→impotență a lui S2 de a atinge (a)→inconsistență logică a discursului (excludere a lui a),

discurs Stăpân: susținere a lui $S_1 \rightarrow S_2$: (imposibil)→impotență a lui (a) de a atinge $\not{S}$ →incompletitudine logică a discursului (excludere a lui $\not{S}$),

discurs Universitar: susținere a lui $S_2 \rightarrow a$: (imposibil)→impotență a lui $\not{S}$ de a atinge S1→indemonstrabilitate logică a discursului (excludere a lui S1),

discurs Analitic: susținere a lui $a \rightarrow \not{S}$: (imposibil)→impotență a lui S1 de a atinge S2→indecidabilitate logică a discursului (excludere a lui S2))"

Jacques Lacan - 1972.11.21. Seminarul 20, „Încă", lecția 1

2023.12.15. Despre Dumnezeu

„Căci veritabila formulă a ateismului nu este că *„Dumnezeu este mort"* – și însăși fondând originea funcției tatălui pe uciderea sa, Freud protejează Tatăl – veritabila formulă a ateismului este că *„Dumnezeu este inconștient"*."

Jacques Lacan - a1964.02.12. Seminarul 11, „Fundamente", lecția 5

2023.12.22. Despre Femeie („*La femme*")

„ Este în calitatea în care psihanalizantul visează faptul că psihanalistul trebuie să intervină. Ar fi oare vorba despre a trezi psihanalizantul? Însă acesta n-o vrea în nici un caz – el visează, adică ține la particularitatea simptomului său.

Peri psuchès nu are nici cea mai mică bănuială despre acest adevăr, ceea ce constituie rezistența la psihanaliză. Aceasta este tocmai pentru ce Freud contrazice Aristotel, care în această afacere a sufletului, nu spune nimic din bun – dacă atât este că ceea ce rămâne scris este o spunere fidelă.

Discriminarea lui „*to ti esti*" *(„ceea ce este")* și a lui „*to ti en einai*" *(„ceea ce a fost să fie")*, pe care le traducem prin „esență" și prin „substanță" în calitate de mărginită – „*to horismon*" *(„a definiției")* – reflectă o distincție în real, cea a verbalului și a realului care este afectat din asta. Ceea ce eu însumi am distins ca și simbolic și ca și real.

Dacă este adevărat, așa cum eu am enunțat-o, că nu există raport sexual, adică faptul că în specia umană nu există universal feminin, faptul că nu există din „toate femeile”, rezultă de acolo că există întotdeauna, între psihanalist și psihanalizant, cineva în plus. Există ceea ce eu aș enunța nu ca și reprezentare, ci ca și prezentare a obiectului. Această prezentare este ceea ce eu numesc în ocazie obiectul **a**. El este de o extremă complexitate.

Aristotel neglijează aceea, pentru că el crede că există reprezentare, și aceea antrenează că Freud o scrie. Aristotel gândește – el nu conclude că ar fi pentru atât – el gândește lumea, în ceea ce el visează ca și ceea ce numim toată lumea, adică oamenii. Lumea pe care el o gândește, el o visează, ca și toți cei ce vorbesc. Rezultatul este – eu am spus-o – că aceasta este tocmai lumea cea care gândește. Prima sferă este ceea ce el numește „*nous*” *(nous consonează cu „noi” în franceză)*.

Nu putem ști până la ce punct filosoful delirează întotdeauna. Freud bineînțeles, delirează de asemenea. El delirează, însă el notează că el vorbește despre numere și despre suprafețe. Aristotel ar fi putut presupune topologia, însă nu există din asta nici o urmă.

Eu am vorbit despre trezire. Se găsește că eu am visat recent că trezirea suna. Freud spune că visăm despre trezire atunci când nu vrem în nici un caz să ne trezim.

În ocazie, psihanalizantul citează Aristotel. Aceea face parte din materialul său. Există deci întotdeauna patru persoane între psihanalist și psihanalizant. În ocazie, psihanalizantul furnizează Aristotel. Însă psihanalistul are în spatele lui inconștientul său de care el se servește în ocazie pentru a da o interpretare.

Asta este tot ceea ce eu pot spune. Că eu halucinez în visul meu trezirea sunând, eu consider aceea ca și un bun semn, întrucât, contrar la ceea ce spune Freud, se găsește, eu, că eu mă trezesc. Cel puțin m-am eu, în acest caz, trezit.”

Jacques Lacan - 1978.06.01. Visul lui Aristotel

2023.12.29. Despre repetiție

„ Vorbesc de douăzeci de ani. Este mult, și mă repet. Nu fac același program în fiecare an, asta vrea să spună că nu mă repet. Și nu mă repet însă spun întotdeauna același lucru. Nu este același lucru să repeți și să spui același lucru. Să spui același lucru se măsoară ca diferența între a vorbi și a sta de vorba.”

Jacques Lacan - 1975.02.02. Conferință la Londra

2024.01.05. Despre pariu

„ Să observăm prea bine că pariul este coerent din poziția următoare: „Noi nu putem ști nici dacă Dumnezeu este, nici ceea ce el este.”

Diviziunea așadar a cazurilor care rezultă dintr-un pariu angajat – asupra a ce? – asupra unui discurs care se releagă acolo, adică *o promisiune* care îi este imputată, cea a unei *infinități de vieți în mod infinit fericite* grație faptului că eu vorbesc și nu scriu absolut deloc.”

Jacques Lacan - 1969.01.29. Seminarul 16, „De la un Altul la altul”, lecția 9

2024.01.12. Despre inconștient

„Eu am fost adus în mod progresiv la o prezentare a inconștientului care este din ordinul, de un ordin matematic. Asta nu este decât o prezentare.

Eu am prezentat lucrurile sub forma care era deja angajată din nodul borromean.

Ceea ce eu numesc nod borromean: eu anunțasem deja lucrurile înainte de 1953 printr-o conferință pe care o făcusem în acel același loc. Pentru ce acele cercuri zise borromeene, căci fiecare ține prin altul, este legat la altul prin al treilea? Aici Imaginarul este ceea ce leagă Realul și Simbolicul.

Tocmai de acolo am pornit pentru a enunța sub forma care asigură predominanța Simbolicului asupra Realului, faptul că era imaginarul cel care le lega.

Imaginarul, acesta este în mod foarte precis ceea ce realizează raționamentul matematic.

Raționamentul matematic are o consistență în mod propriu vorbind imaginară; ceea ce sub numele de topologie dă consistența sa raționamentului matematic face parte din legătura în care Simbolicul și Realul depind unul de altul.

Este prea bine pentru ce eu înnodasem Simbolicul, Imaginarul și Realul într-un anumit mod.

Imaginarul susține ceea ce numim Realul și este tocmai în aceasta faptul că topologia se articulează.

Simbolicul prin raport la Real, Simbolicul, adică limbajul, este prea bine ceea ce enunță, ceea ce poate fi enunțat sub numele de inconștient.

Este prea bine în aceasta că Realul este Inconștientul.

Este inconștientul, asta vrea să spună ceva ce eu am definit ca și imposibilul.

Inconștientul este imposibilul, adică ceea ce construim cu limbajul; în alți termeni, o escrocherie.

Asocierea de idei este repunerea la mica fericire; este prin calea micii fericiri faptul că procedăm pentru a elibera pe cineva de ceea ce numim simptom.

Eu mă întreb uneori dacă nu aș fi făcut mai bine să joc pe ceea ce numim psihologie. Lucrul care dispensat de asta este ceea ce numim structura.

Există structuri care sunt, bineînțeles, psihologice însă care nu se definesc prin raport la relativa poziție a Simbolicului, a Imaginarului și a Realului.

Căci, acest nod borromean, în acest nod borromean, Realul care este acolo comandat prin Imaginar și este tocmai în aceasta că eu am ales să enunț raționamentul matematic ca și prim.

Este în ceea ce ne imaginăm din nodul borromean că rezidă ceea ce face că Realul este dependent de Imaginar.

Inconștientul este Simbolicul și este tocmai în aceea că el ține la Real. El ține la Real și chiar îl comandă. Este tocmai în aceea faptul că limbajul guvernează Realul.

Este prea bine pentru asta că eu enunț că Realul este imposibilul: este absolut imposibil ca limbajul să guverneze Realul.

Este în mod egal imposibil ca ceva să se prezinte ca și non orientabil; este tocmai ceea ce m-a antrenat la a simboliza prin ceea ce numim o bandă Moebius ceea ce este de acolo din inconștient.

În inconștient suntem dezorientați.

Această preeminență a Simbolicului asupra Realului, aceasta este tocmai ceea ce constituie în mod propriu vorbind inconștientul.

Că există în toate acestea incidențe psihologice, este ceea ce m-a depărtat de a o recunoaște ca atare.

Inconștientul este ceea ce impune legea sa Realului.

Între raționamentul matematic și inconștient există întreaga diferență a unei legături care impune legea sa Realului.

Este prea bine pentru aceasta că Realul este acolo în rol de intermediar.

Este de asemenea pentru aceasta că eu am încercat cu topologia, adică ceea ce putem considera ca ceea ce există din ceea ce este cel mai avansat în raționamentul matematic.

Este de asemenea pentru aceasta că eu am încercat să înțeleg, să prezint ceea ce era de acolo din inconștient.”

Jacques Lacan - 1978.11.10. Conferință la profesorul Deniker

2024.01.19. Despre incest

„Aceasta remarcat, *spunerea se demonstrează, și din a scăpa spusului*. (*se „de-monstrează”: sens anti-orar al trecerii de la locul Altuia la locul Seamănului*)

Așadar acest privilegiu, ea nu-l asigură decât la a se formula în „*spunere că nu*”, dacă – la a merge la sens:

-este *conține-ul* (*M*) cel pe care îl sesizăm acolo, nu contradicția (*H*),

-*răspunsul* (*U*), nu reluarea în negare,

-*respingerea* (*A*), nu corecția.

Să răspunzi astfel suspendă ceea ce *spusul* are din veritabil. Ceea ce se clarifică din lumina razantă pe care *discursul analitic* (*A*) o aduce celorlalte, relevând acolo locurile modale (*necesar, imposibil, contingent, posibil (impotență)*) prin care rondul lor se împlinește.

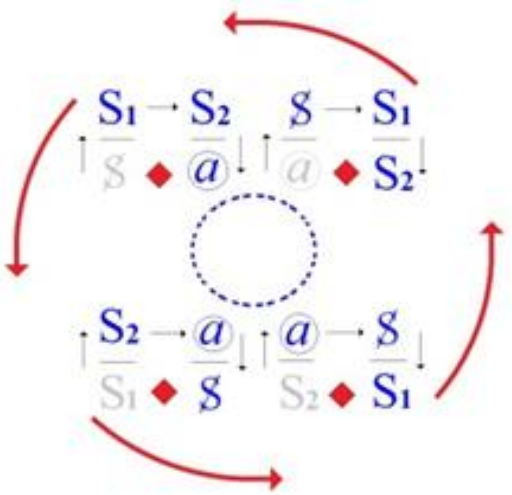

Eu aș metaforiza pentru moment drept incest, raportul pe care adevărul îl întreține cu realul. Spunerea vine de unde el (realul: imposibilul) îl comandă (adevărul). (realul-imposibilul de-monstrează, rotație anti-orară, fiecare discurs prin produsul său: asta nu e asta! → răsturnare: Altul vine să ia locul seamănului, iar seamănul face adevărul...)."

Jacques Lacan – 1972.07.14. „L'Étourdit"

2024.01.26. Despre castrare

„În mod evident, trebuie totuși să ai o mică idee despre ceea ce asta comportă, adică faptul că *interzisul incestului* asta se propagă. Asta se propagă de partea castrării, ca și ceilalți gentili – în sfârșit acolo, Grecii – ne-au totuși foarte bine arătat-o într-un anumit număr de mituri, adică faptul că acolo unde ei au făcut o genealogie în mod unic fondată pe Tată: Uranus, Cronos, și etc. și etc., până la momentul unde Zeus, după ce făcuse mult dragoste, dispare – dispare în fața a ce? – în fața unui suflu...

Există totuși un pas în plus de făcut, fără de care nu înțelegem nimic la legătura aceasta a castrării cu *interzisul incestului*, este faptul de a vedea

că *legătura* este ceea ce eu numesc „*non-raportul sexual*”. Atunci când eu spun *Numele-Tatălui*, asta vrea să spună că *poate exista din asta* – ca și în nodul borromean – *un număr indefinit*.

Este tocmai asta punctul viu. Este faptul că acest număr indefinit în calitatea în care ei sunt înnodați totul se sprijină pe *Unu*. Pe *Unu*: în calitate de *gaură* el comunică consistența sa la toți ceilalți.

De unde faptul că voi înțelegeți, anul în care voiam să vorbesc despre *Numele-tatălui*, eu totuși aș fi vorbit despre puțin mai mult de 2 sau 3 și ce ar fi făcut asta ca și agitație la analiști, dacă ei ar fi avut în sfârșit, o întreagă serie de *Nume-ale-tatălui*!

Voi gândiți foarte bine că nu aș fi putut enunța un număr indefinit, puțintel mai mult de 2 sau 3 pe care le pregătisem. Eu sunt foarte mulțumit totuși de a le fi lăsat seci, adică de a n fi reluat niciodată aceste *Nume-ale-tatălui* decât ca și anul trecut sub forma *Non-credulilor*, *a Non-credulilor-care-rătăcesc*.

În mod evident ei nu pot decât să rătăcească, pentru că cu cât mai mult va exista din asta, cu atât mai mult se vor încurca, și eu mă felicit în mod cert de nu fi scos nici măcar unul singur..”

Jacques Lacan – 1975.04.15. Seminarul 22, „RSI”, lecția 10

2024.02.02. Despre pasă

„Eu m-am, trebuie să spun, acolo deasupra interogat, și tocmai pentru asta am făcut Propunerea mea, cea care instaurează ceea ce numim pasa, ceea în ce eu am făcut încredere la ceva care s-ar numi transmisie dacă ar exista o transmisie a psihanalizei.

Așa cum acum ajung s-o gândesc, psihanaliza este intransmisibilă. Aceasta este prea bine plictisitor. Este prea bine plictisitor ca fiecare psihanalist să fie forțat – întrucât trebuie prea bine ca el să fie forțat – să reinventeze psihanaliza.

Dacă eu am spus la Lille că pasa mă decepționase, este prea bine pentru asta, pentru faptul că trebuie ca fiecare psihanalist să reinventeze, după

ceea ce el a reușit să retragă din faptul de a fi fost un timp psihanalizant, ca fiecare analist să reinventeze modul în care psihanaliza poate dura.

Eu am încercat totuși să dau la aceasta puțin mai mult corp; și este pentru asta că eu am inventat un anumit număr de scrieri, precum S barând A, adică ceea ce eu numesc marele Altul, căci este S, din care eu desemnez semnificantul, cel care, pe acest mare A, îl barează; eu vreau să spun că ceea ce am enunțat cu această ocazie, adică faptul că semnificantul are drept funcție să reprezinte subiectul, însă și numai pentru un alt semnificant – este cel puțin ceea ce eu am spus, și este un fapt că eu am spus-o – ce anume asta vrea să spună? Asta vrea să spună că în marele Altul, nu există alt semnificant. Așa cum eu am enunțat-o cu această ocazie, nu există decât un monolog.”

Jacques Lacan - 1978.07.09. Concluzii. Congres al Școlii freudiene din Paris

2024.02.08. Despre puls

sau despre Numele Tatălui,

sau Pierdut(a), sau Furat(A), sau Barat(S)...

Este ceea la ce Lacan a promis că nu va mai reveni niciodată, pierdute așadar, totuși în echivoc cu furate (IPA) și barate (Excomunicarea). Însă este oare așa? Echivocul aici ar fi cu faptul că Lacan a revenit acolo întotdeauna, iar în spațiul acestui echivoc a livrat ceea ce a promis să nu livreze, iar apoi am putea continua în aceeași vână, fără să știe sau nu? Fără să vrea sau nu?, etc...

Să pornim totuși de la ceea ce a lăsat în această privință, mai întâi acest joc între Numele Tatălui și Tatăl Numelui, iar aici împreună cu câteva apropieri, între ceea ce se pronunță sau nu, ceea ce se scrie sau nu, dar și limitele lor, ceea ce poate fi sau nu pronunțat, scris, impronunțabilul, ininscriptibilul, innomabilul, etc...

Să observăm și câteva aspecte suplimentare, ceea ce nu a fost pronunțat la un moment dat nu mai poate fi, ceea ce nu a fost scris la un moment dat nu mai poate fi, decât eventual într-un fel de presupunere. De

asemenea există ceea ce nu se pronunță din ceea ce se scrie și ceea ce nu se scrie din ceea ce se pronunță, sau cum spunea Lacan: „subiectul știe mai mult decât spune și spune mai mult decât știe”.

Apoi, la un moment dat, Lacan mărturisește că s-a lăsat să alunece și să ne spună ceea ce nu ar fi vrut să ne spună, și anume totuși trei Nume ale Tatălui: Simbolicul, Imaginarul și Realul, numirea și numitul din acestea. Așadar revenim la echivocul anterior, a promis să nu livreze niciodată ceea ce totuși a livrat întotdeauna, chiar încă de la început.

Așadar, în contextul a ceea ce ar putea fi o suită, o continuare a lui Lacan, acesta ar fi un bun punct, o propunere a unui început al unei serii de Nume ale Tatălui, zis și făcut, un astfel de capăt de fir ar putea fi Pulsul.

O altă observație, atunci când Lacan își propune să deruleze pornind de la acest început, o primă lecție, acest seminar privind Numele Tatălui, aceasta este cu textul și în textul Scrierilor Sacre, și în special Testamentul, cel nou și cel vechi. Am putea adăuga eventual și pe cel mai nou, Koranul, dată fiind semnificația în slavonă a lui Narok, Testament, dar și o întreagă altă serie de texte ale înțelepciunilor antice, budism și taoism în principal.

Oricum, „Pulsul” prin urmare, o primă trimitere la un concept fundamental al psihanalizei, pulsiunea, în fapt cel mai fundamental, mai mult așadar decât inconștientul, transferul sau repetiția din seria celor patru concepte fundamentale tratate de Lacan în chiar seminarul 11, cel care ar fi trebuit să fie apropo de Numele Tatălui.

Există aici două aspecte esențiale, legate de ritm, respirația și circulația sanguină, într-un raport aproximativ de 1 la 4, de asemenea într-o conotație a pulsiunii, pulsiunea respiratorie și pulsiunea circulatorie, poate nu chiar atât de departe de cele numite ale morții și ale vieții. Una dintre cele 4 caracteristici principale ale pulsiunii este întocmai o asemenea împingere constantă, alături de o origine sau o sursă, un scop sau o țintă și un orificiu.

Aproximativ imediat sau mediat pe urmele celor două, a respirației și a circulației, se înscriu pulsiunile orală, vocală și anală, scopică, falică

sau sexuală, așadar pulsiuni derivate, pulsiuni parțiale, însăși o definire a pulsiuni pentru Lacan ca și derivă parțială, pe locul acestui mit vizând pierderea și redobândirea unei pulsiuni originare sau întregi.

Totuși există ceva dintr-un mister ireductibil în acest presupus mecanism al pulsului, al pulsiunii, al împingerii, al atingerii, al mișcării, al reacției, al reflexiei, al reversiei, al resorbției, etc....

Mai întâi este acest loc originar al unei intruziuni, al unei intrări, apoi cel al unei primiri, al unei receptări, acest loc intermediar al unei modulări, al unei transmisii, iar în cele din urmă al unui rest, al unei pierderi și al unui produs.

Puls, impuls, electromagnetic de exemplu, transversal sau longitudinal, este ceva ce deja presupune ideea de câmp și ideea de diferență, fie în calitate de informație (virtuală sau nu), fie energie (potențială sau nu), fie masă (inerțială sau nu).

Însă aspectul misterios rămâne implicarea acestui gen de acțiune (la interiorul unei diferențe) instantanee la o distanță (așadar o scurtcircuitare a duratei, distanței și diferenței), mai mică sau mai mare.

În fond misterul este însăși al acestei transmisii a unei împingerii longitudinale, cum spuneam instantanee, așadar depășind cadrul așa zisei limite a vitezei luminii, o transmisie imperceptibilă decât în efectele colaterale, transversale, ale unei pendulări, clătinări, apariții și dispariții sinusoidale.

Între aceste efecte colaterale se numără timpul (durata), spațiul (distanța) și identitatea (diferența), nu mai puțin misterioase ele însele.

Așadar un puls (eventual un spirit) al timpului, al locului și al ființei.

Să încercăm să concretizăm totuși aceste abstracțiuni pornind de la același concept central al pulsului, de data aceasta din cadrul unei tradiții a înțelepciunii, taoismul. Sunt socotite acolo numeroase și diverse tipuri și aspecte ale pulsului, însă totul pornind de la un puls originar, al unui pol, al stelei polare.

2024.02.09. Despre taoism

„Mi s-a pus între altele o întrebare – singura la care eu îmi propun să răspund – întrebarea de a ști dacă la fiecare dintre aceste discursuri pe care eu le-am propus ca și aparat de reperaj în ceea ce este din diversitatea legăturilor sociale, răspundea o logică diferită. Eu răspund da. În ceea ce am vrut să ofer ca și suport din ceea ce se utilizează din limbaj pentru a constitui legăturile sociale, în această specie de ființă care vorbește, este în mod sigur despre o diferență radicală între fiecare dintre aceste discursuri și discursurile conexe faptul că eu am vrut să vorbesc. Și eu gândesc că nu există o singură clipă a experienței noastre care să nu o confirme.

Este cert că ceea ce antrenează categorizarea acestor discursuri ca atare este ceva ce nu a fost posibil decât din cauza intrării în joc a discursului analitic. Dacă nu exista discursul analitic, nimic nu ar putea fi confirmat din diversitatea celorlalte trei. Nu există acolo decât efectul unei emergențe istorice, este adică din ceea ce, prin Freud, a emers dintr-o legătură nouă, eu spună nouă în calitatea în care este o emergență; este cert că nu este pentru nimic faptul că Freud nu a putu găsi acest mod major de a articula un anumit număr de lucruri decât la presocratici; este un termen care nu are în el însuși nici o valoare: presocraticii, prin definiție, nu dau mărturie despre o școală, despre o unitate de gândire; ei dau mărturie în mod cert, ca și multe altele, ca și alte tradiții, ca și tradiția taoistă de exemplu, despre primele eforturi de formulare a raporturilor ființei noastre cu ceea din ce noi suntem dotați, adică limbajul.”

Jacques Lacan – 1973.11.04. Congres al Școlii freudiene din Paris „La Grande Motte”. Intervenție în urma „Concluziilor grupurilor de lucru”

2024.02.16. Despre destituție

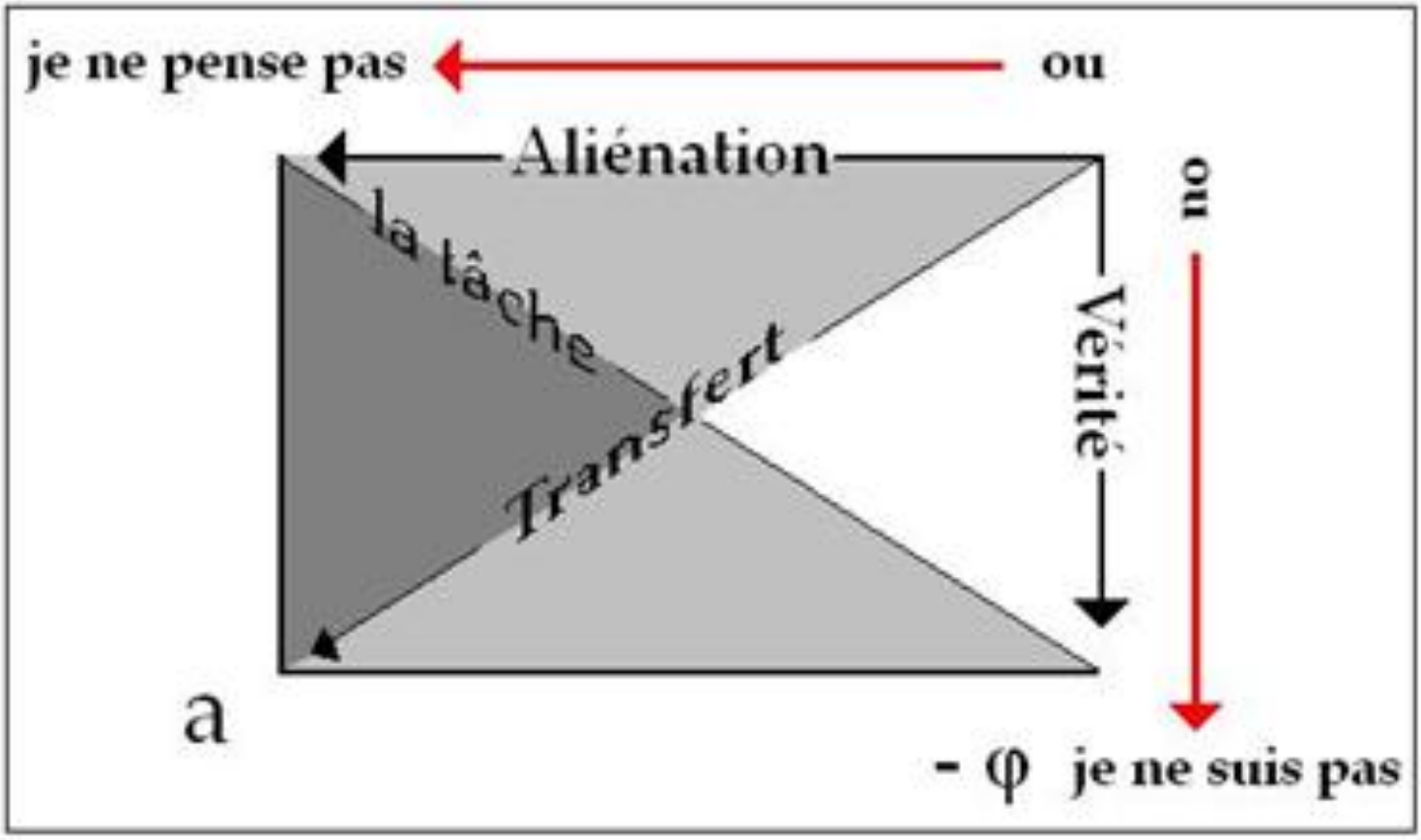

„

El îl pune la o sarcină a unei gândiri care se prezintă în ceva fel în enunțatul său însuși, în regula pe care el i-o dă, ca și admițând acest adevăr fundamental al lui „eu nu gândesc”:

-ca el să asocieze și în mod liber

-ca el să nu caute să știe dacă el este sau nu tot întreg ca și subiect, dacă el se afirmă acolo.

Sarcina la care *actul psihanalitic* dă statutul său este o sarcină care implică deja în ea însăși *această destituție a subiectului*.”

Jacques Lacan – 1968.01.17. Seminarul 15, „Actul”, lecția 6

2024.02.23. Despre Numele Tatălui

„Oricum ar fi, ceea ce eu aș vrea să avansez azi, aceasta este ceva despre care eu v-am...

aceasta nu este fără viclenie, pentru că eu glisez întotdeauna lucrurile așa, foarte încetișor, există ceva viclenie acolo înăuntru și aceasta nu este nimic de asemenea de a o recunoaște

...aceasta este ceea ce eu v-am indicat într-o zi: faptul că Freud asta se învârte în jurul *Numelui-Tatălui*.

Asta nu face uzaj absolut deloc din *Simbolic*, din *Imaginar* nici din *Real*, însă asta le implică totuși.

Și ceea ce vreau să vă spun, aceasta este faptul că nu este pentru nimic că eu nu am vorbit *„despre” („du”) Numele-Tatălui („Nom-du-Père” – Nume-al-Tatălui)*, atunci când eu am început...

așa cum eu imaginez că unii o știu, pentru că eu o repet suficient

...am vorbit *„despre” („des”) Numele-Tatălui („Noms-du-Père” – Nume-ale-Tatălui)*. Ei bine *Numele-Tatălui („Noms-du-Père” – Nume-ale-Tatălui)* este asta: *Simbolicul*, *Imaginarul și Realul*.

În calitatea în care după sensul meu...

cu greutatea pe care am dat-o adineaori cuvântului „sens”

...este tocmai asta *Numele-Tatălui*, numele prime, în calitatea în care ele numesc ceva, care - așa cum o indică... da, așa cum o indică Biblia – apropo de acest extraordinar *lucru („machin”)* care este acolo numit acolo *Tată*, primul timp al acestei imaginații umane care este Dumnezeu, este consacrat la a da un nume la ceva ce nu este indiferent, adică: un nume la fiecare dintre animale.”

Jacques Lacan – 1975.03.11. Seminarul 22, „R.S.I.”, lecția 7

2024.03.01. Despre Falus

„Sunt mai degrabă deranjat de ceea ce v-am anunțat ultima dată, adică faptul că trebuie un al treilea sex. Acest al treilea sex nu poate subzista în prezența celorlalte două. Există un forțaj care se numește inițierea.

Psihanaliza este o anti-inițiere. Inițierea, aceasta este ceea prin ce ne ridicăm, dacă pot spune, la Falus.

Aceasta nu este comod să știi ceea ce este inițiere sau nu. Dar în sfârșit orientarea generală, aceasta este că falusul, îl integrăm. Trebuie prea bine ca în absența inițierii, să fim bărbat sau să fim femeie. Bun.”

2024.03.08. Despre existență

„...*ura*, care este prea bine ceea ce are cele mai multe raporturi cu *ființa*, ceea ce se apropie de asta cel mai mult, pe care eu o numesc *a ex-sista*. *Nimic nu concentrează mai multă ură decât această „spunere” unde eu situez ceea ce eu numesc ex-sistența*.

...

Așa cum am spus-o adineaori, se pare că subiectul își reprezintă obiectele inanimate, în mod foarte precis în funcție de aceasta, faptul *că nu există relație sexuală. Nu există decât corpurile vorbitoare* – am spus eu – care își fac o idee despre *lume* ca atare.

Și la acest loc o putem spune: povestea, lumea ca atare, lumea ființei pline de știință, aceasta nu este decât un vis, un vis al corpului în calitatea în care vorbește: nu există subiect cunoscător. Există subiecți care își dau corelați în *obiectul(a)*, corelați de *vorbire juisantă* în calitate de *juisare de vorbire*.”

Jacques Lacan – 1973.05.15. Seminarul 20, „Încă”, lecția 12

2024.03.15. Despre obiect

„Așa cum am spus-o adineaori, se pare că subiectul își reprezintă obiectele inanimate, în mod foarte precis în funcție de aceasta, faptul *că nu există relație sexuală. Nu există decât corpurile vorbitoare* – am spus eu – care își fac o idee despre *lume* ca atare.

Și la acest loc o putem spune: povestea, lumea ca atare, lumea ființei pline de știință, aceasta nu este decât un vis, un vis al corpului în calitatea în care vorbește: nu există subiect cunoscător. Există subiecți care își dau corelați în *obiectul(a)*, corelați de *vorbire juisantă* în calitate de *juisare de vorbire*.

...

Reciprocitatea, pentru a spune totul, *între subiect și obiectul(a) este totală*. Pentru orice *ființă vorbitoare*, cauza dorinței sale este în mod strict, în ceea ce privește structura, echivalentă dacă pot spune *pliului său*, la ceea ce am numit *diviziunea* sa *de subiect*.

Și este prea bine ceea ce ne explică faptul că atât de mult timp subiectul a putut crede că lumea știa din asta la fel de mult ca el, *ceea ce este simetric*, este că *lumea*, ceea ce am numit ultima dată *gândirea*, este echivalentul, este *imaginea în oglindă a gândirii*."

Jacques Lacan – 1973.05.15. Seminarul 20, „Încă", lecția 12

2024.03.22. Despre oglindă

„*Gestaltteorie*-a și fenomenologia au de asemenea partea lor la dosarul acestei imagini. Și toate felurile de miraje imaginare ale psihologiei concrete, familiare psihanaliștilor și care merg de la jocurile sexuale la ambiguitățile morale, fac să ne amintim de al meu stadiu al oglinzii prin virtutea imaginii și operației sfântului spirit al limbajului „Iată, se zice, asta te face să te gândești la această faimoasă istorie a lui Lacan, stadiul oglinzii. Ce anume spunea el așadar în mod exact?"

Cu adevărat eu am împins puțin mai departe concepția sensului existențial a fenomenului, înțelegându-l în raportul său cu ceea ce eu am numit prematurația nașterii la om, altfel spus incompletitudinea și „retardul" dezvoltării nevraxului pe timpul primelor șase luni. Fenomene bine cunoscute de anatomiști și de altfel manifeste, de când omul există, în incoordonarea motrice și echilibratorie a bebelușului, și care nu este probabil fără raport cu procesul de fetalizare (persistența caracteristicilor fetale) unde Bolk vede resortul dezvoltării superioare a veziculelor encefalice la om.

Aceasta este în funcție de acest retard de dezvoltare că maturația precoce a percepției vizuale prinde valoarea sa de anticipare funcțională. Rezultă din asta, pe de-o parte, prevalența marcată a structurii vizuale în recunoașterea, atât de precoce, noi am văzut-o, a formei umane. Pe de altă parte, șansele de identificare la această formă, dacă eu pot spune, primesc din asta un sprijin decisiv care va constitui

în om acest nod imaginar în mod absolut esențial, pe care în mod obscur și prin contradicții doctrinale inextricabile psihanaliza totuși în mod admirabil l-a desemnat sub numele de narcisism.

Aceasta este tocmai în acest nod că acționează într-adevăr raportul imaginii la tendința suicidală pe care mitul lui Narcis o exprimă în mod esențial. Această tendință suicidală care reprezintă după părerea noastră ceea ce Freud a căutat să situeze în metapsihologia sa sub numele de instinct de moarte sau încă de masochism primordial, depinde pentru noi din faptul că moartea omului, mult înainte ca ea să se reflecte, într-un mod de altfel întotdeauna atât de ambiguu, în gândirea sa, și de el resimțită în faza de mizerie originară pe care el o trăiește, de la traumatismul nașterii până la sfârșitul primelor șase luni de prematurație fiziologică, și care va rezona apoi în traumatismul de sevraj.

Aceasta este una dintre trăsăturile cele mai fulgurante ale intuiției lui Freud în ordinul lumii psihice faptul că el a sesizat valoarea revelatorie a acestor jocuri de ocultație care sunt primele jocuri ale copilului. Toată lumea poate să le vadă și nimeni nu înțelesese înaintea lui în caracterul lor iterativ repetiția eliberatoare pe care acolo o asumă copilul de orice separație sau sevraj ca atare.

Grație lui noi le putem concepe ca și exprimând prima vibrație a acestei unde staționare de renunțări care va scanda istoria dezvoltării psihice.

La pornirea aceste dezvoltări, iată așadar legate Eul primordial ca și în mod esențial alienat și sacrificiul primitiv ca și în mod esențial suicidal:

Adică structura fundamentală a nebuniei.

Astfel această discordanță primordială între Eu și ființă ar fi nota fundamentală care tocmai ar rezona într-o întreagă gamă armonică prin fazele istoriei psihice a cărei funcție ar fi să o rezolve dezvoltând-o.

Orice rezolvare a acestei discordanțe printr-o coincidență iluzorie a realității cu idealul ar rezona până la profunzimile nodului imaginar al agresiunii suicidale narcisice.

Încă acest miraj de aparențe unde condițiile organice ale intoxicației, de exemplu, pot juca rolul lor, cere el insesizabilul consimțământ al

libertății, așa cum el apare în aceasta că nebunia nu se manifestă decât la om și după „vârsta rațiunii” și că se verifică aici intuiția pascaliană că „un copil nu este un om”.

Primele alegeri identificatorii ale copilului, alegeri „inocente”, nu determină nimic altceva, într-adevăr, în afară de pateticele „fixații” ale nevrozei, decât această nebunie prin care omul se crede un om.

Formulă paradoxală care prinde totuși valoarea sa la a considera faptul că omul este prea bine mai mult decât corpul său, în același timp totuși ne putând din asta nimic să știe în plus despre ființa sa.

Apare acolo această iluzie fundamentală din care omul este serv, mult mai mult decât din toate „pasiunile corpului” în sens cartezian, această pasiune de a fi un om, aș spune eu, care este pasiunea sufletului prin excelență, narcisismul, care impune structura sa la toate dorințele sale fie aceasta și la cele mai elevate.

La întâlnirea corpului și spiritului, sufletul apare ceea ce el este pentru tradiție, adică ca și limita monadei.

Atunci când omul căutând vidul gândirii se avansează în luminarea *(„lueur” – lumină slabă, efemeră, fugitivă, claritate, halou, strălucire)* fără umbră a spațiului imaginar abținându-se însăși să aștepte ceea ce din asta va apare, o oglindă fără luciu *(„éclat” – fragment provenind dintr-un corp dur, „lueur” vie, strălucire, zgomot sau sunet viu și brusc, scandal, vivacitate, frumusețe)* îi arată o suprafață unde nu se reflectă nimic.”

Jacques Lacan – 1946.09.28. Despre cauzalitatea psihică

2024.03.29. Despre întâlnire

„A spune... a spune a face întâlniri *(„rencontres”)*... Fericite f.e.r.i.c.i.t.e. *(„heur h.e.u.r.” – fericire, șansă favorabilă, soartă bună, „rencontres heur” consonează cu „rencontreur” – cel care întâlnește, întâlnitor, iar „heur” cu „heure” - oră)*, este așa că asta se spune. Voi vă imaginați fără îndoială că... există întâlniri bune sau rele, că există fericire *(„bonheur”)* sau nefericire *(„malheur”)*. Însă nu este adevărat, nu există decât întâlniri.”

2024.04.05. Despre gaură

„Există acolo o gaură și această gaură se numește Altul, cel puțin este astfel că am crezut să pot s-o denumesc.

Altul în calitate de *loc* unde vorbirea din a fi *depusă*...

voi veți fi atenți – nu- așa? – la rezonanțe

...fondează *adevărul* și cu el „*pactul*” care suplează la inexistența *raportului sexual* în calitatea *în care el ar fi gândit, gândire, gândibil, în care discursul nu ar fi redus la a nu porni – voi vă amintiți de titlul unuia dintre seminarii – la a nu porni decât din seamăn*.”

Jacques Lacan – 1973.05.08. seminarul 20, „Încă”, lecția 11

2024.04.12. Despre dialectică

„Pentru a reveni, în ceea ce ne privește, la o vedere mai dialectică a experienței, noi vom spune că analiza consistă în mod precis la a distinge persoana întinsă pe divanul analitic de cea care vorbește. Ceea ce face deja cu cea care ascultă trei persoane prezente în situația analitică, între care este din regulă de a se pune întrebarea care este de bază în orice materie de isterie: unde este *eul* subiectului? Aceasta admis, trebuie spus că situația nu este în trei, ci prea bine în patru, rolul mortului ca și la bridge fiind întotdeauna din partidă, și într-atât de mult încât la a nu ține cont de asta este imposibil de articula orice ar fi care să aibă un sens la locul unei nevroze obsesionale.

...

Iată așadar omul înțeles în acest discurs care încă de dinainte de venirea sa pe lume determină rolul său în drama care va da sensul său la vorbirea sa. Linie cea mai scurtă, dacă este adevărat că în dialectică dreapta o este de asemenea, pentru a trasa drumul care trebuie să ne ducă, de la funcția cuvântului în limbaj, la portanța în subiect a vorbirii.

...

În nebunie, oricare i-ar fi natura, ne trebuie să recunoaștem, pe de-o parte, libertatea negativă a unei vorbiri care a renunțat la a se face recunoscută, adică ceea ce noi numim obstacol la transfer, și, pe de altă parte, formația singulară a unui delir care – fabulatoriu, fantastic sau cosmologic – interpretativ, revendicator sau idealist – obiectivează subiectul într-un limbaj fără dialectică.

...

Eul omului modern a luat forma sa, noi am indicat-o altundeva, în impasul dialectic la sufletului frumos care nu recunoaște rațiunea însăși a ființei sale în dezordinea pe care el o denunță în lume.

...

Analiza nu poate avea drept scop decât advenirea unei vorbiri adevărate și realizarea de către subiect a istoriei sale în relația sa la un viitor. Menținerea acestei dialectici se opune la orice orientare obiectivantă a analizei, și punerea în relief a acestei necesități este capitală pentru a penetra aberația noilor tendințe manifestate în analiză."

Jacques Lacan – 1953.09.26. Funcție și câmp al vorbirii și limbajului

2024.04.19. Despre medicină, vindecare și boală

„Însă cu adevărat boala mentală care este inconștientul nu se trezește. Ceea ce Freud a enunțat și ceea ce eu vreau să spun este asta : că nu există în nici un caz trezire. Știința, ea, nu este decât în mod indirect evocabilă în această ocazie : aceasta este o trezire, însă o trezire dificilă și suspectă.

Nu este sigur că suntem treziți decât dacă ceea ce se prezintă și reprezintă este – eu am spus-o – fără nici un fel de sens. Ori tot ceea ce se enunță până în prezent ca și știință, este suspendat la ideea de Dumnezeu. Știința și religia merg foarte bine împreună. Este un „delir" *(„Dieu-lire" - „Dumnezeu-citire")* ! Însă asta nu presupune nici o trezire."

Jacques Lacan - 1977.05.17. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 12

2024.04.26. Despre matematică, triunghi și tetraedru

„Matematica face referință la scris, la scrisul ca atare; iar gândirea matematică este faptul că ne putem reprezenta un scris.”

Jacques Lacan – 1978.01.10. Seminarul 25, „Momentul de a conclude”, lecția 4

„Și *Realul* despre care eu vorbesc este în mod absolut inabordabil în afară decât pe *o cale matematică*, adică reperând...

pentru aceasta nu există altă cale decât *acest discurs, ultim venit din cele* 4, cel pe care eu îl definesc ca și *discursul analitic* și care permite într-un mod despre care ar fi excesiv să spui că el ar fi consistent, absolut contrariul

...dintr-un abis *(„béance” – deschizătură)* – și în mod propriu *cel* care se exprimă din tematica *castrării* – că putem vedea de unde se asigură *Realul* din care ține tot acest discurs.”

Jacques Lacan - 1971.12.02. Seminarul 19a, „Știința psihanalistului”, lecția 2

2024.05.03. Despre creștinism, iudaism și gnosticism

„Eu aș spune puțin mai mult...

și să nu credeți spunerile mele eu nu vi le dozez

...eu aș merge până acolo încât să vă spun că niciunde precum în creștinism opera de artă ca atare nu se adeverește într-un mod mai patent drept ceea ce ea este dintotdeauna și pretutindeni: obscenitate.”

Jacques Lacan - 1973.05.08. Seminarul 20, „Încă”, Lecția 11, „Despre Baroc”

2024.05.10. Despre libertate, nebunie și supunere

„Da..., acești termeni, termenul mă face să râd, da... eu nu vorbesc niciodată despre libertate.”

Jacques Lacan – 1972.10.14. Interviu la televiziunea belgiană

„Cum să faci pentru a învăța ceea ce nu se învață? Iată ceea în ce Freud a mers *(„a cheminé”)*. El a considerat că nimic nu este decât vis, și că toată lumea (dacă o putem spune o asemenea expresie), toată lumea este nebună adică delirantă.”

Jacques Lacan – 1978.10.22. Lacan pentru Vincennes!

„Dorința nu face decât să supună *(„assujettir”)* ceea ce analiza subiectivează.”

Jacques Lacan – 1958.06.00. Psihanaliza adevărată și falsă. Pretext al unei ortopedii

2024.05.17. Despre trezire, sugestie și seducție

„Însă cu adevărat boala mentală care este inconștientul nu se trezește. Ceea ce Freud a enunțat și ceea ce eu vreau să spun este asta: că nu există în nici un caz trezire. Știința, ea, nu este decât în mod indirect evocabilă în această ocazie: aceasta este o trezire, însă o trezire dificilă și suspectă.

Nu este sigur că suntem treziți decât dacă ceea ce se prezintă și reprezintă este – eu am spus-o – fără nici un fel de sens. Ori tot ceea ce se enunță până în prezent ca și știință, aceasta este suspendat la ideea de Dumnezeu. Știința și religia merg foarte bine împreună. Este un „Dio-lir” *(„Dieu-lire” – „Dumnezeu-citire(a citi)”, consonează cu „Délire” – „Delir”)*! Însă asta nu presupune nici o trezire.”

Jacques Lacan – 1977.05.17. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 12

„Orice discurs are un efect de sugestie. El este hipnotic. Contaminarea discursului prin somn ar valora să fie pusă în relief, înainte de a fi pusă în valoare prin ceea ce numim experiența intențională, adică luată ca și o poruncă impusă faptelor. Un discurs este întotdeauna adormitor, în afară de atunci când nu îl înțelegem: atunci, el trezește.”

Jacques Lacan – 1977.04.19. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeala a lui joacă morra”, lecția 10

„Să spunem că cel religios lasă lui Dumnezeu sarcina cauzei, însă că el taie acolo propriul său acces la adevăr, de asemenea este el adus la a repune lui Dumnezeu cauza dorinței sale, ceea ce este în mod propriu obiectul sacrificiului. Cererea sa este supusă dorinței presupuse a unui Dumnezeu pe care trebuie din acel moment să-l seducă: jocul iubirii întră pe acolo.”

Jacques Lacan – 1965.12.01. Seminarul 13, „Obiectul psihanalizei”, lecția 1, „Știința și adevărul”

2024.05.24. Despre budism, taoism și tantrism

„Însă cu adevărat boala mentală care este inconștientul nu se trezește. Ceea ce Freud a enunțat și ceea ce eu vreau să spun este asta: că nu există în nici un caz trezire. Știința, ea, nu este decât în mod indirect evocabilă în această ocazie: aceasta este o trezire, însă o trezire dificilă și suspectă.

Nu este sigur că suntem treziți decât dacă ceea ce se prezintă și reprezintă este – eu am spus-o – fără nici un fel de sens. Ori tot ceea ce se enunță până în prezent ca și știință, aceasta este suspendat la ideea de Dumnezeu. Știința și religia merg foarte bine împreună. Este un „Dio-lir” *(„Dieu-lire” – „Dumnezeu-citire(a citi)”, consonează cu „Délire” – „Delir”)*! Însă asta nu presupune nici o trezire.”

Jacques Lacan – 1977.05.17. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 12

„Orice discurs are un efect de sugestie. El este hipnotic. Contaminarea discursului prin somn ar valora să fie pusă în relief, înainte de a fi pusă în valoare prin ceea ce numim experiența intențională, adică luată ca și o poruncă impusă faptelor. Un discurs este întotdeauna adormitor, în afară de atunci când nu îl înțelegem: atunci, el trezește.”

Jacques Lacan – 1977.04.19. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeala a lui joacă morra”, lecția 10

„...în sfârșit este ca și pentru psihanaliști: creștinii *au oroare de ceea ce le-a fost revelat*, și ei au prea bine dreptate! *(Râsete)*

Acest *abis* *(„béance” – deschidere, interval)* înscris la statutul însuși al *juisării* în calitate de *spus(„dit”)-mensiune* a corpului, aceasta la ființa vorbitoare, iată ceea ce reizbucnește *(„rejaillit” – țâșnește, se răsfrânge, se reflectă, ricoșează)* cu Freud prin acest test – eu nu spun nimic în plus – care este existența vorbirii *(„parole”)*.

Acolo unde asta vorbește asta juisează, și asta nu vrea să spună că asta știe nimic, pentru că totuși, până la nou ordin, inconștientul nu ne-a revelat nimic despre fiziologia sistemului nervos – nu? - nici chiar despre funcționarea *„erecției”* *(„bandage” din „bander” – a avea o erecție, a bandaja)* nici despre ejacularea precoce.

(cf. mai sus: „inconștientul este că ființa vorbind, juisează, și nu vrea nimic din asta să știe în plus, nu vrea din asta să știe absolut nimic”)

Pentru a sfârși cu această istorie a „*adevăratei religii*”, eu aș puncta totuși cât este încă timp faptul că Dumnezeu nu se manifestă decât din *Scrieri* care sunt zise „Sfinte”. Ele sunt „Sfinte” - în ce? - în faptul că ele nu încetează să repete eșecul...

citiți Solomon totuși, este maestrul maeștrilor, este „*senti-maestrul*” *(Râsete)*, un tip în genul meu *(Râsete)*

...eșecul tentativelor unei înțelepciuni căreia ființa i-ar fi mărturia.

Ei bine tot asta nu vrea să spună, micii mei prieteni, că nu au existat trucuri din timp în timp, grație cărora *juisarea*...

fără a socoti asta nu s-ar ști să existe înțelepciune

...a putut să se creadă venită la această finalitate de a satisface gândirea *ființei*.

Atât doar că iată, eu adaug: acest scop nu a fost satisfăcut decât cu prețul unei castrări.

În Taoism de exemplu...

voi nu știți ce este, bineînțeles, foarte puțini o știu, în sfârșit eu l-am practicat, am practicat textele bineînțeles *(Râsete)*

...în Taoism este exemplul patent în practica însăși a sexului, trebuie să reții aruncarea sa pentru a fi bine.

Budismul el bineînțeles este exemplul trivial prin renunțarea sa la gândirea ea însăși.

Pentru că ceea ce există din cel mai bun în budism este Zen-ul...

și Zen-ul asta consistă la asta, la a ți se răspunde printr-un lătrat, micul meu prieten

...este ceea ce există din cel mai bun atunci când vrem în mod natural să ieșim din această „*afacere infernală*”, cum spunea Freud.”

Jacques Lacan - 1973.05.08. Seminarul 20, „Încă”, lecția 11 - Despre Baroc

„Atunci când eu spun că nu există raport sexual, asta se referă totuși la aceasta: este că voi știți, în sfârșit, că în analiză nu există munci practice, pe planul raporturilor sexuale cel puțin...

Este totuși destul de frapant că după atât timp de când analiștii vorbesc despre sexualitate, ei nu au scos, în sfârșit, nici cea mai mică perversiune nouă, de exemplu... Asta ar fi putut fi amuzant, nu-i așa?, de a inventa de acolo una, care ar fi invenția analiștilor... sau a analizanților.

Nu există de asemenea nici cel mai mic progres în ceea ce privește știința de a face. Au existat totuși în timpuri lucruri care au ieșit, (...) în cărți în care nimeni nu înțelege nimic, în genul Kama Sutra, sau alte cărți, sau tradiția Tantrelor tibetane."

Jacques Lacan - 1973.02.03. Psihanaliza în (și) referința sa la raportul sexual. Conferință la Muzeul științei și tehnicii din Milano

„Înțelepciunea... cum a apărut din cartea însăși a răbdării *(„patience")*... *(lapsus)* a înțelepciunii *(„sapience")* care este „*Ecleziastul*"... este ce? Este, cum este spus acolo în mod clar, este știința juisării.

Tot ceea ce se pune ca atare se caracterizează ca și esoterism și o putem spune că nu există religie – în afara celei creștine – care să nu se împodobească din asta *(„ne s'en pare" – să nu se împodobească, să nu se pareze, deturneze, evite)*, cu cele două sensuri ale cuvântului.

În toate religiile... cea budistă și la fel de bine mahomedană, fără a le socoti pe celelalte ...există această podoabă și acest mod de a se împodobi, eu vreau să spun de a marca locul acestei științe a juisării. Am eu nevoie să evoc tantrele pentru una dintre aceste religii, sufiștii pentru cealaltă?"

Jacques Lacan - 1972.05.10. Seminarul 19b, „...Sau mai rău", lecția 9

„Să spunem că cel religios lasă lui Dumnezeu sarcina cauzei, însă că el taie acolo propriul său acces la adevăr, de asemenea este el adus la a repune lui Dumnezeu cauza dorinței sale, ceea ce este în mod propriu obiectul sacrificiului. Cererea sa este supusă dorinței presupuse a unui Dumnezeu pe care trebuie din acel moment să-l seducă: jocul iubirii întră pe acolo."

Jacques Lacan – 1965.12.01. Seminarul 13, „Obiectul psihanalizei”, lecția 1, „Știința și adevărul”

2024.05.31. Despre rău, minciună și înșelare

„Ceea ce m-a frapat cel mai mult în acest tablou, este faptul că Fecioara – Fecioara cu copilul – există ceva ca și umbra unei bărbi. Mijlocind ce, ea seamănă fiului ei, așa cum el este pictat ca adult.

Relația figurată a Madonei este mult mai complexă decât nu o gândim. Ea este de altfel rău suportată.

Asta mă preocupă.

Însă rămâne faptul că eu mă situez, eu cred mai bine decât Freud, în Realul interesat la ceea ce este din asta din inconștient.

Căci juisarea corpului face punct la încontra *(„à l'encontre”)* inconștientului.”

Jacques Lacan - 1980.07.12. Seminarul 27, „Disoluție”, lecția 13, „Deschiderea întâlnirii din Caracas”

„Experiența psihanalitică dă un loc eminent funcției înșelăciunii, din a se suporta din subiectul presupus a ști. Este ceea ce explică faptul că dacă înșelăciunea virează la fraudă, nu mai revenim din asta.

...

Ceea ce inconștientul demonstrează este cu totul altceva, adică faptul că vorbirea este obscurantistă. Eu imput destule răufaceri vorbirii pentru a-i mărturisi aici recunoștință pentru acest obscurantism. Este binefacerea sa cea mai evidentă.”

Jacques Lacan – 1980.04.15. Seminarul 27, „Disoluția”, lecția 9. Lumina

„Nu există raport sexual, este ceea ce eu am enunțat.

Ce anume supleează acolo, pentru că este clar că oamenii...

ceea ce numim ca atare, adică ființele umane

...oamenii fac dragoste.

Există la asta o explicație: posibilitatea...

să notăm că „*posibilul*” este ceea ce noi am definit ca și „*ceea ce încetează să se scrie*”

...posibilitatea unui al 3-lea sex.

De ce există din asta 2 de altfel, asta se explică rău.

Aceasta este ceea ce este evocat în dublura Evei, adică Lilith.

Evocarea nu este totuși un lucru precis.”

Jacques Lacan – 1979.01.09. Seminarul 26, „Topologia și timpul”, lecția 4

„Cum să faci pentru a învăța ceea ce nu se învață? Iată ceea în ce Freud a mers *(„a cheminé”)*. El a considerat că nimic nu este decât vis, și că toată lumea (dacă o putem spune o asemenea expresie), toată lumea este nebună adică delirantă.

Este prea bine ceea ce se demonstrează la primul pas spre învățământ.

Însă rămâne să o demonstrezi: pentru acesta nu contează ce obiect este bun, el se prezintă întotdeauna rău. Adică faptul că trebuie să-l corectezi.

Matematicile servesc la aceasta: a corecta obiectul. Este un fapt că matematicile corectează și că ceea ce ele corectează este obiectul însuși.

De unde reducția mea a psihanalizei la teoria mulțimilor.”

Jacques Lacan – 1978.10.22. Lacan pentru Vincennes!

„*Realul simbolic* nu este *simbolicul real* *(„réellement symbolique”, simbolicul în mod real)*, căci *simbolicul real* este *Simbolicul* inclus în *Real*.

Simbolicul inclus în *Real* are frumos și bine un nume, asta se numește *minciuna*.

În loc ce *realul simbolic...*

vreau să spun ceea ce din *Real* se conotează la interiorul *Simbolicului*

...este ceea ce numim *angoasa*."

1977.03.15. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra", lecția 9

„Este absolut frapant faptul că rezistența este ceva ce ia punctul său de pornire la analistul el însuși și că buna voință a analizantului nu întâlnește niciodată nimic mai rău decât rezistența analistului."

Jacques Lacan – 1977.01.11. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra", lecția 4

„Vorbirea definește locul a ceea ce numim adevărul. Ceea ce eu marchez încă de la intrarea sa, pentru uzajul pe care vreau să-l fac din asta, este structura sa de ficțiune, adică la fel de bine de minciună.

Cu adevărat, este cazul s-o spui, adevărul nu spune adevărul – pe jumătate! – decât într-un caz: este atunci când el spune „eu mint". Este singurul caz în care suntem siguri că el nu minte, pentru că el este presupus s-o știe. Însă în mod Altfel, adică Altfel cu un mare A, este prea bine posibil ca el să spună totuși adevărul fără s-o știe.

Este tocmai ceea ce eu am încercat să marchez din al meu mare S, paranteză de mare A întocmai, și barat: $S(\not{A})$."

Jacques Lacan – 1971.11.04. Seminarul 19a, „Știința psihanalistului", lecția 1

„În ceea ce este din imaginar voi aveți exemple: este suficient să vezi operând doi luptători, două personaje care se bat în duel. În ceea ce este din ordinul acestei prinderi, al unei acțiuni al unei imagini printr-o alta, nu există nici un mijloc de a distinge ceea ce este simulare de ceea ce este adevăr. Simularea, este acțiunea însăși. A simula, este ceea ce trebuie să facem când ne batem în duel; a simula nu este a minți. A

simula este a face ceea ce trebuie să facem în această îmbrățișare. Toate acestea sunt reglate de acest lucru fundamental, la fel de adevărat pentru animale ca și pentru oameni, faptul că în acest tip de real atât de misterios pe care-l numim viață, această funcționare imaginară este absolut esențială. Captura, prinderea prin imagine este un lucru radical. Nici o viață nu poate fi gândită fără această dimensiune.

Însă în discurs este absolut alt lucru căci discursul nu are funcție decât pentru că el se situează undeva, într-un loc terț, în care el se afirmă ca adevăr. Nu există nici un mijloc de a face o minciună fără a presupune această dimensiune a adevărului în timp ce nu există în simulare nici o urmă de minciună. Este prinderea însăși a corpului la corp. Gândirea a ceea ce reprezintă marele Altul prin raport la tot ceea ce poate fi dual și, bineînțeles, nu există doar relații duale, eu nu o iau decât ca și caz particular pentru că este cel mai simplu, dacă noi punem acolo trei, asta devine ca și pentru gravitație, asta devine de o complicație extremă care chiar și pe terenul gravitației nu am ajuns s-o rezolvăm."

Jacques Lacan – 1971.04.21. Discurs la Tokyo

2024.06.07. Despre ceea ce nu există

„Dacă există ceva decepționant în sensul prim pe care l-am evocat în această dimineață,... nu există nimic mai decepționant decât ceea ce numim raportul sexual. Este în mod foarte precis faptul că el încetează brusc, faptul că el are un sfârșit, și că dincolo de acest sfârșit, de altfel, există un anumit număr de efecte, de efecte secunde: nu la cei doi parteneri, există un anumit număr de efecte la unul dintre parteneri, la femeie. Și este în mod foarte precis în calitatea în care în mod invincibil partenerii rămân doi, faptul că este absolut fals să îl pui, acest „raport sexual", sub comanda unui eros care ar fi caracterizat prin nu știu ce fel de apetit universal al fuziunii în unu. Dacă există ceva ce nu face unu, aceasta este în mod foarte evident îmbrățișarea sexuală.

Este evident că eu a trebuit să pun acolo în această dimineață un alt accent, și că pentru a spune că nu există raport sexual, trebuie să centrezi asta undeva. Și dacă eu o centrez la nivelul efectului limbajului, aceasta

este în mod foarte precis pentru că ceea ce limbajul instaurează, situează, instituie, introduce în lume este ceva pe care nu este rău să-l numești, să-l califici ca scriere.

Limbajul este toată această acumulare, acest cumulus de juisare pe care eu l- am evocat în această dimineață și care pare concentrat ca pe niște puncte, vârfuri..., în sfârșit, există de asemenea efecte de ploaie, efecte de revărsare, nu-i așa, în acest ordin... în acest ordin, dacă îmi permiteți un joc de cuvinte pe care-l permite franceza: ceea ce noi atingem, ceea ce experiența ne lasă în mână după timpul în care asta se petrece, este *scriitorul („l'écritvain")* însă în două cuvinte *scrisul-van („l'écrit-vain")*."

Jacques Lacan – 1973.02.04. Excursus. Intervenție într-o reuniune organizată de „Scoula freudiana", la Milano.

„Dacă există undeva ceva care permite, în constituirea însăși a limbajului, la vârful *(„pointe")* matematicilor și al fizicii matematizate, de a avea un acces la real – dacă eu pot spune între ghilimele, nu-i așa, voi nu vă imaginați acolo că este vocabularul meu: „la adevăratul real" – aceasta este din cauza acestui sacru limbaj. Sacrul limbaj, asta ține, nu-i așa?

Pentru că există ființe care, atunci când ele fac dragoste *(„baisent" – sărută, îmbrățișează, au o relație sexuală, înșală, păcălesc)*, nu știu ceea ce ele fac.

Voi vedeți, aceasta este prima dată când cuvântul știință *(„savoir")* vine.

Se va explica asta ca și asta, în cărțile de filosofie, și în mod natural aceasta va fi la fel de nebun *(„farfelu" – extravagant, excentric, ciudat, bizar, original, fantezist, fantastic)*, în sfârșit, ca și eu nu știu ce, ca și trucurile lui Tales sau Anaximene.

Atât doar că, există totuși ceva ce este altceva, care există, care este discursul analitic.

Discursul analitic, aceasta nu este o teorie.

Este tocmai pentru asta că ceea ce tocmai v-am avansat, acolo, aceasta nu este o concepție a lumi.

Ceea ce eu tocmai v-am avansat, aceasta este ceea ce rezultă dintr-o anumită practică.

Atunci când eu spun că nu există raport sexual, asta se referă totuși la aceasta: este că voi știți, în sfârșit, că în analiză nu există munci practice, pe planul raporturilor sexuale cel puțin...

Este totuși destul de frapant că după atât timp de când analiștii vorbesc despre sexualitate, nu a ieșit, în sfârșit, cea mai puțină mică perversiune nouă, de exemplu... Asta ar fi putut fi amuzant, nu-i așa?, de a inventa din asta una, care ar fi din creația *(„cru” – crud, negătit, brut, natural, crescut, produs)* analiștilor... sau a analizanților.

Nu există de asemenea nici cel mai puțin progres în ceea ce privește la știința de a face *(„savoir faire”)*. A existat totuși în timpuri lucruri care au ieșit, (...) în cărți la care nimeni nu înțelege nimic, în genul lui *Kama Sutra*, sau alte cărți, sau tradiția Tantrelor tibetane...

Pare prea bine că acolo este vorba despre lucruri unde era vorba despre o cale, despre o știință, despre o manieră de a se prinde acolo.

Este foarte curios, nu-i așa?, că tot ceea ce era știință în trecut, în mod contrar la a noastră, asta fusese întotdeauna de ordinul secretului...

Iată cum era știința până la... singura știință, de altfel, care trebuie să fie probabil, în mod veritabil o știință.

Pentru că elucubrațiile noastre matematice pe subiectul a... în sfârșit, a tot ceea ce veți vrea... al spațiului-timp de adineaori, al teoriei contactelor, și al câtorva altele, al pozitronilor, mezoni, neutroni... aceasta este puțin nostim, atunci când privim acolo de aproape, până la ce punct... până la ce punct aceasta este instăpânibil *(„immaîtrisable” – de nestăpânit)*, până la ce punct, întocmai, operația langajieră, acolo, se sparge *(„éclate” – explodează)*: ea nu se pretează absolut deloc la subzistențele ființei.

Există o cale, acolo, există o cale, o cale de unde, în mod propriu vorbind, anumite adevăruri vor apare, adevăruri care sunt în mod evident, ca și orice adevăr, de natură mai degrabă decepționantă.

Nu este van că această legătură, această legătură a inconștientului, adică a regnului *(„du règne” – domniei)* limbajului, merge, în consecințele sale, în consecințele sale științifice, mai departe decât nu o putem aștepta.

Asta nu ne promite mult mai mult, în sfârșit... decât ceea ce dintotdeauna a servit drept miraj la elucubrațiile vorbite – adică înțelepciunea.

Însă eu cred important... eu cred important... pentru că, întocmai, există o corelație a stilului... a stilului a ceea ce rezultă... din plonjarea noastră, din imersiunea noastră, în ceea ce numim o civilizație – există o corelație între vârsta *(„l'âge” – epoca)*, s-o numim capitalistă, și extensia acestui discurs analitic. Și progresul care rezultă din asta este în mod cert dintr-un alt ordin decât cel al cunoașterii: el este din cel a ceea ce eu aș numi rigoarea logică.

Vom vedea, nu-i așa, psihanaliștii multiplicându-se. După tot, aceasta nu este mai rău, în sfârșit, această ruptură prin raport la ceea ce putem numi vechea tradiție a deținătorilor de secret, a deținătorilor de știință, a celor ce sunt pe lângă prinți cu o theriacă *(„une thériaque” – o compoziție din antichitate de 50 de substanțe, între care o puternică doză de opiu, folosită contra otrăvurilor, veninurilor și durerilor)*, cu ceva ce îndepărtează *(„écarte” – abate)* cuvintele, în sfârșit, pe lângă singurii oameni pe care valorează osteneala să-i vindecăm, adică: prinții.

Ceva din altceva, un anumit număr de dări de seamă *(„aperçus” – observări, vederi, imagini de ansamblu)* asupra a ceea ce este din asta despre juisare – pentru că aceasta nu este raportul sexual, juisarea sexuală... aceasta este ceva altceva... Există un lucru, totuși, de care nu ne-am dat încă bine seama, aceasta este... aceasta este ceea ce este din asta despre juisarea femeii, cu tot ceea ce ea comportă din răsunet *(„retentissement” – efect, consecință, impact, repercursiune)*, în mod foarte precis în raportul său cu ansamblul discursului social.

Aceasta este acolo deasupra că eu vreau să termin azi, pentru că trebuie pur și simplu ca asta să se termine... Eu nu știu absolut deloc ce oră este. Vă cer iertare dacă v-am reținut prea mult timp.”

Jacques Lacan - 1973.02.03. Psihanaliza în (și) referința sa la raportul sexual. Conferință dată la Muzeul științei și tehnicii din Milano.

2024.06.14. Despre islam

„Ca și un oracol, ea nu dă bineînțeles răspunsul la orice ar fi, la întrebarea fundamentală care este cea care face că acest vis, de către Freud a fost ales ca și exemplu eminent, dând soluția sensului visului, și care este într-adevăr întrebarea sensului visului. Nu putem spune că ea dă răspunsul, însă modul enigmatic însăși din care ea dă acest răspuns, adică sub forma de formulă cu tot caracterul său ermetic, este răspunsul la întrebarea sensului visului. Eu aș spune că putem s-o calcăm pe formula șariei islamice „*Nu există alt Dumnezeu decât Dumnezeu*”,

„*Nu există alt cuvânt* – ca și soluție la problema voastră – *decât cuvântul*”.”

Jacques Lacan – 1955.03.09. Seminarul 2, „Eul”, lecția 13

Înțelepciunea... cum a apărut din cartea însăși a răbdării *(„patience”)*... *(lapsus)* a înțelepciunii *(„sapience”)* care este „*Ecleziastul*”... este ce? Este, cum este spus acolo în mod clar, este știința juisării.

Tot ceea ce se pune ca atare se caracterizează ca și esoterism și o putem spune că nu există religie – în afara celei creștine – care să nu se împodobească din asta *(„ne s’en pare” – să nu se împodobească, să nu se pareze, deturneze, evite)*, cu cele două sensuri ale cuvântului.

În toate religiile... cea budistă și la fel de bine mahomedană, fără a le socoti pe celelalte ...există această podoabă și acest mod de a se împodobi, eu vreau să spun de a marca locul acestei științe a juisării. Am eu nevoie să evoc tantrele pentru una dintre aceste religii, sufiștii pentru cealaltă?

...

Trăsătura unară este suportul a ceea de la ce au am pornit sub numele de *stadiul oglinzii*, adică *identificarea imaginară.*

Jacques Lacan – 1972.05.10. Seminarul 19b, „...Sau mai rău”, lecția 9

2024.06.21. Despre pasiune

„Aceasta este prea bine pentru asta că celelalte două pasiuni sunt cele care se numesc:

-iubirea, care nu are nimic de-a face – contrar la ceea ce filosofia a elucubrat – cu știința („savoir”),

(filosofia vizează pe Altul, S(Ⱥ)*-ul, pe care ea caută să-l completeze, însă ea nu atinge decât pe a în locul și în loc de* S(Ⱥ))

-și ura, care este prea bine ceea ce are cel mai mult raporturi cu ființa, ceea ce se apropie cel mai mult de asta, ceea ce eu o numesc „a ex-sista-ul”. Nimic nu concentrează mai multă ură decât această „spunere” unde se situează ceea ce eu numesc ex-sistența.”

Jacques Lacan –1973.05.15. Seminarul 20, „Încă”, lecția 12, „Cercuri de ață”

„Dacă vorbesc acest an, voi lua lucrurile de capătul *identității de sine la sine*.

Întrebarea este de a ști dacă asta se aplică analistului.

Analistul poate fi el considerat ca și un element? Oare face el, altfel spus, *mulțime („ensemble”)*?

Să faci *mulțime*, asta este ceva ce voi încerca să vă explic, nu este să faci sindicat.

Sunt doi termeni diferiți. Să faci mulțime, asta poate să vrea să spună, asta vrea să spună: să poți să faci *serie*.

Și ceea asupra ce eu mă interoghez este: unde anume această serie se oprește?

În alți termeni: un analist poate el...

după exemplul a ceea la ce tocmai am făcut aluzie privind injuria

...să se comporte ca *un imbecil*?

Asta este foarte important ca și întrebare.

Cum anume se judecă ceea ce eu calific din *imbecilitate*?

Asta cu siguranță are un sens, chiar și în discursul analitic.

Altundeva de asemenea bineînțeles: în fiecare discurs nimeni nu se înșală acolo: ești imbecil sau nu...

eu spun prin raport la acel discurs, anume: la „*discursul stăpânului*”, la „*discursul universitar*”, și la „*discursul științific*”

...asta nu face nici o îndoială.

Cum să definești imbecilitatea în discursul analitic?

Iată o întrebare, o întrebarea pe care am introdus-o, pe credința mea, aș spune încă de la primul meu an de seminar, enunțând că dacă analiza este în mod cert un remediu contra ignoranței, ea este fără efect contra *prostiei („connerie”)*.

Fiți atenți un minut! Am spus deja că *prostia* nu este imbecilitatea. Cum să situezi imbecilitatea, cum s-o specifici în *prostie*?

Deranjantul și dificilul în întrebarea pe care eu o evoc, a aceasta din care poate de la mine voi veți păstra vântul, eu nu trebuie să insist azi prea greu, însă totuși trebuie spus că există subiecți la care analiza...

eu spun *experiența analitică*

...atunci când ei i se oferă acolo, nu reușește. Și eu precizez: asta îi face *imbecili*.

Trebuie prea bine să existe ceva la început care agață *(„pêche”)*.

Asta vrea poate să spună că ei ar fi mai utili, eu înțeleg utilizabili, altundeva. Eu vreau să spun că pentru altundeva, ei au daruri evidente.

Asta ne readuce la etica fiecărui discurs și aceea nu este pentru nimic că eu am avansat termenul „*etica psihanalizei*”, etica nu este acolo aceeași, și este poate la cei a căror etică va fi făcut *flori („fait florès” –*

va fi reușit, prosperat, avut succes) altundeva, faptul că analiza nu reușește.

Simplă ipoteză însă poate...

asta nu poate fi fără detururi

...poate dacă eu mă decid, noi vom pune aici... în sfârșit „*noi vom pune*” este un mod de a vorbi: eu aș pune aici la probă.

Pornind de la aceasta, eu indic faptul că nu există altă etică decât de a juca jocul după structura unui discurs, și faptul că noi regăsim acolo titlul meu de anul trecut: aceasta sunt *non-credulii („les non-dupes”)*, cei care nu joacă jocul unui discurs, cei care se găsesc în pasă de *a rătăci („errer”)*.

Nu este neapărat mai rău pentru asta! Atât doar că este pe riscurile lor.

Cei care *rătăcesc* – în fiecare discurs – nu sunt acolo în mod neapărat inutili, prea bine departe de acolo!

Atât doar că ar fi preferabil ca pentru a fonda unul nou – dintre aceste discursuri – ei bine să fii din asta puțin mai mult credul. Iată!”

Jacques Lacan – 1974.11.19. Seminarul 22, „R.S.I.”, lecția 1

2024.06.28. Despre pulsiune

„Noi ridicăm aici mănușa provocării care ne poartă la a traduce din numele de „*instinct*” ceea ce Freud numește „*Trieb*” *(„pulsiune”)*: ceea ce „*drive*” ar traduce destul de bine în engleză însă care se evită acolo, și ceea pentru ce cuvântul „*derivă*” ar fi în franceză recursul nostru din disperare, în cazul în care nu vom reuși să dăm *bastarditățiicuvântului „pulsiune”* punctul său de lovitură.

Și acolo noi insistăm la a promova că fondat sau nu în observația biologică, *instinctul, printre modurile de cunoaștere pe care natura le cere din viu pentru ca el să satisfacă nevoile sale, se definește ca și „această cunoaștere pe care o admirăm din a nu putea fi o știință*”.

Însă alt lucru este ceea despre ce este vorba la Freud, care este prea bine *o știință, însă o știință care nu comportă nici cea mai mică cunoaștere*

(nici cel mai mic subiect al cunoașterii) în faptul că ea este înscrisă într-un discurs din care – precum sclavul-mesager al uzajului antic – subiectul care din asta poartă sub părul său codicilul care îl condamnă la moarte, *nu știe nici sensul, nici textul, nici în ce limbă este scris, nici măcar că a fost tatuat pe pielea sa rasă în timp ce el dormea. (un discurs non știut care determină viața și moartea, adică* ἀνάγκη (ananke)*: destinul)*"

Jacques Lacan – 1960.09.19. Subversie a subiectului...

„Altcineva încă îmi cere să articulez raportul a ceea ce eu numesc „cleiul" *(„la colle" – adezivul, lipiciul)* la ceea ce Freud numește „fixația" apropo de refulare.

Aceasta este de altfel o persoană care nu se mulțumește din a-mi trimite această întrebare, însă care a alăturat *(„a joint" – a anexat)* texte.

La a spune adevărat, ea nu mi le-a trimis, ea mi le-a depus, ieri, la mine. Este vorba despre Christiane Rabant, care a fost atinsă – îmi spune ea – prin ceea ce mi s-a întâmplat să articulez apropo *de scrisoarea de iubire*.

Ce anume este fixat? Aceasta este *dorința*, care pentru a fi prinsă în procesul refulării, se conservă într-*o permanență* care valorează la *indestructibilitate*. Este acolo un punct asupra căruia am revenit până la sfârșit, fără să a înceta să luptăm din asta. Este tocmai în ce dorința contrastă în mod total cu sfera de influență a afectului. Perversiunea este acolo deasupra suficient de indicativă, întrucât cea mai simplă fenomenologie pune destul în evidență constanța fantasmelor privilegiate.

Totuși, dacă ea pune pe cale, încă din noaptea timpurilor, ea nu ne livrează intrarea, întrucât a trebuit Freud. A trebuit ca Freud să fi descoperit mai întâi inconștientul pentru ca el să ajungă să ordoneze pe această cale catalogul descriptiv al acestor dorințe, altfel spus: „*soarta pulsiunilor*" – așa cum eu traduc „*Triebschick-sale*".

Ceea ce este vorba de a pune în formă, aceasta este legătura acestei *fixații* a dorinței la mecanismele inconștientului. Aceasta este în mod precis ceea la ce eu m-am angajat, întrucât eu niciodată nu am pretins

„*a depăși*” Freud, așa cum mi-o impută unul dintre corespondenții mei, ci a-l prelungi.”

Jacques Lacan – 1980.03.18. Seminarul 27, „Disoluție”, lecția 8, „Domnul A.”

„Nu am neastâmpăr *(„la bougeotte”)*.

Proba e că am așteptat al optzecilea meu an pentru a veni în Venezuela.

Am venit pentru că mi s-a spus că era locul propice pentru ca eu să întâlnesc acolo elevii mei din America Latină.

Oare voi sunteți elevii *(„élèves”)* mei?

Eu nu o prejudec.

Eu am obiceiul să-i cresc *(„élever”)* eu însumi.

Asta nu dă întotdeauna rezultate minunate.

Voi nu sunteți fără a ști problemele pe care le-am avut cu Școala mea la Paris.

Eu am rezolvat-o așa cum trebuie – luând-o la rădăcină.

Vreau să spun dezrădăcinând pseudo-Școala mea.

Tot ceea ce am obținut din asta apoi îmi confirmă că am făcut bine.

Însă aceasta este deja istorie veche.

La Paris, eu am obiceiul să vorbesc la un auditoriu unde multe capete îmi sunt cunoscute pentru a fi venit să mă viziteze la mine, *5 rue de Lille (nr.5 pe strada Lille)*, unde este practica mea.

Voi, voi sunteți se pare, dintre cititorii mei.

Voi o sunteți cu atât mai mult cu cât eu nu v-am văzut niciodată să mă auziți.

Așadar în mod evident sunt curios de ceea ce poate să-mi vină de la voi.

Este pentru ce eu vă spun: mulțumesc, mulțumesc de a fi răspuns invitației mele.

Voi aveți acolo merit, întrucât mai mult de unul s-a pus de-a curmezișul drumului de Caracas.

Există aparență, într-adevăr, că această Întâlnire contrariază *(„embête” – nemulțumește, supără, deranjează, îngrijorează)* mulți oameni, și în particular cei care fac profesie din a mă reprezenta fără a-mi cere avizul meu.

Așadar atunci când eu mă prezint, în mod forțat *(„forcément” – sigur, evident, clar)*, ei pierd din asta pedalele.

Trebuie din contră să mulțumesc celor care au avut ideea acestei Întâlniri, și anume lui Diana Rabinovich, eu îi asociez bucuros pe Carmen Otero și soțul ei Miguel, căruia i-am făcut încredere pentru tot ceea ce merge cu un astfel de Congres.

Este grație lor că mă simt aici la mine.

Eu vin aici înainte de a lansa a mea „*Cauză freudiană*”.

Voi vedeți că eu țin la acest adjectiv.

Este la voi de a fi lacanieni, dacă voi vreți. Eu, eu sunt freudian.

Este tocmai pentru ce eu cred binevenit să vă spun câteva cuvinte din dezbaterea pe care eu o susțin cu Freud, și nu de azi.

Iată:

ale mele trei nu sunt ale sale,

ale mele trei sunt realul, simbolicul și imaginarul.

Eu am venit din asta la a le situa dintr-o topologie, cea a nodului spus borromean.

Nodul borromean pune în evidență funcția lui cel puțin trei.

Este tocmai cel care înnoadă celelalte două deznodate.

Eu am dat asta alor mei.

Eu le-am dat asta pentru ca ei să se regăsească în practică.

Însă te regăsești acolo mai bine decât din topica lăsată *(„léguée” – lăsată prin testament, moștenită)* de Freud alor săi.

Trebuie s-o spui: ceea ce Freud a desenat din topica sa, spusă „secundă”, nu este fără adresă greșită *(„maladresse” – adresă rea, stângăcie, neîndemânare)*.

Eu imaginez că aceasta era pentru a se face înțeles fără îndoială din bornele timpului său.

Însă oare nu putem noi mai degrabă să tragem profit din ceea ce figurează acolo abordarea nodului meu?

Să considerăm sacul flasc la a se produce ca și legătură a lu Asta în articolul său la a se spune: „*Das Ich und das Es*” *(„Eul și Asta-ul”)*.

Acest sac, aceasta ar fi conținătorul pulsiunilor.

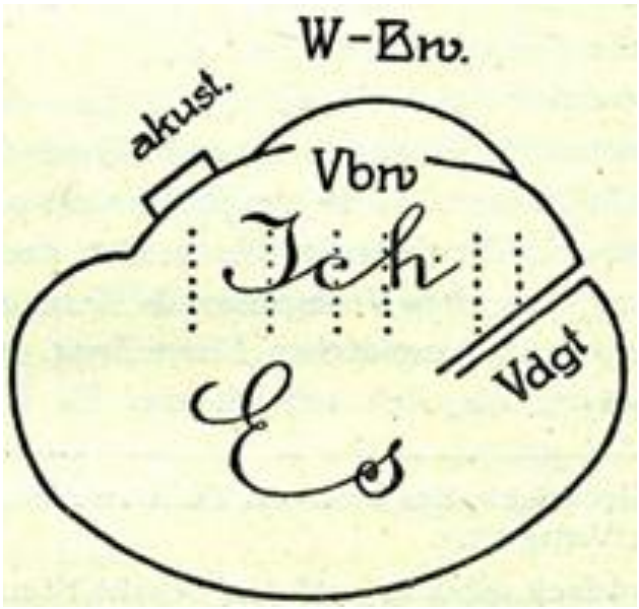

Ce idee nebunească *(„saugrenue” – ridicolă, bizară, lipsită de logică, excentrică, absurdă)* de a mușca *(„croquer” – mesteca, mânca)* asta astfel!

Aceasta nu se explică decât la a considera pulsiunile ca și niște bile, la a expulza din orificiile corpului, după a fi făcut o ingestie.

Acolo deasupra se broșează *(„se broche”)* un Ego, unde pare pregătit punctatul de coloane la a face din asta socoteala *(„compte” – numărarea)*.

Însă aceasta nu lasă mai puțin stânjenit *(„embarrassé” – jenat, rușinat, supărat)* la faptul că același se coafează dintr-un bizar ochi perceptiv, unde pentru mult se citește la fel de bine pata *(„la tache”, consonează cu „la tâche” – sarcina, treaba, misiunea)* germinală a unui embrion pe vitellus *(constituie rezervele energetice utilizate de embrioni în timpul dezvoltării embrionare, rezervele nutritive ale oului)*.

Aceasta nu este tot încă.

Cutia înregistratoare a ceva aparat a la Marey este aici din complement.

Aceasta spune lung despre dificultatea referinței la real.

În sfârșit două bare hașurează din articulația lor relația acestui ansamblu baroc la sacul de bilă el însuși.

Iată ceea ce este desemnat din refulat. Aceasta lasă perplex.

Să spunem că aceasta nu este ceea ce Freud a făcut din cel mai bine.

Trebuie chiar mărturisit *(„avouer” – recunoscut)* că aceasta nu este în favoarea pertinenței gândirii pe care aceasta pretinde a traduce.

Ce contrast cu definiția pe care Freud o dă pulsiunilor, ca și legate la orificiile corpului.

Aceasta este acolo o formulă luminoasă, care impune o altă figurație decât această butelie.

Oricare i-ar putea fi dopul.

Nu este oare mai degrabă, așa cum mi s-a întâmplat de a o spune, butelie a lui Klein, fără înăuntru nici înafară?

Sau încă, doar, pentru ce nu torul?

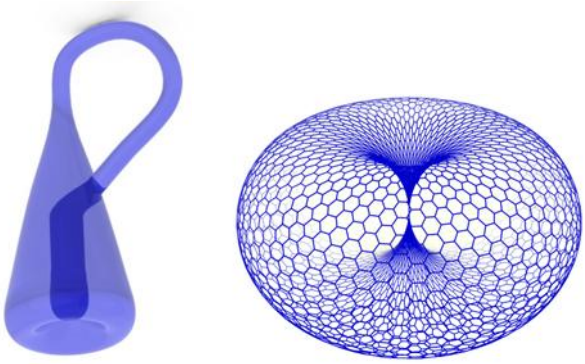

Eu mă mulțumesc să notez că tăcerea atribuită la „Asta” ca atare, presupune vorbăria *(„la parlotte”)*.

Vorbăria la care se așteaptă *(„s’attend”)* urechea, cea a „*dorinței indestructibile*” la a se traduce din asta.

Este remarcabil totuși că acest bruiaj *(„brouillage”)* nu a împiedicat pe Freud să revină după asta la indicațiile cele mai frapante despre practica analizei, și anume construcțiile sale.

Trebuie să mă încurajez la a-mi aminti că la vârsta mea Freud nu era mort.

Bineînțeles, nodul meu nu spune tot.

Fără ce eu nu aș avea nici măcar șansa de a mă repera în ceea ce există: întrucât nu există, spun eu, nu-tot.

Nu-tot în mod sigur în real, pe care eu abordez în practica mea.

Remarcați că în nodul meu, realul rămâne în mod constant figurat din dreapta infinită, adică din cercul non închis pe care ea îl presupune. Aceasta este ceea din ce se menține faptul că el nu poate fi admis decât ca și nu-tot.

Surprinzătorul este că *numărul* ne este furnizat în lalimba însăși.

Cu ceea ce el vehiculează din real.

Pentru ce să nu admiți că pacea sexuală a animalelor, la a mă lua la cel pe care-l spunem a fi regele lor: leul, ține la faptul că numărul nu se introduce în limbajul lor, oricare el ar fi.

Fără îndoială dresajul poate el din asta da aparență. Însă nimic decât asta.

Pacea sexuală vrea să spună că noi știm ce să facem din corpul Altuia. Însă cine știe ce să facă dintr-un corp de vorbființă *(„parlêtre”)*, în afară de a-l strânge mai mult sau mai puțin aproape?

Ce anume Altul găsește să spună, și încă atunci când el binevoiește? El spune: „*Strânge-mă tare*”.

Prost *(„Bête”)* ca varza pentru copulație.

Nu contează cine știe să facă acolo mai bine.

Spun nu contează cine – o broască de exemplu.

Există o pictură care mă frământă de mult timp.

Am regăsit numele propriu al autorului ei, nu fără dificultățile proprii vârstei mele.

Ea este de Bramantino.

Ei bine, această pictură este bine făcută pentru a da mărturie despre nostalgia că o femeie nu este o broască, care e pusă acolo pe spate, în primul plan al tabloului.

Ceea ce m-a frapat cel mai mult în acest tablou, este faptul că Fecioara – Fecioara cu copilul – există ceva ca și umbra unei bărbi. Mijlocind ce, ea seamănă fiului ei, așa cum el este pictat ca adult.

Relația figurată a Madonei este mult mai complexă decât nu o gândim. Ea este de altfel rău suportată.

Asta mă preocupă.

Însă rămâne faptul că eu mă situez, eu cred mai bine decât Freud, în Realul interesat la ceea ce este din asta din inconștient.

Căci juisarea corpului face punct la încontra *(„à l'encontre")* inconștientului.

De unde matemele mele, care procedă din faptul *că simbolicul urmează locul Altuia, însă că nu există Altul lui Altul.*

Se urmează că ceea ce lalimba *(„lalangue”)* poate face din mai bine, aceasta este să se demonstreze la serviciul instinctului morții.

Este acolo o idee a lui Freud. Este o idee genială.

Asta vrea să spună de asemenea că este o idee grotescă.

Cel mai tare, aceasta este că este o idee care se confirmă din aceasta: că lalimba nu este eficace decât din a trece la scris.

Aceasta este ceea ce mi-a inspirat matemele mele...

pentru atât cât am putea vorbi despre inspirație pentru o muncă care m-a costat nopți de veghe în care nici o muză pe care s-o știu nu m-a vizitat

...însă trebuie să crezi că *asta m-amuză*.

Freud are ideea că instinctul de moarte se explică prin deplasarea la cel mai jos a pragului tolerat de tensiune de către corp. Este ceea ce Freud numește dintr-un dincolo de principiul plăcerii – adică al plăcerii corpului.

Trebuie prea bine spus că asta este totuși la Freud indicele unei gândiri mai delirante decât oricare dintre cele pe care eu le-am împărtășit vreodată.

Căci, bineînțeles, eu nu v-am spus totul. Este tocmai acolo meritul meu.

Iată.”

Jacques Lacan – 1980.07.12. Seminarul 27, „Disoluție”, lecția 13, „Deschiderea întâlnirii din Caracas”

2024.07.05. Despre mister

„Eu citeam, recent o lucrare *(„un machin” – o chestie, un lucru)* care se numește – este în 4 volume – *The world of mathematics*.

Așa cum voi o vedeți, aceasta este în engleză.

Nu există nici cea mai mică „*lume a matematicilor*”.

Este suficient să agățați *(„d’accrocher”)* articolele în chestiune.

Asta nu este suficient pentru a face ceea ce numim o lume, eu vreau să spun o lume care se ține.

Misterul acestei lumi rămâne în mod absolut întreg.”

Jacques Lacan – 1977.12.20. Seminarul 25, „Momentul de a conclude”, lecția 3

2024.07.12. Despre prostie

„ A fost înaintat un anumit număr de emisii despre care nu mi s-a părut neglijabil că printre ele a fost ridicată *(„brandie”)* „marele cuvânt” *(„la grande motte” – „La Grande Motte”, „motte” – movilă, „mot” – cuvânt)* fundamental al prostiei *(„connerie”)*. Cum există mulți, cei mai mulți, care nu au asistat la primele mele seminarii, mi-aș permite să reamintesc faptul că, în chiar primele mele adresări la ceea ce trebuie prea bine să numesc publicul meu, am avertizat că psihanaliza este un remediu contra ignoranței; ea este fără efect contra prostiei. Este cu adevărat acolo ceva fundamental. Noi nu aducem nici o înțelepciune; noi nu avem nimic de revelat. Nouă în calitate de analiști ni se revelă ceva, ceva ce are limitele sale. Și limita pe care o impune prostia, așa cum tocmai am spus-o, noi nu o vom depăși.”

Jacques Lacan – 1973.11.04. Congres al școlii freudiene din Paris „La Grande Motte” – intervenție în urma „concluziilor grupurilor de lucru”

2024.07.19. Despre ticăloșie

„ Am câștigat fără îndoială. Întru-cât am făcut auzit ceea ce gândeam despre inconștient, principiu al practicii. N-o voi spune acolo. Pentru că tot ce este publicat aici, în special din pana mea, îmi face oroare. Până într-atât încât am crezut că am uitat-o, ceea ce cel ce mă editează va da mărturie. Să nu mai vrei să te gândești la ea nu este uitarea, din nefericire. Debilul, supus psihanalizei, devine întotdeauna un ticălos *(„canaille”)*. Să o știm.”

Jacques Lacan – 1976.10.11. Notă liminară la prezentarea „Sciziunea din 1953”

„Deja am vorbit, așa, despre ceea ce se întâmplă în psihanaliză... trebuie totuși să specifici bine anumite puncte pe care deja le-am abordat, așadar pe care cred să le pot trata pe scurt în punctul în care suntem ...este faptul că este singurul discurs... și să îi aducem omagiu ...este singurul discurs... în sensul în care am catalogat 4 discursuri ...este singurul discurs care este astfel încât ticăloșia sfârșește acolo în mod necesar la prostie.

Dacă am ști imediat că cineva care vine să vă ceară o psihanaliză didactică este un ticălos, dar i-am spune: „nici vorbă de psihanaliză pentru dumneavoastră, dragul meu! Dumneavoastră ați deveni din asta prost ca varza”. Însă nu o știm!

Este întocmai cu grijă disimulat. O știm cu toate acestea după un anumit timp în psihanaliză, ticăloșia fiind întotdeauna, nu ereditară, nu despre ereditate este vorba, este despre dorință, dorința Altuia din care interesatul a apărut. Vorbesc despre dorință: nu este întotdeauna dorința părinților săi, asta poate fi cea a bunicilor săi, însă dacă dorința din care el s-a născut este dorința unui ticălos, el este un ticălos în mod nelipsit.”

Jacques Lacan – 1972.06.01. Seminarul 19b, „Știința psihanalistului”, lecția 7

2024.07.26. Despre delir

„Psihanaliza – am spus-o, am repetat-o foarte recent – nu este o știință.

Ea nu are statutul său de știință și ea nu poate decât să-l aștepte, să-l spere. Însă este un delir despre care așteptăm să poarte o știință. Este un delir despre care așteptăm să devină științific.

Putem aștepta foarte mult timp. Putem aștepta foarte mult timp, am spus de ce: pur și simplu pentru că nu există progres și pentru că ceea ce așteptăm nu este neapărat ceea ce culegem.

Este un delir științific așadar, și așteptăm ca el să poarte o știință însă asta nu vrea să spună că vreodată practica analitică va purta această

știință. Este o știință care are cu atât mai puțină șansă să se maturizeze cu cât ea este antinomică, cu cât totuși, prin uzajul pe care îl avem din asta, noi știm că există raporturi între știință și logică.”

Jacques Lacan – 1977.01.11. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 4

2024.08.02. Despre escrocherie

„Tot ceea ce se spune este o escrocherie. Asta nu o este doar ceea ce se spune pornind din inconștient. Ceea ce se spune pornind din inconștient participă la echivoc, la echivoc care este principiul cuvântului de spirit: echivalență a sunetului și a sensului, iată în numele a ce eu am crezut să pot avansa că inconștientul era structurat ca și un limbaj.”

Jacques Lacan – 1977.01.11. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 4

2024.08.09. Despre diviziune

„Voi conclude eu la a reuni punctul de unde eu am pornit azi: *diviziunea subiectului*? Acest punct este un nod.

Să reamintim unde anume Freud îl deschide: pe această lipsă de penis a mamei unde se revelă subiectului, natura *falusului*.”

Jacques Lacan – 1965.12.01. Seminarul 13, „Obiectul psihanalizei”, lecția 1, „Știința și adevărul”

2024.08.16. Despre etică

„Asta ne readuce la etica fiecărui discurs și aceea nu este pentru nimic că eu am avansat termenul „etica psihanalizei”, etica nu este acolo aceeași, și este poate la cei a căror etică va fi făcut flori altundeva, faptul că analiza nu reușește.

Simplă ipoteză însă că poate... asta nu poate fi fără detururi ...că poate dacă eu mă decid, noi vom pune aici... în sfârșit „noi vom pune” este un mod de a vorbi: eu voi pune aici la probă.

Pornind de aceasta, eu indic faptul că nu există altă etică decât de a juca jocul după structura unui discurs, și faptul că noi regăsim acolo titlul meu de anul trecut: sunt non-credulii, cei care nu joacă jocul unui discurs, cei care se găsesc în pasă de a rătăci.

Nu este neapărat mai rău pentru asta! Atât doar că este pe riscurile lor. Cei care rătăcesc – în fiecare discurs – nu sunt acolo în mod neapărat inutili, prea bine departe de acolo! Atât doar că ar fi preferabil ca pentru a fonda unul nou – dintre acele discursuri – ei bine să fii din asta puțintel mai mult credul. Iată!”

Jacques Lacan – 1974.11.19. Seminarul 22, „R.S.I.”, lecția 1

2024.08.23. Despre secret

„...pentru cei care nu erau acolo încă eu le-o spun: *marele secret al psihanalizei este că nu există psihogeneză*.”

Jacques Lacan – 1955.11.16. Seminarul 3, „Psihoze”, Lecția 1

„Semnificantul care face lipsă la nivelul Altuia, și care dă valoarea sa cea mai radicală la acest S(Ⱥ), este acesta ceea ce este, dacă pot spune, *marele secret al psihanalizei*...

...este acesta *marele secret*:

„*Nu există Altul lui Altul*.”

Jacques Lacan – 1959.04.08. Seminarul 6, „Dorința”, lecția 16

„ Astfel m-aș amuza eu la a vă spune ceea ce, poate, vă va face totuși un anumit efect, și după tot aceasta nu este pentru nimic faptul că eu scandez ceea ce tocmai voi spune din această etapă: *„Secretul psihanalizei, marele secret al psihanalizei, aceasta este că nu există act sexual.”*

2024.08.30. Despre iubire

„Iată deci lucrurile spuse clar. Este faptul că, pe de-o parte, *masculinul* este cel *dezirabil*, și că *femininul* este cel *activ*. Este cel puțin așa că lucrurile se petrec la momentul nașterii Iubirii. Și când formulăm că „*iubirea este a da ceea ce nu avem*” credeți-mă, nu este, apropo de acest text, poveste de a vă scoate unul dintre ale mele „*dadas*”: este prea bine evident că despre asta este vorba întrucât *săraca* Πενία [Penia], prin definiție, prin *structură*, nu are în mod propriu vorbind *nimic de dat*, decât *lipsa* sa - άπορία [aporia] – constitutivă.

Și ceea ce îmi permite să vă spun că nu aduc acolo nimic forțat, este faptul că expresia „*a da ceea ce nu avem*” dacă vreți prea bine să vă raportați la *indicele* 202a din textul *Banchetului*, îl veți găsi scris în toate literele sub forma dezvoltării pe care pornind de acolo, Diotima o va da funcției *iubirii*, adică: „ἄνευ τοῦ ἔχειν λόγον δοῦναι”.

Este în mod exact calcat, apropo de discurs, pe formula „*a da ceea ce nu avem*”: este vorba acolo despre „*a da un discurs, o explicație valabilă, fără a o avea*”. Este vorba despre momentul în care în dezvoltarea sa, Diotima va fi adusă la a spune la ce aparține *iubirea*. Ei bine, *iubirea* aparține la o zonă, la o formă de afacere, de *lucru*, de πρᾶγμα [pragma], de αρᾶξις [praxis] care este de același nivel, de aceeași calitate ca și δοχα [doxa], adică aceasta care există, adică faptul că există *discursuri, comportamente, opinii* – este traducerea pe care o dăm termenului de δοχα [doxa] – care sunt adevărate fără ca subiectul să poată s-o știe.

Δοχα [doxa] în calitatea în care este adevărată însă nu este ἐπιστήμη [épistèmè], acesta este unul dintre vapoarele doctrinei platoniciene, faptul de a-i distinge *câmpul*. *Iubirea* ca atare *este ceva ce face parte din acel câmp*. Ea este „între ἐπιστήμη [épistèmè] și άμαθία [amathia] *ignoranță*”, tot la fel cum este „*între frumos și adevărat*”. Ea nu este

nici una nici alta. Pentru a-i reaminti lui Socrate că *obiecția lui*, obiecție simulată fără îndoială, naivă, cum că „*dacă iubirea are lipsă de frumos așadar înseamnă că ar fi urâtă*”. Ori ea nu este urâtă, există un întreg domeniu care este de exemplu exemplificat prin δοχα [doxa] la care ne raportăm fără încetare în discursul platonician, care poate arăta că iubirea, după termenul platonician, este μεταξύ [metaxu]: între cele două.

Aceea nu este totul! Nu am ști să ne mulțumim dintr-o definiție atât de abstractă, chiar negativă, a *intermediarului*. Tocmai aici interlocutoarea noastră, DIOTIMA, face *să intervină* noțiunea demonicului. Noțiunea demonicului ca *intermediar* între *nemuritori și muritori*, între *zei și oameni*, este esențială aici de evocat, în faptul că ea *confirmă* ceea ce eu v-am spus că noi ar trebui să gândim despre ceea ce sunt zeii, adică faptul că ei aparțin câmpului *Realului*. Ni se-o spune: acei zei există! Existența lor nu este aici absolut deloc contestată și *demonicul*, *demonul*, το δαιμόνιον [to daimonion] – și există mulți alții decât *Iubirea* – este ceea prin ce zeii fac auzit mesajul lor muritorilor, *fie că ei dorm, fie că ei sunt treji*.

Lucru straniu, care nu pare deloc să fi reținut mult atenția este că „*fie că ei dorm, fie că ei sunt treji*”, dacă voi ați auzit fraza mea, la cine aceea se raportează, la *zei* sau la *oameni*? Ei bine, eu vă asigur că în textul grec ne putem îndoi. Toată lumea traduce *după bunul simț*, faptul că aceea se raportează la oameni, *însă este la dativ care este tocmai cazul la care sunt* θεοῖς [theios] în frază, astfel încât *este o mică enigmă în plus* la care nu ne vom opri mai mult timp. Pur și simplu, să spunem că mitul situează *ordinul demoniacului* la punctul în care psihologia noastră vorbește despre *lumea animismului*. Este bine făcut într-un fel de asemenea pentru a ne incita la a rectifica ceea ce are din sumar această noțiune cum că primitivul ar avea o *lume a animistului*.”

Jacques Lacan – 1961.01.18. Seminarul 8, „Transferul”, lecția 8

„Iubirea este un gen de sinucidere.”

2024.09.06. Despre Lacan

„În acest caz filosoful era chiar pregăti să-mi spună: „Dar de ce tot păstrați să numiți inconștientul – un inconștient care este structurat ca un limbaj – subiectul?

Atunci când analiștii îmi pun o întrebare ca asta, sunt șocat dar nu pot spune că sunt surprins. Însă venind de la filosofi, ei sunt atât de deconcertanți încât nu pot găsi nici un răspuns, în afară de a spune: „Păstrez subiectul... ca să te fac să vorbești.”

Și totuși, ar fi chiar nebunesc să nu reții termenul. Un oarecare fericit accident în tradiția filosofică a perpetuat linia care a început cu *Organon*-ul lui Aristotel, despre care tocmai vorbeam adineaori. Citiți, sau recitiți, *Categoriile*, micii mei prieteni, sau cei dintre voi cărora din timp în timp vă vine ideea să citiți și altceva decât manuale, și veți vedea încă de la început diferența între subiect și substanță.

Asta este ceva atât de crucial încât cele două mii de ani de tradiție filosofică despre care vorbeam au încercat să facă doar un singur lucru, au încercat să resoarbă asta. Omul care este privit ca și vârful tradiției filosofice – Hegel – sugerează cu, trebuie să spun, orbitoare strălucire, ceva ce neagă ceea ce noi atingem cu mâna în vise, și anume faptul că substanța este deja subiect, înainte să devină subiect, așa cum tocmai am văzut-o adineaori cu formula lui Freud.”

Jacques Lacan – 1968.04.20. Învățământul meu, natura sa și finalitățile sale. Bordeaux

2024.09.13. Despre enigmă

„Ce anume leagă sexul la moarte? Trebuie să existe acolo un raport însă nimeni n-o știe. Nu pentru nimic Freud a vorbit despre o pulsiune de moarte (asta a scandalizat analiștii care nu au obiceiul de a fi foarte tari). Însă asta nu explică raporturile sexuale. Totul se rezumă în faptul că nu este posibil să explici raportul sexual. Ceea ce Freud numește pulsiune

este o specie de *(...cuvânt ilizibil)* a sexualului la vârste precoce ale vieții, înainte ca ființa vorbitoare să fi întâlnit – nu partenerul său – ci enigma falusului. Freud a vorbit despre stadiul genital ca și cum el ar fi fost susținut prin hazard. Sosește atunci iubirea, întâlnirea.

Pentru ce anume două persoane se iubesc ele? Nu putem s-o spunem. Discursul analitic poate spune anumite lucruri... Iubirea a pornit rău. Creștinismul a spus că trebuie să-ți iubești aproapele. Aproapea n-are nici o șansă. Prima aproape este mama!. Mă opresc. Ea este enervantă.

Freud pune accentul pe uniune, fuziunea, este disperant! Iubirea este statică! Să juisezi de altul este beatitudinea. Nu este atât de simplu. La fiecare fiecarea sa... Însă avem o colecție de fiecare... de partea cealaltă se petrece același lucru, nu este asimetric...”

Jacques Lacan – 1975.02.02. Conferință a lui Lacan în Londra

2024-2025. Cerc de introducere în psihanaliza lacaniană. Jacques Lacan, despre „Învățământul meu”

2024.09.27. Jacques Lacan, despre „Învățământul meu”

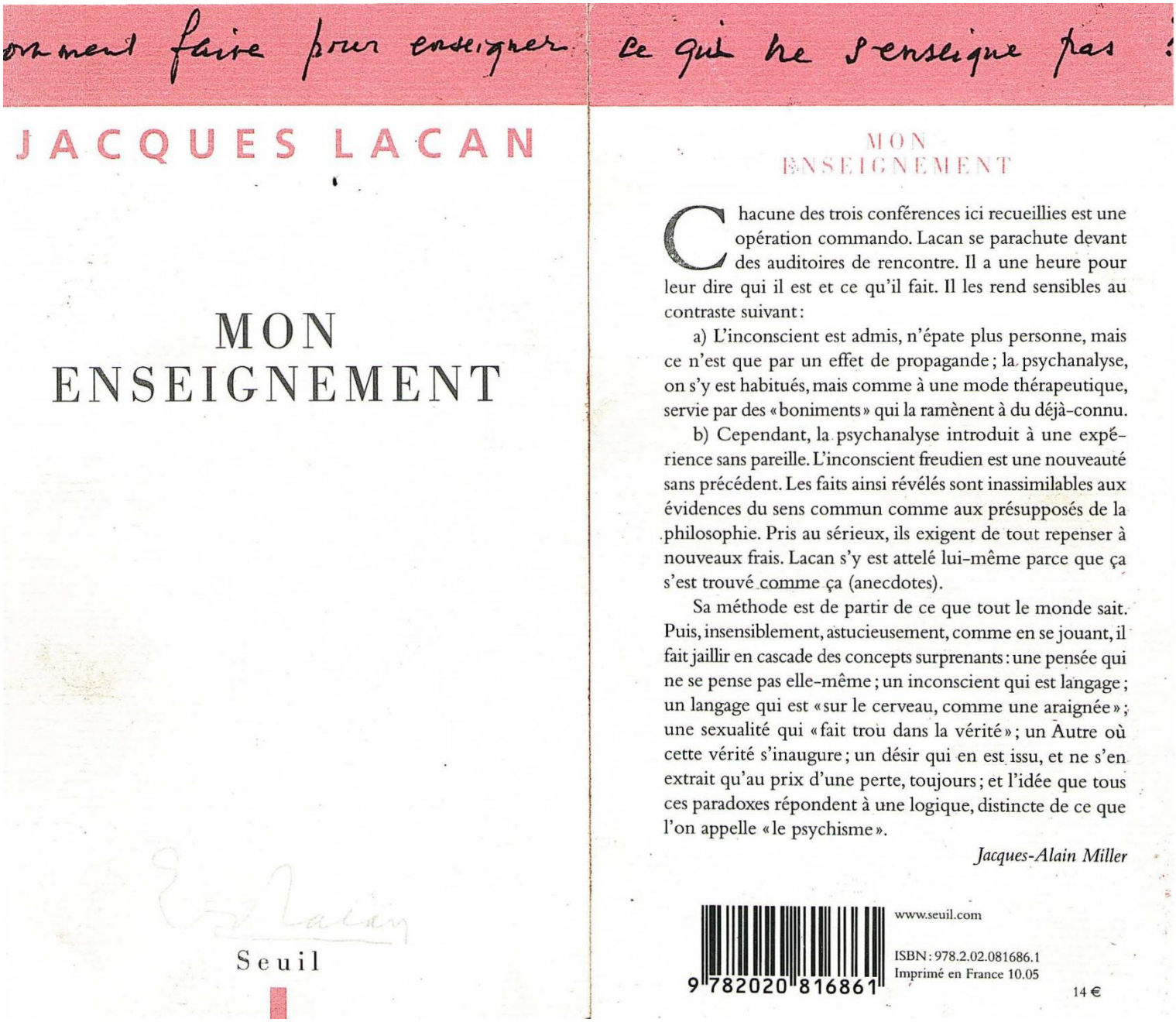

Jacques Lacan – Învățământul meu, Editions du Seuil, octombrie 2005

https://drive.google.com/file/d/15ftDwBPQLr0vcX7RjI8U5-ZccNpvBG8t/view?usp=drive_link

„Fiecare dintre cele trei conferințe aici culese este o operațiune de comando. Lacan se parașutează în fața unor auditorii de întâlnire. El are o oră pentru a le spune cine este și ce face. El îi face sensibili la contrastul următor:

a) Inconștientul este admis, nu mai epatează pe nimeni, însă aceasta nu este decât printr-un efect de propagandă; psihanaliza, ne-am obișnuit acolo, însă ca și la o modă terapeutică, servită prin vorbe frumoase *(„boniments” – discurs persuasiv și deseori înșelător folosit de vânzători ambulanți, șarlatani sau circari pentru a-și seduce clientela)* care o readuc la deja cunoscut.

b) Totuși psihanaliza introduce la o experiență fără pereche. Inconștientul freudian este o noutate fără precedent. Faptele astfel revelate sunt inasimilabile la evidențele sensului comun ca și presupozițiilor filosofiei. Luate în serios, ele cer a regândi totul de la zero. Lacan s-a înhămat acolo el însuși pentru că asta s-a găsit ca și asta (anecdote).

Metoda sa este de a porni de la ceea ce toată lumea știe. Apoi, pe nesimțite, cu măiestrie, ca și în joacă, el face să izbucnească în cascadă concepte surprinzătoare: o gândire care nu se gândește pe ea însăși; un inconștient care este limbaj; un limbaj care este „asupra creierului, ca și un păianjen”; o sexualitate care „face gaură în adevăr”; un Altul unde acest adevăr se inaugurează; o dorință care din asta a ieșit, și nu se extrage din asta decât cu prețul unei pierderi, întotdeauna; și ideea că toate aceste paradoxuri răspund la o logică, distinctă de cea pe care o numim „psihismul”.”

Jacques-Alain Miller.

Paradoxuri ale lui Lacan

Ceea ce vă învață o psihanaliză nu se obține prin nici o altă cale, nici prin învățământ, nici prin nici un alt exercițiu spiritual. Dacă nu, la ce bun? Este aceasta a spune faptul că această știință, trebuie s-o taci? Atât de particulară cât ea este fiecăruia, nu ar exista vreun mijloc de a o preda *(„enseigner” -învăța)*, de a face din asta cel puțin să treacă principiile, și câteva consecințe? Lacan și-a pus întrebarea, el a răspuns acolo din mai mult decât un stil. În Seminarul său, el argumentează în largul său. În Scrierile sale, el vrea să demonstreze, și turmentează litera după bunul plac. Însă există de asemenea conferințele sale, interviurile sale,

intervențiile sale. Acolo, totul merge mult mai repede. Este vorba despre a surprinde opiniile pentru a le seduce mai bine. Aceasta este ceea ce noi numim paradoxuri.

Cine vorbește? Un maestru al înțelepciunii, însă al unei înțelepciuni fără resemnare, o anti-înțelepciune, sarcastică, sardonică. Fiecare este liber de a-și face din asta o conduită la ideea sa.

Această serie, mai întâi consacrată ineditelor, va publica apoi bucăți alese din operă.

„Noi suntem în 1967, apoi în 1968, înaintea lunii mai. Scrierile au fost publicate la sfârșitul lui 1966. Lacan este chemat de pretutindeni pentru a vorbi despre asta. El acceptă uneori, călătorește în provincie.

El este pus în fața a auditorii care nu cunosc ceea ce el numește „refrenul" *(„ritournelle")* său. El improvizează, el povestește dezgusturile *(„déboires" - deziluziile)* sale cu colegii săi, expune în stilul cel mai familiar conceptele psihanalizei. El este glumeț *(„rigolo" – amuzant, comic, simpatic)*. De exemplu: „Inconștientul, cunoaștem asta dintotdeauna. Însă psihanaliza, aceasta este un inconștient care gândește ferm. Așadar acolo, atenție minut."

Aceasta merge uneori până la *sketch*, a la Pierre Dac, a la Devos, a la Bedos: „Psihanaliștii nu spun absolut deloc că ei știu, însă ei o lasă să se înțeleagă. „*Știm un capăt, însă acolo deasupra, motus („motus" – cădere, tăcere, interjecție pentru a cere fiecăruia să tacă) , asta se reglează între noi*." Intrăm în acest câmp de știință printr-o experiență unică care consistă pur și simplu la a se face psihanalizat. După care, putem vorbi. Putem vorbi, asta nu vrea să spună că vorbim. Am putea. Am putea dacă am vrea, și am vrea prea bine dacă am vorbi la oameni ca și noi, care știu, însă atunci, la ce bun? Deci, tăcem la fel de bine cu cei care știu cât și cu cei care nu știu, căci cei care nu știu nu pot să știe."

Apoi vin lucruri mai complexe, însă întotdeauna introduse cu cea mai mare simplicitate.

Acest al treilea volum de „Paradoxuri ale lui Lacan” regrupează trei conferințe inedite în volum, cărora eu le-am stabilit textul. Este vorba despre:

-„Loc, origine și finalitate a învățământului meu”, la Vinatier, la Lyon, azil fondat sub monarhia din Iulie; conferința este urmată de un dialog cu filosoful Henri Maldiney.

-„Învățământul meu, natura sa și finalitățile sale”, la Bordeaux, pentru interni în psihiatrie.

-„Deci, voi veți fi auzit Lacan”, la Facultatea de medicină din Strasbourg; titlul este împrumutat de la debutul conferinței.

Jacques-Alain Miller

Indicații bio-bibliografice

Prima conferință a fost dată în octombrie 1967 la Centrul hospitalier du Vinatier la Lyon; a doua, pe 20 aprilie 1968 la Brodeaux; a treia, pe 10 iunie 1967 la Facultatea de medicină din Strasbourg.

O transcriere a conferinței lyoneze a apărut în 1981 într-o publicație policopiată a CES de psihiatrie al Facultății de medicină din Lyon-I; aceasta a fost reluată cu autorizarea mea în revista Essaim. Transcrieri ale celorlalte două conferințe au circulat.

Azilul din Vinatier, născut din legea din 30 iunie 1838 prevăzând un azil de alienați în fiecare departament, a fost mult timp afectat de o „imagine negativă” sub numele de „Azilul lui Bron”. Renovat după Eliberare, el devenise Centrul spitalicesc din Vinatier atunci când Lacan s-a dus acolo. Centru este de atunci primul centru psihiatric în Rhone-Alpi.

Filosoful Henri Maldiney, născut în 1012, mult timp profesor la Universitatea din Lyon, se ratașează la curentul fenomenologic. El s-a consacrat esteticii, scriind în special asupra poeziei, artelor frumoase, peisajul occidental și peisajul chinez.

Exista la Strasburg un important grup lacanian, care se dezvoltase pornind din a doua jumătate a anilor 1950 în jurul lui Lucien Israel,

profesor de psihiatrie și psihanalist. Acesta a fost la originea invitației făcute lui Lacan.

Lacan s-a dus la Bordeaux asupra unei invitații a unui anumit număr de interni ai Spitalului psihiatric (CHS) Charles-Perrens. Conferința a avut loc într-o sală municipală situată în fața clădirii.

Jacques-Alain Miller

„Așadar eu, eu fac un învățământ pentru ceva ce este născut în acest moment al istoriei și al secolelor unde noi eram deja până la gât înainte chiar de a o putea spune cum tocmai am spus-o, în contextul științei care se numește psihanaliză. Aceasta este tocmai așa că eu am fost antrenat la a mă pune într-o poziție de învățământ prea bine particulară. O poziție de învățământ care asupra unui anumit punct, asupra unui anumit teren va reporni ca și cum nimic nu ar fi fost făcut. Căci psihanaliza, asta vrea să spună asta. Aceasta este tocmai faptul că într-un anumit câmp clasic care fusese numit până acolo psihologie și pe care-l putem explica bineînțeles prin toate aceste condiții istorice care precedaseră, nimic nu fusese făcut. Eu vreau să spun dacă se făcuse un fel de construcție foarte elegantă și bineînțeles care poate servi fiind admis la bază un anumit număr de postulate care trebuie de altfel întotdeauna ca ea să le reconstruiască în mod retroactiv: sumă tot dacă aceste postulate sunt admise, totul merge bine, însă dacă ceva este pus în chestiune de un mod radical, nimic nu mai merge. Aceasta este tocmai la asta, nu faptul că învățământul meu servește, aceasta este tocmai la asta faptul că el este aservit, aceasta este tocmai la asta faptul că el îi este în serviciu: aceasta este la a face să valoreze ceva ce s-a întâmplat, și care are un nume, care se numește Freud. Asta se întâmplă faptul că se întâmplă lucruri care poartă un nume. La sine absolut singur aceasta este o problemă. Aceasta este o problemă care nu este în nici un mod rezolvabilă cu ajutorul a simple noțiuni a ceea ce numim influențe, împrumuturi, materie. Bineînțeles în multe cazuri asta poate servi, care sunt sursele. Asta servește întocmai asupra planului literar, asupra planului și în perspectiva zisă universitate de Litere. Asta nu rezolvă de altfel absolut nimic, din momentul în care ceva care există un puțin, de

exemplu un mare poet: o pură nebunie de a vrea să abordezi problema la numele surselor. În ceea ce se numește învățământul curent, altfel spus ceea ce am numit adineaori genul conferință, asta poate servi punctul de vedere sursă. Atât doar că este clar cu ceea ce v-am spus mai întâi că din timp în timp există rupturi adică faptul că există oameni care într-adevăr au știut să împrumute mici lucruri pe ici pe colo pentru a hrăni discursul lor, nu este decât esența acestui discurs care pornește dintr-un punct de ruptură. Dacă învățământul meu servește și declară la serviciul a aceasta a face valorat Freud, în acest caz ce anume asta vrea să spună? Asta vrea să spună în mod precis faptul că ceea ce mă interesează asta nu este de a reduce Freud la sursele sale. În mod contrar eu voi arăta funcția pe care al a avut-o ca și ruptură; pentru că bineînțeles pentru a-l face să reintre în rang, a-l repune la locul său în psihologia generală, există din asta alții care se angajează acolo, mijlocind ce, ei neglijează singurul lucru care este interesant; aceasta este tocmai la a ști pentru ce Freud este un nume, în jurul căruia se agață acest lucru atât de singular care face locul acestui nume în conștiința epocii noastre; pentru ce după tot, Freud, în mod aparent, nu a avut încă câte unele dintre consecințele cataclismice pe care le-a avut numele lui Marx...”

Jacques Lacan - 1967.06.10. Conferință la facultatea de medicină din Strasbourg, „Deci, voi veți fi auzit Lacan”

„Nu mă gândesc să vă dau învățământul meu sub forma unui comprimat, asta mi se pare dificil. Se va face asta mai târziu, asta întotdeauna așa sfârșește. Când ați dispărut după suficient timp, sunteți rezumați în trei linii în manuale. Nu știm de ce de altfel; în ocazie, nu pot prevedea în ce manual voi fi inserat pentru motivul că nu pot prevedea nimic despre viitorul a ceea ce se raportează la învățământul meu, adică psihanaliza.

Nu știm ce va deveni această psihanaliză. În sfârșit, eu, eu doresc să devină ceva. Nu este sigur că ea din asta ia drumul.”

Jacques Lacan - 1967.10.00. Loc, origine și finalitate a învățământului meu. Vinatier, Lyon

„Aici, filosoful era absolut gata *(„tout prêt” – gata pregătit, făcut dinainte)* la a-mi spune: - „Ceea ce dumneavoastră articulați ca și inconștientul structurat ca un limbaj, pentru ce a continua la a-l numi subiectul?”

Atunci când analiștii îmi pun o asemenea întrebare, eu primesc din asta o lovitură, însă eu nu pot spune că eu sunt surprins din asta. Însă din partea filosofilor, aceasta este atât de deconcertant încât eu nu am găsit nici un răspuns de făcut, decât cel de a-i spune: - „Eu păstrez subiectul... pentru a vă face să vorbiți.”

Totuși, ce nebunie aceasta ar fi de a nu relua acest termen, căruia eu nu știu ce din fericit în tradiția filosofică ne-a conservat firul, de la *Organon*-ul lui Aristotel despre care vorbeam chiar adineaori. Recitiți, sau citiți, *Categoriile*, micii mei prieteni, cei care din timp în timp au ideea de a citi altceva decât manuale, și vedeți la început diferența care există între subiect și substanță.

Aceasta este acolo un lucru atât de crucial încât cele două milenare de tradiție filosofică despre care vorbeam nu au făcut decât un efort, cel de a încerca să resoarbă asta. Cel pe care l-au considerat ca și vârful tradiției filosofice, Hegel, cu, eu trebuie să spun, un brio orbitor, a avansat ceea ce este negația însăși a ceea ce noi atingem în vis, adică faptul că substanța este de dinainte și deja subiectul, înainte de a-l deveni, ca și tocmai adineaori în formula lui Freud.

Totul pornește din traumatismul inițial al afirmației aristoteliciene separând în modul cel mai riguros subiectul și substanța. Ea este în mod absolut uitată.

Faptul că subiectul a supraviețuit prin traversul tradiției filosofice este demonstrativ, dacă o putem spune, al unei veritabile conduite de eșec al gândirii.

Nu este oare acolo motivul pentru a nu-l părăsi, acest termen de „subiect”, la momentul unde este vorba în sfârșit despre a face din asta să se întoarcă *(„faire tourner” - a trece la alte persoane, a distribui, a*

menține în stare de funcționare, a realiza un calcul, o simulare pe un ordinator, a face să se învârtă) uzajul?”

Jacques Lacan – 1968.04.20. Învățământul meu, natura sa și finalitățile sale. Bordeaux

2024.10.04. Despre act

„Da, psihanalistul are oroare de actul său. Până la punctul în care îl neagă, și deneagă, și reneagă – și îl blestemă pe cel care i-l reamintește, Lacan Jacques, pentru a-l nu numi...”

Jacques Lacan - 1980.01.15. Scrisoare ziarului „Lumea” („Le Monde”)

2024.11.22. Despre sens

„La fel de bine trebuie cu asta ca eu să instaurez *un vârtej* care să vă fie propice.

Aceasta este tocmai asta, sau lipiciul asigurat.

Vedeți cum eu pun asta prin mici atingeri.

Eu vă las timpul vostru pentru a înțelege.

A înțelege ce?

Eu nu mă prevalez *(„targue” – flatez, mândresc, glorific)* din a face sens.

Nu din contrariu nu mai mult.

Căci realul este ceea ce se opune la asta.

Eu am adus omagiu lui Marx ca și inventator al simptomului.

Acest Marx este totuși restauratorul ordinii, din singur faptul că el a reinsuflat în proletariat *spus-mensiunea („dit-mension”)* sensului. A fost suficient pentru asta ca proletariatul, el să îl spună ca atare.

Biserica a prins din asta grăuntele, aceasta este ceea ce eu v-am spus pe 5 ianuarie.

Să știți că sensul religios va face un bum despre care voi nu aveți nici un fel de idee.

Pentru că religia, aceasta este culcușul *(„gîte” – loc unde dormim, adăpost, locuință, vizuină)* originar al sensului.

Aceasta este o evidență care se impune, la cei care sunt responsabili în ierarhie mai mult decât la alții.

Eu încerc a merge acolo contra, pentru ca psihanaliza să nu fie o religie, așa cum ea tinde în mod irezistibil acolo din momentul în care ne imaginăm că interpretarea nu operează decât din sens.

Eu învăț că resortul său este altundeva, anume în semnificantul ca atare.

Ceea la ce rezistă cei pe care disoluția panichează.

Ierarhia nu se susține decât din a gera sensul.

Aceasta este tocmai pentru ce eu nu pun nici un responsabil în șa asupra Cauzei freudiene.

Aceasta este asupra vârtejului faptul că eu contez („compte” – socotesc). Și trebuie s-o spun, pe resursele de doctrină acumulate în învățământul meu.

Eu vin din asta la întrebările care la cererea mea mi s-au pus.”

Jacques Lacan - 1980.03.18. Seminarul 27, „Disoluție”, lecția 8, Domnul A”

2024.11.29. Despre știință

„Știința Absolută – aș spune – nu vorbește cu orice preț. Ea tace dacă vrea să tacă.

Ceea ce eu am numit *Știința Absolută* în ocazie este aceasta: este pur și simplu faptul că există știință undeva, nu nu contează unde: în *Real*, și aceasta grație *existenței aparente*...

asta vrea să spună căzută într-un mod despre care este vorba de a da seama

...*existenței aparente* a unei specii pentru care, eu am spus-o, *nu există raport sexual*. Aceasta este o *existență în mod pur accidentală*, însă despre care raționăm pornind de la faptul, dacă pot spune, pornind de la faptul că ea este capabilă să enunțe ceva, despre *aparență* bineînțeles

întrucât am subliniat *existența aparentă*. Ortografia pe care o dau numelui „*a apare*” *(„paraître”)*, pe care îl scriu „*apareființă*” *(„parêtre”)*, nu există decât „*apareființa*” despre care noi trebuie să știm, *ființa* în ocazie *nefiind decât o parte a „vorb'ființei”*, așa cum eu am spus-o, adică a ceea ce este făcut în mod unic *din ceea ce vorbește*.”

Jacques Lacan - 1977.02.15. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 7

2024.12.06. Despre subiect

„Lizibilul, este tocmai în aceasta faptul că știința *(„savoir”)* consistă. Și în sumă, aceasta este scurt.

Ceea ce eu spun despre transfer este faptul că eu în mod timid l-am avansat ca fiind subiectul...

un subiect este întotdeauna presupus *(„supposé”)*, nu există subiect bineînțeles, nu există decât presupusul

...presupusul-a ști. Ce anume asta poate prea bine să vrea să spună? Presupusul–a ști–a citi–*în alt mod („autrement” – altfel)*.

În alt modul în chestiune, aceasta este prea bine cel pe care eu îl scriu – eu de asemenea – în modul următor : S(Ⱥ).

În alt mod, ce anume asta vrea să spună?

Este vorba despre marele A acolo, adică despre marele Altul.

Oare în alt mod vrea să spună „*în Alt mod*” decât această bâlbâială pe care o numim psihologie ? Nu !

„*În Alt mod*” desemnează o lipsă: este despre a lipsi *(„manquer” – rata)* în alt mod că este vorba.

„*În Alt mod*” în ocazie, este oare că asta vrea să spună în alt mod decât oricine ?

Este prea bine în aceasta că elucubrația lui Freud este cu adevărat problematică.

A trasa căi, a lăsa urme a ceea ce formulăm, este tocmai asta ceea ce este a învăța, și a învăța nu este nimic altceva de asemenea decât a te învârti în cerc.”

Jacques Lacan - 1978.01.10. Seminarul 25, „Momentul de a conclude”, lecția 4

2014.12.13. Despre dialog

„Admit că limbajul poate servi la o comunicare cu sens *(„sensée” – care este conformă bunului simț, judicioasă și logică)*.

Nu spun că este cazul acestui seminar.

Pentru bunul motiv că această comunicare cu sens, aceasta este dialogul, și că de partea dialogului, nu sunt dotat.

Adaug că nu țin *comunicarea științifică* pentru un dialog, întrucât nu cu sens *(„non-sensée” – nu cu bun sens, nu cu bun simț),* ceea ce este în avantajul său.

Dialogul este rar.

Pentru ceea ce este din producția unui corp nou de vorbitor, el este atât de rar încât el este absent de fapt.

El n-o este de principiu, însă principiul nu se înscrie decât în simbolică.

Este cazul principiului zis al familiei, de exemplu.

Fără îndoială, aceasta a fost presimțit dintotdeauna.

Destul pentru ca *inconștientul* să fi fost ținut pentru știința *(„savoir”)* lui Dumnezeu.

Ceea ce totuși distinge știința zisă *inconștientă* de știința lui Dumnezeu, este că aceasta era considerată cea a binelui nostru.

Ceea ce nu este sustenabil.

De unde întrebarea pe care eu am pus-o, Dumnezeu crede el în Dumnezeu?

Ca de obicei atunci când pun o întrebare, este o întrebare-răspuns.

Iată.”

2024.12.20. Despre simptom

„Să fie lumină!”

Și ce credeți voi că s-a întâmplat?

Lumina a fost!

Este în mod propriu incredibil că aceasta face mai întâi intrare în Scriere.

Aceasta, aceasta este ceea ce eu aș numi un simptom-tip al realului.

Căci aceasta este prea bine din lumina în realul său că s-a făcut deschiderea *(„frayage” – traversare, croire de drum)* științei.

Nu numai, cert, însă între altele.

Voi știți de asemenea că *lumina*, noțiunea de *viteză a sa în mod precis*, *este singură la a ne da din real un absolut măsurabil*.

Și aceasta este din aceeași lovitură faptul că se demonstrează din asta relativitatea.

Ce lovitură de șansă *(„coup de pot” – lovitură de vas)* pentru credincioși decât acest „*incredibil*”!

Totuși aceasta nu suscită în mod forțat la ei, o știm, un gust particular al Luminilor, în sensul *Aufklarung (clarificare, iluminare, cercetare)*.

Nu vă lăsați prea mult impresionați prin această lovitură de șansă.

Pentru a vă repune din asta, constatați doar ceea din ce se clarifică după lovitură:

o totală necunoaștere *(„méconnaissance” – rea cunoaștere, ignoranță, lipsă de știință sau informații pe un subiect precis)* a diferenței radicale a „luminătoarelor”, Lună și Soare, cu privire la zisa lumină.

Ceea ce mă contrariază cel mai mult, aceasta este că accentul pus asupra vorbirii creative merge în sensul meu.

Atât doar, a atribui insuportabilul luminii la vorbire este un pariu *(„gageure” – gaj, provocare)*.

Și asta, nu merge absolut deloc în sensul meu.

Ceea ce inconștientul demonstrează este cu totul altceva, adică faptul că vorbirea este obscurantistă. Eu imput destule răufaceri *(„méfaits ” – rele, fărădelegi)* vorbirii pentru a-i mărturisi aici recunoștință pentru acest obscurantism.

Aceasta este binefacerea sa cea mai evidentă.

Eu deja am punctat *(„pointé” – indicat)*, la primele timpuri ale învățământului meu, funcția în deschiderea *(„frayage”)* simbolicului a acestor licurici pe care îi numim stele. Stelele nu dau multă lumină. Aceasta este totuși de la ele faptul că oamenii s-au luminat *(„éclairés” – clarificat)*, ceea ce le-a permis să găurească *(„percer” – să treacă prin, să traverseze, să facă o deschidere, să descopere)* fericirea pe care ei o resimt din noaptea transparentă.

Obscurantismul propriu vorbirii se redublează din credința la Revelație care impută la Dumnezeu „să fie lumina”. Atunci când asta se triplează din filantropie, și se cvadruplează din progresism, aceasta este noaptea neagră.

Atunci când stelele se sting, asta dă asta: „*Dorința oamenilor este de a se ajuta unii pe alții pentru a fi mai bine”*.

Jacques Lacan - 1980.04.15. Seminarul 27, „Disoluția”, lecția 9.„ Lumina”

2025.01.03. Despre inhibiție

„Însă ce anume este această inhibiție, întrucât la fel de bine noi avem din asta un exemplu: nu există *nimic mai dificil decât să imaginezi Realul*. Acolo pare că noi ne învârtim în cerc și că în această afacere de *țesătură*, *Realul*, este prea bine asta ceea ce ne scapă și este prea bine pentru asta că noi avem *inhibiția*.

Este tocmai abisul între *Imaginar* și *Real*...

dacă atât este că noi putem încă s-o suportăm

...este tocmai abisul între *Imaginar* și *Real* cel care face *inhibiția* noastră.”

Jacques Lacan - 1978.05.09. Seminarul 25, „Momentul de a conclude”, lecția 12

2025.01.24. Despre îndrăgostire

„Noțiunea de *eu („moi”)* pe care Freud a demonstrat-o în mod special în teoria narcisismului în calitate de resort a orice îndrăgostiri *(„énamoration”)* (*Verliebtheit*) și în tehnica rezistenței în calitate de suportată prin formele latente și patente ale denegației (*Verneinung*), acuză în modul cel mai precis funcțiile sale irealizante: miraj și răucunoaștere.”

Jacques Lacan - 1953.09.26. Discurs la Roma și răspunsuri la intervenții

„Pentru a-l înțelege, și este tocmai acolo meritul textului lui Freud, trebuie să înțelegi ceea ce este *Verliebtheit (îndrăgostirea)*, ceea ce este *iubirea*.

Iubirea, pentru atât în mod precis că ea este un fenomen care se petrece la nivelul *imaginarului*, și care, prin raport la *simbolic*, provoacă o veritabilă subducție a *simbolicului*, un fel de anulare, de perturbare a ceea ce este numit în mod propriu vorbind: funcție a *idealului eului*. În sensul că *iubirea redeschide poarta*, cum o scrie în acest text Freud, *ceea ce nu merge acolo cu dosul lingurii*, *la perfecțiune*.”

Jacques Lacan - 1954.03.31. Seminarul 1, „Scrieri tehnice ale lui Freud”, lecția 12

„Noi suntem toți prea bine de acord că iubirea este o formă de suicid.”

Jacques Lacan - 1954.04.07. Seminarul 1, „Scrieri tehnice ale lui Freud”, lecția 13

„Pentru a nu reface întreaga dialectică a investirii narcisice în acest scop, căci cred că totuși ați reținut ceva, vreau pur și simplu să vorbesc de această funcție a relației la altul, care este implicată în ceea ce eu aș numi mirajul „*Verlibtheit*” *(îndrăgostirii)*. Experiența analitică, și învățământul lui Freud... și trebuie să spun vederea cea mai lucidă la aceia dintre analiști care au înțeles-o cel mai bine ceea ce era acolo învățământul lui Freud și cel al experienței noastre ...fac din *iubirea* în calitate de pasiune acel ceva care este în mod esențial al *planului imaginar*, și că, însăși în pasiunea sa, subiectul asumă în mod deliberat printr-un fel de alegere, în sensul a ceea ce putem numi o tentație, în mod esențial, pierderea libertății celui de care el vrea să fie iubit, *iubirea* în sensul dorinței de a fi iubit *este în mod esențial tentativă de captură a altuia în sine însuși*, obiect prins în calitate de obiect. Am insistat acolo deasupra pentru atât cât dacă am vorbit pe lung, pentru prima dată, despre acest fenomen al iubirii narcisice, aceasta este în prelungirea însăși a dialecticii *perversiunii*.

Ceea ce există în dorința de a fi iubit, este în mod esențial acel fapt ca obiectul iubit să fie întru-un fel *prins* ca atare, *alipit, aservit*, în particularitatea absolută a sa însuși ca obiect. Și în acest fel de aspirație care există în dorința de a fi iubit, există *ceva care – este bine cunoscut – se satisface prea puțin din a fi iubit pentru binele său*. Exigența este de a fi iubit atât de departe cât poate merge completa subversie a subiectului într-o particularitate în ceea ce ea poate avea cel mai opac, cel mai de negândit.

Vrem să fim *iubiți pentru tot*, nu doar pentru *eul* nostru, cum o spune Descartes: pentru culoarea părului nostru, pentru maniile noastre, pentru slăbiciunile noastre, *pentru tot*.

Însă în mod invers, ceea ce nu este absolut deloc mai puțin evident este că a iubi – *și eu aș spune în mod corelativ, și din cauza chiar a aceea* – este întocmai a iubi o ființă dincolo de ceea ce ea apare a fi. Darul activ al *iubirii vizează* nu *ființa* în specificitatea sa, ci *în ființa sa*.

...

Este în jurul acestui ceva care la un nimic aproape se învârte într-un sens sau în celălalt, ceea ce dă cheia de altfel la întrebările pe care și le

pune Freud, apropo de transformarea posibilă și subită, în mod precis în *Verliebtheit („îndrăgostire”)*, între *iubire* și *ură*.”

Jacques Lacan - 1954.07.07. Seminarul 1, „Scrierile tehnice ale lui Freud”, lecția 23

„Există enigme în *identificare* și există din asta pentru Freud el însuși întrucât el pare să se uimească de *faptul că regresia iubirii se face atât de ușor în termenii identificării*. Aceasta, alături de texte chiar unde el articulează: *faptul că iubire și identificare* au, într-un anumit registru, în mod propriu vorbind, echivalență, *faptul că fața narcisică a iubirii și supraestimarea obiectului, Verliebtheit (îndrăgostirea), în iubire, aceasta este în mod exact același lucru.”*

Jacques Lacan - 1964.06.17. Seminarul 11, „Fundamente”, lecția 19

„Eu am avut... în timpul său: anul trecut, eu am avut aerul sau poate chiar ceva care ar merita să spunem că eu am răuspus *(„médit – a vorbi de rău, calomnia, critica)* despre iubire, atunci când eu am spus că acest câmp al său – *câmpul lui Verliebtheit (îndrăgostirii)* – aceasta este un câmp totodată în mod profund *ancorat în real*, în regularea plăcerii, și în același timp în mod fundamental narcisic.”

Jacques Lacan - 1964.12.16. Seminarul 12, „Probleme cruciale”, Lecția 3

„Aceasta nu sunt eu cel care va învinge, aceasta este discursul pe care eu îl servesc. Eu tocmai vă voi spune acum pentru ce.

Noi suntem din asta în *regatul discursului științific* și eu o voi face-o simțit.

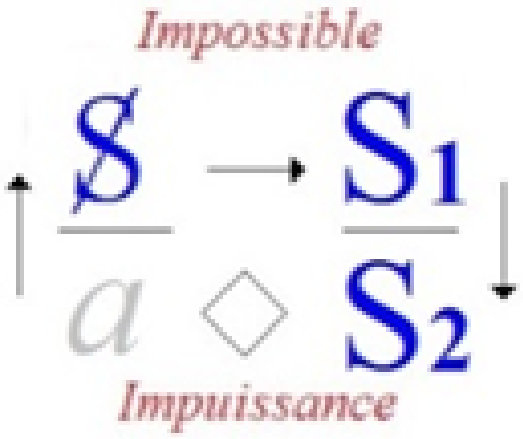

Simțit de acolo unde se confirmă critica mea, mai sus, a *universalului* faptului că „*omul este muritor*”.

Traducerea sa *în discursul științific*, aceasta este *asigurarea-viață*. (*produsul discursului științific este un S2: știință statistică asupra morții)*

Moartea, în *spunerea științifică*, *este afacere de calcul de probabilități*. Aceasta este, în acest discurs, ceea ce ea are din adevăr.

Există totuși, din timpurile noastre, oameni care se refuză la a contracta *o asigurare-viață*. Aceasta este faptul că ei vor despre moarte un alt *adevăr* decât cel pe care-l asigură deja alte *discursuri*:

cel *al stăpânului* de exemplu care, la a-l crede din asta pe Hegel, s-ar fonda din *moartea luată ca risc*,

cel al *universitarului*, care ar juca din *„memoria eternă” a științei*.

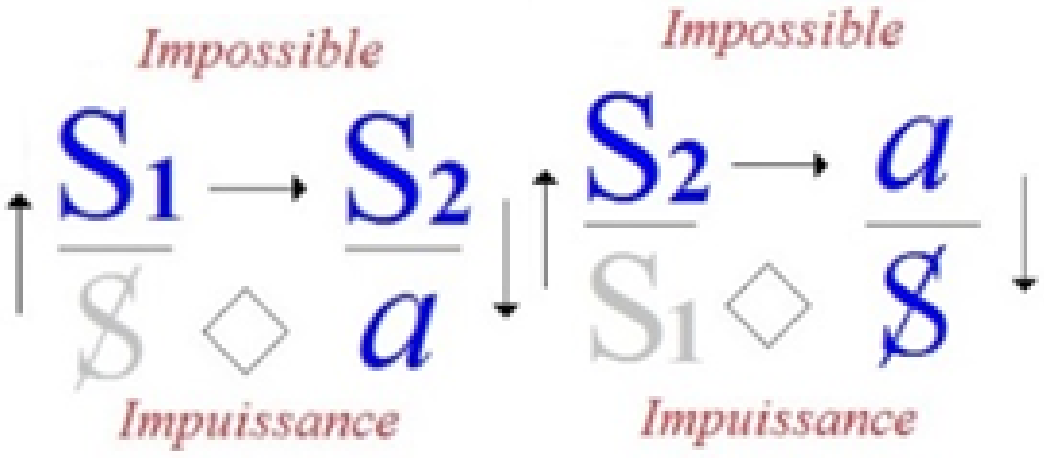

Stăpân Universitar

Aceste *adevăruri* - ca și aceste discursuri - sunt contestate, din a fi contestabile eminamente.

(a în H, $\not S$ în M, S1 în U, → adevărul morții ca „probabilitate”, ca „risc”, ca „memorie eternă” este contestabil)

Un alt discurs a venit la lumina zilei, cel al lui Freud, pentru care moartea, aceasta este iubirea *(cf. Freud: Roma – amor).*

(adevărul morții este iubirea → discursul A închide bucla celorlalte trei (rond al discursurilor) și revelă faptul că iubirea apare la răsturnarea fiecărui discurs)

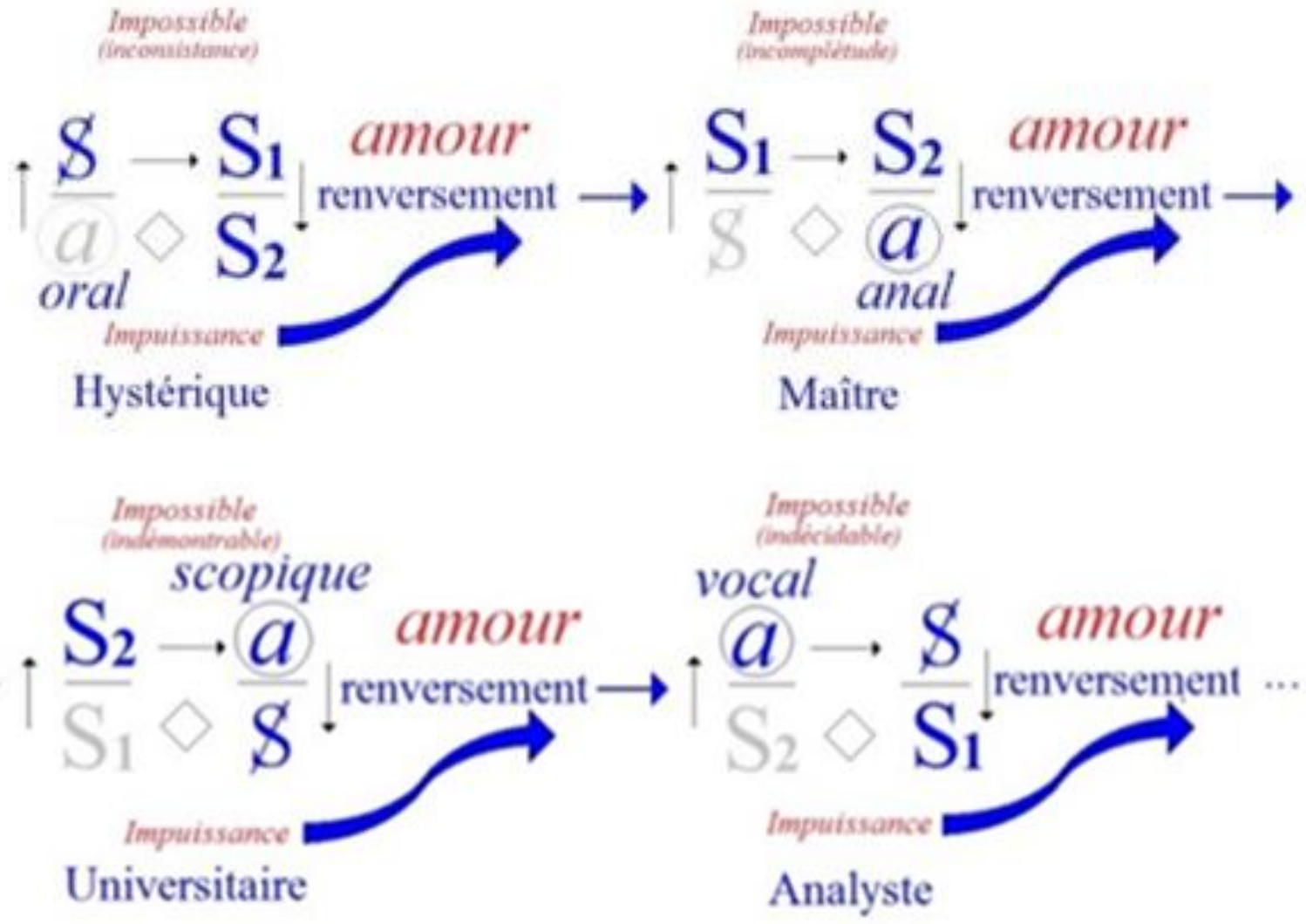

”

Jacques Lacan - 1972.07.14. L’ Étourdit

„Dacă există ceva decepționant în sensul prim pe care l-am evocat în

această dimineață,... nu există nimic mai decepționant decât ceea ce numim raportul sexual.

...

Nu ne-am masacrat niciodată aproapele decât pentru binele său, nu-i așa?

Aceasta nu este totuși pentru nimic faptul că psihanaliza a calificat din ambivalență ceea ce numim în general iubirea: aceasta este întotdeauna din iubire faptul că ucidem aproapele nostru.

Așadar juisarea sadică, asta nu are nimic de-a face cu un fel de joc parodic, ceea ce arată că pentru anumiți este necesar, pentru a face dragoste, de a se ajuta puțin cu imagini.

Și aceasta este în mod natural, ca și toate imaginile, împrumutat la voința divină.

Aceasta este pentru bine faptul că tot asta se face."

Jacques Lacan - 1973.02.04. Excursus

„Aceasta este prea bine pentru asta că celelalte două pasiuni sunt cele care se numesc:

-iubirea, care nu are nimic de-a face – contrar la ceea ce filosofia a elucubrat – cu știința („savoir"),

(filosofia vizează pe Altul, S(Ⱥ)*-ul, pe care ea caută să-l completeze, însă ea nu atinge decât pe a în locul și în loc de* S(Ⱥ))

-și ura, care este prea bine ceea ce are cel mai mult raporturi cu ființa, ceea ce se apropie cel mai mult de asta, ceea ce eu o numesc „a ex-sista-ul". Nimic nu concentrează mai multă ură decât această „spunere" unde se situează ceea ce eu numesc ex-sistența."

Jacques Lacan - 1973.05.15. Seminarul 20, „Încă", lecția 12, „Cercuri de ață"

„Eu nu aș împinge lucrurile mai departe în afară la a indica faptul că ceea ce eu am spus despre ură este ceva ce nu relevă din același plan

din care se articulează dobândirea („la prise” – luarea, cucerirea) științei („savoir”) inconștiente, însă care, în ceea ce este din asta despre subiect, despre subiectul care, voi o remarcați, nu se poate ca el să nu dorească să nu știe prea mult despre ceea ce este din această întâlnire în mod eminent contingentă, ca el să știe puțin în plus, ca de la acest subiect el să meargă la ființa care acolo este prinsă, raportul ființei, al ființei la ființă, chiar foarte departe ca el să fie acest raport de armonie care dintotdeauna...

nu știm prea mult de ce

...ni-l menajează, ni-l aranjează, o tradiție despre care este foarte curios de a constata convergența:

-convergența lui Aristotel care nu vede acolo decât juisarea supremă,

-cu ceea ce tradiția creștină ne reflectă din această tradiție însăși ca și beatitudine, arătând pe acolo împietrirea sa în ceva care nu este cu adevărat decât o înțelegere de miraj.

Întâlnirea ființei ca atare, aceasta este prea bine acolo că prin calea subiectului, iubirea vine să abordeze, atunci când ea abordează...

Eu am pus în mod expres întrebarea: oare nu este pe acolo că apare ceea ce face din ființă, în mod precis ceva care nu se susține decât din a se „rata”?

...

Abordarea ființei, oare nu este tocmai acolo că rezidă ceea ce în sumă se adeverește a fi extrema, extrema iubirii, adevărata iubire, adevărata iubire se varsă („debouche” – ajunge, se destupă) în ură, în mod sigur aceasta nu este experiența analitică cea care a făcut din asta descoperirea: modulația eternă a temelor despre iubire poartă din asta în mod suficient reflexia.”

Jacques Lacan - 1973.06.26. Seminarul 20, „Încă”, lecția 13, „Șobolanul în labirint”

„Aș vrea să vă sugerez aceasta...

întrucât noi am pornit de la două puncte extreme

...eu vă propun, apropo de porunca *iubirii divine*...

pe care am evocat-o ultima dată interpelându-vă pentru a vă spune: „*da sau nu, asta face 2 sau 3?*”, voi vă amintiți poate, în sfârșit, cei ce erau acolo

...așadar eu o modific puțin: ce efect vă face asta dacă eu o enunț „*tu vei iubi aproape-a ta ca pe tine însuți*”?

Asta face totuși să simți ceva, aceasta este faptul că acest precept fondează *abolirea diferenței sexelor*. Atunci când eu vă spun *că nu există raport sexual*, eu nu am spus că sexele se confundă, chiar departe de asta! Fără asta – totuși – cum aș putea eu chiar spune *că nu există raport sexual*, ce anume asta ar vrea să spună? Este important de situat. Voi nu ați făcut-o cu siguranță încă!

Așa, pentru a o situa într-un mod exact, eu fac o mică remarcă, întrucât azi mă comentez: *nu există raport sexual*, aceasta este din același ordin ca și ceea ce am concluzionat din a doua mea conferință, *cea care nu a fost chiar așa de înțeleasă*.

Am vorbit mult despre *ocult*...

și credeți-o prea bine, eu mă pun la același loc

...am vorbit mult despre *ocult* însă punctul important... au fost unul sau doi care au remarcat-o

...este faptul că eu am spus că nu există *inițiere*.

Este același lucru cu a spune: *nu există raport sexual*. Ceea ce nu vrea să spună că *inițierea*, asta ar fi raportul sexual, căci nu este suficient ca două lucruri să nu existe pentru ca ele să fie aceleași! Ce mai... ”

Jacques Lacan - 1973.12.18. Seminarul 21, „Incredulii rătăcesc”, lecția 4

„Întrucât... cel puțin dacă ceea ce v-am făcut remarcat are ceva accent, accent care vă emoționează ...transferul revelă adevărul iubirii și în mod precis în aceasta că el se adresează la ceea ce am enunțat din „*subiectul presupus a ști*”.

Jacques Lacan - 1974.04.23. Seminarul 21, „Incredulii rătăcesc”, lecția 12

„Faptul că la animal trebuie prea bine să constatăm că *juisarea falică*, oricare ar fi, nu are aceeași *prevalență*, nu are aceeași greutate, aceeași greutate într-un fel de opoziție care există cu privire la *juisarea* în calitatea în care două corpuri juisează *unul de altul*, este tocmai acolo falia prin care se aruncă în abis *(„s'abîme” – se degradează, „abîme” – abis)*, dacă o putem spune, în experiența analitică tot ceea ce se ordonează din *iubire*. Faptul că dacă o vorbim – așa cum am spus-o, am evocat-o anterior – faptul că dacă o vorbim despre nod, aceasta este a face aluzie la îmbrățișare, la strângere.”

Jacques Lacan - 1974.05.21. Seminarul 21, „Non-credulii rătăcesc”, lecția 14

„Pentru moment, să încercăm prea bine să sesizăm ceea ce analiza a revelat ca adevăr: aceasta este faptul că *iubirea*...

despre care am vorbit adineaori

...*iubirea se poartă spre subiectul presupus a ști*.

Și atunci ce anume ar fi inversul a ceea asupra ce eu am interogat *relația de știință* (x R y)?

Ei bine, asta ar fi faptul că partenerul în ocazie, este purtat prin acest fel de *mișcare („motion” – impulsie)* pe care o calificăm din *iubire*.

Însă dacă *x*-ul relației care ar putea să se scrie ca și sexuală, aceasta este semnificantul, în calitatea în care el este branșat asupra *juisării falice*, noi trebuie totuși din asta să tragem consecința.

Consecința este asta: dacă inconștientul este prea bine ceea a ce eu v-am spus azi suportul, adică: *o știință*, aceasta este că tot ceea ce am vrut să vă spun în acest an apropo de *non credulii care rătăcesc*, asta vrea să spună că „*cine nu este îndrăgostit de inconștientul său rătăcește*”.

Asta nu spune nimic contra secolelor trecute.

Ei erau tot atât cât și ceilalți, îndrăgostiți de inconștientul lor, și deci ei nu au rătăcit.

Pur și simplu, ei nu știau unde ei mergeau, însă pentru a fi îndrăgostiți de inconștientul lor, ei o erau!

Ei își imaginau că aceasta era *cunoașterea*.

Căci nu este nevoie *să te știi îndrăgostit de inconștientul tău* pentru a nu rătăci, nu trebuie decât să te lași făcut, să fii credul din asta.

Pentru prima dată în istorie, vă este posibil vouă să rătăciți, adică *să refuzați să iubiți inconștientul vostru*, întrucât în sfârșit voi știți ceea ce aceasta este: o știință, o știință enervantă *(„emmerdant” – plictisitoare)*.

Însă este poate în această *rătăcire („erre”) (e, doi r, e)*...

voi știți, acest truc care trage, acolo, atunci când nava se lasă balansată

...este poate acolo faptul că noi putem paria *să regăsim Realul puțin mai mult* în suită, să ne dăm seama că *inconștientul* este poate, fără îndoială, dizarmonic, însă că poate el ne duce la puțin mai mult din acest *Real* decât la *acest foarte puțin de realitate* care este a noastră, cea a fantasmei, faptul că el ne duce dincolo: la *purul Real*.”

Jacques Lacan - 1974.06.11. Seminarul 21, „Incredulii rătăcesc”, lecția 15

„Voi aveți un corp, de unde procedă imaginarul vostru. Voi ați apărut din acest lucru fabulos, în mod total imposibil, care este linia *(„la lignée” – linia de sânge, liniația, filiația, descendența, familia, neamul)* generatoare, voi v-ați născut din doi germeni care nu aveau nici un motiv de a se conjuga, dacă nu este această nebunie *(„loufoquerie” – act sau cuvânt extravagant, cu o parte incoerentă, stranie însă totuși mai degrabă nostimă)* pe care am convenit de a numi *iubire*. *Ei fac iubirea („ils font l'amour” – ei fac dragoste)* – în numele a ce, mare dumnezeule?

Aceasta este într-atât de patent încât a existat totuși un mic vârf *(„pointe”)* de sens la a se manifesta în mod franc *(„franchement” – sincer, serios)* la nivelul simbolicului. Ne-am dat seama că iubirea, asta

nu se susține decât din aceasta – *Iubește aproapele tău* – nimeni nu știe cine anume el este, în mod natural – *ca și pe tine însuți*. Însă în numele a ce vrei tu să te iubești pe tine însuți?

Aceasta este întocmai acolo că se întâlnește fenomenul în mod absolut fabulos, care se realizează din aceasta, faptul că omul – este tocmai acolo deasupra că eu am încercat să fac prima mea deschidere *(„frayage”)* – iubește imaginea sa ca și ceea ce îi este cel mai aproape, adică acest corp al său. Pur și simplu, corpul său, el nu are din asta în mod strict nici o idee. El crede că aceasta este eu. Fiecare crede că aceasta este sine. Aceasta este o gaură. Și apoi în afară, există imaginea. Și cu această imagine, el face lumea.”

Jacques Lacan - 1974.11.30. „Fenomenul Lacanian”. Conferință, pronunțată la Centrul universitar mediteranean (C.U.M.) din Nice

„...faptul că nu există decât creație; de fiecare dată când noi avansăm un cuvânt, noi facem să apară din neant *ex nihilo* un lucru, aceasta este soarta noastră de ființe umane, este tocmai pentru asta că noi nu facem dragoste, în afară de excepție, cu o femeie dintr-un timp la altul, însă că noi facem dragoste cu Lucrul.”

Jacques Lacan - 1975.04.13. Zile de studiu ale cartelelor Școlii freudiene. Ședință de închidere

„Nodul *bo* este asta, este sancțiunea faptului că Freud face totul să țină pe *funcția tatălui*.

Nodul *bo* nu este decât traducerea a aceasta: este faptul că – așa cum mi se-o reamintea ieri seară – iubirea...

și pe deasupra pieței iubirea pe care o putem califica drept eternă

...este ceea ce se raportează la funcția tatălui, cea ce se adresează lui în numele a acestui fapt că tatăl este purtător al castrări.

Este ceea ce Freud cel puțin avansează în *Totem și Tabu*, adică în referința la prima hoardă:

aceasta este în măsura unde fii sunt privați de femeie faptul că ei iubesc tatăl.

Aceasta este într-adevăr ceva absolut singular și uluitor, și pe care singură îl sancționează *intuiția* lui Freud.

Însă despre această *intuiție*, la această *intuiție*, eu încerc să dau un alt corp, în mod precis în al meu nod *bo* care este atât de bine făcut pentru a evoca „*Muntele Neubo*” unde cum se zice „*Legea*”...

„*Legea*” care nu are absolut nimic de-a face cu legile lumii reale, legile lumii reale fiind de altfel o problemă care rămâne absolut întreagă deschisă

...„*Legea*” în ocazie, este pur și simplu „*Legea iubirii*”, adică perversiunea.

Jacques Lacan - 1976.05.11. Seminarul 23, „Sfântomul”, Lecția 11. Scrierea egoului

„...Ceea ce practica noastră revelă, ne revelă, este că știința, știința inconștientă are un raport cu iubirea.”

Jacques Lacan - 1977.02.26. Despre isterie

„Dorința are un sens, însă iubirea așa cum deja am făcut stare în seminarul meu despre *Etică*, așa cum iubirea curtezană o suportă, asta nu este decât o semnificație.”

Jacques Lacan - 1977.03.15. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 9

„*Există Unul,* dar nu există nimic altceva *(„d'autre” – din altul)*.

Unul – am spus-o – *Unul* dialoghează absolut singur, întrucât își primește propriul mesaj sub o formă inversată.

Aceasta este el cel care știe, și nu *presupusul a ști*.

Eu am avansat de asemenea acest ceva care se enunță din *Universal*, și aceasta pentru a-l nega: am spus „*că nu există toți*”.

Aceasta este prea bine în ce *femeile* sunt mai bărbat decât bărbatul.

Ele sunt *nu-toate*, am spus eu.

Acești „*toți*” deci, nu au nici o trăsătură comună.

Ei o au totuși pe aceasta, *singura trăsătură comună: trăsătura* pe care am spus-o *unară*.

Ei se confortează din *Unul*.

Există Unul, eu am repetat-o adineaori pentru a spune că *există Unul* și nimic altceva.

Există Unul însă asta vrea să spună că există totuși *sentiment*.

Acest sentiment pe care eu l-am numit – după unarități – pe care eu l-am numit suportul, suportul a ceea ce trebuie prea bine ca eu să recunosc: *ura („la haine”)*, în calitatea în care această ură este rudă a *iubirii*.”

Jacques Lacan - 1977.05.10. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”„ lecția 11

2025.01.31. Despre memorie

Asta nu este absolut deloc un motiv pentru ca să credem că psihanaliza duce la „*a scrie memoriile sale*”.

Aceasta este întocmai pentru că nu există memorie a unei psihanalize faptul că eu sunt atât de încurcat *(„embarrassé” – oprit sau jenat de un obstacol, incert, perplex, deranjat, incomodat).*

Nu există memorie, asta nu vrea să spună că nu există memorie interesată în această afacere.

Însă „a scrie memoriile sale”, aceasta este o altă afacere. Totul stă acolo pe o metaforă, adică faptul că ne imaginăm că memoria, aceasta este ceva care se imprimă, dar nimic nu spune că această metaforă este valabilă.

În al său *Proiect: Entwurf*, Freud articulează în mod foarte precis,

impresia a ceea ce rămâne în memorie.

Aceasta nu este un motiv pentru că noi știm că animalele își amintesc, pentru ca să fie din asta la fel pentru om.

Ceea ce eu enunț în orice caz, aceasta este că invenția unui semnificant este ceva diferit de memorie.

Aceasta nu este faptul că un copil inventează acest semnificant: el îl primește.

Și aceasta este chiar asta ceea ce ar valora să facem din asta mai mult.

Pentru ce nu am inventa un semnificant nou? *Semnificanții* noștri sunt întotdeauna primiți.

Un semnificant de exemplu care nu ar avea – ca și Realul – nici un fel de sens...

Nu știm, asta ar fi poate fecund.

Asta ar fi poate fecund, asta ar fi poate un mijloc, un mijloc de siderare în orice caz.

Asta nu este faptul că nu încercăm. Aceasta este chiar în asta faptul că însăși cuvântul de spirit consistă: asta consistă la a se servi de un cuvânt pentru un alt uzaj decât cel pentru care el este făcut.

...

Lăsați-mă să vă spun: nu puteți fi niciodată siguri că o amintire nu este o amintire-ecran. Adică o amintire care blochează drumul a ceea ce eu pot repera în inconștient, adică prezența – rana – limbajului. Nu știm niciodată; o amintire așa cum este ea în mod imaginar retrăită – ceea ce este o amintire-ecran – este întotdeauna suspectă. O imagine blochează întotdeauna adevărul. Folosesc aici termeni pe care orice analist îi cunoaște. Conceptul însuși de amintire-ecran arată neîncrederea analistului cu privire la tot ceea ce memoria gândește că ea reproduce. Ceea ce numim, în mod strict vorbind, memorie este întotdeauna suspect. În mod incidental, este tocmai pentru ce Freud s-a lovit de faimoasa traumă originară. Cazul omului cu lupi este atât de lung doar pentru că Freud încearcă în mod disperat să facă ceva clar și nu poate

ști dacă Omul cu lupi nu raportează, despre copulația părinților săi, decât o amintire-ecran. O traumă este întotdeauna suspectă.

...

Însă noi am accentuat dintotdeauna că din acest traiect iese ceva definit ca *o pierdere*, și că este aceasta ceea ce desemnează *litera* care se citește ca fiind *obiectul(a)*.

Bineînțeles noi nu am fost fără a desemna punctul de unde noi extragem această funcție a *obiectului pierdut*: din discursul lui Freud despre sensul specific al *repetiției* la ființa vorbitoare.

Căci nu e deloc nu contează ce efect biologic de memorie despre care este vorba în *repetiție*.

Repetiția are un anumit raport cu ceea ce, din acest subiect și din această știință, este limita care se numește *juisare*.

Este tocmai pentru ce este despre o articulare logică faptul că este vorba în formula „*Știința este juisarea Altuia*".

A Altuia, bineînțeles pentru atât – căci nu este nici un Altul – pentru atât cât l-*a făcut să apară ca și câmp intervenția semnificantului*.

Fără îndoială îmi veți spune că acolo noi ne învârtim întotdeauna în cerc:

semnificantul, Altul, știința,

semnificantul, Altul, știința...

Și este prea bine acolo faptul că termenul *juisare* ne permite să arătăm *punctul de inserție* al aparatului, și fără îndoială...

ieșind din ceea ce este din asta în mod autentic despre ceea ce este recognoscibil ca și *știință*

... să ne raportăm la limite, la în afară-câmpul, cel pe care vorbirea lui Freud îndrăznește să-l înfrunte, atunci când din tot ceea ce aceasta articulează rezultă – rezultă ce? - nu știința, ci *confuzia*, căci din confuzie ea *(vorbirea lui Freud)* ne-a purtat la a trage reflecție și, întrucât este vorba despre limite, la a ieși din sistem.

...

Și în lipsă de imagini, se întâmplă că simboluri nu vin la lumina zilei. Și în general aceasta este mai degrabă deficiența simbolică cea care este *gravă*, cea care este *critică*. Imaginea ne vine dintr-o creație în mod esențail simbolică, adică dintr-o mașină cea mai modernă dintre mașini, adică din ceva, despre care fiecare știe aici că aceasta este mult mai *periculoasă* pentru om decât boma atomică: *mașina de calculat*. Vi se-o spune, voi o înțelegeți, și bineînțeles voi nu credeți acolo: *mașina de calculat are o memorie*. Nimeni nu vă va face să credeți că o *mașină are o memorie*.

Aceasta vă amuză faptul de a spune asta, însă voi nu credeți că ea are *o memorie*. Dezînșelați-vă: ea are totuși *o memorie*. Cel puțin ea are un mod și o modalitate de memorie care este destinată la a ne face în mod amuzant să reflectăm și în mod absolut să punem în chestiune și în cauză toate imaginile pe care ni le dăduserăm nouă, în prezent, despre memorie.

2025.02.21. Despre sfințenie

La a spune adevărul nu există din Sfânt-în-sine, nu există decât dorința de a perfecta *(„fignoler” – a face ceva cu grijă, a îngriji, a ameliora)* din asta ceea ce numim calea, calea canonică. De unde o ptomăm *(„l’on ptôme” – o cădem)* în ocazie în canonizarea Bisericii, care din asta cunoaște un capăt la aceasta că ea se reconică *(„s’y reconique”)* acolo, însă faptul că se f... *(„se f...” – își bagă)* degetul în ochi în toate celelalte cazuri.

Căci nu există din cale canonică pentru sfințenie, în ciuda vrerii sfinților, nu o cale care îi specifică, care face din Sfinți o specie. Nu există decât scabostrația *(„scabeaustration”)*; însă castrarea escaboului *(„escabeau” – scaun mic fără brațe și spate, taburet, scară mică portativă)* nu se împlinește decât din escapadă. Nu există sfânt decât la a nu vrea s-o fie, decât la sfințenie acolo a renunța.

2025.02.28. Despre un capăt de real

Adevăratul *Real* implică absența legii. *Realul* nu are din ordine. Și aceasta este ceea ce eu vreau să spun, spunând că singurul lucru pe care – poate – eu voi ajunge într-o zi la a articula în fața voastră, aceasta este ceva ce privește ceea ce eu am numit „*un capăt de Real*”.

...

Voi ajunge eu oare să vă spun – ar trebui ca aceasta să nu fie doar un vis – voi ajunge eu să vă spun ceea ce s-ar numi „*un capăt de Real*”, în sensul propriu a cuvântului „*capăt*” *(„bout” – parte la extremitatea unui obiect sau care garnisește această extremitate, „le bout des doigts” – vârful degetelor)*, pe care l-am precizat adineaori.

Pentru moment, putem spune că Freud el însăși nu a făcut decât din rezonabil *(„sensé”)*, și că asta mi-a luat orice speranță.

Aceasta nu este pentru atât un motiv, nu pentru ca eu să o sper, însă pentru ca eu să o fac în mod real într-o zi.

...

Bineînțeles, idealul matemului este că totul se corespunde. Este prea bine în ce matemul – la *Real* – îi adaugă în plus *(„rajoute” – pune în plus, adună)*.

Căci contrar la ceea ce se imaginează – nu știm de ce – aceasta nu este sfârșitul *(„la fin” – moartea, scopul, sfârșitul, capătul)* Realului.

Așa cum eu am spus-o adineaori, noi nu putem atinge decât „*capete de Real*”.

Realul – cel despre care este vorba în ceea ce numim *gândirea mea* – *Realul* este întotdeauna *un capăt, un cotor („trognon” – cocean, ceea ce rămâne dintr-un fruct, dintr-o legumă, după ce a fost îndepărtată partea comestibilă)*.

Un *cotor* cert în jurul căruia gândirea brodează, însă stigmatul său, la acest *Real* ca atare, aceasta este de a nu se relega la nimic. Este cel puțin așa că eu concep *Realul*.

Și micile sale emergențe istorice... a fost o dată, un numit Newton care a găsit un capăt de *Real*, asta a futut *(„foutut” - făcut)* în mod murdar

credințele la toți cei care gândeau, și anume la un anumit Kant, și despre care putem spune că din Newton el a făcut o boală.

Și de altfel toată lumea, toate ființele gânditoare ale epocii au făcut din asta una, fiecare în modul lor.

Asta a plăcut, nu doar asupra bărbaților, însă și asupra femeilor.

Madame du Chatelet a scris o întregă cărticică despre *Newtonian System*, unde asta bate câmpi mult *(„déconne à plein tuyaux”)*.

Aceasta este totuși extraordinar faptul că atunci când atingem un capăt de *Real*, asta face acest efect.

Însă aceasta este tocmai de acolo că trebuie pornit. Aceasta este semnul însuși a faptului că am atins *cotorul („trognon”)*.

Eu încerc să vă dau un capăt de *Real*, apropo de ceea în ce, în pielea a ce noi suntem, adică pielea acestei istorii incredibile, în sfârșit, care este specia umană, și eu vă spun că nu există raport sexual, însă aceasta este broderie.

Aceasta este broderie pentru că asta participă din *da sau nu*.

Din momentul în care eu spun „*nu există*” aceasta este deja foarte suspect.

Aceasta este suspect de a nu fi cu adevărat *un capăt de Real*.

Stigmatul *Realului* aceasta este de a nu se relega la nimic. Eu deja am spus asta adineaori.

Acolo unde ne recunoaștem, aceasta este doar în ceea ce avem.

Nu ne recunoaștem niciodată...

aceasta este implicat prin ceea ce eu avansez, aceasta este implicat prin faptul recunoscut de Freud că există din Inconștient

...nu ne recunoaștem niciodată în ceea ce suntem. Aceasta este primul pas al psihanalizei.

Pentru că ceea ce suntem, este din ordinul – atunci când suntem bărbat – este din ordinul copulației, adică a ceea ce deturnează numita *copulație* în nu mai puțin zisa – și în mod semnificativ – în nu mai puțin zisa *copulă* constituită prin verbul *a fi*.

Limbajul găsește, în inflexiunea sa spre *copulă*, proba că el este o cale de detur, în mod absolut *„vezică” („vessie”)*, adică obscură. Și obscur nu este acolo decât o metaforă, pentru că dacă noi am avea un capăt de *Real*, noi am ști că lumina nu este mai mult obscură decât tenebrele, și invers.

Metafora „*copulă*” nu este o probă în sine. Aceasta este modul pe care îl are *inconștientul* de a proceda. El nu dă decât *urme*. Și niște urme, nu doar care se șterg absolut singure, însă pe care orice discurs tinde la a le șterge, discursul analitic ca și celelalte.

Voi înșivă nu veți visa decât la a șterge *(„gommer”)* urmele din al meu din discurs, întrucât aceasta este eu cel care – acest discurs – l-a început prin a-i da statutul său, statutl său pornind din „*a face seamăn*” din *obiectul(a)*:

...

Atunci, singura scuză...

pentru că în adevăr, eu am nevoie de scuze. Eu am nevoie de scuze cel puțin în ochii mei

...singura scuză pe care eu o am, de a vă spune ceva azi, aceasta este că asta va fi cu *sens („sensé” – cineva care are bun simț (sens), logic, lucid, perspicace, înțelept, ceva care este conform bunului simț (sens), judicios, rezonabil, rațional)*.

Mijlocind ce eu nu voi realiza ceea ce eu aș vrea – și voi veți vedea că eu voi clarifica asta – ceea ce eu aș vrea aceasta este a vă da un *capăt („bout” – bucată, vârf)* – asta nu se poate numi altfel – *un capăt de Real*.

Eu sunt din asta redus la a-mi spune că există din *cu sens („sensé”)* care poate servi în mod provizoriu, însă acest provizoriu este fragil.

Eu vreau să spun că eu nu sunt sigur de cât timp asta va putea servi. Iată.

2025.03.07. Despre orientare

De unde vine focul? Focul, aceasta este *Realul*. Asta pune foc la tot, *Realul* spun... Însă aceasta este un foc rece.

Focul care arde este o mască, dacă pot spune, a *Realului*. *Realul* este de căutat de cealaltă parte, de partea lui zero absolut.

Am ajuns acolo, totuși la asta. Nici o limită la ceea ce putem imagina ca și înaltă temperatură. Nici o limită imaginabilă pentru moment. Singurul lucru care există din *Real*, aceasta este limita josului. Este tocmai asta ceea ce eu numesc ceva orientabil. Este tocmai pentru ce *Realul* o este.

Există o orientare, însă această orientare nu este un sens. Ce anume asta vrea să spună?

Asta vrea să spună că eu reiau ceea ce am spus ultima dată, sugerând faptul că *sensul*, aceasta este poate orientarea, însă orientarea nu este un *sens*, întrucât ea exclude singurul fapt al copulației *Simbolicului* și *Imaginarului* în care consistă *sensul*. Orientarea *Realului*, în ternarul meu pentru mine, *forclude sensul*.

Eu spun asta pentru că mi s-a pus întrebarea ieri seară de a ști dacă existau alte forcluziuni decât cea care rezultă din forcluziunea *Numelui-Tatălui*. Este prea bine cert faptul că forcluziunea, asta are ceva mai radical.

Întrucât *Numele-Tatălui* aceasta este ceva, în cele din urmă, lejer. Însă este cert că aceasta este tocmai acolo că asta poate servi, la locul forcluziunii sensului prin orientarea *Realului*, ei bine noi nu suntem din asta încă acolo.

Trebuie să ne *spargem*, dacă pot spune, la un nou *Imaginar* privind *sensul*.

...

Și în sumă, a ne da seama că aici aceasta este orientarea – orientarea menținută a acestui obiect – orientarea menținută cea care se opune, care diferențiază, de ceea în ce el poate fi spus a avea „*aceeași prezentare*”. Aceasta ne permite să distingem diferența a ceea ce eu am

numit adineaori *Realul* ca și marcat de falsitate, de ceea ce este din asta din *adevărat*. Nu este *adevărat* decât ceea ce are un *sens*.

Care este relația *Realului* la *adevărat*?

Adevăratul despre *Real*, dacă eu pot să mă exprim astfel, aceasta este că *Realul, Realul* cuplului aici, nu are *niciun sens*.

Aceasta joacă asupra echivocului cuvântului *sens*.

Care este raportul *sensului* la ceea ce aici se scrie ca și *orientare*?

Putem pune întrebarea, și putem sugera un răspuns, aceasta este adică faptul că aceasta este timpul.

Importantul este aceasta: este faptul că noi facem să joace în ocazie un cuplu spus colorat, și că aceasta nu are *niciun sens*. Aparența culorii este ea din *vedere*, în sensul unde eu ma distins-o, sau din *privire*?

Este aceasta *privirea* sau *vederea* cea care distinge *culoarea*?

Aceasta este o întrebare pe care pentru azi eu o voi lăsa *în suspans*.

2025.03.21. Despre imposibil

Eu mă voi limita la punctele esențiale ale acestei corelații cu scopul de a răspunde la chestiunea care ne preocupă: cum anume a da seama de acest fapt teoretic că subiectul este imposibil și totuși numit și mai mult decât numit, contează *(„compte” – socotește, numără)* pentru unu (fie el unu în plus, sau unu în minus)?

Cum anume acest lucru evaziv *(„fuyante” – insesixabil, instabil, fugace, fugitiv, fugind)* care este subiectul poate fi el fixat cu un semnificant?

Apropierea cu definiția lui zero furnizată de Frege este aici clarificatoare: acesta este un număr dotat din două proprietăți pe de-o parte, el desemnează conceptul unui obiect imposibil, nu cu privire la realitate, ci la adevăr pentru că non-identic la sine, și pe de altă parte – prin raport la suita numerelor – zero contează ca și unu. Zero se definește așadar în calitate de concept al *imposibilului* și în calitate de

element ocupând un loc în succesiunea numerică.

...

Inconștientul *este Simbolicul* și este tocmai în aceasta că el ține la Real. El ține la Real și chiar îl comandă. Este tocmai în aceasta faptul că limbajul guvernează Realul.

Este prea bine pentru asta că eu enunț că Realul este imposibilul: este absolut imposibil ca limbajul să guverneze Realul.

Este în mod egal imposibil ca ceva să se prezinte ca și non orientabil; este tocmai ceea ce m-a antrenat la *a simboliza* prin ceea ce numim o bandă Moebius ceea ce este din asta din inconștient.

În inconștient suntem *dezorientați*.

...

Este absolut imposibil să înțelegi ceea ce a vrut să spună Freud în „*Interpretarea viselor*". Este prea bine ceea ce m-a făcut – trebuie prea bine s-o spun – *să delirez* atunci când eu am introdus lingvistica în ceea numim aluat foarte eficace, cel puțin o presupunem, și care este analiza.

...

Este prea bine aceeași întrebare care se pune nouă asupra subiectului de a ști distanța unde este limba de logică. Limba ex-sistă logicii, însă cum anume inconștientul o știe el? Cum anume se orientează el acolo în funcție de real, real din care distanța face parte? Nici o altă definiție – eu am hazardat asta – a realului decât imposibilul. Aceasta este din ordinul definiției, și definiția, asta nu are nimic de-a face cu adevărul. Adevărul, eu mi-am permis să avansez că nu putem să-l spunem. Este totuși nostim că există oameni denumiți analiști care se sforțează să facă să spună la ceea ce numim analizanții lor – (este așa cel puțin că eu îi desemnam) care se sforțează să le facă să spună adevărul. Adevărul este în mod strict imposibil a spune.

...

Este prea bine astfel că se prezintă faimosul inconștient. Acest inconștient, el este în cele din urmă imposibil să-l înțelegi. El nu reprezintă... eu am vorbi adineaori despre paradoxuri ca fiind

reprezentabile, adică desenabile ...nu există desen posibil al inconștientului.

...

Pe scurt, trezirea, asta este *Realul* sub aspectul său de *imposibil*.

...

Trebuie să accepți condițiile mentalului în primul rang al cărora este debilitatea, ceea ce vrea să spună imposibilitatea de a ține un discurs contra căruia să nu existe obiecție, mentală, întocmai. Mentalul, este discursul. Facem ce putem mai bine pentru a aranja ca discursul să lase urme.

...

De unde eu am desemnat din „pasă" *(„la passe" – pasa, trecerea)* această punere la probă a istorizării analizei, păzindu-mă, această pasă, de a o impune tuturor pentru că nu există din „toți" în ocazie, ci din împrăștiați dezasortați. Eu am lăsat-o la dispoziția celor ce se riscă să mărturisească cel mai bine de adevărul mincinos.

Eu am făcut-o din a fi produs singura idee conceptibilă a obiectului, cea a cauzei dorinței, adică a ceea ce lipsește.

Lipsa lipsei face Realul, care nu scoate decât acolo, dop. Acest dop care suportă termenul de imposibil, despre care puținul pe care noi îl știm în materie de Real, arată antinomia la orice aparență de adevăr.

...

Și chiar că în ocazie eu o subliniez. Eu vorbesc despre *Real* ca și *imposibil* în măsura unde eu cred întocmai că *Realul*...

în sfârșit... „*eu cred*": dacă aceasta este simptomul meu, spuneți-mi-o

...unde eu cred că *Realul* este, trebuie prea bine s-o spui, fără lege.

...

Pulsiunea de moarte este *Realul* în calitatea în care el nu poate fi gândit decât ca și *imposibil*, adică faptul că de fiecare dată când el arată capătul nasului său, el este *ingândibil („impensable"- de negândit)*.

A aborda la acest *imposibil* nu ar ști să constituie o speranță.

Întrucât acest *ingândibil* este moartea, din care este fundamentul *Realului* faptul că ea nu poate fi gândită.

...

Numărul trei este de demonstrat ca și ceea ce este, dacă este Realul, adică imposibilul. Este cel mai dificil fel de demonstrație. Ceea ce vrem să demonstrăm trece de acolo din spunere, trebuie ca aceasta să fie imposibil, condiție exigibilă pentru Real. El ex-sistă ca și imposibil. Încă trebuie s-o demonstrezi *(„démontrer")*, nu doar s-o monstrezi *(„montrer" – arăți)*! S-o demonstrezi relevă de Simbolic.

...

Realul, trebuie să concepi faptul că: aceasta este expulzatul sensului.

Aceasta este imposibilul ca atare.

Aceasta este aversiunea *(„l'aversion", consonează cu „la version" – versiunea) (L, apostrof)* sensului

Aceasta este de asemenea, dacă voi vreți, aversiunea sensului în anti-sens și ante-sens.

Aceasta este șocul în retur al *Verbului*, în calitatea în care *Verbul* nu este acolo decât pentru *asta*.

...

Unul sensului nu se confundă cu ceea ce face 1 al *semnificantului*.

Unul sensului este ființa, ființa specificată din *inconștient*, în calitatea în care el *ex-sistă*, în care el *ex-sistă* cel puțin corpului.

Căci dacă există un lucru frapant, aceasta este că el *ex-sistă* în dis-cord.

Nu există nimic în inconștient – dacă el este făcut așa cum eu v-o enunț – care la corp să facă *acord*: inconștientul este *discordant*.

Inconștientul este ceea ce, din a vorbi, determină subiectul în calitate de *ființă*, însă *ființă* de tăiat *(„rayer" – șters, barat)* din această metonimie, din care „*eu*" *(„je")* suportă dorința, în calitatea în care pentru absolut totdeauna imposibil la a spune ca atare.

Dacă eu spun că *micul(a)* este ceea ce cauzează dorința, asta vrea să spună că el nu este din asta obiectul.

El nu este din asta complementul direct nici indirect, ci doar această cauză care...

pentru a juca din cuvânt așa cum eu am făcut-o în primul meu Discurs din Roma

...această cauză („cause”) care cauzează („cause”) întotdeauna.

Subiectul este cauzat de un *obiect* care nu este notabil decât dintr-o scriere, și este prea bine în aceasta că un pas a fost făcut în teorie. Ireductibilul a aceasta – care nu este efect de limbaj, căci efectul limbajului este παθείν [pathein] – aceasta este pasiunea corpului.

...

Freud, căzând în coș, ne povestește că Eros, aceasta este tendința spre Unul. Este întocmai acolo că este toată problema – realul, el, el este frumos și bine doi. Pornind de acolo, este în mod absolut clar că realul, așa cum eu o exprim, aceasta este întocmai imposibilul. Adică, imposibilul a ceea ce ar da un sens la acest raport spus sexual.

...

Voi aveți un corp, de unde procedă imaginarul vostru. Voi ați apărut din acest lucru fabulos, în mod total imposibil, care este linia *(„la lignée” – linia de sânge, liniația, filiația, descendența, familia, neamul)* generatoare, voi v-ați născut din doi germeni care nu aveau nici un motiv de a se conjuga, dacă nu este această nebunie *(„loufoquerie” – act sau cuvânt extravagant, cu o parte incoerentă, stranie însă totuși mai degrabă nostimă)* pe care am convenit de a numi *iubire*. *Ei fac iubirea („ils font l'amour” – ei fac dragoste)* – în numele a ce, mare Dumnezeule?

...

Celor trei poziții imposibile ale lui Freud, guvernământ, educație, psihanaliză, aș adăuga o a patra, știința. Cu această mențiune, că savanții nu știu că poziția lor este insustenabilă.

...

Numesc simptom tot ceea ce vine din real. Și realul este tot ceea ce nu merge, ceea ce nu funcționează, ce face obstacol la viața omului și la

afirmarea personalității sale. Realul revine întotdeauna la același loc, îl găsim întotdeauna acolo cu aceleași manifestări. Oamenii de știință au o frumoasă formulă: că nu există nimic imposibil în real. Trebuie un sacru tupeu pentru afirmații de acest gen, sau prea bine așa cum o bănuiesc, ignoranța totală a ceea ce facem și a ceea ce spunem.

Realul și imposibilul sunt antitetice; ele nu pot merge împreună. Analiza împinge subiectul spre imposibil, ea îi sugerează să considere lumea așa cum ea este cu adevărat, adică imaginară și fără nici un sens. În vreme ce realul, ca o pasăre vorace, nu face decât să se hrănească din lucruri de bun simț, din acțiuni care au un sens.

Auzim întotdeauna repetându-se că trebuie să dăm un sens la aceasta sau la aceea, la propriile gânduri, la propriile aspirații, dorințelor, sexului, vieții. Însă despre viață noi nu știm nimic de nimic, așa cum își pierd suflul la a o explica savanții.

2025.03.28. Despre impostură

Și pentru a merge mai departe în formulele mele, eu aș spune faptul că, din acest fapt: *în guvernarea („règne”) bărbatului, există întodeauna prezența a ceva impostură*, în cea a femeii, aceasta este așa cum noi am spus-o deja în timpul său – reamintiți-vă articolul lui Joan Riviere – dacă ceva acolo corespunde, aceasta este *mascarada*, însă aceasta este absolut altceva.

2025.04.04. Despre Rudolf Steiner și Jacques Lacan, despre antroposofie și psihanaliză...

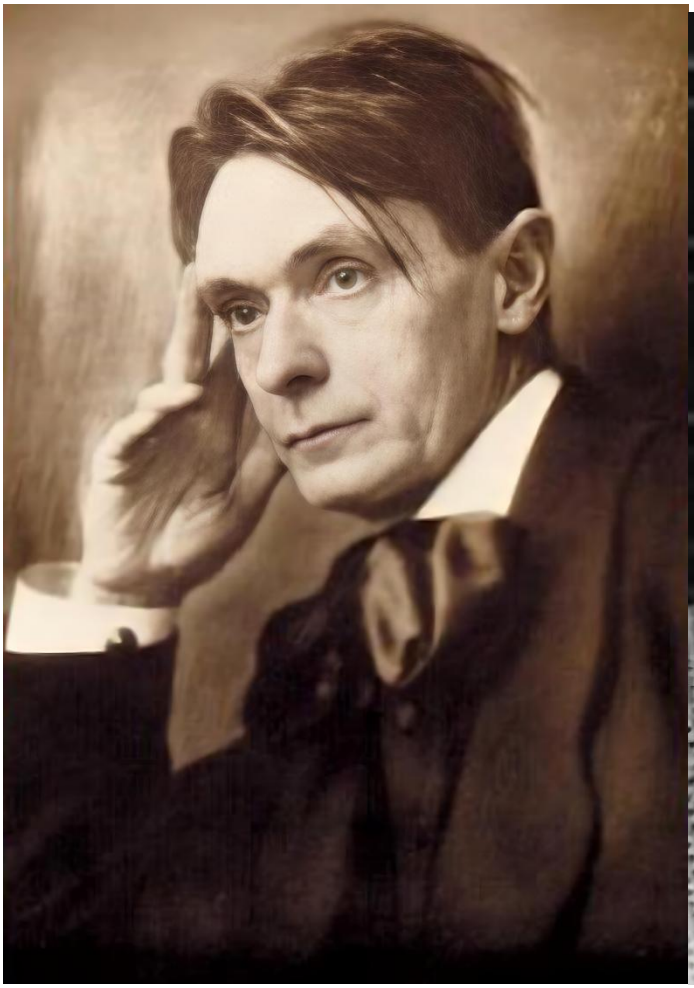

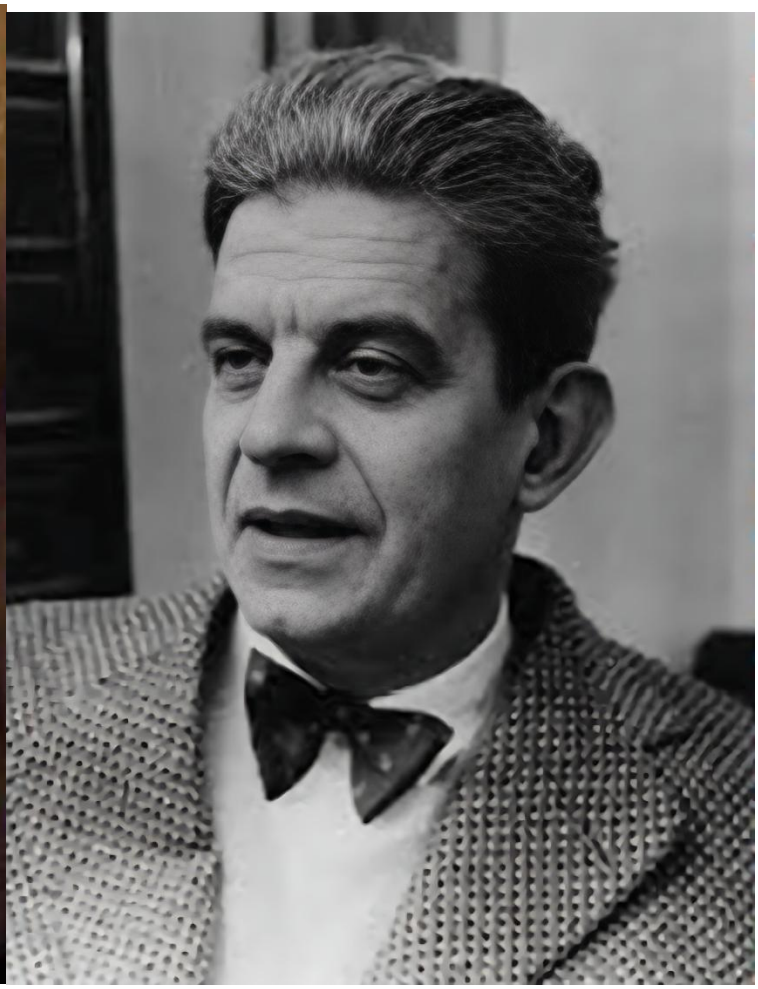

Rudolf Steiner. 27 februarie 1861 – 30 martie 1925

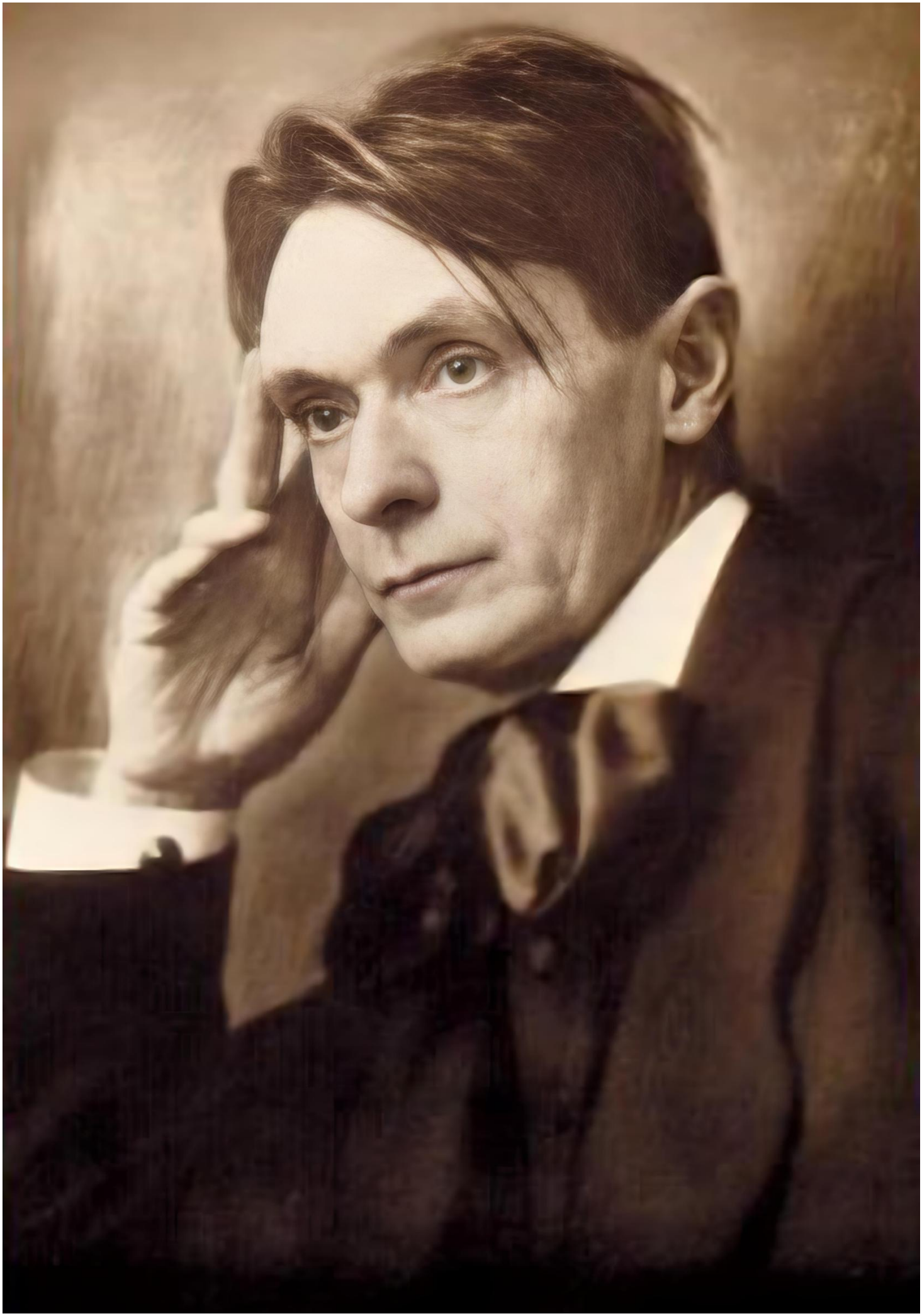

https://www.rsarchive.org/

https://www.spiritualrs.net/

Acum mai bine de 100 de ani...

Pentru Rudolf Steiner, contemporan al lui Freud...

„Inima nu este o pompă...”

„Nu există nervi motori...”

1912.05.08. „Cea mai rea ofensă comisă azi este de a corela iubire și sexualitate. Aceasta este cea mai rea posibilă expresie a materialismului, cel mai diabolic simptom al timpului nostru. Iubirea și sexualitatea nu au nimic orice ar fi de-a face una cu alta. Sexualitatea este ceva foarte diferit de și nu are absolut nici o conexiune cu iubirea pură, originară.”

1923.07.22. „Și demonul iubirii are geniul său în interpretare, nu în forma reală, ci în interpretarea sexualității de către civilizația de azi.

...

Epoca noastră deseori se roagă demonului iubirii în loc de geniului iubirii, și confundă ceea ce este spiritualitatea iubirii cu demonologia iubirii în sexualitate.”

„Tot ceea ce este în jurul nostru este iluzie...

Singurul lucru real pe care îl avem este vorbirea...”

1924.02.15. „Oricine nu obține conștientizarea că între sejurul în câmpurile simțului – pe care trebuie să-l trăim în timpul existenței noastre între naștere și moarte – și câmpurile spirtului, un adânc abis există, nu poate dobândi cunoaștere adevărată. Căci numai prin

intermediul acestei conștientizări poate fi obținută cunoaștere adevărată. Însă trebuie să obțină o conștientizare a ceea ce există ca și o avertizare la adâncul abis al secretelor spațiului, al secretelor timpului și al secretelor inimii umane însăși. Căci fie că mergem afară în spațiu, abisul este acolo; sau că rătăcim în punctele de turnură ale timpului, abisul este acolo; dacă noi intrăm în inima însăși, abisul este acolo.

Și aceste trei abisuri, ele nu sunt trei abisuri, ele sunt doar un singur abis."

„Douăsprezece simțuri are omul: simțul luminii, simțul gândirii, simțul căldurii, simțul echilibrului, simțul vorbirii, simțul vieții, miros, gust, auz, pipăit, simțul mișcării, simțul Eului..."

„Ex Deo nascimur - iubire, In Christo morimur - smerenie, Per Spiritum Sanctum reviviscimus – conștiență de sine după moarte..."

„Acum, considerată în ansamblu și din punctul de vedere al istoriei civilizației, ce anume este această lege a conservării energiei sau forței? Aceasta este cea mai mare piatră de poticnire pentru orice înțelegere a omului."

„Principalul obstacol la o înțelegere obiectivă a operării în organismul uman al substanțelor în general, și al substanțelor curative în particular, este legea așa zisei conservări a energiei, și legea conservării materiei."

„Dacă energia ar fi nepieritoare și materia ar fi nepieritoare atunci nu ar fi niciun ordin moral al lumii. Însă azi este dorit a se păstra acest adevăr ascuns și gândirea modernă are toate motivele să facă astfel, pentru că altfel ar trebui să elimine ordinul moral al lumii – ceea ce în fapt real și face prin a vorbi despre legea conservării materiei și energiei."

„Legea conservării energiei este cea mai falsă imaginabilă. În realitate rezultatul ei este pur și simplu de a face omenirea o a cincea roată în procesul creativ al cosmosului. Nu declarația legii conservării energiei este corectă, ci cealaltă spunere: *Cerul și pământul vor trece, însă cuvintele mele nu vor trece*.”

„Elevul era atunci condus în misterul real al vorbirii; și acest mister este conectat cu misterul omului. Acest mister al omului este azi baricadat de omul de știință, întrucât știința plasează ca și punctul de încoronare al întregii gândiri cea mai incredibilă caricatură a adevărului, și anume, așa numita lege a conservării energiei și materiei.”

Jacques Lacan. 13 aprilie 1901 – 9 septembrie 1981

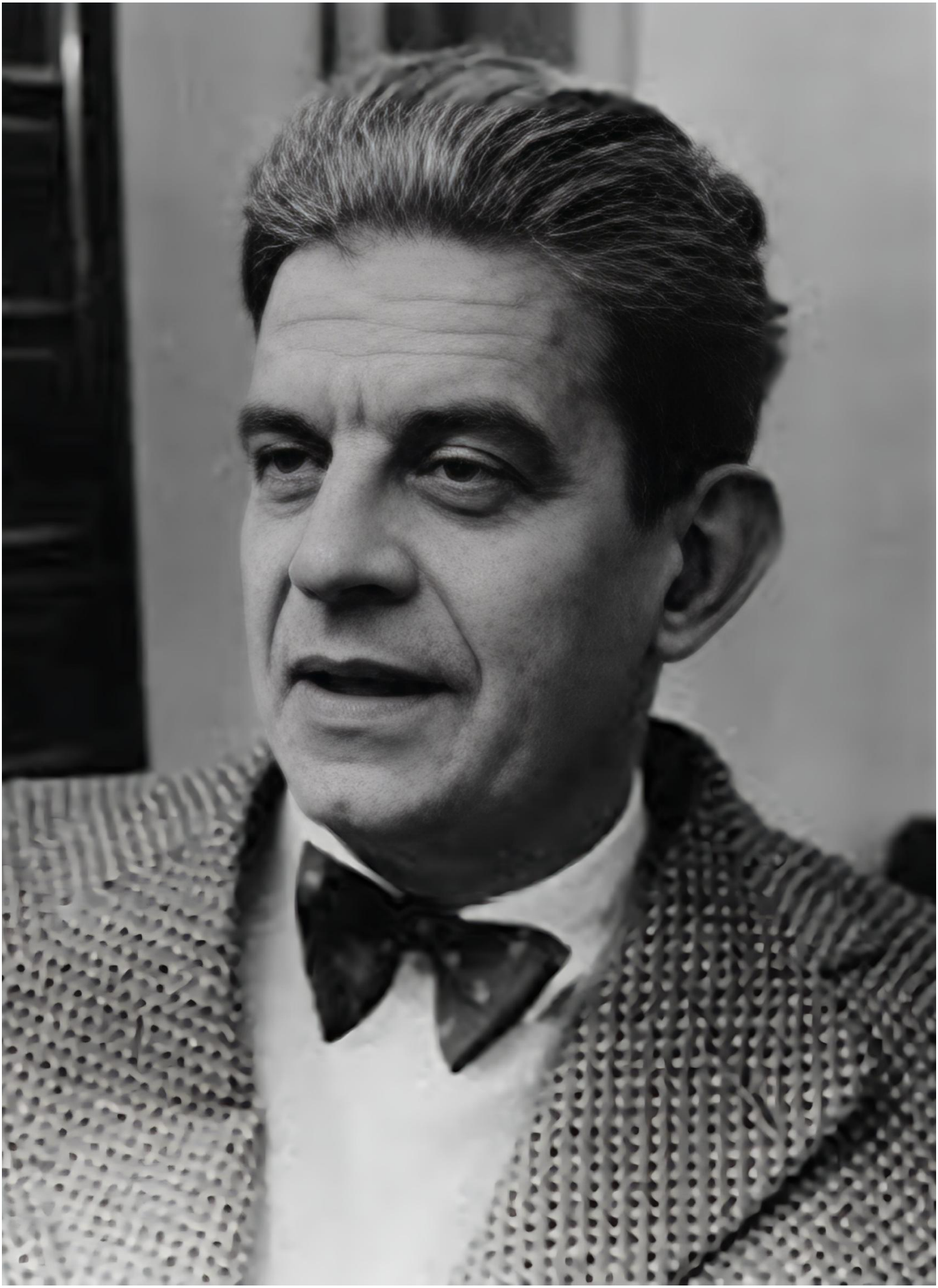

http://staferla.free.fr/

https://www.freud2lacan.com/

http://www.lacaninireland.com/web/

Acum mai bine de 40 de ani...

Pentru Jacques Lacan, o „reîntoarcere” la Freud...

„Misterul acestei lumi rămâne în mod absolut întreg...”

„...substanța este de dinainte și deja subiectul, înainte de a-l deveni...”

„...Semnificantul care face lipsă la nivelul Altuia, și care dă valoarea sa cea mai radicală la acest S(Ⱥ), este acesta ceea ce este, dacă pot spune, *marele secret al psihanalizei*... ...este acesta *marele secret*:

„*Nu există Altul lui Altul*.”...”

„...reintroducerea a acestor faimoase *relații de înțelegere* („relations de compréhension”), dacă *psihogeneza* este aceasta, eu spun... ...pentru cei care nu erau acolo încă eu le-o spun: *marele secret al psihanalizei este că nu există vreo psihogeneză*....”

„*Secretul psihanalizei, marele secret al psihanalizei, aceasta este că nu există act sexual*...”

„*Realul simbolic („symboliquement réel”- realul în mod simbolic)* nu este *simbolicul real („réellement symbolique”, simbolicul în mod real)*, căci *simbolicul real* este *Simbolicul* inclus în *Real*.

Simbolicul inclus în *Real* are frumos și bine un nume, asta se numește *minciuna*.

În loc ce *realul simbolic („symboliquement réel”)*...

vreau să spun ceea ce din *Real* se conotează la interiorul *Simbolicului*

...este ceea ce numim *angoasa*...”

„Cu adevărat, este cazul s-o spui, adevărul nu spune adevărul – pe jumătate! – decât într-un caz: este atunci când el spune „eu mint”...”

„...psihanaliza este un remediu contra ignoranței; ea este fără efect contra prostiei. Este cu adevărat acolo ceva fundamental. Noi nu aducem nici o înțelepciune; noi nu avem nimic de revelat. Nouă în calitate de analiști ni se revelă ceva, ceva ce are limitele sale. Și limita pe care o impune prostia, așa cum tocmai am spus-o, noi nu o vom depăși....”

„Debilul, supus psihanalizei, devine întotdeauna un ticălos („canaille”). Ca să o știm....”

„...(psihanaliza) *este singurul discurs* care este astfel încât ticăloșia sfârșește acolo în mod necesar la prostie *(„bêtise”)*...”

„Tot ceea ce se spune este o escrocherie. Nu o este doar ceea ce se spune pornind din inconștient. Ceea ce se spune pornind din inconștient participă la echivoc, la echivoc care este principiul cuvântului de spirit: echivalență a sunetului și a sensului, iată în numele a ce eu am crezut să pot avansa că inconștientul era structurat ca și un limbaj...”

„...Psihanaliza – am spus-o, am repetat-o foarte recent – nu este o știință.

Ea nu are statutul său de știință și ea nu poate decât să-l aștepte, să-l spere. Însă este un delir despre care așteptăm să poarte o știință. Este un delir despre care așteptăm să devină științific.

Putem aștepta foarte mult timp. Putem aștepta foarte mult timp, am spus de ce: pur și simplu pentru că nu există progres și pentru că ceea ce așteptăm nu este neapărat ceea ce culegem.

Este un delir științific așadar, și așteptăm ca el să poarte o știință însă asta nu vrea să spună că vreodată practica analitică va purta această știință. Este o știință care are cu atât mai puțină șansă să se maturizeze cu cât ea este antinomică, cu cât totuși, prin uzajul pe care îl avem din asta, noi știm că există raporturi între știință și logică."

„...Această idee a unei unități globale care vă trăiește, atunci când este prea bine evident că *Asta*-ul dialoghează, și că este chiar asta ceea ce eu am desemnat din numele de *mare A*, este că există ceva din altul *(„d'autre" – altceva)*, ceea ce numeam adineaori „*sufletul în terți*" *(„l'âme à tiers"- consonanță cu materia)*, *„sufletul în terți"* care nu este doar *Realul*, care este ceva cu care în mod expres – am spus-o – noi nu avem relații.

Cu limbajul noi lătrăm după acest lucru, și ceea ce vrea să spună S(Ⱥ) este asta ceea ce asta vrea să spună, *este că asta nu răspunde*. Este prea bine în asta că noi vorbim absolut singuri, că noi vorbim absolut singuri până când iese ceea ce numim un *eu („moi")*, adică ceva despre care nimic nu garantează că el nu poate în mod propriu vorbind să delireze.

Este prea bine în ce eu am punctat că...

ca și Freud de altfel

...că nu era nevoie să privești de atât de aproape pentru ceea ce este despre psihanaliză, și că între nebunie și debilitate mentală, noi nu avem decât alegerea...."

„Din traumatism nu există un altul: omul se naște neînțeles... "

„Nu există alt traumatism al nașterii decât să te naști ca și dorit.

Dorit sau nu – aceasta este de la similar la același, întrucât aceasta este prin vorbființă *(„parlêtre")*...."

„Ceea din ce, oricare ar fi acest timp, acest timp asupra căruia noi ne vom întinde, ceea din ce subiectul este în angoasă afectat, aceasta este, v-am spus eu, de către dorința Altuia. El este din asta afectat într-un

mod pe care noi trebuie să-l spunem imediat, non dialectizabil și este tocmai în aceasta că angoasa este, în afectul subiectului, ceea ce nu înșală....”

„Despre acesta acolo, putem spune că un Dumnezeu asta se întâlnește în real, cum orice real este inaccesibil, asta se semnalează prin ceea ce nu înșală, angoasa...”

„Este tocmai între acești 3 termeni...

numire a Imaginarului ca și „*inhibiție*”,

numire a Realului ca ceea ce se găsește că ea se petrece în fapt, adică „*angoasă*”,

sau *numire a Simbolicului*, eu vreau să spun implicată, floare a *Simbolicului* el însuși, adică așa cum se petrece în fapt sub forma „*Simptomului*”,

...este tocmai între acești 3 termeni că voi încerca anul viitor...

nu este un motiv pentru că eu am răspunsul pentru ca eu să nu vi-l las *în calitate de întrebare*

...că mă voi interoga anul viitor asupra a ceea ce convine să dăm ca și substanță la „*Numele Tatălui*”...”

„...Făcând problemă din știința analistului, ea își ia forța sa din a nu comporta răspunsul că analistul știe ceea ce face, întrucât este faptul patent că el o ignoră, în teorie și în tehnică, cel care ne-a condus la a o transforma astfel.

Căci, fiind ținut drept dobândit faptul că analiza nu schimbă nimic în real, și că ea „schimbă tot” pentru subiect, atât timp cât analistul nu poate spune în ce consistă operația sa, termenul de „gândire magică” pentru a desemna credința naivă pe care subiectul o acordă puterii sale nu va manifesta decât alibiul propriei sale necunoașteri...”

2025.04.11. Despre imbecilitate

A mă dezpietri din ceea ce este fundamental pentru gândire, adică ceea ce eu aș numi imbecilitatea tipică a *mens (minte, gândire, în latină)*, a umorii *(„humeur”)* umane la locul *Realului* pe care ea trebuie totuși s-o trateze.

...

Aceasta este în acest *efect de scriere a Simbolicului* faptul că ține *efectul de sens*, în alt mod zis de *imbecilitate*, cel de care dau mărturie până la această zi toate sistemele zise „ale naturii”.

Fără limbaj, nici cea mai mică suspiciune nu ne-ar putea veni despre această *imbecilitate*, care este de asemenea ceea prin ce suportul care este corpul ne dă mărturie...

eu vă reamintesc, din a o fi spus adineaori însă asta nu va făcut nici cald nici rece

...ne dă mărturie de a fi viu.

În adevăr această „*mens*” atestată a debilității mentale, este ceva din care eu nu sper – sub nici un mod – să ies: eu nu văd pentru ce ceea ce eu v-aș aduce ar fi mai puțin debil decât restul.

...

Cum să definești imbecilitatea în discursul analitic?

Iată o întrebare, o întrebarea pe care am introdus-o, pe credința mea, aș spune încă de la primul meu an de seminar, enunțând că dacă analiza este în mod cert un remediu contra ignoranței, ea este fără efect contra *prostiei („connerie”)*.

Fiți atenți un minut! Am spus deja că *prostia* nu este imbecilitatea. Cum să situezi imbecilitatea, cum s-o specifici în *prostie*?

Deranjantul și dificilul în întrebarea pe care eu o evoc, a aceasta din care poate de la mine voi veți păstra vântul, eu nu trebuie să insist azi prea greu, însă totuși trebuie spus că există subiecți la care analiza...

eu spun *experiența analitică*

...atunci când ei i se oferă acolo, nu reușește. Și eu precizez: asta îi face *imbecili*.

2025.04.18. Despre semnificanță

Atomul, aceasta este pur și simplu un element de semnificanță volant: aceasta este un στοιχεῖον [stoïkheion] pur și simplu.

...

Așadar ce anume este, ce anume este această semnificanță? *(nici cuvântul, nici fraza, nici proverbul, nici locuția...)*

La nivelul unde noi suntem, aceasta este *ceea ce are efecte de semnificat*.

...

Această topologie, din faptul inserției sale matematice, este legată la raporturi...

întocmai aceasta este ceea ce servea la a demonstra ultimul meu seminar

...este legată la raporturi de pură semnificanță, adică faptul că aceasta este în calitatea în care acești trei termeni sunt trei, că noi vedem faptul că din prezența celui de-al treilea se stabilește între celelalte două o relație.

Este tocmai aceasta ceea ce vrea să spună nodul borromean.

...

Realul este alt lucru:

Realul este ceea ce comandă toată funcția semnificanței.

Realul este ceea ce voi întâlniți întocmai: *din a nu putea, în matematică, să scrieți nu contează ce*.

Realul este ceea ce interesează aceasta: *faptul că în ceea ce este funcția noastră cea mai comună voi vă scăldați în semnificanță*.

2025.04.25. Despre „Christ”

Eu tocmai vă voi repune din asta, așa, o mică șarjă *(„coulée”)* asupra lui Christ, pentru că era un personaj important și apoi pentru că asta vine acolo pentru a comenta *barocul*. *Barocul*: aceasta nu este pentru nimic faptul că se spune că discursul meu participă din *baroc*.

Eu tocmai vă voi pune o întrebare: ce importanță poate exista în doctrina creștină la faptul că acest Christ are un *suflet*?

Această doctrină nu vorbește decât despre incarnarea lui Dumnezeu într-un corp, trebuie prea bine ca *patima („la passion” – pasiunea)* suferită în această persoană să fi făcut juisarea unei alta.

Nu există nimic care aici lipsește, nu din suflet în mod notabil.

Christ-ul chiar resuscitat valorează prin corpul său, și corpul său este trucajul pe unde comuniunea la prezența sa este *in-corp-oraţie („in-corps-poration”)*, *pulsiune orală*, din care soția lui Christ – „*Biserica*” așa cum o numim – se mulțumește tare bine, neavând nimic de așteptat dintr-o copulație. *(Râsete)*

Jacques Lacan - 1973.05.08. Seminarul 20, „Încă”, lecția 11 - Despre Baroc

2025.05.02. Despre Buddha

Aceasta este făcută pentru a materializa în fața voastră că opoziția monoteism politeism nu este poate ceva așa de clar cum voi vă reprezentați de obicei. Căci miile și una statui care sunt acolo, sunt toate în mod propriu și în mod identic același Buddha. În rest, în drept, fiecare dintre voi este un Buddha. Eu spun „în drept” pentru că, pentru motive particulare, voi puteți să fi fost aruncați în lume cu ceva șchiopături care vor face la acest acces un obstacol mai mult sau mai puțin ireductibil.

Nu rămâne mai puțin că această identitate a unului subiectiv în multiplicitatea sa, variabilitatea sa infinită, cu un „Unul” ultim în accesul său împlinit la non-dualism, în accesul său la dincolo-ul oricărei variații patetice, la dincolo-ul de orice schimbare mondială, cosmică, este ceva la care noi trebuie mai puțin să ne interesăm ca și fenomen

decât la ceea ce el ne permite să apropiem din raporturile pe care el le demonstrează, prin consecințele pe care el le-a avut în mod istoric, în mod structural, în gândirea oamenilor. În adevăr, eu am spus că ceea ce este acolo sub o mie și unu suporturi, în realitate aceste o mie și unu suporturi, grație la efecte de multiplicare înscrise în ceea ce voi puteți vedea: multiplicitatea brațelor lor, a însemnelor pe care ei le poartă și a câtorva capete care încoronează capul central, trebuie multiplicate într-un astfel de mod încât există, în realitate, aici 33333 aceleași ființe identice. Asta nu este decât un detaliu.

V-am spus că era Buddha. Asta nu este, vorbind în modul absolut, Buddha, este un Boddisattva, adică pentru a merge repede și a face pe ghidul, dacă eu pot spune, un aproape Buddha. Ar fi absolut Buddha dacă tocmai, el nu era acolo, însă cum el este acolo, și sub această formă multiplicată, care a cerut, voi o vedeți, multă suferință, aceasta nu este decât imaginea suferinței pe care el o ia, el, de a fi acolo. El este acolo pentru voi. Este un Buddha care nu a reușit încă să se dezintereseze – pentru motivele fără îndoială ale unuia dintre acele obstacole la care făceam aluzie adineaori – să se dezintereseze de salvarea umanității.

Tocmai pentru asta dacă voi sunteți budiști, voi vă prosternați în fața acestei somptuoase adunări. Este că într-adevăr voi datorați, eu cred, recunoștință unității care s-a deranjat în așa mare număr pentru a rămâne aproape să vă aducă ajutor. Căci se spune de asemenea – iconografia o enumeră – în care cazuri ei vă vor aduce ajutor.

Boddisattva despre care este vorba se numește în sanscrită – voi deja ați auzit vorbindu-se de el, acela eu sper, numele lui este în mod excesiv răspândit, mai ales în zilele noastre, toate acestea gravitează în sfera va numită la mondeni: yoga – Boddhisattva despre care este vorba este अवलोकितेश्वर AVALOKITESVARA. Doamne mulțumesc, eu am trecut prin bunele căi înainte să mă interesez de japoneză: soarta a făcut că eu am explicat cu bunul meu maestru Demieville – în anii în care psihanaliza îmi lăsa mai mult răgaz – această carte, această carte care se numește „Lotusul adevăratei legi” care a fost scrisă în chineză, pentru a traduce un text sanscrit, de către कुमारजीव KUMARAJIVA. Acest text este aproximativ turnura istorică în care se produce avatarul,

metamorfoza singulară pe care vă voi cere s-o rețineți. Adică faptul că acest BODDISATTVA अवलोकितेश्वर AVALOKITESVARA, „ce care aude plânsetele lumii”, se transformă pornind din epoca lui कुमारजीव KUMARAJIVA, care mi se pare a fi de asta întrucâtva responsabil – se transformă într-o divinitate feminină. Această divinitate feminină, despre care eu cred că voi sunteți în mod egal fie și puțin la acord, la diapazon, se numește Kwan yin sau încă Kwan ze yin, este același sens ca și sensul pe care-l are अवलोकितेश्वर AVALOKITESVARA: este „cea care consideră, care merge, care se acordă”.

Jacques Lacan - 1963.05.08. Seminarul 10, „Angoasa”, lecția 17

2025.05.09. Despre antinomie

Psihanaliza – am spus-o, am repetat-o foarte recent – nu este o știință.

Ea nu are statutul său de știință și ea nu poate decât să-l aștepte, să-l spere. Însă este un delir despre care așteptăm să poarte o știință. Este un delir despre care așteptăm să devină științific.

Putem aștepta foarte mult timp. Putem aștepta foarte mult timp, am spus de ce: pur și simplu pentru că nu există progres și pentru că ceea ce așteptăm nu este neapărat ceea ce culegem.

Aceasta este un delir științific deci, și așteptăm ca el să poarte o știință însă asta nu vrea să spună că vreodată practica analitică va purta această știință. Aceasta este o știință care are cu atât mai puțină șansă de a se matura *(„mûrir” – coace, maturiza)* cu cât ea este antinomică, cu cât totuși, prin uzajul pe care îl avem din asta, noi știm că există raporturi între știință și logică.

Jacques Lacan - 1977.01.11. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 4

2025.05.23. Despre prostituție

Ceea ce analizantul său – analistului în chestiune – crede a îi spune, nu are nimic de-a face...

și asta, Freud și-a dat seama de asta

...nu are nimic de-a face cu *adevărul*. Cu toate acestea trebuie prea bine să gândești că *a crede*, asta este deja ceva ce există: el spune ceea ce el crede adevăr. Ceea ce analistul știe, este că el nu vorbește decât pe lângă adevăr, pentru că *Adevărul*, el îl ignoră.

Freud – acolo - delirează întocmai ceea ce trebuie, căci el își imaginează că *Adevărul*, asta este ceea ce el numește, el, *nucleul traumatic*.

Întocmai așa el se exprimă în mod formal, adică faptul că pe măsură ce subiectul enunță ceva puțin mai aproape de *nucleul său traumatic* – acest așa-zicând nucleu, și care nu are existență, nu există decât *prostituata („roulure” - rularea)*, pe care analizantul o este tot la fel ca și analistul său, adică...

așa cum am făcut-o remarcat invocând nepotul meu

...învățarea pe care el a suferit-o a unei limbi între altele, care este pentru el *lalimba*...

pe care o scriu, o știm, într-un singur cuvânt

...în speranța de „*a fierări („ferrer” – a decora cu fier, de asemenea „a pescui, a potcovi”)*, *ea*” *(„ferrer elle”)* limba, ceea ce face echivoc cu „*a face-real*” *(„faire-réel”)*.

Lalimba oricare ar fi ea este o *obscenitate*.

Ceea ce Freud desemnează din – iertați-mi aici echivocul – „*obre-scena*” *(„l’obre-scène”)*, este la fel de bine ceea ce el numește „*cealaltă scenă*”, cea pe care *limbajul* o ocupă din ceea ce numim *structura sa*, *structură elementară* care se rezumă la cea *a rudeniei*.

Jacques Lacan - 1977.04.19. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”„ lecția 10

2025.06.06. Despre fantasmă

Eu prescurtez aici punerea la punct necesară la punerea în mers.

Căci trebuie ca eu să termin asupra neînțelesului *(„malentendu” – răuînțelesului)* femeilor pe care eu le-am spus la ultimul meu seminar a nu fi private de juisarea falică.

Mi se impută de a gândi că aceasta sunt bărbați.

Eu vă cer un pic...

Juisarea falică nu le apropie de bărbați, le îndepărtează din asta mai degrabă, întrucât această juisare este obstacol la ceea ce le împerechează *(„apparie” – a asorta prin pereche)* la sexuatul celeilalte specii.

Eu previn de această dată neînțelesul, subliniind faptul că asta nu vrea să spună că ele nu pot avea, cu unul singur, ales de ele, satisfacția veritabilă – falică.

Satisfacție care se situează din abdomenul lor.

Însă ca și răspunzând la vorbirea bărbatului.

Trebuie pentru asta ca ea să cadă bine.

Ca ea să cadă asupra bărbatului care îi vorbește după fantasma sa fundamentală, ei.

Ea trage din asta efect de iubire uneori, de dorință întotdeauna.

Asta nu se întâmplă chiar așa de des.

Și atunci când asta se întâmplă, asta nu face raport pentru atât, scris, adică validat *(„entériné” – a face ceva valabil, definitiv, înregistrându-l, a-l admite, a-l aproba)* în real.

Despre ceea ce eu am numit non-raportul, Freud avea ideea, în ciuda reducției sale a genitalului la faptul reproducerii. Nu este aceasta, într-adevăr, ceea ce el articulează din diferența pulsiunii pe care el o spune falică, la cea pe care el o pretinde a subzista din genital?

Ar fi perceput el din asta dualismul fără experiența, unde el era, a psihanalizei?

Juisarea falică este cea întocmai care consumă analizantul. Iată.

Jacques Lacan - 1980.03.11. Seminarul 27, „Disoluție”, lecția 6

2025.06.13. Despre învățământ

Pentru că religia, aceasta este culcușul *(„gîte” – loc unde dormim, adăpost, locuință, vizuină)* originar al sensului.

Aceasta este o evidență care se impune, la cei care sunt responsabili în ierarhie mai mult decât la alții.

Eu încerc a merge acolo contra, pentru ca psihanaliza să nu fie o religie, așa cum ea tinde în mod irezistibil acolo din momentul în care ne imaginăm că interpretarea nu operează decât din sens.

Eu învăț că resortul său este altundeva, anume în semnificantul ca atare.

Ceea la ce rezistă cei pe care disoluția panichează.

Ierarhia nu se susține decât din a gera sensul.

Aceasta este tocmai pentru ce eu nu pun nici un responsabil în șa asupra Cauzei freudiene.

Aceasta este asupra vârtejului faptul că eu contez („compte” – socotesc). Și trebuie s-o spun, pe resursele de doctrină acumulate în învățământul meu.

Eu vin din asta la întrebările care la cererea mea mi s-au pus.

...

Există patru discursuri. Fiecare se ia drept adevărul. Singur discursul analitic face excepție. Ar valora *(„vaudrait” – costa, echivala, egala, justifica, merita)* mai bine ca el să domine am conclude din asta, însă întocmai acest discurs este exclus la dominație, altfel spus el nu învață nimic. El nu are nimic din universal: aceasta este prea bine ceea în ce el nu este materie de învățământ.

Cum să faci pentru a învăța ceea ce nu se învață? Iată ceea în ce Freud a mers *(„a cheminé”)*. El a considerat că totul *(„rien” – nimic)* nu este decât vis, și că toată lumea (dacă o putem spune o asemenea expresie), toată lumea este nebună, adică delirantă.

Aceasta este prea bine ceea ce se demonstrează la primul pas spre învățământ.

Însă rămâne să o demonstrezi: pentru acesta nu importă ce obiect este bun, el se prezintă întotdeauna rău. Adică faptul că trebuie să-l corectezi.

Matematicile servesc la aceasta: a corecta obiectul. Este un fapt că matematicile corectează și că ceea ce ele corectează este obiectul însuși.

De unde reducția mea a psihanalizei la teoria mulțimilor.

Antipatia discursurilor, universitar și analitic, va fi ea, la Vincennes, surmontată? În mod cert nu. Ea este acolo exploatată, cel puțin de patru ani, unde eu veghez acolo. Faptul că la a se confrunta la imposibilul său învățământul *(„enseignement")* se reînnoiește, se constată.

...

Există evident o chestiune de *atmosferă*, cum se spune, de coordonate culturale. Vreau să spun că rămânem în *gânduri*, și a acționa prin intermediarul *gândirii*, este ceva ce confinează *(„confine" – închide, a fi menținut într-un spațiu restrâns, a izola, a bucla, a atinge la limitele a, a fi aproape de, a atinge la extremități, la frontiere, la margini)* la *debilitatea mintală*.

Ar trebui să existe un act care să nu fie *debil mental*. Acest act, eu încerc să-l produc prin învățământul meu.

Însă aceasta este totuși bâlbâială.

Noi confinăm aici la magie. Analiza este o magie care nu are ca suport decât faptul că, cert, nu există raport sexual, însă gândurile se orientează, se cristalizează pe ceea ce Freud în mod imprudent a numit „*complexul lui Oedip*".

...

Învățământul? Încercăm să provocăm la alții știința de a face acolo, și adică a se descurca în această lume care nu este absolut deloc o lume de reprezentări ci o lume a escrocheriei.

...

Esențialul, eu vi l-am reamintit încă o dată apropo de inconștient: inconștientul se distinge...

între tot ceea ce a fost produs până atunci din discurs

...în faptul că el enunță aceasta, ceea ce este osul învățământului meu, faptul că:

Eu vorbesc fără a o ști.

E vorbesc cu corpul meu și aceasta fără a o ști.

Eu spun așadar întotdeauna mai mult decât eu nu știu din asta („que je n'en sais").

Este acolo că eu ajung la sensul cuvântului „*subiect*" în acest alt discurs *(discurs A)*:

ceea ce vorbește fără a o ști mă face „*eu*" *(„je"),* „*subiect*" *(„sujet")* *(subiect → supus („assujetti"))*, subiect al verbului *(„être" - a fi)* cert, însă asta nu este suficient la a mă face „*ființă*" *(„être")*.

Asta nu are nimic de-a face cu faptul că eu sunt forțat să pun în *ființă* în mod suficient din *știință („savoir")* pentru a se ține, însă nici o picătură în plus. Și aceasta este ceea ce până atunci am numit „*forma*".

În Platon, *forma* este această *știință* care umple *ființa*.

Forma nu știe din asta mai mult decât ea nu spune. *(identitate a ființei la ea însăși (consistență) → „tot poate fi spus")*

Ea este reală – tocmai am spus eu - în acest sens că ține *ființa* în tăietura *(„coupe" – tăiere, cupă)* sa, însă la margine rasă (nimic nu se pierde: nici un rest).

Ea este *știința ființei*. Discursul *ființei (Parmenide)* presupune că *ființa* știe, și aceasta este tocmai ceea ce o ține *(discurs M: S2 ține a).*

Există raport de *ființă* care nu poate să se știe, aceasta este tocmai el cel din care, în învățământul meu, eu interoghez structura în calitatea în care această *știință* – eu tocmai am spus-o – *imposibilă*, este prin acolo „*inter-zisă*".

(discurs A: S1, semnificanți asemantici, sunt tăiați din știință: $S_1 \lozenge S_2$)

...

Din punctul nostru de vedere de subiecți, ce anume este ceea ce poate prea bine să înceapă la 3 pentru Dumnezeu el însuși?

Aceasta este o veche întrebare pe care eu am pus-o foarte repede din timpul în care eu am început învățământul meu.

Eu am pus-o foarte repede și apoi eu nu am reînnoit-o, eu vă voi spune imediat pentru ce: aceasta este faptul că asta nu este în mod evident decât pornind de la 3 că el poate crede în el însuși.

Pentru că aceasta este destul de curios, aceasta este o întrebare care nu a fost niciodată pusă după cunoștiința mea „*Este oare că Dumnezeu crede în el?*”.

...

Însă există un cu totul alt plan asupra căruia asta joacă, această istorie a *vieții private*, acestea este întocmai acela pe care eu tocmai l-am ridicat, adică cel al *consistenței discursului*. Aceasta este întocmai *pentru că* analistul nu știe, până la prezent la nici un grad, să susțină discursul poziției sale faptul că el își face nu importă care altul. Totul îi este bun.

El face acest fel de învățământ care este ca și toate învățămintele, în vreme ce al său nu ar trebui să semene în nimic la celelalte, adică faptul că el este învățător a ce anume? A ceea ce trebuie celor învățați care o sunt deja:

- adică de a îi învăța asupra subiectelor despre care este vorba tot ceea ce ei știu,

- adică întocmai tot ceea ce este cel mai *pe alături („à côté”)*.

Toate referințele îi sunt bune: el va învăța tot, nu importă ce, în afară de psihanaliză.

...

Din contră, atunci când eu spun că eu pot implica în această dimensiune, în acest mers care este cel al învățământului meu, toată această parte a poziției mele care nu este știință *(„savoir”)*, aceasta este un corectiv. Aceasta este *mai mult decât un corectiv*, aceasta este a încerca să faci să intre aceasta: faptul că se poate să existe acolo, atunci când este vorba despre un analist, un învățământ care se suportă fără a comporta acest principiu că există undeva ceva care tranșează în întregime chestiunea: există un *subiect presupus a ști („sujet supposé savoir”)*.

Eu spun că noi putem într-adevăr avansa în acest învățământ și pentru atât în mod foarte precis că el are drept pornire această formulă, fără ca el să implice faptul că, noi de asemenea, noi ne punem în această poziție pe care eu am numit-o în mod propriu profesorală și care este cea care eludează întotdeauna aceasta: aceasta este faptul că *subiectul presupus a ști* este, în ceva fel acolo, faptul că adevărul este deja undeva.

...

Finalul învățământului meu. Dacă am folosit cuvântul de final, nu este pentru că vom face aici dramă. Nu este vorba despre ziua în care asta va face „caput”, nu, finalul este „telos”-ul, pentru ce este făcut.

Finalul învățământului meu, ei bine acela ar fi de a face psihanaliști la înălțimea acestei funcții care se numește subiectul pentru că se adevereşte prea bine că nu există decât pornind de acolo, de la acel punct de vedere faptul că vedem bine ceea despre ce este vorba în psihanaliză.

Asta poate să vă pară nu chiar atât de clar, asta, „psihanaliști care sunt la înălțimea subiectului”, însă aceasta este adevărat.

...

Originea învățământului meu, asta este foarte simplu, ea este acolo dintotdeauna, întrucât timpul s-a născut cu ea, cu ceea despre ce este vorba pentru că învățământul este pur și simplu limbajul, absolut nimic altceva.

Pentru cei care se găsesc, de exemplu, a reveni azi după a fi urmat un timp învățământul meu, trebuie ca eu să semnalez ceea ce eu am putut, aceste toate ultime dăți, să introduc acolo din articulări noi.

Una, importantă, care datează din *antepenultima* noastră întâlnire, este faptul de a fi desemnat în mod sigur, în mod expres aș spune eu...

întrucât la fel de bine lucrul nu era, celor care mă înțeleg, inaccesibil

...în mod expres *locul Altuia*...

sau ceea ce până aici, eu vreau să spun încă de la începutul învățământului meu, eu am articulat ca atare

...de a fi desemnat *locul Altuia în corp*.

...

Este întocmai ceea ce face că singurul lucru pe care el îl poate resimți, este această amenințare în mod direct purtată asupra *falusului*, adică această castrare unde această noțiune a *lipsei falusului* care, atât într-un sex cât și în altul, este acest ceva la care tocmai se termină analiza, așa cum Freud – eu v-o fac remarcat – a articulat-o.

Însă noi nu suntem la a repeta aceste *adevăruri prime*. Eu știu că aceasta tapează puțin pe nervii unora faptul că jonglăm puțin prea mult de ceva timp cu *a fi*-ul și *a avea*-ul, însă aceasta le va trece căci aceasta nu vrea să spună că în rută noi nu trebuie să facem o recoltă prețioasă, o recoltă clinică, o recoltă care să permită chiar la interiorul învățământului meu să se producă cu toate caracteristicile a ceea ce aș numi *„falsul („le chiqué" – șmecheria, prefăcătoria) medical"*.

2025.07.04. Despre privire

Realul nu este lumea. *Nu există nici o speranță de a atinge realul prin reprezentare*.

Nu mă voi pune aici să argumentez din *teoria cuantelor* nici din a undei sau corpusculului. A fi de dorit mai bine ca totuși să fiți la parfum, chiar dacă asta nu vă interesează. Dar să vă puneți acolo, la parfum, faceți-o voi înșivă, e suficient să deschideți câteva mici cărticele de știință.

Realul din aceeași lovitură nu este universalul, ceea ce vrea să spună că el nu este *„tot"* decât în sensul strict al faptului că fiecare dintre elementele sale este identic la sine însuși, însă la a nu putea să se spună πάντες [pantès] (tot). Nu există din *„toate elementele"*, există doar mulțimi de determinat în fiecare caz. Nici o nevoie de a adăuga: *este tot*!

Asta nu are sensul decât de a puncta acest nu contează ce din semnificant *ființa*, care este ceea ce eu scriu S *indice* 1: S_1, *semnificant* care nu se scrie decât din a-l face fără nici un efect de sens. *Omologul dacă îndrăznesc să spun, al obiectului mic a*.

În sfârșit, atunci când mă gândesc că eu m-am amuzat timp de un moment la a face un joc acolo, între acest S_1...

pe care eu îl împinsesem până la demnitatea semnificantului „*Unu*”

...că eu am jucat cu acest „*Unu*” și *micul(a)* înnodându-le prin numărul de aur, asta valorează o mie!

Asta nu vrea să spună nimic faptul că „*asta valorează o mie*”, asta vrea să spună că asta prinde portanță din a o *scrie*. În fapt, aceasta era pentru a ilustra vanitatea a orice coit cu lumea, adică a ceea ce s-a numit până aici „*cunoașterea*”

Căci nu există nimic mai mult în lume decât un obiect(a), rahat („chiure”) sau privire, voce sau țâță, care retaie („refend”) subiectul [$] *și îl machiază („grime”) în acest deșeu* [a] *care, el, corpului, ex-sistă* [$ ◊ a].

Jacques Lacan - 1974.11.01. A Treia. Al VII-lea Congres al Școlii freudiene din Paris, Roma

2025.07.11. Despre fantă

Și pentru ca ceva să fie acolo spus, trebuie acolo *altceva* decât ceea ce vă imaginați sub numele de *realitate*. Pentru că „*realitatea*” decurge în mod precis din *spunere*.

Spunerea are efectele sale din care se constituie ceea ce numim *fantasma*, adică acest raport între *obiectul mic(a)*...

care este ceea ce se concentrează din *efectul discursului* pentru a cauza dorința

...și acest *ceva* care în jur și ca și o fantă, *se condensează*, și care se numește *subiectul*.

Este o fantă pentru că *obiectul mic(a)*, el, el este întotdeauna *între* fiecare dintre semnificanți și cel care urmează, și este tocmai pentru asta că *subiectul*, el, era întotdeauna nu între, ci din contra întredeschis *(„béant” – care oferă o largă, mare deschidere, care lasă cu gura căscată)*.

Jacques Lacan - 1972.06.21. Seminarul 19b, „...Sau mai rău”, lecția 12

2025.07.25. Despre sincronie

Aceasta este pentru că istoria nu este în mod pur și simplu o diacronie faptul că putem vorbi despre dialectică; orice dialectică implică întocmai o legătură sincronică; asta nu vrea absolut deloc să spună că structura nu are nimic de-a face cu istoria: ele se țin ca și în mod strict una la alta complementare.

Jacques Lacan - 1968.10.13. Discurs de închidere al congresului din Strasbourg

2025.08.01. Despre sex

Sunt mai degrabă deranjat *(„embêté” – îngrijorat, contrariat*) de ceea ce v-am anunțat ultima dată, adică faptul că trebuie un al treilea sex. Acest al treilea sex nu poate subzista în prezența celorlalte două. Există un forțaj care se numește inițierea.

Psihanaliza este o anti-inițiere. Inițierea, aceasta este ceea prin ce ne ridicăm, dacă pot spune, la Falus.

Aceasta nu este comod să știi ceea ce este inițiere sau nu. Dar în sfârșit orientarea generală, aceasta este că falusul, îl integrăm.

Trebuie prea bine ca în absența inițierii, să fim bărbat sau să fim femeie. Bun.

Jacques Lacan - 1979.01.16. Seminarul 26, „Topologia și timpul”, lecția 5

2025.08.29-31. Școală de vară de psihanaliză, cele trei mari secrete

2025.08.29. Despre secretul nebuniei

„...dacă se ajungea la a identifica noțiunea de *psihogeneză* cu cea a reintroducerii – în raportul la obiectul nostru psihiatric: bolnavul –

reintroducerea a acestor faimoase *relații de înțelegere* („„relations de compréhension”) dacă *psihogeneza* este aceasta, eu spun...

pentru că eu gândesc că cea mai mare parte dintre voi sunt capabili de acum de a înțelege în mod perfect ceea ce eu vreau să spun după doi ani de învățământ asupra *simbolicului*, *imaginarului* și *realului*,

...pentru cei care nu erau acolo încă eu le-o spun: *marele secret al psihanalizei este că nu există vreo psihogeneză*.

Dacă *psihogeneza* este aceasta, aceasta este întocmai ceea față de care *psihanaliza*:

prin toată mișcarea sa,

prin toată inspirația sa,

prin tot resortul său,

prin tot ceea ce ea a adus,

prin tot ceea în ce ea ne-a condus,

prin tot ceea în ce ea trebuie să ne mențină,

...este în aceasta cel mai mult îndepărtată.”

Jacques Lacan - 1955.11.16. Seminarul 3, „Psihoze”, Lecția 1

2025.08.30. Despre secretul morții

„*Ceva ce poate să nu fie decât un semnificant acolo face lipsă („défaut” – insuficiență, absență, imperfecțiune fizică, morală sau din punct de vedere material)*. Semnificantul care face lipsă la nivelul Altuia, și care dă valoarea sa cea mai radicală la acest $S(\not{A})$, este acesta ceea ce este, dacă pot spune, *marele secret al psihanalizei*...

ceea prin ce psihanaliza aduce ceva, pe unde subiectul care vorbește – în calitatea în care experiența analizei ne-o relevă ca și structurat în mod necesar de un anumit mod – se distinge de subiectul din totdeauna *(„toujours” – toate zilele)*, de subiectul căruia o evoluție filosofică care după tot poate prea bine să ne apară într-o anumită perspectivă de delir, fecund, însă de delir în retrospecție

...este acesta *marele secret*:

„*Nu există Altul lui Altul*.”

În alți termeni: pentru subiectul filosofiei tradiționale acest subiect se subiectivizează el însuși în mod indefinit: dacă „*Eu sunt în calitatea în care eu gândesc*”, „*Eu sunt în calitatea în care eu gândesc că eu sunt*”, și *așa mai departe*, aceasta nu are nici un motiv de a se opri.”

Jacques Lacan - 1959.04.08. Seminarul 6, „Dorința”, lecția 16

2025.08.31. Despre secretul răului

„Astfel m-aș amuza eu la a vă spune ceea ce, poate, vă va face totuși un anumit efect, și după tot aceasta nu este pentru nimic faptul că eu scandez ceea ce tocmai voi spune din această etapă: *„Secretul psihanalizei, marele secret al psihanalizei, aceasta este că nu există act sexual.”*

Aceasta ar fi sustenabil și ilustrabil, la a vă reaminti ceea ce eu am numit *actul*, adică această redublare a unui efect motor la fel de simplu ca și „*eu merg*”, care face pur și simplu că la *a se spune* doar dintr-un anumit accent, el se găsește *repetat* și, din această redublare, prinde funcția semnificantă care îl face a putea să se insereze într-un anumit lanț pentru *a înscrie acolo subiectul*.

Există în actul sexual acest ceva unde – *după aceeași formă* – subiectul s-ar înscrie ca și sexuat, instaurând din același act *conjuncția sa la subiectul sexului pe care îl numim opus*?

Este prea bine clar că totul în experiența psihanalitică vorbește acolo contra: *faptul că nimic nu este din acest act, care să nu mărturisească că nu s-ar ști să se instituie din asta decât un discurs unde contează („compte” – calculează, socotește, numără, prinde, a avea intenția de, a proiecta a face ceva) în considerație acest terț, pe care eu adineaori în mod suficient l-am anunțat prin prezența falusului și a obiectelor parțiale*, și căruia ne trebuie acum a articula funcția, de un mod astfel încât ea să ne demonstreze ce rol ea joacă, această funcție, în acest act.

Funcție întotdeauna glisantă, funcție de substituție, care echivalează aproape la un fel de jonglare și care, în niciun caz nu ne permite de a pune în act – eu înțeleg: actul sexual – bărbatul și femeia opuși în ceva esență eternă.

Și totuși, eu aș șterge ceea ce am spus despre „*marele secret*” ca și fiind *că nu există act sexual*, întocmai în aceasta:

-că nu este un mare secret!

-că este patent!

-că inconștientul nu încetează de a-l striga cu toată forța vocii sale *(„à tue-tête” – urlând, sparge-, ucide-capul)*

-și că este prea bine pentru aceasta că *psihanaliștii* spun:

„*Să-i închidem gura, atunci când el spune aceasta, pentru că dacă noi o repetăm cu el, nu se va mai veni să ne găsească*!” (Râsete)

La ce bun, dacă nu există act sexual?

Atunci punem accentul asupra faptului că există sexualitate. Într-adevăr, aceasta este prea bine pentru că există sexualitate faptul că nu există act sexual! Însă *inconștientul* vrea poate să spună că îl ratăm! În orice caz, asta are prea bine aerul!”... Atât doar, pentru ca aceasta să ia portanța sa, trebuie prea bine să accentuăm mai întâi faptul că inconștientul o *spune*.

Voi vă amintiți anecdota preotului care predică, nu-i așa? El a predicat asupra păcatului. Ce este ceea ce el a spus? *El era contra*... (Râsete)

Ei bine, inconștientul – *care predică el de asemenea la modul său asupra subiectului actului sexual* – ei bine: *el este nu pentru*!

Aceasta este tocmai de acolo mai întâi, pentru a concepe ceea despre ce este vorba atunci când este vorba despre inconștient, faptul că este convenient de a porni.

Diferența inconștientului cu preotul merită totuși a fi relevată la acest nivel: aceasta este că preotul spune că păcatul este păcatul, în loc ce,

poate, inconștientul este tocmai el cel care face din sexualitate un păcat. Există o mică diferență. Acolo deasupra, chestiunea va fi de a ști cum anume se propune nouă aceasta: faptul că subiectul trebuie să se măsoare cu dificultatea de a fi un subiect sexuat.”

Jacques Lacan - 1967.04.12. Seminarul 14, „Logica fantasmei”, lecția 16

2025-2026. Cerc de introducere și formare în psihanaliza lacaniană. Jacques Lacan, o revoluție în psihanaliză

2025.12.05. Despre terț

Această idee a unei unități globale care vă trăiește, atunci când este prea bine evident că *Asta*-ul dialoghează, și că este chiar asta ceea ce eu am desemnat din numele de *mare A*, este că există ceva din altul *(„d'autre” – altceva)*, ceea ce numeam adineaori „*sufletul în terți*” *(„l'âme à tiers”- consonanță cu materia)*, *„sufletul în terți”* care nu este doar *Realul*, care este ceva cu care în mod expres – am spus-o – noi nu avem relații.

Jacques Lacan - 1977.01.11. Seminarul 24, „Înștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 4

2025.12.12. Despre număr

Întrebarea 5

„Eu mă aștept întotdeauna la aceasta ca dumneavoastră să jucați asupra echivocurilor.

Dumneavoastră ați spus: „Există din Unul” („Y a d'l'Un”), dumneavoastră vorbiți despre Real ca și imposibil.

Dumneavoastră nu sprijiniți asupra Unu-posibil. Apropo de Joyce dumneavoastră vorbiți despre cuvinte impuse...

Dumneavoastră nu sprijiniți pe Numele Tatălui, ca și Unu-pus.”

Lacan

Asta, aceasta este un lucru care este semnat.

Cine este oare cel ce se așteaptă întotdeauna la aceasta ca eu să joc asupra echivocurilor sfinte?

Eu nu țin în mod special la echivocurile sfinte. Eu cred că... mi se pare că eu le demistific.

Există din unu („Yad'lun”). Este cert că acest *Unu* mă încurcă tare. Eu nu știu ce să fac din asta, întrucât, așa cum fiecare știe, *Unul* nu este un număr.

Și chiar că în ocazie eu o subliniez. Eu vorbesc despre *Real* ca și *imposibil* în măsura unde eu cred întocmai că *Realul*...

în sfârșit... „*eu cred*”: dacă aceasta este simptomul meu, spuneți-mi-o

...unde eu cred că *Realul* este, trebuie prea bine s-o spui, fără lege.

Adevăratul *Real* implică absența legii. *Realul* nu are din ordine. Și aceasta este ceea ce eu vreau să spun, spunând că singurul lucru pe care – poate – eu voi ajunge într-o zi la a articula în fața voastră, aceasta este ceva ce privește ceea ce eu am numit „*un capăt de Real*”.

Jacques Lacan - 1976.04.13. Seminarul 23, „Sfântomul”, lecția 10, „De la inconștient la real”

2025.12.19. Despre trezire

Eu am vorbit despre trezire. Se găsește că eu am visat recent că trezirea suna. Freud spune că visăm despre trezire atunci când nu vrem în nici un caz să ne trezim.

În ocazie, psihanalizantul citează Aristotel. Aceea face parte din materialul său. Există deci întotdeauna patru persoane între psihanalist și psihanalizant. În ocazie, psihanalizantul furnizează Aristotel. Însă psihanalistul are în spatele lui inconștientul său de care el se servește în ocazie pentru a da o interpretare.

Asta este tot ceea ce eu pot spune. Că eu halucinez în visul meu trezirea sunând, eu consider aceea ca și un bun semn, întrucât, contrar la ceea

ce spune Freud, se găsește, eu, că eu mă trezesc. Cel puțin m-am eu, în acest caz, trezit.

Jacques Lacan - 1978.06.01. Visul lui Aristotel

2025.12.26. Despre recunoaștere

„Analiza este întrebare și recunoaștere, nici răspuns, nici cunoaștere...

Analiza este realizarea ordinului simbolic, a recunoașterii simbolice...” - Moustapha Safouan, Lacaniana I, 2001

2026.01.02. Despre grație

2026.01.09. Despre bine

Intervenție a lui Jacques Lacan la Bruxelles
Întrebare – Despre pentru ce-ul nodurilor.
Nodurile mele îmi servesc ca și ceea ce am găsit cel mai aproape de categoria de structură. M-am chinuit puțin pentru a ajunge să cern ceea ce putea apropia realul. Anatomia la animal sau la plantă (asta, este din același tabac), este puncte triple, este lucruri care se divid, este y-ul („y” – acolo) care este un upsilon, asta a servit dintotdeauna la a suporta forme, adică ceva care are sens. Există ceva de la care pornim și care se divizează, la dreapta binele, la stânga răul. Ce anume exista înainte de distincția bine-rău, înainte de diviziunea între adevăr și escrocherie ? Exista acolo deja ceva înainte ca Hercule să oscileze la încrucișarea drumurilor între bine și rău, el urma deja un drum. Ce se întâmplă atunci când schimbăm sensul, atunci când orientăm lucrul altfel? Avem, pornind de la bine, o bifurcare între rău și neutru. Un punct triplu, este real chiar și este abstract. Ce este neutralitatea analistului dacă nu întocmai asta, această subversiune a sensului, adică acest fel de aspirație nu spre real ci de către real.

Jacques Lacan - 1977.02.26. Despre isterie

2026.01.16. Despre frumos

Ceea ce întotdeauna noi enunțăm...
pentru că aceasta este legea discursului
...ceea ce întotdeauna noi enunțăm ca și sistem de opoziții, aceasta este chiar asta ceea ce ne-ar trebui să surmontăm, și primul lucru ar fi de a stinge noțiunea de Frumos.
Noi nu avem nimic de spus despre frumos. Aceasta este dintr-o altă rezonanță că este vorba, de fondat asupra cuvântului de spirit.
Un cuvânt de spirit nu este frumos, el nu se ține decât dintr-un echivoc, sau cum o spune Freud – dintr-o „*economie*".
Nimic mai ambiguu decât această noțiune de economie. Însă totuși, economia fondează valoarea.
O practică fără valoare: iată ceea ce ar fi vorba pentru noi să instituim.

Jacques Lacan - 1977.04.19. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra",, lecția 10

2026.01.23. Despre adevăr

Există patru discursuri. Fiecare se ia drept adevărul. Singur discursul analitic face excepție. Ar valora *(„vaudrait" – costa, echivala, egala, justifica, merita)* mai bine ca el să domine am conclude din asta, însă întocmai acest discurs este exclus la dominație, altfel spus el nu învățǎ nimic. El nu are nimic din universal: aceasta este prea bine ceea în ce el nu este materie de învățământ.
Cum să faci pentru a învăța ceea ce nu se învață? Iată ceea în ce Freud a mers *(„a cheminé")*. El a considerat că totul *(„rien" – nimic)* nu este decât vis, și că toată lumea (dacă o putem spune o asemenea expresie), toată lumea este nebună, adică delirantă.
Aceasta este prea bine ceea ce se demonstrează la primul pas spre învățământ.
Însă rămâne să o demonstrezi: pentru acesta nu importă ce obiect este bun, el se prezintă întotdeauna rău. Adică faptul că trebuie să-l corectezi.

Matematicile servesc la aceasta: a corecta obiectul. Este un fapt că matematicile corectează și că ceea ce ele corectează este obiectul însuși. De unde reducția mea a psihanalizei la teoria mulțimilor.
Antipatia discursurilor, universitar și analitic, va fi ea, la Vincennes, surmontată? În mod cert nu. Ea este acolo exploatată, cel puțin de patru ani, unde eu veghez acolo. Faptul că la a se confrunta la imposibilul său învățământul *(„enseignement”)* se reînnoiește, se constată.

Jacques Lacan - 1978.10.22. Lacan pentru Vincennes!

2026.01.30. Despre pudoare

O știință așadar se refugiază undeva, în acest loc pe care noi îl putem numi – și pentru ce nu, căci noi nu regăsim acolo decât căile antice – *într-un loc de pudoare originară, prin raport la ce orice știință se instituie într-o oroare de nedepășit, cu privire la acest loc unde zace („gît” – rezidă, locuiește, a se înclina pe o perte pentru o navă) secretul sexului*.

Jacques Lacan - 1965.05.19. Seminarul 12, „Probleme cruciale”, lecția 19

2026.02.06. Despre transmisie

Eu m-am, eu trebuie să spun, acolo deasupra interesat *(„enquis” - anchetat)*, și aceasta este tocmai pentru asta că eu am făcut Propunerea mea, cea care instaurează ceea ce numim pasa *(„la passe” – trecerea)*, ceea în ce eu am făcut încredere la ceva care s-ar numi transmisie dacă ar exista o transmisie a psihanalizei.

Așa cum acum eu ajung din asta la a o gândi, psihanaliza este intransmisibilă. Aceasta este prea bine enervant *(„ennuyeux”)*. Aceasta este prea bine enervant ca fiecare psihanalist să fie forțat – întrucât trebuie prea bine ca el să fie forțat acolo – să reinventeze psihanaliza.

Dacă eu am spus la Lille că pasa mă decepționase, aceasta este prea bine pentru asta, pentru faptul că trebuie ca fiecare psihanalist să reinventeze, după ceea ce el a reușit să retragă din faptul de a fi fost un

timp psihanalizant, ca fiecare analist să reinventeze modul în care psihanaliza poate dura.

Jacques Lacan - 1978.07.09. Concluzii - Congres al Școlii Freudiene din Paris

2026.02.13. Despre impas („impasse” – impasă)

Ori tot ceea ce se enunță până în prezent ca și știință, este suspendat la ideea de Dumnezeu.

Știința și religia merg foarte bine împreună. Aceasta este un „*Dieo-lir*” *(„Dieu-lire” – „Dumnezeu-citire (a citi)”, consonează cu „Délire” – „Delir”)*!

Însă asta nu prezumă nici o trezire.

Din fericire, există o gaură. Între delirul social, și ideea de Dumnezeu, nu există măsură comună. Subiectul se ia pentru Dumnezeu, însă el este impotent la a justifica faptul că el se produce din semnificant, din semnificant S indice 1 (S_1), și încă și mai impotent la a justifica faptul că acest S indice 1 îl reprezintă pe lângă un alt semnificant, și faptul că aceasta este tocmai pe acolo că trec toate efectele de sens, care se înfundă *(„se bouchent” – se blochează, se astupă, se acoperă)* imediat, sunt în impas. Iată!

Viclenia *(„astuce” – truc, șmecherie, pont, soluție ingenioasă, șiretlic) omului*, este să șteargă toate aceste – eu v-am spus-o – cu poezia care este efect de sens, dar la fel de bine efect de gaură.

Jacques Lacan - 1977.05.17. Seminarul 24, „Neștiutul care știe despre o greșeală a lui joacă morra”, lecția 12

2026.02.20. Despre scriere

Dacă există ceva decepționant în sensul prim pe care l-am evocat în această dimineață,... nu există nimic mai decepționant decât ceea ce numim raportul sexual. Este în mod foarte precis faptul că el încetează brusc, faptul că el are un sfârșit, și că dincolo de acest sfârșit, de altfel, există un anumit număr de efecte, de efecte secunde: nu la cei doi parteneri, există un anumit număr de efecte la unul dintre parteneri, la femeie. Și este în mod foarte precis în calitatea în care în mod invincibil partenerii rămân doi, faptul că este absolut fals să îl pui, acest „raport sexual”, sub comanda unui eros care ar fi caracterizat prin nu știu ce fel de apetit universal al fuziunii în unu. Dacă există ceva ce nu face unu, aceasta este în mod foarte evident îmbrățișarea sexuală.

Este evident că eu a trebuit să pun acolo în această dimineață un alt accent, și că pentru a spune că nu există raport sexual, trebuie să centrezi asta undeva. Și dacă eu o centrez la nivelul efectului limbajului, aceasta este în mod foarte precis pentru că ceea ce limbajul instaurează, situează, instituie, introduce în lume este ceva pe care nu este rău să-l numești, să-l califici ca scriere.

Jacques Lacan - 1973.02.04. Excursus

JACQUES LACAN

13 aprilie 1901 – 9 septembrie 1981

Singurul lucru pe care noi îl facem în discursul analitic este să vorbim despre iubire... Bărbaţii şi femeile, iată realul. Dar nu suntem capabili să articulăm nimic din ceea ce are legătură cu realul... Nu există raport sexual... A iubi înseamnă a oferi ceea ce n-ai, cuiva care nu-şi doreşte aşa ceva... Mă dăruiesc ţie, dar darul acesta al persoanei mele, mister, se preschimbă inexplicabil în darul unui nimic... Ca o oglindă reflectantă, iubirea este esenţialmente înşelătoare... Angoasa e ceea ce nu înşeală... Tot ce ştiu e că dacă tu eşti visul meu, eu sunt visul tău... Eu... e un altul... Dorinţa omului este dorinţa Altuia... Subiectul s-a născut în câmpul Altuia... Nu există Altul al lui Altul... Este privirea Altuia cea care mă constituie... Ceea ce caut în vorbire este răspunsul altuia... În perspectiva freudiană, omul este subiectul prins şi torturat de limbaj... Inconştientul e discursul altuia... Mă identific pe mine în limbaj, dar numai pierzându-mă în el ca şi obiect... Nu există dorinţă de a şti, ci chiar oroare de a şti... Din punct de vedere analitic, singurul lucru pentru care cineva poate fi vinovat este a fi dat înapoi în faţa propriei dorinţe...